CEMUL FEVAID

by Emre Tek

Table of Contents

GİRİŞ

Büyük Hadis Külliyatı, meşhur, muteber ve mutedavil olan ondört hadis kitabına dayanarak ve tekrarlardan azami ölçüde kaçınılarak tertip edilmiş bir eserdir. Elinizdeki bu eserin içerdiği kaynak kitaplar şunlardır:

1. Buhari, **Sahih**
2. Muslim, **Sahih**
3. Malik, **Muvatta**
4. Ahmeb b. Hanbel, **Musned**
5. Ebu Davud, **Sunen**
6. Tirmizi, **Sunen**
7. Nesai, **Sunen**
8. İbni Mace, **Sunen**
9. Ebu Ya'la el-Mavsili, **Musned**
10. Bezzar, **Musned**
11. Taberani, **el-Mu'cemu's-Sağir**
12. Taberani, **el-Mu'cemu'l-Evsat**
13. Taberani, **el-Mu'cemu'l-Kebir**
14. Rezin, **et-Tecrid li sıhah ve's-sunen**

Takdim

Bismillahirrahmanirrahim Allah'a hamd ve sena, Resulüne salat ve selam olsun.

Yirminci yüzyılın başlarındaki sanayi ve teknoloji devrimi ile birlikte tarihi açıdan insanın yeryüzündeki yaşama standardında oldukça önemli bir devrim gerçekleşti. Buna karşılık felsefık ve düşünsel dünyasında, metafizik yönden tam aksine hiçbir gelişme olmadı. İnsanın evrendeki bu metafizik konumu, teknolojik ilerlemenin alanı dışında yer aldığı için düşünsel çıkmazları alabildiğine büyüme ye devam etmektedir. Bunun en canh belirtisi dünyevi ve maddi refahın en ileri de olduğu batı toplumlarında son zamanlarda dine doğru görülen yönelîştir.
Tarih boyunca Cenab-ı Hak Celle ve Ala hazretleri, insanın düşünsel açmaz ları aşabilmesine yardımcı olmak, başka bir deyişle yol göstermek için kendi iç lerinden peygamber denilen rehberler göndermiştir. Çünkü bu açmazları insan, tek başına aşabilecek donanımlara sahip değildir. Bİr rehbere ihtiyaç duyar. Evrenin maddİ boyutu olduğu gİbİ, metafizik bir boyutu da vardır. Kikinin ya-ratdış gayesi, bu iki âlemdeki konumu ve yaratıcı İle olan ilgisi, bu ikinci boyut-ta cereyan eder. Bu ikj boyut ^r^sınd^ münit^phet kurrnanıîTEürânârî ve zaruri blT-gileri. ancak iliJıi öğretiler vasıtasıyla elde edilebilir.
Müslümanlar olarak bizce insanın metafizik boyuttaki açmazlarını aşacak ve çıkmazlarından onu çıkaracak yegane bilgi manzumesi, başka bir deyişle ilahi öğretilerin iki güvenilir kaynağı vardır: Kur'an ve Sünnet. •^ Kur'an'm bu sahadaki icmali yani genel kural ve bilgiler içermesine karşılık Sünnet, açıklayıcıve ayrıntılı bİlgİ kaynağı olma hüviyetine sahiptir. Kur'an'da muhatap msan olmakla birlikte, muhatıp bizzat Yaratıcı'dır. İnsanın yaradanım idrak boyutu ne kadar küçük bir şey olduğu göz önüne alınırsa, O'nun kelamını anlayıp idrak etmenin de o denli zor olacağı açık bir durumdur. Sünnet'te ise mu hatap yine insan olmasına karşılık, muhatıp ilahi bir boyutu da olan bir insandır. Elimizdeki bu kitap, oldukça kapsamlı sahih bir sünnet, başka bir ifade ile doğru bilgi kaynağı olma hüviyetine sahiptir. Şimdiye kadar Arapça üç baskısı gerçekleşmesine rağmen Türkçe'ye çevirisi ilk defa yapılmıştır.
Kitabın sunuş tarzmda değişik bir yol izlenmiştir: Son Arapça baskısının ori jinali ortada; Türkçe çevirisi onu çevreler vaziyette altında; sözkonusu hadislerin Arapça asıllarındaki yerleri ise bizzat araştırılmak suretiyle, ravi zincirleriyle bir likte her cildin sonunda eknotlar halinde verilmiştir.
Şimdi yazan ve kitabı hakkında daha detaylı bilgi edinelim:

1-YAZARI HAKKINDA

Müellif Muhammed bin Süleyman er-Rûdânî, hicretin 1030. senesinde Kuzey

Afrika'nın Sus şehrine yakın Tarivdenk kasabasında dünyaya geldi. Gençliğinde ilmi, kendi beldesinin âlimlerinden aldıktan sonra bilgi ve marifetini geliştirmek için Marakkeş, Cezayir ve Mısır'ı dolaşarak buralardaki ilmî şahsiyetlerden ya rarlandı. Bir müddet ikâmet ettiği Medine'yi, kendisini çekemeyen hasetçİler se bebiyle terkederek Mekke'ye gİttİ. Orada yıllarca kaldı, evlenip kendisine bİr ev yaptırdı. Hicri 1080 yılında Vezir-i azam Mustafa Bey ile tanıştı ve bir yıl sonra onunla beraber İstanbul'a gitti. Orada saygı ve takdir gördü; hatta Osmanlı Sul tanı İle görüştüğü söylendi. Vezİr Köprülü Ahmed Paşa'nın himayesi altında bir sene süreyle kaldığı İstanbul'dan Mekke'ye döndü. Peşinden Harameyn işleri so rumluluğuna atandığına daİr bİr emirname geldi. Daha sonra bu vazifede bir ara Mekke şerifliğine kadar yükseldi. Tekke, zaviye ve kervansarayları ıslah ettİ. Mi-na ve Hacun'a giden yolları düzlettİ; garip ve fakirlere Özel kabirler düzenledi.
Osmanh vezirinin vefatını fırsat bilen bazı hasetçi güçler. Şerif Berekat'ı et kileyerek Osmanlı Sultanından onu Mekke'den sürmesi için bir emirname çıkart tılar. 1093 senesinde Kudüs'e gitmek zorunda kaldı. Üzerine pek çok iftiralar atıl dı, zemmeden çirkin şiirler okundu. Hatta zamanın tarihçileri bile onun hakkında haksız söylemlerde bulundular. Döndüğü Mekke'den bir sene sonra hasta olarak gittiği Şam'da 1094 senesinde vefat etti.
Rûdânî, zamanının büyük âlimlerinden birisi idi. Meşhur eseri Sılatu l-halef içinde isimlerini verdiği pek çok kitabı okudu. Hadis ve usule dair önemli eserler verdi. Çağdaşlarından birisi onun bakında: "İdrak ettiğimiz insanlar arasında ha dis ve temel îslamî bilgilere ondan daha iyi vakıf olan birini görmedik" demiştir. el'Aletü'l~câmia adı verilen bir hesap ve geometri âleti icad edecek kadar derin astronomi ve matematik bilgisine sahipti.
En meşhur iki eserinden bİrİsi olan Sıîatu'l-haîef bi-mavsuli's-selef, müellifin rivayet hakkım aldığı kitaplar ile bunların umumi ve hususi İsnadlarım topladığı bir fihristtir. Bu eserinde hadis kitaplarının müellifleri ile kendi arasındaki ravi zincirlerini zikretmiştir. 1988 yılında Beyrut'ta basılmıştır. Müellifin ikinci meş hur eseri Cem'ul-fevâid'Ğir.

<u>2-ESER HAKKINDA</u>

Tam adı Cem'ul-fevâid min Câmi'il-usûl ve Mecma'iz-zevâid olan elimizdeki bu eser, büyük bir hadis kolleksiyonudur. Kütüphanelerde çeşidi yazmaları olma sına karşılık şimdiye kadar üç baskısı gerçekleştirilmiştir. İlk baskısı el-Matba-atu'l-Hayriyye tarafından 1346/1929 yılında Hindistan'da yapılmıştır. Bu baskı, daha sonra ofsetle 1406 yılında Medine'de tekrarlanmıştır. İkinci baskısı, Abdul

lah Hâşİm Q\-yQraâ.nVmxi A'zebu'l-mevâridfî îahrîci Cem'il-fevâid adım verdiği dipnotları ile birlikte 1387 yüında Medine'de gerçekleşmiştir. Keza bu baskı da 1408 yılında Beyrut'ta tekrarlanmıştır. Son baskısı, bizİm tercümeye esas aldığı mız Cidde, Dâru'l-Kıble, 1988 baskısıdır. Bu baskıda hadisler numaralandırılmış olup, dipnot ve şerh ihtiva etmemektedir.
Elimizdeki bu koUeksİyon, yİne aynı maksatla kaleme alınmış Çâmi'ul-usûl ve Mecma 'uz-zevâid adlı hadİs kitaplarının biraraya getirilmesi ile hazırlanmıştır. CâmVul-usûl, Mecdüddin bin Ebi's-Seâdat el-Mübarek bİn Esîr el-Cezerî'nin (vefatı H.606); Mecma'uz-zevâid ise, Nûreddin Ebu'l-Hasan Ali bin Ebi Bekr el-Heysemî'nin (vefatı H.807) kitaplarıdır.
-^ Îbnü'1-Esîr, Cami'uî-usûVmm 535 senesinde vefat etmiş olan Rezin'İn et-Tec-rid U's-sihah ve's-sünen'im esas alıp üzerine ilaveler yapmak suretiyle hazırla mıştır. Kitabında Buharî ile Müslim'in Sahih'leri, Muvatta, Ebu Davud, Tirmİzi ve Nesâî'nin Sünen^ltnnı biraraya getirmiştir.
;j^el-Heysemî, Mecma'uz-zevâi^mı yine kendi kaleme aldığı altı kitabı birara ya getirmek suretiyle derlemiştir. Ebu Ya'la, Bezzar ve İmam Ahmed'in Müs-ned'\tv\ ile Taberanî'nin Ma'cem'lerİnde geçip, Kütüb-i sitte'de olmayan hadis lerden düzenlenmiştir.
-y&r Müellif Rûdânî İse, bu İki kolleksiyonu biraraya getirmekle kalmamış, bu adı geçen kaynaklara İbn Mâce'nin Sünen'i ile Dârimî'nin Müsned'ini de ilave etmiştir. Müellifin mukaddimesinde de geçeceği gibi Câmi'ul-usûl, sahih hadisleri bol olmakla birlikte Mecma'uz-zevâid, aralarında uydurma hadislerin de bulun duğu pek çok zayıf hadisi muhtevi olma hüviyetine sahiptir. Fakat Rûdânî, bu noktada marifetini ortaya koyarak sözünü ettiğimiz Mecma'uz-zevâid'deki uy durma ve ağır zayıflan ayıklamıştır. Buna ilaveten Sayın Prof. Dr. İbrahim Ca-nan'ın "Hadis Ansiklopedisi (Kütüb-İ Sİtte)" adıyla neşrettiği terceme ve şerhe esas teşkil eden Câmi'ul-usûrün 'alfabetik' konu tertibinin aksine daha kolay ta-kib edilip, aranılanın bulunmasını sağlayacak istikrarlı bİr konu tertibi yapılmış tır. Kitapta konu başlıkları azaltılmış ve tekrarlardan azami ölçüde kaçınılmıştır. Bu husus aranılan konu ya da hadislere daha kolay ulaşma imkânı sağlamıştır. Konuların birbirleri arasında sıralanışları yaygın klasik düzene uygundur.
Hadisler, birden fazla kaynakta yer alıyorsa ve o hadisin metni bu kaynaklar da birbirlerinden 'farklılıklar' arzedİyorsa, metinlerden yalnız birisi verilmekte, akabinde ise sözkonusu farklılıklara işaret edilmektedir.

3-TAHRICDE İZLENEN METOD HAKKINDA

Özellikle araştırmacıların, müllifîn 'gönderme' yaptığı hadis kitaplarındaki 'orijinal' yerlerine ulaşabilmelerini sağlamak için ikİ yol takİp ettik: Öncelikle Çorcondance adıyla da maruf olan el-Mu'cemu'l-müfehres li-elfâz hadisi'n-Nebevî'nin esas aldığı Küîüb-ü tis'a nüshalarını kullandık. İkinci olarak, hadisin ravilerİ hakkında bilgi sahibi olmak isteyenler içİn, orijinal kaynaklara gitmesine gerek kalmadan, o rivayetin ravi zincirini tam olarak verdik. Ebu Ya'la, Bezzar ve Tuberani'nin M^'cem'lerİnde isnadlan zikretmedik. Bunlarda sadece ravi zincirleri hakkında Mecma'uz-zevâid müellifinin hükümlerini nakletmekle yetindik. Şayet hadis, birden fazla 'kaynak'ta geçiyorsa, ravi zincirinin sadece 'ortak' olan bölümünü (asl-ı sened) verdik. Kaviler arasında zayıf olanları vars_a, _bunlarjijQüıakÜBr^lduğunca işaret etmeye çajjsük. Hadis senedleri hakkında ve rilmiş 'hükümler' varsa bunları da zikrettik. Fakat bizzat kendimiz, sahih, hasen, zayıf gibi hükümler vermek hususunda tasarrufta bulunmadık.
Tahric içinde 'orijinallere' gönderme yaparken şu noktalara riayet ettik: Buha-ri ve Müslim'in Sahih'len, Muvatta ve Nesai'nin Süneni için "bölüm adı ve bâb numarası + cilt ve sayfa numarası; Müsned-i Ahmed için cilt ve sayfa numarası; diğerleri için ise sadece hadis numarası verdik. Tirmİzî, Ebu Dâvud ve İbn Mâce için 'bölüm ve bâb numarası' yerine hadis numarası vermekle yetinmemizin ne deni, araştırmacıyı orijinaline daha çabuk ulaştırma isteğidir.
Tahric bölümünde, gerek herhangi bir Arapça ibarenin, gerekse tercüme bölü mündeki herhangi bir ibarenin birkaç yer dışında izahı yapılmamıştır. Açıklama nın gerekli olduğu durumlarda bu izahları tercüme metninin içinde parantezler arasmda vermeye çalıştık. Bazen müellifin gönderme yaptığı kaynaklarda tüm aramalarımıza rağmen kimi hadisleri bulamadığımız olmuştur. Bazen de daha fazla orijinal kaynak içinde yer almasına rağmen müellif, daha az kaynağa gön derme yapmıştır.
Tüm hatalarımızla İzzet ve İkram sahİbİ olan Allah'a yönelir, O'nun mağfire tine sığınırız. Kitabın ümmete yararlı olması temennisiyle, Ve's-Selamu aleyküm.
Yusuf ÖZBEK 30. 09.1996 İstanbul

MÜELLİFİN ÖNSÖZÜ

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla
Yâ Rab! Vechinin celâli ve saltanatının azameti hakkı için ge reken hamd sana mahsustur! AUahım! Salavâtım, rahmetini, bereketlerini, peygamberlerin ulusu, takvaya erenlerin lideri, peygamberlerin sonuncusu hayrın imamı, hayrın kumandanı ve rahmetin elçisi olan kulun ve Resulün Muhammed sallal-lahu

aleyhi ve sellem'e lutf et! AUahım! O'nu, evvelkilerin ve sonuncuların gıpta edeceği makâm-ı mahmûd'a ulaktır! AUa hım! Muhammed'e ve Muhammed'in âline; İbrahim'e ve İb rahim' in âline bereket ihsan ettiğin gibi bereket ihsan et! Zi ra çok Övülen ve pek yüceltilen tek varlık sensin!...
Bu (kitap), CEM'UL-FEVÂÎD MİN CÂMİ'ÎL-USÛL VE MECMA'İZ-ZE-VÂİD'dir.
İki kitaptan ibaret olan bu kitabın birinci (Cami'ul-usûl); İmam Mecdüddîn Ebu's-Saâdât el-Mübârek bin Muhammed bin el-Esîr el-Cezerî el-Mevsılî'ye ait tir. Yani Câmi'ul-usûl adlı eser.
(Bu büyük bilgin) bu kitabına, Rezîn bin Muâviye'nİn Sünen-i İbn Mâce ye rine Muvatta\ koymak suretiyle hazırladığı Usûl-i Sitte'nin (Altı ana kitabının) Tecrîd'ınĞQ bulunan hadisleri toplamıştır. Rezîn'in eksik bıraktığı hadisleri ise yerlerine yerleştirmiş ve her hadisi kaynağına izafe etmiştir. Ancak Rezîn'in faz ladan olarak ilave edip de İbnü'l-Esîr'in Altı ana kitapta bulamadığı hadisler ha riç.. Onların yerini boş bırakmış, zamanla buldukça o boş bıraktığı yerlere koy muştur.
Akıllara hayret verecek tarzda onu tertip etmiştir. Çok ince ve dikkat gerekti ren bir şekilde olduğu için, onları ancak çok zeki ve uyanık kimseler anlayabil miştir. Onların dışında hiç kimse kolay kolay bu eserden yararlanamaz!
İkincisi (Mecma'uz-zevâid) ise; el-Hâfız Nûreddîn Ebu'l-Hasan Ali bin Ebî Bekr bin Süleyman el-Heysemî'ye aittir. O, bu eserinde, İmam Ahmed'in Müs-ned'inds, Ebû Ya'lâ el-Mevsılî'nin Müsned'inde, Ebû Bekr el-Bezzâr'm Müsned'mds, Taberânî'nin üç M«'cem'inde mevcut olmakla birlikte, Kütüb-i sitte'de bulunmayan hadisleri bir araya getirmiştir.
Ancak el-Heysemî bu çalışmasında, Muvatta'm yerine İbn Mâce'nin Sü-nen'im söz konusu etmiştir. Her hadisin sonunda da (râviler hakkında) ta'dîl ve tecrîh cihetinden hadis ilminde özel olan bilgileri vermiştir. Âdeta Câmi'ul-usûr\Q boy ölçüşürcesine, altı cilt halinde hazırlanmıştır. Bu büyük çalışmaya Sü-nen-i İbn Mâce'yı ilave etmek hususunda özel bir gayret göstermem gerekti. Câ-mi'ul-usûrUn İbn Mâce'yİ Altı ana kitabın dışında tutarak İçindekilerini almama sı ve Mecma'uz-zevâid'in de Kütüb-i sitte'ye göre fazlalıklarını bünyesine katı-vermemiş bulunması sebebiyle îbn Mâce'nin Kütüb-İ sitte'ye olan zevâidini tek ve ayrı olarak hazırlayıp daha sonra çalışmanın içine ilave ettim. -7^^ Hadis bilginleri Altı ana hî^,(jis kitabının (Kütüb-i sitte'nin) altmcısmınhangi-si olduğunda anlaşmazlığa düştülerKimisi altıncısı, Ibn Mâce'dir. kimisi Muvat-jflMır, kimisi de edrPârimî'nin Sünen'İ6.u, dediler. Bu husuTlhTıİaflı olduğu için, bunu gözönünde tutarak, kitabıma Dârimî'nin Kütüb-i sitte'ye göre olan

fazlalık larını da ilave ettim. Bununla birlikte İbn Mâce ile ittifak ettikleri hadisleri bir arada zikrettim.
Her ikisinin de ricâlİ (râvileri) hakkında, Zehebî'nin Kâşifinde., el-Hâfız îbn Hacer'in Tehzîbu't-tehzîb ve Ta^rfö'inde ve diğerlerindeki bilgilerden yararlana rak sözler sarfettim ve tecrîh ve ta'dîl konusunda gerekli bilgileri verdim.
İnsan tabiatına hoş geldiği İçin onu (Cem'ul'fevâid'i), Câmi'ul-usûrUn terti biyle değil de, asıllarının (yani Kütüb-i sitte'nin) tertibine göre düzenledim. On ların kitaplarında babların neresinde bir mükerrer hadise rastladımsa, onu o bab-ların en lâyık olan yerinde belirterek, diğer bölümlere almadım. Ancak herhangi bir fayda bahis konusu olduğunda mükerrer olarak zikrettim, ya da farkına var madan zikretmiş oldum. Tıpkı Müslim'in Sahîh'inde yaptığı gibi.
Bir hüküm veya mânâda iki yahut daha fazla hadis ya da rivayet vârid oldu ğunu gördüysem, o hadis veya rivayetlerden hangisi daha faydalı ise onu (o bö lümde) zikrettim, diğerlerini ise bıraktım. Ancak böyle bir durumda bir rivayet di ğerlerine göre (metninde) herhangi bir ziyade (ilave)yi içeriyorsa, o zaman ondan sadece o ilaveyi çıkarıp alarak zikrettim, ya da duruma göre (bazen) metninin ta mamını birden verdim.
Eğer bir hadisi birkaç müellif birden tahrîc etmiş ise, kimi zaman lafzı kendi sine ait olan müellifin adını vererek, kimi zaman da lafzın kime ait olduğunu söy lemeden zikrettim.
•^STEğer bir hadis hakkında "Hadisle ^gafvardıı", demişsem hımdan kaktım' "O hadisin senedindeki râvileri arasında zayıf kimse vardır" demektir. Yoksa hadisin her yönüyle zayıf olduğunu demek istememişimdir. Zira râvisi zayıf olabilir, an cak tarîklerinin fazla oluşu ile mütâbeat ve §âhid\tnn çokluğu sebebiyle hadis za yıf olma derecesinden yukarıya yükselebilir..
^ Şayet "^,odis^j£vvindir" demiş isem, bununla isnadında geçen bir râvinin mükhııl vey;^ mer(;lı1d olup olmadığı hakkında ihtilaf olduğuna işaret etmek iste-mişimdir.
" İsnadında filan vardır" dediğimde, sözünü ettiğim râvilerin durumu hakkın da araştırmacının ilgili rical kitaplarına başvurarak adalet, cerh veya cehl hakkın daki durumunu öğrenmesi gerektiğini anlatmak istemişimdir. .^^^Cerh ve ta'dîl yönünden) durumu bilinmeyip de ismİ Mecma'uz-zevâid'de zikredilmeyenler ve hakkında yine aynı eserde "İsnadında hâlini bilmediğim hir
râvi var" .'jeklinde belirtilen rivayetler hakkında^ "hafî bir senedle" tabirini kul-landım.
.^ Şaytt Cami'ul-usûl dışında herhangi bir kitaptan hadisi naklettikten sonra ^ğer (isnadı hakkında hüküm yoiîîmde) birşey zıkretmemiş isem, anlaşılmalıdır ki o

hadis, makbul ve hasendir veya sahîh (yani Buharı ve Müslim in) râvilerİne uygunluğu sebebiyle sahihür^
tAt Eğer "Ashâb-ı •^;y-f;^^^'gı^^"" demi:^ isem bundan, İbn Mâce'nin dışında, Ebû Dâvud. Tirmizî ve Nesâî'yİ kasdetmişimdir.
"Taberânı'ye aittir" dediğimde hadisin onun, Mu'cem el-Kebîr, Mu'cem el-Evsat ve Mu'cem es-Sağîr'den oluşan üç Mu'cem'inin her birinde bulunduğuna işaret etmişimdir.
Mecma'uz-zevâid, Dârimî veya İbn Mâce'de yer alan herhangi bir hadisin râ-vileri arasında eğer biî^jjycu ya d_a hadis uydurmakla itham edilmiş, ya da met ruk veya münker biri varsa o hadisi yok hükmünde saydıgımjçin tahrîc etmeye rek kitabıma hic almamısımdır.
Eğer ilk ravî (sahâbî)nin ifâde ve edâ sîgasında "Peygamber sallallahu aleyhi ve ':e11em'den duydum (semi'tu)" ya da "şöyle buyurdu (kale)" ya da "O'ndan (an)" gibi tabirler kullandığı durumlarda ben, şayet râvi sahabî ise "refa'ahu" de dim; değilse "erselehû" dedim.
Her râvinin peşi sıra harflerini kısaltmadan "radiyallahu anh" yazdım ki oku yan onu okusun, yazan da yazmasını terk etmesin.
Kısaltmalar yapmaya özen gösterdiğim için, bunun dışında kalanları anlatma dım. Kitab elinize geçip, okuduğunuzda inşaallah o bilgileri de edinirsiniz.
Allah'tan, içindekileri, ona îmân edenleri ve onu bize getirenleri İle birlikte Melîki Muktedir'in nezdinde Sıdk kürsüsünde beraber olmamızı niyaz ederim.
Muhammed bin Süleyman er-Rûdânî

İMAN BAHSİ

İMANIN FAZİLETİ

1- Ubâde b. es-Sâmit radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:
"Kim Allah'tan ba§ka hiçbir ilâh bulun madığına, O'nun bir olduğuna, ortağı olma dığına, Muhammed'in de O'nun kulu ve Re sulü olduğuna, İsa' nın da Allah'in kulu ve re sulü, Meryem'e ilkâ ettiği, kelimesi ve ruhu olduğuna, cennet ve cehennemin de hak oldu ğuna şehâdet ederse, ameli ne olursa olsun, Allah onu mutlaka cennete koyar." [Buhari ve Müslim]

2- Diğer rivayet: "Allah onu cennetin se kiz kapısından hangisinden girmek isterse oradan koyar." (Buhârî ve Müslim.]

3- Tirmizî'nin lafzı: "Kim Allah'tan başka hiçbir İlâh olmadığına, Muhammed'in de O'nun Resulü olduğuna şehâdet ederse, Allah ona ateşi haram kılar."

4- Süheyl b. el-Beydâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Kim Allah'tan başka hiçbir ilâh olmadı ğına şehâdet getirirse, Allah onu cehenneme haram kılar ve ona cenneti vâcib kılar."
[Ahmed ve Taberânî; el-Mu'cemu'l-kebîr'de]

5- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan; (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Kalbinde zerre kadar imanı olan kimse cehennemden çıkar." Ebû Saîd der ki: "Kim bunda şüphe ederse şu âyeti okusun: «Şüphe siz Allah zerre kadar zulm etmez»." (Nisa 40)
[Tirmizî.]

6- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Kim, «Rab olarak Allah'tan, din olarak İslâm'dan, Peygamber olarak

Muhammed'den hoşnut oldum» derse, cennet ona vâcİb olur." [Ebû Dâvud.]
7- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan; (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kul, islâm'ı kabul edip de onu güzel ya şarsa, Allah ona daha önce yaptığı her seva bı yazar, geçmişte İşlediği her bir günahı da silinir. Ondan sonra karşılık şöyle olur: her sevaba karşılık on ilâ yediyüz katına kadar sevap yazılır. Günah ise karşılığı ne ise öyle yazılır, ancak Allah bağışlayıp da o günahtan tamamıyla geçiverirse başka."
[Nesâî.]
8- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan;
Beraberimizde Ebû Bekr ve Ömer de bu lunduğu halde bir gmp halinde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in etrafmda oturu yorduk. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem aramızdan kalkıp gitti. Geri dönmekte bi raz gecikti; aramıza bir daha dönmeyeceğin den korktuk; derken ayağa kalktık. İlk korkup telaşa kapılan ben oldum. Hemen Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem'i aramaya ko yuldum. Ensar'dan Neccâroğullanna ait bir bostana gittim. Bostanın kapısını bulabilir miyim diye et rafını dolaştım ancak bulamadım. Birden dı şarıdaki bir kuyudan çıkan suyun aktığı bir kanalın bostana girdiği yeri gördüm. Hemen sıçrayıp, girdim ve ResûluUah sallallahu aley hi ve sellem'in yanma vardım.
(Resûlüllah sallallahu aleyhi ve sellem:) "Ebû Hureyre (sen misin)?" dedi.
"Evet ey Allah'ın Resulü!" deyince, bana:
"Burada ne i§in var?" diye sordu.
"Aramızda idin, kalkıp gittin. Biraz geci kince sana kötülük yapılmasından korktuk. Telaşa kapıldık, ilk telaşa kapılan da ben ol dum. Bu bostana gelip tilki gibi atlayıp içeri ye girdim; diğerleri arkamdalar" dedim.
Bana pabuçlarını verip şöyle buyurdu:
"Bu iki pabucumla git, bu bostanın arka sında kimin, kalbiyle inanarak Allah'tan baş ka hiçbir ilahın bulunmadığına §ehâdet getir diğini görürsen, ona cenneti müjdele!"
Gittim, ilk karşılaştığım kişi Ömer oldu; bana sordu:
"Ey Ebû Hureyre, bu iki pabuç nedir?"
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'in pabuçlarıdır. Beni bunlarla gönderip: «Kimin, can ü gönülden İnanarak Allah'tan başka hiçbir ilâhın olmadığına şehâdet eder ken bulursan, ona cenneti müjdele!» buyurdu. Bunun üzerine Ömer göğsüme öyle bir vurdu ki, kalçamm üstüne düştüm. Ve şöyle dedi: «Haydi ey Ebû Hureyre, geri dön!»"

Hemen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına döndüm; hıçkıra hıçkıra ağ ladım. Ardımdan Ömer geldi.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sordu:
"Ey Ehü Hureyre, neyin var?"
"Ömer'le karşılaştım ve gönderdiğin me sajı ona ilettim; göğsüme öyle bir vurdu ki kalçamın üstüne düştüm" deyince, bana:
"Haydi geri dön!" emrini verdi. Sonra Ömer'e sordu:
"Ey Ömer, neden böyle yaptın?" Ömer cevap verdi:
"Ey Allah'ın Resulü! Babam, annem sana feda olsun! Ebû Hureyre'yi, can ü gönülden Allah'tan başka hiçbir ilahın olmadığına şe-hâdet eden kimse ile karşılaştığı takdirde onu cennetle müjdelemesi içİn pabuçlarınla sen mi gönderdin?"
"Evet" buyurdu.
"Yapma, korkarım ki insanlar sadece buna güvenip amelleri terkederler. Bırak onları amel etsinler" dedi. O da şöyle buyurdu:
"öyleyse bırak onları!" [Müslim.]
9- Ebû Musa radiyallahu anh'dan:
Kavmimden birkaç kişi ile birlikte Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldim. Şöyle buyurdu:
"Kendinizi ve -kavminizden- ardınızda olanları müjdeleyin! Müjdeleyin! Kim can ü gönülden tam bir sadâkat içinde Allah'tan baş ka hiçbir ilah olmadığına şehâdet ederse, cen nete girer." Hemen insanlara bu müjdeyi ver mek için Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'in yanından ayrıldık.
Ömer radiyallahu anh'a rastladık. (Duru mu kendisine bildirince):
Bizi alıp tekrar Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e götürdü ve şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü! Bu takdirde insanlar amel
etmez, buna bel bağlarlar." (Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem sustu.
[Ahmed ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
10- Bezzâr, zayıf bir senedle Ebû Saîd el-Hudrî radiyallahu anh'dan:
Ömer dedi ki: "Ey Allah Resulü! Görüş bakımından sen hepimizden üstünsün! Ancak insanlar bunu duyarlarsa, buna bel bağlarlar (amel etmezler)."
11 - Yine o (Bezzâr) zayıf bir isnâdla Ömer radiyallahu anh'dan rivayet etmiştir: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, ona halka bunu müjdelemesini emretmişti, Ömer radiyallahu anh ise şöyle dedi: "Bu takdirde insanlar buna bel bağlarlar." Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de; "Bırak bel bağlasınlar" buyur muştur.
12- Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'\nâ& zayıf hvr isnâdla Bilâl radiyallahu

anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi: "İnsanlara bunu duyur!"
"Söylersem, buna bel bağlarlar" deyince şöyle buyurdu:
"Bel bağlasalar da!"
13- Muâz b. Cebel radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'in Ufeyr adındaki merkebi üzerinde, ben de terkisinde idim. Şöyle buyurdu:
"Ey Muâz! Allah'ın Kulları üzerindeki hakkı nedir? Kulların da Allah üzerindeki hak(ları) nedir, bilir misin?"
"Allah ve Resulü daha iyi bilir!" deyince, şöyle buyurdu:
"Allah'ın kulları üzerindeki hakkı: O'na ibadet edip O'na hiçbir §eyi ortak koşmamak; kulların Allah üzerindeki hakkı ise, kendisine hiçbir şeyi ortak koşmayanlara azap etme mektir." Bunun üzerine dedim kİ;
"Ey Allah Resulü! Bunu insanlara müjde leyeyim mi?"
"Hayır, müjdeleme sonra buna bel bağ larlar!" buyurdu.
Enes radiyallahu anh dedi ki: "Muâz, ölü müne yakın (ilmi gizleyip tebliğ etmeme) gü nahından kurtulmak için bunu insanlara bildir di." [Buhârî, Müslim ve müjde bölümü hariç Tirmizî.]
14- Ebû Zer radiyallahu anh'dan:
Bir gece dışarı çıkmıştım, baktım ki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem tek başına yürüyor. Yanında hiç kimse yoktu. İçimden dedim ki: Galiba beraberinde birinin yürüme sini istemiyor. Bu sebeble Ay'ın gölgesinde yürümeye koyuldum. Dönüp baktığında beni gördü ve şöyle buyurdu:
"Kim o?"
"Ebû Zer'dir; Allah beni sana feda etsin!" dedim.
"Ey Ebû Zer gel!" buyurdu ve tam bir sa at O'nunla yürüdüm. Sonra şöyle buyurdu:
"(Malı) çok olanlar, kıyamet gününde (se vabı) az olanlardır. Ancak Allah' in kendileri ne hayır verdikleri müstesna! Çünkü onlar, bu sayede sağını solunu, önünü ve arkasını (te miz tutup) hayır işlemişlerdir."
Sonra O'nunla bir saat (biraz daha) yürü düm. "Buraya olur!" dedi ve beni etrafında taşlar bulunan bir yere oturttu ve: "Ben gelin ceye dek buradan ayrılma!" buyurdu. Sonra taşlık bölgeye gitti, gözden kayboldu, O'nu gö remez oldum. Orada gayet uzun müddet dur duktan sonra: "Zina else de, hırsızlık yapsa da" diyerek çıkageldİ. Geldiğinde sabrım taştı ve şu soruyu sormaktan kendimi alamadım:
"Ey Allah'ın Nebîsİ! AUalı beni sana feda etsin, taşlıkta seninle konuşan kimdi? Sana karşılık veren kimse duymadım (kiminle ko nuşuyordun öyle?)"

"O Cihrîl idi. Taşlığın yanında bana gö ründü ve şöyle dedi:
«Ümmetine müjdele: Her kim, Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmadan ölürse cennete gi rer.» Dedim ki: «Ey Cibril! Zina etse de, hır sızlık yapsa da mı?»
«Evet» diye cevap verdi."
Ben de aynı soruyu sordum:
"Ey Allah Resulü, (gerçekten) zina etse de, hırsızUk yapsa da mı?"
"Evet" buyurdu. Sonra yine sordum:
"Hırsızlık yapsa da zina etse de mi?"
"Evet içki içse de!" buyurdu.
[Buhârî ve Müslim.]
15- Tirmizî'nin dİğer bir rivayetinde ben zerini zikredip dördüncüsünde şunu ilave etli: "Ebû Zer istemese de!"
16- Câbir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seilem buyurdu:)
"(Cennet ve cehennemi) gerektiren İki şey vardır." Bir adam sordu:
"Onları gerektiren iki şey nedir, ey Allah Resulü?" Cevap verdi:
"Kim Allah'a bir şeyi ortak koşarak ölür se cehenneme girer; kim de Allah'a bir şeyi ortak koşmadan ölürse, cennete girer."
[Müslim.]
17- İbn Şihâb (ez-Zührî)'den:
Henüz bebek iken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in, evlerinde bulunan bir ku yunun suyundan onun yüzüne püskürtmüş ol duğunu Mahmûd b. er-Rebî' bana bildirdi. Söylediğine göre Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seilem ile Bedir savaşında bulunan İtbân b- Mâlik el-Ensarî radiyallahu anh ken disine şöyle dediğini duymuş:
Kavmim SâlimoğuUarma namaz, kıldırı yordum. Aramızda bir vadi vardı ve yağmur
yağdığı zaman, vadiyi geçip mescidlerine git mekte zorlanıyordum. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gidip de dim ki: "Gözlerimden zorum var. Yağmur ya ğınca vadide sel oluyor, karşı tarafa geçmekte güçlük çekiyorum. İsterim ki, gelip evimin bİr yerinde namaz kıldırsan da orasını namazgah edinsem." Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seilem şöyle buyurdu: "Olur, yaparım!" Güneş tepeye çıktıktan sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sei lem Ebû Bekr ile birlikte bana geldi; izİn İs tedi ve kendisine içeri girmesi için izin ver dim. "Nerede namaz kıldırmamı istiyor sun?" diye sormadan oturmadı. Kendilerine namaz kıldırmasını arzuladığım yeri göster dim. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seilem kalkıp tekbir aldı, biz de arkasında saf olduk.

İki rekat namaz kıldırıp selam verdi, bİz de selam verdik. Kendisi İçin pişirilmekte olan et yemeği için O'nu alıkoydum. Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem'in evimde ol duğunu duyanlar evime üşüştüler. Bu şekilde eve birçok kimse toplandı. Bİr adam şöyle dedi:
"Mâlik nerede, kendisini göremiyorum?" İçlerinden biri şu cevabı verdi: "O münafıktır; ne Allah'ı sever, ne de Resûlü'nü!" Bunun üzerine Allah Resûiü sallallahu aleyhi ve sel lem şöyle buyurdu:
"Böyle deme! Görmüyor musun o sırf Al lah rızasını umarak Lâilâhe illallah dedi!?"
O şahıs "Allah ve Resulü daha iyİ bilir. Vallahi, biz onun sadece münafıklara ilgi duy duğunu ve onlara gidip geldiğini görüyor ve biliyoruz!" deyince, Resûlüllah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Şüphesiz Allah, sırf kendi rızasını uma rak «Lâ İlahe illallah (=Allah'tan başka hiç bir ilâh yoktur)» diyen kimseye ateşi haram kılmıştır."
Mahmûd der ki: Bu hadisi, Rum ilinde (İs tanbul'u kastediyor) Yezîd b. Muâviye'nin ku mandası altında Ebû Eyyûb'un da bulunduğu askerlere naklettim; Ebû Eyyûb inkâr ederek şöyle dedi: "Vallahi, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in böyle söylediğini hiç san mıyorum!"
Onun bu sözü ağınma gitti; Allah'a karşı şöyle and ettim: "Eğer bu harpten sonra sağ salim ülkeme dönüp de İtbân b, Mâlik'i kav minin mescidinde sağ bulursam ona bunu (tekrar) soracağım!"
Savaştan döndüm; hac veya umre için ihra ma hüründüm, Medine'ye gittim; Sâlimoğulla-rma vardım. İtbân b. Mâlik'in gözleri görmez olmuş, cemaate namaz kıldırıyordu. Selam ve rince, hemen yanına vanp selam verdim; kim olduğumu söyledim ve o hadisi kendisine sor dum. Aynı ilk seferinde anlattığı gibi anlattı.
[Buhârî ve Müslim.]
18- Mâlik ile Nesâî de aynı hadisi rivayet ettiler; ancak onlannkinde sadece "namazın evde kılındığı bölüm" geçmektedir.
19- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sordum:
"Kıyamet günü insanlar içinde şefaatinle en fazla mutlu olacak kişi kimdir?"
"Hadîse karşı İlgini gördüğüm için sen den önce bunu kimsenin sormayacağını bili yordum. İnsanlar içinde şefaatimle en fazla mullu olacak kİşi tam bİr ihlâs içinde kalbin den Lâ ilahe illallah (^Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur!) diyendir" buyurdu. [Buhârî.]
20- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan; (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Muhammed'İn nefsi elinde olana yemin ederim ki, yahudi olsun, hıristiyan olsun bu ümmetten beni duyup da getirdiğim Kitab'a iman etmeden ölen kimse mutlaka cehennem lik olur!." [Müslim.]
21- Suheyb radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"!)4ü'minin işine hayret ederim; çünkü onun işleri bütünüyle hayırdır. Bu da ancak mü'mine mahsustur. Çünkü o, sevindirici bİr şeyle karşılaştığında şükreder hayır olur. Za rarlı ve üzücü bir işle karşılaştığında sabre der, bu da (kendisi için) hayır olur." [Müslim.]
22- Vehb b. Münebbih radiyallahu anh'dan:
Ona şöyle denilmişti: "Lâ ilahe illallah (=Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur) keli mesi cennetin anahtarı değil midir?" Şöyle dedi:
"Evet, fakat dişsiz anahtar olmaz. Ancak dişleri olan anahtarla gelirsen (kapı) sana açı lır, aksi halde açılmaz." [Buhârt]
23- Yahya b. Talha radiyallahu anh'dan: Ömer, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem öldükten ve Ebû Bekr halife olduktan sonra Talha'yı üzgün gördü ve sordu: "Neyin var? Galiba amcanın oğlu Ebû Bekr'in emîr olması gücüne gitti." Onu övdükten sonra "Hayır!" dedi ve sö züne şöyle devam etti: "Onun emîr olmasına üzülmemek, içinizde en çok bana yakışır. Sa dece şuna üzülüyorum. Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem: «Öyle bir kelime, biliyo rum ki, bir kul ölürken söylerse Allah onun üzüntü ve kederini mutlaka giderir, bedenine ve ruhuna rahatlık ihsan eder» buyurmuştu da, onun ne olduğunu sormaya gücüm yettiği halde sormamıştım."
Ömer dedi ki:
"Ben onu biliyorum!"
"Allah'a hamd olsun! Nedir o kelime?"
"Amcası (Ebû Tâlib) ölürken ona teklif et tiği kelimeden daha büyük bir kelime bİIİyor musun? Eğer ondan daha büyük bir kelimeyi (Kelime-i tevhidi) bilseydi ona onu teklif eder di."
Talha: "Vallahi işte o!" dedi. [Rezîn.]
24- Osman radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem öl dükten sonra Allah Resûlü'nün ashabı arasın da onun ölümüne öyle üzülenler oldu ki, üzün tüden vesveseye kapılanlar bile oldu. Ben de onlardan biriydim. Bİr evin gölgesinde oturur ken Ömer geçmiş ve bana selam vermiş. Üzüntümden ne geçtiğinin, ne de selam verdi ğinin farkına vanntşım. Ömer Ebû Bekr'in ya nına giderek şöyle demiş: "Osman'a uğradım, selam verdim, selamımı almadı, bundan

daha tuhaf birşey olur mu?" Bunun üzerine Ebû Bekr'in refakatinde yanıma gelerek selam verdiler.
Sonra Ebû Bekr dedi ki: "Kardeşin Ömer sana selam verdiğini, onun selamını almadığı nı söylüyor. Seni buna iten nedir?"
"Ben böyle birşey yapmadım!" deyince, hemen Ömer şöyle dedi:
"Vallahi yaptın! Ey Ümeyyeoğulları, za ten sizin âdetiniz hep böyledir!"
Cevap verdim: "Vallahi ne geçtİğİnİ, ne de selam verdiğini farkettim!"
Sözü Ebû Bekr alıp şöyle dedi: "Osman doğru söylüyor. Peki seni böyle meşgul eden neydi?"
"Bu İşin kurtuluşunu soramadan Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem vefat etti."
Ebû Bekr, "Ben bunu O'na sormuştum" deyince hemen ayağa kalkıp şöyle dedim:
"Babam, annem sana feda olsun! Elbette buna sen daha lâyıksın!"
Ebû Bekr dedi kİ: "Ben O'na: «Ey Allah Resulü, bu işin kurtuluşu nedir?» diye sordu ğumda şöyle cevap verdi: «Amcama teklif ettiğim kelimeyi kim kabul edip de bana aynı-smı söyleyerek tekrar ederse, bu kelime onun için bir kurtuluş vesilesi olur»."
[Ahmed, Mu'cemu'l-Evsat'ta Taberânî ve Bez-zâr.]
25- Cerır radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim, Allah'a hiçbir şey ortak koşmadan ve haram kana bulaşmadan ölürse, cennetin hangi kapısından isterse ondan (cennete)
alınır." [Taberânî. el-Mu'cemu'l-Kehh:]
26-Rifâatu'l-Cühenî radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile yola koyulduk. Kedîd'e —ya da Kadîd de di— gelince, bazıları Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den evlerine dönmek için izin istemeye başladılar. Onlara izin verdi. Sonra ayağa kalkıp Allah'a hamd ü senada bulunduktan sonra şöyle buyurdu:
"Neden bazıları Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i takip eden ağacın yansı olu yorlar da, diğer yarısına karşı kin besliyor lar?" Oradakiler ağlamaya başladılar. Biri şöyle dedi: "Bundan sonra kim izin isterse al çaktır!" Allah Resulü Allah'a hamd edip hayır la Övgüde bulunduktan sonra şöyle buyurdu:
"Herhangi bir kul Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına benim de O'nun Resulü oldu ğuma cân ü gönülden şehâdet eder de, sonra doğru yoldan ayrdmazsa, Allah katında ona şahitlik yapacağım ve o, mutlaka cennete gi recektir." Sonra şöyle buyurdu:

"Rabbim (Azze ve Celle) ümmetimden yet-mişbin kişiyi hesap ve azabsız cennete koya cağını bana va'd etmiştir. Dilerim ki, sizler, baba, eş ve soylarınızdan salih olanlar, cen net köşklerinde, iyice yerleşmeden onlar gir mesinler (yani önce siz girip yerleşin, sonra onlar girsinler)." [Ahmed.]
27-İmrân b. Husayn radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah'ın Rabbi, benim de peygam beri olduğumu yakînen imân ederek bilirse (eliyle tenini göstererek) Allah onu ateşe ha ram kılar." [Bezzâr ve Taberânî, el-Mu'cemu't-Ke-hîr'inde zayıf bir isnâdla rivayet etmiştir.]
28-İyâd el-Ensârî radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Lâ ilahe ilallah, Allah katında çok de ğerli bir kelimedir. Allah katındaki yeri çok büyüktür. Kim tam bir ihlâs ve sadâkat içinde onu söylerse, Allah onu cennete koyar. Kim de onu inanmayarak söylerse, kanı korunur, ma lı da korunur Ama yarın Allah'a kavuştuğun da hesabı görülür." [Bezzâr.]
29-Muâz radiyallahu anh'dan:
Bir yolculukta Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdik. Bir gün yü rürken O'nun yakınında bulundum. Dedim ki:
"Ey Allah Resulü! Beni cennete sokup ateşten uzaklaştıracak bir amel bildirir misin?" Şöyle bu yurdu:
"Çok zor bir şey sordun. Ama o, Allah'ın ken dilerine kolaylaştırdığı kimselere kolaydır: Al lah'a ibadet edersin, O'na hiçbir şeyi ortak koş mazsın, namazı dosdoğru kılarsın, zekâtı verirsin. Ramazan orucunu tutarsın, (imkanın varsa) hac ca gidersin." Sonra şöyle devam etti:
"Sana hayır kapılarını göstereyim mi?"
"Evet ey Allah Resulü!" deyince; şöyle bu yurdu:
"Oruç kalkandır. Sadaka suyun ate§i sön dürmesi gibi hatâ ve günahları söndürür. Kişi nin gece namazı, sâlihlerin şiarıdır." Sonra Ce-nâb-ı Hakk'ın şu kavl-i celîIİni okudu: "Vücut larını yataklardan uzak tutup korkarak ve uma rak Rablerine yalvaranlar." (Secde 16) De vamla şöyle buyurdu: "Sana i§in temel, direk ve doruğunu bildireyim mi?"
"Evet ey Allah Resulü!" dedim. Şöyle buyur du:
"işin temeli islâm, direği namaz, doruk nokta sı ise cihaddır." Sonra dedİ kİ:
"Sana hepsinin başım bildireyim mi?"
"Evet ey Allah Resulü!" dedim. Mübarek dili ni göstererek; "Bunu tut!" buyurdu.
"Ey Allah'ın Elçisi! Konuştuklarımızdan so rumlu tutulacak mıyız?" diye

sorunca, şöyle bu yurdu:
"Annen seni yelim bıraksın' İnsanların yüzleri veya boğazlan üstünde cehenneme sürüklenmeleri, dillerinin ettiklerinden değil midİr?" [Tırmizî,]
30-Ebû Eyyûb radiyallahu anh'dan:
Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e gelip şöyle dedi: "Bana; beni cennete soka cak, cehennemden uzaklaştıracak bir amel bildir." Cemaat: "Bunun neyi var, ne oluyor?" dedi. Pey gamber sallallahu aleyhi ve seltem şöyle buyurdu: "Bir İhtiyacı olmalı." (Sonra soruyu sorana): "Al lah'a ibadet edersin, O'na hiçbir şeyi ortak koş mazsın, namaz kılarsın, zekât verirsin" buyurdu. [Buhârî, Müslim ve Nesâî,]
31-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu yurdu:)
"Allah, şüphesiz kıyamet gününde ümmetim den bir adamı ortaya çıkartacak, sonra herkesin gözü önünde herbiri gözün görebildiği kadar bü yük olan tam doksandokuz sicil (dosya) açılacak ve sonra şöyle buyuracak: «Bunlardan bir şeyi inkâr edebilir misin? Yazıcı ve koruyucu meleklerim sa na haksızlık etliler mi?» «Hayır ya Rabbi!» diye cek. «Bir özrün var mı?» diye soracak. O da: «Ha yır ya Rabbi!» diyecek. Allah «Evet, katımızda se nin sevabın vardır Bugün sana hiçbir haksızlık ya pılmayacaktır» buyuracak ve ona içinde «Eşhedü en lâ ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve Resûlüh» yazdı bir kağıt çıkartılacak ve «Haydi tartıya hazırlan!» diyecek. «Ya Rabbi bu
^t/ır/ar sicillerin (dosyalann) yanında bu kağıt neye yarar ki?» der demez, kendisine şöyle denilecek: «Bugün haksızlığa uğratılmayacaksın.» Terazinin bir kefesine dosyalar, diğer kefesine de şehâdet ke limesini içeren kağıt konacaktır. Kağıt, dosyalara ağır basacaktır. Çünkü Allah'ın ismini hiçbir şey tartamaz." [Tırmizî.]

İMAN VE İSLAM'IN TARİFİ
32- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu yurdu:) "islâm, beş esas üzerine kurulmuştur: Al lah'ın birliğine inanmak, namaz kılmak, zekât vermek, Ramazan orucunu tutmak, hacca git mek."
Bunun üzerine bir adam (İbn Ömer'e) dedi ki: "Rivayetin sıralaması, hacca gitmek ve Ramazan orucunu tutmak şeklinde değil midir?" deyince İbn Ömer: "Hayır; Ramazan'm tutulması ve hac ca gidilmesi şeklindedir. Ben bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den böyle işittim." [Müslim]
33- Diğer bir rivayette: "Allah'a ibadet edip O'ndan başkasını inkâr etmek,

namaz kılmak, zekât vermek, Beyt(~i §erif)'i ziyaret etmek. Ramazan orucunu tutmak" ut. [Müslim]
34- Diğer bir rivayette: "Be§ esas üzerine (kurulmuştur): Allah'tan başka hiçbir ilâh ol madığına, Muhammed'in O'nun kulu ve Re sulü olduğuna şehâdet getirmek, namaz kıl mak, zekât vermek, Beyt(-i şerif)'i ziyaret et mek ve Ramazan orucunu tutmak." (Müslim, Timıizî]
35-Diğer bir rivayette: Bir adam ona (İbn Ömer'e) dedi ki: "Savaşa çıkmayacak mı yız?" Cevap verdi: "Allah Resulü sallallahu
aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duy dum: "İslâm beş esas üzerine kurulmuştur..." İlgili hadisi zikretti.
[Müslim. Ona, üçüncü rivayette (No. 34) Timıizî, dör düncüsünde (No.35) i.se Butıâri ile Nesâî muvafakat etti.]
36-Yahya b. Ya'mer radiyallahu anh'dan: Kader hakkında ilk konuşan, Basra'da Ma'bed el-Cuhenî'dir.
Bunun üzerine ben ve Humeyd b. Abdirrah-man hac veya umre yapmak üzere yola koyulduk. 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in asha bından birine rastlarsak kader hakkında konuşan-lann durumunu sorarız" dedik. Allah bize Abdul lah b. Ömer'i camiye girerken gösterdi. Arkada şımla birimiz sağına, öbürümüz soluna girdik. Ar kadaşımın sözü bana havale edeceğini anladım. Hemen dedim kİ: "Ey Ebû Abdurrahman! Bi zim oralarda birtakım insanlar türedi; Kur'an oku yorlar, ilmî çahşmalar yapıyorlar. Kaderin olma-dığmı, işlerin zorla (=cebr) olduğunu iddia edi yorlar." Şu cevabı verdi:
"Onlara rastlarsan, şunu söyle: Ben onlardan uzağım, onlar da benden uzaktır. Abdullah b. Ömer'in yemin etliği (Allah) hakkı için, eğer on lardan birinin Uhud kadar altını olup da infak et se, kadere iman etmedikçe Allah onu kabul et mez."
Sonra konuşmaya devam etü: Babam Ömer b. el-Hattâb bana anlattı:
Bir gün Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'in yanında otururken, bembeyaz elbiseli, sim siyah saçlı, üzerinde yolculuk eseri görülmeyen, içimizden hiç kimsenin tanımadığı bİr adam çıka-geldi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında, dizini dizlerine dayayarak oturup avuçla rını dizinin üzerine koydu ve sordu: "Ey Muham medi Bana İslâm hakkında bilgi ver!" Şöyle bu yurdu:
"İslâm, Allah'tan ba^ka hiçbir ilâh bulunma dığına, Muhammed'in O'nun elçisi olduğuna §e-hâdet etmen, namaz kılman, zekat vermen, Rama zan orucunu tutman, gücün yettiği takdirde Beyt'i (şerifi) tavaf etmendir."
"Doğru söyledin!" dedi. Hayret ettik; adam hem soruyor, hem de tasdik ediyordu. Yine sordu: "İmânın ne olduğunu bana bildir!" Şöyle buyurdu:

"imân; Allah'a, meleklerine, kitablarına, pey gamberlerine, âhiret gününe İnanman, kadere iyi-siyle kötüsüyle iman etmendir."
"Doğru söyledin" dedi ve sordu:
"Bana ihsanın ne olduğunu bildirir misin?" Cevap verdi:
"İhsan; Allah'a sanki O'nu gürüyormuşsun gibi ibadet etmendir Zira sen O'nu görmesen de O seni muhakkak görür."
"Bana kıyametin ne zaman kopacağını bildirir misin?" diye sorunca, şöyle buyurdu:
"Sorulan kişi, (bu hususta) sorandan daha bilgili değildir ki!"
"Öyleyse alâmetlerinden bana haber ver!" de yince, şöyle buyurdu;
"Cariyenin kendi efendisini doğurması, yalı nayak ve çıplak koyun çobanlarının bina yapmak ta yarıştıklarını görmendir." Sonra (adam) çekip gitti. Biraz belcledim; sonra buyurdu ki:
"Ey Ömer, o soru soran zât kimdir, bilir misin?"
"Allah ve Resulü daha iyi bilir" dedim; şöyle buyurdu:
"ö Cibril'dir; dininizi Öğretmek için size gelmiştir." [Müslim. Ebû Dâvud, Tirmizî, Nesâî ve İbn Mâce.]
37-Ebû Davud'un rivayeti:
"Namaz kılmak, zekât vermek, Beyt'i (şerifi) ziyaret etmek. Ramazan orucunu tutmak ve cena betten dolayı yıkanmaktır."
38-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallailahu aleyhi ve sellem bir gün İnsanların yanına çıktı. Bir adam O'na gehp şöyle dedi:
"Ey Allah Resulü! İmân nedir?" Cevap verdi:
"İmân; Allah'a, meleklerine, Kitab'ına, O'na kavuşmaya, peygamberlerine inanman, ayrıca öldükten sonra tekrar dirilmeye iman et mendir "
Yine sordu:
"İslâm nedir?" Cevap verdi:
"İslâm; Allah'a İbadet edip O'na hiçbir ^e-yi ortak koşmaman, farz namazım kılman, farz zekatı vermen ve Ramazan orucunu tutman-dır."
Adanı dedi ki:
"Peki ihsan nedİr?" Cevap verdi:
"İhsan, Allah'a sanki O'nu görüyormuşsun gibi ibadet etmendir Çünkü sen O'nu görmesen de O, şüphesiz seni görüyordur."
"Peki, kıyamet ne zamandır?" diye sorunca, şöyle buyurdu:
"Onun hakkında sorulan, sorandan daha bilgili değildir. Ama sana onun alâmetlerim an latayım: Câriye efendisini doğurduğunda bu, onun

alâmetindendİK Çıplak, yalın ayak o kimi ler insanların başına geçtiklerinde, bu da onun alâmetlerindendir Hayvan çobanlan büyük bü yük binalar yaptıklarında anla ki, bu da onun alâmetlerindendir. Beş şey vardır ki onları Al lah'tan başkası bilemez." Sonra şu âyeti okudu: "Kıyamet saatini bilmek ancak Allah'a mah sustur. Yağmuru O indirir, rahimlerde olanı O bilir. Kimse yarın ne kazanacağım ve nerede öleceğini bilemez. Allah şüphesiz bilendir ve her şeyden haberdardır." (Lokman, âyet 34)
Dedi ki: Sonra adam geri gitti. Bunun üzerine Allah Resulü sallailahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Onu bana getirin!" Hemen ardına düşüp onu getirmeye teşebbüs ettiler, fakat adamın izine rastlamadılar. Bunun üzerine Re-sûlullah sallailahu aleyhi ve sellem şöyle bu yurdu:
"O Cibril aleyhisselam'dı; insanlara dinleri ni öğretmek İçin gelmişti."
39-Bir rivayette: "Bana sorun!" buyurdu. O'na sormaktan çekinip korktular. Derken, bir adam gelip dizinin dibinde oturdu ve şöyle dedi: "İslâm nedir?"; hadisin benzerini zikretti. Her so runun ardından: "Doğru söyledin!" dedi. İhsanda ise; "Allah'tan, O'nu görüyormuşsun gibi kork-mandır" diye geçer. Bu rivayette ayrıca şu geç mektedir: "Yalın ayak ve çıplak, sağır ve dilsizle rin yeryüzünün kralları olduklarını gördüğün za man..." Yine bu rivayette: "İşte bu Cibril'dir; sormadığınız için öğrenmenizi istedi.." diye ge çer. [Buhârî ve Müslim. Ebû Dâvud ve Nesâî'nin de benzer rivayetleri vardır.]
40-Ahmed ve Bezzâr'm da İbn Abbâs radi-yallatıu anh'dan şöyle bİr rivayetleri bulun maktadır: "İman; cennete, cehenneme, hesa ba, mizana ve iyisiyle kötüsüyle kadere iman etmendir."
41-Ahmed'in başka kanallardan gelen riva yeti ise şöyledir: "Bu Cibril'dir; insanlara din lerini öğretmek için geldi. Muhammed' in canı elinde olana yemin ederim ki, bu seferki dı§m-da, kendisini tanımadan bana hiç gelmemiştir."
42-Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'İnde, İbn Ömer radiyailahu anh'dan:
"O (Cibril), bu defa bana daha öncekiler den farklı bir kılıkta geldi."
43- İbn Abbâs radiyailahu anh'dan:
(Hammâd b. Zeyd der ki: "Bunu (İbn Ab-bâs'ın) Peygamber'e nisbet etmiş olduğunu bili yorum.")
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu yurdu:)
"İslâm'ın kulpu ve temelleri üçtür; İslâm, o üç temel üzerine kurulmuştur; kim o üçünden bi-
rint terk ederse, onu inkâr etmiş olur kİ bu durum da kam helal olur: Allah'tan başka hiçbir ilâh ol madığına şehâdet getirmek, farz namaz ve Rama zan orucu." Daha sonra İbn Abbâs radiyailahu anh dedi ki: "Kişiyi zengin görürsün, zekât

vermez; bununla devamh kâfir olur ama bu sebeple kanı helal ol maz. Onu yine çok mala sahip olarak görürsün de hacca gitmez. Bununla devamh kâfİr olur ama ka nı yine helal olmaz."
[Taberânî el-Mu'cemu'l-Kebîr'inde. Ebû Ya'lâ'nin du benzer lafızla bir rivayeli bulunmaktadır.]
44-Enes radiyailahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Rab-binden naklen şöyle buyurdu:
"Dört haslet vardır ki, onlardan biri Benim, biri senin; biri Benimle senin aranda; diğeri ise seninle kullarım arasındadır. Benim için olan. Ba na ibadet edip Bana hiçbir şey ortak koşmaman-dır. Senin için olan, yaptığın herhangi bir İyiliği ne Benim ödülle kargılık vermemdir Benimle se nin aranda olana gelince; dua senden, kabul et mesi Bendendir. Seninle kullarım arasında olan ise, kendi nefsin için istediğini onlar için de iste-mendir." [Ebû Ya'lâ ve Bezzâr zayıf bir isnâdla.]
45-Enes radiyailahu anh'dan;
Biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile mescidde bulunuyorken bir adam devesi üstün de gelip devesini mescidin yanına çökertti. Onu bir yere bağladıktan sonra "Muhammed hangi niz?" diye sordu.
"Şu yaslanmış oturan beyaz adam" dedik.
"Abdulmuttalib'in oğlu!" dedi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de "Seni dinliyorum" deyince, adam şöyle dedi:
"Sana ağır ve zor bir soru soracağım, sakın alınma!"
"istediğini sor!"
"Senin ve senden öncekilerin Rabbi hakkı için sana soruyorum; Allah mı seni tüm insanlara gön derdi?"
"Evet."
"Söyle Alah aşkına, Allah mı sana beş vakit namazı emretti?"
"Evet."
"Söyle Allah aşkma, Allah mı sana sadakayı (zekâtı) zenginlerimizden alıp fakirlerimize dağıt manı emretti?"
"Evet."
"Getirdiğin KİtaB'a iman ettim. Ben ülkemde geride bıraktığım kavmimin elçisiyim. Ben Sa'd b. Bekroğullannın kardeşi Dimâm b. Sa'le-be'yim!" dedi. tBuhârî.]
46-Müslim'in rivayeti:
Enes anlatıyor: Kur'ân'da Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem'e bİr şey sormaktan ahkonmuş-tuk. Bu nedenle -yasaktan habersiz- çöl halkından akıllı bir adamın gelip Allah Resulü sallallahu aley hi ve sellem'e soru sormasından

hoşlanırdık. Niha yet çöl halkından bir adam gelip şöyle dedi: "Ey Muhammedi Senin elçin gelip Allah'ın senİ pey gamber olarak gönderdiğini iddia etti.."
"Doğru söylemiş" buyurdu.
"Göğü kim yarattı?"
"Allah!"
"Yeri kim yarattı?"
••Allah!"
"Bu dağlan diken ve içine yerleştirdiğini yer leştiren kimdir?"
"Allah!"
"Göğü ve yeri yaratan, dağları yerleştirenin hakkı için Allah mı seni peygamber olarak gön derdi?"
"Evet."
"Elçin bize gündüz ve gece beş vakit namaz kumamızı söyledi, doğru mu?"
"Evet, doğru söylemiş."
"Seni gönderenin hakkı için Allah mı bunu sa na emretti?"
"Evet" dedi. Zekât, Ramazan orucu ve hac hakkında da aynısını sordu ve cevabını aldıktan sonra arkasını dönüp şöyle diyerek gitti: "Seni hak ile gönderene yemin ederim ki, bunlardan ne fazla bir şey yaparım, ne de eksik.."
Bunun üzeri ne Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Bu adum. eğer doğru söylediyse mutlaka cennete girer."
47- Tirmizî, Ebû Dâvud ve Nesâî'nin de ben zeri rivayetleri vardır.
48-Ahmed ve Taberânî el-Mu'cemu'l-Ke-öfr'inde şunu ilave etmiştir;
Dimâm, (gür) saçlı, iki zülüfü bulunan bir adamdı. Bütün sorularında "Senİn ilâhın, senden öncekilerin ilâhı, senden sonra geleceklerin ilâhı olan Allah aşkına!" şeklinde ifâde kullandıktan sonra şöyle devam etti:
"Kendisine ibadet etmemizi ve kendisine hiç bir ortak koşmamamızı bize emretmeni sana Allah
mı emretti? Bugüne dek atalarımızın taptıklan bu putları terk edip bırakmamızı sana O mu emretti?"
"Evet"
"Ben de ne bir fazla, ne de bir eksik (olmamak üzere) bu farzlan edâ edeceğim, yasakladığın şey lerden de uzak duracağım!" dedi ve oradan ayrıl dı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de o ayrılırken şöyle buyurdu:
"Bu iki zülüflü adam doğru söylediyse mutla ka cennete girer."
Adam çıkıp doğruca kavmine gitti. Tüm halkı yanına toplandı. Onlara hitaben ilk söylediği şu oldu; "Lât ve Uzzâ ne kadar kötüdür!" Dediler ki: "Yavaş ol ey Dimâm! Alaca ve cüzzam hastalığın dan kork, delirmekten kork (bu putlar sana

bu has talıkları verebilirler)!" "Yazık sizlere! Vallahi bunlar ne zarar verebilirler, ne de fayda! Şüphesiz Allah bir peygamber gönderdi, bir de kitap indir di. Bunlar sayesinde sizi bulunduğunuz bu uğur suz halden kurtaracağım. Şüphesiz ben şehâdet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O birdir, ortağı da yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve Resulüdür. Size O'nun emirlerini ve yasaklarını getirdim" dedi.
Vallahi o gün sona ermeden müslüman olmadık ne bir adam kaldı ve ne de bir kadm. İbn Abbâs ra-diyallahu anh diyor ki: "Bir kavmin temsilcisi ola rak Dimâm'dan daha üstün bir temsilci ne gördük, ne de duyduk!"
49-Talha radiyallahu anh'dan : Necid ahalisinden saçı başı darmadağın olmuş bir adam, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'e geldi. Sesinin uğultusu duyuluyor fakat ne dediği anlaşılmıyordu. Nihayet Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem'e yaklaştı ve hemen İs lâm'ı sordu. Bunun üzerine Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Günde be§ vakit namaz.." Adam sordu:
"Bunlardan başka bir şey yapmam gerekir mi?" "Hayır, ancak nafile olarak (fazladan) kıla bilirsin" buyurdu. Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Ramazanda oruç tutmak" "Bunun dışında oruç farz mıdır?" "Hayır, ancak nafile olarak (fazladan) tutabi lirsin" buyurdu. Sonra ona zekâtı da anlattı. Adam yine; "Bunun dışında bir şey vermem ge-
rekir mi?" deyince: "Hayır, nafile olarak (fazla dan) verebilirsin!" buyurdu. Sonra adam arkasını dönüp şöyle diyerek gitti: "Bunlardan ne bir faz la, ne de bir eksik bir şey yaparım!" Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem ardından şöyle bu yurdu: "Bu adam sözünde samimi ve doğru ise kuriulu§a ermiş olur." Yada: "Doğrusöylediy.se cennete girer" buyurdu. [Tirmizî'nin dışında, Alit ha dis imamı.]
50-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
Bir kadın ona (İbn Abbâs'a) küpte bekletilmiş nebîz (şıra) hakkında sordu. Şöyle cevapladı:
Abdu'1-Kays temsilcileri Peygamber sallalla hu aleyhi ve sellem'e geldiler. Peygamber sallal lahu aleyhi ve sellem şöyle sordu:
"Siz kimin heyetisiniz?" veya "Siz hangi ka vimsiniz?"
"Rebîa" dediler.
"Ey heyet veya (ey kavim) merhaba! Mahcup olmayacaksınız, pişman da olmayacaksınız.'" bu yurdu. Onlar da şöyle dediler:
"Biz sana geliyoruz. Ancak yolumuzun üstünde Mudar kâfirleri var. O yüzden sana ancak şehr-i haram (yasak ayda) gelebiliyoruz. Bize bir şey emret de hem

biz amel edelim, hem de geride bıraktıklarımıza bildirelim ve bu sayede cennete girelim." Bunun üzerine onlara dört şeyi emretti, dört şeyi de yasakladı.
Onlara bir olan Allah'a iman etmelerim em retti ve sonra şöyle buyurdu:
"imân nedir biliyor musunuz?"
"Allah ve Resulü daha iyi bilir" dediler.
"Allah'tan başka hiçbir ilâh olmadığına, Mu-hammed'in de O'nun Resulü olduğuna şehâdet getirmek, namaz kılmak, zekât vermek. Ramazan orucunu tutmak ve elde ettiğiniz ganimetlerin beş te birini vermenizdir" buyurdu.
Onlara dübbâ (kabak kabı), hantem (topraktan yapılan testi), müzeffet (ziftlenmiş kap) ve nakîr (ağaçlan mamul) kaplan (yani bunlara hurma ve üzüm şırası kurmayı) yasaklamıştır.
Şu'be der ki: "Gahba (nakîr yerine) mukay-yer'i, ağaç küpü yasakladığını söylemiştir."
"Bunları iyi belleyin ve arkada bıraktıklarını za da bildirin!"
el-Eşecc'e, (Yani Abdu'1-Kays kabilesinden el-Eşec'e) hitaben şöyle buyurdu:
"Sende Allah ve Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sevdiği iki güzel haslet var: Hilm (yumuşaklık) ve teenni (acele etmemek)." [Buhârî ve Müslim.)
Ebû Dâvud ve Nesâî'nin de benzer rivayetleri bulunmaktadır. Tirmizî'de ise rivayetin sadece bir kısmı bulunmaktadır.
51-Ali radİyaiiahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu yurdu.)
"Kul. şu dört şeye iman etmedikçe iman etmiş sayılmaz: Allah'tan başka hiçbir ilâh olmadığına, ben Muhammed'in Allah'ın hak ile gönderdiği peygamber olduğuma şehâdet etmek. Ölüme inan mak, ölümden sonra dirilmeye inanmak ve kadere iman etmek." [Tirmizî.]
52-eş-Şerîd b. Süveyd radiyallalıu anh'dan:
Dedim ki: "Ey Allah Resulü! Annem bana mümin bir köle azat etmemi vasiyyet etti. Yanım da Nubiyye'li, siyah bir cariye var, onu azat ede bilir miyim?"
"Onu çağır!" dedi. Çağırdım; geldi ve ona sordu:
"Rabbin kimdir?" "Allah!" "Ben kimim?" "Sen de Resulüsün!" deyince,
"Bu mümindir, haydi onu azat et!" buyurdu. [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
53-Abbâs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu yurdu:)
"Rab olarak Allah'ı, dîn olarak İslâm'ı ve peygamber olarak da Muhammed'i kabul edip hoşnut olan, imanın lezzetini tatmıştır."
[Müslim ve Tİrmizî.]
54-Abdullah b. Muâviye el-Ğâdırî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu yurdu)

"Uç şey vardır ki bunları kim yaparsa ima nın lezzetini tatmış olur: Allah'a, birliğini ka bul ederek ibadet etmek. Allah'tan başka hiçbir tanrının olmadığını bilip kabul etmek. Her sene malının zekatmı gönül hoşluğuyla vermek, (ze kat için davarının) yaşlı, uyuz. hasta ve çelim sizini vermemek. Mallannızm ortalamasından (veriniz). Çünkü Allah sizden en iyisini istemi yor, kötüsünü vermenizi de emretmiyor." [Ebû Dâvud.]
55-Behz b. Hakîm b. Muâviye b. Hayde, ba basından, o da dedesinden:
Dedim ki: "Ey Allah Resulü! Sana gelme-
meye, dinini kabul etmemeye elimin parmaklan sayısınca yemin etmeden sana gelmedim. Al lah'ın ve Resulünün bana öğrettikleri dışında hiçbir şeye aklı ermiyen bir kişiydim. Allah rıza sı için sana soruyorum; Allah seni bİze ne ile gönderdi?"
"İslâm ile" buyurdu.
"İslâm'm alâmetleri nedir?"
"Yüzümü sadece Allah'a yönelttim, demen, namaz kılman, zekât vermendir. Şunu da iyi bil ki müslümanların tümü müslümana haramdır. Onlar birbirlerine yardım eden birer kardeştir. Müşriklerden müslüman olan kişinin ameli el bette kabul olur Müşrikleri bırakıp müslüman-lara gelenlerin amelleri de makbuldür" buyur du. [Nesâî]
56-Süfyân b. Abdillah es-Sakafî radiyallahu anh'dan:
Dedim ki: "Ey Allah Resulü, bana İslâm hak kında Öyle bir söz söyle ki, senden sonra onu hiç kimseye sormayayım!" Şöyle buyurdu:
"Allah'a iman eltim de, sonra doğruluktan ayrılma!" [Müslim.)
57-Enes radiyallahu anh'dan; (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:}
"Namazımızı kılan, kıblemize yönelen ve kestiklerimizi yiyen ki§i müslümandır." [Nesâî.]
58-Ebû Umâme radiyallahu anh'dan: Bir adam sordu: "Ey Allah Resulü, iman nedir?" Şöyle buyurdu:
"Yaptığın iyilikten haz duyar, imlediğin kö tülüğe üzülürsen sen mü'minsin." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'Ğc]
59-Ebû's-Salt e!-Herevî radiyallahu anh' dan:
Bize Ah b. Musa er-Rıdâ nakletti, o da ba bası Ca'fer b. Muhammed'den, o da babası Ali b. el-Hüseyin'den, o da babası Ali b. Ebî Tâlib radiyallahu anhum'dan rivayet etti:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"İman kalb ile bilmek (tasdik), dİl ile söyle mek (ikrar), erkân (organlarla) amel

etmektir."
Ebû's-Salt der ki: "Bu isnâd (Ehl-İ beyt'ten oluşan râvi zinciri), bir deliye okun-sa hemen iyileşir."
[îbn Mâce. EbuVSalt, bir Şiî mutaassıbı ve zayıf bir râvidir. Hatta rivayeUeri münkerdir.}

İMANIN ÖZELLİK VE ALÂMETLERİ
60-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İman yetmiş küsur şubedir."
61-Diğer bir rivayet: "Altmış şubedir Ha ya da imandan bir şubedir."
62-Diğer bİr rivayet: "(Şubelerin) en üs tünü Lâ ilahe illallah (=Allah'tan başka hiç bir ilah yoktur) sözü; en aşağısı ise eziyet ve ren şeyi yoldan kaldırmaktır."
[Bu üç hadis Muvattâ hariç, altı ana hadis kitabında mevcuttun]
63-EneS radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın Arş'in altında yemyeşil zeberced-
den bir levhası vardır ki içinde: 'Ben Allah'ım. Benden başka hiçbir ilâh yoktur. Ben merhamet edenlerin en merhametlisiyim! Uçyüz on küsur ahlâk yarattım. 'Lâ ilahe İllallah (-Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur)' sehâdetiyle her kim onlardan birini yaparsa cennete girer' yazılı dır." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsai'ta, ieyyin senedle]
64-Aişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Üç şey vardır kİ, onların üzerine yemin edebilirim. Allah İslâm'dan payı olanla olma yanı bir tutmaz, islâm'ın payları ise üçtür: Namaz, oruç ve zekât. Allah dünyada bir ada mı sevmişse kıyamette de sever, ondan başka sını sevmez. Bir adam bir kavmi severse mut laka Allah onu onlarla (beraber) kılar.
Dördüncüsü ise, yemin etsem, günaha gir meyeceğimi umarım: Allah, dünyada kusurlarım örttüğü kimsenin kıyamette de ayıp ve ku surlarını örter.
[Ahmed ve Ebû Ya'lâ.]
65-Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Şu üç şeyi kendinde bulunduran imanın tadını alır:
Allah ve Resulünü, onlar dışında herşey-den fazla seven. Bir kulu, herhangi bir mak satla değil, yalnız Allah İçin seven. Allah kişi yi küfürden kurtardıktan sonra, tekrar küfre dönmeyi, ateşe alılmak kadar tiksindirici gö ren." [Bühârî,

Müslim, Tirmizî ve Nesâî.]
66-Ebû Hureyre'nin başka bir rivayetinde:
"Sevdiğini Allah için sevmek, nefret ettiğinden Allah için nefret etmek" ibaresi yer almıştır.
67-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kimde şu Üç husus bulunursa imanın ta dını alır: Hak Üzerinde tartışmayı terk etmek, sıkışık anlarında bile yalan söylememek, ba şına gelecek olanın hiç şaşmadan mutlaka ba şına geleceğini, başına gelmeyecek şeyin de kesinlikle başına gelmeyeceğini bilmek."
[Taberânî. Katâde, İbn Mesûd radiyailahu anh'dan bu hadisi duymamıştır.]
68-Ammâr b. Yâsir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Üç şey İmandandır: Darlıkta infâk et mek, selâmı yaymak, adaleti gözetmek." [Bezzâr]
69-Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kendisinde §u üç şey bulunan ki§i, hem sevabı haketmiş, hem de imanım ikmâl etmiş tir: Dünyada yaşadığı güzel bir ahlâk, kendi sini Allah'ın yasaklarından uzaklaştıran ve-ra (Allah korkusu) ve câhilin cehaletinden
alıkoyan hilm." (Bu iki rivayet Bezzâr'a aittir.]
70-Enes radiyallahu anh'dan: (Allah ResGlü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden biriniz, ben kendisine babasın dan, çocuğundan ve bütün insanlardan daha sevimli olmadıkça hakkıyla iman etmiş ola maz." [Buhârî, Müslim ve Nesâî.]
71-Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden biri, kendisi için İstediği bir şeyİ kardeşi içİn istemedikçe hakkıyla iman etmiş
sayılmaz." [Buhârî, Müslim. Tirmizî ve Nesâî.]
72-Ebû Umâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah için seven, Allah için nefret eden, Allah için veren, Allah için tutumlu olan, imâ nını kemâle ulaştırmıştır." [Ebû Dâvud.]
73-Abdurrahman b. Ebî Leylâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir kul, ben kendisine, kendisinden; ai lem, ailesinden; akrabam, akrabasından; zâ tım, kendi zâtından daha sevimli olmadıkça tam iman etmiş sayılamaz."

[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr ve el-Mu'cemu'l-Evsal'mdâ zayıf bir seıicdJe rivayet etti.]
74-Amr b. el-Cemûh radiyallahu anh' dan; (Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kul, sevdiğini Allah için sevmedikçe, yerdiğini Allah için yermedikçe, açık bir ima nı hak etmiş olamaz. Allah için sevdiğinde, Allah için nefret ettiğinde Allah tarafından sevgiyi hak eder (Allah buyurmuştur:) 'Kul larımdan dostlarım ve sevgililerim; beni zik retmeleri suretiyle ve benim de onları zikirle ri sebebiyle andığım kimselerdir."
[Alımed, zayıf bir isnâdla.]
75-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müslüman, diğer müslümanların elinden ve dilinden selâmette olduğu kişidir Mü'min ise kanları ve malları konusunda diğer insan ları güvende kılan kişidir." [Tirmizî ve Nesâî.]
76-Aynca onun (Nesâî'nin), Buhârî ve Ebû Davud'un İbn Amr b. el-Âs'tan "Mü'min ise.." ibaresinin sonuna kadar, yerine şu riva yet ilâvesi vardır: "Muhacir, Allah'ın kendisi ne yasakladığı şeylerden uzak durandır."
77-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'dan: Bir adam, Peygamber sallaliahu aleyhi ve sellem'e sordu: "Hangi İslâm daha hayırlıdır?" Cevap buyurdu: "Yemek yedirirsin, tanıdığına da tanımadığına da selam verirsin (Bu, is lâm'ın en iyi tarafıdır)." [Buhârî, Müslim ve Nesâî.] Derim ki: Bunu Ebû Dâvud, Kitâbu's-soh-be'nin selam bahsinde tahrîc etli. Bundan da anlaşıldığına göre bu rivayet Dört hadîs ima mına aittir.
78-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mescide gitmeyi âdet edinen birini gör düğünüzde onun mü'min olduğuna şahitlik edin.' Çünkü Allah şöyle buyuruyor: "Allah'ın mescidlerini sadece Allah'a inanan, namaz kılan, zekât veren ve ancak Allah'tan korkan kimseler imâr eder." (Tevbe 18) [Tirmizî.]
79-Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Üç şey imanın aslındandır: "Lâ ilahe il lallah (=Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur)" diyene ilişmemek, onu herhangi bir günah se bebiyle tekfir etmemek ve onu herhangi bir ameli yüzünden islâm'dan çıkarmamak. —Ci-had ise, Allah beni gönderdiği günden, bu ümmetin son nesli, Deccâl'le savaşacağı gü ne kadar yürürlüktedir Onu ne zâlimin zulmü, ne de âdilin adaleti geçersiz kılamaz.— Ve ka derlere iman etmek." [EbûDavud.]

80-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e vesvese hakkında soruldu. Dediler ki; "Biri mizin kömür oluncaya kadar yanması, yahut gökten yere düşmesi, vesveseyi dile getirmek ten, kendisine daha sevimli geUrse." Bunun Üzerine: "İ^te hâlis iman odur!" buyurdu. [Müslim.]
81-Onun (Müslim'in) ve Ebû Davud'un başka bir rivayetinde ise şöyle geçmektedir; "Onun (şeytanın) hilesini vesveseye çeviren Allah'a hamd olsun."
82-Ubeydullah b. Adiy b. el-Hiyâr radi yallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile otururken, bir adam gelip Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem'in kulağına bir şey fı sıldadı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem açıklayana kadar gizU olarak ne söyledi ğini bilemedik. Meğerse, münafıklardan birİ-ni öldürmek için izin istiyormuş. Bunun üze rine şöyle buyurdu:
"O (münafık), Allah'tan başka hiçbir ilâh olmadığına, Muhammed' in de Allah Resulü olduğuna şehâdet etmiyor mu?"
"Evet; (ama kalbiyle tasdik etmediği için) onun şehâdeti yoktur!"
"Peki namaz kılmıyor mu?"
"Evet; (ama inanmadığı için) namazı da makbul değildir."
"İ§te onlar, Allah Teâlâ'nın beni öldürmek ten menettiği kişilerdir" buyurdu. [Muvattâ.]
83-Târıku'l-Eşca'î radiyallahu anh'dan;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim "Lâ ilahe illallah (=Allah'tan başka ilah yoktur)" deyip de Allah'tan başka tapı-lanları İnkâr ederse, Allah onun hem malını, hem de kanını haram kılar. Hesabı ise Allah'a aittir." [Müslim.]
84-Amr b. Abese radiyallahu anh'dan: Dedim ki:
"(Ey Allah Resulü!) bu davada seninle be raber kimler vardır?"
"Bîr hür, bir de köle.."
"İslâm nedir?"
"Güzel söz söylemek ve yemek yedirmek."
"İmân nedir?"
"Sabır ve hoşgörü."
"Hangi İslâm(î davranış) en üstündür?"
"Müslümanların, dilinden ve elinden selâ mette olduğu kişi.."
"Hangi iman üstündür?"
"Güzel ahlâk."
"Hangi namaz üstündür?"
"Kunutu uzun olan."

"Hangi hicret üstündür?"
"Rabbinin hoşlanmadıklarından uzak durman."
[Taberânî, el~Mu'cemu'l-Kebfr ve aynı lafızla Ah-med.]
85-Alkame radiyallahu anh'dan; Abdullah (bin Mes'ûd) der ki: "Sabır ima nın yarısı, yakın ise imanın tümüdür."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de.]

İMAN HÜKÜMLERİ, BİAT VE DİĞER BAHİSLER

86-İbn Ömer radiyalİahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"insanlarla, Allah'tan başka ilâh olmadı ğına, Muhammed'in Allah'ın Resulü olduğu na şehâdet getirinceye, namazı kılmcaya ve zekâtı verinceye kadar savaşmakla emrolun-dum. Bunları yaptıkları zaman, hem kanları nı, hem de mallarını benden korumuş olurlar; ancak İslâm'ın haklarından bir hak karşılığı olursa müstesna! Hesapları Allah'a kalmış tır." [Buhârî ve MiisÜm.]
Ancak Müslim, rivayeti içinde "İslûmî haklardan bir hak karşılığı olursa müstesna!" kısmmı zikretmemiştir.
87-Ubâde b. es-Sâmit radiyalİahu anh'dan; (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamak, zina etmemek, haksız yere adam Öldürmemek —ki
Allah bunu yasaklamıştır— üzere bana biat edersiniz."
88-Diğer bİr rivayette: "Çocuklarınızı öl dürmemek, kendiliğinizden uyduracağınız bir yalanla (kimseye) iftira etmemek, iyilikte ba na karşı çıkmamak üzere bana biat edersiniz. Kim bu görevleri yerine getirirse mükâfatı Al lah'a aittir. Kim de bu yasaklardan bir şey iş leyip de Allah onu meydana çıkarmayıp örter se, işi Allah'a kalmıştır. İster bağışlar, isterse azap eder." Bunun üzerine biz de O'na biat
ettik. [Buhârî ve Müslim.I
Tirmizî ve Nesâî'nin buna benzer rivayet leri vardır ki, lafızları şöyledir:
"Bunlardan bir şey işleyip de dünyada ce zasını görürse, bu ceza onun günahlarına bir kejfâret ve arındırma olur. Kimİ(n) de (günahı nı) Allah Örterse, işi Allah'a kalmıştır; dilerse azap eder, dilerse bağışlar."
89-Buhârî, Müslim ve Muvattâ'nın diğer rivayetleri:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e; güçlükte, kolaylıkta, kıvançta ve tasada dinle yip itaal edeceğime dair biat edip söz verdim. Yine bize karşı yaptığı tercihlerde, ehline karşı herhangi bir işte tartışmayacağımıza, nerede olursak

olalım hakkı söyleyeceğimize, Allah uğrunda kmayıcının kınamasından korkmaya cağımıza dair biat edip söz verdik."
90-Diğer bİr rivayette; "Allah'tan bir burhan görüp kanaatımıza göre, apaçık bir küfür hali dışında, işi ehline havale edip asla tartışmayacağımıza dair de biat edip söz ver dik."
91-Avf b. Mâlik ei-Eşca'î radiyalİahu anh'dan:
Dokuz, sekiz ya da yedİ kişiden oluşan bir grup, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in yanmdaydık. Bize şöyle buyurdu; "Allah Resulüne biat etmeyecek misiniz?" Biz yeni bi at etmiştik, bu nedenle dedik ki: "Ey Allah Re sulü! Biz sana biat ettik." Ellerimizi uzatıp: "Ey Allah Resulü! Sana biat ettik, şimdi ne üzerine biat edeceğiz?" Şöyle buyurdu:
"Allah'a İbadet edip O'na hiçbir şey or tak koşmamaya, beş vakit namaz kılmaya, dinleyip itaat etmeye.." Sonra gizlice bir söz söyleyerek buyurdu ki: "Kimseden bir şey is temeyin!" Daha sonra bu biate katılmış birini gördüm. Kamçısı elinden düştü; kimseden is temeksizin atından inip kamçısını kendisi al dı. IMüslinı. Ebû Dâvud ve Nesâî.]
92-Umeyme bn. Rukayka radiyallahu anha'dan: Ensar'dan bir grup kadınla Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seilem'e İslâm üzere biat etmek için geldik ve şöyle dedik; "Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamaya, hırsızlık yap mamaya, zina etmemeye, çocuklarımızı öl-dürmemeye, önümüzden arkamızdan uydurup iftirada bulunmamaya, hayırlı işlerde sana karşı çıkmamak üzere sana söz verip biat et tik." Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Gücünüzün yettiği durumlarda." "Allah ve Resulü bize bizden daha merha metlidir. Ey Allah Resulü, gel de sana biat edelim!" deyince, şöyle buyurdu:
"Ben kadınlarla tokalaşmam; yüz kadına söylediğim söz, tek kadına (söylediğim söz) gibidir"
[Muvattâ, Nesâî ve Tirmizî.]
93-el-Hirmâs b. Zİyâd radiyallahu anh'dan: Biatimi kabul etmesi için elimi Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve seilem'e uzattım, ço cuk olduğum İçin kabul etmedi. [Nesâî.i
94-Muhammed b. Ali b. el-Hüseyn radi yallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem. Hasan, Hüseyin, Abdullah b. Abbâs ve Abdul lah b. Ca'fer'in, çocuk olup henüz ergenlik çağına ermeden biatlerini kabul etti. Bizden başka hiçbir küçük çocuğun biatini kabul etme miştir." [Taberânî, el-Mu'cemu l-KebU:\
95-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Ona Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-

lem'in kadınları nasıl imtihan ettiği soruldu. Şu cevabı verdi: "Bir kadın müslüman olmak için O'na geldiğinde; kocasından nefret ettiği için, dünyalık kazanmak için ve bir yerden bir yere gitmek amacıyla değil, sadece Allah ve Resulünü sevdiği İçin çıkıp (geldiğine) dair yemin ettirirdi."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de leyyin bir senedle]
96-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: İnsanlar Hudeybiye'de Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem ile beraber dağınık halde ağacın gölgesinde idiler. Orada toplan mışlardı. Ömer (bana) dedi ki:
"Ey Abdullah! Git bak, insanlar orada ne yapıyorlar?" Gittim baktım ki toplanmış, Al lah Resulü sallallahu aleyhi ve seilem'e biat ediyorlar. Ben de biat ettim, hemen (babam) Ömer'e döndüm, durumu kendisine bildir dim, o da gidip O'na biat etti. iBuhârî.]
97-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: O, Abdu'l-Melik b. Mervân'a bir mektup yazdı ve kendisine biat etmek istediğini söy ledi. Müminlerin Emîri Abdu'l-Melik b. Mer-vân da teklifini kabul edip Allah'ın kanunu ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sünneti üzerine biatini kabul ettiğini ve ço cuklarının biatim da kabul ettiğini bildirdi. IMâlİk ve aynı lafızla Buhârî.j
98-Amr b. cl-Ahvas radiyallahu anh'dan Veda baççında Allah Resulü saliallahu aley hi ve sellem ile bulundum, Allah'a hamd ü se na etti, uyardı ve öğüt verdi, sonra şöyle buyur du:
"Eu çok kutsal gün hangi gündür?"
"Hacc-İ ekber günüdür!" dediler. Bunun üze rine şöyle buyurdu:
"Kanlarınız, mallarınız, ırz ve namuslarınız size tıpkı bu gününüz gibi haramdır Bu beldeniz gibi, bu ayınız gibi haramdır
Dikkat edin! Suç imleyen kendi aleyhine suç i^-lemi§ olur Dikkat edin! Baba çocuğuna kar^ı suç imlemesin, çocuk da babasına kar^ı suç işlemesin. Dikkat edin! Müslüman müsiümamn kardeşidir Müslüman kardeşinin hiçbir şeyi kendiliğinden helâl etmedikçe diğer müslümana helâl olmaz.
Dikkat edin! Câhiliyetteki tüm ribâ (faiz)lar kaldırılmıştır. Verdiğiniz ana paralarınız sizindir, alabilirsiniz. Haksızlık yapmayın, haksızlığa da uğramaym! Abbas' in rihâsına gelince hepsi (ana para dahil) kaldırılmıştır.
Dikkat edin! Câhiliyette varolan her türlü kan davası kaldırılmıştır Câhiliyette varolan kan
davalarından ilk kaldırdığım kan (davası), Ab dil' l-Muttalib oğlu el-Hâris'in kan davasıdır Bili yorsunuz o, Leysoğulları yanında sütninede idi dt Hüzeyl onu öldürmüştü.
Dikkat edin! Kadınlara iyi davranın! Onlaı sizin yanınızda birer emanettir

Onlarda bundar başka bir hakkınız yoktur Ama açık bir kabaho. işlerlerse, yataklarını ayırın! Aşırı olmaksızın i: bırakmayan bİr darbe ile onlara vurun! Size itaaı ederlerse, onlar aleyhine (boşamak gibi) başka bir yol aramayın!
Dikkat edin! Kadınlarınız üzerinde haklarımı vardır: kadınlarınızın da sizin üzerinizde haklan vardır
Sizin, kadınlarınızın üzerinde bulunan hakkı nıza gelince; yataklarınızı hoşlanmadığınız kim selere çiğnetmemeleri ve evinize girmesinden hoş lanmadığınız kimselere izin vermemeleridir
Onların sizin üzerinizdeki haklarına gelince; giyimlerinde ve yemeklerinde onlara iyi davran-mamzdır."
99-Diger bîr rivayette: "Dikkat edin, bu beldenizde Şeytan kendisine tapılmaktan umu dunu kesti. Ne var ki küçümsediğiniz bazı dav ranışlarınızda, onun hoşnut olacağı yönler bu lunabilir."
[Tirmizî. Buhârî ve Müslim'in de İbn Ömer'den ben zeri rivayetleri bulunmakladır.]
100-Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü saliallahu aleyhi ve sellem bu yurdu:)
"Zaman, Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günde olduğu şekline dönmüştür; yıl. oniki ay ola rak yaratılmıştır O aylardan dördü haram aylar dır Üçü birbiri ardına gelmektedir: Zilkade, Zil hicce ve Muharrem. Biri Cemâzi ile Şa'ban (ayla rı) arasında tek olarak gelen Receb ayıdır İçinde bulunduğumuz bu ay hangi aydır?"
Dedik ki: "Allah ve Resulü en iyi bilendir." Sükûtu o kadar uzun sürdü ki onu (ayı) kendi is minden başka bir isimle adlandıracağını sandık. Sonra buyurdu ki:
"Zilhicce değil midir?"
"Evet" dedik.
"Peki. bu belde hangi beldedir?" diye sordu. "Allah ve Resulü daha iyi bilir!" dedik.
O kadar sükût etti ki, onu başka bir isimle ad landıracağını sandık.
Sonra şöyle buyurdu: "Bu haram belde değil midir?"
"Evet" dedik. Sonra sordu:
"Bugün hangi gündür?"
"Allah ve O'nun Resulü daha iyi bilir" de dik. Sükût buyurdu; halta onu başka bir isimle anacağını sandık. Şöyle buyurdu:
"Bugün kurban günü değil midir?"
"Evet" dedik. Şöyle buyurdu:
"l§le, kanlarınız, mallarınız, ırz ve namusla rınız size, hu beldeniz gibi, bu ayınız gibi, bu gü nünüz gibi haramdır. Rabbinize kavuşacaksınız, size amellerinizden

soracak; sakın benden son ra birbirinin boynunu vuracak kâfirlere dönüş meyin! Dikkat edin! Burada bulunanlar, bulun mayanlara tebliğ elsin; umulur ki kendilerine tebliğ edilenler, duyuranlardan daha kavrayı cı olur." Sonra şöyle buyurdu: "Dikkat edin! Tebliğ ettim mi? Dikkat edin! Tebliğ ettim mi?"
"Evet" dedik.
"Allahım sen şahit ol!" dedi.
[Buhârî; bir kısmını da Ebû Dâvud rivayet etti.]
Şu fazlalıkla Müslim de aynısını rivayet et miştir: "Sonra boynuzlu iki koça yaklaştı ve on ları kurban etti. Sonra birkaç davar kurban etti, etlerini aramızda taksim etti."
101-Rezîn rivayetin sonuna şunu ilave etti: "Üç şey vardır ki, müslüman kalbi ona kin duymaz: Ameli Allah'a halis kılmak, idareciler le iyi geçinmek, müslüman topluluklarından ay rılmamak. Çünkü duaları arkalarından kendile rini kuşatıp korumaktadır."
102-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her doğan çocuk fıtrat üzere doğar, (is terseniz) şunu okuyun: 'Ey Muhammedi Hak ka yönelerek kendini Allah' in insanlara yara tılışta verdiği dine ver. Zira Allah'ın yaratı şında değişme yoktur, işte dosdoğru din bu dur. Fakat İnsanların çoğu bilmezler' (Rûm, 88/30). Sonra onu ebeveyni (yahudi İse) ya-hudİleştirir, (hıristiyan ise) hıristiyanlaştırır ya da mecûsi ise mecûsileşlirir. Tıpkı hayva nın doğurduğu yavrusu gibi. Onda burnu ve ya kulağı kesik görebilir misiniz?"
103-Başka bir rivayette: "Develerin do ğurdukları yavrular gibi. Onlarda kulağı ke sik çıkar mı? Kulağını (sonra) kesersiniz."
Dediler ki: "Ey Allah Resulü! Çocukken (kü çük yaşta) ölen hakkında ne dersiniz?"
"A'e yapacaklarım ve ne olacaklarını (akıbetlerini) ancak Allah bilir."
[Buhârî ve Müslim. Nesâî hariç, diğerlerinin de benzeri rivayetleri vardır.]
104-Mâlik b. Ahmer radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in geldiğini duyunca derhal yanına gidip İslâm'ı kabul etti ve O'ndan dtğer insanları İslâm'a davet edebilmesi için bir yazı yazma sını istedi. Bunun üzerine Allah Resulü sallal lahu aleyhi ve sellem şu yazıyı yazdırdı:
"Rahman ve Rahîm olan Allah' in adıyla. Bu, Allah Resulü Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'den Mâlik b. Ahmer ve müs-lümanlardan ona uyanlara yazılmış bir emân (güven) yazısıdır. Namaz kıldıkları, ze kât verdikleri, müşriklerden uzak durup müslümanlara uydukları, ganimetin beşte birini verdikleri, borçluların hissesini ve falan falan hisseyi verdikleri sürece Allah'ın

emânı ile, Allah Resulü Muhammed' İn emû-nı ile güvence içinde olacaklar (kimse onla ra İlişemeyecektir)." [Taberânî, el-Mu'cemü'l-Ev-sat.]
105-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Amelsiz iman kabul olunmaz. İmansız amel de kabul olunmaz."
Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr"mdQ leyyin bir isnâdla nakletmiştir.
106-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Zina eden, zina ederken, mümin olarak zina etmez: hırsızlık yapan, hırsızlık yaparken mümin olarak hırsızlık yapmaz: şarap içen şarap içerken mümin olarak §arap içmez." Ebû Hureyre radiyallahu anh buna şunu da ilave ediyordu: "Şerefli bîr kimse yağmalarken, mümin olarak yağmalamaz!" [Mâlik hariç, Kütüb-i Sitte.]
107-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ki§i zina ettiği zaman İman ondan çıkar ve üstünde bir gölgelik gibi olur. Zinadan (levbe edip) tamamen vazgeçtiği zaman iman tekrar ona döner." [Ebû Dâvud.]
108-TİrmizÎ'nin rivayeti: "imân ondan çı karak başının üstünde durur. Onu tamamen bıraktığı zaman, iman tekrar ona döner."
Muhammed el-Bâkır bunu şöyle yorum lar: "İmandan İslâm'a geçer."
109-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İslâm garİb başladı: başladığı gibi tek rar garip olacaktır. Gariblere ne mutlu!" [Müslim.]
110-İbn Amr b. el-As radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden birinde iman, elbisenin eskimesi gibi eskir Allah'tan kalblerinizdeki imanı yeni lemesini dileyin!" [Taberânî, el-Mu'cemu't-Kebtn]
111-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"imânınızı yenileyin!" Denildi ki: "Ey Allah Resulü! İmânımızı nasıl yenile yelim?" "Lâ ilahe İllallah'ı çok söyleyin!" buyurdu. [Ahmed.]
112-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah (Azze ve Celle) rmklanmzı taksim ettiği gibi ahlakınızı da taksim etmiştir. Allah, dünyayı sevdiğine de, sevmediğine de verir. Ama dini ancak

sevdiğine verir. Kime dini vermişse onu sevmiştir. Nefsim elinde olana yemin ederim ki, kalbi ve dİli müslüman ol madıkça, bir kul müslüman olamaz. Komşusu kötülüklerinden emin olmadıkça kişİ tam mümin olamaz." Dedim ki: "Ey Allah Resu lü, kötülükleri nedir?" Şöyle buyurdu; '7^-kencesi ve zulmüdür. Haramdan kazandığı parayı İnfak ettiğinde asla bereketi olmaz. Sa daka olarak verirse kesinlikle kabul olunmaz. Dünyada bıraktığı taktirde onu ateşe daha da yaklaştırır. Çünkü Allah kötüyü kötü İle sİl-mez. Kötüyü iyiyle siler. Zira pislik pisliği temizlemez." [Ahmed.]

113-el-Hâris b. Mâlik radiyallahu anh'dan:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e uğramıştı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sordu:

"Ey Harise! Nasıl sabahladın?"

"Gerçek bir mü'min olarak sabaha çık tım" deyince, şöyle buyurdu:

"Dediğine dikkat et! Zira her sözün bir hakikati vardır. Peki imanının hakikati ne dir?" Cevap verdi:

"Nefsimi dünyadan arındırdım; gecemi uyanık geçirdim; gündüzün susuz kaldım. San ki Rabbimin Arşmı görür gibiyim. Sanki cen net ehlinin cennette birbirlerini ziyaret ettikle rini görür gibiyim. Sanki cehennem ehlinin ce hennemde boğuştuklarını görüyorum."

"Ey Harise, (hakikati) bildin, hu durumu nu koru!"

Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'inde biraz zaaf bulunan bir senedle rivayet etti. Bez-zâr'm da zayıf bir senedle Enes'ten bir rivaye ti vardır; şu ilave ile: "Sen, Allah'ın kalbini aydınlattığı bir mü'min(sin!)."

114-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Dedim ki: "Ey Allah Resulü, dinlerden hangisi Allah'a daha sevimlidir?"

"el-Hanefiyyetü's-semha (=fıtrata uygun, kolaylığı öngören tevhid [hanifj dini)" buyur du.

[Ahmed, Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr ile el-Mu'cemu'l-Evsat'ta ve Bezzâr]

115-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'dan: Bir adam dedi ki: "Ey Allah Resulü! Ben Kur'ân okuyorum, ama kalbimin onu anladı ğım hissetmiyorum." Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle bu yurdu: "Kalp, imanın yuvasıdır. İmân ise kişi ye Kur'ân dan önce verilir." [Ahmed, zayıf bir isnâdla.]

116-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kalpler dört (kısım)dır: Kandil gibi ışık saçan (tüm çirkin duygulardan) arınmış kalp; üzerinde örtüsü bulunan kapalı kalp, zaafa uğramış kalp; genişlemiş kalp. Arm-mış kalbe gelince o, mü'minin kalbidir. Za afa uğramış kalp ise, münafık

kalbidir. Zira Önce bilmiş, sonra inkar etmiştir. Genişlemiş kalbe gelince; içinde hem iman ve hem de ni fak bulunan kalbdir. İçindeki iman, güzel su yun beslediği bakla gibidir, içindeki nifak ise, irin ve kanın beslediği yara gibidir. Han gisi daha güçlü beslerse mutlaka üstünlük
sağlar." [Ahmed, Taberânî, el-Mu'cemu's-Sağîr'ınde leyyin bir isnâdla.]
117-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mü'min kimse dışında, hiçbir şey kendi türünün yüz katı daha hayırlı değildir." [Ahmed ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta.]
118- el-Mu'cemu's-Sağîr'inde ise zayıf is-nâdla "Kendisi gibi hin tanesinden" lafzıyla rivayet edilmiştir.
119-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mü'min, buğdaya benzer; rüzgâr onu devamlı sağa sola sallar Devamh sıkıntılarla karşılaşır (onlarla imtihan olur). Münafık İse pirince benzer. Hasadı yapılıncaya kadar
dimdik durur." [Müslim ve Tirmizî,]
120-Nevvâs b. Sem'ân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah dosdoğru yola şöyle örnek vermiş tir: Yolun iki yakasında kapıları açık iki duvar
(düşünün). Kapılan perdelidir, perdeleri indi rilmiştir. Yolun başmda çağıran biri vardır; üstünde de çağıran biri vardır. «Allah, Dâru's-Selâm'a (cennete) çağırır, dilediğini doğru yola hidayet eder» diye nida ederler (Yolun) iki ya nında olan kapılara gelince onlar, Allah'ın hu dutları (yasaklaradır: perdeler açdmadıkça kimse Allah' in yasaklarına düşmez. (Birincinin) üstünde çağıran kişi ise Rabbi için insanları doğru yola çağıran vaizdir." [Tirmizî.]
121-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Allah, dosdoğru yolu şuna benzetti. O öy le bir yoldur ki, her iki tarafında açık kapıları bulunan iki sûru vardır. Kapıların üstünde ise örtüler bulunmaktadır. Yolun başında, "Yolda iyi durun, sağa sola kaymayın!" diye bağıran bir çağıncı vardır. Onun üstünde de bir çağı-rıcı vardır. Kul, ne zaman o kapılardan birini açmaya kalkışırsa, o çağıncı şöyle seslenir; "Ne yapıyorsun? Sakın açma! Açarsan oraya girersin!" [Rezîn.j
Sonra yolu şöyle yorumladı: "Yol, İs lâm'dır. Açılmış olan kapılar, Allah'ın yasakla rıdır. Sarkıtılmış perdeler ise Allah'ın hududu (sınırları)dır. Yolun başındaki çağıncı, Kur'ân'dır. Üstündeki çağıncı ise, her mü'mi nin kalbindeki Allah'ın vâizi(temiz fıtratı)dir."

122-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
Biri ona "Doğru yol nedir?" diye sor muştu. Şu cevabı verdi;
"Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem bizi o doğru yolun aşağısında bıraktı. Onun bir tarafı cennette olup sağında bir küheylân, solunda da bir küheylân vardı. Orada kendile rine uğrayanları çağırmakta olan birtakım kimseler de vardır. Her kim o küheylânlara kendini kaptırırsa onu ateşe götürürler. Her kim de onlara kapılmayıp doğru yoldan gider se, cennete varır."
İbn Mes'ûd sonra şu âyeti okudu: "Bu, dosdoğru olan yoluma uyun. Sizi Allah yolun dan ayrı düşürecek yollara uymayın." (En'âm 20/153) [Rezîn.]
123-Ali radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, Yahya b. Zekeriyyayı İsrâiloğul-larına be§ kelime ile göndemişli. Allah, isa'yı gönderdiğinde §Öyle buyurdu:
«Ey İsa! Zekeriyyâ oğlu Yahya'ya söyle, İsrâiloğullanna gönderildiği şeyleri ya tebliğ etsin ya da sen tebliğ e(!» Bunun üzerine Yah ya doğruca İsrâiloğullanna gidip şöyle dedi: «Allah size kendisine İbadet etmenizi ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamanızı emrediyor. Bu şuna benzer: Bir adam birini azat etmiş bir şekilde iyilikte bulunmuştur. O da yapılan iyi liklere karşı nankörlük edip, onu bırakarak başkasını dost edinmiştir
Allah, size namaz kılmanızı emrediyor. Bu da şuna benzer: Düşman tarafından esir edi len kişi, düşmanları tarafından öldürülmek is tenmiştir de "Beni öldürmeyin, definelerim var, onları size vereyim" diyerek defineleri verip kendisini kurtarmıştır.
Allah size zekât vermenizi emreder Bu da şuna benzer: Düşmanına karşı kendine kal kan edinmiş bir adam, kalkanı sayesinde, sal dırı nereden gelirse gelsin çekinmez.
Allah size Kitâb'ı okumanızı emrediyor. Bu da sağlam bîr kale içinde olan kimseye benzer Şöyle ki düşmanları her yönden saldı rıp içeriye girmek İsterler, ama kendilerini bundan alıkoyan bir engelle karşılaşırlar.» Bu, Kur'an okuyan gibidir. Çünkü Kur'ân okuyan, en güzel ve en sağlam kale içerisinde o/wr. " [Bezzar]
[Tirmizî'nin de el-Hâris el-Eş'arî'den ben zeri bir rivayeti vardır.
124-Ebû Musa radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kalkıp bize beş kelime (söz) söyledi. Buyurdu ki:
"Allah uyumaz; zaten kendisine uyumak da yaraşmaz. Tartıyı indirir ve kaldırır. O'na ge ce ameli, gündüz amelinden önce yükseltilir Gündüz ameli de gece amelinden önce yüksel tilir. Perdesi nurdur (bir başka rivayette perde si ateştir). Onu bir açacak olursa cemâlinin nuru yaratıklarından gördüklerini yakıp kül

eder." [Müslim.]

TAHRİC

==

1-Sahih olan bu hadisin asl-ı senedi: Umeyr b. Hânî an Cünâde bin ebî Umeyye an Ubâde.
Bu hadisi Buhârî (IV, 139; enbiyâ 48) ve Müslim (imân 46) tahrîc ettiler.
2-Bu lafız hem Buhârî, hem de Müslim'de el-Velîd bin Müslim'in, onun da İbn Câbir'den, onun da Umeyr'den rivayetinde yer almıştır.
3-Yine Ubâde'ye ait olan bu hadisi ondan es-Sunâbihî rivayet etmiştir. Asl-ı senedi şöyledir: Leys an Muh. bin Aclân an Muh. b Yahyâ b. Hibbân an Abdillah b. Muhayriz ani's-Sunâbihî.
Bu hadisi Müslim (imân no. 46) ve Tirmizî (no. 2638) tahrîc ettiler.
Bu hadisin bir kıssası vardır: Müslim'den meâlen bu kıssayı buraya dercediyoruz:
es-Sunâbihî diyor ki:
Ubâde bin es-Sâmit'in yanına girdim. Kendisi ölüm halinde idi. (Bu halini görünce) ağladım. Bunun üzerine: "Dur bakalım, niçin ağlıyorsun? Vallahi benden şahitlik istense senin için mutlaka şahitlik ederim. Bana şefaat hakkı verilse senin için mutlaka şefaatte bulunurum. Gücüm yeterse, sana mutlaka faydalı olurum" dedi. Sonra devamla şöyle dedi: "Vallahi Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den, içinde sizin için hayır bulunan hiçbir hadis işitmemişimdir ki, onu sizlere rivayet etmiş olmayayım. Yalnız tek bir hadis müstesnâ! Onu da sizlere bu gün, son demimi yaşarken söyleyeceğim. (Daha sonra Resûlullah'ın yukarda zikri geçen hadisini nakletti)
4-Bu hadisin aslı senedi şöyledir: İbnü'l-Hâd an Muh. b. İbr. an Saîd b. es-Salt an Süheyl bin el-Beydâ.
Bu hadis Müsned'inde (III, 451) iki ayrı tarikten Ahmed bin Hanbel ve Mu'cemu'l-Kebîr'inde (Mecma' I, 16) Taberânî tahrîc ettiler.
Bu hadisin de bir kıssası vardır. Meâli şöyledir:
Biz bir yolculuk sırasında Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberken ben, O'nun terkisinde idim. Allah Resûlü sallallahu aleyhi

ve sellem, bana hitaben sesini yükselterek üç kere, "Ey Süheyl bin el-Beydâ!" buyurdu. Bunların hepsine Süheyl cevab verdi. Halk, Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sesini duyunca, kendilerini kasdettiğini zannederek önündekiler durdular, gerisindekiler ise hızlanarak O'nun etrafında toplandılar. Daha sonra Allah'ın Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem yukarıda zikri geçen kavlini buyurdu.
İbn ebî Hâtim, bu hadisin senedi hakkında mürsel hükmünü vermiştir. Bu hadis, İbn Abbâs'ın rivayetiyle de tahrîc olunmuştur (Mecma' I, 16)
5. Bu hadisin senedi şöyledir: Abdürrezzâk an Ma'mer an Zeyd bin Eslem an Atâ' bin Yesâr an Ebî Saîd.
Tirmizî (no. 2598) rivayet etmiş ve "hasen sahih" hükmünü vermiştir.
Bu hadis, aslında Buhârî (tevhid 36, 24) ve Müslim'in (imân 147, 149, 185, 302) tahrîc ettikleri sahih ve meşhûr Ebû Saîd rivayetli "şefaat" hadisinin bir parçasıdır.
6- Bu hadisin asl-ı senedi: Zeyd bin el-Hubâb an Abdirrahman b. Şureyh an Ebî Hânî an Ebî Alî et-Tüceybî an Ebî Saîd.
Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2368) ve Müstedrek'inde (I, 518, II, 93) el-Hâkim tahrîc ettiler.
Bu hadisi Müslim ve Nesâî, Ebû Abdirrahman el-Hubalî Abdullah b. Yezîd tarikiyle Ebû Saîd'den daha toplu bir metinle tahrîc ettiler (Tahrîcu's-Sünen II, 154).
7-Asl-ı senedi şöyledir: Mâlik an Zeyd b. Eslem an Atâ b. Yesâr an Ebî Saîd.
Bu hadisi asl-ı senedi kadarıyla "muallak" olarak Buhârî (I, 15, imân 31) ve Nesâî (VIII, 105) tahrîc ettiler. İbn Hacer, bu hadisi Buhârî'nin kitabının bir başka yerinde "vasletmediğini" söylemiştir. Semeveyh, Fevâid'inde bu hadisi Ebû Zerr rivayeti ile vasletmiştir (Feyd I, 281).
8-Sahih olan bu hadisin isnâdı: Züheyr b. Harb an Ömer b. Yûnus an İkrime b. Ammâr an Ebî Kesîr Yezîd b. Abdirrahman b. Uzeyne an Ebî Hureyre.
Müslim (imân 52, s. 59) tahrîc etmiştir.
9. İsnâdı sahih olan bu hadisin ricâli: Hammâd b. Seleme an Ebî

İmrân el-Cûnî an Ebî Bekr b. ebî Mûsâ an ebîhî.
Bu hadisi Ahmed (IV, 402) ve Mu'cemu'l-Kebîr'inde Taberânî rivayet etmişlerdir. el-Heysemî, ricâlinin güvenilir ve tariklerinin de çok olduğunu söylemiştir.
10-İsnâdında yer alan Muh. b. ebî Leylâ sebebiyle zayıf bir hadistir (Mecma' I, 77).
11-Hadisin râvîlerinden birisi olan Abdullah b. Muh. b. Akîl sebebiyle isnâdında az bir zaaf sözkonusu olabilir. Bu râvî, ezberinin kötülüğü sebebiyle cerhedilmiştir. Buhârî'ye göre onun hadisi ile Ahmed, İshâk b. Râheveyh ve el-Humeydî gibi imamlar ihticâc etmişlerdir (Mecma' îI, 11).
12-İsnâdında yer alan el-Minhâl b. Halife el-İclî adlı bir râvî sebebiyle zayıf bir hadistir. Bu râvîyi Yahyâ b. Maîn ve diğerleri zayıf addetmiş, Buhârî "hadisi münkerdir" ve Nesâî, "hadiste güçlü değildir" demiştir (Mîzân no. 8805; Mecma' I, 18).
13-Sahih olan bu hadis birkaç tarikten olmak üzere Muâz'dan tahrîc olunmuştur:
a. Katâde an Enes an Muâz: Müslim (imân 48), Buhârî (libâs 101, rikâk 37, istizân 30).
b. Ebû'l-Ahvas an Ebî İshak an Amr b. Meymûn an Muâz: Buhârî (cihâd 46), Müslim (imân 49), Ebû Dâvud (no. 2559, sadece eşeğinin ismi bölümü) ve Tirmizî (no. 2643).
c. Ebû Husayn ani'l-Esved b. Hilâl an Muâz: Buhârî (tevhîd 1) ve Müslim (imân 50)
d. Abdurrahman b. ebî Leylâ an Muâz: İbn Mâce (no. 4296).
14-Metni burada irâd olunan rivayetin asl-ı senedi: Cerîr an Abdilazîz b. Rufey' an Zeyd b. Vehb an Ebî Zerr'dir. Bu lafız Buhârî'ye aittir (VIII, 176, rikâk 13). Aynı tarikten olmak üzere bunu İmâm Ahmed (V, 166) ile Müslim de (zekât no. 33, s. 688) tahrîc ettiler.
Ayrıca bunu el-A'meş tarikiyle Zeyd b. Vehb'den: Ahmed (V, 152), Buhârî (III, 82, istikrâd 3; VII, 137, istîzân 30; VII, 177, rikâk 14), Müslim (zekât no. 32, s. 687) ve Tirmizî (no. 2644) tahrîc ettiler.
Ebû Dâvud ise (no. 5226), sadece Ebû Zer'e hitâb bölümünü irâd

etmiştir (Hammâd b. ebî Süleymân an Zeyd b. Vehb tarikiyle).
15-Sözkonusu ziyade Ebû'l-Esved tarikiyle Ebû Zer'den vârid olan bir başka hadis metni içinde geçmektedir. Ancak bu hadis Tirmizî'de değil Buhârî (VII, 43, libâs 24) ile Müslim'de (imân no. 154, s. 95) yer almıştır.
16-Sahih olan bu hadisin asl-ı senedi: Ebû Muâviye ani'l-A'meş an Ebî Süfyân an Câbir
Müslim (imân 151) tarafından rivayet olunmuştur.
17-Bu lafız Buhârî'ye (salât 46, I, 109; teheccüd 36, II, 55) ait olup senedi şöyledir: Leys an Ukayl ani'z-Zührî an Mahmûd b. er-Rebî' an İtbân b. Mâlik.
Bu hadisin diğer kaynakları, çoğunluğu kısa metinlerle olmak üzere irâd edilmiştir: Buhârî (ilm 18, I, 27; ezân 153, 154, I, 204; ezân 50, I, 168), Müslim (mesâcid No. 263, s. 455) ve Nesâî (imâmet 10, 46; sehv 73).
19-Bu hadisin senedi şöyledir: Kuteybe an İsmaîl b. Ca'fer an Amr an Saîd b. ebî Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre.
Buhârî (rikâk 51, VII, 204) tarafından rivayet edilmiştir.
20-Asl-ı senedi: İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Ebî Yûnus an Ebî Hureyre.
Müslim (imân, no. 240, s. 134) tarafından tahrîc olunmuştur.
21-Asl-ı senedi şöyledir: Süleymân b. el-Muğîre an Sâbit an Abdirrahman b. ebî Leylâ an Suheyb.
Müslim (zühd, no. 64, s. 2295) rivayet etmiştir.
22-Vehb b. Münebbih'in bu sözü senedsiz olarak Sahîh-i Buhârî'nin cenâiz kitabının başında (II, 69) yer almıştır.
Bu mânâyı ifade eden "merfû" bir haberi Muâz b. Cebel, Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den nakletmiştir: "Cennetin anahtarları, Lâ ilâhe illallah şeklinde şehâdet getirmektir." Bu hadisi Şehr bin Havşeb, Muâz'dan rivayet etmiştir. Ahmed ve Bezzâr'ın Müsned'lerinde yer almıştır. Şehr'in Muâz'dan hadis dinlemediği dışında râvîlerinin güvenilir râvîlerden oluştuğunu el-Heysemî söylemektedir (Feyd V, 536).

23-Bu hadisi Nesâî, Amelu yevm ve'l-leyle'sinde (no. 1101) ve İbn Mâce (no. 3795) tahrîc etmiştir. Asl-ı senedi şöyledir: Mutarrif ani'ş-Şa'bî an Yahyâ b. Talha b. Ubeydillah an ümmihî Su'dâ el-Mürriyye an Talha.
24-Hadisin asl-ı senedi söyledir: Şuayb ani'z-Zührî an Raculin mine'l-Ensâr min ehli'l-fıkh ennehu semia Osmân b. Affân yuhaddisu...
Hadis metni Müsned-i Ahmed'de (I, 6) yer almıştır. Ebû Ya'lâ ile Bezzâr, Müsned'lerinde hadisi aynı uzunlukta, Taberânî ise Mu'cemu'l-Evsat'ında sadece merfû kısmını irâd etmişlerdir. Hadisin tek mahzurlu tarafı Zührî'nin kendisinden rivayet ettiği kişilerin bizce mübhem oluşudur. Yoksa tüm ricâli güvenilir kişilerdir.
25-el-Heysemî'ye göre isnâdının râvîleri güvenilir kişilerdir (Mecma' I, 19)
26-Asl-ı senedi şöyledir: Hilâl b. ebî Meymûne an Atâ b. Yesâr an Rifâ'a b. İrâbeti'l-Cühenî.
Bu hadisi Ahmed (IV, 16, dört ayrı tarikten) ve İbn Mâce (bir bölümünü, no. 4285) tahrîc etmiştir. İsnâdı güvenilir râvilerden oluşmuştur (Mecma' I, 21).
27-Taberânî'nin isnâdında yer alan Ömer b. Muh. b. Ömer b. Safvân, oldukça zayıf bir râvîdir. Bezzâr'ın isnâdında ise haklarında cerh sâdır olmuş iki râvî mevcuttur: İmrân el-Kasîr ve Abdullah b. ebî'l-Kalûs (Mecma' I, 19).
28-Şayet râvîlerden tabiî olanı Abdurrahman b. Abdillah b. Mes'ûd "mevsûk" birisi ise, tüm râvîleri güvenilir kişilerden oluşmuştur (Mecma' I, 26)
29-Asl-ı senedi şöyledir: Ma'mer an Âsım b. ebî'n-Nücûd an Şakîk Ebî Vâil an Muâz.
Bu hadisi Tirmizî (no. 2616) ve İbn Mâce (3973) tahrîc ettiler. Tirmizî, "hasen sahih" hükmünü vermiştir.
30-Asl-ı senedi: (Amr) b. Osmân b. Abdillah b. Mevheb an Mûsâ b. Talha an Ebî Eyyûb.
Tahrîc edenler: Buhârî (zekât 1, II, 108-9; edeb 10, VII, 72), Müslim (imân 12-14, s. 42-43) ve Nesâî (salât 10).

31-Bu hadisin asl-ı senedi şöyledir: Âmir b. Yahyâ an Ebî Abdirrahman el-Hubelî an İbn Amr.
Tahrîc edenler: Ahmed (II, 213, 221), Tirmizî (no. 2639), İbn Mâce (no. 4300), İbn Hibbân (Zevâid No. 2524) ve el-Hâkim (Müstedrek I, 6, 529).
Tirmizî, senedi hakkında "hasen garîb", el-Hâkim ise "Sahîhayn şartınca sahih" hükmünü vermiştir.
32-Bu lafız Müslim'e aittir (Sahîh, imân no. 19, s. 45). Asl-ı senedi şöyledir: Ebû Mâlik el-Eşca'î an Sa'd b. Ubeyde an İbn Ömer.
33-Bu rivayet Müslim'de (imân 20, s. 45) Sa'd b. Târık an Sa'd b. Ubeyde tarikiyle yer almıştır.
34-Bu lafız İbn Ömer'den şu rivayet yoluyla gelmiştir: Âsım b. Muh. b. Zeyd b. Abdillah b. Ömer an ebîhî (Muh. b. Zeyd) an İbn Ömer.
Müslim (imân no. 21, s. 45) tahrîc etmiştir.
35-Bu lafzın asl-ı senedi: Hanzale b. ebî Süfyân an İkrime b. Hâlid an İbn Ömer.
Tahrîc edenler: Buhârî (îmân 2), Müslim (îmân no 5. 22), Tirmizî (no. 2609/1) ve Nesâî (îmân 13).
Ayrıca Tirmizî, aynı hadisi Habîb b. ebî Sâbit kanalıyla İbn Ömer'den tahrîc etmiştir (no. 2609).
36-Sahih olan bu hadisin asl-ı senedi: Abdullah b. Büreyde an Yahyâ b. Ya'mer an İbn Ömer an Ömer b. el-Hattâb.
Tahrîc edenler: Müslim (îmân 1, s. 36-8; lafız Müslim'indir), Ebû Dâvud (no. 4695-6), Tirmizî (no. 2610), Nesâî (îmân 5) ve İbn Mâce (no. 63).
37-Ebû Dâvud (Sünen, No. 4697) tarafından irâd olunan bu rivayet farklılığı Alkame b. Mersed an Süleyman b. Büreyde an İbn Ya'mer tarikiyle gelmiştir.
38-Sahih olan bu hadisin asl-ı senedi: Ebû Hayyân et-Teymî an Ebî Zür'a an Ebî Hureyre.
Tahrîc edenler: Ahmed (II, 342, 426), Buhârî (îmân 37, I, 18; tefsîr Lukmân 2, VI, 20), Müslim (îmân no. 5, s. 39) ve İbn Mâce (no. 64, 4044).

Hadisin lafzı Müslim'e aittir.
39-Bu rivayetin asl-ı senedi şöyledir: Umâre bin el-Ka'kâ‘ an Ebî Zür'a an Ebî Hureyre.
Bu hadisi Müslim (îmân no. 7, s. 40) ve Kitâbu'l-îmân'da (no. 159) İbn Mende tahrîc ettiler.
40-İmâm Ahmed'in Müsned'inde (I, 318-9; IV, 129) yer alan İbn Abbâs hadisinin senedi: Ebû'n-Nadr an Abdilhamîd an Şehr b. Havşeb an İbn Abbâs. İsnâdında yer alan Şehr, zayıf bir râvidir.
Bezzâr'ın sözkonusu rivayetinin isnâdı şöyledir: Sellâm Ebû'l-Münzir an Âsım an Ebî Zibyân an İbn Abbâs (Keşfu'l-estâr, no. 24).
41-Söz konusu hadisin isnâdı şöyledir: Ebû'l-Yemân an Şuayb an Abdillah b. ebî Huseyn an Şehr b. Havşeb an Âmir ev Ebî Âmir ev Ebî Mâlik. (Müsned-i Ahmed IV, 129)
Buradaki lafız, oldukça uzun bir metnin son parçasıdır.
42-Bu hadisin râvileri, el-Heysemî'ye göre güvenilir kişilerdir (Mecma' I, 41).
43- Zehebi, Kitâbu'l-Kebâir'inde "isnâdı sahihtir"; Suyûtî "isnâdı hasendir"; el-Münzirî ise "hasendir" hükmünü vermişlerdir (Feyd IV, 311; Mecma' I, 48; Tergîb I, 382).
44-Bu hadisin asl-ı senedi: Sâlih b. Bişr el-Mürrî ani'l-Hasan an Enes. Lafzı Bezzâr'a aittir.
Tahrîc edenler: Ebû Ya'lâ (Müsned No. 2757), el-Bezzâr (Keşf No. 19), İbn Adî (el-Kâmil fî'd-duafâ 1380), İbn Hibbân (el-Mecrûhîn I, 372) ve Ebû Nuaym (Hilye VI, 173).
Râvilerinden Sâlih, zayıftır.
45-Asl-ı senedi şu şekildedir: Saîd b. ebî Saîd el-Makburî an Şerîk b. Abdillah b. ebî Nemir an Enes.
Bu hadisi tahrîc edenler: eş-Şâfiî (el-Ümm II, 61, 71), Ahmed (III, 168), Buhârî (îmân 6, I, 23), Ebû Dâvud (no. 486), Nesâî (IV, 122-3, savm 1) ve İbn Mâce (no. 1402).
46-47-Sahih olan bu hadisin asl-ı senedi şöyledir: Süleymân b. el-Muğîre an Sâbit an Enes.
Tahrîc edenler: Ahmed (III, 143, 193), Dârimî (I, 164), Müslim (îmân

10, s. 41), Tirmizî (no. 619) ve Nesâî (savm 1, IV, 121).
48-Uzun bir metnin bir parçasıdır. Bu hadisin asl-ı senedi şöyledir: Muh. b. İshak an Muh. b. el-Velîd b. Nuveyfa' an Küreyb an İbn Abbâs.
Bu hadisi Ahmed (I, 264-5), Ebû Dâvud (kısa bir metinle No. 487) ve Mu'cemu'l-Kebîr'inde Taberânî tahrîc etmiştir. el-Heysemî, hadis ricâlinin güvenilir râvilerden oluştuğunu söylemiştir (Mecma' I, 289).
49-Sahih olan bu hadisin asl-ı senedi şöyledir: Ebû Süheyl b. Mâlik b. ebî Âmir el-Asbehî an ebîhî an Talha.
Bu hadisi tahrîc edenler: Buhârî (îmân 34, I, 16-7; savm 1, II, 225; şehâdet 26, III, 161-2; hiyel 3/2, VIII, 60), Müslim (îmân no. 8, s. 40-1), Ebû Dâvud (no. 391-2) ve Nesâî (îmân 23; savm 1; salât 4).
50-Sahih ve meşhur olan bu hadisin asl-ı senedi: Ebû Cemre Nasr b. İmrân an İbn Abbâs.
Metni muhtelif bâblar ile ilgili olduğu için hadis kitaplarının değişik bölümlerinde yer almıştır. Tahrîc edenler: Buhârî (ilm 25, I, 30; îmân 40, I, 19; mevâkîtu's-salât 12, I, 133; zekât 1/5, II, 109, humus 2/1, IV, 44; menâkıb 5/3, IV, 157; meğâzî 69/2, V, 116; edeb 98, IVV, 114), Müslim (îmân no. 23-25, s. 46-8), Ebû Dâvud (no. 3692, 4677), Tirmizî (No. 1599, 2611) ve Nesâî (îmân 25, VIII, 120; eşribe 48/16, VIII, 322-3).
51-Bu hadisi Tirmizî, iki tarikten rivâyet etmiştir (no. 2145).
Asl-ı senedi şöyledir: Şu'be an Mansûr an Rib'î b. Hirâş an Alî. Bilâhâre Tirmizî, Ebû Dâvud tarikinin Nadr'ın tarikinden daha sahih olduğunu söylemiştir.
52-Asl-ı senedi şöyledir: Hammâd b. Seleme an Muh. b. Amr an Ebî Seleme ani'ş-Şerîd b. Süveyd es-Sekafî.
Bunu Ebû Dâvud, daha sonra Hâlîd b. Abdillah adlı bir râvînin bu hadisi "irsâl" ederek Şerîd'i zikretmeden Ebû Seleme'nin mürseli olarak rivayet ettiğini söylemiştir.
53-Sahih olan bu hadisin asl-ı senedi: Yezîd b. el-Hâd an Muh. b. İbr. an Âmir b. Sa'd ani'l-Abbâs b. Abdilmuttalib.
Bu hadisi Müslim (îmân no. 56, s. 62) ve Tirmizî (no. 2623) tahrîc

ettiler.
54-Bu hadisin asl-ı senedi şöyledir: ez-Zebîdî an Yahyâ b. Câbir an Cübeyr b. Nüfeyr an Abdillah b. Muâviye.
Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1582) tahrîc etmiştir.
55-Bu hadisin asl-ı senedi şöyledir: el-Mu'temir an Behz b. Hakîm an ebîhi an ceddihi Muâviye b. Hayde.
Bu hadisi Ahmed (V, 5) ve Nesâî (zekât 1, V, 4-5; zekât 73, V, 82-3) tahrîc ettiler.
Behz b. Hakîm, hakkında ihtilaf olan birisidir. Yahyâ b. Maîn, İbnü'l-Medîni ve Nesâî, onu tevsîk etmişler, İbn Hibban ise "hatâları çoktu" demiştir. Bu nedenle bu tarikten gelen hadisler genellikle "hasen" kabul edilirler.
56-Sahih olan bu hadisin asl-ı senedi şöyledir: Hişâm b. Urve an ebîhî an Süfyân b. Abdillah.
Bunu Müslim (îmân no. 62, s. 65) tahrîc etmiştir.
57-Bu hadisin senedi şöyledir: Mansûr b. Sa'd ve Humeydu't-Tavîl (ayrı ayrı) an Meymûn b. Siyâh an Enes.
Bu hadis sahihtir. Bunu Buhârî (salât 28, I, 102) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 1, VII, 76; îmân 8, VIII, 105) tahrîc ettiler.
58-Bu hadisin asl-ı senedi şöyledir: Hişâm ed-Destevâî an Yahyâ b. ebî Kesîr an Zeyd b. Sellâm an Memtûr an Ebî Umâme.
Bu hadisi İmâm Ahmed (Müsned V, 252, 256) dışında İbn Hibbân, el-Hâkim, Şuabu'l-îmân'da Beyhakî ve el-Muhtâre'de Diyâü'l-Makdisi tahrîc ettiler. el-Hâkim'in "Sahîhayn'ın şartınca sahihtir" hükmünü Zehebî de onaylamış; el-Irâkî Emâlî'sinde "hadis sahihtir"; el-Heysemî ise "ricâli Sahîh ricâlidir" demişlerdir. Buna yakın bir lafızla gelen Ebû Mûsâ hadisini ise Ahmed (IV, 398) rivayet etmiştir. İsnâdının râvîleri güvenilir kişilerden oluşmuştur, ancak kopukluk vardır (Feyd I, 374; Mecma' I, 86).
59-Bu hadisi İbn Mâce, Sünen'inde (no. 65) tahrîc etmiştir.
Hadisin isnâdı oldukça zayıftır. Sebebi râvisi Abdüsselâm b. Sâlih Ebû's-Salt el-Herevî'dir. Rivayet sahasındaki za'fı hususunda münekkid imamların ittifakı vardır.

Ebû's-Salt'ın hadis sonunda söylediği sözün mânâsı şudur: İsnâdının ondan sonra gelen bölümü Ehl-i Beyt-i Resûl'den oluşmuş insanların en hayırlılarının bir hülâsası olduğu için isimleri bile bir şifa vesîlesidir.

60-62-Sahih olan bu hadisin asl-ı senedi şöyledir: Abdullah b. Dînâr an Ebî Sâlih an ebî Hureyre.

Bunu tahrîc edenler: Buhârî (îmân 3, I, 8), Müslim (îmân 57-8, s. 63), Ebû Dâvud (no. 4676), Tirmizî (no. 2614), Nesâî (îmân 16, VIII, 110) ve İbn Mâce (no. 57).

63-Asl-ı senedi şöyledir: Ebû'd-Dehmâ el-Basrî an Ebî Zilâl el-Kasmelî (Hilâl b. Zeyd) an Enes.

Ebû Zilâl sebebiyle isnâdı zayıftır (Mecma' I, 36) .

Tahrîc edenler: Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta (I, 60a) ve İbn Adî (el-Kâmil fî'd-duafâ s. 2579).

64-Asl-ı senedi: Hemmâm b. Yahyâ an İshâk b. Abdillah b. ebî Talha an Şeybeti'l-Hadremî an Urve an Âişe.

Ahmed b. Hanbel'in Müsned'indeki (V, 145) lafzı buradakinden daha uzundur. el-Heysemî'ye göre ricâli güvenilir kimselerden oluşmuştur (Mecma' I, 37).

65-Sahih olan bu hadisi Kutub-u sitte imamları muhtelif tariklerden olmak üzere Enes'ten rivayet ettiler:

a. Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes: Müslim (îmân no. 68-a, s. 47).

b. İsmaîl b. Ca'fer an Humeyd an Enes: Nesâî (îmân 4, VIII, 97).

c. Cerîr an Mansûr an Talk b. Habîb: Nesâî (îmân 2, VIII, 94).

d. Eyyûb an Ebî Kilâbe an Enes: Buhârî (ikrâh 1, VIII, 56), Müslim (îmân no. 68, s. 66) ve Tirmizî (no. 2624).

e. Şu'be an Katâde an Enes: Buhârî (îmân 14, I, 10-11; edeb 42, VII, 83), Müslim (îmân no. 68) ve Nesâî (îmân 3, VIII, 96).

66-Bu farklı lafzın yer aldığı Enes rivayetini Heysemî'ye göre Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr ve Mu'cemu's-Sağîr'inde tahrîc etmiştir. Ancak isnâdındaki Ebû'l-Huveyris'i Mâlik ve Yahyâ b. Maîn zayıf addetmiş, İbn Hibbân ise tevsîk etmiştir (Mecma' I, 56).

67-Bu sözün Nebî Muhterem sallallahu aleyhi ve selem'e ref'edilmesi yanlıştır. Zira kaynaklarda İbn Mes'ûd'un sözü olarak gelmiştir. İsnâdı şöyledir: Ma'mer an Katâde an İbn Mes'ûd.

Tahrîc edenler: Abdurrezzâk (Musannef No. 20082), Taberânî (Mu'cemu'l-Kebîr No. 8790).

Katâde, İbn Mes'ûd'u işitmemiştir. O halde senedde bir kopukluk sözkonusudur. Buna rağmen ricâli itibariyle Sahih tariklerine benzemektedir.

68-Bu hadisi Bezzâr ve Taberânî tahrîc ettiler. Bezzâr'ın senedinde yer alan tüm râvîler, el-Kâsım b. el-Hasan b. Abdillah el-Kûfî dışında Sahîh ricâlindendirler. Sözkonusu râvî, Bezzâr'ın şeyhi olup hakkında bir bilgi edinilememiştir. Taberânî'nin Mu'cemu'l-Kebîr'inde tahrîc olunan rivayeti içinde zayıf bir râvi olan el-Kâsım Ebû Abdirrahman yer almıştır (Feyd III, 296).

69-İsnâdında bulunan Abdullah b. Süleymân'ı el-Bezzâr, "mütâbaat olunmayan hadisler rivayet etmiştir" ibâresiyle tarîf etmektedir (Feyd III, 289).

70-Sahih olan bu hadis, bir kaç tarikten olmak üzere tahrîc olunmuştur:

a. Abdülazîz b. Suheyb an Enes: Buhârî (îmân 8/2, I, 9), Müslim (îmân no. 69, s. 67) ve Nesâî (îmân 19/2, VIII, 115).

b. Şu'be an Katâde an Enes: Buhârî (îmân 8/2, I, 9), Müslim (no. 70, s. 67), Nesâî (îmân 19/1, VIII, 114) ve İbn Mâce (no. 67).

71-Bu hadisin asl-ı senedi: Hüseyn b. Zekvân ve Şu'be (ayrı ayrı) an Katâde an Enes.

Tahrîc edenler: Buhârî (îmân 7, I, 9), Müslim (no. 71-2, s. 68-9), Tirmizî (no. 2515), Nesâî (îmân 19/4, VIII, 115) ve İbn Mâce (no. 66).

72- Bu hadisi Ebû Dâvud tahrîc etmiştir (Sünen, sünne 6). Asl-ı senedi şöyledir: Muh. b. Şuayb b. Şâbûr an Yahyâ b. el-Hâris ani'l-Kâsım Ebî Abdirrahman an Ebî Umâme. Bu hadisi Ebû Dâvud dışında, Diyâü'l-Makdisî el-Muhtâre'de ve Behhakî Şuabu'l-îmân'da irâd ettiler. Ahmed ile Tirmizî ise bunu, Muâz b. Enes hadisinden rivayet ettiler.

Ebû Umâme hadisinin isnâdı, el-Kâsım sebebiyle zayıftır.
73-Zayıf oluşunun nedeni, Abdurrahman b. ebî Leylâ'nın oğlu Muhammed'dir. İhticâca layık olmayacak derecede zayıf idi (Mecma' I, 88).
74-Asl-ı senedi: el-Heysem b. Hârice an Rişdîn b. Sa'd an Abdillah b. el-Velîd an Ebî Mansûr mevlâ'l-Ensâr an Amr b. el-Camûh.
Râvilerinden Rişdîn sebebiyle zayıftır. Bunu Ahmed (IV, 430) tahrîc etmiştir.
75-Asl-ı senedi şöyledir: Muh. b. Aclân ani'l-Kâ'kâ' b. Hakîm an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre.
Bu hadisi Tirmizî (no. 2627) ve Nesâî (îmân 8, VIII, 104-5) tahrîc ettiler. İsnâdı Tirmizî'ye göre "hasen sahih"tir.
76-Bu hadisin asl-ı senedi şöyledir: eş-Şa'bî Âmir b. Şerâhîl an İbn Amr b. el-As.
Tahrîc edenler: Buhârî (îmân 4, I, 8-9; rikâk 26/3, VII, 186), Ebû Dâvud (no. 2481) ve Nesâî (îmân 9/1, VIII, 105).
77-Bu hadisin asl-ı senedi şöyledir: Leys b. Sa'd an Yezîd b. ebî Habîb an Ebî'l-Hayr Mersed b. Abdillah an İbn Amr.
Tahrîc edenler: Ahmed (II, 169), Buhârî (îmân 6, I, 9; îmân 20, I, 12; istîzân 9/1, VII, 128), Müslim (îmân no. 63, s. 65), Ebû Dâvud (no. 5194), Nesâî (îmân 12 VIII, 107) ve İbn Mâce (no. 3253).
78-Asl-ı senedi şöyledir: Amr b. el-Hâris an Derrâc Ebî's-Semh an Ebî'l-Heysem an Ebî Saîd.
Tirmizî, bu hadisi üç tarikten tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmünü verdi (Câmi' no. 2617, 3093).
Bu hadisi daha başka musannifler de tahrîc etmişlerdir: Ahmed (III, 68, 76), Dârimî (I, 278), İbn Mâce (no. 802), İbn Huzeyme (no. 1502), İbn Hibbân (no. 1718) ve el-Hâkim (Müstedrek II, 332).
79-Ebû Dâvud, tahrîc etmiştir (no. 2532). İsnâdı şöyledir: Saîd b. Mansûr an Ebî Muâviye an Ca'fer b. Burkân an Yezîd b. ebî Nuşbe an Enes.
80-İbn Mes'ûd hadisini bu lafzıyla Müslim'in Sahîh'inde bulamadım. Büyük ihtimalle bir yanlışlık sözkonusudur. Bu metin, daha çok

Abdullah b. Şeddâd rivayetiyle gelen İbn Abbâs rivayetine benzemektedir.
Müslim'in tahrîc ettiği İbn Mes'ûd hadisinin asl-ı senedi ve metni şöyledir: Mugîre an İbrâhim an Alkame an İbn Mes'ûd. Diyor ki: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e vesvese hakkında soruldu. "O mahz-ı imândır" buyurdu. (Sahih, îmân no. 211, s. 119).
Ayrıca bu hadis yaklaşık bir lafızla Süheyl an ebîhî Ebî Sâlih an Ebî Hureyre tariki ile de tahrîc olunmuştur:
Müslim (îmân no. 209) ve Ebû Dâvud (no. 5111). Bu rivayetin Ebû Hureyre'den başka tarikleri de vardır (meselâ: Müsned-i Ahmed II, 456).
81-Sözkonusu başka tarik şöyledir: Mansûr an Zerr an Abdillah b. Şeddâd an İbn Abbâs.
Tahrîc edenler: Ahmed (I, 340) ve Ebû Dâvud (no. 5112).
82-Bu mürsel rivayetin isnâdı şöyledir: Mâlik ani'z-Zührî an Atâ b. Yezîd an Ubeydillah b. Adî b. el-Hiyâr.
Muvattâ'da yer almıştır (sefer no. 84, s. 171). İbn Adilberr: "Diğer Muvattâ rivayetlerinde de mürsel olarak gelmiştir" demektedir.
83-Bu hadisin asl-ı senedi şöyledir: Ebû Mâlik el-Eşcaî an ebîhî Târık. Müslim rivayet etmiştir (îmân no. 37-8, s. 53).
84-Bu metin, aslında daha uzun bir metnin ilk yarısıdır. Ahmed b. Hanbel'in rivayet ettiği (Müsned IV, 385) hadisin isnâdı şöyledir: İbn Numeyr an Haccâc b. Dînâr an Muh. b. Zekvân an Şehr b. Havşeb an Amr b. Abese.
İsnâdda adı geçen Şehr zayıf bir râvîdir (Mecma' I, 54).
85-Abdullah b. Mes'ûd'un bu sözünün isnâdını oluşturan râvîler Sahîh ricalindedirler (Mecma' I, 57).
86-Bu hadisin asl-ı senedi: Şu'be an Vâkıd bin Muhammed bin Zeyd bin Abdillah bin Ömer an ebîhî an Abdillah bin Ömer. Sahih olan bu hadisi Buhârî (îmân 17, I, 11) ve Müslim (îmân 36, s. 53) tahrîc ettiler.
87-88-Bu rivayetin asl-ı senedi şöyledir: ez-Zührî an Ebî İdrîs el-Havlânî an Ubâde.
Tahrîc eden hadis imamları: Buhârî (îmân 11, I, 10; menâkıbu'l-ensâr

43/4, IV, 251; mağâzî 12, V, 15; hudûd 8, VIII, 15; hudûd 14, VIII, 18; ahkâm 49, VIII, 125; tevhîd 31/5, VIII, 191), Müslim (hudûd 41-2, s. 1333), Tirmizî (no. 1439), Nesâî (bîat 17/4, VIII, 148; bîat 38, VII, 161; îmân 14, VIII, 109).
Ayrıca bu hadis yaklaşık lafızla Ebû Kılâbe an Ebî'l-Eş'as es-San'ânî an Ubâde tarikiyle Müslim (hudûd 43, s. 1333) ve İbn Mâce (no. 2603) ile Yezîd bin ebî'l-Hayr ani's-Sunâbihî an Ubâde tarikiyle ise Buhârî (menâkibu'l-ensâr 44, IV, 251; diyât 2/7, VIII, 36-7) ve Müslim (hudûd 44, s. 1333-4) tarafından da tahrîc olunmuştur.
89-Bu rivayetin asıl senedi şudur: el-Velîd bin Ubâde bin es-Sâmit an ebîhî.
Sahih olan bu hadisi tahrîc edenler: Mâlik (Muvattâ, cihâd 5), Ahmed (V, 314, 316, 318, 319), Buhârî (ahkâm 43/1, VIII, 122), Müslim (lafız buna aittir: mağazî no. 41, s. 1470), Nesâî (bîat 1, 2, VII, 137-8) ve İbn Mâce (no. 2866).
90-Bu bölüm, daha uzun bir metnin son parçasıdır. Bu rivayet Buhârî (fiten 2/4, VIII, 87-8) ve Müslim (imâret no. 42, s. 1470) tarafından Amr bin el-Hâris an Bukeyr bin el-Eşacc an Busr bin Saîd an Cunâde bin ebî Umeyye an Ubâde asl-ı senedi ile tahrîc olunmuştur.
91-Bu hadisin asl-ı senedi şu şekildedir: Saîd bin Abdilazîz an Rebîa bin Yezîd an Ebî İdrîs an Ebî Müslim el-Havlânî an Avf.
Sahih olan bu hadisi Müslim (zekât no. 108, s. 721), Ebû Dâvud (no. 1642), Nesâî (salât 5, I, 229) ve İbn Mâce (no. 2867) tahrîc etmiştir.
92-Lafız Nesâî'ye aittir. Asl-ı senedi: Muhammed bin el-Münkedir an Umeyme.
Bu hadisi Mâlik (bîat no. 2, s. 982), Tirmizî (no. 1597), Nesâî (bîat 18/2, VII, 149) ve İbn Mâce (no. 2874) tahrîc ettiler. Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahih" hükmünü vermiştir.
93-Asl-ı senedi: Amr bin Yûnus an İkrime bin Ammâr ani'l-Hirmâs.
Bunu Nesâî (bîat 20, VII, 150) rivayet etmiştir.
94-Mürsel olan bu hadisin isnâdını oluşturan râviler güvenilir râvilerden oluşmuştur (Mecma' VI, 40).
95-İsnâdındaki za'fın sebebi râvilerinden Kays bin er-Rebî'dir. Onu

Şu'be ve Sevrî'nin tevsîk etmesine karşılık, başkaları zayıf addetmişlerdir (Mecma' VI, 40).

96-Muallak olan bu rivayetin tam senedi: Hişâm bin Ammâr ani'l-Velîd bin Müslim an Ömer bin Muh. an Nâfi' an İbn Ömer.

Buhârî (mağâzî 26/33, V, 69) tahrîc etti.

97-Bu mevkûf hadisin isnâdı: Mâlik an Abdillah bin Dînâr an İbn Ömer.

Bunu daha uzun bir metinle Mâlik (bîat no. 3, s. 983) ve Buhârî (i'tisâm 1/5, VIII, 138) tahrîc ettiler.

98-Lafız Tirmizî'ye (no. 3087) aittir. Asl-ı senedi şöyledir: Şebîb bin Garkade an Süleyman bin Amr bin el-Ahvas an ebîhî.

Bunu Ebû Dâvud (no. 3334), Tirmizî (no. 1163, 2159 ve İbn Mâce (no. 1851, 3055) tahrîc ettiler. Tirmizî ayrı ayrı "hasen sahîh" ve "sahîh" hükümlerini vermiştir.

99-Söz konusu rivayet Ebû'l-Ahvas'ın Şebîb'ten tarikiyle gelmekte olup Tirmizî (no. 2159, lafız ona ait) ve İbn Mâce (no. 3055) tarafından tahrîc olunmuştur. Zikri geçen İbn Ömer rivayeti Muhammed bin Zeyd bin Abdillah bin Ömer an ceddîhi İbn Ömer tarikiyle gelmiş olup Ahmed (II, 135), Buhârî (II, 192; V, 125; VII, 83; VIII, 15) ve Müslim (îmân 119-120, s. 82) tarafından tahrîc olunmuştur.

100-Bu hadisin asl-ı senedi: Muhammed bin Sîrîn an Abdirrahman bin ebî Bekre an ebîhî.

Bu hadisi Buhârî (ilm 9, I, 35; hacc 133/3, II, 191-2; bed'ul-halk 2/3, IV, 74; mağâzî 78/11, V, 126-7; adâhî 5, VI, 235-6; tefsîr Tevbe bâb 8, V, 204; fiten 8/3, VIII, 91; tevhîd 24/13, VIII, 185-6), Müslim (kasâme no. 29-30, s. 1305-7) ve Ebû Dâvud (no. 1947-8) tahrîc ettiler.

101-Sözkonusu ziyade Abdurrahman b. Abdillah b. Mes'ûd'un babasından rivayeti ile gelen bir hadisin ikinci bölümüdür. Sahih olan bu rivayeti Tirmizî (no. 2658) tahrîc etmiştir.

102-Bu hadisin muhtelif tarikleri vardır. Yûnus ani'z-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre tarikiyle Buhârî (cenâiz 80/5, II, 97-8; tefsîr

30, Rm/2, VI, 20) ve Müslim (kader no. 22/3, s. 2048); Zührî an Saîd bin el-Müseyyeb tarikiyle Müslim (kader no. 22/1, s. 2047) tahrîc ettiler.

103-Diğer rivayet dediği Hemmâm bin Münebbih'in Ebû Hureyre'den rivayetidir. Bunu Buhârî (kader 3/2, VII, 211) ve Müslim (kader no. 24, s. 2048) tahrîc ettiler.

104-Bu hadisin isnâdında yer alar Saîd bin Mansûr el-Cüzâmî hakkında Heysemî, hiçbir bilgi edinemediğini söylemektedir (Mecma' I, 29).

105-el-Heysemî diyor ki: "İsnâdındaki Sa'd bin Zekeriyâ hakkında tevsîk ve taz'îf hususunda ihtilâf vardır." (Mecma' I, 35). İmam Ahmed'e bu râvîden sorduklarında "...nceleri biz de ondan yazmıştık, ancak daha sonra onu bıraktık. Kanaatime göre kendi nefsinde bir zarar yoktur, ancak sâhib-i hadis te değildir." Bunun dışında Yahyâ bin Maîn, Buhârî ve Sâlih Cezere onu güvenilir addetmişlerdir.

106-Bu hadisi Ebû Hureyre'den Saîd bin el-Müseyyeb, Ebû Bekr bin Abdirrahman bin el-Hâris, Ebû Sâlih Zekvân, Humeyd bin Abdirrahman, Atâ bin Yesâr, Abdurrahman bin Yak'bûb gibi pek çokları rivayet etmişlerdir.

Bu muhtelif tariklerden hadisi Ahmed (II, 317, 376, 386, 479), Buhârî (cezâu's-sayd 10, II, 214; mazâlim 30, III, 107; eşribe 1, VI, 241; hudûd 1, VIII, 13; hudûd 6, VIII, 15; hudûd 20, VIII, 20), Müslim (îmân no. 100-103, s. 76-77), Ebû Dâvud (no. 4689), Tirmizî (no. 2625) ve İbn Mâce (no. 3936) tahrîc ettiler.

107-Asl-ı senedi şöyledir: Nâfi' bin Yezîd an İbni'l-Hâd an Saîd el-Makburî an ebî Hureyre.

Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4690) ve Müstedrek'inde (I, 22) el-Hâkim tahrîc ettiler. el-Hâkim'in sahih hükmünü Zehebî de onaylamış, el-İrâkî de Emâli'sinde sıhhatine kâil olmuştur (Feyd I 368)

108-Tirmizî, bu metni isnâdını zikretmeksizin 2625. numaralı hadisinin akabinde zikretmiştir.

109-Asl-ı senedi: Yezîd bin Keysân an ebî Hâzım an Ebî Hureyre.

Müslim (îmân no. 232, s. 130) tahrîc etmiştir.

110-Bu hadisin asl-ı senedi şöyledir: İbn Vehb an Abdirrahman bin Meysere an Ebî Hânî el-Havlânî Humeyd bin Hânî an Ebî Abdirrahman el-Hubelî an İbn Amr.
Bu hadisi el-Hâkim (I, 4) tahrîc etmiş ve râvîlerinin güvenilir olduğunu söylemiş, Zehebî de bu hükmü onaylamıştır. Ayrıca bunu yine Taberânî, İbn Ömer bin el-Hattâb'ın hadisinden de tahrîc etmiştir. Heysemî (I, 52) "İsnâdı hasendir", el-İrâkî ise Emâlî'sinde "hadis bu tarikten hasendir" hükümlerini vermişlerdir (Feyd II, 324).
111-Asl-ı senedi: Muhammed bin Vâsi' an Şüteyr bin Nehâr an Ebî Hureyre.
Ahmed'in Müsned'inde (II, 359) rivayet ettiği hadisin isnâdı "ceyyid"dir. Ebû Hureyre'den rivayette bulunan Şüteyr'i İbn Hibbân tevsîk etmektedir (Mecma' I, 52).
112-Asl-ı senedi: Ebân bin İshâk ani's-Sabâh bin Muh. an Mürreti'l-Hemedânî an İbn Mes'ûd.
Ahmed'in Müsned'inde (I, 387-8) tahrîc ettiği bu hadisin isnâdı hakkında Münzirî "kimisi hasen olduğunu söylemiştir" (Tergîb II, 550); Mecma'da (I, 53) Heysemî ise "İsnâdının ricâlinden kimisi hâli gizli râviler olup, çoğunluğu güvenilir kimselerdir" demektedir.
113-Taberânî'nin isnâdı içinde zayıf bir râvi olan İbn Lehîa vardır, ayrıca bir başka râvinin de hâlinin araştırılması gerekmektedir. Bezzâr'ın senedinde yer alan Yûsuf bin Atiyye, rivayetleri huccet olamayacak kadar zayıf bir râvidir (Mecma' I, 57).
114-Asl-ı senedi: Muhammed bin İshâk an Dâvûd b. el-Husayn an İkrime an İbn Abbâs.
İbn İshâk hakkında "an" lafzıyla yaptığı kimi rivayetlerinde "tedlîs" yaptığı iddia edilmiştir (Mecma' I, 60).
Ahmed, Müsned'inde (I, 236) tahrîc etmiştir.
115-Asl-ı senedi: İbn Lehî'a an Huyey b. Abdillah an Ebî Abdirrahman el-Hubelî an İbn Amr olan hadisi Ahmed (II, 172) tahrîc etmiştir. İbn Lehîa sebebiyle isnâdı zayıftır.
116-Şeybân bin Adirrahman an Leys bin ebî Süleym an Amr bin Murre an Ebî'l-Bahterî an Ebî Saîd şeklindeki asl-ı senedi olan hadisi

Ahmed (III, 17), Mu'cemu's-Sağîr'de (II, 109) Taberânî ve Hilye'sinde (VI, 385) Ebû Nuaym tahrîc etmiştir. Ebû Nu'aym'ın "garîb" hükmünü verdiği hadisi el-A'meş, Ebû Saîd yerine Huzeyfe'den rivayet etmiştir. İsnâdın zaafının sebebi râvisi olan Leys bin ebî Süleym'dir.
117-118-el-Heysemî diyor ki: "İsnâdında yer alan Usâme bin Zeyd b. Eslem, zayıf bir râvidir" (Mecma' I, 64).
119-Sahih olan bu hadisin asl-ı senedi: ez-Zührî an Saîd an Ebî Hureyre şeklindedir.
Müslim (sıfatu'l-munâfikîn no. 58, s. 2163) ve Tirmizî (no. 2866) tarafından tahrîc olunmuştur.
120-Asl-ı senedi şöyledir: Bakiyye bin el-Velîd an Büceyr b. Sa'd an Hâlid b. Ma'dân an Cübeyr b. Nüfeyr an Nevvâs.
Câmi'inde (no. 2859) tahrîc eden Tirmizî, Bakiyye sebebiyle isnâdı hakkında "garîb" hükmünü vermiştir.
121-el-Münzirî, Tergîb'inde (III, 244) diyor ki: "Bunu Rezîn zikretti, ancak asılları içinde bu hadisi göremedim. Buna karşılık başka bir lafızla ve hasen bir senedle olmak üzere bu hadisi Ahmed ve Bezzâr kısa bir metinle rivayet ettiler."
Bu rivayet, Ahmed'in Müsned'i (IV, 118) ve el-Hâkîm'in Müstedrek'i gibi hadis kitaplarında Nevvâs'ın hadisinde tahrîc olunmuştur. Üstelik el-Hâkim'in "Müslim'in şartınca sahih olup illeti de yoktur" hükmünü Zehebî'de onaylamıştır.
123-Bezzâr'ın Ali'den rivayeti hakkında Heysemî şunları söylemektedir: "Bezzâr'ın şeyhi olan el-Hasan bin Muhammed bin Abbâd dışındaki râvileri güvenilir kişiler olup, bu zâtı da tanımıyorum." (Mecma' I, 44).
Sözkonusu el-Hâris bin el-Hâris el-Eş'arî'nin hadisi metin olarak daha uzun olup, Tirmizî (no. 2863), İbn Huzeyme, İbn Hibbân ve Müstedrek'inde (I, 421) el-Hâkim tarafından tahrîc edilmiştir. İsnâdı hakkında Tirmizî "hasen sahîh garîb"; el-Hâkim ise "Sahihayn'ın şartlarına uygun" hükmünü vermişlerdir.
124-Asl-i senedi: Amr bin Murre an Ebî Ubeyde an Ebî Mûsa.
Müslim (îmân no. 293, s. 161-2) tahrîc etmiştir.

125-Mâlik dedi ki: Bana ulaşan habere gö re Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Size iki §ey bıraktım, onlara sımsıkı sa rıldığınız sürece asla sapıtmazsınız: Allah'ın Kitâb'ı ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sünneti."
126-Zeyd b. Erkam radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şüphesiz ben size kendisine sarıldıkça as la sapmayacağınız (iki) §ey bırakıyorum: Bİri ötekinden daha büyük ve gökyüzünden yeryüzü ne uzanan bir ip niteliğinde olan Allah'ın Ki tâb'ı. (Diğeri) Ehl-i beytim olan yakınlarım. Bunlar Havz(uma) gelinceye dek birbirin den ayrılmayacaklar Bunlar hakkında ben den sonra ne yapacağınıza iyi bakıp dikkat edin!" [Timıizî.l
127-4rbâd b. Sâriye radiyallahu anh'dan:
Abdurrahman b. Amr es-Sülemî ile Hucr b. Hucr dediler ki:
Hakkında "Binek vermek için sana geldik lerinde «Size binek bulamıyorum» dediğin zaman, harcayacak bir şey bulamadıkları için üzüntüden göz yaşı dökerek geri dönenlere de sorumluluk yoktur" (Tevbe 9/92) âyeti nazil olan İrbâd'a giderek dedik ki: "Ziyaret mak sadıyla sana geldik, alacağımızı alıp geri dö neceğiz." Şöyle dedi:
"Bir gün Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bize namaz kıldırdı, sonra mübarek yü zünü bize çevirerek, gözleri yaşartan, kalbleri yerinden oynatan son derece güzel ve tesirli bir öğüt verdi. İçimizden biri dedi ki:
«Ey Allah Resulü! Sanki bu bize veda eden birinin öğütü gİbi geldi. Bize tavsiyen nedir?» Şöyle buyurdu:
«Size Allah'tan korkmanızı, dinleyip itaat etmenizi tavsiye ederim. Habe§î bir köle bile (başınıza geçse) ona itaat etmelisiniz. Çünkü benden sonra yaşayanlar birçok İhtilaf göre cekler. Onun için benim sünnetime, hidayete ermiş doğru yolda olan râşid halifelerin sün netine sarılın. Ona sımsıkı sarılın, azı dişle riyle ısırıp bırakmayın. Sonradan icad edilmiş (islâm'a aykırı) işlerden uzak durun. Çünkü sonradan icad edilmiş her şey bid'attir. Her bid'at de dalâlet (sapıklık)tİr»."

[Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud,]
128-el-Mikdâm b. Ma'dî Kerb radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yakındır; sedirine (koltuğuna) yaslanıp oturan bir adama benim hadisim ulaşacak ve o, şöyle diyecek: «Aramızda Allah'ın Kitâb'ı vardır. Onun içinde helal olarak bulduğumuzu helal sayar, haram olarak gördüğümüzü de haram sayarız. Oysa (zavallı bilmiyor ki) Al lah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in ha ram kıldığı şey de, Allah'ın haram kıldığı şey gibidir»." [Tırmizî]
129-Ebû Davud'un rivayeti: "Dikkat edin! Bana Kilâh verildi. Beraberinde bİr o kadar olan (hadis) da verildi. Dikkat edin! Karnı lok bir adamın kalçasının üstüne oturup şöyle söy lemesi yakındır.." benzerini rivayet etli.
130-Ahmed ve Bezzâr, Ebû Hureyre radiyalla-hu anh'dan leyyin bir isnâdla benzerini şu farklı ek ile tahrîc ettiler: "Size benden gelen, söylediğim veya söylemediğim hayırlı bir şey İntikal ederse, anlayın ki ben onu söylemişimdir. Size benden bir şer (kötü söz) nakledilirse anlayın ki. ben onu de-memİşimdİr. Çünkü ben kötü bİr şey söylemem."
131-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "En güzel söz Allah'ın Kitâbı'dır; en güzel hidayet usulü, Muhammed sallallahu aleyhi ve sellcm'ın hidayet usûlüdür. İşlerin en kötüsü sonradan icâd edilenlerdir. Size va-ad olunanlar mutlaka gelecektir, bunu asla ön leyemezsiniz." [Buhârî.]
132-Aişe radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kim bizim bu işimizde (dinimizde) on dan olmayan bir şey icâd ederse o icad redde dilmiştir." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]
133-Enes radiyallahu anh'dan: Zührî, onun yanına girdi. Ağladığını gör dü ve sordu: "Neden ağhyorsun?" "Gördü ğüm şeylerden ancak namazı biliyorum (bİr namaz kaldı), ne yazık ki artık bu namaz da zayi edildi." [Buhârî.]
134-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "Kim bir sünnete yapışmak istiyor sa, ölenlerin sünnetine yapışsın. Çünkü dirinin fitnesinden emin olunmaz. Onlar Allah Resulü Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in asha bıdır. Onlar bu ümmetin en iyileridir; kalp cihe tinden en iyileri, ilim bakımından da en derinle ridir. Zorlama bakımından en az zorlaması olan lardır. Allah onları Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sohbeti ve dininin ikâmesi için seç miştir. Onların üstünlüğünü iyi takdir edin, izle rinden gidin! Ahlak anlayışlarından elinizden geldiğince bir şeyler alın. Çünkü onlar dosdoğ ru bir hidâyet üzereydiler." [Rezîn.]
135-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Dedi ki; "Kim Allah'ın Kitâb'ına uyarsa dün

yada asla şaşırmaz, âhirette de bedbaht olmaz." Sonra şu âyeti okudu: "Benim yoluma uyan ne sa par ve ne de bedbaht olur." (Tâhâ 20/12) [Rezîn,]
136-Ömer radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "Sizi gecesi, gündüzü gibi olan apaçık bir yol üzerinde bıraktım. Kitâb'daki bedevi ve (büIuğ çağına yaklaşmış) çocukla rın dini üzere olun!" [Rezîn.]
137-Ali radiyallahu anh'dan:
Dedi ki: "Sizİ, Ümmü'l-Kitâb'ın üzerinde bulunduğu bir anayol ve esas üzerinde bırak tım." [Rezîn.]
138-Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'a yemin ederim ki, sizi gecesi gün düzü eşit olan bembeyaz bir yol üzerinde bı raktım." [İbn Mâce (daha uzun olarak)]**139**-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah kalında üç mukaddes §ey vardır ki, Allah bunları gözetenin hem dinini, hem de dünyasını korur. Kim de bunları gözetmezse Allah onun hiçbir şeyini korumaz: İslâm'ın hürmeti (saygısı), benim hürmetim (bana olan saygı), akrabamın hürmeti (onlara olan say gı)." [Taberânî. el-Mu'cemu'l-Kehîr ve el-Mu'cemu'l-Evsal'\nda zayi/bir isnâdla rivayet etti.]
140-Ali radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Kim, benden sonra öldürülen sün netimi diriltirse, beni sevmiş olur. Kim de be ni severse benimle beraber olur " [Rezîn.]
141-îbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "Bu Kur'ân'dan ayrılmayın! Çünkü o, Allah'ın sofrasıdır. Kim Allah'ın sofrasından istifade etmek isterse etsin. Zira ilim kazanmak. Öğrenmekle olur." [Bezzâr.]
142"Ma'ldl b. Yesâr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kur'ân'la amel edin! Helalini helal, haramı nı haram sayın! Ona uyun, onun hiçbir şeyini in kâr etmeyin! Size müşabih geleni Allah'a, size bil dirmeleri için benden sonra iş başına gelenlere havale edin! Tevrat'a, İncil'e ve Zebur'a, Rable-rinden peygamberlerine verilen tüm kitaplara da inanın ki, size Kur'ân ve İçindekiler şefaat etsin. Çünkü o. hem şefaatçidir, hem de şefaat etme yet kisi kendisine ihsan edilmiştir (geçmiş kitabian da tasdik edicidir). Onun her âyeti kıyamete kadar bir nur (aydınhk)tır Bana gelince. Zikir (Kur'ân)'den Bakara sûresi verilmiştir Tâhâ ve Tûr sûreleri de Musa'nın levhalarından verilmiştir Fâtihatu'l-Ki-tâb ve Bakara sûresinin sonlan bana Arş'in altın daki hazineden verilmiştir el-Mufassal da (=Kur'ân'ın son yedide biri) bana fazladan veril

miştir." [Taberânî, el-Mıı'a'mu'l-Kehîr'dc]
143-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimin fesadı döneminde sünnetime sarılan şehid ecri alır."
[Taberânî, et-Mu'cemu'l-Evsat'ta]
144-Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"öyle bir zaman gelecektir ki o zamanda ŞU üçünden daha değerli bir şey olmayacaktır: Helal para, kendisiyle can u gönülden arka daşlık yapılacak kardeş, kendisiyle amel edile cek bir sünnet." [Taberânî, el-Mu'cenıu'l'Evsat't».]
145-İbn IVIes'üd radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "Sünnette mutedil olmak, bid'at-te ictihaddan daha iyidir."
[Taberânî, el-Mu'cenıı't-Kehîr'ds. zayıf b'ıv İsnâdla.]
146-Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi v^ sellem buyurdu;)
"Allah, bid'at sahibinin ne orucunu, ne na mazını, ne zekâlını, ne haccını, ne umresini, ne cihadını, ne tevbesini ve ne de fidyesini kabul etmez. O, İslâm'dan hamurdan çıkan kıl gibi
çıkar." [İbn Mâce, içinde hadis uydurmakta itham olu nan bir râvinin bulunduğu bir isnâdla nakletnıi^tir.]
147-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir §eye çağıran davetçi kıya met gününde dünyada davet ettiği şeye olan çağrısını sürdürecektir. Bir adam, (ek bir ada mı davet etmiş olsa hile."
[İbn Mâce el-Kazvînî.]
148-eI-Evzaî radiyallahu anh, Hassân'dan, dedi ki: "Bir kavim, dinlerinde bir bid'at çıkarır sa, Allah da onların sünnetlerinden o bid'at ka darını çıkarır. Kıyamete kadar da o sünnetlerini bir daha geri vermez."
149-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bir gün bize bir çizgi çizdi ve "işte bu (çizgi), Allah'ın yoludur" buyurdu. Sonra sağma ve soluna da çizgiler çizdi ve şöyle buyurdu: '7^-te bunlar da, her biri üzerinde şeytanın durup çağırdığı yollardır." Sonra şu âyetİ okudu: "Bu dosdoğru olan yoluma uyun, sizi Allah yo lundan ayrı düşürecek olan yollara uymayın." (En'âm 6/153) [Bu iki rivayet de Dârimî'ye aittir.]
150-Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh'dan:
Ömer. elinde Tevrat'tan bazı bölümlerle Al lah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gelİp şöyle dedi: "Ey Allah Resulü! İşte, Zurayk oğul larından bir

arkadaşımdan alıp getirdiğim Tev rat'tan bazı bölümler." Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'ın yüzünün rengi değişti. Bu nun üzerine rüyasmda ezan kendisine okunan Abdullah b. Zeyd şöyle dedi: "Allah aklını ba şından mı aldı? Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'ın rengine bak, nasıl kızardı?" Bunun üzerine Ömer şöyle demekten kendini alamadı; "Rab olarak Allah'ı, din olarak İslâm'ı, peygam ber olarak Muhammed'İ, önder olarak Kur'ân'ı kabul edip hoşnut olduk." Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem çok memnun oldu, üzüntüsü gitti ve şöyle buyurdu:
"Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki. eğer Musa aranızda olup da beni terk edip ona uysaydıntz. apaçık bir sapıklığa düşerdiniz. Ümmetler İçinde en şanstı ümmet sizsiniz, peygamberler içinde en şanslı peygam ber de benim." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehtr'de. İsnadında Ebû Âmir el-Kâsım b. Muhammed ef-Esedî vardır.]
151-Âişe radiyallahu anhâ'dan merfû olarak: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın lanetine uğrayan altı kişi vardır. — Ehl-i beytimin ve her peygamberin duası kabul görmüştür—Allah'ın Kitâb'ına İlavede bulunan, Allah'ın kaderini yalanlayan. Allah'ın haramım helal sayan, boyumdan Allah'ın yasakladığını he lal sayan, sünneti terk eden." [Taberânî. cl-Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
152-Başka bİr tarikte "Yedi şey vardır" şek linde geçmektedir. Yukardaki ilk beşini zikrettik ten sonra gerisini şu ibarelerle devam ettirmiştir: "Ganimeti kendi zimmetine geçiren, Allah'ın de ğer vermediğine değer verip, değer verdiğini al-çaltmak için var gücüyle zorbalık yapan."
153-Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın beni hidâyet ve ilim ihsan ederek göndermesi şuna benzer: Bir yağmur ki yere yağmıştır; yerin bir kısmı verimli toprak olduğu için o yağmur suyunu kabul edip emmiştİn Otlar ve çayır-çimen bitirmiştir Bir kısmı çorak oldu ğu için suyu tutmuştur da insanlar ondan yarar lanıp içmişlerdir, hayvanlarını ve arazilerini su-lamışlardır. Bir kısmı da ne suyu tutan, ne de ot bitiren düz yerlerdir. Aynı şekilde; Allah'ın dini ni anlayan ve onu uygulayan ve uygulamaları için benim gönderildiğim ilmi yayan kimse ile. kibirlenip Allah'ın benimle gönderdiği hidayeti bir türlü kabullenmeyen kimseler de böyledir." (Buhârî ve Müslim]
154-EbiJ Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben ve Allah'ın benimle gönderdiği, halkına gidip de şöyle diyen adama

benzeriz: 'Düşmanı gözümle gördüm, sizi uyarıyorum. Haydi kaçıp kendinizi kurtarın!' Halkından bir kısmı onu dinleyip yavaş yavaş orayı terk ederek kaçıp kurtulurlar; diğer kısmı da ona kulak asmayıp yerlerini terk etmezler ve böylece düşmana yem olup helak olurlar, işte ba na İtaat edip, Allah tarafından getirdiklerime uyup uygulayanlar ile bana başkaldırıp Allah katından getirdiklerimi yalanlayanların duru mu da böyledir." [Buhârî ve Müslim.]
155-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben ve İnsanlar şuna benzeriz: Bir adam vardır; ateş yakar, iyice aydınlanınca, kelebek ler ve diğer yaratıklar gelip o ateşe düşerler ve adam da onları ateşten kurtarmaya çalışır. Ben sizin belinizden tutup kurtarmaya çalışıyorum; siz ise o ateşe girmeye çalışıyorsunuz.."
[Buhârî. Müslim ve Tirmizî.]
156-îbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetime. İsrâiloğulları'nın başına ge len, tıpatıp gelecektir. Öyle ki, onlardan biri annesi ile zina etse ümmetimin içinde de bunu yapan biri bulunacaktır. Bilindiği üzere isrâ iloğulları yetmiş İki gruba ayrılmıştır Ümme tim ise yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır. Bunlar dan biri hariç, hepsi cehenneme girecektir."
Dediler ki:
"Ey Allah Resulü! O (kurtulan fırka) han gisidir?"
"Benim ve ashabımın bulunduğu yol üze rinde olanlardır" buyurdu. |Tirmizî.]
157-Mücâhid radiyallahu anh'dan: Bir yolculukta İbn Ömer'le beraberdik. Bir yerden geçerken, oradan uzaklaştı. "Ne den böyle yaptın?" diye sorulunca, şu cevabı verdi:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'in böyle yaptığını gördüm. Onun için ben de bunu yaptım." lAhmed ve Bezzâr.]
158-Aynca onun (Bezzâr'ın) şu rivayeti de vardır: *'0 (İbn Ömer). Mekke ile Medine arasında bulunan bir ağacın yanına gelerek al-tmda öğle uykusuna yatardı. Peygamber sal lallahu aleyhi ve sellem'in de böyle yaptığını söylerdi." [Bezzâr.]

AMELLERDE ÖLÇÜ
159-Enes radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallaUahu aleyhi ve sellem'in hanımlarmm evlerine üç grup insan geldi ve O'nun ibadetini sordular. Kendilerine O'nun ibadeti bildirilince, (kendi ibadetlerini) küçüm seyerek şöyle dediler: "Biz nerede, Allah Resu lü sallaUahu

aleyhi ve selîem nerede? Biz hiç O'nun gibi olabilir miyiz? O'nun yaptığı ve ya pacağı gün;ihlarm tümü bağışlanmıştır."
Biri şöyle dedi: "Ben bütün gece uyumayıp. namazla geçireceğim"; diğeri: "Ben hiç boz maksızın her gün oruç tutacağım"; dİğer biri ise: "Ben kadınlardan uzak duracağım, onlarla hiç evlenmeyeceğim" dedi.
Allah Resulü sallaUahu aleyhi' ve sellem geldi ve onlara: "Bu sözleri söyleyenler siz mi siniz? Ben Allah'tan hepinizden daha çok kor karım ve O'ndan hepinizden daha çok çekini rim; ama ben (nafile) orucu hem tutarım, hem tutmam, (nafile) namazı hem kılarım, hem uyu duğum da olur. Hamınlarla da evlenirim. Kim benim sünnetimden yüz çevirirse, benden değil dir" buyurdu.
[Buharî, Müslim ve Nesâî.]
160-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Allah Resulü sallaUahu aleyhi ve sellem bir şey yaptı; sonra o yapuğı şeye ruhsat verdi. Buna rağmen cemaat çekinip yapmadı. Peygamber sal laUahu aleyhi ve sellem bunu duyunca, minbere çıktı, Allah'a hamd ü senada bulunduktan sonra şöyle buyurdu:
"Bu kişilere ne oluyor ki, yaptığım bir peyden çekiniyorlar. Vallahi ben Allah'ı onlardan daha iyi bilirim; Allah'tan onlardan daha çok korka rım!" [Buhârî ve Müslim.]
161-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
AUah Resulü sallaUahu aleyhi ve sellem Osman b. Maz'ûn'a: "Benim sünnetimden yüz mü çeviriyorsun?" diye haber gönderdi. O da şu cevabı verdi: "Vallahi hayır ey Allah Resulü! Senin sünnetini arıyorum." Bunun üzerine şöy le buyurdu:
"Ben hem uyur, hem namaz kılarım (nafile na mazı), hem oruç tutarım hem tutmam (nafile oru cu), hanımlar(ım)la da yatarım. Ey Osman, Al lah'tan kork! Çünkü ailenin senin üzerinde hakkı vardır; misafirinin de senin üzerinde hakkı vardır. (Nâfiıte) orucu tut ve ara sıra tutma; hem uyu, hem (nafıle)namaz kıl)!" [Ebû Dâvud.l
162-Rezîn şu ibareyi ekledi: (Âişe) dedi ki: "Os man (b. Maz'ûn), bütün geceyi ihya edeceğine, her gün oruç tutacağına ve kadınlarıyla asla ilişki kunna-yacağma dâir yemin etmişti. O yüzden yemini hak kında «Bu yeminim ne olacak?» diye soruyordu. Bu nun üzerine şu âyet nazil oldu: «A/Zû/i mi rastgele yeminlerinizden dolayı değil, kalblerinizin akd ettiği yeminlerden dolayı sorumlu tutar.» (Bakara 2/**225**)"
163-Bir başka rivayette o (Osman), AUah Resu lü sallaUahu aleyhi ve sellem'e bu husustaki niyeti hakkında sormuş ve bu niyetinde yemin etmemiştir. Sahih

olan rivayet budur.
164-Aişe radiyallahu anhâ'dan:
Allah Resulü sallaUahu aleyhi ve sellem onla ra, güçlerinin yeteceği bir amel emrettiği zaman şöyle dediler: "Biz senin gibi değiliz, çünkü AUah senin yaptığın ve yapmayıp ertelediğin tüm gü nahlarını bağışlamıştır (biz öyle miyiz ya?)." Pey gamber mübarek yüzünde belli olacak derecede öfkelendi. Ve şöyle buyurdu:
"Allah'tan en çok korkanınız, O'nu en çok (ve iyi) hileniniz benim." [Buhârî]
165-Ebû Cuhayfe radİyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Sal man ile Ebu'd-Derdâ'yı birbirine kardeş yaptı. Selmân, Ebu'd-Derdâ'yı ziyaret etti. Ümmü'd-Derdâ'yı perişan bir vaziyette görünce; "Ne'n var?" diye sordu. Şu cevabı verdi:
"Kardeşin Ebu'd-Derdâ'nın dünya ile bir işi kalmadı." Derken Ebu'd-Derdâ geldi; ona (misa firine) yemek yapıp hazırladı ve: "Buyur, ye! Ben oruçluyum" dedi. Selmân cevap verdi: "Sen ye meden ben tek bir lokma bile almam." Bunun üze rine o da yedi. Gece olunca, Ebu'd-Derdâ gece namazını kılmaya gidecekti, (Selmân) ona "Uyu!" dedi. Uyudu, sonra namaz kılmaya kalktı, ona yi ne "Uyu!" dedi; o da uyudu. Gecenin sonu yakla şınca, Selmân ona: "Haydi şimdi kalk!" dedi. Kalktılar, beraberce namaz kıldılar. Sonra Sel mân, ona şöyle dedİ: "Bak kardeşim! Rabbinin se nin üzerinde hakkı vardır, nefsinin de senin üze rinde hakkı vardır, ailenin de senin üzerinde hak kı vardır; her hak sahibine hakkını ver!" Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip du rumu bildirince: "Selmân doğru söylemiştir" bu-
yurdu. [Buhârî ve Tirmizî. Ancak (Tİrmizî) şu ilaveyi zik retti: "Misafirinin de senin üzerinde bir hakkı vardır."]
166-İbn Amr b. el-As radiyallahu anh'dan: AUah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, yaşadığım sürece, bütün günleri oruçlu geçire ceğimi, bütün geceleri de namaz kılarak geçi receğimi söylediğimi duymuş olacak ki, bana şöyle buyurdu:
"Bunları söyleyen sen misin?" "Evet, annem babam sana feda olsun! Bunlan söyleyen benim, ey Allah Resulü!" dedim. Şöyle buyurdu:
"Senin buna gücün yetmez; bazen oruç tut, bazen de tutma! Hem uyu, hem kalk namaz kıl! Her (Kamerî) ayın üç gününü oruçlu geçir! Çün kü bir sevabın kargılığında on sevap vardır {Tu tacağın) hu üç günlük oruç, bütün yılı oruçlu ola rak geçirmek demektir." Dedim ki:
"Benim bundan fazlasına gücüm yeter." "öyleyse, bir gün oruç tul, iki gün tutma!" "Bundan daha çoğuna gücüm yeter." "Öyleyse günaşırı (yani) bir gün tut, bİr gün tutma! Bu, Dâvud aleyhisselamm orucudur. Oruçların en dengelisi de

budur" buyurdu.
167-Diğer bir rivayette: "Oruçların en fazi letlisi" diye geçer.
"Benim bundan daha fazlasına gücüm yeter" deyince; "Bundan daha fazla oruç olmaz (ya da bundan daha üstün oruç yoktur)" buyurdu. [Bu hârî, Müslim, Ebu Dâvud ve ve Nesâî.]
168-Onun rivayetlerinden: "Duyduğuma gö re sen her gece Kur'an okuyup (hatm) ediyor-mu^sun."
"Evet."
"Ayda bir hatim indir!"
"Bundan daha fazlasını yapabilirim."
"Öyleyse, yedi günde bir hatm et, bundan daha kısa sürede hatm etmeye kalkılma!"
Bu hususla daha iddialı konuşup ısrar ettim. O da ısrar etti ve nihayet şöyle buyurdu: "Kim bilir ömrün uzun olur da çok yakarsın bu dediği ni yapamazsın." Hakikaten buyurduğu başıma geldi; yaşlanınca, "Allah Resulü sallallahu aley hi ve sellem'İn ruhsatını keşke kabul etseydim!" dedim.
169-Rivayetlerinden birisi de şöyledir: "Sen bütün günleri oruçla, geceleri de na mazla geçiriyormuşsun."
"Evet." "Bunu yaparsan hem gözün ve hem ruhun yorulur. Devamlı, ara vermeden oruç tuta nın orucu yoktur. Uç günlük oruç bütün senenin orucuna bedeldir."
"Bundan fazlasını yapabilirim" dedim.
"Öyleyse Dâvud Aleyhisselam'm orucu olan orucu (ut; (yani) bir gün oruç tut, bir gün tutmal Bu, Davud'un orucudur. O, düşmanla karşılattı ğında da kaçmazdı" buyurdu.
"Ey Allah'ın Nebisi! Bana bu hasleti kim ga ranti edecek?" dedim.
170-Riv ay etlerinden birinin ibaresi: Babam beni soylu bir kadınla evlendirdi. Ara sıra onu yoklar, kocası hakkında ona sorardı. O da şöyle derdi: "Ne güzel adamdır o! Geldiğimiz günden beri ne yatağımıza girdi, ne de örtülü ete ğimizi araştırıp yokladı." Bu durum uzayınca, gi dip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlat tı. O da: "Beni onunla görü^iürl" buyurdu. Gö rüştüğümüzde bana şöyle buyurdu: "Anlat baka lım nasıl oruç tutarsın?" (yukarıdaki) hadisin benzerini zikretti.
Bu rivayetin içinde şu ibare de yer almıştır: "Keşke Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in ruhsatını kabul etseydim. Yaşlandım, güç süz düştüm." Ondan sonra Ibn Amr, ailesinden bi rinin yanında Kur'ân'dan gündüzleyin yedi (cüz kadar) okurdu. Gece okuyacağı Kur'ân hafif ol sun diye gündüz fazla Kur'ân

okurdu. Daha dinç olmak istediği zaman, birkaç gün oruç tutmazdı ve tutmadığı günleri sayardı. Sonra tutmadığı günler sayısınca oruç tutardı. Çünkü, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sağlığında yaptığı şeyi bırakmaktan hoşlanmıyordu.
171-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in gece üzerinde namaz kıldığı, gündüzleri serip üzerinde oturduğu bir hasırı vardı. Zamanla pek çok insan O'nun kıldığı gİbi namaz kılmaya baş ladı. (Bunu görünce) onlara dönüp şöyle buyur du:
"Ey insanlar! Amellerden gücünüz yettiği ka darım alın! Siz bıkıp usanmadıkça Allah da bık maz. Ameller içinde Allah'ın en çok sevdiği amel az olsa da devamlı yapılanıdır." [Kütüb-i sitte.]
172-Bir rivayette şu ek yer almaktadır: "Mu-hammed'in Ehl-i Beyti bir amel yaptıklarında on(u uygulamay)a devam ederlerdi."
173-Âişe'den yapılan rivayetlerden birisinde: (Allah Resulü buyurdu): "Doğruyu arayın, mute dil olun. §unu da iyi bilin ki, hiçbirinizi kendi ameli cennete koyacak değildir."
"Seni de mi ey Allah Resulü?" diye sordukla rında; "Beni de: ne var ki Allah beni mağfiret ve rahmetiyle Örter."
174-Bu rivayetlerden biri de şudur: Aişe radiyallahu anhâ'ya: "Peygamber sallal lahu aleyhi ve sellem'in ameli nasıl idi? Herhangi bir günü (bütünüyle bir işe) tahsis eder miydi?" diye soruldu. Cevap verdi:
"Hayır; onun ameU devamh idİ. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in güç yetirebildiğine, hanginiz güç yetirebilir ki?"
175-Buhârî, Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan bunun benzerini rivayet etmiştir. Onda şöyle geç mektedir; "(Amellerde) mutedil hareket edin, ifra ta kaçmayın. (En iyisini yapamasanız bile ona) yaklaşmaya çalımın. Sabah, ak^am ve gecenin bir kısmından istifade edin. Her hâlinizde mutedil olunuz ki maksada erebilesiniz."
176-Ayrıca Buhârî'nin ve Nesâî'nin şu ri vayetleri de vardır: "Şüphesiz hu din kolaydır; kim güçleştirmeye kalkılırsa ona yenik dü-§er."
177-Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu yurdu:)
"Kolaylaştırın, güçleştirmeyin; müjdeleyin, nefret ettirmeyin!" [Buhâri ve Müslim.]
178-Enes radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, mes cide girdi; iki direk arasmda asılı

bir ip gördü ve sordu: "Bu nedir?" Cevap verdiler:
"Bu, Zeyneb'in İpidir; (namaz kılarken) yoru lup güçsüz kaldığı zaman bu ipe tutunup kendine destek yapıyor."
"Çözün onu! Dinç iken güç ve morali yerinde iken namaz kdsın, güçsüz kaldığı zaman otur sun!" buyurdu. [Buhârî, Nesâî ve Ebû Dâvud.]
179-Ona (Ebû Davud'a) ait bir rivayette "Zeyneb" yerine "Hamne" adı geçmektedir.
180-Âişe'radiyallahu anhâ'dan:
Tüveyt'in kızı Havla, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yanımdayken bana uğradı. "Bu Tüveyt'in kızı Havla, anlattıklarına göre geceleri uyumuyormuş" dedim. Ona sordu: "Gece uyumu yor musun? Gücünüz yettiğince amelde bulunun; vallahi siz usanmadıkça Allah da usanmaz." [Mâlik. Buhârî, Müslim ve Nesâî; lafız Müsîim'e ailtir.j
181-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her amelin bir coşkusu, her coşkunun da bir gevmemesi vardır Eğer coşku sahibi, mutedil ve doğru hareket ederse ondan yana ümitli olun. Eğer ifratı sebebiyle parmakla gösteriliyorsa onu (bir şey zannedip) hesaba katmayın" [Tirmizî]
1824bn Abbâs radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e azath cariyesinin geceleri namazla ve gündüzleri oruçla geçirdiğini haber verdiler.
Şöyle buyurdu:
"Her ibadet edenin bir coşkulu dönemi, her coşkunun da bir gevşeme dönemi vardır. Kimin şevki ve coşkusu benim sünnetime uyarsa doğru yolu bulmuş olur, kim de (ifrata ve tefrite gitmek sureliyle) yamhrsa dalâlete düşmüş olur." [Rezîn.J
183-Mâlik radiyallahu anh'dan:
Bana ulaştığına göre Âişe radiyallahu anhâ yatsıdan sonra (gece) ailesine "Allah'ın Kitâb'mı rahat bırakmıyacak mısınız?" diye haber gönde-rirmiş.
184-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "İşlerin en hayırlısı mutedil olanıdır." [Rezîn.j
185-Câbir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu yurdu:)
"Bu din metindir Onda yumuşak davranın. Çünkü ne kesilen, ne de bırakılan yer verimlidir." [Bezzâr, ieyyin bir İsnâdla rivüyet etti.)
186-İlk bölümünü Ahmed, Enes radiyallahu anh'dan nakletmiştir.

187-Sehl b. Huneyf radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu yurdu:)
"Kendinizi fazla zorlamayın! Sizden öncekiler kendilerini zorlayıp sıkıntıya sokmaları nedeniyle helak olmuştur. Onların katmtılanm manastırlarda (kendilerine edindikleri hücre ve ibadethanelerde) bulursunuz." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr ve Mu'ce-mu'l-Evsat.]
188-Ebû Dâvud da Enes radiyallahu anh'-dan bir kıssa ile bu hadisi nakletmiştir.
189-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Doğru davranış, doğru tavır ve ölçü, (ifrat ve tefritten uzak olma) peygamberliğin yirmi-dört parçasından bir parçadır." [Ebû Dâvud,]

TAHRİC

==

125-Kezâ bunu Mâlik, Muvattâ'ında (kader no. 3, s. 899) aynen irâd etmiştir.
126-Asl-ı senedi şöyledir: el-A'meş an Atiyye an Ebî Saîd ve el-A'meş an Habîb bin ebî Sâbit an Zeyd bin Erkam.
Sünen'inde (no. 3788) tahrîc eden Tirmizî, "hasen garîb" hükmü vermiştir.
127-Lafzı Ebû Dâvud'a ait olan hadisin asl-ı senedi şu şekildedir: Hâlid bin Ma'dân an Hucr bin Hucr ve Abdurrahman bin Amr es-Sülemî.
Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4607) ve Tirmizî (no. 2676) tahrîc ettiler. Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmünü vermiştir.
128-Asl-ı senedi şöyledir: Muâviye bin Sâlih ani'l-Hasan bin Câbir el-Lahmî ani'l-Mikdâm.
Bu hadisi tahrîc eden Tirmizî (no. 2664) isnâdı hakkında "hadis bu vecihten hasen garîbtir" hükmüne kâil olmuştur.
129-Ebû Dâvud'un tariki şöyledir: Harîz bin Osmân an Abdirrahman bin ebî Avf ani'l-Mikdâm.
Bunu Ahmed (IV, 131) ve Ebû Dâvud (no. 4604) tahrîc ettiler.
130-Bu rivayetin asl-ı senedi şöyledir: Ebû Ma'şer an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre.
Ahmed, Müsned'inde (II, 367, 483) tahrîc etmiştir. Ebû Ma'şer Necîh,

hakkında ihtilâf olan bir râvidir. Bu durum, isnâdına azıcık zaaf irâs etmektedir.
131-İbn Mes'ûd'un bu sözünü Buhârî, Sahîh'inin iki yerinde biri Şu'be an Muhârik an Târık an İbn Mes'ûd (edeb 70/2, VII, 96) ve Şu'be an Amr bin Murre an Murre an İbn Mes'ûd (i'tisâm 3/3, VIII, 139) tariklerinden tahrîc etmiştir.
132-Asl-ı senedi: Sa'd bin İbrâhim ani'l-Kâsım bin Muh. an Âişe.
Bu hadisi Buhârî (sulh 5, III, 167; i'tisâm 20, VIII, 156), Müslim (akdiya no. 17-18, s. 1343-4), Ebû Dâvud (no. 4606) ve İbn Mâce (no. 14) tahrîc ettiler.
133-Senedi şöyledir: Amr bin Zürâre an Abdilvâhid bin Vâsıl an Osmân bin ebî Revvâd ani'z-Zührî.
Buhârî (mevâkît 7/2, I, 134) tarafından rivayet olunmuştur.
135-Bu sözü Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr ve M. el-Evsat'ında merfû olarak, şu lafızla tahrîc etmiştir: "Allah'ın Kitâb'ına kim uyarsa, Allah onu sapıklıktan hidâyete erdirdiği gibi, âhiretin kötü hesabından da korur." Ancak bu hadisin râvilerinden Ebû Şeybe, oldukça zayıf bir râvidir (Mecma' I, 169).
138-Bu hadisin asl-ı senedi: İbr. b. Süleymân el-Eftas ani'l-Velîd b. Abdirrahman el-Cüreşî an Cübeyr b. Nüfeyr an Ebî'd-Derdâ olup, İbn Mâce tarafından (no. 5) tahrîc edilmiştir. Metninin meâli şöyledir: Biz fakirliği anlatıyor ve ondan duyduğumuz korkularımızı dile getiriyorken Allah'ın Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem, bize geldi ve: "Fakir düşmekten mi korkuyorsunuz? Nefsim kudret elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki, muhakkak sûrette dünya malı üzerinize akıtılacaktır. Öyle ki servetten başka hiçbir şey herhangi birinizin kalbini doğru yoldan saptıramayacaktır. Allah'a yemin ederim ki.." buyurdu.
139-Sözkonusu zayıflığın nedeni râvilerinden İbrâhîm bin Hammâd'dır (Mecma' I, 88).
141-Uzunca bir metni olan bir hadisin bölümüdür. Râvileri güvenilir râvilerden oluşmuş bir isnâdı vardır (Mecma' I, 129).
143-Bu hadisin isnâdı hakkında Heysemî şu bilgiyi vermektedir:

"Muh. b. Sâlih el-Adevî dışında tüm râvileri güvenilir olup, bu mezkûr şahıs hakkında bilgi edinemedim." (Mecma' I, 172)
144-İsnâdındaki Revh bin Sâlih'i İbn Adî zayıf addetmiş, el-Hâkim "güvenilir ve emîndir" demiş ve İbn Hibbân da onu güvenilir râviler arasında zikretmiştir. Diğer ricâli mevsûk kişilerden oluşmuştur (Mecma' I, 172).
145-İsnâdındaki Muhammed bin Beşîr el-Kindî, Yahya bin Maîn'e göre oldukça zayıftır (Mecma' I, 173).
146-Asl-ı senedi: Muh. b. Mihsan an İbr. b. ebî Able an Abdillah bin ed-Deylemî an Huzeyfe olan hadisi İbn Mâce (no. 49) tahrîc etmiştir. İsnâdı oldukça zayıftır. Sebebi Muh. b. Mihsan olup, onun hakkında Dârekutnî "metrûktur, hadis uydururdu" demektedir (Mîzân no. 8120).
147-Asl-ı senedi: Ebû Muâviye an Leys an Beşîr bin Nehît an Ebî Hureyre olan hadisi İbn Mâce (no. 208) tahrîc etmiştir.
İsnâdı Leys bin ebî Süleym sebebiyle zayıftır.
148-Asl-ı senedi: Ebû'l-Muğîre ani'l-Evza'î an Hassân. Dârimî (I, 45, bâb: ittibâu's-sünne) tarafından tahrîc olunmuştur.
149-Aslı Sahîhayn'da olan bu hadisin de isnâdı sahihtir. Senedi şöyledir: Âsım bin Behdele an Ebî Vâil an İbn Mes'ûd. Bu hadisi Tayâlisî (Müsned no. 244), Ahmed (I, 435, 465), Dârîmî (I, 67), Bezzâr (Keşfu'l-estâr no. 2221), İbn Hibbân (no. 6-7) ve el-Hâkim (II, 318) tahrîc ettiler.
150-Heysemî diyor ki: "İsnâdındaki Ebû Âmir el-Esedî hakkında hiçbir bilgiye rastlayamadım. Diğer ricâli güvenilir kimselerdir (Mecma' I, 74).
151-İsnâdındaki Ubeydullah bin Abdirrahman bin Mevheb hakkında ihtilâf vâki olmuştur. Şöyle ki Yakb bin Şeybe "zayıftır", kimi rivayetlerde İbn Maîn "zayıf", kimilerinde ise "güvenilir", Ebû Hâtim "hadisi elverişlidir" demiştir ve İbn Hibbân onu Sikât'ı içinde zikretmiştir. Diğer ricâli Sahîh râvilerindendir (Mecma' I, 176).
152-Bu rivayet versiyonunun isnâdında zayıf bir râvi olan İbn Lehî'a ile hakkında bilgi edinilemeyen Ebû Ma'şer el-Himyerî yer almıştır (Mecma' I, 176).

153-Sahih olan bu hadisin asl-ı senedi: Ebû Usâme an Büreyd bin Abdillah bin ebî Bürde an ebîhî an ceddihî Ebî Mûsâ.
Bu hadisi Ahmed (IV, 399), Buhârî (ilm 20, I, 28) ve Müslim (fadâil no. 15, s. 1787) tahrîc ettiler.
154-Bu hadisin asl-ı senedi yukardakinin aynısı olup Buhârî (rikâk 26, VII, 186; i'tisâm 2/7, VIII, 140) ve Müslim (fadâil no. 16, s. 1788) tarafından tahrîc edilmiştir.
155-Sahih olan bu hadisin asl-ı senedi: Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre.
Tahrîc edenler: Buhârî (rikâk 26/3, VII, 186), Müslim (fadâil no. 17; ayrıca Hemmâm tarikiyle no. 18, s. 1789) ve Tirmizî (no. 2874).
156-Asl-ı senedi şöyledir: es-Sevrî an Abdirrahman bin Ziyâd el-İfrîkî an Abdillah bin Yezîd an İbn Amr.
Tirmizî: "Bu hadisi, ancak bu tarikten biliyoruz, bu vecihten garîbtir" (no. 2641) demektedir. Râvilerinden Abdurrahman bin Ziyâd zayıf bir râvidir.
157-Münzirî'ye göre isnâdı "ceyyid"dir (Tergîb I, 82).
158-Bunun isnâdı hakkında Münzirî, "bir beis yoktur" demektedir (Tergîb I, 82).
159-Lafız Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Muhammed bin Ca'fer an Humeyd an Enes tarikiyle Buhârî (nikâh 1, VI, 116), Hammâd bin Seleme an Sâbit an Enes tarikiyle Müslim (nikâh no. 5, s. 1020) ve Nesâî (Nikâh 5/6, VI, 60) tahrîc ettiler. Müslim ile Nesâî'nin rivayetlerinde ayrıca "kimisi de: "Asla et yemeyeceğim" dedi" ibaresi ziyâde kılınmıştır.
160-Asl-ı senedi şöyledir: Müslim Ebû'd-Duhâ an Mesrk an Âişe.
Bunu Buhârî (edeb 72, VII, 96; i'tisâm 5, VIII, 145) ve Müslim (fadâil no. 127-8, s. 1829) tahrîc ettiler.
161-Bu hadisin asl-ı senedi: Muh. b. İshâk an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe.
Bu hadisi Ahmed (VI, 268), Ebû Dâvud (no. 1369) ve Bezzâr (Keşf no. 1457) tahrîc ettiler.
164-Bu hadis Sahîh-i Buhârî'den alınmıştır. Asl-ı senedi şöyledir:

Abde an Hişâm an ebîhî an Âişe.
Sahîh'te îmân kitabında (bâb 13, I, 10) geçmiştir.
165-Asl-ı senedi: Avn bin ebî Cuheyfe an ebîhî.
Bunu Buhârî (teheccüd 15, II, 47; savm 51, II, 243; edeb 86, VII, 104) ve Tirmizî (no. 2423) tahrîc ettiler.
166-Bu hadisi İbn Amr'dan Ebû Seleme bin Abdirrahman rivayet etmiştir.
Bu hadisi Ahmed (II, 187, 188, 198, 200), Buhârî (savm 54, II, 244; savm 56, II, 246; nikâh, VI, 114; edeb 84, VII, 103), Müslim (savm no. 181-4, s. 812-814), Ebû Dâvud (no. 1388, 2427) ve Nesâî (siyâm 45, IV, 211) tahrîc ettiler.
167-Bu metin farklılığı Şuayb ani'z-Zührî an Saîd bin el-Müseyyeb ve Ebî Seleme an İbn Amr tarikiyle tahrîc olunan Buhârî hadisinde (savm 56, II, 246) geçmiştir.
168-Bu rivayetin tariki şöyledir: İkrime bin Ammâr an Yahyâ bin ebî Kesîr an Ebî Seleme...
Bu hadisi Müslim (savm no. 182, s. 813) tahrîc etti.
169-Bu rivayetin iki tariki vardır. Amr bin Dînâr ve Habîb bin ebî Sâbit an Ebî'l-Abbâs es-Sâib b. Ferrûh an İbn Amr.
Bunu bu tarikten Ahmed (II, 164, 188, 190, 195, 212), Buhârî (savm 20, II, 49; enbiyâ 37/3, IV, 134), Müslim (siyâm no. 187, s. 815, no. 188, s. 816), Tirmizî (no. 770), Nesâî (IV, 213, 214) ve İbn Mâce (no. 1706) tahrîc ettiler.
170-Bu metin parçası Mücâhid'in İbn Amr'dan rivayeti ile gelen hadis metninin başından bir bölümüdür.
Bunu Ahmed (II, 158, 188, 198), Buhârî (savm 58, II, 146; fadâilu'l-Kur'ân 34, VI, 113) ve Nesâî (siyâm 76, IV, 209-210) tahrîc ettiler.
171-Bu hadisin asl-ı senedi: Saîd el-Makburî an Ebî Seleme an Âişe.
Bu hadisi Ahmed (IV, 40), Buhârî (ezân 81, I, 178; libâs 43, VII, 50), Müslim (salâtu'l-musâfirîn no. 215, s. 540), Ebû Dâvud (no. 1368), Nesâî (II, 68) ve İbn Mâce (no. 942) tahrîc ettiler.
172-Sözkonusu bu ziyâde Muhammed bin Aclân'ın el-Makburî'den yaptığı rivayette geçen bir ibaredir. Müslim ve Nesâî'nin tahrîc ettiği

hadislerde vârid olmuştur.
173-Bu hadisin asl-ı senedi: Mûsâ bin Ukbe an Ebî Seleme an Âişe.
Bunu Ahmed (VI, 125, 273), Buhârî (rikâk 18, VII, 182), ve Müslim (sıfatu'l-münâfikîn no. 78, s. 2171) tahrîc ettiler.
174-Bu hadisin asl-ı senedi şöyledir: Mansûr an İbrâhîm an Alkame b. Kays an Âişe.
Ahmed (VI, 43, 55,. 174, 188, 278), Buhârî (siyâm 64, II, 248; rikâk 18, VII, 182), Müslim (salâtu'l-musâfirîn no. 217, s. 541) ve Ebû Dâvud (no. 1370) tarafından tahrîc olunmuştur.
175-Buhârî'nin (rikâk 18/3, VII, 181-2) tahrîc ettiği bu Ebû Hureyre hadisi şöyle başlamaktadır:
"Sizden hiç kimseyi ameli kurtaramayacaktır." Dediler ki: "Seni de mi, Ey Allah'ın Resûlü?" dediler. "Beni de; ancak Allah beni rahmeti ile örttü" buyurduktan sonra zikri geçen hadisi irâd buyurdu.
176-Asl-ı senedi: Ma'n b. Muh. an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre olan hadisi Buhârî (îmân 29, I, 15) ve Nesâî (îmân 28, VIII, 121-2) tahrîc ettiler.
Hadis metni 174. nolu parça ile devam etmektedir.
177-Sahih olan bu hadisin asl-ı senedi: Şu'be an Ebî't-Teyyâh an Enes.
Bu hadisi Ahmed (III, 131, 209), Buhârî (ilm 11, I, 25; edeb 80, VII, 101) ve Müslim (no. 1734, s. 1359) tahrîc ettiler.
178-Asl-ı senedi: Abdülvâris bin Saîd an Abdilazîz bin Suheyb an Enes.
Bu hadisi Buhârî (teheccüd 18, II, 48), Müslim (salâta'l-musâfirîn no. 219, s. 542), Nesâî (III, 218) ve İbn Mâce (no. 1371) tahrîc ettiler.
180-Hadis muhtelif tariklerden ve çeşitli metin farklılıkları ile tahrîc olunmuştur. Hişâm ve Zührî'nin Urve'den, onun da Âişe'den rivayeti ile gelen hadisi Ahmed (VI, 247), Buhârî (teheccüd 18/2, II, 48), Müslim (salâtu'l-müsâfirîn no. 220-221, s. 542) ve Nesâî (kıyâmu'l-leyl 17, III, 218) tahrîc ettiler.
Mâlik'in sözkonusu tahrici İsmaîl bin ebî Hakîm'den belâğ yolu iledir; yani Mâlik, Âişe'ye vasletmemiştir (salâtu'l-leyl no. 4, s. 118).
181-Asl-ı senedi: Muh. b. Aclân ani'l-Kâ'kâ' an ebî Sâlih an Ebî

Hureyre olan hadisi tahrîc eden Tirmizî (no. 2453), "hasen garîb" hükmünü vermiştir.
185-el-Heysemî: "İsnâdında yer alan Ebû Akîl Yahyâ bin el-Mütevekkil, hadis uydurur" demektedir. Beyhakî bu hadisi oldukça karışık (ızdırâblı) rivayetlerle tahrîc etmiştir. Öyle ki hadis mevsûl, mürsel, merfû, mevkûf olduğu gibi rivayet eden sahâbinin Câbir mi, Âişe mi yoksa Ömer mi olduğu belirliğe kavuşamamıştır. Ancak Buhârî, Ta'rîh'inde mürselini tercîh etmektedir (Feyd I, 544; Mecma' I, 62).
186-İsnâdı şöyledir: Zeyd b. el-Hubâb an Amr b. Hamza an Halef Eb'r-Rebî' an Enes.
Ahmed (III, 199) tahrîc etmiştir. Halef dışındaki râviler güvenilir kimselerdir. Halef ise Heysemî'ye göre Enes'i görmemiştir (Mecma' I, 62).
187-İsnâdında yer alan Abdullah b. Sâlih Kâtibu'l-Leys hakkında ihtilaf olan bir kişidir (Mecma' I, 62).
188-Söz konusu hadisin isnâdı şöyledir: Ahmed b. Sâlih an İbn Vehb an Saîd b. Abdirrahman b. ebî'l-Umyâ' an Sehl bin ebî Umâme an Enes.
Ebû Dâvud (no. 4904) tahrîc etmiştir.
189-Bu hadisin asl-ı senedi şöyledir: Kâbûs bin ebî Zibyân an ebîhî an İbn Abbâs.
Ahmed (I, 296) ve Ebû Dâvud (no. 4776) tarafından tahrîc edilmiş olup Kâbûs zayıf addedilen râvilerdendir.

İLİM BAHSİ

İLMİN FAZİLETİ VE TEŞVİKİ

190-Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İlmin fazileti, ibadetin faziletinden daha çoktur. Dininizin en hayırlı yönü ise verâdır."
[Taberânî, eİ-Mu'cemu'l-Evsaftu. ve Bezzâr.]
191-Ebû Umâme radiyallahu anh'dan;
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e biri âhm, diğeri âbid olmak Üzere iki adam dan söz edildi. Şöyle buyurdu; "Alimin âbide üstünlüğü, benim sıradan birinize olan üstün lüğüm gibidir. Şüphe yok kİ; Allah, melekleri, gökler ve yer ehlİ, hattâ yuvasındaki karınca ve denizdeki balıklar bile insanlara hayrı öğ retene salât ederler." [Tirmizî]
192-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Tek bir fakîh, şeytana bin âbidden daha zor gelir." [Tirmizî]
193-İbn Şîrîn radiyallahu anh'dan;
Mescide girdim; baktım ki Semîr b. Abdir-rahman kıssa anlatıyor; Humeyd b. Abdİrrah-man ise ilim anlatıyordu. Bunlann hangisinin halkasına oturayım diye düşünürken benİ bir uyuklama aldı; derken (rüyamda) biri gelip bana şöyle dedi: "Hangisinin halkasına oturayım diye düşünüp duruyorsun, istersen sana Humeyd b. Abdirrahman'ın yanında oturan Cibrîl aleyhis-selam'ın yerini göstereyim." [Dârimî]
194-Enes radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında iki kardeş vardı. Biri sanatla uğra şıyordu, diğeri ise Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanından hiç ayrılmayıp ondan ilim öğreniyordu. Sanatla uğraşan, kar deşini Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'e şikayet etti. Allah Resulü sallallahu

aleyhi ve sellem'in cevabı şöyle oldu:
"Belki de sen onun sayesinde Allah tara fından rızıklandırılıyorsundur." [Tirmizî]

195-Ali radiyallahu anh'dan;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Fakîh olan kişi ne güzel kişidir; kendisi ne muhtaç olunduğunda faydalı olur. Muhtaç olunmadığında kendi İlmini artırır." [Rezîn.]

196-Bbu'd-Derdâ radiyallahu anh'dan; (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kim ilim îaleb etmek içİn bir yola gi rerse, cennet yollarından birine girmiş olur. Melekler kanatlarını ilim talibine, ondan hoş landıkları için gererler, ilim talep edene, gök-lerdekİler, yerdekiler ve su içindeki balıklar bi le günahlarının affı için Allah'tan mağfiret di lerler. Alimin âbide üstünlüğü, dolunayda Ayın diğer yıldızlara olan üstünlüğü gibidir. Âlimler hiç şüphesiz, peygamberlerin vârisleridir Pey gamberler, ne dinarı, ne de dirhemi mİras bı rakmışlardır. Onlar miras olarak ilim bırakmış lardır. Kim o ilmi alırsa, çok büyük bir nasip al mış olur." [Tirmizî ve Ebû Dâvud]

197-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim ilim talep etmek için bir yola girer se, Allah ona cennet yolunu kolaylaştırır."
[Tirmizî ve Ebû Dâvud]

198-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Kendisi çarşıya uğradı ve şöyle seslendi: "Ey çarşı ahalisi! Neden burada oturup duru yorsunuz?" "Bir şey mi var?" dediler. "Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem'in mirası taksim ediliyor, siz hâlâ burada oturuyorsunuz" dedi, "Nerede?" dediler. "Mescidde" dedi. Hemen git tiler. Sonra dönüp şöyle dediler: "Biz bir şey gö remedik; sadece kimilerini namaz kılarken, kimi lerini Kur'ân okurken, kimilerini de helal ve ha ram meselelerini tartışırlarken gördük." Bunun üzerine: "Yazık size! Bunlar Peygamberinizin mi rası değil midir?" dedi. [Taberârî, el-Mu'cemu'l-Evsal.]

199-Abdurrahman b. Avf radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Az fıkıh, çok ibadetten daha iyidir Amelleri nizin en hayırlısı kolay ve devamlı yapılanıdır." [Taberânî, el-Mu' cemu' l-Kebîr'inde zayıf bir İsnâdla.]

200-Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: "Sabahleyin çıkarken, ya âlim, ya ilİm tâhbi, ya dinleyici, ya da onlara karşı sevgi besleyerek çık! Sakın beşincisi olma, helak olursun."

(Râvi) Atâ der ki: Bana Mis'ar (b. Kidâm): "Sen bizde (yani rivayetlerimizde) olmayan be şincisini zikrettin, o ne ola ki?" deyince; "Beşin cisi; ilme ve ehline nefret duyulmasıdır" diye cevap verdi. [Taberânî üç el-Mu'cem'ınds ve Bezzâr.]
201-Ebû Umâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Üç kimse vardır ki, münafıktan başkası on ları hafife almaz: İslam'da saçını ağartmış olan kişi, ilim sahibi ve adaletli bir önder."
[Taberânî, el-Mu' cemu' l-Kehîr'üe zo>';/isnâdla.]
202-Ebû Umâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir kula Allah'ın Kitâb'ından bir âyet öğretirse, o artık onun efendisidir Onu (yardım sız) tek başına bırakamaz ve kendini (hiçbir şey de ve yerde) ona tercih edemez." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehîı'df. isnadında Ubeyd b. Rezîn el-Lazekî adlı râvi bulunmaktadır.]
203-Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yeryüzündeki âlim(ler), gökteki yıldızlara benzer. Kara ve denizin karanlıklarında o yıldız ların ışığında yürünür. Yıldızların ışığı söndüğü zaman, yoldakiler şaşırıp kalırlar."
[Ahmed, zayıf hiî senedle.]
204-Muâ2 b. Enes radiyallahu anh'dan;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu yurdu:)
"Kim birine bİr ilim öğretirse, onunla amel edenin ecrini, öbürünün ecrinden hiçbir şey eksil-meksizin alır." [İbn Mâce.J
205-Ebû Umâme radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu yurdu:)
"Kim mescide bir şey öğrenmeye veya öğret meye giderse haccı kabul edilmiş bir hacmin aldı ğı sevap kadar sevabı olur."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehir'dç]
206-Sehl b. Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu yurdu:)
"Kim bu mescidime bir hayır öğrenmek veya öğ retmek için girerse Allah yolundaki mücahid gibi olur. Kim de sırf insanları dinlemek için girerse, baş kasına ait olan bir şeyle gönül eğlendiren kimse gibi olur." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebtr'de]
207-Kabîsa b. el-Muhânk radiyallahu anh' dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e var dım. "Neden geldin?" diye sorunca, şöyle dedim: "Yaşlandım,

kemiklerim inceldi. Allah'ın beni ya rarlandıracağı bir şeyi öğretmen için sana gel dim." Şöyle buyurdu:
"Ey Kalma! Yanından geçtiğin her taş, her ağaç ve her demir senin için Allah'tan mağfiret di ler. Ey Kabîsa! Sabah namazını kıldığın zaman. üç kere: «Sübhanallahi' l-Aztm ve bi-hamdihİ» de! Eğer bunu dersen, körlük, cüzzam ve felç hastalık larından kurtulursun. Ey Kabîsa! Şunu da de: «Allahümme innî es'elüke mimmâ indeke, va'kdİ aleyye minfadlike ve'nşur aleyye min rahmetike ve'nzul aleyye min bereketike (-Allah' im, ben se nin kuttndakllerden dilerim! Fazl ü ihsanını bana akıt, rahmetini üzerime yay, bana bereketinden in dir)!»" [Ahmed, içinde adı zikredilmemiş bir râ-vinin bulunduğu bir isnâdla nakletmiştir.]
208-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan; (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu yurdu:)
"Evinden çıkan herkesin kapısında iki sancak bulunur: biri meleğin elinde, diğeri de şeytanın elindedir. Eğer Allah'ın sevgi ve rızasına uygun olan bir şey için çıkarsa, melek elindeki sancak ile peşine düşer. Evine dönünceye dek öylece izler. Eğer Allah'ın gazabını gerektiren bir iş için çıkar-.sa şeytan elindeki sancak ile onu izler. Evine dö nünceye dek şeytanın sancağı altında olur." [Ah med ve Taberânî, el-Mu'cemıı'l~Ev.<!at'la.]
209-Vasile radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu yurdu:)
"Kim ilim tahsil ederse, Allah ona ikİ kat ecir verir. Kim ilim taleb edip de elde edemezse Allah ona ecirden bir hisse verir."
[Taberânî, el-Mu' cemu l-Kebîr'Aei.]
210-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu yurdu:)
"Allah, kimin iyiliğini dilerse onu dinde fakîh kılar." [Tirmizî.]
2n-Buhârî ve Müslim bu hadisi Muâvi-ye'den daha uzun bir metinle rivayet etmişler dir.
212-Enes radiyallahu anh'dan;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim ilim tahsili içİn yola çıkarsa, dönün-ceye dek Allah yolundadır." [Timıizî.]
213-Sencere radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim ilim tahsil ederse, bu onun geçmiş (günahları için bir) keffâret olur." [Tİrmizî; isnadı hakkında zayi/hükmü vermiştir]
214-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Mü'min, son gideceği yer cennet olunca ya dek dinlediği hayra doymaz."
[Timıizî]
215-EbiJ Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hikmetli söz. mü'minin yitiğidir, bulduğu yerde onu almaya herkesten daha lâyıktır."
[Tİrmizî.]
216-İbnAmrb. el-As radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Asıl) ilim üçtür; bunların dışında kalan ilimlerin (bilinmesi) fazla (zaruri değil)dir. Bu üç ilim ise muhkem ayetler, sabit sünnet ve âdil fariza (miras payı) ile ilgili İlimler dir."
[Ebû Dâvud.]
217-Ebû Vâkıd el-Leysî radiyallahu anh' dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, mescidde otururlarken üç kişİ geldi. İkisi Al lah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in ya-nmda durdu; sonra biri halkada bir açıklık bu lup oturdu. Diğeri de onun arkasına oturdu. Üçüncüsü ise arkasını dönüp gitti. Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem (işini) bitirin ce, şöyle buyurdu:
"Size bu üç kişinin durumunu bildireyim mi? Biri Allah'a iltica etti ve Allah onu barın dırdı. Diğeri utandı, Allah da ondan haya et ti. Ötekisi ise Allah'tan yüz çevirdi, Allah da ondan yüz çevirdi."
[Bühârî. Müslim, Muvattâ ve Tırmîzî.]
218-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"ilim taleb etmek, her müslümana farz dır."
LTaberânî, el~Mu'cenıu'l-Kehîr ve el-Mu'cemu'l-Evsül'ında.]
219-Aynca aynı hadisi Taberânî, Ebû Saîd ve İbn Abbâs rivayetinden de tahrîc etmiştir.
220-Aynı hadis el-Mu cernu's-sağır'dc el-Hüseyn b. Ali radiyallahu anh'ın rivayetiyle de geçmektedir. Bu üç hadisin hepsinin isnâd-ları tenkide maruz kalmıştır.
221-Ebû Umâme radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Lokman, oğluna dedi ki: «Âlimlerin mec lislerinde bulun! Hikmet ehlinin sözlerini din le! Çünkü Allah, ölü toprağı yağdırdığı bol yağmurla dirilttiği gibi

ölü kalbi de hikmet nuru ile diriltir»."
[Taberânî. el-Mu' cemu' l-Kebîr'dc zayıf bit isnâdla.]
222-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennet bahçelerine uğradığınız zaman faydalanın!" Dediler ki:
"Ey Allah Resulü! Cennet bahçeleri ne dir?" Şöyle buyurdu:
"Âlimlerin meclisleri."
[Taberânî. el-Mu'cemu'l-Kebîr'de. İsnadında adı belirtilmemiş bir adam (râvi) bulunmakladır.]
223-Sa'lebe b. el-Hakem radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Teâlâ, Kıyamet günü kullan arasın da hükmetmek içİn kürsüsüne oturduğunda âlimlere şöyle hitab edecektir:
"ilmimi ve hilmimi size, sırf sizdeki (gü nahları) bağışlamak için vermişimdir; aldır mam, bağışlarım!"
[Jab&T^nî, el-Mu'cemu'l-Kehtr'dç.]
224-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bildiği bir ilmi, kendisine soruldu ğunda gizlerse. Allah da onu ateşten bir gem le gemler."
İTirmizî ve Ebû Dâvud.J
225-Sehl b. Sa'd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Vallahi hidâyet gayretinle birinin doğru yolu bulması, senin İçin kırmızı deve sürüle rinden daha hayırlıdır."
[Ebû Dâvud]
226-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ferâizi ve Kur'ân'ı öğrenin ve İnsanlara da öğretin! Ben ölüp aranızdan ayrılıp gide ceğim." [Tırmizî]
227-Rezîn'in rivayetinde şu ilave yer al mıştır: "Ferâizi bilmeyen âlim, kukuletosu ol mayan cübbe gibidir"
228-İbn Mâce, zayıf \yiv isnâdla (Ebû Hu-reyre'den): "Ferâizi öğrenin ve öğretin! Çün kü o. ilmin yarısıdır, unutulur. Ümmetimden çekilip kaldırılacak olan ilk ilim de odur."
229-Ukbe b. Âmir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Zanda bulunanlardan (yani zanla konu şanlardan) önce ferâizi öğrenin!" [Rezîn]

İLİM, SORU SORMA, KIYAS, FETVA VE YAZI YAZMANIN ÂDABI

230-Ebû Hârûn el-Abderî radiyallahu anh'dan:
Ebû Saîd'e giderdik. Bize derdi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in vasiyye-tine (hoş geldiniz) merhaba! O (Allah'ın Re sulü) şöyle buyururdu: "İnsanlar (dinde) size uyarlar. Dünyanın dört bir yanından birtakım adamlar size gelip dinde fıkıh öğreneceklerdir. Size geldikleri za man, onlarla iyi geçinin, hayrı (ve ilmi) öğre tin!" (Tirmizî]
231-İbn Mâce zayi/bir isnâdla: "Birtakım insanlar, size ilim tahsil etmek için gelecek lerdir. Onları gördüğünüzde: «Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in vasiyyetine (hoş geldiniz) merhaba, merhaba!» deyin ve onları ikna edin." el-Hakem'e dedim ki: "İk na edin ne demektir?"
"Onlara ilim öğretin! demektir" dedi.
232-Yezîd b. Seleme radiyallahu anh'dan:
Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Sizden birçok hadis duydum; sonraki duyduklarımın bana öncekileri unutturmasından korkuyo rum; bana Öyle bir şey söyle ki (hepsini) top layıcı olsun!" Şöyle buyurdu:
"Bildiklerin hususunda, Allah'a karşı gel mekten kork!" [Tirmizî.]
Rezîn şu ilaveyi yaptı: "Onunla (yani bil diklerinle) amel et (uygula)!"
233-Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki: "İlimden yanında bir şey bulunanın bagka-lanna (yaymamak suretiyle) kendini zayi etme si yakışık almaz." [Rezîn]
234-Câbir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Alimin susup ilmini yaymaması yakışık almaz. Câhilin de sormayıp susması doğru değildir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: «Eğer bilmiyorsanız zikir ehline (âlimlere) sorun!»" (Nahl 16/43)
(TaberânÎp/-(W«'cf»JM7-£v5ı3?'ında2tfv//bir isnâdla.]
235-Şakîk (bin Seleme'den):
Abdullah (b. Mes'ûd) radiyallahu anh. her perşembe günü İnsanlara öğüt verirdi. Bir adam dedi ki: "İsterim ki her gün bize öğüt veresin." Şu cevabı verdi; "Sizi usandırmak ve bıktırmaktan korkuyorum. Sizi bezdirme mek için arasıra öğüt veriyorum. Tıpkı Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yaptığı gibi." [Buhâri, Müslim ve Tirmizî.]
236-İkrime'den: İbn Abbâs radiyallahu anh dedi ki: "Cemaate haftada bir kere Cuma günü vaaz et! Daha fazla etmek istersen, iki kere, daha fazla istersen üç kere vaaz et! İn sanları Kur'ân'dan bezdirme! İnsanlar kendi aralarında

konuşurlarken konuşmalarını kesip onlara kıssa anlattığım (vaaz ettiğini) sakın görmiyeyim. Çünkü onları bezdirmiş ve usan dırmış olursun. Onlar konuşurken hiç ses çı karmadan orada otur! Senden anlatmam ister lerse o zaman anlat! Dua ederken de edebiya ta kaçma! Zira Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabının duada edebiyat yaptık larını görmedim." [Buhârî]
237-AIi radiyaİlahu anh'dan:
"Gerçek fakih; insanlara Allah'ın rahme tinden umut kestirmeyen, azabından güvende kılmayan, Allah'ın masiyetlerİne ruhsat ver meyen kişidir. İlim bulunmayan ibadette ha yır yoktur; içinde anlayış bulunmayan ilimde de hayır yoktur; sonunda düşünme ve tefek kür bulunmayan okumada da hayır yoktur." [Dârimî]
239-Kesîr b. Murre radiyaİlahu anh'dan, dedi ki:
"Hikmet sahiplerine boş şey anlatma ki, sana kızmasınlar. Beyinsizlere hikmeti anlat ma ki seni yalanlamasınlar; ehlinden ilmi men etme ki, günaha girmeyesin; layık olmayana ilim öğretme ki, sana kötü davranılmasm. Çünkü ilminin senin üzerinde bir hakkı var dır; tıpkı malının senin üzerinde hakkı bulun duğu gibi." [Dârimî]
240-İbn Mes'ûd radiyaİlahu anh'dan, de di ki: "Bir kavme akıllarının almadığı bir şey anlatma ki bu, bazıları için fitneye sebep ol masın." [Müsliml
241-Ebû Umâme radiyaİlahu anh'dan: Kureyş'ten bir delikanlı dedi ki: "Ey Allah Resulü! Bana zina etmem için izin verir misin?" Cemaat hemen başına üşü şüp azarladılar. Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Onu bana yaklaştırın!" Hemen yaklaştırdı lar; şöyle buyurdu: "Bunu annen için ister mi sin?"
"Hayır vallahi, Allah beni sana feda et sin!" dedi.
"Senin gibi diğer insanlar da bunu annele ri için istemezler" buyurdu; Sonra kızı, kız kardeşi, halası ve teyzesi hakkında da aynısını söyledi. Her seferinde "Sen onlar için bunu is ter misin?" diye sordu. O da her seferinde: "Hayır vallahi, Allah beni sana feda eylesin!" diye cevap verdi. Allah Resulü sallallahu aley hi ve sellem de her defasında: "l§te insanlar da bunu istemez" buyurdu. Sonra mübarek elini omzuna koyup şöyle dua etti:
"Allahım, onun günahını bağışla, kalbini temizle, namusunu koru!" O genç bir daha böyle (çirkin) şeylere iltifat etmedi.
[Ahmed ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
242-tbn Ömer radiyaİlahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanındaydık. Buyurdu ki: "Bana müslüman adam gibi yaprakları dökülmeyen susu busu olmayan, her zaman meyvesini vermeyen bir ağaç söyleyin."

İçimden o ağacın huıma ağacı olduğu geç ti. Ancak Ebû Bekr ile Ömer'in susup konuş madığını görünce ben de konuşmak isteme dim. Onlar da bir şey söylemeyince Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyur du: "O, hurma ağacıdır."
Kalkıp giderken babama: "Babacığım, vallahi onun hurma ağacı olduğu kalbimden geçmişti" dedim. Şöyle dedi: "Öyleyse neden söylemedin?"
"Siz bir şey söylemediğiniz için ben de ko nuşmak istemedim." Bunun üzerine Ömer şöy le dedi: "Eğer söyleseydin benim için şundan şundan daha sevimli olurdu."
243-Bir rivayetinde şöyle geçmiştir: "İnsan lar çölün ağaçlarını saymaya başladılar; benim içimden ise hurma ağacı olduğu geçti."
244-Rivayetlerinin diğeri: Allah Resulü salİallahu aleyhi ve sellem'in yanındayken, kendisine hurma ağacının göbeği getirildi. Şöyle buyurdu: "Ağaçlar arasında öyle bir ağaç vardır ki. tıpkı insan gibi bereketlidir." Kasdettiğinin hurma ağacı olduğunu anladım ve "O hurma ağacıdır" demek istedim; baktım ki ben topluluğun onuncusu ve en gençleriyim, susmayı tercih ettim. Sonunda: "O, hurma ağacıdır" buyurdu. [Buhârî, Müslim ve TİrmİzÎ]
245-Enes'in çocuklu cariyesi Cemîle radi yallahu anhâ'dan:
Sabit, Enes'e geldiği zaman; (Enes) şöyle derdi: "Ey câriye (Cemîle)! Kokuyu getir de elime süreyim. Çünkü Sâbit'in annesinin oğlu (yani Sabit), elimi öpmedikçe içi rahat et mez." [Ebû Ya'iâ]
246-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"İnsanlar, ilim kendilerine Peygamber salİallahu aleyhi ve sellem'in ashabı ve onla rın büyüklerinden geldiği sürece gayet iyi ve tutkun idiler. Onların (ashabın) küçüklerin den gelmeye başlayınca helâk oldular." [Ta berânî, el-Mu'cenıu'l-Kehîr ve et-Mıı'cemu'l-Ev-
247-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü salİallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Doymak bilmeyen iki (aç) vardır: Biri
ilim talebesi, öbürü dünyayı isteyen."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir'de zayıf bir senedle.]
248-Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf bir senedie Aişe radiyallahu anhâ'dan:
"Dört şey dört §eye doymaz: Göz bak maya, yer yağmura, dişi erkeğe ve âlim ilme."
249-Câbir radiyallahu anh'dan: Bir adam dedi ki:
"Ey Allah Resulü! İnsanların en bilgilisi kimdir?" Cevap verdi:
"İnsanların ilmini kendi ilmine katan kişi dir Her ilim sahibi açtır." [Ebû Ya'lâ,

zayıf bir isnadla]
250-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü salİallahu aleyhi ve sellem buyurdu:}
"İlimde ciddî ve samimi olun! Çünkü bîri nizin ilminde hâin olması, malında hâin olma sından kötüdür. Şüphesiz Allah kıyamette size bunun hesabını soracaktır."
[Taberânî, el-Mu' cemu' l-Kebîr'de zayıf bir isnâdla]
251-Fudâle b. Ubeyd radiyallahu anh' dan:
Arkadaşı kendisine geldiğinde şöyle der di: "Birbirinİzle ders yapıp ilmi yayın, ço ğaltın! Allah da sizin iyiliğinizi çoğaltsın ve sizi sevsin. Sİzİ seveni de sevsin. Sorunları nızı bize gönderin! Çünkü son anda yapıla nın ecri. ilk ecri gibidir. Konuşmalannıza is tiğfarı da ekleyin" [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Ke bîr'de]
252-Ebû Nadre radiyallahu anh'dan;
Ebû Saîd şöyle derdi: "Hadis anlatın! Çünkü hadisin bir kısmı, diğer kısmım hatır latır."
[Taberânî, el-Mu'cenıu'l-Evsat'ta]
253-Ebû Abdirrahman es-SüIemî radiyal lahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'İn ashabından bize öğretenler, şunu anlattılar:
Onlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'den on âyet alıp ezberlerlermiş. Onu iyi ce öğrenip içindeki bilgileri ve hükümleri ha yatlarına tatbik etmedikçe diğer on âyete geç-mezlermiş. Dedi ki: "İşte ilim ve ameli onlar dan böyle öğrendik." [Ahmedl
254-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Hayatımda öyle bir dönem yaşadım ki, Kur'ân'dan Önce iman verilirdi. Bir sûre, Mu-hammed sallallahu aleyhi ve sellem'e iner, sonra biz onun helal ve haramını Öğrenirdik. Öğrendiğimiz noktada durmamız gerekmez di, sizin Kur'ân'ı öğrendiğiniz gibi. Görüyo rum ki (sizden) birine imandan önce Kur'ân veriliyor; Fatiha sûresini sonuna kadar oku yor ve içindekileri anlamıyor. Neyi emrettiği nin ve neyi yasakladığının farkında değil. Du rup, hurmaları saçıp dağıttığı gibi saçıp dağıt ması kişiye yakışmaz."
[Taberânî. el-Mu'cemu'l-Evsat'ia.]
255-Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Küçük yaşta iîim öğrenmek taşı işlemek gibidir. Büyük yaşta ilim Öğrenmek ise suya yazı yazmak gibidir."
[Taberânî, el-Mu' cemu' l-Keb(r'de zayıf hır isnâdla.]
256-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Hikmeti dinleyip de daha sonra onu en kötü biçimde anlatan kişi, bir çobana gelİp, 'Bana bir koyun ver!' diyen ve çobanın ona 'Haydi git en iyisinin iznİ ile bir koyun al!' de dikten sonra gidip koyun köpeğinden izin al maya kalkışan kimseye benzer." [Ebû Ya'lâ, za yıf hır isnâdla.]
257-Kâ'b b. Mâlik radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim, ilmi, sırf âlimlerle tartışmak, alçak larla münâkaşa etmek ve onları mağlup edip insanların teveccühünü kazanmak içİn öğre nirse, Allah onu cehenneme koyar." [Tirmizî]
258-İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim İlmi, Allah'tan başkası İçin öğrenip onunla Allah'tan başkasının rızasını amaçlar sa ateşteki yerine hazırlansın." [Tirmizî]
259-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ahir zamanda din vasıtasıyla dünyalık elde etmek isteyen bazı kimseler zuhur ede cektir. İnsanlara yumuşak görünmek için ko yun postuna bürünecekler. Dilleri baldan tatlı, ama kalpleri kurt kalbi olacaktır Allah bu yuracaktır ki: «Bana mı güveniyorsunuz, yok sa bana karşı cür'et mi gösteriyorsunuz? Zâ tıma yemin ederim ki, onlara öyle bir fitne göndereceğim ki, içlerinde halım olan kişi bi le şaşırıp kalacaktır»." [Tirmizt]
260-Mücâhid radiyallahu anh'dan: "Bu ilmi, başlangıçta içimizde çok güçlü bir niyet olmadan Öğrendik. Sonra Allah bizİ güçlü bir niyetle nzıklandırdı." [Dârimî]
261-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Duymak görmek gibi değildir Allah, Musa'ya buzağı meselesinde kavminin ne yaptığını bildirdi; ama o elindeki levhaları bı rakmadı. Ne zaman ki, gelip durumu bizzat gözleri ile gördü, elindeki levhaları bıraktı ve levhalar bu şekilde kırıldı." [Ahmcd, Bezzâr, Ta-berânî, el-Mu'cemu't-Kehîr ve el-Mu'-cemu'l-Ev.'iat'liL.]
262-Cendel radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanlara iyiliği öğretip de kendini unu tan kişi, insanları aydınlatıp kendini yakan mum gibidir." [Taberânî. et-Mu'ceıııu'l-Kehtr'inde daha uzun bir metinle nakletmiştir.]

263-Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "İslâm o kadar güçlenecek ki, tacir ler gemilerle deniz aşırı (ülkelere) gidecek; at lar Allah yolunda şahlanıp kişneyecekler. Son ra Kuı'ân okuyan bazı insanlar zuhur edip şöyle diyecekler: «Var mı bizim gibi okuyan? Var mı bizim kadar bilen? Var mı bizim kadar anlayan?»" Sonra ashabına şöyle buyurdu; "Bunlarda hayır var mıdır?"
"Allah ve Resulü daha iyi bilir" dediler. Şöyle buyurdu: "Onlar sizden; bu ümmettendir Onlar ateşin yakıtlarıdır." [Taberânî. el-Mu'ccmu'i-
Evsat'fd ve Bezzâr.)
264-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Dedi ki: Eğer İlim ehli gerçekten ilimlerini koruyup da hakkıyla yerli yerine koysalardı ken di zamanlarının efendileri olurlardı. Ne var ki. onlar ilimlerini dünya ehline dünyalıklarından bir şeyler elde etmek için yaydılar ve onlara karşı küçük düştüler. Peygamberiniz sallallahu aleyhi ve sellem'den şöyle buyurduğunu duydum; "Kim bütün maksad ve gayelerini, dert ve gamlarmı tek şeyde (âhirette) toplarsa, Allah ona dünya derdi ni göstermez. Kim de dert ve gayelerini dünyanın çeşİlli hallerinde dallandır ir sa. Allah onun ken disini hangi vadiye sürükleyip helak edeceğine
hiç aldırmaz." [İbn Mâce, zayıf bir isnâdla.]
265-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimden bazı İnsanlar din tahsili ya pacak ve Kur'ân okuyacaklar «Gidip emirler den dünyalık edinelim, dinimiz hususunda on lardan uzak kalıyoruz» diyecekler. Ama hiçbir şey elde edemiyeceklerdir. Tıpkı dikenli ottan sa dece dikenden başka bİr şey elde edilmediği gi bi." Muhammed b. es-Sabbah bunu "Onlara yaklaşmaktan sadece yanlışlık elde edilir" şek linde açıkladı. [İbn Mâce]
266-Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Bazı insanlar gelecek ve Kur'ân'ın müleşâbih âyetleri hususunda sizinle tartışacaklar.
Onları ahp sünnetlere götürün. Çünkü sünnet sahipleri Allah'ın Kitâb'mı (herkesten) daha iyi bilirler." [Dârimî]
267-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Ona bir şey sordular. Huzeyfe'ye dönüp "Acaba bu adam bana bunu niye soruyor?" de yince, Huzeyfe şöyle dedi: "Öğreniyorlar, sonra bırakıyorlar." Bunun üzerine İbn Mes'ûd radi yallahu anh soruyu sorana şöyle dedi: "Allah'ın Kilâb'ından, Peygamberin sünnetinden bize sor-duklarmıza cevap verip sizi bilgilendirdik; kendi icat ettiğiniz meseleler hakkmda ise cevap vere meyiz." [Dârimî]
26S-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Ona bir soru sordular; şöyle dedİ: "Henüz olmayan şey hakkında soru sorma! Çünkü (babam) Ömer'in, olmayan bir şey

hakkında soru soran kimseye lanet ettiğini duydum." [Dârimî]
269-îbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Ortadan kalkmadan ilme sarılmahsmız. Onun ortadan kalkması, ilim sahihlerinin yok olup gitmesidir. İlme sarılın; çünkü hiçbiriniz ona ne zaman muhtaç olacağını bilemez. Öyle insanlarla karşılaşacaksınız ki, Kur'ân'ı arka larına attıkları halde, sizi Allah'ın Kitâb'ına çağırdıklarını iddia edeceklerdir. İlme sarılın! Bid'atlar uydurmaktan uzak durun, çokça araş tırmaktan, derinlere dalmaktan da uzak durun! Eskiye sarılın!" [Dârimî]
270-Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seliem buyurdu:)
"Müslümanlar içinde en büyük günahkâr; in sanlara yasak edilmemiş olan bir şeyi sorarak onun yasaklanmasına sebep olan kimsedir." [Bu-hârî. Müslim ve Ebû Dâvud.]
271-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seliem buyurdu:)
"Size açıklamadığım şeyler hakkında bana soru sormayın! Çünkü sizden Öncekiler, çok so ru sordukları ve peygamberleriyle ihtilafa düş-
tükleri için helak olmuşlardır. Size bir şey ya-saklamışsam ondan uzak durun; size bir şey emretmişsem, elinizden geldiğince onu yapın.'"
[Buhârî, Müslim ve Timıizî.]
272-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seliem buyurdu:) "İnsanlar devamlı olarak size ilmi soracak, hatta şöyle diyeceklerdir: «Allah, her şeyin yaratıcısıdır. Peki Allah'ı kim yarat tı?»" Ebû Hureyre radiyallahu anh, bir ada mın elini tutarak şöyle dedi: "Allah ve Resu lü (ne kadar da) doğru söylemiş; (bunu bana) İki kişi sordu, işte bu da üçüncüsü."
273-Bir rivayette: "Şeytan birinize gelip; «Bunu. şunu kim yarattı?» der. En sonunda şöyle der: «Rabbini kim yarattı?» İş bu nok taya gelince, o kimse Allah'a sığınıp -bu dü şünceden— hemen vazgeçsin."
274-Diğer bir rivayette: "İnsanlar birbir lerine devamlı sorarlar; sonunda şöyle derler: «Kâinatı Allah yarattı; peki Allah'ı kim yarattı?» Kim içinde böyle bir şey hissederse «Allah'a ve O'nun peygamberlerine İman et tim!» desin." [Buhârî ve Müslim.]
275-Ebû Dâvud da benzerini rivayet etmiş olup, ibaresi şöyledir: "Böyle söyledikleri za man şöyle deyin: «Allahu ehad, Allahu's-sa-med, lem yelİd ve lem yûled. ve lem yekun le-hu kufuven ehad (=Allah birdir. Allah Sa-med'dir [herkes ve her şey O'na muhtaçtır, O hiçbir kimse ve şeye muhtaç değildir]. Doğur mamış ve doğrulmamışım Hİç kimse O'nun dengi olamaz).» Sonra üç kez

solunuza iükü-rerek şeytandan (Allah'a) sığının."
276-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanların en kötüleri, âlimleri yanılt mak için kötü meseleler soranlardır." İRezîn]
277-Sa'lebe el-Huşenî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şüphesiz Allah birçok şeyi farz kılmıştır. Sakın onları ihmal etmeyin! Birçok da sınır çizmiştir; sakın onları aşmayın! Birçok şeyi de haram kılmıştır, sakın onlara yaklaşmayın! Birçok şeyi de unutmaksızın gÖzardı etmiştir, sakın onları araştırmayın!" [Rezîn]
278-Câbir radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "Lânetleşme âyetleri sadece, çok sorulduğu için nazil olmuştur." [Bezzâr]
279-Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sabah namazmı kıldırdıktan sonra, başına üşüşürdük. Kimimiz Kur'an hakkında, kimi miz ferâiz hakkmda, kimimiz de rüya hakkın da (sorular) sorardık." [Taberânî, el-Mu'cemu't-Kehîr.]
280-İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Harcamada iktisâd. geçimin yarısıdır; insanları sevmek aklın yarısıdır; güzel soru da ilmin yarısıdır."
(Taberânî, el-Mu'cemu'I-Evsaî. İsnadında Muhsin b. Temîm'in Hafs b. Amr'dan rivayeti vardır ki, bu ikisi hâlleri bilinmeyen râvilerdir.]
281-el-Mikdâd b. el-Esved radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dedim ki: "Sizden bir şey duydum, ama şüp he ettim." Şöyle buyurdu:
"Bir şeyde şüphe ederseniz hana sorun!"
"Hanımların hakkında, «Benden sonra onların sıddîklar olmalarını umarım» buyurdunuz" deyin ce: "Kimleri sıddık kabul ediyorsunuz?" diye sor du. Şöyle cevapladık: "Küçük yaşta ölen çocukla rımızı." Bunun üzerine üç kere şöyle buyurdu: "Hayır öyle değil, sıddîklar sadaka veren kimse lerdir." [Taberânî. el-Mu'cemu'l-Kehîı:}
282-İbrâhim en-Nehaî radiyallahu anh'dan: İbn Mes'ûd radiyallahu anh dedi ki: "Sizden biri (bir meselede) şüpheye düştüğü zaman «Bu hususta ne dersin?» demesin, aksi takdirde karıştırır. Sadece bir öncekini oku sun, sonra onunla kendi ihtiyacı arasında ser best kalsın." İTaberânî. el-Mu'cemu' 1-Kehîr'inde içinde kopukluk bulunan (munkatı') bir isnâdla.]

283-Süleymân b. Yesâr radiyallahu anh'dan: Bir adam Medine'ye geldi. Kur'ân'm mü-teşâbih âyetleri hakkında soru sormaya başla dı. Ömer, bir hurma çubuğu hazırlayarak onu çağırttı. Sonra sordu: "Sen kimsin?" "Ben Ab dullah Subeyğ'im" dİye cevap verdi. Ömer de "Ben de Allah'ın kulu Ömer'im" dedi ve hur ma çubuğu ile adamın başına vurdu; hem de başı iyice kanayıncaya kadar vurdu. Adam şöyle demekten kendini alamadı: "Yeter ey Mü'minlerin emîri! Akhma gelenler artık git ti." [Dârimî]
284-Avf b. Mâlik radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetim yetmiş küsur fırkaya ayrıla caktır. Fitne bakımından en aşmları; kendi gö rüşleri ile meseleleri kıyaslayıp, haramı helal, helali de haram kılanlar olacaktır."
[Taberânî, el-Mu'ceınu'l-Kebîr'de: ve Bezzâr.]
285-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"jsrâiloğullannın i§i gayet düzgün gidi yordu. Değişik milletierden aldıkları esir ka dınlardan doğan çocuklar çıkıp, re'yle sorun ları çözmeye hakladılar, saptılar ve saptırdı lar." [İbnMâce]
286-İbn Şîrîn radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "İlk kıyas yapan, İblis'tir. Güneş ve Ay'a da ancak kıyas yapılmak suretiyle ta-pılmıştır." [Dârimî]
İblîs "Beni ateşten, onu (Adem'i) çamur dan yarattm" diyerek ilk kıyası yapmıştır.
287-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "Fetva soran herkese felva veren kişi mecnûndur." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr.]
288-Ubeydunah b. Ebî Ca'fer radiyallahu anh'dan: "Fetva vermeye en cür'etliniz, ateşe en cür'etli olandır." [Dârimî]
289-el-Hakem b. Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
Hz. Ömer'e gelip müşerrikenin (eş, anne ve annebir kardeşle birlikte olan anne-bababir iki kardeşin mirastaki payı) durumunu sormuştuk. O da (mirastan) onlara pay vermemişti. Ertesi yıl ona gidip bu hükmü (tekrar) sorduk. Bu se fer onlara (anne-bababir kardeşlere mirastan) pay verdi. Bunun üzerine Hz. Ömer'e ("Niçin böyle yaptın?") dedik. Şöyle cevap verdi: "O (zaman), verdiğimiz hükme göre idi. Bu da (şimdi) verdiğimiz hükme göredir." [içtihadı de ğiştirme hakkındaki (bâbla) Dârimî.]
290-Zeyd b. Sabit radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına girdim; önünde bir kâtip vardı. Ona şöyle derken duydum: "(Yazmaya ara verdi ğinde) kalemi kulağının üstüne koy; çünkü bu, yazana daha iyi hatırlatır."

[Timıizî]
291-Câbir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Sizden biri bir mektup yazdığında onu (mürekkebin kuruması için) kumlasın, bu, i§in görülmesini çabuklaştırır."
[Tirmizî isnadı hakkında münker hükmü verdi.]
292-SeImân el-Fârisî radiyallahu anh' dan:
Hiç kimse Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kadar saygıdeğer değildi. Ashabı O'na mektup yazdıklarında şöyle başlarlardı:
"Falan'dan, Muhammed (sallallahu aley hi vesellem)'e..."
(Taberânî. el-Mu'cemu'l-Kebîr'inde gayet uzun bir metin ve leyyin bir isnâdia rivayet etti.]
293-İbnu'z-Zübeyr radiyallahu anh'dan:
"Zeyd b. Sabit, Abdullah b. Erkam, Ömer, Osman, Ali, el-Muğîre b. Şu'be, Muâviye, Hâlid b. Saîd b. el-Âs (radiyallahu anhum) ve diğerleri. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e kâtiplik yaptılar." (Taberânî. el-Mu' cemu'l-Kebir'de leyyin bir isnâdla.]

HADİS RİVAYETİ, RÂVÎLERİ, YAZIMI VE İLMİN KALKMASI
294-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bizden duyup da aynen duyduğu gibi (bankasına) tebliğ eden kişinin yüzünü Allah aydınlatsın! Kendisine tebliğ edilen niceleri vardır ki. duyandan daha kavrayıcıdır."
(Tirmizî.]
295-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh' dan:
(Allalı Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Benden bir âyet dahi olsun (başkasına) ulaştırın! İsrâiloğulları hakkında (anlatılan hâdiseleri) de anlatın, bunda bir sakınca yok tur. Kim bana karşı -demediğimi dedi diye-iftirada bulunup yalan söylerse, ateşteki yeri ne hazırlansın." [Buhârî ve Tirmizî.]
296-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Sizler diyorsunuz ki: Ebû Hureyre çok hadis rivayet ediyor; neden Muhacirler ve En-sâr onun gibi (çok) hadis rivayet etmiyorlar? Muhacir kardeşlerimi çarşı pazardaki alışve rişleri meşgul ediyordu; ben ise boğaz toklu ğuna Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'in yanından hiç ayrılmıyordum. Onların olmadığı yerde ben bulunuyor, unuttuklarında ben

ezberliyordum. Ensar kardeşlerimi de mallan ile meşguliyet alıkoyuyordu. Ben Suf-fe ashabından miskin biriydim.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, söylediği sözlerden birinde şöyle buyurmuş tur: "Kim ben konuşurken elbisesini serip de konuşmamı bitirdiğimde katlarsa mutlaka söylediklerimi ezberler." İşte ben bu hadisi gözönünde bulundurup, O konuşurken üze rimdeki elbiseyi serdim, bitirince elbisemi göğsüme katladım. O günden sonra söyledik lerini bir daha unutmamasıya kavradım."
297-Rivayetlerinden birinde Ebû Hureyre şöyle anlatmaktadır: "İnsanlar diyorlar ki:
'Ebû Hureyre amma da çok hadis rivayet edi yor'. Allah şahit ki ben Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem'e yalan bir söz isnâd ede rek sizi şaşırtmam. Eğer şu âyet olmasaydı si ze hiçbir hadis rivayet etmezdim: «Gerçekten indirdiğimiz belgeleri ve doğru yolu Kİtâb'da insanlara açıkladıktan sonra gizleyen kimse ler var ya, onlara hem Allah lanet eder, hem lânetçiler lanet eder. Ancak tevbe edenler, ıs lah olanlar ve gerçeği ortaya koyanlar müs tesna; işte onların tevbesini kabul ederim. Ben levbeleri daima kabul eden ve merhamet edenim»." (Bakara 2/**159-160**)
298-Bir başka rivayetinde: "İnsanlar der ler ki: «Ebû Hureyre çok hadis rivayet edi yor». Derken bir adama rastladım ve sordum: «Dün gece yatsı namazında Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem ne okudu?» «Bilmi yorum» deyince, «Demek ki orada yoktun» dedim. Israrla şöyle dedi: «Hayır vardım.» Ben de dedim ki: «Ben vardım, falan falan sû releri okudu»."
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
299-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'den iki kap (dolusu ilim) öğrenip ezberle dim; bir tanesini size yaydım. Diğerini söyler sem bu boğazım kesilir." [Buhârî]
300-Ebû Zer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'den duyduğum bir şeyi söylememe engel olmak için keskin kılıcı —ensesini göster erek— buraya koysanız da, beni daha öldür meden onu söy ley iv eririm." [Buhârî, muallak olarak)
301-Ebû Humeyd ve Ebû Üseyd radiyalla hu anh'dan;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Eğer berulen, kalplerinizin tanıyabilece ği, tüylerinizi ürpertmeyen bİr hadis duyar sanız ve onun size yakın olduğunu görürse niz, ben o sözü söylemeye sizden daha yakı nım. Eğer kalblerinİzin tanımadığı, tüy lerinizi diken diken eden bir söz duyarsanız ve onun sizden uzak olduğunu görürseniz bi-

Un ki, ben ona sizden daha uzağım." [Ahmed ve Bezzâr]
302-Muâz radiyallahu anh'dan, dedi ki;
"Kur'ân insanlara açılacak. Öyle ki, ka dın, çoluk çocuk (herkes rahatlıkla) Kur'ân okuyacak. Sonra kişi kalkıp: «Ben Kur'ân okudum. Yine de bana uyulmadı» diyecek. Sonra namaz kıldıracak, ama gene uyulmaya cak. Sonra evinde bir mescid edinecek, ama gene uyulmayacak. Diyecek ki; «Kur'ân oku dum, bana uyulmadı; onunla namaz kıldırdım, yine bana uyulmadı, evimde mescid edindim, yine uyulmadı. Vallahi onlara Allah'ın Ki-tâb'ında bulamadıkları ve Resulünden duy-madıklan bir hadis getireceğim, belki uyar lar»." Muâz şöyle dedi:
"Sakın onun getirdiğine inanmayın, çünkü onun getireceği ancak sapıklık olacaktır."
[Dârimî, bunu biraz daha uzun bir metinle rivayet etti. İnşaallah fitneler kısmında Ebû Davud'un benz;eri bir rivayeti gelecektir]
303-Usâme el-Huzelî radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Milletlerden kırk kiği veya daha çok kişi şahitlik ederse Allah onların şehâdetlerİni ka bul eder. —Ya da şöyle dedi— Allah onların şehâdetlerİni doğrular." [Tabcrânî, el-Mu'cemu'l-Kebtr ve el-Mu' cenıu' l-Evsat. İsnadında Salih b. Hilâl adlı bir râvi vardır,]
304-Enes radiyallahu anh'dan: "Vallahi size tüm anlattıklarımızı, (doğru dan) Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'den duymuş değiliz; ama biz birbirimize hiç yalan söylemezdik." [Taberânî, el-Mu'cemu'î-Kebîr.]
305-Berâ radiyallahu anh'dan:
"Bütün hadisleri AUah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den duymuş değiliz. Devele ri gütmemiz bizi bundan alıkordu; ancak ar kadaşlarımız O'ndan duyduklarım bize anla tırlardı." [Ahmed]
306-Ya'kûb b. AbdiUah b. Süleyman b. Ükeyme radiyallahu anh'dan; O da babasından, o da dedesinden, dedi ki:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gittim. O'na dedik ki: "Babalarımız, analarımız sana feda olsun, ey Allah Resulü! Biz senden hadis duyuyoruz, ama aynı senden duyduğu muz gibi başkalarına anlatamıyoruz. Ne yap mamız gerekir?" Şöyle buyurdu:
"Haramını helâl, helâlini haram yapma dan mânâya isabet ederseniz, hiçbir sakınca sı yoktur." [Taberânî. d-Mu'cemu'l-Kehtr'âc. İsna dında Ya'kub ile babası mevcuttur.]
307-ed-Dahhâk b. Müzâhim'den:

İbn Abbâs radiyallahu anh, bir kıssacı gördü ve sordu:
"Sen nâsih, mensûh nedir bilir misin?"
"Nâsih, mensûh da nedir?"
*'Nâsih ile mensubun ne olduğunu bilmi yor musun?"
"Hayır."
"Öyleyse hem helak oldun; hem de başka larını helak ettin" dedi. [Taberânî el-Mu'cemu'l-Kebir'de. İsnadında Amiroğullannın azatlısı Ebû Râşid mev-13 Benî Âmir mevcuttur.]
308-Câbir ve Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Fâsık ve açıkça günah işleyenin aleyhin de konuşmak gıybet sayılmaz. Ümmetimin her ferdi, açıkça (pervasızca) günah işleyen dışında affedilecektir." [Rezîn]
309-Muâviye b. Hayde radiyallahu anh'dan;
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onlara hitaben şöyle buyurmuş: "Fâciri anlatmaktan ne zamana kadar kaçınacaksınız? İnsanlar (tanıyıp) sakınana kadar, onu rezil edin!" [Taberânî]
310-Abdurrahman b. Ebzâ radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir gün hitâb ederek müslümanlardan bir taifeyi övdü. Sonra şöyle buyurdu: "Bazı kimselere ne oluyor da komşularına fıkıh Öğretmiyor, ilim öğretmiyor, vaaz etmiyor, iyiyi emretmiyor ve onları kötülükten alıkoymuyorlar?
Diğer bazı kimselere de ne oluyor ki, kom şularından ne fıkıh, ne de ilim öğreniyorlar. Onlardan öğüt de almıyorlar. Vallahi insan lar, ya komşularına öğretecekler, onlara öğüt verip iyiyi emredecekler, kötüden de alıkoya caklar, diğer insanlar da komşularından fıkıh öğrenecek ve öğüt alacaklar, ya da ben onla rı hemen cezalandıracağım!" Sonra hutbeden indi. Bir grup: "Bu sözleri ile acaba kimi kas-detti?" dediler. Bunun üzerine:
"Eş'arîlerdİr. Çünkü onlar fakıhtir. Onların câhil sucuları vardır, aynca yanlarmda be deviler de yaşamaktadır. Ama onlara bir şey öğretmiyorlar" dedi. Eş'arîler bunu duyunca hemen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in yanma geldiler ve şöyle dediler:
"Ey Allah Resulü! Bir kavmi övdün, ama bizi kötüledin, suçumuz nedir?"
"Bir kavim, komşularına, ilim Öğretecek tir, fıkıh öğretecektir, onlara öğüt verecektir. Onlara İyiyi emredecek, kötüden de alıkoya caktır. Diğer kavim de onlardan Öğrenecektir Öğüt alacaklar, fıkıh öğreneceklerdir Aksi halde onların cezasını hemen vereceğim" bu yurdu.

Onlar da: "Ey Allah Resulü! Onlara biz den başkası vaaz veriyor mu?" dediler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem on lara sözünü tekrarladı; onlar da karşı sözlerini tekrarladılar. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, aynı şeyi tekrar edince, şöyle dediler: "Bize bir yıl mühlet ver." Onlara, komşuları nı eğitmek ve fıkıh öğretmek. Öğütte bulun mak için bir yıl mühlet verdi. Sonra Peygam ber sallallahu aleyhi ve sellem şu âyeti okudu: "İsrâiloğullarından inkâr edenler, Davud'un ve Meryem oğlu İsa'nın diliyle lanetlenmiş lerdi. Bu, baş kaldırmaları ve aşırı gitmele-rindendi." (Mâide 5/78) [Taberânî, c/-MH'cemM7-Kebtr'de leyyin bir isnâdla rivayet etti.]
311-Kerdûs b. Amr radiyallahu anh'dan:
Bedir ehlinden bir adam duydum (Şu'be dedi ki: sanınm o Alî'dir). Dedi ki: Peygam ber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Ayrıntılı anlatılması, bana göre şu şu... konulardan bahsedilmesinden daha İyidir." Şu'be dedi ki (Abdülmelik'e):
"Aynntıhdan ne kastedildi?" dedim; "Kıs salar" diye cevap verdi. [Bezzâr]
312-Şu'be radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "Bu hadis sizi, Allah'ı zikretmek ten, namaz kılmaktan ve sıla-ı rahimden alı-kor. Vazgeçiyorsunuz değil mİ?" [Ebû Ya'iâ]
313-Râfı' b. Hudeyc radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in elinde bir iğne gördüm. "Bu nedir?" diye sordum, şöyle buyurdu: "Bununla zikredip Öğüt alıyo rum." [Taberânî, et-Mu' cemu' l-Kebtr'dt zayıf bir isnâdla.]
314-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh' dan:
Bir kavim Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kapısının önünde Kur'ân hakkın da tartışıyorlardı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, yüzünün rengi değişmiş bir halde çıkıp şöyle buyurdu: "Ey kavmim! İşte bu yüzden milletler helak olmuştur. Kur'ân (âyetleri) birbirini tasdik eder, siz onun bazı (âyetlerini) bazı âyetleri ile yalanlamayın!"
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr]
315~Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Benden bir §ey yazmayın/ Kim benden Kur'ân in dı§ında bir §ey yazmışsa onu he men Sİlsİn!" [Müslim, daha uzun bir metinle.]
316'Zeyd b. Sabit radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e vahiy yazardım. O'na vahiy geldiği zaman, şiddetli bir hal alır, çok terlerdi; üzerinden inci taneleri gibi ter boşanırdı. Vahiy bitince o hal geçerdi. Yanına bir parça koyun kürek kemiği ve parçasıyla girerdim, O söyler ben de yazar dım.

Bitirinceye kadar Kur'ân'ın ağırlığından ayaklarım nerdeyse kınlacak gibi olurdu, yürü-yemeyeceğimi sanırdım. Yazma işini bitirdi ğimde bana "Oku bakalım!" derdi, ben de okurdum, bir eksiklik varsa düzelttirirdi. Sonra onunla (yazdıklarımla) insanlara çıkardım. [Ta-berânî, el-Mu'cemu' l-Evsat]
317-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den, duyduğum her şeyi yazardım. Ancak Kureyş beni bundan alıkoydu. Dediler kİ: "Sen her söylediğini yazıyorsun, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bir insandır, kızgınlık halinde de, hoşnutluk halinde de konuşabilir."
Sonra yazmaktan vazgeçtim. Bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatınca, mübarek parmağıyla ağzını gösterdi ve şöyle buyurdu: "Yaz! Nefsim elinde olan Allah'a ye min ederim ki, bundan haktan başka hiçbir §ey çıkmaz." [EbûDâvud]
318-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Ensar'dan bir adam dedi ki: "Ey Allah Resu lü! Ben senden hadis dinliyorum, ama bir türlü ezberleyemiyorum." Bunun üzerine eliyle yazıyı kastederek: "Sağ elinden yardım iste!" buyurdu. [Timıizî. Aynca bu hadis için "münker'dıı" dedi.]
319-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan, dedi ki; "Peygamberin ashabı içinde, benim kadar hadis bilen kimse yoktur. İbn Amr hariç; çünkü o yazardı, ben yazmazdım." [Buhârî ve Tirmizî.]
320-Zeyd b. Sabit radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, yahudilerin yazısını (İbranice) Öğrenmemi em retti. "Vallahi, mektuplarım konusunda yahudi-lere güvenmiyorum" buyurdu. Bu nedenle on ların yazısını yarım ay geçmeden tam anlamıy la öğrendim. Bu dili öğrenince Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yahudilere yaza cağı mektubu ben yazardım. Yahudiler de O'na bir mektup gönderdikleri zaman mektubunu ben okurdum. [Buhârî. Ebû Dâvud ve Timıizî.]
321-İbn Ebî Müleyke radiyallahu anh'dan: İbn Abbâs'a bana bir mektup yazmasını ve bazı şeyleri de benden gizli tutmasını rica eden bir mektup yazıp gönderdim. Bunun üzerine hakkımda şöyle demiş: "Çok samimî bir ço cuk; ben ona bazı şeyleri seçiyorum ve ondan bazı gizlediklerim de oluyor." (Râvi dedi ki: İbn Abbâs) bir ara Alî radiyallahu anh'ın hü kümlerini içeren mahkeme kararlannı getirtti ve bana ondan bir şeyler yazmaya başladı. (Hoşlanmadığı veya kabul etmediği) bir şey görünce de: "Vallahi eğer Alî bu hükmü ver-mişse mutlaka şaşırmıştır" diyordu. [Müslim]
322-Ömer b. Abdilazîz radİyaJlahu anh'-dan:
O, Ebû Bekr b. Hazm'a bir mektub yazıp dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi

ve sellem'in hadislerini araştır ve bir kitapta top la. Çünkü âlimlerin ölmesiyle ilmin yok olup gitmesinden korkuyorum. Kitabına Peygam ber sallallahu aleyhi ve sellem'in hadisinden başka hiçbir şey koyma. Böylece onu okuyan lar ilmi yaysınlar ki bilmeyenler de öğrensin ler. Zira ilim sır olmadığı sürece asla yok ol maz." [Buhârî]
323-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Şüphesiz Allah, ilmi insanların ellerinden çekerek almaz. Ama âlimleri alarak ilmi alır. Âlimlerden kimse kalmayınca, insanlar câhil önderler edinirler, onlara sorarlar, onlar da fet va verirler; hem kendileri sapar, hem de onla rı saptırırlar." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî.]
324-Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdik, gözüyle semâya baktı ve şöyle de di: "Şu an, ilmin insanlardan çalınma zama nıdır; halta ilim adına hiçbir §eye sahip ola mayacaklardır." Ziyâd b. Lebîd el-Ensârî de di ki:
"İlim nasıl çalınacak, devamlı Kur'ân okuyoruz. Kur'ân'ı okuyup öğretiyoruz, ço-cuklanmıza, hanımlarımıza da öğretip okutu yoruz."
Şöyle buyurdu:
"Ey Ziyâd! Annen seni yetim bıraksın! Se ni Medine ahalisinin fakihlerinden sayacak olursam, (şuna dikkatini çekmek isterim) söy le bakalım i§te Tevrat yahudilerin elinde ve i§-te incil hıristiyanlann elinde, bu kitabların onlara faydası var mıdır?"
Cübeyr dedi ki: "Ubâde b. es-Sâmit radi yallahu anh'a rastladım, dedim ki: «Karde şin Ebu'd-Derdâ ne anlatıyor duyuyor mu sun?» Söylediklerini ona anlatınca, şöyle de di: «Doğru söylemiştir. İstersen yeryüzün den kalkacak olan ilk ilmi sana bildireyim. Yeryüzünden ilk kalkacak olan ilim, hu-şû'dur. Camiye girip de huşu içinde tek bir
adam göremiyeceğin günler, pek yakındır»." [Tirmizî]
325-Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;) "Alimin ölümü islam'da öyle bir ge dik açar ki, gece ile gündüz birbirlerini kova ladıkça, (hu gedik) kapanmaz." [Bezzâr. tahrtcei-miş ve isnadının garîb olduğunu söylemiştir.]
326-Muâz b. Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bu ümmet üç şey zuhur etmedikçe şeriat üzere olacaktır: Onlardan ilim alınmadıkça, çok yemin eden türediler çıkmadıkça, Saffâ-rûn çıkmadıkça."
"Saffârûn veya Sakkârûn nedir ey Allah'ın Resulü?" diye sorulunca şöyle

buyurdu; "Ahir zamanda selamları, lâ-netleşmeklen ibaret olacak olan türemeler."
(Ahmed ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir'de, leyyin bir isnâdla.]

PEYGAMBER SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'E YALAN NİSBET ETMEK, BUNDAN KAÇINMAK VE O'NDAN SAHİH OLARAK GELENLERİ YALANLAMAK

327-Alî radiyailahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;) "Benim adıma yalan söylemeyin! Kim be nim adıma yalan söylerse, ateşe girer." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî.)
328-el-Mugîre (bin Şu'be) radiyailahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bana karşı (demediğimi dedi diye) yalan uydurmak, herhangi biri adına yalan söyle mek gibi değildir. Kim benim adıma yalan söylerse, cehennemdeki yerine hazırlansın!"
[Buhârî. Müslim ve Tirmizî.]
329-Bezzâr'm İbn Mes'ûd radiyailahu anh'dan rivayetinin lafzı: "İnsanları saptır mak için kasıtlı olarak kim benim adıma yalan söylerse..."
330-İbn Amr b. el-Âs radiyailahu anh'dan:
Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in elbisesi gibi bir elbise giydi. Medi ne'deki haneye geldi ve dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bana istediğin eve girebilirsin" dedi. Şöyle cevap verdiler:
"Hayatımız boyunca Allah Resulü sallal lahu aleyhi ve sellem'in çirkin bir şeyi ve ah laksızlığı emrettiğini görmedik.." Adama bir oda hazırladılar, sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e bir haber gönderip durumu bildirdiler. Bunun üzerine o, Ebû Bekr ile Ömer'e şöyle buyurdu; "Haydi oraya gidin, eğer adamı diri bulursanız önce öldürün, son ra ateşe atıp yakın! Gittiğinizde ona yapacak bir şeyin kalmamış olarak görürseniz, yine de onu ateşte yakın!" Geldiler; gece küçük su dökmeğe çıktığında yılan tarafmdan sokulup öldüğünü gördüler. Hemen naşını ateşe atıp yaktılar. Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e dönüp durumu anlattılar. Bunun üzerine şöyle buyurdu:
"Kim bana karşı (demediğimi dedi diye) yalan (uydurup) söylerse, ateşteki yerini ha zırlasın!"
[Taberânî el-Mu'cenm'l-Evsal'm&d leyyin bir isnâd-la.]
331-Enes radiyailahu anh'dan:
Size çok hadis rivayet etmemden beni alı koyan, Allah'ın Peygamberi sallallahu

aleyhi ve sellem'in şu sözüdür: "Kim kasden (benim demediğimi dedi, diye) bana karşı yalan söy lerse, ateşteki yerini hazırlasın!" [Müslim.]
332-İbnu'z-Zübeyr radiyailahu anh'dan: Babama dedim ki; "Falan, falanın Pey gamber sallallahu aleyhi ve sellem'den hadis naklettikleri gibi neden sen de (çok) nakletmi yorsun?" Şu cevabı verdi:
"Ben müslüman olduğum günden beri O'nun yanından hiç ayrılmadım; ancak şöyle buyurduğunu duydum: «Kim benim adıma ya lan uydurup söylerse, cehennemdeki oturağı nı hazırlasın!»" [Buhârî ve Ebû Dâvud.]
333-Evs b. Evs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim peygamberine, yahut gözlerine, ya da anne babasına karşı (demediklerini dedi, görmediğini gördü, diye) yalan uydurursa cennet kokusunu asla koklayamaz"
[Taberânî, el-Mu' cemu' l-Kehîr]
334-Mücâhid radiyallahu anh'dan:
Büşeyr el-Adevî, İbn Abbâs radiyallahu anh'a gehp "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki.." diyerek hadis nakletmeye başladı. İbn Abbâs ona hiç aldırmadı, yüzüne de bakmadı, derken Büşeyr şöyle dedi:
"Sana Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den hadis naklediyorum, sen hİç aldır mıyorsun, üstelik beni dinlemiyorsun da?" İbn Abbâs radiyallahu anh şu cevabı verdi:
"Biz bir zamanlar herhangi biri «Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki..» diye başlayarak hadis rivayet ettiğinde kulak kesilir dinlerdik; baktık ki insanlar yalan yan lış herşeyi nakletmeye başladılar; işte o za man, insanlardan bildiklerimizden başka (ri vayetleri) almamaya karar verdik."
[Müslim]
335-Ebû Katâde radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimin helaki şu üçünde olacaktır: Kaderiyye (kaderi inkarcılık), asabiyye (soy sopla övünme, ırkçılık) ve iyice tedkİk ve tes-bİt etmeden rivayet."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf bir isnâd-la.]
336-Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim benden, yalan olduğunu bildiği hal de bir hadis naklederse kendisi de yalancılar dan birisidir." [Müslim ve Tirmizî.]
337-Abdurrahman b. Ebî Leylâ radiyalla hu anh'dan:
Zeyd b. Erkam'a dedim ki:

"Ne olur bize biraz Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem'in hadislerinden naklet."
"Yaşlandık, unuttuk; O'ndan hadis naklet mek zordur" dİye cevap verdi. [İbn Mâce]
338-İmrân b. Husayn radiyallahu anh' dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'den birçok hadis duydum ve ezberledim; onları anlatmama mâni olan, arkadaşlarımın bana muhalif düşmelerini istemeyisimdir." [Taberânî. el-Mu'cemu'l-Kebîr.]
339-Alî radiyallahu anh'dan:
Size Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'den bir hadis anlattığım zaman, bilin ki o, en ilgi çekici, en güzel yol gösterici, kişiyi en mükemmel takvaya ulaştırıcıdır." [Dârimî]
340~Amr b. Meymûn radiyallahu anh' dan;
Her perşembe akşamı İbn Mes'ûd radiyal lahu anh ile görüşürdüm. Herhangi bİr şey hakkında hiç kimseye: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu" gibi bir şey dediğini duymazdım. Bir akşam: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki.." dedi. Başmı eğdi; baktım kİ gömleği çö zülmüş, rengi solmuş, gözleri incelmiş, da marları şişmiş (perişan bir vaziyette). Biraz sonra, "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem (Öyle) veya aşağı yukarı, ya da ona yakın yahut da ona benzer buyurdu" dedi. [İbn Mâce]
341-(Ensâr'dan olan) Karaza b. Kâ'b ra diyallahu anh'dan:
Ömer bizi Kûfe'ye gönderirken yolcu etmek istedi ve bizimle beraber "Sırâr" denilen yere kadai" yürüdü ve "Sizinle buraya kadar nçden yürüdüm, biliyor musunuz?" diye sor du. "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in sohbetinin hakkı, ya da Ensâr'ın hakkı için yürüdün" dedik. Şöyle dedi: "Sizinle, si ze anlatmak istediğim bir husus için yürüdüm ki sizinle yürüdüğümü hatırlar da onu aklınız dan çıkarmazsınız; öyle bir kavme (Küfe aha lisine) gidiyorsunuz ki, onların göğüslerinde, kazanın kaynarken çıkardığı ses gibi bir Kur'ân sesi vardır. Sizi gördükleri zaman bo yunlarını uzatırlar ve "İşte Muhammed sallal lahu aleyhi ve sellem'in ashabı" derler.
Sizler Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den az hadis rivayet edin. Ben de sizin (sevapta) ortağmızım."
[Dârimî ve aynı lafızla ibn Mâce.]
342-Selmân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim hakkımda (demediğimi dedi) dİye yalan söyleyip iftirada bulunursa, ateşteki evine hazırlansın! Kim de benden kendisine ulaşan hadisimi reddederse.

Kıyamet günün de onun hasmı olurum. Benden size bİr hadis ulaşıp da onu bilemezseniz, «Allah en iyi bi lendir» deyiniz!"
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de]
343-Câbir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim benden kendisine ulaşan hadisi ya lanlarsa, üç şeyi yalanlamış olur: Allah'ı, Re sulünü ve o hadisi rivayet edeni"
[Taberânî, el-Mu' cemu' l-Evsat'ta.]

TAHRİC

===

190-İsnâdında yer alan Abdullah bin Abdilkuddûs'u Buhârî ve İbn Hibbân tevsîk etmiş, Yahya bin Maîn ise zayıf addetmiştir (Mecma' I, 120).
191-Asl-ı senedi şöyledir: el-Velîd b. Cümeyl ani'l-Kâsım Ebî Abdirrahman an Ebî Umâme.
Tirmizî, tahrîc ettikten sonra (no. 2685) isnâdı hakkında garîbtir demektedir. Ebû Zur'a, İbn Cümeyl'i zayıf bir râvi olarak addetmektedir.
Bezzâr, bunu daha kısa bir metinle Âişe'den tahrîc etmiştir: "Hayrı öğretene herşey istiğfar eder, denizdeki balıklar bile." (Tergîb I, 101).
192-Asl-ı senedi: el-Velîd bin Müslim an Revh b. Cenâh an Mücâhid an İbn Abbâs.
Sünen'inde (no. 2681) bu hadisi tahrîc eden Tirmizî, "Garîb bir hadistir, bunu ancak el-Velîd'in rivayetinden bilmekteyiz" demektedir. İbnü'l-Cevzî ise râvi Revh'i hadis uydurmakla ithâm etmektedir. İrâkî: "Oldukça zayıf bir hadis" demektedir (bkz. Tergîb I, 102; Feyd IV, 443).
Bu hadisi İbn Mâce de (no. 222) tahrîc etmiştir.
193-Bu haberin isnâdı şöyledir: el-Hasan b. er-Rebî' an Abdillah b. Ubeydillah ani'l-Hasan b. Zekvân an İbn Sîrîn.
Dârimi rivayet etmiştir (I, 98).
194-Bu hadisin asl-ı senedi "Ebû Dâvud et-Tayâlisî an Hammâd bin Seleme an Sâbit an Enes" şeklinde olup Tirmizî'de yer almıştır (no.

2345). el-Hâkim'in de Müstedrek'inde (I, 94) tahrîc etmiş olduğu bu hadis hakkında Tirmizî "hasen sahîh" hükmünü vermiştir.

195-Bu hadisi İbn Asâkir'inde tahrîc etmiş olduğunu Suyûtî'nin Cem'ul-Cevâmi'inden öğrenmekteyiz.

196-Bu hadisin başında bir kıssa yer almıştır. Tirmizî'den meâli şöyledir:

Bir adam, Medine'den Şam'a Ebû'd-Derdâ'nın yanına geldi: Ebû'd-Derdâ, "Kardeşim! Seni buraya getiren sebep nedir?" diye sorunca adam: "Allah'ın Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den rivayet ettiğini haber aldığım bir hadis" diye cevap verdi. Bunu üzerine Ebû'd-Derdâ: "Sen hakikaten başka bir iş için gelmedin mi?" deyince adam: "Hayır" dedi. Ebû'd-Derdâ yine: "Ticaret için de mi gelmedin?" deyince adam: "Hayır, yalnız bu hadis için geldim" dedi. Daha sonra Ebû'd-Derdâ bu hadisi sevketti.

Bu hadisin asl-ı senedi: Âsım bin Recâ bin Hayve (an Dâvud b. Cümeyl) an Kays b. Kesîr an Ebî'd-Derdâ.

Ebû Dâvud (no. 3641) ve Tirmizî (no. 2681) tarafından tahrîc olunmuştur.

Bu hadisin isnâdında ihtilâf vardır. Sebebi kopukluk şüphesidir. Ancak aynı metni Ebû Dâvud (no. 3642) Osmân b. ebî Sevde tarikiyle Ebû'd-Derdâ'dan tahrîc etmiştir.

197-Asl-ı senedi şöyledir: A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre.

Tirmizî'nin (no. 2646) isnâdı hakkında "hasen" hükmünü verdiği bu hadisi Ebû Dâvud da (no. 3643) tahrîc etmiştir.

198-Münzîrî'ye göre isnâdı hasendir (Tergîb I, 103).

199-İsnâdında yer alan Hârice bin Mus'ab oldukça zayıf bir râvidir (Mecma' I, 121).

200-Heysemî, "Ricâli güvenilir râvilerden oluşmuştur "demektedir (Mecma' I, 122). Ebû Zür'a ise, "Bu hadisin isnâdında zaaf vardır" demektedir. Râvilerinden Atâ bin Müslim el-Haffâf ise, hakkında ihtilâf olan bir râvidir.

201-Zayıf olmasının sebebi Ubeydullah bin Zahar'ın Alî bin Zeyd bin Cüd'ân'dan rivayetidir. Her ikisi de zayıf râvilerdir. Münzîrî ise

Tergîb'inde (I, 115) diyor ki: "Bu hadisi Taberânî, M. el-Kebîr'de tahrîc etti. Tirmizî bu tarikten rivayet gelen başka bir hadisin isnâdı hakkında "hasen" hükmü vermiştir.

202-Heysemî, Mecmau'z-Zevâid'de (II, 128) diyor ki: "İsnâdında kimsenin adından sözetmediği Ubeyd bin Rezîn adlı bir râvisi vardır."

203-Hadisin zaafına sebep iki husus vardır: Rişdîn bin Sa'd, hakkında ihtilâf olan bir râvidir. Ayrıca Enes'in sohbetdaşı Ebû Hafs'ın hâli mechûldür (Mecma' I, 121).

Ahmed'in (III, 157) tahrîc ettiği hadisin asl-ı senedi: Heysem bin Hârice an Rişdîn bin Sa'd an Abdillah bin el-Velîd an Ebî Hafs an Enes.

204-Asl-ı senedi şöyledir: İbn Vehb an Yahyâ bin Eyyûb an Sehl bin Muâz bin Enes an ebîhî.

İbn Mâce'nin (no. 240) rivayetini yaptığı hadisin isnâdında yer alan Sehl bin Muâz'ın hakkında ihtilaf vardır. İbn Maîn'in onun zayıf addetmesine karşılık, el-İclî ile İbn Hibbân onu tevsîk etmişlerdir. Ancak Tirmizî onun babasından rivayet ettiği hadisleri "tahsîn" ve "tashîh" etmiştir. (Tergîb IV, 57; Feyd VI, 182). Kimilerine göre Yahya bin Eyyûb, Sehl'i idrak etmemiştir. Buna göre bir inkitâ sözkonusudur.

205-Münzirî: "Bu hadisin isnâdında bir beis yoktur" (Tergîb I, 104); Heysemî ise: "Ricâlinin tamamı güvenilir kimselerdir" (Mecma' I, 123) demektedirler.

206-Heysemî, şu bilgiyi vermektedir: "İsnâdındaki Ya'kub bin Humeyd bin Kâsib'i Buhârî ve İbn Hibbân tevsîk; Nesâî ve bir başkası zayıf addetmektedir. Zaafın sebebi rivayetlerinin sınırlı sayıda olduğu hususuna istinâd etmektedir.

207-İsnâdı şöyledir: Yezîd bin Hârûn ani'l-Hasan an Ebî Kerîme an raculin min ehli'l-Basra an Kabîsa.

Ahmed'in (V, 60) rivayet ettiği bu hadiste görüldüğü gibi ismi belirtilmeyen bir râvi vardır.

208-Asl-ı senedi şöyledir: Abdullah bin Ca'fer an Osman bin Muh. ani'l-Makburî an Ebî Hureyre.

Ahmed'in Müsned'inde (III, 323) tahrîc ettiği hadisin râvileri güvenilir râvilerden oluşmuştur.
209-Heysemî (Mecma' I, 123) ve Münzirî'ye (Tergîb I, 96) göre isnâdı güvenilir râvilerden oluşmuştur.
210-Asl-ı senedi: İsmâil b. Ca'fer an Abdillah bin Saîd bin ebî Hind an ebîhî an İbn Abbâs.
Tirmizî (no. 2645), bu hadisin isnâdı hakkında "hasen sahih" hükmünü vermiştir.
211-Bu hadisi Buhârî (fardu'l-humus 7/3, IV, 49; i'tisâm 10/2, VIII, 149) ve Müslim (zekât no. 98, 100, s. 718, 719; emâre no. 175, s. 1524) tahric etmiş olup, Muâviye'den bunu Humeyd bin Abdirrahman Abdullah bin Âmir ve Yezîd bin el-Asamm tahrîc ettiler.
212-Tirmizî (no. 2647), bu hadisi tahrîc ettikten sonra isnâdı hakkında: "Hasen garîbtir, kimisi bu hadisi Enes'in sözü olarak rivayet etmiştir" demektir.
Asl-ı senedi şöyledir: Hâlid bin ebî Yezîd el-Utekî an Ebî Ca'fer er-Râzî ani'r-Rebî' bin Enes an Enes.
Diyâu'l-Makdisî'nin el-Muhtâre'sinde de tahrîc etmiş olduğu hadisin isnâdındaki Hâlid, el-Ukaylî'ye göre münker hadisler rivayet edermiş.
213-Asl-ı senedi şöyledir: Ziyâd bin Hayseme an ebî Dâvud an Abdillah b. Sihbere an Sihbere.
Tirmizî (no. 2647), bu hadisi tahrîc ettikten sonra şunları söylemektedir: "Bu hadisin isnâdı zayıftır. (Nufey') Ebû Dâvud (el-A'mâ) zayıftır. Onun hakkında Katâde ve ehl-i ilimden bazıları menfi sözler sarfettiler." Zehebî'ye göre metrûk, hattâ hadis uyduran bir kişidir.
214-Asl-ı senedi: İbn Vehb an Amr bin el-Hâris an Derrâc an Ebî'l-Heysem an Ebî Saîd.
Tirmizî (no. 2686), bu hadisin isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmünü vermiştir.
215-Metni sûfiler mâbeyninde meşhur olan bu hadisin asl-ı senedi: İbn Numeyr an İbrâhim b. el-Fadl an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre.
Bu hadisi Tirmizî (no. 2687) ve İbn Mâce (no. 4169) tahrîc ettiler.

Tirmizî daha sonra: "Hadis bu vecihten garîbtir. Râvilerinden İbrâhim b. el-Fadl el-Medenî el-Mahzûmî, hıfzının kötülüğü nedeniyle zayıf addedilmiştir" demektedir.

216-Asl-ı senedi: Abdurrahman b. Ziyâd b. En'am el-İfrîkî an Abdirrahman b. Râfi' an İbn Amr.

Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2885), İbn Mâce (no. 54), Dârekutnî (II, 67) ve el-Hâkim (Müstedrek IV, 332) tahrîc ettiler.

el-İfrîkî sebebiyle isnâdı zayıftır.

217-Asl-ı senedi: İshâk bin Abdillah b. ebî Talha an Ebî Murre Mevlâ Akîl bien ebî Tâlib an Ebî Vâkıd.

Bu hadisi Mâlik (selâm no. 4, s. 960), Buhârî (ilm 8, I, 24; salât 84/3, I, 121), Müslim (selâm no. 26, s. 1713) ve Tirmizî (no. 2724) tahrîc ettiler.

218-Bu hadisin râvilerinden Osmân b. Abdirrahman el-Kureşî hakkında Buhârî: "Mechûldür, bu hadiste olduğu gibi onun Hammâd bin ebî Süleymân'dan yaptığı rivayetler ondan Şu'be, Sevrî ve Destevâî gibi imamların rivayetleri dışında makbul değildir. Zira bu imamlar, ondan o, ihtilâta uğramadan önce hadis dinlemişlerdir" demektedir (Mecma' I, 119-120).

219-Ebû Saîd hadisini Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta tahrîc etmiştir. İsnâdındaki Yahyâ bin Hâşim es-Simsâr, hadis uyduran bir râvidir.

İbn Abbâs'ın hadisini yine Taberânî Mu'cemu'l-Evsat'ta tahrîc etmiştir. İsnâdındaki Abdullah bin Abdilazîz bin ebî Revâd, oldukça zayıf bir râvidir.

220-Taberânî, bu hadisi Mu'cemu's-Sağîr'de tahrîc etmiştir. İsnâdındaki Abdulazîz bin ebî Sâbit, oldukça zayıftır.

221-İsnâdında Ubeydullah bin Zahr an Alî bin Yezîd şeklinde iki râvi yer almıştır ki, ikisi de ihticâca lâyık olmayan zayıf kimselerdir (Mecma' I, 125).

222-Heysemî'ye göre isnâdında ismi belirtilmemiş yani kimliği belirsiz bir râvi mevcuttur (Mecma' I, 126).

223-Heysemî (I, 126) ve Münzirî'ye (I, 101) göre isnâdını oluşturan râviler güvenilir kimselerdir.

224-Asl-ı senedi: Alî bin el-Hakem an Atâ an Ebî Hureyre.
Bu hadisi Ahmed (II, 305, 353, 495), Ebû Dâvud (no. 3658), İbn Mâce (no. 261), Tirmizî (no. 2649), İbn Hibbân (no. 95) ve el-Hâkim (I, 101) tahrîc ettiler.
Bu hadisin isnâdı hakkında Tirmizî, "hasen"; Münzirî, "Bu hadisin bütün tarikleri hakkında tenkitler yapılmıştır. Ancak bu tarik hasendir. Ancak İbnu'l-Kattân, Atâ'nın Ebû Hureyre'den hadis dinlemediğini ileri sürerek kopukluk iddiasında bulunmuştur. Zehebî de Kitâbu'l-Kebâir'inde ricalinin güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Feyd VI, 146; Tergîb I, 121).
225-Asl-ı senedi: Abdülazîz bin ebî Hâzım an ebîhî an Sehl.
Ebû Dâvud'un (no. 3661) tahrîc ettiği bu hadisi Buhârî, Müslim ve Nesâî daha uzun bir metinle Hayber gazvesi içinde tahrîc etmişlerdir. Şöyle ki bu ibâreyi Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Hz. Ali'ye hitâb buyurmuştur.
226-Asl-ı senedi: Avf el-A'râbî an Şehr bin Havşeb an Ebî Hureyre.
Bunu tahrîc eden Tirmizî (no. 2091), akabinde "bu hadiste ıztırab vardır. Bir başka rivayette Avf bunu Süleymân bin Câbir kanaliyle İbn Mes'ûd'dan tahrîc etmiştir" demektedir.
228-Asl-ı senedi söyledir: Hafs bin Ömer bin ebî'l-İtâf an Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre.
Bu hadisi İbn Mâce (no. 2719) tahrîc etmiştir. İsnâdının zayıf olmasının nedeni râvilerinden Hafs b. Ömer'in İbn Maîn, Buhârî, Nesâî, Ebû Hâtim, İbn Hibbân ve İbn Adî'ye göre oldukça zayıf bir râvi olmasıdır.
230-Asl-ı senedi: Ebû Hârun İmâre b. Cüveyn el-Abdî an Ebî Saîd.
Bu hadisi Tirmizî (no. 2650-1) ve İbn Mâce (no. 247, 249) tahrîc ettiler.
İsnâdı Ebû Hârun sebebiyle zayıftır. İbnü'l-Kattân: "Ebû Hârûn yalancıdır."; Zehebî: "Zayıf bir tâbîidir" demiştir. Ancak Moğaltây: "Bu hadis bu tarik dışında hasen, hatta sâlih bir tarikle de vârid olmuştur" demektedir (Feyd II, 400).
231-İsnâdı şöyledir: Muh. b. el-Hâris b. Râşid el-Mısrî ani'l-Hakem b.

Abde an Ebî Hârûn an Ebî Saîd.

İbn Mâce'nin (no. 247) tahrîc ettiği hadisin isnâdı Ebû Hârun sebebiyle zayıftır.

232-Asl-ı senedi: Ebû'l-Ahvas an Saîd b. Mesrk an İbn Eşva' an Yezîd b. Seleme.

Bu hadisi tahrîc eden Tirmizî (no. 2683), daha sonra şu bilgiyi vermektedir: "Bu hadisin isnâdı muttasıl değildir. Bence mürseldir. Şöyle ki kanaatimce İbn Eşva', Yezîd'i idrak edememiştir."

234-İsnâdında yer alan Muh. b. ebî Humeyd sebebiyle zayıf bir hadistir (Mecma' I, 165).

235-Asl-ı senedi: el-A'meş+Mansûr an Ebî Vâil an İbn Mes'ûd.

Bu hadisi Ahmed (I, 377, 378, 425, 427, 440, 443, 462), Buhârî (ilm 11, 12, I, 25), Müslim (sıfatu'l-munâfikîn no. 82, 83, s. 2172-3) ve Tirmizî (no. 2855) tahrîc ettiler.

236-Buhârî, Sahîh'inde (da'vât 20, VII, 153) tahrîc etmiştir. Asl-ı senedi: Hârûn el-Mukrî ani'z-Zübeyr bin el-Hirrît an İkrime an İbn Abbâs.

237-Asl-ı senedi: Ma'rûf bin Harrebûz an Ebî't-Tufeyl an Ali.

Buhârî, Sahih'inde (ilm 49, I, 41) tahrîc etmiştir.

238-Bu mevkûf hadisi Dârimî (I, 89) iki ayrı senedle tahrîc etmiştir.

Asl-ı senedi şöyledir: Leys bin ebî Süleym an Yahyâ b. Abbâd an Ali.

239-Asl-ı senedi: Cerîr an Süleyman bin Sümeyr an Kesîr bin Murre olan bu hadisi Dârimî (I, 105) tahrîc etmiştir.

240-Asl-ı senedi şöyledir: İbn Vehb an Yûnus ani'z-Zührî an Ubeydillah bin Abdillah bin Utbe an İbn Mes'ûd.

Bunu Müslim (mukaddime 5/8, s.11) tahrîc etmiştir.

241-Asl-ı senedi: Cerîr an Süleym bin Âmir an Ebî Umâme.

Ahmed (V, 256) ve Taberânî'nin rivayet ettikleri bu hadisin râvileri Sahîh râvileridir (Mecma' I, 129).

242-Bu hadis metni Buhârî'nin lafzı (tefsir İbrahim s. V, 220) olup Ubeydullah an Nâfi' an İbn Ömer tarikiyledir.

Bu hadisi ayrıca Sahîh'in başka yerlerinde (at'ime 42, VI, 211; edeb 79, VII, 101; edeb 89, VII, 106) Buhârî, Müslim (sıfatu'l-munâfikîn

no. 63-4, s. 2164-6) ve Tirmizî (no. 2867) tahrîc ettiler.
243-Sözkonusu rivayetin asl-ı senedi: İsmaîl bin Ca'fer an Abdillah bin Dînâr an İbn Ömer olup, Müslim tarafından (no. 63) tahrîc olunmuştur.
244-Bu rivayet Mücâhid'in İbn Ömer'den tahrîci ile gelmiştir.
Buhârî (at'ime 42, VI, 211) ve Müslim (no. 64/2, s. 2165) tarafından tahrîc edilmiştir.
246-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' I, 135).
247-İsnâdında geçen Ebû Bekr ed-Dâhirî, zayıf bir râvidir (Mecma' I, 135).
248-Râvilerinden Abdüsselâm bin Abdilkuddûs, ihticâca layık olamayacak kadar zayıftır (Mecma' I, 136).
249-Zaafın nedeni râvilerinden Mis'ade bin el-Yesa', oldukça zayıf bir râvidir (Mecma' I, 162).
250-Ebû Saîd el-Bakkâl'dan mâdâ diğer râvileri güvenilir kimselerdir. Ebû Sâid, ismi Saîd bin el-Merzubân olup üzerinde ihtilaf vardır. Şöyle ki el-Fellâs, "hadisi tekolunmuştur"; Buhârî, "hadisi münkerdir"; Ebû Zür'a, "sadûktur, ancak tedlîs yapar" demektedirler (bkz. Tergîb I, 123).
251-Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' I, 161).
252-Râvileri Sahîh râvileridir (Mecma' I, 161).
253-Râvisi Atâ bin es-Sâib'in, ömrünün sonlarına doğru hıfzı bozulmuştur (Mecma' I, 165).
254-Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' I, 165).
255-Râvilerinden Mervân bin Sâlim eş-Şâmî'yi Buhârî, Müslim ve Ebû Hâtim zayıf addetmişlerdir (Mecma' I, 125).
256-Asl-ı senedi: Hammâd bin Seleme an Ali bin Zeyd an Evs bin Hâlid an Ebî Hureyre.
Bunu Ahmed (II, 405, 508) ve İbnـَMâce (no. 4172) de tahrîc etmiştir. İsnâdı râvisi Ali bin Zeyd sebebi ile zayıftır.
257-Asl-ı senedi: Ümeyye bin Hâlid an İshâk bin Yahyâ bin Talha an İbn Ka'b bin Mâlik an ebîhî.
Tirmizî (no. 2654), bu hadis tahrîc ettikten sonra: "Bu hadisi ancak bu

vecihten bilmekteyiz. İshâk, hakkında hıfzı sebebiyle söz söylenmiş kuvvetsiz bir râvidir" demektedir.
258-Asl-ı senedi: Alî bin el-Mübârek an Eyyûb es-Sahtiyânî an Hâlid bin Düreyk an İbn Ömer.
Tirmizî'nin (no. 2655) "hasen garîb" hükmünü verdiği bu hadis, aynı zamanda İbn Mâce (no. 258) tarafından da tahrîc olunmuştur.
Râvileri güvenilir râvilerdir. Ancak Hâlid, İbn Ömer'i işitmemiştir (Feyd VI, 108).
259-Asl-ı senedi: İbnu'l-Mübârek an Yahyâ bin Ubeydillah bin Abdillah bin Mevheb an ebîhî an Ebî Hureyre.
Bu hadisi Tirmizî (no. 2404) tahrîc etmiştir.
260-Dârimî'nin Sünen'inde (I, 101) yer alan hadisin senedi: Abdullah bin Saîd an Abdillah bin Eclah an ebîhî an Mücâhid.
261-Asl-ı senedi: Ebû Bişr an Saîd bin Cübeyr an İbn Abbâs. Bu hadisi Ahmed (I, 215, 271) ve el-Hâkim (II, 321) tahrîc ettiler. Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir.
262-Heysemî'ye göre ricâli güvenilir kimselerdir (Mecma' I, 185).
263-Münzirî'ye göre isnâdında bir beis yoktur. Ayrıca bunu Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve Taberânî el-Abbâs'ın hadisinden de tahrîc etmişlerdir (Tergîb I, 130).
264-Asl-ı senedi: Muâviyetu'n-Nasrî an Nehşel ani'd-Dahhâk ani'l-Esved bin Yezîd an Abdillah.
İbn Mâce'nin (no. 257, 4106) tahrîc ettiği bu hadisin isnâdında yer alan Nehşel b. Saîd, münker hatta uydurma hadisler rivayet eden bir şahıstır. Her ne kadar bu nedenle hadis zayıf olmakta ise de İbn Ömer'in rivayetinden sahih bir senedle gelen bir şahidi vardır ki bunu el-Hâkim Müstedrek'inde (II, 443; IV, 329) tahrîc etmiştir.
265-Senedi şöyledir: Muh. b. es-Sabbâh ani'l-Velîd b. Müslim an Yahyâ b. Abdirrahman el-Kindî an Ubeydillah b. ebî Bürde an İbn Abbâs.
İbn Mâce'nin (no. 255) tahrîc ettiği bu hadisin isnâdı hakkında bu kitabın Zevâid'ini hazırlamış olan Bûsirî: "İsnâdı zayıftır, Ubeydullah'ın ise hâli bilinmemektedir"; Münzirî ise: "Râvileri

güvenilir kimselerdir" (Tergîb I, 117) demektedir.
266-Dârimî'nin (I, 49) tahrîc ettiği bu mevkûf hadisin isnâdı şöyledir: Abdullah b. Sâlih ani'l-Leys an Yezîd b. ebî Habîb an Amr b. el-Eşca' an Ömer.
267-Dârimî'nin (I, 46) tahrîc ettiği bu mevkûfun isnâdı: Amr b. Avn an Hâlid b. Abdillah an Atâ ani'ş-Şa'bî an İbn Mes'ûd.
268-Senedi: Müslim b. İbrâhîm an Hammâd b. Zeyd el-Minkârî an ebîhî an İbn Ömer.
Bunu Dârimi, Sünen'inde (I, 50) tahrîc etmiştir.
269-Ricâli güvenilir kimselerden oluşan hadisin asl-ı senedi: Hammâd b. Zeyd an Eyyûb an Ebî Kılâbe an İbn Mes'ûd.
Dârimî (I, 54) tahrîc etmiştir.
270-Asl-ı senedi: ez-Zührî an Amîr b. Sa'd an ebîhî. Bu hadisi Ahmed (I, 176, 179), Buhârî (i'tisâm 3/1, VIII, 142), Müslim (fadâil no. 132-3, s. 1831-2) ve Ebû Dâvud (no. 4610) tahrîc ettiler.
271-Sahih olan bu hadisin tarikleri çoktur. Bunu Ebû Hureyre'den Saîd b. el-Müseyyeb, Ebû Seleme, Ebû Sâlih, el-A'rec, Hammâm b. Münebbih gibileri rivayet etmişlerdir.
Buhârî (i'tisâm 2, VIII, 142) ve Müslim (fadâil no. 130, s. 1830-1) tarafından tahrîc edilmiştir.
272-Bu hadis, Ebû Hureyre'den muhtelif tariklerle tahrîc olunmuştur. Bu metnin asl-ı senedi: Eyyûb an Muh. b. Sîrîn an Ebî Hureyre'dir.
Müslim (îmân no. 212-3, s. 119) tahrîc etmiştir.
274-Asl-ı senedi: Hişâm b. Urve an ebîhî an Ebî Hureyre.
Bu tarikten Buhârî (bed'ul-halk 11/7, VI, 92), Müslim (îmân no. 212, s. 119) ve Ebû Dâvud (no. 4721) tahrîc etmiştir. Bu hadisi Yezîd bin el-Esamm tarikiyle Müslim de (îmân no. 216, s. 121) tahrîc etmiştir.
275-Asl-ı senedi şöyledir: Utbe bin Müslim mevlâ benî Teym an Ebî Seleme an Ebî Hureyre.
Ebû Dâvud (no. 4722) tahrîc etmiştir.
278-Ricâli güvenilir kimselerdir (Mecmâ' I, 158).
279-Râvilerden Muh. b. Ömer er-Revî'yi Ebû Dâvud ve Ebû Zür'a zayıf addetmiş, İbn Hibbân ise onu güvenilir râviler arasında

zikretmiştir (Mecma' I, 159).
280-İsnâdı hakkındaki bu bilgiyi Heysemî vermektedir (Mecma' I, 160).
281-İsnâdı hakkında Heysemî şunları söylemektedir: "Karîne dışında tüm râvileri güvenilir kimselerdir. Zehebî: "Ondan rivayet hususunda kardeşinin oğlu Mûsâ b. Ya'kub teferrüd etmiştir" demektedir (Mecma' I, 156).
282-Râvilerinin tümü güvenilir kimselerdir. Ancak, İbrâhîm, İbn Mes'ûd'a yetişememiş olduğu için isnâdında kopukluk vardır (Mecma‘ I, 156).
283-Hadisin senedi şöyledir: Ebû'n-Nu'mân an Hammâd b. Zeyd an Yezîd b. Hâzım an Süleymân.
Dârimî (I, 54) rivayet etmiştir.
284-Heysemî'ye göre ricâli Sahîh ricâlidir (Mecma' I, 179).
285-İsnâdı şöyledir: Saîd b. Süveyd an İbn ebî'r-Ricâl ani'l-Evza'î an Abde bin ebî Lubâbe an İbn Amr.
Bûsirî'ye göre İbn Mâce'nin (no. 56) şeyhi Saîd sebebiyle isnâdı zayıftır. Ancak bu hadisi Bezzâr da tahrîc etmiş, Heysemî'ye göre ihtilâflı râvisi Kays bin er-Rebî‘ sebebiyle isnâdı, İbnu'l-Kattân'ın kavlince hasendir (Mecma‘ I, 180).
286-İsnâdı şöyledir: Muh. b. Ahmed b. ebî Halef an Yahyâ bin Süleym an Dâvud b. ebî Hind an İbn Sîrîn.
Dârimi (I, 65) tahrîc etmiştir.
287-Ricâli, Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma‘ I, 183).
288-Dârimî'nin (I, 57) tahrîc ettiği bu mürsel hadisin isnâdı şöyledir: İbrâhîm b. Mûsâ an İbni'l-Mübârek an Saîd b. ebî Eyyûb an Ubeydillah bin ebî Cafer.
289-Dârimî'nin (I, 154) tahrîc ettiği bu mevkûf hadisin isnâdı şöyledir: Ahmed b. Humeyd an İbni'l-Mübârek an Ma'mer an Simâk b. el-Fadl an Vehb b. Münebbih ani'l-Hakem.
290-Tirmizî'nin (no. 2714) tahrîc ettiği bu hadisin isnâdı: Kuteybe an Ubeydillah b. el-Hâris an Anbese an Muh. b. Zâdân an Ümmü Sa'd an Zeyd şeklinde olup isnâdı hakkında şu hükmü vermiştir: "Hadis, bu

vecihten garîbtir; zayıf bir isnâdı vardır; Anbese ile Muh. b. Zâdân iki zayıf râvidirler."
İbnü'l-Cevzî, daha da aşırı giderek, bu hadis hakkında "uydurmadır" hükmünü vermiştir. İbn Hacer ise onun bu iddiasını iki ayrı tarikten olmak üzere İbn Asâkir'in tahrîci olduğunu ileri sürerek reddetmiştir (Feyd IV, 255).
291-Hadisin asl-ı senedi: Şebbâbe an Hamza an Ebî'z-Zübeyr an Câbir.
Tirmizî (no. 2713), bu hadisin isnâdı hakkında münker hükmünü vermiştir. Buna sebep, Hamza bin Amr an-Nasîbî'nin zayıf bir râvi oluşudur.
292-Râvileri, Kays b. er-Rebî‘ dışında güvenilir kimselerdir. Kays ise, Sevrî, Şu'be ve diğerleri tarafından güvenilir addedilmiş, başkaları tarafından ise zayıf görülmüştür (Mecma' VIII, 98).
293-İsnâdında hakkında ihtilâf vâki olan Seleme bin el-Ebreş adında bir râvi vardır. Onu Buhârî, İbnü'l-Medînî ve Ebû Zür'a'nın zayıf saymasına karşılık, İbn Maîn ve Ebû Hâtim tarafından güvenilir addedilmiştir (Mecma' I, 153)
294-Asl-ı senedi: Süfyân b. Uyeyne an Abdilmelik b. Umeyr an Abdirrahman b. Abdillah b. Mes'ûd an ebîhî (no. 2658) ve Şu'be an Simâk an Abdirrahman an ebîhî (no. 2657) şeklinde Tirmizî'de yer alan hadis hakkında müellif "hasen sahîh" hükmünü vermiştir.
295-Asl-ı senedi şöyledir: Hassân b. Atiyye an Ebî Kebşe an İbn Amr.
Bu hadisi Ahmed (II, 159, 202, 214), Dârimî (I, 136), Buhârî (enbiyâ 51/9, IV, 145), Tirmizî (no. 2669) ve Taberânî Mu'cemu's-sağîr'de (I, 166) tahrîc ettiler.
296-Bu lafız Buhârî'ye ait (buyû‘ 1/1, III, 2) olup aslı senedi şöyledir: Şuayb ani'z-Zührî an Saîd ve Ebî Seleme an Ebî Hureyre.
Bu tarikten ayrıca Ahmed (II, 240, 374) ve Müslim (fadâilu's-sahâbe no. 2492, s. 1940) tahrîc ettiler.
297-Bu rivayetin asl-ı senedi: ez-Zührî ani'l-A'rec an Ebî Hureyre.
Bu tarikten tahrîc edenler: Buhârî (ilm 42/1, I, 37; hars ve'l-müzârâ 21/2, III, 74; i'tisâm 22/2 VIII, 158), Müslim (fadâilu's-sahâbe no.

159, s. 1939) ve İbn Mâce (çok kısa olarak, No. 262) tahrîc ettiler.

298-Bu rivayetin asl-ı senedi: İbn ebî Zi'b an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre.

Bunu Buhârî (amel fi's-salât 18/3, II, 65) tahrîc etmiştir.

299-Buhârî'nin tahrîc ettiği (ilm 42/4, I, 38) bu hadisin asl-ı senedi: İbn ebî Zi'b ani'l-Makburî an Ebî Hureyre'dir.

300-Bu hadis, Buhârî tarafından "muallak" olarak yani isnâdsız irâd edilmiştir (Sahîh ilm 10, I, 25). Ancak Dârimî, bu sözü, daha büyük bir metinle (I, 136-7) ve şu isnâdla tahric etmiştir: Abdülvehhab bin Saîd an Şuayb bin İshâk ani'l-Evzaî an Ebî Kesîr an ebîhî an Ebî Zerr.

301-Asl-ı senedi şöyledir: Süleyman b. Bilâl an Rebîa b. ebî Adirrahman an Abdilmelik b. Saîd b. ebî Süveyd an Ebî Humeyd ve Ebî Useyd.

Ahmed (III, 497; V, 425) tarafından tahrîc olunmuştur. Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlidir (Mecma' I, 150).

302-Dârimî'nin Sünen'inde (I, 67) tahrîc ettiği hadisin senedi: Mervân b. Muh. an Saîd an Rabîa bin Yezîd an Muâz.

303-Bu hadisi Diyâü'l-Makdisî de el-Muhtâre'sinde tahrîc etmiştir. Heysemî'ye göre isnâdında Sâlih bin Hilâl adlı hâli Ebû Hâtim'e göre mechûl olan bir râvi vardır. Ancak onun techîlinde ihtilâf vardır. Buna göre hasen mertebesine yükselmektedir (Feyd I, 388).

304-Ricâli Sahîh ricâlindendir (Mecmâ' I, 154).

305-Kezâ bunun da ricâli Sahîh ricâlinden olup İmam Ahmed (IV, 283) tarafından Muâviye b. Hişâm an Süfyân an Ebî İshâk ani'l-Berâ isnâdı ile tahrîc olunmuştur.

306-Heysemî: "Ne Ya'kub ne de babasını zikreden birisini görmedim" demekle râviler hakkanda bilgi edinemediğini zikretmektedir (Mecma' I, 154).

307-Adı geçen Ebû Râşid Mevlâ benî Âmir'i zikreden birisini görmediğini Heysemî söylemektedir (Mecma' I, 154).

309-Taberânî, bu hadisi üç Mu'cem'inde tahrîc etmiştir. M. el-Evsat ve M. es-Sağîr'in isnâdı hasen olup, râvileri güvenilir kimselerdir. Her ne kadar bazıları hakkında cerh ve tadîl yönünden ihtilaflar vâki olduysa

da bunlara pek zararlı değildir (Mecma' I, 149).
310-Râvilerinden birisi olan Bukeyr b. Ma'rûf hakkında ihtilaf vardır. Onun hakkında Buhârî "atın onu!"; Ahmed bir rivayette "zayıf" diğerinde "güvenilir"; İbn Adî ise "Umarım ki bir beis yoktur" demektedir (Mecma' I, 164).
311-Kerds dışındaki râvileri Heysemî'nin verdiği bilgiye göre güvenilir kimselerdir. Kerds'u İbn Hibbân güvenilir râviler arasında zikretmekte, Ebû Hâtim ise "ona dikkat edilmesi gerekir" demektedir (Mecma' I, 191).
312-Râvileri güvenilir kimselerden oluşmuştur (Mecma' I, 165).
313-İsnâdı içinde geçen Gıyâs b. İbrâhim adlı râvi, oldukça zayıftır (Mecma' I, 166).
314-Râvilerinden Sâlih bin ebî'l-Ahdar, zayıf olmasının yanısıra, hadisi yazılıp rivayet olunan râvilerden biridir (Mecma' I, 171).
315-Asl-ı senedi: Hemmâm an Zeyd b. Eslem an Atâ b. Yesâr an Saîd olan hadisin metni şöyle devam etmektedir: "Benden hadis naklediniz! Bir mahzur yoktur. Benim aleyhime yalan uyduran, cehennemdeki yerine hazırlansın."
Bu hadisi Müslim (Zühd no. 72, s. 2298-9) tahrîc etmiştir.
316-Ricâli güvenilir râvilerden oluşmuştur. Ancak isnâdında bir yerinde "vicâde" yolu ile rivayet gerçekleşmiştir (Mecma' I, 152).
317-Asl-ı senedi: Ubeydullah bin el-Ahnes ani'l-Velîd bin Abdillah bin ebî Muğîs an Yûsuf bin Mâlik an İbn Amr şeklinde olan hadisi Ebû Dâvud tahrîc etmiştir (no. 3646).
318-Asl-ı senedi: Halîl bin Murre an Yahyâ bin ebî Sâlih an Ebî Hureyre.
Bunu tahrîc eden Tirmizî (no. 3666), daha sonra isnâdı hakkında şu bilgiyi vermektedir: "Bu hadisin isnâdı "düzgün" değildir. Muh. b. İsmaîl el-Buhârî'yi ‘Halîl bin Murre hadiste münkerdir' dediğini işittim"
319-Asl-ı senedi: Amr b. Dînâr an Vehb b. Münebbih an ahîhî (Hemmâm b. Münebbih) an Ebî Hureyre.
Bu hadisi Buhârî (ilm 39/4, I, 36) ve Tirmizî (no. 2668) tahrîc ettiler.

320-Asl-ı senedi: İbn ebî'z-Zinâd an ebîhî an Hârice b. Zeyd b. Sâbit an ebîhî.
Bunu muallak olarak Buhârî (ahkâm 40, VIII, 120), Ebû Dâvud (no. 3645) ve Tirmizî (no. 2715) tahrîc ettiler.
321-Müslim'in (mukaddime no. 7/7, s. 13) tahrîc ettiği bu mevkûf hadisin isnâdı şöyledir: Dâvud b. Amr ed-Dabbî an Nâfi b. Ömer an İbn ebî Müleyke an İbn Abbâs.
322-Bu haber Buhârî'nin Sahîh'inde muallak yani isnâdsız olarak yer almıştır (ilm 34, I, 33).
323-Bu hadisin metni "ilim hadisi" diye meşhur olmuştur. Asl-ı senedi: Urve b. ez-Zübeyr an İbn Amr'dır. Bazı tariklerinde Âişe ile birlikte bir kıssa da anlatılmaktadır.
Bu hadisi Ahmed (II, 162, 190, 203), Dârimî (I, 77), Buhârî (ilm 34/2, I, 33; i'tisâm 8/1, VIII, 148), Müslim (ilm no. 13, s. 2058), Tirmizî (no. 2652) ve İbn Mâce (no. 52) tahrîc ettiler.
324-Asl-ı senedi: Muâviye b. Sâlih an Abdirrahman b. Cübeyr b. Nüfeyr an ebîhî an Ebî'd-Derdâ olan hadisi tahrîc eden Tirmizî (no. 2653) isnâdı hakkında şunları söylemektedir: "Bu hadis hasen garîbtir. Muâviye b. Sâlih de ilim ehli katında güvenilir bir râvi olup, hakkında Yahya b. Saîd el-Kattân'dan başka menfî söz söyleyen birisini tanımıyoruz. Kimileri bu hadisi Abdurrahman b. Cübeyr b. Nüfeyr an ebîhî an Avf tarikiyle rivayet etmişlerdir."
325-Heysemî isnâdında Zührî'den rivayette bulunan Muh. b. Abdilmelik hakkında Bezzâr'ın "mütabaât olunmayan hadisler rivayet eder" suçlamasını nakletmiştir (Mecma' I, 201).
326-Hadisin asl-ı senedi: İbn Lehî'a an Zebbân an Sehl b. Muâz b. Enes an ebîhî.
Ahmed'in Müsned'inde (III, 439) tahrîc ettiği bu hadisin isnâdında yer alan İbn Lehîa ve Zebbân, hakkında ihtilaf olan râvilerdir.
327-Asl-ı senedi: Rib'î an Alî.
Bu hadisi Ahmed (I, 83, 123, 150), Buhârî (ilm 38, I, 35), Müslim (mukaddime No. 1, s. 10), Tirmizî (no. 2660) ve İbn Mâce (no. 31) tahrîc ettiler.

328-Bu hadisin asl-ı senedi: Alî b. Rebîa ani'l-Muğîre. Bu hadisi Buhârî (cenâiz 34, s. 643-4) ve Tirmizî (no. 1000) tahrîc ettiler. Hadisin metni aslında ölüye ağıt yakmanın zemmi hususundadır. Sadece Buhârî ve Müslim'in ilk rivayetinde yukarıdaki sözkonusu bölüm ziyâde olarak geçmektedir.
329-Bezzâr'ın ricâli Sahîh ricâlidir. Hadisin asl-ı senedi Âsım an Zir an İbn Mes'ûd olup "li-yudille bihi'n-nâs" ibâresi olmaksızın Tirmizî (no. 2659) tarafından tahrîc olunmuştur (Mecma' I, 144).
330-İsnâdında geçen Atâ b. es-Sâib hakkında ihtilaf vâki olmuştur. Ahir-i ömründe hıfzı bozulduğu için hakkında menfî sözler sarfedilmiştir. Buhârî ve Tirmizî, metnin sonunda geçen merfû hadis kısmını Ebû Kebşe'nin İbn Amr'dan rivayeti ile tahrîc etmişlerdir (Mecma' I, 146).
331-Müslim'in (mukaddime no. 3, s. 10) tahrîc ettiği bu hadisin senedi şöyledir: Züheyr b. Harb an İbn Uleyye an Abdilazîz b. Suheyb an Enes. Bu hadisi Buhârî (ilm 38/3, I, 35) Abdülvâris kanalıyla Abdülazîz'den rivayet etmiştir.
332-Asl-ı senedi: Şu'be an Câmi' b. Şeddâd an Âmir bin Abdillah bin ez-Zübeyr an ebîhî an ceddîhî.
Bu hadisi Buhârî (ilm 38/2, I, 35) ve Ebû Dâvud (no. 3651) tahrîc ettiler.
333-Bu hadisin isnâdı Heysemî'ye göre hasendir (Mecma' I, 148).
334-Müslim'in (mukaddime no. 7/7, s. 13) tahrîc ettiği bu hadis-i mevkûfun asl-ı senedi şöyledir: Ebû Âmir el-Akadî an Rebâh an Kays b. Sa'd an Mücâhid.
335-Râvisi Süveyd bin Abdilazîz sebebiyle isnâdı zayıftır (Mecma' I, 141).
336-Bu hadisi Müslim (mukaddime s. 9) ve İbn Mâce (no. 39) tahrîc ettiler. Asl-ı senedi: Şu'be ani'l-Hakem an Abdirrahman b. ebî Leylâ an Semure.
Kimileri de bu hadisi Abdurrahman bin ebî Leylâ an Alî tarikiyle (İbn Mâce No. 38, 40) tahrîc etmişlerdir.
337-Asl-ı senedi Şu'be an Amr b. Murre an Abdirrahman b. ebî Leylâ

an Zeyd olan hadisi İbn Mâce (no. 25) tahrîc etmiştir.
338-Heysemî'ye göre isnâdını oluşturan râviler güvenilir kimselerdir (Mecma' I, 141).
339-Dârimî'nin tahric ettiği bu mevkûf hadisin senedi (I, 145-6) şöyledir: Ebû Nu'aym an Mis'ar an Amr b. Murre an Ebî'l-Bahterî an Ebî Abdirrahman es-Sülemî an Alî.
340-Asl-ı senedi: İbrâhim b. Yezîd et-Teymî an Amr b. Meymûn an İbn Mes'ûd.
Bu hadisi Ahmed (I, 452), Dârimî (I, 83), İbn Mâce (no. 23), Taberâni (Mu'cemu'l-Kebîr No. 86/7) ve el-Hâkim (I, 111) tahrîc ettiler. İsnâdı Bûsirî'ye göre sahihtir.
341-Lafız İbn Mâce'ye aittir. Asl-ı senedi ise şöyledir: eş-Şa'bî an Karaze b. Ka'b an Ömer.
Bunu iki ayrı tarikle Dârimî (I, 85) ve İbn Mâce (no. 28) tahrîc ettiler.
342-Heysemî, isnâdında geçen Hilâl el-Vezzân hakkında malumat edinemediğini söylemektedir (Mecma' I, 147).
343-İsnâdında adı geçen Mahfûz b. Meysr'u irâd eden İbn ebî Hâtim, hakkında cerh ve ta'dil açısından bir şey zikretmemiştir (Mecma' I, 149).

TEMİZLİK BAHSİ

344-Ebû Mâlik el-Eş'arî radiyallahu anh'-dan;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Temizlik imanın yarısıdır. «el-Hamdu lil-lahi» Mizân'ı doldurur; «Sübhânallahi ve'l-hamdü lillahi» göklerle yer arasını doldurur lar yahut doldurur: namaz nurdur; sadaka burhandır; sabır ılıktır. Kur'ân İse, ya lehine ya da aleyhine bir delildir. Tüm İnsanlar sa bah erken çıkarlar, kimisi nefsini satar; kimi si onu ya azat edip (ate§ten) kurtarır, ya da helak eder."
[Müslim, Tirmizî ve Nesâî.]

SULARIN HÜKÜMLERİ

345-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gehp şöyle sordu;
"Biz gemiye binip denize açılıyoruz; yanı mızda az su oluyor; onunla abdest ahrsak, su suz kalabiliriz. Bu durumda, deniz suyundan abdest alabihr miyiz?"

Şöyle buyurdu:
"Onun suyu temizdir, (içinden çıkan) ölü sü de helâldir." [Muvattâ ve Sünen ashabı.)
346-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: Dedik ki: "Ey Allah Resulü! Sana Budâa kuyusundan su çekilip getiriliyor, oysa o ku yuya köpek leşleri, hayız bezleri, insan dışkı ları atılıyor." Şöyle buyurdu: "(Bol) su temiz dir, hiçbir §ey onu necis kılamaz."
347-Diğer rivayet: "Budâa kuyusundan abdest alabilir miyiz? O kuyuya (bilindiği gi bi) hayız bezleri atılıyor" (dedik).
[Ashâb-ı Sünen]
348-Ebû Dâvud şunu da ekledi:
Kuteybe'den duydum, dedi ki:
Budâa kuyusunu bilen birine sorarak; de dim ki: "Onun suyu ne kadardır?"
"Fazlalaştığı zaman göbek altına kadar yükselir."
"Azaldığı zaman?"
"Avret mahalline varmaz."
Ebu Dâvud dedi ki: "Cübbem ile (genişli ğini) ölçtüm, üzerine doğru çektim; sonra ölç tüm; genişhgi altı arşın geldi. Sonra (kuyunun içinde bulunduğu) bostanın bakıcısına sor dum:
«Bu zamana kadar kuyunun yapısında hiç değişiklik oldu mu?» Cevap verdi: «Hayır.» Baktığımda suyun rengi değiş mişti."
349-İbn Ömer radİyallahu anh'dan: Çorak bir arazide hayvanların ve yabani hayvanların gelip su İçlikleri sular sorulurken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i işit tim; cevaben şöyle buyurdu: "5h, iki külle {yaklaşık 92 litrelik su kabı) olursa necis ol maz." [Sünen ashabı]
350-Ebû Hureyre radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hiçbiriniz durgun suya bevl edip de son ra orada yıkanmasın!"
[Muvütla hariç, Kütüb-i şilte]
351-Onun rivayetlerindendir: "Durgun suya bevl edip de sonra abdest almasın!"
352-Rivayetlerindendir: "Durgun suya bevl edip de sonra cünüplükten yıkanmasın!"
35 3-Rivayetlerindendir: "Ey Ebû Hurey-
re! Peki nasıl yapalım (yıkanalım)?" dediler. "Sudan alıp alıp yıkanın" dedi.
354-Ömer radİyallahu anh'dan: O, aralarında Amr b. el-Âs'ın da bulundu ğu bir kafile ile yola çıktı. Yolda bir havuzun yanına vardılar; Amr b. el-Âs dedi ki: "Ey havuz sahibi, havuzuna yabani hay vanlar gelir mi?" Ömer atıldı ve şöyle

dedi: "Ey havuz sahibi, bunu söyleme, çünkü biz yabani hayvanların peşinden su alacağız, onlar da bizim peşimizden sulanacaklar." [Muvattâ]
355-Rezîn der ki: Ömer'in hadisinde bazı raviler şunu da ekledi:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in bu tür havuzlar hakkında şöyle buyur duğunu duydum: «O hayvanların içinden alıp içtikleri (su) kendilerinindir, kalan ise bizim için hem temizleyici bir abdest ve gusül suyu, hem de içecek suyumuz olur»."
356-Humeyd el-Himyerî radİyallahu anh'dan:
Ebû Hureyre gibi Allah Nebisi sallallahu aleyhi ve sellem'in dört yıl sohbetinde bulun muş bir adama rastladım; şöyle dedi: "Peygam ber sallallahu aleyhi ve sellem kadının, erkeğin artığı olan su ile yıkanmasını yasakladığı gibi, erkeğin de kadının artığı olan su ile yıkanması nı yasak etmiştir. Onun için boy abdestini ikisi birden ellerini daldırıp yıkanacakları sudan al sınlar," [Ebû Dâvud ve Nesâî daha uzun olarak.]
357-Ibn Abbâs radİyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarından biri bir leğenden su alarak yı kandı. O sudan abdest almak veya yıkanmai; için Peygamber sallallahu aleyhi ve selleır gelince ise, (hanımı) şöyle dedi: "Ben cünüp-tüm" O da: "Su cünüp olmaz" dedi. [Tirmizî]
358-Ebû Cuhayfe radİyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Öğ le sıcağında yanımıza çıkageldi; bir su getir tip abdest aldı. İnsanlar hemen o abdest suyu na üşüştüler. O sudan alabilen yüzüne sürdü alamayanlar da arkadaşının elinin ıslaklığın dan istifade etmeye çalıştı. [EbO Dâvud, Nesâî Buhârî ve Müslim daha uzun olarak.]
359-Nâfı radiyallahu anh'dan:
İbni Ömer şöyle derdi: "Hayız ve cünüp olmadıkça erkeğin kadmın artığı olan su İle yıkanmasında herhangi bir sakınca yoktur."
[Mâlik]
360-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber bir leğenden yıkanırdık; ellerimiz içine beraberce girip çıkardı."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
361-Yine onun rivayetlerinden: "Benden önce davranırdı ve sonunda O'na: «(Sudan) bana da bırak, bana da bırak!» derdim."
362-Rivayetlerinden: "Tek bir kaptan,/a-rak adı verilen kaptan."
Süfyân der ki: "Bir farak, üç sa' (yaklaşık 9 litre) hacmindedir."
363-Rivayetlerinden: "O, (sudan almak için) benden önce davranırdı; bazen de ben ondan önce davranırdım; «biraz bana bırak!» derdi; ben de O'na «sen de

bana bırak!» der dim."
364-Tirmizî, îbn Abbâs radiyallahu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Meymûne'nin (yıkanıp da bıraktığı) artığın dan gusül abdesti alırdı."
365-Nesâî, Ümmü Hânî'den:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ve Meymûne içinde hamur bulaşığı bulunan bir leğenden yıkandılar."
366-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında erkeklerle kadınlann hepsi aym
kaptan abdest ahrlardı."
[Buhârî, Mâlik, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
367-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana Cin gecesi "Kabında ne var?" diye sordu.
"Hurma suyu (şırası) var" deyince, "güzel hurma ve temiz su" diyerek ondan abdest al dı.
[Tirmizî; Ebû Dâvud ise: "Ondan abdest a!d!"yı zik retmeden bu hadisi rivayet etti.]
368-Abdü'l-Cebbâr b. Vâil radiyallahu anhumâ'dan, o da babasından:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i gördüm; kendisine bir kova getirildi, suyun dan ağzını çalkaladı, sonra onu misk veya miskten daha güzel bir koku olarak kovaya püskürttü, sonra bumuna su çekip kovanın dı şına boşalttı." [İbn Mâce]
369-Ebû Umâme radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Suyu, kokusunu ve tadını değiştiren şey den ba§kası asla kirletemez."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat ve el-Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
370-İbn Mâce ise zayıf bir senedle şöyle rivayet etti: "Ancak kokusu, tadı ve rengine ağır basan §ey (suyu necis kılar)."
371-İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sordum:
"Yeni (büyük) testiden (küpten) abdest al mamız mı sence daha iyidir, yoksa küçük tes tilerden mi?"
"Küçük testilerden daha iyidir. Çünkü Al lah'ın dini kolaydır, tertemizdir."
Dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem temiz sular için adam gönderirdi, onunla su getirtip içerdi. Bununla müslümanların bere ketini umardı." [Taberânî, el-Mu'cemu't-Evsat]
372-Aişe radiyallahu anhâ'dan: Güneşte su ısıttım, abdest alması için onu

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e ge tirdim, şöyle buyurdu: "Ey Âişe! Böyle yap ma! Çünkü böyle bir su insanların beyaz (hastalığına) sebebiyet verir."
[Taberânî zayıf hır isnâdla el-Mu' ce/ım' l-Evsut'ta ri vayet etmiştir]
373-Seleme b. el-Ekva' radiyallahu anh' dan:
O, O'nun sallallahu aleyhi ve sellem için su ısıtırdı. O da abdest alırdı.
[TaberM.el-Mu'cemu'l-Kebtr'dc]
374-Enes radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, misvakının artık suyuyla abdest alırdı. [Bezzâr Ancak eİ-A'meş, Enes'len hadis dinlememiştir.]

NECASETLER
375-Ammâr b. Yâsİr radiyallahu anh' dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem beni. önümdeki testiden iki kişiye su içirirken gördü. Balgam çıkardım, tükrüğüm elbiseme bulaştı. Önümdeki testiden elbisemi yıkamak istedim.
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aley hi ve sellem şöyle buyurdu: "Senin balgamın ve gözlerinin yaşları testinde bulunan su me sabesindedir. Elbiseni ancak, idrar ve dışkı, büyük su olan meni, kan ve kusmuktan dolayı yıkarman gerekir."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr ve el-Mu'cemu't-Evsat'ia., Ebû Ya'lâ ve Bezzâr zayıf hır isnâdla.]
376-Ümmü Kays b. Mıhsan radiyallahu anhâ'dan:
O, henüz yemek yemeyen küçük çocu ğuyla Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem'e geldi. (Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem çocuğu alıp) kucağına oturttu. Çocuk onun kucağına küçük abdestinİ yaptı. Bunun üzerine hemen bir su getirtip onu yıkamadan üzerine serpti.
Diğer bir rivayette: "suyu saçtı" diye ge çer. [Kütüb-İ sitte]
377-Ebû Davud'un dışındaki Altı hadis imammm Âişe radiyallahu anhâ'dan rivayet lerinde: "Su getirtti ve çocuğun idrarının üze rine döktü" diye geçer.
378-Lübâbe b. el-Hâris radiyallahu an-hâ'dan:
Hz. Alî'nin oğlu Hüseyin, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kucağmdaydı, elbisesine bevl etti. Dedim ki: "Ey Allah Re sulü, elbiseni giy, gömleğini bana ver de yıka yayım." Şöyle buyurdu: "Kız çocuğunun bev-linden gİysi yıkanır, erkek çocuğun bevline ise su serpmek yeler" buyurdu.
[EbQ Dâvud]

379-Alî'den yapılan diğer rivayette: "Yemekle beslenmedikçe bebeğin, çiline su serpilir" diye geçer.
380-Enes radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem uyurken Hasan geldi; üstüne çıkıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in göğsünün üzeri ne oturdu ve küçük abdestini bozdu. Enes onu üstünden kaldırmak için gidince, uyandı ve şöyle buyurdu: "Yazık sana ey Enes! Oğlumu, gözümün bebeğini bırak/ Kİm ona eza ederse, bana eza etmiş olur. Bana eza eden ise Al lah'a ezâ etmi§ olur." Sonra su getirtti, onun İdrarı üzerine döktü ve şöyle buyurdu: "Erkek çocuğunun idrarına su dökülür. Kız çocuğun-ki ise yıkanır." [Taherârû, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir isnadla]
381-(İmam) Şafiî radiyallahu anh'dan:
Ona erkek çocuğun idrarına yalnızca su dökülmesi, kız çocuğunkinin ise yıkanmasına dair hadis hakkında sordular. "Hepsi bir değİl midir? İdrar değil midir?" dediler. Şöyle dedi: "Çünkü erkek çocuğun idrarı su ve çamur dandır, kızın idrarı ise et ve kandandır." Son ra soru sorana: "Şimdi anladın mı?" dİye so runca "Hayır." dedİ. Bunun üzerine ona şu açıklamayı yaptı: "Allah Adem'i yarattığın da. Havva, onun eğe kemiğinden yaratıldı. Bu yüzden oğlan çocuğun idrarı su ve çamurdan, kızın idrarı ise, et ve kandan olmuş olur."
"Nasıl şimdi anladın mı?"
"Evet."
"Allah seni bu ilimle yararlandırsın!" dedi.
382-Enes radiyallahu anh'dan: Mescidde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber otururken, bir bedevî
geldi ve mescidde küçük abdeste başladı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in as habı "Yavaş ol, yavaş ol!" diye bağırdılar. Bu nun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Bırakın kesmeyin, iyi ce etsin!" Sonra onu çağırdı ve şöyle Öğüt verdi: "Bu mescidler, idrar ve dışkı gibi şey leri bırakmak için yapılmamıştır; Allah'ı zik retmek, namaz kılmak ve Kur'ân okumak için yapılmıştır."
Cemaatten bir adama bir kova su getirme sini emretti. Adam suyu gelirdi ve o idrarı akıttı.
383-Ebû Hureyre'den nakledilen diğer bİr rivayet:
Bedevî, mescide girdiğinde iki rek'at na maz kıldı; sonra şöyle dua etti: "AUahım! Bana ve Muhammed'e merha met et! Bizimle beraber başka hiç kimseye merhamet etme!" Bunun üzerine Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Geniş ve bol olanı daralttın." Sonra çok geçmeden aynı bedevi mescidin bir

kenarına varıp işedi. Cemaat hemen başına üşüştü. Al lah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onlara engel oldu ve şöyle buyurdu: "Siz kolaylaştı rıcılar olarak gönderİldiniz, zorlaştırıcılar olarak gönderilmediniz. O İdrar üzerine bir kova su dökün (yeter)!"
384-Ebû Davud'un Abdullah b. Ma'kil'den mürsel olarak rivayet ettiği hadiste şöyle geçer: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Abdestini bozduğu yerin toprağın dan biraz alıp atın, yerine su dökün!"
385- Onun (Ebû Davud'un) Cündüb'den naklettiği rivayeti:
Bir bedevi geldi, devesini çökertip bağla dı, sonra mescide girip Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem'in arkasında namaz kıldı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem se lâm verip namazı bitirince, bedevi devesine gitti, çözdü ve üzerine bindi. Sonra şöyle ses-
lendi: "Allahım, bana Muhammed'Ie birlikte merhamet et, bu hususta bize hİç kimseyi or tak etme!"
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Adamı görmüyor musunuz, o mu şaşırmış, yoksa devesi mi? Ne dediğini duymadınız mı?"
"Evet" dediler. [Ebû Dâvud]
386-Mâlik'in Yahya b. Saîd'den rivayeti: "Bir bedevî, mescide girdi, küçük abdesti ni bozmak için düğmesini çözünce, cemaat («ne yapıyorsun» diye) bağırdı. Adam abdes tini bozdu. (Allah Resulü) bir kova su getiril mesini emretti; getirilen suyu o idrara dökü-verdi."
387-Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan: Bir kadın ona dedi ki: "Eteğimi uzatıyo rum, pis yerlerden yürüyorum."
(Cevaben) dedi ki: "Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Ondan sonraki (baslığın) yer, onu (pis yerlere değen
yeri) temizler." (Mâlik, Tirmizî ve Ebû Dâvud-l
388-Abdu'l-Eşhel oğullarından olan bir kadından Ebû Davud'un bİr rivayeti vardır:
(Kadın) dedi ki: Şöyle dedim:
"(Ey Allah Resulü!) Bizim, mescide giden pis kokulu bir yolumuz var; yağmur yağdığın da ne yapalım?"
"Onu takip eden daha temiz yol yok mu dur?" (diye sordu.)
"Evet" (dedim).
"Bu yolda pislenen, öbür yolda temizle nir" buyurdu.
389-Onun (Ebû Davud'un) bu hususta Ebû Hureyre'den de rivayeti vardır: "Biriniz ayakkabısıyla bir dışkıya basar sa, toprak onu temizler." [Ebû Dâvud]
390-Diğer bir rivayet: "Mestleriyle bir dışkıya basarsa; iki mestin temizleyicisi

de topraktır."
391-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Elbisene bulaşırsa, ya da bir yaş dışkıya basarsan, onu yıka; dışkı kuru olursa yıkaman gerekmez." [Rezîn]
392-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in elbisesindeki meniyi yıkardım; elbi sesinde su izleri bulunduğu halde namaza çı kardı."
393-Bir rivayette: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem meniyi yıkar, sonra o elbise ile namaza çıkardı. Elbisesindeki yıkama izi ni görürdüm." [Buhârî, Müslim ve Nesâî]
394-Müshm'in ayrıca şu rivayeti de vardır: Bir adam Âişe'ye misafir olmuştu. Sabah olduğunda Âişe, onu elbisesini yıkarken gö rünce: "Onun yerini yıkaman kâfi gelir. Eğer onu göremezsen, etrafına su serpersin. Ben O'nun (Peygamber'! kastederek) elbisesinde ki (kuru meniyi) ovalardım. Daha sonra O da o elbise içinde namaz kılardı."
395-Onun (Müslim'in) Abdullah b. Şihâb el-Havlânî'den de rivayeti vardır: Diyor ki;
Âişe'de misafirdim, ihtilâm oldum, elbi semi suya hatırdım; Âişe'nin cariyesi beni görüp, Âişe'ye bildirdi. Bana şöyle bir haber saldı:
"Niçin elbiseni böyle yaptın?"
"Uykuda olan kimsenin rüyasında gördü ğünü gördüm" deyince, şöyle dedi:
"Elbisende bir şey gördün mü?"
"Hayır" dedim.
"Eğer bir şey görürsen yıkarsın. Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem'in elbisesin deki (meniyi) kuru ise elbisesinden tırnağım la kazu-dım" dedi.
396-Ebû Davud'un Hemmâm'dan rivaye tinde "o (Hemmâm), Âişe'nin yanında misa firdi, ihtilam oldu" ibaresi geçmiştir.
397-Tirmizî'nİn rivayeti:
O (Âişe), misafirini san bir çarşafta yatır mıştı. (Misafir) ihtilam olunca çarşafı Âişe'ye göndermeye utandı; suya batırıp yıkadı ve te miz olarak ona gönderdi." Bunun üzerine şöyle dedi: "Çarşafımızı niçin ıslatmış? Onu (meniyi) parmaklarıyla ovalaması yeterdi; ben çoğu kez Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in elbisesinden parmaklarımla ka-zırdım."
398-Yahya b. Abdirrahman b. Hâtib radi yallahu anh'dan:
Ömer ihtilam oldu. Kafile içinde su bula mayınca bineğine bindi. Suyun yanına gelince, elbisesine bulaşan (meniyi) yıkamaya başladı. Sabah olunca, Amr b. el-Âs ona şöyle dedi: "Sabah oldu, beraberimizde (yedek) elbise var, ver elbiseni de yıkansın." Ömer'in cevabı:

"Ey As'in oğlu hayret doğrusu! Sen elbi se bulursun, amma herkes elbise bulabilir mi? Eğer ben bunu yaparsam bir sünnet (âdet) olur. Onun için (meniden) gördüğümü yıkarım, göremediğime de su serperim." [Mu-vattâ.}
399-îbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Meni bir sümük mesabesindedir, onu iz-hirle (bir çeşit ot) olsun gider!" [Tırmizî muallak olarak.)
400-Esmâ bn. Ebî Bekr radiyallahu an hâ'dan:
Bir kadın Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip dedi ki: "Bizden birinin elbi sesine hayız kanı bulaştığında, ne yapması gerekir?"
Şöyle buyurdu: "Önce onu (parmağınla) kazırsın, sonra su ile iyice yıkar ve (kan gö rülmeyen yere) su serpersin, sonra da o elbi se içinde namaz kılarsın." (Kütüb-i sitte.]
401-Ebû Davud'un rivayetinde şöyle ge çer: "Eğer kan görürse su İle yıkayıp sıksın; göremediğine su serpmekle yelinsin."
402-Aişe radiyallahu anhâ'dan:
Bizden biri hayız olduktan sonra temizlik
zamanında elbisesinden kazır, sonra yıkardı.
Onun dışında kalana da su serpmekle yetinir
ve o elbise içinde namaz kılardı. [Buhârî.]
403-Onun (Buhârî'nİn) ve Ebû Davud'un (yine Aişe'den) şöyle bir rivayeti vardır:
"Birimizin tek bir elbisesi vardı; onun içinde aybaşı olurdu. Elbisesine kan bulaştığı zaman, tükürüğü ile onu ıslatır, tırnağıyla da kazırdı."
404-Ebû Davud'un rivayeti: Muâze dedi ki: Aişe'ye sordum: "Aybaşı olan kadının el bisesine hayız kanı bulaşırsa ne yapar?"
"Onu yıkar, eğer çıkmazsa, sufra (boya) gibi bir şey ile rengini değiştirir."
405-Onun (Ebû Dâvud) ve Nesâî'nin riva yetleri: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem ile birlikte, ben hayızh iken bir yatakta bulunurduk. Ona kanımdan bir şey bulaştığı zaman onu yıkar, sonra o elbise içinde namaz kılardı."
406-Her ikisinin (Ebû Dâvud ve Ne-sâî'nin) Ümmü Kays bn. Mıhsan'dan rivayet leri:
Buyurdu ki: "Onu (kan eserini) kaburga kemiğiyle kazı, su ve sabunla da yıka!"
407-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) •
"Eğer bir köpek birinizin kabını yalarsa, onu yedi kere yıkasın."
[Buhârî, Müslim ve Nesâî.]
408-Ebû Dâvud şunu da ekledi: "Birinci si toprakla olsun!"

409-Diğer bir rivayeti: "Yedincisi toprak la olsun!"
410-Tirmizî'nin rivayeti: "Birincisi veya sonuncusu toprakla olmak üzere yedi kere yı kasın.' Amma kedi yalarsa bir kere yıkasın!"
411-Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî, Abdul lah b. Muğaffel radiyallahu anh'dan: "Sekizincide toprağa bulasın!"
412-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında köpekler mescide girer çıkardı; bundan dolayı (mescidin) içine su serpmezlerdi. [Buhârî.]
413-Ebû Davud'un da benzeri bir rivayeti bulunmaktadır ki, onda şöyle geçer: "Köpekler mescide girip çıkarlardı, (hat ta) içine işerlerdi."
414-Kebşe bn. Kâ'b b. Mâlik radiyallahu anhâ'dan —bu kadın, İbn Ebî Katâde'nin ni kâhı hsıydı—:
Ebû Katâde yanına girdi. Kadın ona ab-dest suyu hazırladı. Kedi geldi ve kaptan bi raz içti. O da su kabını Ebû Katâde'ye uzattı; o da içti. (Kebşe) diyor ki: Kendisine baktığı mı görünce Ebû Katâde şöyle dedi; "Ey kardeşimin kızı! Kaptan içtiğime hay ret mi ediyorsun?"
"Evet" dedim. Bunun Üzerine şöyle açık lama yaptı: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Kedi necis değildir, çün kü dişi olsun erkek olsun, evinizde dolaman hayvanlardandır."
[Muvaltâ ve Sünen ashabı.]
415-Ebû Davud'un Âişe'den benzeri riva yeti, dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kedi artığı su ile abdest aldığını gördüm."
416-Taberânî'nin el-Mu'cemu'l-Evsat'ın-da ve Bezzâr'da şöyle geçmektedir; "Kedi, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanından geçerdi. O da ona çanağı uzatır, su içerdi. Sonra onun artığı olan su ile abdest alırdı."
417-Meymûne radiyallahu anhâ'dan;
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e yağa düşen fare hakkında sual sordular. Şöyle buyurdu;
"Onu içinden çıkarıp, etrafındaki yağla beraber atın: (kalan) yağınızı da yeyin!" [Müslim hariç, Külüb-i sitle.]
418-Ebû Dâvud, Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan;
"Eğer yağ katı ise, etrafındakilerle birlik te onu çıkartıp atın, eğer mayi ise sakın on ya ğa yaklaşmayın!"
419-Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip dedi ki: "Fare katıklara düşü(p içinde Ölü)yor; ne yapmamız gerekir?" Şöyle buyurdu: "Onu içinden çıkarıp at, sonra (ay nı yerden) üç avuç daha al; sonra onu ye!"

420-Taberâm, el-Mu'cemu'l-Kebîr'inde zayıf h'iT isnâdla, el-Mu'cemu'l-Evsat'mda ley-yin bir isnâdla, İbn Ömer'den naklediyor: "Eğer (yağ) sıvı İse ondan faydalanın (atma yın)!"
421-Enes radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e içine kan damlaları düşen hamur hakkında sor dular. Bunun üzerine ondan yemeyi yasakladı.
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta leyyin bir isnâdla.]
422-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, koyun derisini yüzmeye çalışan ve işi iyi be-ceremiyen bir kölenin yanından geçerken ona: "Sen çekil, ben sana nasıl yüzüleceğim göstereyim!" buyurdu ve elini hayvanm deri si ile eti arasına sokup koltuğuna kadar elini götürdü; sonra ayrılıp gitti, cemaate abdest ta zelemeden namaz kıldırdı. [Ebû Dâvud.]
423-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Deri, tabaklandığı zaman temizlenir" [Müslim, Mâlik ve Ebû Dâvud.]
424-Müslim'in diğer rivayeti şöyle: Mersed b. AbdİUah el-Yeznî dedi ki; İbn Va'le es-Sebâî'nin sırtında bir kürk gördüm, elimle ona dokundum. Şöyle dedi: "Neden eli ni sürüyorsun. Ben İbn Abbâs'a sordum, de dim ki; «Biz Mağrİb'de bulunuyoruz; Berberî-ler ve Mecusîler de bizimle beraber yaşıyorlar. Kestikleri hayvan etlerini bize getiriyorlar; an cak onların kestiklerini yemiyoruz; içinde iç yağı bulunan deri kırbalar getiriyorlar»." İbn Abbâs radiyallahu anh şöyle dedi. "Aynı şeyi biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sorduk; şöyle buyurdu: «Derinin tabaklanma sı onu temizler»."
425-Nesâî'nin benzeri bir rivayeti bulun maktadır. O ve Tirmizî'nin şöyle bir rivayet leri de vardır; "Tabaklanan her derİ, temizle nir."
426-tbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ölü bir koyunun yanmdan geçti ve şöyle bu yurdu;
"Derisinden faydalanmıyor musunuz?" "Ama o Ölüdür" dedik. Şöyle buyurdu: "Onun sadece yenmesi haram kılınmış tır." [Buhârî ve Müslim.]
427-Mâlik ve Sünen ashabının benzeri ri vayetleri vardır; ancak Tirmizî'nin rivayetin de sadece derinin tabaklanması konusu geç mektedir.
428-Ebû Davud'un da benzeri bir rivayeti bulunmaktadır, ancak onda şöyle geçmekte dir; Zührî tabaklanmasını kabul etmiyor (şart koşmuyor) ve şöyle diyordu: "Ondan her ha liyle faydalanılabilir."
429-Mâlik ve Ebû Dâvud, Âişe radiyalla hu anhâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem. Ölü hayvanın derilerinden, tabaklandığı tak dirde faydalanmayı emrederdi."

430-Nesâî'nin rivayeti: Ölü bulunmuş hayvan derileri soruldu; şöyle buyurdu: "7a-baklanması, derinin temizlenmesi demek tir."
431-Abdullah b. Ukeym radiyallahu anh' dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ölmeden bir ay Önce, Cuheyne kabilesine: "Ölü hayvanın ne derilerinden, ne de sinirin den faydalanmayın!" diye yazdırdı. [Ebû Dâ vud, Nesâî ve Tirmİzî.]
432-Onun diğer bir rivayetinde: "Ölü münden iki ay önce" diye geçer.
433-Usâme b. Zeyd radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü saİlallahu aleyhi ve sellem, yırtıcı hayvanlarm derilerini (kürk olarak) kullanmayı yasakladı." [Ebû Dâvud.]
434-el-Hasan radiyallahu anh'dan:
Ömer radiyallahu anh, temettü haccmdan menetmek istedi. Ubeyy (b. Kâ'b) ona dedi ki:
"Bunu yapamazsın, çünkü biz Allah Resu lü saİlallahu aleyhi ve sellem ile temettü hac-cı yaptık." (Sonra yine Ömer).Hibre elbisele rini yasakladığında "İdrarla boyandığı içİn böyle yaptım" dedi. Ama Ubeyy şöyle dedİ: "Bunu da yapamazsın, çünkü biz Peygamber saİlallahu aleyhi ve sellem'in zamanında on ları giyerdik. O (Peygamber saİlallahu aleyhi ve sellem) da giyerdi."
Ahmed "Hasan, ne Ömer'den ne de Ubeyy'den hadis işitmemiştir" dedi.
435-Sa*d radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü saİlallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Avlularınızı temizleyin! Çünkü yahudiler avlularım temizlemezler."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsal'la.]
436-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Peygamber saİlallahu aleyhi ve sellem, Ya'fûr adındaki eşeğinin üzerinde, ben de te-rikesinde idim. Terledim; bunun üzerine yı kanmamı emretti. [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Ke-Af/-'de leyyin bİr isnâdla.]
437-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber saİlallahu aleyhi ve sellem'i gördüm, Hüseyin omuzundaydı ve salyası üzerine akıyordu." [ibn Mâce]

KAZÂ-İ HACET (ABDEST BOZMAK)

438-Ebû Musa radiyallahu anh'dan: Bir gün Peygamber saİlallahu aleyhi ve sellem ile beraberdim; küçük su dökmek is-
tedi. Bir duvarın en tenha yerindeki kumlu ğa gidip küçük su döktü ve sonra şöyle bu yurdu:
"Sizden biriniz küçük su dökmek islediği zaman uygun bir yer arasın!" [Ebû Dâvud]

439-Muğîre radiyallahu anh'dan: Peygamber saİlallahu aleyhi ve sellem tu valet ihtiyacı için çıktığı zaman uzağa gider di. (Tirmizî, Nesâî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.]
440-Ebû Davud'un Câbir radiyallahu anh'dan yaptığı rivayet: "Allah Resulü saİlal lahu aleyhi ve sellem, tuvalet İhtiyacı için çık mak istediği zaman, kimsenin göremeyeceği uzak bir yere giderdi." [Ebû Dâvud]
441-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü saİlallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
"İki lânetçiden kaçının!"
"Nedir o iki lânetleyici?" diye sordular; şöyle buyurdu:
"Halkın yolu üzerinde ve (oturdukları) gölgelikte abdest bozan kimsedir."
[Müslim ve Ebû Dâvud.]
442-Onun (Ebû Davud'un) Muâz'dan ri vayeti: "Abdest bozmakta üç iânetlenmeye se bep olacak yerden kaçının: Suyolları, (insan ların geçtikleri) yol ortası ve gölgelikle):"
443-Huzeyfe b. Useyd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim müslümanlara, yollarında sıkıntı verirse, lanetlerini hak eder" [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
444-Ubeydullah b. Sercis radiyallahu anh' dan: Peygamber sallaliahu aleyhi ve sellem, ye rin oyuk (haşerat) deliklerine işemeyi yasak etti.
Katâde'ye dediler ki: "O deliklere bevl et mek neden hoş karşılanmaz." Çünkü denili yor ki: "Oralar cinlerin meskenleridir" dedi.
[Ebû Dâvud ve Nesâî.j
445- Abdullah b. Muğaffel radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hiç biriniz yıkandığı yere küçük abdestini bozmasın, çünkü genellikle vesvese bundan kaynaklanır." [Tirmizî ve Nesâî]
446-Ebû Dâvud, "Sonra dönüp orada ab dest alır.." şeklinde ekledi.
447-İbn Mâce, şu ilaveyi yaptı: (Muham-med b. Yezîd,) Tanâfisî'den şöyle duymuş: "Hadiste geçen idrar yapmanın yasaklandığı yıkanma yeri, kazılmış toprak çukurudur Şimdi ise hamamlar, kireç, tuğla ve sâireden yapılıyor. Yapılan idrar su ile akıtılabiliyor, onun için bu gibi hamamlarda abdest boz makta herhangi bir sakınca yoktur"
448-Umeym6 b. Rukayka radiyallahu an-hâ'dan: Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sel-lem'in hurma ağacından yapılmış bir çanağı vardı. (Geceleyin) içine küçük abdestini bozar, karyolasının altına koyardı. [Ebû Dâvud ve Nesâî,]

449-Abdullah b. Zeyd radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Evde, leğende idrar bekletilmez. Çünkü İdrar bekletilen eve melekler girmez." [Taberânî, el-Mu' cemu' l-Evsat'ü.]
450-Ebû Eyyub radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Abdest bozacağınız zaman, önünüzle kıbleye karşı durmayın, arkanızı da kıbleye karşı çevirmeyin, yüzünüzü doğu veya batıya doğru çevirin!" (Ebû Eyyûb) dedi ki; "Şam'a geldiğimizde kıbleye doğru yapılmış tuvalet lerle karşılaştık. Kıbleden mümkün oldukça yönümüzü çeviyorduk, bir yandan da Al lah'tan günahlarımızın affını diliyorduk." (Kü-tüb-i sitte.]
451-Mâlik'in rivayetinde: Ebû Eyyûb, Mısır'da iken dedi ki: Vallahi, bu (kıbleye dönük olarak inşâ edilmiş olan) kiryâs denilen tuvaletleri ne yapacağımızı bilmiyo rum. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Biriniz küçük su dökmeye ya da
def-i hacet yapmaya gittiğinde, ne Önünü, ne arkasını kıbleye çevirsin!"
452-Ebû Dâvud ve Nesâî'nin Ebû Hurey-re'den rivayetleri: "Babanız yerindeyim size öğretiyorum. Biriniz helaya vardığı zaman..." Hadisi uzun olarak nakletti.
453-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Abdestini bozarken kim kıbleye karşı dönmez, ya da ona arkasını çevirmezse, kendisi için bir sevab yazılır, bir de günahı si linir. " [Taberânî, el-Mu'cemu /-£v,ra/'ta.l
454-Mervan el-Esfar radiyallahu anh'dan: İbn Ömer'in devesini kıbleye karşı çö kerttiğini, sonra oturup ona karşı abdest boz maya başladığım gördüm. Dedim ki: "Bu ya saklanmamış mıydı?" "Açıklık yerde yapmak yasaklanmıştı. Kıble ile aranızda bir şey olur sa bunda sakmca yoktur." [Ebû Dâvud]
455-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Bir işimden ötürü Hafsa'nın evinin üstü ne çıktım. Baktım ki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem oturmuş Şam'a doğru, arka sını kıbleye çevirmiş bir halde def-i hacetini yapıyordu." [Kütüb-i sitte}
456-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ya nında, (evlerinde abdest bozarken) kıbleye karşı dönmekten hoşlanmayan bir takım insanlardan söz edildi; şöyle buyurdu; "Sanırım onlar bunu yapmışlardır; abdest bozmak için oturduğum ye ri kıble yönüne döndürün!" [tbn Mâce]
457-Ebû Vâil radiyallahu anh'dan;
Ebû Mûsâ (el-Eş'arî), idrar hususunda çok titiz davranırdı. Bİr kavanoz içine idrar yapar ve şöyle derdi: "îsrâiloğuUarından birinin tenine idrar bulaştığı zaman o bulaşan yeri makasla ke serdi." Huzeyfe dedi ki; "Arkadaşınızın bu hu-

y susta bu kadar titiz davranmamasını isterdim. Çünkü ben, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile yürürken şunu görmüşümdür: O, bir kavmin duvar arkasındaki çöplüğüne geldi, id rarını yaptı, birinizin ayakta durduğu gibi ayak ta durdu ve küçük abdestini bozdu. Ondan biraz uzak durdum. Bana işaret etti, geldim ökçeleri nin yanında durdum, işinİ bitirinceye kadar öyle bekledim." [Buhârî ve Müslim. Sünen ashabının da ben zer rivayetleri bulunmaktadır.)

458-Ömer radiyallahu anh'dan: Ayakta küçük abdest bozarken Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem beni gördü ve şöy le dedi: "İdrarını ayakta yapma!" Bundan son ra bir daha ayakta küçük abdest bozmadım. [Tirmİzî; bu hadisin zayıf olduğunu söyledi.

459-Onun (Tİrmizî'nin) başka bir rivayeti; Ömer: "Müslüman olduğum gündenberİ ayakta idrar yapmadım" demiştir.

460-Yine (Tırmizî'nin) îbn Mes'ûd radi yallahu anh'dan şu rivayeti vardır: "Ayakta İdrar yapman edebe aykırıdır."

461-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Kim size Allah Nebisi sallaliahu aleyhi ve sellem'İn ayakta küçük abdest bozduğunu anlatırsa sakın inanmayın! Çünkü O, daima oturarak idrarım yapardı." [Tirmizî ve Nesâî.]

462-İbn Şîrîn radiyallahu anh'dan;
Sa'd, yaslanmış vaziyette ayakta idrar ya parken öldü. Cinler şöyle dediler: "Hazrec'in ulusu Sa'd b. Ubâde'yi biz Öldürdük; ona bir ok attık, tam kalbine isabet ettirdik."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de. Ancak İbn Şîrîn. Sa'd'ı görmemiştir.]

463-Abdullah b. Ca'fer radiyallahu anh' dan:
"Bir gün Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem beni bineğinin terkisine aldı ve bana kimseye söylememem için sıkı sıkıya tenbih ettiği bir sır verdi. Peygamber sallaliahu aley hi ve sellem'İn kazâ-i hacetini yaparken en çok tümsek ve hurma kümesi ile perdelen mekten hoşlanırdı." [Müslim.]

464-Abdurrahman b. Hasene radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem yanımıza geldi, yanında sığır derisin den yapılmış bir kalkan vardı; kendisine siper yapıp ona doğru idrarını yaptı. Bu arada dedi ler ki: "Bakın, (Allah Resulü) kadının idrar yap tığı gibi idrar yapıyor." Bunu duydu ve şöyle bu yurdu: "Israiloğullanmn ba§ına neler geldiğini bilmiyor musunuz? Onlara idrar bulaştığı za man, bula§an yeri keserlerdi. Biri bu işten (titiz likten) alıkoydu ve (bu sebeple) kabirde azaba
uğradı." fEbû Dâvud ve Nesâî.J

465-Diğer rivayet: "Birinin derisine (id rar bulaşırdı)."

466-Başka bir rivayette: "Birisinin cese dine" diye geçer.
467-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "İki adam karşı karşıya oturup avretleri açık bir halde konuşarak büyük abdest bozmasınlar. Çünkü Allah, buna gazap eder." [Ebû Dâvud]
468-Enes ve İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Dediler ki: "Allah Re.sûlü sallaliahu aleyhi ve sellem def-i hacet yapmak istediğinde, yere iyice eğilip yaklaşıncaya kadar elbisesini aç mazdı." [Tirmizî ve Ebû Dâvud miirsel olarak.]
469-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim sürmelenirse bunu tek yapsın; bunu böyle yapan en güzel şekilde yapmış olur. Böy le yapmamakta da herhangi bir sakınca yoktur. Kim büyük abdestten taşla silinirse teklesin (yani tek sayıda taşlar kullansın). Bunu yapar sa gayet güzel olur, yapmazsa da bir sakıncası yoktur. Kim yemek yerken dişlerinin arasına birşey kaçarsa ağzından onu atsın, diline bula şanı ise yutsun. Bunu yapan kimse güzel yap mış olur, yapmazsa bİr sakıncası yoktur. Kim büyük abdeste çıkarsa kendisini gizlesin, gizle necek bir yer veya bir şey bulamazsa, kum ve ya taş yığını yapıp arkasını ona çevirsin. Çün kü şeytan. Ademoğullannm makadlarıyla oy nar. Kim böyle yaparsa güzel yapmış olur, yap mazsa da bir sakıncası yoktur." [Ebû Dâvud]
470-îbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, def-i hacet için (bazen) tâ Mağmes'e giderdi."
Nâfı der ki: "Mağmes, Mekke'den iki mil uzaklıktadır."
lEbû Ya'lâ, Taberânî, el-Mu'cemu't-Kebîr ve Mu' cemu' l-Evsat'ta.]
471-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, evi için nasıl hazırhk yapıyorsa, idrar yapmak için de Öyle hazırlık yapardı." [Taberânî el-Mu'cemu'l-Evsat'ia. İsnadında Yahya b. Ubeyd b. Vahy'in babasından rivayeti vardır.]
472-Surâka b. Mâlik radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana şunu şunu öğretti..." Böyle anlatırken adamın bİri alaylı bir ifadeyle: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (nasıl) def-i ha cette bulunacağınızı Öğretmedi mi?" diye sordu.
"Evet; O'nu hakla Peygamber olarak gön derene yemin ederim ki, bize (o işİ yaparken) sol ayağımıza yaslanmamızı, sağ ayağımızı dikmemizi emretti" dedi. [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de]
473-Ebû Umâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"idrardan sakının! Çünkü kabirde kutun İlk hesaba çekileceği jey odur."

[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehîr'de.]
474-Vâsİle b. el-Eska' radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bîriniz 'su döktüm' demesin; 'idrarımı yapıyorum' desin."
[Taberânî, el-Mu' cemu' l-Kehîr'de zuyıfhir isnâdla.J
475-Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, belâya çıktığı zaman yüzüğünü çıkartırdı." [Tirmizî ve Nesâî.)
476-Enes radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, helaya girdiği zaman yüzüğünü çıkartıp bıra kırdı." [Ebû Dâvud]
477-Enes radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, helaya girdiği zaman şöyle derdi: "Allahüm-me innî eûzü bike mine'l-kubsi ve'l-habâis (=AllahımI erkek şeytanlardan da dişi şeytan lardan da Sana sığınırım)."
-^VS-Diğer bir rivayet: "Helaya girmek is tediğinde.."
479-Dİğer rivayet: "Kenefe girdiğinde.." [Muvattâ hariç. Allı hadis imamı.]
480-Ebû Dâvud, Zeyd b. Erkam'dan: "He lalar şeytanların hazır bulundukları yerlerdir. Biriniz helaya gireceği zaman, şöyle desin: «Eûzü billahi mine'l-hubsi ve'l-habâis (=Er-kek ve dişi şeytanlardan Allah'a sığınırım)»."
481-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, heladan çıktığı zaman: «Ğufrâneke! (=Beni bağışla!)» derdi." [Tirmîzî ve Ebû Dâvud.]
482-Ebû Zer radiyallahu anh'dan: Heladan çıktığı zaman şöyle derdi: "el-Hamdu liUahi'llezî ezhebe anniye'l-ezâ ve âfânî (-Benden sıkıntıyı gideren ve bana afi yet veren Allah'a hamd olsun!}" [Rezîn]
483-Diğer bir rivayette: "el-Hamdu liUa hi'llezî ahrece annî ezâhu ve ebkâ fi menfeati-hî (~Hamd, benden sıkıntısını giderip, yararı nı bende bırakan Allah'a mahsustur)." [Rezîn]
484-Ali radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz helaya girdiğinde, cinlerin gözle ri ile Ademoğullannın avretleri arasındaki perde, «Bismillah (=Allah'ın adıyla!)» deme-SİdÎr." [TÎrmizî]

İSTİNCÂ (TAHARETLENME)

485-Selmân radiyallahu anh'dan: Ona denildi ki:- "Peygamberiniz size her şeyi öğretti; hatta def-i hacetin bile nasıl yapı lacağını öğretti (öyle mi?)"

"Evet; def-i hacette ya da küçük abdest bozarken, kıbleye karşı durmamızı yasakladı; sağ el ile taharetlenmeyi, üç taştan az taşla ya da hayvan derisi veya kemikle taharetlenme mizi de haram kıldı" dedi.
486-Bir rivayette: "Bunu ona (Selmân'a) soranlar müşriklerdi." [Müsiim ve Sünen ashabı.]
487-Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: (Allah ResiâÎü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz küçük abdest bozduğunda, uzvunu sağ eliyle tutmasın, sağ eliyle taharet lenmesin. (Su içerken) kabın içinde soluma sın." [Buhârî, Müslim ve Sünen ashabı.]
488-Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sağ eli, temizlik ve yemek içindi. Sol eli İse he la ve sıkıntı veren herşey içindi." [Ebû Davudi
489-Osmân radiyallahu anh'dan: "Müslüman olup Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e biat ettiğim günden beri, sağ elimle uzvuma dokunmadım." Bu söz, sağ eliyle taharetlenmemesiyle yorumlanmış tır. [Rezîn]
490 Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem def-i hacete çıktığı zaman, ben ve bizden (En-sâr'dan) bir çocuk, beraberimizde su ibriği bulunduğu halde O'nu izlerdik." Yani onunla (suyla) tahâretlenirdi. [Buhârî ve MüsHm. Ebû Dâvud ve Nesâî'nİn de benzeri rivayetleri mevcuttur.]
491-Ayrıca o ikisinin (Ebû Dâvud ve Ne sâî'nİn) Ebû Hureyre'den şu rivayetleri de vardır:
"Helaya çıktığı zaman, O'na su kabı veya testi içinde su getirirdim. Onunla tahâretlenir di. Sonra elini yere sürerdi. Sonra başka bir kap getirirdim, ondaki su ile abdest alırdı."
492-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cibril aleyhisselâm bana gelip şöyle de di: "Ey Muhammed, abdest aldığın zaman (üzerine) su serp!" [Tirmizî]
493-Süfyân b. el-Hakem veya el-Hakem b. Süfyân radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, idrarını yaptığı zaman abdest alır, sonra üzeri ne su serperdi." [Ebû Dâvud]
494-Nesâî'nİn rivayetinde: "Abdesl aldığı zaman, bir avuç su ahr ve: "İ§te böyle yapa caksınız" buyururdu. (Râvi) Şu'be, onu (su yu) avret mahalline serptiği şeklinde açıkla mıştır."
495-Mâlik, Abdurrahman b. Ubeydil-lah'dan:
O, Ömer'in (kazâ-i hacetten sonra) abdest aldığı sudan pantolununun altma su

serptiğini işitmiş.
496-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem idrannı yaptı. Ömer arkasında bir su testisi ile durdu. "Bu nedir ey Ömer?" diye sorunca; "Abdest alman için su" dedi.
Şöyle buyurdu: "Her küçük abdest bozdu ğumda abdest almakla emrolunmadım; eğer bunu yaparsam, sünnet olur." fEbû Dâvud]
497-Enes radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Kubâ ahâlisine; "Allah sizi temizliğinizle öv dü, nedir o temizliğiniz?" diye sorunca, şöyle dediler: "Biz taharetlenirken hem taşla, hem de suyla (ikisi ile birlikte) taharetleniriz." [Rezîn]
49S-Ahmed ve Taberânî leyyin bir İsnâdla Uveymir'den:
(Kubâ ahâlisi) dediler ki: "Ey Allah Resu lü! Biz bir şey bilmiyorduk; ancak yahudi komşularımız vardı; onlar büyük abdeste çık tıklarında makadlarmı su ile yıkarlardı. Biz de makatlarımızı onlar gibi yıkadık."
499-Ahmed, Muhammed b. AbdiUah b. Selâm'dan leyyin bir isnâdla: "Kubâ ahâlisi dedi ki: "Ey Allah Resulü! Bİz bunu yani su ile taharetlenmeyi bizdeki Tevrat'la yazılı görüyoruz."
500-Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz def-i hacete çıktığı zaman, üç ta ne taşla gitsin ve onlarla istincâ etsin, bu ye ter." lEbû Dâvud ve Nesâî.]
501-Sehl b. Sa'd radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e; "İstitâbe'nin ne olduğunu sordular. Şöyle bu yurdu:
"İkisi safhateyn (makadın iki yanı), öbürü de meşrebe (dışkının çıkış yeri) içİn olmak üzere silinmek için üç taş bulamaz mı?" [Tabe rânî, el-Mu' cemu' l-Kebîr'de.]
502-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem def-i hacete çıktı, kendisine üç taş getirmemi söyledi. İki taş bulabildim; üçüncüsünü ara dım, bulamadım. Onun yerine bir hayvan ter si (tezek) alıp getirdim. İki taşı aldı, tezeği bı raktı. Şöyle buyurdu:
"Bu pistir (rik)." (Buhârî ve TİrmİzÎ.] Nesâî'de "Riks, cinlerin yemeğidir" şek linde bir açıklama yer almıştır.
503-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Tezek ve kemikle taharetlenmeyin! Çün kü bunlar, cin kardeşlerinizin azığıdır." (TİrmİzÎ ve Nesâî.]
504-Ebû Davud'un rivayeti: Cin heyeti, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem'e geldiklerinde dediler ki: "Ey Allah Resulü! Ümmetini, kemik, tezek veya kömür ile taha-
retlenmekten menet! Çünkü Allah bizim rız kımızı onlarda kıldı." Bunun üzerine Pey gamber sallallahu aleyhi ve sellem bizi bun dan alıkoydu.
505-Rezm, Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Nusaybin cinlerinden bir heyet, benden azık istediler: sakın kemikle ve tezekle taha retlenmeyin. Çünkü onlar, cİn kardeşlerinizin yemekleridir."
"Bunlar cinlere ne fayda sağlayabilirler ki?" diye sorduklannda, şöyle buyurdu: "Bul dukları kemik üzerinde behemehal biraz et bulurlar; buldukları tezek içinde de mutlaka bir tat bulurlar."
506-Ebû Dâvûd ve Nesâî, Ruvayfî'den uzun olarak rivayet ettiler:
"Kim sakatına kıvırcık bir §ekil verirse; atın boynuna tel takarsa; ya da bir hayvan te zeği ya da kemikle taharetlenirse, hiç şüphe yok ki Muhammed ondan uzaktır."
507-Ömer radiyallahu anh'dan: Küçük abdestini bozdu ve uzvunu toprak la sildi. Sonra bize dönüp, şöyle dedi: "Bize böyle öğretildi."
(Tabcrânî, el-Mtı'cemu'l-Evsat'ta zaytfbiT senedle.]
508-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"On şey fıtrattan (peygamberlerin âdetle-rinden)dır: Bıyık kısaltmak, sakal uzatmak, misvak kullanmak, burnuna su çekmek, tır nakları kesmek, parmak boğumlarını yıka mak, koltuk altını iraş etmek, etek traşı olmak ve intikâsu'l-mâ." Mus'ab b. Şeybe der ki: "Onuncusunu unuttum. Herhalde ağzına dolu dolu su vermek olacak."
Vekî' der ki: "İntikâsu'l-mâ demek, istin câ yani büyük abdestten su ile temizlenmek demektir." (Müslim ve Sünen-i Erba'a.]

ABDEST'İN fazileti
509-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Size, Allah'ın hataları sildiği ve derece leri yükselttiği şeyi göstereyim mi?"
"Evet ey Allah Resulü!" dediler; şöyle buyurdu:
"Zor da olsa abdesti usûlüne uygun gayet güzel almak, mescide (giden) adımları sıklaştırmak, namazdan sonra (bîr sonraki) namaz(ı) beklemek. Bu (bekleyiş, tıpkı mücâ hidin) nöbet bekleyiş(i gihi)dir." —Bu son cümleyi üç kere söyledi—.
[Mâlik, Müsİim. Tintıizî ve Nesâî.]

510-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müslüman veya mümin kul, ahdest alıp da yüzünü yıkadığı zaman, gözüyle bakarak işlemiş olduğu her günah, su ile beraber yü zünden çıkıp gider: ya da suyun en son dam lasıyla çıkıp gider. Ellerini yıkadığı zaman, eliyle işlediği bütün günahlar su ile veya su yun en son damlasıyla birlikte çıkıp gider Ayaklarını yıkadığı zaman, ayakları ile yürü mek suretiyle işlemiş olduğu her türlü günah, su ile veya suyun en son damlasıyla birlikte çıkıp gider. Kısaca (abdestin sonunda) gü nahlardan tertemiz arınır."
[Mâlik, Tİrmizî ve aynı lafızla Müslim.]
511-Ukbe b. Âmir radiyallahu anh'dan: Develeri otlatma nöbeti bizdeydi. Nöbet bana gelmişti; akşama doğru döndüğümde, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e ayakta cemaate hitap ederken yetiştim. Şöyle buyuruyordu: "Herhangi bir müslüman (âda bına uygun) güzel bir abdest alıp da tam bİr ihlas içinde iki rek'at namaz kılarsa, cennet ona vâcib (sabit) olur." " Ne kadar güzel bİr şey bu!" dedim. Baktım ki önümde duran bi ri: "Bundan önce söylediği daha güzeldi" diyor.
Bir de baktım ki, Ömer değil mi? Allah Resulü şöyle buyurdu: "Sizden biriniz gdyet
^Hze/ ö/r abdest alıp da: "Eşhedu en lâ ila he illallâhu vahdehû lâ şerike leh, ve eşhedu enne Muhammeden abduhû ve Resûlüh (=Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına, bir olduğuna, ortağı bulunmadığına, Mu-hammed'in de O'nun kulu ve Resulü olduğu na şehadet ederim)" derse muhakkak ona cennetin sekiz kapısı açılır ve istediğinden içeriye girer."
[Müslim ve Nesâî.]
512-Ebû Dâvud'da şöyle geçmektedir: "Dedim ki: 'Vay be! Ne kadar cömertçe bir İkram bu!" Ayrıca "Abdesti gayet güzel alır sa..." sözü yanında "Sonra gözünü göğe kal dırdı" İbaresi yer almaktadır.
513-Tirmizî ise: "Kulu ve Resulü" sözün den sonra şunu ilave etti: "Allahım! Benİ çok ça tevbe edenlerden, çokça temizlenenlerden kıl"
514-Osmân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim (âdâbma riayet edip) güzelce abdest alırsa, tırnaklarının altına varıncaya dek, vü cudundan bütün günahları çıkar."
515-Dİğer bir rivayette:
"O, abdest alıp dedi ki:
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in de bu abdestim gibi abdest aldığını

gördüm.' Dedi ki: 'Kim böyle abdest alırsa tüm geçmi§ günahları bağışlanır, mescide yü rümesi ve orada namaz kılması artık onun için bir nafile (fazladan alacağı bir sevab) olur."
516-Ahmed ile Ebû Ya'lâ şunu eklediler: "Osman, abdestten sonra güldü ve arkadaşla rına dedi ki:
'Niye güldüğümü sormayacak mısınız?'
'Niye güldün ey müminlerin emin?' dedi ler; şu cevabı verdi:
'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in benim gibi abdest aldığını, abdestten sonra da güldüğünü gördüm. Buyurdu ki; 'Neden gül düğümü bana sormayacak mısınız?'
'Ey Allah Resulü neden güldün?' diye sor dular; şöyle buyurdu:
'Kul. abdest suyunu istediği zaman' ben zerini zikretti.
517-Abdul!ah es-Sunâbihî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kul abdest alırken ağzını çalkaladığın da, ağzıyla işlediği günahları çıkar; burnuna su çektiği zaman, burnundan işlediği günah lar çıkar; yüzünü yıkadığı zaman, yüzünden günahlar çıkar; hatta gözlerinin kirpiklerinin altından da günahlar çıkar. Ellerini yıkadığı zaman ellerinden günahlar çıkar. Hatta elle rinin tırnakları altından da günahlar çıkar Başını mesh ettiği zaman, başından da gü nahları çıkar, hatta kulaklarından da günah ları çıkar Ayaklarını yıkadığı zaman, ayakla rından günahları çıkar; hatta ayaklarının tır nakları altından da günahları çıkar Sonra mescide yürümesi, orada namaz kılması artık onun için (fazladan sevab kazanma) vesilesi olur." [Mâlik ve Nesaî.]
518-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim abdest üzerine abdest alırsa, Allah ona, buna karşılık on sevab yazar." [Tirmizî]
519-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim abdest alıp da: 'Sübhanekellahüm-me ve hi-hamdik. Estağfıruke ve etûbu ileyk (-Allahım! Seni hamdinle teşbih ederim. Gü nahlarımın bağışlanmasını senden dilerim ve sana tevbe ederim)' derse, bu bir kağıda yazı lır, sonra mühürlenip Arş'ın altına kaldırılır. Kıyamet gününe kadar o mühür kırılmaz." [Rezîn]
520-Taberânî'nin el-Mu'cemıı'l-Evsal'm-daki rivayeti: "Kim Kehf sûresini okursa onun için, (bulunduğu) yerden Mekke'ye ka dar olan mesafe kadar bİr nur olur. Kim so nundan on âyet okursa ve sonra Deccal çıkar sa; Deccal ona hiçbir zarar

veremez. Kim ab-dest alıp da: "Sübhanekellahümme ve hi-hamdike. Lâ İlahe illâ enle. Estağfiruke ve etûbu ileyke (=Allahım. senİ hamdinle lesbİh ederim. Senden başka hiçbir ilah yoktur. Sen den mağfiret dilerim ve sana tevbe ederim)' derse bu. bir kağıda yazdır. Sonra mühürle nir, kıyamet gününe kadar o mühür kırılmaz."
Ebu Saîd, bunu merfû (Peygamber'in sö zü) olarak nakletti.
521-Nesâî, Amelü'l-yevm ve'l-leyle adlı kitabında bu hadisi tahrîc ettikten sonra der ki: "Bu hadisin meıfû olarak rivayet edilmesi yanlıştır; doğrusu onun mevkuf (yani Ebû Sa-îd'jn sözü) olduğudur." Sonra Nesâî, bu hadi si Sevrî ile Gunder'in vasıtasıyla Şu'be kanalıyla mevziî/olarak rivayet etmiştir.
522-Ebû Umâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim (âdabına uygun) güzel abdest alır, sonra kalkıp farz namazını kılarsa, ayağıyla yürüdüğü, eliyle tuttuğu, kulakları ile dinledi ği, gözleri ile baktığı ve içinden geçirdiği bütün günahları bağışlanır."
523-Diğer bir rivayet: Denildi ki: "Ey Ebû Umâme! Hemen kalkıp namaz kılarsa onun için bu namaz nafile (fazladan) olur mu?"
"Hayır, nafile ancak Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem için söz konusudur; günahlar içinde boğulan bir kimse için nafile olur mu? Böyle bir namaz, ancak onun için bir fazilet ve ecir vesîlesi olur."
[Ahmcd ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebtr]
524-Ukbe b. Âmir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimden iki adam vardır; (örneğin) biri gece kalkıp kendi nefsini abdesile tedavi eder; düğümlü olan bu adamın elini yıkadığı vakitte bir düğümü çözülür; yüzünü yıkadığı zaman bir düğümü daha çözülür; başını mesh ettiği zaman bir düğümü daha çözülür; ayak larım yıkadığı zaman, bir düğümü daha çözü lür. Sonra Allah Teâla şöyle buyurur: 'Kulu ma bakın kendini ne güzel tedavi ediyor! Bu kulum benden ne isterse veririm!"
[Ahmed ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de.]

ABDESTİN ALINIŞ ŞEKLİ
525-(Ali radiyallahu anh'dan.) Abdu Hayr anlatıyor: Ali bize geldi, na maz kılmıştı; bizden abdest suyu İstedi. "Na maz kıldığı halde abdest suyunu ne yapacak? Galiba bize abdestin nasıl almacağını öğrete cek" (dedik). İçi su ile dolu bir kap, bir de le ğen getirildi. Kaptan sağ eline biraz su boşaltıp ellerini üç kez yıkadı. Sonra ağzına üç kere su verip yıkadı, sonra burnuna üç kere su çekip

yıkadı. Su aldığı avucu ile sümkürdü. Sonra yüzünü de üç kere yıkadı. Sonra sağ kolunu üç kere yıkadı, sol kolunu da üç kere yıkadı. Son ra elini tekrar kaba uzatıp başını bir kere mesh etti. Sonra sağ ayağını üç kere, sol ayağını da üç kere yıkadı. Sonra dedi ki: "Kim Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem'in abdestini bilmek isterse, işte bu O'nun abdestİdir."

526-Onun rivayetlerinden: "Kabı sağ eli ne alıp sol eline döktü ve ellerini üç kere yı kadı..." Benzerini zikretti.

527-Rivayetlerindendir: "Sonra tek su ile ağzına su verip yıkadı, burnuna da su çekip yıkadı."

528-Diğer rivayet; "İbn Abbâs radiyallahu anh, Alî'nin yanına gİrdi; su dökülmüş bit mişti. Onun gibi o da abdest suyu istedi." Ay rıca bu rivayette şu ibare geçmektedir:

"Ağzına su verip yıkadı, burnuna su çekip yıkadı. Sonra su kabına iki elini birden sokup iki avuç su alıp yüzüne vurdu, sonra iki baş parmağını kulaklarma yakın bir yerden aşağı doğru çekti. İkinci ve üçüncüsünü de böyle yaptı (yani yüzünü üç kere yıkadı). Sonra sağ eliyle bir avuç su aldı, ahn saçına döktü. Onu yüzüne doğru akmasına fırsat vermesi için öyle bırakıverdi. Sonra kollarını dirseklere kadar üç kere yıkadı. Sonra başmı ve kulakla-rınm arkasını meshetti. Sonra ellerini tekrar kaba sokup bir avuç su aldı. Terlik bulunan ayağına döküp yıkadı. Sonra öteki ayağını da yıkadı."

(Abdullah el-Havlânî der ki: İbn Ab-bâs'a) dedim ki: "Ayakları terlikli olduğu halde mi?" "Evet terlikleri giyinikken: üç kere!" dedi.

[Tirmizî bu rivayetin zayıf olduğunu söyledi.!

529-Rivayetlerden birisi de Hüseyin'(in babası Hz. Ali')dendir; onun rivayetinde şöy le geçer:

"(Ali) sonra abdest suyunun artığını ayak ta içti." Ben hayret edince, beni gördü ve şöy le dedi: "Hayret etme! Baban (deden) Pey gamber sallallahu aleyhi ve sellem'in böyle yaptığını gördüm.

530-Rivayetlerden birisi de şudur: "Tek avuç su ile (üç kere) hem ağzını yıkadı, hem de burnuna su çekip yıkadı." [Sünen ashabı.]

531-(Osman radiyallahu anh'dan) Humrân der ki: (Osman,) bir kap su getirt ti. Sudan üç kere avuçlanna boşaltıp ellerini yıkadı. Sonra sağ eliyle kaptan su alıp üç ke re ağzını yıkadı. Üç kere de burnuna çekip yı kadı. Üç kere yüzünü yıkadı, üçer kere kolla rını dirseklerine kadar yıkadı. Sonra başını mesh etti; sonra ayaklarını üçer kere topukla rına kadar yıkadı. Sonra şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in böyle abdest aldığını gördüm. Abdestini bitirdikten sonra şöyle buyurmuştu:

"Kim benim hu abdestim gİbi abdest alıp da, içinden (dünyevî) herhangi bir günah ge-çİrmeyerek iki rek'at namaz kılarsa, geçmiş günahları bağışlanır." iBuhârî ve Müslim.]
532-Ebû Davud'un da aynı rivayeti var dır; ancak onda şu ibare geçmektedir: "Başını üç kere mesh etli."
533-Onun diğer rivayeti: "Üç kere ağzına su alıp yıkadı, üç kere de burnuna su çekip yı kadı."
534-Diğer rivayet: "Sağ eliyle sol eline su boşalttı, sonra bileklerine kadar yıkadı." Nesâî'nin de benzeri rivayeti vardır.
535-Alt! hadis imamının, Abdullah b. Zeyd b. Âsim el-Ensârî'den de buna benzer rivayetleri vardır ki, onda şöyle geçmektedir:
"Başım mesh ettiğinde ellerini, başının ön kısmından başlayarak öne ve arkaya doğru çekti. Yani başının önünden başlayıp ense kıs mına kadar ellerini çekti. Sonra ellerini geri çekip tâ başladığı yere kadar götürdü."
536-Diğer rivayet: "İkişer kere abdest aldı (yani azalarını ikişer defa yıkayarak abdest aldı)."
537-Diğer bir rivayet: "Tek avuçla ağzına su aldı ve burnuna su çekip üçer kere yıkadı."
538-Diğer rivayet: "Başını ellerinden ar tan su ile mesh etti."
539-Diğer rivayet: "Ellerinin artığından ayrı bir su İle mesh etti."
(Bu ibare hakkında) Tirmizî "Doğru olan da budur" dedi.
540-Diğer rivayet: "Yüzünü üç kere. elle rini iki kere, ayaklanm iki kere yıkadı, başını da iki kere mesh etti."
541-Ebû Dâvud, el-Mikdâm b. Ma'dî Kerb'den benzerini rivayet etti. Ayrıca onda şöyle geçmektedir: "Kulaklarının iç ve dışlarını mesh etti; parmaklarını kulak deliğine soktu."
542-Nesâî'nin Ebû Abdillah Salim Sebe-lân'dan yaptığı rivayete göre Âişe radiyailahu anhâ, ona Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in nasd abdest aldığını gösterdi kİ, onda şöyle geçmektedir: "Başım tam arkasına ka dar bir kere mesh etti. Sonra elini (önce) ku laklarına, sonra da yanaklarına değdirdi."
Salim der ki: "Ben ÂİŞe'ye mukâteb (an-laşmah köle) olarak geldim. Karşımda oturur, benimle konuşurdu (benden gizlenmezdi). Bir gün kendisine şöyle dedim: "Bana bereketle dua et!"
"Ne oldu ki?" diye sorunca, "Beni Allah azat etti!" dedim.
Şöyle dedi: "Allah bunu senin hakkında mübarek kılsın!" Sonra perdeyi indirdi, o günden sonra onu bir daha göremedim.
543-İbn Amr b. el-Âs radiyailahu anh'-dan:

Bir bedevi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip abdestin nasıl alınacağını
sordu. Ona abdestin nasıl alınacağını üçer kere yıkamak suretiyle gösterdi; sonra şöyle buyurdu: "İ§ie abdest böyledir, kim bundan fazla yaparsa haddi a§mış, haksızlık etmiş olur."
[Ebu Dâvud ve aynı lafızla Nesâî.]
544-İbn Abbâs radiyailahu anh'dan: Dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem azalarını birer kere yıkayarak ab dest aldı. Buna bir şey ilave etmedi."
[Buhârî]
545-Ebû Davud'un rivayeti: İbn Abbâs ra diyailahu anh dedi ki: "Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem'in nasıl abdest aldığını si ze göstermemi ister misiniz?" Su bulunan bir kap getirtti. Sağ eliyle bir avuç su alıp ağzını yıkadı. Sonra burnuna su çekip yıkadı. Sonra yine su aldı ve ellerini bir araya getirip yüzü nü yıkadı. Sonra bir kere daha su alıp sağ ko lunu yıkadı, sonra bir kere daha su alıp sol ko lunu yıkadı. Sonra biraz su alıp elini silkti ve başını o su ile mesh etti. Kulağını da mesh et ti. Sonra bir avuç su ahp terlikli sağ ayağına döktü, sonra bir elini ayağın üstüne sürdü, di ğerini ise terliğin içine sürdü. Sonra sol aya ğına da aynısını yaptı.
[Nesâî de bunun benzerini rivayet etti.]
546-Ebû Dâvud ve Tirmizî, Rubeyyi' bn. Muavviz'den:
"Avuçlarını üç kere yıkadı. Yüzünü üç kere yıkadı, ağzına bir kere su alıp yıkadı, burnuna da bir kere su çekip yıkadı. Sonra koUarmı üçer kere yıkadı. Sonra başının ar kasını ve önünü iki kere mesh etti. İki kula ğını da içi ve dışı ile mesh etti. Ayaklarını üçer kez yıkadı."
547-Diğer rivayet: "Başmın tümünü, sa-çm üstünden başlayarak bittiği ve uzandığı her yere elini sürerek, saçın şeklini bozmaya rak meshetti."
548-Diğer rivayet: "Başını meshetti, son ra başın öne gelen kısmı ile arkaya gelen kıs-mmı, şakaklarını ve kulaklarını birer kere
meshetti."
549-Bir diğer rivayet: "Başını elinde bulu nan artık su ile mesh etti."
550-Ebû Dâvud, Talha b. Musarrif in de desinden:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'i başını önünden arkasına kadar meshet-tiğini ve elini kulaklarının altından çıkardığı nı görmüş."
Müsedded dedi ki: "Ben bu hadisi Yah ya'ya anlattım, kabul etmedi."
551-Onun (Ebû Davud'un) ve TırmİzÎ'nin Ebû Umâme'den rivayetleri:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ab-dest aldı ve dedi ki: "Kulaklar da baştan sa yılır."

Hammâd der ki: "Kulaklar da baştan sayı lır" sözü, Ebû Umâme'nin mi, yoksa Peygam ber sallallahu aleyhi ve sellem'in mi sözü ol duğunu bilemiyorum."
552-Enes radiyallahu anh'dan: O, abdest aldı, ayaklarında bir tırnak ka dar kuru bir yer bıraktı. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona: "Dön, ahdesîini güzel al!" buyurdu. lEbû Dâvud]
553-Müslim benzerini Câbİr radiyallahu anh'dan nakletti.
554-Ayrıca Ebû Dâvud Hâlid b. Ma'dân'-dan, o da sahâbe'den birinden rivayet etti; "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir adamı namaz kılarken gördü: Ayağının üstün de bir dirhem mikdan yerini kuru görünce, hem abdesti, hem de namazı iade etmesini emretti."
555-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh' dan:
Yaptığımız yolculuklann birinde. Pey gamber sallallahu aleyhi ve sellem bizden bi raz geri kaldı. Bize yetiştiğinde namaz yak laşmıştı. Biz hemen abdest almaya ve acele den ayaklanmızı mesh etmeye koyulduk. Bu nun üzerine avazının çıknğı kadar şöyle çıkış tı: "Yanacak topukların vay haline!" Bunu iki kere veya üç kere söyledi.
[Buhâri ve Müslim)
556-Ebû Dâvud ve Nesâî'nin rivayetinde ise sonunda: "Ahdestinizi İyi alın!" dediği kaydedilmektedir.
557-Tirmizî de Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan benzerini rivayet etti; lafzı şöyledir:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'den şöyle rivayet edilmiştir: "Atehten yana, topukların ve ayak ayalarının vay ha line!"
558-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve seliem cünüplükten yıkandı. Su değmemiş kuru bir yer gördü. Saçının örgüsünden tutup bir kıs-mını(n suyunu) o kuru yere sıktı." [ibn Mâce]
559-Câbir radiyallahu anh'dan:
Ona, sarık üzerine mesh etme hususunda bir sual soruldu; "Hayır, saça su değmedikçe olmaz" cevabını verdi. [Mâlik]
560-Sevbân radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seliem, bir müfreze gönderdi. Askerler üşümüştü. Döndüklerinde onlara sarık ve mestlerinin üstlerine mesh etmelerini emretti." [Ebû Dâvudj
561~Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i abdest alırken gördüm; başında Kıtrî (çizgili kırmızı) bİr sarık vardı, elini sangını altından sokup, sarığı hiç çözmeden başının ön kısmı nı mesh etti." [Ebû Dâvudj
562-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve seliem,

(abdest uzuvlarını) ikişer kere yıkayarak ab dest aldı." [EbO Dâvud ve Tirmizî.J
563-Onun (Tirmizî'nin) Câbir radiyallahu anh'dan yaptığı rivayet:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in azalarını birer kere yıkayarak, ikişer kere yıkayarak, üçer defa yıkayarak abdest (aldığı) olmuştur."
564-Nesâî, Abdullah b. Zeyd'den: "İkişer kere yıkayarak abdest alıp: 'Bu, nur üstüne nurdur' demiştir."
565-Rezîn, Osman radiyallahu anh'dan: 'Üçer kere (yıkayarak) abdest aldı. Ve şöyle buyurdu:
"l§le bu abdestim, benden önceki pey gamberlerin ve İbrahim'in abdestidir."
J66-Nimrân b. Harise radiyallahu anhu-mâ'dan, o da babasından:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seliem buyurdu:)
"Baş(ı meshetmek) için su kullanın!"
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehtr'dc leyyin bir isnâd-la.]
567-Abbâd b. Temîm, babasından radiyal lahu anh:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i gördüm; abdest alıyor, ayaklarını su ile mesh
ediyordu." [Taberânî, el'Mucemul-Evsat'la.]
568-Abdullah b. Bedr radiyallahu anh' dan:
"Kur'ân mesh (emri) ile nazil oldu. Buna karşılık Peygamber sallallahu aleyhi ve sel iem bize ayaklarımızı yıkamamızı emretti ve biz de yıkadık."
[Taberânî, el-Mu' cemu' !-Kehîr'de zayıf bir isnâdla.]
569-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Ayetin başında geçen) "(Ayaklan) yıka mak" lafzı, "Topuklara kadar ayaklarınızı" (Mâide 6) lafzına da yöneliktir."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'âc]

PARMAKLARI SOKUP OVALAMAK (HİLÂLLEMEK), MİSVAK VE ELLERİ YIKAMAK

570-Ebû Eyyûb radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimden, abdest ve yemekte tahlil yapanlara (parmaklarını hilâlleyenlere) ne mutlu!" [Ahmed ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehİr'de zayıf bir isnâdla.]
571-Yine Taberânî'nin eUMu cemu l-Ke-/jfr'inde şöyle geçer: Dediler ki: "Tahlil ya panlar ne demek?" Şöyle buyurdu:
"Tahlil, (abdestte) ağzını yıkarken elİnİ sokarak iyice ovalamak. Burnuna su çekerken parmağını sokup iyice temizlemek. Parmakla rın arasını da iyice ovmaktır. Yemekteki tahli le gelince: Yemek yedikten sonra dişlerinin arasında bulunan yemekleri çıkarmadan na maza duran ki§iyi görmek kadar meleklerin

hoşlanmadıkları bîr şey yoktur!"
572-EbuM-Derdâ radiyallahu anh'dan;
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, abdest aldı. Abdest suyunun artığıyla sakahnı parmaklarını sokarak güzelce ovaladı. Başını da kollarının artığı olan su ile meshetti."
[Taberânî, el'Mu'cemu'I-Kebir'de leyyin bir isnâdİa.]
573-Osmân radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sakalını hilâllerdi." [Tirmizî]
574-Ebû Dâvud, Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem abdest alırken, bİr avuç su ahp çenesinin altı na sokar ve onunla sakalını İyİce oğuşturur ve şöyle derdi: "İşte Rabbim bana böyle yapma mı emretti."
575-Bezzâr ve el-Mu'cemu'l-Kebîr'inde Taberânî zayıf bir isnâdla Ebû Vâil'den ben zerini rivayet ettiler. Onda şöyle geçmektedir:
"O, yüzünü yıkarken sakalını İyice oğuş-turdu. Kulaklarının içini, boynunu, sakalının içini başından artan su ile meshetti. Kollarını dirseğe kadar yıkadı. Ayak pannaklarınm ara sını iyice oğuşlurdu. Suyu tâ topuklara kadar götürdü (yani topuklarla beraber yıkadı). Su-
yu topuğa kadar ulaştırdı. Sonra sağ eliyle bir avuç su alıp başına koydu, başının etrafından akıncaya kadar (bekledi). Sonra şöyle buyur du: "İşte tam abdest budur."
576-Vasile radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim parmaklarının içini su ile oğuştur-mazsa. kıyamet günü Allah onu ateşle oğuştu rur." [Taberânî, e!-Mu' cemu' l-Kebİr'âc zayıf bir isnâdla.]
577-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Ya parmakların içini su İle oğuş-turursunuz, ya da (kıyamette) ateşle oğuştu-rursunuz!" (Taberânî. el-Mu'cemu'l-Evsat'ta]
578-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Abdest aldığında, el ve ayak parmakları nı iyice Oğuştur!" [Tırmizi]
579-Onun (Tirmizî) ve Nesâî'nin, ayrıca Lakît b. Sabre'den yaptıkları bir rivayet: Dedim ki: "Ey Allah Resulü, bana abdesti anlat!" Şöyle buyurdu:
"Abdesti İyi al, parmakların arasım gü zelce oğuştur, burnuna su verdiğin zaman, oruçlu değilsen, iyice verip yıka.'"
580-Ebû Hureyre radiyaİiahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetime sıkıntı vermeyecek olsaydım, onlara misvak kullanmalarını

emrederdim."
[Kütüb-i sitte]
581-Bir başka rivayette: "Her namazla birlikte" diye geçer.
582-Ahmed'ın lafzı: "Ümmetime sıkıntı vermeyecek olsaydım; her namaz için (abdest-li olsa bile) abdesti emrederdim. Her abdestte de misvak kullanmalarını emrederdim."
583-Tirmizî, Zeyd b. Hâlid radiyaİiahu anh'dan:
O, mescidde olduğu zaman, misvakı, kâti bin kalemi gibi kulağının üzerinde bulundu rurdu. Onu kullanmadan namaza durmazdı, sonra tekrar kulağının üstüne koyardı.
584-Ebû Dâvud, Enes radiyaİiahu anh' dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, gece veya gündüz uyandığmda, abdest alma dan önce mutlaka misvak kullanırdı."
5S5-Ebû Dâvud, Müslim ve Nesâî Şurayh b. Hânî'den, dedi kİ:
Âişe'ye sordum: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem evine girdiğinde ilk önce ne yapardı?" "Misvak kullanırdı" dedi.
586-Nesâî, Âişe radiyaİiahu anhâ'dan;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Misvak ağzı temizler, Rabbin hoşnutlu ğuna vesile olur."
587-Bunu Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr ve eZ-fivj'a^'ında İbn Abbâs radiyaİiahu anh' dan zayıf bir isnâdla nakledip şu ilâveyi zik retti: "Gözlere de ciladır."
588-Buhârî, Ebû Musa'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim, ağzını misvaklıyordu, 'ûu uû' diyor du, misvak ağzındaydı, sanki kusacak gibi idi."
589-Ebû Davud'un rivayeti: "Onun yanı na ağzını misvaklarken girdim. Misvak dili nin bir tarafındaydı. 'Ah, ah!' diyordu; yani kusacak gibi idi."
590-Nesâî'nin lafzı: O, "â â" diyordu.
591-Enes radiyaİiahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Misvak hakkında size çok şey söyledim!" [Buhârî ve Nesâî.]
592-Nesâî'nin başka rivayeti: "Misvak hakkında hana çok §ey söylettiniz."
593-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, mis vak kullanıyordu. Yanında biri diğerinden (yaş ça) büyük iki adam vardı. Derken misvakm bü yük olana verilmesi hususunda ona: "Arlan mis vakı en büyüğüne ver!" diye vahiy geldi.
(Âişe) dedi ki: "Misvak kullanırdı, sonra yıkamam için onu bana verirdi. Ben de onunla (bereketini umarak) ağzımı fırçalardım, sonra yıkayıp O'na geri

verirdim." [Ebû Dâvud]
594-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Misvaklı namazın, misvaksız namaza üs tünlüğü yetmiş namaz sevabı gibidir."
[Ahmcd. Ebû Ya'İâ ve Bezzâr.]
595-Alî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kul, misvak kullanıp namaza durduğu za man, melek arkasına durup tilâvetini dinler. Ona yaklaşır (yahut buna benzer bir kelime söyledi). Ağzım onun ağzının üstüne koyar, ağ zından çıkan Kur'ân onun içine girer Öyleyse Kur'ân için ağızlarınızı temizleyin!" [Bezzâr]
596-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Dedim ki; "Ey Allah Resulü, kişi ağzını (misvaksız) da fırçalar mı?" "Evet!"
"Nasıl yapar?" "Parmağını ağzına sokup ovalar."
[Taberânî, el-Mu'ccmu'l-EvsuCid. zayıf hır isnâdla.]
597-Muâz radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mübarek zeytin ağacından yapılan mis vak (fırça) ne güzeldir! Ağzı temizler, di§in kir ve pasını giderir O, benim ve benden önceki peygamberlerin misvağıdır."
[Taberânî, el-Mıı'ceııuı'l-Evsal'la; isnadında Mu'al-Icl b. Muhammed vardır.]
598-Ebû Hayre es-Sabâhî radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelen heyet içindeydim; bize fırça yapmamız için misvak ağacı verdi. Dedik ki: "Ey Allah Resulü! Bizde (bu iş için) hurma çubuğu var dır; ancak biz gene de senin keramet ve lütfu-nu kabul ediyoruz." Şöyle dua etti:
"Allahım, Abdu'l-Kays' i bağışla!"
[Taberânî el-Mu' cemıı' l-Kehîr'âs daha uzun bir metinle.]
599-Ebû Umâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Misvak kullanın! Çünkü misvak ağzı te mizler, Rabbin rızâsına vesile olur. Cibril, ba na ne zaman geldiyse, mutlaka mİsvağı tavsi ye etmiştir. O kadar ki misvağın bana ve üm metime farz kılınacağından endişe ettim.
Eğer onun ümmetime zor geleceğini bil-meseydim, onu farz kılardım. Artık o kadar sık misvak kullanıyorum ki, ağzımın ön tarafını harab edebileceğimden korkuyorum." [İbn Mâ-ce. zayıf bir isnâdla.]
600-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Sizden biri uykudan uyandığı zaman, üç
kere yıkamadan elini su kabına daldırmasın!
Çünkü elinin nerede gecelediğini bilmez."
[Kütüb-i sine.]
601-Ebû Davud'un bir rivayetinde: "Eli nin nerede gecelediğini yahut elinin nerede dolaştığını bilemez."

BURUNA DOLU DOLU SU VERMEK, SUMKÜRMEK, ABDESTİ İYİ ALMAK VE DİĞER BAHİSLER

602-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve selİem buyurdu:)
"Her abdest alan iyice sümkürsün. Kim taşla taharetlenirse, teklesin (yanİ bir, üç, beş gibi tek sayıda taş kullansın)."
[Kütüb-i sİUe, Tirmİzî hariç.)
603-Müslim'in diğer rivayeti: "Sizden biri abdest aldığı zaman, burnunun iki deliği ne dolu dolu su çeksin, sonra sümkürsün."
Ö04-Nesâî: "Sizden biri uykudan kalktığı zaman, abdest alsın ve sümkürsün. Çünkü şeytan, onun genzinde geceler."
605-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"iki veya üç kere iyice sümkürün!" [Ebû Dâvud.]
606-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetim kıyamet gününde (abdestİn izi olarak) yüzleri ve kolları parlak bir vaziyette çağrılacaktır. Öyleyse kimin parlaklığım çoğalt ma imkânı varsa çoğaltsın!" [Buhârî ve Müslim.]
607-Diğer rivayet:
Nuaym b. el-Cebr der ki: Ebû Hureyre'yi abdest alırken gördüm:
Abdest alırken yüzünü yıkadı; abdesti mü kemmel aldı. Sonra sağ elini bileğine kadar yı kadı. Sonra sol eüni bileğine kadar yıkadı. Sonra başını mesh etti, sonra sağ ayağını bal dırına kadar yıkadı. Sonra sol ayağını da baldı rına kadar yıkadı. Sonra dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve seilem'i böyle abdest alır ken gördüm. Ve sallallahu aleyhi ve .sellem şöyle buyurmuştu: "Kıyamet gününde yüzü ve kolları, abdesti iyi almaktan ötürü, nur içinde olacaksınız. Kimin gücü yeterse, bu nur ve parlaklığım uzatsın ve çoğaltsın."

608-Diğer bir rivayet: "O (Nuaym), Ebû Hureyre'yi abdest alırken görmüş; şöyle yap mış: Yüzünü yıkamış, kollarını da neredeyse omuzlarına varacak derecede yıkamış. Ayakla rını da neredeyse baldırlarına varacak kadar yı kamış." Devamını benzer şekilde rivayet etti.
609-Müslim. Ebû Hâzım'dan, dedi ki: Ebû Hureyre namaz için abdest alırken ar-kasındaydım; eliyle kollannı yıkarken nere-dey.se koltuğuna kadar uzanıyordu. Dedim ki:
"Ey Ebû Hureyre! Bu nasıl bir abdest?" Ce vap verdi: "Siz burada mıydınız? Ey Ferrûh oğulları! Burada olduğunuzu bilseydim ab-desti bu şekilde almazdım. Dostum sallallahu aleyhi ve sellem'den duydum: "Bir mü'minin âhiretteki süsü, abdest alırken suyun ulanaca ğı yere kadar ulaşacaktır."
["Ey Ferrûh oğulları!" kısmı hariç, Nesâî de aynısı nı rivayet etmiştin]
610-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Vallahi Alkh Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, diğer insanlar dışında bizi yalnız üç şeyle mahsus kılmıştır: Abdesti çok iyi alma yı, sadaka ve zekat ahp yememeyi ve merkep leri atların üzerine aşırmamayı emretti." [Nesât
ve Tirmizî.]
61Î-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip "isbâğu'1-vudû' (=abdesti gü zel almak) ne demektir?" diye sordu. Namaz vakti gelinceye dek ona cevap vermeden sus tu. Namaz vakti gelince su getirtti ve ellerini yıkadı. Ağzına dolu dolu su verip yıkadı, bur nuna da dolu dolu su çekip yıkadı, sümküre-rek İçİndekini çıkardı. Üç kere yüzünü yıkadı, üç kere de ellerini (kollarını) yıkadı. Başını mesh etti; ayaklarını da üçer kere yıkadı.
Sonra entarisinin altına su serpti. Ardın dan şöyle buyurdu:
"İşte isbâğu'l-vudû' (=güzel abdest al mak), budur." [Ebû Ya'lâ ve Bezzâr.]
612-Muâviye b. Kurre, babasından, o da dedesinden:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, azalarını birer kere yıkayarak abdest alıp şöy le buyurdu: "İşte bu bir abdest şeklidir ki Al lah ancak bununla namazı kabul eder." Son ra ikişer kere yıkayarak abdest aldı ve şöyle dedi: "İşte isbâğu'l-vudû' (=mükemmel ab dest) budur ki bu benim ve Allah dostu olan İbrahim'in abdestidir."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ia leyyin bir isnâdla ve uzunca bir metinle,]
613-Enes radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bir sâ' (3.**328** İt) ile beş müd (yaklaşık 4.15 İt) arasındaki su ile yıkanırdı; bir müd (0.**832** İt) İle de abdest alırdı."
614-Diğer bir rivayet: "Beş mekkûk (su tası) İle yıkanırdı; bir mekkûk ile de

abdest alırdı." [Buhârî, Müslim, Nesâî ve Tirmizî.]
615-Onun (Tirmizî'nin) başka bir rivayeti: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Abdestîe iki rıtü (0.**832** it) su yeler."
616-Ebû Dâvud: "O, iki rıtıl (yaklaşık 1.64 it) bir kapdaki su ile abdest alu-dı; bir sâ' (3.**328** İt) su ile de yıkanırdı."
617-Onun (Ebû Davud'un) ve Nesâî'nin ÜmmÜ Umâre'den yaptıkları rivayet: "Pey gamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir müddün (**832** gr) üçte ikisi kadar su ile abdest aldı."
618-er-Rebî' bn. Muavviz radiyallahu an-hâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem evimize gelirdi. Bir müd ya da üçte biri ya da dörtte biri kadar su alan bir kabımızı alırdı; ben de O'na dökerdim; O da azaİanm üçer kere yıkarayarak abdest alırdı." [Dârimî]
619-Abdullah b. Zeyd radiyallahu anh' dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bize geldi. O'na bakır bir kap çıkardık ve içindeki suyla abdest aldı." [Ebû Dâvud]
620-İbıi Amr b. el-Âs radiyallahu anh' dan;
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, abdest almakla olan Sa'd'ın yanma uğradı ve ona: "Nedir bu israf?" dedi. "Abdestte israf mı olurmuş?" deyince; şöyle buyurdu: "Evet. akar suyun kenarında bulunsan bile!"
[İbn Mâce]
621-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in, abdestten sonra kurulandığı bir havlu su vardı." [Tirmizî]
622-Onun (Tirmizî'nin) Muâz radiyallahu anh'dan da bir rivayeti vardır: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i gördüm; abdest al dığında yüzünü elbisesinin bir tarafıyla silerdi."
623-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Abdesti olmayanın namazı olmaz. Üzeri ne Allah'ın adını anmayanın (besmele çek meyenin) abdesti de abdest değildir." [Ebû Dâ vud]
624-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir kimse abdeste başlarken Allah'ı zik rederse, vücudunun tümü temizlenir. Allah'ın adını anmazsa yalnız abdestte yıkanan yerler temizlenir."
625-Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e uğradım, abdest ahyor ve şöyle dua ediyordu: "Allahümma'ğfır lı zenbî ve vassi' lîft da rı ve bârik Itfî rızkı (=Allahım, günahımı ba ğışla, evimi genişlet, rızkımı bereketlendirip çoğalt!)" [Bu iki rivayet Rezîn'e aittir.]

626-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bu yurdu ki:
"Ey Ebû Hureyre! Abdest alırken: 'Bis-millahi vel-hamdu lillahi (=Allah'ın adıyla, hamd Allah'a mahsustur)' de! Böyle dersen, hafaza melekleri, o abdesti bozuncaya kadar devamlı olarak sana sevab yazarlar." [Taberâ-
nî, el-Mu'cemu's-Sağır'de.]
627-Ebu'l-Cenûb radiyallahu anh'dan: Alî'yi, abdest için su çekerken gördüm, hemen koştum, "Müsaade buyurun da ben çe keyim!" dedim. Şöyle buyurdu:
"Ey Ebu'l-Cenûb sen bırak! Ben de Ömer'i abdest almak için su çekerken gördüm, koştum, "Mü saade buyurun da ben çekeyim" dedim. "Sen bırak ey Ebu'l-Hasan! Zira ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i abdest için su çe kerken gördüm, koştum; "Bırak ey Ömer! Be nim temizliğimde (abdeslimde) kimsenin bana ortak olmasını istemem" buyurdu' dedi.
[EbO Ya'lâ ve Bezzâr, Ebu'l-Cenûb'un ztıyıf bir ravi olduğuna dikkat çekerek rivayet ettiler.]
628-Vâbısa radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e tırnaklarda bulunan kire varıncaya kadar her şeyi sordum. Şöyle buyurdu: "Sana şüphe ve ren §eyi, şüphe vermeyen şeye terk et!"
[Taberânî. et-Mu'cenm'l-Kebîr'de zayıfhır isnâdla.]
629-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden biri abdest alırken parmaklarını birbirine bitiştirip kenetlemesin!"
[Taberânî. el-Mu'cemu' t-Evsal'ta; isnadında Atîk b. Ya'kûb vardır.]
630-Yezîd b. Ebî Ubeyde'den:
Seleme b. el-Ekva' radiyallahu anh, ab dest alırken miski alıp eline koyar, sonra sa kalına sürerdi. (Taberânî, el-Mu'cemu'!-Kebîr'de.]
631-Abdü'l-Melik b. Umeyr'den: Zu'l-Kilâ'dan, Şebîb Ebû Revâh'ı işittim:
O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile namaz kılmış. Allah Resulü Rûm (sûresini) okumuş ve tereddüd geçirmiş (tekrarlamış), namaz bitince şöyle buyurmuş: "Kur'ân okur ken zihnim karıştı. Bazı kimseler abdesti güzel almadan bizimle namaz kılıyorlar. Kim bizim le namazda bulunursa abdestini güzel alsın!" [Ahmed]
632-Enes radiyallahu anh'dan, dedi kİ: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, her namaz için abdest alırdı." (Enes'e) denil di ki:
"Siz nasıl yapardınız?" "Bozmadıkça o abdest kâfi gelirdi." [Buha rı ve Sünen ashabı.]
633-Büreyde radiyallahu anh'dan:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem. Fetih günü tek bir abdestle namazları kıldı. Ömer sordu:
"Şimdiye kadar yapmadığınız bir şey yap tınız?"
"Bilerek yaptım, ey Ömer!" diye cevap verdi. [Müslim ve Sünen ashabı.]
634-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem abdestte, taranmada ve pabuç giymede; hülâ sa her şeyde, her işinde elinden geldiğince sa ğından başlardı." [Mâlik hâriç, altı hadis imamı.]

ABDESTİ BOZAN ŞEYLER
635-Alî b. Talk radiyallahu anh'dan:
Bir bedevî dedi ki: "Ey Allah Resulü! Ki şi çölde olur, az bir yellenmesi bulunabilir, suyu da az olabilir; bu durum karşısında ne yapmalıdır?" Cevap verdi:
"Biriniz yellendiği zaman abdest alsın! Kadınlara arkalarından yanaşmayın! Şüphe siz Allah, hak(kı söylemekten) çekinmez."
[Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
636-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ancak, ses (yellenme sesi) veya (yellen me) kokusundan abdest lazım gelir."
637-Diğer bir rivayet: "Biriniz mescidde olup da bir yellenme hissederse, ses duyunca-ya, ya da koku hissedinceye dek mescidden çıkmasın!" [Tirmizî, Müslim ve Ebû Dâvud.]
638-Ahmed'ın rivayeti: "Sizden birİ namazda olduğu zaman, şeytan gelir, ona (kişi) hayvanına yanaştığı gibi yanaşır Yatıştığı za man, poposunun iki parça arasına, sırf onu namazdan etmek İçin yellenir (Kişi) Böyle bir şey hissederse, ses duymadıkça veya koku his setmedikçe namazdan ayrılmasın."
Ö39-Diğer bir rivayet: "Yatıştığı zaman, (şeytan) onu dizginler veya ona bir yular atar." Ebû Hureyre dedi ki: "Bunu görürsü nüz. Kösteklenmiş olana gelince, siz onu na maz kılarken düz durmayıp eğilmiş olarak gö rürsünüz. Dizginlenmiş olana gelince, namaz da ağzını açmış Allah'ı anmaz bir halde gö rürsünüz."
640-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namazda iken şeytan birinizin yanına gelip makadından bir kıl koparır, o da abdes-tinin bozulduğunu sanır. (Böyle bir durumla karşılaşan) ses duyuncaya ya da koku hisse dinceye dek namazdan ayrılmasın!"
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'öc leyyin bir isnâdJa.]

641-Bir rivayette de şöyle geçer: "Şeytan kişiye namazda oyun yapmaya kalkışır, nama zını kesmek içİn elinden geleni yapar; yoru lunca hu defa dübürüne üfler. Sizden bİri böy le bir şey hissederse..." Yukardakinin benze rini zikretti.
642-Abdullah b. Zeyd radiyallahu anh' dan:
"Bir adam, namazda abdestini bozan bir şey hissettiğini Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e şikayet etti. O da ona, bir ses duy madıkça, ya da bir koku hissetmedikçe na mazdan ayrılmamasını söyledi."
[Buhârî, Müslim. Ebû Dâvud ve Nesâî.]
643-Rezîn'in rivayeti: "Biriniz mescide girip iki kuyruğu (poposunun iki yanı) arasın da bir §ey hissederse, (çıkan gazın) hışırtı ve ya sesini duymadıkça mescidden çıkmasın."
644-Cerîr radiyallahu anh'dan:
Ömer radiyallahu anh, cemaate namaz kıldırdı. Derken adamın birinden bir ses çık tı. Bunun üzerine şöyle dedi: "Bu adam ab-destini tekrar alacak ve namazım da iade ede-cek!"
Cerîr (Ömer'e hitaben) dedi ki: "Bunu yaşayan her kimsenin, hem abdest almasına, hem de namaz kılmasına mı karar veriyor sun?"
"Ne güzel söyledin! Allah seni hayırla ödüllendirsin!" dedi. Sonra onlara da aynı şe yi emretti. [Taberânî. el-Mu'cenıu'i-Kebîr'tie.]
645-Alî radiyallahu anh'dan:
Mezisi gelen bir adamdım. Kızıyla evli ol duğum için Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sormaktan utandım.Bu sebeple Mikdâd b. el-Esved'e sormasmı rica ettim. Sormuş; o da cevaben şöyle buyurmuş: "(Mezisi gelen,) uzvunu yıkar ve abdest alır." [Kütüb-i sittc]
646-Ebû Davud'un rivayeti: "Uzvunu ve hayalarını yıkar."
647-Nesâî'nin rivayeti: "Uzvunu yıkar."
648-Ebû Dâvud ve Tirmizî, Sehl b. Hu-neyf den benzerini naklettiler kİ o rivayette şöyle geçer:
Dedim ki: "Ey Allah Resulü bundan (mezi-den) giysisine bulaşan kişi ne yapmalıdır?"
"Onu gördüğün yere, bir avuç su alıp serpmen yeler!" buyurdu.
649-Abdullah b. Sa'd el-Ensarî radiyalla hu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'e, guslü gerektiren şey ile sudan sonra gelen su (mezi) hakkmda sordum. Şöyle bu yurdu: "O, mezidir; her erkekten mezi gelebi-lif. Bundan dolayı yalnız uzvunu ve hayaları nı yıkaman yeter. (Abdesti bozduğu içİn) Na maza abdest alır gibi abdest alırsın." [Ebû Dâvud]
650-Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, oruçlu iken kustu ve bu yüzden abdest aldı." (Râvi) Ma'dân dedi ki: Sonra Şam mescidin de Sevbân'a rastladım ve bunu (yanİ Ebu'd-Derdâ hadisini) sordum; "(Ebu'd-Derdâ) doğ ru söyledi, halta abdest alırken suyunu ben döktüm" dedi. [Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
651-Misver b. Mahrame radiyallahu anh' dan:
Ömer'e suikast yapıldığı gece, onu sabah namazma kaldırmak için yanına girdi. Ömer: "Pekâlâ, namazı terkedenin İslâm'dan nasibi yoktur" dedi ve yarasından kan damlaya dam laya namaz kıldı.. [Mâlikj
652-Câbir radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile sefere, yani Zâtur-Rikâ' harbine çıktık. Müslümanlardan biri, ganimet olarak müşriklerden birinin kansını almıştı. Bunun üzerine müşrik olan kocası, yemin etti ve: "Muham-med'in ashabından birinin kanını akıtıncaya kadar onları izleyeceğim." Bu şekilde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in izini ta kibe koyuldu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir yerde konakladı ve "Bizi kİm bek leyecek?" buyurdu.
Hemen biri Muhacirler, diğeri Ensâr'dan olmak üzere iki kişi gönüllü oldu. Onlara şöy le buyurdu: "Geçidin ağzını tutun (bekle yin)!"
O ikisi yolun ağzına varınca. Muhacir yat tı; Ensarî İse namaza durdu. Sonra müşrik geldi; onu (namazdakini) görünce, kavmin nöbetçisi olduğunu anladı. Ona bir ok attı. Namazda olan, ağzıyla o oku çıkardı. Bu defa müşrik üç ok daha attı.
Ensârî rükû ve secdeye vardı; (namazını bitirince) arkadaşını uyandırdı. Müşrik bunu görünce hemen kaçtı. Muhacir, Ensarı'den akan kanlan görünce, şöyle dedi: "Sübhanallah! Neden sana ilk oku attığın da beni uyandırmadın?" Şu cevabı verdi: "Bir sûre okuyordum; sûreyi kesmek istemedim." [Ebû Davudi
653"Aişe radiyallahu anhâ'dan, dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem hanımlarından birini öptü; sonra abdest taze lemeden namaza gitti." Urve dedi ki: "O öp tüğü hanımı senden başkası değildi, değil mi (ey Âişe)?" (Bu söz karşısında) Âişe güldü. [Sünen ashabı.]
654-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Şöyle söylemiştir: "Kişinin karısını öpme si, eliyle onu okşaması mülâmeseden (dokun madan) sayılır; binâenaleyh kim karısını öperse, ya da eliyle okşarsa, abdest alması ge~ rekir." [Muvattâ.l
655-Talk b. Alî radiyallahu anh'dan: Bir adam geldi, bedeviyi andırıyordu; de di ki: "Ey Allah Resulü! Abdestten sonra kişi nin cinsel uzvunu tutması hakkında ne buyu rursun?" Şöyle buyurdu: "O, kendisinden bir parça değil midir?" [Sünen ashabı.]
656-Büsre bn. Safvân radiyallahu an hâ'dan:

"Kim tenasül uzvuna dokunursa, abdest almadıkça namaz kılmasın!"
[Muvattâ ve Sünen ashabı.]
657-Taberâm. el-Mu'cemu'l~Evsat ve'l-Kebır'inds, bu rivayette uzvu zikrettikten sonra şunu da ilave ettİ: "Yahut hayalarını ve-ya uyluk diplerini"
Ö58-İbn Amr radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim cinsel uzvunu tutarsa abdest alsın! Herhangi bir kadın dafercini tutarsa o da ab dest alsın! " (Ahmed.]
İsnadında yer alan Bakiyye b. VeUd "an" lafzıyla rivayette bulunmuştur.
659-Taberânî el-Mu'cenuı'l-Evsat\nda ley-yin bir İsnâdla İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'-dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e elini fercine sokan kadın hakkında soru sordular; şöyle buyurdu: "Abdest alması gerekir."
660-Taberânî, el-Mu' cemu' l-Kebîr'inde ise şöyle rivayet eder: "Elini vurup da fercine elleyen kadın hakkında sorulduğunda şöyle buyurdu: "Abdest alması gerekir."
661-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "O, otururken uyuklar; sonra abdest alma dan namaza dururdu." [Maiik]
662-Ali radiyallahu anh'dan;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Gözler, kıçın bağıdır. Öyleyse kim uyur sa abdest alsın/" [Ebû DâvudJ
663-îbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i secdede uyurken gördüm, halta horladı. Sonra kalkıp namaz kıldı. Dedim kİ: "Ey Allah Resu lü, uyudunuz!" Bunun üzerine şöyle buyurdu:
"Sadece uzanarak yatan kimsenin (ahdes-ti bozulduğu için) abdest tazelemesi gerekir. Çünkü ki§i, uzanıp yattığında mafsalları gev-§er." [Tirmizî!
664-Ebû Umâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Uyku abdesti, teyemmüm de olduğu gibi su ya (bir) dokunup onunla yüzüne, kollarına ve ayaklarına sürmendir" [Taberûnî. el-Mu'cemu'l-Ke-
bıV'inde z«v'/bir sencdle. Ebû Dâvud ve Nesâî de benzerini rivayet etmişlerdir.]
665-Esmâ bn. Ebî Bekr radiyallahu an-hâ'dan: O, "Küsûf' namazı ile İlgili hadisinde dedi ki: "(Onun arkasında namaza) durdum. (O kadar uzattı kİ) kendimden geçer gibi oldum." Urve dedi ki: "(Esma bundan dolayı) abdest al madı." [Buhârî hariç, diğer Kütüb-i sittc ashâbıl
666- Âişe radiyallahu anhâ'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in vefatını anlattığı hadisinde der ki: O, yıkandı.

sonra ayağa kalkmak istedi. Ama kendinden geçti; ayılınca sordu: "İnsanlar namaz kıldı mı?" "Hayır!" dedik. "Haydi benim için leğe ne su koyun!" dedi. Emrini yerine getirdik ve yine yıkandı.." Bu hadis inşaallah ileride gele cektir. [Buhârî hariç, diğer KütüİJ-i sitte ashabı.]
667-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: O, abdest alırken dedi ki: "Yediğim keş (kurumuş çökelek) parçalarından dolayı ab dest ahyorum; çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duy dum: "Atehin dokunduğu her§eyden ötürü ab dest alm!" [Buhârî hariç, diğer K(İCüb-i sitte ashabı.]
668-Nesâî'nin rivayeti: İbn Abbâs dedi ki: "Ateş değdi diye, şimdi ben Allah'ın kitabın da helal olarak gördüğüm şeyden dolayı ab dest mi alacağım?" Bunun üzerine Ebû Hu reyre, taşlar topladı ve şöyle dedi: "Bu taşların sayısınca şehadet ederim ki, Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: "Atehin değdiği §eyden ötürü abdest alm!"
669-Tirmizî'nin rivayeti: îbn Abbâs dedi ki:
"Yağdan dolayı da abdest alacak mıyız? Sıcak sudan ötürü de abdest alacak mıyız?" Ebû Hureyre şu cevabı verdi: "Ey kardeşimin oğlu! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'den bir hadis duydun mu ona misal ver meye kalkışma!"
670-Ebû Davud'un rivayeti: "Ateşin pi şirdiği şeyden dolayı abdest almak gerekir."
Ö71-Nesâî, Ebû Eyyûb ve Ebû Talha'dan: "Ateşin değiştirdiği şeyden dolayı abdest alın!"
672-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, koyunun kürek etini yedi ve abdest almadan namaz kıldı." [Mâlik. Buhârî ve Nesâî.]
673-Müslim'in rivayeti: "Abdest almadı ve suya da değmedi."
674-Ebû Davud'un rivayeti: "Sonra altın da bulunan bir bezle elini sildi; ardından kalk tı namaz kıldı."
675-Tinnizî, Amr b. Ümeyye radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i koyun butundan kesip yerken görmüş. Sonra da (ezanla) namaza çağnldığını, et kestiği bı çağı bırakıp namaza durduğunu ve tekrar ab dest almadığını da görmüş."
676-Ebû Dâvud ve Nesâî, Câbir radiyalla hu anh'dan:
"Ateşte pişen şeyİ yemenin abdesti bozup bozmaması hususunda Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem'in son yaptığı abdest al maktır."
677-Süveyd b. en-Nu'mân radiyallahu anh'dan:
"Hayber yılı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile yola çıktık. Hayber'e

yakın bir yer olan Sahbâ'ya vardığımızda, Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem ikindi namazını kıldı.
Namaz bitince yemek getirilmesini em-retri. O gün kavuttan başka bir şey götürül medi. Suyla ıslatılmasını emretti; ondan ye di, biz de yedik. Sonra akşam namazına kalktı, ağzını çalkaladı, biz de çalkaladık. Tekrar abdest almaya gerek duymadı." [Mâlik, Buhârî ve Nesâî.]
678-Abdürrahîm b. Temîm el-Eş'arî'-den:
Muâz'a dedim ki:
"Ateşin değiştirdiği şeyden dolayı abdest alır mıydınız?"
"Evet; bizden biri ateşin değiştirdiği şeyi yediği zaman, ellerini ve ağzını yıkardı; bunu abdest sayardık." [Bezzâr bunu zayıf hk isnâd ile ri vayet etti.]
679-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Benim için, çirkin bir kelime söylemek ten dolayı abdest almak, güzel (ve helal) ye mekten dolayı abdest almaktan daha hoştur."
[Taberânî, cl-Mtı'remıı'l-Kebîr'de.]
680-Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, süt içti; bundan dolayı ne ağzını çalkaladı, ne de abdest aldı." [Ebû Davud]
681-Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, süt içti ve yağından dolayı ağzını yıkadı." [Bezzâr, zaytf hır isnâdla.]
682-Câbir b. Semure radiyallahu anh'dan:
Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sordu: "Koyun eti yemekten dolayı abdest alayım mı?" Cevap verdi;
"İster al, ister alma!"
"Peki deve etlerinden dolayı?"
"Evet: deve etinden dolayı (yediğin za man) abdest al!"
"Koyun ağıllarında namaz kılabilir mi yim?"
"Evet!"
"Deve ahırlarında?"
"Hayır!" buyurdu. [Müsliml
683-İbn Amr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Deve eti (yediğinizde) abdest alın! Ko yun etinden dolayı abdest almayın! Koyun ağıllarında namaz kılın! Deve ahırlarında namaz kılmayın!" [tbn Mâce]
684-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "Biz yer(deki pislikler)e sürten giysiden dolayı abdest almazdık; (namaz kı larken) saçımızı ve elbisemizi de toplamaz dık." [Ebü Dâvud]
685-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:

Allah Resulü, bir adamı İzarım sarkıtarak namaz kılarken görünce, ona; "Haydi git, ab dest al!" dedi. Gitti, abdest alıp geldi. Yine: "Haydi git, abdest al!" dedi. Gitti, abdest alıp geldi. Biri şöyle dedi: "Ey Allah Resulü! Neden abdest almasmı em rettin?"
"Çünkü o, namaz kılarken izarım yere de ğecek kadar sarkıtıyor. Allah kikinin izarım yere sarkıtarak kıldığı namazı kabul etmez." [İkisi de Ebû Davud'a aittir.]
686-VâİI b. Dâvud'dan, o da İbrâhîm (en-Nehaî)'den:
Dedi ki: "Abdest, çıkan şeyden dolayı gerekir; (vücuda girenden değil. Oruç ise gi renden bozulur, çıkandan değil."
[Taberânî, el-Mu' cemu' l-Kehîr'dc]
687-Ebû Bureyde b. el-Huseyb radiyalla hu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir puta elini sürerse abdest alsın!"
[Bezzâr]
688-ez-Zübeyr radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Cibril'i karşıladı; elini tutmak istediyse de o, ehnİ vermedi. Bunun üzerine Peygamber sal lallahu aleyhi ve sellem su getirtti, abdest al dı; ondan sonra elini uzattı. Cibrîl de O'nun elini tuttu. Dedi ki: "Ey Cibrîl! Daha Önce elimi tutmana engel olan neydi?" Cevap verdi: "Sen daha Önce bir yahudİnin elini tutmuş tun. Kâfir eline dokunan ele, elimin dokun-masmı istemedim."
(Taberânî, el-Mu'ceıııu'l-Evsat'ta zayıf bir isnâdia.]
689-îbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Biz, alacalı hastaya el sürdüğümüzde ab dest alırdık." fTaberânî. el-Mu'cenm'l-Evsat ve'l-Kebir'inde leyyin bir isnâdia.]
690-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden birinin namazda burnu kanarsa namazdan ayrılsın, kanını yıkasın ve tekrar abdest alıp namaza dursun."
[Taberânî, el-Mu' cemu' I-Kehir'inde zayıftır isnâdia.]
691-Mâlik radiyallahu anh'dan: "Bana ulaştığına göre İbn Abbâs radiyal lahu anh'ın namaz esnasında bumu kanamış, çıkıp kanı yıkadıktan sonra gelip namazına bıraktığı yerden tekrar başlamış."
692-Yine ondan (Mâlik'den:)
"İbn Ömer'in bumu kanadığı zaman, na mazdan çıkar, abdest alıp gelirdi. Hiç konuş madan namazını (bıraktığı yerden alarak) ta mamlardı."
693-Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, mescidde cemaate namaz kıldırırken, bir adam içeriye girdi. Derken mesciddeki

bir çu kura düştü; adamın gözleri kördü. Cemaatın çoğu namazda oldukları halde buna güldü. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem gülmelerinden dolayı hem abdesti, hem de namazı iade etmelerini emretti." (Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehîr'ds.]
694-Câbir radiyallahu anh'dan: Ona namazda gülen adam hakkında soru lunca şöyle dedi: "Namazı tekrar kılar, abdes ti iade etmez." [Ebû Ya'iâ]
695-Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namazda abdesti bozulan kimse, hemen namazı bıraksın. Eğer cemaatle namaz kılı yorsa, burnunu tutsun. Sonra namazı bıraksın." [Ebû Dâvud]
696-tbn Amr b. el-As radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Daha selam vermeden, namazın sonun da oturduktan sonra (ka'de-i âhirede) abdes ti bozulursa namazı caiz olur."
Tirmizî dedi kİ: "Bu hadisin isnadı kavî değildir, muztaribdir."

MESTLERE MESHETMEK
697-el-Muğîre (b. Şu'be) radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdim, dedi ki; 'Ey Muğîre! Su kabını al!' Ben de aldım. Sonra (kazâ-i hacet yapma ya) gitti, gözümden kayboluncaya kadar uzaklaştı, hacetini gördü. Üzerinde Şam işi bir cübbe vardı. Elini yeninden çıkartmak is tediyse de dar geldi. Bunun üzerine altından çıkardı. O'na su döktüm, namaz için abdest aldı ve mestleri üzerine meshetti."
698-Diğer bir rivayet: "Mestlerini çıkart mak için eğildim; 'Onları bırak, çünkü ben onları abdestli olarak giydim' buyurdu ve on ların üzerine meshetti." iBuhârî ve Müslim]
699-Ahmed, "'onları abdestli olarak giy dim" sözünden sonra şunu ilâve etti: " (Cerîr dedi ki:) Bundan sonra bir daha çıplak ayakla yürümedim."
700-MÜslim'in diğer rivayeti: "Mestleri üzerine, başının Ön kısmına ve sarığına mes hetti."
701-Diğer rivayette: "Abdest aldı; zülüfü-ne, sangına ve mestlerine meshetti."
702-Ebû Dâvud: (Cübbesi) dar geldi. Çünkü onu çok sıkı giymişti; mestlerini çı kartmak için eğildim. Şöyle buyurdu: "Mest leri bırak! Zira onları abdestli olarak giy dim." Devamı yukarıdakinin benzeridir.
703-Diğer bir rivayet:
"Mestleri üzerine meshetti. Bunun üzeri ne dedim kİ: 'Ey Allah Resulü!

Unuttunuz mu?'
'Aksine sen unuttun, bana bunu Rabbim emretti' buyurdu."
cak onda şöyle geçer: "Sonra bize namaz kıldırdı."
705-Diğer rivayet: Sonra mestlerine mesh etti ve dedi ki: "İhtiyacın nedir?"
"Ey Allah Resulü, bir ihtiyacım yoktur!' Vardığımızda Abdurrahman b. Avf cemaate namaz kıldırıyordu. Onlara henüz bir rek'at kıldırmıştı. Ona geldiğimizi bildirmek için gittim, fakat (Allah Resulü) beni alıkoydu. Bunun üzerine biz de yetişebildiklerımizi kıl dık, yetişemediğimizi kaza ettik."
Diğerlerinin de bu anlamda rivayetleri bu lunmaktadır.
706-Bilâl b. Rebâh radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, hem mestlere, hem de başörtüsüne meshetti." [MiisÜm, Tİrmizî ve Nesâî.l
707-Ebû Davud'un rivayeti: "Abdest alıp sangına ve (mestin üzerine giydiği koruyucu)
704-Nesâî de benzerini rivayet etti. An- ayakkabısına mesh ediyordu."
708-Ebû Ubeyde b. Muhammed b. Am-mâr b. Yâsir radiyallahu anh'dan: Câbir'e mestler üzerine meshetme hak kında sordum; "Bu sünnettir, ey kardeşimin oğlu!" dedi. Bu defa sanğa meshetme hakkın da sordum. Şöyle cevap verdi: "Saça dokun (meshet)!" [Tirmizîl
709-Cerîr radiyallahu anh'dan: O. küçük abdest bozdu, sonra abdest alıp mestlerine mesh etti. "Bunu (hep) yapar mı sın?" denildi. Şöyle dedi: "Evet, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seliem'in küçük abdesl bozduğunu ve sonra abdest alıp mestleri üze rine meshettiğini gördüm."
(Râvi) A'meş der ki: İbrahim (en-Nehaî) dedi ki: "Bu hadis, Abdullah (b. Mes'ûd)'un ashabının hoşuna giderdi. Çünkü Cerîr'İn müslüman oluşu, Mâide sûresinin nüzulünden sonraya rastlamıştır." [Buhârî, Müslim ve Nesâî.]
710-Ebû Dâvud da benzerini rivayet et miştir, ancak onda şöyle geçmiştir: Dediler ki: "Bu, Mâide sûresinin nüzulün den önceydi." Cerîr şöyle dedi: "Ben, Mâide sûresinin nüzulünden sonra müslüman ol dum." [Tirmizî'nin de buna henzcr bir rivayeti vardın]
711-eİ-Muğîre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, abdest aldı, çoraplarma ve pabuçlarına mes-
hetti." [Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
(Ebû Dâvud) dedi kİ: "İbn Mehdî, bu ha disi rivayet etmezdi. Çünkü el-Muğîre'den bilinen usûl sadece mestler üzerine meshtir. (Ebû Dâvud) dedi ki: Hadis bu lafzıyla, Ebû Mûsâ el-Eş'arî tarikiyle Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den nakledilmiştir. O. çorap lara mesh etmiştir. Ancak bu rivayet ne mut-

tasılâıv ve ne de ^avfdir."
(Ebû Dâvud) dedi ki: "Çoraplara meshe-denler şunlardır: Alî, Ebû Mes'ûd, Berâ, Enes, Ebû Umâme, Sehl b. Sa'd ve Amr b. Hureys (radiyallahu anhum). Ayrıca Ömer ve İbn Abbâs'dan da rivayet edilmiştir."
712-Evs b. Ebî Evs es-Sakafî radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel iem'in bir kavmin kuyusuna geldiğini, abdest aldığını ve pabuçlarıyla ayaklarına mesh etti ğini gördüm."
[Ebû Dâvud]
713-eI-Muğîre radiyallahu anh'dan: "ResûluUah sallallahu aleyhi ve sellem, mestin üst ve alt kısımlarını meshederdi."
714-Diğer rivayet: "Mestlerin üstlerini meshederdi." [Tirmizî. Ebû Dâvud ve Nesâî.]
715-AIÎ radiyallahu anh'dan:
Dedi ki: "Eğer din görüşle (re'y) olsaydı, mestin altını meshetmek, üstünü meshetmekten daha yerinde olurdu. Halbuki ben Allah Resulü .sallallahu aleyhi ve seliem'in, mestin sadece üstüne meshettiğini gördüm." [Ebû Dâvud]
716-Şurayh b. Hâni radiyallahu anh'dan: Mestler üzerine meshetmek hakkında sor mak üzere Âişe radiyallahu anhâ'ya gittim. Cevaben şöyle dedi:
"Bunu Ebû TâUb'in oğluna (Alî'ye) sor malısın. Çünkü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile yolculuk yapan o idi." Gidip ona sorduk; şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, seferde üç gün üç gece; mu kîm iken de bir gün bir gece (süreyle) meshe-derdİ." [Müslim ve Nesâî.)
717-Aynca onun (Nesâî) ve Tirmizî'nin Safvân b. Assâl'dan şu rivayetleri de bulun maktadır:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, cünüplük hali dışında yolculuk esnasında uy ku, küçük abdest bozma ve def-i hacet yapma halleri dâhil üç gün, üç gece mestlerimizi çı kartmamamızı emrederdi."
718-Übey b. İmâre radiyallahu anh'dan:
Bu zat, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile iki kıbleye doğru namaz kılmıştır.
Dedim ki: "Ey Allah Resulü! Mestlere meshedeyim mi?"
"Evet!"
"Bir gün mü?"
"Bir gün."
"İki gün mü?"
"İki gün."
"Üç gün mü?"

"Evet, istediğin kadar" buyurdu.
719-Diğer bir rivayet: "Bu süre yedi (gün)e kadar ulaştı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: "Evet, ne kadar (süreyle) canın isterse" buyurdu. Bu rivayet pek kavî değildir.
[Ebû Dâvud ve İbn Mâce hasen bir isnâdla rivayet etlileri
720-Ebû Bürde radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile yaptığımız savaşların sonuncusun da, bize misafir için üç gün üç gece, mukîm için bir gün bir gece olarak mestlerimize çı-kartmadıkça, üzerlerine meshetmemizi emret miştir."
[Taberânî, el-Mu' cemu' l-Kehîr'mde zayıfbn isnâdla.]
721-Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i gördüm. İbn Kam'e O'na ok atıp (da yarala dığı) zaman, abdest alırken sargısı çözüldü ğünde üzerine abdest suyu ile mesh etti.
[Taberânî, e!-Mu'cemu l'Kehtr'inde zayıf bK isnâdla.]

TEYEMMÜM
722-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Seferlerinin birinde Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve seliem ile birlikteydik. Beydâ ve ya Zâtu'1-Ceyş adlı yere vardığunızda, ger danlığım düşüp kayboldu. Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve seliem ve beraberindekiler aramaya koyuldular.
Bir su kaynağı yanında değildiler ve sula rı da yoktu. Bazı kimseler Ebû Bekr'e gidip "Âişe ne yapıyor, görmüyor musun! Allah Resülü'nü ve insanları su olmayan bir yerde hapsetti, sulan da yok" dediler.
Bunun üzerine Ebû Bekr radiyallahu anh bana geldi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in başı dizlerimin üstündeydi ve uyu muştu. Bana şöyle çıkıştı: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'i ve diğer insanları susuz bir yerde alı koydun, üstelik suları da yok!" Durmadan be ni azarlıyor ve aralıksız konuşuyor; bir yan dan da böğrüme vuruyordu. Allah Resulü sal-
lallahu aleyhi ve seliem, kucağımda uyuduğu için yerimden kımıldayıp kaçmaya da imkan bulamıyordum. Hülâsa Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve seliem kucağımda uyuyarak su suz sabahladı. Bunun üzerine Allah Teâlâ te yemmüm âyetini (Mâide, 5/6) inzal buyurdu. Ve teyemmüm ettiler.
Bu olay üzerine (Akabe biatına katılan) nakîblerden biri olan Useyd b. Hudayr şöyle dedi:
"Ey Ebû Bekr ailesi, bu sizin ilk bereketi niz değildir!"
Sonra beni taşıyan deveyi kaldınnca, ger danlığımı altında buldum.

723-Diğer bir rivayet: "Medine'ye var mak Üzereyken gerdanlığım Beydâ'da düş tü..." Onda ayrıca şöyle geçer: "(Ebû Bekr;) İnsanlan bir gerdanhk uğrunda alıkoydun' (dedi). Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel iem kucağımda uyumakta olduğu içİn yerim den ölsem de kımıldayamadım, (babamın) vuruşu canımı yakmıştı."
724-Diğer bir rivayet: "Esmâ'dan emanet olarak gerdanhk aldım, kayboldu. Peygamber sallallahu aleyhi ve seliem, ashabından bazı kimseleri onu aramaya gönderdi.
Namaz vakti gelmiş ve abdest almadan namaz kılmışlardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldiklerinde durumu O'na bildirdiler. Bunun üzerine teyemmüm âyeti nazil oldu. Üseyd b. Hudayr (Aişe'ye) şöyle dedi: "Allah, seni hayır ile mükafat landırsın! Vallahi senin başına ne gelirse Al lah mutlaka ona bir çıkış yolu gösteriyor ve müslümanlara da onda bir bereket ihsan edi yor.." [Buhârî ve Müslim. Ebû Dâvud. Mâlik ve NcsâÎ'nin de benzeri rivayetleri vardir.]
725-Ammâr radiyallahu anh'dan:
«Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ülâtü'1-Ceyş denilen mevkide geceleyin mo la vermişti. Yanında Âişe de bulunmaktaydı. Zifâr (Yemen) boncuklarından yapılmış olan gerdanlığını düşürdü. 'İnsanları onu aratmak için alıkoydu. Böylece halk, sabaha kadar ara dılar.
Kimsede su yoktu. Bu nedenle Ebû Bekr çok kızdı ve "İnsanları bu susuz yerde alıkoy dun!" diye (Âişe'ye) çıkıştı. Bunun üzerine Al lah, hem Resûlü'ne hem de diğer müslümanla-ra ruhsat olsun dİye temiz toprakla teyemmüm etmelerini bildiren âyetini indirdi. Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber diğer müslümanlar da kalkıp ellerini yere vurdular, hiçbir toprak almadan, onunla yüzlerini, kolla rını omuzlara kadar, ellerinin ayalannı da kol tuk altlarına kadar mesh etliler.»
İbn Şihâb der ki: "İnsanlar bu hadise hiç itibar etmezler."
726-Bir rivayet: "Avuçlarını temiz topra ğa vurdular, sonra yüzlerine bir kere sürdüler, sonra avuçlarını bir kere daha yere vurdular; kaldırıp omuz ve koltuk altlarına kadar elleri nin ayalarını mesheitiler."
727-Benzeri bir rivayette omuzlar ile kol tuk altlan zikredİlmemiştir.
Îbnü'1-Leys: "Dirseklerinin üstüne kadar" dedi. Ebû Dâvud ve Nesâî'nin de benzeri ri vayetleri bulunmaktadır.
728-Şakîk radiyallahu anh'dan: Abdullah (bin Mes'ûd) ve Ebû Musa'nın yanındaydım. Ebû Mûsâ dedi ki:
"Ey Ebû Abdirrahman! Bir adam cünüp olsa ve bir ay su bulamazsa ne yapar,

nasıl namaz kılar?" Abdullah cevap verdi: "Bir ay bulamazsa, yine de teyemmüm etmez!" Bu nun üzerine Ebû Mûsâ dedi ki: "Nasıl olur bu, Mâide süresindeki (5/6.) âyete ne buyu-
racaksın? O âyette 'Su bulamazsanız terte miz toprakla teyemmüm edin!' buyurulmu-yor mu?"
Abdullah'ın cevabı: "Eğer buna ruhsat ve rilmiş olsaydı, bu sefer soğuk su ile karşılaş tıklarında da toprakla teyemmüm etmeye kal kışırlardı."
"Sen bu sebeple mi teyemmümden hoş lanmıyorsun?"
"Evet!"
"Sen Ammâr'ın Ömer'e söylediği şu sözü duymadm mı? «Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem benİ bİr işe göndermişti, cünüp ol dum, su bulamadım, tıpkı hayvanın toprakla yuvarlandığı gibi toprağa bulandım. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gel dim, durumu anlattım; şöyle buyurdu: 'Sana şöyle yapman yetişirdi.' Yere elini bir kere vurdu; sİlkti, sonra soluyla (sağ) avucunun ar kasını ya da sol elinin üstünü (sağ) avucuyla mesh etli, sonra yüzünü mesh etti»."
[Buhârî ve Müslim]
729-Müslim'in diğer rivayeti: "Elinle şöyle yapman yeter." Sonra ikİ elini yere vur du. Sol elini sağ eline sürdü. Avuçlarını ve yü zünü de meshetti.
Abdullah'ın cevabı: "Görmedin mi, Ömer Ammâr'ın sözüne kanaat getiremedi."
730-Bir başka rivayette: Ebû Mûsâ dedi ki: "Bırak şimdi Ammâr'ın sözünü, bu âyeti ne yapacaksın?" Bu soru karşısında Abdullah, ne diyeceğini bilemedi.
731-Diğer rivayet: "Sana böyle yapman yeter." Sonra iki elini yere vurdu, (tozunu) silkti; sonra ellerini, yüzünü ve avuçlarını meshetti.
[Ebû Dâvud ve Nesâî de benzerini rivayet eltiler.J
732-Abdurrahman b. Ebzâ radiyallahu anh'dan:
Bir adam Ömer'e gelip, dedi ki: "Ben cü nüp oldum, su bulamadım!"
Ömer "Namaz kılma!" dedi. Bunun üzeri ne Ammâr dedi ki: "Ey Mü'minlerin Emiri Sen hatırlamıyor musun, hani beraber bi müfrezeydeydik de ikimiz de cünüp olmuş tuk. Sen namaz kılmamıştın, ben ise toprakt yuvarlanıp öyle namaz kılmıştım. Bunun üze fine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seller şöyle buyurmuştu:
"Sana ellerini yere vurman, sonra onla ra üfleyip yüzüne ve ellerine sürmen yeter di."
Ömer: "Allah'tan kork ey Ammâr!" de yince, Ammâr şöyle dedi:
"İstersen bu hadisi başkalarma anlatmaya yım!" Ömer de şöyle dedi: "Seni. altına girdi ğin sorumlulukla başbaşa bırakıyorum."

IBuhârî ve Müslim]
733-Ebû Davud'un rivayeti: "Ömer'in ya nındaydım; bir adam gelip 'Biz bir yerde, ba zen bir, bazen iki ay kalırız.' deyince Ömer "Bana gelince, su buluncaya dek namaz kıl mam (beklerim)' dedi."
734-Diğer bir rivayet: "Sana şöyle yap man yeterdi." Sonra ikİ elini yere vurdu, son ra (tozunu çırpmak için) birini diğerinin üze rine vurdu; sonra yüzünü ve kollarını dirsek lere ulaşmayan bir yere kadar meshetti.
735-Diğer bir rivayet: "Sonra ona (avuçla rina) üfledi, onunla yüzünü ve ellerini dirsek lere kadar meshetti." "Ya da kollarına kada meshetti."
(Râvi) Şu'be der ki: Seleme (b. Kuheyl): "İki el, bir yüz ve iki kol" ibarelerini söylerdi. Mansûr ise ona: "Söylediğine dikkat et! Sen den başka hiç kimse kollar demiyor" dedi.
736-Nesâî benzerini rivayet etti. Ancak ondaki ibare şöyledir: "Seleme şüphe etti ve 'Kollarını zikredip etmediğini bilmiyorum' dedi."
[Tirmizî de bunun bir kısmını nakletmigtir.]
737-Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir vuru§u yüz için, bİr vuruşu da dirsek lere kadar kollar için olmak üzere teyemmüm iki vuruştan ibarettir." [Bezzâr, zayıf hir isnâdla.|
738-îmrân b. Husayn radiyallahu anh'-dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, cemaatle namaz kılmayıp ayn oturan birini gördü ve sordu: "Ey Fülan! Seni. cemaatle namaz.kılmaktan alıkoyan §ey nedir?"
"Ey Allah Resulü! Cünüp oldum, su bula madım!"
"Temiz toprak(la teyemmüm etmelisin! Bu) sana yeter!" buyurdu. [Buharî. Müslim ve Nesâî.]
739-Ebû Zer radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında ganimet (koyun ve deve) birikti. Ba na dedi ki: "Ey Ebû Zer! Bunları otlat!" Ben de Rebze'yc kadar onları götürüp otlattım. (Ailem yanımdaydı) Cünüp oldum. Bu halde beş, altı gün geçirdim. Nihayet Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim.
"Bu Ebu Zer mi?" buyurdu; ancak ben sustum. Sonra şöyle buyurdu:
"Ey Ebû Zer, annen seni yetim bırakma sın!" Sonra zenci bir cariye çağırdı, içinde su bulunan bir kap getirtti. Beni bir elbise ile ör tüp perde yaptı; ben de devemi perde yaparak yıkandım, Üstümden sanki bir dağ atmış gibi
oldum ve hafifledim. Şöyle buyurdu: "Yirmi yıl bile susuz kalsa temiz toprak müslümanm abdestidİr. Su bulduğun zaman onunla yıkan. Bu tabiî ki daha

iyidir."
740-Bir rivayette: Ebû Zer dedi ki: "Mah-voldum ey Allah Resulü!"
"Seni mahveden nedir?"
"Sudan uzak kaldım, yanımda hanımım vardı, cünÜp oldum; abdestsiz namaz kıl dım" dedim. Bunun üzerine hemen bana su getirtti.
[Ebû Dâvıud ve Timıizî; Nesâî ise bunu muhtasar olarak rivayet etti.]
74l4bn Abbâs radiyallahu anh'dan: Ona teyemmüm hakkında sorulunca şöyle dedi: "Allah Kitâb'ında abdesti zikrettiğinde; "Yüzlerinizi ve ellerinizi de dirseklere kadar yıkayın!" (MâÎde 5/6) buyurdu. Teyemmüm hakkında ise: "Yüzlerinizi ve ellerinizi meshe-din!" (Mâide 5/6) buyurdu.
"Erkek ve kadın hırsızın ellerini kesin!" (Mâide, 5/38) buyurdu. Kesmede sünnet olan, bileklere kadar olan iki eldir. Şu halde teyem mümde istenen de yüz ve bileklere kadar iki eldir" dedi. [Tirmizî]
742-Hakîm b. Muâviye, amcasından:
Dedim ki: "Ey Allah Resulü! Ben (bazen) bir ay sudan uzak oluyorum; yanımda hanı mım oluyor ve onunla ilişki kuruyorum!" "Evet!" buyurdu.
Tekrar dedim ki: "Ey Allah Resulü! Ancak bir ay sudan uzak kalıyorum!" "istersen oluz sene uzak kal (teyemmümle namaz kılabilirsin!)" buyurdu.
[Taberânî, el-Mu'cenıu'!~Kehîr'de.]
743-Tânk radiyallahu anh'dan: Bir adam cünüp oldu ve bu yüzden namaz kılmadı. Peygamber sallailahu aleyhi ve sel-lem'e durumu anlatınca: "Doğru yaptın" bu yurdu. Başka bir adam cünüp oldu; teyem-
müm edip namaz kıldı; sonra gelip durumu Peygamber sallailahu aleyhi ve sellem'e bildi rince ona da: "Doğru yaptın" buyurdu. (Nesâî]
744-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallailahu aleyhi ve sel-lem'in zamanmda bir adam yaralandı. Sonra ihtilam oldu. Kendisine yıkanması söylendi, yıkandı ve (bu yüzden) öldü. Allah Resulü sallailahu aleyhi ve sellem bunu duyunca, şöyle buyurdu: "Onu öldürdüler, Allah da on ları öldürsün. Amadem bilmiyorlardı, sormala rı bir çare olmaz mıydı?" lEbû Dâvud]
745-Rezîn'in rivayeti: "(Yaralı) adam ihti lam oldu, 'Teyemmüme ruhsat var mı? diye rek sünnetten haberi olmayanlara sordu. Ona, 'Hayır, yok' dediler. O da yıkandı ve Öldü." Devamı yukarıdakinin benzeridir. Ayrıca on da şöyle geçer: "Ona teyemmüm yeterrdi, ya rasına bir sargı yapardı, onun üzerine mesh ederdi, vücudunun diğer kısımlarını da yıkar dı" (buyurdu).
746-İbn Mâce, leyyin bir isnâdla şunu da ilave etti: Atâ dedi ki:
Allah Resulü sallailahu aleyhi ve sellem olayı duyunca şöyle buyurdu: "Ke§ke yaralı başını bırakıp da vücudunu yıkasaydı!"

747-Amr b. el-As radiyallahu anh'dan: "Zâtü's-Selâsîl harbinde, soğuk bir gecede ihtilam oldum. Yıkandığım takdirde öleceğim den endişe ettiğim için teyemmüm ettim ve ar kadaşlarıma sabah namazım kıldırdım. Bunu Peygamber sallailahu aleyhi ve sellem'e anlat-tıklannda şöyle buyurdu: 'Ey Amr! Arkadaşla rına cünüp iken mi namaz kıldırdın?' Kendisi ne beni yıkanmaktan alıkoyan sebebi anlattım ve dedim ki: Allah Teâlâ'nın şöyle buyurduğu nu duydum: 'Kendinizi Öldürmeyin! Allah şüp hesiz size merhamet eder.' (Nisa, 4/29)
Bunun üzerine Allah Resulü sallailahu aleyhi ve sellem güldü ve birşey söylemedi."
748-Diğer rivayet: "Uyluk diplerini yıka dı, namaz abdesti ahr gibi abdest alıp onlara namaz kıldırdı." Benzerini zikretti, ancak "te yemmüm etti" demedi.
749-Bu olay aynca, el-Evzaî tarikiyle Hassan b. Atiyye'den de rivayet edildi; onda teyemmüm ettiği geçmiştir. [Ebû Dâvud]
750-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "İki kişi sefere çıktı; namaz vakti geldi. Su olmadığı için teyemmüm ettiler, namazla rını kıldılar. Sonra (vakti içinde) su bulunca, biri tekrar abdest alıp namazını iade etti, öte ki ise etmedi. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip durumu anlattıkların da namazı iade etmeyene: 'Sen sünnete isabet eltin, kıldığın namaz sana yeter' dedi. Hem abdesti, hem de namazı iade edene: 'Sen iki ecir aldın' buyurdu." [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
751-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: O (İbn Ömer), Cüruf adındaki tarlasından geldi; Mirbedu'n-Ni'am'da ikindi vakti girin ce hemen teyemmüm edip namaz kıldı. Sonra henüz güneş yüksekte iken Medine'ye geldi; ama namazını iade etmedi.
[Rezîn; Mâlik de benzerini rivayet etmiştir.]
752-îbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem çı kar, suyu eline döker; sonra onu (uzuvlarına) sürünürdü. O'na dedim ki: "Ey Allah Resulü! Su sana yakındır!" Şu cevabı verdi. "Ne bile yim belki ona ula§amam (diye böyle yap tım}."
[Ahmed ve Taberânî, el-Mu'centu'l-Kehîr'Ğe leyyiıı
bir isnâdla.]
753-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hanımlarından biriyle ilişkide bulunup da
ağırlık bastığında (yıkanmcaya kadar) ellerini
duvara vurup teyemmüm ederdi."
(Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'la zayıf bk isnâdla.1
754-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Kişinin bir teyemmümle sadece bir na maz

kılması, diğer namaz için ayrı bir teyem müm etmesi sünnettendir."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'inde zayıf bir isnâdla.]
755-Ebu'l-Cüheym radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Cemel kuyusu tarafından geldi, bir adama rastladı. Adam ona selam verdi, ama selamını (hemen) almadı. Bir duvara gidip yüzünü ve ellerini meshederek (teyemmüm etti); selamı nı sonra aldı."
[Buhârî, Müslim. Ebû Dâvud ve Nesâî.j

CÜNÜBLÜKTEN YIKANMAK (BOYABDESTİ)
756-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan;
Pazartesi günü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile Küba'ya gittik. Sâlimo-ğullarma varınca. Allah Resulü saÜallahu aleyhi ve sellem İtbân'ın kapısında durdu, onu çağırdı. Adam entarisini sürükleyerek çıktı. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: "Adamı telaşlandırdık (ga liba)" dedi. İtbân da dedi ki:
"Ey Allah Resulü! Kişi cinsî münasebet anında doyum olmadan (boşalmadan) hanı mından aynhrsa ne yapması gerekir?" Cevap verdi: "Su, ancak sudan gerekir (yani madem boşalma vuku bulmamış, yıkanman da gerek mez)."
[Müslim]
757-0 (Müslim) ve Buhârî ayrıca şu riva yette bulundular: Ensâr'dan bir adama buyur du k-i'. "Ace(e ettirifdiğİn zaman, do^um da ol madığında yıkanman gerekmez, sadece ab-dest alman gerekir."
758-Ebû Dâvud: "Su ancak sudan gerekir. (Boşalma olmadan hiçbir şey gerekmez.)"
759-rırmizî, Ubey b. Kâ'b'dan: "Su (yı kanmak), ancak suyun (meninin gelmesini) gerektirir" kuralı İslâm'ın başlangıcında bir ruhsat idi; sonra yasaklandı.
760-Ebû Dâvud şunu da ekledi: "(Bu ruhsat) su kaynaklarının kıtlığından dolayı idi."
761-'nrmizî. İbn Abbâs radiyallahu anh' dan, dedi ki: "Su (gusletmek), ancak suyu (meniyi) gerektirir" hadisi ihtİlam hakkında dır.
762-(Aişe radiyallahu anhâ'dan:) Ebû Mûsâ der ki: Muhacir ve Ensâr'dan bir takım insanlar neden dolayı yıkanmak gerektiği hususunu aralarında tartıştılar. En-sâr dedi ki: "Yıkanmak ancak boşalmada ge rekir." Muhacirler ise: "Bir araya gelip te masta bulundukları zaman, boşalma vuku bulmasa bile yıkanmak gerekir" dediler. De dim ki: Sizin bu meselenizi hallederim. He men gittim. Aişe'den izin istedim. Bana İzin verildi, dedim ki; "Anneciğim, sana bir şey

sormak istiyorum, fakat utanıyorum!" "Utanma! Soracağını sor! Kişi kendisini do ğuran annesinden utanır mı? Ben senin an nenim." Dedim ki: "Yıkanmayı gerektiren nedir?"
"Meseleyi bilen birine düştün! Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Kişi, kadtmn dön [organı) arasına oturup sünnet yeri, kadının sünnet yerine değdi mi, gusül (abdesti almak) vacip o/ur'dedİ".
763-DİĞer rivayette:
"Bir adam Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sordu: Bir kişi hanımı ile İlişki kurar, ama doyum olmaz, ikisinin de yıkan ması gerekir mi?" Âişe de orada oturuyordu; şöyle buyurdu: "Ben bununla aynı §eyi yapı yoruz. Ama kalkıp yıkanıyoruz." [Müslim]
764-Mâlik: "Sünnet yeri sünnet yerine girdi mi, yıkanmak vacip olur." (Ebû Mûsâ) sonra dedi ki: "Bunu senden sonra hiç kimse ye sormayacağım."
765-Tinnizr şunu da ekleyerek dedi ki: "Ben bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile yaptım; her ikimiz de yıkandık."
766-Buhârî ve Müslim, Ebû Hureyre radİ-yallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Boşalma olmasa da yıkanmak gerekir."
767-Amr b. Şuayb, babasından, o da de desinden:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İki sünnet yeri birbirine giripte tenasül uzvunun ba§ı girdiği zaman gusül vacip olur."
[İbn Mâce]
768-AİŞe radıyallahu anhâ'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'e, bir yaşlık görüp de ihlilam olduğunu hatırlamayan kişi hakkında sordular; "Yıkan ması gerekir" buyurdu. İhtilam olduğunu ha tırlayıp da bir yaşlık görmeyen kişi hakkında da sordular, onun için "Yıkanması gerekmez" buyurdu.
Ümmü Seleme dedi ki: "Kadın da aynı şe yi görürse yıkanması gerekir mi?"
"Evet, çünkü kadınlar da erkeklerin par çasıdır" buyurdu. [Tirmizî ve Ebû Dâvud]
769-Ümmü Seleme radiyallahu an hâ'dan:
Ebu Talha'nın hanımı Ümmü Süleym de di ki: "Ey Allah Resulü! Allah hakkı söyle mekten haya etmez; kadın İhtilam olduğu za-
man yıkanması gerekir mi?" "Evet eğer suyu görürse (yani yanlık görürse)" buyurdu.
Ümmü Seleme de; "Hiç kadın İhtilam olur muymuş?" dİye sordu.

"Eli toprak olası! Tabiî, çocuğu ona ne sebeble benziyor?" buyurdu.
770-Onun rivayetlerindendir: (Ümmü Seleme, Ümmü Süleym'e) "Ka dınları rezil ettin!" (dedi)
771-Bir başka rivayetinde: "Ümmü Sele me yüzünü kapattı ve dedi ki..."
772-Bir başka rivayetinde: "Ümmü Sele me güldü..." [Buhârî ve Müslim. Diğerlerinin de ben zer rivayetleri bulunmaktadır]
773-Ümmü Seleme'nİn yerine, Âişe'den de gelen sahîh rivayette şu ibare bulunmak tadır: "Tüh sana! Kadın bunu görür mü?"
774-Bir başka rivayet: Bir kadın Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sordu: "Ka dın ihtilam olup yaşlık gördüğü zaman yıka nmalı mı?" "Evet" buyurdu. Bunun üzerine Âişe, (kadına) "Vay eli toprak olası!" deyince, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Bırak onu, çocuğun ona (kadına) benzemesini görmüyor musun? Kadının suyu erkeğinkine galip gelirse, çocuk dayılarına benzer; erkeğin menisi kadımnkine galip gelirse çocuk amcalarına benzer."
775-Müslim, Ümmü Süleym'den: "Evet, benzeme nereden oluyor? Erkeğin suyu (me nisi) kalın ve beyazdır; kadımnki ince ve sarı dır. Hangisi baskın gelirse benzeme ondan olur" buyurdu.
776-Nesâî, Enes'den: "Hangisi önce gelirse ona benzer."
777-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan.
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kılın dibinde ciinüplük vardır; onun için saç ve kılları iyİ yıkayın, cildi temizle yin!." [Ebû Dâvud ve Timıizî]
778-Alî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir kıl kadar yıkanmadık yer bıra kırsa, ona cehennemde şöyle olur, böyle olur." Alî üç defa tekrar ederek dedi ki: "İşte ben de bu sebeple başımın saçma düşman ol dum." Nitekim o, saçlarını bu yüzden keserdi.
[Ebû Dâvud]
779-Sevbân radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e yıkanmanın usûlünü sordular; şöyle buyurdu: "Erkek, saçlarını çözüp yıkasın ve suyu saçlarının dibine ulaştırsın. Kadının ise Örgü lerini çözmesi gerekmez; üç kere başına su dökmek yeter." [Ebû Dâvud]
780-Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, cünüplükten yıkanmaya başladığında önce ellerini yıkardı, sonra sağ eliyle sol eline su koyar avret yerini yıkardı, sonra namaz ab-desti gibi abdest alırdı. Sonra suyu alıp par maklarını iyice saçlarının dibine sokarak yı kardı. İyice yıkadığı

kanaati hâsıl olunca, başına üç kere su dökerdi. Sonra bedeninin diğer kısımlarına su dökerdi. Daha sonra
ayaklarını yıkardı." [Altı hadis imamı. Lafız Müs lim'e aittir.]
781-Onun rivayetlerindendir: "(İçinde süt sağılan bİr kap gibi büyük) bir kap(ta su) iste di; onu eliyle tuttu. Başının sağ bölümünü yı kadı, sonra sol bölümünü yıkadı. Sonra avu-cuyla su ahp tüm başını yıkadı."
782-Onun rivayeti erindendir: "Önce elle rinden başladı, onları dirsekleriyle birlikte yıkadı. Sonra onlara su döktü. Onları iyice temizledikten sonra elleriyle duvara dayanır ve abdeste başlardı."
783-Onun rivayetlerindendir: (Aişe) dedİ ki: "İsterseniz Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in cünüplükten yıkandığı yerde duvardaki ellerinin izini sizlere gösterebili rim."
784-Onun rivayetlerindendir: "Sonra ba şına üç kere su dökerdi. Biz de saç örgümüz den ötürü beş kere su dökerdik."
785-Onun rivayetlerindendir: "Su kabına sokmadan ellerine su döküp yıkardı. Ellerini yıkadıktan sonra sağ elini su kabma sokardı. Sağına dökerdi, tenasül uzvunu sol eliyle yı kardı. Sonra sağ eliyle sol elini yıkardı, son ra üçer kere ağzına dolu dolu su verip yıkar dı, burnuna da dolu dolu su çekip yıkardı. Sonra iki avuç dolusu suyu başına dökerdi."
786-Onun rivayetlerindendir: "Üç kere eline su boşaltırdı; tenasül uzvunu yıkardı, sonra ellerini yıkardı."
787-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Yıkanırken gözlerini açar, parmağını göbeğine sokardı."
[Taberânî, el~Mıı'cenin'l-Kebîr'de.]
788-Meymûne radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'e cünüplükten yıkanırken O'na perde ol dum. Ellerini yıkadı, sonra sağ eliyle (kaptan aldığı suyu) sol eline döküp sol eliyle avret yerini yıkadı. (Meniden) bulaşmış yerlerini de yıkadı. Sonra elini duvara veya yere sür dü. Sonra namaz abdesti gibi ayaklarmı yıka-
madan abdest aldı. Sonra vücudunun tümüne su döktü. Sonra yıkandığı yerden çekilip ayaklarını yıkadı."
789-Diğer rivayet: "Kendisine kurulan ması için giysi (havlu) verdim, kabul etme di ve eliyle silkelenerek çıktı." [Buhârî ve Müslim]
790-Diğer rivayet: "Kendisine mendil (havlu) verdim, almadı ve vücudundaki suyu eliyle silkeledi." Bunu İbrahim (en-Nehaî)'e anlatınca, şöyle dedi:
"Mendille kurulanmak ta bir sakınca görmüyorlardı, sadece alışıl masını İstemiyorlardı."

tEbû Dâvud ve Nesâî'nin de benzeri rivayetleri var dır.]
Nesâî'nin Ömer'den yaptığı bir rivayette şu ibare yer almıştır: "Sıra başına gelince ona elini sürmeden üzerine su boşaltırdı."
792-Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan:
Dedim ki: "Ey Allah Resulü! Ben saç ör güleri çok olan bir kadınım. Aybaşı veya cünüplükten yıkanırken onları çözeyim mi?"
"Hayır; başına (ovucunla) üç kere su dök men yeter. Sonra tüm vücuduna su döküp te mizlenirsin" buyurdu.
[Müslim ve Sünen ashabı.]
793-Bir rivayet: "Her su döküsünde örgü lerini güzelce sıkıver!"
794-Ubeyd b. Umeyr radiyallahu anh'-dan:
Âİşe radiyallahu anhâ. Abdullah b. Amr'ın kadmlara yıkanırken örgülerini çöz melerini emrettiğini duydu ve şöyle dedi: "İbn Amr'a hayret doğrusu! Kadınlar yıkanır larken örgülerini çözmelerini söylüyormuş, bari saçlarını traş etmelerini de söylesİn(!). Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem ile ayni kapta yıkanırdık, başıma üç kere su ak-
tarmaktan başka bir şey yapmazdım (yani ör gülerimi çözmezdim)." IMüslim]
795-Muhammed el-Bâkır radiyallahu anh'dan:
Câbir bana dedi ki: Amcanın oğlu Hasan b. Muhammed b. el-Hanefıyye bana dedi ki; "Cünüplükten nasıl yıkanılır?" Ona şöyle de dim: "Peygamber sallaliahu aleyhi ve sellem, üç avuç su alırdı, önce başına dökerdi; sonra bütün bedenine dökerdi." Hasan dedi ki: "Ben saçı çok olan bir adamım." Dedim ki: "Pey gamber sallaliahu aleyhi ve sellem'in saçları senden daha çoktu."
[Buhârî, Müslim ve Nesâî.]
796-Bir rivayet: 0(Câbir), boy abdesti hakkında soru sorana:
"Sana bir sâ' su yeter" dedi.
Adam dedi ki:
"Bu kadar su bana yetmez ki!"
Şöyle dedi:
"Senden daha saçlı ve daha hayırlı olana (Hz. Peygamber'e) yetiyordu (da sana mı yet meyecek?)"
797-Katâde radiyallahu anh'dan: Enes kendilerine şunu anlatmış: "Pey gamber sallaliahu aleyhi ve sellem kadınlan ile ilişkide bulunuyor, tek bir yıkanışla yetini yordu." [Buhârî ve Sünen ashâbı.J
798-Ebû Râfr radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem bİrgün hanımlarım dolaştı. Herbirinin yanın da ayrı ayrı yıkanıyordu. Dedim ki: "Ey Al lah Resulü! Tek seferde yıkansan olmaz mı?"

"Bu daha temiz, daha hoş, daha temizle yicidir" buyurdu. [Ebû Davud]
799-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Sizden biriniz hammtyla cinsî ilişkide bulunup ta sonra tekrar bulunmak isterse iki si arasında bir abdest alsın."
[Müslim ve Sünen ashabı.)
800~Âi§e radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, boy abdesti aldıktan sonra abdest almazdı."
[Sünen ashabı.]
801-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Ben ve Allah Resulü, farak denilen bir kap tan yıkanırdık." Süfyan dedi ki: "Farak, üç sâ' mikdarı (yaklaşık 9 kg) su alan bir kazandır."
802-Diğer bir rivayet: Ebû Seleme dedi ki: "Ben ve Aişe'nin sut kardeşi birlikte Aİ-şe'nin yanına gittik. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in cünüplükten yıkanma şek lini sorduk. İçine bir sâ, (yaklaşık 3 kg) su sı ğan bir kap getirtti, aramızda perde olduğu halde ondan yıkandı. Başına üç kere su döktü. Dedi ki: Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem'in hanımları, saçları kulak memesi hiza sında olması için uçlarından alırlardı."
[Buhârî, Müslim, Mâlik, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
803-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
ile birlikte san bakır bir kaptan yıkanırdık."
[Ebû Davud]
804-Ümmü Gülsüm bn. Abdillah b. Zem'a radiyallahu anhâ'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımı Şevde, ona bir bakır küpü verdi ve şöyle dedi: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem işte bunda yıkanırdı." Bir sâ' veya da ha az su alabilecek kapasitedeydi.
[Taberânî. el-Mıı'cenin'l-Kehîr'de. İsnadında Üm-mü Gülsüm vardır.]
805-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ciinüpiükten yıkanmak için altı müd mikdarı (yaklaşık dört litre su) yeter."
[Bezzâr, ieyyin bir isnâdla.]
806--Ya'lâ (b. Ümeyye) radiyallahu anh'dan;
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir adamın açık bir yerde yıkandığını gördü. Bunun Üzerine hutbeye çıkıp, Allah'a hamd ü senada bulunduktan sonra şöyle dedi: "Allah haya ve Örtü sahibidir. Haya ve örtünmeyi de sever, onun jçm biriniz yıkandığında kapalı yerde yıkansın (kimse onu görmesin)!" [Ebû

Dâvud ve Nesâî.]
807-îbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden biriniz açık yerde ya da kendisini Örtmeyen damda yıkanmasın! Çünkü kendisi görmezse de bankaları onu görün"
[İbn Mâce zayıfhır isnâd İle]
808-Ebu's-Semh radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e hizmet ediyordum; yıkanmak istediği zaman "(Arkanı) dön!" derdi; ben de kafamı çevirir ve O'na perde olurdum. [Nesaî.l
809-Ümmü Hâni radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem. Fetih günü Mekke tepesinde konakladı. O'nun yanma vardım. Ebû Zer de içinde ha mur artıkları bulunan bir teknede su getirdi.
Ebû Zer O'na perde oldu. Peygamber sallalla hu aleyhi ve sellem yıkandı. Sonra Peygam ber sallallahu aleyhi ve sellem ona perde oldu ve Ebû Zer yıkandı."
[Ahmed. Benzeri daha önce "suların hükümleri" bölümünde (hadis no. **465**) geçmiştir]
810-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Namaz elli vakit idi. Cünüplükten yıkan ma yedi kere idi. Elbiseye bulaşan idrarın yı kanması da yedi kere İdi.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bunların üzerinde ısrarla durarak hafifletilme sini (Allah'tan) diledi. Sonra namaz beş vak te indirildi. Cünüplükten yıkanmak ise bire İndirildi. İdrarın bulaştığı yerin yıkanması da bire indirildi."
[Ebû Dâvud]
811-Âişe radiyallahu anhâ'dan;
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bazen cünüplükten yıkanır ve bana sokulurdu, kendisini göğsüme basar ısıtırdım. Oysa ben henüz yıkanmamış olurdum." [Tirmizi]
812-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, cünüpken başmı (sabun vazifesi gören) hatmi (adi bir nevi ot) ile yıkardı. (Hatmili suyun üzerine ay
rica) su dökmeden onunla yetinirdi." [Ebû Dâvud]
813-Aişe radiyallahu anhâ'dan: "İhramlı iken de, ihramsız İken de Allat Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile saçları mız örgülü bir vaziyette iken (çözmeden) yıka nırdık." [Bu iki rivayet de Ebû Davud'a aittir.]
814-Alî radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, heladan çıkar, bize Kur'ân okur ve bizimle el yerdi. Cünüplüğün dışında, hiçbir şey O'nu Kur'ân'dan ahkoymazdı."
[Sünen ashabı.]

815-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "O, cünüpken Kur'ân okumakta bir sakın ca görmezdi." [Rezîn]
816-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Kur'ân'a ancak temiz olan ki§i dokuna bilir." [Taberânî, el-Mu'ceıtıu'l-Kebir ve el-Mu'ce-nnı's-Sağtr'de.]
817-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, cünüpken uyumak istediği zaman avret yerini yıkar ve namaz abdesti gibi abdest alırdı." [Kütüb-i sitte, Buhârî'nİn lafzıyla.]
818-Onun rivayetlerindendir: "Cünüb olup da yemek yemek, ya da yatmak isledi ği zaman sadece namaz abdesti gibi abdest alırdı."
819-Onun rivayetlerindendir: Abdullah b. Ebî Kays ona (Âişe'ye) sordu;
"Uyumadan önce yıkanır mıydı? Yahut yıkanmadan önce uyur muydu?" Cevap verdi: "Bunların hepsi ni yapardı. Çoğu kez gusül alıp öyle uyurdu. Bazen de abdest alıp uyurdu."
Bunun üzerine; "Her şeye genişlik ihsan eden Allah'a hamd olsun!" dedim, dedi.
820-Bir rivayette; "Cünüpken suya hiç dokunmadan uyurdu."
821-Bir başkasında: "Birşey yemek veya İçmek istediği zaman, ellerini yıkar, sonra yer
içerdi."
822-Nâfi' radiyallahu anh'dan: "İbn Ömer. cünüpken uyumak veya ye mek yemek istediğinde, yüzünü ve ellerini dirseklere kadar yıkardı. Başını da mesheder, öyle yer veya Öyle uyurdu." [Maiik]
823-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve setlem, ona, Medine yollarının birinde rastladı. Cü-nüp olduğu için yol değiştirdi. Gitti, yıkandı; sonra yanına vardı. Bunun üzerine sordu:
"Ey Ebû Hureyre nerdeydin?"
"Cünüptüm; pis halimle seninle oturmak istemedim" deyince, şöyle buyurdu:
"Sübha-nâlîah! Müslüman asla pis olmaz."
[Mâlik hariç, kütüb-İ sitte sahipleri.]
824-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Namaza kamet getirildi, saflar da düzeltil di. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, çıkıp geldi; tam mihrapta duracağı sırada cü-nüp olduğunu hatırladı. "Yerinizde durun, ay rılmayın!" dedi. Gitti, yıkanıp geldi. Başın dan su damlıyordu. Tekbir aldı, biz de O'nun-la birlikte namaz kıldık." [Tirmizî hariç, aîtı hadis
825-Ebû Davud'un rivayeti: "Mihrapta durdu; tekbir almasını beklerken, birden

(ora dan) ayrıldı."
826-Onun (Ebû Davud'un) diğer rivaye ti: "Sonra tekbir aldı; daha sonra cemaate oturmaları için işaret etti ve gidip yıkandı." Mâlik ve Nesâı'de de tekbir aldığı geçmek tedir.
827-Ebû Dâvud, Ebû Bekre'den benzerini nakletti. Ancak orada şöyle geçer: Namazı bitirince; "Ben de bir insanım. Cünüp olduğum İçin öyle yaptım" buyurdu.
828-Süleymân b. Yesâr radiyallahu anh' dan:
Ömer radiyallahu anh, cemaata sabah na mazını kıldırdıktan sonra Cüruf teki tarlasına gitti. Elbisesinde ihtilam yaşlığı gördü ve şöy le dedi: "Yağlı yediğimiz için damarlarımız gevşedi (ve ihtilam olduk).'" [Malik]
829-Diğer bir rivayet: (Ömer:) "İnsanların başına geçtiğimden beri ihtilama müptelâ ol dum" dedi. Sonra yıkandı ve elbisesine bula şanı da yıkadı. Sonra güneş iyice yükseldik ten sonra namaz kıldı. (Mâlikj
830-Enes radiyallahu anh'dan: O, Öğle üzeri ve yatsı vakti yıkanmaktan hoşlanmazdı.
[Taberânî, el-Mıı' cemu' l-Kehır'de. İsnadında Enes'in çocuklu cariyesi olan Râita vardın]
831-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e cünüplükten yıkanan adamın vücudunda yan lışlıkla (unutkanlıkla) kuru bir yer bırakması hakkında sordular. Şöyle buyurdu: "Sadece (unuttuğu) o yeri yıkar, sonra namaz küar." \T2İ}xTâ.r\\, el-Mu'cenm'l-Kchır'de.]
832-el-Hakem b. Amr radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seilem buyurdu:)
"Biriniz boy abdesti aldıktan sonra uzvun dan bir ^ey çıkarsa, (sadece) abdest alsın!"
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehtr'At zaytf\>\r İsnâdîa.]
833-Alî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seilem buyurdu:)
"Melekler, içinde resim, köpek ve cünüp kimsenin bulunduğu eve girmezler"
[Ebû Dâvud ve Nesâî,]

HAMAM(DA YIKANMA), YENİ MÜSLÜMAN OLAN BİR KİMSENİN VE AYBAŞI OLAN KADININ YIKANMASI

834-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seilem, erkek ve kadınların hamamlara girmelerini yasakladı. Sonra erkeklerin, pcştemalle gir

melerine müsaade etti.
835-Diğer rivayet: Onun (Aişe'nin) yanı na Şamlı kadınlar geldiler. Onlara şöyle dedi:
"Galiba sizler, kadınları hamamlara giren bölgedensiniz!" "Evet"dediler.
"Halbuki ben, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:
'Herhangi bir kadın elbisesini kocasının evinin dışında bir yerde çıkarırsa, kendisiyle Allah arasında bulunan perdeyi yırtmış olur."
[Ebû Dâvud ve Tirmizî]
836-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seilem buyurdu:)
"Sizlere Acem diyarındaki yerlerin fethi nasıl edilecektir. Oralarda hamam adında yerler bulacaksınız. Sakın erkekler, onlara peşîemalsiz girmesinler. Hasta ve lohusa olan kadınların dışında tüm kadınları onlara git mekten menedin!"
[Ebû Dâvud]
837-Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seilem buyurdu:)
"Her kim, Allah'a ve âhiret gününe inanı yorsa, peştemalsİı olarak hamama girmesin! Kim Allah'a ve ûhiret gününe iman ediyorsa, özrü olmadan hanımım hamama sokmasın. Her kim Allah'a ve âhiret gününe iman eder se, üzerinde içki dolaştırılan masaya oturma sın." [Tinnizî]
838-Ümmü'd-Derdâ radiyallahu anhâ' dan: Dedi ki;
Hamamdan çıkmıştım. Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve seilem sordu: "Nereden ge liyorsun ey Ümmü'd-Derdâ?" Cevap verdim: "Hamamdan."
Şöyle buyurdu: "Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, bir kadın, an nelerinin evinin dışındaki herhangi bir yerde elbisesini çıkarıp soyunursa, kendisi ile Rah man arasında olan her türlü perdeyi yırtmış olur."
[Ahmed ve Tabcrânî, el-Mu' cemu' l-Kehîr'de.]
839-Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kendisine ilk kese yaptıran ve hamama giren kişİ Dâvudoğlu Süleyman'dır. Hamama girip de sıcakla karşılaştığı zaman "Allah'ın azabından eyvah. Fayda vermeden önce ey vah, eyvah, eyvah, eyvah!" dedi.
[Tabcrânî, ei-Mu'cemu l-Kebîr'ût, zayıf hır isnâdla.]
840-İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
O, hamama girer, hamam sahibi ona kese yapardı. Beline geldiğinde hamam sahibine:

"Çık dışarı!" derdi
[Tabcrânî, el-Mu'cemu l-Kebtr^Ao]
841-el-Velîd b. Müslim dedi kİ: Evzâî'den şöyle duydum: "Uyluk, mes-
cidde avret, hamamda avret değildir" dedi. Her İki rivayet te Taberânî'nin el-Mu'ce-
mu' l-Kebtr'ine aittir.
842-Kays b. Âsim radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e müslüman olmak için geldim, bana; su ve sa bunla yıkanmamı emretti.
[Sünenashabı]
843-Useym b. Küleyb, babasmdan, o da dedesinden:
Kendisi Allah Resûlü'ne gelip "Müslü man oldum" demiş. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de ona: "Boynundan (Kâfir lik alâmeti olarak uzattığın) küfür kıllarını at! Yani traş ol!" diye emretmiş.
844-(Küleyb) dedi kİ: Bana başka biri şöyle dedi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onunla beraber olan başka birine şöyle demiş:
"Boynundan (Kâfirlik alâmeti olarak uzattığın) küfür kıllarını at! Yani traş ol"
[Ebû Dâvud]
845-Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehîr'inde Katâde'den:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, müslüman olan herkese seksen yaşında bile olsa sürmet olmasını emrederdi."
846-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Ensar'dan bir kadın. Peygamber sallalla hu aleyhi ve sellem'e hayızdan nasıl yıkana cağını sordu.
Şöyle buyurdu: "Pamukla biraz misk al ve onunla temizlen!" Yine sordu:
"Onunla nasıl temizleneyim?"
"Onunla temizlen!"
"Onunla nasıl temizleneyim?"
"Sübhanallah! Onunla temizlen!" buyu ranca, hemen onu kendime doğru çektim ve şöyle dedim: "Onunla kan izlerini giderir sin."
847-Bir rivayette: Ona dedi ki: "Biraz miskli pamuk al, onunla (kanı) üç kere sil.'"
Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, utandı ve yüzünü ondan çevirdi. Ben onu kendime çekip O'nun ne demek istediği ni anlattım. [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
848-Onun rivayetlerindendir: Âişe dedi
ki: "Ensar hanımları ne iyi hanımlardır; dini Öğrenmede haya onlara engel olmaz."

849-Onun rivayetlerindendir: Esma bn. Şekel dedİ ki: "Hayız bittiği zaman birimiz nasıl yıkanacaktır?" Şöyle buyurdu: "Sabun ve suyu alır, sonra abdest alır. sonra başım yı kar. Su saçların dibine ulaşıncaya dek saçla rını iyice ovalar. Sonra vücuduna döker. Son ra pamuğunu alıp onunla iyice temizlenir." Benzerini nakletti.
S50-Ümeyye bn. Ebi's-Salt, ĞıfâroğuUa-rından bir kadından:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bineğinin heybesinin arkasına beni alıp bin dirdi. Vallahi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, sabaha karşı devesinden indİ, deve sini çökertti. Ben de terkesinden indim. Bak tım ki kalktığım yere kan bulaşmış. Bu ilk gördüğüm (hayız) kan(ıy)dı. Utandım, sıkıl dım deveye kapandım. Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem durumu fark etmiş olacak ki şöyle dedi:
"Neyin var, galiba hayız oldun!"
"Evet" dedim.
"Kendini düzelt, sonra bir kap su al, içine tuz koy. sonra heybeye bulaşan kanı yıka! Sonra kendi bineğine dön!"
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem. Hayber'i fethettiği zaman, bize de ganimetter bir şeyler verdi. (Râvi) dedi ki: "Kadın, suya tuz katmadan hayızdan temizlenmez oldu. Öl düğü zaman (cenazesinin yıkama) suyuna bi le tuz katılmasını vasiyyel etti."
[Ebû Dâvud]

HAYIZ (AYBAŞI)
851-Enes radiyallahu anh'dan:
Yahudiler, kadın hayız olduğu zaman onunla yemek yemez, evlerde onunla beraber oturup kalkmazlardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı bunu sorunca Allah şu âyeti indirdi: "Ey Muhammed! Sana kadın-lann aybaşı halinden de sorarlar: de kî: "O bir sıkıntıdır. Ayha§ı halindeyken kadınlardan el çekin! Temizlenmelerine kadar onlara ya naşmayın." (Bakara 2/**222**)
Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Cinsî ilişki nin dışında onlarla her şey yapın!" Yahudiler bunu duyunca, şöyle dediler: "Bu adam ne istiyor, dinimizin emirleri hususunda hemen herşeyde bize muhalefet ediyor."
Üseyd b. Hudeyr ile Abbâd b. Bİşr. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek şöyle dediler: "Ey Allah Resulü! Yahudiler böyle böyle diyorlar. Hanımlarımızla o halde iken cima etmiyecek miyiz?" Peygamber sal lallahu aleyhi ve sellem'in (öfkeden) rengi değişti. Bunun üzerine o ikisi hemen huzu

rundan çıktılar. Bundan, Allah Resulü sallal lahu aleyhi ve sellem'in o ikisine kırıldığını zannettik. O sırada Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e hediye olarak süt getiril mişti. Hemen onların ardından süt gönderdi ve içtiler. Bundan Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kendilerine gücenmediği ni anladılar. (Müslim ve Sünen ashabı,)
Diğer rivayette: "Onlar süt içmediler"
852-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Dedi ki:
"Kim hayızlı kadının /ercinden cİnsî te-masda bulunursa, yahut bİr kadına makadından yanaşırsa, ya da bir kâhine }{i-derse, Muhammed'e indirileni inkâr etmiş olur." [Tirmizîj
853-Âİşe radiyallahu anhâ'dan: Bizden biri hayız olup da Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem, onunla sevişmek istedi ği zaman, hemen eteğini bağlamasını emreder, sonra onunla mübaşeret ederdi (yani teni İle te mas ederdi). Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şehvetine hakim olduğu gİbi hanginiz
nefsine ve şehvetine hakim olabilir ki?" [Altı ha dis imamı. Lafız Buhârî ile Müslim'e aittir.]
854-Diğer rivayet: "Bol bir etek giymesi ni emrederdi, sinesi ve memelerinden başka yere dokunmazdı."
855-Ebû Dâvud ve Nesâî, Meymûne'den: "Hayız olan kadınlarıyla şayet uylukları ve dizlerine kadar bacakları izarla örtülü ise mü başeret ederdi."
856-Muâz radiyallahu anh'dan;
Dedim ki: "Ey Allah Resulü! Hanımım hayız olduğunda bana neresi helal olur?" "Eteğinin üstü. Ancak bundan çekinmek daha
hayırlıdır!" buyurdu. [Rezîn]
857-İkrime radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, hayızlı hanımıyla mübaşerette bulunmak iste diği zaman, hanımının avret mahalli üzerine bir şey örterdi. [Ebû Davud]
858-Taberânî el-Mu'cemu'l-Evsat'mda Ümmü Seleme'den:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kanının geldiği ilk üç gün hanımından çekinir, daha sonra mübaşeret ederdi."
859-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir kişi hayızh kadınla cinsî temasta bu lunursa, yarım dinar sadaka versin."
560-Diğer rivayet: "Yeni hayız olup ta kan kırmızı iken temas ederse, bir dinar; kanın ke silme zamamnda olup ta kan sarı iken temas kurarsa yarım dinar sadaka verir." [Tirmizî]

861-Ebû Davud'un rivayetinde hayız ha lindeki hanımı ile cinsî ilişki kuran kimse hakkında şu ifade geçmektedir: "Bir dinar ve ya yarım dinar sadaka verir." (Ebû Dâvud) dedi ki: Rivayetin en doğru su budur.
862-Onun (Ebû Davud'un) diğer bir rivi yeti: "Hayız yeni başladığında cinsî ilİ§ki ki rarsa bİr dinar, kesilme halinde kurarsa ye rım dinar sadaka verir."
863-Diğer bir rivayet: "Dinann beşte ik sini sadaka olarak verir."
864-Abdu'l-Hamîd b. Zeyd b. el-Hattâ radiyallahu anh'dan:
Ömer b. el-Hattâb'ın, cinsî ilişki istemt yen bir hanımı vardı. Ne zaman Ömer onunl cinsî ilişki kurmak istese "Aybaşıyım" diyere bahane uydururmuş. Bir gün onunla anide bir cinsi ilişki kurmuş; bakmış ki gerçekte kadın aybaşı. Hemen Allah Resulü sallallah aleyhi ve sellem'e gelip durumu bildirmi Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyl ve sellem ona dinann beşte birini sadaka ok rak vermesini emretmiş." [Darimî, mür.ıel olarak
865-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Aybaşı iken Allah Resulü sallallahu alej hi ve sellem'in başını yıkardım."
[Altı hadis imamı.|
866-Onun başka bir rivayetinde: "Yıka dım" yerine "tarardım" ibaresi vardır.
867-Bir başka rivayet: "Ben aybaşı ike başı kucağımda Kur'ân okurdu."
868-Bir diğer rivayet: "Bana mescidde bir seccade ver!" buyurdu. Dedim ki: "Be aybaşıyım" Şöyle buyurdu: "Hayızhk eline değildir."
569-(Ebû Hureyre'den:) "Peygamber sa lallahu aleyhi ve sellem mescidde iken A şe'ye 'Bana elbise getir!' dedi. 'Ben namî kılamıyorum ki!' deyince, 'Hayızhk sem elinde değildir' buyurdu ve (Âişe) O'na elb şeyi verdi."
870-ÎVleymûne radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellen aybaşı iken başını bizden birinin kucağır koyar Kur'an okurdu. Sonra birimiz, hay halinde iken mescide girip O'nun seccadesiı sererdi. [Nesâî.]
871-Ebû Umâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hayız'ın en az müddeti üç gün; en çok müddeti ise on gündür."
[Taberânî, el-Mu' cemu' l-Kebîr ve'l-£v,îflt'mda ri vayet etmiştir. İsnadında, Abdü'l-Melik el-Kûfî. el-Alâ b. Kesîr'den rivayet etmektedir.)
872-Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'mda. zayıf hiı senedle, İbn Amr b. el-Âs'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Aybaşı olan kadın, on güne kadar bekler. Hayız olduğu günden on güne kadar temizle nirse temizlenmiştir. On günü aşarsa o artık müstahâzaikanamalı}dır. Lohusa kadın da doğurduğu günden itibaren kırk güne kadar bekler ve bakar; eğer kırk gün dolmadan te mizlenirse (yani kan kesilirse) temizlenmiştir. Eğer

kırk günü aşarsa, anla ki o artık kana malı durumundadır."
S73-Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile yatıyorken hayız oldum. Hemen yanın dan sıvıştım, gittim, aybaşı elbisemi giydim. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ba na:
"Hayız mı oldun?" dedi.
"Evet" dedim. Beni çağırdı, tekrar O'nun-la yatakta yattım. [Buhâri. Müslim ve Nesâî.]
874-Âişe radiyallahu anhâ'dan: O da merfu olarak aynısını anlattı. Ancak rivayeti içinde şu İfade geçmektedir: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem soğuktan muzdarip oldu, bana "Yaklaş!" dedi; dedim ki: "Ben aybaşıyım." Bunun üzerine bana: "Uyluğunu aç!" dedi. Açtım, (mübarek) ya-nağmı ve göğsünü uyluğuma koydu, ben de üzerine eğildim, ısındı ve uyudu." [Ebû Dâvud]
875-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Hayız olduğum zaman divandan hasıra inerdim. Temizlenene kadar Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem'e yaklaşmazdık, yatak ta yanına varmazdık, [ikisi de Ebû Davud'a aittir.]
876-Aişe radiyallahu anhâ'dan:
o, Şurayh b. Manî'nin "Aybaşı halindeki kadın, kocası ile birlikte yemek yiyebilir mi?" sorusuna şöyle cevap verdi: "Evet, Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem beni aybaşı halimdeyken yemeğe çağırırdı. Etli kemiği alır (önce benim ısırmam İçin) and verirdi. Ben de hemen O'ndan alırdım, biraz koparır dım. (Sonra kemiği geri verdiğimde) ağzım kemikteki ağzımı koyduğum yere koyar(ak yemeye başlar)dı. Sonra su getirtirdi, kendisi içmeden önce benim içmem İçin bana and ve rirdi. Alır ve içerdim. Sonra kendisi alır içer di ve kabın ağzımı koyduğum yerine kendi ağzını koyardı."
[Müslim. Ebû Dâvud ve aynı lafızla Nesâî.]
877-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Muâze ona sordu:
"Aybaşı halindeki kadın neden orucu kaza ediyor da namazı kaza etmiyor?"
Cevap verdi: "Sen Haricî misin?" "Haricî değiUm; sadece soruyorum."
"Biz aybaşı olduğumuzda tutamadığımız orucu kaza etmekle; kılamadığımız namazı ise kaza etmemekle emrolunduk."
[Mâlik hariç Kiitüb-İ sitte imamları.]
878-Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan: Ümmü Busse ona dedi ki: "Semure b. Cundeb, kadınlara (aybaşı iken kılamadıkları) namazı da kaza etmelerini emrediyor." Şöyle dedi: "Namazı kaza etmezler. Peygamber sal-lallahu aleyhi ve seljem'ın hanımlarından biri lohusa olur, tam kırk gün beklerdi, bu müddet

zarfında namaz kılmazdı. Peygamber sallalla-hu aleyhi ve sellem de ona lohusahkta kıla madığı namazları kaza etmesini emretmezdi." [Ebû Dâvud]
879-İmâm Mâlik radiyallahu anh'dan: Duyduğuna göre Aişe radiyallahu anhâ şöyle söylemiş: "Hâmile kadm, kanaması ol duğu zaman namazı bırakır."
880-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Hâmile kadın, kan gördüğü zaman, te mizlenene kadar namaz kılmaz." [Dârimî]
881-Diğer rivayet: "Hâmile kadın hayız görmez; kanaması başladığı zaman, (kesilme sini beklesin ve sonra) yıkansın ve namazını kılsın!" [Dârimî]
882-İbn Ömer radiyallahu anh'dan; Dedi ki:
"Ne aybaşı olan kadın ve ne de cünüp olan kimse. Kur'ân okuyamaz,!"
[Tirmizî]
883-Âişe radiyallahu anhâ'dan;
Ümmü Habîbe yedi yıl istihâze kanı gör dü, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e ne yapacağım sorunca, ona yıkanmasını em retti ve; "Bu bir damar hastalığıdır" dedi. Bu nedenle o, her namaz için yıkanırdı.
884-Diğer rivayet: "(Ümmü Habîbe) kız-kardeşİ Zeyneb bn. Cahş'ın hücresinde bir le ğenin İçinde yıkanırdı. Kanının kırmızılığı bazen suya baskın çıkardı."
885-Diğer rivayet: Leys der ki; İbn Şihâb (ez-Zührî), Cahş'ın kızı Ümmü Habîbe'nin her namaz için yıkanmasını Peygamber sal lallahu aleyhi ve sellem'in emrettiğini zikret medi. Bunu kendiliğinden yapmıştır (dedi).
886-DĬğer bir rivayet: "Abdurrahman b. Avf'ın karısı olan Cahş'ın kızı Ümmü Habî be, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e (dinmeyen istihâze) kan(ı) hakkında sordu. Şu cevabı verdi:
"Hayızının seni (normalde) hapsettiği sü re bekle! Sonra yıkan!" Buna dayanarak o, her namaz için yıkanırdı."
887-Diğer bir rivayet; "Sonra yıkan ve namaz kıl!"
888-Diğer rivayette Ümmü Habîbe'nİn yerine Zeyneb bn. Cahş zikredildi.
Ona Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem: "Her namaz için yıkan!"
buyurmuştur.
889-Başka bir rivayet: "Fâtıma bn. Ebî Hubeyş'e şöyle buyurdu: "Boy abdesti al, sonra her namaz için abdest alıp namazını kıl!" [Mâlik hariç, altı hadis imamı.]
890-Ebû Davud'un diğer rivayetinde: Mekhûl der kİ: "Kadınlarm hayız durumları kendilerine gizli kalmaz; şöyle ki (hayız kanı) siyah ve katı olur. Bu renk gidip de ince ve sa-rılaştığı zaman, anla ki o istihâze kamdır."
891-Mâlik, Zeyneb bn. Ebî Seleme radi-yallahu anhâ'dan:
"O, Abdurrahman b. Avf in hanımı olan Hamne bn. Cahş'ın, istihâzeli iken yıkanıp namaz kıldığını görmüş."

892-Hamne bn. Cahş radiyallahu an hâ'dan:
Kanamam çok ağır geçiyordu. Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem'e ne yap mam gerektiğini sormak için vardım. O'nu kız kardeşim Zeyneb bn. Cahş'ın evinde buldum. Dedim ki: "Ey Allah Resulü! Ben çok İstihâze oluyorum, kan bir türlü kesilmi yor, bu durum beni namazdan ve oruçtan alı koyuyor."
"Sana pamuğu salık veririm. O kanı ke ser" buyurdu.
"Kan fevkalâde çok."
"öyleyse (onu zabt edecek) bir bez edin!"
"Sanıyorum o da dindirmez! Çünkü kana ma şiddetle devam ediyor."
"Sana ikİ §ey söyleyeceğim, hangisini ya parsan ötekine gerek kalmaz. Ama ikisini de
yapabilİrsen tabii kİ daha iyi olur. Bir kere bu kanama, §eytanın darbelerinden bir darbedir. Allah'ın ilmine göre sen kendini altı veya ye di gün hayızlı kabul edersin; sonra yıkanırsın. Kendini iyice temizlenmiş kabul edersin (hal buki kan gelmeye devam etmektedir), daha sonra yirmi üç ya da yirmi dört gece gündüz-leriyle birlikte namaz kılarsın. Sonra oruç tutarsın. Bu sana yetidir. Böylece her ay (nor mal) kadınların hayız olduğu gibi davranır sın. Kadınların hayız olup da temizlendikleri süreyi gözönünde tutup durumunu buna göre ayarlarsın.
(İkinci §ıkka gelince:) Öğleyi erteleyip de ikindi ile birlikte kılabilirsen, ikindi vakti yı kanır, öğle ve İkindiyi bir arada kılarsın. Ak şamı da erteleyip de yatsı ile birlikte kılabilir sen. yatsı vaktinde yıkanır akşam ve yatsıyı birarada kılarsın. Sabahleyin de yıkanır, sa bah namazını kılarsın. Gücün yeterse orucu da bu usul üzere tutarsın." Sonra Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "İkisinden en çok hoşuma giden(i) bu (ikinci sidir)."
[Ebû Dâvud]
893-Diğer bir rivayette ise: "İki işten en çok hoşuma gideni" sözü, (Allah Resûlü'nün değil) Hamne'nİn sözüdür. Tİrmizî de benze rini nakletmiştir.
894-Esmâ bn. Umeys radiyallahu an-hâ'dan:
Dedim ki: "Ey Allah Resulü! Fâtıma bn. Ebî Hubeyş uzun zamandan beri hayız görüy or namaz kılamıyor." Şöyle buyurdu:
"Siİhhanallah! Bunu ona şeytan yapmış tır. (Söyleyin ona) su dolu bir leğene otursun: şayet kanamadan dolayı suda bir sarılık beli rirse, Öğle ve ikindi için bİr kere yıkansın. Ak şam ve yatsı için de bir kere yıkansın. Sabah için de bir kere yıkansın. Bu vakitlerin arasın da da abdest alsın."
İbn Abbâs dedi ki: "Yıkanmak ona zor
gelince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem ona iki namazı bir arada kılmasını em retti."

[Ebû Davud]
895-Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel- lem'in zamanında bir kadının a§ın kanaması oldu. Bu sebeple Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den onun hakkında fetva istedim. Cevaben §öyle buyurdu: "Bir ay içinde hayız olduğu günlerin sayısını hesap etsin. O günle rin sayısınca namaz kılmasın. O günler geçin ce yıkansın, apış arasına bez bağlasın, sonra namazını kılsın."
(Mâlik. Ebû Dâvud ve Nesâî.]
896-Ebû Bekr b. Abdirrahman'ın azatlısı Summâ'dan:
el-Ka'kâ' ve Zeyd b. Eşlem, Saîd b. el-Mü.seyyeb'e bir mektup gönderip aşırı kana ması olan kadının nasıl yıkanacağını sordular. Şu cevabı verdi:
"O, bir öğleden (ertesi günkü) Öğleye (bir kere) yıkanır ve her namaz için abdest alır. Eğer kanla başa çıkamazsa apış arasına bez bağlar, sonra namaz kılar," (Ebû oavud]
897-Bir rivayeti de şöyledir: Mâlik dedi ki: "Sanırım ki İbn Müseyyeb'in "Öğleden öğleye (zuhurdan zuhura)" sözü, asimda tem izlenmeden temizlenmeye. Ancak yanlışlıkla bu şekilde rivayet edilmiştir."
Bu hadisi Misver b. Abdi'l-Melik rivayet ederken: "Temizlikten temizliğe" ibaresiyle bildirdi. Ancak insanlar onu "(zuhurdan zuhu ra) öğleden öğleye" diye anladılar.
Enes. İbn Ömer ve Âişe'den bu, "Zı" har fiyle "Zuhurdan zuhura (öğleden öğleye) diye rivayet edilmiştir.
898-Alî radiyallahu anh'dan:
"Müslehâze (hastalık sebebiyle kam dur mayan), hayız kanı kesildiği zaman her gün yıkanır. İçinde yağ veya zeytinyağı bulunan bir yün bez edinir (kİ kanı emsin)." [Ebû Dâvud]
899-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber hastalık sebebiyle kanaması olan bir kadın itikafa girerdi. Hem (kırmızı) kanı, hem de san renkteki kanı görür, bir yandan da namaz kılardı. Bazen de namaz kılarken altına leğen koyduğu olurdu. [Buhârî ve Ebû Dâvud]
900-Abdullah b. Süfyân radiyallahu anh' dan:
Bir kadın, İbn Ömer'e sorarak dedi ki: "Beyî-i Şerif (Kâbe)'i tavaf etmek üzere var dım, tam kapısında kanamam geldi. Bunun üzerine hemen döndüm. Kesilince yine gel dim, ama kapısında kan yine geldi, döndüm. Tekrar kesilince yine geldim; kapısında yine kan aktı. İbn Ömer, cevaben dedi ki: "Bu, şeytanın bir darbesidir. Yıkan ve apış arana bir bez bağlayıp tavaf et!" [Mâlik]
901-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seliem'e

müstehâze (hastalık sebebiyle kanamalı olan kadın) hakkında sordular. Şöyle buyurdu:
"Bu, şeytanın kadının rahmine indirdiği bir darbedir."
[Bezzâr ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir ve'l-Ev-sat'ta.]
902-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Müstehâze (hastalık sebebiyle kanamalı olan) kadına kocası yanaşamaz (onunla cinsî ilişki kuramaz)." [Dârimî]
903-Onun (Dârimî'nin), İbrâhîm en-Ne-haî'den yaptığı îeyyin bir rivayette der ki: "Müstehâze hakkında şöyle denilmiştir:
"Onunla ilişkide bulunulmaz, oruç tutamaz, Kur'ân'a da dokunamaz. Ona sadece namaz kılmak için izin verilmiştir."
Yezîd (b. Hârûn) der ki: "Kocası onunla cinsel ilişki kurabilir. Temiz kadına helal olanlar ona da helal olur."
904-Onun (Dârimî'nin, Saîd) İbn Cü-beyr'den naklettiği rivayeti: Ona:
"Müstehâze ile cinsî ilişki kurulabilir mi?" diye sordular. Şu cevabı verdi:
"Namaz cinsî ilişkiden daha büyüktür." (Namaz kılabildikten sonra cinsî münasebette haydi haydi bulunabilir.)
905-tkrİme radiyallahu anh'dan: "Ümmü Habîbe istihâze olurdu ve kocası onunla cinsî temasta bulunurdu." [Ebû Dâvud]
906-îkrime radiyallahu anh'dan: "Hamne bn. Cahş'tan; o, istihâze olurmuş da kocası onunla cinsel temasta bulunurmuş."
[Ebû Dâvud]
907-Ümmü Atiyye radiyallahu anhâ'dan: Dedi ki: "Biz temizlendikten sonra gördü ğümüz bulanıkhğı ve san renkli akıntıyı önemsemezdik." [Ebû Dâvud ve Nesâî.j
908-Aişe'nin azatlısı Mercâne radiyallahu anhâ'dan:
Kadınlar, Âişe'ye bir kapta hayız kanıyla boyanmış san lekeli pamuk gönderip sorar, "Namaz kılabilir miyiz" diye fetva isterlerdi. O da şu cevabı verirdi:
"Acele etmeyin, kireç
gibi bembeyaz görünceye kadar sabredin!" Bununla tuhuru (temizliği) kast ederdi.
909-Zeyd b. Sabit'in kızı radiyallahu an hâ'dan:
"Ona, bazı kadınların gecenin ortasında kalkıp lamba ışığı altmda hayız kanma bakıp temizlenip temizlenmediklerini araştırdıkları haberi ulaşmış. Bunun Üzerine onları ayıpla mış ve şöyle demiş: "(Ashâb) hanımlar(ı) bu nu böyle yapmazlardı."
IBu iki rivayet Mâlik'e ve bab başlığında Buhârî'ye aittir.]
910-Alî radiyallahu anh'dan:

"Kadın hayızdan temizlendiği zaman, te mizlikten sonra kendisini şüpheye düşürecek bir şey görürse, bilsin ki o (kanama), şeytanın rahme indirdiği bir darbeden kaynaklanmıştır.
Burun kanı. kan damlası ya da et suyu ren ginde görürse namaz abdesti gibi abdest ahp namazını kılar.
Ancak buna karşılık koyu kan görür de kesin kanaate varırsa o zaman namazı bıra kır." [Dârimî]
911-Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-İem'in zamanında lohusa kadın, doğum yap tıktan sonra kırk gün veya gece beklerdi. Yü zümüze vers ile al veya koyu kırmızı renk ve rirdik (boya sürerdik)." [Ebû Dâvud ve Tirmizî]
912-Enes radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, lohusaya kırk günlük bir zaman tanımıştır. Ancak bu süreden Önce temizlik görürse tabiî
ki lohusalıktan çıkar." [İbn Mâce]

TAHRİC

==

234).
569-Taberânî'nin hadisi Katâde'nin İbn Mes'ûd'dan rivayeti iledir. Ancak Katâde, İbn Mes'ûd'a yetişememiştir (Mecma' I, 234)
Beyhakî, aynı mevkûf hadisi Kays b. er-Rebî' an Âsım an Zir an İbn Mes'ûd tarikiyle tahrîc etmiştir (I, 70).
570- Bu hadisi Ahmed (V, 416), Vekî' an Vâsıl er-Rakkâşî an Ebî Sevre an Ebî Eyyûb ve Atâ isnâdı ile tahrîc etmiştir.
İsnâdında yer alan Vâsıl, za'fa daha meyillidir. Şöyle ki onu Şu'be ve bir başkası güvenilir addetmekte; Buhârî ve Râzî "Hadisi münkerdir"; Nesâî ve Ezdî: "Metrktur" demektedir. Heysemî, "sübt bulmamıştır" hükmünü vermiştir (I, 169; Feyd III, 372).
571-Bu da aynı isnâdla tahrîc olunmuştur. Vâsıl sebebiyle senedi zayıftır (Mecma' V, 30).
572-İsnâdında yer alan Temmâm b. Necîh hakkında ihtilaf vardır (Neyl I, 166).
573-Bu hadisi Tirmizî (no. 31) ve İbn Mâce (no. 430), İsrâîl an Âmir

b. Şakîk an Ebî Vâil an Osmân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
574-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 145) ve onun tarikînden Beyhakî (no. 54), Ebû'l-Melih ani'l-Velîd b. Zevrân an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
575-Bu hadisi Bezzâr (no. 268) tahrîc etmiştir. Asl-ı senedi: Muh. b. Hacer an Saîd b. Abdilcebbâr b. Vâil b. Hucr an ebîhî an ümmihî an Vâil.
Muh. b. Hacer zayıftır. Saîd hakkında Nesâî: "Kavî değildir" demiş, buna karşılık İbn Hibbân onu güvenilir kimseler arasında zikretmiştir (Mecma' I, 132).
576-İsnâdında yer alan el-Alâ b. Kesîr el-Leysî'nin zayıf olduğunda icmâ hâsıl olmuştur (Mecma' I, 236).
577-Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Feyd V, 263). Münzirî diyor ki: "Taberânî, bu hadisi Evsat'ında ref'etmiş, M. el-Kebîr'inde ise İbn Mes'ûd'un sözü olarak irâd etmiştir.
578-Bu hadisi Tirmizî (no. 39), İbrâhîm b. Saîd el-Cevherî an Sa'd b. Abdilhamîd b. Ca'fer an Abdirrahman b. ebî'z-Zinâd an Mûsâ b. Ukbe an Sâlih mevlâ't-Tev'eme an İbn Abbâs isnâdı ile tahrîc etmiş ve "hasen garîb" hükmünü vermiştir. İbn Mâce de (no. 447) aynı isnâd ile tahrîc etmiştir.
Muhakkikin bu bâba ilavesi:
Ebû Dâvud (no. 148), Tirmizî (no. 40) ve İbn Mâce (no. 446), İbn Lehî'a an Yezîd b. Amr el-Meâfirî an Ebî Abdirrahman el-Hubulî ani'l-Müstevrid b. Şeddâd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i abdest alıyorken gördüm, serçe parmağı ile ayak parmaklarının aralarını hilâlliyordu."
579-Bu hadisi Ahmed (IV, 32), Ebû Dâvud (no. 142), Tirmizî (no. 38), İbn Mâce (no. 448), İbn Huzeyme (no. 170), el-Hâkim (I, 147-148, 182) ve Beyhakî (I, 51, 76), es-Sevrî an Ebî Hâşim an Âsım b. Lakît b. Sabire an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî "hasen sahîh" hükmünü vermiştir.
580-581-582-Bu hadisi Ebû Hureyre'den pekçokları rivayet etmiştir:

Ahmed (II, 245, 531), Buhârî (cum'a 8/1, I, 214), Müslim (tahâret no. 42, s. 220), Ebû Dâvud (no. 46), Nesâî (tahâret 7, I, 12) ve İbn Huzeyme (no. 139), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre;
Ahmed (II, 159, 287 399,429) Tirmizî (no. 22) ve Beyhakî (no. 37), Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre;
Ahmed (II, 400), Saîd b. e. Hilâl ani'l-A'rec an Ebî Hureyre;
Ahmed (II, 433), Yahyâ b. Saîd an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre;
Ahmed (II, 460, 517), İbn Huzeyme (no. 140) ve Beyhakî (I, 35), Zührî an Humeyd b. Abdirrahman an Ebî Hureyre;
Ahmed (II, 509) ve Beyhakî (I, 36), Saîd el-Makburî an Atâ mevlâ Ümmî Sabiyye an Ebî Hureyre;
Beyhakî (I, 36), Abdurrahman es-Serrâc ani'l-Makburî;
Ahmed (II, 250), İbn Mâce (no. 287) ve Beyhakî (I, 36), Ubeydullah b. Ömer an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre tarikiyle tahrîc ettiler.
583-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 47), Tirmizî (no. 23) ve Beyhakî (I, 37), Muh. b. İshâk an Muh. b. İbrâhîm an Ebî Seleme an Zeyd b. Hâlid asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
584-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 57), Hemmâm an Alî b. Zeyd b. Cüd'ân an Ümmi Muhammed an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
Alî, zayıf bir râvidir.
585-Asl-ı senedi: el-Mikdâm b. Şüreyh an ebîhî an Âişe.
Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 51), Müslim (tahâret 43-44, s. 220), Nesâî (tahâret 8, I, 13), İbn Mâce (no. 290), İbn Huzeyme (no. 134) ve Beyhakî (I, 34) tahrîc ettiler.
Muhakkikin bu bâba ilavesi:
Ebû Dâvud (no. 52), Beyhakî (I, 39) ve Şerhu's-sünne'de (no. 204) Begavî, Muh. b. Abdillah el-Ensârî an Anbese b. Saîd el-Kûfî an Kesîr b.Ubeyd an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler: "Allah'ın Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem, misvak kullanır ve yıkamam için misvakı bana verirdi. Ben de önce onunla fırçalar; yıkadıktan sonra tekrar Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e verirdim."
586-Bu hadisi Şâfiî (Ümm I, 20), Ahmed (V, 124), Nesâî (tahâret 5, I,

10), İbn Hibbân (Mevârid no. 143) ve Beyhakî (I, 34) Muh. b. İshâk an İbn ebî Atîk an Âişe;
Beyhakî (I, 34), el-Kâsım b. Muh. an Âişe;
İbn Huzeyme (no. 136) Ubeyd b.Umeyr an Âişe tarikiyle tahrîc ettiler.
Bu hadis hakkında İbnu's-Salâh: "İsnâdı sâlihtir"; Begavî: "Hasendir"; Nevevî ise: "İsnâdları sahihtir" tabirleri ile hüküm vermişlerdir (Tergîb I, 165; Feyd IV, 147).
Bu rivayeti İbn Hibbân, Ebû Hureyre hadisinden de tahrîc etmiştir (Mevârid no. 244).
587-İsnâdında yer alan Bahr b. Kesîr es-Sakkâ, zayıf olduğunda ittifâk hâsıl olmuş bir râvidir (Mecma' I, 220).
588-580-Asl-ı senedi: Gaylân b. Cerîr an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ.
Bu hadisi Ahmed (IV, 417), Buhârî (vudû' 73, I, 66), Müslim (tahâret 45, s. 220), Ebû Dâvud (no. 49), Nesâî (tahâret 3, 4, I, 9-10), İbn Huzeyme (no. 141) ve Beyhakî (I, 35) tahrîc ettiler.
591-592-Bu hadisi Buhârî (cum'a 8/2, I, 214), Nesâî (tahâret 6, I, 11) ve Beyhakî (I, 35), Abdülvâris an Şuayb b. el-Habbâb an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
593-Ebû Dâvud (no. 50), bu hadisi Anbese b. Abdilvâhid an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahric etmiştir. Misvâk'ı yıkamakla ilgili metnin ikinci bölümü Kesîr b. Ubeyd an Âişe tarikiyle rivâyet edilmiştir (Ebû Dâvud no. 52). Rûdânî, burada iki metni birleştirmiştir.
594-Asl-ı senedi: Muh. b. İshâk ani'z-Zührî an Urve an Âişe.
Bu hadisi Ahmed (VI, 272), İbn Huzeyme (no. 137), el-Hâkim (I, 146) ve Beyhakî (I, 38) tahrîc ettiler.
İbn Huzeyme: "Korkarım Muh. b. İshâk bunu Zührî'den işitmemiş; onunla kendi arasındaki bir râviyi iskât etmek sûretiyle tedlîs yapmıştır"; el-Hâkim ise: "Müslim'in şartınca sahîhtir" demektedir (Tergîb I, 168).
595-Kimi rivayetlerinde Hz. Alî'nin sözü olarak gelmiştir. Asl-ı senedi: Sa'd b. Ubeyde an Ebî Abdirrahman es-Sülemî an Alî.
Bu hadisi İbnü'l-Mübârek (K. ez-Zühd no. 1224-5), Bezzâr (Keşf no.

496) ve Beyhakî (I, 38) tahrîc ettiler.
İsnâdı Münzirî'ye göre ceyyiddir (Tergîb I, 167).
596-İsnâdında yer alan İsâ b. Abdillah el-Ensârî hakkında İbn Hacer: "İbn Hibbân onu zayıflar arasında saymış ve İbn Adî, bu hadisi onun münker rivayetleri arasında zikretmiştir" şeklinde bilgi vermektedir (Neyl I, 121).
597-Râvilerinden Muallel b. Muh. hakkında hiç bilgi edinilememiştir (Mecma' II, 100).
598-İsnâdı, Heysemî'ye göre hasendir (Mecma' II, 100).
599-İbn Mâce (no. 289), bunu Osmân b. ebî'l-Âtike an Alî b. Yezîd ani'l-Kâsım an Ebî Umâme tarikiyle tahrîc etti.
Alî b. Yezîd sebebiyle isnâdı zayıftır.
Bu bâba muhakkikin yaptığı ilâveler:
Ebû Dâvud (no. 56), Behz b. Hakîm an Zürâre b. Evfâ an Sa'd b. Hişâm an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti: "Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in abdest suyu ve misvağı hazırlanır, konurdu. Gece kalktığı zaman abdest bozar, sonra misvak kullanırdı."
Buhârî (vudû' 73, I, 66; cum'a 8/3, I, 214; 10, I, 214), Müslim (tahâret 46, 47, I, 220-1), Ebû Dâvud (no. 55), Nesâî (tahâret 2, I, 8), İbn Mâce (no. 286), İbn Huzeyme (no. 136) ve Beyhakî (I, 38), Ebû Vâil an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler: "Allah'ın Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem, gece kalktığı vakit ağzını (dişlerini) misvakla oğuştururdu."
600-601-Bu hadis pek çokları tarafından Ebû Hureyre'den tahrîc edilmiştir:
Buhârî (vudû' 26, I, 48), Müslim (tahâret 88/1, s. 233) ve Mâlik (tahâret no. 9, s. 21), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre;
Ebû Dâvud (no. 105), İbn Vehb an Muâviye b. Sâlih an Ebî Meryem an Ebî Hureyre;
Müslim (tahâret 88/1, s. 233) Hemmâm b. Münebbih an Ebî Hureyre;
Ahmed (II, 507) ve Müslim (tahâret 88/1, 233), Hişâm an Muh. b. Sîrîn an Ebî Hureyre;
Ahmed (II, 265, 284), Müslim (tahâret 87/1, s. 233), Nesâî (gusül

29/1, I, 215) ve İbn Mâce (no. 393), ez-Zührî an Saîd ve Ebî Seleme an Ebî Hureyre;
Müslim (tahâret 88/1, s. 233), Sâbit Mevlâ Abdirrahman b. Zeyd an Ebî Hureyre;
Ahmed (II, 500), Mûsâ b. Yesâr an Ebî Hureyre;
Ahmed (II, 403) ve Müslim (tahâret 88, s. 233), Ebû'z-Zübeyr an Câbir an Ebî Hureyre;
Ahmed (II, 455) ve Müslim (tahâret 87, s. 233), Abdullah b. Şakîk an Ebî Hureyre tarikleriyle tahrîc ettiler.
602-Bu hadisin asl-ı senedi: ez-Zührî an Ebî İdrîs an Ebî Hureyre.
Bu hadisi Mâlik (tahâret no. 3, s. 19), Buhârî (vudû' 25, I, 25), Müslim (tahâret no. 22, s. 212), Ebû Dâvud (no. 140), Nesâî (tahâret 72, I, 67) ve İbn Mâce (no. 410) tahrîc ettiler.
603-Bu rivayeti Müslim (tahâret 21, s. 212), Ma'mer an Hemmâm an Ebî Hureyre tarikiyle tahrîc etmiştir.
604-Bu rivayeti Müslim (no. 23, s. 212-3) ve Nesâî (tahâret 73, s. 67), ed-Derâverdî an Yezîd b. el-Hâd an Muh. b. İbrâhîm an İsâ b. Talha an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
605-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 141) ve İbn Mâce (no. 408), İbn ebî Zî'b an Kâriz b. Şeybe an Ebî Gatafân an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Bu hadisi el-Hâkim (I, 148), İbnu'l-Cârûd ve İbnu'l-Kattân sahîh addetmişler. Telhîs'inde irâd eden İbn Hacer herhangi bir zaaf unsuru zikretmemiştir (Neyl I, 162).
606-Lafız Buhârî'ye aittir. Birkaç kanaldan olmak üzere asl-ı senedi: Nu'aym b. Abdillah el-Mücmir an Ebî Hureyre.
Bu hadisi buradaki lafzına yakın olarak Buhârî (vudû'3, I, 43) ve Müslim (tahâret no. 35, s. 216) an Saîd b. e. Hilâl an Nuaym tarikiyle tahrîc etttiler.
607-Lafız Müslim'e aittir. O, bunu Süleymân b. Bilâl an Umâre b. Gaziyye an Nu'aym tarikiyle tahrîc etmiştir (no. 34, s. 216).
608-Bu metin versiyonu 605. numarada zikri geçen Müslim rivayetine aittir.

Mâlik, bu hadisi direkt Nu'aym kanalıyla tahrîc etmiştir (Muvattâ' tahâret no. 33, s. 33).
Ahmed ise (II, 334, 523), Fuleyh b. Süleymân an Nu'aym kanalıyla rivayet etmiştir.
609-Bu hadisi Ahmed (II, 371), Müslim (tahâret 40, s. 219), Nesâî (I, 93, tahâret 110), İbn Huzeyme (no. 7) ve Beyhakî (I, 56), Ebû Mâlik el-Eşcaî an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
610-Bu hadisin asl-ı senedi: Ebû Cehdam Mûsâ b. Sâlim an Abdillah b. Ubeydillah b. Abbâs an İbn Abbâs.
Bunu Tirmizî (no. 1701), Nesâî (tahâret 106/1, I, 89) ve İbn Mâce (no. 426) tahrîc ettiler.
Tirmizî, "hasen sahîh" hükmü vermiştir. Lafız Nesâî'ye aittir.
611-Bu hadisi Bezzâr (Keşf no. 265) Ebû Ma'şer an Saîd el-Makberî an Ebî Hureyre tarikiyle tahrîc etmiştir. Heysemî, isnâdı hakkında şu bilgiyi vermektedir: "Ebû Ma'şer'in rikâk, mağâzî ve amellerin faziletlerine dâir hadisleri yazılmıştır. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir" (Mecma I, 237).
612-İsnâdında yer alan Abdürrahîm b. Zeyd metrûk; babası ise hakkında ihtilaf olan birisidir (Mecma' I, 239).
613-Bu lafız Buhârî'ye (vudû' 47,I, 58) aittir. Asl-ı senedi: Mis'ar b. Kidâm an Abdillah b. Abdillah b. Cebr an Enes.
Bunu bu tarikten Müslim de (tahâret 51, s. 258) tahrîc etmiştir.
614-Bu rivayetin asl-ı senedi: Şu'be an İbn Cebr şeklinde olup Ahmed (II, 264, 290), Dârimî (I, 175), Müslim (tahâret no. 50, s. 257), Nesâî (I, 127, 179), İbn Huzeyme (no. 116), Tahâvî (II, 51) ve Beyhakî (I, 194) tarafından tahrîc edilmiştir.
615-Tirmizî'nin (no. 609), bu rivayeti Şerîk an Abdillah b. İsâ an İbn Cebr tarikiyledir. Tirmizî'ye göre bu lafız, sadece Şerîk kanalıyla gelmiştir.
616-Ebû Dâvud'un (no. 95) tariki, Tirmizî'nin tariki ile aynı olmakla birlikte lafzı değişiktir.
617-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 94) ve Nesâî (tahâret 59/2, I, 58), Şu'be an Habîb el-Ensârî an Abbâd b. Temîm an ceddetihî Ümmü Umâre

binti Ka'b asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Ebû Dâvud'a ait olup, kısadır.
618-Dârimî (I, 175), bu hadisi Zekeriyyâ b. Adî an Ubeydillah b. Amr an Abdillah b. Muh. b. Akîl ani'r-Rebî' senedi ile tahric etmiştir. İbn Akîl, ihtilâflı bir kişidir.
619-Bu hadisin aslı Sahîh-i Buhârî'de de yer almıştır. Ebû Dâvud (no. 100), bunu Abdülazîz b. Abdillah b. ebî Seleme an Amr b. Yahyâ an ebîhî an Abdillah b. Zeyd asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
620-Bu hadisi İbn Mâce (no. 425), İbn Lehî'a an Huyey b. Abdillah el-Meâfirî an Ebî Adirrahman el-Hubulî an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
İsnâdı Huyey ve İbn Lehî'a sebebiyle zayıftır.
621-Bu hadisi Tirmizî (no. 53), İbn Vehb an Zeyd b. Hubâb an Süleymân b. Erkam Ebî Muâz ani'z-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etmiş ve akabinde: "Âişe hadisi düzgün değildir. Ayrıca bu bâbta Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den sahîh olarak bir şey de gelmiş değildir" demiştir. Ebû Muâz hakkında Buhârî: "Hadisleri münkerdir"; Nesâî: "Metrktur"; İbn Hibbân: "Uydurma şeyler rivayet etmiştir, mu'dâller ile infirâd etmiştir. Onunla ihticâc etmek doğru değildir" demişlerdir (Feyd IV, 175).
622-Bu hadisi Tirmizî (no. 54), Kuteybe an Rişdîn b. Sa'd an Abdirrahman b. Ziyâd b. En'am an Utbe b. Humeyd an Ubâde bin Nuseyy an Abdirrahman b. Ganem an Muâz senedi ile tahrîc etmiştir.
Tirmizî'nin de işaret ettiği gibi isnâdı, Rişdîn ve İbn En'am sebepleriyle zayıftır.
623-Bu hadisi Ahmed (II, 418), Ebû Dâvud (no. 101), İbn Mâce (no. 399), Dârekutnî (I, 79) ve Beyhakî (I, 41) tahrîc ettiler. Asl-ı senedi: Ya'kb b. Seleme el-Leysî an ebîhî an Ebî Hureyre. Seleme'nin babasından, onun da Ebû Hureyre'den semâının olup olmadığı bilinemekle birlikte Ebû Seleme'nin hâli de mechûldur (Feyd VI, 430).
624-Bu hadisi Dârekutnî de rivayet etmiştir. İrâkî'ye göre isnâdı zayıftır (Feyd VI, 128).

625-Bu hadisi Ahmed (IV, 399), Nesâî (no. 80) ve İbnü's-Sünnî (no. 28), el-Mu'temir b. Süleymân an Abbâd b. Abbâd b. Alkame an Ebî Miclez an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
Abbâd, dışındakiler Sahîh ricâlidir. Abbâd ise güvenilir bir râvidir. Nevevî, bu hadisin isnâdını K. el-Ezkâr'ında sahîh addetmiş; İbn Hacer ise Ebû Miclez'in Ebû Mûsâ'yı işittiğini şüpheli olmasını gerekçe göstererek bu hükmü ta'lîl etmiştir.
626-İsnâdı Heysemî'ye göre hasendir (Mecma' I, 220).
627-İsnâdında yer alan Ebû'l-Cenb Ukbe b. Alkame sebebiyle zayıf bir hadistir. Bu şahıs hakkında Ebû Hâtim: "Kendisiyle meşgul olmaya değmez, zaafı açıktır" demektedir (Mîzân no. 5693).
628-Râvilerinden Talha b. Zeyd er-Rakkî sebebiyle isnâdı zayıftır (Mecma' I, 238).
629-İsnâdında yer alan Atîk b. Ya'kb hakkında bilgi edinemediğini söyleyen Heysemî, "Diğer râvileri Sahîh ricâlidir" demektedir (Mecma' I, 240).
630-Ricâlinin Sahîh ricâli olduğunu Heysemî söylemektedir (Mecma' I, 240).
631-Ahmed bu hadisi Şerîk, Şu'be ve Zâide kanalları ile Abdülmelik b. Umeyr'den tahrîc etmiştir (Müsned III, 471). Abdülmelik ve ondan rivayette bulunanlar Sahîh ricâlindendirler. Nesâî, bu hadisi an Ebî Revh an raculin şeklinde tahrîc etmiştir (Tergîb I, 171).
632-Lafız Buhârî'nindir. Bu hadisi Sevrî, Şu'be ve Şerîk, Amr b. Âmir el-Ensârî'den, o da Enes'den rivayet ettiler.
Bunu Ahmed (III, 132, 133, 154, 194, 260), Dârimî (I, 183), Buhârî (vudû' 54, I, 60), Ebû Dâvud (no. 171), Tirmizî (no. 60), Nesâî (I, 85), İbn Mâce (no. 509), İbn Huzeyme (no. 126), Tahâvî (I, 42, 45) ve Beyhakî (I, 162) tahrîc ettiler.
633-Lafız Nesâî'ye aittir. Diğer rivayetlerde: "Mestlerinin üzerlerine meshetti" ibaresi yer almaktadır. Asl-ı senedi: Alkame b. Mersed an Süleymân b. Büreyde an ebîhî.
Bunu Müslim (tahâret 86, I, 232), Ebû Dâvud (no. 172), Tirmizî (no. 61), Nesâî (tahâret 101/3, I, 86) ve İbn Mâce (no. 510) tahrîc ettiler.

634-Lafız Buhârî'ye (salât 47, I, 110) aittir. Asl-ı senedi şöyledir: Eş'as Süleym an ebîhî an Mesrk an Âişe.
Bu hadisi Ahmed (VI, 94, 130, 147, 202), Buhârî (vudû' 31, I, 50; salât 47, I, 110; libâs 77, VII, 61; at'ime 5, VI, 197; libâs 38, VII, 49), Müslim (tahâret 66-67, s. 226), Ebû Dâvud (no. 4140), Tirmizî (no. 608), Nesâî (tahâret 90, I, 78, 205), İbn Mâce (no. 401), İbn Huzeyme (no. 244, 179), İbn Hibbân (no. 5432) ve Beyhakî (I, 86, 216) tahrîc ettiler.
635-Asl-ı senedi: Müslim b. Sellâm an Alî. Lafız Tirmizî'ye aittir.
Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 205, 1005) ve Tirmizî (no. 1164, 1166) tahrîc ettiler. Tirmizî, daha sonra isnâdı hakkında "hasen" hükmü vermiştir.
636-Bu rivayetin asl-ı senedi: Şu'be an Süheyl b. ebî Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre.
Hadisi bu tarikten, bu lafzıyla Tayâlisî (Müsned no. 24-22), Ahmed (II, 435, 410, 471), Tirmizî (no. 74), İbn Mâce (no. 515), İbnü'l-Cârûd (s. 12), İbn Huzeyme (no. 27) ve Beyhakî (I, 117, 220) tahrîc ettiler. Bu hadisin isnâdı sahihtir.
637-Lafız, Tirmizî'ye aittir. Bu lafzı Süheyl'den Hammâd b. Seleme, Abdülazîz b. Muh. ve Cerîr rivayet etmiştir. Yani asl-ı senedi: Süheyl an ebîhî an Ebî Hureyre.
Hadisi bu lafzıyla tahrîc edenler: Dârimî (I, 183), Ahmed (II, 414), Müslim (hayd 99, s. 276), Ebû Dâvud (no. 177), Tirmizî (no. 75, "hasen sahîh"), İbn Huzeyme (no. 24, 28) ve Beyhakî (I, 161).
638-Bu hadisi Ahmed (II, 330), Ebû Bekr el-Hanefî ani'd-Dahhâk b. Osmân an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre isnâdı ile tahrîc etmiştir.
639-Bu rivayette Müsned-i Ahmed'de (II, 330) yer almış olup aynı isnâd ile sevkedilmiştir.
Bu isnâdın râvileri Heysemî'ye göre Sahîh ricâlidir (Mecma' I, 242).
640-İsnâdında yer alan el-Haccâc b. Ertât, nefsinde güvenilir bir kişi olmasına rağmen "an" lafzıyla yaptığı rivayetlerde zaman zaman tedlîs yaptığı bilinmektedir (Mecma'I, 242).
641-Bu rivayet merfû olmayıp, İbn Mes'ûd'un sözüdür. Bu hadisin

isnâdını oluşturan râviler güvenilir kimselerdir (Mecma' I, 243).
642-Lafız Buhârî'ye ait olup asl-ı senedi: ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb ve an Abbâd b. Temîm an Abdillah b. Zeyd.
Tahrîc edenler: Buhârî (vudû' 4, I, 43), Müslim (hayd 98, s. 276), Ebû Dâvud (no. 176), Nesâî (tahâret 115, I, 98-9), İbn Mâce (no. 513) ve İbn Huzeyme (no. 25).
644-Bu hadisin isnâdını teşkil eden râviler, Heysemî'ye göre Sahîh ricâlidir (Mecma' I, 244).
645-647-Bu hadis muhtelif tariklerden olmak üzere Hz. Alî'den tahrîc edilmiştir:
Tayâlisî (Müsned no. 145), Ahmed (I, 109, 125, 145), Ebû Dâvud (no. 206), Nesâî (I, 111), Tahâvî (I, 46), İbn Huzeyme (no. 20) ve Beyhakî (I, 167, 169), er-Rükeyn b. er-Rebî' an Husayn b. Kabîsa an Alî asl-ı senedi ile;
Ahmed (I, 104, 110), Müslim (hayd no. 19, s. 247), Nesâî (VIII, 214), İbn Huzeyme (no. 22-3), Tahâvî (I, 46) ve Beyhakî (I, 115), İbn Abbâs an Alî asl-ı senedi ile;
Tayâlisî (no. 144), Ahmed (I, 125, 129), Buhârî (gusl, 12, I, 71), Nesâî (tahâret 112/1, I, 96), İbn Huzeyme (no. 18), İbnu'l-Cârûd (s. 14), Tahâvî (I, 46) ve Beyhakî (I, 359, II, 410), Ebû Husayn an Ebî Adirrahman es-Sülemî an Alî asl-ı senedi ile;
Tayâlisî (no. 104), Ahmed (I, 80, 82, 103, 124, 140), Buhârî (ilm 51, I, 42; vudû' 34, I, 52), Müslim (hayd 17-8, s. 247), Nesâî (tahâret 112/6, I, 97); VIII, 214), İbn Huzeyme (no. 19) ve Beyhakî (I, 115), Münzîr es-Sevrî an Muh b. el-Hanefiyye an Alî asl-ı senedi ile;
Nesâî (tahâret 112, I, 97), ayrı ayrı tariklerle olmak üzere Râfi' b. Hadîc, Âiş b. Enes ve Urve an Alî kanalıyla da tahrîc etmiştir.
Ayrıca Mâlik (tahâret no. 53, s. 40), Ebû Dâvud (no. 207), Nesâî (tahâret 112/5, I, 97), İbn Mâce (no. 505) ve İbn Huzeyme (no. 21), Süleymân b. Yesâr kanalıyla el-Mikdâd'dan tahrîc etmiştir.
646-Ebû Dâvud'un (no. 208) bu rivayeti Urve ani'l-Mikdâd an Alî tarikiyle gelmiştir.
647-Bu Nesâî rivayeti ise (tahâret 112/2, I, 96), Hişâm b. Urve an

ebîhî an Alî tarikiyle gelmiştir. Ancak Ebû Hâtim'e göre Urve, Alî'yi işitmemiştir.
648-Bu hadisi Dârimî (I, 184), Ebû Dâvud (no. 210), Tirmizî (no. 115) ve İbn Mâce (no. 506), Muh. b. İshâk an Saîd b. Ubeyd b. es-Sebbâk an ebîhî an Sehl b. Huneyf asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî "hasen sahîh" hükmü vermiştir. Müdellis olarak marf olan İbn İshâk, bu rivayette tahdîs sigasını tasrîh etmiştir.
649-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 211), İbn Vehb an Muâviye b. Sâlih ani'l-Alâ b. el-Hâris an Harâm b. Hakîm an Abdillah b. Sa'd asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
Tirmizî, başka bir metinle gelen bu isnâdın aynısına "hasen" hükmü vermiştir.
650-Bu hadisi Ahmed (VI, 443), Ebû Dâvud (no. 2381) ve Tirmizî (no. 87), Yahyâ b. e. Kesîr ani'l-Evzaî an Yaîş b. el-Velîd el-Mahzûmî an ebîhî an Ma'dân b. e. Talha an Ebî'd-Derdâ' asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Bu hadisi ayrıca Tahâvî (I, 347-8), el-Hâkim (I, 426), İbnü'l-Cârûd (s. 15) ve Beyhakî (I, 144) de tahrîc ettiler.
Tirmizî diyor ki: "Bu bâbdaki en sahîh şeydir." İbn Mende ise: "İsnâdı sahîh ve muttasıldır. Buhârî ile Müslim, bu hadisi isnâdındaki ihtilâf nedeniyle kitaplarına almamışlardır" demiştir.
651-Bu hadisin son bölümünü Dârekutnî (I, 224), Yûnus ani'z-Zührî an Süleymân b. Yesâr ani'l-Misver b. Mahreme an Ömer tarikiyle tahrîc etmiştir.
652-Bu hadisi Ahmed (III, 343, 359), Ebû Dâvud (no. 198), İbn Huzeyme (no. 36), İbn Hibbân (Mevârid no. 250), Dârekutnî (I, 223), el-Hâkim (I, 156-7) ve Beyhâkî (I, 140) tahrîc ettiler. Asl-ı senedi: Muh. b. İshâk (kâle) haddesenî Sadaka b. Yesâr an Ukayl b. Câbir an Câbir.
Ukayl hakkında Mîzân'da hâlinin mechûl olduğu söylenmiş; el-Kâşîf'te ise İbn Hibbân'ın onu güvenilir râviler içinde saydığı zikredilmiştir (Neyl I, 209).
653-Bu hadis benzer mânâları ile birkaç yoldan Âişe'den

nakledilmiştir. Burada irâd olunan lafız, Ebû Dâvud'a ait olup (Sünen no. 179), asl-ı senedi şöyledir: el-A'meş an Habîb b. ebî Sâbit an Urve an Âişe.
Bunu bu tarikten tahrîc edenler: Ahmed (VI, 210), Ebû Dâvud (no. 179-80), Tirmizî (no. 86), İbn Mâce (no. 502), Dârekutnî (I, 137) ve Beyhakî (I, 125).
Yahya b. Saîd bu tariki zayıf addetmiş, Buhârî ise Habîb'in Urve'den işitmediğini ileri sürmüştür. Tirmizî, ashâbının bu hadisi sahîh olmadığı için terkettiğini söylemiştir.
Ancak, başka tariklerle desteklenmiştir:
Ahmed (VI, 198), Ebû Dâvud (no. 178), Nesâî (tahâret 121, I, 104), Dârekutnî (I, 139, 141) ve Beyhakî (I, 126), Süfyân es-Sevrî an Ebî Ravk an İbrâhîm et-Teymî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Ebû Dâvud şu bilgiyi vermektedir: "Bu hadis mürseldir. Zira İbrâhîm, Âişe'yi işitmemiştir." Ayrıca Ebû Ravk, Beyhakî'nin ifadesi ile Yahyâ b. Maîn ve diğerlerine göre hadiste zayıftır.
İbn Mâce (no. 503), Haccâc an Amr b. Şuayb an Zeyneb es-Sehmiyye an Âişe kanalıyla tahrîc etmiştir. Zeylaî'ye göre bunun isnâdı ceyyid; Bûsirî'ye göre Haccâc ve Zeyneb sebebiyle zayıftır.
Bezzâr da Atâ an Âişe tarikiyle rivayet etmiştir. İsnâdı ceyyid olup Abdülhakk: "Bir illetini göremiyorum" demiştir.
654-Mâlik (tahâret 64, s. 43), bunu ez-Zührî an Sâlim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî sahîh senedi ile tahrîc etmiştir.
655-Lafız Ebû Dâvud'undur. Asl-ı senedi: Kays b. Talk an ebîhî.
Tahrîc edenler: Ebû Dâvud (no. 182), Tirmizî (no. 85), Nesâî (tahâret 119, I, 101) ve İbn Mâce (no. 483).
Bu hadisin isnâdı hakkında şu bilgiler verilmiştir:
Amr b. Alî el-Fellâs, isnâdını sahîh kabul ederek: "Bizce Busre hadisinden daha sâbittir" demiş, Alî b. el-Medînî ise: "Bizce Busre hadisinden daha hasendir" demiş; Tahâvî ise: "İsnâdı müstakîm olup, Busre hadisinin hilafına ızdıraptan sâlimdir" demiştir. İbn Hibbân, Taberânî ve İbn Hazm'ın sahîh addetmelerine karşılık Şâfiî, Ebû Zür'a, Dârekutnî, Beyhakî ve İbnu'l-Cevzî zayıf saymışlardır. İbn Hibbân,

Taberânî, İbnu'l-Arabî, Hâzimi ve diğerleri bu hadisin hükmünün nesholunduğunu ileri sürmüşlerdir (Neyl I, 218).
656-Bu hadisi Mâlik (tahâret 58, s. 42) Dârimî (I, 184-5), Ebû Dâvud (no. 181), Tirmizî (no. 82), Nesâî (tahâret 118, I, 100-1; gusl 30, I, 216), İbn Mâce (no. 479) ve İbn Huzeyme (no. 33), Urve an Mervân b. el-Hakem an Busre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî ve el-Hâkim'e göre isnâdı sahihtir. Dârekutnî "sâbit" olduğunu söylemiş; ayrıca İbn Maîn, Beyhakî ve Hazimî de sahîh addetmişlerdir. Her hâiyle isnâdı Buhârî'nin şartına uymaktadır. Nitekim Tirmizî'nin naklettiğine göre Buhârî: "Bu bâbda en sahîh olan Busre'nin hadisidir." demiştir. Suyûtî'nin bunu mütevâtir hadisler içinde zikretmesiyle birlikte İbnü'r-Rif'a, Câbir, İbn Amr, Zeyd b. Hâlid ve Ebû Eyyûb'un da bulunduğu 19 sahâbîden rivayet edildiğini söyler. Bu hadisin tarîkleri hakkında müstakil eser bile kaleme alınmıştır (Feyd VI, 228).
657-Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' I, 245).
658-Bu hadisi Ahmed (II, 223), Abdülcebbâr b. Muh. el-Hattâbî an Bakiyye b. el-Velîd an Muh. b. el-Velîd ez-Zebîdî an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddîhî senedi ile tahrîc etmiştir.
Bakiyye "an" lafzı ile rivayette bulunduğunda tedlîs yaptığından korkulmaktadır. Bu endişe burada da sözkonusudur.
659-İsnâdında yer alan Süleymân b. Dâvud eş-Şâzeknî çoğunluğa göre zayıf bir râvidir (Mecma' I, 245).
660-İsnâdında adı geçen Abdullah b. el-Mü'emmel'i Ahmed ve bir rivayette Yahya b. Maîn zayıf addetmişler; İbn Hibbân ile bir rivayette İbn Maîn güvenilir saymışlardır (Mecma' I, 245).
661-Bu mevkûfu Mâlik (tahâret 11/1, s. 22) Nâfî' an İbn Ömer sahîh senedi ile tahric etmiştir.
662-Lafız Ebû Dâvud'a ait olup asl-ı senedi şöyledir: Bakiyye b. el-Velîd ani'l-Vadîn b. Atâ' an Mahfûz b. Alkame an Abdirrahman b. Âiz an Alî.
Bu hadisi Ahmed (I, 111), Ebû Dâvud (no. 203), İbn Mâce (no. 477), Dârekutnî (I, 161) ve Beyhakî (I, 118) tahrîc ettiler.

Mahfûz ile Abdurrahman'ın güvenilir olmalarına karşılık Vadîn zayıf bir râvi olup, Cûzecânî tarafından bu hadis onun münkerleri arasında sayılmıştır. Hadisin bir başka illeti, Ebû Zür'a'ya göre Abdurrahman'ın Hz. Alî'yi işitmemiş olduğu iddiasıdır (K. el-İlel, İbn e. Hâtîm I, 47). Bu hadis, Ebû Bekr b. Meryem an Atîyye b. Kays an Muâviye (mesela Sünen-i Dârimî I, 184) tarikiyle de gelmişse de bu da zayıftır.
663-Bu hadisi Ahmed (I, 256), Ebû Dâvud (no. 202), Tirmizî (no. 77) ve Beyhakî (I, 121) tahrîc ettiler. Asl-ı senedi: Abdüsselâm b. Harb an Yezîd Ebî Hâlid ed-Dâlânî an Katâde an Ebî'l-Âliyye an İbn Abbâs.
Bu rivayet, Dâlânî'nin münkeri olarak addedilmiştir. Ancak o nefsinde sadûk bir râvidir. Nitekim o, Ebû Hâtim, Nesâî, Ahmed tarafından tevsîk edilmiştir. Zehebî, Muğnî'sinde: "Meşhrdur; hadisi ise hasendir" demiştir.
Ancak bu hadisi Tirmizî'nin İlel'inde naklettiğine göre Ahmed ve Buhârî zayıf saymışlardır. Tirmizî, münker oluşuna delil olarak hadisin Saîd b. ebî Arbe an Katâde an İbn Abbâs tarikiyle mevkûf rivayetinin mevcdiyetini göstermiştir ki Ebû'l-Âliyye'nin görüldüğü gibi adı geçmemektedir (Neyl I, 213).
664-Taberânî'nin senedinde geçen el-Alâ b. Kesîr el-Leysî, ittifakla zayıftır (Mecma' I, 248).
665-Bu parça, uzun metinli bir "küsf" hadisinin bir parçasıdır. Asl-ı senedi: Hişâm b. Urve an Fâtime binti'l-Münzîr an Esmâ.
Bunu Buhârî (vudû', 38, I, 54; küsf 10, II, 28; sehv 9/2, II, 68) ve Müslim (küsf no. 11-2, s. 624-5) tahrîc ettiler.
666-Bu hadisi Âişe'den Ubeydullah b. Abdillah b. Utbe rivayet etmiştir.
Bunu Ahmed (II, 52; VI, 251), Dârimî (I, 287), Buhârî (ezân 51, I, 168), Müslim (salât no. 90, s. 311), Nesâî (II, 83, 101), İbnu'l-Cârûd (s. 17) 166), İbn Huzeyme (no. 257, 1621), Tahâvî (I, 405) ve Beyhakî (I, 123; III, 80) tahrîc ettiler.
667-Bu rivayetin asl-ı senedi: ez-Zührî an Ömer b. Abdilazîz an Abdillah b. İbrâhîm b. Kârız an Ebî Hureyre. Kimileri İbn Kârız'ı, İbrâhîm b. Abdillah b. Kârız olarak zikretmiştir.

Bu hadisi bu tarîkten Tayâlisi (Müsned no. 2376), Ahmed (II, 265, 271, 427, 469, 478), Müslim (hayd 90/1, s. 272-3), Nesâî (tahâret 122, I, 105) ve Tahâvî (I, 63) tahrîc ettiler.
İbn Huzeyme (no. 42), Süheyl b. ebî Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre tarîkiyle tahrîc etmiştir.
668-Bu rivayeti Ahmed (II, 529) ve Nesâî (tahâret 122, I, 106), Yahyâ b. ebî Kesîr ani'l-Evza'î ani'l-Muttalib b. Abdillah b. Hantab an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Râvileri güvenilir kişilerdir. Beyhâkî'nin Sünen'inde (I, 153) Ebû Usâme ani'l-Velîd b. Kesîr an Muh. b. Amr b. Atâ' an İbn Abbâs asl-ı senedi ile bir şahidi vardır.
669-Bu hadisin asl-ı senedi: Süfyân b. Uyeyne an Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre.
Bu tarikten hadisi Tirmizî (no. 79) ve İbn Mâce (no. 385) tahrîc ettiler. Tirmizî, isnâdı hakkında hiçbir hüküm beyân etmemiştir. Zâhir odur ki sahîh gözükmektedir. Ahmed'in Müsned'inde (I, 236) İbn Cüreyc an Muh. b. Yûsuf an Süleymân b. Yesâr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile bir mütâbiî vardır ki, onun isnâdı da sahîhtir.
670-Bu rivayeti Ahmed (II, 458) ve Ebû Dâvud (no. 194), Şu'be an Ebî Bekr b. Hafs an Selman el-Eğarr an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
671-Nesâî (tahâret 122, I, 106), Şu'be an Amr b. Dînâr an Yahyâ b. Ca'de an Abdillah b. Amr el-Kârî an Ebî Eyyûb ve an Ebî Talha asl-ı senedi ile ayrı ayrı tahrîc etmiştir. Hatta aynı isnâdla hadisi bir keresinde de Ebû Hureyre'den sevketmiştir.
Ricâli Sahîh ricâlidir.
672-Bu hadisin asl-ı senedi: Zeyd b. Eslem an Atâ b. Yesâr an İbn Abbâs.
Hadisi bu tarikten Mâlik (tahâret 19, s. 25), Buhârî (vudû' 50, I, 59), Müslim (hayd 91, s. 273), Ebû Dâvud (no. 187) ve İbn Huzeyme (no. 41) tahrîc ettiler.
673-Bu hadisi Müslim (tahâret no. 91/2, s. 273) ve İbn Huzeyme (no. 39) Alî b. Abdillah b. el-Abbâs an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.

674-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 189) ve İbn Mâce (no. 488), Eb-l-Ahvas an Simâk an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
Râvileri Sahîh ricâlindendir.
675-Asl-ı senedi: ez-Zührî an Ca'fer b. Amr b. Umeyye an ebîhî.
Tahrîc edenler: Dârimî (I, 185), Buhârî (vud 50, I, 59; ezân 43, I, 164; cihâd 92, III, 232), Müslim (hayd 92, s. 273), Tirmizî (no. 1836) ve İbn Mâce (no. 490).
676-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 192), Nesâî (tahâret 123, I, 108) ve İbn Huzeyme (no. 43), Şuayb b. e. Hamza an İbni'l-Münkedir an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Nevevî, Şerhu Müslim'de (tahâret 20, s. 26), Buhârî (vudû' 51, I, 59; vudû' 54/5, I, 60) Nesâî (tahâret 124, I, 108-9) ve İbn Mâce (no. 492), Yahyâ b. Saîd an Buşeyr b. Yesâr mevlâ Benî Hârise an Süveyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
678-Bezzâr (no. 291), bunu el-Hasan b. Yahyâ el-Huşenî an Halife b. Utbe an Ubâde b. Nuseyy an Abdirrahman b. Ganm el-Eş'arî an Muâz tarikiyle tahrîc etmiştir.
Heysemî'nin ifadesi ile Hasan zayıf bir râvîdir (Mecma' I, 349).
679-İsnâdını oluşturan râvîleri güvenilir kimselerdir (Mecma' I, 254).
680-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 197), Osmân b. ebî Şeybe an Zeyd b. el-Hubâb an Mutî' b. Râşid an Tevbetu'l-Anberî an Enes isnâdı ile tahrîc etmiştir.
İbn Hacer, Fethu'l-bârî'de hasen hükmü vermiştir.
681-Bezzâr (no. 287), bu hadisi Eyyûb b. Seyyâr an Muh. b. el-Münkedir an Câbir tarikiyle tahrîc etmiştir.
Bezzâr, daha sonra şu bilgiyi vermektedir: "Bu hadiste Eyyûb teferrüd etmiştir. Ulemânın çoğunluğu, mütâbeatı olmayan rivayetleri sebebiyle onun hadisini terketmişlerdir."
682-Bu hadisi Tayâlisi (Müsned no. 766), Ahmed (V, 88, 92, 96, 98, 100, 102, 105, 106, 108), Müslim (hayd 97, s. 275), İbn Mâce (no. 495), Taberânî (Mu'cemu'l-Kebîr no. 1859), İbn Huzeyme (no. 31), Tahâvî (I, 70, 384) ve Beyhakî (I, 158, 448), Ca'fer bin ebî Sevr an

Câbir b. Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
683-Bu hadisi İbn Mâce (no. 497), Bakiyye b. el-Velîd an Hâlid b. Yezîd b. Ömer b. Hubeyre an Atâ b. es-Sâib an Muhârib b. Disâr an İbn Amr asl-ı senediyle tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'inde şu bilgiyi vermektedir: Bakiyye, müdellis bir râvi olup "an" lafzıyla yaptığı rivayetlerinde tedliste bulunduğu olmuştur. Hâlid'in durumu hakkında bir malumat edinilmediğinden hâli mechûldür."
684-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 204), İbn Huzeyme (no. 37) ve el-Hâkîm (I, 139), el-A'meş an Şakîk b. Seleme an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
İsnâdı sahîhtir.
685-Ebû Dâvud (no. 638) bu hadisi Ebân an Yahyâ an Ebî Ca'fer an Atâ b. Yesâr an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
Ebû Ca'fer, Medine'li olup ismi bilinmemektedir.
686-Râvîleri güvenilir kimselerdir (Mecma' I, 243).
687-Bezzâr (Keşf no. 279), bu hadisi Muh. b. Ubeyd an Sâlih b. Hayyân an Abdillah b. Büreyde an ebîhî tarikiyle tahrîc etmiştir.
Heysemî'ye göre isnâdında yer alan Sâlih, metrûk bir râvîdir. Metinde geçen "abdest" elini yıkamak anlamına gelmektedir.
688-Râvilerinden birisi olan Ömer b. Riyâh, hakkında ittifakla zayıf hükmü verilmiş bir râvîdir (Mecma' I, 246).
689-Râvîlerinden Câbir el-Cu'fî'yi Şu'be ve Sevrî tevsîk etmişlerdir; buna karşılık çoğunluk onu zayıf kabul etmiştir (Mecma', I, 246).
690-İsnâdında yer alan Muh. b. Mesleme, çoğunluğun indinde zayıf olmakla birlikte Dârekutnî onun hakkında: "Bir beisi yoktur" demiştir (Mecma' I, 246).
691-Mâlik, bunu belâğan zikretmiştir (Muvattâ, tahâret no. 47, s. 38).
692-Râvîleri güvenilir kimselerdir; ancak hadisin bir illeti vardır ki, o da Ebû Mûsâ'dan bunu rivayet edenin onu işitmemiş olmasıdır. Yani intikâ' sözkonusudur.
694-Râvîleri Sahîh ricâlindendir (Mecma' II, 82).
695-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1114), Haccâc an İbn Cüreyc an Hişâm

an ebîhî an Âişe tarikiyle tahrîc etmiştir. İbn Mâce (no. 1222), İbn Hibbân (no. 2235) ve Dârekutnî (I, 157) ise bunu Ömer b. Şebbe an Ömer b. Alî el-Mukaddemî an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İbn Mâce'nin Zevâid'inde bu hadisin isnâdı hakkında: "Sahîhtir, râvîleri güvenilir kimselerdir" denilmiştir. İbn Mâce, bu hadisi daha sonra İbn Vehb an Ömer b. Kays an Hişâm tarikiyle de tahrîc etmiştir. Ancak bu ikinci isnâd Ömer b. Kays sebebiyle zayıftır.
696-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 617), Tirmizî (no. 408), Tahâvî (I, 274), Dârekutnî (I, 379) ve Beyhakî (II, 176; 130), Abdurrahman b. Ziyâd b. En'am an Abdirrahman b. Râfi' ve Bekr b. Sevâde an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İbn Ziyâd sebebiyle isnâdı zayıftır. Tirmizî şu bilgiyi vermektedir: "Bu hadisin isnâdı güçlü değildir, isnâdı ızdırâba uğramıştır."
697-Bu metnin asl-ı senedi: Mesrk ani'l-Muğîre b. Şu'be.
Bu tarikten tahrîc edenler: Ahmed (IV), 250), Müslim (tahâret 77-8, s. 229) ve Nesâî (tahâret 92/6, I, 82).
698-Bu rivayeti Ahmed (IV, 245, 255), Dârimî (I, 181), Buhârî (vudû' 49), s. 59), Müslim (tahâret 79-80, s. 230), Ebû Dâvud (no. 151), İbn Huzeyme (no 190-1), Tahâvî (I, 83), Darekutnî (I, 194, 197) ve Beyhakî (I, 281), eş-Şa'bî an Urve b. el-Muğîre an ebîhî asl-ı senedi ile tahric ettiler.
699-Bu lafız Ahmed'in Müsned'inde (IV, 245) yer almıştır.
700-Bu rivayeti Müslim (tahâret 81/2, s. 230-1), Bekr b. Abdillah el-Müzenî an Urve b. el-Muğîre an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
701-Bu rivayeti Müslim (tahâret no. 83, s. 231), Ebû Dâvud (no. 150), Tirmizî (no. 100) ve Beyhakî (I, 292), el-Hasanu'l-Basrî an İbni'l-Muğire an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
702-Bu rivayet, Ebû Dâvud'a (no. 151) ait olup eş-Şa'bî an Urve an ebîhî tarikiyle gelmiştir.
703-704-Bu rivayeti Ahmed (IV, 246, 253) Ebû Dâvud (no. 156) ve Beyhakî (I, 271-2), Abdurrahman b. ebî Nu'am kanalıyla Muğîre'den tahrîc ettiler.

705-Bu rivayeti Mâlik (tahâret 41, s. 35-6), Ahmed (IV, 247, 249, 251), Ebû Dâvud (no. 149), İbn Huzeyme (no. 203) ve Beyhakî (I, 274), ez-Zührî an Abbâd b. Ziyâd an Urve b. el-Muğîre an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ayrıca Ebû Dâvud (no. 152), aynı mânâda olmak üzere Zürâre b. Evfa ani'l-Muğîre tarikiyle tahrîc etmiştir.
Muğîre'den "mestlere mesh" hadisini daha pek çokları rivayet etmiştir. Bunların metinleri arasında uzunluk yönünden farklılıklar mevcuttur:
Ahmed (IV, 254), Buhârî (vudû' 48/2, I, 58), Müslim (tahâret 75, s. 228-9), Nesâî (tahâret 92/7, I, 82), İbn Mâce (no. 545) ve Beyhakî (I, 270), Nâfi' b. Cübeyr an Urve an ebîhî tariki ile;
Ahmed (IV, 247), Ebû'd-Duhâ ani'l-Muğîre;
Müslim (tahâret 76, s. 229), el-Esved b. Hilâl ani'l-Muğîre;
Beyhakî (I, 290), Ebû Bürde ani'l-Muğîre;
Ahmed (IV, 254), Ebû's-Sâib ani'l-Muğîre;
Ahmed (IV, 248) ve Nesâî (tahâret 97, I, 83), Hamza b. el-Muğîre an ebîhî;
Ahmed (IV, 195) ve Beyhakî (I, 291), Urve b. ez-Zübeyr ani'l-Muğîre;
Ve yine Ahmed, Amr b. Vehb es-Sekafî (IV, 249-50), Kabîsa b. Berme (IV, 248) ve Ebû Seleme (IV, 248) ani'l-Muğîre tarikleri ile tahrîc ettiler.
706-Bu hadisi Müslim (tahâret 84, s. 231), Tirmizî (no. 101), Nesâî (tahâret 86, I, 75), İbn Mâce (no. 561), İbn Huzeyme (no. 183) ve Beyhakî (I, 271), el-A'meş ani'l-Hakem an Abdirrahman b. ebî Leylâ an Ka'b b. Ucre an Bilâl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
707-Ebû Dâvud (no. 153), bu rivayeti Şu'be an Ebî Bekr b. Hafs b. Ömer b. Sa'd an Ebî Abdillah an Ebî Abdirrahman es-Sülemî an Bilâl tarikiyle tahrîc etmiştir.
708-Bu hadisi Tirmizî (no. 102), Kuteybe an Bişr b. el-Mufaddal an Abdirrahman b. İshâk el-Kuraşî an Ebî Ubeyde b. Muh. b. Ammâr b. Yâsir an Câbir senedi ile tahrîc etmiştir. Bunun isnâdı sahîhtir. Mâlik, (tahâret no. 38, s. 35) bu mevkûf rivayeti belağan irâd etmiştir.
709-Lafız Müslim'e aittir. Asl-ı senedi şöyledir: el-A'meş an İbrâhîm

an Hemmâm b. el-Hâris an Cerîr.
Hadisi bu tarikten Ahmed (IV, 358, 361, 364, 365), Buhârî (salât 25, I, 102), Müslim (tahâret 72, s. 228), Tirmizî (no. 93), Nesâî (tahâret 96/1, I, 81), İbn Mâce (no. 543), İbn Huzeyme (no. 186, 188), Dârekutnî (I, 193) ve Beyhakî (I, 270, 273) tahrîc ettiler.
710-Bu rivayet Bukeyr b. Âmir el-Becelî an Ebî Zür'a b. Amr b. Cerîr an Cerîr asl-ı senedi ile Ebû Dâvud (no. 154), Taberânî (Mu'cemu'l-Kebîr no. 2401), İbn Huzeyme (no. 187), el-Hâkîm (I, 169) ve Beyhakî (I, 270) tarafından tahrîc olunmuştur.
Ayrıca bu hadisi Tirmizî (no. 94), Müşkilu'l-âsar'da (III, 193) Tahâvî, Dârekutnî (I, 194) ve Beyhakî (I, 273), Bakiyye an İbrâhîm b. Edhem an Mukâtil b. Hayyân an Şehr b. Havşeb an Cerîr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
711-Asl-ı senedi: es-Sevrî an Ebî Kays el-Evdî an Hüzeyl b. Şurahbîl ani'l-Muğîre.
Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 159), Ahmed (IV, 252), Tirmizî (no. 99), İbn Mâce (no. 559), İbn Huzeyme (no. 198), İbn Hibbân (no. 176) ve Beyhakî (I, 283) tahrîc ettiler. İsnâdı sahîhtir.
712-Ebû Dâvud (no. 160) ve Beyhakî (I, 286), bu hadisi Hüşeym an Ya'lâ b. Atâ an ebîhî an Evs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
713-4-Bu hadisi Ahmed (IV, 251), Ebû Dâvud (no. 165), Tirmizî (no. 97), İbn Mâce (no. 550), Dârekutnî (I, 195) ve Beyhakî (I, 290), el-Velîd b. Müslim an Sevr b. Yezîd an Recâ b. Hayve an Kâtibi'l-Muğîre ani'l-Muğîre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî, şu malumatı vermektedir: "Bu hadis ma'll=illetlidir. Sevr'den bunu Velîd'den başkası rivayet etmemiştir. Ebû Zür'a ve Buhârî'ye bu hadisten sordum: "Sahîh değildir" dediler. Zira İbnü'l-Mübârek bunu an Sevr an Recâ an Kâtibi'l-Muğîre kanalıyla mürsel olarak rivayet ettiler.
İbn Hacer, Bulûğu'l-merâm'da isnâdının zayıf olduğunu söylemiştir. Şevkânî ise Neyl'de (I, 204), Esrem'den naklen Ahmed'in bu hadisi zayıf addettiğini bildirmiştir. Netice olarak Velîd, bu hadisin rivayetinde İbnü'l-Mübârek'e muhâlefet ederek ref'etmiştir.

715-Bu hadisi Dârimî (I, 181), Ebû Dâvud (no. 162), Dârekutnî (I, 199) ve Beyhakî (I, 292), el-A'meş an Ebî İshâk an Abdihayr an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İbn Hacer, Bulûğu'l-merâm'da "isnâdı hasen" ve Telhîs'te "isnâdı sahih" demiştir.
716-Asl-ı senedi: el-Hakem ani'l-Kâsım b. Muhaymire an Şurayh an Hânî an Alî.
Bu hadisi tahrîc edenler: Müslim (tahâret 85, s. 232), Dârimî (I, 181), Nesâî (tahâret 99/2, I, 84), İbn Mâce (no. 552), İbn Huzeyme (no. 194-5), Tahâvî (I, 81) ve Beyhakî (I, 273, 275).
717-Bu hadisi Tirmizî (no. 96), Nesâî (tahâret 98, I, 83-4), İbn Huzeyme (no. 193, 196), Tahâvî (I, 82), İbn Hibbân (Mevârid no. 179-80, 186), Dârekutnî (I, 197) ve Beyhakî (I, 276, 282, 289), Âsım b. ebî'n-Necûd an Zir an Safvân b. Assâl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı "hasen sahîh"tir.
718-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 158) Yahyâ b. Eyyûb an Abdirrahman b. Rezîn an Muh. b. Yezîd b. ebî Ziyâd an Eyyûb b. Katan an Ubeyy b. İmâre asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
719-Bu lafızla birlikte hadisi Ebû Dâvud (no. 158/a), İbn Mâce (no. 557), Tahâvî (I, 79), Dârekutnî (I, 198) ve Beyhakî (I, 278-9), Yahyâ b. Eyyûb an Abdirrahman b. Rezîn an Muh. b. Yezîd an Eyyûb b. Katan an Ubâde b. Nüseyy an Ubeyy asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ebû Dâvud: "İsnâdında ihtilâf edilmiştir. Güçlü değildir." Nevevî: "İsnâdı ehl-i hadisin ittifakı ile zayıftır."; Ahmed ve Dârekutnî: "Râvîleri tanınmamaktadır" demekte ve bununla Abdurrahman, Muh. b. Yezîd ve Eyyûb'u kasdetmektedirler.
720-İsnâdında yer alan Ömer b. Rudayh, Ebû Hâtim'e göre zayıf, İbn Maîn'e göre "sâlihu'l-hadis"tir (Mecma' I, 259).
721-Râvilerinden Hafs. b. Ömer el-Adenî, zayıf bir râvidir (Mecma' I, 264).
Muhakkikin bu bölüme ilâve ettiği hadisler:
Müslim (tahâret 73, 74, s. 228), İbn Mâce (no. 544) ve Beyhakî (I, 270, 274), el-A'meş an Şakîk an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte idim. Bir kavmin çöplüğüne vararak ayakta işedi. Ben bir tarafa çekildim. Bunun üzerine bana: "Yaklaş" buyurdular. Ben de yaklaştım ve ökçelerinin yanında durdum. Daha sonra abdest aldı ve mestlerinin üzerine meshetti.
Müslim (tahâret 86, s. 232) ve Beyhakî (I, 271), es-Sevrî an Alkame b. Mersed an Süleymân b. Büreyde an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Fetih günü bütün namazları bir abdestle kılmış ve mestlerinin üzerine mesheylemiş. Ömer kendisine: "Vallahi sen bugün şimdiye kadar yapmadığın bir şeyi yaptın" demiş. Bunun üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Bunu ben kasden yaptım, ey Ömer!" buyurdu.
Buhârî (vudû' 48, I, 58), Nesâî (tahâret 92/4-5, I, 82), İbn Mâce (no. 546), İbn Huzeyme (no. 182, 184) ve Beyhakî (I, 269), Ebû'n-Nadr an Ebî Seleme an İbn Ömer an Sa'd b. ebî Vakkâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler:
Sa'd, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem 'in mestler üzerine meshettiğini söyledi. Abdullah b. Ömer de bunu babası Ömer'e sordu. Ömer: "Evet (meshetti). Sa'd, Peygamber'den rivayetle sana bir şey söylediği zaman sen artık o meseleyi başkasına sorma" dedi.
Buhârî (vudû' 48/3-4, I, 58-9), Nesâî (tahâret 96/2, I, 81) İbn Mâce (no. 562) ve Beyhakî (I, 270), Yahyâ b. ebî Kesîr an Ebî Seleme an Ca'fer b. Amr b. Umeyye an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler: "Amr, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i mestleri üzerine meshederken gördüğünü haber vermiştir."
Ebû Dâvud (no. 157), Tirmizî (no. 95), İbn Mâce (no. 553-4), Tahâvî (I, 81), İbn Hibbân (Mevârid no. 181-3) ve Beyhakî (I, 276-8), İbrâhîm et-Teymî an Amr b. Meymûn an Ebî Abdillah el-Cedelî an Huzeyme b. Sâbit asl-ı senedi ile tahrîc ettiler: Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e mestlerin üzerine meshetmek hakkında soruldu. Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Seferî olan kimse için üç gün ve mukîm olan için bir gün." Tirmizî'ye göre bu hadis sahîhtir.
722-Bu rivayeti Mâlik (tahâret 89, s. 53), Abdürrezzâk (no. 880),

Ahmed (VI, 179), Buhârî (teyemmüm 1, I, 86; fadâilu'l-ashâb 5, IV, 195; Tefsîr sûreti Mâide 3, V, 186; nikâh 125, VI, 162; hudûd 39, VIII, 31), Müslim (hayd 198, s. 279), Nesâî (tahâret 194, I, 163), İbn Huzeyme (no. 262) ve Beyhakî (I, 204, 223), Mâlik an Abdirrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile rivayet ettiler.

723-Bu rivayeti Buhârî (tefsîr sûreti Mâide 3, V, 186; hudûd 39/2, VIII, 31) ve Beyhakî (I, 223, 233) İbn Vehb an Amr b. el-Harîs an Abdirrahman asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

724-Bu rivayeti Buhârî (teyemmüm 2, I, 86), Müslim (hayd 109, s. 279), Ebû Dâvud (no. 317), İbn Mâce (no. 568), Nesâî (tahâret 204, I, 172), İbn Huzeyme (no. 261) ve Beyhakî (no. 214) Hişâm b.Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

725-727-Bu hadis muhtelif kanallar vasıtasıyla Ammâr'dan tahrîc edilmiştir:

Tirmizî (no. 144 "hasen sahîh"), Dârimî (I, 190), Ebû Dâvud (no. 327) ve Beyhakî (I, 210) çok kısa bir metinle Katâde an Azre an Saîd b. Abdirrahman b. Ebzâ an ebîhî an Ammâr tarikiyle;

Ebû Dâvud (no. 322-3), Nesâî (tahâret 198, s. 169) ve Tahâvî (I, 113), Hz. Ömer'in yer aldığı bir kıssa ile birlikte Seleme b. Kuheyl an Ebî Mâlik an Abdirrahman b. Ebzâ an Ammâr tarikiyle;

Nesâî (tahâret 195/3, I, 166), Nâciye b. Haffâf an Ammâr tarikiyle;

Ebû Dâvud (no. 328) ve Beyhakî (I, 210), eş-Şa'bî an Abdirrahman b. Ebzâ an Ammâr tarikiyle;

İbn Mâce (no. 565), Muh. b. Abdirrahman b. ebî Leylâ ani'l-Hakem ve Seleme b. Kuheyl an Abdillah b. e. Evfa kanalıyla;

Ebû Dâvud (no. 324-6), Nesâî (tahâret 199-200, I, 169, 170), İbn Mâce (no. 569), Tahâvî (I, 112) ve Beyhakî (I, 209), Şu'be ani'l-Hakem an Zer an Saîd b. Abdirrahman b. Ebzâ an ebîhî an Ammâr; Nesâî (tahâret 195/2, I, 165) ve Beyhakî (I, 209), Seleme b. Kuheyl an Zer kanalıyla;

Nesâî (tahâret 197, I, 168), Tahâvî (I, 110), İbn Hibbân (Mevârid no. 199) ve Beyhakî (I, 208), Mâlik ani'z-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe (an ebîhî) an Ammâr tarikiyle;

Tahâvî (I, 111), Amr b. Dînâr ani'z-Zührî; İbn Mâce (no. 566) Yûnus ani'z-Zührî; Nesâî (tahâret 196, I, 167), Tahâvî (I, 110) ve Beyhakî (I, 208), Sâlih ani'z-Zührî;

Tahâvî (I, 111) ve Beyhakî (I, 208), İbn ebî Zi'b ani'z-Zührî tarikiyle tahrîc ettiler.

Şevkânî, en-Neyl'de (I, 288), İbn Hacer'in Feth'inden naklen teyemmümün şekli hussunda Ebû'l-Cüheym ve Ammâr hadisinden başka sahîh hadisin vârid olmadığını bildirmiştir.

728-731-Bu hadisin asl-ı senedi: el-A'meş an Şakîk b. Seleme Ebî Vâil an Ebî Mûsâ. Lafız Müslim'indir (no. 110, s. 280).

Hadisi bu tarikten tahrîc edenler: Buhârî (teyemmüm 7-8, I, 90), Müslim (hayd 110-1, s. 280), Ebû Dâvud (no. 321), Nesâî (tahâret 201, s. 170), İbn Huzeyme (no. 270), Dârekutnî (I, 179-80) ve Beyhakî (I, 211, 226).

732-Bu metin Şu'be ani'l-Hakem an Zer an Saîd b. Abdirrahman b. Ebzâ an ebîhî an Ammâr asl-ı senedi ile vârid olmuştur. Lafız Müslim'e (no. 112, s. 280) aittir.

Hadisi bu tarikten Buhârî (teyemmüm 4-5, I, 87-8), Ebû Dâvud (no. 324-6), Nesâî (tahâret 199, 200, I, 169, 170), İbn Mâce (no. 569), İbn Huzeyme (no. 267, 268), Tahâvî (I, 112), Dârekutnî (I, 183) ve Beyhakî (I, 209, 214).

733-Bu lafzın ait olduğu hadis metni es-Sevrî an Seleme b. Kuheyl an Ebî Mâlik an Abdirrahman b. Ebzâ an Ammâr asl-ı senedi ile rivayet edilmiştir.

Bu tarikten tahrîc edenler: Ebû Dâvud (no. 322-3), Tahâvî (I, 113), Nesâî (tahâret 198, I, 168) ve Dârekutnî (I, 183).

734-Bu lafzın metni Seleme b. Kuheyl an İbn Abdirrahman b. Ebzâ an ebîhî an Ammâr tarikiyle vârid olmuştur.

Hadisi bu tarikten tahrîc edenler: Ebû Dâvud (no. 323-5), İbn Huzeyme (no. 269) ve Dârekutnî (I, 183).

735-Ebû Dâvud'da (no. 325) yer almıştır.

736-Nesâî'nin Sünen'inde (tahâret 200, I, 170) yer almıştır.

Bu hadisin diğer tariklerine daha önce (724-726) işaret edilmiştir.

737-Bezzâr, bunu Haremî b. İmâre ani'l-Harîş b. el-Hirrît an İbn ebî Muleyke an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir (Keşf no. 313).
Heysemî diyor ki: "el-Harîş'i Ebû Hatîm, Ebû Zür'a ve Buhârî zayıf addetmişlerdir" (Mecma' I, 263).
738-Bu hadisi Dârimî (I, 189-90), Buhârî (teyemmüm 6, I, 88; 9, I, 91), Müslim (mesâcid 312, s. 475), Nesâî (tahâret 202, I, 171), İbn Huzeyme (no. 272) ve Beyhakî (I, 216, 219), Ebû Recâ el-Utâridî an İmrân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
739-Bu hadisi Adürrezzâk (no. 913), Ahmed (V, 155, 180), Ebû Dâvud (no. 332), Tirmizî (no. 124), Nesâî (tahâret 203, I, 171), İbn Huzeyme (no. 2292), İbn Hibbân (Mevârid no. 196-8), Dârekutnî (I, 180-7), el-Hâkim (I, 176) ve Beyhakî (I, 7, 8, 220, 212, 212), Hâlid el-Hazzâ' an Ebî Kılâbe an Amr b. Bucdân an Ebî Zerr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Bu hadisin isnâdına Tirmizî, hasen hükmü vermiştir. Nevevî "sahîh hadistir", İbn Hacer ise Muhtasar'da "isnâdı kavîdir" demiştir (Neyl I, 281).
740-Bu lafzın ait olduğu metni Tayâlisi (Müsned no. 484), Abdurrezzâk (no. 912), Ahmed (V, 146-7), Ebû Dâvud (no. 333), Dârekutnî (I, 187) ve Beyhakî (I, 179, 217), Eyyûb an Ebî Kılabe an raculin mîn benî Âmir an Ebî Zerr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Kimi rivayetlerinin metni oldukça uzundur.
741-Bu hadisi Tirmizî (no. 145), Yahyâ b. Mûsâ an Saîd b. Süleymân an Huşeym an Muh. b. Hâlid el-Kuraşî an Dâvud b. Husayn an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etmiştir.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb sahîh" hükmü vermiştir.
742-İsnâdı Heysemî'ye göre hasendir (Mecma' I, 263).
743-Bu hadisi Nesâî (tahâret 204/2, I, 172), Muh. b. Abdila'lâ an Şu'be an Muhârik an Târık senedi ile tahrîc etmiştir.
744-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 337), İbn Mâce (no. 572), Dârekutnî (I, 190-1) ve Beyhakî (I, 226-7); el-Evzaî an Atâ b. ebî Rebâh an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahric ettiler. Ebû Dâvud rivayetinde Evzâî, bunu Atâ'dan belâğan rivayet etmiştir.

Aynı hadisi İbn Huzeyme (no. 273) ve İbn Hibbân (Mevârid no. 201), el-Velîd b. Ubeydillah b. ebî Rebâh an Atâ kanalıyla rivayet etmiştir. el-Velîd zayıf bir râvîdir. Ancak görüldüğü gibi ona el-Evzaî mütâbeat etmiştir. O halde hadis hasendir.

747-9-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 334-5), İbn Hibbân (Mevârid 202), Dârekutnî (I, 178-9) ve Beyhakî (I, 225), Yezîd b. ebî Habîb an İmrân b. ebî Enes an Abdirrahman b. Cübeyr (an Ebî Kays Mevlâ Amr b. el-As) an Amr b. el-As asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

750-Bu hadisi Dârimî (I, 190), Ebû Dâvud (no. 338), Nesâî (gusl 27, I, 213), Dârekutnî (I, 188), el-Hâkim (I, 178) ve Beyhakî (I, 231), Leys b. Sa'd an Bekr b. Sevâde an Atâ b. Yesâr an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

751-Bu hadisi Mâlik (tahâret 90, s. 56), muallak olarak Buhârî (teyemmüm 3/1, I, 87), Dârekutnî (I, 186) ve Beyhakî (I, 224, 207), an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

752-Bu hadisi Ahmed (Müsned I, 288, 303), İbn Lehî'a an Abdillah b. Hübeyre (ani'l-A'rec) an Hanaş an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.

İsnâdında yer alan İbn Lehî'a zayıf bir râvîdir.

753-Râvîlerinden Bakiyye, müdellis bir râvîdir (Mecma' I, 264).

754-Râvîlerinden el-Hasan b. Umâre'yi Şu'be, Süfyân ve Ahmed zayıf addetmişlerdir (Mecma' I, 264). Asl-ı senedi şöyledir: el-Hasan b. Umâre ani'l-Hakem an Mücâhid an İbn Abbâs. Bu hadisi Dârekutnî (I, 185) ve Beyhakî (I, 221-2) de tahrîc ettiler.

755-Bu hadisi Buhârî (teyemmüm 3, I, 87), Müslim (hayd 114, s. 281), Ebû Dâvud (no. 329), Nesâî (tahâret 195, I 165), İbn Huzeyme (no. 274), Dârekutnî (I, 176) ve Beyhakî (I, 205) tahrîc ettiler. Asl-ı senedi şöyledir: Leys b. Sa'd an Ca'fer b. Rebî'a an Abdirrahman b. Hürmüz an Umeyr mevlâ İbn Abbâs an Ebî'l-Cüheym.

756-Bu hadisi Ahmed (III, 7, 36, 47), Müslim (hayd 80, s. 169), Ebû Ya'lâ (no. 1236) ve İbn Huzeyme (no. 233), Şerîk b. ebî Nemir an Abdirrahman b. ebî Saîd el-Hudrî an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

757-Bu hadisi Allah'ın Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ensâr'dan

birisinin yanına uğrayıp da kendisini çağırdığında o zât başından su damlayarak çıktığında: "Galiba sana acele ettirdik" buyurması üzerine zâtın: "Evet ya Resûlallah!" cevâbına mukâbele olarak irâd buyurmuştur.
Asl-ı senedi şöyledir: Şu'be ani'l-Hakem an Ebî Sâlih an Ebî Saîd.
Hadisi bu tarikten Buhârî (vudû' 34, I, 52), Müslim (hayd 83, s. 269), İbn Mâce (no. 606), Tahâvî (I, 54), İbn Hibbân (no. 1168) ve Beyhakî (I, 165) tahrîc ettiler.
758-Bu kısa metinli hadisi Ahmed (II, 29), Müslim (hayd 80, s. 269), Ebû Dâvud (no. 217), Tahâvî (I, 54), İbn Hibbân (no. 1165) ve Beyhakî (I, 167) tahrîc etmiştir.
759-760-Bu hadisi Dârimî (I, 194), Ebû Dâvud (no. 214-5), Tirmizî (no. 110-111), İbn Huzeyme (no. 225), Tahâvî (I, 54, 57), İbn Hibbân (Mevârid no. 228-9) ve Dârekutnî (I, 126), Sehl b. Sa'd an Ubeyy asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı Tirmizî ve Dârekutnî'ye göre sahihtir.
761-Bu hadisi Tirmizî (no. 112), Şerîk an Ebî'l-Cahhâf an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir. Ebû'l-Cahhâf, Sevrî'ye göre güvenilir bir râvîdir.
762-Bu rivayeti Müslim (hayd 88, s. 272) ve İbn Huzeyme (no. 227), Humeyd b. Hilâl an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
763-Bu hadisi Ahmed (VI, 68, 74, 110), Müslim (hayd no. 89, s. 272), Tahâvî (I, 55), Dârekutnî (I, 112) ve Beyhakî (I, 164), Ebû'z-Zübeyr an Câbir b. Abdillah an Ümmî Külsm an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
764-Bu rivayet mevkûftur, yani Âişe'nin sözü olarak gelmiştir. Mâlik (tahâret 73, s. 46) an Yahyâ b. Saîd an Saîd b. el-Müseyyeb an Âişe senedi ile tahrîc etmiştir.
765-Bu hadisi Tirmizî (no. 108), İbn Mâce (no. 608), Tahâvî (I, 55) ve Dârekutnî (I, 111) el-Evzaî an Abdirrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî "hasen sahîh" hükmünü vermiş ve daha sonra es-Sevrî an Alî b. Zeyd an Saîd b. el-Müseyyeb

an Âişe tarikiyle bu hadisi (no. 109) rivayet etmiştir.
766-Bu hadisi Dârimî (I, 194), Buhârî (gusl 28, I, 76), Müslim (hayd 87, s. 271), Ebû Dâvud (no. 216), İbn Mâce (no. 610), Tahâvî (I, 56) ve Dârekutnî (I, 113), el-Hasan an Ebî Râfi' an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
767-Bu hadisi Ahmed (II, 178) ve İbn Mâce (no. 611), el-Haccâc b. Ertât an Amr b. Şu'ayb an ebîhî an ceddîhî İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Haccâc sebebiyle isnâdı zayıftır.
768-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 974), Ahmed (VI, 256), Dârimî (I, 195), Ebû Dâvud (no. 236), Tirmizî (no. 113), İbn Mâce (no. 612), İbnü'l-Cârûd (s. 49), Dârekutnî (I, 133) ve Beyhakî (I, 167) Abdullah b. Ömer an Ubeydillah b. Ömer ani'l-Kâsım an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Abdullah b. Ömer el-Ömerî dışındakiler Sahîh ricâlindendir. Onun hakkında ihtilâf edilmiştir. Ahmed, Yahyâ b. Mâîn ve İbn Mehdî onu sâlih addetmişler. İbnü'l-Medînî, Yahyâ el-Kattân ve Nesâî taz'îf etmişlerdir.
769-70-Bu hadisi Mâlik (tahâret 85, s. 51), Buhârî (ilm 50/1, I, 41; gusl 22, I, 74; edeb 68, VII, 94; edeb 79/1, VII, 100; enbiyâ 1, IV, 102), Müslim (hayd 32, s. 251), Tirmizî (no. 122), Nesâî (tahâret 131/3, I, 114-5), İbn Mâce (no. 600) ve İbn Huzeyme (no. 235), Hişâm b. Urve an ebîhî an Zeyneb an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
771-Bu lafız Buhârî'de (ilm 50/1, I, 41) yer almıştır.
772-Bu lafız Buhârî'nindir (ehâdîdu'l-enbiyâ 1, VI, 102; edeb 68, VII, 94).
773-Bu rivayeti Müslim (ummî no. 314) ve Nesâî (tahâret 131/1, 112-3), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
774-Bu rivayeti Ahmed (VI, 92), Müslim (hayd 33, s. 251) ve Beyhakî (I, 168; î, 265), Yahyâ b. Zekeriyyâ b. ebî Zâide an ebîhî an Mus'ab b. Şeybe an Musâfî' b. Abdillah an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

775-Bu rivayeti Müslim (hayd 30, s. 251), Katâde an Enes an Ümmü Süleym tarikiyle tahrîc etmiştir.
776-Bu rivayeti Nesâî (tahâret 131/1, I, 112) ve İbn Mâce (no. 601), Saîd b. e. Arbe an Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ayrıca Dârimî (I, 195), ani'l-Evzâî; Müslim (hayd 29, s. 250) an İkrime b. Ammâr; her ikisi de an İshâk b. Abdillah b. ebî Talha an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Muhakkikin bu bölüme ilaveleri:
1. Buhârî (gusl 29/2, I, 76) ve Müslim (hayd 84-5, s. 270), Hişâm b. Urve an ebîhî an Ebî Eyyûb an Ubeyy b. Ka'b asl-ı senedi ile tahrîc ettiler:
Allah'ın Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem 'e kadınla cinsel ilişki kurarken menisini getirmeyen erkeğin hükmünden sordum. "Kadına temas eden nesneyi yıkar, sonra abdest alarak namaz kılar" buyurdu.
2. Müslim (hayd 86, s. 270), İbn Huzeyme (no. 224) ve Tahâvî (I, 53, 54), el-Hüseyn b. Zekvân an Yahyâ b. ebî Kesîr an Ebî Seleme an Atâ b. Yesâr an Zeyd b. Hâlid asl-ı senedi ile tahrîc ettiler:
Zeyd, Osmân b. Affân'a şöyle sormuş: "Bir adam karısıyla ilişki kurar da menisini indirmezse ne buyurursun?" Osmân cevaben: "Namaza abdest alır gibi abdest alır ve kamışını yıkar" dedi ve şunu ilave etti: "Ben, bunu Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den böyle işittim."
777-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 248), Tirmizî (no. 106), İbn Mâce (no. 597) ve Beyhakî (I, 174, 179), el-Hâris b. Vecîh an Mâlik b Dînâr an Muhammed b. Sîrîn an Ebî Hureyre asl-ı senedi tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî: "Sadece Hâris'in hadisinden bilinmektedir, garîbtir. Bu şeyh ise, beş para etmez"; Dârekutnî el-İlel'inde: "Bu hadis, Mâlik b. Dînâr ani'l-Hasan tarikiyle mürsel olarak rivayet olunmuştur"; eş-Şâfiî: "Bu hadis sübt bulmamıştır"; Beyhakî: "Bu hadisi Buhârî ve Ebû Dâvud gibi ehl-i ilimden bazıları münker addetmişlerdir"; Ebû Hâtim (el-ilel, İbn e. Hâtim I, 29): "Bu hadis münkerdir" demişlerdir (Neyl I, 269).
778-Asl-ı senedi şöyledir: Hammâd b. Seleme an Atâ b. es-Sâib an

Zâdân an Alî.
Bu hadisi tahrîc edenler: Tayâlisî (Müsned no. 175), Ahmed (I, 94, 101, 133), Dârimî (I,192), Ebû Dâvud (no. 249), İbn Mâce (no. 599), Taberânî (Mu'cemu's-Sağîr II, 18), İbn Cerîr (Tehzibu'l-âsâr, Müsnedu Alî no. 41-42) ve Beyhakî (I, 175, 227).
İbn Cerîr isnâdı hakkında şu bilgileri vermektedir: Bu haber bizce sahihtir, ancak öncekilerin mezhebi üzerine şu illetler sebebiyle sahîh değildir: 1. Bu haber sahîh olarak Hz. Alî'den başka bir yolla rivayet olunmamıştır. 2. Zâdân'dan rivayette bulunan Atâ b. es-Sâib, âhir-i ömründe hıfzı bozulmuş, dolayısıyla bazı riyavetlerinde karışıklıklara neden olmuştur. 3. Hammâd b. Seleme'nin ömrünün sonlarına doğru hadislerini ashâbı münker bularak, bir kısmı ondan rivayeti bile bırakmışlardı. 4. Alî'den sahîh olarak vârid olan şu sözü: "Cenâbetten yıkanacağın vakit başına iki kere dökmen yeterlidir."
Hafız İbn Hacer: "İsnâdı sahîhtir. Hammâd, Atâ'dan bunaklığa uğramadan önce rivayette bulunmuştur. Denildiğine göre bu rivayetin doğrusu hadisin Alî'nin sözü olarak mevkûf kalmasıdır. Abdülhakk da: ",oğunluk mevkûf olduğuna kâil oldular" demektedir. Nevevî ise: "Zayıftır. Atâ, bunaklığı sebebiyle taz'îf olunmuş, Hammâd'ın da yanılgıları vardır" demiştir (Neyl I, 269).
779-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 255), Muh. b. Avf an İsmaîl b. Ayyâş an Muh. b. İsmaîl an ebîhî an Damdam b. Zür'a an Şureyh b. Ubeyd an Cübeyr b. Nufeyr an Sevbân senedi ile tahrîc etmiştir. Bu hadis, Şam'lı râvîlerin oluşturduğu bir isnad ile gelmektedir (Neyl I, 270).
780-Lafız Müslim'e aittir. Asl-ı senedi: Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe.
Bu tarikten tahrîc edenler: Mâlik (tahâret 67, s. 447, Dârimî (I, 191), Buhârî (gusl 1, I, 67-68; gusl 9/2, I 70; gusl 15, I, 727, Müslim (hayd 35-6, s. 253-4), Ebû Dâvud (no. 242), Tirmizî (no. 104) Nesâî (gusl 16, I, 205; 19, I, 206), İbn Huzeyme (no. 242), Dârekutnî (I, 113) ve Beyhakî (I, 172, 173, 174, 175, 176)
781-Asl-ı senedi: Ebû Âsım ed-Dahhâk b. Mahled an Hanzale b. ebî Süfyân ani'l-Kâsım an Âişe.

Bu tarikten tahrîc edenler: Buhârî (gusl 15, I, 69), Müslim (hayd no. 39), s. 255), Ebû Dâvud (no. 240), Nesâî (gusl 19/2, I, 206), İbn Huzeyme (no. 245) ve Beyhakî (I, 184).
782-Bu rivayeti Ahmed (VI, 236), Ebû Dâvud (no. 243) ve Ebû Ya'lâ (Şehit Ali nüsh. 220 b), Saîd an Ebî Ma'şer an İbrâhîm ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
783-Bu rivayeti Ahmed (VI, 236), Ebû Dâvud (no. 244) ve Beyhakî (I, 173), Urve Ebû Abdillah el-Hemedânî ani'ş-Şa'bî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
784-Bu rivayeti Dârimî (I, 262), Ebû Dâvud (no. 244), İbn Mâce (no. 574), Dârekutnî (I, 114) ve Beyhakî (I, 180), Sadaka b. Saîd el-Hanefî an Cumey' b. Umeyr an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
785-786-Bu hadisi Tayâlisi (Müsned no. 474), Ahmed (VI, 96, 115, 161, 143, 173), Nesâî (tahâret 152-154, I, 133-134), Taberânî (M. el-Evsat I, 150a), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 205b) ve Beyhakî (I, 174), Hammâd b. Seleme an Atâ b. es-Sâib an Ebî Seleme an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
787-Bu hadisi Beyhakî (I, 177), Hişâm ed-Destevâî an Katâde an Nâfi' an İbn Ömer tarikiyle tahrîc etmiştir.
788-790-Bu hadisin asl-ı senedi: el-A'meş an Sâlim b. ebî'l-Ca'd an Kureyb an İbn Abbâs an Meymûne.
Hadisi tahrîc edenler: Dârimî (I, 191), Buhârî (gusl 1/2, I, 68; 5, I 69; 7, 8, I, 69, 70; 10, I, 70; 11, I, 71; 16, I, 72; 18, I, 73; 21, I, 74), Müslim (hayd 37-8, s. 254-5; hayd 73, s. 206), Ebû Dâvud (no. 245), Tirmizî (no. 103), Nesâî (gusl 7/3, I, 200; 14-15, I, 204; 22, I, 208), İbn Huzeyme (no. 241), Dârekutnî (I, 114) ve Beyhakî (I, 173, 174, 177, 184, 185, 197).
791-Nesâî (gusl 18, I, 205-6), bunu İmrân b. Yezîd b. Hâlid an İsmaîl b. Abdillah b. Semâ'a ani'l-Evzâî an Yahyâ b. ebî Kesîr an Ebî Seleme an Âişe ve an Amr b. Sa'd an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etmiştir.
792-Asl-ı senedi: Eyyûb b. Mûsâ an Saîd b. ebî Saîd el-Makbrî an Abdillah b. Râfi' an Ümmi Seleme.

Hadisi bu tarikten tahrîc edenler: Buhârî (gusl 22, I, 74), Müslim (hayd 58, s. 259), Ebû Dâvud (no. 251), Tirmizî (no. 105), Nesâî (tahâret 150, I, 131), İbn Mâce (no. 603), İbn Huzeyme (no. 246), Dârekutnî (I, 114) ve Beyhakî (I, 178, 181).
793-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 252), Usâme b. Zeyd ani'l-Makburî an Ümmi Seleme tarikiyle tahrîc etmiştir.
794-Bu hadisi Ahmed (VI, 43), Müslim (hayd 59, s. 260), Nesâî (gusl 12, I, 203), İbn Mâce (no. 604), Taberânî (M. el-Evsat I, 98a; II, 25a), İbn Huzeyme (no. 247), Dârekutnî (I, 52) ve Beyhakî (I, 181, 196), Eyyûb an Ebî'z-Zübeyr an Ubeyd b. Umeyr an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
795-6-Bu hadisi Buhârî (gusl 3, I, 68; 4/2, I, 69; 4/3, I 69), Müslim (hayd 57, s. 259), Nesâî (gusl 20/2, I, 207), İbn Mâce (no. 577), İbn Huzeyme (no. 243) ve Beyhakî (I, 176, 177, 195), Ebû Câfer Muh. b. Alî an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Muhakkikin bu bölüme yaptığı ilave: Tayâlisî (Müsned, s. 128), Abdürrezzâk (no. 995), Ahmed (IV, 81, 84, 85), Buhârî (gusl 4, I, 69), Müslim (hayd 54, s. 258), Ebû Dâvud (no. 239), Nesâî (I, 135, 207), İbn Mâce (no. 515), Taberânî (M. el-Kebîr no. 1480-89) ve Beyhakî (I, 176), Ebû İshâk an Süleymân b. Surad an Cübeyr b. Mut'im asl-ı senedi ile tahrîc ettiler:
Ashâb, Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem 'in huzurunda gusül hakkında tartışmaya girdiler. İçlerinden birisi: "Bana gelince, ben başımı şöyle ve şöyle yıkarım" dedi. Bunun üzerine Allah'ın Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Bana gelince: ben de başıma üç avuç su dökünürüm" buyurdu.
797-Bu hadisi Enes'den pek çokları rivayet ettiler: Buhârî (gusl 12/2, I, 71), Müslim (hayd 28, s. 249), Tirmizî (no. 140), Nesâî (tahâret 170, I, 143), İbn Mâce (no. 577) ve İbn Huzeyme (no. 230-31), Katâde an Enes asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (no. 218) ve Beyhakî (I, 204), Humeyd an Enes tarikiyle;
Beyhakî (I, 204), Hişâm b. Zeyd an Enes tarikiyle;
İbn Mâce (no. 589), ez-Zührî an Enes tarikiyle;

Dârimî (I, 192) ve İbn Huzeyme (no. 229), Sâbit an Enes tarikiyle tahrîc ettiler.
798-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 219), İbn Mâce (no. 590) ve Beyhakî (I, 204), Hammâd b. Seleme an Abdirrahman b. ebî Râfi' an ammatihi Selmâ an Ebî Râfi' asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
799-Bu hadisi Tayâlisi (Müsned no. 2215), Ahmed (II, 7, 21, 28), Müslim (hayd 27, s. 249), Ebû Dâvud (no. 220), Tirmizî (no. 141), Nesâî (I, 142), İbn Mâce (no. 587), Ebû Ya'lâ (no. 1164), İbn Huzeyme (219, 221), Tahâvî (I, 128), el-Hâkim (I, 152) ve Beyhakî (VII, 192; I, 203-4), Âsım el-Ahvel an Ebî'l-Mütevekkil an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
800-Bu hadisi Tayâlisi (Müsned no. 1390), Ahmed (VI, 68, 119, 154, 192, 253, 258), Ebû Dâvud (no. 250), Tirmizî (no. 107), Nesâî (gusl 24, I, 209; VIII, 209), İbn Mâce (no. 579), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 207 b, 220a), el-Hâkim (I, 153) ve Beyhakî (I, 179), Ebû İshâk ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
801-Bu hadisi Mâlik (tahâret 68, s. 45), Dârimî (I, 191-2), Buhârî (gusl 2, I, 68), Müslim (hayd 40-41, s. 255), Ebû Dâvud (no. 238) ve Beyhakî (I, 187, 193), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
802-Lafız Müslim'e aittir. Asl-ı senedi: Şu'be an Ebî Bekr b. Hafs an Ebî Seleme an Âişe.
Bu tarikten tahrîc edenler: Ahmed (VI, 71, 143), Buhârî (gusl 3, I, 68), Nesâî (I, 127) ve Beyhakî (I, 195).
803-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 98-9), iki ayrı senedle olmak üzere Hammâd b. Seleme an raculin an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahric etti.
Hz. Âişe'den bu mânâda başka rivayetler de vârid olmuştur:
Bu rivayetlerden: İbn Sa'd (Tabakât VIII, 193), Buhârî (gusl 9, I, 70), Müslim (hayd 45, s. 256), Tahâvî (I, 26) ve Beyhakî (I, 186), Eflah b. Humeyd ani'l-Kâsım an Âişe asl-ı senedi ile;
Buhârî (gusl 9, I, 70), Tahâvî (I, 24) ve Beyhakî (I, 187), Şu'be an Ebî

Bekr b. Hafs an Urve an Âişe asl-ı senedi ile;
Müslim (hayd 44, s. 256) ve Beyhakî (I, 195), Leys b. Sa'd an Yezîd an İrâk an Hafsa binti Abdirrahman b. ebî Bekr an Âişe asl-ı senedi ile;
Beyhakî (I, 188), Atâ an Âişe tarikiyle;
Müslim (hayd 46, s. 257), Nesâî (gusl 10, I, 202), İbn Huzeyme (no. 236, 251) ve Beyhakî (I, 188), Âsım el-Ahvel an Muâze an Âişe tarikiyle;
Beyhakî (I, 188, 193) Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe tarikiyle tahrîc ettiler.
Ayrıca Buhârî (gusl 3/3 I, 68), Müslim (hayd 48, s. 257) ve Beyhakî (I, 188), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Ebî'ş-Şa'sâ' an İbn Abbâs an Meymûne binti'l-Hâris asl-ı senedi ile de rivayet etmişlerdir.
804-Heysemî diyor ki: "İsnâdındaki Ümmü Külsm hakkında bilgi edinemedim, diğer râvîleri güvenilir kimselerdir" (Mecma' I, 219).
805-Bu hadisi Bezzâr (Keşf no. 315), Ahmed b. Mansûr b. Seyyâr an Yahyâ b. Yezîd b Abdilmelik en-Nevfelî an ebîhî an ceddîhî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahric etmiştir.
Bezzâr şu bilgiyi vermektedir: "Abdülmelik, hadiste güçlü değildir. Rivayet ancak onun tarikinden bilinmektedir." Yezîd de Buharî ve Yahyâ'ya göre zayıftır. Yahyâ hakkında ihtilâf vardır (Mecma' I 272).
806-Ebû Dâvud (no. 4012), Nesâî (gusl 7/1-2, I, 200) ve Beyhakî (I, 198, Abdülmelik b. ebî Süleymân an Atâ an (Safvân b.) Ya'lâ (an ebîhî) asl-ı senedi ile tahric ettiler.
Ricâli, Sahîh ricâlidir. Bezzâr, bunu İbn Abbâs hadisinden daha uzun bir metinle tahrîc etmiştir (Neyl I, 275).
807-İbn Mâce (no. 615), bu hadisi Muh. b. Ubeyd b. Sa'lebe el-Himmânî an Abdilhamîd Ebû Yahyâ el-Himmânî ani'l-Hasan b. İmâre ani'l-Minhâl b. Amr an Ebî Ubeyde an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etmiştir.
Sünen'in Zevâid'inde şu bilgi verilmektedir:
"el-Hasan b. İmâre sebebiyle isnâdı zayıftır. Ayrıca Ebû Ubeyde, babasını işitmemiştir."

808-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 376), Nesâî (tahâret 143, I, 126) ve İbn Mâce (no. 613), Abdurrahman b. Mehdî an Yahyâ b. el-Velîd an Muhil b. Halîfe an Ebî's-Semh asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Yahyâ b. el-Velîd dışındaki ricâli Sahîh ricâlidir. Yahyâ ise Ebû Dâvud, Nesâî ve İbn Mâce'nin hadisini tahrîc ettikleri bir râvîdir. Nesâî onun hakkında "Bir beisi yoktur" demektedir.
809-Ahmed (VI, 341), bu hadisi Abdürrezzâk an Ma'mer an İbn Tâvus ani'l-Muttalib b. Abdillah b. Hantab an Ümmi Hânî senedi ile tahrîc etti.
İsnâdının râvîleri Sahîh ricâlidir (Heysemî I, 269). Bu hadisin aslı Ebû Murre an Ümmi Hânî asl-ı senedi ile Sahîhayn'da yer almış olup, Ebû Zerr yerine Hz. Fâtıma Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem setretmiştir: Buhârî (gusl 21,I, 74), Müslim (hayd 70, 71, s. 265-6), Nesâî (gusül 11, I, 202), İbn Huzeyme (no. 237, 240), İbn Hibbân (Mevârid no. 233) ve Beyhakî (I, 198).
810-Ahmed (II, 109), Ebû Dâvud (no. 247), Taberânî (Mu'cemu's-Sağîr I, 67), İbn Hibbân (el-Mecrûhîn II, 5) ve Beyhakî (I, 179, 244), Eyyûb b. Câbir an Abdillah b. Usm an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İbn Usm, zayıf bir râvîdir, münker rivayetleri mevcuttur. Ondan rivayette bulunan Eyyûb b. Câbir'in hadisiyle de ihticâc olunmamıştır.
811-Tirmizî (no. 123), İbn Mâce (no. 580), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 220b), Taberânî (M. el-Evsat I, 107a), Dârekutnî (I, 143), el-Hâkim (I, 154) ve Beyhakî (I, 187), Hureys b. ebî Matar ani'ş-Şa'bî an Mesrk an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî: "Bu hadisin isnâdında bir beis yoktur" demektedir. Ancak Hureys, zayıf bir râvîdir.
812-Ebû Dâvud (no. 256-7) ve Beyhakî (I, 182), Şerîk an Kays b. Vehb an raculin min benî Süvee b. Âmir an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
813-Ebû Dâvud (no. 254) ve Beyhakî (I, 182), Ömer b. Süveyd an Âişe binti Talha an Âişe tarikiyle tahrîc etmiştir.
İsnâdı hakkında Münzîrî, Tahrîcu's-Sünen'de (I, 169) "hasen" hükmü

vermiştir.
814-Lafız Nesâî'ye aittir. Asl-ı senedi: Amr b. Murre an Abdillah b. Seleme an Alî.
Muhtelif lafızlarla hadisi bu tarikten tahrîc edenler: Ahmed (I, 83, 84, 107, 124, 134), Ebû Dâvud (no. 229), Tirmizî (no. 146), Nesâî (tahâret 171, I, 144), İbn Mâce (no. 594), Ebû Ya'lâ (no. 287, 348, 406-8, 524, 579, 623), İbnu'l-Cârûd (s. 52), İbn Huzeyme (no. 208), Tahâvî (I, 87), İbn Hibbân (Mevârid no. 192-3), Dârekutnî (I, 119), el-Hâkim (I, 152, 107) ve Beyhakî (I, 88).
815-Bu hadis-i mevkûfu Buhârî (hayd 7, I, 79), muallak olarak isnâdsız irâd etmiştir.
816-Heysemî'ye göre ricâli güvenilir kimselerdir (Mecma' I, 276).
817-Bu hadisi pek çokları, Âişe'den rivayet ettiler:
Buhârî (gusl 25, I, 75), Müslim (tahâret 21, s. 248), Ebû Dâvud (no. 222), İbn Mâce (no. 593), Tahâvî (I, 126), İbn Hibbân (Mevârid no. 231), Dârekutnî (I, 125-6) ve Beyhakî (I, 200, 203), Ebû Seleme an Âişe tarikiyle;
Buhârî (gusl 27, I, 75), Muh. b. Abdirrahman an Urve an Âişe tarikiyle;
Mâlik (tahâret 77, s. 48), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe senediyle tahrîc ettiler.
818-Bu rivayeti Tayâlisî (Müsned no. 1384), Ahmed (VI, 126, 191, 192), Dârimî (II, 108), Müslim (hayd 22, s. 248), Ebû Dâvud (no. 224), Nesâî (I, 138), İbn Mâce (no. 591), İbn Huzeyme (no. 215), Tahâvî (I, 125) ve Beyhakî (I, 202; VII, 193), Şu'be ani'l-Hakem an İbrâhîm ani'l-Esved an Âişe tarikiyle;
Ahmed (VI, 143, 224, 235, 260, 273), Dârimî (I, I, 193), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 217b) ve Beyhakî (I, 202), Ebû İshâk an Abdirrahman b. el-Esved an ebîhî an Âişe tarikiyle tahrîc ettiler.
819-Lafzı Müslim'e aittir.
Bu hadisi Ahmed (VI, 149), Müslim (hayd 26, s. 246), Tirmizî (no. 2924), Nesâî (gusl 5, I, 199); İbn Huzeyme (no. 259), el-Hâkim (I, 152) ve Beyhakî (I, 200), Muâviye b. Sâlih an Abdillah b. e. Kays an

Âişe asl-ı senedi ile
Ahmed (VI, 47, 138), Ebû Dâvud (no. 226), Nesâî (gusl 6, 199; I, 125), İbn Mâce (no. 1354), İbn Hibbân (no. 2438), el-Hâkim (I, 153) ve Beyhakî (I, 199), Ubâde b. Nüseyy an Gudayf b. el-Hâris an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
820-Bu rivayeti Tayâlisî (Müsned no. 1397), Abdürrezzâk (no. 1002), Ahmed (VI, 43, 105, 109, 146, 171), Ebû Dâvud (no. 228), Tirmizî (no. 118-9), Tahâvî (I, 124) ve Beyhakî (I, 201-2), Ebû İshâk ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
821-Bu hadisi bu lafızla Ahmed (VI, 118; 279), Abdürrezzâk (no. 1085), Nesâî (I, 139), İbn Mâce (no. 593), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 210a, 218a, 222b), İbn Hibbân (Mevârid no. 231), Dârekutnî (I, 126) ve Beyhakî (I, 203), Leys ve Yûnus tarikleriyle ani'z-Zührî an Ebî Seleme an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
822-Bu mevkûf hadisi Mâlik (tahâret 78, s. 48) ve Beyhakî (I 200), an Nâfi an İbn Ömer senediyle tahrîc ettiler. Sahîhtir.
823-Bu hadisi Ahmed (II, 235, 382, 471), Buhârî (gusl 23, I, 74; 24/2, I, 75), Müslim (ummî no. 371, s. 282), Tirmizî (no. 121), Ebû Dâvud (no. 231), Nesâî (tahâret 172, I, 145), İbn Mâce (no. 534), Tahâvî (I, 13) ve Beyhakî (I, 189), Bekr b. Abdillah el-Müzenî an Ebî Râfi' an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Buhârî'ye aittir.
824-826-Lafız Buhârî'nindir (gusl 17, I, 72). Bu hadisi Ahmed (II, 237, 259, 283, 338, 518), Buhârî (gusl 17, I, 72; ezân 24-25, I, 157), Müslim (mesâcid no. 157, s. 422; 158, s. 423), Ebû Dâvud (no. 235), Nesâî (II, 81), İbn Huzeyme (no. 1628-9), İbn Hibbân (no. 2233) ve Beyhakî (II, 398), ez-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
827-Ebû Dâvud (no. 233-4), bu hadisi iki tarikten Hammâd b. Seleme an Ziyâd el-A'lem ani'l-Hasan an Ebî Bekre asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
828-Mâlik, bu mevkûfu Yahyâ b. Saîd an Süleymân b. Yesâr senedi ile tahrîc etmiştir (tahâret 82, s. 49).
829-Bu mevkûf hadisi Mâlik (tahâret 81, s. 49), İsmaîl b. e. Hakîm an

Süleymân senediyle tahrîc etmiştir.

830-Bu hadisi Taberânî (Mu'cemu'l-Kebîr no. 702), Yahyâ b. Saîd an Abdirabbih b. ebî Nâfi' an Râita ümmi veledi Enes an Enes tarikiyle tahrîc etmiştir. Râita'nın durumu bilinmemektedir.

831-Bu hadisi Taberânî (Mu'cemu'l-Kebîr no. 10561; Mu'cemu'l-Evsat II, 210a) ve Beyhakî (I, 184), İshâk b. Mûsâ el-Ensârî an Âsım b. Abdilazîz an Muh. b. Zeyd b. Kunfuz es-Sehmî an Câbir b. Seylân an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Âsım b. Abdilazîz hakkında Nesâî ve Dârekutnî "Kavî değildir"; Buhârî "fîhî nazar" hükmünü vermişlerdir. Zehebî diyor ki: "Ondan İbnü'l-Medînî rivayette bulunmuş ve Ma'n el-Kazzâz tevsîk etmiştir" (Mizân no. 4054).

832-Râvilerinden Bakiyye b. el-Velîd, burada "an" lafzıyla rivayette bulunmuştur; kendisi tedlis yapmakla suçlanmaktadır (Mecma' I, 275).

833-Bu hadisi Ahmed (I, 83, 104, 139), Ebû Dâvud (no. 227, 4152), Nesâî (I, 141; VII, 185), Ebû Ya'lâ (no. 313, 626), Tahâvî (IV, 282), el-Hâkim (I, 171) ve Beyhakî (I, 201), Şu'be an Alî b. Müdrîk an Ebî Zür'a b. Amr b. Cerîr an Abdillah b. Nüceyy an ebîhî an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

834-Bu hadisi Ahmed (VI, 139, 179), Tirmizî (no. 2802), Ebû Dâvud (no. 4009), İbn Mâce (no. 3749) ve Beyhakî (II, 228; VII, 308), Hammâd b. Seleme an Abdillah b. Şeddâd an Ebî Uzre an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Tirmizî şu bilgiyi vermektedir: "Bu hadisi ancak Hammâd hadisinden bilmekteyiz. İsnâdı güçlü değildir." Ebû Uzre'nin hâli mechûldur. Abdullah b. Şeddâd, İbnü'l-Hâd olmayıp, Vâsıt'lı bir tüccardır (Neyl I, 277).

835-Bu hadisi Tayâlisî (Müsned s. 212), Abdürrezzâk (no. 1132), Ahmed (VI, 173, 198), Dârimî (II, 281), Ebû Dâvud (no. 4010), İbn Mâce (no. 3750), Tirmizî (no. 2803), el-Hâkim (IV, 288) ve Beyhakî (VII, 308), Mansûr an Sâlim b. ebî'l-Ca'd an Ebî'l-Melîh an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Ricâli Sahîh ricalidir. İsnâdı hakkında Tirmizî

"hasen" hükmü vermiştir.
836-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4011) ve İbn Mâce (no. 3748), Abdurrahman b. Ziyâd b. En'am el-İfrîkî an Abdirrahman b. Râfi' an İbn Amr b. el-Âs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İbn Râfî'yi Buhârî ve Ebû Hâtim zayıf addetmişlerdir (Neyl I, 278).
837-Bu hadisi Tirmizî (no. 2801), Ebû Ya'lâ (no. 1925), Taberânî (Mu'cemu'l-evsat I, 35b) ve İbn Adî (Kâmil s. 728), el-Hasan b. Sâlih an Leys b. ebî Süleym an Tâvus an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
Bu hadisin Atâ an Ebî'z-Zübeyr an Câbir tarikiyle bir şâhidi vardır ki bunu el-Hâkim (IV, 288) tahrîc etmiş ve isnâdı hakkında "Müslim'in şartınca sahîh" hükmünü vermiştir.
838-Bu hadis Ahmed'in Müsned'inde iki tarikten vârid olmuştur:
Hasan an İbn Lehî'a an Zebbân ve Yahyâ b. Gaylân an Rişdîn an Zebbân an Sehl b. Muâz b. Enes an ebîhî an Ümmî'd-Derdâ (ki burada lafız bu tarika aittir) ve diğeri:
Hârûn an Abdillah b. Vehb an Hayve an Ebî Sahr an Yuhannes Ebî Mûsâ an Ümmi'd-Derdâ (Müsned VI, 361-2).
İkinci isnâdın ricâli Heysemî'ye göre Sahîh ricâlidir (Mecma' I, 277).
839-İsnâdındaki İsmaîl b. Abdirrahman el-Evdî zayıf bir râvîdir (Mecma' I, 279).
840-Râvîleri Sahîh ricâlindendir (Mecma' I, 279).
841-Evzaî'den bu sözü rivayet edenler güvenilir kimselerdir (Mecma' I, 279).
842-Bu hadisi Ahmed (V, 61), Ebû Dâvud (no. 355), Tirmizî (no. 605) ve Nesâî (tahâret 126, I, 109), Süfyân es-Sevrî ani'l-Eğarr b. es-Sabbâh an Halîfe b. Husayn an Kays b. Âsım asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî, "hasen" hükmü vermiştir. Bu hadisi İbn Huzeyme, İbn Hibbân ve İbnü's-Seken de Sahîh'lerinde tahrîc etmişlerdir (Neyl I, 245).
843-844-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 356), Mahled b. Hâlid an Abdirrezzâk an İbn Cüreyc kâle uhbirtu an Useym b. Küleyb an ebîhî

an ceddîhî senedi ile tahrîc etmiştir.
Görüldüğü gibi İbn Cüreyc ile Useym arasındaki râvî mechûldür.
845-Râvîleri güvenilir kimselerdir (Mecma' I, 283).
846-847-Bu iki rivayeti eş-Şâfiî (Ümm I, 39), Ahmed (VI, 122), Humeydî (Müsned no. 167), Buhârî (hayd 13, 14, I, 81; i'tisâm 24, VIII, 159), Müslim (hayd no. 60, s. 260-1), Nesâî (tahâret 158, I, 135, 207), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 216b) ve Beyhakî (I, 183), Mansûr b. Abdirrahman an ümmîhî Safiyye binti Şeybe an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
848-849-Bu iki rivayetin asl-ı senedi: İbrâhîm b. el-Muhâcir an Safiyye an Âişe'dir. Her iki lafız da Ebû Dâvud'a aittir.
Bu tarikten hadisi tahrîc edenler: Tayâlisî (Müsned no. 1563), Abdürrezzâk (no. 1208), Ahmed (VI, 147, 188), Dârimî (I, 197), Müslim (hayd 61, s. 261-2), Ebû Dâvud (no. 314-6), 4100), İbn Mâce (no. 642), İbnu'l-Cârûd (s. 62), İbn Huzeyme (no. 248-9) ve Beyhakî (I, 180).
850-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 313), Muh. b. Amr er-Râzî an Seleme b. el-Fadl an Muh. b. İshâk an Süleymân b. Suhaym an Umeyye isnâdı ile tahrîc etmiştir.
851-Lafız Müslim'e aittir.
Bu hadisi Tayâlisi (Müsned no. 2052), Ahmed (III, 132, 246), Müslim (hayd 16, s. 246), Dârimî (I, 245), Ebû Dâvud (no. 258, 2165), Tirmizî (no. 2977), Nesâî (I, 187), İbn Mâce (no. 644), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 167b), Tahâvî (III, 38) ve Beyhakî (I, 313), Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
852-Bu hadisi Ahmed (II, 476, 403), Dârimî (I, 259), Ebû Dâvud (no. 3904), Tirmizî (no. 135), İbn Mâce (no. 639), İbnü'l-Cârûd (s. 58), Tahâvî (III, 45) ve Beyhakî (VII, 198), Hammâd b. Seleme an Ebî Temîmeti'l-Hüceymî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Begavî ve Münâvî'ye göre isnâdı zayıftır. Tirmizî'de, Buhârî'nin bu hadisin isnâdını zayıf addettiğini bildirmektedir. İbn Seyyidinnâs: "Dört illeti vardır: Güvenilir olmayan râvîden rivayette tek kalmak, râvîlerinin zayıflığı, isnâdında kopukluk ve metninin münkerliği"

demektedir. Zehebî, K. el-Kebâir'de "İsnâdı doğru değildir" demiştir (Feyd VI, 24).
853-Bu hadisi Tayâlisî (Müsned no. 1375), Abdürrezzâk (no. 1237), Ahmed (VI, 134, 174), Dârimî (I, 242), Müslim (hayd 1, s. 242), Ebû Dâvud (no. 268), Tirmizî (no. 132), Nesâî (I, 151, 189), İbn Mâce (no. 636), Ebû Ya'lâ (Şehit Alî 219a), İbnu'l-Cârûd (s. 57), Tahâvî (III, 36) ve Beyhakî (I, 310), Mansûr b. el-Mu'temir an İbrâhîm ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ayrıca Ahmed (VI, 143, 33, 224, 235, 260, 273), Buhârî (hayd 5, I 78), Müslim (hayd 2, s. 242), Ebû Dâvud (no. 273), İbn Mâce (no. 635), el-Hâkim (I, 172) ve Beyhakî (I, 202, 310), Ebû İshâk eş-Şeybânî an Abdirrahman b. el-Esved an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
854-Bu rivayeti Ahmed (VI, 123) ve Nesâî (I, 189), Sadaka b. Saîd el-Hanefî an Cumey' b. Umeyr an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
855-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 267) ve Nesâî (tahâret 180/2, I, 151-2), ez-Zührî an Habîb mevlâ Urve an Nudbe (yahut Budeyye) mevlâti Meymûne an Meymûne asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
856-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 213), Hişâm b. Abdilmelik el-Yeznî an Bakiyye b. el-Velîd an Sa'd b. Abdillah el-Ağtas an Abdirrahman b. Âiz b. Kurt el-Ezdî an Muâz senedi ile tahrîc etmiştir.
Ebû Dâvud, daha sonra "Bunun isnâdı güçlü değildir" demektedir. Taberânî, bu hadisi İsmaîl b. Ayyâş tarikiyle Saîd b. Abdillah'tan tahrîc etmek sûretiyle Bakiyye'ye mütâbeat etmiştir. İbn Hacer diyor ki: "Saîd'i tevsîk eden birini bilmiyorum" demiştir. Abdurrahman b. Âiz'in Muâz'dan yaptığı rivayetler mürseldir (Neyl I, 300-1).
857-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 272), Mûsâ b. İsmaîl an Hammâd b. Seleme an Eyyûb an İkrime an Ba'dî ezvâci'n-Nebî senedi ile tahrîc etmiştir.
Ricâli, Sahîh ricâlindendir. Ebû Dâvud ve Münzîrî, bir söz söylemeden isnâdı hakkında sükt etmişlerdir.
858-Bu hadisi Saîd b. Beşîr an Katâde ani'l-Hasan tarikiyle vârid olmuştur (Feyd V, 245).

859-Bu rivayeti Dârimî (I, 254), Ebû Dâvud (no. 266), Tirmizî (no. 136), Ahmed (I, 272) ve Beyhakî (I, 316), Şerîk an Husayf an Miksem an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
860-Bu rivayeti Dârimî (I, 255), Tirmizî (no. 137), İbn Mâce (no. 650), İbnu'l-Cârûd (s. 59) ve Beyhakî (I, 317), Abdülkerîm b. Mâlik el-Cezerî an Miksem an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
861-Bu hadisi Ahmed (I, 229, 230, 286), Ebû Dâvud (no. 264, 2168), Nesâî (tahâret 182, I, 153; hayd 9, I, 188), İbn Mâce (no. 640), İbnu'l-Cârûd (s. 58-59), el-Hâkîm (I, 171-2) ve Beyhakî (I, 314), Şu'be ani'l-Hakem an Abdilhamîd b. Abdirrahman an Miksem an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
862-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 265, 2169), el-Hâkim (I, 172) ve Beyhakî (I, 318), Alî b. el-Hakem an Ebî'l-Hasan el-Cezerî an Miksem an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
863-Bu, mu'dal bir rivayettir. Ebû Dâvud (no. 266/2) isnâdının bir bölümünü irâd etmiştir: el-Evzâî an Yezîd b. ebî Mâlik an Abdilhamîd b. Abdirrahman ani'n-Nebî sallallahu aleyhi ve sellem.
Miksem'in bu rivayeti pek çoklarınca bazen merfû, bazen de mevkûf olarak tahrîc olunmuştur. Bu hadisin isnâdının tashîhi hususunda ulemâ arasında ihtilaf vâki olmuştur.
864-Bu hadisi Dârimî (I, 255), Muh. b. Yûsuf ani'l-Evza'î an Yezîd b. e. Mâlik an Abdilhâmid b. Zeyd b. el-Hattâb senedi ile tahrîc etmiştir.
865-866-Bu hadisin asl-ı senedi: Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe.
Mâlik (tahâret no. 102, s. 60), Şâfiî (Sünen s. 31), Dârimî (I, 246), Buhârî (hayd 2/1, I, 77), Tirmizî (Şemâil no. 31), Nesâî (tahâret 173/3, I, 148; hayd 21/2, I, 193) ve Beyhakî (I, 186), Mâlik an Hişâm b. Urve tarikiyle;
Ahmed (VI, 50), Buhârî (i'tikâf 2, II, 256) ve Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 211b), Yahyâ b. Saîd el-Kattân an Hişâm tarikiyle;
Buhârî (hayd 2/2, I, 77), İbn Cüreyc an Hişâm tarikleriyle tahrîc ettiler.
Ayrıca hadisi bu mânâsı ile Ahmed (VI, 104, 181), Buhârî (libâs 76, VII, 61), Tirmizî (no. 804), Nesâî (tahâret 173/4, I, 148), İbn

Huzeyme (no. 2231) ve İbn Hibbân (no. 3664), Mâlik ani'z-Zührî an Urve (ve Amre) an Âişe tarikiyle;
Ahmed (VI, 81), Tirmizî (no. 805), Buhârî (i'tikâf 3, II, 256), Müslim (hayd 7, s. 244), İbn Huzeyme (no. 2231) ve İbn Hibbân (s. 3661), Leys b. Sa'd ani'z-Zührî an Urve (ve Amre) an Âişe tarikiyle;
Abdurrezzâk (no. 1247), Ahmed (VI, 231, 234), Buhârî (i'tikâf 19, II, 260) ve Nesâî (hayd 20, I, 193), Ma'mer ani'z-Zührî an Urve an Âişe tarikiyle tahrîc ettiler.
867-Bu lafzın iki asl-ı senedi vardır:
Bunu Abdürrezzâk (no. 1252), Ahmed (VI, 117, 135, 148, 158, 190, 204, 258), Humeydî (no. 169), Buhârî (hayd 3, I, 77), Müslim (hayd 15, s. 246), Ebû Dâvud (no. 260), Nesâî (tahâret 175, I, 147); hayd 16, I, 191), İbn Mâce (no. 634), İbnu'l-Cârûd (s. 56) ve Beyhakî (I, 312), Mansûr b. Abdirrahman an ümmîhî Safiyye an Âişe asl-ı senedi ile;
Abdürrezzâk (no. 1031, 1248), Ahmed (VI, 189), Buhârî (hayd 5, I, 78; i'tikâf 4, II, 256), Müslim (hayd 10, s. 244), Dârimî (I, 247), Nesâî (tahâret 176/1, I, 147-8; hayd 21, I, 193) ve Beyhakî (I, 189; IV, 316), Mansûr b. el-Mu'temir an İbrâhîm ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Allah'ın Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem, mescidde itikâf hâlinde iken hayızlı Âişe'nin O'nun başını yıkamasına dair diğer rivayetler:
Müslim (hayd 8, s. 244), Nesâî (tahâret 176/2, I, 148) ve Beyhakî (I, 308), İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Ebî'l-Esved an Urve an Âişe asl-ı senedi ile;
Ahmed (VI, 32, 230), Dârimî (I, 247, 248), Taberânî (I, 197b), el-A'meş an Temîm b. Seleme an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
868-Bu rivayetin asl-ı senedi şöyledir: Sâbit b. Ubeyd ani'l-Kâsım an Âişe.
Bu tarikten hadisi tahrîc edenler: Tayâlisî (no. 1430), Abdürrezzâk (no. 1258), Ahmed (VI, 45, 101, 114, 173, 229), Dârimî (I, 197, 248), İbn Sa'd (I, 469), Müslim (hayd no. 11-12, s. 245-6), Ebû Dâvud (no. 261), Nesâî (tahâret 173/2, I, 146; hayd 18, I, 192), Tirmizî (no. 134),

İbn-l-Cârûd (s. 56) ve Beyhakî (I, 186, 189; II, 409).
869-Bu hadisi Ahmed (II, 428), Müslim (hayd no. 13, s. 245), Nesâî (tahâret 173/1, I, 146; hayd 18/1, I, 192) ve Beyhakî (I, 189), Yahyâ b. Saîd an Yezîd b. Keysân an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
870-Bu hadisi Nesâî (tahâret 174-5, I, 147; hayd 19, I, 192), Süfyân es-Sevrî an Menbz an ümmihî an Meymûne asl-ı senedi ile tahrîc etti. Menbz, İbn Maîn'e göre güvenilir bir râvidir. Hadisi bu lafızla Abdürrezzâk, İbn ebî Şeybe ve ele-Muhtâre'de Diyâu'l-Makdisî tahrîc ettiler. Hadisin başka şahitleri de vardır (Neyl I, 249).
871-Heysemî, Abdülmelik'i tanımadığını söylemektedir (Mecma' I, 280).
872-Heysemî'nin ifadesiyle râvîlerinden Ömer b. el-Husayn zayıf bir râvîdir (Mecma' I, 280).
873-Lafız Buhârî'ye (hayd 22, I, 83) aittir.
Bu hadisi Buhârî (hayd 4, I, 77-8; hayd 21-22, I 83), Müslim (hayd no. 5, s. 243), Nesâî (tahâret 179, I, 150-1) ve Ahmed (VI, 300), Yahyâ b. ebî Kesîr an Ebî Seleme an Zeyneb binti Ümmi Seleme an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Bu hadisin isnâdı Abdurrahman b. Ziyâd el-İfrîkî sebebiyle zayıftır. Buhârî'nin metni daha uzundur.
875-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 271), Saîd b. Abdilcebbâr an Abdilazîz ed-Derâverdî an Ebî'l-Yemân an Ümmi Zerre an Âişe isnâdı ile tahrîc etti.
İbn Hazm diyor ki: "Ebû'l-Yemân, Kesîr b. el-Yemân olup, meşhûr değildir. Ümmü Zerre, hâli mechûl bir râvîdir" (Muhallâ II, 177).
876-Bu hadisi Tayâlisî (Müsned no. 1514), Abdürrezzâk (no. 388, 1253), Ahmed (VI, 62, 64, 127, 210, 213), Humeydî (no. 166), Dârimî (I, 246), Müslim (hayd 14, s. 245), Ebû Dâvud (no. 259), Nesâî (I, 56, 148, 149, 178, 190, 191), İbn Mâce (no. 643), İbn Huzeyme (no. 110), İbn Hibbân (no. 4169) ve Beyhakî (I, 312, 311), el-Mikdâm b. Şurayh an ebîhî an Âişe asl-ı senediyle tahrîc ettiler.
877-Bu lafız Müslim'e aittir (hayd no. 69, s. 265). Bu hadisi Yezîd er-

Reşk, Ebû Kilâbe, Katâde ve Âsım el-Ahval, Muâze b. Abdillah el-Adeviyye kanalıyla Âişe'den rivayet ettiler.
Hadisi bu tarikten tahrîc edenler: Abdürrezzâk (no. 1277-8), Tayâlisî (no. 1570), Ahmed (VI, 185, 120, 143, 32, 97, 94 231), Dârimî (I, 233-4), Buhârî (hayd 20, I, 83), Müslim (hayd 67-69, s. 265), Ebû Dâvud (no. 262-3), Tirmizî (no. 130), Nesâî (I, 191), İbn Mâce (no. 631), İbn Huzeyme (no. 1001) ve Beyhakî (IV, 236).
878-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 312), el-Hasan b. Yahyâ an Muh. b. Hâtim an Hibbî an Abdillah b. el-Mübârek an Yûnus b. Nâfi' an Kesîr b. Ziyâd an Musse Ümmi Büsseti'l Ezdiyye an Ümmi Seleme senedi ile tahrîc ettiler.
879-Mâlik (tahâret no. 100, s. 60), belâğan irâd etmiştir.
880-Bu mevkûf hadisi Dârimî (I, 227), Yezîd b. Hârûn an Hemmâm an Matar an Atâ an Âişe senedi ile tahrîc etmiştir.
881-Bu mevkûfu Dârimî (I, 228), Zeyd b. Yahyâ ed-Dimaşkî an Muh. b. Râşid an Süleymân b. Mûsâ an Atâ an Âişe senedi ile tahrîc etmiştir.
882-Bu hadisi Tirmizî (no. 131), İbn Mâce (no. 596) ve Beyhakî (I, 89), İsmaîl b. Ayyâş an Mûsâ b. Ukbe an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre bu hadis İsmail'in teferrüd ettiği bir münker hadistir. Ancak Dârekutnî, bunu el-Muğîre b. Abdirrahman kanalıyla Mûsâ'dan tahrîc etmekle mütâbeat etmiştir. O halde isnâdı sahih olmaktadır.
883-885-Bu hadisin asl-ı senedi: ez-Zührî an Urve ve Amre binti Abdirrahman an Âişe.
Hadisi bu tarikten tahrîc edenler: eş-Şâfiî (Ümm I, 53), Ahmed (VI, 187, 82), Humeydî (no. 160), Dârimî (I, 196, 199, 200), Buhârî (hayd 26, I, 84), Müslim (hayd 63-64, s. 263), Ebû Dâvud (no. 285-290), Tirmizî (no. 129), Nesâî (I, 118, 119, 181, 183), İbn Mâce (no. 626), Tahâvî (I, 99; II, 234), el-Hâkim (I, 173) ve Beyhakî (I, 170, 331, 327, 349, 328).
886-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 779), Leys b. Sa'd an Yezîd b. e. Habîb an Ca'fer an İrâk an Urve Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.

888-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 293), Abdülvâris ani-l-Hüseyn an Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme asl-ı senedi ile tahrîc etti.
889-Bu rivayeti de Ebû Dâvud (no. 286), İbn ebî Adî an Muh. b. Amr ani'z-Zührî an Urve an Fâtima binti ebî Hubeyş asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
890-Ebû Dâvud (no. 286 akabinde) isnâdsız olarak irâd etmiştir. Müstahâza, âzamî süresi olan on gün geçtiği halde kanı dinmeyen kadına denir.
891-Mâlik (tahâret 106, s. 62), bu rivayeti an Hişâm b. Urve an ebîhî an Zeyneb senedi ile tahrîc etmiştir.
892-893-Bu hadisi Şâfiî (Ümm I, 51-52), Ahmed (VI, 381-382, 439-440), Ebû Dâvud (no. 287), Tirmizî (no. 128), İbn Mâce (no. 627) el-Hâkim (I, 172-3) ve Beyhakî (I, 338-9), Abdullah b. Muh. b. Akîl an İbrâhîm b. Muh. b. Talha an ammihî İmrân b. Talha an ümmihî Hamne binti Cahş asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'nin kendisi isnâdı hakkında "hasen sahîh", Buhârî'den naklen "hasen" ve Ahmed b. Hanbel'den naklen "hasen sahîh" hükümlerini vermiştir.
894-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 296), Vehb b. Bakiyye an Hâlid an Süheyl b. ebî Sâlih ani'z-Zührî an Urve an Esmâ binti Umeys senedi ile tahrîc etti.
895-Lafız Mâlik'e aittir. Bu hadisi Mâlik (tahâret 105, s. 62), Ebû Dâvud (no. 274-278) ve Nesâî (hayd 3/2-3, I, 182-183), Nâfi' an Süleymân b. Yesâr an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Nevevî, isnâdı hakkında "Sahîhayn'ın şartına uygundur"; Beyhakî ise: "Meşhur bir hadistir, ancak Süleymân bunu ondan işitmemiştir." demektedir. Münzirî diyor ki: "Bu hadisi Mûsâ b. Ukbe, Nâfi'den, o da Süleymân'dan, o da Mercâne'den, o da Âişe'den rivayet etmiştir" (Neyl I, 293).
896-897-Bu rivayeti Mâlik (tahâret 107, s. 62) ve Ebû Dâvud (no. 301), Mâlik an Summâ senedi ile tahrîc etmiştir.
898-Bu mevkûf hadisi Ebû Dâvud (no. 302), şu isnâd ile tahrîc etmiştir: Ahmed b. Hanbel an Abdillah b. Nümeyr an Muh. b. ebî

İsmaîl (Râşid) an Ma'kil el-Hus'amî an Alî.

899-Lafız Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Ahmed (VI, 131), Dârimî (I, 217), Buhârî (hayd 10, I, 80; i'tikâf 10, II, 258), Ebû Dâvud (no. 2476), İbn Mâce (no. 1780) ve Beyhakî (I, 328; IV, 323), Hâlid b. Abdillah el-Hazzâ an İkrime an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

900-Bu mevkûf hadisi Mâlik (hacc no. 124, s. 371), Abdürrezzâk (no. 1195) ve Beyhakî (V, 88), Mâlik an Ebî'z-Zübeyr an Ebî Mâiz Abdillah b. Süfyân el-Eslemî an İbn Ömer senedi ile tahrîc ettiler.

901-Bu hadisi Bezzâr (Keşf no. 332), şu isnâdla tahrîc etmiştir: Muh. b. Ömer an İsmaîl b. Sabîh an Ebî Üveys an Sevr b. Zeyd an İkrime an İbn Abbâs ve Mûsâ b. Meysere an İkrime an İbn Abbâs. Bezzâr, daha sonra: "Bu hadisi muttasıl sened ile ancak bu isnâdı ile bilmekteyiz" demektedir.

Heysemî, râvilerinin güvenilir olduğunu söylemiştir (Mecma' I, 280).

902-Bu mevkûfu Dârimî (I, 208), el-Hakem b. el-Mübârek an Haccâc el-A'ver an Şu'be an Abdilmelik b. Meysere ani'ş-Şa'bî an Kaymer an Âişe senedi ile tahrîc etmiştir.

903-Bu maktû hadisi Dârimî (I, 208), Yezîd b. Hârûn an Ca'fer b. el-Hâris an Mansûr an İbrâhîm senedi ile tahrîc etmiştir.

Ca'fer hakkında Buhârî, "Ezberinde bir bozukluk vardır. Ancak hadisleri yazılabilir" demektedir (Mîzân no. 1495).

904-Dârimî (I, 207), bu maktû rivayeti Muh. b. Yûsuf an Süfyân an Sâlim el-Aftas an Saîd b. Cübeyr senedi ile tahrîc etmiştir.

905-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 309), İbrâhîm b. Hâlîd an Muallâ b. Mansûr an Alî b. Müshir ani'ş-Şeybânî an İkrime senedi ile tahrîc etmiştir. İkrime'nin Ümmü Habîbe'yi işitip işitmediği şüphelidir.

906-Bunu Ebû Dâvud (no. 310), Ahmed b. ebî Süreyc er-Râzî an Abdillah b. el-Cehm an Amr b. e. Kays an Âsım an İkrime senediyle tahrîc etmiştir.

907-Bu hadisi Buhârî (hayd 25, I, 84), Ebû Dâvud (no. 308), Nesâî (hayd 7, I, 186-7) ve İbn Mâce (no. 647), Eyyûb an Muh. b. Sîrîn an Nüseybe Ümmi Atiyye asl-ı senedi ile;

İbn Mâce (no. 647/2), Eyyûb an Hafsa an Ümmi Atiyye tarikiyle;

Ebû Dâvud (no. 307), Hammâd b. Seleme an Katâde an Ümmi'l-Hüzeyl an Ümmi Atiyye asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Metinde geçen "temizlenmeden sonra" lafzı İbn Hacer ve Nevevî'ye göre bâtıl bir fazlalıktır. Nitekim Buhârî'nin rivayetinde bu ibare yer almamıştır (Neyl I, 296). Yani hadisin hükmü, gerçekten "hayız sırasında" geçerli olmaktadır.
908-Bu mevkûfu Mâlik (tahâret no. 97, s. 59) ve Beyhakî (I, 335), Alkame b. ebî Alkame an ümmihî Mercâne asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
909-Mâlik (tahâret no. 98, s. 59), bunu Abdullah b. Bekr an ammatihî an İbnete Zeyd b. Sâbit senedi ile tahrîc etmiştir.
910-Bu mevkûfu Dârimî (I, 215-6), Ubeydullah b. Mûsâ an İsrâîl an Ebî İshâk ani'l-Hâris an Ali senedi ile tahrîc etmiştir.
912-Bu hadisi İbn Mâce (no. 649), Abdullah b. Saîd ani'l-Muhâribî an Sellâm b. Selîm an Humeyd an Enes senedi ile tahrîc etmiştir.
Zevâid'inde: "İsnâdı sahihtir, ricâli güvenilir kimselerdir" denilmiştir. Bu durum Sellâm'ın Ebû'l-Ahvas olduğu farzedilirse geçerlidir. Aksi halde Sellâm, Yahyâ b. Maîn ve diğerlerine göre zayıftır. Aayrıca Abdürrezzâk bunu, Enes'den bir başka tarikten onun sözü olarak tahrîc etmiştir.(Neyl I, 306).

NAMAZ BAHSİ

NAMAZIN FAZİLETİ

913-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Birinizin kapısında günde be§ kez yıkan dığı bir nehrin aktığını görürseniz ne dersi niz? Kirinden eser kalır mı?"
"Hayır, kirinden hiçbir şey kalmaz; terte miz olur" dediler.
"İşte beş vakit namaz da böyledir. Allah o namazlar sayesinde bütün hataları siler" bu yurdu. IBuhârî. Müslim. Tirmizî ve Ncsâî.]
914-Sa'd radiyallahu anh'dan:
İki erkek kardeş vardı; biri diğerinden kırk gün önce öldü. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellemin huzurunda onun faziletinden söz edildi; şöyle buyurdu:
"Diğeri müslüman değil miydi?"
"Evet" dediler.
"Namazının, öldükten sonra onu hangi dereceye ulaştırdığını biliyor musunuz? Na maz, birinizin kapısı Önünde, suyu tatlı ve bol akan bir nehir gibidir. Ki^i. o nehirde günde beş kez yıkanır. Nehrinde günde beş kere yıka nan kimsede bİr kir görebilir misiniz? işte bu yüzden, namazının o kişiyi hangi mertebeye eriştirdiğini siz bilemezsiniz" buyurdu.
[Muvattâ]
915-Humrân'dan:
Osman radiyallahu anh, abdest aldı ve de di ki: "Vallahi size bİr hadis bildireceğim. Eğer Allah'm kitabmda bildiğim bir âyet ol masaydı size bu hadisi anlatmazdım. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: "Herhangi bir kişi mükemmel bir abdest alıp da namaz kılarsa, o kıldığı namazla gelecek namaz arasında yap tığı bütün günahları bağışlanır."
Urve dedi ki: Onun bahsettiği âyet şudur: "Gerçekten indirdiğimiz belgeleri ve doğru yolu Kitâp'ta insanlara açıkladıktan sonra gizleyen kimseler var ya, onlara hem Allah la net eder, hem lânetçiler lanet eder." (Bakara. 2/**159**) [Buhârî,

Müslim, Muvattâ ve Ncsâî.]
916-Onun rivayetlerindendir: "Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem'i gördüm;
güzel bir abdest aldı ve şöyle buyurdu: "Her kim benim gibi böyle bir abdest alıp da mes cide gidip iki rek'at namaz kılar ve oturursa, tüm geçmiş günahları bağışlanır."
917-Bir başka rivayetinde: "Herhangi bir müslüman farz namaz vakti geldiğinde, o nama zın abdestini güzelce alır, namazın huşu ve rü-küunu da tam yaparsa bilsin ki, büyük günah iş lemedikçe, bu namaz onun, büyük günahlar hariç, daha önce işlediği bütün günahlarına keffâret olur Bütün yılı da böyle olur."
918-Mâlik der ki: "Gündüzün iki ucunda ve gecenin gündüze yakın kısımlarında namaz kıl! Doğrusu iyilikler, kötülükleri giderir Bu, öğüt kabul edenlere bir öğüttür" âyetinde kast edilen derece bu olsa gerektir."
919-Bir başka rivayetinde: "Her kim Allah'm enıretüği gibi abdestini tas tamam alırsa, o ahdestle kıldığı, beş vakit namaz aralarındaki günahlara keffâret olur."
920-Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile mescidde otururken bir adam geldi ve şöyle dedi: "Ey Allah Resulü! Ben şer'ı cezayı gerektiren bir suç işledim: cezamı ver!" Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sükût etti. Namaza da kamet ge tirilmişti. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem namazı bitirdikten sonra, adam peşini bırakmadı. Ne cevap verecek diye ben de peşlerinden gittim. Ona şöyle dedi;
"Evinden çıkarken mükemmel bir abdest almadın mı?"
"Evet ey Allah Resulü!"
"Sonra bizimle de namaz kıldın, değil mi?"
"Evet Ey Allah Resulü!"
"Allah senin şer'i cezanı bağışlamıştır." Ya da şöyle buyurdu: "Allah senin günahları nı bağışladı." [Ebû Dâvud ve aynı lafızla MUstim.]
921-Buhârî de benzerini Enes radiyallahu anh'dan nakletmiştir.
922-Ukbe b. Âmir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve .sellem buyurdu:)
"Dağın tepesinde koyun güden çobanın ezan okuyup, kendi başına namaz kılması Rahbinin pek hoşuna gider de şöyle buyurur: "Şu kuluma bir bakın.' Ezan okuyup namaz kı lıyor. Benden de korkuyor. Ben bu kulumu ba ğışladım, onu mutlaka cennetime koyaca ğım." [Ebû Dâvud ve Ncsâî.]
923-Maiik radiyallahu anh'dan;
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğu bana ulaştı: "Doğru

luktan ayrılmayın! (bunun sevabını sîz) saya mazsınız. Şunu iyi bİlin ki: Amellerinizin en hayırlısı namazdır. Abdestli olarak durmaya ancak mü'min riayet eder."
924-Diğer bir rivayet: "Amel edin; amel lerinizin en hayırlısı, namazdır!"
925-Yahya b. Saîd radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Bana ulaşan bilgiye göre, kişinin hesabı sırasında bakılacak olan ilk ameli namazdır. Eğer namaz kılmış ise, sonra diğer amelleri gözden geçirilecek; eğer kabul edilmemiş ise hiçbir ameli gözden geçirilmeyecektir." [Malik]
926-Huzeyfe radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'in basma üzücü bir durum geldiği zaman namaz kılardı." [Ebû DâvudJ
927-Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bana kadınlar ve güzel koku sevdirildi; ama göznurum namaz oldu." [Nesâî]
928-Rebî'a b. Kâ'b el-Eslemî radiyallahu anh'dan:
Gece Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem ile kalırdım, O'nun abdest suyunu getirir, ihtiyaçlarını görürdüm. Bana "İste (ne ister sen}!" dedi. Ben de "Cennette seninle beraber olmak isterim" dedim.
"Başka ne İstersin?" (dedi.)
"Sadece onu isterim!"(deyince;) "Öyleyse kendin içİn çok namaz kümakla ba na yardımcı ol!" buyurdu. |Müslim ve Ebö Dâvud]
929-Ma'dan b. Ebî Talha'danı Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in azatlısı Sevbân'a rastladım; dedim ki: "Bana Öyle bir amel söyle ki beni cennete soksun." Yahut: "Allah'ın en çok sevdiği amel hangisidir?" dedim. Sükût etti, sonra yi ne sordum; yine sustu. Üçüncü kez sorunca, şöyle dedi: "Aynı soruyu Allah Resulü sallal lahu aleyhi ve sellem'e sordum; şöyle buyur du: "Çok secde etmelisin. Çünkü sen Allah için bir secde ettiğin zaman O, senin bir dere ceni yükseltir, bir günahını da düşürür."
Ma'dân dedi ki: "Sonra Ebu'd-Derdâ'ya gidip aynı soruyu sordum; o da aynen onun gibi söyledi." [Müslim. Tirmizî ve Nesâî.]
930-Ubeydullah b. Selmân radiyallahu anh'dan:
Kendisine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından bir adam şöyle anlat mış: Hayber'i fethettiğimiz zaman, ganimet ler taksim edildi; herkes kendisine düşen köle ve mallan satmaya koyuldu. Bîr adam gelip şöyle dedi: "Ey Allah Resulü! Bugün Öyle bir kazanç elde ettim ki, bugüne kadar bu vadide ki insanların hiçbiri böyle bir kazanç elde edememiştir."
"Yazık sana! Söyle bakalım, kazancın ne dir?" diye sorunca, adam şöyle cevap verdi: "Devamlı sattım, aldım; sonunda üçyüz okka kazandım."

Bunun üzerine Peygamber sallallahu aley hi ve sellem şöyle buyurdu: "Sana kişinin en güzel kazancım bildireyim mi?"
"Ey Allah Resulü! Nedir acaba?"
"(Farz) namazdan sonra kılınacak iki rek'at" buyurdu. [Ebû Dâvud]
931-Osmân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Kim namazın sabit bir farz oldu ğunu bilip (kılarsa) cennete girer." (Abdullah b. Ahmed. Ebû Ya'iâ ve Bezzâr.]
932-Hanzale el-Kâtib radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim beş vakit namaza rükû ve secdeleri ni hakkıyla yerine getirerek devam ederse ve onun Allah tarafından bir hak (farz) olduğu nu bilirse ve vakitlerine de dikkat ederse, cen nete girer" yahut "cennet ona sabit olur" ya hut "ateşe haram olur" buyurdu.
[Ahmed ve Taberânî. el-Mıı'cenut'l-Kehîr'de.]
933-Enes radiyallahu anh'dan:
{Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Şüphesiz Allah Teâlâ' nın her namaz vak tinde, şöyle seslenen bir meleği vardır: "Ey Ademoğulları! Kendi aleyhinize yaktığınız ateşi (namaz için) kalkarak söndürün!"
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat ve's-Sağir'de]
934-Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim güzelce abdest alarak beş vakit nama zını vakitlerinde, kıyamını, huşûunu, rükûunu.
secdesini tamamlayarak kılarsa (namazları), bembeyaz ve tam bir aydınlık içinde çıkıp §öyle der: "Beni koruduğun gibi Allah da seni koru sun!" Kim de vaktine gözetmeden, abdeslini gü zelce almadan, hu§ûunu, rükûunu ve secdesini tam yapmadan kılarsa (namazları), kapkara bir halde çıkıp §öyle der: "Beni yitirdiğin gibi Allah da seni yitirsin" Allah'ın dilediği yere kadar gi der, sonra yırtık bîr elbise gibi dürülür ve (na mazı kılanın) yüzüne çarpılır." [Taberânî,el-Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf bir isnâdla.]
935-Ebû Zer radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kı-şm dışan çıktı, yapraklar dökülüyordu. Bîr ağaç dalı aldı, yapraklan dökülüyordu. Dedi ki: "Ey Ebû Zer!". "Buyur Ey Allah Resulü!" diye cevap verdim. Şöyle buyurdu:
"Müslüman bir kul, sırf Allah rızasını tah sil etmek için kalkıp namaz kılarsa

günahları, bu ağacın yaprakları gİbi dökülür." [Ahmed]
936-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Beş vakit namaz, iki cuma ve iki Ramazan kişi büyük günahlardan sakındığı sürece, aralarında geçen günahlara kefâret olurlar." [Müslim ve Tirmizî]
937-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aİeyhİ ve sellem buyurdu:)
"Kim sabah namazını kılarsa Allah'ın zim metinde (garantisinde) olur Allah, kendi zimme tinde olan kişiyi mutlaka korur." [Tirmizî]
93S-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Gece melekleri ile gündüz melekleri nö betleşe sizinle beraber bulunurlar Bunlar sa bah ve ikindi namazında buluşurlar. Sonra si zi geceleyin gözleyen melekler yukarıya yük selirler. Sizi onlardan daha iyi bilen (Allah) sorar: "Kullarımı nasıl bıraktınız?" Cevap verirler: "Onları namaz kılarlarken bıraktık, vardığımızda yine namaz kılıyorlardı."
[Buhârî, Müslim, MuvaUâ ve Nesâî.]
939-Umâre b. Ruveybe radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Güneş doğmadan ve güneş batmadan namaz kılan —sabah ve ikindi namazlarını kastediyor—kimse asla ateşe girmez." Basra ahâlisinden biri sordu: "Bunu gerçekten Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den duy dun mu?" "Evet" deyince, "Tanıklık ederim ki, ben de onu ondan sallallahu aleyhi ve sellem duy muştum" dedi. [Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
940-Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
'7^/ serinlik namazım (sabah ve ikindi) kı lan cennete girer." [Buhârî ve Müslim]
941-Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim sabah namazını cemaatle kılar, sonra güneş doğuncaya kadar oturup Allah'ı zik rederse ve sonra kalkıp iki rek'at (İşrak) na mazı kılarsa eksiksiz edâ edilmiş bir hac ve umre sevabı alır." iTirmizî]
942-Zeyd b. Hâlid radiyailahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim güzel bir abdest alıp sonra yanılma dan iki rek'at namaz kılarsa, geçmiş günahla rı bağışlanır." [EbûDâvud]
943-îbnü'l-Müseyyeb radiyailahu anh' dan (Mürsel olarak): (Allah Resulü

sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bizimle münafıklar arasındaki fark yatsı ve sabah namazlarında görülür. Çünkü onlar bu iki vakte gelemezler." Ya da benzeri bir ri vayet. [Mâliki
944-îbn Mes'ûd radiyailahu anh'dan:
Alİah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e "Al lah'ın en çok sevdiği amel hangisidir?" diye sor dum; şöyle buyurdu: "Vaktinde kılınan namaz."
"Sonra hangisi?"
"Ana-babaya iyilik yapmak."
"Sonra hangisi?"
"Allah yolunda savaşmak" buyurdu.
(İbn Mes'ûd) dedi kİ: "Bana bunları anlat tı, daha fazla sorsaydım. daha çok anlatacak tı." [Buhâri, Müslim, Tirmizî ve Nesâî.J
945-Muâz b. Enes radiyailahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namaz, oruç ve zikir, Allah yolunda har camaktan (sevap bakımından) yedi yüz kat fazladır." [EbûDâvud]

EDÂ VE KAZA OLARAK NAMAZIN VÜCÛBU
946-Enes radiyailahu anh'dan: Bir adam Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sordu:
"Allah kullarına kaç vakit namaz farz kıldı?" "Allah, kullarına beş vakit namazı farz kıldı." buyurdu. Bunun üzerine adam bunlar dan ne bir fazla ve ne de bir eksik yapmaya cağına dair yemin etti. Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Eu adam, bu sözünde doğru ise (ve dedi ğini de yaparsa) mutlaka cennete girer." [Nesâî]
Daha önce imân bölümünde başka bir kay naktan bundan daha uzun bir metinle geçmiştir.
947-Enes radiyailahu anh'dan: İsrâ (Mirâc) gecesi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e elli vakit namaz farz kılm-dı. Sonra elli vakit (indirile indirile) beş vak te indirildi. Sonra kendisine şöyle hitâb edil di: "Ey Muhammedi Benim katımda söz asla değişmez! Bu beş vakit namazın karşılığında sen, elli vaktin ecrini alacaksın."
[Tirmizî, İsrâ hadisinde bunu gayet uzun olarak nakletti.]
948-İbn Abbâs radiyailahu anh'dan: "Allah namazı. Peygamberinizin dilinde, hazarda (mukîm iken) dört rek'at, seferde iki rek'at, korku (anın)da bir rek'at

olarak farz kılmıştır." [Müslim, Ebu Dâvud ve Nesâî.]
949-Âişe radiyailahu anhâ'dan:
"Allah, namazı farz kıldığında ikİ rek'at olarak farz kıldı; sonra hazarda bunu dört rek'ata çıkardı, seferde ise ilk farz kılındığı gibi iki rek'atta bıraktı." [Buhâri ve Müslim. Mâ lik ve Ebû Dâvud da bunun benzerini rivayet ettiler.]
950- Ahmed ise şunu ekledi: "Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem, sefere çiktiğı zaman (sadece) birinci namazı (yani ilk iki rek'atı) kılardı, (tek olduğu) için akşamı tam (yani üç) kılardı. Seferden döndüğü zaman o İki rek'ata iki daha eklerdi (yani dört kılardı). Tek olduğu İçin akşamı tam kılardı. Kıraati uzun olduğu için, sabah namazına hiç ek yap madan, olduğu gibi iki rek'at olarak kılardı."
951-Nesâî: "(Âişe dedİ ki:) Namaz (ilk) farz kılındığında iki rek'at olarak farz kılındı. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hicret etti. Sonra namaz dört rek'at olarak farz kılındı; seferde ise ilk farz kılındığı gibi iki rek'at üzere bırakıldı."
Zührî dedi ki: Urve'ye sordum:
"Âişe seferde neden tam olarak kılıyor?"
Cevap verdi: "O da tıpkı Osman gibi le'vile (yoruma) kalkıştı."
952-Selmân radiyallahu anh'dan: Namaz ikişer rek'at olarak farz kılındı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onu Mekke de böyle kıldı. Medine'ye hicret edin ce, Medine'de Allah'ın dilediği süre daha (iki) kıldı. Sonra hazarda iki rek'at daha ek lendi. Seferde ise ilk olduğu gİbi (iki rek'at olarak) kaldı.
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf bir isnâdla.]
953-Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Kurban bayramı namazı iki rek'at. Ra mazan bayramı namazı iki rek'at, misafir na mazı iki rek'at ve Cuma namazı iki rek'attır. Bunların hepsi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in dilinde tamdır (kısaltma yok tur)." [Nesâî]
954-Muvarrik'dan:
İbn Ömer'e sefer namazı hakkında sor dum: "İki rek'at, iki rek'attır! Kim sünnete muhalefet ederse, inkâr etmiş olur" dedi.
(Taberânî. el-Mu' cemu' l-Kebîr'ûe.}
955-Abdullah b. Fadâle, babasından:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bana (bir çok şey) öğretti. Öğrettikleri arasın da "Beş vakit namaza devam et!" buyruğu da vardı. Dedim ki: "O vakitler işlerin çok oldu ğu vakitlerdir; bana öyle bir şey söyle ki ca mi' (kapsamlı) olsun ki onu yaptığım zaman başka bir şeye ihtiyacım kalmaksızın o bana yetsin."
Şöyle buyurdu:

"İki asra devam et!" Dilimizde böyle bir deyim olmadığı için "O iki asır nedir?" diye sordum. Şu açıklamayı yaptı:
"Güneş doğmadan kdınan namaz ile gü neş batmadan kılınan namazdır." [Ebû Dâvud]
956-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Çocuklarınıza yedi yaşlarındayken na mazı emredin, on yaşında (eğer kılmazlarsa) dövün. Yataklarını da ayırın." [Ebû Dâvud]
957-Onun (Ebû Davud'un) dİğer rivayetinde, Muâz b. AbdiUalı b. Habîb el-Cühe-nî'den:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Çocuk sağım solundan ayıracak yaşa geldi mi ona namazı emredin."
958-Timıizî'de: "Çocuğa yedi yaşında namazı Öğretin, on yaşındayken (kılmazsa) dövün."
959-Ebû Râfl'radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in vefatından sonra kılıcının kabzasında bir sahife bulduk, onda şöyle yazılıydı.
"BismillahirrahmarÎrrahîm. Kız ve oğlan çocukların, erkek kardeşleriyle kız kardeşle rin, yedi yaşına girdiklerinde, yataklarını ayı rın. Dokuz yaşma girdiklerinde eğer namaz kılmazlarsa dövün. Kavminden başkasına ya kut efendilerinden başkasına ait olduğunu id dia eden kimse (veya köle) mel'undur, mel'undur.
Kim yerin tohumundan (müslümanların yolunu kastediyor) birşey kendisine geçirirse o da mel'undur." [Bezzâr]
İsnadında Ğassân b. AbdiUah'ın Yûsuf b. Nâfî'den rivayeti yer almaktadır.
960-lbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Uhud. günü ondört yaşımdayken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle bir baktî ve savaşa katılmama izin vermedi. Hendek günü onbeş yaşımdayken bana baktı ve bu kez izin verdi." Nâfı der ki: Ömer b. Abdilazîz halife iken kendisine gelip bu hadi si naklettim; şöyle dedi: "Demek ki bu (on-beş yaş) büyük İle küçüğün arasındaki sının beUrliyor." Bunun Üzerine valilerine şöyle yazdı:
"Onbeş yaşına girenleri mükellef sayın, ondan küçüklerini ise aile efradından sayın!" (Mâlik hariç, altı hadis imamı)
961-Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir namazı unutursa, onu hatırladı ğında hemen kılsın, bundan başka kejfâreti yoktur." [Mâlik hariç, allı tıadis imamı.)
962-Buhârî ve Müslim'in diğer rivayetle ri: "Biriniz namazı (unutup) uyuya

kalırsa, ya da dalarsa, hatırladığında kılsın. Çünkü Al lah Teâlâ (Tâhâ sûresinde) 'Beni anman için namaz kıl!' buyurmuştur."
963-Ebû Katâde radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile birhkte yürüdük. Toplulutuktan bazılan: "Bir yerde gecelesek, ey Allah Resulü!" dediler. "Uyuyup (sabah) namaz(ın)a kalkamamamz-dan endişe ediyorum" deyince, Bilâl "Ben si zi uyandınnmî" dedi. Hepsi yattı, Bilâl da sır tını bineğine (devesine) dayadı, derken o da uyuya kaldı.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gü neş doğduktan sonra uyandı ve şöyle buyur du: "Ey Bilâl! Sözün ne oldu?"
"Hayatımda bugünkü uyku gibi ağır bir uykuya rastlamadım!" dedi. Bunun üzerine AİIah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöy le buyurdu: "Allah dilediği zaman ruhunuzu aldı, dilediği zaman da ruhunuzu geri verdi.
Ey Bilâl! Haydi namaz için ezan oku!" Güneş İyice yükselip de beyazlaşınca abdest aldı ve cemaata (sabah namazını) kıldırdı. [Mâlik hariç, altı hadis imamı.l
964-Onun rİvayetlerindendir: "Peygam ber sallallahu aleyhi ve sellem bir seferdeydi, durdu, O'nunla beraber ben de durdum. "Gelenlere bak!" buyurdu. Dedim ki "İşte bir süvari, işte iki süvari. Şu gelenler de üç kişi!" Sonunda yedi kişi olduk. Dedi ki: "Sabah na mazına dikkat edin! Aman sabah namazını kaçırmayalım!"
Derken uyudular. Güneşin sıcağıyla uyan abildiler. Kalktılar biraz yürüdüler sonra bir yerde konakladılar. Abdest aldılar, Bilâl ezan okudu. Sabah namazının sünnetini, ardından da farzını kıldılar. Bineklerine binip giderler ken topluluktan biri: "Namazımız hususunda gâfıl davrandık!" deyince, şöyle buyurdu: "Gaflet ve eksiklik uykuda değil, uyanıklıkta olur. Biriniz bİr namazı unutursa ve sonra ha tırlarsa, yarın aynı vakitte o namazı kılsın."
965-Bir başka rivayet: "Peygamber sallal lahu aleyhi ve sellem, emirlerden oluşan or duyu gönderdi..." Devamı yukardakinin ben zeridir. Aynca onda şöyle geçmektedir: "Bizİ ancak güneşin sıcağı uyandırdı! Hemen na maza dunmak istedik. Ama Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem: "Yava§ olun, yava§ olun!" buyurdu. Nihayet güneş iyice yükse lince. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Sabah namazının sünnetini kılmayan varsa kalksın kılsın!" Onu kılmakta alışkanlığı olan da olmayan da sabah namazı-nm sünnetini kıldılar. Sonra emretti ve namaz için ezan okundu. Sonra kalkıp bize sabah na mazını kıldırdı. Namazı bitirince şöyle buyur du: "Dikkat edin! Allah'a hamdolsun! Bizi namazımızdan alıkoyan dünya işlerinden biri değildir. Ne var ki ruhlarımız Allah'ın elin deydi, dilediği zaman saldı. İçinizden her kim yarın

sabaha sağ çıkıp sabah namazına eri şirse onunla beraber bir mislini kaza etsin."
966-Bir başka rivayet: "Dikkat edin! Na mazın uykuda geçmesi kusur değildir. Asıl ku sur namazı diğer namaz vakti girinceye kadar uyanık iken kılmamaktır..." Devamı yukarda kinin benzeri.
967-Başka bir rivayeti nübüvvet bahsinde gelecektir. Buhârİ dışında, altı hadis imamı, Ebu Hureyre radiyallahu anh'"dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Hayber dönüşünde gece yürüdü, yorulunca mola verdi. Bilâl'e: "Gece nöbet tut!" dedi. Bilâl, kılabildiği kadar namaz kıldı. Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabı uyudular. Bilal, tanyeri ağarmaya yaklaşınca, sabahı bekleyerek sırtını devesine dayadı. Derken o da uyuya kaldı..." Yukardakinin benzerini nakletti. Ayrıca onda şöyle geçer: "İçlerinde ilk uyanan Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem oldu, telaşa kapıldı ve "Ey Bilâl!" di ye çağırdı. Bilâl cevap verdi; "Senin ruhunu alan benimkini de aldı." Şöyle buyurdu: "Ha zırlanın, develerinizi sürün!" Hazırlandılar ve develerini sürdüler. Sonra Allah Resulü sallal lahu aleyhi ve sellem abdest aldı. Bilâl'e ka met getirtti ve sabah namazını kıldırdı. Namazı kaza ettikten sonra şöyle buyurdu: "Kim namazı unutursa hatırladığı zaman kılsın! Çünkü Allah: "Beni anman için namaz kıl!" {Tâhâ, 20/13) buyurmuştur." İbn Şihâb, (âyet te geçen li-zikrî kelimesini) "liz-zikrâ" şek linde okurdu.
96S-Benzeri bir rivayette şöyle geçmekte dir: "Akimi's-salâte li-zikrî" Ma'mer, Zührî'ye dedi ki: "Bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem böyle mi okudu? "Evet" dedi.
969-Diğer rivayet: "Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Herkes de vesinin başını tutsun, burası şeytanın gelip konakladığı bir yerdir." Emrini yerine getir dik. Sonra su istedi, abdest aldı, iki rek'at na maz kıldı. Sonra kamet getirildi ve bize sabah namazını kıldırdı."
970-Diğer rivayet; "Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Size gaflet çöktüren bu yerden ayrılın!"
971-Ebû Dâvud, İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Hudeybiye sırasında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem İle yola çıktık..." Benzerini nakletti.
972-Nesâî, İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Resûiüllah sallallahu aleyhi ve sellem gece yolculuğu yaptı ve istirahata çekildi. Güneş ya da bir kısmı doğuncaya kadar uyanmadı. Na-
maz(ı vaktinde) kılamadı. Güneş yükselince kıldı. İşte bu vustâ (orta) namazıdır."
973-Mâhk, Zeyd b. EsIem radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke yolunda gece konakladı..."

Benzerini nakletti. Bu rivayette şöyle geçer: "İnsanlara namaz kıldırdı, namaz bittikten sonra cemaat teki korku ve telaşı görünce, şöyle buyurdu: "Ey Cemaat! Allah ruhlarımızı aldı, dikseydi bundan başka bir vakitte (daha önce) bize ge ri verirdi. Kim uyuya kalıp da namaza kalka maz ise, yahut unutur da sonra onu kılmak is terse, vaktinde kıldığı gibi kılsın." Sonra Ebû Bekr'e döndü ve şöyle buyurdu: "Bilâl bu ge ce namaz kılarken şeytan gelip onu çocuk uyu tur gibi ninni ile uyuttu." Sonra Bilâl'i çağırdı. Bilâl de aynen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in Ebû Bekr'e söylediği gibi bir ifa de kullandı. Bunun üzerine Ebû Bekr: "Şehâ-det ederim ki, sen Allah Resulüsün!" dedi.

974-Nesâî, Büreyd b. Ebî Meryem'den, o da babasından: "Bir seferde Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem ile beraberdik..." Benzerini nakletti. "Cemaata namaz kıldırdı, sonra kıyamete kadar neler olacağını bize an lattı.

975-Rezîn, Ebû Mes'ûd el-Ensârî'den: "Hudeybiye zamanında Allah Resulü sallalla-hu aleyhi ve sellem ile geri dönmek üzere yo la çıktık..." Benzerini nakletti. Onda şöyle ge çer: "Daha önce yaptığınızı yapın!" Birbiri mizin kulağına "Acaba yaptığımızın keffâreti nedir?" diye fısıldadık. Bizi duymuş olacak ki, şöyle buyurdu: "Sizin örnek alacak Pey gamberiniz yok mudur? Allah (Ahzâh) sûre sinde: "And olsun ki sizin İçin Allah Resulün de bir Örnek vardır!" buyurmuştur.

976-Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'inĞe, İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem.

Tebûk haıbine çıktığında, gece yolculuk yap tı..." Bilâl'in kıssasını anlattı.

977-Câbir radiyallahu anh'dan:

Ömer, Hendek (savaşı) günü güneş bat tıktan sonra Kureyş'e söverek geldİ ve dedi ki:

"Ey Allah Resulü! Nerdeyse güneş bata cak; ikindiyi kılamadım!"

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Vallahi ben de kılmadım." Beraberce Buthân'a gittik ve orada abdest aldık. Güneş battıktan sonra ikindiyi kıldırdı, sonra da ak şamı kıldırdı. [Buhârî. Müslim ve Nesâî.]

978-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Müşrikler, Hendek (savaşı) günü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i dört na mazı kılmaktan ahkoydular. Geceden Al lah'ın dilediği kadar bir zaman geçince, Bi-lâl'e ezan okuttu. Sonra kamet getirtip Öğleyi kıldırdı, sonra kamet getirtip ikindiyi kıldırdı, sonra kamet getirtip akşamı kıldırdı, sonra ka met getirtip yatsıyı kıldırdı." [Tirmizî]

979-Nesâî'nİn de benzeri bir rivayeti bu lunmaktadır ki onda şöyle geçmektedir: Bize namaz kıldırdı, sonra aramızda dolaşıp şöyle buyurdu:

"Yeryüzünde sizden başka Allah'ı zikre den bir cemaat yoktur."
980-Onun (Nesâî'nin) Ebû Saîd'den riva yeti:
"Müşrikler, Hendek günü güneş batmca-ya dek bizi öğle namazından alıkoydular. Bu, savaş âyetleri inmeden Önceydi. Sonra Allah şu âyeti indirdi: 'Savaşta kayırmak için Allah mü'minlere yeter.' (Ahzâb, 33/25)
Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem, Bilâl'e kamet getirmesini emretti, öğleyi kıldırdı, sonra kamet getirmesini emretti, ikindiyi kıldırdı, tıpkı vaktinde olduğu gİbi. Sonra kâmel getirmesini emretti, akşamı tıpkı vaktinde olduğu gibi kıldırdı.
981-Nâfi' radiyaüahu anh'dan: "Abdullah b. Ömer, bayılarak şuurunu kaybetti. Bu arada geçen (kılamadığı) namazı kaza etmedi." Mâlik.
(İmam Mâlik) dedi ki; "Kanaatimize gö re —Allah en doğrusunu bilir— ayıidığı za man vakit geçmişti. Ancak vaktinde ayılan kişi namazını kılar."
9S2'Nâfı'den:
İbn Ömer radiyallahu anh dedİ ki: "Her kim bir namazı unutup da onu ancak imamla namaz kılarken hatırlarsa, selamdan sonra o unuttuğu namazı kılsın, sonra ötekini (yani kıldığını yeniden) kılsın." [Mâlik]
983-Câbir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ki§i ile şirk arasındaki fark, namazın terkidir." [Müslimj
984-Tirmİzî'de: "Küfür ile iman arasın daki fark namazın terkidir."
985-0 (Tirmizî) ve Ebû Dâvud'da; "Kul ile küfür arasında namazın terki vardır."
986-Büreyde radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bizimle onlar (kâfirler, münafıklar) ara sındaki fark, kılmayı taahhüt ettiğimiz namaz dır. Kim namazı terk ederse kâfir olur."
[Tirmizî ve Nesâî.]
987-Abdullah- b. Şakîk radiyallahu anh' dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'in ashabı, namaz dışında herhangi bir amelin terkini küfür saymazlardı."
[Tirmizî]
988-îbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İkindi namazını terk eden (ki§i uğradığı
zararla), sanki ailesini ve malını kaybetmiş gibi olur." [Altı hadis imamı.]
989-Ebu'l-Melîh'den:
Bulutlu bir günde Büreyde radiyallahu anh ile bir gazvede bulunuyorduk. Şöyle

dedi:
"İkindi namazını hemen kılın, çünkü Pey gamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle bu yurdu:
"Kim İkindi namazını terk ederse ameli bo§a gider." [Buhârî ve Nesâî.]
990-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
Gözüm hastalanınca bana dediler ki: "Bir kaç gün namazı terk et de gözünü tedavi ede lim!" (Bunun üzerine İbn Abbâs): "Hayır! Al lah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Kim namazı terk ederse, Allah'a kavuş tuğu zaman, Onu kendisine gazap etmiş ola rak bulur." diye cevap verdi.
[Bezzâr ve Taberânî el-Mu'cemu' l-Kebîr'de.]
991-el-Hasan, Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
Sanırım o. Peygamber saİlallahu aleyhi ve sellem'den şöyle nakletmiştir:
"Sahipli köle, namazından hesaba çekilir. Ondan bir şey eksik bıraktığı zaman: 'Neden noksan yaptın?' denilir. Buna kargılık köle: 'Ya Rabbi! Özerime bir sahip musallat ettin, o beni namazdan alıkoydu.' diyerek savunmada bulunur. Bunun üzerine Allah: "Onun (sahib inin) malından kendine bir§ey aşırdığım gör düm. O halde kendin İçin amelinden de bir-şeyler aşırman gerekmez miydi?" diye ona karşı delilini gösterir."
[Ahmed, teyyin bir isnâdla.]
992-İbn Amr radiyallahu anh'dan: Bir gün Peygamber saİlallahu aleyhi ve sellem namazdan bahsetti; şöyle buyurdu:
"Kim namaza devam ederse namaz, onun İçin kıyamet gününde bir nur, burhan ve kur tuluş vesilesi olur. Kİm de devam etmezse.
onun için nur, burhan ve kurtuluş olmaz. Üs telik, kıyamet günü Fir'avun. Hâmân ve Übey b. Halefle beraber olur."
[Ahmed ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebtr ve'l-Ev-sat'ta.]
993-Ebû Mâlik el-Eşca'î, babasından: "Peygamber saİlallahu aleyhi ve sellem'in müslüman olan kişiye İlk öğrettiği şey namaz olurdu, ya da ona ilk önce namazı öğretirdi."
[Bezzâr ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir'de]
994-Ubâde b. es-Sâmit radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü saİlallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, kullarına beş vakit namazı farz kıl mıştır. Küçümsemeden her kim bu namazları tam kılarsa Allah ona kıyamet gününde cenne te koyacağına dair kesin söz vermiş olur.
Kim de onları hafife olarak eksik bir şekil de yapıp gelirse, Allah katında ona

verilmiş bir söz olmaz. Dilerse ona azap eder, dilerse bağışlar." (İbnMâce]

NAMAZ VAKİTLERİ

995-Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan:
Biri, Peygamber saİlallahu aleyhi ve sel-lem'e gelip namaz vakitlerini sordu. Adama herhangi bir cevap vermedi.
Sabah olunca, henüz (karanlıktan) insan lar birbirlerini tanımazken Bilâl'e emredip sabah namazı için kamet getirtti. Sonra gü neş tepe noktasından zail olunca öğle nama zı için kamet getirtti. Cemaatin arasında bu vakti daha iyi bilen birisi, bu vakit İçin gün ortası tabirini kullanmıştır. Daha güneş yük sekteyken emredip ona ikindi namazı içİn kamet getirtti. Güneş battığında ona emredip akşam namazı için kamet getirtti. Ufuktaki aydınlık kaybolunca emretü ve yatsı namazı na kamet getirtti.
Ertesi gün sabah namazını biraz tehir etti, namazdan çıktığında biri "güneş doğdu" di yebilirdi, ya da nerdeyse güneş doğacak (di yebilirdi). Dünkü kıldığı ikindiye yakın bir zamana kadar öğleyi erteledi. Sonra ikindiyi geç kıldı, namaz bittiğinde biri "güneş kızardi" diyebilirdi. Akşamı da şafağı kaybolacağı zamana kadar geciktirdi. Yatsıyı da gecenin ilk üçte biri oluncaya dek geç kıldı.
Sabah olunca soruyu soran kişiyi çağırıp şöyle dedi: "İ^le namaz vakitleri bu ikisi ara sıdır." [Müslim ve Nesâî.]
996-Ebû Dâvud da benzerini rivayet edip şöyle dedi: Bu hadisin râvilerinden birisi şu ibareyi kullandı: "Sonra yatsıyı gece yansına doğru erteleyerek kıldı."
997-Müslim ve Tirmızî, Büreyde radiyal-lahu anh'dan:
Bir adam Peygamber sallalİahu aleyhi ve sellem'e namaz vakitlerini sordu. Ona: "Bu iki gün bizimle beraber kıl!" buyurdu. Güneş tam tepe noktasından (batıya doğru) kayınca, Bilâl'e emredip ezan okuttu. Sonra emredip öğleye kamet getirtti... Yukarıdakinin benze rini nakletti.
998-Nesâî de hadisi onlar gibİ nakletti; ancak o, sabah namazı ile başlattı.
999-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cibril, Beyt-i §erîf'in yanında bana iki kere imamlık yaptı. Birincisinde Öğle namazı nı gölge, pabucun kayı§ı kadar uzunlukta ol duğu zaman kıldırdı. Sonra ikindiyi her §ey gölgesi kadar olunca kıldırdı. Sonra akmamı güne§ batıp oruçlu iftar ettiğinde kıldırdı. Sonra yatsıyı şafak (ufuktaki aydınlık) kay bolduğunda kıldırdı. Sonra sabahı lan yeri ağarınca ve oruçluya yemek yasak edildiği zaman kıldırdı.

İkinci günde, öğleyi her §eyin gölgesi ken-
6f/ kadar olunca, dünkü ikindiye yakın bir za manda kıldırdı. Sonra ikindiyi her şeyin göl gesi iki misli olunca kıldırdı. Sonra akşamı İlk seferindeki vaktinde kıldırdı. Sonra yatsıyı ge cenin üçte biri geçtiğinde kıldırdı. Sonra sa bahı ortalık aydınlanınca kıldırdı. Sonra Cib ril, O'na yönelerek şöyle dedi: "Ey Muham medi Bunlar senden önceki peygamberlerin vaktidir. Namaz vakti. İşte bu iki vaktin arası dır." [Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
1000-Nesâî, Câbir radiyallahu anh'dan: Cibrîl, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem'e namaz vakitlerini öğretmek için geldi. Cibrîl önde. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem arkasında, O'nun arkasında da insanlar saf tuttular. Öğle namazını güneş göğün orta sından (batıya doğru) zail olduğunda kıldır dı..." Benzerini nakletti. Ancak buradaki na mazda şöyle geçmektedir: "Cibrîl, O'nun ya nına gelip öne geçti, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de onun arkasında durdu, insanlar ResûlüUah sailallahu aleyhi ve sel-lem'in arkasında durdular..." Bu rivayette ikinci gündeki namazda §u ibare geçmektedir: "Akşamı kıldırdı; daha sonra biz uyuduk, sonra kalktık."
1001-Diğer bir rivayet: Cibril, güneş zail olduğu zaman gelip "Ey Muhammed kalk, öğle namazım kıl!" dedi. Öğle namazını gü neş zail olduğu zaman kıldı..." Benzerini an lattı; ancak burada her namazda Cibrîl'in "Kalk ey Muhammed! Namaz kıl! " dediği geçmektedir.
1002-Diğer bir rivayet: "Peygamber sai lallahu aleyhi ve sellem çıktı. Öğle namazını güneş (tepe noktasından batıya) zail olup göl ge pabuç kayışı kadar olduğu zaman kıldırdı. Sonra ikindiyi gölge pabuç kayışı kadar, ada mın gölgesi, misli gibi olduğu zaman kıldır dı." Devamı, tıpkı Büreyde'nin rivayet ettiği hadis gibidir. Ancak şu farkla:
"İkinci gününün akşam namazı birinci günkü gibi idi."
Sonra bu rivayette yine şöyle geçmekte dir: "Sonra ikindiyi, kişinin gölgesi, develerin Zü'1-Huleyfe'ye seyrindeki binicinin gölgesi kadar (yani) misli gibi olunca kıldırdı. Sonra güneş battığında akşamı kıldırdı. Sonra yatsı yı gecenin üçte birine doğru ya da gece yan sına doğru (râvilerden biri tereddüd ettİ) kıl dırdı. Sonra sabah namazmı, ortalık bayağı aydınlanınca kıldırdı."
1003-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sailallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şüphesiz namazın ilk ve son vakti vardır. Öğlenin ilk vakti güne§(in tepe noktasından) zait olduğu zamandır; son vakti, ikindi nama zının vaktinin gireceği zamandır. İkindinin ilk vakti; vakti girince; son vakti ise güneş sara-
rmcadır. Akmamın ilk vakti güne§ batınca, son vakti ufuktaki aydınlık

kayboluncadır. Yatsı namazının ilk vaktİ ufuktaki aydınlık kaybolunca, son vakti gece yar ilanı ncadır. Sabah namazının ilk vakti fecİr (aydınlık) doğunca, son vakti ise güneş doğmak üzerey kendir."
[Tirmizî]
1004-Nesâî'nin rivayeti: Allah Resulü sai lallahu aleyhi ve sellem buyurdu: "İ§te bu Cibril'dir, size dininizi öğretiyor Sabah namazını fecir doğduğu zaman kıldırdı." Deva mı Büreyde'nin hadisi gibidir. Ancak bunda "akşamın vakti bir" olarak geçmektedir.
Onda yine şöyle geçmektedir: "İkinci gün de yatsıyı geceden bir saat geçince kıldırdı."
1005-Muvattâ'da: Ebû Hureyre soru sora na dedi ki: "Dikkat et bana! Sana bildiriyo rum; öğleyi gölgen senin boyun kadar olunca kıl; ikindiyi gölgen iki mislin olunca kd; ak şamı güneş batınca kıl; yatsıyı senin bulundu ğun vakitle (yatsı vaktinin girmesinden itiba ren) gecenin üçte biri arasındaki vakitte kd! Sabahı da alaca karanlıkta kıl!"
1006-Ömer radiyailahu anh'dan: Ömer valilerine şunu yazdı: "Benim içİn en önemli ameliniz namazdır.
Kim onu koruyup devam ederse, dinini korumuş olur, kim de onu yitirirse dinini daha çabuk yitirir." Sonra şunu yazdı: "Öğle nama zının vakti; gölge bir arşın olunca (başlar), bi rinizin gölgesi iki misli oluncaya kadar (de vam eder); ikindi vakti, güneş henüz yüksek te bembeyaz parlak iken başlar; güneşin batı-mından önce bir süvarinin iki veya üç fersah yol alabileceği kadar devam eder. Akşam gü neş batıncadır. Yatsı, şafağın batımından ge cenin üçte biri geçinceye dek devam eder. Kim (yatsıyı kılmadan) uyursa, gözüne uyku düşmesin, kim uyursa gözü uyku tutmasın, kim uyursa gözü uyku tutmasın! Sabah vakti ise yıldızlar belirginleşip bir araya geldiği za mandır." [Mâlik]
1007-Diğer rivayette: "O (Ömer), Ebû Musa'ya şöyle yazdı: "Öğleyi, güneş gökten biraz kaydığı zaman kıl, ikindiyi güneşe he nüz sarılık girmeden bembeyaz ve parlak ol duğu zaman kıl! Akşamı güneş batınca kıl! Yatsıyı uyumadıkça mümkün olduğunca geç kıl. Sabahı yıldızlar bir araya gelip toplandık larında kıl! Sabah namazında mufassal sûre lerden iki uzun süre oku!"
[Mâlik]
1008-Diğer bir rivayette:
"Yatsıyı seninle (akşam namazı ile) ara na gecenin üçte biri girdiği zaman kıl! Şayet (yatsıyı) geciktirİrsen gecenin yansına ka dar geciktir. Sakın ha gafillerden olma!" [Mâlik]
1009-İbn Amr b. el-Âs radiyailahu anh' dan:

. (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Öğlenin vakti, güneş (tepe noktasından batıya) zail olup, kişinin gölgesi kendi uzun luğu olunca başlar, İkindi vakti girinceye dek
devam eder. ikindinin vakti, güneş sararınca-ya dek devam eder. Akşamın vakti, şafak (ufiiktaki aydınlık) kayboluncaya dek devam eder. Yatsı namazı, orta gecenin yarısına dek devam eder. Sabah namazının vakti, tanyeri-nin ağarmasından güneşin doğmasına kadar dır. Güneş doğunca namaz kılma! Çünkü o, şeytanın iki boynuzu arasından doğar." [Ebû Dâvud, Nesâî ve aynı lafızla Müslim.]
1010-Ebu'l-Minhâl'dan:
Babamla beraber Ebû Berze el-Eslemî'nin yanma girdik. Babam sordu:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem farz namazları nasıl kılardı?" Cevap verdi:
"Öğle namazını güneş iyice göğün ortası na gelip (batıya) zail olunca kılardı. İkindiyi de kıldığında birimiz (ikindiyi kıhp da) Medi ne'nin en uzak köşesine gittiğinde güneş hâlâ canlı olurdu. Akşam hakkında ne söylediğini unuttum. 'Ateme' diye adlandırdığınız yatsıyı ertelemeyi müstehap sayardı. Onu kılmadan önce uyumaktan hoşlanmazdı. Onu kıldıktan sonra muhabbet etmekten de hoşlanmazdı. Sabah namazını kıldırdığmda kişi arkadaşını tanıyacak durumda olurdu. Sabah namazında altmış ile yüz âyet arası okurdu."
1011-Dİğer rivayet: "Yatsıyı gecenin üçte birine kadar tehir etmekte herhangi bir sakın ca görmezdi." Sonra: "Gece yarısına kadar (tehir etmekte sakınca görmezdi)." dedi.
[Buhârî ve Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî]
1012-Muhammed b. Amr b. et-Hasan b. Alî b. Ebî Tâlib radiyaliahu anh'dan:
el-Haccâc, namazları tehir ederdi. Bu du rumu Câbir'e sorduk; şöyle dedİ:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem öğleyi kılacağı zaman güneş, gök tepesinden (batıya) zail olduğunda kılardı. İkindiyi kıla cağında güneş, henüz parlak ve yüksekte olurdu. Akşamı da güneş battığı zaman kılar dı. Yatsıyı bazen geç kılardı; bazen de (cema-
atin toplandığını gördüğünde) erken, tam za manında kılardı.
Cemaatın toplanması gecikince, geç kılar dı. Sabah namazını alaca karanlıkta kılardı."
[Buhârî ve Müslim. Ebû Dâvud ve Nesâî]
1013-İbn Mes'ûd radiyaliahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in yazın kıldığı öğle namazı, (gölge) üç ayakla beş ayak arası idi. Kışın ise beş ile ye di ayak arası idi." [Ebû Dâvud ve Nesâî.)

1014-Âişe radiyaliahu anhâ'dan: "Mü'min hanımlar, sabah namazını Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in arkasın da örtülerine bürünmüş halde kılarlardı. Na maz bitip evlerine döndüklerinde, kendilerini karanlıktan dolayı kimse tanıyamazdı." [Aitı hadis imamı.]
1015-Âişe radiyaliahu anhâ'dan: "Öğle namazmı ne Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den, ne Ebû Bekr'den, ne de Ömer'den erken kılanı görmedim." [Tirmizî]
1016-Onun (TİrmizÎ'nin) aynca Ümmü Seleme'den de rivayeti vardır: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem öğleyi sizden daha erken kılardı; siz ise ikindiyi O'ndan daha er ken kıhyorsunuz."
1017-Habbâb radiyaliahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e (secde mahallinin) sıcağından şikayet ettik. Şikayetimizi dinlemedi.
Züheyr, Ebû İshâk'a sordu: "Şikayetiniz öğle namazı vakti hakkında mıydı?"
"Evet."
"Onun erken kılmması hususunda mı?"
"Evet" dedi. [Müslim ve Nesâî.]
1018-Taberânî "Şikayetimizi dinlemedi" sözünden sonra şunu da ekledi: "Güneş zail olunca kılın!"
1019-el-Mu'cemu'l-Evsat ve's-Sağîr'inde ise leyyin bir isnâdla ondan sonra Câbir'den şunu ilave etti: "Lâ havle velâ kuvvete İlla hil-lah" sözünü de çokça söyleyin! Çünkü o, en aşağısı üzüntü olmak üzere zarardan tam dok san dokuz kapıyı kapatır."
1020-Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ikindi namazını güneş odama düştüğü zaman kılardı."
[Muvaltâ hariç, altı hadis imamı.]
1021-Onun bir rivayetinde: "Odamın di bine."
1022-Bir başkasında: "Odamdan henüz çıkmamışken."
1023-Bir diğerinde ise: "Güneş odamda olup henüz gölgesi belirmeden" şeklindedir.
1024-Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ikindiyi kıldırdığı zaman, güneş henüz yük sekte parlak olurdu; hem öyle ki, kişi avâlî'ye (uzak mahallelere) giderdi de orada güneş hâ lâ yüksekliğini korurdu. Gidilen bazı avâlîler, Medine'den dört mil uzaklıktadır." [Tirmizî hariç, altı hadis imamı,]
1025-Onun rivayetierindendir: "Hatta kişi Küba'ya kadar giderdi de..."
1026-Bir diğer rivayette: "Kişi, Amr b. Avfoğullanna giderdi ve onları ikindi

nama zında bulurdu."
1027-Diğer bir rivayette: Es'ad b. Sehl b. Huneyf der ki: Ömer b. Abdilazîz ile öğle na mazım kılıp çıktık. Enes b. Mâlik'in yanına varınca, onu ikindi namazını kılarken bulduk. Dedim ki:
"Amca! Bu kıldığın namaz nedir?" "İkindi namazıdır. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile kıldığım namaz işte bu dur" dedi.
1028-Bir başka rivayette: Peygamber sal lallahu aleyhi ve sellem bize ikindi namazı kıldırdı. Namazı bitirince, Selemeoğullarm-dan bir adam gelereke şöyle dedi: "Ey Allah Resulü! Develerimizi kurban olarak kesece ğiz, sizin de şeref verip orada bulunmanızı is tiyoruz."
"Peki, olur!" buyurdu. Beraberce gittik. Kurbanlar nenüz kesilmemişti. Kesildi, par çalandı. Pişirildi, yedik. Güneş henüz batma mıştı.
1029-Zührîradiyallahu anh'dan: Birgün Ömer b. Abdilazîz namazı geç kıl dırdı. Bunun üzerine Urve b. ez-Zübeyr yanı na girip şunları söyledi: "Muğîre b. Şu'be de Kûfe'deyken namazı geciktirmişti de Ebû Mes'ûd el-Ensârî ona şöyle demişti: "Nedir bu ey Muğîre? Bilmiyor musun? Hani (bir gün) Cibril gelip namaz kıldı, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de (ona uyarak) kıldı. Sonra o (Cibril yine) namaz kıldı, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de (ona uyarak) kıldı. Sonra o kıldı, Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem de kıldı. Sonra o kıl dı, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'de kıldı. Sonra o kıldı, Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem de kıldı. Sonra Cibrîl şöyle dedi:
"İşte ben bununla emrolundum!" Bunun üzerine Ömer b. Abdilazîz şöyle dedi:
"Ne söylediğine dikkat et! Yani Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e namaz vaktini Cibrîl mi öğretti?"
Urve dedi ki: "(Evet) Beşîr b. Ebî Mes'ûd, babasından böyle naklederdi."
Yine Urve dedi ki: "Bana Peygamber sal lallahu aleyhi ve sellem'in eşi Âişe radiyalla-hu anhâ anlattı:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ikindi namazını kıldığı zaman güneş, odasına (yeni) düşer ve henüz gölgesi duvarlara yük-selmezdi."
[Tirmizî hariç, altı hadis imamı.]
1030-Bİr başka rivayette:
Ömer b. Abdilazîz ikindiyi biraz tehir etti. Urve şöyle dedi:
"Cibrîl inip Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in Önünde namaz kıldı..."
Ömer de di ki: "Söylediğine dikkat et!"
"Beşîr b. Ebî Mes'ûd'dan duydum, o da babası Ebû Mes'ûd'dan duymuş. Şöyle de miş: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'in şöyle buyurduğunu duydum:
"Cibrîl inip bana imam oldu. Onunla na maz kıldım, sonra yine kıldım, sonra

yine kıl dım, sonra yine kıldım, sonra yİne kıldım."
1031-Seleme b. el-Ekva' radİyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, akşam namazını güneşin üst kenarı kaybolup battığı anda kılardı."
[Buhârî, Müslim ve Tirmizîl
1032-Ebû Davud'un rivayeti: "Güneşin battığı, yani güneşin kaşının (üst kenarının) battığı anda (kılardı)."
1033-Râfı b. Hudeyc radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem İle akşamı kılardık. Namazdan sonra (ok atışı ya pan) birimiz oklarının düştüğü yeri görebilir di." (Buhârî ve Müslim]
1034-Nesâî, sahabeden birinden: "Onlar Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile akşam namazını (Mescid'de) kıldıktan sonra Medine'nin en ücra köşesinde olan evlerine giderlermiş; orada ok atışı yaparlarmış da, at tıkları yere baktıklarında oklarını rahatlıkla görebil İr lermiş."
1035-Mersed el-Yezenî radİyallahu anh'-dan:
Ebû Eyyûb gazi olarak yanımıza gelmişti. O zaman Ukbe b. Âmir Mısır'da valİ idi. Uk-be, akşamı biraz geç kıldınnca, Ebû Eyyûb şöyle dedi:
"Ey Ukbe, nedir bu namaz?"
"İşimiz vardı."
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şÖyle buyurduğunu duymadın mı?:
"Yıldızlar hep birden parlayana dek akşam namazını geciktirmedikleri sürece, ümmetim hayır yahut fıtrat üzerinde olacaktır."
[Ebû Dâvud]
1036-el-Hâris b. Vehb radiyallahu anh'-dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetim, yıldızlar tümü birden parla-yıncaya kadar akşam namazını kılmayı gecik tirmedikleri, hıristİyanlara benzeyerek saba ha acele etmedikleri, cenazeleri (defnetmeleri için) ailelerine bırakmadıkları sürece İslâm üzere olmaya devam edeceklerdir."
[Taberânî. el-Mu'cemu l-Kebîr'mĞe zayıf [At isnâdla.]
1037-Onun güvenilir ravİler kanalıyla es-Sunâbihî'den "Cenazeleri ailelerine bırak madıkları sürece" ifadesi dışında, benzeri ri vayeti vardır.
1038-Alî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey Alî! Sakın şu üç şeyi geciktirme: Vak ti gelince namazı; (defne) Hazırlanınca cena zeyi; dengi bulunan bekâr kızı evlendirmeyi."
[Tîrmizî]

1039-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim henüz güneş doğmadan sabah na mazının bir rek'atına yetişirse, sabah namazı na yetişmiş olur. Kim henüz güneş batmadan ikindi namazının bir rek'atına yetişirse, ikindi namazına yetişmiş olur." [Altı hadis imamı.)
1040-Buhârî'ye âit bir rivayette: "Kim gü neş batmadan ikindi namazının bir secdesine yetişirse, namazmı tamamlasın! Kim güneş doğmadan sabah namazının bir secdesine ye tişirse, namazını tamamlasın!"
1041-Nesâî'nin rivayeti: "Her iki yerde de (ikindi ve sabah namazlarında) ilk secdeye yetiştiğinde..."
1042-el-Kâsım b. Muhammed radiyallahu anh'dan:
"İnsanlara (sahabeye) öğley namazmı gü neşin yakıcılığı kaybolduktan sonra kılarlar ken eriştim." [Mâlik]
1043-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sıcak şiddetlendiği zaman, namazı soğu tun (geç kılın!) Çünkü sıcağın şiddeti cehen nemin kaynamasındandır." [Altı hadis imamı.]
1044-Ebû Zer radiyallahu anh'dan: Bir yolculukta Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdik. Müezzin öğle ezanını okumak istedi. Ona "Serinliği bekle!" buyurdu. (Bir müddet) sonra (müezzin) yine ezan okumak istedi; ona yine: "Serinliği bek le!" dedi. Nihayet kum tepelerinin gölgesini gördüğümüzde. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Sıcağın şiddeti ce hennemin kaynamasındandır. Sıcak artınca, namazı soğutun (geç kılın!)" [Buhârî, Müslim. Ebû Dâvud ve Tirmizî]
1045-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan, de di ki:
"Güneş cehennemden şeytanın boynuzundan
doğru çıkar. Şeytanın iki boynuzu arasından çı kar. Her yükselişinde cehennemden bir kapı açı lır. Sıcak iyice bastırınca, cehennemin tüm kapı lan açılır." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehîr'üe.]
1046-Enes radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sıcak olduğu zaman namazı geç kılardı; soğuk olduğu zaman ise erken kılardı." [Nesâî]
1047-Alî b. Şeybân radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e geldik, güneş aydınlık ve parlak olduğu sürece ikindiyi geç kıldırıyordu." [Ebû Dâvud]
1048-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Sofra kurulup da (akşam namazı için) kamet getirildiği zaman, Önce yemeği yeyin, yemeği bitirinceye kadar (namaz için) acele etmeyin!" Bu sebeple İbn Ömer, sofra kurul duğu zaman yemeğe başlardı, bitirinceye ka dar imamın kıraat sesini duyduğu halde ye mekten kalkmazdı. [Nesâî hariç. Allı hadis İmamı.]
1049-Diğer rivayet: "Abbâd b. AbdiUah b. ez-Zübeyr (İbn Ömer'e) dedi ki: Namazdan önce akşam yemeğine başlandığını duyduk (ne dersin?)." İbn Ömer ona dedi ki: "Yazık sana! Onların akşam yemeği neydi ki? Acaba onların akşam yemekleri babanın akşam ye meği gibi miydi?"
1050-Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ne yemek, ne de başka birşey için. na mazı geciktirmeyin!" [Ebû Dâvud]
1051-Aişe radiyallahu anhâ'dan: Yatsı namazının vakti hususunda Peygam ber sallallahu aleyhi ve sellem'e sordular. Ce vaben şöyle buyurdu:
"Her vadinin içine gece dolduğu (karanlık
bastığı) zaman." [Taberânî. fZ-Mm' cemu' /-£v,w?'ta.]
1052-Ebû Bekr radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yatsı namazını dokuz gece (Ebû Davud'un ri vayetinde sekiz gece) süreyle gecenin üçte bi rine kadar erteledi. Bunun üzerine Ebû Bekr dedi ki: "Biraz erken kıldırsan da gece nama zına rahatça kalksak!" Ondan sonra yatsıyı er ken kıldırmaya başladı.
[Ahmed ve Taberânî. el-Mu'cemu'l-Kebîr'inde leyyin bir isnâdla.]
1053-îbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yatsı namazını geciktirdi. Bunun üzerine Ömer çıkıp şöyle seslendi: "Ey Allah Resulü, namaz kılalım! Kadınlar, çocuklar uyudular." Başından sular damlayarak çıkıp şöyle buyur du:
"Ümmetime veya insanlara güç gelmeye ceğini bilseydim hu (yatsı) namazı(nı) bu sa atte kumalarını emrederdim,"
[Buhârî, Miislim ve Nesaî.]
1054-Bunun başka rivayetlerinde ise: Al lah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yatsı namazım o kadar geciktirdi ki insanlar uyudu lar, uyandılar; sonra uyudular, yine uyandılar. Bunun üzerine Ömer kalkıp "Namaz!" diye seslendi. Atâ dedi ki: İbn Abbâs radiyallahu anh şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i hâlâ görür gibiyim, (odasından) çık tı; başından sular damlıyordu ve elİni başına koymuş bir haldeydi."
İbn Cüreyc der ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in elini başına nasıl koydu ğunu İbn Abbâs'ın haber verdiği gibi göster mesini Atâ'dan İstedim, Bunun üzerine par maklarının arasını biraz araladı, sonra parmak uçlarını başının

tepesine koydu; sonra bitişti rip yüze yakın olan kulağının yumuşağına doğru çekti; baş parmağı, yüzde, kulağa ve şakağa değdi ve sakalın etrafında kaldı. Bunu (tekrar tekrar böyle yaparken) ne eksiltiyor, ne de acele ediyordu."
1055-Bir başka rivayet: Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Ömer seslendi: "Kadınlar, çocuklar uyu dular." Bunun üzerine çıktı ve şöyle buyurdu: "Yeryüzünde sizden başka namaz bekleyen yoktur." Namaz o zamanlar sadece Medi ne'de küımyordu.
1056-Diğer bir rivayette şu ek bulunmak tadır: "Bu, İslâmiyet henüz yayılmadan Önce idi."
1057-Diğer rivayetin ilavesi: İbn Şihâb dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğu zikredildi: "Na maz hususunda Allah Resulü sallallahu aley hi ve sellem'i rahatsız etmeniz doğru değil dir." O bunu, Ömer (namaz için) bağırınca söylemiştir."
1058-Bir başka rivayette: Enes radiyalla hu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bîr gece yatsı namazını gece yansına kadar yahut gece yarısının hemen hemen çık masına kadar bekletti; sonra (cemaate) çıkıp şöyle buyurdu: "Bazı insanlar kıldüar ve yat tılar. Size gelince: namaz için beklediğiniz sürece namazda gibi sevap kazanmaya devam ettiniz."
1059-Ebû Dâvud, Muâz radiyallahu anh'-dan:
Yatsı namazına geciktiği için Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem'i beklemeye ko yulmuştuk. Hatta kimileri çıkmayacağını bile zannetmişti. İçimizden kimisi de O'nun na maz kıldığını söylüyordu. (İşte bu kanaat hâ kimken) hemen çıkıverdi. Hakkında ileri sür dükleri tahminleri söylediklerinde şöyle bu yurdu:
"Bu namazı biraz geç kılın! Çünkü siz di ğer milletlere bu namazla üstün kılındınız. Sizden önce hiçbir ümmet hu namazı künıa-mı§tıı:"
1060-Buhârî ve Müslim'in. Ebû Musa ra diyallahu anh'dan yaptıkları rivayette şu ifade geçmektedir: "Sizden başka bu saatte namaz kılan hİç kimse yoktur." Yahut şöyle buyurdu: "Sizden başka hiç kimse bu saatte namaz kd-mamıştır."
1061-Ahmed, Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve Tabe-
rânî, el-Mu'cemu'l-Kebtr'inde, İbn Mes'ûd
radiyallahu anh'dan: "Sizden başka din eh linden hiç kimse bu saatte Allah'ı zikret mez." Bunun üzerine şu âyet-i kerime nazil oldu:
"Kitab ehlinin hepsi bir değildir: Onlar dan geceleri secdeye kapanarak Allah'ın âyetlerini okuyup duranlar vardır (Bunlar, Allah'a ve âhiret gününe İnanır, kötülükten meneder, iyiliklere koşarlar. İşte onlar İyiler dendir. Ne iyilik yaparlarsa, karşılığını bula caklardır. Allah sakınanları bilir.)" (Âl-i İm-rân.

3/113-115)
1062-Enes radiyallahu anh'dan: "Yatsı namazına kamet getirilmişti ki ada mın biri 'Seninle bir işim var' dedi. Peygam ber sallallahu aleyhi ve sellem onunla fısıl-daşmaya başladı. O kadar uzun fısıldaştı ki sonunda cemaatın tümü ya da bir kısmı uyu-yakaldı."
[Mâlik hariç. Allı hadis imamı. Lafız Müslim'indir.]
1063-Diğer rivayet: "Peygamber sallal lahu aleyhi ve sellem'i gördüm. Namaza ka met getirildikten sonra bir adam O'nunla kıble arasına girdi ve o kadar uzun konuştu ki, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'in ayakta uzunca bir .süre durmasına se bep oldu. Bu yüzden kimileri uyuklamaya başladı."
1064-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim namazın bir rek'atına yetişirse, na maza yetişmiş olur." [Altı hadis imamı.]
1065-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, namazı, Allah, canını alıncaya dek, sadece ikİ kere son vaktinde kılmıştır.
|Tlrmizî|
1066-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Namazı ilk vaktinde kılmak, Allah'ın rı zasına, son vaktinde kılmak ise Allah'ın affına vesile olur." [İkisi de Timıizî'ye ailtir.J
1067-Râfi b. Hudeyc radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sabah namazını aydınlıkta kılın! Çünkü bu, ecrin büyüğüne vesiledir."
[Sünen ashâbı.J
1068-Muğîs b. Summâ'dan:
îbnu'z-Ztibeyr radiyallahu anh ile sabah namazını karanlıkta kıldım. Selam verdikten sonra İbn Ömer'e gidip: "Nedir bu namaz?" diye sordum. Şu cevabı verdi: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr, Ömer İle kıldığuîıız sabah namazı bu idi. Ömer su-ikaste uğrayıp Öldükten sonra Osman, sabah namazını ağarttı (yani geç kıJdı)." [İbn Mâce]
1069-Yahya b. Saîd radiyallahu anh'dan: Dedi ki:
"Namaz kılan kişi, namazı vakti geçme den kılmalıdır. Vaktinin geçmesi, ailesi ve malının kaybından daha kötüdür." [Mâlik]
1070-Allah Rusûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e biat edenlerden Üınmü Ferve radi yallahu anhâ'dan, dedi ki:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e soruldu:
"Amellerin en üstünü hangisidir?" Cevap verdi:

"İlk vaktinde kılınan namaz."
[Ebû Dâvud ve Tirmizî]

KERAHAT VAKİTLERİ

1071-Ukbe b. ÂmİR radiyallahu anh'dan: "Üç vakit vardır ki, Allah Resulü sallalla-hu aleyhi ve sellem bizi o vakitlerde hem na maz kılmaktan, hem de Ölülerimizi gömmek ten ahkordu: Güneş doğmaya başlayıp bir mızrak boyu yükselene kadar; zeval vakti gü neş gök ortasından sapana kadar; güneş bat maya yönelip iyice batana kadar." [Müslim ve Sünen ashabı.]

1072-Abdullah es-Sunâbihî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Güneş doğarken şeytanın boynuzuyla beraber olur; yükselince onun boynuzundan ayrılır Göğü ortalayınca şeytan onu yine boynuzlar, zeval bulunca ise ayrılır Batmaya yüz tutunca, şeytan gelip yine onu boynuzlar, batınca onu terk edip ayrılır." Peygamber sal lallahu aleyhi ve sellem, İşte o saatlerde na maz kılmayı bize yasakladı. [Mâlik ve Nesâî.]

1073-İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Güneşin kaşı (üst kenarı) doğduğunda, iyice görününceye dek namaz kılmayı bıra kın! Güneşin kaşı kaybolduğu zaman, iyice batıncaya dek namazı bırakın. Güneşin doğuş ve batışını namazlarınız için vakit tayin etme yin. Çünkü o, bir şeytanın (ya da şeytanın) ikİ boynuzu arasında doğar."
[Buhârî, Müslim. Mâlik ve Nesâî.]

1074-Amr b. Abese radiyallahu anh'dan:
Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Gecenin hangi saati(nde yapılan dua ve zikirler) daha iyi duyulur?" Cevap verdi:
"Gecenin son kısmı, istediğin (namazı) kıl! Sabah namazını kılmcaya dek namaz (me-leklerce) şahitli ve yazılı olur. Sonra güneş doğup bir veya iki mızrak boyu yükselene ka dar, geri dur (namaz kılma)! Çünkü güneş, şeytanın ikİ boynuzu arasında doğar. Kâfirler de ona doğru namaz kılarlar Sonra istediğini kıl! Çünkü (bu süre içinde kılınan) namaz hem şahitli, hem de kayıtlıdır. Bu, mızrağın kendi gölgesine eşit oluncaya kadar devam eder. Sonra (bu vakitte de) kendini (namaz dan) geri çek! Çünkü o (kerahat vaktinde), cehennem coşar ve kapıları açılır. Güneş (gö ğün ortasından) meyledip kayınca, istediğini kıl! Güneş batarken (namaz kılmaktan) geri dur! Çünkü o, şeytanın iki boynuzu arasında batar. Kâfirler de ona doğru yönelip namaz kılarlar." Hadisi uzunca nakletti.
[Ebû Dâvud]

1075-Müslim'in rivayeti: Dedim ki: "Ey Allah Resulü! Allah'a bİri, diğerinden daha yakın olan bir saat var mıdır?"
"Evet, Rabbîn kula en yakın olduğu vakit, gecenin son kısmının ortasıdır. Eğer o saatte Allah'ı zikreden kimselerden olmaya gücün yeterse ol! Çünkü namaz (o saatte) şahitli dir."
Benzerini nakletti.
1076-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: İçlerinde Ömer b. el-Hattâb'm bulunduğu güvenilir birçok adam ki, bence en güveniliri yine Ömer'dir, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğuna yanımda şa hitlik ettiler:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, sabah namazından sonra güneş doğuncaya kadar; ikindi namazından sonra da güneş ba-tıncaya kadar namaz kılmayı yasakladı."
[Mâlik hariç, altı hadis imamı. Mâlik, Buhârî, Müs lim ve Nesâî, Ebu Hureyre'den aynısını rivayet etmişler dir.]
1077-Âişe radiyallahu anhâ'dan, dedi ki: Ömer yanılmıştır; çünkü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuş tur:
"Namazlarınız için güneyin doğduğu ve battığı zamanları (özellikle arattırıp) seçme yin! Çünkü güneş (o zamanlarda) şeytanın İkİ boynuzu arasında doğmaktadır." [Nesâîj
1078-Ebû Zer radiyallahu anh'dan: Kabe'nin merdivenine çıkıp şöyle dedi: "Beni bilen bilir, bilmeyen de bilsin ki. ben Cündcb'im. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim:
"Sabah namazından ve İkindi namazın-
dan sonra namaz kılınmaz. Mekke dışında! Mekke dışında!"
[Rezîn, Ahmed ve Taberânî, el-Mıt'cemu'l-Ev-.«»'ta.]
1079-Alî radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, güneş yüksekte olduğu zaman dışmda, ikindi den sonra namaz kılmayı yasaklamıştır." [Ebû
Dâvud]
1080-Nesâî'nin rivayetinde: "Ancak gü neş beyaz ve berrak olursa başka" ibaresiyle gelmiştir.
1081-Ebû Basra el-Ğıfârî radiyallahu anh'dan;
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bize Mahmas'da ikindi namazını kıldırıp şöy le buyurdu: "Bu namaz sizden öncekilere de verildi, ama onlar zayi ettiler. O yüzden her kim bu namaza devam edip korursa iki kere
ecir alır Ondan sonra şahit doğuncaya kadar hiçbir namaz yoktur." Şahit, yddızdır. [Miislim ve Nesâî.]

1082-es-Sâib b. Yezîd radiyallahu anh' dan:
"Kendisi, Ömer radiyallahu anh'm ikindi den sonra namaz kılan el-Münkedir'i, dövdü ğünü görmüş." [Mâliki
1083-Enes radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir yerde konakladığı zaman, Öğleyi kılmadan oradan ayrılmazdı. Bir adam (Enes'e) sordu: "Gündüzün ortası olsa da mı?" "Gündüzün ortası olsa da!" diye cevap verdi. [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1084-Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, cuma günü dışında, gündüzün ortasında na maz kılmaktan hoşlanmaz ve şöyle buyurur du: "Cuma günü dışında, cehennem gündü zün ortasında alevlenmektedir." [Ebû Dâvud]
1085-el-Alâ b. Abdirrahman radiyallahu anh'dan:
O, öğle namazını kıldıktan sonra Bas-ra'daki evinde Enes radiyallahu anh'ın yanma girmiş. Enes'in evi mescidin yanındaymış. Enes ona sormuş:
"İkindiyi kıldınız mı?"
"Hayır! Daha şimdi Öğleyî kıldık."
"Haydi ikindiyi kılın!" demiş. Anlatan de di ki:
Bunun üzerine kalktık, İkindiyi kıldık. Namazı bitirdikten sonra bize şöyle dedi: Al lah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöy le buyurduğunu duydum:
"Güneşi bekleyip de şeytanın iki boynuzu arasında olduğu zaman kalkar, tavuğun yem topladığı (gagaladığı) gibi (alelacele) dört rek'at namaz kılar. Allah'ı pek az anar Böyle bir namaz münafığın namazıdır."
[Buhârî hariç, altı hadis imamı.]

EZAN VE KAMETİN FAZİLETİ

1086-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanlar, ezan okumanın ve birinci safta namaz kılmanın faziletini bilselerdi ve bunla ra nail olmak için de kur'a çekmekten ba§ka çare bulamasalardı, mutlaka kur'a çekerler di. Namaza erken gitmenin faziletini bilseler di, onun için aralarında yarı§ ederlerdi. Yatsı ve sabah namazının sevabını bir bilselerdi, onlara sürünerek dahi olsa giderlerdi." [Buhâ-rî, Müslim, Muvattâ ve Nesâî.]
1087-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ezan okunduğu zaman, §eytan onu duy mamak için ezanı duyamayacağı yere kadar yellenerek kaçar Kamet bittikten sonra, gelip kişi ile kalbi arasında yerleşir, durmadan şu nu şunu hatırına getir deyip daha önce hatırı na gelmediği

biçimsiz şeyleri ona hatırlatır Adam böyle düşüne dururken namazı kaç rek'at kıldığını bilemeyecek hale gelir." [Tir-mizî hariç, allı hadis imamı.)
l**088**-MüsHm'in diğer rivayeti: "Şeytan ezan sesini duyduğu zaman hemen kaçar ve o sesi duymamak için hemen sesli olarak yelle nir (Ezan) bitliği zaman döner ve vesvese ve rir Kamet sesi duyduğu zaman, sesini duyma mak için oradan sıvışır. Bittiği zaman dönüp gelir ve ona vesvese verir."
1089-Başka bir rivayetinde: "Onu oyalar durur, hiç aklına gelmeyen İşleri ona hatırla tır" diye geçer.
1090-Câbir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şeytan, ezanı duyduğu zaman, hızlı
adımlarla doğru Revhâ'ya (kadar) gider."
Ravî diyor ki: "Revhâ, Medine'ye 36 millik uzakhkta bir yerdir." [Müslim]
1091-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber bulunuyorduk. Bilâl kalkıp ezan oku du. Bitirince şöyle buyurdu: "Kim bunun gibi (ezanı) cân ü gönülden inanarak okursa cen nete girer." (Nesâî]
1092-tbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ezanı duyduğunuz zaman siz de aynen (müezzinin) söylediklerini tekrar edin! Sonra bana salat ü selam getirin! Çünkü her kim ba na bir kere salâvat getirirse, Allah buna kar şılık on salâvat (rahmet) eder Bunu takiben benim için Vesile isteyin. O (Vesile), cennette öyle bir derecedir ki, ancak Allah'ın kulların dan birine verilir. Ben o kul olmayı temenni ederim. Kim de benim için Vesîle dilerse şefa atim kendisine helâl olur." [Müslim ve Sünen ashabı.]
1093-Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim ezan sesini duyduğu zaman: "Alla-hümme Rabbe hâzihid-da'veti't-tâmmetİ ves-salâti'l-kâimeti, âti Muhammedinİ'l-vesîlete vel-fadîle, veb'ashu makâmen mahmuden ke-mâ vaadiehu" (=Ey §u tastamam çağrının ve kılınacak olan namazın sahibi olan Allahım! Muhammed'e Vesile ve Fazileti ver! Kendisi ne va'd ettiğin gibi onu Makâm-ı Mahmûd üzere dirilt!" derse, Kıyamet gününde şefa atim ona helâl olur." [Buhâri ve Sünen ashabı.]
1094-Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
«Biriniz, müezzin: "Allahü Ekber, Allahü

Ekber" dediği zaman "Allahü ekber, Allahü ekber" derse; "Eşhedü en lâ ilahe

İllallah" dediğinde kendisi de ardından "Eşhedu en lâ ilahe illallah" derse; o, "Eşhedü enne Mu hammeden ResûluUah" dediğinde, kendisi de "Eşhedü enne Muhammeden ResûluUah" derse; "Hayye ale's-salât" dediğinde, kendisi "Lâ havle velâ kuvvete illâ billah" derse; "Hayye ale'l-felâh" dediği zaman, kendisi yi ne "Lâ havle velâ kuvvete illâ billah" derse; o, "Allahü ekber, Allahü ekber" deyince, ken disi de "Allahü ekber. Allahü ekber" derse: o, "Lâ ilahe illallah" dediğinde, kendisi de ar dından yürekten "Lâ ilahe illallah" derse, cennete girer» [Müslim ve Ebû Davudi
1095-Sa'd radiyallahu anh'dan;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
«Her kim ezam duyduğu zaman: "Şehâdet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. Birdir, ortağı yoktur. Şehâdet ederim kİ, Mu-hammed O'nun kulu ve Resulüdür, Rab ola rak Allah'ı, Peygamber olarak Muhammed'i, din olarak islâm'ı kabul edip hoşnut oldum" derse günahları bağışlanır.»
[Müslim ve Sünen ashabı.]
1096-Ebû Umâme (Es'ad b. Sehl) radiyal lahu anh'dan:
Ezan okunurken, minberde oturmakta olan Muâviye'yi işittim. Müezzin: "Allahü ekber, Allahü ekber" dediğinde, (Muâviye de) "Allahü ekber, Allahü ekber" diyordu. Müez zin: "Eşhedü en lâ ilahe illallah" deyince, Muâviye de: "Eşhedü en lâ ilahe illallah" de di. Müezzin "Eşhedü enne Muhammeden Re sûluUah" dediğinde Muâviye ile ben de "Eş hedü enne Muhammeden ResûluUah" dedik. Ezan bittiğinde (Muâviye), cemaate şöyle hi-tab etti:
"Ey Cemaat! Allah Resulü sallallahu aley hi ve sellem'in aynı benim gibi tekrarlayarak söylediğini duydum." [Buhârî]
1097-Diğer rivayette: O, Muâviye'nin ezanı dinlerken "Ve eşhedü enne Muhamme den Resûlullah"a kadar aynı müezzin gibi söylediğini duymuş.
1098-Bir diğer rivayette: Müezzin: "Hay-ye ale'l-felâh" dediği zaman o, "Lâ havle ve-lâ kuvvete illa hillah" demiş ve şöyle ilave et miş: "Peygamberinizin müezzini dinlerken aynen böyle söylediğini duydum." (Buhârîî
1099-Âişe radİyallahu anhâ'dan: Peygamber sallaliahu aleyhi ve seliem, müezzini dinlediği zaman şehâdetleri okur ve: "Ben de (şehâdet ederim)" derdi. [Ebû Dâvud]
1100-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan;
(Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve seliem buyurdu:)
"Ezam duyduğunuz zaman, tıpkı müezzi nin söylediği gibi söyleyiniz!" [Altı hadis imamı.]
llOI-lbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve seliem

buyurdu:)
"Kim karşılığını sadece Allah'tan bekle yerek yedi yıl ezan okursa, Allah ona ateşten kurtuluş beraatı yazar." [Tirmizîj
1102-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve seliem buyurdu:)
"Müezzin, sesinin ulaştığı yer miktarınca bağışlanır. Her yaş ve kuru şey onun lehinde şahitlik eder. Cemaatle (bir vakit) namaz kıla na da yirmibeş namazlık sevap yazılır. Ayrıca iki namaz arasında işledikleri (günahları) de bağışlanır." [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1103-Onun (Nesâî'nin) Berâ'dan yaptığı rivayeti: "Allah ve melekleri birinci saftakile-re salât (rahmet) ederler. Müezzin sesinin vardığı yere kadar bağışlanır. Sesini duyan her yaş ve kuru onu tasdik eder. Onun İçin na maz kılanların ecrİ de vardır."
1104-Ahmed ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de İbn Ömer'den yukarıdakinin benzerini şu farklılıkla rivayet ettiler; "Sesini duyan her yaş ve kuru onun İçin Allah'tan mağfiret diler."
1105-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'dan:
Bir adam dedİ ki:
"Ey Allah Resulü! Müezzinler bize üstün geüyorlar." Cevap verdi:
"Sen de onların söylediklerini söyleyip bi tirince, dilediğini iste, sana da (aynı sevap] verilsin!" (Ebû Dâvud]
1106-Abdullah b. Abdirrahman b. Ebî Sa'saa'dan:
Ebû Saîd ona dedi ki: "Koyunları ve kırsal yerleri sevdiğini görüyorum. Sen kırlarda ko yununla haşhaşa olduğunda ezan okuyacağın zaman sesini çok yükselt! Çünkü cin, İnsan ya da herhangi bir şey müezzinin ezan sesini duyduğu zaman, kıyamet gününde mutlaka onun lehine tanıklık edecektir. Bunu bizzat Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem'den duydum," [Buhârî. Muvattâ ve Nesâî.]
1107-Muâviye radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve seliem buyurdu:)
"Kıyamet gününün en uzun boyunlulan müezzinler olacaktır." [Müslim]
1108-Âsım b. Behdele radiyallahu anh'dan;
Bir adam, Zer b. Hubeyş'e uğradı; ezan okuyordu. Şöyle dedi: "Ey Ebû Meryem! Se nin ezan okumanı istemiyorum." Bunun üzeri ne (Zer) "Benim fazilet sahibi olmamı istemi yor musun? Vallahi seninle (bir daha) konuş mayacağım!" diye cevap verdi. [Rezîn]
1109-Alî radiyallahu anh'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'den. Hasan ile Hüseyin'i müezzin yap mam için (dedelerinden) müsaade almadığı ma çok pişmanım."
[Taberânî. el-Mu' cemu' l-Evsut'ta zayıf hır isnâdla.]
1110-Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:}
"Şu hususta Allah'a yemin etsem, yeminim de sâdık olurum. Kullan arasmda Allah'ın en çok sevdikleri, güne^ ve ayı gözetenler, yani müezzinlerdir. Onlar kıyamet gününde boyun larının uzunluğu ile tanınacaklardır."
Taberânî, el-Mu'cemıı'l-Evsat'ta. İsnadın da Cunâde b. IVlervân yer almıştır ki, Zehebî onun hakkında şöyle demiştir: "Ebû Halim, onu hadis uydurmakla itham etti." Derim ki: el-Hafız İbn Hacer der ki: "Ebû Hatim, bu sö züyle o ravinin hata ettiğini belirtmiş olmalı dır." Çünkü İbn Hibbân onu güvenilir raviler arasmda zilcretmiştir. Hatta, o (İbn Hibbân) ve el-Hâkim, Sahîh'te onun (Cunâde'nin) hadisi ni tahrîc etmişlerdir.
1111-Taberânî, el-Mu' cemu' l-Kebîr'de ve Bezzâr İbn Ebî Evfâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın en seçkin kulları, Allah'ı zikret mek için, Güne§i. Ay'ı ve yıldızları gözeten (müezzinler)dir."
1112-Cabîr radiyallahu anh'dan;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"/Müezzinler ve telbiyeciler, kabirlerin den ezan okuyarak ve telbiye getirerek ha§-rolacaklardır."
[Taberânî, el-Mu'cenıu'l-Evsat'da isnadında meçhul birravi ile.]
1113-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Okuduğu ezanın) kargılığını yalnız Al lah'tan bekleyen müezzin, kanma bulanmış §ehit gibidir. Ezanla kamet arasında Allah'tan arzu ettiğini isteyebilir."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'U leyyiıı bir isnâdla.]
1114-Taberânî, el-Mu'cemıt'l-Kebtr'in de şu eki yapmıştır: "Ölürse kabrinde kesinlikle kurtlanmaz."
1115-Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir köyde ezan okunduğu zaman, o gün Allah o köyü azabından korur."
[Taberânî zayıf bir isnâdla.]
1116-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Üç kimse vardır ki misk yığını üzerinde olacaklardır—ravi: sanırım kıyamet

gününde dedi- Allah'ın ve efendilerinin hakkını veren köle: cemaati kendinden hoşnut olan imam; hergün gecesiyle birlikte beş vakit ezan oku yan kişi."
1117-Diğer rivayette: "Onlara öncekiler de, sonrakiler de gıpta ederler."
[Tirmizî]
1118-Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat ve's-Sağir'de İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
"Üç kimse vardır kİ; büyük korku (kıya metin kopuşu) onları korkutmayacaktır. Onla ra, tüm yaratıkların hesabı bitinceye dek, he sap sorulmayacak. Misk yığını üzerinde ola caklardır: Sırf Allah rızâsını talep ederek Kur'an okuyan ve onunla cemaate kendinden razı oldukları halde imamlık eden kişİ." Ben zerini nakletti.
1119-İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şu beş şey için gök kapıları açılır: Kur'an okuyan için, iki ordu karşılaştığı zaman, yağmur yağması İçin, mazlumun du ası için ve ezan için."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat ves'Sağîr'mAc ley-yin bir isnâdla.]
1120-Meymûne radiyallahu anhâ'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem er keklerle kadınların saffı arasında durup şöyle
buyurdu: "Ey kadınlar! Eğer sİz bu Habeş-li'nin (Bilâl'in) ezanını ve kametini duyup da aynen onun dediğini söylerseniz, her harfine karşı bir milyon derece alırsınız." Ömer dedi ki: "Bu (söylediğin) kadınlar için, ya erkekler için?"
"Ey Ömer! Erkekler için bunun iki katı vardır" buyurdu.
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehir'inde leyyin bir isnâd la.]

EZAN VE KAMETİN ORTAYA ÇIKIŞI, UYGULANIŞLARI VE ONLARLA İLGİLİ OLAN MESELELER

1121-İbn Ömer radiyallahu anh'dan;
İnsanlar Medine'ye geldiklerinde, topla nıp namaz vaktini beklerlerdi. Herkes namaz vaktini birbirlerine sorar ve namaz için kimse çağrıda bulunmazdı. Bir gün bu hususu gö rüştüler. Kimileri: "Hıristiyanlar gibi bir çan edinin!" derken bazıları:
"Yahudilerin borusu gibi bir boru edinin!" dediler.
Ömer: "Bir adam çıkarsanız da, namazı ilan else!" teklifinde bulundu. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Bilâl'e hitaben: "Ey Bilâl! Kalk, namaza çağır.'" bu yurdu, [Buhârî, Müslim, Tırmizî ve Nesâî.]
1122-Ebû Umeyr b. Enes radiyallahu anh'dan:
O da Ensar'h bir amcasından:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, halkı namaza toplamanın şeklî üzerinde dur du. Kimisi: "Namaz vakti geldiği zaman, bir sancak dik! Onu gördüklerinde

birbirlerine haber verirler" dedi; ancak O bu teklifi beğen medi.
O'na yahudi borusu olan borazan çalın ması teklif edildi; onu da beğenmedi. "Bu, yahudilerin âletidir" dedi. O'na çanı anlattı lar. "O da hıristiyanlann işidir" buyurdu.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in bu kaygısı ile kaygılanan Abdullah b. Zeyd el-Ensârî oradan ayrıbp gitti. Rüyasın da kendisine ezan dinletildi, hemen erkenden Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e ge lip şöyle dedi: "Ben uyku ile uyanıklık ara sındayken biri gelip bana ezanı dinletti. Ömer de aynı rüyayı daha Önce görmüş ve tam yirmi gün gizlemişti. Sonra o da Pey gamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bildirdi. AUah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona (Ömer'e) sordu:
"Bize söylemene engel olan neydi?"
"Abdullah b. 2^yd benden önce davrandı ve ondan sonra söylemeye de utandım" dedi.
Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Ey Bilâl, kalk ve Abdullah b. Zeyd'in söyleyecekleri ni uygula!" Bilâl radiyallahu anh da Abdul lah b. Zeyd'in söylediğini aynen uyguladı ve ezan okudu (ilk ezan böylece meydana çık mış oldu). Bazıları dediler ki: "Ensar şunu iddia ediyor: Eğer o gün Abdullah b. Zeyd hasta olmasaydı, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onu müezzin yapacaktı." [Ebû Dâvud]
1123-Yahya b. Saîd radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, iki odun parçası ile namaz vaktinde onları birbir lerine vurdurmak ve böylece insanları nama za toplamak istedi. Abdullah b. Zeyd'e rüya sında o iki odun gösterildi. "İşte bunlar Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in teklifine benziyor" dedi. Sonra rüyasında kendisine ,şöyle denildi: "Namaz İçin ezan okursan daha iyi olur." Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-Icnı'e gelip rüyada gördüklerini anlattı. O da e/an! emretti. [Mâlik]
! **124-**İbn Ebî Leylâ radiyallahu anh'dan:
Dedi ki: Namaz-ezan hususunda üç du ru,nia karşdaşıimıştır:
Bize arkadaşlarımız anlattılar: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: «Müslümanlann namazlarının bir (cemaatle) olması çok hoşuma gitti. Hatta bu nun İçin, birtakım kimseleri evlere gönderip "Hayye ale's-salât reya ale'l~felâh!" diye seslenmelerini niyet ettim. Hatta bir takım adamlara emredip damların üstüne çıkıp müsliimanlara seslenmelerini istedim. Nere deyse onlar bu maksatla az kaldı çan çalacak lardı.»
Derken Ensar'dan biri gelip şöyle dedi:
«Ey Allah Resulü! Senin bu meselenin bu kadar çok üzerine düştüğünü

gördükten sonra (evime) döndüğümde (rüyamda) üzerinde ye şil renkte iki elbise bulunan bir adam gördüm. Mescidin üzerinde dikilip ezan okudu. Sonra biraz oturdu, kalktı aynı şeyi tekrar söyledi, ancak bu defasında "Kad kâmeü's-salât"ı da ekledi. İnsanların hakkımda ileri geri konuş mayacaklarını bilseydim mutlaka söylerdim; bunu sanki uyanıkken, uykuda değilken gör düm.»
Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu; "Allah sana hayrı göstermiş. Bilâl'e söyle de (bunu ezan olarak) okusun!"
Ömer de dedi ki; "Ben de onun gördüğü nü gördüm; ancak söylemekle önce davranın-ca, anlatmaktan çekindim."
1125-Diger bir rivayet: Kıbleye karşı du rup, şöyle dedi; "Allahü ekber, Allahü ek-ber! EşhedÜ en lâ ilahe illallah. Eşhedü enne Muhammeden Rasûlluilah" -ikişer kere-. Sonra; "Hayye ala's-salât!" dedi. İki kere de; "Hayye alel-felâh!" dedi. Sonra biraz bekle di; (kamet İçİn) kalktı ve aynısını söyledi. Ancak "Hayye ale'l-felâh"dan sonra: "Kad kameti's-salâtü, kad kâmetissaiat"ı ekledi.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de
şöyle dedi: "Bunu Bilâl'e Öğret!" Sonra Bi lâl ezan olarak bunu okudu. [Uzun olarak Ebû Dâvud]
1126-Abdullah b. Zeyd radiyallahu anh' dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, namaza çağırmak için çan yapılmasını emre dince, ben uykudayken, bir adam elinde çan la beni ziyaret etti. Kendisine şöyle dedim; •'Ey Allahın kulu! Çan mı satıyorsun?"
"Çanı ne yapacaksın?" dedi.
"Onunla insanları namaza çağıracağız!"
"Sana bundan daha iyisini göstereyim mi?"
"Evet."
"Şöyle dersin; Allahü Ekber, Allahü Ek ber. Allahü ekber, Allahü Ekber.
EşhedÜ en lâ ilahe illallah, eşhedü en lâ ilahe illallah.
EşhedÜ enne Muhammeden ResûİuIlah! Eşhedü enne Muhammeden ResûİuIlah.
Hayye ale's-salât, hayye ale's-salât.
Hayye ala'I-falâh, hayye ala'l-felâh.
Allahü ekber, Allahü ekber. Lâ ilahe illal lah." (Daha sonra rüyamdaki bu adam) biraz benden uzaklaştı. Sonra namaza kamet geti rirken şöyle dersin, dedi:
"AlIahÜ ekber, Alla hü ekber. Eşhedü en lâ ilahe illallah. Eşhedü enne Muhammeden ResûluIIah. Hayye ale'ssalât, hayye ale'l-felâh. Kad kâmeti's-sa-lâtu. kâd kameti's-salât. Allahü ekber, Allahü ekber. Lâ ilahe illallah." Sabah olunca, hemen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim ve rüyada gördüğümü kendilerine an lattım. Şöyle buyurdu:

"In§aal(ah bu sâdık bîr rüyadır. Haydi Bi lâl ile kalk, ona öğrenmiş olduğunu söyle de ezan olarak okusun! Çünkü onun sesİ senin-kinden daha gürdür."
Hemen Bilâl ile ayağa kalktım, bir bir Bi-lâl'e söyledim; o da onunla ezan okudu, Ömer evinde bunu duyunca, ndâsını sırtına aldığı gibi geldi ve şöyle dedi: "Ey AUah Resulü!
Seni Hak Peygamber olarak gönderene yemin olsun ki ben de aynı ona gösterilen şeyi gör düm." Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: "Hamd Allah'a mahsustur" demekten kendini alamadı.
U27-İbn Ishâk'ın. Zührî'den rivayetinde: "Allahü ekber, Allahü ekber, Allahü ekber, Allahü ekber" (şeklinde tekbirler dört kere); Ma'mer ve Yûnus'un birlikte Zührî'den rivayetlerinde ise: "Allahü ekber. Allahü ek ber" (şeklinde tekbirler iki kere zikredilmiş tir).
1128-Diğer rivayet: Abdullah (b. Zeyd) dedi ki: "Rüyada bu ezanı gören benim; onu okumayı da ben isterdim." "Öyleyse kalk. ka meti sen gelir!" buyurdu. (Ebû DâvudJ
1129-Tinnizîde benzerini "Allah'a hamd olsun! İşte bu daha sağlam oldu" lafzı ile ri vayet etti.
1130-(Tirmizî) dedi ki: Bu hadisi, İbrahim b. Sa'd, Muhammed b. İshâk'tan. bundan da ha eksiksiz ve uzun bir metinle rivayet etti. Ayrıca ezanı ikişer ikişer, kameti de birer bi rer zikretti.
ini-Tîrmizî'nin diğer bir rivayetinde: "AUah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in ezanı, gerek ezanda, gerekse kamette ikişer ikişer idİ."
1132-İbn Mâce, rivayetinde şunu da ekle di: Ebû Ubeyd der ki: Ebû Bekr ei-Hakemî bu hususta Abdullah b. Zeyd'İn şu şiirini bana bildirdi:
"Hamd, celâl ve ikram sahibi olan Allah'a mahsustur Hele ezana hamd pek çoktur
Allah tarafmdan bana bir müjdeci geldi. Bana ikram ederek bu müjdeyi verdi. Birkaç gece içinde tam üç kez bana sevgi gösterdi. Geldikçe bana sevgi ve takdirini ar tırdı."
1133-Enes radiyallahu anh'dan;
"İnsanlar çoğalınca aralarında namaz va kitlerinin ilan edilmesini görüştüler. Namaz vakitlerinde bu maksatla ateşin ya kılması ya da bir çan çahnmasını ileri sürdü ler. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aley hi ve sellem ezanm çifter, kametin İse birer kez söylenmesini emretti."
1134-Diğer bir rivayette: "Kametin, evet sadece kametin lafızlarının tek tek söylenme sini (emretti)" diye geçer.
(Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud, Tirmizî ve Nesâî.]

1135-Alî radiyallahu anh'dan:
"Allah Teâla, Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e ezam öğretmek dilediğinde, Cibrîl ona Burak'ı getirdi..." İsrâ hadisini zikretti; ayrıca onda şöyle geçer: «Perdeden melek çıkıp: "AUahü ekber, AllahÜ ekber!" dedi. Bunun üzerine perdenin arkasından şöyle bİr ses geldi: "Kulum doğru söyledi. Ben, ekberim (=e.n büyüğüm)." Son ra: "Eşhedü en lâ ilahe illallah" dedi. O da: "Kulum doğru söyledi. Benden başka hiçbir ilâh yoktur."
"Eşhedü enne Muhammeden ResûluIIah" dedi. Perde arkasından gelen seste şöyle de nildi: "Kulum doğru söyledi; Muhammed'i peygamber olarak gönderen Benim!" Ardın dan; "Hayye ale's-salât, hayye ale'l-felâh, kad kameti's-salâtu, AlIahü ekber, AUahü Ekber" deyince, perde arkasından şöyle denildi: "Ene ekber, ene ekber (=Ben en büyüğüm, ben en büyüğüm)."
"Lâ ilahe illallah" dedi. Perde arkasından şöyle denildi; "Kulum doğru söyledi; Benden başkailâh yoktur."
Ondan sonra melek, Muhammed'in elin-
den tutup öne geçirdi ve içlerinde Âdem ve Nuh'un da bulunduğu semâ ehline imamlık yaptı.» [Bczzâr, zayıf bir isnâdla.]
1136-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem göğe yolculuk yaptığı zaman, ezan kendisine vahyedildi. Cibrîl, ezanı getirip O'na öğretti." Taberânî, el-Mu'cemu'l~Evsat'ta. İsnadın da hadis uydurmakla suçlanmış olan Talha b. Zeyd isimli zayıf bir ravi vardır.
1137-Ebû Mahzûre radiyallahu anh'dan:
Dedim ki:
"Ey Allah Resulü! Bana ezanın usûlünü öğret!"
«Şöyle dersin buyurdu: "Allahü ekber, AllahÜ ekber, Allahü ekber, Allahü ekber. Bun ları söylerken sesini yükseltirsin. Sonra eşhe dü en lâ ilahe illallah, e§hedü en lâ ilahe illal lah, eşhedü enne Muhammeden ResCdullah, e§hedü enne Muhammeden ResûluIIah. Bunları alçak sesle söylersin. Hayye ale's-salât, hayye ale's-salât. Hayye ale'l-felâh, hayye ale'l-felâh, dersin. Sabah namazı olursa "es-Salâtü hayrım mine'n-nevm, Allahü ekber, Al lahü ekber, Lâ ilahe illallah" dersin.»
1138-Diğer rivayette: "Kameti de ikişer kere söyleyerek bana öğretti. Şöyle ki: AHahü Ekber, Allahü ekber. E§hedü en lâ ilahe illal lah, eşhedü en lâ ilahe illallah. E§hedü enne Muhammeden Resûlullah, eşhedü enne Mu lıammeden Resûlullah. Hayye ale's-salât, hayye ale's-salât. Hayye ale'l-felâh, hayye ale'l-felâh. Allahü ekber, Allahü ekber, lâ ila he İllallah."
n39-{Ravi) Abdürrezzâk der kİ: "Kamet getireceğin zaman iki kere Kad

kameti's-salâ-tü. kad kâmeti's-salât de!" Alah Resulü sallal-lahu aleyhi ve sellem, (daha sonra Ebû Mah-zûre'ye;) "Duydun mu (hepsini)?" diye sor du. O da: "Evet" cevabını verdi
(Ravi) dedi kİ: "Ebu Mahzûre, alın saçını ne keser, ne de ikiye ayırırdı. Çünkü Allah Resulü sal-lallahu aleyhi ve sellem ona elini sürmüştü."
1140-DİĞer rivayet: "Peygamber sallaila-hu aleyhi ve sellem ona (Ebû Mahzûre'ye), ezanı ondokuz kelime; kameti ise onyedi ke lime olarak öğretmiştir.
Ezan şöyledir: Allahü ekber, Allahü ekber, Allahü ekber, Allahü ekber. Eşhedü en lâ ila he illalIaJı, E§hedü en lâ ilahe illallah. Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah, eşhedü enne Muhammeden Resûlullah. Hayye ale's-salât, hayye ale's-salât. Hayye ale'l-felâh, hayye ale'l-felâh. Allahü ekber, Allahü ekber. Lâ ila he illallah.
Kamet ise şöyledir: Allahü ekber, Allahü ekber, Allahü ekber, Allahü ekber. Eşhedü en lâ ilâhe illallah, eşhedü en lâ ilahe illallah. Eş hedü enne Muhammeden Resûlullah, eşhedü enne Muhammeden Resûlullah. Hayye ale's-salât, hayye ale's-salât. Hayye ale'l-felâh, hayye ale'l-felâh. Kad kameti's-salâtü, kad kâmeti's-salât. Allahü ekber, Allahü ekber. Lâ ilâhe illallah."
1141-Diğef bir rivayet; Ezanı, (Muham-med) sallallahu aleyhi ve sellem bana bizzat öğretti. Şöyle buyurdu; "Allahü ekber, Allahü ekber, Allahü ekber, Allahü ekber. E§hedü en lâ ilahe illallah, eşhedü en lâ ilâhe İllallah. Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah, eşhe dü enne Muhammeden Resûlullah" İkişer kerre. Sonra buyurdu ki: "Haydi sesini yük seltip uzatarak (tercf yaparak) tekrar et: Eş hedü en lâ ilâhe illallah, eşhedü en lâ ilahe İl lallah. Eşhedü enne Muhammeden Resûlul lah, eşhedü enne Muhammeden Resûlullah.
Hayye ale's-salât, hayye ale's-salât. Hayye ale'l-felâh, hayye ale'l-felâh. Allahü ekber, Alîahü ekber. Lâ ilahe illallah."
1142-Diğer rivayette: "Allahü ekber, Alla hü ekber. E§hedü en lâ ilahe illallah, eşhedü en lâ ilahe İllallah" der." Sonra, yukarıda ge çen tercî' hadisinin tümünü zikretti.
Ebû Dâvud. Derim ki: "Ebû Dâvud, için de ondokuz kelime bulunan rivayeti (yani bir önceki hadisi) zikrettikten sonra ikincisinin metnini lafzen aynı şekilde tekrar etti. Ezanı tercî' yapmaksızın okuttuğuna dair İkinci ri vayeti Ebû Dâvud, ya yanlışlıkla ya da sırf kı saltma maksadiyle yapmış olmalıdır.
1143-Müslim, Tirmizî ve Nesâî'nin de benzer rivayetleri bulunmaktadır. Onda Ebû Mahzûre'nin ağzından olay nakledilmektedir: Anlattığına göre, o bir gurup insanla çıkıp, Hu-neyn dönüşünde. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile

karşılaşmışlar. O sırada müezzini (onun yanında) ezan okumuş. Ebû Mahzûre gurubuyla birlikte durup okunan ezam alaylı olarak yüksek sesle tekrar etmişler. Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem bunu duyunca onlan yanına çağırtarak ve sormuş:
"Yüksek sesini duyduğum hanginizdi?" Ebû Mahzûre'yi göstermişler. Hemen onu alıkoyup ötekileri salıvermiş. Sonra ona: "Haydi kalk, ezan oku!" demiş ve böylece ona ezanı öğretmiş. O da tercî' (alçak sesle tekrar etmekle) ezanı okumuş. Eline bir kese gümüş verip Mekke'ye müezzin olmasını emretmiş.
1144-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında ezan ikişer ikişer, kamet ise birer birer idi. Yalnız kamette Kad kameti's-salâ-/«'yü iki kere okunurdu. Kameti duyduğumuz zaman abdest alır, sonra namaza çıkardık." [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1145-Mâlik radiyallahu anh'dan: Ona ulaştığına göre: Müezzin, sabah na mazına çağırmak için Ömer'e geldiğinde onu uyuyor bulmuş ve bunun üzerine: "es-salâtü hayrun mine'n-nevm (=namaz uykudan ha yırlıdır)" demiş. Uyandığı zaman Ömer, ona bunu sabah namazında söylemesini emretmiş
1146-Bilâl radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
«Sabah namazından ha§ka hiçbir namaz da ezan okurken "es-Salâtü hayrun mine'n-nevm (=namaz uykudan hayırlıdır)" deme!»
[Tirmizî]
1147-Mücâhid'den de şu rivayeti bulun maktadır: İbn Ömer'le beraberdim. Bir adam, öğle ve ikindi namazında: "Namaz uykudan hayırlıdır" dedi. Bunun üzerine dedi ki: "Hay di bizi bundan kurtar, zira bu bir bid'altır." [Ebû Dâvud da benzerini rivayet ettİ.]
1148-Bilâl radiyallahu anh'dan, dedi ki: Ezanın sonu: "AUahü ekber, Allahü ekber, lâ İlahe illallah"dır. |Nesâî]
1149-Süveyd b. Gafele radiyallahu anh' dan, dedi ki: Bilâl'in okuduğu ezanın sonu şöyle idi: "Lâ İlâhe illallahü, vailahü ekber."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir'de.]
1150-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Bilâl (bir defasında) fecrin doğuşundan Önce ezan okudu da Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle seslenmesini em retti: "Şüphesiz kul uykudadır."
[Tirmizî nakledip dedi ki: "Bu. nıahfûz olmayan bir hadistir."]
1151-Ebû Dâvud, bunu şu lafızla nakletti: "Ona dönüp şöyle seslenmesini emretti; 'Dik kat edin, kul (yani Bilâl) uyudu, dikkat edin, kul uyudu!' Bunun üzerine (Bilâl) döndü ve: 'Dikkat edin, kul uyudu!' diye seslendi."

1152-Bezzâr, leyyin bir isnâdla, Enes radi yallahu anh'dan:
Bilâl, (bir defasında), güneş doğmazdan önce ezan okudu. Peygamber sallallahu aley hi ve sellem ona dönüp şöyle seslenmesini emretti: "Dikkat edin, kul uyudu!"
Bilâl şöyle diyerek çıktı: "Keşke Bilâl'i annesi yetim bıraksaydı da dökülen kanından alnı ıslansaydı"
1153-BilâI radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Bilâl'e dedi ki: "Fecir sana (elini genişleme sine uzatarak) böyle belirinceye kadar ezan okuma!" [Ebû Dâvud)
1154-Ziyâd b. el-Hâris es-Sudâî radiyalla hu anh'dan;
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bana sabah ezanım okumamı emretti, oku dum. Sonra Bilâl kamet getirmek isteyince, şöyle buyurdu: "Suda kardeş ezan okudu; ezanı kim okumuşsa kameti de o getirsin!"
[Ebû Dâvud V6 Timıizî. Lafız Tirmizî'ye aittir]
1155-Simâk b. Harb radiyallahu anh'dan: "Bilâl, güneş (öğleyin batıya doğru) ka-ymca ezan okurdu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (evinden) çıkıncaya dek ka met getirmezdi. Onun çıktığım gördüğü za man kamet getirirdi."
[Ebû Dâvud, Tirmizî ve Müslim; lafız Müslim'e ait tir]
1156-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in iki müezzini vardı; Bilâl ve âmâ olan îbni Ümmi Mektûm." [Müslim ve Ebû Dâvud]
1157-Câbir radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Bilâl'e şöyle dedi: "Ezan okuduğun zaman, ağır ağır oku, kâmel getirdiğinde acele ve ça buk getir! Ezanla kametin arasında yemek yi yen kimsenin yemeğini bİtirebileceği kadar bir zaman ayır (bekle)! Yine su içenin suyunu, tuvalete gidenin tuvaletini bitirebilecekleri kadar bir zaman ayır! Beni görmedikçe (ka met için) kalkmayın!" [Tirmizî]
1158-Neccâroğullarından bir kadmdan: Evim, mescidin etrafmdaki evlerin en yükseği idi. Bilâl onun (damı) üzerinde ezan okurdu. Seher vakti gelince, dama çıkarak vakti beklerdi. Vaktin girdiğini gördüğü za man yerinden kıpırdanır ve şöyle derdi: "Al-lahım! Sana hamd ederim. Dinini ayakta tuta bilmek için Kureyş'e karşı yardımını bekle rim." Bu duadan sonra ezan okurdu. (Kadın) dedi ki: "Tek bir gece olsun, onun bu duayı bıraktığını görmedim." (Ebû Dâvud]
1159-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Namaz için ezanı sadece abdestli olan okusun!"
1160-Diğer rivayette merfû olarak şöyle geçer; "Ezan, ancak abdestli olarak oku

nur."
(Tirmizî. Ye dedi ki; "Birinci rivayet daha sahihtir."]
1161-Osmânb. Ebi'l-Âs radiyallahu anh' dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bana son vasiyeti, ezanına karşılık ücret alma yan bir müezzin edinmemdi."
[Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizî.]
Il62-Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: "Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile sabah namazma çıktım, rastladığı herkesi na-
maza çağırıyor ya da (uyandırmak için) aya ğıyla dürtüyordu." [Ebû Dâvud]
1163-Ebû Ümâme ya da sahabeden bir başkasından:
Bilâl, kamet getirmeye başladı. "Kad kâ-meti's-salât" deyince, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Allah onu (namazı) ikâme etsin ve devam ettirsin!"
Kametin diğer kısımlarında, ezanın fazile tine dair (daha önce geçen) Ömer'in hadisin-dekileri (hadis no. **1093**) söylemiştir.
[Ebû Dâvud]
1164-Nâfi radiyallahu anh'dan:
İbn Ömer, seferde sabah namazındaki ka metten başka hiçbir namazda (ezana) ilave yapmazdı. Sabah namazında hem ezan okur, hem de kamet getirirdi. Şöyle derdi: "Ezan ancak, insanların ya nında toplanacağı imam için okunur."
[Mâlik]
1165-Abdu]lah b. Adiyy radiyallahu anh'-dan;
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, seferde sadece sabah namazı için ezan oku turdu."
(Taberânî, el~Mu ceınu' l-Kehîr'6ç leyyin bir İsnâdla.]
1166-Ebû Cuhayfe radiyallahu anh'dan: "Bilâl'i, ezan okurken gördüm. Ağzından sağa sola hareket ettirmek suretiyle çıkan söz leri ben de aynen söyleyerek izledim."
TBuhârî, Müslim ve Nesâî.]
1167-Tirmizî'nin rivayetinde: "Bilâl'i ezan okurken gördüm. Dönüyor ve ağzını sa ğa sola çeviriyordu. İki parmağı da kulakla rında idi" diye geçmiştir.
1168-Ebû Davud'un rivayeti; "(Bilal) Hayye ale's-salât, hayye ale'l-felâh'a ulaşın ca, boynunu sağa sola çevirdi, fakat kendisi dönmedi."
1169-BilâI radiyallahu anh'dan: «Sabah namazı için ezan okur, şöyle derdi: "Hayye alâ hayri'l-amel (=haydi amelin hayır lısına!)" Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem ona "es-salâtü hayrun mine'n-nevm (=na-maz uykudan hayırhdır)" demesini emretti. Ondan sonra, "hayye alâ hayri'l-amel (=haydı

amelin hayırlısına!)" demeyi bıraktı.»
[Taberânî, et-Mu'cemu'l-Kehîr'dc zayıf bîr senedle]
1170-Sa'd el-Kuraz radiyallahu anh'dan;
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ne zaman Küba'ya gelse, Bilâl'e insanların kendi etrafında toplanması ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in geldiğini onlara bildirmesi İçin ezan okumasını emrederdi. Bir gün Bi-lâl'siz geldi. Zenciler birbirine baktılar; bunun üzerine Sa'd (el-Kuraz) hurma dalına çıkıp ezan okudu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona: "Seni ezan okumaya sevk eden ne dir?" diye sordu. Şöyle cevap verdi: "Babam, annem sana feda olsun! Sen az insanla geldin. Bilâl de seninle gelmemişti. Bu zenciler bir birlerine baktılar, bir'de sana baktılar. Onlar tarafından başına bir şey gelmesinden kork tum da onun için ezan okudum."
"Çok iyi yaptın, ey Sa'd! Sen Bilâl'i gör mediğinde her zaman böyle ezan oku!" Böy lece Sa'd ondan sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sağlığında tam üç kere ezan okudu.
[Taberânî, el-Mu' cemu' t-Kebîy'ûc zayıf hır isnâdla.]
1171-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Ezan Habe§îlere aittir."
[Tirmizî, Menkıbeler bölümünde bu hadis, datıa uzun metniyle tekrar gelecektir.]
1172-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"imam sorumluluğu yüklenen, müezzin ise kendisine güvenilendir Allahım! imamları ir§ad et! (doğrudan ayırma!) Müezzinleri de bağiğla!" Dediler ki; "Ey Allah Resulü! Bizi senden sonra ezanda çekişecek bir topluluk halinde bıraktın!" Şöyle buyurdu: "Benden ya da sizden sonra öyle bir kavim gelecek ki, beyinsizleri müezzinleri olacaktır."
[Bezzâr. Ebû Dâvud ve Tirmizî İse "Müezzinleri ha-ğı§la!"ydi kadar rivayet elliler.]
1173-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Müezzinlerinizin görme özürlü olmaları nı istemem." (RâviJ dedi ki: Sanırım şunu da söyledi: "(Kur'ân) okuyucularınızın da müez zin olmalarını istemem." [Taberânî, el-Mu'cema'l-Kebîr'âe.]
1174-îbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ezanlarınızı seçkinleriniz okusun, na mazlarınızı da kurrâlarınız (kıraati bilenleri niz) kıldırsın!" [Ebû Dâvud]
1175-Yahya el-Bekkâî'den:

Bir adam İbn Ömer'e dedi ki: "Seni Allah için seviyorum."
îbn Ömer: "Ben de senden Allah için nef ret ediyorum!" dedi.
"Neden?" diye sorunca; "Çünkü sen ezan da teğanni yapıyorsun, üstelik karşılığında ücret de alıyorsun" dedi.
(Taberânî, el-Mu'cemu't-Kebîr'de leyyin bir isnâdla.]
1176-İbrâhîm en-Neha'î radiyallahu anh' dan:
"İbn Mes 'ûd, Alkame ve el-Esved namaz larım ezansız ve kâmetsiz kıldılar."
(RâvÎ) Süfyan (es-Sevrî) dedi ki: "Şehrin kameti on lara yetmiştir."
İbn Mes'ûd bir rivayette şöyle dedi: "Şe hirde getirilen (bir) kamet (şehrin tümüne) yeter." [Taberânî. el-Mu'cemu'l-Kehtr'Ac]
1177-Câbir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namaz için ezan okunduğu zaman, gök kapıları açılır ve dua kabul edilir."
[Ahmed, leyyin bir isnâdla,]
1178-Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in müezzini Sa'd radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Bi-lâl'e ezan okurken parmaklarını kulak deliği ne sokmasını emrederek ve şöyle buyurdu: "Bu, sesinin gür çıkması içİn daha iyidir."
[ibn Mâce, zayıf bir isnâdla.]

MESCİDLER
1179-Osmân radiyallahu anh'dan:
Kendisi, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seUem'in mescidini genişlettiği zaman, insan lar ileri geri konuşunca şöyle dedi:
"Amma da çok konuştunuz! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurdu ğunu duydum:
"Kim Allah'ın rızasını talep ederek bir mescid yaparsa, Allah onun için cennette bir ev yapar."
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
1180-Diğer rivayette: "Cennette bir ev yapar" şeklinde geçer.
1181-Ahmed, Esma bn. Yezîd'den: "On dan daha geniş bir ev" ibaresi ile rivayet et miştir.
1182-Ebû Zer radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim, bağırtlak ku§unun yuvası kadar kü çük bir mescid (bile) yaparsa, Allah onun için cennette bir ev yapar."

[Bezzâr ve Taberânî, el-Mu'cemu's-Sağtr'de.]
1183-İbn Mâce'nin lafzı: "Bağırtlak ku§u ya da ondan daha küçük."
1184-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah'a ibadet edilecek bir evi helâl maldan yaparsa, Allah da onun için cennette bir ev yapar." [Bezzâr]
1185-Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta ri vayet edip şunu ekledi: "İnci ve yakuttan."
1186-Taberânî'nin, İbn Abbâs radiyallahu anh'dan benzer bir rivayeti bulunmaktadır ki, onda şu ifade yer alır: "Kim de bir kabir ka zarsa Allah onun için cennette bir ev bina eder. O gün ölürse günahları bağışlanır."
1187-Taberânî. el-Mu'cemu' l-Kebtr'de "Kim Allah için bir mescid yaparsa" hadisin de şunu eklemiştir:
Bir adam dedi ki:
"Ey Allah Resulü! Yolda yapılan bu mes-cidler de mi?"
"Evet, içinden çer çöp ve tozları çıkarmak bile hurilere kavuşma vesilesidir" buyurdu.
1188-Enes radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye geJdi; Benû Amr b. Avf denilen Medine'nin tepesindeki bir kabilede konakla dı. Orada ondört gün kaldı.
Sonra Neccâr oğullarından olan bir toplu luğa haber gönderdi. Onlar da kılıçlarını ku şanarak geldiler. O anda Allah Resulü sallal lahu aleyhi ve sellem'i devesinin üstünde.
Ebû Bekr'i de terkisinde, Neccâr oğuUannı da etrafında görür gibiyim. Hep beraber Ebû Eyyûb'un avlusuna gittiler. Nerede namaz vakti gelirse orada namaz kılardı, hatta koyun ağıllarında bile namaz kıldığı olurdu. Sonra bir mescid yapılmasını teklif etti. Neccâr oğullarına haber gönderdi; geldiler. Şöyle bu yurdu: "Şu bostanımzı bana satın!"
"Hayır ey Allah Resulü! Bu bostanımıza para istemeyiz. Allah için onu sana veririz" dediler. Bostanda hurma ağaçlan ve müşrikle rin kabirleri bulunmaktaydı. Harabeler de vardı.
Emir verdi; hurma ağaçları kesildi ve müşriklerin kabirleri de çıkanldı. Harabeler düzeltildi. Hurma ağaçlarını kıbleye doğru dizdiler, temellerini taştan yaptılar. Çalışırlar ken şiirler ve mâniler söylüyorlardı. Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem de onlarla be raberdi. "Ahiret hayrından başka hiçbir hayır yoktur! Allahım, hem Ensâr'a, hem de Muha cirlere yardım et!" diyorlardı. [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]

1189-Bir rivayette: "Taşlan, kayalan ta şırlarken bir yandan da mâniler söylüyorlar dı" diye geçmektedir,
1190-Rezîn, Ebû Saîd'den: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de onlarla beraber kerpiç taşıyordu; bir yandan da; "Bu yük, Hayber yükü değildir. Bu Rabbimize karşı ic ra edilen en iyİ ve en temiz bir iştir" diyordu. Toprak taşıyan bir adam O'na rastlayıp şöyle dedi: "Ey Allah Resulü! Kerbicini ver de ben taşıyayım!" "Sen git, başka bir tane al, Al lah'a sen benden daha çok muhtaç değilsin!" buyurdu.
Hadremût'tan çamuru İyi yoğuran bir adam geldi; bunun üzerine Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem buyurdu: "İşini iyi yapan kişiye Allah merhamet etsin! Sen bu işi bırakma; çok iyi becerİyorsun!"
1191-Rezîn'in Ebû Saîd'den başka bir ri vayetinde: "Mescidin tavanı hurma kalasla-rındandı.
Ömer, halifeliği zamanında mescidin el den geçirilmesini emrederek şöyle dedi: "tn-
sanları yağmurdan korusun, yeter; sakm kıza-np, sararıp insanları fimeye sürüklemesin!" şeklinde geçmektedir.
1192-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Ona, içine dışkUar atılan bostanları sordu lar. Şu cevabı verdi: "Birkaç kere yıkanırsa içinde namaz kılın!" İbn Ömer, bu sözü Allah Resûlü'ne nisbet etmiştir. Bunu İbn Mâce, Muhammed b. İshâk'ın annesinden (an sîgası ile rivayeti) ile tahric etmiştir,
1193-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "ResûIuUah sallallahu aleyhi ve sellem za manında mescid, kerpiçten yapılmıştı. Tavanı hurma dallanndandı. Direkleri hurma külü-ğündendi. Ebû Bekr ona hiçbir şey ilave et medi, Ömer biraz ilavede bulundu. Onun ya pısına bİrşeyler ekledi. Direklerini tekrar odundan yaptırdı. Osman gelince bayağı de ğiştirdi ve pek çok ilave yaptırdı. Duvarlarını nakışlı taş ve kireçle tamir ettirdi, temellerini nakışlı taşlarla yaparken tavanını da Hint Çı-narıyla kaplattı." [Buhârî ve Ebû DâvudJ
1194-Onun (Ebû Davud'un) diğer riva yeti: "Direkleri hurma külüğündendi. Üs tünde hurma dalları gölgelik yapıyordu. Ebû Bekr zamanında onlar eskiyince, bu de fa hurma kütüklerinden yaptı. Hurma dalla-nnı da kullandı. Sonra bunlar da Osman'ın halifeliği zamanında eskiyince, Osman onu tuğla ile yeniden inşa ettirdi. Zamanımıza kadar ona hiç dokunulmadan Öylece sabit kaldı."
Derim ki: (Cem'ul-fevâid'in) aslında da ifade böyledir.
Buna karşılık Ebû Dâvud'da, üstünün hurma kalasları ile örtülmüş olduğu geç mektedir.
1195-Onun (Ebû Dâvud 'un) diğer rivaye tinde şöyle geçer: Bir gece şiddetli

yağmur yağdı, yer ıslandı. Bir adam (elbisesinin içinde) taşlar getirip onları me.scidin tabanına ser di. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem namazım bitirip de onu görünce:
"(Bu yemliğin) ne kadar güzel/" buyurdu.
1196-Ebû Hureyre radİyallahu anh'dan. dedi ki:
(İnşaallah Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"(Mescidin) ta§lar(ı) kendilerini çıkaran ki§iye, yerlerinde bırakması için 'Allah aşkı na bizi çıkarlmayın!' derler." јEbfl Dâvud]
1197-Seleme b. el-Ekva'radiyalİahu anh' dan:
"(Mescİd-i Nebevî'de) minberle (mesci din kıble) duvarı arasında bir koyunun geçe bileceği kadar yer vardı."
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud]
1198-Diğer rivayette: "Seleme, teşbih çekmek amacıyla mescidde mushafm konul duğu yeri araştınrmtş ve Allah Resûlii sallal lahu aleyhi ve sellem'in de bu yeri araştırdığı nı söylermiş. (Mescİd-i Nebevî'de) minber ile kıble arasında bir koyunun geçebileceği kadar yer vardı."
1199-Sehl b. Sa'd radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in mihrabı ile (mescidin kıble) duva-rın(m) arası, bir koyunun geçeceği kadar bir yerdi." [Buhârî. Müslim. Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1200-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cami mescidde kuman bir farz namaz, kabul edilmiş bir farz haccına (sevapça) denktir. Nafile namaz ise, kabul görmüş bir hacca denktir. Cami mescidinde kılınan na maz, diğer mescidlerde kılınan namazdan beşyüz derece üstündür."
[Taberânî, ei-Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf b\r senedie.J
1201-Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kim mescidde kırk gece İlk rek'alını kaçırmamak şartı ile cemaatla yatsı namazı kılarsa Allah ona ateşten beraatını yazar."
[İbn Mâce]
1202-Enes radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, mescidin kıblesinde bir sümük gördü, ağırına gitti. Kalkıp onu eliyle kazıdı. Sonra şöyle bu yurdu: "Sizden biri namaza kalktığı zaman Rabbine yakarır. Rabbi, kendisiyle kıblesi arasında olur. Bu yüzden hiçbiriniz kıblesine doğru tükürmesin, soluna veya ayağının altı na tükürsün. Ya da entarisinin bir tarafını tu tup onun üstüne tükürsün. sonra onu çitile-sin." Sonra buyurdu ki "Ki§i böyle yapmalı dır, değil mi?" IBuhârî ve Müslim]

1203-Nesâî'nin rivayetinde: Öylesine öf kelendi ki yüzü kıpkırmızı oldu; bunun üzeri ne Ensâr'dan bir kadın kalkıp onu (sümüğü) eliyle kazıdı ve üzerine bir bez koydu.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurdu: "Şimdi ne güzel oldu.'"
1204-Ebû Dâvud, Ebû Saîd'den benzerini rivayet etti; onda şöyle geçer:
"Sizden biri, yüzüne tükürülmesini ister mi? Biriniz kıbleye karşı durduğunda, Rabbi ne karşı durmuş olur. Melek de sağında durur (bu nedenle ne önünüze, ne de sağınıza tükür-meyin)."
1205-Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de za yıf bir isnâdla Ebû Ümâme'den naklen şunu da ilave etti: "Arkadaşı (şeytanı) da solunda du rur. "
1206-Enes radiyallahu anh 'dan;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mescide tükürmek hatadır; keffâretiyse onu gömmektir." [Mâlik hariç, altı hadis İmamı.]
1207'Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim mescide tükürüp de onu gömmezse bir günah işlemiş olur; üstünü örterse bir se vap işlemiş olur." [Taberânî, el-Mu cemu l-Kebîr.]
1208-es-Sâib b. Hallâd radiyallahu anh' dan:
Bir adam, bir cemaate imamhk yaptı; önü ne tükürdü. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem adamı gördü. Namazı bitirince cema atine şöyle seslendi: "Bu adam bir daha size namaz kıldırmasın!" Daha sonra o adam tek rar namaz kıldırmak isteyince engel oldular ve ona, hakkında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in söylediği sözü ilettiler. Adam, bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir şikayet mâhiyetinde anlatmca; "Evet, sen hem Allah'a, hem de Resulüne eziyet ettin" dedi. [Ebû Dâvud]
1209-Amr b. Hazm radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sağına, soluna ve önüne tükürdüğünü gör düm."
Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'indt zayıf bir isnâdla. Bununla namaz dışındaki tükür melerini kasdetmiştir.
1210-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: "Birinizin hanımı, kendisinden mes cide gitmek için izin isterse sakın menetme sin." (İbn Ömer'in) oğlu Bilâl (babasına) dedi ki: "Vallahi bİz onları mescidden menederiz." Bunun üzerine ona gidip o güne kadar hiç duymadığım bİr küfür etti ve şöyle dedi: "Ben sana Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'den haber veriyorum; sen kalkmış "Onla rı mutlaka menederiz!" diyorsun!"

1211-Diğer bir rivayette: "Allah'ın kadın kullarını Allah'ın mescidlerinden menetme-yin!" buyurmuştur.
1212-Ebû Dâvud, Ebû Hureyre'den nak len şunu ziyâde etti: "Ama (kadınlar mescide) koku sürünmeden gitsinler."
1213-Diğer bir rivayet: Vâkıd adındaki oğlu (İbn Ömer'e) şöyle dedi: "Bu takdirde onlar (kadınlar) mescidi bir fesat yuvasına çe-
virirler." (İbn Ömer) hemen onun göğsüne vurarak şöyle dedİ:
"Ben sana Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den haber veriyorum, sen ise hâlâ 'Ha yır! ' diyorsun. [Nesâî'nin dışında altı hadis imamı.)
1214-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
^'Kadının, evinde namaz kılması, sahanlı ğında namaz kılmasından; evin gizli bir ye rinde namaz kuması da evin (diğer yerle-rin)de namaz kılmasından daha faziletlidir." [Ebû Davudi
1215-Aynı konuda Taberânî, el-Mu'ce-nm' l-Kebîr'inde, İbn Mes'ûd'a mevkuf (önün sözü) olarak rivayet etti; ancak bu husustan Mekke ile Medine mescidlerini istisna etti.
1216-Ahmed'in rivayeti: Ebû Humeyd es-Sâidî'nin hanımı Ümmü Humeyd dedi ki:
"Ey Allah Resulü! Seninle namaz kılmak istiyorum!"
"Benimle namaz kılmak istediğini biliyo rum; ancak evindeki namazın sahanlığındaki namazından; sahanlığındaki namazın avlun-daki namazdan; avlundakİ namazın İse kav minin mescidindeki namazdan; kavminin mescidindeki namazın ise bu mescidimdeki namazdan daha hayırlıdır."
1217-Amre radiyallahu anhâ'dan: Âişe dedi ki; "Eğer Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem bu kadınların (şimdi) ne ler çıkardıklarını görmüş olsaydı onları mes cidden menederdi. Tıpkı İsrâiloğuUanmn ha nımlarının menedildiği gibi." Amre'ye denil di ki: "(Hakikaten İsraiIoğuUan) onları me-netti mi?" "Evet" diye cevap verdi. [Buhârî, Müslim. Muvaüâ ve Ebû Dâvud]
1218-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
"Bu kapıyı (yalnız) kadınlara bıraksak!" Nâfi dedi ki: "İbn Ömer, Ölünceye kadar (ka dınlara tahsis edilmiş) o kapıdan mescide gir medi." Diğer bir rivayette (Nâfi) bu sözü Ömer'e nisbet etmiştir ki, doğru olan da bu dur. [Ebîi Dâvud)
1219-Diğer bir rivayet: Nâfi dedi ki: "(Hz.) Ömer erkeklerin, kadınların kapısm-dan (mescide) girmesini yasakladı."
1220-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Kim bir adamın mescidde yitiğini aradı ğım duyarsa, §öyle desİn: 'Allah yitiğini bul durmasın!' Çünkü mescidler bu amaçla yapıl mamıştır." [Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
1221-Büreyde radiyallahu anh'dan: Bir adam mescidde yitiğini arayıp: "Kır mızı deveyi gören var mı?" deyince, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle bu yurdu: "Onu bulamayasm! Mescİdler ne için İnşa edilmiş ise ancak onun için inşa edilmiş tir." [Müslim]
1222-Amr b. Şuayb, babasından, o da de desinden:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem mescidlerde alış veriş yapılmasını, yitik aranmasını, şiir okunmasını yasaklamıştır. Ayrıca Cuma günü namazdan önce halka şeklinde oturulmasını da yasaklamıştır." [Sü nen ashabı.]
1223-MâIik radiyallahu anh'dan: Ömer, mescidin kenarında "Bulayha" de nilen bir yer yaptırdı ve şöyle dedi:
"Kim konuşmak ya da şİİr okumak ya da sesini yükseltmek isterse, buraya girsin!"
1224-es-Sâib b. Yezîd radiyallahu anh'dan: Mescidde duruyordum, biri arkamdan çek ti; baktım ki Ömer. Şöyle dedi: "Bana şu iki ki şiyi getir!" Onları getirince sordu: "Siz kimsi niz?" "Biz Tâif deniz," "Eğer buralı olsaydı nız, canınızı yakardım! Çünkü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in mescidinde yük sek sesle konuşuyorsunuz" dedi. [Buhârî]
1225-Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bh evleri(n girişlerini) mescidden başka tarafa çevirin! Çünkü ben aybaşıh kadına mescidi(n içinden geçerek evine girmesini) helâl saymam." [Ebû Dâvud]
1226-Ebû Zer radiyallahu anh'dan: Mescidde uyurken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gelip beni ayağıyla itti ve şöyle buyurdu: "Seni burada uyurken görme yeyim!"
"Ey Allah Resulü! Ne yapayım uyku bas tırdı" dedim. [Dârimî]
1127-İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz mescidde uyuklarsa oradan kal kıp yerini değiştirsin." lEbû Dâvud.]
Derim ki: Bunu (Cem'ul-fevâid'in) as)rında Cuma bahsinde Tirmizî'ye ait olarak şu ilave ile tahrîc etti: "Cuma günü birinizden sonra."
1228-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Biz gençken. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında mescidde uyur duk," [Tirmizî.]
İlerde başkasının tahrîci ile daha uzunca bir metinle gelecektir.

1229-Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'i kapımın önünde gördüm; Habeşliler mescidde oynuyorlardı. O da elbisesiyle beni gizliyor ve ben onları seyrediyordum."
[Buharı ve Müslim,]
Bu hadis ilerde daha uzun bir metinle ge lecektir. Ayrıca Sümâme b. Üsâl'in mescide bağlanması hakkındaki hadis de ilerde gele cektir.
1230-Kâ'b b. Ucre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden biri güzel bİr abdest alıp da mescide doğru yola çıkarsa, parmaklarını birbiri ne kenetlemesin; çünkü namazda sayılır." [Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizî[
1231-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem evlerde mescidler (namaz kılınan özel me kanların) yapılmasını, bunların temiz tutulup kokulanmasını emretti."
[Ebû Dâvud ve "evleri" kabilelerle yorumlayarak Tirmizî]
1232-Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
'İnsanlar, mescidlerde karşılıklı övünüp böbürlennıedİkçe kıyamet kopmaz."
[Ebû Dâvud]
1233-Nesâî'nİn rivayeti: "Mescidlerde in sanların kar§üıklı övünüp böbürlenmeleri kı yamet alâmetlerindendir."
1234-Talk b. Alî radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e bir heyet olarak geldik; kendisine biat edip beraberinde namaz kıldık. Ve O'na şunu bil dirdik: "Ülkemizde bir kilise var." Bunun üzerine bir su getirtti; abdest aldı, mazmaza yaptı. Sonra su kabımıza ağzmdakini döktü ve şöyle buyurdu: "Haydi §imdi gidin. Ülke nize vardığınızda kilisenizi yıkın. Yerini hu su ile temizleyin; sonra yerini mescid edinin." Dedik ki: '
"Ülkemiz uzak, hava pek sıcak, su kurur." "Ona su ilave edin; ilave edilen su ancak onun güzelliğini ve temizliğini artırır" buyur du. Bunun üzerine oradan ayrılıp ülkemize geldik, kiliseyi yıkıp yerine o suyu serptik. Orayı mescİd yaptık, üstelik bir de ezan oku duk. Rahibi, Tay kabilesinden bir adamdı. Ezanı duyunca, kendini şöyle demekten ala madı: "Bu, bir Hak çağnsıdır!" Sonra dere yollarımızın birine girip gitti, bir daha da onu göremedik. [Nesâî]
1235-Osmân b. Ebi 'l-Âs radiyallahu anh' dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize Tâif mescidini, (eski) putlarının bulun duğu yerde yapmamızı emretti." [Ebû Dâvud]
1236-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Kişi mescide ne maksatla gelirse, nasibi odur." [Ebû Dâvud]
1237-Âişe radiyallahu anhâ'dan;
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bir daha kalkamadığı hastalığında şöyle bu yurdu: "Allah, yahudi ve hıristiyanlara lanet etsin! Peygamberlerinin kabirlerini mescidler edindiler." Eğer bu (endişe) olmasaydı kabri açıkta bulundurulacaktı. Ama O da kabrinin mescid edinilmesinden korktu.
[Buhârî, Müslim ve Ncsâî.]
1238-Atâ b. Yesâr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Allahım! Kabrimi tapılan bir put
kılma!" Mâlik]
1239-Ömer radiyallahu anh'dan: "Mescidimize ilâve yapmamız gerekir" buyruğunu eğer bizzat Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem'den duymasaydım kesin likle ilave yapmazdım. [Ahmed]
1240-Ebû Ya'lâ'nm lafzı: "Biz ancak kıb lemize ilavede bulunmak istiyoruz."
I24İ-Bezzâr'ın leyyin bir isnâdla rivayet ettiği hadisin lafzı: "Kıblenize ilave yapmak istiyorum."
1242-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan. dedi ki: "Mescidler Allah'm yeryüzündeki evleri dir. Gökteki yıldızlann yer ehlini aydınlattık ları gibi onlar da gök ehlini aydınlatırlar." [Ta-
berânî, elMu'cenıu'l-Kehtr'âe.]
1243-Vebz b. İsâ el-Huzâî radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle buyurdu: "Şayet San'â'da bir mescid yaparsan. Dîn denilen dağın sa ğında yap!" (Taberânî. el-Mucemu'l-Evsaria.]
1244-Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mescide yakın olan evin, uzak olan eve
Üstünlüğü, gazinin evde oturup savaşa gitme yen kişiye olan üstünlüğü gibidir."
[Ahmed leyyin bir senedlc]
1245-Enes radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Müsrif (yani şerefelerle yükseltilmiş) bir mescidde namaz kılmaktan nehyedildik."
[Bezzâr]
1246-Ubâde b. es-Sâmit radiyallahu anh'-dan
(Mescİd henüz bina edilmediği içİn) Ensâr dedi ki; "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ne zamana kadar bu hurma dalına doğ ru namaz kılacaktır?" Hemen aralarında para toplayıp O'na getirdiler ve dediler ki: "Bu mescidi güzel yapalım ve süsleydim." Şöyle buyurdu: "Kardeşim Musa'dan uzak durmak

istemiyorum. Onun çardağı gibi hİr çardak olsun bana yeter."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'ınAe leyyin bir xenedie.j
1247-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden biri mescidde bit görürse onu gömsün." [Bezzâr]
1248-Taberânî. el-Mu'cemu'l-Evsat'ta §u ekle rivayet etmiştir: "Onu oradan kaldırıp uzaklaştırsın!"
1249-Ahmed, Ensâr'dan bir adamdan şu ibare ile rivayet etti: "Onu ba§ka bir yere gö türsün, (tekrar) mescide atmasın!"
1250-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Arap kabilelerinin birinden siyahî bİr ka dın müslüman oldu. Mescidde içinde kaldığı bir ki! çadırı vardı. Bize gelip sohbet ederdi. Konuşmayı bitirdiğinde şöyle derdi: "Veşah günü Rabbimizin acayipliklerindendir. Ancak o beni küfür beldesinden kurtardı." Sözü uza tınca, dedim kİ:
"Veşah günü de nedir?" Cevap verdi: "Aile-
mizden küçük bir cariye dışan (yıkanmaya) çık mıştı. Üzerinde işlemeli süslü deri hamayili var dı; üstünden düştü. Bir çaylak kuşu gelip onu et sanarak kaptı. Aldı sanarak beni suçladılar. Ba na o derece işkence ettiler ki ön tarafımı bile aradılar. Onlar bana böyle işkence yapıp durur ken kuş geldi başımızda dolaşıp durdu, sonra da aldığı o hamayili yere bıraktı. Aldılar; ben de kendilerine şöyle dedim: 'Suçsuz olduğum hal de beni suçladığınız (işte) budur'." [BuhSrîi
1251-Zeyd b. Sabit radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, mescidde kan aldırdı." [Ahmed.]
Müslim, et-Temyîz kitabında şöyle der: "(Bu rivayetin lafzında) İbn Lahîa hata etti. Nitekim sözkonusu lafız ihteceme (kan aldır dı) değil, ihtecere'dİT ki bu, hücre (oda) edin di anlamına gelir."
1252-Ebu'l-Âliye radiyallahu anh'dan: Sahabeden biri ona şöyle dedi: Senin için şunu aklımda tuttum: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem mescidde abdest aldı." [Ahmed]
1253-Abdullah b. ez-Zübeyr radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile mescidde kızarmış et yedik. Namaza kâmel getirildi; elimizi sadece taşla sildik ve öylece namazımızı kıldık."
[Taberânî, el-Mu' cemu' l-Kehîr'Ac leyyin bir isnâdla.)
1254-Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mescid, her takva sahibinin evidir. Evi mescid olan adama Allah, rahatlığı, rahmeti, sırat köprüsünü geçip cennete ve Allah'ın rı zasına kavurmayı garanti

etmiştir."
[Taberânî, el-Mu' cemu' l-Kehîr ve'l-Evsal'ta ve Bez-zâr.J
1255-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mescidlerde devamlı ibadet edenler var dır kî, melekler onların yanında otururlar Gelmedikleri zaman, özler, hastalandıkları zaman ziyaretlerine giderler; bir işleri olursa yardım ederler Mescid arkadaşı üç haslet
üzere olur: Kendinden yararlanılan kardeş, yahut hikmetli bir söz, ya da beklenen bir rah met." [Ahmed, leyyin bir senedie.]
1256-Muâz radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şeytan, koyunun kurdu gibi insanoğlunun kurdudur. Sürüden ayrılan ve uzaklaşan koyu nu kurt nasü kaparsa, şeytan da cemaatten' uzaklaşan insanı Öyle kapar. Onun için tenha yollardan uzak durun, cemaattan, topluluktan ve mescİdlerden ayrılmayın!" [Ahmed]
1257-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: O. sabah (namazında) ezanla kamet ara sında sırUarını mescidin kıblesine dayamış olan bir gurup gördü. Şöyle dedi: "Meleklerle
namazları ai"asına girmeyin!"
[Taberânî, el-Mu'cemu l-Kchîr'^c]
Î258-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişi kendi mescidinde namaz kılsın,
(başka) mescİdleri dolaşıp durmasın."
[Taberânî, et-Mu cemu'l-Kebîr ve l-Evsat'ta]
1259-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişinin, mescidin boyunu ve enini dola şıp da içinde namaz kılmaması kıyamet alâmellerindendir." [Taberânî. el-Mıı'cemu'l-Kebîr.]
1260-Mekhûl, Muâz radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mescidlerinizi; çocuklarınızdan, dava laşmanızdan, serî ceza uygulamalarınızdan ve alım-satımınızdan uzak tutun! Toplantıları nızda onları buhurlandırın!"
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir'de.]
1261-Bir başka kanalında şunu da ilave etti: "Mescidlerinızin kapılarında mataralar (ibrikler) bulundurun."

1262-Hakîm b. Hizam radiyallahu anh' dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, mesciddc kısas uygulanmasını, şiir okunması nı ve şer'î cezaların tatbikini yasaklamıştır." [Ebû Dâvud]
1263-Mürre e!-Hemedânî radiyallahu anh'dan:
Kûfc mescidinin her direğinin arkasında iki rek'at namaz kılmayı içimden geçirdim. Tam kılacakken İbn Mes'ûd'la karşılaştım. Ona içimden geçirdiğimi bildireceğim sırada bir adam benden Önce davrandı ve söyleyece ğim şeyi aynen aktardı. İbn Mes'ûd şöyle dedi:
"Kişi Allah'ın direğin en yakınında oldu ğunu bilse bile namazım bitirinceye dek o di reği kesinlikle aşmamahdır." [Taberânî]
1264-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Kendisi, mihrapta namaz kılmayı hoş gör mez ve şöyle derdi: "Bu, kiliselerde yapılan bir şeydir; Kitap Ehline benzemeyin!" [Bezzâr]
1265-Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim sarımsak ya da soğan yerse, bizden uzaklarsın, ya da mescidimizden uzak dursun. Evinde otursun." O'na içinde yeşillikler bulu nan bir tencere getirildi. Burnuna bir koku geldi, içinde ne olduğunu sorunca, içindeki bakliyat bildirildi. (Râvi dedi ki:) Bunun üze rine (o sebzeyi) ashâbmdan birine götürdüler. Onun da hoşlanmadığını görünce şöyle bu yurdu: "Sen ye. bana bakma! Ben senin fısıl-daşamayacağm kimselerle (meleklerle) fısd-dalıyorum."
1266-Diğer bir rivayet: "Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem, (çiğ) pırasa ve soğan yemeyi yasakladı.
Çok büyük ihtiyaç duyunca yedik. Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Kim bu ottan yerse mescidimize yaklaşmasın! Çünkü insanların rahatsız olduğu peylerden melekler de rahat sız olur." [Mâlik hariç, altı hadis imamı.]
1267-el-Mu'cemu'l-Evsat ve's-Sağîr'âe yine ondan leyyin bir isnâdla:
"Sarmısak, soğan, pırasa ve turp gibi ye şilliklerden kim yerse..." şeklînde geçer.
1268-Bir başka rivayette: "Bir bedr geti rildi" diye geçmiştir ki (râvİ) İbn Vehb bunu (bedr kelimesini), "tabak" olarak tefsir etti.
1269-Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim kıbleye kar§ı tükiirürse, kıyamet gü nünde tükürüğü iki gözü arasında olarak ge lir. Kim de bu kötü bakladan (soğandan) yer se, mescidimize sakın yaklaşmasın!" (Bunu üç kere söyledi) [Ebû Dâvud]
1270-Onun (Ebû Davud'un) ve Buhârî ile Müslim'in İbn Ömer'den rivayetlerinde şu ifade yer almıştır; "Kokusu gidene kadar mescidlere yaklaşmasınlar."

1271-Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki;
"Ey cemaat! İki bitkiden yiyorsunuz, (ko kuları itibariyle) kötü olduklarını görüyorum ki onlar soğan ve sarımsaktır. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bir adamda onun kokusunu hissettiğinde o şahsı hemen Bakî'a gönderirdi. Kim onları yerse, daha Önce iyice kaynatarak Öldürsün," [Ne.sâî]
1272-Muğîr-e radiyallahu anh'dan;
Bir gün sarmısak yedim, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in namaz kıldır dığı yere geldim; baktım ki bir rek'at kılmış lar. Mescide girdiğimde (bendeki) sarmısak kokusu (etraftan) hissedildi, namazını ta mamlayınca şöyle buyurdu: "Kim bu bitki den yerse, kokusu iyice gitmedikçe bize yak laşmasın." Namazı kıhp yanına gittim ve dedim kİ: "Bana elini ver!" Elini alıp gömle ğimin yeninden sokarak ta göğsüme kadar götürdüm. Göğsümdeki çarpıntıyı görünce, şöyle buyurdu: "Sen ma'zûrsun." [Ebû Dâvud]

NAMAZIN ŞARTLARI: KIBLEYE YÖNELMEK, TAHARET VE SETRİ AVRET

1273-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Doğu ile batı arası bir kıbledir."
[Tirmizi]
1274~Rezîn'in rivayeti: "(Allah Resulü) Kıbleye yöneldi ve tekbir aldı. Yanılarak kıb lenin dışına doğru namaz kılan kişinin nama zını iade etmesine lüzum görmedi."
1275-Muâz radiyallahu anh'dan:
Seferde bulutlu bİr günde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber namaz kıldık.
Selam verince, güneş meydana çıktı ve dedik ki: "Ey Allah'ın Resulü! Kıbleden baş ka yere doğru namaz kılmışız." Şöyle buyur du:
"Namazınız hakkıyla (eksiksiz olarak) Al lah'a ulaşmıştır."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta]
1276-Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yolculuk yapıp da nafile namazı kılmak İste diğinde devesinin üstünde tekbir ahp namaz kılardı. Devesi ne tarafa yönelirse yönelsin al dırmazdı." [Ebû Dâvud]
1277-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'deyken Beyt-i Makdis'e doğru namaz kılardı, oysa Kâ'be de önündeydi. Medine'ye hicret edip aradan on altı ay geçtikten sonra kıble, Kâ'be oldu. Böylece Kâ'be'ye doğru yönlendirildi." [Taberânî. el-Mu'cemu'l-Kebîr'de.]

1278-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, abdestsiz namazı kabul etmez." (Müsiinı ve daha uzun meiinle Tirmizî.]
1279-MuâvÎye radiyallahu anh'dan: O, kız kardeşi Ümmü Habîbe'ye sordu:
"Allah Resulü cinsî münasebette bulundu ğu elbisesiyle namaz kılar mıydı?"
"Onda bir necaset görmedikçe kılardı" de di. [Ebû Dâvud veNesâî.]
1280-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yorganlarımızın (veya yatak örtülerimizin) üzerinde namaz kılmazdı." [Sünen ashâbı]
1281-tbn Ömer radiyallahu anh'dan: "O, cünüp iken elbisesinin içinde terler, daha sonra o elbise ile namaz kılardı."
[Muvattâ.)
1282-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem. as habına pabuçlar ile namaz kıldırırken aniden pabuçlarmı çıkartıp sol tarafına koydu. Asha bı bunu görünce kendileri de pabuçlarını çı kartıp bir kenara koydular. Namazını edâ edince, sordu:
"Neden pabuçlarınızı çıkardınız i"" Cevap verdiler:
"Senin çıkardığını gördük: biz de çıkar dık."
"Cibril bana gelip, pabuçlarımda necaset bulunduğunu bildirdi. Onun için biriniz mes cide geldiğinde, baksın eğer pabuçlarında bir necaset görürse onu silsin ve onlarla namaz kılsın!" (Ebû Davud]
1283'Onun ayrıca Şeddâd b. Evs'ten de şu rivayeti bulunmaktadır:
"Yahudilere muhalefet edin! Çünkü onlar mestleri ve pabuçları ile namaz kılmazlar."
1284-Ebû Hureyre'den: "Biriniz namaz kılıp da pabuçlarını çıkardığında kimseyi ra hatsız etmesin, ya onları önüne koysun, ya da onlarla namaz kılsın!"
1285-Enes radiyallahu anh'dan: "Ninem Muleyke, hazırladığı bir yemek için, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'i davet etti. Yemeği yedikten sonra 'Hay di kalkın size namaz kıldırayım!" buyurdu. Uzun zaman kullanılmayan siyahlaşmış bir hasır getirdim. Ona su serptim; Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onun üzerinde dur du, ben ve yetim, onun arkasında saf olduk, yaşlı nine de bizim arkamızda durdu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bize iki rek'at namaz kıldırdı. Sonra ayrıldı."
[Altı hadis imamı.]
1286-Meymûne radiyallahu anhâ'dan: "Aybaşı hâlinde iken. Peygamber sallalla hu aleyhi ve sellem namaz kılar, ben de hiza sında dururdum. Secdeye vardığında çoğu kez elbisesi bana değerdi. O ise, seccade üze rinde namaz

kılardı."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dûvud ve Nesâî.]
1287-Muğîre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem hasır ve tabaklanmış deri üstünde namaz kı lardı." [Ebû Dâvud]
1288-Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile çok sıcak havada namaz kılardık. Birimiz sı caktan alnını yere koyamadığından, elbisesini serer, üzerinde secde ederdi. [Mâlik hariç altı hadis İmamı.]
1289-Berâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Koyun ağıllarında namaz kılın! Çünkü o mübarektir. Develerin çöktüğü yerlerde ise namaz kılmayın.' Zira oralar şeytanların barı nağıdır." (Ebû Dâvud: lafız Rezîn'e aittir]
1290-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yedi yerde namaz kılmayı yasakladı: Çöplük, hayvan kesilen yer. kabristan, yol ortası, ha mam, develerin yattıkları yer ve BeytuUah'ın damının üstünde." [Tirmizî]
1291-İbrâhîm b. Yezîd et-Teymî radiyalla hu anh'dan:
Babama Kur'ân okuyordum, secde âyetini okuduğum zaman hemen secde ediyordu. Ben de ona "Ey babacığım yoida mı secde ediyor sun" dedim. Cevabı: "Ebû Zer'in şöyle dediğini duydum: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e yeryü zünde kurulan ilk mescidi sordum. Şöyle bu yurdu; "Mescid-i Haram."
"Sonra hangisi?"
"Mescİd-i Aksa."
"Aralarında kaç yıl vardır?"
"Kırk yıl." Sonra şöyle buyurdu: "Yerin tümü senin için mesciddir. Namaz vakti sana nerede erişirse orada namaz kıl, çünkü fazilet bundadır." [Butıârî, Müslim ve Nesâî.]
1292-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Beyt-i Şerife yakın olan (her) yerde namaz kılardı. Aişe O'na dedi ki: "EyAllah Resulü, çoğu kez, aybaşı olan kadının geçtiği yerde namaz kıhyorsun. İçinde namaz kılacağın bir mescid edinsen!."
"Hayret sana ey Âişe! Bilmiyor musun, mü' minin secdesi, yedi kat yere kadar yeri te mizler." [Taberânî. W-A/h' cem u' l-Evsal'tü.]
1293-Ebû Saîd, Alî, İbn Ömer, Ebû Hu-reyre, Câbir, İbn Abbâs, Huzeyfe, Enes, Ebû Umâme ve Ebû Zer (radiyallahu anhum)'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Toprak bana hem mescid, hem de tahûr (temizleyici ve teyemmüm etme yeri) kılındı."

[Tirmizî]
1294-Ebû Salih el-Gifârî'den:
Ali radiyallahu anh Bâbil'e uğradı, müez zin gelip ikindi ezanını okudu. Oradan çıkın ca müezzine kamet getirmesini söyledi. Na mazını bitirince şöyle dedi: "Sevgilim sallallahu aleyhi ve sellem, be ni kabristanda ve Bâbil'de namaz kılmaktan nehyetti ve: "Çünkü orası (Bâbil) lanetlen miştir" buyurdu." [Ebû Dâvud]
1295-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, seferde, hayvanı nereye yönelirse yönelsin; farzın dışındaki nafile namazlarını bineğinin üstünde îmâ ile kılardı. Hatta vitir namazmı da bineğinin üstünde kılardı.
[Altı hadis imamı. Lafız Buhârî'ye aittir.]
1296-Diğer bir rivayet: "Bineğinin sırtm-da nafile namazı kılardı.." Benzerini nakletti. Ancak burada seferilikten söz edilmedi.
1297-Câbir radiyallahu anh'dan;
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, beni bir iş için gönderdi. Döndüğümde, de vesinin üstünde doğuya doğru namaz kılı yordu; secdesi rükûundan biraz daha alçak idi."
(Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Timıizî; lafız son ikisine aittir.]
1298-Diğer rivayette: "Farz namazı kılmak istediği zaman, devesinden inerdi" diye geçmiştir.
1299-Ya'lâ b. Murre, babasından, o da de desinden:
"Onlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdi. Dar bir geçide girdiler; namaz vakti geldi. Yağmura tutuldular. Yuka rıda yağmur, altları ise ıslaktı. Allah Resulü hayvanmın üstünde ezan okudu; kamet getir di. Bineğinin üstünde öne geçti, îmâ ile, sec deyi rükû'dan daha alçak yaparak onlara na maz kıldırdı." [Tirmizî]
Derim ki: Bunu el-Heysemî, (Mecma'uz-zevâid'de) Taberânî'nin el-Mu'cemu'l-Ke-/jfr'inden, Ya'lâ b. Umeyye hadisinden nak len zikretti. (Heysemî) sonunda şöyle dedi: "Dedim ki: Bunu Ebû Dâvud, Ya'lâ b. Mur-re'nin hadisinden rivayet etti. Taberânî'nin isnadı Ebû Davud'un isnadı İle aynıdır. An cak Ebû Dâvud şöyle demiştir: "Bu, garîb bir hadistir; onu sadece Amr b. Rimâh rivayet et miştir. O (yani Heysemî) rivayeti Ebû Da vud'a nisbet etmekle yanıldı; aslında hadis Tirmizî'ye aittir.
Tirmizî'nin isnadı şöyledir: Amr b. Os man b. Ya'la b. Murre, babasından, o da de desinden. (Cem'ul-fevâid) aslm(ın) sahibi de ne yazık kİ "babasından, o da dedesin den" sözünde yanıldı. Çünkü hadis, Amr'in dedesi olan Ya'Iâ'ya aittir;

Ya'lâ'nın dedesi ne değil.
1300-Alkame b. Abdillah el-Müzenî radi yallahu anh'dan, o da babasmdan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Otlukla, karda, ya da bataklıkta bulun duğunuzda namaz vakti girerse îmâ ile namaz kılın!"
[Taberânî. el-Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir .senedle.]
1301-Ca'fer radiyallahu anh'dan;
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, boğulmaktan korkmadığı takdirde, gemide ayakta namaz kılmasını emretmiş."
[Bezzâr, kimliği meçlıûl bir ravi kanalıyla rivayet etli.]
1302-Âİşe radiyallahu anhâ'dan: Ona sordular: "Kadınlara, hayvanları üs tünde namaz kılmalarına izin verildi mi?"
"Ne zorlukta, ne de rahatlık anında onlara böyle bir müsaade çıkmadı." dedi. Muham-med (b. Şuayb) der ki: "Bu hüküm, farz na mazlara mahsustur (yani nafileler bu şekilde
kllinabilir)." [Ebû Dâvud]
1303-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir kısım namazlarınızı evlerinizde kılın! Evlerinizi kabirlere çevirmeyin!"
[MSIik hariç, allı hadis imamı.]
1304-Muâz radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bos tanlarda namaz kılmaktan hoşlanırdı." [Tirmizî]
1305-Behz b. Hakîm, babasından, o da dedesinden; dedim ki:
"Ey Allah Resulü! Avretlerimizi nerede sakınalım; nerede sakınmayalım?"
"Avretini hanımından başkasından koru! Ya da elinin altında bulunan cariyeden başka sından koru!"
"Ey Allah Resulü! Erkek, erkekle beraber bir arada bulunabilir!"
"Avretini başkasının görmemesine gücün yetiyorsa, bunu yap."
"Peki kişi tekbaşına kalırsa?"
"İnsanların kendisinden utanması bakı mından Allah buna herkesten daha layıktır" buyurdu.
[Ebû Dâvud ve Tirmizî]
İ**306**-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Erkek erkeğin avretine bakmasın; kadın da kadının avretine bakmasın.
Erkek, tek elbise İçinde başka bir erkeğe sü rünmesin, kadın da tek elbise içinde başka bir kadına sürünmesin."

[Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud]
1307-Ayrıca onun (Ebû Davud'un) Ebû Hureyre'den rivayetinde şu istisna vardır: "Çocuk veya baba olursa başka."
1308-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Çıplaklıktan kaçının! Çünkü abdest boz ma dışında, beraberinizde sizden hiç ayrılma yan varlıklar (melekler) vardır. Kişi, ehline sürünürken (ya da cima yaparken) (bu varlık lar) sizden ayrılırlar. Onlardan haya ediniz ve saygılı olunuz." [Tirmizî]
1309-lbn Amr b. el-As radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz kölesini yahut cariyesini ya da iş çisini evlendirdiği zaman, artık onun göbeğinin altına ve dizinin üstüne bakmasın!" [Ebû Dâvud]
1310-Alî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Ey Alt, uyluğunu açma, ne dirinin, ne de ölünün uyluğuna bakma!" [Ebû Dâvud]
1311-Tirmizt İbn Abbâs'dan: Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Uyluk avrettir."
1312-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Esvâf'ta durdu; Bilâl de beraberindeydi. Ayaklarını kuyuya sarkıttı ve uyluklarım açtı. Ebû Bekr geldi, izin istedi; Bilâl'e: "İzin ver, içeri girsin ve ona cenneti müjdele!" dedi. Girdi, Peygamber'in sallallahu aleyhi ve sel-lem'in sağına oturdu ve o da uyluğunu açıp ayaklarını kuyuya sarkıttı. Sonra Ömer geldi, izin istedi; Bilâl'e; "Ona da izin ver ve cen netle müjdele!" dedi. O da içeri girdi. Pey gamber sallallahu aleyhi ve sellem'in soluna oturdu, uyluğunu açıp ayaklarını sarkıttı. Sonra Osman geldi, izin İstedi. Bilâl'e: "Ona da İzin ver, ey Bilâl, başına gelecek olan mu sibetten dolayı ona da cenneti müjdele!" bu yurdu. Osman da içeriye girdi. Onun önünde
199 oturup uyluklarını açtı ve ayaklarını kuyuya sarkıttı. [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta.]
1313-îbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kİ.Jİ cariye satın aldığı zaman, avreti ve iki dizi arasından başka, onu evirip çevirme si ve bakmasında herhangi bir sakınca yok tur."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'inde leyyin bir isnâdla.]
1314-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Sizden biriniz bir parçası iki

omuzunuzu Örtmeyen tek parça giysi içinde namaz kılma sın." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1315-Diğer rivayette: "Biriniz tek parça elbise içinde namaz kıldığı zaman, elbisesinin iki ucunu iki omuzu arasında çaprazlasın."
1316-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e tek parça elbise içinde namaz kılmak hakkın da sordular. Şöyle buyurdu: "Hepinizin iki parça elbisesi var mı?" [Nesâî'nin dışında altı ha dis imamı.]
1317-Diğer rivayet: Sonra (bu meseleyi) Ömer'e sordular. O da şu cevabı verdi: "Allah size genişlik verdiğinde siz de elbisenizi geniş tutunuz. Bir kimsenin birden fazla elbisesi olursa onu üzerine alsın. Bir kimse izâr ile ri-dâ içinde de, izâr ile gömlek içinde de, izâr ile kaftan içinde de, şalvar (veya don) ile rldâ içinde de, şalvar İle gömlek içinde de, şalvar ile kaftan içinde de, dizleri kapamayan kısa don ile kaftan içinde de, dizleri kapamayan kısa don ile gömlek içinde de namaz kılabi lir." (Râvi Ebû Hureyre dedi ki:) Zannediyo rum ki Ömer: Dizleri kapamayan kısa don ile ridâ içinde de, dedi.
1318-Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in en son kıldığı namaz, Ebû Bekr'İn arkasında tek elbiseye bürünmüş olarak kıldığı namaz dır." [Tirmizî ve Nesâî. Lafız Nesâî'ye aittir.]
1319-Ahmed, İbn Abbâs radiyallahu anh'-dan:
"Allah ResûlÎii sallaliahu aleyhi ve sellem, tek parça elbise içinde namaz kılmıştır. (Elbi senin) fazla kısmıyla da yerin sıcak ve soğu ğundan korunmuştur.
1320-Âişe'nin bakıcısı Ebû AbdÎrrahman radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallaliahu aleyhi ve sellem ile Aişe'yi bir kısmı Peygamber sallaliahu aleyhi ve sellem'in, diğer kısmı da Aişe'nin üzerinde olmak üzere, tek kumaş parçası içinde namaz kıldıkları nı gördüm." [Tabevinî. el-Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf bir isnadla]
1321-Büreyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Üzerinde ridâ (gömlek) yoksa, §alvar
içinde namaz kılma!" (Ebû Dâvud uzun olarak.]
1322-Sehl b. Sa'd radiyallahu anh'dan: "Bir takım adamlar, Allah Resulü sallalia hu aleyhi ve sellem ile gömleklerini (darlığın dan Ötürü) çocuklar gibi boyunlanna bağlaya rak namaz kılarlardı. (Cemaate gelen) kadın lara da 'Adamlar (doğrulup) iyice oturuncaya kadar başlarınızı kaldırmayın!' denirdi." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvutl]
1323-Aişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem buyurdu;)

"Allah, aybaşı görme çağına gelmiş kadı nın (baş)Örtüsüz kıldığı namazını kabul et mez." (Ebû Dâvud ve TİrmizîJ
1324-Ümmü Seleme radiyallahu an hâ'dan:
Allah Resulü sallaliahu aleyhi ve sellem'e sordum: "Kadın, üzerinde (izan) donu olmak sızın tek bir entari ve büyük başörtüsü içinde namaz kılabilir mi?"
"Eğer örtü, ayaklarım örtecek kadar uzun ve geniş ise evet" buyurdu. (Ebû Dâvud]
1325-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Peygamber sallaliahu aleyhi ve sellem, üzerinde çizgiler bulunan (yün veya ibrişim den dokunmuş) hamîsa (adı verilen) bir ku-maş içinde namaz kıldı. Çizgilerine gözü iHş-ti. Namazı bitirince, şöyle dedi: "Bu hamîsa-yı Ebû Cehm'e götürün; bana Ebû Cehm'in encâbiyesini (nakışsız sade giysisini) getirin! Çünkü bu az önce beni namazımdan alıkoydu (huzur içinde namaz kılamadım)." [Tirmizî dı şında, altı hadis İmamı.]
1326-AbduIIah b. Sercis radiyallahu anh' dan;
Peygamber sallaliahu aleyhi ve sellem üzerinde alaca yün kaftanı olduğu halde bir gün namaz kıldı. Ashabından bir adama bu yurdu ki; "Bana alaca yün kaftanını ver! Be nim kaftanımı al!"
"Senin kaftanın benimkinden daha yeni, ey Allah Resulü!" deyince,
"Evet, amma onda kırmızı bir iplik var; ona bakıp namazımda fitneye kapılmaktan korkuyorum" buyurdu.
(Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehîr'de.]
Bir rivayette: "Beni fitneye sürüklemesin den korkuyorum" diye geçmiştir.
1327-Ukbe b. Âmir radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallailahu aleyhi ve sellem'e ipek kaftan hediye edildi. Onunla namaz kıldı. Namazı bitirince, sanki nefret etmişçesine onu sırtından şiddetle çıkardı ve şöyle buyurdu: "Bu tür giysi, takvaya erenlere yaraşmaz."
[Nesâî]
Derim ki: Bu, {Cem'ul-fevâid'in) asl(ın)da da sadece Nesâî'nin rivayeti olarak gösteril miştir. Müellif ileride "giysiler" bölümünde bunu Buhârî ve Müslim'e ait olarak tahrîc ede cektir. Allah ona (bu kitabın müellifi er-Rûdâ-nî'ye) bolca rahmet etsin ve onun bereketleriy-le bizi yararlandırsın. Böyle şeylerin benzerle rine bu kitapla sıkça rastlanır.
1328-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallailahu aleyhi ve sellem, iki tür giyinmeyi yasaklamıştır: Biri iştimâ-lu's-sammâdır ki bu, elbisesini bir omuzuna atıp diğerinin açık kalması, yahut namazda onu iki eline sarmasıdır. Diğeri: Perçinde (avret mahallinde) hiç bir şey olmadığı halde, otururken tek parça kumaşa sarınmaktır." [Altı hadis imamı.]

1329-Alî radiyallahu anh'dan: Âliye halkından bir adam dedi ki: "Ey Allah Resulü! Bana bu dinin en zor ve en kolay yönünü söyle!" Şöyle buyurdu: "En kolayı; Allah'tan başka ilah olmadı ğına, Muhammed' in onun kulu ve Resulü ol duğuna şehadet getirmektir.
Ey Aliye'li kardeş, en zoru da emânettir! Çünkü emâneti olmayanın dini olmaz, nama zı olmaz, zekatı olmaz. Ey Aliye'li kardeş! Kim haram mal edinip de ondan bir cüppe gi yerse, o cüppe sırtından atılmadıkça namazı kabul olmaz. Ey Aliye'İi kardeş! Haram mal dan edinilmiş bir elbiseyi sırtına alan bir ada mın namazını kabul etmekten Allah daha yü ce ve daha kerem sahibidir."
[Bezzâr, zayıf bir isnâdİa.]

NAMAZIN KILINIŞ ŞEKLİ VE RÜKÜNLERİ

1330-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Allalı Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, namaza kalktığı zaman ellerini, omuzlarının hizasında oluncaya kadar kaldırırdı, sonra tekbir alırdı. Rükûa varmak istediğinde de ay nısını yapardı. Rükûdan başını kaldırdığında da aynısını yapardı. Secdeden başını kaldırdı ğı zaman bunu yapmazdı. [Altı hadis imamı.]
1331-Onun bir başka rivayetinde: İbn Gü reye dedi ki: "Nâfı'ye sordum:
'Peki İbn Ömer başlangıç (iftitah) tekbiri ni daha mı yüksek alırdı?'
'Hayır hepsini bir (hizada) yapardı.'
'Öyleyse bana göster!' dedim. Göğsünü ya da ondan aşağısını gösterdi."
1332-Bir diğer rivayetinde: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem her iki rek'atte (kı yama) kalktığı zaman, tekbir alır, ellerini kal dırırdı."
1333-Bİr başka rivayette aynısı şu farkla anlatılmıştır: "Namazı bitinceye dek rükû dan önce getirdiği her tekbirde ellerini kal dırdı."
1334-Alkame radiyallahu anh'dan: Birgün İbn Mes'ûd; "Dikkat edin, size şimdi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in namazı gibi namaz kıldıracağım"dedi. Kıldırdı ve ellerini iftitâh lekbiriyle bidikte yalnız bİr kere kaldırdı. [Sünen ashabı.]
1335-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Onlara namaz kıldınrdı. Her inip kalktık ça tekbir aldı ve şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in namazına, na-mazmı en çok benzeteniniz benim." [Allı hadis imamı,]
1336-Diğer rivayet: "Peygamber sallalla hu aleyhi ve sellem namaza girerken ellerini uzatarak kaldırırdı."
1337-Diğer rivayet: "Namaz için tekbir alındığında parmaklarının arasım açardı."
1338-Diğer rivayet: "Allah Resulü sallal lahu aleyhi ve sellem, aşağı doğru

eğilirken tekbir alırdı."
1339-Vâil b- Hucr radiyallahu anh'dan, dedi ki;
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i namaza başlarken ellerini kulaklarının hizası na kaldırdığını gördüm. Sonra Medine'ye gel dim; namaza başlarken ellerini göğüslerine kadar kaldırarak tekbir aldıklarını gördüm. Namaz kılarlarken üzerlerinde (başhğı ken dinden olan) giysiler ve elbiseler olurdu."
1340-Başka rivayet: "Kışın Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e vardım. Ashabı nın namaz kılarlarken elbiselerinin içinde (tekbir için) ellerini (yukan) kaldırdıklarını
gördüm."
1341-Diğer rivayet; "Peygamber sallalla hu aleyhi ve sellem ile namaz kıldım; tekbir aldığı zaman, ellerini kaldırır, sonra elbisesi ne sarılırdı. Sonra sol elini sağ eliyle tutardı. Ellerini de elbisenin içine sokardı. Rükûa va rırken ellerini çıkarır, yukarı kaldırırdı. Rükû-
dan başını kaldırmak istediği zaman ellerini kaldırıp secdeye giderdi. Alnını iki avucu ara sına koyardı. Namazı bitirinceye dek böyle yapardı."
Muhammed (b. Cuhâde) dedi ki: Bunu el-Hasan b. Ebi'l-Hasan'a anlattım. "İşte bu, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in namazıdır. Yapan yapar, bırakan bırakır" de di.
1342-DĬğer rivayet: "Ellerini omuzlarının hizasına kadar kaldırıp, baş parmaklarını ku lak hizasına getirip tekbir getirdi."
1343-Diğer rivayet; "O. ellerini tekbirle
beraber kaldırırdı." [Müslim ve aynı lafızla Ebû Dâ-vud]
1344-Nesâî'nin rivayeti: "İkinci rek'atta oturduğu zaman, sol ayağını yayar, sağ ayağı nı dikerdi. Sağ elini sağ dizine koyardı. Par mağını dua için dikerdi. Sol elini sol dizinin üstüne koyardı."
1345-MâIik b. el-Huveyris radiyallahu anh'dan;
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem tekbir aldığı zaman ellerini kulaklarının hiza sına kadar kaldırırdı. RÜkûdan başını kaldır dığı zaman "Semiallahu limen hamideh (=A1-lah hamd edeni duydu)" der ve yine böyle ya pardı (yani ellerini kaldırırdı). [Buharî. Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1346-Diğer rivayette şu da eklenmiştir: "Secde ettiği zaman, secdeden başını kaldır dığı zaman (da ellerini kaldırırdı)."
1347-Nadrb. Kesîr'den:
Abdullah b. Tavus, el-Hayf mescidinde yanımda namaz kıldı. Birinci secdeye varıp da başını kaldırdığı zaman, ellerini yüzünün hizasma doğru kaldırdı. Bunu hoş karşılama-yıp Vüheyb b. Hâlid'e söyledim. Vüheyb ona; "Kimsenin

yapmadığı bir şeyi yapıyorsun" dedi.
Tâvus'un oğlunun cevabı: "Babamın bu nu yaptığını gördüm. İbn Abbâs'ın yaptığını da gördüğünü söyledi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de mutlaka böyle yapmıştır, bunun dışında başka bîr bilgim yok."
(Ebû Dâvud]
1348-Aynca onun (Ebû Davud'un) Mey-mûn el-Mekkî'den de şöyle bir rivayeti var dır:
Kendisi, İbnü'z-Zübeyr'in, namaz kıldı ğında, kalkarken, rükûa giderken, secdeye va rırken ve kıyam içİn kalkarken eliyle işaret et tiğini (ellerini kaldırdığını) görmüş. (Mey-mûn) dedi ki: Bunun üzerine İbn Abbâs'a git tim. "İbnü'z-Zübeyr'in hiç kimsenin kılmadığı biçimde namaz kıldığını gördüm" dedim ve bu işareti de (ellerini kaldırdığını) ona anlattım.
Şu cevabı verdi: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in namazını görmek istersen, İbnü'z-Zübeyr'in namazına uy!"
1349-Abdurrahman b. el-Esam radiyalla-hu anh'dan:
Enes b. Mâlik'e namazdaki tekbiri sordu lar. Şöyle dedi: "Rükûa giderken, secdeye va rırken ve secdeden başını kaldırırken tekbir getirirsin. İlk iki rek'atten kalkarken de tekbir getirirsin."
Hutaym ona (Enes'e) sordu:
"Bunu kimden ezberledin?"
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr ve Ömer'den" dedi. (Hutaym) sus tu ve sonra şöyle sordu: "Osman'dan da mı?"
"Osman'dan da" dedi. [Nes3î]
1350-Alî b. Hüseyin b. Alî radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, namazda inip kalktıkça (hep) tekbir getirdi. Allah'a kavuşuncaya kadar O'nun namazı hep böyle olmuştur. [Mâlik]
1351-İmrân b. Husayn radiyallahu anh' dan:
Basurum vardı; Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e nasıl namaz kılacağımı sordum.
"Ayakta kıl. gücün yetmezse oturarak kıl! Buna da gücün yetmezse (yatarak) yanın üze rinde kıl!" buyurdu,
1352-Diğer rivayet: Ona cevabında şöyle buyurdu: "Kim ayakta kılarsa bu daha fazi letlidir; oturarak kılarsa, ayaktakinin yarı se vabını alır. Sırt üstü yatarak kılarsa o da. otu rarak kılanın yarı ecrini alır."
[Buhârî ve Sünen ashabı.]
1353-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Ona: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem, hiç oturarak namaz kdar mıydı?" diye sordular

"Evet, insanlar, O'nu (meseleleriyle) yıp rattıktan sonra" diye cevap verdi.
1354-Diğer rivayet: "Şişmanlayıp ağırla-şınca, namazlarımn çoğu oturaraktı."
1355-Diğer rivayet: "Allah Resulü sallal lahu aleyhi ve sellem oturarak kıldığı namaz da iki rek'atta ne yapardı?"
"İki rek'atın her ikisinde de okurdu. Rü-kûa varacağı zaman kalkıp rükû ederdi."
1356-Diğer rivayeti: "Namazı oturarak kı lar, oturur vaziyette okurdu. Kıraatinden otuz veya kırk civarında âyet kaldığı zaman, kal kar onlan ayakta okur, sonra rükûa varır, son ra secdeye varırdı. İkinci rek'atta da aynısını yapardı. Namazı edâ ettikten sonra eğer uya nık olursam benimle konuşurdu, uyuyorsam, kendisi de yatardı." [Altı hadis imam!.]
1357-Diğer rivayet: "Gece, kıyamı uzun tutarak namaz kılardı. Gece (oturarak kılıyor sa) uzunca oturarak namaz kılardı. Ayaktay ken okuduğu zaman, rükû ve secdeye ayakta
varırdı. Oturarak okuduğu zaman, rükû ve secdeyi de oturarak yapardı."
1358-Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve scl-lem'in farz namazlarınm dışında namazları nın çoğu, ölümüne kadar oturarak idi. En sev diği amel, az da olsa devamlı olarak yaptığı idi." INcsâî]
1359-0, Mâlik, Müslim ve Tirmizî, Haf-sa'dan benzerini rivayet etmişlerdir. Onda şöy le geçer: "Oturarak namaz kıldığında sûreyi terîîl üzere (yani ağır ağır) okurdu; ama okudu ğu (sûre), o sûreden daha uzun olan (başka bir) sûreden bile uzun görünürdü."
1360-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'-dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in "Kikinin oturarak kıldığı namaz, ayaktakinin yarısıdır" buyurduğu bana bildirilince, he men O'na vardım; kendisini oturarak namaz kılarken gördüm. Elimi (mübarek) başına koydum.
1361-Diğer rivayette: Elimi başıma koy dum. Bunun üzerine buyurdu ki: "Ey Abdullah b. Amr, derdin ne?" "Oturarak kılınan namazın ayakta kılına nın yansı olduğunu söylemiştin. Halbuki sen de oturarak kılıyorsun?" dedim; şöyle buyurdu:
"Evet, ama ben sizden bîri gibi değilim." [Mâlik, Nesâî. Müslim ve EbÛ Dâvud. Lafız son iki sine aittir.]
1362-Ümmii Kays bn. Mıhsan radİyallahu anhâ'dan;
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şişmanlayıp yaşlanınca namazgahında bir di rek edindi, namaz kılarken ona yaslanırdı."
(Ebû Dâvud, daha uzun bir metinle.]
1363-Ebû Hâzım'dan:

Sehl b. Sa'd şöyle dedi; "İnsanlara na maz kılarlarken sağ ellerini sol kollarının üzerine koymaları emrolundu." Ebû Hazım dedi ki:
"Onun (Sehl'in) bu hadisi sadece Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e nisbet et tiğini biliyorum," [Mâlik ve Buhârî.J
1364-İbn Mes'ûd radİyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, namazda sol elimi sağ elimin üstüne koydu ğumu gördü; hemen, sağ elimi alıp sol elimin üstüne yerleştirdi." [Ebû Dâvud ve Nesâî; lafız Nesaî'ye aittir.]
1365-Ebû Cuhayfe radİyallahu anh'dan: Alî dedi ki: "Sünnet olan. namazda el el üzerine koymaktır." (Alî) ellerinin ikisini de göbeğinin altma yerleştirirdi. [Rczînj
1366-İbn Mes'ûd radİyallahu anh'dan: O. bir adamın namaz kılarken ayaklarını birleştirdiğini gördü ve şöyle dedi:
"Sünnete muhalefet ettin, aralarını ayırıp
rahatlatsan daha güzel olurdu." [Nesâî]
1367-Fadl b. Abbâs radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namaz ikiler ikilerdir. Kişi için her iki rek'atta bir teşehhüd vardır. Ayrıca huşu var dır, yakarma ve temeskün (miskinleşme) var dır Ellerini zillet içinde kaldırırsın." Buyur du ki: "Ellerini Rahhİne. ayaları yüzüne doğ ru dönmüş olarak kaldırırsın ve şöyle dersin: «Yâ Rabbi! Ya Rabbî!» Kim böyle yapmazsa şöyle şöyle (olur)."
1368-Bir rivayette: "O namaz eksiktir, gü düktür" diye geçer. [Tıımizî]
1369-Ammâr b. Yâsir radİyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişi. namazını bitirir. Namazından ona ancak (lam kıldığında verilecek sevabın) on da biri, dokuzda biri. sekizde bİri. yedide hİri, altıda hİri. beşte biri, dörtte biri. üçte biri ve yarısı yazılır." [Ebû Dâvud]
1370-Ebu'd-Derdâ radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bu ümmetten ilk kaldırılacak şey huşu dur. O kadar ki huşu içinde namaz kılan kim se görülemiyeceklir."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
1371-el-A'meş'den:
"Abdullah (b. Mes'ûd) namaz kılarken (huşûundan) sanki yere atılmış bir elbise gibi (hareketsiz) olurdu."
[Taberânî, el-Mu'cenin'l-Kebîr'de. el-A'meş, İbn Mes'ûd radİyallahu anh'a yetişememiştir.)

BEŞ VAKİT NAMAZDA KIRAAT

1372-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, namaza Bismillahirrahmânirrahîm ile başlar dı. [TİrmizÎ]

1373-Bezzâr'm rivayeti:

İbn Abbâs'a "Bismillahirrahmanirra-hîm'in (namazda) sesli mi okunacağı sorulun ca, şu cevabı verdi: "Biz, 'O, bedevilerin oku yuşudur' derdik." [Bezzâr'ın râvilerinden biri müdellistir]

1374-Bezzâr'ın güvenilir râviler kanalıyla gelen başka bir rivayetinde şu ifade yer alır: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Bis-millahirrahmânirrahîm'i namazda sesh okur du."

1375-Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr, Ömer ve Osman'la birlikte namaz
kıldım. Hiç birinin Bismillahirrahmânirra-
hîm'i okuduğunu görmedim, duymadım." |Altı hadis imamı.]

1376-Diğer rivayette: "Onlar (namaza) el-Hamdu lillahi Rabbi'I-Alemîn ile (Besme le'siz) başlarlardı. Kıraatin ne başında, ne de sonunda Bismillahirrahmânirrahîm'i zikret-mezlerdi."

1377-Nesâî, Abdullah b. Muğaffel radi yallahu anh'dan:

Kendisi, namazda birinin Bismillahirrab-manirrahîm'i okuduğunu duyduğunda şöyle derdi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem, Ebû Bekr ve Ömer'in ardında namaz kıl dım. Hiçbirinin BismilIahirrahmânirrahîm'İ okuduğunu duymadım."

1378-Abdullah b. Ebî Evfâ radiyallahu anh'dan:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in arkasında safta iken, bir adam gelip safa katıl dı ve şöyle dedi: "Allahu Ekber kebîrâ ve Sübhanallahi bukreten ve asîlâ." Müslüman lar başlarım kaldırıp, sesini Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem'in sesinin üstüne çı karan bu adamın tavrına tepki gösterdiler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem. nama zı bitirdikten sonra "O sesini yükselten kim di?" diye sordu.

Adamı göstererek: "İşte bu adamdı" dedi ler. Bunun üzerine adama dönerek şöyle bu yurdu: "Vallahi sesinin göğe çıktığını ve bir kapımn açılıp oradan içeriye girdiğini gör düm." [Ahmed ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir'de]

İ**379**-Ebû Râfı'den:

Elime bir kitap geçti; orada şöyle bir kayıt gördüm: Allah Resulü namaz için tekbir aldık tan sonra şunu okurdu: "İnnî veccehtü vechiye liilezî fatare's-semâvâti ve'l-arda hanîfen ve mâ ene mine'l-müşrikîn. Kul inne salâtî ve nüsükî

ve mahyâye ve memâtî lillahi Rabbi'I-âleniıîn. Lâ şerîke leh ve bizâlike ümirtü ve ene evvelü'l-müslimîn. Allahümme ente'1-Mâli-kü. Lâ ilahe illâ ente, sübhâneke ve bi-hamdik. Ente Rabbî ve ene abdüke. Lâ şerîke leke, za-lemlü nefsî va'tereftü bi-zenbî. Fağfirlî ziinû-bî cemîan. Fe innehii lâ yağfiru'z-zünûbe illâ ente. Lebbeyk ve sa'deyk! Ve'1-hayru fî ye-deyk. La mencee velâ melcee minke illâ ileyk. Estağfıruke ve etûbii ileyTc (=Yüzümü gökleri ve yeri Yaradana tertemiz olarak çevirdim. Ben müşriklerden değilim. De ki: Benim na mazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm, tü mü Âlemlerin Rabbına aittir. O'nun ortağı yoktur. Bununla emrolundum ve ben müslü-manlann ilkiyim. Allahım. mülkün sahibi Sensin! Senden başka ilah yoktur. Seni ham-dinle teşbih ederim. Sen Rabbimsin, ben de kulunum. Senin ortağın yoktur, ben kendi nef sime zulmettim ve günahımı Sana İtiraf eyle dim. O halde günahlarımın tümünü bağışla! Çünkü günahları bağışlayıcı olan yalnız sen sin. Lebbeyk ve sa'deyk! Hayır Senin (kudret) elindedir. Sığınma ancak Sana yapıhr, senden kaçış yoktur. Senden mağfiret diliyorum ve Sana tevbe ediyorum)." Ondan sonra (Fatiha ve sûreyi) okumaya başlardı.
[Tabelânı, el'Mu'cemu't-Kehîr'de. bir müdellis râvi kanalıyla.]
1380-İbrahîmü's-Sâiğ dedİ ki;
Matar el-Varrâk'a sordum:
"Her rekatte, her sûrenin başında Bismil-lahirrahmânirrahîm'i okuyup şeytandan Al lah'a sığınıyor musun (Eûzü'yü okuyor mu sun)?" Cevap verdi:
"Bana Katâde, İbn Sîrîn'den; o da İmrân b. Husayn iie Semure b. Cundeb'den, Pey gamber sallallahu aleyhi ve sellem'den nak len bildirerek dedi ki: Onlar (Eûzü ve Besme le) O'nun kendi içinden okuduğu iki sektedir ki, bunları, namaza başlarken ve iki rek'atta oturduktan sonra ayağa kalktığında okurdu."
[Taberânî. ef-Mu'cenıu'l-Kehlr'de. İsnadında Rey han Ebû Ğassân vardır.]
138!-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, ikinci rek'attan ayağa kalktığı zaman, sükût
etmeden hemen el-Hamdü lillahi RabbÎ'l-âle-mîn'i okumaya başlardı." [Müslim]
1382-Ubâde b. es-Sâmit radiyallahu anh' dan;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Fatiha'yı okumayanın namazı olmaz."
[Mâlik dışında altı hadis imamı.]
1383-Ebû Dâvud ve Nesâî şu ifadeyi ilave ettiler: '"{Fatiha'yi) ve daha fazlasını (zamm-ı sûreyi}."
1384-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim namaz kılıp da Fatiha'yı okumazsa o namaz güdüktür -üç kere söyledi-, tamam değildir."
Ebû Hureyre'ye denildi ki: "Ya imamın arkasında olursak?"
"O zaman onu içinden oku! Çünkü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den duy dum, buyurdu ki:
Allah (Azze ve Celle) şöyle buyurmuştur:
«Namazı kulumla aramda ikiye taksim et tim. Kulum ne isterse ona veririm. (Kul) "el-Hamdü lillahi Rabbi'l-âlemîn" dediği zaman, Allah: "Kulum bana hamdetti" der. Kul: "er-Rahmâni'r-Rahîm" dediği zaman, Allah: "Kulum beni övdü" der. Kul: "Mâliki yev-mi'd-dîn" dediği zaman, Allah: "Kulum beni yüceltti" der. Kul "lyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în" dediğinde, Allah "İşte bu, kulumla benim aramdadır. Kulum ne isterse ona veri rim" der Kul "İhdine's-sırâta'l-müstakîm. Sı-râtallezîne en'amte aleyhim. Gayri'l-mağdû-bi aleyhim ve le'd-dâllîn" dediği zaman, Al lah "İşte bu da kulumla benim aramdadır Kuluma dilediğini veririm» buyurur."
[Müslim, Muvattâ, Tirmizî ve Nesâî.]
1385-Rezîn'in bir rivayeti:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: "Kırâaîsiz namaz olmaz." Onun için Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sei-lem'in bize (sesli olarak) duyurduğunu biz de size duyuruyoruz; bize duyurmadan (sessiz) okuduğunu biz de size aynı şekilde okuyo ruz." Ona bir adam dedi ki; "Ey Ebû Hurey-re! Ümmü'l-Kur'ân'a (Fatiha'ya) başka bir şey ilave etmezsem (olur mu)?"
"Aynı soruyu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sordular; şöyle buyurdu: "Eğer onunla (Fatiha İle) yetinirsen sana kâ fi gelir; ama ona bir (zamm-ı sûre) katarsan bu, daha hayırlı ve faziletli olur."
Derim ki: Birinci rivayet Müslim'e aittir. Sonunda, Rezîn'e dayandırılan bu ikinci riva yeti de serd etti. Lafzı şöyledir;
Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: "Kırâatsiz namaz olmaz." Ebû Hu reyre dedi ki: '*Bu sebebledir ki, Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem'in bize (sesli olarak) duyurduğunu biz de size duyuruyo ruz; bize gizli tuttuğunu biz de size gizli tu-tanz."
1386-Akabinde şu lafızla bir başka rivayet de yer almıştır:
Ebû Hureyre dedi ki: "Namazın tümünde kıraat olur. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bize duyurduğunu biz de size du yurduk; O'nun bize duyurmadığmı gizli oku duğunu da biz sizlere duyurmadan gizli oku duk."
Bunun üzerine bir adam sordu;

"Ümmü'l-Kur'ân (olan Fatiha'y)a bir şey (zamm-ı sûre) eklemesem?" Cevap verdi:
"Ona bir şey eklersen daha iyi olur; onun la yetinirsen sana yeter."
1387-Bir başka rivayetin de lafzı şöyledir: "Ebû Hureyre dedi ki: Her namazda kıraat vardır. Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem'in bize duyurduğunu biz de size duyur duk, gizlediğini biz de size gizledik. Kim Ümmü'l-Kur'ân (olan Fâfiha'y)ı okursa o, ona yeter. Kim de ona bir şey ilave ederse bu. onun için daha faziletli olur."
Bu, her ne kadar Rezîn'in rivayetine aykı rı ise de, Rezîn'in bunu mânâsı ile rivayet et miş olması mümkündür. Bu itibarla, Rezîn'in rivayetinin Müslim'e izafesi doğru olur.
"^ne, Müslim. Muvattâ, Tirmizî. ve Ne-sâî'de yer alan birinci rivayette "Ve le'd-dâl-lin"den sonra "Bu benimle kulum arasında dır" ifadesi yoktur. Müslim'in buradaki lafzı şöyledir: Buyurdu ki; "Bu kuluma aittir; ku luma dilediği (verilecek)lir."
Mâlik, Ebû Dâvud ve Nesâî'nin lafzı: "O, kulum içindir, kuluma İstediği verilecektir!"
Tirmizî'nin lafzı: "Sûrenin sonunda, kulu ma istediği verilecektir." Diyor ki: İhdine's-sırâta' l-müstakîm. Sırâtallezîne enamte aley him gayri'l-mağdûbi aleyhim ve le d-dâllîn."
(Cem'ul-fevâid'in) aslın(ın) bazı muhta-sarlarmda kalem doğru yazdı. Galiba bu. ka lemin hatâ yaptığını düzeltme niteliğindedir. Allah en iyi bilendir.
1388-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Fâtihatu'l-Kitâb'ı (el-Hamd sûresini) ve kolayımıza geleni (bir zamm-ı sûreyi) oku makla emrolunduk." [Ebû Dâvud]
1389-Câbir radiyallahu anh'dan: "Kim bir rekat kılıp da onda Fâtihatu'İ-Kitâb'ı (el-Hamd sûresini) okumazsa, namaz kılmamış gibi olur. Ancak İmamın arkasında ki durum hariç." [Mâlik ve Tirmîzî]
1390-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, "Gayri'l-mağdûbi aleyhim ve le'd-dâllîn"i okuduğu zaman, ardındaki birinci safm duya bileceği derecede "Âmîn" derdi. [Ebû Dâvud]
1391-Onun (Ebû Davud'un) Vâil b. Hucr'dan da rivayeti vardır: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onu (Âmîn'i) yük sek sesle söyledi."
1392-Tirmizî'nin, Vâil'den rivayetinde; "(Âmîn'i söylerken) sesini uzattı" şekhnde;
1393-Diğer rivayette ise: "Onu alçak ses le söyledi" şeklinde geçmiştir.
1394-Bilâl radiyallahu anh'dan; (O. Pey gamber sallallahu aleyhi ve selleme hitaben)

Dedi ki; "Ey Allah Resulü! Amîn'de beni geçme (ki kameti bitirince namaza durup se nin Âmîn'ine yetişebileyim)!" [Ebû Dâvud]
Î395-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İmam, «Âmîn» dediği zaman siz de «Amîn» deyin! Çünkü kimin «Amîn»i melek-lerinkine rastlarsa geçmiş günahları bağışla nır." [Altı hadis imamı.]
1396-Diğer rivayette: "İmam, «Gayrî'l-mağdûbi aleyhim ve le'd-dâllîn» dediği za man «Amîn» deyin!"
Devamım Önceki hadisteki gibi nakletti.
1397-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Yahudiler, sizin İslâm'ınıza ve Amîn'inize hased ettikleri kadar hiçbir §ey(inİz)e haset etmemişlerdir." [îbn Mâce]
1398-Onun (İbn Mâce'nin) İbn Abbâs'tan da benzeri bir rivayeti vardır. Ancak onda şunu ilave etmiştir; "Öyleyse 'Âmîn' sözünü çok söyleyin!"
1399-Ebû Berze radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, sabah namazında altmış İle yüz âyet arasında okurdu." [Nesâî]
1400-Amr b. Hureys radiyallahu anh'dan: Şu anda sanki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'İn sabah namazında "Felâ üksimu bi'l-hunnesi'l-cevâri'l~künnes"i oku duğunu duyuyormuş gibiyim. LMüslim, Ebû Dâ-vud ve Nesâî.]
1401-Abdullah b. es-Sâib radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bize Mekke'de sabah namazını kıldır dı. Mü'minûn sûresini okumaya başladı. Mû-sâ ve Harun'un ismi geçen âyete gelince (râvi şüphe ederek yahut İsa'nın ismi geçen, dedi) kendisini bir öksürük aldı ve derhal rükûa git ti. [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1402-Câbir b. Semure radiyallahu anh' dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sa bah namazında "Kâf ve'l-Kur'âni'l-Mecîd"i ve benzerini okurdu; (diğer) namazları ise ha fif kıldırırdı. [Müslim]
1403-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Cuma günü sabah namazında "Elif lâm mîm, Tenzîlu's-secde ile Hel etâ ale'l-insâni hînün mıne'd-dehri" sûrelerini ve Cuma namazında Cuma sûresi ile Münâfıkûn sûrelerini okurdu. [Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1404-Tİrmizî'nin rivayeti "Hînün mine'd-dehr"e kadardır.
1405-Buhârî, Müslim ve Nesâî, aynısını Ebû Hureyre'den rivayet ettiler.
1406-Urve radiyallahu anh'dan: Ebû Bekr es-Sıddîk sabah namazını kıldır dı; her iki rekatte de Bakara sûresini okudu.

[Mâlik]
1407-Onun (Mâlik'İn) ayrıca el-Ferâfısa b. Umeyr el-Hanîfî'den de rivayeti vardır:
"Yûsuf sûresini. Osman'ın okuyuşundan öğrendim. Çünkü o, onu sabah namazında çok okurdu."
1408-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: O. sabah namazının ilk rekatında Enfâl sûresinden kırk âyet; İkinci rekatında ise mu fassal (sûrelerden) bir sûre okudu. [Rezîn]
1409-Amir b. Rabîa radiyallahu anh'dan: Biz Ömer'in arkasında sabah namazı kıl dık; Yûsuf süresiyle Hac sûresini (iki rekatta) ağır ağır okudu. (Amİr'e) denildi ki: "Vallahi öyleyse o, ancak tanyeri ağarınca namaza başlamış olmalıdır." "Evet" cevabım verdi. [Mâlik]
1410-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: O. seferde mufassal (türünden olan) sûre lerin başından on âyet okurdu. Tabiî ki Üm-mül'l-Kur'ân (olan Fâtiha)'dan sonra bir de sûre okurdu. [Mâlik]
1411-Ömer radiyaİlahu anh'dan: O, sabah namazının ilk rek'atında Bakara sûresinden yiizyİrmi âyet okudu. İkinci reka tında ise kısa sûrelerden bir sûre okudu. [Rezîn]
1412-el-Ahnef radiyaİlahu anh'dan: O, birinci rekatte Kehf, ikinci de Yûsuf ya da Yûnus sûrelerini okudu. Bu iki sûre ile, Ömer'le sabah namazını kıldığım da bildirdi. [Rezîn]
1413-Muâz b. Abdillah el-Cühenî radiyaİ lahu anh'dan:
Cuheyne'den bir adam. kendisine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sabah namazının iki rekatında da "İzâ zulzile" sûre sini okuduğunu bildirmiş, aynca şöyle demiş: "Unuttu da mı böyle yaptı, yoksa bilerek mi yaptı? Bilmiyorum." (Ebû Dâvud]
1414-Rifâ'a el-Ensârî radiyaİlahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ne sabah namazında, ne de yatsı nama zında on âyetten aşağı okunmaz." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir'inde leyyin bir isnâdla.]
1415-İbn Ömer radiyaİlahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, se ferde sabah namazını kıldırırken "Kul yâ ey-yühe'l-kâfirûn" ile "Kul hüvellahü ehad" sû relerini okudu, sonra şöyle buyurdu: "Size Kur'ân'ın üçte biri ile dörtte birini okudum." [Taberânî. et-Mu'cemu'l-Kehîr'de zayıf bir sened-le.J
1416-Ebû Katâde radiyaİlahu anh'dan;
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem öğ le namazının ilk iki rekatında Ümmü'l-Kitâb (Fatiha) ile iki sûre okurdu; son iki rekatında sadece Ümmü'l-Kitâb (olan

Fâtiha'yı) okur du. Bazen bize duyururdu (sesli okurdu). Bi rincisinde (rekatta) ikinci sindekinden uzun okurdu. İkindi namazında da böyle yapardı.
[Buharî ve Müslim.]
Nesâî ve Ebû Davud'un da benzeri riva yetleri vardır.
1417-Ayrıca Ebû Dâvud şu ilaveyi yap mıştır: "Anladık ki böyle yapmakla (kıraati uzun tutmakla) cemaatın ilk rekata yetişmesi ni arzu etmiştir."
1418-Abdullah b. Sencere'den (Ebû Ma'mer), dedi ki:
Habbâb'a sorduk:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, öğle ve ikindide okur muydu?"
"Evet" dedi.
"Peki okuduğunu nasıl anlardınız?" diye sorduk.
"Sakahnın oynamasından bilirdik" dedi.
[Buhârî ve Ebû Dâvud]
1419-Câbir b. Semure radiyaİlahu anh' dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, öğle İle ikindi namazlarında *Ve's-semâi zâ-ti'l-burûc' ile *Ve's-semâi ve't-târik' ve ben zer sûreleri okurdu. [Sünen ashabı.]
1420-Câbir b. Semure radiyallahu anh'-dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, öğle namazında ' Ve'1-leyli izâ yegşâ' sûresini okurdu; ikindide de onun gibi bir sûre okurdu. Sabah namazında daha uzun okurdu.
[Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1421-el-Berâ radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in arkasında namaz kılardık; Lokman ve Zâriyât sûrelerinden peşpeşe okuduğu âyetleri dinler dik. [Nesâîl
1422-Enes radiyallahu anh'dan: O, Öğle namazını kıldırdı. Namaz bittikten sonra şöyle dedi: "Peygamber sallallahu aley hi ve sellem ile öğle namazı kıldım. Namazda 'Sebbihi'sme Rabbike'1-A'lâ' ile 'Hel etâke hadîsü'l-Gâşiye' sürelerini okudu." [Nesâî]
1423-Ebü Saîd radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından otuz kadar Bedir savaşına katılan kişi bir araya gelerek şöyle dediler: "Gelin Al lah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in gizli okunan namazlarda (kaç âyet) okuduğunu be raberce (tahminen) hesaplayalım." Aralarında iki kişi bile ihtilafa düşmeksizin Öğle namazı-nm ilk rekatındaki kıraatini otuz âyetle, diğer rekatını birincisinin yarısı kadar tahmin etti ler. İkindi namazında ise öğle namazının son iki rekatte okuduğunun yansı kadar tahmin

ettiler. [İbn Mâce, leyyin bir isnâdla,]
1424-İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem öğle namazında secde etti, sonra kalkıp rükûa eğildi. Bundan 'Elif lâm mîm Tenzîlü's-Secde' sûresini okuduğunu anladılar." [Ebû Dâvud]
1425-Ümmü'l-Fadl radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in akşam namazında 'Ve'1-mürselâti urfen' sûre sini okuduğunu duydum. Vefat edinceye ka dar bize bir daha namaz kıldırmadı." [Altı hadis imamı.]
1426-Mervân b. el-Hakem radiyallahu anh'dan:
Bana Zeyd b. Sabit dedi ki: "Neden akşam namazında mufassal kısa sûreler okuyorsun? Halbuki ben, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in (akşam namazında) iki uzun sûre den en uzununu (muhtemelen A'râf sûresini) okurken duydum."
[Buhârî, Nesâî ve Ebû Dâvud]
1427'(Ebû Dâvud) şunu da ekledi; Dedim ki: "İki uzunun en uzunu hangisidir?" "el-A'râf süresidir" dedi. Bunu ayrıca İbn Ebî Müleyke'ye de sordum, tereddütsüz şu ceva bı verdi: "Mâide ile A'râf sûreleridir."
1428-Nesâî'nin rivayeti: (Zeyd b. Sabit, Mervân'a sordu:) "Akşam namazında «İnnâ a'taynâke'l-kevser» İle «Kul hüvallahu ehad»
sûrelerini okur musun?" "Evet" dedi. (Zeyd) dedi ki: "Allah'a yemin olsun ki ben, Pey gamber sallallahu aleyhi ve sellem'in iki uzu nun en uzunu olan «Elif lam mîm sâd»ı (A'râf sûresini) okuduğunu gördüm."
1429-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, akşam namazım, iki rekatmda ikiye bölmek suretiyle A'râf sûresini okuyarak kıldırdı. [Nesâî]
1430-Cübeyr b. Mut'im radiyallahu anh'-dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'in akşam namazında 'Tur' sûresini oku duğunu duydum. Okurken "Yoksa onlar bir şeysiz olarak mı yaratıldılar? Yahut kendileri nin yaratıcıları kendileri midir? Yoksa gökleri ve yeri onlar mı yarattılar? Hayır onlar iyi bil miyorlar. Yahut Allah'ın hazineleri onların yanında mı? Veya onlar hâkim ve gâlib kim seler mi?" (Tûr, 52/36-37) âyetlerine ulaştığı zaman, kalbim neredeyse uçacaktı.
[TırmİzÎ dışında Altı hadis imamı.]
1431-Ebû Osman en-Nehdî radiyallahu anh'dan:
İbn Mes'ûd'la akşam namazı kıldım. "Kul hüvellahü ehad" sûresini okudu. [Ebû Dâvud]
1432-Abdullah b. Utbe b. Mes'ud radiyal lahu anh'dan:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, akşam namazında Hâmîm ed-Duhân sûresini okudu. [Nesâî]
1433-Ubeydunah b. el-Hâris b. Abdil-Muttalib radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, en son kıldığı akşam namazının birinci rekatında "Sebbihisme rabbike'1-A'lâ", ikinci rekatında ise "Kul yâ eyyühe'l-kâfîrûn" sûrelerini okudu. [Taber3nî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'Ğc leyyin bir senedle.]
İ434-Ebû Abdillah es-Senâbihî radiyalla hu anh'dan:
O, Ebû Bekr'in arkasında akşam namazı kılmış. Ebû Bekr, ilk iki rekatte Ümmü'l-Kur'ân (Fatiha sûresi) ile çok kısa sûrelerden birer sûre okumuş. Üçüncü rekata kalktığı zaman neredeyse elbisem elbisesine değecek kadar kendisine yaklaştım ve Ümmü'I-Kur'ân ile "Rabbena lâ luziğ kulûbenâ ba'de iz hedeytenâ ve heb lenâ min ledünke fahmeten. Inneke ente'i-Vehhâb" (=Rabbimiz! Bize hidayet verdikten sonra kalplerimizi saptırma! Katından bize bir rahmet ihsan et! Çünkü sen çok lutfeden-sin)" âyetini (Âl-i imrân, 3/8) okuduğunu duydum. [Muvattâ.]
1435-Büreyde radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, yatsı namazında «Ve'ş-şemsi ve duhâhâ» ve benzeri sûreleri okurdu." [Tirmizî ve Nesâî]
1436-el-Berâ radiyallahu anh'dan: "AUah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem seferde idi, yatsı namazını kıldırırken rek'at-larının birinde «Ve't-tîni ve'z-zeytûn (TTn)» sûresini okudu." [Altı hadis imamı]
1437-Buhârî ve Müslim rivayete şunu ek lediler: (Berâ dedi ki:) "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'dan daha güzel sesli ve daha güzel okuyan kimseyi dinlemedim."
143S-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Namazı Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in namazma en çok benzeyen fülan kimseden başkasını görmedim. Arkasında na maz kıldık. Öğlenin ilk iki rek'atını uzatırdı, son İki rek'atını hafif kıldınrdı. İkindi nama zım da kısa kıldınrdı. Akşam namazında çok kısa sûrelerden okurdu. Yatsı namazında ise «Ve'ş-Şemsi ve duhâha»yı ve benzer uzun luktaki sûreleri okurdu. Sabah namazında ise iki uzun sûre okurdu."
[Nesâî]
1439-Amr b. Şuayb, babasından, o da de desinden:
"Kısa sûrelerden (mufassaldan) büyük küçük hiçbir sûre yoktur ki, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem cemaate farz na mazını kıldırırken onları okumamış olsun."
[Mâlik]
1440-Enes radiyallahu anh'dan:

Ensâr'dan biri onlara imamlık yapmış, ne zaman bir sûre ile başlayacak olursa mut laka "Kul hüvallahü ehad" sûresini okur-muş; sonra diğer sûreleri okurmuş. Her rek'atta bunu yaparmış. Arkadaşları kendisi ne demişler ki:
"Bu sûre ile başlıyorsun, sonra onunla ye tinmeyip başka bir sûre daha okuyorsun. Ya sadece onu oku, ya da bir başkasını oku!"
"Onu okurum, asla bırakmam; ya onu okuyarak size imamlık yapanm, ya da be nim yerime size başkası namaz kıldırır" de di.
Ondan daha üstün birini görmedikleri için, başkalarının kendilerine imamlık yap masını istemediler.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gittiklerinde durumu bildirdiler. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi; "Ey Fülan! arkadaşlarının önerisini kabul et mene engel olan nedir? Neden her rek'atte bunu okuma lüzumunu duyuyorsun?"
"Ne yapayım, bu sûreyi çok seviyorum!" •deyince ona şöyle buyurdu:
"Bu sûreyi sevmen, seni mutlaka cennete sokacaktır." [Tirmizî ve muallak olarak Buhârî .]
1441-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Bir adam gelerek dedi ki: "Bir rek'atta (bü tün) mufassal sûreleri okuyorum." (İbn Mes'ûd) ona şu cevabı verdi: "Şiir söyler gibi çabuk, meyve silkeler gibi hızlı mı okuyorsun? Oysa Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, birbirine denk iki sûreyi tek bir rek'atla okur du. Rahman ve Necm sûrelerini bir rek'atta, İktarabet ve Hakka sûrelerini bir rek'atta. Tür ve Zâriyat'ı bir rek'atta, İzâ veka'at ve Nûn'u bir rek'atta; Seele sâilün ve Nâziât'ı bir rek'at ta, Hel etâ ve Lâ uksİmu'yu bir rek'atta; Am me ve Mürselât'ı bir rek'atta. Duhân ve İze'ş-Şemsü küvviret'i bir rek'atta okurdu."
(Ebû Dâvud dedi ki:) Bu (tertip), İbn Mes'ûd'a aittir.
[Mâlik hariç altı hadis imamı; lafız Ebû Davud'a aittir]
1442-Ebû Zer radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, sabaha kadar şu tek âyetle (teheccüd) na-maz(ı) kıldı: "in tuazzihhum fe-innehum ibâ-duke ve in tağfirlehum fe inneke ente'l-Azî~ zü'l-Hakîm (=Onlara azab edersen, doğrusu onlar senin kullarındır Onlan bağıtlarsan, Azız olan, Hakîm olan şüphesiz ancak Sen sin)." (Nesâî]
1443-Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'İn ashabı farz namazlarda başından sonuna ka dar okurlardı."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta leyyin bir isnâdla.J
1444-Ebû Seleme radiyallahu anh'dan:
Ömer akşam namazım kıldırdı; ancak hiç okumadı. Cemaat: "Sen okumadın!" deyince şu cevabı verdİ:

"Rükû ve sücûd nasıldı?"
"İyi idi."
"Öyleyse sakınca yoktur" dedi. [Rezîn]
1445-Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir gece dışarı çıktı. Ebû Bekr'e uğradı, baktı ki namaz kılıyor ve kısık sesle okuyor. Ömer'e uğrayınca onun da yüksek sesle okuduğunu gördü. Daha soma Allah Resulü sallallahu
aleyhi ve sellem, Ebû Bekr'e (kısık sesle oku masının) sebebini sorunca, şöyle cevap verdi:
"Ey Allah ResûIÜ! Kime münâcât ediyor sam, ona sesimi duyuruyorum."
Ömer'e sorunca §u cevabı verdi:
"Ben de uyuklayanları uyandırıyor, şey-tanlan kovuyorum."
Hasan rivayet ettiği hadiste şunu ekledi: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr'e şöyle buyurdu:
"Ey Ebû Bekrf Sesini biraz daha yükselt!" Ömer'e de: "Ey Ömer. sen de sesini biraz da ha kıs!" buyurdu.
[Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud]
1446-Ayrıca Ebû Dâvud, Ebû Hurey-re'den de aynını rivayet etmiştir. Ancak onda İfade şöyle geçmektedir: "Ey Bilâl! Seni §u sûreden, hu sûreden okurken işiltim."
Şu cevabı verdi: "Hoş kelâmdır (Kur'ân), Allah onlan bir araya getirir." Şöyle buyurdu: "Hepinizin yaptığı doğrudur."
1447-eI-Beyâdî radİyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bir gece (evinden) çıktı. Bu sırada yüksek ses le okuyarak namaz kıhyorlardı. Bunun üzeri ne şöyle buyurdu: "Namaz kılan kişi Rabbine münâcât etmektedir O halde ne şekilde mü nâcât ettiğine dikkat etsin, Kur'ân'la birbiri nize karşı sesinizi yükseltmeyin!" [Muvattâ.]
1448-İbn Abbâs radİyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in kıraati, evde iken sahanlıkta bulunan ların duyabileceği bir yükseklikleydi." [Ebû Dâvud]
1449-Ebû Hureyre radİyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kıraati geceleyin bazen yüksek, bazen de kı sık sesle idi." [iki rivayet de Ebû Davud'a aittin]
1450-Ebû Sehl b. Mâlik radİyallahu anh'dan: o da babasından: "Biz Balât'ta iken Ebû Cehm'in evinin yanında Ömer'in okuyuşunu duyuyorduk." [Muvattâ.]
1451-Abdullah b. Şeddâd radİyallahu anh'dan:
"Saiftn en gerisindeydim. Ömer'in «İnne-mâ eşkû bessî ve huznî ilallah (=Ben

üzüntü ve hüznümü yalnız Allah'a açanm)» âyetini (Yûsuf, 12/86) okurken sesini duydum."
[Buhârî, bâb başlığında (lercemesinde).j
1452-Semure b. Cündeb radİyallahu anh' dan, dedi ki:
"Namazda iki sekte öğrendim. Biri, imam tekbir alıp kıraate başlayıncaya kadar aradan geçen sessizlik; ikincisi Fâtihatü'l-Kitâb ile bir sûreyi okuduktan sonra rükûa varıncaya kadar olan sessizlik." (Râvi el-Hasan dedi ki:) Buna İmrân b. Husayn itiraz etti. Bunun üze rine Ubeyy (b. Kâb)'e yazdılar; o da Semu-re'yi doğruladı.
[Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.]
1453-Câbİr radİyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"En üstün olan namaz, kunûtu (yani kıya mı) uzun olan namazdır."
[Müslim. TirmİzÎ de benzerini rivayet etmiştir]
1454-Ebû Saîd radİyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'in öğle ve ikindi namazmdaki kıyamım Ölçüyorduk, öğlenin ilk İki rekatını Elif lâm mîm tenzîlü's-secde'yi okuyacak kadar bir za man olarak hesapladık. Son iki rekattaki kıya mını ise İlk iki rekattekİ kıyamının yansı ka dar bir zaman olarak hesapladık.
İkindinin ilk iki rekatındakİ kıyamını, öğ lenin son iki rekattaki kıyamı kadar bir süre olarak hesapladık. İkindinin son iki rekatında kİ kıyamını ise onun yarısı kadar bir süre ola rak hesapladık." (Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1455-Ebû Sâid radİyallahu anh'dan: öğle namazına durulurdu; biri Bâkî'a gi dip İşini gördükten sonra gelirdi; sonra abdest alıp, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kıldırdığı namazın uzunluğundan ötü rü birinci rekatına yetişirdi.
[Müslim ve Nesâî.]
1456-Zeyd b. Eslem'den:
Enes'in yanına girdik; "Namaz kıldınız mı?" diye sordu. "Evet" dedik.
Dedi ki: "Ey câriye! Abdesl suyumu getir! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in namazına bu imamımzm namazından daha çok benzeyen birinin arkasında bugüne dek namaz kılmadım." Bununla, Ömer b. Abdilla-zîz'i kasd ediyordu. Çünkü Ömer, rükû ve secdeyi tam yapıp, kıyam ve kuûdu kısa tutar dı.
[Nesâî]
1457-0 ve Ebû Davud'un bir başka riva yetinde İbn Cübeyr dedi ki: "Onun rükûunu hesapladık, tam on kere teşbih söyledi, secde sini de hesapladık, tam on kere teşbih söyle di."
1458-Şakîk (b. Seleme)'den:

Bana ulaştıgma göre Ammâr b. Yâsir, ce maata namaz kıldırmış ve namazda kısa oku muş ve duraklarda da kısa durmuştu. Kendisi ne: "Biraz nefes alsaydın" denildiğinde: "Vesveselerle ancak böyle başa çıkabildim" demiştir, [Rezîn]
1459-el-Berâ radİyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in rükûu, secdesi, iki secde arası, rükü'dan başı nı kaldırışı, kıyam ve kuûd dışında, takriben birbirine eşitti.
1460'Diğer rivayet: "Muhammed sallalla hu aleyhi ve sellem'in namazını izledim; kı-
yâmını, rükûunu, rükûundan doğrulusunu, secdesini, iki secdesinin arasındaki celse (otu ruşu), (ikinci) secdesini, selâm ile namazdan ayrılması arasındaki oturuşunu hemen hemen birbirinin aynı buldum."
[Buhârî, Müslim ve Sünen ashabı.]
1461-Câbir radİyallahu anh'dan: Dedi ki: "Nafile namaz kılardık. Ayakta ve otura rak dua ederdik. Rükû ve secdede tesbîh eder dik." [Ebû Dâvud]

KUNUT, RÜKU VE SÜCUD
1462-Enes radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kendilerine "kurrâ" denilen yetmiş kişiyi bir görevle gönderdi. Süleym'den iki kabile olan Ri'l ve Zekvân, Bi'r Maûne admdaki bir ku yunun yanında onların önünü kestiler. Toplu luk onlara şöyle dedi:
"Bizim sizinle bir işimiz yok. Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem'in bir emrini ye rine getirmek için buradan geçip gideceğiz." Ama onlar, dinlemeyip onlan öldürdüler. Bu nun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sabah namazlannda tam bir ay süreyle onlara beddua etti. İşte bu, kunûtun başlangıcı oldu. (O zamana kadar) biz kunût etmezdik.
Enes'e: "Kunût, rükûdan sonra mı, yoksa kıraatin bitiminde mi olur?" diye sordular.
"Hayır; kıraatin bitiminde" diye cevap verdi.
1463-Diğer rivayette şöyle geçer: Âsim el-Ahvel dedi ki: Enes'e: "Kunût, rükûdan sonra mı, yoksa ondan önce midir?" diye sor dum.
"Rükû'dan önce" dedi. Dedim ki:
"Ama, insanlar Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in rükûdan sonra kunût yap tığını iddia ediyorlar." Cevap verdi:
"O ancak bir ay süreyle kunût yaptı. Ken dileriyle anlaşma bulunan birtakım insanlar, ashabından kendilerine 'kurrâ' denilen yetmiş kişiyi öldürdükleri zaman onlara bu kunûtun-da bir ay süreyle beddua etti."

[Buhârî ve Müslim. Ebû Dâvud ve Nesâî'nin de benzer rivayetleri vardın]
1464-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, hiç aralık vermeden öğle, ikindi, akşam, yatsı ve sabah namazlarının ardında, son rek'atte "Semiallahu itmen hamideh" dedikten sonra, birbiri ardınca tam bir ay süreyle kunût yaptı. Bu kunûtunda, Süleym kabilelerinden olan Ri'1-Zekvân ve Usayye'ye beddua etti. Arka sındakiler de bu bedduasına "âmin" dediler. [Ebû Dâvud]
1465-Hufâf b. îmâ radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, rü-kûa varıp başını kaldırdıktan sonra şöyle de di:
"Ğifâr, Allah onu bağışlasın. Eşlem, Allah ona selamet versin! Usayye Allah'a ve Resu lüne âsi gelmiştir Allahım, Lihyân oğullarına lanet et, Ri'l'e ve Zekvân'a da lanet et!" On dan sonra secdeye vardı.
İşte kâfirlere lanet okumak bundan doğdu.
[Müslim]
1466-Buhârî, Tirmizî ve Nesâî'nin İbn Ömer'den benzer bir rivayeti vardır ki onun sonunda şöyle geçmektedir: Bunun üzerine Allah O'na şu âyeti indirdi: "Allah'ın onların tevbelerini kabul etmesi veya onlara azap et mesi işiyle senin bir ilişiğin yoktur (çünkü on lar zâlimlerdir)." (Âl-i İmrân, 3/128)
1467-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, ikinci rek'attan başını kaldırdığmda şöyle dua etti:
"Allahım! el-Velîd b. el-Velîd, Seleme b. Hi§âm, Ayyâ§ b. Ebî Rabîa ve Mekke'deki musîaz'aflan kurtar! Allahım! Mudar'a şid detli sıkıntüar ver, onlara da Yûsuf'un kıtlığı gibi kıtlık ver!"
1468-Diğer rivayette: '*Bu (dua) sabah na-mazındaydı."
1469-Diğer rivayette: "Bu (dua) yatsı na-mazındaydı."
1470-Bir başka rivayet: Ebû Hureyre dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in sonra bu duayı bıraktığım gördüm. Dedim ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in onlara bedduayı terkettigini zanne diyorum." Şöyle denildi: "Görmüyor musun onların hepsi (yokolup) gittiler?"
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1471-el-Hasan radiyallahu anh'dan: Ömer, insanları (Ramazan'da) Übeyy b. Kâ'b'ın arkasında (imamlığında) topladı. Böylece onlara yirmi gece namaz kıldırdı. Bu arada (Übeyy) onlara ancak yarısında kunût yaptı. Son on gün cemaattan çekildi ve evin de namaz kıldı. (Bunun üzerine) halk: "Übeyy kaçtı" dediler. [Ebû Dâvud.]
(Ebû Dâvud) diyor ki: el-Hasan'ın: "Übeyy onlara yansında kunût yaptı" sözü

Übeyy hadisinin zayi/olduğunu göstermekte dir. Zira Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem vitir namazında kunût yapmıştır.
1472-Ebû Mâlik el-Eşca'î radiyallahu anh'dan:
Dedim ki: "Ey Babacığım! Sen, Peygam ber sallallahu aleyhi ve sellem'in, Ebû Bekr, Ömer ve Osman'ın, burada Kûfe'de beş yıl da Alî'nin arkasında namaz kıldm! Kunût yapar lar mıydı?" Şöyle dedi: "Yavrum (bu kunût) sonradan icâd edilmiştir."
[Nesâî ve aynı lafızla Tirmizî]
1473-Nâfı' radiyallahu anh'dan: "İbn Ömer hiçbir namazda kunût yapmaz dı." [Mâliki
1474-Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dünyadan ayrılıncaya dek sabah namazların da kunût yapardı." [Ahmed ve Bezzâr]
1475-Onun (Bezzâr'ın) başka bir (yine Enes'ten) rivayeti: "Allah Resulü, sallallahu aleyhi ve sellem Ölünceye kadar kunûl yaptı;
Ebû Bekr de Ölünceye kadar kunût yaptı; Ömer de ölünceye kadar kunût yaptı."
1476-el-Hasan b. Alî b. Ebî Tâlib radiyal lahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bana birkaç kelime öğretti ki onları vitirde söylerim: "AUahım! Hidayete erdirdiklerin arasında beni de hidayete erdir! İşlerini üzeri ne aldıklann arasına beni de koy! Bana ver diklerini bereketli kıl! Hükmettiğin şeylerin şerrinden beni koru! Çünkü Sen hükmedersin, Senin aleyhine ise hükmedilmez. Senin İigİ gösterdiğin asla zillete düşmez. Ey Rabbimİz Sen münezzehsin, Sen ne yücesin!"
[Sünen ashabı]
1477-Ali radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem vitrinin sonunda şöyle derdi: "AUahım, gaza bından rızâna; cezalandırmandan affına sığı nırım. Senden Sana sığınırım. Sana olan övgülerimi saymakla bitİremem. Sen kendi Zât-ı ecelli a'lanı nasd Övmüşsen öylesin." [Bu iki rivayet Sünen ashabına aittir.]
1478-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bize namazı öğretti. Ellerini kaldırarak tekbir aldı. Rükûa varacağı zaman ellerini kaldırdı. Rükûa vardığında el parmaklarını iki dizi ara sında birbirine yapıştırdı. Bu durum, Sa'd'a duyurulunca, "Kardeşim doğru söylemiştir. Biz öyle yapardık." Bununla, rükûa varıldı ğında diz kapaklarını tutmayı kasdetmiştir. [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1479-Ömer radiyallahu anh'dan: "Sünnet olan diz kapağını tutmaktır."
[Timıizî ve lafzıyla Nesâî.]

1480-Ebû İshâk radiyallahu anh'dan: el-Berâ b. Âzib bize secdeyi anlattı: Elle rini (yere) koydu, dizlerini (yere) dayadı, kal çasını (yukarıya) kaldırdı ve dedi ki: "İşte Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de böyle secde ederdi." [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1481-el-Berâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Secde ettiğin zaman ellerini yere koy ve dirseklerini (havaya) kaldır." [Müslim]
1482-Tirmİzî'nin rivayeti: Berâ'ya sordu lar: "Peki Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem secde ettiği zaman, yüzünü nereye koyar dı?"
"Ellerinin arasına koyardı" diye cevap verdi.
1483-Meymûne radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallailahu aleyhi ve sellem, secdeye vardığında (küçük) bîr kuzu O'nun ellerinin arasından geçmek isterse rahathkla geçebihrdi." fMüslim]
1484-Benzeri. Ebû Dâvud ve Nesâî tara fından da rivayet edilmiştir. (Nesâî) şunu da ekledi:
"Oturduğu zaman, sol uyluğu üzerine yer leşirdi."
1485-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Peygamber sallailahu aleyhi ve sellem'in ashabı, kollarını açtıklarında secdenin zorlu ğuyla karşılaştıklarım şikayet edince şöyle buyurdu: "Dizlerden yardım isteyin/" [Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
1486-Rezm'in ibaresi: "Indİmâm ile (-katmak ve bitiştirmekle) yardım isteyin!"
1487-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallailahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden biri secdeye gittiği zaman, elleri ni köpeğin yayışı gibi yaymasın. Uyluklarını birle§tirsin." [Ebû Dâvud]
1488-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallailahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden biri secdeye giderken, dizlerinden önce ellerini koysun; deve çökü§ü gibi çökme sin." [Sünen ashabı]
1489-VâİI b. Hucr radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallailahu aleyhi ve sellem, secdeye giderken, dizlerini ellerinden önce yere koyardı. Kalkarken ellerini dizlerinden önce kaldırırdı. lİkisi de Sünen ashabına ailtir]
1490-Amir b. Sa'd, babasından: Peygamber sallailahu aleyhi ve sellem, (secdede iken) ellerin yere konmasını, ayakla rın (ise) dikilmesini emretti. [Timıizî]
1491-Ebû Humeyd radiyallahu anh'dan:
Kendisi, içlerinde Ebû Katâde'nin de bu lunduğu on sahâbj arasmdayken şöyle dedi:
"Size Allah Resulü sallailahu aleyhi ve sellem'in nasıl namaz kıldığını

Öğreteceğim."
Dediler ki: "O'nunla (Peygamberle) biz den çok bulunup izlemediğin halde bu (bize Peygamber'in namazını öğretmen) nasıl ola cak?"
"Peki (size anlatacağım)."
"Öyleyse hadi anlat!" dediler.
Bunun üzerine şöyle dedi:
"Peygamber sallailahu aleyhi ve sellem, namaza kalktığı zaman, ellerini omuzlarının hizasına kadar kaldmrdı. Sonra tekbir alırdı. Her kemik yerine dengeli bir biçimde oturun ca, okurdu. Sonra ellerini omuzlarının hizası na kaldırırdı. Tekbir alıp rükûa varırdı, ellerini dizlerine koyardı. İyice dengeli yapıp başını ne kaldırır, ne de eğerdi. Sonra başını kaldırıp «Semiallahu limen hamideh (=AUah hamd edeni duydu)» derdi. Sonra ellerini omuzları nın hizasına gayet dengeli biçimde kaldırıp «Aîlahu ekber» der ve yere inerdi. Ellerini yanlanndan uzak tutardı. Sonra başını kaldırıp sol ayağını yayar, üzerine otururdu. Secdeye vardığı zaman ayak parmaklarını açardı. Sec de edip sonra «Allahu ekber» diyerek başını kaldırırdı. Her kemik yerine yerleşinceye dek sol ayağını yayıp Üzerine otururdu. Sonra di ğerinde de aynısı yapardı. Sonra ikinci rek'at-tan kalktığında, aynı iftilah tekbiri alır gibi, el lerini omuzlarının hizasına kaldırıp tekbir alır dı. Namazın geri kalan kısmında da aynısını yapardı. Ardından selamın geldiği secdeyi ta-
marnlayıp başını kaldırdığı zaman, sol ayağım geriye bükerek üzerine otururdu."
"Doğru söyledin; gerçeklen de Peygam ber sallallahu aleyhi ve sellem böyle namaz kılardı" dediler.
1492-Diğer rivayet; "Rükûa gittiği zaman, ellerini dizlerine iyice yerleştirirdi, parmakla-nnı biraz aralardı. Ne başını eğer, ne de yana ğını oynatırdı, sırtını gayet dengeli olarak eğerdi." Dedi ki: "İki rek'al sonunda oturdu ğunda sol ayağın içi üzerinde oturur ve sağ ayağını dikerdi. Dördüncü rek'atta oturdu ğunda, oturağının sol kısmını yere değdirir, ayaklarını bir taraftan dışarı çıkartırdı."
1493-Diğer rivayet: "Secdeye vardığı za man, ellerini tam yaymadan ve tamamen de yummadan yere koyardı. Parmaklarının uçla rı kıbleye karşı olurdu."
1494-Başka bir rivayet: "Sonra secde etti. burnunu ve alnını iyice yere koydu, ellerini iki yanından uzak tuttu, avuçlarını omuzları nın hizasına koydu. Sonra her kemik yerine yerleşecek şekilde secdeden başını kaldırdı. Secdeyi bitirince, sol ayağını yaydı, sağ aya ğını kıblesine doğru biraz İleriye aldı, sonra sağ elini sağ dizine, sol elini de sol dizine koydu. Parmağıyla işaret etti."

1495-Diğer rivayet: "Secdeye vardığı za man, kamını uyluklarına yüklemeden uyluk ları arasım açtı."
[Buhârî. Tirmizî aytıı lafızla Ebû Dâvud.]
1496-Buhârî'nin diğer rivayeti: "Başını rükûdan kaldırdığı zaman, her or gan kendi yerine dönünceye dek dolgun bir halde olurdu."
1497-Yûsuf b. Mâhik'ten:
Hakîm (b. Hizam) dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e ayaktayken sec deye varmak (yani rükûdan Önce kıyama doğ rulmak, sonra secdeye kapanmak) üzere bîat ettim." [Nesâî]
1498'Alî radiyallahu anh'dan;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey Alî! Kendim için istediğimi senin için de isterim, kendim için istemediğimi senin için de istemem. İki secde arasında topukları nı dikerek oturma!" [Tırmizî]
1499-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kişinin namazda ellerini (yere) dayanarak
oturmasını yasakladı." [Ebû Dâvudj
1500-Rezîn şu ilaveyi yaptı: O, bir ada mın namazda otururken sol elinin gerisine da yandığını gördü ve şöyle buyurdu: "Bu şekil de oturma! Bu şekilde ancak azaba uğrayan lar oturur."
1501-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, namazda, ayaklannm ayaları üzerinde kal kardı." [Tirmizî]
1502-Nâfrden:
"İbn Ömer, secde ettiği zaman, avuçlarını yüzünü koyduğu şeyin üzerine koyardı."
Nâfi der ki: "O'nu, gayet soğuk bir günde gördüm; ellerini (başhklı) giysisinin içinden çıkarıp taş üzerine koyuyordu." [Muvattâ.]
1503-Mecze' b. Zahir, Şecere ashabından olan Uhbân b. Evs'ten:
"Dizlerinden şikayeti vardı. Bu nedenle secde ettiği zaman dizlerinin altına yastık ko yardı." [Buhârî]
1504-Nâfrdan:
İbn Ömer derdi ki: "Hasta secdeye gücü yetmediği zaman, alnına bir şey kaldırıp değ dirmeye lüzum etmeksizin başı ile imâ (sure tiyle secde) eder." [Mâlik]
1505-Abbâs (bin Abdilmuttalib) radiyal lahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kul secde ettiği zaman onunla beraber yedi uzuv da secde eder: Yüzü, elleri, dizleri ve ayakları." (Müslim ve Sünen ashabı.]
1506-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Ne saçımızı, ne de elbisemizi toplamak-sızın yedi uzuv üzerine secde etmekle emro-lunduk." [Mâlik hariç. Altı hadis imamı]
1507-Ebû Mes'ûd el-Bedrî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rükû ve secdede sırtını doğrultmadıkça (yahut belini düz tutmadıkça), namazınız tam olmaz." (Sünen ashabı.]
1508-Nu'man b. Murre radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İçki içen, zina eden ve hırsızlık yapan kimse hakkındaki görüşünüz nedir?" Bu soru henüz şer'î cezalar inmeden önce sorulmuştu.
"Allah ve Resulü en iyi bilendir" dediler. Şöyle buyurdu:
"Bunlar çirkin hareketlerdir, elbette ceza ları vardır. Ama en kÖtü hırsızlık namazdan çalmaktır."
"Ey Allah Resulü, kişi namazmdan nasıl çalar?" dediler.
"Rükû ve secdesini tam yapmamakla ça lar" buyurdu. [Muvattâ.]
1509-Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'den daha mükemmel ve (buna rağmen) daha kısa namaz kıldıran birinin ardında hiç namaz kılmadım. «Semiallahu limen hami-deh» dedikten sonra o kadar ayakta dururdu ki galiba yanılgıya kapıldı diyebiHrdin. Sonra tekbir getirip secdeye varırdı. İki secde ara sında o kadar uzun otururdu ki, galiba yanıl gıya düştü diyebilirdin."
[Buhârî, Müslim ve aynı lafızla Ebiî Dâvud]
1510-MâIik b. el-Huveyris radiyallahu anh'dan;
Arkadaşlarına dedi ki: "Size Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in namazmı anla tayım mı?"
Kalktı, (kıyamda durdu, sonra) rükûa git ti, tekbir aldı, sonra başını kaldırdı, biraz dur du, sonra secdeye gitti, sonra başını kaldırdı ve biraz durdu. (Ebû Kilâbe dedi ki:) Şeyhi miz Amr b. Seleme gibi namaz kıldı.
Eyyûb dedi ki: "(Mâlik) öyle şeyler yapı yordu ki daha önce kimsenin böyle yaptığını görmedim; üçüncü ve dördüncü rek'atlar ara sında oturuyordu."
1513-Bir rivayet: "Bize bu şeyhimiz Ebû Büreyd'in namazını andıran bir namaz kıldır dı. Ebû Büreyd, başmı birinci ve ikinci rek'atın secdesinden kaldırdığı zaman otura rak iyice doğrulur, sonra (kıyama) kalkardı." [Ebû Dâvud, Nesâî ve aynı lafızla Buhârî.]
1512-Rıfâa b. Râfi' radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bi zimle beraber otururken bedeviye

benzer bir adam geldi. Kısa bir namaz kıldı, namazdan sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e gelerek selâm verdi. Selamını aldı.
"Git, namazım (tekrar) kıl! Çünkü namaz kılmadın" buyurdu. Adam geri döndü, namaz kıldı; sonra gelip selam verdi. Ona: "Git na-maz(ını tekrar) kıl, sen namaz kılmadın/" bu yurdu. Bunu iki kere ya da üç kere yaptı. İn sanlar da bundan bayağı endişeye düştüler. Çünkü kısa namazın olmayacağı fikrine ka pıldılar. Adam geldi "Ben hem hata, hem doğru yapan bir insanım. Bana nasıl namaz kılına cağını göster ve öğret!" deyince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem "Peki. Namaz kı-lacağm zaman Allah'ın sana emrettiği gibi abdest al! Şehadet getirip kamet getir, eğer Kur'ân'dan bir §ey biliyorsan oku! Aksi hal de Allah'a hamd et. tekbir getir ve tehlİlde bulun. Sonra rükûa var, dolgunca rükû yap, sonra ayakta mu'tedil (dengeli ve düzgün) bir şekilde dur! Sonra secdeye git, secdeyi de iyi ve mükemmel yap! Sonra otur, otur manı da gayet düzgün ve mükemmel yap! Sonra kalk! Bunu böyle yapıp namazını kı larsan, namazın tamamlanmış olur. Eğer de diklerimi eksik yaparsan namazın noksan olur."
Dedi ki: "Bu birincisinden daha kolay gel di; Çünkü bu tarife göre, namaz eksik yapıldı ğı zaman, namazm tamamı gitmiyor, sadece eksik yapıhyor."
[Ebû Dâvud, Nesâî ve aynı lafızla Tirmizî.]
1513-Muhârib b. Dessâr radiyallahu anh'-dan:
Huzeyfe beüni doğrultmadan namaz kılan bir adam gördü; namazı bitirince "Sırtın mı ağrıyor?" diye sordu.
"Hayır!" deyince, onu şöyle uyardı;
"Eğer bu hal üzere ölürsen, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetine aykı rı bir halde ölmüş olursun." [Rezîn]
1514-Buhârî ve Nesâî. Zeyd b. Vehb'ten: Huzeyfe namazı hafif (kısa ve hızlı) olarak geçiştiren bir adam gördü ve sordu; "Sen ne zamandan beri böyle namaz kılıyorsun?"
"Kırk seneden beri."
"Demek kİ kırk seneden beri namaz kılmı yorsun! Eğer bu kıldığın namazla ölürsen, Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in fıt ratının (sünnetinin) dışında ölmüş olursun!" dedi.
1515-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem namaz kılarken rükûa vardığı zaman öyle düzgün dururdu ki sırtına su dökülse akmadan üzerinde durabilirdi."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehir'de ve Ebû Ya'lâ]
1516-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Her kim secdeye vardığı zaman alnı ile birlikte burnunu da yere yapıştırmazsa nama zı caiz olmaz."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr vel-Evsat'ta.]

NAMAZDA OTURMAK (KA'DE), TEŞEHHÜD VE SELÂM

1517-Tâvus radiyallahu anh'dan: İbn Abbâs'a dedi ki: "Ayakları üzerine çömelmek nedir?" "Sünnettir."
"Peki, bu kişiye eziyet olmaz mı?" "Bu, Peygamberiniz sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetidir" dedi. IMüslim, Ebû Dâvud ve Tırmizî]
1518-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ilk iki rek'atta oturduğu zaman, kalkıncaya kadar sanki kızgın taşlar üzerindeymiş gibi (aceleci) davranırdı. [Sünen ashabı.]
1519-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Abdullah b. AbdiUah b. Ömer dedi ki: (Babam) tbn Ömer'in namazda otururken bağdaş kurduğunu gördüm; ben de öyle ya pınca beni bundan menederek dedi ki: "Na-
mazın sünneti, sağ ayağını dikip sol ayağını bükmendir."
"Ama sen de (bağdaş) kuruyorsun!" dedi ğimde şöyle dedi: "Ayaklarım beni kaldırmı yor." [Mâlik, Buhârî ve Nesâî.]
1520-Alî b. Abdirrahman el-Muâvî'den:
İbn Ömer, beni namazda taşlan kurcalar ken gördü. Namazı bitirince, beni bundan me nederek şöyle dedi: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yaptığı gibi yap!"
Dedim ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem nasıl yapardı?" Şu cevabı verdi:
"Namazda oturduğu zaman, sağ elini sağ uyluğunun üzerine koyardı. Parmaklannm hepsini yumardı, baş parmaktan sonraki par mağı ile işaret ederdi. Sol elini de sol uyluğu nun üzerine koyardı."
1521-Diğer rivayet: "Sol elini sol dizinin üstüne koyardı, sağ elini de sağ dizinin üstü ne koyardı. Elli üç işareti yapar ve şehâdet parmağı İle işaret ederdi."
[Buhârî hariç. Altı ha dis imamı.]
1522-Ebû Dâvud ve Nesâî, İbnü'z-Zü-beyr'den benzerini rivayet etmişlerdir ki o ri vayette şöyle geçer: "(Namazda otururken) duâ ettiğinde parmağı ile işaret eder ve onu kımıldatmazdı."
1523-Tirmizî bunun benzerini. Âsim b. Kuleyb el-Cermî'den, o da babasından, o da dedesinden rivayet etti. Onda şöyle geçmek tedir: "Parmaklannı yumdu, şehadet parmağı nı şöyle diyerek yaydı: "Ey kalpleri evirip çe viren! Kalbimi dinin üzerinde sabit kıl!"

1524-EbûYa'fur'dan:
Mus'ab b. Sa'd'ın şöyle dediğini duydum: Babamın yanında namaz kıldım. Avuçlarımı birleştirip, iki uyluğumun arasına koydum. Ba bam şöyle diyerek beni bundan menetti: "Biz de böyle yapardık, sonra bize yasaklandı ve el lerimizi dizlerimizin üzerine koymamız emre dildi." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.] Bunu oturma başlığı altında da zikretmiştir. Hadis kitaplarında rükû babında geçmiştir.
1525-Müslİm'in rivayetlerinden: "Baba mın (Sa'd'ın) yanmda namaz kıldım; rükûa eğildiğimde parmaklarımı yumup dizlerimin arasına koydum. Bunun üzerine (paraıaklanmı açmam için) elime vurdu..."
1526-Diğer rivayet: Rükûa eğildim, "elim şöyle idi" dedim. (Sonra) ellerini birleştirip iki uyluğunun arasına koydu.
Benzerini nakletti.
1527-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, avuçlanmı avuçlarına alarak sûre öğretir gibi te şehhüdü şöyle öğretti: "et-Tahiyyâtü lillâhi ve's-
salavâlü ve't-iayyibâtü. es-Selâmü aleyke eyyü-he'n-nebiyyü ve rahmetullâhi ve berekâtüh. es-Selâmü aleynâ ve alâ ibâdillahi's-sâlİhîn. Eşhedü en lâ ilahe illallah. Ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve Resûlüh (=Selamlar, güzellikler ve sa-lavâtlar Allah içindir. Ey Peygamber! Allah'ın rahmet ve bereketleri senin üzerine olsun! Selâm da bizim üzerimize ve Allah'ın sâlih kulları üze rine olsun! Allah'tan başka ilah olmadığına ve Mıhammed'in de Allah'ın Resulü olduğuna ^e-hadet ederim}." [Mâlik hariç, Aln hadis imamı.]
1528-Ebû Davud'un rivayeti: "Bunu (Tahiy-yât'ı) okuduğun zaman, namazın tamamlanmış olur. istersen kalkabilirsin, istersen oturabilirsin."
1529-Onun başka bir rivayeti: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in arkasında na mazda (teşehhüde) oturduğumuz vakit "ibâ-dillah" demeden Önce "es-Selâmu alâ fülânin ve fülânin" derdik. Bunun üzerine Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyur du: "es-Selâmu alallahi (-Selâm Allah'a), demeyin! Çünkü Allah'ın bizzat kendisi se lâmdır. Ama sizden biri (namazda) oturduğu zaman şöyle desin: et-tahiyyâtü lillahi... es-sâlihîn"Q kadar zikretti. Sonra şöyle buyurdu: "Çünkü siz bunu söy lediğiniz zaman gökte yahut gök ile yer arasın da olan her sâlih kul bundan nasibini alır. «Eş-hedü en lâ ilahe illallah ve eşhedu enne Mu hammeden abdühû ve Resûlüh» dedikten sonra hoşlandığı duayı seçip onunla dua etsin."
1530-Ondan (İbn Mes'ûd'dan) nakledilen benzeri rivayette şöyle dedi: Bize onları (şu du ayı) teşehhüdü öğretir gibİ öğretir ve şöyle bu yururdu:

"Allahumme ellif beyne kulûbinâ ve aslih zâte beyninâ, ve'hdinâ sübüle's-selâmi ve neccinâ mine'z-zulûmâti ile'n-nûr. Ve cennib-ne'l'fevâhişe mâ zahera minhâ ve mâ batan. Ve bârik lenâ fî esma'İnâ ve ebsârinâ ve kulûbinâ, ve ezvâcinâ ve zürrİyyâtinâ ve tub aleynâ, İnne-ke ente't-Tevvâbu'r-Rahîm. Vec'atnâ şâkirîne li ni'metike müsennıne bihâ kâbilîhâ ve etimmehâ aleynâ (=Allahım! Kalplerimizi birleştir, ara mızdaki geçimsizliği düzelt! Bizi selâmet yolla rına yönlendir ve karanlıklardan aydınlığa kavuştur! Bizi çirkinliklerin açık ve gizli olanla rından uzak tut! Kulak, göz, kalp, eş ve çocuk-larımızı hakkımızda mübarek ve hayırlı eyle! TevbelerİmizI kabul et! Sen Rahtm'sin, tevbeleri kabul edensin. Bizleri verdiğin nimetlere şükre den, onlarla sena eden, onları kabul edenler kü! Onları hakkımızda (âhirette) tamamla}!"
1531-Ebû Davud'un lafzı işte budur.
Şerik der ki: Bize Câmî, Ebû Vâil'den, o da Abdullah'tan benzerini nakletti. Dedi ki: Bize daha önce Öğretmediği bir kaç kelime öğretirdi. Bunu bize tıpkı teşehhü dü öğretir gibi öğretiyordu: "Allahümme ellif beyne kulûbina..."
1532'Nesâî'mn rivayeti: Önceleri "es-Se-lâmü allallâhi, es-Selâmu alâ Cibrîle ve Mîkâ-île" diyorduk. Peygamber salİaUahu aleyhi ve sellem; "Böyle söylemeyin!" buyurdu.
1533-MüslİM ve Sünen ashabı, İbn Abbâs radiyallahu anh'dan;
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bize teşehhüdü Kur'ân'dan bir sûre Öğretir gi bi Öğretir ve şöyle buyururdu: "et-Tahiyyâ-tü'l-mübârekâtü, es-salavâtu'î-tayyibâtü lilla hi. es-Selâmü aleyke..."
1534-Diğer rivayette Elif ve Lâmsız ola rak: "Selâmün aleyke, selâmün aleynâ" şek lindedir.
1535'Bezzâr ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat!ta şu ilave ile rivayet ettiler: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bize teşehhüdü öğretir ve şöyle buyururdu: "Onu öğrenin, çünkü teşehhüdsüz namaz olmaz."
1536-Taberânî*nin el-Mu'cemu'l-Kebîr'in de, teşehhüdden sonraki duada şu okunur, diye geçer: "Sübhâneke lâ İlahe ğayruke. iğfır it zenbî va'slih lî amelî, inneke tağfiru'z-zunûbe ilmen teşâû ve ente' l-Ğafûru r-Rahîm. Yâ Gaf far iğfır lî, yâ Tevvâb tüb aleyye! Ya Rahman! îrhamnîyâ Afüvvü u'fü annt! yâ Raûfu urufbî, yâ Rabbi evzi'nî en eşküre ni'metekelletî en'amte aleyye. Ve tavvİknî hüsne ibâdetike. Yâ Rabbi! Es'elüke mine' l-hayri küllihî ve eûzü bi-ke mine'ş-şerri küllihî. Yâ Rabbi! İftah lî bi-hayrin va'htim lîbihayrin ve âtini şevkan ilâ li-kâike min gayri darrâi mudırretin ve lafitnetİn mudilletin. Ve kını's-seyyİâti ve men tekı's-sey-yiâti yevmeİzin fekad rahİmteh. Ve zâlikel-fev-zü'l-azîm (=Sen münezzehsin, senden başka bir ilah yoktur. Benim günahımı bağışla,

amel(ler)imi düzelt! Şüphesiz sen dilediğinin günahlarını bağışlarsın. Sen Gafûr'sun, Ra-hîm'sin. Ey Gaffar (olan), beni bağışla! Ey Tev vâb (olan), tevbemi kabul eyle! Ey Rahman, bana merhamet eyle! Ey Afuv, beni affeyle! Ey Rauf, bana şefkat göster! Ey Rabbim, bana bahşettiğin nimetlerine şükretme alışkanlığı kazandır! ibadetinin güzelliği ile beni kuşat! Ey Rabbim. Senden hayrın tümünü isterim, şer rin tümünden de sana sığınırım! Ey Rabbim, bana hayırlı (ameileri) aç (kolaylaştır), yine (ömrümü) hayırla sona erdir! Şiddetli bir sıkın tı olmaksızın ve saptırıcı bir fitneye düşmeksi zin sana kavuşma heyecanını bana ver! Kötü lüklerden beni koru! "O gün kötülüklerden ki mi korursan, ona şüphesiz rahmet etmiş olur sun. Bu büyük kurtuluştur (Mü'min, 4019)."
1537-DİĞer rivayet: "Allahümme nes'elüke mine'l-hayri küllihî 'âcİlihî ve âcilihîmâ alim-nâ minhü ve mâ lem na'lem. Ve eûzü bike mi-ne'§-§erri küllihî 'âcilihî ve âcİlihî mâ alimnâ minhü ve mâ lem na'lem. Allahümme innâ nes'elüke mâ seeleke ibâduke's-sâlihûn. Ve nesteîzü bike mimme'steâze ^nhü İbâdüke's-sâlihân. Rabbena âtina fî'd-dünyâ haseneten ve fî'l-âhireîi haseneten ve kına azâbe'n-nâr. Rabbena âmenna fa'ğfır lenâ zunûbenâ ve kef-fir annâ seyyiâtinâ. Ve îevejfenâ maa'l-ebrâr. Rabbena ve âtinâ mâ ve'adtenâ alâ rusulike ve lâ tuhzİnâ yevme'l-kıyâmeti, inneke lâ îuhlifu'l-mVâd (= Allahım! Hemen ve daha sonra söyle yeceğim, bildiğim ve bilmediğim tüm hayırları Senden dilerim. Yaptığım ve yapacağım, bildi ğim ve bilmediğim tüm serlerden Sana sığını rım. Allahım, salih kulların Senden ne istedi lerse biz de Senden onu isteriz! Salih kulların Sana nelerden sığındılarsa biz de onlardan Sa na sığınırız. Ey Rabbimiz bize dünyada iyilik ver, âhirette de iyilik ver ve bizi cehennem aza bından koru! Ey Rabbimiz! Bizim günahlarımı zı bağışla, kötülüklerimizi yok et ve bizi iyiler le birlikte öldür! Ey Rabbimiz. Resullerin ara cılığıyla bizlere va'deltiğin şeyleri ver ve kıya met gününde bizi yalnız bırakma! Zira Sen ver diğin sözlere asla muhalefet etmezsin)."
1538-Diğer zayıf bir rivayet;
Dedi ki: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bana et-Tehiyyâtu lillâhi'yi (Ve Resûli-hi kavline kadar) Öğretti. Şunu da ekledi: "Al lahümme salli alâ Muhammedin ve ehli beytihî kemâ salleyîe alâ Ibrâhime, inneke Hamîdün Mecîd. Allahümme salli aleynâ maahum. Alla hümme bârik alâ Muhammedin ve alâ ehli bey tihî, kemâ bârekte alâ Ibrâhime. İnneke Hamî dün Mecîd. Allahümme bârik aleynâ meahum. Salavâtüllahi ve salavâtü'l-mü'mİnîne alâ Mu-hammedini'n-NebiyyVl-Ummiyyi. es-Selâmü aleyhi ve rahmetullahi ve berekâtühü."
1539-Nesâî, Ebû Musa radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem buyurdu:)
Biriniz ka'deye oturduğu zaman ilk sözü şu olsun: "et-Tehiyyâtü lİllahi, et-tayyibâtü. es-salavâtü lillahi. es-Selâmü aleyke eyyühe'n-nebiyyü ve rahmetullahi ve berekâtüh. es-Selâmü aleynâ ve alâ ibâdillahi's-sâlihîn. Eşhedü en lâ ilahe ilallallahü vahdehü lâ şerike lehâ ve enne Muhammeden abduhû ve resûlüh."
1540-O (Nesâî), Câbir radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bize teşehhüdü Kur'ân'dan bir sûre öğretir gi bi öğretirdi: "Bismillahi ve billahi, et-tahiyyâ-tü lillahi." (İbn Mesûd'un teşehhüdünün so nuna kadar) Sonunda şunu ilave etti: "Es'elullahe'l-cennete ve eûzü billahi mine'n-nâr (-^Allah'tan cenneti isterim, Allah'a ateşten sığınırım)."
1541-Mâlik: İbn Ömer şöyle teşehhüd ederdi: "Bismillahi et-tehiyyâtu lillahi, es-sa-lavâtu lillahi, ez-zekiyâtü lillahi. es-Selâmü ale'n-nebiyyi ve rahmetullahi ve berekâıüh. es-Selâmü aleynâ ve alâ ibâdillahi's-sâlihîn. ŞehİdtÜ en lâ ilahe ilallah. Şehidtü enne Mu hammeden Resûlullah."
Bunları ilk iki rek'atta ka'dede söylerdi. Bu teşehhüdü bitirdikten sonra istediği duayı yapardi. Namazın sonunda oturduğu zaman bu teşeh hüdün aynısını yapar, ancak Önce bu teşehhüdü okur, sonra hangi duayı isterse onu okurdu.
Selâm vermek istediğinde şöyle derdi: "es-Selâmü ale'n-nebiyyi ve rahmetullahı ve berekâtüh. es-Selâmü aleynâ ve alâ ibâdiUa-hİ's-sâlihîn."
Sonra "es-Selâmü aleyküm" diyerek sağı na selâm verirdi. Sonra imamın selamını alır dı. Eğer solundan biri kendisine selam verir se, onu da alırdı.
1542-Rezîn şunu ekledi: "İbn Ömer, ona bunu emredenin Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem olduğunu söyledi."
1543-Onun (Mâlik'in) şöyle bir rivayeti daha vardır:
Âişe radİyallahu anhâ teşehhüde oturduğu zaman şÖyle derdi: "et-Tahiyyâtu, et-tayyibâ-tu, es-salavâtu, ez-zekiyyâtu lillahi. Eşhedü en lâ ilahe iUallâhu vahdehû lâ şerîke leh ve enne Muhammeden abduhû ve resûlüh. Esse-lâmü aleyke eyyuhe'n-Nebiyyü ve rahmetul lahı ve berekâtüh. es-Selâmü aleynâ ve alâ ibâdillahis-salihîn. es-Selâmü aleyküm."
1544-Onun (Mâlik'in) Ömer'den nakletti ği rivayet: O, minberde insanlara teşehhüdü öğretmek maksadıyla şöyle söylüyordu: "et-Tehiyyâtu lillahi, ez-zâkiyyâtu lillahi, et-tay-yibâtu, es-salavâtu lillahi. es-Selâmü aleyke eyyühe'n-Nebiyyü." (Sonuna kadar, İbn Mes'ûd'un teşehhüdü gibi.)
1545-Ebû Dâvud ve Tirmizî'de: İbn Mes'ûd şöyle derdi: "Teşehhüdü gizli oku mak sünnettendir."
1546-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Namazın anahtarı temizlik (abdest); tahri-mi (namazın dışındaki şeylerle meşguliyeti) ha ram etmesi tekbir; (namazın dışındaki şeylerle meşguliyeti) helâl kılanı ise selâmdır. Fâtihatul-Kitâb (Fâtiha)'yı ve bİr sûreyi farzda veya başka namazda okumayanın namazı yoktur." [TirmizîJ
1547-Nâfr radiyallahu anh'dan: İbn Ömer, namaz kıldığı zaman parmağıy la işaret eder ve gözünü ondan ayırmazdı. Şöyle derdi: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: "Bu, şeytana de mirden daha sert ve ağır gelİr." [Bezzâr ve Ah-med leyyiıı bir isnâdla.]
1548-el-Esved radiyallahu anh'dan: "İbn Mes'ûd, namazdaki teşehhüdü bize öğretir ve bizden elif lamı alırdı (harfleri tek tek duymak isterdi)." [Bezzâr]
1549-Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de: Bu nunla "İbn Mes'ûd'un Kur'ân'ı harf harf ezberle diği gibi Resulullah sallallahu aleyhi ve sel lem'den duyduklarını da harf harf (hiçbir değişik liğe uğratmadan) ezberlediğini" kastetmekteyiz."
1550-el-Behzî radiyallahu anh'dan: el-Hüseyin b. Alî'ye, Hz. Alî'nin teşehhü dünü sordum; cevaben şöyle dedi:
Onunki tıpkı Allah Resulü sallallahu aley hi ve sellem'in teşehhüdü gibiydi; "et-Tahiy-yâtü lillâhi, es-salavâtü'l-tayyibâtü'l-gâdiyâ-tü, er-râihâtü, ez-zâkiyâtü, el-mübârekâtü, et-tâhirâtü lilIahi."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr vel-Evsat'ta.]
1551-Onda (el-Evsat'ta) şöyle geçmekte-"ven-nâimâtu's-sâbiğâtu."
1552-Ebu'l-Verd'den:
O, Abdullah b. ez-Zübeyr'in şöyle dediği ni duymuş: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in teşehhüdü şöyledir: "Bismillahi ve billahi hayrı'I-esmâi, et-tahiyyâtu, et-tayyibâ-tü, es-salavâtü lillahi, eşhedü en lâ ilâhe iUal-lahü vahdehû lâ şerîke leh. Ve enne Muham-meden abdühû ve rasûlüh. Erselehû bi'l-hak-ki beşîren ve nezirâ. Ve enne's-sâate âtiyetün lâ reybe fîhâ. es-Selâmü aleyke eyyühe'n-Ne-biyyü ve rahmetullahi ve berekâtüh. es-Selâ mü aleynâ ve alâ İbâdiUahi's-sâlihîn. AUa-hümmağfirlî vehdinı."
[Bezzâr ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de leyyin bir senedle.]
1553-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sa ğına, soluna şöyle selâm verirdi: "es-Selâmü aleyküm ve rahmetullah. es-Selâmü aleyküm ve rahmetullah." [Sünen ashabı.]
1554-Nesâî şunu da ekledi: "(Selam verir ken) Yanağının beyaz yeri şuradan görünecek kadar, yanağının beyaz yeri buradan görüne cek kadar (yana çevirirdi)."
1555-Semure b. Cündeb radiyallahu anh' dan:

Namazın ortasında veya bitiminde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bize şöyle emrederdi: ^'Selâmdan önce «et-Tahiyyâtü, et-tayyibâtü, es-salavâtü ve'l-mülkü lillah» de yin. Sonra okuyucunuza (imamınıza) ve kendi kendinize selâm verin!" fEbû Dâvud]
1556-Câbir b. Semure radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte namaz kıldığımız zaman, "es-Selâ mü aleyküm ve rahmetullah. es-Selâmü aley küm ve rahmetullah" derdik. Câbir (bu selamı verirken) eliyle iki tarafına işaret etmiştir.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Neden hırçın atların kuyrukları gibi elle rinizi salıyor ve ibaret ediyorsunuz? Sizden birinin elini dizlerinin üzerine koyup, sağda ve solda oturan kardeşine selâm vermesi ye terli olur." [Müslim. Ebû Dâvud ve Nesâî,]
1557-Nesâî'de: "Sizden birinin şöyle de mesi yeterli olur. —Bunu söylerken parmağı ile işaret etti— Sağında solunda bulunan kar deşine selâm versin."
1558-Aişe radiyallahu anhâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, namazda yalnız, önüne doğru bir selâm verir; sonra (diğer selâm için) biraz sağ tarafına doğru eğilirdi." [Tirmizî]
1559-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Selâmı(n meddelerini) hazfederek (seri) okumak sünnettendir." [Tirmizî ve Ebu Dâvud]
1560-Âişe radiyallahu anhâ'dan;
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, selam verdikten sonra; "AUahümme ente's-selâmü ve minke's-selâm, tebârekte yâ Zel-celâli vel-ikrâm" diyecek kadar otururdu.
[Müslim ve Tirmizî]
1561-Vâsi' b. Habbân'dan:
Namaz kılıyordum; İbn Ömer, sırtını kıb le duvanna dayamıştı. Namazım bitince na mazdan, ona doğru sol tarafımdan (dönerek) çıktım. İbn Ömer dedi ki: "Sağ tarafından çık mana engel olan nedir?" Cevap verdim; "Se ni gördüm de o yüzden sana doğru çıktım."
"Doğru söyledin. Çünkü biri sana şöyle diyebilir: 'Sağından namazdan çık!* Oysa na maz kılarken istediğin yerden namazdan çıka bilirsin; ister sağından, ister solundan çıkar sın" dedi. [Mâlik]
1562-Ibn Mes'ûd radiyallaiıu anh'dan, de di ki:
"Sizden biri, namazdan ille de sağ taraftan selâm verip çıkacağım diyerek, bundan şeyta na bir pay ayırmasın! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in

bir çok kez selâm verip sol tarafından (namazdan) çıktığını gördüm."
(Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî]
1563-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan;
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'in zamanında, cemaat farz namazından selâm verip ayrılırken seslerini yükseltirlerdi. Bu sesten onların namazdan aynldıklannı an lardım."
1564-Diğer rivayet: "Peygamber sallalla hu aleyhi ve sellem'in namazı bitirdiğini an cak (yüksek sesle söylediği) tekbirden anlardık."
[İki rivayet, Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî'ye aittir]

NAMAZ'DA YAPILMASI YASAK VE CAİZ OLAN İŞLER
1565-Zeyd b. Erkam radiyallahu anh'-dan:
Önceleri namazda konuşurduk; öyle ki ki şi yanındaki arkadaşı ile konuşurdu. "Gönül den boyun eğerek Allah için namaza durun!" (Bakara, 2/238) âyeti İninceye kadar bu böyle devam etti. Bu âyet indikten sonra namazda sükût etmekle emredildik ve konuşmamız ya saklandı.
[Mâlik hariç, AJıı hadis imamı.]
1566-İbn-i Mes'ud radiyallahu anh'dan: Namazdayken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e selâm verirdik. O da sela mımızı alırdı. Necâşî'nin yanından döndüğü müz zaman yine (namazda) kendisine selâm verdik; ancak bu sefer almadı. Dedik kİ: "Ey AJlah Resulü! Önceleri namazda Sana selâm verirdik, alırdın şimdi almıyorsun?" Cevap verdi: "Namazda kişiyi meşgul edecek şeyler vardır."
[Buhârî, MÜsJim. Nesâî ve Ebû Dâvud]
1567-Onun (Ebû Davud'un) diğer bir ri vayeti; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem namaz kılarken yanma gidip selâm verdim, fakat almadı. Önceden alırdı acaba ne oldu da almadı diye düşünmeye başladım. Namazı bi tirince, şöyle buyurdu:
"Allah dilediği i§i ihdas eder; ihdas ettiği hususlardan biri de şudur: Namazda konuş mayın/" Ondan sonra selâmımı aldı.
1568-MuâvÎye b. el-Hakem radiyallahu anh'dan;
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile namaz kılarken cemaatten biri aksırdı; kendisine: "Yerhamukellah!" dedim. Cemaat gözlerini dikip bana kötü kötü bakmaya baş ladı ben de: "Ah yetim kalasıcalar! Neden öyle bakıyorsunuz?" dedim. Bu defa elleriy le dizlerine vurmaya başladılar, beni sustur mak istediklerini anlayınca sustum. Peygam ber sallallahu aleyhi ve sellem namazdan sonra; babam annem O'na feda olsun, ne ön ce, ne de O'ndan

sonra O'nun kadar güzel bir öğretici görmedim. Vallahi beni ne kınadi, ne dövdü, ne de ağır konuştu, sadece şöy le buyurdu:
"Namazda, insanların kelamını söylemek doğru olmaz. Çünkü namaz, teşbih, tekbir ve Kur'ân okumaktan ibarettir." Buna benzer şeyler söyledi. Dedim ki;
"Ey Allah Resulü! Ben cahihyetten yeni çıkmış bir insanım. Allah bizleri İslâm'la mü şerref kıldı. İçimizden kâhinlere gidenler var."
Şöyle buyurdu: "Onlara sakın gitmeye-sin!"
"İçimizde bazı şeyleri uğursuz sayan in sanlar var."
"Bu (uğursuzluk inancı), kalplerinde yer etmiş bir şeydir. Sakın (bu inanç) onları (doğ-rudan) alıkoymasın."
"İçimizde kuma çizgi (hat) çizip fala ba kanlar var."
"Peygamberlerden biri de bunu yapardı; kimin çizgisi onun çizgisine uygun düşerse, isabet etmiştir" buyurdu.
(Adam) Dedi ki: Koyunlarımı Uhud ve Cevâniye dolaylarında otlatan bir cariyem vardı. Bir gün bİr kurdun koyunlarımdan biri ni kapıp kaçırdığını gördüm. Tabiî ben de her kes gibi bir insan olarak üzüldüm ve kızdım; cariyeyi dövdüm. Peygamber sallallahu aley hi ve sellem'e geldim. Yaptığımı hoş karşıla madı. Dedim ki:
"Ey Allah Resulü (onu) azat edeyim mi?"
"Onu bana getir!" dedi.
Getirdiğimde ona sordu:
"Allah Herdedir?"
"Göktedir" dedi.
"Ben kimim?"
"Sen Allah Resulüsün" deyince:
"Onu azat et! Çünkü o mü'mindir" buyur du. [Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî]
1569-Ömer b. Meymûn radiyallahu anh'-dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Muâz'ı Yemen'e gönderdi. Sabah namazında Nisa sûresini okudu. "Vettehazellahu İbrâhî-me halılâ (=Ve Allah, İbrahim'i dost edindi)" âyetine gelince, arkasındaki bir adam (namaz da iken) şöyle seslendi: "İbrahim'in annesinin gözü aydın olsun!" [Buhârî]
1570-Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kalkıp namaza durdu. (Namaz esnasında) şöyle dediğini duyduk: "Senden Allah'a sığınırım." Sonra üç kere şöyle dediğini de işittik: "Seni Allah'ın lanetiyle lanetliyorum." Sanki birşey ahyormuş gibi elini uzattı. Namazını bitirince dedik ki: "Ey Allah Resulü! Şimdiye kadar sen den duymadığımız şeyler duyduk. Sonra ehni uzattığını da

gördük." Şöyle buyurdu;
"Allah'ın düşmanı iblis elinde bir ateş kı-vılcımıyla geldi, onu yüzüme atmak İstiyordu. Bu nedenle üç kere "Senden Allah'a sığını rım!" dedim. Sonra "Allah'ın bütün lanetiyle seni lanetliyorum!" dedim. Üç kere söyledi ğim halde gitmedi, sonra onu yakalamak iste dim. Eğer kardeşim Süleyman'ın o meşhur duası olmasaydı, sabahleyin onu sımsıkı bağ lanmış, Medine çocuklarının da kendisiyle oynar olduğunu görürdünüz."
[Müslim ve Nesâî.]
1571-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem namazda, unutarak konuştu, sonra bıraktığı yerden namazı kılıp tamamladı."
[Taberânî el-Mu' cemu' l-Evsat'Vd leyyin bir senedle.]
I**572**'İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bana şeytan uğradı. Onu yakalayıp bo ğazını sıktım, hatta dilinin soğukluğunu elim de hissettim. Bana şöyle bağırdı: Canımı yak tın, canımı yaktın!!"
[Ahnıed, içinde Itopukluk (inkıta') bulunan bir isnâdla.]
1573-Muaykîb radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sordular: "Kişi (namaz kılıyorken) secde etti ği yerin toprağını düzeltebilir mi?"
"Eğer bunu mutlaka yapacak olursan, bir defa (yap!)" buyurdu.
{Muvatlâ hariç, AUı hadis imamı.]
1574'Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Sizden biri namaza başladığı zaman, şüphesiz rahmet ona doğru yönelir Bu neden le sakın (secde yerindeki) çakıllara el sürme sin." [Sünen ashabı.]
1575-Mâlik'in rivayeti: "Çakılları temiz lemek bir defaya mahsustur. Temizlemeyi bı rakmak, (güzel renkli) deve sürülerinden da ha hayırlıdır." Hadis (Mâlik'in rivayetinde), Ebû Zerr'e nisbet edilmiştir (mevkujiur). Yani onun sözü olarak rivayet edilmiştir.
1576-Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namazında sağa sola bakmadıkça, Allah o kula (rahmeti ile) yönelir Kul sağa sola döndüğünde Allah rahmetini ondan başka ta rafa çevirir." [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1577-Âİşe radiyallahu anhâ'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e kulun namazda sağa sola bakması hakkında sordum; şöyle buyurdu; "Bu (hareket), şeyta nın kulun namazından gizlice çaldığı bir ça lıntıdır." [Buhârî, Ebû Dâvud

ve Nesâî]
1578-Enes radiyallahu anh'dan;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cemaate ne oluyor da namazda gözleri ni göğe doğru kaldırıyorlar?"
Bu konuda o kadar ağır konuştu ki, sonun da şöyle buyurdu: "Onlar namazda ya yuka rıya bakmaktan vazgeçerler, ya da gözleri çı kartılacaktır." [Buhârî, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1579-Tirmizî'nin rivayeti: Peygamber sal lallahu aleyhi ve sellem ona (Enes'e) dedi ki: "Oğulcuğum, namazda sağa sola sakın bak-mayasm! Çünkü namazda sağa sola bakmak helak olmaktır. Mutlaka bakmak gerekirse, farz namazlarında değil, nafilede olabilir."
1580-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan; "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem. namazda hafifçe sağa sola bakar, boynunu ar kasına doğru çevirmezdi." [Tirmizî ve Nesâî.]
1581-Muâz b. Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namazda gülen, sağa sola bakan ve par maklarım çıtlatan aynı durumdadır."
[Ahmed ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de leyyin bir senedle.]
1582-Câbir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namazı, gülmek (keşr) kesmez; ancak kahkaha keser (bozar)."
[Taberânî, el-Mu'cemu's-sağîr'de.]
1583-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, namazda elleri böğüre (bele) dayamayı yasak lamıştır." [Mâlik hariç. Altı hadis imamı.]
1584-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "O, kişinin (namazda) elini böğrüne koy masından hoşlanmaz ve şöyle buyururdu: Bu nu yahudiler yapar" [Buhârî]
1585-Rezîn'in rivayeti: (Âişe) dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, na mazda ve namazın dışında kişinin ellerini böğrüne koymasını yasaklamıştır."
1586-Ziyâd b. Subeyh el-Hanefî'den: îbn Ömer'in yanında ellerimi böğrüme koyarak namaz kıldım. Namazı kılınca şöyle dedi: "Bu, namazda çarmıha gerilmeyi (asıl mayı) andırıyor ki. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onu yasaklamıştır." [Nesâî ve aynı lafızia Ebû Dâvud.]
1587-İsmaîl b. Umeyye'den:
Nâfı'ye. namazda parmaklarını birbirine geçirerek namaz kılan kimse hakkında sor dum; "İbn Ömer'in şöyle dediğini duydum dedi: Bu, gazaba uğrayanların namazıdır." [Ebû Dâvud]

1588-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namazda eksiltme yapmak ve (birine) selâm vermek (caiz) olmaz." [Ebû Dâvud]
Ahmed (b. Hanbel) der ki: Sanırım bunun anlamı şöyledir: "(Namazda iken) Ne selâm verilir, ne de selâm alınır. Kişi. (bu yüzden) namazında eksiltme yapar, ne kadar kıldığın dan şüpheli olarak namazdan ayrılır."
1589-Osmân radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, mescide girdi; ellerini semaya kaldırarak na maz kılan insanları görünce, onlara ağır ko nuştu." [Rczîn]
1590-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Kubâ mescidine çıktı. Namaz kılarken Ensâr gelip O'na selâm verdiler. Bilâl'e dedim ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, na maz kılarken kendisine insanlar tarafından verilen selâmı nasıl alırdı?" Avucunu uzatıp, ayasını aşağı, üstünü yukarı kaldırarak "İşte böyle" dedi. [Tirmizîve aynı lafızla Ebû Dâvud.]
1591-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Bir gün dışardan geldim. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, içerde namaz kılı yordu, kapı kapah idi. Kapının açılması için vurdum. Gelip bana kapıyı açtı, sonra namaz gahına dönüp namazım tamamladı." [Sünen ashabı]
1592-Nesâî'nin rivayeti: "Kapının açıl masını istedim (vurdum). Peygamber sallalla-hu aleyhi ve sellem nafile namazı kıhyordu, kapı (odanın) kıble tarafinda idi."
1593-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namazda iken iki siyahı öldürün: Yılan ve akrep." [Bu iki rivayet Sünen ashabına aittir.]
1594-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan;
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ki şinin namazda (kollar da içinde kalacak şekil de) giysisine sarınmasını ve (erkeğin) ağzını örtmesini yasakladı." [Tirmizî ve Ebû Dâvud.j
1595-Biireyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Vç §ey sıkıntı verir: Kikinin ayakta küçük abdest bozması. Namazı bitirip çıkmadan önce alnını silmesi. Secdesinde (secde mahalline)
üflemesi." [Bezzâr ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat.)
1596-Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan;
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, secdeye vardığı zaman (secde

mahalline) üf leyen Eflah adındaki kölemizi gördü. Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Ey Eflah! Yüzün top rak olsun!" [Tirmizî]
1597-el-Ezrak b- Kays radiyallahu anh'dan:
"Ehvâz'da Harûriyye (Haricîler) ile sava şıyorduk. Ben bir nehrin kenarında iken bir adam geldi ve namaza durdu. Bu esnada hay vanının dizgini de elindeydi. Hayvan durma dan dizgini çekiyordu, o da (namazda olduğu halde) ardından gidiyordu."
Şu'be dedi ki: O (dizgini tutan), Ebû Ber-ze el-Eslemî idi.
Haricîlerden biri (onu bu haide görünce) şöyle demeye başladı: "AUahım bu şeyhe haddini bildir!"
Şeyh namazını bitirince şöyle dedi: "Sö zünüzü duydum. Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile altı, yedi, ya da sekiz ke re harple bulundum. Her zaman kolaylaştırıcı olduğuna şahit oldum. Bu hayvanın hareketine engel olmaklığım, onu başıboş bırakmaklı-ğımdan daha sevimlidir. Çünkü bırakılınca hayvan kendi yemliğine dönecek ve bana zor luk çıkacaktır." [Buhârî]
1598-Rezîn de benzerini rivayet etti. onda şöyle geçer: "Ebû Berze at üzerinde geldi, atı nı serbest bırakarak namaz kıldı. At uzaklaştı. O da namazı bırakıp ardından gitti yakaladı, geldi ve namazını kıldı."
Onda yine şöyle geçer: "Evim uzakta, eğer onu bırakıp namaz kılsaydım, geceye ka dar ailemin yanına gidemezdim."
1599-Âişe radiyallahu anhâ'dan;
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, gece namaz kılardı. Bu esnada O'nunla kıble arasında, cenaze gibi yatardım."
[Tirmizî hariç, Altı hadis imamıj
1600-Onun rivayetlerindendir: "Vitir kıl mak istediğinde beni uyandırırdı."
1601 -Rivayetlerinden:
(Âİşe:) "Namazı ne böler?" diye sordu. Urve dedi ki: "Kadın ve merkep" dedik. Aişe şöyle dedi: "Kadın kötü bir varhktır (mı demek istiyorsun?). Halbuki Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem namaz kılarken kendimi O'nunla kıble arasında cenaze gibi uzanmış olarak görmüşümdür."
1602-Riv ayetlerinden:
Onun (Âişe'nin) nezdinde namazı neyin böleceği anlatıldı. O arada köpek, eşek ve ka dından söz edilince, şöyle dedi: "Bizleri eşek ve köpeklere benzettiniz! Vallahi Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem namaz kılarken ben de O'nunla kıble arasında (yatağa) uzan mış yatardım. Bir ihtiyacım olur, oturmak is temezdim, O'na rahatsızlık vermemek için yatağın ayak taraflarından doğru sürünerek çıkar kalkardım."

1603-Rivayetlerİnden:
"Ayaklanm kıblesine karşı olduğu halde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in önünde uyurdum. Secdeye vardığı zaman, ayaklarımı toparlamam için dokunur, ben de ayaklarımı toplardım, ayağa kalkınca tekrar uzatırdım. O günlerde evlerde lamba yoktu."
1604-Ahmed ondan rivayet ediyor: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müslümamn namazım, eşek, kâfir, köpek ve kadından ba§ka hiçbir §ey bölmez." Aişe dedi ki: "Ey Allah Resulü! Biz kötü hayvanla bir mi tutulduk!"
1605-Ebû Zer radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden biri namaz kılarken. Önünde se merin arka ka§ı kadar bir §ey bulunursa o, kendisine sütre olur. Önünde bu kadar hir§ey dahi olmazsa namazını, eşek, kadın ve siyah köpek (geçtiği taktirde) bÖler."
Ebû Zer'e sordum: "Kırmızı veya sarı kö pekten farklı olarak siyah köpeğin ne farkı ve ne suçu vardır?" Cevap verdi:
Ey kardeşimin oğlu! Bana sorduğun gibi ben de aynı şeyi Allah Resulü sallallahu aley hi ve sellem'e sordum; şöyle buyurdu: "Siyah köpek şeytandır!"
[Müslim ve Sünen ashabı.]
1606-el-Fadl b. Abbâs radiyallahu anh' dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bizi köyümüzde ziyaret etti. Bir köpekciği-mizle bir merkebimiz vardı. İkindi namazım kılarken o iki hayvan da önünde idi, onları ne azarladı, ne de kovaladı."
[Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1607-Kesîr b. Kesîr Ebî Vedâa'dan, o da bir aile ferdinden, o da dedesinden:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem'in Sehm oğullarından kapısının önünde namaz kıldığını. O'nunla Kabe arasında in-sanlann gelip geçtiğini ve önünde de (sütre olabilecek) hiçbir şeyin bulunmadığım gör müş."
[Bu iki rivayet Ebû Dâvud İle Nesâî'ye aittir.]
1608-Derim ki: Bu rivayeti İbn Mâce, ceyyid saymış ve şöyle demiş: Kesîr b. Kesîr b. el-Murtalib b. Ebî Vedâa es~Sehmî, baba sından, o da Muttalib'den, dedi ki:
"Peygamber saliallahu aleyhi ve sellem'i gördüm..." Benzerini nakletti.
1609-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü saliallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namazı hiçbir §ey bölmez, gücünüz yet tiği kadar önünüze geçeni savın, çünkü o şey tandır."

[Tirmizî dışında. Altı hadis imamı.]
1610-Başka rivayet: Ebû Salih es-Sem-mân dedi ki:
Cuma günü Ebû Saîd'i. önüne bir sütre koymuş namaz kılarken gördüm. Ebû Mu-ayt oğullarından bir genç Önünden geçmek istedi. Ebû Saîd onu göğsünden geri itti. Genç onun önünden geçmekten başka çare bulamayınca, yine geçmek için hamle yaptı. Ebû Saîd bu defa daha şiddetli vurdu. Genç durumu şikayet etmek için hemen Mervân'a gitti; ardmdan Ebû Saîd de gitti.
Mervân sordu: "Ey Ebû Saîd, kardeşinin oğlu ile aranızda geçen mesele nedir?" (Ebû Saîd) dedi ki: Allah Resulü salialla hu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: "Bir insan Önüne bir sütre koyup namaz kılarsa, biri de gelip önünden (sütre ile arasından) geçmek isterse, onu kovsun eğer gitmek istemeyip de geçmekte ısrar ederse, onunla mücadele etsin; çünkü o bir şeytandır."
161 l-Diğer rivayet; (Ebû Saîd) namaz kı lıyordu, Mervân'ın oğlu da önünden geçmek istedi. Onu savdı, gitmeyince ona vurdu. Ço cuk ağlayarak çıktı; doğru Mervân'a gidip durumu haber verdi. Mervân Ebû Saîd'e "Neden kardeşinin oğlunu dövdün?" diye so runca, şu cevabı verdi: "Ben onu değil, şey tanı dövdüm. Çünkü ben Resûlüllah salialla hu aleyhi ve seUem'den duydum..." Benzeri ni nakletti.
1612-MâIik radiyallahu anh'dan:
"Ona ulaşan habere göre, Sa'd b. Ebî Vak-kâs radiyallahu anh, namaz kılınırken saflar arasından geçermiş."
1613-Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü saliallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İmamın sütresi, arkasırulakilerin de sütresidir"
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf bir senedle.]
1614-Ebû Cüheym radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü saliallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namaz kılanın önünden geçen kişi, bu nun vebalinin ne kadar büyük olduğunu bilse, kırk (yıl ya da ay) beklemesi onun önünden geçmesinden daha hayırlı olurdu."
(Râvi) Ebu'n-Nadr der ki: "Kırk gün mü, kırk ay mı, yoksa kırk yıl mı? (dediğini bilmi yorum)"
[Altı hadis İmamı.]
1615-Tirmizî'nin lafzı: kırk yıl beklemesi."
'Sizden birinin
1616-Mâlik, Kâ'b el-Ahbâr'dan mevkuf (onun sözü) olarak: "Yerle bir olması,

onun için (namaz kılanın önünden geçmesinden) daha hayırh olur."
1617-Yezîd b. Nimrân radiyallahu anh' dan:
Tebûk'te yatalak bir adam gördüm. Pey gamber sallallahu aleyhi ve sellem namaz kı larken bir merkep üzerinde onun Önünden geçtiğini ve bunun üzerine Peygamber sallal lahu aleyhi ve sellem'in de onun için Allah'a şöyle beddua ettiğini anlattı:
"Allahım! Onun belinden aşağısını kes!" Adam dedi ki: "Ondan sonra bir daha ayakla rım tutmadı. Yürüyemedim."
1618-Bir başka rivayette: "O bizim nama zımızı kesti, Allah ta onun ayaklarını kessin!" buyurdu. [Ebı3 DâvudJ
1619-İbn~i Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ben ve Abdulmuttalipoğullarından bir çocuk, bir merkep üstünde geldik. Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem namaz kıh-yordu. Çocuk indİ, ben de indim. Merkebi bi rinci saffın önünde bıraktık. Buna (eşeğin önüne konulmasına) hiç aldırmadı." [Altı hadis imamı.]
1620-Ebû Davud'un rivayetinde şu ilave yer almıştır:
"Abdulmuttalipoğullarından iki cariye geldi ve saffın araşma girdi. Buna hiç aldırmadı."
1621-Onun diğer rivayeti; "Biriniz du rup önünde bİr sütre olmadan namaz kılar da Önünden eşek, domuz, yahudİ, mecusî ve kadın geçerse bunlar, namazı bÖler. Nama zın bölünmemesi için onun önünden bunla rın bir taş atımlık uzaktan geçmesi yeterli dir."
1622-Diğer rivayet: "Namazı, (kılanın önünden geçtiği taktirde) hayızlı kadın ve kö pek böler (bozar)."
1623-Dİğer rivayet: "(Arada sütre bulun madan) uyuyanların, halka halinde bulunan ların ve konuşanların arkasında namaz kıl mayın!"
1624-Diğer bir rivayet: "Peygamber sal lallahu aleyhi ve sellem (birgün) namaz kılı yordu; bir oğlak önünden geçmeye yeltendi. O sallallahu aleyhi ve sellem de onun geçme sini engellemeye çalıştı."
1625-Diğer rivayet: İbn Ömer ve İbnü'l-Âs'dan: "Bİr kuzu geldi. (AHah Resulü sallal lahu aleyhi ve sellem'in) önünden geçmek is tedi. Bunun üzerine kamını duvara yapıştıra cak kadar sıkıştırarak geçişini önlemeye ça lıştı, kuzu O'nun arkasından geçti."
1626-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Sizden biri namaz kılarken, önüne (sütre olabilecek) bİr şey koysun; bulamazsa bir asa (değnek) diksin; onu da bulamazsa bir çizgi çizsin. Bundan sonra önünden geçen (namazı na) hiçbir zarar veremez." [Ebû Dâvud.]

Dedi ki; "Kimileri bu çizginin uzunlama sına olması lazımdır, derken; bazıları da enine hilâl gibi olması gerekir, dediler."
1627-Talha b. UbeyduUah radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden birinin önüne semerin arkası (ka şı) gibi (yükseklikle) bir §ey koyduğu zaman (ona doğru) namaz küsın; bundan sonra önünden kim geçerse geçsin, aldırmasın."
[Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud.)
Atâ der ki: "Semerin arkası bİr arşın veya biraz daha fazla bir yüksekliktedir."
1628-Sebre b. Ma'bed radiyallahu anh'dan; (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namazda ki§iye bir ok bile sütre olabilir. Biriniz namaz kılarsa oku kendine sütre yapsın."
[Ahmed, Ebû Ya'tâ ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Ke-bir'de.]
1629-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bayram günü namaza çıktığı zaman önüne sün gü koyar ve ona doğru namaz kılardı; cemaat de arkasmda O'na doğru namaz kılarlardı. Seferde de böyle yapardı. Bu nedenle emirler de bunu böyle âdet edindiler." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud]
1630-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhe ve sellem, devesini önüne (sütre olarak) koyup, ona doğ ru namaz kılardı."
[Buhârî. Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî. Mâlik de bunu (İbn Ömer'e) mevkuf olarak rivayet etmiştir.]
1631-el-Mİkdâd b. el-Esved radiyallahu anh'dan;
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in namaz kılarken, (sütre olarak) bir so payı, bir direği veya bir ağacı ya sağ ya da sol tarafının karşısına aldığını gördüm. Hiçbir za man (bunlardan birini) tam önüne koyup süt re yapmazdı."
[Ebû Dâvud]
1632-Sehl b. Ebî Hasme radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz bir sütreye doğru namaz kıldığı zaman, ona iyice yaklaşsın ki şeytan (bu saye de) namazını bölmesin."
[İkisi de Ebû Davud'a aittir.]
1633-Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sırtında Ebu'l-Âs'ın ve kızı Zeyneb'in kızları Ümâme olduğu halde namaz kıldınrdu Sec deye vardığında onu yere bırakır, kalktığı za man tekrar sırtına alırdı."

1634-Bir rivayette: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i cemaate imamlık yaparken gördüm; Ebu'l-Âs'ın kızı Ümâme boynun-daydı; rükûa vardığı zaman yere bırakırdı, secdeden kalktığında tekrar boynuna alırdı."
[Tirmizî hariç. Altı hadis İmamı.]
1635-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden biri namaz kılarken ayaklarsa, uykusu dağılıncaya dek uyusun, çünkü biriniz ayaklarken namaz kılarsa, istiğfar ederken farkında olmadan kendisine sövebilir."
lAltı hadis imamı.]
1636-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
O, Abdullah b. el-Hâris'i, saçı arkadan to puzlu olarak namaz kılarken görmüş ve arka sında durup eliyle saçlarını(n topuzunu) çöz meye koyulmuş. Namaz bittikten sonra İbn Abbâs'a:
"Başımla neden uğraşıyorsun, sana ne bundan?" demiş. İbn Abbâs da şu cevabı ver miş:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'in şöyle buyurduğunu duydum:
«Böyle namaz kılan kimse, tıpkı elleri ar kasına bağlı olarak namaz kılan gibidir»."
[Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1637-Ayrıca ikisi (Ebû Dâvud ve Nesâî) Ebû Saîd el-Makberî'den şöyle nakletmişlerdir:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in azatlısı Ebû Rafı, el-Hasan b. Alî'yi, saç örgü sünü ensesine toplamış bir halde ayakta na maz kılarken görmüş ve onu çözmüş.
Hasan ona kızgm bir halde dönüp bakmış. Bunun üzerine Ebû Rafı de şöyle demiş:
"Namazına devam et ve öfkelenme! Çün kü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum; «Bu (saç Örgü sünün kafanın arkasına bağlanması) şeytanın oturma yeri gibidir»."
1638-Abdullah b. el-Erkam radiyallahu anh'dan:
O, arkadaşlarına imamhk yapardı. Bir gün namaz vakti gelmiş, kendisi bir haceti için gitmişti. Dönünce şöyle dedi; Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurdu ğunu duydum; "Biriniz (namaza başlamadan önce sıkışıp) tuvalete gitmek İstediğinde Önce abdestini bozsun. Sonra (abdest alıp) namaz kılsın." [Sünen ashabı ve Muvattâ.]
1639-Onun {Muvattâ'nm) Zeyd b. Es-lem'den rivayeti; "Biriniz, makadının iki

ya nım sıkarak namaz kılmasın (yani sıkışık va ziyetteyken namaz kılmasın)!"
1640-Aişe radiyallahu anhâ'dan:
İbn Ebî Atîk anlatıyor: Âişe'nin yanında el-Kâsım ile bir şeyler konuşuyordum. (Ka sım) Ümmü veledin (cariyenin) oğlu olduğu için konuşmaları bozuk idi. Âişe şöyle dedi: "Neden bu kardeşimin oğlu (İbn Ebî Atîk) gi bi düzgün konuşmuyorsun? Zaten bu konuş manın sana nereden geldiğini biliyorum; bu nu annesi terbiye etmiş, seni de annen terbiye etmiştir." Bunun üzerine Kasım kızdı ve Âi-şe'ye kin bağladı. Âişe'nin sofrasının geldiği ni görünce, ayağa kalktı; Âişe sordu:
"Nereye?"
"Namaz kılacağım!" dedi. Bunun üzerine Âişe şöyle dedi;
"Otur! Otur oraya sersem! Çünkü Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyur duğunu duydum: «Sofra kurulduğu zaman na maz kılınmaz. Bir de tuvalete sıkışan kİşi namaz
kılamaz».'" [Ebû Dâvud ve aynı lafızla Müslim.]
1641-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz namaza durduğu zaman, gözleri ni yummasın!"
[Taberânî, içinde müdellisin olduğu bir isnâdla.]
1642-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz, elbisesi burnunun üzerinde oldu ğu halde namaz kılmasın! Çünkü bu şeytanın burnunun ucudur."
[Taberânî, e!-Mu'cemu'l-Kebîr vel-Evsat'ta leyyin bir isnâdla]
1643-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, namazdayken yüzünden terini silerdi."
[Taberânî, et-Mu'cemu't-Kehîr'de leyyin bir senedle.J
1644-el-Hasan radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, namazda sakalına dokunurdu." [Ebû Ya'lâ, Hasan'ın irsali ile.]
1645-Adiyy b. Sabit babasından, o da de desinden:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Namaz içinde aksırmak, uyuklamak ve esnemek; ayrıca (genelde) hayız olmak, kus mak ve burun kanaması (hep) ceylandandır."
[Tirmizî]
1646-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Namaz olduğu zaman, onu bırakıp da başka bir iş yapma!" [Taberânî.l
1647-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem

gecelerdi. Bilâl O'na seslenirdi. O da yıkanıp çıkardı, namaz kılardı. O'nun namazdaki ağ layışını duyardım."
[Ebû Ya'lâ, uzun bİr metinle.]
1648-Mutarrİf (b. AbdiUah b. eş-Şihhîr), babasından:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'İ namaz kılarken gördüm. Yüreğindeki ağlama sesi, el değirmeninin çıkardığı uğultu yu andırıyordu." [Ebû Dâvud]
1649-Nesâî'nin lafzı: "İçinden kaynayan kazan sesi gibi ses çıkardı."

CEMAATLE NAMAZ KILMANIN, MESCİDLERE YÜRÜMENİN VE NAMAZI BEKLEMENİN FAZİLETİ
1650-Ebû Hureyre radiyaliahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
'Sizden birinin cemaatle namaz kdması. teli başına namaz kılmasından yirmibeş dere ce (sevap bakımından) daha üstündür."
[Mâlik ve Tinnizî]
1651-Buhârî, Müslim ve Nesâî §u fazla lıkla rivayet ettiler: "Gece melekleri ile gün düz melekleri sabah namazında bir araya ge lirler." Sonra Ebû Hureyre şöyle dedi:
"Dilerseniz: 'Sabah vakti de namaz kıl! Zira sabah namazına melekler şahit olur' (İs-râ, 17/78) âyetini okuyun."
1652-Ebû Hureyre radiyaliahu anh'dan: (Allah resûlii sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişinin cemaatle namaz kılması, evinde veya çarşıda kıldığı namazdan (sevapça) yir-mibe§ kat fazladır. Çünkü o, güzel bir abdest alıp sadece (mescidde) namaz kılmak niyetiy le çıkarsa, attığı her adıma karşı bir derece yükseltilir, bir günahı da silinir. Namaz kılar ken namazgahında bulunduğu sürece melek ler devamlı olarak onun için şöyle istiğfar ederler: 'Allahım, onu bağışla; Allahım, onu esirge!' Sizden biri namazı beklediği sürece namazdaymış gibi olur."
[Nesâî hariç. Altı hadis imamı.]
1653-Bir rivayet; "Mescide girdiği za man, namazı beklerken namaz kılıyormuşca-sına sevap alır."
1654-Şunu da ekledi: "Allahım, abdestini bozmadıkça ve uygunsuz bir davranışta bu lunmadıkça onu bağışla! Tevbesini kabul et!"
1655-Muvattâ"âSL şu ek yer almaktadır: "Namazgahından kalkıp mescidde namazı beklemeye koyulırsa, namazı kılıncaya dek namazda sayılır."

1656-Ebû Saîd radiyaliahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cemaatle namaz kılmak, tek başına na maz kılmaktan yirmibeş derece daha üstün dür. " [Buhârî ve Ebû Dâvud]
1657-EbûDâvud şunu da ekledi: "Bir çöl de rükûunu ve secdesini tam yaparak kılarsa, elli namazftn sevabın)a ulaşır."
1658-İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cemaatle namaz kılmak, tek başına na maz kılmaktan yirmiyedi derece üstündür."
[Ebû Dâvud hariç. Altı hadis imamı.]
1659-Ebû Hureyre ve İbn Abbâs (radiyal lahu anhunıâ)'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim be§ vakit namazı cemaatle kılmaya devam ederse. Sırat köprüsünü §im§ek gibi geçenlerin başında olur. Ayrıca Allah onu tâ-biûnun ilk zümresi içinde diriltir. Hergün her-gece ona devam eden, Allah yolunda öldürü len bin şehit gİbİ ecir alır." [Taberânî. el-Mu'ce-mu' l-Evsafia içinde bir müdellisın olduğu rivayetle.]
I**660**-Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir köy ya da bir çölde, üç kişi bir arada bulunup da cemaatle namaz kılmazlarsa, an la ki şeytan onlara üstün gelmiştir. Bu neden le cemaatten ayrılma! Çünkü kurt, sürüden ayrılan koyunu kapar." es-Sâib der ki: "Bu nunla cemaatle namaz kılmayı kastediyordu."
Rezîn şunu ilave etti: "İnsanm kurdu şey tandır; onunla haşhaşa kaldığmda onu yer."
[Ebû Dâvud ve Nesâî.J
1661-Ehû Saîd radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem. na maz kıldırdıktan sonra bir adam geldi; bunun üzerine şöyle buyurdu: "Bununla kim sevap kazanmak ister?" Hemen bir adam kalktı onunla beraber namaz kıldı." [Tirmizî ve Ebû Dâ vud.]
1662-Osmân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim yatsı namazını cemaatle kılarsa ya rım gece namaz kılmış gibi olur; kim sabah namazını cemaatle kılarsa bütün gece namaz kılmış gibi olur." [Mâlik ve aynı lafızla Müslim.]
1663-Ebû Dâvud ve Tirmizî:

"Kim yatsı namazını cemaatle kılarsa, yarım gece namaz kılmış gibi; kim de yatsı ve sabah namazım cemaatle kılarsa, bütün bir gece namaz kılmış gibi sevap alır."
1664-Aişe radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanlar, yatsı namazında kimlerin hazır bulunduklarını bir bilselerdi, sürünerek bile olsa (cemaate) gelirlerdi."
[Taberânî el-Mu'cemu'l-Evsat'ta]
1665-İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim yatsı namazını cemaatle kılıp da mescidden çıkmadan bir dÖrt rek'at daha kı larsa. Kadir gecesinde işlenen amele denk bir amelde bulunmuş olur."
[Bu iki rivayet, Taberânî'nin. el-Mu'cemu'l-Ev-sat'ma aittir, zayıf senedlerle rivayet etmiştir.]
1666-Übeyy b. Ka'b radiyallahu anhMan;
Bir gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize sabah namazını kıldırdı ve sor du:
"Fülan namazda bulundu mu?"
"Hayır!" dediler.
"Falan adam bulundu mu?"
"Hayır!" dediler. Bunun üzerine şöyle bu yurdu:
"Bu iki namaz, münafıklara en ağır gelen namazlardır. Bu iki namazda bulunan sevabın büyüklüğünü bilseydiniz, yerde sürünerek da hi olsa (cemaate) gelirdiniz. Birinci saf, me leklerin saffı gibidir. Onun faziletinin ne oldu ğunu bir bilseniz, önce gelip o saffı kapardı nız. Kişinin bir kişi İle namaz kılması, tek ba şına kılmasından daha hayırlıdır; iki kişİ ile kılması, tek kişi ile kılmasından daha hayırlı dır. Ne kadar fazla olursa o oranda Allah'a sevimli olur." [Ebû Dâvud ve Nesâî,]
1667-Enes radiyallahu anh'dan;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim kırk gün birinci tekbirini kaçırma dan cemaatle namaz kılarsa Allah ona iki be raat yazar: Biri ateşten beraat, ikincisi müna fıklıktan beraat." [Tirmızî]
1668-Ömer radiyallahu anh'dan:
"Kim kırk gün birinci rek'atı kaçırmadan cemaatle namaz kılarsa Allah ona ateşten kurtuluş beraatı yazar." [Rezîn.]
16694bn Abbâs radiyallahu anh'dan;
Ona gündüzleri oruçla, geceleri de namaz la geçirip de cemaat ve cumaya

gelmeyen ki şi hakkmda soruldu; şu cevabı verdi:
"O, ateşle olacaktır." [Tirmizî]
1670-Ebû Umâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Kim abdestli olarak evinden farz nama zına (cemaate) çıkarsa ecri, ihrama bürün müş hacının ecri gibi olur. Kim mescide sırf kuşluk namazı kılmak için çıkarsa umre ya pan kimsenin sevabı gibi sevap alır. Her iki namaz arasıtıda lüzumsuz sözler söylemeden, gereksiz harekette bulunmadan, bir namaz dan sonra öbür namaza (vakte) katılırsa, İl-liyyîn'de olanlar arasında yazılır." [Ebû Dâ vud]
1671-Übeyy b. Kâ'b radiyallahu anh'dan;
Ensâr arasında evi mescide herkesten da ha uzak bir adam vardı. Ama hiçbir namazı kaçırmazdı. Kendisine denildi ki: "Bir eşek satın alsan da karanhkta ve sıcakta üstüne bi nip gelsen, daha iyi olmaz mı?" Şu cevabı verdi: "Evimin mescidin yanında olmasını is temem. Çünkü mescide kadar yürüyüşlerim le, aileme dönüşümdeki yürüyüşlerimin (se vabının) yazılmasını arzu ediyorum." Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem şöyle buyurdu: "Allah istediklerinin hep sini sana topluca vermiştir "
1672-Diğer rivayette: "Allah bütün bun ları sana vermiştir. Allah sana beklentilerinin tümünü vermiştir." [Müslim ve Ebû Dâvud]
1673-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Evi) mescidde'n en uzak olan, en büyük sevabı kazanır." [Ebû Dâvud]
1674-Câbir radiyallahu anh'dan:
Mescidin yanında yerler boşaldı; Seleme oğulları mescidin yanına taşınmak istediler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onla ra şöyle buyurdu:
"Duyduğuma göre mesci de daha yakın bir yere taşınmak istiyormuş-sunuz."
"Evet" dediler.
"Ey Seleme Oğulları! Yurtlarınızda kalın ki adımlarınızla sevap) yazılsın. Yurtlarınız da kalın ki adımlarınız(a sevap) yazılsın" buyurdu.
Bunun üzerine: "Demek ki taşınmaktan memnun olmayacakmışız" dediler. [Müslim]
1675-Buhârî benzerini Enes'den naklet ti ki onda şöyle geçmektedir:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (Selemeoğulları-nın) Medine'nin dışını ıssız bırakmalarını istemedi."
1676-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan, de di ki:
"Kim yann Allah'a müslüman olarak ka vuşmak isterse, ezan okunduğu yerde

beş va kit farz namazı kılmaya devam etsin. Allah, Peygamberinize Sünen-i Hûda'yı emir buyur muştur. Eğer siz cemaatten uzak durup evinde namaz kılan kişi gibi namazlarınızı evleriniz de kılarsanız. Peygamberinizin sünnetini terk etmiş olursunuz. O sünneti terk ederseniz da lâlete düşersiniz.
Herhangi bir müslüman temiz ve güzel bir abdest alıp da bu mescidlerden birine gitmek üzere yola çıkarsa, Aİlah ona, attığı her adıma karşılık bir sevap yazar, bir dere ce artırır, bir de günahmı düşürür.
Zamanımızda nifakı bilinen münafıktan başka hiç birimiz cemaatı terk etmiyordu. (Hatta hasta oian) bir kimse iki kişi arasın da; bacakları yerde sürünerek (mescide) ge tirilir ve safta durdurulurdu."
[Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1677-Büreyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Karanlıkta mescidlere yürüyenlere kıya met günü tam bİr nuru (aydınlığı) müjdele!" (Ebû Dâvud ve Tirmizî]
1678-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namazdan sonra (sonraki) namaz(ı) bekleyen kişi, Allah yolunda savaşmak İçin atını güzelce besleyip bir an Önce savaşa çık mak İçin hazırlanan süvari gibidir." (Ahmed ve Taberânî, el-Mu' cemu' l-Evsat'ta.]
1679-Ebû Hureyre radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kendisini namaz ve zikir için mescidlere adayan kimseyi, Allah, gurbetten gelen yakı nım sevinç ve güler yüzlü karşılayan kimse gi bi yakınlıkla karşılar." [İbn Mâce]
1680-İbn Abbâs radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
«Bu gece Rabbim tarafından biri gelip şöyle seslendi:
"Ey Muhammedi"
"Lebbeyk ve sa'deyk (=Buyur, mutluluk lar senin olsun)!" dedim.
"Mele-i a'lâ'da bulunanlar ne hususla çekişirler bilir misin?"
"Bilmiyorum!" dedim.
Bunun üzerine elini iki omuzum arasına koydu, hatta serinliğini iki göğsüm arasında (ya da boynumda, dedi) hissettim. O anda gökteki ve yerdekilerin bilgisine ulaştım (ya da MeşrİK ile Mağrib arasında bulunanları bildim, dedi)
Tekrar sordu:
"Ey Muhammedi Mele-i a'lâ'dakiler ne hususta çekişirler bilir misin?"

"Evet; derecelerde, kefaretlerde, ayakla rın mescidlere gidişlerinde, zorluk ve güçlük lere rağmen güzel abdest alma hususlarında, namazdan sonra öbür namazı beklemede (çe kişirler). Bu nedenle kim beş vakit namaza devam ederse hayır içinde yaşar, hayır içinde ölür. Günahlarından annesinin doğurduğu gün gibi çıkar" dedim.
Yine sordu:
"Ey Muhammedi"
"Lebbeyk ve sa'deyk (=Buyur, mutluluk lar senin olsun)!" dedim. Şöyle dedi:
"Namaz kıldığın zaman şÖyle de: Allahım, senden hayırları işlemeyi, bilinmeyen kötü şeyleri terk etmeyi, yoksulları sevmeyi dile rim! Kullarına bir fitne murad edersen, fitne ye uğratmadan beni kendine al!"
Dedi ki: "Derece kazandıran hususlar se lâmı yaymak, yemek yedirmek, herkes uyur ken gece kalkıp namaz kılmaktır".» [Tirmizî]

CEMAAT, İMAM VE İMAMA UYANLARA AİT HÜKÜMLER

1681-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e görme özürlü bir adam gelip şöyle dedi:
"Ey Allah Resulü! Beni mescide getirecek bir rehberim yok."
Böylece evde namaz kılmak için O'ndan ruhsat istedi. O da ruhsat verdi. Tam arkasmı dönüp giderken, seslendi:
"Ezanı duyuyor musun?"
"Evet."
"Öyleyse çağrıya cevap ver (yani namaza gel!)" buyurdu. [Müslim ve Nesât]
1682-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Münafıklara en ağır gelen namaz, yatsı namazı ile sabah namazıdır. Eğer bu namaz-lardaki fazileti bilselerdi emekliyerek bile ge lir ve onları edâ ederlerdi. Şöyle bir niyette bulundum; biri kalkıp namaza kamet getirse, birisi de kalkıp cemaata namaz kıldırsa ben de birtakım adamlarla gidip odun toplasam ve gidip cemaata gelmiyenlerin evlerini baş larına yaksam." [Altı hadis imamı.]
1683-Bir rivayette şu ek bulunmaktadır: "Nefsim kudret elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki, onlardan (münafıklardan) birisi, (mescidde) yağlı et ya da iki güzel kadın bu lunduğunu bilse mutlaka yatsıya cemaata ge lirdi."
1684-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, soğuk gecelerde ya da yağmurlu günlerde, se ferde olduğu zaman, müezzine şöyle seslen mesini emrederdi: "Dikkat, namazlarınızı ev lerinizde (çadırlarınızda) kılın!" [Tirmizî hariç. Altı hadis imamı.]

1685-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kim ezanı duyup da kendisini bir özür alıkoymadığı halde cemaate katılmazsa, kıldığı namaz kabul edilmez." "(Geçerli) özür nedir?" diye sordular. "Korku ya da hastalık" buyurdu. [Ebû Dâvud]
1686-Ebû Mes'ûd el-Bedrî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cemaate Allah'ın Kitabını en iyi okuyan imamlık etsin. Eğer kıraat hususunda eşit olurlarsa, hicret bakımından en eski olan imamlık etsin. Hicrette de eşit olurlarsa, han gisi daha yaşlı ise o imamlık etsin. Kişiye ken di idaresi altında bulunan (ev sahibi olduğu) yerde imamlık edilmez, koltuğuna (ya da ma kamına) da izni olmadan oturulmaz."
[Müslim ve Sünen ashabı.]
1687-Diğer bir rivayet: "Kişiye; evinde, ya da makamında imamlık yapılmaz. Koltuğuna (ya da sofrasına) izni olmadan oturulmaz."
1688-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kim Allah'ın Kitabını kendisinden daha iyi okuyan biri bulunduğu halde cema ate imamlık yaparsa, kıyamet gününe kadar zillette olur." [Ta\Kv^m,el-Mu'cemu'l-Evsat'la.]
1689-Mâlik b. el-Huveyris radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden biri bir kavmi ziyaret ettiğinde, sa kın onlara (imam olup) namaz kıldırmasın."
[Sünen ashabı.)
1690-Amr b. Seleme radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e
giden insanlar obamızdan geçerlerdi. Dönüşle rinde "O şöyle dedi, bö^le buyurdu" diyerek bize bildirirlerdi. Henüz çocuktum. Onlardan bu yolla epey Kur'ân (ayeti) ezberledim.
Babam kabilesinden bir grupla, Peygam-ber'e giderken, beni de götürdü. Onlara na mazı öğretti ve buyurdu ki: "En güzel okuya nınız size imamlık etsin." Kur'ân'dan epey âyet ezberlediğim için onların (kavmimin) en iyi okuyanları ben idim. Bu yüzden namazda beni öne geçirirlerdi, üzerimde küçük bir cüb-be vardı, secdeye vardığım zaman avret yerim açılırdı. Bunun üzerine (cemaatten) bir kadın şöyle dedi: "Okuyucunuzun avretini örtseniz de görmesek, olmaz mı?" Bunun üzerine Ummânî bir gömlek satın aldılar. İslâmı kabul ettikten sonra o

günkü ka dar hiç sevinmemiştim. Henüz yedi veya sekiz yaşındayken imamlık ederdim.
[Buhârî, Nesâî ve Ebû Dâvud; sonuncusunun rivayetiyle]
1691-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "İlk muhacirler Medine'ye geldiklerinde aralarında Ömer bulunduğu halde, Huzey-fe'nin azatlısı Salim onlara, imamlık yapardı." [Buhârî ve Ebû Dâvud]
1692-Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Ona, kölesi Zekvân, mushaftan okuyarak imamlık yapardı."
[Buhârî, bâb başhğmda (tercemesinde).]
1693-Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, görme özürlü olduğu halde İbn Ümmi Mek-tûm'u kendi yerine bırakıp halka imamlık yaptırmıştır." [Ebû Dâvud]
1694-Ümmü Varaka bn. Nevfel radiyalla hu anhâ'dan:
Dedim ki: "Ey Allah Resulü! Müsaade et de seninle beraber harbe çıkayım. Hastalara bakar, yaralıları tedavi ederim; belki Allah ba na şehitlik nasip eder."
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle buyurdu:
"Evinden çıkma! Allah sana şehitliği na sip eder." Ona (henüz ölmeden) "şehîde" denirdi. Kur'ân okurdu. Bir gün Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den evinde bir mü ezzin edinmesine izin vermesini rica etti. Ona izin verdi. Bir köle ile cariyeye ölümü halin de hürriyet sözü vermişti. Bu ikisi (bir) gece kalkıp onu kadifesiyle boğarak öldürdüler. Sonra oradan kaçıp gittiler. Sabah olunca, Ömer namazı kıldırdıktan sonra şöyle dedi: "Onların (katillerin) nerede olduğunu bilen varsa gitsin getirsin."
Bilenler gidip getirdiler. Ömer, o ikisini Medine'de astırdı. Medine'de ilk idam edi lenler onlar olmuştur.
Diğer rivayette: "Öte yandan Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem onu (Ümmü Va-raka'yı) evinde ziyaret eder, ev halkına onun imamlık etmesini emrederdi."
Abdurrahman (b. Hallâd) der ki: "Onun (sözkonusu) müezzinini ben gördüm, yaşlı bir adamdı." [Ebû Dâvud]
1695-Ömer el-Ensârî 'den:
Vasile b. el-Eska'ya Kaderî birinin arka sında namaz kılmak hakkında sordum; "Onun arkasında namaz kılma! Şahsen onun arkasın da namaz kılsam (namazı) mutlaka iade ede rim." dedi.
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de leyyin bir isnâdla.]
1696-Muâz radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Her valiye (kumandana) itaat et ve her imamın arkasında namaz kıl! Ashabımdan hiç birine sövme!"
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de içinde kopukluk (inkıta') bulunan bir senedle.]
1697-Tay kabilesinden bir şeyhten: İbn Mes'ûd, mescidimize uğradı. Cemaat ten bir adam öne geçip imamlık yaptı; Fâtiha-tü'1-Kitâb sûresini okudu. Sonra şunu okudu: "Rabbimizin evini ziyaret ederiz, borçlarımı zı öderiz." Adamın (okuması) iniş yapan ba ğırtlak kuşlannı andınyordu. Bunun üzerine Abdullah: "Son dinde biz bunu duymadık. Bu ancak bir uydurmadır" (Sâd sûresi, 38/7) me alindeki ayeti okudu ve orayı terketti. [Taberâ nî el-Mu'cemu'l-Kehîr. Taylı şeyh ıakkında ileri geri konuşulmuştur.]
1698-Ubeydullah b. Adiyy (b. Hiyâr) radi yallahu anh'dan:
Osman'a, muhasara altındayken dedi ki: "Sen bütün insanların imamısın. Başına gelen leri gördün. Senden sonra bize fitne imamı na maz kıldıracak, onun arkasında namaz kılmak tan çekiniyoruz, ne dersin?" Şu cevabı verdi: "Namaz insanlann yaptıkları en güzel şeydir. İnsanlar iyi davranırlarsa sen de onlara iyi dav ran! Onlar kötü davranırlarsa, kötülüklerinden uzak dur!" [Buhârî]
1699-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Üç kimsenin namazı kabul olunmaz: Ce maatı tarafından istenmeyen imam; namaza vaktinde gelmeyen kişi; hür insanları köle edinip onları köle gibi kullanan kişi."
[Ebû Dâvud]
1700-Ebû Umâme radiyallahu anh'dan:
"Üç kişi vardır ki, namazları kulaklarını geçmez:
Efendisine dönünceye dek kaçan köle; ko cası kendisine öfkeli olarak geceleyen kadın; cemaati tarafından istenmeyen imam." [Tirmizî]
1701-Câbir radiyallahu anh'dan: Muaz radiyallahu anh. Peygamber sallal-lahu aleyhi ve sellem ile namaz kılar, sonra döner halkına namaz kıldmrdı. Bir defasında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yatsı namazını biraz geç kıldırdı; Muâz halkına dö nüp yatsıyı kıldırmaya başladı. Bakara sûresi ni okumaya koyulunca, birisi dayanamayıp cemaatten ayrıldı, kendi başına namaz kıldı. Bu defa cemaatten biri (namazdan sonra) ona: "Sen münafık oldun!" dedi. Adam: "Ben, mü nafık olmadım! dedi ve doğru Peygamber sal lallahu aleyhi ve sellem'e varıp şöyle dedi: "Muâz sizinle beraber namaz kılıyor, sonra dönüp geliyor ve halkına namaz kıldınyor. Bir de Bakara sûresini okuyor." Bunun üzeri ne Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem.
Muâz'a şöyle dedi: "Ey Muâz, sen dinden so ğutan mısın? Şunu oku, şunu oku

(yani kısa oku)!"
[Ebu'z-Zübeyr dedi ki: "Sebbihisme Rabbike'l-A'lâ, Ve'1-leyli izâ yegşâ (gibi sureleri)."]
1702-Diğer rivayet:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem adama dedi ki: "Ey yeğenim! Nasıl namaz kıl dırırsın?"
"Fâtihatu'l-Kitâb'ı okuyup, Allah'tan cen neti diler, cehennemden O'na sığınırım. Zira ben, ne senin, ne de Muâz'm (bence) anlaşıl mayan duanızı bilmiyorum.
Bunun üzerine Al lah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Ben ve Muâz, (cennete girmek ve ateşten korunmak) için dua ederiz."
[Buhârî, Müslim, Nesâîve aynı lafızla Ebû Dâvud.]
1703- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden biri insanlara namaz kıldırdığı za man, kısa tutsun, çünkü aralarında güçsüz, has ta ve ya§lı insanlar olabilir." [Altı hadis imamı.]
1704-Bir rivayette şu ilâve yer almaktadır: "işi olan da bulunabilir."
1705-Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namaza duruyorum, uzatmak (kıyamı uzun tutmak) istiyorum; ama bir çocuğun ağ lamasını duyunca kısa kıldırıyorum, çünkü annesinin onun ağlamasına dayanamadığını biliyorum." [Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî.]
1706-Sâlim Ebu'n-Nadr radiyallahu anh'dan: "Mescidde kamet getirildiğinde, Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem, cemaati az buldu ğu zaman oturup namaz kılmazdı. Çok bulduğu zaman ise hemen kıldmrdı." [Ebû Dâvud]
1707-el-Muğîre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İmam farz namazını kıldırdığı yerde, oradan ayrılıp başka yere gitmedikçe (nafile)
kılmasın." [Ebû Dâvud]
1708-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz (namaz kıldığı yerin) sağından veya solundan biraz ileriye ya da biraz geriye gitmek (suretiyle birçok mahalde namaz kıla maz mı?" [EbûDâvud]
1709-Buhârî de ondan merfû olarak riva yet ediyor: "İmam (farz kıldırdığı) mahallin de nafile kılamaz."
(Ancak bu rivayet) sahîh değildir.
1710-Onun (Buhârî'nin) Nâfı'den naklet tiği rivayeti: "İbn Ömer farz kıldığı

yerde (sünnet) de kılardı. Kasım da böyle yapardı."
1711-Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, selâm verdikten sonra biraz beklerdi ki, er kekler kalkmadan önce kadınlar oradan ayrı-labilsinler." [Ebû Dâvud, Nesâî ve lafzıyla Buhârî.]
1712-Sevbân radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Öç şey vardır ki; onları yapmak kimseye helâl olmaz: Cemaate namaz kıldıran imam, cemaati dışlayıp yalnız kendisi için dua ede mez. Ederse onlara ihanet etmiş olur. izin ve rilmedikçe bir kimse başka birinin evinin içi ne bakamaz. Bakarsa onlara ihanet etmiş olur. Tuvaleti gelmiş kimse de rahatlayıncaya kadar namazı kılamaz."
[Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud]
1713-Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'le birlikte namaz kılarken, (cemaatle kılman na maza yetişmeye çalışan) bazı insanlann gü rültülerini duydu. Namazdan sonra onlara sordu:
"Neden böyle yaptınız?" "Namaza biran önce yetişmek istedik!" "Böyle yapmayın; (namaza) sükûnetle ge lin, yetişebildiğinizi kılın, yetişmediğinizi (imam selâm verdikten sonra) tamamlayın!" [Buhârî ve Müslim]
1714-Ebû Kâtade radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namaza kamet getirildiği zaman, beni sahanlığımdan çıkmış olarak görmedikçe aya ğa (namaza) kalkmayın!" [Muvattâ hariç, Altı hadis imamı.]
1715-Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem henüz rükûda iken geldi ve (namaza yetişmek maksadıyla) saffa katılmadan hemen rükûa vardı. Bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatınca, şöyle buyurdu: "Allah se nin (namaz kılmaya olan) hırsını artırsın, na mazını tekrar etme!" [Buhârî, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1716-Mâlik radiyallahu anh'dan: "İbn Mes'ûd, imama (mutlaka) yetişmek istediği zaman, (önce) rükûa eğilirdi, (sonra) o halde iken yürüyerek saffa katılırdı. Zeyd b. Sabit de onun gibi yapardı."
1717-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan, de di ki:
"Biriniz rükûa vanp da (o halde iken) saf-fa yürüyüp, onlar henüz başlarını rükûdan kaldırmadan önce yetişirse o rek'at geçerli sa yılır; saffa yetişmeden önce başlannı kaldır-mışlarsa o rek'at sayılmaz." [Taberânî. el-Mu'ce-mu'l-Kebîr'de; isnadında Zeyd b. Afırner adlı ravi var dır.]
1718-Âmir eş-Şa'bî'den, dedi ki: İmamm arkasındaki cemaat: "Semiallahu limen

hamideh" demesin; "Rabbena leke'l-
hamd" desin. [Ebû Dâvud]
1719-Sehl b. Sa'd radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Amr b. Avf oğullarının arasında bir anlaşmaz lık olduğunu duydu. Bazı kimselerle birlikte onları barıştırmaya gitti.
Dönmesi gecikti. Namaz vakti gelmişti. Bilâl, Ebû Bekr'e gidip: "Cemaate imamlık yapar mısın?" dedi. "Evet" deyince, Bilâl ka met getirdi. Ebû Bekr öne geçti. Tekbir aldı, cemaat de arkasından tekbir aldılar. Derken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, çı-kageldi ve saflar arasından yürüyerek (birin ci) saffa katıldı. Cemaat el çırpmaya başladı lar. Ebû Bekr ise hiç aldırmadı. Cemaatin el çırpması çoğalınca, Ebû Bekr geriye bakmak zorunda kaldı; Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i görünce, geri çekilmek istedi, Al lah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona ye rinde dur, diye işaret etti. Ebû Bekir ellerini kaldırdı. Allah'a hamd ü senada bulunduktan sonra geri çekilerek birinci safta durdu. Pey gamber sallallahu aleyhi ve sellem de bunun üzerine öne geçip namazı kıldırdı. Namaz bi tince, cemaate dönüp şöyle buyurdu: "Ey ce maat! Birisi öne geçip size namaz kıldırmak istediğinde neden el çırpıyorsunuz? (Alkış tu tuyorsunuz?) Alkış kadınlara has bir şeydir. Kişi eğer imamı uyarmak isterse «Sübhanal-lah!» desin. Çünkü bunu duyan kimse hemen geriye bakar."
Sonra Ebû Bekr'e dedi ki: "Ey Ebû Bekr! Sana işaret ettiğim zaman seni namaz kıldır maktan alıkoyan şey ne oldu?"
Ebû Bekr: "Kuhâfe'nin oğlunun Resûlul-lah sallallahu aleyhi ve sellem'in önünde (ona) namaz kıldırması yaraşmaz" dedi.
[Tirmizî hariç. Altı hadis imamı.]
1720-Diğer rivayette: Peygamber sallal lahu aleyhi ve sellem, Bilâl'e buyurdu ki: "Ey Bilâl! İkindi vakti girip de ben gelmez-sem, Ebû Bekr'e söyle cemaate namazı kıl dırsın."
Benzerini rivayet etti.
Onda ayrıca şu açıklama geçer: "(Hadiste geçen) tasfîk: Sağ elin iki parmağı ile sol elin avucuna vurmaktır."
1721-Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onları namaza teşvik etti ve kendisi namazdan ayrılmadan önce onların da ayrılmamalarım emretti." [Ebû Dâvud]
1722-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "imam §a§ırırsa ona (sözle) müdahele et mesinler. Çünkü bu, bir konuşmadır." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebtr'de.]
1723-Ubâde b. es-Sâmit radiyallahu anh' dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bi ze kıraati sesli olan namazlardan birini

kıldır dı; bir an kıraatte şaşınverdi. Namazı bitirin ce bize dönerek şöyle buyurdu: "Ben sesli okuduğum zaman siz de okuyor musunuz?"
Bazımız: "Evet öyle yapıyoruz" dedik.
"Böyle yapmayın! Ben de bana ne oldu ki Kur'ân beni (başka âyete) çekiyor diyorum. Sesli okuduğum zaman, Ummü'l-Kur'ân olan (Fatiha)'nın dışında Kur'ân'dan hiçbir şey okumayın!" [Sünen ashabı.]
1724-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, sesli namazların birini bitirdikten sonra bu yurdu ki: "İçinizden biri benimle birlikte oku du mu?" Bir adam: "Evet" deyince, şöyle bu yurdu: "Ben de içimden diyorum ki, neden Kur'ân beni (başka âyete) çekiyor?" İnsanlar bunu duyduktan sonra bir daha sesli namaz larda imamın arkasında okumadılar. [Mâük ve Sünen ashabı.]
1725-İmrân b. Husayn radiyallahu anh' dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, öğle namazını kıldırırken biri arkasında (sesli olarak) "Sebbihisme Rabbike'l-A'lâ"yı oku maya koyuldu. Namaz bittikten sonra: "Han giniz okudu?" diye sordu:
Bir adam: "Ben okudum!" deyince, şöyle buyurdu:
"Birinizin beni o sûreye çektiğini anla mıştım." [Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1726-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Sesli namazlardan bazı rek'atlan imamla kılamadığı zaman, imam selâm verdikten sonra kıldığı rek'atları sesli okuyarak tamam lardı." [Mâlik]
1727-Şebîb b. Ravh'den, o da bir sahâbî-den:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bi ze sabah namazı kıldırırken Rûm sûresini okudu. Şaşırdı, namazı bitirince buyurdu ki: "Ne oluyor bazı insanlara da abdesti güzel almıyorlar? Kur'ân'da şaşırmamıza onlar se bep olmuştur." [Nesâî]
1728-Müsevver b. Yezîd el-Mâlikî radi-yallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem na mazda sesli okurken bir âyeti okumayıp atla dı. (Namazdan sonra) Bir adam dedi ki: "Ey Allah Resulü ! Falan âyeti okumadın?" Şöyle buyurdu:
"Onu bana hatırlatmanız gerekmez miydi?"
Adam: "Ayetin neshedildiğini sanmıştım" dedi. [Ebû Dâvud]
1729-Mâlik'ten, dedi ki:
Bana ulaştığına göre Peygamber sallalla hu aleyhi ve sellem, cemaate sesli namaz kıl dırırken, bir âyeti okumayarak atladı. (Na mazdan) sonra sordu:
"Ey fülan! Bu sûreden bir §ey eksilttim mi?"
"Bilmiyorum" deyince, başka birine, hat ta iki veya üç kişiye daha aynı soruyu

sordu, hepsi de: "Bilmiyoruz!" deyince: "Ûbeyy aranızda mı?" diye sordu.
"Evet" dediler.
"Bunu ancak o bilir" buyurdu ve sordu: "Ey Übeyy! Okumadığım bir âyet oldu mu?"
"Evet, falan âyeti."
"Neden hatırlatmadın?"
"Onun neshedildiğini ya da ref edildiğini sandım" dedi.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem da ha sonra şöyle buyurdu: "Ne oluyor bu insan lara ki, kendilerine Allah kitabı okunuyor da, kendilerine ne okunduğunu bilmiyor ve okun madan unutulanın da farkında olamıyorlar İşte tıpkı bunun gibi İsrailoğullarının kalple rinden, Allah'ın azameti çıkartıldı, yalnız be denleri hazır bulundu da kalpleri başka yer lerde dolaştı. Şu kesindir ki: Kalbi bedeniyle birlikte hazır bulunmadıkça, Allah kulun amelini kabul etmez." [Rezîn]
1730-İbn îshak radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namazda (şaşıran) imama (telkin için)
hatırlatılmaz!" [Ebû Dâvud]
1731-îbn Ömer radiyallahu anh'dan: Bir adam ona sordu: "Ben evimde namaz kılıyor, mescidde imama yetişiyorum; onunla namaz kılabilir miyim?" Ona "Evet" deyince, adam sordu: "Bu iki namazımın hangisini esas namazım sayayım?"
"Onlar senin midir? Onlar Allah içindir. Hangisini dilerse onu sayar." [Muvattâ]
1732-Yezîd b. Âmir radiyallahu anh'dan: Dedi ki:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim namaz kılıyordu. Oturdum ve namaz larına katılmadım. Selam verip beni oturur ken görünce, sordu:
"Sen müslüman olmadın mı, ey Yezîd?" Cevap verdim:
"Ey Allah Resulü! Ben müslüman ol dum."
"Peki neden bizimle beraber namaz kıl madın?"
"Evimde kılmış ve namaz kıldığımı san mıştım" dedi.
"Gelip de insanları namaz kılarlarken görürsen onlarla beraber yine namaz kıl! Daha önce kıldığın namaz senin için nafile olur, bu ise farz namazdır" buyurdu. [Ebû Dâvud]
1733-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Başınıza birtakım valiler gelip de na mazları vaktinde kılmadıkları zaman haliniz nice olacaktır?" Dedim ki:
"Ey Allah Resulü, öyle bir zamana ulaşır sam bana ne tavsiye edersiniz?"

"Namazım vaktinde kıl, sonra onlarla kı lacağın namazı kendine nafile yaparsın."
[Ebû Dâvud]
1734-Süleyman b. Meymûn'dan, dedi ki: Balât'ta İbn Ömer'e vardım; halk namaz kılıyordu. Dedim ki: Sen onlarla namaz kıl mıyor musun? Şu cevabı verdi:
Ben namaz kıldım; Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: "Bir namazı, günde iki kere kılma yın!" [Ebû Dâvud ve Nesâî]
1735-Nâfr radiyallahu anh'dan: İbn Ömer derdi ki: "Kim akşam veya sa bah namazlarını (yalnız) kılıp da sonra her ikisinde imama yetişmişse, (önce kıldığı) o iki namazı (imamla) tekrar kılmasın." [Mâlik]
1736-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(İmamlar) size namaz kıldırırlar. Şayet doğru kılarlarsa lehinizedir. Hata ederlerse, siz (namazın) sevab(ını) alırsınız, vebali ise onlara olur." [Buhârî]
1737-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namaza kamet getirildiği zaman, farz namazdan başka hiçbir namaz kılınmaz!" [Müslim ve Sünen aslıâbı]
1738-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Ebû'ş-Şa'sâ der ki: IVIescidde Ebû Hurey re ile beraber oturuyorduk; müezzin ezan okudu. Bir adam kalkıp yürüdü, mescidden çıkıncaya kadar Ebû Hureyre onu gözüyle ta kip etti ve soru-a şöyle dedi: "İşte bu adam, Ebu'l-Kasım sallallahu aleyhi ve sellem'e âsi gelmiştir." [Her iki rivayet de Müslim ve Sünen ashabına aittir.]

SAFLARLA İLGİLİ HÜKÜMLER VE İKTİDA(İMAMA UYMA)NIN ŞARTLARI

1739-Ebû Mes'ûd el-Bedrî radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, omuzlarımıza dokunur ve şöyle buyururdu: "Düzgün durun, ayrı ayrı hizalarda durmayın ki kalpleriniz de birbirinden ayrılmasın. Be nim hemen arkamda içinizden aklı başında dirayet sahipleriniz dursun. Sonra (ilim ve fı kıhça) onları takip edenler, sonra (ilimce) on ları takip edenler dursun."
Ebû Mes'ûd (yanındakilere) dedi ki: "Siz bugün (saf tutmasını bilmiyorsunuz) son de rece ihtilâf üzeresiniz."

[Nesâî, Müslim ve Ebû Dâvud]
1740-İkisi (Müslim ve Ebû Dâvud) ve Tir-mizî, İbn Mes'ûd'dan benzerini rivayet etmiş lerdir ki onda şöyle geçmektedir:
"(Namazda arkamda baliğ ve akıllı olan lar bulunsunlar) Sonra onlara yakın durumda
bulunanlar. Ayrıca sokaklardaki bağrışıp çağ rışmalardan da kaçınınız" buyurdu.
1741-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile (gece) namaz kıldım. Sol tarafında durunca perçemimden tutup beni sağma aldı." [Altı hadis imamı.]
1742-Ferve'nin kölesi Mes'ûd'dan: "Namaz vakti gelince Allah Resulü sallal lahu aleyhi ve sellem namaza durdu, Ebû Bekr de O'nun sağına durdu. İslâm'ı bildiğim günden beri ben onlarla beraberdim. Yanları na vardım, hemen arkalannda durdum, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr'i eliyle göğsüne vurarak geriye itti, o da biraz geri gelip yanımda durdu. Böylece iki miz de Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in arkasında durmuş olduk." [Nesâî, bir kıssa içinde.]
1743-Ebû Mâlik el-Eş'arî radiyallahu anh' dan: "Size Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in namaz şeklini anlatayım mı? Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem, namaza kamet ge tirtti; saf teşkil etti. Onların arkasına erkek ço cuklarını, onların arkasına da kadınlan saf yaptı. Sonra onlara namaz kıldırdı." [Ebû Dâvud]
1744-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ben, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında namaz kıldım, Âişe de ar kamızda durup bizimle birlikte namaz kıldı." [Nesâî]
1745-Semure b. Cündeb radiyallahu anh' dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem, bize üç kişi olduğumuz zaman birimizin ileriye geçip diğerlerine namaz kıldırmasını emretti." [Tirmizî]
1746-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Erkeklerin oluşturduğu safların en ha yırlısı ilk saftır, en kötüsü ise (sevap bakımın dan) sonuncu saftır Kadınların saflarının en hayırlısı en son saftır; en kötüsü ise ilk saf tır." [Müslim ve Sünen ashabı.]
1747-Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Saflarınızı düzeltin! Çünkü safların dü zeltilmesi namazı tamamlayan unsurlardan dır." [huhM, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesât]
1748-Diğer rivayet: "Saflarınızı sıklaştı-rın, aralarım yaklaştırın, boyunların

hizası aynı olsun. Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki şeytanı görüyorum, aranıza giriyor, safların arasına sanki küçük siyah bir koyun gibi sızıyor."
1749-Diğer rivayet: "Safları düzgün tu tun, safları düzgün tutun, safları düzgün tutu nuz! Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, sizleri arkamda tıpkı önümdeymiş gibi görüyorum."
1750-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Safları dosdoğru yapın. Omuzları aynı hi zada tutun. Boşlukları doldurun. (Saflarınızı düzeltmek isteyen) kardeşlerinizin el hareketle rine yumuşak karşılık verin. Şeytana açıklık bı rakmayın. Kim bir saffı doldurursa Allah ona ulaşır; kim (de saffı) keserse Allah da onu (rah metinden) keser." [Nesâî ve lafzıyla Ebû Dâvud]
1751-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim safta bir açığı kapatırsa, Allah da onun bir derecesini yükseltir, ayrıca onun için cennette bir köşk bina eder."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta.]
1752- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, de di ki: "Birinci saffa katılmalı ve o saffın da sağ tarafında bulunmalısınız. Sütunlar arasın da namaz kılmaktan da kaçının." [Taberânî, el-Mu cemu'l-Evsat ve'l-Kebîr'inde zayıf bir isnâdla.]
1753-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim mescidin sol tarafını cemaati az ol duğu için katılmak suretiyle imar ederse (safı tamamlarsa), iki ecir alır." [Taberânî, el-Mu'ce mu'l-Kebîr'de i.snâdında yer alan bir müdellis kanalıyla.]
1754-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Sütunlar arasında bir, iki kişinin namaz kılması kerih görülmüştür."
1755-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim safta bir açıklık görürse, bizzat ken disi kapatsın. Bunu yapamadığı taktirde (on dan sonra gelen) omzuna basarak (saftaki boş yere) geçsin. Bunda o kimseye herhangi bir saygısızlık yapmış da olmaz." [Taberânî, W-Mu'cemu'l-Kebtr'de zayıf bir senedle.]
1756-Abdulhamîd b. Mahmûd'dan: Bir valinin arkasında namaz kıldık. Cema at bizi sıkıştırınca sütunların arasında kıldık. Namazı bitirince Enes radiyallahu anh şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında bundan

(sütunlar arasında saf tutmaktan) kaçınırdık." [Sünen ashabı.]
1757-Vâsıba b. Ma'bed radiyallahu anh'-dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, saftan ayrılıp yalnız başına namaz kılan bir adam gördü ve ona namazını tekrar etmesini söyledi." [Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud]
1758-el-İrbâd b. Sâriye radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, birinci saftakiler için üç kere, ikinci saftakiler için bir kere salât (istiğfar) ederdi." [Nesâî]
1759-Aişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir kısım insanlar devamlı olarak birinci saftan geri dururlar, Allah da onların ateşten çık malarını geri bırakır (geciktirir)." [Ebû Dâvud]
1760-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kim, kimseye eza vermeyeyim diye birinci sajfı terkederse, Allah ona birinci saf-fın ecrinin bir katını verir."
[Taberânî, el-Mu' cemu' l-Evsat'la zajıı/isnâdla.]
1761-el-Berâ radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem safların arasına girer, göğüslerimizi ve omuzla rımızı tutup düzeltir ve şöyle buyururdu: "İle-rili gerili durmayın ki, kalplerinizde anlaşmaz lık meydana gelmesin." [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1762-Hittân b. AbdiUah er-Rakkâşi radi yallahu anh'dan:
Ebû Musa bize namaz kıldınp ka'deye oturunca, cemaatten biri şöyle dedi: "Namaz, zekat ve iyilikle beraber zikre dildi." Ebû Musa selâm verince sordu: "Bu sözü kim söyledi?" Cemaat sustu. O (Ebû Musa) şöyle dedi: "Ey Hittân! Yoksa bu sözü sen mi söyledin?" "Hayır, ancak bu sözden dolayı beni azarlamandan korkmuştum." Bu nun üzerine Ebû Musa şöyle dedi:
Allah Resulü bize namazımızı ve takip ede ceğimiz yolumuzu öğretir ve şöyle buyururdu:
"imam ancak kendisine uyulmak içindir Tekbir aldığı zaman siz de tekbir alın! «Gay-ri'l-mağdûbi aleyhim vele'd-dâllîn» dediği zaman siz de «Amîn!» deyin ki Allah da size icabet etsin (duanızı kabul etsin). Rükûa var dığında siz de rükûa varın, secdeye gittiğinde siz de secdeye gidin, secdeden başını kaldırdı ğı zaman siz de başınızı kaldırın! imam sizden önce secde eder, sizden önce başını kaldırır." Allah Resulü buyurdu: "İşte ötekiler de böy ledir." [Müslim, Ebû Dâvud aynı lafızla Nesâî.]
1763-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
«imam kendisine uyulmak için görevlen dirilmiştir. Tekbir aldığında siz de tekbir alın. Rükû ettiği zaman siz de rükû edin. "Semial-lahu limen hamideh" dediği zaman siz "Alla-hümme rabbenâ leke'l-hamd" deyin. O ayak ta namaz kılarsa siz de ayakta namaz kılın; o oturarak namaz kılarsa siz de oturarak namaz kılın!» [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1764-Enes radiyallahu anh'dan: Ulah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem 'attan düştü ve sağ tarafı soyuldu; ziyaretine gittik. Namaz vakti geldi, oturarak namaz kıl dı, biz de O'na uyup oturarak namaz kıldık. Namaz bitince, şöyle buyurdu: "İmam ancak kendisine uyulmak için görevlendirilmiştir. Rükûa vardığı zaman, siz de rükûa gidin. Sec de ettiğinde siz de secde edin, başını kaldırdı ğında siz de başınızı kaldırın. «Semiallahu il men hamideh» dediği zaman, siz «Rabbena ve leke'l-hamd» deyin. Oturarak namaz kıldığı zaman, siz de oturarak namaz kılın!" [Altı hadis imamı.]
1765-Buhârî'deki ifade: "Oturarak namaz kıldığında, siz de oturarak namaz kılın" sözü eski hastalığındaydı. Ancak öldüğü hastalı ğında kendisi oturarak namaz kılmış, cemaat ise arkasında ayakta namaz kılmış ve onlara oturmalannı emretmemiştir. O'nun her zaman son hareketi dikkate alınır. O'nun son hareke ti böyle olmuştur.
1766-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem "Semiallahu ilmen hamideh!" dediği zaman (peşinden) "Rabbena ve leke'l-hamd" derdi. [İbn Mâce]
1767-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz, rükû ve secdede imamdan önce başını kaldırdığı zaman, Allah'ın onun başını merkep başı, suretini de merkep sureti kılma sından korkmaz mı?"
[Mâlik hariç. Altı hadis imamı.]
1768-Taberânî'nin, el-Mu' cemu' l-Ke-bîr'inde: "Allah'ın onun başını köpek başına dönüştürmesinden" ifadesi geçmektedir.
1769-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "İmamdan önce, başını kaldırıp indiren kimsenin alnı şeytanın elindedir." [Mâlik]
1770-el-Berâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in arkasında namaz kılardık; «Semiallahu limen hamideh» dediği zaman, Allah Resulü sallal lahu aleyhi ve sellem alnını yere koyuncaya kadar, içimizden kimse belini eğmezdi." [Altı hadis imamı, Mâlik hariç.]
1771-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim imamla beraber namazın bir rek'atına yetişirse namazın tamamına yetiş miş demektir." [Buhârî ve Müslim]
1772-Ebû Davud'un lafzı: "Biz secdede iken geldiğiniz zaman secde edin, ama onu (rek'at) saymayın. Kim de rek'ate yetişirse namaza yetişmiş sayılır."
Bunun benzeri bir rivayet de mevkuf olarak Muvattâ'da yer almıştır.
1773-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan, de di ki:
"Bir kimse imamla kılınan namazın bir kısmını kaçınrsa, imama yetiştiğini namazın sonu kılar." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr.]
1774-Ayrıca onun leyyin bir isnâdla şöyle bir rivayeti de bulunmaktadır:
"Cündeb ile Mesrûk, akşam namazının bir rek'atma yetiş tiler. İmamın arkasında Cündeb okudu, Mes rûk ise okumadı. îmam selam verince, kalkıp (kaçırdıkları rek'atları) kılmaya koyuldular. Mesrûk ikinci ve üçüncü rek'atte oturdu; Cündeb ise oturmadan ikincide kalktı. Na mazdan ayrılınca, bu meseleyi aralarında gö rüştüler. Sonunda İbn Mes'ûd'a başvurdular.
O da cevaben şöyle dedi: "Hepsi doğru yap mıştır. Ama ben olsam Mesrûk'un yaptığı gi bi yapardım."
1775-Hemmâm b. el-Haris radiyallahu anh'dan:
Huzeyfe, Medayin şehrinde, yüksekçe bir mahalde cemaate imamlık yaptı. Ebû Mes'ûd, gömleğinden tutup geri çekti. Namazı bitirin ce (Ebû Mes'ûd) şöyle dedi: "Bilmiyor mu sun; onlar (ashâb) bundan (cemaatten yüksek yere durmaktan) menedildiler." (Huzeyfe): "Evet, beni çektiğin zaman hatırladım" diye cevap verdi.
1776-Ammâr radiyallahu anh'dan:
Medâyin'de yüksekçe bir yerde halka imamlık yaptı, cemaat aşağıdaydı. Huzeyfe yanına giderek elinden tuttu. Ammâr da ona uydu ve böylece (Huzeyfe) onu aşağıya indir di. Namazı bitirince Huzeyfe şöyle dedi:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu duymadın mı: "Biriniz insanlara imamlık yaptığı zaman, onlardan yüksek bir yerde durmasın!" Ammâr cevap verdi: "İşte bu yüzden elimden tuttuğun zaman sana uydum, ardın dan gelip aşağıya indim."
[Bu iki rivayet Ebû Davud'a aittir.]
1777-SehI b. Sa'd radiyallahu anh'dan: Ona (Allah Resulünün) minberin(in) ne den yapıldığı soruldu. Cevaben şöyle dedi: "O, ılgın ağacından yapılmıştı. Onu, falan ha nımın azatlı kölesi Resûlullah sallallahu aley hi ve sellem için yapmıştı. Yapılıp yerine ko nulduğunda üstüne çıktı, kıbleye karşı durup tekbir getirdi. Cemaatle namaza durdu. Oku du, rükûa gitti, cemaat de arkasından rükûa gitti; sonra başını kaldırdı, (kıbleden yüzünü çevirmeden) gerisin geri gitti ve yere

secde etti. Sonra minbere döndü. Aynısını yaptı. İş te minberin kıssası budur." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]

Sehiv, tilavet ve şükür secdeleri

1778-AbdulIah b. Mâlik b. Buhayne radi-yallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem öğle namazının ikinci rek'atmda oturmadan (kıyama) kalktı. Namazını bitirdiğinde, iki secde yaptıktan sonra selâm verdi." [Altı hadis imamı.]
1779-Bir rivayette: "İkinci rek'at(ta otur ması gerektiği halde kıyam)a kalktı. (Nama zın bitiminde) secde etti." Benzerini rivayet etti.
li^K **1780-**Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz namazında §üpheye dü§üp de üç mü, dört mü kıldığını bilmezse, şüpheyi atsın, kanaat getirdiği §ey üzerine namazını tamam lasın; sonra selam vermeden önce iki secde yapsın. Eğer (hakikatte) beş kılmışsa namazı (bu iki secde ile) çift (rek'atlı) olmuş olur. Eğer dördü eksiksiz tam kılmışsa, yaptığı bu iki secde ile şeytanın burnunu sürtmüş olur." [Buhârî ııariç, Altı hadis imamı.]
1781-Ebû Davud'un rivayeti: "Eğer na mazı tam ise (şüpheye kapılarak kıldığı bir) rek'at nafile olur. Yaptığı iki secde ise şeyta nın burnunu sürtmüş olur."
1782-Abdurrahman b. Avf radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz, namazında şüphe edip bir mi, iki mi kıldığını bilemezse, bir kabul edip üzerini tamamlasın. İki mi yoksa üç mü kıldığını bile mezse o zaman, ikinin üzerine tamamlasın. Uç mü yoksa dört mü kıldığını bilemezse o za man üç üzerine kılsın. Ve selâm vermeden iki secde yapsın." [Tinnizî]
1783-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem öğleden sonra kılınan namazlardan birini — Muhammed (bîn Şîrîn) dedi ki: Zann-ı gâlibimce ikindi namazını— iki rek'at kıldı. Son ra selâm verdi, sonra mescidin önünde duran bir kütüğe doğru yönelip elini üzerine koydu. Cemaatin arasında Ebû Bekr ile Ömer de var dı. Ama O'na söylemeye çekindiler. Cema atin çabuk çıkanları: "Galiba namaz kısaltıl dı" dediler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Zü'1-Yedeyn adını verdiği bir şahıs sordu:
"Ey Allah Resulü! Unuttun mu, yoksa na maz mı kısaltıldı?" Cevap verdi:
"Ne unuttum; ne de (namaz) kısaltıldı!"
"Evet unuttun!"
"Zü'l-Yedeyn doğru söylemiştir" deyip, kalktı iki rek'at daha kıldı, sonra selâm ver di. Ardından tekbir getirdi, secdesi gibi sec de etti ya da biraz uzun yaptı,

sonra başını kaldınp tekbir getirdi.
1784-Diğer rivayet: Bunun üzerine mesci din kıblesinde bulunan bir (hurma) kütüğüne varıp, öfkeli bir halde sırtını dayadı. Bu sırada Zü'I-Yedeyn: "Namaz mı kısaltıldı, yoksa sen mi unuttun?" diye sorunca sağına ve solu na bakındı. (Etrafındakilere) "Zü'I-Yedeyn ne diyor?" diye sordu.
Dediler ki: "O doğru söyledi, zira sadece iki rek'at kıldırdın?"
Sonra iki rek'at daha kıldırdı, selâm ver di; sonra tekbir aldı, sonra secdeye vardı, sonra tekbir aldı; secdeden başım kaldırdı, sonra tekrar tekbir aldı, tekrar secdeye vardı, sonra tekrar tekbir getirip secdeden başını kaldırdı.
(Ravi) dedi ki: îmrân b. Husayn'dan bana ulaşan habere göre "Sonunda selâm verdi."
1785-Diğer rivayet: İbn Sîrîn'e dedim ki: "Sehiv secdesinde(n sonra) teşehhüd var mı dır?" "Ebû Hureyre'nin rivayet ettiği hadiste yoktur" dedi.
[Altı hadis imamı. Lafız, Buhârî ile Müslim'e aittir.]
1786-Diğer rivayet: O ikindi namazını kıldırırken ikinci rek'atta selâm verdi; Zü'I-Ye deyn dedi ki: "Namaz mı kısaltıldı, yoksa sen mi unuttun?"
"Hiç biri olmadı!" buyurunca, şöyle dedi:
"Bunlardan biri oldu."
1787-Diğer rivayet: Öğle namazını kıldı rırken ikinci rek'atta selâm verdi; Süleyma-noğullarından bir adam: "Namaz kısaldı mı?" diye sordu. Benzerini nakletti.
1788-Ebû Bekr b. Süleyman b. Ebî Hasme radiyallahu anh'dan, dedi ki:
Bana ulaşan habere göre, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, öğle veya ikindi gibi gündüz namazlarının birinde, iki rek'at namaz kılıp selâm vermiş. Bunun üzerine Zühre b. Kilâb oğullarından Zü'ş-Şimâleyn adında bir adam şöyle demiş: "Ey Allah Resu lü! Namaz mı kısaltıldı, yoksa sen mi unut tun?" Cevap vermiş:
"Ne namaz kısaltıldı, ne de ben unut tum." Zü'ş-Şimâleyn: "Bunlardan biri oldu" deyince, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem cemaate dönüp sormuş: "Zü'I-Ye deyn (iki elli) doğru mu söyledi?" "Evet, ey Allah Resulü! " demişler. O da hemen nama zın kalan kısmını kıldırmış ve selâm vermiş. [Mâlik]
1789-Ebû Davud'un da benzer bir rivaye ti vardır ki onda şöyle geçer: "Ancak sehiv secdesini yapmamış."
1790-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü bize namazı beş rek'at ola rak kıldırdı. Dedik ki: "Namazda bir artma mı oldu?"
"Ne oldu ki?"

"Beş rek'at kıldırdınız."
"Ben de sizin gibi bir insanım, sizin hatır ladığınız gibi hatırlar, unuttuğunuz gibi de unuturum" dedi; sonra sehiv secdesi yaptı.
[Mâlik hariç, Altı hadis imamı.]
1791-Diğer bir rivayet: İbrâhîm b. Süveyd dedi ki: Alkame bize namazı beş rek'at olarak kıldırdı. Bunun üzerine: "Ey Ebû Şibl! Nama zı bize beş rek'at olarak kıldırdın" dediler.
"Hayır yapmadım."
"Evet yaptın" dediler. Ben de cemaatin bir kenarındaydım, henüz çocuktum. Dedim ki: "Beş rek'at olarak kıldırdın." Bana dedi ki: "Bunu sen mi söylüyorsun ey tek gözlü?" "Evet" dedim. O da hemen dönüp iki secde yaptı, sonra selâm verdi. Sonra dedi ki: Ab dullah (b. Mes'ûd) şöyle dedi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize beş rek'at na maz kıldırdı. Namazı bitirdiğinde cemaat ara-lannda konuşmaya başladı.
"Ne oluyor, bir §ey mi oldu?" diye sordu.
"Ey Allah Resulü! Namazda bir artırma mı oldu?"
"Hayır!"
"Beş rek'at kıldırdın da!" dediler. Bunun üzerine döndü, iki secde yaptı, sonra selâm verdi. Sonra da şöyle buyurdu: "Ben de sizin gibi bir insanım; unuttuğunuz gibi ben de unutabilirim."
1792-İmrân b. Husayn radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ikindi namazını üç rek'at olarak kıldırdı, son ra evine girdi; arkasından adına Hirbâk deni len bir adam girdi; elleri uzunca idi. "Ey Al lah Resulü!" diyerek namazda yaptığını anlat maya koyuldu. O da hemen cübbesini sürük leyerek öfkeli bir halde çıktı ve cemaate sor du: "Bu adam, doğru mu söyledi?" "Evet" dediler. Hemen (eksik kalan) bir rek'at daha kıldırdı. Sonra iki secde yapıp selâm verdi. [Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1793-Sevbân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her sehiv (yanılma) için selâmdan sonra iki secde yapılır." [Ebû Dâvud]
1794-el-Muğîre radiyallahu anh'dan: Şa'bî der ki: "O (Muğîre) bize namaz kıl dırdı. İkinci rek'atta oturmadan (kıyama) kalk tı, cemaat «Sübhanallah!» dedi; kendisi de on lara «Sübhanallah» dedi. Namazın kalan kıs mını kıldıktan sonra selâm verdi. Sonra sehiv secdesi olarak iki secde yaptı. Sonra onlara Al lah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in de ay nı kendisi gibi yaptığını bildirdi." [Tirmizî]
1795-Ebû Dâvud, Ziyâd b. İlâka'dan: "Muğîre bize namaz kıldırdı." Benzerini

nak letti. Ancak orada şöyle geçer: "Namazı ta mamladıktan sonra, selâmdan önce bir secde yaptı, sonra selâm verdi."
1796-Ubâde b. es-Sâmit radiyallahu anh' dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e namazında yanılıp da kaç rek'at kıldığını bi lemeyen bir adam hakkında sordular; şöyle buyurdu: "Namazını yeni baştan kılsın ve sonra oturarak iki (sehiv) secde(si) yapsın." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de munkatı isnâdla.]
1797-Aişe radiyallahu anhâ'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, namazı tamamlamadan önce yanıldı; selâm vermeden iki secde yaptı. Sonra şöyle buyurdu: "Her kim namazı tamamlamadan önce yandır sa selâmdan önce iki secde yapsın. Tamamla dıktan sonra yanılırsa, o zaman selâmdan sonra sehiv secdesi olarak iki secde yapsın." [Tabe-rânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'tSL leyyin bir isnâdla.]
1798-Katâde radiyallahu anh'dan: Enes radiyallahu anh, öğle veya ikindi na mazında sesli okudu, (bu hatası nedeniyle) se hiv secdesi yapmadı."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebtr'de bunaklığa (ihtila-ta) uğramış bir ravi kanalıyla.]
1799-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Korku namazında sehiv secdesi olmaz." [Taberânî, el-Mu' cemu' l-Kebir'de zayıf bir senedle.]
1800-Mûaviye b. Hadîc radiyallahu anh' dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem na maz kıldı; namazdan bir rek'at kaldığı halde selâm verdi. Bir adam arkasından yetişip dedi ki: "Ey Allah Resulü! Namazdan bir rek'at unuttun." Hemen mescide girdi ve Bilâl'e ka-
met getirmesini emretti, sonra cemaate kalan rek'atı da kıldırdı. Bu olayı insanlara anlat tım. Dediler ki: "O adamı tanıyor musun?" "Hayır, ama onu ara sıra görürüm" dedim. Derken adam bana uğradı. "İşte bu, o adam dır" deyince şöyle dediler:
"Bu adam Talha b. UbeydiUah'tır."
[Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1801-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem selâm verdikten sonra konuştu, sonra sehiv secdesi olarak iki secde yaptı."
[Nesâî]
1802-Mâlik radiyallahu anh'dan: Bana ulaştığına göre Allah Resulü sallal lahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuş:
"Şüphesiz ben sünnet koymak için unuttu rulurum."

1803-Ebû Cum'a Hubeyb b. Siba' radiyal lahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ikindi namazını kıldırmayı unutup akşam na mazını kıldırdı. Sonra cemaate sordu: "İkindi namazını kıldırdığımı gördünüz mü?" "Ha yır!" dediler. Bunu üzerine müezzine ezan okumasını emretti.
Ezan okudu, kamet getirdi, akşamdan vaz geçip önce ikindiyi, sonra akşamı kıldırdı.
[Ahmed ve Taberânî, el-Mu' cemu' l-Kebîı'de.]
1804-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Âdemoğlu secde âyetini okuyup secde et tiği zaman şeytan ağlayarak uzaklaşır ve şöy le der: «Eyvah! Ademoğlu secde ile emredil di, yaptı ve cenneti hak etti. Ben de secde ile emrolundum, ancak yapmadım ve cehennemi hakettim»." [Müslim.]
1805-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, secde âyetini okur, ardından secde ederdi. Biz de ardından secde ederdik. Hatta kalabalık tan, alnımızı koyacak yer bulamazdık. Ancak bu, namaz vaktinin dışındaki hallerde olur du." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud]
1806-Başka rivayetinde:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Fetih yılı secde âyetini okudu. Herkes secde etti. Hatta hayvanının üstünde ve yerde olan lar da secde ettiler. O kadar ki bineğinin üs tünde olan kişi ellerine secde etmek zorunda kaldı."
1807-Rabî'a b. AbdiUah radiyallahu anh'-dan:
Hz. Ömer, Cuma günü minberde Nahl sû resini okudu. îçinde geçen secde âyetine ge lince minberden inip secde etti, insanlar da secde ettiler. Ertesi Cuma yine aynı sûreyi okudu aynı secde âyetine gelip okuyunca şöy le dedi:
"Ey Cemaat, (şu anda) secde âyet-i okumuş bulunuyoruz, kim secde ederse doğ ru bir harekette bulunmuş olur; kim de secde etmezse günaha girmez. Ve secde etmedi." [Mâlik ve Buhârî.]
1808-Ebû Temîme el-Hüceymî radiyalla hu anh'dan:
Sabah namazından sonra cemaate vaaz ederdim, ardından (okuduğum secde âyetleri için tilâvet) secdesini yapardım.
İbn Ömer bunu üç kere yasakladığı halde ben vazgeçmedim. Sonra tekrar yasakladı ve şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr, Ömer ve Osman'ın arka sında namaz kıldım, (farzdan sonra) güneş doğuncaya dek hiçbiri secde yapmadı." [Ebû Dâvud]
1809-Sâlim radiyallahu anh'dan: "İbn Ömer, secde ayetini okuduğu zaman, sabah namazından sonra hava iyice aydmlan-madıkça tilavet secdesini yapardı."

[Rezîn]
1810-Amr b. el-Âs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bana Kur'ân'da onbeş yerde secde (âyetini) okutup (öğretti). Bunların üçü mufassal sûre lerde, ikisi ise Hac sûresindedir."
1811-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Medine'ye geldikten sonra mufassal sûrelerin secdelerinden hiçbirini yapmadı." [İki rivayet de Ebû Davud'a aittir.]
1812-Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kur'ân'da onbir secde vardır." [Ebû Dâvud ve Tirmizî]
1813-Ukbe b. Âmir radiyallahu anh'dan: Dedim ki: "Ey Allah Resulü! Hac sûresin de iki secde mi var?"
"Evet; kim onlarda secde etmeyecekse, okumasın!" [Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
1814-Mâlik, Hz. Ömer'den:
O, Hac sûresini okudu, ondaki iki secdeyi de yaparak şöyle dedi: "Bu sûre, içindeki iki secde sebebiyle faziletli olmuştur."
1815-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Mücâhid ona: "Sâd süresindeki secdeyi yapayım mı?" diye sorunca, o: "Onun neslin den Davud'u, Süleyman'ı (Eyyûb'u, Yûsuf u, Musa'yı ve Harun'u nübüvvetle hidayete ka vuşturduk, işte bunlar Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir) O halde sen de onların gittiği doğru yolu tutup uy." (En'âm, 6/85-90) âyeti ni okuyup şöyle dedi: "Peygamberiniz sallal-lahu aleyhi ve sellem de onlara uymakla em redilenlerdendir." [Buhârî]
1816- O, Tirmizi ve Ebu Davud, İkrime'den, o da İbni Abbas'tan nakletmişlerdir: "Sad suresinin secdesi vacip kılınmış secdelerden değildir; ancak Allah Rasülü sas'in bu surede secde yaptığını gördüm."
1817- Nesai rivayetinde: Peygamber sas Sad suresindeki secdeyi yaptı ve şöyle buyurdu:
" O secdeyi , Davud (aleyhisselâm) tevbe olarak yaptı; biz ise şükür olarak yapıyoruz."
1818-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, minberdeyken Sâd suresini oku(yor)du; secde âyetine geldiğinde minberden indi ve secde yaptı. Cemaat de O'nunla beraber secde yap tı. Başka bir gün yine aynı yeri okudu, cema at secdeye hazırlanınca şöyle buyurdu: "O, bir peygamberin tevbesidir. Madem ki hazır landınız.." Sonra indi, secde etti, onlar da sec de ettiler. [Ebû Dâvud]
1819-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: O, rüyasında Secde sûresini yazdığını, secde âyetini okuyunca da, kalemin, hokka nın ve herşeyin secdeye kapandıklarını

gördü. Dedi ki: "Bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e anlattım. Ondan sonra devamlı olarak (okudukça) o âyetin secdesini yapma ya başladı." [Ahmed]

1820-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Necm sûresini okudu, oradakiler(in hepsi) secde ettiler; ancak yaşlı bir Kureyşli etmey erek bir avuç taş veya toprak alıp alnına koy du ve: "Bu bana yeter!" dedi. And olsun ki o adamın daha sonra kâfir olarak öldürüldüğü nü gördüm. [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud ve Nesâî]

1816-0, Tirmizî ve Ebû Dâvud, İkri-me'den, o da İbn Abbâs'tan nakletmişlerdir: "Sâd sûresinin secdesi vacip kılınmış sec delerden değildir; ancak Allah Resulü sallal lahu aleyhi ve sellem'in bu sûrede secde yap tığını gördüm."

1817-Nesâî rivayetinde: Peygamber sal lallahu aleyhi ve sellem Sâd süresindeki sec deyi yaptı ve şöyle buyurdu: "O secdeyi Dâ-

1821-Rivayetin birinde: "İçinde secde âyetinin nazil olduğu ilk sûre, Necm süresi dir." Onda yine şöyle geçer: "O yaşh adam Ümeyye b. Halef idi."

1822-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Necm süresindeki secdeyi yaptı, müslümanlar da yaptılar, cinler ve tüm insanlar da yaptılar." [Buhârî ile Tirmizî]

1823-el-Muttalib b. Ebî Vedâa radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'de Necm sûresini okudu ve secdesini yaptı, beraberindekiler de yaptılar. Ben başı mı kaldırdım, secde etmekten imtina ettim." el-Muttalib o gün henüz müslüman değildi. [Nesâî]

1824-Mahrame b. Nevfel radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'de İslâm'ı ilan edince, Mekke ahalisi nin tümü o gün müslüman oldu. Bu, namaz farz kılınmazdan önce idi. Hatta O, secde âye tini okuduğu zaman secdeye kapanıyordu, herkes de O'nunla birlikte secde yapıyorlardı. İzdihamdan secde yapacak yer bulmakta zor luk çekiyorlardı. el-Velid b. el-Muğîre ve Ebû Cehl gibi Kureyş büyükleri gelinceye dek bu böyle devam etti. Onlar Tâif leydiler. Geldik lerinde şöyle dediler: "Siz babalarınızın dini ni terk ediyorsunuz hâ?" Ondan sonra tekrar kâfir oldular. [Taberânî, el~Mu'cemu'l-Kebîr'de leyyin bir senedle.]

1825-Zeyd b. Sabit radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'e Necm sûresini okudum. Ancak oradaki secdeyi yapmadı." [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.] Ebû Dâvud dedi ki: "Zeyd imamdı; o da secde etmedi."

1826-Nesâî'nin lafzı: Atâ, Zeyd'e sordu: "İmama (uyan kimse) de okur mu?" Cevap verdi: "İmamla beraber bir şey okunmaz." Sonra şunu iddia etti:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Necm sûresini okudum, secde etmedi."
1827-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: O, yatsı namazını kıldırırken İnşikâk sûre sini okudu ve oradaki secdeyi yaptı. Kendisi ne neden yaptığı sorulunca, şu cevabı verdi:
"Bu secdeyi Ebu'l-Kâsım sallallahu aleyhi ve sellem'in arkasında yaptım; O'na kavuşunca ya dek de yapacağım!"
[Tirmizî hariç. Altı hadis imamı.]
1828-Müslim ve Sünen ashabının başka rivayeti:
"Biz, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem ile İze's-semâunşakkat (İnşikâk) secde-siyle İkra' bismi Rabbike'mn (Alak) secdesini yaptık."
1829-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan, de di ki:
"Her kim A'râfı, Necm'i ve İkra' bismi-Rabbike (Alak) sûrelerini okursa, ister rükûa varır, isterse secde eder ve sonra sûreyi okur."
1830-Diğer rivayet: "Eğer secde, sûrenin sonunda ise istersen rükûa var, istersen secde ye git. Secde rek'atle beraber yapılmış olur."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehîr'âe.]
1831-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Kur'ân secdelerini geceleyin yapacağı zaman şöyle derdi: "Zâtım, gücü ve kuvvetiyle kendi sini yaratan, kulak ve göz veren Allah'a secde etti." [Sünen ashabı]
1832-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
Bir adam gelip dedi ki:
Ey Allah Resulü! Bu gece rüyamda gör düm; sanki bir ağacın arkasında namaz kılı yordum, secdeye vardım, benim secdemle birlikte ağaç da secde etti ve şöyle dediğini duydum: «Allahım! Onun sayesinde bana ecir ver. Bununla benim günahımı düşür. Bunu,
katında benim için azık eyle. Kulun Dâ-vud'dan kabul buyurduğun gibi benden de ka bul buyur!» İbn Abbâs dedi ki:
"Bundan sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i de duydum; secde âyetini okuyup secdeye vardı; tıpkı o adamın ağaç hakkında verdiği bilgi doğrultusunda dua etti." [Tirmizî]
1833-Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'e sevindirici bir haber geldiğinde ya da kendisine bir müjde verildiğinde, hemen Al lah'a şükretmek maksadıyla secdeye kapanır dı." [Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud]
1834-Sa'd radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Medine'den Mekke'ye doğru yola çıktık. Az-vere (tepesine) yaklaşınca bineğinden inip el lerini kaldırdı, uzun bir müddet Allah'a dua etti, sonra secdeye

kapandı. Epey bekledikten sonra kalktı tekrar ellerini kaldırıp uzun süre dua etti, sonra tekrar secdeye vardı. —Ahmed (b. Salih) bunu üç kere zikretti— Sonra şöyle buyurdu: "Rabbimden dilekte bulundum; üm metim için şefaat istedim. Bana ümmetimin üçte birini verdi. Bunun üzerine Rabbime şük retmek için secdeye kapandım. Sonra başımı kaldırıp kalktım, tekrar ellerimi kaldırdım, ve ümmetimi diledim. Bu defa ümmetimin diğer üçte birini verdi. Rabbime şükretmek için yine secdeye vardım. Sonra başımı kaldırıp tekrar Rabbimden ümmetimi diledim. Bana kalan üçte birini de verdi. Bu sebepten dolayı O'na şükretmek için tekrar secdeye kapandım." [Ebû Dâvud)
1835-Abdullah b. Ebî Evfâ radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kendisine Ebû Cehl'in başının kesildiği müj delenince, iki rek'at (şükür) namazı kıldı."
[İbn Mâce, içinde kimliği mechûl bir râvinin bulun duğu bir senedle.]

CUMA NAMAZININ FAZİLETİ, ÖZRÜN DIŞINDA VACİP (FARZ) OLMASI, CUMA GÜNÜ YIKANMA VE DİĞERLERİ
1836-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Cuma günü cünüplükten yıkanır gi bi yıkanıp da cumaya giderse, bir deve kur ban kesmiş gibi sevap alır. Kim ikinci saatin de giderse, bir sığır kurban etmiş gibi sevap alır Kim üçüncü saatinde giderse, boynuzlu bir koç kurban etmişçesine sevaba girer Kim dördüncü saatinde giderse, bir tavuk kesmiş-cesine sevap alır. Kim de beşinci saatinde gi derse, yumurta tasadduk etmiş gibi sevap alır. imam minbere çıktığı zaman, hutbeyi dinle mek için melekler gelip hazır bulunur."
[Altı hadis imamı.]
1837-Başka rivayet: "Cuma günü olduğu zaman, mescidin her kapısında melekler ge lenleri sıra ile yazarlar, ilk geleni ilk yazar, arkasından geleni de ondan sonra yazarlar. İmam hutbeye çıktığında sahifeleri dürüp, hutbeyi dinlemek üzere otururlar."
1838-Diğer rivayet: "Cumaya ilk gelen, deve kesmiş gibi, ondan sonra gelen sığır kur ban etmiş gibi, ondan sonra gelen koyun kur ban etmiş gibi, ondan sonra gelen kaz kurban etmiş gibi, ondan sonra gelen tavuk kurban etmiş gibi, ondan sonra gelen yumurta hediye etmiş gibi sevap alır."
1839-Başka bir rivayette de aynısı nakle dildi; ancak onda kaz yerine tavuktan sonra serçe zikredildi.
1840-Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî'nin rivayetleri (yine Ebû Hureyre'den):

"Kim adabına uygun güzel bir abdest alıp cumaya gelir, hiç konuşmadan huşu içinde (hutbe) dinlerse, o Cuma ile gelecek Cuma arasında, hatta üç gün daha fazlasıyla işleyeceği gü nahları bağışlanır Kim de (hutbe sırasında) yerdeki taşlarla oynarsa abesle iştigal etmiş olur."
1841-Selmân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Cuma günü yıkanıp elinden geldiğin ce temizlik yapıp yağlanır, evindeki kokudan da sürünür, sonra mescide gidip iki kişinin arasını eliyle açıp rahatsız etmeden sessizce oturur, sonra Allah'in farz kıldığı namazı kılar ve imam konuşurken susup dikkaüe onu din lerse, mutlaka bu Cuma ile gelecek Cuma ara sında işleyeceği günahları bağışlanır." [Buhârî]
1842-Evs b. Evs es-Sekafî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kim (başını) yıkayıp boy abdesti alır, erken çıkıp hutbenin başına yetişir, (mescide) hayvana binmeden yürür ve imama yakın otu rup kimseyle konuşmadan hutbeyi dikkatle din lerse, her adımında, namazıyla orucuyla bir yıl işlediği amel sevabını alır." [Sünen ashabı.]
1843-Ebû Bekr ve İmrân b. Husayn radi yallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Cuma günü yıkanırsa, bütün günah ve hataları örtülür. Yürümeye başladığı za man, her adımbaşı yirmi sevap alır. Namaz dan çıktığı zaman iki yüz yıllık amelin karşılı ğını almış gibi olur." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Ke-bîr ve'l-Evsal'ta leyyin bir senedle.]
1844-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cumaya üç çeşit insan gider: Biri gider, cumaya katılır. Boş konuşma ve davranışlar da bulunur. Bu, kendi payına düşeni alır. Biri gider herkesin yaptığı gibi normal olarak iba det edip duada bulunur. Buna Allah isterse verir, isterse vermez. Bir adam da vardır ki Cumaya gider herhangi bir çirkin ve boş dav ranışta bulunmadan huşu içinde sükût ederek hutbeyi dinler Herhangi bir müslümanın omuzunu çiğnemez ve kimseye eza etmez. İşte onun bu namazı, gelecek Cumaya kadar, üç gün de fazlasıyla ona bir kejfâret olur. Nite kim Allah Teala şöyle buyurmaktadır: «Kim bir hasene ile gelirse onun için on misli var dır» (En'âm, 6/160)."
1845-Alî radiyallahu anh'dan, o, Kûfe'de minberdeyken şöyle hitap etti:
"Cuma günü olduğu zaman, şeytanlar sancaklarıyla çarşılara giderler. İnsanlara türlü engeller çıkararak onları Cumaya ge ciktirirler. Melekler de erkenden gelip

mesci din kapıları üstünde otururlar. Gelenleri ön celik sırasıyla yazarlar İmam (hutbeye) çıkın caya dek bu böyle devam eder Kişi bir yere ilişip oturur, hiç bir boş söz ve harekette bu lunmadan, kemâl-i edeb ve dikkatle hutbeyi dinler (namazı kılarsa) iki kat ecir alır. Eğer hutbeyi duyamadığı uzak bir yere oturup da susarsa ve hiç boş ve kötü söz ve davranışta bulunmazsa bir ecir alır. Duyabileceği ve din leyebileceği bir yerde oturup da hutbeyi din lemeden ve sükût etmeden boş davranış ve sözlerde bulunursa iki kat günaha girer. Du yamadığı bir yerde oturup, çirkin ve boş söz ve davranışta bulunursa tek günah alır Cuma günü konuşan arkadaşına: 'Sus!' diyen de boş konuşmuş olur. Kim de böyle bir söz ve dav ranışta bulunursa o gün Cumasından hiçbir sevap ve pay alamaz."
Bunu bizzat Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den duydum.
1846-Amr b. el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Cuma günü yıkanıp, varsa hanımı nın kokusundan sürünürse, en güzel giysisini giyip insanların omuzlarını çiğneyerek ilerle meden sessizce oturup vaazı (hutbeyi) dinler, hiçbir boş söz ve harekette bulunmazsa bu, onun iki Cuma arasında geçen günahlarına keffâret olur. Kim de boş söz ve davranışlarda bulunur, insanların omuzlarını çiğneyerek ile ri geçmek suretiyle onları rahatsız ederse bu Cuma, onun için (ancak) bir öğle namazı olur."
1847-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cuma, ezanı duyabilen (üzerine)e (vâcip)dir."
1848-Tânk b. Şihâb radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Köle, kadın, çocuk ve hasta hariç, Cuma her müslümana cemaatle kılmak sabit bir hak (ve görev)dir (bunlara farz değildir)."
[Beş rivayet Ebû Davud'a aittir.]
1849-Kubâ ahâlisinden bir adamdan, o da sahabî olan babasmdan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bize Küba'dan gelerek (Mescid-i Nebevî'de) Cuma namazında hazır bulunmamızı emretti."
1850-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Akşam evine rahatça dönebilene vacip (farz)tir." [İkisi de Tirmizî'ye aittir.]
1851-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bi ze hitap edip şöyle buyurdu:
"Allah size Cuma namazını bu makamım da, bu saatimde, bu ayımda, bu yılımda

baş lamak üzere kıyamete kadar farz kılmıştır. Onu her kim âdil veya zâlim imamla beraber kılmayı terk ederse, iki yakası bir araya gel mez, işinde bereket görmez. Dikkat! Böyle bir kimsenin ne namazı olur, ne de haccı. Dikkat! Böyle bir kimsenin ne iyiliği olur, ne de sada kası!"
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta rivayet etmiştir; isnadında Musa b. Atiyye el-Bâhilî bulunmaktadır.]
1852-Ebu'l-Ca'd ed-Damrî radiyallahu anh'dan—ki, Peygamber'in sohbetinde bu lunmuştur—:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurmuştur:)
"Her kim üç cumayı önemsemeyerek üst üste terk ederse, Allah onun kalbini mühür ler." [Sünen ashabı.]
1853-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dikkat! Şu durum pek yakındır: Biriniz bir sürü koyun alıp (şehirden) bir veya iki mil uzak laşacak, ot bulamadığı için biraz daha yüksekle re tırmanacak, sonra Cuma vakti girecek, gelip Cumaya katılmayacak. Yine vakit gelecek, yine mescidde olmayacak. Yine Cuma vakti gelecek, yine gidip mescidde yer almayacak (üç kere böyle olduktan sonra) kalbi mühürlenecektir." [İbn Mâce zayıf bir isnâdla.]
1854-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir takım insanlar ya Cuma namazını terk etmekten vazgeçecekler, ya da Allah on ların kalplerini mühürleyecek ve gafillerden olacaklardır." [Müslim ve Nesâî.]
1855-Alkame radiyallahu anh'dan: Abdullah (b. Mes'ûd) ile beraber Cumaya çıktım, üç kişinin kendinden önce geldiğini görünce şöyle dedi: "(Bu) dört kişinin dör-düncüsüyüm. Dördüncü olan (ilâhî rahmet ten) uzak değildir. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duy dum:
"İnsanlar kıyamet günü Allah'ın nezdinde Cumaya gidişlerine göre oturacaklardır. Bi rinci saatte giden, ikinci saatte giden, üçüncü saatte giden sırasıyla ve derecelerine göre O'na yakın oturacaklardır." Sonra (Abdullah dedi ki:) "Ben dört kişinin dördüncüsüyüm dördüncüsü (de rahmetten) uzak sayılmaz."
[İbn Mâce]
1856-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"istedim ki, birine emredeyim cemaate namaz kıldırsın, ben de gidip Cumaya gelme yenlerin evlerini başlarına yakayım!"

[Müslim]
1857-Semure b. Cundeb radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kim Cumayı özürsüz bırakırsa, (keffa-ret olarak) bir dinar sadaka versin, bulamazsa yarım dinar sadaka versin." [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1858-Diğer rivayet: "Bir dirhem ya da ya rım dirhem; bir sa' (2.9,17 kg) buğday ya da yarım sa' buğday tasadduk etsin."
1859-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
Yağmurlu bir günde —ki bu Cuma günüy dü— müezzinine şöyle dedi:
"Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah" dediğin zaman, "Hayye ale's-salâh=haydin namaza" deme, şöyle de: "(Sallû fî rihâlikum) Namazınızı evlerinizde kılın!"
Cemaat itiraz edince, şöyle dedi: "Bunu benden daha hayırlı olan biri yaptı. Biliyorsu nuz ki Cuma azimettir. Sizi meşakkate sok mak istemedim. Sizi çamurda, kaygan yerler de, kötü yerlerde yürütmek istemedim."
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud]
1860-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cuma günü yıkanmak, ergenlik çağına ermiş olan herkese vaciptir. (Her ergenlik çağma girene) ayrıca misvak kullanmak ve güzel koku sürünmek de vaciptir." [Tirmizî ha riç, akı hadis imamı.]
Amr (b. Süleym) der ki: "Yıkanmaya gelin ce şehâdet ederim ki o vâcibtir. ISlisvak ve gü zel koku(nun hükmünü) ise, Allah en iyi bilir."
1861-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
Ömer, Cuma günü hutbe okurken, Osman girdi. Ömer ona: "Bu saat hangi saattir?" diye sordu.
"Bugün çok işim vardı, ezanı duyuncaya kadar evime gidemedim, o yüzden sadece ab-dest alabildim" deyince, Ömer şöyle dedi:
"Sadece bir abdest mi? Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem'in şu hadisini duyma dın mı:
"Sizden biriniz Cumaya gelirken boy ab-desti alsın." [Nesâî hariç. Altı hadis imamı.]
1862-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Cumaya insanlar yaylalarmdaki evlerinden abâ içinde gelirlerdi. Yolda tozlanıp terlerlerdi. Bu nedenle üzerlerinden pis bir koku çıkardı. Hatta Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'e henüz evde yanımdayken bir adam geldi (onun halini görünce) şöyle buyurdu: "Bugü nünüz için yıkanıp temizlenirseniz çok daha iyi olur." [Buhârî, Müslim ve Ebü Dâvud]

1863-Semure b. Cündeb radiyallahu anh'-dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cuma günü ki§i için abdest almak ne gü zel, ama yıkanırsa, tabiî ki yıkanmak daha güzeldir." [Sünen ashabı.]
1864-Yahya b. Saîd radiyallahu anh'dan: Ona ulaştığına göre Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuş: "Biriniz iş için edindiği iki elbise dışında. Cuma için ayrı iki elbise edinemez mi?" [Mâlik]
1865-Aişe radiyallahu anhâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-
lem'in Cuma gününe özgü iki elbisesi vardı.
Cuma günü onlan giyerdi, namazdan sonra
onları öbür Cumaya kadar katlayıp saklardık." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat ves-Sagir'de leyyin bir senedle.]
1866-Ebû Ubeyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cuma günü cemaatle kılınan sabah na mazından daha faziletli namaz yoktur. Onu cemaatle kılan kimse mutlaka bağışlanır, ak sini sanmam." [Bezzâr, Taberânî el-Mu'cemu'l-Ke-bîr ve'l-Evsat'mAa zayıf hit isnâdla.j
1867-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Cuma günü namaza çıkmadan önce tırnakla rını keser, bıyıklarını kısaltırdı." [Bezzâr ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'tst leyyin bir senedle.]
1868-Aişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"//er fa>n Cuma günü tırnaklarını keserse, öbür Cumaya kadar kötülükten korunur." [M. el-Evsat]
1869-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Parlak gecede ve parlak günde bana çok salât ü selâm getirin! Çünkü sizin salât ü selâmınız bana sunulmaktadır."
[İkisini de Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta.zayıf bir isnâdla.]
1870-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Beş şey vardır ki, her gün onları yapan kimseyi Allah cennet ehlinden yazar: Cuma günü oruç tutan. Cuma namazına giden, ce nazede bulunan, köle azad eden ve hasta ziya retinde bulunan. Allah en iyi bilendir."
[Ebû Ya'lâ.]
1871 -Taberânî, el-Mu cemu'l-Evsat'ta, leyyin bir isnâdla Ebû Ümâme'den:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Cuma günü tutmazını kılar, o günü oruçla geçirir, bir hasta ziyaret eder, cenaze de bulunur ve nikaha giderse onun için cennet vacip olur."

CUMANIN VAKTİ, EZANI, HUTBESİ VE ONUNLA İLGİLİ DİĞER MESELELER

1872-Enes radiyaliahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Cumayı güneş (öğle vaktinden batıya) meylet tiği zaman kılardı." [Buhârî, Ebû Dâvud ve Timıizî]
1873-Buhârî'nin diğer rivayeti: "Peygam ber sallallahu aleyhi ve sellem hava şiddetli soğuk olduğu zaman namazı erken kıldmrdı.
sıcak olduğunda ise namazı geç kıldmrdı (Cuma namazını kasd ediyor.)"
1874-Sehl b. Sa'd radiyaliahu anh'dan: "Biz kuşluk uykusuna yatar, yemeği de Cumadan sonra yerdik."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
1875-Seleme b. el-Ekva' radiyaliahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Cuma namazım kılardık, döndüğümüzde he nüz duvarların gölgesi olmazdı."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1876-es-Sâib b. Yezîd radiyaliahu anh' dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr ve Ömer zamanında Cumanın ilk ezanı imam minbere oturduğu zaman okunur du. Osman gelince, insanlar çoğaldı, Zevrâ'da okunan üçüncü bir ezan ihdas edildi, ondan sonra uygulama böyle devam edip gitti."
[Buhârî ve Sünen ashabı.]
1877-Câbir b. Semure radiyaliahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, hutbeyi ayakta okur, sonra oturur, daha son ra da kalkar okurdu. Kim size oturarak hut be okuduğunu haber verirse yalan söylemiştir."
[Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1878-İbn Ömer radiyaliahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, iki hutbe okurdu. Minbere çıktığı zaman mü ezzinin ezanı bitinceye dek otururdu, sonra kalkar hutbe okurdu, sonra yine otururdu, hiç konuşmazdı. Sonra yine kalkar hutbe okur du." [Mâlik'in dışmda Altı hadis imamı.]
1879-Kâ'b b. Ucre radiyaliahu anh'dan: Abdurrahman b. Ümmi'l-Hakem oturarak hutbe verirken Kâ'b, mescide girdi ve dedi ki: "Şu habise bakın, oturduğu yerde hutbe okuyor; halbuki Allah Teâla şöyle buyurmuş tur: «Ey Muhammedi Onlar bir kazanç veya bir eğlence gördüklerinde, seni ayakta bıra

karak oraya yöneldiler» (Cuma sûresi, 62/11)." [Müslim ve Nesâî.]
1880-Umâre b. Ruveybe radiyallahu anh'-dan:
O, Bişr b. Mervân'ı minberde ellerini kal dırmış bir halde görünce, şöyle demiş: "Allah şu iki elininin belasını versin! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i gördüm —şeha-det parmağını göstererek— Allah Resulü, hutbede bundan fazlasını kaldırmamıştır." [Müslim ve Sünen Ashabı.]
1881-el-Hakem b. el-Hazen el-Külefî ra diyallahu anh'dan:
O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in hutbesinde bulunmuş. Peygamber sal lallahu aleyhi ve sellem ayakta asasına veya yayına dayanarak ayakta durmuş, kısa, güzel ve anlamlı kelimelerle Allah'a hamd ü senada bulunmuş. Sonra şöyle buyurmuş:
"Ey Cemaat! Size emredilenlerin tümünü tam anlamıyla yerine getiremezsiniz. Onun için denge üzere olun, müjde sizlere." [Ebû Dâvud.]
1882-Câbir radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hutbe verirken gözleri kızarır, sesi yükselir ve gerilimi artardı. Sanki bir orduyu uyarıyor-muş gibi: "(Düşman) akşama sabaha size bas kın yapacak" diyen (ordu komutanı) gibi olur du. Şehâdet ve orta parmağını birleştirerek şöyle derdi: "Ben ve kıyamet bunlar gibi ya kın olduğu bir zamanda gönderildim. Bundan sonra malumunuz olsun ki, en güzel söz Al lah'ın Kitabıdır. En güzel hidayet Muham-med'in hidayetidir, idlerin en kötüsü sonra dan icat edilenlerdir. Her bid'at dalâlettir."
Sonra şöyle derdi: "Ben her mü'mine ken di nefsinden daha ileriyim. Bir kimse (ölür ken) mal bırakırsa, o mal onun yakınlarına aittir. Ama borç veya çoluk çocuk bırakırsa (sorumluluğu) bana aittir." [Müslim veNesâî.]
1883-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem teşehhüd ettiği zaman şunu söylerdi: "el-Hamdü lillahi nestaînuhû ve nestağfîruhû ve ne-ûzü billahi min şürûri enfüsinâ. Men yehdillahü felâ mudille leh. Ve men yudlilfelâ hâdiye leh. Ve eşhedü en lâ ilahe illallah ve eşhedü enne Mu-hammeden abdühû ve rasûlüh. Erselehû bi'l-hakkı beşîran ve nezîran beyne yedeyi's-sâati.
Me/7 yutii'ilahe ve rasülehû, fe-kad raşede ve men ya'sihimâ fe-innehu lâ yadurru illâ nefseh, velâ yadurrullahe şey'en (=Allah'a hamdolsun. Biz O'ndan yardım bekler ve O'na istifâr ederiz. Nefislerimizin şerlerinden Allah'a sığınırız. Al lah, kimi hidayete erdirirse, onu kimse saptıra-maz. Kimi de saptırırsa onu kimse hidayete erdi remez. Allah'tan başka ilâh olmadığına Muham-med'in de Allah'ın kulu ve Resulü olduğuna şa hitlik ederim. Onu hak ile kıyamete yakın bir za manda korkutucu ve müjdeleyici olarak gönder di. Kim Allah ve Resulüne

itaat ederse kurtulur Kim onlara isyan ederse o ancak kendisine zarar verir; Allah'a zarar veremez.)"

1884-Diğer rivayette: "Yunus (b. Yezîd), İbn Şihâb'a, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in Cuma günündeki teşehhüdü hak kında sordu." Benzerini zikretti. Devamında dedi ki: "Kim onlara âsi gelirse, azmış olur Rabbimiz Allah'tan, bizi kendisine ve Resulü ne itaat edenlerden, rızasına uyanlardan, ga zabından kaçanlardan kılmasını niyaz ederiz. Biz O'nunlayız ve O'nun içiniz." [Ebû Dâvud]

1885-Câbir b. Semure radiyallahu anh'-dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in namazı da, hutbesi de orta uzunlukta idi. Hut bede Kur'ân'dan birkaç âyet okur ve insanla ra öğüt verirdi."

1886-Diğer rivayet: "Peygamber sallalla hu aleyhi ve sellem, Cuma günü öğüdü (hut beyi) uzatmazdı, (söylediği sözler) birkaç ke limeden ibaretti." [Müslim ve Sünen ashabı.]

1887-Ammâr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kişinin namazını uzun, hutbesini kısa tutması anlayış (fıkıh) sahibi olduğunun alâ metidir. Onun için siz de hutbeyi kısa tutun, namazı uzatın. Çünkü bazı konuşmalarda özlü ifadeler bulunur." [Müslim]

1888-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, minberde doğrulduğu zaman, yüzümüzü ona doğru çevirirdik." [Tirmizî]

1889-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"İçinde teşehhüd olmayan her hutbe kesil miş el gibidir." [Ebû Dâvud ve Tirmizî]

1890-Zeyd b. Erkam radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onlara hutbe okudu. Hutbesinde "Emma
ba'du (=Bundan sonra)" buyurdu.

1891-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"el-Hamdü lillahi ile başlanmayan her sözün sonu kesiktir." [ikisi Ebû Davud'a aittir.]

1892-Kâ'b b. IVIâlik radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"el-Hamdü lillahi" ile başlanmayan her önemli işin (sonu) kesik ve başarısızdır." [Tabe-rânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'âe leyyin bir isnâdla.]

1893-Semure b. Cündeb radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Zikirde (hutbede) hazır bulunun, imama (vaize) yaklaşın! Şüphesiz kişi uzaklaşmaya devam eder ve cennete girse de en uzakta ka lır." [Ebû Dâvud]
1894-Ebû Rifâ'a el-Adevî radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim, hutbe okuyordu; dedim ki: "Ey Al lah Resulü! Yabancı bir adam (kendini kas-dediyor) sana geldi, dini hakkında sana soru yor. Dininin ne olduğunu bilmiyor." Bana döndü, hutbesini bırakıp tâ yanıma kadar geldi. Ayaklarının demirden olduğunu sandı ğım bir sandalye getirildi. Üzerine oturup bana öğretmeye koyuldu. Sonra hutbesine döndü ve sonuna kadar tamamladı. [Müslim ve Nesâî]
1895-Osmân radiyallahu anh'dan:
Hutbesinde daima şu sözleri söyler ve bu nu söylemediği çok az olurdu: "Cuma günü imam hutbe okurken, onu dinleyin ve susun! Duyamayıp da susan kişi, duyarak susan kişi gibi sevaptan pay alır. Namaza durulduğu za man, saflan düzeltin, omuzlarınızı birbirinin hizasına getirin! Çünkü safların düzeltilmesi namazın tamamındandır."
Sonra (Osman) safları düzeltmekle görev lendirdiği adamlar gelinceye dek tekbir almaz dı. Ona safların tam anlamıyla düzeltildiğini bildirmelerinden ondan sonra tekbir alırdı.
[Mâlik]
1896-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cuma günü imam hutbe okurken arka daşına "Konuşma, sus!" dersen boş davra nışta bulunmuş olursun." [Altı hadis imamı.]
1897-Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, minberden indiği zaman (ihtiyaç sahibi biri siyle) bir işi konuşup görüşürdü." [Sünen ashabı.]
1898-Abdullah b. Ebî Rafı' radiyallahu anh'dan:
Mervân, Ebû Hureyre'yi yerine bıraktı. Cuma namazını "Cuma" süresiyle "Münâfi-kûn" sûresini okuyarak kıldırdı. Dedim ki: "Alî'nin Küfe'de okuduğu iki sûreyi sen de okudun." Şu cevabı verdi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu iki sûreyi okuduğunu işittim." [Müslim, Ebû Dâvud ve Tir-mizî]
1899-Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta şu eki yaptı:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, mü'minleri teşvik etmek için Cuma sûresini; münafıkların kulaklarını çınlatmak için de IVIünâfıkûn sûresini okurdu."

1900-Semure b. Cündeb radiyallahu anh' dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem. Cuma namazında Sebbihisme Rabbike'l-A'lâ sûresi ile Hel etâke hadîsu'l-Ğâşiyeh sûresini okurdu." [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1901-Nu'mân b. Beşîr radiyallahu anh'dan: "Ona, Cuma günü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in. Cuma sûresinden başka hangi sûreyi okuduğunu sordular. Şu cevabı verdi: Hel etâke hadîsu'1-Gâşiyeh sûresini okurdu." (Buhârî hariç, Altı hadis imamı.]
1902-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Cuma günü sabah namazının birinci rek'atın da Elif lâm mîm tenzil sûresini, ikinci rek'atında ise Hel etâ ale'l-insâni hînün mi ne'd-dehri sûresini okurdu. Cuma namazında ise Cuma süresiyle Münafıkûn sûresini okur du. [Müslim ve Sünen ashabı.]
1903-Ümmü Hişâm bn. Harise radiyalla-hu anhâ'dan:
"Bizim tandırımızla Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem'in tandırı iki ya da bir bu çuk yıl beraberdi. Kâf vel-Kur'âni'l-Mecîd (sûresin)'i bizzat O'nun dilinden öğrendim. Onu her cuma hutbede okurdu."
[Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1904-Ubeyy b. Kâ'b radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Cuma günü ayaktayken 'Tebareke' sûresini okudu." [İbn Mâce, daha uzun bir metinle.]
1905-Ya'lâ b. Umeyye radiyallahu anh' dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem'in, minberde Ve nâdev ya Mâliku'yu (Zuhruf, 43/77) okuduğunu duydum."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1906-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Cuma namazmm bir rek'atma ye tişirse, Cuma namazına yetişmiş olur." [Nesâî]
1907-lVIuâz b. Enes el-Cuhenî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cuma günü her kim cemaati yara yara ilerlerse, cehenneme köprü edinmiş olur." [Tirmizî]
1908-Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
Sizden biri Cuma günü (camide) sakm kardeşini kaldırıp yerine oturmasın; ancak şöyle desin: "Yer açar mısınız!" [Müslim]

1909-Muâz b. Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem. Cuma günü imam hutbe okurken, poposu üs tüne oturup dizlerini dikerek ellerini dizleri ne bağlamaktan menetmiştir." [Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
1910-Şeddâd b. Evs radiyallahu anh'dan: "Beytü'l-Makdis'te Muâviye ile beraber bulundum. Bizi biraraya topladı. Baktım ki Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in as habının çoğu, imam hutbe okurken, ellerini dizlerine bağlamış popolarının üstüne oturu yorlar." [Ebû Dâvud.]
(Ebû Dâvud) dedi ki: "İmam hutbe okur ken, İbn Ömer, Enes, Sa'sa'a b. Savhân, İb-nü'l- Müseyyeb, en-Nehaî, IVIekhûl, İsmaîl b. Muhamnıed b. Sa'd, Nuaym b. Sellâme elle rini, dikilmiş olan dizlerine bağlamak suretiy le popolarının üstünde otururlar ve bunda hiç bir sakınca görmezlerdi. Bana ulaştığına göre Ibâd b. Nusey'den başka bunu mekruh gören hiç kimse yoktur."
1911-Amr b. Şuayb radiyallahu anh'dan, o da babasından, o da dedesinden: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Cuma günü namazdan önce cemaatin halka yapıp oturmasını yasakladı." [Rezîn]
1912-Câbir radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem. Cuma günü minberde doğrulduktan sonra "Oturun!" buyurdu. İbn Mes'ud bunu duyun ca hemen mescidin kapısında oturdu. Onu gördü ve: "Ey Abdullah b. Mes'ud, gel!" bu yurdu. (Ebû Dâvud]
1913-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in mescidinden sonra ilk Cuma namazı, Bah reyn'in (köylerinden) Cüvâsâ'daki Abdu'l-Kays'in mescidinde kılınmıştır." [Buhârî ve Ebû Dâvud]
1914-Ka'b b. Mâlik radiyallahu anh'dan: Kendisi Cuma günü ezanı duyduğu za man, Es'ad b. Zurâre'ye rahmet okurdu. Oğlu Abdurrahman ona (Kâ'b'a) dedi ki: "Ezan se si duyduğun zaman, mutlaka Es'ad b. Zurâ re'ye rahmet okuyorsun (neden?)" Cevaben dedi ki: "Benû Beyâda'ya ait olan siyah taş-lıkh Hezmi'n-nebît'te Nakî'ul-hadamât deni len su göletinde bize ilk Cuma namazını kıl dıran odur." Dedim ki: "O gün kaç kişiydiniz?" "Kırk kişi idik" dedi. [Ebû Dâvud]
1915-Muâz radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Minber edinmissem, babam ibrahim de edinmiştir. Asâ edinmissem babam Ibrâhîm de edinmiştir."
[Bezzâr ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehtr'de zayıf bir senedle.]
1916-Sa'd b. İbrahim'den, o da babasın dan, dedi ki:
"Minberde ilk hutbe veren Ibrâhîm (aley-hisselam)'dır."
[Bezzâr, içinde kopukluk (inkıta') bulunan bir se nedle.]
1917-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem

sırtı Mültezim'e dönük olarak hutbe okudu." [Ahmed, leyyin bir senedle rivayet etmiştir.]
1918-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Cuma günü mescide girdiği zaman, minberi nin yanında oturanlara selâm verirdi. Minbe re çıktığı zaman ise cemaate yönelip selâm verirdi."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta. leyyin bir senedle.]
1919-İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden biri, mescide imam minberdey ken girdiğinde, imam bitirinceye dek ne na maz kılabilir ne de konuşabilir."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehîr'de zayıf bir isnâdla.]
1920-Câbir radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, minberde hutbe okurken, Nu'mân b. Kavkal içeriye girdi. Ona şöyle buyurdu: "Hafif ve kısadan iki rek'at namaz kıl! Cuma günü biri niz imam hutbe okurken geldiğinde, iki rek'at hafif ve kısa bir namaz kılsın!" [Taberânî, el-Mu' cemu' t-Kebtr' de.]
1921-Muâviye radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, hutbeyi şiir gibi okuyanlara lanet etmiştir."
1922-Abdullah b. Büsr radiyallahu anh' dan:
O, Cuma namazım kıldıktan sonra çarşıya çıkıp dolaşır, sonra tekrar mescide dönerdi. Kendisine bunun sebebi sorulduğunda şöyle derdi: "Peygamberlerin ulusunun böyle yaptı ğını gördüm."
[İkisini de Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehtr'de rivayet etmiştir.]
1923-İsmet radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyîıi ve sellem buyurdu:)
"Sizden biri cumayı kıldıktan sonra, ko-nuşuncaya ya da (mescidden) çıkıncaya ka dar hiçbir jej kumasın."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehîr'de zayıf bir sened le.]
1924-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem. Cumadan önce dört rek'at. Cumadan sonra da dört rek'at namaz kılardı."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehîr'Ae leyyin bir isnâdla.]
1925-Evs b. Evs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Günlerinizin en üstünü Cuma günüdür. Çünkü Adem o gün yaratılmış ve o gün öl müştür Sûra üfürme de o gün olacaktır. Sa'ka da (yüksek ses) o gün olacaktır. O gün benim üzerime çok salât-ü selâm getirin! Çünkü sa-lâtlanmz bana sunulmaktadır."

Dediler ki: "Kemiklerin çürüdükten sonra salâtlarımız sana nasıl ulaşır?" Şöyle buyur du: "Ama Allah toprağa peygamberlerin ce-sedlerini yemeyi haram kılmıştır."
[Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1926-Kesîr b. AbdiUah b. Amr b. Avf dan, o da babasından, o da (Kesîr'in) dedesinden, dedi ki:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cumada öyle bir an vardır ki, bir kul o anda Allah'dan ne isterse onu mutlaka kendi sine verir." Sordular:
"Ey Allah Resulü! O an hangisidir?"
"Namaz kılmaya başlayıp bitinceye kadar geçen an" buyurdu. [Tirmizî]
1927-Ebû Bürde radiyallahu anh'dan: İbn Ömer bana şöyle dedi: "Babandan (Ebû Musa'dan) Allah Resulü sallallahu aley hi ve sellem'den Cuma ânı hakkında bir hadis rivayet ettiğini duydun mu?"
"Evet, onun Allah Resulü sallallahu aley hi ve sellem'den şöyle bir hadis rivayet ettiği ni duydum:"
"O ân, imamın minbere oturuşundan na maz bitinceye kadar geçen süredir."
[Müslim ve Ebû Dâvud]
1928-Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cuma günü, oniki saatten ibarettir; her hangi bir müslüman (aranan) o âna rastlayıp da Allah'dan bir şey dilerse mutlaka ona dile ğini verir Onu bilhassa ikindiden sonraki sa atlerde arayın!" [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1929-Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cuma günü umulan ânı, ikindiden sonra güneş batmcaya kadar arayın!"
[Tirmizî]
1930-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Kâ'bu'l-Ahbâr'a rastladım ve ona şu ha disi naklettim:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bu yurdu ki; "Üzerine güneşin doğduğu en ha yırlı gün Cuma günüdür. O gün Adem yaratıl mıştır, o gün yeryüzüne indirilmiştir, o gün tevbesi kabul edilmiştir, o gün ölmüştür, kıya met de o gün kopacaktır.
insan ve cinlerin dışında tüm varlıklar, sa bah olunca güneş doğuncaya kadar kıyamet korkusundan çığlık atarlar. Onda öyle bir ân vardır ki. namaz kılarken bir müslüman o âna rastlayıp da Allah'tan bir şey isterse Allah mutlaka istediğini ona verir."

Kâ'b dedi ki: "Bu (ân) senede bir gündür." "Hayır her Cuma" dedim. Bunun üzerine Tevrat'ı okudu ve "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem doğru buyurmuştur" dedi. Sonra Abdullah b. Selâm'a ratladım; Kâ'b el-Ahbâr'la aramızda geçen konuşmayı ona da anlattım. Onun (bu ânın) senede bir oldu ğunu söylediğini aktardım. Şöyle dedi: "Kâ'b yalan söylemiştir." Cevaben dedim ki "O, Tevrat'ı okudu, sonra da her Cuma oldu ğunu söyledi."
"O zaman doğru söylemiştir" dedi.
Sonra İbn Selâm sordu:
"Peki o hangi ândır?"
"Sen söyle bakalım, benden gizleme" dedim.
"O Cuma gününün son saatidir."
"Onun son saati nasıl olabilir ki: Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem "Herhangi bir müslüman namaz kılarken o âna rastlarsa" de miştir. Oysa o ânda müslüman namaz kılmı yor ki?"dedim.
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: «Her kim namazdan sonra oturup da gelecek namazı beklerse o namazda sayılır» buyur-mamış mıdır?" dedi.
"Evet" dedim.
"İşte bu o ândır" dedi. [Mâlik ve Sünen ashabı.]
1931- ibn Mâce, Ebû Lubâbe'den benze rini nakletti; ancak onda şöyle geçmektedir:
"Cuma günü, Allah nezdinde Ramazan bayramı ve Kurban bayramı günlerinden da ha kıymetlidir."
1932-Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Cuma günü ölürse, kabir azabından korunur." [Ebû Ya'lâ leyyin bir isnâdla.]

MİSAFİR (YOLCU) NAMAZI VE NAMAZLARIN BİR ARADA KILINMASI (CEM EDİLMESİ)

1933-Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, üç millik ya da üç fersahlık mesafeye —Şu'be tereddüt etti— gittiği zaman (dört rek'atlı na mazları seferî olarak) iki rek'at kılardı." [Müslim ve EbÛ Dâvud]
1934-Mâlik radiyallahu anh'dan, dedi ki: Bana ulaştığına göre: "İbn Abbâs, Mekke ile Tâif, Mekke ile Usfân, Mekke ile Cidde arası gibi mesafelerde namazı seferî olarak iki rek'at kılardı ki bu, dört berîd (yaklaşık 130 kilometre)dir."
1935-îbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem, Medine'den Mekke'ye doğru yola çık tı. Alemlerin Rabbinden başka hiç

kimseden
korkmuyordu (buna rağmen dört rek'atlık namazları seferî olduğu için) iki rek'at kıl dı." [Tirmizî ve Nesâî.]
1936-Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile Medine'de öğle namazım dört rek'at olarak kıldım, Mekke'ye gitmek üzere yola çıktı, Zû'1-Huleyfe'ye varınca, ikindi namazı nı iki rek'at olarak kıldı." (Mâlik hariç, Altı hadis imamı.]
1937-Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Medine'den Mekke'ye yola çıktık. Tekrar Medine'ye dönünceye kadar namazları hep ikişer rek'at kıldık."
"Peki Mekke'de çok kaldınız mı?"
"Mekke'de bir ay kaldık" dedi.
1938-İbn Abbas radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (Mekke'de) ondokuz gün ikâmet etti; bu süre zarfında hep (farzları) iki rek'at olarak kıldı. Biz yolculuk yapıp da (gittiğimiz yerde) on dokuz gün kaldığımızda namazlarımızı seferî olarak kılardık, bu süreyi aşkın bir zaman ikâ met ettiğimizde, namazlarımızı kısaltmadan tam kılardık." [Buhârî ve Sünen ashabı.]
1939-Ancak Nesâî'de "Onbeş gün" olarak geçmektedir.
1940-Ebû Davud'un rivayeti: "Fetih yılı Mekke'de onbeş gün kaldı, namazları kısa olarak (seferî olarak) kıldırdı."
1941-Onun diğer rivayetinde "onyedi gün" olarak geçmektedir.
1942-İmrân b. Husayn radiyallahu anh' dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile harbe çıktım, Mekke'nin fethinde de O'nunla bulundum. Mekke'de onsekiz gün kaldı, bu esnada namazları hep iki rek'at kıl dırdı ve (Mekke'nin) yerlilerine: "Ey şehir halkı! Siz dört kılın, çünkü bizler misafiriz" buyurdu. [Ebû Dâvud]
1943-Câbir radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Tebûk'te yirmi gün kaldı, bu süre boyunca na mazı (seferi olarak) kısa kıldırdı." [Bu rivayet Ebû Davud'a aittir.]
1944-el-Hasan radiyallahu anh'dan: "O, Nisâbûr'da Enes'le beraber kalmış. Enes, namazları hep ikişer rek'at olarak kıl mıştır."
1945-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "O, Mekke'de on gün kaldı, namazını hep seferi olarak kıldı, ancak imama uyduğu günlerde onunla namazı tam olarak kıldı."
[Mâlik]
1946-Hârise b. Vehb radiyallahu anh'dan: "Biz Minâ'da her zamankinden kalabalık ve güven içindeydik. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bize

namazları iki rek'at ola rak kıldırdı." [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.]
1947-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Ona denildi ki: "Osman Minâ'da namazı dört rek'at kıldı." Cevap verdi:
"Minâ'da Allah Resulü ile, Ebû Bekr ile Ömer'le hep iki rek'at kıldım. Sonra sizin (Minâ'da namazları edâ ediş) şekliniz değiş ti. (Minâ'da Hz. Osman'a uyarak kılacağım) dört rekatlı namazın benim için kabul edil miş iki rekat namaz yerine geçmesini ne ka dar isterdim." [Buhârî, Müslim, Nesâî ve Ebû Dâ-vud]
1948-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Minâ'da namazı iki rek'at kıldı. Ebû Bekir de iki rek'at kıldı. Ömer de iki rek'at kıldı. Osman da hilafetinin başlangıcında iki, son ra dört rek'at kıldı." Onun için İbn Ömer imamla kıldığı zaman tam, yalnız başına kıl dığı zaman iki rek'at kılardı." [Buhârî, Müslim ve Nesâî.]
1949-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan
Ona: "Mekke'de imamla değil, yalnızken nasıl kılayım?" diye soruldu. Cevap verdi: "İki rek'at kıl! Çünkü bu, Ebu'l-Kasım sallal lahu aleyhi ve sellem'in sünnetidir."
[Müslim ve Nesâî.]
1950-Osmân radiyallahu anh'dan: "O, Tâif'de mal edinip (haçtan sonra) ora da ikâmet etmek isteyince Minâ'da dört rek'at kıldı. Bundan sonra imamlar da bununla amel ederek orada dört rek'at kıldılar."
1951-Diğer bir rivayet: "O, hacdan sonra Minâ'da ikâmete karar verdiği için (farzları) dört kılmıştır."
1952-Diğer rivayet: "Minâ'da dört kılma sının sebebi, bedevilerin çoğalmasıdır. Çünkü o yıl bir çok Bedevî hac için gelmişti ve böy le yapmakla da onlara namazın aslında dört rek'at olduğunu öğretmek istedi."
[Ebû Dâvud]
1953-Abdurrahman b. Ebî Zübâb radiyal-lahu anh'dan:
Osman, Minâ'da namazı dört rek'at ola rak kılınca cemaat itiraz etti. Bunun üzerine dedi ki: "Ey cemaat! Ben Mekke'de evlen dim. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu duydum: «Kim bir beldede evlenirse, orada namazı yerlisi gibi kılsın!»" [Ahmed ve Ebû Ya'lâ zayıf hiv se-nedle.]
1954-İbn Mes'ud radiyallahu anh'dan: O, orada (Minâ'da) dört rek'at kıldı; ken disine şöyle denildi: "Osman'ı bundan dolayı ayıplamıştın; sen de dört rek'at kıldın!" Ce vap verdi: "Muhalefet iyi değil kötü bir şey dir. (O yüzden böyle yaptım)" [Ebû Dâvud]
1955-Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, güneş henüz gök ortasından (batıya) kayma dan önce yola çıktığı zaman, öğleyi

ikindiye
kadar ertelerdi; sonra mola verip ikisini bir arada kılardı. Eğer yola çıkmadan önce güneş gök ortasından kayıp da vakit girmiş ise o za man öğleyi kılıp sonra yola çıkardı." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1956-Diğer rivayet: "Eğer varacağı yere çabuk varmak isteyip de acele ederse öğleyi ikindiye kadar geciktirir, sonra ikisini birden kılardı. Akşamı da geciktirip yatsı ile beraber kılardı."
1957-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, hızlı yolculuk yapmak istediği zaman, öğle vaktinden önce yola çıkıp, öğleyi ikindinin ilk vaktine ertelerdi, sonra ikisini birden kılardı. Sonra akşamı şafak kayboluncaya kadar erte leyip mola vererek yatsıyla birlikte kılardı." [Taberânî, el-Mıı'cemu' l-Evsat'ta leyyin bir senedle.]
1958-Muâz radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Tebûk gazvesinde, yola çıkmadan önce güneş (batıya) kaydığı zaman, öğle ile ikindiyi bira-rada kılardı. Güneş (batıya) kaymadan önce yola çıktığında, öğleyi erteler, sonra mola ve rip ikindi ile birlikte kılardı. Akşam namazın da da aynısını yapardı. Yola çıkmadan önce güneş battığı takdirde yatsıyı öne alıp akşam la beraber kılardı. Güneş batmadan önce şayet yola çıkmışsa akşamı geciktirip, yatsı vakti bineğinden inip konakladığında akşam ile yatsıyı bir arada kılardı."
[Buhârî hariç, Altı hadis imamı. Lafız Tirmizî ile Ebû Davud'undur.]
1959-Alî radiyallahu anh'dan:
"O, Güneş battıktan sonra yola çıktığı za man, iyice karanlık basana dek yoluna devam ederdi. Sonra bir yerde konaklar, akşamı kıl-dırırdı, sonra akşam yemeği getirtirdi. Arka sından yatsıyı kılıp yola çıkardı." Ve şöyle derdi: "İşte Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de seferde böyle yapardı." [Ebû Dâvud]
1960-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Müzdelife'de akşamla yatsıyı her birinde ayn kamet getirterek bir arada kıldırdı. Bu iki na mazın ne aralarında ne de sonlarında nafile kılmadı." [Altı hadis imamı.]
1961-Diğer rivayet: "Tek kametle."
1962-Diğer rivayet: İbn Ömer, bu namaz lardan hiçbiri için ezan okumaz ve şöyle der di: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile böyle kıldım."
1963-İbn Mes'ud radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in namazı vaktinin dışında kıldığını hiç görmedim, ancak iki namaz hariç: (Müzdeli fe'de) akşamla yatsıyı birleştirmek suretiyle bir arada kıldı. Bir de aynı gün gün sabahı, vaktinden önce kılmıştı."

[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
1964-Ca'fer b. Muhammed radiyallahu anh'dan, o da babasından:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem-Arafat'ta öğle ve ikindiyi tek ezan ve iki ka metle bir arada kıldı; aralarında hiç nafile kıl madı. (Müzdelife'de) Akşamla yatsıyı da bir leştirip tek ezan ve iki kametle bir arada kıldı, ikisi arasında da nafile (sünnet) kılmadı."
[Ebû Dâvud]
1965-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Her kim özürsüz olarak iki namazı bir arada kılarsa, büyük günahlardan birinin ka pısına gelmiş olur."
[Tirmizî]
1966-îbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Medine'de yedi ya da sekiz (kere) öğleyle ikindiyi, akşam ile yatsıyı bir arada kılmıştır."
Eyyûb der ki: "Herhalde bu, yağmurlu bir ge cede olmuştur." [Altı hadis imamı.]
1967-Bir rivayet: "Amr (b. Dinar) dedi ki: "Ey Ebû'ş-Şa'sâ! Sanmm o, öğleyi geciktirip ikindiyi öne almıştır; akşamı geciktirip yatsı yı öne almıştır." O da "Ben de böyle zannedi yorum" dedi.
1968-Nesâî'de: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Medine'de yedi, sekiz ke re cem ederek (birleştirerek) namaz kıldım. Öğleyi geciktirip ikindiyi de öne alarak bir arada kıldı. Akşam namazını geciktirip yatsı yı öne alarak ikisini bir arada kıldı."
1969-Müslim: "Ne bir korku sözkonu-suydu, ne de seferdeydi."
1970-Diğer rivayet: "Korku ve yağmur ol maksızın."
1971-Ebû Dâvud: "Tebûk'a çıktığı seferde."
1972-Ibn Ömer radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'le birlikte namaz kıldım. Seferde nafile (sünnet) kıldığını hiç görmedim. Allah buyurmuştur: "And olsun ki, sizin için Allah Resulünde gü zel bir örnek vardır. (Ahzâb, 33/21)" [Altı hadis imamı.]
1973-Diğer rivayet: "Peygamber sallalla hu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr, Ömer ve Os man'la birlikte yolculuk(lar) yaptım. Öğle ve ikindiyi iki rek'at olarak kılarlardı, ne ondan önce, ne de soru^a namaz (sünnet) kılmazlardı. Farzlardan önce veya sonra (sünnet) kılacak olsam, farzı tam olarak kılardım."
1974-Tirmizî'nin başka bir rivayeti: "Al lah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile se ferde öğleyi iki rek'at olarak kıldım, (farzın dan) sonra da iki rek'at (sünnet) kıldım."
1975-Berâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile tam onsekiz kez yolculuk yaptım. Güneş batı ya meyledince (öğle vakti) öğlenin

(farzın dan) önce, iki rek'at namazı bıraktığını hiç görmedim." [Ebû Dâvud ve Tirmizî]
1976-Aişe radiyallalıu anhâ'dan: O, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem ile umre yapmış, Mekke'ye geldiğinde şöyle demiş:
"Ey Allah Resulü! Babam anam sana feda olsun! Kısa kıldım (iki rek'at olarak), dört rek'at olarak da tam kıldım, bazen oruç tut tum (nafile olarak), bazen de tutmadım." —Kendisine böyle dediğimde— "Ey Âişe! İyi yaptın!" dedi ve beni ayıpla madı. [Nesâî]
1977-İbn Şihâb radiyallahu anh'dan: O da Hâlid b. Useyd ailesinden bir adam dan: O, İbn Ömer'e şöyle demiş:
"Biz korku namazı ile ikâmette kılınan na mazı Kur'ân'da görüyoruz; ama sefer nama zını Kur'ân'da görmüyoruz;" Şu cevabı ver miş: "Yeğenim! Allah Muhammed'i bize gön derdi. Biz bir şey bilmiyorduk. Biz sadece O'nun nasıl yaptığına bakıyor, görüyor ve O'nun gibi yapıyoruz." Mâlik ve Nesâî adamı "Ümeyye b. Abdullah b. Hâlid b. Üseyd" ola rak adlandırarak rivayet ettiler.

SALAT-I HAVF (KORKU NAMAZI)
1978-Sehl b. Ebî Hasme radiyallahu anh'-dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, ashabına korku namazını şöyle kıldırdı:
Onlan arkasına iki saf yaptı. Hemen arka sında bulunanlara bir rek'at kıldırdı; sonra kı yama kalktı, arkasındakiler bir rek'at kılmca-ya kadar ayakta bekledi. Sonra onlar geriye gittiler, geride bulunanlar öne doğru ilerledi ler. Onlara da bir rek'at kıldırdı ve oturdu. Onlar da bir rek'at kılıncaya dek bekledi. Sonra selâm verdi."
1979- Diğer rivayet: Yezîd b. Rûmân, Sa lih b. Havvât'tan, o da Zâturrika'da Peygam ber sallallahu aleyhi ve sellem ile korku na mazı kılan bir adamdan:
"Bir grup, O'nun arkasında saf oldu; diğer grup ise düşmana karşı durdu. Arkasında du ran gruba bir rek'at kıldırdı. Kendisi ayakta kaldı. Onlar kendi başlarına öbür rek'atı da kılıp namazı tamamladılar.
Sonra ayrılıp düşmanın karşısına gittiler. Diğer grup geldi, onlara da bir (rek'at, yani iki rek'atlık namazdan kalan rek'atını) kıldır dı. Sonra oturmuş halde sabit kaldı. Onlar da kendi başlarına diğer rek'atı kılıp namazı ta mamladılar. Sonra selâm verdiler."
[Buhârî ve Müslim]
1980-Mâlik, Tirmizî ve Ebû Davud'un benzeri olarak yaptığı rivayet: "Ancak birinci grup, kendi başlarına rek'atı tamamladıktan sonra selâm verip ayrıldılar,

doğru düşmanın karşısına gittiler. İmam ise ayakta bekledi.
İkinci grup kalan ikinci rek'atı kendi baş larına kıldılar ve selâm verdiler."
1981-Nesâî'nin, Buhârî ile Müslim'in ikinci rivayetleri gibi (no. 1978) bir rivayeti bulunmaktadır.
1982-Câbir radiyallahu anh'dan:
Zâturrika savaşında Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem ile birlikteydik. Gölge ve ren bir ağaca geldiğimiz zaman, orayı Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e bırakır dık. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'in kılıcı ağaca asılı iken, bir müşrik (giz lice) geldi. Kılıcını alıp dedi ki:
"Benden korkuyor musun?"
"Hayır!"
"Peki şimdi seni benim elimden kim kur taracak?"
"Allah!" dedi.
Sahabe onu tehdit edip oradan uzaklaş tırdı.
Namaz için kamet getirildi. Bir gruba iki rek'at kıldırdı; onlar geri durdular, diğer gru ba da iki rek'at kıldırdı. Böylece Allah Resu lü namazı dört; diğerlerinin namazı ise iki rek'at olmuş oldu.
[Buhârî, Müslim ve Nesâî.]
1983-Onun (Nesâî'nin) başka bir rivaye ti: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onlara korku namazı kıldırdı. Namaza kalk tığında önüne bir saf, arkasına da bir saf yaptı. Arkasmdakilere bir rek'at ve iki secde ile kıldırdı; sonra bunlar arkadaşlarının yer lerini alddar. Onlar da gelip öncekilerin yer lerini aldılar. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, onlara da bir rek'at iki secde kıl dırıp selâm verdi. Böylece Allah Resulü'nün sallallahu aleyhi ve sellem namazı iki rek'at, onlannkisi ise birer rek'at olarak tamamlan mış oldu."
1984-Müslim'in rivayeti: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile Cüheyne'den bir topluluğa karşı savaşa çıktık. Şiddetli bir çarpışma oldu. Onlar öğleyi kılınca, (düş man): "Birden üstlerine çullansaydık onları perişan ederdik" dediler. Cibril gelip durumu Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem'e bildirdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-
lem de bunu bize anlattı. Derken şöyle dedi ler: "Onlara, evlatlarından daha kıymetli olan bir namaz daha gelecektir." İkindi vakti gelin ce, iki saf olduk; müşrikler kıble ile bizim aramızda idiler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem tekbir getirdi, biz de tekbir getirdik. Sonra arkasındaki saf ile beraber secdeye var dı; gerideki saf düşmana karşı durdu. Pey gamber sallallahu aleyhi ve sellem arkasında ki safla birlikte secdeden kalkınca, gerideki saf secdeye vardı, sonra onlar secdeden kal kınca, bu defa gerideki saf öne geldi, öndeki saf geriye gitti.

Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, rükûa gitti, biz de hep bera ber rükûa gittik. Sonra rükûdan başını kaldır dı; biz de hep beraber başımızı kaldırdık. Sonra daha önce birinci rek'atte geri safta olup şimdi arkasında olan safla beraber secde ye vardı. Gerideki saf düşmana karşı durdu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem arka sındaki saf ile secdeyi tamamladıktan sonra, gerideki saf secdeye vardı. Secde yaptı, sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem se lâm verdi, biz de hep birlikte selam verdik. Tıpkı şimdiki muhafızlannızın kumandanları na yaptıkları gibi."

1985-Ebû Dâvud ve Nesâî benzerini Ebû Ayyaş ez-Zurakî'den rivayet etmişlerdir: "O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Us-fân'da aynı bu şekilde namaz kıldı. O zaman müşriklerin başında Hâlid b. el-Velîd vardı. Kasr (korku anında namazı kısaltma) âyeti öğlenle ikindi arasında indi."

1986-îbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (düşmanla çarpışan) gruplardan birine bir rek'at kıldırırken, diğer grup düşmana karşı duruyordu. Sonra onlar (bir rek'at kılanlar) ayrılıp arkadaşlarının yerlerini aldılar ve düş mana karşı durdular. Onlar (daha önce düş mana karşı olanlar) geldiler. Peygamber sal lallahu aleyhi ve sellem onlara da bir rek'at kıldırdı. Sonra kendisi namazını bitirdi. Di ğerleri ise daha sonra birer rek'at kılarak na mazlarını tamamladılar."

1987-Hz. Peygamber'e nisbet ettiği (Müs lim'in) diğer rivayeti: "Korku daha fazla ol duğu zaman, bineğinin üzerinde ya da ayakta imâ etmek suretiyle namaz kılardı."

1988-Diğer bir rivayette: "Kıbleye yönel erek veya kıbleye yönelmeyerek (her iki tür lü)" diye geçer. [Altı hadis imamı.]

1989-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Korku namazı, iki secdeden ibaretti, tıp kı şimdi imamlarınızın arkasında bu muha fızların kıldığı namaz gibi. Ancak fark, grup ların ayn ayn secde etmesinden ibaretti: As kerlerin hepsi iki saf halinde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in arkasında du rurlardı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile bir grup secdeye varırdı. Diğer grup secde etmeyip ayakta beklerdi. Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kal kardı, böylece bütün cemaat yeniden kıyam da olmuş olurdu. Sonra rükûa varırdı, onlar da hep birden rükûa varırlardı. Sonra secde ye vanrdı. Bu sefer onlardan daha önce sec de etmeyip de ayakta duranlar O'nunla bera ber secdeye varırlardı. Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem, kendisiyle beraber sec de edenlerle son rek'atlarında oturduğu za man, ayakta bekleyenler de kendi başlarına
secde edip otururlardı. Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, hepsi ile

birlikte selâm verirdi. Böylece hep birden namazdan çıkmış olurlardı." [Nesâî]
1990-Diğer rivayet: "O sallallahu aleyhi ve sellem Zû Karad'da şöyle namaz kıldırdı: Ar kasında insanlan, biri kendi aıkasmda diğeri de düşmanlara karşı olarak iki saf yaptı. Sonra arkasında olanlara bir rek'at kıldırdı, onlar ay rılıp düşmana karşı olanların yanına gittiler, ötekiler ise gelip Allah Resulü sallallahu aley hi ve sellem'in arkasında durdular ve onlara da bir rek'at namaz kıldırdı. Onlar (daha sonra geri kalan) rek'atlarını kılmadılar."
1991-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ikindi namazına kalktı, kendisiyle birlikte as kerlerin bir grubu da namaza durdu, öbür grup ise düşmana karşı durdu ki bunların sırt ları kıbleye karşı idi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem tekbir getirdi, onlar da tekbir getirdiler. Sonra rükûa vardı, beraberindeki grup da rükûa vardı, sonra secde etti, onlar da secde ettiler. Sonra ayağa kalktı. O grup da ayağa kalkıp doğru düşmana karşı durdular. Öbür grup (yani daha önce düşmanın karşı sında olan sırtı dönük grup) gelip rükûa vardı lar ve secde ettiler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ayakta bunları bekledi. Son ra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem di ğer rek'atın rükûuna vardı. Onlar da rükûa vardılar. O, secdeye vardı, onlar da secdeye vardılar.
Sonra düşmanın karşısında olan grup gel di. Rükûa vardılar, secde yaptılar ki, o zaman Allah Resulü (oturmuş) bekliyordu. Berabe rindekiler de oturuyorlardı. Sonra selâm faslı geldi. Selâm verdi, hep birden selâm verdiler. Böylece Allah Resulü'nün sallallahu aleyhi ve sellem'in namazı iki rek'at, cemaatın na mazı ise birer rek'at olmuş oldu."
[Ebû Dâvud]
1992-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem tekbir getirdi, beraberinde olan grup da tek bir getirdiler. Rükûa vardı, onlar da rükûa vardılar, secde etti, onlar da secde ettiler. Secdeden başını kaldırdı, onlar da secdeden başlarını kaldırdılar. Sonra Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem oturarak bekledi. Onlar ikinci secdeyi kendi başlanna yaptılar. Sonra kalktılar, gerisin geri gidip cemaatin arkasında beklediler. Öbür grup gelip nama za durdular, tekbir getirdiler sonra kendi başlarına rükû ettiler. Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem secdeye gitti, on lar da O'nunla birlikte secdeye gittiler. Son ra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ayağa kalktı. Onlar ikinci secdeyi kendi baş larına yaptılar. Böylece her iki grup da bir den Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile kıyamda durdular. Nihayet O rükûa var dı, onlar da hep birlikte rükûa vardılar; sec de etti, onlar da hep birden secde ettiler. Sonra dönüp ikinci secdeyi yaptı; onlar da O'nunla beraber cihadda olan kişiye özgü bir

hızla secde ettiler. Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem selâm verdi, böy lece bütün cemaat namazın tümünde O'na ortak olmuş oldular." [Ebû Dâvud]
1993-îbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem korku namazı kıldırdı. Cemaati biri kendi ar kasında, diğeri de düşmana karşı durmak üze re iki saf yaptı. Kendi arkasında olanlara bir rek'at kıldırdı. Diğerleri gelip onların yerleri ni aldılar, bunlar da düşmana karşı durdular. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, O sonradan gelenlere de bir rek'at kıldırıp selâm verdi. Sonra bunlar kalktılar bir rek'at da ken di başlarına kıldılar ve selâm verdiler, hemen kalkıp düşmanın karşısında duranların yerini aldılar. Onlar da onların yerine gelip durdular. (Kalan) rek'atlarını kılıp selâm verdiler." [Ebû Dâvud]
1994-Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, öğleyin korku namazı kıldırdı. Cemaatin bir kısmı kendi arkasına saf olurken, öbür kısmı düşmana karşı durdu. İki rek'at kıldırıp selâm verdi. Kendisiyle beraber kılanlar gidip düş mana karşı duran arkadaşlarının yerlerini alıp düşmana karşı durdular. Önceden düşmana karşı olanlar geldiler, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in arkasında durdular; onlara da iki rek'at namaz kıldırdı ve selâm verdi. Böylece Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'in namazı dört; ashabının namazı ikişer rek'at olmuş oldu." el-Hasan da böyle fetva verirdi. [Nesâî ve Dâvud.]
Ebû Dâvud dedi ki: "Bu durumda akşam namazı, (iki kere kıldığı için) imam için altı, cemaat için ise üç rek'at olmuş olur."
1995-Abdullah b. Üneys radiyallahu anh'-dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, beni, Arafat ve Ürene (vadisi) tarafında bulu nan Hâlid b. Süfyân el-Hüzelî'yi öldürmeye gönderdi. Onu gördüğümde ikindi namazının vakti de girmişti. Onunla uğraşırken namazı mın gecikeceğinden korktuğum için, îmâ ile namaz kılarak ona doğru yürümeye başladım. Ona yaklaşınca, bana sordu:
"Sen kimsin?"
"Ben Araplardan biriyim; duyduğuma gö re o adama (Peygamber'i kastediyor) karşı adam topluyormuşsun. Bu hususta sana yar dım etmeye geldim."
"Evet bu niyetteyim" deyince, hemen onunla yürümeye başladım. Biraz yürüyüp fırsatı yakalayınca kılıcımla ona bir darbe vurdum ve cansız yere serdim." [Ebû Dâvud]
1996-Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de şunu ekledi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona dedi ki: "Duyduğuma göre Hâlid b. Süfyan bana karşı savaşmak

için insan topluyormus, git de onu öldür!" Dedim ki: "Ey Allah Resulü! O nasıl bir adamdır, bana anlat!"
Buyurdu ki: "Onu gördüğün zaman, onda bir titreme göreceksin."
Çıkıp gittim, yanına vannca gerçekten on da bir titreme gördüm.
Bu rivayette ayrıca şöyle geçer: "Peygam ber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldiğimde şöyle buyurdu:
"Yüzün gülüyor."
"Onu öldürdüm, ey Allah Resulü!" de dim.
Benimle beraber kalkıp evine girdi, bana bir asa verdi ve şöyle buyurdu: "Tut bunu! İşte bu, kıyamet gününde benimle senin aranda bir işaret olacaktır Çünkü kıyamet gününde asalı olanlar nâdir olacaktır."
1997-Diğer rivayette şöyle geçmektedir: "Kıyamet gününde asâlılar pek azdır." Bunu üzerine öldüğü zaman, bu asanın kamının üzerine konulmasını ve onunla birlik te defnedilmesini vasiyet etti. Öldüğü zaman vasiyeti yerine getirildi.

İKİ BAYRAM NAMAZI

1998-Saîd b. Evs el-Ensarî radiyallahu anh'dan, o da babasından:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ramazan bayramı olduğu zaman, melek ler yolların başlarını tutup şöyle seslenirler: «Ey Müslümanlar topluluğu haydi erkenden gi din, acele edin! Cömert olan Rabbinize koşun. O, hayır dağıtıyor, bolca sevap yağdırıyor Ge ce namazla emrolundunuz, yerine getirdiniz, gündüz oruçla emrolundunuz, oruç tuttunuz! Böylece Rabbinize itaat etmiş oldunuz, haydi şimdi ödüllerinizi alın.» Namazı kılıp dışarıya çıktıklarında ise bir münâdi şöyle seslenir: «Biliniz ki, Rabbiniz sizleri bağışlamıştır. Hay di doğru evlerinize (büyük bir sevinç ile) dönü nüz! Bugün ödül günüdür Bu güne semâda da ödül günü derler»."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf o'u senedle.]
1999-İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
"Kendisi bayram günü mescide gitmeden önce, yıkanırdı." [Mâlik]
2000-Muhammed b. Ubeydillah b. Ebî Râfi'den, o da babasından, o da dedesinden:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, iki bayram için boy abdesti alırdı."
[Bezzâr leyyin bir senedle.]
2001-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bayram günü çıktı ve cemaate iki rek'at na maz kıldırdı; ne ondan önce, ne de sonra baş ka bir namaz kıldırmadı." [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.]
2002-Alî radiyallahu anh'dan:

Ona, bayram günü bayramdan önce veya sonra (nafile) namazı kılan kimse hakkında sordular; sustu. Namazgahına gidip bayram namazı kıldı. Sonra hayvanına bindi; ona de nildi ki: "Şunlar namaz kılıyorlar." Şöyle de di:
"Ben ne yapabilirim ki, siz bana sünneti sordunuz. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bayram namazından ne önce ve ne de sonra hiçbir (nafile) namazı kılmadı. Onun için isteyen kılar, isteyen kılmaz. Namaz kı lanları menedip de bir kulun namaz kılmasına engel olan kimsenin durumuna düşmemi mi görmek istiyorsunuz?" [Bezzâr]
2003-Eyyûb (es-Sahtiyânî) radiyallahu anh'dan:
"Enes'le el-Hasan'ı bayram günü imam henüz çıkmadan önce (nafile) namaz kılarlar ken gördüm. İbni Sîrîn'in ise namaza geldiği ni, ama (nafile) namaz kılmadığını gördüm."
[Ebû Ya'lâ.]
2004-İbn İVIes'ûd radiyallahu anh'dan: "O, bayram namazından sonra dört rek'at ya da sekiz rek'at (nafile) kılardı. Bayram na mazından önce kılmazdı." [Taberânî, el-Mu'cemu' I-Kebîr'de mürsel olarak.]
2005-Kesîr b. Abdillah b. Amr b. Avf, ba basından, o da (Kesîr'in) dedesinden: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem iki bayram namazında birinci rek'atta kıraat-tan önce yedi tekbir getirdi; son rek'atta ise kıraattan önce beş tekbir getirdi." [Tirmizî]
2006-Saîd b. el-Âs radiyallahu anh'dan: Ebû Mûsâ ile Huzeyfe'ye: "Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem. Kurban ve Ra mazan bayram namazlarında nasıl tekbir getirirdi?" diye sordum. Ebû Musa şöyle de di:
"Cenazelere ahnan tekbirler gibi dört tek bir getirirdi." Huzeyfe: "(Ebû Musa) doğru söyledi" dedi. Bunun üzerine Ebû Musa şöy le dedi: "Basra'da vali iken de böyle tekbir getirirdim." [Ebû Dâvud]
2007-Kerdûs'dan:
"İbn Mes'ûd, Kurban ve Ramazan bay ramı namazında dokuzar tekbir getirirdi. Baş ta dört tekbir getirir, sonra okurdu; sonra bir tekbir getirip rükûa giderdi. İkinci rek'ate kalktığı zaman, okumaya başlardı. Sonra dört tekbir getirirdi, dördüncüyle rükûa varırdı." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehtr'de.]
2008-Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem'in sahâbisi Abdullah b. Büsr radiyallahu anh'dan:
O, Ramazan ya da Kurban bayramında ce maatle namaza gitmişti. İmamın gecikmesini yanlış bularak şöyle dedi: "Biz bu saatte na mazı bitirmiş olurduk, bu vakit ise teşbih za manıdır." [Ebû Dâvud]
2009-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "Ramazan bayramı günü

yağmur yağmıştı. Allah Resulü namazı mescidde kıl dırdı." [Ebû Dâvud]
2010-Rezîn şunu ilave etti: "Bizi namaz gaha çıkarmadı."
[iki rivayet de Ebû Davud'a aittir.]
2011-Câbir b. Semure radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile iki bayram namazını birçok kere ezansız ve kâmetsiz olarak kıldım."
[Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
2012-îbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr ve Ömer bayram namazlarını hut beden önce kılarlardı."
[Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî.]
2013-Câbir radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile bayram namazında bulundum, hutbeden önce namaza başladı. Namaz için ne ezan okundu, ne de kamet getirildi. Sonra Bilâl'e yaslanarak kalktı. Allah'a takva içinde dav ranmakla emretti ve cemaati O'na taatte bulunmaya teşvik etti. İnsanlara vaaz edip hatırlattı. Sonra kadınların tarafına gitti. On lara da vaaz edip hatırlatmalarda bulundu. Şöyle buyurdu:
"Sadaka verin! Zira çoğunuz cehennem kütüğü olacaksınız." Bunun üzerine yanakla rı kararmış düşük bir kadın kalkıp dedi ki: "Niçin ey Allah'ın Resulü?" Cevap verdi:
"Çünkü siz çok şikayette bulunursunuz, iyilikleri çabukça unutup nankörlük eder siniz."
Hemen zinetlerini vermeye başladılar; Küpe ve yüzüklerini atıyorlardı.
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud ve Nesâî]
2014-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Ramazan ve Kurban bayramlarında ilk yap tığı şey namaz kıldırmaktı. Sonra kalkar, saflara dönüp vaaz ederdi. Onlara nasihat eder, emredip nehyederdi. Eğer bir müfreze göndermek istiyorsa hemen bunu emrederdi ya da bir şey emredecekse emrederdi, sonra ayrılıp giderdi. Bu uygulama, Mervan zama nına kadar böyle devam etti. Mervan Medi ne'ye vali olunca. Kurban ya da Ramazan bayramında onunla namazgaha gittim. Bak tım ki Kesîr b. es-Salt'm namazı kıldırmak için hazırladığı minbere çıkmaya teşebbüs ediyor, hemen elbisesinden tutup çektim. O da beni iterek minbere çıktı ve namazdan önce hutbe okudu. Dedim ki: "Vallahi değiş tirdiniz!" Cevap verdi:
"Ey Ebû Said! Senin bildiğin artık gitmiş tir."
"Vallahi, benim bildiğim, bilmediğimden daha iyidir!" dedim
"Namazdan sonra cemaat bizi dinlemek için oturmadıklarından hutbeyi namazdan ön ceye aldım" dedi. [Buhârî, Müslim ve Nesâî.]

2015-Abdullah b. es-Sâib radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bayram namazını kıldırdı ve şöyle buyurdu: "Kim gitmek isterse gitsin, hutbe için kal mak isteyen kalsın." [Ebû Dâvud aynı lafızla Ne sâî.]
2016-Ebû Kâhil el-Ahmesî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i bir deve üzerinde hutbe okurken gördüm. Bir Habeşli devesinin yularından tutuyordu." [Ne sâî]
2017-Berâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bayram günü bir yay verildi; ona dayanarak
hutbe okudu." [Ebû Dâvud]
2018-Ubeydullah b. Abdillah b. Utbe b. Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
Ömer, Ebû Vâkid el-Leysî'ye: "Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem. Kurban ve Ramazan bayram namazlarında ne okurdu?" diye sordu. Şu cevabı verdi: "O, namazlarda Kâf ile Kamer sûrelerini okurdu."
2019-Nu'man b. Beşîr radiyallahu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bayram ve Cuma namazlarında Sebbihisme Rabbike'l-A'lâ ile Hel etâke (Gaşiye) sûrele rini okurdu. Bazen bayramla Cuma bir araya gelirdi. Yine bunları okurdu."
[Bu iki rivayet, Buhârî hariç. Altı hadis imamına ait tir.]
2020-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bayram namazlarının iki rek'atında da sadece Ummü' l-kitâb' ı (Fatiha sûresini) okudu ve ona hiçbir şey katmadı (sûre okumadı). [Ahmed leyyin bir senedle.]
2021-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bayram namazlarında Amme yetesâelûne ve Ve'§-şemsi ve duhâhâ sûrelerini okurdu." [Bezzâr zayıf hır senedle.]
2022-Alî radiyallahu anh'dan: "Bayram namazlarında sesli okumak sün nettendir."
[Taberânî, el-Mu' cemu' l-Evsat'ta zayıf bir isnâdla.]
2023-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bu gününüzde iki bayram bir araya gel di. Biz ikisini birleştireceğiz, isteyene (bay ram namazı) Cuma yerine de geçer."
[Ebû Dâvud]
2024-Ata b. Ebî Rebâh radiyallahu anh'dan:
İbnü'z-Zübeyr'in zamanında Cuma günü ile Ramazan bayramı günü bir araya geldi. "İki bayram birleşti" dedi ve onları bir araya getirip iki rek'at olarak erkenden kıldırdı, sonra ikindiye kadar onlara hiçbir şey ilave etmedi. [Ebû

Dâvud]
2025-Nesâî'nin rivayeti: İbnü'z-Zü beyr'in zamanında iki bayram bir araya geldi. Gün iyice ilerledikten sonra namaza çıktı. Uzunca bir hutbe okuyup indi ve namaz kıl dırdı. Cemaat o gün Cuma namazı kılmadı. Durumdan İbn Abbâs haberdar edilince: "Sünnet olanı yaptı ve isabet etti" dedi.
azatlısı Ebû Ubeyd
2026-İbni Ezher'in Sa'd b. Ubeyd'den:
O, Cuma gününe rastlayan bayramda Os man'la bulunmuş. Uzak mahallelerde oturan lara dedi ki: "Kim Cuma namazını beklemek isterse beklesin, kim beklemeden ailesine dön mek isterse ona izin vermişizdir (gidebilir)."
[Buhârî, Müslim ve daha uzun bir metinle Muvattâ.]
2027-Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ramazan bayramı namazına sayıca tek olarak birkaç hurma yemeden çıkmazdı." [Tirmizî ve aynı lafızla Buhârî.]
2028-Büreyde radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yemek yemedikçe Ramazan bayramında na maza çıkmazdı. Kurban bayramında ise na maz kıldırıncaya dek birşey yemezdi." [Tirmizî]
2029-Alî radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Bayrama yürüyerek gitmek ve (evden) çıkmadan önce bir şey yemek, sünnettendir."
2030-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bayram günü bir yoldan çıkıp gitmişse, dö nerken yolunu değiştirirdi (yani başka bir yol dan dönerdi)." [Tirmizî]
2031-Bekr b. Mübeşşir el-Ensârî radiyal lahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashâbıyla Ramazan ve Kurban bayramlarında sabahleyin namazgaha giderdik. Buthân vadi si içinden giderdik, namazgaha varınca O'nunla sallallahu aleyhi ve sellem namaz kı lardık. Sonra yine Buthân'ın içinden yürüye rek evimize dönerdik." [Ebû Dâvud]
2032-Ümmü Atiyye radiyallahu an-hâ'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bi ze Ramazan ve Kurban bayramlarında çıkma mızı emrederdi. (Evlenmemiş) genç kızlar, çadırda yaşayan genç bakireler ve aybaşı ol muş kadınlar (hepbirlikte) çıkardık. Aybaşı olanlar namaza iştirak etmezlerdi. Uzaktan vaaz ve nasihat dinler ve müslümanlann du alarına katılırlardı.
Dedim ki: "Ey Allah Resulü! Birimizin cilbâbı (dış elbisesi) olmayabilir." Şöyle bu yurdu: "Kız kardeşi ona kendi cilbâhım giy dirsin." [Mâlik hariç. Altı hadis imamı.]
2033-Diğer rivayet: "Dedi ki: Bayram gü nü dışarı çıkmakla emrolunurduk; hatta

kız kendi çadınndan çıkardı. Aybaşı olan kadınlar da çıkarlardı; erkeklerin tekbirleri ile tekbir alırlardı. O günün bereketini ve temizliğini (feyzini) umarak onlarla beraber dua eder (na maz kılmazlardı)."
2034-Abdullah b. Revâha'mn kız kardeşi radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her örtülü kadının (bayram namazına) çıkması gerekir."
[Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Taberânî, el-Mu'cenıu'l-Ke-htr'de ismi zikredilmeyen tabiînden bir kadmm bulun duğu bir senedle.]
2035-îbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem. Ramazan ve Kurban bayramlarında ucu de mirli uzun bir değnekle namaza çıkardı, onu (sütre olarak) diker ve ona doğru namaz kıldı-rırdı." [Nesâî]
2036-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bayramlara beraberinde mızrak ve kalkan bu lunduğu halde çıkardı."
[Taberânî el-Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf bir senedle.]
2037-Enes radiyallahu anh'dan: "O, (Basra'daki namazgahına gidemediği bir günde, uzaktaki bir) zaviyede bulunduğu bir sırada himayesindeki Ebû Utbe'ye emret ti; çoluk çocuğunu bir yere topladı, onlara şe hir halkının namazı gibi namaz kıldırdı, tek birleri gibi tekbir getirtti (yani bayram nama zı kıldırdı)." [Buhârî]
2038-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bayramlarınızı tekbirlerle süsleyin!" [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat ve's-Sağtr'de leyyin bir isnâdla.]
İnşallah hac bahsinde bu konuda başka ri vayetler de gelecektir.
2039-Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ramazan ile Zilhicce bayram aylarıdır. (Sayıca eksik yani bazen yirmidokuz olsalar da sevap bakımından) hiç eksikleri olmaz."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
2040-Ubâde b. es-Sâmit radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Ramazan ve Kurban bayramının gecesini ihya ederse, kalplerin öleceği gün, onun kalbi ölmez."
[Taberânî, el-Mu'cemu l-Kebîr ve'l-Evsat'ta leyyin bir senedle.]
2041-Ebû Tarfa Abbâd b. Reyyân el-Lah-mî el-Hımsî'den:
Humus'tan bir kaç mil uzakta bulunan bir köyde oturan el-Mikdâm b. Ma'dî Kerb'e bay ramda gittim. Dedik ki: "Çık da bize bayram namazı kıldır!" "Hayır!

Siz tek tek kılın!" dedi.
[Taberânî el-Mu'cemu'l-Kebtr'de. İsnadında Ebû Tarfa vardır.]
2042-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan, de di ki: "Kim bayram namazını kaçırırsa, (yetiş tiği taktirde) dört rek'at(a tamamlayarak) na maz kılsın." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
2043-Vasile radiyallahu anh'dan:
Ona bayram günü: "Allah bizden de senden de kabul buyursun!" denilince şu cevabı verdi:
"Allah bizden de, senden de kabul buyursun!"
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebtr'di leyyin bir senedle.]
2044-Alî radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Bayramlarda (namaz için) sahraya çık mak, sünnettendir."
[Taberânî, el-Mu cemu't-Kebîr'da zayıf bir senedle.]
2045-Abdurrahman b. Osman et-Teymî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i bayram namazlarını kıldıktan sonra gördüm; namazgahın ortasına gelip durdu; cemaatin nasıl dağıldığına baktı, biraz daha durduktan sonra kendisi de oradan ayrıldı."
[Taberânî, el-Mu'cemu' l-Kebîr ve' l-Evsat'ta]
2046-Abdullah b. Kurt radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah katında günlerin en büyüğü Kur ban bayramı günü ve Karr günüdür."
Sevr der ki: "Karr günü, kurban bayramının ikinci gü nüdür." [Ebû Dâvud]
2047-Enes radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye geldi. Onların eğlence yaptıkları iki günleri vardı. "Nedir bu günler?" diye sordu. Şöyle dediler: "Cahiliye devrinde eğ lendiğimiz günlerdi." Şöyle buyurdu: "Allah size bu iki günün yerine daha iyisini ihsan et miştir: Kurban bayramı ve Ramazan bayramı günü." [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
2048-Kays b. Sa'd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında yaşanan herşeyi gördüm. Tek şey hariç: O da Ramazan bayramı günü Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda def çalındığıdır." [İbn Mâce]

GÜNEŞ TUTULMASI (KÜSÛF) NAMAZI

2049-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in zamanında güneş tutuldu; kalkıp in sanlara namaz kıldırdı ve kıraati uzattı; sonra rükûa vardı; rükûu da uzattı. Sonra başını kal dırdı, kıraati uzattı, ancak okuması

birincisin den az idi. Sonra tekrar rükûa vardı; rükûu da uzattı. Ama bu seferki birinci rükûundan daha kısa idi. Sonra başını kaldırıp iki secde yaptı. Sonra kalkıp, birinci rek'atte yaptıklarının ay nısını yaptı. Sonra selâm verdi. Derken güneş meydana çıkıp aydınlandı. Sonra kalkıp ce maate hitap etti ve şöyle buyurdu:
"Güneş ve Ay ne bir kimsenin ölümünden dolayı ve ne de yaşamasından dolayı tutul mazlar. Bunlar, Allah'ın kullarına gösterdiği âyetlerinden iki âyet (alâmet}tirler. Siz böyle birşey gördüğünüz zaman, namaza koşun!" [Altı hadis imamı.]
2050-Diğer bir rivayette, hutbede şu faz lalık yer almıştır: "Bunu gördüğünüz zaman, Allah'a dua edin, tekbir getirin, namaz kılın ve sadaka verin ey Muhamrned ümmeti! Val lahi benim bildiğimi bilseniz, az ağlar, çok gülersiniz!"
2051-Diğer rivayet: "O namazın ilk rek'atında Bakara sûresi, ikinci rek'atında ise Âl-i îmrân sûresi okundu."
2052-Diğer rivayet: "O kadar uzun kılındı ki nerdeyse adamlar bayılacaklar ve üzerleri ne kovalarla su dökülecekti,"
2053-Diğer rivayet: Bir Yahudi kadını Âi-şe'ye sormak için geldi ve dedi ki: "Allah se ni kabir azabından korusun!" Âişe de bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e sordu: "İnsanlar kabirlerinde azaba uğ ratılacaklar mıdır?" Allah'a bundan sığınarak (evet). Sonra bir sabah merkebe bindi. O es nada Güneş tutuldu. Kuşluk vakti döndü. Ha-cer-i Esved'in etrafından geçti. Arkasında in sanlar namaz kıldı.
Benzerini nakletti. Ancak burada şöyle geçmektedir: "Sonra onlara kabir azabından sığınmalarını emretti." (Amre) Dedi ki: "On dan sonra ben onun (Aişe'nin) sık sık ateş ve kabir azabından Allah'a sığındığını duydum."
2054-Diğer rivayet: "Güneş tutulması sı rasında Zemzem kuyusu önünde, dört secde ile dört rek'at namaz kıldı."
2055-Diğer rivayet: "O, namazda (Küsûf namazında) sesli okudu."
2056-Câbir radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in oğlu İbrahim öldüğü zaman Güneş tutuldu, halk "İbrahim öldüğü için güneş tutuldu" de di. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kalkıp cemaate dört secdeli altı rek'at namaz kıldırdı. Rek'atlerin ilki da ima sonrakinden uzun oldu. Rükûu ise secde si gibi oldu.
[Daha uzun bir metinle Müslim, ayrıca Ebû Dâvud ve Nesâî.]
2057-Esmâ bn. Ebî Bekr radiyallahu an-hâ'dan:
Âişe'ye gittim; namaz kıhyordu. "İnsanlara ne oluyor?" dedim. Göğe işaret etti. Baktım ki insanlar ayakta (namaz kılıyorlar) "Sübhâ-nallah!" dedi. "Bir âyet

midir (azap ya da kı yamet alâmeti mi) bu?" dedim. Başıyla "Evet" diye işaret etti. Kalktım, ben de nama za durdum. (Kıraatin uzamasından dolayı) baygınlık geldi; bunun üzerine (yanımdaki kırbadan) başımın üstüne su dökmeye başla dım.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Allah'a hamd ü senada bulundu. Sonra şöyle buyurdu:
"Görmediğim bütün şeyleri hu makamım da gördüm. Hatta cenneti ve cehennemi bile. Bana vahyolundu ki, sizler kabirlerde Mesîh Deccâl (yüzünden çekilecek) fitnelere benzer, yahut ona yakın bir imtihana uğratılacaksı nız."
Arada râvi diyor ki: "Esma bu tabirlerin hangisini söyledi bilmiyorum."
"Orada (kabirde) denilecek ki: «Bu adam (yani Muhammed) hakkında ne biliyorsun?» Mümin ya da yakînî iman sahibi olan kişi — Esma dedi ki: Hangisini dedi bilmiyorum— şöyle diyecektir:
«O Muhammed'dir. Allah'ın Resulüdür; apaçık deliller ve hidayet meşaleleriyle bize gelmiştir. Biz de kabul edip O'na tabi olduk. O Muhammed'dir.»
Bunun üzerine ona üç kere şöyle denile cek: «Senin O'na gönülden iman ettiğini an ladık, haydi güzel ve rahat uyu!»
Münafık veya şüpheye kendini kaptırmış olan adam —Ravî diyor ki: Esmâ'nm bunlar dan hangisini söylediğini şimdi kestiremiyo rum— ise şöyle cevap verecek: «Bilemiyece-ğim, insanlar bir şey diyorlardı, ben de onlar gibi konuştum»."
2058-Diğer rivayet: "Ayağa kalktı, uzun bir kıyamda bulundu; sonra rükûa vardı, uzunca bir rükû etti. Sonra kalktı, uzunca bir kıyamda bulundu. Sonra rükûa varıp uzunca bir rükûda bulundu. Sonra başını kaldırıp sec deye vardı, uzunca bir secde yaptı. Sonra ba şını kaldırdı, tekrar secdeye vardı, secdede uzunca durdu. Sonra kalktı, uzunca bir kıyam yaptı. Sonra rükûa vardı, rükûda uzunca dur du. Sonra kalktı yine kıyamı bayağı uzattı; sonra rükûa vardı, bayağı uzun rükû yaptı. Sonra başını kaldırıp secdeye vardı, bayağı uzunca secde etti. Sonra başını secdeden kal dırıp tekrar secdeye gitti, bayağı uzun bir sec de yaptı. Sonra namazını bitirdi." [Buhârî, Müslim, Muvattâ ve Ncsâî.]
2059-îbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Güneş tutulduğu zaman dört secdeli sekiz rek'at namaz kıldı."
2060-Alî radiyallahu anh'dan da aynısı ri vayet edilmiştir. [Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
2061-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh' dan:
Güneş tutuldu, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ayağa kalkıp, kıyama durdu, o kadar uzun durdu ki, nerdeyse rükû etmeye cek sandık. Sonra rükûa

varıp o kadar uzun durdu ki, bir daha başını kaldıramıyacak san dık. Sonra başını kaldırdı. O kadar uzun dur du ki bir daha secde yapmayacağını sandık. Sonra secdeye varıp o derece uzattı ki bir da ha secdeden başını kaldıramıyacak sandık. Sonra secdeden başını kaldırıp o kadar uzun durdu ki bir daha secde yapmayacak sandık. Sonra secde yaptı o kadar uzun durdu ki, bir daha başını kaldırmayacak sandık. Derken başını kaldırdı. Sonra diğer rek'atta da aynısı nı yaptı. Sonra secdesinin sonunda "Üf! Üf!" dedi.
Sonra şöyle buyurdu:
"Rabbim, onları ben aralarında olduğum sürece azablandırmayacağını bana vaad et medin mi? Onlar af dilemeye devam ettikçe azap etmeyeceğini vaad etmedin mi?" Pey gamber sallallahu aleyhi ve sellem namazını bitirince Güneş tekrar doğmuş her tarafa ışık dağıtıyordu bile.
[Ebû Dâvud ve Nesâî.]
2062-Diğer rivayette: "O, üf derken ağlı yordu."
2063-Diğer rivayette şöyle geçmektedir: "O'na cennet ve cehennem sunuldu." Ayrıca orada şu sözü de mevcuttur: "(Cehennem)
Hepinizi sarmasın diye devamlı olarak O'na üfleyip durdum. Orada Allah Resulü'nün de velerini çalanı; Da'da' oğullarından eğri so-pasıyla hacıları soyarken görülünce (yakala nınca) "Bastonumun ucu takıldı" diyen hırsı zı gördüm. Orada kediyi bağlayıp da ona uzun zaman yemek vermeyen ve yerin haşara tından yememesi için dışarıya salmayan uzun boylu siyah kadını da gördüm."
2064-Yukarıda geçen Âişe'nin rivayetin de şu ifade mevcuttur: "Kabe için adanan de velerin yükten ve bineklikten azat edilmesi âdetini getiren İbn Lühay'ı gördüm."
2065-Nu'mân b. Beşîr radiyallahu anh' dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem zamanında Güneş tutuldu. İkişer rek'at namaz kılmaya başladı. Bir yandan da Güneşin açılıp açılmadığını soruyordu. Açılıncaya dek böyle devam etti." [Ebû Dâvud]
2066-Nesâî'nin rivayeti: Eteklerim çeke rek korku içinde çıktı, mescide geldi. Güneş açılıncaya dek sürekli namaz kıldı. Hitap ederken şunlan da söyledi:
"Allah, mahluka-tından birine tecelli etiği zaman, o şey O'na boyun eğer Böyle bir şey gördüğünüz zaman, en son kıldığınız farz namaz gibi huşu içinde namaz kılın!"
2067-Übeyy b. Kâ'b radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in zamanında güneş tutuldu. Onlara uzun bir sûre ile, iki secdeli beş rek'at namaz kıl dırdı. Sonra namazda gibi kıbleye karşı otu rup Güneş çıkıncaya dek

dua etti." [Ebû Dâvud]
2068-Semure b. Cundeb radiyallahu anh' dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bize Güneş tutulma namazı kıldırdı, o kadar sessiz kıldırdı ki O'nu duyamıyorduk."
[Nesâî ve Tirmizî]
2069-en-Nadr radiyallahu anh'dan:
Enes'in zamanında hava karardı (Güneş tutuldu). Ona giderek dedim ki: "Ey Ham-za'nın babası! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında böyle bir şey başını za geldi miydi?"
"Maazallah! Şiddetli rüzgâr estiği zaman, kıyamet kopar korkusuyla hemen mescide koşardık" dedi. [Ebû Dâvud]
2070-Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, şiddetli rüzgar estiği zaman hemen mescide koşar ve rüzgar hafifleyinceye kadar orada dururdu. Güneş veya ay tutulması gibi sema da bir olay cereyan ettiği zaman, hemen bü yük bir telaş içinde namaza koşardı. Hava açı lıp aydınlanıncaya dek namaz kılardı."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehîr'de, isnadında Ziyâd b. Sahr vardır.]

ISTISKA (YAĞMUR DUASI NAMAZI)

2071-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Ona Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in yağmur duasını (namazını) sordular. Şöyle cevap verdi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem iyi giyinmemişti, mütevazı bir halde çıkıp namazgaha geldi ve minbere çıktı; ama bu hutbeniz gibi hutbe okumadı. Devamlı olarak dua, tazarru' ve tekbirde bu lundu. Sonra tıpkı bayram namazı gibi iki rek'at namaz kıldırdı." [Sünen ashabı.]
2072-Bezzâr zyıf bir senedle şunu da ek ledi:
"Birinci rek'atta yedi, ikinci rek'atte ise beş tekbir aldı."
2073-Abdullah b. Zeyd el-Mâzinî radiyal lahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yağmur duasına çıktı, sırtını cemaate çevirdi. Dua etmeye başladı, kıbleye döndü, cübbesi-ni ters giydi, sonra iki rek'at (istiskâ) na-maz(ı) kıldı. O namazda sanki sesli okumak ister bir tarzda okudu.
[Altı hadis imamı.]
2074-Diğer rivayette: "Sağ tarafını sol omuzuna, sol tarafını da sağ omuzuna atmak suretiyle cübbesini ters giydi. Sonra dua etti.
2075-Diğer rivayette: "Üzerinde siyah bir maşlah (dört köşeli elbise) vardı. Onu eteğin den tutup üstüne çevirip yukarı getirmek iste di, bu zor gelince, omuzu üzerinde (sağ yanı sola, sol yanı sağa gelecek şekilde) ters yüz etti."

2076-Enes radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında kuraklık oldu. Cuma günü hutbe okurken bir bedevî kalkıp şöyle dedi: "Ey Allah Resulü! Servet helak oldu, çocuklar aç kaldı, ne olur Rabbine dua buyur!" Bunun üzerine ellerini kaldırdı; havada bir bulut fa lan görmüyorduk. Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, daha ellerini indir meden gökyüzünü dağlar gibi bulutlar sardı. Minberden inmeden bulutlardan sakalına yağmur boşanıyordu. O gün yağmur yağdı, ertesi gün yağdı, daha ertesi gün yağdı, erte si Cuma'ya kadar yağmur yağdı ve dinmedi. Bunun üzerine aynı bedevî ya da başka biri si kalkıp şöyle dedi: "Ey Allah Resulü! Ner-deyse binalar yıkılacak, varlığımız kaybola cak, ne olur Allah'a yalvar da (yağmur din sin!)." Hemen ellerini kaldırıp şöyle dua et ti: "Ey Allahım! Çevremize yağdır, bize değil."
Ondan sonra hangi buluta işaret ettiyse açılıp dağıldı. Sonunda Medine bulut aralığı gibi güneşlik oldu. Vadinin kanalından tam bir ay su aktı. Çevreden kim geldi ise bol yağ mur haberiyle geldi.
[Tirmizî hariç, Altı hadis imamı.]
2077-Diger rivayet: "Sonra ellerini kaldı rıp şöyle dua etti: "Allahım yağmur ver! Alla hım, yağmur ver! Allahım yağmur ver!" İkin ci duasında şunu da ekledi: "Allahım, yüksek yerlere, küçük tepelere, vadi içlerine, ağaç bi ten yerlere!"
2078-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Halk Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e kıtlık ve kuraklıktan yakındı. Bir min ber yapılıp namazgah kurulmasını emretti. Halka orada buluşmak için bir gün tayin etti. (O gün gelip de) Güneşin kızıllığı iyice görü nünce, çıktı ve minberin üzerinde oturup, tek bir getirdi, Allah'a hamd ü senada bulundu. Sonra şöyle buyurdu:
"Kuraklıktan ve yağmurun zamanında yağmadığından yakındınız. Allah size dua etmenizi emredip duanızı kabul etmeyi vaad etti." Sonra şöyle dedi: "el-Hamdü lillahi Rabbi' l-âlemîn. er-Rahmani' r-rahîm. Mâli ki yevmi'ddîn. Lâ ilahe illallah. Yef'alü mâ yürîd. Allahümme entellahu lâ ilahe illâ en-te'l-Ganiyyü ve nahnü'l-fukarâ. Enzil aley-ne'l-ğayse vec'al mâ enzelte lenâ kuvveten ve belâğen ile'l-hayr (=Hamd âlemlerin Rabbi, Rahman, Rahim ve Ceza gününün Mâliki olan Allah'a mahsustur. Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. Sen zenginsin, biz ler fakir ve muhtaçlarız. Bize yağmur indir ve indirdiğini bizim için bir kuvvet ve hayra ulaşma vesilesi kıl!)"
Sonra koltuk altlarının beyazlığı görüne cek derecede ellerini yukarı kaldırıp, arkasını cemaate döndü, cübbesini de ters çevirdi. El leri hâlâ kalkık idi. Sonra cemaate dönüp, in di ve iki rek'at namaz kıldırdı. Allah hemen bir bulut meydana

getirdi, gök gürledi, şimşek çaktı ve Allah'ın izniyle yağmur yağdı. Daha mescide varmadan seller aktı. Yağmurdan ka çışlarını ve ıslanmamak için yer arayışlarını görünce, azı dişleri görününceye kadar güldü ve şöyle dedi: "Şehadet ederim ki Allah her-şeye gücü yetendir ve ben de Allah'ın kulu ve Resulüyüm." [Ebû Dâvud]
2079-Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, avuçlarının arkasını semaya tutarak yağmur duası yaptı." [Müslim ve Ebû Dâvud]
2080-Âbi'l-Lahm'in azatlısı Umeyr radi yallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'i Zevrâ yakınlarındaki zeytinyağı taşları civannda yağmur duası yaparken görmüş. Ayakta durmuş, ellerini yüksekliği başım aş mayacak derecede tutup, yüzüne doğru çevi rerek dua ediyormuş." [Ebû Dâvud]
2081-Câbirradiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in yanına kıtlıktan ağlayan kadınlar gel di. Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem: "Ey Allahım! Bize kesilmeyen, yardımcı, sonu güzel, verimli, yararlı, zararsız, geç kal mayacak âcil bir yağmur ver!"
Bu duadan sonra hava karardı ve yağmur boşaldı. [Her iki rivayet de Ebû Davud'a aittin]
2082-Rezîn rivayetinde şöyle geçer: "Al lahım! Beldene yağmur yağdır; kullarına yar dımcı, sonu güzel, verimli, yararlı, zararsız ve geç kalmayacak âcil bir yağmur ver!"
O, yağmur duası yaptığı zaman, ellerini uzatıp avuçlarını yere doğru çevirirdi, koltuk altları görününceye kadar da ellerini kaldırırdı.
2083-Semure b. Cundeb radiyallahu anh' dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yağmur duasına çıktığı zaman şöyle dua eder di: "Allahumme enzilfî ardinâ bereketefıâ ve zînetehâ ve sekenehâ! Verzuknâ ve ente hay-ru'r-râzikîn (=Allahım! Toprağımıza (yağ murla birlikte onun) bereket, zînet ve bolluk larını indir! Bizleri rızıklandır, zira Sen rızık-landıranlann en hayırlısısın)."
[Taberânî, el-Mu cemu'l-Kebîr'ûc ve Bezzâr.]
2084-Câbir ve Eııes radiyallahu anhu-mâ'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yağmur duası yaptığı zaman şöyle dua ederdi:
"Allahumme'skinâ sakyen vâdiaten nâfı-aten teşbeu bihe' l-emvâlu vel-enfusu ğaysen henîen merîen tabekan mücellelan. Ye§beu bi-hâ bâdiyenâ ve hâdırenâ, tünzilü bihi min be-rekâti's-semâi ve uhricü bihi min berekâti'l-ardi, ve tec'alenâ

indehu mine'ş-§âkirîn. In-neke semîu'd-duâ (= Allahım! Bizleri mal ve nefisleri, köy ve şehirlerimizi doyuracak bere ketli, -Allah'ın bahşettiği- iyiliklerle dolu. katkat ve parlak olan yumuşak ve yararlı bir yağmur ile sula! Onun vasıtasıyla bizlere gökyüzünün bereketlerinden indir, yeryüzü nün bereketlerinden çıkart ve bizleri onun se bebiyle şükredenlerden eyle! Şüphesiz sen du ayı işitensin)." [Taberânî, el-Mu' cenm' l-Evsat'la zayıf ha senedle.]
2085-Enes radiyallahu anh'dan:
Ömer, kıtlık olduğu dönemde yağmur du ası yaptığı zaman "Abbâs'ın yüzü suyu hür metine" der ve şöyle dua ederdi: "Allahım biz sana Peygamberinle tevessül ediyor sen de bi ze rahmet verirdin; şimdi ise Peygamberinin amcasıyla tevessül ediyoruz; ne olur —onun yüzü suyu hürmetine— bize yağmur ihsan et!" Duanın ardından bolca yağmur yağardı.
[Buhârî]
2086-Ebû'l-Cevzâ radiyallahu anh'dan: Medine'de şiddetli bir kıtlık oldu. Halk, Âişe'ye koşup durumdan yakındı. Bunun üze rine dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kabrine bakın; tavanında göğe doğ ru küçük bir pencere açın ki, onunla sema ara sında hiçbir tavan olmasın!" Dediğini yaptı lar, öyle yağmur yağdı ki, bolluğundan otlar bitti; develer şişmanlıktan âdeta çatlarcasma semizleşti. O yıla bu yüzden "âmu'l-fetak (=çatlama yıh)" denildi. [Dârimî]
2087-Mâlik radiyallahu anh'dan, dedi ki: Bana ulaştığına göre Allah Resulü sallal lahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuş: "Deniz tarafından bir bulut peydah olur da, Şam ta rafına doğru yol alırsa yağmuru bol olur." [Muvattâ]
2088-Taberânî bunu el-Mu'cemu'l-Ev-sat'ta Âişe radiyallahu anhâ'dan merfû olarak naklederek dedi ki: "Bunu rivayette sadece el-Vakidî nakletmiştir."
2089-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, yağmur gördüğü zaman şöyle dua ederdi: "Allahummec'alhü sayyıben nâfi'â (=Allahım, onu bol ve yararlı kıl)!" [Buhârî ve Nesâî]
2090-Enes radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberken yağmur yağdı. Allah Resulü el bisesini açtı tenine biraz yağmur değdi. Ne den böyle yaptığı sorulunca şöyle buyurdu: "O, Rabbinden henüz ayrılıp gelmiştir." [Ebû Dâvud]
2091-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yağmurun size yağdırılmaması, kıtlık de ğildir; asıl kıtlık size bolca yağmur yağdırıl-dığı halde toprağın mahsul vermemesidir." [Müslim]
2092-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
Rabbiniz (Azze ve Celle) buyurmuştur: "Eğer kullarım bana gereği gibi itaat etseler, ben onlara gece yağmur yağdırırım, gündü zün de üzerlerine güneşi doğdururum. Onlara gök gürleme sesini de duyurmam."
[Ahmed ve Bezzâr]
2093-Ubâde radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer Ramazan ayında Doğu yönünde kızıl bir uzantı görürseniz, bir yıllık yiyece ğinizi saklayınız. Çünkü o yıl açlık yılı ola caktır."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr ve'l-Evsat'ta; isnadında Hâlid b. Ma'dân'nm kızı Ümmü Abdillah vardır.]

SÜNNET (REVÂTİB) NAMAZLAR

2094-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile öğleden önce iki rek'at, öğleden sonra iki rek'at, Cumadan sonra iki rek'at, akşamdan sonra iki rek'at, yatsıdan sonra iki rek'at (na file) kıldım."
2095-Bir rivayette şu fazlalık vardır: "Ak şam, yatsı ve Cuma (sünnetlerini) evinde (kı lardı)." [Altı hadis imamı.J
2096-Diğer bir rivayette şu ilave yer al mıştır:
Hafsa bana anlattı: "O, sabah olunca iki rek'at kısa namaz kılardı (sabah namazının sünnetini kastediyor). O, yanma giremediğim saat idi."
2097-Aişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kim oniki rek'at sünnet (namazı) kıl maya devam ederse, Allah onun için cennette bir köşk yapar: Öğleden önce dört rek'at, öğ leden sonra iki rek'at, akşam namazından sonra iki rek'at, yatsıdan sonra iki rek'at, sa bah namazından önce iki rek'at." [Tirmizî ve Nesâî]
2098-Aişe radiyallahu anhâ'dan: "İki namaz vardır ki Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem onları ne gizli, ne açık, ne yolculuk ve ne de ikâmet halinde bırakmamış tır: Sabah namazından önceki iki rek'at, ikin diden sonra iki rek'at." [Buhârî, Müslim ve Nesâî.]
Cemaate yatsıyı kıldırırdı, sonra girip iki rek'at daha kılardı. Gece dokuz rek'at kılardı, vitir de o namazın içinde olurdu. Bazı geceler namazı ayakta, uzun kılar; bazı gecelerde ise oturarak, uzun kılardı. Ayakta kılarken okur sa, ayakta iken rükû ve secde eder; otururken okursa, oturduğu yerden rükû ve secde eder di. Sabah olunca iki rek'at kılardı (yani sabah namazının sünnetini)."

[Müslim, Ebû Dâvud ve bazı bölümlerini Tirmizî]
2099-Diğer rivayet: "Evimde öğle nama zından önce dört rek'at kılardı, sonra çıkıp ce maate öğleyi kıldırırdı, sonra evime gelip iki rek'at daha kılardı. Cemaate akşam namazını kıldırır-, sonra evime gelip iki rek'at daha kılardı.
2100-Âsım b. Damre'den: Alî radiyallahu anh'a Peygamber sallalla hu aleyhi ve sellem'in gündüz kıldığı sünnet namazlarını sorduk; şu cevabı verdi: "Sizin ona gücünüz yetmez." Dedik ki: "Sen bize bildir, yapabildiğimiz kadar ya-panz." Şu cevabı verdi:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sabah namazını kıldıktan sonra beklerdi. Gü neş doğudan şu kadar mikdar çıktıktan sonra henüz öğle vakti girmeden dört rek'at namaz kılardı. Güneş gök ortasından kaydığı zaman, öğlenin (farzından önce) dört rek'at kılardı. Öğlenin farzından sonra da iki rek'at kılardı. İki rek'atte bir selâm vermek üzere ikindinin farzından önce dört kılardı. İki rek'atta bir verdiği selâmı mukarreb meleklere, peygam berlere, müslüman ve müminlerden onlara tâ bi olanlara özgü kılardı." Alî ilave etti: "İşte bunlar, gündüz nafilesi olarak onaltı rek'at yapar. Ne yazık ki buna devam eden azdır." (Ravi) Vekî' der ki: Babam buna ilâveten dedi ki: Habîb b. Ebî Sabit der ki:
"Ey Ebû ishak! Bana anlattığın bu hadis
benim için şu mescidinin altın dolu olmasın dan daha iyidir."
[İbn Mâce, Tirmizî ve Nesâî. İlkinin rivayeti diğer ikisinden daha kapsamlıdır.]
2101-Abdullah b. Muğaffel radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her iki ezan arasında bir namaz vardır, her iki ezan arasında bir namaz vardır (yani ezanla kamet arasında isteyen namaz kılabi lir)." Üçüncüsünde "dileyen için" dedi.
[Altı hadis imamı, Mâlik hariç.]
2102-Bezzâr leyyin bir senedle Büreyde radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Akşam dışında, iki ezan arasında bir (nafile) namaz vardır."
2103-İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
Şöyle derdi: "Gece ve gündüz namazları ikişer ikişerdir. Her iki rek'atte bir selâm ve rilir."
Mâlik. Sünen ashabı ise, İbn Ömer'in bu hadisini Peygamber'in sözü olarak naklettiler.
Nesâî der ki: "Bu rivayetin merfû olması hatalıdır."
Tirmizî ise: "Doğrusu, gece namazı ikişer ikişerdir. Gündüz söz konusu değildir" demiş tir.

2104-Yahya b. Saîd el-Ensârî radiyallahu anh'dan:
"Ülkemizin fakihlerinin gündüz nafilele rinde iki rek'atte bir selâm verdiklerini gör düm. Bunun aksine hiç rastlamadım. Ayrıca bu husus, Ammâr, Ebû Zer, Enes, Câbir b. Zeyd, İkrime ve Zührî'den rivayet edilmiştir."
[Buhârî, muallak olarak.]

SABAH NAMAZININ İKİ REK'AT SÜNNETİ

2105-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, sabah namazının iki rek'at (sünnetine) düş kün olduğu kadar hiçbir (nafile) namaz(ın)a düşkün değildi. Onu hiç bırakmazdı." [Mâlik hariç. Altı hadis imamı.]
2106-Diğer rivayette hadis merfû olarak nakledilmiştir:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sabah namazının iki rek'at (sünneti) dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır."
2107-Ebü Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Düşman) atlar(ı) sizi kovalasalar bile sakın o iki rek'atı (sabahın sünnetini) bırak mayın!" [EbûDâvud]
2108-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, sabah namazında ezanla kamet arasında hafif iki rek'at (namaz) kılardı."
2109-Diğer rivayet: Sabahın iki rek'atını kısa kılardı. O kadar kısa tutardı ki içimden "Acaba Fâtiha'yı okudu mu?" derdim.
[Tirmizî hariç, Altı hadis imamı.]
2110-İbn Ömer radiyallahu anh'm azathsı Yesâr'dan:
İbn Ömer beni, sabahın doğuşundan sonra namaz kılarken ve iki rek'atte bir selâm verir ken gördü. Dedi ki: "Ey Yesâr! Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yanımıza çıktı; biz de senin kıldığın gibi kılıyorduk; şöyle buyur du: "Burada bulunan bulunmayana iletsin!: Şafaktan sonra, sadece iki rek'at (sünnet) na maz kılın!" [Ebû Dâvud ve Tirmizî]
2111-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, sabah namazının sünnetinin ilk rek'atmda ge nellikle "Kûlû âmenna billahi ve mâ ünzile
ileynâ..." âyetini (Âl-i İmrân, 3/84) ikinci rek'atmda ise "Âmenna billahi ve'§hed bi-ennâ müslimûn" âyetini (Âl-i İmrân, 3/52) okurdu.
2112-Diğer rivayette: "Teâlev ilâ kelime-tin sevâin beynenâ ve beyneküm..." âyetini (Âl-i İmrân, 3/64) okurdu."
[Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]

2113-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in sabahın sünnetinin birinci rek'atmda "Kûlû âmenna billahi ve mâ ünzile ileynâ..." âyetini (Âl-i İmrân, 3/84); ikinci rek'atmda ise "Rabbena âmenna bimâ enzelte ve'tte-ba'ne'r-Resûle fektübnâ maa'§-şâhidîn"i (Âl-i İmrân, 3/53), ya da "İnnâ erselnâke bi'l-hakkı beşîran ve nezîran ve layüs'elü an ashâbi'l-cahîm" i (Bakara, 2/119) okuduğu nu duymuş. (İkinci rek'atta hangisini okudu ğu şüphesi raviden kaynaklanmıştır.) [Ebû Dâvud]
2114-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i belki yirmi kere takip ettim. Hepsinde de ak şamdan sonraki iki rek'at namazla sabah nama zının iki rek'at sünnetinde Kul yâ eyyühel-kâ-fırûne süresiyle. Kul huvellahu ehad sûresini okuduğunu gördüm." [Tirmizî ve aynı lafızla Nesâî.]
2115-Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, sabah namazının iki rek'at (sünnetini) kıldık tan sonra sağ yanına yaslanıp yatardı." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
2116-Ebû Davud'un rivayeti: "Gecenin sonunda namazını bitirdiğinde bana bakardı, uyanık olursam benimle konuşurdu, uykuday-sam uyandırırdı. İki rek'at kıldıktan sonra müezzin gelip O'na sabah namazı vaktinin geldiğini bildirinceye kadar yatardı. Sonra kalkar iki rek'at kısa bir namaz kılardı, sonra da namaza (mescide) giderdi."
2117-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz sabah namazının (farzından ön ce) iki rek'at namaz (sünnet) kıldığı zaman sağ yanı üzerine (biraz) yatsın!" [Tirmizî]
2118-Ebû Dâvud, şunu da ekledi: "Mervân ona (Ebû Hureyre'ye) dedi ki:
"Bizden birinin yatacak yerde mescide yürü mesi, yeterli gelmez mi?" "Hayır!" dedi. Bu nu İbn Ömer duyunca: "Ebû Hureyre ileri git ti" dedi.
"Onun söylediklerinden bir şeyi inkâr mı ediyorsun yoksa?" dediklerinde: "Ama o ce saret gösterdi. Biz ise çekingeniz" dedi. Bunu Ebû Hureyre duyunca şunu demekten kendini alamadı: "Ben ezberleyip onlar unutmuşsa benim suçum nedir?"
2119-Nâfı' radiyallahu anh'dan:
İbn Ömer, sabah namazım(n sünnetini) kı lıp yatan bir adam gördü ve sordu:
"Seni buna iten nedir?"
"İki namazımın arasını ayırmak istedim!"
"Selâmdan daha güzel ayırıcı nedir?"
"O, (yatmak) sünnettir!"
"Hayır senin yaptığın sünnet değil; bid'at-tir!" dedi. [Rezîn]

2120-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile sabah namazını kıldı. Selâmdan sonra iki rek'at daha kılınca, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sordu: "Sabah namazı dört rek'at mıdır?" "Ey Allah Resulü! Ben sabah namazının sünnetini kılmamıştım da."
"Öyleyse bir beis yoktur" buyurdu. [Rezîn]
2121-Ebû Dâvud ve Tirmizî, Yahya b. Sa-îd el-Ensârî'nin dedesi Kays'dan: O da aynı şeyi yapınca, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: "Ey Saîd, yavaş ol! iki namazı bir den mi (kılıyorsun)?" buyurdu. "Ben sünneti kılmamıştım da" deyince: "Öyleyse bir beis yoktur" buyurdu.
2122-Abdullah b. Mâlik b. Buhayne radi-yallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, namaz kılındıktan sonra iki rek'at namaz kı lan bir adamın yanından geçti; namazdan son ra insanlar adamın başına üşüştüler.
Bunun üzerine Allah Resulü o adama buyurdu ki: "Sabah namazı dört rek'at mıdır, sabah namazı dört rek'at mıdır? (farzını kas tediyor)" [Buhârî, Müslim ve Nesâî.j
2123-Diğer rivayet: "O sallallahu aleyhi ve sellem, sabah namazı kılındıktan sonra, na maz kılmakta olan bir adama rastladı ve ona anlamadığımız bir şey söyledi. Çıkarken ada mın yanına gidip onu sardık ve sorduk: "Sana ne buyurdu?" Cevap verdi:
"O, şöyle buyurdu: "Neredeyse sizden bi ri sabah namazının farzını dört rek'at kıla cak."
2124-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kim, sabah namazının iki rek'at sün netini kılmamışsa onu Güneş doğduktan son ra kılsın." [Tirmizî]
2125-Üsâme b. Umeyr radiyallahu anh'dan:
O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in sabah namazının sünnetini kıldıktan sonra şöyle buyurduğunu duymuş: "Ey Cebrail, Mikâil, israfil ve Muhammed'in Rabbi! Sana ateşten sığınırım!" —^Bunu üç kere söyledi—
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehîı'de leyyin bir senedle.]
2126-Atâ radiyallahu anh'dan: İbn Mes'ûd, sabah namazından sonra çı kıp (camide) konuşan bir cemaatin yanına vardı ve şöyle diyerek onlan konuşmaktan menetti: "Siz buraya namaz kılmak için geldi niz. Ya namaz kılın, ya da susun!" [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de. Atâ, İbn Mes'ûd'u işitmemiştir.]

ÖĞLE VE İKİNDİNİN SÜNNETİ

2127-ibn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile öğlenin farzından önce iki rek'at, öğlenin (farzından sonra) da iki rek'at kıldım." [Buhârî ve Müslim]
2128-Alî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, öğlenin farzından önce dört, farzından sonra da iki rek'at namaz kılardı." [Tirmizî]
2129-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, eğer öğleden önce dört rek'at kılmamışsa, onu öğleden sonra kılardı." [ikisi de Tirmizî'nindir.]
2130-Ümmü Habîbe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim öğleden önce dört; öğleden sonra da dört rek'at sünnet kılarsa Allah onu ateşe haram kılar."
2131- Diğer rivayet: "Kim öğleden önce dört, öğleden sonra da dört rek'at namaza de vam ederse Allah, muhakkak onu ateşe haram kılar." [Sünen ashabı.]
2132-Ebû Eyyûb radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Öğleden önce arada selâm vermeden kı lınan dört rek'at (sünnet) namazına gök kapı ları (ardına kadar) açılır." [Ebû Dâvud]
2133-Abdullah b. es-Sâib radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, zevalden sonra, öğleden önce dört rek'at kılar ve şöyle buyururdu: "Bu, şüphesiz gök kapı larının açıldığı saattir Bu saatte, salih ameli min yukarıya yükselmesini isterim."
2134-Ömer radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Öğleden önce ve zevalden sonra kılınan dört rek'at var ya seherde kılınan emsalleri de ğerindedir. O saatte hiçbir şey yoktur ki Allah Teâla'yı teşbih etmesin." Ondan sonra şunu okudu: "Gölgeleri sağa sola vurarak, Allah'a boyun eğerek secde ederler." (Nahl, 16/48)
[Bu iki rivayet Tirmizî'ye aittir.]
2135-Safvân radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim öğleden önce, dört rek'at namaz kı larsa, bir köle azat etmişçesine ecir alır." Ya hut şöyle buyurdu: "İsmail neslinden dört kö le azat etmişçesine ecir alır."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ln hafî bir senedle.]
2136-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Öğle namazından önce kılınan dört rek'at

(sünnet) dışında, gece namazına hiçbir şey (nafile) denk olamaz. O rek'atların gün düz namazına üstünlüğü, cemaatle kılman na mazın tek başına kılınan namaza olan üstün lüğü gibidir."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebfr'de leyyin bir senedle.]
2137-Alî radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ikindiden önce iki rek'at kılardı." [Ebû Dâvud]
2138-Tirmizî'nin rivayeti: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ikindiden önce iki rek'atta bir selâm vermek üzere dört rek'at kı lardı."
2139-İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İkindiden önce dört rek'at (sünnet) kılan kimseye Allah merhamet etsin."
[Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
2140-İbn Amr b. el-As radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim ikindiden önce dört rek'at kılarsa şüphesiz Allah onu ateşe haram kılar."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
2141-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Benim sıram olduğunda Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, ikindi namazın dan sonra iki rek'at namaz kılmadan yanıma gelmezdi."
2142-Diğer rivayet: "Yanımda (nöbetim de iken) Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem, ikindiden sonra iki rekat namazı hiç bı rakmamıştır."
2143-Diğer rivayet: "Peygamber sallalla hu aleyhi ve sellem, ikindiden sonra namaz kılar, ancak başkalarını bundan alıkoyardı. Aralıksız oruç tutardı, ancak başkasını böyle yapmaktan alıkoyardı."
2144-Diğer rivayet: "O iki rek'atı ikindi den önce kılardı, sonra işi çıktı veya unuttu da kılamadı, ama ikindiden sonra kıldı. Sonra (eskisi gibi) kılmaya devam etti.
Çünkü O, bir namazı kıldığı zaman ona devam ederdi."
2145-Kureyb radiyallahu anh'dan: İbn Abbâs, İbn Ezher ve Misver b. Mahra-me, Kureyb'i ikindiden sonra kıhnan o iki rek'at (sünnet) hakkında sormak için Âişe'ye göndermişler.
(O sordu:) "Duyduğumuza göre sen onla-n kılıyormuşsun. Oysa biz duyduk ki, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onları kıl maktan menetmiş." İbn Abbâs dedi ki:
"Ömer'le birlikte insanlan onu kılmaktan alı-koyardım." Kureyb dedi ki:
"Benimle gön derdikleri mesajı ona (Âişe'ye) ulaştırdım; şöyle dedi:
"Ümmü Seleme'ye sor!" Onlara durumu bildirince: "Haydi git Ümmü Seleme'ye

sor!" dediler. Gidip sordum; cevaben şöyle dedi:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in ondan menettiğini duymuştum. Sonra yanımda onu kıldığım gördüm. Yanımda bir takım Ensâr hanımları vardı. Ona bir cariye gönderdim ve dedim ki: Haydi git yanında dur ve de ki: Ümmü Seleme diyor ki: İnsanla rı ondan menettiğini duydum, bugün ise sen onu kılıyorsun. Eğer eliyle işaret ederse, geri
çekilirsin. Gerçekten eliyle işaret etti ve cari ye geri durdu. Namazını bitirince, şöyle bu yurdu:
"Ey Ebû Ümeyye'nin kızı! Sen bana ikin diden sonraki iki rek'at hakkında sordun. Ba na Abdü' l-Kays'dan bazı kimseler geldi, ka vimlerinin müslüman olduğunu bildirdiler. Onlarla meşgul olurken öğleden sonra kıldı ğım iki rek'atı kılamadım, şimdi kıldığım bu namaz işte o iki rek'attır."
[Bu iki rivayet de, Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî'ye aittir.)
2146-Zeyd b. Hâlid el-Cühenî radiyallahu anh'dan:
Ömer ikindinin farzından sonra onun iki rek'at kıldığını görmüş ve namazda iken onu değnekle dövmüş. Namazı bitirince Zeyd de miş ki: "Ey mü'minlerin emiri! Bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kıldığını görünce, O'ndan sonra vallahi bırakmam!" Bunun üzerine Ömer yanına oturup (gönlünü alarak) şöyle demiş:
"Ey Zeyd! însanlann bunu âdet edinip de geceye kadar namaz kılmalarından korkma-saydım, sana vurmazdım."
[Ahmed ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebtı'de.]
2147-Abdullah b. Rebâh'dan, o da saha beden bir adamdan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ikindiyi kıldırdı. Bir adam da kalkıp namaz kılmaya başladı. Derken Ömer onu gördü ve şöyle dedi: "Otur! Kitab ehli namazlara ara vermedikleri için helak olmuştur." Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem şöyle buyurdu: "Hattâb'ın oğlu iyi yap tı!" [Ebû Yâ'la ve Ahmed.]
2148-Ebû Dâvud da benzerini, el-Ezrak b. Kays'dan rivayet etmiştir. Ancak namazı mutlak olarak zikretmiş, ikindiden söz etmemiştir.

AKŞAM VE YATSI NAMAZININ SÜNNETİ, CUMANIN SÜNNETİ

2149-Enes radiyallahu anh'dan: "Medine'deydik. Müezzin akşam ezanını okuduğunda herkes sütunların arasına koşar ve iki rek'at namaz kılardı. Hatta yabancı biri mescide girdiğinde, insanlarm çoğunu na mazda görünce, akşam namazının kılındığını zannederdi."
[Buhârî, Müslim ve Nesâî.]

2150-Müslim'in rivayeti: "Muhtar b. Fül-fül, Enes'e dedi ki; "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (akşamın farzından önceki) iki rek'atı kılar mıydı?"Cevap verdi:
"Bizi kılarken görürdü de; bize ne kılın, ne de kılmayın derdi."
2151-Abdullah b. el-Muğaffel el-Müzenî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Akşam namazından önce iki rek'at (nafi le) kılın! Akşam namazından önce iki rek'at (nafile) kılın!" Üçüncüsünde, insanlar onu sünnet edinmesinler diye "İsteyen kılsın!" buyurdu. [Buhârî. Müslim ve Ebû Dâvud]
2152-Kâ'b b. Ucre radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Eşhel oğullarının mescidine geldi ve orada namaz kıldı. Namazı bitirdiklerinde onları sünnet namazı kılarken görünce, şöyle buyur du:
"B« (sünnetler), evlerin namazıdır!"
[Dâvud ve Nesâî.]
2153- Ebû Mekhûl radiyallahu anh'dan: O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem'in şöyle buyurduğunu naklediyor:
"Her kim akşamdan sonra konuşmaksmn iki rek'at —bir rivayette dört rek'at— kılarsa namazı llliyyîn'e yükseltilir."
2154-Huzeyfe radiyallahu anh'dan: Şu ilave ile benzeri nakledildi: "Akşam namazından sonra iki rek'atı kılmakta acele edin! Çünkü o iki rek'at, farzla beraber yuka rıya kaldırılır." [İkisi de Rezîn'e aittir.]
2155-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kim akşamdan sonra aralarında kö tü bir şey konuşmadan altı rek'at kılarsa, bu rek'atler on iki yıllık ibadete denk olur."
[Tirmizî]
2156-(Tirmizî) dedi ki: Âişe'den, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şu sözü nakledilmiştir:
"Kim akşamdan sonra yirmi rek'at kılar sa, Allah onun için cennette bir köşk yapar."
Derim ki: Bu hadisi İbn Mâce, Âişe'den, yalancı olduğu söylenen bir ravi kanalıyla ri vayet etmiştir.
2157-Muhammed b. Ammâr b. Yâsir radi-yallahu anh'dan:
Ammâr b. Yâsir'in akşamdan sonra altı rek'at kıldığını gördüm. Şöyle dedi:
"Sevgi lim sallalahu aleyhi ve sellem'in akşamdan sonra altı rek'at kılıp şöyle buyurduğunu gör düm ve duydum: "Kim akşamdan sonra altı rek'at kılarsa deniz köpüğü kadar (küçük) ol sa bile günahları bağışlanır."

[Taberânî. İsnadında Sâlih b. Katan el-Buhârî var dır.]
2158-Şurayh b. Hâni' radiyallahu anh'-
dan:
Âişe radiyallahu anhâ'ya Peygamber sal lallahu aleyhi ve sellem'in namazı hakkında sordum; şu cevabı verdi: "Yatsıdan sonra evi me girdiğinde hemen dört veya altı rek'at na maz kılardı. Bir gece yağmura tutulduk. Re-sûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in altına deriden bir post serdik. Hâlâ gözümün önün den gitmez; postun deliklerinden sular kaynı yordu. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sel lem'in elbisesini (ıslanmaması için) yerden koruduğunu da görmedim." [Ebû Dâvud]
2159-el-Berâ b. Âzib radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim öğleden önce dört rek'at kılarsa, sanki o gece teheccüd kılmış gibi olur. Kim de yatsıdan sonra dört rek'at kılarsa. Kadir gecesinde benzerlerini kılmışcasına ecir alır."
[Taberânî, el-Mu' cemu' l-Evsat'la zayıf bir senedle.]
2160-Taberânî, el-Mu' cemu' l-Evsat'ta. ay rıca zayıf hir senedle benzerini Enes'ten nak-letmiştir.
2l6l-el-Mu'cemu'l-Kebîr'indc de İbn Ömer'den zayıf hk senedle merfû olarak şunu rivayet etmiştir:
"Kim, yatsı namazım cemaatle kılıp da mescidden çıkmadan dört rek'at daha kılarsa, Kadir gecesindekine denk bir sevap alır."
2162-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim cumadan sonra (nafile) namaz kıl maya niyetlenirse, dört rek'at kılsın."
2163-Bir başka rivayette: "Eğer acele bir işin varsa, iki rek'atını mescidde, diğer ikisini de (evine) döndüğünde kıl!"
[Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
2164-Nâfi' radiyallahu anh'dan: İbn Ömer, (farzdan sonra) yerinden aynl-madan bir adamın Cuma günü iki rek'at kıldı ğını gördü. Ona engel olup şöyle dedi: "Cu mayı dört mü kılıyorsun?"
Abdullah (bin Ömer), Cuma günü evinde iki rek'at kılıp şöyle derdi: "Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem böyle yapmıştır."
2165-Bir başka rivayette: "İbn Ömer, Cu madan önce (nafile) namazı uzatırdı. Cumayı kıldıktan sonra ayrılıp gider ve evinde iki rek'at kılardı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in de böyle yaptığını söylerdi." [Mâ lik hariç, Altı hadis imamı.]

2166-Atâ (b. Ebî Rebâh) radiyallahu anh' dan:
îbn Ömer, Mekke'de Cumayı kıldıktan sonra biraz ileriye gidip iki rek'at, ondan son ra biraz daha ileriye gidip dört rek'at daha kı lardı.
Medine'de olduğu zaman, cumayı kıhp evine giderdi. Evinde iki rek'at kılardı, mes-cidde kılmazdı. Sebebi kendisine sorulunca, şöyle derdi:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de böyle yapardı." [Ebû Dâvud ve Tirmizî]

VİTİR VE DUHA (KUŞKUK) NAMAZI
2167-Büreyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Vitir haktır. Kim vitir kılmazsa bizden değildir. Vitir haktır. Kim vitir kılmazsa biz den değildir. Vitir haktır. Kim vitir kılmazsa bizden değildir." [Ebû Dâvud]
2168-Alî radiyallahu anh'dan:
Vitir haktır, farz namazı gibi kesin değil dir. Ne var ki, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu namazı sünnet edinmiş ve şöyle buyunnuştur: "Allah tektir, teki sever. Ey Kur'ân ehli! Vitir kılın!" [Sünen ashabı.]
2169-İbn Muhayrîz radiyallahu anh'dan: Kenâne oğullarından Muhdecî adında bir adam, Şam'da Ebû Muhammed künyeli bir adamın: "Vitir vaciptir" dediğini duymuş. Muhdecî diyor ki:
(Bunu duyar duymaz) Hemen Ubâde b. es-Sâmit'e gidip durumu bildirdim, şöyle de di:
Ebû Muhammed yalan söyledi. Çünkü Al lah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöy le buyurduğunu duydum:
"Beş vakit namazı Allah, kullara yazmış tır (farz kılmıştır). Kim küçümseyerek onlar dan şey zayi etmeden hakkıyla yerine getirir se onun için, Allah'ın onu cennete sokacağına dair verilmiş bir sözü vardır Kim de bunları kılıp görevini yerine getirmezse, Allah'ın ona verilmiş bir sözü yoktur; isterse azaplandırır, isterse cennete koyar."
[Mâlik, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
2170-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Gece kıldığınız namazın sonu tek ol sun!" [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.)
2171-Ebû Eyyûb radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Vitir (namazı) her müslüman üzerine bir haktır. Kim beş rek'at olarak vitir

kılmaktan hoşlanırsa yapsın; kim üç rek'at olarak kıl mak isterse yapsın; kim bir rek'at olarak kıl mak isterse öyle kılsın." [Ebû Dâvud]
2172-Nesâî'nin rivayeti: imâ yoluyla kılabilir."
"Dileyen vitri
2173-Başka rivayette hadisin başlangıcı şöyledir: "Kim yedi rek'at olarak kılmak is terse yapsın."
2174-Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, vitir namazını dört ve üç olarak, altı ve üç olarak, sekiz ve üç olarak, onüç olarak kılardı. Yediden eksik kılmadığı gibi, pnüçten fazla da kılmazdı." [Ebû Dâvud]
2175-Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem vitri onüç rek'at olarak kılardı; yaşlanıp güç süz düşünce, yedi rek'at olarak kılmaya baş ladı." [Nesâî ve TimıizîJ
2176-Diğer rivayet: "Beş ve yedi olarak da kılardı, rek'at aralarını ne söz, ne de selâm ile ayırmazdı."
2177-İbn Ömer ve İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Vitir gecenin sonunda tek rek'attır."
2178-Bir başka rivayette: "Gece namazı ikiler ikişerdir. Bitirmek istediğinde sonunda bir rek'at kılar, bu surette kıldıklarını teklemiş olursun." [Ebû Dâvud hariç. Altı hadis imamı.]
2179-Alî radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, mufassal (kısa) sûrelerden yedi sûre ile üç rek'at vitir kılardı. Her rek'atmda, sonu Kul hüvellahü ehad (Ihlâs) olmak üzere üç sûre okurdu." [Tirmizî]
2180-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem vitir namazının rek'atlarında Sehbihisme rab-hike'l-al'â, Kul yâ eyyühe'l-kâfırûne, Kul hü vellahü ehad sûrelerini okurdu." [Nesâî ve Tirmizî]
2181-Ayrıca onun (Tirmizî) ve Ebû Da vud'un Âişe'den içinde: "Üçüncü rek'atte Muavvezeteyn (Felâk ve Nâs'ı) okurdu" kay dı bulunan benzer rivayetleri vardır.
2182-Her ikisinin (Tirmizî ve Ebû Da vud'un) Übeyy b. Kâ'b'dan sonu şöyle olan bir rivayetleri daha bulunmaktadır: "Rükûdan önce kunût yapardı, bitirince ise şöyle derdi: «Sübhâne'l-Meliki'l-Kuddûs (üç kere).» So nunu uzatırdı (çekerdi)."
2183-Hârice b. Huzâfe radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, size deve sürülerinden daha iyi olan bir şey bahsetmiştir ki, o da son yatsı ile sabahın doğuşu arasında kılınacak olan vitir namazıdır." [Tirmizî ve Ebû Dâvud.]

2184-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, gecenin tümünde başında, ortasında ve so nunda vitir kılmıştır. Vitri, seher vaktinde son bulmuştur."
[Mâlik hariç. Altı hadis imamı.]
2185-Diğer rivayette: "Ölümüne yakın kıldığı vitri, seherde son buluyordu."
2186-Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim gecenin sonunda kalkmaktan kor-karsa. gecenin başında vitrini kılsın, sonra uyusun. Kim gecenin sonunda kalkmayı umu yorsa, bilsin ki gecenin sonu şahitlidir, (o va kitte) melekler hazır bulunurlar. Onun için bu, daha faziletlidir."
[Müslim ve Tirmizî]
2187-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim vitir kılmadan uyursa, sabah olunca kılsın."
2188-Diğer rivayette: "Kim vitri kılma dan uyur ya da unutursa, hatırladığı ya da uyandığı zaman kılsın." [Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
2189-Âiz b. Amr radiyallahu anh'dan: Ona: "(Vitir namazını kıldıktan sonra uyu yup uyanınca, tekrar nafile kılmak isteyen kimse için önceden kıldığı) vitir namazı bozu lur mu?" diye sordular, şöyle dedi: "Gecenin başında vitir kıldığın zaman sonunda kılma!" [Buhârî]
2190-Rezîn şunu ilâve etti: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurdu ğunu duydum: "Bir gecede iki vitir olmaz (kı lınmaz)."
2191-Nâfi' radiyallahu anh'dan: "Mekke'de İbn Ömer'le beraberdim. Ha va bulutluydu. Sabah namazını kaçırmaktan endişe etti. Bir rek'at vitir kıldı. Sonra bulut gitti, hava berraklaştı. Baktı ki daha geceye vardır. Hemen bir rek'at daha kılıp önceki na mazını çiftledi. Sonra iki rek'at iki rek'at ola rak (nafile) kıldı. Sabah geçmesinden korkun ca bir rek'at vitir kıldı." [Mâlik]
2192-Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, vitirden sonra iki rek'at kılardı."
[Tirmizî]
2193-Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, vitrin ikinci rek'atında selâm vermezdi."
[Nesâî]
2194-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resiîlü sallallahu aleyhi ve sellem, vitrin ikinci rek'atında selâm verirdi ve bu es nada bir işi varsa yapılması hususunda talimat verirdi." [Mâlik ve Buhârî.]
2195-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Şöyle derdi: "Akşam namazı (üç rek'at ol

ması itibanyla), gündüz namazlarının vitri dir." [MâlikJ
2196-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yapmayı arzulayıp da insanlar da yaparlar, dolayısıyla onlara farz olur diye korktuğu bir ameli yapmazdı. (Örneğin:) Ben duhâ (kuş luk) namazı kıldığım halde, O hiç duhâ nama zı kılmamıştır."
[Buhârî, Müslim, Muvattâ ve Ebû Dâvud]
2197-Diğer rivayette: "Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem'in duhâ namazını kıl dığını görmedim, ben kılardım. Bir ameli bı rakacağı zaman O'na hatırlatırdım."
2198-Nesâî'de: Abdullah b. Şakîk ona (Âişe'ye) dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem duhâ (kuşluk namazı) kılaf mıydı?" /
"Hayır! Ancak seferden geldiği zaman kı lardı" cevabım verdi.
2199-Müslim'in bir rivayetinde: Muâze ona (Âişe'ye) sordu:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, duhâyı (kuşluk namazını) kaç rek'at kılardı?" Cevap verdi:
"Dört rek'at kılardı ve Allah'ın dilediği kadar da artırırdı."
2200-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, duhâ namazını o kadar sık kılardı ki "bir daha bırakmayacak" sanırdık. Bazen de o kadar uzun süre kılmazdı ki, "bir daha kılmayacak" derdik. [Tirmizî]
2201-Abdurrahman b. Ebî Leylâ radiyal lahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in duhâ namazı kıldığını bize, Ümmü Hâni'den başka hiç kimse bildirmedi. (Ümmü Hânî) de di ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem, Mekke'nin fethinde evime girdi; yıkandı ve sekiz rek'at namaz kıldı. Kıldığı bu na-
mazdan daha hızlı bir namaz görmedim; an cak rükû ve secdesini tam yapmıştı."
[Altı hadis imamı.]
2202-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Dostum (Peygamber) bana her ay üç gün oruç tutmamı, iki rek'at duhâ namazı ve yatmadan önce de vitir kılmamı tavsiye et ti."
[Mâlik hariç. Altı hadis imamı.]
2203-Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî'nin de Ebu'd-Derdâ'dan benzeri rivayetleri bulun maktadır.
2204-Zeyd b. Erkam radiyallahu anh'dan: O, duhâ namazı kılan bir topluluk görmüş de şöyle demiş:
Ah onlar bu saatten başka bir saatte duhâ kılmanın daha hayırlı olduğunu bir bilselerdi! Çünkü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem şöyle buyurmuştur:
"Evvâbîn (tevbekârlar namazı) deve yavrularının ayakları sıcak tan kavruldukları

zaman kılınır." [Müslim]
2205-Ebû Zer radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden biri, azalarının her birine sadaka vermesi gerekir bir halde uyanır. Her teşbih (Sübhânallah) bir sadakadır, her tahmîd (el-Hamdu lillah) bir sadakadır, her tehlîl (Lâ ilahe illallah) bir sadakadır, her tekbir (Alla-hu ekber) bir sadakadır, iyiyi emretmek bir sadakadır, kötüden alıkoymak bir sadakadır. Kılınacak olan iki rek'at duhâ narnazı bütün bunların yerini tutar."
[Müslim ve Ebû Dâvud]
2206-Alî radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, duhâ (kuşluk) namazı kılardı." [Ahmed ve Ebû Ya'lâ]
2207-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir müfreze gönderdi. Gittiler, düşmanı mağlup edip bir çok ganimet elde ederek geri döndü ler. Aralarmda "Ne kadar çabuk gittik, düşma nı ne de kolay mağlup edip ganimetler kazandık" diye konuşmaya başladıklarında, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onla ra şöyle buyurdu:
"Daha yakın bir savaş alanı, daha çok ga nimet ve daha çabuk dönüşü olan bir şey gös tereyim mi? Kim abdest alıp da duhâ namazı nı kılmak için mescide giderse (bilsin ki bu), savaş alanından daha yakın, ganimet bakımın dan daha çok, dönüş cihetinden daha hızlıdır."
[Ahmed ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de leyyin bir senedle.]
2208-Ukbe b. Âmir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Teâla buyuruyor: «Ey Ademoğlu! Günün başında Benim için dört rek'at namaz kıl; Ben de günün sonunda seni affedeyim»."
[Ebû Ya'lâ ve Ahmed.]
2209-Onun (Ahmed'in) Ebu'd-Derdâ ve Ebû Murre et-Tâifî'den benzer bir rivayeti vardır.
2210-Tirmizî'nin de Ebû Zer ve Ebu'd-Derdâ'dan benzer bir rivayeti vardır.
2211-Taberânî'nin, el-Mu'cemu'l-Ke-bîr'inde, îbn Ömer ve Nevvâs b. Sem'ân'dan benzeri rivayeti mevcuttur.
2212-İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
Ebû Zerr'e dedim ki: "Ey amca! Bana bir tavsiyede bulunur musun?"
Cevap verdi: "Ben de aynı şeyi Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sormuştum ve şöyle buyurmuştu:
«Eğer iki rek'at duhâ namazı kılarsan ga fillerden olmazsın. Onu dört rek'at

kılarsan, âbidler safında yazılırsın; altı kılarsan sana hiçbir günah ulaşmaz; sekiz kılarsan, itaatkâr kullardan yazılırsın; on iki kılarsan, cennette sana bir köşk yapılır. Hiçbir gün, hiçbir gece ve hiçbir saat yoktur ki, onda Allah'ın kulla rına ihsan ettiği bir iyiliği olmasın. Allah, kuluna kendi Zâtını zikretme ilhamı gibi bir iyi liği ihsan etmemiştir»." [Bezzâr leyyin bir senedle.]
2213-Taberânî'nin el-Mu' cemu' l-Ke-bîr'inde. Ebu'd-Derdâ'dan leyyin bir senedle benzeri merfû olarak yer almıştır.
2214-Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Güneş, doğduğu yerden, ikindiden sonra batmak üzere olduğu şeklini aldığında, kişi dört secdeli iki rek'at namaz kılarsa onun için o günün tüm sevabı gibi bir sevap olur." (Sa nırım şunu da) dedi: "Günahları da örtülür." (Sanınm şunu da) dedi: "O, ölürse, mutlaka cennete girer."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir'de leyyin bir senedle.]
2215-Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'i duhâ namazını altı rek'at olarak kılar ken gördüm; sonra onu hiç bırakmadı." el-Hasan dedi ki: "Daha sonra ben de onu hiç terketmedim."
(Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'la leyyin bir senedle.]
2216-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem. ne seferde ve ne de başka bir yerde duhâ na mazını hiç bırakmazdı."
[Bezzâr zayıf bir senedle.]
2217-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Duhâ namazına ancak evvâb tevbekâr kişi devam eder."
(Taberânî, el-Mu'cemu'l-Ev.ml'Vd leyyin bir senedle.]
2218-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim iki rek'at duhâ namazına devam ederse, deniz köpüğü kadar (küçük) bile olsa günahları bağışlanır." [Tirmizî]
2219-Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim duhâ namazını on iki rek'at olarak kılarsa Allah ona cennette altından bir köşk yapar." [iki rivayet de Tirmizî aittir.]
2220-Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim sabah namazım cemaatle kılıp da sonra kıldığı yerde beklerse, (Güneş bir mız rak boyu yükseldikten sonra) duhâ namazım kılarsa, tam ve eksiksiz bir hac

ve umre etmiş çesine sevap alır."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehîr'de leyyin bir isnâdla.]

TAHİYYETÜ'L-MESCID (MESCİDE SAYGI NAMAZI), İSTİHARE NAMAZI, HACET NAMAZI, TEŞBİH, REGÂİB, MENZİL VE KUDÜM NAMAZI

2221-Ebû Katâde radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz mescide girdiği zaman, oturma dan iki rek'at namaz kılsın." [Altı hadi.s imamı.]
2222-Câbir radiyallahu anh'dan: Cuma günü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem hutbe okurken bir adam mescide girdi. Ona "Namaz kıldın mı?" diye sordu. "Hayır" deyince; "Haydi iki rek'at kıl!" bu yurdu.
2223-Diğer rivayette: "Biriniz Cuma na mazına imam hutbede iken gelirse, iki rek'at namaz kılsın. Ama çabuk ve kısa kılsın."
[Mâlik hariç, Altı hadis imamı.]
2224-Ebû Saî^t b. el-Muallâ radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında erkenden pazara çıkardık, o sıra da mescide uğrayıp namaz (da) kılardık." [Nesâî]
2225-Câbir radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bize Kur'ân'dan sûre öğretir gibi, her işimiz de istihareyi öğretir ve şöyle buyururdu:
"Biriniz bir işe niyet ettiği zaman, farz ol maksızın iki rek'at namaz kılsın ve şöyle dua etsin:
«Allahümme innî estahîruke bi-ilmike ve estakdiruke bi-kudretike, ve es'elüke minfad-like'l-azîm. Fe-inneke takdiru ve lâ akdiru ve ta'lemu ve lâ a'lemu, ve ente Allâmü'l-ğuyûb. Allahümme in künte ta'lemu enne hâzel-emre hayrun lîfî dînî ve maâşî ve âkibeti emrî, — ya da şöyle dedi:—/T 'âcili emrî ve âcilihî, fakdurhu lî ve yessirhu lî, sümme bârik lîfîhi. Allahümme ve in künte ta'lemu enne hâzel-emre şerrun lîfî dînî ve maâşî va âkibeti em rî—ya da şöyle dedi:—fî 'âcili emrî ve âci lihî, fasrifhu annî vasrifnî anhü, vakdur lî el-hayre haysü kâne sümme raddinî bîhî (=Ey Allahım! Senin ilminle hayır dilerim; Senin kudretinle Senden kudret talep ederim; Senin büyük olan fazlından isterim; Senin gücün ye ter, benimki yetmez; Sen bilirsin, ben bilmem, Sen gaypları fazlasıyla bilensin. Allahım! Eğer şu iş benim için dinim, hayatım, âkibe-tim ve işlerimin sonu bakımından (ya da şu anda veya gelecekte, dedi) hayırlı ise. Sen bi lirsin, onu benim için takdir et ve onu bana kolay kıl, onu bana bereketli eyle! Ey Alla hım!

O iş Senin ilminde benim için kötü ise, evvelki gibi dinim, dünyam ve âkibetim hak kında (ya da şu anda veya gelecekte, dedi) onu benden uzak kıl, beni de ondan uzak kıl. Hayır her nerede olursa olsun onu bana tak dir et ve beni o hayrınla razı kıl!)»" (Câbir) dedi ki: "Daha sonra işi ne ise onu söylerdi." [Buhârî ve Sünen ashabı.)

2226-Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"İstihare yapan eli boş dönmez, istişare eden pişman olmaz, iktisâd eden yoksullaş-maz." [Taberânî, el-Mu'cemu'İ-Evsat ve's-Sağîr'ûe.]

2227-Abdullah b. Ebî Evfâ radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kimin Allah'a ya da insanoğlundan her hangi bir kimseye bir işi düşse, adabına uygun bir abdest alsın ve iki rek'at namaz kılsın. Son ra Allah'a hamd ü senada, Allah Resulü'ne de salat ü selâmda bulunsun, ve şunu okusun:

«Lâ ilahe illallâhü' l-Halîmu' l-Kerîm. Süb-hânallâhi Rabbi'l-Arşi'l-Azîm. el-Hamdü lillâ hi Rabbi l-âlemîn. Es'elüke mûcibâti rahmeti-ke ve azâimi mağfiretike ve'I-ganimete min külli birrin, ve's-selâmete min külli ismin. Lâ tedau lî zenben illâ gafertehû ve lâ hemmen il lâ ferrectehû ve lâ hâceten hiye leke ridâen il lâ kadeytehâ ya erhame'r-râhimîn (=Halîm ve Kerîm olan Allah'tan başka hiçbir tanrı yoktun Büyük Arş'ın sahibi olan Allah'ı teşbih ede rim. Hamd, âlemlerin rabbi olan Allah'a özgü dür. Rahmetinin gereklerini, mağfiretinin azi metlerini dilerim. Her iyinin bol olanını, her günahtan kurtulmayı da Senden dilerim. Be nim için bağışlamadığı hiçbir günahı, bertaraf ettiğin hiçbir kederi, Senin hoşnutluğun olan hiçbir haceti, yerine getirmeksizin bırakma mam da Senden niyaz ederim, ey merhamet edenlerin en merhamet edicisi!)»" [Tirmizî]

2228-İbn Mâce şunu da ekledi: "Sonra dünya ve âhiret dileklerini istediği gibi dile ge tirirse, mutlaka kendisi için o takdir edilir."

2229-Osmân b. Huneyf radiyallahu anh' dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Abdest alınan yere gidip abdest al! Son ra iki rek'at kılıp şu duaları oku:

«Allahümme innî es'elüke ve etevesselü ileyke bi-nebiyyinâ Muhammedin sallalahu aleyhi ve sellem, ne-biyyi' r-rahmeti. Yâ Muhammed, innî etevec-cehü bi-ke ilâ Rabbî, fe-yakdî lî hâcetî (=Al-lahım! Senden dilerim ve peygamberimiz ve rahmet peygamberi olan Muhammed sallalla hu aleyhi ve sellem'in hürmetiyle sana teves-
sül ederim. Ey Muhammed! İhtiyacımı gör mesi için seninle Rabbime yöneldim).' Ondan sonra hacetin ne ise söylersin»."

[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehtr'de daha uzun bir metinle.]
2230-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Abbâs'a buyurdu ki:
"Ey Abbâs, ey amcam! Sana vermiyeyim mi, sana lütufta bulunmayayım mı? Seni ödül lendirmeyeyim mi? Sana on haslet sunmaya yım mı?
Eğer bunları (hasletleri) yaparsan, Allah senin önceki, sonraki, eskisi, yenisi dahil bütün günahlarını bağışlar Ayrıca hatâ ile, kasden yaptıklarını, küçük-büyük gizli ve açık olarak işlediğin günahları da bağışlar. O, on haslet şunlardır: Dört rek'at namaz kılarsın, her rek'atında bir Fatiha ve bir de sûre okur sun. Birinci rek'atta okumayı bitirip de henüz ayaktayken onbeş kere şunu dersin: «Sübha-nallâhi ve'l-hamdü lillâhi ve lâ ilahe illallâhü vellahü ekber.» Sonra rükûa varırsın, rükûda da aynısını on kere söylersin. Sonra başım rü-kûdan kaldırdığında aynısını on kere söyler sin. Sonra secdeye varırsın. Secdede iken on kere söylersin. Secdeden başını kaldırdığında da on kere söylersin. Sonra tekrar secdeye gittiğinde on kere söylersin. Sonra secdeden başını kaldırdığında on kere söylersin ki, böy lece yekûn olarak her rek'atta yetmiş beş ke re yapar. Bunu dört rek'atta da yaparsın. Gü cün yeterse bu namazı her gün bir kere kıl, kı lamazsan haftada bir kıl, haftada bir kılamaz san ayda bir kıl. Ayda bir kılamazsan yılda bir kıl, yılda bir kılamazsan ömründe bir kıl." [Ebû Dâvud]
2231-Tirmizî de Ebû Râfî'den benzerini rivayet edip şu farkla nakletti:
"Allahü ekber ve'l-hamdü lillâhi. Ve lâ ilahe illallâhü ve sübhânallâhi"
Buyurdu ki: "Günahların kum yığınları gibi çok olsa bile Allah onları bağışlar."
2232-Enes radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Re-gaib namazmdan söz etti ve onun Receb ayı-nm ilk Cuma gecesi kılmacağmı söyledi. Kişi o namazı akşam ile yatsı arasında altı selâmla ve oniki rek'at olarak kılar. Her rek'atında bir kere Fatiha, üç kere Kadir sûresini, oniki kere 'Kul hüvellahü ehad' sûresini okur. Namazını bitirdikten sonra şöyle der: "Allahümme salli alâ Muhammedini'n-Nebiyyi'l-Ümmiyyi ve alâ âlihi' Bunu selâm verdikten sonra yetmiş kere söyler. Sonra tekrar secde eder ve secde sinde yetmiş kere şunu der:
"Subbûhun, Kuddûsun Rabbu'l-melâiketi ve'r-rûh." Sonra başını kaldırıp şöyle der: "Rabbim bağışla, merhamet et! Hakkımda bildiklerinden geçiver! Zira Sen yücesin ve en büyüksün." —Yetmiş kere— Sonra secdeye varır, birinci secdede söylediği gibi söyler. Sonra secde halindeyken Allah'tan hacetini niyaz eder. Şüphesiz Allah böyle bir dilekte bulunanı geri çevirmez."
[Rezîn. Ayrıca o: "Hadiste (isnadında) fa'n edilen (zaj//addedilen) bir râvi mevcuttur" dedi.]

2233-Enes radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bir yerde konakladığında iki rek'at kılmadan orayı terketmezdi."
[Bezzâr ve Taberânî el-Mu'cemu'l-Evsat'ta leyyin bir senedle.]
2234-Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de benzerini Fadâle b. Ubeyd'den şu ekle rivayet etmiştir. "Ya da evine girdiğinde."
2235-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Evine girdiğin zaman iki rek'at namaz kıl! Bu seni, evine gelecek kötülükten korur. Dışarıya çıkarken de iki rek'at kıl, bu da seni dıştan gelecek kötülüklerden korur." [Bezzâr]
2236-İbn Amr ve İbn Kâ'b b. Mâlik radi yallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem seferden döndüğü zaman ilk önce mescide gidip iki rek'at namaz kılar, sonra evine giderdi." Nâfî dedi ki: "İbn Ömer de böyle yapardı." [Ebû Dâvud]

GECE NAMAZI
2237-Bilâl ve Ebû Ümâme radiyallahu an-humâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Gece namazı kılmalısınız. Çünkü bu, siz den önceki sâlihlerin âdetidir. Zira gece na mazı kişiyi Allah'a yaklaştırır, günahlardan alıkor, kötülüklere kejfâret olur ve bedenden hastalıkları giderir." [Tirmizî]
2338-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'-dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim on âyet okuyarak (gece) namaz(ı) kılarsa, gafillerden yazılmaz. Kim yüz âyetle kılarsa kânitlerden (çokça dua edip yakaran-lardan) yazılın Kim bin âyetle kılarsa, mu-kantarînden (büyük ecir kazananlardan) yazı lır." [EbûDâvud]
2239-Abdullah b. Habeşî radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e: "Hangi amel üstündür?" diye sordular; şöyle buyurdu:
"Kıyamda uzun durularak yapılan (iba det)." [İkisi de Ebû Davud'a aittir.]
2240-Muğîre b. Şu'be radiyallahu anh' dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ayaklan şişinceye kadar gece namazı kıldı. O'na ilenildi ki: "Allah senin geçmiş ve gele cek günahlarını bağışlamıştır." "Allah'ın en çok şükreden kulu olmaya yım mı?" buyurdu.
[Tirmizî, Nesâî, Buhârî ve Müslim]
2241-Buhârî ile Müslim'in Aişe'den ben zeri rivayetleri bulunmaktadır; onda

şöyle ge çer: "Yaşı ilerleyip de şişmanlayınca, namazı oturarak kılardı. Rükû edeceği zaman kalkar, okur, sonra rükûa varırdı."
2242-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Gece namaz kılan, karısını da uyandı ran, uyanmadığı takdirde yüzüne su serpip (uyandıran) kişiyi Allah esirgesin. Gece na maz kılan, kocasını uyandıran, uyanmadığı zaman yüzüne su serpip uyandıran kadını da Allah esirgesin." [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
2243-Ebû Saîd ve Ebû Hureyre radiyalla hu anhumâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişi hanımını gece kaldırıp birlikte iki rek'at namaz kılarlarsa, zikreden erkekler ve zikreden kadınlar zümresinde yazılırlar." [Ebû
Dâvud)
2244-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Babası Ömer, gece kalkıp Allah'ın diledi ği kadar namaz kılardı. Gecenin sonu yakla şınca hanımını uyandırır ve "Namaz, namaz!" diye bağırıp şu âyeti okurdu: "Ailene namazı emret!" (Tahâ, 20/132) [Mâlik]
2245-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz uyuduğu zaman şeytan, başının ense kısmına üç düğüm atar. Her düğüme de: «Üzerine uzun bir gece olsun (uyu!)» der. Uyanıp da Allah'ın adını andığı zaman, dü ğümlerin biri çözülür, abdest aldığında ikinci si çözülür, namaz kıldığında ise düğümlerin hepsi çözülür. Böylece sabahleyin dinç ve ne şeli olarak kalkar. Aksi halde (yani bunları yapmazsa) tenbel ve morali bozuk olarak kal kar." [Tirmizî hariç. Altı hadis imamı.]
2246-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında sabaha kadar devamlı uyuyup nama za kalkmayan bir kişiden söz edildi. Şöyle bu yurdu: "O, şeytanın kulağına işediği bir adamdır." [Buhârî, Müslim ve Nesâî.]
2247-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Her) gece namaza kalkıp da (bir keresin de) uykuya yenik düşerek uyuyakalan adama (kılamadığı) o namazın ecri yazılır, üstelik uy kusu da onun için verilmiş bir sadaka olur."
[Mâlik, Ebû Dâvud ve Nesâî.J
2248-Mesrûk radiyallahu anh'dan, dedi ki:
Aişe'ye "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in en çok .sevdiği amel

hangisiydi?" diye sorunca şu cevabı verdi: "'Devamlı yapı lan."
"Gece namaza ne zaman kalkardı?" diye sorduğumda: "Horoz sesini duyunca" diye cevap verdi. [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
2249-Ya'lâ b. Memlek'ten.
O, Ümmü Seleme'ye Peygamber sallalla hu aleyhi ve sellem'in kıraati ve namazı hak kında sordu; cevaben şöyle dedi: "O'nun na mazından size ne? O namaz kılar, namaz kıl dığı müddet kadar uyurdu; sonra kalkar uyu duğu süre kadar namaz kılardı; sonra namaz kıldığı kadar uyurdu. Bu, sabaha kadar böyle devam ederdi."
Sonra O'nun okuyuşunu (kıraatini) anlat tı. O'nun okuyuşunun açık seçik harf harf (tek tek ve tertîl) üzere olduğunu söyledi.
[Sünen ashabı.]
2250-Enes radiyallahu anh'dan: Gece Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'i namazda görmek istemediğimizde mut laka onu namazda görürdük. Onu uykuda gör mek istemediğimizde mutlaka uyurken görür dük (yani geceleyin hem uyur, hem namaz kı lardı). [Nesâî]
2251-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte (bir gece) namaz kıldım. (Kıraati) çok uzattı, hatta bir ara kötü bir şey yapmak istedim." "Neydi yapmak istediğin kötü şey?" dediklerinde: "Oturup O'nu yalnız bırakmayı düşündüm" cevabını verdi. [Buhârî ve Müslim]
2252-Huzeyfe radiyallahu anh'dan: Bir gece Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile namaz kıldım. Bakara sûresini oku maya başladı (içimden) "(Bu sûreyi bitirince) rükû eder" dedim; yapmadı, okumaya devam etti. Sonra Nisa sûresine başladı, onu da oku du. Sonra Al-i îmrân'a başladı, onu da okudu. Hem de ağır ağır (tertîl üzere) okudu. Öylesi ne ki içinde teşbih bulunan bir âyete rastladı ğı zaman teşbih etti. Bir dilek âyetine rastla dığı zaman dilekte bulundu. Sığınma âyetine rastladığında (azabdan) Allah'a sığındı.
Sonra rükûa varıp: "Sübhâne Rabhiyel-Azîm (=Büyük olan Rahbimi teşbih ede rim)" dedi. Rükûu da kıyamı kadar uzundu. Sonra "Semiallahu lirnen hamide/ı (=AlIah, kendisine hamdedeni duydu)" dedi. Ardın dan hemen "Rabbena leke'l-hamd (=Ey Rabbimiz, hamd Sana mahsustur)" dedi. Sonra rükû yaptığı kadar uziınca ayakta dur du, sonra secdeye vardı. Secdede "Sübhâne Rabbiye' l-A' lâ (=Yüce olan Rabbimi teşbih ederim)" dedi. Secdesi(nin uzunluğu) kıya mına yakın idi. [Müslim ve Nesâî.]
2253-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bir gece teyzem Meymûne'nin yanında yatıya kaldım. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in (gece) namazına bir bakayım, dedim. O'na bir yatak serdi. Ben de o yata ğın enine doğru yattım,

Allah Resulü sallal lahu aleyhi ve sellem ve ailesi de yatağın bo yuna doğru yattılar. Uyudu; gece yarısı, ya da ondan biraz önce, veya biraz sonra uyan dı. Elleriyle gözlerini oğuşturarak uykusunu dağıtmak istedi. Sonra Âl-i İmrân sûresinin son on âyetini okudu. Sonra asılı bulunan bir tulumu alıp ondan güzel ve âdabına uygun bir abdest aldı. Sonra kalkıp namaza durdu. Ben de kalkıp onun yaptığı gibi yaptım, gidip yanında durdum. Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem sağ elini başıma koyup, sağ kulağımı tutarak büktü. Sonra iki rek'at kıldı, bir iki rek'at daha kıldı, iki rek'at daha kıldı. Sonra iki rek'at daha kıldı, ardından iki daha kıldı. Ardından iki rek'at daha kılıp, sonra vitir kıldı. Müezzin gelip (sabah nama zı için uyandırıncaya) kadar uzanıp yattı.
Sonra kalkıp iki rek'at kısa bir namaz daha kıldı. Sonra mescide gitti ve (cemaata) sabah namazını kıldırdı."
2254-Hadisin rivayetlerinden birinde şöy le geçmektedir: "O gece onüç rek'at kıldı. Sonra uyuyup horladı, uyuduğu zaman hor lardı. Sonra müezzin geldi, abdest almadan gitti ve sabah namazını kıldırdı."
2255-Rivayetin diğerinde: "(Elimden tu tarak sağ tarafında durdurdu. Bundan sonra) uyukladığım zaman kulaklarımı memelerin den tutardı."
2256-Bir diğerinde: "Peygamber sallalla hu aleyhi ve sellem, yatsı namazını kıldırdık tan sonra evine geldi. Dört rek'at kıldı, sonra uyudu. Sonra kalkıp (İbn Abbâs'ı kasdederek) «Çocukcağız uyudu mu?» ya da buna benzer bir söz söyledi. Sonra kalktı, ben de kalkıp so luna durdum, tutup beni sağma aldı ve beş rek'at namaz kıldı. Sonra iki rek'at daha kıl dı. Sonra horlamasını duyacağım kadar uyu du. Sonra kalkıp namaz (için mescide) gitti."
2257-Bir başka rivayetinde: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kıyam, rükû ve sücûdunu uzattığı iki rek'at namaz kıldı. Son ra ayrılıp horlaymcaya kadar yattı. Sonra ay nı şeyi üç kez yaptı. Böylece tam altı rek'at kıldı. Her seferinde ağzım misvakhyor, ab dest alıyordu. Şu âyetleri yani Âl-i îmrân sû resinin son âyetini okuyordu. Sonra da üç rek'at vitir namazı kılıp, müezzin ezan oku yunca mescide namaza çıktı."
2258-Bir başka rivayette: "O, Âi-i İm-rân'ın âyetlerini ..ve-kınâ azâhennâr'a kadar okudu."
2259-Bir diğerinde: "O, abdest alıp yedi veya beş rek'at namaz kıldı. Selam vermeden onları vitir kılarak bitirdi ve en sonunda selâm verdi."
2260-Bir diğerinde: "Her rek'attaki kıya mının. Yâ eyyühe' l-müzzemmil sûresini oku yacak kadar uzun olduğunu tahmin ettim."
2261-Bir başkasında: "Sekiz rek'atı ta mamlayıncaya kadar ikişer rek'at kıldı, sonra oturmaksızın beş rek'at vitir kıldı."

2262-Bir diğerinde: "Geceyi sekiz rek'at ve üç de vitir kılarak ihya ederdi. Sabah na mazının farzından önce iki rek'at kılardı."
[Altı hadis imamı.]
2263-Sa'd b. Hişâm'dan: İbn Abbâs'a Allah Resulü sallallahu aley hi ve selîem'in vitir namazı hakkında sordu lar; şöyle dedi:
"Sana bu hususu en iyi bileni göstereyim mi?"
"Kimdir o?"
"Âişe'dir; git ona sor, sonra bana gel, ne söylediğini bildir!"
Bunun üzerine hemen Hakîm b. Eflah'a gittim, "Haydi ona beraber gidelim" dedim. "Ona yaklaşmam, çünkü ona bu iki cemaat (Cemel savaşının tarafları) hakkında konuş mamasını söylemiştim, o da beni dinlemeyip konuşmuştu." Ben de Hakîm'e gelmesi husu sunda yeminle ısrar ettim. Bunun üzerine razı oldu, beraber gidip içeriye girmek için izin is tedik; izin verdi, girdik.
"Sen, Hakîm misin?" dedi ve onu tanıdı. "Evet."
"Yanındaki kimdir?" "Sa'd b. Hişâm." "Hangi Hişâm?"
"Amir'in oğlu" deyince, ona rahmet oku du ve hakkında iyi konuştu ve "Hayırdır inşa-allah!" dedi. Katâde dedi ki;"(Zira) o (Âmir), Uhud günü şehit edilmişti."
Dedim ki: "Ey Mü'minlerin annesi! Bana Peygamber sallallahu aleyhi ve selîem'in hu yundan (ahlâkından) haber ver?" "Kur'ân okumuyor musun?" dedi.
"Evet" dedim.
"O'nun ahlâkı Kur'ân idi" dedi. Kalkıp, bir daha ölünceye kadar kimseye bir şey sor mak istemiyordum; ama aklıma geldi de tek rar sormak istedim ve dedim ki;
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in gece namazını anlatır mısın?"
"Yâ Eyyühe'l-müzzemmil'i okumuyor musun?"
"Evet." \
"Allah, gece kalkıp namaz kılmayı bu sû[renin başındaki âyetlerde (O'na) farz kıldı. Bunun üzerine Allah Resulü ve ashabı tam bir sene gece namazına kalktılar. Bu sûrenin so nunu Allah tam on ay semâda tuttu. Sonunda sûrenin son kısmını da indirip gece namazını hafifletti. Böylece gece teheccüd namazı ön celeri farz iken nafileye dönüştü" dedi. Ben yine sordum:
"Ey mü'minlerin annesi! Bana Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem'in vitir nama zını bildir!"
"O'nun misvakını ve abdest suyunu hazır lardık. Allah O'nu dilediği saatte uyandırırdı. Ağzını misvaklayarak abdest alırdı. Sadece sekizinci rek'atte oturmak suretiyle hiç otur madan dokuz rek'at namaz kılardı. Allah'ı zikredip, O'na hamd eder ve O'na dua ederdi. Bize duyuracak şekilde de selâm verirdi. Son ra oturarak iki rek'at namaz kılardı. İşte yav rum böylece gece kıldığı namaz

onbir rek'atı bulurdu. Sonra yaşlanıp da, şişmanlayınca, vitri yedi rek'at kılmaya başladı. Bu iki rek'atı da yine eskisi gibi kıldı. Böylece na mazı dokuz rek'at olmuş oldu, yavrum. O, bir namaz kıldığı zaman ona devam etmek ister di. Uykuya ya da sancıya yenik düşüp gece namazı kılamadığı zaman, gündüz onun yeri ne oniki rek'at namaz kılardı.
O'nun Ramazan ayı dışında, bir gecede Kur'ân'ı hatmettiğini, sabaha kadar namaz kıldığını ve de aralıksız tam bir ay oruç tuttu ğunu bilmiyorum" dedi. Hemen İbn Abbâs'a gittim, bana anlattık larını kendisine bildirince; "Doğru söyledi; yakınında olsaydım, gider bunları bizzat ken di ağzından duymak isterdim" dedi. Ben de dedim ki;
"Eğer onun yanına girmediğini bilseydim, anlattıklarını sana söylemezdim."
[Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
2264-Diğer rivayette; "Uhud günü öldü rülen Âmir ne iyi adamdı!" dedi.
2265-Altı hadis imamı, Esved'den, o da Âişe'den;
"O, gece onüç rek'at kılardı. Sonra iki rek'atı bırakıp onbir rek'at kıldı. Daha sonra, vefatına yakın gece namazını dokuza indir mişti."
2266-Ali radiyallahu anh'dan;
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, farz namazları dışında, gece onaltı rek'at na maz kılardı." [Abdullah b. Ahmed.]
2267-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz gece kalktığı zaman önce iki rek'at kısa bir namaz kılsın, sonra dilediği ka dar uzatsın." [Müslim ve Ebû Dâvud lafzıyla.]
2268-Câbir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir koyun sağımı kadar zaman da olsa sakın gece namazım bırakma!"
2269-Sehl b. Sa'd radiyallahu anh'dan: Cibrîl, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e geldi ve şöyle dedi: "Ey Muhammed, di lediğin kadar yaşa! Sonunda öleceksin! istedi ğini yap, sonunda mutlaka karşılığını görecek sin. Dilediğini sev, bir gün ondan ayrdacaksın. Şunu iyi bil ki. mü'minin şerefi gece namaza kalkmaktır İzzeti ise, insanlardan istememek {onlara karşı müstağni davranmak)tır."
[Bu iki rivayet Taberânî'nin el-.Mu'cemu'l-Evsat'ma ait-
2270-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
"Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi:
"Falan kişi, gece namazı kılıyor, sabah olunca hırsızlık yapıyor." Şöyle buyurdu:
"Mutlaka dediği (ve yaptığı o güzel amel bir gün) onu hırsızlıktan alıkoyacaktır."

[Ahmed ve Bezzâr.]
2271-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir kadın, kocasının izni olmadan evine kimseyi alamaz. Yine onun izni olmadan (ko casının) yatağından kalkıp nafile namazı kıla maz." [Taberânî, el-Mı/ccmu'l-Kebtr'de.]
2272-Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem tek bir âyetle gece namazını kıldı." [Timıizî]
2273-Ahmed ve Bezzâr da benzerini Ebû Zer'den daha uzun bir metinle tahrîc etti ki, onda şöyle geçer:
(Okuduğu) o âyet şudur: "İn tüazzibhüm fe-innehüm ıbâdük. Ve in tağfir lehüm fe-inne-ke ente'l-Azîzü'l-Hakîm (=Eğer Sen onları azaplandırırsan şüphe yok ki onlar. Senin kul larındır. Sen onları bağışlarsan şüphe yok ki Sen, hem Azîz'sin, hem de Hakîm'sin)." (Mâ-ide, 5/**118**) Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e bunun sebebi sorulunca, şöyle bu yurdu: "Ümmetim için dua ettim."
"Peki sana ne cevap verildi?" diye soru lunca şöyle buyurdu:
"Bana öyle güzel cevap verildi ki, eğer onların bir çoğu bunu bilseler namazı bıra kırlar." (Râvî sordu:)
"Bunu halka müjdeleyim mi?"
"Evet müjdele!"
Hemen atılan bir taş hızıyla boyun eğerek gittim. Ömer şöyle dedi:
"Ey Allah Resulü! Eğer sen insanlara bu haberi salarsan, ibadeti bırakıp kendilerini bü yük bir güvence ve tevekküle kaptırırlar." Bu nun üzerine "Dön gitme!" diye seslendi, adam da geri döndü.

RAMAZAN GECELERİNİ İHYA ETMEK, TERAVİH KILMAK VE BUNUNLA İLGİLİ DİĞER MESELELER

2274-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, insanlara kesin emirde bulunmaksızın Rama zan gecelerini ihya etmeleri için teşvik eder, şöyle buyururdu: 'Kim inanarak, karşılığını da ancak Allah'tan bekleyerek Ramazan geceleri ni ihya ederse, geçmiş günahları bağışlanın' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem vefat etti, iş (yani teravihin tek başına kılmabilirliği) Ebû Bekr'in halifeliği ve Ömer'in halifeliğinin ilk yıllarında da böyle devam etti.'
2275-Ebû Bekre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz sakın 'Ramazan'in tüm geceleri ni ihya ettim, hepsini tuttum' demesin."

(Râvi Hasan el-Basrî) diyor ki: "(Bu sö züyle) o, nefis tezkiyesinden mi hoşlanmadı ğını, yoksa Ramazan gecelerinde mutlaka uyumanın da gerekli olduğunu mu belirtmek istedi, bilmiyorum." [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
2276-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Ramazan'da ibadete gösterdiği düşkünlüğü başka hiçbir ayda göstermemiştir. Rama-zan'ın son on gününe gösterdiği düşkünlüğü ve gayreti de diğer günlerine göstermemiştir."
2277-Diğer rivayette: "Ramazan'ın son on günü girdiğinde, geceyi ihya eder, ailesini (teheccüd için) uyandırırdı. İzarını bağlar (ha nımlarına yaklaşmaz), son derece gayret ve dikkat gösterirdi; taat ve ibadete her zaman kinden daha fazla çaba harcardı."
[Mâlik hariç, Altı hadis imamı.]
2278-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "O, ne Ramazan'da, ne de diğer aylarda geceleri onbir rek'attan fazla namaz kılmazdı. Dört rek'at kılardı, ancak onun mükemmelli ğini, uzunluk ve güzelliğini sormayın! Sonra bir dört daha kılardı; ancak onun güzellik ve uzunluğunu sorma. Ondan sonra bir üç rek'at daha kılardı." Dedim ki:
"Ey Allah Resulü! Vitir kılmadan mı uyu yacaksın?"
"Gözlerim uyur, ama kalbim uyumaz, ey Aişe!" dedi. [Buhârî ve Müslim)
2279-Zeyd b. Sabit radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, hurma yapraklarından bir odacık edindi. —Af-fân'ın rivayetinde: "Mescidde"; Abdu'1-A'lâ rivayetinde: "Ramazan'da" eki vardır— Orada namaz kılmak için çıktı, insanlar da onu takip etti. O'nun gibi namaz kılmaya koyuldular. Sonra (bir gece) yine geldiler; ancak (Peygam ber) onların yanına çıkmadı. Bunun üzerine seslerini yükselttiler ve kapısına (çakıl) taşı at maya başladılar. Onlara öfkeli olarak çıkıp şöyle dedi: "Amma da ısrarcısınız ha! Nerede ise bu namazın (teravihin) size farz kılınacağı nı sandım. Namazı evlerinizde kılmalısınız, farz namazı dışında, kişinin en hayırlı namazı, evinde kıldığı namazdır."
[Ebû Dâvud, Nesâî ve aynı lafızla Buhârî ve Müslim]
2280-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ramazan'da cemaate çıktı, mescidin bir ke narında bir grubu namaz kılarlarken görünce, sordu:
"Kim bunlar?"
Dediler ki:
'Bunların (ezberlerinde) kıraatleri yoktu. Übeyy b. Kâ'b bunlara namaz kıldırıyor, on lar da ona uyup, bu namazı böyle kılıyorlar."
"Ne güzel yapıyorlar, davranışları isabet li ve doğrudur" buyurdu.

Ebû Dâvud; Müshm b. Hâlid adındaki râ-vinin yüzünden bu hadisinin isnadı hakkında zayıf hükmü vermiştir.
2281-Abdurrahman b. Abdi'1-Kârî radi yallahu anh'dan:
Bir gece Ömer'le (bir Ramazan gecesinde) mescide birlikte çıktık. İnsanlar dağınık bir şe kilde namaz kılıyorlardı, kimisi kendi başına kılıyordu, kimisi de durmuş, bir grup onun ar kasında namaz kılıyordu. Bunun üzerine Ömer dedi ki: "Bunları bir okuyucunun arkasına top-lasam da onun arkasında toplu halde namaz kılsalar." Bu konunun üzerine durdu ve niha yet onları Übeyy b. Kâ'b'ın arkasında onun imamlığında topladı. Sonra başka bir gece yi ne namaza çıktık, onları toplu halde adı geçen sahâbinin arkasında namaz kılarken görünce: "Ne güzel bid'at bu! Ne var ki bunu kılmadan yatıp da sonra gecenin son kısmında kalkıp bu nu kılanların davranışları bundan daha iyidir. (Çünkü) cemaat (bu namazı) gecenin başında kıhyorlardı." [Mâlik ve Buhârî.]
2282-es-Sâib b. Yezîd radiyallahu anh' dan:
"Ömer, Ubeyy b. Kâ'b ile Temîm ed-Dâ-rî'ye insanlara Ramazan gecesinde onbir rek'at (teravih) kıldırmalarını emretti. Na mazdaki okuyucu (imam) ikiyüz kadar âyet okurdu, hatta namazda uzun durmaktan yoru lup değneklerimize dayandığımız olurdu. An cak sabahleyin şafak sökerken namazdan da ğılabilirdik."
2283-Yezîd b. Rûmân radiyallahu anh'dan: "Ömer'in zamanında halk, (teravih) na mazını yirmiüç rek'at kılarlardı."
[İki rivayet de Mâlik'e aittir.]
2284-Câbir b. Semure radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sabah namazını kıldırdığı mihraptan güneş doğuncaya kadar kalkmazdı, güneş doğup (bir mızrak boyu) yükselince kalkardı.
Bu süre zarfında cemaat aralarında konu şurlar ve Cahiliye'de yaşadıklarını anlatıp gü-lüşürlerdi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de onların bu hâline tebessüm ederdi."
[Müslim ve Sünen ashabı.]
2285-İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sakın Bedeviler (yatsı) namazınızın adı hususunda size galip gelmesinler (aldatma sınlar). Dikkat edin, bu namaz (i§â) yatsı na mazıdır Ama onlar develeri sağmakla uğra şıp geceye kaldıkları zaman (bu, onların tabi ri ile) ateme vakti olur."
[Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]

2286-Abdullah b. Muğaffel radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
"Bedeviler sizin akşam namazınızın ismi konusunda 'Bu yatsı namazıdır' diyerek size baskın gelip kandırmasınlar (Zira Bedeviler akşam namazına işâ derler)."
[Buhârî]
2287-Ebû Berze radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yatsıdan önce uyumayı, yatsıdan sonra konu şup sohbet etmeyi yasaklardı."
[Buhârî, Müslim, Timıizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud]
2288-Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, müslümanları ilgilendiren bir mesele hakkın da Ebû Bekr ile gece sabaha kadar konuşurlar dı, ben de onlarla beraber olurdum." [Tirmizî]
2289-Sâlim b. Ebi'1-Ca'd radiyallahu anh'dan, dedi ki:
Huzâa'dan bir adam: "Keşke namaz kılıp, istirahat etseydim!" dedi. Cemaat onun bu sö zünü ayıplar gibi oldular. Bunun üzerine (o zât) şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aley hi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: «Haydi ey Bilâl! Kamet getir de bizi rahat lat!»"
2290-(Ebû Davud'un) bir başka rivayetin de: Ensârdan bir adamdan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kalk ey Bilâl! Namazla bizi rahatlat!"
[Ebû Dâvud]
2291-Osmân b. Ebi'l-Âs radiyallahu anh'dan:
Dedim ki:
"Ey Allah Resulü! Şeytan namazımla arama girdi ve kıraatimde beni şaşırttı." Şu ceva bı verdi:
"işte o, Hinzeb adındaki şeytandır. Bir da ha böyle bir şey hissedersen, ondan Allah'a sığın ve sol tarafına üç kere tilkür." Ben de söylediğini yaptım ve Allah beni bu durum dan kurtardı. [Müslim]
2292-İbn Mâce'nin rivayeti: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, beni Tâif te gö revlendirdiği zaman, namazımda başıma bir şey gelmişti, öyle ki ne kıldığımı ve kaç rek'at kıldığımı bilemez hâle gelmiştim. He men Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'e gittim. "İbn Ebi'l-As mı?" diye sesle nince; "Evet ey Allah Resulü!" dedim.
"Neden geldin?"
"Namazımda başıma bir şey geldi; ne kıl dığımı, kaç rek'at kıldığımı fark edemez du ruma geldim."
"Sana musallat olan şeytandır Yaklaş ba na!" buyurdu. Yaklaştım; önünde diz çöküp oturdum; eliyle göğsüme vurdu, ağzıma oku yup üfledi ve: "Ey Allah

düşmanı çık!" dedi. Bunu üç kere yaptı; sonra: "Haydi doğru göre vinin başına git!" emrini verdi. Hayatım hakkı için bir daha öyle bir şey başıma gelmedi.
2293-Zeyd b. Hâlid el-Cühenî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Evlerinizde namaz kılın; evlerinizi birer kabir haline getirmeyin!"
[Ahmed, Bezzâr ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir'de.]
2294-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kimi, namazı hayâsızlık ve islâm'a aykırı işlerden alıkoymazsa bu namaz onu Al lah'tan daha da uzaklaştırır."
[Taberânî. el-Mu'cemu'l-Kebîr'de]
2295-0 (Taberânî) ayrıca, İbn Mes'ûd ra diyallahu anh'dan mevkuf (yani onun sözü) olarak rivayet etmiştir:
"Kimin namazı, kendisine iyiyi emredip kötüden nehyetmezse..."
2296-Zeyd b. Sabit radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Farz namazı dışında, kişinin evinde na maz kılması, bu mescidimde namaz kılmasın dan daha üstündür." [Ebû Dâvud ve Tirmizî]
2297-Abdu'l-Vâhid radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişinin çölde tadil-i erkâna riayet etmek suretiyle namaz kılması, cemaatle namaz kıl masını (sevapça) ikiye katlar." [Rezîn]
2298-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Teâla buyurmuştur; «Kim benim dostuma (veli kuluma) düşmanlık yaparsa ona savaş ilan ederim. Kulum bana, ken disine farz kıldıklarımı yerine getirmekten daha iyi bir şeyle yaklaşamaz. Ondan sonra kulum bana nafile ibadetlerle yaklaşmaya devam eder; sonunda onu severim. Ben onu sevdim mi, artık onun duyduğu kulağı, gör düğü gözü, tuttuğu eli, yürüdüğü ayağı olu rum. Bir şey istediğinde derhal ona veririm, bir şeyden de Bana sığındığında muhakkak onu korurum. Ben yapmasını dilediğim hiç bir şey hakkında, mü'minin ölümü karşısın daki tereddüdüm gibi tereddüt etmedim. Ama bunda kulum ölümden hoşlanmıyordu, Ben de kuluma acı veren şeyi istemiyor dum»." [Buhârî]
2299-Abdullah b. Habeşî el-Has'arnî radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e "En üstün amel hangisidir?" diye sordular.

"Namazda kıyamı uzun tutmak."
Yine sordular: "Sadakanın hangisi daha üstündür?"
"Az olup da, candan verilen sadaka." "Peki hicretin en üstünü hangisidir?"
"Allah'ın haramlarından uzak durmak." "Ya cihadın hangisi üstündür?" "Hem malı ile hem de canı ile müşriklere karşı savaşan kimsenin cihadı." "Hangi ölüm daha hayırlıdır?" "Atı öldürülüp, kendi kanı da akıtılanın (ölümü)." [Nesâî ve aynı lafızla Ebû Dâvud]
2300-Hureys b. Kabisa radiyallahu anh'dan:
Medine'ye geldim ve şöyle dua ettim: "Ey Allahım, bana sâlih bir insanla arkadaş ol mayı nasip ve müyesser kıl!"
Sonra Ebû Hureyre karşıma çıktı ve onun la arkadaş oldum. Dedim ki: "Allah'a salih bir kimse ile oturmam için yalvardım, bana seni nasip etti. Ne olur bana Allah Resulü sal-lallahu aleyhi ve sellem'den duyduğun bir hadisi naklet! Belki Allah beni onunla yarar landırır." Şöyle dedi:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu duydum:
"Kıyamet gününde amelinden yana kulun ilk önce sorguya çekileceği şey namazıdır. Eğer bunun hesabını verirse, kurtulup felaha kavuşur. Eğer gereği gibi cevap veremezse elihoş dönüp büyük bir hüsranla karşılaşır. Farz namazından bir eksik çıkarsa, Rab Teâlâ der ki: " «Ge/ ve bak bakalım kulumun nafile namazı var mıdır!» Bakılır, getirilir ve onun la farz namazın eksiği tamamlanır Sonra diğer amelleri de bu minval üzere olur." [Tirmizî ve Nesâî.]

TAHRİC

===

Ahmed (II, 425, 260) ve Müslim (salât no. 115, s. 321), Yûnus b. Ubeyd an Muh. b. Ziyâd.. asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1768-Heysemî, Taberânî'nin M. el-Evsat'ını kaynak göstermiş ve müellifin şeyhi olan el-Abbâs hakkında da bir bilgiye rastlamadığını söylemiştir. (Mecma' II, 72).
1769-Bu mevkûf hadisi Mâlik (salât no. 57, s. 92) an Muh. b. Amr b. Alkame an Melîh b. Abdillah es-Sa'dî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etmiştir.
1770-Bu hadisi Müslim (salât 200, s. 345) ve Ebû Dâvud (no. 621), Süfyân b. Uyeyne an Ebân b. Tağleb ani'l-Hakem an Abdirrahman b. e. Leylâ ani'l-Berâ asl-ı senedi ile;
Buhârî (ezân 52, I, 170; ezân 91/2, I, 182; ezân 133/3, I, 197), Müslim

(salât no. 197-199, s. 345), Ebû Dâvud (no. 620, 622), Tirmizî (no. 281) ve Nesâî (imâmet 38/2, II, 96), Ebû İshâk es-Sebeî an Abdillah b. Yezîd ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1771-Bu hadisi Mâlik (vukt 15, s. 10), Şâfiî (Ümm I, 182), Abdürrezzâk (no. 2224, 3369, 3370, 5478), Ahmed (II, 241, 254, 260, 271, 280, 375), Dârimî (I, 277), Buhârî (mevâkît 29, I, 145), Müslim (mesâcid no. 161-2, s. 423-4), Ebû Dâvud (no. 1121), Tirmizî (no. 524), Nesâî (mevâkît 30, I, 274; mevâkît 11, I, 257; cum'a 41, III, 112), İbn Mâce (no. 1121-2), İbnu'l-Cârûd (s. 163), İbn Huzeyme (no. 1595, 1848-1851), İbn Hibbân (no. 1481-1483, 1485), Dârekutnî (I, 346; II, 10-11), el-Hâkim (I, 291) ve Beyhakî (I, 378, 386; II, 89; III, 202), ez-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1772-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 893), Muh. b. Yahyâ b. Fâris an Saîd b. el-Hakem an Nâfi b. Yezîd an Yahyâ b. e. Süleymân an Zeyd b. ebî'l-Attâb ve İbni'l-Makburî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etmiştir. Bu rivayeti İbn Huzeyme (no. 1622) ve Dârekutnî (I, 347) de tahrîc etmişlerdir.
Ebû Hureyre'nin mezkûr sözünü Mâlik (vukt no. 18, s. 11), belâğan senedsiz olarak zikretmiştir.
1773-Heysemî'ye göre Taberânî'nin ricâli Sahîh ricâlidir (Mecma' II, 76).
1774-Bunu Taberânî, M. el-Kebîr'inde birkaç senedle tahrîc etmiştir. Bunlardan birinde bir râvi iskât edilmiş; diğerinde ise zayıf bir râvi olarak kabul edilen Câbir el-Cu'fî yer almıştır (Mecma' II, 76).
1775-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 597), Ya'lâ ani'l-A'meş an İbrâhîm an Hemmâm an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
Bu hadisi İbn Huzeyme ve el-Hâkim de Sahîh'lerine almışlardır. Ancak el-Hâkim, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e ref'etmiştir.
1776-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 598), Ahmed b. İbrâhîm an Haccâc an İbn Cüreyc an Ebî Hâlid an Adî b. Sâbit an raculin an Ammâr senedi ile tahrîc etmiştir.
Görüldüğü gibi isnâdında kimliği belirsiz bir râvi vardır. İbn Hacer,

ilk isnâdın (no. 1774) ikincisinden daha güçlü olduğunu söylemiştir.
1777-Bu hadisi bu lafızla Ahmed (V, 330), Buhârî (salât 18/1, I, 99-100) ve İbn Mâce (no. 1416), Süfyân b. Uyeyne an Ebî Hâzım an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Bu hadis, daha uzun bir metinle daha önce (no. 1718) geçmiştir. Tahrîci için oraya müracaat edilsin.
1778-1779-Bu hadisi Mâlik (salât no. 65-66, s. 96-7), Buhârî (ezân 146-147, I, 201-2; sehv 1, II, 65; sehv 5/2, II, 67; eymân ve'n-nüzr VII, 226), Müslim (mesâcid 85-87, s. 394), Tirmizî (no. 391), Ebû Dâvud (no. 1034-5), Nesâî (tatbîk 106, II, 244; sehv 21/1-2, III, 19-20; sehv 28, III, 34) ve İbn Mâce (no. 1206-7), Abdurahman b. Hürmüz el-A'rec an Abdillah b. Mâlik b. Buhayna asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1780-1781-Bu hadisi Ahmed (III, 72, 83, 84, 87), Dârimî (I, 351), Müslim (mesâcid no. 88, s. 400), Ebû Dâvud (no. 1024), Nesâî (sehv 24, III, 27), İbn Mâce (no. 1210), İbnu'l-Cârûd (s. 126), İbn Huzeyme (no. 1023-1024), İbn Hibbân (no. 2653-4, 2657, 2659), Dârekutnî (I, 371-2), el-Hâkim (I, 322) ve Beyhakî (II, 331, 338, 351), Zeyd b. Eslem an Atâ b. Yesâr an Ebî Saîd asl-ı senedi ile;
Ayrıca Adürrezzâk (no. 3463), Ahmed (III, 7, 12, 37, 50, 51, 53, 54), Ebû Dâvud (no. 1029), İbn Mâce (no. 1204), Ebû Ya'lâ (no. 1141, 1241), İbn Hibbân (no. 2655-6) ve el-Hâkim (I, 133-4), Yahyâ b. e. Kesîr an Hilâl b. İyâd an Ebî Saîd asl-ı senedi ile;
Mâlik (salât 62, s. 95) ve Ebû Dâvud (no. 1026), Zeyd b. Eslem an Atâ b. Yesâr ani'n-Nebî sallallahu aleyhi ve sellem asl-ı senedi ile mürsel olarak tahrîc ettiler.
1782-Bu hadisi Ahmed (I, 190), Tirmizî (no. 398) ve İbn Mâce (no. 1209) ve el-Hâkim (I, 324-5), İbrâhîm b. Sa'd an Muh. b. İshâk an Mekhl an Kureyb an İbn Abbâs an Abdirrahman b. Avf asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî isnâdı hakkında "hasen (garîb) sahîh"; el-Hâkim ise: "Müslim'in şartınca sahihtir" demiş ve bu hükmü Zehebî de onaylamıştır.

1783-1787-Bu hadis muhtelif tariklerden Ebû Hureyre'den tahrîc edilmiştir. 1782 Buhârî lafzı (sehv 5, II, 66); 1783 Müslim lafzı (mesâcid no. 97, s. 403); 1784 Buhârî lafzı olup müstakil isnâdı şöyledir: Süleymân b. Harb an Hammâd an Seleme b. Alkame an Muh. b. Sîrîn (sehv 4/2, II, 66); 1785 Müslim lafzı olup Ebû Süfyân mevlâ ebî Ahmed an Ebî Hureyre tarikiyledir (mesâcid no. 99/1); 1786 Müslim'in lafzı olup Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre tarikiyle gelmiştir (mesâcid 99/2).
Hadisin rivayet olunduğu muhtelif rivayetleri:
Ebû Dâvud (no. 1011) ve Beyhakî (II, 354), Hammâd b. Zeyd an Eyyûb ve Hişâm ve Yahyâ b. Atîk ve İbn Avn an Muh. b. Sîrîn an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Buhârî (sehv 5, II, 66; edeb 45, VII, 85), el-Hâkim (III, 530) ve Beyhakî (II, 353, 346), Yezîd b. İbrâhîm an Muh. b. Sîrîn... asl-ı senedi ile;
Nesâî (sehv 23, III, 26), İbn Huzeyme (no. 1036) ve Darekutnî (I, 371), İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Katâde an İbn Sîrîn ... asl-ı senedi ile;
Tirmizî (no. 393, "hasen sahîh"), Huşeym an Hişâm b. Hassân an İbn Sîrîn... asl-ı senedi ile;
Mâlik (salât 58, s. 93), Abdürrezzâk (no. 3447), Şâfiî (Ümm I, 107), Ahmed (II, 248), Humeydî (no. 983), Buhârî (ezân 69, I, 175; sehv 4, II, 66; âhbâru'l-âhâd 1/5, VIII, 133), Müslim (mesâcid no. 97-8, s. 403), Ebû Dâvud (no. 1011, 1008), Tirmizî (no. 399), Nesâî (sehv 22, III, 22), İbnu'l-Cârûd (s. 127), İbn Huzeyme (no. 860), Tahâvî (I, 444), İbn Hibbân (no. 2246, 2252, 2676, 2678), Dârekutnî (I, 366) ve Beyhakî (II, 354, 356-7), Eyyûb es-Sahtiyânî an İbn Sîrîn... asl-ı senedi ile;
Nesâî (sehv 23, III, 26), Bakiyye b. el-Velîd an Şu'be an Hâlid el-Hazzâ ve İbn Avn an İbn Sîrîn... asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (no. 1010), İbn Huzeyme (no. 1035), İbn Hibbân (no. 2251) ve Beyhakî (II, 355), Seleme b. Alkame an Muh. b. Sîrîn... asl-ı senedi ile;

Ahmed (II, 234), Dârimî (I, 351), Buhârî (salât 88, I, 123), Ebû Dâvud (no. 1011), Nesâî (sehv 22, III, 20), İbn Mâce (no. 1214), İbn Hibbân (no. 2253, 2250) ve Beyhakî (II, 354), Abdullah b. Avn an İbn Sîrîn... asl-ı senedi ile;
Abdürrezzâk (no. 3441), Dârimî (I, 352), Ebû Dâvud (no. 1012), Nesâî (sehv 24, III, 24), İbn Huzeyme (no. 1040-1051), İbn Hibbân (no. 2674-5) ve Beyhakî (II, 341, 358, 362), ez-Zührî an Ebî Seleme ve Saîd ve Ebî Bekr b. Abdirrahman b. el-Hâris b. Hişâm ve Ubeydillah b. Abdillah an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Nesâî (sehv 23/2, III, 25) ve Tahâvî (I, 439), İbn Vehb ani'l-Leys an Yezîd b. Habîb an Ca'fer b. Rebî'a an İrâk b. Mâlik an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (no. 1016), Nesâî (sehv 76/1, III, 66), Bezzâr (no. 576) ve İbn Hibbân (no. 2677), İkrime b. Ammâr an Damdam b. Cevs an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Mâlik (salât 59, s. 94), Şâfiî (Ümm I, 107, 179), Abdürrezzâk (no. 3448), Ahmed (II, 447, 532, 237), Nesâî (III, 22), Müslim (mesâcid no. 99, s. 404), İbn Huzeyme (no. 1037), Tahâvî (I, 445), İbn Hibbân (no. 2248) ve Beyhakî (II, 335, 358), Mâlik an Dâvud b. el-Husayn an Ebî Süfyân mevlâ İbn e. Ahmed an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Ahmed (II, 422), Müslim (mesâcid no. 100, s. 404), İbn Huzeyme (no. 1038), Tahâvî (I, 445) ve Beyhakî (II, 357), Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Nesâî (sehv 22, III, 23) ve Tahâvî (I, 445), Leys an Yezîd b. e. Habîb an İmrân b. e. Enes an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Tayâlisî (no. 2319), Ebû Dâvud (no. 1015) ve Tahâvî (I, 445), İbn e. Zi'b an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Tayâlisî (no. 2353), Ahmed (II, 468, 386), Buhârî (ezân 69, I, 175; sehv 3, II, 65), Ebû Dâvud (no. 1014), Nesâî (sehv 22, II, 23) ve Beyhâkî (II, 250, 257), Şu'be an Sa'd b. İbrâhîm an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1788-1789-Bu mürsel hadisi Mâlik (salât 60, s. 94), Ebû Dâvud (no. 1913) ve Nesâî (sehv 22/8, III, 25), ez-Zührî an Ebî Bekr b. e.

Süleymân b. e. Hasme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1790-Bu hadisi Tayâlisî (s. 38), Abdürrezzâk (no. 3468), Ahmed (I, 376, 379, 419, 438, 455), Humeydî (no. 96), Buhârî (salât 31, I, 104; eymân ve'n-nüzûr 15, VII, 227), Müslim (salât no. 89-90, s. 400), Ebû Dâvud (no. 1020-1021), Nesâî (sehv 25, III, 28-29), İbn Mâce (no. 1211, 1212, 1218), Taberânî (M. el-Kebîr 9826-9834), İbn Huzeyme (no. 1028), İbnu'l-Cârûd (s. 127), Tahâvî (I, 434, 433), İbn Hibbân (no. 2646-2652), Dârekutnî (I, 375-6) ve Beyhakî (II, 14, 335), Mansûr an İbrâhîm an Alkame an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile
Ahmed (I, 424), Müslim (mesâcid 94, 96, s. 402, 403), (bn Mâce (no. 1203), İbn Huzeyme (no. 1055) ve Beyhakî (II, 343), el-A'meş an İbrâhîm.. asl-ı senedi ile;
Abdürrezzâk (no. 3456), Ahmed (I, 409, 420, 428, 463), Müslim (mesâcid no. 93, s. 402), Nesâî (sehv 26, III, 33), Taberânî (M. el-Kebîr 9848-9853) ve Beyhakî (II, 342), Abdurrahman b. el-Esved an ebîhî an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile;
Ahmed (I, 376, 443, 448, 465), Dârimî (I, 352), Buhârî (salât 32, I, 105; sehv 2, II, 65; ahbâru'l-âhâd 1, VIII, 133), Müslim (mesâcid 91-2, s. 401) Ebû Dâvud (no. 1019), Tirmizî (no. 392), Nesâî (sehv 26/1, III, 31-32), İbn Mâce (no. 1205), Taberânî (M. el-Kebîr no. 9841-4), İbn Huzeyme (no. 1056-7), İbn Hibbân (no. 2648, 2671-2) ve Beyhakî (II, 341, 351), Şu'be ani'l-Hakem an İbrâhîm an Alkame an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1791-Şâfiî (Ümm VII, 171), Ahmed (I, 404, 438), Müslim (mesâcid no. 92, s. 401), Ebû Dâvud (no. 1022), Nesâî (sehv 26, III, 32), İbn Huzeyme (no. 1061), İbnu'l-Cârûd (s. 128), Taberânî (M. el-Kebîr no. 9845-7) ve Beyhakî (II, 342), el-Hasan b. Ubeydillah an İbrahîm b Süveyd an Alkame an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1792-Bu hadisi Müslim (mesâcid 101-2, s. 404-5), Ebû Dâvud (no. 1018, 1039) ve Nesâî (sehv 23/6, III, 26) ve İbn Mâce (no. 1110), Hâlid el-Hazzâ' an Ebî Kilâbe an Ebî'l-Mühelleb an Imrân b. Husayn asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1793-Tayâlisî (no. 997), Abdürrezzâk (no. 3533), Ahmed (V, 280),

Ebû Dâvud (no. 1038), İbn Mâce (no. 1219), Taberânî (M. el-Kebîr 1412) ve Beyhakî (II, 337), Abdurrahman b. Cübeyr b. Nüfeyr an ebîhî an Sevbân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1794-Bu hadisi Tirmizî (no. 364), Ahmed b. Menî' an Huşeym an Muh. b. Abdirrahman b. e. Leylâ ani'ş-Şa'bî ani'lMuğîre asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
Daha sonra Tirmizî, İbn e. Leylâ'nın hadis hıfzındaki zaafına dikkat ettikten sonra bir mütâbiini irâd etmiştir: Süfyân an Câbir el-Cu'fî ani'l-Muğîre b. Şübeyl an Kays b. e. Hâzım ani'l-Muğîre. Ebû Dâvud (no. 1036), işte bu yolla yani Süfyân'dan hadisi yakın mânâsıyla tahrîc etmiştir.
1795-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1037) ve Tirmizî (no. 365), Yezîd b. Hârûn ani'l-Mes'ûdî an Ziyâd b. Ilâka asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
1796-İsnâdında yer alan Ishâk b. Yahyâ, Ubâde b. es-Sâmit'ten işitmemiştir (Mecma' II, 153).
1797-İsnâdında yer alan Isâ b. Meymûn el-Medenî el-Vâsitî'yi Hammâd b. Seleme'nin tevsîk edip, bir seferinde Yahyâ'nın "bir beisi yoktur" demesine karşılık bir başka seferde: "beş para etmez" demiş ve münekkid imamlarca zayıf addedilmiştir (Neyl III, 118).
1798-Bu mevkûf hadisi Taberânî (M. el-Kebîr no. 689) ve İbnu'l-Münzîr (el-Evsat fî's-Sünen I, 174a), Vekî' an Saîd b. Beşîr an Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Diğer ricâli güvenilir kimselerdir.
1799-Heysemî'ye göre râvilerinden el-Velîd b. el-Fadl, İbn Hibbân ve Dârekutnî tarafından zayıf addedilmiştir (Feyd V, 376).
1800-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1023) ve Nesâî (ezân 24, II, 18-19), Kuteybe an Leys an Yezîd b. e. Habîb an Süveyd b. Kays an Muâviye b. Hudeyc asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1801-Bu mevkûfu Nesâî (sehv 75, III, 66), Muh. b. Âdem an Hafs ani'l-A'meş an İbrâhîm an Alkame an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etmiştir. Râvîleri güvenilir kimselerdir.
1802-Muvattâ'da (sehv 2, s. 100) yer alan bu hadis hakkında İbn Abdilberr şunları söylemiştir: "Bu hadisin ne müsned, ne de maktû

olarak Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den rivayet edildiğini bilemiyorum. Hadis, ancak bu vecihten bilinmektedir. Bu hadis, başka yollarla müsnede yahut mürsele olarak bulunmayan Muvattâ'daki dört hadisten birisidir. Ancak "usûlde" mânâsı sahîh olarak mevcuttur."

1803-Bu hadisi İbn Sa'd (Tabakât II, 72), Ahmed (IV, 106), Taberânî (M. el-Kebîr no. 3542) ve Beyhakî (II, 220), İbn Lehî'a an Yezîd b. e. Habîb an Muh. b. Yezîd an Abdillah b. Avf an Ebî Cum'a asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

İbn Lehî'a hakkında ssz sarfedilen bir râvîdir.

1804-Bu hadisi Müslim (îmân no. 133, s. 87-8) ve İbn Mâce (no. 1052), el-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

1805-Bu hadisi Buhârî (sücûdu'l-Kur'ân 8-9., II, 33), Müslim (mesâcid 103-4, s. 405) ve Ebû Dâvud (no. 1412), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;

Ebû Dâvud (no. 1413), Ahmed b. el-Furât an Abdirrezzâk an Abdillah b. Ömer an Nâfi'... senedi ile tahrîc ettiler.

1806-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 1411), Taberânî (M. el-Kebîr no. 13358), İbn Huzeyme (no. 556), Tahâvî (I, 353), el-Hâkim (I, 219, "isnâdı sahîhtir") ve Beyhakî (II, 182, 325), Abdülazîz b. Muh. an Mus'ab b. Sâbit an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Mus'ab'ı pek çok kişi zayıf addettiler.

1807-Lafız Buhârî'ye aittir. İsnâdı şsyledir: İbrâhîm b. Mûsâ an Hişâm b. Yûsuf an İbn Cüreyc an Ebî Bekr b. e. Abdillah b. el-Hüdeyr et-Teymî an Ömer (sücûdu'l-Kur'ân 10, II, 33-34).

Mâlik bunu (k. el-Kur'ân no. 16, s. 206), an Hişâm b. Urve an ebîhî an Ömer senedi ile yakın mânâsıyla tahrîc etmiştir.

1808-Bu hadisi Ahmed (II, 24, 106), Ebû Dâvud (no. 1415) ve Beyhakî (II, 326), Sâbit b. Umâre an Ebî Temîme el-Hüceymî an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

1809-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1401) ve İbn Mâce (no. 1057), İbn e. Meryem an Nâfi' b. Yezîd ani'l-Hâris b. Saîd et-Utekî an Abdillah b. Müneyn an Amr b. el-Âs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Dârekutnî ve el-Hâkim'in de rivayet ettikleri bu hadisin isnâdını el-Münzîrî ve Nevevî hasen addetmişler; Abdülhak ve İbnu'l-Kattân ise şu iki sebepten zayıf saymışlardır: Abdullah b. Müneyn ile el-Hâris b. Saîd'in hâlleri bilinmemektedir. İbn Mâkûlâ'ya göre el-Hâris'in bilinen tek rivayeti budur (Neyl III, 102)

1811-Bu hadisi Tayâlisî (no. 2688), Ebû Dâvud (no. 1403), İbn Huzeyme (560), Taberânî (M. el-Kebîr, no. 11924) ve Beyhakî (II, 312), el-Hâris Ebû Kudâme an Matar el-Verrâk an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

İsnâdındaki Hâris ile Matar, Müslim ricâlinden olmalarına rağmen zayıftırlar. Nevevî diyor ki: "İsnâdı zayıftır, onunla ihticâc doğru değildir." (Neyl III, 103).

1812-Ebû Dâvud bunu isnâdıyla sevketmeden zikretmiş ve isnâdının zayıf olduğunu söylemiştir (no. 1401). Bu hadisi Ahmed (V, 194; VI, 442), Tirmizî (no. 568-9) ve İbn Mâce (no. 1055), Saîd b. e. Hilâl an Ömer ed-Dimaşkî an Ümmi'd-Derdâ an Ebî'd-Derdâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

İbn Mâce (no. 1056) ve Beyhakî (II, 313), Âsım b. Recâ b. Hayve ani'l-Mehdî b. Abdirrahman b. Uyeyne an Ümmi'd-Derdâ an Ebî'd-Derdâ asl-ı senedi ile şunu tahrîc ettiler:

Allah'ın Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte onbir secde yaptım. Bunlardan hiçbiri mufassal sûrelerde yer almamıştır: A'râf, Ra'd, Nahl, Benû Isrâîl, Meryem, Hacc, Furkân, Nahl, Secde, Sâd, Secde Hâmim'leri."

1813-Ahmed (IV, 151, 155), Ebû Dâvud (no. 1402), Tirmizî (no. 578) ve el-Hâkim (I, 211; II, 390), İbn Lehî'a an Mişreh b. Hâ'ân an Ukbe b. Âmir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler:

İsnâdı hakkında şu bilgiler verilmiştir: İsnâdında yer alan İbn Lehî'a ve Mişreh zayıf râvilerdir. el-Hâkim, bu hadisin sahâbî kavli olarak sahîh yolla geldiğini söylemiş ve isnâdı ile mevkûf olarak sevketmiştir. Beyhakî de Hâlid b. Ma'dân'ın mürseli olarak tahrîc etmiştir (Neyl III, 103).

1814-Mâlik (k. el-Kur'ân no. 13, s. 205), an Nâfi' mevlâ İbn Ömer an

raculin min Ehli Mısr senedi ile tahrîc etmiştir.
1815-Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 39/1, IV, 135), Sehl b. Yûsuf ani'l-Avvâm an Mücâhid an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etmiştir.
1816-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 5865), Humeydî (no. 477), Ahmed (I, 279, 359), Dârimî (I, 342), Buhârî (sücûdu'l-Kur'ân 3, II, 32; enbiyâ 39/2, IV, 135), Ebû Dâvud (no. 1409), Tirmizî (no. 577), Taberânî (M. el-Kebîr no. 11864-5) ve İbn Huzeyme (no. 550), Eyyûb es-Sahtiyânî an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1817-Bu hadisi Ebû Hanîfe (Câmi'ul-mesânid, el-Hvârizmî I, 343), Nesâî (iftitâh 48, II, 150), Taberânî (M. el-Kebîr no. 12386) ve Dârekutnî (I, 407), Ömer b. Zerr an ebîhî an Saîd b. Cübeyr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1818-Bu hadisi Dârimî (I, 342, 365), Ebû Dâvud (no. 1410), İbn Huzeyme (no. 1455, 1795), İbn Hibbân (no. 2754, 2788), Dârekutnî (I, 408), el-Hâkim (I, 284, II, 431) ve Beyhakî (II, 318) (ayrı ayrı) Saîd b. e. Hilâl ve Amr b. el-Hâris an Iyâd b. Abdillah b. Sa'd b. e. Serh an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Hâkim'e göre isnâdı, Buhârî ile Müslim'in şartlarınca sahihtir.
1819-Bu hadisi Ahmed (III, 78, 84), Humeyd et-Tavîl an Bekr an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
Heysemî'ye göre ricâli Sahîh ricâlidir (Mecma' II, 284).
1820-Lafız Müslim'indir. Bunu Tayâlisî (no. 283), Dârimî (I, 342), Ahmed (I, 388, 401, 437, 443, 462), Buhârî (sücûdu'l-Kur'ân 1, 4, II, 31, 32; menâkıbu'l-Ensâr 29/2, IV, 239; meğâzî 8/12, V, 7; tefsîr s. en-Necm 4, VI, 52), Müslim (mesâcid no. 105, s. 405), Ebû Dâvud (no. 1406), Nesâî (iftitâh 49/2, II, 160), İbn Huzeyme (no. 553), Tahâvî (I, 353), İbn Hibbân (no. 2753), el-Hâkim (I, 220-1) ve Beyhakî (II, 314, 323), Ebû Ishâk ani'l-Esved an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1821-Sszkonusu rivayet Buhârî'ye aittir. (tefsîr sûreti ve'n-Necm 4, VI, 52).
1822-Bu hadisi Buhârî (sücûdu'l-Kur'ân 5, II, 32; tefsîr ve'n-Necm VI, 52), Tirmizî (no. 575), Taberânî (M. el-Kebîr no. 11866), İbn Hibbân

(no. 2752), Dârekutnî (I, 409), el-Hâkim (II, 468) ve Beyhakî (II, 313, 314), Eyyûb es-Sahtiyânî an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

1823-Bu hadisi Nesâî (iftitâh 49/1, II, 160), Abdülmelik b. Abdilhamîd b. Meymûn b. Mihrân an Ahmed b. Hanbel an İbrâhîm b. Hâlid an Rebâh an Ma'mer an İbn Tâvus an İkrime b. Hâlid an Ca'fer b. el-Muttalib b. e. Vedâ'a an ebîhî senedi ile tahrîc etmiştir.

Bazıları Sahîh ricâlinden olmak üzere râvîleri güvenilir kimselerdir.

1824-Râvilerinden İbn Lehî'a hakkında kelâm sâdır olmuştur. Bu durumda isnâda azıcık zaaf sirayet etmektedir.

1825-1826-Bu hadisi Buhârî (sücûdu'l-Kur'ân 6, II, 32-33), Müslim (mesâcid no. 106, s. 406), Ebû Dâvud (no. 1404), Tirmizî (no. 567) ve Nesâî (iftitâh 50, II, 160), Atâ b. Yesâr an Zeyd b. Sâbit asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

1827-Bu hadisi Tayâlisî (s. 322), Ahmed (II, 229, 456, 459, 466), Buhârî (ezân 100-101, I 186; sücûdu'l-Kur'ân 11, II, 34), Müslim (mesâcid no. 110-111, s. 407), Ebû Dâvud (no. 1408), Nesâî (iftitâh 53, II, 162), Bekr b. Abdillah an Ebî Râfi' an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Ayrıca Mâlik (kitâbu'l-Kur'ân no. 12, s. 205), Şâfiî (Ümm I, 120; VII, 187), Ahmed (II, 487; 529), Müslim (mesâcid no. 107, s. 406), Nesâî (iftitâh 51/1, II, 161), Tahâvî (I, 358), İbn Hibbân (no. 2750) ve Beyhakî (II, 315), Mâlik an Abdillah b. Yezîd mevlâ'l-Esved b. Süfyân an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;

Tayâlisî (no. 2340), Ahmed (II, 413, 434, 466), Dârimî (I, 343), Buhârî (sücûdu'l-Kur'ân 7, II, 33), Tahâvî (I, 358) ve Beyhakî (II, 3157, Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;

Ahmed (II, 454), Nesâî (iftitâh 51/2, II, 161) ve Tahâvî (I, 358), İbn e. Zi'b an Abdilazîz b. Ayyâş an Ömer b. Abdilazîz an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;

Şâfiî (Sünen s. 23), Ahmed (II, 247), Dârimî (II, 343), Humeydî (no. 992, 1026), Nesâî (iftitâh 51, II, 161) ve İbn Mâce (no. 1059), Süfyân b. Uyeyne an Yahyâ b. Saîd an Ebî Bekr b. Muh. b. Amr b. Hazm an

Ömer b. Abdilazîz an Ebî Bekr b. Abdirrahman b. el-Hâris b. Hişâm an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile,

1828-Bu rivayetin lafzı Müslim'e aittir.

Bunu Abdürrezzâk (no. 5887), Ahmed (II, 461, 249), Humeydî (no. 991), Dârimî (I, 343), Müslim (mesâcid no. 108, s. 406),

Tirmizî (no. 573), Ebû Dâvud (no. 1407), Nesâî (iftitâh 52/2, II, 162), İbn Mâce (no. 1058), İbn Huzeyme (no. 554-57, Tahâvî (I, 357-8), İbn Hibbân (no. 2756) ve Beyhakî (II, 316), Eyyûb b. Mûsâ an Atâ b. Mînâ an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;

Müslim (mesâcid no. 109, s. 406) ve Beyhakî (II, 316), Leys b. Sa'd an Yezîd b. e. Habîb an Safvân b. Süleym ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;

Tayâlisî (no. 2499), Nesâî (iftitâh 51, II, 161, 162) ve Beyhakî (II, 316), Kurre b. Hâlid an Muh. b. Sîrîn an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

1829-Ricâli güvenilir kimselerdir. Ancak İbrâhîm en-Nesâî ile İbn Mes'ûd arasında kopukluk vardır (Mecma' II, 286).

1831-Bu hadisi Ahmed (VI, 30, 217), Ebû Dâvud (no. 1414), Tirmizî (no. 580) ve Nesâî (tatbîk 70, II, 222), Taberânî (M. el-Evsat I, 198b), İbn Huzeyme (no. 564-5), Dârekutnî (I, 406), el-Hâkim (I, 220) ve Beyhakî (II, 325), Hâlid el-Hazzâ' an Ebî'l-Âliyye an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh"; el-Hâkim ise: "Şeyhayn'ın şartınca sahîh" hükmü vermiştir.

1832-Bu hadisi Tirmizî (no. 579, 3424), İbn Mâce (no. 1053), İbn Huzeyme (no. 562), Taberânî (M. el-Kebîr no. 11262), İbn Hibbân (no. 2757) ve Beyhakî (II, 320), Muh. b. Yezîd b. Huneys ani'l-Hasan b. Muh. b. Ubeydillah b. e. Yezîd an İbn Cüreyc an Ubeydillah b. e. Yezîd an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

İsnâdı hakkında Tirmizî "hasen garîb" hükmü vermiştir. el-Ukaylî ise râvilerinden el-Hasan b. Muhammed'in hâlinin bilinmediğine dikkat ûekmiştir (Neyl III, 111).

1833-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2774), Tirmizî (1578) ve İbn Mâce

(no. 1394), Ebû Âsım an Bekkâr b. Abdilazîz b. e. Bekre an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, "hasen garîbtir, ancak bu vecihten bilmekteyiz" demektedir.
1834-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2775), Ahmed b. Sâlih an İbn e. Füdeyk an Mûsâ b. Ya'kûb an Yahyâ b. el-Hasan b. Osmân ani'l-Eş'as b. Ishâk b. Sa'd an Âmir b. Sa'd an ebîhî senedi ile tahrîc etmiştir.
Mûsâ b. Ya'kub hakkında İbn Maîn: "güvenilir"; Nesâî: "kavî değildir"; Ebû Dâvud: "sâlihtir"; İbnü'l-Medinî: "zayıf ve hadisleri münkerdir" gibi ûelişkili hükümler vermişlerdir (Mîzân no. 8945).
1835-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1391), Ebû Bişr Bekr b. Halef an Seleme b. Recâ' an Şa'sâ an Abdillah b. e. Evfâ senedi ile tahrîc etmiştir.
Sindî, Zevâid'de isnâdı hakkında şu bilgileri vermektedir: Şa'sâ hakkında cerh ve tevsîk kabilinden bir şey göremedim. Seleme b. Recâ'yı ise İbn Maîn, zayıf addetmiş; İbn Adî: "Mütâbaatı olmayan hadisler rivayet etmiştir"; Nesâî: "Zayıftır"; Dârekutnî: "Güvenilir râvilerden rivayet ettiği hadislerde infirâd etmiştir"; Ebû Zür'a: "Sadûktur"; Ebû Hâtim: "Hadislerinde bir beis yoktur" demişler ve İbn Hibbân onu Sikât'ında zikretmiştir.
1836-Lafzı aşağı yukarı ortaktır. Bu hadisi Mâlik (cum'a 1, s. 101), Abdürrezzâk (no. 5565), Şâfiî (Ümm I, 173), Ahmed (II, 460), Buhârî (cum'a 4, I, 212), Ebû Dâvud (no. 351), Müslim (cum'a no. 10, s. 582), Tirmizî (no. 499), Nesâî (cum'a 14, III, 99), İbn Hibbân (no. 2764) ve Beyhakî (III, 226), Mâlik b. Enes an Summâ an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1837-1839-Ilk rivayet Buhârî (IV, 79); ikincisi ise Nesâî (III, 97) lafzıdır. 'oğu rivayetlerinde bu iki metin bir arada olarak irâd edilmiştir.
Bunu Tayâlisî (no. 2384), Abdürrezzâk (no. 5562), Şâfiî (Sünen s. 34), Ahmed (II, 280, 264, 259, 505), Dârimî (I, 363), Buhârî (cum'a 31, I, 223; bed'ul-halk 6/5, IV, 79), Müslim (cum'a no. 24, s. 587), Nesâî (cum'a 13, III, 97) ve Beyhakî (III, 229), ez-Zührî an Ebî Abdillah Selmân el-Eğarr an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;

Şâfiî (Ümm I, 173; Sünen s. 34), Ahmed (II, 239), Müslim (cum'a 24, s. 587), Humeydî (no. 934), Nesâî (cum'a 13/2, III, 98), İbn Mâce (no. 1092), İbn Huzeyme (no. 1769), Tahâvî (IV, 180) ve Beyhakî (III, 225), Süfyân b. Uyeyne ani'z-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Nesâî (imâmet 59, II, 116), Taberânî (M. el-Evsat I, 209b, 255b; 257b), Tahâvî (IV, 180), ez-Zührî an Ebî Seleme (ve Saîd ve Ebî Abdillah el-Eğarr) an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1840-Bu hadisi Ahmed (II, 424), Müslim (cum'a 27, s. 588), Ebû Dâvud (no. 498), Tirmizî (no. 603), İbn Mâce (no. 1090), İbn Huzeyme (no. 1756, 1818), İbn Hibbân (no. 2768) ve Beyhakî (III, 234), el-A'meş an Ebî Salih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1841-Bu hadisi Buhârî, iki ayrı yerde (cum'a 6/1, I, 213; cum'a 19, I, 218), İbn e. Zi'b an Saîd el-Makburî an ebîhî an Abdillah b. Vedî'a an Selmân asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
1842-Lafız Ebû Dâvud'a aittir. Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 345), Tirmizî (no. 496), Nesâî (cum'a 19, II, 102-3; cum'a 10, II, 95-96; cum'a 12, II, 97) ve İbn Mâce (no. 1087), Ebû'l-Eş'as es-San'ânî an Evs asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (no. 346), Kuteybe ani'l-Leys an Hâlid b. Yezîd an Saîd b. e. Hilâl an Ubâde b. Nüseyy an Evs senedi ile tahrîc ettiler.
1843-Râvilerinden ed-Dahhâk b. Hamza'yı Yahyâ b. Maîn ve Nesâî zayıf addetmişler; İbn Hibbân ise onu güvenilir râviler arasında zikretmiştir (Mecma' II, 174).
1844-Bu hadisi Ahmed (II, 214), Ebû Dâvud (no. 1113), İbn Huzeyme (no. 1813) ve Beyhakî (III, 219), Habîb el-Muallim an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Irâkî: "İsnâdı ceyyiddir" demiştir (Neyl III, 290).
1845-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1051) ve Beyhakî (III, 220), Abdurrahman b. Yezîd b. Câbir an Atâ'l-Horâsânî an Mevlâ (emre'etihî) Ümmi Osmân an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdında kimliği mechûl bir râvi (mevlâ) vardır. Ayrıca Atâ el-

Horâsânî, İbn Maîn ve başkalarına göre güvenilir; İbn Hibbân'a göre zayıf; İbnü'l-Müseyyeb'e göre uydurmacıdır.
İbn e. Hâtim babasına bu hadisten sualle hadisin Hammâd b. Seleme an Atâ el-Horâsânî an raculîn tarikiyle onun sszü olarak sahâbî mevkûfu halinde rivayet olunduğunu sorunca Ebû Hatim: "Sahîh olan İbn Câbir tarikidir; Hammâd hadisi ezberinde doğru tutamamış" demiştir (Ilel I, 207).
1846-Ebû Dâvud (no. 347), İbn Huzeyme (no. 1810) ve Tahâvî (I, 368), Usâme b. Zeyd an Amr b. Şuayb an ebîhî an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1847-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1056), Muh. b. Yahyâ b. Fâris an Kabîsa an Süfyân an Muh. b. Saîd et-Tâifî an Ebî Seleme b. Nübeyh an Abdillah b. Hârûn an İbn Amr senedi ile tahrîc etmiştir.
Ebû Dâvud, daha sonra bir cemaatin Süfyân'dan bu hadisi mevkûf olarak rivayet ettiklerini söylemiştir.
Ayrıca Ebû Seleme ile Abdullah'ın durumları da mechûldür.
1848-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1067), Abbâs b. Abdilazîm an Ishâk b. Mansûr an Hüreym an İbr. b. Muh. b. el-Münteşir an Kays b. Müslim an Târık b. Şihâb senedi ile tahrîc etmiştir.
el-Hâkim bunu (I, 288), Târık an Ebî Mûsa tarikiyle tahrîc etmiştir. el-Hattâbî'ye göre isnâdı zayıftır. Târık b. Şihâb, her ne kadar Peygamber'i gördü ise de daha küûük olduğu için O'ndan rivayeti gerçekleşmemiştir. Bu nedenle rivayetleri sahâbî mürselidir. Bu ise ehl-i ilm katında makbûl bir haber ûeşididir.
1849-Bu hadisi Tirmizî (no. 501), el-Fadl b. Dükeyn an Isrâîl an Süveyr an raculin min ehl-i Kubâ an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
1850-Bu hadisi Tirmizî (no. 502; kitâbu'l-Ilel V, 741) ve Beyhakî (III, 176), el-Muârik b. Abbâd an Abdillah b. Saîd el-Makburî an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Abdullah b. Saîd sebebiyle isnâdı zayıftır.
1851-Heysemî, râvilerinden Mûsâ b. Atiyye el-Bâhilî hakkında bilgi edinemediğini söylemektedir. Yine ona göre diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' II, 170).

İbn Mâce (no. 1081), bunu biraz daha uzun bir metinle Alî b. Zeyd b. Cüd'ân an Saîd el-Müseyyeb an Câbir tarikiyle tahrîc etmiştir.
1852-Lafız Ebû Dâvud'a aittir. Bu hadisi Şâfiî (Ümm I, 184), Ahmed (III, 424), Dârimî (I, 369), Ebû Dâvud (no. 1052), Tirmizî (no. 500), Nesâî (cum'a 1, III, 88), İbn Mâce (no. 1125), Ebû Ya'lâ (no. 1600), Taberânî (M. el-Kebîr no. 915-918, XXII, 365), İbn Huzeyme (no. 1857-8), İbn Hibbân (no. 2775, 258), el-Hâkim (I, 280; III, 624) ve Beyhakî (III, 172, 247), Muh. b. Amr b. Alkame an Abîde b. Süfyân el-Hadremî an Ebî'l-Ca'd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı, Tirmizî'ye göre hasen; Hâkim'e göre "Müslim'in şartınca sahihtir."
1853-Bunu İbn Mâce (no. 1127), Muh. b. Beşşâr an Ma'dî b. Süleymân an İbn Aclân an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı, Ma'dî b. Süleymân sebebiyle zayıftır.
1854-Bu hadisi Dârimî (I, 368), Ahmed (II, 84), Müslim (cum'a 40, s. 591), Nesâî (cum'a 2/2, III, 88), İbn Mâce (no. 794) ve Beyhakî (III, 171), Zeyd b. Sellâm an Ebî Sellâm ani'l-Hakem b. Mînâ an (İbn Abbâs ve İbn Ömer) ve Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1855-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1094), Kesîr b. Ubeyd an Abdilmecîd b. Abdilazîz an Ma'mer ani'l-A'meş an İbrâhîm an Alkame an Abdillah senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'inde şu bilgileri vermektedir: "Abdülhamîd'in mürcîeden olduğu iddia edilmekte ise de cumhûr, Ahmed, İbn Maîn gibilerince güvenilir addedilmiş, buna karşılık Ebû Hâtim ve oğlu tarafından tad'îf edilmiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir. O halde isnâdı hasendir."
1856-Bu hadisi Tayâlisî (no. 316), Abdürrezzâk (no. 5170), Ahmed (I, 394, 422, 402, 449), Müslim (mesâcid no. 254, s. 452), İbn Huzeyme (no. 1853-4), el-Hâkim (I, 292) ve Beyhakî (III, 56, 172), Ebû Ishâk an Ebî'l-Ahvas an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1857-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1053) ve Nesâî (cum'a 3, III, 89), Katâde an Kudâme b. Vebre an Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında şu bilgiler verilmiştir: İbnü'l-Cevzî: "Sahih değildir";

Buhârî: "Kudâme, Semure'den hadis dinlememiştir"; Ahmed: "Kudâme tanınmamaktadır"; ed-Demîrî: "Hadisin isnâdı munkatı ve muzdaribdir." (Feyd IV, 101).

1858-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 1054), Muh. b. Süleymân el-Enbârî an Muh. b. Yezîd ve Ishâk b. Yûsuf an Eyyûb Ebî'l-Alâ' an Katâde an Kudâme b. Vebre senedi ile tahrîc etmiştir.

Ahmed, Kudâme an Semure riyayetini daha sahih görmüştür. Demîrî ise, bu rivayetlerin tümünün zayıf olduğunu söylemiştir (Feyd VI, 101). İbn Mâce ve Nesâî, bu hadisin ayrıca el-Hasan an Semure kanalıyla da tahrîc etmişlerdir.

1859-Lafız Buhârî'ye (cum'a 14, I, 216) aittir. Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 1923), Buhârî (ezân 10, I, 153; ezân 41, I, 167; cum'a 14, I, 216), Müslim (müsâfirîn 26-29, s. 485-486), Ebû Dâvud (no. 1066), İbn Mâce (no. 939), İbn Huzeyme (no. 1864-5), Taberânî (M. el-Kebîr no. 12912-3) ve Beyhakî (I, 397, III, 185), Eyyûb ve Âsım el-Ahvel ve Abdülhamîd sâhibu'z-Ziyâdî an Abdillah b. el-Hâris an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

1860-Tayâlisî (no. 2216), Buhârî (cum'a 3, I, 212), Müslim (cum'a 7, s. 581), Ebû Ya'lâ (no. 100), İbn Huzeyme (no. 1744-5) ve Beyhakî (III, 242), Ebû Bekr b. el-Münkedir an Amr b. Süleym an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Mâlik (cum'a 4, s. 102), Abdürrezzâk (no. 5307), Ahmed (III, 6, 60), Dârimî (I, 361), Humeydî (no. 736), Buhârî (cum'a 12, I, 215; cum'a 2, I, 212; ezân 161, I, 208; şehâdât 18/2, III, 159), Müslim (cum'a 5, s. 580), Ebû Dâvud (no. 341), Nesâî (cum'a 8/1, III, 93), İbn Mâce (no. 1089), Ebû Ya'lâ (no. 978, 1127), Tahâvî (I, 116), İbnu'l-Cârûd (s. 146), İbn Huzeyme (no. 1742), İbn Hibbân (Zevâid no. 563) ve Beyhakî (I, 293), Safvân b. Süleym an Atâ b. Yesâr an Ebî Saîd asl-ı senedi ile;

Ahmed (III, 30, 69), Ebû Dâvud (no. 344), Nesâî (cum'a 6, III, 92; cum'a 11, III, 12), İbn Huzeyme (no. 1743) ve Beyhakî (III, 242), Ebû Bekr b. Münkedir an Amr b. Süleym an Abdirrahman b. e. Saîd an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

1861-Bu hadisi Buhârî (cum'a 2/2, I, 212), Müslim (cum'a 3, s. 580), Tirmizî (no. 494-5), ez-Zührî an Sâlim an İbn Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile;
Buhârî (cum'a 5, I, 213), Müslim (cum'a 4, s. 580) ve Ebû Dâvud (no. 340), Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1862-Bu hadisi Buhârî (cum'a 15/2, I, 217), Müslim (cum'a 6, s. 581), Ebû Dâvud (no. 1055), İbn Huzeyme (no. 1754) ve Beyhakî (III, 189), İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Ubeydillah b. e. Ca'fer an Muh. b. Ca'fer an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettirler.
1863-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 354), Tirmizî (no. 497) ve Nesâî (cum'a 9/2, III, 94), Katâde ani'l-Hasan an Semure asl-ı senedi ile tahrîc etmişlerdir.
Tirmizî isnâdı hakkında "hasen" hükmü vermiş ve Hasan'dan mürsel olarak rivayet edildiğini zikretmiştir.
1864-Bu hadisi Mâlik (cum'a no. 17, s. 110), doğrudan Yahyâ'dan ahzetmiştir.
Bu mürsel hadis iki tarikten "vasledilmiştir":
İbn Mâce (no. 1096), Muh. b. Yahyâ an Amr b. e. Seleme an Züheyr an Hişâm an ebîhî an Âişe senedi ile;
Ebû Dâvud (no. 1078), Ahmed b. Sâlih an İbn Vehb an Yûnus ve Amr an Yahyâ b. Saîd an Muh. b. Yahyâ b. Habbân ve Amr an İbn e. Habîb an Mûsâ b. Sa'd an İbn Habbân an Abdillah b. Sellâm.
1865-Heysemî'ye göre aslından bazı ricâli düşmüştür. Iskât olunanlardan birisi Vâkidî olup, hadis rivayeti konusunda hakkında menfî sszler sarfedilmiştir (Mecme' II, 176).
1866-Hepsinin senedleri Ubeydullah b. Zahr an Alî b. Yezîd kanalıyla gelmekte olup her ikisi de zayıf râvilerdir (Mecma' II, 168).
1867-Râvilerinden İbrâhîm b. Kudâme el-Cumehî hakkında İbnü'l-Kattân ve Ahmed "Mechûldür"; Zehebî ise Mîzân'da hadis hakkında: "Bu hader münkerdir" demiştir (Feyd V, 238).
18768-Râvilerinden Ahmed b. Sâbit zayıftır (Mecma' II, 171).
1869-Râvilerinden Abdülmun'im b. Beşîr'i İbn Maîn ve İbn Hibbân

zayıf addetmiş; İbn Hacer ise: "Zaafında fikirbirliği mevcuttur" demiştir.
1870-Bunu İbn Hibbân da Sahîh'inde tahrîc etmiştir. Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Feyd III, 458).
1871-Râvilerinden Muh. b. Hafs el-Evsâbî zayıf addedilmesi yanısıra İbn Hibbân tarafından güvenilir sayılmıştır. İbn Hibbân, ayrıca onun garîb rivayetlerine dikkati ûekmiştir.
1872-Bu hadisi Tayâlisî (no. 2139), Ahmed (III, 128, 150, 228), Buhârî (cum'a 16, I, 217), Ebû Dâvud (no. 1084), Tirmizî (no. 503-504, "hasen sahîh"), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 199a) ve Beyhakî (I, 443, III, 190), Füleyh b. Süleymân an Osmân b. Abdirrahman et-Teymî an Enes asl-ı senedi tahrîc ettiler.
1873-Bu hadisi Buhârî (cum'a 17, I, 217), Nesâî (mevâkît 4, I, 248), İbn Huzeyme (no. 1842), Tahâvî (I, 188) ve Beyhakî (III, 191), Hâlid b. Dînâr Ebû Hulde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1874-Bu hadisi Buhârî (istîzân 39, VII, 140) ve Ebû Dâvud (no. 1086), Muh. b. Kesîr an Süfyân es-Sevrî an Ebî Hâzım an Sehl asl-ı senedi ile;
Tirmizî (no. 525, "hasen sahîh"), Alî b. Hucr an Abdilazîz b. e. Hâzım ve Abdillah b. Ca'fer an Ebî Hâzım... senedi ile;
Buhârî (cum'a 40/2, I, 225), Müslim (cum'a 30, s. 588), Ebû Dâvud (no. 1086), Tirmizî (no. 525) ve İbn Mâce (no. 1099), Abdülazîz b. e. Hâzım an ebîhî an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Bu mânâsı ile Buhârî (cum'a 16/3, I, 127; cum'a 40/2, I, 225), Humeyd an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
1875-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 35/19, V, 65), Müslim (cum'a 32, s. 589), Ebû Dâvud (no. 1085), Nesâî (cum'a 14/4, III, 100) ve İbn Mâce (no. 1110), Ya'lâ b. el-Hâris el-Muhâribî an ebîhî an Iyâs b. Seleme an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Muharricin bu bâba ilavesi:
Müslim (cum'a 28, 29, s. 588) ve Nesâî (cum'a 14/3, III, 100), Ca'fer b. Muh. b. Alî b. el-Huseyn an ebîhî an Câbir b. Abdillah asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Muh. b. Alî, Câbir'e: "Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Cuma namazını ne zaman kılardıû" diye sorunca şu cevabı vermiş: "(Bize) Cuma namazını kıldırır, sonra develerimizin yanına giderek onları dinlendirirdik."

1876-Lafız Buhârî'ye (cum'a 21) aittir. Bunu Buhârî (cum'a 21-22, I, 219; cum'a 24-25, I, 219-20), Ebû Dâvud (no. 1087-90), Tirmizî (no. 516, "hasen sahîh") ve Nesâî (cum'a 15, III, 100-101), ez-Zührî ani's-Sâib b. Yezîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

1877-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 5257), Nesâî (cum'a 32, III, 109; cum'a 34, III, 110) ve Taberânî (M. el-Kebîr no. 1911), Isrâîl b. Yûnus an Simâk an Câbir b. Semure asl-ı senedi ile;

Ahmed (V, 92) ve Taberânî (no. 1965), Hammâd b. Seleme an Simâk... asl-ı senedi ile;

İbn Hibbân (no. 2792) ve Taberânî (no. 2003-4), Zekeriyyâ b. e. Zâide an Simâk... asl-ı senedi ile;

Ahmed (V, 90, 91, 100), Müslim (cum'a 35, s. 589), Ebû Dâvud (no. 1093) ve Taberânî (no. 1934), Züheyr b. Muâviye an Simâk... asl-ı senedi ile;

Ahmed (V, 93, 99), ve Taberânî (no. 1950), Şerîk b. Abdillah an Simâk.. asl-ı senedi ile;

Tayâlisî (no. 757), Ahmed (V, 87, 101), İbn Mâce (no. 1105), Taberânî (no. 1886-7) ve İbn Hibbân (no. 2790), Şu'be an Simâk... asl-ı senedi ile;

Ahmed (V, 100, 108) ve Taberânî (no. 2042), Ömer b. Ubeyd an Simâk... asl-ı senedi ile;

Ahmed (V, 90, 97), Ebû Dâvud (no. 1095), Nesâî (salâtu'l-îd 35, III, 191) ve Taberânî (no. 1973), Ebû Avâne an Simâk... asl-ı senedi ile;

Tayâlisî (no. 787), Ahmed (V, 94), Dârimî (I, 366), Müslim (cum'a 34, s. 589), Ebû Dâvud (no. 1094), Taberânî (no. 1985) ve Beyhakî (III, 210), Ebû'l-Ahvas an Simâk... asl-ı senedi ile;

Ayrıca Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'inde el-Haccâc b. e. Artât (no. 2026), el-Hasan b. Sâlih (no. 2012) ve Dâvud b. e. Hind (no. 1991) an Simâk kanalları ile tahrîc ettiler.

1878-Bu hadisi Buhârî (cum'a 30, I, 223), Müslim (cum'a 33, s. 589), Ebû Dâvud (no. 1092), Tirmizî (no. 506, "hasen sahîh"), Nesâî (cum'a 33, III, 109), ve İbn Mâce (no. 1103), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1879-Bu hadisi Müslim (cum'a 39, s. 591) ve Nesâî (cum'a 18, III, 102), Şu'be an Mansûr an Amr b. Murre an Ebî Ubeyde an Ka'b b. Ucre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1880-Bu hadisi Müslim (cum'a 53, s. 595-6), Ebû Dâvud (no. 1104), Tirmizî (no. 515, "hasen sahîh") ve Nesâî (cum'a 29, III, 108), Husayn b. Abdirrahman an Umâre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1881-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1096), Saîd b. Mansûr an Şîhâb b. Hirâş an Şuayb b. Zurayk et-Tâifî ani'l-Hakem senedi ile tahrîc etmiştir.
Şihâb hakkında ihtilaf edilmiştir. İbnü'l-Mübârek, Ahmed, İbn Maîn ve Ebû Hâtim'e göre güvenilir bir râvidir. Ancak İbn Hibbân, hatâlar yaptığına dikkat ûekmiştir (Neyl III, 285).
1882-Bu hadisi İbnu'l-Mübârek (K. ez-Zühd no. 1596), Abdürrezzâk (no. 15262), Ahmed (III, 310, 318, 337, 371), Dârimî (I, 69), Müslim (cum'a 43-45, s. 592-3), Ebû Dâvud (no. 2954), Tirmizî (no. 3786), Nesâî (sehv 65, III, 58; îdeyn 22, III, 188-9), İbn Mâce (no. 45), Ebû Ya'lâ (no. 2111, 2119), İbn Huzeyme (no. 188-9), İbnu'l-Cârûd (s. 150-1), İbn Hibbân (no. 3051, 10), el-Hâkim (IV, 523) ve Beyhakî (III, 198, 206, 208, 213, 214), Ca'fer b. Muh. b. Alî an ebîhî an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1883-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1097, 2119), Taberânî (M. el-Kebîr no. 10499) ve Beyhakî (III, 215; VII, 146), Imrân el-Kattân an Katâde an Abdirrabbih an Ebî Iyâd an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Nevevî, Şerhu Müslim'de bu hadisin isnâdına sahîh hükmü vermiştir (Neyl III, 281).
1884-Bunu Ebû Dâvud (no. 1098), Muh. b. Seleme el-Murâdî an İbn Vehb an Yûnus ani'z-Zührî senedi ile tahrîc etmiştir.
İsnâdı sahih bir mürseldir.
1885-Lafızları Ebû Dâvud'a aittir.

Bunu Ahmed (V, 94), Dârimî (I, 365), Müslim (cum'a 41, s. 591), Tirmizî (no. 507), Nesâî (îdeyn 24, III, 191), Taberânî (no. 1984), İbn Hibbân (no. 2791) ve Beyhakî (III, 207), Ebû'l-Ahvas an Simâk an Câbir b. Semure asl-ı senedi ile;
Müslim (cum'a 42, s. 591) ve Taberânî (no. 2005), Zekeriyyâ b. e. Zâide Simâk... asl-ı senedi ile;
Abdürrezzâk (no. 5256), Ahmed (V, 86, 88, 93, 98, 100, 102, 106, 107), Ebû Dâvud (no. 1101), Nesâî (cum'a 35, III, 110), İbn Mâce (no. 1106), Taberânî (no. 1884) ve İbn Huzeyme (no. 1448) es-Sevrî an Simâk... asl-ı senedi ile;
Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de Zâide b. Kudâme (no. 1928), Şerîk b. Abdillah (no. 1949) ve Kays b. er-Rebî' (no. 2021) an Simâk tarikleriyle tahrîc ettiler.
1886-Bunun lafzı Ebû Dâvud'a aittir.
Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 1107), Taberânî (no. 2015), el-Hâkim (I, 280) ve Beyhakî (III, 207), el-Velîd b. Müslim an Şeybân an Simâk an Câbir b. Semure asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
1887-Bu hadisi Müslim (cum'a 47, s. 594), Süreyc b. Yûnus an Abdirrahman b. Abdilmelik b. Ebcer an ebîhî an Vâsıl b. Hayyân an Ebî Vâil an Ammâr senedi ile tahrîc etmiştir.
1888-Bu hadisi Tirmizî (no. 509), Abbâd b. Ya'kûb el-Kûfî an Muh. b. el-Fadl b. Atiyye an Mansûr an İbrâhim an Alkame an Abdillah b. Mes'ûd senedi ile tahrîc etmiştir.
Muh. b. el-Fadl zayıf bir râvidir.
1889-Bu hadisi Ahmed (II, 343, 302), Ebû Dâvud (no. 4841), Tirmizî (1106), İbn Hibbân (no. 2785) ve Beyhakî (III, 209), Abdülvâhid b. Ziyâd an Âsım b. Küleyb an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü vermiştir.
1890-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4973), Ebû Bekr b. e. Şeybe an Muh. b. Fudayl an Ebî Hayyân an Yezîd b. Hayyân an Zeyd b. Erkam senedi ile tahrîc etmiştir.
Aslında bu hadis, çok uzun bir hadis metninin küûük bir bslümüdür ki

bunu Müslim de (fadâilu's-sahâbe no. 36, s. 1873) Ebû Hayyân'dan tahrîc etmiştir.

1891-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4840) ve İbn Mâce (no. 1894), Evzâî an Kurre ani'z-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.

Ebû Dâvud diyor ki: "Bunu Yûnus, Ukayl, Şuayb ve Saîd b. Abdilazîz, Zührî'den mürsel olarak rivayet ettiler."

Sindî'ye göre İbnu's-Salâh ve Nevevî, isnâdı hakkında "hasen" hükmü vermişlerdir.

1892-Râvilerinden Sadaka b. Abdillah'ı Ahmed, Buhârî, Müslim ve diğerleri zayıf addetmişler, Ebû Hâtim ve bir rivayette Duhaym tevsîk etmişlerdir (Mecma' II, 188).

1893-Ebû Dâvud (no. 1108), bunu Alî b. Abdillah an Muâz b. Hişâm an ebîhî an Katâde an Yahyâ b. Mâlik an Semure senedi ile tahrîc etmiştir.

el-Hâkim de bu hadisi tahrîc etmiş ve isnâdı hakkında "Müslim'in şartınca sahîh" hükmü vermiş, Zehebî de onaylamıştır.

1894-Bu hadisi Müslim (cum'a 60, s. 597) ve Nesâî (zinet 122, VIII, 220), Süleymân b. el-Muğîre an Humeyd b. Hilâl an Ebî Rifâ'a asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

1895-Mâlik (cum'a 8, s. 104), bu mevkûfu Ebû'n-Nadr mevlâ Ömer b. Ubeydillah an Mâlik b. e. Âmir an Osmân senedi ile tahrîc etmiştir.

1896-Bu hadisi Ahmed (II, 280), Abdürrezzâk (no. 5414), Müslim (cum'a 11, s. 583), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 269b, 270a, 292a), İbn Huzeyme (no. 1805), İbn Hibbân (no. 2784) ve Beyhakî (III, 219), İbn Cüreyc ani'z-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;

Buhârî (cum'a 36, I, 224), Müslim (cum'a 11, s. 583), Tirmizî (no. 512), Nesâî (cum'a 22/1, III, 103-4), İbn Huzeyme (no. 1805), Tahâvî (II, 367) ve Beyhakî (III, 218-9), Ukayl ani'z-Zührî... asl-ı senedi ile;

Abdürrezzâk (no. 5416), Şâfiî (Ümm I, 180), Ahmed (II, 280, 474, 485, 532), Dârimî (I, 364), Ebû Dâvud (no. 1112), Nesâî (îdeyn 21, III, 188), Tahâvî (II, 367) ve İbn Hibbân (no. 2784), Mâlik ani'z-

Zührî... asl-ı senedi ile;
Şâfiî (Ümm I, 180), Ahmed (II, 244), Humeydî (no. 966), Müslim (cum'a 12, s. 583), İbn Huzeyme (no. 1806), İbnu'l-Cârûd (s. 151) ve Beyhakî (III, 219), Süfyân b. Uyeyne an Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Mâlik (cum'a 6, s. 103), Şâfiî (Ümm, I, 180), Ahmed (II, 485), Dârimî (I, 364) ve Beyhakî (III, 219), Mâlik an Ebî'z-Zinâd... asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1897-Bu hadisi Tayâlisî (no. 2043), Ahmed (II, 119, 127, 213), Ebû Dâvud (no. 1120), Tirmizî (no. 517), Nesâî (cumu'a 36, III, 110), İbn Mâce (no. 1117), İbn Huzeyme (no. 1838) ve İbn Hibbân (no. 2794), Cerîr b. Hâzım an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Buhârî'nin iddiasına göre biraz değişik bir mânâ iûeren başka bir metni Cerîr, yanılarak buradaki lafza dönüştürmüştür. Ancak Cerîr, nefsinde sadûk bir râvidir.
1898-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 5231), Şâfiî (Ümm I, 181), Ahmed (II, 429), Müslim (cum'a 61, s. 597), Ebû Dâvud (no. 1124), Tirmizî (no. 519, "hasen sahîh"), İbn Mâce (no. 1118), İbnu'l-Cârûd s. 152), İbn Huzeyme (no. 1843), İbn Hibbân (no. 2795) ve Beyhakî (III, 200), Ca'fer b. Muh. an ebîhî an Ubeydillah b. e. Râfi' an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1899-Irâkî diyor ki: "İsnâdında durumu aydınlığa kavuşturulması gereken bir râvi vardır. Bunu Amr b. Kays, Mansûr'dan, o da Ebû Ca'fer'den rivayet etmiştir. Amr'a muhâlefet edilmiştir. Şsyle ki bunu Cerîr b. Hâzım, an Mansûr an İbrâhîm ani'l-Hakem an unâsin min ehli'l-Medîne tarikiyle rivayet etmiştir (Neyl III, 294).
1900-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1125) ve Nesâî (cum'a 39, III, 111-2), Ma'bed b. Hâlid an Zeyd b. Ukbe an Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Irâkî'ye göre isnâdı sahîhtir (Neyl III, 293).
1901-Bu hadisi Müslim (cum'a 62, s. 598), Ebû Dâvud (no. 1122), Tirmizî (no. 533, "hasen sahîh"), Nesâî (cum'a 40/2, III, 112) ve İbn Mâce (1281), İbrâhîm b. Muh. b. el-Münteşir an ebîhî an Habîb b.

Sâlim ani'n-Nu'mân b. Beşîr asl-ı senedi ile;
Müslim (cum'a 63, s. 598), Ebû Dâvud (no. 1123), Nesâî (cum'a 40/1, III, 112) ve İbn Mâce (no. 1119), Süfyân b. Uyeyne an Damre b. Saîd an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe ani'n-Nu'mân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1902-Bu hadisi Tayâlisî (no. 2636), Abdürrezzâk (no. 2728), Ahmed (I, 226, 328, 340, 354), Müslim (cum'a 64, s. 599), Ebû Dâvud (no. 1074), Tirmizî (no. 520), Nesâî (cum'a 38, III, 111; iftitâh 47/2, II, 159), İbn Mâce (no. 821), Taberânî (M. el-Kebîr no. 12333-4, 12373-7), İbn Huzeyme (no. 533), İbn Hibbân {no. 1818), ve Beyhakî (III, 200-201), Müslim el-Batîn an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ayrıca Tayâlisî (no. 2379), Abdürrezzâk (no. 5239), Ahmed (II, 430, 472), Dârimî (I, 362), Buhârî (cum'a 10, I, 214; II, 32), Müslim (cum'a 65-66, s. 599), Nesâî (iftitâh 47/1, II, 159), İbn Mâce (no. 823) ve Beyhakî (III, 201), Sa'd b. İbrâhîm ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile de tahrîc ettiler.
1903-Bu hadisi Müslim (cum'a 50-52, s. 595), Ebû Dâvud (no. 1100) ve Nesâî (cum'a 28, III, 107), birkaç tarikten olmak üzere aynı zamanda Amre binti Abdirrahman'ın anne tarafından kızkardeşi olan Ümmü Hişâm'dan tahrîc ettiler.
1904-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1111), Muhriz b. Seleme el-Adenî an Abdilazîz b. Muh. ed-Derâverdî an Şerîk b. Abdillah b. e. Nemir an Atâ b. Yesâr an Ubeyy senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'inde: "İsnâdı sahîh, ricâli ise güvenilir kimselerdir" demiştir.
1905-Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 10/9, IV, 90; tefsîr zuhruf 43, VI, 39), Müslim (cum'a 49, s. 594-5), Ebû Dâvud (no. 3992), ve Tirmizî (no. 508), Süfyân an Amr b. Dînâr an Atâ an Safvân b. Ya'lâ an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1906-Bu hadisi Nesâî (cum'a 41, III, 112), Süfyân b. Uyeyne ani'z-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti. Aslı daha snce geûmiştir.

1907-Bu hadisi Tirmizî (no. 513), Ahmed (III, 437) ve İbn Mâce (no. 1116), Zebbân b. Fâid an Sehl b. Muâz b. Enes el-Cühenî an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında garîb hükmü vermiştir.
1908-Müslim (selâm 32, s. 1715) ve Beyhakî (III, 233), el-Hasan b. A'yun an Ma'kil b. Ubeydillah an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1909-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1110), Tirmizî (no. 514) ve Beyhakî (III, 235), Ebû Abdirrahman el-Mukrî an Saîd b. e. Eyyûb an Ebî Merhûm an Sehl b. Muâz an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî "hasen" hükmü vermiştir.
1910-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1111), Dâvud b. Rüşeyd an Hâlid b. Hayyân er-Rakkî an Süleymân b. Abdillah b. ez-Zeberkân an Ya'lâ b. Şeddâd senedi ile tahrîc etti.
Süleymân, hakkında ihtilaf olan bir râvidir.
1912-Bu hadisi Ya'kûb b. Ka'b an Mahled b. Yezîd an İbn Cüreyc an Atâ an Câbir senedi ile Ebû Dâvud (no. 1091) tahrîc etmiştir.
Bu hadis, Atâ'nın mürseli olarak marûftur.
1913-Bu hadisi Buhârî (cum'a 11, I, 215; mağâzî 69/3, V, 117), Ebû Dâvud (no. 1068), Taberânî (M. el-Kebîr no. 12957-8), İbn Huzeyme (no. 1725) ve Beyhakî (III, 176), İbrâhîm b. Tahmân an Ebî Cemre ed-Dubaî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1914-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1069) ve İbn Mâce (no. 1082), Muh. b Ishâk an Muh. b. e. Umâme b. Sehl an ebîhî an Abdirrahman b. Ka'b an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İbn Ishâk sebebiyle isnâdı, İbn Hacer'e göre hasendir (Neyl III, 245).
1915-Râvilerinden Mûsâ b. Muh. b. İbrâhîm et-Teymî oldukça zayıftır (Mecma' II, 181).
1916-İsnâdında kopukluk vardır (Mecma' II, 181).
1917-Mültezim, Kâbe'nin kapısı ile Hacer'ül-esved'in arasıdır. Bu hadisi Ahmed (I, 350) ve Taberânî (no. 11237), Zeyd b. el-Hubâb an Abdillah b. el-Mü'emmel an İbn e. Müleyke an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

İbnü'l-Mü'emmel'in ihtilaflı oluşu nedeniyle isnâdı hakkında menfî bir durum sszkonusudur. (Mecma' II, 183).
1918-İsnâdında yer alan Isâ b. Abdillah el-Ensârî sebebiyle zayıftır. Onu İbn Adî taz'îf etmiş; İbn Hibbân ise tevsîk etmiştir.
1919-Râvilerinden Eyyûb b. Nuheyh hakkında Ebû Hâtim ve Ebû Zür'a "hadisleri münkerdir" demişlerdir. Bu nedenle isnâdı zayıftır.
1921-Râvilerinden Câbir el-Cu'fî hakkında ihtilaf vardır. 'oğunluğa göre o, zayıftır.
1922-Râvilerinden Abdullah el-Hayrânî, Yahyâ el-Kattân ve diğerlerine göre zayıf; İbn Hibbân'a göre ise güvenilirdir (Mecma' II, 194).
1923-Râvilerinden el-Fadl b. el-Muhtâr oldukça zayıftır (Feyd I, 390).
1924-İsnâdında yer alan Mübeşşir b. Ubeyd, hadis uyduranlar arasında zikredilir; Haccâc b. Artât ile Atiyye b. Saîd el-Avfî her ikisi de zayıftırlar. Zeylaî, Nevevî, Irâki ve İbn Hacer, isnâdını taz'îf ettiler. Irâkî'ye göre el-Hilaî tarafından Fevâid'inde ceyyid bir senedle Alî radiyallahu anh'ın hadisinden vârid olmuştur. (Feyd V, 216).
1925-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1047), Nesâî (cum'a 5/1, III, 91-92) ve İbn Mâce (no. 1085), Hüseyn b. Alî an Abdirrahman b. Yezîd b. Câbir an Ebî'l-Eş'as es-San'ânî an Evs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Bu hadisi Müstedrek'inde tahrîc eden Hâkim "Buhârî'nin şartınca sahîh" hükmü vermiştir.
1926-Bu hadisi Tirmizî (no. 490), Ziyâd b. Eyyûb el-Bağdâdî an Ebî Âmir el-Akadî an Kesîr b. Abdillah b. Amr b. Avf an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etmiş ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
Kesîr, ekseriyete göre zayıf bir râvidir.
1927-Bu hadisi Müslim (cum'a 16, s. 584), Ebû Dâvud (no. 1049) ve İbn Huzeyme (no. 1739), Mahreme b. Bükeyr an ebîhî an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1928-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1048), Nesâî (cum'a 14, III, 99), el-Hâkim (I, 279) ve Beyhakî (III, 250), İbn Vehb an Amr b. el-Hâris ani'l-Cülâh mevlâ'l-Abdilazîz an Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile

tahrîc ettiler.
el-Hâkim "Müslim'in şartınca sahîh" hükmü vermiştir.
1929-Bu hadisi Tirmizî (no. 489), Abdullah b. es-Sabbâh an Ubeydillah b. Abdilmecîd an Muh. b. e. Humeyd an Mûsâ b. Verdân an Enes senedi ile tahrîc etmiş ve isnâdının "garîb" olduğunu söylemiştir.
Muh. b. e. Humeyd, hadiste hıfzı cihetinden zayıf addedilmiş, hadisleri münker olan bir râvidir.
1930-Lafız Ebû Dâvud'a aittir. Bu hadisi Mâlik (cum'a 16, s. 108), Tayâlisî (no. 2363), Şafiî (Ümm I, 185), Ahmed (II, 486), Ebû Dâvud (no. 1046), Tirmizî (no. 491, "hasen sahîh"), Nesâî (cum'a 45, III, 113), İbn Huzeyme (no. 1738), İbn Hibbân (no. 2761), el-Hâkim (I, 278, 279, "Buhârî ve Müslim'in şartınca sahîh") ve Beyhakî (II, 250), Muh. b. İbrâhîm b. el-Hâris an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1931-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1084), Ebû Bekr b. e. Şeybe an Yahyâ b. e. Bükeyr an Zuheyr b. Muh. an Abdillah b. Muh. b. Akîl an Abdirrahman b. Yezîd el-Ensârî an Ebî Lubâbe senedi ile tahrîc ettiler.
Zevâid'de Sindî "isnâdı hasendir" demiştir.
1932-Bunu Enes'den Yezîd er-Rakkâşî rivayet etmiştir. Onun hakkında ulemanın zaaf cihetinden menfî sszleri sarfedilmiştir (Mecma' II, 319).
1933-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 4336), Ahmed (III, 129, 187, 190, 282), Dârimî (I, 355), İbn Sa'd (I, 143), Buhârî (taksîru's-salât 1, II, 34; mağâzî 52, V, 95), Müslim (müsâfirîn 12, 15, s. 481), Ebû Dâvud (no. 1201, 1233), Tirmizî (no. 548, "hasen sahîh"), Nesâî (taksîru's-salât 1/6, III, 118; taksîru's-salât 4/1, III, 121), İbn Mâce /no. 1077), İbn Huzeyme (no. 2996, 956), Tahâvî (I, 418), İbn Hibbân (no. 2734, 2740, 2743) ve Beyhakî (III, 136, 146, 148, 153), Şu'be an Yahyâ b. e. Ishâk an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1934-Muvatta'da (kasru's-salât no. 15, s. 148) senedsiz olarak yer almıştır.
1935-Şâfiî (Sünen s. 6), Ahmed (I, 215, 226, 354, 355, 362, 369),

Tirmizî (no. 547, "hasen sahîh"), Nesâî (taksîru's-salât 1/3, III, 117), Taberânî (M. el-Evsat I, 137b), ve Beyhakî (III, 135), Muh. b. Sîrîn an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1936-Şâfiî (Ümm I, 160), Abdürrezzâk (no. 4316), Ahmed (III, 110, 111, 177), Dârimî (I, 355), Buhârî (taksîsu's-salât 5, II, 36), Müslim (müsâfirîn 11, s. 480), Ebû Dâvud (no. 1202), Tirmizî (no. 546), Nesâî (salât 17/1, I, 235), Tahâvî (I, 418), İbn Hibbân (no. 2737) ve Beyhakî (III, 146), es-Sevrî an İbrâhîm b. Meysere (ve Muh. b. el-Münkedir) an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1937-Bu rivayetin lafzı Buhârî'ye aittir (taksîru's-salât, 1, II, 34). 1932. numaralı hadisin tarikiyle gelmiştir. Tahrîci için oraya müracaat ediniz.
1938-Bu rivayeti Buhârî (taksiru's-salât 1, II, 34), Ebû Dâvud (no. 1230), Tirmizî (no. 549), Ebû Ya'lâ (no. 2368), Darekutnî (I, 387) ve Beyhakî (III, 150), Ebû Avâne an Husayn ve Âsım an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
1939-Bu rivayeti Nesâî (taksîru's-salât 4/2, III, 121) ve Taberânî (M. el-Kebîr no. 10735), Yezîd b. e. Habîb an Irâk b. Mâlik an Ubeydillah b. Abdillah an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
1940-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 1231), İbn Mâce (no. 1076), Tahâvî (I, 417) ve Beyhakî (III, 151), Muh. b. Ishâk ani'z-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1941-Bu rivayeti Ahmed (I, 303, 315), İbn Sa'd (II, 143), Ebû Dâvud (no. 1232), Taberânî (no. 11672) ve Beyhakî (II, 151), Şerîk an Abdirrahman b. el-Isbehânî an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1942-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1229) ve Tirmizî (no. 545), Alî b. Zeyd b. Cüd'ân an Ebî Nadre an Imrân b. Husayn asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, Alî b. Zeyd'in zaafına rağmen, herhalde hadisin şâhidlerini gözönünde bulundurarak "hasen sahîh" hüküm vermiştir.
1943-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 4335), Ahmed (III, 395), Ebû Dâvud (no. 1235) ve İbn Hibbân (no. 2738, 2741) ve Beyhakî (III,

152), Abdürrezzâk an Ma'mer an Yahyâ b. Kesîr an Muh. b. Abdirrahman b. Sevbân an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İbn Hazm ve Nevevî'nin sahîh demesine karşılık Dârekutnî isnâdını "irsâl" ve "inkitâ" ile illetlendirmiştir. Şsyle ki Alî b. el-Mübârek ve diğerleri bunu an Yahyâ b. e. Kesîr an Muh. b. Abdirrahman tarikiyle mürsel olarak rivayet etmişlerdir. Dârekutnî'ye göre bu metnin sahîh olan tariki el-Evzaî an Yahyâ b. e. Kesîr an Enes olup, hadisin Enes'in fiili olmasıdır. Ancak İbn Hacer'e göre Yahyâ, Enes'i işitmemiştir.
1945-Bu mevkûf hadisi Mâlik (kasru's-salât no. 17, s. 148), an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etmiştir. Sahîhtir.
1946-Bu hadisi Buhârî (taksîru's-salât 2/1, II, 35; hacc 84/2, II, 173), Müslim (müsâfirîn 20-21, s. 483-4), Ebû Dâvud (no. 1965), Tirmizî (no. 882) ve Nesâî (taksîru's-salât 3/1-2, III, 119-120), Ebû Ishâk an Hârise b. Vehb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1947-Bu hadisi Şâfiî (Ümm VII, 175), Tayâlisî (Müsned no. 318), Ahmed (I, 378, 464, 416, 422, 425), Dârimî (II, 55), Buhârî (taksîru's-salât 2/3, II 35; hacc 84/3, II, 173), Müslim (müsâfirîn 19, s. 483), Ebû Dâvud (no. 1960), Nesâî (taksîru's-salât 3/4, III, 120), Taberânî (M. el-Kebîr no. 10140-4), Tahâvî ve Beyhakî (III, 143-144), Abdurrahman b. Yezîd an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1948-Bu hadisi Ahmed (II, 140), Buhârî (hacc 84/1, II, 173) ve Nesâî (taksîru's-salât 3, III, 121), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile;
Müslim (müsâfirîn no. 16, s. 482), ez-Zührî an Sâlim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile;
Buhârî (taksûru's-salât 2/1, II, 34), Müslim (müsâfirîn no. 17, s. 482) ve Nesâî (taksîru's-salât 3, III, 121), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1949-Bu hadisi Müslim (müsâfirîn no. 7, s. 479) ve Nesâî (taksîru's-salât 2/1-2, III, 119), Katâde an Mûsâ b. Seleme an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1950-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1963), Muh. b. el-Alâ' an İbni'l-Mübârek an Yûnus ani'z-Zührî an Osmân senedi ile tahrhic etmiştir.

Bu hadis munkatıdır; isnâdındaki kopukluk Zührî, Osmân'ı idrâk edemediği içindir.
1951-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1961), Muh. b. el-Alâ' an İbni'l-Mübârek an Ma'mer ani'z-Zührî an Osmân senedi ile tahrîc etmiştir.
1952-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1964), Mûsâ b. Ismaîl an Hammâd an Eyyûb ani'z-Zührî an Osmân senedi ile tahrîc etmiştir.
1953-Bunu Ahmed (Müsned I, 62), Ebû Saîd Mevlâ Benî Hâşim an İkrime b. İbrâhîm el-Bâhilî an Abdillah b. Abdirrahman b. e. Zübâb an ebîhî an Osmân senedi ile tahrî etmiştir.
İkrime, hadiste zayıf bir râvidir.
1954-Bu hadis-i mevkûfu, Ebû Dâvud (no. 1960), el-A'meş an Muâviye b. Kurre an eşyâhihî an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etmiştir. 1946 numaralı hadisin kimi rivayetlerinde ziyâde olarak irâd edilmiştir.
1955-1956-Bu iki rivayet aynı tarikten gelmiştir. Bunu Şâfiî (Ümm VII, 171), Ahmed (III, 247, 265), Buhârî (taksîru's-salât 15-6, II, 39-40), Müslim (müsâfirîn no. 46-8, s. 489), Ebû Dâvud (no. 1218-9), Nesâî (mevâkît 42, I, 284; mevâkît 45, I, 287), İbn Huzeyme (no. 969), Tahâvî (I, 164), İbn Hibbân (no. 1590), Dârekutnî (I, 388, 390) ve Beyhakî (III, 161-162), Ukayl ani'z-Zührî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1957-Râvilerinden Ebû Ma'şer Necîh hakkında cerh ve ta'dil cihetinden ihtilâf vâki olmuştur (Mecma' II, 160).
1958-Bu hadisi Müslim (müsâfirîn no. 52-53, s. 490; fadâil 10, s. 1784), Ebû Dâvud (no. 1206, 1208), Nesâî (mevâkît 42/2, I, 285), Tirmizî (no. 553-4) ve İbn Mâce (no. 1070), Ebû'z-Zübeyr an Âmir b. Vâsile Ebû't-Tufeyl an Muâz asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1959-Bunu Ebû Dâvud (no. 1234), Ebû Usâme an Abdillah b. Muh. b. Ömer b. Alî b. e. Tâlib an ebîhî an ceddihî an Alî asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
1960-1962-Bu hadisi Mâlik (hacc no. 196, s. 400), Şâfiî (Ümm I, 66), Ahmed (II, 62, 152), Müslim (hacc no. 286, s. 937), Ebû Dâvud (no. 1926), İbn Huzeyme (no. 2848) ve Beyhakî (I, 497; V, 55, 120), Mâlik

ani'z-Zührî an Sâlim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Şâfiî (Ümm VII, 177), Ahmed (II, 56, 157, 58), Dârimî (II, 58), Buhârî (hacc 96, II, 177), Ebû Dâvud (no. 1927-8), Nesâî (ezân 20/3, II, 16; hacc 207/3, V, 260) ve Beyhakî (I, 400, 407; V, 55), İbn e. Zi'b ani'z-Zührî.... asl-ı senedi ile;
Ayrıca Tayâlisî (no. 1869-1870), Ahmed (II, 59, 62, 79, 81), Dârimî (I, 357), Müslim (hacc no. 288-290, s. 937-8), Ebû Dâvud (no. 1930-2), Tirmizî (no. 888), Nesâî (salât 18, 20, I, 239-240; ezân 20, II, 16; hacc 207, V, 260), Tahâvî (II, 212, 213, 216), İbn Hibbân (no. 3848) ve Beyhakî (I, 401; V, 121, 401), Saîd b. Cübeyr an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1963-Lafız Müslim'e aittir. Bunu Abdürrezzâk (no. 4421), Ahmed (I, 384, 426, 434), Humeydî (no. 114), Buhârî (hacc 99, II, 179), Müslim (hacc no. 292, s. 938), Ebû Dâvud (no. 1934), Nesâî (hac 201, V, 254; hac 210, V, 262), İbn Huzeyme (no. 2854), Tahâvî (I, 164) ve Beyhakî (V, 124), el-A'meş an Umâre b. Umeyr an Abdirrahman b. Yezîd an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1964-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1906), Abdullah b. Mesleme an Süleymân b. Bilâl ve Ahmed b. Hanbel an Abdilvehhâb es-Sekafî an Ca'fer b. Muh. an ebîhî senedi ile tahrîc etmiş, daha sonra Muh. b. Alî el-Cu'fî an Ca'fer an ebîhî Câbir şeklinde "vasletmiştir."
1965-Bu hadisi Tirmizî (no. 188), Ebû Ya'lâ (no. 2751), Bezzâr (no. 1356), Taberânî (no. 11540), Dârekutnî (I, 395), el-Hâkim (I, 275) ve Beyhakî (III, 169), el-Mu'temir b. Süleymân an ebîhî an Haneş an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Haneş zayıftır. Ancak Hâkim onu tevsîk etmek sûretiyle isnâdının sahîh olduğunu ileri sürmüştür.
1966-1968-Bu hadisi Tayâlisî (no. 2613), Abdürrezzâk (no. 4436), Humeydî (no. 470), Ahmed (I, 221, 223, 273, 285, 366), Buhârî (mevâkît 12, I, 137; mevâkît 18, I, 140; teheccüd 30, II, 53), Müslim (müsâfirîn no. 55-56, s. 491), Ebû Dâvud (no. 1214), Nesâî (mevâkît 44, I, 286; 47/3, I, 290), Taberânî (M. el-Kebîr (no. 12805-8), Tahâvî

(I, 160), İbn Hibbân (no. 1595) ve Beyhakî (III, 166-7), Amr b. Dînâr an Ebî'ş-Şa'sâ' an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1969-1971-Bu rivayetleri Ahmed (I, 354), Müslim (müsâfirîn 54, s. 490), Ebû Dâvud (no. 1211), Tirmizî (no. 187), Nesâî (mevâkît 47/2, I, 290) ve Beyhakî (III, 167), el-A'meş an Habîb b. b. Sâbit an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile;
Mâlik (kasru's-salât no. 4, s. 144), Tayâlisî (no. 2629), Abdürrezzâk (no. 4435), Şâfiî (Sünen s. 8), Ahmed (I, 283, 349), Humeydî (no. 471), Müslim (müsâfirîn no. 49, s. 489-490), Ebû Dâvud (no. 1210), Nesâî (mevâkît 47/1, I, 290), Taberânî (M. el-Kebîr no. 12516-21), Ebû Ya'lâ (no. 2401), İbn Huzeyme (no. 967, 971), İbn Hibbân (no. 1594) ve Beyhakî (III, 166), Ebû'z-Zübeyr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrî ettiler.
1972-Lafız Buhârî'ye aittir (taksîru's-salât 11).
Bu hadisi Tayâlisî (no. 1947), Abdürrezzâk (no. 2933), Ahmed (II, 24, 31, 44, 56); Buhârî (taksîru's-salât 11, II, 38), Müslim (müsâfirîn 8, 9, s. 479-480; no. 18, s. 483), Ebû Dâvud (no. 1223), Nesâî (taksîru's-salât5/2, III, 123), İbn Mâce (no. 1071), İbn Huzeyme (no. 1256-1259), Tahâvî (I, 417) ve Beyhakî (III, 158), Hafs b. Âsım b. Ömer an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1973-Bu rivayeti Tirmizî (no. 544), Abdülvehhâb b. Abdilhakem an Yahyâ b. Süleym an Ubeydillah an Nâfi an İbn Ömer senedi ile tahrîc etmiş ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
1974-Bu rivayeti de Tirmizî (no. 551), Alî b. Hucr an Hafs b. Giyâs ani'l-Haccâc an Atiyye an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti. İsnâdı hakkında "hasen" hükmü vermiştir.
1975-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1222) ve Tirmizî (no. 550), Kuteybe an Leys an Safvân b. Süleym an Ebî Büsre el-Gifârî ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "garîb" hükmü vermiştir. Ayrıca Buhârî'ye bu tariki sormuş, râvi Ebû Büsre'yi tanıyamamış, ancak isnâdı hakkında hasendir, demiş.
1976-Bu hadisi Nesâî (taksîru's-salât 4/5, III, 122), Dârekutnî (II, 188)

ve Beyhakî (III, 142), el-Alâ b. Züheyr el-Ezdî an Abdirrahman b. el-Esved an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Bu isnâd hakkında Dârekutnî "hasen" hükmü vermiştir. el-Alâ'nın güvenilirliği ile Abdurahman'ın Âişe'den semâında ihtilaflar mevcuttur. Kimileri de sszkonusu ümreye Âişe'nin katılamamış olduğunu ileri sürmüşlerdir.
1977-Bu hadisi Mâlik (kasru's-salât no. 7, s. 145) ve Ahmed (II, 65), Mâlik ani'z-Zührî İbn Şihâb asl-ı senedi ile;
Abdürrezzâk (no. 4276), Ahmed (II, 94), Nesâî (salât 3/5, I, 226; taksîru's-salât 1/2, III, 117), İbn Mâce (no. 1066), İbn Huzeyme (no. 946), İbn Hibbân (no. 1448), el-Hâkim (I, 258) ve Beyhakî (III, 136), ez-Zührî an Ümeyye b. Abdillah b. Hâlid an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
el-Hâkim: "Râvileri Medine'liler olup, güvenilir kimselerdir" demiştir.
1978-Bu hadisi Mâlik (salâtu'l-havf 2, 183), Buhârî (mağâzî 31/4, V, 52, 53), Müslim (müsâfirîn 309, s. 575), Ebû Dâvud (no. 1237, 1239), Tirmizî (no. 565-6), Nesâî (salâtu'l-havf 8, III, 170; 25, III, 175) ve İbn Mâce (no. 1259), el-Kâsım b. Muh. an Sâlih b. Havvât an Sehl b. e. Hasme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'indir.
1979-1981-Lafız Müslim'e aittir. Bunu Mâlik (salâtu'l-havf no. 1, s. 183), Buhârî (mağâzî 31/2, V, 52), Müslim (müsâfirîn no. 310, s. 575-6), Ebû Dâvud (no. 1238), Tirmizî (no. 567) ve Nesâî (salâtu'l-havf 9, III, 171), Mâlik an Yezîd b. Rûmân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1982-Lafız Buhârî'ye (V, 54) aittir. Bu hadisi Ahmed (III, 354), Buhârî (mağâzî 31, V, 51, 54), Müslim (müsâfirîn no. 311-2, s. 576; fadâil 14, s. 1787), İbn Huzeyme (no. 1352), Tahâvî (I, 315), İbn Hibbân (no. 2873) ve Beyhakî (III, 259), Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ayrıca aynı mânâda Buhârî (cuhâd 84, III, 229; 87III, 229; mağâzî 31, V, 53, 54), Müslim (fadâil no. 14, s. 1787) ve Beyhakî (VI, 319), ez-Zührî an Sinân b. e. Sinân ed-Dûelî ve Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1983-Bu rivayeti Tayâlisî (no. 1789), Ahmed (III, 298), Nesâî

(salâtu'l-havf 17, III, 174-4), İbn Huzeyme (no. 1347, 1348), İbn Hibbân (no. 2858), Tahâvî (I, 310) ve Beyhakî (III, 263) tahrîc ettiler.
1984-Burada irâd olan metin, Müslim'de yer alan iki ayrı rivayetin metinleri biraraya getirilmek sûretiyle Cem'ul-fevâid müellifi tarafından terkib edilmiştir.
Metnin ilk kısmı Ahmed (III, 318), Müslim (müsâfirîn no. 307, s. 574), Nesâî (salâtu'l-havf 19, III, 175) ve Beyhakî (III, 183, 257) tarafından Abdülmelik b. e. Süleymân an Atâ an Câbir asl-ı senedi ile;
Ikinci bslümü Müslim (müsâfirîn no. 308, s. 575), İbn Hibbân (no. 2866) ve Beyhakî (III, 258) tarfından Zübeyr b. Muâviye an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc edildi.
1985-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1236) ve Nesâî (salâtu'l-havf 21-22, III, 176-7), Mansûr an Mücâhid an Ebî Ayyâş ez-Zürakî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1986-1987-Bu iki rivayet de Müslim'e aittir.
Ilk rivayeti Abdürrezzâk (no. 4241), Ahmed (II, 147), Buhârî (mağâzî 31/8, V, 53), Müslim (müsâfirîn (no. 305, s. 574), Ebû Dâvud (no. 1243), Tirmizî (no. 564), Nesâî (salâtu'l-havf 10, III, 171), Taberânî (s. 122), İbn Huzeyme (no. 1354), İbn Hibbân (no. 2868) ve Beyhakî (III, 260), Ma'mer ani'z-Zührî an Sâlim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile;
Müslim (s. 574) ve Tahâvî (I, 312), Ebû'r-Rebî' ez-Zehrânî an Fulayh ani'z-Zührî... asl-ı senedi ile;
Ikinci rivayeti Ahmed (II, 155), Müslim (müsâfirîn no. 306, s. 574), Nesâî (salâtu'l-havf 14, III, 173), Tahâvî (I, 312), Dârekutnî (II, 59) ve Beyhakî (III, 260), Mûsâ b. Ukbe an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1988-Bu rivayeti Mâlik (salâtu'l-havf 3, s. 184) ve Buhârî (tefsîr Bakara 44, V, 162), Mâlik an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1989-Bu rivayeti Ahmed (I, 265) Nesâî (salâtu'l-havf 7, III, 170) ve Beyhakî (III, 258), Muh. b. Ishâk an Dâvud b. el-Husayn an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

1990-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 4251), Ahmed (V, 183, 232, 357, 385), Nesâî (salâtu'l-havf 5, III, 169), İbn Huzeyme (no. 1344), İbn Hibbân (no. 2860), el-Hâkim (I, 335) ve Beyhakî (III, 262), Süfyân an Ebî Bekr b. e. Cehm an Ubeydillah b. Abdillah an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1991-Bu hadisi Ahmed (II, 320), Ebû Dâvud (no. 1240), Nesâî (salâtu'l-havf 15, III, 173-4), Tahâvî (I, 314), el-Hâkim (I, 338, "Şeyhanyn'ın şartınca sahîh") ve Beyhakî (III, 264), Ebû'l-Esved an Urve an Mervân b. el-Hakem an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1992-Bu hadisi Ahmed (VI, 275), Ebû Dâvud (no. 1242), İbn Huzeyme (no. 1363), İbn Hibbân (no. 2862), el-Hâkim (I, 336, "Müslim'in şartınca sahîh") ve Beyhakî (III, 265), Muh. b. Ishâk an Muh. b. Ca'fer b. ez-Zübeyr an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
1994-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1248) ve Nesâî (salâtu'l-havf 23, III, 178; 27, III, 179), el-Eş'as ani'l-Hasan an Ebî Bekre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Bu hadisi İbn Hibbân, el-Hâkim ve Dârekutnî'nin de rivayet ettikleri sahîh bir hadistir.
1995-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1249), Ebû Ma'mer Abdullah b. Amr an Abdilvâris an Muh. b. Ishâk an Muh. b. Ca'fer an İbn Abdillah b. Uneys an ebîhî senedi ile tahrîc etmiştir.
1996-1997-Bu iki rivayeti Taberânî iki ayrı senedle tahrîc etmiştir. Bunlardan birinin ricâli güvenilir kimselerdir. Diğer tarikinde metrûk bir râvi olan Vâzi' b. Nâfi' mevcuttur (Mecma' VI, 204).
1998-İsnâdında yer alan Câbir el-Cu'fî'yi Sevrî ve Şu'be tevsîk etmişler; ûoğunluk ise zayıf addetmişlerdir (Mecma' II, 201).
1999-Mâlik (îdeyn 2, s. 177), an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etmiştir.
2000-Bu hadisi Bezzâr (no. 648), Muh. b. Ma'mer an Abdilazîz an Mendel an Muh. b. Ubeydillah... senedi ile tahrîc etmiştir.
Mendel hakkında ihtilâf vardır.

2001-Bu hadisi Ebû Hanife (Müsned I, 371), Tayâlisî (no. 2637), Abdürrezzâk (no. 5617), Şâfiî (Ümm I, 297), Dârimî (I, 376), Ahmed (I, 340, 280, 355), Buhârî (îdeyn 8, II, 5; îdeyn 26, II, 12; zekât 21, II, 118; libâs 57, 59, VII, 54), Müslim (îdeyn 13, s. 606), Tirmizî (no. 537), Ebû Dâvud (no. 1159), Nesâî (îdeyn 29, III, 193), İbn Mâce (no. 1291), İbnu'l-Cârûd (s. 137), Taberânî (no. 12264), İbn Huzeyme (no. 1436), İbn Hibbân (no. 2807) ve Beyhakî (III, 295), Şu'be an Adî b. Sâbit an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2002-Bu hadisi Bezzâr (no. 654), Ismaîl b. Saîd el-Cevherî an İbrâhîm b. Muh. b. en-Nu'mân el-Cu'fî ani'r-Rebî' b. Saîd el-Cu'fî ani'l-Velîd b. Serî' mevlâ Amr b. Hureys an Alî senedi ile tahrîc etti.
Irâkî, İbrâhîm'in hâlini bilmediğini, diğer râvilerin ise güvenilir olduklarını söylemiştir (Neyl III, 320).
2003-Bu mevkûf haberi Abdürrezzâk (no. 5601), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 193a) ve Beyhakî (III, 303), Eyyûb an Enes ve'l-Hasan asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2004-Taberânî, bunu Muh. b. Sîrîn ve Katâde an İbn Mes'ûd tarikiyle tahrîc etmiştir. Bunu birkaç tarikten sevketmiştir ki, isnâdları sahih olmakla birlikte mürseldir (Mecma' II, 202).
2005-Bu hadisi Tirmizî (no. 536), Müslim b. Amr el-Hazzââ an Abdillah b. Nâfi' es-Sâiğ an Kesîr... senedi ile tahrîc etmiş, isnâdının "hasen" olduğunu söylemiştir.
Aslında Kesîr'in hadisleri ulemânın ûoğunluğunca zayıf addedilmiştir. 'ünkü kimileri onu hadis uydurmakla ithâm etmişlerdir. Nevevî'ye göre Tirmizî, burada hasen hükmünü hadisin şâhitlerini gözönünde bulundurarak vermiş olmalıdır. Ayrıca K. el-Ilel'de yine Tirmizî, Buhârî'ye bu hadisten sormuş, o da "bu bâbdaki en sahîh hadistir" cevabını vermiştir (Neyl V, 316).
2006-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1153), Zeyd b. Hubâb an Abdirrahman b. Sevbân an ebîhî an Mekhûl an Ebî Âişe celîsi Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etmiştir.
Bu hadisin illetleri vardır: Beyhakî'ye göre iki yerde râvisine muhalefet edilmiştir: Hadisi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e

ref'etmek ile Ebû Mûsâ'nın cevabı hususunda. Meşhur olan onlar İbn Mes'ûd'a sorup fetva almışlar, o da bu görüşünü Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e ref'etmemiştir. Beyhakî, isnâdını Abdurrahman sebebiyle zayıf addetmiştir. Ayrıca Ebû Âişe'nin durumu da bilinmemektedir.

2007-Taberânî (no. 9513), bunu Muh. b. en-Nadr el-Ezdî an Muâviye b. Amr an Zâide an Abdilmelik b. Umeyr an Kerdûs senedi ile tahrîc etmiştir.

Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' II, 205).

2008-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1135) ve İbn Mâce (no. 1317), Safvân b. Amr an Yezîd b. Humeyr an Abdillah b. Busr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Râvileri güvenilir kimselerdir.

2009-2010-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1160), İbn Mâce (no. 1313) ve Beyhakî (III, 310), el-Velîd b. Müslim an Isâ b. Abdila'lâ b. e. Ferve an Ebî Yahyâ Ubeydillah b. Abdillah b. Mevheb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Zehebî: "Bu münker ve ferd bir hadistir" demiştir (Mîzân no. 6576)

2011-Bu hadisi Ahmed (V, 91), Müslim (îdeyn 7, s. 604), Ebû Dâvud (no. 1148), Tirmizî (no. 532, "hasen sahîh"), Taberânî (M. el-Kebîr 1981), İbn Hibbân (no. 2808) ve Beyhakî (III, 284), Ebû'l-Ahvas an Simâk b. Harb an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2012-Bu hadisi Ahmed (II, 12, 38, 92), Buhârî (îdeyn 7, II, 4; 8, II, 5), Müslim (îdeyn 8, s. 605), Tirmizî (no. 531), Nesâî (îdeyn 9, III, 183), İbn Mâce (no. 1276), İbn Huzeyme (no. 1443), İbn Hibbân (no. 2815), Dârekutnî (II, 46), el-Hâkim (I, 298) ve Beyhakî (III, 296), Ubeydullah b. Ömer b. Hafs an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2013-Bu hadisi bu lafzıyla Ahmed (III, 314, 319, 381, 382), Dârimî (I, 377), Müslim (îdeyn 4, s. 603), Nesâî (îdeyn 7, III, 172; îdeyn 19, III, 186), Ebû Ya'lâ (109b), İbn Huzeyme (no. 1460), İbnu'l-Cârûd (s. 137) ve Beyhakî (III, 296, 300), Abdülmelik b. e. Süleymân an Atâ an Câbir asl-ı senedi ile;

Ayrıca Abdürrezzâk (no. 5631), Ahmed (III, 296), Buhârî (îdeyn 19, II, 9), Müslim (îdeyn 3, s. 603), Ebû Dâvud (no. 1141), Tahâvî (IV, 353), İbn Huzeyme (no. 14444, 1459) ve Beyhakî (III, 298), İbn Cüreyc an Atâ... asl-ı senedi ile;

Ayrıca İbn Abbâs hadisinden olmak üzere: Tayâlisî (no. 2655), Şâfiî (Ümm, I, 208), Ahmed (I, 220, 226, 286), Dârimî (I, 376), Buhârî (îdeyn 32, I, 33; zekât 33, II, 122), Müslim (îdeyn 2, s. 602), Ebû Dâvud (no. 1142-4), Nesâî (îdeyn 14, III, 184), İbn Mâce (no. 1437) ve İbn Hibbân (no. 2812-3), Eyyûb es-Sahtiyânî an Atâ b. e. Rebâh an İbn Abbâs asl-ı senedi ile;

Abdürrezzâk (no. 5632), Ahmed (I, 227, 285, 242, 331, 345, 376), Dârimî (I, 376), Buhârî (tefsîr Mümtehine 60, 3/4, VI, 62; îdeyn 8, II, 5; libâs 56, VII, 54), Müslim (îdeyn 1, s. 6027, Ebû Dâvud (no. 1147), İbn Mâce (no. 1274), Taberânî (no. 10983), İbnu'l-Cârûd (s. 138), Tahâvî (VI, 352) ve Beyhakî (III, 296), İbn Cüreyc ani'l-Hasan b. Müslim an Tâvus an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2014-Lafız Buhârî'ye (îdeyn 6) aittir. Bunu bu lafzıyla Şâfiî (Ümm I, 208), Buhârî (îdyen 6, II, 4), Ahmed (III, 42, 36, 54), Müslim (îdeyn 9, s. 605) ve Nesâî (îdeyn 23/1, III, 190), Iyâd b. Abdillah b. e. Serh an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Rivayetlerin mânâları birbirlerine yakındır.

2015-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1155) ve Nesâî (îdeyn 15, III, 185), İbn Cüreyc an Atâ an Abdillah b. es-Sâib asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Ebû Dâvud: "Bu rivayet hatâdır. Doğrusu Atâ b. e. Rebâh'ın mürsel rivayetidir" demiştir.

2016-Bu hadisi Nesâî (îdeyn 17, III, 185) ve İbn Mâce (no. 1284-5), Ismaîl b. e. Hâlid an (ahîhî) Ebî Kâhil asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2017-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1145), el-Hasan b. Alî an Abdirrezzâk an İbn Uyeyne an Ebî Cenâb an Yezîd b. el-Berâ' an ebîhî senedi ile tahrîc etmiştir.

2018-Bu hadisi Mâlik (îdeyn 8, s. 180), Müslim (îdeyn 14-15, s. 607), Ebû Dâvud (no. 1154), Tirmizî (no. 534-5), Nesâî (îdeyn 12, III, 183-4) ve İbn Mâce (no. 1282), Damre b. Saîd an Ubeydillah asl-ı senedi

ile tahrîc ettiler.
2019-Bu hadisi Müslim (cum'a 62, s. 598), Ebû Dâvud (no. 1122), Tirmizî (no. 533), Nesâî (îdeyn 31, III, 194) ve İbn Mâce (no. 1281), İbrâhîm b. Muh. b. el-Münteşir an ebîhî an Habîb b. Sâlim ani'n-Nu'mân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2020-Bu hadisi Ahmed (I, 243), el-Kâsım b. Mâlik Ebû Ca'fer an Hanzale es-Sedûsî an Şehr b. Havşeb an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etmiştir.
Eyyûb b. Seyyâr sebebiyle isnâdı zayıftır.
2022-el-Hâris el-A'ver sebebiyle isnâdı zayıftır (Mecma' II, 204).
2023-Bunu Ebû Dâvud (no. 1073), İbnu'l-Cârûd (s. 153), el-Hâkim (I, 288) ve Beyhakî (III, 318), Bakiyye b. el-Velîd an Şu'be ani'l-Muğîre b. Miksem an Abdilazîz b. Rufey' an Ebî Sâlih an ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Beyhakî'nin başka bir rivayetinde Şu'be'ye Ziyâd b. Abdillah mütâbaat etmiştir. Dolayısıyla Bakiyye'nin durumu etkilemez.
2024-Bu mevkûfu Ebû Dâvud (no. 1072), Yahyâ b. Halef an Ebû Âsım an İbn Cüreyc an Atâ senedi ile tahrîc etti.
2025-Bu mevkûfu Nesâî (îdeyn 32/2, III, 194), Muh. b. Beşşâr an an Yahyâ an Abdilhamîd b. Ca'fer an Vehb b. Keysân an İbni'z-Zübeyr senedi ile; Ebû Dâvud (no. 1971) ise, Muh. b. Tarîf an Esbât ani'l-A'meş an Atâ b. e. Rebâh senedi ile tahrîc ettiler. Ricâli, Sahîh ricâlidir (Neyl III, 300).
2026-Bu hadis, Ömer hadisinin kimi rivayetlerinde yer almış bir bslümünden ibârettir.
Bunu Mâlik (îdeyn 5, s. 179), Buhârî (adâhi 16/5, VI, 239-40) ve Müslim (adâhî no. 25, s. 1560), ez-Zührî an Ebî Ubeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2027-Bu hadisi Ahmed (III, 126, 232), Buhârî (îdeyn 4, II, 3), İbn Mâce (no. 1754), İbn Huzeyme (no. 1429), İbn Hibbân (no. 2803), Dârekutnî (II, 45), el-Hâkim (I, 294) ve Beyhakî (III, 282-3), Ubeydullah b. Ebî Bekr b. Enes an Enes asl-ı senedi ile;
Tirmizî (no. 543) ise Kuteybe an Huşeym an Muh. b. Ishâk an Hafs b.

Ubeydillah b.Enes an Enes senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb sahîh" hükmü vermiştir.
2028-Bu hadisi Tirmizî (no. 542), el-Hasan b. es-Sabbâh an Abdissamed b. Abdilvâris an Sevâb b. Utbe an Abdillah b. Bürede an ebîhî senedi ile tahrîc etmiş ve "garîb" hükmü vermiştir.
Şevkânî, Neylu'l-evtâr'da (III, 307), hadisi Ahmed, İbn Hibbân, Dârekutnî, el-Hâkim ve Beyhakî'nin de tahrîc ettiklerini, isnâdı hakkında da İbnu'l-Kattân'ın "sahîh" hükmünü verdiğini söylemiştir.
2029-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 5667, 5707), Tirmizî (no. 530), İbn Mâce (no. 1296) ve Beyhakî (III, 281, 311), Ebû Ishâk ani'l-Hâris an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî, "hasen" hükmü vermiştir.
2030-Bu hadisi Ahmed (II, 338), Darimî (I, 378), Tirmizî (no. 541), İbn Mâce (no. 1301), İbn Huzeyme (no. 1468), İbn Hibbân (no. 2804), el-Hâkim (I, 296) ve Beyhakî (II, 178; III, 308), Füleyh b. Süleymân an Saîd b. el-Hâris an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
2031-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2030), Hamza b. Nusayr an İbn e. Meryem an İbrâhîm b. Süveyd an Üneys b. e. Yahyâ an Ishâk b. Sâlim mevlâ Nevfel b. Adî an Bekr senedi ile tahrîc etti.
İbnu's-Seken: "isnâdı sâlihtir" demiştir (Neyl III, 309).
2032-2033-Bu hadisi Buhârî (îdeyn 15, II, 8; 19, II, 21), Müslim (îdeyn 10, s. 605), Ebû Dâvud (no. 1136-8), Nesâî (îdeyn 4, III, 180-181) ve İbn Mâce (no. 1308), Muh. b. Sîrîn an Ümmi Atiyye asl-ı senedi ile;
Buhârî (hayd 23, I, 83; îdeyn 20, II, 9-10), Müslim (îdeyn 11-12, s. 606), Nesâî (îdeyn 2, 3, III, 180) ve İbn Mâce (no. 1307), Eyyûb es-Sahtiyânî an Hafsa binti Sîrîn an Ümmi Atiyye asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2034-Bu hadisi Ahmed (VI, 358), Muh. b. Ca'fer an Şu'be an Muh. b. en-Nu'mân an Talhati'l-Eyâmî ani'mre'tin min benî Abdilkays an uhti Abdillah senedi ile tahrîc etmiştir.
2035-Bu hadisin aslı Kutub-u Sitte'de yer almıştır: Ahmed (II, 13, 18,

98, 142), Buhârî (salât 90, I, 126; salât 92, I, 127; îdeyn 13, II, 7), Müslim (salât no. 245-6, s. 359), Ebû Dâvud (no. 687), Nesâî (kıble 4/2, II, 62) ve İbn Mâce (no. 941, 1305), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Buradaki lafzıyla ise Nesâî (îdeyn 10, III, 183), Eyyûb an Nâfi'... tarikiyle rivayet etmiştir.
2036-İsnâdında Ebû Kürz adlı bir zayıf râvi yer almıştır (Mecma' II, 199).
2037-Buhârî, bu mevkûfu isnâdsız olarak muallakan irâd etmiştir (Sahîh, îdeyn 25, II, 11).
2038-Râvilerinden Ömer b. Râşid, Ahmed, Yahyâ b. Maîn ve Nesâî'nin katında zayıf bir râvidir (Neyl IV, 69).
2039-Bu hadisi Buhârî (savm 12/1-2, II, 229-230), Müslim (siyâm no. 31-32, s. 766), Ebû Dâvud (no. 2323), Tirmizî (no. 692) ve İbn Mâce (no. 1659), Hâlid el-Hazzâ' an Abdirrahman b. e. Bekre an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2040-Heysemî, isnâdı hakkında şu bilgiyi vermektedir: "Râvilerinden Amr b. Hârûn el-Becelî, her ne kadar İbn Mehdî tarafından senâ edildiyse de ûoğunluğa göre zayıf bir râvidir." İbn Hacer ise: "Bunun isnâdı muzdaribtir, Amr da zayıftır" demiştir (Feyd VI, 39).
2041-Heysemî, "Ebû Tarfe hakkında bir şey bilmiyorum" demiştir (Mecma' II, 205).
2042-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' II, 205).
2043-Râvilerinden Habîb b. Ömer el-Ensârî hakkında Zehebî: "Hâli mechûl" demiş; onu ve babasını İbn Hibbân Sikât'ında güvenilir kimseler içinde zikretmiş; Heysemî ise her ikisini de tanımadığını söylemiştir (Mecma' II, 206).
2044-Bu hadisi Alî'den, zayıf bir râvi olan el-Hâris el-A'ver rivayet etmiştir (Mecma' II, 206).
2045-el-Münkedir b. Muh. b. el-Münkedir dışındaki râvileri güvenilir kimselerdir. Münkedir ise Ahmed, Ebû Dâvud ve bir rivayette İbn Maîn dışındakilere göre zayıf bir râvidir (Mecma' II, 206).
2046-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1765), Isâ b. Yûnus an Sevr b. Yezîd

an Râşid b. Sa'd an Abdillah b. Âmir b. Luhey an Abdillah b. Kurt asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.

2047-Bu hadisi Ahmed (III, 103, 178, 235, 250), Ebû Dâvud (no. 1134) ve Nesâî (îdeyn 1/1, III, 179-180), Humeyd et-Tavîl an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2048-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1303), birkaç tarikten olmak üzere Ebû Ishâk ani'ş-Şa'bî an Kays b. Sa'd asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir. Sindî: "Kays hadisinin isnâdı sahîh, râvileri de güvenilir kimselerdir" demiştir.

2049-2055-Muhtelif tariklerden Âişe'den rivayet edilmiştir. 2048: Buhârî lafzı (küsûf 13/2, II, 29-30); 2050: Ebû Dâvud'un (no. 1187) lafzı; 2051: Ebû Dâvud'un (no. 1177) lafzı; 2052: Buhârî'nin lafzı (küsûf 7, II, 27); 2053: Nesâî (küsûf 12/2) lafzı; Ebû Dâvud'un (no. 1188) lafzı.

Bu hadisi Mâlik (küsûf 1, s. 186), Buhârî (küsûf 2, II, 24; 13/2, II, 29), Müslim (küsûf 1-2, s. 618), Ebû Dâvud (no. 1191) ve Nesâî (küsûf 11/3, III, 132), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile;

Buhârî (küsûf 4, II, 25; 5/2, II, 26; 13/2, II, 29; 19, II, 3), Müslim (küsûf 3, s. 619; 4, s. 620; 5, s. 620), Ebû Dâvud (no. 1180, 1190), Tirmizî (no. 561, 563), Nesâî (küsûf 6, III, 127; 7, III, 128; 11, III, 130; 18, III, 148; 21, III, 150) ve İbn Mâce (no. 1263), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile;

Müslim (küsûf no. 6-7, s. 620-621), Ebû Dâvud (no. 1177) ve Nesâî (küsûf no. 10, 129-130), İbn Cüreyc an Atâ' an Ubeyd b. Umeyr an Âişe asl-ı senedi ile;

Mâlik (küsûf 3, s. 187), Buhârî (küsûf 7, II, 26-27; 12, II, 31; 18, II, 91), Müslim (küsûf no. 8, s. 621) ve Nesâî (küsûf 11/4, III, 134; 12/1-2, III, 134-5; 22, III, 151), Yahyâ b. Saîd an Amre binti Abdirrahman an Âişe asl-ı senedi ile;

Ebû Dâvud (no. 1187), Muh. b. Ishâk an Süleymân b. Yesâr ve Abdillah b. e. Seleme ve Hişâm b. Urve an Urve an Âişe tarikiyle tahrîc ettiler.

2056-Bu hadisi Ahmed (III, 317), Müslim (küsûf 10, s. 623), Ebû

Dâvud (no. 1178), İbn Huzeyme (no. 1386), İbn Hibbân (no. 2833) ve Beyhakî (III, 326), Abdülmelik b. e. Süleymân an Atâ b. e. Rebâh an Câbir asl-ı senedi ile;
Tayâlisî (no. 1754), Ahmed (III, 374, 382), Müslim (küsûf 9, s. 622), Ebû Dâvud (no. 1179), Nesâî (küsûf 12, III, 136), İbn Huzeyme (no. 1380-1) ve Beyhakî (III, 324), Hişâm b. e. Abdillah an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Lafız ilk rivayetteki Müslim'e aittir.
2057-Bu rivayetin lafzı Mâlik'e aittir. Bunu Mâlik (küsûf 4, s. 188), Buhârî (küsûf 10-11, II, 28; 16, II, 30), Müslim (küsûf 11-13, s. 624-5), Ebû Dâvud (no. 1192), Hişâm b. Urve an Fâtima binti'l-Münzîr an Esmâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2058-Lafız Nesâî'ye aittir. Bunu o, İbrâhîm b. Ya'kûb an Mûsâ b. Dâvud an Nâfi' b. Ömer an İbn e. Müleyke an Esmâ senedi ile tahrîc etmiştir (küsûf 21/2, III, 151).
Ayrıca Müslim birkaç tarikten olmak üzere (küsûf no. 14-16), Mansûr b. Abdirrahman an ümmihî Safiyye binti Şeybe an Esmâ asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
2059-2060-Lafız Müslim'in şu rivayetine aittir: es-Sevrî an Habîb b. e. Sâbit an Tâvus an İbn Abbâs. Tahrîc edenler: Ahmed (I, 225, 346), Dârimî (I, 359), Müslim (küsûf 18-19, s. 627), Ebû Dâvud (no. 1183), Tirmizî (no. 560), Nesâî (küsûf 8, III, 128-129), Taberânî (no. 11019), İbn Huzeyme (no. 1385), Dârekutnî (II, 64) ve Beyhakî (III, 327).
Küsûf hadisi muhtelif lafızlarla başka tariklerle de İbn Abbâs'tan rivayet olunmuştur: Mâlik (küsûf 2, s. 186), Abdürrezzâk (no. 4925), Şâfiî (Ümm I, 214; VII, 156), Ahmed (I, 298; 358), Dârimî (I, 369), Buhârî (ezân 91, I, 182; küsûf 9, II, 27), Ebû Dâvud (no. 1189), Müslim (küsûf 17, s. 626), Nesâî (küsûf 17, III, 146), İbnu'l-Cârûd (s. 130), İbn Huzeyme (no. 1377), İbn Hibbân (no. 2821, 2842) ve Beyhakî (III, 321), Zeyd b. Eslem an Atâ b. Yesâr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile;
Müslim (küsûf 5, s. 620), Ebû Dâvud (no. 1181), Nesâî (küsûf 9, III, 129), Taberânî (no. 10645), Tahâvî (I, 332), İbn Hibbân (no. 2820,

2828), Dârekutnî (II, 63) ve Beyhakî (III, 322), ez-Zührî an Kesîr b. el-Abbâs an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2061-2063-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 4938), Ahmed (II, 159, 188, 198, 223), Ebû Dâvud (no. 1194), Nesâî (küsûf 14, III, 137-8; 20, III, 149), İbn Huzeyme (no. 901, 1389, 1392, 1393), Tahâvî (I, 329), İbn Hibbân (2827, 5593) ve Beyhakî (II, 252), Atâ b. es-Sâib b. Mâlik an ebîhî an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ayrıca Ahmed (II, 175, 220), Buhârî (küsûf 3, II, 25; 8, II, 27), Müslim (küsûf 20, s. 627), Nesâî (küsûf 13, III, 136-7), İbn Huzeyme (no. 1375-6) ve Beyhakî (III, 320, 323), Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2064-Sszkonusu Âişe hadisini Nesâî (küsûf 11/1) tahrîc etmiştir.
2065-2066-Bu rivayetleri Ebû Dâvud (no. 1193) ve Nesâî (küsûf 16/1, III, 141; 16/3, III, 145), Ebû Kilâbe ani'n-Nu'mân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Râvileri Sahîh ricâlindendir.
2067-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1182), Ebû Ca'fer er-Râzî ani'r-Rebî' Enes an Ebî'l-Âliye an Ubeyy b. Ka'b asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
Ebû Ca'fer, ezberi cihetinden cerhe maruz kalmıştır. el-Hâkim, râvilerinin "sâdık" kimseler olduğunu söylemiştir. İbnu's-Seken de isnâdını "tashîh" etmiştir (Neyl III, 351).
2068-Lafız Tirmizî ve Nesâî'ye aittir. Ebû Dâvud'un metni oldukça uzundur. Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1184), Tirmizî (no. 562) ve Nesâî (küsûf 19, III, 148-9), el-Esved b. Kays an Sa'lebe b. Abbâd an Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı sahîhtir.
2069-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1196), el-Hâkim (I, 334) ve Beyhakî (III, 342), Haremî b. Umâre an Ubeydillah b. en-Nadr an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Hâkim, isnâdı hakkında sahîh hükmü vermiştir.
2070-Heysemî diyor ki: "Ziyâd b. Sahr dışındaki râvileri güvenilir kimselerdir. Ziyâd hakkında bir bilgiye rastlamadım" (Mecma' II, 211).
Muharricin bu bslüme ilaveleri:

Buhârî (küsûf 1, II, 23-24; 6, II, 26; 17, II, 30-31) ve Nesâî (küsûf 16, III, 146; 24, III, 152-3; 5; III, 126-7), Yûnus b. Ubeyd ani'l-Hasan an Ebî Bekre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler (lafız: Buhârî küsûf 1): Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında idik. Derken güneş tutuldu. Peygamber, cübbesini ardından sürükleyerek kalktı ve mescide girdi. Biz de girdik. Güneş siyahlığından sıyrılıncaya kadar bize iki rek'at namaz kıldırdı. Sonra: "Süphesiz güneş ve ay hiçbir kimsenin slümünden dolayı tutulmazlar. Siz bunların böyle tutulduklarını gördüğünüzde, başınıza gelen bu hâl açılıncaya kadar namaz kılın ve duâ edin!" buyurdu.
Buhârî (küsûf 14, II, 30), Müslim (küsûf no. 24, s. 628), Nesâî (küsûf 25, III, 153), Tahâvî (I, 331), İbn Huzeyme (no. 1371), İbn Hibbân (no. 2825, 2836), Ebû Usâme an Bureyd b. Abdillah b. e. Bürde an ebîhî an ceddihî Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
(Lafız Buhârî'ye aittir:) Güneş tutuldu. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bunun kıyamet (alâmeti) olmasından korkarak telaşla kalktı ve mescide geldi. O zamana kadar asla yaparken görmediğim en uzun kıyâm, en uzun rükû ve secdelerle namaz kıldırdı.. (Devamı yukardakinin benzeridir)
Müslim (küsûf 25-27, s. 629-630), Ebû Dâvud (no. 1195) ve Nesâî (küsûf 2, III, 124-5), Saîd el-Cüreyrî an Hayyân b. Umeyr an Abdirrahman b. Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. (Lafız Ebû Dâvud'a aittir): Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sağlığında bir gün ben ok atışı yapıyordum. Birden güneş tutuldu. Okları bırakarak: "Güneşin tutuluşu, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e ne yaptıracakû" dedim. O'nun yanına vardım ki, Allah'ın Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem ellerini kaldırmış, tesbih getiriyor, hamdediyor ve tevhîd ûekiyor. Güneş açılana kadar böyle dua etti. Iki sûre okuyarak iki rek'at namaz kıldı.
Ebû Dâvud (no. 1185-6) ve Nesâî (küsûf 16/2-3, III, 144-5), Eyyûb es-Sahtiyânî an Ebî Kilâbe an (Hilâl b. Âmir) an Kabîsa b. Muhârik el-Hilâlî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler (lafız Ebû Dâvud'a aittir): Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sağlığında güneş tutuldu. O

gün ben de Medine'de Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdim. Peygamber, korku ile elbisesini ûekerek aceleyle ûıktı ve kıyamı uzun iki rek'at namaz kıldırdı. Resûlullah namazdan kalktı, güneş te açıldı. Sonra şsyle buyurdu: "Şüphesiz bu, (Allah'ın) alâmetleridir. Bunlarla (kullarını) ikaz eder. Güneşin tutulduğunu gördüğünüzde farzlardan kıldığınız en az rek'atlı namaz gibi namaz kılın."
2071-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1165), Tirmizî (no. 558-559), Nesâî (istiskâ 3, 4, III, 156; 13, III, 163) ve İbn Mâce (no. 1266), Hişâm b. Ishâk b. Kenâne an ebîhî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
2072-Bu rivayeti Bezzâr (no. 659), Yahyâ b. Habîb b. Arabî an Ravh b. Ubâde an Muh. b. Abdilazîz an ebîhî an Talha b. Abdillah b. Avf an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvilerinden Muh. b. Abdilazîz metrûk bir râvidir (Mecma' II, 212).
2073-2075-Üû lafız da Ebû Dâvud'a aittir (sıra ile: no. 1162, 1163, 1164).
Bu hadis muhtelif tariklerle Abdullah b. Zeyd'den rivayet edilmiştir:
Buhârî (istiskâ 15/2, 16, 17, II, 20), Müslim (istiskâ no. 4, s. 611), Ebû Dâvud (no. 1161-3), Tirmizî (no. 556) ve Nesâî (istiskâ 5, III, 157; 8, III, 158; 11, III, 163; 13, III, 164), ez-Zührî an Abbâd b. Temîm an ammihî Abdillah b. Zeyd asl-ı senedi ile;
Mâlik (istiskâ 1, s. 190), Buhârî (istiskâ 1, II, 14; 4/2, II, 16; 18, II, 20), Müslim (istiskâ 1-2, s. 611), Ebû Dâvud (no. 1167), Nesâî (istiskâ 6-7, III, 157) ve İbn Mâce (no. 1267), Abdullah b. e. Bekr an Abbâd b. Temîm.. asl-ı senedi ile;
Buhârî (istiskâ 20, II, 21), Müslim (istiskâ 3, s. 611), Ebû Dâvud (no. 1166), Nesâî (istiskâ 2, III, 155; 12, III, 163) ve İbn Mâce (no. 1267/2), Yahyâ b. Saîd an Ebî Bekr b. Muh. b. Amr b. Hazm an Abbâd.. asl-ı senedi ile;
Buhârî (istiskâ 4/1, II, 16), Şu'be an Muh. b. e. Bekr an Abbâd.. tarikiyle;

Ebû Dâvud (no. 1164), Umâre b. Gaziyye an Abbâd.. tarikiyle tahrîc ettiler.
Maşlah, Arapûası hamîsa olup, yünden yapılmış iki tarafında işlemeli kordonu bulunan siyah ve dört ksşeli bir giyim eşyasıdır.
2076-2077-Bu hadis muhtelif yollarla Enes'den rivayet olunmuştur:
Mâlik (istiskâ 3, s. 191), Buhârî (istiskâ 6, 7, II, 16, 17; 9, 10, 12, II, 18; 24, II, 22), Müslim (istiskâ 8, s. 612), Ebû Dâvud (no. 1175) ve Nesâî (istiskâ 1, III, 154-5; 9/3, III, 159; 10/2, III, 161-2), Şerîk b. Abdillah b. e. Nemir an Enes asl-ı senedi ile;
Buhârî (istiskâ 11, II, 18), Müslim (istiskâ 9, s. 614) ve Nesâî (istiskâ 17, III, 166-7), Ishâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes asl-ı senediyle;
Buhârî (istiskâ 14, II, 19) ve Müslim (istiskâ no. 10, s. 614), Ubeydullah b. Ömer an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile;
Buhârî iki ayrı yerde (istiskâ 8, II, 17; 22, II, 21), Katâde an Enes asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (no. 1174), Müsedded an Hammâd b. Zeyd an Abdilazîz b. Suheyb an Enes ve Yûnus b. Ubeyd an Sâbit an Enes senedi ile;
Buhârî (istiskâ 21, II, 21) ve Nesâî (istiskâ 10, III, 160), Yahyâ b. Saîd an Enes ortak senedi ile;
Müslim, iki ayrı tarikten (no. 11, 13, s. 615), Sâbit an Enes asl-ı senedi ve (no. 12); Hârûn b. Saîd an İbn Vehb an Usâme an Hafs b. Ubeydillah b. Enes an Enes senedi ile tahrîc ettiler.
2078-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1173), Hârûn b. Saîd an Hâlid b. Nizâr ani'l-Kâsım b. Mebrûr an Yûnus an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etmiştir.
Daha sonra Ebû Dâvud: "Bu hadis garîbtir, isnâdı da ceyyiddir" demiş. Nitekim bunu Ebû Avâne, İbn Hibbân, el-Hâkim ve İbnü's-Seken de Sahîh'lerinde tahrîc etmişlerdir (Neyl IV, 4).
2079-Bu hadisi Müslim (istiskâ 6, s. 612) ve Ebû Dâvud (no. 1171), Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'e aittir.
2080-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1168), Tirmizî (no. 557) ve Nesâî (istiskâ 9/2, III, 159), Yezîd b. Abdillah b. el-Hâd an Muh. b. İbrâhîm

an Umeyr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2081-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1169), İbn e. Halef an Muh. b. Ubeyd an Mis'ar an Yezîd el-Fakîr an Câbir senedi ile tahrîc etmiştir.
2083-Heysemî'ye göre isnâdı hasen ya da sahîhtir (Mecma' II, 215).
2084-Râvilerinden Mûsâ b. Muh. b. İbrâhîm et-Teymî zayıftır (Mecma' II, 213).
2085-Bu mevkûfu Buhârî (istiskâ 3/2, II, 15-16), el-Hasan b. Muh. an Muh. b. Abdillah el-Ensârî an Abdillah b. el-Müsennâ an Sümâme b. Abdillah an Enes an Ömer senedi ile tahrîc etmiştir.
2086-Bu mevkûf haberi Dârimî (I, 43), Ebû'n-Nu'mân an Saîd b. Zeyd an Amr b. Mâlik en-Nekrî an Ebî'l-Cevzâ Evs b. Abdillah an Âişe senedi ile tahrîc etmiştir.
2087-Muvattâ'da yer almıştır (istiskâ no. 5, s. 192).
2088-Vâkidî, siyer imamlarından olmakla birlikte hadis rivayeti hususunda hakkında menfi sszler sarfedilmiştir. 'oğunluk onu zayıf addetmiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' II, 217).
2089-Bu hadisi Buhârî (istiskâ 23, II, 21), Muh. b. Mukâtil an İbni'l-Mübârek an Ubeydillah b. Ömer an Nâfi' ani'l-Kâsım b. Muh. an Âişe senedi ile;
Nesâî ise (istiskâ 14, III, 164), Muh. b. Mansûr an Süfyân an Mis'ar ani'l-Mikdâm b. Şurayh an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etmişlerdir.
2090-Bu hadisi Ahmed (III, 133, 267), Müslim (istiskâ no. 13, s. 615), Ebû Dâvud (no. 5100), İbn Hibbân (no. 6102), el-Hâkim (IV, 285) ve Beyhakî (III, 355), Ca'fer b. Süleymân an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2091-Bu hadisi Müslim (fiten 44, s. 228), Kuteybe an Ya'kûb b. Abdirrahman an Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etmiştir.
2092-Bu hadisi Tayâlisî (no. 2586), Ahmed (II, 359), Bezzâr (no. 664) ve el-Hâkim (II, 349; IV, 256), Sadaka b. Mûsâ an Muh. b. Vâsi' an Şukayr b. Nehâr an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
el-Hâkim, isnâdı hakkında sahîh hükmü vermiştir.
2093-Heysemî, Ümmü Abdillah'ı tanımadığını, diğer ricâlinin ise

güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma' V, 35).
2094-2096-Lafız Buhârî'ye aittir (teheccüd 25/4, II, 51). Son lafız da kezâ Buhârî'nindir (teheccüd 29/1, II, 53).
Bu hadis muhtelif tariklerden olmak üzere İbn Ömer'den rivayet edilmiştir.
Buhârî (teheccüd 25/4, II, 51) ve Nesâî (cum'a 43/2, III, 113), ez-Zührî an Sâlim an ebîhî İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Tirmizî (no. 425, 432) ve Nesâî (cum'a 44, III, 113), Eyyûb an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Tirmizî (no. 521, "hasen sahîh") ve İbn Mâce (no. 1131), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr ani'z-Zührî an Sâlim an ebîhî asl-ı senedi ile;
Müslim (cum'a 70, s. 600), Tirmizî (no. 522, "hasen sahîh") ve İbn Mâce (no. 1130), Leys b. Sa'd an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Buhârî (teheccüd 29/1, II, 53) ve Müslim (müsâfirîn no. 104, s. 504), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi'... asl-ı senedi ile;
Buhârî (cum'a 39, I, 225), Müslim (cum'a 71, s. 600), Ebû Dâvud (no. 1252) ve Nesâî (imâmet 64, II, 119; cum'a 43/1, III, 113), Mâlik an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2097-Lafız Tirmizî'ye aittir. Bu hadisi Tirmizî (no. 414), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 66, III, 260-1) ve Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 207b), Ishâk b. Süleymân ani'l-Muğîre b. Ziyâd an Atâ an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî: "Âişe hadisi bu vecihten garîbtir. Muğîre hakkında ezberi ysnünden ssz sarfedilmiştir." demiştir. Ahmed ise bu hadis hakkında münker hükmü vermiştir (Mîzân no. 8709).
2098-Bu hadisi Ahmed (VI, 159), Buhârî (mevâkît 33, I, 146), Müslim (müsâfirîn no. 300, s. 572), Nesâî (mevâkît 36, I, 281), Ebû Ya'lâ (Şehit Alî 228a) ve Tahâvî (I, 300), Ebû Ishâk eş-Şeybânî an Abdirrahman b. el-Esved an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2099-Bu hadisi Ahmed (VI, 30, 216), Müslim (müsâfirîn no. 105, s. 504), Ebû Dâvud (no. 1251), Tirmizî (no. 375, 426, 436), İbn Mâce (no. 1158, 1164), İbnu'l-Cârûd (s. 144), İbn Huzeyme (no. 1199, 1254), İbn Hibbân (no. 2465-6) ve Beyhakî (II, 471), Hâlid el-Hazzâ'

an Abdillah b. Şakîk an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2100-Bu hadisi Tayâlisî (no. 127), Abdürrezzâk (no. 4806-7), Ahmed (I, 86, 111, 142, 143, 154, 146, 147, 160), Tirmizî (no. 598-9, "hasen"), Nesâî (imâmet 65, II, 119-120), İbn Mâce (no. 1161), Ebû Ya'lâ (no. 318, 495, 622), İbn Huzeyme (no. 1211), Dârekutnî (II, 81) ve Beyhakî (III, 50, 51; II, 473), Ebû Ishâk an Âsım b. Damre an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız İbn Mâce'ye aittir.
İsnâdı hasen, râvileri güvenilir kimselerdir.
2101-Bu hadisi Buhârî (ezân 14/1, I, 154; 16, I, 154), Müslim (müsâfirîn no. 304, s. 573), Ebû Dâvud (no. 1281), Tirmizî (no. 185), Nesâî (ezân 39/1, II, 28) ve İbn Mâce (no. 1162), Abdullah b. Büreyde an Abdillah b. Muğaffel asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2102-Bu hadisi Bezzâr (no. 693), Abdülvâhid b. Giyâs an Hayyân b. Ubeydillah an Abdillah b. Büreyde an ebîhî senedi ile tahrîc etmiştir.
Hayyân hakkında Bezzâr: "Meşhurdur, bir beisi yoktur" demiş; İbn Adî ise smrünün sonlarına doğru hıfzının bozulduğunu söylemiştir (Mecma' II, 231).
2103-Mâlik bunu İbn Ömer'den senedsiz olarak belâğan zikretmiştir (salâtu'l-leyl no. 7, s. 119).
Bu hadisi Tayâlisî (no. 1930), Ahmed (II, 51, 26), Dârimî (I, 340), Ebû Dâvud (no. 1295), Tirmizî (no. 597), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 26, III, 227), İbn Mâce (no. 1322), İbnu'l-Cârûd (s. 144), İbn Huzeyme (no. 1210), Tahâvî (I, 334), İbn Hibbân (no. 2473-5), Dârekutnî (I, 417) ve Beyhakî (II, 487), Şu'be an Ya'lâ b. Atâ an Alî b. Abdillah el-Bârikî el-Ezdî an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
"Gündüz" ibaresi hâfızlar tarafından münker görülmüştür. Zira İbn Ömer'den "gece namazı" tabiri sahîh olarak gelmiştir.
2104-Bu kavli Buhârî (teheccüd 25, II, 50), isnâdsız olarak ta'lîkan irâd etmiştir.
2105-Bu hadisi Ahmed (VI, 43, 54, 170), Buhârî (teheccüd 27, II, 52), Müslim (müsâfirîn 94-95, s. 501), Ebû Dâvud (no. 1254), İbn Huzeyme (no. 1108-9), Tahâvî (I, 299), İbn Hibbân (no. 2447-8, 2454) ve Beyhakî (II, 470), İbn Cüreyc an Atâ an Ubeyd b. Umeyr an

Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2106-Bu rivayeti Tayâlisî (no. 1498), Abdürrezzâk (no. 4778), Ahmed (VI, 50, 149, 266), Müslim (müsâfirîn no. 96-97, s. 501-502), Tirmizî (no. 416), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 55/3, III, 252), İbn Huzeyme (no. 1107), İbn Hibbân (no. 2449), el-Hâkim (I, 307) ve Beyhakî (II, 470), Katâde an Zürâre b. Evfâ an Sa'd b. Hişâm an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2107-Bu hadisi Ahmed (II, 405), Ebû Dâvud (no. 1258), Tahâvî (I, 299), Hâlid b. Abdillah an Abdirrahman b. Ishâk an Muh. b. Zeyd b. Kunfuz an İbn Sîlân an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Irâkî, bunun isnâdına "sâlih" hükmü vermiştir. Abdurrahman b. Ishâk'ın "hadisleri hasendir" (Neyl III, 22; Mîzân II, 547).
2108-Bu rivayeti Ahmed (VI, 81, 128, 138, 179), Buhârî (ezân 12, I, 153), Müslim (müsâfirîn 91, s. 501), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 60/16-17, III, 256), Ebû Ya'lâ (218a), İbn Hibbân (no. 2625), Dârimî (I, 344), Ebû Dâvud (no. 1102), Tahâvî (I, 281) ve Beyhakî (III, 32), Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Âişe asl-ı senedi ile;
2109-Bu hadisi Tayâlisî (no. 1581), Şâfiî (Sünen s. 18), Ahmed (VI, 100, 40, 164, 172, 235), Buhârî (teheccüd 28, II, 52), Müslim (müsâfirîn no. 92-93), s. 501), Ebû Dâvud (no. 1255), Nesâî (iftitâh 40, II, 156), İbn Huzeyme (no. 1113), Tahâvî (I, 297), İbn Hibbân (no. 2456) ve Beyhakî (III, 43), Muh. b. Abdirrahman b. Sa'd b. Zürâre an Amre an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2110-Bu hadisi Ahmed (II, 104), Ebû Dâvud (no. 1278), Tirmizî (no. 419), İbn Mâce (no. 235), Dârekutnî (I, 419) ve Beyhakî (II, 465), Kudâme b. Mûsâ an Muhammed (yahut Eyyûb) b. el-Husayn et-Temîmî an Ebî Alkame Mevlâ İbn Abbâs an Yesâr mevlâ İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İbnu'l-Husayn'ın durumu Dârekutnî'ye göre mechûldür (Mîzân no. 1071).
2111-2112-Bu hadisi Ahmed (I, 230), Müslim (müsâfirîn no. 99-100, s. 502), Ebû Dâvud (no. 1259), Nesâî (iftitâh 38, II, 155), İbn Huzeyme (no. 1115), Tahâvî (I, 298), el-Hâkim (I, 307) ve Beyhakî

(III, 42), Osmân b. Hakîm an Saîd b. Yesâr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2113-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1260), Tahâvî (I, 298) ve Beyhakî (III, 43), Abdülazîz b. Muh. ed-Derâverdî an Osmân b. Ömer b. Mûsâ an Sâlim Ebî'l-Gays an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2114-Bu hadisi Ahmed (II, 35, 58, 94, 99), Abdürrezzâk (no. 4790), Tirmizî (no. 417, "hasen"), Nesâî (iftitâh 68, II, 170), İbn Mâce (no. 1149), Taberânî (no. 13564, 13527-8), Tahâvî (I, 298), İbn Hibbân (no. 2450) ve Beyhakî (III, 43), Ebû Ishâk (an İbrâhîm b. Muhâcir) an Mücâhid an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Zâid râvi Nesâî ve Taberânî'de (no. 13564) yeralmıştır.
Ebû Hâtim bu isnâd hakkında: "Bu hadis sahîh değildir. Ebû Ishâk sebebiyle muzdaribtir. Nufey' b. el-Hâris an İbn Ömer tarikiyle rivayet olundu" demiştir (Ilel, İbn e. Hâtim I, 105).
2115-2116-Bu hadisi Ahmed (Vı, 35), Humeydî (no. 175), Dârimî (I, 337), Buhârî (teheccüd 24, II, 50; 26, II, 52), Müslim (müsâfirîn no. 133, s. 511), Ebû Dâvud (no. 1262), Tirmizî (no. 418, "hasen sahîh"), Ebû Ya'lâ (211b), İbn Huzeyme (no. 1122) ve Beyhakî (II, 188; III, 45), Sâlim Ebû'n-Nadr an Ebî Seleme an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2117-2118-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1261) ve Tirmizî (no. 420), Abdülvâhid b. Ziyâd ani'l-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiş; Nevevî, Şerhu Müslim'de: "İsnâdı Şeyhayhn'ın şartınca sahîh"; Riyâdu's-sâlihîn'de "sahîh" hükmü vermiştir (Avnu'l-ma'bûd I, 488).
2121-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1267-8), Tirmizî (no. 422) ve İbn Mâce (no. 1821), Sa'd b. Saîd an Muh. b. İbrâhîm an ceddîhî Kays b. Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, rivayetin garâbetine dikkati ûekmiştir.
2122-2123-Ilk rivayet Buhârî, ikincisi ise Müslim'in lafzıdır. Bu hadisi Buhârî (ezân 38, I, 161), Müslim (müsâfirîn no. 65-66, s. 493-4), Nesâî (imâmet 60/3, II, 117) ve İbn Mâce (no. 1153), Sa'd b.

İbrâhîm an Hafs b. Âsım an Abdillah b. Mâlik asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2124-Bu hadisi Ahmed (II, 306, 347, 521), Tirmizî (no. 423), İbn Huzeyme (no. 986, 117), İbn Hibbân (no. 1579, 2463), Dârekutnî (I, 382), el-Hâkim (I, 274, 307) ve Beyhakî (II, 484), Katâde ani'n-Nadr b. Enes an Beşir b. Nehîk an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
el-Hâkim, hadisi üû tarikten tahrîc etmiş ve hepsinde de sahîh hükmü vermiş, Zehebî de onaylamıştır.
2125-Râvilerinden Abbâd b. Saîd hakkında Zehebî "Beş para etmez" demiştir. Halbuki İbn Hibbân, onu tevsîk etmiştir (Mecma' II, 219).
2126-Bu mevkûfu Abdürrezzâk (no. 4795) ve Taberânî (no. 9438), Abdürrezzâk an İbn Cüreyc an Atâ b. e. Rebâh an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Râvileri Sahîh ricâlindendir, ancak Atâ, İbn Mes'ûd'u işitmemiştir.
2127-Daha snce geûen bir hadisin bir bslümüdür. Tahrîci de snce geûmiştir. Bkz. Hadis no. 2093-2095.
2128-Bu hadisi Tirmizî (no. 424), Muh. b. Beşşâr an Ebî Âmir el-Akadî an Süfyân an Ebî Ishâk an Âsım b. Damre an Alî senedi ile tahrîc etti ve isnâdının "hasen" olduğunu söyledi.
2129-Bu hadisi Tirmizî (no. 426), Abdulvâris b. Ubeydillah an Abdillah b. el-Mübârek an Hâlid el-Hazzâ an Abdillah b. Şakîk an Âişe senedi ile tahrîc etti ve "hasen garîb" hükmü verdi. Tirmizî'ye göre bu hadis, Abdurrahman b. e. Leylâ'dan mürsel olarak rivayet edilmiştir.
2130-2131-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1269), Tirmizî (no. 427, 428), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 67, III, 265) ve İbn Mâce (no. 1160), Anbese b. e. Süfyân an Ümmi Habîbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnâdı sahîhtir.
2132-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1270) ve İbn Mâce (no. 1157), Şu'be an Ubeyde b. Mu'attib an İbrâhîm an Sehm b. Mincâb an Karsa' an Ebî Eyyub asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ebû Dâvud, Ubeyde'nin zayıf olduğunu söylemiştir.
2133-Bu hadisi Ahmed (III, 411) ve Tirmizî (no. 478), et-Tayâlisî an

Muh. b. Müslim b. ebi'l-Vaddâh Ebî Saîd el-Müeddeb an Abdilkerîm el-Cezerî an Mücâhid an Abdillah b. es-Sâib asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî: "hasen garîb" hükmü vermiştir.
2134-Bu hadisi Tirmizî (no. 3128), Abd b. Humeyd an Alî b. Âsım an Yahyâ el-Bekkâ an Abdillah b. Ömer an Ömer senedi ile tahrîc etmiştir.
Tirmizî'nin isnâdı hakkında söylediği: "Bu hadis garîbtir; ancak Alî b. Âsım'ın hadisinden bilmekteyiz."
2135-Heysemî, "İsnâdında hakkında bilgi edinemediğim râviler vardır" demektedir (Mecma' II, 220).
2136-Râvileri, Beşîr b. el-Velîd el-Kindî dışında güvenilir kimselerdir. Beşîr'i ûoğunluk tevsîk etmiş ise de hakkında menfî sszler de sarfedilmiştir (Mecma' II, 221).
2137-2138-Ebû Dâvud'un (no. 1272) isnâdı şsyledir: Hafs b. Ömer b. Şu'be an Ebî ishâk an Âsım b. Damre an Alî.
Tirmizî'nin (no. 429) isnâdı: Muh. b. Beşşâr an Ebî Âmîr el-Akadî an Süfyân an Ebî Ishâk an Âsım b. Damre..
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen" hükmü vermiştir.
2139-Bu hadisi Ahmed (II, 117), Ebû Dâvud (no. 1271), Tirmizî (no. 430) ve İbn Huzeyme (no. 11937, Ebû Dâvud et-Tayâlisî an Muh. b. Müslim b. Mihrân an ceddihî an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı "hasen garîbtir".
2140-Heysemî diyor ki: "İsnâdında Abdülkerîm Ebû Umeyye vardır ki, hadiste zayıftır". Bir başka yerde Taberânî'nin M. el-Evsat'ına nisbet ederek "İsnâdında ûoğunluğun indinde zayıf olan Haccâc b. Nusayr vardır" demektedir (Feyd VI, 167).
2141-Bu rivayeti Ahmed (VI, 113, 134, 176), Dârimî (I, 334), Buhârî (mevâkît 33, I, 147), Müslim (müsâfirîn 301, s. 572), Ebû Dâvud (no. 1279), Nesâî (mevâkît 36, I, 281), Tahâvî (I, 300), İbn Hibbân (no. 1568, 1569) ve Beyhakî (II, 458), Şu'be an Ebî Ishâk ani'l-Esved ve Mesrûk an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2142-Bu rivayeti Ahmed (VI, 50), Buhârî (mevâkît 33, I, 146) ve Nesâî (mevâkît 36, I, 280), Yahyâ b. Saîd an Hişâm b. Urve an ebî an Âişe asl-ı senedi;
Dârimî (I, 334), Ferve b. ebi'l-Mağrâ an Alî b. Müshir an Hişâm... senedi ile;
Müslim (müsâfirîn no. 299, s. 572), Züheyr b. Harb an Cerîr ve İbn Numeyr an ebîhî an Hişâm.. senedi ile tahrîc ettiler.
Ayrıca yakın mânâsı ile: Ahmed (VI, 159), Buhârî (mevâkît 33, I, 146), Müslim (müsâfirîn no. 300, s. 572), Nesâî (mevâkît 36, I, 281), Ebû Ya'lâ (228a) ve Tahâvî (I, 300), Ebû Ishâk eş-Şeybânî an Abdirrahman b. el-Esved an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2143-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 1280), Ubeydullah b. Sa'd an ammihî an ebîhî an Muh. b. Ishâk an Muh. b. Amr b. Atâ an Zekvân mevlâ Âişe senediyle tahrîc etmiştir.
2144-Bu rivayeti Müslim (müsâfirîn no. 298, s. 572), Nesâî (mevâkît 36, I, 281), İbn Huzeyme (no. 1278), İbn Hibbân (no. 1575) ve Beyhakî (II, 457), Ismaîl b. Ca'fer an Muh. b. e. Harmale an Ebî Seleme an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2145-Lafız Ebû Dâvud'a aittir. Bu hadisi Buhârî (sehv 8, II, 67-8), Müslim (müsâfirîn n5. 297, s. 571-2) ve Ebû Dâvud (no. 1273), İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Bükeyr an Kureyb an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2146-Bu hadisi Ahmed (IV, 115), Abdurrezzâk ve İbn Bekr an İbn Cüreyc an Ebî Saîd el-A'mâ ani's-Sâib mevlâ'l-Fârisiyyîn an Zeyd b. Hâlid senedi ile tahrîc etmiştir.
Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma' II, 223).
2147-Bu hadisi Ahmed (V, 368), Muh. b. Ca'fer an Şu'be ani'l-Ezrak b. Kays an Abdillah b. Rebâh an raculin senedi ile tahrîc etmiştir.
Heysemî'ye göre ricâli Sahîh ricâlindendir (Mecma' II, 234).
2148-İsnâdında yer alan Eş'as b. Şu'be ile Minhâl b. Halîfe hakkında menfî sszler sarfedilmiştir.
2149-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 3986), Ahmed (III, 280), Buhârî (salât 95, I, 127; ezân 14, I, 154), Nesâî (ezân 39/2, II, 28-29), İbn

Huzeyme (no. 1288), İbn Hibbân (no. 1587, 2480) ve Beyhakî (II, 19), Şu'be an Amr b. Âmir el-Ensârî an Enes asl-ı senedi ile;
Müslim (müsâfirîn no. 303, s. 573), Şeybân b. Ferrûh an Abdilvâris an Abdilazîz b. Suheyb an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
2150-Bu rivayeti Müslim (müsâfirîn no. 302) ve Ebû Dâvud (no. 1282), Muhtâr b. Fülfül an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
2151-Bu hadisi Buhârî (teheccüd 35, II, 54; i'tisâm 27/2, VIII, 162), Müslim (müsâfirîn no. 304, s. 573) ve Ebû Dâvud (no. 1281), Abdülvâris b. Saîd an Hüseyn el-Mu'allim an Abdillah b. Büreyde an İbn Muğaffel asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2152-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1300), Tirmizî (no. 604) ve Nesâî (kıyâmu'l-leyl 1/3, III, 197-8), Muh. b. Mûsâ el-Fıtrî an Sa'd b. Ishâk b. Ka'b b. Ucre an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdının garâbetine hükmetmiştir.
2153-2154-Bu hadisleri Abdürrezzâk mürsel olarak; Deylemî ise Müsnedu'l-Firdevs'te İbn Abbâs'ın hadisinden tahrîc etmiş ve İbn Hacer onun isnâdı hakkında zayıf hükmü vermiştir (Feyd VI, 167).
2155-Bu hadisi Tirmizî (no. 435), İbn Mâce (no. 1167, 1374), Taberânî (M. el-Evsat I, 47a), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 275b) ve İbn Huzeyme (no. 1195), Ömer b. e. Has'am an Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ömer, oldukça zayıf bir râvidir.
2156-Sszkonusu hadisi İbn Mâce (no. 1373), Ahmed b Menî' an Ya'kûb b. el-Velîd el-Medîhî an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etmiştir.
Ya'kûb, pek zayıf bir râvidir.
2157-Taberânî, bunu üû Mu'cem'inde de tahrîc etmiştir. Heysemî, bu rivayetle teferrüd bulunan râvi Sâlih b. Katan el-Buhârî hakkında bir bilgiye rastlamadığını söylemiştir (Mecma' II, 230).
2158-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 1555), İbnü'l-Mübârek (Zühd no. 1272), Ahmed (VI, 58), Ebû Dâvud (no. 1303) ve Beyhakî (II, 477), Mâlik b. Miğvel an Mukâtil b. Beşîr el-Iclî an Şureyh b. Hâni' an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Râvileri güvenilir kimselerdir. Mukâtil'i İbn Hibbân tevsîk etmiştir (Neyl III, 20).
2159-Heysemî'ye göre râvilerinden Nâhid b. Sâlim el-Bâhilî hakkında bir bilgiye rastlanmamıştır (Mecma' II, 221). Kezâ Irâkî de cerh ve ta'dil cihetinden bir malumat edinemediğini söylemiştir (Neyl III, 20).
2160-Taberânî'nin M. el-Evsat'ta rivayet ettiği hadisin isnâdında yer alan Yahyâ b. Utbe b. ebi'l-Ayzâr oldukça zayıf bir râvidir (Mecma' II, 230).
2161-Heysemî, Taberânî'nin M. el-Evsat'ta tahrîc ettiğini, ayrıca uydurmakla müttehem olmayan zayıf bir râvinin de isnâdında mevcûd olduğunu söyler (Mecma' II, 40).
2162-2163-Bu hadisi Tayâlisî (no. 2406), Abdürrezzâk (no. 5529), Ahmed (II, 249, 442, 499), Dârimî (I, 350), Müslim (cum'a 67-69, s. 600), Ebû Dâvud (no. 1131), Tirmizî (no. 523), Nesâî (cum'a 42, III, 113), İbn Mâce (no. 1122), İbn Huzeyme (no. 1873-4), Tahâvî (I, 336), İbn Hibbân (no. 2468-72, 2476-7) ve Beyhakî (III, 239, 240, 254), Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2164-2165-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1132) ve Nesâî (cum'a 43/2, III, 113), Abdürrezzâk an Ma'mer ani'z-Zührî an Sâlim an ebîhî asl-ı senedi ile;
Ahmed (II, 11), Dârimî (I, 369), Müslim (cum'a 72, s. 601), Tirmizî (no. 521), İbn Mâce (no. 1131), İbn Huzeyme (no. 1871, 1198) ve Beyhakî (II, 481; III, 239), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr ani'z-Zührî an Sâlim ... asl-ı senedi ile;
Abdürrezzâk (no. 5526), Ahmed (II, 35, 103), Ebû Dâvud (no. 1127, 1128, her iki rivayetin lafzı), Nesâî (cum'a 44, III, 113), İbn Huzeyme (no. 1836, 1869), Tahâvî (I, 336), İbn Hibbân (no. 2467) ve Beyhakî (III, 240), Eyyûb es-Sahtiyânî an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Ahmed (II, 123), Müslim (cum'a 70, s. 600), Tirmizî (no. 522), İbn Mâce (no. 1130) ve Beyhakî (II, 477), Leys b. Sa'd an Nâfi'.. asl-ı senedi ile;
Dârimî (I, 369), Buhârî (cum'a 39, I, 225), Müslim (cum'a no. 71),

Ebû Dâvud (no. 1252), Nesâî (cum'a 43/1, III, 113), İbn Huzeyme (no. 1870) ve Beyhakî (III, 240), Mâlik an Nâfi'.... asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2166-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 5522-3), Ebû Dâvud (no. 1133), Tirmizî (no. 523/2, Tahâvî (I, 337), el-Hâkim (I, 290) ve Beyhakî (III, 240-1), İbn Cüreyc an Atâ an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Irâkî'ye göre isnâdı sahîhtir (Neyl III, 298).
2167-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1419) ve Ahmed (V, 357), el-Fadl b. Mûsâ an Ubeydillah b. Abdillah el-Atekî an Abdillah b. Büreyde an ebîhî senedi ile tahrîc etmiştir.
2168-Tayâlisî (no. 88), Abdürrezzâk (no. 4569), Ahmed (I, 87, 98, 100, 107, 110, 115, 120, 143, 144, 145, 148), Dârimî (I, 371), Ebû Dâvud (no. 1416), Tirmizî (no. 453-4 "hasen" lafız bunun), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 27, III, 228-229), İbn Mâce (no. 1169), İbn Huzeyme (no. 1067), Ebû Ya'lâ (no. 317, 585, 618), el-Hâkim (I, 300) ve Beyhakî (II, 467, 468), Ebû Ishâk an Âsım b. Damre an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2169-Bu hadisi Mâlik (salâtu'l-leyl 14, s. 123), Ebû Dâvud (no. 1420), Nesâî (salât 6, I, 230) ve İbn Mâce (no. 1401), Muh. b. Yahyâ b. Habbân an İbn Muhayrîz ani'l-Muhdecî an Ubâde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Mâlik'e aittir.
İbn Abdilberr, isnâdının sahih olduğunu söylemiştir (Feyd III, 453).
2170-Bu hadisi Ahmed (II, 20, 39, 102, 143), Buhârî (vitr 4, II, 13), Müslim (müsâfirîn no. 151, s. 517), Ebû Dâvud (no. 1043, 1438), İbn Huzeyme (no. 1082) ve Beyhakî (III, 34), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Ahmed (II, 119), Tirmizî (no. 437), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 26, III, 228), ve İbn Mâce (no. 1319), Leys b. Sa'd an Nâfi'... asl-ı senedi ile;
Abdürrezzâk (no. 4673), Ahmed (II, 150), Müslim (müsâfirîn no. 152, s. 518), İbnu'l-Cârûd (s. 143) ve Beyhakî (III, 34), İbn Cüreyc an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Tayâlisî (no. 1926), Ahmed (II, 51, 43), Müslim (müsâfirîn no. 154, s. 518), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 34, III, 232), İbn Mâce (no. 1175), Taberânî

(no. 13058), Tahâvî (I, 277), İbn Hibbân (no. 2616) ve Beyhakî (III, 22), Ebû Miclez Lâhik b. Humeyd an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2171-2173-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1422), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 40, III, 238-9) ve İbn Mâce (no. 1190), ez-Zührî an Atâ b. Yezîd an Ebî Eyyûb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Hafızların ûoğunluğu bu rivayetin mevkûf yani sahâbî sszü olmasını daha sahîh görmüşlerdir (Neyl III, 32).
2174-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1362), İbn Vehb an Muâviye b. Sâlih an Abdillah b. e. Kays an Âişe asl-ı senedi ile tahric etti.
2175-Bu hadisi Tirmizî (no. 458) ve Nesâî (kıyâmu'l-leyl 45, III, 243), Ebû Muâviye ani'l-A'meş an Amr b. Murre an Yahyâ b. el-Cezzâr an Ümmi-Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen" hükmü vermiştir.
2176-Bu rivayeti Nesâî (kıyâmu'l-leyl 41, III, 239-240) iki ayrı tarikten olmak üzere ve İbn Mâce (no. 1192), el-Hakem an Miksem an (İbn Abbâs an) Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2177-Bu hadisi Tayâlisî (no. 1764), Ahmed (I, 311, 361), Müslim (müsâfirîn no. 155, s. 518), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 34, III, 232), İbn Mâce (no. 1175), Taberânî (no. 12905, 13068), Tahâvî (I, 277), İbn Hibbân (no. 2616) ve Beyhakî (III, 22), Ebû Miclez Lâhik b. Humeyd an İbn Abbâs ve İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2178-Lafız Buhârî'ye ait olup tariki şsyledir: İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Abdirrahman b. el-Kâsım an ebîhî an İbn Ömer.
Bu asl-ı sened yoluyla tahrîc edenler: Buhârî (vitr 1, II, 12), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 35/1, III, 233), Taberânî (no. 13096) ve İbn Hibbân (no. 2615).
Bu hadisin başka tarikleri de vardır:
Mâlik (salâtu'l-leyl no. 13, s. 123), Şâfiî (Ümm, I, 123; VII, 172), Buhârî (vitr 1, II, 12), Müslim (müsâfirîn no. 145, s. 517), Ebû Dâvud (no. 1326), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 35, III, 233), Tahâvî (I, 278) ve Beyhakî (II, 486; III, 21), Mâlik b. Enes an Abdillah b. Dînâr ve Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;

Ahmed (II, 44, 77), Müslim (müsâfirîn no. 159) ve Beyhakî (II, 486; III, 23), Şu'be an Ukbe b. Hureys an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Tayâlisî (no. 1918), Ahmed (II, 31, 45, 49, 78, 88, 126), Buhârî (vitr 2, II, 13), Müslim (müsâfirîn no. 157-8, s. 519), Tirmizî (no. 461), İbn Mâce (1174) ve İbn Huzeyme (no. 1112), Şu'be an Enes b. Sîrîn an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2179-Bu hadisi Ahmed (I, 89) ve Tirmizî (no. 460), Ebû Ishâk ani'l-Hâris an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2180-Bu hadisi Ahmed (I, 299, 300, 316, 372), Dârimî (I, 372), Tirmizî (no. 462), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 38, III, 236), İbn Mâce (no. 1172), Taberânî (no. 12434), Ebû Ya'lâ (no. 2555), Tahâvî (I, 287-8) ve Beyhakî (III, 38), Ebû Ishâk an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2181-Bu hadisi Ahmed (VI, 227), Ebû Dâvud (no. 1424), Tirmizî (no. 463, "hasen garîb"), İbn Mâce (no. 1173), el-Hâkim (II, 520) ve Beyhakî (III, 38), Husayf an Abdilazîz b. Cüreyc an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2182-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 1423), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 37, III, 235) ve İbn Mâce (no. 1171), Saîd b. Abdirrahman b. Ebzâ an ebîhî an Ubeyy asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı sahihtir (Neyl III, 45).
2183-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1418), Tirmizî (no. 452) ve İbn Mâce (no. 1168), Leys b. Sa'd an Yezîd b. e. Habîb an Abdillah b. Râşid ez-Zevfî an Abdillah b. e. Mürre ez-Zevfî an Hârice asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, bu hadisin ancak Yezîd tarikiyle bilindiğini söyleyerek isnâdının garâbetine dikkat ûekmiştir.
2184-2185-Bu hadisi Ahmed (VI, 204, 205), Dârimî (I, 372), Müslim (müsâfirîn no. 136-7, s. 512), Tirmizî (no. 456, "hasen sahîh"), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 30/2, III, 230), İbn Mâce (no. 1185), İbn Hibbân (no. 2434) ve Beyhakî (III, 35), Ebû Husayn an Yahyâ b. Vesâb an Mesrûk an Âişe asl-ı senedi ile;
Abdürrezzâk (no. 4624), Şâfiî (Ümm, I, 125), Ahmed (VI, 46, 100,

107, 129, 204), Buhârî (vitr 2, II, 13), Müslim (müsâfirîn no. 136-8, s. 512), Ebû Dâvud (no. 1435), İbnu'l-Cârûd (s. 140) ve Beyhakî (III, 34), Müslim b. Sabîh an Mesrûk .. asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2186-Bu hadisi Ahmed (III, 389, 315), Müslim (müsâfirîn no. 102, s. 520), Tirmizî (no. 455/2), Ebû Ya'lâ (no. 2106, 2279), İbn Huzeyme (no. 1086), İbnü'l-Cârûd (s. 140), İbn Hibbân (no. 2556) ve Beyhakî (III, 35), el-A'meş an Ebî Süfyân an Câbir asl-ı senedi ile;
Müslim (no. 163) ve Beyhakî (III, 35), el-Hasan b. A'yun an Ma'kil b. Ubeydillah an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile.
2187-2188-Bu hadisi Ahmed (III, 31, 44), Ebû Dâvud (no. 1431), Tirmizî (no. 465), İbn Mâce (no. 1188), Ebû Ya'lâ (1114, 1289), Dârekutnî (II, 22), el-Hâkim (I, 362) ve Beyhakî (II, 480), Zeyd b. Eslem an Atâ b. Yesâr an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
el-Hâkim, isnâdını Şeyhayh'ın şartınca sahîh kabul etmiştir.
Zeyd b. Eslem'den mürsel olarak da rivayet olunmuştur. Mürsel, Ebû Saîd rivayetinden daha sahihtir.
2189-Bu mevkûfu Buhârî (mağâzî 35/26, V, 66), Muh. b. Hâtim b. Bezî' an Şâzân an Şu'be an Ebî Cemre an Âiz b. Amr senedi ile tahrîc ettiler.
2190-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1439), Tirmizî (no. 470) ve Nesâî (kıyâmu'l-leyl 29, III, 229-230), Mülâzim b. Amr an Abdillah b. Bedr an Kays b. Talk an Talk bin Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnâdı hasendir.
2191-Bu hadis-i mevkûfu Mâlik (salâtu'l-leyl 19, s. 125), an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etmiştir. İsnâdı sahihtir.
2192-Bu hadisi Tirmizî (no. 471) ve İbn Mâce (no. 1195), Muh. b. Beşşâr an Hammâd b. Mis'ade an Meymûn b. Mûsâ el-Mer'î ani'l-Hasan an Hayre Ümmi'l-Hasan an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Meymûn, hakkında ihtilaf olan bir râvidir. Ağırlıklı olarak güvenilir bir râvidir. Tirmizî'ye göre bu hadis, Ebû Umâme an Âişe tarikiyle de rivayet olunmuştur.
2193-Bu hadisi Nesâî (kıyâmu'l-leyl 36/3, III, 234-5), Ismaîl b.

Mes'ûd an Bişr b. el-Mufaddal an Saîd an Katâde an Zürâre b. Evfâ an Sa'd b. Hişâm an Âişe senedi ile tahrîc etmiştir.
2194-Bu mevkûf hadisi Mâlik (salâtu'l-leyl no. 20, s. 125) ve Buhârî (vitr 1/1, II, 12), Mâlik an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2195-Bu mevkûf hadisi Mâlik (salâtu'l-leyl no. 22, s. 125), an Abdillah b. Dînâr an İbn Ömer senedi ile tahrîc etmiştir. Sahîhtir.
2196-2197-Ilki Buhârî, ikincisi ise Mâlik'in lafzıyladır. Bu rivayeti Mâlik (kasru's-salât no. 29, s. 152-3), Ahmed (VI, 178), Buhârî (teheccüd 5, II, 45), Müslim (müsâfirîn no. 77, s. 497), Ebû Dâvud (no. 1293), İbn Hibbân (no. 313) ve Beyhakî (III, 50), Mâlik ani'z-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2198-Bu hadisi Müslim (müsâfirîn no. 75), Ebû Dâvud (on. 1297), İbn Huzeyme (II, 231) ve Beyhakî (III, 49), Saîd el-Cüreyrî an Abdillah b. Şakîk an Âişe asl-ı senedi ile;
Ahmed (VI, 204), Müslim (no. 76), Nesâî (siyâm 35, III, 152) ve İbn Hibbân (no. 2517), Kehmes b. el-Hasan an Abdillah b. Şakîk ... asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2199-Bu hadisi Tayâlisî (no. 1571), Abdürrezzâk (no. 4853), Ahmed (VI, 74, 95, 120, 123, 144, 156, 168, 172, 266), Müslim (müsâfirîn no. 78-9, s. 407), İbn Mâce (no. 1381), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 207b), İbn Hibbân (no. 2520) ve Beyhakî (III, 47), Katâde an Muâze an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2200-Bu hadisi Ahmed (III, 21, 36) ve Tirmizî (no. 477), Fudayl b. Merzûk an Atiyyeti'l-Avfî an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî: "hasen garîb" hükmü vermiştir.
2201-Bu hadisi Buhârî (taksîru's-salât 12, II, 38; teheccüd 31/2, II, 53; meğâzî 50, V, 93-94), Müslim (müsâfirîn 80, s. 497), Ebû Dâvud (no. 1201) ve Tirmizî (no. 474), Şu'be an Amr b. Murre an Abdirrahman b. e. Leylâ an Ümmi Hânî asl-ı senedi ile;
Aynı mânâda olmak üzere Ebû Dâvud (no. 1290) ve İbn Mâce (no. 1323), İbn Vehb an Iyâd b. Abdillah an Mahrame b. Süleymân an Kureyb an Ümmi Hâni asl-ı senedi ile;

Mâlik (kasru's-salât no. 27-28, s. 152), Buhârî (gusl 21, I, 74; salât 4/4, I, 94; cizye 9, IV, 67; edeb 94, VII, 110), Müslim (müsâfirîn no. 82, s. 498; hayd 70-71, s. 265-6), Tirmizî (no. 1579/2, 2734), Nesâî (tahâret 143/2, I, 126) ve İbn Mâce (no. 465), Ebû Murre an Ümmi Hânî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2202-Bu hadisi Tayâlisî (s. 315), Dârimî (I, 339), Ahmed (II, 459), Buhârî (teheccüd 33, II, 54; savm 60, II, 247), Müslim (müsâfirîn no. 85, s. 499), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 28, III, 229), İbn Huzeyme (no. 2123), İbn Hibbân (no. 2527) ve Beyhakî (III, 36), Ebû Osmân en-Nehdî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;

Tayâlisî (s. 322), Ahmed (II, 392), Müslim (s. 499) ve Beyhakî (III, 47), Abdülazîz b. el-Muhtâr an Abdillah b. Fîrûz ed-Dânâc an Ebî Râfi' an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;

Ebû Dâvud (no. 1432), Ebân b. Yezîd an Katâde an Ebî Saîd min Ezdişenû'e an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;

Nesâî (siyâm 81, IV, 218), Âsım el-Ahvel ani'l-Esved b. Hilâl an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2203-Bu hadisi Müslim (müsâfirîn no. 86, s. 499) ve Beyhakî (III, 47), İbn e. Füdeyk ani'd-Dahhâk b. Osmân an İbr. b. Abdillah b. Huneyn an Ebî Murre mevlâ Ümmi Hânî an Ebî'd-Derdâ asl-ı senedi ile;

Ahmed (VI, 440, 451) ve Ebû Dâvud (on. 1433), Safvân b. Amr an Ebî İdrîs es-Sekûnî an Cübeyr b. Nüfeyr an Ebî'd-Derdâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Zehebî, bunun isnâdı hakkında "ceyyid" hükmü vermiştir (Mîzân no. 9936).

2204-Bu hadisi iki tarikten olmak üzere Müslim (müsâfirîn 143-4, s. 515-6), el-Kâsım eş-Şeybânî an Zeyd b. Erkam asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2205-Bu hadisi Ahmed (V, 167), Müslim (müsâfirîn no. 84, s. 498), Ebû Dâvud (no. 1285-6, 5243-4), İbn Huzeyme (no. 1225), İbn Hibbân (no. 4155) ve Beyhakî (III, 47; X, 94), Yahyâ b. Ukayl an Yahyâ b. Ya'mer an Ebî'l-Esved ed-Dû'elî an Ebî Zerr asl-ı senedi ile

tahrîc ettiler.

2206-Bu hadisi Nesâî de Sünenu'l-kübrâ'da (Bkz. Tuhfetu'l-işrâf, Mizzî no. 10144), Mahmûd b. Gaylân an Ebî Dâvud an Şu'be an Ebî Ishâk an Âsım b. Damre an Alî senedi ile tahrîc etmiştir.

Irâkî, isnâdının ceyyid olduğunu söylemiştir (Neyl I, 66).

2207-Bu hadisi Ahmed (II, 175), Hasan an İbn Lehî'a an Huyey b. Abdillah an Ebî Abdirrahman el-Hubelî an İbn Amr senedi ile tahrîc etmiştir.

İbn Lehî'a, hakkında menfi sszler söylenmiş bir râvidir. Taberânî'nin isnâdında onun yerinde İbn Vehb mevcuttur (Mecma' II, 235).

2208-Ahmed (IV, 153), bu hadisi Yezîd b. Hârûn an Ebân b. Yezîd el-Attâr an Katâde an Nu'aym b. Hemmâr an Ukbe senedi ile tahrîc etmiştir.

Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir; Münzirî'ye göre Sahîh ricâlidir (Mecma' II, 235; Tergîb I, 464).

2209-Ebû'd-Derdâ hadisini Ahmed (VI, 451), Ebû'l-Yemân an Safvân b. Amr an Şurayh b. Ubeyd an Ebî'd-Derdâ senedi ile;

Ebû Mürre et-Gatfânî hadisini Ahmed (V, 286), altı ayrı tarikten olmak üzere Kesîr b. Murre ve Mekhûl an Nuaym b. Hemmâr Ebî Murre el-Gatfânî asl-ı senedi ile tahrîc etti. Ancak tariklerinde zâhiren ızdırâb sszkonusudur.

2210-Bu hadisi Tirmizî (no. 475), Ebû Ca'fer es-Semmânî an Ebî Müshir Abdila'lâ b. Müshir an Ismaîl b. Ayyâş an Bahîr b. Sa'd an Hâlid b. Ma'dân an Cübeyr b. Nüfeyr an Ebî'd-Derdâ ve Ebî Zerr senedi ile tahrîc etmiş ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir. Bir evvelki rivayette Ahmed, Ebû'd-Derdâ'dan münferiden tahrîcte bulunmuştur. Onun isnâdını oluşturan râviler, güvenilir kimselerdir (Tergîb I, 464).

2211-İbn Ömer hadisinin senedinde zayıf bir râvi olan Leys b. e. Süleym vardır. Nevvâs hadisinin râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' I, 236).

2212-Bu hadisi Bezzâr (no. 694), Ebû Âsım an Abdilhamîd b. Ca'fer an Huseyn b. Atâ' an Zeyd b. Eslem an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc

etti.
Huseyn'i Ebû Hâtim ve başkası zayıf kabul etmiş; İbn Hibbân ise onu güvenilir kimseler arasında zikretmiş ve "hata ve tedlîs yapardı" demiştir (Mecma' II, 236).
2213-Mûsâ b. Ya'kûb ez-Zema'î dışındakiler güvenilir kimselerdir. Mûsâ hakkında ihtilâf vardır. Sahâbeden pek çoklarından bu hadis rivayet edilmiştir. Münzirî: "Bildiğim kadar onların arasında senedi en iyi olan bu rivayettir" demektedir (Tergîb I, 466).
2214-İsnâdı hakkında Heysemî şu bilgileri vermektedir: Râvilerinden Meymûn b. Zeyd hakkında Zehebî: "Ebû Hâtim, onu "telyîn" etmiş (rivayette gevşek kabul etmiş); İbn Hibbân ise güvenilir râviler arasında zikrederek "hatâ ederdi" demiştir. Ayrıca Leys b. e. Süleym dışındaki diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' II, 237).
2215-İsnâdında Saîd b. Müslim el-Ümevî yer almıştır ki onu Buhârî, Yahyâ b. Maîn ve diğerleri zayıf addetmişler; İbn Hibbân ise onu Sikât'ı içinde zikrederek "hatâ ederdi" demiştir (Mecma' II, 237).
2216-Bu hadisi Bezzâr (no. 695), Hâlid b. Yûsuf b. Hâlid an ebîhî an Mûsâ b. Ukbe an Ubeydillah b. Süleymân an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre Yûsuf b. Hâlid zayıf bir râvidir.
2217-Bu hadisi İbn Huzeyme de Sahîh'inde irâd etmiştir. Daha sonra diyor ki: "Bu haberi Ismaîl b. Abdillah b. Zürâre dışındakiler muttasıl olarak Ebû Hureyre'den merfûen rivayet etmediler. Bunu ed-Derâverdî, Muh. b. Amr'dan, o da Ebû Seleme'den mürsel olarak; Hammâd b. Seleme ise Muh. b. Amr'dan, o da Ebû Seleme'den onun sszü olarak rivayet ettiler." (Tergîb I/466). Bunu tahrîc eden el-Hâkim, isnâdının Müslim'in şartınca sahîh olduğunu söylemiş, bunu Zehebî Telhîs'inde onuylamış, Mîzân'da ise Muh. b. Dînâr'ın tercemesinde onun hadisleri arasında irâd etmiş; İbn Dînâr hakkındaki ihtilafları da dile getirmiştir (Feyd VI, 446). Heysemî ise şunları söylemiştir: "Muh. b. Amr hakkında menfî sszler söylenmiştir. Ayrıca isnâdında tanımadığım bir râvi vardır" (Mecma' II, 239).
2218-Bu hadisi Ahmed (II, 445, 497), Tirmizî (no. 476) ve İbn Mâce

(no. 1382), en-Nehhâs b. Kahm an Şeddâd Ebî Ammâr an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Nehhâs, zayıf bir râvidir.
2219-Bu hadisi Tirmizî (no. 473), İbn Mâce (no. 1380) ve Taberânî (M. es-Sağîr I, 182), Muh. b. Ishâk an Mûsâ b. Enes an Sümâme an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, hadisin bu vecihten garîb olduğunu söylemiştir. İbn Hacer'e göre isnâdı zayıftır (Feyd VI, 168).
2220-Heysemî'ye göre isnâdı ceyyiddir (Mecma' X, 104). Münzirî ise: "Râvilerinden birinde ihtilâf vardır. Ancak bu hadisin şâhidleri çoktur" demiştir (Tergîb I, 297).
2221-Bu hadisi Mâlik (kasru's-salât no. 57, s. 162), Buhârî (salât 60, I, 114; teheccüd 25/2, II, 50), Müslim (müsâfirîn no. 69-70, s. 495), Ebû Dâvud (no. 467-8), Tirmizî (no. 316), Nesâî (mesâcid 37, II, 53) ve İbn Mâce (no. 1013), Amr b. Süleym an Ebî Katâde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2222-2223-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 5513), Şâfiî (Sünen s. 7), Ahmed (III, 369, 380), Müslim (cum'a 56, s. 596), Nesâî (cum'a 21, III, 103), İbn Cüreyc an Amr b. Dînâr an Câbir asl-ı senedi ile;
Buhârî (cum'a 32, I, 223), Müslim (cum'a 54, s. 596), Ebû Dâvud (no. 1115), Tirmizî (no. 510), Nesâî (cum'a 27/1, III, 107), Ebû Ya'lâ (no. 1998-9) ve Beyhakî (III, 217), Hammâd b. Zeyd an Amr ... asl-ı senedi ile;
Şâfiî (Sünen s. 7; Ümm I, 175), Ahmed (III, 308), Humeydî (no. 1223), Dârimî (I, 365), Buhârî (cum'a 33, I, 223), Müslim (cum'a 55, s. 596), İbn Mâce (no. 1112), Ebû Ya'lâ (no. 1830, 1969), İbnu'l-Cârûd (s. 149), İbn Huzeyme (no. 1832), Dârekutnî (II, 15) ve Beyhakî (III, 193), Süfyân b. Uyeyne an Amr.. asl-ı senedi ile;
Tayâlisî (no. 19657, Ahmed (III, 369), Dârimî (I, 364), Buhârî (cum'a 25, II, 51), Müslim (cum'a 57, s. 596), Nesâî (cum'a 16, III, 101), Taberânî (M. el-Kebîr no. 6701) ve Dârekutnî (I, 14; II, 157, Şu'be an Amr ... asl-ı senedi ile;
Müslim (cum'a 58, s. 597), Leys b. Sa'd an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı

senedi ile;
Abdürrezzâk (no. 5514), Ahmed (III, 316), Müslim (cum'a 59, s. 597), İbn Mâce (no. 1114), Ebû Ya'lâ (no. 2186, 2776, 1946), Taberânî (M. el-Kebîr no. 6697-9), Tahâvî (I, 365), İbn Huzeyme (no. 1835), İbn Hibbân (no. 2491-3), Dârekutnî (II, 13) ve Beyhakî (III, 194), el-A'meş an Ebî Süfyân an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2224-Bu hadisi Nesâî (mesâcid no. 39, II, 55), İbn Abdilhakem an Şuayb an Leys an Hâlid an İbn e. Hilâl an Mervân b. Osmân an Ubeyd b. Huneyn an Ebî Saîd b. el-Mu'allâ senedi ile tahrîc etmiştir.
Mervân hakkında ihtilaf vardır. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir.
2225-Istihâre hadisini Ahmed (III, 344), Buhârî (teheccüd 25, II, 51; da'vât 48, VII, 162; tevhîd 10, VIII, 168), Ebû Dâvud (no. 1538), Tirmizî (no. 480), Nesâî (Amelu yevm ve'l-leyle no. 498; Sünen, nikâh 27, VI, 80-81), Ebû Ya'lâ (no. 2086) ve Beyhakî (III, 52), Abdurrahman b. ebi'l-Mevâl an Muh. b. el-Münkedir an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2226-Bu hadisin isnâdında yer alan Abdülkuddûs b. Habîb oldukça zayıf bir râvidir (Feyd V, 442).
2227-2228-Bu hadisi Tirmizî (no. 479) ve İbn Mâce (no. 1384), Fâid b. Abdirrahman an İbn e. Evfâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir. Sebebi Fâid'in zayıf oluşudur.
2229-Bu hadisin aslı Tirmizî (no. 3578) ve İbn Mâce (no. 1385) de yer almıştır. Asl-ı senedi şsyledir: Şu'be an Ebî Ca'fer el-Hatmî an Umâre b. Huzeyme b. Sâbit an Osmân b. Huneyf.
Tirmizî, "hasen sahîh garîb" hükmü vermiştir.
2230-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1297), İbn Mâce (no. 1387), Taberânî (no. 11622), İbn Huzeyme (no. 1216), el-Hâkim (I, 318-9) ve Beyhakî (III, 51), Mûsâ b. Abdilazîz ani'l-Hakem an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Bu hadis, İbrâhîm b. el-Hakem an ebîhî an İkrime tarikiyle mürsel olarak rivayet edilmiştir. el-Münzîri, Tergîb'de (I, 468) diyor ki: "Bu hadis, pek çok tarikten ve sahâbeden bir gruptan rivayet edilmiştir. Bu

hadisi iûlerinde el-Âcurrî, şeyhimiz Abdürrahîm el-Mısrî ve Ebû'l-Hasan el-Makdisî sahîh addettiler. Ebû Bekr b. e. Dâvud, babasından "Tesbih namazı konusunda bundan sahîhi yoktur (yani İbn Abbâs hadisi)" dediğini bildirmiştir. Kezâ Müslim'den de benzer bir kavil nakledilmiştir.
2231-Bu hadisi Tirmizî (no. 482) ve İbn Mâce (no. 1386), Zeyd b. Hubâb el-Uklî an Mûsâ b. Ubeyde an Saîd b. e. Saîd mevlâ Ebî Bekr b. Muh. b. Amr b. Hazm an Ebî Râfi' asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "gârib" hükmü vermiştir.
2233-Bu hadisi Dârimî (II, 289), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 198b), Bezzâr (no. 747), İbn Huzeyme (no. 1260, 2568), el-Hâkim (I, 315, 446; II, 101) ve Beyhakî (V, 253), Osmân b. Sa'd el-Kâtib an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Osmân, hakkında ihtilâf olan bir râvidir.
2234-Heysemî şu bilgiyi vermektedir: "İsnâdında bulunan Vâkidî'yi Mus'ab ez-Zübeyrî ve gayrısı tevsîk etmiş; imamlardan pek çokları ise zayıf addetmişlerdir" (Mecma' II, 283).
2235-Bu hadisi Bezzâr (no. 746), Ahmed b. Mansûr an Muâz b. Fadâle an Yahyâ b. Eyyûb an Bekr b. Amr an Safvân b. Süleym an ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' II, 283).
2236-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2782), Muh. b. Mansûr et-Tûsî an Ya'kûb an ebîhî an Muh. b. Ishâk an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
2237-Bu hadisi Tirmizî (no. 3549), Ahmed b. Menî' an Ebî'n-Nasr an Bekr b. Huneys an Muh. el-Kuraşî an Rebî'a b. Yezîd an Ebî İdrîs el-Havlânî an Bilâl senedi ile tahrîc etmiş ve Muh. b. Saîd el-Kuraşî eş-Şâmî'nin metrûk bir râvi olduğunu söyledikten sonra bu hadisin Muâviye b. Sâlih an Rebî'a an Ebî İdrîs an Ebî Umâme kanalıyla rivayet olunduğunu zikretmiştir.
2238-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1398), İbn Huzeyme (no. 1144) ve İbn Hibbân (no. 2563), İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Ebî Seviyye an İbn Hucayre an İbn Amr b. el-Âs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2239-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1325, 1449), Ahmed b. Hanbel an Haccâc an İbn Cüreyc an Osmân b. e. Süleymân an Alî el-Ezdî an Ubeyd b. Umeyr an Abdillah b. Hubşî senedi ile tahrîc etmiştir.
2240-Bu hadisi Buhârî (teheccüd 6, II, 44; tefsîr Feth 2/1, VI, 44; rikâk 20/2, VII, 183), Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 79-80, s. 2171-2), Tirmizî (no. 412), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 17, III, 219) ve İbn Mâce Ona. 1419), Ziyâd b. Ilâka ani'l-Muğîre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2241-Bu hadisi Mâlik (salâtu'l-cemâ'at no. 23, s. 138), Şâfiî (Sünen s. 9), Ahmed (VI, 178), Buhârî (taksîru's-salât 20, II, 41), Müslim (müsâfirîn no. 112, s. 504), Ebû Dâvud (no. 954), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 18, III, 220) ve Beyhakî (II, 308; 490), Mâlik an Abdillah b. Yezîd ve Ebî'n-Nadr an Ebî Seleme an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2242-Bu hadisi Ahmed (II, 250, 436), Ebû Dâvud (no. 1308, 1450), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 5, III, 205), İbn Mâce (no. 1336), İbn Huzeyme (no. 1148), İbn Hibbân (no. 2558), el-Hâkim (I, 309) ve Beyhakî (II, 501), Muh. b. Aclân ani'l-Ka'kâ' b. Hakîm an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2243-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 4738), Ebû Dâvud (no. 1309, 1451), İbn Mâce (no. 1335), Ebû Ya'lâ (no. 1112), İbn Hibbân (no. 2559, 2560), el-Hâkim (I, 317, II, 416) ve Beyhakî (II, 501, Alî b. el-Akmer ani'l-Eğarr Ebî Müslim an Ebî Saîd ve Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
el-Hâkim'e göre Buhârî ile Müslim'in şartınca sahîhtir.
2244-Bu hadis-i mevkûfu Mâlik (salâtu'l-leyl no. 5, s. 119), an Mâlik an Zeyd b. Eslem an ebîhî an Ömer senedi ile tahrîc ettiler.
2245-Bu hadisi Mâlik (salâtu'l-leyl (no. 95, s. 176), Buhârî (teheccüd 12, II, 46), Ebû Dâvud (no. 1306), İbn Hibbân (no. 2544) ve Beyhakî (II, 501), Mâlik an Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Ahmed (II, 243), Humeydî (no. 960), Müslim (müsâfirîn no. 207, s. 538), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 5/1, III, 203) ve İbn Huzeyme (no. 1131), Süfyân b. Uyeyne an Ebî'z-Zinâd ... asl-ı senedi ile;
İbn Mâce (no. 1329), el-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre tarikiyle

tahrîc ettiler.

2246-Bu hadisi Ahmed (I, 374, 427), Buhârî (teheccüd 13, II, 47), Müslim (müsâfirîn no. 205, s. 537), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 5/2, III, 204), İbn Mâce (no. 1330), İbn Huzeyme (no. 1130) ve Beyhakî (III, 15), Mansûr b. el-Mu'temir an Ebî Vâil an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2247-Bu hadisi Mâlik (salâtu'l-leyl 1, s. 117), Tayâlisî (no. 1527), Ahmed (VI, 64, 72), Ebû Dâvud (no. 1314) ve Nesâî (kıyâmu'l-leyl 63/1, III, 258), Muh. b. el-Münkedir an Saîd b. Cübeyr an Âişe asl-ı senedi ile;

İbnü'l-Mübârek (Zühd no. 1238) ve Nesâî (63/2, III, 258), Muh. b. el-Münkedir an Saîd ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2248-Tayâlisî (no. 1407), Ahmed (VI, 94, 110, 147, 203, 279), Buhârî (teheccüd 7, II, 44; rikât 18, VII, 181), Müslim (müsâfirîn no. 131, s. 511), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 8, III, 208), Ebû Dâvud (no. 1317), İbn Hibbân (no. 2435) ve Beyhakî (III, 3, 4, 17), Eş'as b. ebi'ş-Şa'sâ' an ebîhî an Mesrûk an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2249-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1466), Tirmizî (no. 2924) ve Nesâî (iftitâh 83, II, 181, kıyâmu'l-leyl 13, III, 214), Leys b. Sa'd an İbn e. Müleyke an Ya'lâ b. Memlek an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir.

2250-Bu hadisi Nesâî (kıyâmu'l-leyl 13/1, III, 213-4), İshâk b. İbrâhîm an Yezîd b. Hârûn an Humeyd an Enes senedi ile tahrîc etmiştir.

Râvileri Sahîh ricâlidir.

2251-Bu hadisi Ahmed (I, 385, 396, 415, 440), Buhârî (teheccüd 9, II, 45), Müslim (müsâfirîn no. 204, s. 537), İbn Mâce (no. 1418), İbn Huzeyme (no. 1154), İbn Hibbân (no. 2138) ve Beyhakî (III, 8), el-A'meş an Ebî Vâil an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2252-Bu hadisi Müslim (müsâfirîn no. 203, s. 536-7), Ebû Dâvud (no. 871), Tirmizî (no. 262), Nesâî (iftitâh 77-8, II, 176-7; tatbîk 9, III, 190) ve İbn Mâce (no. 1351), Sa'd b. Ubeyde ani'l-Müstevrid b. el-

Ahnef an Sila bin Züfer an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2253-2262-Bu hadis İbn Abbâs'tan muhtelif tarîklerle rivayet edilmiştir.
Tayâlisî (no. 2706), Abdürrezzâk (no. 3862, 4707), Ahmed (I, 283, 234, 284, 343), Dârîmî (I, 180), Buhârî (da'vât 10, VII, 148), Müslim (hayd no. 20, s. 248; müsâfirîn (no. 181, s. 525; no. 187-189, s. 528-9), Ebû Dâvud (no. 5043), Nesâî (tatbîk 63, II, 218), İbn Mâce (no. 508), İbnu'l-Cârûd (s. 16), İbn Huzeyme (no. 127, 1534), Taberânî (no. 12188-90) ve İbn Hibbân (no. 2627), Seleme b. Kuheyl an Kureyb an İbn Abbâs asl-ı senedi ile;
Buhârî (tefsîr Âli-i İmrân 17/1, VII, 174-5; edeb 118/2, VII, 123; tevhîd 27, VIII, 187), Tahâvî (I, 288) ve Taberânî (no. 12184), Şerîk b. Abdillah b. e. Nemir an Kureyb ... asl-ı senedi ile;
Şâfiî (Sünen s. 16), Ahmed (I, 220, 244, 330), Humeydî (no. 472), Buhârî (vudû' 5, I, 43; ezân 77, I, 177; ezân 161, I, 208), Müslim (müsâfirîn no. 186, s. 528), Nesâî (VIII, 215), İbn Mâce (no. 423), İbn Huzeyme (no. 884, 1533-4) ve Beyhakî (I, 122), Amr b. Dînâr an Kureyb.. asl-ı senedi ile;
Mâlik (salâtu'l-leyl 11, s. 121), Abdürrezzâk (no. 3866, 4708), Şâfiî (Ümm I, 149), Ahmed (I, 242, 358), Buhârî (vitr 1, II, 12; 2252 numaralı rivayetin lafzı; vitr 36, I, 53; ezân 58, I, 171; tefsîr Âl-i İmrân 18-20, V, 175-6), Müslim (müsâfirîn no. 182-185, s. 526; 2253-2254 nolu rivayetlerin lafızları), Ebû Dâvud (no. 1364, 1367), Nesâî (ezân 41/2), İbn Mâce (no. 1363), İbn Huzeyme (no. 1675), Taberânî (no. 1292-4), İbn Hibbân (no. 2419, 2583, 2617, 2611) ve Beyhakî (I, 89; II, 264; III, 7), Mahrame b. Süleymân an Kureyb ... asl-ı senedi ile;
Abdürrezzâk (no. 3868, 4706), Ahmed (I, 252, 365), Ebû Dâvud (no. 1365; 2259 nolu rivayetin lafzı), Ebû Ya'lâ (no. 2465), Taberânî (no. 10272), Tahâvî (I, 286), İbn Hibbân (no. 2618) ve Beyhakî (III, 8), İkrime b. Hâlid an İbn Abbâs asl-ı senedi ile;
Tayâlisî (no. 2620), Ahmed (I, 287), Ebû Dâvud (no. 611) ve Taberânî (no. 12456), Ebû Bişr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile;

Tayâlisî (no. 1632), Ahmed (I, 341, 354), Dârimî (I, 286), Buhârî (ilm 41/2, I, 37; 2255 nolu rivayetin lafzı; ezân 57, I, 171), Ebû Dâvud (no. 1356; 2258 nolu rivayetin lafzı ; 1357), Taberânî (no. 12365), Tahâvî (I, 187, 3087 ve Beyhakî (II, 477; III, 28), Şu'be ani'l-Hakem b. Uteybe an Saîd b. Cübeyr ... asl-ı senedi ile;
Ahmed (I, 350, 373), Müslim (müsâfirîn no. 191, s. 530; 2256 nolu rivayetin lafzı), Ebû Dâvud (no. 58, 1353), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 39/1-2, III, 236), Taberânî (no. 10653-4) ve İbn Huzeyme (no. 448-9), Husayn b. Abdirrahman an Habîb b. e. Sâbit an Muh. b. Alî b. Abdillah b. Abbâs an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc etmişlerdir.
2263-2264-Bu hadisi Ahmed (VI, 53), Müslim (müsâfirîn no. 139, s. 412-5), Ebû Dâvud (no. 1342-5), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 42-43, III, 240, 241-2), İbn Mâce (no. 1191), İbn Huzeyme (no. 1078, 1127) ve Beyhakî (II, 499; III, 30), Zürâre b. Evfâ an Sa'd b. Hişâm an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2265-Bu rivayeti Esved tarikiyle Tirmizî (no. 443-4) ve İbn Mâce (no. 1360), el-A'meş an İbrâhîm ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Bu hadis, yakın mânâları ile ez-Zührî an Urve an Âişe; Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe; İrâk b. Mâlik an Urve...; Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Âişe; Abdullah b. e. Lebîd ve Muh. b. Amr an Ebî Seleme...; Hanzale ani4l-Kâsım b. Muhammed an Âişe; Ebû İshâk es-Seba'î ani'l-Esved an Âişe tarikleriyle Kutub-u sitte içinde muhtelif yerlerinde yer almıştır.
2266-Abdullah b. Ahmed b. Hanbel'in Ziyâdâtu'l-Müsned'inde yer alan bu hadisin isnâdını oluşturan râviler, Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma' II, 272).
2267-Bu hadisi Müslim (müsâfirîn 198, s. 532) ve Ebû Dâvud (no. 1323-4), Muh. b. Sîrîn an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2268-Heysemî'ye göre isnâdında hakkında pek çok söz sarfedilmiş bulunan Bakiyye b. el-Velîd vardır (Mecma' II, 252).
2269-İsnâdı hakkında Heysemî şu bilgiyi vermektedir: "İsnâdında yer

alan Zâfir b. Süleymân'ı Ahmed, İbn Maîn ve Ebû Dâvud tevsîk ettiler; İbn Adî ve İbn Hibbân ise pek zararlı olmayan menfi sözler sarfettiler" (Mecma' II, 252-3). Münzirî, isnâdı hakkında "hasen" hükmü vermiştir (Tergîb I, 431).

2270-Heysemî, râvilerinin Sahîh ricâlinden olduğunu söylemiştir (Mecma' II, 258).

2271-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' II, 264).

2272-Bu hadisi Tirmizî (no. 448), Muh. b. Nâfi' el-Basrî an Abdissamed b. Abdilvâris an İsmaîl b. Müslim el-Abdî an Ebî'l-Mütevekkil an-Nâcî an Âişe senedi ile tahrîc etmiş ve hadisin bu tarikten "garîb" kaldığını söylemiştir.

Bu hadisin Ebû Zerr rivayetinden sahîh bir şâhidi mevcuttur.

2274-Bu hadisi Şâfiî (Sünen s. 35), Ahmed (II, 486), Buhârî (îmân, 27, I, 14; terâvih 1, II, 251), Müslim (müsâfirîn (no. 173, s. 523), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 3/1, III, 201; siyâm 39/9-11, IV, 156; îmân 21/2, VIII, 117), İbn Huzeyme (no. 2203) ve Beyhakî (II, 491-2), ez-Zührî an Humeyd b. Abdirrahman b. Avf an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;

Mâlik (salâtu Ramadân 2, s. 113), Abdürrezzâk (no. 7719), Şâfiî (Sünen s. 35, 59), Ahmed (II, 241, 281, 289, 529), Humeydî (no. 950, 1007), Buhârî (terâvih 1, II, 251; leyletu'l-Kadr 1, II, 253), Müslim (müsâfirîn no. 174, s. 523), Ebû Dâvud (no. 1371-2), Nesâî (siyâm 39/4, IV, 155; 39/6-8, 11-14, IV, 156-157), Tirmizî (no. 808), İbn Huzeyme (no. 1894, 2199), İbn Hibbân (no. 2537) ve Beyhakî (II, 492, 304), ez-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile (lafız bu tarike aittir);

Tayâlisî (no. 2360), Ahmed (II, 232, 347, 408, 432, 473), Dârimî (II, 26), Buhârî (savm 6, II, 227), Müslim (müsâfirîn no. 175, s. 523), Nesâî (siyâm 40/1-2, IV, 157) ve Beyhakî (IV, 306), Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme ... asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2275-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2415) ve Nesâî (siyâm 6/1, IV, 130), Yahyâ b. Saîd ani'l-Mühelleb b. e. Habîbe ani'l-Hasan b. ebi'l-Hasan el-Basrî an Ebî Bekre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2276-Bu hadisi Ahmed (VI, 82, 122, 255), Müslim (i'tikâf no. 8, s.

832), Tirmizî (no. 796), İbn Mâce (no. 1767) ve İbn Huzeyme (no. 2215), Abdülvâhid b. Ziyâd ani'l-Hasan b. Ubeydillah an İbrâhîm ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2277-Bu rivayeti Abdürrezzâk (no. 7704), Ahmed (VI, 40), Humeydî (no. 187), Buhârî (leyletu'l-Kadr 5, II, 255), Müslim (i'tikâf no. 7, s. 832), Ebû Dâvud (no. 1376), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 12, III, 217), İbn Mâce (no. 1768), İbn Huzeyme (no. 2214) ve İbn Hibbân (no. 321, 3427-8), Ebû'd-Duhâ Müslim b. Sabîh an Mesrk an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2278-Bu hadisi Mâlik (salâtu'l-leyl no. 9, s. 120), Abdürrezzâk (no. 3864, 4711), Ahmed (VI, 36, 104, 73), Buhârî (teheccüd 16, II, 47; terâvîh 1, II, 253; menâkıb 24/1, IV, 168), Müslim (müsâfirîn 125, s. 509), Ebû Dâvud (no. 1341), Tirmizî (no. 439), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 36/1, III, 234), İbn Huzeyme (no. 49, 1166), İbn Hibbân (no. 2421-2604) ve Beyhakî (II, 495; III, 6), Saîd b. e. Saîd el-Makburî an Ebî Seleme an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2279-Bu hadisi Buhârî (ezân 81/2, I, 178; i'tisâm 3/2, VIII, 142; edeb 75, VII, 99), Müslim (müsâfirîn no. 213-4, s. 539-540), Ebû Dâvud (no. 1447), Tirmizî (no. 450) ve Nesâî (kıyâmu'l-leyl 1/2, III, 197-8), Sâlim Ebû'n-Nadr an Busr b. Saîd az Zeyd b. Sâbit asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2280-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1377), Ahmed b. Saîd el-Hemdânî an İbn Vehb an Müslim b. Hâlid ani'l-Alâ b. Abdirrahman an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrî etti.
2281-Bu hadisi Mâlik (salât fî Ramadân no. 3, s. 114) ve Buhârî (terâvih 1/3, II, 252), Mâlik ani'z-Zührî an Urve b. ez-Zübeyr an Abdirrahman asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2282-Bu hadis-i mevkûfu Mâlik (salât fî Ramadân no. 4, s. 115), an Muh. b. Yûsuf ani's-Sâib b. Yezîd senedi ile tahrîc etmiştir.
2283-Mâlik bunu (no. 5) direkt Yezîd b. Rmân'dan ahzetmiştir.
2284-Bu hadisi Ahmed (V, 91), Müslim (mesâcid no. 286, s. 463; fadâil no. 69, s. 1810), Ebû Dâvud (no. 1294), Nesâî (Amelu yevm no. 170; Sünen sehv 99/2, III, 80), Taberânî (no. 1933), İbn Hibbân (no.

6226) ve Beyhakî (VII, 52), Ebû Hayseme Züheyr b. Muâviye an Simâk b. Harb an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2285-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 2151-2), Şâfiî (Ümm, I, 64), Humeydî (no. 630, 638), Ahmed (II, 18, 10, 49, 144), Müslim (mesâcid no. 228-9, s. 445), Ebû Dâvud (no. 4984), Nesâî (mevâkît 23/1-2, II, 270), İbn Mâce (no. 704), İbn Huzeyme (no. 349), İbn Hibbân (no. 1539) ve Beyhakî (I, 372), Süfyân b. Uyeyne an İbn e. Lebîd an Ebî Seleme b. Abdirrahman an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2286-Bu hadisi Buhârî (mevâkît 19, I, 140), Abdullah b. Amr Ebû Ma'mer an Abdilvâris ani'l-Hüseyn an Abdillah b. Büreyde an Abdilah b. Muğaffel el-Müzenî senedi ile tahrîc etti.

2287-Bu hadisi Buhârî (mevâkît 13/3, I, 137), Müslim (mesâcid no. 235-7, s. 447), Ebû Dâvud (no. 4849), Tirmizî (no. 168), Nesâî (mevâkît 2/1, I, 246; mevâkît 20/1, I, 265), İbn Mâce (no. 701), Ebû'l-Minhâl Seyyâr b. Sellâme an Ebî Berze asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2288-Bu hadisi Tirmizî (no. 169), Ahmed b. Menî' an Ebî Muâviye ani'l-A'meş an İbrâhîm an Alkame an Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.

2289-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4985), Müsedded an İsâ b. Yûnus an Mis'ar b. Kidâm an Amr b. Murre an Sâlim b. ebi'l-Ca'd senedi ile tahrîc etti.

2290-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4986), Muh. b. Kesîr an İsrâîl an Osmân b. el-Muğîre an Sâlim b. ebi'l-Ca'd an Abdillah b. Muh. b. el-Hanefiyye an raculin mine'l-Ensâr senedi ile tahrîc etti.

2291-Bu hadisi Müslim, üç ayrı tarikten (selâm no. 68, s. 1728-9), Saîd el-Cüreyrî an Ebî'l-Alâ Yezîd b. Abdillah b. eş-Şihhîr an Osmân b. ebi'l-Âs asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.

2292-Bu hadisi İbn Mâce (no. 3548) ve el-Hâkim (IV, 219), Muh. b. Abdillah el-Ensârî an Uyeyne b. Abdirrahman an ebîhî an Osmân b. ebi'l-Âs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Sindî: "İsnâdı sahîh, ricâli güvenilir kimselerdir"; el-Hâkim ise: "İsnâdı sahih" hükmü vermiştir.

2293-İrâkî'ye göre isnâdı sahîhtir (Neyl III, 82); Heysemî ise Ahmed'in isnâdında İbn Lehî'a'nın bulunduğunu; onun dışındaki râvilerin ise güvenilir olduğunu söylemiştir (Mecma' II, 247).
2294-Heysemî, isnâdı hakkında şu bilgileri vermektedir: Râvilerinden Leys b. e. Süleym güvenilir birisidir; ancak tedlîs yapardı. Zeylaî dedi ki: Râvilerinden Yahyâ b Talha el-Yerb'î, İbn Hibbân'a göre güvenilir; Nesâî'ye göre zayıf; Mîzân'da ise hadiste sâlih olduğu söylenmiştir. el-İrâkî, isnâdını taz'îf etmiştir (Feyd VI, 221).
2295-Bu mevkûf rivayetin râvileri Sahîh ricâlidir (Mecma' II, 258).
2296-Bu hadis, daha önce geçen bir hadisin bir bölümüdür. 2278. numaralı hadise ve tahrîcine müracaat ediniz.
2298-Bu hadisi Buhârî (rikâk 38/2, VII, 190), Muh. b. Osmân b. Kerâme an Hâlid b. Mahled an Süleymân b. Bilâl b. an Şerîk b. Abdillah b. e. Nemir an Atâ b. e. Rebâh an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etmiştir.
2299-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1449) ve Nesâî (imân 1/2, VIII, 94; zekât 49/1, V, 58), İbn Cüreyc an Osmân b. e. Süleymân an Alî el-Ezdî an Ubeyd b. Umeyr an Abdillah b. Hubşî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

CENAZELER BAHSİ

HASTALIKLAR, BELÂLAR, ÇOCUK ÖLÜMLERİ, VEBA VE DİĞER MESELELER

2301-Ebû Saîd ve Ebû Hureyre radiyalla-hu anhumâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müslümanın başına gelen bir ağrı, her türlü sıkıntı, dert, hastalık, üzüntü, hatta ufak bir kaygının karşılığında mutlaka Allah, onun günahlarından bir kısmım bağışlar." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî]

2302-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e vardım, baktım ki hummanın etkisiyle ateşler içinde titriyor. Elimle tuttum ve dedim ki:
"Şiddetli bir humma yüzünden titriyor sun." Bunun üzerine:
"Evet, sizden iki kişinin yanması kadar (ateş nöbetiyle) yanıyorum" buyurdu.
"Öyleyse karşılığında iki ecir alacaksın" dedim.
"Evet; çünkü herhangi bir müslümana, has talık veya başka bir sıkıntı isabet ederse, Allah onunla ağacın yaprakları dökmesi gibi, kötülük lerini ve günahlarını döker." [Buhârî ve Müslim]

2303-Câbir radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ümmü's-Sâib ya da Ümmü'l-

Müseyyeb'in yanma girdi, kadın titriyordu.
"Neyin var, neden titriyorsun?" diye sordu.
"Hummaya yakalandım, Allah bu hum maya bereket vermesin!"
"Hummaya sövme! Çünkü humma. Ademe-ğullarının günahlarını, tıpkı körüğün demir pa sını giderdiği gibi giderip temizler." [Müslim]
2304-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem hummaya yakalanmış bir adamı ziyaret edip şöy le buyurdu: "Sevin! Çünkü Allah diyor ki: «Hum ma, mümin kuluma cehennem ateşindeki nasi binden musallat ettiğim ateşimdir»." [Rezîn]
2305-Yahya b. Saîd radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında bir adam öldü. Başka bir adam onun hakkında şöyle dedi: "Ne mutlu ona hiç bir acı, sızı ve hastalık görmeden vefat etti." Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Yazık sana! Ne bi liyorsun? Allah eğer ona bir hastalık versey di; belki de bu hastalığı günahlarına bir kef fâret olurdu." [Mâlik]
2306-Rezîn dedi ki: Nesâî şunu ekledi: "Mü'min hastalandığı zaman eğer hastalığı sebebiyle ölürse bu, kendisi için geçmiş gü nahlarına keffâret olur. Eğer Allah ona (mü'mine) şifa verirse yine geçmiş günahları na keffâret ve onun için öğüt olur. Münafığa gelince, hastalanıp da iyileştiği zaman sahibi tarafından bağlanıp sonra salıverilen develer gibidir; neden bağlandıklarını ve niçin salı-verildiklerini bilemezler."
2307-Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Büyük mükâfat, büyük belâ ile birlikte olur. Şüphesiz Allah Teâlâ, bir kavmi sevdi ğinde onları (belâlara) müptelâ kılar. Kim ra zı olursa Allah da ondan razı olur; kim öfke lenirse Allah da ona öfkelenir."
2308-Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde, dünyada iken hastala nıp sıkıntı çekenlere sevap verildiği zaman (onları gören dünyadaki) afiyet ve sağlık ehli, (ölmeden) dünyada derilerinin makaslarla doğranmış olmasını temenni ederler."
[Bu iki rivayet Timıizî'ye aittir.]
2309-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mü'min erkek ve kadının canında, çocu ğunda, malında belâ eksik olmaz, ta ki Al lah'a hiçbir günah olmaksızın kavuşur." [Mâ lik ve aynı lafızla Tirmizî]
2310-Muhammed b. HâHd es-Sülemî, o da babasından, o da (Muhammed'in)

dedesi radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'in şöyle buyurduğunu işittim:
"Eğer bir kulun Allah katında bir makamı olup da. Allah eğer onu oraya ulaştırmamış-sa, onun bedenine, malına, çocuğuna bir belâ verir. Kul da buna sabrederek durur da Allah onu, hakkında takdir etmiş olduğu makamına ulaştırır." [EbûDâvud]
2311-Mus'ab b. Sa'd'dan. o da babasından: Dedim ki: "Ey Allah Resulü! İnsanların içinde en çetin belâya uğrayanlar kimdir?" Şöyle buyurdu:
"Peygamberler, sonra sıra sıyla derecelerine göre insanlar; sonra sırası na göre insanlar. Sonra kişi dinine göre imti hana maruz kalır. Eğer dinine sıkıca bağlı ise, Allah onu çetin bir belâ ile imtihan eder. Eğer dinine bağlılığında gevşek ise, Allah onu dini nisbetinde imtihan eder. Belâ kuldan hiç ay rılmaz, yakasını bıraktığı zaman hiçbir güna hı kalmamış olur." [Tirmizî]
2312-Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rab Sübhânehu ve Teâla buyuruyor ki: «izzetim ve Celâlim hakkı için; mağfiret et mek istediğim kulumu, gerek bedeninde bir hastalık, gerekse rızkında bir eksiklik vermek suretiyle tüm hatalarını affetmeden dünyadan çıkartmam»."
2313-Şakîk (b. Seleme) radiyallahu anh'dan: Abdullah (b. Mes'ûd) hastalandı, onu zi yaret ettik. Kınanıncaya dek ağladı, sonra şöyle dedi: "Hastalığım için ağlamıyorum. Çünkü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu duydum: «Hasta lık günahlara bir keffârettir.» Hastalık, zafi yet anında geldiği için ağlıyorum. Çalışma ve gayret zamanında bu hastalık başıma gelme di. Çünkü kula hastalandığı zaman, hastalık sebebiyle yapamadığı için hastalanmadan ön ceki sevapları da yazılır." [Bu iki rivayet Rezîn'e aittir.]
2314-Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hastalanıp iyileşen bir hasta, güzel ve berrak havada gökten yere düşen dolu gibidir."
[Rezîn, Bezzâr ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'la zayıf bir isnâdla.]
2315-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: Kadınlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dediler ki: "Erkekler (senden istifâdede) bize galip geldiler. Ne olur bize mahsus bir gün tayin et." Bunun üzerine on lara bir gün tayin etti. O günde gidip onlara vaaz etti. İslâm'ın emir ve yasaklarını bildir di. Onlara söyledikleri arasında şunlar da vardı:
"İçinizden herhangi bir kadının kendinden önce üç çocuğu öliirse, bunlar onun için ateşe karşı perde olur." Bir kadın dedi ki: "(Ölen) iki olursa?" "İki olursa da

böyle olur" buyur du. [Buhârî ve Müslim]
2316-Rezîn'in rivayeti: "Düşük nedeniyle ölü doğan çocuk, cennetin kapısında anne ba bası gelinceye kadar bekleyecektir."
2317-Alî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Düşük yapılan çocuk, anne babasını ateşe koyacağı zaman Rabbine karşı duracaktır Kendisine şöyle denilecek: 'Ey Rabbinin huzu runda duran düşük! Haydi anne ve babanı cen nete sok!' Bunun üzerine göbeğiyle onları çekip cennete sokacaktır." [İbn Mâce zayıf bir senedle.]
2318-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kimin kendisinden önce, henüz buluğ çağına ermemiş üç çocuğu ölürse, bunlar onun için ateşe karşı sağlam bir kale olur lar." Ebû Zer dedi ki:
"Ya iki olursa." "iki olursa da olur" bu yurdu. Übeyy b. Kâ'b dedi ki:
"Ya bir olursa." "Bir olursa da öyle. Ancak; hu tabiî ilk acı anında göstereceği sabır ve me tanete göredir" buyurdu. [Tirmizî]
2319-Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Üç çocuğu daha buluğa ermeden ölen hiçbir müslüman ana-baba yoktur ki, Allah, çocuklara ihsan ettiği fazilet ve ihsan sebe biyle onları bağışlamasın." [Nesâî]
2320-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimden her kimin kendinden önce ölüp âhirete gitmiş iki öncüsü (çocuğu) varsa, onlar sayesinde cennete girer." Âişe dedi ki: "Ümmetinden bir öncüsü olan?" "Ey başarılı kadın! Bir öncüsü olan da" buyurdu.
"Ya ümmetinden hiçbir öncüsü bulunma yan?" deyince:
"Ben ümmetimin öncüsüyüm. Çünkü ba şlarına benim ölümümden daha büyük belâ ve üzüntü gelmeyecektir" buyurdu. [Tıımizî]
2321-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kimin bir erkek veya kız bir evladı ölürse, (ölen evladı) müslüman olsun olmasın, (evladı ölen kimse) razı olsun ya da olmasın, sabretsin ya da etmesin, cennetten başka karşılığı olmaz." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir ve'l-Evsat'ta zayıf bir senedle.]
2322-Enes radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Selerneoğullan meclisinde durup şöyle

dedi:
"Ey Selerneoğullan içinizde rakûb kimdir?"
"Çocuğu olmayandır" dediler.
"Bilakis o öncüsü (kendinden önce âhirete gitmişi) olmayan kimsedir" buyurdu ve sordu:
"Peki içinizde adîm (bir şeyi olmayan) kimdir?"
"Malı olmayan kimsedir" dediler. "O, göçüp Allah katında bir ecri bulun mayan kimsedir" buyurdu. [Ebû Ya'Iâ ve Bezzâr.J
2323-Sehl b. Huneyf radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"içinizden kimin kendinden önce ölüp âhirete giden kimsesi (öncüsü) olmazsa, cen nete ancak ucu ucuna girer." Bir adam dedi ki: "Ey Allah Resulü! Hepimizin öncüsü (kü çükken ölen çocuğu) olmaz ki?"
"Birinizin müslüman kardeşini kaybetmesi (ölmesi), onun için öncü değil midir?" buyurdu. [Taberânî, et-Mu'cemu'l-Evsat'ti zayıf hir senedie.]
2324-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e, ölen kızı Rukiyye nedeniyle taziye sunulunca şöyle buyurdu: "Çok iyi olan kızları(mdan) olan kızımı defneden Allah'a hamd olsun." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr ve'l-Evsal'ta ve Bezzâr zay//bir senedie.]
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, sağlıktan ve sonra sağlığına şükreden kimse nin alacağı sonsuz sevaptan söz etti. Sonra belâdan ve sabrettiği takdirde belâya uğrayan kimsenin alacağı ödülün bolluğundan söz etti. Derken dedim ki: "Afiyette olup da şükret mem, hastalanıp sabretmemden yeğdir." Bu nun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Şüphesiz Allah senin le birlikte afiyeti (sağlığı) pek sever." [Taberânî, zayıf bir senedle.]
2325-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (.Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kendimden önce (âhirete) hir düşük göndermem, benim için ardımda yerime bir süvari bırakmamdan daha sevimlidir." [İbn Mâce zayıf bir isnâdla.]
2326-Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan:
2327-el-Berâ b. Âzib radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir damar veya gözün rahatsızlanması, mutlaka işlenen bir günah yüzündendir. Al lah'ın affettiği ise daha çoktur." [Taberânî, el-Mu'cemus-Sağîr'ûe.]
2328-Amr b. Murre radiyallahu anh'dan:
"Allah kulunu hasta eder, (ve bu vesileyle)
onun yalvarışını dinlemekten hoşlanır" sözü de Allah Teâlâ'nm

indirdiklerindendir. [Taberânî, el-Mu'cem el-Evsat'ta leyyin bir senedle.]
2329-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Uhud dağı kadar günahı olan erkek veya kadın bir kul, inilti ve sancıya müptelâ olursa, iyileştiğinde üzerinde hardal dânesi kadar bi le günah kalmamış olur." [Ebû Ya'lâ.]
2330-Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mü'min hastalandığı zaman, o halde iken ecir almaz, ama Allah (hastalığı sebebiy le) onun günahlarını örtüp bağışlar."
[Taberûnî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de. İsnadında Hafs b. Ömer b. Ebi'l-Kâsım vardır.]
2331-Ayrıca Taberânî'nin İbn Mes'ûd'dan mevkuf olarak yani onun sözü olarak benzeri bir rivayeti vardır.
2332-Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, bir mü'mine bir hastalık verdiği zaman, mutlaka onun bir günahım düşürür, ona bir sevap yazar ve bir de derecesini yük seltir." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta..]
2333-Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir mü'minin ayağına bir diken ya da daha büyük bir şey batarsa, mutlaka Allah ondan bir günahı düşürür, bir de derecesini yükseltir." [Buhârî, Müslim, Muvaltâ ve Tirmizî]
2334-Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat ve's-Sağîr'de zayıf bir isnâdla: "Mutlaka Allah ona on sevap yazar, on günahını düşürür, on da derecesini yükseltir."
2335-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şehit Kıyamet gününde getirilip hesap için dikilir; sadaka veren getirilip hesap için dikilir imtihan edilip belâya uğratılan da getirilir; an cak ona ne mizan kurulur, ne de divan. Onlara yağmur gibi sevaplar yağdırılır Onların nail olduğu bu sonsuz mükâfatları gören mahşer halkı, ah keşke dünyada iken biz de hastalan-saydık da cesetlerimizi makaslarla kesseydik, temennisinde bulunacaklardır." [Taberânî, el-Mu' cemu' l-Kebtr'inds leyyin bir senedle.]
2336-Onun ayrıca, zayıf bir senedle, el-Hasan b. Alî'den merfu bir rivayeti vardır ki, sonu şöyledir: "Sabredenlere ecirleri hesap sız tastamam verilir."
2337-Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in azatlısı Ebû Ubeyd radiyallahu

anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cibril bana humma ve vebayı getirdi. Hummayı Medine'de tuttum; vebayı ise Şam'a gönderdim. Veba, ümmetim için bir şe-hâdet ve rahmettir; kâfir içinse bir azaptır."
[Ahmed ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
2338-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e ve bayı sordum. Şöyle buyurdu: "O, sizden öncekile re Allah'ın gönderdiği bir azaptı. (Şimdi) Allah, onu mü'minlere bir rahmet kılmıştır Herhangi bir mü'min bulunduğu bir ülkede buna yakalanıp da sabrederek karşılığını ancak Allah'tan bekleyip, bunun Allah'ın bir yazgısı olduğunu bilir ve ora yı terketmezse mutlaka bir şehidin aldığı ecri alır."
[Buhârî]
2339-îbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
Ömer, Şam'a çıkıp Serğ mevkiine varınca ken disini Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh gibi ordu komutan ları ve arkadaşları karşıladılar ve ona Şam'da veba olduğunu söylediler. Ömer dedi ki: "Haydi bana ilk muhacirleri çağır." Çağırdım; onlarla istişare etti ve onlara Şam'da veba salgını bulunduğunu bildir di. Bunun üzerine aralarında ihtilâfa düştüler. Ki misi: "Sen bir iş için çıkmış bulundun, geri dönme ni doğru bulmayız" derken; kimileri de:
"Beraberinde kalan insanlar ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı vardır; onla rı veba salgını bulunan yere götürmeni doğru bul mayız" dediler.
"Haydi gidebilirsiniz" dedi ve sonra: "Bana Ensâr'ı çağırın" dedi. Onları çağırdım. Onlarla da istişare etti. Onlar da aynen muhacirler gibi çeşit li görüşler bildirdiler. "Haydi siz de gidebilirsiniz, bana Kureyş'in yaşlılarından Fetih muhacirlerin den olanları çağır!" dedi. Onları da çağırdım.
Onlar söz ve fikir birliği halinde, hatta arala rında iki kişi bile anlaşmazlığa düşmeden görüş lerini şöyle bildirdiler: "Orduyu veba bulunan ye re sürüklemeni istemiyoruz, geri dönmeni salık veriyoruz." Bunun üzerine Ömer şöyle seslendi: "Ben deveme binip geri dönüyorum, haydi hazır lanın!"
Hepsi dönmek üzere hazırlandılar. Ebû Ubey de şöyle dedi:
"Ey Ömer! Allah'ın kaderinden mi kaçıyor sun?" Cevap verdi:
"Ey Ebû Ubeyde! Bupu keşke senden başkası söyleseydi!" Çünkü Ömer ona muhalefet etmek ten hoşlanmazdı. İlave etti: "Biz Allah'ın bir ka derinden, yine Allah'ın diğer kaderine kaçıyoruz. Vallahi, senin develerin olsa; bir tarafı otluk, öbür tarafi çorak olan bir vadiye inerlerse ve sen de on ları tercîhan otluk olan yerde otlatsan bu Allah'ın kaderiyle olmuş olmaz mı? Tutup onları çorak ye-

re götürüp otlatsan yine bu da Allah'ın kaderiyle değil midir?" O sırada bazı işleri için orada bulun mayan Abdurrahman b. Avf çıkageldi. Onların aralarındaki ihtilâfı duyunca, şöyle dedi: "Bu hu susta benim bir bilgim vardır; Allah Resulü sallal lahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duy dum: «Bir ülkede veba olduğunu duyarsanız, ora ya gitmeyin. Eğer veba olan bir yerde bulunursa nız sakın oradan çıkmayın!»" Bunun üzerine Ömer radiyallahu anh, Allah'a hamd ü senada bu lundu ve sonra oradan ayrıldı.
[Buhârî, Müslim, Muvattâ ve Ebû Dâvud]
2340-Üsâme radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, vebadan söz ederek buyurdu ki: "Bu öyle bir ceza ya da azaptır ki, bazı milletler buna uğ ratılmıştır. Daha sonra ondan bir kısmı yeryü zünde kalmıştır. Bazen gider, bazen gelir. Onun bir ülkede olduğunu duyan, oraya git mesin. Bulunduğu ülkede olursa, ondan kaç mak için oradan ayrılmasın!" [Mâlik, Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
2341-Enes radiyallahu anh'dan: Ona vebayı sorduklarında şöyle dedi: "O, size bir rahmettir. Peygamberiniz sallal-lahu aleyhi ve sellem'in de bir duasıdır. O, bu duayı Rabbine, ümmetinden kargaşa (ci nayetleri) kaldırmasını dileyip de bu dileği ni Allah kendine vermediği zaman yapmış ve şöyle demiştir: «Allahım! Veba ve ölüm-let»"
2342-Diğer rivayette: "Allahıml Ta'n (cin çarpması) ve tâûnu (vebayı) ver!" [Rezîn]
2343-Yahya b. AbdiUah b. Buhayr'dan, dedi ki: Bana, Ferve b. Müseyk el-Murâ-dî'den duyan biri haber vererek dedi ki:
Şöyle dedim: "Ey Allah Resulü! Bizde Ebyen denilen bir yer var. Orada ekinlerimiz ve yiyeceğimiz var. Ancak orası vebalı bir yer." Ya da şöyle dedi: "Oranın vebası pek şiddetlidir." Bunun üzerine Allah Resulü sal-lallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Orayı tamamen bırak! Zira hastalıklar dan insanı helak edeni de vardır." [Ebû DâvudJ
2344-Ebû Musa radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimin tükenişi ta'n ve tâûnla ola caktır." Denildi ki: "Ey Allah Resulü! Tâûnu (vebayı) biliyoruz, peki ta'n nedir?" Cevap verdi:
"Ta'n, cinlerden olan düşmanlarınızın çarpmasıdır. Her ikisinde de şehitlik vardır." [Ahmed, Taberânî ve Ebû Ya'lâ.]
2345-Onun (Ebû Ya'lâ'nın) ayrıca Âi-şe'den benzeri rivayeti vardır ki, onda şöyle geçmektedir:

"(Tâûn) Ümmetime develerin vebası gibi, cin düşmanlarından arız olan bir şeydin Kim ona sabredip durursa kendini Allah'a adamış gibi olur. Kim de ona yakalanıp ölürse şehit olur Ondan kaçan ise, savaştan kaçmış gibi dir."
2346-Semure b. Cundeb radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ademoğlunun şu üç şeydeki hasreti pek şiddetlidir: Adamın su taşıyan devesi olur Toprağı susuz kalın Mahsûlü çıkar, tam o an da su taşıyan devesi ölür. Adam hem devesine yanar, hem de toprağının mahsûlüne.
Adam bir küheylân üzerinde olur. Düş manla kaşılaşır, düşmanı mağlup düşer, tam onlara yetişeceği zaman atı tökezleyip ölür. Bu yüzden adam hem ölen atına, hem de zafe re kavuşamamasına yanar.
Bir de son derece güzel ve kendisinden memnun olduğu karısı bulunan bir adam var dır, çocuk doğururken kadın ölmüş, çocuk kalmıştır. Onun gibi güzel bir kadın bulama yacağından dolayı hem karısına yanar, hem de ortada kalan çocuğa kim bakacak diye ya nıp tutuşur."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr ve'l-Evsal'ta. Bez-zâr da aynı anlamda bir hadis rivayet etmiştir.]

BELALARA SABRETMEK VE ÖLÜMÜ TEMENNİ ETMEK

2347-Enes radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ço cuğu Öldüğü için ağlamakta olan bir kadının yanına geldi ve ona: "Allah'tan kork ve sab ret!" dedi. Kadın: "Başıma gelen musibete sen aldırış etmezsin ki" dedi. Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem oradan ayrılıp gittikten sonra (kadına) "O, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem idi" dediler. Kadın buna çok üzüldü, ölecekmiş gibi oldu. Hemen O'nun ka pısına gitti, kapıcıları göremeyince, şöyle dedi: "Ey Allah Resulü! (beni bağışla!) Seni tanıya madım." Şöyle buyurdu: "(Asıl) sabır, felâket le ilk karşılaşma anında olur."
2348-Diğer rivayette: Kadın dedi ki: "Ben den uzak dur; benim başıma gelen senin başına gelmemiştir." rBuhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Timnizî]
2349-Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu duydum:
"Herhangi bir müslümanın başına bir musibet geldiğinde: «Innâ lillahi ve innâ iley-hi râciûn (=Bu, Allah'ın emridir, biz Allah'a aidiz ve O'na dönücüleriz). Allahım! Bana bu musibetimde yardımcı ol, benim için onun ye rine daha hayırlısını ver!» derse Allah ona, onun yerine daha hayırlısını verir."
(Kocam) Ebû Seleme öldüğü zaman, de dim ki: "Ebû Seleme'den daha hayırlı kim olabilir? O, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e hicret eden ilk ev

sahibidir." Bunu böyle dedim, ancak Allah bana ondan daha hayırlısı olan Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i ihsan etti.
Hâtıb b. Ebî Beltaa'yı bana elçi olarak gön derip istetti. Dedim ki: "Benim bir kızım var, ayrıca çok kıskanç biriyim." Şöyle buyurdu:
"Kızına gelince, biz Allah'a dua ederiz, onu ona muhtaç olmaktan kurtarır. Kıskançlı ğı için de Allah'a dua ederiz ve onu da gide rir." [Müslim, Muvatlâ, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
2350-Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
«-5/r ^m/«« çocuğu öldüğü zaman Allah meleklere şöyle buyurur:
"Kulumun çocuğunun ruhunu aldınız mı?"
"Evet."
"Bu durum karşısında kulum ne dedi?"
"Sana hamd edip Innâ lillahi ve innâ Hey-hi râciûn, dedi."
"Öyleyse haydi ona cennette bir köşk ya pın ve adına da Hamd köşkü deyin!" buyu rur.» [Tirmizî]
2351-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Teâla buyuruyor: «Kimin gözlerini alırım da sabreder ve karşılığını ancak Ben den beklerse, onun için cennetten başka her hangi bir karşılığa razı olmam»." [Tirmizî]
2352-0 (Tirmizî) ve Buhârî, Enes'den: "Kulumu, gözlerini almakla imtihan ettiğimde sabrederse, onların yerine ona cenneti veririm." Ebû Ya'lâ, leyyin bir senedle şunu ekledi: "Dedim ki: "Ey Allah Resulü! (Gözü nün) bir tanesi olsa da mı?" "Bir tanesi olsa da" buyurdu.
2353-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Azze ve Celle buyuruyor: «Dünya ehlinden kulumun ciğer paresini aldığımda, sabredip karşılığını da ancak benden bekler se, onun için cennetten başka herhangi bir karşılık olamaz»." [Buhârî]
2354-Nesâî, İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, mü'min kulunun ciğerparesini al dığında sabredip karşılığını da sadece Al lah'tan beklerse, kuluna karşılık olarak cenne ti vermekten başka hiçbir şeye razı olmaz."
2355-Atâ b. Ebî Rebâh radiyallahu anh'dan: İbn Abbâs bana dedi ki: "Sana cennetlik bir kadın göstereyim mi?" "Evet" dedim. "İş te şu siyah kadın. O,

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip dedi ki: "Ben sara hastalığına tutulup düşüyorum, üstüm başım açılıyor. Ne olur Allah'a benim için dua et!" Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle buyurdu: "İstersen haline sabret de cenneti haket; istersen sana afiyet vermesi için Allah'a dua edeyim." Kadın: "Ben sabre derim. Ama hiç olmazsa düştüğüm zaman üs tümün açılmaması için Allah'a dua et!" dedi ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de onun için dua etti. [Buhârî ve Müslim]
2356-Atâ b. Yesâr radiyallahu anh'dan: {mürsel olarak)
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kul hastalandığı zaman, Allah ona iki melek gönderip şöyle buyurur: «Bakın baka lım, ziyaretine gelenlere ne diyor?» Eğer ge len ziyaretçilerine karşı, Allah'a hamd ü se nada bulunursa, (melekler) hemen durumu yukarıya iletip Allah'a (en iyi bildiği halde) bildirirler. Allah da şöyle buyurur: Ben bu ku lumun ruhunu alırsam, mutlaka onu cenneti me koyacağım. Eğer şifa verip iyileştirirsem, ona etinden daha iyi bir et, kanından daha iyi bir kan vereceğim, üstelik bütün günahlarını da örtüp bağışlayacağım." [Mâlik]
2357-Habbâb b. el-Eret radiyallahu anh' dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, hırkasını kendine yastık yapmış vaziyette Kâ'be'nin gölgesinde yaslanmış oturuyorken gelip kendisine (müşriklerin baskılarından) şikayet ettik; dedik ki:
"Bizim için Allah'tan yardım istemiyecek misin? Bizim için O'na dua etmiyecek mi sin?" Şöyle buyurdu:
"(Bu başınıza gelen bir şey mi?) Sizden ön ceki milletlerde inanmış (mümin) kimse yakala nır, kendisine kazılan bir çukura atılırdı. Sonra bir testere getirilip başından başlayarak ikiye ayrılırdı. Onu, dininden alıkoymak için demir ta raklar ile tararlardı, derilerini yüzüp kemiklerin den ayırırlardı. Ancak bu yapılanlar onları dinlerinden çeviremezdi. Vallahi Allah mutlalca bu i§i tamamlayacaktır, hem de öylesine ki süvari, San'a'dan çıkıp Allah'tan ve koyunlarım kurt kapmasından başka hiç bir şeyden korkmadan ta Hadramut'a kadar gidecektir. Ne var ki siz ace le ediyorsunuz." [Buhârî, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
2358-Enes radiyallahu anh'dan:
Ebû Talha'nın Ümmü Süleym'den olan oğlu öldü. Kadın dedi ki: "Siz Ebû Talha geldiğinde duı-umu anlatıncaya kadar kendisine bir şey anlat mayın. Nihayet Ebû Talha geldi. (Ümmü Süleym) ona mükellef bir sofra hazırladı, yedi, içti. Sonra güzelce süslenip püslendi. Ebû Talha'ya güzel gö ründü. Sonra da Ebû Talha kendisiyle cinsî ilişki kurdu. Bütün bu işler bittikten, yani Ebû Talha ye dikten, içtikten ve cinsî ilişki kurduktan sonra de di ki: "Ey Ebû Talha! Bir

topluluk, bir topluluğa emanet bir şey verse, o topluluk da işini gördük ten sonra verdikleri emaneti geri isterlerse, alan topluluk vermekten çekinir mi?"
"Hayır."
"Sabret ve karşılığım Allah'tan bekle! Oğ lun öldü" deyince, Ebû Talha çok kızdı ve: "Beni çamurlayıp kirlettikten sonra bana oğ lumun ölümünü bildiriyorsun" dedi ve derhal Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gidip durumu bildirdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de ona: "Ey Ebû Tallıa! Allah size bu gecenizi mübarek kılsın!" buyurdu.
Kadın o geceki temastan hamile kaldı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem seferde idi. O (Ümmü Süleym) de beraberindeydi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem seferden döndüğü za man ona hiç uğramazdı. Medine'ye yaklaşınca kadının doğum sancısı tuttu. Ebû Talha sabretti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gitti, Ebû Talha içinden şöyle diyordu: "Ey Rabbim! Sen biliyorsun, Allah R sûlü çıkarken O'nunla bera ber çıkmak, girerken de O'nunla birlikte girmek isterim. Görüyorsun işte sabrediyorum." Derken Ümmü Süleym şöyle dedi: "Ey Ebû Talha! Artık sancım geçti, duyduğum sancıyı duymuyorum, haydi sen de git!" Gitti, biz de onunla beraber git tik. (Medine'ye) döndüklerinde sancısı yine tut muş ve kıvranıyordu. Çok geçmeden nur topu gi bi bir erkek çocuğu doğurdu. Ve dedi ki:
"Ey Enes! Bu çocuğu hiç kimse emzirmeden doğru Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e götüreceksin." Sabahleyin çocuğu alıp Peygam-
ber sallallahu aleyhi ve sellem'e götürdüm. Te sadüfen beraberinde bir dağlama âleti gördüm. Beni görünce şöyle buyurdu: "Herhalde Ümmü Süleym doğurdu." "Evet" dedim. Hemen elin deki dağlama âletini bıraktı. Çocuğu getirip ku cağına koydum. Medine'nin en güzel hurmala rından bir hurma getirtti. Ağzında çiğnedi, iyice yumuşayınca ağzından çıkartıp bebeğin ağzına koydu, çocuk onu iyice emdi. Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
"Ensâr'ın hurma sevgisine bir bakın!" Yüzünü sıvazladı ve ona "Abdullah" ismini verdi.
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud. Lafız Müslim'indir.] Diğer rivayette: İbn Uyeyne der ki: "En-sâr'dan bir adam dedi ki: Onun (Abdullah'ın) dokuz çocuğunu gördüm, hepsi de Kur'ân öğ renip okudular."
2359-el-Kâsım b. Muhammed radiyallahu anh'dan:
Hanımım öldü. Muhammed b. Kâ'b el-Kurazî bana başsağlığma geldi. Şunu anlattı:
"İsrâilogullarında, âlim, âbid ve gayretli bir adam varmış. Güzel de bir karısı varmış. Derken bu güzel karısı vefat etmiş. Âlim adam buna çok üzülmüş. Evine

kapanıp her kesten ilgisini kesmiş; kimse ile konuşmama ya başlamış. İsrailoğullarmdan bir kadın bunu duyun ca, hemen evine gitmiş ve: "Ona soracak bir şeyim var, fetva istiyorum; onunla özel olarak konuşacağım, yanında kimse kalmasın" de miş. Oradaki insanlar dışarıya çıkmışlar. O ise, kapıdan ayrılmamış. Sonra kadına izin verilmiş, içeriye girmiş ve şöyle demiş: "Sana soracak bir şeyim var."
"Nedir?"
"Ben komşum olan bir hanımdan bilezik aldım. Onu bir müddet takındım. Böylece ödünç olarak kullandım. Şimdi bana haber gönderdiler, onu istiyorlar; ne dersin, onu hepten geri vereyim mi?"
"Evet vallahi (vermen lazım)!"
"Ama o bilezik bende çok uzun zaman kaldı (çok sevdim)."
"Olsun, emanet olarak aldığın için onların onu senden geri isteme hakları vardır. Çünkü uzun süre sende kalmış"
"Allah seni esirgesin! Peki Allah sana emanet olarak verdiği şeyi (ölen karını) geri istediğinde neden üzülüyorsun. Üzülmeye hakkın var mı? Sana onu emanet olarak verdi, sonra da geri aldı. Geri alma hakkı vardır" di ye onu teselli etti. Allah, onu kadının sözleriy le uyardı, bu sözlerde büyük bir ibret buldu. Bu olaydan sonra üzüntüsü gitti ve içi rahat ladı." [Mâliki
2360-Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Duyduğu herhangi bir üzücü şeye hiç kimse Allah'tan daha sabırlı olamaz. Zira O'na ortak koşulur ve çocuklar nisbet edilir; yine de tümüne afiyet verip rızıklandırmaya devam eder." [Buhâıî ve Miislim)
2361-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kime, gerek malında, gerek canında bir musibet gelir de sabredip kimseye şikayet et mezse, Allah'ın onu bağışlaması bir hak olur." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'da.]
2362-Yahya b. Vessâb'tan, o da sahabeden bir şeyhten:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanların arasına karışıp sıkıntılarına sabreden müslüman, insanların arasına ka-rışmayıp, onların sıkıntılarına sabretmeyen müslümandan daha hayırlıdır." [Timıizî]
2363-Abdurrahman b. el-Kâsım radiyalla hu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Başlarına musibet geldiğinde müslü-manlar ölümümü (düşünerek) teselli bulup

sabretsin." [Muvattâ]
2364-Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hiç biriniz babına gelen bir zarardan do layı ölümü temenni etmesin. Mutlaka böyle bir §ey yapması gerekiyorsa, şöyle dua etsin:
«Allahım! Yaşamak benim için hayırlı olduğu müddetçe beni yaşat. Ölüm benim için daha iyi ise canımı al!»" [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.]
2365-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hiç biriniz ölümü istemesin, iyi amel sa hibi kişi ise (hayatta kaldıkça) hayrının art ması umulur. Kötü amel sahibi insan ise tevbe edip Allah'ın rızasını kazanması umulur."
[Buhârî, Müslim ve Nesâî.]

HASTA ZİYARETİ
2366-Alî radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Kim akşamleyin bir hasta ziyaret ederse, onunla beraber yetmiş bin melek çıkıp, sabaha kadar onun için Allah'tan mağfiret dilerler. Onun için cennette bir bahçe hazırlanır. Kim bu ziyareti sabahleyin yaparsa, yetmiş bin melek de onunla beraber çıkar ve onun için akşama kadar Allah'tan mağfiret dilerler. Onun cennet te bir bahçesi olur." [Ebû Dâvudj
2367-Tirmizî'nin de merfû olarak benzeri bir rivayeti vardır.
2368-Sevbân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Kim bir hastayı ziyaret ederse, cennetin yemişliği içinde olur." Denildi ki: "Ey Allah Resulü cennetin ye mişliği nedir?" "Onun meyveleridir" buyur du. [Tirmizî ve aynı lafızla Müslim.]
2369-Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim güzel ve âdabına uygun bir abdest alıp da karşılığını sırf Allah'tan bekleyerek, hasta olan müslüman kardeşim ziyaret eder se, cehennemden altmış yıllık yürüme mesafe si kadar uzaklaşır." [Ebû Dâvud]
2370-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir hastayı ya da bir müslüman kar deşini Allah için ziyaret ederse, bir münâdî ona şöyle seslenir: «Hoş yaşayasın, gidişin de hoş oldu! Cennette de kendine güzel bir konak hazırladın»." [Tirmizî]
2371-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Üç hastalık vardır ki sahibi ziyaret edil mez; göz ağrısı, diş ağrısı ve çıban." (Taberânî, za>'//bir senedle.]
2372-Zeyd b. Erkam radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, beni gözümdeki bir ağrıdan dolayı ziyaret et ti." [Ebû Dâvud]
2373-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"/('(w, eceli gelmeyen bir hastayı ziyaret edip de yanında yedi kere «Büyük Arş' m sahi bi olan Allah'tan sana şifa vermesini dilerim» derse Allah, mutlaka ona afiyet verip iyileşti rir." [Ebû Dâvud ve Tirmizî]
2374-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişi bir hastayı ziyarete gittiğinde şöyle desin: «Allahım, kuluna şifa ver!» Zira o, bu sayede düşmanına karşı durur, ya da (Senin rızân için) bir cenazede yürür." [Ebû Dâvud]
2375-Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden birinin elini hastanın alnına ya da eline koyup nasıl olduğunu sorması, hasta ziyaretinin tamamındandır. Aranızdaki selam laşmanın tamamı ise tokalaşmaktır."
2376-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir hastanın yanına girdiğiniz zaman, onun eceli konusunda iyi şeyler söyleyin. Çünkü bu, onun gönlünü hoş tutar." [İkisi de Timıizî'nindir.l
2377-Enes radiyallahu anh'dan: Yahudilerden bir çocuk Peygamber sallal lahu aleyhi ve sellem'e hizmet ederdi, hasta landı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem ziyaretine gitti. Başucunda oturup: "Hay di müslüman ol!" dedi. Çocuk babasına bak tı, babası da: "Haydi Ebu'l-Kâsım'a itaat et, emrini yerine getir!" dedi. Ve çocuk müslü man oldu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, evden şöyle diyerek çıktı: "Hamd, onu ateşten kurtaran Allah'a mahsustur." [Buhârî ve Ebû Dâvud]
2378-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem hasta bir bedevinin ziyaretine gitti. Ziyaretine gittiği kimseler (hastalar) için şöyle derdi: "Sakıncası yoktur, bu (hastalık) günahlarını temizleyicidir inşaallah!"
Adam: "Sen (günahlarına keffârettir) te mizleyicidir" dedin, halbuki o bir hummadır ki kabirlere hazırlanan yaşlı bir adama karşı kay nayıp hücum

etmektedir." Şöyle buyurdu: "Öyleyse dediğin gibi olsun!" [Buhârî]
2379-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki: Hasta ziyaretinde, yanında gürültü çıkartma mak ve az oturmak sünnettendir. Peygamber sal lallahu aleyhi ve sellem, hasta olup da yanında sesli konuşup ihtilâfa düştüklerinde: "Haydi ya nımdan kalkıp gidin!" emrini vermiştir. [Rezîn]
2380-Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, hastayı üç gün sonra ziyaret ederdi."
[İbn Mâce zayıf hır senedle.]
2381-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hasta ancak (hastalandıktan) üç gün sonra ziyaret edilir."
[Taberânî, el-Mu' cemu' l-Evsat' ta zayıf bir senedle.]
2382-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Hastayı ilk gün ziyaret etmek sünnettir: ondan sonraki ziyaret ise nafiledir "
[Taberânî. el-Mu'cemu'l-Kelbîr ve'l-Evsat'ta ve Bezzâr.]
2383-Amr b. Hazm radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir hastayı ziyaret ederse, devamlı rahmet içinde olur. Ba^ucunda oturduğunda rahmet birikintisi oludur Yanından kalktığında çıktığı yere dönünceye dek rahmete dalmq hal de gider." [Taberânî, el-Mıı'ceımı'l-Kchîr ve'I-Evsui'\Jl.\
2384-Muâz radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Be:ğ §ey vardır ki, kim onlardan birini yaparsa Allah'm himayesinde olur: Hastayı ziyaret eden, cenazede bulunan, .savaca gi den, saygı ve sevgi göstermek için önderinin yanma giren. Ya da evinde oturup kendinden insanların selâmette olduğu veya in.'sanlar-dan kendisinin selâmette olduğu bir kimse olan."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir'de leyyin bir isnâdla]
2385-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
«Allah Teâla kıyamet gününde şöyle buyu racaktır: "Ey Ademoğlu! Ben hastalandım, beni ziyaret etmedin."
"Ya Rabbi, Ben Seni nasıl ziyaret edebili rim ki, Sen âlemlerin Rabbisin!?"
"Bilmiyor musun falan adam hastalandı da sen onu ziyaret etmedin: eğer onu ziyaret etseydin Beni onun yanında bulacaktın."
"Ey Ademoğlu! Beni doyurmam istedim de sen Beni doyurmadın."

"Ya Rabbi! Ben seni nasıl doyurabilirim ki, Sen âlemlerin Rabbisin!"
"Bilmiyor musun falan kulum senden ye mek istedi de onu doyurmadın. Eğer sen onu doyursaydın Beni yanında bulurdun."
"Ey Ademoğlu! Senden su istedim de Ba na su vermedin."
"Ya Rabbi! Sen âlemlerin Rabbisin. Ben Sana nasıl su verebilirim ki!"
"Falan kulum .menden su istedi de sen ona su vermedin. Eğer ona su verseydin şimdi onu katımda bulurdun".» [Müslim]
2386-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bir adamı ziyaret edip: "Canın ne istiyor?"
diye sordu.
"Buğday ekmeği istiyorum" dedi. Pey gamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle bu yurdu:
"Kimde buğday ekmeği varsa müslüman kardeşine göndersin." Sonra şöyle buyurdu: "Birinizin hastası bir şey isterse, ona onu ye-dirsin." fİbn Mâce İeyyin bir senedle.]
2387-Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir hastanın yanma girdiğiniz zaman si ze dua etmesini .söyleyin; çünkü onun duası meleklerin duası gibidir." [ibn Mâcej

ÖLÜMÜN GELİŞİ VE HALLERİ
2388-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ölülerinize «Lû ilâhe illallah»ı telkin edin!" [Müslim ve Sünen ashabı.]
2389-Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta za yıf bir isnâdla şunu ilave etti:
"«Sabırlı ol, sabırlı ol! Velâ havle velâ kuvvete illâ billah» deyiniz!"
2390-Abdullah b. Ca'fer radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ölülerinize «La ilahe illallahü'l-Halî-mii'l-Kerîm. Sübhânallahi Rabbi'l-Arşi'l-Azîm. el-Hamdii lillahi Rabhil-âlemin»i telkin edin!"
Dediler ki: "Ey Allah Resulü! Peki (bu tel kin) diriler için nasıldır?"
"Daha iyi olur, daha iyi" buyurdu. [İbn Mâce zayıf bir senedle.]
2391-Ma'kil b. Yesâr radiyallahu anh' dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Önderinize Yasin sûresini okuyun!"
[Ebû Davud]
2392-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Görmüyor musunuz, insan öldüğü za man gözü yukarıya doğru (neden) döner?"
"Evet ey Allah Resulü" dediler.
"Bu, göz (çıkan) ruhu takip ettiği zaman meydana gelir." [Müslim]
2393-Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Seleme'nin yanına girdiğinde ölen Ebû Seleme'nin gözü yerinden fırlamış gibi yuka rıya doğru bakıyordu. Şöyle buyurdu:
"Ruh kabzolunduğu zaman göz onu izler." Ailesinden birtakım insanlar ağlamaya başla dılar. Şöyle buyurdu: "Kendinize beddua et meyin. Söyleyecekleriniz hayır olsun. Çünkü melekler dediklerinize «Amin!» diyorlar." Sonra şöyle dua etti: "Allahım! Ebû Sele me'yi bağışla, derecesini hidayete ermişlerin arasında yükselt! Geride bıraktıklarının vekili ol! Geride kalanları sen koru! Bizi ve onu ba ğışla, ey âlemlerin Rabbi! Kabrini genişlet ve onu orada aydınlat!" [Müslim ve Sünen ashabı.]
2394-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mü'min can çekişirken, rahmet melekleri heyaz bir ipekle gelip, «Haydi sen Allah'tan, Al lah da senden hoşnut olarak doğru Allah'ın rah metine ve reyhanına, öjkeli olmayan Rabbe doğru çıkıp gidiver.» Bunun üzerine (ruh) misk gibi gü zel bir koku saçarak çıkar, hatta melekler onu bir birlerine verirler Gök kapılarına el üstünde geti rirler ve derler ki: «Yerden size gelen bu koku ne kadar iç açıcı ve ferahlatıcı!» Sonra onu mü'min ruhların yanına götürürler Sizden birinizin gur bette olan yakınına kavuştuğu zaman duyduğu se vinci duyarlar Yanma gelip (ruhlar) sorarlar: «Fülan ne yaptı, fülan ne âlemde?» (Başka ruh lar) cevap verirler: «Bırakın onu o dünya zevkine dalmıştı.» Bunun üzerine gelen ruh: «O öldü, size hâlâ gelmedi mi?» der. «Öyleyse o. Hâviye ceh-hennemine götürüldü» derler.
Kâfir can çekişirken ise azap melekleri elde bir kamçı ile gelirler ve derler ki: «Hay di sen Rahbine karşı öfkeli, Rabbin de sana karşı öfkeli olarak, Allah'ın azabına doğru çı-kıver.» O da leş kokusundan daha kötü bir ko ku içinde Allah'ın azabına doğru çıkar. Niha yet yeıyüzünün kapısına iletirler «Ne kötü bir koku!» diyerek onu kâfirlerin ruhlarının bu lunduğu yere götürürler." [Nesâî]
2395-Taberânî, el-Mu' cemu' l-Kebîr'de İbn Amr b. e!-As radiyallahu anh'dan şu ekle naklet ti: "Emredilir ve mü'minin kabri, yetmiş arşın boydan, yetmiş arşın da eninden olmak üzere ge nişletilir Döşekler ve güzel kokularla kokulandı rılır Orada cennete açılan bir kapı bulunur

Kâfire gelince, kabri daraltılın Deve bo yunları gibi kalın ve büyük yılanlarla dolduru lur. Üzerlerine sağır ve kör melekler indirilir Ellerinde demir kamçıları bulunun Kendilerini görmezler ki, merhamet etsinler, sesini duy mazlar ki, acısınlar Orada cehenneme açılan bir kapı vardın Oradaki yerini görünce, Al lah'tan bunu (kahirdeki azabını) devam ettir mesini diler ki, onun ardına ulaşmasın."
2396-Büreyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mii'min, alnı terleyerek ölür." [Tirmizî ve Nesâî.]
2397-Ubeyd b. Hâhd es-Sülemî radiyalla hu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ani ölüm kâfir için üzücü bir yakalanış; mü'min içinse bir rahmettin"
[Rezîn. Ebû Davud'un da benzeri rivayeti vardır.]
2398-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, yedi ölümden Allah'a sığmdı:
Ani ölümden, yılan sokmasından, yırtıcı hayvanlardan, boğulmaktan, yanmaktan, bir şey üstüne düşüp ölmekten ya da bir şeyin kendisi üzerine düşmesinden, düşmanlarla çarpışırken kaçarken öldürülmekten."
[Ahmed, Bezzâr ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr ve' l-Evsat'ta]
2399-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah'a kavuşmak isterse Allah da ona kavuşmak isten Kim Allah'a kavuşmak tan hoşlanmazsa, Allah da ona kavuşmaktan hoşlanmaz." "Bu, ölümden nefret etmek de ğil midir?" diye sorunca, şöyle buyurdu: "Öy le değil, şöyle: Mü'mine Allah'ın rahmeti, rıdvânı ve cenneti müjdelenince, bir an önce Allah'a kavuşmak isten Allah da ona kavuş mak isten Kâfire de Allah'ın azabı, gazabı bil dirilince, Allah'a kavuşmaktan nefret eder, Allah da ona kavuşmaktan nefret eden"
[Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî.]
2400-Diğer rivayette: "Allah da ona ka vuşmaktan nefret eder" ifadesinden sonra şu ilave yer almaktadır: "Ölüm ise henüz Allah'a kavuşmadan önce gerçekleşir."
2401-Diğer rivayette şöyle geçer: "Gözler yerinden fırlayıp, göğüste hızlı hızlı soluma başlayıp parmaklarda soğuma hissedilince, işte o zaman, Allah'a kavuşmak isteyene Al lah da kavuşmak ister. Allah'a kavuşmaktan nefret edene karşı Allah da ona kavuşmaktan hoşlanmaz."
2402-Hayyân Ebu'n-Nadr radiyallahu anh'dan:
Ben, Vasile b. el-Eska' ile birlikte ölüm has talığında, Ebu'l-Esved el-Cereşî'nin

yanına gir dim. Ebu'l-Esved, Vâsile'nin sağ elini tutup — Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem biat et tiği için— yüzüne gözüne sürdü.
Vasile ona dedi ki: "Sana tek şey soraca ğım?" "Nedir o?" deyince: "Rabbin hakkın daki zannm nasıldır?" diye sordu. Bacıyla iyi-
dir diyerek işaret etti. "Müjde sana! Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyur duğunu duydum:
"Allah Teâla buyurmuştur: «Ben kulu mun zannı üzereyim. Beni nasıl isterse öyle zannetsin (bilsin)»." [Ahmed ve Taberânî, el-Mu' cemu' l-Evsat'ta.]
2403-Mahmûd b. Lebîd radiyallahu anh' dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ademoğlu iki şeyden nefret eder: Ölüm; oysa ölüm mü'min için fitne (imtihan ve iş-kence)den daha iyidir. Az mal; oysa az malın hesabı az ve kolay olur." [Ahmed]
2404-İbn Amr b. el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Ölüm, mü'mine verilen en kıymet li hediyedir." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Keljîr'dc]
2405-Selmân radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ensâr'dan hasta bir adamı ziyaret edip, elini alnına koyup sordu: "Kendini nasıl hissedi yorsun?" Ona hiç cevap vermedi.
Bunun üzerine dediler ki: "Ey Allah Resu lü! O meşguldür, senin farkında değildir." "Öyleyse bizi yalnız bırakın!" buyurdu. İn sanlar dışarıya çıktılar. Elini (hastanın üzeri ne) koydu; hasta: "Elini olduğu yerde bırak" diye işaret etti. Sonra seslendi: "Ey Fülan! Kendini nasıl hissediyorsun?"
Hastanın cevabı: "Kendimi gayet iyi his sediyorum; yanıma biri kara, diğeri beyaz iki kişi geldi." Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sordu:
"Hangisi sana daha yakındır?" "Kara olan bana daha yakındır." "Öyleyse iyilik az, kötülük çoktur." "Ey Allah Resulü! Yapacağım dua ile bana yardım et!" diye ricada bulununca Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dua etti:
"Allahım bunun için çoğunu bağışla, azı nı tamamla!" Sonra sordu: "Şimdi ne görü yorsun?" Cevap verdi: "Anam babam sana fe da olsun! İyinin çoğalmakta, kötünün ise azalmakta olduğunu, kara adamın benden uzaklaştığını görüyorum."
"Şu anda hangi amelin sana sahip çık makta (yardımcı olmakta)?"
"Su dağıtmam."
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
"Ey Selmân! Bende hoşlanmadığın bir durum görüyor musun?"
"Evet, Seni birçok yerde çeşitli münase betlerle gördüm, ama bugünkü gibi görme dim" deyince, şöyle buyurdu: "Ondan akan terin ancak başlı başına ölüm

acısının sonucu olduğunu biliyorum."
[Bezzâr. zayıf bir senedle.]
2406-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mü'minin ruhu, ter olarak çıkar Eşek ölümü gibi ölmek istemem."
Denildi ki: "Ey Allah Resulü! Eşek ölümü nedir?"
"Ani ölümdür" dedi.
"Kâfirin ruhu ise şakaklarmdan çıkar" di ye ilave etti.
(Taberânî. el-Mu'cenin'l-Kebir vel-Evsat'ta zayıf bir isnâdla.]
2407-îbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ölümün soğuk ve korku yanı vardın Bu nedenle (müslüman) kardeşinizin ölüm habe ri geldiği zaman kişi şöyle desin: «İnnâ Hila lli ve innâ ileyhi râciûn ve innâ ilâ Rabbinâ le-münkalibûn (=Şüphesiz biz Allah'a aidiz. Ve şüphe yok ki biz ancak O'na dönücüyüz. Muhakkak O'na dönücüleriz) Allahım, onu iyiler arasında yaz, kitabını İlliyyîn'de kıl! Sonlarını iyi eyle, onları himayene ali Alla hım, onun ecrinden bizi mahrum etme, ondan sonra bizi şaşırtma I»"
[Taberani, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir senedle]
2408-Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: Medine'de doğanlardan biri öldü. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onun na mazını kıldırdı ve şöyle buyurdu:
"Keşke doğduğu yerden başka bir yerde ölseydi."
"Neden ey Allah Resulü?" diye sordukla rında, şöyle buyurdu:
"Çünkü insan doğduğu yerden başka bir yerde öldüğü zaman, doğduğu yerden son adımını attığı yere kadar olan mesafe ölçülür ve cennette o miktarda yer verilir " [Nesâî]
2409-Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sordum:
"Kulun insanları tanıması ne zaman son bulur?"
"(Ölümü) müşahede ettiği zaman."
[İbn Mâce, zayıf b'n senedle.]

PEYGAMBER SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'İN HASTALIĞI, YIKANIŞI, KEFENLENMESI VE DEFNEDİLMESİ

2410-el-Abbâs radiyallahu anh'dan: Rüyamda yei7üzünün Şeddâd'ın itmesiy le göğe doğru çıktığını gördüm.
Bunu Allah Resulüne sallallahu aleyhi ve sellem anlatınca şöyle yorumladı: "Bu, karde şinin oğlunun vefatına (yani bizzat Peygam-ber'in ölümüne) işarettir."

[Bezzâr ve el-Mu'cemu'l-Kebîr]
2411-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, öldüğü o (son) hastalığında buyurdu ki: "Ey Âişel Hâla Hayber'de yediğim o yemeğin açı şım ağzımda hissediyorum, işte şimdi zehir lenmeden doğan o acının tamamen dineceği andır." [Buhârî]
2412-Aişe radiyallahu anhâ'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir gün Bakî mezarlığından gömdükleri bir cena zeden bana döndü.
Beni rahatsız buldu. Çünkü başım ağrı yor, "vay başım, vay başım!" diye bağınyor-dum.
Şöyle buyurdu: "Ey Âişe, asd ben 'vay başım' demeliyim. Benden önce ölürsen ne zararın olur ki, seni yıkarım, kefenlerim, na mazını kılıp defnederim."
Dedim ki: "Şimdi seninle beraberim, sen öyle yaparsan, sonra benim evime döner, orada hanımlarından biriyle gerdeğe girer sin." Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem tebessüm etti. Aynı tebessü mü öldüğünde de mübarek yüzünde görül dü.
[Dârimî. İlerde hilâfet bahsinde Buhârî'den naklen gelecektir.]
2413-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, hastalığı ağırlaşıp sancısı artınca, hanımların dan benim evimde bakılması için izin istedi. İzin verdiler. İki ayağım yerde sürüyerek Ab-bâs ile bir başka adamın iki kolu arasında çık tı. İbn Abbâs dedi ki: "Öbürü Alî idi." Evime girdiğinde rahatsızlığı daha da arttı. "Üzerime ağzı açılmamış yedi kırbadan su dökün, belki insanlara çıkıp vasiyette bulunurum" buyur du. Onu, Hafsa'mn leğenine oturttuk, o kırba lardan üzerine su dökmeye başladık. Sonra eliyle (tamam kesin) diye işaret etti.
Sonra cemaate çıkıp namaz kıldırdı ve on lara hitap etti. [Buhârî ve Müslim]
2414-Bir başka rivayetinde şu ifade yer almıştır:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in hastalığı Meymûne'nin evinde başladı, Âişe'nin evine gitmesi için hanımlarından izin istedi."
2415-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, ağırlaştı ve sordu:
"Cemaat namaz kıldı mı?"
"Hayır! Ey Allah Resulü, seni bekliyor lar" dedik.
"Öyleyse leğene su koyun!" buyurdu. Hemen koyduk; yıkandı, sonra kalkmaya çalıştı, fakat düşüp kendinden geçti. Ayılm-ca sordu:
"Cemaat namaz kıldı mı?" "Hayır, seni bekliyorlar" dedik. "Leğene su koyun da yıkanayım" dedi. Dediği gibi koyduk, yıkandı; gitmeye kalkı şınca tekrar

kendinden geçti. Ayıhnca tekrar: "Cemaat namaz kıldı mı?" diye sordu. "Hayır, seni bekliyorlar" dedik. İnsan lar son yatsı namazı için mescitte Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem'i bekliyor lardı.
Dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekir'e, cemaate namaz kıl dırması için haber gönderdi. Elçi gelip ona şöyle dedi: "Allah Resulü, cemaate namaz kıldırman için sana emir veriyor."
Ebû Bekir yumuşak huylu, ince kalpli bir kişi idi. Onun için Ömer'e:
"Ey Ömer! Haydi namazı sen kıldır!" de di. Ömer kabul etmedi ve şöyle dedi: "Sen buna benden daha lâyık, hak sahibi sin." Bunun üzerine o günlerde cemaate na mazı Ebû Bekir kıldırdı.
Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kendinde biraz hafiflik ve iyileşme hissedince biri Abbâs olan iki adamın kolları arasında, öğle namazı kıldırmak için çıktı. Ebû Bekir namaz kıldırıyordu. Ebû Bekr onu görünce geri çekilmek istedi; Allah Resulü geri çekilmemesi için ona işaret buyurdu. Kendisini getiren o iki kişiye: "Beni onun ya-nıbaşına oturtun!" dedi. Ebû Bekir kılarken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e uyu yordu, cemaat ise Ebû Bekir'in kıldınşına uyarak kılıyordu. Peygamber sallallahu aley hi ve sellem ise oturuyordu.
2416-Bir başka rivayetinde: (Âişe) dedi
ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (hastalığı sırasında) iki de bir soruyordu: «Yarın nerede olacağım, yarın nerede ola cağım?» Bu sözüyle benim nöbetimi(n ne zaman geleceğini) kastediyordu. Bunun üzerine hanımları nerede kalmak istiyorsa orada olması için O'na izin verdiler. Sıram olduğu günden vefat edinceye kadar evim de kaldı. (Mübarek) başı boğazımla ciğe rim arasında (göğsüme yaslanmış vaziyet te) idi, tükürüğü tükürüğüme karıştı. İşte tam o anda Allah ruhunu aldı.
(Kardeşim) Abdurrahman b. Ebî Bekir içeriye girdi, elindeki misvakla durmadan dişlerini fırçalıyordu. Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem onu gördü. Dedim ki: "Ey Abdurrahman, şu misvağmı bana ver!" Verdi, dişlerimle kemirerek iyice yonttum, sonra ağzımda yumuşattım ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e verdim, göğsü me dayanmış bir halde o misvakla ağzını bir güzel misvakladı.
2417-Başka bir rivayetinde: O günkü kadar gü zel misvakladığını hiç görmedim. Sonra eli ya da parmağı boşalıp düştü; sonra üç kere: "Fi'r-Refî-ki'l-A'la!" dedi ve ruhunu teslim etti.
2418-Başka bir rivayetinde: Elini suya sokup aldığı suyu yüzüne sürüyor bir yandan da: "Lâ ila he illallah. Gerçekten ölümün sarhoşluğu (sekerât-ı mevt)

vardır" diyordu.
2419-Başka bir rivayetinde: Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem sağlığında iken şöyle derdi: "Hiçbir peygamberin ruhu cennetteki du rağını görmedikçe alınmaz, sonra (durağına git mek) onun arzusuna bırakılır ya da seçme konu sunda serbest kılınır." Şiddetli hastalanıp ruhu teslime hazırlanınca, başı dizimdeydi, kendinden geçti, sonra birden gözü evin tavanına doğru açıl dı ve sonra: "Allahümme fî' r-Refîki' l-A' lâ (Alla-hım, Refîk-i A' lâ'da olmayı arzuluyorum)!" dedi. (İçimden) Dedim ki: Şu halde bizi artık tercih et miyor. O'nun bu temennisinin, sıhhatli zamanın da vaktiyle bize söylediği bir haberin tezahürü olduğunu anladım.
2420-Başka bir rivayetinde: Boğazı kısılıp, sesi değişti ve "Allah'ın kendilerine nimetler verdiği (peygamberler, sıddıklar ve iyi kimse lerle beraberdirler. Onlar ne iyi arkadaştır lar)" (Nisa, 4/69) âyetini okuduğunu işittim.
2421-Başka bir rivayetinde: Şöyle dua ediyordu: "Allalnm! Beni bağışla, beni esirge ve beni Refîk-i A'lâ'ya katıver!"
2422-Rivayetlerin birisi de, Taberânî'nin el-Mu' cemu' l-Evsafm&d zayıf hır senedle nak lettiği şu rivayettir: O şöyle buyurdu: "Allah'a hamd olsun ki, hiçbir peygamber, ümmetinden biri kendisine imam oluncaya dek ölmez."
2423-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ölüm döşeğindeyken birtakım insanlar O'nun evinde bulunmaktaydılar. İçlerinde Ömer de vardı. Şöyle buyurdu: "Gelin size bir şey (vasiyet) yazdırayım da bundan son ra katiyyen sapmazsınız." Ömer atıldı ve şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sancısı şiddetlendi. Yanınızda Kur'ân vardır, size Allah'ın Kitâb'ı yeter." Ondan sonra evde bulunanlar ihtilâfa düştü ler, kimi getirin yazdırsın, derken, bazıları da Ömer'in görüşünü paylaştılar. Aralarındaki söz düellosu çoğalıp sesler karışıp ihtilâf bü yüyünce, şöyle buyurdu:
"Haydi yanımdan uzaklasın!"
Ondan sonra îbn Abbâs şöyle derdi: Ara larındaki ihtilâf ve gürültülerle, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in o yazıyı yazdır masına engel olmak, bundan daha büyük bir musibettir."
2424-Diğer rivayet: "İbn Abbâs dedi ki: "Ah o Perşembe günü, ne acı Perşembe gü nü!" Sonra gözünden akan yaşlar taşa damla-ymcaya kadar ağladı.
Dedim ki: "Ey İbn Abbâs, Perşembe günü nedir?" Şu açıklamayı yaptı:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ağır laşmış, sancısı artmıştı. O esnada buyurdu ki: «Bir koyun küreği getirin de, benden sonra sap mamanızı sağlayacak bir yazı yazdırayım.»'Ara-larında çekişmeye, tartışmaya başladılar. Oysa bir

peygamberin huzurunda tartışmak yakışık almaz. Bazı kim.seler: «Peygamber'in durumu nedir, .sayıkladı mı? Kendi.sinden bu yazıyı yaz dırmak isteğini iyice sorup anlayın» dediler. Bu nu üzerine söylediği yazı malzemesi isteğini iyi ce tesbit etmek için o sözünü tekrar ettirmeye giriştiler. Buna karşılık Allah Resulü: «Bu-akuı beni, bırakın beni! içinde bulunduğum durum, beni çağırdığımı (yazı yazdırma gibi) durum dan daha hayırlıdır» .
Sonra onlara üç .şey vasiyyet etti: «Müş rikleri Arap yarımadasından çıkartın, benim hediyeler vererek kabul ettiğim delege ve he yetlere sizler de izin verip hediyelerle ikram etmek suretiyle saygı gösterin»."
(İbn Abbâ.s) dedi ki: "Üçüncüsünü unut tum." IBuhârî ve Mü.slim)
2425-Enes radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hastalığı ağırlaşınca .sancı ve sıkıntısı daha da arttı. Fâtıma: "Vah babacığım! Ne ızdırap çe kiyor!" diye ağlayınca, cna şöyle buyurdu: "Artık son, bugünden sonra baban hiçbir sı kıntı ve acı görmeyecektir, merak etme!" Ölünce, bu defa Fâtıma şöyle feryat etti:
"Babacığım, kendini çağıran Rabbine ica bet etti. Babacığımın son durağı Cennetü'l-Firdevs oldu. Babacığım! Cibril'e bu acıyı (.senin vefatını) biz duyurduk."
Defnedilince Enes'e hitaben şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve .sellem'i toprağa gömüp üzerine toprak atmaya gönlü nüz nasıl razı oldu?"
[Buhârî ve İbn Mâce]
2426-Enes radiyallahu anh'dan: Abbâs, Ensâr'dan bir topluluğa uğradı. Onlar, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem'in artan ızdırabı için ağlıyorlardı; sordu: "Neden ağlıyorsunuz?"
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve .sel lem'in bizimle beraberliklerini hatırladık da" dediler. Bunun üzerine Abbâs, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına girdi, durumu O'na bildirdi. Siyah bir örtüye bürün dü ya da başına bir kumaş kenarı geçirdi, minbere çıktı —ki ondan sonra bir daha ora ya hiç çıkmadı —Allah'a hamd ü senada bu lundu. Sonra şöyle buyurdu: "Sizlere Ensâr'ı (onlara iyi davranmanızı) vasiyet ederim. Çünkü onlar benim cemaatim, sırdaşlarım ve emînlerimdir. Bana karşı üzerlerine düşeni hakkiyle ifâ ettiler. Şimdi bizim onlara karşı yapacak olduğumuz hüsn ü muamele hakları kalmıştır. O halde Ensâr'dan iyilik edenlerin iyiliklerini kabul edin, kötülük edenlerinin de kusurlarına bakmayın ve bağışlayın." IBuhârîj
2427-Ca'fer b. Muhammed b. Alî radiyal lahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Pazartesi günü vefat etti; Salı gününün .sonuna kadar yıkanmadı. Saîd b. Hayseme'ye ait olan kuyunun suyundan

yıkandı. Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve .sellem, o kuyudan su içerdi. Avret yerini yıkama işini Alî üstlendi. (Yıka nırken) Alî'nin gömleği üzerinde idi. Alî, onu Üsâme ile birlikte yıkadı.
Kimine göre, Ensâr'dan bir adam suyunu döktü. el-Fadl da yıkamada bulundu. Alî, altı nı yıkarken o, kucağına aldı. Fadl artık yorul muş olacak ki: "Beni rahatlat, beni rahatlat, takatim kalmadı, üzerime inen bir şey görü yorum" diyordu. Üç elbise içinde kefenlendi;
İkisi Saharî, biri de bürde hırkası idi. İnsanlar namazını imamsız. kıldılar. Bir grup geldi na mazını kılıp çıktı; onları başka bir grup takip etti. O yerinde duruyordu. Onlar namazı biti rince Ömer seslendi: "Artık cenazeyi ehline (ailesine) bırakın." Âişe şöyle derdi:
"Şimdiki aklım olsaydı O'nu, hanımları nın yıkamasını temin ederdim." iRezîn]
2428-Ebû Dâvud, Şa'bî'den bu hadisin bir kısmım rivayet etti. Ancak orada şu iba re yer almıştır: "Onu kabre Alî, Fadl ve Üsâ-me indirdi. Abdurrahman b. Avf da yanların daydı."
2429-Alî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ölürsem beni kuyum olan, Gars kuyu sundan çekilmiş yedi kırba suyla yıkayınız."
[İbni Mâce]
2430-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Onlar, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'i yıkamak istediklerinde şöyle dediler:
"Ölülerimizi soyduğumuz gibi onu da so yup elbisesini çıkaralım mı, yoksa elbisesi üs tündeyken mi yıkayalım, bilemiyoruz." Onlar böyle tartışırlarken, Allah onlara bir uyku ver di, hepsinin çenesi göğsüne düştü. Evin bir kenarından tanımadıkları biri onlara hitap ederek şöyle seslendi: "O'nu üzerindeki elbi sesiyle yıkayın!" Bunun üzerine üzerinde gömleği bulunduğu halde yıkadılar. Gömle ğin üzerine suyu döküp elleriyle ovaladılar.
2431-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, üç parçalı Necrân (dokuması) elbise içinde kefenlendi: İki elbise (parçalı bir hülle), bir de öldüğü zaman üstünde bulunan gömleği." [İki rivayet de Ebû Drıvud'a aittir]
2432-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Abdullah b. Ebî Bekr'e ait olan Yemen malı bir elbisenin içine kondu. Sonra bu giysi, on dan çıkarıldı ve nihayet Sahûliyye denilen üç parça beyaz Yemen bezi içinde kefenlendi. Bu kefen parçalarının içinde ne gömlek, ne de başlık vardı.

Sonra Abdullah elbiseyi kaldırıp: "O halde bunun içinde ben kefenlenirim" de di. Daha sonra ise "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onun içinde kefenlenmedi ki ben kefenleneyim" diyerek onu sadaka olarak verdi. [AlU hadis imaını.l
2433-Diğer rivayette: "Eğer Allah razı ol saydı. Peygamber'!, onun içinde kefenlenirdi. (Bu nedenle Abdullah) onu sattı ve parasını sadaka olarak verdi."
2434-Diğer rivayette: "Peygamber sallal lahu aleyhi ve sellem, öldüğü zaman (bütün bedeni) hibere (denilen) (Yemen malı) bir bürdeye (hırkaya) sarıldı."
2435-Diğer rivayet: Âişe'ye iki elbise ve bir Yemen malı hırkadan söz eltiler. Bunun üzerine şöyle dedi: "Ona bürde (hırka) getiril di, fakat geri çevirdiler ve onda kefenlemedi ler."
2436-Âişe ve İbn Abbâs radiyallahu anh'-dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, vefat edip yıkandığı zaman defni hususunda ihtilâf ettiler. Ebû Bekr dedi ki: "Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem'in dediğini he nüz unutmuş değilim. Şöyle buyurmuştu: «Allah, bir peygamberin ruhunu aldığı za man, sevdiği yere defnedilmesini ister. Bu ne denle onu yatağının olduğu yere defnedin!»" [Tirmizîl
2437-Mâlik de benzerini rivayet etmiştir; ancak onda şöyle geçer:
İnsanlardan bir kısmı: "Minberin altına gömülsün" derken; diğer bir kısmı da Bakî'ye defnedilmesini söylediler.
2438-Urve radiyallahu anh'dan: Medine'de iki kişi vardı; biri kazdığı me zarlara lahid yapar, ötekisi ise lahid yapmaz dı. Dediler ki: "Hangisi önce gelirse, işi ona veririz." Lahid yapan çıkageldi ve işi ona ver diler. [Mâlik]
2439-Sa'd radiyallahu anh'dan: Ölüm döşeğindeyken dedi ki: "Bana bir lahid yapın. Üzerime de kerpiç koyun; tıpkı Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e ya pıldığı gibi." [Müslim ve Nesâî.]
2440-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kabrinde, altına kırmızı bir kadife serildi." [Tirmizî ve Nesâî.]
2441-Muhammed b. Alî b. el-Hüseyin ra diyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kabrine lahid yapan Ebû Talha'dır. Kabrine kadife seren ise Allah Resulü sallallahu aley hi ve sellem'in azatlısı Şakrân'dır." [Tirmizî]
2442-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kabrini yapmak istedikleri zaman, Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh'ın peşinden haber gönderdiler. O, Mekkelilerin kazdığı gibi mezar kazardı.
Aynı zamanda Medinelilerin kabirlerini kazan Ebû Talha'ya haber gönderdiler.

O, la hid yapardı. Hülâsa ikisine de haber saldılar ve: "Allahım! Peygamberin için bunlardan hangisi hayırlı ise onu seç!" diye dua ettiler. Derken, Ebû Talha çıkageldi. Ebû Ubeyde yerinde bulunamadı. Bunun üzerine Ebû Tal ha, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem için bir lahid yaptı. Salı günü bütün hazırlık lar bitince, na'şı evindeki divana kondu. Son ra insanlar bölük bölük yanına girip namazı nı kıldılar.
Sonra kadınlar içeriye sokuldu; onlar da namazını kıldılar, sonra çocuklar içeriye alın dı. Cemaate kimse imamlık yapmadı.
Müslümanlar, onun nerede gömüleceği hususunda ihtilâf ettiler, kimileri: "Mescidin de defnedilsin" dediler; kimileri ise: "Ashabı nın gömüldüğü yere (Bakî'ye) gömülsün" de diler. Ebû Bekr ise şunu söyledi: "Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyur duğunu duydum: «Bir peygamber nerede ölürse oraya gömülür»" Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in üzerinde öldüğü yatağını kaldırdılar, altını kazıp kabir yaptılar ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Çarşamba gecesinin yarısında oraya defnedildi. Kabrine, Alî, Fadl b. Abbâs, kar deşi Kuşem ve (Peygamber'in) azatlısı Şak-rân indiler. (Şakrân) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in giydiği bir hırkayı alıp onunla beraber kabre gömdü ve şöyle dedi: "Vallahi onu senden sonra kimse giyemez." [İbn Mâce, leyyin bir senedle.]
2443-el-Kâsım b. Muhammed radiyallahu anh'dan:
Âişe radiyallahu anhâ'nın yanına girip de dim ki: "Anneciğim! Bana örtülerini aç da, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kabri ile iki sahabisinin kabirlerini göreyim." Üç kabri de benim için açıp gösterdi. (Yer se viyesinden) ne yüksekti, ne de alçaktı. Kırmızı kumlarla etrafı ve üstü çevrilmişti.
[Ebû Dâvud]
2444-Rezîn şunu ilave etti: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, önde, kıbleye kar şı yatıyordu. Ebû Bekr onun arkasında, başı Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in iki omuzu yanında; ayaklan ise aşağıya doğru uzanmış, sarkmış bir halde. Ebû Bekr'in arka sında ise Ömer. Evet bu tertip üzere yatıyor lardı."
2445-İbn Abbas radiyallahu auh'dan: "O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem'in kabrini yer seviyesinden biraz yüksel tilmiş olarak görmüş." [Buhârî]
2446-Urve radiyallahu anh'dan: Velîd'in zamanında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sahanlığının -duvarı yıkı lınca, tekrar yapmaya koyulduklarında onlara bir ayak göründü. Korktular onun ResûluUah sallallahu aleyhi ve sellem'in ayağı olduğunu zannettiler. Bunu bilen kimseyi bulamadılar. Sonunda Urve onlara dedi ki:

"Vallahi bu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in ayağı değildir; bu, Ömer'in aya ğıdır." [Rezîn]
2447-Saîd b. Abdilazîz radiyallahu anh' dan:
Harre vak'asında, tam üç gün Allah Resu lünün sallallahu aleyhi ve sellem mescidinde (namaza) izin verilmedi ve kamet getirilmedi. Saîd b. el-Müseyyeb ise oradan hiç ayrılmadı. Namaz vaktini ancak Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kabrinden duyduğu mırıl tı ile bilebilmiştir."
2448-Kâ'b radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Her gün meleklerden yetmiş bin tanesi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kabrine inip ziyaret eder. kanatlarını Peygam ber sallallahu aleyhi ve sellenı için istiğfar ederek çırparlar. Akşam olunca yukarıya çı kar, onların yerine, bir o kadar başka melekler inip yerlerini alırlar ve tıpkı diğerlerinin yap tıklarını yaparlar.
Kabri açıldığı zaman yetmiş bin meleğin arasında kalkacak ve onlar başına üşüşecek-lerdir." |İki rivayet Dârimî'ye aittir.l
2449-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın, ümmetimden bana selâm geti ren gezici melekleri vardır." (Yine) Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurmuştur: "Hayatım sizin için hayırlıdır: siz ona komı-şıırsıımız. o da size konulup anlatır ÖUimiim de sizin için hayıııutır. Çünkü amelleriniz ha na sunulur: amellerinizi hayırlı görürsem. Al lah'a hamd ederim. Amellerinizden kötü gör düklerim hususunda da bağıtlanma.';! için Al lah'tan mağfiret dilerim." IBezzûrl
2450-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Sevgilimiz. Peygaıuberimiz sallallahu aleyhi ve sellem bize kendi ölüm haberini, öl meden önce altı şeyle verdi: Bizi Âişe'nin evinde topladı, bizlere şöyle bir baktı, gözleri yaşardı ve şöyle buyurdu: "Merhaba size! Al lah sizi yalatsın ve korusun. Sizi İKVındırıp yardım etsin. Allah sizin derecenizi yütseltsin, Allah size hidayet etsin, Allah sizi ıtzıklandır-sın. Sizi başarıya erdirsin, Allah sizi selâmete erdirsin. Size Allah korkusunu tavsiye ediyo rum. Allah da size onu tavsiye etmiştir. Onu size emanet etmiştir Şüphesiz ben apaçık bir
uyarıcıyım. Allah'a karşı, kulları ve beldeleri hususunda baş kaldırmayın. Çünkü Allah hem size, hem hana hitaben şöyle buyui'du: «Bu âhiret yurdunu yeryüzünde böbürlenmeyi ve bozgunculuğu i.stemeyen kimselere veririz. Sonuç Allah'a karşı gelmekten sakınan'arın-dır» (Kasas, 28/83) Ve yine şöyle buyurmuş tur: «Cehennemde böbürlenenler için yer yok mudur':'»" (Zümer, 39/60)
Sonra şöyle buyurdu: "Ecel yaklaştı, böy lece Allah'a. Sidre-i müntehâ'ya, Cennetii'l-Me'vâ'ya. Ke's-i Evfâ'ya, Refik-i A'lâ'ya gi diş de yaklaştı." -Sanırım

râvi şöyle dedi:-Dedikki:
"Ey Allah Resulü! Öyleyse seni kim yıka yacak?"
"Ehl-i beytimin erkekleri yakınlık derece lerine göre yıkasınlar."
"Peki seni ne içinde kefenleyelim?" "isterseniz şu giydiğim elbise, isterseniz Yemen işi ya da Mısır işi beyaz bir elbise için de kefenlersiniz."
"Peki namazını içimizden kim kıldırsın? (Bunu söylerken) ağladık, O da ağladı. Ve buyurdu ki:
"Yavaş olun! Allah sizi bağışlasın, Pey gamberinizden yana sizleri hayır ile mükâfat landırsın. Beni yıkayıp bu kabrimde, hu evim deki bu döşeğime koyduğunuz zaman, biraz yanımdan çıkıp, uzaklasın. Çünkü benim ilk namazımı kılacak olan dostum ve yanımdan ayrılmayan Cibril'dir Sonra Mîkâîl, .sonra İs rafil, sonra da ordularıyla Ölüm Meleği. Son ra tüm melekler. Sonra yanıma dalga dalga girip namazımı kılın ve bana .selâm verin.
Matemci tutup da ağlatarak beni rahatsız et meyin. Haykıran, çığlık atan kadınları da uzaklaştırın. Önce namazımı Elıl-i beytimin erkekleri kılsın. Sonra siz kılın. Ruhlarınıza benden selâm okuyun, kardeşlerimden bura da bulunmayanlara da .selamımı söyleyin. Si zinle beraber dininize girenlere de selâmımı söyleyin. Sizi şahit gösteririm ki, ben de ona ve dinimde bana her uyan kimseye bugünüm den başlayarak Kıyamet gününe kadar selâm ederim." Dedik ki:
"İçimizden seni kabrine kim indirecek?" "Ehli beytimden bazılarıyla, sizi görüp si zin göremediğiniz melekler."
[Bezzâr ve Tabcrânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta]
2451-Aişe radiyallahu anhâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, başka bir hastalık sebebiyle değil, zatülcenp hastalığından ölmüştür."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat ve Ebû Ya'lû]
2452-Enes radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in vefatından sonra Ebû Bekir. Ömer'e buyurdu ki:
"Haydi Ümmü Eymen'e gidelim. Pey gamber sallallahu aleyhi ve sellem'in onu zi yaret ettiği gibi, biz de onu ziyaret edelim."
Beraberce gidip oraya vardıklarında Üm mü Eymen ağladı. Sordular:
"Neden ağlıyorsun? Allah Resulü için, Al lah katında daha hayırlı şeyler bulunmakta dır."
"Allah katmda Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem için daha hayırlı şeyler oldu ğunu bilmediğim için ağlamıyorum. Ben se madan vahiy kesildiği için

ağlıyorum." Bu sözle onları da duygulandırdı ve ağlamaya başladılar. [Müslim.]

ÖLÜYE AĞLAMAK, AĞIT YAKARAK SESLİ AĞLAMAK VE ÜZÜLMEK

2453-Enes radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte demirci Ebû Seyf in yanına girdik. O, (Allah Resulü'nün oğlu) İbrahim'in süt ba bası idi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem oğlunu alıp öptü ve kokladı. Sonra yine onun yanına girdik. İbrâhîm can çekişiyordu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in (mübarek) gözleri yaşarmaya başladı. İbn Avf dedi ki:
"Ey Allah Resulü, sen de mi (ağlıyor sun)?"
"Ey Avf in oğlu! Bu bir merhamet eseri dir." Sonra ilave etti:
"Göz yaşarır, kalp hüzünlenir, ama biz yi ne de Rabbimizin hoşnut olacağı şeyi söyle riz. Ey İbrâhîm! Senin ayrılışına çok üzülüyo ruz."
[Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud]
2454-îbn Mâce'nin lafzı: "Ona iyice ba-kıncaya dek kefenine sarmayın!" Gelip üzeri ne kapandı ve ağladı.
2455-Onun (İbn Mâce'nin) ayrıca Esma bn. Yezîd'den de benzeri bir rivayeti vardır ki, orada şöyle geçmektedir: "Eğer (ölüm) ger çek bir vaad, vaadedilen umumi bir şey olma saydı ve sonrakiler öncekine tâbi olmasaydı (yani sen ölmeseydin), ey İbrâhîm, senin hak kındaki hislerimiz (şu andaki duyduklarımız dan) daha çok ve şiddetli olurdu. Senin ayrı lığına çok üzülüyoruz."
2456-Tirmizî, Câbir radiyallahu anh'dan:
Abdurrahman (b. Avf, Allah Resulü'ne hi taben) dedi ki:
"Sen (ölüye) ağlamaktan alıkoymamış miydin?"
"Hayır, ben ancak şu iki abes ve cırlak sesi yasakladım: Yüzlerin tırmalanması ve yakaların yırtılması (ile) musibet anındaki feryat ve şeytanın haykırışı."
2457-Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dünyada ve âhirette lanetlenmiş olan iki ses vardır: Nimet anındaki mizmâr (nefesli çal gı) ve musibet anındaki ağlama sesi." [Bezzâr]
2458-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ailesinden biri öldü; kadınlar toplanıp ağla maya başladılar. Ömer de ağlamalarına engel olup azarlamaya kalkıştı.
Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Bırak on ları ey Ömer! Göz yaşam; kalp üzülür, (bu gün) acı olayın (ölümün) yaşandığı andır."

[Nesâî]
2459-İbn Ebî Müleyke radiyallahu anh'dan: Osman'ın kızı Mekke'de öldü. Cenazesin de bulunmak üzere gittik. Ben İbn Ömer ile İbn Abbâs'm arasında oturdum. İbn Ömer, Amr b. Osman'a dedi ki:
"Sen (buradakileri) ağlamaktan alıkoymu yor musun? Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: «Ölü, ailesinin ken disine ağlamasından dolayı azap görür.»" îbn Abbâs dedi ki: "Ömer bunun bir kısmmı söy lerdi. Nitekim Ömer'le Mekke'den ayrılıp yola koyulmuştuk. Beydâ adlı mevkiye varınca, Se-mure ağacının gölgesinin altında bir süvari ile karşılaştık. Bana "Git bak hele o adam kim miş?" dedi. Gittim baktım ki, Suheyb imiş. Geldim kendisine bildirdim, bana: "Haydi ça ğır da gelsin" dedi. Suheyb'e döndüm ve: "Haydi git, Mü'minlerin emirine katıl!" dedim. Daha sonra Ömer, o bilinen sûikaste uğradığın da, Suheyb yanma girip "Vah kardeşim, vah ar kadaşım!" diyerek ağlamaya başlayınca, Ömer şöyle dedi: "Ey Suheyb bana mı ağlıyorsun? Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: «Şüphe yok ki ölü, ailesinin ken disine ağlaması sebebiyle azap görür»."
Ömer ölünce, bilahare Aişe'ye bunu an lattım. Şöyle dedi:
"Allah Ömer'i esirgesin! Vallahi Allah Re-
sulü sallallahu aleyhi ve sellem «Ölü, ailesinin kendisine ağlaması nedeniyle azap görür» diye bir şey söylemedi. Ancak şöyle buyurdu: «Al lah, kâfirin azabım, ailesinin kendisine ağla ması sebebiyle artırır.» Bu hususta (delil ola rak) size Kur'ân yeter: «Kimse kimsenin güna hını yüklenmez» (En'am, 61/164)." Bunun üze rine İbn Abbâs: "Güldüren de, ağlatan da Al lah'tır" (Necm, 53/43) ayetini okudu. îbn Ömer bu sözler karşısında hiçbir şey demedi. [Buhârî, Müsüm ve Nesâî.]
2460-Ebû Dâvud hariç, altı hadis imamı nın (Âişe'den gelen) başka bir rivayetlerinde şu ibare yer almaktadır: "Allah Ebû Adurrah-man'ı (yani îbn Ömer'i) bağışlasın! O tabiî ki yalan söylememiş, sadece unutmuş yahut ya nılmıştır. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kendisine ağlanan bir yahudi kadının cenazesinin yanından geçmiş ve şöyle buyur muştur: «Buna ağlıyorlar ve şüphesiz o (ka dın) kabrinde (bu sebepten dolayı) azap görü yor»."
2461-İmrân b. Husayn radiyallahu anh'dan: Onun yanında ölünün diri kimsenin ken disine ağlaması sebebiyle azap gördüğüne da ir söz zikredilince:
"Bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem söyledi ve şöyle buyurdu: «Ölü, ailesi nin kendisine ağlaması nedeniyle azap gö rür»" dedi. Bir adam ona (İmrân'a) itiraz ederek şöyle dedi: "Adam Horasan'da ölüyor, ailesi de ona buradan ağlıyor. Peki ailesinin kendisi için ağlamasından dolayı o da mı azap

görecektir?" Şöyle cevap verdi: "Allah Resu lü sallallahu aleyhi ve sellem doğru söylemiş tir. Sen yalan söylüyorsun." [Nesâî]
2462-Ebû Ya'lâ'dan: Bir adam bu sözü (Peygamber'e) nisbet etti. Bunun üzerine Ebû Hureyre radiyallahu anh dedi ki:
"Vallahi bir kişi mücahit olarak savaşa git se ve orada öldürülüp şehit düşse burada da akılsız karısı onun için ağlasa, o şehit bu be yinsiz karısının ağlaması yüzünden azap gö rür (öyle mi?)." Adam üç kere şöyle dedi: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem doğru söylemiştir, Ebû Hureyre ise yalan söyledi."
2463-Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kurrâlar (Kur'ân hafızlan) öldürüldüğü za man tam bir ay kunût okudu (öldürenlere bed dua etti). O zaman üzüldüğü kadar üzüldüğü nü görmemiştim." [Bulıârî ve Müslim]
2464-Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
Ebû Seleme, öldüğünde içimden dedim ki: "Garîb (Ebû Seleme) yabancı bir ülkede gur bette öldü. Ona öyle bir ağlayayım ki, dillere destan olsun. Tam ağlamaya hazırlanmıştım ki, benimle ağlayıp beni teselli etmek için bir ka dın çıkageldi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, onu karşılayarak şöyle buyurdu: «Al lah, şeytanı o evden çıkartmışken tekrar o eve sokmak mı istiyorsun?» Bunun üzerine ağla madım." [Müslim]
2465-Âişe radiyallahu anhâ'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e Zeyd b. Harise. Ca'fer ve İbn Revâha'nm ölüm haberi gelince, fevkalade üzüntülü bir halde oturdu; ben de kapının aralığından O'na bakı yordum. Bir adam gelip ona şöyle dedi: "Ca'fe-rin hanımları ağlıyorlar." "Git onları sustur!" emrini verdi. Adam gitti, geldi ve şöyle dedi: "Beni dinlemediler, ağlayama devam ediyor lar." "Git onları sustur!" buyurdu. Üçüncü kez adam geri gelip: "Vallahi kadınlar bize galib geldiler (dinlemeyip ağlamaya devam ediyor lar)" dedi. Âişe: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, o adama: "Haydi git onların ağzına toprak saç!" buyurdu, dedi. (Âişe dedi ki:) Ben de atılıp adama şöyle dedim: "Allah senin bur nunu sürtsün! Vallahi sen ne Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem'in sana söylediğini ye rine getirdin, ne de (üzüntülü olan) Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i kendi halinde bı raktın." [Bulıârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
2466-Câbir b. Atîk radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Abdullah b. Sâbit'i ziyarete geldi. Onun ken dinden geçmiş olduğunu görünce, sesini yük selterek onu çağırdı, cevap alamayınca (öldü ğünü anladı ve): "İnnâ lillahi ve innâ ileyhi râciûn. Ey Ehu r-Rebî! (Ne yapalım elden bir şey gelmez. Allah'ın emri) bize galebe çaldı"
dedi. Bunu duyan kadınlar bir çığlık atıp ağ lamaya başladılar.

İbn Atîk de onları susturmaya uğraştı. Bu nun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Onları (kendi halleri ne) bırak. (Çünkü sesleri fazla çıkmıyor) fakat vacip olunca hiçbir kadın ağlamasın!"
"Ey Allah Resulü (vacip olduğu zaman) ne demektir?" dediler.
"Öldüğü zaman demektir" buyurdu.
[Mâlik, Ebû Dâvud ve Nesâî daha uzun bir metinle.]
2467-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Sa'd b. Ubâde hastalandı. Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem onu Abdurrahman b. Avf, Sa'd (b. Ebî Vakkâs) ve İbn Mes'ûd'la birlikte ziyaret etti. Yanına girince onu baygın buldu. "Ölmüş herhalde" dedi. "Hayır" dedi ler. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ağladı. Orada bulunanlar O'nun ağlayışını gö rünce ağlamaya başladılar. Buyurdu ki: "Duymuyor musunuz? Allah, gözyaşı se bebiyle ve kalbin üzülmesiyle azap etmez.
-Dilini göstererek- sadece bumm yüzünden azap eder, ya da esirger." [Buhârî ve Müslim]
2468-Muâz radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onu Yemen'e gönderdiği zaman, bineğine bindi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de bineğin yanında onunla yürümeye başladı. Ve ona şöyle buyurdu: "Ey Muâz! Kim bilir sen beni im yılımdan sonra belki göremiye-ceksin. Kabrime ve mescidime gelirsin." Bu nun üzerine Muâz, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den ayrılacağına ağladı. Şöyle buyurdu: "Ağlama ey Muâz! Çünkü (sesli) ağlamak şeytandandır."
[Bezzâr ve Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
2469-Ebû Bürde radiyallahu anh'dan: Ebû Mûsâ şiddetli bir hastalığa yakalandı ve bayıldı. Karısı çığlık attı(ağlamaya başladı). Bay gın olduğu için cevap veremedi, aydınca şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in hoşlanmayıp uzak durduğu kimselerden ben de
uzağım. Biliyorsunuz ki O haykırarak ağlayan, saçını başını yolan ve üstünü yırtan kadınlardan uzak durmuştur." [Bulıârî, Müslim ve Nesâî.]
2470-lbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Ölüleri için ağlarken) yanaklarını dö ven, yakalarını yırtan ve Câhiliye âdeti üzere ağıt yakan bizden değildir."
[Buhârî, Müslim, Timıizî ve Nesâî.]
2471-Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi biri ölüp de arkasından ailesi: «Vay bizim dayanağımız, vay

efendimiz!» di yerek ağladıklarında, Allah muhakkak iki me leği görevlendirir. Onlar, (ölüye) vurup şöyle derler: «Sen (gerçekten) böyle miydin?»" [Tinnizî]
2472-Biat eden kadınlardan birinden: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e biat ederken, bizden aldığı sözlerden birisi de şuydu: "(Musibetlere maruz kaldığımızda) yüz yırtmamak, ahlayıp vahlamamak (bağırmamak), yaka yırtmamak, ağıt yakarak saçları dağıtma mak hususunda O'na âsi gelmemek." [Ebû Dâvud]
2473-Ümmü Atiyye radiyallahu an-hâ'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, biat ederken bizden, yüksek sesle feryat edip ağlamamamamıza dair söz aldı. Ancak beş kişi sözümüzde durduk: Ümmü Süleym, Ümmü'l-A'lâ, Ebû Sabre'nin kızı, Muâz'ın karısı ile diğer kadın." [Buhârî ve Müslim]
2474-Nesâî'nin rivayetinde: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e biat etmek iste diğimde dedim ki:
"Ey Allah Resulü! Cahiliyette bir kadın be ni teselli etmişti (yani ölüsü için ağlamıştı). Gi dip ona yardım edeyim (yani onun da ölüsü için ağlayayım), sonra gelip sana biat ederim."
"Öyleyse git ona yardım et, sonra gel ba na biat et!" buyurdu. Bunun üzerine gidip ona yardım ettim, sonra gelip Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e biat ettim.
2475-Enes radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kadınlar kendisine biat ederken, onlardan ölü ye sesli ağlamamalanna dair söz aldı. Dediler ki: "Cahiliye devrinde bazı kadınlar ölüleri mize ağlamakla bizi teselli ettiler, biz de onla rı teselli edebilir miyiz?" Şöyle buyurdu: "İs lâm'da ölülere ağlamak suretiyle teselli etmek yoktur." [Nesâî]
2476-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem hem sesli ağlayan kadına, hem de onu dinle yene lanet etmiştir." [Ebû Dâvud]
2477-îbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ölüm haberini yaymaktan alıkor ve şöyle bu yururdu:
"Ölüm haberini (ağıtlarla) yaymayın! Çünkü bu, Cahiliye âdetlerindendir." Abdullah (b. Mes'ûd) dedi ki: "Ölü için ezan (yani bizde sala verilmesi), ölüm haberi ni duyurmaktır." [Tirmizî]
2478-Ebû Mâlik el-Eşa'rî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimde cahiliye âdetlerinden dört §ey vardır ki, bunları bir türlü bırakamazlar: Soylarıyla övünmek, soylara sövmek, yıldız lardan yağmur

istemek, ölüye sesli olarak ağ lamak." Ve yine şöyle buyurdu: "Eğer ölüye sesli ağlayan kadın, tevbe etmeden ölürse. Kı yamet gününde üzerinde katrandan bir elbise ve uyuz yapan bir örtüsü olduğu halde huzura dikilir." [Müslim]
2479-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Ha san b. Hasan b. Alî öldüğü zaman, karısı kab rinin üzerinde bir yıl çadır kurdu. Sonra (ça dırı) kaldırdı. Derken orada bir çığlık duyul-
du: "Yitirdiklerini buldular mı?" Bir ses de şu cevabı verdi:
"Umut kesip döndüler."
[Buhârî, bâb başlığında.]
2480-Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamete kadar §u üç §ey ümmetimde devamlı olarak bulunacaktır: Ölüye sesli ağ lamak, soylarla övünmek ve yıldızlardan yağ mur istemek." [Ebû Ya'lâ ve Bezzâr.]
2481-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ölülere ağlayan bu kadınlar Kıyamet günü biri sağlarında, diğeri ise sollarında ol mak üzere cehennemde iki saf yapılacaklar dır Cehennem ehline karşı itlerin havladıkla rı gibi havlayacaklardır."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf bir senedle.]
2482-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sesli olarak ağlanmamıştır." [Bezzâr]
2483-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Sa'd b. Muâz'm) na'şı taşınırken annesi şöyle ağladı: "Ciddi ve çalışkan olarak, ken disiyle bir gedik kapanarak cehd eden bir yi ğit olan Sa'd'ın ölümünden dolayı annesinin vay haline!" Bunun üzerine Peygamber sal lallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Her ölünün ağıtçısı yalan söyler. Amma Sa'd b. Muâz'ın ağlayıcısı asla!"
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de leyyin bir senedle.J
2484-Zeyd b. Erkam radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah üç yerde susmaktan hoşlanır: Kur'ân okunurken, savaşılırken ve cenaze kaldırılırken."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kehtr'de adını bildirmedi ği bir râvi kanalıyla.]
2485-Hamne bn. Cahş radiyallahu an-hâ'dan:
Ona denildi ki: "Kardeşin öldürüldü."
"Allah ona rahmet etsin! İnnâ lillahi ve in-nâ ileyhi râciûn" diyerek cevapladı.
"Kocan da öldürüldü" dediler "Eyvah!" dedi. Bunun üzerine Peygamber

sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Kocasının kadının yüreğinde, hiçbir şeyde olmayan bir yeri vardır."
[İbn Mâce, leyyin bir senedle.]

ÖLÜNÜN YIKANMASI VE KEFENLENMESİ
2486-Ümmü Atiyye radiyallahu anhâ'-dan:
Kızı (Ümmü Gülsüm) öldüğü zaman Al lah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yanımı za geldi ve şöyle buyurdu:
"Onu üç, ya da beş kere, yahut daha fazla yıkayın. Uygun görürseniz su ve sidr (bir nevi salnın) ile yıkayın. Sonuncuda kâfur yahut kâ fura benzer bir şey ilave edin. Yıkanma işini bitirdiğinizde bana bildirin." Bitirdiğimizde ona bildirdik. Peştemalini verip: "Bedenine bunu sarın!" buyurdu. [Altı hadis imamı.]
2487-Rivayetlerindendir: "Yahut yedi ya da daha fazla (yıkayın)."
2488-Bir diğerinde: "Önce sağ yanından, abdest uzuvlarından başlayın."
2489-Bir diğerinde: "Allah Resulü sallal lahu aleyhi ve sellem, kızı Zeynep ölünce şöyle buyurdu:
"Onu üç yahut beş yani tek (sayı) olarak yıkayın. Beşincisinde kâfur ilave edin."
2490-Bir başkasında: Saçlarını çözdüler, yıkadılar ve onu üç topuz şeklinde yaptılar. Onu arkasına doğru iliştirdiler. Süfyân dedi ki: "O, alın saçı ve topuzudur." İbn Şîrîn ise şunu iddia etti: Yukardaki hadisin metninde geçen: "Eşirnehâ (=onu ona yani kızıma giy-diriniz)"in anlamı "Ona sarın, iliştirin" de mektir. Zira o, ölen kadın için (kefenlemenin) izâr şeklinde değil de sarma şeklinde olması nı emrederdi.
2491-Bir başkasında: "Saçını örgü halinde yaptık."
2492-Bir diğerinde: "Saçını taradık" şek linde geçmiştir.
2493-Ümmü Kays bn. Mihsan radiyallahu anhâ'dan:
Oğlum öldü, çok üzüldüm ve yıkayıcısına dedim ki: "Oğlumu soğuk su ile yıkama ki, öldürürsün." Ukkâşe b. Mihsan hemen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gidip du-
rumu bildirdi. Tebbessüm edip şöyle buyur du: "Söylediği ömrünü uzatır mı?." Kadının ne kadar uzun yaşadığını bilmiyoruz. [NcsâîJ
2494-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim cenaze yıkarsa yıkansın!" [Ebû Dâvud]
2495-Tirmizî'nin rivayeti: "(Cenaze) yı kamasından gusül. taşımasından ise ahdest gerekir."
2496-Alî radiyallahu anh'dan:

Ebû Talip öldüğü zaman Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem'e bildirdim ve şöyle dedim:
"Yaşlı amcan öldü." Şöyle buyurdu: "Haydi git. babam göm, bana gelinceye dek de bir şey yapma!" Gidip gömdüm ve ona geldim. Sonra bana emretti, yıkandım ve bu sebeple bana dua etti. [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
2497-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dört şeyden dolayı yıkanırdı: Cenabetten, Cu ma için, kan aldırmaktan (hacamat) ve ölü yı kamaktan." [Ebû Dâvud]
2498-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Bir adam Arafat'ta Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile vakfede dururken, aniden hayvanından düştü. (Râvi) Eyyûb dedi ki: "Bineği onun boynunu kırdı. Ya da öldürdü" dedi. (Râvi) Amr ise: "Bineği onun boynunu kırdı" dedi. Bu durum Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bildirilince şöyle buyurdu: "Onu su ve sidr (bir nevi sahımjla yıkayın, iki parça bez içinde kefenleyin. Ona koku sürme yin ve başını da sarmayın. Çünkü Allah onu Kıyamet günü telbiye getirir vaziyette dirilte-cektir." [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.]
2499- Onun rivayetlerindendir: "Yüzünü örtmeyin, kokulamaym."
2500- Onun rivayetlerindendir: "Kendi elbisesiyle kefenleyin."
2501- Onun rivayetlerindendir: Kıyamet gününde ihramlı olarak dirilecek tir."
2502-Leylâ bn. Kâif es-Sekafıyye radiyal lahu anhâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kızı Ümmü Gülsüm'ü yıkayanlar arasınday-dım. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kefen için bize ilk önce izar, sonra gömlek, sonra başörtüsü, sonra da göğüs örtü,sü verdi. Sonra onu başka bir elbise içine koyduk. Al lah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kapı daydı, bize bunları bir bir veriyor biz de ke fenliyorduk." [Ebû Dâvud]
2503-Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Beyaz elbiseleri tercih ediniz. Dirileriniz beyaz giysin. Ölülerinizi de beyaz kumaş ile kefenleyiniz. Çünkü beyaz elbise en iyi giysinizdir." [Nesâî]
2504-Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Ebû Bekir'in yanına girdim. Dedi ki: "Al lah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i kaç elbise ile kefenlediniz?" "Üç beyaz elbise ile" dedim.
"Hangi gün öldü?"
"Pazartesi günü!"
"Bugün nedir?"
"Bugün de Pazartesi."
"Onunla aramda bir gece olmasını uma rım" dedi. Sonra üzerindeki elbisesine

baktı. O elbisenin içinde hastalanmıştı. Üzerinde za-feran lekesi vardı. Dedi ki: "Bu elbisemi yıka yın. Üzerine iki elbise daha koyun ve beni bu elbiseler içinde kefenleyin!"
Dedim ki: "Bu eskidir!"
"Yenisini dirilerin giymesi daha elverişli dir" dedi.
(Ebû Bekir) ertesi gece öldü. Sabahtan ön ce de defnedildi.
[Rezîli. Muvitttâ da benzeri rivayet edilmiştir,]

2505-Ubâde b. es-Sâmit radiyallahu anh'-ı:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"En güzel kefen hülledir (don ve gömlek tir); en güzel kurbanlık ise boynuzlu koçtur."
[Ebû Dâvud]
2506-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:
Ölüm döşeğine düşünce yeni elbiselerini getirtip şöyle dedi:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu duydum: «Ölü, içinde öldüğü elbiseleri içinde dirilecektir»."
[Ebû Dâvud]
2507-Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz kardeşini kefenlediğinde iyi ke fenlesin." [Tirmizî]
2508-Ebû Dâvud, Câbir radiyallahu anh'tan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden biri öldüğünde eğer maddî imkân bulursa onu (çizgili Yemen kumaşı olan) kib re kumaşıyla kefenlesin."
2509-Alî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kefende pahalıya kaçmayın; çünkü o, çok çabuk çürür." [Ebû Dâvud]
2510-Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (amcası) Hamza'yı tek parçadan oluşan çizgi li bir kumaş içinde defnetti."
2511 -Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'dc Ebû Üseyd es-Sâidî'den:
"Çizgili kumaşı Hamza'nın yüzüne doğ ru çekiyorlardı; bu defa ayaklan açılıyordu, ayaklarına doğru çekiyorlardı, bu defa yüzü açık kalıyordu. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: «Yüzüne ve ayak larına §u ağaçtan koyun!» buyurdu."
2512-Câbir radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ab dullah b. Übey'e kabrine indirildikten

sonra gel di. Onu kabirden çıkarttırıp dizlerine koydu. Kendi tükürüğünden ona üfledi ve sonra gömle ğini giydirdi. Allah, en doğrusunu bilir. Râvi de di ki: Abbâs'ın gömleğini giydirdi. Süfyân dedi ki: Ebû Hureyre şöyle demiştir: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in üstünde iki gömlek vardı. Abdullah (b. Übey)'in oğlu ona gelerek dedi ki: "(Babam) Abdullah'a, tenine değmiş olan gömleğini giydir."
Süfyân der ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Abdullah'a yaptığına mükâ fat olarak kendi gömleğini giydirmişti, kana-atindeydiler."
2513-Diğer rivayette: "Bedir günü esirler getirildi. Abbâs da onlarla beraber getirilmiş ti. Üzerinde elbise yoktu. Peygamber sallalla hu aleyhi ve sellem, bir gömlek baktı, İbn Übeyy'in gömleğini ona uygun buldu ve onu ona giydirdi. Bu sebepledir ki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona giydirdiği elbiseyi çı kartmamıştır."
îbn Uyeyne der ki: "Onun (Abdullah b. Übey'in) Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem'in yanında bir iyiliği vardı. Onun için onu bununla ödüllendirdi." [Buhârî, Müslim ve Nesâî.]
2514-Diğer rivayette: "Abbâs, (esir ola rak) Medine'de bulunuyordu. Ensâr ona giy dirmek için bir elbise aradı. Abdullah'ın göm leğinden başka uygun bir elbise bulamadılar da onu giydirdiler."
2515-Sehl b. Sa'd radiyallahu anh'dan: Bir kadın. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e kenarları dokunarak örülmüş bir hır ka (bürde) getirdi. Sehl (râvisine) dedi ki: "Hırka (bürde) nedir biliyor musunuz?" "(Bürde, kenarında saçaklar bırakılarak do kunmuş) bir semledir" dediler.
Kadın dedi ki: "Bunu kendi elimle ördüm ve sana giydirmek için getirdim. Peygamber sallal-
lahu aleyhi ve sellem, onu ihtiyacı olarak aldı. Sonra onu giymiş bir halde bize çıktı. Pek yakış-mıştı. Bir adam dedi ki: «Ne kadar güzel bir şey bu! Ne olur onu bana giydir!» Cemaat: «Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in beğendiği şeyi sen nasıl istersin?» dediler Sonra ona de dim ki: «O'nun, isteyeni geri çevirmediğini bile bile neden istedin?» Cevap verdi: «Vallahi onu giymek için istemedim, onu kendime kefen yap mak için istedim.» Nitekim (sonradan) o (hırka hakikaten de), onun kefeni oldu." [Nesâî ve aynı la fızla Buhârî.]
2516-Câbir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim kabir kazarsa, Allah ona cennette bir köşk bina eder. Kim bir cenaze yıkarsa, annesinden doğduğu gün gibi tüm günahla rından sıyrılır. Kim bir ölüyü kefenlerse, Al lah ona cennetteki hüllelerden bir hülle giy dirir. Kim yaslı bir

kimseye taziyede bulunur sa, Allah ona takva elbisesi giydirir. Ruhlar içinde onun ruhuna da rahmet edilir. Kim başına bir musibet gelen kişiyi teselli ederse, Allah ona cennet hüllelerinden dünyada pa hası biçilmez iki hülle giydirir. Kim cenaze nin ardından gidip de defnolununcaya dek beklerse Allah ona üç kırat (sevap) verir. O üç kırattan sadece biri Uhud dağından bü yüktür. Kim bir yetimi ya da bir dulu himaye ederse Allah onu gölgesinde gölgelendirir ve cennetine sokar."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'la leyyin bir .senedle.]
2517-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"0lü, kendisini taşıyanı, yıkayanı ve kab re indireni bilir." [Ahmed ve Taberânî, el-Mu'ce-mu'l-Evsat'ta zıyıf bir senedle.]
2518-Sinân b. Arfata radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Erkek kadınlar içinde ölebilir; kadın da erkekler arasında ölebilir. Böyle bir durumda aralarında mahremiyet sözkonusu olmadığı gibi onlara (ölülere) teyemmüm yaptırılır."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir senedle.]
2519-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ölülerinizin yüzünü örtün, yalnıdilere henzemeyin." (T;ıberânî, cl-Mu'i:emu'l-Kebîr'de.]
2520-Câbir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ölüyü kokulandırdığınız zaman, üç kere kokulandırın!" [Ahmcd ve Bezzâr.]

CENAZE NAMAZI
2521-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim cenazede namaz kılmcaya kadar bulunursa ona bir kırat (sevap) yazılır. Kim defnedilinceye kadar beklerse onun için iki kı rat (sevap) vardır."
"İki kırat nedir?" diye sorulunca; şöyle buyurdu: "İki büyük dağ gibi demektir." [Mâlik hariç. Altı hadis imanıı.J
2522-Bir rivayette: "Kim bir cenazede bu lunursa bir kırat (büyük bir dağ) kadar ecir alır." Bunun üzerine İbn Ömer dedi ki: Ebû Hureyre de çok büyütüyor ha!" Âişe'ye haber saldı; Aişe ise Ebû Hureyre'yi doğruladı.

Bunun üzerine İbn Ömer şöyle dedi: "Biz ne yazık ki birçok kırat sevap alma şansını kaybet tik."
2523-Bezzâr leyyin bir senedle (Ebû Hu reyre):
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim cenaze evine gelirse bir kırat ecir alır; kim onun ardından giderse, bir kırat alır Defnedilinceye dek beklerse bir kırat daha alır. (Böylece üç kırat sevap kazanmış olur.)"
2524-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Necâşî'nin ölüm haberini duyduğu gün, asha bını alıp musallaya gitti, onları saf yaptı ve dört tekbir alarak (gaib cenaze) namazını kıl dırdı." [Altı hadis imamı.]
2525-Abdurrahman b. Ebî Leylâ radiyal lahu anh'dan:
Zeyd b. Erkanı, cenazelerimizde dört tek bir alırdı; bir keresinde bir cenazede beş tek bir alınca, sebebini sorduk. Şöyle cevapladı: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in beş tekbir (aldığı da) olurdu."
[Müslim ve Sünen ashabı.]
2526-Abdullah b. Mufassal radiyallahu anh'dan:
Alî radiyallahu anh, Sehl b. Huneyf'in na mazını kıldırdı ve altı tekbir aldı. Sonra bize dönerek: "O, Bedir'de bulun muştu" dedi. [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kelnr'ds.]
2527-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan, de di ki: "Cenazenin ne (belirli bir) vakti, ne de tekbirlerinin sayısı olur." [Bezzâr]
2528-Taberânî, el-Mu'cemu'Z-fi'vMr'ta (İbn Mes'ûd'dan):
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in (cenaze namazlarında), yedi, beş ve dört kere tekbir aldığı olurdu. O halde siz de imamı öne geçirdiğiniz zaman onun tekbir al dığı gibi tekbir alın."
2529-Humeyd'den:
"Enes, bize (cenaze) namaz(ı) kıldırdı, üç kere tekbir aldı, (yani) yanıldı ve sonra selâm verdi. Kendisine üç kere tekbir aldığı söyle nince, dördüncü kez tekbir aldı, ondan sonra selâm verdi." [Buhârî bâb başlığında.]
2530-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, tekbir aldı, ilk tekbirde ellerini kaldırdı, sağ elini sol elinin üzerine koydu." [Tinnizî]
2531-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, cenaze namazında Fâtihatu'l-Kitâb'ı (Fatiha sûresini) okudu." [Buhârî ve Sünen ashabı.]
2532-Diğer rivayette: O (İbn Abbâs), ce nazede Fâtihatu'l-Kitâb ile bir sûre

okudu. Bu
hususta neden böyle yaptığı sorulunca: "Bu sünnettir ve haktır" dedi.
2533-Ebû Ümâmc radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Cenaze namazında sünnet olan: birinci tekbirden sonra içinden Fâtihatu'l-Kitâb'ın okunması, sonra üç kere daha tekbir alınıp so nunda selâm verilmesidir." Dahhâk b. Kays'dan da benzeri nakledil miştir. [Nesâî]
2534-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Ona Ebû Saîd el-Makberî: "Cenaze nama zı nasıl kılınır?" diye sordu.
Dedi ki: "Allah hakkı için sana bildiriyo rum: Onu (cenazeyi) evinden itibaren takip ederim; musallaya konduğu zaman, tekbir alı rım, Allah'a hamd ederim. Peygamber sallal lahu aleyhi ve sellem'e salavat getiririm, son ra şöyle derim: «AUahım! Kulun, falan kulu nun oğlu, filan kadın kulunun oğlu, Allah'tan başka hiçbir ilâh olmadığına, Muhammed'in de senin kulun ve elçin olduğuna şehâdet ederdi. Sen bunu bilirsin. AUahım! Eğer bu iyi biriyse onun iyiliğini artır. Eğer kötü ise kötülüklerinden geçiver. AUahım! Onun ec rinden bizi mahrum etme, ondan sonra bizi saptırma!»" [Mâlik]
2535-Avf b. Mâlik radiyallahu anh'dan: Allah Resulü saUaUahu aleyhi ve sellem, cenaze namazı kıldırdı, O'nun dualarından şunu ezberledik: "AUahım! Onu bağışla, ona acı, ona rahatlık ver, onu affet! Makamını mü barek eyle! Girdiği yeri (kabrini) genişlet! Onu su, kar ve buzla yıka! Beyaz elbisenin kirden temizlendiği gibi onu hatalardan te mizle! Ona, evinden daha iyi bir ev, ailesinden daha iyi bir aile, eşinden daha iyi bir eş ver! Onu cennete koy, kabir azabından kurtar ve koru!" Avf dedi ki: "O ölünün yerinde ol mayı çok istedim." [Tinnizî. Nesâî ve aynı lafızla Müslim.]
2536-Vasile b. el-Eska' radiyallahu anh'-dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bize bir müslümanın cenazesini kıldırdı. Şöy le dua ettiğini duydum: "Allahım! Fülan oğlu futan senin zimmetindedir. Senin emniyet ipi ne (Kur'ân'a) bağlıdır Onu kabir fitnesinden, cehennem azabından koru! Sen şüphe yok ki (ahde) vefa edici ve hakkı gerçekleştiricisin. Allahım! Onu bağışla, onu esirge! Şüphesiz Sen hem Ğafûr, hem de Rahîm'sin." [Ebû Dâ-vud]
2537-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem cenaze namazı kıldırdığında şöyle derdi:
"Allahümma'ğfır li-hayyinâ ve meyyitinâ ve şâhidinâ ve gâibinâ ve sağîrinâ ve kebîri-nâ ve zckerinâ ve ünsânâ. Allahümme men ahyeytehû minnâ fe-ahyihî ala'l-İslâm, ve men tevejfeytehû minnâ fe-teveffehû ala'l-îmân. Allahümme lâ tahrimnâ ecrehû ve lâ ta-dillenâ ba'dehû (=Allahım, dirimizi, ölümü zü, burada

bulunanımızı, bulunmayanımızı, küçüğümüzü, büyüğümüzü, erkeğimizi kadını mızı bağışla! Allahım! İçimizden yaşattığını İslâm üzere yaşat! İçimizde öldürdüğünü de iman üzere öldür)." [Nesâî ve aynı lafızla Tirmizî]
2538-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Sen onun Rabbisin, onu Sen ya rattın. Onu İslâm'a Sen hidayet ettin. Onun ruhunu kabz eden de Sensin. Onun gizli ve açık hallerini en iyi bilen Sensin. Biz ona şe faatçiler olarak geldik; ne olur onu bağışla!"
[Ebû Dâvud]
2539-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cenazenin namazını kıldığınızda duayı
ihlasla yapın!" [İbn Mâce]
2540-el-Hasan radiyallahu anh'dan:
Çocuk cenazesinde önce Fâtihatu'l-Kitâb sonra ise şu dua okunur:
"Allahümmec'alhü le-nâ selefen ve fera-tan ve zuhren ve ecren (=Allahım onu bize teşrifatçı ve bizden önce giden öncü, birikmiş hazine ve âhiret armağanı kıl)!"
[Buhârî, bâb tercemesinde (başlığında).]
2541-Atâ radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem, oğlu İbrâhîm'in namazını kıldırdı. İb rahim henüz yetmiş gecelikti." [Ebû Dâvud]
2542-Câbir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Doğan çocuk, doğduğunda sesle hayat belirtisi vermeden ölürse, ne cenaze namazı kılınır, ne vâris (miras alan) olur, ne de miras bırakan olunur." [Tirmizî]
2543-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Düşüğün namazı kılınır, ana babası için mağfiret ve rahmete nail olmaları için dua edilir." [Rezîn]
2544-Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in oğlu İbrâhîm onsekiz aylıkken vefat etti. Pey gamber sallallahu aleyhi ve sellem onun na mazını kılmadı." [Ebû Dâvud]
2545-Enes radiyallahu anh'dan: Ebû Ğâlib dedi ki: "Enes radiyallahu anh ile bir yetişkinin cenaze namazını kıldık. Enes, onun başmın hizasında durdu. Sonra bir kadın getirdiler. "Bunun da namazını kılın!" dediler. Onun namazında ise musalla taşının ortasına doğru durdu. Alâ b. Ziyâd dedi ki: "Erkek ve kadının cenazesinde Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem'in durduğu gibi durduğunu

gördüm."
Enes: "Evet" karşılığını verdi ve namazı bitirince: "Bunu iyi belleyin!" dedi. [Timıizî]
2546-Ebû Dâvud da benzerini nakletti. Onda şöyle geçmektedir:
"Ebû Galib, Enes'in kadının cenaze na mazında onun belden aşağısına durarak (beli hizasında) imamlık yapmasını sordu. Ona şöyle cevap verdiler. Bunun sebebi şu idi: Ka dının üzerine örtülen sandukası yoktu. İmam, kadını cemaatin gözünden korumak için aşağı tarafının hizasında dururdu."
2547-Osmân, Ebû Hureyre ve İbn Ömer radiyallahu anhum'dan:
"Bunlar erkeklerin ve kadınların cenaze lerini kıldırırlardı. Erkek cenazeleri imamın yanına, kadınları ise kıble tarafına koyarlar dı." [Mâlik]
2548-el-Hâris b. Nevfel'in azatlısı Ammâr radiyallahu anh'dan:
Ümmü Gülsüm ile oğlunun cenazesinde bulundum. Çocuğun na'şını imama doğru (musallaya) koydular, itiraz ettim. Cemaatin içinde İbn Abbâs, Ebû Katâde, Ebû Saîd ve Ebû Hureyre vardı; hepsi: "Bu sünnettir" de diler. [Ebû Dâvud]
2549-Rezîn şu ilave ile nakletti: "Erkeğin na'şı, cenaze namazında imamın önünde (mu sallaya) konur. Definde ise kıbleye karşı ko-
2550-Muhammed b. Ebî Harmale radiyal lahu anh'dan:
O, İbn Ömer'in, Zeynep bn. Ebî Sele-me'nin cenazesinin getirilip sabahtan sonra Bakî mezarlığına konduğunu görünce şöyle dediğini duymuş: "Onun cenazesini ya şimdi kılın, ya da güneşin bir mızrak boyu yük selmesini bekleyin." [Muvauâ.]
2551-Onun Nâfı'den de şöyle bir rivayeti bulunmaktadır:
İbn Ömer, cenaze namazını eğer vakitle rinde kılınmış ise ikindi ve sabahtan sonra da kıldırır ve şöyle derdi: "Kişi abdestsiz cenaze namazı kılamaz."
2552-Aişe radiyallahu anhâ'dan: Sa'd b. Ebî Vakkâs radiyallahu anh vefat ettiği zaman, Âişe şöyle dedi: "Onu mescide alın da namazım kılayım." Cemaat itiraz edince, şöyle dedi: "Vallahi Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem, Beyda'nın iki oğlu Süheyl ve kardeşinin cenazesini mescidde kıldırmıstır."
2553-Diğer rivayette: Dedi ki: ne kadar çabuk unutuyorlar."
'İnsanlar
2554-Diğer rivayette: "İnsanlar, bilmedik leri şeyi ne de çabuk ayıplıyorlar?" [Bulıârî hariç. Allı hadis İmamı.J
2555-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Ömer'in cenaze namazı mescidde kılın dı." (Muvatlâi
2556-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Her kim cenaze namazım mescidin için de kılarsa, onun lehinde bir şey lazım gel mez." Diğer nüshada: "Onun aleyhinde bir şey yoktur" şeklindedir. [Ebû Dâvud]
2557-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Bir siyahî kadın mescidi süpürürdü -ya da şöyle dedi:- bir delikanlı mescidi süpürürdü. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem o ka dını ya da delikanlıyı göremeyince, sordu: "O kadın (ya da delikanlı) nerede?" "O kadın (ya da delikanlı) öldü" dediklerinde, "Neden ha na bildirmediniz?" buyurdu. Sanki kadını ya da delikanlı(nın ölümünü) küçümsemiş bir
halleri vardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Kabrini bana gösterin!" Kabrini göster diler; gitti orada onun namazını kıldı ve şöyle buyurdu: "Bu kabirler karanlıklarla doludur Allah, onlar için kıldığım namazım sebebiyle kabirlerini nurlandırır."
[Buhârî. Müslim ve Ebû Dâvud]
2558-Zeyd b. Sabit radiyallahu anh'dan: Bir gün Allah Resulü sallallahu aleyhi ve .sellem ile birlikte çıktılar, yeni bir kabir gör düler. "Bu nedir?" diye sorunca; "Bu, falan adamın azatlı cariyesi fülânedir." Hemen tanı dı. "O, öğle vaktinde öldü. Öğle uykusunda uyuyordun. Seni uyandırıp rahatsız etmek is temedik" dediler. Hemen kalktı, cemaati ar kasında saf yaptı, sonra dört tekbir aldı. Na mazdan sonra şöyle buyurdu:
"İçinizden biri ölürse mutlaka hana bildi rin! Çünkü namazım onun için bir rahmet olur." [Nesâî]
2559-İbnü'l-Museyyeb radiyallahu anh' dan:
"Ümmü Sa'd ölmüştü. Peygamber sallal-lahu aleyhi ve sellem yoktu. Gelince, üzerin den bir ay geçtiği halde cenaze namazını kıl dı." [Tirmizî]
2560-Ukbe b. Âmir radiyallahu anh'dan: Bir gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem çıktı ve Uhud şehitlerinin üzerine ce nazeye namaz kılar gibi namaz kıldı. Sonra (Medine'ye dönüp) minbere çıktı ve şöyle hi tap etti:
"Ben sizden önce gideceğim. Ben size ta nıklık edeceğim. Vallahi ben şu anda havuzu mu görür gibiyim. Bana yeryüzünün hazinele rinin anahtarları verilmiştir —ya da yeryüzü nün anahtarları dedi.— Vallahi ben benden sonra şirke düşmenizden korkmuyorum. Korktuğum, dünyalık için birbirinize girip re kabet etmenizdir."
2561-Diğer rivayette: "Bu namazı, (Uhud savaşından) sekiz sene sonra kılmıştır." [Buhârî ve Müslim]
2562-Ebû Berze el-Eslemî radiyallahu anh'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, (zina ettiğini itiraf edip taşlanan) Mâiz b. Mâ-lik'in cenaze namazını kılmadı. Ama başkala rının kılmasına da engel omadı."
[Ebû Davudi
2563-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'e, borçlu olan kimsenin cenazesi getirilir di. "Borcunu karşılayacak bir şey bıraktı mı?" diye sorardı. Eğer borcunu ödeyecek bir şey bırakmışsa namazını kıldırırdı. aksi halde şöyle buyururdu:
"Haydi arkadaşınızın namazını kılın!" Ama Allah fetihleri müyesser kılıp da bol luk ihsan edince, artık ölülerin borcu bulunup bulunmadığını sormazdı. Hemen namazını kıldırır ve şöyle derdi: "Ben mü'minlere ken di nefislerinden daha yakınını; mü'minlerden ölen bir kimse eğer geride borç veya zarar ve ya bakıma muhtaç kimseler bırakmışsa tüm bunlar hana aittir. Geride mal bırakmışsa vâ-rislerinindir."
IBuhârî, Müslim ve Nesâî.|
2564-Câbir b. Semure radiyallahu anh' dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'e kendini bıçakla öldürerek intihar etmiş bir adamın cenazesi getirildi. Onun namazını kılmadı."
[Müslim, Tirmizî ve Nesâî.]
2565-Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında bir adam öldü; ona kefen buluna madı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem geldi ve şöyle buyurdu: "Entarisinin içine ba kın!" Baktılar; bir ya da iki dinar buldular. "İki süpürüntü! Haydi arkadaşınızın namazı nı kılın!" buyurdu.
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
2566-Aişe radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir müslüman ölür ve namazını yüz kişilik bir cemaat kılarsa Allah, mutlaka onları ona şefaatçi kılar."
[Müslim, Tirmizî ve Nesâî.]
2567-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir müslüman ölür ve namazı nı Allah'a şirk koşmayan kırk kişi kılarsa, Al lah mutlaka onları onun için şefaatçi kılar." [Müslim ve aynı lafızla Ebû Dâvud]
2568-Mâlik b. Hubeyre radiyallahu anh' dan:
O, cemaati az gördüğü zaman cenaze na mazını üç safla kıldırmak için cemaati

üçe bö ler ve şöyle derdi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:
"Kimin cenazesini üç saf kılarsa, (cennet onun için) sabit olur."
[Ebû Dâvud aynı lafızla Tirmizî]
2569-Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir cenazeye çağrıldığı zaman, mevta hakkın da (cemaate) sorardı. Eğer onun için «iyidir» derlerse namazını kılardı; «kötüdür» derlerse ailesine: «Başınızın çaresine bakın!» derdi ve kendisi onun namazını kıldırmazdı." [Ahmed]
2570-Übey b. Kâ'b radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Melekler, Âdem'i yıkadılar ve namazım dört tekbirle kılıp «işte ey Âdemoğulları bu sizin sünnetinizdir» dediler."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ia leyyin bir sened-le.]
2571-Diğer rivayette: "Melekler onu tek sayı ile suyla yıkadılar. Ve onun için lahit ya pıldı."
2572-Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kabirler arasında cenaze namazının kılınması nı yasakladı." [Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta.]

Cenazeyi teşyi etmek (yanında yürümek), taşımak ve defnetmek
2573-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Her kim cenazenin ardından gidip üç ke re sırtına alırsa, ona olan hakkını ödemiş olur." [Tirmizî]
2574-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ses (ağıt ve matem) ve ateşle cenazeyi takip etmeyin, cenazenin önünden de yürüme yin." [EbûDâvud]
2575-Enes radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr, Ömer ve Osman cenazenin önünde yürürlerdi." [Tirmizî]
2576-Rezîn'in rivayeti: "Sizler cenaze nin refakatinda bulunurken önünde, arkasında, sağında, solunda ve yakınında yürüyü nüz!"
2577-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e cenazenin arkasından yürümek hakkında sor duk; şöyle buyurdu: "Kısa ve seri adımlarla yürüyün. Eğer iyi biri ise bir an önce yerine ulaştırmış olursunuz. Kötü birisi ise, ancak cehennem ehli baştan savulun
Şüphe yok ki cenaze, uyan değil uyulandır (yani ardınca yürünür). Onun önüne

geçme, çünkü öne geçen cenaze alayından değildir (sözkonusu sevabı alamaz)." [Tirmizî ve Ebû Dâ-vud.]
2578-İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Kim cenazenin ardından giderse tabutun yanlarından tutarak na'şı taşısın. Çünkü böy le yapmak sünnettendir. Sonra isterse (tekrar taşımakla) nafile yapsın, isterse taşımayı bı raksın." [İbn Mâce]
2579-el-Muğîre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Binekli olan cenazenin ardından gider. Yaya olan nasıl isterse öyle yapar. Çocuk da cenaze namazı kılabilir." [Tirmizî ve Nesâî.]
2580-Ebû Davud'un rivayeti: "Arkasın dan, önünden, sağından, solundan ve yakının dan yürünebilir. Düşüğün namazı kılınır ve ana-babasına mağfiret ve rahmetle dua edi lir."
2581-Sevbân radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile bir cenazeye çıktık. Birtakım insanları hay vanlarına binmiş olarak görünce, şöyle buyur du: "Melekler yaya yürürlerken siz hayvan sırtında gitmeye utanmıyor musunuz?" [Tirmizî]
2582-Ebû Davud'un rivayeti:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, cenazede iken binmesi için kendisine bir bi nek getirildi, binmedi. Cenazeden dönerken yine kendisine bir binek getirildi, bindi. Sebe bi sorulunca şöyle buyurdu: "Melekler yaya yürüyorlardı, onlar yürürlerken benim bin mem doğru olmazdı. Onlar gittiler, ben de bindim."
2583-Câbir b. Semure radiyallahu anh'-dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebu'd-Dahdâh'ın namazını kıldırdı. (Dönüş te) eğersiz çıplak bir at getirildi. Bir adam atı tuttu, o da bindi. Atla hızlı ve sür'atli gidiyor du, biz de arkasından koşuyorduk. Cemaatten biri Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu söyledi:
"İbnü'd-Dahdâh (veya Ebu'd-Dah-dâh)'ın, cennette nice asılmış ve sarkmış hur ma ağaçları var!"
2584-Diğer rivayette: "Peygamber sallal lahu aleyhi ve sellem'e çıplak bir at getirildi. Ebu'd-Dahdâh'ın cenazesinden dönerken ona bindi; biz de etrafında yürüyorduk."
[Sünen ashabı ve aynı lafızla Müslim.]
2585-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cenazelerinizi acele götürünüz. Eğer iyi ise biran önce yerine ulaştırmış olursunuz, kötü ise bir an önce sırtınızdan atıp rahatlar sınız." [Altı hadis imamı.]
2586-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Cenaze hazırlanıp da taşımak üzere in sanlar onu omuzlarına aldıklarında eğer sa-lih ise: «Çabuk beni bir an önce yerime ulaş tırın» den Kötü ise: «Beni nereye götürüyor sunuz?» diye bağırır. Onun sesini insan ve cinlerden başka tüm varlıklar duyar. —yahut dedi ki: insandan başka tüm varlıklar du yar— (Zira) eğer insan duyacak olursa daya namaz, bayılıp düşer." [Buhârî ve Nesâî.]
2587-İmrân b. Husayn ve Ebû Berze radi yallahu anhumâ'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile bir cenazeye gittik. Birtakım insanların sırtlarındaki ridâlarını (hırkalarını) çıkartıp gömlekle yürüdüklerini gördü. Şöyle buyur du:
"Câhiliyyet âdetini mi yapıyorsunuz, yok sa hareketlerinizi Câhiliyet âdetine mi benze tiyorsunuz? Size beddua edip bu suretten baş ka bir surete girmenizi sağlamak içimden geçti." Bunun üzerine ridâlarını aldılar ve bir daha da böyle yapmadılar.
[İbn Mâce zayıfha senedle.]
2588-Ubâde b. es-Sâmit radiyallahu anh' dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, cenaze ile gittiği zaman mezara konuncaya kadar oturmazdı. Yahudilerden bir bilgin O'na rastlayarak dedi ki: "Ey Muhammedi Biz de böyle yapıyoruz." Bunun üzerine şöyle buyurdu:
"Onlara muhalefet edin ve otu run!" [Ebû Dâvud ve Tirmizî]
2589-el-Berâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber Ensâr'dan bir adamın cenazesin(i defnetmek için) çıktık, kabre vardık, henüz lahid yapılmamıştı (cenaze gömülmemişti). Oturdu; biz de sanki başımızın üzerinde kuş varmış gibi sessizce etrafında oturduk." [Ebû Dâvud ve aynı lafızla Nesâî.]
2590-Âmir b. Rabî'a radiyallahu anh'dan: (Allah Re.sûlü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cenaze gördüğünüz zaman, cenaze sizi geride bırakıncaya kadar ayağa kalkınız."
[Mâlik hariç, Allı hadis imamı.]
2591-Bir rivayette şu ek vardır: "(Kahre)konuncaya kadar."
2592-Câbir radiyallahu anh'dan: Bir cenaze geçti. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ayağa kalktı; biz de kalktık. "Ey Allah Resulü! O yahudidir" dedik. Şöyle buyurdu: "Ölümün bir korku ve dehşe ti vardır Bu nedenle cenazeyi gördüğünüz za man ayağa kalkın!" [Buhârî, Mü.slim ve Ebû Dâ vud]
2593-Enes radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanından bir cenaze geçince ayağa kalktı. Ölünün yahudi olduğu söylenince

şöyle bu yurdu: "Ben melekler için ayağa kalktım." [Nesâî]
2594-el-Hasan b. Alî radiyallahu anh' dan:
"O oturuyorken oradan bir yahudi cenaze si geçti. Halk ayağa kalktı, cenaze uzaklaşm-caya kadar ayakta durdular." Hasan şöyle de di: "Bir defasında bir yahudi cenazesi geçmiş ti, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onun geçtiği yolda oturuyordu, cenazenin bo yunu aşmaması ve başının üst hizasından geç memesi için ayağa kalktı."
[Bu ikisi de Nesâî'ye aittir.]
2595-Alî radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, cenaze görünce ayağa kalkar, geçtikten sonra otururdu." [Buhârî hariç. Altı hadis imamı.]
2596-Hişâm b. Âmir radiyallahu anh' dan:
Uhud günü şehit düşenlere ne yapılacağı hakkında Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e başvurduklarında şöyle buyurdu: "Kabir kazın, geniş tutun ve derinleştirin! Tek kabre iki ve üç insan koyun! Kim Kur'ân'ı da ha iyi biliyorsa onu öne koyun."
Babam ölmüştü, onu iki adamın önüne koydular. [Sünen ashabı.]
2597-Câbir radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Uhud'da öldürülenlerden iki kişiyi tek ku maş içine koyup defnedeceği zaman: "Bun lardan hangisi Kur'ân'ı daha çok biliyor?" diye sorardı. Hangisinin daha çok bildiği kendisine söylenince, lahitte onu öne geçirir di. Ve derdi ki: "Ben bunlara şahidim." Da ha sonra onları (yıkamadan) kanlarıyla bir likte ve namazlarını da kılmadan defnedil melerini emrederdi.
[Buhârî ve Sünen ashâbi.]
2598-Câbir radiyallahu anh'dan: Uhud savaşına hazırlık yapıldığı gece ba bam beni çağırdı ve: "Ben (rüyamda) gör düm: Peygamber sallallahu aleyhi ve sel lem'in ashabı arasında ilk öldürülenlerden olacağım. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem dışında geride senden daha kıymetli kimse bırakmıyorum. Borçluyum, borcumu ödersin. Kız kardeşlerinle iyi geçin, onlara yardımcı ol!" dedi.
Hakikaten de ilk öldürülen o oldu. Onu bir adamla birlikte bir kabre gömdüm. Sonra içim rahat etmedi. Altı ay sonra çıkarttım, baktım ki kulağı dışında gömdüğüm gibi du ruyor. Sonra onu ayrı olarak tek bir kabre gömdüm.
2599-Diğer rivayette: "Yere yakın olan sakallarından bir kaç kıldan başka bozulan hiçbir tarafı yoktu." (Buhârî ve Ebû Dâvud]
2600-Rezîn'in rivayeti: "Babamın ve ya nındaki diğer bir insanın kabirleri üzerinden sel geçti. Bunun üzerine hemen onları kabir lerinden çıkardık.

Na'şlarını koyduğumuz gi bi bulduk. Babamın eli yarasının üstündeydi. Elini oradan ayırdık, salıverdik, el geldi yine
eski yerini aldı. Uhud harbinden bu yana tam kırk yıl geçmişti."
2601-Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Uhud'da öldürülenlerin öldürüldükleri yerle re geri götürülmelerini emretti. Onlar Medi ne'ye taşınmışlardı." [Sünen ashabı.]
2602-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Uhud'da öldürülenlerin üzerlerinden demir ve deri teçhizatının çıkarılıp, elbiseleri ve kanları ile birlikte defnedilmelerini emretti" [Ebû Dâvud]
2603-Enes radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, (Uhud savaşı sırasında) Hamza'nm yanma gitti, organları kesilmişti. Buyurdu ki: "Eğer (Hamza'nın ablası) Safiyye'nin gücenmeye ceğini bilseydim, onu bu haliyle bırakırdım da onu yabani hayvanlar yerdi ve (kıyamet gü nünde) onların karnından dirilirdi." Elbise azdı, şehitler çoktu. Onun için bir, iki, hatta üç kişi tek kumaşa sanlıp tek kabirde gömülü yordu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem Kur'ân'ı en çok kim biliyorsa onu kıble ye karşı öne geçiriyordu.
2604-Bir rivayette:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, ondan başka hiçbir şehidin namazını kılma dı." [Ebû Dâvud ve Tirmizî]
2605-Husayn b. Vahvah radiyallahu anh' dan:
Talha b. el-Berâ hastalandığı zaman, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onu ziyare te geldi ve şöyle buyurdu: "Şahsen bunun öleceğini sanıyorum, (Ölümünü) bana hemen haber verin ve acele edin! Çünkü müslümamn na'sının ailesi arasında hapsedilmesi yakışık almaz." [Ebû Dâvud]
2606- Câbir radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir gün insanlara hitap etti.. Hutbesinde, iyi ke fenlenmeden, üstelik de gece defnedilen bir adamdan söz etti. Sonra cenazelerin mecbur kalınmadıkça gece defnedilmemesini ve mu hakkak surette üzerlerine namaz kılınmasını emretti. Ve buyurdu:
"Biriniz müslüman kardeşini kefenledi ğinde iyi kefenlesin."
[Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
2607-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, gece kabre indi ve kendisine bir kandil veril di. Kabirdeki ölüyü kıble tarafından aldı ve şöyle dedi: "Allah seni esirgesin. Sen Allah korkusundan devamlı inleyen ve Kur'ân'ı da çok okuyan bir adamdın." Sonra onun üzeri ne dört tekbir aldı.
Tirmizî. Şunu ilave etti: Bu bir özürden dolayı idi. Çünkü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den, kabrin ayak tarafından cenazenin, kabrin baş

tarafına doğru alınma sını emrettiği rivayet edilmiştir.
2608-Câbir radiyallahu anh'dan: Bakî'de bir ateş gördük; gittik baktık ki ResûluUah sallallahu aleyhi ve sellem kabirde duruyor ve şöyle diyordu: "Haydi adamı ve rin!" Onu kabrin yan tarafından verdiler. Baktık ki, sesli zikreden adamın cenazesi de ğil mi? [Ebû Dâvud]
2609-Enes radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in kızının defninde bulunduk, Allah Re sulü (kabrin kenarında) oturmuş, gözleri yaş la dolu dolu olmuştu.
"içinizde bu gece günah işlemeyen biri var mı?" buyurdu. Ebû Talha: "Ben" dedi. "Öyleyse haydi sen kabre in!" emrini verdi ve o da kabre indi. (Ve kızını lahde koydu).
[Buhârî]
2610-Ahmed de merfû olarak rivayet etti: (Kızı Rukiyye ölünce şöyle buyurdu:) "Ailesi ile cinsî temas kurmuş olan kimse kabre gir mesin." (Râvi) dedi ki: Osman girmedi. (Yine râvi) dedi ki: O (yani ölen kızı) Rukiyye idi.
2611-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Lahitli mezar bize mahsustur, lahitsiz mezar (şakk usûlü defin) ise bizden başkaları na mahsustur." [Sünen ashabı.]
2612-Ebu'l-Heyyâc el-Esedî radiyallahu anh'dan:
Alî bana dedi ki; "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in beni gönderdiği şeye seni de göndereyim mi? Haydi git, kırmadık bir heykel ve düzlemedik yüksek kabir bırak ma!" [Müslim. Ebû Dâvud ve Tinnizî]
2613-Câbir radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kabrin kireçlenmesini, üzerine bina yapılma sını, üzerinde oturulmasını, üzerine yazı ya zılmasını ve çiğnenmesini yasaklamıştır." [Müslim ve Sünen ashabı.]
2614-el-Muttalib b. Ebî Vedâ'a radiyalla hu anh'dan:
Osman b. Maz'ûn öldüğü ve defnedildiği zaman, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel lem, bir adama (mezar yerinin belli olması için) bir taş getirmesini emretti. Adam taşı kaldıramayınca kendisi gitti kollarını sıvadı, kaldırıp getirdi ve o taşı başının ucuna bırak tı. Buyurdu ki: "Ben bununla kardeşimin kab rinin yerini bilirim; ailemden ölenleri de ora ya defnederim." [Ebû Dâvud]
2615-İbn Ebî Müleyke radiyallahu anh' dan:
(Âişe'nin kardeşi) Abdurrahman b. Ebî Bekr, Hubşî mevkiinde öldüğü zaman, IVIek-ke'ye getirilip defnedildi. Âişe gelince, onun kabrini ziyaret etti ve şöyle dedi: "Birbirimi ze bağlı idik, yıllarca beraber yedik içtik. Öylesine ki, bunlar birbirlerinden hiç ayrıl maz, derlerdi. Sonra ayrılınca artık beraber bir gece bile

kalmadık." Sonra şöyle dedi:
"Ben olsaydım, seni öldüğün yerde defnetti-rirdim, burada da seni ziyaret etmemiş olur dum." [Timıizî]
2616-Mâlik radiyallahu anh'dan: O, güvendiği bir çok kimseden rivayet ediyor: "Sad b. Ebî Vakkâs ve Saîd b. Zeyd, Akîk'te öldüler ve Medine'ye götürülüp ora da defnedildiler."
2617-İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ölüyü kabre indirdiği zaman şöyle derdi:
"Bismillahi ve billahi ve alâ milleti Rasû-lillah (= Allah'm adıyla indirdik ve Resûlul-lah'ın yol ve dini üzerinde seni teslim ettik)."
[Timıizî]
2618-İbnü'l-Müseyyeb radiyallahu anh'dan: İbn Ömer'le bir cenazede bulundum. Onu kabre indirirken şöyle dedi:
"Bismillahi ve fi sebîlillahi ve alâ milleti Rasûlillahi (sallallahu aleyhi ve sellem)."
Soma lahdin üstüne kerpiçler dizilmeye başlanınca, şöyle dedi: "Allahım! Bu cenaze yi şeytandan ve kabir azabından koru! Alla hım! Yeri onun iki yanından uzaklaştır! Ruhu nu yukarı çıkart ve onu rızana kavuştur!" De dim ki:
"Ey İbn Ömer! Bunu Allah Resulü sallal lahu aleyhi ve sellem'den mi duydun, yoksa kendiliğinden mi söyledin?"
İbn Ömer (bu konuda) "Senin dediğin gi bi olsa, benim söz söylemeye gücüm yeter. Amma öyle değil; bilakis ben bunu Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem'den duydum" dedi. [ibn Mâce zayıf hıv senedle.]
2619-Osmân radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ölüyü defnettikten sonra kabrin üzerinde du rup şöyle derdi: "Kardeşiniz için mağfiret di leyin ve onun (karşılaşacağı hesap) için Al lah'tan metanet vermesini isteyin. Şu anda, sorguya çekilmektedir." [Ebû Dâvud]
2620-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bir cenazenin namazını kıldırdı ve sonra kab rine gelip baş tarafından üç avuç toprak attı." [ibn Mâce]
2621-Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Kardeşlerinizden biri öldüğünde üzerine toprak örttüğünüz zaman, biriniz kabrinin ba şında durup şöyle seslensin: «Ey fulan oğlu fülan!» Çünkü o, duyar ama cevap veremez. Sonra şöyle desin: «Ey fülan oğlu fülan!» Çünkü o kalkıp oturur Sonra şöyle desin: «Ey fülan oğlu fülan!» Çünkü o, «Bizi ıışad et, Al lah

seni esirgesin!» der. Ama siz onun farkına varamazsınız. Ondan sonra şöyle desin:
«Dünyadan çıktığın halini hatırla! Al lah'tan başka ilah bulunmadığına, Muham-med'in de O'nun kulu ve Resulü olduğuna şe-hadet ettin. Çünkü sen, rab olarak Allah'ı, din olarak islâm'ı, peygamber olarak Muham-med'i, imam olarak Kur'ân'ı kabul edip razı oldun.» Çünkü Münker ile Nekir birbirlerinin elinden tutup şöyle derler: «Haydi gidelim ar tık. Hücceti kendisine telkin edilen kimsenin yanında duramayız.» Böylece Allah onlara karşı onun savunucusu olur."
Bir adam şöyle dedi:
"Ey Allah Resulü! Eğer annesini bilmez se?" Cevap verdi: "Onu Havva'ya nisbet ede rek: «Ey Havvaoğlu!» diye hitap eder" bu yurdu.
[Taberânî, et-Mu cemu' l-Kebîr'ie zayıf bir isnâdla.]
2622-Ebû Katâde radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in yanından bir cenaze geçti, şöyle bu yurdu:
"Bu, kendi kurtulmuş ya da kendisinden kurtulunmuş (biridir)." Dediler ki:
"Ey Allah Resulü! Kendi kurtulmuş veya kendisinden kurtulunmuş ne demektir?"
Cevaben şöyle buyurdu:
"Mü'min kul, (ölünce) dünya sıkıntıların dan kurtulup rahata kavuşur. Fâcir kul ise (ölünce onun şerrinden) diğer insanlar, ülke ler, ağaçlar ve hayvanlar kurtulup, rahatlar lar." [Buhârî, Müslim, Muvattâ ve Nesâî.]
2623-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in önünden bir cenaze geçirdiler ve onu övdüler. "Vacip olmuştur" dedi. Bir tane da ha geçirdiler, ama onu kötü olarak andılar. Bu defa yine: "Vacip olmuştur" buyurdu ve ila ve etti: "(Ne yapalım siz kendiniz lehte ve aleyhte) birbirlerinize tanıklık ediyorsunuz." [Ebû Dâvud]
2624-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir müslüman kul, öldüğünde en yakın komşularından üç kişi onun iyiliğine şehâdet ederlerse Allah şöyle buyurur: «Kul larımın bildikleri hususundaki tanıklıklarını kabul ettim; bilmediklerini de ben bağışla dım»." lAhmed, kimliğini belirtmediği birrâvi vasıtasıyla.]
2625-Ahmed ve Ebîî Ya'lâ ayrıca Enes'ten benzerini rivayet ettiler, onda şöyle geçer:
"Onun lehinde dört (hane) şehâdet ederse Allah şöyle buyurur: «Onun hakkında

bilgini zi kabul ettim; bilmediklerinizi de ben bağış ladım»."
2626-Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh'dan:
Biz bir kabir kazarken Allah Resulü sallal lahu aleyhi ve sellem bize uğrayıp:
"Ne yapı yorsunuz?" diye sordu.
"Bu siyahi için kabir kazıyoruz" dediler.
"Onun ölüsü, kendi toprağına gelmiştir (kavuşmuştur)" buyurdu.
Ebû Üsâme dedi ki: "Ey Kûfeliler! Bu ha disi size neden anlatıyorum, biliyor musunuz? Çünkü Ebû Bekir ile Ömer Allah Resulü sa-lallahu aleyhi ve sellem'in yaratıldığı toprak tan yaratılmışlardır."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta leyyin bir isnâd-la.]
2627-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Habeşli biri Medine'de gömüldü. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle bu yurdu:
"Yaratıldığı toprağa gömüldü."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf hit isnâdla.]
2628-İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden biri öldüğü zaman, bekletmeyin, hemen kabrine götürün. Kişi başucunda Fati ha, ayak ucunda ise Bakara sûresinin sonunu okusun!"
[Taberânî, el-Mu'cemu l-Kebir'de zayi/bir isnâdla.]
2629-Bezzâr da zayıf \nv isnâdla Alî radi yallahu anh'dan:
Cenaze İcabre indirildiği zaman şöyle de: "Bismillahi ve fi sebîUillahi ve alâ milleti Ra-sûlillah (=Allah'ın adıyla indirdik. Allah'ın yolu ve Resulünün milleti üzere teslim etttik). Allahmı! Kulunu sana teslim ediyoruz. Sen en güzel sığmaksın. Dünyayı arkasında bırak mıştır. Önceden gönderdiklerini geride bırak tıklarından daha hayırlı kıl! Zira sen şöyle bu yurdun: «Allah'ın katındaki, iyiler için daha hayırlıdır»." (Âl-i İmrân, 3/198)
2630-Enes radiyallahu anh'dan: "Onun yanında Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bir değneği vardı. Ölünce o değnekle beraber iki yanı ile gömleği ara sında gömüldü." [Bezzâr]
2631-Âmir b. Rebî'a radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,
Osman b. Maz'ûn'un kabri yanında durup,
üzerine su serpilmesini emretti." [İkisi de Bezzâr'a aittir.]
2632-Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, oğlu İbrahim'in kabrine su serpti."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta.]
2633-îbn Abbâs radiyallahu anh'dan:

Biz Ebû Bekir'in yanında oturuyorduk; bir cenaze geçti, kalktı biz de kalktık. Sonra namazını kıldık. Pabuçlarını çıkarınca dedik ki:
"İnsanlar pabuçlarım giyerken sen çıkar dın." Şu cevabı verdi: "Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: «Kim- Allah'ın taatında yalınayak yürürse, kıyamet gününde Allah ona farz kıl dıklarından sormaz»."
[Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf hir senedle.]
r'ta leyyin bir isnâd-

TA'ZİYE, KABİR AHVALİ (VE AZABI) VE ZİYARETİ

2634-Ebû Berze radiyaliahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim çocuğunu kaybeden bir kadına baş sağlığı dilerse, cennette ona bir elbise giydi rilir."
2635-İbn Mes'ûd radiyaliahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim başına bir felâket gelen kimseye ta ziyede bulunursa aynen onun gibi ecir alır." [Her ikisi de Tinnizî'ye aittin]
2636-Abdullah b. Ca'fer radiyaliahu anh' dan:
Ca'fer'in ölüm haberi geldiğinde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle bu yurdu:
"Ca'fer'in ailesine yemek yapın! Çünkü başlarına onları meşgul eden bir felâket gel miştir." [Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
2637-Muâz radiyaliahu anh'dan:
Muâz'ın çocuğu öldüğü zaman Allah Re sulü sallallahu aleyhi ve sellem ona (Ye men'e) bir taziye mektubu görderdi:
"Bismillahirrahmanirrahim.
Allah'ın Resulü Muhammed'den Muâz b. Cebel'e, selâm sana! Ben (kendimle beraber) sana da kendinden başka hiçbir ilah olmayan Allah'a hamdetmeyi tavsiye ediyorum.
Allah mükâfatım büyük kılsın. Sana sa bır ilham etsin. Bizi ve seni şükürle rızıklan-dırsm. Canlarımız, mallarımız, ailelerimiz Allah'ın bize bahşettiği birer hediye ve ema nettir. Gıpta ve sevinç içinde Allah seni onunla faydalandırdı; alırken de salât, rah met ve hidayet gibi büyük bir ecirle aldı. Karşılığını bekliyorsan mutlaka sabret! Fer yatların ecrini heder etmesin ki, pişman ol-mayasın.
Şunu da iyi bil kifeıyat, ölüyü geri getir mez, hüznü gidermez. Olan olmuştur

artık. Selâmlar."
[Taberânî, el-Mu'cemıı'l-Kebîr ve'l-Evsat'ta zayıf bir senedle.]
2638-Enes radiyaliahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiği zaman ashabı, etrafında oturup, büyük bir üzüntü ve keder içinde ağlamaya koyuldu; der ken uzun boylu, son derece yakışıklı, geniş gö ğüslü ve omuzlu, gayet iyi giyimli bir adam çı-kageldi. Sahabeyi yararak geçti, kapının iki ya nından tutup biraz ağladı ve sonra şöyle dedi: "Allah'ta her musibete karşı bir taziye, her he lak olana karşı yerine ihsan edecek bir varlık, her yok olana karşı yerini tutacak bir şey vardır. İşte bu nedenle ancak Allah'a yönelin! Ancak O'nu arzulayın! Asıl felâkete uğrayan, (sabrı nın) karşılığında ecir alamayan kimsedir." Ce maat dedi ki: "Bu adamı tanıyor musunuz?" Sa ğa sola baktılar kimseyi göremediler. Ebû Bekir dedi ki: "İşte bu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kardeşi Hızır'dır."
[Taberânî, cl-Mu' cemıı' l-Evsat'ist zayıf bir senedle,]
2639-Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kul kabre konulup da arkadaşları kabir üstünden dağıldıkları zaman onların ayak seslerini duyar. Tam o sırada iki melek gelip onu oturtup sorarlar: «Bu adam (yani) Mu-hammed hakkında ne derdin?»
Eğer inanmış ise, şöyle der: «Tanıklık ederim ki O, Allah'ın kulu ve Resulüdür.» Ona şöyle denir: «Cehennemdeki yerine bak, işte Allah onu cennetteki şu yerinle de ğiştirmiştir.» Böylece adam, iki yerini de gö rür.
Kâfir ile münafığa gelince, (meleklerin sorularına): «Bilmiyorum, ben O'nun hakkın da insanlar ne dedilerse onu diyordum» der. Bunun üzerine ona şöyle derler:
«Ne anladın, ne de (O'na) uydun.» Daha sonra onun iki kulağı arasına demir kamçı ile öylesine şiddetli vururlar ki, acısından dolayı
attığı çığlığı, insan ve cinlerden başka bütün varlıklar duyar."
iBuhâfî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
2640-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ölü, defnedildiği zaman, birine Münker diğerine Nekîr adı verilen iki siyah ve (gözle ri) mavi melek gelip sorarlar: «(Peygamber'i kastederek) Bu adam hakkında ne diyordun?»
Şu cevabı verir: «Şöyle derdim: O, Al lah'ın kulu ve Resulüdür. Şehâdet ederim ki Allah'tan başka hiçbir Tanrı yoktur Muham-med de O'nun hem kulu ve hem de Resulü dür.» Onlar da: «Zaten biz senin bunu söyle diğini biliyorduk» derler.

Derken kabir hemen boyundan ve eninden tam yetmiş arşın olarak genişletilip aydınlatı lır. Sonra «Haydi uyu!» derler. O da şöyle der: «Aileme gidip de bu sevindirici durumu mu bildireyim.» Onlar yine ona: «Haydi ken disini ancak sevdiklerinin uyandırdığı bir ge lin gibi yat ve uyu!» Allah onu Kıyamet gü nünde o yerinden kaldırıp diriltinceye kadar orada öylece rahat ve huzur içinde kalın
Münafığın cevabı şöyle olur: «insanlar (O'nun hakkında) bir şeyler söylerlerdi. Ben de (aynını) söyledim, ama (işin gerçeğini) bil miyorum.» Onlar da şöyle derler: «Zaten biz de senin ne dediğini biliyorduk.» Sonra yere: «Haydi yut onu!» denilir O da onu sıkar, öyle ki kaburgaları birbirine geçer. Allah onu kal dırıp diriltinceye kadar orada öylece azap içinde kıvranır." [Tirmizî]
2641-el-Mu'cemu'l-Evsat'îa şu ilave yer almıştır: "Mü'mine gelince; namazı başucun-da, zekâtı sağında, orucu solunda, hayır işle ri ve iyilikleri de ayaklarının ucunda olur. Ona başı tarafından gelinmeye çalışıldığında namaz: «Buradan gelemezsiniz!» der Diğer yanlarında bulunanların tümü de aynı şeyi söylerler Yani «Buradan ona yanaşamazsı-nız» derler."
2642-Osmân'ın azatlısı Hâni radiyallahu anh'dan:
Osman bir kabirde durduğu zaman göz yaşları sakalını ıslatacak kadar ağlardı. Ona dediler ki: "Cennet ve celıennemden söz etti ğin zaman ağlamıyorsun. Kabirden sözettiğin zaman ağlıyorsun, acaba neden?" Cevap ver di: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu duydum:
"Kabir, âhiret konaklarının ilkidir. Kim orada kurtulursa artık gerisi kolaydır. Kim de orada kurtulamazsa gerisi daha zordur." Yi ne Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'den duydum: "Hangi manzara ile karşı-laştımsa, kabri ondan daha korkunç bul dum." [Tirmizî]
Rezîn'in eki: Hâni der ki: Osman, kabir üzerinde durup şöyle mırıldanırdı:
"Ey insan, eğer bundan kurtulursan, daha büyüğünden kurtulursun. Kurtulamazsan ar tık seni hiçbir kurtarıcı kurtaramaz."
2643-Alî radiyallahu anh'dan: "Biz, kabir azabı hakkında şüphe eder du rurduk. Bu şüphemiz el-hâkümü't-tekâsürü hatta zurtumu l-makâbir sûresi ininceye ka dar devam etti." [Tirmizî]
2644-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kâfire kabrinde doksan dokuz ejderha musallat edilir; onu her yerinden sokar ve et lerini koparır Kıyamete kadar bu böyle de vam eder. Eğer bir ejderha yeryüzüne üfüre-cek olsa hiçbir yeşillik bitmez." [Dârimî leyyin bir senedle.j
2645-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,

iki kabre uğradı ve buyurdu ki: "Bunlarda ya tanlar azap içindedir. Ama büyük bir suçları yoktur Bunlardan birisi koğuculuk yapardı; öteki de idrar sıçramasından sakınmazdı." Sonra bir hurma dalı getirtti ve ikiye böldü. Birini birinin kabrine dikerken, ötekini de ötekinin kabrine dikti ve: "İnşallah onların azapları bu dallar yaş kaldıkça hafifler" bu yurdu. [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.]
***2646-**Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, namazgahına girince, cemaatin çokça konuş tuklarını görerek şöyle buyurdu: "Eğer siz lez-
zetleri yok eden (ölümü) ansaydınız, bu kadar çok konuşmazdınız. O lezzetleri yok edeni çok ça anın! Kabir her gün şöyle konuşur: «Ben gurbet eviyim. Ben içinde yalnız yaşanan bir evim. Ben içinde kurtlar ve zararlı haşaratın bulunduğu evim.» İnanmış bir kul defnedildi ğinde kabir ona şöyle hitap eder: «Merhaba, hoşgeldin safa geldin! Sen üzerimde yürüyen lerin en sevimlisi idin. Artık bana kavuştun. Sana yapacağım iyiliği bizzat gözünle göre ceksin.» Sonra genişler, genişler ve ona cenne te bakan bir kapı açılır.
Facir ve kâfir kula gelince, kabir ona şöy le seslenir: «Sana ne merhaba! Ne hoş geldin, ne safa geldin! Çünkü sen üzerimde yürüyen en nefret ettiğim kişiydin. Artık bana geldin, bana kavuştun, şimdi sana yapacaklarımı gö receksin.» Sonra, üzerine çullanacak, sıka cak, sıkacak kaburgaları birbirine gire cektir. "
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem parmaklannı birleştirerek şöyle buyurdu:
"0«a doksan ya da doksan dokuz ejderha musallat edilecek. Onlardan birisi yere şöyle bir üfürse yerde hiçbir şey bitmez ve dünyada hayat da kalmaz. Hesap vermek için dirilinceye dek onun etinden koparıp onu sokacaklardır."
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Kabir ya cennet bahçelerin den bir bahçe, yahut cehennem çukurlarından bir çukurdur."
[Rezîn. Tirrnizî'nin rivayetinde ise yetmiş ejderha şeklinde geçmektedir.]
2647-Ebû Râfi' radiyallahu anh'dan: Bakî kabristanında Allah Resulü sallalla hu aleyhi ve sellem'in arkasında yürürken bir den şöyle buyurdu: "Ne doğruyu buldun ve ne de sana doğru bulduruldu." Dedim ki: "Ey Allah Resulü neyiniz var?"
"Sana söylemedim; bu kabirde yatana söyledim. Çünkü benim hakkımda soranlara (sorgu meleklerine) beni tanımadığını söylü yor." Bir de baktık ki defnedildiğinde üzerine
su serpilmiş kabir (yani yeni bir mezar) karşı mızda duruyor.
[Bezzâr ve Taberânî, el-Mıı'cenıu'l-Kebtr'de zayıf bir isnâdla.]

2648-Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:
Bir yolculukta Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdim. O, bineğinin sırtında idi. Hayvanı birden ürktü. Bunun üze rine sordum: "Ey Allah Resulü! Hayvanın ne den ürktü?"
"Kabirde azap gören birinin sesini duydu da ondan ürktü." buyurdu.
[Taberânî, el-Mu'cenm'I-Evsat'ta leyyin bir senedle.J
2649-Ebû Eyyûb radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem güneş battıktan sonra çıktı. Bir ses duydu ve şöyle buyurdu: "İşte bu, kabrinde azap gören yahudidir." [Buhârî, Müslim ve Nesâî.]
2650-Enes radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bir kabirden bir ses duydu ve sordu:
"Bu ka birde yatan ne zaman öldü?"
"Cahiliye devrinde öldü" dediler. Buna sevindi ve şöyle buyurdu:
"Sizler birbiri erinizi (öldükten sonra) def-netmeseydiniz Allah'a size kabir azabını du yurması için dua ederdim." [Nesâî.]
Müslim'de "Birbirlerinizi defnetmemiş olsaydınız" şeklinde geçmektedir.
2651-Abdullah b. Dinar radiyallahu anh' dan:
Süleyman b. Surad, Hâlid b. Arfata'ya ya da (tam tersi) Hâlid, Süleyman'a şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duymadın mı? «Kim ka rın ağrısından ölürse kabrinde azap gör mez»." Diğeri arkadaşına: "Evet" dedi. [Nesâî ve aynı lafızla Tirmizî]
2652-İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir müslüman. Cuma günü ya hut Cuma gecesi ölürse, Allah onu kabir fitne si (azabı)ndan korur." [Tirmizî]
2653-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mü'minin ruhu, ödeninceye kadar bor cuna bağlıdır." [Tirmizî]
2654-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kabirleri ziyaret eden kadmlara, mezarları mescit edinenlere ve kandil yakanlara lanet etti." [Sünen ashabı.]
2655-İbn Amr b. el-As radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey Falıma! Evinden niye çıktın?"
"Ey Allah Resulü! Bu ev halkına geldim. Ölüleri için Allah'tan rahmet dileyip, onlara taziyede bulundum."
"Herhalde onlarla birlikte kabristana da gittin."

"Oraya gitmekten Allah korusun! Bu hu susta ne söylediğini duydum."
"Eğer onlarla beraber kabristana gitsey-din, babanın dedesi cenneti görünceye dek, cenneti göremezdin."
[Ebû Dâvud. Nesâı'de ise, hadis metnindeki "tcedâ" kabirler "kubur" olarak geçmektedir.]
2656-Alî radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem çıktı. Birtakım kadınların oturmakta oldukla rını görünce: "Neden oturuyorsunuz?" diye sordu.
"Cenaze bekliyoruz" dediler.
"Siz mi yıkayacaksınız?"
"Hayır."
"Taşıyacak mısınız?"
"Hayır."
"Peki onu kabre indirenler arasında mı olacaksınız?"
"Hayır."
"Öyleyse haydi hiçbir sevap almayarak, üstelik günahkârlar olarak dönün!" buyurdu.
[İbn Mâce zayıf hır senedle.]
2657-Büreyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Size kabir ziyaretini yasaklamıştım, artık
ziyaret edebilirsiniz, çünkü onlar size âhireti hatırlatır." [Müslim ve Sünen ashabı.]
2658-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rabbimden annem için istiğfar etmeme izin istedim, vermedi. Kabrini ziyaret etmek için izin istedim, verdi. Bu yüzden kabirleri zi yaret ediniz!" [Müslim]
2659-Rezîn'in rivayeti: "Allah Resulü sal lallahu aleyhi ve sellem, (Mekke'deki) Eb-vâ'da annesinin kabrine silahlı biriyle geldi; ağladı ve etrafındakileri de ağlattı."
2660-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim ana-babasının ya da onlardan biri nin kabrini ziyaret ederse, bağışlanır ve (iyi kişi olarak) kayda geçirilir." [Taberânî, el-Mu'ce-mu'l-Kebîr ve'l-Evsat'la zayıf bir senedle.]
2661-Muhammed b. Kays b. Mahrame ra-diyallahu anh'dan:
"Size benden ve annemden bahsedeyim mi?" deyince, biz kendisini doğuran

annesin den bahsedecek sandık. Dedi ki: Âişe şöyle dedi:
"Size kendimden ve Allah Resulü sallalla-hu aleyhi ve sellem'den bahsedeyim mi?"
"Evet" dedik. Şöyle anlattı:
"Benim sıramda Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem soyundu, ridâsını çıkardı, pa buçlarını da çıkardı. Entarisinin bir kısmım yatağına serdi ve yattı. Uyuduğumu sanınca-ya kadar geçen bir zaman bekledikten sonra kalktı, yavaş yavaş ridâsını giydi, pabuçlarını da sessizce giyip usulca kapıyı açtı. Yavaşça çıktı, gitti. Ben de ardında giyindim, baş örtü mü başıma taktım ve iyice kapanıp, sarıldım; sonra ardından O'nu izlemek için çıktım.
Bakî kabristanına gelince durdu. Ancak epeyce uzun durdu. Üç kere ellerini kaldırdık tan sonra ayrıldı. Ben de ayrıldım, hızlandı;
ben de ardından hızlandım; koştu ben de koş tum. Onu geçip yatağa yattım. İçeri girdi ve şüphelenmiş olacak ki sordu:
"Ne var, ey Aişe?"
"Hiçbir şey yok!"
"Ya bana bildireceksin ya da Latif ve Ha-bîr olan (Allah) bana bildirecektir" deyince, anlatmaya başladım:
"Ey Allah Resulü! Babam-anam sana feda olsun!" Yaptıklarımı O'na anlattım, şöyle bu yurdu:
"Demek ki önümde gördüğüm karartı sen din."
"Evet" dedim.
Göğsüme acıtacak derecede vurdu. Sonra şöyle buyurdu: "Allah'ın sana ve Resulüne haksızlık edeceğini nü sandın?"
"İnsanlar ne kadar gizleseler de Allah onu bilir" dedim.
"Evet; Cibril bana geldi. Onu gördüğüm zaman bana seslendi ve senden saklandı. Ben cevap verdim. Sen soyunuk olduğun için içe riye girmedi. Ben de senden bunu gizledim. Senin yatıp uyuduğunu sanınca, seni uyandır mak ve yalnız bırakıp üzmek istemedim."
Bana dedi ki: "Rabbin sana Bakî'ye gidip onlar için Allah'tan mağfiret dilemeni emret ti." Dedim ki: "Ey Allah Resulü! Nasıl mağ firet dileyeceğim?"
"Şöyle dersin: Selâm, mü'min ve müslü-manların yurdu ahalisine! Allah öncekilere ve sonrakilere rahmet etsin! Inşaallah biz de eninde sonunda (size) katılacağız." [Müslim ve Nesâî.]
2662-Diğer rivayette: "Selâm size, mü'minler topluluğunun yurdu! Yarın size va-adolunana geldiniz, ancak bekletilmektesiniz. Inşaallah biz de size katılacağız. Allahım! Ba kîn l-Garkad ehlini sen bağışla!"

2663-Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden birinin bir ateş koru üzerinde otu rup da elbisesini yakması ve onun tenine sira yet etmesi, müslüman kardeşinin kabri üzerin de oturmasından daha hafiftir."
[Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]

TAHRİC

==

2301-Bu hadisi Ahmed (III, 4, 18, 24, 48, 61), Buhârî (mardâ 2/1, VII, 2), Müslim (birr ve's-sıla 52, s. 1992), Tirmizî (no. 966), Ebû Ya'lâ (no. 1237, 1256), İbn Hibbân (no. 2894) ve Beyhakî (III, 373), Muh. b. Amr b. Halhale an Atâ b. Yesâr an Ebî Saîd ve Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Lafız Müslim'e aittir.
2302-Bu hadisi Tayâlisî (no. 370), Ahmed (I, 381, 441, 455), İbn Sa'd (I, 207), Dârimî (II, 316), Buhârî (mardâ 2, 3, VII, 3; mardâ 13/2, VII, 6; mardâ 14/1, VII, 7), Müslim (birr ve's-sıla no. 45, s. 1991), Ebû Ya'lâ (239a), İbn Hibbân (no. 2926) ve Beyhakî (III, 372; VII, 68), el-A'meş an İbrâhîm et-Teymî ani'l-Hâris b. Süveyd an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Lafız Müslim'e aittir.
2303-Bu hadisi Müslim (birr ve's-sıla no. 53, s. 1993), el-Kavârîrî an Yezîd b. Zurey' ani'l-Haccâc es-Savvâf an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
2305-Bu hadisi Mâlik (k. el-ayn no. 8, s. 942), Yahyâ b. Saîd kanalıyla rivayet etmiştir.
2306-Ebû Dâvud (no. 3028), bunu Abdullah b. Muh. en-Nüfeylî an Muh. b. Seleme an Muh. b. İshâk an Ebî Manzr eş-Şâmî an ammihî an ammihî an Âmir er-Râm senedi ile tahrîc etmiştir.
2307-Bu hadisi Tirmizî (no. 2396) ve İbn Mâce (no. 4031), Leys b. Sa'd an Yezîd b. e. Habîb an Sa'd b. Sinân an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
Tirmizî, bunun isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir. Ayrıca Tirmizî'nin lafzı daha uzundur.
2308-Bu hadisi Tirmizî (no. 2402), Abdurrahman b. Miğrâ ani'l-A'meş an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etmiş ve akabinde "hadis bu vecihten garîbtir" demiştir.
Yine Tirmizî'ye göre bu hadis, el-A'meş an Talha b. Musarrif an Mesrk tarikiyle onun sözü olarak rivayet edilmiştir.
2309-Mâlik (cenâiz no. 40, s. 236), bunu Ebû'l-Hubâb Saîd b. Yesâr'dan belâğan; Tirmizî ise (no. 2399), Muh. b. Abdila'lâ an Yezîd b. Zurey' an Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etmiş ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
2310-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3090), Ebû'l-Melîh an Muh. b. Hâlid es-Sülemî an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc etti. İsnâdı garîbtir.
2311-Bu hadisi Tirmizî (no. 24037 ve İbn Mâce (no. 4023), Hammâd b. Zeyd an Âsım b. Behdele an Mus'ab b. Sa'd an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir. Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
2314-İsnâdında yer alan el-Velîd b. Muh. el-Muvakkirî oldukça zayıf bir râvidir (Mecma' II, 303).
2315-Lafız Buhârî'ye aittir (ilm 36, I, 34). Bu hadisi Ahmed (III, 14, 34, 72), Buhârî (ilm 36, I, 34; cenâiz 6, II, 72; i'tisâm 9, VIII, 149), Müslim (birr ve's-sıla no. 152, s. 2018), Ebû Ya'lâ (no. 1279), İbn Hibbân (no. 2933) ve Beyhakî (IV, 67), Abdurrahman b. el-İsbehânî an Ebî Sâlih an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2317-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1608), Ebû Gassân an Mendel ani'l-Hasan b. el-Hakem en-Neha'î an Esmâ binti Âbis b. Rebî'a an ebîhâ an Ali asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Mendel sebebiyle isnâdı zayıftır.
2318-Bu hadisi Tirmizî (no. 1061) ve İbn Mâce (no. 1606), Nasr b. Alî an İshâk b. Yûsuf ani'l-Avvâm b.

Havşeb an Ebî Muh. mevlâ Ömer b. el-Hattâb an Ebî Ubeyde an Abdillah b. Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında: "Bu hadis garîbtir, Ebû Ubeyde, Abdullah'ı işitmemiştir."
2319-Bu hadisi Ahmed (V, 151, 153, 154, 164), Dârimî (II, 204), Nesâî (cenâiz 25/2, IV, 24), Taberânî (no. 1644), İbn Hibbân (no. 4624, 4626) ve Beyhakî (î, 171), el-Hasan an Sa'sa'a b. Muâviye an Ebî Zerr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2320-Tirmizî bunu (no. 1062), Abdürabbih b. Bârik el-Hanefî an ceddihî Simâk b. el-Velîd el-Hanefî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
İsnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
2321-Bu hadisin isnâdında yer alan Amr b. Hâlid el-A'şî zayıftır, diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 10).
2322-Heysemî'ye göre Bezzâr'ın ricâli Sahîh ricâlindendir (Mecma' III, 3).
2323-İsnâdındaki râvilerden Mûsâ b. Ubeyde zayıf bir râvidir (Mecma' III, 12).
2324-Heysemî, Osmân b. Atâ el-Horâsânî'nin zayıf olduğuna dikkat çekmiştir (Mecma III, 12). İbnü'l-Cevzî ise Mevdat'ında irâd etmek suretiyle, bu hadisi uydurma addetmiş, Zehebî'de bu hükmü onaylamıştır (Feyd III, 533).
2325-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1607), Ebû Bekr b. e. Şeybe an Hâlid b Mahled an Yezîd b. Abdilmelik en-Nevfelî an Yezîd b. Rmân an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'inde isnâdı hakkında şu bilgileri vermektedir: "Yezîd, Ebû Hureyre'ye yetişememiştir. Ayrıca Yezîd b. Abdilmelik, her ne kadar İbn Sa'd tarafından tevsîk edilmiş ise de Ahmed, İbn Maîn ve diğerleri tarafından zayıf addedilmiştir."
2326-Râvilerinden İbrâhîm b. el-Berâ b. en-Nadr, zayıftır (Mecma' II, 290).
2327-Heysemî diyor ki: "Senedinde yer alan es-Salt b. Behrâm güvenilir bir râvidir, ancak Mürcîe'dendir" (Mecma' II, 295).
2328-Râvilerinden Muh. b. Abdilmelik hakkında Ebû Hâtim: "güçsüzdür" hükmünü vermiştir (Mecma' II, 2957.
2329-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' II, 301). Bu hadisi yakın lafzıyla Ahmed ve M. el-Kebîr ve'l-Evsat'ında Taberânî tahrîc ettiler. İsnâdında hakkında ihtilâf olan İbn Lehi'a vardır (Mecma' II, 301).
2330-Aslında bu hadiste bir kıssa mevcuttur. Heysemî, râvilerinden Hafs b. Ömer hakkında hiçbir bilgiye rastlamadığını vesâir râvilerinin ise güvenilir olduğunu söylemiştir (Mecma' II, 300-301).
2331-Bu hadisi Taberânî (no. 8506), Ömer b. Hafs es-Sedsî an Âsım b. Alî ani'l-Mes'ûdî an Câmi' b. Şeddâd an Temîm b Seleme an Ebî Ma'mer an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etmiştir.
Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma' II, 301).
2332-Bu hadisi el-Hâkim (I, 347), Ebû'l-Abbâs Muh. b.Ya'kb ani'r-Rebî b. Süleymân an Esed b. Mûsâ an İmrân b. Zeyd et-Tağlebî an Abdirrahman b. el-Kâsım an Sâlim b. Abdillah an Âişe senedi ile tahrîc etmiş ve verdiği sahîh hükmünü Zehebî de onaylamıştır. Heysemî'ye göre ise isnâdı hasendir (Mecma' II, 304).
2333-Bu hadisi Tayâlisî (no. 1380), Ahmed (VI, 42, 278) ve Müslim (birr ve's-sıla no. 46, s. 1991), Mansûr b. el-Mu'temir an İbrâhîm ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile;
Tayâlisî (s. 197), Ahmed (VI, 42, 173, 254), Müslim (birr ve's-sıla no. 47, s. 1991-2), Tirmizî (no. 965) ve Beyhakî (III, 373-4), el-A'meş an İbrâhim.. asl-ı senedi ile;
Müslim (no. 49), Eb't-Tâhir an İbn Vehb an Mâlik ve Yûnus ani'z-Zührî an Urve an Âişe senedi ile;
Mâlik (k. el-ayn no. 6, s. 941) ve Müslim (no. 50, s. 1992), Mâlik an Yezîd b. Husayfa an Urve ... asl-ı senedi ile;
Müslim (no. 51, s. 1992), Harmale b. Yahyâ an İbn Vehb an Hayve an İbni'l-Hâd an Ebî Bekr b. Hazm an Amre an Âişe senedi ile;
Buhârî (mardâ 1/1, VII, 2), Ebû'l-Yemân an Şuayb ani'z-Zührî an Urve an Âişe senedi ile tahrîc ettiler.
2334-Heysemî'ye göre râvilerinden Revh b. Müsâfir zayıftır (Mecma' II, 304).
2335-Heysemî diyor ki: "Râvilerinden Mücâ'a b. ez-Zübeyr'i Ahmed tevsîk etmiş, Dârekutnî ise zayıf addetmiştir" (Mecma' II, 305).

2336-Bunun evvelinde küçük bir kıssa yer almıştır. İsnâdında yer alan Sa'd b. Tarîf, oldukça zayıf bir râvidir (Mecma' II, 305).
2337-Bu hadisi Ahmed (V, 81), Yezîd b. Hârûn an Müslim b. Ubeyd Ebû Nusayre an Ebî Useyb senedi ile tahrîc etmiştir.
Heysemî, bu isnâdın ricâlinin güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma' II, 310).
2338-Bu hadisi Ahmed (VI, 64, 154, 251), Buhârî (enbiyâ 54, IV, 150; tıbb 31, VII, 22; kader 15, VII, 215) ve Beyhakî (III, 376), Dâvud b. ebî'l-Furât an Abdillah b. Bureyde an Yahyâ b. Ya'mer an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2339-Bu hadisi Buhârî (tıbb 30/2, VII, 21), Müslim (selâm no. 98-100, s. 1740-2), Ebû Dâvud (muhtasar olarak no. 319) ve Mâlik (k. el-câmi' no. 22, s. 894-6), ez-Zührî an Abdilhamîd b. Abdirrahman b. Zeyd b. el-Hattâb an Abdillah b. Abdillah b. el-Hâris b. Nevfel an İbn Abbâs an Abdirrahman b. Avf asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ayrıca Mâlik (no. 24, s. 896-7), ez-Zührî an Abdillah b. Âmir b. Rebî'a an Abdirrahman senedi ile de tahrîc etmiştir.
2340-Bu hadisi Mâlik (k. el-câmi' no. 23, s. 896), Buhârî (enbiyâ 54/8, IV, 150; hiyel 13, VIII, 64, lafız buna ait), Müslim (selâm no. 92-97, s. 1737-1739) ve Tirmizî (no. 1065), Âmir b. Sa'd b. e. Vakkâs an Usâme b. Zeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2343-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3923), Abdürrezzâk an Ma'mer an Yahyâ b. Abdillah b. Buhayr asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Görüldüğü gibi isnâdında mechûl bir râvi vardır.
2344-Bu hadisi Tayâlisî (no. 534) ve Ahmed (IV, 395, 417), Ziyâd b. İlâka an raculin an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İrâkî, isnâdı hakkında "ceyyiddir"; Heysemî: "Ahmed'in tariklerinden birinin ricâli güvenilir kimselerdir"; İbn Hacer: "mübhem râvisi dışındakiler güvenilir kimselerdir" demişlerdir (Feyd IV, 444).
2345-İsnâdı Heysemî'ye göre hasendir (Mecma' II, 315).
2346-Bu hadisin iki senedi vardır. İsnâdının birisi hasen olup içinde Saîd b. Beşîr adlı bir râvi vardır ki, onun hakkında ihtilâf vâki olmuştur (Mecma' III, 12).
2347-2348-Bu hadisi Tayâlisî (s. 271), Ahmed (III, 130, 143, 217), Buhârî (cenâiz 7, II, 79; cenâiz 43, II, 84; ahkâm 11, VIIII, 108), Müslim (cenâiz no. 14-15, s. 637), Ebû Dâvud (no. 3124), Tirmizî (no. 988), Nesâî (Amelu yevm no. 1068; Sünen, cenâiz 22, IV, 22), İbn Hibbân (no. 2884) ve Beyhakî (IV, 65; î, 101), Şu'be an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2349-Bu hadisi Müslim (cenâiz no. 3-5, s. 631-3), Sa'd b. Saîd an Ömer b. Kesîr b. Eflah an İbn Sefîne an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc etmiş olup, lafız iki rivayetine aittir.
Ayrıca Mâlik (cenâiz no. 42, s. 236), an Rebî'a b. e. Abdirrahman an Ümmi Seleme senedi ile;
Ebî Dâvud (no. 3119) ve Nesâî (Amelu yevm ve'l-leyle no. 1071), Hammâd b. Seleme an Sâbit an İbn Ömer b. e. Seleme an ebîhî an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile;
Tirmizî ise (no. 3511), yukardaki asl-ı senedin aynısı ile; ancak an Ümmi Seleme an Ebî Seleme ziyadesiyle tahrîc etmiş ve "bu vecihten hadis garîbtir" demiştir.
2350-Bu hadisi İbnü'l-Mübârek (Rakâik no. 108), Tayâlisî (no. 508), Ahmed (IV, 415), Tirmizî (no. 1021), İbn Hibbân (no. 2937) ve Beyhakî (IV, 68), Hammâd b. Seleme an Ebî Sinân an Ebî Talha el-Havlânî ani'd-Dahhâk b. Abdirrahman b. Arzeb an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre, isnâdı "hasen garîbtir"
2351-Bu hadisi Tirmizî (no. 2401), Mahmûd b. Gaylân an Abdirrezzâk an Süfyân ani'l-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı hakkında ise "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
2352-Bu hadisi Ahmed (III, 144), Buhârî (mardâ 7, VII, 4), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 175a) ve Beyhakî (III, 375), Leys b. Sa'd an Yezîd b. el-Hâd an Amr b. ebî Amr mevlâ'l-Muttalib an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2353-Bu hadisi Buhârî (rikâk 6/2, VII, 172), Kuteybe an Ya'kb b. Abdirrahman an Amr an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etmiştir.

2354-Bu hadisi Nesâî (cenâiz 23, IV, 23), Süveyd b. Nasr an İbni'l-Mübârek an Amr b. Saîd b. e. Hüseyn an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî İbn Amr senedi ile tahrîc etmiştir.
2355-Bu hadisi Ahmed (I, 346), Buhârî (mardâ 6, VII, 4), Müslim (birr no. 54, s. 1994) ve Taberânî (no. 11352), Yahyâ b. Saîd an İmrân b. Müslim an Atâ an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
2356-Bunu Mâlik (k. el-ayn no. 5, s. 940-1), an Zeyd b. Eslem an Atâ b. Yesâr senedi ile mürsel olarak rivayet etmiştir.
2357-Bu hadisi Buhârî (ikrâh 1/3, VIII, 56, lafız buna ait; menâkıb 25/41, IV, 179-180; menâkıbu'l-Ensâr 29/1, IV, 238-9), Ebû Dâvud (no. 2649) ve Nesâî (zînet 97/1, VIII, 204), Kays b. e. Hâzım an Habbâb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2358-Bu hadisin lafzı Müslim'e aittir.
Bunu Ahmed (III, 196, 290) ve Müslim (fadâilu's-sahâbe no. 107, s. 1909-1910), Süleymân b. el-Muğîre an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile;
Buhârî (cenâiz 42, II, 84), Bişr b. el-Hakem an Süfyân b. Uyeyne an İshâk b.Abdillah b. e. Talha an Enes senedi ile tahrîc etti.
2359-Mâlik, bu haberi (cenâiz no. 43, s. 237), an Yahyâ b. Saîd ani'l-Kâsım senedi ile tahrîc etmiştir.
2360-Bu hadisi Vekî (Zühd no. 536), Abdürrezzâk (no. 20250, 20273), Ahmed (IV, 395, 401, 405), Buhârî (edeb 71/1, VII, 96; tevhîd 3, VIII, 165), Müslim (münâfikîn no. 49-50, s. 2160) ve İbn Hibbân (no. 642), el-A'meş an Saîd b. Cübeyr an Ebî Abdirrahman es-Sülemî an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2361-Münzirî, isnâdı hakkında: "Bir beisi yoktur"; Heysemî ise: "Bakiyye b. el-Velîd vardır ki o, müdellis bir kimsedir" demişlerdir (Feyd VI, 69).
2362-Bu hadisi Tirmizî (no. 2361), Muh. b. el-Müsennâ an İbn e. Adî an Şu'be an Süleymân el-A'meş an Yahyâ senedi ile tahrîc etmiştir. Şu'be, mübhem sahâbînin İbn Ömer olduğunu ileri sürmüştür.
2363-Mâlik, bunu (cenâiz no. 41, s. 236) direkt olarak Abdurrahman b. el-Kâsım b. Muh. e. Bekr'den ahzetmiştir.
2364-Bu hadisi Ahmed (III, 101), Buhârî (da'vât 30/3, VII, 155), Müslim (zikr ve'd-duâ no. 10, s. 2064), Tirmizî (no. 971) ve Nesâî (Amelu yevm ve'l-leyle no. 1057), İsmaîl b. İbr. b. Uleyye an Abdilazîz b. Suheyb an Enes asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (no. 3108), Nesâî (cenâiz 1/3, IV, 3), İbn Mâce (no. 4265) ve İbn Hibbân (no. 2990), Abdülvâris b. Saîd an Abdilazîz b. Suheyb an Enes asl-ı senedi ile;
Nesâî (cenâiz 1/2, IV, 3), Kuteybe an Yezîd b. Zuray' an Humeyd an Enes senedi ile;
Müslim (zikr ve'd-duâ no. 10/2, s. 2064), Şu'be ve Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile;
Ahmed (III, 258), Buhârî (temennî 6, VIII, 130) ve Müslim (zikr ve'd-duâ no. 11, s. 2064), Âsım el-Ahvel ani'n-Nadr b. Enes an Enes asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (no. 3109), Muh. b. Beşşâr ani't-Tayâlisî an Şu'be an Katâde an Enes senedi ile tahrîc ettiler.
2365-Bu hadisi Ahmed (II, 263), Nesâî (cenâiz 1/1, IV, 2) ve İbn Hibbân (no. 2989), İbrâhîm b. Sa'd ani'z-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
İbnü'l-Mübârek (Zühd no. 1063), Abdürrezzâk (no. 20634), Ahmed (II, 309, 514), Dârimî (II, 313), Nesâî (cenâiz 1/2, IV, 3) ve Buhârî (temennî 6/3, VIII, 130), ez-Zührî an Ebî Ubeyd mevlâ Abdirrahman b. Ezher an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Müslim (zikr ve'd-duâ no. 13, s. 2065), Muh. b. Râfi' an Abdirrezzâk an Ma'mer an Hemmâm b. Münebbih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc ettiler.
2366-2367-Ebû Dâvud (no. 3098), Muh. b. Kesîr an Şu'be ani'l-Hakem an Abdillah b. Nâfi' an Alî senedi ile onun sözü olarak mevkûfen tahrîc etmiştir.
Bu rivayeti içinde Ebû Mûsâ ile el-Hasan b. Alî'nin de bulunduğu küçük bir kıssa ile Ahmed (I, 81), Ebû Dâvud (no. 3099), İbn Mâce (no. 1442), Ebû Ya'lâ (no. 262), el-Hâkim (I, 341, 349) ve Beyhakî (III, 380), el-A'meş ani'l-Hakem an Abdirrahman b. e. Leylâ an Alî asl-ı senedi ile Peygamber'in sözü olarak merfûen;
Ayrıca Tirmizî (no. 969), aynı kıssa ile Ahmed b. Menî' ani'l-Hasan b. Muh. an İsrâîl an Süveyr b. Fâhite an ebîhî an Alî senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
2368-Bu hadisi Müslim (birr ve's-sila 39-42, s. 1989) ve Tirmizî (967-968), Ebû Esmâ er-Rahabî an Sevbân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2369-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3097), Muh. b. Avf et-Tâî ani'r-Rebî' b. Ravh b. Huleyd an Muh. b. Hâlid ani'l-Fadl b. Delhem an Sâbit el-Bünânî an Enes senedi ile tahrîc etmiştir.
Fadl, hakkında ihtilâf olan birisidir. Ancak ağırlıklı olarak zayıftır.
2371-Beyhakî, isnâdının zayıf olduğunu söylemiştir. Heysemî ise bir zayıf râvi olan Mesleme b. Alî el-Huşenî'nin isnâdında yer aldığını; İbn Hacer ise, Beyhakî'den naklen bunu Yahyâ b. e. Kesîr'in sözü olarak rivayet edilmesini sahîh görmüş ve Mesleme'ye bakarak uydurma olduğuna hükmetmek icab etmez" demiştir (Feyd III, 312).
2372-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3102), Abdullah b. Muh. en-Nüfeylî an Haccâc b. Muh. an Yûnus b. e. İshâk an ebîhî an Zeyd b. Erkam senedi ile tahrîc etmiştir.
Bu, Ahmed ve el-Hâkim'in de tahrîc ettikleri bir hadistir.
2373-Bu hadisi Ahmed (I, 239, 243), Ebû Dâvud (no. 3106), Tirmizî (no. 2083), Nesâî (Amelu yevm ve'l-leyle 1045-8), Taberânî (no. 12272, 12277), Ebû Ya'lâ (no. 2430), İbn Hibbân (no. 2967) ve el-Hâkim (IV, 213, 342, 343; IV, 416), el-Minhâl b. Amr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
2374-Ebû Dâvud (no. 3107), bu hadisi Yezîd b. Hâlid er-Remlî an İbn Vehb an Huyey b. Abdillah an Ebî Abdirrahman el-Hubullî an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
2375-Bu hadisi Tirmizî (no. 2731), Süveyd b. Nasr an Abdillah b. el-Mübârek an Yahyâ b. Eyyûb an Ubeydillah b. Zahr an Alî b. Yezîd ani'l-Kâsım Ebî Abdirrahman an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etmekte, akabinde ise şu bilgileri vermektedir: "Bunun isnâdı güçsüzdür. Buhârî'ye göre Ubeydullah güvenilir, Alî zayıf, Kâsım da güvenilir râvilerdir"
2376-Bu hadisi Tirmizî (no. 2087) ve İbn Mâce (no. 1438), Ukbe b. Hâlid es-Seknî an Mûsâ b. Muh. b. İbrâhîm et-Teymî an ebîhî an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Mûsâ zayıf bir râvi olduğu için bu rivayet münkerdir.
2377-Bu hadisi Buhârî (cenâiz 80/2, II, 97) ve Ebû Dâvud (no. 2095), Süleymân b. Harb an Hammâd b. Zeyd an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2378-Bu hadisi Buhârî (menâkıb 25/43, IV, 181; mardâ 10, VII, 5-6; mardâ 14/2, VII, 7; tevhîd 31/7, VIII, 192), Nesâî (Amelu yevm ve'l-leyle no. 1039), Taberânî (no. 11951), İbn Hibbân (no. 2948) ve Beyhakî (III, 382), Hâlid el-Hazzâ' an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2379-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1437), Hişâm b. Ammâr an Mesleme b. Alî an İbn Cüreyc an Humeyd et-Tavîl an Enes senedi ile tahrîc etti.
Bu hadisin isnâdı oldukça zayıftır. Sebebi râvisi Mesleme'dir.
2381-Râvilerinden Nasr b. Hammâd, metrûk bir râvidir. Bu nedenle isnâdı zayıftır (Mecma' II, 295).
2382-İsnâdlarının birinde yer alan Alî b. Urve metrûktur. Diğer bir isnâdında ise en-Nadr Ebû Amr mevcuttur. Külliyen ele alınırsa isnâdı hasen mertebesine yükselmektedir (Mecma' II, 297).
2383-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' II, 297); Münzirî ise isnâdını hasene yakın görmüştür (Tergîb IV, 323).
2384-Bu hadisi Ahmed, Ebû Ya'lâ, İbn Huzeyme ve İbn Hibbân da tahrîc etmiştir. Heysemî diyor ki: "İsnâdındaki İbn Lehi'a hakkındaki sözler marftur. Diğer ricâli güvenilir kimselerdir." (Feyd III, 457; Tergîb IV, 319).
2385-Bu hadisi Müslim (birr ve's-sıla no. 43, s. 1990), Muh. b. Hâtim b. Meymûn an Behz an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Ebî Râfi' an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etmiştir.
2386-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1439), el-Hasan b. Alî el-Hallâl an Safvân b. Hubeyre an Ebî Mekîn an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Safvân'ı İbn Hibbân, güvenilir râviler arasında zikretmiş; Ukaylî ise "rivayetlerine mütâbaat edilmediğini" söylemiştir.
Takrîb'de ise hadisin leyyin" olduğu söylenmiştir.
2387-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1441), Ca'fer b. Müsâfir an Kesîr b. Hişâm an Ca'fer b. Burkân an Meymûn b. Mihrân an Ömer b. el-Hattâb senedi ile tahrîc etmiştir.
Râvileri güvenilir kimselerden oluşmuştur. Ancak Meymûn, Ömer'i idrâk etmediği için, isnâdında kopukluk sözkonusudur.

2388-Bu hadisi Ahmed (III, 3), Müslim (cenâiz 4, IV, 5), İbn Mâce (no. 1445), Ebû Ya'lâ (no. 1096, 1117, 139), İbn Hibbân (no. 2992) ve Beyhakî (III, 383), Umâre b. Gaziyye an Yahyâ b. Umâre an Ebî Saîd el-Hudrî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2389-Bu hadisi Taberânî, M. el-Evsat ve's-Sağîr'inde Ebû Hureyre hadisinden tahrîc etmiştir. Râvilerinden Ömer b. Sahbân zayıftır. (Mecma' II, 323).
Yukardaki Ebû Saîd hadisini lafzıyla Müslim (cenâiz 2, s. 631), İbn Mâce (no. 1444), İbnu'l-Cârûd (s. 256) ve Beyhakî (III, 383), Ebû Hâlid el-Ahmer an Yezîd b. Keysân an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2390-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1446), Muh b. Beşşâr an Ebî Âmir an Kesîr b. Zeyd an İshâk b. Abdillah b. Ca'fer an ebîhî senedi ile tahrîc etmiştir.
Sindî, Zevâid'inde şu bilgileri vermektedir: İsnâdında yer alan İshâk'ı tevsîk yahut tecrîh eden birini görmedim. Kesîr b. Yezîd hakkında ise Ahmed: "Bir beisini görmüyorum"; İbn Maîn: "Beş para etmez"; bir başka rivayette: "Bir beisi yoktur"; Nesâî: "Zayıf" demişlerdir. Diğer ricâli güvenilir kimselerdir.
2391-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3121), Ahmed (V, 26), Nesâî (Amelu yevm no. 1074), İbn Mâce (no. 1448), İbn Hibbân (no. 720), el-Hâkim (I, 565) ve Beyhakî (III, 383), Süleymân et-Teymî an Ebî Osmân (an ebîhî) an Ma'kil asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ebû Osmân'ın hâli mechûldür. İbn Hacer, bu rivayeti İbnu'l-Kattân'ın ızdırâb ve mevkûfluk ile illetlendirdiğini söylemiştir. İbnu'l-Arabî, Dârekutnî'den bunu isnâdını zayıf addettiğini nakletmiştir (Feyd II, 67).
2393-Bu hadisi Müslim (cenâiz no. 7-8, s. 634), Ebû Dâvud (no. 2118) ve İbn Mâce (no. 1554), Hâlid el-Hazzâ' an Ebî Kilâbe an Kabîsa bin Z'eyb an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahric ettiler.
2394-Bu hadisi Nesâî (cenâiz 9, IV, 8-9), Taberânî (M. el-Evsat I, 42a), İbn Hibbân (no. 3003 ve el-Hakîm (I, 352-3), Katâde an Kusâme b. Züheyr an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Râvileri güvenilir kimselerdir.
2395-Bu rivayetin isnâdını oluşturan râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' II, 328).
2396-Bu hadisi Tirmizî (no. 982), Nesâî (cenâiz 5, IV, 5-6) ve İbn Mâce (no. 1452), Abdullah b. Büreyde an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etmişlerdir.
Tirmizî'ye göre isnâdı hasendir.
2397-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3110), Müsedded an Yahyâ an Şu'be an Mansûr an Temîm b. Seleme an Sa'd b. Ubeyde an Ubeyd b. Hâlid senedi ile tahrîc etti.
2398-Bu hadisi Ahmed (II, 171), Hasan b. Mûsâ an İbn Lehî'a an Ebî Kubeyl an Mâlik b. Abdillah an İbn Amr senedi ile tahrîc etmiştir.
İbn Lehî'a hakkında ihtilâf olan birisidir.
2399-2401-Bu hadisi Buhârî (rikâk 41, VII, 191), Müslim (zikr ve'd-duâ 15, s. 2065), Tirmizî (no. 1067), Nesâî (cenâiz 10, VI, 10), İbn Mâce (no. 4264) ve İbn Hibbân (no. 2999), Katâde an Zürâre b. Evfâ an Sa'd b. Hişâm an Âişe asl-ı senedi ile;
Ayrıca Ahmed (VI, 44, 55, 207, 236) ve Müslim (zikr ve'd-duâ no. 16, s. 2066), Zekeriyyâ b. e. Zâide ani'ş-Şa'bî an Şurayh b. Hâni' an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2402-Bu hadisi el-Hâkim (IV, 240), Hişâm b. el-Gâz an Hayyân tarikiyle de tahrîc etmiş, isnâdının sahîh olduğunu söylemiş ve Zehebî de bu hükmü onaylamıştır. Heysemî ise râvilerinin güvenilir kimselerden oluştuğunu söylemiştir (Feyd IV, 490).
2403-Ahmed, bunu üç ayrı tarikle (V, 427-8), Amr b. e. Amr an Âsım b. Ömer b. Katâde an Mahmûd b. Lebîd asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
Heysemî'ye göre isnâdlarından birinin râvileri Sahîh ricâlindendir. Münzirî de aynı hükme varmıştır (Feyd I, 151).
2404-Bunu el-Hâkim (IV, 319), Yahyâ b. Eyyûb an Bekr b. Amr an Abdirrahman b. Ziyâd el-İfrikî an Ebî Abdirrahman el-Hubullî an İbn Amr tarikiyle tahrîc etmiştir.
el-Hâkim, daha sonra isnâdı hakkında sahîh hükmü vermiştir. Ancak Zehebî'nin de dikkatini çektiği gibi el-İfrikî zayıf bir kimsedir. Buna karşılık Heysemî, Taberânî ricâli hakkında "güvenilir" olduklarını söylemiş; isnâdı için de Münzirî "ceyyid" hükmü vermiştir (Feyd III, 234).

2405-Bunu aynı zamanda Taberânî de M. el-Kebîr'inde tahrîc etmiştir. Ancak râvilerinden Musâ b. Ubeyde zayıftır (Mecma' II, 322, 324).
2406-Râvilerinden Husâm b. Misak oldukça zayıf bir râvidir. Bu hadis, onun münker rivayetlerindendir (Mîzân (no. 1800).
2407-Râvilerinden Kays b. er-Rebî' el-Esedî hakkında ihtilâf vâki olmuştur (Mecma' II, 331).
2408-Bu hadisi Nesâî (cenâiz 8, IV, 7-8) ve İbn Mâce (no. 1624), İbn Vehb an Huyey b. Abdillah an Ebî Abdirrahman el-Hubullî an İbn Amr b. el-Âs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2409-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1453), Ravh b. el-Ferec an Nasr b. Hammâd an Mûsâ b. Kerdem an Muh. b. Kays an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ senedi ile tahrîc etmiştir.
Nasr b. Hammâd, Yahyâ b. Maîn ve diğerlerine göre hadis uyduran bir kişidir.
2410-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' Iî, 24).
2411-Buhârî bunu muallak olarak irâd etmiştir (mağâzî 83/1, V, 137). İsnâdı şöyledir: Yûnus b. Yezîd ani'z-Zührî an Urve an Âişe.
2412-Bunu bu lafızla Ahmed (VI, 228), Dârimî (I, 37), İbn Mâce (no. 1465), Dârekutnî (II, 74) ve Beyhakî (III, 396), Muh. b. Seleme an Muh. b. İshâk an Ya'kb b. Utbe ani'z-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2413-2414-Lafız Buhârî'ye aittir (tıbb 22, VII, 18). İkinci lafız Müslim'indir.
Bu hadisi Abdürrezzâk (V, 729), Ahmed (VI, 34, 38, 228, 117), Buhârî (vudû' 45, I, 57; ezân 39/2, I, 162; hibe 14, III, 134; tıbb 22, VII, 18; fardu'l-humus 4/1, IV, 45), Müslim (salât no. 91-92, s. 312), İbn Mâce (no. 1618), İbn Hibbân (no. 6554), el-Hâkim (III, 56) ve Beyhakî (I, 31), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah an Âişe senedi ile tahrîc ettiler.
2415-Lafız Buhârî ile Müslim'e aittir. Bu rivayeti İbn Sa'd (II, 218), Ahmed (II, 52, 251, 243), Dârimî (I, 287), Buhârî (ezân 51, I, 168), Müslim (salât no. 90, s. 311), Nesâî (imâmet 40/2, II, 100-101), İbn Huzeyme (no. 257, 1621), İbn Hibbân (no. 2113, 6568) ve Beyhakî (I, 123, III, 80), Mûsâ b. e. Âişe an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2416-Lafız Buhârî'ye aittir (mağâzî 83/19, V, 142).
Bunu Sahîh'inde muhtelif yerlerde tahrîc etmiştir: fadâilu'l-ashâb 30/7, IV, 220; mağâzî (83, V, 142; nikâh 104, VI, 155), an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile.
2417-Bu rivayeti Buhârî (mağâzî 83/10, V, 138-139), Muh. an Affân an Sahr b. Cüveyriye an Abdirrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etmiştir.
2418-Bu hadisi Buhârî (rikâk 42/1, VII, 192), Muh. b. Ubeyd b. Meymûn an İsâ b. Yûnus an Ömer b. Saîd an İbn e. Müleyke an Ebî Amr Zekvân mevlâ Âişe an Âişe senedi ile tahrîc etmiştir.
2419-Bu rivayeti Buhârî (mağâzî 83/9, V, 138), Ebû'l-Yemân an Şuayb ani'z-Zührî an Urve an Âişe senedi ile tahrîc etti.
2420-Bu rivayeti Buhârî (mağâzî 83/7, V, 138), Muh. b. Beşşâr an Gundar an Şu'be an Sa'd an Urve Âişe senedi ile tahrîc etmiştir.
2421-Bu rivayeti Buhârî (mağâzî 83/12, V, 139), Muallâ b. Esed an Abdilazîz b. Muhtâr an Hişâm b. Urve an Abbâd b. Abdillah b. ez-Zübeyr an Âişe senedi ile tahrîc etti.
2422-Heysemî'ye göre râvilerinden Ubeydullah b. Ca'fer b. Necîh el-Medenî zayıftır (Mecma' III, 11).
2423-Bu hadisi Ahmed (I, 324), Abdürrezzâk (no. 9757), Buhârî (ilm 39, I, 36; mağâzî 82/5, V, 137; mardâ 17, VII, 9; i'tisâm 26/2, VIII, 161), Müslim (vasiyyet no. 22, s. 1259) ve İbn Hibbân (no. 6563), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2424-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 9992, 19371), Ahmed (I, 222), Buhârî (cihâd ve's-siyer (176, IV, 31; cizye 6/2, IV, 65-66; mağâzî 83/4, V, 137), Müslim (vasiyyet 20, s. 1257-8), Ebû Dâvud (no. 3029), Ebû Ya'lâ (no. 2409) ve Beyhakî (Iî, 207), Süleymân el-Ahvel an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2425-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 83, V, 144) ve İbn Mâce (no. 1630), Hammâd b. Zeyd an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2426-Bu hadisi Buhârî (menâkibu'l-Ensâr 11/1, IV, 226), Nesâî (fadâilu's-sahabe no. 241) ve Beyhakî (VI, 371), Şu'be an Hişâm b. Zeyd an Enes b. Mâlik asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2427-Bu hadisi Abdürrezzâk, İbn e. Şeybe, Beyhakî ve Şâfiî, Ca'fer b. Muh. an ebîhî rivayetinden tahrîc

ettiler. İsnâdı hakkında İbn Hacer: "Ceyyid bir mürseldir" demiştir (Neyl IV, 36).
2428-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 3209), Ahmed b. Yûnus an Züheyr an İsmaîl b. e. Hâlid ani'ş-Şa'bî senedi ile tahrîc etmiştir.
2429-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1468), Abbâd b. Ya'kb ani'l-Hüseyn b. Zeyd b. Alî b. el-Hüseyn b. Alî an İsmaîl b. Abdillah b. Ca'fer an ebîhî an Alî senedi ile tahrîc etmiştir.
Bunun isnâdı hakkında Sindî, şu bilgileri vermektedir: "İsnâdı zayıftır. Zira Abbâd hakkında İbn Hibbân: "Militan Râfizîlerdendi; ayrıca münker rivayetleri de vardır, bu nedenle terkedilmeye müstehaktır". Buhârî'nin şeyhlerindendir; ancak ondan rivayeti makrnen gerçekleşmiştir.
2430-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3141) ve İbn Mâce (no. 1464), Muh. b. Seleme an Muh. b. İshâk an Yahyâ b. Abbâd an Abbâd b. Abdillah b. ez-Zübeyr an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2431-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3153) ve İbn Mâce (no. 1471), Abdullah b. İdrîs an Yezîd b. e. Ziyâd ani'l-Hakem an Miksem an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Bu hadis, Yezîd sebebiyle zayıftır. Bu şahsın münker rivayetleri mevcuttur.
2432-2433-Bu hadisi Mâlik (cenâiz 5, s. 223), Buhârî (cenâiz 19, II, 75), Müslim (cenâiz 45-46, s. 649-650), Ebû Dâvud (no. 3151-2), Tirmizî (no. 996), Nesâî (cenâiz 30, IV, 35-36) ve İbn Mâce (no. 1469), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2434-Bu hadisi Ahmed (VI, 89, 153, 269), Buhârî (cenâiz 3, II, 70; mağâzî 83, V, 142; libâs 18/6, VII, 41), Müslim (cenâiz no. 48, s. 651), Nesâî (cenâiz 11/2, IV, 11), Ebû Dâvud (no. 3120), İbn Hibbân (no. 6591) ve Beyhakî (III, 385, 406), ez-Zührî an Ebî Seleme an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2435-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 3125), Kuteybe an Hafs an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etmiştir.
2436-Bu hadisi Tirmizî (no. 1018), Ebû Kureyb an Ebî Muâviye an Abdirrahman b. e. Bekr an İbn e. Müleyke an Âişe senedi ile tahrîc etti ve "Bu hadis garîbtir; Abdurrahman b. e. Bekr el-Müleykî, ezberinden dolayı zayıf addedilmiştir" dedi.
2437-Mâlik bunu (cenâiz no. 28, s. 231), belâğan, senedsiz olarak irâd etmiştir.
2438-Mâlik (cenâiz 28, s. 231) bu hadisi, an Hişâm b. Urve an ebîhî senedi ile mürsel olarak tahrîc etmiştir.
2439-Bu hadisi Müslim (cenâiz no. 90, s. 665), Nesâî (85/1-2, IV, 80) ve İbn Mâce (no. 1556), Abdullah b. Ca'fer el-Misverî an İsmaîl b. Muh. b. Sa'd an ammihî Âmir b. Sa'd an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2440-Bu hadisi Tirmizî (no. 1048) ve Nesâî (cenâiz 88, IV, 81-82), Şu'be an Ebî Cemre an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
2441-Bu hadisi Tirmizî (no. 1047), Zeyd b. Ahzem an Osmân b. Ferkad an Ca'fer b. Muh. an ebîhî senedi ile tahrîc ettiler.
2442-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1628), Nasr b. Alî an Vehb b. Cerîr an ebîhî an Muh. b. İshâk an Hüseyn b. Abdillah an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
el-Hüseyn, Ahmed b. Hanbel, İbnü'l-Medinî ve Nesâî tarafından metrûk addedilmiş zayıf bir râvidir. Buhârî'ye göre zındıklık ile suçlanmıştır Diğer râvileri güvenilir kimselerdir.
2443-2444-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3220), Rezîn ziyâdesi ile birlikte Ahmed b. Sâlih an İbn e. Füdeyk an Amr b. Osmân b. Hânî ani'l-Kâsım an Âişe senedi ile tahrîc etti.
2445-Bu haberi Buhârî (cenâiz 96/3, II, 106-7), Muh. b. Mukâtil an Abdillah b. el-Mübârek an Ebî Bekre b. Ayyâş an Süfyân et-Temmâr senedi ile tahrîc etmiştir.
2446-Bu haberi Dârimî (I, 44), Mervân b. Muh. an Saîd b. Abdilazîz asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
2448-Bu haberi de Dârimî (I, 44), Abdullah b. Sâlih an Leys an Hâlid b Yezîd an Saîd b. e. Hilâl an Nebîh b. Vehb an Ka'b senedi ile tahrîc etmiştir.
2449-Hadis metninin birinci kısmını Ahmed, Nesâî, İbn Hibbân ve el-Hâkim tahrîc ettiler. Hâkim'in sıhhat hükmünü Zehebî de onaylamıştır. Heysemî ise "Ricâli Sahîh ricâlidir" demiştir. İrâkî'ye göre "seyyâhin" kavli dışındakiler Sahîhayn'da yer almıştır. Metnin ikinci kısmı hakkında Heysemî: "Ricâli Sahîh ricâlidir" demiştir (Feyd II, 479; III, 401). Mecma'u'z-Zevâid'de (Iî, 24) ise: "Bezzâr ricâli, Sahîh ricâlidir" denilmiştir.
2450-Muh. b. İsmâil b. Semure el-Esmerî dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir. Bu zât ise güvenilir bir

râvidir (Mecma' Iî, 25).
2451-Râvilerinden Abdullah b. Lehî'a, hakkında menfî sözler ve hükümler sarfedilmiş bir râvidir. Diğer ricâli, güvenilir kimselerdir (Mecma' Iî, 34).
2452-Bu hadisi Müslim (fadâilu's-sahâbe no. 103, s. 1907-8), Züheyr b. Harb an Amr b. Âsım el-Kilâbî an Süleymân b. el-Muğîre an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etmiştir.
2453-Lafız Buhârî'ye aittir. Bunu Buhârî (cenâiz 44, II, 84-85), el-Hasan b. Abdilazîz an Yahyâ b. Hassân an Kurayş b. Hayyân an Sâbit an Enes senedi ile; Ahmed (III, 194), Müslim (fadâil no. 62, s. 1807), Ebû Dâvud (no. 3126), İbn Hibbân (no. 2891) ve Beyhakî (IV, 69), Süleymân b. el-Muğîre an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2454-Bu rivayeti İbn Mâce (no. 1475), Muh. b. İsmaîl b. Semure an Muh. b. el-Hasan an Ebî Şeybe an Enes b. Mâlik senedi ile tahrîc etmiştir.
Ebû Şeybe, sebebiyle isnâdı zayıftır. Münekkid imamlar tarafından hadislerinin münker olduğuna hükmedilmiştir.
2455-Bu hadisi İbn Mâce (no.1589), Süveyd b. Saîd an Yahyâ b. Süleym an İbn Haysem an Şehr b. Havşeb an Esmâ binti Yezîd senedi ile tahrîc ettiler.
Sindî, Zevâid'de isnâdının hasen olduğunu söylemiştir.
2456-Bu hadisi Tirmizî (no. 1005), Alî b. Haşrem an İsâ b. Yûnus an İbn e. Leylâ an Atâ an Câbir b.Abdillah senedi ile tahrîc etmiştir.
İsnâdı hakkında hasen sahîh hükmü vermiştir.
2457-Bu hadisi Bezzâr (no. 795), Amr b. Alî an Ebî Âsım an Şebîb b. Bişr el-Becelî an Enes b. Mâlik senedi ile tahrîc etmiştir.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (îIII, 2). Bunu Diyâü'l-Makdisî de Muhtâre'de tahrîc etmiştir (Feyd IV, 210).
2458-Bu hadisi Ahmed (II, 273, 408), Nesâî (cenâiz 16, IV, 19) ve İbn Mâce (s. 506), Muh. b. Amr b. Atâ an Seleme b. el-Ezrak an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2459-Bu hadisi Buhârî (cenâiz 33/2, II, 80-81), Müslim (cenâiz no. 22-23, s. 640-641) ve Nesâî (cenâiz 15/8), IV, 18), İbn ebî Müleyke an İbn Ömer ve Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2460-Bu hadisi Mâlik (Muvattâ, cenâiz 37, s. 234), Buhârî (cenâiz 33, II, 81), Müslim (cenâiz no. 27, s. 634), Tirmizî (no. 1006), Nesâî (cenâiz 15/6, IV, 17) ve Beyhakî (IV, 72), Mâlik an Abdillah b. e. Bekr b. Muh. b. Amr b. Hazm an ebîhî an Amre binti Abdirrahman an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2461-Bu hadisi Nesâî (cenâiz 15/4, IV, 17), İbrâhim b. Ya'kb an Saîd b. Süleymân an Huşeym an Mansûr b. Zâdân ani'l-Hasan an İmrân b. Husayn asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir. İbrâhîm dışındakiler Sahîh rîcalindendir.
2462-Heysemî, isnâdında tanımadığı birinin olduğunu söylemiştir (Mecma' III, 16).
2463-Lafız Buhârî'ye aittir (cenâiz 41, II, 84). Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 4029, 4963), Ahmed (III, 167, 162), Dârimî (I, 374), Buhârî (vitr 7, II, 14; cenâiz 41, II, 84; cizye 8, IV, 66; mağâzî 28, V, 44), Müslim (mesâcid no. 301, s. 469) ve Beyhakî (II, 199), Âsım b. Süleymân an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2464-Bu hadisi Müslim (cenâiz no. 10, s. 635), Süfyân b. Uyeyne an İbn e. Necîh an ebîhî an Ubeyd b. Umeyr an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
2465-Bu hadisi Ahmed (VI, 58), Buhârî (cenâiz 46, II, 85; cenâiz 41, II, 83; mağâzî 44/2, V, 87), Müslim (cenâiz no. 30, s. 644), Ebû Dâvud (no. 3122), Nesâî (cenâiz 14/2, IV, 14-15), İbn Hibbân (no. 3137, 3145), el-Hâkim (III, 215) ve Beyhakî (IV, 59), Yahyâ b. Saîd an Amre an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2466-Bu hadisi Mâlik (cenâiz no. 36, s. 233), Ahmed (V, 445-446), Ebû Dâvud (no. 3111), Nesâî (cenâiz 14/1, IV, 13-14), Taberânî (M. el-Kebîr no. 1779), İbn Hibbân (no. 3179-80), el-Hâkim (I, 351) ve Beyhakî (IV, 69), Mâlik an Abdillah b. Câbir b. Atîk an Atîk b. el-Harîs b. Atîk an Câbir b. Atîk asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2467-Lafız Müslim'e aittir. Bunu Buhârî (cenâiz 45, II, 85), Müslim (cenâiz no. 12, s. 636), Tahâvî (IV, 292), İbn Hibbân (no. 3149) ve Beyhakî (IV, 69), İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Saîd b. el-Hâris el-Ensârî an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2468-Heysemî, kaynak olarak Ahmed'in Müsned'ini de göstermiş ve râvileri Sahîh ricâlinden olan iki

isnâdla rivayette bulunduğunu söylemiştir. Râşid b. Sa'd ile Âsım b. Humeyd'den mâdâ ki, bunlar da güvenilir râvilerdir (Mecma' Iî, 22).
2469-Bu hadisi Buhârî (cenâiz (38, II, 83), Müslim (îmân no. 167, s. 100), İbn Hibbân (no. 3142) ve Beyhakî (IV, 64), Yahyâ b. Hamza an Abdirrahman b. Yezîd b. Câbir ani'l-Kâsım b. Muhaymire an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile;
Müslim (a. y.), İbn Mâce (no. 4311) ve Beyhakî (IV, 64), Rib'î b. Hirâş an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile;
Ahmed (IV, 396, 404, 416), Müslim (a. y.), Nesâî (cenâiz 18, IV, 20) ve İbn Hibbân (no. 3141), Âsım el-Ahvel an Safvân b. Muhriz an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile;
Müslim (a. y.), Nesâî (20/1, IV, 20), İbn Mâce (no. 1586) ve Beyhakî (IV, 64), Ca'fer b. Avn an Ebî Umeys an Ebî Sahre an Abdirrahman b. Yezîd ve Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile;
Tayâlisî (no. 507), Ahmed (IV, 396, 404), Ebû Dâvud (no. 3130) ve Nesâî (cenâiz 21, IV, 21), Şu'be an Mansûr an İbrâhîm an Yezîd b. Evs an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2470-Bu hadisi Ahmed (I, 442), Buhârî (cenâiz 36, II, 82), Tirmizî (no. 999), Nesâî (cenâiz 19, IV, 20), İbn Mâce (no. 1584) ve Beyhakî (IV, 64), İbrâhîm en-Nehaî an Mesrk an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile;
Ahmed (I, 432, 456, 465), Buhârî (cenâiz 39-40), II, 83; menâkıb 8/2, IV, 160), Müslim (îmân no. 165-166, s. 99), Nesâî (cenâiz 17, IV, 19), İbn Mâce (no. 1584), İbn Hibbân (no. 3139) ve Beyhakî (IV, 63, 64), el-A'meş an Abdillah b. Murre an Mesrk an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2471-Bu hadisi Tirmizî (1003) ve İbn Mâce (no. 1594), Esîd b. e. Esîd an Mûsâ b. e. Mûsâ an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
2472-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3131), Müsedded an Humeyd b. el-Esved ani'l-Haccâc Âmili Ömer b. Abdilazîz an Esîd b. e. Esîd ani'mreetin senedi ile tahrîc etmiştir.
2473-2474-Bu hadisi Buhârî (cenâiz 46/2, II, 86), Müslim (cenâiz no. 31, s. 645) ve Nesâî (bîat 18/2, VII, 149), Hammâd b. Zeyd an Eyyûb an Muh. b. Sîrîn an Ümmi Atiyye asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2475-Bu hadisi Ahmed (III, 197) ve Nesâî (cenâiz 15/2, IV, 16), Abdürrezzâk an Ma'mer an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Râvileri Sahîh ricâlidir.
2476-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3128), İbrâhîm b. Mûsâ an Muh. b. Rebî'a an Muh. b. el-Hasan b. Atiyye an ebîhî an ceddihî an Ebî Saîd el-Hudrî senedi ile tahrîc etmiştir.
2477-Bu hadisi iki ayrı isnâdla Tirmizî (no. 984-5), Ebû Hamza an İbrâhîm an Alkame an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
İsnâdı hakkında hasen garîb hükmü vermiştir.
2478-Bu hadisi Müslim (cenâiz no. 29, s. 644), Ebân b. Yezîd an Yahyâ an Zeyd an Ebî Sellâm an Ebî Mâlik asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
2479-Bu haberi Buhârî, isnâdsız olarak irâd etmiştir (Sahîh, cenâiz 62, II, 90).
2480-Bu hadisi Bezzâr (no. 799), Muh. b. el-Müsennâ an Zekeriyyâ b. Yahyâ b. Umâre an Abdilazîz b. Suheyb an Enes senedi ile tahrîc etmiştir.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecmâ' III, 12).
2481-Râvilerinden Süleymân b. Dâvud el-Yemâmî zayıf bir râvidir (Mecma' III, 14).
2482-Bezzâr (no. 796), bunu Ukbe b. Sinân an Osmân b. Osmân an Muh. b. Amr b. Alkame an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etmiştir.
Heysemî'ye göre Muh. b. Amr sebebiyle isnâdı hasendir (Mecma' II, 14).
2483-Râvilerinden Muh. b. İshâk, güvenilir bir imam olmakla birlikte "tasrîh siğası olmadan yaptığı bazı rivayetlerde tedlîs yaptığı tesbit edilmiştir. Bu husus, isnâdı "telyîn" etmektedir. (Mecma' III, 15).
2484-İbnü'l-Cevzî'ye göre İmâm Ahmed, "sahîh olmadığını" söylemiştir. İbn Hacer ise: "Senedinde adı belirtilmemiş bir ve hâli mechûl bir başka râvi mevcuttur" demiştir (Feyd II, 288).
2485-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1590), Muh. b. Yahyâ an İshâk b. Muh. el-Fervî an Abdillah b. Ömer an İbrâhîm b. Muh. b. Abdillah b. Cahş an ebîhî an Hamre bitni Cahş senedi ile tahrîc etmiştir.
Abdullah b. Ömer zayıf bir râvidir.
2486-2492-Bu hadisi Mâlik (cenâiz 2, s. 222), Buhârî (cenâiz 8, 9, II, 73; cenâiz 13/1, 15, II, 74-75), Müslim (cenâiz no. 36, s. 646; 38, s. 647), Ebû Dâvud (no. 3142, 3146), Nesâî (cenâiz 28, IV, 28; 33, IV,

31; 34/1, IV, 31; 35/1, IV, 32; 36/1, IV, 32-3) ve İbn Mâce (no. 1458), Eyyûb es-Sahtiyânî an Muhammed b. Sîrîn an Ümmî Atiyye asl-ı senedi ile;
Buhârî (cenâiz 12, IV, 74) ve Nesâî (cenâiz 36/2, IV, 33), Abdullah b. Avn an Muh. b. Sîrîn ... asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (no. 3174), Katâde an İbn Sîrîn tarikiyle;
Müslim (cenâiz 37, s. 647), Ebû Dâvud (no. 3143) ve Nesâî (cenâiz 35/2, IV, 32), Eyyûb es-Sahtiyânî an Muh. b. Sîrîn an Hafsa binti Sîrîn an Ümmi Atiyye asl-ı senedi ile;
Buhârî (cenâiz 10, 11, II, 73-74; 13/2, II, 74; 14, II, 74; 17, II, 75), Müslim (cenâiz 39, s. 647; 40-43, s. 648), Ebû Dâvud (no. 3144-5), Nesâî (cenâiz 30-32, IV, 30; 34/2, IV, 31) ve İbn Mâce (no. 1459), Hafsa binti Sîrîn an Ümmi Atiyye asl-ı senedi ile;
Tirmizî (no. 990), Hüşeym an Hâlid ve Mansûr ve Hişâm an Muh. b. Sîrîn ve Hafsa an Ümmi Atiyye asl-ı senedi ile;
Buhârî (cenâiz 16, II, 75), Kabîsa an Süfyân an Hişâm an Ümmi'l-Hüzeyl an Ümmi Atiyye senedi ile tahrîc ettiler.
2493-Bu hadisi Nesâî (cenâiz 29, IV, 29), Kuteybe an Leys an Yezîd b. e. Habîb an Ebî'l-Hasan mevlâ Ümmi Kays binti Mihsan an Ümmi Kays asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
2494-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3161) ve Beyhakî (I, 303), Ahmed b. Sâlih an İbn e. Füdeyk an İbn e. Zi'b ani'l-Kâsım b. Abbâs an Amr b. Umeyr an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
2495-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 6110), Ahmed (II, 280), Ebû Dâvud (no. 31627 ve Beyhakî (I, 301), Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an İshâk mevlâ Zâide an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Tirmizî (no. 993) ve İbn Mâce (no. 1463), Abdülazîz b. el-Muhtâr an Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ebû Hureyre hadisinin isnâdı hakkında Tirmizî, "hasen" hükmü vermiştir. Ancak bu hadis, Ebû Hureyre'nin sözü olarak da tahrîc edilmiştir.
2496-Bu hadisi Ahmed (I, 97, 131), Ebû Dâvud (no. 3214), Nesâî (tahâret 128), Ebû İshâk es-Sebe'î an Nâciye b. Ka'b an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2497-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 348, 4160), İbn Huzeyme (no. 256), Dârekutnî (I, 113, 134), el-Hâkim (I, 162) ve Beyhakî (I, 299), Mus'ab b. Şeybe an Talk b. Habîb an Abdillah b. ez-Zübeyr an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Hâkim'e göre Buhârî ile Müslim'in şartınca sahîhtir.
2498-2501-Bu hadisi Şâfiî (Ümm II, 172), Ahmed (I, 220, 346), Buhârî (cenâiz 22, II, 76; cezâu's-sayd 20, II, 217), Müslim (hacc 93-98, s. 865-6), Ebû Dâvud (no. 3238-9), Tirmizî (no. 951), Nesâî (cenâiz 41, IV, 39; menâsık 47/2, V, 145; menâsık 101, V, 197), İbn Mâce (no. 3084), Taberânî (M. el-Kebîr 12523-12533), İbn Hibbân (no. 3947), Dârekutnî (II, 295-7) ve Beyhakî (III, 390-91; V, 53, 70), Amr b. Dînâr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile;
Ahmed (I, 286, 333), Dârimî (II, 49), Buhârî (cenâiz 20, 23, II, 75; cezâu's-sayd 20, II, 217), Müslim (hacc no. 94-95, s. 865), Ebû Dâvud (no. 3240), Nesâî (menâsık 99, V, 196) ve Beyhakî (III, 391, 404; V, 53), Eyyûb es-Sahtiyânî an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile;
Tayâlisî (no. 2623), Ahmed (I, 215, 286, 328), Buhârî (cenâiz 22, II, 76; cezâu's-sayd 21, II, 217), Müslim (hacc no. 100-101, s. 866-7), Nesâî (menâsık 47/1, V, 144; menâsık 97-98, V, 195-6), Ebû Ya'lâ (no. 2337, 2473), İbn Hibbân (no. 3948) ve Beyhakî (III, 392; V, 54), Ebû Bişr Ca'fer b. İyâs an Saîd b. Cübeyr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2502-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3157), Ahmed b. Hanbel an Ya'kb b. İbrâhîm an ebîhî an İbn İshâk an Nûh b. Hakîm es-Sekafî an raculin min Benî Urve b. Mes'ûd yukâlu lehu Dâvud an Leylâ senedi ile tahrîc etmiştir.
Görüldüğü gibi İbn İshâk, semâını tasrîh etmiştir. Nûh ile Dâvud ise, İbn Hibbân'a göre güvenilir râvilerdir (Neyl IV, 42).
2503-Bu hadisi Nesâî (cenâiz 38, IV, 34), Amr b. Alî an Yahyâ b. Saîd an Saîd b. e. Arbe an Eyyûb an Ebî Kilâbe an Ebî'l-Mühelleb an Semure; Tirmizî ise (no. 2810), Muh. b. Beşşâr an İbn Mehdî an Süfyân an Habîb b. e. Habîb an Meymûn b. e. Şebîb an Semure senedi ile tahrîc ettiler.

Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
2504-Bu hadisi buradaki lafzıyla Buhârî (cenâiz 94, II, 106), Muallâ b. Esed an Vuheyb an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etmiştir.
Mâlik ise yakın mânâsı ile (cenâiz 6, s. 224), Yahyâ b. Saîd'den belâğan zikretmiştir.
2505-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3156) ve İbn Mâce (no. 1473), İbn Vehb an Hişâm b. Sa'd an Hâtim b. e. Nasr an Ubâde b. Nüseyy an ebîhî an Ubâde b. es-Sâmit asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2506-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 6203), Ebû Dâvud (no. 3114), İbn Hibbân (no. 7272), el-Hâkim (I, 340) ve Beyhakî (III, 384), İbnü'l-Hâd an Muh. b. İbrâhîm et-Teymî an Ebî Seleme an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Abdürrezzâk'ın senedi şöyledir: İbn Cüreyc an raculin an Ebî Seleme..
el-Hâkim, isnâdının Buhârî ile Müslim'in şartlarına uygun olduğunu söylemiştir.
2507-Bu hadisi Tirmizî (no. 995) ve İbn Mâce (no. 1474), Muh. b. Beşşâr an Ömer b. Yûnus an İkrime b. Ammâr an Hişâm b. Hassân an Muh. b. Sîrîn an Ebî Katâde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
2508-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3150) ve Beyhakî (III, 403), el-Hasan b. Sâlih el-Bezzâr an İsmaîl b. Abdilkerîm an İbrâhîm b. Akîl b. Ma'kil an ebîhî an Vehb b. Münebbih an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2509-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3154), Muh. b. Ubeyd el-Muhâribî an Amr b. Hâşim Ebî Mâlik an İsmaîl b. e. Hâlid ani'ş-Şa'bî an Alî senedi ile tahrîc etti.
Amr b. Hâşim, hakkında ihtilâf olan bir râvidir. Ayrıca Şa'bî de Ali'den bir hadis dışında bir şey işitmemiştir. Dârekutnî böyle söylemiştir (Feyd VI, 413).
2510-Bu hadisi Tayâlisî (no. 1672), Ahmed (III, 329, 357), Tirmizî (no. 997) ve Taberânî (no. 2943), Zâide an Abdillah b. Muh. b. Akîl an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İbn Akîl'in hadisleri hakkındaki ihtilâf nedeniyle isnâdı hasendir. Tirmizî, onu tevsîk edenlerden olduğu için bunun isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
2511-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' VI, 119).
2512-2514-İlk iki lafız Buhârî'ye, üçüncüsü ise Nesâî'ye aittir.
Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 9938, 6629), Ahmed (III, 381), Buhârî (cenâiz 23, II, 76; cenâiz 78, II, 95; cihâd 142, IV, 19; libâs 8/2, VII, 36), Müslim (münâfikîn 2, s. 2140), Nesâî (cenâiz 40/2-3, IV, 37-38; cenâiz 92/1, IV, 84), Ebû Ya'lâ (no. 1828, 1957), İbn Hibbân (no. 3164) ve Beyhakî (III, 402), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2515-Bu hadisi Buhârî (libâs 18/2, VII, 40) ve Nesâî (zînet 97/2, VIII, 204-5), Kuteybe an Ya'kb b. Abdirrahman an Ebî Hazım an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2516-Bu hadisin isnâdında yer alan Halîl b. Murre hakkında menfi sözler sarfedilmiştir (Mecma' III, 20-21).
2517-Bu hadisi Ahmed (III, 3), Ebû Âmir an Abdilmelik b. Hasan el-Hârisî an Saîd b. Amr b. Süleym an raculin yukâlu lehu Muâviye ev İbn Muâviye an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etmiştir.
Görüldüğü gibi râvilerinden birisinin kimliği belirsizdir.
2518-Râvilerinden Abdülhâlik b. Zeyd b. Vâkıd hakkında Nesâî: "Güvenilir değil"; Buhârî ise: "Hadisleri münker" demişlerdir (Mîzân no. 4791).
2519-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Feyd III, 452).
2520-Bezzâr'ın (no. 813) isnâdı şöyledir: Alî b. Sehl an Bişr b. Âdem an Yezîd b. Abdilazîz ani'l-A'meş an Ebî Süfyân an Câbir. Heysemî, râvilerinin Sahîh ricâlinden olduğunu söylemiştir (Mecma' III, 26).
2521-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 6268), Ahmed (II, 233, 280), Müslim (cemâiz 52, s. 652), Nesâî (cenâiz 79/1, VI, 76), İbn Mâce (no. 1539) ve Beyhakî (III, 412), Ma'mer ani'z-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Ahmed (II, 401), Buhârî (cenâiz 59/2, II, 90), Müslim (cenâiz 52, s. 652), Nesâî (cenâiz 79/2, IV, 76), İbn Hibbân (no. 3067) ve Beyhakî (III, 412), Yûnus ani'z-Zührî ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Nesâî (cenâiz 79/4, IV, 77), Ebû Ya'lâ (304a) ve Taberânî (M. el-Evsat I, 117b), Dâvud b. e. Hind ani'ş-Şa'bî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Müslim (cenâiz no. 53, s. 653), Muh. b. Hâtim an Vüheyb an Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre; (no. 54) Muh. b. Hâtim an Yahyâ b. Saîd an Yezîd b. Keysân an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre senedi ile;

Nesâî (79/3, IV, 77), Muh. b. Beşşâr an Muh. b. Ca'fer an Avf an Muh. b. Sîrîn an Ebî Hureyre senedi ile;
Ebû Dâvud (no. 3168), Müsedded an Süfyân an Summâ an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile;
Tirmizî (no. 1040), Ebû Kureyb an Abde b. Süleymân an Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc ettiler.
2522-Bu rivayeti Buhârî (cenâiz 58, II, 89) ve Müslim (cenâiz 55, s. 653), Cerîr b. Hâzım an Nâfi' mevlâ İbn Ömer an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2523-Bu rivayeti Bezzâr (no. 823), Ma'dî b. Süleymân an Muh. b. Aclân an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
Ma'dî hakkında ihtilaf bulunan bir râvidir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' III, 30).
2524-Bu hadisi Ahmed (II, 230, 281), Buhârî (cenâiz 55, II, 88), Tirmizî (no. 1022) ve İbn Mâce (no. 1534), Ma'mer ani'z-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Mâlik (cenâiz 14, s. 226), Şâfiî (Ümm I, 239; VII, 174),Ahmed (II, 438), Buhârî (cenâiz 4, II, 71; 65, II, 91), Müslim (cenâiz no. 62, s. 656), Ebû Dâvud (no. 3204), Nesâî (cenâiz 73/2, IV, 69-70; 76/1, IV, 72), Tahâvî (I, 495), İbn Hibbân (no. 3057, 3087, 3093) ve Beyhakî (IV, 35), Mâlik ani'z-Zührî... asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2525-Bu hadisi Müslim (cenâiz no. 72, s. 659), Ebû Dâvud (no. 3197), Tirmizî (no. 1023), Nesâî (cenâiz 76/3, IV, 72) ve İbn Mâce (no. 1505), Şu'be an Amr b. Murre an Abdirrahman b. e. Leylâ an Zeyd b. Erkam asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2526-Bu mevkûfu Şâfiî (Ümm VII, 156), Buhârî (mağâzî 12/9, V, 16-17), Tahâvî (I, 496, 497), el-Hâkim (III, 409) ve Beyhakî, İsmaîl b. e. Hâlid ani'ş-Şa'bî an Abdillah b. Ma'kil an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2527-Bu mevkûf hadisi Bezzâr (no. 815), Abdullah b. Saîd an Ebî Hâlid an Dâvud b. e. Hind ani'ş-Şa'bî an Alkame an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 34).
2528-Râvilerinden Atâ b. es-Sâib nedeniyle isnâdı hasendir (Mecma' III, 35).
2529-Bu mevkûf hadisi Buhârî (cenâiz 65, II, 91), muallak olarak rivayet etmiştir.
2530-Bu hadisi Tirmizî (no. 1077), Dârekutnî (II, 75) ve Beyhakî (IV, 38), Yahyâ b. Ya'lâ an Ebî Ferve Yezîd b. Sinân an Zeyd b. e. Uneyse ani'z-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî isnâdı hakkında: "garîb hadistir" hükmünü vermiştir.
Yahyâ hakkında Buhârî: "Hadisleri muzdaribtir"; Ebû Hâtim ise: "Zayıftır" demiştir (Mizân no. 9657).
2531-2532-Bu hadisi Tayâlisî (no. 2741), Abdürrezzâk (no. 6427), Şâfiî (Ümm I, 239; VII, 174), Buhârî (cenâiz 66, II, 91), Ebû Dâvud (no. 3198), Tirmizî (no. 1027), Nesâî (cenâiz 76, IV, 75), İbnu'l-Cârûd (s. 263-264), Ebû Ya'lâ (no. 2661), Taberânî (M. el-Kebîr no. 10809), İbn Hibbân (no. 3060-1), Dârekutnî (II, 72), el-Hâkim (I, 358) ve Beyhakî (IV, 38-39), Sa'd b. İbrâhîm an Talha b. Abdillah b. Avf an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2533-Bu hadisi Nesâî (cenâiz 76, IV, 75), Kuteybe an Leys ani'z-Zührî an Ebî Umâme ile Kuteybe an Leys ani'z-Zührî an Muh. b. Süveyd el-Fihrî ani'd-Dahhâk b. Kays ed-Dimaşkî senedleriyle tahrîc etmiştir.
İbn Hacer Feth'de isnâdının sahîh olduğunu söylemiştir (Neyl IV, 65).
2534-Bu mevkûfu Mâlik (cenâiz no. 17, s. 228), an Saîd b. e. Saîd el-Makburî an ebîhî senedi ile tahrîc etmiştir.
2535-Bu hadisi Müslim (cenâiz no. 85-86, s. 662-3), Tirmizî (no. 1025), Nesâî (cenâiz 77/1-2, IV, 73) ve İbn Mâce (no. 1500), Cübeyr b. Nufeyr an Avf b. Mâlik asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2536-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3202) ve İbn Mâce (no. 1499), el-Velîd an Mervân b. Cenâh an Yûnus b. Meysere b. Halbes an Vâsile asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
2537-Bu hadisi Ebû Dâvûd (no. 3201), Ahmed (II, 368), Tirmizî (no. 1024, "hasen sahîh"), Nesâî (Amelu yevm no. 1080), İbn Hibbân (Mevârid no. 757) ve el-Hâkim (I, 358), Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Nesâî (Amelu yevm no. 1081) ve İbn Mâce (no. 1498), Muh. b. İshâk an Muh. b. İbrâhîm an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2538-Bu hadisi Ahmed (II, 363), Ebû Dâvud (no. 3200), Nesâî (Amelu yevm no. 1077-8) ve Beyhakî (IV, 42), Ukbe b. Seyyâr an Alî b. Şemmâh an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

2539-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1497), Muh. b. Ubeyd b. Meymûn an Muh. b. Seleme an Muh. b. İshâk an Muh. b. İbrâhîm an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
2540-Bu maktû haberi Buhârî (cenâiz 66, II, 91), isnâdsız olarak irâd etmiştir.
2541-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3188), Saîd bin Ya'kb an İbni'l-Mübârek an Ya'kb b. el-Ka'kâ' an Atâ senedi ile tahrîc etti
2542-Bu hadisi Tirmizî (no. 1032), el-Hüseyn b. Hureys an Muh. b. Yezîd el-Vâsıtî an İsmaîl b. Müslim an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti. İsnâdında ızdırâb vardır. Zira bu hadis, Ebû'z-Zübeyr an Câbir tarikiyle merfû; Eş'as b. Sevvâr ve bir başkası an Ebî'z-Zübeyr an Câbir tarikiyle mevkûf olarak; Muh. b. İshâk an Atâ an Câbir tarikiyle yine mevkûf olarak rivayet edilmiştir.
Tirmizî, mevkûf yani Câbir'in sözü olmasını daha sahîh bulmaktadır.
2544-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3187), Muh. b. Yahyâ b Fâris an Ya'kb b. İbrâhîm b. Sa'd an ebîhî an İbn İshâk an Abdillah b. e. Bekr an Amre binti Abdirrahman an Âişe senedi ile tahrîc etmiştir.
2545-Bu hadisi Tayâlisî (no. 2149), Ahmed (III, 118, 204), Tirmizî (no. 1034) ve İbn Mâce (no. 1494), Hemmâm b. Yahyâ an Ebî Gâlib an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen" hükmü vermiştir.
2546-Ebû Dâvud'un metni aslında oldukça uzundur. Bu rivayeti Ahmed (III, 151), Ebû Dâvud (no. 3194), Tahâvî (I, 491) ve Beyhakî (IV, 33), Abdülvâris b. Saîd an Nâfi' Ebî Gâlib an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2547-Mâlik (cenâiz no. 24, s. 230), bunu belâğan irâd etmiştir.
2548-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3193), Yezîd b. Hâlid b. Mevheb an İbn Cürecy an Yahyâ b. Subayh an Ammâr senedi ile; Nesâî ise (cenâiz 75/1, IV, 71-72), Muh. b. Râfi' an Abdirrezâk an İbn Cüreyc an Nâfi an İbn Ömer senedi ile yakın mânâsı, daha uzun bir metinle tahrîc ettiler.
Râvileri güvenilir kimselerdir (Neyl IV, 72).
2550-Bu mevkûf hadisi Mâlik (cenâiz no. 20, s. 229), Muh. b. e. Harmale'den ahzetmiştir.
2551-Bu metin iki ayrı bölümden oluşmuştur. Mâlik (cenâiz no. 21 ve 23, s. 229-230), her ikisini de an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etmiştir.
2552-Bu hadisi Müslim (cenâiz no. 101, s. 669), Ebû Dâvud (no. 3190), Tahâvî (I, 492), İbn Hibbân (no. 3055) ve Beyhakî (IV, 51), İbn e. Füdeyk ani'd-Dahhâk b. Osmân an Ebî'n-Nadr mevlâ Ömer b. Abdillah an Âişe asl-ı senedi ile;
Mâlik (cenâiz no. 22, s. 229-230), an Ebî'n-Nadr an Âişe senedi ile munkatı olarak tahrîc ettiler.
2553-2554-Bu rivayetleri Ahmed (VI, 79, 133), Müslim (cenâiz no. 99-100), Ebû Dâvud (no. 3189), Tirmizî (no. 1033), Nesâî (cenâiz 70/1-2, IV, 68), İbn Mâce (no. 1518), Tahâvî (I, 492), İbn Hibbân (no. 3054) ve el-Hâkim (III, 629), Abbâd b. Abdillah b. ez-Zübeyr an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2555-Bu mevkûfu Mâlik (cenâiz no. 23, s. 230), an Nâfi an İbn Ömer senedi ile tahrîc ettiler.
2556-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3191) ve İbn Mâce (no. 1517), İbn e. Zi'b an Sâlih mevla't-Tev'eme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Sâlih, zayıf bir râvidir.
2557-Bu hadisi Tayâlisî (s. 322), Ahmed (II, 353, 388, 406), Buhârî (salât 72, 74, I, 118; cenâiz 67, II, 92), Müslim (cenâiz no. 71, s. 659), Ebû Dâvud (no. 3203), İbn Mâce (no. 1527), İbn Huzeyme (no. 1299), Tahâvî (I, 513), İbn Hibbân (no. 3075) ve Beyhakî (IV, 47), Sâbit el-Bünânî an Ebî Râfi' an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2558-Bu hadisi Nesâî (cenâiz 94/1, IV, 84-85), Ubeydullah b. Saîd Ebû Kudâme an İbn Nümeyr an Osmân b. Hakîm an Hârice b. Zeyd Sâbit an ammihî Yezîd b. Sâbit senedi ile tahrîc etmiştir.
2559-Bu hadisi Tirmizî (no. 1038), Muhammed b. Beşşâr an Yahyâ b. Saîd an Saîd b. e. Arbe an Katâde an Saîd b. el-Museyyeb senedi ile tahrîc etmiştir.
2560-2561-Bu hadisi Buhârî (cenâiz 73/2, II, 94; menâkıb 25/25, IV, 176; mağâzî 17/2, V, 29; 27/3, V, 40; rikâk 7/2, VII, 173; 53/14, VII, 209), Müslim (fadâil no. 30-31, s. 1795-6), Ebû Dâvud (no. 3223-4) ve Nesâî (cenâiz 61/2, IV, 61-2), Yezîd b. e. Habîb an Ebî'l-Hayr an Ukbe asl-ı senedi ile tahrîc etmişlerdir.
2562-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3186), Ebû Kâmil an Ebî Avâne an Ebî Bişr an neferin min ehli'l-Basra an Ebî Berze senedi ile tahrîc etti.

Görüldüğü gibi isnâdında kimliği mechûl bir grup râvi vardır.
2563-Bu hadisi Tayâlisî (no. 2338), Ahmed (II, 290. 453), Buhârî (kefâlet 5, III, 59; nafakât 15/1, VI, 195; ferâid 4, VIII, 5), Müslim (ferâid no. 14, s. 1237), Tirmizî (no. 1070), Nesâî (cenâiz 67/4, IV, 66), İbn Mâce (no. 2415), İbn Hibbân (no. 3052) ve Beyhakî (VII, 44, 53), ez-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2564-Bu hadisi Müslim (cenâiz no. 107, s. 672), Tirmizî (no. 1068) ve Nesâî (cenâiz 68/1, IV, 66), Simâk b. Harb an Câbir b. Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2565-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' III/41).
2566-Bu hadisi Tayâlisî (no. 1526), Ahmed (VI, 32, 40, 97, 321, 266), Müslim (cenâiz 58, s . 654), Tirmizî (no. 1029), Nesâî (cenâiz 78, IV, 75-76), Ebû Ya'lâ (202a, 219a, 221b), İbn Hibbân (no. 3070) ve Beyhakî (IV, 30), Ebû Kilâbe an Abdillah b. Yezîd an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2567-Bu hadisi Ahmed (I, 277-8), Müslim (cenâiz no. 59, s. 655), Ebû Dâvud (no. 3170), İbn Hibbân (no. 3071) ve Beyhakî (III, 180; IV, 30), İbn Vehb an Ebî Sahr an Şerîk b. Abdillah b. Nemir an Küreyb an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2568-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3166), Tirmizî (no. 1028) ve İbn Mâce (no. 1490), Muh. b. İshâk an Yezîd b. e. Habîb an Mersed b. Abdillah el-Yezenî an Mâlik asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı hasendir.
2569-Bu hadisi Ahmed (V, 299-298), Ya'kb an ebîhî an ebîhî an Abdillah b. Ebî Katâde an ebîhî senedi ile tahrîc ettiler.
Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlidir (Mecma' III, 4).
2570-Râvilerinden Osmân b. Sa'd, hakkında ihtilâf olan bir râvidir. (Mecma' III, 35).
2571-Her ne kadar bazıları hakkında menfi değerlendirmeler sâdır olmuşsa da râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 43).
2572-Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Feyd VI, 341).
2573-Bu hadisi Tirmizî (no. 1041), Muh. b. Beşşâr an Ravh b. Ubâde an Abbâd b. Mansûr an Ebî'l-Mühezzem an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdının "hasen garîb" olduğunu söyledi. Zira ona göre kimilerince bu hadis Ebû Hureyre'nin sözü olarak da rivayet olunmuştur. Ayrıca Şu'be, Ebû'l-Mühezzem'i taz'îf etmiştir.
2574-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3171), Harb b. Şeddâd an Yahyâ an Bâb b. Umeyr an raculin min ehli'l-Medîne an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Senedinde, görüldüğü gibi hâli ve kimliği mechûl iki râvi sebebiyle zayıftır.
2575-Bu hadisi Tirmizî (no. 1010) ve İbn Mâce (no. 1483), Muh. b. Bekr an Yûnus b. Yezîd ani'z-Zührî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında şu değerlendirmeyi yapmıştır: "Bu hadis hatâlıdır. Yanlışlığı Muh. b. Bekr yapmıştır. Zira bu hadis Yûnus ani'z-Zührî tarikiyle mürsel olarak rivayet olunmuştur."
2576-Bu ziyadeyi Buhârî (cenâiz 52, II, 87), bâb girişinde isnâdsız olarak irâd etmiştir.
2577-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 6265), Ahmed (I, 378, 394, 415, 419, 432), Ebû Dâvud (no. 3184), Tirmizî (no. 1011), İbn Mâce (no. 1484), Ebû Ya'lâ (233a, 251b, 238b) ve Beyhakî (IV, 22, 25), Yahyâ b. Abdillah et-Temîmî an Ebî Mâcid an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ebû Mâcid zayıf bir râvidir.
2578-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1478), Humeyd b. Mes'ade an Hammâd b. Zeyd an Mansûr an Ubeyd b. Nistâs an Ebî Ubeyde an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti:
Sindî, Zevâid'de şu bilgileri vermektedir: "İsnâdının ricâli güvenilir kimselerdir. Lâkin hadis mevkûf olup, merfû hükmündedir. Şayet Ebû Ubeyde, Ebû Hâtim ve Ebû Zür'a'ya göre babasından işitmemiş ise hadis, munkatıdır."
2579-2580-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3180), Tirmizî (no. 1031), Nesâî (cenâiz 55, IV, 55-56) ve İbn Mâce (no. 1507), Ziyâd b. Cübeyr an ebîhî ani'l-Muğîre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2581-Bu hadisi Tirmizî (no. 1012) ve İbn Mâce (no. 1480), Ebû Bekr b. e. Meryem an Râşid b. Sa'd an Sevbân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, bunun Sevbân'ın sözü olarak ta rivayet olunduğunu söyledikten sonra Buhârî'den sahîh olanın da

böyle mevkûf olduğunu nakletmiştir.
2582-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3177), Yahyâ b. Mûsâ an Abdirrezzâk an Ma'mer an Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme b. Abdirrahman an Sevbân senedi ile tahrîc ettiler.
2583-Bu hadisi Tayâlisî (no. 760). Abdürrezzâk (no. 6285), Ahmed (V, 90, 98), Müslim (cenâiz no. 89/2, s. 665), Ebû Dâvud (no. 3178), Tirmizî (no. 1013), Taberânî (M. el-Kebîr no. 1899-1901), İbn Hibbân (no. 7113-4) ve Beyhakî (IV, 22), Şu'be an Simâk b. Harb an Câbir asl-ı senedi ile;
Ahmed (V, 102), Müslim (cenâiz no. 89, s. 664), Nesâî (cenâiz 95, IV, 85), Taberânî (no. 1992-3) ve Beyhakî (I, 255; IV, 22), Mâlik b. Miğvel an Simâk an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2585-Bu hadisi Ahmed (II, 240), Buhârî (cenâiz 52, II, 87), Müslim (cenâiz no. 50, s. 651), Ebû Dâvud (no. 3181), Tirmizî (no. 1015), Nesâî (cenâiz 44/3, IV, 41-2), İbn Mâce (no. 1477), İbnu'l-Cârûd (s. 261), Tahâvî (I, 478) ve Beyhakî (IV, 21), Süfyân b. Uyeyne ani'z-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Ahmed (II, 280) ve Müslim (cenâiz 50/2, s. 651), Muh. b. e. Hafsa ani'z-Zührî... asl-ı senedi ile;
Abdürrezzâk (no. 6247), Ahmed (II, 280) ve Müslim (a. y.) Ma'mer ani'z-Zührî ... asl-ı senedi ile;
Ahmed (II, 240), Müslim (cenâiz no. 51, s. 652), Nesâî (cenâiz 44/4, IV, 42) ve Tahâvî (I, 478), Yûnus ani'z-Zührî an Es'ad b. Sehl b. Huneyf an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2586-Bu hadisi Ahmed (III, 41, 58), Buhârî (cenâiz 51, II, 87; 53, II, 88; 91, II, 103), Nesâî (cenâiz 44/2, IV, 41), Ebû Ya'lâ (no. 1265), İbn Hibbân (no. 3027) ve Beyhakî (IV, 21), Leys b. Sa'd an Saîd b. e. Saîd el-Makburî an ebîhî an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2587-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1485), Ahmed b. Abde an Amr b. en-Nu'mân an Alî b. el-Hazevver an Nüfey' an İmrân b. el-Husayn ve Ebî Berze senedi ile tahrîc etti.
Râvilerinden Nüfey' ile Alî b. el-Hazevver metrûk derecesinde zayıf râvilerdir.
2588-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3176), Tirmizî (no. 1020) ve İbn Mâce (no. 1545), Ebû'l-Esbât Bişr b. Râfi' an Abdillah b. Süleymân b. Cünâde b. e. Umeyye an ebîhî an ceddihî an Ubâde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Necrân ahâlisinin müftüsü olan Ebû'l-Esbât hakkında Buhârî, Ahmed, İbn Maîn, Nesâî ve İbn Hibbân zayıflığına delalet eden tabirler kullanmışlar; İbn Adî ise: "Rivayet ettiği haberlerin bir beisi yoktur; onun münker bir hadisine rastlamadım" demiştir (Mîzân no. 1194).
2589-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3212), Nesâî (cenâiz 81/3, IV, 78) ve İbn Mâce (no. 1548), el-Minhâl b. Amr an Zâdân ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Râvileri Sahîh ricâlindendirler (Neyl IV, 94).
2590-2591-Bu hadisi Buhârî (cenâiz 47, II, 86), Müslim (cenâiz no. 73-75, s. 659-660), Ebû Dâvud (no. 3172), Tirmizî (no. 1042), Nesâî (cenâiz 45/1-2, IV, 44) ve İbn Mâce (no. 1542), Abdullah b. Ömer b. el-Hattâb an Âmir b. Rebî'a asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2592-Bu hadisi Ahmed (III, 318, 334, 354), Buhârî (cenâiz 50, II, 87), Müslim (cenâiz no. 78, s. 660), Ebû Dâvud (no. 3174), Nesâî (cenâiz 46/2, IV, 45-46), Ebû Ya'lâ (no. 1950), Tahâvî (I, 486), İbn Hibbân (no. 3939) ve Beyhakî (IV, 26), Yahyâ b. e. Kesîr an Ubeydillah b. Miksem an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2593-Bu hadisi Nesâî (cenâiz 47/7, IV, 47-48), İshâk b. Mansûr ani'n-Nadr an Hammâd b. Seleme an Katâde an Enes senedi ile tahrîc etti.
Râvileri Sahîh ricâlidir.
2594-Bu hadisi Nesâî (cenâiz 47/5, IV, 47), İbrâhîm b. Hârûn el-Belhî an Hâtim an Ca'fer b. Muh. an ebîhî ani'l-Hasan senedi ile tahrîc ettiler.
Aynı bâb içinde bu hadisi Nesâî, Kuteybe an Hammâd an Eyyûb an Muh. b. Sîrîn ani'l-Hasan senedi; Ya'kb b. İbrâhîm an Huşeym an Mansûr an İbn Sîrîn ani'l-Hasan senedi ile de tahrîc etmiştir.
2595-Bu hadisi Mâlik (cenâiz 33, s. 232), Tayâlisî (no. 150), Abdürrezzâk (no. 6312, 6314), Şâfiî (Ümm I, 247), Ahmed (I, 82, 83, 131, 138), Müslim (cenâiz no. 83-84, s. 662), Ebû Dâvud (no. 3175), Tirmizî (no. 1044), Nesâî (cenâiz 81/1-2, IV, 77-78), İbn Mâce (no. 1544), Ebû Ya'lâ (no. 273, 228, 308, 570), Tahâvî (I, 488), İbn Hibbân (no. 3043, 3044, 3045) ve Beyhakî (IV, 27), Mes'ûd b. el-Hakem an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2596-Lafız Tirmizî'ye aittir. Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3215), Tirmizî (no. 1713), Nesâî (cenâiz 86, IV, 80; 87, IIV, 81; 90/1-3, IVI, 83; 91, IV, 83-84) ve İbn Mâce (no. 1560), muhtelif tarikler vasıtasıyla Hişâm b.

Âmir'den tahrîc ettiler.
2597-Bu hadisi Buhârî (cenâiz 73, II, 92; 76, II, 94; 79, II, 96; mağâzî 26, V, 39), Ebû Dâvud (no. 3138), Tirmizî (no. 1036), Nesâî (cenâiz 62, IV, 62) ve İbn Mâce (no. 1514), en-Zührî an Abdirrahman b. Ka'b b. Mâlik an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2598-Lafız Buhârî'ye aittir. Bunu o, (cenâiz 78/2, II, 95), Müsedded an Bişr b. el-Mufaddal ani'l-Hüseyn el-Muallim an Atâ an Câbir senedi ile tahrîc etmiştir.
Daha kısa bir metinle ise Nesâî (cenâiz 93, IV, 84), el-Abbâs b. Abdilazîm an Saîd Âmir an Şu'be an İbn e. Necîh an Atâ an Câbir senedi ile tahrîc etmiştir.
2599-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 3232), Süleymân b. Harb an Hammâd b. Zeyd Saîd b. Yezîd Ebî Mesleme an Ebî Nadre an Câbir senedi ile tahrîc etmiştir.
2601-Bu hadisi Tayâlisî (no. 1781), Abdürrezzâk (no. 6658, 9604), Ahmed (III, 297, 308), Ebû Dâvud (no. 3165), Tirmizî (no. 1717, "hasen sahîh"), Nesâî (cenâiz 83/2, IV, 79), İbn Mâce (no. 1516), Ebû Ya'lâ (no. 1842), İbn Hibbân (no. 3173) ve Beyhakî (IV, 57), el-Esved b. Kays an Nübeyh el-Anezî an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Lafız Nesâî'ye aittir.
2602-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3134) ve İbn Mâce (no. 1515), Alî b. Âsım an Atâ b. es-Sâib an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Alî b. Âsım ile Atâ hakkında münekkid imamlar menfi sözler sarfetmişlerdir.
2603-2604-Bu hadisi Ahmed (III, 128), Ebû Dâvud (no. 3136-7), Tirmizî 5no. 1016, "hasen garîb"), Taberânî (no. 2939), Dârekutnî (IV, 116), el-Hâkim (I, 365) ve Beyhakî (IV, 10), Usâme b. Zeyd ani'z-Zührî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Buhârî, Tirmizî ve Dârekutnî bu rivayeti illetli bulmuşlardır. Onlara göre Usâme b. Zeyd, ez-Zührî an Abdirrahman b. Ka'b b. Mâlik an Câbir tarikinde hatâ ederek ani'z-Zührî an Enes şeklinde sevketmiştir (Neyl IV, 45).
2605-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3159), İsâ b. Yûnus an Saîd b. Osmân el-Belvî an Azre yahut Urve b. Saîd el-Ensârî an ebîhî ani'l-Husayn senedi ile tahrîc etti.
Bu hadisin isnâdı garîb; râvilerinden Urve ile babasının da durumları bilinmemektedir (Neyl IV, 25).
2606-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 6549), Ahmed (III, 295), Müslim (cenâiz no. 49, s. 651), Ebû Dâvud (no. 3148), Nesâî (cenâiz 37, IV, 33; 89/2, IV, 82), İbnu'l-Cârûd (s. 268), İbn Hibbân (no. 3094), el-Hâkim (I, 327) ve Beyhakî (III, 403; IV, 32), İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2607-Bu hadisi Tirmizî (no. 1057), Yahyâ b. el-Yemân ani'l-Minhâl b. Halîfe ani'l-Haccâc b. Ertât an Atâ an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Tirmizî, isnâdı hakkında hasen hükmü vermiştir.
2608-Bu hadisi Muh. b. Hâtim b. Bezîğ an Ebî Nuaym an Muh. b. Müslim an Amr b. Dînâr an Câbir senedi ile Ebû Dâvud (no. 3164) tahrîc etmiştir.
Muh. b. Müslim hakkında menfî hükümler sâdır olmuştur. Diğer ricâli güvenilir kimselerdir.
2609-Bu hadisi Buhârî (cenâiz 72, II, 93), Muh. b. Sinân an Fuleyh b. Süleymân an Hilâl b. Alî an Enes senedi ile tahrîc etmiştir.
2610-Bu hadisi Ahmed (IV, 229, 270), Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı sahîhtir.
2611-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3208), Tirmizî (no. 1045), Nesâî (cenâiz 85/3, IV, 80), İbn Mâce (no. 1554), Taberânî (no. 12396) ve Beyhakî (III, 408), Alî b. Abdila'lâ b. Âmir an ebîhî an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre, isnâdı "hasen garîb"tir.
2612-Bu hadisi Ahmed (I, 96, 128), Müslim (cenâiz no. 93, s. 666), Ebû Dâvud (no. 3218), Tirmizî (no. 1049, "hasen"), Nesâî (cenâiz 99/2, IV, 88-9), Ebû Ya'lâ (no. 343, 614), el-Hâkim (I, 369) ve Beyhakî (IV, 3), Habîb b. e. Sâbit an Ebî Vâil an Ebî'l-Heyyâc el-Esedî an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2613-Bu hadisi Ahmed (III, 332), Müslim (cenâiz no. 95, s. 667), Nesâî (cenâiz 98, IV, 88), İbn Mâce (no. 1562) ve İbn Hibbân (no. 3152), Eyyûb es-Sahtiyânî an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile;
Abdürrezzâk (no. 6488), Ahmed (III, 295, 339), Müslim (cenâiz no. 94, s. 667), Ebû Dâvud (no. 3226),

Tirmizî (no. 1052), Nesâî (cenâiz 96, IV, 86), Tahâvî (I, 515), İbn Hibbân (no. 3153, 3154, 3155), el-Hâkim (I, 370) ve Beyhakî (III, 410), İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr ... asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2614-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3206), Kesîr b. Zeyd el-Medenî ani'l-Muttalib asl-ı senedi ile tahrîc etti.
İbn Hacer'e göre isnâdı hasendir (Neyl IV, 91).
2615-Bu hadisi Tirmizî (no. 1055), el-Hüseyn b. Hureys an İsâ b. Yûnus an İbn Cüreyc an Abdillah b. e. Müleyke an Âişe senedi ile tahrîc etti.
Ricâli Sahîh ricâlidir.
2616-Bu mevkûf, Muvattâ'da (cenâiz 31, s. 232) yer almıştır.
2617-Bu hadisi Tirmizî (no. 1046), İbn Mâce (no. 1550), Haccâc b. Ertât an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
Ayrıca yakın mânâsı ile Ahmed (II, 27, 40, 59, 69, 127), Ebû Dâvud (no. 3213), Nesâî (no. 1088-9), İbnu'l-Cârûd (s. 268), İbn Hibbân (no. 3099-3100), el-Hâkim (I, 366) ve Beyhakî (IV, 55), Katâde an Ebî's-Sıddîk an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2618-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1553), Hişâm b. Ammâr an Hammâd b. Abdirrahman el-Kelbî an İdrîs el-Evdî an Saîd b. el-Müseyyeb senedi ile tahrîc etti.
Hammâd b. Abdirrahman, ittifakla zayıf bir râvidir.
2619-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3221), İbrâhîm b. Mûsâ an Hişâm an Abdillah b. Buhayr an Hânî' mevlâ Osmân an Osmân senedi ile tahrîc etti.
2620-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1565), el-Abbâs b. el-Velîd ed-Dimaşkî an Yahyâ b. Sâlih an Seleme b. Külsm ani'l-Evzaî an Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
İbn Hacer diyor ki: "İsnâdı zâhiren sahihtir. İbn e. Dâvud da bu tarikten tahrîc etmiş ve isnâdının sıhhatine kâil olmuştur."
2621-İbn Hacer, Telhîs'inde şu bilgileri vermektedir: "İsnâdı sâlihtir; Diyâü'l-Makdisî, Ahkâm'ında isnâdını güçlü görmüştür. Râvilerinden Saîd el-Ezdî hakkında Ebû Hâtim birşey söylememiştir. Heysemî ise râvilerinden bazılarını tanımadığını söylemektedir. Ayrıca râvilerinden Âsım b. Abdillah zayıftır." Daha sonra Saîd b. Mansûr, bu rivayete bir şâhid rivayet etmiştir (Neyl IV, 96).
2622-Bu hadisi Mâlik (cenâiz no. 54, s. 241), Buhârî (rikâk 42/2-3, VII, 192), Müslim (cenâiz no. 61, s. 656) ve Nesâî (cenâiz 48, IV, 48), Muh. b. Amr b. Halhale an Ma'bed b. Ka'b b. Mâlik an Ebî Katâde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2623-Bu hadisi Tayâlisî (no. 2388), Ahmed (II, 470, 466), Ebû Dâvud (no. 3233) ve Nesâî (50/2, IV, 51), Şu'be an İbrâhîm b. Âmir an Âmir b. Sa'd an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2624-Bu hadisi Ahmed (II, 384), Affân an Mehdî b. Meymûn an Abdilhamîd sâhibi'z-Ziyâdî an şeyhin mîn Ehli'l-Basra an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
2625-Bu hadisi Ahmed (III, 242), Mü'emmel an Hammâd an Sâlim an Enes senedi ile tahrîc etti.
2626-Heysemî'ye göre râvilerinden Ahvas b. Hakîm'i el-İclî tevsîk etmiş; başkaları ise zayıf addetmişlerdir (Mecma' III, 42).
2627-Râvilerinden Abdullah b. İsâ sebebiyle zayıftır (Feyd III, 533).
2628-Râvilerinden Yahyâ b. Abdillah b. ed-Dahhâk Ebû Saîd el-Bâbulettî sebebiyle isnâdında zaaf vardır (Mecma' III, 44).
2629-Bu hadisi Bezzâr (no. 839), başında bir kıssa ile birlikte Abdullah b. Eyyûb an Alî b. Zeyd es-Sudâî an Sa'dân el-Cühenî an Atiyyeti'l-Avfî an Ebî Saîd el-Hudrî an Alî senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre Abdullah b. Eyyûb ve Atiyye zayıf râvilerdir (Mecma' III, 44).
2630-Bu hadisi Bezzâr (no. 840), Ebû Şeybe İbrâhîm b. Abdillah b. Muh. an Muhavvil b. İbrâhîm an İsrâîl an Âsım an Muh. b. Sîrîn an Enes senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 45).
2631-Bu hadisi Bezzâr (no. 843), Muh. b. Abdillah an Yûnus el-Umerî an Âsım b. Ubeydillah an Abdillah b. Âmir b. Rebî'a an ebîhî senedi ile tahrîc etmiştir.
Heysemî, Muh. b. Abdillah'ı tanımadığını, diğer râvilerinin ise güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir.
2632-Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' III, 45).

2633-Heysemî, isnâdının râvilerinden Muh. b. Abdillah b. Muh. el-Hazzâ' ile şeyhi Abdullah b. İbrâhîm hakkında malumat edinemediğini söylemektedir (Mecma', I, 133).
2634-Bu hadisi Tirmizî (no. 1076), Muh. b. Hâtim el-Müeddeb an Yûnus b. Muh. an Ümmi'l-Esved an Münyete binti Ubeyd b. Ebî Berze an ceddihâ Ebî Berze senedi ile tahrîc etmiş ve "Bu hadis garîbtir; isnâdı güçlü değildir" demiştir.
2635-Bu hadisi Tirmizî (no. 1073), İbn Mâce (no. 1602) ve Beyhakî (IV, 59), Alî b. Âsım an Muh. b. Ska an İbrâhîm ani'l-Esved an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî isnâdı hakkında şu değerlendirmede bulunmuştur: "Bu hadis garîbtir; merfû olarak ancak Ali b. Âsım'ın rivayetinden bilmekteyiz. Kimileri bunu Muh. b. Ska'dan mevkûf olarak yani İbn Mes'ûd'un sözü olarak rivayet etmiştir."
Alî b. Âsım'a yönelen tenkitler daha çok bu rivayeti sebebiyledir. Ancak hadisi ref'etmek hususunda Alî b. Âsım'a es-Sevrî ve Şu'be de mütâbaat etmişlerdir.
2636-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3132), Tirmizî (no. 998) ve İbn Mâce (no. 1610), Süfyân b. Uyeyne an Ca'fer b. Hâlid an ebîhî an Abdillah b. Ca'fer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında hasen hükmü vermiştir.
2637-Heysemî'ye göre râvilerinden Mücâşi' b. Amr zayıf bir râvidir (Mecma' III, 3).
2638-Râvilerinden Abbâd b. Abdissamed Ebû Ma'mer'i Buhârî zayıf addetmiştir (Mecma' III, 3).
2639-Bu hadisi Müslim (k. el-cennet no. 70, s. 220) ve Nesâî (cenâiz 109, IV, 97), Yûnus b. Muh. an Şeybân b. Abdirrahman an Katâde an Enes asl-ı senedi ile;
Bu hadisi Ahmed (III, 126, 233), Buhârî (cenâiz 68, II, 92; 87, II, 102), Müslim (k. el-cennet 71-72, s. 2201), Ebû Dâvud (no. 3221), Nesâî (cenâiz 108, 110, IV, 96-97) ve Beyhakî (IV, 80), Saîd b. Arbe an Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2640-Bu hadisi Tirmizî (no. 1071) ve İbn Hibbân (no. 3107), Abdurrahman b. İshâk an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
2641-İsnâdı Heysemî'ye göre hasendir (Mecma' III, 52).
2642-Bu hadisi Tirmizî (no. 2308) ve İbn Mâce (no. 4267), Yahyâ b. Maîn an Hişâm b. Yûsuf an Abdillah b. Büceyr an Hânî senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı hakkında ise "hasen garîb" hükmü vermiştir.
2643-Bu hadisi Tirmizî (no.3355), Ebû Kureyb an Hakkâm b. Eslem an Amr b. e. Kays ani'l-Haccâc an Minhâl b. Amr an Zir an Alî senedi ile tahrîc etmiştir.
İsnâdı hakkında garîb hükmü vermiştir.
2644-Bu hadisi Dârimî (II, 331), Abdullah b. Yezîd an Saîd b. e. Eyyûb Ebî Yahyâ an Derrâc Ebî's-Semh an Ebî'l-Heysem an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
2645-Bu hadisi İbnü'l-Mübârek (no. 1220-1), Ahmed (I, 225), Dârimî (I, 188), Buhârî (vud 56/2, I, 61; cenâiz 82, II, 98, 89, II, 103; edeb 46, VII, 85-86), Müslim (tahâret 111, s. 240), Nesâî (tahâret 27, I, 29), Ebû Dâvud (no. 20), Tirmizî (no. 70), İbn Mâce (no. 347), İbn Huzeyme (no. 56), İbn Hibbân (no. 3118) ve Beyhakî (I, 104; II, 412), el-A'meş an Mücâhid an Tâvus an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2646-Bu hadisi Tirmizî (no. 2460), Muh. b. Ahmed b. Meddyeh ani'l-Kâsım b. el-Hakem an Ubeydillah b. el-Velîd el-Vassâfî an Atiyye an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
2647-Bu hadisi Bezzâr (no. 869), Ebû Âmir an Abdilazîz b. Muh. an Yezîd b. Abdillah b. el-Hâd an Abbâd b. Ubeydillah b. e. Râfi' an ceddihî Ebî Râfi' senedi ile tahrîc etmiştir.
Heysemî, Abbâd'ı tanıyamadığını söylemektedir (Mecma' III, 53).
2648-İsnâdında hakkında ihtilaf olan Câbir el-Cu'fî yer almıştır (Mecma'III, 56).
2649-Bu hadisi Buhârî (cenâiz 87/1, II, 102), Müslim (sıfâtu'l-cennet ve'n-nâr no. 69, s. 2200) ve Nesâî (cenâiz (114/4, IV, 102), Şu'be an Avn b. e. Cuhayfe an ebîhî ani'l-Berâ b. Âzib an Ebî Eyyûb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2650-Lafız Nesâî'ye ait olup (cenâiz 114/3, Süveyd b. Nasr an Abdillah b. el-Mübârek an Humeyd an Enes senedi ile; Müslim ise (sıfatu'l-cennet ve'n-nâr no. 68, s. 2200), Muh. b. Ca'fer an Şu'be an Katâde an Enes

asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2651-Bu hadisi Tirmizî (no. 1064), Ubeyd b. Esbât b. Muh. an ebîhî an Ebî Sinân eş-Şeybânî an Ebî İshâk senedi ile; Nesâî ise (cenâiz no. 111, IV, 98), Muh. b. Abdila'lâ an Hâlid an Şu'be an Câmi' b. Şeddâd an Abdillah b. Yesâr an Hâlid senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, kendi isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
2652-Bu hadisi Tirmizî (no. 1074), Muh. b. Beşşâr an Abdirrahman b. Mehdî ve Ebî Âmir el-Akadî an Hişâm b. Sa'd an Saîd b. e. Hilâl an Rebî'a b. Seyf an İbn Amr senedi ile tahrîc etti ve "garîb hadistir" dedi.
2653-Bu hadisi Tirmizî (no. 1078), Ebû Ya'lâ (271b), el-Hâkim (II, 26, 27) ve Beyhakî (IV, 61; VI, 76), Zekeriyyâ b. e. Zâide an Sa'd b. İbrâhîm an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Tayâlisî (s. 315), Şâfiî (Ümm I, 247; III, 188), Ahmed (II, 440, 475), Dârimî (II, 262), Tirmizî (no. 1079), İbn Mâce (no. 2413), Ebû Ya'lâ (275b) ve Beyhakî (VI, 49, 76; IV, 61), Sa'd b. İbrâhîm an Ömer b. e. Seleme an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre ikinci tarik, evvelkisine göre daha sahîhtir. Ayrıca isnâdı hasendir.
2654-Lafız Tirmizî'ye aittir. Bu hadisi Ahmed (I, 229, 287, 324, 337), Ebû Dâvud (no. 3226), Tirmizî (no. 320), Nesâî (cenâiz 104, IV, 94-95) ve İbn Mâce (no. 1575), Muh. b. Cuhâde an ebî Sâlih mevlâ Ümmi Hânî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî, hasen hükmü vermiştir.
2655-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3123) ve Nesâî (cenâiz 27/3, IV, 27), Rebî'a b. Seyf el-Me'âfirî an Ebî Abdirrahman el-Hubullî an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2656-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1578), Muh. b. el-Musaffâ an Ahmed b. Hâlid an İsrâîl an İsmaîl b. Selmân an Dînâr Ebî Ömer an İbni'l-Hanefiyye an Alî senedi ile tahrîc etti.
Râvilerinden Dînâr, Vekî' ve İbn Hibbân'a göre güvenilir olmakla birlikte Ezdî'ye göre metrûk, İrşâd müellifi Halîlî'ye göre ise uydurmacıdır. İsmaîl b. Selmân hakkında Ebû Hâtim "sâlihtir" demiş; ancak onu Sikât'ında irâd eden İbn Hibbân "hatâ ederdi" demiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir.
2657-Bu hadisi Müslim (cenâiz no. 106, s.672), Ebû Dâvud (no. 3235), Tirmizî (no. 1054) ve Nesâî (cenâiz 100/1-2, IV, 89), (ayrı ayrı) Abdullah ve Süleymân b. Büreyde an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2658-Bu hadisi Ahmed (II, 441), Müslim (cenâiz 105, s. 671), Ebû Dâvud (no. 3234), Nesâî (cenâiz 101, IV, 90), İbn Mâce (no. 1569, 1572), İbn Hibbân (no. 3159), el-Hâkim (I, 375) ve Beyhakî (IV, 70), Yezîd b. Keysân an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2660-Heysemî, râvilerinden Abdülkerîm Ebû Ümeyye'nin zayıf olduğunu söylemiştir (Mecma' III, 59).
2661-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 6712), Ahmed (VI, 221), Müslim (cenâzi no. 103, s. 669-672), Nesâî (işretu'n-nisâ 4/9-10, VII, 72-74; cenâiz 103, IV, 91-92), İbn Hibbân (no. 7066) ve Beyhakî (IV, 79), İbn Cüreyc an Abdillah b. Kesîr an Muh. b. Kays asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2662-Bu hadisi Ahmed (VI, 180), Müslim (cenâiz 102, s. 669), Nesâî (cenâiz 103, IV, 93; Amelu yevm no. 1092), İbn Hibbân (no. 4506, 3162) ve Beyhakî (V, 249), Şerîk b. e. Nemir an Atâ b. Yesâr an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2663-Bu hadisi Ahmed (II, 311, 389, 444, 528), Müslim (cenâiz no. 96, s. 667), Ebû Dâvud (no. 3228), Nesâî (cenâiz 105/1, IV, 95), İbn Mâce (no. 1566), Tahâvî (I, 516), İbn Hibbân (no. 3156) ve Beyhakî (IV, 79), Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
2664-Bu hadisi İbn Mâce (no. 1567), Muh. b. İsmaîl b. Semure ani'l-Muhâribî ani'l-Leys b. Sa'd an Yezîd b. e. Habîb ani'l-Hayr Mersed b. Abdillah an Ukbe b. Âmir senedi ile tahrîc etti.
Sindî isnâdı hakkında şu bilgileri vermektedir: İsnâdı sahîhtir. İbn Mâce'nin şeyhi, Ebû Hâtim, Nesâî ve İbn Hibbân'a göre güvenilir bir râvidir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir.
2665-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3130), Nesâî (cenâiz 107, IV, 96) ve İbn Mâce (no. 1568), el-Esved b. Şeybân an Hâlid b. Sümeyr an Beşîr b. Nehîk an Beşîr b. el-Hasâsiyye asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Râvileri güvenilir kimselerdir (Neyl IV, 94).
2666-Bu hadis-i mevkûfu Mâlik (no. cenâiz 34, s. 233), belâğan irâd etmiştir.
2667-2668-Buhârî, bu iki haberi bir bâbın girişinde isnâdsız olarak irâd etmiştir (cenâiz 82, II, 98).
2669-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3207) ve İbn Mâce (no. 1616), Abdülazîz b. Muh. ed-Derâverdî an Sa'd b. Saîd an Amre binti Abdirrahman an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Ancak Peygamber'in sözü olarak

sevkettiler.
Mâlik ise (cenâiz no. 45, s. 238), Âişe'nin sözü olarak ve isnâdsız sevketmiştir.
2670-Bu hadisi Ahmed (VI, 55, 97), Şu'be an Sa'd b. İbrâhîm an Nâfi' an insânin an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
İsnâdı hakkında Heysemî: "Ricâli Sahîh ricâlidir"; İrâkî ise: "İsnâdı ceyyiddir" demişlerdir (Feyd II, 501).
2671-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 46).

Birinci Cilde Ait Doğru-Yanlış Cetveli

Eserin neşrinde gösterilen her türlü titizliğe rağmen bir lakım teknik aksamalar tercüme metinde istenmeyen bazı yanlışlıklara yol açmıştır. Müteakip ciltlerde benzer hataların işlenmemesi hususunda çok daha dikkatli olacağımızı bildirir, özür dileriz. Lütfen aşağıdaki cetvele bakıp birinci ciltte gereken düzeltmeleri yapınız.

YANLIŞ

Hadis no:

8: Rezîn, et-tecrid (listeden çıkacak)
29: ...Oruç kalkandır... Sana işin hepsinin baş, direk ve doruğunu bildireyim mi?
36: ...İslâm, Allah'tan başka... orucunu tutman, yola gücün yettiği takdirde...
36: ...Cariyenin kendi sahibesini... çıplak koyun çobanlarının uzun uzun bina/ar yaptıklarını görmendir.
46: ...Elçin bize gündüzümüzde ve gecemizde beş vakit namızımızı kılmamızı...
50: ...Bir kadın ona (İbn Abbâs'a) ağaç testisinde bulunan nebîz (şıra) hakkında...
50: ...el'Eşec'e (yani) Abdü'l'Kays'ın el-Eşacc'ına hitaben şöyle buyurdu:...
55: ...Yüzümü sadece Allah'a yönelttim... Birbirlerine yardım eden birer kardeştirler...
77: ...Buhârî, Müslim ve Nesâî. Derim ki: Bunu Ebû Dâvud, Kitabu's-sohbe'nin selam bahsında tahrîc elti...
119: ...Mü'min, buğdaya benzer; rüzgâr onu devamlı sağa sola sallar durur. Münafık ise hasadı yapılıncaya dek dimdik duran pirince benzer...
120: ...Allah dosdoğru yola örnek vermiştir... (Birincinin) üzerinde çağıran kişi İse Rabbinin vaizidir...
121: ...Rezîn. Sonra yolu şöyle yorumladı... Üstündeki çağrıcı ise, her mü'minin kalbindeki Allah'ın vaizidir.
127: ...Size Allah'tan kokmanızı, dinleyip itaat etmenizi...
128: ...Yakındır, bir adama benim hadisim ulaşacak ve o, kalçasının üstüne yaslanıp oturacak ve şöyle diyecek: ...
151: ..."Allah'ın lanetine uğrayan allı kişi vardır -her peygamberin duası kabul görmüştür-...
159: ...Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in hanımlarının... Kendilerine O'nun ibadeti bildirilince, azımsadılar...

170: ...Rivayetlerden birinin ibaresi: ...ne de örtülü eteğimizi araştırıp yoklamadır...
174: ...Hayır, onun ameli devamlı idi. ...hanginiz güz yetirebilir ki?
189: ...Doğru davranış, doğru tavır ve ikti-sûd, peygamberliğin yirmidört parçasından bir parçadır.
190: ...İlmin fazileti, ibadetin faziletinden daha hayırlıdır...
202: ...Kim bir kula Allah'ın Kİtâb'ından bir âyet öğretirse, artık o onun efendisidir. Ona oyun yapamaz ve kendini...
206: Sehl bir Sa'd radiyallahu anh'dan: ...
225: ...Vallahi senin yaptığın hidayet gayretinle birinin...
251: ...Arkadaşı kendisine geldiğinde... Konuşmalarınıza istiğfarı karıştırın...
281: ...Hanımların hakkında,... Hayır öyle değil, sıddıklar mütesaddıkdırlar...
283: ...Bir adam Medine'ye geldi... Başımda hissettiğim şey artık gitti...
285: ...İsrâiloğullarının işi gayel düzgün gidiyordu. Vakla ki kendilerinde türemeler ve esir çocukları çıkıp...
296: ...Kim ben konuşurken elbisenini serip...
316: ...Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'e vahiy yazardım. O na vahiy...
334: ...Biz bir keresinde bir adamın... baktık ki insanlar her boyayı boyamaya başladılar; işle o zaman...
368: ...Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'i gördüm... sonra içine misk veya miskten daha güzel bir kokuyu pûskürt-tü, sonra onu ağzından kovanın...
382: ...Cemaaten bir adama bir kova su getirmesini emretti. Adam suyu getirdi; o isek (bevl) üzerine döktü.
386: ...Bir bedevi... getirilen o suyu o işeğe (bevle) döküverdi.
414: ..."Evet" dedim... dişi olsun erkek olsun o, evinizdeki ziyaretçilerinizdendir...
499: ...Alımed, Muhammed bin Abdillah bir...
528; ...Ağzına su verip yıkadı... Pabuç bulunan ayağına döküp ikisini birlikte yıkadı...
614: ...Beş mekkûk ile yıkanırdı...
615: ...Abdestte iki ntıl su yeter...
616: ...bir sâ' su ile de yıkanırdı...
617: ...birmüddün üçle ikisi kadar...
644: ...Ömer... Azmettim bu adam abdestini...
652; ...ganimet olarak müşriklerden olan bir adamın elde ettiği karısı...
652: ...(Müşrik) adam bunu (kanının) görünce, hemen kaçtı...
664: ...Uyku abdesti...onunla yüzüne ve kollarına sürmendİr...

679: ...Benim, çok çirkin kelimeyi söylemekten dolayı abdcsl almam...
713: ...mestin üst ve aşağı kısımlarını...
803: ...Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte sandan mamul bir kapdan yıkanırdık...
HAMAM(DA YIKANMA), MÜSLÜMAN OLAN BİR MÜŞRİK VEYA GAYRİ MÜSLİMİN YIKANMASI VE AYBAŞI OLAN KADIN
843: ...O, Allah Resulüne gelip... Boynundan küfür tüyünü at...
844: ...Bana başka biri şöyle... Boynundan küfür tüyünü at...
851: ...Diğer rivayette: "Onlarasütiçirmedj"
1005: ...Muvattâ'da: ...yatsıyı senin bulunduğun vakitle, gecenin üçte biri...
1086: ...İnsanlar... onu için aralarında yarış...
1102: ...Müezzin sesinin ulaştığı yere kadar bağışlanır...
1116: ...Üç kimse vardır ki... Allah'ın ve efendilerinin hakkını veren kul; ...
1150: ...Bilal (bir defasında) güneşin doğuşundan önce ezan okudu da...
1151: ...Dikkat edin kul uyudu, dikkat edin, kul uyudu...
1152: ...Bilâl (bir defasında) güneş doğmazdan önce ezan okudu...
1200: ...Cami mescidinde... diğer mescidler-le kılman namazdan...
1229: ...Allah Resulü... O da entarisiyle...
1273: ...Doğu ile batı arası bir kıble vardır...
1275: ...Namazın hakkıyla (eksiksiz olarak Allah'a ref edilmiştir...
1299: ...Bineğinin üstünde öne geçti, îmâ ile, secdeyi rükû'dan daha alçak yaparak onlara namaz kıldırdı...
1299: ...O (yani Heysemî) rivayeti Ebû Davud'a nisbet etmekle vehme kapıldı; ...
1299: ..."babasından, o da dedesinden" sözünde vehme kapıldı...
1305: ..."Ey Allah'ın Resulü! Erkek, erkekle beraber bir arada bulunabilir!"
"Peki kişi yalnız olursa?'*
"Gücün yeterse avretini kimseye gösterme!"
"Peki kişi tekbaşına kalırsa?"
İnsanların kendisinden çekinmesi bakımından Allah, herkesten daha layıktır...
1328: ...Fercinde (tenasül uzvunda) hiçbir şey olmadığı (donsuz) halde...
1329: ...Ey Allah'ın Resulü! Bana bu dinin en şiddetli ve en yumuşak yönünden haber ver!" Şöyle buyurdu:
En yumuşağı ve kolayı; Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına, Muhammed'in onun kulu ve Resulü olduğuna şehadet getirmektir.
Ey Âliye kardeşi, en zoru da emaettir! Çünkü emaneti olmayanın dini olmaz, namazı olmaz, zekatı olmaz. Ey Âliye'nin kardeşü Kim haram mal edinip de ondan bir cilbâb giyerse, o cilbâb sırlından ait-

1339: —Namaz kılarlarken üzerlerinde bor-nos ve elbiseler...
1385: ...bize (sesli olarak) duyurduğunu biz de size duyuruyoruz; bize gizli tutluğunu biz de size gizli tutuyoruz...
1446: ...Ebû Hureyre'den de bu kıssayı rivayet etmiştir...
1448: ...hücrede bulunanların duyabileceği bîr yükseklikte idi...
1502: ...ellerini bornosunun içinden...
1514: ...fıtratının dışında ölmüş...
1546: ...helâle kılanı ise...
1547: ...Ömer, namaz kıldığı zaman...
1548: ...(yani "eliflâm"sız öğretirdi)...
1549: Taberâni Mu'cemu'l Kebîr'de: Dedik ki: "Peygamber sallalla.hu aleyhi ve sellem'den Kur'ân harfleri ezberlediği gibi elifler ve vâvlar hecelenerek ezberle nirdi."
1588: ...Namazda ne noksanlık vardır ve ne
de selam vermek...
1698: ...O, Osman'a mahasere altındayken... 1701: ...Ey Muâz, sen fettan mısın?...
1714; ...Allah senin hırsını artırsın!...
1782: ...üzerine bina edip tamamlasın...
1818: ...Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Sâd secdesini minberde okudu indi ve...
1845: ...kemal-i ebedle...
1979: ...Sonra onlara selam verdi...
2156: ...Âişe'den ancak yalancı olduğu...
2208: ...Günün başında bana dört rek'al kılmakla kâfi gel; ben de günün sonunda sana (mağfiretimle) yeterim...
dıkça namazı kabul olmaz. Ey Âliye'li kardeş.' Haram maldan edinilmiş bir elbiseyi sırlına elen bir adamın namazını kabul etmekten Allah daha yüce ve daha kerem sahibidir...
2253: ...asılı bulunan bir tutuma kalkıp...
2263: ...(Zira) o (Hakîm) Uhud günü...
2279: ...Bunun üzerine seslerini yükselttiler ve kapısını taşladılar...
2313: ...Çünkü kula hastalandığı zaman, hastalanmadan önceki sevapları yazılır. Oysa hastalık, onun tahakkukunu daha önce önlemiştir...
2443: ...Kırmızı arsanın kumlanyla etrafı ve üstü çevrilmişti...
2477: ...Ölüm haberini yaymayın...
2540: ...sonra ise, sonra şu duayı...

2587: ...Câhiliyyet işini mi tutuyorsunuz...

DOĞRU

Hadis no:

8: Dârimi. Sünen (listeye girecek)

29: ...Oruç kalkandır... Sana işin baş, direk ve doruğunu bildireyim mi?

36: ...İslâm, Allah'tan başka... orucunu tutman, gücün yettiği takdirde...

36: ...Cariyenin kendi sahibesini... çıplak koyun çobanlarının bina yapmakta yarıştıklarını görmendir.

46: ...Elçin bize gündüz ve gece beş vakit namızımızı kılmamızı...

50: ...Bir kadın ona (İbn Abbâs'a) ağaç testide bulunan nebîz (şıra) hakkında...

50: ...el-Esec'e (yani Abdü'l-Kays kabilesinden el-Eşec'e) hitaben şöyle buyurdu:.

55: ...Yüzümü sadece Allah'a yönelttim... Onlar birbirlerine yardım eden birer kardeştirler...

77: ...Buhârî, Müslim ve Nesâî. Derim ki: Bunu Ebû Dâvud, Kitabu''s-sohbe7nin selam bahsinde lahrîc elti...

119: ...Mü'min, buğdaya benzer; rüzgâr onu devamlı sağa sola sallar durur. Ve o, devamlı sıkıntılarla karşılaşır (onlarla imtihan olur) Münafık ise pirince benzer. Hasadı yapılıncaya dek dimdik durur...

120: ...Allah dosdoğru yola örnek vermiştir... (Birincinin) üzerinde çağıran kişi ise Rabbi için insanları doğru yola çağıran vaizdir...

121: ...Rezîn. Sonra yolu şöyle yorumladı... Üstündeki çağrıcı ise, her mü'minin kalbindeki Allah'ın vaizi(temizfıtratı)dir.

127: ...Size Allah'tan korkmanızı, dinleyip itaat etmenizi...

128: ...Yakındır, sedirine (koltuğuna) yaslanıp oturan bir adama benim hadisim ulaşacak ve o, şöyle diyecek: ...

151: ..."Allah'ın lanetine uğrayan altı kişi vardır -ehl-i beytimin, her peygamberin duası kabul görmüştür-...

159: ...Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in hanımlarının,,. Kendilerine O'nun ibadeti bildirilince, (kendi ibadetlerini) azımsadılar...

170: ...Rivayetlerden birinin ibaresi: ...ne de örtülü eteğimizi araştırıp yokladı."...

114: ...Hayır, onun ameli devamlı idi. ...hanginiz güç yetirebilir ki?

189: ...Doğru davranış, doğru tavır ve iktisâd, (ifrat ve tefritten uzak olma) peygamberliğin yirmidört parçasından bir parçadır.

190: ...İlmin fazileti, ibadetin faziletinden daha çoktur

202: ...Kİm bir kula Allah'ın Kİtâb'ından bir âyet öğretirse, artık o onun

efendisidir. Onu (yardımsız) tek başına bırakamaz ve kendini...
206: Schl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: ...
225: ...Vallahi hidayet gayretinle birinin...
251: ...Arkadaşı kendisine geldiğinde... Konuşmalarınıza istiğfarı da ekleyin...
281: ...Hanımların hakkında,... Hayır öyle değil, sıddıklar mütesaddık (sadaka veren) kimselerdir...
283: ...Bir adam Medine'ye geldi... Aklıma gelen soru artık gitti...
285: ...İsrâiloğullarmın işi gayet düzgün gidiyordu. Değişik milletlerden aldıkları esir kadınlardan doğan çocuklar çıkıp...
296: ...Kim ben konuşurken elbisesini serip...
316: ...Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'e vahiy yazardım. Ona vahiy...
334: ...Biz bir keresinde bir adamın... baktık ki insanlar yalan yanlış herşeyi nakletmeye başladılar; işle o zaman...
368: ...Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'i gördüm... sonra onu misk veya miskten daha güzel bir koku olarak kovaya püskürttü, sonra burnuna su çekip kovanın...
382: ...Cemaatten bir adama bir kova su getirmesini emretti. Adam suyu getirdi; o idrar (bevl) üzerine döktü.
386: ...Bir bedevi... getirilen o suyu o idrara (bevle) döküverdi.
414: ..."Evet" dedim... çünkü dişi olsun erkek olsun o, evinizde dolaşan hayvanlardandır...
499: ...Ahmed, Muhammed bin Abdillah bin...
528: ...Ağzına su verip yıkadı... Pabuç bulunan ayağına döküp yıkadı...
614: ...Beş mekkûk (su tası) ile yıkanırdı...
615: ...Abdestte iki ntıl (832 gr) su yeter...
616: ...bir sâ' (3.328 gr) su ile de yıkanırdı...
617: ...bir müddün (832 gr) üçte ikisi kadar...
644: ...Ömer... bu adam abdestini...
652: ...ganimet olarak elde ettiği müşriklerden olan bir adamın karısı...
652: ...(Müşrik) adam bunu görünce, hemen kaçtı...
664: ...Uyku abdesti...onunla yüzüne, kollarına ve ayaklarına sürmendir...
679: ...Benim, çirkin kelimeyi söylemekten dolayı abdest almam...
713: ...mestin üst ve alt kısımlarını...
803: ...Ben ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem san bakır bir kapdan yıkanırdık...

HAMAM(DA YIKANMA), YENİ MÜSLÜMAN OLAN BİR KİMSENİN VE AYBAŞI OLAN KADININ YIKANMASI

843: ...O, Allah Resulüne gelip... (Kâfirlik alâmeti olarak uzattığın) küfür kıllarını at. Yani traş et...
844: ...Bana başka biri şöyle... (Kâfirlik alâmeti olarak uzattığın) küfür kıllarını at Yani traş et...
851: ...Diğer rivayetle: "Onlar süt içmediler"
1005: ...Muvattâ'da: ...yatsıyı senin bulunduğun vakitle, (yatsı vaktinin girmesinden itibaren) gecenin üçte biri...
1086: ...İnsanlar... onun için aralarında yarış...
1102: ...Müezzin sesinin ulaştığı yer mik-tannca bağışlanır...
1116: ...Üç kimse vardır ki... Allah'ın ve efendilerinin hakkını veren köle; ...
1150: ...Bilal (bir defasında) fecrin doğuşundan önce ezan okudu da...
1151: ...Dikkat edin kul (yani Bilâl) uyudu, dikkat edin, kul uyudu...
1152: ...Bilâl (bir defasında) fecr doğmazdan önce ezan okudu... ı
1200: ...Cami mescidinde... diğer ınescid-lerde kılınan namazdan...
1229: ...Allah Resulü... O da elbisesiyle...
1273: ...Doğu ile batı arası bir kıbledir...
1275: ...Namazın hakkıyla (eksiksiz olarak Allah'a ulaşmıştır...
1299: ...Bineğinin üstünde öne geçti, îmâ ile, secdesinde rükûundan biraz daha fazla eğilerek onlara namaz kıldırdı...
1299: ...O (yani Heysemî) rivayeti Ebû Davud'a nisbet etmekle yanıldı; ...
1299: ..."babasından, o da dedesinden" sözünde yanıldı...
1305: ..."Ey Allah'ın Resulü! Erkek, erkekle beraber bir arada bulunabilir!"
"Peki kişi tekbaşına kalırsa?"
İnsanların kendisinden utanması bakımından Allah, herkesten daha layıktır...
1328: ...Fercinde (avret mahallinde) hiçbir şey olmadığı halde...
1329: ...Ey Allah'ın Resulü! Bana bu dinin en zor ve en kolay yönünden haber ver!" Şöyle buyurdu:
En kolayı; Allah'tan başka hiçbir İlah olmadığına, Muhammed'in onun kulu ve Resulü olduğuna şehadet getirmektir.
Ey Âliye'li kardeş, en zoru da emaeltir! Çünkü emaneti olmayanın dini olmaz, namazı olmaz, zekatı olmaz. Ey Âliye'li kardeşi Kim haram mal edinip de ondan bir cilbâb giyerse, o cilbâb sırtından atılmamadıkça namazı kabul olmaz. Ey Aliye'nin kardeşi! Haram maldan edinmiş bir elbiseyi sırtına elen bir adamın namazını kabul etmekten Allah daha yüce ve daha kerem sahibidir...
1339: ...Namaz kılarlarken üzerlerinde (başlığı kendinden olan) giysiler ve elbiseler...
1385: ...bize (sesli olarak) duyurduğunu biz de size duyuruyoruz; bize

duyurmadan (sessiz) okuduğunu biz de size aynı şekilde okuyoruz...
1446: ...Ebû Hureyre'den de bunu rivayet etmiştir...
1448: ...hücrede bulunanların duyabileceği kadardı...
1502: ...ellerini (başlıklı) giysisinin içinden...
1514: ...fıtratının (sünnetinin) dışında ölmüş...
1546: ...helâl kılanı ise...
1547: ...İbn Ömer, namaz kıldığı zaman...
1548: ...(harfleri tek tek duymak isterdi)...
1549: Taberâni Mu'cemu'l Kebîr'de: Bununla "İbn Mes'ud'un) Kur'an'ı harf harf ezberlediği gibi Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den duyduklarını da harf harf (hiçbir değişikliğe uğratmadan) ezberlediğini" kastetmekteyiz."
1588: ...Namazda noksanlık yapmak ve (birine) selam vermek (caiz) olmaz...
1698: ...O, Osman'a mahasara altındayken...
1701: ...Ey Muâz, sen fettan (nefret ettiren) mısın?...
1714: ...Allah Benin (namaz kılmaya olan) hırsını artırsın ve namazını da tekrar etmel...
1782: ...üzerini tamamlasın...
1818: ...Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem minberdeyken Sâd suresini oku (yor)du secde ayetine geldiğinde minberden indi ve...
1845: ...kemal-i edeble...
1979: ...Sonra selam verdiler...
2156: ...Âişe'den yalancı olduğu...
2208: ...Günün başında benim için dörl rek'at namaz kıl; ben de günün sonunda seni affedeyim...
2253: ...asılı bulunan bir tulumu alıp...
2263: ...(Zira) o (Âmir) Uhud günü...
2279: ...Bunun üzerine seslerini yükselttiler ve kapısına (çakıl) tası atmaya başladılar...
2313: ...Çünkü kula hastalandığı zaman, hastalık sebebiyle yapamadığı için hastalanmadan önceki sevapları yazılır...
2443: ...Zemini kızıl arazinin kumlanyla kaplanmıştı...
2477: ...Ölüm haberim (ağıtlarla) yaymayın...
2540: ...sonra ise şu duayı...
2587: ...Câhiliyyet işini mi yapıyorsunuz...

ZEKAT BAHSİ

Vücûbu (Farziyeti) Ve Vermeyenin Günahı

2672- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Muâz'ı Yemen'e gönderdiği zaman, ona şöyle buyurdu:
"Sen ehl-i kitab olan bir kavme gidiyorsun. Onları davet edeceğin ilk şey, Allah'a ibadettir. Onu bilip anladıklarında onlara Allah'ın onlara gece ve günde beş vakit namaz kılmayı farz kıldığını bildir. Bunu kabul edip uygulamaya başladıklarında, Allah'ın onlara mallarında zenginlerinden alınıp fakirlerine verilecek olan zekâtı farz kıldığını bildir. Zekât alırken halkın nazarında kıymetli olan mallarından sakın. Mazlumun bedduasından da kaçın. Çünkü onun bedduası ile Allah arasında hiçbir perde yoktur."
[Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][1]
2673- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, vefat edip Ebû Bekr halife olduğu zaman, Araplardan inkâr edip kafir olanlar oldu. Ömer dedi ki: "Bu insanlarla nasıl savaşırsın? Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem şöyle buyurmuştur: "İnsanlar Lâ ilahe illallah deyinceye kadar onlarla savaşmakla emrolundum. Kim Lâ ilahe illallah derse, canını ve malını benden korumuş olur. Ancak (kanının dökülmesini) hak ederse başka. (Gizli günahlarının) hesapları Allah'a aittir."
Bunun üzerine Ebû Bekr şu cevabı verdi: "Vallahi namazla zekât arasını ayıranlara karşı mutlaka savaşırım. Çünkü zekat malın hakkıdır. Vallahi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında ona zekât olarak vermiş oldukları dişi keçiyi bana (zekât olarak) vermemeye yeltenirlerse, bu zekâta engel olmak suçundan dolayı onlarla savaşırım."
Sonradan Ömer dedi ki: "Vallahi onlarla savaşılması hususundaki hüküm, Allah'ın Ebû Bekr'in gönlünü açmasından dolayıdır. Ben bu sayede onlarla savaşmanın hak olduğunu Öğrendim." |Altı hadis imamı.][2]
2674- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Altın ve gümüşü bulunup da onun zekât hakkını vermeyen kimse için Kıyamet gününde ateşten levhalar hazırlanır ve zekâtını vermedikleri o altınla gümüş üzerinde kızartılıp onun yanı, alnı ve arkası dağlanır. Bu levhalar soğudukça, miktarı ellibin sene olan bir günde tekrar (kızdırılarak) iade edilir. Kullar arasındaki mahkeme bitinciye dek bu böyle devam eder. Sonra ya cennete gider, ya da cehenneme." Denildi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Ya deve (sahibi)?" "Zekât hakkını vermeyen — ki su başına geldiklerinde sağılıp muhtaçlara vermek de bu haklardandır— deve sahibi için Kıyamet gününde büyük ve açık bir yer tayin edilir. Develerden tek bir yavru bile hariç kalmamak üzere sahibini ayaklarıyla ezer, dişleriyle ısırırlar. Deve sürüsünün baş tarafı onu çiğneyip geçtikçe, son tarafı tekrar çiğnemeye devam eder. Bu durum, miktarı elli bin sene olan bir günde kullar arasındaki mahkeme bitinceye kadar böyle devam eder. Ondan sonra ya cennete gidecek ya da cehenneme."
Denildi ki:

"Ey Allah'ın Resulü! Ya sığır ile koyunların sahibi)?"
"Onlar da öyle. Hakkı verilmeyen bu hayvanlara Kıyamet gününde geniş ve büyük bir yer hazırlanacak. Boynuzlu, boynuzsuz, sakat ve sağlam hiçbir sığır ve koyun kalmayacak; hemen hepsi boynuzları ile onu (zekâtını vermeyeni) sürecek ve ayakları ile çiğneyeceklerdir. Bin sene gibi olan bir günde (bu hayvanların) ilk kafilesi gelip geçtiğinde diğer kafileler ardından gelip aynı şeyi yapacaklardır. Bu azap, kullar arasındaki mahkeme görülünceye dek böyle sürecektir. Ondan sonra yolu ya cennete, ya da cehenneme gidecektir."
"Ya atlar?"
"Atlar üç kısımdır: Kişi için ecre vesile olan at; kişi için setre (günahlarını örtmeye) vesile olan at ve vizr (günah)a sürükleyen at.
Ecir vesilesi olan ata gelince bu, Allah yoluna vakfedilen attır. Kişi o atı çayırlıklarda ve otlaklarda besler. Bakımını gayet güzel yapar. O müddet zarfında ona yedirdiği ve içir-diklerinin karşılığında birçok ecir alır. Yayladan veya çayırdan alınıp da bir yere götürülmeye başladığı zaman, adımları ve tersleri (pislikleri) artık birer sevap vesilesi olur. Hatta bir nehirden geçip su içse, sahibi sulamak istemediği halde, yine de onun için bir sevap vesilesi olur. İşte böyle bir at onu için bütünüyle bir mükâfat vesilesidir.
Setr vesiylesi olan ata gelince; Allah yolunda vakf edilmemiş, sadece ihtiyaç için beslenmiş ve sırtında boynunda Allah'ın hakkı olduğunu unutmadığı attır. İşte böyle bir at onun için bir setr (günah örtme) vesilesi olur.
Günaha sürükleyen ata gelince: Mesela
insanın bir atı vardır, ona sırf gösteriş, övünme, böbürlenme ve hlâm ehline karşı üstünlük taslamak için bakmıştır; işte bu takdirde o at, günaha vesile olur."
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e merkepler hakkında sormuşlar. Karşılık olarak şu cevabı vermiş: "O hususta (muayyen bir hüküm inmemiştir, bunun yanısıra) bana şu cami ve eşsiz olan âyetten başkası inmemiştir:
«Her kim zerre miktarı hayır yaparsa onun karşılığını görür; her kim

zerre miktarı şer işlerse onun karşılığını görür.» (Zilzâl 8-8)"
[Tirmizî hariç, Altı hadis imamı. Lafız Müslim'e aittir.][3]

2675- Diğer rivayette: "Biriniz Kıyamet gününde koyun sırtında meleyerek gelecek ve (şefaat dilemek için) bana: «Ey Muhammedi» diye seslenecek. Ben ise ona: «Ben (zamanında) tebliğ ettim; artık senin için bir şey yapamam» diyeceğim. Yine biriniz Kıyamette bağıran deveyi sırtına yüklenmiş bir halde gelecek ve bana: «Ey Muhammedi» diye seslenecek. Ben de ona şöyle diyeceğim: «Ben tebliğ ettim; artık senin için bir şey yapamam, sen kendine yapacağını yaptın».[4]

2676- Diğer bir rivayet: "Kimin malı olup da onun zekâtını vermezse o mal, Kıyamet günü sahibi için dazlak başlı ve iki gözü arasında kara bir nokta bulunan büyük bir ejderha şeklinde gelip boynuna dolanacak ve onu iki dudağı ile yakalayacak. Sonra şöyle diyecek:
«İşte ben senin o biriktirip de zekâtını vermediğin malınım»."
Sonra şu âyeti okudu: "Allah'ın bol nimetlerinden verdiklerinde cimrilik edenler, sakın bunun kendileri için hayırlı olduğunu sanmasınlar. Bilakis bu onların kötülüğüne-dir. Cimrilik yaptıkları şey Kıyamet günü boyunlarına dolanacaktır." (Âl-iİmrân 180)"[5]

2677- Diğer rivayette: "Ebû Hureyre'ye soruldu: "Devenin hakkı nedir?" Cevap verdi: "İyilerini verirsin. Sütü çok olanları sütünden yararlanmak üzere emanet verirsin. Binilmek üzere ödünç verirsin. Aşılamak üzere erkek deveyi emanet verirsin. Dişi devenin sütünden (fakirlere) içirirsin ve su çekmek için deveyi emanet verirsin."[6]

2678- Müslim, Câbir'den benzerini rivayet etti; onda şöyle geçer:
"Define sahibi definenin hakkını (zekâtını) vermezse, Kıyamet gününde definesi dazlak başlı bir ejderha olup, ağzını açarak onu kovalayacaktır. Ona yaklaştığı zaman ondan kaçacak; ejderha ise arkasından şöyle seslenecek: «Gel sakladığın defineni al! Benim ona ihtiyacım yoktur.» Ondan kurtuluş olmadığını anlayınca, elini onun ağzına sokacaktır. Ejderha ise, onun elini hurma hasırını parçalar gibi parçalayacaktır."[7]

2679- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Malının zekâtını verdiğin zaman, üzerindeki borcunu ödemiş olursun." [Tirmizî][8]
2680- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem zekâtı emretti. Denildi ki: "İbn Cemîl, Hâlid bin el-Velîd, Abbâs zekât vermedi." Şöyle buyurdu:
"İbn Cemîl zekât vermekten nasıl çekinir ki o, önce fakirdi, sonra Allah ve Resulü onu muhtaç durumdan kurtardılar. Hâlid'e gelince, siz zekât istemekle ona haksızlık ediyorsunuz. Zira Hâlid, zırhlarını vakfetmiş ve silahlarını Allah yolunda hazırlamıştır. Abbâs'a gelince o, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in amcasıdır. Zekât ona vaciptir. Fakat Abbas' in zekâtı (vaktinden önce) bir misliyle beraber verilmiştir."[9]
2681- Bir rivayette: "Bir misli ile olmak üzere (Abbas'in sadakasını) ben ödeyeceğim" şeklindedir. fBuhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.][10]
2682- Ebû Rafı radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ömer'i zekât toplamaya gönderdi. Abbâs'a gitti. Abbâs ona sert davranınca, gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e şikayet etti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Ey Ömer! Bilmiyor musun kişinin amcası baba yarısıdır. Abbâs bu yılın zekâtını geçen sene peşin verdi."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta leyyin bir isnadla.][11]
2683- Muâz radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim malının zekâtını ecrini bekleyerek verirse, ecrini alır. Kim vermezse ben ondan (zorla) alırım. Bu defa malının yarısı borçlardan bir borç (gibi) olmuş olur. Ey Rabbimiz! Muhammed ailesine ondan (zekât malından) bir şey yoktur." [Rezîn][12]
2684- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde fakirlerden dolayı zenginlerin vay haline. Çünkü

onlar şöyle diyeceklerdir: «Ey Rabbimiz! Bu zenginler bize haksızlık ettiler. Senin bizim için onlara farz kıldığın hakkımızı vermediler.» Allah Teâlâ da şöyle diyecektir: «İzzetim ve Celâlim hakkı için, sizi yaklaştıracağım, onları uzaklaştıracağım.» Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, daha sonra şu âyeti okudu: «Onların mallarında sâil ve yoksul için belirli bir hak vardır.» (Meâric 25-25)"
[Taberânî, Mu'cemıı's-Sağîr ve Mu'cermı'l-Evsat'ta.][13]
2685- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Zekâtın verilmemesi, karada ve denizde malların telefine sebep olur."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf bir senedle.][14]
2686- Bezzâr.Âişe'den:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sadaka veya zekât, karıştığı malı mutlaka bozar."[15]
2687- Bureyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir kavim zekât vermezse mutlaka Allah onlara kıtlık verir."
[Taberânî, Mu 'eemu'l-Evsaf ta..][16]
2688- Nâfi'den:
İbn Ömer şöyle derdi: "Üzerinden bir yıl geçmedikçe herhangi bir malda zekât vacip olmaz." [Mâlik][17]
2689- Tirmizî bu (mevkuf) hadisi şu lafızla (Peygamber'e) ref'etmiştir:
"Kim bir mal elde ederse, üzerinden bir sene geçinceye kadar, onun zekâtı yoktur."[18]
2690- Alî radiyallahu anh'dan:
"Abbâs bir an önce hayra girmek için, üzerinden sene geçmeden malının zekâtını hemen vermek için Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den izin istedi, ona bu hususta izin verdi." [Ebû Dâvud ve Tirmizî.][19]
2691- Ebyad bin Hammâl radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-Jem'e (kavminin) temsilci(si) olarak geldiği zaman, Sebe' halkından zekât almaması hususunda

konuşunca, cevaben şöyle buyurdu: «Ey Sebe' tün kardeşi! Zekât vermeniz icap eder.» Bunun üzerine (Ebyad) dedi ki: «Ey Allah'ın Resulü! Biz sadece pamuk ektik. Sebe' halkı dağıldı. Onlardan Me'rib'de pek azı kaldı.»
Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Sebe' halkından Me'rib'de geri kalanlar ile Muâfir bezinin kıymetine denk olmak üzere her sene yetmiş takım elbise vermeleri üzerinde anlaşma yaptı. Bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem vefat edinceye kadar ödemeyi sürdürdüler. Sonra zekât memurları bu anlaşmayı uygulamadan kaldırdılar. Ebû Bekr, halife olunca Allah Re-sûlü'nün yaptığı bu anlaşmayı tekrar getirdi. Ebû Bekr ölünce, bu anlaşma zekâtın gereğine göre vergiye dönüştürüldü." [Ebû Davud][20]
2692- Osman b. Ebi'l-Âs radiyallahu anh'dan:
"Sakîf delegesi Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e geldiklerinde kalpleri daha iyi yumuşasın ve etkili olsun diye onları mescidde ağırladı. Savaş için askere çağrılmayı, (zekâtları toplanırken) öşür vermemeyi ve namaz kılmamayı şart koştular. Bunun üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: «Sizden (belli bir süre) cihad için askere çağrılmasın, öşür de alınmasın; fakat içinde rükû bulunmayan (namazsız) bir dinde hayır yoktur» buyurdu."[21]
2693- Vehb bin Münebbih'den: Câbir'e Sakîf'in durumunu sordum. "Onlar biat ettiklerinde, zekât vermemeyi ve cihad etmemeyi de şart koştular mı?" Câbir, daha sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu duyduğunu söyledi: "Onlar müslüman oldukları takdirde zekât da verecekler, harbe de gidecekler."
|İkisi de Ebû Davud'a aittir.|[22]

Nakit (Para), Hayvan, Ekin Ve Ağaçların Zekâtı

2694- el-Hâris el-A'ver'den, o da Alî'den: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer senin ikiyüz dirhemin olup üzerinden bir sene geçerse, beş dirhem (yani kırkta birini) zekât vermen gerekir. Yirmi dinara ulaşmadıkça altın için hiçbir şey gerekmez. Ama yirmi dinar olup da

üzerinden bir yıl geçerse o zaman yarım dinar zekât vereceksin, fazla olursa ona göre hesaplayıp fazla vereceksin." (Râvi dedi ki: "Fazla olursa hesaplayıp fazla vereceksin sözü, Alî'ye mi aittir yoksa, Allah Resulüne mi nisbet etmiştir, bilmiyorum.") "Üzerinden bir sene geçmedikçe hiçbir malda zekât yoktur." [Ebû Dâvud][23]

2695- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Beş ûkiyeden (yani ikiyüz dirhemden) aşağı miktarda olan gümüşte zekât yoktur. Beş devenin aşağısında zekât yoktur. Beş vesk miktarının aşağında(ki hurma, üzüm ve tahıllarda da) zekât yoktur." [Altı hadis imamı.][24]

2696- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,

(matlardan alınması gerekli) zekât hakkında bir mektup yazdırdı; ancak zekât memurlarına gönderemeden vefat etti. Onu kılıcıyla be-bir yere koymuştu. Ebû Bekr, halife ıodu uyguladı. Sonra Ömer de ölünce onu uyguladı. Orada şunlar yazılı idi: "Beş devesi olan bir koyun, on devesi olan iki koyun, onbeş devesi olan üç; yirmi devesi olan dört koyun zekât verecek. Tırmibeş devesi olan, otuz beşe ulaşıncaya kadar bir bint mahâd (iki yaşında bir deve) verecektir. Bir artarsa kırkbeş oluncaya kadar bir bint lebûn (üç yaşında bir dişi) deve verecektir. Bir artarsa altmışa kadar hıkka (dört yaşına girmiş dişi deve) verecektir. Bir daha artarsa yetmiş beşe kadar ceze'a (beş yaşına girmiş dişi deve) verecektir. Bir daha artarsa doksana kadar iki bint <t-(3 yaşında sağılı dişi deve) verecektir.

Bir daha artarsa, yüzyirmiye kadar iki hıkka (dört yaşında dişi deve) verecektir. Eğer deve sayısı bundan çok ve fazla ise, her ellide bir hıkka, her kırkta bir ibn lebûn verecektir.

Koyunda, kırkta bir koyun, yüzyirmiye kadar böyle (tek koyun). Yüzyirmibire ulaşınca ikiyüze kadar iki koyun; bir daha artarsa (ikiyüzbire ulaşınca) üçyüze kadar üç koyun zekât verecektir.

Eğer koyunlar bundan fazla ve çok olursa (üçyüze ulaşınca), her yüz koyuna bir koyun verecektir. Yüzden aşağı kalan küsurata zekât

düşmez. Zekât korkusuyla bir arada olanlar ayrılmaz, ayrı olanlar birleştirilmez. İki ortağın malından alınan zekâtta, her ikisi de adalet üzere birbirlerine müracaatta bulunurlar. Sakat, yaşlı ve kusurlu hayvan zekât olarak verilmez."[25]

2697- Diğer bir rivayette: "Zekât toplayıcı geldiği zaman, koyunlar üçe taksim edilir; üçte biri kötü, üçte biri iyi olanlar, üçte biri de orta halli olanlar. Zekât memuru orta halli kısmından alır." [Ebû Dâvud ve Tirmizî.][26]

2698- Enes radiyallahu anh'dan: Ebû Bekr radiyallahu anh, onu Bahreyn'e gönderdiği zaman, üç satırlık mühürle mühürlenmiş bir mektup verdi. Satırların birinde "Muhammed", ikincisinde "Resul", üçüncü-f sünde "Allah" yazılı idi. Mektup şöyle idi: ; "Bismillahirrahmanirrahim. Bu, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in müslü-manlara farz kıldığı ve Allah'ın emrettiği zekât /arızasıdır. Kim müslümanlardan bunu usûlü dairesince isterse versin; kim bunun üstünde isterse ona vermesin:

Yirmidört ve daha aşağı miktardaki deve için, her beş devede bir koyun. Yirmibeşe ulaşınca, otuzbeşe kadar, bir bint mahâd (iki yaşına basmış dişi deve), eğer bint mahâd yoksa ibn lebûn (iki yaşına basmış erkek deve) verir. (Deve sayısı) otuzaltıya ulaşınca, kırk-beşe kadar bir ibn lebûn; kırkaltıya ulaşınca altmışa kadar dört yaşına girmiş erkek deveye çekilen bir dişi deve (hıkka); altmışbire ulaşınca, yetmiş beşe kadar bir ceze'a (beş yaşına basan bir deve); yetmişaltıya ulaşınca doksana kadar iki bint lebûn; doksanbire ulaşınca yüz yirmiye kadar erkek deveye çekilen dört yaşına girmiş iki dişi deve (hıkka); yüz yirmiyi aşarsa, her kırkta biri için bir ibn lebûn; her ellide biri için bir hıkka vermesi gerekir. Dörtten fazla devesi olmayana bir şey lazım gelmez, sahibi illa vermeyi (nafile olarak) isterse başka. (Deve sayısı) beşe ulaşırsa bir koyun verir.

Koyunun zekâtına gelince: Bunların zekâtı sadece kırda otlatılanlardan alınır. Otlatılan koyun sayısı kırka ulaştı mı, yüzyirmiye kadar bir koyun alınır. Yüzyirmiyi geçti mi ikiyüze kadar iki koyun; ikiyüzü geçti mi üç-yüze kadar üç koyun; üçyüzü geçti mi

her yüz koyunda bir koyun alınır. Eğer kişinin yayılmakta olan koyunlarının sayısı kırktan aşağı olursa hiçbir şey lazım gelmez, sahibinin nafile olarak kendi isteğiyle verdiği müstesna. Zekât endişesiyle ayrı olanlar bir araya getirilmez, bir arada olanlar da ayrılmazlar. İki ortağın malından alınan zekâtta her ikisi de, adalet üzere birbirlerine müracaat ederler. Zekât verirken çok yaşlı ve kusurlu hayvan zekât olarak verilmez. Zekât memuru isterse tekeyi de zekât olarak alabilir.
(Ikiyüz dirhemlik) gümüşte, onda birin dörtte biri (yani kırkta biri) zekât vardır. (Gümüşün miktarı) yüzdoksan (dirhem) olursa zekât yoktur. Sahibi kendi isteği ile verirse başka. Eğer zekât olarak bir ceze'a vermesi gerek sayıya ulaştığı bir durumda sürü içinde ceze'a devesi bulunmaz da, yanında hıkkası varsa ondan bir hıkka ve onunla beraber (aradaki- noksanlığı tamamlamak için) iki koyun ya da yirmi dirhem zekât olarak kabul edilir. Eğer deveden hıkkayı gerektiren bir sayıya ulaşıp da hıkkası yok da sürüsünde bir ceze'ası varsa, ceze'a ondan zekât olarak kabul edilir. Ancak zekât memuru karşılığında ya iki koyun ya da yirmi dirhem zekât sahibine geri ödeme yapar.
Hıkka vermesi gereken bir sayıya ulaşıp da, eğer sürüde bir hıkka bulunmaz da bint lebûnu varsa, bint lebûnu kabul edip karşılığında iki koyun veya yirmi dirhem verir.
Bint-i lebûn gerektiren bir sayıya ulaşıp da bint lebûnu olmayıp hıkkası varsa, ondan hıkka kabul olunup, zekat memuru ona iki koyun veya yirmi dirhem ödeme yapar. Bint-i lebûnu icab ettiren sayıya ulaşıp da eğer bint lebûnu olmayıp da bint mahâdı varsa o zaman ondan bint mahâd kabul edilir; ayrıca onunla beraber yirmi dirhem veya iki koyun memura verir. Eğer bint mahâd gerektiren sayıya ulaşıp da bint mahâdı olmayıp da bint lebûnu varsa, ondan bint lebûn kabul edilir; zekat memuru ona yirmi dirhem ya da iki koyun verir. Eğer sürüde tam anlamıyla bint-i mahâd olmayıp da ibn lebûnu varsa o zaman ibn lebûnu kabul olunup başka bir şey lazım gelmez." [Buhârî, Nesâî ve Ebû Dâvud.][27]
2699- Muâz radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem, beni Yemen'e gönderdiğinde, sığırın sayısı otuza ulaşmadıkça zekât olarak hiçbir şey almamamı emretti. Otuza ulaştığında kırka kadar iki yaşına basmış erkek veya dişi bir buzağı alman lazım gelir. Kırka ulaşınca bir müsinne (üç yaşında dişi buzağı) gerekir." [Sünen ashabı][28]

2700- M radiyallahu anh 'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellemi, buyurdu:)

"Ben, sizi at ve köle zekâtından muaf tuttum; mallarınızın zekâtını her ikiyüzde beş (yani kırkta bir) verin."

[İkisi de Sünen ashabına aittir. Ancak lafız Nesâî'nindir.][29]

2701- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Ne atta ne de kölede zekât yoktur; ancak kölenin fitresi verilir."

[Altı hadis imamı. Lafız Ebû Davud'a aittir.][30]

2702- Câbir radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Çayırda yayılan atlardan her bir at için bir dinar zekât gerekir."

[Taberânî, Mu 'cemu' I-Evsat'tz zayıf bir senedle.][31]

2703- Süfyân bin Abdillah radiyallahu wh'âan;

Ömer kendisini zekât toplamaya gönderniş. Kuzu ve oğlakları nisab miktarına dahil ediyordum. Bunun üzerine: "Kuzu ve oğlakanmızı sayıyor, fakat bunlardan zekât olacak bir şey almıyorsun, öyle mi?" dediler. Medine'ye) dönüp Ömer'e gelip de durumu)na açtığı zaman Ömer şöyle demiş: "Evet, çobanların kucaklarında taşıdıkları oğlak ve cuzular da nisab miktarına dahildir, fakat sen Dnlan zekât olarak alma. Ayrıca o malların en Lyisini, sağımlık için ayırdıklarını, emzirecek yavrusu olanları ve erkek hayvanlarını da alma, genç ve normal olanlarını al. Zira bu, hayvanın en iyisi ile düşüğü arasında orta halli olanıdır." [Mâlik][32]

2704- Ubeyy bin Kâ'b radiyallahu anh'dan:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onu zekât görevlisi olarak

göndermiş. O, üzerine zekât olarak bint mahâd vermesi gereken adama demiş ki: "Zekâtın olan bint mahâdı ver!" Adam cevap vermiş: "Bunun ne sütü var, ne de sırtına binilir; bunun yerine şu besili büyük dişi deveyi al!" Kabul etmemiş ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e meseleyi götürmeden bir şey yapamayacağını söylemiş. Derken beraber Peygamber sallalla-hu aleyhi ve sellem'e gitmişler (Ubeyy'e ar-zettiği deve de yanların da imiş) ve durumu anlatmışlar. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, adama: "O deve sana aittir (yani sana farz olan o değildir); ancak nafile olarak onu verirsen, Allah sana karşılığını verir. Biz de senin bu hayrını kabul ederiz." buyurdu. Ve Allah Resulü onu almasını emretti ve ona bereketle dua etti. [Ebû Dâvud uzunca bir kıssa ile.][33]

2705- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'-dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"islâm'da ne celeb (zekât malının memurun ayağına getirilmesi), ne ceneb (zekât verenin, zekât malını bulunduğu yerden uzaklaştırması, böylece zekât memuruna güçlük çıkarması) ve ne de müşâgare (mehir alıp vermemek için iki kişinin, birbirinin hısımlarından birer kadınla evlenmesi) vardır. Kim hak etmediği bir şey kapıp gasbederse bizden değildir." [Nesâî]

Derim ki: Orjinalinde de bu böyledir. Ancak "yarışlar" bölümünde Ebû Davud'a nisbetle gelecektir: "(Yarışta) atı kovalayacak adam tut-mak (celeb) ve yedek at taşımak (ceneb) yoktur" ibaresi ile hadis uzunca olarak Tirmizî'ye aittir. Nesâî ise "nehbe"yi (soygunu) zikretmedi; ben hadisi uzun olarak, Tirmizî ve Nesâî'nin şiğâr babında buldum. Bu hadis ikisine aittir.[34]

2706- Enes radiyallahu anh'dan: "Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem,

(zekâtı) müslümanlann mallarının her kırk dirheminde bir dirhem; zimmîlerin mallarında ise her yirmi dirhemde bir dirhem; zimmeti bulunmayanların mallarında ise her on dirhemde bir dirhem olarak takdir etmiştir." [Taberânî, Mıı'cemu'l-Evsat'ta.][35]

2707- Muâz radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve

sellem,
onu Yemen'e gönderdiğinde şöyle buyurmuştur: "(Zekâtı) daneden dane; koyundan koyun, deveden deve, sığırdan sığır olarak al!" [Ebû Dâvud][36]
2708- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yağmurun ve kuyuların suladığı arazilerden çıkan mahsullerde onda bir, sulama usulüyle (kovalarla) elde edilen ürünlerde ise onda birin yarısı (yirmide bir) vardır."
[Buhârî ve Sünen ashabı.][37]
2709- Attâb bin Esîd radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, üzümleri tıpkı (ağaç üzerindeki) hurma gibi oranlamamızı ve zekâtını, hurmada, kuru hurma olarak aldığımız gibi (yani ağaç üzerinde takdir edilip) kuru üzüm olarak almamızı emretti. [Tirmizî ve Ebû Dâvud.][38]
2710- Sehl bin Ebî Hasme radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Ağaç üzerindeki mahsulde) takdir ettiğiniz zaman ürünü toplayın, ancak üçte birini bırakın (takdire dahil etmeyin); üçte birini bırakmazsanız bari dörtte birini bırakın."
[Sünen ashâbı][39]
2711- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,
Abdullah bin Ravâha'yı zekâtı tahmin ve tak-dîr etmesi için Hayber'e gönderirdi. Bunun üzerine o, tahmin ve takdir eder, sonra yahu-dileri bu tahmin ve takdiri kabul etmeleri veya kendi takdirleriyle ona vermeleri için muhayyer bırakırdı ki, meyveler yenmeden ya da dağıtılmadan önce zekâtı sayılıp meydana çıksın." lEbû Dâvud][40]
2712- Onun Câbir'den rivayeti: "Onu kırkbin vesak olarak tahmin ve takdir etti. Yahudiler bunu alıp almamakta muhayyer bırakılınca hurmayı aldılar, fakat yirmi bin vesak borçlu kaldılar."[41]
2713- Mâlik, Süleyman bin Yesâr'dan: Onlar (yahudiler) ona (İbn Revâha'ya) altın toplayıp: "İşte bunlar senindir. Bize yumuşak davran

ve taksimatta göz yumuver" dediler. Cevaben şöyle dedi:
"Ey Yahudi topluluğu! Vallahi siz bana göre Allah'ın en nefret ettiği yaratıklarsınız! Sizin bu davranışınız beni yolumdan alıkoyamaz. Bana teklif ettiğiniz bu rüşvet haramdan başka bir şey değildir. Biz bunu yemeyiz."
"Demek ki gökler ve yerler böyle (dürüstlükle) ayakta duruyor" dediler.[42]
2714- Abdullah bin Ebî Bekr bin Muham-nıed bin Amr bin Hazm radiyallahu anh'dan:
"Abdullah bin Ravâha, Hayber'de Yahudilere ancak bir sene tahmin ve takdirde bulunabildi. Mûte günü şehit düşünce, onun yerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Cebbar bin Sahr'ı gönderdi de, o takdir ve tahminde bulundu." [Taberânî, Mıı'cemıı' I-Kebîr'de.][43]
2715- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, hurmanın gece devşirilmesini yasakladı." [Bezzâr leyyin bir senedle.][44]
2716- Sehl bin Huneyf radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,
yaramaz âdî ve ot renginde tozlu ufak olan hurmaları zekât olarak almayı yasakladı." [Ebû Davud].[45]
2717- Muâz radiyallahu anh'dan:
"O, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e mektup yazıp sebzelerden zekât alınıp alınmayacağını sordu. Cevabî mektupta onla-ra bir şey gerekmediğini bildirdi."
ITirmizî ve "bu hadis sahih değildir" dedi.][46]
2718- Talha radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yesillik(le sebzeler)de zekât yoktur." [Taberânî, Mıı'cemıı'I-Evsat ve el-Bezzâr leyyin bir senedle.][47]
2719- Tâvus'tan:
Muâz. Yemenlilere şöyle dedi: "Zekât ola bana arpa ve mısır yerine hamiş bezinden elbiseler getirin. Bu, sizin için hem ûâa kolay, hem de Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in Medine'deki ashabı için de

daha iyi ve yararlı olur."
[Buharı bâb başlığınnda (tercemesinde).][48]
2720- es-Sâib bin Yezîd radiyallahu anh'dan: Osman şöyle derdi: "Bu (ay), zekât verme ayınızdır. Borçlu olanlar borçlarını versinler ki, böylece herkesin malı eline geçsin de onlar da zekâtlarını versinler." [Muvatta'][49]

Altın, Maden, Define, Bal Yetim Malı Ve Ticaret Eşyasının Zekâtı
2721- Amr bin Şuayb, babasından, o da dedesinden:
Bir kadın, kızı ile beraber Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. Kızın elinde iki tane altından kalın bilezik vardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sordu:
"Bunların zekâtını verdin mi?"
"Hayır."
"Kıyamet gününde Allah' in bunları ateşten iki bilezik yapıp koluna takmasından hoşlanır mısın?" Bunun üzerine kadın, derhal bilezikleri çıkarıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in önüne bırakıp şöyle dedi:
"Bunlar Allah ve Resûlünündür."
[Sünen ashabı][50]
2722- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, yanıma girdi, elimde kaşı olmayan iki büyük gümüş yüzüğü görünce sordu:
"Bu nedir ey Âişe?"
"Ey Allah'ın Resulü! Senin için süsleneyim diye bunları yaptım (taktım)."
"Bunların zekâtını veriyor musun?"
"Hayır, (veya bunun gibi Allah'ın dilediği bir şey söyledim)"
"Bunlar(ın vebali) ateş olarak sana yeter!" [Ebû Dâvud][51]
2723- el-Kâsım bin Muhammed radiyallahu anh'dan:
Âişe'nin kardeşi Muhammed'in yetim kızları vardı. Onları evinde himayesine almıştı. Ellerinde (kendilerine ait) bilezikleri vardı, (Âişe bunların) zekâtını vermezdi.[52]

2724- Nâfi' radiyallahu anh'dan:

"İbn Ömer, kızlarına ve cariyelerine altın bilezik takardı ve onların zekâtını vermezdi." [İkisi de Mâlik'e aittir.][53]

2725- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e bir parça altın getirildi. Bu bize madenden gelen ilk zekâttı. Şöyle buyurdu: «Madenler olacak; onların içinde yaratıkların en kötüleri bulunacaktır»."

[Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat ve's-Sağîr'de.][54]

2726- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Hasta hayvan(ın sebep olduğu zarar) hederdir. Kuyu(nun sebep olduğu zarar) hederdir. Maden(in sebep olduğu zarar) hederdir (yani bunların sebep olduğu zararlar tazmin edilmez). Definelerde beşte bir (zekât) vardır." [Ebû Dâvud hariç. Altı hadis imamı.]

Mâlik der ki: "Aramızda ihtilâf olmayan ve ilim ehlinden duyduğum gerçek şudur: Ri-kâz (define), ne bir külfet, ne büyük bir harcama ve ne de çalışmakla elde edilmeyip Cahili-yet devrinden kalma yer altında bulunan gömülerdir."

Aramak için sermaye gerektiren, uğrunda büyük külfet sarfedilen, buna rağmen bazen bulunup bazen de bulunamayarak emek boşa giden defineler ise rikâz değildir.[55]

2727- Duba'a binti'z-Zübeyr bin Abdil-muttalib radiyallahu anhâ'dan:

Mikdâd'la evli olan bu kadın anlattı: (Kocam) Mikdâd, Bakî' el-Habhaba'ya kazây-i hacet için gitmişti. Aniden bir delikten dinar (altm para) çıkartan bir fare ile karşılaştı. Topraktan devamlı olarak dinar çıkarıyordu; nihayet dinar sayısı on yediye ulaştı. Sonra içinde bir dinar bulunan kırmızı bir bez çıkarttı. Böylece toplam onsekiz dinar oldu. Onu alıp doğruca Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'e götürdü ve "Haydi bunun zekâtını al!" dedi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sordu:

"Sen deliğe indin mi?"

"Hayır."

"O halde Allah onda sana bereketler versin!" buyurdu. [Ebû Dâvud]

[56]

2728- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Anber, bir gömü (rikâz) olmayıp denizin
dışarıya çıkartıp attığı bir şeydir."
[Buhârî, bir bâb başlığında (tercemesinde).][57]

2729- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Balda her on petekde bir petek (bal) zekât vardır." [Tirmizî][58]

2730- Taberânî, Mu'cemu l-Evsat'ta leyyin bir isnadla: "Her on iki kırbada bir kırba zekât vardır, bundan az olanda hiçbir şey yoktur."[59]

2731- Amr bin Şuayb, babasından, o da dedesinden:
"Mut'ân oğullarından biri olan Hilâl, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e (zekât tahakkuk eden) arı balının öşrünü getirdi ve kendisine (arılan için) Selebe vadisinde bir yer verilmesini rica etti. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, o vadiyi ona tahsis etti.
Ömer, hilafet makamına geçtiğinde, Süfyân bin Vehb, Ömer'e ne kadar zekât vereceğini bildirmesi için bir mektup yazdı. Cevabî mektupta Ömer: «(Hilâl) Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e balının öşründen ne kadar veriyor idiyse, sana da o kadar versin. Eğer öderse onun namına Selebe vadisini koru! Şayet ödemezse o ancak bir yağmur sineğidir, dileyen onu (balını) yiyebilir» diye yazdı."
[Nesâî, Ebû Dâvud.][60]

2732- Amr bin Şuayb, babasından, o da dedesinden:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, cemaate şöyle hitap etti: "Dikkat edin! Kim mal sahibi bir yetimin velîsi olursa, onun malını ticarette çalıştırsın! Aksi halde zekât, o malı yiyip bitirir." [Tirmizî][61]

2733- Mâlik (b. Enes) radiyallahu anh'dan: Ömer dedi ki: "Zekâtın yiyip bitirmemesi için yetimin malını (parasını) ticarette kullanijüj mak suretiyle çalıştınn!"[62]

2734- Semure bin Cundeb radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bize satmak için hazırladığımız mallarımızın zekâtını vermemizi emrederdi." [Ebû Dâvud][63]

Sadaka-i Fıtır, Zekât Me'muru Ve Zekâtın Kimlere Verileceği

2735- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,

fitre sadakasını müslümanlardan her bir köle, hür erkek ve kadın, küçük ve büyük üzerine, hurma ve arpadan bir sa' (bir nevi ölçek) olarak takdir etmiştir. Ve bize bu fitreyi, cemaat namazgaha çıkmadan önce vermemizi emretmiştir." [Altı hadis imamı. Lafız Buhârî'nindir.] [64]

2736- Diğer bir rivayette: "İbn Ömer, fitreyi bundan bir veya iki gün önce verirdi."[65]

2737- Diğer rivayette: "İnsanlar Resûlul-lah sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında, fitreyi, arpadan bir sa', hurmadan bir sa'; kılçıksız arpa ve kuru üzümden bir sa' olarak verirlerdi. Ömer hilafet makamına geçip de insanlar çoğalınca, bu şeylerin yerine yarım sa' buğdayı fitre olarak tahsis etti."[66]

2738- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Biz, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem hayattayken, çocuk, büyük, hür ve köle için şu üç şeyden fitre verirdik: Bir sa' hurma, bir sa' keş (yoğurt kurusu), bir sa' arpa.

Muaviye zamanına kadar bu, böyle devam etti. O, iki müd buğdayı, bir sa' hurmaya denk tuttu.

Ama bana gelince, ben hâlâ eski usûlü takip ediyorum; yaşadığım sürece de öyle yapacağım." [Altı hadis imamı.][67]

2739- Abdullah bin Sa'lebe ya da Sa'lebe bin Abdillah bin Ebî Su'ayr radiyallahu anh'dan, o da babasından:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, ayağa kalkarak bize hitap etti ve fıtır sadakasını, her fert için bir sa' hurma, ya da bir sa' arpa; yahut küçük, büyük, hür ve köleden iki kişi için bir sa' buğday vermemizi emretti.

[Ebû Dâvud][68]

2740- Tirmizî bunun bir benzerini, Amr bin Şuayb, o da hasasından, o da dedesinden olmak üzere merfû olarak nakletti.[69]

2741- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi

ve sellem,
bu sadakayı, bir sa' hurma yahut bir sa' arpa, yahut yarım sa' buğday olarak, her hür veya köle, her erkek veya kadın, her küçük veya büyük üzerine takdir etmiştir. Alî radiyallahu anh, (Kûfe'ye) gelip de fiyatları ucuz görünce: «Allah, size geniş imkanlar bahşetti; onun için artık her şeyden bir sa' verseniz daha iyi olur» dedi." [Nesâî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.][70]
2742- Ayrıca onun (Ebû Davud'un İbn Abbâs'tan) şu rivayeti de vardır: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, fitreyi oruçlu iken sâdır olan lüzumsuz söz ve sövmek gibi günahları için bir temizlik; ayrıca yoksullar için de bir yiyecek olması için takdir etmiştir.
Kim onu (fıtır sadakasını) namazdan önce verirse bu, makbul edilmiş bir zekât olur. Ama namazdan sonra verirse, sadakalardan bir sadaka olmuş olur."[71]
2743- Kays bin Sâ'd bin Ubâde radiyalla-hu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bize fitre sadakasını zekât âyeti nazil olmadan önce emretmiştir. Zekât emri geldikten sonra, onu vermemizi bize ne emretti, ne de yasakladı. Ama biz gene de veriyorduk." [Nesâî][72]
2744- Ebû Humeyd es-Sâ'idî radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ezd kabilesinden İbnü'l-Lutbiyye adında bir adamı sadaka üzerinde (zekât toplamakla) görevlendirdi. Zekât toplayıp dönünce: "İşte bunlar size. Şunları da bana hediye olarak verdiler" deyince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hemen ayağa kalkıp Allah'a hamd ü senada bulunduktan sonra şöyle buyurdu:
"Ben sizden birinizi Allah'ın beni görevlendirdiği bir iş (zekât toplamak) için görevlendiriyorum; gelip şöyle diyor: «Bu size, bu a da bana, çünkü bu bana hediye olarak verilmiştir.» Babasının veya annesinin evinde otursaydı, eğer doğru sözlüyse bu hediye ona gelir miydi? Vallahi eğer biriniz, haketmediği bir şey alırsa, Kıyamet gününde Allah'a kavuştuğu zaman, aldığı şeyi sırtına alıp taşıyacaktır. Şayet bu haksız aldığı şey, deve ise böğürecek, sığırsa möleyecek ve

koyunsa meleyecek.» Daha sonra Allah Resulü koltuğunun altındaki beyaz teni görününceye kadar ellerini kaldırıp şöyle dedi: "Allahım! Tebliğ ettim mi?" [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.|[73]

2745- Adiyy bin Amîre el-Kindî radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem (buyurdu:)

"Biz, içinizden birini görevlendirip de o, bir iğne veya daha büyük bir şeyi bizden gizli alarak alırsa bu, bir hiyanet olarak Kıyamet 'ününde karşısına çıkar." Hemen bir adam lyağa kalkıp şöyle dedi:

"Ey Allah'ın Resulü! Bana verdiğin göreli benden geriye al!"

"Ne'n var?"

"Böyle böyle dediğini duydum da."

Şöyle buyurdu:

"Ama ben şunu diyorum: «Dikkat edin! Siz içinizden kimi bir iş için görevlendirdiyek, onun azını da çoğunu da getirsin. Daha onra kendisine verileni alır, yasak edilendense vazgeçer»." |Müslim ve Ebû Dâvud.][74]

2746- İmrân bin Husayn'ın azatlısı İbra-ıim bin Atâ'dan, o da babasından:

Ziyâd veya bir kısım emirler İmrân bin lusayn'ı zekât toplamaya gönderdi. Zengin-erden zekâtı alıp, (o yörenin) fakirlerine damıttı. Döndüğünde, İmrân'a sordu:

"Mal nerede?"

"Sen beni mal için mi gönderdin? Biz onu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in zaında aldığımız yerden aldık. Yine onun za-manında verdiğimiz yerlere dağıttık." [Ebû Dâvud][75]

2747- Cerîr bin Abdillah radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Size zekât memuru geldiğinde, sizden ayrılırken gönlü hoş ve hoşnut olarak ayrılsın."

[Müslim ve Sünen ashabı.][76]

2748- Diğer bir rivayette: Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! Ya onlar

(zekât memurları) bize zulmederlerse?."
"Size haksızlık etseler de, zekât memurlarınızı hoşnut edin!"[77]
2749- Câbir bin Atîk radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yakında sizlere atlı ve sevimsiz (zekât) memurları gelir. Size geldiklerinde onları iyi karşılayın. Onlarla talep ettikleri şeylerin arasından çekilin. Eğer âdil olurlarsa lehlerinedir. Şayet haksızlık yaparlarsa aleyhlerinedir. Ama yine de onları hoşnut edin! Zira zekât (sevabınızın tamamı onların hoşnutluğuna bağlıdır. (Onları razı edin ki) onlar da size dua etsinler." [Ebû Dâvud][78]
2750- Beşîr bin el-Hasâsiyye radiyallahu anh'dan:
Dedik ki: "Ey Allah 'in Resulü! Zekât memurları bize mütecaviz davranıyorlar (yani borcumuzdan fazlasmı alıyorlar); onların bizden haksız olarak almak istedikleri kadar malımızdan bir şey gizleyebilir miyiz?"
"Hayır" buyurdu. [Ebû Dâvud][79]
2751- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Zekâtta haksız davranan kişi, zekât vermeyen gibidir." [Ebû Dâvud ve Tirmizî.][80]
2752- Râfi' bin Hadîc radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Zekâtı hakkıyla toplayan memur, evine dönünceye dek Allah yolunda gaza eden kişi gibidir." [Her ikisi de Ebû Dâvud ile Tirmizî'nindir.][81]
2753- Mâlik bin Utâhiyye radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer zekâtı hakkıyla toplamayan bir öşürcüyü görürseniz öldürün."
[Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu't-Kebîr'âz ismi meçhul bir râvi kanalıyla.][82]
2754- Abdullah bin Ebî.Evfâ radiyallahu anh'dan:
Babam ağacın altında biat edenlerdendi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem zekâtlarını getiren kavme: «Allahım! Falanın ailesine

rahmet et!» diye dua ederdi. Babam zekâtını getirip teslim ettiğinde ise şöyle dua etti: «Allahım! Ebû Evfâ ailesine rahmet et!»"
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.][83]
2755- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Zekât verdiğiniz zaman: «Allahım, bunu kârlı kıl, zoraki verilen bir şey kılma!» şeklinde dua etmek suretiyle sevabını istemeyi unutmayınız." [İbn Mâce zayıf bir senedle.][84]
2756- Abdülmuttalib bin Rabîa bin el-Hâ-ris radiyallahu anh'dan:
Rabîa ile Abbâs buluşup bir araya geldiler; dediler ki: "Şu benim çocuğum (yani Abdülmuttalib) ile Fadl bin el-Abbâs'ı Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e göndersek te, onunla konuşup bu zekât toplama işine onları görevlendirse de onlara vereceklerini verseler, elde edeceklerini de elde etseler." Tam o anda Alî geldi ve ona da durumu anlattılar. Bunun üzerine şöyle dedi: "Bunu yapmayın; çünkü o sizin bu teklifinizi kabul etmez."
Sonra Rabî'a onunla (Alî ile) yalnız başına kalınca şöyle dedi: "Sen bunu bize rekabet yapmak için söylüyorsun. Sen Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in damatlığını elde ettin de biz seni kıskanmadık." Allah Resulünün damadı: "Benim böyle bir niyetim ve gayem yoktur vallahi! Haydi onları gönderin!" dedi. Onlar beraberce gittiler ve o (Alî) yattı.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem öğleyi kıldırdıktan sonra biz hücresine kendisinden önce vardık. Onun yanında durduk. Gelip kulaklanmvzdan tattu \e şöyle dedi". "Haydi içinizdekini söyleyin!" Derken içeri girdi; biz de onunla girdik. O zaman Zeynep bint Cahş'ın nöbetindeydi. "Haydi gelin yemeği beraber yiyelim" dedi.
Bir süre konuşmak için birbirimizi bekledikten sonra aramızdan birimiz konuştu ve dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Sen insanların en iyisi ve en yardım sevenisin. Biz evlilik çağına geldik. Bizi zekât toplama işlerinde gö-revlendirsen de aldıklarımızın bir kısmım insanların verdikleri gibi versek, elde edeceğimizi de biz elde etsek." Hiç cevap vermeden uzunca sustu. Öte yandan Zeynep de perde ar-

kasından (biz tekrar konuşmak istediğimizde susmamız için) işaret ediyordu. Sonra şöyle buyurdu: "Bu zekâtlar Muhammed ailesine yaraşmaz. Çünkü bunlar insanların kirleridir. Haydi bana humus (beştebir zekâtı) işleri ile uğraşan Mahmiyye'yi ve Nevfel bin el-Hâris bin Abdullah'ı da çağırın!" Her ikisi de geldi. Mahmiyye'ye dedi ki: "Haydi kızını şu çocuğa Fadl bin Abbâs'a nikâhla." Hemen ni-
kahladı. Nevfel'e de: "Haydi sen de kızını bu çocuğa ver!' dedi. 0 da verdi. Sonra Mahmiyye'ye: "Haydi bunların mehrini humusu malından şu kadar şu kadar ver!" buyurdu.[85]

2757- Diğer rivayette: "Alî dedi ki: "Ben Hasan'ın babasıyım, erkek adamım. Vallahi oğullarınız size Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den dönünceye kadar buradan ayrılmam." [Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.][86]

2758- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Hasan bin Alî, zekât hurmalarından bir
hurma alıp ağzına koydu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona: "Kaka, kaka! At onu! Bilmiyor musun, biz zekât yemeyiz!" dedi. [Buhârî ve Müslim][87]

2759- Enes radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yolda bir hurmanın yanından geçerken şöyle dedi: "Eğer bunun bir zekât hurmasından olduğuna dair endişem olmasaydı, mutlaka yer(dim." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][88]

2760- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e
bir yemek getirildiğinde sorardı. Eğer ona: «Bu bir hediyedir» denilirse, yerdi. Eğer: «Bu bir sadakadır» denilirse, yemezdi. Ve ashabına: «Haydi siz yiyin!» buyururdu." [Buhârî ve Müslim][89]

2761- Ebû Râfi radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,
Benû Mahzûm'dan bir adamı zekât toplama görevlisi olarak gönderdi. Ebû Râfi' de onun ardından gitmek isteyince, şöyle buyurdu:
"Sadaka (zekât) bize helâl değildir. Kavmin mevlâsı (azatlısı Ebû Râfi

yi kastediyor) kendilerinden (sayılır)." [Sünen ashabı][90]

2762- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Ne zengin ve ne de sağlıklı güçlü kimse zekât alamaz." [Nesâî][91]

2763- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Zengine sadaka helâl değildir, ancak Allah yolunda (savaşa çıkmış) olursa veya yolcu olursa veya fakir komşuya sadaka verilir, o da sana hediye eder veya seni davet ederse müstesna." [Ebû Dâvud]

Atâ bin Yesâr('ın mürselinde) şunu ekledi: "Zekât, sadakayı toplamak için çalışana, sadaka malını kendi malıyla satın alana ve borçlu düşene de (helâl olur)."[92]

2764- Zeyd bin Eşlem radiyallahu anh'dan: "Ömer, süt içti. Hoşuna gidince sordu:

«Bu süt nereden?» Ona «Zekât hayvanlarından sağılan sütten» denilince, elini ağzına sokup içtiği o sütü kustu." [Mâlik][93]

2765- Ziyâd bin el-Hâris es-Sudâî radiyallahu anh'dan:

"Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip: «Bana zekât ver!» dedi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: «Şüphesiz Allah, zekâtlar hususunda bir peygamberin veya başka birinin hükmüne razı olmayıp kendisi bizzat zekât ehlini sekiz kısma ayırdı; eğer sen de onlardan birisi isen vereyim»." [Ebû Dâvud][94]

2766- Ümmü Atiyye —ismi Nüsey-be'dir— radiyallahu anhâ'dan:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Âi-şe'nin yanına girip: "Yanınızda yiyecek bir şey var mı?" diye sordu. Hayır, ancak kendisine zekât olarak gönderilen koyundan, Nüseybe (Ümmü Atiyye)'nin gönderdiği biraz et vardır" dedi. Şöyle buyurdu: "Getir onu, o koyun yerini bulmuştur (yani hediye edilen et artık zekât olmaktan çıkmıştır)." [Buhârî ve Müslim][95]

2767- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "(Âişe'nin cariyesi) Berîre'ye sadaka olarak bir et verildi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: «O, ona sadakadır; bize ise hediyedir (yani yiyebiliriz)»."
[Buhârî, Müslim ve Muvatta'.][96]

2768- Beşîr bin Yesâr'dan, o da Ensâr'dan Sehl bin Ebî Hasme adında bir adamdan:
"Hayber'de öldürülen bir Ensârlı için Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kendisine (Sehl'e) zekât develerinden yüz deve diyet verdiğini bildirdi." [Ebû Dâvud][97]

Büyük Hadis Külliyatı Sadaka Ve İnfak Etmenin Fazileti Ve Bununla İlgili Meseleler

2769- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim gönül hoşluğu ile helâlinden ki, Allah ancak güzel ve helâl olanı kabul eder, bir sadaka verirse, hemen onu Rahman sağ eline alır. Verilen bu sadaka hurma bile olsa, Rahman'in elinde büyüyüp çoğalır, nihayet dağ gibi olur; tıpkı sizden birinizin atını veya buzağısını büyütmesi gibi."
[Ebû Dâvud hariç. Altı hadis imamı.][98]
2770- Diğer rivayette: "Hatta onun tek lokması Uhud dağı gibi olur." Allah'ın Ki-tâb'ında bunu doğrulayan âyet şudur:
"Bilmiyorlar mı, Allah kullarından tevbe-yi kabul eder, sadakaları alır. Riba (faiz)'i mahveder, sadakaları artırır." (Tevbe 104)[99]
2771- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Adamın biri sahra gibi bir yerde dolaşırken buluttan bir ses duydu: «Haydi git falanın bahçesini sula!» O bulut doğruca gidip bir kayalığa suyunu kovadan boşaltır gibi boşalttı. Derken sel yollarından birisi bu suların tamamını akıtmaya başladı. Adam da akan suyun ardından gitti. Bir de ne görsün, bir adam suyu bahçenin her tarafına kürekle gezdiriyor. Ona sordu:
«Ey Allah'ın kulu senin ismin nedir?»
«İsmim fülandır.» Bakıyor ki buluttan duyduğu ismin aynısı. O da ona soruyor: «Ey Allah'ın kulu neden ismimi sordun?»
«Şu suyu getiren bulutun içinden bir ses duymuştum: «Haydi git falanın bahçesini sula!» diyordu. Şimdi görüyorum da o fülan sensin.

Söyle bakalım burada böyle ne yapıyorsun?"
«Gördüğün gibi buradan çıkacak mahsule bakıyorum. Onun üçte birini tasadduk ediyorum, üçte birini ben, çocuklarımla birlikte yiyorum. Bundan artan üçte birini de yine bu bahçeye harcıyorum»." [Müslim][100]

2772- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir dirhem yüz bin dirhemi geçti."
"Nasıl olur bu?" dediler.
"Bir adamın iki dirhemi vardı; onun en güzelini tasadduk etti. Adam malını arz etmeye gitti ve ondan yüzbin dirhem kazandı ve onun tümünü tasadduk etti." [Nesâî][101]

2773- Alî radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e üç grup geldi. Biri: "Benim yüz dinarım vardı, onunu tasadduk ettim" dedi. Öbürü: "Benim on dinarım vardı, birini tasadduk ettim" dedi. Diğer üçüncüsü de: "Benim tek bir dinarım vardı onun onda birini tasadduk ettim" dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Hepiniz ecirde eşitsiniz. Çünkü her biriniz malının onda birini sadaka olarak vermiştir."
[Leyyin bir senedle Ahmed ve Bezzâr.][102]

2774- Ibn Abbâs radiyallahu anh'dan:
İbn Abbâs'a bir dilenci gelöi. Ona (dilenciye) sordu:
"Allah'tan başka hiçbir ilâh olmadığına ve Muhammed'in Allah Resulü olduğuna şehadet ediyor musun?" "Evet." "Oruç tutuyor musun?" "Evet" deyince, şöyle dedi: "Sen istedin, isteyenin belirli bir hakkı vardır. O hakkı bizim sana vermemiz gerekir" dedi ve ona bir elbise verdi. Sonra da şöyle dedi:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: «Bir müslüman herhangi bir müslümana bir elbise verip giyindirirse, o elbiseden bir parça kaldığı sürece veren kişi, Allah'ın koruması altında olur»." [Tirmizî][103]

2775- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: Bir Bedevî dedi ki:

"Ey Allah'ın Resulü bana hicreti bildir!" "Yazık sana! Hicret işi zordur. Senin develerin var mıdır?" diye sordu.
' Evet.
"Zekâtını veriyor musun?"
"Evet."
"Öyleyse sen o uzaklarda kal ve çalış. Şüphesiz Allah, senin hiçbir amelinden eksiltmez (karşılığını mutlaka verir)" buyurdu.
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.][104]
2776- Ebû Ümame radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İyilikler yapmak, kötü felâketleri önler. Gizli verilen sadaka, Rabbin gazabını söndürür. Sıla-i rahim ömrü artırır."
[Taberânî, Mu'cemıı I-Kebîr'de.][105]
2777- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sadaka, Rabbin öfkesini söndürür ve kötü ölüme engel olur." [Rezîn][106]
2778- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kulların sabaha kavuştuğu hiçbir gün yoktur ki, iki melek inip biri: «Allahım! İnfak eden kimsenin infak ettiği malın yerine daha iyisini ver!» Öbürü: «Allahım! İnfak etmeyip elinde tutanın (cimrinin) malına telef ver!» demesinler." [Buhârî ve Müslim][107]
2779- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir kul, sahip olduğu her maldan Allah yolunda bir çiftini harcarsa, cennet bekçileri onu karşılar ve her birisi kendi beklediği kapıdan girmesi için onu çağırırlar."
"Bu (bir çift sadaka) nasıl olur?" diye sorduklarında şöyle buyurdu:
"Eğer malı deve ise iki deve; sığır ise iki sığır (infak eder)." [Nesâî][108]
2780- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Bir dinar Allah yolunda harcadın. Bir dinar da bir köle azat ederek harcadın. Bir dinar da bir yoksula sadaka olarak verdin. Bir dinar da çoluk çocuğuna harcadın. Ecir bakımından en büyüğü, çoluk çocuğuna harcamış olduğundur." [Müslim][109]

2781- Sevbân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"(Sevap bakımından) kişinin harcadığı en üstün dinar, kişinin çoluk çocuğuna harcadığı dinardır, sonra Allah yolunda harcadığı dinardır, sonra Allah yolunda arkadaşlarına harcadığı dinardır." [Müslim ve Tirmizî][110]

2782- Ebû Mes'ûd el-Bedrî radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Bir müslüman karşılığını (sevabını) Allah'tan umarak çoluk çocuğuna bir harcama yaparsa bu, onun için bir sadaka olur."

[Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî.][111]

2783- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Beni hak ile gönderene yemin ederim ki Allah, Kıyamet gününde yetime merhamet edip ona yumuşak konuşan kimseye azab etmez. Allah'ın kendisine verdiği imkan ve ihsanları kendi yetim ve güçsüzlerini bırakıp ta komşularına uzatıp ye-dirmeyen kimselere de azab etmez. Ey Ümrr :t-i Muhammedi Beni Hak ile gönderene yemin ederim ki, kendi akrabaları muhtaç bir halde dururken onları bırakıp başkasına ikram eden kimsenin sadakasını Allah kesinlikle kabul etmez. Nefsim kudret elinde olana yemin olsun ki, Allah Kıyamet gününde böyle bir kimsenin yüzüne de bakmaz." [Taberâni Mu'cemu'l-Evsat'la leyyin bir senedle.][112]

2784- el-Mikdâm bin Ma'dî Kerb radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kendine yedirdiğin senin için bir sadakadır, hanımına yedirdiğin de bir sadakadır, çocuğuna yedirdiğin de senin için bir sadakadır. Hizmetçine yedirdiğin de senin için bir sadakadır." [Ahmed][113]

2785- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi

ve sellem buyurdu:)
"Kim Aşure günü çoluk çocuğunun nafakasında bol harcarsa, Allah senenin kalan kısmında onun rızkında olağanüstü bir genişlik ve çoğalma ihsan eder."
Süfyân dedi ki: "Biz bunu bizzat tecrübe ettik ve öyle bulduk." [Rezîn][114]
2786- Harise bin Vehb radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sadaka verin! Çünkü kişi sadaka vermek üzere çıkıp da sadaka verecek kimseyi bulamayacağı yakındır. Hatta sadaka vermek istediği kimse şöyle diyecektir: «Bana dün gelseydin sadakanı kabul ederdim. Amma bugün buna ihtiyacım yoktur.» Böylece sadaka verecek kimseyi bulamayacaktır." [Buhârî, Müslim ve Nesâî.][115]
2787- Ebû Musa radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanların üzerine öyle bir zaman gelecektir ki, kişi elindeki altın sadaka ile gidecek de onu alacak kimse bulamayacak. Tek erkeğin ardından, sayıca çok olduklarından kırk kadın gidecek ve ona sığınacaklardır. Çünkü erkekler az; kadınlar çok olacaktır." [Buhârî ve Müslim][116]
2788- Alî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sadakayı çabuk verin! Çünkü belâ onu aşıp geçemez." [Rezîn ve Taberânî, Mu'cemu'l-Ev-sat'ta zayıf bir isnadla. |[117]
2789- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah yeryüzünü yarattığı zaman ileri geri gidip sallanmaya başladı. Bunun üzerine ona dağları bir kazık gibi çakıverdi de yeryüzü istikrar buldu. Melekler dağların şiddetine hayran kalarak sordular: «Rabbimiz! Bu dağlardan daha güçlü bir şey yarattın mı?»
«Evet demiri yarattım.»
«Peki demirden daha kuvvetli bir şey yarattın mı?»
«Evet ateşi.»

«Peki ateşten güçlü bir şey yarattın mı?»
«Evet suyu.»
«Peki sudan daha güçlü bir şey yarattın mı?»
«Evet rüzgârı.»
«Rüzgârdan daha güçlü bir şey yarattın mı?» «Evet Ademoğlunu. Verdiğini sol elinden gizleyerek sağ eliyle tasadduk ettiği zaman (in-san, bütün bunlardan güçlü olur)»." [Tirmizî][118]

2790- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,
cimri ile, sadaka vereni üzerine demirden kalkan (zırh) geçirilmiş göğsünden boğazına (köprücük kemiğine) kadar sımsıkı bağlanmış iki adama benzetti:*Sadaka veren adam sadaka verdikçe o kalkan genişler, ta ayak parmaklarını örtecek ve ayak izlerini silecek kadar bollaşıp uzar. Cimri ise her bir sadaka in-fak etmek isteyince, kalkan onu daha da sıkar, ta ki her bir halkası vücudundaki yerine saplanıp kalır. —Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in parmağını yakasına sokup «İşte böyle» dediğini gördüm— Onu genişletmeye yeltenir, fakat o sımsıkı kalkan bir türlü genişlemez."[119]

2791- Adiy bin Hatim radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yarım hurma (sadaka) ile dahi olsa, ateşten korunun. Bunu da bulamazsanız hoş ve güzel sözle (ateşte/ı korunun!)"
[Her ikisi de Buhârî ve Müslim'e aittir.][120]

2792- Ümmü Büceyd el-Ensarî radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yanık bir (koyun ya da keçi) tırnağıyla dahi olsa, onu verip yoksulu öyle çevirin!"
[Mâlik ve Sünen ashabı.][121]

2793- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Dedik ki: "Ey Allah'm Resulü! Sadakanın hangisi daha üstündür?"
"Fakirin cömertliğidir. Sadaka verirken önce bakımıyla yükümlü olduklarından başla!" buyurdu. [Ebû Dâvud][122]

2794- Fâtıma bint Kays radiyallahu anhâ'dan: Allah Resulü sallallahu

aleyhi ve sellem'e
zekât hakkında soruldu yahut ben sordum.
"Malda zekâttan başka da hak vardır" buyurdu, sonra "Gerçek iyilik, yüzlerinizi doğu ve batıya çevirmeniz değildir. I Asıl iyilik... yakınlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, dilencilere ve boyunduruk altında bulunan köle ve esirlere sevdiği maldan harcar...)" âyetini (Bakara 177) okudu. [Tirmizî][123]
2795- Câbir radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,
hurmadan toplanan her on vesak miktarı mahsule karşılık yoksulların yemesi için mescide bir hurma salkımı asılmasını emretti." [Ebû Dâvud][124]
2796- Avf bin Mâlik radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,
elinde asasıyla çıktı. Baktı ki bir adam adi yaş ve kuru (karışık) hurma asmış. Allah Resulü, ona vurarak şöyle buyurdu:
"Bu sadakanın sahibi isteseydi bundan daha iyisini asardı. Bu sadakanın sahibi Kıyamet gününde hurmanın döküntüsünü yiyecektir. " [Ebû Dâvud ve Nesâî][125]
2797- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
O, kokmuş bir eti sadaka olarak vermek üzereydi. Allah Nebisi sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi: "Yemediğini mi sadaka olarak vereceksin?"[126]
2798- Diğer rivayette: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir keler hediye edildi, yemedi. Bunun üzerine Âişe dedi ki: «Bunu yoksullara yedirelim mi?»
«Yemediklerinizi kimseye yedirmeyin» buyurdu." [Taberânî, Mu'cemu' I-Evsaftu.]
Derim ki: Müellif burada hadisin sadece Mu'cemu'l-Evsat'ta. yer aldığını söylemiştir. Bu kitabın "mubah" bölümünde ise Ahmed ve Ebû Ya'lâ'nın rivayeti olarak nakletmiştir. Mecmu' uz-Zevâid'de bu gibi durumlar, Câ-miu7- f/iM/'dekilerden çoktur.[127]
2799- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu

aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sadaka vermekle mal eksilmez." Ya da şöyle dedi: "Maldan sadaka eksilmez. Allah affeden kulunun şerefini daha da artırır. Allah için tevazu göstereni Allah daha da yükseltir." [Müslim, Tirmizî ve Muvatta'.][128]

2800- Cerîr radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e üstbaşları olmayan, ayakları çıplak, kaplan postu gibi çizgili peştemallerine ya da abalarına sarınmış ve kılıçlarını kuşanmış bir grup insan geldi, çoğu hatta hepsi Mudar kabilesin-dendi. Onların bu muhtaç durumunu görünce Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzü bir hoş oldu. Odasına girip çıktı, sonra Bi-lâl'e ezan okumasını emretti. Okudu, kamet getirdi ve namaz kıldırdı. Namazdan sonra in-sanlara hitap edip şöyle buyurdu: "Ey insanlar! Sizi tek bir insandan yaradan Rabbiniz-den korkun!' (Nisa 1) Bu âyeti "Görüp gözet-mektedir'e kadar okudu. Sonra Haşr süresindeki: "Ey iman edenler, Allah'tan korkun, kişi yarın için ne hazırlayıp önceden gönderdiğine bir baksın!" mealindeki âyeti de (âyet no: 18) okudu.
" Sonra sözüne şöyle devam etti: "...Herkes dirheminden, dinarından, elbisesinden, buğday ve hurmasından tasadduk etsin. Hatta yarım hurma ile bile olsa sadaka verin."
Bunun üzerine insanlar getirmeye başladılar. Baktım ki, getirilen sadakalardan yiyecek ve elbiseden 'iki yığın olmuş. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzünün sevinçten parladığı-nı gördüm. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Her kim İslâm'da güzel bir çığır açarsa, hem yaptığının ecrini ve hem de onunla amel eden başkalarının ecrini, amel edenlerin ecrinden hiçbir şey eksilmek-sizin alır. Kim de İslâm'da kötü bir çığır açarsa, hem yaptığının günahını, hem de onu yapanların günahını, yapanların günahlarından hiçbir şey eksilmeksizin yüklenir." [Müslim ve Nesâî] [129]

2801- Ebû Hureyre radiyallalıu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir adam: «(Bu gece) mutlaka bir sadaka vereceğim» diyerek çıktı ve

(farkında olmadan) bir hırsıza sadaka verdi. Sabah olunca: «Bu gece bir hırsıza tasadduk edilmiş» diye dedikodu yaptılar. Bunu üzerine adam şöyle dedi: «Allahıml Hırsıza verdiğim sadakadan dolayı sana hamd olsun.» Sonra «Mutlaka bir sadaka vereceğim» dedi. (O gece) çıktı ve (yine farkında olmadan) bir zina eden kadına sadaka verdi. Sabah olunca herkes: «Bu gece zina eden bir kadına sadaka verilmiş» diye dedikodu yaptılar. Bunun üzerine adam: «Allahım! Zina eden bir kadına sadaka verdiğim için sana hamdolsun!» Adam: «(Mutlaka) bir sadaka vereceğim» dedi. (O gece de) çıktı ve (yine farkında olmadan) bir zengine sadaka verdi. Sabah olunca herkes: «Bu gece bir zengine sadaka verilmiş» diye konuştular. Bunu üzerine şöyle dedi: «Allahım! Hırsıza, zina eden kadına ve zengine verdiğim sadakadan dolayı sana hamdolsun.» (Daha sonra rüyasında) kendisine şu açıklama yapıldı: «Hırsıza sadaka vermen, belki ondan onu vazgeçirir. Zina eden kadına sadakan, belki onun bundan sonra zinadan uzaklaşıp iffetli kalmasını sağlar. Zengine verdiğin sadaka da ona bir ders olur ve o da artık yoksulları gözetip onlara Allah'ın kendisine verdiklerinden sadaka verir»." [Buhârî, Müslim ve Nesâî][130]

2802- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Yüksek el (veren el); alçak elden (alan elden) daha hayırlıdır. (Sadaka vermeye) Bakmaya yükümlü olandan başla. En hayırlı sadaka, ihtiyaç dışındakinden verilen sadakadır. Kim (dilenmekten ve kötü işlerden kaçınmak suretiyle) iffetli davranmak isterse Allah onu iffetli kılar. Kim insanlardan müstağni olmak isterse Allah onu kimseye muhtaç etmez." [Buhârî, Ebû Dâvud ve Nesâî][131]

2803- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Yüksek el, alçak elden hayırlıdır. Yüksek el veren eldir, alçak el isteyenin elidir."

[Tirmizî dışında Altı hadis imamı.][132]

2804- Bir rivayette: "Yüksek el (iffetli) çekingen (dilenmeyen) eldir." [133]

2805- Nesâî, Tank el-Muhâribî'den: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Veren el, en yüksek eldir. (Sadakaya) bakmakla yükümlü olduklarından başla: Annen, baban, kız kardeşin, erkek kardeşin, sonra sırasıyla diğer yakınların."[134]
2806- Câbir radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanındaydık. Bir adam elinde yumurta gibi büyüklükte bir altınla geldi ve dedi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Bunu madende buldum; bunu sadaka olarak veriyorum, al! Bundan başka da hiçbir şeyim yoktur." Allah Resulü, ondan yüzçevirdi ve almadı. Sonra sağından gelip aynı şeyi söyledi, yine yüz vermedi. Sonra solundan gelip aynı teklifi yaptı, yine ondan yüz çevirdi. Sonra arkasından gelip yine aynı teklifi yapınca, onu elinden alıp adama savurdu. Eğer ona isabet etseydi bayağı acıtır-dı veya yaralardı. Sonra şöyle buyurdu:
"Biriniz bütün malını getiriyor ve bu sadakadır diyor, sonra da oturup dileniyor. Sadakanın en hayırlısı, ihtiyaç dışında kalandan (zenginlikten sonra) verilen sadakadır." [Ebû Dâvud][135]
2807- Enes radiyallahu anh'dan:
Ebû Talha, Medine'de en çok hurmalığı olan bir kişi idi. En çok sevdiği de Beyruhâ adındaki bahçesi idi. Mescidin karşısında bulunuyordu, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem oraya girip tatlı suyundan kana kana içerdi. "Siz sevdiğiniz şeylerden harcayıncaya kadar gerçek iyiliğe asla erişemezsiniz" mealindeki âyet (Âl-i İmrân 92) nazil olunca, Ebû Talha şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü! Allah: «Siz sevdiğiniz şeylerden harcayıncaya kadar gerçek iyiliğe asla erişemezsiniz» buyuruyor. Benim ise en kıymetli ve sevimli malım Beyruhâ'dır. Bu, Allah için bir sadakadır. Bu sadakanın hayrını ve onun Allah katında bir âhiret azığı olmasını umuyorum. İstediğin ve münasip gördüğün yere onu da katıver." Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem cevaben şöyle dedi: "Ne hoş! İşte gerçekten kazançlı olan mal budur. Senin söylediklerini duydum. Bu bahçeyi yakınların arasında paylaştırmanı uygun buluyorum."

Bunun üzerine Ebû Talha şöyle dedi: "Tavsiyeni yaparım, ey Allah'ın Resulü!" Sonra da o bahçeyi akrabaları ve amcasının oğulları arasında bölüştürdü. [Altı hadis imamı.][136]

2808- Diğer rivayet: "Onu yakınlarından olan fakirlere ver!" Bunun üzerine onu, kendisine benden daha yakın olan Hassan ile Ubeyy bin Kâ'b'a verdi.[137]

2809- Diğer rivayet: "Ebû Talha onu kendi akrabalarına tasadduk etti. Ubeyy ile Hassan onun akrabalanndandı. Hassan hissesini Muâviye'ye sattı. Bunun üzerine ona: "Ebû Talha'mn sadakasını (vakfını) mı satıyorsun?" denilince, şu cevabı verdi: "Ben bir sa' hurmayı, bir sa' dirheme satıyorum."

O bahçe, Muâviye'nin Cedîle'ye yaptırdığı köşkün yerinde idi.[138]

2810- İbn Mes'ûd'un hanımı Zeyneb radiyallahu anhâ'dan:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kadınlara "Sadakalarınızı bileziklerinizden olsa bile verin!" dediği zaman, o (Zeyneb), (kocası) İbn Mes'ûd'a şöyle dedi: "Sen malı az bir adamsın. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de bize (yani kadınlara) sadaka vermemizi emretti. Ona bir sor bakalım, bunu (yani kocası için yaptığı harcama) size sarf etmem yeterli mi (yani sadaka sayılır mı)? Aksi halde sizden başkasına vereyim." İbn Mes'ûd: "Haydi git de sen sor!" dedi. Bunun üzerine gitti. Bir de baktı ki, Ensâr'dan bir kadın da aynı mesele için Allah Resulü sallalla-hu aleyhi ve sellem'in kapısında bekliyor. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem (o zamanlarda) insanlarla görüşmekten kaçındığı için bizim yanımıza Bilâl çıktı. Ona dedik ki: "Haydi git de Allah Resulüne de ki: Kapıda iki kadın bekliyor ve sadakalarını kocalarına ve evlerindeki yetimlere verip veremiyecek-lerini soruyorlar. Kim olduğumuzu da söyleme!" Bilâl gitti ve sordu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de: "Kimdir o iki kadın?" diye sorunca şu cevabı verdi: "Ensâr-dan bir kadın, diğeri de Zeyneb."

"Zeyneblerden hangisi?" diye sorunca, "Abdullah'ın karısı" dedi. Şöyle buyurdu: "Bu takdirde onlar iki ecir alırlar: Yakınlık (yani ilgilenme) ecri, diğeri de sadaka ecri."

[Buhârî, Müslim ve Nesâî][139]

2811- Ma'n bin Yezîd radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e babam ve dedemle birlikte biat ettim. Resûlullah beni nişanladı ve evlendirdi. Ona bir dava arzettim (bana hak verdi). Babam, sadaka olsun diye birkaç altın parayı çıkarıp nâmına ta-sadduk etmesi için mescidde bir adamın ya-nında bırakmıştı; (sonra adam bu altınları) bilmeden bana verdi. Onları getirince babam dedi ki "Bunların sana verilmesini kasdetmemiş-tim." Durumu hemen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e aksettirdim; şöyle buyurdu: "Ey Zeydf Sen, niyet ettiğin sadakanın karşılığı olan sevabı aldın. Ey Ma'n! Senin de, aldığın sadaka parası senindir." [Buhârî.]
Rezîn'in ibaresi: "Beni evlendirip mehrimi de verdi."[140]
2812- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir kadın israf etmeksizin evin yiyeceğinden infak ederse, infak ettiğinin karşılığında kendisi ecir alır, ayrıca kazandığı için de kocası ecir alır. Bu malın bekçisi de aynı ecri alır. (Ayrıca bunlar) bu sevapları birbirlerinin ecrini eksiltmeksizin alırlar."[141]
2813- Esma radiyallahu anhâ'dan: Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! (Kocam) Zübeyr'in getirip teslim ettiklerinden başka benim hiçbir param yoktur. Ne dersin, bundan tasadduk edebilir miyim?"
"Tasadduk et, sakın çömlekte para saklama! Saklarsan, Allah da sana karşı nimetini saklayıp tutar." [Bu iki hadis, Mâlik hariç, Altı hadis imamına aittir.][142]
2814- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir kadın kocasının malından emri olmaksızın infak ederse, onun yan sevabını kocası alır." [Buhârî ve Müslim][143]
2815- mEbû Ümâme radiyallahu anh'dan: Veda haccını yaptığı hutbesinde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle bu-yurduğunu duydum: "Kocasının izni olmadan, bir kadın kocasının evinden bir şey infak etmesin." Denildi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Yiyecek de mi?"

"Evet, o, bizim mallarımızın en değerlisidir" buyurdu. [Tirmizî][144]
2816- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kocasının izni olmadan bir kadının, bağışta bulunması caiz değildir." [Ebû Dâvud ve Nesâî][145]
2817- Diğer rivayet:
"Nikah altınnda bulunan (evli) herhangi bir kadının kendi malında herhangi bir tasarrufta bulunması caiz değildir."[146]
2818- Umeyr mevlâ Âbi'1-Lahm radiyal-lahu anh'dan:
"Mevlâm (efendim) et doğramamı emretti, bir yoksul geldi ona ondan yedirdim. Bunun üzerine efendim beni dövdü. Hemen gidip Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şikayet ettim. Onu çağırıp: «Neden onu dövdün?» deyince, «Ben emretmeden yemeğimi veriyor» dedi. Bunun üzerine şöyle buyurdu: «Bundan hâsıl olan sevap ikinizedir.» fMüslim ve Nesâî][147]
2819- Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah yolunda bir adama bir at verdim. Fakat adam, atı güzel kullanmayınca ondan ucuz bir fiyata satın almak istedim. Bunun üzerine bunu gidip Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sorunca şöyle buyurdu: «Bir dirheme verse bile, onu sakın satın alma. Sadakanı da geri alma. Verdiğini geri alan, kusmuğuna dönen köpek gibidir»." [Altı hadis imamı.][148]
2820- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,
yanımdayken evime bir dilenci girdi ve ona bir şey verilmesini söyledim. Sonra verilmesini istediğim şeyi getirtip, ona baktım. Bunun üzerine şöyle buyurdu:
«Ey Âişe! Senin haberin olmadan evine bir şeyin girip çıkmamasını mı istiyorsun?»
«Evet.»
«Dur ey Âişe! Bu kadar hesapçı olma; yoksa Allah da sana karşı böyle hesapçı davranır» buyurdu." [Ebû Dâvud ve Nesâî][149]
2821- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Bir adam gelip Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e şöyle dedi:

«Ey Allah'ın Resulü! Annem aniden öldü. Konuşabilseydi belki tasaddukta bulunacaktı. Böyle sanıyorum, acaba onun yerine bir şey verirsem, sevap alabilir mi?»
«Evet» buyurdu. [Tirmi/.î hariç, Altı hadis imamı.][150]
2822- Amr bin Avf radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müslümanın sadakası, ömrü artırır ve kötü ölümü önler. Allah onunla kibir ve övünmeyi giderir."
[Taberânî Mu'cemu'I-Kebîr'de zayıf bir isnadla.][151]
2823- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sadaka veren kimsenin sadakası kabirlerin sıcaklığını söndürür. Kişi Kıyamet gününde verdiği sadakanın gölgesinde olacaktır."
[Taberânî Mıı'cemu'I-Kebîr'de leyyin bir isnadla.][152]
2824- Onun ve Ahmed ile Ebû Ya'lâ'nın rivayetleri:
"İnsanlar arasında hüküm görülünceye dek herkes verdiği sadakanın gölgesinde olacaktır."[153]
2825- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müslüman olsun, kâfir olsun, herhangi bir kimse bir iyilikte bulunursa mutlaka karşılığını görür." Dedik ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Müslümanı anladık amma kâfirin karşılığı ne olacaktır?"
"O, bir sadaka verirse, bir akraba ziyaretinde bulunursa Allah ona dünyada hem mal, hem de evlad verir. Ahirette vereceği azab da asıl azabdan aşağı olur" buyurdu, sonra şu âyeti okudu: "Firavun ailesini, azabın şiddetlisine sokun!" (Gâfir 46) [Bezzâr leyy'm bir senedle.][154]
2826- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kötü melikin yanındaki (fakirlere) verilen sadakadan daha üstün bir sadaka yoktur."
[Taberânî Mu'cemu'I-Evsat'to zayıf bir isnadla.][155]
2827- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

Onlar koyun kestiler Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, "Ondan ne kaldı?" diye sordu. Âişe "Ondan sadece omuz (kol) kısmı kaldı. " deyince, şöyle buyurdu:
"Demek ki omuz (kol) kısmı hariç, tümü kalmış." [Tirmizî][156]
2828- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından birtakım insanlar dediler ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Zenginler bütün sevapları alıp götürdüler. Bizim namaz kıldığımız gibi namaz kılıyorlar, bizim oruç tuttuğumuz gibi oruç tutuyorlar. Üstelik artan mallarım da zekât ya da sadaka olarak veriyorlar."
"Allah size de böyle bir imkan vermedi mi? Sizinle sadaka verme imkanınız vardır: Her tekbir bir sadaka, her tahmid bir sadaka, her tehlil (=Lâ ilahe illallah) bir sadakadır, iyiyi emretmek bir sadaka, kötüden alıkoymak da bir sadakadır. Birinizin hanımıyla münasebet kurmasında bile bir sadaka vardır" buyurdu.
Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! Birimiz hanımı ile cinsî ilişkide bulunduğunda ecir alır mı?"
"O, şehvetini haram yollardan giderdiği zaman günah almaz mı? İşte bunun gibi şehvetini helâlinde giderdiğinde bu, onun için bir ecir olur" buyurdu. [Müslim][157]
2829- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yedi sınıf insan vardır ki, Allah onları, Kıyamet gününde, kendi gölgesinden başka hiçbir gölgenin bulunmadığı zaman, kendi gölgesinde gölgelendirecektir:
Adil hükümdar; Allah'ın ibadetinde büyüyüp yetişen genç; çıkıp tekrar dönünceye dek mescide kalbi bağlı olan kişi; buluştuklarında da ayrıldıklarında da Allah sevgisinde birleşip birbirini seven iki kişi; güzel ve mevki sahibi kadın kendisini nefsine çağırdığında: «Ben Âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım» diyen namuslu kişi; sağ elinin verdiğini sol eli bilemiyecek derecede verdiği sadakayı gizli veren insan; kimsenin bulunmadığı yerde Allah'ı zikredip de gözleri dolu dolu olan kişi." [Buhârî ve Müslim][158]

Dilencilik, Kanaat Ve Bağış

2830- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu.)

"Biriniz dilenmeyi sürdürür, nihayet Allah'a kavuştuğunda yüzünde bir parça dahi et kalmaz," [Buharî, Müslim ve Nesâî.][159]

2831- Semure bin Cundeb radiyallahu anh'dan:

(Alah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Dilenmeler, birer tırmalamadır. Bunu yapan (dilenen) kimse yüzünü tırmalamış olur. İsteyen yüzünü (dilenmemekle) Allah'ın yarattığı şekilde tertemiz bırakır, isteyen de bunu terkeder. Ancak kişinin yetkili kimseden istemesi ve mutlaka istemekten başka çaresi olmaması halleri müstesna." [Sünen ashabı][160]

2832- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Birinizin sırtında bir deste yükü odun taşıması, birisinden versin vermesin dilenmesinden daha hayırlıdır." [Ebû Dâvud hariç. Altı hadis imamı.][161]

2833- Sevbân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim bana, kimseden bir şey istemeyeceğine (dilenmeyeceğine) dair garanti verirse, ben de ona cenneti garanti ederim."

Sevbân: "Ben (ey Allah'ın Resulü!)" dedi ve ondan sonra da (Sevbân) kimseden bir şey istemedi. [Ebû Dâvud ve Nesâî][162]

2834- Urve bin ez-Zübeyr radiyallahu anh'dan:

Hakîm bin Hizam dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den istedim, verdi; yine istedim, yine verdi; bir daha istedim, yine verdi. Sonra şöyle buyurdu:

«Ey Hakîm! Bu mal tatlı ve caziptir. Kim gerçek ihtiyaçtan dolayı ve kanaat içinde alırsa bereketini görür; kim de hırs ve aç gözlülük içinde alırsa, bereketini görmez. Üstelik böyle kimseler, yiyip de doymayanlar gibi olur. Veren el, alan elden üstündür.»

Dedim ki: «Ey Allah'ın Resulü, Seni hak ile gönderene yemin ederim ki, artık senden sonra ölünceye kadar kimseden bir şey iste-

meyeceğim»."
—Nitekim sözünde durmuştur da— Çünkü Ebû Bekr, onu vermek için çağırırdı da o, kabul etmezdi. Ömer de çağırırdı; Ömer'den de bir şey kabul etmezdi. Hatta Ömer şöyle demek zorunda kalmıştır: "Ey müslüman topluluğu! Sizi şahit gösteriyorum. Ben bu ganimetten Hakîm'e hakkını vermek istiyorum, o ise kabul etmiyor." Böylece Hakîm, ölünceye kadar kimseden bir şey istememiştir ve almamıştır. [Buharî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî.][163]

2835- İbnü'l-Firâs'dan:

Babası, "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e dedi ki:

"Ey Allah'm Resulü (ihtiyaçlarımı başkasından) isteyeyim mi?"

"Hayır! İlle de bir şey istemen gerekiyorsa, salih kişilerden iste!" [Ebû Dâvud ve Nesâî][164]

2836- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim ihtiyacı olmadığı halde dilenirse, Kıyamet gününde o dilendiği şey, yüzünde bir yırtık, tırmık ya da yara-bere olduğu halde gelecektir."

"Ey Allah'ın Resulü! Muhtaç olunmayan miktar nedir?" diye sorulunca şöyle buyurdu: "Elli dirhem (gümüş) ya da onun kıymetinde bir altına sahip oluşu, onun muhtaç olmaması demektir." [Sünen ashabı][165]

2837- Ebû Dâvud, Sehl bin el-Hanzaliy-ye'den: (Allah Resulüne) Dilenmeyi gerektirmeyecek kadar zenginlik nedir?" denilince, şöyle buyurdu: "Kişinin sabah-akşam yiyeceği kadar bir şeye sahip olması." [166]

2838- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim malına mal katmak için dilenirse, mutlak olarak o, bir ateş kıvılcımı istemiş olur. Öyleyse (şimdi) ister çok istesin, isterse az istesin." [Müslim][167]

2839- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim kendine dilencilik kapısı açarsa Allah da ona bir ihtiyaç kapısı açar." [Ebû Ya'lâ][168]
2840- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kırk dirhemi bulunduğu halde her kim dilenirse o yüzsüzdür." [Nesâî][169]
2841- Enes radiyallahu anh'dan: Ensâr'dan bir adam Peygamber sallallahu
aleyhi ve sellem'e gelip bir şey istedi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sordu: "Evinde hiçbir şey yok mudur?" "Bir kilimimiz var; bir kısmını giyiyoruz, bir kısmını da yere seriyoruz. Bir de su içtiğimiz kabımız var" dedi. "Onları bana getir!" buyurdu. Adam onları getirip Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e verdi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onları elinde tutup: "Bunları satın alacak kimse yok mudur?" dedi. Bir adam: "Ben onları bir dirheme satın alırım" dedi. Allah Nebîsi sallallahu aleyhi ve sellem, iki kere, üç kere: "Daha fazla veren yok mudur?" deyince, başka birisi: "Ben iki dirhem veririm" dedi. Böylece onları ona verdi; aldığı iki dirhemi de Ensârlı adama verip "Haydi bir dirhemle çoluk çocuğuna yiyecek al, ötekiyle de bir balta al!" dedi. Aldığı baltaya Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kendi eliyle sap yaptı ve: "Haydi git odun yap, sat ve bana on-beş gün görünme!" dedi. Adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in tavsiyesini dinledi ve dediğini yaptı. Onbeş gün içinde on dirhem para kazandı. Paranın bir kısmı ile elbise, bir kısmı ile de yiyecek aldı. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi: "Bu senin için, dilenip de Kıyamet gününde yüzünde bir leke ile gelmenden daha hayırlıdır. Dilencilik ancak şu üç şey için caiz olur: Korkunç bir fakirliğe duçar olan, gırtlağına kadar borca batmış olan ve can yakıcı kan diyetini ödemeyi yüklenen." [Ebû Dâvud][170]
2842- Tirmizî, benzerini Hubşî bin Cunâ-de'den nakletmiştir ki onda ilave olarak şöyle geçer: "Kim malına mal katmak için dilenirse, Kıyamet gününde bu malı, yüzünde bir tırmalanma ve cehennemde

yiyeceği kızgın taşlar olarak gelir. (O halde) İsteyen azla yelinsin, isteyen de (malını) çoğaltsın."[171]

2843- Rezîn şu eki yaptı: "Ben kişiye bir bağışta bulunurum da o, bunu koltuğunun altına alıp gider. Halbuki (şayet layık değilse) bu, onun için ateşten başka bir şey değildir."

Ömer dedi ki: "Madem o bir ateştir, neden veriyorsun?"

"Allah benim cimri olmamı istemez. Bunlar da benden dilenmeden yapamazlar."

[Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr'm buna şahitlik edecek Ebû Saîd'den bir rivayetleri bulunmaktadır.][172]

2844- Alî radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"At üstünde (salınarak) gelse de dilencinin bir hakkı vardır." [Ebû Dâvud][173]

2845- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim bir fakirlik ve ihtiyaçla karşılaşıp da bunu insanlara anlatıp istekte bulunursa (yani dilenirse) Allah onun ihtiyaç gediğini kapatmaz. Kim bir ihtiyaçla karşılaşıp da derdini Allah'a açarsa, Allah ona er veya geç bir rızık verir." [Tirmizî][174]

2846- Ebû Dâvud'da geçen ibare: "Allah'ın onu bu durumdan kurtarması yakın olur: Ya Allah onu ölümle rahatlatır ya da hemen ihtiyacını giderir."[175]

2847- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah rızası için diyerek dilenip de kendisine verilmeyen kişi, insanların en kötüsü-dür." Yine buyurdu ki: "Allah aşkına (diyerek) istemeyin! Bu tabiri sadece Allah'tan isterken kullanın!" [Rezîn][176]

2848- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah rızası için (diyerek) isteyen mel'undur. Hezeyan içinde istemedikçeAllah için (diyerek) isteyip de isteyene vermeyen de mel'undur." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de.][177]

2849- Alî radiyallahu anh'dan:
O, arefe günü insanlardan dilenen bir adamı duydu.
"Bu gibi kıymetli bir gün ve mekanda Allah'tan başkasından istemekten nasıl utanmazsın?" dedi ve ona değnekle vurdu. [Rezîn] [178]
2850- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müslüman olup, kendisine yetecek kadar rızık verilip, Allah' in verdiklerine karşı kanaat sahibi olan kişi gerçekten kurtuluşa ermiştir. [Müslim ve Tirmizî][179]
2851- Abdullah bin Mıhsan el-Hutamî ra-diyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim yuvasında, emniyet ve sağlık içinde olup da bir günlük de yiyeceği olursa, ona bütün dünya verilmiş gibi olur." [Tirmizî][180]
2852- Osman radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Âdemoğlunun şunlardan başka (temel) hakkı yoktur: Oturacağı ev, avretini örteceği bir elbise ve bir de katıksız ekmekle su."
[Tirmizî]
Nadr bin Şümeyl der ki:
"(Arapça metinde geçen) Cilfu'1-hubz demek, katıksız ekmek demektir."[181]
2853- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Katımda gıpta edilen dostlarım şunlardır: maddî durumu zayıf, namazdan nasibini almış, Rabbinin itaatini güzel yapmış, gizli (insanların bulunmadığı) durumlarda da O'na itaat etmiş, insanlar tarafından parmakla gösterilmemiş, rızkı yeterli, buna rağmen sabırlı mü'mindir." Sonra eliyle işaret etti: "Çabuk ölmüş, geride az mal bırakmış, ağlayıcıları da az olan insanlar."[182]
2854- Yine aynı isnadla: "Rabbim bana Mekke topraklarını altın olarak arzetti de ben dedim ki: «Hayır ya Rabbi! Bir gün tok olayım, bir gün de aç. Aç kaldığım zaman sana yalvarır, seni zikrederim; tok

olduğum zaman da sana hamd eder, sana şükrederim»." [Tirmizî][183]
2855- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu.)
"Zenginlik çok mala sahip olmak değildir; asıl zenginlik gönül zenginliğidir (göz tokluğudur)." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî][184]
2856- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Gerçek yoksul, bir veya iki lokma ya da bir veya iki hurma ile baştan savulan (dilenci) değildir; asıl yoksul, ihtiyacını giderecek bir şey bulamayan, kendisine sadaka verilmesinin zarureti (halk tarafından) bilinmeyen ve (buna rağmen) kalkıp insanlardan da dilenmeyen kimsedir." [Tirmizî hariç, Altı hadis imamı][185]
2857- Bir rivayette şöyle geçer: "Yoksul ancak (zaruretler içinde) iffetli kalıp kimseden bir şey isteyemeyendir. Dilerseniz şunu (âyeti) okuyun: «Lâ yes' elûne' n-nâse ilhâfâ (-Onlar yüzsüzlük ederek insanlardan istemezler)» (Bakara 273)."[186]
2858- Enes radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir dilenci geldi. Ona bir hurma verilmesini emretti, almadı. Sonra başka birisi geldi; ona da bir hurma verilmesini emretti. Bunun üzerine adam şöyle dedi: "Sübhanallah! Allah Resulünden bir hurma ha!" Bunun üzerine Resûlullah cariyeye dedi ki:
"Haydi Ümmii Seleme'ye git, (söyle de) buna yanındaki kırk dirhemi versin!" [Ahmed ve Bezzâr][187]
2859- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: "Yoksullar yalan söylemeseler, onları geri çevirenler iflah olmaz."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de.][188]
2860- Ebû Umâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz mal ve ahlâkça kendinden üstün birini gördüğü zaman, (üzülmesin, bir de) kendinden aşağı olana baksın."
[Buhârî ve Müslim][189]
2861- Rezîn'in rivayeti:
"Dünyada durumu kendinizden aşağı olana; dinde ise kendinizden

üstün olana bakın. Allah'ın size olan nimetlerine nankörlük yapmamanız için bu davranış, sizin için daha yerinde ve uygundur."
Avf bin Abdillah bin Utbe dedi ki: "Zenginlerle düşüp kalkardım, gördüm ki benden daha üzüntülü kimse yok. Çünkü onların bineklerini kendiminkinden daha iyi, elbiselerini de kendiminkinden daha iyi bulurdum. Bu hadisi duyunca, fakirlerle arkadaşlık yapmaya başladım, rahatladım."[190]

2862- Atâ bin Yesâr radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,
hediye olarak Ömer'e bir şeyler gönderdi. Ancak Ömer kabul etmedi. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: "Neden geri çevirdin?" diye sorunca, şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resulü! «Kişi için hayırlı olan, kimseden bir şey atmamasıdır» buyurmadın mı?" Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle buyurdu:
"Bu dediğin dilenmek suretiyledir. Ancak dilenmeden olursa bu, Allah'ın kendisine ihsan ettiği bir rızıktır."
Ondan sonra Ömer dedi ki:
"Canım elinde olana yemin ederim ki, kimseden bir şey istemeyeceğim. Ama istemeden bana bir şey gelirse tereddüt göstermeden alacağım!" [Mâlik][191]

2863- Buhârî, Müslim ve Nesâî, İbn Ömer'den, o da Ömer'den, dedi ki:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, hediye olarak bana bir şey verirdi, ben de kendisine: "Bunu benden daha muhtaç olana ver!" derdim. O da şöyle derdi: "Onu al! Sana bu maldan beklemeden ve istemeden bir şey gelirse al ve onunla faydalan! İstersen onu ye, istersen tasadduk et. Böyle olmayan malı ise canın çekmesin (isteme)."[192]

2864- Süleym bin Mutayr'dan, o da babasından, o da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den duyan bir adamdan:
O, Veda haccında şöyle buyurmuştur: "Ey insanlar! Bağışı, bağış olduğu sürece alın; Fakat Kureyş, saltanatı elde etme yarışına girip de, bağışı dininizden fedakârlık etmenize karşılak verilirse onu bırakınız

(almayınız)!" [Ebû Dâvud][193]

2865- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e
sultanın mallarından sordular; şöyle buyurdu: "Allah' in istemeden ve göz dikmeden, ondan sana verdiğini alın ve değerlendirin." [Ahmed, kimliği belirsiz bir râvi kanalıyla.][194]

2866- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"imkânı olduğu için veren kişi, ihtiyacı olduğunda verileni kabul eden kimseden daha çok sevap kazanmaz."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat'{& zayıf bir senedle.][195]

2867- Enes radiyallahu anh'dan:
"Kişi, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e, dünyalık bir şeyi sırf O'na teslim etmek için gelirse, İslâm kendisine dünya ve içindekilerden daha olmadan akşama kavuşmaz." [Ebû Ya'lâ][196]

TAHRİC

---

[1] Bu hadisi Şafiî (Ümm II, 61, 71), Ahmed (I, 233), Dârimî (I, 379, 384), Buhârî (zekât 1, II, 108; zekât 41, II, 125; zekât 63, II, 136; mazâlira 9, III, 99; mağâzî 60, V, 109; 2685-tevhîd 1, VIII, 164), Müslim (îmân 30-31, s. 51), Ebû Dâvud (no. 1584), Tirmizî (no. 625, 2014), Nesâî (zekât 46, 2686- V, 55), İbn Mâce (no. 1783), İbn Huzeyme (no. 2275, 2346), Taberânî (no. 12207-8), İbn Hibbân (no. 156,2410, I 5058), Dârekutnî (II, 135-6) ve Beyhakî (IV, 96, 101; VI, 93; VII, 2,7,8), Yahya b. Abdillah b. Muh. b. Sayfîan Ebî Ma'bed an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/7.

[2] Bu hadisi Buhârî (zekât 1/6, II, 109; zekât 40, II, 124-125; istitâbetü'l-mürteddîn 3, VIII, 50-51; i'tisâm 2/9, VIII, 149-150), Müslim (îmân no. 32, s. 51-52), Ebû Dâvud (no. 1556-7), Tirmizî (no. 2607) ve Nesâî (zekât 2689-3, V, 14-15; cihâd 1/7-9, VI, 5-7), Ubeydullah b. Abdillah b. Utbe an Ebî Hureyre an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/7.

[3] Bu hadisi Müslim (zekât no. 24-25, s. 680), Ebû Dâvud (no. 1659) ve Beyhakî (IV, 119), Zeyd b. Eşlem an Ebî Salih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Tayâlisî (s. 319), Abdürrezzâk (no. 6858), Ahmed (II, 2690-262, 275, 383), Müslim (zekât no. 26, s. 682), Ebû Dâvud (no. 1658), Taberânî (M. el-Evsat I, 113a), İbn Hut zeyme (no. 2252, 2291), İbn Hibbân (no. 3242) ve Bey-hakî (I V, 81), Süheyl b. ebî Salih an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
İbn Mâce (no. 1786), Muh. b. Osman an Abdilazîz b. e.
Hazım ani'1-Alâ b. Abdirrahman an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/7-8.

[4] Bu rivayeti Buhârî (zekât 3, II, 110) ve Nesâî (zekât 6, ,t V, 23-24), Şuayb an EbTz-Zinâd ani'l-A'rec

an Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/8-9.

[5] Bu rivayeti Mâlik (zekât 22, s. 256), Şafiî (Ümm II, 2), Ahmed (II, 355), Buhârî (zekât 3, II, 110; tefsîr ÂI-i İmrân 14, V, 172), Nesâî (cenâiz 20/2, V, 39) ve Beyhakî (IV, 81), Abdullah b. Dînâr an Ebî Salih es-Semmân an 2693-Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/9.

[6] Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 1660) ve Nesâî (zekât 2/3, V, 12-13), Katâde an EbîAmr el-Gudânî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/9.

[7] Bu hadisi Müslim (zekât no. 27-28, s. 684-5), iki ayrı tarikten olmak üzere İbn Cüreyc ve Abdülmelik an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/9.

[8] Bu hadisi Tirmizî (no. 618) ve İbn Mâce (no. 1788), Amr 6. el-Hâris an Derrâc an Abdirrahman b. Hureyre jır Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Daha sonra Tirmizî, "hasen garîb" hükmü vermiştir. Bubi rivayet eden el-Hâkim'in sıhhat hükmünü Zehebî de myiamışur. İrâkî ise "İbn Hibbân'in şartınca sahîh" ol-aişmu söylemiştir. İbn Hacer ise zaafına kail olmuştur rryd I. 253).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/9.

[9] Bu hadisi Buhârî (ezkât 49, II, 128-129), Müslim jcfcâl no. 11, s. 676-7), Ahmed (II, 322), Ebû Dâvud «l 1623), Nesâî (zekât 15/2, V, 33-34), İbn Huzeyme fm 2330), İbn Hibbân (no. 3262), Dârekutnî (II, 123) w Beyhakî (IV, 111), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Umryre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/9.

[10] Bu hadisi Buhârî (ezkât 49, II, 128-129), Müslim jcfcâl no. 11, s. 676-7), Ahmed (II, 322), Ebû Dâvud «l 1623), Nesâî (zekât 15/2, V, 33-34), İbn Huzeyme fm 2330), İbn Hibbân (no. 3262), Dârekutnî (II, 123) w Beyhakî (IV, 111), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Umryre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/9.

[11] İsnadında yer alan râvilerinden İsmaîl el-Mekkî, tevsik aüfanekle birlikte hakkında menfî sözler de sarfedilmiş-ir (Mecma'III, 79).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/10.

[12] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/10.

[13] Râvilerinden el-Hâris b. en-Nu'mân zayıftır (Mecma' III, 62).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/10.

[14] Heysemî'ye göre râvilerinden Amr b. Hârûn zayıftır (Mecma' III, 63).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/10.

[15] Bu hadisi Bezzâr (no. 881), Muh. b. Abdila'lâ an Osman b. Abdirrahman el-Cumahî an Hisâm b. Urve an ebîhî an Âise senedi ile tahrîc etti.
Osman hakkında Ebû Hatim: "Hadisleri yazılır, ancak ihticâc edilmez" demiştir (Mecma' III, 64).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/10.

[16] Bu hadisi el-Hâkim ve Beyhakî de tahrîc etmiştir. Râvi-leri güvenilir kimselerdir (Tergîb I, 543).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/10.

[17] Bu mevkufu Mâlik (zekât no. 6, s. 246), an Nâfı' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/10.

[18] Bu hadisi Tirmizî (no. 631), Yahya b. Mûsâ an Hârûn b. Salih an Abdirrahman b. Zeyd b. Eşlem an ebîhî un ibn Ömer senedi ile merfû olarak; Muh. b. Besşâr an Abdil-vehhâb es-Sekafî an Eyyûb an Nâfı' an

İbn Ömer senedi (no. 632) ile mevkuf olarak tahrîc etmiştir. Tirmizî, mevkuf rivayeti (İbn Ömer'in sözü olmasını) daha sahîh görmüştür.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/10.

[19] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1624), Tirmizî (no. 678) ve İbn Mâce (no. 1795), Saîb b. Mansûr an İsmaîl b. Zeke-riyyâ ani'l-Haccâc b. Dînâr ani'l-Hakem an Huceyye b. Dînâr an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Bu hadis, el-Hakem ani'l-Hasan b. Müslim tarikiyle mürsel olarak da tahrîc olunmuştur. Ebû Dâvud ve Dâ-rekutnî, bunu tercîh etmişlerdir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/10-11.

[20] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3028), Abdullah b. ez-Zübeyr an Ferec b. Saîd an ammihî Sabit b. Saîd an ebîhî Saîd b. Ebyad an ceddîhî Abyad b. Hammâl senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/11.

[21] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3026), Ahmed b. Alî b. Sü-veyd ani't-Tayâlisî an Hammâd b. Seleme an Humeyd ani'l-Hasan an Osman senedi ile tahric etti. Hasan'm Osman'dan hadis dinlemediği söylenmektedir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/11.

[22] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3025), el-Hasan b. es-Sabbâh an İsmaîl b. Abdilkerîm an İbrâhîm b. Akîl b. Münebbih an ebîhî an Vehb an Câbir senedi ile tahrîc eti. İbrâhîm ve rivayetleri hakkında Yahya b. Maîn: "Onu gördüm. Bir beisi yoktur. Bütün rivayetleri ellerine geçen bir sahifeden ibaret olsa gerek" demiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/11.

[23] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1573), Süleyman b. Dâvud el-Mihrî an ibn Vehb an Cerîr b. Hazım an Ebî Ishâk an Asım b. Damre ve'l-Hâris an Alî senedi ile tahrîc etti. Âsim güvenilir. Haris ise ihtilaflı bir râvidir. İbn Hacer bunun isnadı hakkında hasen hükmü vermiştir (Neyi IV, 148).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/12.

[24] Bu hadisi Mâlik (zekât 1, s. 244), Tayâlisî (no. 2197), Abdürrezzâk (no. 7253-55), Şafiî (Ümm, II, 3, 25, 33; VII, 180), Ahmed (III, 6,44, 59, 60, 73, 74, 79, 86, 97), Dârimî (I, 384), Buhârî (zekât 4, II, 111; 32, II, 121), Müslim (zekât no. 1-5, s. 672-4), Ebû Dâvud (no. 1558), Tirmizî (no. 626-7), Nesâî (zekât 5/1. V, 17; zekât 18, V, 36, 21, V, 39; 22, V, 40; 23-24, V, 40), İbn Mâce (no. 1793, 1799), Ebû Ya'lâ (no. 979, 1071, 1201), İbn Huzeyme (no. 2263, 2293-5, 2298, 2301-2), Tahâvî (II, 34), İbn Hibbân (no. 3257, 3264-6, 3270-1), Dârekutnî (II, 92-93, 98, 129) ve Beyhakî (IV, 106, 120, 124, 128, 133; VII, 5), Yahya b. ümâre an Ebî Saîd el-Hudrî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Bir ukiye 40 dirhem; bir vaşak 60 sâ'dır, bir sâ ise 3333 gramdır. Bir sevd üçle on arasında olan develerdir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/12.

[25] Bu hadisi Şafiî (Ümm, II, 4; VII, 157), Ahmed (II, 2705-14, 15), Dârimî (I, 381, 382), Ebû Dâvud (no. 1568), Tirmizî (no. 621), Ebû Ya'lâ (Şehid Ali 254a), İbn Huzeyme (no. 2267), el-Hâkim (1,393) ve Beyhakî (IV, 88, 105), Süfyân b. Hüseyn ani'z-Zührî an Salim b. Abdi İlah 2706-b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî isnadı hakkında "hasen" hükmü verdi. Zührî'nin diğer ashabı bu hadisi ondan mürsel olarak rivayet etmişlerdir. Fakat Süleyman b. Kesîr de ani'z-Zührî an 2707-Sâlim an ebîhî tariki ile Süfyân'a mütâbaat etmiştir. Bu tarikten İbn Mâce (no. 1798, 1805) ve Beyhakî (IV, 88) tahrîc ettiler. Ancak maalesef Süleyman zayıf bir râvidir. Buna rağmen Tirmizî'nin bildirdiğine göre her ikisinin mevsûl rivayetleri Buhârî'ye göre mahfuzdur.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/12.

[26] Bu hadisi Şafiî (Ümm, II, 4; VII, 157), Ahmed (II, 2705-14, 15), Dârimî (I, 381, 382), Ebû Dâvud (no. 1568), Tirmizî (no. 621), Ebû Ya'lâ (Şehid Ali 254a), İbn Huzeyme (no. 2267), el-Hâkim (1,393) ve Beyhakî (IV, 88, 105), Süfyân b. Hüseyn ani'z-Zührî an Salim b. Abdi İlah 2706-b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî isnadı hakkında "hasen" hükmü verdi. Zührî'nin diğer ashabı bu hadisi ondan mürsel olarak rivayet etmişlerdir. Fakat Süleyman b. Kesîr de ani'z-Zührî an 2707-Sâlim an ebîhî tariki ile Süfyân'a mütâbaat etmiştir. Bu tarikten İbn Mâce (no. 1798, 1805) ve Beyhakî (IV, 88) tahrîc

ettiler. Ancak maalesef Süleyman zayıf bir râvidir. Buna rağmen Tirmizî'nin bildirdiğine göre her ikisinin mevsûl rivayetleri Buhârî'ye göre mahfuzdur.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/12-13.

[27] Bu hadisi Buhârî (zekât 33/1, 34, II, 122; 35, II, 122-123; 37, 38, II, 123-124; 39, II, 124; fardu'l-humus 5/1, 2708-IV, 46-47), Ebû Dâvud (no. 1567), Nesâî (zekât 5/3, V, 18-21; zekât 10, V, 27-29) ve İbn Mâce (no. 1800), Sümâme b. Abılillah an Enes an Ebî Bekr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/13-14.

[28] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1576) ve Nesâî (zekât 8/4), el-A'mes an Şakîk b. Seleme an Muâz asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 1577-8), Tirmizî (no. 623), Nesâî (zekât 8/1-3, V, 26) ve İbn Mâce (no. 1803), Mesrûk b. el-Ecda' an Muâz asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnadı hakkında hasen hükmü vermiştir. Tirmizî'ye göre bunun hasen derecesine düşmesine sebeb hadisin Süfyân ani'l-A'meş an Ebî Vâil an Mesrûk tarikiyle mürsel olarak rivayet edilmiş olmasıdır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/14.

[29] Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 6842, 6879-81), Ahmed (I, 2710-92, 113, 145, 148), Dârimî (1, 383), Ebû Dâvud (no.1574), Nesâî (zekât 18/5-6, V, 37), Tirmizî (no. 620), İbn Huzeyme (no. 2284), Dârekutnî (II, 103, 126) ve Beyhakî (IV, 117,136), Ebû İshâk an Asım b. Daime an 2711-Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, bu rivayet ile bunun Ebû İshâk ani'l-Hâris an Alî tarikini Buhârî'ye arzetmiş. Cevaben: "İkisi de bence sahihtir. İhtimâl her ikisinden de birarada rivayet olunmuştur" demiş.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/14.

[30] Bu hadisi Mâlik (zekât no. 37, s. 277), Tayâlisî (no. 2577-8), Abdürrezzâk (no. 6878,6882), Şafiî (Ümm II, 22), Ahmed (II, 279, 469, 432, 470, 474), Dârimî (I, 384), Buhârî (zekât 45-46, II, 127), Müslim (zekât 8-10, s. 675-6), Ebû Dâvud (no. 1594-5), Tirmizî (no. 628), Nesâî (zekât 16, V, 35; zekât 17, V, 36), İbn Mâce (no. 1812), İbn Huzeyme (no. 2286, 2288, 2396), Tahâvî (II,29), İbn Hibbân (no. 3260-1) ve Beyhakî (IV, 117, 160), İrâk b. Mâlik an EM Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc eltiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/14.

[31] Heysemî'ye göre râvilerinden Leys b. Hammâd ve Fûrek b el-Hadrem zayıf râvîlerdir. İbn Hacer de isnadının oldukça zayıf olduğunu söylemiştir (Feyd IV, 450).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/14.

[32] Mâlik (zekât no. 26, s. 265), bunu Sevr b. Zeyd ed-Dîlî an ibnin li-Abdillah b. Süfyân es-Sekafî an ceddihî Süfyân senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/14.

[33] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1583), Muh. b. Mansûr an Ya'kûb b. İbrâhîm an ebîhî an Muh. b. İshâk an Abdillah b. e. Bekr an Yahya b. Abdillah b. Abdirrahman b.Sa'd b. Zürâre an Umâre b. Amr b. Hazm an Ubeyy senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/14-15.

[34] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2581), Tirmizî (1123) ve Nesâî (nikâh 60, VI, 111), el-Hasan an İmrân b. Husayn asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.İsnadı hakkında Tirmizî "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/15.

[35] Râvileri güvenilir kimselerdir, ancak bu rivayette Rebîh teferrüd etmiştir. Buna karşılık güvenilir bir grup, bunu Ömer b. el-Hattâb'ın sözü olarak mevkuten rivayet etmişlerdir (Mecma' III, 70).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/15.

[36] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1599) ve İbn Mâce (no. 1814), İbn Vehb an Süleyman b. Bilâl an Şerik b. Abdillah b. e. Nemir an Atâ h. Yesâr an Muâz asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.Atâ, Muâz'a yetişememiştir. Bu nedenle isnadında kopukluk söz konusudur. Buna rağmen el-Hâkim, Şeyhayn'ın şartmca sahîh hükmü vermiştir (Neyi IV, 162).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/15.

[37] Bu hadisi Buhârî (zekât 55, II, 133), Ebû Dâvud (no. 1596), Tirmizî (no. 640), Nesâî (zekât 25/1, V, 41) ve İbn Mâce 5no. 1817), Yûnus b. Yezîcl ani'z-Zührî an Salim h. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/15.

[38] Lafız Ebû Davud'a aittir. Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1603) ve Nesâî (zekât 100/4, V, 109), Abdurrahman b. ishâk ani'z-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Attâb asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 1604), Tirmizî (no. 644) ve İbn Mâce (no. 1819), Abdullah b. Nâfi' an Muh. b. Salih el-Tem-mâr ani'z-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Atlâb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.Tirmizî, isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/15.

[39] Lafız Tirmizî'ye aittir. Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1605), Tirmizî (no. 643) ve Nesâî (zekât 26, V, 42), Su'be an Hubayb b. Abdirrahman an Abdirrahman b. Mes'ûd an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/16.

[40] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1606, 3413) Yahya b. Maîn an Haccâc an ibn Cüreyc kale: uhbirtu ani'z-Zührî an Urve an Âise senedi ile tahrîc etti. Görüldüğü gibi İbn CUreyc ve ZUhrî arasında bir râvi düşürülmüştür. Ancak bunu Abdürrezzâk ve Dârekutnî vasıtasız olarak rivayet etmişlerdir. İbn Cüreyc'in mü-dellis olduğu bilindiğine göre zayıf bir râviyi zikretmeyerek mübhem bırakması mümkündür. Dârekutnî'ye göre bu hadis Salih b. ebi'l-Ahdar ani'z-Zührî an Saîd an Ebî Hureyre tarikiyle de rivayet edilmiş; ayrıca bu rivayet ise Ma'mer, Mâlik ve Ukayl tarafından Saîd b. el-Müseyyeb'in mürseli olarak rivayet edilmiştir (Neyi IV, 153).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/16.

[41] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3415), Ahmed b. Hanbel an Abdirrezzâk ve Muh. b. Bekr an İbn Cüreyc an EbVz-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti. Bir vask, yaklaşık 200 kg'dır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/16.

[42] Bu mürsel tıadisi Muvanaûa (musaKaı no. z, s. 703-4; yer almıştır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/16.

[43] Heysemî'ye göre mürsel olan bu rivayetin isnadı sahihtir (Mecma' III, 76).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/16.

[44] Râvilerinden Anbese b. Saîd el-Basrî zayıf olmakla birlikte, kimilerince tevsik edilmiştir (Mecma' III, 77).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/16.

[45] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1607), Muh. b. Yahya b. Fâ-ris an Saîd b. Süleyman an Abbâd an Süfyân b. Hüseyn ani'z-Zührî an Ebî Umâme b. Sehl an ebîhî senedi ile; Nesâî ise (zekât 27/1, V, 43) yakın mânâsı ile İbn Vehb an Abdikelîl b. Humeyd ani'z-Zührî... asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Ricali Sahîh ricalidir (Neyi IV, 154).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/16.

[46] Bu hadisi Tirmizî (no. 638), Alî b. Hasrem an İsâ b. Yûnus ani'l-Haaan b. Unıâre an Muh. b. Abdirrahman b. Ubeyıl an İsâ b. Talha an Muâz senedi ile tahrîc etti. Tirmizî daha sonra, bu bâbda sahîh bir hadisin olmadığını bu hadisin ise Musa b. Talha'dan mürsel olarak rivayet olunduğunu söyledikten sonra, râvilerinden Ha-san'ın hadiste zayıf oluşuna dikkat çekmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/16.

[47] Bu rivayet daha önce Tirmizî'nin de söylediği gibi Talha'nın oğlu Musa'nın mürseli olarak ma'rûttur. Talha ile, vasledilmesi münkerdir. Nitekim Bezzâr da el-Hâris b. Nebhân'dan başkasının bunu Talha'ya ref etmediğini söylemiştir. İbn Adî, miinekkid imamların Haris'i zayıf addettiklerini bildirmiştir (Neyi IV, 151).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/16.

[48] Bu mevkufu Buhârî (zekât 33, II, 122), bâb girişinde isnâdsız, muallak olarak irâd etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/17.

[49] Bu mevkuf hadisi Mâlik (zekât no. 17, s. 253), ani'z-Zührî ani's-Sâib b. Yezîd senedi ile tahrîc etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/17.

[50] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1563), Tirmizî (no. 637) ve Nesâî (zekât 19/1-2, V, 38), Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/17.

[51] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1565), Muh. b. İdrîs er-Râzî an Amr b. er-Rebf b. Târik an Yahya b. Eyyûb an Uhey-dillah b. e. Ca'fer an Muh. b. Amr b. Atâ an Abdillah b. Şeddâcl b. el-Hâd an Âise senedi ile tahrîc etti: Râvileri güvenilir kimselerdir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/17.

[52] Mâlik (zekât 10, 13, s. 251), an Abdurrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Âise senedi ile tahrîc etti. İsnadı sahihtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/17.

[53] Yine Mâlik (zekât 11, s. 250), sahîh olan an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/17.

[54] Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' III, 78).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/17.

[55] Bu hadisi Mâlik (zekât 9, s. 249), AbdUrrezzâk (no. 18373), Şafiî (Ümm II, 37), Ahmed (II, 274,285), Dâri-mî (I, 393; II, 196); Buhârî (zekât 66, II, 137; diyât 28, VIII, 46), Müslim (hudûd 45, s. 1334), Ebû Dâvud (no. 3085,4593), Nesâî (zekât 28/2-4, V, 45), İbn Mâce (no. 2509), İbnu'l-Cârûd (s. 364), Tahâvî (III, 276), İbn Hu-zeyme (no. 2326), İbn Hibbân (no. 5973-5), Dârekutnî (III, 151) ve Beyhakî (IV, 155; VIII, 110, 342-3), ez-Ziihrîan Saîdb. el-Müseyyeb ve Ebî Seleme an Ebî Hureyıe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/17-18.

[56] Ebû Dâvud (no. 3087) ve İbn Mâce (no. 2508), Mûsâ b. Ya'kûb ani'z-Zama'î an ammetihî Kuraybe binti Abdillah b. Vehb an ümmihâ Kerime binti'I-Mikdâd an Duba'a asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/18.

[57] Buhârî bunu (zekât 65, II, 136), isnâdsız olarak irâd etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/18.

[58] Tirmizî (no. 629), bunu Muh. b. Yahya en-Nîsâbûrî an Amr b. e. Seleme an Sadaka b. Abdillah an Mûsâ b. Yesâr an Nâfi' an ibn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnadının sözgötürdüğünü söyledi. Sadaka'nın hıfzı zayıftır. Nesâî'ye göre bu rivayet münkerdir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/18.

[59] Keza bu da Sadaka tarikiyle gelmiştir. (Mecma' III, 77).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/18.

[60] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1600-1601), Nesâî (zekât 29, V, 46) ve İbn Mâce (no. 1824), Amr b. el-Hâris an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/18.

[61] Bu hadisi Tirmizî (no. 641), Muh. b. Ismaîl an Ibrâhîm b. Mûsâ ani'I-Velîd b. Müslim ani'l-Müsennâ b. es-Sabbâh an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti ve MUsennâ'nın hadiste zayıf olduğunu, ayrıca bu hadisin Amr b. Şuayb an Ömer b. el-Hatrâb tarikiyle mevkuf olarak rivayet edildiğini söylemiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/18.

[62] Mâlik (no. 2732), bunu belâğan irâd etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/18-19.

[63] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1562), Muh. b. Dâvud b. Süfi yân an Yahya b. Hassan an Süleyman b. Mûsâ Ebî Dâvud an Ca'fer b. Sa'd b. Semure an Hubeyb b. Süleyman an ebîhî an Semure senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/19.

[64] İlk rivayet Buhârî'ye, diğer ikisi ise Ebu Davud'a aittir.
Bu hadisi Mâlik (zekât no. 52, s. 284), Buhârî (zekât 71, II, 138), Müslim (zekât no. 32, 33, V, 48) ve İbn Mâce (no. 1826), Mâlik an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Müslim (zekât 14, s. 677), Tirmizî (no. 675) ve Nesâî (zekât 30, 31, V, 46-47), Eyyûb es-Sahtiyânî an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Buhârî (zekât 74, 77, V, 139), Müslim (zekât no. 15, s. 678) ve İbn Mâce (no. 1825), Leys b. Sa'd an Nâfi' un İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Buhârî (zekât 70, II, 138; 2734. nolu rivayetin lafzı), Ebû Dâvud (no. 1612) ve Nesâî (zekât no. 33/2, V, 48), Ömer b. Nâfi' an ebîhî an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Buhârî (zekât 78, II, 140), Müslim (zekât no. 13, s. 677), Ebû Dâvud (no. 1613) ve Nesâî (zekât 34, V, 49), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 1614; 2736. no.lu rivayetin lafzı) ve Nesâî (zekât 41, V, 53), Abdülazh b. e. Revâd an Nâfi' ... asl-ı senedi ile;
Buhârî (zekât 76, II, 139), Müslim (zekât no. 22, s. 679), Ebû Dâvud (no. 1610; 2735. no.lu rivayetin lafzı) ve Nesâî (zekât no. 45, s. 54), Mûsâ b. Ukbe an Nâfi ...asl-ı senedi ile tahric ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/19.

[65] İlk rivayet Buhârî'ye, diğer ikisi ise Ebu Davud'a aittir.
Bu hadisi Mâlik (zekât no. 52, s. 284), Buhârî (zekât 71, II, 138), Müslim (zekât no. 32, 33, V, 48) ve İbn Mâce (no. 1826), Mâlik an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Müslim (zekât 14, s. 677), Tirmizî (no. 675) ve Nesâî (zekât 30, 31, V, 46-47), Eyyûb es-Sahtiyânî an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Buhârî (zekât 74, 77, V, 139), Müslim (zekât no. 15, s. 678) ve İbn Mâce (no. 1825), Leys b. Sa'd an Nâfi' un İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Buhârî (zekât 70, II, 138; 2734. nolu rivayetin lafzı), Ebû Dâvud (no. 1612) ve Nesâî (zekât no. 33/2, V, 48), Ömer b. Nâfi' an ebîhî an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Buhârî (zekât 78, II, 140), Müslim (zekât no. 13, s. 677), Ebû Dâvud (no. 1613) ve Nesâî (zekât 34, V, 49), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 1614; 2736. no.lu rivayetin lafzı) ve Nesâî (zekât 41, V, 53), Abdülazh b. e. Revâd an Nâfi' ... asl-ı senedi ile;
Buhârî (zekât 76, II, 139), Müslim (zekât no. 22, s. 679), Ebû Dâvud (no. 1610; 2735. no.lu rivayetin lafzı) ve Nesâî (zekât no. 45, s. 54), Mûsâ b. Ukbe an Nâfi ...asl-ı senedi ile tahric ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/19.

[66] İlk rivayet Buhârî'ye, diğer ikisi ise Ebu Davud'a aittir.
Bu hadisi Mâlik (zekât no. 52, s. 284), Buhârî (zekât 71, II, 138), Müslim (zekât no. 32, 33, V, 48) ve İbn Mâce (no. 1826), Mâlik an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Müslim (zekât 14, s. 677), Tirmizî (no. 675) ve Nesâî (zekât 30, 31, V, 46-47), Eyyûb es-Sahtiyânî an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Buhârî (zekât 74, 77, V, 139), Müslim (zekât no. 15, s. 678) ve İbn Mâce (no. 1825), Leys b. Sa'd an Nâfi' un İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Buhârî (zekât 70, II, 138; 2734. nolu rivayetin lafzı), Ebû Dâvud (no. 1612) ve Nesâî (zekât no. 33/2, V, 48), Ömer b. Nâfi' an ebîhî an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Buhârî (zekât 78, II, 140), Müslim (zekât no. 13, s. 677), Ebû Dâvud (no. 1613) ve Nesâî (zekât 34, V, 49), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 1614; 2736. no.lu rivayetin lafzı) ve Nesâî (zekât 41, V, 53), Abdülazh b. e. Revâd an Nâfi' ... asl-ı senedi ile;
Buhârî (zekât 76, II, 139), Müslim (zekât no. 22, s. 679), Ebû Dâvud (no. 1610; 2735. no.lu rivayetin lafzı) ve Nesâî (zekât no. 45, s. 54), Mûsâ b. Ukbe an Nâfi ...asl-ı senedi ile tahric ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/19.

[67] Bu hadisi Mâlik (zekât no. 53, s. 284), Buhârî (zekât 72, 73, II, 138; 75, 76/2, II, 139), Müslim (zekât no. 17-20, s. 678), Ebû Dâvud (no. 1616-1618), Tirmizî (no. 673), Nesâî (zekât 37, V, 51; 38/1-2, V, 51-52; 39, V, 52; 42, 43, V, 53) ve İbn Mâce (no. 1829), İyâd b. Abdullah an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/19.

[68] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1619-1621), ez-Zührîan Abdillah b. Sa'lebe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/19.

[69] Bu hadisi Tirmizî (no. 674), Ukbe b. Mükrem an Salim b. Nûh an ibn Cüreyc an Amr b. Şu'ayb an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen garîb" hükmünü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/19.

[70] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1622) ve Nesâî (zekât 36, V, 50-51; 40, V, 52), Humeyd ani'l-Hasan an İbn Abbâs asl-ı senedi ile ve Nesâî, Alî b. Meymûn an Mahled an Hişâm an ibn Şîrîn an ibn Abbâs senedi ile tahrîc ettiler. Ahmed, İbnü'l-Medînî ve Nesâî'ye göre Hasan, İbn Abbâsı işitmemiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/19.

[71] Bu Un Bn Dâvud (no. 1609) ve İbn Mâce (no. IS27X EM fc*rf H-Havlânî an Seyyar b. Abdirrahman e*Saitfimı Mı in im İbn Abbâs aslı senedi ile tahrîc ettiler.Bunu rivayet eden el-Hakim, Bufaârî'nin şartınca sahîh hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/20.

[72] Bu hadisi Nesai (zekat 35/2. V. 49) ve İbn Mâce (no. 1828), Vekt ani's-Sevrî an Seleme b. Küheyl ani'l-Kâ-sım b. Muhaymire an Ebî Ammâr el-Hemdânî an Kays b. Sa'd asl-ı senedi ile;
Ayrıca Nesâî (zekât 35/1, V, 49), İsmail b. Mes'ûd an Yezîd b. Zurey' an Şu'be uni'l-Hakem b. Uteybe ani'l-Kâsım b. Muhaymire an Amr b. Şurahbîl an Kays senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/20.

[73] Bu hadisi Buhârî (cum'a 29/3,1, 222; zekât II, 137; hibe 17/2, III, 136; eymân ve'n-nuzûr 3/8, VII, 219; hiyel 15/1, VIII, 66; ahkâm 24, VIII, 114; 41, VIII, 121), Müslim (imaret no. 26-29, s. 1463-5), Ahmed (V, 423) ve Ebû Dâvud (no. 2946), Urve an Ebu Humeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Lafız Müslim'e (no. 27) aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/20.

[74] Bu hadisi Müslim (imaret no. 30, s. 1465) ve Ebû Dâvud (no. 3581), İsmail b. e. Hâlid an Kays b. e. Hazım an Adi asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/20.

[75] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1625), Nasr b.Alî an ebihî an İbrahim b. Atâ senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/20-21.

[76] Bu hadisi Tayâlisî (no. 667), Ahmed (IV, 360, 361, 364, 365), Dârimî (I, 394), Müslim (zekât 177, s. 757), Tirmizî (no. 647, 648), Ebû Dâvud (no. 1589), Nesâî (zekât 14/2, V, 31), İbn Mâce (no. 1802), Taberânî (M. el-Kebîr no. 2352,2361-2,2333-2341), İbn Huzeyme (no. 2341) ve Beyhakî (IV, 136), es-Şa'bî an Cerîr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/21.

[77] Bu rivayeti Müslim (zekât no. 29, s. 685), Ebû Dâvud (no. 1589), Nesâî (zekât 14/1, V, 31) ve Beyhakî (IV, 114, 137), Muh. b. ebî İsmail an Abdirrahman b. Hilâl an Cerîr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/21.

[78] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1588) ve Beyhakî (IV, 114), Bişr b. Ömer an EbVI-Gusn an Sahr b. İshâk an Abdirrahman b. Câbir b. Atik an ebîhi asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ebû'1-Gusn, Sabit b. Kays el-Gifâtî olup hakkında ihtilaf olan bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/21.

[79] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1586), Hammâd b. Zeyd an Eyyûb an raculin yukâlu lehu Deysem (inin Benî Sedûs) an Besîr b. el-Hasâsiyye asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/21.

[80] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1585), Tirmizî (no. 646), İbn Mâce (no. 1808) ve Beyhakî (IV, 97), Leys b. Sa'd an Yezîd b. e. Habîb an Sa'd b. Sinan an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnadı hakkında "garîb" hükmü verdi. Zaafın sebebi, râvisi Sa'd b. Sinan'dır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/21.

[81] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2936), Tirmizî (no. 645) ve İbn Mâce (no. 1809), Âsim b. Ömer b. Katâde an Mah-mûd b. Lebîd an Rafı' b. Hadîc asl-ı senedi ile tahric ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/21.

[82] Bu hadisi Ahmed (II, 234), Mûsâ b. Dâvud an İbn Le-hî'a an Yezîd b. e. Habîb an Abdurrahman b. e. Hassan an Muhayyis b. Zibyân an raculin min Benî Cüzam an Mâlik senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/21.

[83] Bu hadisi Buhârî (zekât 64, II, 136; mağâzî 35/18, V, 69; da'vât 19/2, VII, 152; da'vât 33, VII, 157), Müslim (zekât 176, s. 756-7), Ebû Dâvud (no. 1590), Nesâî (zekât 13, V, 31) ve İbn Mâce (no. 1796), Şu'be an Amr b. Murre an Abdillah b. e. Evfâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/21.

[84] Bu hadisi İbn Mâce (1797), Süveyd b. Saîd ani'l-Velîd b. Müslim ani'I-Bahterî b. Ubeydan ebîhîan Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Bahterî ve Süveyd b. Saîd sebebiyle isnadı zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/21-22.

[85] Bu hadisi Müslim (zekât 167-8, s. 752-4), Ebû Dâvud (no. 2985) ve Nesâî (zekât 95, V, 105-6), ez-Zührî an Abdillah b. el-Hâris b. Nevfel an Abdilmuttalib asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/22.

[86] Bu hadisi Müslim (zekât 167-8, s. 752-4), Ebû Dâvud (no. 2985) ve Nesâî (zekât 95, V, 105-6), ez-Zührî an Abdillah b. el-Hâris b. Nevfel an Abdilmuttalib asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/22.

[87] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2482), Ahmed (II, 409, 444, 470), Dârimî (I, 386), Buhârî (zekât 60, II, 135; cihâd 188/3, IV, 36), Müslim (zekât no. 161, s. 751), Tahâvî (II, 9), İbn Hibbân (no. 3283) ve Beyhakî (VII, 29), Şu'be an Muh. b. Ziyâd an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/22.

[88] Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 18642), Ahmed (III, 119, 132), Buhârî (buyu1 4, III, 5; lukata 6, III, 94), Müslim (zekât no. 164-5, s. 752) ve Beyhakî (VI, 195; VII, 30), es-Sevrî an Mansûr an Talha b. Musarrif an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/22.

[89] Bu hadisi Buhârî (hibe 7/3, III, 131) ve Müslim (zekât no. 175, s. 756), Muh. b. Ziyâd an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/23.

[90] Lafız Nesâî'ye aittir. Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1650), Tirmizî (no. 657) ve Nesâî (zekât 97, V, 107), Şu'be ani'l-Hakem an ibn e. Râfi' an Ebî Rafı' asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir. İbn e. Râfi, Alî b. e. Tâlib'in kâtibi Ubeydullah b. e. Râ-fi'dir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/23.

[91] Bu hadisi Ahmed (II, 389, 377), Nesâî (zekât 90/2, V, 99), İbn Mâce (no. 1839), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali

291a), İbnü'l-Cârûd (s. 186), Tahâvî (II, 14), İbn Hibbân (no. 3279), Dârekutnî (II, 118) ve Beyhakî (VII, 14), Salim b. ebi'l-Ca'd an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/23.

[92] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1637), Muh. b. Avfani'1-Fir-yâbî an Süfyân an Ömer el-Bânkî an Atiyye an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
A â b. Yesâr'm mürseli: el-Ka'nebî an Mâlik an Zeyd b. l..iem an Atâ senedi ile gelmiştir (no. 1635) ve Mâlik (zekât no. 29, s. 268).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/23.

[93] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/23.

[94] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1630), el-Ka'nebî an Abdillah b. Ömer b. Ganim an Abdirrahman b. Ziyâd an Ziyâd b. Nu'aym el-Hadremi an Ziyâd b. el-Hâris senedi ile tahrîc etti.
Abdurrahman b. Ziyâd b. En'am el-İfrikî, hakkında menfî sözler sarfedilmiş bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/23.

[95] Bu hadisi Buhârî (zekât 31, II, 121; 62/1, II, 135; hibe 7/5, III, 131) ve Müslim (zekât no. 174, s. 756), Hâlid b. Mihrân el-Hazzâ an Hafsa binli Şîrîn an Ummi Atiyye asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/23.

[96] Bu hadisi Mâlik (talâk no. 25, s. 562), Buhârî (nikâh 18, VI, 124) ve Müslim (zekât no. 173/2, s. 756), Mâlik an Rebî'a b. e. Abdirrahman ani'l-Kâsım an Aise asl-ı senedi ile;
Buhârî (zekât 61/2, II, 135; farâid.19, VIV, 9) ve Müslim (zekât no. 171), Şu'be ani'l-Hakem an ibrahim ani't-Esvecl an Aişe asl-ı senedi ile; Buhârî (hibe 7, III, 131) ve Müslim (zekât no. 172-173, s. 755-6), Abdurrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Aise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/23.

[97] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1638), el-Hasan b. Muh. b. es-Sabbâh an EbîNu'aym an Satıl b. Ubeyd et-Tâ'î an Besîr asl-ı senedi ile tahric etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/23.

[98] Bu hadisi İbnü'l-Mübârek (Zühd no. 648), Şafiî (Ümm II, 51), Ahmed (II, 431, 538, 418, 331), Humeydî (no. 1154), Dârimî (I, 395), Müslim (zekât no. 63, s. 702), Tirmizî (no. 661), Nesâî (zekât 48/2, V, 57-58), İbn Mâ-ce (no. 1842), İbn Huzeyme (no. 2425), İbn Hibbân (no. 270, 3305, 3308, 3309) ve Beyhakî (IV, 190, 176), Saîcl b. Yesâr an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Buhârî (zekât 8, II, 113; tevhîd 23/2, VIII, 177-8), Abdullah b. Dînâr an Ebî Salih an Ebf Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/24.

[99] Bu rivayeti Abdürrezzâk (no. 20050), Ahmed (II, 268, 404, 471), Tirmizî (no. 662), İbn Huzeyme (no. 2427) ve el-Hâkim (II, 333), el-Kâsım b. Muh. an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/24.

[100] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2587), Ahmed (II, 296), Müslim (zühd no. 45, s. 2288), İbn Hibbân (no. 3344) ve Beyhakî (IV, 133), Abdülazîz b. e. Seleme an Vehb b. Keysân an Ubeyd b. Umeyr an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/24.

[101] Bu hadisi Nesâî (49/2-3, V, 59), Muh. b. Âdân an Saîd b. e. Saîd ve'l-Ka'kâ' an Ebî Hureyre ve Muh. b. Aclân an Zeyd b. Eşlem an Ebî Salih an Ebî Hureyre tarikleri ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/24.

[102] Bu hadisi Ahmed (1,96), Vekî' an Süfyân es-Sevrî an Ebî İshâk ani'l-Hâris an Alî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/24.

[103] Bu hadisi Tirmizî (no. 2484), Mahmûd b. Gaylân an Ebî Ahmed ez-Zübeyrî an Hâlidb. Tahmân Ebî'l-Alâan Husayn b. Abdirrahman an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnadının "hasen garîb" olduğunu söyledi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/25.

[104] Bu hadisi Ahmed (III, 14,64), Buhârî (hibe 35, III, 145; zekât 36, II, 123; menâkıbu'l-Ensâr 45, IV, 263; edeb 95, VII, 112), Müslim (imaret 87, s. 1488), Ebû Dâvud (no. 2477), Nesâî (cihâd 11, VII, 143), Ebû Ya'lâ (no. 1271), İbn Hibbân (no. 3238) ve Beyhakî (IX, 15), ez-Zilhıî an Ata b. Yezîd an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/25.

[105] Bu hadisin isnadı, Heysemî'ye göre hasendir (Mecma' III, 115).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/25.

[106] Bu hadisi Tirmizî (no. 664), Ukbe b. Mukrem an Abdil-lah b. Isâ an Yûnus b. Ubeyd ani'l-Hasan an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "bu tarikten hasen-garîbtir" dedi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/25.

[107] Bu hadisi Buhârî (zekât 27, II, 120), Müslim (zekât no. 57, s. 700) ve Beyhakî (IV, 187), Süleyman b. Bilâl an Muâviye b. e. Müzerrid an Saîd b. Yesâr an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/25.

[108] Bu hadisi Nesâî (cihâd 45/3, VI, 48), İsmaîl b. Mes'ûd an Bisr b. el-Mufaddal an Yûnus ani'l-Hasan an Sa'sa'a b. Muâviye an Ebî Zeır senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/25.

[109] Bu hadisi Müslim (zekât no. 39, s. 692), Vekî' an Süfyân es-Sevrî an Muzâhim b. Züfer an Mücâhid an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/25.

[110] Bu hadisi Tayâlisî (no. 987), Ahmed (V, 279,284), Müslim (zekât no. 38, s. 691), Tirmizî (no. 1966), İbn Mâce (no. 2760), Taberânî (I, 57a), İbn Hibbân (no. 4228, 4627) ve Beyhakî (VII, 467), Eyyûb es-Sahtiyânî an Ebî Kilâbe an Ebî Esma er-Ruhabî an Sevbân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/26.

[111] Bu hadisi Buhârî (îmân 41/2,1,20; mağâzî 12/11, V, 17; nafakât 1/1, VI, 189), Müslim (zekât no. 48, s. 695), Tirmizî (no. 1965) ve Nesâî (zekât 60/4, V, 69), Şu'be an Adîb. Sabit an Abdillah b. Yezîd an Ebî Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/26.

[112] Râvilerinden Abdullah b. Âmir el-Eslemî hakkında Ebû Hatim "metruk değildir" demiştir, ancak zayıftır. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 117).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/26.

[113] Bu hadisi Ahmed (IV, 131, 132) iki ayrı tarikten olmak üzere Buhayr b. Saîd an Hâlid b. Ma'dân ani'1-Mikdâm asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma'III, 119).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/26.

[114] Beyhakî ve diğerleri bu hadisi Ebû Hureyre ve bir grup sahabenin tarikinden tahrîc ettiler. Beyhakî'nin ifadesi ile bu tariklerin tümü zayıftır, ancak biraraya gelince hadisin sübûtunu güçlendirmektedir (Tergîb VI, 116).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/26.

[115] Bu hadisi Buhârî (zekât 8/1, II, 113; 16/2, II, 116; fiten 25/1, VIII, 101), Müslim (zekât no. 58, s. 700) ve Nesâî (zekât 64/2, V, 77), Şu'be an Ma'bed b. Hâlid an Harise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/26.

[116] Bu hadisi Buhârî (zekât 9, II, 114), Müslim (zekât no. 59, s. 700), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 341b) ve İbn Hibbân (no. 6731), Ebû Usame an Büreyd b. Abdillah b. ebî Bürde an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/26.

[117] Râvilerinden İsâ b. Abdillah b. Muh. zayıftır. Ayrıca İbnü'1-Cevzî, bu hadisi uydurma hadisler arasında irâd etmiştir (Feyd III, 195).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/27.

[118] Bu hadisi Tirmizî (no. 3369), Muh. b. Bessâr an Yezîd b. Harun ani'l-Avvâm b. Havseb an Süleyman b. e. Süleyman an Enes senedi ile tahrîc etti ve "ancak bu vecihten bildiğimiz garîb bir hadistir" demiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/27.

[119] Lafız Müslim'e (zekât no. 75/2, s. 708) aittir. Bu hadisi Şafiî (Ümm II, 52), Ahmed (II, 389,522), Buhârî (zekât 28 II, 120; cihâd 89, III, 231; libâs 9, VII, 36-37), Müslim (zekât no. 75-77, s. 708-709), Nesâî (zekât 61, V, 72) ve Beyhakî (IV, 186), Tavus b. Keysân an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/27.

[120] Bu hadisi Buhârî (zekât 10/3, II, 114) ve Müslim (zekât no. 66, s. 703), Ebû İshâk an Abdullah h. Ma'kil an Adî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/27.

[121] Bu hadisi Mâlik (K. Sifâtu'n-Nebi no. 8, s. 923), Ebû Dâvud (no. 1667), Tirmizî (no. 665) ve Nesâî (zekât 70, V, 81), Abdurrahman b. Büceyd an ceddetihî Ümm i Büceyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/27.

[122] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1677), Leys b. Sa'd an Ebtz-Zübeyr an Yahya b. Ca'de an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Bu hadisi ayrıca Ahmed (II, 358), İbn Huzeyme (no. 2444, 2451), İbn Hibbân (no. 3335), el-Hâkim (I, 414) ve Beyhakî de (IV, 180) tahrîc ettiler. İsnadı hakkında Tirmizî: "İsnadı, Meymûn el-A'ver Ebû Hamza sebebiyle zayıftır" demiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/27.

[123] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/27-28.

[124] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1662), Abdülazîz b. Yahya el-Harrânîan Muh. b. Seleme an Muh. b. İshâk an Muh. b. Yahya b. Habbân an Vâsi' b. Habbân an Câbir senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/28.

[125] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1608), Nesâî (zekât 27/2, V, 43-44) ve İbn Mâce (no. 1821), Yahya h. Saîd el-Kattân an Abdilhanıfd b. Ca'fer an Salih b. e. Arîb an Kesir b. Murre an Av/asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/28.

[126] Heysemî'ye göre râvilerinden Hâlid el-Kasrî hakkında menfi sözler sarfedilmiştir (Mecma' III, 113).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/28.

[127] Bu hadisin râvileri Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma'III, 113; IV, 37).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/28.

[128] Bu hadisi Ahmed (II, 235, 386, 438), Dârimî (I, 369), Müslim (birr ve's-sila no. 69), s. 2001), Tirmizî (no. 2029), İbn Huzeyme (no. 2438), İbn Hibbân (no. 3237) ve Beyhakî (IV, 187; X, 235), el-Alâ b. Abdirrahman an ebîhian Ebi Huıeyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/28.

[129] Bu hadisi Tayâlîsî (no. 670), Ahmed (IV, 358), Müslim (zekât no. 69-70, s. 704-706), Tirmizî (no. 2675), Nesâî (zekât 64/1, V, 75-76), İbn Mâce (no. 203), Taberânî (no. 2372-5), İbn Hibbân (no. 3297) ve Beyhakî (IV, 175), el-Münzir b. Cerîr b. Abdillah an ebfhi asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/28-29.

[130] Bu hadisi Buhârî (zekât 14, II, 115), Müslim (zekât 78, s. 709), Nesâî (Zekât 47, V, 55-56) ve Beyhakî (IV, 191; VII, 34), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/29.

[131] Lafız Buhârî'ye aittir. Bu hadisi o, (zekât 18/2, II, 117), Mûsâ b. İsmail an Vüheyb an Hişâm b. Urve an ebîhîun EbîHureyre isnadı ile tahrîc etmiştir.
Buhârî (nafakât 2/1, VI, 189-190) ve Ebû Dâvud (no. 1676), el-A'meş an Ebî Salih an EbîHureyre asl-ı senedi ile;
Buhârî (zekât 18/1, II, 117; nafakât 2/2, VI, 190) ve Nesâî (zekât 60/3, V, 69), ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Huıeyre asl-ı senedi ile;
Nesâî (zekât 53, V, 62), Kuteybe an Bekr an İbn Âdân an ebîhîan Ebî Hureyre senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/29.

[132] Bu hadisi Mâlik (sadaka 8, s. 998), Buhârî (zekât 18, II, 118), Müslim (Zekât no. 94, s. 717), Ebû Dâvud (no. 1648), Nesâî (zekât 52, V, 61) ve Beyhakî (IV, 197), Mâlik an Nâfı' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/29.

[133] Bu hadisi Mâlik (sadaka 8, s. 998), Buhârî (zekât 18, II, 118), Müslim (Zekât no. 94, s. 717), Ebû Dâvud (no. 1648), Nesâî (zekât 52, V, 61) ve Beyhakî (IV, 197), Mâlik an Nâfı' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/29.

[134] Bu hadisi Nesâî (zekât 51, V, 61), Yûsuf b. İsâ ani'l-Fadl b. Musa an Yezîd b. Ziyâd b. ebi' l-Ca'd an Cami' b. Şeddûd an Tank senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir, Yezîd dışındakiler Sahîh ricâlindendir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/29.

[135] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1673-4), Muh. b. İshâk an Âsim b. Ömer b. Katâde an Mahmûd b. Lebîd an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/30.

[136] Bu hadisi Mâlik (sadaka 2, s. 995), Ahmed (III, 141), Dârimî (I, 390), Buhârî (zekât 44, II, 196; vekâlet 2819-15, III, 65; vasâyâ 10, III, 190; vasâyâ 26, III, 195; tef-sîr Âl-i İmrân 5, V, 169; eşribe 13, VI, 247), Müslim (zekât no. 42, s. 693), Tahâvî (III, 289), İbn Hibbân (no. 3329,7138) ve Beyhakî (VI, 275), Mâlik an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes asl-ı senedi ile; Müslim (zekât no. 43, s. 694), Ebû Dâvud (no. 1689) ve Nesâî (ahbâs 2/5, VI,, 231-2), Hammâd b. Seleme an Sabit an Enes asl-ı senedi ile; Buhârî (vasâyâ 17, III, 192), İsmail an Abdilazîz b. Abdillah b. e. Seleme an İshâk an Enes senedi ile tahrîc ettiler.
2806, Lafzı Müslim'e, 2807. Buhârî'ye (vasâyâ 10, III, 190); 2808.lafzı Buhârî'ye (vasâyâ 17) aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/30.

[137] Bu hadisi Mâlik (sadaka 2, s. 995), Ahmed (III, 141), Dârimî (I, 390), Buhârî (zekât 44, II, 196; vekâlet 2819-15, III, 65; vasâyâ 10, III, 190; vasâyâ 26, III, 195; tef-sîr Âl-i İmrân 5, V, 169; eşribe 13, VI, 247), Müslim (zekât no. 42, s. 693), Tahâvî (III, 289), İbn Hibbân (no. 3329,7138) ve Beyhakî (VI, 275), Mâlik an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes asl-ı senedi ile; Müslim (zekât no. 43, s. 694), Ebû Dâvud (no. 1689) ve Nesâî (ahbâs 2/5, VI,, 231-2), Hammâd b. Seleme an Sabit an Enes asl-ı senedi ile; Buhârî (vasâyâ 17, III, 192), İsmail an Abdilazîz b. Abdillah b. e. Seleme an İshâk an Enes senedi ile tahrîc ettiler.

2806, Lafzı Müslim'e, 2807. Buhârî'ye (vasâyâ 10, III, 190); 2808.lafzı Buhârî'ye (vasâyâ 17) aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/30.

[138] Bu hadisi Mâlik (sadaka 2, s. 995), Ahmed (III, 141), Dârimî (I, 390), Buhârî (zekât 44, II, 196; vekâlet 2819-15, III, 65; vasâyâ 10, III, 190; vasâyâ 26, III, 195; tef-sîr Âl-i İmrân 5, V, 169; eşribe 13, VI, 247), Müslim (zekât no. 42, s. 693), Tahâvî (III, 289), İbn Hibbân (no. 3329,7138) ve Beyhakî (VI, 275), Mâlik an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes asl-ı senedi ile; Müslim (zekât no. 43, s. 694), Ebû Dâvud (no. 1689) ve Nesâî (ahbâs 2/5, VI,, 231-2), Hammâd b. Seleme an Sabit an Enes asl-ı senedi ile; Buhârî (vasâyâ 17, III, 192), İsmail an Abdilazîz b. Abdillah b. e. Seleme an İshâk an Enes senedi ile tahrîc ettiler.
2806, Lafzı Müslim'e, 2807. Buhârî'ye (vasâyâ 10, III, 190); 2808.lafzı Buhârî'ye (vasâyâ 17) aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/30.

[139] Bu hadisi Buhârî (zekât 48, II, 128), Müslim (zekât no. 45-46, s. 694-695) ve Tirmizî (no. 635-636), Amr b. el-Hâris an Zeyneb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/30-31.

[140] Bu hadisi Buhârî (zekât 15, II, 116), Muh. b. Yûsuf an İsrâil an Ehî'l-Cüveyriye an Ma'n senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/31.

[141] Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 7275, 16619), Ahmed (VI, 44, 278), Buhârî (zekât 17, II, 117; 25-26, II, 119-120; buyu 12, III, 7), Müslim (zekât no. 80-81, s. 710), Ebû Dâvud (no. 1685), Tirmizî (no. 672), İbn Mâce (no. 2294) ve Beyhakî (IV, 192), el-A'meş an Ebî Vâil an Mesrûk un Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/31.

[142] Bu hadisi Buhârî (zekât 21/3, II, 118; hîbe 14/2, III, 135, lafız buna ait), Müslim (zekât no. 88, s. 713) ve Nesâî (zekât 62/2, V, 73-4), Hisâm b. Urve an Fâlima binti'l-Münzir an Esma asl-ı senedi ile; Buhârî (zekât 22, II, 118-9), Müslim (zekât no. 89, s. 714) ve Nesâî (zekât 62/3, V, 74), el-Haccâc b. Muh. an İbn Cüreyc an İbn e. Müleyke an Abbâd b. Abdillah ez-Ziibeyr an Esma asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 1699) ve Tirmizî (no. 1960, "hasen sahîh"), Eyyûb an İbn e. Müleyke an Esma asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/31.

[143] Bu hadisi Buhârî (buyu 12, III, 8; nafakât 5, VI, 192), Müslim (zekât no. 84, s. 711) ve Ebû Dâvud (no. 1687), Abdürrezzâk an Ma'mer an Hemmâm b. Münebbih an Ebî Huıeyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/31.

[144] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3565), Tirmizî (no. 670, 2120) ve İbn Mâce (no. 2295), İsmaîl b. Ayyaş an Şurahhîl b. Müslim an Ebî Umâme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnadı hasen ve hasen sahihtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/31.

[145] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3547) ve Nesâî (zekât 58, V, 15-16; umrâ 2/2, VI, 278-9), Hüseyn el-Muallim an Amr b. Şuayb an ebîhîan ceddîhî İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/31-32.

[146] Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 3546) ve Nesâî (umrâ 2/1. VI, 278), Habîb el-Muallim ve Dâvud b. e. Hind an Amr b. Şuayb .... asl-ı senedi ile; İbn Mâce (no. 2388), Ebû Yûsuf er-Rakkîan Muh. b. Seleme ani'I-Müsennâ b. es-Sabbâh an Amr b. Şuayb ... senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/32.

[147] Bu hadisi Müslim (zekât no. 83, s. 711) ve Nesâî (zekât 56/1, V, 63-64), Kuteybe an Hâlim b. Süleyman an Yezîd b. e. Ubeyd an Umeyr asl-ı senedi ile; Müslim (no. 82) ve İbn Mâce (no. 2297), Hafs h. Giyâs an Muh. b. Zeyd an Umeyr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/32.

[148] Bu hadisi Mâlik (zekât no. 49, s. 282), Buhârî (zekâ! 59/2, II, 135; hibe 29/3, III, 143; hibe 37, III, 145; cihâd 119/1, IV, 11; cihâd 137/2, IV, 18), Müslim (hibât no. 1-2, s. 1239-40) ve Nesâî (zekât 100/1, V, W%\Zeydb. Eşlem an ebîhîan Ömer asl-ı senedi ile; lafız bu tarike aittir;
Ayrıca yakın mânâsı ile Mâlik (zekât no. 50, s. 282), Buhârî (cihâd 119/2, IV, 11; 18, IV, 137) ve Müslim (hiMc no. 3, s. 1240), Mâlik an Nâfı' an İbn Ömer (an Ömer asl-ı senedi ile;
Müslim (hibât 3/2, s. 1240), Tirmizî (no. 668) ve Nesâî (zekât 100/2-3, V, 109), ez-Zührtan Salim b. Abdillah b. Ömer an ebfhî (an ceddihî) asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/32.

[149] Lafız Nesâî'ye aittir. O, bunu (zekât 62/1, V, 73), İbn Abdilhakem an Şuayb an Leys an Hulul an ibn ebf Hilâl an Umeyye b. Hind an Ebî Umâme h. Sehl b. Hanîfa sl-ı senedi ile tahrîc etti.
Ebû Dâvud (no. 1700) ise yakın mânâsı ile Müsedded an ismail an Eyyûb an Abdillah b. e. Müleyke an Âise senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/32.

[150] Bu hadisi Mâlik (akdiyye 53, s. 760), Buhârî (vasâyâ 19/1, III, 193), Müslim (zekât 51, s. 696; vasiyyet 12-13, s. 1254), Ebû Dâvud (no. 2881), Nesâî (vasâyâ 7/1, VI, 250) ve İbn Mâce (no. 2717), Hisâm b. Urve an ebî-hî an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/32.

[151] Bu hadisi Taberânî, Kesir b. Abdillah b. Amr b. Avfan ebihî an ceddihî tarikiyle tahrîc etmiştir.Bu tarikten gelen hadislere Tirmizî "hasen" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/32.

[152] Râvilerinden İbn Lehî'a, hakkında ihtilâf olan birisidir (Mecma'III, 110).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/32.

[153] Bu rivayeti Ahmed (IV, 147-8), Alî b. jshâk an İbni'l-Mübârek an Harmale b. lmrân an Yezîd b. e. Habîb an Ebî'l-Hayr an Ukbe senedi ile tahrîc etti.Bu hadisi İbn Huzeyme, İbn Hibbân ve el-Hâkim de Sahîh Merinde irâd ettiler (Tergîb II, 16).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/32.

[154] Utbe b. Yakazân dışındaki râvileri güvenilir kimselerdir. Nesâî'ye göre zayıf, İbn Hibbân'a göre ise güvenilir bir râvidir (Mîzân no. 5480).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/32-33.

[155] Râvilerinden Beşîr b. Meymûn zayıftır (Mecma', III, 130).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/33.

[156] Bu hadisi Tirmizî (no. 2470), Muh. b. Bessâr an Yahya b. Saîd an Süfyân an Ebî Ishâk an Ebî Meysere un Âise senedi ile tahrîc etti ve isnadının "sahîh" olduğunu söyledi. Ebû Meysere, Amr b. Şurahbîl'dir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/33.

[157] Bu hadisi Müslim (zekât no. 53, s. 697), Abdullah b. Muh. b. Esma an Mehdî b. Meymûn an Vâsıl mevlâ Ebî Uyeyne an Yahya b. Ukayl an Yahya b. Ya'mer an Ebî'l-Esved ed-Dîlî an Ebî Zerr senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/33.

[158] Bu hadisi Mâlik (sadaka 14, s. 952), Tayâlisî (no. 2462), İbnü'l-Mübârek (Zühd no. 1342), Ahmed (II, 439), Buhârî (ezan 36, I, 169; zekât 16, II, 116; rikâk 24, VII, 185; hudûd 19, VIII, 20), Müslim (zekât no. 91, s. 715-6), Nesâî (âdâbu'l-kudât 2, VIII, 222), İbn Huzeyme (no. 358), İbn Hibbân (no. 4469, 7294) ve Beyhakî (III,
65; IV, 190; VIII, 162; X, 86-7), Hubeyb b. Abdirrahman an Hafs b. Asım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahric ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/33.

[159] Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 20012), Ahmed (II, 15, 55), Buhârî (zekât 52, II, 130), Müslim (zekât no. 103-4, s. 720) ve Nesâî (zekât 83/2, V, 93), ez-Zührîan Humza b. Abdillah b. Ömer an ebîhi asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/34.

[160] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1639), Tirmizî (no. 681) ve Nesâî (zekât 92, 93/1, V, 100), Abdülmelik b. Umeyr an Zeyd b. Ukbe an Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/34.

[161] Bu hadisi Ahmed (II, 455), Buhârî (buyu' 15/5, III, 9 lafız bunun; eş-şürb ve'1-musâkât 13/2, III, 79-80), Müslim (zekât no. 107, s. 721) ve Nesâî (zekât 83/1, V, 93-94), ez-Zührî an Ebî Ubeyd mevlâ Abdirrahman b. Avf an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Bu hadisi Ahmed (II, 475, 300), Humeydî (no. 1056), Müslim (zekât no. 106, s. 721), Tirmizî (no. 680), İbn Huzeyme (no. 1040) ve Beyhakî (IV, 195), Kays b. e. Hazım un Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/34.

[162] Lafız Ebû Davud'a aittir. Bu tarikle Abdürrezzâk (no. 20009), Ahmed (V, 275-6), Ebû Dâvud (no. 1643), Taberânî (M. el-Kebîr no. 1433-4) ve el-Hâkim (I, 412), Şu'be an Asım el-Ahvel an Ebî'l-Âliyye an Sevbân asl-ı senedi ile; Tayâlisî (no. 994), Ahmed (V, 277, 279, 281), Nesâî (zekât 85/1, V, 96), İbn Mâce (no. 1837), Taberânî (M. el-Kebîr no. 1435) ve Beyhakî (IV, 197), İbn ebî Zi'b an Muh. b. Kays an Abdirrahman b. Yezîd h. Muâviye an Sevbân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Bu hadis sahihtir (Tergîb I, 581).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/34.

[163] Bu hadisi Buhârî (zekât 14, III, 129-130; vasâyâ 9/1, III, 189; fardu'l-humus 19/1, IV, 58; rikâk 11, VII, 176), Müslim (zekât no. 96, s. 717), Tirmizî (no. 2463) ve Nesâî (zekât 93/2-4, V, 100-103; 50, V, 60), ez-Zührîan Urve b. ez-Zübeyr ve Saîd b. el-Müseyyeb an Hakîm b. Hizam asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/34.

[164] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1646) ve Nesâî (zekât 84, V, 95), Kuteybe an Leys b. Sa'd an Ca'fer b. Rebî'a an Bekr b. Sevâde an Müslim b. Mahsîan Ibni'l-Firâsî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/34.

[165] Bu hadisi Tayâlisî (no. 322), Ahmed (I, 388,441), Dârimî (I, 386), Ebû Dâvud (no. 1626), Tirmizî (no. 650-1), Nesâî (zekât 87, V, 97), İbn Mâce (1840), Tahâvî (II, 20), el-Hâkim (I, 407) ve Beyhakî (VII, 24), Hakîm b. Cübeyr an Muhammecl b. Abdirrahman b. Yezîd an ebî-hî an ibn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı hasendir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/35.

[166] Bu hadisin uzun bir kıssası vardır. Bunu Ebû Dâvud (no. 1629), Abdullah b. Muh. en-Nüfeylî un Miskîn an Muh. b. el-Muhâcir an Rebî'a b. Yezîd an Ebî Kebse es-Setûlî an Sehl senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/35.

[167] Bu hadisi Müslim (zekât no. 105, s. 720), Muh. b. Fudayl an Umâre b. el-Ka'kâ' un EbîZür'a an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/35.

[168] Bu hadisi Ebû Ya'lâ, Muh. b. Abdirrahman an Süheyl ve'l-Alâ tarikiyle tahrîc etti. Heysemî, Muhammed'i tanımadığını söylemiştir (Mecma' III, 95).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/35.

[169] Bu hadisi Nesâî (zekât 89, V, 98), Ahmed b. Süleyman an Yahya b. Adem an Süfyân b. Uyeyne an Dâvud b. Şâbûr an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/35.

[170] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2146), Ahmed (III, 100, 114, 126), Ebû Dâvud (no. 1641), Tirmizî (no. 1218), Nesâî (buyu 22, VII, 259), İbn Mâce (no. 2198), Tahâvî (III, 6) ve Beyhakî (V, 344; IV, 25), el-Ahdar b. Aclân et-Teymî an Ebî Bekr el-Hanefî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.Lafız Ebû Davud'a aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/35.

[171] Bu hadisi Tirmizî (no. 653-4), Abdurrahîm b. Süleyman an Mücâlid an Amir es-Şa'bî an Hubsî asl-ı senedi ile tahrîc etti.Tirmizî, isnadı hakkında "bu vecihten garîb" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/36.

[172] Söz konusu Ebû Saîd hadisini Bezzâr (no. 924) ve Ebû Ya'lâ (no. 1327), Cerîr ani'l-A'mes anAtiyye an Ebî Said asl-ı senedi ile tahtîc ettiler. Ayrıca Ahmeû (1\\, 4, \6) veBezzât (.no. 925), Ebû Beler 6. Ayyâj ani'l-A'mes an Ebî Salih an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler
Heysemi'ye göre Ahmed'in ricali sahih ricalidir.(Mecma' III, 94).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/36.

[173] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1665-6), Fâtima bimi'I-Hü 2841 â-'an Ali) asl-ı senedi ile tahric etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/36.

[174] Bu hadisi İbnü'l-Mübarek (no. 132), Ahmed (I, 389, 407, 442), Ebu Davud (no. 1645), Tirmizî (no. 2326)' ı (M. el-Kebîr 9785-6), el-Hakîm (I, 408 "sahih) ve Beyhakî (IV, 196), Seyyar Ebû'l-Hakem ân Tank b. Şrnab an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler Tirmizi, isnadı hakkında Hasen sahih hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/36.

[175] Bu hadisi İbnü'l-Mübarek (no. 132), Ahmed (I, 389, 407, 442), Ebu Davud (no. 1645), Tirmizî (no. 2326)' ı (M. el-Kebîr 9785-6), el-Hakîm (I, 408 "sahih) ve Beyhakî (IV, 196), Seyyar Ebû'l-Hakem ân Tank b. Şrnab an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler Tirmizi, isnadı hakkında Hasen sahih hükmü vermiştir.

[176] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/36.

[177] Bu hadisin râvileri Taberânî'nin şeyhi Yahya b. Osman b. Salih dışında Sahih ricalidir. O râvi de hakkında men-fi kelâm sarfedilmiş güvenilir bir râvidir (Mecma' III 103).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/36.

[178] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/36.

[179] Bu hadisi Ahmed (II, 172, 168), Müslim (zekât no. 125, s. 730), Tirmizî (no. 2348), el-Hâkim (IV, 123) ve Beyhakî (IV, 196), Saîd h. e. Eyyûb an Surahbîl b. Şerîk an Ebî Abdirrahman el-Hubelî an İbn Amr asl-ı senedi ite tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/36.

[180] Bu hadisi Tirmizî (no. 2346-7), Mervân b. Muâviye an Abdirrahman b. e. Şumeyle an Seleme b. Abdillah b. Mıhsan an Ebihi asl-ı senedi ile tahric etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/37.

[181] Bu hadisi Tirmizî (no. 2341), Aiumcya an At.ni.i-samed b. Abdilvâris an Hureys b. es-Sâib ani'l-Hasan Humrân b. Ebân an Osman senedi ile tahrîc etti ve isnâ-di hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/37.

[182] Bu hadisleri Tirmizî (no. 2347), Süveyd b. Nasr an İbni'l-Mübârek an Yahya b. Eyyûb an Ubeydillah b. Zahr an Alî b. Yezîd ani'l-Kâsım Ebî Abdirrahman an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen" hükmü verdi.
İrâkî: "İsnadında Alî b. Zeyd, el-Kâsım ve Ubeydullah b. Zahr olmak üzere üç zayıf râvi yeralmıştır" demektedir (Feyd IV, 312).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/37.

[183] Bu hadisleri Tirmizî (no. 2347), Süveyd b. Nasr an İbni'l-Mübârek an Yahya b. Eyyûb an Ubeydillah b. Zahr an Alî b. Yezîd ani'l-Kâsım Ebî Abdirrahman an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında

"hasen" hükmü verdi.
İrâkî: "İsnadında Alî b. Zeyd, el-Kâsım ve Ubeydullah b. Zahr olmak üzere üç zayıf râvi yeralmıştır" demektedir (Feyd IV, 312).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/37.

[184] Bu hadisi Ahmed (II, 390) ve Buhârî (rikâk 15, VII, 178), Tirmizî (no. 2373), Ebû Bekr b. Ayyaş an Ebî Hu-sayn an Ebî Salih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Ahmed (II, 243), Müslim (zekât 120, s. 726) ve İbn Mâce (no. 4137), Süfyân b. Uyeyne an Ebî'z-Zinâd ani'I-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/37.

[185] Bu hadisi Ahmed (II, 395), Buhârî (tefsîru Bakara 48, V, 164), Müslim (zekât no. 102, s. 7İ9), Nesâî (zekât 76/1, V, 84-85) ve Beyhakî (VII, 11), Şerîk b. Abdillah b. e. Nemir an Atâ b. Yesâr an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;Ahmed (II, 260), Ebû Dâvud (no. 1632), Nesâî (zekât 76/3, V, 85) ve İbn Hibbân (no. 3340), Ma'mer ani'z-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Mâlik (sadakat no. 7, 923), Buhârî (zekât 53, II, 132), Nesâî (76/2, V, 85), Tahâvî (II, 64; I, 27), İbn Hibbân (no. 3341) ve Beyhakî (VII, 11), Mâlik an Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Müslim (zekât no. 101, s. 719), Kuteybe ani'l-Muğîre-ti'l-Hizâmîan Ebî'z-Zinâd... senedi ile;
Ebu Davud (no. 1631), cerir ani'l-a'meş an Ebi Sahih an Ebi Hureyre asl-ı senedi ile tahric etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/37.

[186] Bu hadisi Ahmed (II, 395), Buhârî (tefsîru Bakara 48, V, 164), Müslim (zekât no. 102, s. 7İ9), Nesâî (zekât 76/1, V, 84-85) ve Beyhakî (VII, 11), Şerîk b. Abdillah b. e. Nemir an Atâ b. Yesâr an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;Ahmed (II, 260), Ebû Dâvud (no. 1632), Nesâî (zekât 76/3, V, 85) ve İbn Hibbân (no. 3340), Ma'mer ani'z-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Mâlik (sadakat no. 7, 923), Buhârî (zekât 53, II, 132), Nesâî (76/2, V, 85), Tahâvî (II, 64; I, 27), İbn Hibbân (no. 3341) ve Beyhakî (VII, 11), Mâlik an Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Müslim (zekât no. 101, s. 719), Kuteybe ani'l-Muğîre-ti'l-Hizâmîan Ebî'z-Zinâd... senedi ile;
Ebu Davud (no. 1631), cerir ani'l-a'meş an Ebi Sahih an Ebi Hureyre asl-ı senedi ile tahric etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/37.

[187] Bu hadisi Ahmed (III, 155, 260), Umare b. Zadan an Sabit an Enes asl-ı senedi ile tahric etti, Umare güvenilir bir ravidir, sabit ise sahih ricalindendir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/37-38.

[188] Heysemîye göre râvilerinden Ca'fer b. ez-Zübeyr zav ta İtaiffi!. MfeânMa bu hadisin sahîh olmadığı Ukaden nakledilir. İbnu'l-Cevzî, bu hadisin uydurma a üuguna hükmetmiş, Suyütîde aksini savunmuştur (Feyd, V, 341).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/38.

[189] Bu hadisi Buhârî ikâk 30, VII, ,87) ve Müslim (zühd no. 8, .s. 2275), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/38.

[190] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/38.

[191] Bu mürsel hadisi Mâlik (sadaka no. 9, s. 998), an Zeyd b. Eşlem an Atâ b. Yesâr senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/38.

[192] Bu hadisi Buhârî (ahkâm 17/2, VIII, 111; zekât 51 u 130), Müslim (zekât no. 110-III, s. 723) ve Nesâî (zekât 94/5, V, 105), ez-Zührîan Salim b. Abdillah b. Ömer an ehîhîan ceddilî asl-ı senedi ile; Buhârî (ahkâm 17/1), Müslim (zekât no. 112, s. 723-4), Ebû Dâvud (no. 1647) ve Nesâî (zekât 94/1-4, V, 102-104), Abdullah b. es-Sa'dîan Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/38.

[193] Ebû Dâvud (no. 2958-9), bunu iki ayrı râvi kanalıyla Süleym'den tahrîc etmiştir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/38-39.

[194] Bu hadisi Ahmed (VI, 452), Ebû Muâviye an Hişâm b. Hassan el-Kardusi an Kays b. Sa’d an raculin an Ebi’d-Derda senedi ile tahric etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/39.

[195] Bu hadisi Taberânî (M. el-Evsat II, 220b), İbn Hibbân (Mecrûhîn II, 194) ve Ebû Nua'ym (Hilye VIII, 245), Yûsuf b. Esbât an Âiz b. Şurayh an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Ebû Hatim ve İbn Tâhir'e göre Âiz zayıf bir râvidir (Mizan no. 4100).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/39.

[196] Ebû Ya'lâ, Müsned'inde tahrîc etmiştir. Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' III, 104).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/39.

ORUÇ BAHSİ

Orucun Ve Ramazan'ın Fazileti

2868- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Âdemoğlunun her amelinin sevabı on mislinden yediyüze kadar katlanır. Allah buyurdu ki: "Ancak oruç müstesna. Çünkü o benim içindir; onun mükâfatını ancak ben vereceğim. Çünkü o, şehvetini ve yemesini sırf benim için terk ediyor. Oruçlunun iki sevinci vardır: Birinci sevinç, iftar ettiği zaman, ikinci sevinç de Rabbine kavuştuğu zamandır. Oruçlunun ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha hoştur." [Altı hadis imamı.][1]
2869- Ebû Ubeyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:) "Oruç, oruçluya yakışmayan şeylerle zedelenmedikçe (tutan için) bir kalkandır." [Nesâî][2]
2870- Mu'cemu'l-Evsat'ta şu ek vardır: Denildi ki: "Onu ne ile zedeler?" "Yalan ve gıybetle" buyurdu.[3]
2871- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: Dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Bana Allah'ın beni yararlandıracak olduğu bir

şeyi emret!" şöyle buyurdu:
"Oruç tutmalısın, çünkü oruç gibisi (bir ibadet) yoktur."[4]
2872- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah yolunda bir gün oruç tutarsa Allah onu cehennemden yüz yıllık mesafe uzaklaştırır." [Bu iki hadis Nesâî'ye aittir.)[5]
2873- Utbe bin Abdillah es-Sülemî radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah yolunda farz orucu olarak bir gün oruç tutarsa Allah, onu cehennemden, yerler ve gökler arasındaki mesafe kadar uzaklaştırır. Kim de bir gün nafile olarak oruç tutarsa, Allah ondan cehennemi gök arası kadar mesafe uzaklaştırır."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebfr'de leyyin bir isnadla.][6]
2874- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennette Reyyân adında bir kapı vardır. Bu kapıdan oruçlular çağırılır. Kim oruçlulardan ise oraya girer, giren ise asla susamaz." [Buhârî ve Müslim][7]
2875- Zeyd bin Hâlid radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir oruçluya iftar verirse, oruçlunun ecri gibi —oruçlunun sevabından hiçbir şey eksilmeden—ecir alır." [Tirmizî][8]
2876- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Harp edin ki, ganimet elde edesiniz; oruç tutunuz ki sıhhat bulaşınız, sefere çıkın ki zengin olasınız!"
[Taberânî, Mu 'cemu'l-Evsat'ta.][9]
2877- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kim inanarak ve karşılığını sırf Allah'tan bekleyerek Ramazan orucunu tutarsa, onun geçmiş günahları bağışlanır."
[Altı hadis imamı,][10]
2878- Ahmed şunu da ekledi "Ertelediği günahları da."[11]

2879- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ramazan ayı girdiği zaman Cennet kapılan açılır; cehennem kapıları kilitlenir; şeytanlar zincire vurulur."
[Buhârî, Müslim, Muvatta' ve Nesât][12]
2880- Tirmizî'de yer alan bir rivayette: "Ramazanın ilk gecesi olduğu zaman, Cehennem kapıları kapanır, onun hiçbir kapısı açılmaz. Cennet kapıları açılır, o kapılardan hiçbiri kapanmaz. Münâdi şöyle seslenir:
Ey hayır isteyen gel, koş! Ey şer isteyen, (Kötülüklere karşı) kendini tut!" O ayda Allah'ın cehennemden azatlıları vardır. Bu, Ramazan bitinceye dek her gece vâki olur."[13]
2881- Enes radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sordular: "Ramazan'dan sonra hangi oruç üstündür?"
Cevap verdi: "Ramazan'a tazim etmek için Şa'bân (ayında tutulan) oruç."
"Hangi sadaka (zekât) efdaldir."
"Ramazan da verilen sadaka (zekât) efdaldir" buyurdu. [Tirmizî][14]
2882- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ayların efendisi Ramazan, saygı bakımından en üstün olan ay ise, Zi'l-Hicce'dir." [Bezzâr leyyin bir isnadla.][15]
2883- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her iftar zamanı Allah'ın azatlıları vardır." [Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de.][16]
2884- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennet seneden seneye, Ramazan ayı için süslenir. Ve şöyle der:
«Allahım bizim için bu ayda kullarından bizde kalacak insanlar kıl!» Huriler de şöyle dua ederler: «Allahım! Kullarından bu ayda bize kocalar ihsan eyle!»

Kim bu ayda kendini muhafaza edip de içki içmezse, iftira ve bühtanla bir mu mini rahatsız etmezse, hata ve günahlardan da sakınırsa, Allah ona her gece, yüz tane huri verir, ayrıca ona altın, gümüş, yakut ve zeberced-den bir köşk yapar. Bütün dünya bir araya getirilip de o köşke konsa, bir keçi bağlanacak kadar yer işgal ederdi.
Kim de Ramazan ayında içki içer, bir mu mine iftira eder ya da bir günah ve hata işlerse, bir senelik amelini Allah iptal eder.
Onun için Ramazan ayına karşı dikkatli olun. Zira o, Allah'ın ayıdır. O ayda aşırı davranmamanız gerekir. Tam on bir ay yiyorsunuz, içiyorsunuz her türlü nimet ve zevkten faydalanıyorsunuz, bari Ramazan'da kendinize çekidüzen verip kendinize gelin. Nefsanî arzu ve hevâyî temayüllerinizden uzak durun!"
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta. İsnadında Ahmed bin Ebyad adlı bir râvi vardır.][17]
2885- İbn Önler radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mekke'deki Ramazan, Mekke dışındaki bin Ramazan'dan daha faziletlidir."
[Bezzâr zayıf bir senedle.][18]
2886- Bilâl bin el-Hâris radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Medine'deki Ramazan Medine'den başka ülkelerdeki bin Ramazandan daha hayırlıdır. Medine'deki bir Cuma, Medine dışındaki bin Cuma'dan daha hayırlıdır."
[Taberânî Mu'cemu't-Kebîr'de zayıf'bir senedle.][19]
2887- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her şeyin bir zekâtı vardır, cesedin zekâtı ise oruçtur. Oruç sabrın yarısıdır."
[İbn Mâce zayıf bu senedle.][20]
2888- Ümmü Umâre bint Kâ'b el-Ensâ-riyye radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Oruçlunun yanında oruç tutmayanlar yemek yediklerinde, melekler

onun için (sabrına karşılık) Allah'tan mağfiret dilerler."
[Tırmizî][21]
2889- Bureyde radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Bilâl'e: "Ey Bilâl, yemek (yiyelim)" buyurdu.
"Ben oruçluyum" dedi.
"Biz rızıklanmızı yiyoruz. Bilâl'in rızkının fazlası cennettedir. Ey Bilâl! Oruçlunun kemiklerinin teşbih çektiğini, meleklerin de onun için, yanında yemek yendikçe Allah'tan mağfiret dilediklerini biliyor musun?."[22]
2890- Sinan bin Senne el-Eslemî radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yemek yiyip şükreden, oruç tutup sabreden gibi sevap alır." [İkisi de İbn Mâce'ye aittir.)[23]

Ramazan Ayını Tesbit, Tutulacak Oruç, Niyet Ve İmsak

2891- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hilâli görünceye kadar oruç tutmayın, (bir sonraki) Hilâl'i görünceye kadar da orucu bozmayın. Şayet hava kapalı olursa günleri hesaplayın." [Tirmizî hariç. Altı hadis imamı][24]
2892- Diğer rivayette:
"(Bulutlu olduğu taktirde) o ayı, otuz gün olarak takdir edip hesaplayın."[25]
2893- Buhârî, Müslim ve Nesâî, Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ayı gördüğünüz zaman oruç tutun ve onu gördüğünüz zaman orucu bozun! Şayet hava bulutlu ve kapalı ise otuz gün oruç tutun!"[26]
2894- Nesâî ve Ebû Dâvud, Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ayı görmedikçe veya günlerin sayısını tamamlamadıkça ayı öne alıp oruca başlatmayın. Daha sonra (bir sonraki) ay görünceye veya sayı tamamlayıncaya kadar oruç tutun."[27]
2895- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Bir Bedevî, Peygamber

sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip: "Ben Hilâl'i gördüm" dedi.
"Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına şehadet eder misin?" diye sordu. "Evet" dedi.
"Muhammed'in O'nun Resulü olduğuna şehadet eder misin?" diye sordu. "Evet" dedi.
Ondan sonra Bilâl'e hitaben: "Ey Bilâl! Halka ilan et de yarın oruç tutsunlar!"
[Sünen ashabı][28]
2896- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "İnsanlar Ayı görmek için uğraştılar. Sonra ben, Resûlullah'a «Ayı gördüm» diye haber verdim. Bunun üzerine O (sallallahu aleyhi ve sellem), kendisi oruç tuttu ve insanlara da oruç tutmaları için emir verdi." [Ebû Dâvud][29]
2897- Hüseyin bin el-Hâris el-Cedelî radiyallahu anh, el-Hâris bin Hâtib radiyallahu anh'dan, dedi ki:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ayı görünce ibadet etmemizi (oruç tutmamızı) bize söyledi (emretti). Şayet göremezsek iki âdil şahidin şehadet etmesiyle ibadet etmemizi emretti. (Haris) şöyle dedi: "İçinizde Allah ve Resulünü benden daha iyi bilen vardır."
İbn Ömer'i göstererek: "İşte bu, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den yana tanıklık yapmaktadır." O da şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bize böyle emretmiştir." [Ebû Dâvud][30]
2898- Abdurrahman bin Zeyd bin el-Hattâb'dan, o da Peygamber'e nisbet eden bir sa-hâbiden: "(Ayı) gördüğünüzde oruç tutun, (bir sonraki ay) gördüğünüzde oruç bozun. Orucunuzu aya (görmenize) göre ayarlayın. Şayet hava kapalı ise, o zaman ayı otuza tamamlayın. İki şahit (Ayı gördüklerine dâir) şahitlik yaparlarsa oruç tutun veya oruç açıp bayram yapın!" [Nesâî][31]
2899- Semure bin Cundeb radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Her zaman) iki ay altmış geceye tamamlanmaz." [Bezzâr.]
(Bezzâr) Dedi ki: "Bunun anlamı şudur: Bayram ayları olan Ramazan ve Zi'1-Hicce eksik olmazlar. Yani elli sekiz gün olmazlar buyuruyor." [32]

2900- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir senedle: "İki ay altmışı tamamlamaz."[33]

2901- Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Her mukaddes ay, otuz gün ve otuz geceden eksik olmaz." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'âe.][34]

2902- Süfyân bin Atiyye bin Rabî'a es-Se-kafî radiyallahu anh'dan:

"Sakîf ten olan delegemiz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek Ramazan'in yansında müslüman oldular. Onlara emretti, beraber oruç tuttular. Geldiler ve onlara geçen günleri kaza etmelerini emretmedi." [Taberânî Mu 'cemu'I-Kebîr'de zayıfbir senedle.][35]

2903- Kureyb radiyallahu anh'dan: Ümmü'1-Fadl beni bir işi için Muâviye'ye gönderdi. Şam'a geldim. İşini hallettim, Ramazan gelip çattı. Hilâl'i Cuma gecesi gördüm. Sonra ayın sonunda Medine'ye geldim. İbn Abbâs bana sordu: "Siz Hilâl'i ne zaman gördünüz?"

"Cuma gecesi gördük."

"Sen gördün mü?"

"Evet. Ben de gördüm. İnsanlar da gördü. İnsanlar da, Muâviye de oruçlarını tuttular."

"Biz onu Cumartesi günü gördük. Hâlâ oruç tutuyoruz. Otuz günü tamamlayacağız yahut da Ayı göreceğiz" deyince, kendisine şöyle dedim:

"Muâviye'nin görmesi ve oruç tutmasıyla yetinemez misin?"

"Hayır; Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bize böyle emretti."

[Müslim ve Sünen ashabı.][36]

2904- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"(Geçerli) oruç, (hep birlikte) tuttuğunuz gündeki oruçtur. (Geçerli) iftar, (hep birlikte) ettiğiniz gündekidir. (Geçerli) kurban, (hep birlikte) kestiğiniz gündekidir."

[Ebû Dâvud ve Tirmizî.]

(Tirmizî) Şöyle yorumladı: "Yani oruca ve bayrama başlama cemaat ve halkın çoğunluğunun katılımı ile yapılmalıdır."[37]

2905- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) "Biz okuma yazma ve hesap bilmeyen bir
milletiz. Ay şöyle ve şöyledir" deyip (parmakları ile iki sefer kah yirmi dokuz, kah otuz çet-tiğini ifade etti) üçüncüsünde ise başparmağını yumdu. "Ay şöyle ve şöyledir." Yani otuz günde tamamlanır.
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî][38]
2906- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile yirmi dokuz gün oruç tuttuk. Onunla tuttuğumuz oruç çoğu kez otuz gündü." [Ebû Dâvud ve Tirmizî.][39]
2907- Hafsa radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Fecirden önce omca niyet etmeyen kimsenin orucu yoktur." [Sünen ashabı][40]
2908- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Bir gün Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yanıma girdi ve: "Yanınızda (yiyecek) bir şey var mıdır?" diye sordu. Ben: "Hayır" deyince, "Öyleyse ben oruç tutacağım" dedi. Sonra bize başka bir gün geldi. Ona: "Bize hays (un ve yağla karışık hurma yemeği) hediye edildi" dedim.
"Bana onu getirin, oruçlu sabahladım" dedi ve Sonra yedi. [Müslim ve Sünen ashabı.][41]
2909- Diğer bir rivayet: Dedim ki: " Ey Allah'ın Resulü! Oruçluyken yanıma girdin.Sonra hays yedin." " Evet ey Aişe! Bu ramazan orucunun dışında ya da Ramazan orucunun kazasının dışında nafile orucu tutan, malının bir kısmını sadaka için ayırıp da sonra ondan istediğini verip istediğini de kendisine alıkoyan kimse gibidir" buyurdu.[42]
2910- Ümmü Hani radiyallhu anha'dan:
Allah Resülu sallalahu aleyhi ve sellem'in yanında oturuyordum.Bir su getirdiler, içti.Sonra bana da ikram etti; ben de içtim.Sonra dedim ki: "Bir günah işledim.Benim için Allah'tna mağrifet dile!" "Nedir o?" diye sordu:

“Orucumu bozdum.”
“Bu tuttuğun bir kaza orucu muydu?”
“Hayır.”
“Öyleyse bu sana zarar vermez” buyurdu.[43]

2911- Diğer bir rivayette: “Nafile orucu tutan nefsinin mutemedi ya da kumandanıdır; ister oruç tutar, isterse orucunu bozar.”
[Ebu Davud ve Tirmizi][44]

2912- Ebu Hureyre radiyallahu anh’dan (Allah Resulü sallalahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
“Kim kusmaya yenik düşerse, orucunu kaza etmesin; ama kim kasten kusarsa, orucunu kaza etsin.” [Ebu Davud ve Tirmizi][45]

2913- Ebu Said radiyallahu anh’dan:
(Allah Resulü sallalahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
“Üç şey oruçlunun orucunu bozmaz: Kan aldırmak, kusmak ve ihtilam olmak.” [Tirmizi][46]

2914- Ma’dan bin Talha, Ebu’d-Derda radiyallahu anh’dan:
“Allah Resulü sallalahu aleyhi ve sellem kustu ve bunun üzerine orucunu bozdu.” O da bunu Sevban’a anlatınca “Ebu’d-Derda doğru söyledi, ben ona abdest suyu döktüm” dedi.
[Ebu Davud ve Tirmizi][47]

2915- İbn Abbas radiyallahu anh’dan
“Allah Resulü sallahu aleyhi ve sellem, hem ihramlı, hem de oruçlu iken kan aldırırdı.” [Buhari, Müslim, Ebu Davud ve Tirmizi][48]

2916- İbn Ebî Leyla radiyallahu anh'dan, o da bir sahâbîden:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ashabına acıyarak (oruçlu iken) kan aldırmayı ve iftarsız peşpeşe oruç tutmayı yasakladı. Kendisine denildi ki: "Yâ Resûlallah, ama sen iftar etmeden peşpeşe birkaç gün oruca devam ediyorsun." Şöyle buyurdu: "Ben sahur vaktine kadar oruca devam ediyorum, ama Rabbim beni doyuruyor ve suya kandırıyor."
[Ebû Dâvud][49]

2917- Râfi' bin Hadîc radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Hacamat ettirenin de, hacamat yapanın da orucu bozulur." [Tirmizî] [50]

2918- Ebû Dâvud, Sevbân ve Şeddâd bin Evs'ten bunun aynısını (Peygamber'e) nisbet ederek rivayet etti.[51]

2919- Enes radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem:

"Kan alanın da, aldıranın da orucu bozulur" dedikten sonra kendisi bizzat kan aldırmıştır. [Taberânî, Mıı'cemu'I-Evsat'tu leyyin bir senedle.][52]

2920- Abdurrahman bin en-Nu'mân bin Ma'bed radiyallahu anh'dan, o da babasından, o da dedesinden:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, uyku sırasında miskle kokulandırılmış sürme çekmeyi emretti. Ancak «Oruçlu olan bundan sakınsın» buyurdu." [Ebû Dâvud][53]

2921- Enes radiyallahu anh'dan:

"Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek-. «Ey Allah'ın Resulü gözüm ağnyor; (oruçlu iken) sürme çekebilir miyim?» diye sordu; «Evet» buyurdu." [Tirmizî][54]

2922- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,

oruçlu günümde tertemiz başı taranmış olmamı vasiyet etti ve buyurdu ki: "Oruçlu gününde yüzü asık olma!" [Taberânî zayıf bir senedle.][55]

2923- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

oruçlu iken hanımını öper ve onu severdi. Ama o şehvetine hepinizden daha hâkimdi." [Ebû Dâvud hariç, Altı hadis imamı.][56]

2924- Diğer rivayette:

"İkimiz de oruçlu iken beni öperdi."[57]

2925- Diğer rivayet: "(Âişe'nin) dilini emerdi."[58]

2926- Ömer radiyallahu anh' dan:

Oruçlu iken neşelenip (hanımımı) öptüm ve dedim ki:

"Ey Allah'ın Resulü! Bugün ben büyük bir iş yaptım."

"Oruçlu iken ağzını su ile çalkalasan bir şey olur mu?" diye sordu.
"Bunda bir sakınca olmaz. "
"Öyleyse bunda da bir sakınca yoktur" buyurdu.[59]
2927- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e bir adam oruçlu iken hanımı ile sevişmesinin hükmünü sordu; ona müsaade etti. Derken başka birisi geldi ve aynı soruyu sordu, fakat ona bunu yasakladı. Bir de baktık ki, müsaade ettiği kişi yaşlı, yasakladığı kişi ise delikanlı genç değil mi!" [İkisi de Ebû Davud'a aittir.][60]
2928- Nâfi' radiyallahu anh'dan:
"İbn Ömer, oruçluyu öpmek ve onunla sevişmekten menederdi." [Mâlik][61]
2929- Aişe ve Ümmü Seleme radiyallahu anhumâ'dan:
Ebû Bekr bin Abdirrahman dedi ki: "Ebû Hureyre'yi vaaz ederken dinledim ve şöyle dediğini duydum: "Kişi cünüp olduğu halde sabahlarsa o gün oruç tutmasın." Bunu babam (Abdurrahman b. el-Hâris')e anlattım; kabul etmedi. Bunun üzerine babam kalktı gitti, ben de onunla beraber gittim. Nihayet Âişe ve Ümmü SeJejne'nin yanlarına girdik. Her ikisine de aynı meseleyi sordu; şöyle dediler:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ihtilam dışında bir sebeple cünüp olurdu da sonra orucunu tutardı."
Sonra yürüdük gittik, Mervân'm yanına girdik. Abdurrahman bunu ona da anlattı. Mervân dedi ki: "Ben sana hiç beklemeden doğruca Ebû Hureyre'ye gitmeni ve söylediklerini kendisine iade etmeni emrediyorum." Bunun üzerine Ebû Hureyre'ye geldik ve (babam) Abdurrahman olanları ona anlattı. Ebû Hureyre şöyle dedi: "O ikisi mi sana bunu söyledi?" "Evet" cevabım verdi.
"Onlar bunu daha iyi bilirler" dedi. Sonra Ebû Hureyre bu hususta söylediklerini Fadl bin Abbâs'tan duyduğunu söyledi ve: "Ben bunu el-Fadl'dan duydum; Peygamber
MMlahtt a\ey\u ve se\Wden duymadım^ demeye başladı.
Sonra Ebû Hureyre bu hususta söylemekte olduğu sözlerden geri döndü. [Altı hadis imamı.][62]

2930- Diğer bir rivayet: O ikisi dediler ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, ihtilam olmadan cima etmek suretiyle sabahladığı zaman, oruç tutardı."[63]

2931- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim oruçlu iken unutup yer, içerse orucunu tamamlasın. Çünkü Allah ona yedirmiş ve içirmiştir." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.][64]

2932- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e

unutarak yiyen veya içen oruçlunun hükmünü sordular. Ona orucunu kaza etmesini emretmedi ve şöyle buyurdu: "Bu, ancak Allah'ın ona yedirdiği bir yemektir."

[Taberânî, Mıı'cemu'l-Evsat'ta zayıf bir senedle.][65]

2933- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim Ramazan'da unutarak yer ya da içerse, ona ne kaza lazım gelir ve ne de keffâ-ret." [Taberânî, Mıı'cernu'l-Eysat'ta.][66]

2934- Ebû Hureyre radiyallahu arih'âan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim Ramazan ayına erişip de üzerinde kaza etmedik başka bir Ramazan orucu olursa, ondan (o Ramazan orucu) kabul olunmaz." fAhmed ve Taberânî, Mu'cemıı'l-Evsat'ta.)[67]

2935- Enes radiyallahu anh'dan: Üzerimize dolu yağdı. Ben henüz çocuktum. (Babam) Ebû Talha dedi ki: "Ey Enes, bize o doludan ver!" Verdim, oruçlu olduğu halde yemeğe koyuldu. Bunun üzerine dedim ki: "Ey Ebû Talha, sen oruçlu değil misin?" "Bu bir yemek değildir, su da değildir, gökten inen bir berekettir. İçimizi onunla temizleriz" dedi. Hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip durumu bildirdim; bana "Amcandan al!" buyurdu.

[Ebû Ya'lâ ve Bezzâr leyyin bir isnadla.][68]

2936- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"(Oruçlu) Eğer yalan sözü ve onunla ameli bırakmazsa, Allah'ın onu yemesini ve içmesini bırakmasına ihtiyacı yoktur."
[Buhârî, Ebû Dâvud ve Tirmizî.][69]
2937- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Nice oruçlu kimseler vardır ki oruçtan nasibi, sadece açlık ve susuzluktur. Nice gece namaz kılan vardır ki, hazzı sadece uykusuz-luktur." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de.][70]
2938- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Kocası yanında olan kadın, onUn izni olmadan (nafile) oruç tutamaz." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.][71]
2939- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz davet edildiği zaman icabet etsin. Oruçlu değilse yesin, oruçlu ise dua etsin." (Râvi) Hişâm dedi ki: "Hadisteki «felyusalli», («namaz kılsın» değil) «dua etsin» demektir."
[Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.][72]
2940- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir haneye misafir olursa onların izni olmadan (nafile) orucu tutmasın."
[Tirmizî hadisin miinker olduğunu söyledi.][73]
2941- Süleyman radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim helâlinden oruçlu bir kimseyi yedi-rir, içirirse, melekler bütün Ramazan saatlerinde onun için istiğfar ederler. Cibril ise Kadir gecesinde onun için Allah'tan mağfiret diler." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebît'de ve Bezzâr.][74]
2942- Bezzâr şu ilaveyi yaptı: "Gözyaşları ve kalp yumuşaklığı ile rızıklandırıhr."
Dedim ki: "Oruçluya yedirecek bir şeyi soksa."
"Bir parça ekmek, bir tadımlık süt, bir yudum su da mı bulamaz?"[75]

Sahur, İftar Ve Visal (İftar Etmeden Aralıksız Oruç)

2943- Enes radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Sahura kalkın, çünkü sahurda bereket vardır." [Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî.][76]

2944- el-Mikdâm bin Ma'dîkerb radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Sahur yemeği yemelisiniz. Çünkü o, mübarek bir yemektir." [Nesâî][77]

2945- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Mü'minin sahur yemeği olarak hurma ne güzeldir!" [Ebû Dâvud][78]

2946- Zeyd bin Sabit radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile sahur yemeği yedik, sonra namaza kalktık." Enes dedi ki: "(Zeyd'e) dedim ki: «Namaz ile sahur arasında ne kadar zaman geçti?»" Şöyle dedi: "Elli âyet miktarı." [Buhârî ve Müslim, Tirmizî ve Nesâî.][79]

2947- Zir bin Hubeyş radiyallahu anh'dan: Huzeyfe'ye dedik ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile hangi saatte sahura kalktınız?"

"Bayağı aydınlık idi; ne var ki, henüz güneş doğmamıştı" dedi. [Nesâî][80]

2948- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Sizden birini, Bilâl'in ezanı sahurundan alıkoymasın. Çünkü o, gece ezan okuyor, yahut sesleniyor ki, teheccüd kılanınız namazını bıraksın, uyuyanlarınız uyansın; söyle aydınlanması da şafak değildir." Râvilerin bazıları dediler ki: "Avuçlarını bir araya getirip iki şe-hâdet parmağını uzatarak: «İşte böyle (aydın-lanana kadar)» buyurdu."

Diğer rivayette: "Yani fecir, genişliğine görünen aydınlıktır, uzunluğuna görünen aydınlık değildir."

[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.][81]

2949- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şüphesiz Bilâl ezanı gece okuyor. Bu nedenle âmâ olan İbn Ümmü Mektûm ezan oku-yuncaya kadar yiyin, için!" Âmâ olan İbn Ümmü Mektûm o kadar (geç ezan okurdu ki) kendisine "Sabahladın, sabahladın!" denirdi.
[Ebû Dâvud hariç, Altı hadis imamı.][82]
2950- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Gece gelip, gündüz gittiği ve güneş battığı zaman, oruçlu iftar eder."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.][83]
2951- Abdullah bin Ebî Evfâ radiyallahu anh'dan:
Biz Ramazan'da Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile bir seferde idik. Güneş batınca, şöyle buyurdu: "Ey Fülan! Haydi in de bize çorba hazırla!" Dedi ki:
"Ey Allah'ın Resulü, daha akşam olmadı." Yine şöyle buyurdu: "Haydi in de çorba hazırla!" İndi, çorba hazırladı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem içti. Sonra eliyle işaret ederek: "Güneş buradan battığı zaman, gece buradan geldiği zaman, oruçlu iftar ede-bilir." [Buharî, Müslim ve Ebû Dâvud.][84]
2952- Mâlik (b. Enes) radiyallahu anh'-dan:
"Osman radiyallahu anh zamanında akşama doğru hilâl göründü, fakat Osman iyice akşam oluncaya kadar iftar etmedi."[85]
2953- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanlar iftarı çabuk yaptıkça hayır üzerinde bulunurlar."
[Buhârî, Müslim, Muratla' ve Tirmizî.][86]
2954- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanlar iftar etmekte acele ettikleri sürece din üstün olmaya devam eder. Çünkü ya-hudi ve hıristiyanlar iftarı geç yaparlar."
[Ebû Dâvud][87]
2955- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu

aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah (Azze ve Celle) buyurdu: «Kullarım içinde en çok sevdiğim, iftarı en çabuk yapanlardır»." [Tirmizl][88]
2956- Mâlik bin Âmir Ebû Atiyye radiyallahu anh'dan:
Âişe'ye dedim ki: "Bizde Resûlullah'ın ashabından iki adam var, birisi iftarda acele ediyor, sahurda ağır davranıyor; ötekisi iftarı geç, sahuru ise erken yapıyor?"
Dedi ki: "Hangisi iftarı erken yapıp, sahuru geç yapıyor?"
"Abdullah bin Mes'ûd" dedim. Dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de böyle yapardı."[89]
2957- Diğer rivayette: Birisi iftarı erken yapıyor, namazı da acele kılıyor. Diğeri iftarı geç yapıyor, namazı da geç kılıyor."
[Müslim ve Sünen ashabı.][90]
2958- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim hurma bulursa iftarını hurma ile açsın, kim bulamazsa orucunu su ile açsın. Çünkü su temizdir." [Tirmizî][91]
2959- Ebû Davud'un rivayeti: "Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem namaz kılmadan önce birkaç yaş hurma ile; bulamazsa birkaç kuru hurma ile iftar ederdi. Kuru hurma da olmadığı zaman birkaç avuç su ile oruç açardı."[92]
2960- Muâz bin Zühre radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem iftar ederken, şöyle derdi: "Allahümme leke sumtü ve alâ nzkıke eftartü (-Allahım senin için oruç tuttum, senin rızkınla orucumu açtım)."[93]
2961- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, iftar ettiği zaman şöyle derdi: "Susuzluk gitti, damarlar serinlendi ve inşaallah sevabı da kesinleşti." [Bu iki hadis Ebû Davud'a aittir.][94]
2962- Âmir bin Rabî'a radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in oruçlu iken sayamayacağım kadar çok kez misvak kullandığını gördüm."
[Ebû Dâvud ve Tirmizî.][95]

2963- İbn Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Oruçlu olan kimse, sabah-akşam ağzını misvaklayabilir." [Buhârî bâb girişinde.][96]
2964- Habbâb radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Oruç tuttuğunuz zaman sabahleyin misvaklanın, akşamleyin misvaklanmayın! Akşamleyin dudakları kuru kalan hiçbir oruçlu yoktur ki Kıyamet gününde iki gözü arasında bir nur olmasın."
[Taberânî Mu'cemu'I-Kebîr'de leyyin bir isnadla.][97]
2965- İbn Abese radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in Ramazan'da ağzına dolu dolu su verdiğini, burnuna da dolu dolu su çektiğini gördüm." [Ahmed.][98]
2966- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,
iftar etmeksizin peşpeşe oruca devam etmekten menederdi. Dediler ki: "Ama sen iftar etmeden oruca devam ediyorsun?" Şöyle dedi: "Şüphesiz ben sizin gibi değilim; ben yedirilip içiriliyorum."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Muvatta'.][99]
2967- Onun (Mâlik'in), Buhârî ve Müslim'in, Ebû Hureyre'den şu ek ile benzeri rivayetleri vardır: Onların visalden (yani iftar etmeden peşpeşe oruç tutmaktan) vazgeçmek istemediklerini gördüğünde; bir gün, sonra bugün daha onlarla birlikte orucuna iftarsız devam etti. Sonra hilâli gördüler. Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Eğer hilâl görünmesey-di, size daha da artıracaktım (iftar etmemeyi sürdürecektim)." Sanki bu sözüyle visalden vazgeçmek istemedikleri için onları azarlamak istiyordu.[100]
2968- Buhârî ve Ebû Dâvud, Ebû Saîd'den:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İftarsız orucu sürdürmeyin! Herhangi biriniz iftarsız orucu sürdürmek istiyorsa bari sahur vaktine kadar sürdürsün."
"Ama sen (daha fazla) sürdürüyorsun?" dediler. Benzerini nakletti.[101]

Orucun Müstehab Yahut Mekruh Ya Da Haram Olduğu Günler

2969- Ebû Eyyûb el-Ensârî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Ramazan orucunu tutup da Şevval ayından da ona Altı gün katarsa, tüm sene oruç tutmuş gibi olur."
[Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud.][102]
2970- Dârimî, Sevbân'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir ay oruç (onla çarpılınca) on ay eder; Altı gün de (onla çarpılınca) iki ay eder. Bunların yekünü ise bir sene yapar."[103]
2971- Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'Xz. Ebû Hureyre'den bunun benzerini rivayet etti; ancak Altı günün "bir bir ardınca" olmasını kay-detti.[104]
2972- Hüneyde bin Hâlid'den; o da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in eşlerinden bir kadından, dedi ki:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Zi'1-Hicce'den dokuz gün, aşure günü, her (Arabî) aydan üç gün, aym ilk pazartesisiyle perşembesinde oruç tutardı."
[Ebû Dâvud ve "Ayın ilk Pazartesisiyle iki Perşembesinde oruç tutardı" ibaresiyle Nesât][105]
2973- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in hiç (Zi'1-Hicce'nin) on gününde oruç tuttuğunu görmedim." [Ebû Dâvud ve Tirmizî.][106]
2974- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kendisini verip ibadet etmek için Allah'ın en çok sevdiği gün Zi' l-Hicce' nin on günüdür. Çünkü onun her gününün orucu bir seneye, her gecesinin kıyamı da Kadir gecesinin ihyâsına denktir." [Tirmizî][107]
2975- Tirmizî, Buhârî ve Ebû Dâvud, İbn Abbâs'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İçinde salih amelin bulunduğu günlerin, Allah katında en sevimli ve makbul olanı Zi'l-Hicce'nin on günüdür."
Dediler ki: "Cihad da mı bu kadar kıymetli değildir?"
"Cihad da bu denli değerli değildir. Ancak kişi malı ile çıkar canı ile

savaşıp da geri dönmeden şehit düşerse başka" buyurdu.[108]

2976- Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Arefe gününün orucuna gelince, umarım o, Allah'tan, sonraki bir senelik ve önceki bir senelik (günahlara) keffâret olur." [Tirmizî][109]

2977- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Ramazan'dan sonra en üstün oruç, Allah'ın ayı olan Muharrem ayında tutulan oruçtur. Farz namazlarından sonra en değerli ve üstün namaz gece yansında kılınan (te-heCCÜd) namazıdır." [Müslim ve Sünen ashabı.][110]

2978- Alî radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Eğer Ramazan ayından sonra oruç tutacaksan, Muharrem (ayında) oruç tut. Çünkü o, Allah'ın ayıdır. Zira onda öyle bir gün vardır ki, o günde bir kavmin tevbesini kabul etmiştir. Yine o günde başka bir kavmin de tevbesini kabul eder." [Tirmizî][111]

2979- Enes radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Bir haram aydan kim, üç gün; perşembe, cuma cumartesi oruç tutarsa ona altmış senelik ibadet sevabı yazılır."

[Taberânî, Mıı'cemıı'l-Evsat'ta zayıf bir senedle.)[112]

2980- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Ramazan orucu gelmeden, önce Aşure

orucu tutulurdu. Ramazan orucu nazil (farz) olduktan sonra o günü (Aşure'yi) isteyen tuttu, İsteyen tutmadı." [Nesâî hariç, Altı hadis imamı.][113]

2981- Bir başka rivayetinde: "O (Aşure), Kâ'be'nin örtüldüğü bir gündür. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Cahiliyet devrinde o günde oruç tutardı, Kureyş de Cahiliyet devrinde o gün oruç tutardı." [114]

2982- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: Aşure günü, Yahudilerin saygı gösterdiği

ve bayram edindikleri bir gün idi. Bu sebeple Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: "Siz, o günde oruç tutun!" buyurdu. [Buhârî ve Müslim][115]

2983- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,

Medine'ye geldiğinde Yahudilerin Aşure günü oruç tuttuklarını gördü ve sordu: "Bu nedir?" Cevap verdiler:

"Bu salih bir gündür; çünkü o günde Allah, Musa ile İsrâiloğullannı düşmanlarından kurtarmıştır da (Musa) o günde oruç tutmuştur." Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Ben Mûsâ'ya sizden daha yakınım." Sonra kendisi o günü oruç tutmuştur; (ashabına da) o günde oruç tutmalarını emretmiştir.

[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][116]

2984- Seleme bin el-Ekva' radiyallahu anh'dan:

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Eslem'den bir adama emretti: "Haydi halka ilan et! Kim yemişse günün kalan kısmını oruçla geçirsin. Kim yememişse orucuna devam etsin. Çünkü bugün, Aşure günüdür."

[Buhârî, Müslim ve Nesâî][117]

2985- Abdurrahman bin Mesleme radiyallahu anh'dan, o da annesinden:

Eşlem (kabilesi) Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. Onlara dedi ki:

"Bugününüzü oruçla geçirdiniz mi?" "Hayır" dediler. "Gününüzün kalan kısmını tutun ve onu kaza edin" buyurdu. (Ebû Dâvud. Yani Aşure orucunu kastediyor.][118]

2986- Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Aşure günü orucu; kanaatime göre, Allah o oruçla ondan önceki bir senelik (günahları) örter." [Tirmizî][119]

2987- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,

Aşure günü oruç tutup; o gün oruç tutulmasını da emr edince dediler

ki: "Ey Allah' in Resulü! Bu, yahudi ve Hıristiyanların saygı gösterdiği bir gündür." Şöyle buyurdu: "Gelecek sene inşaallah dokuzuncu günü oruç tutarım." Fakat gelecek sene gelmeden Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem vefat etti. [Müslim ve Ebû Dâvud.] [120]

2988- Rezîn'in lafzı şöyledir: "Dokuzuncu ve onuncu günleri oruç tutmak suretiyle Yahudilere muhalefet ediniz!"[121]

2989- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Aşure orucunu tutun; ancak bir gün önce ve bir gün de sonra tutarak yahudilere muhalefet edin." [Ahmed ve Bezzâr leyyin bir senedle.][122]

2990- er-Rabî' bint Muavviz radiyallahu anhâ'dan:

"Aşure gününün sabahı Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ensâr köylerine şu haberi gönderdi:

«Kim bugün oruca niyet etmişse tamamlasın. Kim niyet etmemişse günün kalan kısmını oruçla geçirsin.»

Ondan sonra biz o gün oruç tutardık, çocuklarımıza da tuttururduk. Onlara yün oyuncağı verirdik, bizden yemek istedikleri zaman oyuncağı ellerine verip oyalardık. Böylece orucu tamam)amalarını sağlardık."

[Buhârî ve Müslim][123]

2991- Ğalîle'den, o annesinden, o Emetul-lah bint Rezine'den:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Aşure gününe önem verirdi. Hatta kendi çocuklarını ve Fâtıma'nın emzikte olan çocuklaşma (jgtktiri ağızlarına okur, annelerine de şöyle derdi:

«Bunları akşama kadar emzirmeyin!» " [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr ve'l-Evsat'ta zayıf bu senedle. Ebû Ya'lâ'mn da benzeri rivayeti vardır.] [124]

2992- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de metruk bir râvi kanalıyla Abdülazîz bin Saîd'den, o da babasından mürsel olarak —Osman b. Matar'a göre adı geçen Saîd sahabîdir—:

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:

"Recep büyük bir aydır. Allah o ayda sevapları katlar. Kim Recep

ayında bir gün oruç tutarsa bir sene oruç tutmuş gibi olur. Kim yedi güv tutarsa, ona cehennem kapıları kapatılır. Kim sekiz gün tutarsa ona sekiz cennet kapısı açılır. Kim on gün tutarsa Allah'tan ne dilerse mutlaka Allah ona verir. Kim de onbeş gün tutarsa, gökte bir münâdi şöyle seslenir: «Geçmiş günahların bağışlanmıştır. Haydi amele yeniden başla!» Kim daha çok oruç tutarsa Allah ona daha çok sevap verir.

gemiye bindirmiştir. O, o ay oruç tutmuştur ve halka da oruç tutmalarını emretmiştir. Gemi onları tam yedi ay taşımış, nihayet Aşure günü Cûdî dağında durmuştur. Nûh, beraberinde olanlar, hatta vahşi hayvanlar bile Aşure günü Allah'a şükretmek için oruç tutmuşlardır.

İsrâttoğullarına deniz ikiye, Aşure günü bölünmüştür. Aşure günü Allah Adem'in tevbesini kabul etmiştir. Yûnus'un şehrindeki insanların tevbesini de Aşure günü kabul etmiştir. İbrahim de o gün doğmuştur."[125]

2993- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,

Ramazan ayından sonra, Recep'le Şa'ban'dan başka hiçbir ayın orucunu tamam tutmamıştır." [Taberânî'ta zayıfbir senedle.][126]

2994- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Recep ayında orucu yasakladı."

[İbn Mâce zayıf bil senedle.][127]

2995- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,

Ramazan'dan başka (hiçbir zaman) tam ay oruç tutmamıştır.

O kadar oruç tutardı ki biri «vallahi galiba artık hiç oruç bozmayacak» derdi.

O kadar da tutmazdı ki biri «vallahi galiba artık hiç oruç tutmayacak» derdi."

[Buhârî, Müslim ve Nesâî][128]

2996- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,

(o kadar uzun süre nafile orucu) tutardı ki «artık devamlı oruç tutar, artık devamlı oruç tutar» derdik.
O kadar uzun süre de tutmazdı ki, «artık hiç oruç tutmaz, artık hiç oruç tutmaz» derdik.
Ramazan'dan başka tam ay oruç tuttuğunu bilmiyorum. Tümünü de oruçsuz geçirdiğini bilmiyorum. Vefatma dek bu böyle devam etti." [Müslim, Tirmizî ve Nesâî.][129]
2997- Altı hadis imamının rivayeti: (Âişe) dedi ki:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, devamlı oruç tutardı, hatta «galiba hiç açmadan orucuna devam edecek» derdik.
O kadar da uzun süre tutmazdı ki «galiba artık hiç oruç tutmayacak» derdik.
Ramazan'dan başka tam ay oruç tuttuğunu hiç görmedim. Şa'ban ayından daha çok (nafile) oruç tuttuğu bir ay da görmedim."[130]
2998- Diğer rivayet:
"Şa'ban'dan sonra. Şa'ban'ın tümünü tutardı. Şa'ban'ın birkaç günü hariç hemen hemen hepsini tutardı."[131]
2999- Diğer rivayet:
"Oruç bakımından Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in en çok sevdiği ay, Şa'ban ayı idi. O ay oruç tutardı
ve Ramazan'ı da ona birleştirirdi."[132]
3000- Diğer rivayet:
"Şa'ban'ın tümünü oruçla geçirirdi."[133]
3001- Sünen ashabının Ümmü Seleme'den rivayeti:
Dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in Şa'ban ile Ramazan'dan başka iki ay ardı ardına oruç tuttuğunu görmedim."[134]
3002- Üsâme radiyallahu anh'dan: Dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü, hiçbir ayda Şa'ban ayı kadar oruç tuttuğunu görmedim."
Şöyle buyurdu:
"O, Recep ile Ramazan arasında insanların gafil oldukları bir aydır. O, amellerin Alemlerin Rabbine yükseltildiği bir aydır. Onun için amelimin Rabbime ben oruçlu iken yükseltilmesini isterim." [Nesâî]

[135]

3003- Üsâme radiyallahu anh'dan:

"O, haram aylarda oruç tutardı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi:

«Şevval ayının orucunu tut!» Ondan sonra haram ayların orucunu terk etti; bunun yanısı-ra ölünceye dek bir daha Şevval ayının orucunu bırakmadı." [İbn Mâce][136]

3004- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,

Pazartesi ile Perşembe günlerinin orucunu arzulardı." [Tirmizî ve Nesâî][137]

3005- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Ameller Allah'a Pazartesi ile Perşembe günleri sunulur. Amelimin ben oruçlu iken sunulmasını İsterim." [Tirmizî][138]

3006- Hafsa radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,

her aydan üç gün oruç tutardı:

Pazartesi, Perşembe ve sonraki hafta Pazartesi günü."

[Ebû Dâvud ve Nesâîl[139]

3007- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,

ayın Cumartesi, Pazar ve Pazartesi günleri oruç tutardı.

Diğer ayın ise Salı, Çarşamba ve Perşembe günleri orucunu tutardı." [Tirmizî][140]

3008- İbn Amr bin el-As'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ona her Çarşamba ve Perşembe günü oruç tutmasını emrederdi." [Rezîn][141]

3009- Müslim el-Kureşî radiyallahu anh'-dan:

Ben sordum; ya da Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e, bütün sene tutulan oruç hakkında soruldu. Şöyle buyurdu:

"Ailenin senin üzerinde bir hakkı vardır. O halde Ramazan ayını ve onu takip eden ayın orucunu tut; bir de her Çarşamba ve Perşembe

günü oruç tut. Bu takdirde bütün yılın orucunu tutmuş olursun." [Tirmizî ve Ebû Dâvud.][142]

3010- İbn Milhân radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,
Eyyâm-ı Bîd olan (Arabî) ayın onüç, ondört ve onbeşinci günleri oruç tutmamızı emrederdi. Ve şöyle derdi:
«O, tüm yılın orucu gibidir»." [Ebû Dâvud ve Nesâî][143]

3011- Muâze el-Adeviyye radiyallahu anh'dan:
O, Âişe'ye: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem her ay üç gün oruç tutar mıydı?" diye sordu. "Evet" dedi.
"Hangi ayda tutardı?"
"Hangi ay olursa olsun aldırmazdı, tutardı" dedi. [Tirmizî ve Ebû Dâvud.][144]

3012- Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve
sellem'e gelip "Nasıl oruç tutarsın?" diye sordu.
Onun sözünden dolayı öfkelendi. Ömer onun öfkelenişini görünce şöyle dedi: "Rab olarak Allah'ı, din olarak İslâm'ı, Peygamber olarak Muhammed'i kabul edip hoşnut olduk. Allah'a Allah'ın gazabından da, Resulünün gazabından da sığınırız." Allah Resulünün öfkesi dininceye dek bu sözünü tekrarladı. Ömer dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Bütün yıl süresince oruç tutan kimsenin durumu nedir?" Şöyle buyurdu: "O oruç da tutmamıştır iftar da etmemiştir." Sonra sordu:
"İki gün oruç tutup bir gün tutmayan kimsenin durumu nasıl olur?"
"Buna kimsenin gücü yeter mi?" buyurdu. Yine sordu:
"Gün aşın oruç tutan kimsenin durumu nasıl olur?"
"İşte bu Davud'un oruç tutma şeklidir" buyurdu.
"Bir gün oruç tutup iki gün tutmayanın durumu nedir?"
"Buna gücümün yetmesini çok isterdim" dedi. Sonra şöyle buyurdu:
"Her aydan üç gün oruçla beraber Ramazan'dan Ramazan a oruç, bütün yıl oruç tutmak gibidir. Arefe gününün orucuna gelince, umarım Allah'tan ondan önceki yıl ile ondan sonraki yılda (işlenen günahlara)

keffâret olur. Aşure gününün orucuna gelince, Allah'tan o orucun ondan önceki senede işlenen günahlara keffâret olmasını umarım."[145]
3013- Diğer rivayette:
Pazartesi gününün orucu hakkında soruldu; şöyle buyurdu:
"O, benim doğduğum, Peygamber olarak gönderildiğim, ya da Kur'an'in bana indirildiği gündür."
[Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.][146]
3014- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,
her ayın ilk günlerinde üç gün oruç tutardı." [Sünen ashabı][147]
3015- Âmir bin Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
"Kışın oruç tutmak zahmetsiz bir ganimettir." [Tirmizî][148]
3016- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,
iki günün orucunu yasakladı: Ramazan bayramının ilk günü ve Kurban bayramı günü." [Buhârî, Tirmizî ve Ebû Dâvud.][149]
3017- Mâlik radiyallahu anh'dan:
O, ilim ehlinin şöyle dediğini duymuş: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in yasakladığı günlerde oruç tutmamak şartıyla, ömür boyu oruç tutmakta herhangi bir sakınca yoktur. O yasaklanan günler: Mina günleri, Kurban bayramı günü ve bir de Ramazan bayramı günüdür. Bu da duyduklarımın bana en sevimli olanıdır."[150]
3018- Ebû Ubeyd Mevlâ bin Ezher radiyallahu anh'dan:
Kurban bayramı günü Ömer'in, hutbeden önce namaz kıldığını gördüm.
Sonra şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu iki günde oruç tutmayı yasakladığını duydum. Ramazan bayramının ilk gününe gelince, bu gün oruç tutmayacağınız gündür. Müslümanların bayramıdır. Kurban bayramı gününe gelince, kurbanlarınızın etlerinden yiyiniz!" [Ebû Dâvud, Tirmizî ve Buhârî ve Müslim uzun bir metinle.][151]
3019- Süleyman bin Yesâr radiyallahu anh'dan:

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Teşrik günlerinde oruç tutulmasını yasaklamıştır." [Mâlik][152]

3020- Nübeyşe el-Huzelî radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Teşrik günleri: Yemek içmek ve Allah'ı zikretmek günleridir." [Müslim][153]

3021- Sıla bin Züfer radiyallahu anh'dan: "Biz, Şa'ban veya Ramazan'da hangisinde olunduğu şüphe edilen bir günde Ammâr ile beraberdik. Bize kızartılmış bir koyun getirildi. Cemaatten biri: «Ben oruçluyum» diyerek geri çekildi. Ammâr ise şöyle dedi: «Kim bugün (şüpheli günde) oruç tutarsa Ebû'l-Kâsım sallallahu aleyhi ve sellem'e âsi gelmiştir'." [Sünen ashabı][154]

3022- Mâlik radiyallahu anh'dan:

"İlim ehlinin, Şa'ban'dan mıdır yoksa Ramazan'dan mıdır diye şüphe edilen bir günde orucu yasakladığını duydum. Farz oruca niyet ettiği zaman, (Hilâl'i) görmeden tutup da sonra onun Ramazan olduğu meydana çıkarsa, üzerine kaza lazım geldiğine kail olmuşlardır. Onun nafile olarak tutulmasında herhangi bir sakınca görmezlerdi."[155]

3023- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Şa' bari in onbesinci günü olunca oruç tutmayın." [Ebû Dâvud ve Tirmizî.][156]

3024- O ikisi ile Buhârî, Müslim ve Nesâî merfû olarak:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Sakın biriniz Ramazan'dan bir veya iki gün önce oruç tutmasın, ancak daha önce oruçlu ise devam edebilir."[157]

3025- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan:

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle dedi: "Şa'bari in sonunu oruçla geçirmedin mi?" "Hayır" dedim. "Öyleyse tutmadığın zaman (Ramazan' dan sonra) iki gün tut!" [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][158]

3026- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Arafat'ta Arefe günü oruç tutmayı yasakladı." [Ebû Dâvud]

[159]

3027- Meymûne radiyallahu anhâ'dan: Halk, Arefe günü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in orucu hakkında şüphe ettiler. Ben ona vakfedeyken bir bardak süt gönderdim. O da içti ve insanlar da onu gördüler." [Buhârî ve Müslim][160]

3028- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Ona Arefe gününün orucu hakkında sordular; dedi ki: "Allah Nebisi sallallahu aleyhi ve sellem ile hacca gittim, oruç tutmadı. Ebû Bekr ile de hac yaptım, o da tutmadı. Ömer'le de hac yapüm, o da tutmadı. Osman'la da hacca gittim, o da tutmadı. Ben de oruç tutmam; o orucu ne emrederim, ne de yasaklarım." [Tirmizî][161]

3029- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Geceler arasında sırf Cuma gecesini ihya etmek için ayırmayın! Günler arasından da oruç tutmak için yalnız Cuma gününü ayırmayın. Yalnız (o gün) birinizin tutmakta olduğu orucu arasına rastlarsa başka."

[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.][162]

3030- Abdullah bin Büsr es-Sülemî'den, o da kızkardeşi es-Sammâ'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Cumartesi günü farz orucu dışında hiçbir orucu tutmayın. Biriniz üzüm kabuğundan veya ağaç çöpünden başka yiyecek bulamazsa dahi onları ağzına alıp çiğnesin (de yine de O gün oruç tutmasın)." [Tirmizî ve Ebû Dâvud.]

(Ebû Dâvud) dedi ki: "Bu (hadîs) mensûhtur."[163]

3031- Kureyb radiyallahu anh'dan:

Bir takım insanlar beni Ümmü Seleme'ye, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in en çok oruç tuttuğu günün hangi gün olduğunu sormak için gönderdi. Şöyle dedi:

"Cumartesi ile Pazar günü. O ikisi müşriklerin bayramlarıdır. Ben onlara muhalefet etmek isterim» buyurmuştur.

[Taberânî, Mu'cemu' I-Kebîr'de.][164]

3032- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: "Kim Çarşamba, Perşembe ve Cuma günleri oruç tutarsa Allah onun için cennette bir köşk yapar. Öyle bir köşk ki dışı içinden, içi de dışından görünür."
[Taberânî, Mu'cemu' I-Kebir'de zayıf bir senedle.][165]
3033- Muhammed bin Abbâd bin Ca'fer radiyallahu anh'dan:
Ben Beyt-i Şerifi (Kâ'be'yi) tavaf ederken Câbir'e: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Cuma günü oruç tutmayı yasakladı mı?" diye sordum. "Bu Beyt'in Rabbi hakkı için evet" dedi.[166]
3034- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in Cuma günü oruç tutmadığını pek az gördüm." [İki rivayet de İbn Mâce'ye aittir.][167]

Yolcunun Ve Diğerlerinin Oruç Tutmaması, Kaza Ve Keffâret

3035- Câbir radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Fetih yılı Ramazan'da Mekke'ye yönelerek yola çıktı. Kurâ'ul-Ğamîm denilen yere ulaşana kadar oruç tuttu; insanlar da onunla beraber oruç tuttular. Sonra bir bardak su istedi, insanların gözü önünde kaldırıp içti. Ondan sonra bazı insanların oruç tuttuğu kendisine bildirilince, şöyle buyurdu:
"Onlar âsilerdir, onlar âsilerdir."
[Tirmizî ve aynı lafızla Müslim.][168]
3036- Buhârî, Müslim, Muvatta' ve Ne-sâî'nin İbn Abbâs'dan naklettikleri hadis:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Kudeyd ile Usfân arasında bulunan Kedîd (kuyusuna) varıncaya kadar oruç tuttu. Orada orucunu bozdu. Ay çıkıncaya dek bir daha oruç tutmadı." Zührî dedi ki: "Allah Resulü
sallallahu aleyhi ve sellem, Ramazan'ın onüçüncü gecesinin sabahında Mekke'de oldu. (Resûllah'ın ashabı) Onun bu yeni davranışlarını izlerlerdi. Onun son yaptığmı bir muhkem - nâsih olarak görürlerdi." [169]
3037- Diğer rivayette: "Medine'den çıkarken oruç tuttu, Kudeyd'e kadar bu böyle devam etti. Kudeyd'de orucunu bozdu. Mekke'ye kadar

da bu böyle devam etti."[170]

3038- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,

Fetih yılı Merru'z-Zehrân'a ulaştı. Bize düşmanla karşılaşacağımızı bildirdi ve oruç tutmamamızı emretti. Böylece hepimiz birden oruç tutmadık." [Tirmizî][171]

3039- Enes radiyallahu anh'dan:

"(Bir yolculukta) Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdik; kimimiz oruç tutuyor, kimimiz tutmuyordu. Sıcak bir günde bir yerde konakladık. Gölgelenenlerin çoğu elbise sahibi olanlardı. Kimimiz de eliyle güneşten korunuyordu. Oruç tutanlar takatsiz düştü, tutmayanlar kalkıp çadırları kurdular ve hayvanları suladılar. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: «Oruç tutmayanlar bugün sevapları alıp götürdüler»." [Buhârî, Müslim ve Nesâî][172]

3040- Câbir radiyallahu anh'dan:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir seferde idi. İnsanların bir adamın başına üşüşüp gölge yaptıklarını gördü ve sordu: "Nesi var?" "Oruçlu bir adam" dediler. Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Seferde oruç tutmanız iyi bir sey değildir."

[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.][173]

3041- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e soruldu:

"Seferde oruç tutmak, iyilikten midir?" "Seferde oruçlu olmak iyilikten değildir" buyurdu.

[Rezîn, Ahmed ve Mu'cemu'l-Kebîr'âe. Taberânî.][174]

3042- Abdurrahman bin Avf radiyallahu anh'dan:

"Seferde oruç tutan, seferi olmayıp oruç tutmayan gibidir." [Nesâî][175]

3043- Abdullah bin Ka'boğullarından olan Enes bin Mâlik radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah, misafirden namazın yarısını kaldırdı, ona oruç tutmamaya müsaade etti. Çocukları hakkında (yetersiz beslenme sebebiyle bir

endişeye düştükleri takdirde seferde emzikli ve hamile kadına oruç tutmamaya izin verdi." [Sünen ashabı][176]

3044- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile kimimiz oruçlu, kimimiz oruçsuz yolculuğa çıkardık. Ne oruç tutmayan oruç tutanı, ne de oruç tutan oruç tutmayanı kmamaz-dı. Kendinde kuvvet hisseden oruç tutardı ve bunu iyi karşılardı; kendini güçsüz hisseden oruç tutmazdı; bunu da iyi ve hoş karşılarlardı." [Müslim ve Sünen ashabı.][177]

3045- Âişe radiyallahu anhâ'dan: Hamza bin Amr el-Eslemî, Allah Resulü
sallallahu aleyhi ve sellem'e: "Seferde oruç tutayım mı?" diye sordu. Bu zat çok oruç tutardı. Ona şöyle buyurdu: "İstersen tut, istersen tutma." [Altı hadis imamı.][178]

3046- Ebû Dâvud ve Nesâî, bizzat Ham-za'dan yaptığı rivayette:
O bir binek sahibi idi. Çoğu kez bineği üzerinde yolculuk yapardı. Bazen kış mevsimine rastlayıp kendini güçlü hissederdi, tehir edip kazaya bırakmaktansa seferde oruç tutmak ona daha kolay gelirdi. Bu yüzden durumu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sordu:
Şöyle buyurdu: "Ey Hamza, hangisini istersen onu yap!"[179]

3047- Muhammed bin Ka'b radiyallahu anh'dan:
Ramazan'da Enes'e geldim. Yolculuğa çıkmak istiyordu; devesini hazırladım, yolculuk elbisesini giydi. Yemek getirtip yiyince ben kendisine:
"Bu sünnet midir?" diye sordum. "Sünnettir" dedi ve bineğine bindi. [Tirmizî][180]

3048- Mâlik radiyallahu anh'dan: "Ömer, Ramazan'da yolculuklarından birinde iken, gününün başında Medine'ye gire-bileceğini kestirdiği zaman, oraya oruçlu olarak girerdi."[181]

3049- Mansûr el-Kelbî radiyallahu anh'-dan:
Dihye bin Halîfe, Ramazan'da üç millik mesafe yol aldı. Sonra orucunu tutmadı. Birtakım insanlar da onunla beraber oruç tutmadı. Diğerleri onların oruç tutmamalarını hoş karşılamadılar. Kasabasına döndüğünde, şöyle dedi:

"Vallahi ben gerçekleşmesini hiç beklemediğim bir işle karşılaştım. Çünkü birtakım insanların (seferde oruç tutmak suretiyle) Muhammed sallallahu aleyhi ve sel-lem'in ve ashabının yolundan ayrılacaklarını hiç düşünmemiştim. Allahım, ne olur beni kendine al!"[182]

3050- Ubeyd bin Cübeyr radiyallahu anlıdan:

Ebû Basre el-Gifârî ile beraber Füstâs'tan yola çıkan bir gemide idim. Ramazan'di. Gemiyi harekete geçirdi, henüz evleri geçmeden bir sofra getirtip bana "Buyur" dedi. "Evleri görmüyor musun?" dedim. "Sen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetinden yüz mü çeviriyorsun?" dedi. Ca'fer rivayet ettiği hadiste: (bu sözden sonra yemekten) yedi dedi. [İkisi de Ebû Davud'undur][183]

3051- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Her kim ruhsatsız ve hasta olmadığı halde Ramazan'da oruç tutmazsa, bir sene oruç tutsa bile onun (sevabını) elde edemez."

[Buhârî (muallak olarak), Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizl][184]

3052- Esma bint Ebî Bekr radiyallahu anh'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında bulutlu bir günde (güneş battı zannıyla) orucu bozduk. Sonra güneş görünüver-di." Hişâm'a denildi ki: "Kaza ile emrolundu-lar mı?" "Kazadan kurtulmaya çare var mı?" diye cevap verdi. [Buhârî ve Ebû Dâvud.] [185]

3053- Nâfi radiyallahu anh'dan:

İbn Ömer derdi ki: "Bir hastalık ya da yolculuk dolayısıyla Ramazan orucunu tutamayan, Ramazan orucunu, günlerine fasıla vermeden ardı ardına tutup kaza eder."[186]

3054- İbn Şihâb radiyallahu anh'dan: Ebû Hureyre ile İbn Abbâs, Ramazan'm

kazasında ihtilaf ettiler. Birisi: "Aralıklı tutulur" derken diğeri "Aralıklı tutulmaz" dedi. [İkisi de Mâlik'e aittir.][187]

3055- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Üzerimde Ramazan orucundan borç olurdu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile meşguliyetim sebebiyle onun kazasını ancak Şa'ban ayında kaza edebilirdim." [Altı

hadis imamı.][188]

3056- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim üzerinde oruç borcu olduğu halde ölürse, onun namına o orucu velisi tutar."

[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][189]

3057- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: “

Dedi ki: "Kişi Ramazan'da hasta olup da iyileşmeden ölürse, onların yerine yiyecek fidye verilir. O, oruçları kaza etmek ona borç değildir.

Şayet oruç adamışsa o zaman onun namına velisi kaza eder." [Ebû Dâvud][190]

3058- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Bir kadın dedi ki:

"Ey Allah'ın Resulü! Annem üzerinde adak orucu olduğu halde vefat etti, onun namına oruç tutabilir miyim?"

"Annenin bir borcu olup da sen onu adeseydin yerini bulur muydu?"

"Evet."

"Öyleyse onun namına oruç tut!" buyurdu. [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][191]

3059- Mâlik radiyallahu anh'dan:

İbn Ömer'e: "Kişi, başka kişi namına oruç tutabilir mi? Bir kimse, diğer kimsenin namına namaz kılabilir mi?" diye sorarlardı da o: "Hayır" derdi.[192]

3060- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

Hafsa ile ben (nafile) oruçluyduk. Bize bir yemek hediye edildi ve yedik.

Derken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem giriverdi. Hafsa, babası gibi cüretliydi. Sözde benden önce davranarak: "Âişe ile ben nafile orucu tutuyorduk, bize bir yemek hediye edildi, yedik. Orucumuzu bozduk" dedi. Bunun üzerine:

"Onun yerine bir gün kaza olarak oruç tutun" buyurdu. [Mâlik, Tirmizî ve Ebû Dâvud][193]

3061- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip helak

olduğunu söyledi.
"Ne'n var?" diye sordu. "Ramazan'da hanımımla cinsî ilişki kurdum" dedi.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e içinde farak denilen hurma bulunan bir sepet getirildi. "Helak olan adam nerede?" diye sordu.
"Benim" dedi. Bunun üzerine ona: "Haydi bunu tasdik et!” buyurdu.
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][194]
3062- Nesâî'nin dışında Altı hadis imamı, Ebû Hureyre'den:
Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile otururken, aniden bir adam çıkageldi ve şöyle dedi: "Helak oldum, ey Allah'ın Resulü!"
"Ne'n var?"
"Oruçlu iken hanımımla cinsî temasta bulundum."
"Azat edecek kölen var mıdır?"
"Hayır."
"İki ay ardı ardına oruç tutabilir misin?"
"Hayır."
"Altmış fakiri doyuracak imkanın var mıdır?"
"Hayır."
"Otur öyle ise!"
Oturdu, biraz sonra içinde hurma bulunan bir sepet getirildi. Hemen sordu:
"Soru soran nerede?"
"Al bunu sadaka olarak dağıt!"
"Ey Allah'ın Resulü! Benden daha fakir kimse var mıdır? —Medine'nin iki kara taşlığını kastederek— Vallahi bu iki yaka arasında bizden daha fakir bir hane yoktur" deyince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, azı dişleri görününceye dek güldü. Sonra şöyle buyurdu: "Haydi al bunu çoluk çocuğuna yedir!"[195]
3063- Diğer rivayette şu ek vardır: "Bir gün oruç tut ve Allah'tan bağışlanma dile!"[196]
3064- Mâlik radiyallahu anh'dan: "Enes oruç tutamayacak kadar yaşlandı ve orucu için fidye verdi."[197]
3065- Mâlik radiyallahu anh'dan:

"İbn Ömer'e, hamile kadın, çocuğu hakkında (yeterli beslenememesinden) endişe ettiği takdirde, oruç tutmayabilir mi?" diye soruldu.
"Oruç tutmaz. Her gün için Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in müddü ile bir müd buğdayı onun yerine bir fakire verir" dedi.[198]
3066- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim üzerinde bir aylık oruç borcu olduğu halde ölürse, onun için her gün bir yoksul doyurulur." [Tirmizî]
Ona göre bunun İbn Ömer'in sözü (mevkuf) olması daha sahihtir.[199]
3067- el-Kâsım bin Muhammed radiyallahu anh'dan: Dedi ki:
"Her kimin bir Ramazan orucu borcu olup buna gücü yettiği halde diğer Ramazan'a kadar kaza etmezse, bir müd buğday miktarında her gün için bir yoksul doyurur, ayrıca orucu da kaza eder." [Mâlik][200]
3068- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Ramazan a erişip de üzerinde bir Ramazan orucu borcu olursa ve onu kaza etmemişse onun orucu kabul olunmaz. Kim üzerinde, kaza etmediği Ramazan orucundan bir şey olup da, nafile orucu tutarsa, o borç olan orucu tutuncaya kadar nafile orucu kabul olunmaz."
[Ahmed ve Taberânî, Mu 'cemu' l-Evsat'ta.][201]
3069- Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,
Ramazan'dan tutamadıklarını Zi'1-Hicce'nin on gününde kaza ederdi."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat ve's-Sağfr'de ıayıfh\t senedle.][202]

İtikaf, Kadir Gecesi Ve Diğer Meseleler

3070- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İtikâfa giren kişi, günahları hapsedip, sevapların tümünü elde eden kişi gibi, kendisine sevaplar kazandıran kişidir."
[İbn Mâce, leyyin bir senedle.][203]

3071- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, ölünceye kadar Ramazan'ın son on gününde itikâfa girerdi. Ondan sonra hanımları da itikâfa girdiler." [Altı hadis imamı.][204]
3072- Diğer rivayet: "Her Ramazan'da itikâfa girerdi. Sabah namazını kıldırdığında iti-kâf yaptığı yerine gelirdi. Âişe de itikâfa girmek için ondan izin istedi. Ona izin verdi ve mescidde kendisine bir çadır kurdu.
Hafsa bunu duyunca, o da bir çadır kurdu. Zeynep bunu duyunca o da bir çadır kurdu. Sabah namazından çıkınca dört çadır kurulduğunu görünce: "Nedir bunlar?" diye sordu. Durumu ona bildirdiler. Ondan sonra: "Onları buna iten nedir? İyi bir şey mi yaptığınızı zannediyorsunuz? Sökün onları, bir daha görmeyeyim!" buyurdu. Bu nedenle Ra-mazan'da itikâfa girmedi. Şevval ayının son on gününde itikâfa girdi.[205]
3073- Diğer rivayet: "İtikâfa girmek istediğinde, sabah namazını kıldırır, sonra itikâf mahalline çekilirdi." Benzerini nakletti.
Ayrıca onda şöyle geçer: "Sabah namazını kıldırınca çadırları gördü ve şöyle buyurdu: "Bir (iyilik) mi istiyorlar?" Sonra kendi çadırının kaldırılmasını emretti. Ondan sonra Ramazan'da itikâfı bıraktı, nihayet Şevvâl'in son on gününde itikâfa girdi."[206]
3074- Diğer rivayette: "Şevvâl'in yirmisinde" diye geçmektedir. [Altı hadis imamı.][207]
3075- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem her Ramazan'da on gün itikâfa girerdi, öldüğü yıl yirmi gün itikâfa girmiştir." [Buhârî ve Ebû Dâvud.][208]
3076- Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ilk sene Ramazan'ın ilk on gününde, sonra orta on gününde, sonra son on gününde itikâfa girmiştir ve şöyle buyurmuştur: «Bana Kadir gecesi, onda (son on gün içinde) gösterildi, sonra unutturuldum.» Ondan sonra ölünceye dek son on günde itikâfa girerdi."
[Taberânî, Mu 'cemu'l-Kebtr'de.][209]
3077- Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem, her sene Ramazan'in son on gününde itikâfa girerdi, bir sene girmedi; ertesi sene yirmi gün itikâfa girdi." [Tirmizî][210]

3078- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem mescidde içimizde itikâfa girerdi, Hücrenin aralıklarından başını uzatırdı ve ben de hayız olduğum halde onun başını yıkardım." [Altı hadis imamı.][211]

3079- Diğer rivayet:

"Eve, ancak zaruri işleri için girerdi."[212]

3080- Diğer rivayet:

"İtikâfta iken hastanın yanına uğrar, fazla oyalanmadan onun hatırını sorardı."[213]

3081- Diğer rivayet: "İtikâfta olan için sünnet olan: Hasta ziyaret etmemesi, cenaze merasiminde bulunmaması, kadına dokunmaması, kadınla sevişmemesi ve önemli bir ihtiyaç haricinde hiç dışarı çıkmamasıdır. Oruç-suz itikâf olmaz ve sadece cemaatle namaz kılınan mescidde itikâfa girilir."[214]

3082- Safiyye radiyallahu anhâ'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem itikâftaydı; geceleyin onu ziyaret etmeye geldim. Bir süre konuştuk, sonra dönmek için ayağa kalkınca beni geçirmek için ayağa kalktı. O zaman meskeni Üsame'nin avlusun-daydı. Ensâr'dan iki adam oradan geçiyordu. Allah Nebîsi sallallahu aleyhi ve sellem'i gördüklerinde hızlandılar. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Yavaş olun, o Huyey kızı Safiyye'dir." Onlar: "Sübhanallah, ey Allah'ın Resulü!" dediklerinde şöyle buyurdu: "Şeytan insanoğlunun kanının dolaştığı yerde dolaşır; ikinizin kalbine bir kötülük atmasından korktum." Ya da buna benzer bir şey dedi. [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][215]

3083- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem itikâfa girdiğinde, tevbe direklerinin arkasına yaygısı serilirdi, ya da yatağı kurulurdu." [İbn Mâce][216]

3084- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Ömer dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Ben cahiliyet devrinde, Mescid-i haram'da bir gece itikâfta kalacağımı adamıştım."

"Öyleyse o adağını yerine getir" buyurdu. [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.]
Diğer rivayette: "Bir gün" olarak geçmektedir.[217]
3085- Ebû Leylâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hurma yaprağından yapılmış bir çadırda itikâ-fa girdiğini gördüm."
[Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu' l-Kebîr'Ae, zayıf bir senedle.][218]
3086- Mâlik radiyallahu anh'dan: Güvenilir ilim ehlinden şöyle dediğini duymuş: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e kendisinden önceki insanların ömrü gösterildi. Uzun ömürlü olan o milletlerin işlediği amelleri işleyemiyecek olan ümmetinin ömürlerini kısa buldu. Bu yüzden Allah ona bin aydan hayırlı olan Kadir gecesini verdi."[219]
3087- Enes radiyallahu anh'dan: Ramazan ayı girdi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: "Bu ay gelip çattı. Onun içinde bin aydan hayırlı olan bir gece vardır. Kim onun (bu gecenin) hayrından mahrum olursa bütün hayırlardan mahrum olmuş olur. Onun (bu gecenin) hayrından mahrum olan ancak saadetten payı olmayan kimsedir." [İbnMâce][220]
3088- Yûsuf bin Sa'd radiyallahu anh'dan: Bir adam Hasan bin Alî'ye, Muâviye'ye biat ettikten sonra kalkıp şöyle dedi: "Mü'minlerin yüzünü kararttın." Ya da: "Ey Mü'minlerin yüzünün karartıcısı!" dedi. O, şu cevabı verdi: "Beni kınama, Allah seni esirgesin! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'e Ümeyye oğulları kendi minberi üzerinde gösterildi; ağrına gitti. Bu sebeple İnnâ a'taynâke'l-Kevser sûresi indi: «Yâ MuhamT med, biz sana Kevser'i yani cenneteki nehri verdik.» Bir de kendisine «İnnâ enzelnâhufî leyleti' l-Kadri. Leyletü'l-Kadri hayrun min elfi şehrin» sûresi nazil oldu: "Senden sonra Ümeyye oğulları buna (bin aya) mâlik olacaklar ey Muhammedi"
el-Kâsım bin el-Fadl dedi ki: "Biz (Eme-vîlerin iktidar müddetini) saydık ne fazla ve ne de eksik tam bin ay çıktı." [Tirmizî][221]
3089- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından birtakım adamlara, (rüyalarında) Kadir gecesi

(Ramazan'ın) son yedilerinde gösterildi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Rüyanızın son yedilerde aydınlandığını görüyorum; bu sebeple kim onu araştırmak isterse, son yedilerde arasın."[222]
3090- Diğer rivayette: "Son on günün içinde arasın" olarak geçmiştir. [Mâlik, Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud][223]
3091- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile (Ramazan'ın) orta on gününde itikâfa girdik; yirminci gün olunca pılı pırtımızı alıp taşındık. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem geldi ve şöyle buyurdu: «Kim taşınmış ise itikaf mahalline geri gelsin! Zira rüyamda bu gece kendimi su ile çamur arasında secde ederken gördüm.» O, itikâf ettiği yere dönünce, gökyüzünü bulut kapladı ve yağmur yağdı. Onu hak ile gönderene yemin ederim ki, gök o günün sonunda hücum etti. Mescid o zaman tavansız bir çardak idi. Burnunda ve burnunun ucunda su ve çamur izleri gördüm."[224]
3092- Diğer rivayet: (Alalh Resulü) Ramazan'in ilk on gününde itikâf a girdi. Sonra orta on gününde Türk çadırında itikâfa girdi. Kapısında bir hasır vardı.
Eliyle hasın alıp çadırın kenarına koydu. Sonra başını çıkardı insanlarla konuştu; halk onun yanına yaklaştılar. Buyurdu ki: "Ben Ramazan'in ilk on günü itikâfa girip bu geceyi arardım. Sonra ayın ortasındaki on gününde itikâf yapmaya başladım. Bunun üzerine bana o gecenin son on günlerin içinde olduğu söylendi. İçinizden kim itikâfa girmek isterse girsin." Bunun üzerine cemaat de onunla birlikte itikâfa girdiler. Devamla şöyle buyurdu:
"Şüphesiz bana (Kadir gicesi) tek gece olarak gösterildi. O gecenin sabahında sanki ben su ile çamur arasında secde ediyordum." Benzerini nakletti.[225]
3093- Diğer rivayet: Buyurdu ki:
"Ey Cemaat! Bana Kadir gecesi bildirildi; size haber vermek için çıkmıştım, ancak davalı iki adam geldi, beraberlerinde şeytan da vardı. Onu (Kadir gecesinin hangisi olduğunu) unuttum. Bu nedenle siz onu Ramazan'in son on gününde arayın; dokuzunda, yedisinde ve

beşinde arayın!"
Dedim ki: "Ey Ebû Saîd, siz sayılan bizden daha iyi bilirsiniz!"
"Evet" dedi.
"Peki dokuzuncu, yedinci ve beşinci ne demektir?"
"Yirmi biri geçtiği zaman, onu takip eden yirmi ikidir. İşte dokuzuncu odur. Yirmi üç geçtiği zaman, onu takip eden yedincidir; yirmi beşi geçtiği zaman onu takip eden de beşincidir" dedi. [Tirmizî hariç, Altı hadis imamı][226]
3094- Enes radiyallahu anh'dan: el-Cuhenî dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü!
Bizim bu ayda hazır bulunmaya gücümüz yetmemektedir. O nedenle bize Kadir gecesini bildir!" Şöyle buyurdu:
"Ayın son yedi günlerine dikkat edin!"
"Buna gücüm yetmez."
"Kalan yedinci gecede ara. O, bu gecedir."
"Ey Allah'ın Resulü! Bu gece yirmi üçüncü gecedir ve kalan sekiz gecededir."
"İşte ay böylece eksilir. Kalan geceler yedidir" buyurdu. [Ebû Ya'lâ zayıf bir senedle.][227]
3095- Abdullah b. Üneys radiyallahu anh'dan:
O dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Kadir gecesini aradığın gece hangi gecedir?"
"O geceden başka insanların namazı terk edeceklerinden korkmasam sana o geceyi bildirirdim" buyurdu.
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebfr'de.][228]
3096- Abdullah bin Üneys el-Cühenî radiyallahu anh'dan:
O Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e dedi ki: "Seleme oğullarından bir cemaat beni sana gönderdi; senden Kadir gecesini soruyorlar?" Buyurdu ki:
"Bu gece kaçıncı gecedir?"
"Yirmi ikinci gecedir" dedim.
"İşte bu gece Kadir gecesidir" buyurdu. Adam dönüp gitti. Dedi ki: "Yahut bir sonraki gecedir. —Yirmi üçüncü (geceyi) kastediyor—"

[Ebû Dâvud][229]

3097- (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Bana Kadir gecesi gösterildi, sonra bana unutturuldu. O gecenin sabahında sanki ben su ile çamur arasında secde ediyordum." (Râvi) dedi ki:

"Yirmi üçüncü gecede yağmur yağdı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bize namaz kıldırdı, namazdan ayrıldığında, alnında ve burnunda su ve çamur izleri vardı."

Abdullah bin Üneys, (yağmurlu gecenin) yirmi üçüncü (gece) olduğunu söylerdi.

[Buharî, Müslim, Mıvatta ve Ebû Dâvud. Lafız Buharî'ye aittir.][230]

3098- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "Onu yirmi dördüncü gecede arayın!" [Buhârî][231]

3099- Bilâl radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kadir gecesi yirmi dördüncü gecedir." [Ahmed][232]

3100- Ubeyy bin Ka'b radiyallahu anh'dan:

Ona denildi ki: "İbn Mes'ûd: Bütün bir senenin gecelerini ihya eden Kadir gecesine rastlayabilir" diyor. Bunun üzerine şöyle dedi:

"Kendinden başka hiçbir ilah olmayan Allah'a yemin ederim ki o, Ramazan ayının içindedir." —İnşaallah diyerek istisnasız yemin etti ve dedi ki:— "Vallahi ben o geceyi biliyorum. O, Allah Resulünün bize ihyasını emrettiği yirmi yedinci gecedir ki belirtisi, o gecenin sabahında güneşin şuâsız bembeyaz doğmasıdır." [Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.][233]

3101- Diğer bir rivayet: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bize şunu bildirmiştir: O (gece), sabahında güneşin şuâsız doğduğu gecedir. Saydık ve ezberledik. Vallahi İbn Mes'ûd da onun Ramazan'da ve yirmi yedinci gecede olduğunu da bilmiştir. Lâkin, tembelleşir amel etmezsiniz diye size söylemek istememiştir."[234]

3102- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bize Kadir gecesi hakkında şöyle buyurmuştur.

"Onu Ramazan' in yirmi yedi, yirmi bir ve yirmi üçüncü gecelerinde

arayın!" Sonra sükût etti. lEbû Dâvud][235]
3103- Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Onu, kalan dokuzda, ya da kalan yedide, ya da kalan beşte, ya da kalan üçte yahut son gecede arayın!" ITirmizî][236]
3104- İbnü'l-Museyyeb radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Kim Kadir gecesi cemaatle namaz kılarsa, ondan büyük nasibini almış olur." [Mâlik][237]
3105- Ubâde bin es-Sâmit radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Onu son on günde, tek gecelerde arayın; yirmi bir, yirmi üç, yirmi beş, yirmi yedi, yirmi dokuzuncu gecelerde, yahut son gecede arayın! Kim o geceyi iman ederek, karşılığını da ancak Allah'tan bekleyerek ihya eder, sonra (o gecenin manasına) uygun davranırsa, bütün geçmiş ve gelecek günahları bağışlanır." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebtr'de ve Ahmed.][238]
3106- Onun (Ahmed'in) şöyle bir rivayeti de vardır: "Onun alâmeti: temiz ve dibi görünen denizin derinliğinde, parlak ve hareketsiz, ne soğuk, ne sıcak, ne de yıldızlardan uzak bir Ay. O gecenin sabahında doğan güneş ise sanki ışığı ve parlaklığı olmayan bir dolunay."[239]
3107- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de, zayıf bir senedle, Vasile bin el-Eskâ'dan rivayet edip, şu ilaveyi yaptı:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"O gecede ne bulut, ne yağmur ve ne de rüzgâr vardır."[240]
3108- Ahmed ve Bezzâr, Ebû Hurey-re'den merfûan nakletmişlerdir:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"O, yirmi yedinci ya da yirmi dokuzuncu gecedir. O gece melekler yeryüzünde, taş sa-' yısından fazla olacaklardır."[241]
3109- Taberânî, Mu'cemu'l-Evsaftâ zayıf bir senedle ondan (Ebû Hureyre'den) merfû olarak:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kadir gecesini; on yedi, ya da ondokuz, ya da yirmi bir, ya da yirmi üç, yahut yirmi beş, yahut yirmi yedi, yahut yirmi dokuzuncu

gecelerde arayın."[242]

3110- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Kadir gecesi hakkında sordular. Cevaben şöyle buyurdu:

"O, bütün Ramazan'in içindedir."

[Ebû Dâvud][243]

3111- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında Kadir gecesi hakkında konuştuk; şöyle buyurdu:

"Hanginiz Ay'ın yarım kazan gibi doğduğunu hatırlar? (İşte o zaman o gecedir)"[244]

3112- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Gecelerde bir saat vardır ki o saate kim rastlayıp da Allah'tan bir şey isterse mutlaka Allah ona isteğini verir. Bu isteği ister dünya ile ilgili olsun ister âhiretle fark etmez. Bu saat her gecededir." [İkisi Müslim'e aittir.][245]

3113- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i bir gece kaybettik. Baktım ki o, Bakî' mezarlığındadır.

Şöyle buyurdu:

"Allah ve Resulü'nün sana haksızlık edeceğinden mi korkuyorsun?"

Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Senin hanımlarından birine gittiğini sanmıştım."

Buna şu cevabı verdi:

"Allah Teâlâ, Şa'ban'ın onbeşinde, dünya semasına nazil olur. Kelb kabilesi koyunlarının tüyleri sayısınca insanların günahlarını bağışlar."

[Tirmizî]

Rezîn'in rivayetinde şu ilave vardır: "Ateşi hak edenlerden."[246]

3114- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah Şa'ban'ın onbeşinci gecesinde tecelli edip, müşrik ve (müslümanlara) düşmanlık edip kin besleyenler dışında tüm yaratıklarını bağışlar." [İbn Mâce leyyin bir senedle.][247]

TAHRİC

---

[1] Bu hadisin lafzı Müslim'e (siyam no. 164, s. 807) aittir. Bu hadisi Tayâlisî (no. 2413), Abdürrezzâk (no. 7893), Ahmed (II, 266, 443, 471, 477 480), Dârimî (II, 25), Ebû Hureyre (tevhîd 35/2, VIII, 197), Müslim (siyam no. 164, s. 807), Nesâî (siyam 42/3, IV, 162-3), İbn Mâce (no. 1638, 3823), İbn Hibbân (no. 3413, 3415), el-Hakîm (I, 378) ve Beyhakî (IV, 235,273, 304), el-A'meş an Ebî Salih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Mâlik (siyam no. 57, s. 310), Ahmed (II, 465), Buhârî (savm 2, II, 226), Ebû Dâvud (no. 2363) ve Beyhakî (IV, 269), Mâlik an Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî (no. 764), İmrân b. Mûsâ an Abdilvâris b. Saîd an Alî b. Zeyd an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre senedi ile; Nesâî (siyam 42/7, IV, 164-5), Ahmed b. îsâ an İbn Vehb an Amr an Bükeyr an Saîd... senedi ile; Müslim (siyam no. 161, s. 806) ve Nesâî (siyam 42/4-5, IV, 164-4), İbn Cüreyc an Atâ b. e. Rebâh an Ebî Salih ez-Zeyyât an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/40.

[2] Bu hadisi Nesâî (siyam 43, IV, 167), Yahya b. Habîb b. Arabî an Hammâd an Vâsıl an Beşşâr b. e. Seyfani'l-Velîd b. Abdirrahman an İyâd b. Gutayfan Ebî Ubeyde senedi ile tahrîc etti. Münzirî'ye göre isnadı hasendir (Tergîb II, 147).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/40.

[3] Heysemî'ye göre isnadında yer alan er-Rebî' b. Bedr zayıf bir râvidir (Mecma1 III, 171).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/40.

[4] Bu hadisi Nesâî (siyam 43/1-4, IV, 165-6), Recâ b. Hay-ve an Ebî Umâme asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/40.

[5] Bu hadisi Ne.sâî (siyam 45/4, IV, 174), Mahmûd b. Hâlid an Muh. b. Şuayb an Yahya b. el-Hâris ani'l-Kâsım Ebî Abdirrahman an Ukbe senedi ile tahrîc etti. Râvileri güvenilir kimselerdir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/40.

[6] İsnadında yer alan Vâkidî, hakkında ihtilaf olan meşhur bir râvidir (Mecma'III, 194).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/40.

[7] Bu hadisi Buhârî (savm 4, II, 226; bed'ul-halk 9, IV, 88), Müslim (siyam 166, s. 808) ve Tirmizî (no. 765), Ebû Hazım tın Sefil b. Sa'd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/40.

[8] Bu hadisi Tirmizî (no. 807) ve İbn Mâce (no. 1746), Atâ b. e. Rebâh an Zeyil b. Hâlid asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isandı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/40.

[9] Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerden oluşmuştur (Mecma'III, 179).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/40.

[10] Bu hadisi Mâlik (terâvîh no. 2, s. 113), Abdürrezzâk (no. 7719), Şafiî (Sünen s. 35,59), Ahmed (II, 241,281,289, 529), Buhârî (savm 1, II, 251, 253), Müslim (nıüsâfîrîn no. 174, s. 523), Ebû Dâvud (no. 1371-2), Nesâî (siyam 5/1, IV, 129; 39/6-8, 11-14, IV, 156-7), Tirmizî (no. 808), İbn Huzeyme (no. 1894, 2199), İbn Hibbân (no. 2537) ve Beyhakî (II, 492; IV, 304, 492), ez-Züfırf an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Şafiî (Sünen s. 35), Ahmed (II, 486), Buhârî (îmân 27,1, 14; savm 1, II, 251), Müslim (müsâfirîn no. 173, s. 523), Nesâî (kıyâmu'1-Ieyl 3/1-2, III, 201-202; siyam 39/10-11, IV, 156; îmân 21, VIII, 117-8), İbn Huzeyme (no. 2203) ve Beyhakî (II, 491-2), ez-Zührî an Humeyd b. Abdirrahman an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/41.

[11] Bu ziyade ile Ahmed (II, 385), Affân an Hammâd b. Seleme an Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebî

Hureyre senedi ile tahrîc etti. Münzirî'ye göre isnadı hasendir (Tergîb II, 90).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/41.

[12] Bu hadisi Mâlik (siyam no. 59, s. 310), Ahmed (II, 378, 357), Dârimî (II, 26), Buhârî (savm 5, II, 227), Müslim (siyam no. 1, s. 758), Nesâî (siyam 3/1-2, IV, 126-7) ve İbn Huzeyme (no. 1882), Ebû Süheyl b. Mâlik an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Abdürrezzâk (no. 7384), Ahmed II, 281), Buhârî (savm 5, VI, 227; bed'ul-halk 11/8, IV, 92), Müslim (siyam no. 2, s. 758), Nesâî (siyam 4, IV, 127-128) ve İbn Hibbhan (no. 3425), ez-Zührî an İbn ebî Ene s an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/41.

[13] Bu rivayeti Tirmizî (no. 682) ve İbn Mâce (no. 1642), Ebû Kureyb an Ebî Bekr b. Ayyaş ani'l-A'meş an Ebî Salih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî bu rivayet hakkında "garîb" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/41.

[14] Bu hadisi Tirmizî (no. 663), Muh. b. İsmaîl an Mûsîı b. İsmaîl an Sadaka b. Mûsâ an Sabi/ an Enes senedi ile tahrîc etti ve "bu hadis garîbtir; Sadaka hadiste güçsüçdür" dedi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/41.

[15] Bu hadisi Bezzâr (no. 960). Ahmed b. el-Velîd el-Bağdâ-dîan Hâlid b. Yezîd el-Mekkî an Yezîdb. Abdilmelik en-Nevfelî an Safvân b. Süleym an Atâ b. Yesâr an Ebî Sa-îd senedi ile tahrîc etti ve Nevfelî'nin hadiste zayıf olduğunu söyledi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/41.

[16] Bu hadisi Ahmed (V, 256), İbn Nümeyr ani'l-A'meş an Hüseyn (b. Vâkid) el-Horâsânî an Ebî Gâlib an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti. Münzirî'ye göre isnadında bir beis yoktur; A'meş'in Hü-seyn'den rivayeti ise "büyüklerin küçüklerden rivayeti" nev'indendir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/41.

[17] Bu hadisin isnadını oluşturan râvileri Ahmed b. Ebyad dışındakiler güvenilir kimselerdir. Heysemî bu zât hakkında hiçbir bilgiye rastlamadığını söylemiştir (Mecma' III. 144).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/41-42.

[18] Bu hadisi Bezzâr (no. 966), Amr b. Hammâd an Abdil-lah b. Nâfî' an Âsim b. Ömer an Abdillah b. Dînâr an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Âsim b. Ömer'i Ahmed ve gayrisinin zayıf addetmesine karşılık İbn Hibbân onu tevsîk ederek "hatâ ve muhalefet ederdi" demiştir (Mecma' III, 145).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/42.

[19] Bu hadisin tariki şöyledir: Abdullah b. Kesîr b. Ca'fer an ebîhî an ceddihî an Bilâl.
Bu hadisi Diyâül-Makdîsî, sahîh hadisleri topladığı el-Muhtâre'de irâd etmiştir.
Zehebî diyor ki: "Abdullah'ın kim olduğu bilinmiyor, bu bâtıldır, isnadı karanlıktır. Diyâ, bunu Muhtâre'sine almakla hiç iyi etmemiştir." (Mîzân no. 4520).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/42.

[20] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1745), Mûsâ b. Ubeyde an Cümhân an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti. Mûsâ, üzerinde zayıf olduğunda, ittifak bulunan bir râvidir.
Taberânî ile el-Hatîb ise bunu Sehl b. Sa'd hadisinden ancak zayıf bir isnâdla tahrîc ettiler (Feyd V, 285).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/42.

[21] Bu hadisi üç ayn senedle Tirmizî (no. 784-6) ve İbn Mâce (no. 1748), Habib b. Zeyd an Leylâ an ceddetihî Üm-mi Umâre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnadı hakkında Tirmizî, "hasen sahîh" hükmü verdi ve Ümmü Umâre'nin, Habîb'in ceddesi olduğunu söyledi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/42.

[22] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1749), Muh. b. el-Musaffâ an Bakiyye an Muh. b. Abdirrahman an Süleyman

b. Bü-reyde an ebîhî senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdda geçen Muh. b. Abdirrahman'in kim olduğu meçhuldür. Bakiyye ise tedlis yapmakla ma'rûftur. Gerçi burada tahdis .sığasını kullanmışsa da şeyhi, meçhuldür (Tergîb II, 146). Buna karşılık Sindî, Zevâid'inde Muh. b. Abdirrahman'm çok zayıf olduğunu söylemiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/42.

[23] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1765), İsmaîl b. Abdillah er-Rakkî an Abdillah b. Ca'fer an Abdilazîz b. Muh. an Muh. b. Abdillah b. e. Hurre an ummihî Hakîm b. e. Hurre un Sinan senedi ile tahrîc etti.
Sindî, isnadının sahîh olduğunu, râvilerinin de güvenilir kimselerden oluştuğunu söylemiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/42.

[24] Bu hadisi Mâlik (siyam 1, s. 286), Şafiî (Sünen s. 61), Ahmed (II, 63), Dârimî (II, 3), Buhârî (savm 11, II, 229), Müslim (siyam no. 3, s. 759), Nesâî (siyam 10/2, IV, 134), İbn Hibbân (no. 3439), Dârekutnî (II, 161) ve Beyhakî (IV, 204), Mâlik an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Müslim (siyam no. 4-5, s. 759), Ne.sâî (siyam 11/1, IV, 134), İbn Huzeyme (no. 1913) ve İbn Hibbân (no. 3442), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Müslim (no. 8, s. 760), Nesâî (10/2, IV, 134), İbn Huzeyme (no. 1905), İbn Hibbân (no. 3432) ve Bey-hakî (IV, 204), Yûnus ani'z-Zührt an Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile; Tayâlisî (no. 1905), Ahmed (II, 44,81), Buhârî (savm 11, II, 229; talâk 35/3, VI, 177), Müslim (siyam no. 13, s. 761), Nesâî (siyam 17, IV, 140), İbn Huzeyme (no. 1917), Tahâvî (III, 122) ve İbn Hibbân (no. 3445), Şu'be an Cebele b. Suhaym an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Müslim ve Ebû Dâvud (no. 2320), Eyyûb an Nâfi' an İbn Ömer (no. 6); Seleme b. Alkame an Nâfi'... (no. 7); Zekeriyyâ b. İshâk an Amr b. Dinar an İbn Ömer (no. 10); Abdülmelik b. Umeyr an Mûsâ b. Talha an İbn Ömer (no. 12), Şu'be an Ukbe b. Hureys an İbn Ömer (no. 14) talikleriyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/43.

[25] Bu hadisi Mâlik (siyam 1, s. 286), Şafiî (Sünen s. 61), Ahmed (II, 63), Dârimî (II, 3), Buhârî (savm 11, II, 229), Müslim (siyam no. 3, s. 759), Nesâî (siyam 10/2, IV, 134), İbn Hibbân (no. 3439), Dârekutnî (II, 161) ve Beyhakî (IV, 204), Mâlik an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Müslim (siyam no. 4-5, s. 759), Ne.sâî (siyam 11/1, IV, 134), İbn Huzeyme (no. 1913) ve İbn Hibbân (no. 3442), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Müslim (no. 8, s. 760), Nesâî (10/2, IV, 134), İbn Huzeyme (no. 1905), İbn Hibbân (no. 3432) ve Bey-hakî (IV, 204), Yûnus ani'z-Zührt an Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile; Tayâlisî (no. 1905), Ahmed (II, 44,81), Buhârî (savm 11, II, 229; talâk 35/3, VI, 177), Müslim (siyam no. 13, s. 761), Nesâî (siyam 17, IV, 140), İbn Huzeyme (no. 1917), Tahâvî (III, 122) ve İbn Hibbân (no. 3445), Şu'be an Cebele b. Suhaym an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Müslim ve Ebû Dâvud (no. 2320), Eyyûb an Nâfi' an İbn Ömer (no. 6); Seleme b. Alkame an Nâfi'... (no. 7); Zekeriyyâ b. İshâk an Amr b. Dinar an İbn Ömer (no. 10); Abdülmelik b. Umeyr an Mûsâ b. Talha an İbn Ömer (no. 12), Şu'be an Ukbe b. Hureys an İbn Ömer (no. 14) talikleriyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/43.

[26] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2481), Ahmed (II, 454, 430, 456), Buhârî (savm 11, II, 229), Müslim (siyam no. 19, s. 762), Nesâî (siyam 9/1-2, IV, 133), İbn Hibbân (no. 3433), Dârekutnî (II, 162) ve Beyhakî (IV, 205), Şu'be an Muh. b. Ziyâd an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Müslim (siyam no. 17, s. 762) ve Nesâî (siyam 10/1, IV, 133-4), İbrâhîm b. Sa'd ani'z-Zührî an Saîd b. el-Mü-seyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Müslim (no. 20) ve Nesâî (11/2, IV, 134), Ubeydullah b. Ömer an Ebîz-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/43.

[27] Bu hadisi Ebu Dâvud (no. 2326) ve Nesâî (siyam 13/1, IV, 135), Cerîr b. Abdilhamîd an Mansûr b. el-Mu'lemir an Rib'îan Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Ancak Nesâî, daha sonra bu hadisi es-Sevrî an Mânsur an Rib'î an ba'di ashâbi'n-Nebî ile Ibnu'I-Mübârek ani1-Haccâc b. Artât an Mamur an Rib'î talikleriyle tahrîc etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/43.

[28] Bu hadisi Dârimî (II, 5), Ebû Dâvud (no. 2340), Tirmizî (no. 691), Nesâî (siyam 8/1-2, IV, 131-132),

İbn Mace (no. 1652), İbnü'l-Cârûd (s. 195), İbn Huzeyme (no. 1923), Ebû Ya'lâ (no. 2529), Taberânî (no. 11786), İbn Hibbân (no. 3437), Dârekutnî (II, 157), el-Hâkim (I, 297), 424) ve Beyhakî (IV, 211-212), Simâk b. Harb an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'nin de dediği gibi Sevrî gibi Simâk çoğunluk talebeleri ondan bu hadisi rivayet ederken İbn Abbâs'ı zikretmeden mürsel olarak sevketmişlerdir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/43.

[29] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2342), Mervân b. Muh. an İbn Vehb an Yahya b. Abdillah b. Salim an Ebî Bekr b. Nâfi' an ebîhî an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti. Râvileri güvenilir kimselerdir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/43.

[30] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2338) ve Dârekutnî (II, 167), Abbâd b. el-Avvâm an Ebî Mâlik el-Escaî ani'l-Hüseyn asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.Dârekutnî: "İsnadı muttasıl ve sahihtir" dedi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/43.

[31] Bu hadisi Nesâî (siyam 8/3, IV, 132), İbrâhîm b. Ya'kûb an Saîd b. Şebîb Ebî Osman an İbn e. Zaide ani'l-Hüseyn b. el-Hâris el-Cedelî ani Abdirrahman senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/43.

[32] Bu hadisi Bezzâr (no. 971), Hâlid b. Yûsuf b. Hâlid an ebihîan Ca'fer b. Sa'db. Semure an Habîb b. Süleyman an ebîhî Süleyman b. Semure an Semure senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre bu isnâd zayıftır (Mecma' III, 147).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/44.

[33] Bu rivayetin de isnadı zayıftır (Mecma' III, 147).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/44.

[34] Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' III, 147).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/44.

[35] Râvilerinden birisi tedlis ile maruf meşhur râvi Muh. b. İshâk'tır (Mecma' III, 149).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/44.

[36] Bu hadisi Ahmed (I, 306), Müslim (siyam no. 28, s. 795), Tirmizî (no. 693), Nesâî (siyam 7, IV, 131), İbn Huzeyme (no. 1916) ve Beyhakî (IV, 247,251), Muh. b. e. Harmele an Kureyb asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/44.

[37] Bu hadisi Tirmizî (no. 697), Muh. b. İsmail an İbr. b. el-Münzir an İshâk b. Ca'fer b. Muh. an Abdillah b. Ca'fer an Osman b. Muh. el-Ahnesî an Saîd el-Makburîan Ebî Hureyre senedi ile; Ebû Dâvud (no. 2324), Muh. b. Vbeyd an Hammâd an Eyyûb an Muh. b. el-Münkedir an Ebî Hureyre senedi ile; İbn Mâce (no. 1660), Muh b. Ömer el-Mukrî an İshâk b. İsâ an Hammâd b. Zeyd an Eyyûb an Muh. b. Şîrîn an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/44.

[38] Bu hadisi Ahmed (II, 43, 52, 122, 129), Buhârî (savm 13, II, 230), Müslim (siyam 15, s. 761), Ebû Dâvud (no. 2319), Nesâî (siyam 17/3, IV, 139-40) ve Beyhakî (IV, 250; VII, 42), Şu'be ani'l-Esved b. Kays an Saîd b. Amr b. Saîd an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/44.

[39] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2322), Tirmizî (no. 689) ve İbn Mâce (no. 1658), İbn e. Zaide an İsâ b. Dinar an ebîhî an Amr b. el-Hâris b. Dırâr an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/45.

[40] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2454), Tirmizî (no. 730), Nesâî (siyam 68/1-5, IV, 196-7) ve İbn Mâce (no. 1700), Abdullah b. e. Bekr ani'z-Zührî an Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî an Hafsa asl-ı senedi ile merfû olarak tahrîc ettiler.
Tirmizî diyor ki: "Hafsa hadisini, sadece bu vecihten (yani Yahya b. Eyyûb tarikiyle) merfû olarak

bilmekteyiz. Nâfi an İbn Ömer kanalıyla onun sözü olarak gelmiştir ki, sahîh olan da budur." Ulemâ, bu hadisin merfû ya da mevkuf olduğunda ihtilâf ettiler. Oğlunun kanalıyla Ebû Hatim: "Hangi rivayetin daha sahih olduğunu bilmiyorum" demiştir. Ebû Dâvud ise merfû olması doğru değildir"; Buhârî: "Sahîh olan mevkuf olmasıdır"; Nesâî ise: "Bence doğrusu mevkuf rivayetidir" demiştir. el-Hâkim ise Buhârî'nin şartınca "sahîh" hükmü vermiştir. Hattâbî ise Abdullah b. e. Bekr'in ref'inin güvenilir râvinin ziyadesinden saymıştır ki, bu da makbuldür. İbn Hazm ise: "İhtilâf, habere güç katmaktadır" demiştir (Neyi IV, 217).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/45.

[41] İlk rivayet Müslim'in lafzı (siyam no. 170), ikinci lafız Nesâî'nin lafzıdır (siyam 67/2, IV, 194). Bu hadisi Müslim (siyam no. 169-170, s. 808-9), Ebû Dâvud (no. 2455), Tirmizî (no. 733-4) ve Nesâî (siyam 67/4-7, IV, 194-5), Talha b. Yahya an Âise binti Talha an Âise asl-ı senedi ile;
Nesâî (siyam 67/1-3, IV, 193-4) ve İbn Mâce (no. 1701), Talha b. Yahya an Mücâhid an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/45.

[42] İlk rivayet Müslim'in lafzı (siyam no. 170), ikinci lafız Nesâî'nin lafzıdır (siyam 67/2, IV, 194). Bu hadisi Müslim (siyam no. 169-170, s. 808-9), Ebû Dâvud (no. 2455), Tirmizî (no. 733-4) ve Nesâî (siyam 67/4-7, IV, 194-5), Talha b. Yahya an Âise binti Talha an Âise asl-ı senedi ile;
Nesâî (siyam 67/1-3, IV, 193-4) ve İbn Mâce (no. 1701), Talha b. Yahya an Mücâhid an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/45.

[43] Her iki lafız da Tirmizî'ye aittir. Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2456) ve Tirmizî (no. 731), farklı tariklerle Ümmü Hânî'den tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/45.

[44] Her iki lafız da Tirmizî'ye aittir. Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2456) ve Tirmizî (no. 731), farklı tariklerle Ümmü Hânî'den tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/45.

[45] Bu hadisi Ahmed (II, 498), Dârimî (II, 14), Ebû Dâvud (no. 2380), Tirmizî (no. 720), İbn Mâce (no. 1676), İbn Huzeyme (no. 1960-1), İbnu'l-Cârûd (s. 198), Tahâvî (II, 97), tbn Hibbân (no. 3509), Dârekutnî (II, 184), el-Hâkinı (1,426; Buhârî ile Müslim'in şartınca sahîh") ve Beyhakî (IV, 219), Hisâm b. Hassan an Muh. b. Şîrîn an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî isnadı hakkında "hasen garîb" hükmünü verdikten sonra Ebû Hureyre'den başka kanalla da bu hadisin rivayet olunduğunu, ancak o tarikin sahîh olmadığını ilave etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/45.

[46] Bu hadisi Tirmizî (no. 719), Muh. b. Ubeyd el-Muhâri-bîan Abdirrahman b. Zeydb. Eşlem an ebîhîan Atâ b. Yesâr an EbîSaîd senedi ile tahrîc etti. Abdurrahman, zayıf bir râvidir. Tirmizî, hadisin bu haliyle mahfuz olmadığını söyledi. Nitekim Derâverdî ve gayrisi Zeyd b. Eslem'in mürseli olarak rivayet etti. Ebû Dâvud, ise an Zeyd b. Eşlem an raculin min ashâbi'n-Nebî senedi ile tahrîc etti. Bu hadisin sahîh tariki olarak Ebû Hatim ve Ebû Zür'a son tariki tercih etmişlerdir (Neyi IV, 215).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/45.

[47] Bu hadisi Ahmed (V, 277,195; VI, 443), Dârimî (II, 14), Ebû Dâvud (no. 2381), Tirmizî (no. 87), İbnu'l-Cârûd (s. 15), İbn Huzeyme (no. 1956-9), İbn Hibbân (Mevâ-rid (no. 908), Dârekutnî (I, 159), el-Hâkim (I, 426) ve Beyhakî (IV, 220), Yaîs b. el-Velîd an ebîhî an Ma'dân b. Talha asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İbn Mende diyor ki: "İsnadı muttasıl ve sahihtir. İsnadında ihtilâf olduğu için Buhârî ile Müslim kitaplarına almamışlardır" (Neyi IV, 216).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/45.

[48] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2700), Abdürrezzâk (no. 7541), Şâfiî (Sünen s. 62), Ahmed (1,215,222,286), Ebû Dâvud (no. 2373), Tirmizî (no. 777), İbn Mâce (no. 1682, 3081), Ebû Ya'lâ (no. 2471), Taberânî (no. 12137-41), Tahâvî (II, 101) ve Beyhakî (IV, 263, 268), Yezîd b. e. Ziyâd an Miksem an İbn Abbâs asl-ı

senedi ile; Ahmed (I, 315), Tirmizî (no. 776) ve Tahâvî (II, 101), Habîb b. eş-Şehîd an Meymûn b. Mihrân an İbn Abbâs asl-ı senedi ile;
Buhârî (savm 32, II, 237; tıbb 11, VII, 14), Ebû Dâvud (no. 2372), Tirmizî (no. 775), Taberânî (no. 11869), İbn Hibbân (no. 3523), el-Hâkim (I, 429) ve Beyhakî (IV, 2637, Eyyûb an İklime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/45.

[49] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2374), Ahmed b.Hanbel an İbn Mehdî ani's-Sevrî an Abdirrahman b. Abis an İbn ebî Leylâ senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/46.

[50] Bu hadisi Tirmizî (no. 774) ve İbn Hibbân (Mevârid no. 902), Abdurrezzâk an Ma'mer an Yahya b. e. Kesîr an İbrâhîm b. Abdillah b. Kâriz ani's-Sâib b. Yezîd an Rafı' asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/46.

[51] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2367) ve İbn Mâce (no. 2367), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Kilâbe an Ebî Esma er-Ruhabî an Sevbân asl-ı senedi ile; Y««mmN\i4^o.l?nO-V),Mek.nûl (cırı Ebî Esma) an Sevbân asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (no. 2368-9) ve İbn Hibbân (no. 900-1), Ebû Kilâbe an Ebî'l-Es'as an Şeddâd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/46.

[52] Râvilerinden Tarîf Ebû Süleyman'ı İbn Adî'nin tevsîk etmesine karşılık başkaları zayıf addettiler (Mecma' III, 170).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/46.

[53] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2377), en-Nüfeylî an Alî b. Sabit an Abdirrahman b. en-Nu'mân b. Ma'bed b. Hev-ze an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti. Ebû Davud'a göre Yahya b. Maîn, bu hadise münker hükmü vermiştir. İbn Maîn, Abdurrahman'ı, zayıf addetmiş; Ebû Hatim ise sadûk olduğunu söylemiştir. Ze-hebî de Nu'mân'ın maruf olmadığını bildirmiştir (Nevi IV, 217).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/46.

[54] Bu hadisi Tirmizî (no. 726), Abdüla'lâ b. Vâsıl ani'l-Hasan b. Atiyye Ebî Âlike an Enes senedi el tahrîc etti. Daha sonra Tirmizî: "Enes hadisinin isnadı güçsüzdür, Ebû Âtike de zayıftır. Ayrıca bu bâbta Peygamber'den sahîh bir hadis de rivayet olunmamıştır" demiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/46.

[55] Heysemî'ye göre râvilerinden Yemân b. Saîd zayıftır (Mecma' III, 167).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/46.

[56] Bu hadisi Mâlik (siyam no. 14, s. 292), Buhârî (savm 24/1, II, 233) ve Müslim siyam no. 62, s. 776), Hisâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi ile; Müslim (no. 70-71, s. 778), Ebû Dâvud (no. 2383), Tirmizî (no. 727) ve İbn Mâce (no. 1683), Ziyâd b. İlâku an Amr b. Meymûn an Âise asl-ı senedi ile; Buhârî (savm 23, II, 233), Müslim (no. 65-68, s. 777), Ebû Dâvud (no. 2382) ve Tirmizî (no. 729), İbrâhîm an Alkame ve'l-Esved an Âise asl-ı senedi ile; Müslim (no. 64, s. 777) ve İbn Mâce (no. 1684), Ubeydullah b. Ömer ani' l-Kâsım b. Muh. an Âise asl-ı senedi ile;
Tirmizî (no. 728), el-Adenî an VekT an İsrail an Ebî İs-hâk an Ebî Meysere an Âise asl-ı senedi ile; Müslim (no. 68-69, s. 777-8), İbrâhîm ani'l-Esved (ve Mesrûk) an Âise asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 2386), Muh. b. İsâ an Muh. b. Dînâr an Sa'd b. Evs an Misda' Ebî Yahya an Âise senedi ile; Müslim (no. 63, s. 776), İbn Uyeyne an Abdirrahman b. el-Kâsım an ebîhî asl-ı senedi ile; Mâlik, belâğan (siyam no. 18, s. 292); Ebû Dâvud (no. 2384), Muh. b. Kesîr an Siifyân an Sa'd b. İbrâhîm an Talha b. Abdillah b. Osman an Âise sene-di ile;
Müslim (no. 69, s. 778), İbn e. Şeybe ani'l-Hasan b. Mûsâ an Şeybân an Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ömer b. Abdilazîz an Urve an Âise senedi ile tahrîc ettiler.
Lafızlar Ebû Davud'a aittir. Sıra ile: 2382,2384, 2386.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/46.

[57] Bu hadisi Mâlik (siyam no. 14, s. 292), Buhârî (savm 24/1, II, 233) ve Müslim siyam no. 62, s. 776), Hisâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi ile; Müslim (no. 70-71, s. 778), Ebû Dâvud (no. 2383), Tirmizî (no. 727) ve İbn Mâce (no. 1683), Ziyâd b. İlâku an Amr b. Meymûn an Âise asl-ı senedi ile; Buhârî (savm 23, II, 233), Müslim (no. 65-68, s. 777), Ebû Dâvud (no. 2382) ve Tirmizî (no. 729), İbrâhîm an Alkame ve'l-Esved an Âise asl-ı senedi ile; Müslim (no. 64, s. 777) ve İbn Mâce (no. 1684), Ubeydullah b. Ömer ani' l-Kâsım b. Muh. an Âise asl-ı senedi ile;
Tirmizî (no. 728), el-Adenî an VekT an İsrail an Ebî İs-hâk an Ebî Meysere an Âise asl-ı senedi ile; Müslim (no. 68-69, s. 777-8), İbrâhîm ani'l-Esved (ve Mesrûk) an Âise asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 2386), Muh. b. İsâ an Muh. b. Dînâr an Sa'd b. Evs an Misda' Ebî Yahya an Âise senedi ile; Müslim (no. 63, s. 776), İbn Uyeyne an Abdirrahman b. el-Kâsım an ebîhî asl-ı senedi ile; Mâlik, belâğan (siyam no. 18, s. 292); Ebû Dâvud (no. 2384), Muh. b. Kesîr an Siifyân an Sa'd b. İbrâhîm an Talha b. Abdillah b. Osman an Âise senedi ile;
Müslim (no. 69, s. 778), İbn e. Şeybe ani'l-Hasan b. Mûsâ an Şeybân an Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ömer b. Abdilazîz an Urve an Âise senedi ile tahrîc ettiler.
Lafızlar Ebû Davud'a aittir. Sıra ile: 2382,2384, 2386.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/46.

[58] Bu hadisi Mâlik (siyam no. 14, s. 292), Buhârî (savm 24/1, II, 233) ve Müslim siyam no. 62, s. 776), Hisâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi ile; Müslim (no. 70-71, s. 778), Ebû Dâvud (no. 2383), Tirmizî (no. 727) ve İbn Mâce (no. 1683), Ziyâd b. İlâku an Amr b. Meymûn an Âise asl-ı senedi ile; Buhârî (savm 23, II, 233), Müslim (no. 65-68, s. 777), Ebû Dâvud (no. 2382) ve Tirmizî (no. 729), İbrâhîm an Alkame ve'l-Esved an Âise asl-ı senedi ile; Müslim (no. 64, s. 777) ve İbn Mâce (no. 1684), Ubeydullah b. Ömer ani' l-Kâsım b. Muh. an Âise asl-ı senedi ile;
Tirmizî (no. 728), el-Adenî an VekT an İsrail an Ebî İs-hâk an Ebî Meysere an Âise asl-ı senedi ile; Müslim (no. 68-69, s. 777-8), İbrâhîm ani'l-Esved (ve Mesrûk) an Âise asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 2386), Muh. b. İsâ an Muh. b. Dînâr an Sa'd b. Evs an Misda' Ebî Yahya an Âise senedi ile; Müslim (no. 63, s. 776), İbn Uyeyne an Abdirrahman b. el-Kâsım an ebîhî asl-ı senedi ile; Mâlik, belâğan (siyam no. 18, s. 292); Ebû Dâvud (no. 2384), Muh. b. Kesîr an Siifyân an Sa'd b. İbrâhîm an Talha b. Abdillah b. Osman an Âise senedi ile;
Müslim (no. 69, s. 778), İbn e. Şeybe ani'l-Hasan b. Mûsâ an Şeybân an Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ömer b. Abdilazîz an Urve an Âise senedi ile tahrîc ettiler.
Lafızlar Ebû Davud'a aittir. Sıra ile: 2382,2384, 2386.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/46.

[59] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2385) ve İbn Hibbân (no. 905), Leys b. Sa'd an Bükeyr b. Abdillah an Abdilmelik b. Saîd an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Bu hadis, Nesâî'ye göre münkerdir. Bezzâr, Ömer'den sadece bu tarik ile geldiğini söylemiştir. İbn Huzeyme ve el-Hâkim de Sahîh'lerinde tahrîc ettiler (Neyi IV, 222).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/46.

[60] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2387), Nasr b. Alî an Ebî Ahmed «z-Zübeyrî on İsrail an Ebî'l-Anbes el-Hâris b. Ubeyd ani'l-Eğarr an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti. Yahya b. Maîn'e göre râvilerinden Ebû'l-Anbes sebebiyle isnadı zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/47.

[61] Bu hadisi Mâlik (siyam no. 20, s. 293), an Nâf an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/47.

[62] Lafızlann ilki Müslim'e, ikincisi Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Mâlik (siyam no. 10-11, s. 290), Şafiî (Sünen s. 55), Abdürrezzâk (no. 7396,7398), Ahmed (VI, 34,36, 38,203,211,216,278), Buhârî (savm 22, II, 232; 25, II, 234), Müslim (siyam no. 75, s. 779-780; 76,78, s. 780-1), Ebû Dâvud (no. 2388), Tîrmizî (no. 779), İbn Huzey-me (no. 2009, 2010-11), Tahâvî (II, 102-104), İbn Hib-bân (no. 3477-90) ve Beyhakî (IV, 214), Ebû

Bekr b. Abdirrahman b. el-Hâris an Âise ve Ümmi Seleme asl-ı senedi ile;
Mâlik (siyam no. 9, s. 289), Müslim (siyam no. 79, s. 781) ve Ebû Dâvud (no. 2389), Abdullah b. Ahdi/rahman b. Ma'mer el-Ensâri an Ebf Yunus mevlâ Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/47.

[63] Lafızlann ilki Müslim'e, ikincisi Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Mâlik (siyam no. 10-11, s. 290), Şafiî (Sünen s. 55), Abdürrezzâk (no. 7396,7398), Ahmed (VI, 34,36, 38,203,211,216,278), Buhârî (savm 22, II, 232; 25, II, 234), Müslim (siyam no. 75, s. 779-780; 76,78, s. 780-1), Ebû Dâvud (no. 2388), Tîrmizî (no. 779), İbn Huzeyme (no. 2009, 2010-11), Tahâvî (II, 102-104), İbn Hib-bân (no. 3477-90) ve Beyhakî (IV, 214), Ebû Bekr b. Abdirrahman b. el-Hâris an Âise ve Ümmi Seleme asl-ı senedi ile;
Mâlik (siyam no. 9, s. 289), Müslim (siyam no. 79, s. 781) ve Ebû Dâvud (no. 2389), Abdullah b. Ahdi/rahman b. Ma'mer el-Ensâri an Ebf Yunus mevlâ Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/47.

[64] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2398), Mûsâ h. İsmail an Hammâd an Eyyûb ve Habth ve Hisâm an Muh. b. Strtn an Ebî Hureyre senedi ile; Tirmizî (no. 721), Ebû Sıuîd el-Eşacc an Ebî Hâlid el-Ahmer an Haccâc b. Artar an Katâde an İbn Şîrîn .... senediyle; Buhârî (savm 26, II, 234) ye Müslim (siyam 171, s. 809), Hisâm b. Hassan an İbn Şîrîn .... asl-ı senedi ile ile; Tirmizî (no. 722) ve İbn Mâce (no. 1673), Ebû Usâme an Avfan İbn Sirîn ve Hilâs an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/47.

[65] Râvilerinden Muh. b. Ubeydillah el-Arzemî zayıftır (Mecma' III, 157).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/47.

[66] Bu hadis, Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre tarikiyle gelmiştir. Bu tarik hasendir (Mecma' III, 158).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/47.

[67] Bu hadisin râvileri İbn Lehî'a dışında Sahîh ricâlinden-dir. Heysemî bir başka yerde "isnadı hasendir" hükmü vermiştir (Mecma' III, 149; Feyd VI, 45).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/48.

[68] Bu hadisi Ebû Ya'lâ (no. 1424),Bezzâr(no. 1021)veİb-nü'1-Cevzî (İlelü'l-mütenâhiyye no. 895), Abdülvâris b. Saîd an Alî b. Zeyd b. Cüd'ân an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İbnü'l-Cevzî: "Sahih değildir"; Cûzecânî: "Bâtıldır" demiştir. Ancak bu hadisin Ahmed'in Müsned'inde (III, 279), Şu'be an Katâde ve Humeyd an Enes tarikiyle şahidi vardır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/48.

[69] Bu hadisi İbnü'l-Mübârek (no. 1307), Ahmed (II, 505, 452), Buhârî (savm 8, II, 228; edeb 51, VII, 86), Ebû Dâvud (no. 2362), Tirmizî (no. 707), İbn Mâce (no. 1689), İbn Huzeyme (no. 1995) ve Beyhakî (IV, 270), İbn e. Zi'b an Saîd b. e. Saîd el-Makburî an ebîhi an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/48.

[70] Bu hadisin senedi hakkında Heysemî: "Bir beis yoktur" demiştir (Mecma' III, 202).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/48.

[71] Bu hadisi Müslim (zekât no. 84, s. 711) ve Ebû Dâvud (no. 2458),Abdürrezzâk an Ma'meran Hemmâm b. Mü-nebbîh an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;Buhârî (nikâh 86, VI, 150), Tirmizî (no. 782) ve İbn Mâce (no. 1721), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/48.

[72] Bu hadisin lafzı Ebû Davud'a aittir. Bunu Müslim (siyam no. 159, s. 805-6), Ebû Dâvud (no. 2461) ve Tirmizî (no. 781), Siifyân b. Uyeyne an Ebfz-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 2460) ve Tirmizî (no. 780), Muh. b. Şîrîn an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/48.

[73] Bu hadisi Tirmizî (no. 789), Bisr b. Muâ: an Eyyûb b. Vâkıd el-Kûfîan Hisâm b. Urve an ebîhlan Âise senedi ile; İbn Mâce (no. 1763), Muh. b. Yahya el-Ezdî an Mûsâ b. Dâvud ve Hâlid b. e. Yezîd an Ebî Bekr

el-Medenî an Hisâm ... senedi ile tahrîc ettiler. Her iki sened hakkında Tirmizî zayıf hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/48.

[74] Râvilerinden el-Hasan b. e. Ca'fer hakkında İbn Adî: "Onun sâlih hadisleri vardır, kendisi sadûktur"; Heysemî ise: "Hakkında menfî sözler sarfedilmiştir" demektedirler (Mecma' III, 157).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/48.

[75] Râvilerinden el-Hasan b. e. Ca'fer hakkında İbn Adî: "Onun sâlih hadisleri vardır, kendisi sadûktur"; Heysemî ise: "Hakkında menfî sözler sarfedilmiştir" demektedirler (Mecma' III, 157).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/48.

[76] Bu hadisi Buhârî (savm 20/2, II, 232), Müslim (siyam no. 45, s. 770), Tirmizî (no. 708), Nesâî (siyam 18/2, IV, 141) ve İbn Mâce (no. 1692), Abdülazîz b. Suheyb an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/49.

[77] Bu hadisi Nesâî (siyam 26/1, IV, 146), Süveyd b. Nasr an İbni'l-Mübârek an Bakiyye b. el-Velîd an Buhayr b. Sa'dan Hâlid b. Ma'dân ani'l-Mikdâm senedi ile tahrîc etti. Daha sonra bu hadisi Sevrî an Sevr an Hâlid kanalıyla mürsel olarak şevketti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/49.

[78] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2345), Ömer b. el-Hasan b. İbr. an Muh. b. ebî'l-Vezîr an Muh. b. Mûsâ an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/49.

[79] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/49.

[80] Bu hadisi Nesâî (siyam 20/1, IV, 142) ve İbn Mâce (no. 1695), Âsim an Zirr an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/49.

[81] Bu hadisi Tayâlisî (no. 350), Ahmed (I, 386, 392, 435), Buhârî (ezan 13/1, I, 153; talâk 24, VI, 176; ahbânı'l-âhâd 1/2, VIII, 133), Müslim (siyam no. 39-40, s. 768), Ebû Dâvud (no. 2347), Nesâî (ezan 11, II, 11; siyam 30, III, 148), İbn Mâce (no. 1696), İbnu'l-Cârûd (s. 81, 196), İbn Huzeyme (no. 402,1928), Tahâvî (1,139), İbn Hibbân (no. 3459, 3463) ve Beyhakî (IV, 218; I, 381), Süleyman et-Teymî an Ebî Osman en-Nehdî an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/49.

[82] Bu hadisi Mâlik (siyam no. 14, s. 74), an Abdiilah b. Dî-nâr an İbn Ömer senedi ile; Müslim (siyam no. 37, s. 768) ve Tirmizî (no. 203), ez-Zührî an Salim b. Abdiilah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile; Buhârî (savm 17, II, 231) ve Müslim (siyam no. 38, s. 768), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;Mâlik (no. 15, s. 74), ani'z-Zührî an Salim senedi ile mürsel olarak tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/49.

[83] Bu hadisi Buhârî (savm 43/1, II, 240), Müslim (siyam no. 51, s. 772), Ebû Dâvud (no. 2351) ve Tirmizî (no. 698), Hisâm b. Urve an ebîhî an Âsim b. Ömer b. el-Hattâb an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/49.

[84] Lafız Müslim'e aittir. Bu hadisi Buhârî (savm 33/1, II, 237; 43/2, 44/1, V, 241; 45/2, II, 241), Müslim (siyam no. 52-54, s. 772-3) ve Ebû Dâvud (no. 2352), Ebû İs-hâk es-Şeybânî an İbn e. Evfâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/49-50.

[85] Mâlik (no. 4, s. 287), senedsiz olarak irâd etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/50.

[86] Bu hadisi Mâlik (siyam no. 6, s. 288), Buhârî (savm 45, II, 241), Müslim (siyam no. 48, s. 771), Tirmizî (no. 699) ve İbn Mâce (no. 1697), Ebû Hazım an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/50.

[87] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2353), İbn Mâce (no. 1698) ve İbn Hibbân (Mevârid no. 889), Muh. b. Amr

an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/50.

[88] Bu hadisi Tirmizî (no. 700-1), el-Evzâî an Kurre b. Abdirrahman ani'z-Zührî an Ebt Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti ve "hasen garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/50.

[89] Bu hadisi Ahmed (VI, 48,173), Müslim (siyam no. 49-50, s. 771-2), Ebû Dâvud (no. 2354), Tirmizî (no. 702) ve Nesâî (siyam 23/1-4, IV, 143-5), Ebû Atiyye an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İlki Müslim'in, ikincisi ise Ebû Davud'un lafzıdır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/50.

[90] Bu hadisi Ahmed (VI, 48,173), Müslim (siyam no. 49-50, s. 771-2), Ebû Dâvud (no. 2354), Tirmizî (no. 702) ve Nesâî (siyam 23/1-4, IV, 143-5), Ebû Atiyye an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İlki Müslim'in, ikincisi ise Ebû Davud'un lafzıdır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/50.

[91] Bu hadisi Tirmizî (no. 694), Muh. b. Ömer b. Alî el-Mu-kachlenıian Saîtl b. Âmir an Şu'be an Abdilazîz b. Suheyb an Enes senedi ile tahrîc elti.
İsnadı hakkında Tirmizî şu bilgiyi vermektedir: "Bu hadis mahfuz değildir; bunu Abdülazîz b. Suheyb an Enes tarikinden bir aslını bilmiyoruz. Şu'be'nin ashabı bu hadisi an Asım el-Ahvel an Hafsa binli Şîrîn ani'r-Rebâb an Selmân b. Âmir tarikiyle tahrîc etti."
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/50.

[92] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2356) ve Tirmizî (no. 696), Abdürrezzâk an Ca'fer b. Süleyman an Sabit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnadı "hasen garîb"tir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/50.

[93] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2358), Müsedded an Hiiseym an Husayn an Muâz senedi ile tahrîc etti. Bu hadis mür-seldir. Bunu M. el-Kebîr'inde Taberânî ve Dârekutnî, zayıf bir senedle İbn Abbâs hadisinden tahrîc etmiştir. (Neyi IV, 234).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/51.

[94] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2357), Nesâî (Amelu yevm no. 299), Dârekutnî (II, 185), el-Hâkim (1,422) ve Bey-hakî (IV, 239), Alîb. el-Hasan b. Sakîk ani'l-Hüseyn h. Vâkıd an Mervân h. Salim el-Mukaffa' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Dârekutnî, isnadı hakkında hasen hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/51.

[95] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2364) ve Tirmizî (no. 725), Siifyân an Âsim b. Ubeydillah an Abdillah b. Âmir b. Rabî'a an ehîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnadı hakkında Tirmizî "hasen" hükmü verdi. Bu hadisi Buhârî, muallak olarak irâd etti (savm 27, II, 234).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/51.

[96] Bu hadisi Buhârî (savm 25/1, II, 234), isnâdsız olarak irâd etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/51.

[97] Bu hadisi tahrîc eden Dârekutnî, isnadında yer alan Keysân el-Kassâb'in zayıf, Yezîd b. Hilâl'in ise maruf olmadığını söylemiştir. İrâkî ise hadisin oldukça zayıf olduğunu vurgulamıştır (Feyd I, 396).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/51.

[98] Heysemî'ye göre Kesîr b. Ziyâd, İbn Abese'yi idrâk edememiştir (Mecma' III, 165).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/51.

[99] Bu hadisi Mâlik (no. 38, s. 300), Buhârî (savm 20/1, II, 232; 48/2, II, 242), Müslim (siyam no. 55, s. 774, 56/1-2, s. 774) ve Ebû Dâvud (no. 2360), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/51.

[100] Bu hadisi Mâlik (siyam no. 39, s. 301) ve Müslim (no. 57, s. 774), ez-Ziihrîan Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Buhârî (savm 49/2), Yahya an Ahdirrezzâk an Ma'mer an Hemmâm an Ebî Hureyre senedi ile; Müslim (no. 58, s. 774-5), Cerîr an Umâre an EbîZür'a an Ebî Hureyre ve ibn Nû'meyr an ebflıî ani'l-A'meş an Ebî Salih an Ebî Hureyre senedleri ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/51.

[101] Bu hadisi Buhârî (savm 48/3, II, 242; 50, II, 243) ve Ebû Dâvud (no. 2361), İbnü'l-Hâd un AMllah b. Habbâb an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/51.

[102] Bu hadisi Müslim (siyam no. 204, s. 822), Ebû Dâvud (no. 2433), Tirmizî (no. 759) ve İbn Mâce (no. 1716), Amr b. Sabit el-Ensârîan EbtEyyûb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/52.

[103] Bu hadisi Dârimî (II, 21), Yahya b. Hassan an Yahya b. Hamza an Yahya b. el-Hâris an Ebî Esma er-Ruhabî an Sevhân senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/52.

[104] Heysemî, isnadında tanımadığı, dolayısıyla hâli mechûl bir râvinin olduğunu söylemiştir (Mecma' III, 184).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/52.

[105] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2437) ve Nesâî (siyam 83, IV, 220), el-Hurr b. es-Sabbâh an Hüneyde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/52.

[106] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2439), Tirmizî (no. 756) ve İbn Mâce (no. 1729), el-A'meş an ibrahim ani'l-Esved an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/52.

[107] Bu hadisi Tirmizî (no. 768) ve İbn Mâce (no. 1728), Mes'ûd b. Vâsıl an Nehhâs b. Kahm an Katâde an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Nehhâs ve Mes'ûd sebebiyle isnadı zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/52.

[108] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2632), Abdürrezzâk (no. 8121), Ahmed (I, 224,338, 346), Buhârî (îdeyn 11, II, 7), Ebû Dâvud (no. 2438), Tirmizî (no. 757), İbn Mâce (no. 1727), Taberânî (12326-8), İbn Huzeyme (no. 2865), İbn Hibbân (no. 324) ve Beyhakî (IV, 284), el-A'meş an Müslim el-Batîn an Saîd h. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/52.

[109] Bu hadisi bu metinle Tirmizî (no. 749) ve İbn Mâce (no. 1730), Hammâd b. Zeyd an Gaylân b. Cerîr an Abdillah b. Ma'bed an Ebî Katâde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnadı hakkında "hasen" hükmü verdi.
Bu hadis, bir kıssa ile birlikte tekrar karşımıza gelecektir (no. 3010).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/52.

[110] Bu hadisi Ahmed (II, 344, 329, 303, 342, 535), Dârimî (I. 346; II, 21, 227, Müslim (siyam no. 202-3, s. 821), Ebû Dâvud (no. 2429), Tirmizî (no. 438, 740), Nesâî (kıyâmu'1-leyl 6/1, III, 206-7), İbn Mâce (no. 1742), İbn Huzeyme (no. 1134,2076), İbn Hibbân (no. 2554,3628) ve Beyhakî (III, 4; IV, 200, 291), Humeyd b. Abdirrah-man b. Avfan Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/52-53.

[111] Bu hadisi Tirmizî (no. 741), Alî b. Hucr an Alî b. Müshir an Abdirrahman b. İshâk ani'n-Nu'mân b. Sa'd an Alî senedi ile tahrîc elti ve isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/53.

[112] Bu hadisin isnadı hakkında Heysemî şu bilgileri vermektedir: "Râvilerinden Ya'kûb b. Mûsâ

meçhuldür; Mesleme ise şayet el-Huşenî ise zayıftır; başkası ise onu tanımıyorum" (Mecma' III, 191).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/53.

[113] Bu hadisi Mâlik (siyam 33, s. 299), Buhârî (savm 69/2, II, 250), Müslim (siyam no. 113-4, s. 792), Ebû Dâvud (no. 2442) ve Tirmizî (no. 753), Hişâm b. Urve an ehîhî an Âise asl-ı senedi ile; Bu hadisi Buhârî (savm 1/2, II, 226) ve Müslim (no. 116, s. 792), Leys b. Sa'd an Yezîd b. e. Habîb an İrak b. Mâlik an Âişe asl-ı senedi ile;
Buhârî (savm 69/1, II, 290; hacc 47/3, II, 159), Müslim (siyam 115, s. 792) ve İbn Mâce (no. 1733), ez-Zührîan Urve Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/53.

[114] Bu hadisi Mâlik (siyam 33, s. 299), Buhârî (savm 69/2, II, 250), Müslim (siyam no. 113-4, s. 792), Ebû Dâvud (no. 2442) ve Tirmizî (no. 753), Hişâm b. Urve an ehîhî an Âise asl-ı senedi ile; Bu hadisi Buhârî (savm 1/2, II, 226) ve Müslim (no. 116, s. 792), Leys b. Sa'd an Yezîd b. e. Habîb an İrak b. Mâlik an Âişe asl-ı senedi ile;
Buhârî (savm 69/1, II, 290; hacc 47/3, II, 159), Müslim (siyam 115, s. 792) ve İbn Mâce (no. 1733), ez-Zührîan Urve Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/53.

[115] Bu hadisi Buhârî (savm 69/6, H, 251) ve Müslim (siyam no. 129-130, s. 796), Kays b. Müslim an Târik b. Şihâb an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/53.

[116] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2625), Ahmed (I, 340), Dârimî (II, 22), Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 52/3, IV, 269; tefsîr Yûnus 1/1, V, 211-2; tefsîr Tâhâ 1/2, V, 239), Müslim (siyam no. 127, s. 795), Ebû Dâvud (no. 2444), İbn Hu-zeyme (no. 2084), Taberânî (no. 12442), Tahâvî (II, 75) ve Beyhakî (IV, 289), Şu'be an Ebî Bisr an Saîd b. Cü-beyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile; Abdiirrezzâk (no. 7843), Ahmed (1,288,291, 336), Buhârî (savm 69, II, 251; enbiyâ 24/3, IV, 125-6), İbn Mâ-ce (no. 1734), Müslim (no. 128, s. 769), Ebû Ya'lâ (no. 2567), İbn Hibbân (no. 3616) ve Beyhakî (III, 54), Ey-yûb es-Sahtiyânî an Abdi İlah b. Saîd b. Cübeyr an ebîhî ... asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/53.

[117] Bu hadisi Buhârî (savm 21, II, 232; 69/8, II, 251), Müslim (siyam no. 135, s. 798) ve Nesâî (siyam 66, IV, 192), Yezîd b. e. Ubeyd an Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/53.

[118] Ebû Dâvud (no. 2447), bu hadisi Muh. b. el-Minhâl an Yezîdb. Zürey' an Saîd b. e. Arûbe an Katâde an Abdiırahman b. Mesleme an ammihî senedi ile tahrîc etti. Abdurrahman, hâli mechûl bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/53.

[119] Daha önce no. 2976'de geçti. İleride 3012'da kıssası ile birlikte tekrar gelecektir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/54.

[120] Bu hadisi Müslim (siyam no. 133, s. 797), Ebû Dâvud (no. 2445), Taberânî (no. 10785) ve Beyhakî (IV, 287), Yahya b. Eyyûb an İsmail b. Umeyye an Ebî Gatafân b. Tarîf el-Mürriyy an ibn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

[121] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/54.

[122] Bu hadisi Ahmed (1,241) ve Bezzâr (no. 1052), Muh. b. Abdirrahman b. e. Leylâ an Dâvud b. Alî b. Abbâs an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İbn e. Leylâ hakkında ihtilâf olan bir râvidir (Mecma' III, 188).
Bezzâr'a göre bu hadis. İbn Abbâs'tan başka bir tariklede rivayet olunmuştur.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/54.

[123] Bu hadisi Buhârî (savm 47, II, 242) ve Müslim (siyam no. 136-7, s. 798-9), Hâlid b. Zekvâ'n ani'r-Rebr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Galîle, Emetullah ve bu ikisinin anneleri hakkında herhangi bilgi mevcut değildir. (Mecma' III, 186).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/54.

[124] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/54.

[125] İsnadında Abdülgafûr adlı bir metruk râvi vardır (Mecma'III, 188).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/54-55.

[126] Bu hadisin râvilerinden Yûsuf b. Atiyye es-Saffâr zayıftır (Mecma'III, 191).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/55.

[127] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1743), İbr. b. el-Münzir ei-Hi-zâmî an Dâvud b. Atâ an Zeyd b. Abdilhamîd b. Abdirrahman b. Zeyd b. el-Hattâb an Süleyman an ebîhî an İbn Abbâi-senedi ile tahrîc etti.Dâvud b. Atâ, ittifakla zayıf bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/55.

[128] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2636), Ahmed (I, 227, 241, 271, 301, 321), Dârimî (II, 18), Buhârî (savm 53, II, 244), Müslim (siyam no. 178, s. 811), Nesâî (siyam 70/1, IV, 198-9), İbn Mâce (no. 1711) ve Taberânî (no. 12446), Ebû Bisr an Saîd b. Cübeyr an ibn Abbâs asl-ı senedi ile;

Ahmed (I, 231, 326), Müslim (siyam no. 179, s. 811), Ebû Dâvud (no. 2430), Ebû Ya'lâ (no. 2602) ve Beyhakî (IV, 291), Osman b. Hakim an Saîd b. Cübeyr ... asl-ı senedi ile.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/55.

[129] Bu hadisi Şafiî (Sünen s. 57), Nesâî (siyam 35/1, IV,151), Müslim (no. 176, s. 811), İbn Mâce (no: 1710), İbn Hibbân (no. 3629) ve Beyhakî (IV, 292), Süfyân b. Uyeyne an Abdillah b. e. Lebîd an Ebî Seleme an Âise asl-ı senedi ile;
Mâlik (siyam no. 56, s. 309), Şafiî (Sünen s. 58), Abdürrezzâk (no. 7861), Ahmed (VI, 107, 153, 242), Buhârî (savm no. 52, II, 243), Müslim (no. 175, s. 810), Ebû Dâvud (no. 2434), Nesâî (siyam 70, IV, 199), İbn Hibbân (no. 3640) ve Beyhakî (IV, 292), Salim Ebu'n-Nadr an Ebî Seleme ... asl-ı senedi ile; Tayâlisî (no. 1475), Ahmed (VI, 84,233,128,189,249), Buhârî (savm 52, II, 244; 40, II, 239), Müslim (no. 177, s. 811), Nesâî (siyam 35, IV, 151), İbn Huzeyme (no. 2078-9), Tahâvî (II, 83) ve Beyhakî (IV, 210), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme... asl-ı senedi ile; Müslim (siyam no. 174-5, s. 810), Tirmizî (no. 768), Nesâî (siyam 35/5-7, IV, 152), Eyyûb es-Sahtiyânî un Abdillah b. Şakîk an Âise asl-ı senedi ile; Ahmed (VI, 188), Ebû Dâvud (no. 2431), Nesâî (siyam 70/7, IV, 199), İbn Huzeyme (no. 2077), el-Hâkim (I, 434) ve Beyhakî (IV, 292), İbn Vehb an Muâviye b. Salih an Abdillah b. e. Kays an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İlk üç lafız Müslim'e, diğerleri ise Ebû Dâvud ve Nesâî'ye aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/55.

[130] Bu hadisi Şafiî (Sünen s. 57), Nesâî (siyam 35/1, IV,151), Müslim (no. 176, s. 811), İbn Mâce (no: 1710), İbn Hibbân (no. 3629) ve Beyhakî (IV, 292), Süfyân b. Uyeyne an Abdillah b. e. Lebîd an Ebî Seleme an Âise asl-ı senedi ile;
Mâlik (siyam no. 56, s. 309), Şafiî (Sünen s. 58), Abdürrezzâk (no. 7861), Ahmed (VI, 107, 153, 242), Buhârî (savm no. 52, II, 243), Müslim (no. 175, s. 810), Ebû Dâvud (no. 2434), Nesâî (siyam 70, IV, 199), İbn Hibbân (no. 3640) ve Beyhakî (IV, 292), Salim Ebu'n-Nadr an Ebî Seleme ... asl-ı senedi ile; Tayâlisî (no. 1475), Ahmed (VI, 84,233,128,189,249), Buhârî (savm 52, II, 244; 40, II, 239), Müslim (no. 177, s. 811), Nesâî (siyam 35, IV, 151), İbn Huzeyme (no. 2078-9), Tahâvî (II, 83) ve Beyhakî (IV, 210), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme... asl-ı senedi ile; Müslim (siyam no. 174-5, s. 810), Tirmizî (no. 768), Nesâî (siyam 35/5-7, IV, 152), Eyyûb es-Sahtiyânî un Abdillah b. Şakîk an Âise asl-ı senedi ile; Ahmed (VI, 188), Ebû Dâvud (no. 2431), Nesâî (siyam 70/7, IV, 199), İbn Huzeyme (no. 2077), el-Hâkim (I, 434) ve Beyhakî (IV, 292), İbn Vehb an Muâviye b. Salih an Abdillah b. e. Kays an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İlk üç lafız Müslim'e, diğerleri ise Ebû Dâvud ve Nesâî'ye aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/55.

[131] Bu hadisi Şafiî (Sünen s. 57), Nesâî (siyam 35/1, IV,151), Müslim (no. 176, s. 811), İbn Mâce (no: 1710), İbn Hibbân (no. 3629) ve Beyhakî (IV, 292), Süfyân b. Uyeyne an Abdillah b. e. Lebîd an Ebî Seleme an Âise asl-ı senedi ile;

Mâlik (siyam no. 56, s. 309), Şafiî (Sünen s. 58), Abdürrezzâk (no. 7861), Ahmed (VI, 107, 153, 242), Buhârî (savm no. 52, II, 243), Müslim (no. 175, s. 810), Ebû Dâvud (no. 2434), Nesâî (siyam 70, IV, 199), İbn Hibbân (no. 3640) ve Beyhakî (IV, 292), Salim Ebu'n-Nadr an Ebî Seleme ... asl-ı senedi ile; Tayâlisî (no. 1475), Ahmed (VI, 84,233,128,189,249), Buhârî (savm 52, II, 244; 40, II, 239), Müslim (no. 177, s. 811), Nesâî (siyam 35, IV, 151), İbn Huzeyme (no. 2078-9), Tahâvî (II, 83) ve Beyhakî (IV, 210), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme... asl-ı senedi ile; Müslim (siyam no. 174-5, s. 810), Tirmizî (no. 768), Nesâî (siyam 35/5-7, IV, 152), Eyyûb es-Sahtiyânî un Abdillah b. Şakîk an Âise asl-ı senedi ile; Ahmed (VI, 188), Ebû Dâvud (no. 2431), Nesâî (siyam 70/7, IV, 199), İbn Huzeyme (no. 2077), el-Hâkim (I, 434) ve Beyhakî (IV, 292), İbn Vehb an Muâviye b. Salih an Abdillah b. e. Kays an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İlk üç lafız Müslim'e, diğerleri ise Ebû Dâvud ve Nesâî'ye aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/55.

[132] Bu hadisi Şafiî (Sünen s. 57), Nesâî (siyam 35/1, IV,151), Müslim (no. 176, s. 811), İbn Mâce (no: 1710), İbn Hibbân (no. 3629) ve Beyhakî (IV, 292), Süfyân b. Uyeyne an Abdillah b. e. Lebîd an Ebî Seleme an Âise asl-ı senedi ile;
Mâlik (siyam no. 56, s. 309), Şafiî (Sünen s. 58), Abdürrezzâk (no. 7861), Ahmed (VI, 107, 153, 242), Buhârî (savm no. 52, II, 243), Müslim (no. 175, s. 810), Ebû Dâvud (no. 2434), Nesâî (siyam 70, IV, 199), İbn Hibbân (no. 3640) ve Beyhakî (IV, 292), Salim Ebu'n-Nadr an Ebî Seleme ... asl-ı senedi ile; Tayâlisî (no. 1475), Ahmed (VI, 84,233,128,189,249), Buhârî (savm 52, II, 244; 40, II, 239), Müslim (no. 177, s. 811), Nesâî (siyam 35, IV, 151), İbn Huzeyme (no. 2078-9), Tahâvî (II, 83) ve Beyhakî (IV, 210), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme... asl-ı senedi ile; Müslim (siyam no. 174-5, s. 810), Tirmizî (no. 768), Nesâî (siyam 35/5-7, IV, 152), Eyyûb es-Sahtiyânî un Abdillah b. Şakîk an Âise asl-ı senedi ile; Ahmed (VI, 188), Ebû Dâvud (no. 2431), Nesâî (siyam 70/7, IV, 199), İbn Huzeyme (no. 2077), el-Hâkim (I, 434) ve Beyhakî (IV, 292), İbn Vehb an Muâviye b. Salih an Abdillah b. e. Kays an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İlk üç lafız Müslim'e, diğerleri ise Ebû Dâvud ve Nesâî'ye aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/56.

[133] Bu hadisi Şafiî (Sünen s. 57), Nesâî (siyam 35/1, IV,151), Müslim (no. 176, s. 811), İbn Mâce (no: 1710), İbn Hibbân (no. 3629) ve Beyhakî (IV, 292), Süfyân b. Uyeyne an Abdillah b. e. Lebîd an Ebî Seleme an Âise asl-ı senedi ile;
Mâlik (siyam no. 56, s. 309), Şafiî (Sünen s. 58), Abdürrezzâk (no. 7861), Ahmed (VI, 107, 153, 242), Buhârî (savm no. 52, II, 243), Müslim (no. 175, s. 810), Ebû Dâvud (no. 2434), Nesâî (siyam 70, IV, 199), İbn Hibbân (no. 3640) ve Beyhakî (IV, 292), Salim Ebu'n-Nadr an Ebî Seleme ... asl-ı senedi ile; Tayâlisî (no. 1475), Ahmed (VI, 84,233,128,189,249), Buhârî (savm 52, II, 244; 40, II, 239), Müslim (no. 177, s. 811), Nesâî (siyam 35, IV, 151), İbn Huzeyme (no. 2078-9), Tahâvî (II, 83) ve Beyhakî (IV, 210), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme... asl-ı senedi ile; Müslim (siyam no. 174-5, s. 810), Tirmizî (no. 768), Nesâî (siyam 35/5-7, IV, 152), Eyyûb es-Sahtiyânî un Abdillah b. Şakîk an Âise asl-ı senedi ile; Ahmed (VI, 188), Ebû Dâvud (no. 2431), Nesâî (siyam 70/7, IV, 199), İbn Huzeyme (no. 2077), el-Hâkim (I, 434) ve Beyhakî (IV, 292), İbn Vehb an Muâviye b. Salih an Abdillah b. e. Kays an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İlk üç lafız Müslim'e, diğerleri ise Ebû Dâvud ve Nesâî'ye aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/56.

[134] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2336), Tirmizî (no. 736), Nesâî (siyam 33, 34/1, IV, 150) ve İbn Mâce (no. 1648), Ebû Seleme an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnadı hakkında Tirmizî, "hasen" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/56.

[135] Bu hadisi Nesâî (siyam 70, IV, 201-2), Amr b. Alîb. Abdirrahman an Sabit b. Kays Ebû'l-Gusn an Ebî Saîd el-Makburî an Üsâme senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/56.

[136] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1744), Muh. b. es-Sabbâh an Abdilazîz ed-Deıâverdî an Yezîd b. Abdillah b. Usâme an Muh. b. lbrâhîm an Usâme senedi ile tahrîc etti. Sindî, Zevâid'inde: "İsnadı sahihtir. Ancak Muh.

b. İbr. ile Usâme arasında kopukluk vardır" demiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/56.

[137] Bu hadisi Tirmizî (no. 745), Nesâî (siyam 36/2, IV, 153; 70, IV, 202) ve İbn Mâce (no. 1739), Sevr b. Yezîd an Hâlid b. Ma'dân an Rebî'a b. el-Gâz an Âişedü\-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/56.

[138] Bu hadisi Tirmizî (no. 747), Muh. b. Yahya an Ebî Âsim an Muh. b. Rifâ'a an Süheyl b. e. Salîh an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/56.

[139] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2451) ve Nesâî (siyam 70, IV, 203), Hammâd b. Seleme an Âsim b. Behdele an Sevâ el-Huzâî an Hafsa asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/56.

[140] Bu hadisi Tirmizî (no. 746), Mahmûd b. Gaylân an Ebî Ahmed ve Muâviye b. Hisâm an Süfyân an Mansûr an Hayseme an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/56.

[141] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/57.

[142] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2432) ve Tirmizî (no. 748), Ubeydullah b. Mûsâ an Hârûn b. Selmân an Ubeydillah b. Müslim el-Kurasî an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnadı hakkında Tirmizî "garîb" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/57.

[143] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2449), Nesâî (siyam 84, IV, 220) ve İbn Mâce (no. 1707), Hemmâm an Enes b. Şîrîn an Abdilmelik b. Kudâme b. Milhân an ebtht asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/57.

[144] Bu hadisi Tayâlisî (no. 1572), Ahmed (VI, 145), Ebî Dâ-vud (no. 2453), Müslim (no. 194, s. 818), Tirmizî (no. 763), İbn Mâce (no. 1709), İbn Huzeyme (no. 2130), Ta-hâvî (II, 83), tbn Hibbân (no. 3646, 3649) ve Beyhakî {IV, 295), Yezîd er-Resk an Muâzeti'l-Adeviyye an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/57.

[145] Bu hadisi Müslim (siyam no. 196-7, s. 818-9), Ebû Dâvud (no. 2425-6), Tirmizî (no. 767), Nesâî (siyam 73/2, IV, 207) ve İbn Mâce (no. 1730), Gaylân b. Cerîr an Abdillah b. Ma'bed an Ebî Katâde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İlk lafız Ebû Davud'a, ikincisi Müslim'e aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/57.

[146] Bu hadisi Müslim (siyam no. 196-7, s. 818-9), Ebû Dâvud (no. 2425-6), Tirmizî (no. 767), Nesâî (siyam 73/2, IV, 207) ve İbn Mâce (no. 1730), Gaylân b. Cerîr an Abdillah b. Ma'bed an Ebî Katâde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İlk lafız Ebû Davud'a, ikincisi Müslim'e aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/58.

[147] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2450), Tirmizî (no. 742) ve Nesâî (siyam 70/24, IV, 204), Âsim an Zirr an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Kimileri bunu İbn Mes'ûd'un sözü olarak rivayet ettikleri için Tirmizî, bu isnâd hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/58.

[148] Tirmizî (no. 797), bu hadisi Muh. h. Bessâr an Yahya b. Saîd an Süfyân an Ebî İshâk an Nümeyr b. Garîb an Âmir b. Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
İsnadı hakkında ise: "Bu hadis mürseldir. Zira Âmir, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i idrak etmemiştir" demiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/58.

[149] Bu hadisi Tayâlisî (no. 242), Ahmed (III, 96), Buhârî (savm 66, II, 249), Müslim (siyam 141, s. 800),

Ebû Dâvud (no. 2417), Tirmizî (no. 772) ve Beyhakî (IV, 297), Amr b. Yahya an ebthîan Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/58.

[150] Bu haberi Mâlik (siyam no. 37, s. 300), irâd etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/58.

[151] Lafız Tirmizî'ye aittir. Bu hadisi Buhârî (savm 66/1, II, 249), Müslim (siyam no. 138, s. 799), Ebû Dâvud (no. 2416) ve Tirmizî (no. 771), ez-Zührî an Ebî Ubeyd mevlâ Abdirrahman b. Avfan Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/58.

[152] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/58.

[153] Bu hadisi Müslim (siyam no. 144, s. 800), Süreye b. Yûnus an Hüşeym an Hâlid an Ebî'l-Melîh an Nübeyse senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/58.

[154] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2334), Tirmizî (no. 686), Nesâî (siyam 37/1, IV, 153), İbn Mâce (no. 1645) ve İbn Hibbân, (no. 878), Ebû Hâlid el-Ahmer an Amr b. Kays el-Mülâî an Ebî ishâk an Sıla asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/59.

[155] Bu nakil Muvattâ'da (siyam 55, s. 309) yer almıştır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/59.

[156] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2337), Tirmizî (no. 738), İbn Mâce (no. 1651) ve İbn Hibbân (no. Mevârid 876), el-Alâ b. Abdirrahman an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/59.

[157] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2361), Abdürrezzâk (no. 7315), Şafiî (Sünen s. 61), Ahmed (II, 234, 281,347,408,474, 513, 521), Buhârî (savm 14, 230), Müslim (siyam no. 21, s. 762), Ebû Dâvud (no. 2335), Tirmizî (no. 685), Nesâî (siyam 31, 32/1, IV, 149; 38, IV, 154), İbn Mâce (no. 1650), Tahâvî (II, 84), İbn Hibbân (no. 3578,3584) ve Beyhakî (IV, 207, 210), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/59.

[158] Bu hadisi Buhârî (savm 62/1, II, 247-8), Müslim (siyam no. 195, s. 818; 199-201, s. 820-1) ve,Ebû Dâvud (no. 2328), Mutarrif b. Abdillah an İmrân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/59.

[159] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2440) ve İbn Mâce (no. 1732), Havseb b. Ukayl an Mehdi el-Hecerî an İlerime an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/59.

[160] Bu hadisi Buhârî (savm 65/2, II, 249) ve Müslim (siyam no. 112,791), İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Bükeyr an Kureyb an Meymûne asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/59.

[161] Bu hadisi Tirmizî (no. 751), Süfyân b. Uyeyne ve İsma-îl b. İbrâhîm an İbn e. Necîh an ebîhî an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/59.

[162] Bu hadisi Buhârî (savm 63/2, II, 248), Müslim (siyam no. 147, s. 801), Ebû Dâvud (no. 2420), Tirmizî (no. 743) ve İbn Mâce (no. 1723), el-A'meş an Ebî Salih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Müslim (no. 148, lafız buna ait), Ebû Küreyb an Hüseyn el-Cu'fî an Zaide an Hişâm an İbn Şîrîn an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/60.

[163] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2421), Tirmizi (no. 744) ve İbn Mâce (no. 1726), Sevr b. Yezîd an Hâlid b.

Ma'dân an Abdillah b. Büsr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî isnadı hakkında "hasen" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/60.

[164] Bu hadisi Sünenü'l-kübra'da Nesâî, Beyhakî, İbn Hibbân, İbn Huzeyme ve Hâkim de tahrîc ettiler (Neyi IV, 266).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/60.

[165] Râvilerinden Salih b. Cebele, Ezdî'ye göre zayıf bir râvidir (Mecma1 III, 199).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/60.

[166] Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 7808), Şâfıî (Sünen s. 54), Ahmed (III, 296, 312), Dârimî (II, 19), Buhârî (savm 63/1, II, 248), Müslim (siyam no. 146, s. 801), İbn Mâce (no. 1724) ve Beyhakî (IV, 301), Abdülhamîd b. Cübeyr b, Şeybe an Muh. b. Abbâd b. Ca'fer an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/60.

[167] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1725), İshâk b. Mansûr an Ebî Dâvud an Şeybân an Âsim an Zirr an İbn Mes' ûd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/60.

[168] Bu hadisi Müslim (siyam no. 90-91, s. 785) ve Tirmizî (no. 710), Ca'fer b. Muh. b. Alî an ebîhî an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/61.

[169] Bu hadisi Mâlik (siyam no. 21, s. 294), Şâfıî (Sünen s. 56), Abdürrezzâk (no. 4427, 4471, 7762), Ahmed (I, 219,266,315,334,348,366), Buhârî (savm 34, II, 237; cihâd 106, IV, 7; mağâzî 47/1, V, 89-90), Müslim (siyam no. 88, s. 784), Nesâî (siyam 60, IV, 189), İbn Huzeyme (no. 2035), İbn Hibbân (no. 3547, 3555-6) ve Beyhakî (IV, 240,246), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/61.

[170] Bu rivayeti Müslim (no. 88/2, s. 785) ve Nesâî (siyam 61, IV, 189), Mansûr an Mücâhid an Tavus an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/61.

[171] Bu hadisi Tirmizî (no. 1684), Ahmed b. Muh. b. Mûsâ an İbni'l-Mübârek an Saîd b. Abdilazîz an Atiyye b. Kays an Kaza'a an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/61.

[172] Lafza Müslim'e ait olup (no. 100-101, s. 788) asl-ı senedi Âsim el-Ahvel an Müverrik an Enes şeklindedir. Bu tarikten Buhârî (cihâd 71/3, III, 223-4), Nesâî (siyam 52, IV, 182), İbn Huzeyme (no. 2032-3), Tahâvî (II, 68), İbn Hibbân (no. 3551) ve Beyhakî (IV, 243) de tahric ettiler.
Bu hadisi daha kısa bir metinle Mâlik (siyam no. 23, s. 295), Buhârî (savm 37, II, 238) ve Müslim (siyam no. 98-99, s. 787-8), Humeydan Enes asl-ı senedi ile de tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/61.

[173] Bu hadisi Tayâlisî (no. 1721), Ahmed (III. 299, 318, 398), Dârimî (II, 9), Buhârî (savm 36, II, 238), Müslim (siyam no. 92, s. 786), Ebû Dâvud (no. 2407), Nesâî (siyam 49/1, IV, 177), İbnu'I-Cârûd (s. 202), İbn Huzeyme (no. 2017), Tahâvî (II, 62), İbn Hibbân (no. 3544) ve Beyhakî (IV, 242), Şu'be an Muh. b. Abdinahmun b. Es'ad b. Zürâre el-Ensârî an Muh. b. Amr b. el-Hasun an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Lafız Müslim'e aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/61.

[174] Ahmed'in ricali Sahîh ricalidir (Mecma' III, 166).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/62.

[175] Bu hadisi Nesâî (siyam 53/1-3, IV, 183) ilk ikisi ez-Züh-rî an Ebî Seleme an Abdi/rahman b. Avf, üçüncüsü ez-Zührî an Humeyd b. Abdirrahman b. Avf an ehîhî asl-ı senedleriyle mevkuf olarak tahrîc etmiştir.

İbn Mâce de (no. 1666), Ebû Seleme tarikiyle, ancak merfû olarak irâd etmiştir.
Münzirî'ye göre Nesâî'nin isnadı hasendir (Tergîb II, 134).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/62.

[176] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3408), Tirmizî (no. 715), Nesâî (siyam 50/1-5, IV, 178-9; 51/1-6, IV, 180; 62, IV, 190) ve İbn Mâce (no. 1667), birkaç tarikten olmak üzere Enes b. Mâlik'ten tahrîc ettiler.
İsnadı hakkında Tirmizî "hasen" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/62.

[177] Bu hadisi Şafiî (Sünen 57), Ahmed (III, 12,50), Müslim (93,96, s. 786-7), Tirmizî (no. 712), Nesâî (siyam 59/1, IV, 188), Ebû Ya'lâ (no. 1372), İbn Huzeyme (no. 2020) veel-Hâkim (IV, 192), Saîdel-Cüreyrîan EbîNadrean EbfSaîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Lafız Tirmizî'ye aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/62.

[178] Bu hadisi Mâlik (siyam no. 24, s. 295), Buhârî (savm 33/2-3, II, 237), Müslim (siyam no. 103-7, s. 789), Ebû Dâvud (no. 2402), Tirmizî (no. 711), Nesâî (siyam 58/3-5, IV, 187-8) ve İbn Mâce (no. 1662), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/62.

[179] Bu hadisi Müslim (no. 107, s. 790), Ebû Dâvud (no. 2403) ve Nesâî (siyam 56/1-9, IV, 185-6; 57, IV, 186-7), birkaç tarikten olmak üzere Hamza b. Amr'dan tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/62.

[180] Bu hadisi Tirmizî (no. 799-800), Zeyd b. Eşlem an Muh. b. el-Münkedir an Muh. b. Ka'b asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/62.

[181] Muvattâ, siyam no. 27, s. 296.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/62.

[182] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2413), İsâ b. Hammâcl an Leysb. Sa'dan Yezîdb. e. Habîb an EbV I-Hayr an Mansûr senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/63.

[183] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2412), Saîd b. e. Eyyûb ve Leys an Yeztd b. e. Habîb an Küleyb b. Ziihl el-Hadremî an Ubeyd h. Cübeyr senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/63.

[184] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2540), Abdürrezzâk (no. 7475), Ahmed (II, 442, 470, 458, 386), Dârimî (II, 10), Ebû Dâvud (no. 2396-7), Tirmizî (no. 723), İbn Mâce (no. 1672), İbn Huzeyme (no. 1987-8), Dârekutnî (II, 211) ve Beyhakî (IV, 228), Habîb b. e. Sabit an Umûre b. Umeyr an Ibni' 1-Mutavvis an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/63.

[185] Bu hadisi Buhârî (savm 46, II, 241), Ebû Dâvud (no.2359) ve İbn Mâce (no. 1674), Hisâm b. Urve an Fâtıma binti'I-Münzir an Esma asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/63.

[186] Bu mevkufu Mâlik (siyam no. 45, s. 304), an Nâfi an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti. İsnadı sahîhtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/63.

[187] Bu mevkufu da Mâlik (siyam no. 46), ani'z-Zührî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/63.

[188] Bu hadisi Mâlik (siyam no. 54, s. 308). Abdürrezzâk (no. 7676-7), Buhârî (savm 40, II, 239), Müslim (siyam no. 151, s. 802), Ebû Dâvud (no. 2399), Nesâî (siyam 64/2, IV, 191) ve İbn Mâce (no. 1669)), İbn Huzeyme (no. 2046-8) ve Beyhakî (IV, 252), Yahya b. Saîd an Ebî Seleme an Âişe asl-ı senedi ile;
Tirmizî (no. 783), Kuteybe an EbîAvâne an İsmail es-Süddî an Abdillah el-Behiy an Âişe senedi ile tahrîc

etti ve isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/63.

[189] Bu hadisi Ahmed (VI, 69), Buhârî (savm 42, II, 240), Müslim (siyam no. 153, s. 803), Ebû Dâvud (no. 2400, 3311), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 203a, 217a), İbnu'l-Cârûd (s. 421), İbn Huzeyme (no. 2052), Bezzâr (no. 1023), İbn Hibbân (no. 3561), Dârekutnî (II, 194-5) ve Beyhakî (IV, 255; VI, 279), Ubeydullah b. e. Ca'fer an Muh. b. Ca'fer b. ez-Zübeyr an Urve an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/63.

[190] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2401), Muh. b. Kesir an Süf-yân an Ebî Husayn an Saîd b. Cübeyr an ibn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
İbn Abbâs'ın bu mevkufuna İbn Hacer, sahîh hükmü vermiştir. Bunu Dârekutnî, Saîd b. Mansûr, Beyhakî ve Abdürrezzâk merfû olarak tahrîc ettiler. Abdülhakk, Ah-kâm'ında ve İbn Hacer Fethu'l-bâri'de bu babda sahîh Peygamber hadisi bulunmadığını söylemişlerdir (Neyi IV, 247).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/64.

[191] Bu hadisi Ahmed (1,224,227, 258, 362), Buhârî (savm 42/2, -4, II, 240), Müslim (siyam no. 154-6, s. 804), Ebû Dâvud (no. 3310), Tirmizî (no. 716), Taberânî (no. 12330-2), İbn Hibbân (no. 3981), Dârekutnî (II, 196) ve Beyhakî (IV, 255, 279), el-A'meş an Müslim el-Batîn (ve'l-Hakem ve Seleme) an Saîd b. Cübeyr (ve Atâ ve Mücâhid) an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/64.

[192] Mâlik (no. 43, 307), bu mevkufu belâğan irâd etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/64.

[193] Bu hadisi Mâlik (no. 50, s. 306), ani'z-Zührî senedi ile mürsel olarak; Ebû Dâvud (no. 2457), Ahmed b. Salih an İbn Vehb an Hayve b. Şureyh an İbni'l-Hâd an Zü-meyl mevlâ Urve an Urve an Âise senedi ile; Tirmizî (no. 735), Ahmed b. Menî' an Kesir b. Hisâm an Ca'fer b. Burkan ani'z-Zührî an Urve an Âişe senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, Mâlik'in mürselini sahîh olarak görmüştür. Lafız Tirmizî'ye aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/64.

[194] Bu hadisi Dârimî (II, 11), Ahmed {VI, 140), Buhârî (savm 29, II, 235; hudûd 26, VIII, 23), Müslim (siyam no. 85-7, s. 785), Ebû Dâvud (no. 2394-5), Tahâvî (II, 59), İbn Huzeyme (no. 1946-7), İbn Hibbân (no. 3520) ve Beyhakî (IV, 223), Muh. b. Ca'fer b. ez-Zübeyr an Abbâd b. Abdillah b. ez-Zübeyr an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/64.

[195] Bu hadisi Mâlik' (no. 28, s. 296-7), Şafiî (Ümm II, 84; VII, 209), Abdürrezzâk (no. 7457), Ahmed (II, 241, 273,281,208,516) Dârimî (II, 11), Buhârî (savm 30-31, II, 236; hibe 20, III, 137; nafakât 13, VI, 194; edeb 68/4, VII, 94; edeb 95/6; keffârâtu'l-eymân 3, VII, 236; hu-dûd 26, VIII, 23), Müslim (siyam no. 81-84, s. 781-2), Ebû Dâvud (no. 2390-2), Tirmizî (no. 724), İbn Mâce (no. 1671), İbnu'l-Cârûd (s. 196), İbn Huzeyme (no. 1943-5, 1949), Tahâvî (II, 60-61), İbn Hibbân (no. 3514-8), Dârekutnî (II, 209-210) ve Beyhakî (IV, 221-224), ez-Zühıî an Humeyıl b. Abdirrahman an EbîHu-reyre asl-ı senedi ile tahrîc eltiler. Lafız Buhârî'ye (savm 31) aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/64-65.

[196] Bu hadisi Mâlik' (no. 28, s. 296-7), Şafiî (Ümm II, 84; VII, 209), Abdürrezzâk (no. 7457), Ahmed (II, 241, 273,281,208,516) Dârimî (II, 11), Buhârî (savm 30-31, II, 236; hibe 20, III, 137; nafakât 13, VI, 194; edeb 68/4, VII, 94; edeb 95/6; keffârâtu'l-eymân 3, VII, 236; hu-dûd 26, VIII, 23), Müslim (siyam no. 81-84, s. 781-2), Ebû Dâvud (no. 2390-2), Tirmizî (no. 724), İbn Mâce (no. 1671), İbnu'l-Cârûd (s. 196), İbn Huzeyme (no. 1943-5, 1949), Tahâvî (II, 60-61), İbn Hibbân (no. 3514-8), Dârekutnî (II, 209-210) ve Beyhakî (IV, 221-224), ez-Zühıî an Humeyıl b. Abdirrahman an EbîHu-reyre asl-ı senedi ile tahrîc eltiler. Lafız Buhârî'ye (savm 31) aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/65.

[197] Muvattâ, siyam no. 51, s. 307.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/65.
[198] Muvattâ, siyam no. 52, s. 308.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/65.
[199] Bu hadisi Tirmizî (no. 718) ve İbn Mâce (no. 1757), Ku-leybe an Absfr b. el-Kâsım an Es'as an Muh. b. Abdirrahman b. e. Leylâ an Nâfi' an ibn Ömer senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/65.
[200] Mâlik (no. 53, s. 308), bu mevkufu, Abduırahman b. el-Kâsım an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/65.
[201] Râvilerinden İbn Lehî'a sebebiyle isnadı hasendir (Mecma' III, 149, 179).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/65.
[202] Râvilerinden İbrahim b. İshâk es-Sabî sebebiyle isnadı zayıftır (Mecma' III, 179).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/65.
[203] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1781), Ubeydullah h. Ahdilke-rîm b. Muh. b. Umeyye an Isâ h. Mûsâ el-Buhâri an UbeydetiI-Ammiyyi an Ferkad es-Sehehîan Saîd b. Cü-beyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti. Ferkad sebebiyle isnadı zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/66.
[204] Bu hadisi Buhârî (i'tikâf 1/2, II, 255), Müslim (siyam 5, s. 831), Ebû Dâvud (no. 2462) ve Tirmizî (no. 790), ez-Zührî an Urve an Aişe asl-ı senedi ile;
Müslim (no. 3, s. 830), Ubeydullah b. Ömer an Abdirrahman b. el-Kâsım an ebfhî an Aişe; (no. 4), Hişâm b. Urve an ebîhî an Aişe tarikleri ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/66.
[205] İlk rivayet Buhârî'nin (i'tilâf 14), ikincisi ise Müslim'in (no. 6) lafzıdır.
Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 8031), Ahmed (VI, 84, 226), Buhârî (i'tikâf 6-7, II, 257; 14, 18, II, 259-60), Müslim (i'tikâf 6, s. 831), Ebû Dâvud (no. 2464), Tirmizî (no. 791), Nesâî (mesâcid 18/1, II, 44-5), İbn Mâce (no. 1771), İbn Huzeyme (no. 2217, 2224), İbn Hibbân (no. 3658, 3659) ve Beyhakî (IV, 315, 322), Yahya b. Saîd an Amre binti Abdirrahman an Aişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/66.
[206] İlk rivayet Buhârî'nin (i'tilâf 14), ikincisi ise Müslim'in (no. 6) lafzıdır.
Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 8031), Ahmed (VI, 84, 226), Buhârî (i'tikâf 6-7, II, 257; 14, 18, II, 259-60), Müslim (i'tikâf 6, s. 831), Ebû Dâvud (no. 2464), Tirmizî (no. 791), Nesâî (mesâcid 18/1, II, 44-5), İbn Mâce (no. 1771), İbn Huzeyme (no. 2217, 2224), İbn Hibbân (no. 3658, 3659) ve Beyhakî (IV, 315, 322), Yahya b. Saîd an Amre binti Abdirrahman an Aişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/66.
[207] İlk rivayet Buhârî'nin (i'tilâf 14), ikincisi ise Müslim'in (no. 6) lafzıdır.
Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 8031), Ahmed (VI, 84, 226), Buhârî (i'tikâf 6-7, II, 257; 14, 18, II, 259-60), Müslim (i'tikâf 6, s. 831), Ebû Dâvud (no. 2464), Tirmizî (no. 791), Nesâî (mesâcid 18/1, II, 44-5), İbn Mâce (no. 1771), İbn Huzeyme (no. 2217, 2224), İbn Hibbân (no. 3658, 3659) ve Beyhakî (IV, 315, 322), Yahya b. Saîd an Amre binti Abdirrahman an Aişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/66.
[208] Bu hadisi Ahmed (II, 336, 355, 399, 401), Buhârî (i'tikâf 17, II, 260; fadâilu'l-Kur'ân 7/2, VI, 102), Ebû Dâvud (no. 2466), İbn Mâce (no. 1769), İbn Huzeyme (no. 2221) ve Beyhakî (IV, 314), Ehû Bekr b. Ayyaş an Ebî Husayn an Ebî Salih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/66.
[209] Heysemî'ye göre isnadı hasendir (Mecma' III, 173).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/66.

[210] Bu hadisi Tirmizî (no. 803), Muh. b. Beşşâr an İbn e. Adî an Humeyd an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnadının "hasen sahîh garîb" olduğunu söyledi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/67.

[211] Bu rivayeti Buhârî (i'tikâf 2, II, 256) ve Ebû Dâvud (no. 2469), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Ebû Davud'undur.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/67.

[212] Bu hadisi Mâlik (i 'tikâf no. 1, s. 312), Buhârî (i'tikâf 3, II, 256), Müslim (hayd 7, s. 244), Ebû Dâvud (no. 2468), İbn Mâce (no. 1776), İbn Huzeyme (no. 2230) ve Beyhakî (IV, 315), ez-Ziihrîan (Urve an) Amre binti Abdirrahman an Aişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/67.

[213] Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 2472), Abdüsselâm b. Harb un Leys b. e. Süleym an Abdirrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Aişe senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/67.

[214] Bu rivayeti de Ebû Dâvud (no. 2473), Vehb b. Bakiyye an Hâlid an Abdirrahman h. Ishâk ani'z-Zührî an Urve an Âişe senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/67.

[215] Bu hadisi Buhârî (i'tikâf 8, II, 257; 11-12, II, 258-9; bed'ul-halk 11/12, IV, 93, lafız buna ait; ahkâm 21/2, VIII, 114), Müslim (selâm no. 24-5, s. 1712-3), Ebû Dâvud (no. 2470-1) ve İbn Mâce (no. 1779), ez-Ziihrîan Alî b. el-Hiiseyn an Safiyye binti Huyey asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/67.

[216] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1774), Muh. b. Yahya an Nu'aym b. Hammâd an Ibni'l-Mübârek an Isâ b. Ömer b. Mûsâ an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/67.

[217] Bu hadisi Ahmed (II, 20, 82), Buhârî (i'tikâf 5, II, 256; 16, II, 260; eymân 29, VII, 233), Müslim (eymân 27, s. 1277), Nesâî (eymân 36, VII, 22), Tirmizî (no. 1539), Ebû Dâvud (no. 3329), İbn Huzeyme (no. 2239), Tahâvî (III, 133), İbn Hibbân (no. 4364-5), Dârekutnî (II, 198, 201) ve Beyhakî (IV, 317; X, 76), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/67.

[218] Râvilerinden Alî b. Abis sebebiyle isnadı zayıftır (Mecma'III, 173).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/68.

[219] Muvattâ, i'tikâf 15, s. 321.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/68.

[220] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1644), Abbâd b. el-Velîd an Muh. b. Bilâl an Imrân el-Kattân an Katâde an Enes senedi ile tahrîc etti.
İmrân, hakkında ihtilâf olan bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/68.

[221] Bu hadisi Tirmizî (no. 3350), Mahmûd b. Gaylân an Ebî Dâvud et-Tayâlisî ani'l-Kâsım b. el-Fadl an Yûsuf b. Sa'd senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/68.

[222] Bu hadisi Mâlik (i'tikâf 14, s. 321), Buhârî (leyletu'l-Kadr 2/1, II, 253) ve Müslim (siyam no. 205, s. 822), Mâlik an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi;
Mâlik (no. 11, s. 320) ve Müslim (no. 206, s. 823), Mâlik an Abdillah b. Dinar an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Müslim (no. 207-8, s. 823), eı-Zührî an Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/68.

[223] Bu rivayeti Buhârî (i'tikâf 1, II, 255), Müslim (i'tikâf no. 2, s. 830), Ebû Dâvud (no. 2465), İbn Mâce (no. 1773) ve Beyhakî (IV, 315), Yûnus b. Yezîd an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/68.

[224] İlk lafız Buhârî'ye (i'tikâf 13, II, 259); ikincisi ise Müslim'e aittir (siyam 215).

Bu hadisi Mâlik (i'tikâf no. 9, s. 319), Şafiî (Sünen s. 63-4), Tayâlisî (no. 2187), Abdürrezzâk (no. 7685), Ahmed (III, 60, 74, 94, 24), Buhârî (leyletu'1-Kadr 2/2, II, 253; 3/2, II, 254; i'tikâf 1/3, II, 255-6; 9, II, 257-8; 13, II, 259; ezan 41, I, 163; ezan 135, I, 198; ezan 151, I, 203), Müslim (siyam no. 213-4, s. 824; 216, s. 826), Ebû Dâvud (no. 894, 911, 1382), Nesâî (tatbîk 42, II, 208-9; sehv 98/1, III, 79-80), İbn Mâce (no. 1766, 1775), Ebû Ya'lâ (no. 1158), İbn Huzeyme (no. 2171, 2219, 2243), Tahâvî (I, 487; III, 89), İbn Hibbân (no. 3665, 3666, 3676-7) ve Beyhakî (II, 102, 285, 309, 314, 319, 320), Ebû Seleme b. Abdirrahman an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/68-69.

[225] İlk lafız Buhârî'ye (i'tikâf 13, II, 259); ikincisi ise Müslim'e aittir (siyam 215).

Bu hadisi Mâlik (i'tikâf no. 9, s. 319), Şafiî (Sünen s. 63-4), Tayâlisî (no. 2187), Abdürrezzâk (no. 7685), Ahmed (III, 60, 74, 94, 24), Buhârî (leyletu'1-Kadr 2/2, II, 253; 3/2, II, 254; i'tikâf 1/3, II, 255-6; 9, II, 257-8; 13, II, 259; ezan 41, I, 163; ezan 135, I, 198; ezan 151, I, 203), Müslim (siyam no. 213-4, s. 824; 216, s. 826), Ebû Dâvud (no. 894, 911, 1382), Nesâî (tatbîk 42, II, 208-9; sehv 98/1, III, 79-80), İbn Mâce (no. 1766, 1775), Ebû Ya'lâ (no. 1158), İbn Huzeyme (no. 2171, 2219, 2243), Tahâvî (I, 487; III, 89), İbn Hibbân (no. 3665, 3666, 3676-7) ve Beyhakî (II, 102, 285, 309, 314, 319, 320), Ebû Seleme b. Abdirrahman an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/69.

[226] Bu rivayeti Müslim (siyam no. 217, s. 826-7), Abdü'l-a'lâ an Saîd b. e. Arûbe an EbîNadre an EbîSaîd asl-ı senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/69.

[227] Heysemî, isnadında hakkında bilgi sahibi olamadığı ve tanımadığı bir râvinin mevcudiyetinden sözetmektedir. (Mecma' III, 176).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/69.

[228] Heysemî'ye göre isnadı hasendir (Mecma' III, 178).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/70.

[229] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1379), Âhmed b. Hafs b. Abdillah es-Sülemi an ebîhî an Ibr. b. Tahmân an Abbâd b. İshâk ani'z-Zuhrî an Damre b. Abdillah b. Üneys an ebîhî senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/70.

[230] Bu hadisi Mâlik (i'tikâf 12, s. 320) ve Müslim (siyam no. 218, s. 827), Ebû'n-Nadr mevlâ Ömer b. Ubeydillah (an Büsr b. Saîd) an Abdillah b. Uneys asl-ı senedi ile tahrîz ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/70.

[231] Bu mevkuf hadisi Buhârî (leyletu'1-Kadr 3/6, II, 255), an Hâlid an İkrime an İbn Abbâs tarikiyle muallak olarak rivayet etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/70.

[232] Bu hadisi Ahmed (IV, 12), Mûsâ b. Dâvud an İbn Lehî'a an Yezîd b. e. Habîb an Ebi'l-Hayr ani's-Sunâbihî an Bilâl senedi ile tahrîz etti. Heysemî'ye göre isnadı hasendir (Mecma' III, 176).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/70.

[233] Lafız Müslim'e aittir. İkincisi Tîrmizî'nindir.

Bu hadisi Müslim (müsâfırîn no. 179, 80, s. 525; siyam no. 220-1, s. 828), Ebû Dâvud (no. 1378) ve Tirmizî (no. 793, 3351), Zir b. Hubeys an Ubeyy b. Ka'b asl-ı senedi ile tahric ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/70.

[234] Lafız Müslim'e aittir. İkincisi Tîrmizî'nindir.

Bu hadisi Müslim (müsâfırîn no. 179, 80, s. 525; siyam no. 220-1, s. 828), Ebû Dâvud (no. 1378) ve Tirmizî (no. 793, 3351), Zir b. Hubeys an Ubeyy b. Ka'b asl-ı senedi ile tahric ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/70.

[235] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1384), Hatim b. Seyf an Ubeydillah b. Amr an Zeyd b. e. Üneyse an EM İshâk an Abdinahman b. el-Esved an ebîhî an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/71.

[236] Bu hadisi Tirmizî (no. 794), Humeyd b. Mes'ade an Yezîdb. Zürey' an Uyeyne b. Abdinahman an ebîhî an Ebî Bekre senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen sahîh" hüküm verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/71.

[237] Mâlik (i'tikâf no. 17, s. 321), bunu belâğan irâd etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/71.

[238] Bu hadisi Ahmed (V, 318, 321, 324), Abdullah b. Muh. b. Akîl an Ömer b. Abdinahman an Ubâde asl-ı senedi ile tahrîc etti. İbn Akîl, hakkında ihtilâf olan bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/71.

[239] Bu rivayeti Ahmed (V, 324), Hayve b. Şüreyh an Bakiyye an Buhayr b.Sa'dan Hâlidb. Ma'dân an Ubâde senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 175).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/71.

[240] Râvilerinden Bisr b. Avn an Bekkâr b. Temîm, her ikisi de zayıf râvilerdir (Mecma' III, 179).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/71.

[241] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2545), Ahmed (II, 519), İbn Huzeyme (no. 2194) ve Bezzâr (no. 1030), İmıân el-Kaltân an Katâde an Ebî Meymûne an EbiHureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Râvileri güvenilir kimselerdir. (Mecma' III, 176).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/71.

[242] Bu hadisi Taberânî (I, 70 a), Ahmed b. Muh. b. Sadaka an Ahmed b. Abdillah el-Mencûmî ani't-Tayâlisî an SUleym b. Hayyân an Ebî' I-Mühezzem an Yezîd b. Süfyân an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti. Ebû'l-Mühezzem, zayıf bir râvidir. (Mecma' III, 176).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/71.

[243] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1387), Humeyd b.Zencûye an Saîd b. e. Meryem an Muh. b. Ca'fer b. e. Kesir an Mûsâ b. Ukbe an Ebî İshâk an Saîd b. Ciibeyr an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/72.

[244] Bu hadisi Müslim (siyam no. 222, s. 289), Mervân el-Fezârîan Yezîd b. Keysân an Ebî Hazım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/72.

[245] Bu hadisi Müslim (müsâfırîn no. 166-7), iki ayrı tarikten olmak üzere Ebû Süfyân ve Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/72.

[246] Bu hadisi Ah. b. MenV an Yezîd b. Hârûn ani'l-Haccâc b. Artât an Yahya b. e. Kesir ar Urve an Âise senedi ile Tirmizî (no. 739) tahrîc etti. Ona göre Buhârî, bu hadisin isnadı hakkında zayıf hükmü vermiş ve Yahya'nın Urve'den, Haccâc'ın da Yahya'dan hadis dinlemediğini söylemiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/72.

[247] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1390), iki ayn senedle tahrîc etti: Râsid b. Saîd er-Remlî ani'l-Velîd b. Müslim an İbn Lehî'a ani'd-Dahhâk b. Eymen ani'd-Dahhâk b. Abdir-rahman b. Arzeb an Ebî Mûsâ ile Muh. b. İshâk an EbVI-Esved en-Nadr b. Abdilcebbâr an İbn Lehî'a ani'z-Zübeyr b. Süleym ani'd-Dahhâk an ebîhî an Ebî Mûsâ.
Sindî'ye göre isnadı İbn Lehi'a'nın zaafı ve el-Velîd b. Müslim'in tedlîsi; İbn Arzeb'in Ebû Musa'ya mülâki olmayışı sebebiyle zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/72.

MENÂSİK (HACC FİİLLERİ) BAHSİ

Haccın Fazileti, Vücûbu, Umrenin Fazileti, Sünnet Oluşu, Arefe Gününün Fazileti

3115- Âişe radiyallahu anhâ'dan: Dedim ki:

"Ey Allah'ın Resulü! Cihadı biz amellerin en üstünü olarak görüyoruz. Biz de savaşmayalım mı?" Şöyle buyurdu:

"Sizin için en üstün ve en güzel cihad, kabul edilmiş (mebrûr) bir hac ve sonra şehirde kalmaktır." (Âişe) dedi ki:

"Ben bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den duyduktan sonra haccı hiç bırakmıyorum." [Buhârîve aynı lafızla Nesâî.][1]

3116- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:

"Hac ile umreyi birbiri ardına yapın! Çünkü bu ikisi günahları, körüğün demir, altın ve gümüşün pasını giderdiği gibi giderirler. Kabul edilmiş haccın karşılığı ancak cennettir. Herhangi bir mü'min ihramlı olarak kaldığı zaman güneş, battığında günahlarını da alıp götürür." [Nesâî ve aynı lafızla Tirmizî][2]

3117- Bezzâr, Câbir'den benzerini şu farkla rivayet etmiştir:

"Onlar (hac ile umre), fakirlik ve günahları bertaraf ederler."[3]

3118- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf'bir senedle Âmir bin Rabîa'dan:

"İkisini hac ile umreyi ardı ardına yapmak, ömrü ve rızkı artırır, fakirliği ve günahı, körüğün demir pasını giderdiği gibi giderir."[4]

3119- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Herhangi bir müslüman telbiye getirdiğinde, sağında, solunda bulunan taş, ağaç ve demirden yeryüzünde ne varsa hepsi birden telbiye ederler." fTirmizî][5]

3120- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu

aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Umre, diğer umreyle arasında geçen günahlara keffârettir. Kabul olunan mebrûr haccın karşılığı ancak cennettir."[6]
3121- Diğer rivayette:
"Kim Allah için hac edip de (ihramlı iken) cima etmez ve günah işlemezse; annesinin doğurduğu günde olduğu gibi günahlarından arınmış olarak döner."
|Ebû Dâvud hariç, Altı hadis imamı.][7]
3122- Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
"Kim Mescid-i Aksu'dan Mescid-i Haram'a hac ve umreye niyet edip ihram giyerse, geçmiş ve gelecek günahları bağışlanır. Ya da cennet onun için sabit olur" —Râvi hadiste bunlardan hangisinin ifade edildiğinde şüphe etmiştir.— [Ebû Dâvud][8]
3123- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Beyt-i Şerifi elli kere tavaf ederse, annesinden doğduğu günde olduğu gibi günahlarından çıkar." [Tirmizî][9]
3124- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ensâr'dan Ümmü Sinan adındaki bir kadına şöyle dedi: "Bizimle haccetmene mâni olan nedir?" (Kocasını kastederek) "Ebû Fülan'a ait olan iki su çeken deve. Kocası oğluyla beraber bir deve ile hacca gitti. Diğeri ise arazimizi suluyor" dedi. Buyurdu ki: "Öyleyse ramazanda yapılan bir umre, (kaçırdığın) bir hacca ya da benimle yapılacak hacca bedeldir." [Buhârî, Müslim ve Nesâî][10]
3125- Mâlik ve Ebû Dâvud, Ebû Bekr bin Abdirrahman'dan, o da Ümmü Ma'kil'e gönderdiği Mervân'ın elçisinden:
"Ebû Ma'kil, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile hacca gitti. Benim üzerime de hac vacip olduğunu anladım." Bunun üzerine beraber (karı-koca birlikte) gittiler ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanma girdiler. Dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Benim hac borcum vardır; Ebû Ma'kil'in genç bir devesi vardır." Ebû Ma'kil dedi ki: "Doğru söylüyor. Lâkin ben onu Allah yolunda vakfettim." Bunun

üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "O deveyi ona ver! Üzerinde hacca gitsin! Bu da Allah yolu sayılır." Ebû Ma'kil hemen genç deveyi ona verdi. Kadın şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resulü! Artık ben yaşlandım; hastayım, acaba haccımm yerini tutacak benim için başka bir amel var mıdır?" Şöyle buyurdu: "Ramazanda yapılacak umre haccın yerini tutar."[11]

3126- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Yaşlının, küçüğün, güçsüzün ve kadının cihadı: Hac ile umredir." [Nesâî][12]

3127- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Hacılar ve umreciler Allah' in delegeleridir; dua ettiklerinde kabul eder; mağfiret dilediklerinde onları bağışlar." [İbn Mâce][13]

3128- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"İhramlı olan herhangi bir kişi gününde kurban keser, telbiye getirirse o akşam güneş batarken günahları bertaraf edilir ve annesinden doğduğu gündeki gibi oluverir."

[İbn Mâce zayıf bir senedle.][14]

3129- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Âdemoğlu, Kurban bayramı günü kan akıtmaktan fazla Allah katında sevimli bir amel işlememiştir. Zira o kestiği kurban, Kıyamet gününde, boynuzları, kılları, tırnakları ile gelecektir. Kurbandan akan kanın damlası yere düşmeden Allah katındaki bir mekana düşer (Allah katında kabul olunur). Artık gönülleriniz kurban kesmeniz sebebiyle hoş olsun." [Tirmizî][15]

3130- Rezîn'in rivayetinde şu ek yer almıştır: "Kurban sahibi için, onun her kılma karşı bir sevap vardır."[16]

3131- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Bir adam Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sordu: "Hacı kimdir?" "Saçı başı karışmış bir halde bu görevi ifâ eden."

"Hangi hac efdaldir?" "Acc (yüksek sesle telbiye okunan) ve sec

(kurban olarak deve kesilen) olanıdır."
"(Âyette geçen) Yol nedir?"
"Azık ve binektir" buyurdu. [Tirmizî][17]
3132- Bureyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Hacdaki harcamalar, Allah yolundaki harcamalar gibi bire yediyüz (sevapp) getirir." [Ahmed ve Taberanî, Mu'cemu'I-Evsat'ta; isnadında Ebû Zuheyr adlı bir râvi vardır.][18]
3133- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir hacı kesinlikle ve asla im'âr durumuna düşmezi" "İm'âr nedir?" diye sordular. Cevap verdi: "Yani asla fakir ve muhtaç olmaz." [Taberanî, Mu'cemu'I-Evsat'ta ve Bezzâr.][19]
3134- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Kim hac yolculuğuna çıkıp da yolda ölürse, Kıyamete kadar ona hac sevabı yazılır. Kim de gazi olarak çıkarsa ona da gazi sevabı yazılır." [Taberanî, Mıı'cemıı'l-Evsat'ta.][20]
3135- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Hacı olan kişi bağışlanır; hacının, kendisine Allah'tan rahmet dilediği kişi de bağışlanır." [Bezzâr][21]
3136- İbn Abbas radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "Ey Oğullarını, Mekke'den yaya olarak hacca çıkın. Dönerken de yaya olarak dönün. Çünkü ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:
"Binekle hacca giden kişi için, bineğinin her adım atışında yetmiş sevap vardır. Yaya giden hacının her attığı adım karşılığında yediyüz sevabı olur. Hem de harem sevabı." Denildi ki: "Ey Allah'ın Resulü, harem sevapları nedir?" "Bir sevabın yüzbin sevap olduğu sevaplar-dır" buyurdu.
[Bezzâr ve Taberanî, Mu'cemu'I-Kebtr vel-Evsal'ta.][22]
3137- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Kim bu Bey t'i (Kabe'yi), haram kazançtan elde ettiği para ile ziyaret ederse, Allah'ın taatinin dışında olur. Böyle bir insan, hacca niyet edip, ihrama bürünerek bineğinin

üzengisine ayağını basıp devesini dehledikten sonra «Lebbeyk Allahümme lebbeyk!» derse, gökten bir münâdî şöyle seslenir: «Sana ne lebbeyk ve ne de sa'deyk olsun. Çünkü senin kazancın haramdır, azığın da haramdır. Bineğin de haramdır. Hiçbir sevap almadan günahları yüklenerek dön! Hoşuna gitmeyecek şeyle karşılaşacaksın.» Ama kişi helal para ile hac yolculuğuna çıkıp bineğinin üzengisine ayağını basıp, «Lebbeyk Allahümme leb-beyk!» derse, Gökten bir münâdî şöyle nida eder: «Lebbeyk ve sa'deyk. Sana cevap verdim, seni kabul ettim; çünkü senin deven helâl, elbisen helâl, azığın da helâldir. Haydi çok büyük sevaplar elde ederek, hiçbir günaha girmeyerek dön. Seni sevinderecek şeyle karşılaşacaksın." [Bezzâr zayıf bir senedle.][23]

3138- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah Teâlâ buyuruyor: «Eğer ben bir kuluma sıhhat ve afiyet ihsan edip, rızkını da bol verdiğim halde her dört senede bir bana gelmezse o, gerçekten mahrumdur»."

[Taberanî, Mu'cemu'l-Kebîr'de ve Ebû Ya'lâ.][24]

3139- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bize hitap edip şöyle buyurdu: "Ey Cemaat! Allah şüphesiz size haccıfarz kılmıştır. Hacca gidin!" Bir adam dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü, her sene mi?" Sükût buyurdu. Adam üç kere aynı soruyu sorunca, şöyle buyurdu: "Size söylemediklerimi bırakın. Soru sormayın; eğer ben «Evet» deseydim (hac her sene) vacip olacaktı; siz de buna güç yetiremiyecekti-niz. Sizden öncekileri, çok soru sormaları ve peygamberleri hakkında ihtilafa düşmeleri helak etmiştir. Onun için size bir şey emrettiğim zaman onu gücünüz yettiğince yapın! Bir şeyi de yasakladığım zaman ondan uzak durun!" fMiislim ve NesâîJ[25]

3140- Ali radiyallahu anh'dan:

"Ve lillâhi ale'n-nâsi hiccu'l-Beyti me-ni'stetae ileyhi sebile (= Ona bir yol bulabilenin Beyt'i haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır)" âyeti (Âl-i İmrân 97) nazil olunca, dediler ki:

"Ey Allah'ın Resulü! (Hac) her sene mi?" "Hayır! Eğer «Evet» dersem her sene vacip olur." Bunun üzerine Allah şu âyeti inzal buyurdu: "Ey iman edenler! Size açıklandığında hoşunuza gitmeyecek olan şeyleri sormayın." (Mâide 101)[26]

3141- Ali radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Kim kendisini Beytullahll-ha-râm'a ulaştıracak binek ve azığa mâlik olup da haccetmezse, ister Yahudi, isterse Hristi-yan olarak ölsün (onun için fark etmez)." Çünkü Allah şöyle buyurmuştur: "Oraya yol bulabilen insana Allah için haccetmesi gerekir." (Âl-İ İmrân 97) [İkisi de Tirmizî'ye aittir.][27]

3142- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Her kimi, açık bir ihtiyaç, ya da zalim bir sultan, yahut alıkoyan bir hastalık (haçtan) alıkoymadığı halde hac yapmadan ölürse, artık isterse Yahudi olarak, isterse Hıristiyan olarak ölsün farketmez." [Dârimî][28]

3143- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "İslâm da (gücü yettiği halde) hac yapmamak yoktur." [EbûDâvud][29]

3144- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Kim hac yapmak isterse acele etsin." [EbûDâvud][30]

3145- İbn Mâce, leyyin bir isnadla şu ilaveyi yaptı: "Çünkü hastalanabilir, binit hayvanı kaybolabilir ve önemli bir isi çıkabilir."[31]

3146- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Bir adam, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e dedi ki: "Hacca gitmem gerekiyor, öte yandan borcum da var." "Borcunu öde!" buyurdu. [Rezîn][32]

3147- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Herhangi bir çocuk hac edip de sonra akıl baliğ olursa ona başka bir hac daha yapması gerekir. Herhangi bir bedevi haccedip de sonra hicret ederse, onun diğer bir hac îfâ etmesi gerekir. Herhangi bir köle hac edip de sonra azat olursa, ona da başka bir hac yapması icap eder." [Mu'cemu'l-Evsat'u.][33]

3148- Câbir radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e umre hakkında: "Umre vacip midir?" diye sordular: "Hayır! Ancak umre yapmanız faziletli bir ameldir" buyurdu.[34]
3149- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Umre vâcibdir." [İkisi Tirmizî'ye aittir.][35]
3150- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
O "Ve etimmû" l-hacce ve'l-umrete lillahi (=Başlamış olduğunuz hac ve umreleri tamamlayınız)" âyetini (Bakara 197) okurdu da sonra şöyle derdi: "Eğer (insanlara) güç geleceğini bilmeseydim, bu hususta Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den bir şey duymadığım halde, umrenin vacip olduğunu söylerdim." [Rezîn][36]
3151- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den: Malı bulunan evli bir kadının hacca gitmesine kocası izin vermemiş ve bu husus kendisine sorulunca, şöyle buyurmuş: "Kadın, kocasından izinsiz gidemez."
[Taberânî, Mu'cemu7-£vsa< ve's-Sağlr'de.][37]
3152- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben-Amman adında bir yer biliyorum. Kenarında ya da canibinde bir deniz bulunmaktadır. Oradan hacca niyet edip gitmek, başka yerden yapılan iki hacca bedeldir." [Ahmed][38]
3153- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, Arefe günü kullarını ateşten azat ettiği kadar hiçbir günde (o kadar çok azat) etmez. O gün Allah yaklaşır, tecelli eder ve o kul-lanyla meleklere karşı iftihar edip şöyle der: «Bu kullarım ne istiyorlar?» [Müslim ve Nesâî][39]
3154- Talha bin Ubeydillah bin Kureyz radiyallahu anh'dan mürsel olarak:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şeytan, Arefe gününkü kadar küçük, bedbin ve öfkeli hiçbir zaman ve hiçbir gün görülmemiştir. Çünkü o gün müminlerin üzerine rahmet inmekte ve Allah çok büyük günahları bağışlamaktadır. Bir de Bedir

günü şeytan pek perişan ve bedbin olmuştur. Çünkü o gün Cibrîl, meleklere başkanlık edip onları idare etmiştir." [Mâlik][40]

3155- Abbâs bin Mirdâs radiyallahu anh'-dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, ümmeti için Arefe akşamı, mağfiret edilmeleri hususunda dua etti de kabul edildi. Kendisine şöyle denildi:

"Zâlimlerden başkalarını bağışladım, çünkü onlardan mazlumların hakkını alacağım."

Bunun üzerine (Allah Resulü) dedi ki:

"Ey Rabbim, dilersen Sen mazluma (hakkını) cennetten bir yer verirsin; ayrıca zalimi de bağışlarsın."

O akşam bu duası kabul edilmedi. Sabah olunca Müzdelife'de aynı duayı tekrarladı ve bu defa duası kabul edildi. Rcsûlullah sevincinden güldü ya da tebessüm etti.

Ebû Bekr ile Ömer dediler ki: "Annemiz babamız sana feda olsun bu saat gülünecek saat değildir, seni güldüren nedir, yâ Resûlal-Jah? AJlah seni sevindirsin."

Şöyle buyurdu: "İblis, Allah'ın benim duamı kabul edip ümmetimi bağışladığını görünce, bir avuç toprak alıp başına saçtı ve: «Vay halime eyvah!» diyerek üzüldü ve feryat etti. Onun üzülüp telaşa kapılması beni güldürdü." [İbn Mâce, meçhul bir râvi kanalıyla.][41]

3156- Bilâl radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Müzdelife sabahı şöyle dedi:

"Ey Bilâl! İnsanları sustur!" Sonra şöyle buyurdu: "Allah size bu Müzdelife' nizde çok büyük lütuflarda bulundu; kötülerinizi iyilerinize bağışladı. İyilerinize ise dileklerini verdi. Haydi Allah'ın adıyla (Mina'ya) yürüyün!"

[İbn Mâce][42]

3157- Talha bin Ubeydillah bin Küreyz radiyallahu anh'dan mürsel olarak:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Günlerin en üstünü Arefe günüdür. Arefe günü cuma gününe denk düşerse, c-uma

gününe denk düşmeyen yetmiş hacdan daha üstündür. En faziletli dua

Arefe günü yapılan duadır. Benim ve benden önceki peygamberlerin söyledikleri en güzel söz şudur: «Lâ ilahe illallahü vahdehu lâ şerike leh (= Allah'tan başka hiçbir tanrı yoktur, birdir, ortağı yoktur)»." [Rezîn][43]

3158- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Arefe günü akşam olunca, Allah kalbinde hardal tanesi ve zerre kadar imanı bulunan herkesi bağışlar."

Dedim ki:

"Ey Allah'ın Resulü! Bu yalnız Arafat ehline mi hastır?"

"Hayır; bilakis bütün mu minleredir."

[Taberanî, Mıı'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir senedle.][44]

3159- Ubâde bin es-Sâmit radiyallahu anh'dan:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Arefe günü şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Allah bugün sizlere büyük bir lütuftu bulunmuştur, aranızdaki dargınlıklar ve haklardan başka her türlü günahlarınızı bağışlamıştır. Kötülerinizi iyilerinize bağışlamıştır, iyilerinize de istediklerini vermiştir. Haydi (Mina'ya) yürüyün!"

Müzdelife'de toplandıklarında şöyle buyurdu:

"Allah salihlerinizi bağışladı, salih olmayanlarınızı da salih olanlarınıza bağışladı. Rahmet inip her yere yayılıyor. Sonra mağfiret yeryüzüne dağılıyor, dilini ve elini koruyan her tevbekâr ondan nasibini alıyor. Şeytan ve askerleri Arafat dağında durup, Allah'ın onlara karşı bu lütufkâr davranışını seyrediyorlar. Mağfiret inince, şeytan ve askerleri: «Eyvah vay halime! Ben onları uzun zamandır saptırmaya uğraştım, günahlar işlettim, sonra mağfiret gelip onları sardı. Eyvahlar olsun!» diyerek büyük bir üzüntü ve telaş içinde oradan dağılırlar." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebfr'de adı belirtilmeyen bir ravi kanalıyla.][45]

3160- Enes radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Şüphe yok ki Allah, Arafat ehline bol lü-tufta bulundu. Meleklere karşı onlarla iftihar edip şöyle der: «Ey meleklerim! Bakın şu kul-

larıma. Üstü başı perişan, bitkin ve yorgun dünyanın uzak yerlerinden kopup gelmişler, bana yalvarıyorlar. Ben de sizi şahit tutuyorum ki, onların dualarını kabul ettim. İsteklerini de iki kat verdim. Kötülerini iyi olanlara bağışladım; iyilerine de aralarında olan dargınlıklar ve hakları dışında istediklerini verdim.»
insanlar toplantı yerine gelip de vakfeye durup büyük bir rağbet ve istek içinde Allah'a yalvardıklarında ise şöyle der: «Kullarım vakfeye durdular, büyük bir rağbet ve istekle bana yalvarıyorlar. Şahit olun ki ben onların dualarını kabul ettim. İsteklerini de iki kat verdim. Kötülerini iyilerine bağışladım, iyilerinin tüm isteklerini verdim. Aralarındaki alacak vereceklerine de tekeffül ettim»."
[Ebû Ya'lâ zayıf bir senedle.J[46]
3161- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Mina mescidinde, Ensâr'dan bir adam ile Sakîf ten bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dediler: "Ey Allah'ın Resulü! Sana sormak için geldik." Şöyle buyurdu:
"Dilerseniz, bana ne soracağınızı size bildireyim. İsterseniz ben susayım ve sizin sorunuzu dinleyeyim."
"Sen bize bildir!" dediler. Bunun üzerine şöyle buyurdu:
"Ey Ensârlı! Sen, evinden çıkıp Beyt-i Haram ı ziyaret etmeni ve bu ziyarette elde edeceğini, tavaftan sonra kılacak olduğun iki rek'at namazı ve ondan elde edeceğini, Safa ile Mer-ve arasındaki sa'yını ve ondan elde edeceğin sevabı, Arafat'taki vakfeni ve ondan elde edeceğini, şeytanı taşlayıp ondan ne elde edeceğini, kurban keseceğini ve ondan ne elde edeceğini, sonra başını traş edip ondan elde edeceğini, ondan sonra tekrar Beyt' i tavaf edip ondan ne elde edeceğini sormak için geldin."
"Seni hak ile gönderene yemin ederim ki, bunun için geldim." Şöyle buyurdu:
"Evinden Beyt-i Haram'ı ziyaret maksadıyla çıktığında Allah sana devenin her attığı adım karşılığında bir sevap yazar. Bir de günahını siler. Tavafdan sonra kıldığın o iki rek'at namaz, İsmail neslinden bir köle azat etmek gibidir. Safa ile Merve arasındaki sa'yın yetmiş köle

azat etmek gibidir. Arefe günü öğleden sonra Arafat'taki vakfeye gelince, o anda Allah Tealâ dünya semasına tecelli edip, sizinle meleklere karşı iftihar edip şöyle der: «Kullarım cennetimi ummak için dünyanın uzak köşelerinden kopup geldiler, yorgun ve bitkin düştüler. Eğer günahlarınız kumlar ya da yağmur damlaları sayısınca, deniz köpükleri adedince olsa bile bağışlarım. Haydi siz ve şefaatçi bulunduğunuz kimseler bağışlanmış olarak akın edin.» Taş atmana gelince, attığın her taş karşılığında işlediğin büyük günahlardan bir tanesi bağışlanır. Kurbanına gelince o, Rabbinin katında sana saklanmıştır. Başının traşına gelince, traş ettiğin her kıl karşılığında bir sevap alırsın, bir de günahın silinir. Ondan sonra Beyt-i Şerifi tavaf etmene gelince; hiç günahın kalmaksızın tavaf edersin. Üstelik bir melek gelip ellerini senin iki omuzun arasına koyar
ve şöyle der: «Müstakbele ait işine bak, artık tüm geçmiş günahların bağışlanmıştır»." [Bezzâr ve Taberanî, Mu'cemu'I-Kebîr'de.][47]

Yolculuk Ve Âdabı, Hayvanın Üstüne Binmek Ve Birini Terkisine Almak

3162- Kâ'b bin Mâlik radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Perşembeden başka günde çok az yolculuğa çıkardı." [Ebû Dâvud][48]

3163- Sahr bin Vedâa el-Ğâmidî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Ümmetime, sabahın erken saatlerinde bereket ver!" "Bu sebeple, bir müfreze veya ordu gönderdiği zaman, onları gündüzün başında (sabahleyin) gönderirdi.
Sahr, bir tacir idi. Ticaretini erkenden yapardı. Bu yüzden malı çoğalıp zengin oldu."
|Ebû Dâvud ve Tirmi/.î.l[49]

3164- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Abdullah bin Revâha'yı bir müfreze içinde gönderdi. O gün Cumaya rastladı. Arkadaşları sabahleyin gitti, kendisi ise geri kaldı. (İçinden:) "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile namaz kılar,

sonra arkadaşlarıma yetişip katılırım" dedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile namaz kılınca, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onu gördü ve sordu:
"Neden arkadaşlarınla erkenden gitmedin?" "Seninle namaz kılıp sonra onlara katû-mak istedim" dedi.
"Yeryüzündekilerin tümünü infcık etsen, onların o erken çıkışlarındaki fazileti elde edemezsin" buyurdu. [Tirmizî][50]
3165- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer insanlar yalnızlığın (zararını) benim bildiğim gibi bilselerdi, bir süvari bile gece yalnız başına yola çıkmazdı." [Buhârî ve Tirmizî][51]
3166- Saîd bin el-Müseyyeb radiyallahu anh'dan mürsel olarak:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şeytan bir kişiye, iki kişiye musallat olmak ister; ama sayı üç olunca, onlara bir şey yapamaz." [Mâlik][52]
3167- Eşlem radiyallahu anh'dan:
Bir yolculuğa çıktım. Döndüğümde Ömer bana: "Kiminle arkadaşlık ettin?" diye sordu.
"Bekr bin Vâil'den olan bir adamla arkadaşlık yaptım!" dedim. Şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duymadın mı: «Kardeşin Bekrî'ye güvenme!»" ITaberânî, Mu'cemu'l-Evsat'U zayıftı senedle.][53]
3168- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Tek başına yola çıkan süvari bir şeytandır; iki süvari iki şeytandır. Üç süvari ise bir kafiledir." IMâlik, Ebû Dâvud ve Tirmizî|[54]
3169- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Üç kişi sefere çıktıklarında aralarından birini kendilerine lider yapsınlar." [Ebû Dâvud][55]
3170- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Verimli (yeşil) arazilerde yolculuk yaptığınız zaman develere

haklarını verin (yani otlatın). Çorak yerlerde yürüdüğünüz zaman ise süratli gidin ki ilikleri kurumasın. Gece konakladığınız zaman yoldan uzak durun. Çünkü orası geceleyin zararlı hayvanların ve zehirli sürüngenlerin uğrağıdır." [Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud][56]

3171- Onun (Ebû Davud'un) Câbir'den benzeri rivayeti vardır ki, onda şu ek yer almaktadır:

"Konak yerlerinden eylesmeden geçmeyin."[57]

3172- Ebû Ya'lâ'da şu ilave ile benzerini nakletmiştir: "Bir kötülük ve korku ile karsı karşıya kaldığınızda hemen ezan okuyun. Ana yollarda namaz kılmayın. Çünkü oralar yılanların ve yırtıcı hayvanların barınağıdır."[58]

3173- Abdurrahman bin Âiz radiyallahu anh'dan mürsel olarak:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Üç kimseyi Allah sevmez: Harab olmuş bir evde konaklayan kişi. Sel yolunda konaklayan kişi. Hayvanını salıp da sonra onu koruması için Allah'a dua eden kişi."

fTaberânî, Mu'cermı I-Kehîr'de leyyin bir senedle.][59]

3174- Enes radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Yolculuğu gece yapın; zira yeryüzü gece dürülür."[60]

3175- Ebû Sa'lebe el-Husenî radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir yerde konakladığında insanlar, dağ eteklerine ve vadilere dağılırlardı. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

«Bu dağ eteklerine ve vadilere dağılmanız, şeytandandır.»

Ondan sonra nerede konakladılarsa birbir-

lerinden ayrılmadılar; hep birlikte bir yerde yattılar. Hatta (o kadar birbirlerine yakınlardı ki) bir örtü üzerlerine örtülseydi hepsini içine alır, denildi." [İkisi de Ebû Davud'a aittir][61]

3176- Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,

bir yolculukta olup da gece bir yerde konakladığı zaman, sağ tarafına yatardı. Sabaha yakın bir yerde konakladığında, kolunu diker başını

avucuna koyarak yatardı." [Müslim][62]

3177- Sehl bin Muâz el-Cühenî'den, o da babasından radiyallahu anh: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile harbe çıktım. Konak yerinde insanlar birbirlerini sıkıştırdılar. Bu sebeple yolu kestiler. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bir münâdî gönderip: «Kim yerini daraltırsa, ya da yol keserse onun cihadı (sevabı) yoktur» diye nida ettirdi."[63]

3178- Enes radiyallahu anh'dan:

"Biz, bir yerde konakladğımız zaman, hayvanların yükü indirilmedikçe nafile namaz kılmazdık." [İkisi de Ebû Davud'a aittir.] [64]

3179- Ebû Said radiyallahu anh'dan: "Biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile bir seferde iken bir adam devesinin üstünde sağa sola bakmaya başladı. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: «Kimin fazla bineği varsa, bineği olmayana versin, kimin fazla azığı varsa, olmayana versin.» Böylece pek çok malı saydı. O kadar ki bizden kimsenin kendi fazla malında bir hakkı bulunmadığına kanaat getirdik." [Müslim ve Ebû Dâvud.][65]

3180- Câbir radiyallahu anh 'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Ey Muhacir ve Ensâr topluluğu! Kardeşlerinizden malları olmayan bir takım insanlar vardır. O halde bir adam, bir adamı ya da iki adamı gözetsin, himayesine alsın." İçimizden kimin fazla bineği varsa, ona iki kişi nöbetleşe bindirildi. İşte bir deveyi nöbetleşe binmek üzere böyle takip ediyorduk.[66]

3181- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kafilenin gerisinde durur, (kafileye kavuşturmak için) zayıf hayvanı sürer, üzerindekini terkisine bindirir ve onlara dua ederdi." [İkisi de Ebû Davud'a aittir][67]

3182- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kadının kölesiyle yolculuk yapması felâkettir'[Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat'ta zayıf bir senedle.J[68]

3183- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'a ve âhiret gününe inanan bir kadının mahremi olmadan bir günlük yolculuk yapması helâl olmaz."
[Nesâî hariç, Altı hadis imamı][69]
3184- Rivayetlerindendir:
"Bir günlük mesafe, bir gecelik mesafe, bir berîd mesafe ve üç günlük mesafe."[70]
3185- Buhârî ve Müslim, Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:
"Kadın kocası ya da mahremi olmadan iki günlük mesafeye yolculuk yapamaz."[71]
3186- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Refakatinda köpek ya da çan bulunan insanların yanında melekler bulunmaz."[72]
3187 Diğer rivayet:
"Çan, şeytanın çalgısıdır."[73]
3188- Diğer rivayet:
"Üzerlerinde (ya da eşyalarında) kaplan derisi bulunan kimselere melekler refakat etmez." [Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî][74]
3189- Ebû Beşîr el-Ensârî radiyallahu anh'dan:
Ebû Dâvud dedi ki: "Bize, Ka'nebî, Mâlik'ten, o da Abdullah bin Ebî Bekr bin Hazm'-dan, o da Abbâd bin Temîm'den, o da Ebû Beşîf el-Ensârî radiyallahu anh'dan:
O, yolculukların birinde, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile berabermiş. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bir elçi göndermiş. —Abdullah bin Ebî Bekr diyor ki: Sanırım şöyle dedi:— İnsanlar geceliyecekle-ri yerdeydi. "Git onlara söyle; hiçbir devenin boynunda asılı ok yayı kirişi bulunmasın, gerdanlık kalmasın muhakkak hepsi kesilsin."
Mâlik der ki: "Bunların nazara karşı (develere) takılmış olduğunu zannediyorum."
(Rûdânî) Derim ki: Ben bunu, asıl nüshada Buhârî, Müslim, Muvatta

ve Ebu Davud'un zînet bölümlerinde Abdal b. Temim'den nakledildiği bilinmesi için Ebû Davud'un kitabından yazdım.
Çünkü asîl nüshada "elçi olarak"tan sonra "kale (=dedi)" lafzı düşmüştür ve bu elçinin Abdullah bin Ebî Bekr'in olduğu zannedilmiştir. Oysa durum böyle değildir. Anlaşılan; "kale (=dedi)" lafzının düşmesi, musannifin kaleminin işidir. Bu sebeple müstensihler de —bilerek ya da bilmeyerek— ona tâbi olmuşlardır. Allah, en doğrusunu bilir.[75]
3190- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Yolculuk azaptan bir parçadır. Sizleri yemekten, içmekten ve uyumaktan alı-koyar. Biriniz seferde işini bitirince hemen ailesine dönsün." [Mâlik, Buhârî ve Müslim.][76]
3191- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Birinizin gurbette kalışı uzun sürerse geceleyin evine dönmesin." [Buhârî ve Müslim][77]
3192- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sakın kocası evde olmayan kadınların yanına girmeyin. Çünkü şeytan birinizin kanının dolaştığı yerde dolaşır." Dedik ki:
"Senin de mi?"
"Bende de; ancak Allah bana, ona karşı yardım etti de (şeytanım) müslüman oldu (ya da ondan kurtulurum)."
İbn Uyeyne der ki: (Arapça metinde geçen) "esleme"nin anlamı, "ondan kurtulurum" demektir. Çünkü şeytan müslüman olmaz. (Arapça metinde geçen) "muğîbât", mu-ğîbe'nin çoğulu olup kocası evde bulunmayan, gurbette olan kadın demektir. [Tirmizî][78]
3193- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, seferden döndüğü zaman, sabah oluncaya kadar Muarres'te yatardı." [Ebû Dâvudj[79]
3194- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onların geceleyin yolculuktan döndüklerinde hanımlarının yanına uğramalarını yasaklamıştı. Fakat iki adam onun o yasağına

rağmen gece evlerine geldiler; herbiri hanımların yanında yabancı bir adam buldu." [Tirmizî][80]

3195- İbn Amrbin el-Âs radiyallahu anh'-dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Hacı olmak, ya da umreye gitmek veya Allah yolunda savaşmak haricinde gemiye binip denize açılmayın. Çünkü denizin altında ateş vardır, ateşin altında da deniz vardır."

[Ebû Dâvud][81]

3196- Mutarrif radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Deniz ticaretinde bir sakınca yoktur. Allah, Kur'ân'da mutlaka doğruyu zikretmiştir: «Allah'ın lutfuyla rızık aramanız için, gemilerin onu yararak gittiğini görürsün. Belki artık şükredersiniz»." (Fâtır 12) [Rezîn][82]

3197- Ebû İmrân'dan, diyor ki: Câbir'e: "Siz Acemleri emrinizin altında tutar mıydınız?" diye sordum.

"Biz onları emrimizde tutardık. Bizlere bir köyden diğer bir köye kılavuzluk yaparlardı da sonra onları sahverirdik." [Taberanî, Mu'cemu' I-Kebîr'de.][83]

3198- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"iblisin azgın şeytanları vardır. Onlara şöyle der: Siz Hicaz'a gitmelisiniz ve oradaki mücâhitleri doğru yoldan saptırmaksınız!"

[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebfr'de zayıf bii senedle.][84]

3199- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, seferde sabah namazını kıldırdığı zaman yürürdü."

[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta leyyin bir isnadla.][85]

3200- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Medine'den Mekke'ye ashâbıyla beraber yürüyerek hacca gitti. (Yolda onlara) şöyle dedi: «Peştemalleri-nizi bellerinize bağlayın!» Sonra bazan hızlı, bazan da yavaş yürüdü."

[İbn Mâce zayıf'bir isnadla.][86]

3201- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Bir yük yüklendiğiniz zaman biraz ağır davranın. Çünkü kişi

bağlıdır, eli de asılıdır."
[Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta.][87]
3202- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz sefere çıkmak istediği zaman müs-lüman kardeşlerine selâm versin. Çünkü onlar, dualarına duâ katarlar." [Mu'cemu'l-Evsat][88]
3203- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Yolculuk yapın ki, sağlıklı ve güven İçinde olun!" [İki rivayet de zayıf isnadla Taberâ-nî'nin Mu'cemu' I-Evsat'ına aittir.][89]
3204- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
Bir köle, Peygamber'e sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi:
"Ben hacca gitmek istiyorum." Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onunla yürüyüp uğurladı ve ona başını kaldırıp şöyle dedi:
"Allah seni takva ile azıklarıdır sın, seni hayra yönlendirsin. Üzüntünü gidersin."
Köle gidip döndüğünde yine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e varıp selâm verdi. Bu defa ona şöyle dedi:
"Allah haccını kabul etsin, günahını örtsün. Harcadıklarını yerine getirsin."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr ve'l-Evsat'to zayıf bir senedle.][90]
3205- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Zeyd bin Harise, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem evimdeyken ziyaretine gelip kapıyı çaldı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem elbisesini çekerek açık olarak onu karşıladı. Vallahi ondan ne önce, ve ne de sonra Resûlullah'ı açık görmedim. Onu kucaklayıp Öptü." [Tirmizî][91]
3206- Şa'bî radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ca'fer bin Ebî Tâlib'i karşıladı, bağrına basıp iki gözünün arasından öptü.[92]
3207- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, haccından dönüp Medine'ye geldiğinde, mescidinin kapısında devesini çökertti. Sonra içeriye girip iki rekat namaz kıldı. Sonra

evine gitti.
Nâfi' dedi ki: "İbn Ömer de böyle yapardı." [Her iki rivayet de Ebû Davud'a aittir.][93]
3208- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke'ye geldiği zaman, kendisini Abdul-Muttaliboğullarının çocukları karşıladı, birini kucağına, diğerini de arkasına alıp yüklendi."[94]
3209- Diğer rivayet:
"İkrime'nin yanında binek üzerine binen üçün en kötüsünden söz edilince, şöyle dedi: İbn Abbâs dedi ki:
«Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Kusem'i bineğinin önüne, Fadl'ı arkasına; yahut Kuşem'i arkasına, Fadl'ı önüne bindirmiş olarak geldi. Bunlardan hangisi en kötü, ya da en hayırlıdır?»" [Buhârî ve Nesâî][95]
3210- Abdullah bin Ca'fer radiyallahu anh'dan:
İbnü'z-Zübeyr ona dedi ki: "Hani hatırlıyor musun, ben, sen ve İbn Abbâs, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i karşılamıştık da o bizi terkisine almıştı da seni bırakmıştı?"
"Evet" dedi. [Buhârî ve Müslim][96]
3211- Müslim'in rivayetinde ise: Abdullah b. Ca'fer, İbnü'z-Zübeyr'e: "Hatırlar mısın, hani ben, sen ve İbn Abbâs, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i karşılamıştık?" dedi. O da: "Evet, bizi hayvanına bindirdi, seni ise bıraktıydı" dedi.[97]
3212- Diğer rivayet: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem seferden döndüğü zaman, ehl-i beytinden çocuklar tarafından karşılanırdı. Bir defasında yine seferden döndü de, hemen beni karşılamaya götürdüler. O da beni önüne aldı. Sonra Fatıma'nın iki oğlundan biri getirildi, onu da arkasına aldı. Biz, Medine'ye hayvan sırtında üç kişi olarak götürüldük." Ebû Davud'un da benzeri rivayeti vardır.[98]
3213- Seleme bin el-Ekva' radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hasan ve Hüseyin alaca katırının sırtında; ben yularından çekerek onları Medine'ye kadar götürdüm ve hücresine onları soktum. Biri önündeydi, diğeri

arkasında. [Müslim ve Tirmizî][99]

3214- Enes radiyallahu anh'dan:

"Biz, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in Usfân dönüşünde beraberindeydik. Huyey kızı Safiyye'yi terkisine almıştı. Devesi tökezledi ve beraberce düştüler. Ebu Talha gelip dedi ki:

«Ey Allah'ın Resulü! Allah beni sana feda kılsın, bir şey oldu mu?»

«Hayır; bana bir şey olmadı. Lâkin sen kadına dikkat et!» Ebû Talha elbisesini çevirip yüzünü kapattı. Sonra elbisesini kadına örttü, kadın kalktı. Bineklerini onlara düzeltip hazır vaziyete getirdi. İkisi de bindiler, biz de onlarla beraber gittik. Medine'yi görünce, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: «Dönücüleriz, tevbe edicileriz, ibadet edicileriz ve ancak Rabbimize hamd edicileriz.» Medine'ye kadar hepimiz devamlı olarak bunu söyledik." [Buhârî][100]

3215- Ebu'l-Melîh radiyallahu anh'dan: O da bir adamdan:

Dedi ki: "Ben Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in terkisindeydim. Hayvanın ayağı kaydı ve tökezledi. «Kahrolsun şey-tan!» dedim. Şöyle buyurdu:

"«Kahrolsun şeytan» deme! Çünkü sen böyle dediğin zaman o, büyür; ev gibi olur ve: «Bu, benim gücümle olmuştur» der. Onun için sen «Bismillah (=Allah'in adıyla)» de. O zaman o, sinek gibi oluncaya kadar küçülür."

[Ebû Dâvud][101]

3216- Abdullah bin Bureyde radiyallahu anh'dan, dedi ki: Babamın şöyle dediğini duydum:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yürürken beraberinde merkebi olan bir adam geldi ve şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resulü! Haydi bin." Kendisi de geri durdu. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Hayır! hayvanın ön tarafına (binmeye) benden daha layıksın. Ancak orasını bana ayırman (nezaketinde bulunman) başka!."

Adam: "Öyleyse orasını sana bırakıyorum" dedi ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de ona bindi. [Tirmizî ve Ebû Dâvud.][102]

3217- Muhammed bin Hamza bin Amr el-Eslemî'den, o da

babasından: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her devenin üstünde bir şeytan vardır; ona bindiğiniz zaman Besmele çekin, işlerinizden geri durmayın." [Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr ve el-Evsat'te.][103]

3218- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'-dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yolculuğunda Allah'la başbaşa kalıp onu zikreden hiçbir binici yoktur ki melek onun arkasında olmasın. Bu duygudan yoksun hiçbir kimse de yoktur ki şeytan onun arkasında olmasın." [Taberânî, Mu'cemu'I-Kebfr'de.][104]

3219- Muâz bin Enes radiyallahu anh'-dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, develerinin üzerinde durup da oturmayan birtakım insanlara uğradı ve onlara şöyle hitab etti: "Onlara doğru binin, onları rahat bırakın. Onları yollarda ve çarşılarda konuşacağınız birer kürsü yapmayın. Nice sırtına binilmişler vardır ki Allah katında binicisinden daha hayırlı ve Allah'ı daha çok zikredendir."
[Ahmed][105]

İhram Mîkatları, İhramlıya Neler Helâl Ve Neler Yasak Olur?

3220- İbn Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Hac aylan, Şevval, Zi'1-Ka'de ve Zi'l-Hicce'nin on günüdür." [Buhârî bâb başlığında.][106]

3221- Hişâm bin Urve radiyallahu anh'dan:
"İbnü'z-Zübeyr, Mekke'de dokuz yıl kaldı. Zi'1-Hicce girdiği zaman telbiyeye başladı; Urve de onunla aynı şeyi yaptı."[107]

3222- el-Kâsım bin Muhammed radiyallahu anh'dan:
Ömer dedi ki:
"Ey Mekke ehli, neden insanlar, üstü başı karışmış bir vaziyette geliyorlar da, siz başınız yağlanmış süslü püslü geliyorsunuz? Hilâli (Ay'ı) gördüğünüz zaman telbiyede bulunun!" [İkisi de Mâlik'e aittir.][108]

3223- Atâ radiyallahu anh'dan:
İbn Ömer, temettü haccı yapmak için geldiğinde, Terviye günü telbiyeye öğle namazını kıldıktan sonra başlardı ve hayvanına binerdi.

[109]

3224- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Yalnız hac aylarında ihrama girmek sünnettendir." [İkisi de bâb başlığında Buhârî'ye aittir.][110]

3225- İbn Âbbas radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

Medinelilere Zü'1-Huleyfe'yi, Şamlılara Cuh-fe'yi, Necd ehline Karnu'l-Menâzil'i, Yemenlilere de Yelemlem'i mîkat yaptı ve şöyle buyurdu: "Her hac ve umre yapmak isteyen kimselere iste bunlar, onların ve oradan gelen diğer kimselerin mikadandır. Onlardan başka olanların da mîkatı bulundukları yerdir. Hatta Mekkeliler de

Mekke'de ihrama girerler."[111]

3226- Diğer rivayet: "Bunların dışında olanlar bulundukları yerden ihrama girerler, hatta Mekkeliler de Mekke'den ihrama bürünürler." [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][112]

3227- İbn Mâce, Câbir'den benzerini rivayet etti ki, onda şöyle geçer:

"Doğudan gelenler de Zât-ı Irk'dan ihrama bürünürler." Sonra yüzünü (Doğu tarafındaki) ufka çevirip: "Allahım, onların gönüllerini (İslâm'a) yönelt!" buyurdu.[113]

3228- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Medinelilere Zü'1-Huleyfe'yi, Şamlı ve Mısırlılara Cuhfe'yi, Iraklılara Zât-ı Irk'ı, Yemenlilere Yelemlem'i mîkat yaptı." [Ebû Dâvud ve aynı lafızla Nesâî.][114]

3229- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, doğululara Akîk'i mîkat yaptı." [Tirmizî ve Ebû Dâvud.][115]

3230- Nâfi' radiyallahu anh'dan: "İbn Ömer, el-Fur'dan ihrama girdi." [Mâlik][116]

3231- Mâlik radiyallahu anh'dan, o da kendisine göre güvenilir (sika) birinden:

"İbn Ömer, İlyâ'dan hacca niyet edip ihrama girdi."[117]

3232- Osman radiyallahu anh'dan:

"O, kişinin Horasan ve Kirmân'dan ihrama girmesini kerîh gördü." [Buhârî, bab başlığında][118]

3233- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İhramsız olarak mîkat yerini geçmeyin!" [Taberânî, Mu'cemıı'I-Kebîr'de.][119]
3234- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e ihramlının ne giyeceği hususunu sordular, şöyle buyurdu: "İhratnlı şunları giyemez: Gömlek, sarık, (başlıklı) bornoz, şalvar, vers-le boyanmış elbise, za'feranla boyanmış elbise ve mest. Ancak tokyo (nalın) bulamazsa, o zaman (mestleri) topuklardan aşağıya kadar onları kessin ve giysin." [Altı hadis imamı.][120]
3235- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "O, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kadınlara ihramlı iken şunları giymeyi yasakladığını duymuş: İki eldiven, peçe, vers ya da za 'feranla boyanmış giysi. Bunların dı istciiirtâ ve kumaştan elbise, salvar, gömlek, mest te giyebilir. Bilezik te takabilir." [Ebû Dâvud][121]
3236- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişinin za'feranla boyanmış ve yıkanmış elbiseye ihram olarak bürünmesinde, eğer üstünde bir leke ve eser yoksa bir sakınca yoktur. " [Ebû Ya'lâ ve Bezzâr zayıf bir isnadla. |[122]
3237- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımları ihramlı iken ellerine kına yakarlardı. Yine ihramlı iken onlar sarı renkte elbiseler giyerlerdi."
[Taberânî, Mu'cemıı'I-Kebtr'de leyyin bir senedle.][123]
3238- Umeyme bint Rakîka radiyallahu anhâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımları baş örtülerini vers ve za 'feranla boyayıp ihrama büriinmeden önce ânlarım onlan sararlardı."
[Taberânî, Mu'cemıı'I-Kebîr'de.][124]
3239- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim izar (belden aşağıya giyilen etek) bulamazsa şalvar giysin. Kim nalın (tokyo, terlik) bulamazsa mest giysin." [Mâlik hariç, Altı hadis

imamı.][125]
3240- Yahya bin Yahya'dan:
Mâlik'e Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den nakledilen "Izar bulamayan şalvar giysin" hadisini sorana şöyle dediğini duydum:
"Bu rivayeti duymadım. Şalvarın ihramlı olan kişi tarafından giyileceğini de bilmiyorum. Çünkü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, ihramlının şalvar giymesini yasaklamıştır. Bunu ihramlının giymesinin caiz olmadığı elbiseler arasında zikretmiştir. Mesti istisna ettiği gibi şalvarı istisna edip ayırmamiştir." [Muratta'][126]
3241- Ömer radiyallahu anh'dan:
O, Talha'nın sırtında ihramlı iken boyalı elbise gördü ve sordu: "Bu nedir?" Cevap verdi: "O boya sadece kerpiç (ya da kızıl toprak) boyasıdır." Bunun üzerine şöyle hitap etti:
"Sizler ey halkın kendilerini lider kabul edip uyduğu kimseler! Cahil bir adam üzerinde bu elbiseyi görürse: «Talha bin Ubeydillah ihramda boyalı elbise giyiyor» der. Ey cemaat sakın bu renkli ve boyalı elbiseleri ihramda giymeyin." [Mâlik][127]
3242- Ya'lâ bin Ümeyye radiyallahu anh'dan:
Bir adam, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Ci'râne'de iken umre maksadıyla geldi. Sakalı, başı sarıya boyanmış sırtında da bir cübbe vardı.
Dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Ben umreye niyetlenip ihrama girdim. İşte gördüğün gibiyim." Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Bu cübbeyi çıkart ve sarı boyayı da yıka!" [Altı hadis imamı.][128]
3243- Diğer rivayette: "Umrende haccın-da yaptığın gibi yap!" diye geçmektedir.[129]
3244- İbn Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"O, ihramlının kuşak sarmasını kerih görürdü."[130]
3245- İbn Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"İhramlı kişi, çenesinin üstünden itibaren başmı Örtemez." [İkisi de Mâlik'e aittir.][131]
3246- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Binekliler, biz Allah Resulü

sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında ihramlı iken yanımızdan geçerlerdi. Bizi geçerlerken herbiri-miz başının örtüsünü başından yüzüne indirirdi. Binekliler geçtiğinde yine açardık." [Ebû Dâvud][132]
3247- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e, ihrama girmeden ve (çıktıktan sonra) Kurban bayram günü Beyt-i Şerifi tavaf etmeden önce içinde misk bulunan bir koku İle koku sürerdim." [Altı hadis imamı.][133]
3248- Diğer rivayette şu ibare yer almıştır. "Veda haccında zerîre denilen koku ile."[134]
3249- Diğer rivayet:
İbnü'l-Münteşir der ki: "İbn Ömer'e, kokulanıp da sonra ihrama giren kişi hakkında sordum; şu cevabı verdi:
«İhramlı iken kokulanmaktan hoşlanmam. Katrana bulanmam, benim için bunu yapmamdan daha iyidir.» Âişe'nin yanma girdim, onun (îbn Ömer'in) dediğini bildirince, şöyle dedi:
«Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e, ihrama girerken koku sürdüm, kadınlarını dolaştı sonra ihrama büründü. Koku üzerinden etrafa yayılıyordu».''[135]
3250- Diğer rivayet:
"Üç gün sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in saç ayrımındaki kokunun parıltısını hâlâ görür gibiyim."[136]
3251- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile Mekke'ye müteveccihen çıkardık. Alnımızı sükk denilen bir koku ile kokulardık. Sonra ihrama girerdik. Birimiz terlediğinde o koku yüzüne akardı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de onu görürdü de bizi alı-koymazdı." lEbû Dâvud][137]
3252- Ömer radiyallahu anh'dan:
O, Şecere denilen bir yerde iken bir koku hissetti. "Bu koku kimden geliyor?" diye sordu. Muâviye: "Benden" dedi. "Allah aşkına senden mi?" diye sorunca, şu cevabı verdi: "Ey Mü'minlerin emiri! Bu kokuyu bana Ümmü Habîbe sürdü." Ömer "Allah aşkına dönüp bunu yıka!" dedi.[138]

3253- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
O, Cuhfe'de ihramlı olarak ölen oğlu Vâ-kıd'ı kefenledi ve başı ile yüzünü örttü. Şöyle dedi: "Eğer ihramlı olmasaydık ona koku sü-rerdik." [İkisi de Mâlik'e aittir.][139]
3254- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, ihramlı iken güzel kokusu olmayan bir yağla yağlanırdı." [Tirmizî][140]
3255- Rezîn'in lafzı: "Mukattat olmayan (reyhanla kokulandırılmamış) bir yağ ile yağlanırdı.
Kat: "Reyhanla yağı kokulandırmaktır."[141]
3256- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"İhramlı kişi, reyhanı koklayabilir, aynaya bakabilir, yediği zeytin yağı ve tereyağıyla tedavi olabilir." [Buhârî, bâb başlığında.][142]
3257- Abdullah bin Huneyn'den:
İbn Abbâs ile Misver bin Mahrame, Ebvâ denilen yerde ihtilâf ettiler. İbn Abbâs dedi ki: "İhramlı olan kimse başını yıkayabilir."; Misver bin Mahrame ise: "Yıkayamaz" dedi. Bunun üzerine İbn Abbâs, beni Ebû Eyyûb el-Ensârî'ye gönderdi. Baktım ki o, iki direk arasına gerilmiş bir perde arkasında yıkanıyor. Ona selâm verdim. "Kimdir o?" diye sordu.
"Ben, Abdullah bin Huneyn'im, İbn Abbâs beni sana gönderdi ve «Allah Resulü sal-lallahu aleyhi ve sellem ihramlı iken başını yıkar mıydı?» diye sormamı rica etti." dedim.
Bunun üzerine elini perdenin üzerine koyup aşağıya eğdirdi, nihayet başına kadar açıldı. Sonra ona su döken insana seslendi:
"Haydi dök bakalım!" O da su döktü, başım bir öne bir arkaya eliyle oğdu ve şöyle dedi:
"İşte ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in başını ihramlı iken böyle yıkadığını gördüm." Bunun üzerine Misver, İbn Ab-bâs'a: "Artık bundan sonra seninle hiç tartışmayacağım" dedi.
[Tirmizî hariç, Altı hadis imamı][143]
3258- Hârice bin Zeyd radiyallahu anh'dan, o da babasından:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ihram için, soyunup

yıkanırdı." [Tirmizî][144]
3259- Rezîn: "O, ihram için, Beyt'i tavaf etmek ve Arafat'ta vakfe için yıkanmıştır."[145]
3260- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,
(ihrama girerken) başını (saçlarını) ğısl (sabunu) ile (yıkayıp) toplamıştır." [Nesâî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.][146]
3261- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"İhramlı, hamama giremez." [Buhârî bâb başlığında.][147]
3262- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ihramlı iken, Lahyu Cemel adı verilen bir su menzilinde başağnsmdan dolayı başından kan aldırdı."
[Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][148]
3263- Buhârî, Müslim ve Nesâî, Abdullah bin Buheyne'den "Başının ortasından" lafzıyla rivayet ettiler.[149]
3264- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ihramlı iken ayağının üzerinde bulunan bir ağrıdan dolayı kan aldırdı."
[Ebû Dâvud ve aynı lafızla Nesâî.][150]
3265- İbn Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"İhramlı olan, (bir hastalık veya başka) zaruretten dolayı olmadıkça, asla kan aldırmaz." [Mâlik][151]
3266- Nübeyh bin Vehb radiyallahu anh'dan:
"Ömer bin Ubeydillah'm gözleri ihramlı iken ağrıdı. Bu yüzden gözlerine sürme çekmek istedi. Ebân bin Osman ona engel olup, sabır otunun suyunu sürmesini emretti. Ayrıca (babası) Osman'dan, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in de böyle yaptığını bildirdi." [Müslim ve Sünen ashabı.][152]
3267- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ihramda iken Meymûne ile evlendi." [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][153]
3268- Diğer bir rivayette: "Meymune ile Umretu'1-Kada esnasında

evlendi" denilmiştir.[154]

3269- Diğer bir rivayet: "İkisi de ihramlı idiler."[155]

3270- Diğer rivayet: "Onunla evlendiği zaman ihramh idi; onunla zifafa girdiği zaman, ihramdan çıkmıştı. (Meymune daha sonra) Şeref mevkiinde öldü."

İbnü'l-Müseyyeb diyor ki: "Meymûne 'nin ihramlı evlendiği hususunda İbn Abbâs vehme kapılmıştır:"[156]

3271- Ebû Râfi' radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Meymûne ile evlendiğinde de, zifafa girdiğinde de ihramdan çıkmıştı. İkisinin evlenmesi hususunda aralarındaki elçi ben idim." [Tirmizî][157]

3272- Meymûne radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, ile Şeref mevkiinde evlendiğimizde ikimiz de İhramsizdlk." [Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî][158]

3273- Diğer rivayet: "Onunla (Meymûne ile) evlendiğinde de, gerdeğe girdiğinde de ihramsızdı. Meymûne, Şeref mevkiinde öldü ve gerdeğe girdiği çadırda defnedildi."[159]

3274- Süleyman bin Yesâr radiyallahu anh'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, azatlısı Ebû Râfi' ile, Ensâr'dan bir adamı (Meymûne'ye) gönderdi. Meymûne binti'l-Hâris'i onunla evlendirdiler. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, henüz (umre için) Medine'den çıkmamıştı, orada idi." [Mâlik][160]

3275- Osman radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"İhramlı olan, ne nikâh yapabilir, ne ni-kâhlanabilir ve ne de dünür gönderebilir."

[Buhârî hariç, Altı hadis imamı.][161]

3276- Mâlik, İbn Ömer'den naklettiği mevkuf hadiste şunu da ilâve etti:

"Ne kendisi için ve ne de başkası için kız isteyemez."[162]

3277- Ebû Gatafân el-Müriyy radiyallahu anh'dan:

"Babası (Tarîf) ihramlı iken bir kadınla evlenmiş. Ama onun bu

evliliğini Ömer reddetmiş." [Mâlik][163]

3278- Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: "Bir gün Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından birtakım adamlarla Mekke yolunda bir konakta oturuyordum. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem önümüzde konaklamış idi. İnsanlar da ihramlı, ben ise ihramsızdım. Yıl, Hudeybiye yılı idi. Yabanî bir eşek gördüler; ben pabuçlarımı tamirle meşguldüm. Bana bildirmediler. Nasılsa gördüğü zaman, atına binip kovalar dediler. Derken hayvanı gördüm; hemen atımı eğerleyip bindim, fakat kamçı ile mızrağı aşağıda unuttum.

«Ne olur kamçı ile mızrağı bana verin!» dedim. «Vallahi (ihramlı olduğumuz için) bu hususta sana yardımcı olamayız» dediler. Buna çok öfkelendim; hemen indim, onları kaptım ve atıma tekrar binip yabanî hayvana hücum ettim. Onu çökerttim, sonra onu ölmüş bir vaziyette getirdim. Hemen onu yemek için başına üşüştüler. Ancak daha sonra ihramlı hallerinde onu yemek hususunda şüpheye düştüler. Gittik, bir kolunu yanımda gizli alıkoydum. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e yetiştik ve bunun hükmünü sorduk; şöyle buyurdu: «Beraberinizde ondan bir şey var mıdır?» «Evet vardır» dedim. Yanımda alıkoyup gizlediğim hayvanın o kol kısmını kendisine verdim. İhramlı iken onu yedi."

[Altı hadis imamı.][164]

3279- Onun rivayetlerindendir:

"Onun etinden yedik. Düşmanın önümüzü keseceğinden korktuk. Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i aramaya koyuldum. Atıma bindim, bir hızlanıp, bir yavaş olmak üzere sürdüm. Gece yansı Ğifâroğullanndan bir adamla karşılaştım;

«Allah Nebîsi sallallahu aleyhi ve sellem'i nerede bıraktın?» diye sordum; şöyle dedi:

«Onu Ta'hin'de bıraktım. Niyeti Suk-ya'da mola vermektir.»

Dedim ki: «Ey Allah'ın Resulü! Ashabın sana selâm veriyor ve Allah'ın rahmetini diliyorlar. Sen yokken düşman tarafından yollarının kesilmesinden korktular. Onları bekle.» O da bekledi. Sonra dedim ki: «Bir yabanî eşek öldürdüm; ben de ondan artmış bir şey vardır.»

Bunun üzerine ihramlı olan kavme: «Haydi yiyin!» buyurdu."[165]

3280- Onun rivayetlerden birisi de şöyledir:

"Biz üç millik mesafede uzak olan Kâ-ha'da idik, kimimiz ihramlı, kimimiz ihram-sızdık. Arkadaşlarım bir şey görmeye çalışıyorlardı, ben de bakınca yabanî bir eşek gördüm."[166]

3281- Onun rivayetlerdendir:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem hac yolculuğuna çıktı; insanlar da onunla beraber çıktılar. İçlerinde Ebû Katâde'nin de bu-lunduğu bir grup onlardan ayrıldı. Onlara «Haydi siz deniz sahili yolunu tutun, ilerde buluşuruz» dedi. Ayrılır ayrılmaz ihramlarını giydiler. Ebû Katâde giymedi. Onlar yürürlerken yabanî eşek sürüsünü gördüler. Ebû Katâde onlara hücum etti. Onlardan bir dişi eşeği öldürdü."

Bu rivayette aynca şöyle geçmektedir: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki:

"İçinizden kimse (av için) ona hamle yapmasını emretti ya da işaret etti mi?"

"Hayır" dediler.

"Öyleyse etin kalan kısmını yiyin!" buyurdu.[167]

3282- es-Sa'b bin Cessâme radiyallahu anh'dan:

Kendisi, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e, Ebvâ'da ya da Bûdân'da iken bir yabanî eşek hediye etmiş. Ancak onu ona geri çevirmiş. Adamın üzüldüğünü görünce şöyle buyurmuş: "Biz bunu ihramlı olduğumuz için geri çevirdik (üzülme!)".

[Ebû Dâvud hariç. Altı hadis imamı][168]

3283- Diğer rivayet: İbn Abbâs dedi ki: "es-Sa'b bin Cessâme, Kudeyd'de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yabanî bir eşeği etinden kan damlar halde hediye etti. Resûlullah onu almayıp geri çevirdi. Çünkü ihramlı idi."[169]

3284- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Siz ihramlı iken, bizzat kendiniz avlamamış iseniz ya da sizin namınıza avlanmamış ise, elde ettiğiniz kara avı size helâldir."

[Sünen ashabı][170]

3285- el-Behzî radiyallahu anh'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke'ye müteveccihen ihramlı olarak çıktı. Ravhâ denilen yere varınca kesilmiş bir yabanî eşek gördüler. Bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlattıklarında şöyle buyurdu:

«Onu bırakın belki sahibi gelir.»

Derken sahibi olan el-Behzî, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi:

«Ey Allah'ın Resulü! Bu yabanî eşek sizin olsun, yiyebilirsiniz.»

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hemen Ebû Bekr'e emretti. Arkadaşları arasında onu taksim etti. Sonra geçip yürüdü; Rüveyse ile Arc arasındaki İsâye'de gölgede okla yaralanmış yatıp uyumakta olan bir geyik gördü. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, birisine herkes geçinceye kadar onu kimsenin ürkütmemesi için, durup beklemesini emretti."

IMâlik ve Nesâî.][171]

3286- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile hac ya da umre için yola çıktık. Önümüze bir çekirge sürüsü çıktı, kamçı ve yaylarımızla vur(up avla)mağa başladık. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: «Onu yi-yin; çünkü o, deniz avı nev'indendir»." [Tirmizî ve Ebû Dâvud.J[172]

3287- Ebû Bekr radiyallahu anh'dan: "O, Veda haccında beraberinde hanımı Esma bint Umeys el-Has'amiyye olduğu halde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile yola çıktı. Zü'1-Huleyfe'ye vardıklarında Esma, oğlu Muhammed bin Ebî Bekr'i doğurdu. Hemen Ebû Bekr, gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e durumunu bildirdi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Ebû Bekr'e: «Söyle ona hemen yıkanıp ihrama girsin, Beyt-i Şerifi tavaf etmek dışında, diğer hac menâsikinin tümünü insanların yaptığı gibi yapsın» buyurdu." [Nesâî][173]

3288- İbn Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Aybaşı olan kadın, hac ve umre için ihrama girebilir. Beyt-i Şerifi tavaf etmek dışında haccın

tüm menâsikini (fiilî ibâdetlerini) yapabilir. Bir de Safa ile Merve arasında sa'y edemez. Temizlenene kadar Mescid'e yanaşa-maz." [Mâlik][174]

3289- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Lohusa ile aybaşı olan kadın, mîkâta geldiklerinde yıkanırlar. İhrama bürünürler. Tavafın dışında hac ibadetlerinin tümünü îfâ ederler." [Ebû Dâvud ve Tirmizî.][175]

3290- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

Ona, ihramlı kişinin vücudunu kaşıyıp ka-şıyamayacağmı sordular. "Evet. İyice kaşısın! Ellerim bağlanıp ta ayaklarımdan başka hiçbir şey bulamazsam yine de kaşırım" dedi.

[Mâlik][176]

3291- Esma bint Ebî Bekr radiyallahu anh'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile hacca çıktık, Arc denilen yere varınca, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem konakladı, biz de konakladık. Âişe, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında oturdu; ben de Ebû Bekr'in yanında oturdum.

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in yük devesi ile Ebû Bekr'in yük devesi birdi. Bu deve, Ebû Bekr'in kölesinde idi. Ebû Bekr, onu beklemeye ve gözlemeye koyuldu. (Köle) geldi, fakat yanında devesi yoktu. Sordu:

«Deven nerede?»

«Sabahleyin onu kaybettim» deyince, Ebû Bekr öfkelendi ve onu dövmeye ve şöyle demeğe başladı: «Bir tek devenin hakkından ge-lemiyorsun ve yitiriyorsun!»

Öte yandan Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem tebessüm edip ve şöyle buyurdu:

«Şu hacca niyyetli olan ihramlıya bakınız ne yapıyor!»

Bundan başka ve fazla bir şey demiyor ve sadece tebessüm ediyordu." [Ebû Dâvud)[177]

3292- Rabî'a bin Abdillah radiyallahu anh'dan:

"O, Ömer'i ihramlı iken, (Mekke ile Medine arasındaki) Sukyâ denilen

yerde devesinin kurtlarını alıp toprağa atarken görmüş."
[Mâlik][178]
3293- Nâfı' radiyallahu anh'dan:
"İbn Ömer, ihramlı şahsın devesi üzerinden pire ya da kene çıkammvndan hoşlanmazdı." [İkisi de Mâlik'e ait.][179]
3294- Ebû Berze radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sünnetsiz bir adamın Allah'ın evini ziyaret eâip eâemiyeceğini sordular, şöyle buyurdu: "Hayır. Sünnet oluncaya kadar Allah beni (buna müsaade etmekten) alıkoymuştur." [Ebû Ya'lâ][180]
3295- Ebû Ümâme'den, o da Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i gören birinden:
"O, Terviye günü Minâ'ya gitti. Yanında Bilâl vardı, elinde elbise sarılmış bir değnek ile Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i gölgelendiriyordu." [Ahmed, ve Taberânî, Mu'cemu'I-Kebfr'de benzerini nakletti.][181]

İhram, Bozulması Ve (İhramlıyken) Avlanmanın Cezası
3296- Câbir radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, hacca gitmek istediğinde insanlara bunu ilân etti ve bir yerde toplandılar. (Zü'1-Huley-fe'nin Mekke tarafındaki tepesine) Beydâ'ya vardıklarında hacca niyet edip ihrama girdi." [Buhârî ve Tirmizî][182]
3297- Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, öğle namazını Beydâ'da kıldırdı. Sonra devesine binip Beydâ dağına çıktı ve orada öğleyi kıldırınca, hac ve umreye niyet edip ihrama girdi ve telbiye getirdi." [Ebû Dâvud ve Nesâî][183]
3298- Sa'd radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, (hacca gitmek için) el-Fur' yolunu seçecek olursa, bineğine bindiği zaman yüksek sesle telbiye getirerek ihrama girerdi. Şayet Uhud yolunu seçecek olursa, Beydâ tepesine çıktığı zaman yüksek sesle telbiye getirerek ihrama girerdi." [Ebû Dâvud][184]
3299- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "İşte Beydâ'nız ki bu hususta siz Allah Resulünü sallallahu aleyhi ve sellem yalanlıyorsunuz. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ancak (Zü'1-Huleyfe) mescidi(ni)n

yanında niyet edip ihrama girmiştir."[185]

3300- Diğer rivayet: "O (Allah Resulü), Şecere denilen yerde devesine bindiği zaman niyet edip ihrama girmiştir."[186]

3301- Diğer rivayet:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ayağını özengiye koyup devesinin üstünde doğrulduğunda, Zü'1-Huleyfe'nin mescidi yanında niyet edip ihrama girerdi."

[Altı hadis imamı.][187]

3302- Saîd İbn Cübeyr radiyallahu anh'dan:

İbn Abbâs'a dedim ki:

"Ey Ebu'l-Abbâs, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabının, onun ihramı (niyetle kendisine) vacip kıldığı an yaptığı telbiyesi hususunda ihtilâfa düşmelerine hayret ettim." Şöyle dedi:

"Ben bunu herkesten daha iyi bilirim. Şöyle ki: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, ancak tek bir hac yapmıştır. Bundan ötürü onlar (ashâb) ihtilâfa düştüler. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem hacca gitmek üzere yola çıktı. Zü'1-Huleyfe'deki mescidinde iki rekat namaz kılınca, o anda bulunduğu yerden bu göreve başladı ve iki rekat namazı bitirince hacca niyet edip telbiyeye başladı. Bunu birçok insan duydu. Ben de bunu kendisinden duyup ezberledim.

Sonra devesine bindi, bineğinin üstünde iyice doğrulunca, yüksek sesle telbiye getirdi. Birçok insan ondan bunu duydu. İşte bu (ihtilâfın sebebi) oraya (halkın) bölük bölük gelmiş olmaları ve devesi onu kaldırdığı sırada Resûlullah'ı telbiye getirirken işitmeleridir. Bunu duyanlar dediler ki: «O, devesi hazırlanıp üzerine binince telbiye getirdi.» Sonra geçip gitti. Beydâ tepesine çıkınca yine telbiye getirdi. Birtakım insanlar (ilk olarak) bunu gördükleri için: «O, Beydâ tepesinde telbiye getirdi» dediler. Allah'a yemin ederim ki O, (Zü'1-Huleyfe'deki) namazgahında hacca niyet etti, devesine bindiğinde yüksek sesle telbiye getirdi, Beydâ tepesine çıkınca da yine yüksek sesle telbiye okudu."

İbn Cübeyr der ki: "Kim İbn Abbâs'ın görüşünü paylaşırsa, (Zü'1-Huleyfe) namazgahında kılacağı iki rekatın sonunda hacca niyet eder,

ihrama bürünüp telbiye getirir."
[Ebû Dâvud][188]
3303- Nâfi' radiyallahu anh'dan:
İbn Ömer radiyallahu anh, Zü'1-Huley-fe'de sabah namazını kıldıktan sonra devesinin hazırlanmasını emrederdi. Hazırlanınca üstüne biner kıbleye karşı durup telbiye getirirdi. Sonra Harem'e vâsıl olunca, telbiyeyi keserdi. Zû Tuvâ'ya geldiğinde orada gecelerdi. Orada sabah namazını kılar; sonra yıkanırdı. Ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in de böyle yaptığını iddia ederdi."
[Mâlik, Buhârî ve Müslim][189]
3304- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Mekke'de) mukîm olan ya da umre yapanlar, Hacer-i Esved'i istilâm edinceye kadar (selâmlayıncaya dek) telbiye getirmeye devam ederler." [Ebû Dâvud ve Tirmizî.][190]
3305- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in tam bir ihram içinde şöyle telbiye getirdiğini duydum:
"Lebbeyk, Allahümme lebbeyk! Lebbeyke lâ şerike leke lebbeyk! İnne' l-hamde ven-ni'mete leke ve'l-mülk. Lâ şerike lek (=Tekrar tekrar icabet sana Allahım, tekrar tekrar sana! Hiçbir ortağın yoktur. Tekrar tekrar icabet sana! Şüphesiz hamd ve nimet sana mahsustur. Mülk de senindir! Hiçbir ortağın yoktur)"
Bu kelimelerden fazla bir şey söylemezdi.[191]
3306- Diğer rivayet: "İbn Ömer şu ilaveyi yapardı: "Lebbeyk, Lebbeyk ve sa'deyk ve'l-hayru bi-yedeyk. Lebbeyk ve'r-rağbâu ileyke vel-amelu (=Tekrar tekrar ibadet sana, tekrar
tekrar ibadet sana, taatına tekrar müsaade. Hayır senin kudret elindedir. Tekrar tekrar icabet sana, dilek ve amel de sanadır)."[192]
3307- Diğer rivayet:
Üç kere "Lebbeyk, Lebbeyk, Lebbeyk!"[193]
3308- Diğer rivayet: "Ömer, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in telbiyesi gibi telbiye getirip şöyle derdi: «Lebbeyk, Alla-hümme lebbeyk. Lebbeyk ve sa'deyk. Velhay-ru fî yedeyk. Lebbeyk

ver-rağbâu ileyke vel-amelu (=Tekrar tekrar icabet sanadır Allahım! Tekrar tekrar icabet sana, taatına tekrar müsaade sana aittir. Hayır senin kudret elindedir. Tekrar tekrar icabet sana, dilek ve amel de sanadır)»." [Altı hadis imamı.][194]

3309- Câbir radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,

telbiye getirdi. Telbiyeyi İbn Ömer'in hadi-sindeki gibi anlattı. Dedi ki: İnsanlar Zü'l--Meâric ve benzeri sözleri (telbiyeye) ilâve ediyorlardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de onları duyup bir şey söylemiyordu." [Ebû Dâvud][195]

3310- Ebû Hureyre radiyallahu anlı'dan: (Şu sözler) Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in telbiyesi içinde yer almıştı: "Lebbeyk ilâhu'l-Hakk (=Tekrar tekrar icabet sanadır ey gerçek ma'bûd!)" [Nesâî][196]

3311- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Musa'nın telbiyesi: "Lebbeyk, abdüke ve ibnü abdike (=Tekrar tekrar ibadet sanadır, ben kulunum ve kulunun oğluyum)" idi. İsa'nın telbiyesi: "Lebbeyk, abdüke ve ibnü emetike (=Tekrar tekrar icabet sanadır, ben kulunum ve kadın kulunun oğluyum)" idi.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in telbiyesi ise: "Lebbeyk lâ şerîke lek (= Tekrar tekrar icabet sanadır, hiçbir ortağın yoktur)" İdi. [Bezzar leyyin bir isnadla.][197]

3312- Amr bin Ma'dî Kerb radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Biz Cahiliyette haccettiğimiz zaman şöyle derdik: «İşte Zebîd sana geldi. Perişan bir vaziyette; dağ taş ve tepeleri aşarak çıplak olarak sana geldi. Putları yalnız ve boş bırakarak geldiler.»

Bugün ise, biz Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in öğrettiği gibi söylüyoruz:

«Lebbeyk! Allahümme lebbeyk! Lebbeyk lâ şerîke leke Lebbeyk! İnne' l-hamde ven-ni'mete leke vel-mülk. Lâ şerîke lek»."

[Bezzâr ve Taberânî][198]

3313- Huzeyme bin Sabit radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem telbiyesini bitirdiği zaman,

Allah'tan, mağfiretini, nzasını ve ateşten azat olmasını niyaz ederdi." [Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de leyyin bir senedle.][199]

3314- es-Sâib bin Hallâd radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Cibril bana gelip dedi ki: " 'Ey Muhaıri-med, ashabına söyle; telbiyede seslerini yükseltsinler!' " [Mâlik ve Sünen ashâbı.][200]

3315- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Müşrikler, haccederlerken: "Lebbeyke lâ şerîke leke (= Tekrar tekrar icabet sanadır, senin hiçbir ortağın yoktur)" diyorlardı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Yazık size! Yeter yeter." Bunun üzerine müşrikler devamla: "Yalnız bir şerik müstesna, o senin şerikindir; sen ona ve onun mâlik olduğuna da mâliksin" derlerdi. Zavallılar bunu Beyt'i (Kabe'yi) tavaf ederken söylüyorlardı." [Müslim][201]

3316- Mâlik radiyallahu anh'dan:

Bana ulaşan habere göre, Ömer, Ali ve Ebû Hureyre'ye ihramlı iken hanımı ile cinsî temasta bulunan adam hakkında sordular. Şu cevabı verdiler:

"Onlar bu haccı tamamlarlar. Sonra gelecek sene onlara hem hac ve hem de (ceza olarak) kurban gerekir."

Ali ise dedi ki: "Gelecek yıl ihram giyip telbiye getirdiklerinde, haclarını îfâ edinceye dek ayrı kalırlar."[202]

3317- İkrime radiyallahu anh'dan: "Bunun ancak İbn Abbâs'tan nakledildiğini sanıyorum. (Mina'da) ifaza tavafından önce hanımı ile cinsî temasta bulunan adamın ceza olarak bir umre yapması ve de bir kurban kesmesi gerektiği söylenmiştir." [Mâlik][203]

3318- Ebû'z-Zübeyr radiyallahu anh'dan: "Ömer radiyallahu anh ihramlı iken yapılan avların keffâreti olarak; sırtlanda bir koç, ceylanda bir keçi, tavşanda bir dişi oğlak, jer-booda (yer tavşanında) bir kuzu ile hükmetmiştir." [Mâlik. Ebû Yâlâ da, Ömer'den bunun benzerini merfû olarak rivayet etmiştir.][204]

3319- Yahya bin Sa'd radiyallahu anh'dan:

Bir adam Ömer'e gelip ihramlı iken öldürdüğü çekirge hakkında sordu. Ömer, Ka'b'a: "Gel beraberce hükmedelim" dedi.

Ka'b: "Bir dirhem versin" dedi. Bunun üzerine Ömer dedi ki:
"Sen dirhemleri bulursun, fakat bir hurma çekirgeden daha hayırlıdır." [205]

3320- İbn Şîrîn radiyallahu anh'dan:
Bir adam Ömer'e dedi ki: "Ben, arkadaşımla atlarımızla Akabe'deki bir tepeye doğru koşu yaptık ve ihramlı olduğumuz halde bir geyik vurduk. Ne dersin?"
Ömer yanındaki adama: "Haydi gel beraber hükmedelim!" dedi. Ona bir keçi (keffâ-ret) lâzım geldiğine hükmettiler. Adam şöyle diyerek döndü: "Mü'minlerin emiri bir geyik hakkında hüküm veremiyor da başka birisini yardıma çağırıyor." Ömer hemen onu geri ça-
ğırıp şöyle dedi: "Sen Mâide sûresini okuyor musun?"
"Hayır."
"Pekâlâ benimle hüküm veren adamın kim olduğunu biliyor musun?"
"Hayır."
"Eğer sen bana Mâide'yi okuyorum de-seydin, seni canını acıtıncaya kadar döverdim. Allah Teâlâ kitabında şöyle buyurmuştur: "İçinizden iki âdil kimsenin hükmedeceği, Kabe'ye ulaşacak bir kurban ile öde." (Mâide 95) Bu adam da Abdurrahman bin Avf'tır.
[Mâlik][206]

Hacc-Iifrâd, Hacc-ı Kıran, Hacc-ı Temettü' Ve Haccı Feshetmek

3321- Âişe radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kiCC-i İfrâd yaptı." [Buhâri hariç. Altı hadis imamı)[207]

3322- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, hacc-ı ifrad'a niyet edip ihram giydi." | Müslim ve Tirmizî| [208]

3323- İbn Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Haccınızla umrenizin arasını ayırın. Bu, birinizin haccını tamamlaması için en güzel bir davranıştır. Bu hac aylarının dışında yapılacak umreyi de daha güzel tamamlar."
[Mâlik][209]

3324- Câbir ve Ebû Saîd radiyallahu an-humâ'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber (Mekke'ye) geldik. Biz, hac için yüksek sesle telbiye getirip bağınyorduk."[Müslim |[210]

3325- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, hacla umreyi bir arada yaptı ve onlar için iki kere tavaf etti." [Tirmizî ve Nesâî][211]

3326- Enes radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i, hac ile umre için bir arada (ihrama girip) telbiye getirdiğini duydum.

Bekr bin Abdillah dedi ki: "Ben bunu İbn Ömer'e anlattım. Bana: «O, sadece hac için telbiye getirdi» dedi. Enes'e rastladığımda bunu anlatınca, şöyle dedi:

«Bizi çocuk mu sayıyorsunuz? Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bizzat şöyle dediğini duydum: Lebbeyke umreten ve haccen»" [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][212]

3327- Ebû Vâil radiyallahu anh'dan: es-Sabiy bin Ma'bed dedi ki: "Ben hıristiyan bir Bedevi idim; müslüman oldum. Kabilemden olan Hüzeym bin Sürmüle adında bir adama gelip dedim ki: «Ey bana bak! Ben savaşmaya düşkün bir adamım! Lâkin hac ile umrenin bana farz-olduğunu anladım, bunları bir arada nasıl yapabilirim?» Şöyle açıkla-ma yaptı: «İkisini birden yap, mâlî gücüne göre kurbanını da kes!» Ben de bunun üzerine her ikisine birden niyet edip ihrama girdim ve telbiye getirdim.

Uzeyb denilen yere gelince, Selmân bin Rabî'a ile Zeyd bin Savhân ile karşılaştım. Ben o zaman her ikisine de niyet etmiştim. Onlardan biri diğerine şöyle dedi: «Bu adam, devesinden bile daha bilgili değildir.» Bu sözü duyunca sanki üzerime bir dağ düşmüş gibi oldum.

Ömer'e varıp sordum; şöyle dedi: «Sen Peygamberinin sünnetini bulmuşsun (daha ne İstiyorsun?)»." [Ebû Dâvud ve Nesâîl[213]

3328- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim hac ile umreye niyet edip ihrama bürünürse, ihramdan her ikisi için çıkıncaya kadar ona tek tavaf, tek sa'y kâfi gelir." ITirmizîJ[214]

3329- Nesâî'nin rivayeti: "İbn Ömer, hac ile umreyi birleştirip tek

tavaf yaptı ve şöyle dedi: «Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'i böyle yaparken gördüm».''[215]

3330- Nâfi'den; o da İbn Ömer radiyalla-hu anh'dan:

''Haccâc(-ı Zâlim), İbnü'z-Zübeyr ile savaşmak için (Mekke'ye) geldiği vakit çocukları Abdullah (b. Abdillah) ile Salim b. Abdil-lah, (babaları) İbn Ömer'e şöyle demişler: «Bu yıl hac yapmaman sana bir zarar vermez. İnsanlar arasında savaş çıkıp da bunun seni Beyt'i tavaf etmene mani olmasından endişe ediyoruz.» Şöyle cevap vermiş: «Şayet mâni olacak bir şey zuhur ederse, Kureyş (müşrik-lerinin)'in mâni olduğu zaman, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yaptığı gibi yaparım. O zaman ben de onunla beraberdim. Kureyş, onun Beyt'i tavaf etmesine izin vermemişti. Sizi şahit gösteririm ki, şu anda ben umreye niyet etmişimdir.» Sonra Zü'1-Huley-fe'ye gidip umreye niyet edip ihram giydi ve telbiye getirdi. Sonra yürüdü, Beydâ sırtına varınca, dedi ki: «Bunların ikisinin hükmü birdir. Şayet umrem ile benim arama engel girerse, hac ile arama da bir engel girmiş olur. Sizi şahit tutarım ki, umremle birlikte hacca da niyet ettim.» Ondan sonra doğru Kadîd'e gitti. Bir kurban satın aldı. Sonra her ikisi (hac ile umre) için bir tavaf yaptı.''[216]

3331- Diğer bir rivayet:

''Beyt-i Şerîf'i ziyaret etti. Safa ile Merve arasında say'etti. Bundan fazla bir şey yapmadı, tâ Kurban bayramının birinci gününe kadar ne traş oldu, ne de kurban kesti, ne saçlarını kısalttı, ne de ihramdan çıktı. Kurban bayramının birinci günü olunca, Kurban kesti ve traş oldu. İlk yaptığı tavafla, hac ve umrenin tavafını yerine getirdiğine kanaat getirdi ve dedi ki: «İşte Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de böyle yapardı».''

[Buhârî, Müslim, Muvatta' ve Nesâî.][217]

3332- Ali radiyallahu anh'dan:

İbnü'l-Müseyyeb dedi ki: ''Ali ile Osman, Usfân'da bir araya geldiler. Osman, temettü' haccından veya umreden nehyediyordu; Ali ise ona şöyle dedi:

«Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yaptığı bir işten ne

istiyorsun ki insanları ondan alıkoyuyorsun?»
Osman: «Bırak sorma!» deyince; «Seni bırakamam!» diye cevap verdi.
Ali, bunu caiz gördüğü için hemen her ikisine birden niyet edip ihram giydi."
IBuhârî ve Müslim)[218]
3333- Nesâî'nin rivayeti: "Osman, temet-tüyü yasaklardı, hac ile umreyi bir arada yapmaktan da alıkoyardı. Ali: «Lebbeyk! Hac ile umreye birden» dedi. Osman dedi ki:
«Ben bunu yasaklıyorum, sen yapıyorsun! Olur mu böyle şey?»
«Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetini kimse(nin hatırı için) terk edecek değilim» diye cevap verdi."[219]
3334- Onun diğer bir rivayeti: "Ali ile Osman birlikte hac yolculuğuna çıktılar. Biraz yol aldıktan sonra Osman, temettü (hac-cından) alıkoydu. Ali dedi ki: «Onun yola çıktığını görünce siz de yola çıkın!» Bunun üzerine Ali ve arkadaşları umre için ihrama girdiler. Osman onları alıkoymadı. Ali dedi ki: «Haber aldığıma göre sen temettü' hac-cından nehyetmişsin!»
«Evet.»
«Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in temettü yaptığını duymadın mı?» «Evet!» dedi."[220]
3335- Müslim'in rivayeti: Abdullah İbn Şakîk dedi ki: "Osman, temettü' haccından nehyediyordu. Ali ise emrediyordu. Osman, Ali'ye bir söz söyledi. Ali de şu cevabı verdi:
«Biliyorsun ki, biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile (hacc-ı) temettü' yaptık.»
«Evet ama o zaman korku içindeydik» dedi."[221]
3336- Ebû Nadre radiyallahu anh'dan: İbn Abbâs, mut'ayı emrederdi. İbnü'z-Zübeyr ise yasaklardı. Bunu Câbir'e anlatınca, şöyle dedi: "Bu olay, benim gözümün önünde meydana geldi. Biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile temettü' haccı yapardık. Ömer hilâfet makamına geçince, şöyle dedi:
«Şüphesiz Allah, Resulüne istediğini helâl eder. Kur'ân ne ile indi ise

o odur. Allah için haccı ve umreyi tamamlayın, tıpkı Allah'ın size emrettiği gibi. Bu kadınlarla da doğru dürüst nikahlanın (evlenin). Kim belli bir süreye kadar (muvakkat olarak) bir kadınla (mut'a nikahı ile) evlenmiş bir vaziyette bana getirilirse taş ile recmederim!»"
[Müslim][222]

3337- el-Humeydî der ki: Müslim'in nikâh bölümünde (no: 12, s. 1023) şöyle bir rivayet vardır:

"Câbir (umre yaparak) geldi, biz de evine vardık. İnsanlar ona birçok şey sordular. Sonra mut'adan söz açtılar. Şöyle dedi: «Biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile mut'a yaptık, Ebû Bekr ve Ömer'le de.»

Bu hadisin zahirinden bunun hac mut'ası olduğu anlaşılıyor. Müslim ise bunu mut'a nikahı olarak anladığı için yanlışlıkla nikâh bölümünde irâd etmiştir."[223]

3338- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,

Ebû Bekr, Ömer ve Osman temettü (haccını) yaptı. Onu ilk yasaklayan Muâviye olmuştur." [Tirmizî][224]

3339- Nesâî'nin rivayeti:

Muâviye, İbn Abbas'a dedi ki: "Biliyor musun, ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in saçlarını Merve civarında kestim."

"Hayır" dedi. İbn Abbâs diyor ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, temettü' haccını yapmışken Muâviye'nin bunu önlemeye hakkı var mıdır?"[225]

3340- Onun başka bir rivayeti: Muâviye dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (Zi'1-Hicce'nin) on günleri içinde, Beyt'i tavaf, Safa ile Merve arasında sa'y ettikten sonra, ben onun saçlarının etrafım yanımda bulunan makasla aldım."

Kays der ki: "İnsanlar, Muâviye'nin bu sözünü kabul etmiyorlar."[226]

3341- Onun diğer rivayeti: "O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in saçlarını makasla bir umre ziyaretinde Merve'de kısalttı."[227]

3342- Buhârî ve Müslim: "Bir makasla Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in saçlarını kısalttım."

Ebû Dâvud "Merve'de" diye ekledi.[228]

3343- Sa'd radiyallahu anh'dan:

And olsun ki biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile hacc-ı temettüde bulunduk. Bu —Muaviye'yi kastediyor— o zamanlar Uruş'ta (yani Cahiliye'deki Mekke evlerinde) kâfir olarak bulunuyordu. [Müslim][229]

3344- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ömer'in şöyle dediğini duydum: «Vallahi sizi (hacc-ı) temettüden alıkoymam. Çünkü, Allah'ın Kitâb'ında -mevcuttur ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de onu yapmıştır.» Bu sözüyle o, hacdaki umreyi kastediyor." [Nesâî][230]

3345- İbnü'l-Müseyyeb radiyallahu anh'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından bir adam Ömer'in yanına gelip, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in, öldüğü o son hastalığında hacdan önce umre yapmaktan nehyettiğini duyduğuna dair şehâdette bulundu." [Ebû Dâvud][231]

3346- Salim b. Abdillah radiyallahu anh'dan:

O, Şamlılardan birinin İbn Ömer'e temettü' haccını sorduğunu ve onun da şöyle dediğini duymuş: "Babam Hz. Ömer onu yasaklarsa, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de onu yaparsa babamın emrine mi yoksa Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in emrine mi uyulur?"

Adam şu cevabı verdi:

"Elbette ki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in emrine uyulur."

"And olsun ki, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onu yapmıştır" dedi. [Tirmizî][232]

3347- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Allah'ın Kitâb'ında temettü' haccı ile ilgili âyet nazil olmuştur. Biz de bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber yapmışızdır. Daha sonra Kur'ân'da bunu yasaklayan bir âyet nazil olmamıştır. Resûlullah da bunu ölünceye dek yasaklamamıştır. (Yalnız) bir adam kendi görüşü olarak dilediğini söyledi."[233]

3348- Başka rivayetinde şu ek yer almıştır: "(Bir zamanlar) Bana selâm verenler olurâu. Nihayet ben dağlan(mak suretiyle tedaviye

kalkış)mca selâm kesildi. Sonra dağlanmayı bıraktım. Sonra yine selâm verilmeye başlandı." [Buhârî, Müslim ve Nesâî][234]
3349- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Veda haccında, umre ile tamettu' haccı yaptı. Kurban alıp Zü'1-Huleyfe'ye kadar beraberinde götürdü. Önce umre için niyet edip telbiye getirdi, sonra hac için niyet edip tel-biye getirdi.
İnsanlar da onunla beraber umre ve temettü' haccı yaptılar. İnsanlardan kimi kurban aldı, kimisi de almadı. Mekke'ye varınca insanlara şöyle hitap etti:
«İçinizden kim kurban aldıysa haccı edâ edinceye kadar onun ihramdan çıkması helâl olmaz. Kim almamışsa, Beyt'i tavaf etsin. Safa ile Merve arasında sa'y etsin. Ondan sonra tras olsun ve ihramdan çıksın. Sonra
hac için niyet edip ihrama girsin ve telbiye getirsin. Kurban kessin, bulamayan ise üç gün hac günlerinde, yedi gün de ailesine döndüğünde oruç tutsun.»
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'ye vardığında Beyt'i tavaf etti. İlk önce yaptığı şey Hacerü'l-Esved'i istilâm etmek oldu. Sonra yediden üç tavafını hızlı olarak yaptı. Kalan dört tavafı ise yürüyerek yaptı. Beyt-i Şerîf'i tavafdan sonra Ma-kam(-ı İbrâhîm)'de iki rekat namaz kıldı. Sonra selam verdi (namazdan çıktı). Sonra da Safa ile Merve arasında yedi defa sa'y etti. Sonra haccını edâ edinceye, Kurban günü kurban kesinceye, Arafat'tan dönüp Beyt'i tekrar tavaf edinceye dek ihramdan çıkmadı. Bunları yaptıktan sonra ihramdan çıktı. Kurbanını getiren herkes aynen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yaptığı gibi yaptı."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.][235]
3350- İbn Abbas radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,
Ebû Bekr'i hacca, insanlara hac ibadetlerini öğretmek ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem adına tebliğ etmek üzere gönderdi. Nihayet Arafat'a Zü'1-Mecâz yönünden geldi; fakat Kabe'ye yaklaşmadı.

Lâkin Zü'1-Mecâz'a doğru kollarını sıvadı. İnsanlar hacc-ı temettü' yapmadıkları için böyle yaptı." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de][236]
3351- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Onlar (Câhiliye Arapları) hac aylarında
umre yapmayı yeryüzündeki günahların en büyüğü olarak görürlerdi. Muharrem ayındaki haramlığı Safer ayına naklederlerdi. Ayrıca şöyle derlerdi: «Devenin arkasındaki yara iyileştiği ve ayak izleri silinip gittiği zaman Safer ayı da çıkarsa umre yapmak isteyenlere umre helâl olur.» Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabı (Zilhic-ce)'nin dördüncü (gününün) sabahı, hac için telbiye ederek geldiler. Onlara o haccı umreye çevirmelerini emretti. Pek hoşlarına gitmemiş olacak ki, şöyle dediler:
«Ey Allah'ın Resulü! Neleri helâl sayacağız?»
«İhram haramlarının tümü helâl olacak» buyurdu." [Ebû Dâvud, Nesâî ve Buhârî ile Müslim.][237]
3352- Ayrıca Buhârî ile Müslim'in şöyle bir rivayetleri de vardır:
Ebû Cemre dedi ki: İbn Abbâs'a tamattu' haccı hakkında sordum; şöyle dedi: "Yap!" Kurban hakkında sordum; "Deve yahut sığır, yahut koyun, yahut kurbanda ortak olmak" dedi. Bir takım insanlar bunu hoş karşılamadılar.
Uyudum, rüyamda şunu gördüm: Biri şöyle nida ediyordu: "Mebrûr bir hac! Kabul edilmiş bir mut'a!" Hemen İbn Abbâs'a gelip anlattım.
Şöyle demekten kendini alamadı: "Allahu ekber! İşte Ebu'l-Kâsım sallallahu aleyhi ve sellem'in sünneti!"[238]
3353- Buhârî muallak olarak: Hadisinin sonunda şöyle dedi: "Veda haccında tek yılda hac ile umreyi (iki nüsü-kü) bir arada yaptılar. Çünkü Allah Teâlâ Ki-tâb'ında bunu inzal buyurmuş ve emretmiştir. Resul sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetinde de bu sabit olmuştur. Mekke'li olmayanlara bunu mubah kılmıştır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:
«Bu, ailesi Mescid-i Haram'da bulunmayanlar içindir.» (Bakara, 196)
Allah Teâlâ'nın zikrettiği hac ayları şunlardır: Şevval, Zi'1-Ka'de ve Zi'1-Hicce. Kim bu aylarda temettü ederse, ya kurban kesecek ya da

(eğer kurban bulamazsa) oruç tutacaktır.
İlgili âyette geçen refes, cima demektir. Füsûk, masiyetler demektir. Cidal ise kavga etmek demektir."[239]
3354- Nesâî'nin rivayeti: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem umre için ihram giyip niyet etti ve telbiye getirdi. Ashabı ise hac için niyet etti. Beraberinde kurbanı olmayanlara ihramdan çıkmalarını emretti. Kurbanı olmayanlar arasında Talha bin Ubeydillah ve başka bir adam da ihramdan çıktılar."[240]
3355- Onun diğer rivayeti: "Hac için ihram giymiş olarak Zi'1-Hicce'nin dördüncü günü geldi. Sabah namazını Bathâ'da kıldı."[241]
3356- Müslim'in rivayeti: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, umre için, ashabı ise hac için niyetlenerek ihram giydiler. Ne Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ve ne de kurban getirenler ihramdan çıkmadılar. Diğerleri ihramdan çıktı. Talha bin Ubeydillah kurban getirenlerden olduğu için ihramdan çıkmadı."[242]
3357- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ve
ashabı hacca niyetlenerek ihrama hüründüler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Ebû Talha'dan başka hiç kimsenin kurbanı yoktu. Ali radiyallahu anh Yemen'den beraberinde bir kurban ile geldi ve dedi ki: «Ben de Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem gibi niyet ettim.» Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ashabına haclarını umreye çevirmelerini emretti. Tavaf etmelerini, traş olup ihramdan çıkmalarını emretti. Ama kurbanı olanları bunun dışında tuttu. Bunun üze-
nme bazıları: «Bizler henüz cenabet iken Mi-na ya mı gideceğiz?» dediler. Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem bunu duyunca şöyle fcoyurdu: «Daha evvel bunu düşünseydim, turban kesmezdim. Yanımda kurbanım olmasaydı ihramdan çıkardım.»
Derken Âişe aybaşı oldu. Beyt-i şerîf i ta-Tafın dışında tüm hac ibadetlerini îfâ etti. Sonra Beyt-i Şerîf i tavaf ettikten sonra şöyle dedi: «Ey Allah'ın Resulü! Herkes hac ve umre görevini îfâ etmiş olarak ayrılıyor. Ben ise sadece haccı îfâ etmiş olarak gidiyorum.» Bunun

üzerine (onun kardeşi) Abdurrahman bin Ebi Bekr ile birlikte Ten'îm'e gitmesini emretti. Daha sonra orada ihrama girdi, gelip hacdan sonra umresini îfâ etti."
[Buharı, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.][243]
3358- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: "Hacla birlikte umre yapmak, Allah Resûlünün sallallahu aleyhi ve sellem ashabına mahsustu." [Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî][244]
3359- Bir rivayet: "İki mut'a ancak bizim için geçerlidir: Kadınlarla faydalanmaktan ibaret olan mut'a ile hac mut'ası (temettü' haccı)."[245]
3360- Diğer rivayet: "Ebû Zer, hacca niyetle ihrama girip de daha sonra onu umreye çevirenler hakkında şöyle derdi: «Bu ancak, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber haccedenlere mahsustur»."
[Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî][246]
3361- Bilâl bin el-Hâris radiyallahu anh'dan; dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Haccı feshetmek yalnız bize mi aittir, yoksa bu herkese mi şamildir?"
"Ancak bize hastır!" buyurdu. [Ebû Dâvud ve Nesâî][247]
3362- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte hac aylarında, hac gecelerinde, hac ihramlarında çıktık, Şerif denilen yerde konakladık. Sahabeye çıkıp şöyle dedi:
"Kimin kurbanı olmayıp da bu haccı umreye çevirmek isterse, yapsın. Kurbanı olan yapmasın." Bunun üzerine sahabeden (kurbanları olanlar) umreye niyet etti, olmayanlar ise onu bıraktılar.
Ama Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile ashabından birtakım zengin insanlar, kurbanlarını almışlardı. Onun için umre yapmadılar.
Allah Resulü, yanıma girdi, ben ağlıyordum; "Ey Kadın! Seni ağlatan nedir?" diye sordu. Dedim ki: "Ashabına söylediğin sözü duydum. Ben umreden (sa'y ve tavaf edemeyerek) menedildim."
"Ne'n var?"
"(Adetli olduğum için) namaz kılamıyorum"

"Bu sana zarar vermez; zira sen Adem'in kızlarından bir kadınsın. Allah, onlara yazıp takdir ettiğini sana da yazıp takdir etmiştir. Sen haccında ol, kim bilir Allah sana umreyi de nasip eder." Haccımdan çıktım, nihayet
Mina'ya geldik. Mina'da temizlendim. Sonra Mina'dan çıkıp Beyt'e geldim. Sonra onunla başka bir grup içinde çıktım. Derken Muhassab'da konakladı, onunla birlikte biz de konakladık. Sonra (kardeşim) Abdurrahman bin Ebî Bekr'i çağırıp: "Haydi kız kardeşini haremden çıkart, umreye niyet etsin. Umreyi bitirip buraya gelin. Ben sizi buraya gelinceye kadar bekliyeceğim" dedi.
Çıktık, Tavaftan fariğ olduktan sonra seher vakti ona geldim; sordu:
"Umreyi bitirdiniz mi?"
"Evet."
Ondan sonra ashabına hareket emrini verdi, herkes gitmeye başladı. Kendisi de Medine'ye müteveccihen hareket etti.
[Tirmizî hâriç. Altı hadis imamı.][248]
3363- Onun rivayetlerindendir: "Beyt-i Şerife uğradı, sabah namazından önce tavaf etti, sonra Medine'ye doğru yola çıktı."[249]
3364- Bir başka rivayette:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile yola çıktık, hacdan başka bir şey düşünmüyorduk. Nihayet Şerife geldik." Benzerini zikretti. Ayrıca onda şöyle geçer:
"Mekke'ye varınca, onu (haccınızı) umre yapın!" buyurdu. Bunun üzerine insanlar ihramdan çıktılar, beraberinde kurbanları bulunanlar müstesna. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr, Ömer ve zenginlerin kurbanı vardı.
O rivayette yine şöyle geçmektedir:
"(Mina dönüşü el-Muhassab mevkiinde geçirilen) Hasbe gecesi olunca, dedim ki:
«Ey Allah'ın Resulü! İnsanlar hac ve umreyi yapmış olarak dönüyorlar; ben sadece hac yapmış olarak dönüyorum.»
Bunun üzerine Abdurrahman bin Ebî Bekr'e emretti, beni devesinde terkisine aldı, o kadar küçüktüm ki uyukladığım zaman semerin

ağacına yüzüm değdiğini hatırlıyorum. Nihayet Ten'îm'e vardık. İnsanların umresine mukabil biz de orada umre için ihrama bürünüp niyetlendik."[250]

3365- Bir başka rivayette: "Veda haccın-da Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile çıktık, kimimiz hacca, kimimiz de umreye niyetlenmiştik. Mekke'ye geldik; şöyle buyurdu:

«Kim umre için ihrama girmişse ve de eğer kurbanı yoksa ihramdan çıksın. Kurbanı olanlar yerinde kurbanını kesinceye dek çıkmasın. Kim de hacca niyet etmişse haccını tamamlasın.» Derken ben hayız oldum. Bu hay-zım Arefe gününe kadar devam etti. Oysa ben umreye niyetlenmiştim. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bana saçlarımı çözüp taranmamı ve umreyi bırakıp hacca niyetlenmemi emretti. Ve ben de haccımı yaptım.

Sonra kardeşim Abdurrahman'ı benimle gönderdi. Ten'îm'e vardık, oradan umreye niyetlenip geri geldik ve umremi de tamamladım."[251]

3366- Bir başka rivayette: "Biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile, Zi'l-Hicck ayının gereği olarak (hac niyetiyle) çıktık, şöyle buyurdu:

"Kim umreye niyyetlenip ihram giymek is-e, niyetlenip ihram giysin, kim de hac için giyip niyetlenmek isterse yapsın. Eğer idi kurban almasaydım, umreye niyetlenir-dm.» Bunun üzerine onlardan bir kısmı um-«cye. diğer bir kısmı ise hacca niyetlendi. Ben de umreye niyetlenenler arasındaydım." Ben-«rini zikretti. Ancak onda şöyle geçer:

"Allah ona hem haccı ve hem de umreyi sasip etti. Bundan dolayı ne kurban, ne sadaka ve ne de oruç gerekmedi."[252]

3367- Bir başka rivayette: «Biz Allah Re-aâlü sallallahu aleyhi ve sellem ile ancak hac aksadıyla yola çıktık. (Mekke'ye gelince Beyt'i tavaf ettik. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem "Kim kurban sevk etmemişse ihramdan çıkabilir" diye emretti. Bunun üzerine Kurban sevk etmeyenler ihramdan çıktılar. Ha-

nımları da kurban sevk etmedikleri için ihramdan çıktılar. Ben hayız oldum ve tavaf edemedim. (Mina dönüşü el-Muhassab mevkiinde

geçirilen) Hasbe gecesi olunca dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü! İnsanlar hac ve umreyi îfâ etmiş olarak dönüyorlar. Ben ise sadece hac ile dönüyorum." Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
"Mekke'ye geldiğimiz gecelerde (günlerde) tavaf etmemiş miydin?"
"Hayır!" dedim. Şöyle buyurdu: "Kardeşinle birlikte Ten'îm'e git, orada umrene niyetlen, sonra umreyi îfâ ettikten sonra şu yere gel. Randevumuz orası olsun."
Safiyye dedi ki: "Sanıyorum sizi ancak ben alıkoyacağım."
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Allah hayrını versin. Kurban bayramı günü sen Beyt'i tavaf etmemiş miydin?"
"Evet!" dedi. "Öyleyse sana bir sakınca yoktur, haydi dön!" Âişe dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'ye girerken, ben de oradan çıkarken, bana rastladı."[253]
3368- Bir diğer rivayette: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile telbiye ederek çıktık, ne hacdan ve ne de umreden sözedi-yorduk." Benzerini zikretti.[254]
3369- Başka bir rivayette: Dedi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Sen umre yaptın; ben yapmadım."
Buyurdu ki: "Ey Abdurrahman! Haydi kız kardeşini götür. Ten îm'den umreye niyetlensin." Bunun üzerine devesinde arkasına aldı ve ona umre yaptırdı.[255]
3370- Bir başka rivayette:
"Umre için niyet etti, geldi Beyt'i tavaf etmeden hayız oldu. Tavafın dışında bütün hac ibadetlerini îfâ etti; sonra hac için niyetlendi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona Bayram günü şöyle dedi: «Haccın ve umren için tavaf etme imkânın vardır.» Fakat o kaçındı; bunun üzerine onu Abdurrahman ile Ten'îm'e gönderdi. Hacdan sonra ıimrp yaptı.[256]
3371- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim. O, Bathâ'da mola vermekte idi. Dedi ki: "Neye niyet ettin?"
"Allah Resulü ne için niyet edip ihrama girmiş ise, ben de onun için

niyet edip ihrama girdim."
"Peki kurban getirdin mi?"
"Hayır."
"Öyleyse Beyt'i ziyaret et, Safa ve Merve arasında da sa'y et ve ihramdan çık!" buyurdu. Bunun üzerine Beyt-i şerifi tavaf ettim, Safa ile Merve arasında da sa'y ettim. Sonra kavmimden bir kadına vardım, başımı yıkayıp taradı.
İşte ben insanlara böyle fetva verirdim. Ebû Bekr'in hilâfeti zamanında bana soranlara hep bu fetvayı verdim. O ölüp Ömer başa geçince, ben hac mevsiminde ayakta dururken bir adam geldi ve şöyle dedi:
"Sen verdiğin fetvanda teenni ile hareket et. Çünkü mü'minlerin emîrinin hac ibâdetleri hakkında ne ihdas ettiğini bilmiyorsun!" Dedim ki:
"Ey İnsanlar! Kime bir şey hakkında fetva vermişsem teenni ile hareket etsin. İşte mü'minlerin emîri geliyor, siz ona uyun!"
O geldiği zaman şöyle dedim: "Ey Mü'minlerin emin! Senin hac ibadetleri hakkında ihdas ettiğin ve benim duyduğum şey nedir?"
Şu cevabı verdi: "Biz Allah'ın Kitâbında-kini alırız. O, şöyle buyurmuştur: «Allah için haca ve umreyi tamamlayın!» «Yine biz Allah Resulü'nün sünnetini alırız.» O şöyle buyurmuştur: «Menâsikinizi benden alınız!» Biliyorsunuz ki Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kurban kesinceye kadar ihramdan çıkmamıştır." [Buhârî, Müslim ve Nesâî][257]
3372- Bir rivayette: Ona (Ebû Musa'ya) Ömer şöyle dedi: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ve ashabının bunu yaptığını biliyorum. Ama halkın Erâk denilen yerde kadınlarla cima ederek, sonra başlarından su damlar halde hacca gitmeye devam etmelerini hoş karşılamadım."[258]
3373- Ca'fer bin Muhammed bin Ali radiyallahu anh'dan, o da babasından, dedi ki:
Câbir'in yanına girdik. Yanma girenlerin kimler olduğunu sordu. Nihayet sıra bana geldi; ben: "Muhammed bin Ali bin el-Hüse-yin'im"

dedim. Eliyle başıma uzanarak üst düğmemi çözdü, sonra alt düğmemi de çözdü. Sonra elini iki memem arasına koydu, ben o zaman genç bir delikanlıydım. Bana şöyle dedi:
"Merhaba sana ey Kardeşimin oğlu! İstediğini sor!" Ona sordum, gözleri görmüyordu (âmâ idi). Namaz vakti gelmişti. Dokunmuş bir elbiseye bürünmüş bir halde kalktı. Ne zaman onu omuzuna alsa bir tarafı kendisine doğru sarkıyordu; çünkü küçüktü. Cübbesi de yanıbaşmda askıda asılı duruyordu. Onunla namaz kıldırdı.
Dedim ki: "Bana Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in haccını anlatın." Parmakları ile dokuz saydı ve şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem dokuz sene bekledi. Bu müddet zarfında haccetmedi. Onuncu yılında hacca gideceğini halka
ilan etti. Bunun üzerine Medine'ye ülkenin her yanından dalga dalga insanlar akın etti. Hepsi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'e uymak, onun hac ibadetlerini nasıl yaptığını takip etmek ve tıpkı onun gibi yapmak istiyorlardı.
Onunla beraber yola çıktık, Zü'1-Huley-fe'ye gelince, Esma bint Ümeys, Muham-rned bin Ebî Bekr'i doğurdu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e haber gönderip ne yapacağı hakkında bilgi istedi. Resûlullah ona «Yıkan, pamuk bağla ve sıkı sar, sonra da ihram giy!» diye haber gönderdi. Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem oradaki mescidde namaz kıldırdı. Sonra devesi Kasvâ'ya bindi, onunla Beydâ'ya çıkınca, bir baktım ki önü, arkası, sağı ve solu insanlarla doluydu. Kimisi süvari idi, kimisi de yaya yürüyordu.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem aramızdaydı. Ona Kur'an inerdi, mânâsını çok iyi bilirdi. O, onunla amel ederdi, biz de
ona uyup amel ederdik. Hacca niyet edip tevhîdle şöyle telbiye getirdi: «Lebbeyk Al-lahümme lebbeyk! Lebbeyk! Lâ şerike leke lebbeyk. Inne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mülk. Lâ şerîke lek (^Tekrar ibadet sana Allahım, tekrar icabet sana. Tekrar icabet sana, senin hiç ortağın yoktur. Tekrar icabet sana! Hamd ve nimet sana mahsustur. Mülk te senindir. Hiçbir ortağın yoktur).» Onun ardından bütün insanlar da aynı şeyi söylediler. Telbiyede bulundular. Onların

bu durumuna hiçbir itirazda bulunmadı. Bu sırada o kendi telbiyesine devam etti. Hacdan başka hiçbir gaye ve niyetimiz yoktu. Umre nedir bilmiyorduk. Onunla birlikte Beyt-i Şerîf'e geldiğimizde Rükn'ü (Hace-rü'1-Esved'i) istilâm etti. Üç kere hızlı yürüyüşle, dört kere de normal yürüyüşle tavaf yaptı. Sonra Makâm-ı İbrahim'e gidip «Ve'ttehizû min makami İbrâhîme musalla» âyetini (Bakara, 125) okudu. Makâm'ı, Kabe ile kendi arasına aldı. Babam şöyle derdi: Makamda kıldığı her iki rekatta da Kul hüvellahu ehad ile Kul yâ eyyühe7-ÂTâ/»'M-ne sûrelerini okurdu. Sonra tekrar Rükn'e gidip istilâm ederdi. Sonra Safa kapısından çıkıp doğru Safâ'ya gitti. Safâ'da «İnne's-safâ ve'l-mervete min şeâirillah» âyetini (Bakara, 158) okuyarak «Allah'ın başladığı yerden başlıyorum» diyerek Safâ'dan başladı. Yukarıya çıkıp Beyt-i Şerifi gördü. Kıbleye yönelip Allah'ı tevhid etti ve O'nu yüceltti, tekbir getirdi ve şöyle dedi: «Lâ ilahe illallahu vahdehu lâ şerîke leh. Lehü' l-mül-kü ve lehü'l-hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr (=Allah 'tan başka hiçbir ilah yoktur. Birdir, şeriki yoktur. Mülk O'nundur. Hamd O'na mahsustur. O her şeye gücü yetendir). Lâ ilahe illallahu vahdeh. Enceze va'deh. Ve nasere abdeh. Ve hezemel-ehzâbe vahdeh (=Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. Birdir. Sözünü yerine getirmiştir. Kuluna yardım etmiştir. Orduları tek başına yenmiştir).» Sonra bunun arasında dua etti. Bunu tam üç kere söyledi. Sonra Merve'ye indi, iki ayağı vadinin içine varınca, hızlandı. (Vadiden) yukarıya çıkınca mutad olarak yürüdü. Merve'ye gelince, Safâ'da yaptığı gibi yaptı. Tavafın (sa'yın) sonunu Merve'de bitirdi. Şöyle dedi:
«Daha önce bu düşüncede olsaydım, Kurban getirmezdim de bunu (haca) umre yapardım. Kimin yanında kurban yoksa hemen ihramdan çıksın ve bunu umre yapsın.»
Surâka bin Mâlik bin Cü'şum kalkıp şöyle dedi:
«Ey Allah'ın Resulü! Bu sadece bu yıla mı mahsustur, yoksa her zaman için mi?»
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, parmaklarını birbirine geçirdi ve iki kere: «İşte umre, hac ile böyle birleşmiştir! Bu yıla mah-

sus değil, her zaman bu böyledir» buyurdu.
Ali, Yemen'den Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem için develer getirdi. Fâtı-ma'yı ihramdan çıkanlar ve renkli elbiseler giyip sürmelenenler arasında buldu. Bu halini hoş karşılamayınca Fâtıma şu cevabı verdi:
«Bunu bana babam emretti.»
Ali, Irak'tayken şöyle derdi: Bunun üzerine hemen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gittim ve dedim ki: "Fâtıma'yı ihramdan çıkmış olarak gördüm, renkli elbise giymiş üstelik gözlerine de sürme sürmüş. Neden böyle yaptığını kendisine sorunca, «Bunu bana babam emretti» dedi. Gerçekten ey Allah'ın Resulü bunu ona sen mi emret-tin?"
"O doğru söyledi, doğru söyledi. Peki sen hacca niyetlenirken ne dedin?" buyurdu.
Şöyle dedim: "Allahım! Ben Allah Resulünün niyeti gibi niyet ediyorum, onun gibi ihrama girip telbiye getiriyorum." Dedi ki: "Beraberimde kurban vardır, sen ihramdan çıkma!"
Gerek Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in getirdiği gerekse Ali'nin Yemen'den getirdiği kurbanların yekünü yüz tane idi.
İnsanların hepsi, ihramdan çıktılar ve traş oldular. Ancak Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberinde kurbanlar olanlar ihramdan çıkmadılar ve traş da olmadılar. Terviye günü olunca, doğru Mi-na'ya gittiler, hacca niyet ettiler. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem devesine binip gitti. Mina'da öğle, ikindi, akşam, yatsı ve sabahı kıldı. Güneş doğuncaya kadar biraz bekledi. Emretti; kıldan olan çadırı Nemire denilen yere kuruldu.
Sonra yoluna devam etti. Kureyş kendilerinin Cahiliyet devrinde yaptıkları gibi onun da Müzdelife'de Meş'ar-i Haram'da duracağında şüphe etmiyorlardı. Halbuki o, oradan geçip gitti, Arafat'a vardı. Çadırın Nemire'de kurulduğunu gördü. Oraya inip konakladı. Güneş tepeden meyledince emretti, Kasvâ'sı hazırlandı. Ona binip doğru vadinin içine geldi ve orada insanlara şöyle hitap etti:
"Kanlarınız, mallarınız birbirlerinize, bu gününüzdeki hürmet gibi, bu

ayınızdaki hürmet gibi, bu beldenizdeki hürmet gibi haramdır.
Cahiliyetten kalma her türlü âdet ve gelenekler ayağımın altındadır, kaldırılmıştır. Cahiliyetten kalma kan davası da kaldırılmıştır.
Kanlarınızdan ilk kaldırdığım kan, İbn Rabîa bin el-Hâris'in kanıdır. O Sa'd oğullarında süt annesindeydi. Hüzeyl kabilesi onu öldürmüştü.
Cahiliyetten kalma ribâ (faiz) da kaldırılmıştır. İlk kaldırdığım ribâ, el-Abbâs bin Ab-d? l-Muttalib'in ribâsıdır. Onun hepsi kaldırılmıştır.
Kadınlar hakkında Allah'tan korkun. Çünkü siz onları Allah'ın emânı ile aldınız, ferç-lerini Allah! in kelimesiyle helâl saydınız.
Sizin onlar üzerindeki haklarınız; onların evlerinize hoşlanmadığınız kimselerden hiçbirini almamalarıdır. Bunu yaparlarsa onları, zarar vermeyecek şekilde dövün!
Onların sizin üzerinizde olan hakları; örfe göre yemek, içmek ve giyimleridir.
Size bir şey bırakıyorum, ona sarılırsanız asla sapıtmazsınız; o, Allah'ın kitabıdır. Size benden soracaklar, ya siz ne diyeceksiniz?"
Şöyle dediler: "Biz şehâdet ediyoruz ki, sen tebliğ ettin, görevini yerine getirdin, öğüt verdin." Bunun üzerine şehâdet parmağını göğe kaldırıp insanlara karşı çevirerek üç kere: "Allahım! Şahit ol, Allahım şahit ol, Alla-hım şahit ol!" dedi.
Ondan sonra Bilâl ezan okudu, kamet getirdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem öğle namazını kıldırdı. Sonra yine kamet getirdi, ikindi namazını kıldırdı. Bu iki namaz arasında hiçbir şey kılmadı. Sonra Kasvâ'ya binip vakfe yerine geldi. Devesinin karnını kayalara doğru, yayaların toplandığı yerin önüne alıp kıbleye karşı durarak (dua etti). Bu vakfesi Güneş batıncaya kadar devam etti. Ondan sora Üsâme'yi terkisine alarak devesini mahmuzladı. Dizginini sıkı tutup hızlandırdı. Hatta yularını o kadar kaşınıştı ki neredeyse başı semerinin altındaki deriye çarpıyordu. Bir yandan da insanlara eliyle "Sükûneti muhafaza edin, sükûneti muhafaza edin" diye işaret ediyordu. Kum tepeciklerinden herhangi birine geldiğinde düze çıkıncaya kadar dizgini biraz gevşetiyordu. Nihayet Müzdelife'ye geldi. Orada bir ezan, iki kametle cem-i tehîr olarak akşamla yatsıyı

bir arada kıldırdı. Aralarında hiçbir şey (nafile) kılmadı. Tan yeri ağann-caya kadar uzanıp yattı. Sabah olunca bir ezan, bir kametle sabah namazını kıldırdı. Sonra Kasvâ'ya binip Meş'ar-i haram'a vardı. Üstüne çıktı, kıbleye karşı durup Allah'a hamd etti, tekbir ve tehlü getirdi. O'nun birliğini haykırdı. Güneş doğmadan hava iyice aydınlanmcaya dek vakfeye durdu. Güneş doğmadan Fadl bin Abbâs'ı da terkisine alarak devesine bindi. Fadl saçı güzel, beyaz tenli ve yakışıklı idi. Güzel kadınlar yoldan geçerken, Fadl onlara bakmaya başladı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yüzüne elini koyunca, bu defa Fadl öbür yandan bakmaya başladı. Yine elini yüzüne koyunca öbür tarafa çevirip yine bakmaya başladı. Nihayet Batn-ı Muhassir'e vardılar. Devesini biraz hareketlendirip Cemretü'l-Kübrâ'ya çıkan orta yola girdi. Nihayet ağacın yanında bulunan Cemre'ye geldi, ona yedi taş attı ve her atışında tekbir getirdi. Onları vadinin içinden attı. Sonra kurban kesilen yere gitti, eliyle altmışüç deve kesti.
Sonra (bıçağı) Ali'ye verdi; onları da o kesti. Ali'yi kurbana ortak etmişti. Sonra her deveden bir parça et alınıp tencereye kondu
ve pişirildi; sonra beraberce yediler. Çorbasından da içtiler.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sonra devesine binip Beyt-i şerife gitti. Mekke'de öğle namazını kıldırdı. Abdu'l-Muttalip oğulları zemzemden su çekip içiyorlardı. Onların yanma varıp şöyle dedi: "Ey Abdulmut-talib oğulları! Su çekin! Eğer insanlar yanınızda kalabalık yapmalarından korkmasay-dım ben de sizinle beraber su çekerdim," dedi. Ona kovayı uzatıp verdiler, doya doya zemzemden içti.
[Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî][259]
3374- Diğer rivayet: "Cahiliye Arapları ebû Seyyâre'yi onların arkasından çıplak bir eşek üzerinde göndermişlerdir. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Müzdelife'den Meş'ar-i haram'a geçince, onun bu kadarla yetineceğinde (yani orada konaklıyacağında) şüphe etmediler." Benzeri rivayet.[260]
3375- Diğer rivayet: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: "Ben kurbanı burada kestim. Ama Mina'nın her yerinde

kurban kesilebilir. Evlerinizde, çadırlarınızda kesebilirsiniz. Ben burada vakfeye durdum, amma Arafat' in her yeri vakfe yeri olur. Burada durdum ama, (Arafat'ın) hepsi mevkiftir. Her yerinde vakfeye durulabilir."[261]

Tavaf

3376- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabı, Mekke'ye geldiler. Yesrip (Medine) sıtması onları zayıflatmıştı. Müşrikler dediler ki: "Yarın size, sıtmanın güçsüz düşürdüğü bir kavim gelecektir. Fırsatı değerlendirin." (Onları seyretmek için) Hicr'in arkasına oturdular. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ashabına, müşriklerin onlara bahadırlıklarını görmeleri için, tavafın üç şavtmda (dolanmasında) hızlı geçiş yapmalarını, iki rükün arasında da dört kere normal yürümelerini emretti.
Bunun üzerine müşrikler şöyle demekten kendilerini alamadılar: "Medine sıtmasının güçsüz düşürdüğünü söyledikleriniz bunlar mıdır? Bunlar bizden falan ve falancalardan bile daha güçlüdürler."
(İbn Abbâs dedi ki:) "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, ashabının güçleri yerinde kalsın diye merhametinden tavafın şavtlarmın (dolanmalarının) tümünü hızlı ve hareketli yapmalarını emretmedi." [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][262]
3377- Diğer rivayet: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ihramını sağ koltuğunun altından çıkartıp sol omuzuna attı. İstilâm etti, tekbir getirip üç kere hızlı tavaf etti. Rüknü Yemânî'ye ulaşıp Kureyş'in gözlerinden uzaklaştıklarında normal yürüyorlardı; onlara göründüklerinde gene hızlanıyorlardı. Bunun üzerine Kureyş şöyle diyordu: «Bakın şunlara sanki birer ceylan.» İşte ondan sonra tavafın bu şekli sünnet olmuştur."[263]
3378- Ebu't-Tufeyl radiyallahu anh'dan: İbn Abbâs'a dedim ki: "Kavmin Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in Beyt-i şerifi hızlı tavaf ettiğini ve bunun sünnet olduğunu iddia ediyor.(Ne diyorsun?)" Cevap verdi:

"Hem doğru, hem de yanlış söylediler." Dedim ki:
"Doğru söyledikleri nedir? Yalan söyledikleri nedir?" Cevap verdi:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in remlettiği (tavafın bir kısmında hızlı yürüdüğü) hususunda doğru söylediler. Ama «sünnettir» sözleri yalandır. Çünkü sünnet değildir. Kureyş, Hudeybiye zamanında dediler ki: «Muhammed ve ashabını bırakın. Burun kurtlan gibi ölsünler.» Lâkin iyileşip de ertesi sene ashâbıyla, üç gün kalmak üzere Mekke'ye geldiklerinde müşrikler Kuaykiân dağı yönünden geldiler. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ashabına: «Tavafın üç şavtında (dolanmasında) hızlı ve kahramanca yürüyün!» emrini verdi.
İşte onun (remelin) sebebi budur. Bu nedenle bu, sünnet değildir."
Dedim ki: "Kavmin, yine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Safa ile Merve arasında devesinin üstünde sa'y etti, onun için bu sünnettir" diyor. Cevap verdi:
"Onlar hem doğru, hem de yalan söylediler."
"Peki doğru söyledikleri nedir; yalan söyledikleri nedir?"
"Safa ile Merve arasında deve üstünde sa'y etmiştir, sözünü doğru söylediler. «Sünnettir» sözünde yalan söylediler; çünkü sünnet değildir. İnsanlar Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in etrafını sarmıştı, ondan ayrılmıyorlardı. Deve üstünde sa'y etti ki kendisi-
ni rahatça görüp sözünü işitebilsinler, yerini görebilsinler, elleriyle kendisini rahatsız etmesinler diye." [Müslim ve aynı lafızla Ebû Dâvud.][264]
3379- Câbir radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Hacerü'l-Esved'den başlayarak yine ona varıncaya kadar üç tavafını hızlı ve bahadırca yaptı." [Müslim, Muvatta', Tirmizî ve Nesâî.][265]
3380- Nâfi' radiyallahu anh'dan:
"İbn Ömer, Mekke'de ihram giydiği zaman, Mina'dan dönünceye kadar ne tavaf ederdi ve ne de Safa ile Merve arasında sa'y ederdi. Yine Mekke'de ihram giydiği zaman, tavafta remel yapmazdı." [Mâlik][266]

3381- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,
Mekke dönüşünde yaptığı tavafın yedisinde de remel yapmazdı (yani hızlı ve bahadırca yürümezdi)."[267]
3382- Eşlem radiyallahu anh'dan: Ömer'in şöyle dediğini duydum: "Omuzları açarak kahramanca yürümeye
(remele) artık ne gerek var? Allah İslâm'a güç vermiş, küfrü ve ehlini yok etmiştir. Amma ne var ki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber yaptığımız şeyi terk etmeyiz. Remele devam ederiz." [İki rivayet de Ebû Davud'a aittir.][268]
3383- Ya'lâ bin Ümeyye radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bir ucunu sağ koltuğunun altından çıkarıp sol omuzuna koyduğu yeşil hırka ile tavaf etti." [Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.][269]
3384- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: İbn Cüreyc, İbn Ömer'e: "Arkadaşlarından hiç kimsenin yapmadığı dört şeyi, yaparken seni gördüm" deyince, "Ey İbn Cüreyc nedir onlar?" diye sordu.
"İki Yemânî rükünden başka hiçbir rükne dokunmuyorsun (istilâm etmiyorsun); sebtiy-ye pabuçları giyiyorsun; saç-sakalım sarıya boyuyorsun; Mekke'de halk Ay'ı gördüklerinde niyet edip ihrama bürünüyorlar; sen ise Terviye gününe kadar niyet edip ihram giymi-yor, telbiye getirmiyorsun" dedi. Bunun üzerine İbn Ömer ona şu cevabı verdi: "Rükünlere gelince, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in Yemânî rükünlerinden başka hiçbir rüküne dokunduğunu görmedim. Sebtî pabuçlara gelince; onları giymemin sebebi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kılsız ayakkabı giydiğini görmemdir. O pabuç ayağındayken çıkartmadan abdest alırdı. Onun için ben de onu giymekten hoşlanıyorum. Sarı renge gelince, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in onunla boyandığını gördüm, ben de sırf bunun için onunla boyanmayı seviyorum. İhlâle (niyet edip ihram giymeğe) gelince; Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in devesi hazırlanıp yola hazır oluncaya kadar, niyet edip ihram giyerek telbiye ettiğini görmedim."

[Buhârî, Müslim, Muratta' ve Ebû Dâvud.][270]
3385- Amr bin Şuayb radiyallahu anh'-dan, o da babasından:
"Abdullah b. Amr ile tavaf ettim (babasını kastediyor) Kabe'nin arkasına gelince «Allah'a sığınmayacak mısın?» dedim. «Allah'a ateşten sığınırız» dedi.
Sonra geçip gitti, Hacer-i Esved'i istilâm etti. Rükünle Kabe'nin kapısı arasında durdu, göğsünü, yüzünü, kollarını ve avuçlarını böylece koyup iyice yaydı ve şöyle dedi: «Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in böyle yaptığını gördüm»." [Ebû Dâvud][271]
3386- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ebû't-Tufeyl dedi ki: İbn Abbâs ile beraberdim. Muâviye ise geçtiği rüknü mutlaka istilâm ediyordu. Bunun üzerine İbn Abbâs ona dedi ki:
«Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in, Hacer-i Esved'le Rükn-ü Yemânî'den başkasını istilâm etmediğini gördüm.» Bunun üzerine Muâviye:
«Beytullah'ın hiçbir şeyi istilâmsız bırakılmaz» dedi." [Buhârî, Müslim ve lafzıyla Tirmizî.][272]
3287- Ahmed, Sahîh ricali kanalıyla naklettiği rivayette (yukardakinin aksine) dört rükünü istilâm eden ve "Bu Beyt'in hiçbir şeyi (istilâmsız) bırakılmaz" diyen İbn Abbâs'tır.
Şu'be der ki: "İnsanlar bu hadiste ihtilâf etmişlerdir."[273]
3288- Hanzale'den:
"Tâvus'u gördüm. Hacerü'l-Esved'in yanında kalabalık gördüğü zaman, aralarına karışıp zahmete katlanmazdı (uzaktan istilâmla yetinirdi). Boş ve tenha bulduğu zaman yanına gider onu üç kere öperdi. «İbn Abbâs ta işte böyle yapardı» derdi."
İbn Abbâs da: "Ben de Ömer'in böyle yaptığını ve (Hacer'e) şöyle dediğini gördüm" dedi:
"Sen ne bir fayda ve ne de zarar vermeyen bir taşsın. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in seni öptüğünü görmeseydim, ben de öpmezdim."
Sonra Ömer şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in böyle yaptığını gördüm." [Nesâî][274]

3389- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Ona Âişe'nin "Hicr'ın (yani Kabe'nin kuzeybatısındaki arazinin) bir kısmı Beyt'in parçası değildir" sözü iletilince, şöyle dedi: "Vallahi zannediyorum ki Âişe bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den duymuştur da söylemiştir. Sanırım Allah Resulü de (Hicr sınırları içinde olan rükünleri) istilâm etmeyi bu yüzden terk etmiştir. Ben böyle sanıyorum. Çünkü o, Beyt'in temellerinden değildir. İnsanların da tavaf esnasında Hicr'ın arkasından dolaşmaları bu yüzdendir."
[Ebû Dâvud][275]
3390- Ubeyd bin Umeyr radiyallahu anh'dan:
İbn Ömer, kalabalığa karışıp o iki rükne el sürerdi. Dedim ki: "Sen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından hiç kimse-
nin yapmadığı şekilde rükünler üzerine abanıyorsun." Şu cevabı verdi: "Bunu yapıyorsam elbette bir sebebi vardır: Allah Resulü sallal-lahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: «O ikisine el sürmek, hatalara bir keffârettir.» Yine şöyle dediğini duydum:
«Kim bu Beyt'i bir hafta (sayarak) tavaf ederse bir köle azat etmiş gibi olur.» Yine şöyle dediğini duydum: «Kişinin attığı her adım karşılığında, Allah bir günahını düşürür, ona bir de sevab yazar»."
[Nesâî ve aynı lafızla Tirmizî.][276]
3391- İbn Avf radiyallahu anh'dan:
Bir adamın şöyle dediğini duydum: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Ömer'e hitaben şöyle dedi: "Ey Hafs'ın babası! Sen güçlü bir adamsın, güçsüze eziyet etme! Rüknü (Haceru' l-Esvea" i) sakin (kimsesiz) görürsen, istilâm et, aksi halde tekbir al (Allahu ek-ber, de ve yürü!)"
Dedi ki: Ömer'in de bir adama, şöyle dediğini duydum:
"Gücünün sayesinde insanlara eziyet etme!" IRezîh][277]
3392- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Ömer'i Hacer'i öperken gördüm, üzerine secde etti, sonra dönüp yine öptü. Sonra yine üzerinde secde etti. Ve dedi ki: "İşte ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in böyle yaptığını gördüm." [Ebû Ya'lâ ve Bezzâr.][278]
3393- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi

ve sellem,Haceru'1-Esved'i öper ve üzerine yanağını koyardı." [Ebû Ya'lâ zayıf'bir senedle.][279]

3394- Urve radiyallahu anh'dan: Abdullah bin ez-Zübeyr, tavaf esnasında
yedilerin arasını birleştirir ve hızlı yürürdü; Âişe'nin de böyle yaptığını ve en sonunda her
yedi için iki rekat (tavaf namazı) kıldığını söylerdi. [Rezîn][280]

3395- Abdurrahman bin Abdi'1-Kârî radiyallahu anh'dan:
O, sabah namazından sonra Beyt-i şerifi Ömer'le birlikte tavaf etmiş.
Ömer tavafı bitirince bakmış ve güneşi(n doğuşunu) görememiş. Hemen devesine binip Zû Tuvâ'da çöktürmüş, inip orada iki rekat (tavaf) namaz(ı) kılmış. [Mâlik][281]

3396- İsmail bin Ümeyye radiyallahu anh'dan:
Zührî'ye dedim ki: "Atâ, farz namazının, iki rekatlık tavaf namazına kâfi geleceğini söylüyor." Cevap verdi: "Sünnete uymak daha faziletlidir. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, yedi şavtlı (dolanmalı) bir tavaf yaptı ve onun için iki rekatlı bir tavaf namazı kildi." [Baharı muallak olarak.][282]

3397- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Beyt' in etrafında tavaf etmek namaz gibidir. Dikkat edin tavaf esnasında siz konuşuyorsunuz; kim konuşursa ancak hayırla ko-nuşsun." [Tirmizî][283]

3398- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Veda haccında Allah Resulü sallallahu
aleyhi ve sellem, Beyt'i deve üzerinde tavaf etti. Rüknü, elindeki başı eğri değnek ile istilâm etti." [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][284]

3399- Bir rivayette:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Veda haccında Mekke'ye geldi, rahatsızdı. Onun için devesinin sırtında tavaf etti; Hace-ru'1-Esved'e her geldiğinde eğri değnekle onu istilâm etti. Tavafını bitirdiğinde devesini çöktürüp iki rekat namaz kıldı.[285]

3400- Safiyye bint Şeybe radiyallahu an-hâ'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, fetih yılı tavaf ettiğinde, devenin üzerinde tavaf etti. Hacer-i esved'i elindeki değnekle istilâm etti ve o esnada ben de onu seyrediyordum. [Ebû Davud][286]
3401- Câbir radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Veda haccında devesinin üstünde olduğu halde Beyt'i tavaf etti. Rüknü elindeki değnekle istilâm etti. Halk kendisini görsün, kendisi de halkı görsün ve ona sorsun diye Safa ile Mer-ve arasında da devesinin üstünde sa'y etti. Çünkü halk çok kalabalıktı.
[Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî][287]
3402- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de şu eki yaptı:
"Abdullah bin Ümmü Mektûm'un yularından tuttuğu kulağı kesik devesinin üstünde belîğ bir şekilde konuştu."[288]
3403- Âmir bin Rabî'a radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, tavaf ederken pabucunun kayışı koptu. Bir adam onun yerine kendi pabucunun kayışını bağlamak isteyince Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu çekip şöyle dedi: "Bu bir tercih ve üstünlüktür. Ben tercih ve üstünlüğü sevmem." [Ebû Ya'lâ ve Taberânî Mu'cemu'l-Kebtr ve Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf bh isnadla.][289]
3404- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Bir adam ona dedi ki: "Vakfe yerine gitmeden önce Beyt'i tavaf etmem doğru olur mu?" İbn Ömer "Evet, olur" dedi. Adam "Ama İbn Abbâs «Vakfe yerine gelmeden Beyt'i tavaf etme» derdi" deyince İbn Ömer şöyle cevap verdi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, hac yaptı, vakfe yerine gitmeden önce Beyt-i Şerîf'i tavaf etti. Şayet doğru sözlü isen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sözüyle amel mi doğrudur, yoksa İbn Abbâs'ın sözüyle amel mi?"
[Nesâî ve aynı lafızla Müslim.][290]
3405- İbn Abbas radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, (Veda haccmda) Mekke'ye geldi, tavaf etti ve Safa ile Merve arasında sa'y etti. (Geldiği zaman yaptığı bu ilk tavaftan) sonra

Arafat'tan dönünceye dek Kabe'ye bir daha yaklaşmadı." [Buhârî][291]

3406- Cübeyr bin Mut'im radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Ey Abd-i Menâfoğulları, bu Beyt'i tavaf eden, gündüz ya da gecenin herhangi bir saatinde orada namaz kılan kimseye sakın engel olmayın!" [Sünen ashabı][292]

3407- Ebû'z-Zübeyr radiyallahu anh'dan: İbn Abbâs'ın, ikindiden sonra yedi kere tavaf yaptığını, sonra içinde ne yaptığını (yani tavaf namazı kılıp kılmadığını) bilemediğimiz hücresine girdiğini gördüm. Sabah namazından sonra güneş doğana kadar Beyt'in boş (ziyaretçisiz) olduğunu, ikindiden sonra da güneş batıncaya kadar orasını kimsenin tavaf etmediğini de gördüm. [Mâlik][293]

3408- İbn Abbâs ve Âişe radiyallahu an-humâ'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Kurban (bayramının ilk) günü yapılacak farz tavafı geceye kadar tehir etti."

[Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.][294]

3409- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Kurban günü ziyaret tavafı yaptı. Sonra dönüp Mina'da öğle namazı kıldı.

Nâfi' der ki: "İbn Ömer de Kurban günü ifâda (ziyaret) tavafını yapardı. Sonra dönüp Mina'da öğle namazını kılar ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in de böyle yaptığını söylerdi." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][295]

3410- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: İnsanlar hac bittikten sonra her yöne dağılıyorlardı. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Son ayrılışınız Beyt'i tavafla olsun (yani veda tavafı).' [Müslim ve Ebû Dâvud. |[296]

3411- Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Hiç kimse Beyt'i tavaf etmeden asla dönmesin. Çünkü hac ibadetlerinin sonuncusu, Beyt'in tavafıdır." [Mâlik][297]

3412- Diğer rivayet: "Ömer radiyallahu anh, Veda tavafı yapmadı diye bir adamı Mer-rü'z-Zahrân'dan geri çevirdi."[298]

3413- Nâfi'den, o da İbn Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Aybaşı olan kadın, veda tavafını yapmadan dönmesin." Sonra dedi ki:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in onlara (o haldeki kadınlara veda tavafi yapmadan ayrılmalarına) izin verdiğini duydum." [Tirmizî][299]
3414- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Safiyye hayız oldu. Bu, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatılınca: "O bizi burada hapis mi edecek?" deyince, şöyle dediler: "O (Arafat'tan dönüp) ziyaret tavafını yaptı."
"Öyleyse sakıncası (dolayısıyla beklemenize gerek) yoktur" buyurdu. [Altı hadis imamı.][300]
3415- Diğer rivayet: "Allah Resulü sallal-lahu aleyhi ve sellem hacdan dönmek istediğinde, Safiyye'yi çadırının önünde üzgün ve bitkin gördü. Çünkü hayz olmuştu. "Sen bizi burada alıkoydun, Allah senin hayrını versin" buyurdu. Sonra dedi ki:
"Kurban günü, sen ziyaret tavafı yapmış miydin?"
"Evet!" deyince: "Öyleyse ayrılabilirsin" buyurdu.[301]
3416- Diğer rivayet: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile haccettik. Kurban günü Arafat'tan döndük. Safiyye hayz oldu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ondan, her erkeğin karısından istediğini istedi. Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! O âdet görmüştür."
"Eyvah o bizi burada alıkoydu!" dedi. "Ey Allah'ın Resulü! O Arafat'dan döndüğünde ziyaret tavafı yapmıştı" dediklerinde: "Öyleyse haydi çıkın ve gidin!" buyurdu.[302]
3417- el-Hâris bin Abdillah el-Evsî radiyallahu anh'dan:
Ömer'e gelip, Kurban günü (Arafat dönüşü) Beyt'i tavaf ettikten sonra hayz olan kadın hakkında sordum. Şöyle dedi: "O tavaf onun son tavafı olur."
el-Hâris dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de bana böyle fetva vermişti (dedim)."
Bunun üzerine Ömer, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sorduğun bir şeyi, ben O'na muhalif fetva vermem için bana soru-yorsun, elleri düşesice!"

[Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.][303]
3418- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Emir olmadıkları halde iki emir vardır: Bir grup insanlarla hac eden bir kadın, ziyaret tavafından önce hayız olur. İşte arkadaşları onun emri olmadan bir yere kımıldayamaz-lar. Bir de cenazeye iştirak eden adam, namazını kıldıktan sonra cenaze sahibinden izin almadan bir yere gidemez." [Bezzâr][304]
3419- İbn Cüreyc radiyallahu anh'dan, dedi ki:
Atâ b. Ebî Rebâh bana İbn Hişâm'ın, kadınları erkeklerle birlikte tavaf yapmaktan alıkoyduğunu bildirdi. O (Atâ) dedi ki: "Bunu nasıl yasaklar? Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımları erkeklerle beraber tavaf etmişlerdir." (İbn Cüreyc) Dedim ki:
"Bu hicâb âyetinin (örtünme emrinin) inişinden sonra mı, yoksa önce miydi?"
"Ben onları örtünme emrinden sonra idrak ettim."
"Peki onlar, erkeklere nasıl karışırlardı?" dedim.
Atâ: "Onlar erkeklere karışmazlardı. Âişe, erkeklerden uzak bir halde tavaf ederdi de bir kadın şöyle derdi: "Ey mü'minlerin annesi! Çekil de biz de Hacer-i Esved'i istilâm edelim." O da "İstediğin şekilde git!" deyip yol vermeye razı olmazdı. Geceleri tanınmaz halde çıkıp karışık bir vaziyette tavaf ederlerdi. Lâkin Kabe'ye girmek istediklerinde adamlar çıkartılırdı. Sonra onlar girip rahatça tavaf ederlerdi. Ben Ubeyd bin Umeyr'le birlikte, Müzdelife'deki Sebîr dağının içinde mücavir olan Âişe'nin yanma giderdim." (İbn Cüreyc) Dedim ki:
"Onun (Âişe'nin o günkü) örtüsü ne idi?"
(Cevaben Atâ şöyle dedi:) "O, keçeden yapılmış bir Türk çadırındaydı. Bir de çadırın bir perdesi vardı. Aramızda o perdeden başka hiçbir şey yoktu. Âişe'nin üzerinde kendisini kapatan gül rengi bir gömlek vardı."[305]
3420- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Ey insanlar, söyleyeceklerimi benden iyi dinleyin, benim sizi iyi dinleyebileceğim tarzda da bana söyleyeceklerinizi dinletin! Sonra

gidip, İbn Abbâs bunu dedi, şunu dedi, demeyin. Kim Beyt-i şerifi tavaf ederse, Hıcr'ın arkasından doğru tavaf etsin. Oraya sakın "hatîm" demeyin. Çünkü cahiliyette kişi yemin edip samimiyetinin göstergesi olarak kamçısını ya da pabucunu ve yahut okunu oraya bırakırdı." [İkisi de Buhârî'ye aittir.][306]

3421- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, başında bir yular veya başka bir şey bulunduğu halde Kabe'yi tavaf eden bir adamı gördü de onun yularını kesti."[307]

3422- Diğer rivayet: "Burnuna taktığı bir yularla birini götüren kişiyi gördü de hemen onun o yularım kesti ve (amâ olduğu için ona rehberlik yapan adama) elinden tutarak götürmesini emretti." [Buhârî, Ebû Dâvud ve Nesâî)[308]

3423- İbn Ebî Müleyke radiyallahu anh'dan:

Ömer Beyt'i tavaf eden cüzzamlı bir kadının yanından geçti. Şöyle dedi:

"Ey Allah'ın kadın kulu, insanlara eziyet etme! Evinde otursaydm senin için daha iyi olurdu." Ondan sonra evinde oturdu, bir daha tavafa çıkmadı. Ömer öldükten sonra bir adam onun yanına varıp dedi ki: "Seni mene-den adam öldü. Haydi çık ta tavaf et!" Şu cevabı verdi: "Vallahi sağ iken itaat ettiğim kimseye ölü iken âsi gelmem!" [Mâlik] [309]

3424- Mâlik radiyallahu anh'dan:

Bana ulaştığına göre, Sa'd bin Ebî Vak-kâs Arafat'a dar vakitte girdiği zaman (vakfeyi kaçırma endişesiyle) Beyt-i şerifi tavaf etmeden ve Safa ile Merve arasında sa'y etmeden önce Arafat'a giderdi. Oradan döndükten sonra tavaf ederdi. Tabü ki bu, vakti dar olarak çıkan kişi için bir genişliktir."[310]

3425- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Beyt'i tavaf etmek, Safa ile Merve arasında sa'y etmek, şeytanı taşlamak ancak Allah'ın şanını yüceltmek ve adını anmak için meşru kılınmıştır."

[Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.][311]

3426- Abdullah bin es-Sâib radiyallahu anh'dan:
O, İbn Abbâs'ı elinden tutup götürürdü ve onu kapıdan, Hacer-i esved ve Rükün'den sonraki üçüncü bölümde (Mültezem'de) durdururdu. İbn Abbâs ona şöyle derdi: "Bana bildirildiğine göre Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem burada namaz kılarmış." Öteki de: "Evet" deyince, (İbn Abbâs) kalkıp orada namaz kılmış. [Ebû Dâvud ve Nesâî][312]
3427- Abdullah bin es-Sâib radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in, iki rükün arasında tavaf ederken, şöyle dediğini duydum: "Rabbena âtina fi'd-dünyâ haseneten ve fıl-âhireti haseneten ve kına azâbe' n-nâr (=Ey Rabbimiz! Sen bize dünyada da, âhirette de iyilik ver ve bizi ateş azabından koru!)" [Ebû Dâvud][313]
3428- Nâfi' radiyallahu anh'dan:
"İbn Ömer, Hacerü'l-Esved'i istilâm ettiği zaman şunu okurdu:
«Allahümme îmânen ve tasdîkan bi-Kitâ-bike ve sünneti Nebiyyike (=Allahım! Senin kitabına, peygamberinin sünnetine imân ve tasdik ederek (tavafımı yapıyorum).» Ondan sonra da Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e salât ü selâm getirirdi."
[Taberânî, Mu 'cemu'l-Evsat'ta.][314]
3429- Câbir radiyallahu anh'dan: Beyt'i görünce ellerini yukarıya kaldıran adam hakkında kendisine bir sual sorulunca, şöyle dedi: "Yahudilerden başka bunu yapan kimseyi görmedim. Biz Allah Re-sulü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber haccederdik de böyle bir şey yapmazdık."
[Sünen ashabı][315]
3430- İbn Abbas radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eller ancak yedi yerde kaldırılır: Namaza başlarken, Mescid-i haram'a girerken, Kabe'yi gördüğünde, Safa'da dururken, Merve'de dururken, Arafat'ta vakfedeyken, Şeytanı taşlarken iki makamda."
[Taberânî, Mu'cemıı' I-Kebîr ve' I-Evsat'tu.][316]
3431- Huzeyfe bin Üseyd radiyallahu anh'dan:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Beyt'i gördüğü zaman şöyle derdi:

"Allahım! Beyt'inin şerefini, tazimini, kerametini, iyilik ve heybetini artır!"

|Taberânî, Mu'cemıı'I-Kebîr ve'l-Evsat'ta zayıf bir senedle.][317]

3432- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, halkın «Benû Şeybe kapısı» diye adlandırdıkları Abdimenâfoğullannın kapısından içeriye girdi; biz de onunla beraber girdik.

Onunla Medine'ye dönerken, Hayyâtîn kapısı olan Bâbu'l-Hazûre'den çıktık."

[Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat'ta. İsnadında Mervân bin ebî Mervân adlı bir râvi vardır.][318]

3433- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:

"Bu Beyt'i tavaf edin ve bu taşı selâmlayın! Çünkü onlar cennetten inen iki taştır. Biri kaldırıldı, diğeri de kaldırılacaktır. Dediğim çıkmazsa, kabrimden geçen kimse: «Bu kabir, yalancı Abdullah bin Amr'ın kabridir" desin!'" [Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de][319]

3434- el-Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Beyt'i tavaf ederdi; tavaf ederken de su içerdi."

[Taberânî Mu'cemu'I-Kebfr'de ismi zikredilmeyen bir râvi kanalı ile.][320]

3435- Sa'd bin Mâlik radiyallahu anh'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile tavaf ettik; içimizden yedi kere tavaf eden, sekiz kere tavaf eden, bu sayıdan daha çok tavaf edenler oldu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bunlar hakkında: «Sakıncası yoktur» buyurdu." [Ahmed][321]

Sa'y Ve Beyt-i Şerîf'e Girmek

3436- Kesîr bin Cümhân radiyallahu anh'-dan:

İbn Ömer'i, sa'y edilecek yerde yürürken gördüm ve sordum:

"Sa'y edilen yerde yürüyorsun!" Cevap verdi: "Yürüyorsam, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yürüdüğünü gördüğüm için

yürüdüm. Eğer sa'y ediyorsam anla ki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sa'y ettiğini görmüşümdür. Ben yaşlı bir adamım." |Siinen ashâbı|[322]

3437- Câbir radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Safa tepesinden inerken ağır ağır yürürdü. Aşağıya vadinin içine inince hızlanır ve vadiden çıkınca tekrar yavaşlardı." (Mâlik ve Nesâî][323]

3438- İbn Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Sa'y (mahalli), Benû Abbâd'ın evinden Ebû Hüseyinoğullannın sokağına kadardır."

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem tavaf ettiği zaman şavtlenn (dolanımın) üçünde hızlanır, dördünde ise normal yürürdü."

[Rezîn]

Derim ki: Bu Buhârîye aittir. Bunu Sa-hîh'inin "Bâbu ma câefi's-sa'yi beyne's-Safâ ve'l-Merve" bölümünde zikretmiştir.[324]

3439- Safiyye bint Şeybe radiyallahu an-hâ'dan, o da bir kadından:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in Batn-ı Mesîl'de koştuğunu ve şöyle dediğini gördüm: «Vadide düşmandan başka bir tehlike yok»." [Nesâî][325]

3440- Ahmed zayıf bvc senedle: "Üzerinize sa'y yazıldı (farz kılındı), öyleyse sa'y yapın!"[326]

3441- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,

Safa ile Merve arasında sırf müşriklere gücünü isbatlamak için koşmuştur." [Nesâî][327]

3442- Urve radiyallahu anh'dan: Âişe'ye, ben henüz çocuk iken: "Cenâb-ı Hakkın «Şüphe yok ki Safa ile Merve Allah'in şeâ'rinden (ibadetlerine vesile olan işaretlerdendir. Kim Bey t'i haccederse ya da umre yaparsa, bu ikisini tavaf etmesinde herhangi bir sakınca yoktur» kavlini (Bakara 178) okuyunca, onları tavaf etmeyenin günaha girmeyeceği (manasının da çıktığı)nı görüyorum" dedim o şöyle dedi: "Hayır! Senin dediğin gibi olsaydı, «Onları tavaf etmeyene herhangi bir günah terettüp etmez» şeklinde olmalıydı. Bu âyet, aslında Ensâr

hakkında nazil olmuştur. Çünkü onlar (Cahiliyette), Menât putu için telbiye getirirlerdi. Menât ise Kudeyd hizasına düşüyordu. Bu sebeple Safa ile Merve arasındaki tavaftan sakınca duyarlardı. İslâm gelince, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e bu hususta sordular. Bunun üzerine Allah: «Safa ile Merve...» âyetini inzal buyurdu. Böylece onları tavaf etmekte bir sakınca olmadığını duyurdu."

Altı hadis imamı. İnşallah ileride bu âyetin tefsiri bölümünde onun (Âişe'nin) şu sözü gelecektir: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Safa ile Merve arasındaki tavafı sünnet kılmıştır. Bu nedenle hiç kimsenin onu terk etmeye hakkı yoktur."[328]

3443- Nâfi' radiyallahu anh'dan:

O, İbn Ömer'in Safa ile Merve'de şu duayı yaptığını duymuş:

"Allahım! Sen buyurdun ki: «Bana dua edin, ben de duanızı kabul edeyim." Sen, verdiğin bu sözden dönmezsin. Allahım! Beni İslâm'a hidayet ettiğin gibi müslüman olarak canımı alıncaya dek imanımı kalbimden çıkartma!" [Mâlik][329]

3444- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Batn-ı Mesîl'de sa'y ettiği zaman şöyle derdi: "Allahümmeğfir verham! Ve ente'l-Eazzül-Ekrem (-Allahım! Bağışla ve esirge!

Çünkü sen çok aziz ve pek kerîmsin)." [Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'U.) [330]

3445- Abdurrahman bin Tarık'dan, o da annesinden:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ya'lâ'mn evini — Ubeydullah bin Ebî Yezîd onu unuttu— geçtiği zaman, Beyt'e karşı dönüp dua ederdi."

|Ebû Dâvud ve Nesâî][331]

3446- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, onun yanından sevinçli çıktı; sonra üzüntülü döndü. Sonra şöyle dedi: «Kabe'ye girdim, fakat pişman oldum. Şu andakini daha önce düşünseydim oraya girmezdim. Çünkü böyle yapmakla ümmetimi güç duruma soktuğumdan korkuyorum»."

[Tirmizî ve Ebû Dâvud. |[332]

3447- Abdullah bin Ebî Evfâ radiyallahu anh'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, umre yaptı. Biz de onunla beraber umre yaptık. Mekke'ye girdiğinde tavaf etti, biz de kendisiyle tavaf ettik. Safa ile Mer-ve'ye geldi biz de onunla geldik. Kimse ona —ok veya taş— atmasın diye biz, siper olup koruyorduk." Bir arkadaşım ona (İbn Ev-fâ'ya) dedi ki:

"O, Kabe'ye girdi mi?"

"Hayır" dedi.

IBuhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][333]

3448- Üsâme radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Kabe'nin içine girdi; her tarafında teşbih getirdi, namaz kılmadan çıktı. Mâkam-ı İbrâ-hîm'in arkasında iki rekat namaz kıldı." [Müslim ve aym lafızla Nesâî.][334]

3449- Onun (Nesâî'nin) şöyle bir rivayeti daha vardır:

"O ve Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem içeri girdi ve Bilâl'e kapıyı kapatmasını emretti.

Beyt, o zaman altı temel üzerinde idi. Yürüdü, Kabe'nin kapısından hemen sonra gelen iki direk arasına varınca oturdu, Allah'a hamd ü senada bulundu. O'ndan dilekte bulundu, bağışlanmasını da istedi. Sonra kalkıp Kabe'nin arkasına doğru gitti, yüzünü ve yanağını üzerine koyup Allah'a hamd ü sena etti. O'ndan diledi ve bağışlanmasını istedi. Sonra Kabe'nin rükünlerinden her bi-
rine gidip tekbir, tehlil, teşbih, Allah'a sena, istek ve istiğfarla onları selâmladı. Sonra çıkıp yüzünü Kabe'ye çevirerek iki rekat namaz kıldı ve sonra: «İşte kıble budur!» buyurdu."[335]

3450- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke'ye geldiğinde Beyt'te putlar bulunduğu için içeriye girmekten kaçındı ve putların oradan çıkartılmasını emretti. İçinden İbrâ-hîm ile İsmail'in ellerinde fal okları bulundukları halde yapılmış resimlerini (heykellerini) çıkardılar. Şöyle dedi:

«Allah onları kahretsin, kendileri de biliyorlar ki onlar fal okları atmamışlardır.»

Ondan sonra Beyt-i Şerîf'e girdi, kenarl; nnda tekbir getirdi; ancak içinde namaz kiı madı." [Buhârî][336]
3451- Diğer rivayet: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Beyt-i Şerife girdi. İçeride İbrahim ve Meryem'in resimlerini (heykellerini) buldu. Şöyle buyurdu:
«Onlara gelince, meleklerin içinde resim bulunan eve girmeyeceğini işitmişlerdir. İşte İbrahim elinde fal okları olarak resmini yapmışlar, onun fal okları ile ne alâkası vardır?»"[337]

3452- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke'nin Fethi yılında Kasvâ (adlı devesi) üzerinde ve Üsâme'yi terkisine almış olduğu halde Kabe'ye doğru geldi. Beraberinde Bilâl ve Osman da vardı. Devesini Beyt'in yanında çökertti ve sonra Osman'a dedi ki: «Anahtarı getir.'» Osman anahtarı getirdi ve ona kapıyı açtı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Üsâme, Bilâl ve Osman içeriye girdiler. Kapıyı kapattılar. Uzun zaman orada kaldılar. Sonra çıktı. Akabinde insanlar içeriye girmek için koştular, hepsinden önce ben girdim. Bilâl'i kapının arkasında ayakta dururken buldum ve sordum: «Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem nerede namaz kıldı?» «Şu iki ön direğin arasında namaz kıldı.» dedi. Kabe, o zamanlar iki sıra aralıklı altı direk üzerinde kurulmuştu. «ÖndeV'
sıranın iki direk arasında namaz kıldı. Beyt'in kapısını arkasına aldı. Yüzünü içeriye girdiğin zaman (kapının karşısına gelen) gördüğün yere doğru çevirdi. Orası kendisiyle duvar arasına düşüyordu.»
Ona (Bilâl'e) orada kaç rekat kıldığını sormayı unuttum. Namaz kıldığı yerde kırmızı mermer vardı." [Altı hadis imamı.][338]
3453- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Osman bin Talha'ya «Haydi git anahtarı getir!» dedi.
Osman bin Talha gitti. Anahtar annesin-deydi, vermekten kaçındı.
Dedi ki: «Ya anahtarı verirsin; vallahi ya da bu kılıç belimden çıkar (ve boynunu vurur!)»

Bunun üzerine kadın anahtarı vermek zorunda kaldı. Hemen anahtarı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e getirdi."
Benzerini nakletti.[339]

3454- Diğer rivayet:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Fetih günü devesinin sırtında Mekke'nin yukarısından geldi."
Benzerini rivayet etti.[340]

3455- Diğer rivayette:

Ona (Bilâl'e) sordum: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Kabe'de namaz kıldı mı?"

"(Kapısından girip de) ileriye yürüdüğün zaman solunda kalan iki direk arasında iki rekat namaz kıldı. Sonra dışarı çıkıp iki rekat ta Kabe'ye doğru kıldı."[341]

3456- el-Eslemiyye radiyallahu anhâ'dan: Osman (b. Ebî Talha)'ya dedim ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, seni çağırdığı zaman sana ne dedi?"

"Bana şöyle dedi:

«Sana o iki boynuzu örtmeni söylemeyi unuttum. Çünkü Beyt'te namaz kılan kimseyi meşgul edecek bir şeyin bulunması doğru değildir»." [EbûDâvud][342]

3457- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Beyt-i Şe-rîf' e gireyim mi?"

"Sen Hicr'e gir! Çünkü orası da Beyt'teridir (bir parçasıdır)" buyurdu.
[Mâlik ve Sünen ashabı][343]

Vukuf (Vakfe) Ve İfâda (Arafat Dönüşü)

3458- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan, dedi ki:

"Cibril, İbrahim Aleyhisselam'la Mina'ya akın edip gitti. Mina'da ona öğleyi,- ikindiyi, akşamı, yatsıyı ve sabahı kıldırdı. Sonra onu Mina'dan Arafat'a götürdü; ona orada iki namazı birden kıldırdı. Sonra güneş batınca onu Müzdelife'ye götürdü. Orada onunla konakladı ve geceledi.

Sonra onu kaldırdı. Müslümanlardan birinin en çabuk kıldığı bir

namaz gibi namaz kıldı. Sonra onu doğru Mina'ya götürdü. Şeytanı taşladı, traş oldu ve kurban kesti. Sonra Allah, Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'e "İbrahim'in dinine hanîf olarak uy, çünkü o, müşriklerden değildi" diye vahyetti."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de][344]
3459- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Urve dedi ki: "Humus dışında tüm Araplar, Kabe'yi çıplak olarak tavaf ederlerdi. Humus, Kureyş ve çocuklarıdır. Humus, çıplak tavaf edenlere elbise verirdi. Erkekler erkeklere, kadınlar da kadınlara verirlerdi. Humus, Müzdelife'den çıkmazdı. (Diğer) halkın hepsi (vakfe için) Arafat'a giderlerdi."
Hişâm dedi ki: "Babam Urve, bana Âişe'den nakletti: Allah, «Sonra insanların akın ettikleri yerden siz de akın edin!» âyetini (Bakara 199) işte onlar hakkında inzal etmiştir. İnsanlar (vakfe yaptıktan sonra) Arafat'tan akın ederlerdi. Humus ise Müz-delife'de (vakfe yapıp orada)n akın eder ve: «Biz ancak Harem'den akın ederiz» derlerdi. «Sonra siz, insanların akın ettikleri yerden akın edin» emri inince onlar da vakfe için Arafat'a yöneMHer."
[Buhâri ve Müslim. Sünen ashabının da benzeri rivayetleri vardır.][345]
3460- Nubayt radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i, Arafat'ta devenin üzerinde durmuş halka hitap ederken gördüm." [Ebû Dâvud ve Nesâî][346]
3461- Zeyd bin Eşlem radiyallahu anh'dan, o da Damre'den, o da bir adamdan, o da babasından ya da amcasından:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'i gördüm, Arafat'ta minberin üstündeydi." [Ebû Dâvud][347]
3462- Abdurrahman bin Ya'mer ed-Deylemî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hac Arafat'tır, hac Arafat'tır. Mina günleri üç gündür. Kim ilk iki günde acele ederse ona bir sakınca yoktur. Kim gecikirse yine ona bir sakınca yoktur. Kim güneş doğmadan Arafat'a yetişirse, hacca yetişmiş olur."
[Sünen ashabı][348]

3463- Urve bin Mudarris radiyallahu anh'dan:
"Ben, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Müzdelife'de namaza kamet getirildiği zaman geldim ve dedim ki: «Ey Allah'ın Resulü! Ben Tay dağından geldim, devemi ve kendimi yordum; uğradığım her dağda durdum, benim için hac imkânı var mıdır?'
Şöyle buyurdu: «Kim bizim bu namazımızı kılarsa, bizimle beraber buradan ayrılıncaya dek durursa, bundan önce Arafat'ta gece-gündüz durmuş gibi olur ve dolayısıyla onun haca tamam olur ve (ihramdan çıkış) temizliğini yapar»." [Sünen ashabı][349]
3464- Taberânî, Mu'cemu' l-Kebîr'de şunu ilave etti: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi: «Ey Urve, haydi korkunu sevince çevir!'"
Bezzâr ise, metin olarak sadece bu ilaveyi, "Haccın tamamlanmasını kutlamak" bölüm başlığı altında vermiştir.[350]
3465- Mâlik radiyallahu anh'dan:
Ona ulaştığına göre Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuş: "Arafat'ın her noktası vakfe yeridir. Ürene vadisinden yükselip uzaklasın (orası vakfe yeri değildir). Müzdelife nin tümü vakfe mahallidir. Muhassar vadisinden çıkıp uzaklasın (orası da vakfe yeri değildir)."[351]
3466- Salim bin Abdillah bin Ömer radiyallahu anh'dan:
Abdulmelik (b. Mervân), Haccâc'a: "Hac esnasında İbn Ömer'e karşı gelme!" diye mektup yazdı.
İbn Ömer, Arefe günü güneş zail olduğu zaman (Haccâc'a) geldi, ben de onunla beraberdim. Haccâc'ın çadırının yanında bağırdı. Üzerinde sarıya boyanmış bir güneşlik olduğu halde Haccâc dışarıya çıktı.
Dedi ki: "Ne'n var ey Ebû Abdarrah-man?"
"Eğer sünnete uymak istiyorsan acele et!"
"Bu saatte mi?" deyince İbn Ömer: "Evet" dedi.
"Öyleyse biraz bekle, başıma biraz su döküp çıkayım." Haccâc çıkıncaya dek orada bekledi. Sonra Haccâc benimle babam arasında yürüdü. (Haccâc'a) dedim ki:
"Eğer sünnete riâyet etmek istiyorsan, hutbeyi kısa tut ve vakfe için

acele et!"
Bunun üzerine (benim sözümü duyup duymadığını anlamak için) Abdullah'a bakmaya başladı. Bunu gören İbn Ömer: "O doğru söyledi" dedi.
[Mâlik, Buhârî ve Nesâî][352]
3467- Muhammed bin Ebî Bekr es-Sekafî radiyallahu anh'dan:
"Biz, Mina'dan Arafat'a erkenden giderken, Enes'e telbiye hakkında sordum. Dedim ki: «Siz Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile bunu nasıl yapıyordunuz?» Şu cevabı verdi: «Telbiye getiren telbiye getiriyordu. Ona hiç itiraz etmezdi. Tekbir getiren de tekbir getirirdi, ona da itiraz etmezdi»." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.][353]
3468- el-Kâsım bin Muhammed radiyalla-hu anh'dan:
"Âişe radiyallahu anhâ, vakfeye durulacak mahalle gittiği zaman telbiyeyi terk ederdi." [Mâlik][354]
3469- Üsâme bin Zeyd radiyallahu anh'dan:
Ona sordular: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Veda haccında Arafat dönüşü nasıl yürüyordu?" Cevap verdi: "Yavaşla hızlı arasında yürürdü. Geniş bir araziye rastladığı zaman hızlanırdı."
[Tirmizî hariç, Altı hadis imamı][355]
3470- Diğer rivayet:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Arafat'tan dönerken ben de terkisinde idim. Yularını çekerek (devesini) öyle hızlı sürüyordu ki, nerede ise hayvanın kulakları semerin önüne değecekti. Bir yandan da şöyle diyordu:
«Ey insanlar, sükûnet ve vekarı muhafaza edin (ağır olun)! Zira iyilik deveyi mahvetmekte değildir»."[356]
3471-Diğer rivayet:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in terkisine bindim, Arafat'tan hareket ettik. Müzdelife'nin altındaki sola giden dağ yoluna varınca devesini çöktürdü, inip küçük abdest bozdu. Ona su döktüm, hafif bir abdest aldı.
Dedim ki: «Namaz (kılmıyor muyuz) ey Allah'ın Resulü!»
«Namaz ileride kılınacak» buyurdu. Tekrar hayvanına bindi,

Müzdelife'ye vardı. Namazı orada kıldı, sonra terkisine, Müzdelife sabahı Fadl'ı aldı."[357]

3472- Diğer rivayet:

"Devesine bindi, Müzdelife'ye geldik. Akşam namazı için kamet getirildi, namaz kıldı. Sonra herkes develerini çöktürdü. Daha yerleşmeden yatsı için kamet getirildi ve yatsıyı kıldılar. Sonra yerleştiler.

Dedim ki: "Sabahleyin ne yaptınız?" "Sabahleyin Fadl'ı terkisine aldı. Ben ise Kureyş'in Mina'ya önde gidenler içinde yaya yürüdüm."[358]

3473- Ömer radiyallahu anh'dan: "Cahiliyet ehli güneş doğuncaya kadar

toplu halde (Mina'ya) akın etmezlerdi. «Ey Sebîr dağı aydınlan!» derlerdi (yani güneşin doğuşundan sonra Mina'ya akın ederlerdi). Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onlara muhalefet etti de güneş doğmadan önce (Müzdelife'den) yola çıkıp (Mina'ya) akın etti." [Buhârî ve Sünen ashabı.][359]

3474- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,

biz Abdulmuttalib delikanlüarını Müzdelife gecesi merkepler üzerinde önceden Mina'ya gönderdi. Uyluklarımızı okşayarak şöyle buyurdu: «Oğulcuklarım! Güneş doğuncaya dek sakın şeytanı taşlamayın!'" [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][360]

3475- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Şevde, şişman ve ağır bir kadmdı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den, Müzdelife'den geceleyin (yani erken) dönmek için izin istedi ve o da ona izin verdi. Keşke ben de onun izin istediği gibi izin isteseydim."

Âişe, ancak imamla birlikte (Mina'ya) akın ederdi.

[Buhârî, Müslim ve Nesâî][361]

3476- Nesâî ve Ebû Davud'un rivayetleri: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ümmü Seleme'yi Kurban bayramı gecesi gönderdi. Tanyeri ağarmadan şeytanı taşladı. Sonra geçip gitti ve iade tavafını yaptı. O gün, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in onun yanında kaldığı gündü."

[Ayrıca Ebû Dâvud ve Nesâî, bunun benzerini de rivayet ettiler.][362]
3477- Salim radiyallahu anh'dan:
"İbn Ömer, ailesinden güçsüzleri önden gönderip, Müzdelife'deki Meş'ar-i haram'da vakfe yaptırırdı. Orada doyasıya Allah'ı zikrederlerdi. Sonra imam gelip vakfe yapıp oradan ayrılmadan önce onlar ayrılırlardı. Onlardan kimisi Mina'ya sabah namazında gelirdi, kimisi de sabah namazından sonra gelirdi. Geldikleri vakit şeytanı taşlarlardı. Ve İbn Ömer şöyle derdi:
«Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onlara müsaade etmiştir»." [Mâlik, Buhârî ve Müslim][363]
3478- Abdurrahman bin Yezîd radiyallahu anh'dan:
"Biz Müzdelife'deyken İbn Mes'ûd şöyle dedi: "Bakara sûresinin kendisine indiği kişiden (Allah Resûlü'nden), bu makamda «Leb-beyk Allahümme lebbeyk!» dediğini duydum." [Müslim ve Nesâî][364]
3479- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Üsâme, Arafat'tan Müzdelife'ye kadar Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in terkisinde idi.
Sonra Müzdelife'den Mina'ya kadar Fadl'ı terkisine aldı. Her ikisi de şöyle dediler: «Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Cemretu'l-Akabe'yi taşlayıncaya dek telbiye getirdi»." [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][365]

Şeytan Taşlamak, Traş Olmak Ve İhramdan Çıkmak

3480- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Kurban yeri ile Mina mescidinin hemen yanında olan yerdeki Şeytan'ı taşladığı zaman, yedi taş atardı. Her bir taş atışında tekbir getirirdi (Allahu ekber! derdi). Sonra önüne gelip kıbleye karşı ellerini kaldırarak durup uzunca dua eder ve vakfeyi uzun tutardı. Sonra ikinci Şeytan'a gelip ona da yedi taş atardı. Her taş atışında tekbir getirirdi. Sonra sol taraftan ayrılıp kıbleye karşı durup ellerini kaldırarak dua ederdi. Sonra Akabe'yi takip eden Şeytan'a gelip yedi taş da ona atardı. Fakat orada durmazdı." [Buhârî ve Nesâî][366]
3481- Abdurrahman bin Yezîd radiyallahu anh'dan:

"İbn Mes'ûd, Cemretu'l-Akebe'yi (Büyük Şeytan'ı) vadinin dibinden doğru yedi taş ata-
rak taşladı; her taş atışında tekbir getiriyordu. Bu sırada Beyt'i soluna Mina'yı sağına alıyordu. Ona denildi ki: «İnsanlar taşları ona yukarısından atıyorlar.» Cevap verdi:
«Kendinden başka hiçbir ilah olmayan Al-lah'a kasem ederim ki burası, üzerine Bakara sûresinin indiği makamdır»."
[Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][367]
3482- Diğer rivayette:
"O, vadinin içine indi; Kabe'ye karşı yöneldi ve Şeytan'ın sağ kaşına (taş) attı."[368]
3483- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in, ikinci Cemre'nin yanında birincisinden daha uzun durduğunu gördüm. Sonra Cemretü'l-Akabe'ye geldi ve jbnu taşladı ve orada beklemedi."
[Ahmed leyyin bir isnadla.][369]
3484- Sa'd radiyallahu anh'dan: "Hacda Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile döndük. Kimimiz: «Yedi taş attım»; kimimiz de «Altı taş attım» diyordu da bu sebeple kimse kimseyi ayıplamıyordu." [Nesâî] [370]
3485- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Taharetlenme taşları tek, Cemre taşları tek, Safa ile Merve arasındaki sa'y da tek, tavaf da tek sayıdır. Biriniz taşla taharetlendiğinde tek sayı taşlarla taharetlensin."
[Müslim][371]
3486- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Akabe (Şeytan taşlama) sabahı devenin üstünde bana şöyle buyurdu: «Bana taş topla-yıver.» Onun \çm saçan ile. ahlan taşlarav büyüklüğünde taşlar toplamıştım. Onları eline koyduğumda: «İşte taşlar böyle olacaktır! Dinde sakın aşırı gitmeyin! Çünkü sizden ön-cekiler dinde aşırılık yüzünden helak olmuşlardır» buyurdu."[372]
3487- Câbir radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem'i, Kurban bayramının birinci günü kuşluk vakti, ondan sonraki günlerde ise öğle vaktinden sonra şeytan taşladığını gördüm." [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][373]

3488- Nâfi' radiyallahu anh'dan: "Abdullah bin Ömer'in karısı Safiyye'nin erkek kardeşinin kızı, Müzdelife'de hayız oldu. O ve Safiyye bu yüzden geri kaldılar.

Ancak Kurban bayramının birinci günü güneş battıktan sonra Mina'ya gelebildiler. İbn Ömer onlara Mina'ya geldiklerinde hemen şeytan taşlamalarını emretti ve bunda bir sakınca görmedi."[374]

3489- İbn Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Kişi teşrik günlerinde, Kurban bayramının birinci günü Güneş batıncaya kadar Mi-na'dan çıkamazsa, ertesi gün şeytanı taşlaym-caya dek Mina'dan çıkmasın."

[İkisi de Mâlik'e aittir.][375]

3490- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "O, Kurban bayramının birinci gününden sonra, üç gün süreyle şeytan taşlamaya gelip giderdi ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in de böyle yaptığını söylerdi."

[Ebû Dâvud. Tirmizî'nin de benzeri rivayeti vardır.][376]

3491-Câbir radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i, Bayram günü devesinin üstünde şeytanı taşlarken ve şöyle derken gördüm: «Gelin, menâsikinizi benden alın! Kim bilir belki bu haccımdan sonra, bir daha haccedemem»."

[Müslim ve Ebû Dâvud.][377]

3492- Nesâî'nin lafzı: "Ben bu yılımdan sonra yaşayacağımı bilmiyorum."[378]

3493- Kudâme bin Abdülah radiyallahu anh'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i, devesi üzerinden şeytanı taşlarken gördüm. Vurmak yok, itip kakmak yok ve çekil demek de yoktu." [Tırmizî ve Nesâî][379]

3494- Ümmü'l-Husayn radiyallahu anhâ'dan:

"Veda haccmda Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile hacca gittik. Üsâme ile Bilâl'i de gördüm, biri devesinin yularını tutuyordu,

ötekisi ise onu güneşten korumak için elbisesini yukarıya kaldırıyordu. Cemre-tü'1-Akabe'yi taşlayana kadar böyle devam etti." [Ebû Dâvud]
Nesâî şunu ilâve etti: "Sonra hutbe okudu; Allah'a hamd-ü senada bulunduktan sonra birçok şeyler söyledi."[380]
3495- İbn Ömeıvradiyallahu anh'dan: "Şeytanları taşlarken, şöyle derdi: «Allahım! Kabul edilmiş bir hac, bağışlanmış bir günah (diliyorum)»."[381]
3496- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan (dedi ki):
"Taşlamadan dolayı kabul edilen amel (sevabı) eğer görünseydi Sebîr dağından daha büyük olurdu." [İkisi de Rezîn'e aittir.][382]
3497- Ebû't-Tufeyl radiyallahu anh'dan:
İbn Abbâs'a dedim ki: "Kavmin Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Safa ile Merve arasında sa'y ettiğini ve bunun bir sünnet olduğunu iddia ediyor (ne dersin?)"
Cevap verdi: "Doğru söylemişlerdir. İbrahim'e hac ibadetleri emredilince, Şeytan önüne çıktı ve ona mâni olmak istedi. Yarıştı ve nihayet İbrahîm koşup onu geçti. Sonra Cibril onu alıp Cemretü'l-Akabe'ye iletti. Şeytan yine orada önüne çıktı. Bunun üzerine ona yedi taş attı. Devam etti, sonra Cemretü'1-Vus-tâ'nın yanında gene önüne çıktı. Bu sefer ona yedi taş daha attı. Derken İsmail'i alıp yanı üzerine yatırdı. İsmail'in sırtında beyaz gömlek vardı.
Dedi ki: "Babacığım bundan başka kefenim olacak bir gömleğim yoktur. Bunu sırtımdan çıkart. Bana onu kefen olarak sararsın." Tam gömleğini çıkarmaya hazırlanırken arkasından bir ses:
"Ey İbrahîm, rüyanı doğruladın (rüyana sadık kaldın!)" Arkaya bir baktı ki ne görsün: Beyaz, boynuzlu ve büyük gözlü bir koç! (Allah tarafından fidye olarak gelmiş, boğazlanmaya hazır duruyor)" İbn Abbâs ilave etti:
Biz genellikle bu çeşit koçları kurban ederdik. Sonra Cibril onu alıp Cemretü'1-Kus-vâ'ya iletti. Şeytan yine orada önüne çıktı. Bu defa ona yedi taş daha attı. Şeytan oradan uzaklaştı. Sonra (Cibril) onu alıp Mina'ya götürdü ve: "İşte burası insanların konakladıkları Mina'dır"

dedi. Sonra onu Müzdelife'ye götürdü ve "işte Meş'ar-i Haram" dedi. Oradan da Arafat'a götürdü." (Sonra İbn Abbâs:) "Oraya neden Arafat denildi, biliyor musun?" diye sordu, "Hayır" dedim. Dedi ki: "Cibril İbrahim'e «Bildin mi?» diye sordu. «Evet!» dedi. İşte bunun için oraya Arafat denildi.
"Telbiye neden olmuştur?" diye sordu.
"Nasıl oldu?" dedim. Şöyle dedi:
"İbrahim'e haccı ilân etmesi emrolunduğu zaman, dağlar başlarını eğdiler, köyler ve kasabalarda (onun göreceği şekilde) yükseltildi ve tüm insanlara haccı böylece (telbiye ile) İlân etti." [Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de][383]
3498- Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Mina'ya geldi, Cemre'ye varıp taş attı. Sonra Mina'daki yerine döndü ve orada kurban kesti. Sonra berbere, önce sağ tarafını, sonra sol tarafını göstererek «Saçlarımdan al!» buyurdu. Sonra onu (kesilen kılları) insanlara dağıtmaya başladı."[384]
3499- Diğer rivayet:
"Berbere sağ tarafını gösterek saçını kestirdi. Yanındaki insanlara dağıttı. Sonra sol tarafını gösterdi. Orasını da traş edip (kesilen kılları) Ümmü Süleym'e verdi."[385]
3500- Diğer rivayet:
"Sağ tarafından alman saçları birer ikişer halka dağıttı. Sol tarafından alınanları da Ebû Talha'ya verdi."[386]
3501- Diğer rivayet:
"O, sağ tarafından alman saçları Ebû Talha'ya verdi, sol tarafından alınanları da ona verdi ve: «Haydi bunları insanlara paylaştır!» buyurdu."
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][387]
3502- Onların ayrıca İbn Ömer'den şöyle bir rivayetleri bulunmaktadır:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Veda haccmda traş oldu. Ashabından birkaç kişi de traş oldular. B azılan ise saçlarını kı-salttılar."[388]

3503- Ömer radiyallahu anh'dan (dedi ki): "Kim saçmı topuz, ya da örgü yaparsa, ya da bir araya toplarsa (keçelendirirse) artık berber ona vacip olur."[389]

3504- Nâfi' radiyallahu anh'dan:

"İbn Ömer, Ramazan bittikten sonra hac yapmayı istediği takdirde, hac yapıncaya dek ne saçından, ne de sakalından hiçbir şey kes-mezdi."

Mâlik dedi ki: "(İbn Ömer'in) bu hareketi, insanları bağlamaz." [İkisi de Mâlik'e aittir.][390]

3505- Ali radiyallahu anh'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kadınm başını traş etmesini yasakladı."

Rezîn şu ilaveyi yaptı: "Hac ve umrede." (Rezîn ayrıca) dedi ki: "Kadına gereken şey sadece saçlarını kısaltmasıdır."[391]

3506- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dua etti:)

"Allahım! Traş olanları esirge!" Dediler ki:

"Ya saçlarını kısaltanlar?"

"Saçlarını kısaltanları da" buyurdu.

[Nesâî hariç. Altı hadis imamı][392]

3507- Diğer rivayet: Dördüncüsünde "Saçlarını kısaltanlara da" dedi.[393]

3508- Buhârî, Müslim, Ebû Hureyre ra-diyallahu anh'dan şu lafızla: "Allahım bağışla!" Üçüncüsünde: "Kısaltanları da" buyurdu.[394]

3509- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Denildi ki: "Ey Allah'ın Resulü, neden traş olanlara üç kere açıkça dua ettin de saçlarını kısaltanlara sadece bir kere dua ettin!"

"Çünkü onlar verilen emre uymada şüpheye düşmediler" buyurdu. [İbn Mâce][395]

3510- İbn /jnr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Mina'da durdu. İnsanlar gelip ona sorular sormaya başladılar.

Bir adam da gelip şöyle sordu: "Farkına varmadan, kurban kesmeden önce traş olmuşum.» Şöyle buyurdu: «Şimdi kes, bir sakıncası yoktur.»
Başka biri gelip: «Taşlamadan önce, kurban kestim» diye sordu. Şöyle buyurdu: «Sa-kıncası yok, şimdi taşla!» O gün önce yapılması gerekenin sonra, sonra yapılması gerekenin önce yapılması hususundaki meselelerin hangisi sorulduysa mutlaka «Yap, bir sa-kıncası yoktur» buyurmuştur."
[Nesâî hariç, Altı hadis imarra][396]
3511- Buhârî ve Müslim'in rivayeti: "Taş atmadan önce traş oldum" diye sorunca: "Şimdi taş at, sakıncası yoktur" buyurdu. Başka biri gelip: "Şeytanı taşlamadan önce kurban kestim" diye sorunca ona da: "Şeytanı şimdi taşla zararı yok" buyurdu.
Başka biri gelip: "Ben taşlamadan önce ziyaret tavafını yaptım" dedi. Ona da: "Şimdi taşlayabilirsin herhangi bir günahı yoktur" buyurdu. [397]
3512- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e, kurban, traş, taş atma, takdim ve tehir hususunda sorular sordular, hepsinde «Sakıncası yoktur» buyurdu."
[Ebû Dâvud, Nesâî, Buhârî ve aynı lafızla Müslim.][398]
3513- Diğer rivayet: "Akşamladıktan sonra şeytanı taşladım" diyene "Sakıncası yoktur" buyurdu.[399]
3514- Diğer rivayet: "Taşlama yapmadan önce, ziyaret ettim" diyene, "Herhangi bir günahı yoktur" buyurdu.[400]
3515- Üsâme bin Şerik radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte ben de hacca çıktım. Kimisi: «Ey Allah'ın Resulü! Tavaftan önce sa'y yaptım; bir şeyi önce yaptım, başka bir şeyi sonra yaptım» diye sorardı da hepsine şöyle cevap verirdi: «Herhangi bir sakıncası ve günahı yoktur. Ancak kişi, bir müslümanın ırzını makaslarsa (yani gıybetini yaparsa) ona zulmetmiş olur. İşte asıl günah işleyen ve kendini helak eden odur» buyurdu." [Ebû Dâvud][401]
3516- Nâfi' radiyallahu anh'dan:

"İbn Ömer, ailesinden Mücebber adında bir adama rastladı. Traş olmadan ve saçını kısaltmadan bilmeyerek ziyaret tavafında bu-lunmuş, ona dönüp saçını kesmesini ya da kısaltmasını, sonra da gidip Beyt'i tekrar ziyaret etmesini söyledi." [Mâlik][402]
3517- Mâlik radiyallahu anh'dan:
Bir adam el-Kâsım bin Muhammed'e gelip şöyle dedi: "Ben ziyaret (veda) tavafını yaptım, hanımım da yaptı. Sonra bir dağ yoluna saptık, onunla ilişkide bulunmak istedim. Şu cevabı verdi: «Ben henüz saçımdan kısaltmadım.» Bunun üzerine dişlerimle onun saçlarından aldım; sonra onunla cinsî ilişki kurdum" Kasım ona:
"Söyle ona, makasla saçından alsın" dedi.
Mâlik der ki: Bu gibi durumlarda ben şahsen kurban kesmesini müstehap görürüm. Çünkü İbn Abbâs şöyle demiştir: "Kim hac ibadeti ile ilgili bir şey unutursa kurban kessin."[403]
3518- Ömer radiyallahu anh'dan:
(Hac ibadetinin nasıl yapılacağı hususunda o) Arafat'ta halka şöyle hitap etti: (Anlattıkları arasında şunlar da vardı)"Yarın Mi-na'ya vardığınızda, her kim taşlamayı yaparsa; kadın ve kokudan başka her şey ona helâl olur. Ziyaret tavafı yapana kadar, kadına yaklaşmayacak, koku sûrünemiyecektir." ' [Mâlik][404]
3519- İbn Abbas radiyallahu anh'dan: "Cemretü'l-Akabe'yi taşladıktan sonra
kadınlarla cinsî ilişkiden başka her şey helâl olur."
"Ya güzel koku?"
"Ben şahsen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i misk sürünürken gördüm. Yoksa o koku değil midir?" [Nesâî][405]
3520- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan, dedi ki:
"Veda haccmda kurban bayramının akşamı Allah F-'sûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber; jm. Çünkü o gün onunla beraber olmak beni in sıram idi. Yanıma geldi. Vehb bin Zem'a ^e onunla birlikte Ebû Ümeyye ailesinden başka biri de içeri girdi. Gömlekli idiler. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Vehb'e dedi ki:
«Ziyaret tavafını yaptın mı?»

«Hayır ey Allah'ın Resulü.»
«Öyleyse gömleğini çıkart!» buyurdu. Bunun üzerine başından doğru gömleğini çıkardı. Arkadaşı da başından doğru gömleğini çıkardı. Sonra: «Neden (bunu emrettin) ey Allah'ın Resulü?» diye sorunca, şöyle buyurdu: «Çünkü bugün, (Akabe cemresi) attığınız takdirde, kadınlar hariç, her şeyin size helal kılındığı bir gündür. Bu Beyt'i tavaf etmeden önce, akşama kavuşursanız Beyt'i tavaf edinceye dek, yine eskisi gibi şeytanı taslamadan önceki durumunuzda haram olursunuz.» [Ebû Dâvud][406]

3521- Ibn Abbâs radiyallahu anh'dan:

Şöyle derdi: "Beyt-i Şerîf' i hacı veya başkası (umre yapan) tavaf edince mutlaka haram yasaklardan çıkmış" olur.

Atâ'ya denildi ki: "O (İbn Abbâs) bunu neye dayanarak söylüyor?" Şu cevabı verdi:

"Bunu o, Allah'ın şu kavline istinaden söylüyor: «Sümme mahilluhâ ile' l-beyti'l-atîk (=Sonra bunlar, Beyt-i Atîk'de (Kabe'de) son bulurlar)» (Hacc 33)"

(Atâ'ya) denildi ki: "Ama bu (dediğin) Arafat'ta vakfeye durulduktan sonra olacaktır." Atâ: "İbn Abbâs, bunun vakfeden sonra da önce de olduğunu söylerdi" dedi. Nitekim o, bu hükmü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Veda haccında ashabına ihramdan çıkmalarını emrettiği zaman, onun bu emrinden çıkarmıştır.[407]

3522- Diğer rivayette:

Hüceym oğullarından bir adam ona (İbn Abbâs'a) dedi ki:

"Beyt'i tavaf edene artık her şey helâl olur" şeklindeki halkın kalbine işleyip onları fırkalara ayıran fetvanıza ne oluyor?" Şu cevabı verdi:

"İstemeseniz de bu Peygamberinizin sünnetidir!" [Buhar? ve Müslim] [408]

3523- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kişi hacca niyet edip de Mekke'ye geldiğinde, Beyt'i tavaf eder, Safa ile Merve arasında sa'y eder ve ihramdan çıkarsa bu, umre sayılır." [Rezîn][409]

3524- Hafsa radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Veda haccı yılında hanımlarına ihramdan çıkmalarım emretti. Dedim ki: «Peki seni ihramdan çıkmaktan alıkoyan nedir?»
«Ben saçlarımı topladım (telbîd yaptım), kurbanımı hamladım, kurbanımı kesmedikçe
ihramdan çıkamam»."
[Tirmizî hariç, Altı hadis imamı][410]
3525- İbn Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Ihramlı kadın, ihramdan çıktığı zaman, saçlarından (ucundan) almadıkça (kesmedikçe) taranamaz. Yanında kurbanı varsa, onu kesmedikçe saçlarından da bir şey alamaz."
[Mâlik][411]
3526- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
O şöyle derdi: "Mina gecelerinde Şeytan taşlamasından sonra hiç kimse kesinlikle Mi-na'da kalmasın (gecelemesin)!"[412]
3527- Nâfi' radiyallahu anh'dan:
Şunu iddia ettiler: "Ömer, taşlamanın ardından insanları Akabe'nin gerisine (Mina yönüne) sokmak için birtakım adamlar göndermiş." [İkisi de Mâlik'e aittir.][413]
3528- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Kurban bayramı günü iki Cemre arasında durdu ve şöyle buyurdu: "Bugün Hacc-ı ekber günüdür." [Taberânî Mu'cemu'l-Evsat ves-Sağîr'de leyyin bir senedle.][414]
3529- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Arefe günü Rabîa bin Ümeyye bin Halefe «Ey insanlar! Bugünün ne olduğunu biliyor musunuz, diye sor bakalım» dedi. İnsanlar «Hacc-ı ekber» diye cevap verdiler." [Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de daha uzun bir metinle.][415]
3530- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Abbâs, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den Mina günlerinde (daha önce yüklenmiş olduğu) su dağıtma işi için, Mekke'de kalmasına izin vermesini istedi ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de ona izin verdi." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][416]

3531- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Ona Abdurrahman bin Ferrûh sordu: "Biz insanların mallan ile alışveriş yapıyoruz. Mina gecelerinde birimiz Mekke'ye gelip mal alışverişi sebebiyle orada yatmak zorunda kalıyor, ne dersiniz?" Şu cevabı verdi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Mina'da kaldı. (Gece de bir şeyle meşgul olmadı.)" [Ebû Dâvud][417]

3532- İbn Abbas radiyallahu anh'dan: "Sikâye ehli (hacılara su verme hizmetinde bulunanlar) ile hicâbe ehline (ihtiyaç içindeki hacıları giydirenlere), Mina gecelerinde Mekke'de kalmalarına müsaade edildi. Yani Abbâs ile Şeybe ailesine."

[Taberânî, Mıı'cemu'l-Kebîr'de leyyin bir isnadla.][418]

3533- Ebû'l-Beddâh bin Âsim bin Adiyy radiyallahu anh'dan, o da babasından:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, deve çobanlarına Mina'dan çıkarak uzakta gecelemelerine müsaade etti. Onlar Kurban bayramının birinci günü cemreleri taşladılar. Sonra ertesi gün, daha ertesi günü (yani iki gün) de atacakları taşlan attılar. Sonra da dönüp gittiler."

Mâlik bunun açıklamasında şöyle der: "Allah en doğrusunu bilir, ama bizim anladığımıza göre onlar (çobanlar) Kurban bayramının birinci günü cemreleri taşladılar. İkinci günü taş atmaya gitmeyip, üçüncü günü, önce ikinci günü atmadıkları yerine, sonra da üçüncü gün için taşlarını atıp döndüler. Çünkü bir şeyin kazası, (edası) geçmeden gerekmez, geçtiği zaman kaza edilir. Bu şekilde cemre taşlamalarına ruhsat verilen çobanlar işleri bittikten sonra gitmeleri gerekirse gidebilirler. Şayet sonuna kadar kalmak istiyorlarsa insanlarla beraber son aynlış günü olarak taşlamayı yaparlar ve hep birlikte Mina'yı terk edip aynlırlar." [Mâlik][419]

3534- Sünen ashabı, Ebu'l-Beddâh bin Adiy'den, o da babasından: "Kurban bayramı günü bir taşlama yaparlar. Sonra iki günün atışını toplarlar. (Üçüncü günde) ikisini birden atarlar." Mâlik dedi ki: "Sanınm iki taşlamayı birden ikinci günde yaptılar. Sonra Mekke'ye dönüş günü de taşlarlar."[420]

3535- Bir rivayette: "Çobanlara günaşırı taşlamaya müsaade edildi."

[421]

(Hacda Kesilen) Kurban

3536- İbn Abbas radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem öğle namazını Zü'1-Huleyfe'de kıldı. Sonra kurbanlık devesini getirtti, sağ hörgücünün sağ yanına bir demirle nişan vurdu ve ondan biraz kan akıttı. Sonra ona (boynuna) iki nalın taktı, sonra binek devesine bindi, doğrulup Beyda tepesine varınca, hacca niyet edip telbiye getirdi." [Müslim ve Sünen ashabı.][422]

3537- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

"Ben Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem için kurbana takılacak nişan iplerini örerdim. Onu kurbanlık koyuna takar ve ailesi arasında ihramsız olarak kalmaya devam ederdi." [Altı hadis imamı.][423]

3538- Diğer rivayette:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kurbanlık develerinin nişan iplerini ellerimle ördüm. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu işaretleyip, hayvanın boynuna taktı ve daha sonra da Beyt-i şerîf e gönderdi. (Kendisi Medine'de kaldığından o esnada) kendisine helâl olan hiçbir şeyi haram kılmadı."[424]

3539- Diğer rivayette:

"Ziyâd bin Ebî Süfyân, Âişe'ye yazdı: İbn Abbâs diyor ki: «Kişi bir kurbanlık hazırlarsa, kurbanını kesinceye dek, hacıya haram olan her şey ona da haram olur.» Ben de kurbanımı hazırlayıp, gönderdim, bu husustaki emrini beklemekteyim."

Cevap verdi: "Mesele İbn Abbâs'm dediği gibi değildir. Zira ben bizzat Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kurbanlarına takılan kendi elimle eğirip hazırladım. Sonra hazırladıklarımı ona taktı ve babamla onu gönderdi. O kurbanı kesene kadar Allah'ın kendisine helâl kıldığı hiçbir şeyi kendi üzerine yasak kılmadı."[425]

3540- Rabîa bin Abdillah radiyallahu anh'dan:

"O, Irak'ta soyunmuş bir adam gördü. Halka onun hakkında soru sorunca, «Kurbanlığına işaret takılmasını emretti de onun için soyundu» dediler. Abdullah bin ez-Zü-beyr'le karşılaşınca bunu

kendisine sordum; şöyle dedi:
«Kabe'nin Rabbi hakkı için bu, bir bid'at-tir!»" [Mâlik][426]
3541- Nâfi' radiyallahu anh'dan:
"İbn Ömer, kurbanı Medine'den (Kabe'ye) götürmek istediğinde, onu süsler Zü'l-Huleyfe'de işaretlerdi. İşaretleme ve süsleme işini aynı yerde ve hayvanı kıbleye çevirerek yapardı. Kurban nişanı olarak hayvanın boynuna iki pabuç asar, sol tarafından da bii yerini kesmek suretiyle kanatırdı. Daha sonra her-
keşle beraber Arafat'ta vakfe yerine gidilirdi. Oradan dönerken yine kurbanlıklar yanlarında olurdu. Bayramın birinci günü sabahı Mi-na'ya gelince saçları kesmeden ve traş olmadan önce kurbanını keserdi. İbn Ömer, kurbanlarını sıraya sokar, kıbleye karşı çevirir ve onları bizzat kendi eliyle keserdi. Daha sonra kendisi yer ve başkalarına da yedirirdi."[427]
3542- Diğer rivayet:
"O, kurbanının hörgücünü yarmak suretiyle işaretlemek için bıçak ya da başka bir şeyi sokarken «Bismillahi Allahu Ekber!^» derdi." [Mâlik][428]
3543- Vekî' radiyallahu anh'dan:
"O, Ehl-i Rey'den olan bir kişiye dedi ki: «Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kurbanını işaretledi. Ebû Hanîfe ise bunun hayvana bir eziyet olduğunu öne sürüyor.» Bunun üzerine o adam bunu İbrâhîm en-Ne-hâ'î'nin sözü olarak: «Hayvanı işaretlemek bir eziyettir» şeklinde rivayet etti. Vekî' buna çok öfkelendi ve şöyle dedi: «Ben, sana Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, dedi diyorum; sen kalkmışsın İbrâhîm en-Nehâ'î dedi, diyorsun. Bu görüşünden vazgeçinceye dek hapsedilmeyi ne kadar da hakediyorsun!»"
[Tirmizî][429]
3544- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Biz, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile temettü' haccı yaptık. O zaman yedi kişi bir sığırda ortak olup kurban kestik."[430]
3545- Diğer rivayet:
"Biz Hudeybiye yılı, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile yedi

kişi ortak olup deve kestik, yedi kişi ortak olup sığır kurban ettik." [Buhârî hariç. Altı hadis imamı][431]

3546- Huceyye bin Adiyy radiyallahu anh'dan:

Ali dedi ki: "Bir sığırı yedi kişi kesebilir". Dedim ki: "Ya doğurmuşsa?" "Doğurduğunu da onunla birlikte kes!"

"Ya topal olursa?"

"Kurban kesme yerine ulaşabildiyse tamam." "Peki ya boynuzu kırıksa?" Dedi ki: "Sakıncası yoktur. Biz göz ve kulaklarının sağlamlığını kontrol etmekle emrolunduk."

[Tirmizî][432]

3547- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem umre yapan hanımları için aralarında ortak olmak üzere bir sığır kesti." [Ebû Dâvud][433]

3548- Onun Âişe'den rivayeti: "Veda hac çında Muhammed ailesi tek bir sığır kesti"[434]

3549- Urve radiyallahu anh'dan:

O, oğullarına şöyle derdi: "Oğullarım! Sizden biriniz sakın şerefli birine hediye edince utanacağı bir şeyi Allah için kurban etmesin. Allah şereflilerin en şereflisi, kendisi için kesilenin en iyisine lâyıktır." [Mâlik][435]

3550- Mâlik radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,

Mina'da dedi ki: "Burası Kurban kesme yeridir. Mina'nın tümü kurban kesme yeridir." Umrede ise şöyle dedi: "Burası kurban kesme yeridir —Merve'yi kastediyor—. Mekke'nin her sokağı her yolu kurban kesme yeridir."[436]

3551- İbn Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Kim bir deve kurban etmeyi adarsa, onu iki pabuçla süsleyip, hörgücünü kanatarak onu işaretlesin, sonra Kurban bayramı günü Beyt-i şerîf'de ya da Mina'da kessin. Kurban için başka kesim yeri yoktur. Kim deve ve sı-ğırdan semizini adarsa, istediği yerde kesebi-lir." [Mâlik][437]

3552- Gurfe bin el-Hâris el-Kindî radiyallahu anh'dan:

"Veda haccında Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile bulundum. Kesmesi için develer getirildi. Buyurdu ki: «Bana Ebû'l-Hasan'ı (Ali'yi) çağırın.» Çağırdılar. Ona: «Şu harbenin (süngünün) altından tut!» dedi. Tuttu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de üstünden tuttu. Onu deveye, sol ayağı bağlı diğer üç ayağı üzerinde durmuş ayakta olduğu halde dürttüler.
Bu hâdise, Mina'da Bayramın ilk günü cereyan etti. Bitirince katırına bindi, Ali'yi de terkisine aldı.'
"Ayağı bağlı" sözünden "Mina"ya kadar olan bölüm hariç rivayet, Ebû Davud'a aittir. Bu kısım Rezîn'e aittir.[438]
3553- Ebû Dâvud, Câbir radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabı, deveyi sol ayağı bağlı, diğer ayaklan üzerinde durmuş bir halde keserlerdi."[439]
3554- Ali radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu'aleyhi ve sellem develerini kurban ederken, kendi eliyle otuzunu kesti; kalan kısmını da bana emretti ben kestim." [Ebû Dâvud][440]
3555- Ziyâd bin Cübeyr radiyallahu anh'dan:
"İbn Ömer, devesini çökertip kesmek üzere olan bir adamı gördü ve şöyle dedi: «Onu ayağa kaldır da öyle kes! Bu, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetidir»."
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][441]
3556- Abdullah bin Kurt radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah katında en büyük gün, Kurban bayramının birinci günüdür. Sonra ayrılış günü." Sevr dedi ki: "Ayrılış günü, Kurban bayramının ikinci günüdür." Ona Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem beş veya altı kur-
ban kestirdi. Hangisiyle başlayacağı hususunda develer kendisine yaklaştınlmaya başlandı. Onlar kesilince anlamadığım bir söz söyledi. «Ne dedi?» diye sorunca: «İsteyen bunlardan kendine bir parça et kesip götürebilir, buyurdu» dedi. [Ebû Dâvud][442]
3557- Câbir radiyallahu anh'dan:

"Biz deve kurbanlarımızın etlerini üç günden fazla yemezdik. Sonra Allah Resulü sal-lallahu aleyhi ve sellem bize müsaade etti ve şöyle buyurdu: «Yiyin ve (daha sonrası için) de azık yapın!»"[443]

3558- Diğer rivayet: "Allah Resulü sallal-lahu aleyhi ve sellem'in zamanında Medine'ye varıncaya dek kurbanlarımızın etlerini azık yapıp yararlanırdık." [Buhârî ve Müslim][444]

3559- Zûveyb Ebû Kabîsa radiyallahu anh'dan:

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onunla birlikte kurbanlık develer gönderir ve şöyle derdi: "Onlardan biri hastalanıp da öleceğinden korkarsan hemen kes. Sonra (boynundaki nişan) pabucunu kanına daldır; sonra onu hörgücünün yan tarafına vur! On-dan ne sen ye, ne de arkadaşlarından herhangi birine yedir!" [Müslim][445]

3560- Naciye el-Huzâî radiyallahu an-hâ'dan: Dedim ki:

"Ey Allah'ın Resulü! Ölmek üzere olan deveyi ne yapayım?"

"Onu hemen boğazla sonra (boğazında takılı olan) pabucunu kanına battr; sonra öyle bırak. İnsanlar ondan yesinler."

[Mâlik, Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizî.][446]

3561- İbnü'l-Museyyeb radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Kim nafile kurban olarak deveyi sevk ederken ölmesinden korkup da onu boğazlar da daha sonra insanlar gelip onun etinden ye-seler ona bir günah terettüp etmez. Kendisi ondan yerse, ya da birine emredip ondan ye-dirirse borçlanır."

Mâlik diyor ki: "Bu sözü bana Sevr bin Zeyd, İbn Abbâs'dan da aynı şekilde nakletti."[447]

3562- İbn Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Kim bir deveyi kurban olarak ayırsa ve daha sonra deve kaybolursa ya da helak olursa, eğer adak ise yerine bir tane daha alır; nafile ise isterse yerine bir tane daha alır, isterse bırakır, almaz." [İkisi de Mâlik'e aittir.][448]

3563- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,

(kurbanlık) devesini önüne katıp yürüyen bir adam gördü ve ona:

«Üzerine binsene!» buyurdu."
«O, kurbanlık devedir" dedi. Israrla: «Ona bin!» buyurdu. Nihayet ikinci veya üçüncüsünde: «Yazıklar olsun sana!» dedi."
[Tirmizî hariç, Altı hadis imamı][449]
3564- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ona (kurbanlık devene) mecbur kaldığın zaman, başka bir binek buluncaya dek her zamanki gibi bin!" [Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî] [450]
3565- İbn Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Kurbanlık deve yolda doğurursa yavrusu da annesiyle birlikte boğazlanıncaya dek yanında taşınır. Eğer onu yükleyip taşıyacak bir taşıyıcı bulunmazsa annesiyle beraber boğazlanıncaya dek annesinin sırtında götürülür."
[Mâlik][451]
3566- İbn Ömer radiyallanu anh'dan: "Ömer radiyallahu anh, üçyüz dinar verip güzel bir kurbanlık deve satın aldı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e dedi ki: «Ben üçyüz dinar verip güzel bir deve satın aldım, onu satıp da birkaç deve satın alabilir miyim?»
«Hayır, sen onu kurban olarak kes!» buyurdu." [Ebû Dâvud][452]
3567- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Hudeybiye yılı Kabe'de kesilmek üzere birkaç deveyi kurban etmek için ayırdı. Onların arasında bir zamanlar Ebû Cehl'in onunla müşrikleri öfkelendirdiği başında gümüş ya da altın halka bulunan deve de vardı." [İkisi de Ebû Davud'undur.][453]
3568- Nâfi' radiyallahu anh'dan:
"İbn Ömer, (Kabe'ye göndereceği) kurbanlık devesini Kabâtî keten, yün ve işlemeli örtülerle süslerdi. Sonra onu Kabe'ye gönderir ve o örtüleri Kabe'ye giydirirdi."[454]
3569- Diğer rivayet: "Mina'dan Arafat'a çıkıncaya kadar devesinin üzerindeki çullarını indirmezdi." [Mâlik][455]
3570- Ali radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, benim kesilen kurbanlarının yanında durup, et, deri ve

çullarını tasadduk etmemi, kasaba da ondan hiçbir şey vermememi emrederdi." (Ali) dedi ki: "Biz kendiliğimizden verirdik." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][456]

3571- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kurbanını Kudeyd'den satın aldı." [Tirmizî]

Tirmizî dedi ki: "İbn Ömer'in kurbanını Kudeyd'den satın aldığı rivayet edilmiştir ki, doğrusu da budur (yani mevkuf rivayet)."[457]

3572- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Kim, hac ibadetlerinden bir şey unutursa, ya da farzlarından sonraya bırakırsa, bir kan akıtsın." Eyyûb dedi ki: "(İbn Abbâs) bırakırsa mı, yoksa unutursa mı? dedi, bilmiyorum." [Mâlik][458]

İhsâr (Tavaf Veya Vakfeden Alıkonma), Fevât (Vakfeyi Kaçırma), Fidye Ve İştirât

(Şartlı Hac)

3573- el-Haccâc bin Amr el-Ensârî radi-yallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu.)

"Kimin bir yeri kırılır sa, ya da sakatlanırsa ihramdan çıkmış olur, gelecek yıl ona hac yapması gerekir."

Ikrime dedi ki: "Bunu böyle duydum da İbn Abbâs ile Ebû Hureyre'ye de sordum; onlar da onu doğruladılar." [Sünen ashabı]

Ebû Dâvud'da "ya da hastalanırsa" ibaresi ilâve edilmiştir.[459]

3574- Ömer bin Saîd en-Nehaî radiyalla-hu anh'dan: .

"O, umreye niyetlenip ihrama girdi. Zâ-tu'ş-Şukûk denilen yere varınca bir yılan ya da akrep tarafından sokuldu. Arkadaşları belki birini bulup bu meseleyi sorarız diye yola çıkıp beklemeye koyuldular. Derken İbn Me-sûd'a rastladılar ve sordular. Cevaben şöyle dedi: «Bir kurban ya da parasını (Mekke'ye) göndersin. Bir gün beklesin. Kurbanı kesilince ihramdan çıksın ve gelecek sene umresini kaza etsin»." [Rezîn][460]

3575- Süleyman bin Yesâr radiyallahu anh'dan:

"Saîd bin Hizâbe el-Mahzûmî ihramlı iken Mekke yolunda düşüp

bayıldı. Sonra yol üzerindeki suya gelen birine sorararak İbn Ömer, İbnü'z-Zübeyr ve Mervân bin el-Ha-kem'i buldu. Onlara başına geleni anlattı. Hepsi ne ile tedavi olması gerekiyorsa onu tavsiye ettiler. Sonra da fidye vermesini, iyi-
leştiği zaman umre yapıp ihramdan çıkmasını, gelecek sene de hac yapmasını ve imkânı dahilinde kurban kesmesini söylediler."[461]

3576- Eyyûb es-Sahtiyânî radiyallahu anh'dan, o da Basralılardan olan bir adamdan:

"Onun Mekke yolunda ayağı kırıldı. İbn Abbâs, İbn Ömer ve diğer insanlara ne yapması lâzım geldiğini sordu. Dedi ki: «Hiç kimse bana ihramdan çıkmama izin vermedi. Orada yedi ay kaldım. Nihayet umre yaparak ihramdan çıktım»." [ikisi de Mâlik'e aittir.][462]

3577- İbn Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Hastalık sebebiyle yoldan alıkonulan kimseye, Beyt-i Şerîf i tavaf edinceye ve Safa ile Merve arasında sa'y edinceye kadar ihramdan çıkması helâl olmaz. Tedavi olması veya herhangi bir şey için elbise giymeye mecbur kalırsa giyer ve daha sonra fidye verir." [Buhârî, Nesâî ve aynı lafızla Muvatta'.][463]

3578- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,
Hudeybiye'de hacdan alıkonuldu. Bunun üzerine başını traş etti, kurbanını kesti, hanımları ile cima etti, sonra ertesi sene umre yaptı."[464]

3579- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bedel, ancak haccını cima ile lezzet almak suretiyle bozan kimseye lâzım gelir; amma kişi herhangi bir özür nedeniyle alıkonur-sa, ne ihramdan çıkar ve ne de döner. Beraberinde kurbanı bulunursa alıkonulmuş halinde keser. Tabii onu (Mekke'deki kesim yerine) göndermeye gücü yetmezse. Ama göndermeye gücü yeterse, kurban yerine ulaşıncaya dek İhramdan çıkamaz." [İkisi de Buhârî'ye aittir.][465]

3580- Naciye bin Cündüb radiyallahu anh'dan:

"Kurban kesmekten alıkonulduğunda Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim ve dedim ki: «Ey Allah'ın Resulü! Kurbanı

benimle gönder de onu Harem'de keselim.»
«Nasıl yapacaksın?» diye sordu.
«Onu öyle yer ve vadilerden götürüp iletirim ki, hiç kimsenin elimden almaya gücü yetmez» dedim ve onu alıp götürdüm, Ha-rem'de kestim. Onu Har.em'de boğazlanması için göndermişti de bundan müşrikler tarafından alıkonmuştu." [Rezîn][466]

3581- Mâlik radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Kişi hacda bir düşmandan dolayı (gerekli hac ibadetlerini yapmaktan) mahsur kalırsa, bulunduğu yerde traş olur ve daha sonra onu kaza etmesi gerekmez. Çünkü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabı, Beyt'i tavaf etmeden ve kurbanları Beyt'e göndermeden önce, Hudeybiye'de kurbanlarını kestiler ve traş olup ihramdan çıktılar. Bu sebeple onlara haclarını kaza etmelerini emrettiği sahîh rivayetlerle sabit olmadığı gibi kendisinin de sonradan yaptırdığı sabit değildir."
[Muvatta' ve bâb başlığında Buhârî.][467]

3582- Süleyman bin Yesâr radiyallahu anh'dan:
"Ebû Eyyûb el-Ensârî, hac yolculuğuna çıktı. Mekke yolu üzerindeki Nâziye'ye gelince, (kurbanlık) develerini kaybetti. Daha sonra o, Ömer'e ancak Kurban günü gelebildi. Durumu anlatınca Ömer ona şöyle dedi:
«Umre yapan kimsenin yaptığı gibi yap! Sonra ihramdan çık. Gelecek sene hac mevsimine ulaşırsan, hac yap ve imkânın dahilinde kolayına gelen kurbanı kes»."[468]

3583- Süleyman bin Yesâr radiyallahu anh'dan:
"Hebbâr bin el-Esved, Kurban bayramı günü kurbanını kesmekte olan Ömer'in yanına geldi ve dedi ki:
«Ey mü'minlerin emîri! Biz sayıda şaşırdık. Bugünü Arefe biliyorduk.»
Ömer ona şu cevabı verdi: «Haydi Mekke'ye git ve tavafını yap, beraberinde olanlar
da tavaf etsinler. Eğer beraberinizde kurbanlar varsa kurbanlarınızı da kesin. Sonra traş olun, ya da saçlarınızdan aldırıp kısaltın ve evlerinize dönün. Gelecek sene tekrar haccedin ve kurban kesin. Kim kesecek

kurban bulamazsa, hac esnasında üç, memleketine döndüğünde ise yedi gün oruç tutsun»." lİkisi de Mâlik'e aittir.][469]

3584- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "O, Cenâb-ı Hakk'ın «Kurbandan kolayına geleni» kavlini şöyle yorumladı: Yani deve, sığır, koyun ve keçiden erkek ve dişisi dâhil sekiz sınıf hayvandan hangisine gücü yeter ve elde edebilirse ondan kurban eder, demektir." [470]

3585- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Ona âyette geçen, "kolayına gelen bir kurban kesmek" hususu soruldu; şöyle dedi: "Deve ya da sığır. Ya da yedi koyun. Koyun kesmem, benim için oruç tutmam, ya da develerde yedi kişiye ortak olmamdan daha İyidir." [İkisi de Rezîn'e aittir.][471]

3586- Kâ'b bin Ucre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, onun yanında durmuş. Onun başında bitler cirit atıyormuş. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sormuş:

«Bu böcekler seni rahatsız edip eziyet ediyorlar mı?»

Diyor ki: "Ben «Evet» dedim. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

«Öyleyse başını traş et!»

İşte «İçinizden her kim hasta olursa ya da başında bir ezâ varsa» (Bakara, 196) âyeti benim hakkımda nazil oldu. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

«Üç gün oruç tut, ya da bir ile altı far ak arası buğday ya da arpa tasadduk et. Yahut, kolayına gelen bir kurban kes»."

[Altı hadis imamı.][472]

3587- Diğer rivayette: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, henüz Mekke'ye girmeden önce Hudeybiye'de ihramlı iken ona uğradı. Bir tencerenin altını yakıyordu. Bitler tüm yüzünü sarmıştı. Mekke'ye girmek niyetinde oldukları için orada yerleşip kalmak niyetinde değillerdi.

Bunun üzerine Allah fidye âyetini inzal buyurdu." Benzerini nakletti. [473]

3588- Diğer rivayet: "Bir farak, üç sa'dır."[474]

3589- Diğer rivayet:
"Bir sancı ve acı göremiyorum, başına gelenler gelmiş. Gördüğüm kadarıyla sende fazla bir bitkinlik ve yorgunluk yoktur. Kesecek bir koyun bulabilir misin?" diye sordu.
"Hayır" dedim.
"Öyleyse üç gün oruç tut! Herbir yoksula yarım sa' vermek suretiyle altı yoksulu doyur!" buyurdu. Böylece âyet benim için özel, sizin için genel olarak inmiştir.[475]
3590- Diğer rivayet: "Başımı traş ettim ve sonra kurban kestim."[476]
3591- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Zübeyr'in kızı Dubâ'a'nın yanına girip şöyle dedi:
"Galiba hac yapmak istiyorsun." "Vallahi kendimi rahatsız buluyorum." "Hacca git ve şart koşarak de ki: «Alla-
hım beni nerede hapsedersen orası (ihramdan çıkıp haccı bırakma) yerimdir»."
Bu kadın Mikdâd bin el-Esved'le evliydi. [Buhârî, Müslim ve Nesâî] [477]
3592- Müslim, İbn Abbâs'tan benzerini rivayet etti. Ayrıca onda şöyle geçer:
"O (Âişe), şart koşmayı kabul etmeyen İbn Ömer'i idrak etti. İbn Ömer şöyle diyordu:
«Size Peygamberiniz sallallahu aleyhi ve sellem'in sünneti yetmiyor mu? Biriniz hacdan alıkonursa, Beyt'i tavaf eder, Safa ile Merve arasında sa'y eder. Sonra ihramdan çıkar gelecek yıl, tekrar hacceder. Kurban ke-<-ser, bulamazsa oruç tutar»."
[Mâlik, Buhârî, Tirmizî ve aynı lafızla Nesâî.][478]

Mekke'ye Girmek, Mekke'den Çıkmak Ve Tahsîb (Muhassab'da Konaklama)

3593- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke'ye girerken Ten'îm'de ihram elbiselerini değiştirdi." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de][479]

3594- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke'ye Bethâ'daki yüksek yol olan Ke-dâ'dan girdi, çıkarken aşağıdaki yoldan çıktı." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.][480]

3595- Diğer rivayette şu ilave vardır: "Mekke'den çıktığı zaman Şecere mescidinde namaz kılardı. Döndüğünde ise vadinin içindeki Zü'1-Huleyfe'de namaz kılar ve sabaha kadar orada beklerdi."[481]

3596- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Fetih yılı Mekke'ye üstünden Kedâ'dan girdi. Umrede ise Kudâ'dan girdi. Urve de bunların hepsinden girerdi. Evine daha yakın olduğu için genellikle Kedâ'dan girerdi." [Buhârî, Müslim, Tirmizi ve aynı lafızla Ebû Dâvud.][482]

3597- Nâfi' radiyallahu anh'dan:

"İbn Ömer, Mekke'ye girerken yıkanırdı."[483]

3598- Eslem'in İbn Ömer'den yaptığı rivayette:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'ye girmek üzere Fah'da yıkandı."

[Tırmizî.]

AncakTirmizî, Eslem'in hadisinin mahfuz olmadığını, sahih olanın ise Nâfi'nin bir önceki hadisi olduğunu söyledi.[484]

3599- Nâfi' radiyallahu anh'dan: İbn Ömer dedi ki:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem umre yaptığı zaman Zü'1-Huleyfe'de, hacda ise Zü'1-Huleyfe'deki mescidin daha önceleri yerinde bulunan semure ağacının altında konaklardı. Güzergâhı o yolda olan bir savaş, hac veya umreden döndüğü zaman Batn-ı Vâdi'den inerdi. Vadinin içinden geçtiği zaman, devesini vadinin doğu kenarındaki ağzında çöktürür ve sabaha kadar orada gecelerdi. Buna karşılık ne taş mescidin yanında ne de üzerinde mescid binası olan kaya tepede konaklardı. Orada Abdullah (b. Ömer)'in namaz kıldığı içinde kum yığınları olan bir haliç (derin vadi girintisi) vardı ki, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de orada namaz kılardı. Daha sonraları sel oraya taş getirip yığdı ve böylece Abdullah'ın namaz kıldığı o yer toprak altında kaldı."

Abdullah bin Ömer Nâfi'ye şunu da anlatmıştır:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem, Ravhâ'daki mescidin altında bulunan küçük mescidin yanında namaz kılmıştır." Abdullah, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in namaz kıldığı o mescidi biliyordu. Mescidde namaz kılmak üzere ayağa kalktığı zaman sağ tarafına düşen yerde konaklardı. Sen Mekke'ye giderken o mescid, yolun sağ kenarına düşer. Onunla büyük mescidin arasında bir taş atımlık mesafe vardır veya o kadar bir şey vardır.
İbn Ömer Munsarafu'r-Ravhâ'nın yanındaki tepeciğe doğru namaz kılardı. Bu tepecik, Mekke'ye giderken Munsaraf ile kendi arasındaki mescidin altındaki yolun kenarında nihayet bulmaktadır. Orada daha sonra bir mescid yapılmıştır; ancak Abdullah o mescidde namaz kılmazdı. Onu sağma ya da soluna bırakır, mescidin kıble yününde bizzat o tepeciğe doğru namaz kılarHı
Abdullah, Ravhâ'ya doğru öğleyi kılmazdan önce çıkardı ve ancak o yere vardığında öğleyi kılardı. Mekke'den döndüğü zaman, sabahtan bir saat önce ya da seher vaktinin sonunda oraya uğrarsa sabah namazını kılıncaya kadar orada gecelerdi.
Yine Abdullah kendisine şunu anlatmıştır:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yolun sağ tarafına düşen, Rüveyse'nin altında ve iki mil berisinde bir tepeciğe kadar geniş ve düz bir yerde (bitmiş olan) koca bir ağacın altında konaklardı. Bu ağacın üstü kesilmiş, içi de oyulmuştur. Gövdesi hala durmakta olup, dibinde birçok kum yığınları vardır."
Yine Abdullah bin Ömer kendisine anlatmış:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hudeybiye'ye giderken, Arec'in arkasından geçen sel yatağı tarafında namaz kılardı. O mescidin yanında iki ya da üç taşlı kabirler bulunmaktadır. Yolun sağında taş yığınları vardır."
Abdullah, o taş yığınları arasından Arec'den giderken yürürdü. Öğle üstü güneş zail olduktan sonra öğleyi o mescidde kılardı.
Yine Abdullah bin Ömer ona anlatmıştır:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yolun solunda bulunan

Herşâ dağının ilerisindeki inişte bulunan büyük ağaçların dibinde konaklamıştır." Abdullah, yola en yakın ve en uzun boylu olan ağaca doğru namaz kılardı.
Yine Abdullah bin Ömer anlatmıştır: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Medine'ye varmadan Merru'z-Zahrân'ın altında bulunan inişte konaklardı. Burası, Safravât'tan Mekke'ye inerken, yolun soluna düşen yerdir ki, o yer ile cadde arasındaki mesafe bir taş atımlıktır."
Yine Abdullah kendisine şunu anlatmıştır:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'ye gelirken, Zû Tuva vadisinde konaklar, sabah namazını kılıncaya kadar orada kalır ve orada (daha sonra) yapılan mescidde değil de, onun altına düşen taştan bir tepe üzerinde namaz kılardı."
Abdullah ona şunları anlatmıştır: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Kabe'ye doğru kendisiyle uzun dağ arasında bulunan dağın iki yakasına doğru yönelmiş, orada yapılan mescidi sol tarafına almıştır. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in namazgahı ile oranın arasında on arşın mesafe vardır. İşte orada yani seninle Kabe arasına düşen dağın iki tepesine doğru namaz kılardı." [Buhârî][485]
3600- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "O geldiği zaman, Zû Tuvâ'da gecelerdi, sabah olunca (Mekke'ye) girerdi. Ayrıldığı zaman Zû Tuvâ'ya uğrar sabaha kadar orada gecelerdi. Ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in de böyle yaptığını söylerdi." [Tirmizî hariç, Altı hadis imamı][486]
3601- Diğer rivayet:
"İbn Ömer, Harem'in aşağısına girdiği zaman telbiyeyi keserdi. Zû Tuvâ'da gecelerdi. Sonra namaz kılar ve yıkanırdı. Ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in de böyle yaptığını anlatırdı."[487]
3602- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Nâ-fi' derdi ki:
"İbn Ömer Muhassab'da konaklamayı sünnet sayardı." [Müslim][488]
3603- Ebû Davud'un rivayeti:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, öğle, ikindi, akşam ve yatsıyı Bathâ'da kıldı, sonra orada uyudu, daha sonra Mekke'ye girdi ve tavaf yaptı. İbn Ömer de böyle yapardı." [Nesâî hariç, Kütüb-i

sitte'de benzeri rivayetler vardır.][489]
3604- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Muhassab'da konaklamak (haccm zorunlu ibadetlerine dâhil olan) bir şey değildir. O, ancak Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in konakladığı yerdir."
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî][490]
3605- Onlar ve Ebû Dâvud, Âişe'den, dedi ki:
"Ebtah'a inip konaklamak sünnet değildir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem orada, sırf orası yola çıkmağa pek elverişli olduğu için konaklamıştır."[491]
3606- Ebû Râfi' radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Mina'dan çıktığı zaman bana Ebtah'da konaklamamı emretmedi. Lâkin ben orada çadır kurmuştum; geldi ve orada konakladı." [Müslim ve Ebû Dâvud.][492]
3607- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki:
"Yarından itibaren Kurban bayramıdır." Bunu Mina'dayken söyledi. Devamla: "Yarın, (Kureyş'in) küfür üzerinde (kalmak üzere) anlaştığı Kinâne oğulları Hayfı'na ineceğiz" buyurdu. Bununla Muhassab'ı kastediyor. Bu şöyle olmuştur:
"Kureyş ile Kinâne (kabileleri), Hâşim oğulları ve Abdulmuttalib veya Muttalib oğullarına karşı, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i kendilerine teslim edinceye kadar, onlarla evlenmiyeceklerine ve onlarla alışveriş de yapmayacaklarına dair birleşip ittifak etmişlerdi."
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][493]
3608- el-Alâ bin el-Hadremî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Muhacir olanlar, Mekke'de hac ibadetlerini tamamladıktan sonra üç (gün) ikâmet ederler."[494]
3609- Diğer rivayette:
"Muhacir için, Veda tavafından sonra üç gün kalma hakkı vardır" diye geçer ki bundan sanki "üç günü aşamaz" gibi bir anlam çıkmaktadır. [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][495]

3610- Nâfi' radiyallahu anh'dan:

"İbn Ömer, Mekke'den ayrılıp Medine'ye yola koyulmuştu, Kudeyd'e varınca Medine'den ona bir haber geldi. Bunun üzerine dönüp Mekke'ye ihramsız girdi." [Mâlik][496]

Vekaleten Hac Ve Çocuğun Haccı

3611- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Abbâs'ın oğlu el-Fadl Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in terkisindeydi. Resû-lullah'a Has'am'dan bir kadın fetva sormak için geldi. Fadl da durmadan ona, kadın da ona bakıyordu (karşılıklı bakışıyorlardı). Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de Fadl'in yüzünü başka tarafa çevirmeye koyuldu. Kadın dedi ki:

«Ey Allah'ın Resulü! Allah'ın kullarına farz kıldığı hac farizası yaşlı olan babama da ulaştı, ancak deveye binmekten âcizdir; acaba ben onun namına hac yapabilir miyim?» *

«Evet» buyurdu. Bu hâdise, Veda haccın-da cereyan etmiştir."[497]

3612- Diğer rivayet:

"Bir adam dedi ki: «Ey Allah'ın Nebisi! Babam hac yapamadan vefat etti; acaba ben onun namına hac yapabilir miyim?» Şöyle buyurdu:

«Acaba babanın bir borcu olsaydı, sen onu öder miydin?»

«Evet» deyince, «Allah'ın borcu (ödenmeye) daha lâyıktır» buyurdu." [498]

3613- Diğer rivayet:

"O yaşlı bir adamdır, devenin üstünde duramıyor. Eğer onu devesinin üstüne bağlarsam ölmesinden korkuyorum."[499]

3614- Ahmed'in rivayeti: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Fadl'a dedi ki:

«Ey Kardeşimin oğlu! Bu öyle bir gündür ki, kim bugünde kulağına, gözüne ve diline sahip olursa mutlaka bağışlanır»."[500]

3615- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:

Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek dedi ki:

"Kız kardeşim hacca gitmeyi adamıştı, gitmeden vefat etti. Ne dersin, ben onun namına hac yaparsam olur mu?"

"Kız kardeşinin borcu olsaydı öder miydin?"
"Evet."
"Öyleyse bunu da öde! Zira borcu ödenmeye Allah daha layıktır." [Buhârî, Müslim ve Nesâî][501]
3616- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir adamın: "Lebbeyk an Şübrüme!" dediğini duydu. Şöyle buyurdu: "Kimdir Şübrüme?"
"Benim kardeşim, ya da akrabam" diye cevap verince: "Sen kendi namına haccettin mi?" diye sordu. Adam "Hayır" dedi. Bunun üzerine şöyle buyurdu:
"Önce kendin için haccet, sonra Şübrüme için haccedersin." [Ebû Dâvûd][502]
3617- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Revhâ'da bir grup yolcuya rastladı ve:
«Bu kavim kimdir?» diye sordu.
«Biz müslümanlanz, ya sen kimsin?" diye sordular. O da:
«Ben Allah'in Resulüyüm» buyurdu.
Bir kadın elindeki çocuğu yukarıya kakh-np «Bunun için hac var mıdır?» diye sordu.
«Evet vardır, sen de sevabını alırsın» buyurdu." [Müslim, Ebû Dâvûd ve Nesâî.][503]
3618- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte hac yaptığımız zaman, kadınlar ve çocuklar namına da telbiye getirirdik." [Tirmizî]
Ayrıca o, bu rivayet hakkında: "Bu garîb-dir. Âlimler, kadının namına telbiye getirilmeyeceği hususunda ittifak etmişlerdir" dedi.[504]
3619- Zeyd bin Erkam radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim babası ya da annesi namına hac yaparsa bu, hem kendisi, hem de onların namına kâfi gelir." [Taberânî, Mu'cemu'I-Kebtr'de adı belirtilmeyen bir râvi kanalıyla.][505]

3620- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellembuyurdu:)
"Kim ölmüş bir kişinin namına hac yaparsa, onun ecri gibi ecir alır; kim de oruçluya iftar verirse, onun ecri gibi ecir alır. Kim bir hayra çağırırsa o hayrı yapan gibi sevap alır." [Taberânî, Mu 'cemu'l-Evsat'ta. İsnadında Ali bin Yezîd bin Behrâm adlı râvi vardır.][506]

Teşrik Günlerindeki Tekbir, Peygamber Sallallahu Aleyhi Ve Sellem'in Hutbeleri, Hac Ve Umresinin Sayısı Ve Diğer Meseleler

3621- Ömer radiyallahu anh'dan: "Ömer, Mina mescidinde tekbir getirirdi.
Mescidde olanlar da onunla birlikte tekbir getirirlerdi. Çarşılar tekbir sedaları ile âdeta inlerdi. Bu tekbir ta Mescid-i haram'a kadar vâsıl olurdu da oradakiler Ömer tekbir getirdi derler ve kendileri de tekbir getirirlerdi."
[Buhârî bâb başlığında. Ayrıca Muvatta'da benzeri rivayet edilmiştir.][507]

3622- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "O, çadırında namaz ardında (teşrîk) tekbir getirirdi. Onun tekbirini duyanlar da tekbir getirirlerdi. Namazın dışında kalan vakitlerde de tekbir getirirdi. Kuşluk vakti, zeval vakti taş atmaya gittiğinde hep tekbir getirirdi."
[Bâb başlığında Buhârî.][508]

3623- Diğer bir bâb başlığında ondan (İbn Ömer'den) ve Ebû Hureyre'den:
"İkisi Zi'1-Hicce'nin on gününde —ki bunlar teşrîk günleridir— tekbir getirerek çarşıya çıkarlardı. Onların lekbirleriyle birlikte halk da-tekbir getirirdi."[509]

3624- Abdurrahman bin Muâz radiyallahu anh'dan:
"Mina'da iken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bize hitap eni; söylediklerini duymak için kulak kabarttık. Biz konak yerlerimizde bulunuyorduk (yine de onu duyabiliyorduk). Onlara hac menâsikini öğretmeye başladı. Nihayet taşlama yerine geldi. Konuşurken şehâdet ve orta parmağını kulaklarına koymuştu. Sonra sapantaşı gibi küçük

taşların atılmasını söyledi. Muhacirlere emretti, Mescidi (Hayf)ın önüne indiler. Ensâr'a emretti, mescidin arkasında indiler; derken herkes indi." [Nesâî][510]

3625- Ebû Davud'un ibaresi: "Muhacirlere «buraya insinler» diyerek kıblenin sağını gösterdi. Ensâra da «buraya insinler» diyerek kıblenin solunu gösterdi. «Diğer insanlar da onların etrafına insin» buyurdu." [511]

3626- el-Hirmâs bin Ziyâd el-Bâhilî radiyallahu anh'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellcm'i Mina'da Kurban bayramı günü devesi Adbâ'nın üstünde halka hitap ederken gördüm." [Ebû Dâvud][512]

3627- İbn Ebî Necîh radiyallahu anh'dan, o da babasından, o da Bekroğullanndan olan iki adamdan:

Dediler ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i biz devesinin yanmdayken, Teşrik günlerinin ortasında halka hitap ederken gördük. Bu konuşması onun Mina'da irâd ettiği hutbesiydi."[513]

3628- Rafı' bin Ömer el-Muzenî radiyal-lahu anh'dan:

"Mina'da kuşluk vakti Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i, boz bir dişi katırın üstünde halka hitap ederken gördüm. İnsanlardan kimi oturuyor, kimisi de ayaktaydı. Ali, ondan duyduklarını olduğu gibi halka naklediyordu."

[Her iki rivayet de Ebû Davud'a aittir.] İmanın hükümleri bölümünde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu hutbesi daha önce geçmişti. Burada ise Teşrik günlerinin ortasına tesadüf eden Revs gününde irâd ettiği hutbeleri söz konusu edilmiştir.[514]

3629- Ebû Hurre er-Rakkâşî radiyallahu anh'dan, o da amcasından:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Dikkat edin, zulmetmeyin! Dikkatli olun, zulmetmeyin! Dikkat edin zulmetmeyin! Gönül hoşluğu olmadan bir müslümanın malı helâl olmaz. Dikkat edin! Cahiliyetten kalma her kan davası ve (faiz) malı Kıyamet gününe kadar bu ayağımın altındadır (kaldırılmıştır)." (Devam etti nihayet şunu) dedi: "Dikkat edin, kimde bir emanet varsa kendisine emanet edene götürüp versin."

[Ahmed leyyin bir senedle.][515]

3630- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Akabe'de şöyle hitap etti:

"Zaman, Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günde olduğu şekline dönmüştür. Allah katında ayların sayısı on ikidir. Bu on ikiden dördü haram aylardır: Mudar kabilesinin Receb ayı Zi'l-Ka'de, Zi'l-Hicce ve Muharrem. Bu dosdoğru bir dindir. Öyleyse o aylar içinde kendinize yazık etmeyin.

Nesi', (haram aylara ilavede bulunmak, yerlerini değiştirmek) küfürde gerçekten ileri gitmektir. İnkâr edenler Allah' in haram kıldığı ayların sayısına uydurmak için, onu bir yıl haram, bir yıl helâl saymak suretiyle sapıtıyorlar. Böylece Allah'ın haram kıldığını helal kılıyorlar. Onlar bir yıl Sefer ayını helâl, Muharrem ayını haram; ertesi yıl Sefer' i haram, Muharrem'i helâl aydan kabul ediyorlar.

Ey insanlar, şeytan artık kendisine tapıl-maktan umudunu kesti. Onun için sizin küçük diyerek aldırmadığınız günahlara razı oldu. Dininiz hakkında bu küçük deyip hakir gördüğünüz amellerden (günahlardan) kaçınınız!"

[Bezzâr zayıf bir senedle.][516]

3631- Gülsüm bin Cübeyr radiyallahu anh'dan:

İçinde yer alan kıssada şu ibare geçmektedir:

Sıffîn'de Ammâr'ı öldüren kişi, Akabe günü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in halka hitap ederken şöyle duyduğunu işittiğini söyledi: "Kanlarınız, mallarınız birbirlerinize, bugünkü gününüzün hürmeti, bu ayınızın hürmeti, bu beldenizin hürmeti gibi haramdır.

Dikkat edin, benden sonra birbirlerinizin boyunlarını vuracak kâfirlere dönmeyin!"

Kıssada, bu adamdan sapıklığı daha açık kimse yoktur. Çünkü bu adam, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den bu sözünü işit-tikten sonra kalkıp Ammâr'ı öldürmüştür.

[Taberânî, Mu 'cemu' l-Kebîr 'de][517]

3632- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: Arefe gününde (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu.)

"Her peygamberin kabul edilmiş duası geçmiştir. Ben ise duamı Kıyamet gününe sakladım. Peygamberler: «Biz senden daha fazla ümmet sahibiyiz» diyecekler. Sakın beni mahcup etmeyin. Ben sizi Havz'un kapısında oturup bekleyeceğim."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de leyyin bir senedle.][518]
3633- Yine leyyin bir senedle yapılan rivayet şöyledir:
"Allah'a karşı yemin etmeyin! Çünkü kim Allah'a karşı yemin ederse, Allah onu yalancı çıkartır."[519]
3634- el-Addâ' bin Hâlid radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Veda haccını yaptığı günde şöyle buyurmuştur:
"Allah şöyle buyuruyor: «Ey İnsanlar! Şüphesiz biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık. Tanışasınız diye sizleri şubeler ve kabileler halinde kıldık. Allah katında en iyiniz O'ndan en çok korkanınızdır.»
Arabın Aceme üstünlüğü yoktur; Acemin de Araba üstünlüğü yoktur. Ne siyahın beyaza ve ne de beyazın siyaha üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak ve sadece takva ile olur.
Ey Kureyş topluluğu! İnsanlar âhirete gelirlerken, siz âhirete boyunlarınıza dünyayı
yüklenmiş olarak gelmeyin! Allah'a karşı benim size hiçbir faydam dokunmaz." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebtr'de][520]
3635- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hicret öncesi iki hac, hicret sonrası da umre ile bir hac yapmak suretiyle tam üç hac yapmıştır. Altmışüç kurban sevk etmiştir. Geri kalan develeri Ali, Yemen'den getirmiştir ki, içlerinde burnunda gümüşten bir bere bulunan Ebû Cehl'in devesi de vardı. O develeri Allah Resulü kesti. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem her deveden bir parça alınmasını emretti. Alındı ve pişirildi, Efendimiz (etinin) suyundan içti." [Tirmizî][521]
3636- Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, dört kere umre yaptı; hepsi de Zi'1-Ka'de ayında idi. Ancak haccıyla birlikte yaptığı umre başka. Hudeybiye ya da Hudeybiye zamanında olan umre Zi'1-Ka'de'de; Huneyn ganimetlerinin taksim

edildiği yer olan Ci'râ-ne'den yaptığı umre de Zi'1-Kade'de yapmıştır. Bir umre de haccıyla beraber yaptığı umredir." [Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud][522]

3637- Muharriş el-Ka'bî radiyallahu anh'Haır

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Ci'râne'den gece umreye niyetlenerek çıktı. Gece Mekke'ye girip umresini yaptı. Sonra yine o gece çıkıp Ci'râne'ye vardı ve sanki orada gecelemiş gibi Ci'râne'de sabahladı. Ertesi gün Güneş öğle vakti zail olunca, Şeriften çıktı. Diğer yoldan gelen toplulukla Scrif'tc birleşti. Bu yüzden O'nun bu umresi halka gizli kaldı." ITirmizî ve Nesâî][523]

3638- Ebû Davud'un rivayeti:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ci'râne'ye girdi. Mescide girip Allah'ın istediği kadar namaz kıldı.[524] Sonra ihram giydi,

sonra devesine binip Şerife yöneldi. Nihayet Medine yoluna geldi. Mekke'de gecelemiş gibi sabaha kavuştu."

3639- Urve radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,ancak üç kere umre yapmıştır ki bunun birisi Şevval ayında, diğer ikisi de Zi'1-Ka'de ayında gerçekleşmiştir." [Mâlik][525]

3640- Urve, Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, biri Zi'1-Ka'de, biri de Şevval'de olmak üzere iki umre yapmıştır." [Ebû Dâvud][526]

3641- Urve radiyallahu anh'dan:

"Ben, İbn Ömer'le birlikte sırtımızı Âi-şe'nin hücresine dayamış oturuyorduk. Onun misvak sesini (dişlerini fırçaladığını) duyuyorduk. Dedim ki:

«Ey Ebû Abdurrahman! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Receb ayında umre yaptı mı?»

«Evet!» deyince, Âişe'ye hitaben dedim ki: "Anneciğim! Ebû Abdurrahman'in dediğini duyuyor musun?"

«Ne diyor?»

«Diyor ki: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Receb ayında umre yaptı.»

«Allah, Ebû Abdurrahman'ı bağışlasın! Hayatım hakkı için o, Receb

ayında umre yapmadı. Yaptığı umrelerden hemen hepsinde ben onunla beraber olmuşumdur» diye cevap verdi. İbn Ömer de bunu dinliyordu. Ne evet dedi ve ne de hayır; sadece sükût etmekle yetindi." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî][527]

3642- Âişe radiyallahu anhâ'dan: Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Mina'da seni güneşten koruyup gölgelendirecek bir bina yapsak olmaz mı?"

"Hayır! Orası ancak önce gelenin ineceği ve devtam çökerteceği bir yerdir" buyurdu.[528]

3643- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: Dedik ki: "Ey Allahın'ın Resulü! Mina'nın durumu insanı şaşırtıyor. O, dar bir yerdir. İnsanlar gelince genişliyor." Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Mina, aynı rahme benzer; dardır, hâmile kaldığı zaman Allah onu genişletir."

[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'U zayıf bh isnadla.][529]

3644- Ebû Vâkıd el-Leysî radiyallahu anh'dan:

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in Veda haccında hanımlarına şöyle dediğini duydum: "Bundan (hacdan) sonra (sizler için) hasırların üstleri vardır (bir daha haccetmek size farz değildir)." [Ebû Dâvud] [530]

3645- Bezzâr, Ahmed ve Ebû Ya'lâ, Ebû Hureyre'den naklettikleri hadiste şunu eklediler:

Zeynep ile Sevde'nin dışında hepsi haccetmekteydiler. O ikisi şöyle diyorlardı:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in: «Bundan (hacdan) sonra (sizler için) hasırların üstleri vardır (bir daha haccetmek size farz değildir)» sözünden sonra bizi buradan artık hiçbir hayvan kımıldatamaz."[531]

3646- Ömer radiyallahu anh'dan:

"O, yaptığı son haccında, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarına hacca çıkmaları için izin verdi. Abdurrahman bin Avf ile Osman bin Affân'ı da onlarla beraber gönderdi."[532]

3647- Sümâme radiyallahu anh'dan: "Enes radiyallahu anh, cimri

olmadığı halde bir deve semeri üzerinde haccetti. Ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bir deve üstünde haccettiğini ve bu devenin de aynı zamanda azık ve eşyalarını taşımakta olduğunu bildirdi." [İkisi de Buhârî'ye aittir.[533]

Mekke Ve Kabe'nin Fazileti, Onun Haremi, Zemzem, Oradaki Ezan, Hicâbe (Perdedanlık) Ve Sikâye (Su Dağıtma) Hakkındaki Rivayetler

3648- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"İnsanlar için, içinde namaz kılınacak ilk mübarek ev, Kabe'dir." Dedim ki:

"Sonra hangisi?"

"Mescid-i Aksa!

"Aralarında kaç yıl vardır?"

"Kırk yıl" buyurdu. [Buhârî, Müslim ve Nesâî][534]

3649- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Hacer-i Esved, Cennet'ten inmiştir. O indiğinde, sütten daha beyaz idi. Ademoğulları-nın hataları (günahları) onu kararttı."

[Nesâî ve aynı lafızla Tirgflzî.][535]

3650- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Hacerü'l-Esved hakkında şöyle buyurdu:

"Vallahi Allah, onu Kıyamet gününde gören iki gözü ve konuşan bir dili olduğu halde diriltecektir de kendisini hakkıyla istilâm edenler hakkında tanıklık edecektir." [Tirmizî][536]

3651- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de: "Allah kıyamet gününde Hacer-i Esved'i ve Rükn-ü Yemanî'yi, iki gözlü, bir dilli, iki dudaklı olarak diriltecek ve kendilerini istilâm edenler için bir vefa borcu olarak tanıklık edeceklerdir."[537]

3652- İbn Amr bin el-As radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Rükün ile makam, Cennet yakutlarından iki yakut idi. Allah onların

nurunu almıştır, eğer onların nurlarını almasaydı meşrikle mağrip arasını aydınlatırlardı." [Tirmizî]
Ayrıca o, bu hadisin İbn Ömer'den mevkuf yani onun sözü olarak rivayet edildiğini söyledi.[538]

3653- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde Rükün, bir dili ve iki dudağı olduğu halde Ebû Kubeys dağından daha büyük olarak gelecektir."
[Ahmed leyyin bir senedle.][539]

3654- Taberânî, Mu'cemu' l-Evsat'ta şunu ekledi:
"Kendisini hak ile istilâm eden için tanıklık edecektir. O, mahlûkatıyla musâfaha eden Allah'ın sağı (sağ kolu)dır."[540]

3655- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellembuyurdu:)
"Hacer-i Esved, Cennet taşlarından bir taştı. Yeryüzünden Cennet taşlarından ondan başka hiçbir taş yoktur. Billur taşları gibi beyazdı. Eğer ona Cahiliyet kirinden bir şey bulaşmasaydı, elini süren her hasta mutlaka iyileşirdi." [Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat ve'I-Kebfr'de leyyin bir senedle.][541]

3656- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Rüknü'l-Esved semadan indi, Ebû Ku-beys dağına beyaz bir billur taşı gibi kondu. Kırk sene orada kaldıktan sonra İbrahim'in temelleri üzerine yerleştirildi."
[Taberânî, Mu'eemu'I-Kebîr'de][542]

3657- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hacer-i Esved'e, cahiliyet kirliliklerinden hiçbir şey bulaşmasaydı, zalim ve günahkârların pisliklerinden de hiçbir şey değme-seydi, başvuran her hasta iyileşirdi. Bugün de aynen Allah' in kendisini yarattığı şekilde görülürdü. Siyah ile değiştirmesinin sebebi, Ce-hennem ehlinin cennet süsünü görmemesi içindir. Ayrıca o, Cennet yakutlarından bir yakuttur ki, Allah onu, Âdem' i yeryüzüne indirdiği zaman, Kabe'nin yerine koymuştur. Yeryüzü o zaman son derece

temiz idi. Orada hiçbir günah işlenmemişti. Çünkü orasını kirletecek kimse yoktu. Harem in etrafına Allah, melekleri bir saf olarak sırf onu yeryüzü sakinlerinden korumak için yerleştirmiştir. Yeryüzünün sakinleri o zaman cinlerden ibaretti. Onların onu görmeleri yakışık almazdı. Çünkü Cennetten gelme bir şey idi. Cenneti gören cennete girer. Onun için ona ancak haklarında cennet sabit olanlar bakabilirdi. Melekler sürekli olarak cinleri ondan alıkoydular, göstermediler. Harem'in her tarafını ablukaya aldılar. Bunun için Harem'e «harem (yasak ve mukaddes bölge)» denilmiştir."
[Taberânî, Mu'eemu'I-Kebîr'de zayıf bir isnadla.][543]
3658- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Meryem'in oğlu Isâ, Fecc-i Ravhâ denilen yerde hac veya umre yapmak yahut o ikisini bir arada yapmak üzere mutlaka telbiye getirecektir. " [Müslim][544]
3659- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke ile Medine arasındaki Ezrak vadisine uğradı. "Bu vadi hangi vadidir?" diye sordu. "Ezrak vadisidir" dediler.
Şöyle buyurdu: "Ben Musa Aleyhisse-lam'ı gür sesi ile Allah'ı telbiye ederek tepeden aşağıya inerken görüyor gibiyim." Sonra Herşâ tepesine gelerek: "Bu tepe hangi tepedir?" diye sordu: Ashâb: "Herşâ tepesidir" cevabmı verdiler. Bunun üzerine Allah'ın Resulü: "Ben, Yunus bin Mettâ Aleyhisselam' ı derli toplu, kırmızı bir dişi deve üstünde, yünden bir cübbe giymiş, devesinin yuları hurma lifinden örülü olduğu halde telbiye ederken görüyor gibiyim" buyurdu. [Buhârî ve Müslim][545]
3660- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem uykusunda kıpırdadı. Bunun üzerine "Ey Allah'ın Resulü! Uykunuzda hiç yapmadığınız şeyleri yaptınız" dedik. Şöyle buyurdu:
"Hayret doğrusu! Ümmetimden birtakım insanlar, Kureyş'ten Beyt'e iltica etmiş, bir adama ulaşmak için bu Beyt'e geliyorlar. Fakat çöle vardıklarında yerle bir oldular." Dedik ki: "Ey Allah'ın Resulü! Yol

insanları (zaman zaman) pekâlâ bir araya getirebilir." Bunun üzerine: "Evet, aralarında kastılı olan, sakat ve yolcular da vardır. Muhtelif yerlerden gelmelerine rağmen hepsi aynı şekilde helak olurlar. Ancak Allah onları niyetlerine göre diriltecektir." [Müslim|[546]

3661- Buhârî'nin rivayeti:

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Bir ordu Kabe'ye hücum edecek, (bu beldenin) çölüne geldiklerinde yerle bir olacaklardır." Dedim ki:

"Ey Allah'ın Resulü! Hepsi mi helak olacak? Zira içlerinde (alış-verişle meşgul olan) çarşı halkı ve o zalimlerden olmayan kimseler de bulunmaktadır." Şöyle buyurdu:

"Öncekiler de sonrakiler de yani hepsi helak olacak, fakat dirilirken niyetlerine göre dirileceklerdir."[547]

3662- Safıyye radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"İnsanlar bu Beyt'e karsı savaşmakta devam edeceklerdir; hatta bir ordu burayı almak için gelirken çöle vardıklarında, yahut bu beldenin çölüne geldiklerinde, öncekilerden sonrakilere kadar hepsi yerle bir edilecektir. Ortaları bile kurtulamıyacaktır." Dedim ki:

"Ey Allah'ın Resulü, onlardan istemeyerek bulunanların durumları ne olacak?"

Şöyle buyurdu: "Allah onları içlerindeki niyetlerine göre diriltecektir." [Tirmizî][548]

3663- Abdullah bin Safvân radiyallahu anh'dan, o da Mü'minlerin annesinden:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Bu Beyt'e (Kabe'ye) güçleri, silahlan ve hazırlıkları bulunmayan bir kavim sığınacaktır. Onlara savaşmak için bir kavim gelecek; (bu beldenin) çölüne varınca yerle bir olacaklardır."

Yûsuf İbn Mâlıek dedi ki: "Şam ehli o zamanlar Mekke'ye yürüyorlardı." Abdullah bin Safvân dedi ki: "Ama vallahi o kastedilen, bu ordu değildir." [Müslim]

Nesâî'nin rivayetinde Hafsa'nın hadisi olarak nakledilmiştir.[549]

3664- Şakîk radiyallahu anh'dan:
Şeybe bin Osman ona dedi ki: Ömer radiyallahu anh senin şu oturduğun yere oturdu ve şöyle dedi: "Kabe'nin malını taksim etmeden buradan çıkmam!" Dedim ki:
"Sen bunu yapamazsın."
"Bilakis yapacağım!" dedi. Ben yine:
"Sen bunu yapamazsın!" dedim. Bu defa "Neden?" diye sordu. Dedim ki:
"Çünkü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ve Ebû Bekr onu gördükleri ve ona senden daha muhtaç oldukları halde bunu yapmadılar, o mallan çıkarmadılar."
Bunun üzerine kalktı ve çıktı. [Ebû Dâvud][550]
3665- Buhârî'nin rivayeti: "Orada dağıtmadık ne bir san (altın) ve ne de bir beyaz (gümüş) bırakmayacağım! Bunu kafama koydum." Dedim ki:
"Bunu senin iki dostun yapmamıştır." Bunun üzerine "Onlar kendilerine uyacağım iki şahsiyettir" dedi.[551]
3666- Ebû Şureyh el-Adevî radiyallahu anh'dan:
O, Mekke'ye ordu gönderen Amr bin Saîd'e dedi ki: "Ey Emîr! Bana izin ver de sana Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in söylediği bir sözü söyleyeyim. Fetih gününün ertesi onu iki kulağımla duydum; iki gözümle de gördüm. Konuştuklarını kalbim kavradı. Allah'a hamd ü senada bulunduktan sonra şöyle buyurdu:
"Mekke'yi insanlar değil, bizzat Allah haram (mukaddes) kılmıştır. Allah'a ve âhiret gününe inanan bir müslüman kişi için orada kan dökmek ve ağaç kesmek helâl olmaz. Biri kalkar da «Peki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem neden orada savaştı?» derse, ona şöyle deyin: «Allah kendi Resulüne müsaade etti, size müsaade etmedi.» Allah bana gündüzden sadece belirli bir süre müsaade etti. Sonra haramlı-ğı tekrar eskisi gibi oldu. Bu hususu burada bulunanlar bulunmayanlara tebliğ etsinler." Ebû Şureyh'e denildi ki: "Amr sana ne dedi?" Şu cevabı verdi: "Ey Ebû Şureyh! Ben bunu senden daha iyi biliyorum. Harem(-i Şerîf), âsiyi, kan döküp kaçan ile bir yeri tahrip

etmiş bir kimseyi barındırmaz." [Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî] [552]

3667- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah, Mekke'yi haram (mukaddes) kılmıştır. O, ne benden önce ve ne de benden sonra hiç kimseye helâl olmaz. O ancak bana belirli bir süre helâl olmuştur. Yaş otu kopa-rılmaz, ağacı kesilmez, avı kaçırılmaz ve ürkütülmez, yitiklerini yerden almak helâl olmaz, ancak yitiğini ilân edip sahibini bulup teslim etmek için alınır." el-Abbâs b. Abdil-muttalib dedi ki: "Ancak onun (Mekke'nin) izhirini (bir nevi otunu) kuyumcularımız ve kabirlerimiz için almak helâl olur."

Diğer rivayette:

"Evlerimizin tavanları için (kullanmak üzere) izhir otu müstesna" diye geçer.

İkrime dedi ki: "Avı kaçırılmaz demek ne demektir, bilir misin? Yani o, gölgeden kaçırılıp da yerine oturulmaz (ürkütülmez) demektir." [Buhârî, Müslim ve Nesâî][553]

3668- Taberânî Mucemu'l-Kebir ve el-Ev-sat'ta leyyin bir senedle onun benzerini şu ekle rivayet etti: O'na denildi ki: "İşte Hâlid bin Velîd, öldürüyor." Şöyle buyurdu: "Ey Fülan! Kalk ta ona söyle elini öldürmekten çeksin!" Adam ona gitti ve dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sana elinden geldiği kadar öldür" diyor." Bunun üzerine Hâlid bin el-Velîd tam yetmiş insan öldürdü. Durum Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatınca, derhal Hâlid'i çağırtıp: "Ben seni öldürmekten alıkoymadım mı?" diye sordu. Hâlid: "Hayır, biri geldi bana elimden geldiği kadar insan öldürmemi emrettiğinizi söyledi" diye cevap verdi. Adamı çağırttı, ona "Ben sana söyle Hâlid'e elini öldürmekten çeksin demedim mi?" "Evet, ama sen bir şey (öldürülme-melerini) murad ettin. Allah da bir şey murad etti. Allah'ın murad ettiği iş seninkini geçti. Ben başka bir şey yapamazdım ki!" Bu söze karşı sükût buyurdu ve ona hiçbir cevap vermedi.[554]

3669- Abdullah bin Hubyş radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir sidre ağacını (Arabistan kirazını) keserse Allah onu bas aşağı ateşe atar."
Ebû Dâvud. Benzeri bir hadiste şu ibare geçer: "Yolcuların ve hayvanların çölde altında gölgelendikleri sidre (ağacını) keserse..."
Taberânî'nin el-Evsat' uıda: "Harem'den bir sidre keserse" diye geçmektedir.[555]
3670- Hassan bin İbrâhîm radiyallahu anh'dan: Sırtını Urve'nin köşküne dayayan Hişâm bin Urve'ye sidrenin (Arabistan kirazının) kesilmesi hakkında bir soru sordum; şu cevabı verdi: "Şu kapılan ve kapı kanatlarını görüyor musun, işte bütün bunlar Urve'ye ait sidrelerdir. Urve, sidre ağacını keserdi ve kesilmesinde bir sakınca görmezdi."[556]
3671-Diğer rivayette şunu da ekledi: Hişâm, Hassân'a: "Ey Iraklı! Bana bir bid'at mesele getirdin" dedi. (Hassan) Dedim ki: "Asıl bid'at sizin tarafınızdan gelmiştir. Mekke'de şöyle diyen bir zât işittim:
«Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sidreyi kesene lanet etmiştir»." Önceki hadisi aynı anlamda nakletti. [Ebû Dâvud][557]
3672- İbn Cübeyr radiyallahu anh'dan: "Ayağının altına mızrağın kesici ucu isabet edip ayağı özengiye yapıştığı zaman ben, İbn Ömer'le beraberdim. İnip çıkardım.
Bu olay Mina'da olmuştur. Haccâc onu ziyarete geldi. Haccâc dedi ki:
«Bunu sana yapanı biliyor musun?»
«Bunu bana sen yaptın» diye cevap verdi.
«Nasıl yani?»
«Silah taşınması helâl olmayan bir günde silah taşıttın! Harem-i Şerîf'e silah soktun. Şimdiye dek Harem-i Şerîf'e silah sokulmazdı» diye cevap verdi." [Buhârî][558]
3673- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Mekke'de silah taşınması helâl olmaz." [Müslim][559]
3674- Abdullah bin Adiyy bin el-Hamrâ radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i Hazvere'nin üzerinde durup

şöyle dediğini gördüm:

"Vallahi sen en hayırlı bir yersin. Allah'a en sevimli bir yersin. Eğer ben, senden çıkarhl-masaydım (kendiliğimden) çıkmazdım."[560]

3675- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke'ye hitaben şöyle buyurdu:

"Ne kadar güzel bir ülkesin. Seni çok seviyorum. Eğer ben senden çıkartılmasaydım, kesinlikle kendiliğimden çıkmazdım."

[İki rivayet de Tlrmizî'nindir.][561]

3676- Ebû Ya'lâ benzerini şu ekle naklet-miştir:

"Ey Abd-i Menâf oğulları! Siz benden sonra bu işin sahipleri olursanız, gece gündüz hangi saatte olursa olsun, Allah'ın evini ziyaret edene engel olmayın. Kureyş'in azmayacağını bilsem onların Allah katında elde edecekleri güzel şeyleri söylerdim. Allahım evvelkilerine vebal tattırdın, bari sonrakilere nimet tattır!"[562]

3677- Muhammed bin İmrân radiyallahu anh'dan, o da babasından, dedi ki:

Ben Mekke yolunda bir su yolunda konaklarken, bana Abdullah bin Ömer geldi ve dedi ki: "Neden bu su yolunda konakladın?" Dedim ki:

"Gölgesinden faydalanmak istedim."

"Bundan başka bir yer var mıdır?" dedi.

"Hayır" dedim. Dedi ki:

"Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu duydum:

«Mina'nın iki küçük dağı arasında bulunursan (eliyle doğuya doğru işaret etti) orada adına Sürer denilen bir vadi vardır ki, o vadide altında yetmiş peygamberin yaşamış olduğu gizli bir şerha (ağaç) vardır»." [Mâlik ve Nesâî][563]

3678- Yaiâ bin Ümeyye radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Harem! de gıda maddeleri karaborsacılığı yapmak, orada haddi aşmaktır (zulümdür)." [Ebû Dâvud][564]

3679- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e zemzem sucundan ikram ettim, onu ayakta içti."[565]

3680- Diğer rivayette: "O, Beytullah'ta iken su istedi. Ona bir kova (su) getirdim." [Buhârî ve Müslim][566]

3681- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hudeybiye'de kaldığı müddet zarfında Kureyş'ten bir adama zemzem suyundan getirmesini emretti. Ondan o suyu alıp Medine'ye götürdü." [Rezîh][567]

3682- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

"O, zemzem suyunu taşırdı ve Allah Resulü de sallallahu aleyhi ve sellem'in de onu taşıdığını söylerdi." [Tirmizî][568]

3683- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Yeryüzünün en hayırlı suyu zemzemdir.

Çünkü onda tadın tadı, hastanın şifası vardır. Yeryüzündeki en kötü su, Haâremütta bir delikten akan Berhûd vadisindeki sudur. Çekirge bacağına benzer, sabahleyin fışkırır, akşamleyin hiç suyu kalmaz."[569]

3684- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Biz ona (zemzeme) şefaat derdik. Onu biz çoluk çocuk için en güzel yardım olarak bulurduk." [İkisi de Taberânî'nin Mu'cemu'l-Kebîr"ine aittir.][570]

3685- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Münafıklarla aramızdaki alâmet (fark): onlar zemzemden kana kana içemezler." [İbn Mâce][571]

3686- Onun Câbir'den de zayıf bir isnadla merfû bir rivayeti bulunmaktadır:

"Zemzem ne için içilirse onun içindir (yani ne niyetle içilirse ona iyi gelir).[572]

3687- Ebû Mahzûre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ezan işini bize ve mevâlilerimize, su dağıtma işini Hâşimoğullanna, perdedârlık işini de Abduddâroğullanna verdi."

[Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr vel-Evstıt'ta leyyin bir senedle.][573]

3688- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi

ve sellem buyurdu:)

"Ey Talha oğulları! Onu ebedi babadan oğula intikal eder bir şekilde alın! Onu sizin elinizden ancak zâlim olan alır." —Kabe örtüsünü kastediyor—

[Taberânî, Mu'cemu' I-Evsat'te leyyin bir isnadla.][574]

3689- Cübeyr bin Mut'im radiyallahu anh'dan:

O, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in Osman bin Talha'ya Kabe'nin anahtarını verdiğinde şöyle buyurduğunu duymuş: "Al su anahtarı ve gizle!" Dedi ki: "Kabe anahtarı bu yüzden daima gizlenir." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de][575]

3690- Ebu't-Tufeyl radiyallahu anh'dan: "Ali, (hacılara) su dağıtma (vazifesi) hususunda Abbâs'la tartıştı. Talha bin Ubeydil-lah, Âmir bin Mahreme ve Ezher bin Abd-i Avf, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu görevi Fetih günü Abbâs'a verdiğine dair tanıklık ettiler."

[Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat'ta leyyin bir senedle.][576]

3691-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah, bir gün ve bir gecede bu Beyt üzerine yüzyirmi rahmet indirir. Altmışı bu Bey fi tavaf edenler; kırkı da bu Beyt'te namaz kılanlar içindir. Yirmisi de bu Beyt'e bakanlar İçindir." [Taberânî, Mu 'cemu' l-Kebîr ve' I-Evsat'ta zayıf bir senedle.][577]

3692- Diğer rivayet:

"Bu mescide, yani Mekke mescidine indirir."[578]

3693- el-Esved bin Halef radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ona Harem'in taşlarını yenilemesini emretmiş." [Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de.] İsnadında Muhammed bin el-Esved bin Halef vardır.[579]

Beyt'in (Kabe'nin) İmarı, Binası, Yıkılması Ve Bununla İlgili Meseleler

3694- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Ye'cûc ve Me'cûc'dan sonra da bu Beyt elbette haccedilecek ve umre

yapılacaktır."[580]
3695- Abdurrahman bin Mehdî şöyle dedi: "Beyt-i Şerîf hac edilemez oluncaya dek kıyamet kopmaz."
[Buhârî]
Dedi ki: "Birinci (rivayet) daha çok rivayet edilmiştir."[581]
3696- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
(Âişe'ye hitaben) "Kavmini görmüyor musun, Kâbeyi yaptıklarında ibrahim'in temellerinden eksik yapmışlar!" buyurunca dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Onu tekrar İbrahim'in temellerine çeviremez misin?"
"Kavmin küfre yakın olmasalardı, bunu yapardım" buyurdu.
İbn Ömer dedi ki: "Âişe'nin bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den işitmesine göre, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in Hicr'den sonra gelen o iki rüknü istilâm etmemiş olması, o zamanki Kabe'nin İbrahim'in temelleri üzerinde tamamlanmamış olmasına dayanmaktadır."
[Ebû Dâvud hariç, Altı hadis imamı][582]
3697- Onun rivayetlerindendir: "Eğer senin kavmin cahiliyeti ya da küfrü henüz yeni bırakmış olmasaydı, Kabe'yi bozar, ibrahim'in temelleri üzerinde tekrar yapardım. Kureys onun binasını eksik yaptı, ben ise Kabe'ye bir arka kapı yapardım."
Hişâm diyor ki: "(Halefle) kapıyı kastediyor."[583]
3698- Yine onun rivayetlerindendir: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e:
"Beyt'in duvarı (Hicr'i) Beyt-i Şeriften midir?" diye sordum.
"Evet" buyurdu.
"Peki onu neden Beyt'e katmamışlar?" diye sorunca:
"Paraları yetmedi" buyurdu.
"Öyleyse neden kapısını yükseltmişler?" diye sordum; şöyle buyurdu:
"Dilediklerini içeriye soksunlar, dilediklerini de sokmasınlar diye. Eğer kavmin olmasaydı..." Benzerini zikretti.[584]
3699- Bir başka rivayetinde: "Ona Hicr'i sordum." Benzerini nakletti.

[585]

3700- Bir başka rivayetinde: "Ey Âişe! Eğer kavmin yeni müslüman olmuş olmasaydı, Bey t'in yıkılmasını emrederdim de ondan çıkarılanı (Hicr'i) tekrar içeriye katardım, kapısını da yere yapıştırırdım; ayrıca ona biri Doğu, öteki de Batıya bakan iki kapı yapardım. Böylece onu ibrahim'in temeline ulaştırmış olurdum." İşte İbnü'z-Zübeyr'i onu yık-maya iten sebep budur.[586]

3701- Yezîd bin Rûmân der ki: "İbnü'z-Zübeyr, onu yıkıp tekrar yaptığında ve Hicr'i oraya tekrar kattığında İbrahim Aleyhisselam'ın deve hörgücünü andıran temel taşlarını gördüm."

Cerîr bin Hâzim: "Ona (Yezîd bin Rû-mân'a) dedim ki:

"Onun (İbrahim'in temelinin) yeri nerdedir?"

"Gel sana göstereyim" dedi ve beni Hicr'e soktu. "İşte burası" diyerek yerini gösterdi. (Cerîr dedi ki:) "Ben Hicr'den olan bu yerin altı zira' ya da ona yakın bir miktar olduğunu takdir ettim."[587]

3702- Atâ anlatıyor:

Şamlılar hücum ettikleri zaman, Yezid bin Muaviye'nin zamanında Beyt-i şerîf yanınca, İbnü'z-Zübeyr halk haccedene dek onu o haliyle bıraktırdı.

Hac mevsimi insanlar ziyarete gelince (Beyt'in) bu durum onları Şamlılara karşı cür'etlendirmiştir. İnsanlar ayrılınca dedi ki: "Ey insanlar! Bana Kabe hakkındaki düşüncelerinizi beyan edin. Onu yıkıp da yeniden mi bina edeyim, yoksa harap olan yerlerini tamir mi edeyim?"

İbn Abbâs dedi ki: "Bu husustaki görüşüm şudur: Bu Beyt'i mümkün olduğu kadar düzelt. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gönderildiğinde görülen şekli, insanlar İslâm'ı kabul ettikleri zaman buldukları taşlan, işte bu şekli koruyup ona ilişmemeni uygun görüyorum."

İbnü'z-Zübeyr şöyle dedi: "Birinizin evi yansa onu yeniden yapmadan gönlü razı olmaz. Rabbinizin Evi'nin bu haline gönlünüz nasıl razı oluyor? Ben üç gün Rabbime istihare edeceğim; ondan sonra kararımı vereceğim."

Aradan üç gün geçtikten sonra görüşü; onu bozup tekrar yapmak merkezinde zahir oldu. Kabe'nin üzerine çıkan ilk kişiye gökten bir belâ inecek diye insanlar, onu bu işten vazgeçirmeye çalıştılar. Birinin oraya çıkıp ilk taşı aşağıya atıp kendisine bir şey olmadığını görünce, herkes İbnü'z-Zübeyr'e tâbi oldu ve bir bir taşları aşağıya atarak binayı tamamen söküp yerle bir ettiler. Sonra İbnü'z-Zübeyr (kıble vazifesi görsün diye) bir takım direkler diktirdi, üzerine de perdeler çektirdi. Böylece binasını yükseltip tamamladı ve şöyle dedi:
Âişe'nin şöyle dediğini duydum: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
«İnsanlar yeni müslüman olmuş olmasalardı, benim de onu takviye edecek bir de param bulunsaydı, Kabe'ye Hicr'den beş arşın içeriye katıp onu genişletirdim. Ayrıca ona insanların içeriye girmelerini ve çıkmalarını sağlayacak birer kapı yapardım»."
Sonra dedi ki: "Bugün ben, bu parayı buluyorum, kimseden de korkum yoktur."
Atâ sözüne devamla dedi ki: Böylece İb-nü'z-Zübeyr, Hicr'den beş arşın daha Kabe'ye katmak suretiyle genişletti ve insanların görebileceği bir temel açtı. Halk ona baktılar da binayı onun üzerine kurdu. Böylece Kabe'nin uzunluğu onsekiz arşına çıktı.
Îbnü'z-Zübeyr bu ilaveyi görünce az buldu ve uzunluğuna on arşın daha ekledi. Ona iki kapı yaptı. Birinden girildi, ötekinden çıkıldı. Ibnü'z-Zübeyr öldürüldüğünde Haccâc, Abdü'l-Melik bin Mervan'a bir mektup yazarak durumu bildirdi ve şöyle yazdı: "İbnü'z-Zübeyr, Kabe'yi Mekke'lilerden adil birtakım kimselerin gördükleri bir temel üzerine bina etmiştir." Abdülmelik şu cevabı yazdı: İb-nü'z-Zübeyr'in berbat ettiğine bir ihtiyacımız yoktur; uzunluğuna yaptığı ilaveyi olduğu gibi bırak, Hicr'den itibaren yapılan ilaveyi önceki haline geri çevir! Açtığı kapıyı da kapat!" Bunun üzerine Haccâc, binayı bozdu ve eski haline iade etti.[588]
3703- Onun rivayetlerindendir: Abdullah İbn Ubeyd b. Umeyr dedi ki: el-Hâris (b. Ab-dillah b. Ebî Rabî'a) Abdülmelik'e hilafeti zamanında geldi. Abdülmelik ona dedi ki: "Ebû Hubeyb (İbnü'z-Zübeyr'i

kastediyor) Âi-şe'den duyduğunu iddia ettiği şeyi (kanaatimce) ondan duymamıştır." Haris dedi ki: "Bilakis ben de ondan duydum." Bunu üzerine: "Âişe'den duyduğun şey nedir?" diye sordu.
(Haris) dedi ki: "Âişe dedi ki: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bana:
«Şüphesiz senin kavmin Kabe'nin binasından eksilttiler. Eğer onlar şirki henüz yeni bırakmış olmasalardı, onların bıraktıklarını ben yeniden alır yerine koyardım. Eğer benden sonra kavmin onu tekrar yapmak isterlerse, gel sana bıraktıklarını göstereyim» buyurdu ve yedi arşına yakın bir yer gösterdi."
Abdülmelik, el-Hâris'e dedi ki: "Sen bunu Âişe'den duydun mu?" "Evet" deyince (Abdülmelik) bir müddet
orasını asası ile eşeledikten sonra şöyle dedi: "Keşke İbnü'z-Zübeyr'i üzerine aldığı
şeyle başbaşa bıraksaydım."[589]
3704- Rivayetlerinden birisi de şudur: "Biliyor musun; kavmin neden onun kapısını (yerden bu denli) yüksek yapmışlardı?"
"Hayır."
"Arzu ettiklerinden başkasını oraya sokmak istemedikleri için. Hatta biri tırmanıp oraya çıkıp girmek istediğinde, onu itip yere düşürürlerdi."[590]
3705- Rivayetlerinden birisi de şudur: Abdü'l-Melik, Beyt'i tavaf ederken aniden şöyle dedi: "Allah, İbnü'z-Zübeyr'i kahretsin! Mü'minlerin annesine nasıl da iftira etti. Sözde onun Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'den şunu duyduğunu söylüyor:
«Ey Âi§e! Eğer kavmin henüz küfrü yeni terk etmiş olmasalardı, Beyt'i bozar, Hicr'den itibaren ilaveler yapardım; çünkü onlar binayı eksik yapmışlardır»."
Bunun üzerine el-Harîs bin Abdillah şöyle dedi:
"Böyle söyleme ey Mü'minlerin Emîri! Mü'minlerin annesinin bunu dediğini ben de bizzat duydum." Cevap verdi: "Ben onu yıkmadan önce sen bunu duyduğunu bana söyle-seydin, onu ben İbnü'z-Zübeyr'in yaptığı şekilde bırakır ve ona asla ilişmezdim."[591]

3706- Câbir radiyallahu anh'dan: "Kabe (Kureyş tarafından) yapılırken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile (amcası) Abbâs taş taşımaya gittiler. Abbâs Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dedi ki: «Elbiseni boynuna al da seni taştan korusun!» Dediğini yaptı. Bu, henüz peygamber olarak gönderilmeden önce idi. Ancak bu esnada yere düştü gözleri semaya ilişti ve (amcasına):
«İzarım, izarım(ı verin)!» dedi ve Abbâs da hemen üzerine çekip onu örttü."[592]
3707- Diğer rivayet: "Bayılarak düştü, ondan sonra bir daha çıplak olarak görülmedi." [Buhârî ve Müslim][593]
3708- Amr bin Dînâr ve Ubeydullah bin Ebî Yezîd radiyallahu anh'dan, dediler ki:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in zamanında mescidin (Kabe'nin) etrafında duvarı yoktu. Halk, Beyt'in etrafında namaz kılardı. Ömer başa gelince, ona duvar yaptı. Ubeydillah dedi ki; duvarı kısa idi, İb-nü'z-Zübeyr onu yükseltti." [Buhârî][594]
3709- Muâz radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, Adem'i yeryüzüne indirdiğinde, yüz sene cennet için ağladı. Sonra yerin genişliğini görünce dedi ki: «Ey Rabbim! Yeryüzünün benden başka sakini yok mudur?» Allah ona şunu vahyetti: «Evet, yeryüzünde birtakım evler yükselecek; içinde ismim anılacaktır. Sana da onlardan bir ev hazırlayacağım ki, o ev bana ait olacak, ona azametimi tahsis edeceğim ve ismim orada yüceltilecek. Onu kendi evim diye adlandıracağım. Lâkin ben orada kalmayacağım; çünkü benim şanıma evlerde kalmak yakışmaz. Benim azametim oraya sığmaz, lâkin Arş'im ve Kürsüm üzerinde benim azametim olur. Yaratmış olduğum şeylerden hiçbir şey benim kabzamdan ve kudretimden kurtulamaz. Ey Adem! Sen yaşadıkça o Beyt'i imar edeceksin, senden sonra bir biri ardınca gelen milletler ve nesiller onu imar edeceklerdir. Nihayet görev senin, evlâdından olan İbrahim adındaki çocuğuna intikâl edecek. Onu onun mimarlarından ve sakinlerinden kılacağım»."

[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta leyyin bir isnadla.][595]
3710- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan:
"Allah, Âdem'i yeryüzüne indirdiği zaman, şöyle buyurdu: «Ben seninle beraber, etrafında Arş'imin etrafında dönüldüğü gibi, dönülecek (tavaf edilecek) yanında Arş'imin etrafında namaz kılındığı gibi namaz kılınacak olan bir ev indireceğim.»
Tufan zamanı olunca (Kabe) kaldırıldı. Peygamberler onu ziyaret ederlerdi, fakat yerini bilmezlerdi. Onu İbrahim için hazırladı. İbrahim onu Hira, Sübeyr, Lübnan, Tûr ve Hayır dağı olmak üzere beş dağdan (istifade ederek) yaptı. Onun için gücünüz yettiğince ondan faydalanın." [Mu'cemu'l-Kebtr][596]
3711- İbn Amr bin el-âs radiyallahu anh'-dan, dedi ki:
"Beyt, yeryüzü yaratılmadan ikibin sene önce kondu. Arş su üzerindeyken, Beyt beyaz bir kaymak idi. Yeryüzü de bir tabak gibi onun altındaydı ve o, ondan meydana geldi."
[İkisi de Taberânî'nin Mu'cemu'I-Kebîr'ine aittir.][597]
3712- Ebu't-Tufeyl radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Cahiliyet devrinde Kabe bir kaya üzerinde yapılmıştı. Bir oğlağın girebileceği kadardı. Tavanı yoktu. Perdeleri asılı idi. Rüknü'l-Esved onun sûrları üzerinde konmuştu. Halka gibi iki rükünlü idi. Cidde yakınlarında gemi parçalandı. Kureyş gemide bulunan Rum bir marangoz ile onun tahta ve ağaçlarını (Mekke'ye) getirdiler. Dediler ki: «Bu kütükler ve tahtalarla Rabbimizin evini yapalım.» Onu yıkmak istediklerinde, Beyt'in surlarında korkunç bir yılanla karşılaştılar. Ne zaman ondan bir taş almak istedilerse yılan onlara saldırdı. Derken, Makam'ın yanında toplanıp Allah'a
şöyle yalvardılar: «Biz senin Beyt'ini şereflendirmek ve süslemek istiyoruz. Buna razı olursan ne âlâ; aksi halde istediğini yap!» Hemen kartaldan büyük bir kuş gelip pençelerini yılanın başına geçirdi ve onu alıp Ecyâd'a doğru götürdü.
Daha sonra onu kolayca yıktılar. Vadinin taşlan ile onu yaptılar ve yirmi arşın yukarıya doğru yükselttiler.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Ec-yâd'dan taş taşırken,

üzerindeki alaca kaftan daraldı ve bu yüzden kaftanın bir kısmını omuzundan atınca âni bir sesle karşılaştı:
«Ey Muhammedi Avretini ört!» Bi'setten beş sene önce, kendisine gelen ilk ses buydu.
[Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'I-Kebtr'de uzunca bir metinle.][598]
3713- Urve radiyallahu anh'dan: Kabe yandığında gedikleşti. Bunun üzerine İbnü'z-Zübeyr şöyle dedi: "Birinizin evi böyle olsaydı mutlaka onu değiştirirdi."
Bu hadis Atâ'nın yukarıda geçen hadisine (no. 3700) benzer bir hadistir, ancak burada şöyle geçer: "O, İbrahim'in temeline ulaşıncaya kadar bir temel kazdı. Hangi yanından bir kazma girerse bütünü sallanıyordu. Yıkıldığı gün uzunluğu onsekiz arşın idi.
Oğlu ona dedi ki: «Dokuz arşın daha artır!»"
Şu ibareler de ilave edildi: "Onda üç temel vardı. Abdülmelik, Haccâc'a İbnü'z-Zü-beyr'in ilave ettiği kapıyı kapamasını, eski haline çevrilmesi için fazladan konulan taşların çıkarılıp atılmasını yazdı ve o da onun emrini yerine getirdi.
Şimdiki şekli, Haccâc'ın Hicr bölümündeki değişikliği hariç, İbnü'z-Zübeyr'in yaptığı şeklidir." [Taberânî, Mu'cemıı'l-Kebfr'de)[599]
3714- Mücâhid radiyallahu anh'dan: Mevlâsı ona şöyle anlatmış:
"Cahiliyet devrinde Kabe'yi yapanlardan birinin kendi eliyle yonttuğu bir taş vardı, Allah'ı bırakıp ona ibadet ederdi. Yoğurt getirip üzerine dökerdi, bir köpek gelir onu yalar, sonra da üzerine işerdi.
Sonra onlar yapımında Hacer'e ulaştıklarında, Kureyş kabileleri ihtilâfa düştüler. Çünkü her biri o taşı kendisi koymak istiyordu.
Nihayet dediler ki: «Aramızda bir hakem tayin edin. Yoldan ilk çıkıp gelecek olan insan hakem olsun» dediler. Çok geçmeden Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem çıkageldi. Dediler ki: «İşte son derece güvenilir olan Muhammed geldi.»
Ona durumu anlattılar. O da taşı bir elbiseye koydu ve oradaki kabilelelere çağrıda bulundu. Gelip o elbisenin kenarlarından tuttular. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de o taşı bizzat yerleştirdi."
[Ahmed daha uzun bir metinle nakletti.][600]

3715- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kâbeyi Haberlilerden incecik baldırlı biri harap edecek." [Buhârî, Müslim ve Nesâî][601]

3716- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kişi Rükün ile Makam arasında alışveriş yapacaktır. Onu (Harem'i) ancçk ehli helâl sayacak. Bir de onu helâl saydılar mı, artık Araplardan helak edicileri sorma! Sonra Ha-beşîler gelip bir daha tamir edilmeyesiye onu harap edecekler. Onun altındaki defineyi çı-karacak insanlar, işte onlardır." [Ahmed][602]

3717- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kabe'yi yıkacak olan ayrık iri ayaklı ve güdük kafalı Habeşîyi onun taşlarını teker teker sökerken görür gibiyim." [Buhârî][603]

3718- İbn Amr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Habeşlilere, size ilişmedikçe ilişmeyin. Kabe'nin definesini ancak Habeşlilerden iki bacakları ince olan bir adam çıkartacaktır." [Ebû Dâvud][604]

3719- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kabe'yi Habeşlilerden ince baldırlı bir adam harap edecektir. Onun linetini alacak, onu kisvesinden soyacaktır. Sanki başı ince, boynu fındık gibi olan bir yılan şeklinde onun, kazma ve küreğiyle oraya vurduğunu görür gibiyim." [Ahmed ve Taberânî, Mu'cemıı'l-Kebtr'de leyyin bir senedle.][605]

3720- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Mekkeliler ondan çıkacaklar. Onu çok az tamir edecekler. Sonra tekrar tamir edilecek ve dolacak, bina edilecek, sonra ondan çıka-caklar ve bir daha ona dönmeyeceklerdir." [Ahmed ve Ebû Ya'lâ.] [606]

3721- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Allah Resulü sanaütfKu sfccylem'den şunu duyduğuma Allah'ı tanık gösteririm:
«Oraya günahları, insanlar ve cinlerin günahları ile tartılsa, onlarınkine ağır basacak Kureyş'ten bir adam yerleşecektir»." [Ahmed][607]
3722- Diğer bir rivayet:
İbn Amr, İbnü'z-Zübeyr'e Hicr'de iken geldi ve şöyle dedi: "Ey Zübeyr'in oğlu! Allah'ın Harem'inde inkârdan uzak dur! Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:
"Oraya Kureyş'ten bir adam yerleşecektir ki, o adamın günahları eğer insanların ve cinlerin günahları ile tartılsa onlarınkini o adamın günahları tartar.» Dikkat et, sakın o adam sen olmayasın! Çünkü sen kitapları okudun ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sohbetinde bulundun." Bunun üzerine İbnü'z-Zübeyr: "Ben de seni şahit gösteririm ki işte yüzüm! (Bu yüzün sahibi) Şam'a tmicâhid olarak gidecektir" dedi. lAhmedl[608]
3723- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
O, İbnüz-Zübeyr'e gelip: "Sakın küfre girmeyesin!" dedi. Benzerini nakletti. [Ahmed][609]
3724- Osman radiyallahu anh'dan: İbnü'z-Zübeyr, muhasara altına alındığı zaman ona (Osman'a) dedi ki:
"Benim çok değerli develerim var. Onları senin için hazırladım. Onlarla Mekke'ye gitmek ister misin? Seninle gitmek isteyenler de giderler."
"Hayır; zira ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:
«Kureyş'ten ismi Abdullah olan, insanların günahlarının yarısı kadar günahı bulunan bir koç Mekke'de (islâm dışı hareketlerde bulunacak ve) inkâra kalkışacaktır»." [Ahmed ve Bezzâr][610]
3725- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mekke'ye Abdullah adında bir adam yerleşecek. Alemin azabının yarısı üstünde olacaktır." [Bezzâr leyyin birsenedle.][611]

3726- Âişe radiyallahu anhâ'dan, dedi ki: "Kabe'yi basan Fil'in kumandanı ile sürücüsünün, Mekke'de iki kör ve kötürüm olarak insanlardan dilendiklerini gördüm." [Bezzâr][612]

3727- İbnü'z-Zübeyr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ona Beytü' l-Atîk denmiştir. Çünkü o Kabe, kendisine ulaşamıyan ve bir şey yapamayan birçok zorbayı eskimiştir." [Bezzâr leyyin bir senedle][613]

3728- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ne o, ne de etrafı kâra verilmez." -Mekke'yi kastediyor-[Taberânî, Mu'cemıı' I-Kebîr'de zayıf bir senedle.][614]

3729- Alkame bin Nadle radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr ve Ömer vefat edip gittiler. (Hâlâ) Mekke evlerine sevâib (oturanların mülkü ol-mayan, ihtiyaç sahiplerine terkedilmiş) denmekteydi. İhtiyacı olan oturur, ihtiyacı olmayan ise başkasını (kirasız olarak) oturturdu." | İbn Mâce|[615]

3730- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"el-Hayf mescidinde, yetmiş peygamber gömülmüştür." [Bezzâr][616]

3731- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ne güzel kabristandır bu!"
İbn Cüreyc der ki: "Bu sözüyle O, Mekke'nin kabirlerini kastetmiştir."
[Ahmed, Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de ve aynı lafızla Bezzâr.][617]

Medine'nin Fazileti, Haremi Ve Bununla İlgili Meseleler

3732- Ali radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'den Kur'ân'dan ve şu

sahifelerde olandan başka bir şey yazmadık."
Dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem (bu sahifede) buyurdu: «Medine'ninAyr ile Sevr arası haram (mukaddes)'tir. Kim orada bir bid'at yaparsa, ya da bir bid'at yapanı ba-rındırırsa, Allah' in, meleklerin ve tüm insanların laneti onun üzerine olsun. Böyle birinin farzı da, nafilesi de kabul olunmaz. Müslümanların zimmeti birdir; en sade kişiler bile bu zimmete sahiptirler. Kim bir müslümanı küçümser ve ona zimmetinde ihanet ederse, Allah'ın, meleklerin ve insanların lanetine uğrar. Böyle bir kimsenin ne farzı ve ne de nafilesi kabul olunmaz»." [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][618]
3733- Diğer rivayet: "(Medine'nin) otları koparılmaz, avı korkutulup kaçırılmaz, yitiği sahiplenilmez. Ancak ilân edip sahibini bulup teslim etmek için alınır. Savaşmak için kişinin orada silah taşıması helâl olmaz. Kişinin devesini doyurmak için kestiği veya keseceği otlardan başka oranın hiçbir ot ve ağacı kesilmez."[619]
3734- Abdullah bin Zeyd el-Mâzinî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İbrahim aleyhisselam Mekke'yi haram etti (kutsal belde ilan etti) ve onun için dua etti."[620]
3735- Diğer rivayet: "Ahalisine dua etti. Ben de İbrahim'in Mekke'yi haram kıldığı (kutsal belde ilân ettiği) gibi Medine'yi haram kıldım (kutsal belde ilân ettim). Sâ' ve müddünün bereketli olması için, tıpkı İbrahim'in Mekkeliler için yaptığı dua gibi dua ettim." [Buharı ve Müslim][621]
3736- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben, Medine'nin iki taşlık arasını, tıpkı İbrahim'in Mekke'yi haram yaptığı (kutsal ^-\ydığı) gibi, haram ettim (kutsal saydım)." \ \\Ebû Saîd, (Medine'de) birimizin elinde bir kuş gördüğü zaman hemen onu elinden alıp azat eder, uçururdu. [Müslim][622]
3737- Âmir bin Sa'd radiyallahu anh'dan: "Sa'd, Akîk'deki köşküne gitmek üzere (devesine) bindi. Ağaç kesen veya yapraklarını silken bir köle gördü, hemen elindekini aldı. Sa'd geri gelince, kölenin sahipleri

ondan aldığını geri vermesi için ricada bulunduklarında «Ben Resûlullah'ın bana ganimetten fazla olarak ihsan buyurduğu bir şeyi geri çevirmekten Allah'a sığınırım» dedi ve aldıklarını onlara vermekten kaçındı." [Müslim][623]

3738- Ebû Dâvud da benzerini nakletti; onda şöyle geçer:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in Medine'de (ağaç vs. nev'inden) bir şeyin kesilmesini yasakladığını ve şöyle buyurduğunu duydum:

«Kim ondan bir şey (ağaç) keserse, onun malı onu yakalayanındır»." [624]

3739- Onun (Ebû Davud'un) Süleyman bin Ebî Abdillah'tan da rivayeti vardır: "Sa'd'm, Medine'nin hareminde avlanan bir adamı yakaladığını gördüm."

Benzerini nakletti.

Yine onda şöyle geçiyor: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu haremi kutsal ilân etti ve dedi ki: «Kim bir insanın burada avlandığını görürse, onun elbisesini soyup alsın.» Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bana ikram ettiğini artık kimseye iade etmem. Lâkin isterseniz size elbisenin parasını veririm."[625]

3740- Adiyy bin Zeyd radiyallahu anh'-dan:

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Medine'nin her yanını birer berîd (48000 adım) hudud çizerek harem (kutsal) ilân etti. (Bu bölgenin) ağacı silkelenmez ve budan-maz, kişinin devesini güdecek kamçı için kesip getirdikleri müstesna."[626]

3741- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in koruma içine aldıkları yerden hiçbir ağaç sopayla silkelenmez ve budanmaz. Ancak yumuşak bir tarzda ırgalanabilir." [İkisi de Ebû Davud'a aittir.][627]

3742- Mehrî'nin azatlısı Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:

"Halk, Medine'de büyük bir kıtlık ve şiddetle karşı karşıya kaldılar. Bunun üzerine o, Ebû Saîd el-Hudrî'ye gelip şöyle dedi: «Ben çok kalabalık bir çoluk çocuğa sahibim. Sıkıntıya düştük. Çocuklarımı bir

köye taşımak istiyorum.» Buna şu cevabı verdi:
"Sakın bunu yapma, Medine'den ayrılma! Biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile yola çıkmıştık. Usfân'a gelince, birkaç gece orada kaldı. İnsanlar şöyle konuşuyorlardı:
«Burada yapacak ,bir şeyimiz kalmadı. Çoluk çocuğumuzun açlıktan ağızlan kokmaya başladı, yaşayıp yaşamayacaklarından emin değiliz.»
Bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem duyunca şöyle buyurdu: «Nedir bu duyduklarım? Azmettim; (veya isterseniz -hangisini söylediğini hatırlıyamıyo-rum-) emredip devemi hazırlatacağım; sırtına bindiğim gibi bir daha Medine'ye varıncaya dek yularını gevşetmiyeceğim.» Sonra şöyle dedi:
«Allahım! İbrahim, Mekke'yi haram kıldı (kulsal belde ilân etti). Ben de Medine' nin iki taşlık arasını haram kıldım (kutsal yer ilân ettim.) Orada hiçbir kan akıtılmayacak; savaşmak için silah taşınmayacak; hayvanları gütmek gayesiyle kesilenden başka hiçbir ot ve ağaç kesilmeyecektir.
Allahım! Medine'mize bereket ver! Allahım sâımıza (bir nevi ölçek) bereket ver! Allahım müddümüze (bir çeşit ölçek) bereket ver! Allahım Medine' mize bereket (ve bolluk) ver! Allahım bir bereketin yanında iki bereket ihsan et! Nefsim kudret elinde olana kasem ederim ki, Medine'nin hiçbir yolu ve geçidi yoktur ki, orasını koruyan iki melek bulunmasın.
Oraya varıncaya kadar onu korurlar.» Sonra: «Haydi hareket edin!» buyurdu. Hareket edip Medine'ye doğru yola çıktık.
Kendisine yemin edilene ya da kendisine yemin ettiğimize yemin ederim ki, Medine'ye girdiğimizde henüz eşyalarımızı boşaltmadan Ğatfân'ın hücumuna uğradık. Halbuki bundan önce onları harekete getirecek bir sebep olmamıştı." [Müslim][628]
3743- Sa'd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben Medine'nin iki taşlığı arasında, ağaçlarının kesilmesini, avının öldürülmesini yasaklıyorum." Ve devamla şöyle buyurdu:
"Bir bilseler Medine onlar için daha hayırlıdır. Kim ondan

beğenmeyerek uzaklaşır-sa, Allah onun yerine oraya ondan daha ha-yırlısını getirir. Kim de meşakkatlerine sabredip orada kalıp ayrılmazsa, Kıyamet gününde ben onun şefaatçi ve tanığı olurum.
Kim de Medinelilere bir kötülük yapmak isterse, Allah onu ateşte kurşunun erimesi gibi eritir. Yahut suda tuzun erimesi gibi eritir." [Müslim][629]
3744- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecektir ki, kişi akrabasını ve amcazadesini haydi refaha gel, haydi refaha gel, diye çağıracak; oysa bilseler Medine onlar için daha hayırlı olacaktır. Nefsim elinde olana yemin ederim ki, kim Medine'den beğenmeyerek uzaklaşır-sa, Allah oraya onun yerine ondan daha ha- J yırlısını yerleştirir.
Dikkat edin! Medine, demircinin körüğü gibidir; ancak kötülerini çıkartıp temizler. Medine kötülerini, körüğün demir pasını yok ettiği gibi, yok etmedikçe kıyamet kopmaz." [Müslim][630]
3745- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Medine ahalisini korkutursa, benim < iki kürek arasında olan (yüreğimi) korkutmuş t gibi olur." [Ahmed][631]
3746- Ubâde bin es-Sâmit radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Kim Medinelilere zulmedip korkutursa sen de onları korkut. Ayrıca Allah'in, meleklerin ve insanların laneti onun üzerine olsun. Üstelik onun ne farz, ne de nâ-fıle ibadeti kabul olunmaz."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat ve'I-Kebîr'de.][632]
3747- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Bir bedevi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip İslâm üzere biat etti. Ertesi gün sıtmalı bir şekilde gelip: «Benim biatimi geri ver!» dedi, vermedi. Sonra yine gelip: «Benim biatimi geri ver!» dedi, yine kaçındı vermedi. Bunun üzerine bedevî çıkıp gitti.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (ardından) şöyle dedi: «Medine, iyisini bırakıp kötüsünü yok eden bir körük gibidir»." [Ebû

Dâvııd hariç, Altı hadis imamı][633]

3748- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Ben bir beldeye (hicret edip yerleşmekle) emrolundum ki, o belde diğer beldeleri yer (onun ahâlisi diğer beldelerin halkına galip gelir). Burası Medine'dir. Orası körüğün demirin pasını yok ettiği gibi, insanların (kötüsünü) yok eder." [Mâlik, Buhârî ve Müslim][634]

3749- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Medine'de ölmeye gücü yeten kişi orada ölsün. Çünkü ben orada ölenlere şefaat edeceğim." [Tirmizî][635]

3750- Yahya bin Saîd radiyallahu anh'dan:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, oturuyordu, o sırada bir kabir kazılıyordu. Bir adam kabre bakıp:

"Mü'minin yatacak yeri olan bu (kabir) ne kötüdür!" deyince Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem:

"Senin dediğin ne kötüdür!" buyurdu.

"Ey Allah'ın Resulü! Ben bunu (mezarı) kastetmedim. Ben Allah yolunda öldürülmeyi kastettim."

Bunun üzerine üç kere şöyle buyurdu:

"Allah yolunda öldürülmek gibi faziletli bir şey yoktur. Yeryüzünde kabrimin olmasını en çok istediğim başka bir yer yoktur" (diyerek Medine'yi övdü). [Mâlik][636]

3751- Hafsa ve Eşlem radiyallahu anhu-mâ'dan; dediler ki: Ömer şöyle dua etti:

"Allahım! Senin yolunda bana şehitlik nasip et, ölümümü de Resulünün beldesinde kıl!"[637]

3752- Diğer rivayet: Hafsa dedi ki: "Bu nasıl olur?"

"Allah isterse bunu bana nasip eder." [Mâlik ve Buhârî][638]

3753- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye geldiğinde, Ebû Bekr ile Bilâl hastalandı. Ziyaretlerine gittim; «Kendini nasıl hissediyorsun, babacığım? Ey Bilâl! Sen de kendini nasıl hissediyorsun?» dedim.

Ebû Bekr, hummaya yakalandığı zaman: «Herkese kendi ailesi içinde sabahın hayırlı olsun denilmiştir. Halbuki ölüm ona pabucunun kayışından daha yakındır» diye terennüm ederdi. Bilâl de hummadan kurtulduğu zaman, sesini yükselterek şöyle derdi: «Ah bilseydim! Mekke vadisinde etrafını ızhır ve celil otlan sarmış olduğu halde bir gece olsun geceler miyim? Bir gün gelip de Ukâz'daki Mecenne sularının başına varır mıyım? Mekke'nin Şâme ve Ta-fîl dağları acaba bir kere daha görünürler mi?»

Hemen gelip Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e durumu (bu hasret dolu yakınmaları) bildirdim. Şöyle dua etti:

"Allahım! Medine'yi bize Mekke'yi sevdirdiğin gibi, hatta daha çok sevdir. Onun havasını sağlıklı kıl!

Allahım! Müddünü ve sâ'ını (ölçeklerini) bize bereketli kıl! Hummasını al götür Cuh-fe'ye naklet.1»"[639]

3754- Diğer rivayet: Bilâl söylediği o iki beytine sonra şunu da ekledi: "Allahım, Şeybe bin Rabîa, Utbe bin Mâlik, Ümeyye bin Halefe, bizi yerimizden çıkartıp vebalı yere (Medine'ye) gelmemize sebep olduklarından dolayı lanet et!"

(Âişe) dedi ki: "Medine'ye geldik, onu Allah'ın yerlerinin en vebalısı olarak bulduk. Buthân'da tadı ve rengi bozuk su akıyordu.» [Buhârî, Müslim ve Muvatta'.][640]

3755- Onun (Mâlik'in) başka bir rivayeti: Dedi ki: "Amir bin Fuheyre derdi ki: "Ölümü tatmadan şiddetini gördüm. Korkak kişinin ölüm, tepesinden iner."[641]

3756- Enes radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dua etti:)

"Allahım, bana Medine'de, Mekke'de verdiğin bereketin iki katını ver!" [Buhârî ve Müslim][642]

3757- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "İnsanlar (Medine'de) gördükleri ilk meyveyi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e getirirlerdi ve o da o meyveyi eline aldığı zaman, şu duayı yapardı:

«Allahım! Meyvelerimize bereket ver, Medine'mize bereket ver, sâımıza bereket ver, müddümüze bereket ver! Allahım! İbrahim senin

kulun ve dostundur. Ben de senin kulun ve peygamberinim. O, sana Mekke için dua etti; ben de sana Medine için dua ediyorum. Tıpkı Mekke için dua ettiği gibi; hatta daha fazla vermen için dua ediyorum.» Sonra orada bulunanlardan en küçük çocuğu çağırıp meyveyi ona verirdi." [Mâlik, Müslim ve Tirmizî][643]

3758- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Medine'nin yol ağızlarında melekler vardır. Bu nedenle oraya ne veba ve ne de DeccÛl girebilir." [Buhârî, Müslim ve Muvatta.][644]

3759- Diğer rivayette: "Mesîh, Medine'ye girmek kastı ile Doğu tarafından gelecek. Nihayet Uhud'un arkasında konaklayacak. Sonra melekler onun yüzünü Şam'a doğru çevirecek ve o, orada helak olacaktır."[645]

3760- Ebû Bekre radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Medine'ye Mesih-i Deccâl korkusu giremez. Çünkü o gün onun yedi kapısı olacak ve her bir kapısında da iki melek bulunacaktır." [Buhârî] [646]

3761- Enes radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Mekke ve Medine hariç, Deccâl'in ayak basmadığı yer olmayacaktır. Zira o iki şehre yol veren geçitlerden hiçbir geçit yoktur ki, melekler saf halinde gelip orayı korumasınlar. (Deccâl) çorak yerde konaklayıp Medine'yi içindeki insanlarla beraber üç kere sarsacaktır. Bunun üzerine her kâfir ve münafık ona (tabii olmak üzere) gidecektir."[647]

3762- Diğer rivayet: "Çorak sel yatağına gelecek. Her münafık erkek ve münafık kadın ona gidecek." [Buhârî ve Müslim][648]

3763- Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta Câ-bir'den şu ilave ile rivayet etti:

"Kadın-erkek müşrik; kadın-erkek kâfir, kadın-erkek fâsık (ona gidecekler). Mü'min-ler kurtulacaklardır. Çünkü o giin, onlar için kurtuluş günü olacaktır "[649]

3764- Ahmed şu ilaveyi yaptı: "Ona en çok kadınlar gidecek."[650]

3765- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu

aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Evler, İhâb'a yahut Yehâb'a (kadar) ulaşacaktır." Züheyr dedi ki: Süheyl'e: "Burası Medine'den ne kadar uzaktadır?" dedim. "Şu ve şu kadar mildir" cevabını verdi. [Müslim][651]

3766- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İslâm ülkelerinden en son harap olacak şehir Medine'dir." [Tirmizî][652]

3767- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Medine'yi en güzel şekilde bırakacaklardır; oraya sadece avâfi (yırtıcı hayvan ve kuşlar) girecek ve dolaşacaktır. En son gelecek olanlar Müzeyne'li iki çoban olacak; Medine'ye gelmek üzere yola çıkacaklar; koyunları ile oraya yani Seniyyetu' l-Vedâ'ya geldiklerinde orasını yabani ve yırtıcı hayvanlarla dolu bulacaklar ve yüzüstü düşüp (bayılacaklar)dır." [Buhârî ve Müslim][653]

3768- Muvatta'nın rivayeti şöyledir: "Medine'yi en güzel halinde bırakacaksınız. Nihayet köpek ya da kurt gelip mescidin duvarını ya da minberin üstünü yalayacak." Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! O zaman meyveler kimin için olacak?"
"Başıboş gezen kuş ve yırtıcı hayvanlar için olacaktır" buyurdu.[654]

3769- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İman, şüphesiz Medine'ye, yılanın deliğine kıvrılıp girdiği gibi mutlaka kıvrılıp girecektir." [Buhârî ve Müslim][655]

3770- Câbir bin Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, Medine'ye Tâbe adını vermiştir." [Müslim][656]

3771- el-Berâ bin Âzib radiyallahu anh'-dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Medine'ye Yesrib derse, Allah'tan bağışlanmasını dilesin. Çünkü o, Tâbe'dir, o Tâbe'dir." [Ahmed ve Ebû Ya'lâ.][657]

3772- Sa'd radiyallahu anh'dan:

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Tebûk gazvesinden döndüğü zaman kendisini mü'minlerden harbe katılmayan birtakım adamlar karşıladı. Bu esnada toz kaldırdılar, beraberinde olanların bazıları burnunu kapadı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yüzündeki perdeyi kaldırıp şöyle buyurdu:
"Nefsim kudret elinde olana yemin ederim ki, onun tozunda şifa vardır."
Râvi diyor ki: "Sanırım, cüzzam ve alaca hastalığına karşı da şifa olduğunu söyledi." [Rezîn][658]
3773- Ömer radiyallahu anh'dan:
"O, Abdullah bin el-Âyyâş el-Mahzû-mî'ye şöyle demiş:
«Sen mi Mekke'nin Medine'den daha hayırlı olduğunu söyledin?» Cevaben:
«Allah onu (Mekke'yi) kutsal kılmıştır. Üstelik Beyt'i de orada bulunmaktadır, orasını güvenceli kılmıştır» deyince: «Ben, Allah'ın Harem'i ile evi hakkında söylemiyorum. Sen Mekke'nin Medine'den daha hayırlı olduğunu mu söylüyorsun?» dedi. Adam söylediği sözün aynısını tekrarladı. Ömer de söylediği sözün aynısını tekrarlayıp oradan ayrıldı."
[Mâlik bunu daha uzun bir metinle rivayet etti.][659]
3774- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ülkeler kılıçla fethedildi. Medine ise Kur'ân'la feth edilmiştir."
[Bezzâr zayıf bir senedle.][660]
3775- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Medine, İslâm' in kubbesi, iman ve hicret yurdu, helâl ve haramın bildirildiği yerdir." [Taberânî, Mıı'cemu' 1-Evsat.][661]
3776- Râfi' bin Hadîc radiyallahu anh'dan:
Mervân, Mekke'de halka hitap edip Medine'ye değinmeden sadece Mekke'nin üstünlüğünden söz etti. Bu Râfi'nin ağırına gitti. Kalkıp ona şöyle dedi: "Bakıyorum da Mekke hakkında uzun konuştun, buna rağmen fazileti hakkında söylemediklerin daha çoktur. Medine'nin

faziletinden ise hiç söz etmedin. Ben şehâdet ederim ki, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: «Medine, Mekke'den daha hayırlıdır».". [Taberânî zö>v/bir senedle.][662]

3777- el-Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile Medine'den çıktım. Oraya (geriye) bakıp şöyle buyurdu: «Allah, bu Cezire (Arap yarı-
modasını) halkını yıldızlar saptırmadığı taktirde sirkten berîkılmıştır»."
(Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat'ta leyyin birsenedle.] [663]

3778- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kimin Medine'de aslı (kökü, soyu, sopu) varsa ona sarılsın. Kimin orada bir aslı yoksa kendine orada bir asıl edinsin. Çünkü insanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki orada aslı olmayan, oradan çıkıp başka yere gitmiş olacaktır." fTaberânî, Mu 'cemıt'I-Kebîr'de][664]

3779- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Medine köşklerinin yıkılmasını yasakladı." [Bezzâr. İsnadında el-Hasan bin Yahya adlı bir râvi vardır.][665]

3780- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim üç gün Medine'den uzaklaşırsa, oraya kalbi hasret ve hüzün dolu olarak döner." Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta. İsnadında Ukbe bin Ali adlı bir râvi vardır.[666]

3781- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: "O, yağmuru az olan yerdir." —Medine'yi kastediyor—
fAhmed ve Taberânî, Mu'cemu'I-Evsar'ta uzun bir metinle nakletti.) [667]

3782- Abdullah bin Sâide radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kimin koyun sürüsü varsa, Medine'nin dışına çıkarsın. Çünkü Medine Allah'ın, üzerine en az yağmur yağan yeridir."

[Taberânî, Mu'cemu' I-Kehîr' de zayıf bit senedle.][668]

Allah Resulü Sallallahu Aleyhi Ve Sellem'in Mescidi, O Mescidin Ziyareti Ve Medine'nin Belirli Yerleri

3783- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Ancak şu üç mescide yolculuk yapmak için hayvanların semerleri bağlanır: Benim .Mescidim, Mescid-i Haram ve Mescid-i Aksa." [Buhârî, Müslim ve aynı lafızla Tirmizî.][669]

3784- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Hayvanlar ancak şu üç mescide yolculuk yapmak için hazır edilirler: el-Hayf mescidi, Mescid-i Haram, bir de benim bu mescidim." [Taberânî Mu 'cemu' I-Evsat'ta zayıf bir senedle.][670]

3785- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Benim bu mescidimdeki bir namaz, Mescid-i Haram hariç, diğer mescidlerde kılınan bin namazdan üstündür."

[Ebû Dâvud hariç, Altı hadis imamı][671]

3786- Diğer rivayette şu ilave de yer almaktadır: "Ben, hiç şüphe yok ki peygamberlerin sonuncusuyum; bu mescidim de mescidlerin sonuncusudur."[672]

3787- İbnü'z-Zübeyr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Bu mescidimde kılınan bir namaz, Mescid-i Haram hariç, diğer mescidlerde kılınan bin namazdan daha üstündür. Mescid-i Haram'da kılınan bir namaz bu mescidimde kılınan yüz namazdan üstündür." [Ahmed][673]

3788- Bezzâr'ın rivayeti: "Mescid-i Haram hariç; çünkü oradaki namaz, ondan sevapça yüz kat daha üstündür."[674]

3789- Mu'cemu'l-Kebir'de: "Mescid-i Haram hariç" cümlesinden sonra şu ibare yer almaktadır: "Mescid-i Haram' daki bir namaz, bu mescidimdeki bin namazdan üstündür."[675]

3790- İbn Mâce'de ise aynı ibareden sonra: "Mescid-i Haram' daki bir namaz, ondan başka mescidlerdeki yüz namazdan üstündür" kavli yer almıştır.[676]

3791- Ebû Ya'lâ, Âişe radiyallahu an-hâ'dan:

"Bu mescidimdeki bir namaz, Mescid-i Aksa hariç, diğer mescidlerdeki bin namazdan daha hayırlıdır."[677]

3792- Onun (Ebû Ya'lâ'nın) Ebû Saîd radiyallahu anh'dan naklettiği rivayeti: "Bu mescidimdeki bir namaz, Mescid-i Haram hariç, diğer mescidlerdeki yüz namazdan daha hayırlıdır."[678]

3793- Taberânî, Mu 'cemu'l-Kebîr'de el-Erkam'dan:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kendisine şöyle buyurmuş: "Buradaki, yani Mescid-i Haram'daki bir namaz, oradaki yani Mescid-i Aksa' daki bin namazdan daha hayırlıdır."[679]

3794- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! (Kur'ân1-da bahsi geçen) takva üzerine kurulan mescid hangi mesciddir?"

Eline bir avuç taş alıp yere attı ve sonra şöyle buyurdu: "İşte Medine mescidi olan bu mescidinizdir." [Müslim][680]

3795- Tirmizî ve Nesâî'nin rivayetleri: "İki kişi, takva üzerine kurulan mescid hakkında tartıştılar. Biri onun «Kubâ mescidi» olduğunu söylerken, ötekisi onun Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in mescidi

olduğunu ifade etti. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: «O, benim bu mescidimdir»."[681]

3796- Enes radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kişinin evinde kıldığı bir namaz, bir namazdır. Kabilelerin mescidinde kıldığı bir namaz, yirmi beş namaz sevabına tekabül eder. Cemaatin toplandığı mescidde kıldığı bir namaz, beş yüz namaz sevabına tekabül eder. Mescid-i Aksu'da kıldığı namaz, ellibin namaz sevabına tekabül eder. Mescid-i Haram'da kıldığı namaz, yüzbin namaza tekabül eder." [İbn Mâce][682]

3797- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem buyurdu:)
"Kim bu mescidimde hiçbir vakti kaçırmadan kırk vakit namaz kılarsa, ona ateşten bir beraat, azaptan bir beraat, nifaktan da bir beraat yazılır."
[Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'tx][683]
3798- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Evimle minberim arası cennet bahçelerinden bir bahçedir. Minberim ise havzumun üstündedir." [Buhârî ve Müslim][684]
3799- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bu minberimin temelleri cennet merdivenleridir." [Nesâî][685]
3800- Sa'd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Evimle minberim arası, yahut kabrimle minberim arası cennet bahçelerinden bir bahçedir."
[Bezzâr ve Mu'cemu'l-Kebtr('de TaberânJ)][686]
3801- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Minberim Cennet basamaklarından bir basamak üzerindedir. Minberle Âişe'nin evi (odası) arası, cennet bahçelerinden bir bah-çedir." [Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta.][687]
3802- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mescid'de şu direklerin yönünde bir yer vardır, insanlar orasını bilseler kur'a ile orada namaz kılarlardı."
Yanında sahabeden bir topluluk vardı.
"Ey Mü'minlerin annesi! Orası neresi?" diye sordular. Onlara söylemek istemedi. Daha sonra onlar çıktılar; İbnü'z-Zübeyr içeride kaldı.
"O, ona mutlaka orasını bildirir" dediler. Sonra nerede namaz kılacak bakalım diye bekleyip onu gözetlediler.
Derken, çıktı. Kendisiyle minberin arasında, iki direk bulunan, yine

kendisiyle hücre arasında iki direk bulunan orta direğin yanında namaz kıldı. O direğe daha sonraları "Kur'a direği" denildi. [Taberânî, Mu'cemu'l-Ev-sat'tSL uzun olarak nakletti.][688]

3803- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim benim kabrimi ziyaret ederse şefaatim ona gerekli olur." [Bezzâr zayıf ba isnadla.][689]

3804- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim haccedip de ölümümden sonra benim kabrimi ziyaret ederse, sanki beni sağ iken ziyaret etmiş gibi olur."

[Taberânî. Mıı'cemu'I-Kebfr ve'l-Evsat'ta leyyin bir senedle.][690]

3805- Ali bin el-Hüseyn radiyallahu anh'dan:

O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in kabri yanında bulunan açık bir yere girip dua eden birini görmüş ve demiş ki: "Size babamdan duyduğum, onun da dedem Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den duyduğu bir hadisi bildireyim mi? O şöyle buyurmuştur: «Kabrimi bayram (yeri) edinmeyin! Evlerinizi de birer kabir edinmeyin! Nerede olursanız olun, sizin selâmınız bana ulaşır»." [Ebû Ya'lâ][691]

3806- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Küba'yı ziyaret ederdi ya da Küba'ya gelirdi."[692]

3807- Diğer rivayette:

"Her Cumartesi günü hayvanına binmiş olarak ve yürüyerek (Küba'ya) gelir, orada iki rek'at namaz kılardı" diye geçer. [Tirmizî hariç, Altı hadis imamı][693]

3808- Üseyd bin Zuheyr radiyallahu anh'-dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Mescid-i Küba'da kılınan namaz, umre gibidir. [Nesâî][694]

3809- Câbir bin Semure radiyallahu anh'dan:

"Kubâlılar, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den kendileri için bir mescid yapılmasını rica ettiklerinde, şöyle buyurdu: «Haydi biriniz kalkıp devesine binsin!»

Hemen Ebû Bekr kalkıp devesine bindi ve dehledi, fakat yerinden kımıldayamadı. Dönüp oturdu. Sonra Resûlullah yine: «Haydi biriniz kalkıp devesine binsin!» buyurdu.
Ali kalktı, ayağını özengisine koydu. Hayvan durunca şöyle buyurdu: «Ey Ali! Yularını gevşet! Haydi onun dönüp durduğu yerde mescid yapın. Çünkü o, buna emredilmiştir»."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebfr'de zayıf bir senedle.][695]
3810- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu.)
"Uhud, Cennet rükünlerinden bir rüköndür."
[Ebû Ya'lâ ve Taberânî, Mu'cemu'I-Kebtr'de zayıf bir senedle.][696]
3811- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Uhud öyle bir dağdır ki o bizi sever, biz de onu severiz."
[Buhârî, Müslim, Muvatta' ve Tirmizî.][697]
3812- Mu'cemu'l-Evsat'ta şu ilave yer almıştır: "Ona (Uhud'a) geldiğiniz zaman, dikeninden dahi olsa, onun ağaçlarından yiyin!"[698]
3813- Ebû Abs bin Cübeyr radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Uhud için şöyle dedi: "Bu bir dağdır ki, o, bizi sever, biz de onu severiz. Bu, Cennet kapılarından birisinin üstündedir. Bu da Ayr-u cebel 'dir. O bizden nefret eder, biz de ondan nefret ederiz. Çünkü bu, Cehennem kapılarından birisinin üstündedir."
[Bezzâr, Taberânî, Mu'cemu'/-Kebîr ve' l-Evsal'ia leyyin bir senedle.][699]
3814- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Zübab dağına dua etti."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebtr'de][700]
3815- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Buthân (deresi) cennet havuzlarından bir havuzun üzerindedir."
[Bezzâr kimliği belirsiz bir râvi kanalıyla.][701]
3816- Ömer radiyallahu anh'dan:

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in Akîk vadisindeyken şöyle dediğini duydum:
"Bu gece Rabbimden bir elçi geldi de «Bu mübarek vadide namaz kıl ve «Bu mübarek vadide namaz kıl. Hac ile birlikte umreye de niyet et» dedi" buyurdu. [Buhârî ve Ebû Dâvud.][702]

3817- Mâlik radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Kişinin, Medine'ye dönmek üzere ayrıldığı zaman Muarras mevkiinden namaz kılmadan geçmesi doğru olmaz ve yakışık almaz. Çünkü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in orada gece konakladığını duydum"
[Ebû Dâvud]
Dedi ki: "Muarras, Medine'den altı mil uzaktadır."[703]

3818- Sa'd bin Hayseme radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sâlimoğulları ile Beyâdaoğulları arasına sanki bir rahmetin düştüğünü gördüm." Dediler ki: "Peki o yere göçelim mi?"
"Hayır; lâkin ölülerinizi oraya gömün!" Bunun üzerine ölülerini oraya gömdüler.
[Taberânî, Mu'cemıt'I-Kebtr'de leyyiıı bir isnadla.][704]

3819- Ümmü Kays radiyallahu anhâ'dan, dedi ki:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem elimden tutup Medine sokaklarının birinde yürüdü. Yanından geçmedik hiçbir ev kalmadı, nihayet Bakî' el-Ğarkad'a vardık. Şöyle buyurdu:
«Ey Ümmü Kays!»
«Buyur, mutluluklar senin olsun; ey Allah'ın Resulü!» dedim.
«Elbette sen, Allah'ın bu kabristandan yetmiş bin kişiyi mehtaplı gecedeki Ay' in su-
retinde dirilteceğini ve onların hesaba çekilmeden cennete girdiklerini göreceksin» buyurdu. Hemen Ukkâşe ayağa kalkıp «Ben de onlardan olayım, ey Allah'ın Resulü!» diye sordu.
«Sen de» buyurdu.
Onun ardından başka biri kalkıp «Ben de ey Allah'ın Resulü?» deyince «Seni Ukkâşe geçmiştir» buyurdu.
[Taberânî, Mu'cemu' I-Kebfr'de zayıf bir senedle.][705]

TAHRİC

---

[1] Bu hadis Ahmed (VI, 71, 79, 165), Buhârî (menâsik 4, III, 141; cihâd 1/3, III, 200; 26, II, 219), Nesâî (menâsik 4/4, V, 114), İbn Mâce (no. 2901), İbn Huzeyme (no. 3074), Dârekutnî (II, 184) ve Beyhakî (IX, 21; IV, 326), Habîb b. e. Amre an Âise binli Talha an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/73.

[2] Bu hadisi Ahmed (I, 387), Tirmizî (no. 810), Nesâî (menâsik 6/3, V, 115), Taberânî (no. 10406), İbn Huzeyme (no. 2512) ve İbn Hibbân (no. 3685), Ebû Hâlid el-Ah-mer an Amr b. Kays an Asım b. Behdele an Şakîk Ebî Vâil an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı hasen sahîhtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/73.

[3] Bu hadisi Bezzâr (no. 1147), İbr. b. Saîd el-Cevheıî an Şebîb b. el-Münzir an Muh. b. Müslim an Amr b. Dinar an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/73.

[4] Bu hadisi Ahmed; üç tarikle (III, 446-7), Âsim b. Ubeydillah an Abdillah b. Âmir b. Rabî'a an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti. Heysemî'ye göre Âsim zayıf bir râvidir (Mecma' III, 277).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/73.

[5] Bu hadisi Tirmizî (no. 828) ve İbn Mâce (no. 2921), Umâre b. Gaziyye an Ebî Hazım an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Bu hadisi İbn Huzeyme ve el-Hâkim de Sahîh'lerinde irâd ettiler (Tergîb II, 190).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/73.

[6] Bu hadisi Mâlik (hacc 65, s. 346), Tayâlisî (no. 2423, 2425), Abdürrezzâk (no. 8798-9), Ahmed (II, 462, 246, 461), Dârimî (II, 31), Buhârî (umre 1, II, 198), Müslim (hacc 437, s. 983), Tirmizî (no. 933), Nesâî (menâsik 3/1-2, V 112-3; 5, V, 115), İbn Mâce (no. 2888), İbn Huzeyme (no. 2513,3072), İbnu'l-Cârûd (s. 250), İbn Hibbân (no. 3687-8) ve Beyhakî (IV, 343; V, 261), Summâ mevlâ EbîBekr b. Abdinahman an Ebî Salih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/73.

[7] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2519), Ahmed (II, 484, 248,410, 494), Dârimî (II, 31), Buhârî (umre 9-10, II, 209), Müslim (hacc 438, s. 983), Nesâî (menâsik 4/4, V, 114), Tirmizî (no. 811), İbn Mâce (no. 1889), İbn Huzeyme (no. 25/4), İbn Hibbân (no. 3686) ve Beyhakî (V, 67; V, 261), Mansûr b. el-Mu'temir an Ebî Hazım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/73.

[8] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1741), Ahmed b. Salih an İbn e. Füdeyk an Abdillah b. Abdiırahman b. Yuhannes an Yahya b. e. Süfyân el-Ahnesî an ceddetihî Hakime an İlmmi Seleme senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/74.

[9] Bu hadisi Tirmizî (no. 866), Süfyân b. VekV an Yahya b. Yemân an Şerik an Ebî İshâk an Abdillah b. Saîd b. Cübeyr an ebîhîan İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnadının "garîb" olduğunu söyledikten sonra Buhârî'den bu hadisin İbn Abbâs'ın sö/ii olarak rivayet olunduğuna dair kelâmını nakletti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/74.

[10] Bu hadisi Ahmed (I, 229), Dârimî (II, 51), Buhârî (umre 4, II, 200), Müslim (hacc no. 221, s. 917), Nesâî (siyam 6/1, IV, 130-1), İbnu'l-Cârûd (s. 251), İbn Hibbân (no. 3692) ye Beyhakî (IV, 346), İbn Cüreyc an Atâ b. e. Rebâh an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/74.

[11] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 66, s. 346-7), Ebû Dâvud (no. 1988), Ebû Beki- b. Abdiırahman an Resul i Mervân asl-ı senedi ile;
Sadece son bölümünü Tirmizî (no. 939) ve İbn Mâce (no. 2993), Ebû İshâk ani'I-Esvedb. Yezîd an EhtMa'kîl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Bunun isnadı hakkında Tirmizî "hasen garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/74.

[12] Bu hadisi Nesâî (menâsık4/3, V, 113-4), Muh. b. Abdillah b. Abdilhakem an Şu'ayb an Leys en Hâlid an İbn ebt Hilâl an Yezîd b. Abdillah an Muh. b. İbrâhîm an Ebî Seleme an Ebî Huıeyre senedi ile tahrîc etti. Herhalde Sünen'deki en "nazil" sened budur. Bunun hakkında Münzirî "hasen" hükmü verdi (Tergîb U, 164).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/74.

[13] İbn Mâce (no. 2892), bu hadisi İbrâhîm b. el-Münzir an Salih b. Abdillah b. Salih an Ya'kûb b. Yahya b. Abbâd b. Ahdillah b. ez-Zübeyr an Ebî Salih es-Semmân an Ebî Huıeyre senedi ile tahrîc etti. Salih sebebiyle isnadı zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/74.

[14] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2925), Â«m b. Ömer b. Hafs an Âsim b. Ubeydillah an Abdillah fa. Âmir b. Rabi'a an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti. İki Âsim sebebiyle isnadı zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/74.

[15] Bu hadisi Tirmizî (no. 1493) ve İbn Mâce (no. 3126), Abdullah b. Nâfı' an EbV 1-Müsennâ an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı "hasen garîb"tir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/75.

[16] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/75.

[17] Bu hadisi Tirmizî (no. 813, 2998), İbn Mâce (no. 2896), Dârekutnî (II, 218) ve Beyhakî (V, 224; IV, 327, 330; V, 58), İbr. b. Yezîd el-Hûzî an Muh. b. Abbâd b. Ca'fer an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnadı hasendir. İbrahim'de zaaf vardır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/75.

[18] Bu hadisi Ahmed (V, 354-5), Bekr b. îsâ an Ebî Avâne an Atâ b. es-Sâib an EbîZüheyr an Abdillah b. Biireyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Heysemî, Ebû Züheyr hakkında bilgi edinemediğini (Mecma' III, 208); Münzirî ise isnadının hasen olduğu-nu (Tergîb II, 180) söylemiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/75.

[19] Bu hadisi Bezzâr (no. 1080), el-Velîd b. Amr b. Sekîn an Ebî Âsim an Muh. b. e. Humeyd an Muh. b. el-Münkedir an Câhir senedi ile tahrîc etti.
Muh. b. e. Humeyd dışındakiler Sahîh ricâlindendir (Mecma' III, 208).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/75.

[20] Râvilerinden Cümeyl b. e. Meymûne'yi zikreden İbn e. Hatim, hakkında menfî yahut müsbet bir şey söylememiş; buna karşılık İbn Hibbân onu güvenilir râviler arasında zikretmiştir (Mecma' IV, 209).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/75.

[21] Bu hadisi Bezzâr (no. 1155), Taberânî (M. es-Sağîr II, 114), İbn Huzeyme (no. 2516), el-Hâkim (I, 441) ve Beyhakî (V, 261), Ebû Ahmed el-Hüseyn b. Muh. el-Mervezî an Şerîk an Mansûr an Ebî Hazım an Ebî Huıeyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Hâkim'e göre Müslim'in şartınca sahîhtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/75.

[22] Bu hadisi Bezzar (no. 1121) ve Taberâni (no. 12522), Yahya b. Süleym an Muh. b. Müslim el-Tâifîan İsmail b. Umeyye an Satd b. Ciibeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Yahya ve Muh. b. Müslim sebebiyle isnadı zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/75.

[23] Bu hadisi Bezzâr (no. 3135), Muh. b. Miskin un Saîd b. e. Meryem an Süleyman b. Dâvud el-Yemâmî an Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Huıeyre senedi ile tahrîc etti.
Bezzâr daha sonra: "Süleyman'ın hadislerindeki zaaf meydandadır. Hadiste güçsüz birisidir" demiştir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/75-76.

[24] İsnadının râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' 111,206).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/76.

[25] Bu hadisi Ahmed (V, 508), Müslim (hacc no. 412, s. 975), Nesâî (menâsik 1/1, V, 110-1), İbn Huzeyme (no. 2508), İbn Hibbân (no. 3698-7), Dârekutnî (II, 281) ve Beyhakî (IV, 326), er-Rebî' b. Müslim an Muh. b. Ziyâd an Ebî Hıueyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/76.

[26] Bu hadisi Tirmizî (no. 814) ve İbn Mâce (no. 1884), Mansûr b. Verdân an Alî h Abılila'lâ an ebîhî an EbVl-Bahlerî an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı "hasen garîb"tir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/76.

[27] Bu hadisi Tirmizî (no. 812), Muh. b. Yahya el-Kuta'î an Müslim b. İbrâhîm an Hilâl b. Abdillah mevlâ Rebîa b. Amr b. Müslim an Ebî İshâk ani'l-Hâris an Alî senedi ile tahrîc etti.

İsnadı hakkında Tirmizî şu bilgileri vermektedir: "Bu hadis, bu vecihten garîbtir. İsnadı hakkında menfî sözler sarfedilmiştir. Hilâl b. Abdillah meçhuldür; el-Hâris ise hadiste zayıftır." İbn Hacer'e göre bu hadisin tüm tarikleri zayıftır. İbnü'l-MUnzir ise: "Bu hadis merfû olarak sabit olmamıştır. Rivayetlerinden sahîh olan tariki Hasa-nu'1-Basrî'nin mürselidir. Ancak bu tariklerin birbirlerini takviye ettiğini gözden ırak tutmamak gerekir." (Tergîb II, 271).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/76.

[28] Bu hadisi Dârimî (II, 28-9), Yezîd b. Hârûn an Şerîk an Leys b. e. Süleym an Abdiırahman b. Sabit an Ebî Umâ-me senedi ile tahrîc etti.

Sünen'inde Saîd b. Mansûr, Müsned'lerinde Ahmed ve Ebû Ya'lâ'nın ve Beyhakî'nin de rivayet ettikleri bu hadisin isnâdındaki Leys b. e. Süleym zayıftır; Şerîk'in ezberi ise kötüdür. SUfyân, bu rivayeti İbn Sâbit'in mürse-li olarak sevketmiştir (Neyi IV, 299).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/76.

[29] Bu hadisi Ahmed (1,312), Ebû Dâvud (no. 1729), Taberânî (no. 11595), el-Hâkim (I, 448; II, 159) ve Beyhakî (V, 164), İbn Cüreyc an Ömer b. Atâ an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Hâkim, sahîh hükmü vermiş; ancak Ömer b. Atâ, zayıf olduğunda ittifak olan bir râvidir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/76.

[30] Bu hadisi Ahmed (1,225), Dârimî (II, 28), Ebû DâvudTfr). 1732) ve Beyhakî (IV, 339), el-Hasan b. Amr un Mihrân EbîSafvân an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Mihrân'ın hâli bilinmemektedir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/76-77.

[31] Bu rivayeti İbn Mâce (no. 2883), VekV an İsmail Ebî İs-râîl an Fudayl b. Amr an Safd h. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.

İsmaîl, Nesâî, Cürcânî ve İbn Adî'ye göre zayıf bir râvidir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/77.

[32] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/77.

[33] Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' 111,205).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/77.

[34] Bu hadisi Ahmed (III, 316, 357), Tirmizî (no. 931), tbn Huzeyme (no. 3068), Dârekutnî (II, 285-6) ve Beyhakî (IV, 349), el-Haccâc h. Artât an Muh. b. el-Münkedir an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

İsnadı hakkında Tirmizî "hasen sahîh" hükmü vermiştir. Haccâc zayıf bir râvidir. Bu nedenle ulemâ, Tirmizî'nin sıhhat hükmünü tenkîd etmişlerdir (Neyi IV, 296).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/77.

[35] Tirmizî, bunu bir evvelki Câbir hadisinden sonra belâ-ğan senedi ile irâd etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/77.

[36] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/77.

[37] Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 215).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/77.

[38] Bu hadisi Ahmed (II, 30), Yezîd h. Hârûn an Cerîr b.Hâzım ve Ishâk b. Yahya an Cerîr b. Hazım ani'z-Zübeyr b. el-Hureys ani'l-Hasan b. Hâdiye an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti. Metninde küçük bir kıssa yer almıştır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/77.

[39] Bu hadisi Müslim (hacc no. 436, s. 982), Nesâî (menâsık 194/2, v, 251-2), İbn Mâce (no. 3014), İbn Huzeyme (no. 2827), Dârekutnî (II, 301), el-Hâkim (I, 464), ve Beyhakî (V, 118), İbn Vehb an Mahrame b. Biikeyr an ebîhî an Yûnus b. Yûsuf an Saîd h. el-Müseyyeb an Aişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/77.

[40] Bu mürsel hadisi Mâlik (hacc no. 245, s. 422), İbrahim b. e. Able an Talha senedi ile tahrîc etti.
Bunu el-Hâkim, Müstedrek'inde Ebû'd-Derdâ ile vaslederek merfûan şevketti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/77-78.

[41] Bu hadisi İbn Mâce (no. 3013), Eyyûb b. Muh. el-Hâsi-mian Abdilkâhir b. es-Serîan Abdillah b. Kinâne b. Abbâs b. Mirdâs es-Siilemf an ebîhî an ebîhi senedi ile tahrîc etti.
Abdullah b. Kinâne hakkında Buhârî "hadisi sahîh" değildir demiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/78.

[42] Bu hadisi İbn Mâce (no. 3024), VekV an İbn ebîRenâd an Ebî Seleme el-Himsiyy an Bilâl senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'inde "İsnadı zayıftır; Ebû Seleme'nin ne adı, ne de durumu bilinmemektedir" demiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/78.

[43] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/78.

[44] Râvilerinden Ebû Dâvud el-A'mâ zayıf bir râvidir. (Mecma' III, 252).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/78.

[45] Adı belirtilmemiş râvisi dışındakiler Sahîh ricâlindendir (Mecma' III, 257).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/79.

[46] Râvilerinden Salih el-Meriyy zayıf bir râvidir (Mecma' III, 257).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/79.

[47] Bu hadisi Bezzâr (no. 1082) ve İbn Hibbân (no. 1884), Yahya b. Abdirrahman el-Erecîan Ubeyde bin el-Esved ani'l-Kâsım b. el-Velîd an Sinan h. el-Hâris b. Musarrif an Talha b. Musarrif an Mücâhid an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Bezzâr'a göre bu hadis başka yollarla da nakledilmiştir, ancak en hasen tariki bu tariktir. Heysemî, Bezzâr'ın ricalinin güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/79-80.

[48] Bu hadis Ebû Dâvud (no. 2605), Saîd b. Maıtsûr an İbn'l-Mübârek an Yûnus b. Yezîd ani'z-Ziihri an Abdirrahman b. Ka'b b. Mâlik an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/81.

[49] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2606), Tirmizî (no. 1212), ve İbn Mâce (no. 2236), Ya'lâ b. Atâ an Umâre b. Hadîdm Sahr asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/81.

[50] Bu hadisi Ahmed (1,256), Tirmizî (no. 527) ve BeyhaC (III, 187), el-Haccâc b. Artât ani'l-Hakem an Mikstm an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî isnadı hakkında garîb hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/81.

[51] Bu hadisi Ahmed (II, 24, 23, 60, 91, 111, 120), Dârini (II, 289), Buhârî (cihâd 135, IV, 17), Tirmizî (no. 1673 . İbn Mâce (no. 3768), Taberânî (no. 13339), İbn Huzeyme (no. 2569), İbn Hibbân (Mevârid no. 1970), el-Hi-kim (II, 101) ve Beyhakî (V, 257), Âsim b. Muh. b. Zem b. Abdillah b. Ömer b. el-Hattâb an

ebîhî an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/81.

[52] Mâlik (isti'zân no. 36, s. 978), an Abdirrahman b. Har-male en Saîd b. el-Müseyyeb senedi ile tahrîc etti. Kasım b. Asbağ, bu rivayeti an Saîd an EbîHureyre şeklinde vasletmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/81.

[53] Heysemi'ye göre Eşlem ve babası zayıf kimselerde (Mecma' III, 215).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/81.

[54] Bu hadisi Mâlik (isti'zân no. 35, s. 978), Ahmed ıJL 186, 214), Ebû Dâvud (no. 2607), Tirmizî (no. 2674) «s Beyhakî (V, 257), Abdunahman b. Harmale an Amr e Şuayb an ebîhî an ceddihi İbn Amr asl-ı senedi ile tahri: etti.Tirmizî, isnadı hakkında "hasen" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/81.

[55] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/81.

[56] Bu hadisi Ahmed (II. 337,378), Müslim (imaret 178, s, 1525-6), Ebû Dâvud (no. 2569), Tirmizî (no. 2858), İbe Huzeyme (no. 2550, 2556-7) ve İbn Hibbân (no. 269:-2694), Süheyl b. e. Salih an ebîhî an Ebî Hureyre asi-. senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/82.

[57] Bu hadisi Ahmed (III, 305, 381), Ebû Dâvud (no. 2570), Ebû Ya'lâ (no. 2219) ve İbn Huzeyme (no. 2548-9), Hisâm b. Hassan ani'l-Hasan an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Râvileri Sahîh ricâlindendir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/82.

[58] Bu hadisi Ahmed (III, 305, 381), Ebû Dâvud (no. 2570), Ebû Ya'lâ (no. 2219) ve İbn Huzeyme (no. 2548-9), Hisâm b. Hassan ani'l-Hasan an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Râvileri Sahîh ricâlindendir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/82.

[59] Bu hadisin isnadında yer alan Sadaka b. Abdillah'ı Duhaym tevsîk etmiş; Ahmed b. Hanbel ise zayıf addetmiştir (Mecma' 111,213).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/82.

[60] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2571), Amr b. Alî an Hâlid b. Yezîd an Ebî Cafer er-Râzî ani'r-RebV b. Enes an Enes senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/82.

[61] Bu hadisi Ahmed (IV, 193) ve Ebû Dâvud (no 2628), el-Velîd h. Müslim an Abdillah b. el-Alâ an Müslim b. Mişkem an Ebi Sa'lebe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Münzîrî, isnadı hakkında hasen hükmü verdi (Tergîb IV, 79).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/82.

[62] Bu hadisi Müslim (mesâcid no. 313, s. 476), İshâk b. İb-râhîm un Süleyman b. Harb an Haınmâd b. Seleme an Humeyd an Bekr b. Abdillah en Abdillah b. Rebâh an Ebî Katâde senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/82.

[63] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2629), Saîd b. Mansûr an İsmaîl b. Ayyaş an Esyed b. Abdirrahman el-Has'ami an Ferve b. Mücâhid el-Labmt an Sehl b. Muâz senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/82.

[64] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2551), Muh. h. el-Müsennâ an Muh. b. Ca'fer an Şu'be an Hamza ed-Dabbî an Enes senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/83.

[65] Bu hadisi Ahmed (III, 34), Müslim (lukata 18, s. 1354), Ebû Dâvud (no. 1663), İbn Hibbân (no. 5395) ve Beyhakî (IV, 182; X, 3), Ebû'l-Eşheb an Ebî Hadre an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/83.

[66] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2534), Muh. b. Süleyman el-Enbâri an Ubeyde b. Humeyd ani'l-Esved b. Kays an Nubeyh el-Anezî an Câhir senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/83.

[67] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2639), el-Hâkim (II, 115) ve Beyhakî (V, 297), İsmail b. Uleyye anVI-Haccâc b. e. Osman an EbVz-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Hâkim, isnadı hakkında Müslim'in şartınca sahîh hükmü vermiştir. Bu hükmü Zehebî de onaylamıştır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/83.

[68] Bu hadisin senedinde yer alan Bezîg b. Abdirrahman zayıf bir râvidir; diğerleri güvenilir râvilerdir (Mecma' III, 214).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/83.

[69] Bu hadisi Mâlik (hacc 37, s. 979), Ahmed (II, 236), İbn Hibbân (no. 2714) ve Beyhakî (III, 138), Mâlik an Sakiel-Mukburîan EbîHureyre asl-ı senedi ile; Müslim (hacc no. 421, s. 977), Ebû Dâvud (no. 1724), Tirmizî (no. 1170), İbn Huzeyme (no. 2523) ve Beyhakî (V, 227), Mâlik an Sahi el-Makbıırî an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Ahmed (II, 340, 493), Müslim (no. 419), Ebû Dâvud (no. 1723), İbn Hibbân (no. 2717), ve Beyhakî (III, 139; V, 227), Leys b. Sa'dan Satd an ebîhî... asl-ı senedi ile; Tayâlisî (no. 2317), Ahmed (II, 436, 445, 250), Buhârî 3195-(taksîru's-salât (4, II, 35), Müslim (hacc no. 420), Tahâ-vî (II, 113), İbn Hibbân (no. 2715) ve Beyhakî (III, 139; V, 227), İbn e. Zi'b an Satd ... asl-ı senedi ile; Müslim (no. 422), Süheyl b. e. Salih aıı Ebî Salih an Ehî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/83.

[70] Bu hadisi Mâlik (hacc 37, s. 979), Ahmed (II, 236), İbn Hibbân (no. 2714) ve Beyhakî (III, 138), Mâlik an Sakiel-Mukburîan EbîHureyre asl-ı senedi ile; Müslim (hacc no. 421, s. 977), Ebû Dâvud (no. 1724), Tirmizî (no. 1170), İbn Huzeyme (no. 2523) ve Beyhakî (V, 227), Mâlik an Sahi el-Makbıırî an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Ahmed (II, 340, 493), Müslim (no. 419), Ebû Dâvud (no. 1723), İbn Hibbân (no. 2717), ve Beyhakî (III, 139; V, 227), Leys b. Sa'dan Satd an ebîhî... asl-ı senedi ile; Tayâlisî (no. 2317), Ahmed (II, 436, 445, 250), Buhârî 3195-(taksîru's-salât (4, II, 35), Müslim (hacc no. 420), Tahâ-vî (II, 113), İbn Hibbân (no. 2715) ve Beyhakî (III, 139; V, 227), İbn e. Zi'b an Satd ... asl-ı senedi ile; Müslim (no. 422), Süheyl b. e. Salih aıı Ebî Salih an Ehî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/83.

[71] Bu hadisi Ahmed (III, 62), Buhârî (cezâu's-sayd 26, II, 219), Müslim (hacc no. 417-8, s. 976), İbn Hibbân (no. 2713) ve Beyhakî (111, 138), Kalâde un Kuzu'u un Ebî Satd asl-ı senedi ile; Ahmed (III, 54), Dârimî (II, 288), Müslim (hacc no. 423, s. 977), Tirmizî (no. 1169), Ebû Dâvud (no. 1726)
ve İbn Mâce (no. 2898), el-A'mes un Ebî Salih un Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/83.

[72] Bu hadisi Ahmed (II, 418, 385) ve Ebû Dâvud (no. 4130), Kurâde an Zürâre un Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Müslim (libâs no. 103, s. 1672), Ebû Dâvud (no. 2555) ve Tirmizî (no. 1703), Süheyl b. e. Salih un ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İkinci lafzı Müslim (no. 104), İsmaîl b. Cu'fer uni'l-Alâ an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/83.

[73] Bu hadisi Ahmed (II, 418, 385) ve Ebû Dâvud (no. 4130), Kurâde an Zürâre un Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Müslim (libâs no. 103, s. 1672), Ebû Dâvud (no. 2555) ve Tirmizî (no. 1703), Süheyl b. e. Salih un ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İkinci lafzı Müslim (no. 104), İsmaîl b. Cu'fer uni'l-Alâ an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/83.

[74] Bu hadisi Ahmed (II, 418, 385) ve Ebû Dâvud (no. 4130), Kurâde an Zürâre un Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;

Müslim (libâs no. 103, s. 1672), Ebû Dâvud (no. 2555) ve Tirmizî (no. 1703), Süheyl b. e. Salih un ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İkinci lafzı Müslim (no. 104), İsmaîl b. Cu'fer uni'l-Alâ an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/83.

[75] Bu hadisi Mâlik (sıfatu'n-Nebî no. 39, s. 937), Buhârî (cihâd 139, IV, 18), Müslim (libâs 105, s. 1672-3) ve Ebû Dâvud (no. 2552), Mâlik an Abdillah b. e. Bekr h. Amr b. Hazm un Abbûd b. Temîm an Ehî Beşîr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/84.

[76] Bu hadisi Mâlik (isti'zân no. 39, s. 980), Dârimî (II, 286), Ahmed (II, 236,445), Buhârî (Umre 19, II, 205; cihâd 136, IV, 17; afime 30/3, VI, 207-8), Müslim (imaret 179, s. 1526), İbn Mâce (no. 2882), İbn Hibbân (no. 3205-2697) ve Beyhakî (V, 259), Mâlik un Summû un Ebî Salih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/84.

[77] Bu hadisi Tayâlisî (no. 1724), Ahmed (III, 299, 302), Dârimî (II, 275), Buhârî (umre 12, II. 205; nikâh 160/1-2), VI, 161), Müslim (imaret no. 184-5, s. 1528), Ebû Dâvud (no. 2776), İbn Hibbân (no. 4170) ve Beyhakî (V, 260), Muhûrib b. Dissâr an Câbir asl-ı senedi ile.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/84.

[78] Bu hadisi Tirmizî (no. 1172), Nasr b. Alî an Isû b. Yûnus an Mücâlid uni's-Şa'hi an Câbir senedi ile tahrîc etti. Tirmizî isnadı hakkında şu bilgileri vermektedir: "Hadis, bu vecihten garîbtir. Kimileri Mücâlid'in hıfzının bozukluğundan söz etmişlerdir."
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/84.

[79] Bu hadisi Ebû Dâvud (Tuhfetu'l-İşrâf no. 7730), Ahmed b. Salih an Abdillah b. Nâfi' an Abdillah b. Ömer an Nâfi' un İbn Ömer senedi ile tahrîc etti. Bu hadis, Ebû Davud'un matbu nüshasında yoktur. Ebû'l-Hasan b. el-Abd ile Ebû Bekr b. Dâse'nin rivayetlerinde vardır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/84.

[80] Bu hadisi Tirmizî (no. 2712), Ahmed b. MenV un İbn Uyeyne ani'l-Esved b. Kays un Nubeyh el-Anezî an Câbir senedi ile tahrîc etti.
İsnadı hakkında hasen sahîh hükmü verdi. Câbir hadisi, metnin Peygamber sözünün sonuna kadar olan bölümüdür. Tirmizî, İbn Abbâs hadisini şahit olarak senedsiz irâd etmiştir.
Bu hadisi İbn Huzeyme, İbn Ömer hadisinden; Sa-hîh'inde ise Ebû Avâne Câbir hadisinden aynı mânâsı ile tahrîc ettiler (Neyi VI, 227).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/84.

[81] Bu hadisi Saîd b. Mansûr (Sünen no. 2393), Ebû Dâvud (no. 2489) ve Beyhakî (IV, 334; VI, 18), Muturrif an (Bisr Ebî Abdillah un) Beşîr b. Müslim un ibn Amr asl-ı senedi ile tahrîc etti. Bu hadis zayıftır. Sebebi Beşîr'dir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/85.

[82] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/85.

[83] Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' III, 215).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/85.

[84] İsnadında yer alan Nâfi' b. e. Hürmüz sebebiyle zayıftır (Mecma' 111,215).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/85.

[85] Irâkî'ye göre isnadı ceyyiddir (Feyd V, 148). Heysemî'ye göre ise isnadında yer alan Muh. b. Ali el-Merve-zî hakkında ihtilâf olan bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/85.

[86] Bu hadisi İbn Mâce (no. 3119), İsmaîl b. Hafs el-Eylîan Yahya b. Yemân an Hamza b. Hubîb ez-Zeyyâl an Hum-rân b. A'yen an Ebît-Tufayl an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.Sindî şu bilgileri vermektedir: Humran hakkında Yahya b. Maîn "beş para etmez"; Ebû Dâvud:

"Râfizîdir"; Ne-sâî: "güvenilir değildir" gibi tabirlerle hüküm verdiler. Demîrî diyor ki: "Bu hadis münkerdir; ayrıca bu konuda vârid olan sahîh hadislere de metnen muhaliftir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/85.

[87] Râvilerinden Kays b. er-Rebî', Şu'be ve Sevrî tarafından tevsîk olunmuş; ancak hakkında menfî sözler de sarfedilmiş bir râvidir (Mecma' III, 216).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/85.

[88] Râvilerinden Yahya b. el-Alâ ve Amr b. el-Husayn sebebiyle isnadı zayıftır (Mecma' III, 210).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/85.

[89] Heysemî'ye göre Abdullah b. Hârûn Ebû Alkame el-Fervî zayıf bir râvidir (Mecma' III, 210).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/85.

[90] Râvilerinden Mesleme b. Salim el-Cühemî, Dârekut-nî'ye göre zayıf bir râvidir (Mecma' III, 211).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/85-86.

[91] Bu hadis Tirmizî (no. 2732), Muh. b. İsmuîl an İhı: b. Yuhyû b. Muh. h. Abbûd an ebîhî Yuhyâ an. Muh. h. İs-hûk ani'z-Zührî an Urve an Âise senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/86.

[92] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 5220), İbn e. Şeyhe un Alî b. Müshir an Ecluh uni's-Şa'bî senedi ile tahrîc etti. Bu hadis mürseldir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/86.

[93] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2782), Muh. b. Munsûr et-Tûsî an Ya'kûb an ebîhî an Muh. b. İshâk an Nâfı' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/86.

[94] Bu hadisi Buhârî (Umre 13, II, 204; libâs 99, VII, 67) ve Nesâî (hacc 121/2, V, 212), Hâlid el-Hazzâ' an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/86.

[95] Bu hadisi Buhârî (libâs 100, VII, 67), Muh. b. Bessâr an Abdilvehhâb an Eyyûb an İklime senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/86.

[96] Bu hadisi Buhârî (cihâd 196, IV, 39) ve Müslim (fadâilu's-sahâbe 65, s. 1885), Habîh b. es-Şehîd an Abdillah b. e. Muleyke an İbn Ca'fer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/86.

[97] Bu hadisi Buhârî (cihâd 196, IV, 39) ve Müslim (fadâilu's-sahâbe 65, s. 1885), Habîh b. es-Şehîd an Abdillah b. e. Muleyke an İbn Ca'fer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/86.

[98] Bu hadisi Müslim (fadâilu's-sahâbe 66-7, s. 1885), Ebû Dâvud (no. 2566) ve İbn Mâce (no. 3773), Âsim el-Ah-vel an Müverrik el-İclî an Abdillah b. Ca'fer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/86-87.

[99] Bu hadisi Müslim (fadâilu's-sahâbe no. 60, s. 1883) ve Tirmizî (no. 2775), en-Nadr b. Muh. an İkrime b. Ammâr an İyâs b. Seleme an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etliler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/87.

[100] Bu hadisi Buhârî (cihâd 197, IV, 39-40), Yahya b. e. İshâk an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/87.

[101] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4982), Vehb h. Bakiyye an Hâlid b. Abdillah an Hâlid el-Hazzâ' an Ebî Temîme an EbVI-Melîh an raculin senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/87.

[102] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2572) ve Tırmizî (no. 2773), Ali b. el-Hüseyn b. Vâkıd an ebîhî an Abdillah

b. Bürey-de asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi. Lafız Ebû Davud'a aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/87.

[103] Heysemî'ye göre Taberânî'nin isnâdlarım oluşturan râ-viler Muh. b. Hamza dışındakiler Sahîh ricalidir. O şahıs ise güvenilir bir râvidir (Mecma' X, 131). Münzirî'ye göre isnadı ceyyiddir (Tergîb IV, 73).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/88.

[104] Heysemî'ye göre isnadı hasendir (Mecma' a.y.)
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/88.

[105] Bu hadisi Ahmed (III, 439, 440, 334), Sehl b. Muâz b. Enes an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Bunu Taberânî, Ebû Ya'lâ ve el-Hâkim'in de tahrîc ettiği hadisin isnâdlarım oluşturan râvileri Sehl dışında güvenilir kimselerdir. Sehl ise, hakkında ihtilâf olan bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/88.

[106] Bu mevkuf, isnâdsız olarak Sahîh'in hacc kitabında 33. bâbta yer almıştır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/89.

[107] Mâlik (hacc no. 50, s. 339), an Hisâm b. Urve senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/89.

[108] Mâlik (no. 49), bunu Abdurrahman b. el-Kâsım kanalıyIa babası el-Kâsim'dan tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/89.

[109] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/89.

[110] Sahîh-i Buhârî, hacc 33, II, 150.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/89.

[111] Lafız Buhârî'ye (hacc 11-12, II, 143) aittir.Bu hadisi Şâfıî (Ümm II, 118), Ahmed (1,249,252,332, 339), Dârimî (II, 30), Buhârî (hacc 7, II, 142; 12, II, 143; umre 18, II, 216), Müslim (hacc no. 12, s. 839), Nesâî (menâsik 20, V, 123; 23, V, 125-6), İbn Huzeyme (no. 2591), Taberânî (no. 10911-3), Tahâvî (II, 117), Dâre-kutnî (II, 237-8) ve Beyhakî (V, 29), Abdullah b.Tâvus an ebîhî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile; Tayâlisî (no. 2606), Ahmed (1,238), Buhârî (hacc 9, II, 142; 11, II, 143), Müslim (hacc no. 11, s. 838), Nesâî (menâsik 23/2, V, 126), İbnu'l-Cârûd (s. 208), Taberânî (no. 10886), İbn Huzeyme (no. 2590), Tahâvî (11,118), Dârekutnî (II, 237) ve Beyhakî (V, 29), Amr b. Dînâr an Tavus... asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/89.

[112] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/89.

[113] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2915), Ali h. Muh. an VekV an İbrâhîm b. Yezîd an EbVz-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
İbrahim hakkında Ahmed: "Hadisleri terkedilmiştir", bir başkası tarafından "hadisleri münkerdir" şeklinde hüküm vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/89.

[114] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1739) ve Nesâî (menâsik 19, II, 123), Hisâm b. Behrâm ani'l-Muâfâ b. İmrân an Ef-lah b. Humeyd ani'l-Kâsım an Aise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/89.

[115] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1740) ve Tirmizî (no. 832), Ve-kî' ani's-Sevrî an Yezîdb. e. Ziyadan Muh. b. Alîb. Abdillah b. Abbâs an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnadı hakkında hasen hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/90.

[116] Muvattâ, hacc no. 25, s. 331.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/90.

[117] Muvattâ, hacc no. 26.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/90.

[118] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/90.

[119] Heysemî'ye göre râvilerinden Husayf hakkında menfi sözler sarfedilmiştir (Feyd VI, 390).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/90.

[120] Bu hadisi Mâlik (hacc 8, s. 324), Şâfıî (Ümm II, 125), Ahmed (II, 63), Dârimî (II, 32), Buhârî (hacc 21, II, 145, libâs 13, VII, 38), Müslim (hacc no. 1, s. 834), Ebû Dâvud (no. 1824), Nesâî (menâsik 30, V, 131; 34, V, 133). İbn Mâce (no. 2929), Tahâvî (II, 135-6), İbn Hibbân (no. 3773) ve Beyhakî (V, 49), Mâlik an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Ahmed (II, 119), Buhârî (cezâu's-sayd (13, II, 214), Ebû Dâvud (no. 1825), Tirmizî (no. 833), Nesâî (menâsik 33, V, 133) ve Beyhakî (V, 46), Leys b. Sa'd an Nâfi1... asl-i senedi ile;
Şâfıî (Ümm II, 125), Ahmed (II, 8), Buhârî (libâs 15, VII, 38-9), Müslim (hacc 2, s. 835), Ebû Dâvud (no. 1823), Nesâî (menâsik 28/2 V, 129), İbn Huzeyme (no. 2685), Tahâvî (II, 135), Dârekutnî (II, 230) ve Beyhakî (1,283), Süfyân b. Uyeyne an Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/90.

[121] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1827), Ahmed b. Hanbel an Ya'kûb an ebîhî an Muh. b. İshâk an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/90.

[122] Râvilerinden HUseyn b. Abdillah b. Ubeydillah zayıf bir râvidir (Mecma'III, 219).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/90.

[123] Râvilerinden Ya'kûb b. Atâ'yı İbn Hibbân'ın tevsîk etmesine karşılık, çoğunluk zayıf addetmiştir (Mecma' III, 219).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/90.

[124] Bu hadis, İbn Cüreyc an Hakîme binli Vmeyme an ümmihâ tarikiyle gelmiştir. Hakîme dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' III, 220).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/90.

[125] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2610), Şâfıî (Ümm II, 72, 125), Ahmed (I, 215, 221, 228, 279, 285, 336), Buhârî (hacc 132, II, 191; cezâ'us-sayd 15-6, II, 215-6; libâs 37/4, VII, 49), Müslim (hacc 4, s. 835), Ebû Dâvud (no. 1829), Tirmizî (no. 834), Nesâî (menâsik 32, V, 132-3, 37, V, 135; zînet 100, VIII, 205-6), İbn Mâce (no. 2931), İbn Huzeyme (no. 2681), Taberânî (12809-15), Tahâvî (II, 133), İbn Hibbân (no. 3772-8), Dârekutnî (II, 228-30) ve Beyhakî (V, 50), Amr b. Dînâr an Câbir b. Zeyd an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/91.

[126] Muvattâ, hacc no. 8, s. 325.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/91.

[127] Bu mevkufu Mâlik (hacc 10, s. 326), an Nâfi' an Eşlem mevlâ Ömer b. el-Hallâb an İbn Ömer an Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/91.

[128] İlk lafız Müslim'e (no. 9, s. 837); ikincisi ise Ebû Dâvud'a (no. 1819) aittir.
Bu hadisi Buhârî (umre 10/1, II, 202; cezâ'us-sayd 19,II, 217; mağâzî 56/6, V, 103; fadâilu'l-Kur'ân 2/2, V, 97), Müslim (hacc 6-10, s. 836-8), Ebû Dâvud (no.1819-22), Tirmizî (no. 835) ve Nesâî (menâsik 29, V, 130-1; 44/1. V, 142), Alâ b. e. Rebâh an Safran b. Ya'lâ b. Umeyye an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/91.

[129] İlk lafız Müslim'e (no. 9, s. 837); ikincisi ise Ebû Dâvud'a (no. 1819) aittir.
Bu hadisi Buhârî (umre 10/1, II, 202; cezâ'us-sayd 19,II, 217; mağâzî 56/6, V, 103; fadâilu'l-Kur'ân 2/2, V, 97), Müslim (hacc 6-10, s. 836-8), Ebû Dâvud (no.1819-22), Tirmizî (no. 835) ve Nesâî (menâsik 29, V, 130-1; 44/1. V, 142), Alâ b. e. Rebâh an Safran b. Ya'lâ b. Umeyye an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/91.

[130] Bu mevkufu Mâlik (hacc no. 12, s. 326), an Nâfi1 an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/91.
[131] Bu mevkufu Mâlik (hacc no. 13/a, s. 327), an Nâfl' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/91.
[132] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1833), Ahmed b. Hanbel an Hüseyni an Yezîd b. e. Ziyâd an Miicâhid an Âişe senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/91.
[133] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 17, s. 328), Şafiî (Ümm II,129), Buhârî (hacc 18, II, 145), Müslim (hacc no. 33, s. 846), Ebû Dâvud (no. 1745), Nesâî (menâsik 41/2, V, 137), Tahâvî (II, 130, 228), İbn Hibbân (no. 3758) ve Beyhakî (V, 33), Mâlik an Abdinahman b. el-Kâsım an ebtht an Âişe asl-ı senedi ile; Ahmed (VI, 98, 192), Müslim (no. 4, s. 846), İbn Mâce (no. 3042), Tahâvî (II, 130, 228), Ubeydullah b. Ömer 3261-ani'1-Kâ.sım an Âişe asl-ı senedi ile;
Tirmizî (no. 917), Ahmed b. MenV an Hüseyin an Man-sûr b. Zâdân un Abdinahman h. el-Kâsım an ebîhî... senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/91-92.
[134] Bu rivayeti Müslim (hacc no. 35, s. 847), İbn Cüreyc an Ömer b. Abdillah b. Urve an Urve ve'l-Kâsım an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/92.
[135] Bu hadisi Ahmed (VI, 175), Buhârî (gusl 12-14,1, 71), Müslim (hacc 48, s. 849), Nesâî (menâsik 42/10-11, V, 141; gusl 13,1, 203; 25,1, 209) ve Beyhakî (VII, 228), ibrahim b. Muh. b. el-Münteşir an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/92.
[136] Bu hadisi Tayâlisî (no. 1394) Ahmed (VI, 254), Buhârî (libâs 74, VII, 60), Müslim (hacc 43-4, s. 848), Nesâî (menâsik 42/7, V, 140) ve Tahâvî (II, 129), Abdurrahman b. el-Esved an ebîhî an Aişe asl-ı senedi ile;
Tayâlisî (no. 1387), Ahmed (VI, 109, 209, 236, 254), Nesâî (menâsik 42/6, 9, V, 140-1), İbn Mâce (no. 2928) ve İbn Hibbân (no. 3769), Ebû İshâk es-Sebe'î ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile;
Tayâlisî (no. 1378), Ahmed (V, 254, 267, 286, 251), Müslim (hacc no. 39, s. 847), Nesâî (42/1 -2, V, 139), İbn Huzeyme (no. 2585, 2587), İbnu'l-Cârûd (s. 209), İbn Hibbân (no. 3759) ve Beyhakî (V, 34), Mansûr an İbrahim ani'l-Esved... asl-ı senedi ile;
Tayâlisî (no. 1385), Ahmed (VI, 175, 191, 245), Buhârî (gusl 14,1, 72; libâs 70, VII, 59), Müslim (hacc no. 42, s. 848), Nesâî (menâsik 42/3, V, 139), İbn Huzeyme (no. 2587), Tahâvî (II, 129) ve Beyhakî (V, 34), el-Hakem b. Vteybe an İbrahim ani'l-Esved... asl-ı senedi ile; Şafiî (Ümm II, 129), Ahmed (VI, 41. 264), Nesâî (menâsik 42/8, V, 140), Tahâvî (II, 129) ve Beyhakî (V, 35), Atâ b. es-Sâib an İbrahim... asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/92.
[137] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1830), el-Hüseyn b. el-Cü-neyd an Ebî Usâme an Ömer b. Süveyd an Âişe binli Talha an Âişe senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/92.
[138] Bu mevkufu Mâlik (hacc no. 19, s. 329), an Nâfi' an Eşlem mevlâ Ömer an Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/92.
[139] Bu mevkufu Mâlik (hacc no. 14, s. 327), an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/92.
[140] Bu hadisi Tirmizî (no. 962), Hennâd an Vekî' an Hammâd b. Seleme an Ferkad es-Sebehî an Saîd b. Cübeyr an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnadının garîb olduğunu söyledi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/92.

[141] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/92.

[142] Sahîh-i Buhârî, hacc 18, II, 145.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/93.

[143] Bu hadisi Mâlik (hacc 4, s. 323), Buhârî (cezâu's-sayd 14, II, 215), Müslim (hacc 91-92, s. 864), Ebû Dâvud (no. 1840), Nesâî (menâsik 27, V, 128-9) ve İbn Mâce (no. 2934), Zeydb. Eşlem an İbrahim b. Abdillah h. Hu-neyn an ebthl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'e aittir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/93.

[144] Bu hadisi Tirmizî (no. 830), Abdullah b. e. Ziyâd an Abdillah b. Ya'kûb el-Medenî an ibn ebî'z-Zinâd an ebîhî an Hârice senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/93.

[145] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/93.

[146] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1748), Ubeydullah b. Ömer an Abdila'lâ an Muh. b. İshâk an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/93.

[147] Sahîh-i Buhârî, cezâ'us-sayd 14, II, 125.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/93.

[148] Bu hadisi Şafiî (Ümm II, 184; VII, 197), Ahmed (1,221, 372), Dârimî (II, 37), Buhârî (cezâ'us-sayd 11, II, 214; tıbb 12, VII. 14), Müslim (hacc 87, s. 862), Ebû Dâvud (no. 1835), Nesâî (menâsik 92/1-2, V, 192), İbn Huzeyme (no. 2657), İbn Hibbân (no. 3940) ve Tirmizî (839), Amr b. Dînâr an Tavus ve Atâ an İbn Abbâs asl-ı senedi ile;

Ahmed (I, 236, 249,259, 372), Buhârî (tıbb 15, VII, 15, lafız buna âit), Ebû Dâvud (no. 1836), İbn Hibbân (no. 3939) ve Beyhakî (IX, 339), Hişâm b. Hassan an İklime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/93.

[149] Bu rivayeti Buhârî (cezâ'us-sayd 11/2, II, 214), Müslim (hacc no. 88, s. 862-3) ve Nesâî (menâsik 95, V, 194), Süleyman b. Bilâl an Alkume b. e. Alkame ani'l-A'rec an İbn Buhayne asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/93.

[150] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1837) ve Nesâî (menâsik 94, V, 194), Abdürrezzâk an Ma 'mer an Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/93.

[151] Bu mevkufu Mâlik (hacc no. 75, s. 350), an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/94.

[152] Bu hadisi Müslim (hacc no. 89-90, s. 863), Ebû Dâvud (no. 1838), Tirmizî (no. 952) ve Nesâî (menâsik 45, V, 143), Eyyûb b. Mûsâ an Nübeyh b. Vehb an Ebân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/94.

[153] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2611, 2607), Ahmed (I, 228,221,270,285,324,337,362), Dârimî (II, 37), Buhârî (nikâh 30, VI, 128), Müslim (nikâh no. 46-7, s. 1031), Tirmizî (no. 844), Nesâî (menâsik 90/1-2, V, 191; nikâh 37/2, VI, 87-8), İbn Mâce (no. 1965), İbnu'l-Cârûd (s. 220-321), Tahâvî (II, 269), İbn Hibbân (no. 4119) Dârekutnî (III, 263), ve Beyhakî (VII, 210), Amr b. Dînâr an Câbir b. Zeyd an İbn Abbâs asl-ı senedi ile; Ahmed (1,283,359,360), Buhârî (mağâzî 43, V, 86), Ebû Dâvud (1844), Tirmizî (no. 843), Taberânî (11863) ve Dârekutnî (III 263), Eyyûb an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafızlar Buhârî'ye aittir (mağâzî).

3266 nolu rivayetin Buhârî'deki muallak senedi: Muh. b. İshâk an İbn e. Necîh ve Ebân b. Salih an Atâ ve Mücâhid an İbn Abbâs.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/94.

[154] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2611, 2607), Ahmed (I, 228,221,270,285,324,337,362), Dârimî (II, 37), Buhârî (nikâh 30, VI, 128), Müslim (nikâh no. 46-7, s. 1031), Tirmizî (no. 844), Nesâî (menâsik 90/1-2, V, 191;

nikâh 37/2, VI, 87-8), İbn Mâce (no. 1965), İbnu'l-Cârûd (s. 220-321), Tahâvî (II, 269), İbn Hibbân (no. 4119) Dârekutnî (III, 263), ve Beyhakî (VII, 210), Amr b. Dînâr an Câbir b. Zeyd an İbn Abbâs asl-ı senedi ile; Ahmed (1,283,359,360), Buhârî (mağâzî 43, V, 86), Ebû Dâvud (1844), Tirmizî (no. 843), Taberânî (11863) ve Dârekutnî (III 263), Eyyûb an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafızlar Buhârî'ye aittir (mağâzî).
3266 nolu rivayetin Buhârî'deki muallak senedi: Muh. b. İshâk an İbn e. Necîh ve Ebân b. Salih an Atâ ve Mücâhid an İbn Abbâs.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/94.

[155] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2611, 2607), Ahmed (I, 228,221,270,285,324,337,362), Dârimî (II, 37), Buhârî (nikâh 30, VI, 128), Müslim (nikâh no. 46-7, s. 1031), Tirmizî (no. 844), Nesâî (menâsik 90/1-2, V, 191; nikâh 37/2, VI, 87-8), İbn Mâce (no. 1965), İbnu'l-Cârûd (s. 220-321), Tahâvî (II, 269), İbn Hibbân (no. 4119) Dârekutnî (III, 263), ve Beyhakî (VII, 210), Amr b. Dînâr an Câbir b. Zeyd an İbn Abbâs asl-ı senedi ile; Ahmed (1,283,359,360), Buhârî (mağâzî 43, V, 86), Ebû Dâvud (1844), Tirmizî (no. 843), Taberânî (11863) ve Dârekutnî (III 263), Eyyûb an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafızlar Buhârî'ye aittir (mağâzî).
3266 nolu rivayetin Buhârî'deki muallak senedi: Muh. b. İshâk an İbn e. Necîh ve Ebân b. Salih an Atâ ve Mücâhid an İbn Abbâs.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/94.

[156] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2611, 2607), Ahmed (I, 228,221,270,285,324,337,362), Dârimî (II, 37), Buhârî (nikâh 30, VI, 128), Müslim (nikâh no. 46-7, s. 1031), Tirmizî (no. 844), Nesâî (menâsik 90/1-2, V, 191; nikâh 37/2, VI, 87-8), İbn Mâce (no. 1965), İbnu'l-Cârûd (s. 220-321), Tahâvî (II, 269), İbn Hibbân (no. 4119) Dârekutnî (III, 263), ve Beyhakî (VII, 210), Amr b. Dînâr an Câbir b. Zeyd an İbn Abbâs asl-ı senedi ile; Ahmed (1,283,359,360), Buhârî (mağâzî 43, V, 86), Ebû Dâvud (1844), Tirmizî (no. 843), Taberânî (11863) ve Dârekutnî (III 263), Eyyûb an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafızlar Buhârî'ye aittir (mağâzî).
3266 nolu rivayetin Buhârî'deki muallak senedi: Muh. b. İshâk an İbn e. Necîh ve Ebân b. Salih an Atâ ve Mücâhid an İbn Abbâs.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/94.

[157] Bu hadisi Tirmizî (no. 841), Kuteybe an Hammâd h. Zeyil an Malar el-Verrâk an Rabf'a b. e. Abılirrahman an Süleyman b. Yesâr an Ebî Râfi' senedi ile lahrîc etti ve isnadının hasen olduğunu söyledi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/94.

[158] Bu hadisi Müslim (nikâh 48, s. 1032), Ebû Dâvud (no. 1843) ve Tirmizî (no. 845), Yezîd b. el-Esamm an Meymûn asl-ı senedi ile lahrîc ettiler.
İlk lafız Ebû Davud'un; ikincisi Tirmizî'nindir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/94.

[159] Bu hadisi Müslim (nikâh 48, s. 1032), Ebû Dâvud (no. 1843) ve Tirmizî (no. 845), Yezîd b. el-Esamm an Meymûn asl-ı senedi ile lahrîc ettiler.
İlk lafız Ebû Davud'un; ikincisi Tirmizî'nindir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/94.

[160] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 69, s. 348), an RabVa b. e. Abdirrahman an Süleyman senedi ile tahrîc etti. Mürseldir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/94.

[161] Bu hadisi bir kıssa ile Mâlik (hacc no. 70, s. 348), Müslim (nikâh no. 41-45, s. 1030-1), Ebû Dâvud (no. 1841-2), Tirmizî (no. 840), Nesâî (menâsık 91-1-2, V, 192) ve İbn Mâce (no. 1966), Nübeyh b. Vehh an Ebân b. Osman an ebihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/94.

[162] Mâlik (no. 72, s. 349), an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/95.

[163] Bu hadis-i mevkufu Mâlik (hacc no, 71,349), an Dâvud b. el-Husayn an Ebî Gatafân senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/95.

[164] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 76, s. 350), Müslim (hacc no. 57, s. 852), Ebû Dâvud (no. 1852), Tirmizî (no. 1852) ve Nesâî (menâsık 78/1, V, 182), Mâlik an EbTn-Nadr an Nâfi' mevlâ Ebî Katâde an Katinle asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Mâlik (no. 78, s. 351), Müslim (no. 58, s. 852-3) ve Tirmizî (no. 848), Mâlik an Zeyd b. Eşlem an Atâ b. Yesâr an Ebî Katâde asl-ı senedi ile; Buhârî (cezâ'us-sayd 2, 3, II, 210), Müslim (hacc no. no. 59, s. 353, 3277. nolu rivayetin lafzı; no. 62, s. 854), Nesâî (menâsik 80/1-2, V, 185-6) ve İbn Mâce (no. 3093), Yahya b. e. Kesir anAbdillah b. e. Katâde an ebî-hî asl-ı senedi ile;

Buhârî (cezâ'us-sayd 5, II, 211), Müslim (hacc 60-61, s. 853-4) ve Nesâî (menâsik 81, V, 186-7), Osman b. Ab-dillah b. Mevheh an Abdillah b. e. Katâde... asl-ı senedi ile; 3279 nolu rivayetin lafzı;

Buhârî (cezâ'us-sayd 4, II, 211) ve Müslim (no. 56, s. 851-2), Süfyân b. Uyeyne an Salih b. Keysân an Ebî Muh. an Ebî Katâde asl-ı senedi ile; 3878. nolu rivayetin lafzı; Müslim (no. 63, 64, s. 855), Ebû Hazım ve Ab-dülazîz b. b. Rufey' anAbdillah b. e. Katâde... tarikleriyle tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/95.

[165] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 76, s. 350), Müslim (hacc no. 57, s. 852), Ebû Dâvud (no. 1852), Tirmizî (no. 1852) ve Nesâî (menâsık 78/1, V, 182), Mâlik an EbTn-Nadr an Nâfi' mevlâ Ebî Katâde an Katinle asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Mâlik (no. 78, s. 351), Müslim (no. 58, s. 852-3) ve Tirmizî (no. 848), Mâlik an Zeyd b. Eşlem an Atâ b. Yesâr an Ebî Katâde asl-ı senedi ile; Buhârî (cezâ'us-sayd 2, 3, II, 210), Müslim (hacc no. no. 59, s. 353, 3277. nolu rivayetin lafzı; no. 62, s. 854), Nesâî (menâsik 80/1-2, V, 185-6) ve İbn Mâce (no. 3093), Yahya b. e. Kesir anAbdillah b. e. Katâde an ebî-hî asl-ı senedi ile;

Buhârî (cezâ'us-sayd 5, II, 211), Müslim (hacc 60-61, s. 853-4) ve Nesâî (menâsik 81, V, 186-7), Osman b. Ab-dillah b. Mevheh an Abdillah b. e. Katâde... asl-ı senedi ile; 3279 nolu rivayetin lafzı;

Buhârî (cezâ'us-sayd 4, II, 211) ve Müslim (no. 56, s. 851-2), Süfyân b. Uyeyne an Salih b. Keysân an Ebî Muh. an Ebî Katâde asl-ı senedi ile; 3878. nolu rivayetin lafzı; Müslim (no. 63, 64, s. 855), Ebû Hazım ve Ab-dülazîz b. b. Rufey' anAbdillah b. e. Katâde... tarikleriyle tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/95.

[166] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 76, s. 350), Müslim (hacc no. 57, s. 852), Ebû Dâvud (no. 1852), Tirmizî (no. 1852) ve Nesâî (menâsık 78/1, V, 182), Mâlik an EbTn-Nadr an Nâfi' mevlâ Ebî Katâde an Katinle asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Mâlik (no. 78, s. 351), Müslim (no. 58, s. 852-3) ve Tirmizî (no. 848), Mâlik an Zeyd b. Eşlem an Atâ b. Yesâr an Ebî Katâde asl-ı senedi ile; Buhârî (cezâ'us-sayd 2, 3, II, 210), Müslim (hacc no. no. 59, s. 353, 3277. nolu rivayetin lafzı; no. 62, s. 854), Nesâî (menâsik 80/1-2, V, 185-6) ve İbn Mâce (no. 3093), Yahya b. e. Kesir anAbdillah b. e. Katâde an ebî-hî asl-ı senedi ile;

Buhârî (cezâ'us-sayd 5, II, 211), Müslim (hacc 60-61, s. 853-4) ve Nesâî (menâsik 81, V, 186-7), Osman b. Ab-dillah b. Mevheh an Abdillah b. e. Katâde... asl-ı senedi ile; 3279 nolu rivayetin lafzı;

Buhârî (cezâ'us-sayd 4, II, 211) ve Müslim (no. 56, s. 851-2), Süfyân b. Uyeyne an Salih b. Keysân an Ebî Muh. an Ebî Katâde asl-ı senedi ile; 3878. nolu rivayetin lafzı; Müslim (no. 63, 64, s. 855), Ebû Hazım ve Ab-dülazîz b. b. Rufey' anAbdillah b. e. Katâde... tarikleriyle tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/95.

[167] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 76, s. 350), Müslim (hacc no. 57, s. 852), Ebû Dâvud (no. 1852), Tirmizî (no. 1852) ve Nesâî (menâsık 78/1, V, 182), Mâlik an EbTn-Nadr an Nâfi' mevlâ Ebî Katâde an Katinle asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Mâlik (no. 78, s. 351), Müslim (no. 58, s. 852-3) ve Tirmizî (no. 848), Mâlik an Zeyd b. Eşlem an Atâ b. Yesâr an Ebî Katâde asl-ı senedi ile; Buhârî (cezâ'us-sayd 2, 3, II, 210), Müslim (hacc no. no. 59, s. 353,

3277. nolu rivayetin lafzı; no. 62, s. 854), Nesâî (menâsik 80/1-2, V, 185-6) ve İbn Mâce (no. 3093), Yahya b. e. Kesir anAbdillah b. e. Katâde an ebî-hî asl-ı senedi ile;
Buhârî (cezâ'us-sayd 5, II, 211), Müslim (hacc 60-61, s. 853-4) ve Nesâî (menâsik 81, V, 186-7), Osman b. Ab-dillah b. Mevheh an Abdillah b. e. Katâde... asl-ı senedi ile; 3279 nolu rivayetin lafzı;Buhârî (cezâ'us-sayd 4, II, 211) ve Müslim (no. 56, s. 851-2), Süfyân b. Uyeyne an Salih b. Keysân an Ebî Muh. an Ebî Katâde asl-ı senedi ile; 3878. nolu rivayetin lafzı; Müslim (no. 63, 64, s. 855), Ebû Hazım ve Ab-dülazîz b. b. Rufey' anAbdillah b. e. Katâde... tarikleriyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/96.

[168] Bu hadisi Mâlik (no. 83, s. 353), Buhârî (cezâ'us-sayd 6, II, 212), Müslim (hacc no. 50-52, s. 850-1), Tirmizî (no. 849) ve Nesâî (menâsik 70, V, 183-4), Ubey-dullah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs ani's-Sa'h asl-ı senedi ile;Müslim (no. 53-54, s. 851) ve Nesâî (menâsık 79, V, 185), Habîb b. e. Sabit an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/96.

[169] Bu hadisi Mâlik (no. 83, s. 353), Buhârî (cezâ'us-sayd 6, II, 212), Müslim (hacc no. 50-52, s. 850-1), Tirmizî (no. 849) ve Nesâî (menâsik 70, V, 183-4), Ubey-dullah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs ani's-Sa'h asl-ı senedi ile;Müslim (no. 53-54, s. 851) ve Nesâî (menâsık 79, V, 185), Habîb b. e. Sabit an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/96.

[170] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1851), Tirmizî (no. 846) ve Nesâî (menâsık 81/2, V, 187), Amr b. e. Amr mevlâ'l-Muttalib ani'l-Muttalib an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/96.

[171] Bu hadisi Mâlik (hacc no 79, s. 351) ve Nesâî (menâsık 78/3, V, 183), Mâlik an Yahya b. Saîd an Muh. b. İbr. b. el-Hâris an İsâ b. Talha an Umeyr b. Seleme ed-Damri ani'l-Behzî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/96.

[172] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1854) ve Tirmizî (no. 850), Ebû'l-Mühezzem an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ebû'l-Mühezzem, Yezîd b. Süfyân olup metruk bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/97.

[173] Bu hadisi Nesâî (menâsık 26/2, V, \21),Ahmedb.Fadâ-le b. İbrahim an Hâlid b. Mahled an Süleyman b. Bilâl an Yahya b. Saîd ani'l-Kâsım b. Muh. an ebîhî an Ebî Bekr senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/97.

[174] Mâlik (no. 54, s. 342), an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/97.

[175] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1744) ve Tirmizî (no. 945 m). Mervân b. Şücâ' an Husayf an İklime ve Mücâhid ve Atâ un İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnadı hakkında Tirmizî "hasen garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/97.

[176] Bu mevkufu Mâlik (no. 93, s. 358), an Alkame b. e. Al-kame an ümmihî an Aişe senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/97.

[177] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1818), Abdullah b. İdrîs an İbn İshâk an Yahya b. Abbâd b. Abdillah b. ez-Zübeyr an ebîhî an Esma asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/97-98.

[178] Bu hadis-i mevkufu Mâlik (no. 92. s. 357), an Yahya b. Saîd an Muh. b. İbr. b. el-Hâris et-Teymî an Rabî'a senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/98.

[179] Bu hadis-i mevkufu Mâlik (no. 95, s. 358), an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/98.

[180] Bu hadis, Ümmü'l-Esved'in, Münye binti Ubeyd b. e. Berze'den rivayetiyle gelmiştir. Bu rivayet garîbtir (Mecma' III, 217).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/98.

[181] Râvilerinden Alî b. Yezîd, hakkında ihtilâf olan bir râvi-dir (Mecma' III, 233).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/98.

[182] Bu hadisi Tirmizî (no. 817), İbn e. Ömer an İbn Uyeyne an Ca'fer b. Muh. an ebîhî an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/99.

[183] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1774) ve Nesâî (menâsık 25, V, 127), Es'as b. Abdilmelik ani'l-Hasan an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/99.

[184] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1775), Muh. b. Bessâr an Vehb b. Cerîr an ebîhî an Muh. b. İshâk an Ebfz-Zinâd an Âise binti Sa'd an ebîhâ senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/99.

[185] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 30, s. 332), Buhârî (hacc 20, II, 145), Müslim (no. 23-24, s. 843), Ebû Dâvud (no. 1771), Tirmizî (no. 818) ve Nesâî (menâsık 24/2, V, 126), Mûsâ b. Ukbe an Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile ilk iki lafız bu rivayeti aittir.

Müslim (no. hacc 27, s. 845) ve İbn Mâce (no. 2916), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;

Müslim (no. 38, s. 845), Salih b. Keysân an Nâfi'... tarikiyle tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/99.

[186] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 30, s. 332), Buhârî (hacc 20, II, 145), Müslim (no. 23-24, s. 843), Ebû Dâvud (no. 1771), Tirmizî (no. 818) ve Nesâî (menâsık 24/2, V, 126), Mûsâ b. Ukbe an Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile ilk iki lafız bu rivayeti aittir.

Müslim (no. hacc 27, s. 845) ve İbn Mâce (no. 2916), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;

Müslim (no. 38, s. 845), Salih b. Keysân an Nâfi'... tarikiyle tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/99.

[187] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 30, s. 332), Buhârî (hacc 20, II, 145), Müslim (no. 23-24, s. 843), Ebû Dâvud (no. 1771), Tirmizî (no. 818) ve Nesâî (menâsık 24/2, V, 126), Mûsâ b. Ukbe an Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile ilk iki lafız bu rivayeti aittir.

Müslim (no. hacc 27, s. 845) ve İbn Mâce (no. 2916), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;

Müslim (no. 38, s. 845), Salih b. Keysân an Nâfi'... tarikiyle tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/99.

[188] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1770), Muh. b. Mansûr an Ya'kûb b. İbr. an ebîhî an Muh. b. İshâk an Husayf b. Abdirrahman an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/99-100.

[189] Bu hadisi Buhârî (hacc 29/1, II, 148), Ebû Ma'mer an Abdilvârîs an Eyyûb an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/100.

[190] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1817) ve Tirmizî (no. 919).

Hifrym an Muh. b. Abdirrahman b. e. Leylâ an Alâ an Bm Abbâs a.sl-ı senedi ile lahrîc ettiler. lianjzî'ye göre isnadı "hasen sahîh" hükmü verdi.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/100.

[191] Bu hadisi Mâlik (hacc 28, s. 331), Buhârî (hacc 26, II, 147), Müslim (hacc no. 19, s. 841), Ebû Dâvud (n. 1812) ve Nesâî (menâsik 54/3, V, 160), Mâlik an lâf!' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; 3303 lafzı; Müslim (no. 20, s. 842), Muh. b. Abbâd an Hatim b. İs-maîl an Mûsâ b. Vkbe an Salim ve Nâfi' ve Hamza an Â* Ömer senedi ile; 3304 lafzı; Masum (no. 21, s. 842-3) ve Nesâî (menâsık 54/1, V, 159-60), Yûnus ani'z-Zühıîan Salim an ebîhî asl-ı senetli ile; 3304 lafzı ile;
Müslim (20/2, s. 842) ve İbn Mâce (no. 2918), Ubeydul-lafı b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Tirmizî (no. 825-6), Eyyûb ve Leys b. Sa'dan Nâfi'... talikleriyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/100.

[192] Bu hadisi Mâlik (hacc 28, s. 331), Buhârî (hacc 26, II, 147), Müslim (hacc no. 19, s. 841), Ebû Dâvud (n. 1812) ve Nesâî (menâsik 54/3, V, 160), Mâlik an lâf!' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; 3303 lafzı; Müslim (no. 20, s. 842), Muh. b. Abbâd an Hatim b. İs-maîl an Mûsâ b. Vkbe an Salim ve Nâfi' ve Hamza an Â* Ömer senedi ile; 3304 lafzı; Masum (no. 21, s. 842-3) ve Nesâî (menâsık 54/1, V, 159-60), Yûnus ani'z-Zühıîan Salim an ebîhî asl-ı senetli ile; 3304 lafzı ile;
Müslim (20/2, s. 842) ve İbn Mâce (no. 2918), Ubeydul-lafı b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Tirmizî (no. 825-6), Eyyûb ve Leys b. Sa'dan Nâfi'... talikleriyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/100.

[193] Bu hadisi Mâlik (hacc 28, s. 331), Buhârî (hacc 26, II, 147), Müslim (hacc no. 19, s. 841), Ebû Dâvud (n. 1812) ve Nesâî (menâsik 54/3, V, 160), Mâlik an lâf!' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; 3303 lafzı; Müslim (no. 20, s. 842), Muh. b. Abbâd an Hatim b. İs-maîl an Mûsâ b. Vkbe an Salim ve Nâfi' ve Hamza an Â* Ömer senedi ile; 3304 lafzı; Masum (no. 21, s. 842-3) ve Nesâî (menâsık 54/1, V, 159-60), Yûnus ani'z-Zühıîan Salim an ebîhî asl-ı senetli ile; 3304 lafzı ile;
Müslim (20/2, s. 842) ve İbn Mâce (no. 2918), Ubeydul-lafı b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Tirmizî (no. 825-6), Eyyûb ve Leys b. Sa'dan Nâfi'... talikleriyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/100.

[194] Bu hadisi Mâlik (hacc 28, s. 331), Buhârî (hacc 26, II, 147), Müslim (hacc no. 19, s. 841), Ebû Dâvud (n. 1812) ve Nesâî (menâsik 54/3, V, 160), Mâlik an lâf!' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; 3303 lafzı; Müslim (no. 20, s. 842), Muh. b. Abbâd an Hatim b. İs-maîl an Mûsâ b. Vkbe an Salim ve Nâfi' ve Hamza an Â* Ömer senedi ile; 3304 lafzı; Masum (no. 21, s. 842-3) ve Nesâî (menâsık 54/1, V, 159-60), Yûnus ani'z-Zühıîan Salim an ebîhî asl-ı senetli ile; 3304 lafzı ile;
Müslim (20/2, s. 842) ve İbn Mâce (no. 2918), Ubeydul-lafı b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Tirmizî (no. 825-6), Eyyûb ve Leys b. Sa'dan Nâfi'... talikleriyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/100.

[195] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1813), Ahmed b. Hanbel an Yahya b. Sald an Ca 'fer b. Muh. an ebîhî an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/100-101.

[196] Bu hadisi Nesâî (menâsık 55, V, 161) ve İbn Mâce (no. 2920), Abdülazîz b. e. Seleme an Abdillah b. el-Fadl ani'l-A'rec an EbîHureyre senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/101.

[197] Râvilerinden Atâ b. es-Sâib güvenilir olmakla birlikte, âhir-i ömründe hıfzı bozulmuştur. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' III, 222).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/101.

[198] Bezzâr, isnadının sübût bulmadığını söylemiştir. İsnadında yer alan Şarkî b. Kutâmî zayıf bir râvidir (Mecma' III, 222).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/101.

[199] Bunu Şafiî, Dârekutnî ve Beyhakî de rivayet ettiler. İsnadında yer alan Salih b. Muh. b. e. Zaide, Medine'li olup zayıftır. Ayrıca İbr. b. e. Yahya adlı bir başka râvi de mevcuttur. Ancak ona bunu rivayette Abdullah b. Ubeydillah da mütâbaat etmiştir (Neyi IV, 340).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/101.

[200] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 34, s. 334), Ebû Dâvud (no. 1814), Tirmizî (no. 829), Nesâî (menâsık 55, V, 162) ve İbn Mâce (no. 2922), Abdullah b. e. Bekr b. Muh. b. Amr b. Hazm an Abdilmelik h. e Bekr b. el-Hâıis h. Hişâm an Hallâd b. es-Sâib el-Ensârî an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tinnizî, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/101.

[201] Bu hadisi Müslim (no 22, s. 843), Abbâs b. Abdilazîm ani'n-Nadr b. Muh. el-Yemâmî an İkrime b. Ammâr an Ebî Zumeyl an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/101.

[202] Muvattâ, hacc no. 151, s. 381.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/101-102.

[203] Mâlik, (no. 156, s. 384), bunu an Sevr b. Zeyd ed-Deylî an İhime senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/102.

[204] Bu mevkufu Mâlik, (no. 230, s. 414), doğrudan Ebû'z-Zübeyr'den ahzetmiştir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/102.

[205] Mâlik (no. 236, s. 416), Yahya b. Saîd'den ahzetmiştir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/102.

[206] Mâlik (no. 231, s. 414), an Abdilmelik b. Kurayr an İbn Şîrîn senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/102.

[207] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 37, s. 335), Müslim (hacc no. 122, s. 875), Ebû Dâvud (no. 1777), Tirmizî (no. 820), Nesâî (menâsık 48/1, V, 145) ve İbn Mâce (no. 2964), Mâlik an Abdirrahman b. el-Kasım an ebîhî an Âise asl-ı senedi ile;

Mâlik (no. 38) ve Nesâî (menâsık 48/2, V, 145), Mâlik an Ebî'l-Esved Muh. b. Abdirrahman an Urve an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/103.

[208] Bu hadisi Tirmizî (no. 820), Kuleybe an Abdillah b. Nâfi' an Ubeydittahjb. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/103.

[209] Bu mevkufu Mâlik (no. 67, s. 347), an Nâfi' an İbn Ömer an ebîhî senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/103.

[210] Bu hadisi Müslim (hacc no. 212, s. 914), Haccâc b. es-Şâir an Muallâ b. Esed an Vüheyb b. Hâli d an Dâvud an EbîNadre an Câbir ve EbîSaîd senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/103.

[211] Bu hadisi Tirmizî (no. 947) ve Nesâî (menâsık 144/3, V, 226), Câbir'den ayrı ayrı senedlerle tahrîc ettiler. Lafız Tirmizî'ye âit olup isnadı şöyledir: İbn e. Ömer an Ebî Muâviye ani'l-Haccâc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir. İsnadı hakkında "hasen" hükmü verdi. Nesâî'nin senedi ise şöyledir: Ya'kûb b. İbr. an İbn Mehdîan Hânîb. Eyyûb an Tavus an Câbir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/103.

[212] Lafız Müslim'e aittir. Bu hadisi bu lafızla Müslim (hacc no. 185-6, s. 905) ve Nesâî (menâsık 49, V, 150), Bekr b. Abdillah el-Müzenî an Enes asl-ı senedi ile; Buhârî (mağâzî, 61), Müslim (no. 214-5, s. 915), Ebû Dâvud (no. 1795) ve Nesâî (menâsık 49, V, 150), Hü-şeym an Yahya b. e. Ishâk ve Abdilazîz b. Suheyb ve Hu--meyd an Enes asl-ı senedi ile;

İbn Mâce (no. 2917), el-Evzâî an Eyyûb b. Mûsâ un Abdillah b. Ubeyd b. Umeyr an Sabit an Enes asl-ı senedi ile; Tirmizî (no. 821), Hammâd b. Zeyd an Humeyd an Enes tarikiyle tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/103.

[213] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1798-9), Nesâî (menâsık 49/1-3, V, 146-8) ve İbn Mâce (no. 2970), Mansûr

an Ebî Vâil asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Râvileri Sahîh ricâlindendir (Neyi IV, 332).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/103.

[214] Bu hadisi Tirmizî (no. 948) ve İbn Mâce (no. 2975), Abdülazîz b. Muh. an Ubeydillah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
İsnadı hakkında Tirmizî, "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/103-104.

[215] Bu hadisi Nesâî (menâsık 144/1, V, 225-6), Muh. t Mansûr un Süfyân b. Uyeyne an Eyyûb b. Mûsâ an Nu fi' an İbn Ömer senedi ile; İbn Mâce ise (no. 2974), Hi sâm b. Ammâr an Müslim b. Hâlid an Ubeydillah b Ömer an Nâfi'... senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/104.

[216] Her iki lafız da Müslim'e aittir.
Bu hadisi Mâlik (hacc 99, s. 360), Buhârî (muhsar 1, II, 206) ve Müslim (hacc no. 180, s. 903), Mâlik an Nâfi'
an İbn Ömer asl-ı senedi ile,Müslim (no. 183, s. 904), Eyyûb an Nâfi'... asl-ı senedi ite;Müslim (no. 182, s. 904) ve Nesâî (menâsık 53, V, 1585), Leys b. Sa'd an Nâfi'... asl-ı senedi ile;
Müslim (no. 181), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi'... asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/104.

[217] Her iki lafız da Müslim'e aittir.
Bu hadisi Mâlik (hacc 99, s. 360), Buhârî (muhsar 1, II, 206) ve Müslim (hacc no. 180, s. 903), Mâlik an Nâfi'
an İbn Ömer asl-ı senedi ile,Müslim (no. 183, s. 904), Eyyûb an Nâfi'... asl-ı senedi ite;Müslim (no. 182, s. 904) ve Nesâî (menâsık 53, V, 1585), Leys b. Sa'd an Nâfi'... asl-ı senedi ile;
Müslim (no. 181), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi'... asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/104.

[218] Bu hadisi Müslim (no. 159, s. 897), Muh. b. Ca'fer an Şu 'be an Amr b. Murre an Saîd b. el-Müseyyeb asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/104.

[219] Bu hadisi Buhârî (hacc 34/4, II, 151-2) ve Nesâî (menâsık 49/4-5, V, 148), Ali b. el-Huseyn an Mervân b. el-Hakem asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Lafız Nesâî'ye aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/104.

[220] Bu rivayeti Nesâî (menâsık 50/2, V, 152), Amr b. Alî an Yahya b. Saîd an Abdirrahman b. Harmale an Saîd b. el-Müseyyeb senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/105.

[221] Bu rivayeti Müslim (no. 158, s. 896), Şu'be an Katâde an Abdillah b. Şakfk ... asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/105.

[222] Bu hadisi Müslim (no. 145, s. 885), Muh. b. Ca'fer an Şu'be an Katâde an Ebî Nadre... asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/105.

[223] Müslim (nikâh no. 15, s. 1023), bunu el-Hasan el-Hal-vânî an Abdirrezzâk an lbn Cüreyc an Atû an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/105.

[224] Bu hadisi Tirmizî (no. 822), Muh. b. el-Müsennâ an Ab-dillah b. Idrîs an Leys an Tavus an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/105.

[225] Bu rivayeti Nesâî (menâsık 50/6) V, 153-4), Abdullah b. Muh. b. Abdirrahman an Süfyân an Hisâm b. Huceyr an Tavus an İbn Abbâs ve Muâviye senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/105.

[226] Bu rivayeti Nesâî (menâsık 184, V, 245), Muh. b. Man-sûr ani'l-Hasan b. Müslim an Hammâd b. Seleme an Kays b. Sa'd an Atâ an Muâviye senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/105-106.

[227] Bu rivayetleri Müslim (no. 209-210, s. 913), Ebû Dâvud (no. 1802-3) ve Nesâî (menâsık 183, V, 244/5), Tavus an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/106.

[228] Bu rivayetleri Müslim (no. 209-210, s. 913), Ebû Dâvud (no. 1802-3) ve Nesâî (menâsık 183, V, 244/5), Tavus an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/106.

[229] Bu hadisi Müslim (no. 164, s. 898), Süleyman et-Teymî an Guneym b. Kays an Sa'd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/106.

[230] Bu hadisi Nesâî (menâsık 50/5, V, 153), Muh. b. Alî b. el-Hasan b. Şakîk an ebthîan EbîHamza an Mutarrifan Seleme b. Kuheyl an Tavus an lbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/106.

[231] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1793), Ahmed b. Salih an İbn Vehb an Hayve an Ebî îsâ el-Horâsânî an Abdillah b. el-Kasım an Saîd b. el-Müseyyeb senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/106.

[232] Bu hadisi Tirmizî (no. 824), Abd b. Humeyd an Ya'kûb b. Ibr b. Sa'd an ebîhîan Salih b. Keysân ani' z-Zührîan Salim senedi ile tahrîc etti ve isnadının "hasen" olduğunu söyledi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/106.

[233] Her iki lafız da Müslim'e (no. 172 ve 167) aittir. İlk rivayeti Müslim (no. 172-3), İmıân b. Müslim el-Ka-sîr an Ebî Reçâ an Inuân b. el-Husayn asl-ı senedi ile tahrîc etti.
İkincisini Buhârî (hacc 36, II. 153). Müslim (no. 165-171), s. 898-900) ve Nesâî (menâsık 49/7, V, 149; 50/8, V, 155), Mutarrifb. Abdillah b. es-Şihhîr an İmıân asl-ı senedi ile tahrte ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/106.

[234] Her iki lafız da Müslim'e (no. 172 ve 167) aittir. İlk rivayeti Müslim (no. 172-3), İmıân b. Müslim el-Ka-sîr an Ebî Reçâ an Inuân b. el-Husayn asl-ı senedi ile tahrîc etti.
İkincisini Buhârî (hacc 36, II. 153). Müslim (no. 165-171), s. 898-900) ve Nesâî (menâsık 49/7, V, 149; 50/8, V, 155), Mutarrifb. Abdillah b. es-Şihhîr an İmıân asl-ı senedi ile tahrte ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/106-107.

[235] Lafız Müslim'e aittir. Bunu Buhârî (hacc 104, II, 181), Müslim (no. 174, s. 901), Ebû Dâvud (no. 1805) ve Nesâî (50/1, V, 151-2), ez-Zührîan Salim an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/107.

[236] Bu hadisi Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de (12180), İbrâ-hîm bin Naile an Muh. b. ebîBekr el-Mukaddemî an Fu-dayl b. Sül. an Mûsâ b. Ukbe an Kureyb b. an İbn Abbâs tarikiyle tahrîc etmiştir. el-Hâkim (Müstedrek II, 433), isnadı hakkında sahîh hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/107.

[237] Lafız Buhârî'ye aittir. Bunu Buhârî (hacc 34/4, II, 152), Müslim (hacc no. 198, s. 911) ve Nesâî (menâsık 77/11, V, 180), Vüheyb b. Hâlid an Abdillah b. Tavus an ebîhî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (no. 1790) ise yaklaşık bir metinle Osman b. e. Şeybe an Muh. b. Ca'fer an Şu'be ani'l-Hakem an Mücâhid an İbn Abbâs senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/107-108.

[238] Bu rivayeti Buhârî (hacc 102, II, 180) ve Müslim (no. 204, s. 911), Şu'be an EbîCemreti'd-Duba'îasl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/108.
[239] Bu rivayeti Buhârî (hacc 37, II, 153-4), Fudayl b. Hü-seyn el-Basrî an Ebî Ma'ser an Osman b. Gıyâs an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/108.
[240] Bu rivayeti Nesâî (menâsık 77/12, V, 201), Muh. b. Bes-sâr an Muh. b. Ca'fer an Şu'be an Müslim el-Kurriyy an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/108.
[241] Bu rivayeti Nesâî (menâsık 108/2, V, 201), Muh. b. Bes-sâr an Yahya b. Kesîr Ebû Gassân an Şu'be an Eyyûb an EbV l-Âliyeti'I-Berâ an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/108.
[242] Bu rivayeti Müslim (no. 196-7, s. 909), Ebû Dâvud (no. 1804) ve Nesâî (menâsık 77/12, V, 181), Şu'be an Müslim el-Kurriyy an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/108.
[243] Lafız Buhârî'ye aittir. Bunu Buhârî (umre 6V2, II, 200) ve Ebû Dâvud (no. 1789), Abdülvehhâb b. Abdilmecîd an Habîb el-Muallim an Atâ an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (hacc no. 136, s. 881) ve Ebû Dâvud (no. 1785), Leys b. Sa'd an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (no. 136/2) ve Ebû Dâvud (no. 1786), İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr... asl-ı senedi ile;
Müslim (no. 141, s. 883-4), Ebû Dâvud (no. 1787) ve Nesâî (77/3, V, 178), Atâ b. e. Rebâh an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/108-109.
[244] Bu hadisi Müslim (hacc no. 160-1, s. 897), Nesâî (menâsık 77/7-10, V, 179-180) ve İbn Mâce (no. 2985), el-A'mes an İbrâhîm et-Teymî an ebîhîan Ebî Zerr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/109.
[245] Bu rivayeti Müslim (no. 162, s. 897), Kuteybe b. Saîd an Cerîr an Fudayl an Zübeyd an İbrâhîm et-Teymî an ebîhî an EbîZerr senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/109.
[246] Bunu Ebû Dâvud (no. 1807), Hennâd b. es-Serî an İbn e. Zaide an Muh. b. Ishâk an Abdirrahman b. el-Esved an Süleym b. el-Esved un Ebî Zerr senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/109.
[247] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1808), Nesâî (menâsık 77/6, V, 179) ve İbn Mâce (no. 2984), Abdülazîz b. Muh. ed-Derâverdî an Rabî'a b. e. Abdirrahman ani'l-Hâris b. Bilâl b. el-Hâııs an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Ahmed, bu hadisin sübût bulmadığını söylemiştir. Mün-zirî'ye göre Hâris'in hâli meçhuldür, lbn Hacer ise el-Hâris'i tâbiûnun güvenilirlerinden addetmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/109.
[248] Bu hadis, çeşitli tariklerle Âişa'den rivayet edilmiştir. Sıra ile lafızların âit oldukları kitaplar: 3360: Buhârî, hacc 33, II, 150-1; 3361: Müslim, hacc no. 123, s. 875-6:3362: Müslim, no. 120, s. 874; 3363: Buhârî, hayd 18,1, 82; 3364: Buhârî, umre 7, 11, 201; 3365: Müslim, no: 128, s. 877-8; 3366: Müslim, no. 129, s. 878; 3367: Buhârî, hacc 312, II, 141; 3368: Müslim, no. 132, s. 879.
Bu hadisi Mâlik (hacc no. 36, s. 335), Buhârî (hacc 34/2, II, 151), Müslim (no. 118, s. 873) ve Ebû Dâvud (no. 1779-80), Mâlik an EbVl-Esved an Urve an Âise asl-ı senedi ile (rivayet no. 3364);
Buhârî (hayd 18, I, 82), Müslim no. 111-4, s. 870-1), Ebû Dâvud (no. 1781) ve Nesâî (menâsık 58/2, V, 165-6; 186/1, V, 246), ez-Zührîan Urve... asl-ı senedi ile (rivayet no. 3363);
Buhârî (umre 5, II, 200; 7, II, 201), Müslim (no. 115-7, s. 872), Ebû Dâvud (no. 1778), Nesâî (menâsık 48/3, V, 145-6) ve İbn Mâce (no. 3000), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi i)e (rivayet no. 3364);

Müslim (no. 119-120, s. 873-4), Ebû Dâvud (no. 1782),
Nesâî (menâsık 185, V, 245) ve İbn Mâce (no. 2963),Abdurrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Âise aslı senedi ile (rivayet no. 3360);
Buhârî (hacc 33, II, 150; umre 9, II, 201-2) ve Müslim (no. 123, s. 875-6), Eflah b. Humeyd ani'l-Kâsım an Âise asl-ı senedi ile (no. 3360); Buhârî (34/1, II, 151), Müslim (no. 128, s. 877-8) ve Nesâî (menâsık 48/4, V, 146; 77/1, V, 177-8), Mansûr an İbrâhîm ani'l-Esved an Âise asl-ı senedi ile (no.6);
Müslim (no. 132, s. 879), Abdullah b. Tavus an ebîhî an Âise tarikiyle (no. 3367) tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/109-110.

[249] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1808), Nesâî (menâsık 77/6, V, 179) ve İbn Mâce (no. 2984), Abdülazîz b. Muh. ed-Derâverdî an Rabî'a b. e. Abdirrahman ani'l-Hâris b. Bilâl b. el-Hâıis an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Ahmed, bu hadisin sübût bulmadığını söylemiştir. Mün-zirî'ye göre Hâris'in hâli meçhuldür, lbn Hacer ise el-Hâris'i tâbiûnun güvenilirlerinden addetmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/109.

[249] Bu hadis, çeşitli tariklerle Âişa'den rivayet edilmiştir. Sıra ile lafızların âit oldukları kitaplar: 3360: Buhârî, hacc 33, II, 150-1; 3361: Müslim, hacc no. 123, s. 875-6:3362: Müslim, no. 120, s. 874; 3363: Buhârî, hayd 18,1, 82; 3364: Buhârî, umre 7, 11, 201; 3365: Müslim, no: 128, s. 877-8; 3366: Müslim, no. 129, s. 878; 3367: Buhârî, hacc 312, II, 141; 3368: Müslim, no. 132, s. 879.
Bu hadisi Mâlik (hacc no. 36, s. 335), Buhârî (hacc 34/2, II, 151), Müslim (no. 118, s. 873) ve Ebû Dâvud (no. 1779-80), Mâlik an EbVl-Esved an Urve an Âise asl-ı senedi ile (rivayet no. 3364);
Buhârî (hayd 18, I, 82), Müslim no. 111-4, s. 870-1), Ebû Dâvud (no. 1781) ve Nesâî (menâsık 58/2, V, 165-6; 186/1, V, 246), ez-Zührîan Urve... asl-ı senedi ile (rivayet no. 3363);
Buhârî (umre 5, II, 200; 7, II, 201), Müslim (no. 115-7, s. 872), Ebû Dâvud (no. 1778), Nesâî (menâsık 48/3, V, 145-6) ve İbn Mâce (no. 3000), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi i)e (rivayet no. 3364);
Müslim (no. 119-120, s. 873-4), Ebû Dâvud (no. 1782),
Nesâî (menâsık 185, V, 245) ve İbn Mâce (no. 2963),Abdurrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Âise aslı senedi ile (rivayet no. 3360);
Buhârî (hacc 33, II, 150; umre 9, II, 201-2) ve Müslim (no. 123, s. 875-6), Eflah b. Humeyd ani'l-Kâsım an Âise asl-ı senedi ile (no. 3360); Buhârî (34/1, II, 151), Müslim (no. 128, s. 877-8) ve Nesâî (menâsık 48/4, V, 146; 77/1, V, 177-8), Mansûr an İbrâhîm ani'l-Esved an Âise asl-ı senedi ile (no.6);
Müslim (no. 132, s. 879), Abdullah b. Tavus an ebîhî an Âise tarikiyle (no. 3367) tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/110.

[250] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1808), Nesâî (menâsık 77/6, V, 179) ve İbn Mâce (no. 2984), Abdülazîz b. Muh. ed-Derâverdî an Rabî'a b. e. Abdirrahman ani'l-Hâris b. Bilâl b. el-Hâıis an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Ahmed, bu hadisin sübût bulmadığını söylemiştir. Mün-zirî'ye göre Hâris'in hâli meçhuldür, lbn Hacer ise el-Hâris'i tâbiûnun güvenilirlerinden addetmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/109.

[250] Bu hadis, çeşitli tariklerle Âişa'den rivayet edilmiştir. Sıra ile lafızların âit oldukları kitaplar: 3360: Buhârî, hacc 33, II, 150-1; 3361: Müslim, hacc no. 123, s. 875-6:3362: Müslim, no. 120, s. 874; 3363: Buhârî, hayd 18,1, 82; 3364: Buhârî, umre 7, 11, 201; 3365: Müslim, no: 128, s. 877-8; 3366: Müslim, no. 129, s. 878; 3367: Buhârî, hacc 312, II, 141; 3368: Müslim, no. 132, s. 879.
Bu hadisi Mâlik (hacc no. 36, s. 335), Buhârî (hacc 34/2, II, 151), Müslim (no. 118, s. 873) ve Ebû Dâvud (no. 1779-80), Mâlik an EbVl-Esved an Urve an Âise asl-ı senedi ile (rivayet no. 3364);
Buhârî (hayd 18, I, 82), Müslim no. 111-4, s. 870-1), Ebû Dâvud (no. 1781) ve Nesâî (menâsık 58/2, V, 165-6; 186/1, V, 246), ez-Zührîan Urve... asl-ı senedi ile (rivayet no. 3363);
Buhârî (umre 5, II, 200; 7, II, 201), Müslim (no. 115-7, s. 872), Ebû Dâvud (no. 1778), Nesâî (menâsık 48/3, V, 145-6) ve İbn Mâce (no. 3000), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi i)e (rivayet no. 3364);
Müslim (no. 119-120, s. 873-4), Ebû Dâvud (no. 1782),
Nesâî (menâsık 185, V, 245) ve İbn Mâce (no. 2963),Abdurrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Âise aslı senedi

ile (rivayet no. 3360);
Buhârî (hacc 33, II, 150; umre 9, II, 201-2) ve Müslim (no. 123, s. 875-6), Eflah b. Humeyd ani'l-Kâsım an Âise asl-ı senedi ile (no. 3360); Buhârî (34/1, II, 151), Müslim (no. 128, s. 877-8) ve Nesâî (menâsık 48/4, V, 146; 77/1, V, 177-8), Mansûr an İbrâhîm ani'l-Esved an Âise asl-ı senedi ile (no.6);
Müslim (no. 132, s. 879), Abdullah b. Tavus an ebîhî an Âise tarikiyle (no. 3367) tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/110.

[251] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1808), Nesâî (menâsık 77/6, V, 179) ve İbn Mâce (no. 2984), Abdülazîz b. Muh. ed-Derâverdî an Rabî'a b. e. Abdirrahman ani'l-Hâris b. Bilâl b. el-Hâıis an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Ahmed, bu hadisin sübût bulmadığını söylemiştir. Mün-zirî'ye göre Hâris'in hâli meçhuldür, lbn Hacer ise el-Hâris'i tâbiûnun güvenilirlerinden addetmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/109.

[251] Bu hadis, çeşitli tariklerle Âişa'den rivayet edilmiştir. Sıra ile lafızların âit oldukları kitaplar: 3360: Buhârî, hacc 33, II, 150-1; 3361: Müslim, hacc no. 123, s. 875-6:3362: Müslim, no. 120, s. 874; 3363: Buhârî, hayd 18,1, 82; 3364: Buhârî, umre 7, 11, 201; 3365: Müslim, no: 128, s. 877-8; 3366: Müslim, no. 129, s. 878; 3367: Buhârî, hacc 312, II, 141; 3368: Müslim, no. 132, s. 879.
Bu hadisi Mâlik (hacc no. 36, s. 335), Buhârî (hacc 34/2, II, 151), Müslim (no. 118, s. 873) ve Ebû Dâvud (no. 1779-80), Mâlik an EbVl-Esved an Urve an Âise asl-ı senedi ile (rivayet no. 3364);
Buhârî (hayd 18, I, 82), Müslim no. 111-4, s. 870-1), Ebû Dâvud (no. 1781) ve Nesâî (menâsık 58/2, V, 165-6; 186/1, V, 246), ez-Zührîan Urve... asl-ı senedi ile (rivayet no. 3363);
Buhârî (umre 5, II, 200; 7, II, 201), Müslim (no. 115-7, s. 872), Ebû Dâvud (no. 1778), Nesâî (menâsık 48/3, V, 145-6) ve İbn Mâce (no. 3000), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi i)e (rivayet no. 3364);
Müslim (no. 119-120, s. 873-4), Ebû Dâvud (no. 1782),
Nesâî (menâsık 185, V, 245) ve İbn Mâce (no. 2963),Abdurrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Âise aslı senedi ile (rivayet no. 3360);
Buhârî (hacc 33, II, 150; umre 9, II, 201-2) ve Müslim (no. 123, s. 875-6), Eflah b. Humeyd ani'l-Kâsım an Âise asl-ı senedi ile (no. 3360); Buhârî (34/1, II, 151), Müslim (no. 128, s. 877-8) ve Nesâî (menâsık 48/4, V, 146; 77/1, V, 177-8), Mansûr an İbrâhîm ani'l-Esved an Âise asl-ı senedi ile (no.6);
Müslim (no. 132, s. 879), Abdullah b. Tavus an ebîhî an Âise tarikiyle (no. 3367) tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/110.

[252] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1808), Nesâî (menâsık 77/6, V, 179) ve İbn Mâce (no. 2984), Abdülazîz b. Muh. ed-Derâverdî an Rabî'a b. e. Abdirrahman ani'l-Hâris b. Bilâl b. el-Hâıis an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Ahmed, bu hadisin sübût bulmadığını söylemiştir. Mün-zirî'ye göre Hâris'in hâli meçhuldür, lbn Hacer ise el-Hâris'i tâbiûnun güvenilirlerinden addetmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/109.

[252] Bu hadis, çeşitli tariklerle Âişa'den rivayet edilmiştir. Sıra ile lafızların âit oldukları kitaplar: 3360: Buhârî, hacc 33, II, 150-1; 3361: Müslim, hacc no. 123, s. 875-6:3362: Müslim, no. 120, s. 874; 3363: Buhârî, hayd 18,1, 82; 3364: Buhârî, umre 7, 11, 201; 3365: Müslim, no: 128, s. 877-8; 3366: Müslim, no. 129, s. 878; 3367: Buhârî, hacc 312, II, 141; 3368: Müslim, no. 132, s. 879.
Bu hadisi Mâlik (hacc no. 36, s. 335), Buhârî (hacc 34/2, II, 151), Müslim (no. 118, s. 873) ve Ebû Dâvud (no. 1779-80), Mâlik an EbVl-Esved an Urve an Âise asl-ı senedi ile (rivayet no. 3364);
Buhârî (hayd 18, I, 82), Müslim no. 111-4, s. 870-1), Ebû Dâvud (no. 1781) ve Nesâî (menâsık 58/2, V, 165-6; 186/1, V, 246), ez-Zührîan Urve... asl-ı senedi ile (rivayet no. 3363);
Buhârî (umre 5, II, 200; 7, II, 201), Müslim (no. 115-7, s. 872), Ebû Dâvud (no. 1778), Nesâî (menâsık 48/3, V, 145-6) ve İbn Mâce (no. 3000), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi i)e (rivayet no. 3364);
Müslim (no. 119-120, s. 873-4), Ebû Dâvud (no. 1782),
Nesâî (menâsık 185, V, 245) ve İbn Mâce (no. 2963),Abdurrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Âise aslı senedi ile (rivayet no. 3360);
Buhârî (hacc 33, II, 150; umre 9, II, 201-2) ve Müslim (no. 123, s. 875-6), Eflah b. Humeyd ani'l-Kâsım an

Âise asl-ı senedi ile (no. 3360); Buhârî (34/1, II, 151), Müslim (no. 128, s. 877-8) ve Nesâî (menâsık 48/4, V, 146; 77/1, V, 177-8), Mansûr an İbrâhîm ani'l-Esved an Âise asl-ı senedi ile (no.6);
Müslim (no. 132, s. 879), Abdullah b. Tavus an ebîhî an Âise tarikiyle (no. 3367) tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/110-111.

[253] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1808), Nesâî (menâsık 77/6, V, 179) ve İbn Mâce (no. 2984), Abdülazîz b. Muh. ed-Derâverdî an Rabî'a b. e. Abdirrahman ani'l-Hâris b. Bilâl b. el-Hâıis an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Ahmed, bu hadisin sübût bulmadığını söylemiştir. Mün-zirî'ye göre Hâris'in hâli meçhuldür, lbn Hacer ise el-Hâris'i tâbiûnun güvenilirlerinden addetmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/109.

[253] Bu hadis, çeşitli tariklerle Âişa'den rivayet edilmiştir. Sıra ile lafızların âit oldukları kitaplar: 3360: Buhârî, hacc 33, II, 150-1; 3361: Müslim, hacc no. 123, s. 875-6:3362: Müslim, no. 120, s. 874; 3363: Buhârî, hayd 18,1, 82; 3364: Buhârî, umre 7, 11, 201; 3365: Müslim, no: 128, s. 877-8; 3366: Müslim, no. 129, s. 878; 3367: Buhârî, hacc 312, II, 141; 3368: Müslim, no. 132, s. 879.
Bu hadisi Mâlik (hacc no. 36, s. 335), Buhârî (hacc 34/2, II, 151), Müslim (no. 118, s. 873) ve Ebû Dâvud (no. 1779-80), Mâlik an EbVl-Esved an Urve an Âise asl-ı senedi ile (rivayet no. 3364);
Buhârî (hayd 18, I, 82), Müslim no. 111-4, s. 870-1), Ebû Dâvud (no. 1781) ve Nesâî (menâsık 58/2, V, 165-6; 186/1, V, 246), ez-Zührîan Urve... asl-ı senedi ile (rivayet no. 3363);
Buhârî (umre 5, II, 200; 7, II, 201), Müslim (no. 115-7, s. 872), Ebû Dâvud (no. 1778), Nesâî (menâsık 48/3, V, 145-6) ve İbn Mâce (no. 3000), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi i)e (rivayet no. 3364); Müslim (no. 119-120, s. 873-4), Ebû Dâvud (no. 1782),
Nesâî (menâsık 185, V, 245) ve İbn Mâce (no. 2963),Abdurrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Âise aslı senedi ile (rivayet no. 3360);
Buhârî (hacc 33, II, 150; umre 9, II, 201-2) ve Müslim (no. 123, s. 875-6), Eflah b. Humeyd ani'l-Kâsım an Âise asl-ı senedi ile (no. 3360); Buhârî (34/1, II, 151), Müslim (no. 128, s. 877-8) ve Nesâî (menâsık 48/4, V, 146; 77/1, V, 177-8), Mansûr an İbrâhîm ani'l-Esved an Âise asl-ı senedi ile (no.6);
Müslim (no. 132, s. 879), Abdullah b. Tavus an ebîhî an Âise tarikiyle (no. 3367) tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/111.

[254] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1808), Nesâî (menâsık 77/6, V, 179) ve İbn Mâce (no. 2984), Abdülazîz b. Muh. ed-Derâverdî an Rabî'a b. e. Abdirrahman ani'l-Hâris b. Bilâl b. el-Hâıis an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Ahmed, bu hadisin sübût bulmadığını söylemiştir. Mün-zirî'ye göre Hâris'in hâli meçhuldür, lbn Hacer ise el-Hâris'i tâbiûnun güvenilirlerinden addetmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/109.

[254] Bu hadis, çeşitli tariklerle Âişa'den rivayet edilmiştir. Sıra ile lafızların âit oldukları kitaplar: 3360: Buhârî, hacc 33, II, 150-1; 3361: Müslim, hacc no. 123, s. 875-6:3362: Müslim, no. 120, s. 874; 3363: Buhârî, hayd 18,1, 82; 3364: Buhârî, umre 7, 11, 201; 3365: Müslim, no: 128, s. 877-8; 3366: Müslim, no. 129, s. 878; 3367: Buhârî, hacc 312, II, 141; 3368: Müslim, no. 132, s. 879.
Bu hadisi Mâlik (hacc no. 36, s. 335), Buhârî (hacc 34/2, II, 151), Müslim (no. 118, s. 873) ve Ebû Dâvud (no. 1779-80), Mâlik an EbVl-Esved an Urve an Âise asl-ı senedi ile (rivayet no. 3364);
Buhârî (hayd 18, I, 82), Müslim no. 111-4, s. 870-1), Ebû Dâvud (no. 1781) ve Nesâî (menâsık 58/2, V, 165-6; 186/1, V, 246), ez-Zührîan Urve... asl-ı senedi ile (rivayet no. 3363);
Buhârî (umre 5, II, 200; 7, II, 201), Müslim (no. 115-7, s. 872), Ebû Dâvud (no. 1778), Nesâî (menâsık 48/3, V, 145-6) ve İbn Mâce (no. 3000), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi i)e (rivayet no. 3364); Müslim (no. 119-120, s. 873-4), Ebû Dâvud (no. 1782),
Nesâî (menâsık 185, V, 245) ve İbn Mâce (no. 2963),Abdurrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Âise aslı senedi ile (rivayet no. 3360);
Buhârî (hacc 33, II, 150; umre 9, II, 201-2) ve Müslim (no. 123, s. 875-6), Eflah b. Humeyd ani'l-Kâsım an Âise asl-ı senedi ile (no. 3360); Buhârî (34/1, II, 151), Müslim (no. 128, s. 877-8) ve Nesâî (menâsık 48/4, V, 146; 77/1, V, 177-8), Mansûr an İbrâhîm ani'l-Esved an Âise asl-ı senedi ile (no.6);

Müslim (no. 132, s. 879), Abdullah b. Tavus an ebîhî an Âise tarikiyle (no. 3367) tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/111.

[255] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1808), Nesâî (menâsık 77/6, V, 179) ve İbn Mâce (no. 2984), Abdülazîz b. Muh. ed-Derâverdî an Rabî'a b. e. Abdirrahman ani'l-Hâris b. Bilâl b. el-Hâıis an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Ahmed, bu hadisin sübût bulmadığını söylemiştir. Mün-zirî'ye göre Hâris'in hâli meçhuldür, lbn Hacer ise el-Hâris'i tâbiûnun güvenilirlerinden addetmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/109.

[255] Bu hadis, çeşitli tariklerle Âişa'den rivayet edilmiştir. Sıra ile lafızların âit oldukları kitaplar: 3360: Buhârî, hacc 33, II, 150-1; 3361: Müslim, hacc no. 123, s. 875-6:3362: Müslim, no. 120, s. 874; 3363: Buhârî, hayd 18,1, 82; 3364: Buhârî, umre 7, 11, 201; 3365: Müslim, no: 128, s. 877-8; 3366: Müslim, no. 129, s. 878; 3367: Buhârî, hacc 312, II, 141; 3368: Müslim, no. 132, s. 879.
Bu hadisi Mâlik (hacc no. 36, s. 335), Buhârî (hacc 34/2, II, 151), Müslim (no. 118, s. 873) ve Ebû Dâvud (no. 1779-80), Mâlik an EbVl-Esved an Urve an Âise asl-ı senedi ile (rivayet no. 3364);
Buhârî (hayd 18, I, 82), Müslim no. 111-4, s. 870-1), Ebû Dâvud (no. 1781) ve Nesâî (menâsık 58/2, V, 165-6; 186/1, V, 246), ez-Zührîan Urve... asl-ı senedi ile (rivayet no. 3363);
Buhârî (umre 5, II, 200; 7, II, 201), Müslim (no. 115-7, s. 872), Ebû Dâvud (no. 1778), Nesâî (menâsık 48/3, V, 145-6) ve İbn Mâce (no. 3000), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi i)e (rivayet no. 3364);
Müslim (no. 119-120, s. 873-4), Ebû Dâvud (no. 1782),
Nesâî (menâsık 185, V, 245) ve İbn Mâce (no. 2963),Abdurrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Âise aslı senedi ile (rivayet no. 3360);
Buhârî (hacc 33, II, 150; umre 9, II, 201-2) ve Müslim (no. 123, s. 875-6), Eflah b. Humeyd ani'l-Kâsım an Âise asl-ı senedi ile (no. 3360); Buhârî (34/1, II, 151), Müslim (no. 128, s. 877-8) ve Nesâî (menâsık 48/4, V, 146; 77/1, V, 177-8), Mansûr an İbrâhîm ani'l-Esved an Âise asl-ı senedi ile (no.6);
Müslim (no. 132, s. 879), Abdullah b. Tavus an ebîhî an Âise tarikiyle (no. 3367) tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/111.

[256] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1808), Nesâî (menâsık 77/6, V, 179) ve İbn Mâce (no. 2984), Abdülazîz b. Muh. ed-Derâverdî an Rabî'a b. e. Abdirrahman ani'l-Hâris b. Bilâl b. el-Hâıis an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Ahmed, bu hadisin sübût bulmadığını söylemiştir. Mün-zirî'ye göre Hâris'in hâli meçhuldür, lbn Hacer ise el-Hâris'i tâbiûnun güvenilirlerinden addetmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/109.

[256] Bu hadis, çeşitli tariklerle Âişa'den rivayet edilmiştir. Sıra ile lafızların âit oldukları kitaplar: 3360: Buhârî, hacc 33, II, 150-1; 3361: Müslim, hacc no. 123, s. 875-6:3362: Müslim, no. 120, s. 874; 3363: Buhârî, hayd 18,1, 82; 3364: Buhârî, umre 7, 11, 201; 3365: Müslim, no: 128, s. 877-8; 3366: Müslim, no. 129, s. 878; 3367: Buhârî, hacc 312, II, 141; 3368: Müslim, no. 132, s. 879.
Bu hadisi Mâlik (hacc no. 36, s. 335), Buhârî (hacc 34/2, II, 151), Müslim (no. 118, s. 873) ve Ebû Dâvud (no. 1779-80), Mâlik an EbVl-Esved an Urve an Âise asl-ı senedi ile (rivayet no. 3364);
Buhârî (hayd 18, I, 82), Müslim no. 111-4, s. 870-1), Ebû Dâvud (no. 1781) ve Nesâî (menâsık 58/2, V, 165-6; 186/1, V, 246), ez-Zührîan Urve... asl-ı senedi ile (rivayet no. 3363);
Buhârî (umre 5, II, 200; 7, II, 201), Müslim (no. 115-7, s. 872), Ebû Dâvud (no. 1778), Nesâî (menâsık 48/3, V, 145-6) ve İbn Mâce (no. 3000), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi i)e (rivayet no. 3364);
Müslim (no. 119-120, s. 873-4), Ebû Dâvud (no. 1782),
Nesâî (menâsık 185, V, 245) ve İbn Mâce (no. 2963),Abdurrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Âise aslı senedi ile (rivayet no. 3360);
Buhârî (hacc 33, II, 150; umre 9, II, 201-2) ve Müslim (no. 123, s. 875-6), Eflah b. Humeyd ani'l-Kâsım an Âise asl-ı senedi ile (no. 3360); Buhârî (34/1, II, 151), Müslim (no. 128, s. 877-8) ve Nesâî (menâsık 48/4, V, 146; 77/1, V, 177-8), Mansûr an İbrâhîm ani'l-Esved an Âise asl-ı senedi ile (no.6);
Müslim (no. 132, s. 879), Abdullah b. Tavus an ebîhî an Âise tarikiyle (no. 3367) tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/111.

[257] Bu hadisi Tayâlisî (no. 516), Ahmed (IV, 393, 395, 397, 410), Dârimî (II, 36), Buhârî (hacc 32, II, 149; hacc 125, II, 188; umre 11, II, 203; mağâzî 60, V, 109; mağâzî 77, V, 124), Müslim (hacc no. 154-6, s. 894-5), Nesâî (menâsık 50/7, V, 154; 52/1, V, 156-7), İbnü'l-Cârûd (s. 214) ve Beyhakî (IV, 338, 339; V, 20,41), Kays b. Müslim an Târik b. Şihâb an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/112.

[258] Bu hadisi Müslim (no. 157, s. 890), Muh. b. Ca'fer an Şu'be ani'l-Hakem an Umâre b. Umeyr an İbrâhîm b. e. Mûsâ an Ebî Mûsâ senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/112.

[259] Bütün lafızlar Müslim'e aittir.
Bu hadisi Tayâlisî (no. 1668), Ahmed (III, 320), Dârimî (II, 44), Müslim (hacc no. 147-8, s. 886-90), Ebû Dâvud (no. 1905), Tirmizî (no. 862, 856, 2967, parçalar halin-de\ Nesâ? (J, 195, \22; V, 164, 232, 240, 155, parçalar halinde), İbn Mâce (no. 3074), Ebû Ya'lâ (no. 2126), İb-nu'1-Cârûd (s. 226-231), İbn Hibbân (no. 3932,3933) ve Beyhakî (V, 6), Ca'fer b. Muh. an ebîhî an Câbir asl-ı s'enedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/112-116.

[260] Bütün lafızlar Müslim'e aittir.
Bu hadisi Tayâlisî (no. 1668), Ahmed (III, 320), Dârimî (II, 44), Müslim (hacc no. 147-8, s. 886-90), Ebû Dâvud (no. 1905), Tirmizî (no. 862, 856, 2967, parçalar halin-de\ Nesâ? (J, 195, \22; V, 164, 232, 240, 155, parçalar halinde), İbn Mâce (no. 3074), Ebû Ya'lâ (no. 2126), İb-nu'1-Cârûd (s. 226-231), İbn Hibbân (no. 3932,3933) ve Beyhakî (V, 6), Ca'fer b. Muh. an ebîhî an Câbir asl-ı s'enedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/116.

[261] Bütün lafızlar Müslim'e aittir.
Bu hadisi Tayâlisî (no. 1668), Ahmed (III, 320), Dârimî (II, 44), Müslim (hacc no. 147-8, s. 886-90), Ebû Dâvud (no. 1905), Tirmizî (no. 862, 856, 2967, parçalar halin-de\ Nesâ? (J, 195, \22; V, 164, 232, 240, 155, parçalar halinde), İbn Mâce (no. 3074), Ebû Ya'lâ (no. 2126), İb-nu'1-Cârûd (s. 226-231), İbn Hibbân (no. 3932,3933) ve Beyhakî (V, 6), Ca'fer b. Muh. an ebîhî an Câbir asl-ı s'enedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/116.

[262] Bu hadisi Ahmed (1,294,290,306), Buhârî (hacc 55, II, 161; mağâzî 43, V, 86), Müslim (hacc no. 240, s. 922), Ebû Dâvud (no. 1886), Nesâî (menâsık 155/1, V, 230-1), 3388-İbn Huzeyme (no. 2720), Tahâvî (II, 179) ve Beyhakî (V. 82), Eyyûb. b. e. Temime es-Sahtiyânî an Saîd b. Cübeyr an ibn Abbâs asl-ı senedi ile; Tirmizî (no. 863), yakın ve kısa bir metinle Kuteybe an Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Tavus an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/117.

[263] Bu rivayeti Ahmed (I, 247, 195, 306), Ebû Dâvud (no. 1889-90), Ebû Ya'lâ (no. 2574), Taberânî (no. 10630), İbn Huzeyme (no. 2707), Tahâvî (II, 180) ve Beyhakî (V, 78, 79), Abdullah b. Osman b. Huseym an Ebi't-Tufeyl an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/117.

[264] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2697), Ahmed (I, 297-8, 229, 233,311, 369,372), Müslim (hacc no. 237, s. 921), Ebû Dâvud (no. 1885), Taberânî (no. 10625-8), İbn Huzeyme (no. 2700,2719,2779), Tahâvî (II, 179-80), İbn Hibbân (no. 3800, 3830) ve Beyhakî (V, 100, 153), Ebû't-Tufeyl an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/117-118.

[265] Bunu Mâlik (hacc no. 107, s. 364), Şafiî (Sünen s. 89), Ahmed (III, 388), Dârimî (II, 42), Müslim (hacc no. 235, s. 921), Ahmed (III, 340), Tirmizî (no. 857), Nesâî (menâsık 154, V, 230), İbn Mâce (no. 2951), Ebû Ya'lâ (no. 1810), İbnu'l-Cârûd (s. 224), İbn Huzeyme (no. 2717-8) ve Beyhakî (V, 83), Mâlik an Ca'fer b. Muh. an ebîhî an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/118.

[266] Bu mevkufu Mâlik (hacc no. 111, s. 365), an Nâfı' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/118.

[267] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2001) ve İbn Mâce (no. 3060), İbn Vehb an İbn Ciireyc an Ata an İbn Abbâs asl-i senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/118.

[268] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1887) ve İbn Mâce (no. 2948), Hisâm b. Sa'd an Zeyd b. Eşlem an ebîhî an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/118.

[269] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1883), Tirmizî (no. 859) ve İbn Mâce (no. 2954), es-Sevrî an İbn Ciireyc an Abdil-hamîd an İbn Ya'lâ b. Ümeyye an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Tirmizî, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/118.

[270] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 31, s. 333), Tayâlisî (no. 1928), Ahmed (II, 66,110), Buhârî (vudû 30,1,49; libâs 37/2, VII, 48), Müslim (hacc no. 25, s. 844), Ebû Dâvud (no. 1771), İbn Hibbân (no. 3755), ve Beyhakî (I, 287; V, 31, 37,76), Saîdel-Makburîan Ubeydb. Cüreycasl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'e aittir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/118.

[271] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1899) ve İbn Mâce (no. 2962), el-Müsennâ b. es-Sabbâh an Amr b. Şu'ayb senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/119.

[272] Bu hadisi Ahmed (I, 246, 332, 372), Müslim (hacc no. 247, s. 925), Tirmizî (no. 858), Taberânî (no. 10631-6) ve Beyhakî (V, 76), Katâde an Ebît-Tufeyl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Tirmizî'ye aittir. Buhârî bunu yakın mânâsı iJe (hacc 59/1, II, 162), Muh. b. Bekr an İbn Cüreyc an Amr b. Dînâr an Ebî'ş-Şa'sâ senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/119.

[273] Yani Şu'be bu hadisi Katâde'den rivayet ettiğinde dört rüknü istilâm eden İbn Abbâs, ona itiraz eden ise tam tersi Muâviye'dir. Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricalidir (Mecma' III, 340).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/119.

[274] Bu hadisi Nesâî (menâsık 148, V, 227), Amr b. Osman ani'l-Velîd an Hanzale senedi ile tahrîc etti. Râvileri güvenilir kimselerdir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/119.

[275] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1875), Mahled b. Hâlid an Abdirrezzâk an Ma'mer ani'z-Zührî an Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/119.

[276] Bu hadisi Tayâlisî (no. 1899-1900), Abdürrezzâk (no. 8877), Ahmed (II, 89,95), Tirmizî (no. 959), Nesâî (menâsık 134, V, 221), Taberânî (no. 13438-40), İbn Huzeyme (no. 2729, 2753), İbn Hibbân (no. 3689-90), el-Hâkim (I, 489) ve Beyhakî (V, 80), Atâ b. es-Sâib an Abdillah b. Ubeyd b. Umeyr an ebîhî an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Tirmizî isnadı hakkında "hasen"; el-Hâkim ise "sahîh" hükmü vermiştir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/119-120.

[277] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/120.

[278] Bezzâr'ın isnadı şöyledir: Muh. b. el-Müsennâ an Ebî Hazım an Ca'fer b. Muh. el-Mahzûmî an Muh. b. Abbâd b. Ca'fer an (İbn) Ömer.

Heysemî'ye göre güvenilir bir râvi olan Ca'fer b. Muh. dışındakiler Sahîh ricâlindendir (Mecma' III, 241).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/120.

[279] Râvilerinden Abdullah b. Müslim b. Hürmüz zayıf bir şahıstır (Neyi V, 46).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/120.

[280] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/120.

[281] Bu mevkufu Mâlik (hacc no. 117, s. 368), ani'z-Zührî an Humeyd b. Abdirrahman b. Avfan Abdirrahman senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/120.

[282] Sahîh-i Buhârî, hacc 69, II, 165.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/120.

[283] Bu hadisi Tîrmizî(no. 960), Kuleybe an Cerir an Atâb. es-Saîb an Tavus an Ibn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve hadisin sadece bu tarikten merfû olarak geldiğini, başkaları tarafından yine Tavus tarikiyle İbn Abbâs'ın sözü olarak rivayet olunduğunu söylemiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/121.

[284] Bu hadisi eş-Şâfiî (Ümm II, 149), Buhârî (hacc 58, II, 162), Müslim (hacc no. 253, s. 926), Ebû Dâvud (no. 1877), Nesâî (menâsık 159, V, 233; mesâcid 21, II, 47), İbn Mâce (no. 2948), İbn Huzeyme (no. 2780), İbn Hibbân (no. 3818) ve Beyhakî (V, 99), ez-Zührîan Ubeydil-lah b. Abdillah b. Vtbe an Ibn Abbâs asl-ı senedi ile; Ahmed (1,264). Dârimî (II. 43), Buhârî (hacc 60-61. II. 162; 74, II, 166; talâk 24/1, VI, 175), Tirmizî (no. 865), Nesâî (menâsık 160, V, 235), İbn Huzeyme (no. 2722), Taberânî (no. 11955), İbn Hibbân (no. 3814) ve Beyhakî (V, 84, 99), Hâlid el-Hazzâ' an İklime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/121.

[285] Bu hadisi Ahmed (I, 304), Ebû Dâvud (n6. 1881) ve Taberânî (M. el-Evsat II, 162 b), Yezîdb. e. Ziyadan İlerime an Ibn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/121.

[286] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1878) ve İbn Mâce (no. 2947), Yûnus b. Bukeyr an Muh. b. İshâk an Muh. b. Ca'fer b. eı-Zübeyr an Ubeydillah b. Abdillah b. e. Sevr an Safıyye asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/121.

[287] Bu hadisi Müslim (hacc no. 254, s. 926), Ebû Dâvud (no. 1880) ve Nesâî (menâsık 173, V, 241), İbn Cüreyc an Ebf z-Zilbeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/121.

[288] Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mec-raa' III, 244).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/121.

[289] Râvilerinden Âsim b. Ubeydillah zayıf bir râvidir (Mecma' III, 244).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/121.

[290] Bu hadisi Ahmed (II, 6,56), Müslim (hacc no. 187-8, s. 905), Nesâî (menâsık 141/1, V, 224) ve Beyhakî (V, 78), Vebre b. Abdirrahman an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/121.

[291] Bu hadisi Buhârî (hacc 70, II,'.165), Muh. b. e. Bekr an Fudayl an Mûsâ b. Ukbe an Kurtyb an Ibn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/122.

[292] Abdürrezzâk (no. 9004), Şafiî (Ümm I, 131), Ahmed (IV, 80, 81, 82, 83), Dârimî (II, 79), Tirmizî (no. 868), Ebû Dâvud (no. 1894), Nesâî (mevâkît 41,1, 284; menâsık 137, V, 223), İbn Mâce (no. 1254), İbn Huzeyme (no. 2747,1280), Taberânî (no. 1599-1602), İbn Hibbân (no. 1550-2), el-Hâkim (I, 448) ve Beyhakî (V, 92), Ebû'z-Zübeyr an Abdillah b. Bâbâh an Cübeyr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/122.

[293] Mâlik, bunu (hacc no. 118-9, s. 369), Ebû'z-Zübeyr'den ahzetmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/122.

[294] Bu hadisi Ahmed (1,288,309,207), Ebû Dâvud (no. 2000), Tirmizî (no. 920), İbn Mâce (no. 3059), Ebû Ya'lâ (no. 2700), Tahâvî (II, 219) ve Beyhakî (V, 144), es-Sevrî an EbTz-ZBbeyr an İbn Abbâs ve Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İsnadı hakkında Tirmizî "hasen sahîh" hükmü verdi.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/122.

[295] Lafız Müslim'e aittir. Bu hadisi Ahmed (II, 34), Buhârî (hacc 129, II, 1897), Müslim (hacc no. 335, s. 950) ve Ebû Dâvud (no. 1998), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/122.

[296] Bu hadisi Müslim (hacc no. 379), Ebû Dâvud (no. 2002) ve İbn Mâce (no. 3070), Süleyman el-Ahvel an Tavus an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/122.

[297] Mâlik, bunu (hacc no. 120, s. 369), an Nâfi' an İbn Ömer ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/122.

[298] Mâlik, bunu (no. 121, s. 370) Yahya b. Saîd'den mürsel olarak tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/122.

[299] Bu hadisi Tirmizî (no. 944), EbâAmmâr an îsâ b. Yûnus an Ubeydillah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/122-123.

[300] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 225, s. 412), Şafiî (Ümm II, 154), Buhârî (hacc 145, II, 195), Tahâvî (II, 234), İbn Hibbân (no. 3891) ve Beyhakî (V, 162), Mâlik an Abdirrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile; Mâlik (no. 226, s. 412), Buhârî (hayd 27,1, 84), Müslim (no. 385, s. 964), Nesâî (hayd 23,1, 94) ve Beyhakî (V, 163), Mâlik an Abdillah b. e. Bekr b. Amr b. Hazm an ebîhî an Amre binti Abdirrahman an Âise asl-ı senedi ile; Mâlik (no. 288, s. 413), Şâfıî (Ümm II, 154), Ebû Dâvud (no. 2003), Tahâvî (II, 234) ve Beyhakî (V, 162), Mâlik an Hisâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi ile; Buhârî (mağâzî 77, V, 125), Müslim (no. 382-3, s. 964), Tahâvî (II, 234) ve İbn Hibbân (no. 3892, 3894), ez-Zührî an Ebî Seleme ve Urve an Âişe asl-ı senedi ile; Ahmed (VI, 85), Müslim (no. 386, s. 965) ve İbn Huzeyme (no. 2954), el-Evzâî an Muh. b. İbr. b. el-Hâris et-Teymîan Ebî Seleme an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/123.

[301] Bu rivayeti Ahmed (VI, 175), Dârimî (II, 68), Buhârî (edeb 93/2, VII, 110; talâk 43, VI, 184), Müslim (no. 387, s. 965), Tahâvî (II, 223) ve Beyhakî (V, 162), İbıâ-hîm ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/123.

[302] Bu rivayeti Buhârî (hacc 129, II, 189), Yahya b. Bükeyr an Leys an Ca'fer b. Rabî'a ani'l-A'ıec an Ebî Seleme an Âişe senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/123.

[303] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2004) ve Tirmizî (no. 946), iki ayrı tarîkten olmak üzere el-Hâris b. Abdillah b. Evs'ten tahrîc ettiler.
Tirmizî, kendi isnadı hakkında "garîb" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/123.

[304] Bezzâr diyor ki: "Bu lafızla hadisin daha hasen bir tarikini bilmiyorum" (Mecma' III, 281). İbn Hacer'e göre ise isnadı oldukça zayıftır (Neyi V, 90).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/123.

[305] Sahîh-i Buhârî'de (hacc 64, II, 163-4) yer alan bu mevkufun isnadı şöyledir: Amr b. Alî an Ebî Âsim an İbn Cüreyc an Alâ.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/123-124.

[306] Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 27, IV, 238), Ubeydullah b. Muh. el-Cu 'fî an Süfyân an Mularrif an Ebî's-Sefer an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/124.

[307] İki lafız da Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 15861-2), Ahmed (I, 364), Buhârî (hacc 65-66, II, 164; eymân 31, VII, 234), Nesâî (menâsık 135, V, 221-2; eymân 30, VII, 18), Taberânî (no. 10984-5),

İbn Hibbân (no. 3820-1) ve el-Hâkim (I, 460), Süleyman el-Ahvel an Tavus an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/124.

[308] İki lafız da Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 15861-2), Ahmed (I, 364), Buhârî (hacc 65-66, II, 164; eymân 31, VII, 234), Nesâî (menâsık 135, V, 221-2; eymân 30, VII, 18), Taberânî (no. 10984-5), İbn Hibbân (no. 3820-1) ve el-Hâkim (I, 460), Süleyman el-Ahvel an Tavus an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/124.

[309] Bu mevkufu Mâlik (hacc no. 250, s. 424), a/ı Abdillah b. e. Bekr b. Hazm an İbn e. Müleyke senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/124.

[310] Muvattâ, hacc no. 125, s. 371.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/124-125.

[311] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1888) ve Tirmizî (no. 902), Isâ b. Yûnus an Ubeydillah b. e. Ziyâd ani'l-Kâsım b. Muh. an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizi, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/125.

[312] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1900) ve Nesâî (menâsık 133/3, V, 221), Yahya b. Saîd ani's-Sâib b. Amr el-Mah-zûmî an Muh. b. Abdillah b. es-Sâib an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Nesâî'ye aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/125.

[313] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1892), Müsedded an îsâ b.Yûnus an Ibn Cüreyc an Yahya b. Ubeyd an ebîhî an Abdillah b. es-Sâib senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/125.

[314] Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 240).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/125.

[315] Bu hadisi Tayâlisî (no. 1770), Dârimî (II, 69), Ebû Dâvud (no. 1870), Tirmizî (no. 855), Nesâî (menâsık 122, V, 212), İbn Huzeyme (no. 2704-5), Tahâvî (II, 176) ve Beyhakî (V, 73), Şu'be an Ebî Kaza'ati'l-Bâhilî an Mü-hâcir el-Mekkîan Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Muhâcir'in hâli meçhuldür.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/125.

[316] M. el-Kebîr'deki isnadında yer alan Muh. b. Abdirrah-man b. e. Leylâ'nın hıfzı bozuk olduğu için hadisi ha-sendir. Mu'cemu'l-Evsat'ta yer alan râvi Atâ b. es-Sâib'in hıfzı yaşlanınca bozulmuştur.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/125.

[317] Heysemî'ye göre râvilerinden Atâ b. Süleyman er-Kev-rî, metruk bir râvidir (Mecma' III, 238).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/125.

[318] Mervân b. ebî Mervân hakkında es-Süleymânî menfî söz sarfetmiştir (Mecma' III, 238).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/126.

[319] Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricalidir (III, 242).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/126.

[320] Râvilerinden birisinin kimliği meçhuldür (Mecma' III, 246).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/126.

[321] Bu hadisi Ahmed (I, 184), Süreye b. en-Nu'mân an Ebî Şihâb ani'l-Haccâc an Ibn e. Necîh an Mücâhid an Sa'd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/126.

[322] Bu hadisi Tayâlisî (no. 1943), Ahmed (II, 53, 61, 120), Ebû Dâvud (no. 1904), Tirmizî (no. 864), Nesâî (menâsık 174, V, 241-2), İbn Mâce (no. 2988), İbn Huzeyme (no. 2770-1) ve Beyhakî (V, 99), Atâ b. es-Sâib an Ke-sîr b. Cümhân... asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'nin isnadı hakkındaki hükmü "hasen

sahîh"tir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/127.

[323] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 131, s. 374-5) ve Nesâî (menâsık 178, V, 243), Mâlik an Ca'fer b. Muh. an ebîhî an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/127.

[324] Bu hadisi Buhârî (hacc 80, II, 170), Muh. b. Ubeyd b. Meymûn an îsâ b. Yûnus an Ubeydillah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/127.

[325] Bu hadisi Nesâî (menâsık 177, V, 242), Kuteybe an Hammâd an Büdeyl ani'I-Muğîre b. Hakîm an Safiyye senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/127.

[326] Bu hadisi Ahmed (VI, 437), Abdürrezzâk an Ma'mer an Vâsıl mevlâ Ebî Uyeyne an Mûsâ b. Ubeyde an Safiyye senedi ile tahrîc etti.
Mûsâ zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/127.

[327] Bu hadisi Nesâî (menâsık 176, V, 242), Ebû Ammâr el-Hüseyn b. Hureys an Süfyân an Amr an Atâ an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/127.

[328] Lafız Mâlik'e aittir.
Bu hadisi Mâlik (hacc no. 129, s. 373), Buhârî (umre 10, II, 202; tefsir Bakara 21/1, V, 153), Müslim (hacc no. 259-260, s. 928), Ebû Dâvud (no. 1901), İbn Mâce (no. 2986), İbn Hibbân (no. 3828) ve Beyhakî (II, 490; V, 96), Hisâm b. Urve an ebîhî an Aise asl-ı senedi ile; iüm Müslim (hacc no. 261-2, s. 929-30), Nesâî (menâsık
168/1-2, V, 237-8), Tirmizî (no. 2965) ve İbn Huzeyme (no. 2766), Siifyân ani'z-Zührî an Urve an Aişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/127-128.

[329] Mâlik (no, 129, s. 372-3), bunu an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/128.

[330] İsnadında müdellis bir râvi olan Leys b. e. Süleym vardır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/128.

[331] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2007) ve Nesâî (menâsık 123, V, 214), İbn Cüreyc an Ubeydillah b. e. Ziyâd an Abdir-rahman b. Târik asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/128.

[332] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2029), Tirmizî (no. 873) ve İbn Mâce (no. 3063), İsmaîl b. Abdilmelik an Abdillah b. e. Müleyke an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre.isnâdı "hasen sahîh "tir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/128.

[333] Bu hadisi Buhârî (Umre 11/1, II, 203), Müslim (no. 397, s. 968) ve Ebû Dâvud (no. 1902-3), İsmaîl b. e. Hâlid an İbn e. Evfâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/128.

[334] Bu hadisi Nesâî (menâsık 127/3, V, 218), Hâcib b. Süleyman an Ibn e. Revâd an İbn Cüreyc an Atâ an Usâme senedi ile; Müslim ise (hacc no. 395, s. 968), Muh. b. Bekr an İbn Cüreyc an Atâ an ibn Abbâs an Usâme asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/129.

[335] Bu rivayeti Nesâî (menâsık 131, V, 219), Ya'kûb b. İb-râhîm an Yahya an Abdilmelik b. e. Süleyman an Atâ an Usâme senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/129.

[336] Bu hadisi Buhârî (hacc 54, II, 160; mağâzî 48, V, 93;) ve Ebû Dâvud (no. 2027), Eyyûb an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/129.

[337] Bu rivayeti Buhârî (enbiyâ 8/3, IV, 110-1), Yahya b. Süleyman an İbn Vehb an Amr an Bükeyr an Kureyb an Ibn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/129.

[338] Bu hadisi Buhârî (mağâzî 77/6, V, 125), Muh. an Süreye b. en-Nu'mân an Füleyh an Nâfi an Ibn Ömer senedi ile (no. 3450'nin lafzı); Buhârî (salât 97,1, 128; ha«c 52, II, 160), İbnu'l-Mübâ-rek an Mûsâ b. Ukbe an Nâfi'... asl-ı senedi ile; Buhârî (hacc 51, II, 160) ve Müslim (hacc no. 393, s. 967), Leysb. Sa'd ani'z-Zührî an Salim an ebîhî asl-ı senedi ile; Mâlik (hacc no. 193, s. 358), Buhârî (salât 96/2,1,128), Müslim (hacc no. 388, s. 966) ve Ebû Dâvud (no. 2023-4), Mâlik an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Müslim (hacc no. 390, s. 966), İbn Ebî Ömer an Süfyân b. Uyeyne an eyyûb an Nâfi'... senedi ile (no. 3451 'in lafzı); Buhârî (salât 96/1,1, 128), Mûsâ b. İsmaîl an Cüveyıiy-ye an Nâfi'... senedi ile; Müslim (no. 392, s. 967) ve Nesâî (menâsık 126/1-2, V, 216-7), Abdullah b. Avn an Nâfi'... asl-ı senedi ile; Müslim (no. 389, s. 966), Hammâd b. Zeyd an Eyyûb an Nâfi'... asl-ı senedi ile; Nesâî (menâsık 127/2, V, 218), Ah. b. Sül. an Ebî Nu'aym an Seyfb. Süleyman an Mücâhid an Ibn Ömer senedi ile (no. 3453'ün lafzı); Müslim (no. 391, s. 967) ve Ebû Dâvud (no. 2025), Ubeydullıih b. Ömer an Nâfi'... asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/129-130.

[339] Bu hadisi Buhârî (mağâzî 77/6, V, 125), Muh. an Süreye b. en-Nu'mân an Füleyh an Nâfi an Ibn Ömer senedi ile (no. 3450'nin lafzı); Buhârî (salât 97,1, 128; ha«c 52, II, 160), İbnu'l-Mübâ-rek an Mûsâ b. Ukbe an Nâfi'... asl-ı senedi ile; Buhârî (hacc 51, II, 160) ve Müslim (hacc no. 393, s. 967), Leysb. Sa'd ani'z-Zührî an Salim an ebîhî asl-ı senedi ile; Mâlik (hacc no. 193, s. 358), Buhârî (salât 96/2,1,128), Müslim (hacc no. 388, s. 966) ve Ebû Dâvud (no. 2023-4), Mâlik an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Müslim (hacc no. 390, s. 966), İbn Ebî Ömer an Süfyân b. Uyeyne an eyyûb an Nâfi'... senedi ile (no. 3451 'in lafzı); Buhârî (salât 96/1,1, 128), Mûsâ b. İsmaîl an Cüveyıiy-ye an Nâfi'... senedi ile; Müslim (no. 392, s. 967) ve Nesâî (menâsık 126/1-2, V, 216-7), Abdullah b. Avn an Nâfi'... asl-ı senedi ile; Müslim (no. 389, s. 966), Hammâd b. Zeyd an Eyyûb an Nâfi'... asl-ı senedi ile; Nesâî (menâsık 127/2, V, 218), Ah. b. Sül. an Ebî Nu'aym an Seyfb. Süleyman an Mücâhid an Ibn Ömer senedi ile (no. 3453'ün lafzı); Müslim (no. 391, s. 967) ve Ebû Dâvud (no. 2025), Ubeydullıih b. Ömer an Nâfi'... asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/130.

[340] Bu hadisi Buhârî (mağâzî 77/6, V, 125), Muh. an Süreye b. en-Nu'mân an Füleyh an Nâfi an Ibn Ömer senedi ile (no. 3450'nin lafzı); Buhârî (salât 97,1, 128; ha«c 52, II, 160), İbnu'l-Mübâ-rek an Mûsâ b. Ukbe an Nâfi'... asl-ı senedi ile; Buhârî (hacc 51, II, 160) ve Müslim (hacc no. 393, s. 967), Leysb. Sa'd ani'z-Zührî an Salim an ebîhî asl-ı senedi ile; Mâlik (hacc no. 193, s. 358), Buhârî (salât 96/2,1,128), Müslim (hacc no. 388, s. 966) ve Ebû Dâvud (no. 2023-4), Mâlik an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Müslim (hacc no. 390, s. 966), İbn Ebî Ömer an Süfyân b. Uyeyne an eyyûb an Nâfi'... senedi ile (no. 3451 'in lafzı); Buhârî (salât 96/1,1, 128), Mûsâ b. İsmaîl an Cüveyıiy-ye an Nâfi'... senedi ile; Müslim (no. 392, s. 967) ve Nesâî (menâsık 126/1-2, V, 216-7), Abdullah b. Avn an Nâfi'... asl-ı senedi ile; Müslim (no. 389, s. 966), Hammâd b. Zeyd an Eyyûb an Nâfi'... asl-ı senedi ile; Nesâî (menâsık 127/2, V, 218), Ah. b. Sül. an Ebî Nu'aym an Seyfb. Süleyman an Mücâhid an Ibn Ömer senedi ile (no. 3453'ün lafzı); Müslim (no. 391, s. 967) ve Ebû Dâvud (no. 2025), Ubeydullıih b. Ömer an Nâfi'... asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/130.

[341] Bu hadisi Buhârî (mağâzî 77/6, V, 125), Muh. an Süreye b. en-Nu'mân an Füleyh an Nâfi an Ibn Ömer senedi ile (no. 3450'nin lafzı); Buhârî (salât 97,1, 128; ha«c 52, II, 160), İbnu'l-Mübâ-rek an Mûsâ b. Ukbe an Nâfi'... asl-ı senedi ile; Buhârî (hacc 51, II, 160) ve Müslim (hacc no. 393, s. 967), Leysb. Sa'd ani'z-Zührî an Salim an ebîhî asl-ı senedi ile; Mâlik (hacc no. 193, s. 358), Buhârî (salât 96/2,1,128), Müslim (hacc no. 388, s. 966) ve Ebû Dâvud (no. 2023-4), Mâlik an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Müslim (hacc no. 390, s. 966), İbn Ebî Ömer an Süfyân b. Uyeyne an eyyûb an Nâfi'... senedi ile (no. 3451 'in lafzı);

Buhârî (salât 96/1,1, 128), Mûsâ b. İsmaîl an Cüveyıiy-ye an Nâfi'... senedi ile; Müslim (no. 392, s. 967) ve Nesâî (menâsık 126/1-2, V, 216-7), Abdullah b. Avn an Nâfi'... asl-ı senedi ile; Müslim (no. 389, s. 966), Hammâd b. Zeyd an Eyyûb an Nâfi'... asl-ı senedi ile; Nesâî (menâsık 127/2, V, 218), Ah. b. Sül. an Ebî Nu'aym an Seyfb. Süleyman an Mücâhid an Ibn Ömer senedi ile (no. 3453'ün lafzı); Müslim (no. 391, s. 967) ve Ebû Dâvud (no. 2025), Ubeydullıih b. Ömer an Nâfi'... asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/130.

[342] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2030), Süfyân ve Mansûr el-Hacebîan hâlihîan Safiyye binli Şeybe ani'l-Eslemî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/130.

[343] Lafız Nesâî'ye (menâsık 128/2, V, 219) âit olup isnadı şöyledir: Ahmed b. Saîd er-Rabâtî an Vehb b. Cerir an Kurre b. Hâlid an Abdilhamîd b. Cübeyr an Safiyye bin-ti Şeybe an Âise.
Ayrıca daha uzun bir metinle Ebû Dâvud (no. 2028), Tirmizî (no. 876) ve Nesâî (menâsık 129, V, 219), Abdü-laztz b. Muh. an Alkame b. e. Alkame an ümmihî an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı "hasen sahihtir".
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/130.

[344] Bu hadis Taberânî bir kaç isnâd ile şevketti. Heysemî'ye göre bu isnâdlannın birinin ricali Sahîh ricalidir (Mecma'111,251).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/131.

[345] Lafız Müslim'e (no. 152) aittir.
Bu hadisi Buhârî (Bakara 35/1, V, 158-9), Müslim (hacc no. 151-2, s. 893-4), Ebû Dâvud (no. 1910), Tirmizî (no. 884) ve Nesâî (menâsık 202/2, V, 255), Hisâm b. Urve an ebîhîan Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/131.

[346] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1916) ve Nesâî (menâsık 199, V, 153) ve İbn Mâce (no. 1286), Seleme b. Ntıbayt an ra-culin mine'l-Hayy an ebthîNubeyt asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/131.

[347] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1915), Hennâd İbn ebt Zaide an Siifyân b. Uyeyne an Zeyd b. Eşlem senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/131.

[348] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1949), Tirmizî (no. 889-90), Nesâî (menâsık 211/6, V, 264) ve İbn Mâce (no. 3015), es-Sevrî an Bükeyr b. Atâ an Abdinahman b. Ya'mer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/131-132.

[349] Bu hadisi Ebû Dâvud (no 1950), Tirmizî (no. 891), Nesâî (menâsık 211/2-5, V, 264-5) ve İbn Mâce (no. 3016), ismail b. e. Hâlid ani'ş-Şa'bian Urve b. Mudarris asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/132.

[350] Bezzâr'ın isnadı (no. 1133): Muh. b. Mirdâs an EbîBekr el-Hanefi an Dâvud el-Evdî ani's-Şa'bî... Dâvud, hakkında ihtilâf olan birisidir (Mecma' III, 264).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/132.

[351] Muvattâ, hacc no. 166, s. 388. Müslim bu hadisi (no. 149, s. 893), Ömer b. Hafs b. Giyâs an ebîhî an Cafer an ebîhîan Câbir senediyle vasletmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/132.

[352] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 194, s. 399), Ahmed (I, 71), Buhârî (hacc 87, II, 174) ve Nesâî (menâsık 196, V, 252), Mâlik ani'z-Zührî an Salim asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/132.

[353] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 43, s. 337), Şâfıî (Ümm VII, 235), Ahmed (III, 110, 240), Dârimî (II, 56), Buhârî (îdeyn 12/1, II; 7; hacc 86, II 174), Müslim (no. 274-5, s. 933-4), Nesâî (menâsık 192-3, V, 250-1),

İbn Mâce (no 3008), Tahâvî (II, 223), İbn Hibbân (no. 3836) ve Beyhakî (III, 313; V, 112), Mâlik an Muh. b. e. Belci- asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/132-133.

[354] Bunu Mâlik (hacc no. 45, s. 358), an Abdinahman b. el-Kâsım an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/133.

[355] Bu rivayeti Mâlik (hacc no. 176, s. 392), Buhârî (hacc 92, II, 175; cihâd 136, IV, 17; mağâzî 77, V, 128), Müslim (hacc no. 283, s. 936), Ebû Dâvud (no. 1923), Nesâî (menâsık.205, V, 258-9) ve İbn Mâce (no. 3017), Hisâm b. Urve an ebîhî an Usâme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/133.

[356] Bu rivayeti Nesâî (menâsık 203/2, V, 257), İbrâhîm b. Yûnus b. Muh. an ebîhî an Hammâd an Kays b. Sa 'd an Atâ an İbn Abbâs an Usâme senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/133.

[357] Bu rivayeti Müslim (no. 266, s. 931), İsmaîlb. Ca'fer an Muh. b. e. Harmale an Kureyb an Usâme asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/133.

[358] Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 1921), Siifyân an İbrahim b. Ukbe an Kureyb an Usâme asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/133.

[359] Tirmizî'nin lafzıyladır. Bu hadisi Buhârî (hacc 100, II, 179; menâkıbu'l-Ensâr 26/8, IV, 234), Ebû Dâvud (no. 1938), Tirmizî (no. 896), Nesâî (menâsık 213, V, 265) ve İbn Mâce (no. 3022), Ebû İshâk an Amr b. Meymûn an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/133.

[360] Lafız Ebû Davud'a aittir. Bunu bu lafızla Ebû Dâvud (no. 1940), Nesâî (menâsık 222/1, V, 270-1) ve İbn Mâce (no. 3025), Seleme b. Küheyl ani'l-Hasan el-Urenîan ibn Abbâs asl-ı senedi ile;Ebû Dâvud (no. 1941) ve Nesâî (menâsık 222/2, V, 272), Habîb b. e. Sâbil an Atâ an İbn Abbâs asl-ı senedi ile; Müslim (hacc no. 302), Nesâî (menâsık 208/2, V, 261) ve İbn Mâce (no. 3026), Amr b. Dînâr an Atâ... asl-ı senedi ile; Tayâlisî (no 2758), Ahmed (I, 222), Buhârî (hacc 98, II, 178; cezâ'us-sayd 25, II, 218), Müslim (hacc no. 300-1, s. 931), Ebû Dâvud (no. 1939), Nesâî (menâsık 208/1, V, 261), Ebû Ya'lâ (no. 2386), İbn Huzeyme (no. 2872), Taberânî (no. 11260-1), İbn Hibbân (no. 3852-4) ve Beyhakî (V, 123), Ubeydullah b. e. Yezîd an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/134.

[361] Bu hadisi Buhârî (hacc 98/5-6, II, 178-9), Müslim (hacc no. 294-5, s. 939-40), Nesâî (menâsık 214-2, V, 266) ve İbn Mâce (no. 3027), Abdurrahman b. el-Kâsım an ebîhîan Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/134.

[362] Lafız Ebû Davud'a âit olup (no. 1942) isnadı şöyledir: Harun b. Abdillah an İbn ebî Fiideyk ani'd-Dahhâk b. Osman an Hisâm b. Urve an ebîhî an Âise.
A'esâî ise (menâsık 223, V, 272), yakın mânâsı ile Amr b. Alî an Abdila 'lâ b. Abdila 'lâ an Abdillah b. Abdinahman et-Tâifî an Atâ b. e. Rebâh an Aişe binti Talha an Âise senedi ile tahrîc etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/134.

[363] Bu hadisi Buhârî (hacc 98, II, 178) ve Müslim (hacc no. 304, s. 941), Yûnus b. Yezîd ani'z-Zührî an Salim an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'e aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/134.

[364] Bu hadisi Müslim (hacc no. 269-70, 305-309, s. 942-3) ve Nesâî (menâsık 226/104, V, 273-4), Kesir b. Müdrik an Abdinahman b. Yezîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/134.

[365] Lafız Buhârî'ye (hacc 22) aittir. Bu lafzı o, Yûnus ani'z-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah an İbn Abbâs

tarikiyle irâd etmiştir.
Ayrıca Buhârî (hacc 101/1, II, 179) ve Müslim (hacc no. 267), ibn Cüreyc an Atâ an ibn Abbâs asl-ı senedi ile; Hadisin aynı mânâdaki diğer tarikleri 3467-70 numaralı hadislerde geçmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/134.

[366] Bu hadisi Buhârî (hacc 140-2, II, 194) ve Nesâî (menâsık 230, V, 276), Yûnus b. Yezîd ani'z-Zührî an Salim an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/135.

[367] Bu hadisi Tayâlisî (319), Ahmed (I, 375, 408, 4İ5, 422, 436, 456, 457, 458), Buhârî (hacc 84, II, 173; 135-8, II, 192-3), Müslim (hacc no 305-8, s. 942-3), Ebû Dâvud (no. 1974), Tirmizî (no. 901), Nesâî (menâsık 226, V, 273-4), İbn Mâce (no. 3030), İbn Huzeyme (no. 2880), İbn Hibbân (no. 3859) ve Beyhakî (V, 129), Abdurrahman b. Yezîd an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/135.

[368] Bu hadisi Tayâlisî (319), Ahmed (I, 375, 408, 4İ5, 422, 436, 456, 457, 458), Buhârî (hacc 84, II, 173; 135-8, II, 192-3), Müslim (hacc no 305-8, s. 942-3), Ebû Dâvud (no. 1974), Tirmizî (no. 901), Nesâî (menâsık 226, V, 273-4), İbn Mâce (no. 3030), İbn Huzeyme (no. 2880), İbn Hibbân (no. 3859) ve Beyhakî (V, 129), Abdurrahman b. Yezîd an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/135.

[369] Bu hadisi Ahmed (II, 178, 190), el-Haccâc b. Artât an Amr b. Şu'ayb an ebîhîan ceddihîasl-ı senedi ile tahrîc etti.Haccâc hakkında menfi sözler sarfedilmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/135.

[370] Bu hadisi Nesâî (menâsık 227/2, V, 275), Yahya b. Mûsâ el-Belhî an Süfyân b. Uyeyne an Ibn e. Niiceyh an Mücâhı'd an Sa'd senedi ile tahtıc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/135.

[371] Bu hadisi Müslim (hacc no. 315, s. 945), Seleme b. Şe-bîb ani'l-Hasan b. A'yen an Ma'kil b. Ubeydillah el-Ce-zerî an Ebi'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/135.

[372] Bu hadisi Nesâî (menâsık 217, 219, V, 268-9) ve İbn Mâce (no. 3029), Avfan Ziyâd b. Husayn an EbTI-Âliy-ye an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İbn Teymiyye'ye göre isnadı Müslim'in şartinca sahîh-tir (Feyd III, 126).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/136.

[373] Bu hadisi Ahmed (III, 319,378), Müslim (hacc no. 314,s. 943), Ebû Dâvud (no. 1970), Tirmizî (no. 897), Nesâî (menâsık 220-221, V, 270), İbn Huzeyme (no. 2877) ve Beyhakî (V, 130), İbn Cüreyc an EbVz-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/136.

[374] Bunu Mâlik (hacc no. 220, s. 409), an Ebî Bekr b. Nâfi1 an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/136.

[375] Mâlik (no. 214, s. 407), bunu an Nâfi' an İbn Ömer sa-hîh senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/136.

[376] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1969) ve Tirmizî (no. 900), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/136.

[377] Bu hadisi Müslim (hacc no. 310, s. 943), Ebû Dâvud (no. 1969) ve Nesâî (menâsık 220/3, V, 270), İbn Cüreyc an Ebî z-Ziibeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/136.

[378] Bu hadisi Müslim (hacc no. 310, s. 943), Ebû Dâvud (no. 1969) ve Nesâî (menâsık 220/3, V, 270), İbn

Cüreyc an Ebî z-Ziibeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/136.

[379] Bu hadisi Tirmizî (no. 903), Ebû Dâvud (no. 3035) ve Nesâî (menâsık 220/2, V, 270), Eymen b. Nâbil an Ku-dâme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/136.

[380] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1834), Müslim (hacc no. 312, s. 944) ve Nesâî (menâsık 220/1, V, 270), Muh. b. Seleme an Ebî Abdirrahîm an Zeyd b. e. Üneyse an Yahya b. el-Husayn an UmmiI-Husayn asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/137.

[381] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/137.

[382] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/137.

[383] Bu hadisi Ahmed (I, 297) ve Taberânî (M. el-Kebîr no. 10628), Hammâd b. Seleme an Ebî Âsim el-Ganevî an Ebî'l-Tufayl an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 259).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/137.

[384] Bu hadisi Şafiî (Sünen s. 76), Ahmed (III, 208, 214, 256), Buhârî (vudû 33, I, 51), Müslim (hacc no. 223-6, s. 947-8), Ebû Dâvud (no. 1981-2), Tirmizî (no. 912), Ebû Yaiâ (no. 2827, 2840), İbn Huzeyme (no. 2928), İbn Hibbân (no. 3868) ve Beyhakî (1,25; II, 427; V, 134; VII, 67), Hişâm b. Hassan an İbn Sîrin an Enes
asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Üçüncüsü Ebû Davud'un, diğerleri ise Müslim'in lafzıdır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/138.

[385] Bu hadisi Şafiî (Sünen s. 76), Ahmed (III, 208, 214, 256), Buhârî (vudû 33, I, 51), Müslim (hacc no. 223-6, s. 947-8), Ebû Dâvud (no. 1981-2), Tirmizî (no. 912), Ebû Yaiâ (no. 2827, 2840), İbn Huzeyme (no. 2928), İbn Hibbân (no. 3868) ve Beyhakî (1,25; II, 427; V, 134; VII, 67), Hişâm b. Hassan an İbn Sîrin an Enes
asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Üçüncüsü Ebû Davud'un, diğerleri ise Müslim'in lafzıdır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/138.

[386] Bu hadisi Şafiî (Sünen s. 76), Ahmed (III, 208, 214, 256), Buhârî (vudû 33, I, 51), Müslim (hacc no. 223-6, s. 947-8), Ebû Dâvud (no. 1981-2), Tirmizî (no. 912), Ebû Yaiâ (no. 2827, 2840), İbn Huzeyme (no. 2928), İbn Hibbân (no. 3868) ve Beyhakî (1,25; II, 427; V, 134; VII, 67), Hişâm b. Hassan an İbn Sîrin an Enes
asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Üçüncüsü Ebû Davud'un, diğerleri ise Müslim'in lafzıdır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/138.

[387] Bu hadisi Şafiî (Sünen s. 76), Ahmed (III, 208, 214, 256), Buhârî (vudû 33, I, 51), Müslim (hacc no. 223-6, s. 947-8), Ebû Dâvud (no. 1981-2), Tirmizî (no. 912), Ebû Yaiâ (no. 2827, 2840), İbn Huzeyme (no. 2928), İbn Hibbân (no. 3868) ve Beyhakî (1,25; II, 427; V, 134; VII, 67), Hişâm b. Hassan an İbn Sîrin an Enes
asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Üçüncüsü Ebû Davud'un, diğerleri ise Müslim'in lafzıdır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/138.

[388] Bu hadisi Buhârî (hacc 127, II, 188), Müslim (no. 322, s. 947) ve Ebû Dâvud (no. 1980), an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/138.

[389] Bu hadis-i mevkufu Mâlik (no. 192, s. 398), an Yahya b. Saîcl an Saîd b. el-Müseyyeb an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/138.

[390] Muvattâ, hacc no. 186, s. 396.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/138.

[391] Bu hadisi Tirmizî (no. 914-5) ve Nesâî (zînet 4, VIII, 130), Muh. b. Mûsâ an Ebî Dâvud et-Tayâlisî an Hemmâm an Katâde an Hilâs b. Amr an Ali asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnadında ızdırâb vardır. Şöyle ki bu hadis, Hammâd b. Seleme an Katâde an Âise senedi ile de tahrîc olunmuştur.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/138.

[392] Bu hadisi Mâlik (hacc 184, s. 395), Buhârî (hacc 127, II, 188-9), Müslim (hacc 316-19, s. 945-6), Ebû Dâvud (no. 1979) ve Tirmizî (no. 913), Nâfi1 an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/138.

[393] Bu hadisi Mâlik (hacc 184, s. 395), Buhârî (hacc 127, II, 188-9), Müslim (hacc 316-19, s. 945-6), Ebû Dâvud (no. 1979) ve Tirmizî (no. 913), Nâfi1 an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/139.

[394] Bu hadisi Buhârî (hacc 127/2, II, 189) ve Müslim (hacc no. 320, s. 946), Muh. b. Fudayl an Umâre b. el-Ka'kâ1 an EbîZür'a an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/139.

[395] Bu hadisi İbn Mâce (no. 3045), Muh. b. Abdillah b. Nümeyr an Yûnus b. Bukeyr an Ibn İshâk an Ibn ebîNecîh an Mücâhid an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/139.

[396] Lafız Müslim'e aittir.
Bu hadisi Mâlik (hacc no. 242, s. 421), Tayâlisî (no. 285), Şâfiî (Ümm II, 182), Ahmed (II, 159, 160, 192, 202,210,217), Dârimî (II, 64), Buhârî (ilm 23,1,29; ilm 46,1,40; hacc 131, II, 190; eymân 15/2, VII, 225), Müslim (hacc no. 329-333, s. 948-9), Ebû Dâvud (no. 2014), Tirmizî (no. 916), İbn Mâce (no. 3051), İbn Huzeyme (no. 2949, 2951), İbn Hibbân (no. 3866), Dârekutnî (II, 261-253) ve Beyhakî (V, 139), ez-Zührî an îsâ b. Talha b. Ubeydillah an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/139.

[397] Lafız Müslim'e aittir.
Bu hadisi Mâlik (hacc no. 242, s. 421), Tayâlisî (no. 285), Şâfiî (Ümm II, 182), Ahmed (II, 159, 160, 192, 202,210,217), Dârimî (II, 64), Buhârî (ilm 23,1,29; ilm 46,1,40; hacc 131, II, 190; eymân 15/2, VII, 225), Müslim (hacc no. 329-333, s. 948-9), Ebû Dâvud (no. 2014), Tirmizî (no. 916), İbn Mâce (no. 3051), İbn Huzeyme (no. 2949, 2951), İbn Hibbân (no. 3866), Dârekutnî (II, 261-253) ve Beyhakî (V, 139), ez-Zührî an îsâ b. Talha b. Ubeydillah an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/139.

[398] Bu rivayeti Ahmed (I, 258), Buhârî (hacc 130, II, 190), Müslim (hacc no. 334, s. 950), Tahâvî (IV, 345) ve Beyhakî (IV, 345), Abdullah b. Tavus an ebîhî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/139.

[399] Bu rivayeti Ahmed (I, 216), Buhârî (hacc 125, II, 188; 130, II, 190), Ebû Dâvud (no. 1983), Nesâî (menâsık 224, V, 272), İbn Mâce (no. 3050), Taberânî (no. 11967), İbn Huzeyme (no. 2950), Dârekutnî (II, 253) ve Beyhakî (V, 142, 150), Hâlid b. Mihrân el-Hazzâ an İkrime an Ibn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/139.

[400] Bu rivayeti Buhârî (hacc 125te, II, 187; eymân 15/3, VII, 226), Ahmed b. Yûnus an Ebî Bekr an Abdilazîz b. Rufey' an Atâ an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/139.

[401] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2015), Osman b. e. Şeyhe an Cerîr ani'ş-Şeybânî an Ziyâd b. Ilâka an Usâme senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/139.

[402] Mâlik (hacc no. 189, s. 397), Nâfi'den rivayet etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/140.

[403] Mâlik (hacc no. 188, s. 397), bunu Rebî'a b. e. Abdirrahman kanalıyla Kasım'dan tahrîc etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/140.

[404] Mâlik (hac no. 221, s. 410), bu mevkufu Nâfi' veAbdil-Idh b. Dînâr an İbn Ömer an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/140.

[405] Bu hadisi Nesâî (hacc 231, V, 277) ve İbn Mâce (no. 3041), es-Sevrt an Seleme b. Kuheyl ani'l-Hasani7-Urenî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Bedrü'l-Münîr'de isnadı hasen olduğu söylenmiştir. Yahya b. Maîn ve başkalarına göre el-Hasan, İbn Ab-bâs'ı işitmemiştir (Neyi V, 76).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/140.

[406] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1999), İbn e. Adî an Muh. b. İshâk an Ebî Ubeyde b. Abdillah b. Zem 'a an ebîhî ve an ümmihî Zeyneb binti ebî Seleme ve Ummi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/140-141.

[407] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/141.

[408] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/141.

[409] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/141.

[410] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/141.

[411] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/141.

[412] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/141.

[413] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/141.

[414] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/141-142.

[415] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/142.

[416] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/142.

[417] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/142.

[418] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/142.

[419] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/142.

[420] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/142.

[421] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/142.

[422] Bu hadisi Müslim (hacc no. 205, s. 912), Ebû Dâvud (no. 1752), Tırmizî (no. 906), Nesâî (menâsık 63, V, 170-2) ve İbn Mâce (no. 3097), Şu'be an Katâde an Ebt Hassan el-A'rec an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/143.

[423] Bu hadisi Buhârî (hacc 110/1-2, II, 183), Müslim (hacc no. 367, s. 958), Ebû Dâvud (no. 1755), Nesâî (menâsık 65/4, V, 171; 69/2-3, V, 173) ve İbn Mâce (no. 3095-6), el-A'mes an İbrahim ani'l-Esved an Âise asl-ı senedi ile; Buhârî (hacc 110/3, II, 183), Müslim (no. 365, s. 958), Tirmizî (no. 909) ve Nesâî (menâsık 65/5, V, 171; 69/1, 4, V, 173-4; 72/5, V, 175), Mansûr b. el-Mu'temir ani İb-râhtm... asl-ı senedi ile; Müslim (no. 368) ve Nesâî (69/5, V, 174), el-Hakem an İbrahim ... asl-ı senedi ile; Müslim (no. 359, s. 957), Nesâî (menâsık 65/1, V, 171) ve İbn Mâce (no. 3094), ez-Zührîan Urve an Amre an Âise asl-ı senedi ile; Buhârî (hacc 110/4, II, 183; adâhî 15, VI, 239), Müslim (no. 370) ve Nesâî (65/3, V, 171), es-Şa'blan Mesrûk an Âise asl-ı senedi ile; Müslim (no. 360) ve Nesâî (72/2, V, 175), Süfyân ani'z-Zühri an Urve an Âise asl-ı

senedi ile; Buhârî (hacc 111, II, 183), Müslim (no. 361-4, s. 957-8), Tirmizî (no. 908), Nesâî (66, V, 171; 98/1-2, V, 173; 72/3, V, 175) ve İbn Mâce (no. 3098), el-Kâsım b. Muh. an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/143.

[424] Bu hadisi Buhârî (hacc 110/1-2, II, 183), Müslim (hacc no. 367, s. 958), Ebû Dâvud (no. 1755), Nesâî (menâsık 65/4, V, 171; 69/2-3, V, 173) ve İbn Mâce (no. 3095-6), el-A'mes an İbrahim ani'l-Esved an Âise asl-ı senedi ile; Buhârî (hacc 110/3, II, 183), Müslim (no. 365, s. 958), Tirmizî (no. 909) ve Nesâî (menâsık 65/5, V, 171; 69/1, 4, V, 173-4; 72/5, V, 175), Mansûr b. el-Mu'temir ani İb-râhtm... asl-ı senedi ile; Müslim (no. 368) ve Nesâî (69/5, V, 174), el-Hakem an İbrahim ... asl-ı senedi ile; Müslim (no. 359, s. 957), Nesâî (menâsık 65/1, V, 171) ve İbn Mâce (no. 3094), ez-Zührîan Urve an Amre an Âise asl-ı senedi ile; Buhârî (hacc 110/4, II, 183; adâhî 15, VI, 239), Müslim (no. 370) ve Nesâî (65/3, V, 171), es-Şa'blan Mesrûk an Âise asl-ı senedi ile; Müslim (no. 360) ve Nesâî (72/2, V, 175), Süfyân ani'z-Zühri an Urve an Âise asl-ı senedi ile; Buhârî (hacc 111, II, 183), Müslim (no. 361-4, s. 957-8), Tirmizî (no. 908), Nesâî (66, V, 171; 98/1-2, V, 173; 72/3, V, 175) ve İbn Mâce (no. 3098), el-Kâsım b. Muh. an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/143.

[425] Bu rivayeti Müslim (hacc no. 369, s. 959) ve Nesâî (menâsık 72/1, V, 175), Mâlik an Abdillah b. e. Bekr an Amre an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Lafız Müslim'e aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/143.

[426] Bu mevkufu Mâlik (hacc no. 53, s. 431), an Yahya b. Sa-id an Muh. b. İbrâhîm b. el-Hâris an Rabta senedi ile tahrîc etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/143.

[427] Her iki rivayeti de Mâlik (no. 145-6, s. 379), an Nâ-f? an İbn Ömer sahîh senedi ile tahrîc etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/143-144.

[428] Her iki rivayeti de Mâlik (no. 145-6, s. 379), an Nâ-f? an İbn Ömer sahîh senedi ile tahrîc etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/143-144.

[429] Vekî'nin bu sözünü Tirmizî (no. 906), Ebû's-Sâib kanalıyla aktarmıştır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/144.

[430] Bu hadisi Mâlik (dahâyâ 9, s. 486), Tayâlisî (no. 1795), Müslim (hacc no. 350-4, s. 955-6), Ebû Dâvud (no. 2807), Tirmizî (no. 904), Nesâî (dahâyâ 16, VII, 222), İbn Mâce (no. 3132), Ebû Ya'lâ (no. 2150), İbn Huzeyme (no. 2900-2901), Dârekutnî (II, 244) ve Bey-hakî (V, 168,215,234), Ebû'z-Ziibeyr an Câbir asl-ı senedi tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/144.

[431] Bu hadisi Mâlik (dahâyâ 9, s. 486), Tayâlisî (no. 1795), Müslim (hacc no. 350-4, s. 955-6), Ebû Dâvud (no. 2807), Tirmizî (no. 904), Nesâî (dahâyâ 16, VII, 222), İbn Mâce (no. 3132), Ebû Ya'lâ (no. 2150), İbn Huzeyme (no. 2900-2901), Dârekutnî (II, 244) ve Bey-hakî (V, 168,215,234), Ebû'z-Ziibeyr an Câbir asl-ı senedi tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/144.

[432] Bu hadisi Tirmizî (no. \5O3),Altb.Hucr an Şerik an Seleme b. Kuheyl an Huceyye senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/144.

[433] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1751), el-Velîd b. Müslim ani'l-Evzât an Yahya b. e. Kesîr an Ebl Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/144.

[434] Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 1750), İbnu's-Serih an İbn Vehb an Yûnus anı İbn Şihâb ez-Zührîan Amre binti Ab-dirrahman an Âise asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/144.

[435] Bu maktu rivayeti Mâlik (hacc no. 147, s. 380), Hişâm b. Urve kanalıyla irâd etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/145.

[436] Muvattâ, hacc 178, s. 393. Bu hadisi Ebû Dâvud (1937) ve İbn Mâce (no. 3048), Câbir'in hadisinden tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/145.

[437] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/145.

[438] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1766), Muh. b. Hâlim an İbn Mehdi an İhni' I-Mübârek an Harmale b. İmrân an Abdillah b. el-Hâris an Gurfe senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/145.

[439] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1767), Osman b. e. Şeyhe an Ebt Halici el-Ahmer an ibn Cüreye an Ebfz-Zübeyr an Câbir ve Abdirrahman b. Sabit senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/145.

[440] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1764), Harun b. Abdillah an Muh. Ve Ya'lâ b. Ubeyd an Muh. b. İshâk an İbn e. Necth an Mücâhid an Abdirrahman b. e. Leylâ an Ali senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/145.

[441] Bu hadisi Tayâlisî (no. 1920), Ahmed (II, 86, 139), Dâ-rimî (II, 66), Buhârî (hacc 118, II, 185), Müslim (hacc no. 358, s. 956), Ebû Dâvud (no. 1768), İbn Huzeyme (no. 2893) ve Beyhakî (V, 237), Yûnus b. Ubeyd an Ziyâd b. Cübeyr an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/145.

[442] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1765), Sevr an Râsid b. Sa'd an Abdillah b. Âmir b. Luhayy an Abdillah b. Kurt senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/145-146.

[443] Bu hadisi Buhârî (hacc 124/1, II, 187) ve Müslim (dahâyâ no. 30, s. 1562), İbn Ciireyc an Atâ an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (dahâyâ 29, s. 1562) ve Nesâî (dahâyâ 36/1, VII, 233), Mâlik an Ebfz-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (cihâd 123/2, IV, 13; afime 27/2, VI, 206; dahâyâ 16/1, VI, 239) ve Müslim (dahâyâ no. 32, s. 1562), Amr b. Dînâr an Atâ an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/146.

[444] Bu hadisi Buhârî (hacc 124/1, II, 187) ve Müslim (dahâyâ no. 30, s. 1562), İbn Ciireyc an Atâ an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (dahâyâ 29, s. 1562) ve Nesâî (dahâyâ 36/1, VII, 233), Mâlik an Ebfz-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (cihâd 123/2, IV, 13; afime 27/2, VI, 206; dahâyâ 16/1, VI, 239) ve Müslim (dahâyâ no. 32, s. 1562), Amr b. Dînâr an Atâ an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/146.

[445] Bu hadisi Müslim (hacc no. 378, s. 963), Ebû Gassân el-Mismaî an Satd an Katâde an Sinan b. Seleme an ibn Abbâs an Zûeyb Ebt Kabîsa senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/146.

[446] Bu hadisi Mâlik (hacc 148, s. 380), Ebû Dâvud (no. 1762), Tirmizî (no. 910) ve İbn Mâce (no. 3105), Hisâm b. Urve an ebîhtan Naciye asl-ı senedi ile tahrîc etti. Mâlik'in rivayetinde Naciye zikredilmemiş, mürsel olarak irâd edilmiştir.
Tirmizî'ye göre isnadı "hasen sahih'tir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/146.

[447] Bu maktu hadisi Mâlik (hacc no. 149, s. 381), ani'z-Zührtan Said senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/146.

[448] Bu mevkufu Mâlik (hacc no. 150, s. 381), an Nâfi' an İbn Ömer sahîh senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/146.

[449] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 139, s. 337), Tayâlisî (no. 2368, 2596), Buhârî (hacc 103/2, II, 180; vasâyâ 12/2, III, 191; edeb 95/2, VII, 110), Müslim (hacc no. 371, s. 960), Ebû Dâvud (no. 1760), Nesâî (hacc 74,

V, 176), İbn Mâce (no. 3103), Ebû Ya'lâ (no. 6307, 6667), İbn Hibbân (no. 4003,4005) ve Beyhakî (V, 236), Ebû'z-Zi-nâd ani'l-A'rec an Ebt Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/146.

[450] Bu hadisi Müslim (hacc no. 375, s. 961), Ebû Dâvud (no. 1761) ve Nesâî (hacc 76, V, 177), İbn Cüreyc an Ebfz-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/146-147.

[451] Bu mevkufu Mâlik (hacc no. 143, s. 378), an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/147.

[452] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1756), en-Nüfeylt an Muh. b. Seleme an Hâlid b. e. Yezid an Cehm b. el-Cârûd an Salim b. Abdillah an ebtht senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/147.

[453] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1749), Muh. b. İshâk an Abdillah b. e. Necîh an Mücâhid an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/147.

[454] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 146, s. 379), an Nâfi' an İbn Ömer sahîh senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/147.

[455] Bu mevkufu da Mâlik (hacc no. 147, s. 380), an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/147.

[456] Lafız Müslim'e (no. 348) aittir. Bu hadisi Buhârî (hacc 122; II, 186; 120, 186; 113, II, 184; vekâlet 1, III, 60), Müslim (hacc no. 348-9, s. 954-5), Ebû Dâvud (no. 1769) ve İbn Mâce (no. 3099), Mücâhid an Abdirrah-man b. e. Leylâ an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/147.

[457] Bu hadisi Tirmizî (no. 907), Yahya b. el-Yemân an Süfyân an Ubeydillah an Nâfi' an ibn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "garîb" hükmü verdikten sonra mevkuf olmasının daha sahîh olduğunu söyledi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/147.

[458] Bu hadis-i mevkufu Mâlik (hacc no. 240, s. 419), Eyyûb b. e. Temîme es-Sahtiyânî an Satd b. Cübeyr un İbn Ab-bâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/147.

[459] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1862), Tirmizî (no. 940) ve Nesâî (nıenâsık 102, V, 198-9), el-Haccâc es-Savvâfan Yahya b. e. Kesîr an Ikrime ani'l-Haccâc asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/148.

[460] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/148.

[461] Bu hadisi Mâlik (hacc 103/b, s. 362), an Yahya h. Saîd an Süleyman senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/148.

[462] Bu mevkufu Mâlik (hacc 102, s. 361), doğrudan Eyyûb'dan tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/148.

[463] Mâlik bunu Zührî'den o da Salim b. Abdillah'tan, o da İbn Ömer'den rivayet etmiştir (Muvattâ 100, s. 361).
Bunu Buhârî (muhsâr 2, II, 207) ve Nesâî (menâsık 61/1, V, 169), Yûnus ani'z-Zührî... asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/148.

[464] Bu hadisi Buhârî (muhsar 1/4, II, 206-7), Muh. an. Yahya h. Salih an Muâviye b. Sellâm an Yahya b. e. Kesîr an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/149.

[465] Bu mevkufu Buhârî (muhsar 4/1, II, 207), Revh an Şibl an İbn e. Necîh an Mücâhid an ibn Abbâs senedi ile muallak olarak tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/149.

[466] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/149.

[467] Muvattâ, hacc no. 98, s. 360; Buhârî, muhsâr 4, II, 207).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/149.

[468] Mâlik, bunu (hacc no. 153, s. 383), an Yahya b. Saîd an Süleyman senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/149.

[469] Mâlik, bunu (hacc no. 154), an Nâfi' mevlâ İbn Ömer an Süleyman senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/149-150.

[470] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/150.

[471] İlk bölümü Muvattâ'da (hacc no. 160, s. 386) yer almıştır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/150.

[472] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 237-8), Buhârî (muhsar 5, 6, 8, II, 208; mağâzî 35/11, V, 64; marda 10/1, VII, 8; tıbb 16, VII, 15; keffârâtu'l-eymân 1, VII, 235), Müslim (hacc no. 80-84, s. 859-861), Ebû Dâvud (no. 1856-7, 1860-1), Tirmizî (no. 953), Nesâî (menâsık 96/1, V, 194-5) ve İbn Mâce (no. 3079), Abdurrahman b. e. Leylâ an Ka'b asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Lafız Müslim'e (no. 82) aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/150.

[473] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 237-8), Buhârî (muhsar 5, 6, 8, II, 208; mağâzî 35/11, V, 64; marda 10/1, VII, 8; tıbb 16, VII, 15; keffârâtu'l-eymân 1, VII, 235), Müslim (hacc no. 80-84, s. 859-861), Ebû Dâvud (no. 1856-7, 1860-1), Tirmizî (no. 953), Nesâî (menâsık 96/1, V, 194-5) ve İbn Mâce (no. 3079), Abdurrahman b. e. Leylâ an Ka'b asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Lafız Müslim'e (no. 82) aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/150.

[474] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 237-8), Buhârî (muhsar 5, 6, 8, II, 208; mağâzî 35/11, V, 64; marda 10/1, VII, 8; tıbb 16, VII, 15; keffârâtu'l-eymân 1, VII, 235), Müslim (hacc no. 80-84, s. 859-861), Ebû Dâvud (no. 1856-7, 1860-1), Tirmizî (no. 953), Nesâî (menâsık 96/1, V, 194-5) ve İbn Mâce (no. 3079), Abdurrahman b. e. Leylâ an Ka'b asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Lafız Müslim'e (no. 82) aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/150.

[475] Bu rivayetin lafzı Buhârî'ye aittir. Bunu Buhârî (muhsar 7, II, 208; tefsîr Bakara 32, V, 158) ve Müslim (hacc no. 85-6, s. 861-2), Abdurrahman b. el-İsbehânî an Abdillah b. Ma'kil an Ka'b asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/150.

[476] Bu rivayet Ebû Davud'a (no. 1860) ait olup el-Hakem b. Uteybe an İbn ebî Leylâ kanalıyla gelmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/150.

[477] Lafız Müslim'e (no. 104) aittir. Bu hadisi Buhârî (nikâh 15/2, VI, 122-3) ve Müslim (hacc no. 104, s. 867-8), Ebû Usâme an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi ile; Müslim (no. 105) ve Nesâî (menâsık 60/3, V, 168), Ab-dürrezzâk an Ma'mer ani'z-Zührî ve Hişâm b. Urve an ebîhi an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/151.

[478] İbn Abbâs rivayetini Müslim (hacc no. 106, s. 868) ve Nesâî (menâsık 60/2, V, 168), İbn Cüreyc an Ebî'z-Zü-beyr an Tavus ve İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile; Tirmizî (no. 941) ve Nesâî (60/1, V, 167-8), Hilâl b. Habbâb an ikrime an ibn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Burada verilen metin ise İbn Ömer hadisine aittir. Bunu ise Buhârî (muhsar 2, II, 207), Tirmizî (no. 942) ve

Nesâî (menâsık 61/1-2, tahrîc ettiler. Mâlik ise (hacc no. 100, 103, s. 361), ez-Zührîan Salim an ebîhî kanalı ile yakın manâsıyla irâd etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/151.

[479] Heysemî'ye göre râvilerinden birisi hadisleri hasen kabul edilen İbn Lehî'a'dır. (Mecma' III, 238).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/152.

[480] Bu hadisi Buhârî (hacc 15, II, 143; 41/1, II, 154), Müslim (hacc no. 223, s. 918), Ebû Dâvud (no. 1866-7), Nesâî (menâsık 105, V, 200) ve İbn Mâce (no. 2940), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an ibn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/152.

[481] Bu hadisi Buhârî (hacc 15, II, 143; 41/1, II, 154), Müslim (hacc no. 223, s. 918), Ebû Dâvud (no. 1866-7), Nesâî (menâsık 105, V, 200) ve İbn Mâce (no. 2940), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an ibn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/152.

[482] Bu hadisi (hacc 41/2-6, II, 154-5), Müslim (hacc no. 224-5, s. 918-9), Ebû Dâvud (no. 1868-9) ve Tirmizî (no. 853), Hisâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/152.

[483] Bunu Mâlik (hacc no. 3, s. 322), an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/152.

[484] Bu rivayeti Tirmizî (no. 852), Yahya b. Musa an Hârûn b. Salih el-Belhî an Abdirrahman b. Zeyd b. Eşlem an ebîhî an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/152.

[485] Bu hadisin lafzı Buhârî'ye aittir; diğerlerinki oldukça kısadır. Bunu Buhârî (salât 89/2, I, 124-6), Müslim (hacc no. 228, s. 919) ve Nesâî (menâsık 103, V, 199), Mûsâ b.Ukbe an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/152-154.

[486] Her ikisinin lafzı da Buhârî'ye aittir. İlki hacc 29/1 ve diğeri hacc 149. Bu hadisi Mâlik (Muvattâ, hacc 6, s. 324), Mâlik an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile; Buhârî (hacc 29/1, II, 148; 38, II, 154; hacc 149, II, 197), Müslim (hacc no. 227, s. 919), Eyyûb an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Buhârî (hacc 39, II, 154) ve Müslim (hacc no. 226, s. 919), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/154.

[487] Her ikisinin lafzı da Buhârî'ye aittir. İlki hacc 29/1 ve diğeri hacc 149. Bu hadisi Mâlik (Muvattâ, hacc 6, s. 324), Mâlik an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile; Buhârî (hacc 29/1, II, 148; 38, II, 154; hacc 149, II, 197), Müslim (hacc no. 227, s. 919), Eyyûb an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Buhârî (hacc 39, II, 154) ve Müslim (hacc no. 226, s. 919), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/154.

[488] Bu hadisi Müslim (hacc no. 337, s. 951), Muh. b. Mih-rân er-Râzî an Abdirrezzâk an Ma'mer an Eyyûb an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/154.

[489] Bu hadisi Mâlik (hacc 207, s. 405), Buhârî (hacc 148/3, II, 197), Müslim (hacc 337-8, s. 951), Ebû Dâvud (no. 2012-13) ve Tirmizî (no. 921), an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/154.

[490] Bu hadisi Buhârî (hacc 147/2, II, 196-7), Müslim (hacc 341, s. 952) ve Tirmizî (no. 921), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Atâ an ibn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/155.

[491] Bu hadisi Buhârî (hacc 147/1, II, 196), Müslim (hacc no. 339, s. 951), Ebû Dâvud (no. 2008) ve Tirmizî (no. 426 923), Hişâm b. Urve an ebîhî an kişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/155.

[492] Bu hadisi Müslim (hacc no. 342, s. 952) ve Ebû Dâvud (no. 2009), Siifyân b. Uyeyne an Salih b. Keysân an Süleyman b. Yesâr an EbtRâfi' asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/155.

[493] Bu hadisi Ahmed (II, 263,237,353, 540), Buhârî (hacc 45, II, 158, menâkıbu'l-Ensâr 39, IV, 246; tevhîd 31, VI-II, 194), Müslim (hacc no. 343-4, s. 952), Ebû Dâvud (no. 2011), İbn Huzeyme (no. 2981-4) ve Beyhakî (V, 160), ei-Zührîan Ebt Seleme an Ebt Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/155.

[494] Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 47, II, 266-7), Müslim (hacc no. 441-4, s. 985-6), Tirmizî (no. 946), Ebû Dâvud (no. 2022) ve Nesâî (taksîru's-salât 4, III, 122), Abdurrahman b. Humeyd ani's-Sâib b. Yezîd ani'I-Alâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/155.

[495] Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 47, II, 266-7), Müslim (hacc no. 441-4, s. 985-6), Tirmizî (no. 946), Ebû Dâvud (no. 2022) ve Nesâî (taksîru's-salât 4, III, 122), Abdurrahman b. Humeyd ani's-Sâib b. Yezîd ani'I-Alâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/155.

[496] Muvattâ, hacc no. 248, s. 423.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/155.

[497] Bu hadisi Mâlik (Şeybânî rivayeti no. 481), Şafiî (Ümm II, 97; VII, 196), Tayâlisî (s. 347), Ahmed (1,219, 251, 329, 346, 359, 366), Dârimî (II, 40), Buhârî (hacc I, II, 140; cezâ'us-sayd 24, II, 218; mağâzî 77, I, 125; isti'zân 2, VII, 126), Müslim (hacc no. 407, s. 973), Ebû Dâvud (no. 1809), Tirmizî (no. 928), Nesâî (menâsık 9, II, 12, V, 117-9; adâbu'l-kudât 9, VIII, 228-9), Ebû Ya'lâ (no. 2384), İbn Huzeyme (no. 3031-6), İbn Hib-bân (no. 3979,3984,3985) ve Beyhakî (IV, 328-329; V, 179), Süleyman b. Yesâr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/156.

[498] Bu hadisi Mâlik (Şeybânî rivayeti no. 481), Şafiî (Ümm II, 97; VII, 196), Tayâlisî (s. 347), Ahmed (1,219, 251, 329, 346, 359, 366), Dârimî (II, 40), Buhârî (hacc I, II, 140; cezâ'us-sayd 24, II, 218; mağâzî 77, I, 125; isti'zân 2, VII, 126), Müslim (hacc no. 407, s. 973), Ebû Dâvud (no. 1809), Tirmizî (no. 928), Nesâî (menâsık 9, II, 12, V, 117-9; adâbu'l-kudât 9, VIII, 228-9), Ebû Ya'lâ (no. 2384), İbn Huzeyme (no. 3031-6), İbn Hib-bân (no. 3979,3984,3985) ve Beyhakî (IV, 328-329; V, 179), Süleyman b. Yesâr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/156.

[499] Bu hadisi Mâlik (Şeybânî rivayeti no. 481), Şafiî (Ümm II, 97; VII, 196), Tayâlisî (s. 347), Ahmed (1,219, 251, 329, 346, 359, 366), Dârimî (II, 40), Buhârî (hacc I, II, 140; cezâ'us-sayd 24, II, 218; mağâzî 77, I, 125; isti'zân 2, VII, 126), Müslim (hacc no. 407, s. 973), Ebû Dâvud (no. 1809), Tirmizî (no. 928), Nesâî (menâsık 9, II, 12, V, 117-9; adâbu'l-kudât 9, VIII, 228-9), Ebû Ya'lâ (no. 2384), İbn Huzeyme (no. 3031-6), İbn Hib-bân (no. 3979,3984,3985) ve Beyhakî (IV, 328-329; V, 179), Süleyman b. Yesâr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/156.

[500] Bu rivayeti Ahmed (I, 356), Vekf an Sekin b. Abdilazîz an ebîhf an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti. Münzirî'ye göre isnadı sahîhtir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/156.

[501] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2621), Ahmed (1,239, 345), Dârimî (II, 233; i'tisâm 12, VIII, 150), Nesâî (hacc 7, 8, V, 116), İbn Huzeyme (no. 3041), Taberânî (12443) ve Beyhakî (VI, 277), Ebû Bişr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/156.

[502] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1811) ve İbn Mâce (no. 2903), an Ahde b. Süleyman an Saki b. ebîArâbe an Katâde an Azre an Saîd b. Cübeyr an Ihn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Bunun isnadının sahîh olduğunu söyleyen Beyhakî ayrıca bu babın en sahîhi de olduğunu ilave etmiştir (Neyi IV, 308).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/156.
[503] Bu hadisi Müslim (hacc no. 409-411, s. 974), Ebû Dâvud (no. 1736), Mâlik (hacc no. 244, s. 422) ve Nesâî (menâsık 15/1-5, V, 120-1), İbrahim b. Ukbe ve Muh. b. Ukbe an Kureyb an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/157.
[504] Bu hadisi Tirmizî (no. 927) ve İbn Mâce (no. 3038), İbn Nümeyr an Eş'as b. Sevvâr an Ebl'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnadı hakkında garîb hakma vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/157.
[505] Mecma' III, 282.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/157.
[506] Heysemî, Alî b. Yezîd hakkında bilgi edinemediğini diğer râvilerinin ise güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma' III, 282).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/157.
[507] Bu hadisi mevkufu muallak olarak Buhârî (îdeyn 12, II, 7) ve Mâlik (hacc no. 205, s. 404), Yahya b. Saîd'den, o da belâğan Ömer'den nakletmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/158.
[508] Sahîh-i Buhârî, îdeyn 12, II, 7.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/158.
[509] Sahîh-i Buhârî, îdeyn 11, II, 7.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/158.
[510] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1951) ve Nesâî (menâsık 189, V, 249), Humeyd el-A'rec an Muh. b. İbrahim et-Teymi an Abdirrahman asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/158.
[511] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1951) ve Nesâî (menâsık 189, V, 249), Humeyd el-A'rec an Muh. b. İbrahim et-Teymi an Abdirrahman asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/158.
[512] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1954), Hârûn b. Abdillah an Hişâm b. Abdilmelik an İklime ani'I Hirmâs senediyle tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/158.
[513] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1952), Muh, b. el-Alâ an İb-ni'l-Mübârek an İbrahim b. Nâfı' an İbn e. Necîh senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/158-159.
[514] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1956), Abdülvehhâb b. Abdir-rahim an Mervân an Hilâl b. Âmir el-Müzenî an Rafı' senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/159.
[515] Bu hadisi Ahmed (V, 72-3), Affân an Hammâd b. Seleme an Alî b. Zeyd an Ebî Hurreli'r-Rakkâşî an ammihi senediyle tahrîc etti. Veda haccında irâd buyurduğu hutbenin bir parçasıdır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/159.
[516] Râvilerinden Mûsâ b. Ubeyde zayıftır (Mecmâ III, 268).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/159.

[517] Taberânî, bunu Mu'cemu'l-Kebîr'de iki ayn isnadı ile tahrîc etmiştir ki, bunlardan birisinin râvileri Sahîh ricâ-lindendir (Mecmâ III, 273).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/159-160.

[518] Bu rivayetin isnadında yer alan Bakiyye b. el-Velîd, güvenilir olmakla birlikte tedlîs yapmakla maruftur. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 271).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/160.

[519] Râvilerinden Alî b. Yezîd, zayıf bir râvi olup kimilerince güvenilir addedilmiştir (Mecma' III, 271).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/160.

[520] Heysemî'ye göre Taberânî, bunu M. el-Kebîr'de birkaç isnâdla tahrîc etmiştir. Buradaki senedi zayıftır. Ancak Arafat günü irâd ettiği hutbe kısmında gelen rivayetin isnadı sahîhtir (Mecma' III, 372).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/160.

[521] Bu hadisi Tirmizî (no. 815) ve İbn Mâce (no. 3076), Süf-yân an Ca'fer b. Muh. an ebîhî an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnadı hakkında garîb hükmü verdi ve bu hadisi es-Sevrî an Ebî İshâk an Mücâhid tarikiyle mürsel olarak rivayet edildiğini söylemiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/160.

[522] Lafız Müslim'e aittir. Bu hadisi Ahmed (III, 135, 245, 256), Dârimî (II, 29), Buhârî (umre 3, II, 199), cihâd 186, IV, 35; mağâzî 35/2, V, 62), Müslim (hacc no. 217, s. 916), Ebû Dâvud (no. 1994), Tirmizî (no. 815 m), Ebû Ya'lâ (no. 2872, 3091), İbn Huzeyme (no. 3071), Tahâ-vî (II, 153), İbn Hibbân (no. 3756) ve Beyhakî (IV, 342, 345, 357; V, 10, IX, 56), Hemmâm b. Yahya an Kaimle un Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/160-161.

[523] İlki Tirmizî'ye, ikincisi Ebû Davud'a ait lafızlardır. Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1996), Tirmizî (no. 935) ve Nesâî (menâsık 104, V, 199-200), Müzâhim b. e. Müzâhim an Abdilazîz b. Abdillah b. Hâlid b. Useyd an Muharriş asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı garîbtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/161.

[524] İlki Tirmizî'ye, ikincisi Ebû Davud'a ait lafızlardır. Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1996), Tirmizî (no. 935) ve Nesâî (menâsık 104, V, 199-200), Müzâhim b. e. Müzâhim an Abdilazîz b. Abdillah b. Hâlid b. Useyd an Muharriş asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı garîbtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/161.

[525] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 56, s. 342), an Hişâm b. Urve an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/161.

[526] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1991), Abdula'lâ b. Hammâd an Dâvud b. Abdirrahman an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/161.

[527] Bu hadisi Buhârî (Umre 3, II, 199), Müslim (hacc no. 219-220, s. 916-7), Ebû Dâvud (no. 1991-2) ve Tirmizî (no. 936-7), ayn ayn Atâb.e. Rebâh ve Mücâhid an Urve asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/161.

[528] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2019), Tirmizî (no. 881) ve İbn Mâce (no. 3006), İsrâîl an İbrahim b. Muhacir an Yûsuf b. Mâhek an ümmihî Müseyke an Âise aslı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnadı "hasen sahîh"tir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/161.

[529] Heysemî, isnadında tanımadığı bir râvinin bulunduğunu söylemiştir (Mecma' III, 265).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/162.

[530] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1722), en-Nüfeylî an Abdila-zîz b. Muh. an Zeyd b. Eşlem an ibnin li-Ebî Vâkıd an ebîhî senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/162.

[531] Bu hadisi Tayâlisî (no. 1647, 2313), Ahmed (II, 446), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 546, yk. 331a, 332a), Bezzâr (no. 1077-8) ve Beyhakî (V, 228), İbn e. Zi'b an Salih b. Nebhân mevlâ't-Tev'eme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnadı hasendir (Tergîb II, 212).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/162.

[532] Bu mevkufu Buhârî (cezâ'us-sayd 35/4, II, 219), Ahmed b. Muh. an İbrahim an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/162.

[533] Bu hadisi Buhârî (hacc 3, II, 141), Muh. b. e. Bekr el-Mukaddemî an Yezid b. Zurey' an Azre b. Sabit an Semâme b. Abdillah senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/162.

[534] Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 40, IV, 136), Müslim (mesâcid no. 1-2, s. 370) ve Nesâî (mesâcid 3, II, 32), el-A'meş an İbrâhîm b. Yezîd et-Teymî an ebîhî an EbîZerr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/163.

[535] Bu hadisi Ahmed (I, 307, 373, 329), Nesâî (menâsık 145, V, 226), Tirmizî (no. 788), Taberânî (no. 12285) ve İbn Huzeyme (nol 2733), Atâ b. es-Sâib an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı hasen sahîh'tir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/163.

[536] Bu hadisi Tirmizî (no. 961), Kuteybe an Cerîr an İbn Huseym an Saîd b. Cü'beyr İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/163.

[537] Heysemî, râvilerinden Bekr b. Muh. el-Kuraşî ile el-Hâris b. Gassân'ı tanımadığını söylemiştir (Mecma' III, 242).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/163.

[538] Tirmizî (no. 878), hu hadisi Kuteybe an Yezîd b. Zurey' ip an Recâ Ebî Yahya an Mü'sâfi' el-Hâcib an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/163.

[539] Bu hadisi Ahmed (II, 211), İbn Huzeyme (no. 2737) ve el-Hâkim (I, 457), Abdullah b. el-Mü'mel an Atâ b. e. Rebâh an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Abdullah sebebiyle isnadı hasendir (Tergîb II, 194).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/163.

[540] Râvilerinden Muh. b. Abdirrahman b. e. Leylâ sebebiyle isnadı hasendir (Tergîb II, 194).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/163.

[541] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/164.

[542] İsnadı sahîhtir (Tergîb II, 195).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/164.

[543] Râvilerinden birisi hakkında Heysemî, hiçbir bilgi edinemediğini söylemiştir (Mecma' III, 243).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/164.

[544] Bu hadisi Müslim (hacc no. 216, s. 915), ez-Zührî an Hanzale b. Ali el-Eslemîan Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/164.

[545] Bu hadisi Ahmed (I, 215), Buhârî (bed'ul-Halk 7, IV, 84; enbiyâ 24/2, IV, 125), Müslim (îmân no. 268-9, s. 152-3), İbn Mâce (no. 2891), İbn Huzeyme (no. 2632-3), Ebû Ya'lâ (no. 2542), Taberânî (no. 12756), İbn Hib-bân (no. 3790,6186), el-Hâkim (II, 343) ve Beyhakî (V, 42), Dâvud b. e. Hind an Ebi'l-Âliyye an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/164.

[546] Bu hadisi Müslim (fiten no. 8, s. 2210), Ebû Beh- b. e.Şeybe an Yûnus b. Muh. ani'l-Kâsım b. el-Fadl el-Huddânî an Muh. b. Ziyâd an Abdillah b. ez-Zübeyr an Âise senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/165.

[547] Bu rivayeti Buhârî (buyu'49/2, III, 19), Muh. b. es-Sab-bâh an İsmaîl b. Zekeriyyâ an Muh. b. Sûka an Nâfi' b. Cübeyr b. Mut'im an Âişe senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/165.

[548] Bu hadisi Tirmizî (no. 2184), Mahmûd b. Gaylân an Ebî Nu'aym an Süfyân an Seleme b. Kuheyl an Ebî Idrîs el-Merhebî an Müslim b. Safvân an Safıyye senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/165.

[549] Lafız Müslim'e aittir. Bu hadisi Müslim (fiten 6-7, s. 2209), Nesâî (menâsık 112/4, V, 207) ve İbn Mâce (no. 4063), Ümeyye b. Safvân b. Abdillah b. Safvân an Abdillah b. Safvân an Hafsa senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/165.

[550] Bu hadisi Buhârî (hacc 48, 0, II, 159; i'tisâm 2/1, VIII, 139) ve Ebû Dâvud (no. 2031), Vâsıl el-Ahdeb an Şakîk b. Seleme an Şeybe b. Osman asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/166.

[551] Bu hadisi Buhârî (hacc 48, 0, II, 159; i'tisâm 2/1, VIII, 139) ve Ebû Dâvud (no. 2031), Vâsıl el-Ahdeb an Şakîk b. Seleme an Şeybe b. Osman asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/166.

[552] Lafız Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Buhârî (ilm 37/1,1, 34-5; cezâ'us-sayd 8, II, 213; mağâzî 51, V, 94), Müslim (hacc 446, s. 987-8), Tirmizî (no. 809, 1406) ve Nesâî (menâsık 111, V, 205-6), Saîd b. e. Saîd el-Makburî an Ebî Şurayh asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/166.

[553] Bunun lafzı Buhârî'ye (buyu 28) ait olup bu lafzı o, Hâ-lid el-Hazzâ an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir: cenâiz 77, II, 94-95; cezâ'us-sayd 9, II, 213; buyu' 28/2, II, 13).
Bu hadisi yaklaşık metinle Ahmed (1,259, 315), Buhârî (hacc 43, II, 157; cezâ'us-sayd 10, II, 214; cizye 22/3, IV, 72), Müslim (hacc no. 445, s. 986), Ebû Dâvud (no. 2018), Nesâî (menâsık 110, V, 203-4), İbnu'l-Cârûd (s. 254), Taberânî (no. 10943), İbn Hibbân (no. 3712) ve Beyhakî (V, 195, 199), Miicâhid an Tavus an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/166.

[554] Râvilerinden Atâ b. es-Sâib'in, âhir-i ömründe ezberi bozulmuştur (Mecma' III, 284).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/166-167.

[555] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 5239), Nasr b. Alî an Ebî Usâme an ibn Cüreyc an Osman b. e. Süleyman an Saîd b. Muh. b. Cübeyr b. Mut'im an Abdillah b. Hubsî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/167.

[556] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 5241), Ubeydullah b. Ömer b. Meysere ve Humeyd b. Mes'ade an Hassan b. İbrâhîm senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/167.

[557] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 5241), Ubeydullah b. Ömer b. Meysere ve Humeyd b. Mes'ade an Hassan b. İbrâhîm senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/167.

[558] Bu hadisi Buhârî (îdeyn 9/1-2, II, 6), Zekeriyyâ b. Yahya ani'l-Muhâribî an Muh. b. Sûka an Saîd b. Cübeyr senedi ile ayrıca yakın mânâsı ile Ahmed b. Ya'kûb an İshâk b. Saîd b. Amr b. Saîd b. el-Âs an ebîhî an İbn Ömer senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/167.

[559] Bu hadisi Müslim (hacc no. 449, s. 989), Seleme b. Şe-bîb an İbn A'yen an Ma'kil an EbVz-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/167.

[560] Bu hadisi Tirmizî (no. 3925), Kuteybe an Leys an Ukayl ani'z-Zührîan Ebî Seleme an Abdillah b. Adî senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen garîb sahîh" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/167.

[561] Bu hadisi de Tirmizî (no. 3926), Muh. b. Mûsâ el-Basrî ani'l-Fudayl b. Süleyman an Abdillah b. Osman b. Huseym an Saîd b. Cübeyr ve Ebît-Tufeyl an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
Bu hadisi Taberânî (no. 10632), İbn Hibbân (no. 3701) ve el-Hâkim (1,486) de rivayet ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/168.

[562] Hadisin son kısmını Ahmed (I, 242) ve Tirmizî (no. 3908), el-A'meş an Târik b. Abdirrahman an Satd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/168.

[563] Bu hadisi Mâlik (hacc no. 249, s. 423), Ahmed (II, 183), Nesâî (menâsık 189/1, V, 248-9) ve Beyhakî (V, 139), Mâlik an Muh. b. Amr b. Halhale an Muh. b. Imrân el-Ensârf an ebîhî an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Mâlik'e aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/168.

[564] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2020), el-Hasan b.Alî an Ebî Âsim an Ca'fer b. Yahya b. Sevbân an Umâre b. Sevbân an Musa b. Bâzân an Ya'lâ senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/168.

[565] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2648), Ahmed (I, 214, 220, 243, 249, 249, 287, 342, 369, 372), Buhârî (hacc 76, II, 167; eşribe 16/3, VI, 248), Müslim (eşribe 117-20, s. 1601-2), Tirmizî (no. 1882), Nesâî (menâsık 165-6, V, 237), İbn Mâce (no. 3422), İbn Huzeyme (no. 2750, 2945), Ebû Ya'lâ (no. 3634-5), Taberânî (no. 12574-9), İbn Hibbân (no. 3826-7, 5295-6) ve Beyhakî (V, 85, 147; VII, 282), eş-Şa'bî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/168.

[566] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2648), Ahmed (I, 214, 220, 243, 249, 249, 287, 342, 369, 372), Buhârî (hacc 76, II, 167; eşribe 16/3, VI, 248), Müslim (eşribe 117-20, s. 1601-2), Tirmizî (no. 1882), Nesâî (menâsık 165-6, V, 237), İbn Mâce (no. 3422), İbn Huzeyme (no. 2750, 2945), Ebû Ya'lâ (no. 3634-5), Taberânî (no. 12574-9), İbn Hibbân (no. 3826-7, 5295-6) ve Beyhakî (V, 85, 147; VII, 282), eş-Şa'bî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/168.

[567] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/168.

[568] Bu hadisi Tirmizî (no. 963), Ebû Kureyb an Hallâd b. Yeiîd el-Cu'f! an Ziiheyr b. Muâviye an Hişâm b. Urve an ebîht an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/168.

[569] Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 286).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/168.

[570] Bunun da ricali Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 286).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/169.

[571] Bu hadisi İbn Mâce (no. 3061), Alîb. Muh. an Ubeydil-lah b. Mûsâ an Osman b. el-Esved an Muh. b. Abdirrahman b. e. Bekr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti. Sindî: "İsnadı sahîh, ricali ise güvenilir kimselerdir" demiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/169.

[572] Bu hadisi İbn Mâce (no. 3062), Hişâm b. Ammâr ani'l-Velfd b. Müslim an Abdillah b. el-Mu'emmel an

Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Bu hadis halkın dilinde oldukça meşhur olmuştur. Aynı şekilde hakkındaki hükümde de ihtilâf edilmiştir. Hatta müstakil kitaplar bile yazılmıştır. MUstedrek'te bu hadisi tahrîc eden el-Hâkim isnadı hakkında sahîh hükmü vermiştir. Kimileri hasen, kimileri de zayıf hükmüne varmışlardır. İbn Hacer ise: "Sahicileri ile hasen garîb-tir" demiştir.
Sindî ise Abdullah b. el-Mu'emmel sebebiyle isnadının zayıf olduğunu söylemiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/169.
[573] Bu hadisi Ahmed (IV, 401), Halef b. el-Velfd an Hüzeyl b. Bilâl an İbn ebî Mahzûre an ebîhî ev an ceddihî senedi ile tahrîc etti. Heysemî'ye göre HUzeyl'i Ahmed ve gayrisi tevsîk etti. Buna karşılık Nesâî ve başkası zayıf addetmiştir (Mecmâ III, 285).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/169.
[574] Râvilerinden Abdullah b. el-MU'emmel, İbn Hibbân'a göre güvenilir olup hatâ ederdi. Çoğunluğa göre zayıf bir râvidir (Mecmâ III, 285).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/169.
[575] Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecmâ III, 292).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/169.
[576] Râvilerinden Vâkidî hakkında hem menfi, hem de müs-bet sözler sarfedilmiştir (Mecma' III, 286).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/169.
[577] Râvilerinden Yûsuf b. es-Sefer sebebiyle isnadı oldukça zayıftır. Zira onun hakkında Dârekutnî: "hadis uydururdu"; İbn Hibbân: "Onunla ihticâc etmek doğru değildir"; Nesâî ise "metruktür" demiştir (Feyd II, 318).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/169.
[578] Râvilerinden Yûsuf b. es-Sefer sebebiyle isnadı oldukça zayıftır. Zira onun hakkında Dârekutnî: "hadis uydururdu"; İbn Hibbân: "Onunla ihticâc etmek doğru değildir"; Nesâî ise "metruktür" demiştir (Feyd II, 318).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/169.
[579] Muh. b. el-Esved'in durumu meçhuldür (Mecma' III, 297).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/169.
[580] Bu hadisi Buhârî (hacc 47, II, 159), Ahmed b. Ya'kûb an ebîhî an Ibrâhîm ani'l-Haccâc b. Haccâc an Katâde an Abdillah b. e. Utbe an EbîSaîd senediyle tahrîc etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/170.
[581] Bu hadisi Buhârî (hacc 47, II, 159), Ahmed b. Ya'kûb an ebîhî an Ibrâhîm ani'l-Haccâc b. Haccâc an Katâde an Abdillah b. e. Utbe an EbîSaîd senediyle tahrîc etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/170.
[582] Bu rivayetin lafzı Müslim'e aittir. Bu hadisi Mâlik (hacc 104, s. 363), Şafiî (Sünen s. 87; Ümm (II, 150), Ahmed (VI, 176; 247), Buhârî (hacc 42, II, 156; enbiyâ 10, IV, 118; tefsîr Bakara 10, V, 150), Müslim (hacc no. 399-400, s. 969), Nesâî (menâsık 125/1, V, 214), İbn Huzeyme (no. 2726) ve Beyhakî (II, 274; V, 77), Mâlik ani'z-Zührî an Salim b. Abdillah an Abdillah b. Muh. b. e. Bekr an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/170.
[583] Bu rivayeti Müslim (no. 398) ve Nesâî ((125/3, V, 215), Ebû Ishâk ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile de tahrîc ettiler. Lafız Müslim'indir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/170.
[584] Bu rivayeti Tayâlisî (no. 1393), Dârimî (II, 54), Buhârî (hacc 42, II, 156; temennî 9, VIII, 132), Müslim (hacc no. 405-406, s. 973), İbn Mâce (no. 2955), Tahâvî (II, 184) ve Beyhakî, el-Eş'as b. eMş-Şa'sâ' ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'indir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/170.

[585] Bu rivayeti Tayâlisî (no. 1393), Dârimî (II, 54), Buhârî (hacc 42, II, 156; temennî 9, VIII, 132), Müslim (hacc no. 405-406, s. 973), İbn Mâce (no. 2955), Tahâvî (II, 184) ve Beyhakî, el-Eş'as b. eMş-Şa'sâ' ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'indir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/170.

[586] Lafız Buhârî'ye aittir. Bu rivayetleri Ahmed (VI, 239), Buhârî (hacc 42, II, 156), Nesâî (menâsık 125/4, V, 216) ve Beyhakî (V, 89), Cerîr b. Hazım an Ye-Jd b. Rûmân an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/171.

[587] Lafız Buhârî'ye aittir. Bu rivayetleri Ahmed (VI, 239), Buhârî (hacc 42, II, 156), Nesâî (menâsık 125/4, V, 216) ve Beyhakî (V, 89), Cerîr b. Hazım an Ye-Jd b. Rûmân an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/171.

[588] Bu rivayeti Müslim (hacc no. 402, s. 970-1) ve Nesâî (menâsık 128/1, V, 118-9), Hennâd an İbn e. Zaide an İbn e. Süleyman an Atâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/171-172.

[589] Bu rivayeti Müslim (hacc no. 403, s. 971-2), Muh. h. Hâlim an Muh. b. Bekr an İbn Cüreyc an Abdillah b. Ubeyd b. Umeyr ve el-Velîd b. Atâ ani'l-Hâris b. Abdillah b. e. Habî'a senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/172.

[590] Bu rivayeti Müslim (hacc no. 403, s. 971-2), Muh. h. Hâlim an Muh. b. Bekr an İbn Cüreyc an Abdillah b. Ubeyd b. Umeyr ve el-Velîd b. Atâ ani'l-Hâris b. Abdillah b. e. Habî'a senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/172.

[591] Bu rivayeti Müslim (hacc no. 404, s. 972), Muh. b. Hâ-I fî an Abdillah b. Bekr es-Sehmî an Hâlim b. e. Sağîre :n Ebî Kaza'a senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/172-173.

[592] Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 1103), Ahmed (III, 295, 230), Buhârî (hacc 42, II, 155; menâkıbu'l-Ensâr 25, IV, 233), Müslim (îmân 76, s. 267) ve İbn Hibbân (no. 1601, 7011), İbn Cüreyc an Amr b. Dînâr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/173.

[593] Bu rivayeti Ahmed (III, 310, 333), Buhârî (salât 8, I, 96), Müslim (îmân no. 77, s. 268), Ebû Ya'lâ (no. 2243) ve Beyhakî (II, 227), Revh b. Ubâde an Zekeriyyâ b. İs-hâk an Amr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/173.

[594] Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 25/2, IV, 234), Ebû'n-Nu'mân an Hammâd b. Zeyd an Amr ve-Ubeydillah senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/173.

[595] Râvilerinden İsmaîl b. Amr el-Becelî ile İsmaîl b. Ayyaş hakkında hem müsbet, hem de menfî sözler sarfedilmiştir. Diğer râvîleri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 288).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/173.

[596] Bu hadis-i mevkufun râvîleri Sahîh ricâlindendir (Mecma' III, 288).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/174.

[597] Heysemî'ye göre râvîleri Sahîh ricâlindendir (Mecma' III, 288).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/174.

[598] Son bölümünü Ahmed (V, 455), Abdürrezzâk an Ma'mer an İbn Hüseyni an Ebîl-Tufeyl senedi ile tahrîc etti. Râvîleri Heysemî'ye göre Sahîh ricalidir (Mecmâ III, 289).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/174.

[599] Râvîleri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 291).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/174-175.

[600] Bu hadisi Ahmed (III, 425), Abdüssamed an Ebî Zeyd Sabit an Hilâl b. Habbâb an Mücâhid senedi ile lahrîc eti.Hilâl, hakkında ihtilâf olan bir râvîdir. Diğer râvîleri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 292).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/175.

[601] Bu hadisi Buhârî (hacc 47, II, 158), Müslim (fıten no. 57, t 2232), Nesâî (menâsık 125/5, V, 216), İbn Hibbân (no. 6716) ve Beyhakî (IV, 340), Ziyâd b. Sa'd ani'z-Zührfan Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Buhârî (hacc 49/2, V, 159) ve Müslim (hacc no. 58), Yûnus b. Yeztd ani'z-Zührî an Saîd... asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/175.

[602] Bu hadisi Ahmed (II, 291, 312, 328, 351), İbn ebîZi'b an Saîd b. Sem'ân an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti. Râvîleri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 298).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/175.

[603] Bu hadisi Buhârî (hacc 49/1, V, 159), Amr b. Alî an Yahya b. Saîd an Ubeydillah b. el-Ahnes an İbn e. Müleyke an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/175.

[604] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4309), el-Kâsım b. Ahmed an Ebî Âmir an Züheyr b. Muh. an Mûsâ b. Ciibeyr an Ebî Umâme b. Sefil b. Hanîfan İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/176.

[605] Bu hadisi Ahmed (II, 220), Ahmed b. Abdilmelik el-Har-rânî an Muh. b. Seleme an Muh. b. İshâk an İbn e. Necîh an Mücâhid an ibn Amr senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/176.

[606] Bu hadisi Ahmed (1,23), Hasan an İbn Lehî'a an Ebt'z-Zübeyr an Câbir an Ömer senedi ile tahrîc etti. İbn Lehî'a'nın hadisleri hasendir. Diğer râvîleri güvenilir kimselerdir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/176.

[607] Bu hadisi Ahmed (II, 196), Ebû'n-Nadr an İshâk b. Sa-id an Saîd h. Amr an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/176.

[608] Bu rivayeti de Ahmed (II, 219), Hâsim an İshâk b. Saîd an Saîd b. Amr an İbn Amr senedi ile tahrîc etmiştir. Her iki rivayetin de râvîleri Sahîh ricâlindendir (Mecma' III, 284-5).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/176.

[609] Ahmed aynı rivayeti İbn Ömer hadisinden de sevket-miştir. İsnadı şöyledir: Muh. b. Kinâse an İshâk b. Saîd b. Amr an ebîhîan İbn Ömer (Müsned II, 136). Heysemî'ye göre râvîleri güvenilir kimselerdir. (Mecma' III, 285).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/176.

[610] Bu hadisi Ahmed (I, 64), İsmâîl b. Ebân el-Verrâk an Ya'kûb an Ca'fer b. ebî' I-Muğîre an ibn ebîEbzâ an Osman senedi ile tahrîc etti. Heysemî, râvîlerinin güvenilir kimseler olduğunu söylemidir (Mecma' «I, 285).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/176-177.

[611] Râvîlerinden Muh. b. Kesir es-San'ânî'yi Salih b. Muhammed, İbn Sa'd ve İbn Hibbân tevsîk ettiler; Ahmed ise zayıf addetmiştir (Mecma' III, 284).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/177.

[612] Heysemî'ye göre râvîleri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 285).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/177.

[613] Bu hadisi Hâkim en-Nîsâbûrî (MUstedrek II, 389), Abdullah b. Salih an Leys b. Sa'd an Abdirrahman b. Hâ-lîd b. Musâfir ani'z-Zührî an Muh. b. Urve b. ez-Zübeyr an Abdillah b. ez-Zübeyr tarikiyle tahrîc etti ve isnadı hakkında Müslim'in şartınca sahîh hükmü verdi. Zehe-bî de bu hükmü onayladı.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/177.

[614] Râvilerinden İsmail b. İbrâhîm b. Muhacir sebebiyle isnadı zayıftır (Mecma' III, 297).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/177.

[615] Bu hadisi İbn Mâce (no. 3107), Ebû Bekr b. e. Şeybe an îsâ b. Yûnus an Ömer b. Saîd b. e. Huseyn an Osman b. e. Süleyman an Alkame senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'inde şu bilgiyi vermektedir: "İsnadı, Müslim'in şartınca sahihtir. Ancak Demiri, Alkame'nin sa-hâbî olmadığını ve bu hadisten başka da bir rivayetinin bulunmadığını söylemiştir. İbn Hibbân, onu tâbiûnun güvenilirleri arasında zikretmiştir."
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/177.

[616] Bunu Taberânî de rivayet etmiştir. Heysemî'ye göre râ-vileri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 297).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/177.

[617] Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 6734), Ahmed (I, 367), Taberânî (M. el-Kebîr no. 11282), Bezzâr (no. 1179) ve Beyhakî (VIII, 8), İbrâhîm b. e. Hidâs an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/177.

[618] Bu hadisi Tayâlisî (no. 184), Abdürrezzâk (no. 16309, 17153), Ahmed (I, 81, 126), Buhârî (fadâilu'l-Medîne 1/4, II, 221; cizye 10, IV, 67; cizye 17/2, IV, 69; ferâid 21, VIII, 10; i'tisâm 5/2, VIII, 144-5), Müslim (hacc no. 467, s. 994; ıtk 20, s. 1147), Ebû Dâvud (no. 2034), Tir-mizî (no. 2127), Ebû Ya'lâ (no. 263,296,448), İbn Hibbân (no. 3708, 3709) ve Beyhakî (V, 196), el-A'meş an ibrâhîm b. Yezîd et-Teymî an ebîhî an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/178.

[619] Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 2035) ve Beyhakî (V, 201), Hemmâm b. Yahya an Katâde an Ebî Hassan el-A'rec an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/178.

[620] Bu hadisi Ahmed (IV, 40), Buhârî (buyu' 53/1, III, 22), Müslim (hacc no. 454-5, s. 991), Amr b. Yahya el-Mâzinî an Abbâd b. Temîm an Abdillah b. Zeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/178.

[621] Bu hadisi Ahmed (IV, 40), Buhârî (buyu' 53/1, III, 22), Müslim (hacc no. 454-5, s. 991), Amr b. Yahya el-Mâzinî an Abbâd b. Temîm an Abdillah b. Zeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/178.

[622] Bu hadisi Müslim (hacc no. 478, s. 1003), Ebû Ya'lâ (no. 1010) ve Beyhakî (V, \9%),Abdurrahman b. ebî Saîd an ebîhî asl-ı senedi ile; Ahmed (III, 23), Ebû Ya'lâ (no. 998) ve Tahâvî (IV, 192), Zeyneb binti Ka'b an Ebî Saîd asl-ı senedi tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/178.

[623] Bu hadisi Ahmed (I, 168), Müslim (hacc no. 461, s. 993), Tahâvî (IV, 191), el-Hâkim (1,487) ve Beyhakî (V, 199), İsmaîlb. Muh. ankmirb. Sa'db. e. Vakkâsan ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/178.

[624] Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 2038), Osman b. e. Şeybe an Yezîd b. Hârûn an İbn e. Zi'b an Salih mevla'l-Tev'eme an Mevlâ li-Sa'din an Sa'd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/178.

[625] Ebû Dâvud (no. 2037), bu rivayeti Ebû Seleme an Cerîr b. Hazım an Ya'lâ b. Hakîm an Süleyman senedi ile tahrîc etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/179.

[626] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2036), Muh. b. el-Alâ an Zeyd b. el-Hubâb an Süleyman b. Kinâne mevlâ Omum b. Af-fân an Abdillah b. e. Süfyân ah Adf senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/179.

[627] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2039), Muh. b. Hafs el-Kal-tân an Muh. b. Hâlid an Hârice b. el-HÛris el-Cühenî an ebîhî an Câbir senedi ile tahrîc etmiştir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/179.

[628] Bu hadisi Ahmed (III, 34,47), Müslim (hacc no. 475-6, s. 1001-2), Ebû Ya'lâ (no. 1282-1284), İbn Hibbân (no. 3537) ve Beyhakî (V, 201), Yahya b. e. İshâk ve Yahya b. Kesîr an Ebî Saîd mevla'l-Mehrî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/179-180.

[629] Bu hadisi Ahmed (I, 169, 181, 185), Müslim (hacc no. 459-460, s. 992-3), Ebû Ya'lâ (no. 699), Tahâvî (IV, 191) ve Beyhakî (V, 197), Osman b. Hakim an Âmir b. Sa'd an ebthf asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/180.

[630] Bu hadisi Müslim (hacc no. 487, s. 1005), Kuteybe b. Satıl an Abdilazîz ed-Derâverdî ani'l-Alâ an ebîht an Ebi Hureyre senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/180.

[631] Bu hadisi Ahmed (III, 354, 393), Zeyd b. Eşlem an Câbir tarikiyle tahrîc etmiştir. Heysemî'ye göre râvîleri Sahîh ricâlindendir (III, 306).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/180.

[632] Bu hadisi Taberânî, M. el-Evsat'ta (I, 206ab), Leys b. Sa'd an Hişâm b. Urve an Mûsâ b. Ukbe an Atâ b. Yesâr an Ubâde tarikiyle tahrîc etti.

İsnadı hakkında Münzirî: "Ceyyiddir (Tergîb II, 232) ve Heysemî: "Râvîleri Sahîh ricalidir" (Mecma' III, 306) demiştir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/180.

[633] Bu hadisi Mâlik (el-câmi' 4, s. 886), Ahmed (III, 306), Buhârî (ahkâm 45, VIII, 124; i'tisâm 16, VIII, 151-2), Müslim (hacc no. 489, s. 1006), Tirmizî (no. 3920), Ne-sâî (bîat 22, VII, 151) ve İbn Hibbân (no. 3724, 3727), Mâlik an Muh. b. el-Münkedir an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/180.

[634] Bu hadisi Mâlik (el-câmi' no. 5, s. 887), Abdürrezzâk (no. 17165), Ahmed (II, 237, 247, 384), Buhârî (fadâilu'l-Medîne 2, II, 221), Müslim (hacc no. 488, s. 1006) ve İbn Hibbân (no. 3715), Yahya b. Satd el-Ensârî an Ebi'l-Hubâb Satd b. Yesâr an Ebf Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/181.

[635] Bu hadisi Ahmed (II, 74), Tirmizî (no. 3917), İbn Mâce (no. 3112) ve İbn Hibbân (no. 3733), Eyyûb es-Sahıiyâ-nf an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/181.

[636] Bu hadisi Mâlik (cihâd 33, s. 462), Yahya b. Saîd'den ahzetmiştir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/181.

[637] Bu hadisi Mâlik (cihâd 34, s. 462) ve Buhârî (fadâilu'l-Medîne 12/3, III, 225), Zeyd b. Eşlem (an ebîhî) an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/181.

[638] Bu hadisi Mâlik (cihâd 34, s. 462) ve Buhârî (fadâilu'l-Medîne 12/3, III, 225), Zeyd b. Eşlem (an ebîhî) an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/181.

[639] Bu hadisi Mâlik (cami114, s. 890-1), Buhârî (cum'a 35,1, 224; II, istiskâ 6-7, II, 17; 8,14, II, 17-8; fadâilu'l-Medîne 12, II, 225; menâkıbu'l-Ensâr 46, IV, 264; marda 8, VII, 5; 22, VII, 11, edeb 68, VII, 95; da'vât 24, VII, 154), Müslim (hacc no. 480, s. 1003), Ahmed (VI, 56, 60,65,82,89,222,260) ve Beyhakî (III, 382), Hişâm b. Urve an ebîht an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Son lafız Mâlik'e, diğer ikisi Buhârî'ye aittir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/181-182.

[640] Bu hadisi Mâlik (cami114, s. 890-1), Buhârî (cum'a 35,1, 224; II, istiskâ 6-7, II, 17; 8,14, II, 17-8; fadâilu'l-Medîne 12, II, 225; menâkıbu'l-Ensâr 46, IV, 264; marda 8, VII, 5; 22, VII, 11, edeb 68, VII, 95;

da'vât 24, VII, 154), Müslim (hacc no. 480, s. 1003), Ahmed (VI, 56, 60,65,82,89,222,260) ve Beyhakî (III, 382), Hişâm b. Urve an ebîht an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Son lafız Mâlik'e, diğer ikisi Buhârî'ye aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/182.

[641] Bu hadisi Mâlik (cami114, s. 890-1), Buhârî (cum'a 35,1, 224; II, istiskâ 6-7, II, 17; 8,14, II, 17-8; fadâilu'l-Medîne 12, II, 225; menâkıbu'l-Ensâr 46, IV, 264; marda 8, VII, 5; 22, VII, 11, edeb 68, VII, 95; da'vât 24, VII, 154), Müslim (hacc no. 480, s. 1003), Ahmed (VI, 56, 60,65,82,89,222,260) ve Beyhakî (III, 382), Hişâm b. Urve an ebîht an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Son lafız Mâlik'e, diğer ikisi Buhârî'ye aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/182.

[642] Bu hadisi Ahmed (III, 142), Buhârî (fadâilu'l-Medîne 10, II, 224), Müslim (hacc no. 466, s. 994) ve Ebû Ya'lâ (no. 3578, 3581, 3620), ez-Zührîan Ehes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/182.

[643] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/182.

[644] Bu hadisi Mâlik (cami' 16, s. 892), Buhârî (fadâilu'l-Medîne 9, II, 223; fiten 27, VIII, 103), Müslim (hacc no. 485, s. 1005), Ahmed (II, 237, 275), Mâlik an Nu'aym b. Abdillah el-Mücmir an Ebi Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/182.

[645] Bu rivayeti Ahmed (II, 397,407), Müslim (hacc no. 486, s. 1005), Tirmizî (no. 2243), Ebû Ya'lâ (no. 6459) ve İbn Hibbân (no. 6771), el-Alâ b. Abdirrahman an ebîhî an Ebi Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/182.

[646] Bu hadisi Ahmed (V, 43, 47), Buhârî (fıten 26, VIII, 102), İbn Hibbân (no. 3723, 6767) ve el-Hâkim (IV, 542), Sa'd b. İbrahim b. Abdirrahman b. Avfan ebîht an EbîBekre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/182.

[647] Bu hadisi Ahmed (III, 191, 238), Buhârî (fadâilu'l-Medîne 9, II, 223), Müslim (fıten no. 123, s. 2265-6) ve İbn Hibbân (no. 6765), İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Her iki lafız da Müslim'e aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/183.

[648] Bu hadisi Ahmed (III, 191, 238), Buhârî (fadâilu'l-Medîne 9, II, 223), Müslim (fıten no. 123, s. 2265-6) ve İbn Hibbân (no. 6765), İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Her iki lafız da Müslim'e aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/183.

[649] Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' III, 308).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/183.

[650] Yine Heysemî'ye göre bunun râvileri de Sahîh ricâlindendir (Mecma' III, 308).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/183.

[651] Bu hadisi Müslim (fıten no. 43, s. 2228), Amr an-Nâhd ani'l-Esved b. Amir an Zü'heyr an Süheyl b. e. Salih an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/183.

[652] Bu hadisi Tirmizî (no. 3919) ve İbn Hibbân (no. 6738), Cünâde b. Selm an Hişâm b. Urve an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/183.

[653] Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Medine 5, II, 222) ve Müslim (hacc 499, s. 1010), Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/183.

[654] Mâlik'in (cami' 8, s. 888), isnadı şöyledir: İbn Himâs an ammihî an Ebî Hureyre.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/183.

[655] Bu hadisi Ahmed (II, 286,422,496), Buhârî (fadâilu'l-Medîne 6, II, 222), İbn Mâce (no. 3111) ve İbn Hibbân (no. 3720-1), Ubeydullah b. Ömer el-Ömerî an Hubeyb b. Abdirrahman el-Ensârî an Hafs b. Asım el-Ömerî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/183.

[656] Bu hadisi Müslim (hacc no. 491, s. 1007), Ebû'l-Ahvas an Simâk an Câbir b. Semure asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/183.

[657] Bu hadisi Ahmed (IV, 285) ve Ebû Ya'lâ (no. 1688), Salih b. Ömer el-Vâsitî an Yezîcl b. e. Ziyâd an Abdirrahman b. e. Leylâ ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Salih, hadiste metruk bir râvidir. Bu nedenle isnadı zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/184.

[658] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/184.

[659] Bu mevkufu Mâlik (cami' no. 21, s. 894), an Yahya b. Saîd an Abdirrahman b. el-Kâsım an Eşlem mevlâ Ömer senedi ile tahrîc etti. Metnin ikinci bölümü buraya alınmıştır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/184.

[660] Bu hadisi Bezzâr (no. 1180), Muh. b. el-Hasan b. Zebâ-le an Mâlik an Hişâm b. Urve an ebihî tarikiyle tahrîc etti.Muh. b. el-Hasan, oldukça zayıf bir râvidir. Hatta hadis uydurmakla bile itham edilmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/184.

[661] Bu hadisi Taberânî, M. el-Evsat'ta (II, 43b), îsâ b. Mînâ an Abdillah b. Nâfi' an Ebî'l-Miisennâ el-Kârî an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti. İsnadı hakkında Münzirî "bir beis yoktur"; Heysemî ise "hasen" hükmü vermiştir (Mecma' III, 298).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/184.

[662] Bu hadisi Taberânî (M. el-Kebîr no. 4450), Muh. b. Abdirrahman b. Reddâd el-Amirî an Yahya b. Saîd an Am-re binli Abdirrahman an Rafı' tarikiyle tahrîc etti. İbnü'r-Reddâd sebebiyle isnadı zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/184.

[663] Bu hadisi Ebû Ya'lâ (no. 6709), Bezzâr (no. 2848) ve Taberânî (M. el-Evsat no. 580), Kays b. er-RebV an Yûnus b. Ubeyd ani'l-Hasan ani'I-Ahnef b. Kays ani'l-Ab-bâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Kays, hakkında ihtilaf olan bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/184-185.

[664] Bu hadisi Taberânî (no. 6027), Ya'küb b. Humeyd an Ke-sîr b. Ca'fer b. e. Kesîr an Ziyâde ve İlâka ebnâ Zeyd an Sehl b. Sa'd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/185.

[665] Heysemî, el-Hasan b. Yahya'yı tanımadığını, diğer râvi-lerinin ise Sahih ricalinden olduğunu söylemiştir (Mecma III, 301).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/185.

[666] Bu hadisi Taberânî (M. el-Evsat no. 880), Ukbe b. Alî an Abdillah b. Ömer an İbn Ömer tarikiyle tahrîc etti. Ukbe sebebiyle isnadı zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/185.

[667] Bu hadisi Ahmed (II, 436), Yahya el-Kattan an İbn Ac-lân an Vehb b. Keysân an Ebt Hureyre senedi ile tahrîc etti. Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' III, 310).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/185.

[668] Râvilerinden Muh. b. Süleyman b. Mesmûl zayıf bir râ-vidir (Mecma' IV, 67).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/185.

[669] Bu hadisi Ahmed (III, 7, 34,45, 5177), Buhârî (fadlu V salât fi mescidi Mekke ve'1-Medîne 6, II, 58; cezâ'us-sayd 26/4, II, 219-20; savm 67/3, II, 249-250), Müslim (hacc no. 416, s. 976), Tirmizî (no. 326), Ebû Ya'lâ (no. 1160), Taberânî (I, 115b), İbn Huzeyme (no. 2038) ve Beyhakî (II, 452; IV, 241; X, 82), Kaza'a b. Yahya an Ebt Satıl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/186.

[670] Bu hadisi Taberânî, M. el-Evsat'ta (11,11a), Hammâd b. Seleme an Kelsûm b. Ceber an Huseym b. Mervân an Ebt Hureyre tarikiyle tahrîc etti. Huseym, zayıf bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/186.

[671] Bu hadisi Mâlik (kıble 9, s. 196), Buhârî (fadlu's-salât fî mescidi Mekke ve'1-Medîne 2, II, 66), Müslim (hacc no. 505, s. 1012), Ahmed (II, 256, 386,466,473,485), Tirmizî (no. 325), Nesâî (mesâcid 7/1, II, 35; menâsık 124/4, V, 214), Ebû Ya'lâ (no. 6166, 6167), İbn Hibbân (no. 1624) ve Beyhakî (V, 244, 246; X, 83), Selmân Ebû Abdillah el-Ağarr an Ebt Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/186.

[672] Bu rivayeti Müslim (hacc no. 507, s. 1012), Ahmed (III, 397), Nesâî (mesâcid 7/1-2, II, 35) ve İbn Hibbân (no. 1619), Ebû Seleme an Ebt Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/186.

[673] Bu hadisi Ahmed (IV, 5), Bezzâr (no. 425), Tahâvî (III, 127), İbn Hibbân (no. 1618) ve Beyhakî (V, 246), "Hammâd b. Zeyd an Habtb el-Muallim an Atâ b. e. Re-bâh an Abdillah b. ez-Zübeyr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/186.

[674] Bu hadisi Ahmed (IV, 5), Bezzâr (no. 425), Tahâvî (III, 127), İbn Hibbân (no. 1618) ve Beyhakî (V, 246), "Hammâd b. Zeyd an Habtb el-Muallim an Atâ b. e. Re-bâh an Abdillah b. ez-Zübeyr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/186.

[675] Bu rivayetin râvileri Heysemî'ye göre Sahîh ricâlindendir (Mecma' IV, 6).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/186.

[676] Bu rivayeti İbn Mâce (no. 1406), İsmail b. Esed an Ze-keriyyâ b. Adî an Ubeydillah b. Amr an Abdilkerîm an Atâ an Câbir senediyle tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'inde isnadının sahîh, râvilerinin ise güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/186.

[677] Ebû Ya'lâ, Müsned'inde (no. 4691), İbrâhîm b. el-Mu-hâcir an Câbir el-Allâfan Abdillah b. ez-Zübeyr an Aise tarikiyle tahrîc etti.
Bu hadis İbn Cüreyc an Atâ an İbni z-Zü'beyr an Ömer tariki ile mevkuf olarak rivayet edilmiştir. Ancak hadisin başka sahâbîlerden tarikleri de vardır. Bu şâhidlerle beraber bu hadis, hasen olmaktadır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/186.

[678] Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' IV, 6).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/186.

[679] Bu hadisi Ahmed (III, 8, 24, 89), Müslim (hacc no. 514, s. 1015), Tîrmizî (no. 3099), Nesâî (mesâcid 8, II,36), İbn Hibbân (no. 1604) ve el-Hâkim (II, 334), Abdurrahman b. ebî Saîd ve Ebû Seleme an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/187.

[680] Bu hadisi Ahmed (III, 8, 24, 89), Müslim (hacc no. 514, s. 1015), Tîrmizî (no. 3099), Nesâî (mesâcid 8, II,36), İbn Hibbân (no. 1604) ve el-Hâkim (II, 334), Abdurrahman b. ebî Saîd ve Ebû Seleme an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/187.

[681] Bu hadisi Ahmed (III, 8, 24, 89), Müslim (hacc no. 514, s. 1015), Tîrmizî (no. 3099), Nesâî (mesâcid

8, II,36), İbn Hibbân (no. 1604) ve el-Hâkim (II, 334), Abdurrahman b. ebî Saîd ve Ebû Seleme an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/187.

[682] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1413) ve Taberânî (M. el-Evsat 11, 139b), Hisâm b. Ammâr an Ebri-Hattâb ed-Dimaskî an Ruzayk Ebî Abdillah el-İlhânîan Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ruzayk ve Ebû'l-Hattâb sebebiyle isnadı zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/187.

[683] Bu hadisi Ahmed (III, 155) ve Taberânî (M. el-Evsat II, 32b), el-Hakem b. Mûsâ an Abdirrahman b. ebTr-Ricâl an Nubayt b. Ömer an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' IV, 8).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/187.

[684] Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 5243), Ahmed (II, 236, 376, 397, 438, 495, 533, 528, 401), Buhârî (fadlu's-salât fî mescidi Mekke ve'1-Medîne 5, II, 57; fadâilu'l-Medîne 12, II, 224; rikâk 53, VII, 209; i'tisâm 16, VIII, 154), Müslim (hacc no. 502, s. 1011), İbn Hibbân (no. 3742) ve Beyhakî (II, 332), Hubayb b. Abdirrahman an Hafs b. Âsim an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/187.

[685] Bu hadisi Nesâî (mesâcid 7/4, II, 35/6) ve Taberânî (M. el-Kebîr XXIII, no. 526), Süfyân b. Uyeyne an Ammâr ed-Dühnî an Ebî Seleme an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/187.

[686] Bu hadisi Taberânî (no. 332) ve Bezzâr (no. 1195), İshâk b. Muh. an Ubeyde binli Nâbil an Aişe binti Sa'dan ebî-ha asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' IV, 9).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/187.

[687] Bu hadisi Taberânî, M. el-Evsat'ta (I, 177a), Beki- b. Sehl ed-Dimyâtî an Abdillah b. Yûsuf an İbn Lehî'a an Muh. b. Abdillah b. Mâlik an Ubeydillah b. Abdillah b. Vtbe an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
Hadisin isnadı Heysemî'ye göre hasendir (Mecma' IV, 9).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/188.

[688] Bu hadisi Taberânî, M. el-Evsat'ta (no. 866), Ahmed b. Yahya el-Hulvâni an Atîk b. Ya'kûb an Abdillah ve Muh. ebnâ' I-Münzir an Hisâm b. Vrve an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/188.

[689] Bu hadisi Bezzâr (no. 1198), Abdullah b. İbrâhîm el-Gifârî an Abdirrahman b. Zeyd an ebîhî an ibn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Abdurrahman zayıftır; ancak hadisin İbn Ömer'den başka bir tariki daha vardır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/188.

[690] Bu hadisi Taberânî (M. el-Kebîr no. 13497; M. el-Evsat I, 1929), Dârekutnî (II, 278) ve Beyhakî (V, 246), Hafs b. Süleyman el-Esedî an Leys b. e. Süleym an Mücâhid an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnadı oldukça zayıftır. Sebebi Hafs'tır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/188.

[691] Râvilerinden Hafs b. İbrâhîm el-Ca'ferî'yi İbn ebî Hatim zikretmiş, ancak hakkında cerh yönünden birşey söylememiştir; diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' IV, 3).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/188.

[692] Bu hadisi Buhârî (fadlu's-salât fi mescidi Mekke ve'1-Medîne 3, II, 57), Müslim (518-522, s. 1016-7). Ahmed (II, 30,58,65, 80, 108), Nesâî (mesâcid 9/1, II. 37), İbn Hibbân (no. 1616, 1628), el-Hâkim (1,487) ve Beyhakî (V, 248), Abdullah b. Dînâr an İbn Ömer aslı senedi ile;
Mâlik (kasru's-salât no. 71, s. 167), Buhârî (fadlu's-salât fi mescidi Mekke ve'1-Medîne 4, II, 57), Müslim 432 (hacc no. 515-517, s. 1016), Ebû Dâvud (no. 2040), Ahmed (II, 5, 57, 65, 72, 155), İbn Hibbân (no.

1626) ve Beyhakî (V, 248), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/188.

[693] Bu hadisi Buhârî (fadlu's-salât fi mescidi Mekke ve'1-Medîne 3, II, 57), Müslim (518-522, s. 1016-7). Ahmed (II, 30,58,65, 80, 108), Nesâî (mesâcid 9/1, II. 37), İbn Hibbân (no. 1616, 1628), el-Hâkim (1,487) ve Beyhakî (V, 248), Abdullah b. Dînâr an İbn Ömer aslı senedi ile;
Mâlik (kasru's-salât no. 71, s. 167), Buhârî (fadlu's-salât fi mescidi Mekke ve'1-Medîne 4, II, 57), Müslim 432 (hacc no. 515-517, s. 1016), Ebû Dâvud (no. 2040), Ahmed (II, 5, 57, 65, 72, 155), İbn Hibbân (no. 1626) ve Beyhakî (V, 248), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/188.

[694] Bu hadisi Tirmizî (no. 324), İbn Mâce (no. 1411), Ebû Ya'lâ (no. 7172) ve Taberânî (no. 570), Ebû Usâme Hammâd b. Usâme an Abdilhamîd b. Ca'fer el-Ensârî an Ebfl-Ebred mevlâ Benî Hatme an Üseyd b. Zuheyr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnadı hakkında hasen garîb hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/189.

[695] Bu hadisi Taberânî (M. el-Kebîr no. 2033), Ahmed b. Sabîh el-Esedîan Yahya b. Ya'lâ an Nâsıh an Simâk b. Harb an Câbir b. Semaıe senedi ile tahrîc etti. Ahmed ve Yahya sebebiyle isnadı zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/189.

[696] Bu hadisi Ebû Ya'lâ (no. 7516) ve Taberânî (M. el-Kebîr no. 5813), Abdullah b. Ca'fer el-Medînî an Ebî Hazım an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Abdullah sebebiyle isnadı oldukça zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/189.

[697] Bu hadisi Mâlik (cami' 10, s. 889) ve Buhârî (mağâzî 26/12, V, 40), Mâlik an Amr mevlâ'I-Muttalib an Enes asl-ı senedi ile; Buhârî (mağâzî 26/1, V, 39-40), Müslim (hacc no. 504, s. 1011), Ahmed (III, 140), Tirmizî (no. 3922), Ebû Ya'lâ (no. 2948,3139) ve İbn Hibbân (no. 3717), Katâ-de an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/189.

[698] Bu rivayeti Taberânî, M. el-Evsat (no. 1926), Abdülazîz b. Muh. ed-Derâverdt an Kestr b. Zeyd el-Eslemî an Abdillah b. Temmâm an
Zeyneb binli Nubayt an Enes tarikiyle tahrîc etti.
Kesîr, hakkında ihtilâf olan bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/189.

[699] Bu hadisi Bezzâr (no. 1199) ve Taberânî, M. el-Kebîr ve Mu'cemu'l-Evsat'ta (II, 104b), Muh. b. İsmail b. e. Fii-deyk an Osman b. İshâk an Abdilmecîd b. ebî Abs an ebîhî an ceddihî Ebî Abs b. Cebr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Abdülmecîd'i Ebû Hatim "telyîn" etmiştir (Mecma' IV, 13).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/189.

[700] Râvilerinden Abdülmüheymin b. Abbâs b. Sehl sebebiyle isnadı zayıftır (Mecma' IV, 14).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/189.

[701] Bu hadisi Bezzâr (no. 1200), el-Cu'ayd b. Abdirrahman ani'l-Ahnefraculin min Âli EbVI-Mu'aUâ an Urve b. ez-Zübeyr an Âise asl-ı senedi ile tahrîc etti.
İsnadında görüldüğü gibi hâli mechûl bir râvi vardır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/189.

[702] Bu hadisi Ahmed (I, 24), Buhârî (hacc 16, II, 144; hars 16, III, 71; i'tisârn 16, VIII, 155), Ebû Dâvud (no. 1800), İbn Mâce (no. 2976), İbn Huzeyme (no. 2617) ve Beyhakî (V, 14), el-Evzâî an Yahya b. e. Kesîr an Ikrime an İbn Abbâs an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/189-190.

[703] Bu haberi Ebû Dâvud (no. 2045), el-Ka'nebî vasıtasıyla Mâlik'ten nakletmiştir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/190.
[704] Bu hadisi Taberânî (no. 5416), Ya'kûb b. Muh. ez-Zührî an İbr. b. Abdillah b. Sa'd b. Hayseme an ebîhî an ebîhî tariki ile tahrîc etti.
Ya'kûb hakkında ihtilâf vâki olmuştur (Mecma' IV, 13).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/190.
[705] Taberânî, M. el-Kebîr'de (no. 445) ve el-Hâkim (IV, 68), Ebû Âsim Sa'd b. Ziyâd mevlâ Benî Hâsim an Nâfi' mevlâ Himne binli Şiicâ' an Ümmi Kays asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/190.

KURBANLAR BAHSİ

TAHRİC

3820- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Ey Fâtıma! Kurbanın için kalk ve yanında bulun. Zira kanının her damlasına karşılık senin geçmiş günahların bağışlanacaktır." Dedi ki:

"Bu, sadece biz Ehl-i beyte mi mahsustur, yoksa bütün müslümanlar da buna dahil midir?"

"Bilakis bize de tüm müslümanlara da şamildir." buyurdu. [Bezzâr leyyin bir isnadla.][1]

3821- Taberânî, Mu'cemu l-Kebîr ve'l-Evsat'mda zayıf bir senedle benzerini İmrân bin Husayn'dan şu ilâve ile nakletmiştir: "Şöyle söyle: Inne salâtî ve nusukî ve mahye-ye ve memûtî lillahi (=Şüphesiz namazım, kurbanım, ölümüm, diriliğim Allah içindir)."[2]

3822- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kurban bayramı günü, sıla-i rahim hariç, Ademoğlu, kurban kanı akıtmaktan daha üstün bir amelde bulunamaz!'

ITaberânî, Mıt'cemıı'l-Kebîr'Ae leyyin bir senedle.][3]

3823- Mihnef bin Süleym radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Her yıl, her hane halkına bir kurban, bir de atîre kesmek gerekir. Atîre nedir bilir misiniz? Atîre, recebiyye dediğiniz (Receb ayında kesilen) kurbandır." [Sünen ashabı][4]

3824- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Bir adam ona: "Kurban kesmek vacip midir?" diye sordu.

Şu cevabı verdi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ve müslümanlar kurban kesmişlerdir." Adam soruyu tekrarladı. Bunun üzerine cevaben: "Anlamıyor musun? Allah Resulü ve müslümanlarm kurban kestiklerini söylüyorum" dedi.[5]

3825- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Medine'de on sene ikamet etti, bu müddet zarfında kurban kesti." [İkisi deTirmizî'ye aittir.][6]

3826- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kimin imkânı olup da kurban kesmezse, namazgahlarımıza asla yanaşmasın!" [İbn Mâte][7]

3827- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kurban gününü bayram yapmakla emrolundum. Allah, onu bu ümmet için bayram kılmıştır." Bir adam ona dedi ki: "Sütünden istifade ettikten sonra geriye verecek olduğum dişi bir hayvandan başka bir şey bulamazsam onu kurban edeyim mi?"

"Hayır, kendi saçlarından biraz al, tırnaklarını kes, bıyıklarını kırp, etek traşı ol! Allah katında bunlar (kesecek olduğun) kurbanın yerine geçer." [Ebû Dâvud ve Nesâî][8]

3828- Nâfi' radiyallahu anh'dan:

"İbn Ömer, anne karnındaki çocuk namına kurban kesmezdi." [Mâlik][9]

3829- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile bir seferde idik. Kurban gelip çattı, sığırda yedi kişi ortaklaşıp kestik. Devede ise on kişi ortaklaşıp kestik." [Tirmizî ve Nesâî][10]

3830- Ebû Eyyûb radiyallahu anh'dan: "Biz Medine'de tek koyundan başka bir şey kesmezdik. Kişi onu kendi ve ev halkının namına keserdi. Sonra insanlar bunu (kestikleri kurban sayısını) birbirlerine karşı bir öğünme vesilesi yaptılar." [Mâlik ve Tirmizî][11]

3831- İbn Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Kurbanda cemaat iştirak etmez; bu (iştirak) sadece tek bir ev halkı için bahis konusu olur." [Rezîn][12]

3832- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"En hayırlı kurban koçtur; en hayırlı kefen hülledir." [Tirmizî][13]

3833- Câbir radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, hacda, hanımları namına bir sığır kesti."[14]

3834- Diğer rivayette:

"Kurban bayramı günü Âişe için bir sığır kurban etti." [Müslim][15]

3835- Haneş radiyallahu anh'dan: "Ali'nin iki koç kurban ettiğini gördüm.

Ve şöyle dedi:

«Birini kendi namma, diğerini de Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in namına.» Dedim ki:

«Neden?» Şu cevabı verdi:

«Bunu bana Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem emretti.» Yahut şöyle dedi:

«Bunu bana Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem vasiyyet etti. Bu nedenle bunu asla bırakmam»."

[Ebû Dâvud ve Tirmizî.][16]

3836- Ebû Kibâş radiyallahu anh'dan:

"Kurban bayramına yakın, Medine'ye iki yaşına girmiş koyunlar getirdim. Pek içime sinmemiş olacak ki Ebû Hureyre'ye sordum; şöyle dedi: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:

«Kurban olarak iki yaşındaki koyunlar ne güzeldir!»

Bunun üzerine hemen insanlar gelip o koyunları kapıştılar." ITirmizî] [17]

3837- el-Berâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kurbanlıklarda körlüğü belli olan kör, hastalığı açıkça belli olan hasta, topallığı açık olan topal ve iliği kurumuş zayıf hayvanın kurban edilmesi caiz değildir."

[Mâlik ve Sünen ashabı][18]

3838- Ali radiyallahu anh'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem keseceğimiz kurbanın göz ve kulağına iyice bakmamızı, mukabele, mudâbere, şarka ve harka (olan hayvanları) kurban etmememizi emretti."

"Mukabele: Kulağının bir tarafı önden kesik olan hayvan; mudâbere: kulağının yanından kesilmiş olan hayvan; şarka: kulağı ortadan boylamasına yarılmış; harka: kulağı yuvarlak olarak delinmiş olan hayvandır."
[Sünen ashabı][19]
3839- Yezîd Zû Mısır'dan:
Utbe bin Abd es-Selemî'ye geldim. Ona dedim ki: "Kurbanlık hayvanlar aradım, beğendiğim bir şey bulamadım; ancak azılan dökülmüş bir hayvan buldum; onu da kurban etmek istemiyorum." Dedi ki: "Onu bana ge-tirseydin olmaz mıydı?"
"Sübhanallah! Senin için caiz oluyor da benim için niçin caiz olmasın" deyince şöyle dedi: "Çünkü sen şüphe ettin. Ben şüphe et-miyorum. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ancak şu hayvanların kurban edilmesini yasaklamıştır: Musfarre, muşta'sale, bah-kâ', muşeyye'a ve kesrâ."
"Musfarre: Kulağı kökünden (dibinden) kesilendir. Musta'sale: Boynuzu kökünden koparılandır. Bahkâ': Gözünün biri oyulmuş, kör olandır. Muşayye'a: Cılız ve zayıflığından sürüyü takip edemiyendir. Kesrâ: Ayağı kırık olandır." [Ebû Dâvud][20]
3840- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Kurbanlık bir koç getirdik, kurt iki kaba etini koparmıştı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sorduk; onu kurban etmemizi emretti." [İbn Mâce zayıf ba senedle.][21]
3841- el-Berâ (b. Âzib) radiyallahu anh'dan:
"Ebû Burde adındaki dayım namazdan önce kurban kesti. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi: «Senin koyunun, etlik koyundur.» O da dedi ki: «Ey Allah'ın Resulü! Yanımda bir keçi oğlağı vardır, ne dersin onu kurban edeyim mi?» Şöyle buyurdu: «Onu kes, ancak bu, senden başkası için doğru olmaz.» Sonra şöyle buyurdu: «Kim namazdan önce kurban keserse, kendisi için kesmiş olur; kim namazdan sonra keserse kurbanı tam olmuş ve müslümanların sünnetine (âdetine) de isabet etmiş olur»."
[Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][22]
3842- Diğer rivayet: "Allah Resulü sallal-lahu aleyhi ve sellem

Kurban günü bize hitap edip şöyle buyurdu: «Hiçbiriniz namaz kılıncaya kadar, asla kurban kesmesin.»
Hemen dayım ayağa kalkıp şöyle dedi: «Ey Allah'ın Resulü! Bugün et günüdür. Zor gündür. Çoluk çocuğuma, ev halkına ya da komşularıma yedirmek için acele edip kurbanımı kestim.» Şöyle buyurdu: «Başka bir hayvan keserek kurbanını iade et!»
«Ey Allah'ın Resulü! Yanımda dişi keçi yavrusu vardır; et bakımından iki koyunumdan daha iyidir, onu keseyim mi?»
«O, en iyi kurbanındır. Ama senden sonra hiç kimseye dili keçi yavrusu kurban olarak kâfi gelmez»."[23]
3843- Câbir radiyallahu anh'dan: "Kurban bayramı günü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bize Medine'de namaz kıldırdı ve birtakım insanlar, Peygamber sallalla-hu aleyhi ve sellem'in kurban kestiğini zannedip geçip kendi kurbanlarını kestiler. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kendisinden önce kesenlere başka bir kurban kesmelerini ve bir daha Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kurban kesinceye kadar kurban kesmemelerini emretti." [Müslim][24]
3844- Nâfı' radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kurbanını musallada (namazgâhda) keserdi. İbn Ömer de böyle yapardı." [Ebû Dâvud ve Nesâî][25]
3845- Nâfi' radiyallahu anh'dan:
İbn Ömer dedi ki: "Kurban, birinci günden sonra iki gün daha kesilebilir."
Mâlik dedi ki: "Aynı görüş bana Ali'den de ulaştı."[26]
3846- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, boynuzlu, siyah tırnaklı, siyah gözlü ve karnının altı siyah olan bir koç getirilmesini emretti. Onu kurban etmek için getirtti. Sonra ona: «Ey Âişe! Bıçağı getir ve taşla bile!» dedi. Ben de bıçağı getirdim ve biledim. Sonra bıçağı aldı, koçu da tutup yatırdı. Sonra onu şöyle diyerek boğazladı: «Bismillahi, Alla-humme tekabbel min Muhammedin ve âli Mu-hammedin ve min Ümmeti Muhammed (=Allah'ın adıyla, Allahım, bunu Muhammed' den ve ailesinden ve Muhammed'in ümmetinden kabul et)!»" [Ebû Dâvud ve aynı lafızla

Müslim.][27]

3847- Câbir radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Kurban günü, boynuzlu, alaca ve hadım edilmeş iki koç kesti. Kesmek üzere onları kıbleye karşı yatırdığı zaman şöyle dedi:

"İnnîveccehtii vechiye lillezî ve fâtare's-semavâti ve' l-ardı alâ milleti İbrâhîme hanî-fen ve mâ ene mine'l-müşrikîn. İnne salâtî ve nüsükî ve mahyeye ve memâtî lillâhi Rab-bi'l-âlemîne. Lâ şerike leh. Ve bizâlike ümir-tü ve ene evvelıı l-müslimîn. Allâhümme minke ve leke. Allâhümme an Muhammedin - ve ümmetihi. Bismillahi vellâhü ekber. (-Yüzümü, gökleri ve yeri yar adana, ibrahim milleti üzerine hanîf olarak yöneltti̇m. Ben müşriklerden değilim. Şüphesiz namazım, kurbanım, diriliğim, ölümüm Âlemlerin Rabbi olan, hiçbir ortağı bulunmayan Allah içindir. Ben müslümanların ilki olarak bununla emredildim. Allahım! Bu sendendir ve sana mahsustur. Allahım! Muhammed ve onun ümmetinden (bu kurbanı kabul eyle)! Bismillahi vallahü ekber!" Sonra kesti.[28]

3848- Diğer rivayette: "Bismillahi vella-hü ekber. Bu, benim ve ümmetimden kurban kesemeyenlerin namınadır" şeklinde geçer.[29]

3849- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, boynuzlu, hayaları alınmamış (tohumluk olarak bırakılmış), gözleri siyah, ağzı siyah, ayakları siyah, boynuzlu bir koç kurban ederdi." fİkisi deTirmizîve Ebû Davud'a aittir.|[30]

3850- Ahmed ile Bezzâr:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e iki alaca koç getirildi. Birisini keserken, «Bu, Muhammed ve Ehl-i beyti namınadır»; diğe-rini keserken: «Bu da ümmetimden kurban kesemiyenlerin namınadır» derdi.[31]

3851- Ebû Ya'lâ, Mu'cemu'l-Kebîr ve'l-Evsat'ta Ebû Talha'dan:

"İkincisini keserken: «Bu, ümmetimden bana iman edip tasdik edenlerin namına" derdi.[32]

3852- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve

sellem, iki alaca ve boynuzlu koç kurban etti. Onu mübarek ayağını onların böğürlerine koyup «Bismillahi Allahü ekber» diyerek bizzat kendi eliyle kestiğini gördüm. [Mâlik hariç. Altı hadis imamı.][33]

3853- en-Nu'mân bin Ebî Fâtıma radiyallahu anh'dan:

"O, iri gözlü boynuzlu bir koç almış. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu görünce: «.ibrahim'in kestiği koç iste böyle idi» buyurdu. Bunun üzerine Ensâr'dan bir adam onu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem için satın almak istedi ve satın aldı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de onu alıp kesti." [Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de][34]

3854- Ebû Musa radiyallahu anh'dan: "O, kızlarına kurbanlarını bizzat kendi elleri ile kesmelerini, ayaklarını kurbanın böğrüne koymalarını ve besmele çekip tekbir getirmelerini emretti." [Rezîn][35]

3855- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kurban etlerinin üç günden fazla (saklanıp) yenmesini yasakladı."

[Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî][36]

3856- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında kurbanlar kesilirken bedevilerden (yoksul) bir topluluk (Medine'ye) akın ettiler. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: «(Kurban etlerinizi) üç güne kadar saklayın. Üç günden sonra artanı tasadduk edin!» Ondan sonra dediler ki:

«Ey Allah'ın Resulü! İnsanlar su tulumlarını kurbanlarından yapıyor. Onların yağını da eritiyorlar.»

«Bunda ne var?» dedi.

(Bu defa halk): «Sen üç günden sonra etlerinin yenmesini yasak etmiştin, bu durum bu sene de geçerli mi?» diye sordular.

«Ben size ancak su seyirtip giden bedevilerden dolayı yasak etmiştim. Yiyin, dağıtın ve saklayın!» buyurdu."[37]

3857- Diğer rivayet: "(Hayvanın) paçasını kaldırır, onbeş gün sonra yerdik" diye geçer. Başka rivayette: "bir ay" olarak geçer.

[Altı hadis imamı.][38]

3858- Ebû Saîd el-Hudrî radiyallahu anh'-dan:

"Ona (bir yerden) kurban eti geldi, «Bunu iletin, yemem!» dedi ve çıktı. Anne bir kardeşi olan Ebû Katade bin en-Nu'mân'a geldi. O, Bedir'de bulunmuş biri idi. Ona bu durumu anlatınca, şöyle dedi: «Senden sonra üç günden sonra kurban etlerinden yenmesini yasak-layan hususu nakzedecek bir emir mi geldi?»
[Buhârî, Nesâî ve Muvatta'.][39]
3859- Diğer rivayet: "Onlar Katâde bin en-Nu'mân'a kurban eti sundular, şöyle dedi: «Bunu Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yasaklamamış mıydı?»" Ebû Saîd şöyle dedi: "Bu hususta (yeni) bir durum meydana geldi. Üç günden fazla onu yememizi Al-lah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yasaklamıştı. Sonra üç günden sonra da yememize ve saklamamıza izin verdi."[40]
3860- Nubeyşe radiyallahu anh'dan
(Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Etlerin faydasının) size daha çok yaygınlaşması için biz, size kurban etlerini üç günlükten fazla yemenizi yasaklamıştık. Ama şimdi durumunuz düzeldi ve imkânlarınız arttı. Onun için yiyin, saklayın ve (müslümanla-ra dağıtarak) sevap kazanın. Dikkat edin! Bu dir." fEbûDâvud][41]
3861- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
(Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kimin kesecek bir kurbanı olup da, Zi'lhicce ayı girerse, onu kesinceye dek, ne kıllarından ve ne de tırnaklarından bir şey kesme-sin." [Müslim ve Sünen ashabı.][42]
3862- Kebîre bint Süfyân radiyallahu anhâ'dan:
(Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Beyaz tüylü koyunun kanını akıtmak siyah tüylü iki koyunun kanını akıtıp kurban etmekten Allah katında daha iyidir."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebtr'âe zayıf bit senedle.][43]
3863- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve selJfiin buyurdup
"İki yaşındaki koyunu kurban etmek, büyük keçiyi kurban etmekten daha hayırlıdır." Ebû Davud'un rivayeti: "İyi (sağlıklı) keçi"

şeklindedir. [Ahmed. zayıf tm isnadla.][44]

TAHRİC

---

[1] Bu hadisi Bezzâr (no. 1202), İshâk b. İbr. el-Bağdâdî an Dâvud b. Abdilhamîd an Amr b. Kays an Atiyye an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
Atiyye, hakkında ihtilâf olan bir râvîdir. Bezzâr, Ebû Sa-îd'in bu rivayetinin en iyi tarikinin bu sened olduğunu söylemiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/191.

[2] Bu hadisi Taberânî, M. el-Evsat'ta (no. 2530) tahrîc etti. Râvilerinden Ebû Hamza es-Sumâlî zayıftır (Mecma' IV, 18).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/191.

[3] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/191.

[4] Alîn, Receb ayında ilk on gününde kesilen kurbandır. Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2788), Tirmizî (no. 1518), Nesâî (akîka 6, VII, 167-8) ve İbn Mâce (no. 3125), Abdullah b. Avn an Âmir Ebî Remle an Mihnef asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnadı hakkında Tirmizî "hasen garîb" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/191.

[5] Bu hadisi Tirmizî (no. 1506), Ahmed b. MenT an Hu-seym an Haccâc b. Artât an Cebele b. Suhaym an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/191.

[6] Bu hadisi Tirmizî (no. 1507), İbn ebî Zaide an Haccâc b. Artât an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/191.

[7] Bu hadisi İbn Mâce (no. 3123), Ebû Bekr b. e. Şeybe an Zeyd b. el-Hubâb an Abdillah b. Ayyaş ani'l-A'rec an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
İsnadında yer alan Abdullah b. Ayyaş, hakkında ihtilâf olan bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/191.

[8] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2789) ve Nesâî (dahâyâ 2, VII, 213). Saîd b. e. Eyyûb an Ayyaş b. Abbâs el-Kıtbâ-nîan îsâ b. Hilâl an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/191-192.

[9] Muvattâ, dahâyâ 13, s. 487.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/192.

[10] Bu hadisi Ahmed (1,275), Tirmizî (905,1501), Nesâî (dahâyâ 16, VII, 222), İbn Mâce (no. 3131), Taberânî (no. 11929), İbn Huzeyme (no. 2908), İbn Hibbân (no. 3996) ve Beyhakî (V, 235), el-Hüseyn b. Vâkıd an İlbâ b. Ahmtr an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/192.

[11] Bu hadisi Mâlik (dahâyâ 10, s. 486), Tirmizî (no. 1505) ve İbn Mâce (no. 3147), Vmâre b. Abdillah an Atâ b. Yesâr an Ebî Eyyûb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı "hasen sahîh"tir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/192.

[12] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/192.

[13] Bu hadisi Tirmizî (no. 1517), Seleme b. Şebîb an Ebi'I-Muğîre an Ufeyr b. Ma'dân an Siileym b. Âmir an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti ve Ufeyr sebebiyle isnadının "garîb" olduğunu söyledi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/192.

[14] Bu hadisi Müslim (hacc no. 356-7, s. 956), İbn Cü-reyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/192.

[15] Bu hadisi Müslim (hacc no. 356-7, s. 956), İbn Cü-reyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/192.

[16] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2790) ve Tirmizî (no. 1495), Şerfk an Ebî'I-Hasnâ' ani'l-Hakem an Haneş asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Tirmizî'ye ait olup, bunun isnadı hakkında o "garîb" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/192.

[17] Bu hadisi Tirmizî (no. 1499), Yûsuf b. îsâ an Vekf m Osman b. Vâkıd an Kidâm b. Abdirrahman an Ebî Kibâş senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında hüküm vermedi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/192.

[18] Lafız Tirmizî'ye aittir. Bu hadisi Mâlik (dahâyâ 1, 482), Ebû Dâvud (no. 2802), Tirmizî (no. 1497) ve Nesâî (dahâyâ 5-7, VII, 214-5), Ubeyd b. Feyrûz ani'l-Be-râ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnadı Tirmizî'ye göre "hasen sahîh"tir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/193.

[19] Lafız Tirmizî'ye aittir. Bunu Ahmed (I, 80, 108, 128, 149), Dârimî (II, 77), Ebû Dâvud (no. 2804), Tirmizî (no. 1498), Nesâî (dahâyâ 8-11, VII, 216-7), İbn Mâce (no. 3142), Tahâvî (IV, 169), Ebû İshâk an Şurayh b. en-Nu'mân an Ali asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. = Tirmizî'ye göre "hasen sahîh"tir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/193.

[20] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2803), tsâ an Sevr an Ebî Humeyd er-Ru'aynî an YezîdZû Mısr senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/193.

[21] Bu hadisi İbn Mâce (no. 3146), Abdürrezzâk ani's-Sevrî an Câbir b. Yeztd an Muh. b. Karaza el-Ensârî an Ebî Satd el-Hudrî senedi ile tahrîc etti. Câbir oldukça zayıf bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/193.

[22] Bu hadisi Buhârî (adâhî 1, VI, 234; 8, VI, 236-7; 11, VI, 237-8; 12/3, VI, 238; îdeyn 3, II, 3; 5/2, II, 4; 8/4, II, 5-6; 10, II, 6; 17, II, 8; 23/1, II, 10), Müslim (adâhî 4-9, s. 1552-4), Ebû Dâvud (no. 2800), Tirmizî (no. 1508) ve Nesâî (dahâyâ 17, VII, 222-3), es-Şa'bî ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İlk lafız Buhârî'ye (dahâyâ 8); ikincisi ise Tirmizî'ye aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/193.

[23] Bu hadisi Buhârî (adâhî 1, VI, 234; 8, VI, 236-7; 11, VI, 237-8; 12/3, VI, 238; îdeyn 3, II, 3; 5/2, II, 4; 8/4, II, 5-6; 10, II, 6; 17, II, 8; 23/1, II, 10), Müslim (adâhî 4-9, s. 1552-4), Ebû Dâvud (no. 2800), Tirmizî (no. 1508) ve Nesâî (dahâyâ 17, VII, 222-3), es-Şa'bî ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İlk lafız Buhârî'ye (dahâyâ 8); ikincisi ise Tirmizî'ye aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/194.

[24] Bu hadisi Müslim (adâhî no. 14, s. 1555), Muh. b. Hatim an Muh. b. Bekr an ibn Cüreyc an EbVz-Ziibeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/194.

[25] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2811), Nesâî (dahâyâ 3/1-2, VII, 213-4) ve İbn Mâce (no. 3161), Nâft' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/194.

[26] Muvattâ, dahâyâ 12, s. 487.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/194.

[27] Bu hadisi Ahmed (VI, 78), Müslim (adâhî no. 19, s. 1557), Ebû Dâvud (no. 2732), Tahâvî (IV, 176), İbn Hibbân (no. 5885) ve Beyhakî (IX, 267), İbn Vehb an Hayve b. Şurayh an EbîSahr an Yezîd b. Abdillah b.

Ku-sayl an Urve an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/194.

[28] Bu hadisi Ahmed (III, 375), Dârimî (II, 75), Ebû Dâvud (no. 2795), İbn Mâce (no. 3121), İbn Huzeyme (no. 2899), Tahâvî (IV, 177), el-Hâkim (1,467) ve Beyhakî (IX, 273, 287), Muh. b. İshâk an Yezîd b. e. Habtb an Ebî Ayyaş an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/194-195.

[29] Bu hadisi Ahmed (III, 375), Dârimî (II, 75), Ebû Dâvud (no. 2795), İbn Mâce (no. 3121), İbn Huzeyme (no. 2899), Tahâvî (IV, 177), el-Hâkim (1,467) ve Beyhakî (IX, 273, 287), Muh. b. İshâk an Yezîd b. e. Habtb an Ebî Ayyaş an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/195.

[30] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2796), Tirmizî (no. 1496), Nesâî (dahâyâ 14, VII, 221) ve İbn Mâce (no. 3128), Ca'fer b. Muh. an ebîhîan EbîSaîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnadı hakkında Tirmizî "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/195.

[31] Bu hadisi Ahmed (III, 8), Saîd b. Mansûr an Abdilazîz b. Muh. an Rubeyh b. Abdirrahman b. e. Saîd an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/195.

[32] Bu hadisin tariki: İshâk b. Abdillah b. e. Talha an ceddihî Ebî Talha. İshâk, dedesine yetişememiştir. Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricalidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/195.

[33] Bu hadisi Buhârî (hacc 117, II, 185), Müslim (adâhî 17-18, s. 1556-7), Ebû Dâvud (no. 2793-4), Tirmizî (no. 1494), Nesâî (dahâyâ 28-31, VII, 219-220) ve İbn Mâce (no. 3120), Katâde ve Ebû Kılâbe an Enes asl-ı tarikiyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/195.

[34] Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' V, 22).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/195.

[35] Lafız Müslim'e aittir. Bu hadisi Buhârî (adâhî 16/6, VI, 240) ve Nesâî (dahâyâ 35/1, VII, 232), ez-Zührî an Salim b. Abdillah b.Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile; Müslim (adâhî 26-27, s. 1560) ve Tirmizî (no. 1509), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/195.

[36] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/195.

[37] Bu hadisi Mâlik (dahâyâ 7, s. 484), Ahmed (VI, 51), Dârimî (II, 79), Müslim (adâhî no. 28, s. 1561), Ebû Dâvud (no. 2812), Nesâî (dahâyâ 37/1, VII, 235), Tahâvî (IV, 188) ve Beyhakî (V, 240), Mâlik an Abdillah b. e. Bekr an (Abdillah b. Vâkıd an) Abdillah b. e. Bekr an Amre an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/195-196.

[38] Bu rivayeti Tayâlisî (no. 1528), Ahmed (VI, 102, 127, 136, 187, 209), Buhârî (afime 27, VI, 206; 37/2, VI, 209-10; eymân 22/1, VII, 230), Tirmizî (no. 1511), Nesâî (dahâyâ 37/2-3, VII, 235), İbn Mâce (no. 3159, 3313) ve Beyhakî (VII, 47; IX, 293), es-Sevrî an Abdirrahman b. Abis an ebîhî an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/196.

[39] Her iki lafız da Nesâî'ye aittir. İlk rivayeti Buhârî (ma-ğâzî 12/2, V, 14) ve Nesâî (dahâyâ 36/2, VII, 233), Leys b. Sa'd an Yahya b. Saîd ani'l-Kâsım b. Muh. an İbn Habbâb an EbîSaîd asl-ı senedi ile; İkinci rivayeti ise Nesâî (36/3), Ubeydullah b. Saîd an Yahya an Sa'd b. ishâk an Zeyneb an Ebî Saîd senedi ile;
Yakın mânâsı ile Mâlik (dahâyâ 8, s. 485), an Rabta b. e. Abdirrahman an EbîSaîd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/196.

[40] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/196.

[41] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2813) ve İbn Mâce (no. 3160), Hâlid el-Hazzâ' an Ebî'l-Melîh an Nubeyşe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/196.

[42] Bu hadisi Müslim (adâhî 39-42, s. 1565-6), Ebû Dâvud (no. 2791), Tirmizî (no. 1523) ve Nesâî (dahâyâ 1/1, VII, 211-2), Saîd b. el-Müseyyeb an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/196.

[43] Râvilerden Muh. b. Süleyman b. Mesmûl zayıftır (Mec-ma' IV, 18).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/196.

[44] Bu hadisi Ahmed (II, 402), Attâb an Abdillah an Dâvud b. Kays an Ebî Siğâl el-Meriyy an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/196.

AV VE AVLANMA

TAHRİC

3864- Adiyy bin Hatim radiyallahu anh'dan:

Dedim ki:

"Ey Allah'ın Resulü! Ben besmele çekerek köpeğimi (avlamaya) gönderiyorum."

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Besmele çekerek köpeğini gönderdiğinde eğer yakalayıp onu öldürürse ve yerse, onu sakın yeme! Çünkü o, kendisi için yakalamıştır."

"Ben köpeğimi avın peşine salıyorum. Sonra onunla başka bir köpek gönderiyorum. Hangisinin yakaladığını bilemiyorum. (Bu durum karşısında ne yapayım?)" dedi. Şöyle buyurdu:

"Yeme! Çünkü sen, kendi köpeğin için besmele çektin; başkası için çekmedin."

"Zıpkın atarak avlarsam?"

"Onun kesen kısmı ile avlarsan ye; eni ile avlayıp öldürürse, yeme; çünkü o, bir yerine vurulup öldürülmüş hayvan hükmündedir" buyurdu.[1]

3865- Diğer rivayet:

"Besmele çekerek köpeğini gönderip de köpek onu öldürürse, ye; (şayet köpek) yerse yeme! Çünkü o, kendi nefsi için yakalamıştır. Eğer birkaç köpek bir araya gelip yakalarlarsa ve onu öldürürlerse, Allah'ın adı da anıl-mazsa, o zaman yeme! Çünkü onu köpeklerin hangisinin öldürdüğünü bilemezsin. Eğer av hayvanına ok atarsan, bir veya iki gün sonra onu bulursan ve üzerinde senin okunun yarası varsa, ye! Eğer suya düşmüş ise yeme!" [Mâlik hariç, Altı hadis imamı][2]

3866- Ebû Sa'lebe el-Huşenî radiyallahu anh'dan:

Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Ben eğitilmiş köpeğimle de, eğitilmemiş köpeğimle de avlıyorum." Şöyle buyurdu:

"Eğitilmiş köpeğin avladığını Besmele çekip ye! Eğitilmemiş köpeğinle avladığını ise kesimine yetişirsen ye!" buyurdu.[3]

3867- Diğer rivayet:

"Eğitilmiş köpeklerin tutarsa avladıklarını, kesilsin, kesilmesin ye!" "Şayet ondan yemişlerse?" "Ondan yemiş olsalar bile" buyurdu.[4]

3868- Diğer rivayet: "Bir av (hayvanına) attığın zaman; onu üç gün sonra bulursan ve kendi okunu onun üstünde görürsen, eğer kokmamışsa ye!"[5]

3869- Diğer rivayet: "Üç gün sonra bulursan ye; ancak eğer kokmuş ise bırak yeme!" [Bu iki rivayet de Mâlik hariç, Altı hadis imamına aittir.][6]

3870- Mâlik radiyallahu anh'dan:

Sa'd bin Ebî Vakkâs radiyallahu anh'dan: "Ona, eğitilmiş köpeğin öldürdüğü av hayvanının hükmünü sordular; şöyle dedi: «Bir parçası bile kalsa ye!»"[7]

3871- Abdullah bin Muğaffel radiyallahu anh'dan:

"Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, parmakla taşı atmayı yasaklayıp şöyle dedi: «O, av hayvanını öldürmez, düşmanı da kaçırmaz, lâkin göz çıkarır, diş kırar»."

[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.][8]

3872- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,

bir Mecûsî köpeğinin tutup yakaladığı avın etini yemeyi yasaklamıştır." [Tirmizî][9]

3873- Câbir radiyallahu anh'dan: "Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bizi, üçyüz kişi süvari olarak bir müfreze halinde gönderdi. Kumandanımız Ebû Ubey-de idi. Kureyş kervanını takip edip gözetli-yorduk. Yarım aya yakın bir süre sahilde kaldık; açlık başımıza vurmuştu. Ağaçtan dökülen yaprakları yiyecek kadar çaresiz kaldık. Bu nedenle (daha sonra) «Yaprak ordusu» adı ile anıldık. Derken deniz «anber» denilen bir hayvanı (balina?) kıyıya attı. Tam yarım ay onun etinden yedik, yağı ile yağlandık. Vücutça kendimize geldik, bayağı şişmanladık. Ebû Ubeyde onun kaburgalarından birini alıp

dikti, sonra ordudaki en uzun adamı arayıp buldu. En uzun deveye onu yükledi. Altından geçti. Onun gözünün çukurunda dört kişilik bir grup oturdu. Gözünden şu kadar külle yağ çıkardık. Yanımızda bir dağarcık hurma vardı. Ebû Ubeyde ondan bize (başlangıçta) birer avuç verirdi, sonra birer hurma vermeye başladı. Vermeyince bittiğini anladık."
[Altı hadis imamı.][10]
3874- Onun rivayetlerindendir: "Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bizi Ebû Ubeyde'nin kumandası altında bir müfreze olarak gönderdi. Kureyş kervanını karşılayacaktık. Bize bir dağarcık hurma verdi. Çünkü ondan başka verecek bir şey bulamamıştı.
Ebû Ubeyde gayet iktisatlı ve idareli olarak bize birer hurma veriyordu." Benzerini anlattı. Onda şöyle geçer: "Deniz bizim için kıyıya yüksek bir kum yığınını andıran bir şey bıraktı, gittik baktık ki adına «anber» denilen kocaman bir hayvan (balina)... Ebû Ubeyde: «Bu ölmüştür (leştir)» dedi; sonra da şöyle ilave etti: «Hayır biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in elçileriyiz, üstelik Allah yolundayız. Zor durumda kaldınız, ölü de olsa bundan yiyiniz!» dedi.
Onun yanında bir ay kaldık, üçyüz kişi idik; yedik, şişmanladık. Gözünün içinden görünmeyen yerinden kulleler dolusu yağ çıkarıyorduk, öküz gibi yahut öküz kadar parçalar kesiyorduk. Ebû Ubeyde içimizden onüç kişi alıp onun gözünün yanında oturttu." Bu rivayette ayrıca şöyle geçer:
"Etinden kavurmalar yaptık. Azık edindik. Medine'ye geldiğimizde Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e varıp durumu anlattık. (Hükmünü sorduk) Şöyle buyurdu:
"O, ancak Allah'ın size ihsan ettiği bir rızıktır. Beraberinizde onun etinden bir şey var mıdır, bize de yediresiniz!" Ondan bir parça ona gönderdik ve o da ondan yedi.[11]
3875- Bir rivayette: "Bir adam, üç tane deve kesti, sonra üç daha, sonra üç deve daha kesti. Ebû Ubeyde sonra onu menetti."[12]
3876- Bir rivayette: "Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bizi üçyüz kişi ve azıklarımızı da sırtımıza yüklemiş olarak gönderdi."[13]

3877- Bir rivayette: "Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem üçyüz kişilik bir müfrezeyi Ebû Ubeyde'nin kumandası altında gönderdi. Azıkları bitti. Ebû Ubeyde azıklarını bir dağarcıkta topladı. Her gün yanımıza gelip her birimize birer hurma veriyordu."[14]
3878- Rivayetlerinden biri: "Benim içlerinde olduğum bir müfrezeyi Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem deniz sahiline gönderdi." Benzerini anlattı. Bu rivayette şöyle geçer:
"Tam on sekiz gün, ordu ondan (balinadan) yedi."[15]
3879- Rivayetlerinden birisinde: "Cüheyne topraklarına bir müfreze gönderdi" şeklinde başlar.[16]
3880- Bir başka rivayette: "Yolun bir kısmında azıklarımız tükendi. Ebû Ubeyde emretti, ordunun azıkları bir dağarcığa toplanıp dolduruldu" ibaresi yer almıştır.[17]
3881- Rivayetlerinden birisinde şöyle geçer: Kays bin Sa'd, babasına şöyle dedi: "Ben de ordunun içindeydim, aç kaldılar. (Kumandan Ebû Ubeyde) «Deve kes!» dedi. Kestim (yediler), sonra gene acıktılar. «Kes!» dedi, yine kestim. Yine acıktılar. Sonra «Kes!» dedi. Kestim yediler, yine acıktılar. Ondan sonra kesmekten alıkondum."[18]
3882- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah'm Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Denizin dışarıya attığını ya da denizin çekilip üstte karada bıraktığını yiyin. Suyun içinde ölüp de üste çıkanını yemeyin!"
[Ebû Dâvud. Ayrıca mevkuf olarak da rivayet edilmiştir.][19]
3883- Ömer'in azatlısı Sa'd el-Cârî radiyallahu anh'dan:
"İbn Ömer'e denizde birbirlerini öldüren ya da soğuktan ölen balıklar hakkında sordum. Şöyle dedi: «Yenmesinde bir sakınca yoktur.» Sonra aynısını İbn Amr bin el-As'a da sordum. O da aynı cevabı verdi." [Mâlik][20]
3884- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Av ve koyun köpeği dışında her kim köpek beslerse bu, her gün onun ecrinden iki kırat eksiltir."
Salim (b. Abdillah b. Ömer) dedi ki: Ebû Hureyre radiyallahu anh

şöyle derdi: "Ya da tarla bekçisi olan köpek beslerse." —kendisinin de tarlası vardı.—[21]

3885- Diğer rivayet: "Av köpeği ile koyun bekleyen köpek hariç, her kim köpek edinirse, her gün amelinden bir kırat eksilir."[22]

3886- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Av ve koyun köpeği dışında köpek besleyenin amelinden her gün bir kırat eksilir."[23]

3887- Diğer rivayet: "Hayvan bekleyen köpek, ekin bekleyen köpek ya da av köpeği dışında, her kim köpek edinirse, her gün ecrinden bir kırat eksilir." Zührî der ki: Bu, İbn Ömer'e anlatılınca şöyle dedi: "Allah, Ebû Hureyre'yi esirgesin; o, (bunu daha iyi bilir zira) ekin tarlası sahibi idi."[24]

3888- Diğer rivayette: "İki kırat" diye geçmiştir [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][25]

3889- eş-Şerîd radiyallahu anh'dan:

(Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim serçe kuşunu oyun maksadıyla öldürürse, kıyamet günü yüksek sesle ondan davacı olup şöyle diyecek: «Ey Rabbim, falan adam beni yararlanmak için değil de oyun oynamak için öldürdü»." [Nesâî][26]

TAHRİC

---

[1] Bu hadisi Buhârî (zebâih ve's-sayd 3, VI, 218; tev-hîd 13/5, VIII, 170), Müslim (sayd 1, s. 1529), Ebû Dâvud (no. 2847), Tirmizî (no. 1465), Nesâî (sayd 3, VII, 180-1; 5, VII, 181-2; 6, VII, VII, 182; 21, VII, 194) ve İbn Mâce (no. 3215), eş-Şâbî an Adî asl-ı senedi ile ; Buhârî (buyu' 3/3, III, 5; zebâih ve's-sayd 1,2, VI, 218; 7, VI, 220; 9, 10, VI, 221), Müslim (sayd 2-7, s. 1530-1), Ebû Dâvud (no. 2848-2851), Tirmizî (no. 1467, 1469-1472), Nesâî (sayd 1, VII, 179; 2, VII, 180; 7/1-5, VII, 182-3; 8/1-2, VII, 183-4; 18/1-2, VII, 192-3; 23/1-2, VII, 195) ve İbn Mâce (no. 3215), İbrahim en-Neha'î an Hemmâm b. el-Hâris un Adî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/197.

[2] Bu hadisi Buhârî (zebâih ve's-sayd 3, VI, 218; tev-hîd 13/5, VIII, 170), Müslim (sayd 1, s. 1529), Ebû Dâvud (no. 2847), Tirmizî (no. 1465), Nesâî (sayd 3, VII, 180-1; 5, VII, 181-2; 6, VII, VII, 182; 21, VII, 194) ve İbn Mâce (no. 3215), eş-Şâbî an Adî asl-ı senedi ile ; Buhârî (buyu' 3/3, III, 5; zebâih ve's-sayd 1,2, VI, 218; 7, VI, 220; 9, 10, VI, 221), Müslim (sayd 2-7, s. 1530-1), Ebû Dâvud (no. 2848-2851), Tirmizî (no. 1467, 1469-1472), Nesâî (sayd 1, VII, 179; 2, VII, 180; 7/1-5, VII, 182-3; 8/1-2, VII, 183-4; 18/1-2, VII, 192-3; 23/1-2, VII, 195) ve İbn Mâce (no. 3215), İbrahim en-Neha'î an Hemmâm b. el-Hâris un Adî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/197.

[3] Bu hadisi Ahmed (IV, 194), Müslim (sayd 9-10, s. 1532), Ebû Dâvud (no. 2861), Nesâî (sayd 20/1, VII, 193-4), Dârekutnî (IV, 295) ve Beyhakî (IX, 242-3), Muâviye b. Salih an Abdirrahman b. Cübeyr b. Nüfeyr an ebîhîan Ebî Sa'lebe aslı senedi ile; Ahmed (IV, 195), Dârimî (II, 233), Buhârî (sayd 4, VI, 219; 10, VI, 221; 14, VI, 223), Müslim (sayd no. 8, s. 1532), Ebû Dâvud (no. 2855), Tirmizî (no. 1464), Nesâî (sayd 4, VII, 181), İbn Mâce (no. 3207), İbnu'l-Cârûd (s. 409), İbn Hibbân (no. 5849) ve Beyhakî (I, 33; IX, 244,247; X, 10), Hayve b. Şurayh an RabVa b. Yezîd an EbîİbrÎs el-Havlânîan Ebî Sa'lebe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/197.

[4] Bu hadisi Ahmed (IV, 194), Müslim (sayd 9-10, s. 1532), Ebû Dâvud (no. 2861), Nesâî (sayd 20/1, VII, 193-4), Dârekutnî (IV, 295) ve Beyhakî (IX, 242-3), Muâviye b. Salih an Abdirrahman b. Cübeyr b. Nüfeyr an ebîhîan Ebî Sa'lebe aslı senedi ile; Ahmed (IV, 195), Dârimî (II, 233), Buhârî (sayd 4, VI, 219; 10, VI, 221; 14, VI, 223), Müslim (sayd no. 8, s. 1532), Ebû Dâvud (no. 2855), Tirmizî (no. 1464), Nesâî (sayd 4, VII, 181), İbn Mâce (no. 3207), İbnu'l-Cârûd (s. 409), İbn Hibbân (no. 5849) ve Beyhakî (I, 33; IX, 244,247; X, 10), Hayve b. Şurayh an RabVa b. Yezîd an Ebîİbrîs el-Havlânîan Ebî Sa'lebe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/197.

[5] Bu hadisi Ahmed (IV, 194), Müslim (sayd 9-10, s. 1532), Ebû Dâvud (no. 2861), Nesâî (sayd 20/1, VII, 193-4), Dârekutnî (IV, 295) ve Beyhakî (IX, 242-3), Muâviye b. Salih an Abdirrahman b. Cübeyr b. Nüfeyr an ebîhîan Ebî Sa'lebe aslı senedi ile; Ahmed (IV, 195), Dârimî (II, 233), Buhârî (sayd 4, VI, 219; 10, VI, 221; 14, VI, 223), Müslim (sayd no. 8, s. 1532), Ebû Dâvud (no. 2855), Tirmizî (no. 1464), Nesâî (sayd 4, VII, 181), İbn Mâce (no. 3207), İbnu'l-Cârûd (s. 409), İbn Hibbân (no. 5849) ve Beyhakî (I, 33; IX, 244,247; X, 10), Hayve b. Şurayh an RabVa b. Yezîd an Ebîİbrîs el-Havlânîan Ebî Sa'lebe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/197.

[6] Bu hadisi Ahmed (IV, 194), Müslim (sayd 9-10, s. 1532), Ebû Dâvud (no. 2861), Nesâî (sayd 20/1, VII, 193-4), Dârekutnî (IV, 295) ve Beyhakî (IX, 242-3), Muâviye b. Salih an Abdirrahman b. Cübeyr b. Nüfeyr an ebîhîan Ebî Sa'lebe aslı senedi ile; Ahmed (IV, 195), Dârimî (II, 233), Buhârî (sayd 4, VI, 219; 10, VI, 221; 14, VI, 223), Müslim (sayd no. 8, s. 1532), Ebû Dâvud (no. 2855), Tirmizî (no. 1464), Nesâî (sayd 4, VII, 181), İbn Mâce (no. 3207), İbnu'l-Cârûd (s. 409), İbn Hibbân (no. 5849) ve Beyhakî (I, 33; IX, 244,247; X, 10), Hayve b. Şurayh an RabVa b. Yezîd an Ebîİbrîs el-Havlânîan Ebî Sa'lebe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/197.

[7] Muvattâ, sayd no. 7, s. 493.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/197.

[8] Bu hadisi Buhârî (zebâih 5, VI, 219; tefsîr Feth 5, VI, 45; edeb 122, VII, 124), Müslim (sayd no. 54, s. 1547-8), Ebû Dâvud (no. 5270) ve Nesâî (kasâme 37, VIII, 47), muhtelif tariklerden olmak üzere Abdullah b. Mu-ğaffel'den tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/198.

[9] Bu hadisi Tirmizî (no. 1466), Yûsuf b. îsâ an Veki' an Şerik ani'l-Haccâc ani'l-Kâsım b. e. Bezze an Süleyman el-Yeşkerîan Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında garîb hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/198.

[10] Bu hadisin 3871-7 arası Müslim'in lafzıyladır; diğerleri Buhârî'ye aittir. Sıra ile bunların yerleri: Müslim, sayd 18,17,19, 20, 21la, b, Buhârî, şirket 1. Bu hadisi Mâlik (sayd 24, s. 930), Müslim (sayd 20-21, s. 1537), Buhârî (cihâd 124, IV, 14; şirket 1, III, 109; mağâzî 65, V, 113-4), Tirmizî (no. 2475) ve Nesâî (sayd 35/2, VII, 207), Vehb b. Keysân an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (zebâih 12/1, VI, 223; mağâzî 65/3, V, 114-5), İbn Cüreyc an Amr b. Dtnâr an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (zebâih) 12/2, VI, 223; mağâzî 65/2,

V, 114) ve Nesâî (sayd 35/3, VII, 207-8), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (sayd 17, s. 1535), Ebû Dâvud (no. 3840) ve Nesâî (sayd 35/4-5, VII, 208-9), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/198.

[11] Bu hadisin 3871-7 arası Müslim'in lafzıyladır; diğerleri Buhârî'ye aittir. Sıra ile bunların yerleri: Müslim, sayd 18,17,19, 20, 21la, b, Buhârî, şirket 1. Bu hadisi Mâlik (sayd 24, s. 930), Müslim (sayd 20-21, s. 1537), Buhârî (cihâd 124, IV, 14; şirket 1, III, 109; mağâzî 65, V, 113-4), Tirmizî (no. 2475) ve Nesâî (sayd 35/2, VII, 207), Vehb b. Keysân an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (zebâih 12/1, VI, 223; mağâzî 65/3, V, 114-5), İbn Cüreyc an Amr b. Dtnâr an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (zebâih) 12/2, VI, 223; mağâzî 65/2, V, 114) ve Nesâî (sayd 35/3, VII, 207-8), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (sayd 17, s. 1535), Ebû Dâvud (no. 3840) ve Nesâî (sayd 35/4-5, VII, 208-9), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/198-199.

[12] Bu hadisin 3871-7 arası Müslim'in lafzıyladır; diğerleri Buhârî'ye aittir. Sıra ile bunların yerleri: Müslim, sayd 18,17,19, 20, 21la, b, Buhârî, şirket 1. Bu hadisi Mâlik (sayd 24, s. 930), Müslim (sayd 20-21, s. 1537), Buhârî (cihâd 124, IV, 14; şirket 1, III, 109; mağâzî 65, V, 113-4), Tirmizî (no. 2475) ve Nesâî (sayd 35/2, VII, 207), Vehb b. Keysân an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (zebâih 12/1, VI, 223; mağâzî 65/3, V, 114-5), İbn Cüreyc an Amr b. Dtnâr an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (zebâih) 12/2, VI, 223; mağâzî 65/2, V, 114) ve Nesâî (sayd 35/3, VII, 207-8), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (sayd 17, s. 1535), Ebû Dâvud (no. 3840) ve Nesâî (sayd 35/4-5, VII, 208-9), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/199.

[13] Bu hadisin 3871-7 arası Müslim'in lafzıyladır; diğerleri Buhârî'ye aittir. Sıra ile bunların yerleri: Müslim, sayd 18,17,19, 20, 21la, b, Buhârî, şirket 1. Bu hadisi Mâlik (sayd 24, s. 930), Müslim (sayd 20-21, s. 1537), Buhârî (cihâd 124, IV, 14; şirket 1, III, 109; mağâzî 65, V, 113-4), Tirmizî (no. 2475) ve Nesâî (sayd 35/2, VII, 207), Vehb b. Keysân an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (zebâih 12/1, VI, 223; mağâzî 65/3, V, 114-5), İbn Cüreyc an Amr b. Dtnâr an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (zebâih) 12/2, VI, 223; mağâzî 65/2, V, 114) ve Nesâî (sayd 35/3, VII, 207-8), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (sayd 17, s. 1535), Ebû Dâvud (no. 3840) ve Nesâî (sayd 35/4-5, VII, 208-9), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/199.

[14] Bu hadisin 3871-7 arası Müslim'in lafzıyladır; diğerleri Buhârî'ye aittir. Sıra ile bunların yerleri: Müslim, sayd 18,17,19, 20, 21la, b, Buhârî, şirket 1. Bu hadisi Mâlik (sayd 24, s. 930), Müslim (sayd 20-21, s. 1537), Buhârî (cihâd 124, IV, 14; şirket 1, III, 109; mağâzî 65, V, 113-4), Tirmizî (no. 2475) ve Nesâî (sayd 35/2, VII, 207), Vehb b. Keysân an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (zebâih 12/1, VI, 223; mağâzî 65/3, V, 114-5), İbn Cüreyc an Amr b. Dtnâr an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (zebâih) 12/2, VI, 223; mağâzî 65/2, V, 114) ve Nesâî (sayd 35/3, VII, 207-8), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (sayd 17, s. 1535), Ebû Dâvud (no. 3840) ve Nesâî (sayd 35/4-5, VII, 208-9), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/199.

[15] Bu hadisin 3871-7 arası Müslim'in lafzıyladır; diğerleri Buhârî'ye aittir. Sıra ile bunların yerleri: Müslim, sayd 18,17,19, 20, 21la, b, Buhârî, şirket 1. Bu hadisi Mâlik (sayd 24, s. 930), Müslim (sayd 20-21, s. 1537), Buhârî (cihâd 124, IV, 14; şirket 1, III, 109; mağâzî 65, V, 113-4), Tirmizî (no. 2475) ve Nesâî (sayd 35/2, VII, 207), Vehb b. Keysân an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (zebâih 12/1, VI, 223; mağâzî 65/3, V, 114-5), İbn Cüreyc an Amr b. Dtnâr an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (zebâih) 12/2, VI, 223; mağâzî 65/2, V, 114) ve Nesâî (sayd 35/3, VII, 207-8), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (sayd 17, s. 1535), Ebû Dâvud (no. 3840) ve Nesâî (sayd 35/4-5, VII, 208-9), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/199.

[16] Bu hadisin 3871-7 arası Müslim'in lafzıyladır; diğerleri Buhârî'ye aittir. Sıra ile bunların yerleri: Müslim, sayd 18,17,19, 20, 21la, b, Buhârî, şirket 1. Bu hadisi Mâlik (sayd 24, s. 930), Müslim (sayd 20-21, s. 1537), Buhârî (cihâd 124, IV, 14; şirket 1, III, 109; mağâzî 65, V, 113-4), Tirmizî (no. 2475) ve Nesâî (sayd 35/2, VII, 207), Vehb b. Keysân an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (zebâih 12/1, VI, 223; mağâzî 65/3, V, 114-5), İbn Cüreyc an Amr b. Dtnâr an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (zebâih) 12/2, VI, 223; mağâzî 65/2, V, 114) ve Nesâî (sayd 35/3, VII, 207-8), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (sayd 17, s. 1535), Ebû Dâvud (no. 3840) ve Nesâî (sayd 35/4-5, VII, 208-9), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/199.

[17] Bu hadisin 3871-7 arası Müslim'in lafzıyladır; diğerleri Buhârî'ye aittir. Sıra ile bunların yerleri: Müslim, sayd 18,17,19, 20, 21la, b, Buhârî, şirket 1. Bu hadisi Mâlik (sayd 24, s. 930), Müslim (sayd 20-21, s. 1537), Buhârî (cihâd 124, IV, 14; şirket 1, III, 109; mağâzî 65, V, 113-4), Tirmizî (no. 2475) ve Nesâî (sayd 35/2, VII, 207), Vehb b. Keysân an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (zebâih 12/1, VI, 223; mağâzî 65/3, V, 114-5), İbn Cüreyc an Amr b. Dtnâr an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (zebâih) 12/2, VI, 223; mağâzî 65/2, V, 114) ve Nesâî (sayd 35/3, VII, 207-8), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (sayd 17, s. 1535), Ebû Dâvud (no. 3840) ve Nesâî (sayd 35/4-5, VII, 208-9), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/199.

[18] Bu hadisin 3871-7 arası Müslim'in lafzıyladır; diğerleri Buhârî'ye aittir. Sıra ile bunların yerleri: Müslim, sayd 18,17,19, 20, 21la, b, Buhârî, şirket 1. Bu hadisi Mâlik (sayd 24, s. 930), Müslim (sayd 20-21, s. 1537), Buhârî (cihâd 124, IV, 14; şirket 1, III, 109; mağâzî 65, V, 113-4), Tirmizî (no. 2475) ve Nesâî (sayd 35/2, VII, 207), Vehb b. Keysân an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (zebâih 12/1, VI, 223; mağâzî 65/3, V, 114-5), İbn Cüreyc an Amr b. Dtnâr an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (zebâih) 12/2, VI, 223; mağâzî 65/2, V, 114) ve Nesâî (sayd 35/3, VII, 207-8), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (sayd 17, s. 1535), Ebû Dâvud (no. 3840) ve Nesâî (sayd 35/4-5, VII, 208-9), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/199.

[19] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3815), Ahmed b. Ahde an Yahya b. Süleym an İsmatl b. Umeyye an EbVz-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/199.

[20] Bu mevkufu Mâlik (sayd no. 10,495), an Zeyd b. Eşlem an Sa'di' I-Cârt senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/199.

[21] Bu hadisi Mâlik (isti'zân 13, s. 969), Buhârî (sayd 6/3, III, 220), Müslim (müsâkât 50, s. 1201), Tirmizî (no. 1487) ve Nesâî (sayd 13, VII, 188), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Buhârî (sayd 6/1, III, 219) ve Müslim (sayd no. 52, s. 1202), Abdullah b. Dînâr an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Tirmizî (no. 1488), Amr b. Dînâr an İbn Ömer tarikiyle; Buhârî (sayd 6/2, III, 219), Müslim (müsâkât 51,53,54, s. 1201-2) ve Nesâî (sayd 12/1, 13/2, VII, 186-8), Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/200.

[22] Bu hadisi Mâlik (isti'zân 13, s. 969), Buhârî (sayd 6/3, III, 220), Müslim (müsâkât 50, s. 1201), Tirmizî (no. 1487) ve Nesâî (sayd 13, VII, 188), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Buhârî (sayd 6/1, III, 219) ve Müslim (sayd no. 52, s. 1202), Abdullah b. Dînâr an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Tirmizî (no. 1488), Amr b. Dînâr an İbn Ömer tarikiyle; Buhârî (sayd 6/2, III, 219), Müslim (müsâkât 51,53,54, s. 1201-2) ve Nesâî (sayd 12/1, 13/2, VII, 186-8), Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/200.

[23] Bu hadisi Buhârî (hars 3/1, III, 66; bed'ul-Halk 14, IV, 101) ve Müslim (müsâkât no. 59, s. 1203) Yahya b. e. Kesir an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Müslim (müsâkât no. 58, s. 1203), Ebû Dâvud (no. 2844), Tirmizî (no. 1490), Nesâî (sayd 14/2, VII, 189) ve İbn Mâce (no. 3204), ez-Zührîan Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Müslim (müsâkât 57, s. 1203) ve Nesâî (sayd 14/3, VII, 189), ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Müslim (müsâkât no. 60, s. 1203-4), Ebû Rezîn an Ebî Hureyre tarikiyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/200.

[24] Bu hadisi Buhârî (hars 3/1, III, 66; bed'ul-Halk 14, IV, 101) ve Müslim (müsâkât no. 59, s. 1203) Yahya b. e. Kesir an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Müslim (müsâkât no. 58, s. 1203), Ebû Dâvud (no. 2844), Tirmizî (no. 1490), Nesâî (sayd 14/2, VII, 189) ve İbn Mâce (no. 3204), ez-Zührîan Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Müslim (müsâkât 57, s. 1203) ve Nesâî (sayd 14/3, VII, 189), ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Müslim (müsâkât no. 60, s. 1203-4), Ebû Rezîn an Ebî Hureyre tarikiyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/200.

[25] Bu hadisi Buhârî (hars 3/1, III, 66; bed'ul-Halk 14, IV, 101) ve Müslim (müsâkât no. 59, s. 1203) Yahya b. e. Kesir an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Müslim (müsâkât no. 58, s. 1203), Ebû Dâvud (no. 2844), Tirmizî (no. 1490), Nesâî (sayd 14/2, VII, 189) ve İbn Mâce (no. 3204), ez-Zührîan Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Müslim (müsâkât 57, s. 1203) ve Nesâî (sayd 14/3, VII, 189), ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Müslim (müsâkât no. 60, s. 1203-4), Ebû Rezîn an Ebî Hureyre tarikiyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/200.

[26] Bu hadisi Nesâî (dahâyâ 42/2, VII, 239), Muh. b. Dâvud el-Massîsî an Ahmed an Abdilvâhid b. Vâsıl an Halef b. Mihrân an Âmir el-Ahvel an Salih b. Dînâr an Amr b. eş-Şerîd ani's-Şerîd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/200.

HAYVAN KESİMLERİ

3890- Şeddâd bin Evs radiyallahu anh'-dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'den iki şey ezberledim; şöyle buyurdu: "Allah her şeyin iyi ve mükemmel yapılmasını farz edip emretmiştir. Onun için öldürdüğünüz zaman usulüne riayet ederek iyi ve güzel öldürün. Hayvan kestiğiniz zaman da usulüne riayet ederek iyi ve güzel kesin. Biriniz bıçağını iyi bilesin ve böylece keseceği hayvanını rahatlatsın."
[Müslim ve Sünen ashabı.]
3891- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bıçakların bilenmesini ve bunların hayvanlardan gizlenmesini emretti."Buyurdu ki: "Biriniz hayvanını keseceği zaman o işi hızlı yapsın." [İbn Mâce]
3892- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Kim (hayvan keserken) Besmele'yi unutursa, sakıncası yoktur. Kasten terk ederse (eti) yenmez." [Rezîn]
3893- İbn Amr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir insan, bir serçe kuşunu ya da büyüğünü hakkını vermeden öldürürse, Allah mutlaka ona bunun hesabını sorar." Denildi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Onun hakkı nedir?" Şöyle buyurdu:
"Kesip onu yer, başını koparıp atmaz."
[Nesâî]
3894- Ebû Vâkıd radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye geldi. Medine'liler devenin hör-güçlerini ve koyunun kuyruklarını kesip yiyorlardı. Şöyle buyurdu: «Diri iken hayvandan kesilen parçalar ölüdür (yenilmez)»." [Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizî.]
3895- Ebu'l-Uşerâ radiyallahu anh'dan, o da babasından:
Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Hayvanı kesme işi, yalnız boğaz ve gırtlaktan mı olur?"
Şöyle buyurdu: "Mızrak gibi bir şeyle uyluğuna (kaba etine) vurup öldürsen de

yetişir." [Nesâî, Ebû Dâvud ve Tirmizî.]
Ebû Dâvud: "Bu tür kesim, yukarıdan aşağıya yuvarlanıp da düşen hayvanlar için bahis konusudur."
Tirmizî dedi ki: Yezîd bin Hârûn: "Bu, ancak zaruret hallerinde uygulanır"dedi.
3896- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Elinde (tasarrufunda) bulunan hayvanlardan seni (normal kesişten) aciz bırakan hayvan, av gibidir." Bir kuyuya yuvarlanıp düşen hayvan hakkında da şöyle dedi: "Gücün yettiği yerinden onu kes!"
Ali, İbn Ömer ve Âişe de aynı görüşü paylaşmışlardır.
Aynca İbn Abbâs der ki: "Kesme işi, boğazdan ve boğaz başlangıcından olur."
.**-
O, Enes ve İbn Ömer dediler ki: "Baş, boğazdan kesilirken (aceleyle) yerinden kopsa bunda sakınca yoktur. Ama bunu bilerek yapmasın. Ense tarafından kesilmişse yenmez. Baş kopsa da kopmasa da fark etmez."
[Buhârî bir bâb başlığında.]
3897- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, şeytanın yarmasını yasakladı.
(Râvi) İbn îsâ şu izahı ilave etti: "Şeytan yarması, derisi kesilip boğaz damarları iyice kesilmeden ölünceye kadar öylece terk edilen kesilmiş hayvandır." [Ebû Dâvud]
3898- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ceninin kesimi, annesinin kesimidir." [Tirmizî]
3899- Ebû Davud'un lafzı: Dedik ki: "Ey Allah'ın Resulü! Deve kesiyoruz, sığır ve koyun kesiyoruz, karınlarında yavru buluyoruz; onu atalım mı, yiyelim mi?" Şöyle buyurdu: "Dilerseniz onu yiyin, çünkü onun kesimi, annesinin kesimidir (Yani onu ayrıca kesmeye gerek yoktur)."
3900- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Şöyle derdi: "Deve boğazlandığı zaman, onun boğazlanması karnındaki yavrunun bo-ğazlanmasıdır. Yeter ki ceninin yaratılışı tamamlanıp tüyleri bitmiş olsun. Annesinin karnından çıktığı zaman yine de, içindeki kan çıksın diye boğazlanır." [Mâliki
3901- Rafı' bin Hadîc radiyallahu anh'dan: "Biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile Tehâme'nin Zü'1-Huleyfe mevkiinde beraberdik; insanlar açlıkla karşı karşıya kaldılar. Deve ve koyunlar elde ettiler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kavmin arkala-rındaydı. Acele davranıp kestiler, tencereler kurdular. Emretti, tencerelerin altı söndürüldü. Sonra on koyuna karşı bir deve olarak tak-sim etti. İçlerinden bir deve kaçtı, peşine düştüler, onları yordu. Toplulukta at

sayısı azdı. Bir adam ona ok atmak istedi, Allah fırsat vermedi. Bunun üzerine şöyle buyurdu: «Bu
hayvanların yabani hayvanlar gibi kötü ve yaramaz halleri olur. Başa çıkamadıklarınıza böyle yapın!»
Dedim ki: «Ey Allah'ın Resulü! Biz yarın düşmanla karşılaşacağız. Beraberimizde kesecek bıçak bulunmayabilir, kamışla kesebilir miyiz?»
«Kanlarını akıtan şeyle, Allah'ın adı anılarak kesildiğinde yiyin. Yeter ki kesen şey diş ve tırnak olmasın, bunun sebebini size anlatacağım: Diş kemiktir. Tırnak ise Habeşlilerin bıçağıdır»." [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.]
3902- Adiyy bin Hatim radiyallahu anh'dan: Dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Birimiz bir av elde eder; beraberinde bıçak bulunmayabilir; çakmak taşı ile yahut değnek parçasıyla onu kesebilir mi?"
"İstediğin şey ile kanı akıt ve Allah' in adını an (Besmele çek)!" buyurdu.
[Ebû Dâvud ve Nesâî]
3903- Ka'b bin Mâlik radiyallahu anh'-dan:
"Onların bir cariyeleri koyun otlatıyor-mu§, ölmekte olan bir koyun görmüş, hemen bir taş kırmış ve o kırık taşla hayvanı kesmiş. Bu koyun hakkında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sormuşlar; o da yenilmesini emretmiş.
[Buhârîve Muvatla'.]
3904- Atâ bin Yesâr radiyallahu anh'dan, o da Hâriseoğullanndan bir adamdan:
"O, yeni doğurmuş (sağmal) devenin ölmekte olduğunu görmüş, onu kesecek bir şey bulamamış. Bulduğu bir kazığı boğazının başlangıcına batırarak kanını akıtmış. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e durumunu bildirince yenilmesini emretmiş."
[Ebû Dâvud.]
Mâlik'in ibaresi ise şöyledir: "Onu çuvala sokulan ucu sivri ağaç parçasıyla kes-ti."
3905- Zeyd bin Sabit radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Bir kurt bir koyuna saldırıp yaralamıştı. Bunun üzerine koyunu çakmak taşıyla kesmişler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de onun yenmesine müsaade etti." [Nesâî]
3906- Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: "Oklara hedef olan hayvanın etinin yen-mesini Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yasakladı." [Tirmizî]
3907- Rezîn şunu da ekledi:
"Halîsenin (yani kurdun kapıp da kendisinden umut kesildikten sonra kurtarılan koyunun) yenmesini de yasakladı."
3908- Âişe radiyallahu anhâ'dan: Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! Bir kavim bize

et getiriyor, fakat kesilirken üzerine Allah'ın adının anılıp anılmadığını bilmiyo-ruz." Şöyle buyurdu:
"Siz Besmele çekip yiyiniz!" Âişe dedi ki: "Onlar (bu soruyu soranlar) henüz yeni müs-lüman olmuşlardı."
[Buhârî, Ebû Dâvud ve Nesâî]
3909- Dihye radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e yün cübbesi ile iki mest hediye edildi, onları eskitinceye kadar giydi de mestlerin Allah'ın adı üstüne çekilerek kesilen hayvanın derisi olup olmadığını sormadı."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de zayıf bir senedle.]
3910- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ona Arap Hristiyanların kestikleri (hayvanlar) hakkında sordular. Yenmesinde herhangi bir sakınca bulunmadığını söyledi. Ve şu âyeti okudu: «İçinizden kim onlarla dostluk kurarsa, o onlardandır.» (Mâide 51)" [Mâlik]
3911- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bedevilerin cömertlik yarışı için kestikleri hayvanın etini yemekten alıkoydu.
[Ebû Dâvud mevkuf bir isnadla.]
3912- Ukayl'in azatlısı Ebû Murre'den: "Ebû Hureyre'ye, kesildikten sonra bir kısmı hareket eden bir koyun hakkında sordular; «Yenebilir» dedi. Zeyd bin Sâbit'e sorduklarında ise: «Ölü hayvan da hareket edebilir» diyerek, yenilmesini yasakladı." [Mâlik]
3913- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kesmekte olduğunuz hayvanın üzerine besmele çekerken tekbir de getirin!"
[Taberânî, Mu'cemu' l-Evsat'U zayıf bir senedle.]
3914- Kurre bin İyâs radiyallahu anh'dan: Bir adam şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resulü!
Ben koyunu acıyarak kesiyorum" ya da "Koyunu boğazlarken ona acıyorum"dedi. Şöyle buyurdu:
"Koyuna gelince, ona acırsan Allah da seni esirger." [Ahmed]
3915- Bezzâr, Taberânî, Mu'cemu' l-Kebîr ve's-Sağîr'dc: "Ben koyun keserim, ancak şüphesiz ona acıyorum" lafzıyla rivayet etti.
3916- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de Ebû Ümâme'den merfû olarak:
"Kim bir serçe kuşu keserken dahi, acırsa Allah onu kıyamet gününde esirger."
3917- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ayağını koyunun böğrüne basıp bıçağını bilemekte olan bir adamın yanından geçmiş ve şöyle buyurmuş: "Daha önce bileseydin olmaz mıydı? Yoksa onu iki kez öldürmek mi istiyorsun?"

[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr ve'I-Evsat'ta.]
3918- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Bir kadın, ona: "Bize çekirge hakkında fetva ver!" dedi; şu cevabı verdi: "Onun hepsi temizdir." [Taberânî, Mu'cemu' l-Kebîr'de]
3919- Câbir radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bize teşrif ettiler, ona bir dişi keçi kesmek istedim. Hayvan yaramazlık yaptı, bunu duyunca şöyle buyurdu: «Ey Câbir! Süt ve nesil veren hayvanı kesme!» Şöyle dedim: «Ey Allah'ın Resulü! Bu, hurma ve yaş hurma verip beslediğim bir yaşına girmiş bir dişi keçidir. Onun için böyle semizleşmiştir»." [Ahmed zayıf bir senedle.]

ETİ HARAM, MEKRUH VE MUBAH OLAN HAYVANLAR

3920- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Cahiliyet ehli birçok şeyleri yerlerdi; bir-çok şeyleri de tiksinerek bırakırlardı. Allah, Peygamberini gönderdi, ona kitabını indirdi; nelerin haram, nelerin helâl olduğunu bildirdi. Onun helâl kıldığı helâl, haram kıldığı da haramdır. Hakkında sükût ettiği ise onun lüt-fudur (Nitekim Allah Kitâb'mda şöyle buyurdu): «Ey Muhammed de ki: Bana vahyolunan-da leş, akıtılmış kan, domuz eti -ki pistir- ve günah işlenerek Allah'tan başkası adına kesilen hayvandan başkasını yemenin haram olduğuna dâir bir emir bulamıyorum.» (En'âm 145)" [Ebû Dâvud]
3921- Kabîsa bin Hulb'dan, o da babası radiyallahu anhdan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in, kendisine:
"Yemekler içinde, (günah mıdır diye) yemesinde sakınca duyduğum yemek oluyor" diyen adama şöyle buyurduğunu duydum:
"Herhangi bir yemekten dolayı sakın kalbine şüphe girmesin. (Aksi taktirde) yemek hususunda Hıristiyanlar a benzersin."
[Ebû Dâvud]
3922- İbn Ebî Evfâ radiyallahu anh'dan: "Hayber günlerinde aç kaldık. Hayber günü olunca, evcil eşekleri kesip kazanlarda kaynatmaya başladık. Derken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in dellalı şöyle seslendi: «Kazanların altını söndürün! Evcil eşek etlerinden hiçbir şey yemeyin!» Birtakım insanlar dediler ki: «Galiba henüz ganimetin beşte biri taksim edilmediği için nehyediliyo-ruz.» Diğer bir kısmı da: «Bu kesinlikle yasaklanmıştır» dedi." [Buhârî, Müslim ve Nesâî]
3923- Onların Enes'ten de benzeri rivayetleri bulunmaktadır ki onda şöyle geçer: "Allah size eşeklerin etlerini yasaklıyor, çünkü o murdardır."
3924- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,

bunları (ehlî eşekleri) insanların yük taşıyıcısı oldukları ve onların yük taşıma vasıtalarının ellerinden gideceğinden çekindiği için mi, yoksa Hayber günü etlerinin yenmesini kesin olarak mı yasakladı bilmiyorum."[Buhârî ve Müslim]
3925- Amr bin Dînâr radiyallahu anh'dan: Câbir bin Zeyd'e dedim ki: "İnsanlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in evcil eşeklerin etlerini yasakladığını iddia ediyorlar." Şu cevabı verdi:
"el-Hakem bin Amr da böyle diyordu. Fakat İbn Abbâs bu haberi kabul etmedi ve şu âyeti okudu: «De ki: Ben vahyolunanda (onu yiyecek kişi için) haram edilmiş bir şey bulamıyorum.» (En'âm, 145)" [Buhârî]
3926- Gâlib bin Ebcur radiyallahu anh' dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kıtlıkla karşılaştıkları yıl, ona evcil eşeklerin etlerini ailesine yedirmesine müsaade edip şöyle buyurdu:
«Ailene semiz eşeklerinin etinden yedir, ben onu (eşeğin etini) ülkenin taşıyıcıları oldukları için yasak kılmıştım." [Ebû Dâvud]
3927- Hâlid bin el-Velîd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Evcil eşekler, katırlar, azı dişli yırtıcı hayvanlar ve pençeli her kuşun eti size haramdır»." [Nesâî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.]
3928- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Biz Hayber savaşında at ve yabani eşeklerin etlerini yedik. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize evcil eşeklerin etini yememizi yasakladı, atların etini yememize ise İZİn verdi." [Sünen ashabı]
3929- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kedi etini ve satıp parasını yemesini yasaklamıştır." [Ebû Dâvud]
3930- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, mücesseme (hedefe alınıp öldürülen) hayvanın etini, cellâle (pislik yiyen hayvan)ın etini yemesini ve sütünü içmesini yasaklamıştır." [Sünen ashabı]
3931- Ebû Dâvud, İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, pislik yiyen deveye (cellâleye) binmeyi yasaklamıştır."
3932- Zehdem radiyallahu anh'dan: "Ebû Musa'ya bir tavuk getirildi. Derken bir adam oradan uzaklaştı. Ebû Musa: «Ne'n var?» diye sorunca, şu cevabı verdi: «Ben onun (pis) bir şey yediğini gördüm ve onun için tiksindim. Bu yüzden onu yememeye yemin ettim.» Şöyle dedi: «Buyur ye! Çünkü ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i onu yerken gördüm.» Sonra ona yeminine keffâret vermesini söyledi." [Buhârî ve Müslim]
3933- Abdurrahman bin Şibl radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kelerin (iri bir tür kertenkelenin) etinin yenmesini yasak etti." [Ebû Dâvud]
3934- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, o da Hâlid bin el-Velîd radiyallahu anh'dan:
"O, (Ve Allah'ın Resulü) teyzesi olan Meymûne'nin yanına girdi. Onun yanında kız kardeşi Hufeyde'nin Necid'den getirdiği kızartılmış bir keler buldu. Onu Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem'e sundu. Resûlul-lah'ın ismi söylenmeyen yemeğe elini uzattığı azdı. Elini kelere uzatınca bir kadın şöyle dedi:
«Peygamber'e sunduğunuz bu şeyin ne olduğunu kendisine bildirseniz ya!»
«Ey Allah'ın Resulü! Bu bir kelerdir» dediler ve o da hemen elini kaldırıp çekti. Bunun üzerine Hâlid şöyle dedi:
«Ey Allah'ın Resulü, keler haram mıdır?»
«Hayır, fakat kavmimin topraklarında olmadığı için canım çekmedi» buyurdu.
Hâlid dedi ki: «Bunun üzerine ben onu (keleri önüme) çektim bir güzel yedim. O da bunu gördüğü halde beni nehyetmedi»."
[Tinnizîhariç, Altı hadis imamı] ■■--:•:
3935- İbn Abbâs'tan nakledilen diğer rivayet: "Olay, Meymûne'nin evinde geçmiştir:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Hâlid onun yanma girdiler. İki ince çöp üzerinde kızartılmış iki kertenkele getirdiler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem tiksinerek rükürdü. Hâlid dedi ki: «Tiksiniyorsun ha?» Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem «Evet» buyurdu."
3936- Ebû Dâvud hariç Altı hadis imamı, İbn Ömer'den benzerini rivayet ettiler ki, onda şöyle geçmektedir: "Onu (keleri) yiyin, çünkü o helâldir, fakat ben (tiksindiğim için) yiyemiyorum."
3937- Diğer rivayet:
"Ben onu ne yerim, ne de yasaklarım."
3938- Semure radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e kelerden sordular; şöyle buyurdu: "Ben onu (yemeyi) ne emrederim, ne de kimseye yasaklarım; ne var ki biz Muhammed ailesi onu yemeyiz." [Taberânî, Mu'remu'l-Kebfr'de ve Bezzâr.J
İsnadında Muhammed bin İbrâhîm bin Habîb vardır.
3939- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:
Bir Bedevi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü! Ben, keleri bol bir yerde yaşıyorum; genellikle ailemin yiyeceği budur (kelerdir)."
Ona cevap vermedi. Tekrar sormasını söyledik. Adam tekrar sordu. Fakat ona

cevap vermedi. Üçüncüsünde ise onu çağırıp seslendi:
"Ey Bedevi! Allah lsrâiloğullarından bir kısım insanlara lanet etti, gazap etti de onları yeryüzünde dolaşan hayvanların kılığına soktu. Bilmiyorum belki bu (keler) onlardan biridir. Onun için ben bunu ne yerim, ne de yasaklarım." [Müslim]
3940- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e: "Domuz ve maymunlar, şekli (insana) döndürülen (insan)lardan mıdır?" diye sordular; şöyle buyurdu:
"Allah bir kavmi helak ya da azap edince akabinde (yeryüzünde) onlara bir nesil kılmaz. Maymunlar ve domuzlar o olaydan önce de vardı." [Müslim]
3941- Huzeyme bin Cez' radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e «Sırtlanın (etinin) yenmesi» hakkında sordum. Şöyle buyurdu:
«Kimse sırtlan yiyor mu?» Ona kurdun yenmesi hakkında sordum; «Kimse kurt yiyor mu? Onda bir hayır var mıdır?» diye cevap verdi. [Tirmizî]
İbn Mâce'de sırtlanın yerine "tilki" geçmektedir.
3942- (Abdurrahman) İbn Ebî Ammâr radiyallahu anh'dan:
Câbir'e dedim ki: "Sırtlan bir av hayvanı mıdır?"
"Evet" dedi.
"Onu yiyebilir miyim?"
"Evet" dedi.
[Tirmizî, Nesâî ve merfû olarak Ebû Dâvud.]
3943- Nümeyle radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"İbn Ömer'in yanındaydım; kirpinin yenmesi hakkında bir sual sordular; şu âyeti okudu: «De ki: Bana vahyolunanda onu yiyecek kimse için haram edilmiş bir şey bulamıyorum.» (En'am, 145) Yanında bulunan yaşlı biri şöyle dedi: Ebû Hureyre'nin şöyle dediğini duydum: «Bu hayvan Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında anıldı, bunun üzerine şöyle buyurdu: 'O, çirkinlerden bir çirkindir (yani eti yenmez)\»
İbn Ömer bunun üzerine şöyle dedi: «Eğer, bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem söylemiş ise, söylediği gibidir»."
[Ebû Dâvud]
3944- Hâlid bin el-Huveyris radiyallahu anh'dan:
"Bir adam İbn Amr'a bir tavşan getirdi.
«Bunun hakkında ne dersin?» diye sorunca, şu cevabı verdi: «Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında otururken bu (hayvan), ona getirildi. Ancak onu ne yedi ve ne de yenmesini yasakladı. Bunun yanı sıra onun hayız

gördüğünü iddia etti." [Ebû Dâvud]
3945- Enes radiyallahu anh'dan: "Merri'z-Zahrân'da önümüze bir tavşan çıktı, insanlar arkasından koştu, fakat yetişemediler. Ben yetiştim ve tutup Ebû Talhâ'ya getirdim. Onu çakmak taşı ile kesti. İki uyluğunu ve üstlerini benimle Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gönderdi, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onları yedi." "Onu hakikaten yedi mi?" denildi; "(Evet) onu kabul etti" dedi.
[Mâlik hariç, Altı hadis imamı.]
3946- Sefine radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte (toykuşu) eti yedim." [Ebû Dâvud]
3947- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İki ölü ve iki kan bize helâl kılındı. Ölüler, balıkla çekirgedir. İki kan ise ciğer ile dalaktır."
[İbn Mâce zayıf bit senedle.)
3948- Selmân radiyallahu anh'dan: . "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e çekirge hakkında sordular; şöyle buyurdu:
«O, Allah askerlerinin en büyüğüdür; onu ne yerim, ne de yasak ederim»."[Ebû Dâvud]
3949- İbn Ebî Evfa radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile
savaşta bulunduk ve onunla çekirgeler yedik." [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.]
3950- Câbir radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem çe-kirgeye şöyle beddua etti: "Allahım, çekirgeleri helak et. Büyüklerini öldür, küçüklerini helak et. Ardını kes. Ağızlarını maişetimizden, bizim azıklarımızdan al! Şüphesiz sen duayı hakkıyla işitensin!" Bir adam dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Allah'ın askerlerinden bir asker olan çekirgeye nasıl beddua edersin? Ardı arkası kesilmesini nasıl dilersin?"
Şöyle buyurdu: "O, denizdeki balığın sümkürüğüdür." [Rezîn]
3951- Milkâm bin Telb radiyallahu anh'dan, o da babasından:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in sohbetinde bulundum. Yer haşeresinden herhangi birisinin (yenmesi) haram kılındığını duydum." [Ebû Dâvud]
3952- Vâbısa bin Ma'bed radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bu yırtıcı hayvanların en kötüsü tilkidir."
[Taberânî, Mu'cemuI-Kebîr'de zayıf bil senedle.]

3953- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Ben karga etini yiyenlere şaşarım. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onun öldürülmesine izin verip ona «fasık» adını vermiştir. Vallahi o asla tayyibâttan (hoş ve güzel olan yiyeceklerden) değildir." [Bezzâr]

ÖLDÜRÜLMELERİ VE YOKEDİLMELERİ HAKKINDA HADİS BULUNAN HAYVANLAR

3954- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Beş çeşit hayvan vardır ki ihramlının onları öldürmesinde günah yoktur: Karga, çaylak, akrep, fare, kuduz köpek."
[Tirmizî hariç Altı hadis imamı]
3955- Bir rivayette şu ibare gelmiştir: "İh-ramstz ve ihramlının onları öldürmelerinde herhangi bir sakınca yoktur."
3956- Tirmizî, Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Yılan, akrep, fasıkçık (fare), kuduz (ya da yırtıcı) köpek, saldırgan her yırtıcı yabani hayvan (öldürülebilir). Karga ve çaylak kuşunu ise, taş atıp ürkütür fakat öldürmez."
3957- Ebû Dâvud hariç, Altı hadis imamı, Aişe'den:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Beş hayvan vardır ki, hepsi fasık olduğu için, ihramlı da ihramsız da onları öldürebilir..." Benzerini nakletti.
3958- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile Mina'da bir mağaradayken, «Ve'l-Mürselâti urfen» sûresi nazil oldu. O, bu sûreyi bize okuyordu, biz de onun ağzından alıyorduk. Henüz (mübarek ağzı) o (sûre) ile ıslak iken, aniden üzerimize bir yılan atladı, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: «Onu öldürün!» Hemen onu öldürmek için davrandık, fakat o bizi geçip sıvıştı. Bunun üzerine şöyle dedi: «O sizin şerrinizden, siz de onun şerrinden korunup kurtuldunuz»."
3959- Diğer rivayet: "Arefe gecesi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdik. Bir yılan hışıltısını duyduk; «Haydi öldürün!» buyurdu. Yılan derhal bir deliğe kaçtı. Biz deliği biraz oyduk, hurma yapraklarını yakıp içeri duman verdik. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöy-
le buyurdu: «Allah onu sizin şerrinizden, sizi de onun şerrinden korudu»."
[Buhârî, Müslim ve Nesâî]
3960- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yılanları öldürün! Üstünde iki siyah benek bulunan ve kuyruğu kesik olan

yılanı da öldürün! Çünkü bunlar gözü kör ederler, kadına düşük yaptırırlar."
İbn Ömer dedi ki: "Beni bir yılan kovalarken Ebû Lübâbe görüp şöyle dedi:
«Onu öldürme!»
«Ama Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yılanların öldürülmesini emretti» deyince, şöyle cevap verdi:
«O, daha sonra ev yılanlarını yani evlerde gezip dolaşan yılanları öldürmeyi yasakladı»." [Nesâî hariç, Altı hadis imamı]
3961- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem evlerde olan yılanların öldürülmesini yasakladı, ancak üzerinde iki beyaz çizgi bulunan ile kuyruğu kesik yılanın öldürülmesini yasaklamadı. Çünkü bunlar gözü kör eder ve kadının çocuğunu düşürmesine sebebiyet verirler."
[Mâlik]
3962- Ebu's-Sâib radiyallahu anh'dan:
"Ebû Saîd'i evinde ziyaret ettim; evinde onu namaz kılarken buldum. Namazını bitirinceye kadar beklemek için oturdum. Evin bir kenarında çatıdaki çubuklar içinde bir kımıldama duydum. Baktım ki bir yılan. Hemen onu öldürmek için sıçradım. Bana: «Otur!» diye işaret etti; oturdum. Namazı bitirince, avluda bulunan evi gösterdi. Dedi ki:
«Şu evi görüyor musun?»
«Evet» dedim; şöyle dedi:
«Orada içimizden bir delikanlı vardı; yeni evlenmişti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber Hendek harbine çıktık. O
öğlenleri Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'den izin alıp evine gidiyordu. Bir gün yine izin istedi. Bu sefer ona:
«Silahını al! Zira ben Kurayza' nm sana bir şey yapmasından korkuyorum» buyurdu.
Delikanlı silahını yanına alıp gitti; bir de ne görsün hanımı iki kapı arasında ayakta duruyor. Büyük bir kıskançlıkla mızrağıyla hanımına saldıracak oldu, fakat hanımı şöyle dedi:
«Mızrağını çek! Eve gir de beni dış/arıya çıkartanın ne olduğunu bir gör!»
Hemen içeriye girdi ve büyük bir yılanın döşeğin üzerinde kıvranıp yattığını gördü. Hemen mızrağı ile doğrultup onu yukarıya kaldırdı ve avluya mızrağını dikti, derken yılan ona saldırdı. Yılan mı yoksa delikanlı mı, hangisinin önce öldüğü bilinmiyor. Hemen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip durumu anlattık. Dedik ki:
«Allah'a dua et de onu bize diriltsin!» Şöyle buyurdu:

«Arkadaşınız için Allah'tan mağfiret dileyin.» Sonra şöyle dedi:
«Medine'de müslüman olmuş cinler vardır. Onlardan birini gördüğünüz zaman üç gün ona gitmesini bildirin. Üç gün sonra o yine size görünürse artık onu öldürün. Zira o bir şeytandır»."
3963- Diğer rivayette:
"Bu evlerin ziyaretçileri vardır. Onlardan birini gördüğünüz zaman, üç kere sıkıştırın. Giderlerse ne âlâ, gitmezlerse öldürün. Çünkü o artık kâfirdir." Sonra buyurdu ki: "Haydi gidin arkadaşınızı defnedin!" [Mâlik, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
3964- İbn Ebî Leylâ'dan, o da babası radiyallahu anhdan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e, evlerine dadanan cinler hakkında sordular; şöyle buyurdu:
"Evlerinizde onlardan birini görürseniz, şöyle deyin: «Nuh'a verdiğiniz sözünüz hakkı için, Süleyman'a verdiğiniz söz hakkı için Al-
lah aşkına and veriyorum, eziyet vermeyin ve görünmeyin!» Ondan sonra tekrar dönüp gelirlerse Öldürün!" [Ebû Dâvud ve Tirmizî.]
3965- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yılanların hepsini öldürün; kim onların intikamından korkarsa benden değildir."
3966- Diğer rivayet:
"Büyüklerin hepsini öldürün. Ancak gümüş çubuğu gibi beyaz olanını öldürmeyin." [Ebû Dâvud ve Nesâî]
3967- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Onlarla (yılanlarla) harbe başladığımız günden beri onlarla barış yapmadık. Onun için korkarak kim onlardan bir yılanı öldürmeyi terk ederse, bizden değildir."
[Ebû Dâvud]
3968- el-Abbâs radiyallahu anh'dan: "Dedi ki: «Ey Allah'ın Resulü! Biz zemzem (kuyusunu) süpürüp temizlemek istiyoruz; fakat içinde bu cinlerden —küçük yılanları kastediyor— vardır.»
Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onların öldürülmesini emretti." [Ebû Dâvud]
3969- Sa'd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, vezağ (başı küçük, kuyruğu uzun büyük keler)'i öldürmeyi emredip ona «fasıkçık» adını verdi." [Müslim ve Ebû Dâvud.]

3970- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Kim ilk darbede zehirli keleri öldürürse o, şu kadar sevap alır. İkinci darbede öldürürse, birincisinden az şu kadar şu kadar sevap alır. Üçüncü darbede öldürürse, ikincisinden aşağı olarak şu kadar şu kadar sevap alır."
3971- Diğer rivayet: "Kim büyük kertenkeleyi ilk darbede öldürürse yüz sevap alır,
ikinci darbede öldürürse ondan aşağı sevap alır. Üçüncüsünde ondan (yani ikincisinden) daha aşağı (az) sevap alır." [Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
3972- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Yanına bir kadın girdi. Onun elinde bir değnek vardı. Âişe'ye sordum: «Bu nedir?» Cevap verdi: «Bu, kertenkele (öldürmek) içindir. Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize anlattı: İbrahim'in ateşinin söndü-rülmesine mâni olmaya çalışan bundan başkası olmamıştır. Bu nedenle biz, onu öldürmekle emrolunduk»."
[Nesâî daha uzun bir metinle.]
3973- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kabe'nin içinde dahi olsa büyük kertenkeleyi öldürün."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebtr'de zayıf bit senedle.]
3974- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"Bir fare, ucu yanmış fitili getirip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in, üzerinde oturduğu seccadesinin üzerine bıraktı ve ondan bir dirhem kadar yerin yanmasına sebep oldu. Bunun üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: «Uyuduğunuz zaman lambaları söndürün. Çünkü şeytan sizi yakmak için bunlara böyle yaptırır»." lEbû Davudi
3975- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"İsrâiloğullanndan bir ümmet kaybolmuştur. Ne oldukları bilinmiyor. Sanırım bu ümmet fareden başkası değildir. Çünkü ona deve sütü konulduğu zaman içmez, koyun sütü konulduğunda ise içer." |Buhârî ve Müslim]
3976- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem köpeğin öldürülmesini emretti. Bunun üzerine biz Medine etrafına yayılır ve öldürmedik
köpek bırakmazdık. Hatta biz bir kadıncağızın ardından giden çöl halkına ait bir köpeği bile öldürdük."

3977- Diğer rivayet:
"Av köpeği, koyun köpeği ve sığır köpeği hariç, diğer köpeklerin öldürülmesini emretti. İbn Ömer'e denildi ki: Ebû Hureyre diyor ki: "Ekin (tarla) köpeği de." İbn Ömer şu cevabı verdi: "Ebû Hureyre'nin ekin tarlası vardır. (Bu hususu o, daha iyi bilir)"
[Ebû Dâvud hariç, Altı hadis imamı.]
3978- Abdullah bin Muğaffel radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer köpekler ümmetlerden bir ümmet olmasaydı öldürülmelerini emrederdim. Onlardan simsiyah olanı öldürün!" [Sünen ashabı]
3979- Meymûne radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir gün onun yanında üzgün sabahladı. Ona dedi ki: «Bugün pek üzgünsün. Seni bugünkü gibi hiç görmemiştim.» Şu cevabı verdi:
«Cibril bugün benimle görüşeceğini va'd etmişti. Gelmedi. Vallahi o, sözünde mutlaka dururdu (ama bir sebebi vardır mutlaka)." O gün öyle geçti. Sonra hatırına çadırın altında bulunan köpek yavrusu geldi. Emretti; hemen enik oradan çıkartıldı. Yerini su ile güzelce sildi. Akşam olunca hemen Cibril gelip onunla buluştu. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi:
«Sen bana dün geleceğini va'd etmiştin, gelmedin acaba sebebi ne ola ki?»
Cevap verdi: «Evet; fakat biz, içinde köpek ve resim bulunan eve girmeyiz.»
Sabah olunca, büyük bostan köpeği hariç, küçük bostan köpeği de dahil bütün köpeklerin öldürülmesini emretti."
3980- Diğer rivayet:
"Hatta küçük köpeğin öldürülmesini bile emrediyordu." [Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî]
3981- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hayvanlardan şu dördünün öldürülmesini yasakladı: Karınca, an, hüdhüd ve surad (göçe-ğen kuşu)." [Ebû Dâvud]

AKİK A, FER A' VE ATÎRE KURBANLARI

3982- Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her çocuk, akîka kurbanına karşı rehindir; yedinci gün onun için o kurban kesilir ve başı traş edilip ismi konur."
[Sünen ashabı]
Ebû Dâvud'da: "Ve (başı) kana boyanır" şeklinde geçmektedir. Katâde bunu şöyle yorumlamıştır: "Akîka kurbanından bir yün alınıp hayvanın kan damarına

batmlarak, kanlı iplik çocuğun başına sürülür. Sonra çocuğun başı yıkanıp traş edilir." Bu (yani "kana boyanır" sözü Hemmâm'ın) bir vehmidir. Katâde 'nin bu yorumu da nesh edilmiştir.
3983- Bureyde radiyallahu anh'dan: "Cahiliyette âdetimiz şu idi: Birimizin bir çocuğu doğduğu zaman, bir koyun boğazla-nırdı. Onun kanı çocuğun başına sürülürdü. İslâm gelince yedinci gün koyun kesmeye, başım traş edip zaferanla boyamaya başladık." [Ebû Dâvud]
3984- Ümmü Kürz radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Erkek çocuk için iki, kız çocuk için de bir koyun (kesiniz, kesilen koyunların) erkek veya dişi olmaları farketmez." [Sünen ashabı]
3985- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hasan ile Hüseyin için birer koçu akîka kurbanı olarak kesti." [Ebû Dâvud]
3986- Nesâî'nin rivayetinde: "İkişer koç" şeklinde geçmiştir.
3987- Bezzâr ile Ebû Ya'lâ, Âişe'den mer-fû olarak şu ekle rivayet ettiler: "Onun ismi üzerine kesin ve şöyle deyin: «Bismillahi Al-lahu ekber, minke ve leke hâzihi akîkatüfülâ-
nin (-Allah'ın adı ile, Allah en büyüktür! Senden ve sana. Bu falanın akîkasıdır)»."
3988- Taberânî, Mu'cemu's-sağîr'de Câ-bir'den şu ek ile rivayet etti:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, o ikisini yedinci günü sünnet ettirdi."
3989- Taberânî Mu'cemu'l-Kebîr'de Ebû Râfi'den:
"Onlar (Hasan ile Hüseyin) doğduğu zaman Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kulaklarına ezan okudu."
3990- Rezîn'in rivayeti:
"Hasan'ın kulağına İhlâs sûresini okuyup ağzını hurma ile tahnîk etti (yani çiğneyip ağzına verdi.)"
3991- Ali radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hasan'ın namına bir koyunu akîka kurbanı olarak kesti ve şöyle dedi: «Ey Fâtıma! Onun
başını traş et, (tüylerin) ağırlığınca gümüşten sadaka ver.» Kesilen saçını tarttık, bir ya da yarım dirhem geldi. [Tirmizî]
3992-Enes radiyallahu anh'dan: £ "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, yedinci günü emretti, Hasan'la Hüseyin'in saçları traş edildi, ağırlığınca da gümüş sadaka olarak verildi. Kurban bulamadı." [Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu'I-Kebtr ve'I-Evsat'te.]

3993- Ebû Râfi' radiyallahu anh'dan: "Hasan doğduğu zaman Fâtıma onun adına iki koçu akîka kurbanı olarak kesmek istedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: «Onun namına kurban kesme; başını traş et; saçının ağırlığınca Allah yolunda gümüş tasadduk et.» O da öyle yaptı."
[Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de.]
3994- Ca'fer bin Muhammed'den, o da babası radiyallahu anh'dan:
"Fâtıma, Hasan, Hüseyin, Zeynep ve Üm-mü Gülsüm'ün saçlarını tarttı ve ağırlığınca gümüş tasadduk etti." [Mâlik]
3995- Bureyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Akîka kurbanı yedinci, ya da ondö'rdün-cü ya da yirmi birinci (günü) kesilir."
[Taberânî, Mu'cemu' I-Evsat ve's-Sağîr'de zayıf bu senedle.]
3996- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, peygamber olarak gönderildikten sonra kendisi için akîka kurbanı kesti."[Bezzâr ve Mu'cemu' I-Evsat.]
3997- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Çocukta yedi şey sünnettendir: Yedinci günü adı konur; sünnet edilir; ondan bunun sıkıntısı giderilir; kulağı delinir; namına kurban kesilir; başına akîkasımn kanı sürülür; saçının ağırlığınca altın veya gümüş tasadduk edilir."
[Taberânî, Mu'cemu' l-Evsat'ta.]
3998- Ali radiyallahu anh'dan: "Hasan, Hüseyin ve Muhsin'e gelince, onların adlarını bizzat Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem koydu. Onların namına akîka kurbanı kesti. Başlarını traş etti, saçlarının ağırlığınca sadaka verdi. Emretti, göbekleri kesildi ve sünnet edildiler."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebfr'de leyyin bir senedle.]
3999- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesi (Abdullah b. Amr b. el-Âs)dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e akîka kurbanı hakkında sordular; şöyle dedi:
"Allah ukuku (bu kelimenin manası olan anne ve babaya isyanı) sevmez. — Sanki akîka isimden hoşlanmadı.— Kimin çocuğu doğup da namına bir kurban kesmek isterse, oğlan olursa, iki koyun, kız olursa bir koyun kurban etsin; bu yetişir."
Fera' kurbanı hakkında sordular.
"Fera' da haktır. Fakat onu (hayvanı) et-lenene, iki yaşına veya üç yaşına girene kadar
kesmeyip bırakmanız ve ondan sonra ona (döllenmeye muhtaç) bir dişi deve

getirmeniz ya da onu Allah yolunda kullanmanız, onu (şimdi) kesip de zayıflıktan etinin yününe yapışıp kalmasından ve (annesinin sütüyle doldurmakta olduğunuz) kabınızı (artık ona bir daha süt saramayacağınız için) ters çevirip yere kapatıvermenizden, (yavrusuz kalan) devenizi de şaşkın bırakmanızdan daha hayırlı-dl." [Nesâî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.]

4000- Nubeyşe radiyallahu anhâ'dan: Bir adam şöyle seslendi:

"Ey Allah'ın Resulü! Biz Receb ayında atîfe kurbanı keserdik. Bu hususta bize ne emrediyorsun?" Şöyle buyurdu:

"Hangi ayda olursa olsun Allah için kurban kesin, Allah için iyilik edin. Allah için ye-dirin." Yine sordu:

"Biz Cahiliyet devrinde, devenin ilk doğurduğunu kurban ederdik, bu hususta bize ne emredersin?"

"Her kıra salınan sürünün (sütüyle) beslediği bir yavru (fera') vardır. Bu yavru yük taşıyacak (yahut da yavrulayacak) bir hale gelince (onu) kesersin ve etini sadaka olarak dağıtırsın."

Ebû Kdâbe'ye denildi ki: "Bir fera' kurbanı gerektiren sürünün sayısı ne kadar olacaktır?"

"Yüz" diye cevap verdi. [Ebû Dâvud]

4001- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bize her elli koyundan bir koyunu (fera' kurbanı olarak) kesmemizi emretti." lEbû Dâvud]

4002- Ebû Ya'lâ'nın rivayeti:

"O, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in beş koyundan birini fera' kurbanı olarak kesilmesini emrettiğini işitmiş."

4003- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)

"Ne fera' kurbanı vardır ve ne de atîre kurbanı."

Fera': Putlar için kesilen ve devenin ilk doğurduğu yavrudur. Atîre ise; Receb ayında kesilen kurbandır. [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.]

4004- Diğer rivayet:

Fera': "Devenin ilk doğurduğudur. Onu putları nâmına keserlerdi; sonra etini yerlerdi. Derisi ağacın üstüne asılırdı. Atîre: Receb ayının ilk on gününde kestikleri kurbandır."

TAHRİC

==

3890-Bu hadisi Müslim (sayd no. 57, s. 1548-9), Tirmizî (no. 1409), Ebû Dâvud (no. 2815), Nesâî (dahâyâ

22, VII, 227) ve İbn Mâce (no. 3170), Hâlid el-Hazzâ an Ebî Kılâbe an Ebî'l-Eş'as an Şeddâd b. Evs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3891-Bu hadisi İbn Mâce (no. 3172), Muh. b. Abdirrahman b. ahî Hüseyn el-Cu'fî an Mervân b. Muh. an İbn Lehî'a an Kurre b. Hayveîl ani'z-Zührî an Sâlim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî senedi ile tahrîc ettiler.
3893-Bu hadisi Nesâî (dahâyâ 42/1, VII, 239), Kuteybe an Süfyân an Amr b. Dînâr an Suhayb mevlâ İbn Abbâs an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
İbnu'l-Kattân, Suhayb'ın hâlinin bilinmediğini söylemiştir. Hadisin Ahmed, Şâfiî, Nesâî ve İbn Hibbân'ın tahrîc ettikleri bir başka tariki daha vardır (Neyl VIII, 143).
3894-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2858), Tirmizî (no. 1480) ve İbn Mâce (no. 3216), Abdurrahman b. Abdillah b. Dînâr an Zeyd b. Eslem an Atâ b. Yesâr an Ebî Vâkıd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî "hasen garîb" hükmü verdi.
3895-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2825), Tirmizî (no. 1481) ve Nesâî (dahâyâ 25, VII, 228), Hammâd b. Seleme an Ebî'l-Uşerâ (Usâme b. Mâlik b. Kahtam) an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "garîb" hükmü vermiştir.
3896-Sahîh-i Buhârî, zebâih ve's-sayd 23-24, VI, 227.
3897-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2726), İbnü'l-Mübârek an Ma'mer an Amr b. Abdillah an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Amr b. Abdillah es-San'ânî hakkında menfî sözler sarfedilmiştir (Neyl VIII, 148).
3898-3899-Bu hadisi Tirmizî (no. 1476) ve Ebû Dâvud (no. 2827), Mücâlid an Ebî'l-Veddâk an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı "hasen sahîh"tir.
3900-Mâlik (zebâih no. 8, s. 490), bu mevkûfu an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etmiştir.
3901-Bu hadisi Buhârî (zebâih 15, VI, 224-5; 18/3, VI, 225-6; 20, VI, 226; 23, VI, 227; 36-37, VI, 233; cihâd 191, IV, 37, lafız buraya aittir; şirket 3, III, 110; 16, III, 114), Müslim (adâhî 20-23, s. 1558-9), Tirmizî (no. 1491-2), Ebû Dâvud (no. 2821) ve Nesâî (dahâyâ 20-21, VII, 226; 26, VII, 227), Abâye b. Râfi' b. Hadîc an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3902-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2824), Nesâî (dahâyâ 19/1, VII, 225) ve İbn Mâce (no. 3177), Simâk b. Harb an Müriyy b. Kutarî an Adiyy asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3903-Bu hadisi Mâlik (zebâih 4, s. 489) ve Buhârî (zebâih 18/1-2, VI, 225), Nâfi' mevlâ İbn Ömer an İbn Ka'b b. Mâlik an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3904-Bu hadisi Mâlik (zebâih no. 3, s. 489) ve Ebû Dâvud (no. 2823), Zeyd b. Eslem an Atâ b. Yesâr an raculin min benî Hârise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3905-Bu hadisi Nesâî (dahâyâ 18/2, VII, 225), Muh. b. Beşşâr an Muh. b. Ca'fer an Şu'be an Hâdır b. el-Muhâcir el-Bâhilî an Süleymân b. Yesâr an Zeyd b. Sâbit senedi ile tahrîc etti. Râvileri Sahîh ricâlindendir, mechûl yahut makbl olan Hâdır b. el-Muhâcir dışında (Neyl VII, 145).
3906-Bu hadisi Tirmizî (no. 1473), Ebû Kureyb an Abdirrahîm b. Süleymân an Ebî Eyyûb el-İfrîkî an Safvân b. Süleym an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî'd-Derdâ senedi ile tahrîc etti ve "garîb" hükmü verdi.
3907-Bu hadisi Mâlik (zebâih 1, s. 488), Buhârî (zebâih ve's-sayd 21, VI, 226; buyû‘ 5/2, III, 5-6; tevhîd 13/6, VIII, 170), Ebû Dâvud (no. 2829) ve Nesâî (dahâyâ 39, VII, 237), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3909-Yahyâ b. ed-Durays an Uyeyne b. Sa'd ani'ş-Şa'bî tarikiyle gelmiştir. Heysemî, Yahyâ'yı tanımadığını söylemiştir. Diğer ricâli güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 139).
3910-Mâlik, bunu (zebâih 5, s. 489), an Sevr b. Zeyd ed-Dîlî an İbn Abbâs senediyle tahrîc etti.
3911-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2820), Hârûn b. Abdillah an Hammâd b. Mes'ade an Avf an Ebî Reyhâne an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
3912-Bu hadis-i mevkûfu Mâlik (zebâih no. 7, s. 490), an Yahyâ b. Saîd an Ebî Murre senedi ile tahrîc etmiştir.
3913-Râvilerinden Osmân b. Abdirrahman el-Kuraşî zayıftır (Mecma‘ IV, 30).
3914-3915-Bu hadisi Ahmed (V, 34), İsmaîl b. İbrâhîm an Ziyâd b. Mihrâk an Muâviye b. Kurre an ebîhî senedi ile tahrîc etti.

Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir güvenilir kimselerdir (Mecma‘ IV, 32).
3916-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir teşekkül etmiştir (Mecma‘ IV, 32).
3917-Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ IV, 33).
3918-Kezâ bunun da râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ IV, 39).
3919-Bu hadisi Ahmed (III, 396), Attâb an Abdillah an Ömer b. Seleme b. e. Yezîd an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Heysemî, isnâdında tanımadığı birinin mevcdiyetine dikkat çekmiştir.
3920-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3800), Muh. b. Dâvud b. Subayh ani'l-Fadl b. Dukeyn an Muh. b. Şerîk el-Mekkî an Amr b. Dînâr an Ebî'ş-Şa'sâ' an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
3921-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3784), Tirmizî (no. 1565) ve İbn Mâce (no. 2830), Simâk b. Harb an Kabîsa b. Hulb an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3922-Bu hadisi Buhârî (fardu'l-humus 20/3, IV, 61-2), Müslim (sayd no. 27, s. 1539), Nesâî (sayd 31/6, VII, 203) ve İbn Mâce (no. 3192), Ebû İshâk eş-Şeybânî an Abdillah b. e. Evfâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Buhârî'ye aittir.
3923-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 8719), Ahmed (III, 111, 115, 121, 163, 164), Buhârî (cihâd 130, IV, 15; mağâzî 38, V, 73; zebâih 28, VI, 230), Müslim (zebâih 34-35, s. 1540), Nesâî (tahâret 55, I, 56; sayd 31/7, VII, 204), İbn Mâce (no. 3196), Ebû Ya'lâ (no. 2828), Taberânî (no. 737) ve Beyhakî (Iî, 153), Muh. b. Sîrîn an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3924-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 38, V, 79) ve Müslim (sayd no. 32, s. 1539-40), Ömer b. Hafs b. Giyâs an ebîhî an Âsım ani'ş-Şa'bî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3925-Bu hadisi Buhârî (zebâih 38/8, VI, 230) ve Ebû Dâvud (no. 3808), Amr b. Dînâr an Câbir b. Zeyd an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3926-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3809-10), Ubeyd b. ebî'l-Hasan an Abdirrahman b. Ma'kil an Gâlib asl-ı senedi ile tahrîc etti.
İbn Hacer'e göre isnâdı zayıf ve metni şâzz olup sahîh hadislere muhâliftir. Beyhakî'ye göre isnâdı muzdaribtir (Neyl VIII, 119).
3927-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3790, 3806) ve Nesâî (sayd 30/1-2, VII, 202), Sâlih b. Yahyâ b. el-Mikdâm b. Ma'dî-Kerib an ebîhî an ceddihî an Hâlid b. el-Velîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ahmed b. Hanbel'e göre hadis "münker"dir; Ebû Dâvud ise mensh olduğunu söylemiştir. Ayrıca Sâlih ve babasının durumları bilinmemektedir. Dârekutnî hem zayıf, hem de muzdarib olduğunu söylemiştir. Dikkat çekici bir başka husus ise Hâlid b. el-Velîd'in, Buhârî, Ahmed ve el-Vâkidî'ye göre Hayber'e iştirâk etmemiş olduğudur.
3928-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3788) ve Nesâî (sayd 29/1, VII, 201), Amr b. Dînâr an Muh. b. Alî an Câbir asl-ı senedi ile;
Tirmizî (no. 1793) ve Nesâî (sayd 29/2, VII, 201), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Câbir asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (no. 3789) ve Nesâî (sayd 32/1, VII, 205), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3929-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3480), Tirmizî (no. 1280 ve 3250), Ömer b. Zeyd es-San'ânî an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî "garîb" hükmü vermiştir. Râvisi olan Ömer zayıftır. Nesâî bu nedenle "münker" hükmü vermiştir.
3930-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3786), Tirmizî (no. 1826) ve Nesâî (dahâyâ 44, VII, 240), Katâde an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı "hasen sahîh"tir.
3931-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3785) ve Tirmizî (no. 1825), Abde an Muh. b. İshâk an İbn e. Necîh an Mücâhid an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Tirmizî, kendi isnâdı için hasen garîb hükmü vermiştir.
3932-Lafız Nesâî'ye (VII, 206) aittir. Bu hadisi Abdürrezzâk (no.16035), Dârîmî (II, 102-3), Ahmed (IV, 394, 397, 401, 404, 406, 418), Buhârî (mağâzî 74/2, V, 121-2; zebâih 26/1, VI, 228; eymân 4/4, VIII, 222; 18/3, VIII, 229; keffârâtu'l-eymân 10/1, VIII, 239), Müslim (eymân no. 9, s. 1270-1), Tirmizî (no. 1826-7),

Nesâî (sayd 33, VII, 206), İbn Hibbân (no. 5231, 4339, 5199) ve Beyhakî (Iî, 322, 333; î, 31, 50, 52), Zehdem el-Cermî an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3933-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3796), İbn Ayyâş an Damdam b. Zür'a an Şurayh b. Ubeyd an Ebî Râşid el-Habrânî an Abdirrahman b. Şibl senedi ile tahrîc etti.
3934-Bu hadisi Mâlik (isti'zân 10, s. 968), Buhârî (at'ime 10, VI, 200; 14, VI, 201; zebâih 33/2, VI, 231-2), Müslim (sayd no. 43-45, s. 1543-4), Ebû Dâvud (no. **3793-**4) ve Nesâî (sayd 26, VII, 198-9), ez-Zührî an Ebî Umâme b. Sehl b. Huneyf el-Ensârî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3935-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3730), Ali b. Zeyd an Amr b. Harmale an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
3936-3937-Bu hadisi Mâlik (isti'zân 11, s. 968), Buhârî (zebâih 33/1, VI, 231), Tirmizî (no. 1790), Nesâî (sayd 26, VII, 197) ve Müslim (sayd no. 39, s. 1541), Abdillah b. Dînâr an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Müslim (sayd no. 40-1, s. 1542), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Müslim (sayd no. 42, s. 1542-3), Şu'be an Tevbeti'l-Anberî ani'ş-Şa'bî an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3938-Heysemî, râvilerinden Muh. b. İbrâhîm'i tanımadığını söylemiştir (Mecma‘ IV, 37).
3939-Bu hadisi Müslim (sayd no. 50-51, s. 1546), Ebû Nadre an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
3940-Bu hadisi bir kıssanın son parçasıdır. Bunu Müslim (kader no. 33, s. 2051-2), es-Sevrî an Alkame b. Mersed ani'l-Muğîre b. Abdillah el-Yeşkerî an Ma'rr b. Süveyd an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
3941-Bu hadisi Tirmizî (no. 1792) ve İbn Mâce (no. 3237), Abdülkerîm b. ebî'l-Muhârik an Hibbân b. Cez' an Huzeyme b. Cez' asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı Tirmizî'ye göre zayıftır.
3942-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3801), Tirmizî (no. 1792), Nesâî (sayd 27 VII, 200) ve İbn Mâce (no. 3236), Abdullah b. Ubeyd b. Umeyr an Abdirrahman b. e. Ammâr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
3943-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3799), İbrâhîm b. Hâlid Ebû Sevr an Saîd b. Mansûr an Abdilazîz b. Muh. an ësâ b. Nümeyle an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Hattâbî ve Beyhakî'ye göre isnâdı zayıftır (Neyl VIII, 122).
3944-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3792), Yahyâ b. Halef an Ravh b. Ubâde an Muh. b. Hâlid an ebîhî Hâlid b. el-Huveyris senedi ile tahrîc etti.
3945-Bu hadisi Tayâlisî (no. 2066), Ahmed (III, 118, 171, 291), Dârimî (II, 92), Buhârî (hibe 5, III, 130; sayd 10, VI, 221; 32, VI, 231), Müslim (sayd no. 53, s. 1547), Ebû Dâvud (no. 3791), Tirmizî (no. 1789), Nesâî (sayd 25, VII, 197), İbn Mâce (no. 3243) ve Beyhakî (Iî, 320), Şu'be an Hişâm b. Zeyd an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3946-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3797) ve Tirmizî (no. 1828), el-Fadl b. Sehl el-A'rec an İbrâhîm b. Abdirrahman b. Mehdî an İbrâhîm b. Ömer b. Sefîne an ebîhî an ceddîhi asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı garîbtir.
3947-Bu hadisi İbn Mâce (no. 3218), Ebû Mus'ab an Abdirrahman b. Zeyd b. Eslem an ebîhî an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Abdurrahman zayıf bir râvidir.
3948-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3813) ve İbn Mâce (no. 3219), Ebû Osmân en-Nehdî an Selmân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3949-Bu hadisi Buhârî (zebâih ve's-sayd 13, VI, 223), Müslim (sayd no. 52, s. 1546), Tirmizî (no. 1822, 1823), Ebû Dâvud (no. 3812) ve Nesâî (sayd 37, VII, 210), Ebû Ya'fr an İbn e. Evfâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3950-Bu hadisi Tirmizî (no. 1823) ve İbn Mâce (no. 3221), Hâşim b. el-Kâsım an Ziyâd b. Abdillah b. Ulâse an Mûsâ b. Muh. b. İbrâhîm et-Teymî an ebîhî an Câbir ve Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Mûsâ sebebiyle isnâdı zayıftır.
3951-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3949), Mûsâ b. İsmâîl an Gâlib b. Hicre an Milkâm b. Telb an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Beyhakî'ye göre isnâdı zayıftır.

3952-Bu hadisin râvilerinden Müyesser b. Ubeyd zayıf bir râvidir (Mecma‘ IV, 40).
3953-Bu hadisi Bezzâr (no. 1214), İsmaîl b. e. Üveys an ebîhî an Yahyâ b. Saîd an Amre binti Abdirrahman ve an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ IV, 40).
3954-3955-Bu hadisi Mâlik (hacc no. 88, s. 356), Buhârî (cezâ'us-sayd 7/1, II, 212), Müslim (hacc no. 76-8, s. 858-9), Nesâî (menâsık 82/1, V, 187; 84, V, 189; 86-88, V, 190) ve İbn Mâce (no. 3088), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Mâlik (hacc no. 89, s. 356), Buhârî (bed'ul-halk 16/2, IV, 99) ve Müslim (hacc no. 79, s. 859), Abdullah b. Dînâr an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Müslim (hacc no. 72-3, s. 857-8), Ebû Dâvud (no. 1846), ve Nesâî (menâsık 88/2, V, 190), ez-Zührî an Sâlim b. Abdillah an ebîhî asl-ı senedi ile;
Buhârî (cezâ'us-sayd 7/2, II, 212) ve Müslim (hacc no. 74-5, s. 858), Zeyd b. Cübeyr an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3956-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1848), Tirmizî (no. 838) ve İbn Mâce (no. 3089), Huşeym an Yezîd b. e. Ziyâd an Abdirrahman b. e. Nu'aym an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı hasendir.
3957-Bu hadisi Buhârî (cezâu's-sayd 7/5, II, 212; bed'ul-halk 16/1, 99), Müslim (hacc no. 69-71, s. 857), Tirmizî (no. 857) ve Nesâî (menâsık 115/2, V, 209; 116, 117/1, 118, V, 210), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile;
Mâlik (hacc no. 90, s. 357), Müslim (hacc no. 68, s. 857) ve Nesâî (menâsık 113, V, 208; 119, V, 211), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile;
Müslim (hacc no. 67, s. 856), Nesâî (menâsık 114/1, V, 208) ve İbn Mâce (no. 3087), Katâde an Saîd b. el-Müseyyeb an Âişe asl-ı senedi ile;
Müslim (hacc no. 66), Ubeydullah b. Miksem ani'l-Kâsım an Âişe tarikiyle tahrîc ettiler.
3958-Bu hadisi Ahmed (I, 428, 456), Buhârî (cezâ'us-sayd 7, II, 212; tefsîr Ve'l-mürselât 3, 4, VI, 78), Müslim (selâm 137, s. 1755), Nesâî (menâsık 114/2, V, 208), el-A'meş an İbrâhîm ani'l-Esved an Abdillah b. Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
3959-Bu rivayeti Nesâî (menâsık 114/3, V, 209), Amr b. Alî an Yahyâ an İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr an Mücâhid an Ebî Ubeyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
3960-Bu hadisi Mâlik (isti'zân 31, s. 975), Buhârî (bed'ul-halk 14-15/11, Iv, 98; mağâzî 12/20, V, 19), Müslim (selâm 128-136, s. 1752-47, Ebû Dâvud (no. 5252-5255) ve Tirmizî (no. 1483), Abdullah b. Ömer an Lubâbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3961-Bu hadisi Mâlik (isti'zân no. 32, s. 976), Nâfi' an Sâibe mevlâti Âişe senedi ile mürsel olarak tahrîc etti.
3962-Bu hadisi Mâlik (isti'zân 33, s. 976-7), Müslim (selâm no. 139, s. 1756), Ebû Dâvud (no. 5257) ve Tirmizî (no. 1484), Sayfî mevlâ İbn Eflah an Ebî's-Sâib mevlâ Hişâm b. Zühre an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3963-Bu rivayeti Müslim (no. 140), Muh. b. Râfi' an Vehb b. Cerîr b. Hâzım an ebîhî an Esmâ b. Ubeyd ani's-Sâib senedi ile tahrîc etti.
3964-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 5260) ve Tirmizî (no. 1485), İbn ebî Leylâ an Sâbit el-Bünânî an Abdirrahman b. e. Leylâ an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî,isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
3965-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 5249) ve Nesâî (cihâd 48/4, VI, 51), Şerîk an Ebî İshâk ani'l-Kâsım b. Abdirrahman b. Abdillah b. Mes'ûd an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3966-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 5261), Amr b. Avn an Ebî Avâne an Muğîre an İbrâhîm en-Nehaî an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
3967-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 5248), İshâk b. İsmaîl an Süfyân an İbn Aclân an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
3968-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 5251), Ahmed b. Menî' an Mervân b. Muâviye an Mûsâ't-Tahhân an Abdirrahman b. Sâbit ani'l-Abbâs senedi ile tahrîc etti.

3969-Bu hadisi Müslim (selâm no. 144, s. 1758) ve Ebû Dâvud (no. 5262), Abdürrezzâk an Ma'mer ani'z-Zührî an Âmir b. Sa'd an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3970-Bu hadisi Müslim (selâm no. 146-7, s. 1758, her iki lafız buna aittir), Ebû Dâvud (no. 5263-4) ve Tirmizî (no. 1482), Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3972-Bu hadisi Nesâî (menâsık 85/1, V, 189-90), Ebû Bekr b. İshâk an İbrâhîm b. Muh. b. Ar'are an Muâz b. Hişâm an ebîhî an Katâde an Saîd b. el-Müseyyeb an Âişe senedi ile tahrîc etti.
3973-Heysemî'ye göre isnâdında yer alan Ömer b. Kays el-Mekkî zayıf bir râvidir (Mecma‘ IV, 47).
3974-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 5247), Sül. b. Abdirrahman et-Temmâr an Amr b. Talha an Esbât an Simâk an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
3975-Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 15, IV, 98) ve Müslim (zühd no. 61), Hâlid an İbn Sîrîn an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3976-3977-Her ikisi de Müslim'in lafzıdır.
Bu hadisi Mâlik (isti'zân no. 14, s. 069), Buhârî (bed'ul-halk 17/4, V, 101), Müslim (musâkât no. 43-45, s. 1200), Nesâî (sayd 9/2, VII, 184) ve İbn Mâce (no. 3203), İbn Vehb an Yûnus ani'z-Zührî an Sâlim an ebîhî asl-ı senedi ile;
Müslim (müsâkât no. 46, s. 1200), Tirmizî (no. 1488), Nesâî (sayd 9/4, VII, 184), Taberânî (no. 13639), Tahâvî (IV, 55) ve Beyhakî (VI, 9), Amr b. Dinâr an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı hasen sahîhtir.
3979-3980-İlk lafız Müslim'e, ikincisi ise Ebû Dâvud'a aittir. Bu hadisi Müslim (libâs no. 82, s. 1664), Ebû Dâvud (no. 4157) ve Nesâî (sayd 11/3, VII, 186), ez-Zührî an İbni's-Sebbâk an İbn Abbâs an Meymûne asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3981-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 5267) ve İbn Mâce (no. 3224), Abdürrezzâk an Ma'mer ani'z-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs senedi ile tahrîc ettiler.
İbn Hacer, râvilerinin Sahîh ricâlinden olduğunu söylemiştir (Neyl VIII, 130). Beyhakî'ye göre bu bâbda vârid olan en güçlü hadistir.
3982-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2837-8), Tirmizî (no. 1572) ve Nesâî (akîka 5, VIII, 166), el-Hasan an Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı sahîhtir.
3983-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2843), Ahmed b. Muh. b. Sâbit an Alî b. el-Hüseyn an ebîhî an Abdillah b. Bureyde an ebîhî senedi le tahrîc etti.
3984-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2835-6), Tirmizî (no. 1516) ve Nesâî (akîka 4/1-2, VII, 165), Ubeydullah b. e. Yezîd an Sibâ' b. Sâbit (an Muh. b. Sâbit b. Sibâ') an Ümmi Kürz asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
3985-3986-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2841), Eyyûb es-Sahtiyânî'den; Nesâî (akîka 4/3, VII, 166), Katâde'den, her ikisi de an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
3987-Heysemî diyor ki: "Ebû Ya'lâ'nın şeyhi İshak dışındakiler Sahîh ricâlindendir. Bu şahsı tanıyamadım" (Mecma‘ IV, 59).
3988-Râvilerinden Muh. b. es-Serî'yi İbn Hibbân ve başkası tevsîk etmiş, azıcık zaafı olan bir râvidir (Mecma‘ IV, 59).
3989-Râvilerinden Hammâd b. Şu'ayb, Ebû Hâtim'e göre güvenilir, başkasına göre ise zayıftır (Mecma‘ IV, 60).
3991-Bu hadisi Tirmizî (no. 1519), Muh. b. Yahyâ el-Kuta'î an Abdila'lâ b. Abdila'lâ an Muh. b. İshâk an Abdillah b. e. Bekr an Muh. b. Ali b. el-Hüseyn an Ali senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında, Muh. b. Alî, Hz. Ali'yi idrâk edemediği, dolayısıyla munkatı olduğu için "hasen garîb" hüküm verdi.
3992-Bu hadisi Bezzâr (no. 1238), İbn Lehî'a an Umâre b. Gaziyye an Rabî'a b. e. Abdirrahman an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre İbn Lehî'a sebebiyle isnâdı hasendir (Mecma‘ IV, 57).
3993-Bu hadisi Ahmed (VI, 393), Zekeriyyâ b. Adiyy an Ubeydillah b. Amr an Abdillah b. Muh. b. Akîl an Ali b. el-Hüseyn an Ebî Râfi' senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ IV, 57).

3994-Mâlik (akîka no. 2, s. 501), bunu Ca'fer'den ahzetmiştir.
3995-Râvilerinden İsmaîl b. Müslim el-Mekkî, hatâlarının çokluğu sebebiyle zayıftır (Mecma‘ IV, 59).
3996-Bu hadisi Bezzâr (no. 1237), Süheyl b. İbr. el-Cârûdî an Avf b. Muh. el-Murâdî an Abdillah b. el-Muharrer an Katâde an Enes senedi ile tahrîc etti.
3997-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ IV, 59).
3998-Râvilerinden Atiyyetu'l-Avfî, tevsîk edilmiş olmakla birlikte zayıf bir râvidir (Mecma‘ IV, 59).
3999-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2830), Nesâî (fer' ve'l-atîre 2/1-2, VII, 169-170) ve İbn Mâce (no. 3167), Hâlid el-Hazzâ' an Ebî Kilâbe an Ebî'l-Melîh an Nübeyşe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4001-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2833), Mûsâ b. İsmâîl an Hammâd an Abdillah b. Osmân b. Huseym an Ysf b. Mâhek an Hafsa binti Abdirrahman an Âişe senedi ile tahrîc etti.
4002-Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ IV, 28).
4003-Bu hadisi Buhârî (akîka 3-4, VI, 217), Müslim (adâhî no. 38, s. 1564), Ebû Dâvud (no. 2831), Tirmizî (no. 1512), Nesâî (fer' 1, VII, 167) ve İbn Mâce (no. 3174), ez-Zührî an Saîd el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4004-Bu tefsîr Ebû Dâvud'a (no. 2833) aittir.

YEMİN BAHSİ

TAHRİC

4005- el-Eş'as bin Kays radiyallahu anh'-dan:

Benimle bir adamın arasında bir kuyu hususunda bir anlaşmazlık vardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e davamızı ilettik. Şöyle buyurdu:

"Sen ya iki şahit göstereceksin, ya da o yemin edecektir!"

"Şu halde adam aldırmaz, yemin eder" dedim. Şöyle buyurdu:

"Her kim bir müslüman kişinin malını kendine geçirmek için yalan yere yemin ederse, Allah'a, gazabına müstahak olmuş olarak kavuşur." Bunun üzerine şu âyet nazil oldu: "(İn-nellezîne yeşterûne bi-ahdillahi ve eymânihim semenen kalîlen.-) Allah'in ahdini ve yeminlerini az bir değere değiştirenlerin, işte onların âhirette bir nasipleri yoktur. "(Âl-i İmrân 77)

[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî uzun bir metinle.][1]

4006- el-Eş'as bin Kays radiyallahu anh'-dan:

"Kinde'den bir adamla Hadremevt'ten bir adam, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in katında bir arazi hakkında dava gördü-ler. Hadremî olan dedi ki:

«Ey Allah'ın Resulü! Bu adamın babası benim yerimi gasbetti. O yer hâlâ elindedir.»

«Şahidin var mıdır?» diye sorunca,

«Hayır! Ama ona yemin verdir! Allah biliyor ki, orası benim yerimdir, benden onu babası gasp etmiştir» dedi. Bunun üzerine Kin-dî yemine hazırlanınca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

«Her kim yalan yere yemin ederek birinin malını alırsa, Allah'a mutlaka bir yeri kesik olarak kavuşur.» Bunun üzerine Kindî:

«Arazi, onundur» dedi." [Ebû Dâvud][2]

4007- İyâs bin Sa'lebe Ebu Ümame radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Her kim yemin etmek suretiyle müslüman kişinin hakkını alırsa, Allah ona cenneti haram, ateşi de vacip kılar."
"Az bir şey dahi olsa da mı?" dediler. "Misvak ağacından bir dal bile olsa" buyurdu. [Müslim, Muvatta' ve Nesâî.][3]
4008- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir adama —yani davacıya— yemin ettirerek:
«Onun sende hiç malı olmadığına dair, kendinden başka hiçbir ilah olmayan Allah'a yemin et!» buyurdu." [Ebû Dâvud][4]
4009- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yaptığı yeminlerin çoğunluğu şöyle idi: «(Lâ ve Mukallibe' l-Kulûb (-Hayır, kalpleri çeviren zâta yemin olsun!)»" [Müslim hariç, Altı hadis imamı.][5]
4010- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yeminde mübalâğalı olduğu zaman, şöyle derdi:
«Hayır, Ebu' l-Kâsım' in canı elinde olana yemin ederim!»[6]
4011- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yemin ettiği zaman şöyle derdi:
«Hayır, Allah'tan bağışlanmamı dilerim»." [İkisi de Ebû Davud'a aittir.][7]
4012- Cuheyneli bir kadın olan Kuteyle radiyallahu anhâ'dan: Bir Yahudî, Allah Nebîs sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi:
"Siz Allah'a benzerler koşuyor, şirke düşüyorsunuz ve «Allah diledi, ben de diledim» diyorsunuz. Ve yine «Kabe'ye yemin olsun!» diyorsunuz." Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onlara şöyle demelerini emretti: "Kabe'nin Rabbine kasem olsun! Allah istedi, sonra da ben istedim." [Nesâî][8]
4013- îbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah'ın adından başkasıyla yemin ederse, küfür je sirke girmiş olur."
Tirmizî, bu konudaki olayı bütünüyle nakletmiş ve hadiste geçen "küfür ve şirk" kelimelerinin büyük günah olduğunu ifade ettiğini söylemiştir.[9]

4014- Talha radiyallahu anh'dan:
Bir Necd'linin imanı hakkındaki hadis daha önce (no. 49) geçmiştir. Orada şu ibare de yer almıştır: "(Yemin olsun!) Doğru söylemişse babası da kendisi de kurtuluşa ermiştir."[10]
4015- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, babalarınızın adlarıyla yemin etmenizi yasaklıyor." [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][11]
4016- Diğer bir rivayette:
"Vallahi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den bunu duyduğum günden beri bir daha ne kendim için ne de başkası adına bu yemini yapmadım."[12]
4017- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem babasının adı ile yemin eden bir adamı duydu ve şöyle buyurdu: "Babalarınızın adıyla yemin etmeyin! Kim Allah'a yemin ederse, doğru söylesin, kime Allah adıyla kendisine yemin edilirse, hoşnut olup kabul etsin. Zira Allah'a (adına yapılan yemine) hoşnut olmayan Allah'a yakın bir kul olamaz!" [İbn Mâce leyyin bir senedle.][13]
4018- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yemin (sonuç itibariyle), günaha girmeye ya da pişmanlığa neden olur."
[İbn Mâce zayıf bir senedle.][14]
4019- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şayet doğru söylemiyorsanız, (ispat için) ne babalarınızın adlan ile, ne putlar adına ve ne de Allah adına yemin etmeyin!" [Ebû Dâvud ve Nesâî][15]
4020- Bureyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Emanete yemin eden, bizden değildir." [Ebû Dâvud][16]
4021- O ve Nesâî yine Bureyde'den mer-fû olarak: «islâm'dan berî

olayım ki» diyerek kim yemin ederse, eğer sözünde yalancı ise o dediği gibidir. Eğer sözünde doğru ise, asla İslâm'a salim olarak dönemez."[17]
4022- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kim benim bu minberimin yanında, bir yeşil misvak çubuğu için dahi olsa, günaha sebep olacak bir yemin ederse, mutlaka cehennemdeki yerine hazırlanmış veya cehennem artık ona gerekli olur."
[Mâlik ve aynı lafızla Ebû Dâvud.][18]
4023- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim yemin edip de inşaallah derse, (bozsa bile yeminini) bozmuş sayılmaz."
[Nesâî ve aynı lafızla Tirmizî.][19]

4024- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Süleyman aleyhisselam: Bu gece ben herbiri Allah yolunda bir kahraman doğurması için doksan kadınla cinsî ilişki kuraca--ğım, dedi. Melek ona «İnşaallah, de!» dedi. Fakat o, inşaallah, demedi. Bu yüzden sadece bir hanımı hamile kaldı. O da yarım insan doğurdu. Nefsim kudreti elinde olana yemin ederim ki, eğer o «inşaallah» deseydi, hepsi Allah yolunda savaşacak mücahidler doğururdu."[20]
4025- Başka rivayetlerde: "Altmış, yetmiş, doksandokuz, yüz sayılan ile" ve "O İnşaallah demeyi unuttu" lafzıyla gelmiştir.
[Buhârî, Müslim ve Nesâî][21]
4026- Abdurrahman bin Semure radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz bir şeye yemin edip sonra başkasını ondan daha iyi bulursa, yeminine keffâret versin; sonra o daha iyi gördüğü işi yapsın."
[Mâlik hariç, Altı hadis imamı. Lafız Nesâî'nindir.][22]
4027- Ebû Musa radiyallahu anh'dan: "Eş'arîlerden bir grup insanlarla

birlikte Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e geldik, bize binek vermesini rica ettik; dedi ki:
«Vallahi size binek vernıiyeceğim, zaten size verecek bineğim de yoktur.»
Sonra kendisine getirilmiş develerden bize beş tane beyaz hörgüçlü deve verilmesini emretti. Yola revan olunca birbirimize şöyle dedik:
«Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e yeminini bozdurduk, artık bunlarda bir bereket ve hayır göremeyiz.» Dönüp kendisine şöyle dedik:
«Ey Allah'ın Resulü! Bize binek vermiyeceğine dair yemin ettin, sonra verdin; yeminini unuttun mu?»
Cevap verdi: «Ben vallahi, Allah dilerse diye, bir şeye yemin ettiğimde, başkasını ondan daha hayırlı görürsem, onu yapar ve yeminimi bozarım. Haydi gidin! Size binekleri veren Allah Azze ve Celle'dir»." [Buhârî, Müslim ve Nesâî][23]
4028- Abdurrahman bin Ebî Bekr radiyallahu anh'dan:
"Ebû Bekr'e misafirler geldi. Oğlu Abdurrahman'a dedi ki:
«Misafirlere göz kulak ol. Ben Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gidiyorum, gelinceye kadar onları ağırla.»
Bunun üzerine Abdurrahman kendinde olanları onlara getirdi ve:
«Haydi buyurun yiyin!» dedi.
«Ev sahibi nerede?» diye sordular.
«Siz buyurun yiyin!» dedi.
«O gelinceye kadar yemeyiz!»
«Ne olur ikramımızı kabul edin! O gelip de sizin yemediğinizi görürse halim perişan olur!» diye yalvardı ise de yine de yemekten kaçındılar.
Bunun üzerine onun bana kızacağını anladım ve gelince bir kenara çekildim.
«Ne yaptınız?» diye sorunca, ona durumu bildirdiler. Bunun üzerine bana «Ey Abdurrahman!» diye seslendi. Ses vermedim. Yine seslendi; yine sükût ettim. Bu defa şöyle seslendi:
«Eğer sesimi duyup cevap vermiyorsan sana bir şey yapacağıma yemin ettim.» Bunun üzerine dışarı çıkıp dedim ki:

«Misafirlerine sor bakalım!» Onlara sordu: «Doğru söyledi, bize yiyecek getirdi» dediler.
«Demek ki, beni beklediniz! Vallahi bu gece ben onu yemiyeceğim!» dedi. Ötekiler de: «Vallahi sen yemedikçe biz de yemiyece-ğiz!» diye yemin ettiler.
«Bu gece gibi kötü bir şey ile karşılaşmadım. Yazık size, neden bizden ağırlanmanızı kabul etmiyorsunuz?» dedi ve «Haydi getir yemeği!» diye ilave etti.
Getirdi ve: «Bismillahi, ilki kovulmuş şeytandan!» dedi, yedi. Onun ardından hemen onlar da yemeye başladılar."[24]
4029- Diğer rivayet: "Sabah olunca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gidip şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü! Onlar yeminlerine sadık kaldılar, ben ise yeminimi bozdum.
Cevaben şöyle buyurdu: "Bilakis sen onların en iyisi ve en hayırlısısın."
(Abdurrahman:) "Keffâret (verip vermediği) bana ulaşmadı" dedi.[25]
4030- Benzeri bir rivayetin ibaresi: Abdurrahman bin Ebî Bekr dedi ki:
"Allah'a yemin ederim ki, her ne zaman ondan bir lokma aldık ise, altından artmaya ve çoğalmaya başladı. Hepsi doydu, yemek daha da arttı, hatta öncekinden daha çok oldu. Bunun üzerine Ebû Bekr hanımına şöyle dedi: «Ey Firâsoğullarının kız kardeşi, nedir bu?» «Gözümün nuru! Şimdi öncekinden üç misli fazladır» dedi. Ebû Bekr ondan bir lokma yedi ve yeminini kastederek dedi ki: «Bu, ancak şeytandandır!» Sonra onu alıp Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e iletti. Yemek sabaha kadar onun yanında kaldı.
Bir kavim ile aramızda anlaşma vardı. Müddeti geçti. Her adamın yanında onlardan birtakım insanlar olduğu halde tam oniki kişiyi reis yaptık. Her adamla birlikte kaç kişi bulunduğunu ancak Allah bilir. Hepsi o yemekten yediler." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][26]
4031- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim bir şeye yemin edip de başka şeyi ondan daha hayırlı bulursa yeminini terk etsin. Çünkü onu terk etmek, yemini için bir kef-fârettir." [İbn Mâce zayıf bir senedle.][27]

4032- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallaljahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Yemin, yemin ettirenin niyetine göredir."[28]

4033- Diğer rivayet: "Yemin arkadaşının seni doğrulayacağı şeye göredir."

[Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî][29]

4034- Âişe radiyallahu anhâ'dan, dedi ki: "Allah yeminlerinizde kasıtsız olarak yanılmanızdan dolayı sizi mesul tutmaz" âyeti (Mâide, 89), kişinin: "Vallahi hayır, vallahi evet" şeklindeki yemini hakkında nazil olmuştur. [Mâlik, Buhârî ve Ebû Dâvud. Bunu Ebû Dâvud merfû olarak da rivayet etti.][30]

4035- Muâviye bin Hayde radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ok atma yansı yapan bir grubun yanından geçti, onlar:

«Vallahi ıskaladım! Vallahi isabet ettim!» diyerek yemin ediyorlardı. Onu görünce atmaktan vazgeçtiler. Şöyle buyurdu:

«Atın, zira atıcıların yeminleri yemin sayılmaz, lağv (boş)tur. Ne bozulur ve ne de kef-fâreti gerekir»." [Taberânî, Mu'cemu's-Sağîr.}[31]

4036- Süveyd bin Hanzale radiyallahu anh'dan:

"Beraberimizde, Vâil bin Hucr olduğu halde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i görmek maksadıyla yola çıktık. Vâil bin Hucr'u bir düşmanı yakaladı. Yanımdaki insanlar yemin etmekten çekindiler. Ben hemen: «Bu kardeşimdir» diyerek yemin ettim.

Hemen onu serbest bıraktılar. Bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bildirince, şöyle buyurdu:

«Doğru söyledin (yeminin yalan sayılmaz). Çünkü müslüman müslümanın kardeşidir»." [Ebû Dâvud][32]

4037- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "İki adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda davalaştılar. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, davacıdan şahit (delil) istedi, şahit bulamadı. Bu

defa davalıdan yemin etmesini istedi. Hemen:
«Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin ederim ki yapmadım!» diyerek yemin etti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem:
«Hayır sen (iddia edileni) yaptın, ama Allah seni 'Lâ ilahe illallah'ın hürmetine bağışladı» buyurdu."
[Ebû Dâvud][33]
4038- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Birinizin, ailesine karşı yaptığı bir yeminde ısrar etmesi, Allah katında üzerine farz kıldığı keffâretini ödemesinden daha büyük günahtır." [Buhârî ile Müslim][34]
4039- İbn Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Kim bir şeye yemin edip onu (tekrarlamak suretiye) tekid eder de, sonra bozarsa, bir köle azat etmesi gerekir, yahut on fakiri giydirmesi icap eder. Eğer te'kidli (defalarca) yeminde bulunmazsa, her yoksula bir müd buğday vermek üzere on yoksulu yedirmesi, bulamadığı takdirde üç gün oruç tutması gerekir." [Mâlik][35]
4040- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,
bir sâ» hurmayı (yemine) keffâret olarak verdi ve insanlara da bunu emretti. Onu bulamadığı taktirde yarım sâ' buğday verilmesini emretti." [İbn Mâce zayıf bir senedle.][36]
4041- Sa'd radiyallahu anh'dan:
"Bazı hususları konuşuyorduk, ben Cahi-liyetten henüz çıkmıştım. Lât ve Uzzâ'ya yemin ettim. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı bana dedi ki:
«Sen ne dedin? Hemen git durumu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bildir; çünkü biz senin tekrar kâfir olduğunu sanıyoruz.» Ona rastlayıp durumu bildirdim. Şöyle buyurdu:
«Üç kere 'Lâ ilahe illallahu vahdeh ^Allah'tan ba§ka hiçbir ilah yoktur. O, birdir)' de! Üç kere de Şeytan'dan Allah'a sığın. Üç kere soluna üfle. Sonra bir daha o yemine dönme»." [Nesâî][37]

TAHRİC

---

[1] Bu hadisi Buhârî (eymân 17, VII, 228; husûmât 4, III, 90 şehâdât 25/2, III, 161; ahkâm 30, VIII, 116), Müslim (îmân 220-2, s. 122-3), Ebû Dâvud (no. 3243), Tirmizî (no. 1269) ve İbn Mâce (no. 2323), Şaktk b. Seleme an Abdillah b. Mes'ûd ve'l-Eş'as b. Kays asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/217.

[2] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3244), Mahmûd b. Hâlid ani'l-Feryâbî ani'l-Hâris b. Süleyman an Kürdûs ani'l-Eş'as senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/217.

[3] Bu hadisi Müslim (îmân 218-9, s. 122), Mâlik (akdiye 11, s. 727) ve Nesâî (kadâ 29, VIII, 246), Abdullah b. Ka'b an Ebî Vmâme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/217.

[4] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3620), Müsedded an Ebî'l-Ahvas an Atâ b. es-Sâib an Ebî Yahya an ibn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/217.

[5] Bu hadisi Ahmed (II, 25, 67, 68, 127), Dârimî (II, 187), Buhârî (eymân 3/1, VII, 217; tevhîd 11, VIII, 168), Ebû Dâvud (no. 3263), Tirmizî (no. 1540), Nesâî (eymân 2, VII, 2-3), Taberânî (M. er-Kebîr no. 13163-6), İbn Hibbân (no. 4317) ve Beyhakî (X, 27), Mûsâ b. Ukbe an Salim an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/217.

[6] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3264), Ahmed b. Hanbel an Vekî' an lkrime b. Ammâr an Asım b. Şumayh an Ebî Saîd senedi i(e tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/217.

[7] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3*5), Muh. b. Abdilazîz b. ebî Rizme an Zeyd b. Hubâb an Muh. b. Hilâl an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/218.

[8] Bu hadisi Nesâî (eymân 9, VII, 6), Yûsuf b. Isâ ani'l-Fadl b. Mûsâ an Mis'ar an Ma'bed b. Hâlid an Abdillah b. Yesâr an Kuteyle senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/218.

[9] Bu hadisi Tirmizî (no. 1535), Kuteybe an Ebî Hâlid el-Ahmer an'il-Hasan b. Uheydillah an Sa'd b. Ubeyde an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnadının hasen olduğunu söyledi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/218.

[10] Bu hadisin asl-ı senedi şöyledir: Ebû Süheyl an ebîhî an Talha.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/218.

[11] Bu hadisi Mâlik (nüzûr no. 14, s. 480), Buhârî (eymân 4/1, VII, 221), Müslim (eymân no. 3-4, s. 1267), Ebû Dâvud (no. 3249) ve Tirmizî (no. 1534), Mî/7' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/218.

[12] Bu rivayeti Buhârî (eymân 4/2, VII, 221), Müslim (eymân 1-2, s. 1266), Ebû Dâvud (no. 3250), Tirmizî (no. 1535) ve Nesâî (eymân 5/1-3, VII, 4-5), ez-Zührî an Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/218.

[13] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2101), Muh. b. İsmaîl b. Semu-re an Esbât b. Muh. an Muh. b. Aclân an Nâfi' an ibn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Zevâid'de "İsnadının güvenilir râvilerden oluştuğu" söylenmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/218.

[14] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2103), Alî b. Muh. an EbîMu-âviye an Beşşâr b. Kidâm an Muh. Zeyd an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Beşşâr zayıf bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/218.

[15] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3248) ve Nesâî (eymân 6, VII, 5), Ubeydullah b. Muâz an ebîhî an Avfan Muh. b. Şîrîn an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/218.

[16] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3253), Ah. b. Yûnus an Zü-heyr ani'l-Velîd b. Salebe et-Tâ'î an İbn Büreyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti.Nevevî, Ezkâr'da "isnadı sahîh"; Riyâdu's-sâlihîn'de "sahîh hadis"; Münzirî ise "râvileri güvenilir kimseler" gibi hükümler verdiler (Neyi VIII, 239; Feyd VI, 121).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/218.

[17] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3258) ve Nesâî (eymân 8, VII, 6), Hüseyn b. Vâkıd an Abdillah b. Büreyde an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/219.

[18] Bu hadisi Mâlik (akdiye 10, s. 727), Ebû Dâvud (nb. 3246) ve İbn Mâce (no. 2325), Abdullah b. Nistâs min Âli Kesîr b. es-Salt an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/219.

[19] Bu hadisi Tirmizî (no. 1532), Yahya b. Mûsâ an Abdirrezzâk an Ma'mer an ibn Tavus an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Tirmizî, Buhârî'den naklediyor: "Bu hadis, aslında (bundan sonra gelecek olan) Hz. Süleyman kıssasının bir parçasıdır. Ancak Abdürrezzâk, yanlışlıkla bu ibareyi tecrîd ederek müstakil olarak rivayet etmiştir."
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/219.

[20] Bu hadisi Buhârî (cihâd 23, III, 209; enbiyâ 40, IV, 136; eymân 3, VII, 220), Müslim (eymân no. 25, s. 1276) ve Nesâî (eymân 40, VII, 25-6), el-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Buhârî (nikâh 119, VI, 160) ve Müslim (eymân no. 22-24, s. 1275), Tavus b. Keysân an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Müslim (no. 22), Hammâd b. Zeyd an Eyyûb an Muh. b. Şîrîn an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/219.

[21] Bu hadisi Buhârî (cihâd 23, III, 209; enbiyâ 40, IV, 136; eymân 3, VII, 220), Müslim (eymân no. 25, s. 1276) ve Nesâî (eymân 40, VII, 25-6), el-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Buhârî (nikâh 119, VI, 160) ve Müslim (eymân no. 22-24, s. 1275), Tavus b. Keysân an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Müslim (no. 22), Hammâd b. Zeyd an Eyyûb an Muh. b. Şîrîn an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/219.

[22] Bu hadisi Buhârî (keffârâtu'l-eymân 10/4, VII, 240), Müslim (eymân no. 19, s. 1273-4), Ebû Dâvud (no. 3277-8), Tirmizî (no. 1530) ve Nesâî (eymân 15/2-5, VII, 10), el-Hasanu'l-Basrî an Abdirrahman b. Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/219.

[23] Bu hadisi Buhârî (keffârâtu'l-eymân 10/1-2, VII, 239), Müslim (eymân no. 9-10, s. 1270-1), el-Kâsım et-Temî-mîve Ebû Kilâbe an Zehdem el-Cermî an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile; Buhârî (keffârât 9, VII, 238) ve Nesâî (eymân 15/1, VII, 9), Kuteybe an Hammâd an Gaylân b. Cerîr an EbîBür-de an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/219.

[24] İlk lafız Buhârî'ye diğerleri ise Müslim'e aittir. Bu hadisi Buhârî (edeb 87-88, VII, 105-6) ve Müslim (eşri-be 175-7, s. 1027-9) ve Ebû Dâvud (no. 3270), Ebû Osman en-Nehdî an Abdirrahman b. e. Beki- asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/220.

[25] İlk lafız Buhârî'ye diğerleri ise Müslim'e aittir. Bu hadisi Buhârî (edeb 87-88, VII, 105-6) ve Müslim (eşri-be 175-7, s. 1027-9) ve Ebû Dâvud (no. 3270), Ebû Osman en-Nehdî an Abdirrahman b. e. Beki- asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/220.

[26] İlk lafız Buhârî'ye diğerleri ise Müslim'e aittir. Bu hadisi Buhârî (edeb 87-88, VII, 105-6) ve Müslim (eşri-be 175-7, s. 1027-9) ve Ebû Dâvud (no. 3270), Ebû Osman en-Nehdî an Abdirrahman b. e. Beki- asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/220.

[27] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2111) Abdullah b. Abdil-mü'min an Avn b. Umâre an Ravh b. el-Kâsım an Ubey-dillah b. Ömer an Amr senedi ile tahrîc etti. Râvilerinden Avn b. Umâre oldukça zayıf bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/221.

[28] Bu hadisi Müslim (eymân no. 20-21, s. 1274), Ebû Dâvud (no. 3255) ve Tirmizî (no. 1354), Abbâd (yahut Abdullah) b. e. Salih an ebfhtan EbîHureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/221.

[29] Bu hadisi Müslim (eymân no. 20-21, s. 1274), Ebû Dâvud (no. 3255) ve Tirmizî (no. 1354), Abbâd (yahut Abdullah) b. e. Salih an ebfhtan EbîHureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/221.

[30] Heysemî'ye göre Taberânî'nin şeyhi olan Yûsuf b. Ya'kûb b. Abdilazîz es-Sekafî dışındaki râvileri güvenilir kimselerdir. Heysemî, bu zâtı cerh ve ta'dîl eden bir bilgiye rastlamadığını söylemiştir (Mecma' IV, 185).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/221.

[31] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3256), Amr b. Muh. an-Nâkıd an EbîAhmed ez-Zübeyrî an İsrâîl an ibrahim b. Abdi-la'lâ an ceddetihî an ebîhî Siiveyd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/221.

[32] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/221.

[33] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3275), Mûsâ b. İsmail an Hammâd an Atâ b. es-Sâib an Ebî Yahya an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/221.

[34] Bu hadisi Buhârî (eymân 1/4, VII, 217) ve Müslim (ey-mân 26, s. 1276), Abdiirrezzâk an Ma'mer an Hemmâm b. Münebbih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/221.

[35] Bu mevkufu Mâlik (nüzûr no. 12, s. 479), an-Nâfi' an İbn Ömer sahîh sened ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/222.

[36] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2112), el-Abbâs b. Yezîd an Zi-yâdb. Abdillah el-Bekkâ'îan Ömer b. Abdillah b. Ya'lâ es-Sekafî ani'l-Minhâl b. Amr an Saîd b. Cübeyr an ibn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Abdullah b. Ya'lâ, zayıf bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/222.

[37] Bu hadisi Nesâî (eymân 12, VII, 7-8), Ebû Dâvud ani'l-Hasan b. Muh. an Züheyr an Ebî İshâk an Mus'ab b. Sa'd an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/222.

ADAK BAHSİ.....223

TAHRİC

4042- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Adakta bulunmayın; çünkü adak, kaderden olan hiçbir şeyi engellemez. Ancak adamak sebebiyle, cimriden mal çıkarılır."

4043- Diğer rivayet:

"Adak, Ademoğlu için Allah'ın takdir etmediği hiçbir şeyi yaklaştırmaz. Lâkin adak, kadere uygun düşüp, cimrinin elinden çıkartmak istemediği malın ondan çıkartılmasını sağlar."

[Mâlik hariç, Altı hadis imamı. Lafız Müslim'e aittir.]

4044- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, adamaktan alıkoydu ve (adadığı takdirde) kişiye adağını yerine getirmesini emretti."

[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebfi'de]

4045- Câbir radiyallahu anh'dan: "Fetih günü bir adam ayağa kalkıp şöyle dedi: «Ey Allah'ın Resulü! Allah sana Mekke'nin fethini müyesser kılarsa Beyt-i Makdis'te bir namaz kılmayı adamıştım.»

«Burada kıl!» buyurdu. Adam sözünü tekrarladı. Ona yine:

«Burada kıl!» dedi. Üçüncü kez tekrarlayınca,

«Öyleyse nasıl istersen öyle yap!» buyurdu." [Ebû Dâvud]

4046- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Ona, adak orucu Kurban ya da Ramazan bayramına rastlayan kimsenin durumu hakkında sorulunca, şu cevabı verdi: «Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem adağın yerine getirilmesini emretti. Bu iki günde ise oruç tutulmasını yasakladı.» Suali soran soruyu tekrarladı, o da verdiği bu cevaba hiçbir ilavede bulunmadı." [Buharı ve Müslim]

4047- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hutbede konuşurken, bir adam ayağa kalkıp bir soru sordu ve şöyle dedi:

«Bu, Ebû İsrail'dir. Hiç oturmamak üzere güneşin altında durmayı, hiç oruç açmamak üzere oruç tutmayı, hiç gölgede durmamayı ve hiç konuşmamayı adamış.»

«Söyleyin, gölgelensin, otursun, konuşsun ve orucunu da tamamlasın» buyurdu." [Buhârî ve Ebû Dâvud.]

4048- Mâlik bunu mürsel olarak rivayet etti ve sonra şöyle dedi: "Allah Resulü

sallallahu aleyhi ve sellem ona, Allah için taat olanı tamamlamasını ve masiyet olanı terk etmesini emretmiştir. Ona keffâreti emredip etmediği bana ulaşmadı."
4049- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan:
"Kızkardeşim, Beytullah'a yalınayak yürüyerek gitmeyi adadı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bu hususu sormamı söyledi. Sordum; cevaben şöyle buyurdu:
«Hem yürüsün, hem binsin»."
[Mâlik hariç, Altı hadis imamı.]
4050- Diğer rivayet: "Başı çıplak ve yaya (gitmeyi adadı)." Buyurdu ki:
"Ona söyleyin, basını kapasın, bineğine binsin ve (keffâret olarak) üç gün oruç tutsun."
4051- Ebû Dâvud, İbn Abbâs'dan merfü olarak: "Binsin ve kurban olarak bir deve kessin!"
4052- Diğer rivayet:
"Ona, binmesini ve bir deve kurban kesmesini emretti."
4053- Diğer rivayet:
"İbn Abbas dedi ki: Bir adam şöyle dedi: «Ey Allah'ın Resulü! Kız kardeşim adakta bulundu...» benzerini anlattı."
Ayrıca onda şöyle geçer: Buyurdu ki: "Haccına hayvanına binerek gitsin, yemi-nine de keffâret versin." [Ebû Dâvud]
4054- İbnü'l-Müseyyeb radiyallahu anh'-dan:
"Ensâr'dan iki kardeş arasında miras meselesi vardı. Biri kardeşinden mirası taksim etmesini istedi. Diğeri ona dedi ki:
«Eğer bir daha hisse istersen, bütün malımı Kabe'nin örtüsüne sarfedeceğim ve seninle de konuşmayacağım.» Tekrar aynı şeyi isteyince, Ömer'e gelip durumu bildirdi.
Ömer şöyle dedi:
«Kabe'nin senin malına ihtiyacı yok! Yeminine keffâret ver ve kardeşinle konuş! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:
«Rabbin masiyetinde, akraba ile ilgiyi kesmede, gücünün yetmediği şeyde, ne yeminin geçerlidir ve ne de adağın»." [Ebû Dâvud]
4055- Sabit bin ed-Dahhâk radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında bir adam Buvâne'de bir deve kesmeyi adadı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip durumu bildirdi. Şöyle buyurdu:
«Orada Cahiliyet putlarından tapılan bir put var mı?»
«Hayır» dediler.

«Orada Cahiliyet bayramlarından herhangi bir bayram kutlanıyor mu?»
«•Hayır.»
«Öyleyse sen adağını yerine getir. Çünkü, masiyet hususunda ve malik olunmayan şeylerde yapılan adaklar yerine getirilmez»."
[Ebû Dâvud]
4056- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden radiyallahu anh:
Bir kadın dedi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Bu gazvenden sağ salim ganimetle dönersen başucunda def çalacağımı adadım." Şöyle buyurdu:
"Eğer bunu adadıysan, adağını yerine getir! Adamamışsan hayır." [Ebû Dâvud]
4057- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Masiyette adak olmaz. Onun keffâreti tıpkı yemin keffâreti gibidir." [Sünen ashabı]
4058- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Bir kadın ona dedi ki:
"Ben oğlumu kesmeyi adadım." "Sen oğlunu kesme; yeminine keffâret ver" diye cevap verdi.
Orada bulunan bir yaşlı şöyle dedi: "Bunda nasıl keffâret olur?" Cevap verdi:
"Allah Teâla buyurdu: «Hanımlarına zı-har yapanlarınız bilsinler ki (bu sözleriyle hanımları onların anneleri olmuş olmaz. Gerçekten onlar çirkin ve asılsız bir söz söylüyor-, lar)» (Mücâdele 2). Bu âyette zıhardan bahsetmiş, sonra da âyetin devamında gördüğün gibi keffâreti emretmiştir." [Mâlik]
4059- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim adını koymadan bir adakta bulunursa, keffâreti, yemin keffâreti gibi olur. Gücü yetmediği bir adakta bulunursa keffâreti, yemin keffâreti gibi olur. Kim de gücü yettiği bir şey adarsa adağını yerine getirsin!" [Ebu Dâvud]
4060- Abdullah bin Ebî Bekr radiyallahu anh'dan, o da halasından:
"Halası, Kubâ mescidine yürüyerek gitmeyi adamış; adağını yerine getiremeden ölmüş. Bunun üzerine İbn Abbâs kızına onun namına yürümesi için fetva vermiş." [Mâlik]
TAHRİC
==
4042-4043-Bu hadisi Buhârî (eymân 26, VII, 232-3), Ebû Dâvud (no. 3288) ve Nesâî (eymân 25, VII, 16), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Müslim (nezr 7, s. 1262), Amr b. e. Amr ani'l-A'rec ... tarikiyle;
Müslim (nezr 5-6, s. 1261), Tirmizî (no. 1538) ve Nesâî (eymân 26, VII, 17), el-Alâ b. Abdirrahman an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Buhârî (kader 6/1, VII, 213), İbnü'l-Mübârek an Ma'mer an Hemmâm an Ebî Hureyre tarikiyle tahrîc ettiler.

4044-Heysemî'ye göre bu hadisi Taberânî iki isnâd ile tahrîc etmiştir; senedlerinin birinin râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ IV, 185).
4045-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3305), Mûsâ b. İsmaîl an Hammâd an Habîb el-Muallim an Atâ b. e. Rebah an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Ahmed, Beyhakî ve el-Hâkim tarafından da rivâyet olunmuş hadisin senedi hakkında İbn Dakîk el-ëd, el-İktirâh'ta sahîh hükmü vermiştir.
4046-Bu hadisi Buhârî (savm 67/2, II, 249) ve Müslim (siyâm no. 142, s. 800), İbn Avn an Ziyâd b. Cübeyr an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Buhârî (eymân 32, VII, 234), Mûsâ b. Ukbe an Hakîm b. ebî Hurre an İbn Ömer tarikiyle tahrîc ettiler.
4047-Bu hadisi Buhârî (eymân 31/5, VII, 234), Ebû Dâvud (no. 3000) ve İbn Mâce (no. 2136), Eyyûb es-Sahtiyânî an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4048-Mâlik (nüzr no. 6, s. 475), an Humeyd b. Kays ve Sevr b. Zeyd ed-Dîlî ani'n-Nebî mürsel senedi ile tahrîc etmiştir.
4049-4050-Bu hadisi Buhârî (cezâ'us-sayd 27/2, II, 220), Müslim (nezr no. 11-12, s. 1264-5), Ebû Dâvud (no. 3293-4, 3399), Tirmizî (no. 1544), Nesâî (eymân 32, VII, 19) ve İbn Mâce (no. 2134), Yezîd b. ebî Habîb an Ebî'l-Hayr an Ukbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4051-4052-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3296-8), Katâde an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4053-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3295), Haccâc b. e. Ya'kb an Ebî'n-Nadr an Şerîk an Muh. b. Abdirrahman mevlâ Âli Talha an Kureyb an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
4054-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3272), Muh. b. el-Minhâl an Yezîd b. Zürey' an Habîb el-Muallim an Amr b. Şuayb an Saîd b. el-Müseyyeb senedi ile tahrîc etti.
4055-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3313), Dâvud b. Rüşed an Şuayb b. İshâk ani'l-Evzâî an Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Kılâbe an Sâbit senedi ile tahrîc ettiler.
4056-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3312), Müsedded ani'l-Hâris b. Ubeyd Ebî Kudâme an Ubeydillah b. el-Ahnes an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
4057-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3290-2), Tirmizî (no. 1524) ve Nesâî (eymân 41, VII, 26), ez-Zührî an Ebî Seleme an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4058-Bu hadisi Mâlik (nüzr 7, s. 476), an Yahyâ b. Saîd ani'l-Kâsım b. Muh. an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
4059-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3322), Ca'fer b. Müsâfir an İbn ebi Füdeyk an Talha b. Yahyâ an Abdillah b. Saîd b.e. Hind an Bükeyr b. Abdillah b. el-Eşacc an Kureyb an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Hâfız İbn Hacer, Bulûğu'l-merâm'da isnâdının sahîh olduğunu, hâfızların ise mevkûf olmasını tercîh ettiğini söylemiştir (Neyl VIII, 255).
4060-Bu mevkûfu Muvattâ, (nüzr no. 2, 472), Abdullah b. e. Bekr'den ahzetmiştir.

NİKÂH BAHSİ

Peygamber Sallallahu Aleyhi Ve Sellem'in Bazı Hanımları İle Evlenmesi

4061- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Sen (Âişe'yi kastediyor) bana üç kere rüyamda gösterildin. Melek seni (rüyamda) bir ipek parçası içinde getirip «işte bu senin zevcendir» dedi. Yüzünü açtım baktım ki getirdiği (kız) sen idin. Diyordum ki: Eğer bu (rüya) Allah'tan ise mutlak bunu gerçekleştirir." [Buhârî ve Müslim][1]

4062- Tirmizî'nin lafzı: "Bu, dünyada da âhirette de senin zevcendir." [2]

4063- Urve radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve

sellem, Âişe'yi Ebû Bekr'den istedi. Ebû Bekr dedi ki:
«Ben senin kardeşinim.»
«Sen benim Allah uğrunda ve Kitâb'ında kardeşimsin. Ama o, bana helâldir»."[3]
4064- Âişe radiyallahu anhâ'dan; Dedi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! İçinde ot bulunan bir vadide konaklarsan. Otların bir kısmını yenmiş; bir kısmmı da yenmemiş bulursan, deveni hangisinde otlatırsın?"
"Tabiî otları yenmemiş kısmında" buyurmuş. Âişe (bu sözü ile) Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kız olarak ancak kendisiyle evlendiğini kastetmiştir.
[İkisi de Buhârî'ye aittir.][4]
4065- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, benimle ben altı yaşımdayken evlendi (nişanlandı). Medine'ye geldik. Haris bin el-Hazrecoğullarında konakladık. Sıtmaya yakalan-dım. Saçlarım döküldü, (iyileşince) yine uzadı. Ben salıncakta arkadaşlarımla sallanıp oynarken annem Ümmü Rûmân bana geldi. Benden ne istediğini bilmeden yanma vardım. Elimden tutup beni evin kapısında durdurdu. Ben soluk soluğa idim. Nerdeyse kalbim du-racaktı. Biraz su alıp yüzüme ve başıma sürdüm. Beni eve soktu. Evde bir takım Ensâr hanımları vardı.
«Hayırlı, uğurlu ve bereketli olsun!» dediler. Annem beni onlara teslim etti. Üstümü başımı düzelttiler. Çok geçmeden Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i orada görünce irkildim. Beni hemen ona teslim ettiler. Ben o zaman dokuz yaşındaydım."[5]
4066- Diğer rivayet: : Urve dedi ki:
"Hatice, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Medine'ye gitmeden üç yıl önce vefat etti. Ondan sonra iki veya iki seneye yakın bir müddet bekledikten sonra Âişe ile altı yaşındayken evlendi, dokuz yaşma bastığında onunla zifafa girdi."[6]
4067- Diğer rivayet: "Onunla dokuz sene birlikte oldu."[7]
4068- Diğer rivayet: "Benimle, yedi yaşımdayken evlendi." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.][8]

4069- Rezîn şunu ekledi: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e süt hediye edildi; kadınlara:
«Haydi buyurun için ve arkadaşınıza da (beni kastediyordu) içirin!" dedi. Utandılar ve:
«Biz istemiyoruz» dediler. Şöyle buyurdu: "Açlıkla yalan bir arada durmaz; haydi için!» buyurdu. Bunun üzerine içtiler."[9]
4070- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Bedir savaşına katılan ve Medine'de vefat eden Hüneys bin Huzâfe es-Sehmî'den dul kalan Hafsa'yı (babası) Ömer, Osman'a rastladığında (evlenmesi için) teklif etti ve dedi ki:
«İstersen Hafsa'yı sana vereyim.» O önce:
«Bir düşüneyim» dedi.
Aradan birkaç gün geçtikten sonra da:
«Onunla evlenmemeyi uygun gördüm» dedi. Ömer dedi ki:
Sonra Ebû Bekr'e teklif ettim ve:
«İstersen Hafsa'yı seninle evlendireyim» dedim. Sustu, ses çıkarmadı. Onun için Ebû Bekr'e Osman'a kızdığımdan daha çok içerledim.
Aradan çok geçmeden Hafsa'yı benden (yani Ömer'den) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem istedi ve derhal onu onunla evlendirdim.
Sonra Ebû Bekr bana rastladığı zaman şöyle dedi:
«Hafsayı bana arz etmiştin. Ben de sustum, biliyorsun o zaman belki bana kırıldın.»
«Evet» dedim.
«Susmamın sebebi şu idi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ondan (Hafsa'dan) söz etti de ben onun sırrını yaymak istemedim. Eğer O (Hafsa'yı) terk etseydi, ben tabiî ki kabul ederdim»." [Buhârî ve Nesâî][10]
4071- Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan: ... "Onun iddeti bitince, Ebû Bekr ona haber gönderip istetti. Onunla evlenmeyi kabul etmedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Ömer'i elçi olarak ona gönderip istetince, şöyle dedi:
«Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e haber ver, de ki: Ben kıskanç bir kadınım. Ben çok çocuklu bir kadmım. Sonra velilerimden

burada kimse yoktur.»
Durumu varıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e iletince, şöyle buyurdu:
«Git ona dön ve şöyle de: «Ben kıskanç bir kadınım, sözüne gelince; ben, Allah'a dua ederim senin kıskançlığını giderir. Ben çocuklu bir kadınım, sözüne gelince, çocukları himaye edilecektir. Burada velilerimden hiç kimse yoktur, sözüne gelince, burada bulunan ve bulunmayan velilerinden hiç kimsenin bunu hos görmiyeceğini sanmam.»
Ümmü Seleme, oğlu Ömer'e:
«Ey Ömer! Haydi kalk, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile beni evlendir!» dedi. Hemen onu onunla evlendirdi." [Nesâî][11]
4072- Enes radiyallahu anh'dan: "Zeyneb'in iddeti bitince, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Zeyd'e şöyle dedi:
«Haydi git ona benim kendini istediğimi bildir!» Zeyd dedi ki:
«Gidip Zeyneb'e şöyle dedim: Müjde! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem beni sana gönderdi, seninle evlenmek istiyor.»
«Rabbim tarafından emrolunmadıkça böyle bir şey yapamam» dedi ve hemen mescidine gitti (ibadetine koyuldu). Sonra (hakkında) âyet nazil oldu. Peygamber sallallahu aleyhi ve selleffl de gelip izinsiz onun yanma girdi." [Müslim ve Nesâî]
İnşaallah bu hadis Ahzâb sûresinin tefsirinde ileride gelecektir.[12]
4073- Ümmü Habîbe radiyallahu anhâ'dan:
"O, Ubeydullah bin Cahş'ın hanımı idi. Habeşistanda ölünce, onu Necâşi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile dört bin (dirhem veya dinar) mehir vererek evlendirdi.
Onu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Şurahbîl bin Hasene ile gönderdi." [Ebû Dâvud ve Nesâî][13]
4074- Diğer rivayette: "Dört bin dirhemle" şeklinde geçmektedir.[14]
4075- Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Hayber'e geldi; Allah kalenin fethini ona müyesser kılınca, kendisine Safıyye bint Hüyey bin Ahtab'ın güzelliğinden söz edildi. Kocası öldürülmüştü. Yeni evlenmişti. Allah Resulü sallallahu aleyhi

ve sellem, ganimetten bir pay olarak onu kendi nefsi için seçti. Onunla beraber yola koyuldu; Seddu'r-Revhâ'ya varınca onunla zifafa girdi. Sonra küçük bir yaygı içerisinde hurma ve keş karışımı bir yemek hazırlandı ve sonra bana:
«Etrafındakileri çağır\» buyurdu. İşte bu yemek Safiyye için düğün yemeği oldu. Sonra Medine'ye doğru hareket ettik. Onun için bineğinin terkisine bir örtü seriyordu. Devesinin yanında oturup dizini koyuyor, Safiyye de onun dizine basıp onun devesine öyle biniyordu." [15]
4076- Diğer rivayet: O (Safiyye) Dih-ye'nin payına düşmüştü. Müteakiben Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yedi kişi karşılığında Safiyye'yi ondan satın alıp Üm-mü Süleym'e, yanında iddet görmesi ve hazırlaması için verdi. Velîmesi (=düğün yemeği) hurma, kuru süt ve yağdan ibaretti. İnsanlar yediler, doydular."
Dediler ki: "Onunla evlendi mi yoksa onu ümmü veled (yani efendisi için çocuk yapan cariye) mi yaptı bilmiyoruz. Eğer onu örterse anla ki o hanımı olmuştur; örtmezse o ümmü veleddir." Deveye binerken onu örttü. Bundan onun onunla evlendiğini anladılar.
Medine'ye yaklaşınca, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bineğini hızlandırdı, biz de hızlandırdık. Derken Adbâ (devesi) tö-
kezledi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem düştü, o da düştü. Kalkıp onu örttü. Kadınlar gördüler ve şöyle dediler:
«Allah Yahudi olan bu kadını uzaklaştır-sınî»" [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.][16]
4077- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarından Benu'l-Mustalik'ten Cüveyri-ye binti'l-Haris, Sabit bin Kays bin Şem-mâs'ın hissesine düştü. Kendini borçlandırmak ve borcunu ödeyip azat ettirmek için onunla mükâtebe anlaşması yaptı. Son derece güzel bir kadındı. Gözün onda hazzı vardı (gören zevk duyardı).
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip mükâtebe için (gerekli parayı bulmakta) yardım istedi. Kapıda durduğu zaman, durumundan hoşlanmadım. Benim gördüğümü (güzelliğini) mutlaka Allah Resulü

sallallahu aleyhi ve sellem'in de göreceğini anladım. Dedi ki:
«Ey Allah'ın Resulü! Ben Cüveyriye bin-ti'1-Hâris'im. Durumum sana gizli değil, pek âlâ biliyorsun; ben Sabit bin Kays'in hissesine düştüm. Kendimi azat ettirmek için ona borçlandım, mükâtebe akdi yaptım. Bana yardım etmen için sana geldim.»
«Sana istediğinden daha hayırlısını teklif etsem hoşlanır mısın?»
«-Nedir o ey Allah'ın Resulü?»
«Borçlarını (mükâtebe bedelini) ödeyip seninle evleneyim!»
«Olur» dedi.
Orada bulunan insanlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Cüveyriye ile evlendiğini duyunca, ellerindeki esirleri azat edip salıverdiler ve «Bunlar Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in akrabalarıdır (hanımı tarafından yakınlarıdır)» dediler."
(Âişe) dedi ki: "Kavmi hakkında ondan daha bereketli bir kadın görmedim. Onun yü-züsuyu hürmetine, Mustalikoğullanndan tam yüzden fazla ev halkı hürriyetine kavuştu."
[Ebû Dâvud][17]
4078- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Cevn'in kızı (Ümeyme) Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına girince: «Senden Allah'a sığınırım!» dedi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in cevabı: «Çok büyük bir varlığa sığındın. Haydi git, ailene dön!»" [Buhârî ve Nesâî, "Kilâbîlerden bir kadın girince" lafzı ile.][18]
4079- Ebû Üseyd'den nakledilen diğer rivayet:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onun (Ümeyme'nin) yanına girip onunla baş-başa kalınca, "Haydi kendini bana bağışla!" dedi. O şu cevabı verdi:
"Kraliçe bir kadın kendi nefsini teb' asına hibe eder mi?"
Onun sinirini sakinleştirmek için elini ona uzatınca, şöyle çıkıştı:
"Senden Allah'a sığınırım!"
"Sen, gerçekten sığınılmaya lâyık olana sığındın" deyip (yanımıza) çıktı ve şöyle dedi:
"Ey Ebû Üseyd! Buna râzikiyye (denilen beyaz keten kumaştan yapılmış) iki elbise verip, ailesine yetiştirip onlara kavuştur."[19]

4080- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ümeyme bint Şarâhîl ile evlendi." Benzeri rivayet.[20]
4081- Buhârî ve Müslim, Sehl bin Sa'd'-dan benzerini rivayet ettiler; onda şöyle geçmektedir:
"Ona (kadına) dediler ki: «Bu kimdir biliyor musun?» «Hayır» dedi.
«Bu Allah Resulüdür, seni istemek için geldi» dediler.
«Peygamber 'le evlenmeyi kaçırmaktan dolayı bedbaht oldum» dedi." [21]
4082- Ümmü Şerîk radiyallahu anhâ'dan: "O, kendini Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bağışlayanlardandı."[22]
4083- Enes radiyallahu anh'dan: "Dediler ki: «Ey Allah'ın Resulü! Ensâr hanımlarından hiçbirisiyle evlenmiyecek misin?»
«Onlarda aşın kıskançlık vardır» buyurdu." [Nesâî][23]

Evlenmeyi Teşvik Etmek, Nişanlılık, Nişanlanmadan Önce Görüp Bakmak Ve Diğer Nikâh Âdabı

4084- Alkame radiyallahu anh'dan: "Mina'da Abdullah b. Mes'ûd ile beraber yürüyordum. Ona Osman rastladı. Dedi ki:
«Ey Ebû Abdirrahman! Seni genç bir cariye ile evlendireyim mi? O sana yaşadığın hatıraları anlata» Abdullah şu cevabı verdi:
«Sen bunu diyorsan, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de bize şöyle demişti:
«Ey gençler topluluğu! içinizden kimin evlenmeye gücü yeterse evlensin. Çünkü bu, gözü haramdan, ferci (zinadan) daha iyi korur. Gücü yetmeyense, oruç tutmalıdır. Çünkü orucun (şehveti) kırma niteliği vardır»."
[Mâlik hariç. Altı hadis imamı.][24]
4085- Ma'kil bin Yesâr radiyallahu anh'dan:
"Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi:
«Ey Allah'ın Resulü! Ben soylu ve güzel bir kadın buldum; ancak çocuk doğurmuyor; onunla evleneyim mi?»
«Hayır.»

İkinci kez geldi, yine nehyetti. Sonra üçüncü kez gelince, şöyle buyurdu:
«Sevimli ve doğurgan kadınlarla evlenin! Çünkü (diğer) milletlere karşı ben sizin (çokluğunuz) ile iftihar edeceğim»." [Ebû Dâvud ve Nesâî][25]
4086- Saîd İbn Cübeyr radiyallahu anh'dan: "İbn Abbâs bana dedi ki:
«Evlendin mi?»
«Hayır» dedim.
«Evlen! Bu ümmetin en hayırlısı, hanımları en çok olandır" dedi. — Bu sözü ile Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i kastetti.— [Buhârî][26]
4087- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dünya bir meta'dır. Onun en iyi meta'ı (faydalanılacak şeyi) ise saliha bir kadındır." [Müslim ve Nesâî][27]
4088- İbn Ebî Necîh radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Karısı olmayan adam yoksuldur, yoksul."
"Çok malı olsada mı?"
"Çok malı olsa da."
"Kocası olmayan kadın da yoksuldur, yoksuldur" buyurdu.
"Çok malı olsada mı?" dediler.
"Çok malı olsa da" buyurdu. [Rezîn][28]
4089- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kadınla dört (şey) için evlenilir: Malı, soyu, güzelliği ve dini için. Öyleyse elleri toprak olası sen dindarını al."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.)[29]
4090- İbn Amr radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kadınları güzellikleri için almayın, kim bilir belki güzellikleri helâklarına sebep olur. Malları için de almayın, kim bilir malları belki onları azdırır. Onları dinleri için alın! Dindar olan kara ve burnu kesik

cariye daha hayırlıdır."[30]

4091- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü buyurdu:)

"Kim Allah'a tertemiz olarak kavuşmak isterse, hür kadınlarla evlensin." [Bu ikisi de İbn Mace'ye aittir.][31]

4092- Câbir radiyallahu anh'dan: "Evlenmiştim. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sordu: «Kiminle evlendin?»

«Dul kadınla evlendim.»

«Neden dul kadınla evlendin. Genç kızlar ve onlarla oynaşmak daha iyi değil miydi?» buyurdu.[32]

4093- Diğer rivayet: "Onun seninle, senin de onunla oynaşacağınız bakire yok muydu?" buyurdu. [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][33]

4094- Abdurrahman bin Salim bin Utbe bin Uveym bin Sâide el-Ensârî'den, o da babasından, o da dedesinden: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Bakire kızlarla evlenmelisiniz, çünkü onların ağızlan daha tatlı, rahimleri daha doğurgan olur. Üstelik onlar aza daha çok razı olurlar." [İbn Mâce. Abdurrahman hali bilinmeyen (meçhul) bir ravidir.][34]

4095- Câbir radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bir kadın gördü; hemen karısı Zeynep'e geldi. Zeynep derisini işliyordu. Onunla cinsî ilişki kurdu. Sonra ashabına çıkıp şöyle dedi: «Kadın şeytan kılığında gelir; şeytan kılığında gider. Biriniz bir kadın gördüğü zaman, hemen kendi hanımına varsın, çünkü onda, içindeki (şehvet ve arzuyu) giderecek şey vardır»." [Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud][35]

4096- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: İkâf bin Bişr et-Temîmî Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanma girdi; ona dedi ki:

"Ey ikâf! Hanımın var mı?"

"Hayır."

"Cariyen de mi yok?"

"Hayır."

"Malın var mı (zengin misin)

"Zenginim."

"Öyleyse sen şeytan kardeşlerindensin. Zira sen Hıristiyanlardan

olsaydın, ruhbanlarından olurdun. Bizim sünnetimiz (kanunumuz) evlenmektir. Kötüleriniz bekârlarınızdır. Ölülerinizin en rezilleri bekârlarınızdır. Şeytanla mı ilgileniyor (ona yardımcı oluyor) sunuz? Salihler hakkında, şeytanın, kadınlardan daha etkili bir silâhı yoktur. Evliler müstesna. Çünkü onlar yaramaz söz ve fiilden beri ve de temizdirler.
Yazık sana ey İkâf! Onlar (kadınlar) Ey-yûb, Dâvud, Yûsuf ve Kerfes'in yoldaşlarıdır. (Onları rahatsız etmişlerdir)" Ona Bişr bin Atiyye sordu:
"Ey Allah'ın Resulü! Kerfes kimdir?" Cevap verdi:
"O bir adamdır ki, üçyüz yıl deniz sahillerinin birinde Allah'a ibadet etmiştir. Gündüz-
leri oruç geceleri namazla geçirmiştir. Ne yazık ki sonra âşık olduğu bir kadın yüzünden Allah'ı inkâr etmiştir. Allah'a, karşı yapmakta olduğu ibadetleri bir anda terk etmiştir. Bereket ki sonradan kendine gelmiş, Allah'ın rızasını mucip bazı güzel davranışlarda bulunmuş da Allah onu bağışlamıştır.
Yazık sana ey İkâf evlen! Yoksa sen Allah'in emirlerine arkasını çevirmişlerden olursun."
"Öyleyse ey Allah'ın Resûlür beni evlendir!" deyince, Resûlulluh sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Seni Gülsüm el-Him-yerının kızı Kerîme ile evlendirdim."
[Ahmed, ismi belirtilmemiş bir râvi kanalıyla.][36]
4097- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim evlenirse imanın yarısını tamamlamış olur; kalan diğer yarısı hakkında ise Allah'tan korksun!" [Taberânî, Mu'cemu'I-][37]
4098- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kadınlarla evlenin ki size mallar getirsinler." [Bezzâr][38]
4099- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şu üç şeyi, her kim Allah'a güvenerek ve karşılığını ancak Allah'tan

bekleyerek yaparsa, ona yardım etmek, onu mübarek kılmak Allah üzerinde artık bir hak olur: Kim Allah'a güvenerek ve karşılığını da ancak ondan bekleyerek bir köle azat etmek gayretinde bulunursa Allah'ın ona yardım etmesi ve onun malını bereketlendirmesi artık bir hak olur.
Her kim Allah'a güvenerek karşılığını ondan isteyerek ölü bir araziyi ihya ederse, Allah'ın ona yardım etmesi ve malını bereketlendirmesi Allah üzerinde bir hak olur.
Kim Allah'a güvenerek karşılığını ancak ondan dileyerek evlenirse, ona yardım etmesi ve bu evliliği onun hakkında mübarek kılması artık Allah üzerinde bir hak olur."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat ve's-Sağîr'de.][39]
4100- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, insana, müslüman kardeşinin istediği kızı istemesini yasak kılmıştır. Ama ne zaman (kardeşi) ondan vazgeçerse, ya da izin verirse o zaman caiz olur." [Altı hadis imamı.][40]
4101- Adiy bin Hatim radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda bir adam bir hitapta bulunup şöyle dedi:
"Kim Allah'a ve Resulüne itaat ederse, doğru yolu bulmuş olur. Kim ikisine baş kal-dınrsa doğru yoldan sapmış olur."
Bunun üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Ne kötü bir hatipsin sen! Şöyle de: «Kim Allah'a ve O'nun Resulüne baş kaldırırsa»."
[Ebû Dâvud, Nesâî ve aynı lafızla Müslim.][41]
4102- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bize hacet hutbesini öğretti:
"el-Hanıdü lillahi nestaînuhû ve nestağfîru-hu ve neûzü billahi nün şıırûri enfusinâ. Men
yehdillâhu felâ mudille leh. Ve men yıdlil felâ hâdiye leh. Ve eşhedü en lâ ilahe ilallah. Ve eş-hedü enne Muhammeden abdühii ve Resûlüh. Yâ eyyühellezîne âmenû'ttekû' ilahe' llezî tesâ-elûne bihî ve'l-erhâm. İnnellâhe kâne aleyküm rakîbâ. Yâ eyyühellezîne âmenû'ttekû'llâhe hakka tukâtih. Velâ temûtunne illâ ve entüm müslimûn. Yâ

eyyühellezîne âmenû'ttekû' llâhe ve kûlû kavlen sedîdâ. Yuslih leküm a'mâleküm ve yağfir leküm zünûbeküm. Ve men yııti'ülâhe ve Resûlehu fe kad fâze fevzan azînıa (=Hamd Allah'a mahsustur. O'ndan yardım dileriz, O'ndan af dileriz, nefsimizin şerlerinden, amellerimizin kötülerinden O'na sığınırız. Allah kime hidayet verirse onu saptıracak yoktur. Allah kimi de saptırmışsa, onu hidâyete erdirecek yoktur. Allah'tan başka ilâh olmadığına sehâdet ederim. Ey iman edenler, adını zikrederek birbirinize talepte bulunduğunuz Allah'tan ve aranızdaki akrabalık bağını koparmaktan korkun! Şurası muhakkak ki Allah üzerinizde murakıptır" (Nisa 1). "Ey iman edenler! Allah'tan hakkıyla korkun. Sakın ha müslüman olmaktan başka (her hangi bir) şekilde ölmeyin." (Âl-i İmrân 102) "Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve sağlam bir söz söyleyin. Tâ ki Allah sizin işlerinizi salaha çıkarsın ve günahlarınızı da affetsin. Kim Allah ve Resulüne itaat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş olur." (Ahzâb, 72-71).[42]

4103- Diğer rivayette: "Ve Resûlihî'den sonra şöyle geçer: "Erselehû bi'l-hakkı Beşî-ren ve Nezîren beyne yedeyi's-sâati. Men yutî-illahe ve Resûlehu fe-kad raşede, ve men ya'sihimâ fe-innehu lâ yadurru illâ nefsehu velâ yadurrullahe şey'â (=O'nu hakkıyla bir mujdeleyici ve korkutucu olarak kıyamete yakın bir zamanda gönderdi. O halde kim Allah'a ve onun Resulüne itaat ederse yolunu bulur. Her kim de o ikisine isyan ederse, o kimse ancak kendi nefsine zarar vermiş olur, Hiçbir surette Allah'a zarar veremez)."

(Ebû Davud'un lafzıyla Sünen ashabı.][43]

4104- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"İçinde teşehhüd bulunmayan her hutbe (dua) kesik el gibidir." [Tirmizî][44]

4105- Süleymoğullanndan bir adam radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den, Ümâme bint Abdi'l-Müttalib'i istedim. Onu benimle teşehhüd etmeden (şehâdet kelimelerini söylemeden, yani nikah duası yapmadan) evlendirdi."[45]

4106- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem buyurdu:)
"Biriniz bir kadınla evlenmek isterse, onunla evlenmeye celbedecek yerlerine baksın."
Câbir diyor ki: "Bir kadınla nişanlanmak istedim. Gizli olarak onu takip ettim, onunla evlenmemi sağlayacak yerine (yüzüne) baktım ve onunla evlendim."
[İkisi de Ebû Davud'a aittir.][46]
4107- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Bir adam Ensâr'dan bir kadına talip oldu.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sordu: «Sen ona baktın mı?»
«Hayır.»
«O zaman git bak! Çünkü Ensâr'ın gözlerinde bir şey olur.» buyurdu."
[Müslim ve Nesâî][47]
4108- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bu evlenmeyi ilân edin; evlenme işlerini mescidlerde yapın ve üzerine de defler çalın!" [Tirmizî][48]
4109- Rezîn şu eki yaptı: "Çünkü helâl ile haramı ayıran şey, onu ilân etmektir."[49]
4110- Buhârî'nirr rivayeti: "Bir kadını En-sâr'dan bir adamla evlendirmiştik; şöyle buyurdu:
«Beraberihizde eğlence yok mu? Ensâr eğlenceyi sever»."[50]
4111- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve selleoL) Yanında bulunan bir yetim kız için dedi
ki: "Falan kız ne oldu?"
"Onu kocasına verdik" dedim. Şöyle buyurdu: "Onunla beraber def çalacak, şarkı söyleyecek birini gönderdiniz mi?"
Dedim ki: "O şarkıcı ne söylesin?"
Şunu söylesin, buyurdu: "Size geldik, size geldik. Bizi selâmlayın, biz de sizi selâmlayalım. Kırmızı altın olmasaydı, bedevileriniz yerleşik olmazdı. Siyah buğday olmasaydı, genç kızlarınız semirmezdi."
[Taberânî, Mu'cemıı'l-Evsat'ta leyyin bir senedle.][51]
4112- Zeyd bin Eşlem mürsel olarak: (Allah Resulü sallallahu aleyhi

ve sellem buyurdu:)
"Biriniz bir kadınla evlendiğinde ya da bir cariye satın aldığında alın saçından (perçeminden) tutup bereketle dua etsin. Deve satın aldığı zaman, hörgücünün tepesinden tutup, şeytandan Allah'a sığınsın." [Mâlik][52]
4113- Ebû Dâvud, Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden, evlenenin ve hizmetçi ve deve satm alanın edeceği dua ile ilgili merfû olarak şunu rivayet etmiştir:
"Allahümme innî es'elüke hayrehâ ve hayre ma cebeltehâ aleyhâ ve eûzü bike min şerrihâ ve şerri mâ cebeltehâ aleyhi (=Alla-hım! Onun iyisini, verdiğin huyunun da iyisini dilerim; onun şerrinden ve kendisine verdiğin huyunun da kötüsünden sana sığınırım)."[53]
4114- el-Hasan radiyallahu anh'dan: Akîl bin Ebî Tâlib, Cuşemoğullanndan bir kadınla evlendi. Bunun üzerine: "bi'r-refâi ve'1-benîn (=Mutluluklar ve (bol) oğullar)!" dediler. Bunun üzerine şöyle dedi:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in söylediği gibi deyin:
«Bârekellahufîküm ve bâreke leküm (=Al-lah sizde bereketi artırsın. Sizin için bu evliliği mübarek etsin»." [Nesâî][54]
4115- Ebû Dâvud ve Tirmizî, Ebû Hureyre'den:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi:
"Bârekellahu leke ve bâreke aleyke ve ce-maa beynekümâ fi hayrın (-Allah senin için mübarek etsin, senin üzerine mübarek kılsın. İkinizi hayırda [iyilik ve mutluluklarda] bir-kştirsin)."[55]
4116- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,
benimle Şevval ayında evlendi; Şevval aym-da zifafa girdi. Onun yanında hangi Hanımı benim kadar mutlu ve şanslıdır?"
(Âişe) yakınlarından olan kadınları Şevval ayında zifafa sokmayı hoş karşılardı. [Müslim, Tirmizî ve Nesâî.][56]
4117- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz ailesi ile cinsî temas kurarken: «Bismillahi Allahümme

cennibna! ş-şeytâne ve cennibi' ş-şeytâne mâ razektenâ (=Bismil-lahi, Allahım! Şeytanı bizden uzaklaştır, nzık olarak ihsan edecek olduğun çocuktan da onu uzaklaştır)» diye dua edip sonra aralarında bu temastan çocuk takdir edilirse, ona şeytan asla zarar veremez."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.][57]
4118- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek, "Karım, kendisine dokunan (her erkek) eli(ni) geri çevirmiyor" deyince şöyle buyurdu:
"Onu kendinden uzaklaştır!"
"Nefsimin onu arzulayıp arkasından gitmesinden korkuyorum" deyince, şöyle buyurdu:
"Öyleyse ondan faydalan!" [Ebû Dâvud ve Nesâî][58]
4119- Ebu'z-Zübeyr el-Mekkî radiyallahu anh'dan: "Bir adam bir adamdan kız kardeşini istedi, adam ise onun iyi olmadığını (zina ettiğini) söyleyince bunu Ömer duydu ve kızın kardeşini dövdü ya da nerdeyse dövecek gibi oldu; sonra şöyle çıkıştı: «Unutulmuş bir olayı neden söyledin?»" [Muvatta'][59]
4120- Ata bin Yesar radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kızı Fâtima'yı, bir yatak, bir kırba (damacan) ve bir de içi izhir (bir tür ot) dolu bir yastıkla gelin yaptı." [Nesâî][60]
4121- el-Misver bin Mahrame radiyallahu anh'dan:
"Ali, Fâtıma'nın üstüne evlenmek için Ebû Cehl'in kızını istedi. Fâtıma hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip dedi ki: «Kavmin kızların için senin öfkelenmediğini söylüyor. İşte Ali, Ebû Cehl'in kızma talip oldu.»
Hemen kalktı teşehhüdünü duydum. Teşehhüdünden sonra şöyle hitap etti:
«Amma ba'du: Ben Ebu'l-As bin er-Rebî'a (kızım Zeyneb'i) verdimse, kocası beni dinleyip tasdik ettiği için verdim. Fâtıma benim bir parçamdır. Ona kötülük etmenizi hoş görmem. Vallahi Allah Resulünün kızı ile Allah düşmanının kızı bir araya asla gelemez!» Bunun üzerine Ali Ebû Cehl'in kızına talip olmaktan vazgeçti."[61]
4122- Diğer rivayet: "O, minber üzerinde şöyle diyordu:

«Hâşim bin el-Muğîreoğulları kızlarını Ali'ye vermeleri için benden izin istediler. Onlara asla izin vermem. Onlara asla müsaade etmem! Ali kızımı boşayıp onların kızını almak isterse başka. Çünkü o (Fâtıma) benim
bir parçamdır. Onu şüphelendiren şey beni de şüphelendirir; onu üzen şey beni de üzer»." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.][62]
4123- Ali radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanındaydı. Bu esnada:
«Kadın için en hayırlı olan şey nedir?» diye buyurdu. Sükût ettiler. Ben de dönünce Fâ-tıma'ya sordum:
«Kadınlar için en hayırlı şey neymiş?»
«Erkeklerle iddialaşmamalarıdır» dedi.
Bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e anlatınca, şöyle buyurdu:
«Fâtıma benim bir parçamdır»."
[Bezzâr zayıf bir senedle][63]
4124- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kadın zifaf için kocasının yanına girdiği zaman, erkek ve kadın kalkarak iki rekat namaz kılsınlar. Adam şöyle dua etsin:
«Allahım! Beni ailemde mutlu eyle! Ailemi de bende mutlu eyle! Allahım, onları benden azıklarıdır, beni de onlardan rızıklandır. Allahım, hayırda oldukça, bizi daima bir arada tut. Eğer ayırmakta hayır varsa bizi ayır!»"
[Taberânî, Mu'cemu'l-fCeMr'de zayıf bir senedle.][64]
4125- Ebû Ruhm radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Evlenme işi için iki kişi arasında aracılık yapmak, en üstün aracılıklardandır." [ibn Mâce][65]

(Evlilikte) Velîler, Şahitler, İzin İsteme Ve Denklik

4126- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Velisinden izinsin evlenen herhangi bir kadının nikâhı bâtıldır." Bunu üç kere söyledi.
"Eğer adam onunla zifafa girerse, onun fercinden faydalandığı için mehrini vermesi gerekir. Eğer veliler (kadını evlendirme konusunda) analşamazlarsa, artık devlet başkanı velisi olmayanın velisidir."
[Ebû Dâvud ve Tirmizî.][66]
4127- İkisinin Ebû Musa'dan şöyle bir rivayeti vardır: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Veli olmadan hiçbir nikâh (evlilik) olamaz."[67]
4128- Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir kadını, iki ve/isi (iki ayrı sahsa) evlendirirse, geçerli olan önce davranan velinin evlendirmesidir."[68]
4129- Rezîn şunu da ekledi: "Eğer onunla zifafa girilirse, hangisi ilk önce zifafa girmiş ise kadın onun olur." [Sünen ashabı daha uzun bir metinle.][69]
4130- İbn Abbas radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kendilerini şahitsiz olarak ancak fuhuş yapan kadınlar evlendirirler." [Tirmizî]
Tirmizî bunun mevkuf (İbn Abbâs' in sözü) olması sahihtir dedi.[70]
4131- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kadın, kadını evlendiremez. Kadın kendisini evlendiremez. Kendi kendisini ancak zina yapan kadın evlendirir." [ibn Mâce][71]
4132- İbnü'l-Müseyyeb radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Kadın ancak velisinin, ya da ailesinde müsbet görüşlü kimselerin, ya da sultanın izni ne evlenebilir." [72]
4133- Câbir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem lyurdu:)
"Efendilerinden izinsiz evlenen herhangi r köle zânî (zina yapmış) sayılır." [Ebû Dâvud ve Tirmizî.][73]

4134- Ebu'z-Zübeyr el-Mekkî radiyallahu h'dan:
"Bir erkek bir de kadının şahitliği ile evlenlerin nikâh meselesi Ömer'e gelince şöyle di:
«Bu gizli nikah sayılır, kabul etmem. Da-. önce haberdar olsaydım recmederdim»." [Muvatta][74]
4135- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yurdu:)
"Dul, kendisini evlendirme hususunda, tisinden daha ileridir. Kızdan izin istenir, iması ise onun izni sayılır."[75]
4136- Onun rivayetlerinden:
"Kızdan (evlendirmesi için) babası izin ister. Onun izni susmasıdır." [Buhârî hariç, Altı hadis imamı][76]
4137- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bakire bir kız, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip, istemediği halde babasının zorla kendisini evlendireceğini söyledi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu (kabul edip etmemekte) serbest bıraktı." [Ebû Dâvud][77]
4138- Ebû Hureyre radiyallaiıu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dininden ve ahlâkından hoşnut olduğunuz biri sizden kız istemeye gelirse verin! Vermezseniz, yeryüzünde fitne ve büyük bozgunculuk olur." [Tirmizî][78]
4139- Bureyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dünya ehlinin (kendilerince) değer verdikleri, peşinden koştukları şey maldır." [Nesâî][79]
4140- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Ebû Huzeyfe bin Utbe bin Rabia —ki Bedir'e katılanlardandır— Sâlim'i evlât edindi ve ona kardeşinin kızı Hind binti'l-Velid bin Utbe'yi verdi.
O, (Salim) Ensâr'dan bir kadının azatlısı-dır. Velîd'in kızı Hind ise, ilk muhacirlerdendir. Aynı zamanda Kureyş'in en faziletli dul-lanndandir." [Buhârî ve uzunca bir metinle Nesâî.][80]

4141- Rezîn şunu ekledi:
"Ebû Huzeyfe'nin bu davranışını Kureyş hoş karşılamadı. Ve şöyle dediler:
«Kardeşinin kızını bir azatlıya verdi.» Cevabı şu oldu:
«Benim bildiğim bir şey varsa o azatlının, kardeşimin kızından daha hayırlı olduğudur.»
Kureyş onun bu sözüne, davranışından daha çok şaşırdı."[81]
4142- Muâz radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Araplar birbirlerine denktir. Azatlılar da birbirine denktir." [Bezzâr]
İsnadında Süleyman bin Ebi'1-Cevn adlı râvi vardır.[82]
4143- Muâz bin Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"infaz etmeye gücü yettiği halde öfkesine hakim olan kimseye kıyamet gününde Allah en beğenip seçtiği hûr-i iyni verir.
Kim bir köleyi evlendirirse, Allah onun başına Kıyamet gününde melik tacını koyar."
[Taberânî, Mu 'cemıı'I-Evsat ve's-Sağîr'de leyyin bir senedle.][83]
4144- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rabbiniz bir, babanız bir. Arabm Aceme, kırmızının siyaha üstünlüğü yoktur! (Üstünlük) Ancak takva iledir."
[Taberânî, Mu 'cemu'l-Evsat'ta.][84]
4145- Bezzâr'm lafzı: "Babanız birdir, di-ıtıia. kirdir,. %ıh/ımz. 4dejn'. 'lir.; AdejnJsfi. tnnraktan yaratılmıştır."[85]
4146- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kadınlarınızın hayırlısı ile evlenmeye bakın. Denginiz olanlarla evlenin! Birbirlerine denk olanları evlendirin."
[İbn Mâce zayıf bit senedle.][86]

Mehir, Düğün Yemeği Ve Davete İcabet

4147- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: Bir kadın Allah Resulü

sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü! Kendimi sana hibe etmek için geldim."
ü. ¥Laduv Vsndvsi hakkında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bir hükme varmadığını görünce, oturdu. He-men ashabından bir adam kalkıp şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resulü! Eğer senin ona ihtiyacın yoksa, onu benimle evlendir." "Yanında verecek mehrin var mıdır?" "Hayır."
"Haydi ailene git belki onlarda bir şey bulursun!" buyurdu. Adam gitti, biraz sonra geri döndü ve şöyle dedi:
"Hayır! Vallahi ey Allah'ın Resulü bir şey bulamadım."
"Bak; bir demir yüzüğü de olabilir."
Gitti, döndü ve şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü, hayır vallahi, bir demir yüzüğü de yok! Lâkin işte kaftanım — Sehl dedi ki: Bütün malı kaftanından ibaretti— Yarısı onun (kadının) olsun."
"Senin kaftanını ne yapsın? Sen giydiğin zaman, onun sırtında bir şey olmayacak; o giydiği zaman senin sırtında bir şey olmayacak?"
bir zaman geçti. Sonra kalkıp arkasına dönüp yürümeye başlayınca, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem:
"Çağırın gelsin" dedi. Gelince ona sordu: "Kur'ân'dan ezberinde ne var?" "Falan sûre, falan sûre" diyerek sûreleri saydı.
"Bunları ezberden okuyabiliyor musun?" "Evet."
"Haydi git, Kur'ân'dan ezberinde olanların karşılığında o kadını seninle nikahladım" buyurdu. [Altı hadis imamı.][87]
4148- Enes radiyallahu anh'dan:
"Ebu Talha, Ümmü Süleym' e talip çıktı.Ümmü Süleym'in cevabı şöyle oldu:
"Vallahi ey Ebu Talha! Senin gibisi geri çevrilmez; ancak sen kafir bir adamsın; ben müslüman bir kadınım Seninle evlenmem helal olmaz.Müslüman olursan bunu, mehrim olarak kabul ederim. Bundan başka da senden hiçbir şey istemem."
Hemen müslüman oldu ve müslüman oluşu onun Mehri oldu.
Sabit der ki:" Ümmü Süleym 'in mehrinden daha şerefli bir mehre

sahip olan kadının daha hayatımda duymadım.Mehri İslam olmuştur.Onunla zifafa girdi ve ona (çok hayırlı bir çocuk) olan Enes'i doğurdu."
[Nesai][88]
4149- Cabir raiyallahu anh'dan
(Allah Resülü salalahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir kadına mehir olarak bir avuç dolusu kavrulmuş un veya hurma verirse, kadını kendisine helal etmiş olur."[89]
4150- Diğer bir rivayet: "Biz Peygamber sallahu aleyhi ve sellem'in zamaında bir avuç yiyecekle mut'a usülü kadınlardan faydalandırdık."[Ebu Davud][90]
4151- Abdullah bin Amir bin Rabia radiyallahu anh'dan , o da babasından:
"Fezareoğullarından bir kadın iki pabuç karşılığında evlendi.Ona Peygamber sallahu aleyhi ve sellem sordu:
"Kendini ve kendininkini iki pabuç karşılığında vermeyi kabul edip razı oldun mu? " Kadın "Evet" deyince, Peygamber sallahu aleyhi ve sellem, bu evliliği kabul edip onayladı." [Tirmizi][91]
4152- Ayşe radiyallahu anha'dan
"Allah Resulü sallahu aleyhi ve sellem'in, kadınlarına (evlenirken) verdiği mehir, oniki ukiye ve bir neş idi." Aişe neşi yarım ukiyye ile tefsir etti. Buna göre tamaı, beş yüz dirheme tekabül etmektedir.
[Müslim, Ebu Davud ve Nesai][92]
4153- Aişe radiyallhu anha2dan:
Peygamber salllahu aleyhi ve sellem,benimle kırk dirhem değerinde bir mal(ı mehir) vererek elendi.
[tebarani , Mu'cemu'l-Evsat'ta leyin bir isnadla][93]
4154- Enes radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallahu aleyhi ve sellem, Ümmü Seleme'ye (mehir olarak) on dirhem değerinde birmal verip evlendi."
[ebu Yala, Bezzar ve Tebarani, Mu'cemu'l-Kebir'de zayıf bir senedle.][94]
4155- Ömer radiyallhu anh'dan:

O, bir hutbesi esnasında şöyle dedi:
“Mehir lerde fazla pahalı davranmayın.Eğer bu pahalılaştırma, dünyada bir şeref, Allah katında bir takva olsaydı, bu huasusta sizin en iyiniz Allah Resülü sallahu aleyhi ve sellem olurdu. Oysa o, ne aldığı hanımlarda ve ne de evlendirdiği kızlarında on iki ukiye-den fazla mehir takdir etmemiştir."
[Sünen ashabı][95]
4156- Nesâî şunu da ilave etti: "Kişiden ağır mehir alınırsa, aldığı kadına karşı içinde bir düşmanlık meydana gelir; hatta zamanla: «Sizin için en ağır yük altına girdim» diyebilir."[96]
4157- Enes radiyallahu anh'dan: "Abdurrahman bin Avf (Medine'ye) geldi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, onunla Sa'd bin Rabî el-Ensârî arasında kardeşlik tesis etti. Sa'd el-Ensârî'nin iki hanımı \aidv. ^Aaimva ^ansı^la \vaivvrn\.aravın bvrvn.ı Abdurrahman'a vermeyi teklif etti. Onun (Abdurrahman'in) cevabı şu oldu:
«Allah hanımını ve malını sana mübarek etsin. Bana çarşıyı göster yeter.» Çarşıya gittiler, biraz kuru yoğurt ve tereyağı satarak kazanç elde ettiler.
Aradan bir müddet geçtikten sonra Abdurrahman'ı üzerinde evlenen kişilere mahsus olan sarı boyalı bir koku olduğu halde görünce, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sordu:
«Hayrola bir şey mi oldu?» «•Ensâr'lı bir hanımla evlendim.» «Mehir olarak ne verdin?» «•Bir çekirdek ağırlığında (beş dirhem) altın verdim» dedi.
«Öyleyse bir koyunla dahi olsa (düğün) ziyafeti ver» buyurdu." [Altı hadis imamı.][97]
4158- Diğer rivayet:
"Gel sana malımı ikiye bölüp yarısını sana vereyim. İki hanımım vardır. Birini boşa-yayım, iddeti bittikten sonra sen onunla evlenirsin" deyince o:
"Allah sana mübarek etsin" dedi.[98]
4159- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den, karısına karşı ödemekle yükümlü

olduğu mehirde yardımcı olmasını rica etti. «Kaça evlendin?» diye sordu.
«Dört ûkiyye ile evlendim.»
«Ne o, siz galiba gümüşü şu dağdan mı yontup elde ediyorsunuz? Şu anda bizde sana verecek bir şey yok, belki ilerde seni bir müfreze ile göndeririz de orada bir şey elde edersin» buyurdu." [Uzun bir metinle Müslim.][99]
4160- İbn Mes'ud radiyallahu anh'dan:
"Ona, mehir takdir etmeden, evlenip ölünceye kadar hanımıyla da gerdeğe girmemiş bir adam hakkında sordular; şu cevabı verdi:
«O kadın için diğer hanımlarına verdiği mehir miktarı mehir hakkı vardır. Ne eksik ve ne de fazla. İddet çekmesi gerektiği gibi, mirasında da hakkı vardır.»
Bunun üzerine Ma'kil bin Sinan el-Eşcaî ayağa kalkıp şöyle dedi:
«Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, içimizden bir kadın olan Berva' bint Vâşık hakkında da aynı hükmü vermişti.»
İbn Mes'ûd bu söze pek sevindi."
[Sünen ashabı; Tirmizî'nin lafzı ile.][100]
4161- Nâfi' radiyallahu anh'dan: "Kocası kendisine bir mehir takdir etmeden ve kendisine yaklaşmadan ölen bir kadın hakkında, İbn Ömer ile Zeyd bin Sabit: «Ona mehir lâzım gelmez, fakat miras vardır» diye hüküm verdiler."[101]
4162- İbn Ömer radiyallahu anh şöyle derdi: "Boşanan her kadının bir tazminat hakkı vardır. Ancak kendisine mehir takdir edildiği halde cinsel birleşme yapılmadan boşanan kadının tazminat hakkı yoktur. O kadın ancak kendisine takdir edilen mehrin yarısını alır."[102]
4163- İbnü'l-Müseyyeb radiyallahu anh'dan:
"Ömer, evlilikte perdeler indirildiği (zifafa girildiği) zaman, daha önce takdir edilmemiş olsa bile mehrin (tazmin edilmesi) gerektiğine hükmetmiştir." [Mâlik][103]
4164- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"Ali, Fâtıma ile evlendiği zaman, onunla gerdeğe girmek istedi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona bir şey vermeden gerdeğe

girmekten onu alıkoydu. Bunun üzerine dedi ki:
«Ey Allah'm Resulü, verecek bir şeyim yoktur.»
«Ona zırhını ver!» dedi.
Bunun üzerine ona zırhını verip gerdeğe girdi." [Ebû Dâvud ve Nesâî] [104]

4165- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir kadını, kocası ona hiçbir şey (mehir) vermezden önce kocasının yanına (gerdeğe) sokmamı emretti." [Ebû Dâvud][105]

4166- Arnr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir kadına, nikâhı kıyılmadan önce verilen bir mehir yahut mehir dışında kocasının ona vaadettiği herhangi bir şey veya hediye, o kadına aittir. Nikâhın kıyılmasından sonra verilen ise kime verilmiş ise onun olur. Bir adama ikram edebilmek için en uygun vasıta kızı veya kızkardesidir."
[Ebû Dâvud ve Nesâî][106]

4167- Ukbe bin Amir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şartları yerine getirilmeye (ödenmeye) en lâyık olan şey, ferçlerin helâl edilmesini sağlayan mehirdir."
[Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][107]

4168- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu.)
"Nişanlanması kolay, mehri kolay ve doğumu kolay olmak, kadının şansı ve bereketindendir." [Ahmed leyyin bir senedle.][108]

4169- İbn Sîrin radiyallahu anh'dan: "Hasan bin Ali, bir kadınla evlendi. Ona mehir olarak herbirinin yanında bin dirhem bulunan tam yüz cariye gönderdi." [Taberânî, Mu'cemu'I-Kebfr'dt][109]

4170- Meymûn el-Kürdî'den, o da babasından:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir adam az veya çok bir me-hir karşılığında —içinde onu ödememe niyeti olduğu halde— evlenirse o kişi, Kıyamet-gü-niinde Allah'a zina eden kişi olarak kavuşur."

|Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat ve's-Sağfr'de.][110]

4171- Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Zeynep'le evlendiği zaman verdiği ziyafeti, kadınlarının hiçbirinde vermemiştir. Zeynep'le evlendiğinde bir koyun keserek ziyafet verdi."[111]

4172- Diğer rivayet: "Onlara ekmek ve et yedirdi. Yediler, doydular, bitiremediler geride daha çok yemek bıraktılar."

[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][112]

4173- Âişe ve Ümmü Seleme radiyallahu anhumâ'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bize Fâtıma'nın gelinlik hazırlığını yapmamızı ve onu Ali'nin yanına sokmamızı emretti. Bunun üzerine biz, Ali'nin odasına gittik, Bethâ'dan getirdiğimiz yumuşak bir toprağı odaya yaydık. Sonra iki kılıfa yastık içine hurma lifi doldurduk. Sonra hurma ve kuru üzümle yemek verdik. Tatlı su da içirdik.

Elbise ve su kırbasının üzerine asılması için bir direk getirip evin bir kenarına diktik. Fâtıma'nın düğünü kadar güzel bir düğün görmedik."

[İbn Mâce.][113]

4174- Safıyye bint Şeybe radiyallahu an-hâ'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, evlendiği kadınlardan birinin düğününde iki müd arpa ile ziyafet verdi." fBuhârî][114]

4175- Yahya bin Saîd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, içinde ekmek de ve et de bulunmayan bir yemekle düğün ziyafeti verirdi. [Mâlik][115]

4176- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: "Ebû Üseyd es-Sâidî, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile ashabını düğününe çağırdı. Onlara ne yemek yaptı ve ne de bir şey ikram etti. Sadece hanımı Ümmü Üseyd'in geceleyin bir taş kapta ıslattığı hurma şerbetini (suyunu) ikram etti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yemeği bitirince, ona özel yaptığı şerbeti sunup içirdi. O gün gelin olan o kadın onlara hizmet etti."

[Buhârî ve Müslim)[116]

4177- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi

ve sellem buyurdu:)
"Düğün yemeği birinci gün haktır, ikinci gün sünnettir. Üçüncü gün ise gösteriştir. Her kim gösteriş yaparsa Allah onun (gizli ve günahkâr hallerini) herkese duyurur." [Tirmizî][117]
4178- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz düğüne çağırıldığı zaman gitsin, oruçlu değilse yesin, oruçlu ise dua etsin."[118]
4179- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "En kötü yemek kendisine zenginlerin çağınlıp fakirlerin çağırılmadığı düğün yemeğidir. Kim davete gelmezse Allah ve Resulüne âsi olur."[119]
4180- Diğer rivayet: "Ona (asıl) gelmesi gerekenleri çağırmaz; gelmeyecek olanları çağırır." [Bu iki rivayet, Buharî, Müslim, Muvatta' ve Ebû Davud'a aittir.)[120]
4181- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Çağırıldığınız zaman bu daveti kabul edin." Nâfi' dedi ki:
Abdullah b. Ömer, düğün olsun olmasın oruçlu iken davete giderdi.[121]
4182- Diğer rivayet: "Paça yemeye bile çağırılırsanız kabul edin ve gidin!"[122]
4183- Diğer rivayet: "Kim davet edilip de icabet etmezse Allah ve Resulüne âsi gelmiş olur. Kim davetsiz giderse, hırsız olarak girer ve yağmacı olarak çıkar."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.][123]
4184- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz yemeğe çağırıldığı zaman icabet etsin, oruçlu ise ziyaret etmiş olur, değilse yalnızca yemek yemiş olur."[124]
4185- Diğer rivayet: "Biriniz oruçlu iken yemeğe çağırıldığı zaman «Ben oruçluyum» desin." [Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî][125]
4186- Humeyd bin Abdirrahman radiyallahu anh'dan, o da sahabeden birinden:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
"İki kişi yemeğe çağırırsa, kapı bakımından hangisi yakınsa, onunkini kabul et; çünkü kapıca yakın olan, komşu olarak da yakındır. Eğer birisi önce çağırmış ise, önce çağıranın davetini kabul et!" [Ebû Dâvud][126]

4187- Ebû Mes'ûd el-Ensârî radiyallahu anh'dan:
"Ensâr'dan Ebû Şuayb adında bir adam vardı. Şişman bir kölesi vardı. Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem'i görünce, yüzünden onun aç olduğunu anladı ve köleye dedi ki:
«Vah sana! Haydi bize beş kişilik yemek yap. Çünkü ben beşinci kişi olarak Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i çağırmak istiyorum.»
(Köle) yemek yaptı. Beşinci kişi olarak çağırdığı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem geldi, ardından bir adam daha geldi ve kapıya dikildi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem:
«Bu adam da bize katıldı, izin verirsen girecek, vermezsen dönecektir» dedi.
«Ey Allah'ın Resulü! Ona da izin veriyorum, girebilir» dedi." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî][127]

4188- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Fârisî bir komşusu vardı, güzel çorba yapardı.Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e yemek yapıp onun yanma gelerek çağırdı. O ise Âişe'yi kastederek:
«Bunu da davet ediyor musun?» deyince adam:
«Hayır» dedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem:
«Öyleyse ben de gitmem» dedi.
Tekrar davet etti.
«Âi§eyi de çağır» dedi. Adam:
«Olmaz» dedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem:
"Öyleyse ben de gitmem» dedi. Tekrar üçüncü kez çağırdı;
«Âise de gelsin» deyince, üçüncüsünde:
«Evet, gelsin» dedi.
Bunun üzerine kalkarak peşpeşe yürümüşler ve komşunun evine varmışlar."

[Müslim ve Nesâî][128]

Evliliğe Mani Haller Ve Radâ (Süt Emzirme)

4189- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Nesebden yedi, sıhriyyetten de yedi kişi ile evlenmek haram olur." "Sonra evlenilmesi haram olan insanlar hakkındaki «Size şu ka-dmları nikahlamak haram kılındı» âyetini i 23) okudu." [Buhârî][129]

4190- Amr bin Şuayb'dan, o da babasın-b, o da dedesinden radiyallahu anh: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem "Herhangi bir adam bir kadınla evlenip ât onunla gerdeğe girerse, artık ona, onun (tadının) kızıyla evlenmesi helâl olmaz. Eğer Jkkûl vâki olmamışsa o zaman onun kızıyla evlenebilir. Herhangi bir adam, bir kadınla evlenirse gerdeğe girsin girmesin, artık onun siyle (kaynanasıyla) evlenmesi helâl ol- (Tirmizî][130]

4191- Mâlik radiyallahu anh'dan: "Kûfe'deyken İbn Mes'ûd'a, bir kızla evlenip cinsel münasebet kurmadan ayrıldığı zaman annesiyle evlenmesinin caiz olup olmadığını sordular; müsaade etti. Daha sonra İbn Mes'ûd Medine'ye geldi; kendisine sorulan bu soruyu (oradaki diğer sahâbîlere) sordu, aldığı cevap kendisinin daha önce verdiği fetvaya uymadı. Çünkü şart yalnızca üvey kızlar hakkında idi. Küfe'ye döndü, henüz evine varmadan, fetva verdiği adama gitti ve ona, hemen karısından ayrılmasını emretti." [Mâlik][131]

4192- Ömer radiyallahu anh'dan:

"O, anası ile kızını cariye olarak mülkiyetine (nikâhına) aldığında, kişinin cinsel açıdan her ikisinden faydalanıp faydalanmaması hakkında sorulan soruya şu cevabı verdi: «İkisinin bir arada olmasına cevaz vermem» dedi ve bundan onu menetti." [Muvatta'][132]

4193- Mâlik radiyallahu anh'dan: Ömer, oğluna bir cariye hediye etti ve şöyle dedi: "Ona dokunma, çünkü ben onun avret mahallini gördüm, sana helal olmaz."[133]

4194- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Kişi, karısının kızkardeşiyle (yani baldızı ile) zina ederse karısı, kendisine haram olmaz." |Buhârî bir bâb başlığında.)[134]

4195- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Haram, helâli haram kılmaz." [İbn Mâce leyyin bir senedle.][135]

4196- Ali radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah, nesebden haram kıldığını sütten de haram kılmıştır." rrinnizî] [136]

4197- Âşe radfiyallahu anhâ'dan: EboTl-finys*â kvdep EflA. hicab (örtumnc) cm n2ni oUıktflB sonra yanıma gir-mek içâ ini HfcdL Dedim kr "Allah Resulü en izin almadıkça vallahi ona izin veremem. Çünkü Ebu'l-Kuays'ın kardeşi beni emzirmedi, beni emziren, Ebu'l-Kuays'ın karışıdır." Derken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem geldi yanıma girdi ve sordum: "Ey Allah'ın Resulü! Beni adam emzirmedi, onun hanımı emzirdi." Şöyle buyurdu:

"Ona izin ver! Çünkü o senin (süt) amcandır, Allah iyiliğini versin!"

[Altı hadis imamı.][137]

4198- Ali radiyallahu anh'dan:

Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Bizi bırakıp da neden Kureyş'e (evlenmek için) rağbet ediyorsun?"

"Sizde rağbet göstereceğim bir (kadın) var mıdır?"

"Evet, Hamza'nın kızı var."

"O, bana helâl değildir; çünkü o benim süt kardeşimin kızıdır."

[Müslim ve Ebû Dâvud.][138]

4199- Ümmü Habîbe radiyallahu an-hâ'dan:

Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Ebû Süf-yân'ın kızı olan benim kız kardeşimle evlen!

"Bunu gerçekten istiyor musun?"

"Evet! Sana mani olmam, benim ortağım olacak kız kardeşimdir. Ondan daha iyi ortak olur mu?"

"Bu bana helâl olmaz" buyurdu.

"Aramızda senin Ebû Seleme'nin kızıyla evlenmek istediğinden söz edip duruyoruz!"

"Ümmü Seleme'nin kızı Dürre mi?"

"Evet."
"O, evimde yetişen kızlığım (üvey kızım) olmasaydı bile, yine de bana helâl olmazdı. Çünkü o, benim süt kardeşimin kızıdır. Çünkü benimle Ebû Seleme'yi Süveybe emzirmiştir.
Bir daha bana kızlarınızı ve kızkardeşleri-nizi evlenmem için sunmayın" buyurdu.[139]
4200- Rezîn'in ilavesi: Urve der ki: "Süveybe, Ebû Leheb'in azatlı cariyesidir. Onu Ebû Leheb, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in doğumunu müjdelediği zaman azat etmişti. O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'i emzirmişti. Ebû Leheb kâfir olarak öldüğünde, Abbâs, müslüman olduktan sonra onu rüyasında gördü; ama çok kötü durumda gördü ve sordu: «Ne ile karşılaştın?» Cevap verdi: «Sizden sonra hiçbir iyilikle karşılaşmadım, ancak —baş parmağının boğumunu göstererek— Süveybe'yi azat etmeme mükâfat olarak— buramdan her Pazartesi gecesi serinletiliyorum.»
Süveybe, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sütannesi idi. O, Ümmü Eymen, Üsâme bin Zeyd'in annesi de Resûlullah'ın sütanneleri idi. İkisi anne bir kardeştiler. Eymen, Ensâr'dan bir adamdır."[140]
4201- Aişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yanıma girdi. O anda yanımda bir adam vardı. Görünce ağırına gitti; bunu yüzündeki öfkeden farkettim ve şöyle dedim:
"Ey Allah'ın Resulü! Bu benim süt kardeşimdir." Şöyle buyurdu:
"Süt kardeşlerinize dikkat edin. Çünkü süt kardeşlik ancak açlıktan dolayı çocuğun emme siyle meydana gelir."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.][141]
4202-Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Çocuğun (memeden) bir kere veya iki kere süt çekip emmesi, (süt kardeşliği için) haram sebebi olmaz." [Müslim ve Sünen ashabı.][142]
4203- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Kur'ân'dan inen âyetler (ancak tilavet yönünden neshedilmiş bulunan âyetler) arasında şu da vardı:

«Belirli on emzirme haram nedeni olur. Sonra bu, «Belirli beş emzirme» ile neshedildi ki bu, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiğinde, Kur'ân'dan okunan âyetler arasındaydı." [Buhârî hariç, Altı hadis imamı][143]

4204- Ali ve İbn Mes'ûd radiyallahu an-humâ'dan:

Şöyle diyorlardı: "Emmenin azı da çoğu da haram kılar."

[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebtr'de munkatı' bir isnadla.][144]

4205- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

Sehle bint Süheyl Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip, şöyle dedi:

"Ey Allah'ın Resulü! Ebû Huzeyfe'nin yüzünde, azatlısı Salim'in evimize gelip girmesinden dolayı, bir değişiklik görüyorum." Şöyle buyurdu: 1 "Onu (Salim'i) emzir!"

"Kocaman adamdır, ben onu nasıl emzireyim?" dedim. Bunun üzerine tebessüm edip, şöyle buyurdu: "Onun kocaman adam olduğunu biliyorum." O (Salim), Bedir savaşında bulunmuştur."[145]

4206- Diğer rivayet:

"Onu emzir de sen ona haram ol! Böylece Ebû Huzeyfe' nin yüreğindeki öfke de gitmiş olur."

Bilâhare kadın, döndü ve şöyle dedi: "Ben onu emzirdim, Ebû Huzeyfe'nin içindeki öfke de gitti."[146]

4207- Diğer rivayet:

"Bu sebepten dolayı Âişe radiyallahu an-hâ, erkek kardeşlerinin ve kız kardeşlerinin kızlarına, istediği ve sevdiği kimselerin yanına çekinmeden girebilmeleri için, büyük yaşta dahi olsalar, beş kere emzirmelerini emrederdi. Ümmü Seleme ile, diğer hanımları, böyle bir emzirme ile, beşikte (yani küçükken) emmedikçe, kişilerin kendi yanlarına girmelerine razı olmazlardı. Âişe'ye de şöyle

derlerdi: «Vallahi biz bunu bilmiyoruz. Belki de bu, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in insanların umumuna hariç, sadece Sâ-lim'e verdiği bir ruhsat idi»." [Tirmizî hariç, Altı hadis imamı][147]

4208- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

Dedi ki: "Recim hakkındaki âyet ile büyükleri on kere emzirmek

hakkındaki âyet nazil oldu. Yatağımın altındaki sahife içinde idi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem öldüğü zaman onun ölümüyle uğraşırken farkına varmadan bir dişi keçi girdi ve onu yedi.!'
[İbn Mâce. lı n İshak'ın an'ane rivayetiyle.][148]
4209- Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Evlenmeyi haram kılan emme, çocuk memede iken bağırsağı yaracak kadar emmedir. Bu da sütten kesmenin şer'î müddetinden önce olmalıdır." [Tirmizî][149]
4210- Ukbe bin Harise radiyallahu anh'-dan:
"O, Ebû İhâb bin Azîz'in kızı ile evlendi. Bir kadın gelip şöyle dedi:
«Ukbe ile evlendiği kadını ben emzir-dim.» Bunun üzerine Ukbe ona şöyle dedi:
«Senin beni emzirdiğini bilmiyordum, bunu sen de daha önce bana söylemedin.»
Sonrabineğine bindi ve derhal Medine'ye Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gitti.
(Peygamber'e durumu bildirince) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
«(Süt kardeşi olduğunuz) Söylendikten sonra beraberliğiniz nasıl devam eder?»
Bunun üzerine Ukbe kadından ayrıldı ve o kadın ondan sonra başka biri ile evlendi."
[Buhârî ve Sünen ashabı.][150]
4211- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ona «Bir adamın iki karısı vardır; birisi
bir oğlan emzirmiş, ötekisi de bir kız emzirmiş. Oğlanın o kızla evlenmesi helâl olur mu?» diye sormuşlar.
«Hayır, çünkü erkeğin suyu birdir» diye cevaplamış." [Mâlik ve Tirmizî][151]
4212- Haccâc bin Haccâc'dan, o da babasından: Dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Benden üzerimdeki süt emme hakkını ne giderir?"

"Bir köle ya da cariye azat etmek" diye cevap verdi. [Sünen ashabı] [152]

4213- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Ahmak kadına emzirtmeyin!" [Taberânî, Mu'eemu's-Sağtr'&e, zayıf bir senedle.][153]

4214- Bezzâr da zayıf bit isnadla şöyle rivayet etti: "Ahmak kadına emzirtmeyin. Çünkü süt kalıtım bırakır."[154]

4215- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kişinin, bir kadınla onun halasını, bir kadınla onun teyzesini, (evlenmek suretiyle) bir araya getirmesini yasakladı."

Zührî der ki: "Babasının teyzesini de aynı derecede görürüz." [Altı hadis imamı.][155]

4216- ed-Dahhâk bin Feyrûz radiyallahu anh'dan, o da babasından: Dedim ki:

"Ey Allah'ın Resulü, ben müsliiman oldum, ama nikâhımın altında iki kız kardeş vardır."

"Onlardan hangisini istersen boşa!" buyurdu. [Ebû Dâvud ve Tirmizî.) [156]

4217- Sahabeden bir adamdan:

Ona câriye olan iki kız kardeşe mâlik olan bir adamın bunları bir arada tutup tutamayacağı hakkında soruldu. Şu cevabı verdi: "Yetkim olsa bunu yapanı (iki kız kardeşle evleneni) ibret olsun diye cezalandınnm."

İbn Şihab der ki: "Galiba bunu söyleyen Ali'dir." Mâlik dedi ki: "İbnü'z-Zübeyr'den de aynı hadis bana ulaşmıştır."[157]

4218- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Gaylân bin Seleme es-Sekafı, müslüman oldu; Cahiliyyette on tane karısı vardı, onların hepsi de onunla beraber müslüman oldular. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona, dört tanesini alıkoyup gerisini boşamasını emretti." [Tırmizî][158]

4219- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

Rifâa el-Kurazî'nin karısı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e

gelip şöyle dedi:
"Ben Rifâa'nın karısı idim, beni kesin olarak boşadı, sonra Abdurrahman bin ez-Zü-beyr'le evlendim. Fakat- ondakini (uzvunu) elbisenin saçağı gibi buldum (eski kocama dönmek istiyorum)."
"Tekrar Rifâa'ya mı dönmek istiyorsun! Hayır Abdurrahman, senin balcağızından, sen de onun balcağızından tutmadıkça bu olmaz" buyurdu.[159]
4220- Bir rivayette şu ilave vardır: Ebû Bekr (Resûlullah'ın) yanında oturuyordu, Hâ-lid bin Saîd bin el-Âs da kapıda içeriye girmek için izin bekliyordu. Dedi ki:
"Ey Ebû Bekr! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında böyle pervasızca konuşan kadını menetmiyecek misin?" Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sadece gülümsedi, bir şey demedi.[160]
4221- Diğer rivayet: İkrime'nin mürsel rivayetinde şöyle gelmiştir:
"O kadın, Âişe'ye üstünde yeşil baş örtüsü olduğu halde geldi. Ona şikayet edip dert yandı. Cildindeki (dövmeden meydana gelen) morartıyı gösterdi. Kadınlar birbirlerine bakarlarken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem çıkageldi. Âişe dedi ki:
«Mü'min kadınların, kocalarından ciltlerine yedikleri dayaktan meydana gelen morartı nerede ise üzerindeki elbisenin yeşil renginden daha koyudur!»
Bu arada kocası, onun Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gittiğini duydu, ondan başka hanımından olan iki oğlunu da yanına alıp doğru Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gitti.
Karısı dedi ki: «Vallahi benim ona karşı beni döğmesine sebep olacak hiçbir günahım yok; sadece ondaki (tenasül uzvu) şu elbisemin kenarı gibi gevşektir. Bana hiçbir yaran yoktur!»
Bunun üzerine kocası: «Ey Allah'ın Resulü! Yalan söylüyor. Vallahi ben onu deri silker gibi silkerim (yani cinsel gücüm yerindedir) Ancak o, eski kocası Rifâa'yı istiyor. Onun için benimle cinsel ilişkiden kaçıyor» dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

«Eğer durum böyle ise, ey kadın, bu senin balcağızından, sen de onun balcağızından tutmadıkça Rifâa'ya varman doğru ve helâl olmaz.»
Oradaki oğullarını görünce: «Bunlar senin oğulların mıdır?» diye sordu. Adam da «Evet» dedi. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kadına şöyle çıkıştı:
«Senin iddian boş ve anlamsızdır. Bu çocuklar ona (babalarına) karganın kargaya benzemesinden daha çok benziyorlar»."
[Altı hadis imamı.][161]
4222- Zeyd bin Sabit radiyallahu anh'dan: Cariyesini üç kere boşayıp, sonra onu satın alan adam hakkında şöyle derlerdi:
"O, başka bir koca ile evlenmedikçe ona asla helâl olmaz." [Mâlik][162]
4223- İbn Abbâs, Ebû Hureyre ve İbnu'l-Âs radiyallahu anhum'dan:
"Kocası tarafından, gerdeğe girmeden önce üç kere (talâk ile) boşanan kız hakkında kendilerine sorulan soruya:
«Başka bir adamla evlenmedikçe, ona asla helâl olmaz» diye cevap verdiler." [Mâlik][163]
4224- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, hem hülle yapan ve hem kendine hülle yapılana lanet etmiştir." [Tirmizî ve Nesâî][164]
4225- İbn Şihâb radiyallahu anh'dan: "Abdullah bin Âmir, Basra'da satın aldığı bir cariyeyi Osman'a hediye etti.
Cariyenin kocası vardı. Osman dedi ki: «Kocası olan cariyeye dokunmam.» Bunun üzerine İbn Amir kocasını razı edip ondan ayırdı." [Muvatta'][165]
4226- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
"Bir adam (satın aldığı) cariye ile cinsî temas kurarsa, artık o cariyesi olur. Dilerse onu yanında tutar, isterse satar, isterse onu başkasına hibe eder, isterse ona dilediğini yapar."[Muvatla'][166]
4227- Mâlik radiyallahu anh'dan: "İbn Abbâs ile İbn Ömer'e sordular: «Hür bir kadınla evli olan bir insan karısının üzerine bir cariye ile nikâhlanabilir mi?» O ikisi (İbn Abbâs ile İbn Ömer), adamın hür ile cariyeyi birarada nikahı altında bulundurmasını hoş görmediler." [Muratta'][167]

4228- İbn Ömer radiyallahu anh 'dan: Ona Hıristiyan ve Yahudi kadınlarla evlenme hakkında sorulduğu zaman şöyle derdi: "Şüphesiz Allah müşrik kadınları haram kılmıştır. Bir kadının «Benim Rabbim İsadır!» demesinden daha büyük bir şirk bilmiyorum. Oysa İsa Allah'ın kullarından bir kuldur." [Buhârî][168]

4229- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "İman etmedikçe müşrik kadınlarla evlenmeyin!" âyeti nazil olduktan sonra insanlar onlardan uzak durdular. Daha sonra şu âyet nazil oldu:

"Bugün size temiz olanlar helâl kılındı. Kitap verilenlerin yemeği size helâl, sizin yemeğiniz de onlara helâldir. İnanan hür ve iffetli kadınlar ve sizden önce Kitab verilenlerin hür ve iffetli kadınları —zina etmeksizin, gizli dost edinmeksizin ve mehirlerini verdiğiniz takdirde —size helâldir." (Mâide 5) âyeti nazil oldu. Ondan sonra müslümanlar Kitab ehlinin kadınları ile evlendiler.

(Taberânî, Mu'cemu'I-Kebtr.][169]

Mut'a Ve Şiğâr Nikahı, Cahiliye Nikâhı, Nikâhı Fesh Eden Ve Etmeyen Hususlar

4230- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem ile harbe giderdik, beraberimizde hanımlarımız olmazdı. Dedik ki:

«Kendimizi hadım yapalım mı?» Bunun üzerine bizi bundan nehyetti ve mut'a (geçici) nikâhı ile evlenmemize izin verdi. Bunun üzerine birimiz bir kadınla belirli bir zaman için bir elbise karşılığında ev-lenirdi. Sonra (İbn Mes'ûd) şu âyeti okudu:

«Ey iman edenler Allah' in size helâl ettiği temiz şeyleri haram kılmayın.» (Mâide 87)"[170]

4231- Seleme bin el-Ekva' radiyallahu anh'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Evtâs gazvesi yılı üç kez mut'aya müsaade etti, sonra yasakladı."

\İVüsi de Buharı ile Müslim'e aittiT.][171]

4232- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Mut'a, İslâm'ın başlangıcındaydı. Kişi bir beldeye gelirdi, tanıdığı olmazdı. Onun için

orada ikâmet edeceği müddet zarfında malım koruyacak ihtiyacını giderecek bir kadınla evlenirdi. Sonra: «Onlar namuslarını korurlar. Ancak hanımları ve cariyeleri müstesna..» mealindeki âyet (Mü'minûn 6) nazil olunca, mut'a yasaklandı."
(İbn Abbâs dedi ki:) Yani kişinin hanımı ve cariyesinden başka herhangi bir kadınla cinsî ilişki kurması yasaklandı. [Tirmizî][172]
4233- Urve radiyallahu anh'dan: Kardeşi Abdullah (b. ez-Zübeyr) Mekke'de ayağa kalkarak, orada bulunan bir zâtı kastederek şöyle dedi: "Allah insanların kalplerini gözlerini kör ettiği gibi kör etmiş. Mut'aya fetva veriyorlar!"
Bunun üzerine o şahıs nida ederek ona şu karşılığı verdi: "Sen gerçekten kaba saba birisin. —Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'i kastederek— Hayatım hakkı için mut'a Muttakilerin imamı zamanında da yapılırdı." Bunun üzerine İbnü'z-Zübeyr ona dedi ki: "Öyleyse kendini bir dene! Vallahi sen bunu (mut'a nikâhını) yaparsan seni kendi taşlarınla taşlarım." [Müslim][173]
4234- (Saîd) İbn Cübeyr radiyallahu anh'dan:
İbn Abbâs'a dedim ki:
"Bilmiyor musun, ne yaptın? Verdiğin fetvaları süvariler ülkelere taşıdılar, hatta şairler bile fetvaların hakkında söz söylediler."
"Ne dediler?" diye sorunca şöyle dedim: "Onlar (şairler) dediler ki: «Oturması uzayın-ca şeyhe şöyle dedi: Ey Sahi, İbn Abbâs'in fetvalarından haberin var mıdır? Organların ruhsatında güzellik var mıdır ki o, senin barınağın ve insanların çıkış yeri olsun»."
İbn Abbas bunu duyunca: "İnnâ lillahi ve
inna ileyhi râciûn. Vallahi ben böyle bir fetva vermedim. Bunu istemedim. Ben ancak Allah'ın zaruret hallerinde helâl ettiği ölü eti, kan ve domuz eti gibi durumlarda onu (mut'a'yı) helâl kıldım."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de içinde miklellis bir râvinin bulunduğu senedle.][174]
4235- Sebre bin Ma'bed radiyallahu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'le Mekke fethi harbinde bulundum. Onbeş gün orada kaldık. Kadınlarla faydalanmak husu-

sunda mut'a nikâhına müsade etti.
Bunun üzerine kavmimden bir adamla birlikte çıkıp yürümeye başladık. Ben ondan biraz daha güzeldim, o ise bayağı çirkindi. Her birimizde kaftan vardı; benimkisi eski, onunkisini ise yeni idi. Mekke'nin alt tarafına yahut üst tarafına vardığımız vakit bize uzun boyunlu dişi deve gibi (endamlı) bir kadın rastladı. (Kendisine):
«Bizden birimizle mut'a nikâhı yapmaya razı olur musun?» diye sorduk.
«Bana ne vereceksiniz bunun karşılığında?» diye sorunca, ikimiz de kaftanlarımızı serdik. Genç kız iki adama da bakmaya başladı, arkadaşım bunu görünce:
«Bak benim kaftanım yenidir, bununkisi ise eskidir, bana var!» deyince kız, iki ya da üç kerre:
«Bunun kaftanı bana yeter! Ben bunu kabul ediyor ve bunda bir sakınca görmüyorum» dedi.
Bunun üzerine o kaftan karşılığında ben ondan faydalandım. Allah Resulü mut'ayı yasak kılıncaya ve şöyle deyinceye dek onun yanından çıkmadım:
«Ey İnsanlar! Ben size kadınlarla mut'a yapmak hususunda, müsaade etmiştim. Amma Allah şimdi onu Kıyamete kadar haram kılmıştır. Kimin de yanında bu çeşit kadınlardan biri varsa ondan hemen kurtulsun; verdiklerinden hiçbir şeyi de geri almasın»."
[Müslim ve Nesâî][175]
4236- Ahmed, Sahih râvileri kanalıyla: Sebre dedi ki: "Ben çirkine yakın bir adamdım. Üzerimde yeni bir kaftan vardı. Amcamın oğlunun sırtında ise yeni bir kaftan vardı." (Çirkin ve yakışıklı olma durumları hariç) üstteki kıssanın sonuna kadar aynısını nakletti.[176]
4237- Urve radiyallahu anh'dan: Hakîm'in kızı Havle, Ömer'in yanma girip şöyle dedi: "Rabîa bin Ümeyye bir kadınla mut'a nikâhı yaptı ve kadın ondan hamile kaldı." Bunun üzerine Ömer, öfke ve dehşet içinde ridâsmı sürüyerek çıktı ve şöyle dedi: "Bu bir mut'adır, daha önce haberim olsaydı onu recmederdim." (Mâlik)[177]
4238- Ali radiyallahu anh'dan:

O, İbn Abbâs'a dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Hayber günü, kadınlardan mut'a usûlü faydalanmayı ve evcil eşeklerin etinin yenmesini yasakladı."
|Ebû Dâvud hariç. Altı hadis imamı][178]
4239- Sa'lebe bin Hakîm radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hayber günü, mut'ayı yasakladı." [Taberânî, Mu 'cemıı'I-Evsat'ta.)[179]
4240- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in ve Ebû Bekr'in zamanında bir avuç kuru hurma ve un karşılığında, günlerce ka-dınlardan yararlanırdık. Ömer, Amr bin Hu-reys'e bunu yasaklayıncaya kadar bu böyle devam etti." [Müslim][180]
4241- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
ile Tebûk harbine çıktık. Seniyyetü'l-Veda'da konakladık. Işıklar ve ağlayan kadınlar gördü ve sordu:
«Nedir bu?»
«Bunlar kendilerinden mut'a yoluyla faydalandığımız kadınlardır. Onun için ağlıyorlar» denildiğinde şöyle buyurdu:
«Bu haram kılınmıştır.» Ya da şöyle dedi:
«Mut'a, nikâhı, talâkı, iddet ve mirası yıkmıştır»." [Ebû Ya'lâ leyyin bir senedle. Ayrıca Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'Ui, leyyin bir senedle Câbir'den benzerini rivayet etti.][181]
4242- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, şiğâr nikâhından nehyetmiştir.
Şiğar: Kişi kızını veya kız kardeşini, başka birine; kızmı veya kız kardeşini, kendisine vermek şartıyla aralarında mehir olmaksızın verip evlendirmesidir." [Altı hadis imamı.][182]
4243- Abdurrahman bin Hürmüz el-A'rec radiyallahu anh'dan:
"Abbâs bin Abdillah bin Abbâs, Abdurrahman bin el-Hakem'e kızını verdi; Abdurrahman da ona kızını verdi ve bu muameleyi aralarında bir mehir olarak kabul ettiler. Mu-aviye bunu duyunca, Mervan'a mektup yazıp, bunları birbirinden ayırmasını emretti ve mektubunda

şöyle dedi:
«İşte Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yasakladığı şiğâr budur!»" [Ebû Dâvud][183]
4244- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Cahiliyette nikâh dört şekildi. Biri bugünkü şekli: Kişi, kişiden velisi bulunduğu kadını veya kızını ister, karşılığında mehrini verip onunla evlenir.
Diğer nikâh şekli: Kadın hayızından temizlendiği zaman, kocası ona şöyle derdi:
«Haydi git falandan faydalan, hamilelik talep et.» Kadın gider, ondan faydalanırdı; o kocadan gebe kaldığı iyice anlaşılıncaya kadar esas kocası ondan uzaklaşıp ona yaklaş-mazdı. Gebeliği meydana çıkınca isterse onunla yine cinsî temas kurabilirdi. Bundan gaye asil çocuğa sahip olmaktı. (O zamanlar) bu tür nikâha istibdâ' nikâhı derlerdi.
Nikâhın diğer bir şekli: Kadın, sayısı onu bulamayan bir grup insanlarla ayrı ayrı cinsî ilişki kurardı. Gebe kalıp doğurduktan birkaç gün geçtikten sonra, onların hepsini çağırırdı. Onlar bu davete icabetten kaçamazlardı. Onlara:
«Durumu biliyorsunuz, ben hepinizle cinsî temasta bulundum» derdi. Sonra hangisini isterse ona:
«Bu çocuk sendendir» der ve çocuğu ona nisbet ederdi. Adam hiçbir şey diyemez ve kabullenmek zorunda kalırdı.
Dördüncüsü: Birçok insanlar, bir kadının yanına girerlerdi. Kadın giren kimseyi boş çevirmezdi, ki bunlar fahişelerdi. Kapılarına sancak dikerlerdi ki bu, yaptıkları iş için bir işaret olurdu. İsteyen onlara gider ve girerdi, cinsî ilişkide bulunurdu. Bu kadınlardan biri gebe kalıp doğurduğu zaman, oraya toplanırlardı, kâifleri çağırırlardı.'Sonra bunlar çocuğu oradakilerden birinin (o çocuğa en çok benzeyenin) nesebine kalarVasAv. O, asVSîk onun çocuğu olmuştur ve ona nisbet edilmiştir. Onun bundan imtina etme hakkı da bulunmazdı.
Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem, peygamber olarak gönderildiğinde bütün bu nikahlan yıkmış ve bugünkü şekilde olan İs-lâm nikâhını bırakmıştır." [Buhârî ve Ebû Dâvud.][184]

4245- Meymûne bint Kerdem radiyallahu anhâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Veda haccında. babamla birlikte çıktım. Babam devesinin üstünde duran Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e yaklaştı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in elinde çocuk okutanların sopası gibi küçük bir sopa vardı.
İnsanların şöyle dediklerini duydum: «Tabtabiyye, tabtabiyye!» Babam ona yanaştı, ayaklarını tuttu ve peygamberliğini ikrar etti. Hz. Peygamber onun için durdu ve onu dinlemeye başladı. Bunun üzerine babam şöyle anlattı:
Ben Ğısrân ordusunu hazırladım.
Târik bin el-Mürakki dedi ki: «Bana sevabına kim bir mızrak verecektir?»
Dedim ki: «Karşılığı nedir?»
«Onu doğan ilk kızımla evlendireceğim.» Bunun üzerine ona mızrağı verdim. Sonra ondan uzun bir müddet uzak kaldım. Sonra onun bir kızı doğduğunu ve bulûğa erdiğini öğrendim. Gelip ona dedim ki:
«Haydi ailemi (kızını) bana hazırla!»
«Bana yeni bir mehir vermedikçe, bunu yapmam» diyerek yemin etti. Ben daha önce verdiğimden (mızraktan) başka bir şey vermeyeceğime dair yemin ettim. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sordu:
«O, bugün hangi kadının yaşındadır?» Dedi ki:
«Saçına ak düştü.» Şöyle buyurdu:
«O kızı bırakmanı uygun görüyorum.» Bu beni korkuttu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e baktım. Benim korktuğumu görünce, şöyle buyurdu:
«Ne sen günaha gir ve ne de arkadaşını günaha sok».'"[Ebû Dâvud] [185]

4246- Basre bin Eksen radiyallahu anh'-dan: Dedi ki:
"Kızdır (bakire) diye bir kadınla evlendim, zifafa girdiğimde hamile olduğunu anladım. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
«Fercinden faydalandığın için mehir vereceksin. Çocuk da (doğduğunda) senin kölen olur.»
Ondan sonra bizi ayırdı ve şöyle dedi:

«Doğurduğu zaman, ona şer' î cezayı uygulayın»." [Ebû Dâvud][186]
4247- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Zımmînin nikâhında olan hıristiyan kadın, kocasından bir müddet önce müslüman olursa o kadın ona haram olur." [Buhârî][187]
4248- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında bir kadın müslüman oldu. Yeniden evlendi ve kadının eski kocası gelip şöyle dedi:
«Ey Allah'ın Resulü! Ben müslüman olmuştum, müslüman olduğumu kendisi de (karım) biliyordu.»
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hemen kadını yeni kocasından çekip aldı ve ilk kocasına verdi." [Ebû Dâvud][188]
4249- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kızı Zeyneb'i, altı sene sonra (eski kocası olan) Ebu'1-Âs'a hiçbir şey yapmadan ilk nikâhı ile verdi."[189]
4250- Diğer rivayette: "İki sene" olarak geçmektedir. [Tirmizî ve Ebû Dâvud.][190]
4251- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kızı Zeyneb'i, Ebu'l-Âs bin er-Rabî'ye yeni bir mehir ve yeni bir nikâhla verdi." [Tirmizî][191]
4252- İbn Şihâb radiyallahu anh'dan: "Safvân bin Ümeyye'nin müslüman oluşu, karısının müslüman oluşundan tam bir ay gecikti; Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu müddet zarfında onları ayırmadı."
[Muvatta', bir kıssa ile birlikte.][192]
4253- İbn Şihâb radiyallahu anh'dan: Harisin kızı Ümmü Hakîm, Ebû Cehil'in oğlu İkrime'nin nikâhmdaydı. (Kadın) Fetih günü İslâmiyeti kabul etti. İkrime ise Ye-men'e kaçtı. O da onun (İkrime'nin) yanına göç etti ve onu İslâm'a davet etti. O da müslüman olup Fetih yılı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu görünce sevincinden üzerine atladı, üzerinde ridâsı yoktu. Ona biat etti; onlar eski nikâhları üzerinde kaldılar. [Mı/vatta'][193]
4254- Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Bir adam herhangi bir

kadınla evlenip, onda delilik, ya da cüzzam, ya da alaca hastalığı olduğunu görürse ve onunla cinsel temasta bulunursa, mehrini tam olarak versin. Çünkü adamın, karısının velisine karşı borcu vardır." [Muvatta'][194]

4255- Ömer radiyallahu anh'dan:

"Bir kadın kocasını kaybederse ve onun nerede olduğunu bilmezse, dört sene bekler. Sonra dört ay on gün oturur, ondan sonra evlenmesi helâl olur." [Muvatta'][195]

4256- Mâlik radiyallahu anh'dan: "Ömer veya Osman, bir adamı hür olduğunu söyleyerek aldatan, onunla evlenen ve ona birçok çocuk doğuran (cariye) kadın hakkında şu hükmü verdiler:

«Adam çocukların sayılarınca köle emsallerinin fidyelerini öder»."

Mâlik dedi ki: "Bu kıymet bence en adil olanıdır."[196]

4257- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Benû Gifâr'dan bir kadınla evlendi. Onunla başbaşa kalınca, böğüründe beyaz benekler gördü (bir nevi hastalık) ve:

«Beni aldattınız» diyerek onu geri çevirdi." [Ahmed, zayıf bir senedle.][197]

Kadınlar Arasında Adalet, Azil, Ğayle, Baş Kaldırma, Şart Koşma, Hadım Olma Ve Diğer Meseleler

4258- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Her kimin iki karısı olup da, birine daha fazla meylederse, Kıyamet gününde vücudunun bir tarafı düşük (eğik) gelir."[198]

4259- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, gecelerini hanımları arasında adaletle taksim yapardı ve şöyle derdi:

"Allahım, bu benim elimden geldiğince taksimatımdır. Senin gücün yetip de benim gücümün yetmediği hususlarda beni kınama!"

(Gücümün yetmediği ile) —Kalbini kastediyor.— [İkisi de Sünen ashabına aittir.][199]

4260- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

"Ben, Sevde'den daha karakterinde olmayı istediğim bir kadın görmedim. Yaşlanınca dedi ki:
«Ey Allah'ın Resulü! Benim nöbetimi Âi-şe'ye veriyorum.»
Ondan sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Âişe'ye bir gün kendi günü bir gün de Sevde'nin günü olmak üzere iki gün ayırıyordu."[200]
4261- Diğer rivayet:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in, Hatice'den sonra aldığı ilk hanım o (Şevde) İdi." [Buhârî ile Müslim][201]
4262- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir şey yüzünden Safiyye bint Huyey'e kırılmıştı.
(Safiyye) Âişe'ye dedi ki:
«Ey Âişe! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i benden razı et, sana günümü vereyim."
«Olur» dedi ve onun zaferanla boyalı olan örtüsünü aldı. Kokusunun kokması için de üzerine su serpti ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında oturdu. Şöyle buyurdu:
«Ey Âişe! Benden uzak dur, bugün senin günün değildir.»
«Bu, Allah'ın dilediğine ihsan ettiği bir lütfudur» dedi ve (kendisi ile Safiyye arasında geçen) durumu anlattı. Ondan sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Safiyye'den razı oldu." [ibn Mâce][202]
4263- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in dokuz hanımı vardı. Aralarında günleri paylaştırdığında, birincisine ancak dokuz günde bir gidebiliyordu. Her gece hanımları sıra ki-
min ise onun evinde toplaşırlardı —(Bir defasında)- Âişe'nin evindeydi. Zeyneb de geldi ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona elini uzattı. Âişe: «Bu Zeyneb'dir» deyince, elini çekti. İkisi söz düellosu yaptılar ve nihayet birbirlerinin yüzlerine toprak attılar. Namaza da kamet getirilmişti. Ebû Bekr oradan geçiyordu ve onların konuştuklarını duydu ve Allah Resulüne sallallahu aleyhi ve sel-lem'e bildirdi: «Haydi çık ey Allah'ın Resulü ve (o ikisinin) ağızlarına toprak saç!»" [Müslim][203]

4264- Enes radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, gece-gündüz aynı saatler içinde onbir kadından ibaret olan bütün hanımlarını dolaşırdı. Enes'e sordular:
«Onun buna gücü yeter miydi?» «Biz aramızda ona otuz kişilik (cima) kuvveti verildiğinden söz ederdik» dedi."
[Buhârî][204]
4265- Enes radiyallahu anh'dan "Sünnettendir: Kişi dul üstüne bir kızla (bakire ile) evlendiği zaman önce yedi gün onun yanında kalır, sonra taksim edip günleri sıraya koyar. Dul aldığı zaman ise, önce üç gün onun yanında kalır, sonra günleri sıraya koyar." [Nesâî hariç, Altı hadis imamı][205]
4266- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Ümmü Seleme ile evlendiği zaman, yanında üç gün kalıp şöyle dedi:
«Senin ailene karşı bir küçümseme sözko-nusu değil. İstersen günleri yediliyeyim, eğer senin yanında yedigün kalırsam, diğer hanımlarımın yanında da yedi gün kalırım»."[206]
4267- Diğer rivayet:
"İstersen senin yanında yedi gün kalayım; istersen üç gün kalayım da sonra dolaşayım."
Ümmü Seleme dedi ki: "Üç gün kaldı sonra diğer hanımlarını dolaştı."[207]
4268- Diğer rivayet:
"Çıkmak istediği zaman (Ümmü Seleme) elbisesine yapıştı, bunun üzerine şöyle buyurdu:
«İstersen daha çok kalayım. Ama seni hesaba katarım. Şöyleki kızın yanında yedi; dulun yanında üç gün kalınır»." [Mâlik, Müslim, Ebû Davûd ve Nesâî.][208]
4269- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile Benî Mustalik savaşına çıktık. Arap esirlerinden birçok esir ele geçirdik. Bekârlık başımıza vurdu, canımız kadın istedi. Ve azil yapmak istedik. Ama dedik ki:

«Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem aramızdayken ona sormadan azil yapmak yakışık almaz. Bari ona soralım da öyle yapalım.» Sorduk; şöyle buyurdu:
«Yapmanızda hiçbir sakınca yoktur. Eğer kıyamete kadar canlı bir varlık yaratılıp meydana gelecekse mutlaka yaratılıp meydana gelir. Olacak olur (Azil yapmakla önüne geçemezsiniz)»." [Altı hadis imamı.][209]
4270- Diğer rivayet: "Bir adam dedi ki: «Yâ Resûlallah, yanımda bir cariye vardır.
Ondan çocuğumun olmasını istemediğim için azil yapıyorum. Yahudiler, azlin 'diri diri toprağa kız gömmenin küçüğüdür' diyorlar. Ne dersiniz?» Şöyle buyurdu:
«Yahudiler yalan söylüyorlar. Eğer Allah onu yaratmak isterse, sen onu önleyemezsin»."[210]
4271- Ömer radiyallahu anh'dan: "Birtakım adamlara ne oluyor ki, cariyeleriyle cinsî ilişkide bulunuyorlar sonra azil yapıyorlar. Bir cariye bana gelip de eğer efendisinin onunla cinsî ilişkide bulunduğunu itiraf ederse, doğacak çocuğu mutlaka efendisi üzerine kaydederim. Ondan sonra isterseniz azil yapm, isterseniz azli terk edin (çocuk yapın)."[211]
4272- Diğer rivayette "azil"in yerine şöyle geçmektedir: "Sonra (çocuk sahibi olmak istedikleri) cariyelerin dışarı çıkmalarına mü-saade ediyorlar." [Malik][212]
4273- Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, izni olmadan hür kadına karşı azil yapmaktan nehyetmiştir." [İbn Mâce][213]
4274-Esmâ bint Yezîd radiyallahu an-hâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Çocuklarınızı gizlice (dolaylı olarak) öldürmeyin. Çünkü kadın emzikli iken onunla cinsel ilişkide bulunmak, adeta süvariye arkadan saldırıp onu atından alaşağı etmeye (benzer)." |EbûDâvud][214]
4275- Cüzeme bint Vehb radiyallahu an-hâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Süt emzirirken kadınla cinsî ilişkide bulunmaktan alıkoymak istedim; fakat sonra Farisîler ve Rumların bunu yaptıklarını ve bunun çocuklarına zarar vermediği bana anlatıldı (da onun için ondan ümmetimi alıkoymadım)." |Buhârî hariç, Altı hadis imamı][215]

4276- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Eğer bir kadın kocasından geçimsizliğinden veya yüz çevirmesinden korkarsa..." mealindeki âyetin (Nisa 128) tefsiri hakkında şöyle dedi:

"Kişi, (kanları içinde bir) hanımında yaşlılık ya da başka bir kusur görür ve onu bırakmak ister. Kadın da ona der ki:

«Beni bırakma (boşama, yanında) tut, bana istediğin kadar (az) sıra ver.» Böylece onlar anlaşırlar. İşte böyle bir anlaşmada herhangi bir sakınca yoktur." [Buhârî ile Müslim][216]

4277- el-A'şâ el-Mâzinî radiyallahu anh'dan:

"O, Hicr'den Receb ayında ailesinin rızkını temin etmek için yola çıktı. Karısı Mu-âze ise, baş kaldırarak ondan kaçıp kendilerinden olan Mutarrif adındaki bir adama sığındı.Adam seferden dönünce, onu göremedi.Kendisine isyan edip kaçtığını ve halen Mutarrif'in yanında kaldığını ona bildirdiler.Hemen gidip onu ondan istedi.Adam:"O yanımda yoktur.Olsaydı bile sana vermezdim" deyince, doğru Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gitti, ona sığınıp şöyle demeye başladı: "Ey insanların maliki ve Arapların Deyyanı! Recep ayında sokaklardan bir sokağa, yollardan bir yola sabah erkenden çoluk çocuğumun rızkını temin etmek için çıktım.Arkamda niza ve kaçışlar oldu.(Karım) ahde muhalefet etti, günah irtikap etti.Onlar (kadınlar kendilerine) galip olanlara bile galip olacak kadar kötüdürler." Allah Resülü sallallahu ve sellem de: "Onlar galip gelenlere galip gelecek kadar kötüdürler" buyurdu ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Mutarrif'e mektup yazdı.Dedi ki: "Bunun karısı Muaze'yi beklet; gelince bana ver." Ona mektup ulaşınca, şöyle dedi: "Ben seni ona geri teslim edeceğim."

Kadın: "Beni cezalandırmayacağına dair Peygamber zimmetiyle birlikte bir söz al!" dedi.Mutarrif ondan söz aldı ve karısını kendisine geri verdi."

[Abdullah bin Ahmed (Zevaidu'l-Müsned'de) uzun bir metinle.][217]

4278- Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Bir adam bir kadınla evlenir de kadın, nikah sırasında kendi şehrinden dışarı çıkartmasını kocasına şart koşmuş olursa, kadının rızası olmaksızın onu kendi şehrinden dışarı çıkaramaz."[Tirmizi][218]

4279- Onun (Tirmizi'nin) Ali'den de şöyle bir rivayeti vardır:

"Allah'ın şartı, kadının şartından da, onu şartını kabul eden erkeğin şartından da önce gelir."[219]

4280- Sa'd radiyallahu anh'dan:

"Eğer Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Osman ibn Maz'un'a bekar kalmasını yasaklamasaydı, biz hepimiz hadım olurduk." [Buhari, Müslim, Tirmizi ve Nesai][220]

4281- Semure radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, tebettülü (evlenmemeyi) yasaklamıştır."

Katade, şu ayeti okudu: "and olsun ki biz senden önce peygamberler gönderdik ve onlara eşler ve çocuklar verdik." (Ra'd 38) [Tirmizi ve Nesai][221]

4282- İbn Mes'ud radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kadın kadınla (bir örtü altında) sürtüşüp de sonra kocasına anlatmasın, çünkü kocası sanki ona (anlattığı kadına) bakar gibi olur." [Ebu Davud ve Tirmizi][222]

4283- İbn Mes'ud radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Biriniz ailesine geldiği zaman (cinsi ilişki kurarken) örtünsün.İki devenin soyunması gibi soyunmasınlar."

[Bezzar leyyin bir senedle.][223]

4284- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan;

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kıyamet gününde mertebe bakımından Allah indinde en kötü insan, karı koca birbirlerine bir sır söylerler de, sonra onlardan birisi ötekinin sırrını ifşa eder."

[Müslim ve Ebû Dâvud.][224]
4285- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kadının lezzeti ile erkeğin lezzetinin üstünlüğü iğnenin çamurda bıraktığı iz gibidir. Ne var ki Allah onları (kadınları kendilerine ihsan ettiği) haya sebebiyle örtüyor."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta isnadında Ahmed bin Ali bin Şevdeb vardır.][225]
4286- Selmân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim hizmetçi kadınlardan nikâhsız faydalanır, onlar da bu sebeple fahişe olurlarsa, onların günahlarından hiç bir şey eksilmeksi-zin, o adama onların günahları gibi günah yazdır." [Bezzâr, zayıf bir senedle.][226]
4287- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim hanımı ile hayızlı iken cinsî ilişki kurarsa ve bundan bir çocuk olup da cüzzama yakalanırsa, o kimse, kendisinden başka hiç kimseyi asla suçlamasın."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta leyyin bir senedle.][227]
4288- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Dedi ki:
"Hadım olan (evli) kişiye bir yıl mühlet verilir; eğer bir yıl zarfında kadına ulaşabilir-se ne âlâ, aksi halde ayrılırlar; fakat kadın mehrini alır." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr.][228]
4289- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kadın, gebeliğinden doğuruncaya kadar ve doğurduktan çocuğu sütten ayınncaya kadar, Allah yolunda nöbet tutan gibidir. O süre içinde ölürse şehit ecrini alır."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'ât zayıf ha senedle.][229]

Kocanın Karısı Ve Karının Kocası Üzerindeki Hakkı

4290- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu

aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer bir kimsenin bir kimseye secde etmesini emretseydim, kadının kocasına secde etmesini emrederdim." [Tirmizî][230]
4291- Bezzâr, başına şu ilaveyi yaptı: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir bostana girdi, bir deve gelip ona secde etti. Bunun üzerine dediler ki:
«Biz sana secde etmekte bu deveden daha hak sahibiyiz.» Bunun üzerine şöyle buyurdu:
«Eğer ben bir kimsenin bir kimseye secde etmesini emretseydim..»
Yukarıdaki hadisi zikretti."[231]
4292- İbn Mâce "kocasına" kelimesinden sonra şu ibareyi ilave etti:
"Eğer bir adam hanımına, kırmızı dağdan siyah dağa; siyah dağdan kırmızı dağa taşınmasını emrederse, yakışık olan, onun bu emrini yerine getirmesidir."[232]
4293- İbn Ebî Evfâ radiyallahu anh'dan: "Muâz, Şam'dan geldiği zaman, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip secde etti; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sordu:
«Ey Muâz nedir bu?» Cevap verdi:
«Şam'a vardığımda, insanların papazlarına ve patriklerine secde ettiklerine rastladım. Sana da böyle yapmamızı içimden istedim.»
Şöyle buyurdu:
«Böyle yapmayın; eğer ben Allah'tan başkasına secde etmeyi emretseydim, kadına kocasına secde etmesini emrederdim. Muhammed'in canı elinde olana yemin ederim ki, kadın, kocasının hakkını ödemedikçe, Rabbinin hakkını ödeyemez. Kocası, eğer kendisiyle cinsî ilişki kurmak isterse deve semerinde bile olsa, inip onun arzusunu yerine getirmelidir. Bu işi ondan menetmemelidir»." [İbnMâce][233]
4294- Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir kadın, kocası kendisinden hoşnut iken ölürse, Cennete girer." [Tirmizî][234]
4295- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu

aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Nefsim kudret elinde olana yemin ederim ki, herhangi bir adam karısını yatağa çağırıp da gelmezse, gökteki tüm varlıklar, kocasını kendisinden razı edinceye dek ona gazap eder."[235]
4296- Diğer rivayet:
"Kadın kocasının yatağını terkederek gecelerse, yatağa dönünceye kadar melekler ona lanet eder." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][236]
4297- Talk bin Ali radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişi hanımını (cinsel) haceti için çağırdığında hemen (yanına) gitsin, fırın üzerinde olsa bile."[237]
4298- Muâz radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir kadın dünyada kocasına eziyet ederse, hûr-i înden olan karısı ona şöyle der: «Allah seni kahretsin! Ona eziyet etme! O senin yanında bir emanettir; senden ayrılıp bize gelmesi yakındır»." [İkisi de Tirmizî'ye aittir.][238]
4299- Nu'mân bin Beşîr radiyallahu anh'dan:
"Ebû Bekr içeri girmek için Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den izin istedi. Bu arada Âişe'nin sesinin yüksek olduğunu duydu, izin verilip içeriye girdikten sonra Âişe'ye dedi ki:
«Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e karşı sesini yükselttiğini duydum.» Elini kaldırıp ona tokat vurmaya kalkışınca, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona mani oldu. Bunun üzerine Ebû Bekr kızgın bir halde oradan çıkıp ayrıldı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de:
«Bak seni adamdan nasıl kurtardım!» dedi. Aradan birkaç gün geçtikten sonra yine Ebû Bekir içeriye girmek için izin istedi. Onları barışık buldu ve dedi ki:
«Beni harp halinde iken içeriye kabul ettiğiniz gibi, barış halinizde de beni içeriye kabul edin.» Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
«Tamam kabul ettik, tamam kabul ettik»."

[Ebû Dâvud][239]

4300- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sordular:

"En iyi, hayırlı kadın kimdir?"

Şöyle buyurdu:

"Kocası, kendisine baktığı zaman, gönüle huzur veren, emrettiği zaman itaat eden, nefsinde ve malında kocasının hoşlanmadığı bir şey yapmayan kadın." [Nesâî][240]

4301- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Mü'min, Allah'a karşı olan takvasından sonra, saliha bir kadından istifâde ettiği kadar hiçbir şeyden istifade etmemiştir. Çünkü ona emrettiği zaman itaat eder, baktığı zaman gönlüne huzur verir, yemin ettiği zaman yemininde durdurur, yanından ayrılıp uzaklaştığı zaman, hem kendini hem de malını korumak suretiyle ona sadık kalır."

[İbn Mâce zayıf bir senedle. Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta benzerini Ebû Hureyre'den rivayet etmiştir.][241]

4302- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Koca, karısını dövdüğü hususlarda sorumlu tutulmaz."[242]

4303- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:

Bir kadın Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi:

"Ey Allah'ın Resulü! Kocam Safvan bin Muattal, namaz kıldığım zaman beni dövüyor, oruç tuttuğumda orucumu bozduruyor, kendisi güneş doğuncaya kadar sabah namazını kılmıyor." Safvân da yanındaydı. Allah Resulü ona sorunca, şöyle dedi:

"Ey Allah'ın Resulü! «Namaz kılarken beni dövüyor» sözüne gelince o, iki sûre okuyor; ben bundan onu alıkoydum."

Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bir sûre insanlara yeter."

"«Oruç tuttuğum zaman bana bozduruyor» sözüne gelince, gidip (nafile) orucu tutuyor, ben delikanlı bir adamım, sabredemiyorum."

Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kadın kocasının izni olmaksızın (nafile) oruç tutamaz."
"«-Benim güneş doğuncaya kadar sabah namazını kılmadığım» sözüne gelince; biz sanat ehliyiz; gece çalışmak bizim adetimizdir."
"Şu halde ey Safvân uyandığın zaman kil!" [İkisi de Ebû Davud'a aittir.][243]
4304- Esma bint Ebî Bekr radiyallahu anh'dan:
"Zübeyr benimle evlendi. Ne malı vardı, ne de kölesi. Bir su çeken deve ile bir de atı vardı. Atma alaf verirdim, işini görür, nafakasına bakardım. Su çeken devesine çekirdek kırıyordum. Ona yem verir, sulardım. Kovasını tamir eder, hamurunu yoğururdum, ekmek yapmayı beceremezdim de ekmeği Ensâr'dan komşu kadınlar yaparlardı. Onlar sadık ve dürüst kadınlardı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in Zübeyr'e üçte iki fersah uzaklığında parsellediği yerden çekirdekleri başımda taşırdım.
Bir gün başımda çekirdekler olduğu halde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e rastladım, ashabından bir grub da yanındaydı. Beni terkisine almak için devesine «Di, ıh!» dedi. Senin (kocası Zübeyr'i kastediyor) kıskançlığını bildiğim, utanıp sıkıldığım için binmedim. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de benim utandığımı anlamış olacak ki geçip gitti. Zübeyr'e geldiğimde dedim ki: «Başımda çekirdek yükü, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e ve ashabından bir gruba rastladım. Devesine beni bindirmek için 'Ih, ıh!' dedi. Ondan utandım; senin kıskançlığını da biliyordum.» Şöyle dedi: «Başında hurma çekirdeği taşıman, vallahi benim için onun terkisine binmenden daha güçtür.»
Ondan sonra (babam) Ebû Bekr'e bir hizmetçi göndermesi için haber saldı, o da hizmetçi gönderip beni ata bakmaktan kurtardı. Böylece beni azat etmiş gibi oldu."
[Buhârî ve Müslim][244]
4305- Diğer rivayet:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona (Esmâ'ya) bir hizmetçi verdi. Esma dedi ki:
"O hizmetçi beni ata bakmaktan kurtardı. Bir adam geldi ve şöyle

dedi:
«Ey Ümmü Abdillah! Ben fakir bir adamım, senin evinin gölgesinde mal satmak istiyorum.»
«Sana izin verirsem Zübeyr kabul etmez. Zübeyr buradayken gel!» dedim. Sonra Zübeyr evdeyken tekrar geldi ve:
«Ey Ümmü Abdillah! Evinin gölgesinde satmak istiyorum» dedi.
«Medine'de benim evimden başka bir ev bulamadın mı?» dedim. Bunun üzerine Zübeyr:
«Fakir adamı evin gölgesinde satmaktan neden alıkoyuyorsan?» dedi. Adam satmaya başladı ve para kazandı; ben de ona cariyemi sattım.
Parası kucağımdayken Zübeyr içeriye girdi ve:
«Onu bana ver!» dedi. Ben de:
«Onu tasadduk ettim» dedim."[245]
4306- Ali radiyallahu anh'dan: "O, İbn A'bed'e:
«Sana kendimden ve Fâtıma'dan bahsedeyim mi?» dedi.
«Evet» dedim. Bunun üzerine şunları anlattı: Fâtıma, el değirmeni döndürdü eli nasırlaştı. Sırtında kırba ile su taşıdı boynunda iz bıraktı. Evi süpürdü üstübaşı toz içinde kaldı. Bu arada Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e hizmetçiler gelmişti. Dedim ki: «Babana gitsen de ondan bir hizmetçi istesen olmaz mı?» Bunun üzerine gitti, O'nun yanında erkeklerin olduğunu görünce geri döndü. Ertesi gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona gelip sordu:
«İhtiyacın ne idi?» Cevap vermeyip sustu. Dedim ki: «Ey Allah'ın Resulü! Ben sana anlatayım; eli nasır oluncaya kadar el değirmeni çevirdi, boynunda iz bırakıncaya dek sırtında kırba taşıdı, elbisesi tozlanıncaya dek evi süpürdü. Hizmetçiler gelince, sana gelip kendisine bir hizmetçi vermen için kendisine emrettim, belki o hizmetçi onun yükünü biraz hafifletirdi, diye düşündüm.»
Bunun üzerine şöyle buyurdu: «Ey Fâtıma! Allah'tan kork, Rabbinin farzını yerine getir! Ailenin işini yap; yatağına yattığında, otuzüç kere sübhanallah; otuzüç kere elhamdülillah ve otuzdört kere Allahu ekber de ki, bu tam yüz yapar, işte bu, senin için bir hizmetçiden daha hayırlıdır.»

(Fâtıma) şu cevabı verdi:
«Allah'tan ve O'nun Resulünden hoşnut oldum.» Allah Resulü, böylece ona hizmetçi vermedi."[246]
4307- Diğer rivayette: "Tencerenin altını tutuşturdu, nerdeyse etekleri yanacaktı" diye geçer. Yine onda şöyle geçmektedir: "Allah Resulü, ertesi gün erkenden bize geldi; hatta henüz yatağımızda idik. Başının ucunda oturdu, babasından utandığı için başını yorganın içine soktu. Sordu: "Ey Muhammed'in aile efradı, dünkü ihtiyacın ne idi?" İki kere sustu, nihayet ben şöyle demek zorunda kaldım: "Vallahi ben sana anlatayım..."[247]
4308- Diğer rivayet:
"Gelip aramızda oturdu, hatta ayağının Hjgukluğunu göğsümde hissettim."[248]
4309- "Onları (teşbih vs.) duyduğumdan beri Sıffîn gecesi hariç, her gece okudum, hiç bırakmadım, hatta o gece bile sabaha doğru hatırladım da okudum."[249]
4310- Diğer rivayet:
"Teşbih (sübhanallah) otuzdört kere idi. Ali dedi ki:
«Onu Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'den duyduğum günden beri hiç bırakmadım.» Denildi ki:
«Sıffîn gecesi de mi bırakmadın?» «Sıffîn gecesi de bırakmadım» dedi." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.][250]
4311- Abdurrahman bin Avf radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir ktidın, beş vakit namazını kılarsa, Ramazan orucunu tutarsa, fercini (namusunu) korursa, kocasına itaat ederse, ona; «Cennetin kapılarından hangisini istersen oradan gir» denilir."
[Ahmed ve Taberânî, Mu 'cemu' l-Evsat'ta.][251]
4312- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Bir adam kızını Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e getirip, şöyle dedi:
«Bu kızım evlenmek istemiyor.» Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
«Babanı dinle de evlen!»

«Ey Allah'ın Resulü! Bana kocanın, karısı üzerindeki hakkı ne olduğunu bildirmedikçe ben evlenmem» deyince, şöyle buyurdu:
«Kocanın karısı üzerindeki hakkı: Kocanın irin akan bir yarası olsa, kadın o yarayı dili ile yalasa, ya da burnundan irin ya da kan akıp, kadın onu yutsa yine de kocanın hakkını ödeyemez.» (Bunu duyunca kız) Şöyle dedi:
«Seni hak ile gönderene yemin ederim ki, ben asla evlenmem!» Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
«İzinlerini almadıkça onları evlendirmeyin!»" [Bezzâr][252]
4313- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İki kişinin namazı başlarından yukarıya geçmez: Efendilerinden kaçan köle; tekrar onlara dönünceye dek. Kocasına isyan eden kadın, tekrar evine dönünceye kadar."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat ve's-Sağîr.][253]
4314- Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eteklerini sürükleyerek evden çıkıp kocasını şikayet eden kadına ben çok kızarım."
[Taberânî, Mu'cemıı'l-Kebîr ve' 1-Evsat'to zayıf bir isnadla.][254]
4315- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: "Bir kadın peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e, biri kucağında, diğeri ise önünde iki çocuk ile geldi. Bunun üzerine şöyle buyurdu:
«(Kadınlar çocuklarını) karınlarında taşıyıcılardır, doğuruculardır, çok merhametlidirler. Kocalarına ettikleri eziyetler olmazsa bunların namaz kılanları Cennet'e girer»."
[İbn Mâce][255]
4316- Ebû Hureyre radiyallahu anh: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kadınlar hakkında birbirinize hayır tavsiye ediniz. Zira kadın eğri kaburga kemiğinden yaratılmıştır. Kaburganın en eğri yeri de üst kısmıdır; onu doğrultmaya kalkarsan kırarsın; (hâli üzere) bırakırsan eğri kılmakta devam eder. Kadınlar hakkında birbirinize hayır tavsiye

edin."[256]

4317- Bir başka rivayette: "Onu kırmak boşamaktır." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî][257]

4318- Ebû Zerr'den radiyallahu anh: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kadın, eğe kemiğinden yaratılmıştır; düzeltmeye kalkarsan kırarsın; onun için idare et; zira yükü ağır ve geçim derdi vardır."

[Dârimî][258]

4319- Amr b. el-Ahvas radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Dikkat edin! Kadınlara karşı iyi davranma tavsiyemi tutun. Onlar sizin için ancak birer yardımcıdır. Bundan başka onlarda bir hakkınız yoktur. Ancak apaçık bir hayasızlık yaparlarsa, o zaman onları yataklardan ayırın. İz bırakmayacak şekilde dövün. Size itaat ederlerse, onları bırakmak için başka bir yol aramayın!

Dikkat edin! Sizin karılarınızın üzerinde hakkınız vardır; karılarınızın da sizin üstünüzde hakları vardır. Sizin onlar üzerinizdeki hakkınız; hoşlanmadığınız kimselere yatakla-

rınızı çiğnetmemeleri, hoşlanmadığınız insanları evinize sokmamalarıdır.

Onların sizin üzerinizdeki hakları: Giydirmelerinde, yedirmelerinde onlara karşı en güzel şekilde davramanızdır." [Tirmizî]

Daha önce iman bahsinde uzunca geçmiştir.[259]

4320- Hakîm bin Muâviye'den, o da babasından radiyallahu anh:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dedim ki:

"Ey Allah'ın Resulü! Birimizin hanımının onun üzerindeki hakkı nedir?"

"Yediğin zaman, ona yedirmen, giydiğin zaman ona giydirmen, vurduğun zaman yüze vurmaman, ona çirkinsin dememen, kendi evinin içinde müstesna olmak üzere onu yalnız bırakmamandır" buyurdu. [Ebû Dâvud]

Dedi ki: "(Arapça metinde geçen) lâ tu-kabbih'in mânâsı: "Allah seni çirkin kılsın!" demektir.[260]

4321- Abdullah bin Zem'a radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz zevcesini, köle kamçılar gibi kamçılamasın. Daha sonra belki onunla cinsî ilişki kuracaktır." Ya da şöyle dedi:
"Gün bitip gece geldiğinde onunla yatacaktır." [Buhârî, Müslim veTirmizî][261]
4322- Enes radiyallahu anh'dan:
Ebû Talha, Ümmü Süleym'i üstüne kapıyı kapayıp dövmeye başladı, ben kapının ardından seslendim:
"Bu yaşlı kadından ne istiyorsun? Neden onu dövüyorsun?" Kadın içeriden seslendi:
"Bana yaşlı ve âciz diyorsun. Allah senin dizlerini âciz bıraksın!" [Taberânî][262]
4323- Ali radiyallahu anh'dan:
Velîd bin Ukbe'nin hanımı gelip, dedi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Velîd beni dövüyor." Şöyle buyurdu:
"Ona: «Allah Resulü beni korumasına aldı» de!" Çok geçmeden kadın dönüp geldi ve aynı şikayette bulundu:
"Bunu söyleyince beni daha çok dövdü."
Bunun üzerine elbisesinin ufak saçağını alıp ona verdi ve:
"«Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem beni korumasına aldı» de!" buyurdu.
Kadın gitti, çok geçmeden yine geldi ve
"Beni daha da çok dövdü" dedi. Bunun üzerine Allah Resulü ellerini kaldırıp şöyle beddua etti:
"Allahım! el-Velîd'i sana havale ediyorum, bana iki kere isyan edip günaha girdi."
[İbn Ahmed, Bezzâr ve Ebû Ya'lâ.][263]
4324- İyâs bin Abdillah bin Ebî Zübâb radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah' in cariyelerini (kadınlarınızı) dövmeyin!"
Ömer Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü! Kadınlar kocalarına başkaldırdılar." Ondan sonra

dövmeye izin verdi. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in aile efradında birçok kadınlar gelip şöyle dediler:
"Kocalarımız bizi dövüyor." Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Muhammed ailesini birçok kadınlar ziyaret edip kocalarının kendilerini dövdüklerini şikayet ediyorlar. Onlar (dövenler) en ha-yırlılarınız değildir." [Ebû Dâvud][264]

Kadınlarla Geçim (Muaşeret)
4325- Âişe radwiyallahu anhâ'dan: Dedi ki:
"Tam onbir kadın oturup kocalarının hallerinden haber verme hususunda gizlemiye-ceklerine dair birbirlerine söz verip anlaştılar.
Birincisi şöyle dedi: «Kocam (sarp) dağın tepesinde bulunan cılız bir deve eti gibidir; sırtı düz değildir ki yukarıya çıkarılsın, semiz değil ki yerinden kımıldatılıp başka yere gö-türülsün.»
İkincisi şöyle dedi: «Ben kocamın hâllerini ifşa edemem. Çünkü anlatmaya başlarsam büyük-küçük nesi varsa hepsini anlatırım.»
Üçüncüsü şöyle konuştu: «Benim kocam uzun boyludur. Konuşursam boşanırım, konuşmazsam muallakta bırakılırım.»
Dördüncüsü: «Benim kocam Tihâme gecesi gibidir. Ne sıcaklığı vardır ve ne de soğukluğu. Ondan ne korkulur, ne de bezilir» dedi.
Beşincisi: «Kocam girdiği zaman kaplan, çıktığı zaman arslandır. Bana bıraktığı (ev işlerinden) hesap sormaz» dedi.
Altıncısı: «Kocam yediği zaman katlar (çok yer); içtiği zaman hepsini içer, sömürür; yattığı zaman yorgana iyice sarılır. Kederimi anlamak için elini (elbiseme) sokmaz» dedi.
Yedincisi: «Kocam tohumsuzdur, her dert onundur. Başımı yarar, vücudumu yaralar, (bunları yapmak için) her şeyi toplar (eline geçenle vurur)» dedi.
Sekizincisi: «Kocamın kokusu zaferân, teni ise tavşandır» dedi.
Dokuzuncusu: «Kocam, direği uzun (evi rahat), kılıcının kını uzun, ocağının külü çok, evi meclise yakın (misafirperver) bir adamdır» dedi.

Onuncusu: «Kocam mâlik (sahip)tir. Hem de ne mâlik! Akıldan geçen her hayrın sahibidir. Onun çok çöken, yürümesi az olan develeri vardır. Çalgı sesini duydular mı, helak olacaklarını (kesileceklerini) anlarlar" dedi.

Onbirincisi: «Kocam Ebû Zer'dir. Amma ne Ebû Zer'dir! Kulaklarımı küpe ile şakırdattı, kolumu yağla doldurdu. Beni sevindirdi, benim de gönlüm ferah oldu. Beni Şıkk adı

verilen dağ kenarında bir koyun sürüsü ile geçinen bir ailenin kızı olarak buldu da at kişnemesine ve deve sesine sahip harman döğen ve tınas savuran bir aileye kattı. İşte onun yanında konuşuyor, fakat kötü ve çirkin bir şey söylemiyorum. Akşam yatarım, sabaha kadar uyurum. İçerim ve kanarım. Ebû Zer'in annesi. Ebû Zer'in annesi ne annedir! Ambarları büyük ve evi geniştir. Ebû Zer'in oğlu; Ebû Zer'in oğlu ne oğuldur! Yatağı soyulmuş hurma lifi gibidir. Kendisini bir kuzu budu doyurur. Ebû Zer'in kızma gelince, Ebu Zer'in kızı ne kızdır! Babasına ve annesine itaatli kız. Vücudu elbisesini doldurur ve endamıyla etrafını çatlatır. Ebû Zer'in cariyesi, Ebû Zer'in cariyesi ne cariyedir! Konuşmalarımızı yaymaz, sırrımızı saklar. Azıklarımızı saçıp sa-vurmaz. Evimizi de kuş yuvasına çevirmez.

Bir gün süt tulumları çalkalanmakta iken Ebu Zer çıktı gitti. Böğrünün altında meme-leriyle kaplan gibi oynaşan iki çocuklu bir kadınla karşılaştı. Kadından hoşlanmış ola-

cak ki, beni boşadı ve onu aldı. Ondan sonra ben de şeref sahibi bir adamla evlendim.

(Yeni kocam) bir dediğimi iki etmedi, beni konfor ve nimetlere boğdu. Her hayvandan bana bir çift verdi. Bana 'Ey Ümmü Zer, ye, ailene de yedir! Ama yine de bana verdiklerinin hepsini bir araya toplarsam, Ebû Zer'in en küçük kabını bile doldurmaz' dedi»."

Âişe dedi ki:

"Bunları anlattığımda Allah Resulü sal-lallahu aleyhi ve sellem bana şöyle buyurdu:

«Ben senin için, Ebû Zer'in Ümmü Zer karşısındaki durumu gibi oldum»."

[Buhârî ve Müslim)[265]
4326- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de: Âişe şöyle dedi:
"Ben Cahiliyette babamın malına hâiz oldum."
"Sus ey Âi§e! Ben senin için Ebû Zer'in Ümmü Zer karşısındaki durumu gibiyim" buyurdu.
Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem anlatmaya başladı: Cahiliyette onbir kadın toplanıp aralarında kocalarının durumlarını hiç yalan söylemeden anlatmak üzere birbirlerine söz verdiler.
Benzerini zikretti. Sonu şöyledir:
"Ey Âişe!" dedi.
Ben de şu cevabı verdim:
"Ey Allah'ın Resulü! Sen benim için Ebû Zer'in Ümmü Zer'e karşı olan durumundan daha hayırlısın."[266]
4327- Ahmed, Âişe'den, o da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den: Buyurdu ki:
"Onbir kadın toplandı." Benzerini zikretti.[267]
4328- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kendisine yataktayken bir şey anlatmış. Âişe, şöyle demiş:
«Ey Allah'ın Resulü! Babam annem sana feda olsun, eğer sen onu bana anlatmasaydın, onun Hirâfe hadisi olduğunu zannedecek-tim.»
«Nedir Hirâfe hadisi ey Aişe?» diye sorunca, şu cevabı verdi:
«Olmayan bir olay anlatılınca, ona Hurafe hadisi denilir.» Şöyle buyurdu:
«En doğru hadis, Hirâfe'nin hadisidir; Hirâfe Uzreoğullarından bir adamdır. Cinler onu esir etmişti; onlarla beraberdi. (Cinler) Gizli dinleme yoluyla haber edindiklerinde, ona (Hirâfe'ye) bildirirlerdi, o da insanlara bildirirdi, ve söylediklerini onun dediği gibi gerçek bulurlardı»." [Ahmed, Taberânî Mu'ce-mu'I-Evsat'ta, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr.)[268]
4329- Âişe radiyallahu anhâ'danf "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e kendisi için pişirdiğim bulamacı getirdim. Sevde'ye: «Ye!» dedim; yemedi.
«Bunu ya yersin ya da yüzüne atar berbat ederim» dediğim halde yine

yemedi. Bu defa elimi bulamaca soktum, yüzünü onunla iyice sıvadım. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem güldü, onun elini bulamaca sokturdu ve:
«.Haydi sen de onun yüzünü bir iyi sıva!» dedi. O da yüzümü sıvadı. Berbat etti. Buna da güldü. Ömer uğradı, içeri gireceğini sandı ve bize:
«Haydi kalkın, yüzünüzü yıkayın!» dedi.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ondan çekindiği için, ben de devamlı olarak ondan (Ömer'den) çekinirim." [Ebû Ya'lâ][269]
4330- Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in azatlısı Rezîne radiyallahu anhâ'dan:
"Şevde gayet güzel bir şekilde süslenerek Âişe ile Hafsa'nın yanma girdi. Hafsa, Âi-şe'ye:
«Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şimdi yanımıza girecek, bunu pırıl pırıl tertemiz, son derece süslü görürken, bizi kaba, giyim kuşamdan yoksun bir halde görecek; ben onun bu süsünü bozacağım» dedi. Sonra şöyle dedi:
«Ey Şevde! Tek gözlü (Deccâl'i kastediyor) çıkmış biliyor musun?»
Çok korktu, titremeye başladı ve sordu:
«Nereye saklanayım?» Şöyle dedi:
«Herkesin gizlendiği şu hurma dallarından yapılan çadıra gitmelisin.»
Hemen gitti ve orada gizlendi. Orası pislik dolu ve örümcek ağı bulunan kötü bir yerdi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem geldi, onlar gülüyorlardı. Gülmekten konuşamıyorlardı. Üç kere neden güldüklerini sordu, elleri ile çadırı gösterdiler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem derhal çadıra gitti; Sevde'yi titrer halde görünce, sordu:
«Ne'n var ey Şevde?»
<dEy Allah'ın Resulü! Tek gözlü çıkmış..» deyince:
«O henüz çıkmadı, bir gün mutlaka çıkacaktır, korkma» dedi ve onu, üstünü başını tozdan ve örümcek ağından silkeleyerek çıkardı." lEbû Ya'lâ ve Taberânî zayıfbir senedle.][270]
4331- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem,
bal ve helvayı (tatlıyı) severdi, ikindi namazından çıktıktan sonra, hanımlarından birinin yanına girerdi. Bir seferinde Hafsa'nın yanına girdi, orada her zamankinden fazla kaldı. Kıskandım ve sebebini sordum.
Hafsa'ya kavminden biri bir tulum bal hediye etmiş, o da ondan şerbet yapıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e içirmiş.
Bunun üzerine dedim ki:
«Vallahi ona bir oyun yapacağız.» Sev-de'ye dedim ki: «O mutlaka sana yaklaşacaktır, yaklaştığı zaman, şöyle de: «Ağzın meğâ-fir (fena kokan urfut ağacının sakızı) kokuyor.» O da sana mutlaka «Hayır» diyecektir. O zaman «Öyleyse bu koku nedir?» diye sor. O da sana: «Hafsa bana bal şerbeti içirdi» diyecek. O zaman sen de şöyle de: «Demek ki an, (balını) urfut ağacından almış.»
«Olur; bana yaklaştığı zaman bunu kendisine söyliyeceğim» dedi.
Öbür taraftan Safiyye'ye dönerek, ona da şöyle dedi: «Ey Safıyye! Sen de aynısını söyle..»;
Âişe anlatıyor: "Şevde şunu dedi: «Kendinden başka hiçbir tanrı olmayan Allah'a kasem ederim ki, o kapıda durduğu zaman, senden korktuğum için bana tenbih ettiklerini söylemek istedim, bana yaklaşınca, şöyle dedim: «Ey Allah'ın Resulü! Meğâfir mi yediniz?»
«Hayır.»
«Öyleyse sende bulduğum bu koku nedir?»
"Hafsa bana bal şerbeti içirdi.»
«Demek ki arı bunu urfut ağacından almış» dedim. Benim yanıma gelince ben de aynısını söyledim. Safiyye'nin yanına gidince o da aynısını söyledi. Hafsa'nın sırası gelip de ona gidince, Hafsa şöyle dedi:
«Ey Allah'ın Resulü! Sana yine bal şerbeti vereyim mi?»
«İstemem, ihtiyacım yoktur» dedi.
Şevde dedi ki: «Vallahi biz onu (bal şerbetinden) mahrum ettik.» Ben ona: «Sus!» dedim." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][271]
4332- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Biz Peygamber sallallahu

aleyhi ve sel-lem'in zamanında kadınlarımızla kelâm etmek ve onlarla neşeli konuşmaktan, hakkımızda bir şey nazil olur diye korkardık. O (Peygamber) ölünce, artık (biz de kadınlar gibi, söz eder olduk ve onlara karşı kusurda açılıp yayıldık." [Buhârî][272]
4333- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellenı buyurdu:)
"Aklı ve dini noksan olanlardan akıl sahiplerine sizden daha galip gelen kimseyi görmedim."
"Aklın ve dinin noksanlığı ne demektir?" diye sorunca, şöyle açıkladı:
"Aklın noksanlığı, tek adamın şahitliğine karşılık iki kadının şahitliğidir. Dinin noksanlığına gelince, biriniz (hayız ve lohusa olun-ca) Ramazan orucunu tutamaz, birçok günleri de namazsız geçirir ve kaza etmez."
[Ebû Dâvud][273]
4334- Üsâme bin Zeyd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Benden sonra, erkeklere kadınlardan daha zararlı bir fitne bırakmadım."
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî][274]
4335- Aişe radiyallahu anhâ'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bana dedi ki:
"Ben senin benden hoşnut olduğunu da anlarım, bana dargın olduğunu da anlarım."
"Nereden anlıyorsun?" diye sorunca, şöyle buyurdu:
"Benden hoşnut olduğun zaman «Mu-hammed'in Rabbi hakkı için hayır» dersin. Bana darıldığın zaman: «İbrahim'in Rabbi hakkı için hayır» dersin." Dedim ki:
"Evet ey Allah'ın Resulü! Ben yalnız senin ismini bırakıyorum." [Buhârî ve Müslim][275]
4336- Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, benimle koşu yaptı; ben onu geçtim." [ibn Mâce][276]
4337- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Safiyye'ye güveyi olarak Medine'ye geldiğinde, Ensâr

kadınları gelip onun hakkında bilgi verdiler." Âişe dedi ki: "Ben de (onu görmek için) tanınmayacak bir kıyafetle ve yüzümü örtüp gittim. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem gözüme baktı ve beni tanıdı. Dönüp hızlı adımlarla yürüdüm. Bana yetişti ve beni kucaklayarak «Safiyye'yi nasıl gördün (buldun)?» diye sordu. Cevabım şu oldu: «Gönder (onu)! Yahudi kadınlarından bir kadindir»." [İbn Mâce zayıf bir senedle.][277]

Kıskançlık, Kadınlarla Başbaşa Kalmak, Kadınlara Bakmak

4338- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Şüphesiz Allah kıskanır. Mü'min de kıskanır. Allah'ın kıskanması, mü'minin Allah'ın haram ettiği şeyi yapmasıdır (onun haram iş-lemesini hiç istemez)."[278]

4339- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah'tan daha kıskanç kimse yoktur. Bunun içindir ki açık ve kapalı tüm hayâsızlıkları yasaklamıştır. Övgüden Allah kadar hoşlanan kimse de yoktur. Bunun içindir ki, kendini övmüştür."

[İkisi de Buhârî, Müslim ve Tirmizî'ye aittir][279]

4340- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Sa'd bin Ubâde dedi ki:

"Ey Allah'ın Resulü! Bir adamı ailemle görürsem, dört şahit bulup getirmedikçe ona dokunmayacak mıyım?"

"Evet" buyurdu.

"Hayır. Seni Hak ile gönderene yemin ederim ki, dört şahit bulmadan hemen onun kılıcımla başını uçururum" dedi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi:

"Efendiniz ne diyor, iyi dinleyin. O çok kıskançtır. Ben ondan daha kıskancım. Allah ise benden daha kıskançtır." [Müslim][280]

4341- Onun ve Buhârî'nin Muğîre bin Şu'be'den yaptıkları rivayet:

"Allah'tan daha kıskanç kimse olamaz. Özrü Allah'tan çok kimse sevemez. Bunun içindir ki müjdeleyici ve korkutucu peygamberler göndermiştir. Övülmeyi, Allah'tan daha çok kimse sevemez. Bunun

içindir ki cenneti va'd etmiştir."[281]

4342- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

"Bir gece Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Âişe'nin yanından çıkmıştı. (Onun nöbetinde) hanımlarından birinin yanma gitmiş olabilir diye içine kıskançlık düştü. Geri

dönünce hâlini anladı ve «Kıskandın mı?» diye sordu.

«Benim gibi kadın, senin gibi erkeği kıskanmaz mı?» deyince, şöyle dedi:

«Şeytanın sana gelmiş.»

«Benimle şeytan mı vardır?»

«Beraberinde şeytanı olmayan hiç kimse yoktur.»

«Seninle de mi vardır?»

«Evet. Lâkin Allah bana ona karşı yardım etti de o, müslüman oldu» buyurdu."

[Müslim ve Nesâî][282]

4343- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "O ve Hafsa bir seferinde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdiler. Gece olunca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onunla (Âişe) ile beraber konuşarak yürüdü. Bunun üzerine Hafsa, Âişe'ye şöyle demiş:

«Sen benim deveme bin, ben de senin devene bineyim. Sen de bakarsın, ben de bakarım.» Kabul etmiş ve öyle yapmış.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gelince, Hafsa'yı Âişe'nin devesinin üstünde görmüş. Hafsa'ya selâm verip, konaklayınca-ya kadar onunla beraber yürümüş. Âişe, bu suretle Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i kaybetti ve kıskandı. (Hırsından) ayağını izhir otu arasına koyup Allah'a şöyle dua etmeye başladı:

«Ya Rabbi! Beni bir akrep ya da yılan soksun da Resulün gelsin ve ona hiçbir şey söyleyemiyeyim»." [Buhârî ve Müslim][283]

4344- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Safiyye kadar güzel yemek yapan görmedim. O, evimdeyken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e yemek yaptı ve gönderdi. Aşırı kıskançlığımdan beni bir öfke aldı ve titremeye başladım. Tabağı kırdım, sonra pişman oldum ve dedim ki:

«Ey Allah'ın Resulü! Yaptığımın keffâreti nedir?» Şöyle buyurdu:

«Tabağa karşı bir tabak, yemeğe karşı da bir yemek verirsin, olur biter» buyurdu. [Ebû Dâvud ve Nesâî][284]

4345- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
bir seferde idi; biz de onunla beraberdik. Safiyye'nin devesi hastalandı; Zeyneb'de fazla deve vardı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi:

«Safiyye' nin devesi hastalandı, sende fazla deve var, onu ona versen olmaz mı?»

Buna şu cevabı verdi:

«Bu Yahudi kadına mı vereceğim?»

Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona kızdı, Zi'1-Hicce'nin kalan günleri dahil, Muharrem, Safer ve Rebi'den birkaç gün ondan uzaklaştı. Hatta Zeynep eşyasını ve yatağını kaldırdı. Artık onun kendisine hiçbir ihtiyacı kalmadığını sandı. Birgün öğle üzeri otururken gelmekte olan bir gölge gördü, hemen eşyasını ve yatağını da yerine koydu." [Taberânî, Mıt'cernu'l-Evsafte.][285]

4346- Ebû Dâvud, "Onu Zi'1-Hicce, Muharrem (aylan) ve Safer'den de birkaç gün terk etti" kavline kadar aynı hadisi nakletti.[286]

4347- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'-dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Sizleri (yanlarında mahremleri bulunmayan) kadınların yanlarına girmekten sakındırırım."

Bunun üzerine Ensâr'dan olan bir adam:

"(Kocanın babalan ve oğullarından başka olan) erkek akrabalarına ne dersin?"

"(Kadının) onlarla yalnız kalması ölümdür" buyurdu. [Buhârî, Müslim ve Tirmizî][287]

4348- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Yanında mahremi olmaksızın hiçbiriniz bir kadınla sakın başbasa kalmasın."

Bir adam dedi ki:

"Ey Allah'ın Resulü! Hanımım hacca gidiyor, ben de falan orduya yazıldım."
"Dön; hanımınla hacca git!" buyurdu. [Buhârî ve Müslim][288]
4349- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan:
"Hâşimoğullarından bir grup insan Esma bint Umeys'in yanına girdiler. Ebû Bekr de girdi. O zaman Esma bint Umeys onun (Ebû Bekr'in) nikâhlısı idi.
Ebû Bekr bundan hoşlanmadı, canı sıkıldı. Gidip durumu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bildirdi ve «hayırdan başka bir şey de görmedim» dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem:
«Şübhe yok ki Allah onu bundan (kötü davranıştan) berî kılmıştır» buyurdu.
Sonra minbere çıkıp şöyle hitap etti:
«Bugünümden sonra kimse, yanında bir veya iki adam olmadan, kocası evde olmayan kadının yanına girmesin»." [Müslim][289]
4350- Amr bin el-Âs'm azatlısı radiyallahu anh'dan:
"Amr bin el-Âs, Ali'ye birini gönderip kendisi için Esma bint Umeys'in yanma girmek için izin istedi. Ona (Ali) izin verdi. İşi bitince, Amr bin el-Âs'in azatlısı bu tutumunu Amr'a sordu; şu cevabı verdi:
«Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kocalarının izni olmadan kadınların yanına girmemizi yasakladı»." [Tirmizî][290]
4351- Enes radiyallahu anh'dan: "Aklında (zekâsında) bir şeyler olan bir kadın Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e «Seninle bir işim var» dedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem:
«Ey falanını annesi! Hangi sokakta istersen beni orada bekle, gelip senin işini göreceğim» dedi ve yolun birinde kadının işini görünceye kadar onunla yalnız basma kaldı."
[Müslim ve Ebû Dâvud.][291]
4352- Cerir radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e (kadınlara yönelen) ani (gayr-ı iradî, kasıtsız) bakıştan sordum; şöyle buyurdu:

«Gözünü hemen çevir!» [Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud][292]
4353- Bureyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey Ali! Bakışına bakış ekleme! Zira ilk bakış sanadır (günah olmaz); ama ikinci bakış ise aleyhinedir (günahtır)."
[Tirmizî ve Ebû Dâvud.][293]
4354- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kızı Fâtıma'ya ona hibe ettiği bir köle ile geldi. Fâtıma'nın sırtında öyle bir elbise vardı ki, başını örttüğü zaman ayaklan; ayaklarını örttüğü zaman başı dışarda kalıyordu. Fâtı-ma'nm karşılaşacağı (manzarayı) görünce, şöyle buyurdu:
«Senin için bunun bir sakıncası yoktur. Bu senin baban, öbürü de kölendir»." [Ebû Dâvud][294]
4355- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onun yanındaydı. Evde muhannes (kadın kılıklı erkek) vardı. (O muhannes) Ümmü Sele-me'nin kardeşi Abdullah bin Ebî Ümeyye'ye dedi ki:
«Ey Abdullah! Allah yarın Tâif'in fethini nüyesser kılarsa, sana Ğaylân'ın kızını göstereceğim. O (kız semizlikten dolayı karnı) dört büklümle karşılar, sekiz büklüm ile arkaya döner.» Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
«Bunlar sizin yanınıza girmesin»."
İbn Güreye dedi ki:
"Sözkonusu muhannes Hiyt'tir."
[Buhârî, Müslim, Muvâtta ve Ebû Dâvud.][295]
4356- Onun (Ebû Davud'un) ayrıca Âişe'den rivayeti: "Onu (muhannesi) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem evden çıkardı. O, Beydâ'da idi (yani oraya sürüldü). Peygamber sallallahu aleyhi-ve sellem'e denildi ki: «Bu takdirde o, açlıktan ölür.» Bunun üzerine her cuma iki kere gelip eve girmesine izin verdi. İhtiyaçlarını ister, sonra dönerdi.[296]
4357- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, erkekten muhanneslere (kadın kılıklılara), kadınlardan da

kendilerini erkeklere benzetenlere lanet etmiş ve şöyle buyurmuştur: «Onları evlerinizden çıkartın.» Bunun üzerine o, falan kadını çıkarttı. Ömer de falan erkeği çıkarttı." [Buhârî, Tirmizî ve Ebû Dâvud.][297]
4358- Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in yanındaydım. Yanında Meymûnede vardı. İbn Ümmi Mektûm geldi. Bu bize hicâb (örtünme) emri geldikten sonra idi. İçei> ye girdi. Bize şöyle buyurdu:
«Haydi ikiniz de kapanın!» Dedik ki:
«Ey Allah'ın Resulü! O, âmâ değil mi? Bizi ne görür ve ne de tanır»."
Şöyle buyurdu:
«Siz ikiniz kör müsünüz? Onu görmüyo1 musunuz?»" [Tirmizî ve Ebû Dâvud.][298]
4359- Ebû Üseyd radiyallahu ana dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, mescidin dışındayken erkeklerin kadınlarla karışmış vaziyette olduğunu gördü. Onlara (kadınlara) şöyle dedi:
«Siz biraz geriden gelin. Yolun ortasında durup yolu kapatmanız doğru değildir.»
Bundan sonra kadınlar neredeyse duvara yapışacak kadar kenardan yürürlerdi. Hatta şiddetli yapışmasından dolayı elbisesinin nerdeyse duvara takıldığı olurdu."
[Ebû Dâvud][299]
4360- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yolda yürürken önünde bir kadın belirdi. Ona:
«Haydi sen biraz kenara çekil!" dedi. Kadın şu cevabı verdi:
«Yol geniştir.» Bunun üzerine şöyle buyurdu:
«Bırakın onu o zorba bir kadındır»." [Rezîn][300]
4361- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir adamın iki kadın arasında yürümesini yasakladı." [Ebû Dâvud][301]
4362- Enes radiyallahu anh'dan: "Bulûğa erdiğimin (ihtilam olduğumun) sabahı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanma girip durumumu bildirince, şöyle buyurdu:
«Kadınların yanına girme!» O günkü kadar şiddetli (zoruma giden) bir

gün görmedim." [Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat ve's-Sağîr'de.][302]

4363- Ammâr bin Yâsir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Üç kimse vardır ki asla cennete giremezler: Deyyus, erkek kılıklı kadın ve devamlı içki içen kimse."

"Deyyus kimdir?" diye sordular; şöyle buyurdu:

"Evine kimin girdiğine aldırmayan kimse." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de daha uzun bir metinle.][303]

4364- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Birbirini sevenler için nikâh (evlenmek) kadar güzel bir şey görülmemiştir." [ibn Mâce][304]

TAHRİC

---

[1] Bu hadisi Buhârî (nikâh 9, VI, 119; 35/1, VI, 131; ta'bîr 20-21, VIII, 75-6) ve Müslim (fadâilu's-sahâbe no. 79, s. 1889).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/226.

[2] Bu rivayeti Tirmizî (no. 3880), Abd b. Humeyd an Ab-dirrezzâk an Abdillah b. Amr b. Alkame an ibn e. Hüseyn an İbn e. Müleyke an Âise seneâi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/226.

[3] Bu hadisi Buhârî (nikâh 11, VI, 120), Abdullah b. Yûsuf an Ley s an Yezîd an İrak an Urve senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/226.

[4] Bu hadisi Buhârî (nikâh 9, VI, 119), İsmaîl b. Abdillah .. an ahîhî an Süleyman an Hisâm b.Urve an ebîhî an Âise senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/226.

[5] Bu hadisi Buhârî (nikâh 38-39, VI, 134; 57-59, VI, 139; 61, VI, 140), Müslim (nikâh no. 69-72, s. 1038-9), Ebû Dâvud (no. 2121,4933-7), Nesâî (nikâh 29/1-3, VI, 82) ve İbn Mâce (no. 1876), Hisâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/226-227.

[6] Bu hadisi Buhârî (nikâh 38-39, VI, 134; 57-59, VI, 139; 61, VI, 140), Müslim (nikâh no. 69-72, s. 1038-9), Ebû Dâvud (no. 2121,4933-7), Nesâî (nikâh 29/1-3, VI, 82) ve İbn Mâce (no. 1876), Hisâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/227.

[7] Bu hadisi Buhârî (nikâh 38-39, VI, 134; 57-59, VI, 139; 61, VI, 140), Müslim (nikâh no. 69-72, s. 1038-9), Ebû Dâvud (no. 2121,4933-7), Nesâî (nikâh 29/1-3, VI, 82) ve İbn Mâce (no. 1876), Hisâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/227.

[8] Bu hadisi Buhârî (nikâh 38-39, VI, 134; 57-59, VI, 139; 61, VI, 140), Müslim (nikâh no. 69-72, s. 1038-9), Ebû Dâvud (no. 2121,4933-7), Nesâî (nikâh 29/1-3, VI, 82) ve İbn Mâce (no. 1876), Hisâm b. Urve an

ebîhî an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/227.

[9] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/227.

[10] Lafız Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Buhârî (nikâh 33, VI, 130; 36/3, VI, 133; 46, VI, 137) ve Nesâî (nikâh 30, VI, 83), ez-Zührîan Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/227.

[11] Bu hadisi Nesâî (nikâh 28, VI, 81), Muh. b. İsm. b. İbr. an Yezîd (b. Hârûn) an Hammâd b. Seleme an Sabit el-Bünânî an İbn Ömer b. e. Seleme an ebîhî an Ümmi Seleme senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/227-228.

[12] Bu hadisi Müslim (nikâh no. 89, s. 1048) ve Nesâî (nikâh 26/1, VI, 79), Süleyman b. el-Muğîre an Sabit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/228.

[13] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2107) ve Nesâî (nikâh 68, VI, 119), Abdullah b. el-Mübârek an Ma'mer ani'z-Züh-rtan Urve an Ümmii Habîbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İlk lafız Ebû Davud'a, ikincisi ise Nesât'ye aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/228.

[14] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2107) ve Nesâî (nikâh 68, VI, 119), Abdullah b. el-Mübârek an Ma'mer ani'z-Züh-rtan Urve an Ümmii Habîbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İlk lafız Ebû Davud'a, ikincisi ise Nesât'ye aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/228.

[15] Lafzı Buhârî'ye (buyu' 111) aittir. Bu hadisi Buhârî (buyu' 111, III, 42; cihâd 74, III, 224; mağâzî 38, VI, 77; afime 28, VI, 206-7; da'vât 36, VII, 158), Müslim (hacc no. 462, s. 993), Ebû Dâvud (no. 2995) ve Nesâî (istiâze 45, VIII, 274), Amr b. e. Amr an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/228-229.

[16] Bu rivayeti Müslim (nikâh no. 87, s. 1045-6), İbn e. Şey-be an Affân an Hammâd b. Seleme an Sabit an Enes senedi ile daha uzun bir metinle tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/229.

[17] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3931), Abdülazîz b. Yahya an Muh. b. Seleme an Muh. b. İshâk an Muh. b. Ca'fer b. ez-Zübeyr an Urve an Âise senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/229.

[18] Bu hadisi Buhârî (talâk 3/1, VI, 163) ve Nesâî (talâk 14, VI, 156), el-Veltdb. Müslim ani'l-Evzâf ani'z-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/230.

[19] Bunu Buhârî (talâk 3/2, VI, 163), Ebû Nuaym an Abdir-rahman b. Gasîl an Hamza b. e. Useyd an Ebî Üseyd senediyle tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/230.

[20] Bu rivayeti Buhârî (talâk 3/3, VI, 164), el-Hüseyn b. el-Velîd en-Neysâbûrî an Abdirrahman an Abbâs b. Sehl b. Sa'd an ebîhî ve Ebî Üseyd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/230.

[21] Bu hadisi Buhârî (eşribe 30/1, VI, 252) ve Müslim (eşribe no. 88, s. 1591), Muh. b. MutarrifEbû Gassân an Ebî Hazım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/230.

[22] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/230.

[23] Bu hadisi Nesâî (nikâh 16, VI, 69), İshâk b. İbr. ani'n-Nadr an Hammâd b. Seleme an İshâk b. Abdillah an Enes senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/230.

[24] Bu hadisi Tayâlisî (no. 273), Ahmed (1,378,447), Dâri-mî (II, 132), Buhârî (savm 10, II, 228; nikâh 3, VI, 117), Müslim (nikâh no. 1, s. 1018-9), Ebû Dâvud (no. 2946), Nesâî (siyam 43, IV, 170; nikâh 3, VI, 57-58), İbn Mâce (no. 1845), Taberânî (no. 10166), İbn Hibbân (no. 4015) ve Beyhakî (VII, 77), el-A'mes an İbrâhîm an Alkame an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/231.

[25] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2050) ve Nesâî (nikâh 11, VI, 65-66), Yezîd b. Hârûn ani'l-Müstelim b. Saîd an Mansûr b. Zâdân an Muâviye b. Kurre an Ma'kil asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/231.

[26] Bu hadisi Buhârî (nikâh 4, VI, 118), Alî b. el-Hakem el-Ensârîan EbîAvâne an Rakabe an Talhajl-Yâmî an Saîd b. Cübeyr senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/231.

[27] Bu hadisi Müslim (radâ' 64, s. 1090) ve Nesâî (nikâh 15, VI, 69), Hayve an Surahbîl b. Şerîk an Ebî Abdirrahman el-Hubulî an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/231.

[28] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/231.

[29] Bu hadisi Buhârî (nikâh 15/3, VI, 123), Müslim (radâ no. 53, s. 1086), Ebû Dâvud (no. 2047) ve Nesâî (nikâh 13, VI, 68), Yahya b. Saîd an Ubeydillah b. Ömer an Saîd el-Makburî an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/231.

[30] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1859), Ebû Kureyb an Abdirrahman el-Muhâribî ve Ca'fer b. Avn ani'l-lfrîkî an Abdillah b. Yezîd an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
Adı Abdullah b. Ziyâd b. En'am olan el-İfrîkî zayıf bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/231-232.

[31] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1862), Hisâm b. Ammâr an Sel-lâm b. Sevvâr an Kesîr b. Selîm ani'd-Dahhâk b. Muzâhim an Enes senedi ile tahrîc etti. Kesîr ve Sellâm sebebieriyle isnadı zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/232.

[32] Bu hadisi Buhârî (nikâh 10/2, VI, 120) ve Müslim (radâ' no. 55, s. 1087), Şu'be an Muhârib an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (radâ' no. 54), Tirmizî (no. 1086) ve Nesâî (nikâh 10, VI, 65), Abdiilmelik b. e. Süleyman an Atâ an Câbir asl-ı senedi ile;Tirmizî (no. 1100) ve Nesâî (nikâh 6/1, VI, 61), Kuley-be an Hammâd b. Zeyd an Amr b. Dînâr an Câbîr asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 2048), Ahmed b. Hanbel an Ebî Muâviye ani'l-A'mes an Salim b. ebTl-Ca'd an Câbir b. Abdillah senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/232.

[33] Bu hadisi Buhârî (nikâh 10/2, VI, 120) ve Müslim (radâ' no. 55, s. 1087), Şu'be an Muhârib an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (radâ' no. 54), Tirmizî (no. 1086) ve Nesâî (nikâh 10, VI, 65), Abdiilmelik b. e. Süleyman an Atâ an Câbir asl-ı senedi ile;Tirmizî (no. 1100) ve Nesâî (nikâh 6/1, VI, 61), Kuley-be an Hammâd b. Zeyd an Amr b. Dînâr an Câbîr asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 2048), Ahmed b. Hanbel an Ebî Muâviye ani'l-A'mes an Salim b. ebTl-Ca'd an Câbir b. Abdillah senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/232.

[34] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1861), İbr. b. el-Münzir el-Hilâmî an Muh. b. Talha et-Teymî an Abdirrahman b. Sâ-lim senedi ile tahrîc etti.
Abdurrahman hakkında Buhârî "hadisi sahîh değildir" demiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/232.

[35] Lafız Müslim'e aittir. Bu hadisi Müslim (nikâh 9-10, s. 1021), Ebû Dâvud (no. 2151) ve Tirmizî (no. 1158), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnadı hakkında "sahîh hasen garîb" hükmü verdi.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/232.

[36] Bu hadisi Ahmed (V, 163), Abdürrezzâk an Muh. b. Râ-sid an Mekhûl an raculin an Ebî Zerr senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/232-233.

[37] Taberânî, bunu iki isnâdla tahrîc etti, birincisinde her ikisi de zayıf râviler olan Yezîd er-Rakkâsî ile Câbir el-Cu'fî vardır (Mecma' IV, 252).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/233.

[38] Bu hadisi Bezzâr (no. 1402), Selm b. Cünâde b. Selm an Ebî Usâme an Hisâm b. Urve an ebîhî Âise senedi ile tahrîc etti.
Güvenilir bir râvi olan Selm dışındakiler Sahîh ricâlin-dendir (Mecma' IV, 255).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/233.

[39] Bu hadisi Mâlik (nikâh 1, s. 523), Buhârî (nikâh 45/1, VI, 136), Müslim (nikâh 49, s. 1030), Ebû Dâvud (no.2081), Tirmizî (no. 1134), Nesâî (nikâh 19, VI, 71) ve İbn Mâce (no. 1868), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/233.

[40] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/233.

[41] Bu hadisi Müslim (cum'a no. 48, s. 594), Ebû Dâvud (no. 4081) ve Nesâî (nikâh 40, VI, 90), Abdülazîz b. Re-fl1 an Temîm et-Tâî an Adî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/233.

[42] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2118), Tirmizî (no. 1105) ve Nesâî (cum'a 14, III, 105), Ebû İshâk an Ebî Ubeyde ve Ebîl-Ahvas an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/233-234.

[43] Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 2119), Muh. b. Bessâr an Ebî Âsim an İmrân an Katâde an Abdirabbih an Ebî İyâd an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/234.

[44] Bu hadisi Tirmizî (no. 1106), Ebû Hisâm er-Rifâî an Muh. b. Fudayl an Âsim b. Küleyb an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/234.

[45] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2120), Muh. b. Bessâr an Bedel b. Muhabber an Şu'be ani'l-Alâ' b. ahîŞuayb er-Râzî an İsmaîl b. İbrâhîm an raculin senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/234.

[46] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2082), Müsedded an Abdilvâ-hid b. Ziyâd an Muh. b. ishâk an Dâvud b. Husayn an Vâkıd b. Abdirrahman b. Sa'd b. Muâz an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/234.

[47] Bu hadisi Müslim (nikâh no. 74-5, s. 1040) ve Nesâî (nikâh 23/1-2, VI, 77), Yezîcl b. Keysân an Ebî Hazım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/234-235.

[48] Bu hadisi Tirmizî (no. 1089), Ahmed b. Menî an Yezîd b. Hârûn an Isâ b. Meymûn el-Ensârî ani'l-Kâsım b. Muh. an Âise senedi ile tahrîc etti ve "hasen garîb" hükmü verdi. îsâ hadiste zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/235.

[49] Bu ziyadeyi müstakil bir metin olarak Tirmizî (no. 1088), Nesâî (nikâh 72, VI, 127-8) ve İbn Mâce (no. 1896), Huseym an Ebî Bek an Muh. b. Hâtib el-Cuma-hî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/235.

[50] Bu hadisi Buhârî (nikâh 63, VI, 140), el-Fudl b. Ya'kûb an Muh. b. Sabık an Israîl an Hisâm b. Urve an ebîht an Âise senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/235.

[51] Heysemî'ye göre râvilerinden Revvâd b. el-Cerrâh'ı Ahmed, İbn Maîn ve İbn Hibbân tevsîk ettiler; ancak başkalarına ise zayıftır (Mecma" IV, 289).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/235.

[52] Mâlik (nikâh no. 52, s. 547), bunu Zeyd b. Eşlem'den ahzetmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/235.

[53] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2160) ve İbn Mâce (no. 1918), Ebû Hâlid el-Ahmer an ibn Aclân an Amr b. Şuayb an ebîht an ceddihî senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/235.

[54] Bu hadisi Nesâî (nikâh 73, VI, 128), Hâlid an Es'as ani'l-Hasan an Akîl asl-ı senedi ile tahrîc etti. Fethu'l-Bârî'de râvilerinin güvenilir olduğu ancak el-Hasan'ın Akîl'den hadis dinlemediği söylenmiştir (Neyi VI, 140).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/235.

[55] Bu hadisi Ebü Dâvud (no. 2130), Tirmizî (no.l 1091) ve İbn Mâce (no. 1905), Abdülazîz ed-Derâverdî an Süheyl b. e. Salih an ebîhîan Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/235.

[56] Bu hadisi Müslim (nikâh no. 73, s. 1039), Tirmizî (no. 1093) ve Nesâî (nikâh 77, VI, 130), İsmail b. Umeyye an Abdillah b. Urve an ebîhf an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/236.

[57] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2049) ve Nesâî (nikâh 12/2, VI, 67-8), ilki İmâre b. e. Hafsaan İklime an İbn Abbâs, ikincisi ise Harun b. Riâb an Abdillah b. Ubeyd b. Umeyr an İbn Abbâs talikleriyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/236.

[58] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/236.

[59] Bu mevkufu Mâlik (nikâh 53, s. 547), Ebu'z-ZUbeyr'den ahzetti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/236.

[60] Bu hadisi Nesâî (nikâh 81, VI, 135), Nasır b. el-Ferec an Ebî Usâme an Zaide an Atâ b. es-Sâib an ebîhî an Alî senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/236.

[61] Bu hadisi Buhârî (fardu'l-Humus 5/5, IV, 47-8; cum'a 29/4,1, 222; fadâilu'l-ashâb 16/1; IV, 212-3; lafız buraya aittir), Müslim (fadâilu's-sahâbe no. 95-96, s. 1903-4), Ebû Dâvud (no. 2069) ve İbn Mâce (no. 1999), ez-Zührî an Alî b. el-Hüseyn ani'l-Misver asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/236.

[62] Bu rivayeti Buhârî (nikâh 109, VI, 158; fadâilu'l-ashâb 12/3, IV, 210; talâk 13, VI, 171), Müslim (fadâilu's-sahâbe no. 93-4, s. 1902-3), Ebû Dâvud (no. 2071), Tirmizî (no. 3867) ve İbn Mâce (no. 1998), Abdullah b. Vbeydillah b. e. Müleyke ani'l-Misver asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Ebû Davud'a aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/236-237.

[63] Bu hadisi Bezzâr (no. 1405), Muh. b. el-Hüseyn el-Kûfl an Mâlik b. Ismaîl an Kays an Abdillah b. Imrân an Ali b. Zeyd an Saîd b. el-Müseyyeb an Alî senedi ile tahrîc etti.
Heysemî senedinde tanımadığı bir râvinin olduğunu söylemiştir (Mecma' IV, 255).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/237.

[64] İsnadı hakkında Heysemî şu bilgiyi vermektedir: "Râvilerinden İsmaîl b. İbr. b. el-Muğîre'yi zikreden birisini görmedim. Ayrıca Atâ b. es-Sâib'in hıfzı âhir-i ömründe bozulmuştur. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir" (Mecma' IV, 292).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/237.

[65] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1975), Hisâm b. Ammâr an Mu-âviye b. Yahya an Muâviye b. Yezîd an Yezîd b. e. Habîb an Ebî'l-Hayr an EbîRuhm senedi ile tahrîc etti.
Ebû Ruhm, ittifakla tâbiûndan olduğu için mürsel bir rivayettir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/237.

[66] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2083), İbn Mâce (no. 1879) ve Tirmizî (no. 1102), İbn Cüreyc an Süleyman b. Mûsâ ani'z-Zührî an Urve an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı hasendir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/238.

[67] Bu hadisi de Ebû Dâvud (no. 2085), İbn Mâce (no. 1881) ve Tirmizî (no. 1101), Ebû İshâkan EbîBüıde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/238.

[68] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2088), Tirmizî (no. 1110), Nesâî (büyü' 96, VII, 314), Katâde ani'l-Hasan an Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı hasendir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/238.

[69] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/238.

[70] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/238.

[71] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1882), Cemîl b. el-Hasan el-Atekîan Muh. b. Mervân el-Ukaylîan Hisâm b. Hassan an Muh. b. Şîrîn an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti. Cemîl oldukça zayıf bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/238.

[72] Mâlik (nikâh no. 5, s. 525), bunu belâğan irâd etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/238.

[73] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2078) ve Tirmizî (no. 111-2), Abdullah b. Muh. b. Akîl an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnadı hasendir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/238.

[74] Mâlik (no. 26, s. 535), bunu Ebû'z-Zübeyr'den ahzetti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/238.

[75] Lafızlar Müslim'e aittir. Bu hadisi Müslim (nikâh no. 66-8, s. 1037), Mâlik (nikâh no. 4, s. 524), Tirmizî (no. 1108), Ebû Dâvud (no. 2098), Nesâî (nikâh 31,32, VI, 84) ve İbn Mâce (no. 1870), Nâfi' b. Cübeyr b. Mut1 im an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/238.

[76] Lafızlar Müslim'e aittir. Bu hadisi Müslim (nikâh no. 66-8, s. 1037), Mâlik (nikâh no. 4, s. 524), Tirmizî (no. 1108), Ebû Dâvud (no. 2098), Nesâî (nikâh 31,32, VI, 84) ve İbn Mâce (no. 1870), Nâfi' b. Cübeyr b. Mut1 im an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/239.

[77] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2096), Osman b. e. Şeybe an Hüseyn b. Muh. an Cerîr b. Hazım an Eyyûb an İklime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
İbn Hacer'e göre râvileri güvenilir kimselerdir (Neyi VI, 130).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/239.

[78] Bu hadisi Tirmizî (no. 1084) ve İbn Mâce (no. 1967), Abdülhamîd b. Süleyman an İbn Aclân an İbn Vesîme en-Nasrî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/239.

[79] Bu hadisi Nesâî (nikâh 9, VI, 64), Ya'kûb b. İbr. an Ebî Turneyle an Hüseyn b. Vâhd an ibn Büreyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/239.

[80] Bu hadisi Buhârî (nikâh 15, VI, 122), Ebû Dâvud (no. 2061) ve Nesâî (nikâh 8/2-3, VI, 63-4), ez-Zührîan Urve an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/239.

[81] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/239.

[82] Bu hadisi Bezzâr (no. 1424), Muh. b. el-Müsennâ an Süleyman b. ebî'l-Cevn an Sevr b. Yezîd an Hâlid b. Ma'dân an Muâz b. Cebel senedi ile tahrîc etti. Heysemî, Süleyman hakkında bilgi edinemediğini, diğer râvilerinin ise Sahîh ricalinden olduğunu söyledi (Mecma' IV, 275).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/239.

[83] Râvilerinden birisi tedlîs yapmakla maruf Bakiyye b. el-Velîd'dir (Mecma' IV, 276).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/239.

[84] Bezzâr'ın râvileri Heysemî'ye göre Sahîh ricâlindendir (Mecma' X, 84).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/240.

[85] Bezzâr'ın râvileri Heysemî'ye göre Sahîh ricâlindendir (Mecma' X, 84).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/240.

[86] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1968), Abdullah b. Satıl ani'l-Hâris b. Imrân el-Ca'feri an Hisâm b. Urve an ebîhî an Âise senedi ile tahrîc etti.
Haris zayıf bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/240.

[87] Bu hadisi Mâlik (nikâh 8, s. 526), Buhârî (nikâh 40, VI, 134; 44, VI, 136; 51, VI, 138; fadâilu'l-Kur'ân 21/3,22, VI. 108-9; vekâlet 9, III, 63; tevhîd 21, VIII, 175), Müslim (nikâh no. 76-77, s. 1041, lafız buraya aittir), Ebû Dâvud (no. 2111), Tirmizî (no. 1114) ve Nesâî (nikâh 1/3, VI, 54; 69, VI, 123), Ebû Hazım an Sehlb. Sa'dasl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/240.

[88] Bu hadisi Nesâî (nikâh 63/2, VI, 114), Muh. b. en-Nadr b. Müşavir an Ca'fer b. Süleyman an Sâbil an Enes senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/241.

[89] İlk rivayeti Ebû Dâvud (no. 2110), İshâk h. Cebrail el-Bağdadî an Yezîd an Mûsâ b. Müslim b. Rûmân an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti. İkinci lafzı o, muallak olarak zikretti; tariki şöyledir: Ebû Âsim an Salih b. Rûmân an Ebî'z-Zübeyr an Câbir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/241.

[90] İlk rivayeti Ebû Dâvud (no. 2110), İshâk h. Cebrail el-Bağdadî an Yezîd an Mûsâ b. Müslim b. Rûmân an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti. İkinci lafzı o, muallak olarak zikretti; tariki şöyledir: Ebû Âsim an Salih b. Rûmân an Ebî'z-Zübeyr an Câbir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/241.

[91] Bu hadisi Tirmizî (no. 1113), Muh. b. Bessâr an Yahya b. Saîd ve Ibn Mehdî ve Muh. b. Ca'fer an Şu'be an Âsim b. Ubeydillah an Abdillah b. Âmir senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/241.

[92] Bu hadisi Müslim (nikâh no. 78, s. 1042), Ebû Dâvud (no. 2105), Nesâî (nikâh 66/2, VI, 116) ve İbn Mâce (no. 1886), İbnu'l-Hâd an Muh. b. İbrahim an EbîSeleme an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/241.

[93] İsnadında yer alan Atiyyetu'1-Avfî hem zayıf addedilmiş, hem de tevsîk edilmiştir (Mecma' IV, 282).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/241.

[94] Râyilerinden Amr b. el-Ezher hadisi metruk bir râvidir (Mecma' IV, 282).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/241.

[95] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2106), Tirmizî (no. 1114m), Nesâî (nikâh 66/4, VI, 117-8) ve İbn Mâce (no. 1887), Muh. b. Şîrîn an EbVl-Acfâ' es-Sülemî an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı hasen sahihtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/241-242.

[96] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2106), Tirmizî (no. 1114m), Nesâî (nikâh 66/4, VI, 117-8) ve İbn Mâce (no. 1887), Muh. b. Şîrîn an EbVl-Acfâ' es-Sülemî an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı hasen sahihtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/242.

[97] İlk lafız Buhârî'yc (ırıenâlcıbU"l-Ensâr 50, IV, 268; nikâh 7, VI, 118) aittir. İkinci lafız Tirmizî'ye (no. 1923) aittir.
Bu hadisi Mâlik (nikâh 47, s. 545), Buhârî (kefalet 2/2, III, 57; buyu1 1/3, III, 3; nikâh 69/1, VI, 142; nikâh 7, VI, 118; menâkıbu'l-Ensâr 3/2, IV, 222; menâkıbu'1-En-sâr 50, IV, 268), Müslim (nikâh no. 82, s. 1043), Ebû Dâvud (no. 2109), Tirmizî (no. 1094, 1933), Nesâî (nikâh 67/1, VI, 119) ve İbn Mâce (no. 1907), Humeyd et-Tavîl an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/242.

[98] İlk lafız Buhârî'yc (ırıenâlcıbU"l-Ensâr 50, IV, 268; nikâh 7, VI, 118) aittir. İkinci lafız Tirmizî'ye (no. 1923) aittir.
Bu hadisi Mâlik (nikâh 47, s. 545), Buhârî (kefalet 2/2, III, 57; buyu1 1/3, III, 3; nikâh 69/1, VI, 142; nikâh 7, VI, 118; menâkıbu'l-Ensâr 3/2, IV, 222; menâkıbu'1-En-sâr 50, IV, 268), Müslim (nikâh no. 82, s. 1043), Ebû Dâvud (no. 2109), Tirmizî (no. 1094, 1933), Nesâî (nikâh 67/1, VI, 119) ve İbn Mâce (no. 1907), Humeyd et-Tavîl an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/242.

[99] Bu hadisi Müslim (nikâh 75, s. 1040), Yahya b. Maîn an Mervân b. Muâviye el-Fezârî an Yezîd b. Keysân an Ebî Hazım an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/242.

[100] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2114), Tirmizî (no. 1145) ve Nesâî (68/1-2, VI, 121-2), Mansûr an İbrâhîm an Alkame an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.. Tirmizî, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/242.

[101] Bu mevkufu Mâlik (nikâh 10, s. 527), çok küçük bir kıssa ile Nâfi'den bildirdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/243.

[102] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/243.

[103] Bu mevkufu Mâlik (nikâh no. 12, s. 528), an Yahya b. Saîd an Saîd b. el-Müseyyeb senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/243.

[104] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2125) ve Nesâî (nikâh 76/1-2, VI, 129), Eyyûb an İklime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile yakın mânâsı ile tahrîc ettiler.
Ancak bu metni Ebû Dâvud (no. 2116), Kesîr b. Ubeyd an Ebî Hayve an Şuayb b. e. Hamza an Gaylân b. Enes an Muh. b. Abdirrahman b. Sevbân an raculin senedi ile tahrîc etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/243.

[105] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2128) ve İbn Mâce (no. 1992), Şertk an Mansûr an Talha an Hayseme an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ebû Dâvud, Hayseme'nin Âişe'den işitmediğini söylemesine karşılık Buhârî'nin Ta'rîhu'I-Kebîr'inde Hz. Ali'den dinlediği Sabit olduğuna göre Âişe'ye mülâki olması uzak değildir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/243.

[106] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2129), Nesâî (nikâh 67/2, VI, 120) ve İbn Mâce (no. 1955), İbn Cüreyc an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/243.

[107] Bu hadisi Buhârî (şurût 6, III, 175; nikâh 53, VI, 138), Müslim (nikâh 63, s. 1035), Ebû Dâvud (no. 2139), Tirmizî (no. 1127), Nesâî (nikâh 42/1-2, VI, 92-3) ve İbn Mâce (no. 1954), Yezîd b. e. Habîb an EbTI-Hayr an Ukbe b. Âmir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/243.

[108] Bu hadisi Ahmed (VI, 77), İbr. b. İsh. an İbni'l-Mübâ-rek an Usâme b. Zeyd an Sajvân b. Süleym an Urve an Âişe senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/243.

[109] Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' IV, 284).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/243.

[110] Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' IV, 285).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/244.

[111] Bu hadisi Ahmed (III, 227), Buhârî (nikâh 69/2,70,VI, 143), Müslim (nikâh 90, s. 1049), Ebû Dâvud (no. 3743), İbn Mâce (no. 1908) ve Taberânî (XXIV, 43), Hammâd b. Zeyd an Sabit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/244.

[112] Bu hadisi Ahmed (III, 227), Buhârî (nikâh 69/2,70,VI, 143), Müslim (nikâh 90, s. 1049), Ebû Dâvud (no. 3743), İbn Mâce (no. 1908) ve Taberânî (XXIV, 43), Hammâd b. Zeyd an Sabit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/244.

[113] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1911), Süveyd b. Saîd ani'l-Fadl b. Abdillah an Çâbir ani's-Şa'bî an Mesrûk an Âise senedi ile tahrîc etti.

İsnâdındaki Fadl ve Câbir el-Cu'fî zayıf râvilerdir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/244.

[114] Bu hadisi Buhârî (nikâh 70. VI, 143), Muh. b. Yûsuf an Süfyân an Mansûr b. Safiyye an ümmihî Safiyye binli Şeybe senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/244.

[115] Bu hadisi Mâlik (nikâh no. 48, s. 5467, Yahya b. Sa-îd'den ahzetti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/244.

[116] Bu hadisi Buhârî (nikâh 72/4, VI, 143; 78, VI, 145; eş-ribe 7-9, VI, 243-4) ve Müslim (eşribe no. 86-88, s. 1590-1), Ebû Hazım an SeM asl-ı senedi i/e tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/244.

[117] Bu hadisi Tirmizî (no. 1097), Muh. b. Mûsâ el-Basrîan Ziyâdb. Abdillah anAtâ b. es-Sâib an Ebî Abdirrahman an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.

Ziyâd sebebiyle isnadı zayıftır.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/245.

[118] Bu hadisi Mâlik (nikâh no. 49, s. 546), Buhârî (nikâh 71/1, VI, 143) ve Müslim (nikâh no. 96, s. 1052), Mâlik an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/245.

[119] Bu hadisi Mâlik (nikâh no. 50, s. 546), Buhârî (nikâh 72, VI, 144), Müslim (nikâh no. 107-110, s. 1054-5) ve Ebû Dâvud (no. 3742), ez-Zührîani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/245.

[120] Bu hadisi Mâlik (nikâh no. 50, s. 546), Buhârî (nikâh 72, VI, 144), Müslim (nikâh no. 107-110, s. 1054-5) ve Ebû Dâvud (no. 3742), ez-Zührîani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/245.

[121] İlk rivayet Buhârî'ye (nikâh 74), ikincisi Müslim'e (nikâh no. 104), üçüncüsü ise Ebû Davud'a aittir. Bu hadisi Buhârî (nikâh 74, VI, 144), Müslim (nikâh no. 97-103, s. 1053), Ebû Dâvud (no. 3736-39, 3741) ve Tirmizî (no. 1098), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/245.
[122] İlk rivayet Buhârî'ye (nikâh 74), ikincisi Müslim'e (nikâh no. 104), üçüncüsü ise Ebû Davud'a aittir. Bu hadisi Buhârî (nikâh 74, VI, 144), Müslim (nikâh no. 97-103, s. 1053), Ebû Dâvud (no. 3736-39, 3741) ve Tirmizî (no. 1098), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/245.
[123] İlk rivayet Buhârî'ye (nikâh 74), ikincisi Müslim'e (nikâh no. 104), üçüncüsü ise Ebû Davud'a aittir. Bu hadisi Buhârî (nikâh 74, VI, 144), Müslim (nikâh no. 97-103, s. 1053), Ebû Dâvud (no. 3736-39, 3741) ve Tirmizî (no. 1098), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/245.
[124] Bu hadisi Müslim (nikâh no. 106, s. 1054), Ebû Dâvud (no. 2460) ve Tirmizî (no. 780), İbn Şîrîn an EbîHurey-re asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/245.
[125] Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 2461) ve Tirmizî (no. 781), Siifyân b. Uyeyne ani Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnadı hasen sahîh'tir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/245.
[126] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3756), Hennâd an Abdisse-lam b. Harb an EbîHâlidb. ed-Dâlânîan Ebî'l-Alâ el-Evdî an Humeyd b. Abdirrahman el- Hitnyerî an racu-lin senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/245.
[127] Bu hadisi Buhârî (buyu' 21, III, 10-11; mazâlim 14/2, III, 100-1; afime 34, VI, 209; 57, VII, 214), Müslim (eşribe no. 138, s. 1608-9) ve Tirmizî (no. 1099), el-A'meş an Ebî Vâil Şakîk an EbîMes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/246.
[128] Bu hadisi Müslim (eşribe no. 139, s. 1609) ve Nesâî (talâk 23, VI, 158), Hammâd b. Seleme an Sabit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/246.
[129] Bu tefsiri Buhârî (nikâh 24, VI, 126), Ah. b. Hanbel an Yahya b. Saîd an Süfyân an Habîb an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/247.
[130] Bu hadisi Tirmizî (no. 1117), Kuteybe an İbn LehVa an Amr b. Şuayb senedi ile tahrîc etti ve İbn Lehî'a sebebiyle isnadının zayıf olduğunu söyledi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/247.
[131] Muvattâ, nikâh no. 23, s. 533.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/247.
[132] Bu mevkufu Mâlik (nikâh 33, s. 538), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe b. Mes'ûcl an ebîhî an Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/247.
[133] Muvattâ, nikâh no. 36, s. 539.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/247.
[134] Bu mevkuf hadisi Buhârî (nikâh 24, VI, 127), İlerime an ibn Abbâs tarikiyle muallak olarak zikretti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/247.
[135] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2015), Yahya b. Muallâ an İs-hâk b. Muh. el-Fervî an Abdillah b. Ömer an Nâfi' an ibn Ömer senedi ile tahrîc etti.

Abdullah b. Ömer zayıf bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/247.

[136] Bu hadisi Tirmizî (no. 1146), Ahmed b. Meni' an İsm. b. İbr. an Alî b. Zeyd an Saîd b. el-Müseyyeb an Alî senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/247.

[137] Bu hadisi Mâlik (radâ' 2, s. 601), Müslim (radâ no, 7, s. 1070), Ebû Dâvud (no. 2057), Tirmizî (no. 1148) ve Nesâî (nikâh 52/5, VI, 103), Hisâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile;Buhârî (şehâdât 7/1, III, 149), Müslim (radâ' 9-10, s. 1070-1) ve Nesâî (nikâh 49/2, VI, 99; 52/6, VI, 104), İrak b. Mâlik an Urve an Âişe asl-ı senedi ile; Mâlik (radâ' 3, s. 662), Buhârî (nikâh 22, VI, 126), Müslim (radâ' 3, s. 1069) ve Nesâî (nikâh 52/4, III, 103), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile; Müslim (radâ 8, s. 1070) ve Nesâî (nikâh 52/2, IV, 103), Atâ b. e. Rebâh an Urve an Âişe tarikiyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/247-248.

[138] Bu hadisi Müslim (radâ no. 11, s. 1071) ve Nesâî (nikâh 50, VI, 99-100), el-A'meş an Sa'd b. Ubeyde an Ebî Abdirrahman es-Sulemî an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/248.

[139] Bu hadisi Ahmed (VI, 291, 309,428), Buhârî (nikâh 25-26, VI, 127-8; nafakât 16, VI, 195; lafız buraya aittir), Müslim (radâ' no. 15-6, s. 1072-3), Ebû Dâvud (no. 2056), Nesâî (nikâh 44-46, VI, 94-96) ve İbn Mâce (no. 1439), Urve an Zeyneb binli ebî Seleme an Ümmi Habî-be asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/248.

[140] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/248.

[141] Bu hadisi Buhârî (nikâh 21, VI, 125-6; şehâdât 7/4, III, 150), Müslim (radâ no. 32, s. 1078), Ebû Dâvud (no. 2058) ve Nesâî (nikâh 51, VI, 102), Es'as b. ebî'ş-Şa'sâ an ebihî an Mesrûk an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/248-249.

[142] Bu hadisi Müslim (radâ no. 17, s. 1073), Ebû Dâvud (no. 2063), Tirmizî (no. 1150), Nesâî (nikâh 51/3, VI, 101), İbn Mâce (no. 1941), Dârekutnî (IV, 180), İbn Hibbân (no. 4214) ve Beyhakî (VII, 454), Eyyûb es-Sahtiyânî an ibn e. Müleyke an Abdillah b. ez-Zübeyr an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/249.

[143] Bu hadisi Mâlik (radâ no. 17, s. 608), Müslim (radâ' no. 24-5, s. 1075), Ebû Dâvud (no. 2062), Tirmizî (no. 1150), Nesâî (nikâh 51, VI, 100) ve İbn Mâce (no. 1942), Yahya b. Saîd ve Abdullah b. e. Bekr an Amre an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/249.

[144] Heysemî'ye göre isnadında kopukluk vardır (Mecma' IV, 261).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/249.

[145] İIk iki lafız Müslim'e, üçüncüsü ise Ebû Davud'a aittir.
İlk lafzı Müslim (radâ no. 26, s. 1076), Nesâî (nikâh 53/2, VI, 104-5) ve İbn Mâce (no. 1943), İbn Uyeyne an Abdirrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Âise asl-ı senedi ile; İkinci lafzı Müslim (radâ 27-28, s. 1076-7) ve Nesâî (nikâh 53/4-5, VI, 105), İbn ebî Müleyke ani'l-Kâsım an Âise asl-ı senedi ile; Üçüncü lafzı Buhârî (nikâh 15/1, VI, 122) ve Ebû Dâvud (no. 2021), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile; Mâlik ise (radâ' 12, s. 605), Zührî'den mürsel olarak tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/249.

[146] İIk iki lafız Müslim'e, üçüncüsü ise Ebû Davud'a aittir.
İlk lafzı Müslim (radâ no. 26, s. 1076), Nesâî (nikâh 53/2, VI, 104-5) ve İbn Mâce (no. 1943), İbn Uyeyne an Abdirrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Âise asl-ı senedi ile; İkinci lafzı Müslim (radâ 27-28, s. 1076-7) ve Nesâî (nikâh 53/4-5, VI, 105), İbn ebî Müleyke ani'l-Kâsım an Âise asl-ı senedi ile; Üçüncü lafzı Buhârî (nikâh 15/1, VI, 122) ve Ebû Dâvud (no. 2021), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile; Mâlik ise (radâ' 12, s. 605), Zührî'den mürsel olarak tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/249.

[147] İIk iki lafız Müslim'e, üçüncüsü ise Ebû Davud'a aittir.

İlk lafzı Müslim (radâ no. 26, s. 1076), Nesâî (nikâh 53/2, VI, 104-5) ve İbn Mâce (no. 1943), İbn Uyeyne an Abdirrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Âise asl-ı senedi ile; İkinci lafzı Müslim (radâ 27-28, s. 1076-7) ve Nesâî (nikâh 53/4-5, VI, 105), İbn ebî Müleyke ani'l-Kâsım an Âise asl-ı senedi ile; Üçüncü lafzı Buhârî (nikâh 15/1, VI, 122) ve Ebû Dâvud (no. 2021), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile; Mâlik ise (radâ' 12, s. 605), Zührî'den mürsel olarak tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/249-250.

[148] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1944), Ebû Seleme Yahya b. Halef an Abdila'lâ an Muh. b. İshâk an Abdillah h. e. Bekr an Amre an Âişe ve an Abdirrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/250.

[149] Bu hadisi Tirmizî (no. 1152), Kuteybe an EbîAvâne an Hişâm b. Urve an ebîhî an Fâtime binti'l-Münzir an Ümmi Seleme senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/250.

[150] Bu hadisi Buhârî (4, III, 148; 13-14, III, 153; ilm 26,1, 30; buyu' 3, III, 4; nikâh 23, VI, 126), Ebû Dâvud (3603-4), Tirmizî (no. 1151) ve Nesâî (nikâh 57, VI, 109), İbn ebî Müleyke an Ukbe asl-ı senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/250.

[151] Bu hadisi Mâlik (radâ 5, s. 602-3) ve Tirmizî (no. 1149), Mâlik ani'z-Zührî an Amr b. eş-Şerîd an ibn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/250.

[152] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2064), Tirmizî (no. 1153) ve Nesâî (nikâh 56, VI, 108), Hisâm b. Urve (an ebîhî) an Haccâc b. Haccâc el-Eslemî an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Tirmizî, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi. Süt emme mezemmesi, kişinin sütannesine olan emme borcudur.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/250.

[153] Bu hadisin isnadı zayıftır (Mecma' IV, 262).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/250.

[154] Bu hadisi Bezzâr (no. 1456), Zeyd b. Ahıem Ebû Tâlib an Abdilkâhir b. Şuayb an İklime b. İbr. an Hişâm b. Urve an ebthî an Âişe senedi ile tahrîc etti.

İkrime hadiste zayıftır.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/250.

[155] Bu hadisi Buhârî (nikâh 27/2, VI, 128), Ebû Dâvud (no. 2065), Tirmizî (no. 1126) ve Nesâî (nikâh 48/2, VI, 98), eş-Şa'bî an Ebf Hureyre asl-ı senedi ile; Buhârî (nikâh 27/4, VI, 128), Müslim (nikâh 35-6, s. 1028), Ebû Dâvud (no. 2066) ve Nesâî (nikâh 47/2, VI, 90), ez-Zührî an Kabîsa an Ebt Hureyre asl-ı senedi ile; Mâlik (nikâh no. 20, s. 532), Buhârî (nikâh 27/3, VI, 128), Müslim (nikâh 33, s. 1028) ve Nesâî (nikâh 47/1, 4229-VI, 96), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an EM Hureyre asl-ı senedi ile; Müslim (nikâh 38-39, s. 1029) ve Nesâî (nikâh 47/4, VI, 97), Leys b. Sa'd an Yeztd b. e. Hubîb an İrak b. Mâlik an EM Hureyre asl-ı senedi ile; Müslim (no. 40, s. 1030) ve Nesâî (47/6, VI, 97), Amr b. Dînâr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Müslim (no. 37, s. 1029) ve Nesâî (47/7, VI, 97), Yahya b. e. Kesir an Ebî Seleme .... asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/251.

[156] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2243), Tirmizî (no. 1129-30) ve tbn Mâce (no. 1051), Ebû Vehb el-Ceyşânî ani'd-Dahhâk asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

İsnadı hakkında Tirmizî, "hasen" hükmü vermiştir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/251.

[157] Muvattâ, nikâh no. 34-5, s. 538-9.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/251.

[158] Bu hadisi Tirmizî (no. 1128), Hennâd an Ahde an Safd b. e. Arûbe an Ma'mer ani'z-Zührî an Salim b. Abdillah an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti. Buhârî'den naklen bu rivayetin mahfuz olmadığını bildirdi. Mahfuz olan rivayeti Muh. b. SUveyd'in mürselidir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/251.

[159] İlk iki lafız Müslim'e aittir. Üçüncüsü ise Buhâ-iî'nindir (libâs 23).

Bu hadisi Buhârî (şehâdât 3/2, III, 147; talâk 4/2, VI, 165; libâs 6, VII, 325-6; edeb 68/1, VII, 92), Müslim 4236-(nikâh 111, s. 1055; 112-3, s. 1056-7), Tirmizî (no. 1118) ve Nesâî (talâk 9/2, 10, 12/1, VI, 146-148), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile; Buhârî (talâk 7, VI, 166; 37, VI, 182) ve Müslim (nikâh 4237-no. 114, s. 1057), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 2309) ve Nesâî (9/1, VI, 146), el-A'meş an İbrâhîm ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile; Müslim (no. 115, s. 1057) ve Nesâî (talâk 12/2, VI, 4239-148), Ubeydullah b. Ömer ani'l-Kâsım an Âişe asl-ı senedi ile; Mâlik (nikâh 18, s. 531), an Yahya b. Saîd ani'l-Kasım an Âişe senedi ile; Üçüncü rivayeti (no. 4219) ise Buhârî (libâs 23, VII, 43), Muh. b. Beşşâr an Abdilvehhâb an Eyyûb an İkrime senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/251.

[160] İlk iki lafız Müslim'e aittir. Üçüncüsü ise Buhâ-iî'nindir (libâs 23).

Bu hadisi Buhârî (şehâdât 3/2, III, 147; talâk 4/2, VI, 165; libâs 6, VII, 325-6; edeb 68/1, VII, 92), Müslim 4236-(nikâh 111, s. 1055; 112-3, s. 1056-7), Tirmizî (no. 1118) ve Nesâî (talâk 9/2, 10, 12/1, VI, 146-148), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile; Buhârî (talâk 7, VI, 166; 37, VI, 182) ve Müslim (nikâh 4237-no. 114, s. 1057), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 2309) ve Nesâî (9/1, VI, 146), el-A'meş an İbrâhîm ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile; Müslim (no. 115, s. 1057) ve Nesâî (talâk 12/2, VI, 148), Ubeydullah b. Ömer ani'l-Kâsım an Âişe asl-ı senedi ile; Mâlik (nikâh 18, s. 531), an Yahya b. Saîd ani'l-Kasım an Âişe senedi ile; Üçüncü rivayeti (no. 4219) ise Buhârî (libâs 23, VII, 43), Muh. b. Beşşâr an Abdilvehhâb an Eyyûb an İkrime senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/251.

[161] İlk iki lafız Müslim'e aittir. Üçüncüsü ise Buhâ-iî'nindir (libâs 23).

Bu hadisi Buhârî (şehâdât 3/2, III, 147; talâk 4/2, VI, 165; libâs 6, VII, 325-6; edeb 68/1, VII, 92), Müslim 4236-(nikâh 111, s. 1055; 112-3, s. 1056-7), Tirmizî (no. 1118) ve Nesâî (talâk 9/2, 10, 12/1, VI, 146-148), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile; Buhârî (talâk 7, VI, 166; 37, VI, 182) ve Müslim (nikâh 4237-no. 114, s. 1057), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 2309) ve Nesâî (9/1, VI, 146), el-A'meş an İbrâhîm ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile; Müslim (no. 115, s. 1057) ve Nesâî (talâk 12/2, VI, 4239-148), Ubeydullah b. Ömer ani'l-Kâsım an Âişe asl-ı senedi ile; Mâlik (nikâh 18, s. 531), an Yahya b. Saîd ani'l-Kasım an Âişe senedi ile; Üçüncü rivayeti (no. 4219) ise Buhârî (libâs 23, VII, 43), Muh. b. Beşşâr an Abdilvehhâb an Eyyûb an İkrime senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/251-252.

[162] Bu hadisi Mâlik (nikâh no. 30, s. 537), ani'z-Zührî an Ebî Abdirrahman an Zeyd b. Sabit senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/252.

[163] Bu mevkufu Mâlik (talâk no. 37, s. 570), ani'z-Zührî an Muh. b. Abdirrahman b. Sevbân an Muh. b. İyâs b. el-Bukeyr senedi ile daha uzun bir metinle tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/252.

[164] Bu hadisi Tirmizî (no. 1120)veNesâî(talâkl3,VI, 149) es-Sevrî an Ebî Kays an Hüzeyl b. Şurahbîl an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 2076), Tirmizî (no. 1119) ve İbn Mâce (no. 1935), eş-Şa'bî ani'l-Hâris an Alî ve an Câbir b. Abdillah asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, İbn Mes'ûd senedi için sahîh hükmü verdi.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/252.

[165] Muvattâ, buyu' 7, s. 617.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/252.

[166] Bu mevkufu Mâlik (buyu' no. 6, s. 616), an Nâji' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/252-253.
[167] Muvattâ, nikâh no. 31, s. 536.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/253.
[168] Buhârî (talâk 18, VI, 172), Kuteybe an Leys an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/253.
[169] Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' IV, 274).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/253.
[170] Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 14048), Şafiî (Ümm Vn, 161), Ahmed (I, 385, 390,420,432,450), Buhârî (tefsîr Mâide 9, V, 189; nikâh 6, 8, VI, 118-9), Müslim (nikâh no. 11-2, s. 1022), İbn Hibbân (no. 4129-30) ve Beyha-kî (VI, 79, 200, 201), İsmail b. e. Hâlid an Kays b. e. Hazım an ibn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/254.
[171] Bu hadisi Buhârî (nikâh 31/2, VI, 129) ve Müslim (nikâh no. 18, s. 1023), İyâs b. Seleme an ebîhî asl-ı senedi ile. Lafız Müslim'e aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/254.
[172] Bu hadisi Tirmizî (no. 1122), Mahmûd b. Gaylân an Süfyân b. Ukbe ani's-Sevrî an Mûsâ b. Ubeyde an Muh. b. Ka'b an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/254.
[173] Bu hadisi Müslim (nikâh no. 27, s. 1026), Harmele an İbn Vehb an Yûnus ani'z-Zührî an Urve an İbni'z-Zübeyr senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/254.
[174] Heysemî'ye göre râvilerinden Haccâc b. Artât, güvenilir olmakla birlikte tedlîs yaptığı bilinmektedir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' VI, 265).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/254-255.
[175] Lafzı Müslim'e ait olup, birkaç rivayetin metinleri burada müellif tarafından biraraya getirilmiştir. Bunu Müslim (nikâh no. 19-26, s. 1026) ve Nesâî (nikâh 71/4, VIL 126-7), er-Rebî' b. Sebre b. Ma'bed an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/255.
[176] Ahmed'in (III, 405) isnadı şöyledir: Affân an Vuheyb ar. Umâre b. Gaziyye ani'r-Rebî' an ebîhî. //eysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma" VI, 264).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/255.
[177] Bu mevkufu Mâlik (nikâh no. 41, s. 542), Buhârî (nikâh 31/1, VI, 129; mağâzî 38, V, 78; zebâih 28/3, VI, 23O-. hiyel 4, VIII, 61), Müslim (nikâh 71, VI, 125-6), ez-Zührî ani' I-Hasan ve Abdillah ebnâ Muh. Alîb. e. Tâlib tut ebîhîmâ an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/255.
[178] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/255.
[179] Şerik dışındaki râvileri Sahîh râvileri olup, o şahis da güvenilir bir râvidir (Mecma' VI, 265).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/255-256.
[180] Bu hadisi Müslim (nikâh no. 16, s. 1023), Muh. b. Kâfi an Abdirrezzâk un İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbh senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/256.
[181] Râvilerinden Mü'emmel b. İsmail'i İbn Maîn ve İbr. Hibbân tevsîk ettiler ve Buhârî ile başkası zayıf addettiler. Diğer ricali Sahîh ricalidir. Câbir hadisinin râvilerinden Sadaka b. Abdillah'ı Ebû Hatim ve başkası tevsîk etti; Ahmed ve bir grup ise taz'îf ettiler. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' VI, 264).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/256.

[182] Bu hadisi Mâlik (nikâh no. 24, s. 535), Buhârî (nikâh 28. VI, 128; hiyel 4, VIII, 61), Müslim (nikâh no. 57-8, s.1034), Ebû Dâvud (no. 2074), Tirmizî (no. 1124) veNe-sâî (nikâh 60-61, VI, 111-2), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile lahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/256.

[183] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2075), Muh. b. Yahya b. Fâ-lisan Ya'kûbb. Ibr. an ebtht an Ibn İshali ani'I-A' rec senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/256.

[184] Bu hadisi Buhârî (nikâh 36, VI, 132-3) ve Ebû Dâvud (no. 2272), Yûnus b. Yezîd ani'z-Zührî an Urve an Aise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Kâifler, Câhiliyye devrinde fiziksel benzerliklere bakarak insanların nesebini teşhis eden bir gruptur.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/256-257.

[185] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2103), Yeiîdb. Hârûn anAb-dillah b. Yeztd b. Miksem es-Sekafi an Sâre binli Miksem an Meymûne asl-ı senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/257.

[186] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2131-2), Saîd b. el-Müseyyeb an Basre asl-ı senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/258.

[187] Bu mevkuf hadisi Buhârî (talâk 20, VI, 173), Abdülvâ-ris an Hâlidan İklime an İbn Abbâs senedi ile muallak olarak tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/258.

[188] Ebû Dâvud (no. 2239) ve İbn Mâce'nin (no. 2008) rivayet ettikleri bu hadisin asl-ı senedi şöyledir: Simâk b. Harb an Ikrime an Ibn Abbâs.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/258.

[189] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2240), Tirmizî (no. 1143) ve İbn Mâce (no. 2009), Dâvud b. el-Husayn an İklime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî isnadı hakkında "bir beisi yoktur" demiştir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/258.

[190] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2240), Tirmizî (no. 1143) ve İbn Mâce (no. 2009), Dâvud b. el-Husayn an İklime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî isnadı hakkında "bir beisi yoktur" demiştir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/258.

[191] Bu hadisi Tirmizî (no. 1144) ve İbn Mâce (no. 2010), Haccâc an Amr b. Şuayb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî diyor ki: "Bu husustaki rivayetlerden İbn Ab-bâs'ınki daha ceyyiddir. Ancak hâlihazırda Amr b. Şuayb hadisiyle amel olunmaktadır."

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/258.

[192] Muvattâ, nikâh no. 45, s. 544.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/258.

[193] Bu hadis-i mürseli Mâlik (nikâh no. 46, s. 454), Züh-rî'den ahzetmiştir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/258-259.

[194] Bu mevkufu da Mâlik (nikâh no. 9, s. 526), an Yahya b. Saîd an Saîd b. el-Müseyyeb an Ömer senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/259.

[195] Bu mevkufu da Mâlik (nikâh 52, s. 575), Yukarıdaki isnadın aynısı ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/259.

[196] Muvattâ, akdiye no. 23, s. 741.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/259.

[197] Bu hadisi Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 263a) ve Beyhakî (VH. 213, 257), Cemîl b. Zeyd an İbn Ömer asl-ı senedi Oe tahrîc ettiler.

Cemîl, zayıf bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/259.

[198] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2133), Tırmızî (1141). Ham (işretti'n-nisâ 2, VII, 63) ve İbn Mâce (no. 1969\ Kimde an'in Nadr b. En es an Besîr b. Nehîk an Ebi Hmry-re asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnadı hakkında açık bir hüküm vermenâfâL
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/260.

[199] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2134), Tirmizî (no. 1140). Nesâî (işretu 'n-nisâ 2, VII, 64) ve İbn Mâce (no. 1971). Eyyûb an Ebî Kilâbe an Abdillah b. Yezîd el-Habm~ Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Mahfuz olan bu rivayetin Ebû Kilâbe'nin mürseli oluşudur.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/260.

[200] Bu hadisi Buhârî (nikâh 98, VI, 154) ve Müslim (ra-dâ no. 47-8, s. 1085), Hisâm b. Urve an ebîhî an Âijr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/260.

[201] Bu hadisi Buhârî (nikâh 98, VI, 154) ve Müslim (ra-dâ no. 47-8, s. 1085), Hisâm b. Urve an ebîhî an Âijr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/260.

[202] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1973), Affân an Hammâdb. Seleme an Sabit an Sümeyye an Âise asl-ı senedi ile Ukrîc etti.
Sümeyye'nin dununu bilinmemektedir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/260.

[203] Bu hadisi Müslim (radâ no. 46, s. 1084), İbn e. Şeybe an Şebâbe b. Sevvâr an Süleyman b. el-Muğîre an Sabit an Enes senedi ile biraz daha uzun bir metinle tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/260-261.

[204] Bu hadisi Buhârî (gusl 12/2,1, 71), Muh. b. Bessâr an Muâz b. Hisâm an ebîhî an Katâde an Enes senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/261.

[205] Bu hadisi Mâlik (nikâh 15, 530), Buhârî (nikâh 100-1, VI, 154), Müslim (nikâh no. 44-5, s. 1084), Ebû Dâvud (no. 2124) ve Tirmizî (no. 1139), ayrı ayn Humeyd et-Tavîl ve Ebû Kilâbe an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/261.

[206] Bu hadisi Mâlik (nikâh no. 14, s. 529), Müslim (radâ 41-43, s. 1083), Ebû Dâvud (no. 2122) ve İbn Mâce (no. 1917), Abdülmelik b. Abdirrahman b. el-Hâris b. Hisâm an ebîhî an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/261.

[207] Bu hadisi Mâlik (nikâh no. 14, s. 529), Müslim (radâ 41-43, s. 1083), Ebû Dâvud (no. 2122) ve İbn Mâce (no. 1917), Abdülmelik b. Abdirrahman b. el-Hâris b. Hisâm an ebîhî an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/261.

[208] Bu hadisi Mâlik (nikâh no. 14, s. 529), Müslim (radâ 41-43, s. 1083), Ebû Dâvud (no. 2122) ve İbn Mâce (no. 1917), Abdülmelik b. Abdirrahman b. el-Hâris b. Hisâm an ebîhî an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/261.

[209] Bu hadisi Mâlik (talâk 95, s. 594), Buhârî (nikâh 96-2, VI, 154; mağâzî 32, V, 54-5; buyu' 109, III; ıtk 13, kader 4; tevhîd 18), Müslim (nikâh no. 125-7, s. 1061-2), Ebû Dâvud (no. 2172) ve Tirmizî (no. 1138), İbn Muhayrîz an Ebî Seleme asl-ı senedi ile; Nesâî (nikâh 55, VI, 107-8) ve Müslim (nikâh no. 130, s. 1002-3), Muh. b. Şîrîn an Abdirrahman b. Bisr b. Mes'ûd an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafızlar

Ebû Davud'a aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/261-262.

[210] Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 2171), Müsâ b. İsmaîl an Ebân an Yahya an Muh. b. Abdirrahman b. Sevbân an Rifâa an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/262.

[211] Bu mevkufu Mâlik (akdiye 24, s. 742), ez-Zührî an Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/262.

[212] Bunu Mâlik (akdiye no. 25, s. 743), an Nâfi' an Safiyye binti ebî Ubeyd an Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/262.

[213] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1928), el-Hasan b. Alî el-Hal-lâl an İshâk b. îsâ an İbn Lehfa an Ca'fer b. RabVa ani'z-Zührî an Muharriz b. e. Hureyre an ebîhî an Ömer b. el-Hattâb senedi ile tahrîc etti.
İbn Lehî'a, hakkında ihtilâf olan bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/262.

[214] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3881), er-RebV b. Nâfi' an Muh. b. Muhacir un ebîhî an Esma binti Yezîd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/262.

[215] Bu hadisi Mâlik (radâ 10, s. 607-8), Müslim (nikâh 140-2, s. 1066-7), Ebû Dâvud (no. 3882), Tirmizî (no. 2077), Nesâî (nikâh 54, VI, 106-7) ve İbn Mâce (no. 2011), Ebü'l-Esved Muh. b. Abdirrahman b. Nevfel an Urve an Âife an Cudâme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/262.

[216] Bu hadisi Buhârî (sulh 4, III, 167; mazâlim 11, III, 99-100; tefsir Nisa 23, V, 184; nikâh 95, VI, 153) ve Müslim (tefsir no. 13-14, s. 2326), Hisâm b. Urve an ebîhî mı Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/262.

[217] Heysemî'ye göre bunu Taberânî de tahrîc etmiştir. İsnâcada tanımadığı râviler mevcut imiş (Mecma' IV, 331).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/262-263.

[218] Tirmizi (no. 1127), bunu isnâdsız olarak irâd etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/263.

[219] Keza (no. 1127), bu da isnâdsızdır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/263.

[220] Bu hadisi Buhârî (nikâh 8/1-1, VI, 118-9), Müslim (ni-IJfc 6-7, s. 1020), Tirmizî (no. 1083) ve Nesâî (nikâh 4/1, VI. 58), ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Sa'd ari-i senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/263.

[221] Bu hadisi Tîrmizî (no. 1082) ve Nesâî (nikâh 4/3, VI, 59), Katâde ani'l-Hasan an Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnadı "hasen garîb"tir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/263.

[222] Bu hadisi Buhârî (nikâh 118, VI, 160), Ebû Dâvud (no. 2150) ve Tirmizî (no. 2793), Ebû Vâil an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/263.

[223] Bu hadisi Taberânî de tahrîc etmiştir. Râvilerinden Men-del b. Alî, zayıf olmakla birlikte kimilerince tevsîk edilmiştir. Bezzâr diyor ki: Mendel, rivayeti Peygamber'e ref 'etmekle hata etmiştir; doğrusu mürseldir." Diğer râvileri Heysemî'ye göre Sahîh ricâlindendir (Mecma' IV, 293).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/263.

[224] Bu hadisi Müslim (nikâh no. 123, s. 1060) ve Ebû Dâvud (no. 4970), Ömer b. Hamza b. Abdi İlah el-

Ömerîan Abdirrahman b. Sa'd an Ebî Safd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/264.

[225] Heysemî, adı geçen râvi hakkında bilgi edinemediğini, diğer râvilerinin ise güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma' IV, 293).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/264.

[226] Bezzâr, bu hadisi Atâ b. Yesâr, Selmân'dan rivayet etmiştir. Ancak o, Selmân'a yetişememiştir. Heysemî, ayrıca tanımadığı râvilerin mevcudiyetine dikkat çekmiştir (Mecma' IV, 298).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/264.

[227] Râvilerinden Bekr b. Sehl'i Nesâî /ayıt'addetmiş, Zehe-bî ise onun hakkında "halk ondan hadis yüklenmiştir, mukâribu'l-Hadîs"tir demiştir (Mecma' IV, 299).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/264.

[228] Güvenilir bir râvi olan Husayn b. Kabîsa dışındaki râvi-leri Sahîh ricâlindendir (Mecma' IV, 301).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/264.

[229] Hakkında ihtilâf olan Kays b. er-Rebî' dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' IV, 305).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/264.

[230] Bu hadisi Tirmizî (no. 1159), Mahmûd b. Gaylân ani'n-Nadr b. Şümeyl an Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.Senedi hakkında hasen garîb hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/265.

[231] Heysemî'ye göre isnadı hasendir (Mecma' IX, 7).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/265.

[232] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1852), İbn e. Şeybe an Affân an Hummûıl b. Seleme an Alî h. Zeyd h. Ced'ân an Saîd b. el-Müseyyeb an Âise senedi ile tahrîc etti.
Alî b. Zeyd, zayıf bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/265.

[233] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1853), Ezher b. Mervân an Hammâd b. Zeyd an Eyyûb ani'l-Kâsım es-Şeybânî an Abdillah b. e. Evfâ senedi ile tahrîc etti.
Sindî'ye göre zahiren isnadı sahîh görünmektedir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/265.

[234] Bu hadisi Tirmizî (no. 1161) ve İbn Mâce (no. 1854), Muh. b. Fudayl an Abdillah b. Abdirrahman Ebî Nasr an Müşavir el-Himyerî an ümmihî an Ümmi Seleme senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, senedi hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/265.

[235] Bu hadisi Ahmed (II, 439), Buhârî (bed'ul-Halk 7, IV, 84; nikâh 85, VI, 150), Müslim (no. 121-2), Ebû Dâvud (no. 2141), İbn Hibbân (no. 4160) ve Beyhakî (VII, 292), el-A'meş an Ebî Hazım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/265.

[236] Bu hadisi Ahmed (II, 439), Buhârî (bed'ul-Halk 7, IV, 84; nikâh 85, VI, 150), Müslim (no. 121-2), Ebû Dâvud (no. 2141), İbn Hibbân (no. 4160) ve Beyhakî (VII, 292), el-A'meş an Ebî Hazım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/265.

[237] Bu hadisi Tirmizî (no. 1160), Hennâd an Mülâzim b. Amr an Abdillah b. Bedr an Kays b. Talk an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
İsnadı hakkında ise "hasen garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/266.

[238] Bu hadisi Tirmizî (no. 1174) ve İbn Mâce (no. 2014), İsmail b. Ayyâs an Bahir b. Sa'd an Hâlid b. Ma'dân an Kesîr b. Murre an Muâz asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Tirmizî'ye göre isnadı hasen garîb'tir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/266.

[239] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4999), Yahya b. Maîn an Haccâc b. Muh. an Yûnus b. e. İshâk an Ebî İshâk ani'I-Ayzâr b. Hureys ani'n-Nu'mân senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/266.

[240] Bu hadisi Nesâî (nikâh 14, VI, 68), Kuteybe an Leys an ibn Aclân an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/266.

[241] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1857), Hisâm b. Ammâr an Sadaka b. Hâlid an Osman b. ebî'l-Âtike an Alî b. Yezîd ani'l-Kâsım an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti. İsnadı hakkında Zevâid'de şu açıklama yapılmıştır: "İsnadındaki Alî b. Yezîd hakkında Buhârî "hadisleri münkerdir" demiştir. Osman hakkında da ihtilâf vardır. Bunun Nesâî'nin tahrîc ettiği (bir evvelki hadis) Ebû Hureyre rivayeti ile İbn Ömer hadislerinden şahitleri vardır.
Heysemî'ye göre sözkonusu Taberânî'nin Ebû Hureyre rivayetinde zayıf bir ravi olan Câbir el-Cu'fî yer almıştır. (Mecma' IV, 272).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/266.

[242] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2147) ve İbn Mâce (no. 1986), Ebû Avâne an Dâvud b. Abdillah el-Evdî an Abdirrahman el-Meslemî ani' I-Es' as b. Kays an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/266-267.

[243] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2459), Osman b. e. Şeybe an Cerîr ani'l-A'mes an Ebî Salih an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/267.

[244] Bu hadisi Buhârî (nikâh 107/5, VI, 156; fardu'l-Humus 19/9, IV, 61) ve Müslim (selâm no. 34, s. 1716-7), Hişâm b. Urve an ebîhî an Esma asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Lafız Buhârî'ye (nikâh) aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/267.

[245] Bu rivayeti Müslim (selâm no. 35), Muh. b. Ubeyd el-Guberî un Hammâd b. Zeyd an Eyyûb an ibn ebî Müley-ke an Esma senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/268.

[246] Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 2988, 5063), Saîd el-Cerîrîan Ebî'l-Verd an İbn A'bud an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Üçüncü lafız Ebû Davud'a (no. 5062), dördüncü lafız da yine Ebû Davud'a (no. 5064) aittir. Bu hadisi Tayâlisî (no. 93), Ahmed (I. 95, 136), Buhârî (fardu'l-Humus 6, IV, 48; fadâilu'l-Ashâb 9/5, IV, 208; afime 6, VI, 192; da'vât 11, VII, 148), Müslim (zikr ve'd-duâ 80, s. 2091) Ebû Dâvud (no. 5062), İbn Hibbân (no. 5499, 6882) ve Beyhakî (VII, 293), el-Hakem an İbn e. Leylâ an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/268.

[247] Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 2988, 5063), Saîd el-Cerîrîan Ebî'l-Verd an İbn A'bud an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Üçüncü lafız Ebû Davud'a (no. 5062), dördüncü lafız da yine Ebû Davud'a (no. 5064) aittir. Bu hadisi Tayâlisî (no. 93), Ahmed (I. 95, 136), Buhârî (fardu'l-Humus 6, IV, 48; fadâilu'l-Ashâb 9/5, IV, 208; afime 6, VI, 192; da'vât 11, VII, 148), Müslim (zikr ve'd-duâ 80, s. 2091) Ebû Dâvud (no. 5062), İbn Hibbân (no. 5499, 6882) ve Beyhakî (VII, 293), el-Hakem an İbn e. Leylâ an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/268.

[248] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/269.

[249] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/269.

[250] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/269.

[251] Bu hadisi Ahmed (1,191), Yahya b. İshâk an İbn Lehî'a an Ubeydillah b. e. Ca'fer an İbn Kârız an Abdirrahman b. Avf senedi ile tahrîc etti.
İbn Lehî'a'mn rivayetleri umumiyetle hasendir. Burada olduğu gibi diğer râvileri güvenilir olmak şartıyla.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/269.
[252] Bu hadisi Bezzâr (no. 1465), Ca'fer b. Avn an Rabfa b. Osman an Muh. b. Yahya b. Hayyân an Nehâr el-Abdî an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Güvenilir bir râvi de olan Nehâr dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/269.
[253] Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma'IV, 313).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/269.
[254] Râvilerinden Yahya b. Ya'lâ zayıf bir râvidir (Mecma' IV, 314).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/269.
[255] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2013), Muh. b. Besgâr an Mü'emmel an Süfyân ani'l-A'meş an Salim b. ebt'l-Ca'd an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etli. Râvileri güvenilir kimselerdir, ancak isnâdındaki kopukluk vardır. Salim, Buhârî'ye göre Ebû Umâme'yi işitmemiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/270.
[256] Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 1, IV, 103; nikâh 80, VI, 145), Müslim (radâ 60, s. 1091) ve Beyhakî (VII, 295), Mey-seretu'l-Eşcaian Ebî Hazım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ayrıca bu hadisi Tirmizî (no. 1188), Abdullah b. e. Zi-yâd an Ya'kûb b. İbr . b. Sa'd an İbn ahî Şihâb an am mihî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında sıhhat hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/270.
[257] Bu rivayeti Müslim (radâ no. 59, s. 1091), Süfyân b. Uyeyne an Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/270.
[258] Bu hadisi Dârimî (II, 147-8), Muh. b. Abdillah er-Rak-kâşî an Abdilvâris ani'l-Cüreyrî an Ebî'l-Alâ an Nuaym b. Ka'neb an EbîZerr senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/270.
[259] Bu hadisi Tirmizî (no. 1163), el-Hasan b. Ali el-Hallâl ani'I-Hüseyn b. Alîel-Cu'fîan Zaide an Sebîb b. Garka-de an Sül. b. Amr. b. el-Ahves an ebihî senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/270.
[260] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2142) ve İbn Mâce (no. 1850), Ebû Kaza'a an Hakîm b. Muâviye an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/270.
[261] Bu hadisi Buhârî (nikâh 94, VI, 153; tefsîr sureti'ş-Şems, VI, 83-4; edeb 43/VII, 83; enbiyâ 17/1, IV, 120), Müslim (sıfatu'l-cennet ve'n-nâr no. 49, s. 2191) ve Tirmizî (no. 3943), Hişâm b. Urve an ebîhî an Abdillah b. Zem'a asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/271.
[262] Heysemî'ye göre râvilerinden Muh. b. Havvât b. Şu'be adlı râvi tanınmamaktadır, diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 333).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/271.
[263] Bu hadis, Müsned-i Ahmed'de yer almıştır. Oğlu Abdullah'ın ziyâde kıldığı hadislerdendir (I, 151-2).
Ayrıca Ebû Ya'lâ (no. 294,351) ve Bezzâr (no. 1626-7), Nuaym b. Hakîm an Ebî Meryem an Alî aslı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/271.

[264] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2146), Süfyân h. Uyeyne ani'z-Zührî an Abdillah b. Abdillah an lyâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/271.

[265] Bu hadisi Buhârî (nikâh 82, VI, 146-7) ve Müslim (fa-dâilu's-sahâbe no. 92, s. 1896-1902), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'indir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/272-273.

[266] Râvilerinden bazıları Sahîh ricalinden olmakla birlikte bazıları da hakkında söz sarfedilmiş güvenilir kimselerdir (Mecma'IV, 318).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/273.

[267] Râvileri Sahîh ricalinden (Mecma' IV, 320).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/273.

[268] Taberânî'nin isnadında yer alan Alî b. ebî Sâre zayıf bir râvidir. Ahmed'in ricali ise güvenilir kimselerden olmakla birlikte kimisi hakkında kelâm sarfedilmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/273.

[269] Râvilerinden Muh. b. Amr b. Alkame dışındakiler Sahîh ricâlindendir. Onun hadisleri ise hasen olarak kabul edilir (Mecma'IV, 316).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/273-274.

[270] Heysemî diyor ki: "İsnadında tanımadığım bir râvi mevcuttur" (Mecma' IV, 316).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/274.

[271] Bu hadisi Buhârî (eşribe 10/2, VI, 245), Müslim (talâk no. 21, s. 1101-2), Tirmizî (no. 1831), Ebû Dâvud (no. 3715) ve İbn Mâce (no. 3323), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'e aittir. Diğer lafızlar oldukça kısadır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/274-275.

[272] Bu hadisi Buhârî (nikâh 80/2, VI, 145-6), Ebû Nuaym an Süfyân an Abdillah b. Dînâr an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/275.

[273] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4679), Ahmed b. Amr b. es-Serh an ibn Vehb an Bekr b. Mudar an İbni'l-Hâd an Abdillah b. Dînâr an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/275.

[274] Bu hadisi Buhârî (nikâh 17/4, VI, 124), Müslim (zikr ved-duâ no. 97-8, s. 2097-8), Tirmizî (no. 2780) ve İbn Mâce (no. 3998), Süleyman et-Teymî an Ebî Osman en-Nehdîan Usâme (ve Saîd b. Zeyd) asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/275.

[275] Bu hadisi Buhârî (nikâh 108, VI, 158) ve Müslim (fadâ-ilu's-sahabe no. 80, s. 1890), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/275.

[276] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1979), Hişâm b. Ammâr an Süfyân b. Uyeyne an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etti.
Zevâid'de Buhârî'nin şartmca sahîh olduğu söylenmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/275.

[277] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1980), Ebû Bedr Abbâd b. el-Velîd an Hahbân b. Hilâl an Mübarek b. Fadâle an AH b. Zeyd an Ümmi Muhammed an Âişe senedi ile tahrîc etti.
Ali b. Zeyd sebebiyle isnadı zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/275.

[278] Bu hadisi Buhârî (nikâh 107/4, VI, 156), Müslim (tevbe no. 36, s. 2114) ve Tirmîzî (no. 1168), Yahya

b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/276.

[279] Bu hadisi Buhârî (nikâh 107/2, VI, 156; tefsîr A'râf 1, V, 196; tefsîr En'âm 7, V, 194; tevhîd 15/1, VIII, 171), Müslim (tevbe no. 32-34, s. 2113-4) ve Tirmizî (no. 3520), Ebû Vâil an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/276.

[280] Bu hadisi Mâlik (akdiye 17, s. 737), Müslim (liân no. 14-6, s. 1135) ve Ebû Dâvud (no. 4532-3), Süheyl b. e. Salih an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/276.

[281] Bu hadisi Buhârî (nikâh 107, VI, 156; hudûd 40, VIII, 31) ve Müslim (liân no. 17, s. 1136), Abdülmelik b. Umeyr an Verrâd Kâtibi'l-Muğîre ani'l-Muğîre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/276.

[282] Bu hadisi Müslim (münâfikîn no. 70, s. 2168) ve Nesâî (işretu'n-nisâ 4, VII, 72), İbn Vehb an Ebî Sahr an İbn Kusayt an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/276.

[283] Bu hadisi Buhârî (nikâh 97, VI, 154) ve Müslim (fadâ-ilu's-sahâbe no. 88, s. 1894-5), Ebû Nuaym an Abdihâ-hidb. Eymen an İbn e. Müleyke ani'l-Kâstm an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/276-277.

[284] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3568) ve Nesâî (işretu'n-nisâ 4, VII, 71), es-Sevrî an Füleyt el-Âmirî an Cesre binti Decâce an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Abdihâ-hidb. Eymen an İbn e. Müleyke ani'l-Kâstm an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/277.

[285] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4602), İbn Mâce (no. 1973) ve Taberânî (Mu'cemu'l-Kebîr XXIV, 70-71; M. el-Evsat I, 145a), Hammâdb. Seleme an Sabit el-Bünâ-nî an Sümeyye an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Sümeyye'nin hâli bilinmemektedir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/277.

[286] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4602), İbn Mâce (no. 1973) ve Taberânî (Mu'cemu'l-Kebîr XXIV, 70-71; M. el-Evsat I, 145a), Hammâdb. Seleme an Sabit el-Bünâ-nî an Sümeyye an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Sümeyye'nin hâli bilinmemektedir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/277.

[287] Bu hadisi Buhârî (nikâh 111/1. VI, 158-9), Müslim (selâm no. 20, s. 1711) ve Tîrmizî (no. 1171), Leys b. Sa'd an Yeztd b. e. Habîb an Ebri-Hayr an Ukbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/277.

[288] Buhârî (nikâh 111/2, VI, 159; cezâu's-sayd 26, II. 219) ve Müslim (hacc no. 424, s. 978), Amr b. Dînâr an Ebi Ma'bed an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/277-278.

[289] Bu hadisi Müslim (selâm no. 22, s. 1711), İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Bekr b. Sevâde an Abdirrahman b. Cübeyr an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/278.

[290] Bu hadisi Tîrmizî (no. 2779), Süveyd an Abdillah an Şu' be ani'I-Hakem an Zekvân an mevlâ Amr b. el-Âs senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
Cübeyr an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/278.

[291] 'îu hadisi Müslim (fadâil no. 76, s. 1812-3), EbûBekrb e. Şeybe an Yezîd b. Hârûn an Hammâd b. Seleme an Sabit an Enes; Ebû Dâvud (no. 4818), Mervân an Humeyd an Enes senedleriyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/278.

[292] Bu hadisi Müslim (âdâb no. 45, s. 1699-700), Ebû Dâvud (no. 2148) ve Tirmizî (no. 2776), Amr b. Saîd an EM Zür'a an Cerh- b. Abdillah asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/278.

[293] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2149) ve Tirmizî (no. 2777), Şertk an Ebî Rabîa el-lyâdî an İbn Büreyde an ebîhî senedi ile tahrîc ettiler.
İsnadı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/278.

[294] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4106), Muh. b. îsâ an EbîCü-mey Salim b. Dînâr an Sabit an Enes senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/278-279.

[295] Bu hadisi Mâlik (vasiyyet no. 5, s. 767), Buhârî (nikâh 113, VI, 159; libâs 62/2, VII, 55), Müslim (selâm 32, s. 1715) ve Ebû Dâvud (no. 4929), Hisâm b. Urve an ebîhî an Zeyneb binti Ümmi Seleme an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/279.

[296] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/279.

[297] Bu hadisi Buhârî (hudûd 33, VIII, 28; libâs 62/1, VII, 55), Ebû Dâvud (no. 4930) ve Tirmizî (no. 2785-6), Yahya b, e. Kesîr an Ikrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/279.

[298] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4112) ve Tirmizî (no. 2778), Yûnus ani'z-Zührî an Nebhân mevlâ Ümmi Seleme an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/279.

[299] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 5272), Abdullah b. Mesleme an Abdilazîz b. Muh. an EbYl-Yemân an Şeddâd b. e. Amr b. Hammâs an ebîhî an Hamza b. e. Useyd el-En-sârî an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/279.

[300] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/280.

[301] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 5273), Muh. b. Yahya b. Fara an Ebî Kuteybe Selm b. Kuteybe an Dâvud b. e. Salih el-Miizenî an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/280.

[302] Râvilerinden Züfer b. Süleyman tevsîk edilmiştir, ancak ondaki bir miktar zaaf zararsızdır. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' IV, 326).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/280.

[303] Râvilerinden Musâtîr'i taz'îf eden kimse mevcut değildir (Mecma' IV, 327).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/280.

[304] Bu hadisi İbn Mâce (no. 1847), Muh. b. Yahya an Saîd b. Süleyman an Muh. b. Müslim an Ibr. b. Meysere an Tavus an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti. Zevâid'de isnadının sahîh, ricalinin ise güvenilir kimseler olduğu söylenmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/280.

BOŞANMA BAHSİ

Talâk Lafızları, Zifafdan Önce Talâk, Akidden Evvel Talâk Ve Ay Başı Olan Kadının Talâkı

4365- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"(Adam karısına) Tek ağızla (bir defada) «Sen üç kere boşsun» derse bu, bir talâk sayılır." [Ebû Dâvud][1]

4366- Rezîn'in rivayeti: İbn Abbâs şöyle derdi:
"Eğer: «Sen boşsun, sen boşsun, sen boşsun» derse bu, bir sayılır. Yeter ki bunlarla birinci söylediği «sen boşsun» sözünü vurgulamak isteyip ve kadınla da henüz gerdeğe girmemiş olsun."[2]

4367- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Bir adam gelip, ona karısını üç kere boşadığını söyledi. Cevaben ona dedi ki:
"Sizden biriniz yürür, ahmaklığa biner de, sonra şöyle der:
«Ey İbn Abbas, ey İbn Abbas! Allah şöyle buyurmuştur: 'Kim Allah'tan korkarsa ona mutlaka bir çıkış yolu kılar.'» Sana bir çıkış yolu bulamıyorum; sen Rabbine âsi oldun, kadın da senden talâk-ı bâin ile ayrılmış oldu. Çünkü Allah şöyle buyurmuştur:
«Ey Peygamber! Kadınları boşayacağınızda onların iddetlerini gözeterek boşayın ve sayın» (Talâk sûresi, 1)." [Ebû Dâvud][3]
4368- Mâlik radiyallahu anh'dan, ona ulaştığına göre:
Bir adam İbn Abbâs'a:
"Ben karımı yüz kere boşadım, ne dersin?" dedi. O ise şu cevabı verdi:
"Kadın senden üç talakla boşandı. Kalan doksan yedi ile de sen Allah'ın âyetlerini eğlenceye aldın."[4]
4369- Mahmûd bin Lebîd radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi Ve sellem'e, bir adamın karışım bir kerede üç talâkla boşa-dığı bildirildi. Kızarak ayağa kalktı ve sonra şöyle buyurdu:
«Ben aranızdayken Allah'ın Kitabıyla mı oynanıyor?» Bir adam ayağa kalkıp dedi ki:
«Ey Allah'ın Resulü! Onu öldürmeyeyim mi?»" [Nesâî][5]
4370- Abdullah bin Yezîd bin Rukâne radiyallahu anh'dan, o da babasından, o da dedesinden:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim, dedim ki:
«Ey Allah'ın Resulü! Ben karımı kesinlikle boşadım.»
«Sen bu sözle ne kastettin?» diye soranca "Bir kere boşamayı kastettim» dedim. «Allah'a yemin edebilir misin?» buyurdu. «Allah'a yemin ederim» dedim. «Öyleyse o, senin kastettiğin gibi (bir ke-re)dir» buyurdu." [Tirmizî ve Ebû Dâvud.][6]
4371- Mâlik radiyallahu anh'dan: Ömer'den, karısına: "İpin benim elimde değil, senin omuzundadır (serbestsin)" djyen kimse hakkında fetva istediler. Tavaf ediyorken Ömer sordu:

"Bu binanın (Kabe'nin) hakkı için bu sözünle neyi kastettin?" Adam cevap verdi:
"Eğer sen benden bu mekanın dışında (başka bir şeyin hakkı için) yemin etmemi isteseydin, doğru söylemezdim. Bu sözümle aynlmayı (talâkı) kastettim" dedi.
Bunun üzerine Ömer:
"Öyle ise o, kastettiğin gibidir" dedi.[7]
4372- Nâfi' radiyallahu anh'dan:
İbn Ömer, (karısına hitaben) haliyye (ipinden kurtulmuş deve olasm) diyen ve beriyye (kocadan kurtulmuş kadın olasm) diyen hakkında derdi ki:
"Bunlardan her birisi üç kere boşanmış sayılır." [Muvatta'][8]
4373- Mâlik radiyallahu anh'dan:
Ali radiyallahu anh, karısına: "Sen bana haramsın" diyen adam hakkında: "Bu, üç talâktır" derdi.[9]
4374- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Dedi ki:
"Kim karısını kendisine haram ederse bu, (boşanma ifade eden) birşey değildir."
Ondan sonra: "And olsun ki, sizin için Allah Resulünde güzel bir örnek vardır" âyetini (Ahzâb 21) okudu.[10]
4375- Diğer rivayet:
"Kişi karısını kendi üzerine haram kılarsa bu, keffâreti gerektiren bir yemin olur; keffâ-retini verir." Sonra ilgili âyeti okudu. [Buhârî ve Müslim][11]
4376- Nesâî'nin rivayeti: Adam ona dedi ki:
"Ben karımı kendime haram ettim."
Cevap verdi:
"Sen yalan söylüyorsun. O sana haram değildir." Sonra: "Ey Peygamber! Allah'ın sana helâl kıldığını sen neden haram kılıyorsun?" mealindeki (Tahrim sûresinin ilk) âyetini) okudu ve:
"Sen en ağır keffâreti vereceksin, bir köle azat edeceksin" buyurdu.[12]
4377- Mâlik radiyallahu anh'dan: Bir adam İbn Ömer'e gelip dedi ki: "Ben boşama yetkisini kanma verdim. O

da kendini boşadı, ne dersin?" İbn Ömer dedi ki: "Sanırım o (kadının) dediği gibidir." Bunun üzerine dedi ki: "Ey Ebû Abdurrahman, böyle yapma!" "Bunu ben değil, sen yaptın" dedi.[13]
4378- Nâfi'den nakledilen diğer rivayet: İbn Ömer, boşanma işini karısının kararına havale eden adam hakkında şöyle derdi:
"Hüküm, kadının verdiği hükümdür. An-
cak kocası kabul etmeyip de: «Ben üç talâk kastetmedim, sadece bir talâk kastettim» derse, yemin ettirilir, kadın iddetinde kaldığı sürece, adam ondan daha çok söz sahibi olur."[14]
4379- Hammâd bin Zeyd radiyallahu anh'dan:
Eyyûb'e dedim ki: "(Karısına:) «İşin kendi elindedir» diyen adamın sözünden üç talak lazım geldiğini, Hasan'dan başka kimsenin söylediğini biliyor musun?"
"Hayır" dedi. Sonra "Bağışla Allahım! Ancak bu hususta bana Katâde, İbn Semu-re'nin azatlısı Kesîr tarikiyla, Ebû Seleme'den, o da Ebû Hureyre'den, o da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den şunu naklettiğini biliyorum: "(Kadın kendisini boşar-sa) üç talâk vâki olur" dedi. m Eyyûb dedi ki: "Kesîr'e rastladım, (bu hadisi) sordum, fakat bunu bilemedi. Sonra Ka-tâde'ye döndüm ve durumu anlattım. Onun unutmuş olduğunu söyledi." [Sünen ashâh.][15]
4380- Mesrûk radiyallahu anh'dan:
"O beni seçtikten sonra bir yahut yüz ya da bin kere boşanmayı eline verip serbest bırakmama hiç aldırmam. Âişe'ye sordum; şu cevabı verdi:
«Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bizi boşanma hususunda muhayyer bıraktı, biz kendisini seçtik, bu talâk oldu mu? (hayır!)»" [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][16]
4381- İbn Mes'ud radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Hanımına: «(Boşanma) işin elindedir. İşinde serbestsin» derse, yahut karısını ailesine verir de onlar da onu kabul ederlerse bu, bir bâin talâk (kesin boşama) sayılır."[17]
4382- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "O, (karısına, sen bana) haram(sın demek) hususunda, eğer (bu sözüyle) talâk kastetmişse bu,

talâk sayılır; aksi halde yemin olur." [İkisi de Taberânî'ye aittir.][18]
4383- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında kişi, gerdeğe girmeden önce karısını üç kere boşadığı zaman, onu bir talâk sayarlardı. Ebû Bekr'in, zamanında hatta Ömer'in hilâfetinin ilk senelerinde de bu böyle idi.
İnsanlar bunu dillerine dolayıp işi azıtınca, Ömer şöyle dedi:
«Artık onların aleyhine (bunu üç talâk) olarak kabul ediyor ve geçerli kılıyorum»."
[Müslim, Nesâî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.][19]
4384- O ve Mâlik, İbn Abbâs ve Ebû Hureyre'den:
"Zifafa girmeden önce, karısını üç talâkla boşayan adam hakkında kendilerine sorulan soruya şu cevabı verdiler:
«Başka bir adamla evlenmedikçe, onu alamaz»."[20]
4385- Rezîn'in rivayeti: İbn Abbâs, Ebû Hureyre ve İbn Amr bin el-Âs dediler ki:
"Bir talâk uzaklaştırır, üç talâk haram kılar, ancak evlendikten sonra durum değişir.
Zifafa girilmeden önce, bir kere boşanan kadında iddet sözkonusu olmadığı gibi, üç kere boşananda da iddet yoktur. Çünkü Allah şöyle buyurmuştur:
«Ey iman edenler, mü'min kadınlarla nikahlanıp onları, temasta bulunmadan boşadı-ğınızda, onlar için size iddet saymaya lüzum yoktur.» (Ahzâb, 49)
Yalnız mut'ası verilir ki, o da adı konan mehrin yarısıdır. Eğer mehrin adı konmamış-sa o zaman mut'a verilir. Mehir lazım gelmez."[21]
4386- Malik radiyallahu anh'dan; Ömer, oğlu Abdullah ile onun oğlu Salim, ayrıca İbn Mes'ûd, el-Kâsım bin Muhammed, İbn Şihâb, Süleyman bin Yesâr hepsi şöyle derlerdi:
"Kişi, evlenmeden önce (evleneceği) kadını boşayacağına dair yemin edip sonra yeminini tutmasa, evlendiği zaman o kadını boşaması lazım gelir."[22]
4387- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: O, "Evleneceğim her kadın boştur" diyen "Eğer bu kimse, kadının mensup olduğu kabileyi ya da

muayyen bir kadını ismen belirterek zikretmemişse, onun bu sözüne bir şey lazım gelmez" derdi. [Mâlik][23]
4388- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesi radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ancak malik ve sahip olduğun (kadın) hakkında boşama sözkonusu olur. Ancak mâlik ve sahip olduğun köle hakkında azat etmek sözkonusudur. Ancak mâlik ve sahib olduğun mal için alış veriş sözkonusu olur." [Ebû Dâvud ve Tirmizt][24]
4389- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah, boşanmayı evlilikten sonra kılmıştır." [Buhârî]
Ayrıca, sahâbi ve sahabe dışında tam yirmi dört kişinin ismini zikrederek, bunların hepsinin "Evlenmeden önce boşanma yoktur" dediklerini söyledi.[25]
4390- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "O, hanımını âdet halinde boşamış. Bu durum, Ömer'e bildirilince, kızmış ve şöyle demiş:
«Söyleyin ona hanımına dönsün. Temizlenip hayız oluncaya dek, sonra tekrar hayız olup temizleninceye kadar onu tutsun. Ondan sonra boşamak isterse, ona dokunmadan (onunla cinsî ilişki kurmadan) boşasın. İşte Allah Azze ve Celle'nin emrettiği iddet budur»."[26]
4391- Onun rivayetlerindendir: "Abdullah b. Ömer, bir kere boşamıştı. Talâğı (bir olarak) hesaba katıldı. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ona emrettiği gibi karısına döndü."[27]
4392- Bir diğer rivayet: "Söyle ona; hanımına dönsün, sonra temizken ya da hamile iken onu boşasın!"[28]
4393- Bir diğer rivayet: Abdullah (bin Ömer)'e bu konu sorulduğu zaman, şöyle derdi:
"Sen hanımını bir kere veya iki kere boşa-dıysan, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem işte bana bunu emretti. Eğer sen onu üç kere boşadın ise, başka bir adamla evlenmedikçe kadınla evlenmen haram olur. Hanımını Allah'ın emri dışında boşadığından dolayı da Allah'a âsi gelmiş olursun."[29]
4394- Bir başka rivayette: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem

(ilgili âyeti) okudu: «Ey Peygamber kadınları boşadığınız zaman onları iddetlerine doğru bosayın»." (Talâk, 1).[30]
4395- Başka bir rivayette: İbn Ömer'e: "(Kadın hayız halindeyken yapılan) bu talâk sayılır mı?" diye sorduklarında, şu cevabı verdi:
"Ne demek, (insan) acziyet gösterip ahmaklık etse de (hiç vuku bulan talâk gider) mi?" [Altı hadis imamı.][31]

Karısını Baskı Altında Boşayan Kişinin, Mecnunun, Sarhoşun Ve Kölenin Talâkı Ve Diğer Meseleler

4396- Abdurrahman bin Zeyd bin el-Hat-tâb'ın azatlısı Sabit bin el-Ahnef radiyallahu anh'dan:
"O, mevlâsı olan Abdurrahman'in ümmü veledi (cariyesi) ile evlendi. Bunun üzerine Abdullah bin Abdirrahman onu çağırdı. Yanına girdiğinde, iki köle, iki demir zinciri bir de kamçı ile karşılaştı. Ona dedi ki:
«Onu boşa, aksi halde kendisine yemin olunan Allah için bu elimdekilerle sana yapacağımı yaparım.» Bunun üzerine:
«O benden bin kere boştur» dedi. Çıktı gitti ve bunu İbn Ömer'e sorunca, kızarak şöyle dedi:
«Bu, zorla olduğu için talâk sayılmaz.»
Adam, bu meseleyi sonra İbnü'z-Zü-beyr'e sordu. Bunun üzerine:
«O haram olmamıştır, haydi ehline (karına) dön!» dedi.
İbnü'z-Zübeyr, Medine emîri olan Câbir bin el-Esved'e, Abdullah bin Abdurrahman'ı cezalandırması için bir mektup yazdı. Sabit, Medine'ye geldi; İbn Ömer'in bilgisi dahilinde hanımı kendisine hazırlandı. (Hatta İbn Ömer) onun düğün yemeğinde bulundu."
[Mâlik, bunu daha uzun bir metinle rivayet etti.)[32]
4397- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bunamış ve akıl hastası olanların dışında, her boşanma caiz ve geçerlidir." [Tirmizî][33]
4398- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim:

"(Iğlâkta) öfkeli bir halde ne talâk vardır ve ne de itâk (köle azadı)." Ebû Dâvud "ğalak, öfke manasınadır" dedi.[34]
4399- Osman radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Sarhoş ve mecnunun talâkı sayılmaz." [Buhârî][35]
4400- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan: "Vesveselinin talâkı caiz değildir." [İkisi de Buhârî'ye aittir. Bir bâb başlığında yer almıştır.][36]
4401- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cariye'nin talâkı ikidir. İddeti ise iki hayız müddetidir." [Tirmizî ve Ebû Dâvud.][37]
4402- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: O, derdi ki:
"Köle, karısını iki kere boşadığı zaman, başka biriyle evlenmedikçe (kadın) ona haram olur. Boşanılan kadın hür olsun, cariye olsun fark etmez."
Hür kadının iddeti üç hayız; cariye olan kadının iddeti ise iki hayızdır." [Mâlik][38]
4403- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Ona denildi ki:
"Bir kölenin nikâhında köle bir kadın vardır. Onu iki kere boşadı; sonra her ikisi de azat edildi. Onu (kadınla evlenmek) istemeye hakkı var mıdır?"
"Evet. Çünkü bu takdirde onun bir talâk hakkı daha vardır. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem böyle hükmetmiştir" cevabını verdi. [Ebû Dâvud ve Nesâî]
el-Hattâbî der ki: "Bildiğime göre hiç kimse bu görüşte bulunmamıştır. İsnadı hakkında da menfi sözler sarfedilmiştir."[39]
4404- Nâfi' radiyallahu anh'dan:
İbn Ömer şöyle derdi: "Kim kölesine, evlenme izni verirse, artık boşamak kölenin elinde olur. Karısını boşamak ondan başka hiç kimsenin elinde olmaz. Kişi, kölesinin cariyesini ya da cariyesinin cariyesini alırsa, bunda bir sakınca yoktur." [Mâlik][40]
4405- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
Cariyenin boşanması şu beş suretle vâki olur: Azat edilmesi, kocasının onu boşaması, efendisinin onu satması, efendisinin onu hibe etmesi ve

bir de mirası." [Rezîn][41]
4406- Âişe radiyallahu anh'dan, dedi ki: "İki kölemi azat etmek istedim; Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kadından önce, adamı azat etmemi emretti." [Ebû Dâvud ve Nesâî][42]
4407- Rezîn şunu ilave etti: "Kadının muhayyerlik (erkeği kabul ve reddetme) hakkı olmaması için."[43]
4408- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "(Cariye) Berîre'de üç sünnet vâki olmuştur: Azat edildi. Kocasını tercih edip etmemede muhayyer bırakıldı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
«Velâ hakkı azat eden içindir.»
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem içeri girdi; tencere kaynıyordu. Kendisine ekmek ve ev katıklarından bir şey sunuldu.
«Tencerenin kaynadığını görüyorum» deyince; şöyle dediler:
«Evet ama o, Berîre'ye sadaka olarak verilen ettir. Sen sadaka yemezsin ki.»
«O, ona sadakadır; bize ise hediyedir» buyurdu."[44]
4409- Diğer rivayette: "Kocası hür idi" diye geçer.
Buhârî, bu hadisin munkatı' olduğunu söyledi. Ve İbn Abbâs'in "Onu (kocasını) köle olarak gördüm" sözünün rivayet olarak daha sahih olduğunu ifade etti. [Altı hadis imamı.][45]
4410- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Berire'nin kocası Muğîs adında bir köle idi, Azat edildikten sonra kocasından ayrı kaldığı için sanki şimdi onun (kocasının) yaşlan sakalına akmış, (karısının) arkasında dolaştığını görür gibiyim. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle demişti:
«Ey Abbâs! Muğis'in Berîre'ye olan aşkına karşılık Berire'nin ona olan nefretine hayret etmiyor musun?»
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Berîre'ye dedi ki:
«Ona (kocana) dönsen iyi olur.»
«Bunu sen bana emrediyor musun?" diye soranca,
«Ben sadece onun lehine şefaat ediyorum» dedi. Berîre de şu karşılığı verdi:
«Bu hususta benim ona ihtiyacım yoktur»." [Buhârî ve Sünen ashabı.]

[46]

4411- Abdullah b. Mes'ûd radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Sünnete uygun boşama, kadın temizken (hayızdan temizlenince) onu, cinsî ilişki kurmadan bir kere boşamaktır. Sonra tekrar hayız olup temizlenince bir kere daha boşar. Ondan sonra kadın, bir hayızla iddet bekler." [Nesâî][47]
4412- Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Herhangi bir kadını kocası bir veya iki
talâkla boşayıp helâl oluncaya (iddeti bitinceye) kadar onu bırakırsa, sonra o kadm başka bir adamla evlenir de, sonra o adam ölür ya da onu boşarsa, sonra ilk kocasına dönerse, kalan bir talâk hakkı mahfuz olarak o, onun (ilk kocasının) yanında olur." [Mâlik]
Mâlik dedi ki: "İşte (bu meselede) hakkında ihtilâf olmayan sünnet budur."[48]
4413- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın en nefret ettiği helâl, kadın boşamaktır." [Ebû Dâvud][49]
4414- Ebû Musa radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kadınlar ancak şüpheden dolayı boşanırlar. Allah, zevk için boşayan erkeklerle, zevk için boşanan kadınları sevmez." [Bezzâr ile Mu'cemıı'l-Kebir ve'l-Evsat.][50]
4415- Sevbân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ortada (ciddî) hiçbir şey yok iken herhangi bir kadın, kocasından boşanmak isterse, cennet kokusu ona haram olur." [Ebû Dâvud ve Tirmizî.][51]
4416- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "İnsanlarda şu (yaygın) bir âdet idi: Kişi kadını boşardı, iddeti biteceği zaman ona geri dönerdi; böylece yine o nikâhında kalırdı. Belki yüz kere veya daha fazla boşardı. Bu durum öyle ileri gitti ki, hatta kişi karısına şöyle dedi:
«Vallahi seni ne tam boşayacağım, ne de himayeme alacağım, ebedî şekilde böyle (muallakta) tutacağım.» Kadın da:

«Bu nasıl olur?» diye sordu. Cevap verdi:
«Seni boşarım; beklersin tam iddetin biteceği an sana dönerim.» Bunun üzerine kadın hemen Âişe'ye gitti ve bunu sordu. O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gelinceye kadar cevap vermedi ve sustu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gelince, durumu bildirdi. O da cevap vermeyip sustu. Bunun üzerine şu âyet nazil oldu: «Boşanma iki defadır. Ondan sonra ya iyilikle tutmak ya da iyilik yaparak bırakmak vardır.» (Bakara, 229)
Bunun üzerine halk, bundan sonra talâğı (yeniden) gözden geçirdi, bir kısmı boşadı, bir kısmı boşamadı." [Tirmizî][52]
4417- Sevr bin Zeyd ed-Düelî radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Kişi, ihtiyaç duymadığı ve tutmak da istemediği karısını sırf ona zarar vermek için boşar, sonra ardından tekrar ona dönerdi. Bunun üzerine Allah şu âyeti inzal buyurdu: «Haklarına tecavüz etmek için, onları zararlı olacak şekilde tutmayın. Böyle yapan şüphesiz kendine yazık etmiş olur.» (Bakara, 231) Allah böylece onlara öğüt vermiştir." [Mâlik][53]
4418- İmran bin Husayn radiyallahu anh'dan:
"Ona, karısını boşayıp, hiç kimseyi karısını boşadığına veya ona döndüğüne dair şahit göstermeden karısıyla cinsî ilişkide bulunan kimse hakkında sordular. Bunu yapan adama şu cevabı verdi:
«Sünnete muhalif olarak boşadın, sünnete muhalif olarak ona geri döndün. Onu boşarken de, dönerken de, şahit göster, bir daha da onu (şahit tutma işini) bırakma!»" [Ebû Dâvud][54]
4419- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir kadının kız kardeşinin tabağındakini boşaltmak (yani kocasından ayırmak) ve kendisi evlenmek için boşanmasını istemesi doğru olmaz. Ona mukadder olan, onun da başına gelir." [Altı hadis imamı.][55]
4420- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Üç şeyin ciddîsi de ciddîdir, şakası da ciddidir: Nikâh, talâk ve (bir defa boşadığı karısına dönme) ric'at." [Tirmizî ve Ebû Dâvud][56]

4421- İbn Mes'ud radiyallahu anh'dan: Ondan aynısı rivayet edildi, ancak şu farkla: "Ric'at yerine ıtk = köle azat etmek" kelimesi yer almaktadır. [Rezîn][57]
4422- Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hafsa'yı boşadı, sonra ona rücû etti (döndü)." [Ebû Dâvud ve Nesâî][58]
4423- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hafsa'yı boşadı. Ömer bunu duyunca, başına toprak koyup:
«Ey Hattabm oğlu! Bundan sonra artık Allah sana değer vermez» dedi.
Bunun üzerine Cibril Aleyhisselam, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip:
«Allah, Ömer'e acıdığı için sana, Haf-sa'ya dönmeni emrediyor» dedi."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebtr'de. İsnadında Amr bin Salih el-Hadremî adlı râvi vardır.][59]
4424- Ömer radiyallahu anh'dan: Ona bir adamla hanımı geldi. Adam dedi ki: "Hanımımı boşadım. Sonra kendisine rücû ettim." Kadın ise şöyle dedi: "Beni boşadı, üçüncü hayızımın sonuna kadar beni bıraktı, kan kesildi. Yıkanmak için suyumu hazırlayıp koydum. Kapımı kapattım, elbisemi çıkardım, (bu kocam) kapıyı çalıp şöyle seslendi: "Sana rücû ettim, sana rücû ettim." Bunun üzerine yıkanmayı bırakıp elbisemi giydim."
Ömer, İbn Mes'ûd'a: "Ey İbn Ümmi Abd, buna ne dersin?" diye sordu. İbn Mes'ûd şöyle dedi:
"Sanırım adamın buna (karısına dönmeye) hakkı vardır. Çünkü üzerinden henüz bir namaz vakti geçmemiş." Ömer de dedi ki:
"Ne güzel söyledin. Benim görüşüm de budur." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebtr'de][60]
4425- Amr bin Şuayb radiyallahu anh'dan, o da babasından, o da dedesinden:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Bir kadın kocasının kendisini boşadığmı iddia ederse ve buna adil bir şahit getirirse, kocasına yemin ettirilir. Eğer aksine yemin ederse, şahidin şahitliği bâtıl olur. Eğer yeminden kaçınırsa, onun bu yeminden kaçışı diğer bir şahidin yerini tutar ve boşaması geçerli kılınır." [İbnMâce][61]

HUL' (kadının bir bedel karşılığında kocasından boşamasını istemeyi),

ÎLÂ' (kocanın karısına dört ay veya daha fazla bir zaman yaklaşmamaya yemin etmesi)

VE ZIHÂR (kocanın karısına "sen benim anam, bacım gibisin" yahut "sen benim anamsın, bacımsın" diyerek kendisine haram kılması)
4426- Sevbân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ortada herhangi bir sebep yok iken bir kadın para karşılığında kendini adama boşatırsa, o kadın cennet kokusunu bulamaz."[62]
4427- Diğer rivayet: "Kendilerini para veya herhangi bir mal karşılığı boşatan kadınlar, münafıkların ta kendileridir." [Tirmizî ve Ebû Dâvud.][63]
4428- İbn Abbas radiyallahu anh'dan: Sabit bin Kays bin Şemmâs'ın karısı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi:
"Ahlâk ve din yönünden Sabit'i kınamıyorum, müslüman olarak onun kocalık haklarını inkâr etmeyi de hoş görmüyorum." Şöyle buyurdu: "Onun sana (mehir olarak) verdiği bahçesini geri verir misin?"
"Evet." dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Sâbit'e: "Haydi bahçeyi ver ve onu iki kere boşa!" buyurdu. [Buhârî ve Nesâî][64]
4429- Ebû Davud'un Âişe'den rivayetinde ise: "Sabit onu dövdü ve omuzunu kırdı" ibaresi geçer.[65]
4430- Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hanımlarından birinin yanına bir ay girmeyeceğine dair yemin etti. Yirmi dokuz gün geçince sabah erken ya da öğleden

sonra onların yanına gitti. Ona denildi ki: «Ey Allah'ın Ne-bîsi! Onların yanına bir ay girmeyeceğine dair yemin etmiştin.» Şöyle buyurdu: «Ay bazen yirmidokuz gün çeker»." [Buhârî ve Müslim][66]
4431- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Bakara sûresinin 226. âyeti hakkında) dedi ki:
"Dört ay geçince, ona (boşadığına) ya rü-cû etmek ya da boşamak için durdurulur. îlâ yapan onu boşayıncaya kadar ona (kadına) bu müddetin dolmasıyla (erkeğin aleyhine) boşanma vâki olmaz." Bu hüküm, Osman, Ali, Ebu'd-Derdâ, Âişe ve sahabeden oniki kişiden de nakledilmiştir.[67]
4432- Diğer rivayet: "Bu müddet geçtikten sonra, Allah'ın emri doğrultusunda onu ya iyilikle tutar ya da talâğa karar verip boşar." [Mâlik ve Buhârî][68]
4433- Mâlik radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Bir kimse, karısıyla, çocuğu sütten kesip ayınncaya kadar cinsî ilişkide bulunmayacağına dair yemin ederse, bu îlâ sayılmaz. Duyduğuma göre Hz. Ali'ye bunu sormuşlar da bu tür yemini îlâ saymamış."[69]
4434- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kadınlarından bir kısmıyla cinsî ilişkide bulunmayacağına dair yemin etti, helâl olan şeyi haram etti. Sonra bu yemine keffâret verdi." [Tirmizî][70]
4435- Katâde radiyallahu anh'dan:
Ali, İbn Abbâs ve İbn Mes'ûd dediler ki: "(Yeminden sonra) dört ay geçerse kadın bir bâin (kesin) talâkla boşanır." [Taberânî, Mu'cemu't-Kebîr'de][71]
4436- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resulü! Ben kanma zıhar yaptım. Keffâretini vermeden onunla cinsî temasta bulundum."
"Seni buna iten nedir? Allah seni esirgesin?"
"Halhalini (ayak bileziğini) ay ışığında gördüm (dayanamadım.)"
"Allah'ın sana emrettiğini yerine getirmedikçe ona yaklaşma!" buyurdu. [Sünen ashabı][72]
4437- Ebû Temîme el-Hüceymî radiyallahu anh'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bir adamın karısına: «Ey kız kardeş!» dediğini duydu. Bunu hoş görmeyip onu böyle söy-lemekten alıkoydu." [Ebû Dâvud][73]
4438- el-Kâsım bin Muhammed radiyallahu anh'dan: Ona sordular:
"Bir adam, falan kadınla evlenirsem hemen onu boşayacağım" derse hükmü nedir? O da şu cevabı verdi: "Bir adam «eğer falan kadınla evlenirsem onu kendime annemin sırtı gibi yapacağım» dediğinde (zıhar yaptığında), Ömer ona onunla evlenebileceğini; ancak keffâretini verinceye kadar ona yaklaşamıyacağını emretti." [Mâlik][74]
4439- Seleme bin Sahr el-Beyâdî radiyallahu anh'dan:
"Ben cinsî ilişki bakımından kadınlara kimsenin düşkün olamayacağı kadar çok düşkündüm. Ramazan ayı girdi, hanımımla cinsî ilişki kurabilirim diye korktum. Bu nedenle Ramazan ayı çıkıncaya kadar onu zıhâr ettim.
Derken bir gece o bana hizmet ederken, bir tarafı açıldı; dayanamadım onunla cinsî temasta bulundum. Sabah olunca kavmime bildirdim; «Haydi benimle beraber Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e yürüyün» dedim. «Vallahi olmaz!» dediler.
Bunun üzerine ben tek başıma gittim ve durumu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bildirdim; cevaben şöyle buyurdu:
«Ey Seleme! Sen bunu yaptın mı?»
«Ey Allah'ın Resulü! Ben bunu yaptım (iki kere). Allah'ın emrine razıyım ve ona tahammül edeceğim. Allah'ın sana gösterdiği şeyin doğrultusunda hükmünü ver!» dedim. Şöyle buyurdu:
«Bir ense (köle) azat et!»
«Seni hak ile gönderene yemin ederim ki ondan başka hiçbir kölem yoktur» dedim ve enseme vurdum.
«Hiç aralıksız birbiri ardınca iki ay oruç tut!" dedi.
"Bu benim başıma oruç sebebiyle gelmedi mi?» dedim.
«Öyleyse bir vesak hurmayı altmış yoksul arasında dağıt!»
«Seni Hak ile gönderene yemin ederim ki, yemeksiz sabahladık. Hiçbir şeyimiz yoktur.»
«Haydi öyleyse Züraykoğullarının zekât tahsildarına git te sana

versin, ve ondan bir vesak hurmayı altmış fakir arasında dağıt, kalanını da ailenle beraber sen ye» buyurdu.
Kavmime dönüp, şöyle dedim:
«Sizden sıkıntı ve kötü düşünce gördüm, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'de ise, genişlik ve güzel düşünce gördüm. Sizin sadakalarınızın bana verilmesini emretti»."
[Tirmizî ve Ebû Dâvud.][75]
4440- Huveyle bint Mâlik bin Sa'lebe ra-diyallahu anhâ'dan, dedi ki:
"Kocam, Evs bin es-Sâmit zıhar yaptı (beni annesinin sırtına benzetti). Hemen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e şikayete geldim. Bunun üzerine o, benimle tartışıyor ve şöyle diyordu:
«Allahtan kork! O senin amcanın oğludur.» Yanından Kur'ân'dan şu âyetler ininceye dek ayrılmadım: «Allah, kocası hakkında
seninle mücadele eden (kadının) sözünü işitti.» —âyeti zıhânn keffâretini bildiren âyete kadar—. (Sonra) şöyle buyurdu:
«Bir köle azat eder.» Dedim ki:
«(Parasını) bulamaz.» Dedi ki:
«İki ay oruç tutar.» Dedim ki:
«Ey Allah'ın Resulü! O yaşlı bir adamdır, takat getiremez.»
«Öyleyse altmış fakiri doyursun» deyince, şöyle dedim:
«Onun tasadduk edecek bir şeyi yok!»
«Öyleyse ben ona bir zenbil hurma verip yardım edeyim.» Dedim ki:
«Ey Allah'ın Resulü! Bir zenbil hurma da ben veririm.»
«iyi yaptın, haydi şimdi git; bu iki zenbil hurmayı yoksullara dağıtıp yedir; sonra da amcanın oğluna dön!» buyurdu."
(Bu hadisi nakleden ravilerden Yahya bin Âdem), "Arak altmış sa'dır" dedi.[76]

Lian (Karşılıklı Lanetleşme) Çocuğun İlhakı Ve Lakit (Buluntu Çocuk)

4441- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
Hilâl bin Ümeyye, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda kansına iftira atarak onun Şerîk bin Sehmâ ile cinsî ilişkide

bulunduğunu iddia etti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:
"Ya şahit getireceksin ya da sırtına kamçı yiyeceksin?"
"Birimiz hanımının üstünde bir adam görürse şahit mi arayacak?" Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem tekrarladı:
"Ya şahit bulacaksın, ya da sırtına kamçı yiyeceksin."
Bunun üzerine Hilâl kendini şöyle demekten alamadı:
"Seni hak ile gönderene yemin ederim ki, ben doğru söylüyorum. Allah muhakkak hakkımda, sırtımı kamçıdan kurtaracak bir hüküm indirecektir."
Çok geçmeden "Vellezîne yermûne ezvâcehum... -es-sâdıkîn'e kadar- (=Kanlarına zina isnâd eden ve kendinden başka da şahitleri bulunmayan kimseler)" âyeti nazil oldu.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hemen haber gönderip onları getirtti. Hilâl şahitlik etti. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: "Allah mutlaka birinizin yalancı olduğunu söylüyor, içinizden tevbe edecek yok mu?"
Sonra kadın (Hilâl'in karısı) ayağa kalkıp (dört kere) şehâdette bulundu; beşinci şehâdete gelince, şöyle dedi:
"Eğer o (kocasını kastediyor) doğru söyleyenlerden ise Allah'ın azabı onun (kendisini kastediyor) üzerine olsun" dedi. Kadına dediler ki: "Şayet yalancı isen bu söz büyük azabı gerektirir." Bunun üzerine kadın durduğu yerde şöyle sarsılıp sendeledi. Geriye döndü, döneceğini sandık, şöyle dedi: "Ben kesinlikle kavmimi bir daha rezil etmem." Ondan sonra çekip gitti (yalanına devam etti). Ardından Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Dikkat edin (kadını gözetin); eğer iki gözü sürmeli, poposunun iki tarafı da etli (uylukları geniş), ayakları dolgun çocuk doğurursa anlayın ki o çocuk Şerîk bin Semhâ'dandır."
Hakikaten de o nitelikte bir çocuk doğurdu.
Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: "Allah'ın kitabında (Hân yapanlara ceza verilmeyeceği hakkında) bir hüküm geçmemiş olsaydı, onunla görülecek işim olacaktı (O kadına

had tatbik ederdim."
[Buhârî, Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.][77]
4442- Diğer rivayet: "Allah'ın tevbelerini kabul ettiği üç kişiden biri olan Hilâl, akşamleyin tarlasından geldi. Ailesinin yanında bir adam buldu, gözüyle gördü; kulakları ile duydu. Sabaha kadar uyuyamadı. Sabah olunca soluğu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında aldı, durumu bir bir anlatıp bildirdi.
Bu habere Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem pek üzüldü, hiç hoş karşılamadı ve (adama) kızdı. Derken «Vellezîne yermûne ez-vâcehum (=Karılanna zina isnâd edenler» âyeti indi. O, âyeti karı kocaya okudu, hükmünü bildirdi, onlara gereken öğüdü verip âhiret azabının dünya azabından daha çetin olduğunu da bildirdi. Benzerini nakletti.
Hadisin metninde ayrıca şöyle geçer: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onları ayırdı. Çocuğun herhangi bir babaya nisbet edilmemesine; çocuğa ve annesine zina suçla-
ması yapılmamasına hükmetti. Kim kadına fahişe, çocuğuna piç derse ona had vurulacağını bildirdi. Ayrıca karı koca talâksız ayrılmış olduklarından, kocanın ölümü ile de dul kalmadığından karının iddet müddeti içinde geçiminin ve oturacağı evin erkek üzerine lazım gelmeyeceğine de hükmetti.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sonra şöyle buyurdu:
«Eğer kadın, sarı renkli hafif uyluklu, dar sırtlı, ince incikli bir çocuk doğurursa, çocuk Hilâlindir. Eğer esmer, kıvırcık saçlı, azaları dolgun, incikleri yağlı, beşli, oturakları büyük çocuk dünyaya getirirse, o isnâd edilen adamdandır.»
Hakikaten de adama benzer bir çocuk dünyaya getirdi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
«Eğer arada yaptıkları yeminler olmasaydı, ben o kadına had tatbik ederdim»."
İkrime dedi ki: "O kadının çocuğu daha sonra Mudar'a (kabilesine) emîr tayin edildi. Babasına nisbet edilmezdi."[78]
4443- Müslim ve Nesâî, Enes radiyallahu anh'dan:

"Hilâl karısına iftira attı." Benzerini rivayet etti. Ayrıca onda şöyle geçer:
"İslâm'da liân yapan ilk kişi o adamdır."
Yine onda şöyle geçmektedir:
"Eğer beyaz renkli, düz saçlı, gözleri bozuk çocuk doğurursa o Hilâl'indir; eğer gözü sürmeli, kıvırcık saçlı, dolgun baldırlı çocuk doğurursa o Şerîk'indir."[79]
4444- Sehl bin Sa'd es-Sâidî radiyallahu anh'dan:
"Uveymir el-Aclanî, Asım bin Adiyy el-Ensârî'ye gelip şöyle dedi:
«Ne dersin, bir adam karısını başka bir erkekle bulursa onu (adamı) öldürür mü? Siz onu öldürür müsünüz? Yahut nasıl yapar acaba? Bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e bir sorsanız?»
Âsim gitti ve ona sordu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem hoş karşılamadı; üstelik bu tür sorulardan dolayı onu ayıpladı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den duydukları Âsım'ın ağırına gitti.
Doğru Uveymir'in yanına gitti. Uveymir:
«Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ne cevap verdi?» diye sorunca:
«Bana hayırla gelmedin. Çünkü bu soruları Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hoş karşılamadı» dedi.
«Vallahi ben ona gidip mutlaka bu soruyu soracağım» dedi ve gitti. İnsanların ortasında soruyu yöneltti:
«Ey Allah'ın Resulü! Bir adam karısının yanında bir adam bulursa, onu öldürür mü? Siz onu öldürür müsünüz, yoksa ne yapmalıdır?» Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
«Senin ve eşinin hakkında âyet inmiştir. Haydi git eşini getir!»"
Sehl dedi ki: "Ben Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında insanlarla beraber duruyorken o ikisi (kan-koca) lânetleştiler (mülâene yaptılar). Lânetleşmeyi bitirdiklerinde, Uveymir:
«Ey Allah'ın Resulü! Eğer ben onu (evimde) tutarsam yalan söylemiş ve iftira etmiş olurum» dedi ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona bunu emretmeden, kadını üç talâkla boşadı."

İbn Şihâb ez-Zührî dedi ki: "İşte bu boşanma, karşılıklı lânetleşenlerin sünneti (âdeti) oldu." [Tirmizî hariç, Altı hadis imamı][80]
4445- Diğer rivayet: "Kadın hamile kalmıştı, doğurduğu zaman (neseben) annesine nisbet edildi. Allah'ın farz kıldığı miraslarda, o annesine, annesi de ona vâris oldu. Bu husustaki miras sünneti, böyle câri oldu."[81]
4446- Diğer rivayet: (Allah Resulü sallal-lahu aleyhi ve sellem buyurdu:
"Eğer yılan ebesi gibi sarımtırak ve kısa çocuk doğurursa, kadın doğru söylemiş, koca ona yalan söyleyip iftira etmiştir. Siyah gözlü ve dolgun kalçalı doğurursa, koca doğru söylemiştir." Sonra kadın arzu edilmeyen özelliklere sahip bir çocuk doğurdu.[82]
4447- Buhârî, Müslim ve Nesâî, İbn Ab-bâs'dan Asım'ın olayını aynı şekilde rivayet ettiler; ayrıca onda şöyle geçer:
Bir adam İbn Abbâs'a dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in «Eğer şahitsiz (delilsiz) recm etseydim bunu recmederdim» dediği kadın o mudur (yani Uveymir'in karısı mıdır)?"
"Hayır (bu o değildir) o kadın İslâm'ın yüz karası olan (başka bir) kadındır."[83]
4448- Nesâî'nin rivayeti: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, birbirlerine Hânda bulunan (yani yalan söyleyene dört sefer karşılıklı lanette bulunan) kan kocaya mülâeneyi teklif ettiği zaman, beşinci yeminde, erkeğe elini ağzının üzerine koymasını emretti ve «Bu (beşinci yemin Allah'ın azabını) gerektiren bir durumdur» buyurdu." [84]
4449- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey Ebû Bekri Ümmü Rûmân ile beraber bir adam bulursan ne yaparsın?" Şu cevabı verdi: "Ona en kötü şeyi yaparım."
"Ey Ömer! Ya sen (karınla beraber) bir adam bulursan, ne yaparsın?"
"Vallahi gözünün yaşına bakmam, öldürürüm!" dedi.
"Ya sen ey Süheyl bin Beydâ?" diye sorunca, şu cevabı verdi:
"Allah iftirada bulunan adama lanet etti. Şu halde o habistir. Allah

kötülük (zina) yapan kadına lanet etti. Şu halde o da habisedir. Allah üçün birincisine lanet etti." Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki: "Ey İbn Beydâ! Sen Kur'ân'ı «Vellezîne yermûne ezvâcehum (^Hanımlarına zina iftirasında bulunanlar)» âyetini (Nûr 6) te'vil ettin."
[Taberânî, Mu'cemu' l-Evsat'ta.][85]
4450- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ensâr'dan bir adam, Bel'aclân'dan bir kadınla evlendi; gerdeğe girdi, ancak onu kız olarak bulmadı. Durumu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e aksettirdi. Bunun üzerine kızı çağırdı. Kız: «Bilakis bakire idim» deyince; karşılıklı lânetleşmelerini emretti ve nihayet ona (kadına) mehrini geri verdi." [Bezzâr][86]
4451- Ali ve İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Karısını boşadıktan sonra üzerinde ric'at (kadına dönme) hakkı olduğu halde kişi, karısına iftira etmiş ise, lânetleşirler; eğer karısını talâk-ı bâin ile kesin boşamış ise lânetleşmezler." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebtr'de][87]
4452- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Utbe bin Ebî Vakkâs ölmeden önce kardeşi Sa'd'a dedi ki: «Zem'a'nın cariyesinden doğan oğlu bendendir. Ona sahip çık!» Fetih yılı olunca Sa'd onu alıp: «Bu benim kardeşimin oğludur, onu almamı bana vasiyet etti» dedi.
Abd bin Zem'a ise: «Hayır, o benim kardeşim ve babamın cariyesinin oğludur, çünkü o, onun (Zem'a'nın) yatağında doğmuştur.» Bunun üzerine hemen davayı Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e ilettiler. Sa'd şöyle dedi: «Ey Allah'ın Resulü! O benim kardeşimin oğlu, bana kendisinin oğlu olduğunu söylemiş, almamı tenbihlemişti. Bak, ona ne kadar da benziyor.»
Abd ise şöyle iddia etti: «O benim kardeşimdir. Babamın cariyesinin oğludur; yatağında doğmuştur.» Bunun üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bakıp inceledi, Ut-be'ye bariz bir benzerlik gördü. (Ancak buna rağmen:) «Bu sana aittir ey Abd bin Zem'a! Çocuk doğduğu yatağa aittir. Zina eden kadın için de taş vardır» buyurdu.
Sonra Abd'in kızkardeşi ve Ümmü'l-Mü'minîn olan Sevde'ye de şöyle dedi: «Sen bundan sonra bu çocuğa gözükme!» Çünkü o Utbe'ye

benziyordu. Utbe ölüp Allah'a kavuşuncaya dek bir daha onu (Sevde'yi) göremedi." [Tirmizî hariç, Altı hadis imamı][88]
4453- Nesâî, Ebu'z-Zübeyr'den: "Zem'a'nın cinsî ilişki kurduğu bir cariyesi vardı; başka birisiyle ilgisi bulunduğunu da zannediyordu. O, zannettiği kişiye benzer bir çocuk doğurdu. Cariye hamile iken Zem'a vefat etti.
Şevde bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatınca, şöyle buyurdu: «Çocuk doğduğu yatağa aittir. Sen bundan sonra bu çocuğa gözükme, artık o senin kardeşin değildir.»[89]
4454- Abdullah bin Abdillah bin Ebî Ümeyye radiyallahu anh'dan:
"Kocası ölen bir kadın dört ay on gün id-det bekledi. Süre dolunca evlendi. Evlendiği kocasının yanında dörtbuçuk ay geçtikten sonra doğurdu.
Ömer'e gelip durumdan haberdar etti. Ömer de Cahiliyeti idrak etmiş eski kadınları çağırdı ve bunun durumunu sordu. Onlardan bir kadın şöyle dedi: «Ben sana durumu bildi-
reyim. Kocası bu kadın hamile iken ölmüştür. Kadın o arada bir kanama geçirmiştir. Çocuk içerde güçsüz kalmıştır, sonra ikinci adamla evlenip de onunla cinsî temas kurduğu zaman, yeni adamın suyu (menisi) onu rahminde kımıldatmıştır ve çocuk karnında büyümüştür.» Ömer kadının bu görüşünü doğruladı ve onları bir birlerinden ayırdı. «Sizin hakkınızda bana gelen bilgi hayırlıdır» dedi ve çocuğu ilk kocasına (nesebine) ilhak etti." IMâlik][90]
4455- Rebâh radiyallahu anh'dan: "Ailem beni Bizans'lı bir cariyesiyle evlendirdi. Onunla gerdeğe girdim. Siyah bir çocuk doğurdu. Adını Abdullah koydum. Tıpkı benim gibi. Sonra onunla cinsî ilişki kur-dum. Yine benim gibi siyah çocuk doğurdu ve ona Ubeydullah ismini taktım.
Sonra Bizanslılardan Yohanna adlı bir köle ile temas kurmuş olacak ki, nikâhlımın doğurduğu çocuk bu sefer büyük kelerlerden bir kelere benziyordu. Ona: «Nedir bu?» diye sordum.
«Bu Yuhanna'nındır» deyince, doğru Osman'a gidip durumu bildirdim. Her ikisini çağırıp sordu. Onlar da (zinayı) itiraf ettiler. On-

lara: «Size Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in verdiği hükmü vereyim mi? O, çocuğun doğduğu yatağın sahibine ait olduğuna hükmetmiştir.» Bundan sonra Hz. Osman hem cariyeyi, hem de Yuhanna'yı kamçılattı. Zira ikisi de köle idiler." [Ebû Dâvud][91]
4456- Ebû Hureyre radiyallahu anhdan:
Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip "Benim siyah bir çocuğum doğdu" dedi. O çocuğun kendinden olmadığını iddia edip kendinden nefyetmek istiyordu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de buna müsaade etmedi ve:
"Senin develerin var mıdır?" diye sordu.
"Evet."
"Renkleri nasıldır?"
"Kırmızı."
"Aralarında boz renkli var mıdır?"
"Evet."
"Peki bu nereden gelmiştir!" "Soyunda olan bir damara çekmiştir." "Kim bilir belki senin bu siyah çocuğun da soyundaki bir damara çekmiştir" buyurdu. [Mâlik hariç. Altı hadis imamı.][92]
4457- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesi radiyallahu anh'dan:
Bir adam dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Falan kişi benim çocuğumdur. Cahiliyette annesiyle zina etmiştim." Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"İslâm'da Cahiliyye davası yoktur. Cahi-liyet işi bitmiştir. Çvcuk (doğduğu) yatağa aittir. Zina eden kadın ise çocuktan mahrum bırakılır (veya taşlanır)." [Ebû Dâvud][93]
4458- Âişe radiyallahu anhâ'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yüzünün her yanı gülerek büyük bir sevinçle yanıma girdi ve dedi ki: "Mücezziz el-Müdlir cî'yi görmedin mi, biraz önce bir örtü altında yatmakta olan Zeyd bin Harise ile oğlu Üsâme bin Zeyd'e baktı ve şöyle dedi: «Şu ayaklar var ya (birbirlerine öyle benziyorlar ki) sanki birbirlerinden hâsıl olmuşlar»."[94]
4459- Diğer rivayet:

"Mücezziz el-Müdlicı'yi görmedin mi, yanıma girdi. Üsâme ile babası Zeyd'i gördü. Üzerlerinde kadife bir örtü vardı, başlarını örtmüşler ayakları dışardaydı. Dedi ki: «Bu ayaklar birbirinin aynıdır, sanki birbirlerinden oluşmuşlar»." [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][95]
4460- Diğer rivayet: "Üsâme zift gibi simsiyahtı. Zeyd ise pamuktan daha beyazdı."[96]
4461- Ömer radiyallahu anh'dan:
"O, cahiliyette doğan çocuklarını, İslâm'da kendisinin olduğunu iddia edenlerin nesebine katıyordu. İki adam geldi; her ikisi de bir kadından doğma olan çocuğun kendilerine ait olduğunu söylediler. Ömer, fizyolojik benzerlikleri belirlemede uzman olan bir kâif çağırdı. Kâif dedi ki: «İkisinin de bunda (çocukta) payı vardır, ortaktırlar.» Ömer ona (kâife) bastonla dürtüp: «Ne biliyorsun?» dedi. Sonra kadını çağırıp: «Sen durumun iç yüzünü anlat bakalım!» dedi. «Bu çocuk, bu iki adamdan birinindir. Ailemin develerini otlatırken, bunlardan birisi ile ilişkim oldu. O ve ben hamile kaldığıma
kanaat getirdik. Sonra adam ayrılıp gitti; o ara hayız oldum. Sonra diğeri geldi onunla temas kurdum, çocuğun hangisinden olduğunu kestiremiyorum.» Kâif: «Allahü ekber!» diye bağırdı. Bunun üzerine Ömer, çocuğa dönüp: «Bunlardan hangisini istersen ona git!» dedi." [Mâliki][97]
4462- Ebû Osman en-Nehdî radiyallahu anh'dan: Ziyâd babalık iddiasında bulununca, Ebû Bekre ile karşılaştım ve dedim ki: "Bu yaptığınız şey nedir? Ben Sa'd bin Ebî Vak-kâs'dan duydum, şöyle diyor:
«Kulağım Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den dinledi; şöyle buyurdu: 'Kim İslâm'da kendi babası olmadığını bildiği halde 'Bu benim babanıdır'diyerek başka bir adamın kendi babası olduğunu iddia ederse, cennet ona haranı olur.'»" Ebû Bekre de dedi ki:
"Ben de bunu Ondan işittim."
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][98]
4463- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim bildiği halde kendisini babasından başkasına nisbet ederse, kâfir olur. Kim kendisinin olmayan bir şeyi (benimdir) diye iddia ederse, o kimse bizden değildir. Ateşteki yerine hazırlansın. Kim bir adama kâfir ya da «Allah'ın düşmanı» derse, eğer adam kâfir ya da Allah'ın düşmanı değilse, mutlaka bu söz dönüp dolaşır kendi üzerine gelir." |Buhârî ve Müslim][99]

4464- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Bir kavme (gayr-i meşru elde ettiği için) o kavimden olmayan bir çocuğu dahil eden bir kadının Allahf'ın dini) ile hiçbir alakası yoktur ve Allah onu kesinlikle cennetine koymayacaktır. Bile bile çocuğunu kabul etmeyen bir erkeği de Allah kendisinden uzaklaştıracak (kıyamet gününde) önceki ve sonraki (ümmet)lerin gözü önünde kepaze edecektir." [Ebû Dâvud ve Nesâî] [100]

4465- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesi radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, varisler tarafından babaya nisbeti talep edildiğinde, (hayatmda inkâr etmediği için) babanın ölümünden sonra nesebe dahil edilen bu çocuğun o babanın cinsî münasebet kurduğu gün

mülkünde bulunan cariyeden doğmuş olması halinde, vârislere ilhak edilmesine hükmetti.

Fakat daha önce taksim edilen mirasdan hiçbir şey alamaz. Ama henüz taksim edilmemiş mirasa yetişirse o zaman nasibini alır. «Çocuk benden değildir» deyip inkâr ettiyse babasına verilmez.

Çocuk eğer mâlik olmadığı bir cariyeden doğma ise veya zina ettiği hür bir kadından doğma ise, onun nesebine ilhak edilmeyeceği gibi çocuk varis de olamaz. «Falan adamdandır» diye kendisine nisbet edildiğinde o da «Evet bendendir» deyip iddiayı kabul ederse, çocuk cariyeden ya da hür kadından doğma olsun, fark etmez zina çocuğu olur."[101]

4466- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"islâm'da cariyelerle zina yoktur. Kim ca-hiliyette cariye ile zina etmiş ise, doğan çocuk kendi asabesine (efendisine) katılırdı. (Fakat islâmiyet geldikten sonra) kim meşru nikâhtan olmayan bir çocuğa bendendir diye iddia ederse, o çocuk ona varis olmaz (kendisine de vâris olunmaz)." [İkisi de Ebû Davud'a aittir.][102]

4467- Zeyd bin Erkam radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında oturuyordum. Yemen'den bir adam gelip şöyle dedi: Yemen ehlinden üç kişi, Ali'ye geldiler ve temiz halinde iken cinsî ilişki kurdukları bir kadından doğan çocukta hak iddia ettiler ve her biri «Bu çocuk benimdir» dediler. O da davalarını şöyle halletmeye çalıştı: Onlardan ikisine dedi ki: «Çocuğu buna (üçüncü şahsa) helâl edin, hoş görün.» Bunun üzerine diğer ikisi yüksek sesle bağrıştılar. Sonra bir diğer ikisine «Buna (başka üçüncüye) çocuğu helâl edin, hoş görün!» dedi. Bunun üzerine o ikisi de yüksek sesle bağrıştılar. Sonra ikisine: «Çocuğu buna (üçüncüye) helâl edin, hoş görün!» dedi. Onlar da yüksek sesle bağrışmaya başladılar. Sonra Ali şöyle dedi: «Siz anlaşamayan ve çekişen ortaklarsınız. Ben aranızda bir kur'a çekeceğim; kime çıkarsa çocuk onun
olacaktır. Kur'a kendisine çıkan da o iki arkadaşına üçte iki diyet ödeyecektir.» Hemen aralarında kur'a çekti. Çocuğu kur'ada kazanana verdi. (Ali'nin verdiği bu hüküm karşısında) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem azı ya da öndişleri göriinünceye dek güldü." [Ebû Dâvud ve Nesâî][103]

4468- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Kim kendisini babasından başkasına nisbet ederse, ya da kendisini azat edenlerden başkasına nisbet edilmeyi isterse, kıyamete kadar birbiri ardınca Allah'ın laneti üzerine olur." [Ebû Dâvud][104]

4469- Râfi' bin Sinan radiyallahu anh'dan: "O, müslüman oldu, fakat hanımı müslüman olmaya yanaşmadı. Kadın (yanında bir çocukla) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve:
"Bu benim sütten ayrılmış kızımdır» dedi. Râf'i de: «Benim kızımdır» dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem:

«Sen şuraya otur!» dedi; kadına da:
«Sende şuraya otur!" dedi. Çocuğu alıp aralarına oturttu. İkisine de «Haydi çocuğu çağırın!» dedi. (Çağırdılar) Çocuk annesine meyi etti. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem:
«Allahım ona doğruyu göster!» diye dua etti. Çocuk döndü doğru babasına yönelip geldi." [Nesâî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.][105]
4470- Ebû Cemile radiyallahu anh'dan: "Ömer'in zamanında sokağa bırakılmış bir çocuk buldum. Onu alıp getirdim. Ömer beni görünce dedi ki: «Bu işte bir bit yeniği olabilir. Bu yavruyu niye aldın?»
«Onu (ölüme) terkedilmiş olarak buldum; onun için aldım.» dedim. Fakat sanki beni itham eder gibi bir durumu vardı; bunun üzerine beni tanıyan biri «Bu iyi bir adamdır!» deyince Ömer de şöyle dedi: «Öyleyse haydi git! O hürdür, nafakası bize aittir»." [Mâlik ve Buhârîbâb başlığında.][106]
4471- Rezîn şunu ekledi: "Müslümanların valileri ona (bulunmuş çocuğa) vâris olurlar ve (gerektiğinde) onun namına diyet verirler."
O, bunu "Belki bu işte bir bit yeniği vardır" şeklindeki rivayette zikretmiştir.[107]

İddet, İstibra

(Boşandığı kocası ölen kadının hamile olup olmadığının anlaşılması için bekletilmesi),

Matem Tutma Ve Çocuk Bakımı

4472- Esma bint Yezîd bin es-Seken el-Ensâriyye radiyallahu anhâ'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in zamanında kocasından boşandı. Boşanan kadın için o günlerde henüz iddet bekleme hükmü yoktu. Allah Teâla, boşanma üzerine iddet hükmünü inzal buyurdu. Böylece talâk (boşanma) sebebiyle hakkında iddet (hükmü) nazil olan ilk kadın o oldu." [Ebû Dâvud][108]
4473- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki: Allah şöyle buyurdu:
"Boşanan kadınlar kocaya gitmeden, kendi kendilerine üç ay başı hali

bitene kadar beklerler." (Bakara, 228) Yine Allah Teâla şöyle buyurdu:

"Kadınlarınızı içinden ay hali görmekten kesilenler hususunda şüpheye düşerseniz, bilin ki onların iddet beklemesi üç aydır." (Talâk, 4) Sonra bunu neshedip şöyle buyurdu:

"Eğer onları, henüz temastan (cinsî ilişkide bulunmadan) önce boşarsanız onların üzerinizde sizin sayacak idde tiniz yoktur." |Nesâî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.][109]

4474- Urve radiyallahu anh'dan:

Âişe, Abdurrahman bin Ebî Bekr'in kızı Hafsa'yı, üçüncü hayıza girdiğinde (ailesinin evine) gönderdi. İbn Şihâb dedi ki: Bu hâdise bana ulaşınca, Amre bint Abdirrahman'a anlattım. "Urve doğru söylemiştir" dedi. Bunun üzerine bu hususta insanlar onunla tartıştılar ve dediler ki: "Allah, Kitâb'ında üç kur' buyurdu." Âişe bu tartışmadan haberdar olunca, şöyle dedi: "Doğru söylediniz. Siz kur'un ne olduğunu biliyor musunuz? Kur' (kadının) temizlik halleridir (yoksa hayız değil)". [Mâlik.]

Ayrıca şunu ilave etti: İbn Şihâb şöyle dedi: "Ebû Bekr bin Abdirrahman'ın şöyle dediğini duydum: "Fakihlerimizden kimi idrak ettim ise hepsi bu hususta, Âişe gibi söylediler."[110]

4475- Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Hangi kadın, boşanıp bir veya iki hayız görürse, sonra hayız görmemeye başlarsa, tam dokuz ay bekler. Hamileliği ortaya çıkarsa, ne âlâ, çıkmazsa o dokuz aydan sonra üç ay daha bekler. Ancak ondan sonra evlenebilir." |Mâlik][111]

4476- er-Rubeyyi «bint Muavviz radiyallahu anhâ'dan:

"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında (mal karşılığı) kendi talebi ile kocasından ayrıldı.

Ona Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir hayız süresi iddet beklemesini emretti, ya da o, bununla emrolundu.” [Nesâî ve aynı lafızla Tirmizî.][112]

4477- Mâlik, Nâfi'den:

"Rubeyyi', amcasıyla birlikte İbn Ömer'e gelip, Osman'ın zamanında mal vermek suretiyle kocasından ayrıldığım ve Osman'ın bunu

duyduğu halde bir itirazda bulunmadığını söyledi. İbn Ömer, ona şöyle dedi:
«Senin iddetin, normal boşanmış kadının iddeti gibidir».''[113]
4478- Ebû Dâvud, İbn Ömer'den:
"Mal karşılığı kendi isteğiyle kocasından boşanan kadının iddeti, normal boşanan kadının iddeti gibidir."[114]
4479- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Sabit bin Kays bin Şemmâs'ın karısı,
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem zamanında hul' usûlü (mal karşılığı kendi isteğiyle) kocasından ayrıldı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona bir hayzla iddet beklemesini emretti."
[Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tırmizî.][115]
4480- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
"Eşlem kabilesinden Subey'a adında bir kadın, kocasının nikâhı altındaydı. Kocası, o hamile iken öldü. Ebu's-Senâbil bin Ba'kik onu istedi. Onunla evlenmeyi kabul etmedi. Dedi ki: «Vallahi benimle iki sürenin (vefat ve doğum iddetinin) en uzununu bekleyince-ye dek evlenmen doğru olmaz.» On güne yakın bir süre bekledikten sonra Paygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. (Durumu bildirdi) O da ona: «Haydi evlen!» buyurdu."
[Altı hadis imamı.][116]
4481- Onun rivayeti erindendir:
Ebû Seleme bin Abdirrahman ile İbn Abbâs, kocasının vefatından birkaç gün sonra ni-fas gören (doğuran) kadın hakkında tartıştılar. İbn Abbâs dedi ki: "Onun iddeti iki sürenin (vefat ve doğum iddetinin) en son olanıdır. Ebû Seleme ise: "Tamam, süre (doğurmakla) bitmiştir, artık evlenebilir" dedi.
Ebû Hureyre ise ben (Ebu Seleme'yi kastederek) "Kardeşimin oğlunun görüşünü paylaşıyorum" dedi. Bunun üzerine hemen Ku-reyb'i Ümmü Seleme'ye gönderdiler. Ona meseleyi sordu, cevabı şu oldu: "Sübey'atü'l-Eslemiyye, kocasının vefatından birkaç gün sonra doğurdu. Bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatınca, onun evlenmesini emretti."[117]

4482- Başka bir rivayette: "Kocasının vefatından onbeş gün sonra doğurdu. Onu biri genç, diğeri yaşlı iki adam istedi. Kadın gence meyledince, ihtiyar şöyle dedi: «Henüz evlenmen helâl değildir.» O arada ehli (ana babası) da yoktu. Ana babası geldiğinde kendisini tercih edeceklerini umuyordu. Kadın durumunu öğrenmek için hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi; şöyle buyurdu: «Artık serbest oldun, istediğinle evlenebilirsin»."[118]
4483- Başka rivayetinde:
Ebû Seleme, İbn Abbâs'a dedi ki: "Allah Teâlâ: «Hamilelerin, bekleme süreleri (iddetleri), karnındaki çocuklarını doğurmaları ile biter» buyuruyor." İbn Abbâs:
"Bu husus, talâk sonucu olan ayrılmalar için sözkonusudur." Ebû Hureyre ise:
"Ben kardeşimin oğlunun (Ebû Sele-me'nin) görüşündeyim" dedi. Benzerini nakletti. Ayrıca onda şöyle geçmektedir:
"(Sübey'a) kocasının ölümünden yirmi gün sonra doğurdu."[119]
4484- Başka rivayette:
"Sübey'a'nın kocası öldürüldü. Ölümünden kırk gün sonra doğurdu. Birisi onu istedi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de onu onunla evlendirdi."[120]
4485- Başka bir rivayette: "Ebû Seleme dedi ki: Bana Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından bir adam bildirdi:
"Sübey'a, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip, kocası öldükten sonra henüz dört ay dolmadan doğurduğunu söyledi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona, evlenebileceğini söyledi." Ebû Hureyre:
"Ben de buna şahidim" dedi.[121]
4486- Başka bir rivayette: Sübey'a'dan: "Kocası, Sa'd bin Havle, Veda haccında vefat etti. Ondan sonra çocuğunu doğurdu. Lohusalık bittikten sonra evlenmek için süslendi, püslendi. Ona Ebu's-Senâbil dedi ki: «Üstünden dört ay on gün geçmedikçe vallahi sen evlenemezsin.» Hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip durumunu bildirdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem da ona,

artık serbest olup evlenebileceğine fetva verdi."
İbn Şihâb der ki: "Çocuk doğurduğu zaman, henüz lohusa halinde evlenmesinde herhangi bir beis görmüyorum; ancak temizlenene kadar evlendiği kocası ona yaklaşamaz."[122]
4487- İbn Mes'ud'dan, Sübey'a hakkında: "Siz onun hakkında ruhsatı bırakıp eziyet ediyorsunuz. Halbuki kadınlarla ilgili kısa sûre (Talak sûresi), onlar hakkındaki uzun sûreden (Bakara sûresi) sonra nazil olmuştur (yani vefat iddeti âyeti, doğum iddeti âyeti ile nesholunmuştur)" dediği bildirilmiştir.[123]
4488- Diğer rivayet: (İbn Mes'ûd dedi ki:) "Kim dilerse onunla iddialaşabilirim. «Hamile olanların bekleme süreleri çocuklarını doğurmaları ile sona erer» mealindeki âyet (Talâk 4), kocası ölen hakkındaki âyetten sonra nazil olmuştur. Bu nedenle kocası ölen hamile kadın doğurduğu zaman serbesttir, evlenebilir."[124]
4489- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Ona kocası öldüğünde hamile olan kadın hakkında sordular; şu cevabı verdi: "Çocuk doğurduğu zaman, serbesttir." Yanındaki bir adam dedi ki: "Ömer: «Daha kocası tabuttayken henüz gömülmeden önce bile doğursa, kadın serbest olur» dedi." (Mâlik][125]
4490- Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: "Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetinde bize karışıklık çıkarmayınız. Kocası ölen kadının bekleme süresi dört ay on gündür." Ümmü'l-Veled'i (efendisinden çocuk dünyaya getiren cariyeyi) kastediyor. [Ebû Dâvud][126]
4491- Mâlik, İbn Ömer'den: "Ümmü veledin iddeti, efendisi öldüğünde, yalnız bir hayz müddetidir."[127]
4492- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Evtâs günü (ordu) evli kadınları (ganimet olarak) ele geçirdiler, onlarla evlenmek hususunda endişeye kapıldılar. Bunun üzerine: «Ve'l-Muhsanâtu mine'n-nisâi illâ mâ meleket eymâ-nüküm (=Savaşta esir olarak elinize geçen cariyeler müstesna bütün evli kadınlarla nikahlen-manız da haram kılınmıştır)» âyeti (Nisa 24) nazil oldu (yani evli olan esir kadınlar iddetleri bittiği zaman onlara helâldir)."[128]

4493- Evtâs esirleri hakkında merfû olarak rivayet edilen bir diğer hadiste şöyle buyurmuştur: "(Esir olan) hamile kadınla, doğurmadıkça cinsî ilişki kurulmaz. Hamile olmayanlarla da bir kere hayız oluncaya dek, CİnsîÎlişki kurulmaz." [Müslim ve Sünen ashabı.] [129]

4494- Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, seferlerinin birinde, bir çadırın kapısında doğumu yaklaşmış bir kadının durduğunu gördü ve kim olduğunu sordu. Dediler ki: «O falan kimsenin cariyesidir.»

«Galiba adam onunla (cinsel) temas kurmak istiyor» deyince: «Evet» dediler.

Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Onunla beraber kabre girecek bir lanetle ona lanet etmek içimden geldi. Acaba bu adam, helal olmayan şeyi (karnındaki çocuğu) nasıl kendisine mirasçı bırakacak. Ya da kendisine köle gibi kullanması helal olmayanı (bebeği) nasıl kendisine hizmetçi kılacaktır?" [Müslim ve Ebû Dâvud.][130]

4495- Mâlik radiyallahu anh'dan, dedi ki: Bana ulaştığına göre:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem cariyelerin istibrâsını (rahimlerinin boş olduğunu anlamak için bekletilmesini), şayet hayız görenlerden ise bir hayız, hayız görmeyenlerin ise üç ay beklemelerini emrederdi. Başkasının suyu ile sulanmasını yasaklardı."[131]

4496- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Kendisiyle cinsî ilişkide bulunulan cariye, hibe edildiği, yahut satıldığı ya da azat edildiği zaman, rahmini bir hayız (gördürerek) istibrâ etsin. Bakire olan istibrâ edilmez."

[İkisi de Rezîn'e aittir.][132]

4497- Fâtıma bint Kays radiyallahu an-hâ'dan:

Ebû Seleme bin Abdirrahman dedi ki: "Ebu Amr bin Hafs, onu (Fâtıma'yı) gıyabında bâin talak ile boşadı. Vekilini biraz arpa ile ona gönderdi. Gelen arpayı az bulunca vekîl (Fâtıma'ya) şöyle dedi: «Vallahi senin üzerimizde bir (nafaka) hakkın yoktur.»

(Kadın) hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şikayette bulundu. Bunun üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve

sellem: «Bir nafaka hakkın yoktur. (Zira ta-lâk-ı bâin ile boşsun)» buyurdu ve Ümmü Şe-rik'in evinde iddetini doldurmasını söyledi. Sonra buyurdu ki: «O (Ümmü Şerik) ashabımın evine girip çıktığı bir kadındır. En iyisi mi sen, İbn Ümmü Mektûm'un evinde iddetini doldur. O âmâ bir adamdır, onun yanında rahatça soyunursun seni görmez. Süren dolunca bana bildir!»

Süresi dolunca, gelip bildirdi. Muâviye ile Ebû Cehm'in kendisine talip olduklarını söyledi. Bunun üzerine şu tavsiyede bulundu: «Ebu Cehm asasını omuzundan indirmez (ka-

dınlan çok döver). Muaviye ise, malı olmayan bir fakirdir. En iyisi mi sen Üsâme bin Zeyd' le evlen!» Fatıma önce kabul etmedi. Resûlullah tekrar Üsame ile evlenmesini tevsiiye edince bu sefer kabul etti ve evlendi. Allah onda çok hayır kıldı; ben de ona gıpta ettim." [Buhârî hariç, Altı hadis imamı][133]

4498- Rivayetlerindendir: Ebu Hafs bin el-Muğîre onu üç kere boşadı. Sonra Yemen'e gitti. Ailesi ona (Fatıma'ya): «Senin nafaka hakkın yoktur» dedi." Benzerini zikretti.[134]

4499- Başka rivayette:

"Ebû Amr bin Hafs bin el-Muğîre, Ali ile beraber Yemen'e gitmek üzere yola çıktı. Karısı Fâtıma bint Kays'a onu bir talâkla boşadı-ğma dair bir haber gönderdi."

Aynca o rivayette kadının nafakasız evine taşındığı yer almaktadır. Bir de Mervân'ın şöyle dediği geçmektedir: "Bu hadisi bir kadından başka kimseden işitmedik, buna karşılık biz, insanları üzerinde bulduğumuz güvenilir ve sahih hususla amel edeceğiz."

Fatıma'ya Mervân'ın bu sözü ulaşınca, şöyle dedi: "Aramızda hakem olarak Kur'ân vardır. «Onları evlerinden çıkartmayın!» bu-yurulmuştur." Dedi ki: "Bu, kendisinde ric'at hakkı olanlar için bahis konusudur. Üç talâktan sonra ne olabilir ki! Kadın hamile olmadığı zaman nasıl ona nafaka yoktur, diyorsunuz? Neden onu hapsediyorsunuz?"[135]

4500- Rivayetlerindendir: Onu (Fâtıma'yi) kocası bâin talak ile boşadı. Kadın dedi ki: "Bunun üzerine davayı Peygamber sallallahu

aleyhi ve sellem'e ilettim. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, benim ne mesken ve ne de nafaka hakkımın bulunmadığını söyledi." [136]

4501- Şa'bî, Fâtıma bint Kays hakkında Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in: "Ne nafakası ve ne de meskeni vardır" hadisini nakledince, Esved bin Yezîd, bir avuç taş alıp ona atarak şöyle dedi: "Yazık sana bu gibi hadisleri revayet ediyorsun, halbuki Ömer bu hususta şöyle demiştir: «Biz, unutup unutmadığını bilmediğimiz bir kadının sözünden dolayı Allah'ın Kitabını ve onun Resulünün sünnetini bırakmayız. Onun (bu durumdaki bir kadının) mesken hakkı da vardır; nafaka hakkı da vardır. Çünkü Allah Teâla şöyle buyurmuştur: 'Onları evlerinden çıkartmayın, kendileri de çıkmasınlar'.» (Talâk, 1)"[137]

4502- "Ebû Amr bin Hafs'ın yanındaydım. Necrân harbine gitti." Benzerini nakletti. Aynca onda şöyle geçer: "Onunla (Üsâme ile) evlendim, Allah beni İbn Zeyd'le müşerref kıldı. İbn Zeyd'le beni mükerrern kıldı."

[Buhârî hariç, Altı hadis imamı][138]

4503- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Yahya bin Saîd bin el-Âs, Abdurrahman bin el-Hakem'in kızını boşadığı zaman, Abdurrahman onu (kızını) evine taşıdı. Bunun üzerine Âişe, Medine valisi olan Mervan'a şu haberi gönderdi: «Allahtan kork, kadını evine geri gönder»." Mervân'ın cevabı; "Abdurrahman bana üstün geldi."[139]

4504- Diğer rivayet: (Kasım b. Muh.) Ona (Âişe'ye) dedi ki: "Sana Fâtıma bint Kays'ın durumu ulaşmadı mı?" Hz. Âişe"Fâtıma'nın hadisini hatırlamanın sana bir faydası yoktur" diye cevap verince, Mervân şöyle dedi: "Eğer Hz. Fatıma'nın evinden çıkmasını gerektiren şer, sana malum olsaydı, Yahya ile hanımı Amre arasında bulunan şer('in Amre'nin Yahya'nın evini terketmesini meşru kılacak bir sebep teşkil ettiğini) sana anlatmaya yeterdi."[140]

4505- Diğer rivayet: "Âişe, Fâtıma bint-i Kays'ın sözünü şiddetle reddetti ve: «Gerçekten Fatıma ıssız bir yerde idi ve etrafından korkuluyordu. İşte bu nedenle Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,

onun (İbn Ümmü Mek-tûm'un evine) taşınmasına izin verdi» dedi."
4506- Diğer rivayet: "Boşanan kadın kocasının evinde iddetini beklemek üzere kalmaktan korkarsa veya (kaldığı o evde) ailesi aleyhine kötü sözler söylenir endişesi taşıyorsa (böyle bir durumda boşandığı evden başka bir eve taşınabilir). "[Buhârî, Müslim, Muvatta' ve Ebû Dâvud.][141]
4507- İbnü'l-Müseyyeb radiyallahu anh'-dan:
Ona denildi ki: Fâtıma bint Kays boşandı ve (iddeti bitmeden) evinden çıktı."
Saîd dedi ki: "O, insanları fitneye sürükleyen bir kadındır. Fâtıma, diliyle etrafındaki-leri inciten birisiydi de İbn Ümmi Mektûm'un evine emaneten kondu." [Ebû Dâvud][142]
4508- Câbir radiyallahu anh'dan: "Teyzem üç talâkla boşandı. Teyzem daha sonra, hurmalarının meyvesini devşirmek istedi. Ancak bir adam evden çıkmasına engel oldu. Hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve durumunu arzetti. Resûlullah şöyle buyurdu: «Hurmalarını devşir, belki onu tasadduk edersin ya da orhınla bir iyilik yaparsın»."
[Müslim, Nesâî ve "teyzem üç talâkla boşandı" lafzıyla Ebû Dâvud.][143]
4509- Füray'a bint Mâlik radiyallahu anh'dan:
"Kocası, işinde çalıştırmak üzere, Acem işçiler aramaya gitmişti. Onu öldürdüler.
Bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlattı ve dedi ki: «Kocamın kalacak bir evi yok. Ondan bana geriye bir rızık ta kalmadı. Ailemin yanına dönüp kalabilir miyim?»
«Evet, olur» dedi. Sonra sordu: «Nasıl demiştin?» sözünü ona tekrarlayınca şöyle buyurdu: «(Farz olan) iddet müddeti doluncaya kadar (orada) bekle»." [Mâlik ve Sünen ashabı][144]
4510- Mücâhid radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Vellezîne yüteveffevne minkum ezvâcen (=Içinizden ölenlerin geride bıraktıkları eşler...)" (Bakara 234) âyeti inince, kadının iddetini kocasının ev halkı' yanında geçirmesi vacip oldu. Sonra Allah:

"Vellezîne yutevefi fevne minküm ve yezerûne ezvâcen vasiyyeten li-ezvâcihim metâen ile'l-havli gayre ihrâcin. Fe-in harecne felâ cunâhe aleyküm fîmâ feal-ne fî enfusihinne min ma 'rûfin (-Sizden ölüp de (dul) eşler bırakan kimseler, eşlerinin kendi evlerinden çıkarılmayarak yılına kadar faydalanmasını vasiyet etsinler. Eğer onlar kendiliklerinden çıkarlarsa, artık onların yaptıkları meşru işlerden dolayı size bir sorumluluk yoktur" âyeti (Bakara 240) nazil olunca Allah senenin tamamını yedi ay, yirmi gün olarak kadına kocası tartından yapılmış bir vasiyet kabul etti. Kadın isterse bu vasiyet müddetinde kocasının evinde kalır; isterse çıkar. "Evlerinden çıkarılmayarak... eğer çıkarlarsa size bir sorumluluk yoktur" âyetine göre bu (yedi ay yirmi günlük) iddet dahi olduğu gibi kadına vaciptir.
İbn Abbâs dedi ki: "Bu âyet kadının idde-tini kocasının yanında doldurması mecburiyetini nesh etmiş, istediği yerde iddetini doldu-rabileceğine izin vermiştir."
Ata'nın görüşü: "Dilerse kocasının yanında iddetini doldurur ve kendisi hakkında yapılmış vasiyyete uygun olarak oturur. İsterse çıkar. Çünkü «Onların (kendi nefisleri hakkında) yaptıklarında sizin üzerinize bir günah yoktur» buyurulmuştur.
Sonra miras âyeti gelince, süknâyı yani koca evinde bekleme mecburiyetini nesh etti. O halde artık kadın istediği yerde iddet bekler ve ona süknâ da yoktur."
[Buhârî, Ebû Dâvud ve Nesâî]
(Müellif) derim ki: Birinci görüşe göre, nesih yoktur. İlk âyet, önce geldiği için nesh edici olamaz. Lâkin ayrı bir hüküm olmasını ge-rektirir. Bir sene faydalanmak hâlâ meşrudur.
İkinci görüşe göre, birinci âyet nüzul itibarıyla ikincidir. Böylece nesh edici olur. Buna göre süknâ (evde bekleme mecburiyeti) nesh edilmiş olur.
Üçüncü görüşe göre, süknâyı nesh eden "sekizde bir dörtte bir" hakkı bulunduğunu ifade eden miras âyetidir. Demek ki ikincisinin ifadesine göre, kadını bir yıl faydalandırmak lazım gelir. Bu da tabii hem nafakayı, hem süknâyı ve hem de bir sene beklemeyi gerektirir.

Birincisinin medlulü zamandır ki, buna göre ancak bir seneyi nesh etmeye elverişli olur. Öyleyse süknânın neshi tıpkı nafaka gibi Miras âyetiyle olmaktadır.[145]

4511- Ömer radiyallahu anh'dan:

"O, kocaları ölmüş olan kadınları Beydâ'dan geri çevirir ve hacca gitmelerini önlerdi."[146]

4512- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Kocası ölen bir kadın ona, geceleyin tarlalarında kalıp kalamayacağını sordu. «Kalamazsın» cevabını verdi. Bu yüzden, evinden erkenden çıkar, sabahleyin tarlalarında olurdu. Orada kalır, akşam olunca da evinde gecelerdi."[147]

4513- İbnü'l-Müseyyeb ve Süleyman bin Yesâr radiyallahu anh'dan:

"Tulayha el-Esediyye, Reşîd es-Sakafî ile evliydi. Reşîd onu boşadı. Kadın, iddeti bitmeden evlendi. Bunun üzerine Ömer ona ve yeni kocasına elindeki sopa ile birkaç kere vurup onları ayırdı. Sonra şöyle dedi: «Herhangi bir kadın iddetinde evlenirse, eğer evlendiği koca onunla zifafa girmemişse, kocasından ayrılır ve eski kocasından olan iddeti-nin kalan kısmını tamamlar. Sonra isteyenlerden başka bir talip onu isteyebilir.

Eğer onunla zifafa girmiş ise, ayrılırlar. Birincisinin iddetini tamamlar; ayrıca ikinci kocasından da iddetini doldurur, evlendiği o ikinci koca ile bir daha bir araya gelemezler»."

İbnü'l-Müseyyeb der ki: "(İkinci durumda) kendisinden yararlanıldığı için erkek, kadının mehrini tam öder." [Mâlik][148]

4514- Zeyneb bint Ebî Seleme, annesi Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan:

"Bir kadının kocası öldü, yakınları (ağlamaktan dolayı) gözlerinin rahatsızlığından korktular. Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e kadının sürme çekebilmesi için izin istemeye geldiler.

«Hayır sürme çekme! Cahiliyet devrinde sizden herhangi biriniz (kocası öldüğünde) en kötü elbiseleri içinde (yahut); evinin en kötü yerinde (bir sene) beklerdi. Bir sene tamam olup ta yanından bir köpek geçtiği zaman ona bir deve tezeği atardı (ve böylece iddetinden

çıkardı). Şimdi sen dört ay on gün geçinceye kadar sakın gözüne sürme çekme!»"[149]
4515- Diğer rivayet: "Kadının deve tezeği atması hakkında sordular. Zeynep şöyle dedi: "Cahiliyye'de kocası ölen kadın, evin küçük ve karanlık bir köşesine çekilir, en kötü elbiselerini giyerdi, bir sene geçinceye dek koku sürünmezdi. Sonra eşek yahut koyun ya da
kuş gibi hayvanlar getirilir (efsunlanır gibi) ona sürünürdü. Kadının böyle cildine sürte sürte ezdiği hayvan yaşamaz ölürdü. Sonra çıkar, kendisine deve ya da koyun tezeği verilirdi de onu atardı. Ondan sonra dilediği kokuyu sürünürdü."
Mâlik hadisin metninde geçen: "teftad-du" kelimesini "kadın cildine sürer" olarak tefsir etti.[150]
4516- Zeynep bint Ebî Seleme radiyallahu anhâ'dan:
Ümmü Habîbe, babasının (Ebû Süfyân'ın) ölüm haberini duyunca, koku getirtip kollarına sürdü ve şöyle dedi:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu duymasaydım koku sürmeğe hiç ihtiyacım olmazdı:
«Allah'a ve âhiret gününe inanan herhangi bir kadının, bir ölüye karşı üç günden fazla yas tutması helâl olamaz, ancak kocası müstesna. Çünkü onun için dört ay on gün bekleyip yas tutar»."[151]
4517- Ümmü Atiyye radiyallahu anhâ'dan:
"Üç günden fazla ölüye yas tutmaktan alı-konurduk, ancak koca hariç; onun için dört ay on gün matem tutardık, sürme çekmezdik, ko-kulanamazdık. (Yemen yapımı) Asb elbisesinin dışında boyanmış elbiseler giyemezdik. Hayızından birimiz yıkandığı zaman, temiz haline girdiği zaman yaptığı yıkanmada bir nebze koku kullanmasına müsaade edilirdi. Cenazelerin ardından gitmek de bize yasaklanırdı." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.][152]
4518- Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kocası ölen kadın, sarı renkli ve kırmızı elbiseler giyemez, zînet kullanamaz, kına yakamaz ve sürme çekemez." [Ebû Dâvud ve Nesâî] [153]

4519- Mâlik'in rivayeti: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Seleme'nin yasını tutarken Ümmü Seleme'nin yanına girdi. Gözlerinde sabır (bir nevi ot suyu) vardı. «Ey Ümmü Seleme, bu nedir?» diye sorunca; «Ot suyudur, ey Allah'ın Resulü» dedi. Bunun üzerine: «Gece sür, gündüz sil!» buyurdu."[154]

4520- Diğer bir rivayet: "Kocasına yas tutan ve ağlamaktan dolayı gözlerinden rahatsızlanan bir kadına şöyle buyurdu: «Has sürme ile sürmeleri, ancak gündüz onu sil!"[155]

4521- Diğer rivayet: (Ümmü Seleme dedi ki) "Yas tutan kadm başını sidr ve zeytin yağı ile toplayabilir."[156]

4522- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Bir kadın, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi:

«Kocam, bana faydası dokunan ve bana tatlı sular içiren oğlumu alıp götürmek istiyor.» Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem:

«Aranızda kur'a çekin!» buyurdu. Adam razı olmayıp:

«Benim çocuğumda kim hak iddia edebilir?» Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem çocuğa şöyle dedi:

«Bu senin babandır, bu da annen. İstediğinin elinden tut!» Çocuk da hemen annesinin elinden tuttu, annesi de onu alıp gitti." [Sünen ashabı][157]

4523- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesi radiyallahu anh'dan:

Bir kadın, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip dedi ki: "İşte oğlum, karnım onun yuvasıydı, memelerim ise emziği, kucağım barınağı idi. Babası beni boşadı, şimdi çocuğu benden çekip almak istiyor." Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sen ona (çocuğa yeniden) evlenmediğin müddetçe daha lâyık ve hak sahibisin!"[158]

4524- Ali radiyallahu anh'dan:

Zeyd bin Harise, Mekke'ye gitti ve Ham-za'nın (yetim kalan) kızını getirdi.

Ca'fer: "Onu ben alacağım, çünkü o benim amcamın kızıdır. Onu

almaya ben daha lâyığım ve daha hak sahibiyim. Üstelik teyzesi de benim yanımdadır. Teyze (bir nevi) annedir" dedi.
Ali de: "Ben ona daha hak sahibiyim. O benim amcamın kızıdır. Benim yanımda Allah Resulünün kızı vardır. O ona daha çok yakışır. Fâtıma, onda daha hak sahibidir" dedi.
Zeyd ise şöyle dedi: "Onu almaya benim daha çok hakkım vardır. O benim kardeşimin kızıdır. Onun için bunca yolu tepip gittim. Onu getiren benim."
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onun Ca'fer'e verilmesine hükmetti ve şöyle buyurdu:
"Teyze annedir."
[İkisi de Ebû Davud'a aittir.][159]
4525- el-Kâsım bin Muhammed radiyallahu anh'dan:
"Ömer'in nikâhında Ensâr'dan bir kadın vardı. Ona Âsım'ı doğurdu. Sonra boşandılar. Ömer, Küba'ya geldi. Çocuğunu orada oynarken buldu, alıp onu hayvanının üstünde önüne bindirdi. Çocuğun ninesi yetişip:
«Çocuğu ver!» dedi. Tartışmaya başladılar; derken, mesele Ebû Bekr'e aksetti. Ebu Bekr Ömer'e dedi ki:
«Çocuğu ona bırak!»
Ömer, ona karşı itiraz etmedi." [Mâlik][160]

TAHRİC

---

[1] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2197), Hammâd b. Zeyd an Eyyûb an İkrime an İbn Abbâs muallak senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/281.
[2] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2197), Hammâd b. Zeyd an Eyyûb an İkrime an İbn Abbâs muallak senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/281.
[3] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2197), Humeyd b. Mes'adt an İsmail an Eyyûb an Abdillah b. Kesîr an Mücâhid an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/281.
[4] Muvattâ, talâk no. 2, s. 552.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/281.
[5] Bu hadisi Nesâî (talâk 6, VI, 142), Sül. b. Dâvud an İbn Vehb an Mahrame an ebîhî an Mahmûd senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/281.

[6] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2206-8) ve Tirmizî (no. 1177), muhtelif tariklerle Rükâne'den tahrîc ettiler. Tirmizî, Buhârî'den isnadının muzdan b olduğunu nakletmişsin.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/281-282.

[7] Muvattâ, talâk no. 5, s. 551.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/282.

[8] Muvattâ, talâk no. 7, s. 552.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/282.

[9] Muvattâ, talâk no. 6, s. 552.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/282.

[10] Bu hadisi Buhârî (tefsîr Tahrîm 1, VI, 68; talâk 8, VI, 166), Müslim (talâk 18-19, s. 1100) ve Nesâî (talâk 16, VI, 151), Yahya b. e. Kesîr an Ya'lâ b. Hakîm an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/282.

[11] Bu hadisi Buhârî (tefsîr Tahrîm 1, VI, 68; talâk 8, VI, 166), Müslim (talâk 18-19, s. 1100) ve Nesâî (talâk 16, VI, 151), Yahya b. e. Kesîr an Ya'lâ b. Hakîm an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/282.

[12] Bu hadisi Nesâî (talâk 15, VI. 151), Abdullah b. Abdis-samed an Mahled an Süfyân an Salim an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/282.

[13] Muvattâ, talâk no. 10, s. 553.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/282.

[14] Muvattâ, talâk no. 11, s. 553.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/282-283.

[15] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2204), Tirmizî (no. 1178), Nesâî (talâk 11/1, VI, 147), el-Hâkim (II, 205) ve Beyhakî (VII, 349), Hammâd b. Zeyd'den tahrîc ettiler. Tirmizî "garîb", Nesâî "münker" hükmü vermiştir. Mahfuz olan Ebû Hureyre'nin sözü olarak gelen mevkuf rivayetidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/283.

[16] Bu hadisi Buhârî (talâk 5, VI, 165-6), Müslim (talâk no. 24-28, s. 1105-4), Ebû Dâvud (no. 2203), Tirmizî (no. 1179), Nesâî (nikâh 2/2-3, VI, 56) ve İbn Mâce (no. 2052), Mesrûk an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/283.

[17] Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' IV, 337).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/283.

[18] Bu hadis-i mevkufu Saîd b. Mansûr (Sünen no. 1693) ve Taberânî (no. 9632-3), İbn e. Necîh an Mücâhid an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Râvileri güvenilir kimselerdir; ancak Mücâhid'le İbn Mes'ud arasında kopukluk vardır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/283.

[19] Bu hadisi Müslim (talâk no. 17, s. 1099), Ebû Dâvud (no. 2199-2200) ve Nesâî (talâk 8, VI, 145), an Tavus an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/283.

[20] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/283.

[21] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/284.

[22] Muvattâ, talâk 73, s. 584.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/284.

[23] Mâlik (talâk no. 73, s. 585), bunu belâğan zikretti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/284.

[24] Lafız Ebû Davud'a aittir. Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 290), Tirmizî (no. 1181) ve İbn Mâce (no. 2047), Amr b. Şuayb'dan tahrîc ettiler.

Tirmizî, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/284.

[25] Buhârî, bunu (talâk 9, VI, 168), isnâdsız olarak zikretmiştir. Sözkonusu kimseler şunlardır: Alî, Saîd b. el-MUseyyeb, Urve, Ebû Bekr b. Abdirrahman, Ubeydul-lah b. Abdillah b. Utbe, Ebân b. Osman, Alî b. Hüseyn, Şüreyh, Saîd b. Cübeyr, el-Kâsım, Salim, Tavus, el-Ha-san, İkrime, Atâ, Âmir b. Sa'd, Câbir b. Zeyd, Nâfi' b. CUbeyr, Muh. b. Ka'b, Sül. b. Yesâr, Mücâhid, el-Kâsım b. Abdirrahman, Amr b. Herim ve Şa'bî.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/284.

[26] Bu hadisi Mâlik (talâk no. 53, s. 576), Abdürrezzâk (no. 10952), Şâfıî (Ümm V, 162, 191), Ahmed (II, 63), Dârimî (II, 160), Buhârî (talâk 1, VI, 163; 44/3, VI, 184), Müslim (talâk 1-3, s. 1093), Ebû Dâvud (no. 2179-80), Nesâî (talâk 1/1, VI, 137-8; 3/1, VI, 140) ve Beyhakî (VII, 323; VII, 414), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Buhârî (talâk 2, VI, 163) ve Müslim (talâk 7-8, 11-12, s. 1095-7), Enes b. Şîrîn an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Tayâlisî (no. 1942), Ahmed (II, 51, 74, 43, 79), Buhârî (talâk 45. VI, 185), Müslim (talâk no. 9-10, s. 1096), 4409-Ebû Dâvud (no. 2183-4), Tirmizî (no. 1175), Nesâî (talâk 5/1-2, VI, 141-2), İbn Mâce (no. 2022), Dârekutnî (III, 53; VI, 5) ve Beyhakî (VII, 325), Muh. b. Şîrîn an 4410-Yûnus b. Cübeyr an İbn Ömer asl-t senedi ile; Buhârî (tefsir Talâk 1, V, 67; ahkâm 13, VIII, 109), Müslim (talâk no. 4-5, s. 1095), Ebû Dâvud (no. 2181-2), Tirmizî (no. 1176) ve Nesâî (talâk 1/3, VI, 138; 3/2, VI, 4411-141), Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî aû-ı senedi ile; Müslim (talâk 14, s. 1098), Ebû Dâvud (no. 2185) ve Nesâî (talâk 1/4, VI, 139), İbn Cüreyc an EMz-Zübeyr an ibn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafızlar Müslim'e aittir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/284.

[27] Bu hadisi Mâlik (talâk no. 53, s. 576), Abdürrezzâk (no. 10952), Şâfıî (Ümm V, 162, 191), Ahmed (II, 63), Dârimî (II, 160), Buhârî (talâk 1, VI, 163; 44/3, VI, 184), Müslim (talâk 1-3, s. 1093), Ebû Dâvud (no. 2179-80), Nesâî (talâk 1/1, VI, 137-8; 3/1, VI, 140) ve Beyhakî (VII, 323; VII, 414), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Buhârî (talâk 2, VI, 163) ve Müslim (talâk 7-8, 11-12, s. 1095-7), Enes b. Şîrîn an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Tayâlisî (no. 1942), Ahmed (II, 51, 74, 43, 79), Buhârî (talâk 45. VI, 185), Müslim (talâk no. 9-10, s. 1096), 4409-Ebû Dâvud (no. 2183-4), Tirmizî (no. 1175), Nesâî (talâk 5/1-2, VI, 141-2), İbn Mâce (no. 2022), Dârekutnî (III, 53; VI, 5) ve Beyhakî (VII, 325), Muh. b. Şîrîn an 4410-Yûnus b. Cübeyr an İbn Ömer asl-t senedi ile; Buhârî (tefsir Talâk 1, V, 67; ahkâm 13, VIII, 109), Müslim (talâk no. 4-5, s. 1095), Ebû Dâvud (no. 2181-2), Tirmizî (no. 1176) ve Nesâî (talâk 1/3, VI, 138; 3/2, VI, 4411-141), Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî aû-ı senedi ile; Müslim (talâk 14, s. 1098), Ebû Dâvud (no. 2185) ve Nesâî (talâk 1/4, VI, 139), İbn Cüreyc an EMz-Zübeyr an ibn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafızlar Müslim'e aittir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/285.

[28] Bu hadisi Mâlik (talâk no. 53, s. 576), Abdürrezzâk (no. 10952), Şâfıî (Ümm V, 162, 191), Ahmed (II, 63), Dârimî (II, 160), Buhârî (talâk 1, VI, 163; 44/3, VI, 184), Müslim (talâk 1-3, s. 1093), Ebû Dâvud (no. 2179-80), Nesâî (talâk 1/1, VI, 137-8; 3/1, VI, 140) ve Beyhakî (VII, 323; VII, 414), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Buhârî (talâk 2, VI, 163) ve Müslim (talâk 7-8, 11-12, s. 1095-7), Enes b. Şîrîn an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Tayâlisî (no. 1942), Ahmed (II, 51, 74, 43, 79), Buhârî (talâk 45. VI, 185), Müslim (talâk no. 9-10, s. 1096), 4409-Ebû Dâvud (no. 2183-4), Tirmizî (no. 1175), Nesâî (talâk 5/1-2, VI, 141-2), İbn Mâce (no. 2022), Dârekutnî (III, 53; VI, 5) ve Beyhakî (VII, 325), Muh. b. Şîrîn an 4410-Yûnus b. Cübeyr an İbn Ömer asl-t senedi ile; Buhârî (tefsir Talâk 1, V, 67; ahkâm 13, VIII, 109), Müslim (talâk no. 4-5, s. 1095), Ebû Dâvud (no. 2181-2), Tirmizî (no. 1176) ve Nesâî (talâk 1/3, VI, 138; 3/2, VI, 4411-

141), Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî aû-ı senedi ile; Müslim (talâk 14, s. 1098), Ebû Dâvud (no. 2185) ve Nesâî (talâk 1/4, VI, 139), İbn Cüreyc an EMz-Zübeyr an ibn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafızlar Müslim'e aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/285.

[29] Bu hadisi Mâlik (talâk no. 53, s. 576), Abdürrezzâk (no. 10952), Şâfıî (Ümm V, 162, 191), Ahmed (II, 63), Dârimî (II, 160), Buhârî (talâk 1, VI, 163; 44/3, VI, 184), Müslim (talâk 1-3, s. 1093), Ebû Dâvud (no. 2179-80), Nesâî (talâk 1/1, VI, 137-8; 3/1, VI, 140) ve Beyhakî (VII, 323; VII, 414), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Buhârî (talâk 2, VI, 163) ve Müslim (talâk 7-8, 11-12, s. 1095-7), Enes b. Şîrîn an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Tayâlisî (no. 1942), Ahmed (II, 51, 74, 43, 79), Buhârî (talâk 45. VI, 185), Müslim (talâk no. 9-10, s. 1096), 4409-Ebû Dâvud (no. 2183-4), Tirmizî (no. 1175), Nesâî (talâk 5/1-2, VI, 141-2), İbn Mâce (no. 2022), Dârekutnî (III, 53; VI, 5) ve Beyhakî (VII, 325), Muh. b. Şîrîn an 4410-Yûnus b. Cübeyr an İbn Ömer asl-t senedi ile; Buhârî (tefsir Talâk 1, V, 67; ahkâm 13, VIII, 109), Müslim (talâk no. 4-5, s. 1095), Ebû Dâvud (no. 2181-2), Tirmizî (no. 1176) ve Nesâî (talâk 1/3, VI, 138; 3/2, VI, 4411-141), Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî aû-ı senedi ile; Müslim (talâk 14, s. 1098), Ebû Dâvud (no. 2185) ve Nesâî (talâk 1/4, VI, 139), İbn Cüreyc an EMz-Zübeyr an ibn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafızlar Müslim'e aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/285.

[30] Bu hadisi Mâlik (talâk no. 53, s. 576), Abdürrezzâk (no. 10952), Şâfıî (Ümm V, 162, 191), Ahmed (II, 63), Dârimî (II, 160), Buhârî (talâk 1, VI, 163; 44/3, VI, 184), Müslim (talâk 1-3, s. 1093), Ebû Dâvud (no. 2179-80), Nesâî (talâk 1/1, VI, 137-8; 3/1, VI, 140) ve Beyhakî (VII, 323; VII, 414), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Buhârî (talâk 2, VI, 163) ve Müslim (talâk 7-8, 11-12, s. 1095-7), Enes b. Şîrîn an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Tayâlisî (no. 1942), Ahmed (II, 51, 74, 43, 79), Buhârî (talâk 45. VI, 185), Müslim (talâk no. 9-10, s. 1096), 4409-Ebû Dâvud (no. 2183-4), Tirmizî (no. 1175), Nesâî (talâk 5/1-2, VI, 141-2), İbn Mâce (no. 2022), Dârekutnî (III, 53; VI, 5) ve Beyhakî (VII, 325), Muh. b. Şîrîn an 4410-Yûnus b. Cübeyr an İbn Ömer asl-t senedi ile; Buhârî (tefsir Talâk 1, V, 67; ahkâm 13, VIII, 109), Müslim (talâk no. 4-5, s. 1095), Ebû Dâvud (no. 2181-2), Tirmizî (no. 1176) ve Nesâî (talâk 1/3, VI, 138; 3/2, VI, 4411-141), Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî aû-ı senedi ile; Müslim (talâk 14, s. 1098), Ebû Dâvud (no. 2185) ve Nesâî (talâk 1/4, VI, 139), İbn Cüreyc an EMz-Zübeyr an ibn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafızlar Müslim'e aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/285.

[31] Bu hadisi Mâlik (talâk no. 53, s. 576), Abdürrezzâk (no. 10952), Şâfıî (Ümm V, 162, 191), Ahmed (II, 63), Dârimî (II, 160), Buhârî (talâk 1, VI, 163; 44/3, VI, 184), Müslim (talâk 1-3, s. 1093), Ebû Dâvud (no. 2179-80), Nesâî (talâk 1/1, VI, 137-8; 3/1, VI, 140) ve Beyhakî (VII, 323; VII, 414), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Buhârî (talâk 2, VI, 163) ve Müslim (talâk 7-8, 11-12, s. 1095-7), Enes b. Şîrîn an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Tayâlisî (no. 1942), Ahmed (II, 51, 74, 43, 79), Buhârî (talâk 45. VI, 185), Müslim (talâk no. 9-10, s. 1096), 4409-Ebû Dâvud (no. 2183-4), Tirmizî (no. 1175), Nesâî (talâk 5/1-2, VI, 141-2), İbn Mâce (no. 2022), Dârekutnî (III, 53; VI, 5) ve Beyhakî (VII, 325), Muh. b. Şîrîn an 4410-Yûnus b. Cübeyr an İbn Ömer asl-t senedi ile; Buhârî (tefsir Talâk 1, V, 67; ahkâm 13, VIII, 109), Müslim (talâk no. 4-5, s. 1095), Ebû Dâvud (no. 2181-2), Tirmizî (no. 1176) ve Nesâî (talâk 1/3, VI, 138; 3/2, VI, 4411-141), Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî aû-ı senedi ile; Müslim (talâk 14, s. 1098), Ebû Dâvud (no. 2185) ve Nesâî (talâk 1/4, VI, 139), İbn Cüreyc an EMz-Zübeyr an ibn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafızlar Müslim'e aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/285.

[32] Mâlik (talâk no. 1191), Muh. b. Abdila'lâ an Mervan b. Muâviye el-Fezârî an Alâ b. Âdân an İkrime b. Halici an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve Atâ sebebiyle isnâdının zayıf olduğunu söyledi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/286.

[33] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/286.

[34] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2193) ve İbn Mâce (no. 2046), Muh. b. İshâk an Sevr b. Yezîd arı (Muh. b.)

Ubeyd b. e. Salih an Safıyye binti Şeybe an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/286.

[35] Buhârî, bu iki rivayeti (talâk 11, VI, 168), isnâdsız olarak irâd etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/286.

[36] Buhârî, bu iki rivayeti (talâk 11, VI, 168), isnâdsız olarak irâd etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/286.

[37] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2189), Tirmizî (no. 1182) ve İbn Mâce (no. 2080), Müzahir ani'l-Kâsım b. Muh. An Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnadı hakkında garîb; Ebû Dâvud ise mechûl hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/286.

[38] Mâlik (talâk no. 50, s. 574), bunu an Nâfi' an İbn Ömer sahîh senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/286.

[39] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2187-8) ve Nesâî (talâk 19/1-2, VI, 154-5), Yahya b. e. Kesîr an Ömer b. Mu'allib an Ebfl-Hasan mevlâ benîNevfel an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/287.

[40] Muvattâ, talâk 51, s. 575.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/287.

[41] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/287.

[42] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2237), Nesâî (talâk 28, VI, 161) ve İbn Mâce (no. 2532), Ubeydullah b. Abdirrahman b. Mevheb ani'l-Kâsım an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İbn Mevheb hakkında ihtilâf vardır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/287.

[43] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/287.

[44] Bu hadisi Buhârî (ıtk 10, III, 120-1; ferâid 19, Vni, 9; 22/2, VIII, 10), Ebû Dâvud (no. 2235), Tirmizî (no. 4419-1155) ve Nesâî (talâk 30/1-2, VI, 163), İbrâhîm en-Ne-ha'îani'l-Esved an Âişe asl-ı senediyle; Mâlik (talâk no. 25, s. 562), Buhârî (nikâh 18, VI, 124; 14, VI, 171, lafız buraya aittir; afime 31, VI, 208), Müslim (ıtk 14, s. 1144; no. 10, 1143) ve Nesâî (talâk 29/1, VI, 162), RabVa b. e. Abdirrahman ani'l-Kâsım b. Muh. an Âişe asl-ı senedi ile; Müslim (ıtk no. 5, s. 1141), Nâfi' an İbn Ömer an Âişe tarikiyle; Müslim (ıtk 8-9, s. 1142-3), Ebû Dâvud (no. 2233, 2236), Tirmizî (no. 1154) ve Nesâî (talâk 31/1, VI, 164), Hişâm b. Urve an ebîhî asl-ı senedi ile; Müslim (ıtk no. 10-12, s.
1143-4), Ebû Dâvud (no. 2234) ve Nesâî (talâk 29/2, VI, 162; 31/3-4, VI, 165), Abdurrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Aişe senedi ile; Müslim (ıtk no. 13, s. 1144) ve Nesâî (talâk 31/2, VI, 155), Ubeydullah b. Ömer an Yezîd b. Rûmân an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/287.

[45] Buhârî'nin sözkonusu rivayeti (talâk 15/1, VI, 171), Ebû'l-Velîd an Şu'be ve Hemmâm an Katâde an İkrime an İbn Abbâs senedi ile gelmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/287.

[46] Lafız Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Buhârî (talâk 15/2-3, 16, VI, 171-2), Ebû Dâvud (no. 2231-2), Tirmizî (no. 1156) ve Nesâî (kudât 27, VIII, 245), an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/287-288.

[47] Bu hadisi Nesâî (talâk 2/1, VI, 140), Muh. b. Yahya b. Eyyûb an Hafs b. Giyâs ani'l-A'meş an Ebî İshâk an Ebî'l-Ahvas an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti. Râvileri güvenilir kimselerdir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/288.

[48] Bu mevkufu Mâlik (talâk no. 77, s. 586), Saîd b. el-Mii-seyyeb ve Humeyd b. Abdirrahman b. Avfve Ubeydullah b. Utbe ve Süleyman b. Yesâr hepsi de an Ebî Hureyre an Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/288.

[49] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2178), Kesîr b. Ubeyd an Muh. b. Halıdan Muarrefb. Vâsıl an Muhârib b. Dinar an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti. Ayrıca yine Ebû Dâvud (no. 2177) bunu Ahmed b. Yûnus an Muarref an Muhârib tarikiyle mürsel olarak da irâd etmiştir. Bu rivayetlerden mürsel olanını Ebû Hatim, Dârekutnî ve Beyhakî sahîh olarak tercih ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/288.

[50] Bu hadisi Bezzâr (no. 1497-8), iki ayrı senedle Ebû Te-mîme ve Abdullah b. İsâ ammen haddesehu an Ebî Musa asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/288.

[51] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2226), Tirmizî (no. 1187) ve İbn Mâce (no. 2055), Eyyûb an EbîKilâbe an Ebî Esma an Sevbân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnadı hakkında hasen hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/288.

[52] Bu hadisi Tirmizî (no. 1192), Kuteybe an Ya'lâ b. Şebîb an Hişâm b. Urve an ebihîan Âişe senedi ile, sonra Ebû Kuıeyb an Abdillah b. İdrîs an Hişâm an ebîhî senedi olarak Âişe'ye zikretmeksizin Urve'nin mürseli olarak tahrîc etti. İkinci tarikin, ilkine göre daha sahîh olduğunu söyledi. Mürsel tarik Muvattâ'da (talâk no. 80, s. 588) da yer almıştır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/288.

[53] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2186) ve İbn Mâce (no. 2025), Ca'fer b. Süleyman an Yezîd er-Reşk an Mutarrif b. Abdillah an İmrân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İbn Hacer, Bulûğu'l-Merâm'da isnadının sahîh olduğunu söyledi (Neyi VI, 268).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/289.

[54] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/289.

[55] Bu hadisi Mâlik (kader no. 7, s. 900), Buhârî (kader 4, VII, 211) ve Ebû Dâvud (no. 2176), Mâlik an Ebî'z-Zi-nâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Tirmizî (no. 1190) ve Nesâî (buyu' 19, 21/1-2, VII, 258-9), ez-Zührîan Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Müslim (nikâh 38-9, s. 1029-30), İbn Şîrîn an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Buhârî (nikâh 53, VI, 138), Sa'd b. İbrâhîm an Ebî Seleme an Ebî Hureyre tarikiyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/289.

[56] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2194), Tirmizî (no. 1184) ve İbn Mâce (no. 2039), Abdurrahman b. Habîb b. Erdek an Atâ b. e. Rebâh an İbn Mâhek an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/289.

[57] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/289.

[58] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2283), Nesâî (talâk 76, VII, 213) ve İbn Mâce (no. 2016), Yahya b. Zekeriyyâ b. e. Zaide an Salih b. Salih an Seleme b. Kuheyl an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/289.

[59] Heysemî, râvilerinden Amr el-Hadremî'yi tanımadığını, diğeri râvilerinin ise güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma' IV, 334).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/289.

[60] Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' IV, 337).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/289-290.

[61] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2038), Muh. b. Yahya an Amr b. e. Seleme Ebî Hafs an Züheyr an İbn Cüreyc an Amr b. Şuayb senedi ile tahrîc etti.
S'ınöî'ye göre isnadı saYûYı, râvıteri ûe Sahih ricaMır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/290.

[62] Bu hadisin lafzı, Tirmizî'ye aittir. Bunu Ebû Dâvud (no. 2226) ve Tirmizî (no. 1187), Eyyûb an Ebî

Kilâbe an Ebî Esma an Sevbân asl-ı senedi ile; ayrıca Tirmizî (no. 1186), Ebû Kureyb an Muzâhim b. Zevvâd b. Uley-ye an ebîhîan Leys an Ebî'l-Hattâb an EbîZür'a an Ebî İdrîs an Sevbân senedi ile (lafız bu isnada aittir) tahrîc ettiler. Ancak bu ikinci isnadın güçsüz olduğunu söyledi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/290.

[63] Bu hadisin lafzı, Tirmizî'ye aittir. Bunu Ebû Dâvud (no. 2226) ve Tirmizî (no. 1187), Eyyûb an Ebî Kilâbe an Ebî Esma an Sevbân asl-ı senedi ile; ayrıca Tirmizî (no. 1186), Ebû Kureyb an Muzâhim b. Zevvâd b. Uley-ye an ebîhîan Leys an Ebî'l-Hattâb an EbîZür'a an Ebî İdrîs an Sevbân senedi ile (lafız bu isnada aittir) tahrîc ettiler. Ancak bu ikinci isnadın güçsüz olduğunu söyledi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/290.

[64] Lafız Buhârî'ye aittir. Bunu Buhârî (talâk 12/1-3, VI, 170) ve Nesâî (talâk 34/3, VI, 169), İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/290.

[65] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2228), Muh. b. Ma'mer an Ebî Amir Abdilmelik b. Amr an Ebî Amr es-Sedûsî an Abdillah b. e. Beki: b. Muh. b. Amr b. Hazm an Amre an Âise senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/290.

[66] Bu hadisi Buhârî (nikâh 92/1, VI, 152), Müslim (siyam no. 25, s. 764) ve İbn Mâce (no. 2061), İkrime b. Abdirrahman b. el-Hâris b. Hişâm an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/290.

[67] Bu mevkuf hadisi Mâilk (talâk no. 18, s. 556) ve Buhârî (talâk 21/3, VI, 174), Mâlik an Nâfi} an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/291.

[68] Bu rivayeti Buhârî (talâk 21/2, VI, 174), Kuleybe an Leys an Nâfî' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/291.

[69] Muvattâ, talâk no. 19, s. 558.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/291.

[70] Bu hadisi Tirmizî (no. 1201), el-Hasan b. Kaza'a an Mesleme b. Alkame an Dâvud b. Alî ani's-Şa bîan Mes-rûk an Âise senedi ile tahrîc etti.
Şa'bî'den mürsel olarak gelen rivayetini daha sahîh addetmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/291.

[71] Katâde, tâbiûnun küçüklerindendir. Bu üç sahabeyi de idrâk etmemiştir (Mecma' V, 11).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/291.

[72] Lafız Nesâî'ye aittir. Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2223, 2225), Tirmizî (no. 1199), Nesâî (talâk 33/1-3, VI, 167-8), İbn Mâce (no. 2065), İbnu'l-Cârûd (no. 342), Tabe-rânî (M. el-Kebîr no. 11599-600), el-Hâkim (II, 204) ve Beyhakî (VII, 386), el-Hakem b. Ebân an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Müzâhere yahut zıhâr, kişinin karısının tümünü ya da bir azasını annesi ya da diğer mahremlerinin tümüne ya da bir azasına benzetmesidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/291.

[73] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2210-1), Hâlid el-Hazzâ an Ebî Temime (an raculin min kavmihî) asl-ı senedi ile tahrîc etti. Ancak Ebû Davud'un ifadesiyle bu: Hâlid an Ebî Osman an Ebî Temime ve Hâlid an raculin an Ebî Temime talikleriyle de rivayet olunmuştur.
Görünen odur ki, bu hadis mürseldir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/291.

[74] Mâlik (talâk no. 20, s. 559), bu fetvayı an Saîd b. Amr b. ani'l-Kâsım senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/291.

[75] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2213) ve Tirmizî (no. 1200) iki ayrı senedle Seleme b. Sahr'dan tahrîc ettiler. Tirmizî, kendi isnadı hakkında hasen hükmü verdi.

Ancak İbnu'l-Cârûd, İbn Huzeyme ve el-Hâkim, Sahihlerinde irâd ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/291-292.

[76] Evs, Ubâde b. es-Sâmit'in kardeşidir. Ebû Dâvud (no. 2214), el-Hasan b. Alî an Yahya b. Adem an ibn İdrîs an Muh. b. İshâk an Ma'mer b. Abdillah b. Hanzale an Yûsuf b. Abdillah b. Selâm an Huveyle senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/292.

[77] Bur WavetıBu\\ârHte{sırNûr3,VV4;ta\âk2,8,'Vl,m; şehâdât 21), Ebû Dâvud (no. 2254-5) ve Tirmizî (no. 3178), Hişâm b. Hassan an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/293.

[78] Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 2256), el-Hasan b. Alî an Yezîd b. Hârûn an Abbâd b. Mansûr an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Liân, karı ve koca tarafından yemin ve la'netle te'kidli olarak yapılan dörder şehâdettir. Koca karısının zina yaptığı, kan da yapmadığı hususunda yemin ve gazab ^fade eden ibarelerle şehâdette bulunur.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/293-294.

[79] Bu hadisi Müslim (liân no. 11, s. 1134) ve Nesâî (talâk 37-38, VI, 171-2), Hişâm b. Hassan an Muh. b. Şîrîn an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/294.

[80] İlk iki lafız Buhârî'nin, üçüncüsü ise Buhârî'ye (talâk 30) aittir.
Bu hadisi Mâlik (talâk 34, s. 566-7), Buhârî (tefsir S. Nûr 24/1, VI, 3-4; talâk 4/1, VI, 164-5; talâk 29-30, VI, 178-80), Müslim (liân 1-3, s. 1129-30), Ebû Dâvud (no. 2245-2251), İbn Mâce (no. 2066) ve Nesâî (talâk 35, VI, 170-1), ez-Zührî an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/294-295.

[81] İlk iki lafız Buhârî'nin, üçüncüsü ise Buhârî'ye (talâk 30) aittir.
Bu hadisi Mâlik (talâk 34, s. 566-7), Buhârî (tefsir S. Nûr 24/1, VI, 3-4; talâk 4/1, VI, 164-5; talâk 29-30, VI, 178-80), Müslim (liân 1-3, s. 1129-30), Ebû Dâvud (no. 2245-2251), İbn Mâce (no. 2066) ve Nesâî (talâk 35, VI, 170-1), ez-Zührî an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/295.

[82] İlk iki lafız Buhârî'nin, üçüncüsü ise Buhârî'ye (talâk 30) aittir.
Bu hadisi Mâlik (talâk 34, s. 566-7), Buhârî (tefsir S. Nûr 24/1, VI, 3-4; talâk 4/1, VI, 164-5; talâk 29-30, VI, 178-80), Müslim (liân 1-3, s. 1129-30), Ebû Dâvud (no. 2245-2251), İbn Mâce (no. 2066) ve Nesâî (talâk 35, VI, 170-1), ez-Zührî an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/295.

[83] Bu rivayeti Buhârî (talâk 31, VI, 180), Müslim (liân no. 12, s. 1134) ve Nesâî (talâk 39, VI, 173-4), Yahya b. Saîd an Abdirrahman b. el-Kâsım ani'l-Kâsım an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/295.

[84] Bu rivayeti Nesâî (talâk 40, VI, 175), Alî b. Meymûn an Sü'fyân un Asım b. Küleyb an ebîhî an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/295.

[85] Heysemî'ye râvilerinden Mûsâ b. İshâk'ı tanımadığını diğer râvilerin ise Sahîh ricalinden olduğunu söylemiştir (Mecma'V, 12).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/295.

[86] Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' V, 13).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/295.

[87] Râvileri Sahîh ricalinden ise de isnadında kopukluk vardır (Mecma'V, 13).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/295.

[88] Bu hadisi Mâlik (akdiye no. 20, s. 739), Ahmed (VI, 129-226), Buhârî (buyu' 3,100; ıtk 8; vasâyâ 4;

mağâzî 53, V, 96; farâid 18,28; husûmât 6; ahkâm 29), Müslim (radâ' 36, s. 1080), Ebû Dâvud (no. 2273), Nesâî (talâk 48-49, VI, 180-1) ve İbn Mâce (no. 2004), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/296.

[89] Bu hadisi Nesâî (talâk 48/4, VI, 180-1), İshâk b. İbrahîm an Certr an Mansûr an Mücâhid an Yûsuf b. ez-Zü-beyr an Abdillah b. ez-Zübeyr senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/296.

[90] Bu hadis-i mevkufu Mâlik (akdiye no. 21, s. 740), an Yezîd b. Abdillah b. el-Hâd an Muh. b. İbr. b. el-Hâris et-Teymi an Süleyman b. Yesâr an Abdillah b. e. Ümey-ye senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/296.

[91] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2275), Mûsâ b. İsmaîl an Mehdi b. Meymûn an Muh. b. Abdillah b. e. Ya'kûb ani' l-Hasan b. Sa'd mevlâ'l-Hasan b. Alî an Rebâh senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/296-297.

[92] Bu hadisi Buhârî (talâk 26, VI, 178), Müslim (Hân no. 18-19, s. 1137), Ebû Dâvud (no. 2260-1), Tirmizî (no. 2129), Nesâî (talâk 46/1-3, VI, 178-9) ve İbn Mâce (no. 2002), ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 20, s. 1137) ve Ebû Dâvud (no. 2262), ez-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/297.

[93] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2274), Züheyr b. Harb an Ye-zld b. Harun an Hüseyn el-Muallim an Amr b. Şuayb senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/297.

[94] İlk iki lafız Müslim'e, üçüncüsü ise Ebû Davud'a aittir.
Bu hadisi Ahmed (VI, 38,226), Buhârî (fadâilu'l-Ashâb 17/2, IV, 213; menâkıb 23, IV, 166; farâid 31), Müslim (radâ' 38-40, s. 1081-2), Ebû Dâvud (no. 2267-8), Tirmizî (no. 2130), Nesâî (talâk 51, VI, 184) ve İbn Mâce (no. 2349), ez-Zührî an Urve an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Usâme ile babasının bu renk farklılıkları bazı dedikodulara sebep oluyordu. Usâme'nin annesi de siyâhî idi. Bu dedikodular Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i üzmekte idi. Mücezziz, fizyolojik benzerlikleri tesbitte uzman birisi idi. Onun Usâme ile Zeyd'in ayakları arasındaki benzerliğe işaret etmesi Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i sevindirdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/297.

[95] İlk iki lafız Müslim'e, üçüncüsü ise Ebû Davud'a aittir.
Bu hadisi Ahmed (VI, 38,226), Buhârî (fadâilu'l-Ashâb 17/2, IV, 213; menâkıb 23, IV, 166; farâid 31), Müslim (radâ' 38-40, s. 1081-2), Ebû Dâvud (no. 2267-8), Tirmizî (no. 2130), Nesâî (talâk 51, VI, 184) ve İbn Mâce (no. 2349), ez-Zührî an Urve an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Usâme ile babasının bu renk farklılıkları bazı dedikodulara sebep oluyordu. Usâme'nin annesi de siyâhî idi. Bu dedikodular Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i üzmekte idi. Mücezziz, fizyolojik benzerlikleri tesbitte uzman birisi idi. Onun Usâme ile Zeyd'in ayakları arasındaki benzerliğe işaret etmesi Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i sevindirdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/297.

[96] İlk iki lafız Müslim'e, üçüncüsü ise Ebû Davud'a aittir.
Bu hadisi Ahmed (VI, 38,226), Buhârî (fadâilu'l-Ashâb 17/2, IV, 213; menâkıb 23, IV, 166; farâid 31), Müslim (radâ' 38-40, s. 1081-2), Ebû Dâvud (no. 2267-8), Tirmizî (no. 2130), Nesâî (talâk 51, VI, 184) ve İbn Mâce (no. 2349), ez-Zührî an Urve an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Usâme ile babasının bu renk farklılıkları bazı dedikodulara sebep oluyordu. Usâme'nin annesi de siyâhî idi. Bu dedikodular Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i üzmekte idi. Mücezziz, fizyolojik benzerlikleri tesbitte uzman birisi idi. Onun Usâme ile Zeyd'in ayakları arasındaki benzerliğe işaret etmesi Resûlullah

sallallahu aleyhi ve sellem'i sevindirdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/297.

[97] Bu hadis-i mevkufu Mâlik (akdiye no. 22, s. 740-1), an * Yahya b. Saîd an Süleyman b. Yesâr an Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/297-298.

[98] Bu hadisi (mağâzî 56/4, V, 102-3), Müslim (îmân no. 114, s. 80) ve Ebû Dâvud (no. 5113), Şu'be an Âsim an Ebî Osman asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/298.

[99] Bu hadisi Buhârî (menâkıb 5, IV, 156) ve Müslim (îmân 112, s. 79-80), Abdülvâris ani'l-Hüseyn el-Muallim an Abdillah b. Büreyde an Yahya b. Ya'mer an EbTI-Esved an Ebî Zerr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/298.

[100] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2263), Nesâî (talâk 47, VI, 179-80) ve İbn Mâce (no. 2743), İbnü'l-Hâd an Abdillah b. Yûnus an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/298.

[101] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2265-6), Muh. b. Râşid an Süleyman b. Mûsâ an Amr b. Şuayb asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/298.

[102] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2264), Ya'kûb b. İbr. an Mu'temir an Selm b. ebî'z-Zinâd an ba'di ashâbihî an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/298-299.

[103] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2269-2271) ve Nesâî (talâk 50/1-3, VI, 182-3), es-Şa'bîan Abdillah b. (ebr)t-Halîl an Zeyd b. Erkam asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/299.

[104] Ebû Dâvud (5115), bu hadisi Sül. b. Abdirrahman ed-Dimaşkî an Ömer b. Abdilvâhid an Abdirrahman b. Yezîd b. Câbir an Saîd b. e. Saîd an Enes senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/299.

[105] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2244) ve Nesâî (talâk 52, VI, 185), Abdülhamîd b. Ca'fer (yahut b. Seleme) an ebîhî an ceddihi Rafı' b. Sinan asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İsnadında ihtilâf vardır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/299.

[106] Bu hadis-i mevkufu Mâlik (akdiye 19, s. 738), ani'z-Zührî an Süneyn Ebî Cemile senedi ile ve Buhârî (sehâ-dât 16, III, 158), isnâdsız olarak tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/299.

[107] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/299.

[108] Bu tadisi Ebû Dâvud (no. 2281), Süleyman b. Abdilha-mîifdSehrânîan Yahya b. Salih an İsmaîl b. Ayyaş an Amr b. Muhacir an ebîhî an Esma binti Yezîd senedi ile tahrîc etti.
\ddet: Boşanma veya ölümden sonra geri kalan evlilikle ilgili izlerin ortadan kalkması için şer'an belirlenen muayyen müddettir.
İstibrâ: Kadının rahminde bir hamilelik olup olmadığı anlaşılana kadar cinsel ilişkide bulunulmamasıdır. İhdâd: Kocası ölen kadının, bu ölüme üzülmesi ve bu üzüntüsünü hüzün elbisesi giyerek izhâr etmesi, matem tutmasıdır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/300.

[109] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2195, 2282) ve Nesâî (talâk 54, VI, 187; talâk 74, VI, 212), Alî b. el-Hüseyn b. Vâ-kıd an ebîhî an Yezîd en-Nahvî an iklime an ibn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/300.

[110] Bu hadis-i mevkufu Mâlik (talâk no. 54-55; s. 576-7), ani'z-Zührî an Urve senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/300.

[111] Bu mevkufu Mâlik (talâk 70, s. 582), an Yahya b. Saîd ve an Yezîd b. Abdillah b. Kusayt el-Leysî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ömer senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/300.

[112] Bu hadisi Tirmîzî (no. 1185) ve Nesâî (talâk 53, V, 186), ayn ayrı tariklerden olmak üzere er-Rebî'den tahrîc ettiler.

Tirmizî'ye göre isnadı sahîhtir. Hu/' boşanması ya da muhâla'a, kadının erkeğe bir karşılık ödeyerek elde ettiği boşanmadır.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/300.

[113] Muvattâ, talâk no. 33, s. 565.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/301.

[114] Bu hadis-i mevkufu Ebû Dâvud (no. 2230), el-Ka'nebî an Mâlik an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/301.

[115] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2229) ve Tirmizî (no. 1185m), Hişâm b. Yûsuf an Ma'mer an Amr b. Müslim an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İsnadı hakkında Tirmizî "hasen garîb" hükmü verdi.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/301.

[116] Bu hadisin lafızları ile tahrîc edenler: 4478. nolu lafız Buhârî'ye aittir. Bunu Buhârî (talâk 39/1, VI, 182; tefsîr Sûreti't-Talâk 2, VI, 67-8), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc etti.

4479. nolu rivayeti Müslim (talâk 57, s. 1122-3), Tirmizî (no. 1194) ve Nesâî (talâk 6, VI, 192-3), Yahya b. Saîd an Süleyman b. Yesâr an Ebî Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

4480. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/4, VI, 191), Abdü-rabbih b. Saîd an Ebî Seleme tarikiyle tahrîc etti.

4481. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/5, VI, 192) tahrîc etti.

4483. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/11, VI, 194) tahrîc etti.

4484. nolu rivayeti Ebû Dâvud (no. 2306) ve Nesâî (talâk 56/12, VI, 194-5), Yûnus ani'z-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/301.

[117] Bu hadisin lafızları ile tahrîc edenler: 4478. nolu lafız Buhârî'ye aittir. Bunu Buhârî (talâk 39/1, VI, 182; tefsîr Sûreti't-Talâk 2, VI, 67-8), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc etti.

4479. nolu rivayeti Müslim (talâk 57, s. 1122-3), Tirmizî (no. 1194) ve Nesâî (talâk 6, VI, 192-3), Yahya b. Saîd an Süleyman b. Yesâr an Ebî Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

4480. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/4, VI, 191), Abdü-rabbih b. Saîd an Ebî Seleme tarikiyle tahrîc etti.

4481. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/5, VI, 192) tahrîc etti.

4483. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/11, VI, 194) tahrîc etti.

4484. nolu rivayeti Ebû Dâvud (no. 2306) ve Nesâî (talâk 56/12, VI, 194-5), Yûnus ani'z-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/301.

[118] Bu hadisin lafızları ile tahrîc edenler: 4478. nolu lafız Buhârî'ye aittir. Bunu Buhârî (talâk 39/1, VI, 182; tefsîr Sûreti't-Talâk 2, VI, 67-8), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc etti.

4479. nolu rivayeti Müslim (talâk 57, s. 1122-3), Tirmizî (no. 1194) ve Nesâî (talâk 6, VI, 192-3), Yahya b. Saîd an Süleyman b. Yesâr an Ebî Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

4480. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/4, VI, 191), Abdü-rabbih b. Saîd an Ebî Seleme tarikiyle tahrîc etti.

4481. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/5, VI, 192) tahrîc etti.

4483. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/11, VI, 194) tahrîc etti.
4484. nolu rivayeti Ebû Dâvud (no. 2306) ve Nesâî (talâk 56/12, VI, 194-5), Yûnus ani'z-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/301.

[119] Bu hadisin lafızları ile tahrîc edenler: 4478. nolu lafız Buhârî'ye aittir. Bunu Buhârî (talâk 39/1, VI, 182; tefsîr Sûreti't-Talâk 2, VI, 67-8), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc etti.
4479. nolu rivayeti Müslim (talâk 57, s. 1122-3), Tirmizî (no. 1194) ve Nesâî (talâk 6, VI, 192-3), Yahya b. Saîd an Süleyman b. Yesâr an Ebî Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4480. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/4, VI, 191), Abdü-rabbih b. Saîd an Ebî Seleme tarikiyle tahrîc etti.
4481. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/5, VI, 192) tahrîc etti.
4483. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/11, VI, 194) tahrîc etti.
4484. nolu rivayeti Ebû Dâvud (no. 2306) ve Nesâî (talâk 56/12, VI, 194-5), Yûnus ani'z-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/301-302.

[120] Bu hadisin lafızları ile tahrîc edenler: 4478. nolu lafız Buhârî'ye aittir. Bunu Buhârî (talâk 39/1, VI, 182; tefsîr Sûreti't-Talâk 2, VI, 67-8), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc etti.
4479. nolu rivayeti Müslim (talâk 57, s. 1122-3), Tirmizî (no. 1194) ve Nesâî (talâk 6, VI, 192-3), Yahya b. Saîd an Süleyman b. Yesâr an Ebî Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4480. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/4, VI, 191), Abdü-rabbih b. Saîd an Ebî Seleme tarikiyle tahrîc etti.
4481. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/5, VI, 192) tahrîc etti.
4483. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/11, VI, 194) tahrîc etti.
4484. nolu rivayeti Ebû Dâvud (no. 2306) ve Nesâî (talâk 56/12, VI, 194-5), Yûnus ani'z-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/302.

[121] Bu hadisin lafızları ile tahrîc edenler: 4478. nolu lafız Buhârî'ye aittir. Bunu Buhârî (talâk 39/1, VI, 182; tefsîr Sûreti't-Talâk 2, VI, 67-8), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc etti.
4479. nolu rivayeti Müslim (talâk 57, s. 1122-3), Tirmizî (no. 1194) ve Nesâî (talâk 6, VI, 192-3), Yahya b. Saîd an Süleyman b. Yesâr an Ebî Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4480. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/4, VI, 191), Abdü-rabbih b. Saîd an Ebî Seleme tarikiyle tahrîc etti.
4481. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/5, VI, 192) tahrîc etti.
4483. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/11, VI, 194) tahrîc etti.
4484. nolu rivayeti Ebû Dâvud (no. 2306) ve Nesâî (talâk 56/12, VI, 194-5), Yûnus ani'z-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/302.

[122] Bu hadisin lafızları ile tahrîc edenler: 4478. nolu lafız Buhârî'ye aittir. Bunu Buhârî (talâk 39/1, VI, 182; tefsîr Sûreti't-Talâk 2, VI, 67-8), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc etti.
4479. nolu rivayeti Müslim (talâk 57, s. 1122-3), Tirmizî (no. 1194) ve Nesâî (talâk 6, VI, 192-3), Yahya b. Saîd an Süleyman b. Yesâr an Ebî Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4480. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/4, VI, 191), Abdü-rabbih b. Saîd an Ebî Seleme tarikiyle tahrîc etti.
4481. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/5, VI, 192) tahrîc etti.
4483. nolu rivayeti Nesâî (talâk 56/11, VI, 194) tahrîc etti.
4484. nolu rivayeti Ebû Dâvud (no. 2306) ve Nesâî (talâk 56/12, VI, 194-5), Yûnus ani'z-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/302.

[123] Bu rivayeti Nesâî (talâk 56/15, VI, 196-7), Muh. b. Ab-dila'lâ an Hâlid an İbn Avn an Muh. b. Şîrîn an lbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/302.
[124] Bu rivayeti Nesâî (talâk 56/16, VI, 197), Muh. b. Ca'fer an İbn Şebremeti'l-Kûfîan İbrâhîm en-Neha'îan Alkame b. Kays an İbn Mes'ûd senedi ile tahrtc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/302.
[125] Mâlik (talâk 84, s. 589-90), an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/302.
[126] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2308), Saîd an Malar an Re-câ b. Hayve an Kabîsa b. Zûeyb an Amr b. el-Âs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/302.
[127] Bu mevkufu Mâlik (talâk no. 92, s. 593), an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/302.
[128] Bu hadisi Müslim (radâ' 33-35, s. 1079-80), Ebû Dâvud (no. 2155), Tirmizî (no. 3020) ve Nesâî (nikâh 59, VI, 110), Katâde an Salih Ehî'l-Halîl an EbîAlkame el-Hâşimî un Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/303.
[129] Bu hadisi Müslim (radâ' 33-35, s. 1079-80), Ebû Dâvud (no. 2155), Tirmizî (no. 3020) ve Nesâî (nikâh 59, VI, 110), Katâde an Salih Ehî'l-Halîl an EbîAlkame el-Hâşimî un Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/303.
[130] Bu hadisi Müslim (nikâh no. 139, s. 1065) ve Ebû Dâvud (no. 2156), Şu'be an Yezîd b. Humeyr an Abdirrah-man b. Ciibeyr b. Nufeyr an ebîhî an Ebî'd-Derdâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/303.
[131] İlk iki lafız Ebû Davud'un (no. 2284, 2285), diğer-: leri ise Müslim'indir (talâk no. 42,46,49). Bu hadisi Mâlik (talâk no. 23, s. 580-1), Müslim (talâk 36, s. 1114), Ebû Dâvud (no. 2284) ve Nesâî (nikâh 22, VI, 75-6), Mâlik an Abdillah b. Yezîd mevlâ'l-Esved b. Süfyân an Ebî Seleme an E âtime asl-ı senedi ile; Müslim (talâk no. 38, s. 1115) ve Ebû Dâvud (no. 2285-7), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 47-50, s. 1119-20), Tirmizî (no. 1135) ve Nesâî (talâk 72, VI, 210), Ebû Bekr b. ebî'l-Cehm an Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 41, s. 1117), Ebû Dâvud (no. 2290) ve Nesâî (talâk 73/1, VI, 210), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Fâtime asl-ı senedi ile; Müslim (talâk no. 42-45, s. 1117-8), Ebû Dâvud (no. 2288) ve Nesâî (talâk 70/4-5, VI, 208), es-Şa'bîan Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 40, s. 1116) ve Nesâî (talâk 70/2, VI, 208), ez-Zührî an Ebî Seleme an Fâtime asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/303.
[132] İlk iki lafız Ebû Davud'un (no. 2284, 2285), diğer-: leri ise Müslim'indir (talâk no. 42,46,49). Bu hadisi Mâlik (talâk no. 23, s. 580-1), Müslim (talâk 36, s. 1114), Ebû Dâvud (no. 2284) ve Nesâî (nikâh 22, VI, 75-6), Mâlik an Abdillah b. Yezîd mevlâ'l-Esved b. Süfyân an Ebî Seleme an E âtime asl-ı senedi ile; Müslim (talâk no. 38, s. 1115) ve Ebû Dâvud (no. 2285-7), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 47-50, s. 1119-20), Tirmizî (no. 1135) ve Nesâî (talâk 72, VI, 210), Ebû Bekr b. ebî'l-Cehm an Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 41, s. 1117), Ebû Dâvud (no. 2290) ve Nesâî (talâk 73/1, VI, 210), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Fâtime asl-ı senedi ile; Müslim (talâk no. 42-45, s. 1117-8), Ebû Dâvud (no. 2288) ve Nesâî (talâk 70/4-5, VI, 208), es-Şa'bîan Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 40, s. 1116) ve Nesâî (talâk 70/2, VI, 208), ez-Zührî an Ebî Seleme an Fâtime asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/303.
[133] İlk iki lafız Ebû Davud'un (no. 2284, 2285), diğer-: leri ise Müslim'indir (talâk no. 42,46,49). Bu hadisi Mâlik (talâk no. 23, s. 580-1), Müslim (talâk 36, s. 1114), Ebû Dâvud (no. 2284) ve Nesâî (nikâh 22, VI, 75-6), Mâlik an Abdillah b. Yezîd mevlâ'l-Esved b. Süfyân an Ebî Seleme an E âtime asl-ı senedi ile; Müslim (talâk no. 38, s. 1115) ve Ebû Dâvud (no. 2285-7), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 47-50, s. 1119-20), Tirmizî (no. 1135) ve Nesâî (talâk 72, VI, 210), Ebû Bekr b. ebî'l-Cehm an Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 41, s. 1117), Ebû Dâvud (no. 2290) ve Nesâî (talâk 73/1, VI, 210), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Fâtime asl-ı senedi ile; Müslim (talâk no. 42-45, s. 1117-8), Ebû Dâvud (no. 2288) ve Nesâî (talâk 70/4-5, VI, 208), es-Şa'bîan Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 40, s. 1116) ve Nesâî (talâk 70/2, VI, 208), ez-Zührî an Ebî Seleme an Fâtime asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/303-304.
[134] İlk iki lafız Ebû Davud'un (no. 2284, 2285), diğer-: leri ise Müslim'indir (talâk no. 42,46,49). Bu hadisi Mâlik (talâk no. 23, s. 580-1), Müslim (talâk 36, s. 1114), Ebû Dâvud (no. 2284) ve Nesâî (nikâh 22, VI, 75-6), Mâlik an Abdillah b. Yezîd mevlâ'l-Esved b. Süfyân an Ebî Seleme an E âtime asl-ı senedi ile; Müslim (talâk no. 38, s. 1115) ve Ebû Dâvud (no. 2285-7), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 47-50, s. 1119-20), Tirmizî (no. 1135) ve Nesâî (talâk 72, VI, 210), Ebû Bekr b. ebî'l-Cehm an Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 41, s. 1117), Ebû Dâvud (no. 2290) ve Nesâî (talâk 73/1, VI, 210), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Fâtime asl-ı senedi ile; Müslim (talâk no. 42-45, s. 1117-8), Ebû Dâvud (no. 2288) ve Nesâî (talâk 70/4-5, VI, 208), es-Şa'bîan Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 40, s. 1116) ve Nesâî (talâk 70/2, VI, 208), ez-Zührî an Ebî Seleme an Fâtime asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/304.
[135] İlk iki lafız Ebû Davud'un (no. 2284, 2285), diğer-: leri ise Müslim'indir (talâk no. 42,46,49). Bu hadisi Mâlik (talâk no. 23, s. 580-1), Müslim (talâk 36, s. 1114), Ebû Dâvud (no. 2284) ve Nesâî (nikâh 22, VI, 75-6), Mâlik an Abdillah b. Yezîd mevlâ'l-Esved b. Süfyân an Ebî Seleme an E âtime asl-ı senedi ile; Müslim (talâk no. 38, s. 1115) ve Ebû Dâvud (no. 2285-7), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 47-50, s. 1119-20), Tirmizî (no. 1135) ve Nesâî (talâk 72, VI, 210), Ebû Bekr b. ebî'l-Cehm an Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 41, s. 1117), Ebû Dâvud (no. 2290) ve Nesâî (talâk 73/1, VI, 210), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Fâtime asl-ı senedi ile; Müslim (talâk no. 42-45, s. 1117-8), Ebû Dâvud (no. 2288) ve Nesâî (talâk 70/4-5, VI, 208), es-Şa'bîan Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 40, s. 1116) ve Nesâî (talâk 70/2, VI, 208), ez-Zührî an Ebî Seleme an Fâtime asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/304.
[136] İlk iki lafız Ebû Davud'un (no. 2284, 2285), diğer-: leri ise Müslim'indir (talâk no. 42,46,49). Bu hadisi Mâlik (talâk no. 23, s. 580-1), Müslim (talâk 36, s. 1114), Ebû Dâvud (no. 2284) ve Nesâî (nikâh 22, VI, 75-6), Mâlik an Abdillah b. Yezîd mevlâ'l-Esved b. Süfyân an Ebî Seleme an E âtime asl-ı senedi ile; Müslim (talâk no. 38, s. 1115) ve Ebû Dâvud (no. 2285-7), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 47-50, s. 1119-20), Tirmizî (no. 1135) ve Nesâî (talâk 72, VI, 210), Ebû Bekr b. ebî'l-Cehm an Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 41, s. 1117), Ebû Dâvud (no. 2290) ve Nesâî (talâk 73/1, VI, 210), ez-Zührî an

Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Fâtime asl-ı senedi ile; Müslim (talâk no. 42-45, s. 1117-8), Ebû Dâvud (no. 2288) ve Nesâî (talâk 70/4-5, VI, 208), es-Şa'bîan Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 40, s. 1116) ve Nesâî (talâk 70/2, VI, 208), ez-Zührî an Ebî Seleme an Fâtime asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/304.

[137] İlk iki lafız Ebû Davud'un (no. 2284, 2285), diğer-: leri ise Müslim'indir (talâk no. 42,46,49). Bu hadisi Mâlik (talâk no. 23, s. 580-1), Müslim (talâk 36, s. 1114), Ebû Dâvud (no. 2284) ve Nesâî (nikâh 22, VI, 75-6), Mâlik an Abdillah b. Yezîd mevlâ'l-Esved b. Süfyân an Ebî Seleme an E âtime asl-ı senedi ile; Müslim (talâk no. 38, s. 1115) ve Ebû Dâvud (no. 2285-7), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 47-50, s. 1119-20), Tirmizî (no. 1135) ve Nesâî (talâk 72, VI, 210), Ebû Bekr b. ebî'l-Cehm an Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 41, s. 1117), Ebû Dâvud (no. 2290) ve Nesâî (talâk 73/1, VI, 210), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Fâtime asl-ı senedi ile; Müslim (talâk no. 42-45, s. 1117-8), Ebû Dâvud (no. 2288) ve Nesâî (talâk 70/4-5, VI, 208), es-Şa'bîan Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 40, s. 1116) ve Nesâî (talâk 70/2, VI, 208), ez-Zührî an Ebî Seleme an Fâtime asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/304.

[138] İlk iki lafız Ebû Davud'un (no. 2284, 2285), diğer-: leri ise Müslim'indir (talâk no. 42,46,49). Bu hadisi Mâlik (talâk no. 23, s. 580-1), Müslim (talâk 36, s. 1114), Ebû Dâvud (no. 2284) ve Nesâî (nikâh 22, VI, 75-6), Mâlik an Abdillah b. Yezîd mevlâ'l-Esved b. Süfyân an Ebî Seleme an E âtime asl-ı senedi ile; Müslim (talâk no. 38, s. 1115) ve Ebû Dâvud (no. 2285-7), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 47-50, s. 1119-20), Tirmizî (no. 1135) ve Nesâî (talâk 72, VI, 210), Ebû Bekr b. ebî'l-Cehm an Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 41, s. 1117), Ebû Dâvud (no. 2290) ve Nesâî (talâk 73/1, VI, 210), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Fâtime asl-ı senedi ile; Müslim (talâk no. 42-45, s. 1117-8), Ebû Dâvud (no. 2288) ve Nesâî (talâk 70/4-5, VI, 208), es-Şa'bîan Fâtime asl-ı senedi ile;
Müslim (talâk no. 40, s. 1116) ve Nesâî (talâk 70/2, VI, 208), ez-Zührî an Ebî Seleme an Fâtime asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/304.

[139] Bu hadisin tüm lafızları Buhârî'ye aittir. Bunu Mâlik (talâk 63, s. 579) ve Buhârî (talâk 41/1, VI, 183) ve Ebû Dâvud (no. 2295), Mâlik an Yahya b. Saîd ani'l-Kâ-sım b. Muh. ve Süleyman b. Yesâr asl-ı senedi ile (4501-2 nolu rivayetler);
Buhârî (talâk 41/3, VI, \U)[îbn ebî'z-Zinâd an Hisâm an ebîhî (4503-4) muallak senediyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/304.

[140] Bu hadisin tüm lafızları Buhârî'ye aittir. Bunu Mâlik (talâk 63, s. 579) ve Buhârî (talâk 41/1, VI, 183) ve Ebû Dâvud (no. 2295), Mâlik an Yahya b. Saîd ani'l-Kâ-sım b. Muh. ve Süleyman b. Yesâr asl-ı senedi ile (4501-2 nolu rivayetler);
Buhârî (talâk 41/3, VI, \U)[îbn ebî'z-Zinâd an Hisâm an ebîhî (4503-4) muallak senediyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/304-305.

[141] Bu hadisin tüm lafızları Buhârî'ye aittir. Bunu Mâlik (talâk 63, s. 579) ve Buhârî (talâk 41/1, VI, 183) ve Ebû Dâvud (no. 2295), Mâlik an Yahya b. Saîd ani'l-Kâ-sım b. Muh. ve Süleyman b. Yesâr asl-ı senedi ile (4501-2 nolu rivayetler);
Buhârî (talâk 41/3, VI, \U)[îbn ebî'z-Zinâd an Hisâm an ebîhî (4503-4) muallak senediyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/305.

[142] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2296), Ah. b. Abdillah b. Yûnus an Züheyr an Ca'fer b. Burkan an M''ymûn b. Mih-rân an Saîd senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/305.

[143] Lafız Müslim'e aittir. Bu hadisi Müslim (talâk no. 55, s. 1121), Ebû Dâvud (no. 2297), Nesâî (talâk 70, VI, 209) ve tbn Mâce (no. 2034), İbn Çijreyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/305.

[144] Bu hadisi Mâlik (talâk no. 87, s. 591), E''bû Dâvud (no. 2300), Tirmizî (no. 1204), Nesâî (talâk 60/1-3, VI, 199-200) ve İbn Mâce (no. 2031), Saîd b. İshâk b. Ka'b b. Ucre an ammatihî Zeyneb binti Ka'b Ucre ani'l-Fu-ray'a asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Nesâî'ye aittir. Tirmizî'ye göre isnadı sahihtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/305.

[145] Bu hadisi Buhârî (talâk 50/1, VI, 187; tefsîr Bakara 41, V, 160), Ebû Dâvud (no. 2301) ve Nesâî (talâk 60, VI, 200), ibn ebî Necîh an Mücâhid asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/305-306.

[146] Bu mevkufu Mâlik (talâk 88, s. 591-2), an Humeyd b. Kays el-Mekkî an Amr b. Şuayb an Saîd b. el-Müseyyeb an Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/306.

[147] Mâlik (talâk no. 88/b, s. 592), an Yahya b. Saîd an İbn Ömer senediyle ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/306.

[148] Mâlik (nikâh no. 27, s. 536), ani'z-Zührî an Saîd ve Süleyman senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/306.

[149] Her iki lafız da Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Mâlik (talâk 101, s. 596-598), Buhârî (talâk 46-47, VI, 186), Müslim (talâk 58, s. 1123-4), Ebû Dâvud (no. 2299), Tirmizî (no. 1195-7) ve Nesâî (61, VI, 201), Humeyd b. Nâfi' an Zeyneb binti ebî Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/307.

[150] Her iki lafız da Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Mâlik (talâk 101, s. 596-598), Buhârî (talâk 46-47, VI, 186), Müslim (talâk 58, s. 1123-4), Ebû Dâvud (no. 2299), Tirmizî (no. 1195-7) ve Nesâî (61, VI, 201), Humeyd b. Nâfi' an Zeyneb binti ebî Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/307.

[151] Bu hadisin senedi yukardakinin aynıdır. Kaynakların bir kısmında yukardaki metinle birlikte olarak gelmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/307.

[152] Bu hadisi Buhârî (hayd 12, I, 80; cenâiz 30-31, II, 78; talâk 47/2, VI, 186; 48, VI, 186), Müslim (cenâiz no. 34-5, s. 646; talâk no. 66-7, s. 1127-8), Ebû Dâvud (no. 2302-3) ve Nesâî (talâk 63-64, VI, 203-4), muhtelif tariklerle Ümmü Atiyye'den tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/307.

[153] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2304) ve Nesâî (talâk 55, VI, 203), Yahya b. e. Bukeyr an İbr. b. Tahmân an Büdeyl ani'l-Hasan b. Müslim an Safiyye binti Şeybe an İlmmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/307.

[154] Mâlik bu rivayeti (talâk no. 105, s. 598), belâğan îrâd ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/307.

[155] Mâlik bu rivayeti (talâk no. 105, s. 598), belâğan îrâd ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/308.

[156] Bu rivayette (talâk no. 109, s. 600) belâğan geçmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/308.

[157] Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 12612), Şafiî (Ümm V, 82), Ahmed (II, 448), Dârimî (II, 170), Ebû Dâvud (no. 2277), Tirmizî (no. 1357), Nesâî (talâk 52/2, VI, 185), İbn Mâce (no. 2351), el-Hâkim (IV, 97, "isnadı sahihtir") ve Beyhakî (VIII, 3), Hilâl b. e. Usâme an Ebî Meymûne an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı sahihtir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/308.

[158] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2276), Mahmûd b. Hâlid ani'l-Velîd an Ebî Amr el-Evzâî an Amr b. Şuayb asl-ı senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/308.

[159] Bu hadisi Ebû Dâvud- (no. 2278), el-Abbâs b. Abdilazîm an Abdilmelik b. Amr an Abdilazîz b. Muh. an Yezîd b. el-Hâd an Muh. b. İbr. an Nâfi' b. Uceyr an ebîhî an Alî senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/308.

[160] Bu hadis-i mevkufu Mâlik (vasiyyet no. 6, s. 767), an Yahya b. Saîd ani'l-Kâsım senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/308.

ALIŞ-VERİŞ BAHSİ

Kazanç Elde Etme, Geçim Ve Ticaretle İlgili Meseleler

4526- Ebu't-Tufeyl radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim haram para kazanıp da o para ile köle azat etse ve akrabaya yardım etse bu onun için günah olur."
[Taberânî Mu'cemu' I-Kebîr'de zayıf bir senedle.][1]
4527- Meymûne bint Sa'd radiyallahu an-hâ'dan:
Dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Bize çalıntı para hakkında fetva ver!"
Şöyle buyurdu: "Onun çalıntı olduğunu bilerek kim yerse, çalınma günahına ortak olmuş olur."
[Taberânî, Mu'cemu' I-Kebîr'de zayıf bir senedle.][2]
4528- Ebû Bekr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Haramla beslenmiş vücut cennete giremez." [Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta.][3]
4529- Onun (Mu'cemu'l-Evsat'ta) Huzey-fe'den olan rivayeti:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Haramdan beslenip gelişmiş olan et, cennete giremez; ateş ona daha lâyıktır."[4]
4530- en-Nu'man bin Beşîr radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Helâl bellidir, haram da bellidir; aralarında insanların bir çoğunun bilmediği şüpheli şeyler vardır. Kim şüpheli şeylerden sakınırsa, hem dinini, hem de ırzını temize çıkar mış olur. Kim de şüpheli şeylere düşerse, harama düşmüş olur. Tıpkı sürüsünü koruluğun etrafında otlatan çoban gibi ki, hayvanları her an koruluğa düşebilecek durumdadır.
Dikkat edin, her melikin bir koruluğu vardır. Dikkat edin, Allah'ın koruluğu da haramlarıdır. Dikkat edin, cesette bir et parçası vardır; o doğru olursa cesedin hepsi doğru olur. O bozuk olursa cesedin tümü bozuk olur. Dikkat edin; o da kalptir." [Altı hadis imamı.][5]
4531- Vâbisa radiyallahu anh'dan:
O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e iyilik ve kötülük hakkında soru sormayı içinden geçirerek geldi. Peygamber sallallahu

aleyhi ve sellem sordu:
"Sen mi söyliyeceksin yoksa ben mi sana haber vereyim?"
"Sen bana haber ver!" dedi.
"Sen bana iyilik ve kötülüğün ne olduğunu sormak için geldin, değil mi?" Adam:
"Evet" dedi.
Bunun üzerine üç parmağını bir araya toplayıp göğsüme koydu ve buyurdu ki:
"Evet Vâbisa, kendi nefsine sor, kendi nefsine sor! —üç kere tekrarladı— İyilik ruhunun yatıştığı (mutmain olduğu) şeydir. Kötülük ise, insanlar sana fetva verseler de, içini kazıyan ve göğsünde tereddüt duyduğun şeydir." [Ahmed ve Ebû Ya'lâ leyyin bir senedle.][6]
4532- Selmân ve İbn Abbâs radiyallahu anhumâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Helâl, Allah'ın, kitabında helâl kıldıkları şeylerdir; haram ise Allah' in, kitabında haram ettikleri şeylerdir. Sükût ettiği şeyler ise affedilen şeylerdir, sakın böyle şeyler hakkında soru sorma külfetine girmeyin." [Rezîn][7]
4533- el-Mikdâm radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hiç kimse, kendi iki elinin emeğinden meydana gelen kazançtan daha güzel ve daha helâl bir yiyecek yiyemez. Allah'ın Peygamberi Dâvud Aleyhisselam iki elinin emeğinden kazandıklarını yerdi." [Buhârî][8]
4534- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki, kişinin aldığı helâlden midir yoksa haramdan mıdır, aldırmayacak." [Buhârî ve Nesâî][9]
4535- Rezîn şunu da ekledi: "İşte o zaman onların duaları kabul olunmayacaktır."[10]
4536- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey insanlar! Allah temizdir; ancak temiz olanı kabul eder. Allah,

müminlere, peygamberlere emrettiğini emretti ve şöyle buyurdu: «Ey Peygamberler! Temiz şeylerden yiyin! Salih amel işleyin! Doğrusu ben yaptığınızı bilirim.» (Mü'minûn, 51) Yine şöyle buyurmuştur: «Ey İnananlar! Size rızık verdiklerimizin temizlerinden yiyin.» (Bakara, 172)"

Sonra uzun bir yolculuk yapıp saçı başı birbirine kansan bir adamdan bahsetti:

"Yediği haram, içtiği haram, giydiği haram ve haramla beslenmiş bir kimse ellerini kaldırmış: «Yâ Rabbi, Yâ Rabbi!» diye dua ediyor; onun duası nasıl kabul olunur ki?" buyurdu. [Müslim ve Tirmizî][11]

4537- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"En helâl ve güzel yediğiniz şey, kendi kazancınızdır. Çocuklarınız da kendi kazançlarınızdandır."[12]

4538- Diğer rivayet: "Kişinin çocuğu kendi kazanandandır. Hem de en iyi kazancından. Onun için onların (çocukların) mallarından afiyetle yiyiniz!" [Sünen ashabı][13]

4539- Sa'd radiyallahu anh'dan:

"Kadınlar, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e biat ettiklerinde Mudar kabilesi kadınlarından olduğu zannedilen cüsseli bir kadın ayağa kalkıp şöyle dedi: «Ey Allah'ın Resulü! Biz (kadınlar) hepimiz, babalarımıza, çocuklarımıza ve kocalarımıza yüküz. Onların mallarından bize (izinsiz) ne helâl olur?» «Sebze, meyve, pişmiş yemek gibi çok dayanmayan ve saklanması mümkün olmayanlar size helaldir. Onlardan hem yiyin, hem de başkalarına hediye edin»." [Ebû Dâvud]

Ebû Dâvud dedi ki: "Tazeden maksat kaldığı zaman, bozulan yiyecektir.[14]

4540- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Bir adam ona dedi ki: "Benim bir yetimim var, onun da devesi vardır. Ben o devenin sütünden içebilir miyim?" İbn Abbâs dedi ki: "Eğer kaybolduğu zaman devesini ararsan, uyuz vesîresini ilâç sürerek tedavi edersen, sulanacağı gün götürüp sularsan, o zaman yavrusuna ve sütüne zarar vermeksizin

(memesini kurutmadan), içebilirsin." [Mâlik][15]

4541- Dırâr bin el-Ezver radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir dişi koyun hediye edildi, bana sağmamı emretti; sağmakta fazla gayretli davranınca:

«Süt isteyene de biraz bırak!» buyurdu." [Dârimî][16]

4542- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"En haklı ücret, Allah Kitabı'na karşılık alınan Ücrettir." [Buhârî bir bâb başlığında.][17]

4543- Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim Kur'ân öğretme karşılığında bir yay alırsa, Allah onu ateş yayı ile kuşandırır."

[Taberânî, Mu'cemu'i-Kebîr'de][18]

4544- el-Müstevrid bin Şeddâd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim bizim memurumuz olursa, kendine bir zevce edinsin. Eğer bir hizmetçisi yoksa bir de hizmetçi edinsin. Evi yoksa kendine bir de ev edinsin. Bunların dışında kendisine bir şey edinen, hem hain hem de hırsız sayılır."

[Ebû Dâvud][19]

4545- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

Ebû Bekr halife olunca, şöyle dedi: "Kavmim biliyor ki benim kazancım, çoluk çocuğumu geçindirir. Şimdi ise müslümanlann işi ile meşgul olacağım. Ebû Bekr'in ailesi, bu maldan (Beytu'l-mâl'dan) yiyecek ve müslü-manlar için çalışacaktır." [Buhârî][20]

4546- Kesîr bin Abdillah bin Avf el-Mü-zenî'den, o da babasından, o da dedesi radiyallahu anh'dan:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Bilâl bin el-Hâris el-Müzenî'ye Kabaliyye madenlerini verdi. Ubeyy b. Ka'b'a şöyle yazdır-

di: "Bismillah? r-Rahmani' r-Rahîm. Bu, Allah Resulü Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in Bilâl bin el-Hâris'e verdiği (bir senedidir. (Buna göre ona.) Deresiyle tepesiyle el-Kabeliyye isimli nahiyeyi

Zâtu'n-Nusub ve (Necid'de bulunan) Kuds dağında ekine elverişli yerleri kullanma imtiyazı vermiştir. Bununla birlikte ona herhangi müslümanın bir hakkı verilmemiştir."
Bu yazıyı Ubeyy bin Ka'b yazdı. [Ebû Dâvud][21]
4547- Mâlik'in rivayeti: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Bilâl bin el-Hâris'e Kabaliyye madenlerini verdi. O, Fur' semtin-dedir. O madenlerden bugüne kadar sadece zekâtı alınmıştır."[22]
4548- Ebyad bin Hammâl radiyallahu
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e kavnSin temsilcisi olarak geldi.Ondan tugayı (tuz mad&runı) istedi. UTa5im ona verdi. Adam ayrılıp giderken, mecliste bulunan müslümanlardan bir adam şöyle dedi: «Ey Allah'ın Resulü! Ona ne verdiğini biliyor musun? Ona durmadan su gibi akan tuz madenini verdin.» Bunun üzerine onu (tuzlanın işletme hakkını) ondan geri aldı."
(Râvi) dedi ki: "Bunun üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den misvak ağacı koruluğundan istedim. Cevaben şöyle buyur-du: «Develerin tabanının yetişmediği yerlerden veriniz»."[23]
4549- Diğer rivayet: "O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den misvak ağaçlarının koruluğundan istedi. Ona şöyle buyurdu: «Erak (misvak ağaçların)da özel mülkiyet olmaz.» Bunun üzerine Ebyad: «Özel mülkiyet sınırları içinde bulunan erak (misvak) ağacı» dedi. Peygamber: «Misvak ağacında özel mülkiyet yoktur» buyurdu." [Ebû DâvuAveTirmizî.][24]
4550- Kayle bint Mahreme radiyallahu anhâ'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldik; arkadaşım (Hureys bin Hassan'ı kastediyor) —ki o, Benû Bekr bin Vâil'in temsilcisi idi— öne geçip ona İslâm üzerine, hem kendi namına, hem de kavmi namına biat etti. Sonra şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü! Bizimle Temîm arasında Dehnâ mevkisi hakkında bir anlaşma yaz.
Onlardan misafir ve (oradan mecburen) geçenlerin dışında tek bir kimse bizim tarafa Deh-nâ'ya geçmesin.".
Bunun üzerine: "Ey oğul! Onun (Hureys) için Dehnâ hakkında bir

senet yaz!" dedi. Kadın dedi ki: "Ona Dehnâ'nın verilmesinin emrolunduğunu görünce, orası kendi memleketim ve ülkem olması sebebiyle beni bir üzüntü kapladı. Bunun üzerine dedim ki: «Ey Allah'ın Resulü! O, senden istediği (bu) yerlerden adaletli bir istekte bulunmadı. Bu Dehnâ denilen yer, develerin bağlandığı ve salındığı koyunların otladığı yerdir. Temîm kabilesi kadınları onun arkasındadır»." Bunun üzerine: "Ey oğul, yazma! Çünkü bu fakir kadın doğru söyledi. Müslüman müslümanın kardeşidir. Dehnâ'da bulunan su ve ot onlara ortaklaşa yeter. Fitneci şeytanlar(ın iğvasına karşı) birbirlerine yardım ederler." [Ebû Dâvud][25]

4551- Sebre bin Abdi'1-Azîz bin er-Rebî' el-Cühenî'den, o da babasından, o da dedesi radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, devme ağacının altındaki bir mescidde konakladı. Orada üç gün kaldı, sonra Tebûk'e çıkıp gitti. Cüheyne (kabilesi) ona Rahba'da yetişti. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onlara şöyle dedi: «Zu'l-merv (köyünün) sakinleri kimlerdir?» Dediler ki: «Cüheyne'den Rifâaoğulla-ndır.» Şöyle buyurdu: «Orasını ben Rifâaoğul-larına verdim. Onu aralarında taksim etsinler.» Bunun üzerine kimisi hissesini sattı, kimisi de satmadı ve üzerinde çalıştı."[26]

4552- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Zübeyr'e atının koştuğu yere kadar olan mesafenin kullanma hakkını verdi. Zübeyr (böylece) atını (mecali kesilip) duruncaya kadar koşturdu. At durunca Zübeyr kamçısını attı. Bunun üzerine Resûlullah şöyle buyurdu: «Kamçının ulaştığı yere kadar olan bölgeyi ona verin!»"[27]

4553- Muhacirlerden bir adamdan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Müslümanlar üç şeyde ortaktırlar: Su, ot ve ateş." [Ebû Dâvud][28]

4554- İbn Mâce aynısını zayıf bir isnadla İbn Abbâs'dan şu ilave ile rivayet etti: "(Bu üç şeyin) parası (satışı) haramdır." Râvi Ebû Saîd dedi ki: "Sudan akan su kastedilmiştir."[29]

4555- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve

sellem, hacamat oldu (kan aldırdı) ve Hacamat yapana istediği ücretini verdi."[30]

4556- Diğer rivayet: "Onu Benû Beyâ-da'dan bir köle hacamat etti. Ona ücretini verdi ve efendisiyle konuşup vergisini hafifletti. Eğer onun ücreti haram olsaydı ona vermezdi." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][31]

4557- Ebû Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, köpek satış bedelini, fahişelik kazancını ve kâhinin ücretini yasakladı." [Altı hadis im[32]amı.]

4558- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, köpek ve kedinin satılıp karşılığında alman parasını yasakladı." [Müslim ve Sünen ashabı.][33]

4559- Diğer rivayette: "Av köpeğinin satış bedeli hariç" diye geçmektedir.[34]

4560- İbn Muhayyisa radiyallahu anh'dan:

"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'den haccâmın (kan alanın) ücreti hususunda izin istedi, ancak onu bundan nehyetti. Muhayyisa'nm haccâm bir azatlısı vardı. Devamlı bu hususta ondan izin isterdi. Nihayet Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi: «Onunla (aldığın ücretle) deveni ve köleni besle (kendin yeme)»."

[Ebû Dâvud, Tirmizî ve aynı lafızla Muvatta'.][35]

4561- Enes radiyallahu anh'dan: "Kilâb kabilesinden bir adam, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e erkek damızlığın dişiye aştınlması karşılığında alman ücretin hükmü hakkında soru sordu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona bunu yasakladı. Adam dedi ki: «Ey Allah'ın Resulü! Biz damızlığı aştırıyoruz da, bize ikramda bulunuyorlar.» Bunun üzerine ikramda ona ruhsat verdi." [Tirmizî ve Nesâî][36]

4562- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem

kusâmeyi yasakladı. Sorduk: «Kusâme nedir?» Cevap verdi:

«Bir cemaatin başında bulunan bir kimse (bir şey taksim ettiği zaman)

ötekinin ve berikinin hisselerinden kendine bir şeyler alırsa, işte bu aldığı şey kusâmedir».''[37]

4563- Diğer rivayet: "Kişi, insanlardan bir topluluk üzerinde kumandan olur. Şunun bunun hakkından alır." [Ebû Dâvud][38]

4564- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

"Ebû Bekr'in bir kölesi vardı; ona haraç çıkarılırdı, o da gelir bundan yerdi. Bir gün Ebû Bekr eve aç geldi; ona verilen o şeyden bir lokma yedi. (Tesadüfen) Köle:

«Bu nedir bilir misin? Ben cahiliyette birine bir kehânette bulunmuştum, onu aldatmıştım, o da bunun karşılığında bunu bana vermişti. İşte senin yediğin ondandır» deyince Ebû Bekr, parmağını sokup karnında ne varsa kusup çıkardı." [Buhârî][39]

4565- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Teyzeme bir köle hediye ettim. Onun hakkında bu kölenin hayırlı olmasını umarım. Ona (teyzeme) dedim ki: «Bunu, haccâma, kuyumcuya ve kasaba teslim etme!»"[40]

4566- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"İnsanların en yalancıları, boyacılarla kuyumculardır." [İbn Mâce leyyin bir senedle.][41]

4567- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Meks (denilen haksız vergiyi) alan cennete girmez." [Ebû Dâvud][42]

4568- Ali radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Süheyl'e üç kere lanet etti. İnsanlardan haksız öşür alırdı. Allah onu şihab (kuyruklu yıldız) şekline soktu." [Taberânî leyyin bir senedle.][43]

4569- Râfi' bin Hadîc radiyallahu anh'dan: Denildi ki:

"Ey Allah'ın Resulü! Hangi kazanç daha helâl ve hoştur?"

"Kişinin elinin emeği ile elde edilen kazanç; bir de hilesiz yapılan her güzel alış verişten elde edilen kazanç."

[Ahmed, Bezzâr, Taberânî, Mu'cemu'l-Kebtr ve'l-Evsat'ta.][44]

4570- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah sanatkâr mu mini sever." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebtr ve'l-Evsat'ta zayıf bir senedle.][45]

4571- Enes radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kıyamet kopup da birinizin elinde bir hurma fidanı olursa onu hemen diksin." [Bezzâr][46]

4572- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim el işinde yorulursa, bağışlanmış olarak akşama kavuşur."

[Taberânî, Mu'cemu' I-Evsat'ta zayıf bir senedle.][47]

4573- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Zekeriyya (peygamber) bir marangoz idi." [Müslim][48]

4574- Amr bin el-As radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle demiş: "Seni bir ordunun başında göndereceğim. Allah onu sana teslim edecek, sen çok büyük ganimetler elde edeceksin. Kendine o ganimetten yararlı mallar edin." Ben de dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Ben mal için müslü-man olmadım. İslâm'ı sevdiğim için beğenerek ve isteyerek müslüman oldum. Ve üstelik seninle beraber olmaktan da çok büyük bir kıvanç içindeyim." Şöyle buyurdu: "Ey Amr! Salih kişi için salih (helâl) mal ne güzeldir!" [Ahmed][49]

4575- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Dinarlar ve dirhemler Allah'ın yeryüzündeki mühürleridir, her kim mevlâsının mührünü getirirse işi görülür."

[Taberânî, Mu'cemu' I-Evsat'ta zayıf bir senedle.][50]

4576- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Koyun edinmelisiniz. Çünkü koyun cennet hayvanlarındandır. Onun ağıllarında namaz kılın, toprak ve tozlarını silin."

[Taberânî, Mu'cemu' I-Kebîr'de][51]

4577- Ubâde bin es-Sâmit radiyallahu anh'dan:
"Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip yalnızlıktan şikâyet etti. Ona bir çift güvercin edinmesini emretti."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de][52]
4578- Ebû Kebşe el-Enmârî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem turuncu (ağaç kavununa) ve kırmızı güvercine bakmaktan hoşlanırdı."
[Her ikisi de Taberânî'nin Mu'cemu'I-Kebîr'inde zayıf bir senedle geçmektedir.][53]
4579- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir müslüman, bir ağaç diker, ya da bir ekin eker de ondan kuş, yahut insan, yahut hayvan yerse, mutlaka karşılığında bir sadaka sevabı alır." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî][54]
4580- Rafı' bin Hadîc radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Medine'ye geldi. Onlar hurma ağaçlarını bu-duyorlardı. Şöyle buyurdu: "Ne yapıyorsunuz?" "Her zaman yaptığımız şeyi yapıyoruz" dediler. "Bunu yapmazsanız belki sizin için daha iyi olur" buyurdu.
Onlar da o yaptıklarını bıraktılar. Fakat o sene ağaçlar az mahsûl verdi. Kendisine bu durum anlatılınca şöyle buyurdu:
"Ben sadece bir insanım. Size din hususunda bir şey emredersem alın. Ama size kendi görüşümden bir şey emredersem, bilin ki ben de (sizin gibi) bir insanım."[55]
4581- Enes ve Âişe radiyallahu anhumâ'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hurmaya aşı yapan bir gruba uğradı, onlara dedi ki:
"Yapmazsanız daha iyi olur." Fakat ağaç bu sefer iyi tutmadı. Daha sonra onların yanına yine uğrayınca sordu: "Ne oldu hurmalarınız?"
"Bize böyle böyle demiştin."
Buyurdu ki: "Siz dünya işlerinizi benden daha İyi bilirsiniz." [İkisi de Müslim'e aittir][56]
4582- el-Hasan bin Ali radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu

aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hurma ve ağaç, sahiplerine ve kendilerinden sonra gelecek nesillerine bir berekettir. Tabiî Allah'a şükrederlerse."
[Taberânî, Mu'cemu' I-Kebîr'de zayıf bir senedle.][57]
4583- İbnü'z-Zübeyr radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, amcası Abbâs'a çocuklarına, yonca ekmelerini söylemesini emretti. Çünkü bu fakirliği yok eder." [Taberânî Mu'cemu'I-Kebtr'de zayıf bu senedle.][58]
4584- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bina hariç, nafaka için yapılan tüm harcamalar Allah yolunda yapılmış harcamalardır. Binada hayır yoktur." [Tirmizî][59]
4585- Enes radiyallahu anh'dan:
"Bir gün, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gezintiye çıktı; biz de beraberindey-dik. Yüksek bir kubbe gördü ve «Bu nedir?» diye sordu. Ashabı: «Bu, Ensâr'dan falan kimsenindir» dediler. Sükût etti. Fakat hoşnutsuzluğu kalbinde yer etti. Nihayet onun sahibi gelip de cemaat içinde selâm verince, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ondan yüz çevirdi. Bunu birkaç kez tekrarlayınca, adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kendisine kızdığını anladı ve arkadaş-larına bunu anlattı. Arkadaşları: «O, senin
yüksek kubbeni gördü de onun için kızdı» dediler. Bunun üzerine adam gitti, kubbesini yıkıp yerle bir etti.
Bir gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yine çıkıp kubbeyi göremeyince, sordu: «Ne oldu bu kubbeye?» Dediler ki: «Sahibi, bize sizin kendinden yüz çevirdiğini söyleyip şikayet edince, biz de sebebini anlattık, ondan sonra gitti kubbesini yıkıp yerle bir etti.» Bunun üzerine şöyle buyurdu: «Bilin ki, zaruri olmayan her bina sahibine vebaldir»."
[Ebû Dâvud][60]
4586- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ahşaptan olan duvarımı çamurla sıvarken yanıma uğradı ve «Bu nedir ey Abdullah?» diye

sorunca, şöyle dedim:
«Ey Allah'ın Resulü! Duvarı düzeltiyorum.» Şöyle buyurdu: «Ben emr-i Hakkın gelmesini bu(nun yıkılmasından daha çabuk gö-rüyorum»." [Ebû Dâvud ve Tirmizî.][61]
4587- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yol hususunda münakaşa yaparsanız yolu yedi arşın (zira') yapın (hesap edin)!"
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.][62]
4588- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim yeterinden fazla binayı yüksek tutarsa, kıyamet gününde onu boynunda taşımakla yükümlü kılınacaktır."
fTaberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de. leyyin bir senedle.][63]
4589- Muâz bin Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kim haksızlık yapmayarak ya da tecavüzde bulunmayarak bir bina yaparsa ve yahut haksızlık yapmayarak ve tecavüzde bu-lunmayarak bir ağaç dikerse, Rahman'm yaratıkları, ondan yararlandığı müddetçe bu, onun için, kesilmeyen bir ecir olur."
[Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de leyyin bir isnadla.][64]
4590- Amr bin Hureys radiyallahu anh'dan:
"Medine'ye geldim, (malımı) kardeşimle paylaştım. Bunun üzerine Saîd bin Zeyd şöyle dedi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: «Arazi ve eve yatırılmayan, arazi ve ev parasında bereket (ve hayır) yoktur»." [Ahmed leyyin bir senedle.][65]
4591- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim para kazandıran bir şeyi satarsa, Allah ona, onu telef edecek bir şey musallat kılar." [Ahmed, ismi belirtilmemiş bir râvi kanalıyla.][66]
4592- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Kulun (muhakkak surette) rızkı gelir. Eğer sekaleyn (insanlar ve cinler) bir araya gelip de onun rızkına engel olmaya çalışsalar güçleri

yetmez."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat'ta leyyin bir senedle.][67]
4593- Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rızık, kulu, ecelinin aradığından daha çok arar."
[Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de.][68]
4594- Nâfi' radiyallahu anh'dan:
"Ben ticaret malımı Şam ve Mısır'a gön-deriyordum. Sonra bir keresinde malımı Irak'a gönderdim ve gelip mü'minlerin annesi Âişe'ye dedim ki:
«Malımı Şam'a gönderiyordum. Bu defa Irak'a gönderdim, ne dersin?» Şöyle dedi:
«(Böyle) yapma. Sana ve eski ticaret yerine ne oldu? Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:
'Allah birinize bir yönden rızık verdiği zaman, durumu bozuluncaya, ya da işi iyi git-meyinceye kadar onu bırakmasın'.»"
[İbn Mâce meçhul bir râvi kanalıyla.][69]
4595- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Güvenilir, dürüst tacir, peygamberler, sıddıklar ve şehitlerle beraber olacaktır."[70]
4596- Rifâ'a bin Râfi' radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile namazgaha çıktım. İnsanları orada alışverişte görünce, şöyle buyurdu:
«Ey tüccar topluluğu!» Boyunlarını kaldırıp ona baktılar ve kulak verdiler. Şöyle buyurdu:
«Kıyamet gününde tüccarlar, Allah'tan korkup yeminine bağlı kalanlar ile doğruluktan ayrılmayanlar hariç, birer fâcir olarak di-rileceklerdir»." [İkisi de Tirmizî'ye aittir.][71]
4597- Kays bin Ebî Garaze radiyallahu anh'dan:
"Biz, hicret etmeden önce, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında komisyoncular olarak adlandırılırdık. Medine'de bir gün bize uğradı. Bu sefer bizi daha güzel bir isimle isimlendirdi. Şöyle

buyurdu:
«Ey tacirler topluluğu! Alış veriş işine, yemin ve boş söz karışır»."[72]
4598- Diğer rivayette:
"Yemin ve yalanı sadaka vererek bertaraf edin" buyurdu. [Sünen ashabı][73]
4599- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ticarette yemin, mal için sürüm sebebi (sayılır; hakikatte ise) kazancı(n bereketini) yok eder." [Buhârî ve Müslim][74]
4600- Ebû Dâvud şu lafızla rivayet etti: "Bereketi giderir."[75]
4601- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sattığında, satın aldığında ve borcunu ödeyişinde iyi ve cömert davranan kişiyi Allah esirgesin!" [Buhârî ve Tirmizî][76]
4602- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şer'î hukuka esas olan vezin (ağırlık), Mekkelilerin vezni (ağırlığı)dır. Mikyâle (ölçeğe yani hacme) ise Medinelilerin mikyâli esastır."[77]
4603- Diğer rivayette tam tersi olarak: "Medine'nin terazisi, Mekke'nin mikyâli" geçmiştir. [Ebû Dâvud ve Nesâî][78]
4604- el-Mikdâm bin Ma'dîkerb radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yiyeceklerinizi ölçün ki sizin için onda bereket olsun." iBuhârî][79]
4605- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem terazi ehline şöyle dedi:
"Siz öyle iki işin basındasınız ki, sizden önceki milletler bunun yüzünden helak olmuşlardır." [Tırmizî][80]
4606- Osman radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sattığın zaman tartarak ver, aldığın zaman da tartarak al!" [Buhârî][81]
4607- Selmân radiyallahu anh'dan: "Elinden geldiğince, çarşıya ilk

girenlerden ve son çıkanlardan olma! Çünkü orası şeytanın savaş alanıdır, onun sancağı orada dalgalanır." [Müslim][82]

4608- Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Çarşımızda ancak dini bilen kişiler satış yapabilirler." [Tirmizî][83]

4609- Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Ben, Dımaşk Camiinin merdivenlerinde bir dükkânımın olmasını ne kadar isterim. Çünkü her gün orada elli dinar kazanabilirim ve onları Allah yolunda sadaka veririm. Beş vakit namazı da cemaatle kılarım. Allah'ın helâl ettiğini de haram kılmam. Ancak «O kimseler ki ne bir ticaret ne de bir alış veriş onları Allah'ı anmaktan alıkoymaz.» (Nûr, 36) âyetinde övdüğü kişilerden olamam endişe ve korkusu beni bundan alıkoymuştur."

[Rezîn][84]

4610- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem beni bir hıristiyana, kendisine yolculuk için bir elbise göndermesi için yolladı. Hıristiyan dedi ki: «Yolculuk da ne oluyor? Vallahi Mu-hammed'in (elbiseyi ödeyecek) ne koyunu vardır, ne de devesi.»

Hemen dönüp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim, beni görünce, şöyle buyurdu:

«Allah'ın düşmanı yalan söyledi. Vallahi ben alış veriş yaptığım adamdan daha hayırlıyım. Birinizin muhtelif yamalardan yamanmış elbise giymesi, kendinde olmayan şeye güvenerek bir şey almasından daha iyidir»."

[Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Evsafta. Ayrıca Bezzâr benzerini rivayet ettiler.][85]

Necis Olup Satılması Caiz Olmayanlar, Henüz Elde Olmayan Bir Malın Satılmaması, Henüz Olmamış Meyveleri Satmamak, Başaktaki Buğdayı, Başağından Çıkmış Ve Arınmış Olan Buğday Karşılığı Satmamak, Müzabene Ve Diğer Ariye Meseleleri

4611- Câbir radiyallahu anh'dan:

Fetih yılı Mekke'de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle

buyurduğunu duydum:
"Şüphesiz Allah, içkiyi, ölü hayvan etini, domuzu ve putları alıp satmayı haram kılmıştır." Denildi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Ölmüş hayvanların iç yağlarına ne dersiniz, ki onlarla gemiler cilalanır, deriler yağlanır ve kandiller aydınlatılır."
Şöyle buyurdu:
"O haramdır. Allah yahudileri kahretsin! Allah onlara ölmüş hayvanların iç yağlarını haram kıldığı halde onlar, yağları alıp erittiler. Sonra da satıp parasını yediler."
[Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][86]
4612- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e şarap dolu bir kırba hediye etmek istedi.
Buyurdu ki: «Allah'ın onu haram kıldığını bilmiyor musun?»
«Hayır» dedi ve sonra yanında bulunan bir insana gizli bir şeyler fısıldadı.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: «Ona ne fısıldadın?» diye sorunca, şöyle dedi/ «Onu satmasını söyledim.» Şöyle buyurdu:
«Allah içilmesini yasakladığının satılmasını da yasak kılmıştır.»
Bunun üzerine adam hemen o iki dağarcığını açtı ve içindekilerini akıtarak boşalttı." [Mâlik, Müslim ve Nesâî.][87]
4613- Ebû Davud'un da benzeri rivayeti vardır; onda şöyle geçmektedir:
"Allah bir kavme bir şeyi bizzat yemesini haram kılarsa, onun parasını (satışını) da haram kılmıştır."[88]
4614- Ebû Talha radiyallahu anh'dan: Dedim ki: "Ey Allah'ın Nebisi! Evimdeki yetimler için şarap satın aldım."
"Haydi şarabı dök, küpleri de kır!" buyurdu. [Tîrmizî ve Ebû Dâvud.][89]
4615- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir kimse bir yiyecek satın alırsa, onu tam manasıyla teslim almadıkça başkasına satmasın."
"Biz süvarilerden tartmadan göz kararıyla yiyecek satın alırdık.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu yerinden başka yere taşıyıncaya dek satmamızı yasakladı."
[Tirmizî hariç, Altı hadis imamı][90]
4616- Hakîm bin Hizam radiyallahu anh'-dan: Dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Biri bana gelip hâli hazırda bende olmayan bir şeyi satın almak istiyor. Bu durumda daha sonra çarşıdan satın alarak teslim etmek üzere istenen şeyi ona satayım mı?"
"Hayır. Yanında olmayan bir şeyi satma!" buyurdu. [Sünen ashabı][91]
4617- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yiyeceği tam manasıyla teslim almadıkça başkasına satmasını yasak etti." İbn Abbâs'a dedim ki:
"Bu nasıl olur?" Şöyle dedi:
"Bu, yiyecek ortada yok iken dirhemleri dirhemler karşılığında satmaktır. Yiyecek maddesi ise tehir edilmiştir!"[92]
4618- Diğer rivayet: "Sanırım her malın durumu yiyecek hükmünde gibidir."
[Mâlik hariç. Altı hadis imamı.][93]
4619- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Ona bir adam veresiye verdiği kumaşlar hakkında sordu; şu cevabı verdi:
"Bu, gümüşü gümüşle satmak gibidir" dedi ve hoş karşılamadı. [Muvatta'][94]
4620- Mâlik radiyallahu anh'dan: "Yiyeceklerin dağıtımı ile ilgili dokümanlar, Mervan zamanında insanlara çıkarıldı. İnsanlar yiyecek ellerine geçmeden o dokümanlarla alış veriş yapmaya başladılar. Zeyd bin Sâbit'le sahabeden bir adam girip şöyle dedi:
«Ey Mervan! Sen faizi helal mı kılıyorsun?» Mervan:
«Bunu yapmaktan Allah'a sığınırım, nedir o?» deyince, şu cevabı verdi:
«İşte bu dokümanlar. İnsanlar bunları birbirine sattılar, mallan ellerine geçirmeden onları sattılar.»
Hemen Mervan zabıtalarını gönderdi, insanların ellerinden onları toplayıp sahiplerine geri verdiler."[95]
4621- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve

sellem ile bir seferde idik; ben babam Ömer'e ait olan genç bir devenin üstündeydim, onu zaptedemiyordum, kavmin önüne önüne geçiyordu. Ömer bu duruma üzülerek gelip onu tekrar geriye alıyor ve şöyle diyordu:
«Ona sahip ol! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in önüne geçmesin.»
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi:
«Onu bana sat, ey Ömer!»
«O senindir ey Allah'ın Resulü!» diyerek deveyi ona sattı. Ondan sonra Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem bana şöyle buyurdu:
«O, senindir ey Abdullah! Onu istediğin gibi kullan!»" [Buhârî][96]
4622- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem henüz çıkıp olgunlaşmadan meyvelerin satışını yasakladı. Bunu satıcıya da alıcıya da yasakladı." [Altı hadis imamı.][97]
4623- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ağacın üzerinde iken iyice olgunlaşmamış ve dolgunlaşmamış meyvelerin satışını yasakladı. Enes'e dedik ki:
«Onun olgunlaşması nasıl olur?» Cevap verdi:
«Kızarması ve sararmasıdır.» Dedi ki:
«Şayet Allah afet vererek senin meyvene mani olacak olsa, müslüman kardeşinin parasını nasıl helâl sayabilirsin?»"
[Buhârî, Müslim, Muratta' ve Nesâî.][98]
4624- Zeyd bin Sabit radiyallahu anh'dan: "İnsanlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında henüz olgunlaşmamış meyvelerin alış verişini yaparlardı. Toplanıp alacak verecek işlerine giriştiklerinde satın alan müşteri şöyle derdi:
«Meyveler bu sene iyi gitmedi, meyvelere hastalık (duman) geldi, verimli olmadı.» Böylece binbir bahane ileri sürerdi. Aralarında ihtilâf çoğalınca, Resûlullah şöyle buyurdu:
«Öyleyse bu meyveleri ağaçlarında iyice olgunlaşmadan satın almayın.»
Bu yasakla o, husûmet ve anlaşmazlıkların çokluğunu dikkat çekmek istiyordu."

[Buhârî ve Ebû Dâvud.][99]
4625- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, hurmanın satışını, ondan yeninceye ya da yenilmeye elverişli oluncaya ve tartılıncaya dek yasaklamıştır." Denildi ki: "Tartılır hale nasıl gelir?" Yanında bulunan bir adam şöyle dedi: «Göz karan ile tahmin edinceye kadar» demektir." [Buhârî ve Müslim][100]
4626- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, tadılmadan önce meyvenin satışını yasaklamıştır. Hayvanın sırtındaki yünün ve memedeki sütün satılmasını da yasaklamıştır." [Taberânî, Mu'cemıı'l-Evsat'ta.][101]
4627- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, iyice karanncaya kadar üzümün; iyice sert ve dolgunlaşıncaya kadar da hububatın satışını yasaklamıştır." [Tîrmizî ve Ebû Dâvud.] [102]
4628- Hârice bin Zeyd radiyallahu anh'dan:
"Onun babası (Zeyd b. Harise), meyvelerini Süreyya yıldızı doğmadıkça satmazdı." [Mâlik][103]
4629- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, muzâbeneyi, yani yaş hurmayı ölçeğe vurarak kuru hurma karşılığı ve taze üzümü ölçeğe vurarak kuru üzüm karşılığında satmayı yasaklamıştır."[104]
4630- Diğer rivayet:
"Eğer ekin ise, onu da yiyecek ölçeği ile satmayı yasak etmiştir." [Altı hadis imamı.][105]
4631- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem muhabereden, münâkaleden, muzâbeneden; hurmayı olgunlaşmadan satmaktan; onu ariyye (hurma ağacı ve parası olmayan ihtiyaç sahibi bir kimsenin çoluğuna çocuğuna taze hurma tattırmak maksadıyla elindeki kuru hurmayı verip ağaçtaki yaş hurmadan alması) dinar ve dirhem karşılığı olmaksızın satmaktan nehyetti.
Muhabere; kişinin çıplak araziyi bir adama vermesi. O adamın da tarlaya harcama yapıp yetiştirdiği meyvesinden sahibinin hisse alması

demektir.

Muzâbene; hurma ağacındaki yaş hurmayı kuru hurma ölçeği ile satmaktır.

Muhâkele ise ekinde olur; başaktaki daneyi, başaktan çıkarılıp arınmış dane ölçeği karşılığında satmaktır."[106]

4632- Diğer rivayette şu ilave yer almıştır: "Muâveme; yıllan içine alan bir alış veriştir. İstisnalı satıştan da nehyetti. Ama (istisnalı kısmın) bilinmesi durumu sözkonusu olursa başka."[107]

4633- Diğer rivayet: "Muzâbene, muhâkale, muhâdare ve muhabereyi yasakladı." "Muhâdara, meyveyi olmadan satmaktır. Muhabere, döğülmedik harman yığınını, miktarını göz kararı tayin edip şu kadar sâ'a satmaktır." [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][108]

4634- Ömer radiyallahu anh'dan: "Hangi cariye efendisinden bir çocuk dünyaya getirirse, artık o, cariyesini satamaz, hibe edemez, kimseye miras olarak bırakamaz, yaşadığı sürece ondan faydalanır. Sahibi ölünce o cariye hürriyetine kavuşur." [Mâlik][109]

4635- Câbir radiyallahu anh'dan:

"Biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in ve Ebû Bekr'in zamanında ümmü veledleri (hür erkeğin çocuk doğuran cariyesini) satardık. Ömer halife olunca, bizi bu alış verişten nehyetti; biz de bundan vazgeçtik."

[Rezîn][110]

4636- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, velânın (azat edenin azat edilene mirasçı olma hakkının) alım satımını ve bağış olarak verilmesini yasakladı." [Altı hadis imamı.][111]

4637- İyâs bin Abdillah radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, suyun satılmasını yasakladı." [Sünen ashabı][112]

4638- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"(Etrafındaki) otu satabilmek için (kuyu sahibi) ihtiyacından fazla suyu satamaz." [Buhârî ve Müslim][113]

4639- Büheyse radiyallahu anh'dan: Babam Peygamber sallallahu

aleyhi ve sellem'in yanma girmek için izin istedi, izin verildi, içeriye girdi. Gömleğinin içine girip onu öpmeye ve ona yüz sürmeye başladı ve şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü! Engellenmesi helâl olmayan bir şeyi bana söyler misin?"
"Sudur" buyurdu.
"Engellenmesi helâl olmayan (başka) şey nedir?"
"Tuz."
"Sonra nedir?"
"Ateş." Adam yine sordu:
"Ey Allah'ın Resulü! Engellenmesi helâl olmayan şey nedir?" Cevap verdi:
"İyilik yapman, daima senin için hayırdır." [Ebû Dâvud][114]
4640- Ebû Ümame radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şarkıcı, türkücü cariyeleri satmayın, satın olmayın. Onlara müzik öğretmeyin. Onları alıp satmakla yapılan ticarette bir hayır yoktur, ödenen paraları da haramdır. Bu tür kimseler hakkında su âyet nazil olmuştur: «İnsanlar arasında bir bilgisi olmadığı halde, Allah yolundan saptırmak için gerçeği boş şeylerle değişenler ve Allah yolunu alaya alanlar vardır. İşte alçaltıcı azap bunlar içindir»." (Lokman, 6)[115]
4641- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, taksim edilmeden ganimet mallarının satılmasını yasaklamıştır." [İkisi de Tirmizî'ye aittir][116]
4642- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem habelu'l-habeleyi (gebe devenin etini dişi doğacak yavrusu gebe kalıncaya kadar vâde ile) satmayı yasakladı. Bu, cahiliyet ehlinin yapa-geldikleri alış verişlerdendi. Kişi, devenin etini, o deve doğuruncaya, sonra o doğurduğu deve de doğuruncaya kadar (vâde ile) satın alırdı."[117]
4643- Diğer rivayet: "Habelu'l-habele: Dişi devenin, karmndakini doğurması, o doğurduğu devenin de gebe kalmasıdır." [Altı hadis

imamı.][118]
4644- İbnü'l-Müseyyeb radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, madâmîn, melâkîh ve habelu'l-habelenin satışını yasakladı."
Madâmîn: Gebe develerin karnında olan cenini satmak. Melâkih: erkek develerin sulbünde olanları satmaktır. Habelu'l-habele: Doğacak yavrunun yavrusunu satmaktır.[119]
4645- İbnü'l-Müseyyeb radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, hayvanı et karşılığında satmayı yasakladı." [İkisi de Mâlik'e aittir.][120]
4646- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yiyecek yığını, yiyecek yığını karşılığında (tartmadan) satılmaz. Yiyecek yığını ölçeği belli yiyecek mukabilinde de satılmaz."
[Müslim ve aynı lafızla Nesâî.][121]
4647- Alkame b. Abdillah radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, zaruret bulunmadıkça müslümanlann alışverişlerini sağlayan sikkelerin kırılmasını yasaklamıştır." [Ebû Dâvud][122]
4648- Ebû Üseyd es-Sâidî radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Nebît çarşısına gitti, baktı ve şöyle dedi: "Burası, size uygun bir çarşı değildir." Sonra başka bir çarşıya daha gitti, baktı: "Bu da sizin çarşınız değildir" dedi. Sonra ilk çarşıya geldi, dolaştı ve şöyle buyurdu:
"Burası sizin çarşınızdır; sakın bu çarşı kaldırılmasın ve (bu çarşıdaki satıcı ve alıcılara) vergi yüklenmesin." [İbnMâce][123]

Şart, İstisna, Aldatma, Kusuru Gizleme Ve Neceş Gibi Alış Verişte Caiz Olmayan Hususlar

4649- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "O, hanunı Zeyneb'den bir cariye satın aldı. Zevcesi:
«Şayet onu satacak olursan aynı fiyatla o benim olacaktır» diye şart koştu. İbn Mes'ûd, Ömer'e danışınca Ömer ona:

«Onda (cariyede başka) birinin şartı varken sakın ona yaklaşma!» dedi." [Mâlik][124]

4650- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden radiyallahu anh:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem urban (kapora) alış verişini yasakladı."

[Ebû Dâvud ve Mâlik.]

Mâlik bunu şöyle açıkladı:

"Urban şu demektir: Kişi bir mal satın alıyor ya da bir hayvanı kiralıyor ve satıcıya ya da kiraya verene: «Sana bir dinar vereceğim; ancak eğer ben malı satın alırsam ya da hayvana binersem, bu verdiğim dinar, parasından ya da kirasından sayılacak. Eğer satın almaktan vazgeçersem, sana verdiğim (kapora) bir şeye karşılık olmaksızın yanacak»."[125]

4651- Mâlik radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,

sonra teslim edilmek üzere peşin para ödeyerek yapılan alış verişi yasaklamıştır." Mâlik bu alış verişi şöyle açıkladı: "Bir adam bir diğerine şöyle der: «Senin malını şu şu fiyata alıyorum, şu zamanda teslim etmen şartıyla» demesidir. Bu çeşit bir muamele caiz değildir." [126]

4652- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Hem veresiye, hem satış bir arada helâl olmaz. Bir satışta iki şart koşmak; mülkiyetine geçmeyen malı satmak ve teslim alınmamış malı satmak helâl değildir." [Sünen ashabı][127]

4653- Mâlik radiyallahu anh'dan:

"İbn Ömer'e, bir köle azat etmesi gereken bir adamın, azat etmek şartıyla köle satın alıp alamayacağı hakkında sordular. O da: «Olmaz» diye cevap verdi."[128]

4654- Câbir radiyallahu anh'dan:

Bir yolculukta Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdim, ben ağır yürüyen bir deve üstündeydim, bu nedenle kavmin arkasında

kalmıştım. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem benim yanımdan geçip sordu: "Kimdir bu?"
"Câbir" dedim.
"Ne'n var?"
'Tembel ve ağır yürüyen bir deve üstündeyim."
"Yanında kamış değneği var mıdır?"
"Vardır."
"Onu ver bana!" dedi, verdim. Değneği deveye vurdu, bir anda hızlanıp kavmin önünde oluverdi. Nihayet şöyle dedi:
"Bunu bana sat!"
“"O (parasız) senin olsun" dedim. "Hayır onu bana sat! Ben onu dört dinara aldım, Medine'ye kadar sen binebilirsin" dedi.
Medine'ye yaklaştığımızda ayrılıp gitmek istedim;
"Nereye?" diye sordu:
"Kocası ölmüş dul bir kadınla evlendim de."
"Karşılıklı oynaşacağınız (bakire) bir kız bulamadın mı?" diye sorunca, şöyle dedim:
"Babam vefat etti, geride kızlar bıraktı. Onun için tecrübeli ve kendinden toyluk gitmiş bir kadınla evlenmek istedim."
"Şimdi oldu" buyurdu. Medine'ye geldiğimizde:
"Ey Bilâl! Bu deve için ona (Câbir'e) bedelini öde ve biraz da artır!" emrini verdi. Bunun üzerine ona dört dinar, bir kırat da fazladan verdi.
Câbir dedi ki: "Allah Resulü saüallahu
aleyhi ve sellem verdiği bu fazlalık hiç yanımdan ayrılmadı. Artık bu kırat, Câbir'in kılıcının kınından hiç eksik olmadı.[129]
4655- Onun rivayetlerindendir: "(Önce) onu azarladı, sonra ona dua etti." Onda ayrıca şöyle geçiyor:
"Onu bana satar mısın?" deyince, ondan utandım. Ondan başka su çeken devemiz yoktu. Medine'ye kadar sırtına binmek şartıyla onu ona sattım."
Onda şöyle de geçer:
"Beni dayım karşıladı; deveyi sordu, ne yaptığımı kendisine bildirince, beni kınadı."[130]

4656- Bir başka rivayette: "Bunun üzerine bineğinden inerek bastonu ile devemi çekti. Sonra: «Haydi bin!» dedi." Benzerini nakletti. Onda şöyle geçer. "Medine'ye vardığın zaman cima etmeye bak, cima etmeye bak."
Yine onda geçiyor:
"Ben de ertesi gün geldim. Onu Mescidin kapısında buldum. Bana:
"Şimdi mi geldin?" diye sordu.
"Evet" dedim.
"Haydi deveni bırak, içeriye gir ve iki rekat namaz kıl!" buyurdu.
İçeri girdim, namaz kıldım ve döndüm. Bilâl'e benim için bir ukiye tartması için emretti. O da tarttı, biraz fazla dolu dolu tarttı. Ben oradan çekildim. Giderken, benim için:
"Câbir'i çağır!" dedi. İçimden dedim ki:
"Şimdi bana deveyi geri verecek, ben de bu hayvana çok öfkeleneceğim."
Şöyle buyurdu:
"Deveni al, parası da senin olsun."[131]
4657- "Biz bir savaşta idik, oradan dönerken, ağır ve tembel olan deveme acele olarak bindim. Derken arkamdan bir süvari yetişti ve deveme değneğiyle vurdu. Bunun üzerine kimsenin tahmin edemiyeceği bir hızla devem koşmaya başladı.
Bir de arkaya baktım ki, Allah Resulü sal-lallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda değil miyim?"
"Neden bu kadar acele ediyorsun ey Câbir?" diye sorunca; şu cevabı verdim:
"Yeni evliyim de ondan."[132]
4658- Başka bir rivayette:
"Bilâl bana bir kırat fazla verdi. O para devamlı olarak benim kesemde duruyordu. Sonra Harre vak'asında onu Şamlılar aldılar."
Diğer rivayet: "Medine'ye geldiğimizde Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem mescide girdi, ben de devemi mescidin kenarındaki taşa bağlayıp girdim. Ona dedim ki:
«İşte deven.» Çıktı, devenin etrafında dolaşmaya ve şöyle demeğe

başladı:
«Bu deve bizim devemizdir.» Sonra bir kaç ukiye altın gönderip «Haydi bunu Câbir'e verin!» dedi.
Sonra şöyle buyurdu:
«Parayı aldın mı?»
«Evet» dedim.
«Para da, deve de senindir» buyurdu."[133]
4659- Rivayetlerinden:
"Mekke'den Medine'ye Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte ilerledik. Devem yorgun düştü."[134]
4660- Rivayetlerinden:
"Onu Tebûk yolunda satın aldı. Sanırım şöyle dedi: «Dört ukiyeye»." [135]
4661- Diğer rivayetlerde, ikiyüz dirheme; dört ukiyeye; yirmi dinara; beş ukiyeye; iki ukiye bir dirheme; iki dirheme; altından bir kaç ukiyeye (satın aldığı da) rivayet edilmiştir. [Mâlik hariç. Altı hadis imamı.][136]
4662- Abdü'l-Vâris radiyallahu anh'dan: Mekke'ye geldim, orada Ebû Hanife, İbn Ebî Leylâ ve İbn Şübrüme ile karşılaştım. Ebû Hanife'ye: "Bir şey alıp satışında şart koşan adam hakkında ne dersin?" diye sordum; "Satış da batıldır, şart da batıldır" diye cevap verdi.
Aynı soruyu İbn Ebî Leylâ'ya sorunca, şöyle dedi: "Satış caizdir; şart batıldır." İbn Şübrüme'ye sorunca, o şu cevabı verdi: "Satış da caizdir, şart da caizdir." Kendimi şöyle demekten alamadım: "Sübhanallah! Iraklı üç fakihe geldim, sordum üçü de ayrı ayrı fetva verdiler."
Tekrar Ebû Hanife'ye geldim, durumu kendisine anlatınca, şöyle dedi:
"Ben onların ne dediklerini bilmem; bana Amr bin Şuayb, babasından, o da dedesinden nakletti:
«Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, satış ve şarttan nehyetti. Satış da batıldır, şart da batıldır»."
Ondan sonra İbn Ebî Leylâ'ya gelip bunu söyleyince, şöyle cevap verdi:
"Onların ne dediklerini bilmem (beni ilgilendirmez); bana Hişâm bin

Urve, babasından, o da Âişe'den şunu nakletti:

«Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bana Berîre'yi satın alıp azat etmemi emretti.»

Buna göre satış caizdir, şart ise batıldır."

Ondan sonra İbn Şübrüme'ye gelip durumu anlattım; şöyle dedi:

"Onların ne dediklerini bilmiyorum. Ancak bana Mis'ar bin Kidâm, Muhârib bin Dis-sâr'dan, o da Câbir'den şöyle nakletti:

«Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e deveyi sattım, Medine'ye kadar devenin bizi taşımasını şart koştum.» Onun için satış da caizdir, şart da caizdir."

[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta leyyin bir senedle.][137]

4663- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e alış verişte aldatıldığını anlattı; ona şöyle dedi: "Satış yaptığın kimseye: «Aldatmak ve hile yapmak yoktur» de!" Onun için bundan sonra alış veriş yaptığında o adam: "Aldatma ve hile yoktur" derdi. [Tirmizî hariç, Altı hadis imamı][138]

4664- İbn Mâce başka bir tarîkten benzerini rivayet etti: "Aldatmak yok" tan sonra şunu da ekledi: "Sonra sen aldığın her malda üç gün muhayyersin. Üç gün dolunca razı isen tutarsın, razı olmazsan sahibine malı geri verirsin."[139]

4665- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında bir adam alış veriş yapardı, fakat pazarlık yapmakta zayıftı (çoğu kez aldanırdı). Bu yüzden ailesi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip: «Ey Allah'ın Resulü! Fülanı alış verişten menet. Çünkü pazarlığı beceremediği için, çoğu kez aldanıyor» dedi. Bunun üzerine Resûlullah onu menetti. Adam: «Alış veriş yapmadan duramam» deyince, şöyle buyurdu:

«Eğer alış veriş yapmadan duramazsan şöyle de: Al gülüm, ver gülüm aldatmaca yoktur»." [Sünen ashabı][140]

4666- el-Addâ bin Hâlid radiyallahu anh'dan:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun için şöyle bir yazı (yazdırdı):

"Bu (yazı), el-Addâ bin Hâlid bin Hev-de'nin Allah Resulü

Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'den satın aldığı bir köle veya cariyeyi tevsik etmektedir. Onun hastalığı yok, düşüklük ve çirkin durumu yoktur. Tam müslümanın müslümanla yaptığı alış veriş." [Tirmizî][141]

4667- Buhârî'nin rivayeti: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana şunu yazdı:

"Bu, Allah Resulü Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in, el-Addâ bin Hâlid'den satın aldığı şeyin vesikasıdır. Müslümanın müs-lümana satışı; malda ne bir hastalık, ne bir çirkinlik ve ne de bir düşüklük vardır."[142]

4668- İbn Ebî Evfâ radiyallahu anh'dan: Bir adam pazarda bir mal sergiledi. Bir alıcı çıkınca, «Bana şu kadara mâl oldu» diyerek Allah'a yemin etti, halbuki o mal ona o kadara mâl olmamıştı. Bunun üzerine şu âyet nazil oldu:

«Allah' in ahdini ve yeminlerini az bir değere değiştirenlerin, işte onların âhirette bir payı yoktur»." (Âl-i İmrân, 77) [Buhârî][143]

4669- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Müslüman müslümanın kardeşidir. Bir müslümanın diğer müslümana malındaki ayıbını açıklamadan mal satması helâl olmaz. Çünkü müslüman, müslümanın kardeşidir." [İbn Mâce][144]

4670- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem çarşıya uğradı. Bir yiyecek yığınını gördü, elini içine soktu, eline ıslaklık geldi.

«Nedir bu, ey yiyecek sahibi?» diye sordu.

«Ona yağmur değmiş, ey Allah'ın Resulü?» deyince;

«Onu alta değil de üstüne koysaydın da insanlar görseydi olmaz mıydı? Kim bize hile yaparsa o bizden değildir» buyurdu." [Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud][145]

4671- Taberânî, Mu 'cemu' l-Kebîr ve's-Sa-ğîr'de "Bizden değildir"den sonra şunu ilave etti: "Hile ve aldatma (ile iş yapan) ateşte olacaktır." [146]

4672- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi

ve sellem buyurdu:)
"Kim memesinde süt biriktirilmiş bir koyunu satın alırsa o, üç gün muhayyerdir; eğer geri verirse, onunla beraber sütün mislini, ya da sütünün iki mislince buğdayı verir." [Ebû Dâvud][147]
4673- Amr bin Dînâr radiyallahu anh'dan: Orada Nevvâs adında bir adam vardı.
Onun yanında su içme hastası bir deve vardı. İbn Ömer gidip adamın ortağından o deveyi satın aldı. Ona ortağı gelince:
"Biz deveni sattık" dedi.
"Kime?" diye sordu.
"Falan yaşlı kimseye."
"Yazık sana, o İbn Ömer'dir!" dedi ve hemen İbn Ömer'e gelerek şöyle dedi:
"Arkadaşım seni tanımadan, suya kanmayan bir devemi satmış."
"Öyleyse haydi götür onu!" dedi.
Götürmek için onu tutunca:
"Bırak, biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in: «Hastalığın bizatihi sirayeti yoktur» hükmüne râz olmuş kimseleriz" dedi.[148]
4674- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, müşteri kızıştırmayı (neceşi) yasakladı."
Mâlik dedi ki: "Neceş; başkalarının daha fazla vermesi için birisinin malına almaya niyetin yokken değerinden fazla fiyat vermen (seni gören) diğerinin de senin verdiğin fiyatla almasıdır."[149]
4675- İbn Ebî Evfâ radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Müşteri kızıştıran, ribâ yemiş hâindir. Bu batıl bir aldatmadır, helâl değildir." | Buhârî muallak olarak.][150]
4676- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Alış veriş için kervanları şehir dışında karşılamayın. Bazınız bazınızın satışı üzerine gitmesin, almaya niyetiniz olmadığı halde karşılıklı fiyat artırmayın. Şehirli olan köylünün malını satmasın. Deve ve koyunların memelerinde (bir kaç gün sağmadan) süt

biriktirmeyin. Böyle olduğu halde kim onu satın alırsa, sağdıktan sonra muhayyerdir; isterse o hali ile kabul eder, isterse onu, bir sa' da hurma vererek geri verir." [Altı hadis imamı.][151]

4677- Kayle Ümmü Benî Enmâr radiyallahu anhâ'dan:

Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Ben alış veriş yapan bir kadınım. Bir şey satın almak istediğimde önce az fiyat veririm, sonra arttı-ra arttıra içimdeki fiyatı veririm. Bir şeyi sattığım zaman, önce yüksek fiyat isterim, sonra indire indire onu asıl değerine satarım." Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Kayle böyle yapma! Bir şey satın almak istediğinde içinden ne kadar vermek istiyorsan onu ver; satıcıyı ondan sonra serbest bırak; isterse senin dediğin fiyata bırakır, isterse bırakmaz ve malını satmaz. Bir şey satmak istediğin zaman da canın çektiği fiyatı iste, isterse müşteri sana istediğin fiyatı verip alır, isterse vermeyip almaz." [İbn Mâce][152]

Elde Mevcut Olmayanın Satışı, Taşlarla Satış, Almağa Mecbur Olana Satış, Mülâmese, Münâbeze, Şehirlinin Köylüye Satışı, Kervanları Karşılamak, Bir Satışta İki Satış, (Alış Verişte) Akraba Arasında Ayrıcalık Gözetmek

4678- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (bey'ul-ğarar) elde mevcut olmayan şeyi satmayı ve (bey'ul-hasât) taşlarla satmayı yasakladı." [Müslim ve Sünen ashabı.] [153]

4679- Temîmoğullarından bir şeyh, Ali radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"İnsanlar üzerinde öyle sıkı bir zaman gelecektir ki imkânı olan kimse elindekini sıkarak cimriliğinden kimseye satmak istemiye-cek; almaya mecbur olanlarla alış veriş yapacak. Oysa onlar bununla emrolunmadılar. Allah Teâlâ: «Aranızdaki iyiliği unutmayın!» (Bakara, 237) buyurdu. Ayrıca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, almaya mecbur olan kimseyi sömürüp ona mal satmayı, içerisinde aldatma olan bir satışı ve henüz olmamış hurmayı satmayı yasakladı." [Ebû Dâvud][154]

4680- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi

ve sellem buyurdu:)
"Sudaki balığı satın alma, aldanırsın. Zira bu, mevcut olmayan bir şeyin satışıdır."
[Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de.][155]
4681- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, şi-ğâr alış verişinden, cer alış verişinden, ğarar alış verişinden, kâlî bi-kâlî alış verişinden, veresiyeyi peşin ile alış verişinden alıkoymuştur."
(Ravi) dedi ki: Cer alış verişi hayvanın karnında olan ceninleri satmaktır. Ğarar: Sende olmayan bir şeyi satmandır. Kâli bi-kâlî: Borcu borç ile satmakta Veresiyeyi peşinle alış veriş: Bir adamda bin dirhem alacağın olur, sana der ki: "Sana beşyüzünü hemen vereyim, gerisini bırak alma!" [Bezzâr zayıf bir senedle.][156]
4682- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Benû Nadîr'i Medine'den çıkartmak istediği zaman, onlardan bir grup geldi ve şöyle dediler: «Henüz zamanı gelmemiş alacaklarımız vardır.» Şöyle buyurdu: «Bırakın hemen gidin!»"
[Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat'ta leyyin bir senedle.][157]
4683- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, iki giyim ve iki alış veriş tarzını yasakladı. Ayrıca alış verişte mülâmeseyi ve münâbezeyi de yasakladı.
Mülâmese: Kişinin başka birisinin elbisesine gece veya gündüz eliyle sadece dokunması ve iyice onu incelemesidir (bu kadarla satış akdinin tamamlanmasıdır).
Münâbeze: Bir adamın bir adama elbisesini atması; o adamın da ötekine elbisesini atması, elbiselere bakmadan incelemeden, bunu bir alış veriş saymalarıdır.
Yasaklanan giyinme tarzlarına gelince; sammâya bürünmek. Sammâ: Elbisesini omuzlarının birine koyup; öbür tarafı açıkta elbisesiz bırakmasıdır. Diğer giyinme tarzı: Oturduğu yerde elbisesine bürünmesi ve bu işi yaparken avret mahallinin gözükmesidir." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.][158]
4684- Ebu Saîd radiyallahu anh'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, büyük baş hayvanların karnındaki ceninlerin doğuncaya dek satın alınmasını; sağılıp ölçü-lünceye kadar memedeki sütlerin satın alınmasını yasaklamıştır. Kaçmış olan kölenin de satın alınmasını yasaklamıştır. Ayrıca taksim edilinceye kadar ganimet hisselerinin satın alınmasını, teslim alınıncaya kadar zekât mallarının satın alınmasını ve dalgıcın çıkaracağı avın satın alınmasını yasaklamıştır."
[İbn Mâce (durumu) meçhul bir râvi kanalıyla.][159]
4685- Ali radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, güneş doğmadan önceki vakitte alış veriş yapılmasını ve sağılı hayvanların kesilmesini yasakladı." [İbn Mâce leyyin bir senedle.][160]
4686- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şehirli, köylü adına satış yapmasın. Bırakın insanları, Allah birbirleri sebebiyle onları nziklandirsin." [Müslim ve Sünen ashabı.][161]
4687- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kendi kardeşi ve babası dahi olsa, şehirli, köylünün malını satmasın!"[162]
4688- Diğer rivayet: Enes dedi ki: "Şehirli köylüye satmasın ki, bu söz kapsamlı bir sözdür. Şöyle ki şehirli köylü için hiçbir şey satmasın; köylü adına bir şey satın da almasın."[163]
4689- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (kimse görmeden, duymadan) satıcıları yolda karşılamaktan alıkoydu."[164]
4690- Diğer rivayet:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Pazara mallar indirilmeden kervanları yolda karşılayıp mallarını satın almayın." [İkisi de Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî'ye aittir.][165]
4691- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, celeblerin mal pazara gelmeden karşılanmasını da yasakladı. Kim onları yolda karşılayıp bir şey satın alırsa, malın sahibi çarşıya geldiğinde muhayyerdir (isterse malım satmayabilir)." [Mâlik

hariç. Altı hadis imamı.][166]

4692- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir satış içinde iki satışı yasaklamıştır." [Mâlik ve Sünen ashabı][167]

4693- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yapılan tek pazarlık içinde, iki pazarlık yapılmasını yasakladı."

Simâk der ki: "Bunun manası sattığı mal için, veresiye olursa şu kadara olur, peşin olursa şu kadara, demektir."

[Ahmed, Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu"I-Evsat'ü.][168]

4694- Mâlik radiyallahu anh'dan:

"Bir adam, diğer bir adama dedi ki: Benim için bu deveyi peşin para ile al, ben de senden sonra onu veresiye alırım." İbn Ömer'e böyle bir alış veriş hakkında sorulunca, hoş görmedi ve adama bunu yapmamasını söyledi.[169]

4695- Ebû Eyyub radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim (köle olan) anne ile çocuğunu (sak-mak suretiyle) birbirinden ayırırsa, Allah da kıyamet günü onu sevdiklerinden ayırır."[170]

4696- Ali radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bana, kardeş olan iki köle hediye etti. Birisini sattım. Daha sonra bana sordu: «İki kölen ne yapıyor?» Onu durumu anlatınca: «Onu geri al, onu geri al!» buyurdu." [İkisi de Tirmizî'ye aittir.][171]

Ölçeklerde, Tartılarda Ve Hayvanda Ribâ (Faiz)

4697- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, faiz (ribâ) yiyen, yediren ve şahitlik yapanlara ve bu muameleyi yazana lanet etmiştir." [Müslim, aynı lafızla Ebû Dâvud ve Tirmizî.][172]

4698- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"insanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki, faiz yemedik hiç kimse kalmayacak. Doğrudan yemeyen kişiye ise buharından ulaşacaktır."

[Ebû Dâvud ve Nesâî][173]

4699- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Gümüşü gümüşle satmak al gülüm ver gülüm şeklinde olmazsa faizdir. Altını altınla satmak al gülüm ver gülüm şeklinde olmazsa faizdir."[174]

4700- Diğer rivayet:

Mâlik bin Evs bin el-Hadesân dedi ki:

"Altınla dirhemleri kim bozacak?" Bunun üzerine Ömer'in yanında bulunan Talha bin Ubeydillah şöyle dedi:

"Altınını bize göster! Sonra bize gel, hizmetçimiz geldiğinde senin gümüşünü veririz." Bunun üzerine Ömer şöyle dedi:

"Hayır! Vallahi olmaz. Ya ona onun gümüşünü hemen peşin verirsin, ya da altınını geri verirsin. Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

«Gümüş ve altında, al gülüm ver gülüm şeklinde peşin olmadıkça faizdir. Buğday buğdayla, al gülüm ver gülüm şeklinde peşin olmadıkça faizdir. Arpa arpa ile al gülüm ver gülüm şeklinde peşin olmadıkça değiştirmek faizdir. Hurma hurma ile al gülüm ver gülüm tarzında peşin olmadıkça değiştirmek de faizdir». " [Altı hadis imamı.][175]

4701- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Altın altınla, gümüş gümüşle, buğday buğday ile, arpa arpa ile, hurma hurma ile, tuz tuz ile, aynı, eşit ve al gülüm ver gülüm şeklinde hemen peşin değiştirilip verilmelidir. Kim (ödeme sırasında) artırırsa ya da artırılmasını isterse, hem alan, hem de veren eşit şekilde faiz yemiş olurlar."

[Ebû Dâvud hariç. Altı hadis imamı. Lafız Müslim'indir.][176]

4702- Diğer rivayet:

Bilâl, Bemî hurması denilen iyi hurma getirdi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona sordu:

"Nereden bu hurma?" Cevap verdi:

"Bizde adi hurma vardı. Ondan iki sa' vererek bundan bir sa' aldım."
"Vah, bu faizin ta kendisidir, faizin ta kendisidir, yapma bunu! Onu satın almak istersen hurmanı ayrıca sat, sonra parasıyla iyi hurma al!" [177]
4703- Diğer rivayet: Ebû Saîd der ki: "Dinar dinarla, dirhem de dirhemle başbaşa misliyle değiştirilmelidir." Benzerini nakletti.
Râvisi dedi ki:
Ona İbn Abbâs'ın böyle demediğini söyledim. Ebû Saîd şu cevabı verdi:
"Ona (İbn Abbâs'a) sordum; dedim ki:
«Sen bunu Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den mi duydun, yoksa Allah'ın Kitâb'ında mı gördün?»
Şu cevabı verdi:
«Bunların hiçbirini söylemiyorum, siz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i benden daha iyi tanırsınız. Fakat bana Üsâme bin Zeyd, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu bildirdi:
«Ribâ (faiz, fazlalıkta değil), ancak veresiyede olur»."[178]
4704- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Hayber'de adam çalıştırdı. Onlara iyi hurma getirtti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunun üzerine ona sordu:
«Hayber'in bütün hurmaları böyle midir?»
«Biz iki sa' verip bir sa', üç sa' verip iki sa' (iyi hurma) alıyoruz» deyince şöyle buyurdu:
«Böyle yapma, hepsini dirhemler karşılığında sat, sonra o paralarla iyi hurma satın al!»"[179]
4705- Ubâde bin es-Sâmit radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Altın altınla, gümüş gümüşle, buğday buğdayla, arpa arpa ile, hurma hurma ile aynı, eşit ve peşin olarak değiştirilip satılır. Bu sınıflar değişik olursa, peşin olduğu sürece nasıl isterseniz öyle satınız!"[180]
4706- Fadâle bin Ubeyd radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e, Hayber'de iken boncuk ve altından yapılma bir gerdanlık getirildi. Satılık olan ganimet mallarındandı. Gerdanlıktaki altınların boncuklardan ayrılmalarım emretti ve şöyle buyurdu:
«Altın altına karşılık olarak tartılarak tartısı tartısına satılsın»." [İkisi Müslim ve Sünen ashabına aittir.][181]
4707- Yahya bin Saîd radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hayber günü iki Sa'd'a (Sa'd b. Ebî Vakkâs ile Sa'd b. Ubâde'ye) ganimet malından olan altın ve gümüş kabını satmalarını emretti. Onlar da her dört (birim)i aynı üç (birim) mukabilinde veya her üç (birim)i aynı dört (birim) karşılığında (yani altın veya gümüş kaplan yine kendi cinsinden madeni paralar karşılığında, ancak daha az miktar mukabilinde) sattılar. Şöyle buyurdu:
«Faiz irtikap ettiniz, geri verin!»" [Mâlik][182]
4708- Atâ bin Yesâr radiyallahu anh'dan: Muâviye altın veya gümüş su kabını ağırlığından fazla bir fiyatla sattı.
Ebu'd-Derdâ şöyle dedi:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in, bu gibi alış verişleri misli misline olmadığı için yasakladığını duydum." Buna karşılık Muâviye şu cevabı verdi:
"Bu gibi şeylerde ben bir sakınca görmüyorum." Bunun üzerine Ebu'd-Derdâ dedi ki:
"Muâviye'ye karşı beni savunacak kimse yok mu? Ben ona Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den söz ediyorum, o bana kendi görüşünü söylüyor." Sonra Muâviye'ye şöyle çıkıştı:
"Senin bulunduğun yerde yaşamak bana haram olsun?" Sonra Ebu'd-Derdâ, Ömer'e gelip bu olayı anlattı. Ömer de Muâviye'ye:
"Bunu ancak bu şekilde ve tartıda aynı ve eşit (mesela altınla altın) olarak sat, başka türlü satma!" diye yazdl. [Muratla' ve Nesâî.][183]
4709- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Ben Bakî'de deve satardım, dinarlarla satardım, dinar yerine gümüş para alırdım.
Gümüş para karşılığında satardım, yerine dinarlar alırdım. Peygamber

sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip durumu anlatınca:
«O andaki kıymetiyle olduktan sonra bunda bir sakınca yoktur» buyurdu." [Sünen ashabı |[184]

4710- Mâlik radiyallahu anh'dan: Süleyman bin Yesâr dedi ki:
"Sa'd'm merkebinin yemi bitti; kölesine şöyle dedi:
«Ailenin buğdayından alıp götür, onunla arpa satın al; sakm mislinden fazla almayasın»."[185]

4711- Ebû Ayyâş'dan:
O, Sa'd'a beyaz buğday karşılığında kabuksuz arpa satın almak hakkında sormuş. Sa'd ise ona:
"Hangisi daha kıymetli?" diye sorunca (Ebû Ayyaş):
"Beyaz buğday daha kıymetlidir" deyince, onu bu işten alıkoymuş. Sonra şöyle demiş;
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e yaş hurma vererek karşılığında misliyle kura hurma almanın hükmünü sordular, şöyle buyurdu: «Yas hurma kuruduğu zaman eksilir mi? (ağırlığını kaybeder mi?)»
«Evet» dediler. Bunun üzerine o işi yasak etti." [Mâlik ve Sünen ashabı][186]

4712- Cabir radiyallahu anh'dan:
"Bir köle gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e hicret etmek üzere biat etti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun köle olduğunu anlayamadı. Arkadan efendisi gelip onu istedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem:
«Onu bana sat!» dedi. İki siyah köle verip onu satın aldı. Ondan sonra köle olup olmadığını sorup öğrenmedikçe hiç kimsenin biatini kabul etmedi."
[Müslim ve Sünen ashabı.][187]

4713- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ona bir ordu hazırlamasını emretti. Ancak mevcut develer tüm orduya yetmedi. Ona zekât develerinin karşılığında (başka develer satm) almasını emretti. Zekat zamanına kadar olmak üzere, bir deveyi (hazineden) iki deve karşılığı

ile satın almaya başladı." [Ebû Dâvud][188]
4714- Ali radiyallahu anh'dan:
"O, Usayfir adındaki devesini veresiye olarak yirmi deveye sattı." [Mâlik][189]
4715- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Veresiye olarak iki hayvanı bir hayvana mukabil satmak doğru olmaz; peşin olursa sakıncası yoktur." [Timizi][190]
4716- Semure bin Cundeb radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, hayvanın hayvanla veresiye satışını yasaklamıştır." [Sünen ashabı][191]
4717- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "O, birisinden birkaç dirhem borç aldı.
Sonra sahibine kendi dirhemlerinden daha iyi bir şekilde (fazlasıyla) ödeyince, sahibi:
«Bu benimkilerden hayırlıdır (fazladır)» diyerek almak istemedi. Bunun üzerine İbn Ömer şöyle dedi:
«Biliyorum; ben bunu sana gönül hoşluğuyla veriyorum»."[192]
4718- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
Ona şunu sordular:
"Bir adamın bir adamdan belirli bir günde (vadede) tahsil etmek üzere alacağı vardır. Eğer borcunu hemen öderse, alacağından biraz indirim yapacaktır. Bu caiz mi?"
İbn Ömer bunu hoş görmedi ve yasakladı. [İkisi de Mâlik'e aittir.][193]
4719- el-Berâ bin Âzib radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Riba (faiz) yetmişiki kısımdır; en aşağısı, kişinin annesiyle yatmasıdır. Rianın en büyüğü kişinin kardeşinin namusu hakkında ileri geri konuşmasıdır."
[Taberânî, Mu'cemı'l-Evsat'U leyyin bir senedle.][194]
4720- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Riba (faiz) yetmiş büyük günaha tekabül eder ki bunların en hafifi,

kişinin annesi ile cinsel ilişki kurmasıdır." [ibn Mâce][195]

Muhayyer Alış Veriş Kusur Yüzünden Malı Geri Vermek, Hurma Ağacının Meyveleri, Satılan İki Kölenin Malı Ve Ziraî Afetler

4721- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Alış veriş yapan iki kişi birbirlerinden ayrılmadıkça (satış anlaşmasını bozmak hususunda) muhayyerdirler. Yahut (alış veriş yapanlardan biri diğerine) «(Vazgeçmekte) muhayyersin» demişse yine muhayyerdir."

Nâfi' dedi ki: "İbn Ömer, beğendiği bir şeyi satın aldığı zaman satan adamın yanından (hemen) ayrılırdı."[196]

4722- Diğer rivayet: İbn Ömer dedi ki:

Osman'a, Hayber'deki malına mukabil vadide bir mal sattım. Alış verişimiz bitince, caymasın diye hemen evinden çıktım. Çünkü sünnet olan, meclisten ayrılmadıkça hem satıcı ve hem alıcının muhayyer olmasıdır. Alış verişimiz tamamlanınca, onu aldattığımı far-kettim. Çünkü ben onu üç günlük mesafesi olan Semud topraklarına sevk ettim; o (Osman) ise beni1 yine üç günlük mesafesi olan Medine'ye sevk etmiş." [Altı hadis imamı.][197]

4723- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Alış veriş yapan iki kişi birbirlerinden ayrılmadıkça (akdi bozmakta) muhayyerdirler. Ancak aralarında muhayyerlik anlaşması varsa başka. Arkadaşım (alış verişten) vazgeçer diye hemen arkadaşını terk edip oradan uzaklaşması helâl olmaz." [Sünen ashabı][198]

4724- Hakîm bin Hizam radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Alış veriş yapan iki kişi, birbirlerinden ayrılmadıkça veya ayrılıncaya kadar (caymakta) muhayyerdirler. Eğer dürüst alış veriş yapıp da her şeyi olduğu gibi açıklarlarsa, alış verişleri bereketli olur. Eğer bazı gerçekleri gizleyip yalan söylerlerse, alış verişlerinin bereketi kalmaz." [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][199]

4725- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Alış veriş yapan iki kişi ihtilâf ederlerse, satanın sözü esas alınır; satın alan müşteri ise muhayyer bırakılır." [Mâlik ve Tirmizî][200]

4726- Ebu'1-Vadî' radiyallahu anh'dan: "Bir savaşa çıkmıştık; bir yerde konakladık. Bir arkadaşımız atını bir köle karşılığında sattı. İki gün iki gece orada kaldıktan sonra, adam pişman olmuş olacak ki atını eğerlemeye koyuldu. Bu satıştan pişman olmuştu. Öbürüne gidip akdi bozmak istedi.

Ancak adam kabul etmedi. Bunun üzerine Ebû Berze'ye gittiler. Ebû Berze de onlara: «Ben şimdi size Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in hükmünü vereceğim. Razı mısınız? O şöyle buyurdu: 'Alış veriş yapan iki kişi birbirlerinden ayrılmadıkça (caymakta) serbesttirler.' Sizin henüz ayrılmadığınızı görüyorum.» dedi." [Ebû Davudi][201]

4727- Semure bin Cündeb radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Alış veriş yapan iki kişiden her biri arzuladıklarını alıncaya ve ayrılıncaya kadar satış akdini bozmakta serbesttirler. Üç kere muhayyer olabilirler." [Nesâî][202]

4728- Ukbe bin Âmir ve Semure radiyallahu anhumâ'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Herhangi bir adam; iki kişiye ayrı ayrı bir şey satarsa, o mal ilk önce hangisine satmış ise onun olur." [İbn Mâce][203]

4729- Onun ayrıca Semure'den şöyle bir merfû rivayeti de vardır:

"Mücîz (yani çocuğun malında ticarete me'zûn (velisi) olan iki kişi) (bir malı iki ayrı müşteriye) sattıkları zaman o mal ilk (satış yapılan) müşteriye aittir."[204]

4730- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

"Bir adam bir köle aldı, yanında epey kaldıktan sonra onda bir kusur buldu. Hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bildirdi ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de onu eski sahibine geri verdi. Eski sahibi:

«Ya Resûlallah! Adam bunu (köleyi) kullandı, çalıştırdı.» Şöyle buyurdu:
«Haraç (menfaat), zâmine (sorumluluğunu alan müşteriye) aittir»." [Sünen ashabı)[205]
4731- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kölenin müddeti üç gündür; bu üç gün zarfında bir hastalık bulursa delilsiz eski sahibine geri verir. Üç günden sonra bir hastalık bulursa, onu satın aldığı zaman bu hastalığın onda bulunduğuna dair delil ve şahit getirmekle yükümlü kılınır." [Ebû Dâvud][206]
4732- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Satın alınan) huysuz deve geri ve-ril(ebil)ir." [Ebû Ya'lâ leyyin bir senedle.][207]
4733- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "O, sekizyüz dirheme, «sağlamdır» diyerek bir köle sattı. Müşteri: «Kölede bir hastalık vardır. Sen bana bunu satarken söylemedin» dedi. Derken davayı Osman'a götürdüler. Osman, İbn Ömer'e:
«Satarken onda herhangi bir hastalık olduğunu bilmediğine dair yemin eder misin?» diyerek yemin teklif edince, yemin etmekten
kaçındı. Bunun üzerine İbn Ömer köleyi geri aldı. Sonra köle iyileşince bilâhare onu binbeşyüz dirheme sattı." [Mâlik][208]
4734- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim yetişkin, döllemesi yapılmış hurma
ağacı satarsa, meyvesi satan kimsenin olur, ancak alıcı aksini şart koşmuşsa başka. Bir kimse bir köle satın alırsa, kölenin malı satanın olur, ancak eğer alan kimse aksini şart koşmuşsa başka." [A!tı hadis imamı.][209]
4735- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer müslüman kardeşine yemiş satıp da o yemişe bir afet gelirse, ondan senin bir şey alman helâl olmaz. Hak etmeden kardeşinin

malını ne sebeple alacaksın?"[210]

4736- Diğer rivayet: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, (ağaçta meydana gelecek) birkaç senenin mahsulünü satmayı yasakladı. Felâkete maruz kalan meyvelerin paralarını da kaldırdı (müşterinin hesabından düştü)." [Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî][211]

4737- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Eğer sabahleyin yıldız doğarsa, (tabiî) felaket kalkar."[212]

4738- Diğer rivayet: “Sabahleyin yıldız doğup da (tabiî) felaketin kalkmadığı ya da hafiflemediği hiç görülmemiştir." [Ahmed ve Bezzâr][213]

4739- Taberânî, Mu'cemu's-Sağîfâ& şu lafızla rivayet etti: "Yıldız yükselince, her ülkeden felâket kalkar."[214]

Şuf'a (Hakkı), Selem (Önceden Satma), İhtikâr (Karaborsacılık) Ve Tes'îr (Fiyat Biçmek)

4740- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, taksim edilmedikçe her (akar) malda (ortak veya komşunun) şuf a (o malı sahiplenmekte öncelik) hakkı bulunduğuna hükmetti.

Sınırlar çizilip, yollar tayin edilince şuf'a (hakkı) kalkar."[215]

4741- Diğer bir rivayet: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, mesken olsun, bostan olsun, taksim edilmemiş her ortaklıkta şuf'a hakkı olduğuna hükmetti. Ortağına sorup izin almadıkça kimseye satması helâl olmaz. Satmadan önce haber verir; ortağı isterse alır, isterse bırakır, almaz. Ona (ortağına) bildirmeden satarsa, ortağı aynı fiyat karşılığında onu almaya daha çok hak sahibi olur."[216]

4742- Diğer rivayet: "Komşu, komşusunun şuf a hakkına daha hak sahibidir. Aynı yoldan işliyorlarsa, komşu bulunmadığı takdirde, gıyabında satış yapmaz, komşusunu bekler." [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][217]

4743- Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Ev komşusu komşusunun evini; arazi komşusu da arazisini satın

almaya daha lâyık ve hak sahibidir." [Ebû Dâvud][218]

4744- Osman radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Eğer bir arazide hudutlar meydana gelmiş ise, onda artık şuf'a hakkı yoktur. Ne kuyunun suyunda ve ne de hurma ağaçlarını döllemede şuf a hakkı yoktur." [Mâlik][219]

4745- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Çocuğun şuf'a hakkı büyüyünceye kadar devam eder; büyüdüğü zaman ister hakkını alır, isterse almayıp bırakır." [Taberânî, Mu'ce-mu'l-Evsat ve's-Sağfr'de zayıf bir senedle.][220]

4746- Enes radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Hıristiyanın şuf a hakkı yoktur." [Taberânî, Mıı'cemu's-Sağfr'de leyyin bir senedle.][221]

4747- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,

Medine'ye geldiğinde onlar, peşin para ile buya da iki yıl sonra olgunlaşacak olan hurmayı satın alıyorlardı. Bunun üzerine onlara şöyle buyurdu: «Kim peşin para verip de bir ya da iki yıl sonra herhangi bir şey alacak olursa, belirli ölçek, belirli bir tartı ve de belirli süreyi tayin ederek satın' alsın»." [Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][222]

4748- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Bir kimse bir malı selem akdi ile (yani peşin verilen para karşılığında ilerde teslim almak üzere mal) satın almışsa, onu teslim almadan (kâğıt üstünde) bir başkasına satmasın (sarfetmesin)."[223]

4749- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Bir adam selem yoluyla yani peşin para verip gelecek senenin hurmasını satın aldı, fakat o sene hurma vermedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda dava gördüler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem satıcıya:

«Hurma veremiyorsun, onun parasını kendine nasıl helâl sayacaksın! Haydi adamın parasını geri ver!» dedi, sonra şöyle buyurdu:

«Hurma iyice olgunlaşmadıkça, onun için önceden peşin para vermeyin!»" [İkisi de Ebû Davud'a aittir.][224]

4750- Semure radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, hurma ağaçlan sahibinin, meyvesinden yenmedikçe, gelecek sene vermek üzere (herhangi bir mal karşılığı başka bir) alıcıya borçlanmasını yasaklamışta Çünkü çok borca girer, meyve de olmaz ve böylece o borcun altından kalkamaz.

Ekin sahibini de hasad zamanı gelmeden ekinini satmasından alıkoymuştur. Buğday tartıp almadan, altınını buğdayla değiştirmekten altın sahibini, faiz korkusundan dolayı nehyetmiştir." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de ve Bezzâr leyyin bir senedle.][225]

4751- Mâlik radiyallahu anh'dan: "Gelecek yıl kendisine, başka bir beldede ödemek üzere, bir adama peşin buğday veren adam hakkında Ömer'e bir sual sordular. Ömer bunu hoş karşılamadı ve «Devenin kirası (yani taşıma gideri) ne olacaktır?» diye sordu."[226]

4752- Mâlik radiyallahu anh'dan:

Ona ulaştığına göre İbn Mes'ûd şöyle demiştir: "Bir kimse veresiye bir mal verirse, bir avuç saman dahi olsa, sakın fazla alma şartı koşmasın. Çünkü bu fazlalık, ribâ sayılır."[227]

4753- Saîd İbnü'l-Müseyyeb radiyallahu anh'dan:

Ma'mer bin Ebî Ma'mer dedi ki: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kim yiyecekte ihtikâr ederse (pahalanın-caya kadar elinde tutarsa), hatâkâr olur." Saîd'e denildi ki:

"Ama sen de ihtikâr ediyorsun." Şu cevabı verdi:

"Bu hadisi rivayet eden Ma'mer de ihtikâr ediyordu." [Müslim ve Ebû Dâvud.][228]

4754- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Pahalılaşmasını isteyerek her kim kırk gün bir yiyecek maddesi ihtikâr ederse, Allah'tan yüz çevirmiş olur; Allah da ondan yüz çevirmiştir."[229]

4755- Muâz radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem buyurdu:)
"ihtikâra kul ne kötüdür; Allah fiatlan ucuzlatırsa üzülür; pahalılaştırırsa sevinir."[230]
4756- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şehir ahalisi, Allah yolunda kendilerini feda edenlerdir; onlara gıdalarında ihtikâr yapmayın. Onlara karşı fiatlan yükseltip pahaldik yapmayın. Kim onlara kırk gün bir gıda maddesi ihtikâr ederse, sonra o ihtikâr ettiğinin tamamını tasadduk etse bile bu, onun günahına keffâret olamaz."[231]
4757- Ebû Hureyre ve Ma'kü bin Yesâr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seliem buyurdu:)
"Muhtekirler ve katiller bir derecede haş-rolunacaklardır. Kimin müslümanların gıdasının pahalılaşmasında bir rolü olursa, onu kıyamet gününde en büyük ateşte, azaplandır-ması, Allah'ın bir hakkı olur."
Dördü de Rezîn'e aittir. Birinci rivayette (no. 4752) Ahmed, Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve Tabe-rânî Mu'cemu' l-Evsat'ta zayıf bit senedle muvafakat ettiler ve sonunda şu ilaveyi yaptılar:
"Herhangi bir mahalle halkı arasında, aç bir kimse sabahlarsa, Allah'ın zimmeti (himayesi) onlardan alınır." İkincisine (no. 4753), Taberânî Mu'cemu'l-Kebîr'de muvafakat etti. Ancak isnadında yer alan Süleyman b. Seleme metruk bir râvidir.[232]
4758- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seliem buyurdu:)
"Yiyecek getirip pazara sunan rızıklanır. Muhtekir ise lanetlenmiştir." [İbn Mâce zayıf bir isnadla.][233]
4759- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seliem buyurdu:)
"Kim müslümanların mallarında ve yiyeceklerinde ihtikâr ederse, Allah onu cüzzam ve iflasa müptelâ kılar." [îbn Mâce][234]
4760- İbnü'l-Müseyyeb radiyallahu anh'dan:
Ömer radiyallahu anh, çarşıda ucuz fiyatla kuru üzüm satan Hâtib bin

Ebî Belte'a'ya uğradı. Ömer ona dedi ki: "Ya fiyatı artıracaksın, ya da çarşımızdan malını kaldıracaksın!" [Mâlik][235]
4761- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
Bir adam gelip şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü! Fiyatı sen tesbit et!"
Şöyle buyurdu:
"Bilakis fiyat koymak yerine dua edeyim." Sonra başka biri gelip:
"Ey Allah'ın Resulü! Fiyatı sen tesbit et!" dedi. Şöyle buyurdu:
"Fiyatları yükselten ve alçaltan ancak Allah'tır. Ben kimsenin hakkı üzerimde olmadan Allah'a kavuşmayı umarım." (Ebû Dâvud][236]
4762- Onun ve Tirmizî'nin Enes'den yaptıkları rivayet. Dediler ki:
"Mallar pahahlaştı, ne olur bizim için fiyatları sen tesbit et!" Şöyle buyurdu:
"Fiyatları koyan ancak Allah'dır. Rızkı veren, artırıp eksilten ancak O'dur. Ben içinizden hiç kimse ne mal ve ne de canda benden davacı olmadan, Allah'a kavuşmayı umarım."[237]

Borç, Ödeme Âdabı, İflâs Ve R İflâsa Yakın Olan Durumlar

4763- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: " (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seüem buyurdu:)
"Allah'ın yasakladığı büyük günahlardan sonra kulun karşılaşacak olduğu en büyük günah, kişinin borçlu olarak ve borcunu ödeyecek kimse bırakmayarak (ilmesidir." (Ebû Dâvud][238]
4764- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şehidin borçtan başka tüm günahları bağışlanır." |Müslim][239]
4765- Suheyb radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir kimse ödememek niyetiyle bir adamdan borç para alırsa, Allah'a hırsız olarak kavuşur." [İbn Mâte leyyin bir isnadla.)[240]
4766- Semure radiyallahu anh'dan:
Bir gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize hitap edip şöyle buyurdu:

"Burada falanoğullarından biri var mıdır?"
Kimse cevab vermedi. Tekrar: "Burada falanoğullarından biri var mıdır?" dedi. Üçüncü (sorusun)da bir adam ayağa kalkıp: "Ben varım, ey Allah'ın Resulü!" dedi.
"İlk iki keresinde bana neden cevap vermedin? Ben sizin sadece iyiliğinizi isterim. Sizin arkadaşınız (onlardan ölen birini kastediyor) borcu yüzünden mahpus (ve mahkum) oldu. Borcunun ödenmesini uygun görüyorum ki, kimse ondan bir şey istemesin" dedi. [Nesâî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.][241]
4767- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim ödemek niyetiyle insanların malını alırsa, Allah onun namına onu öder (ödemesinde kolaylık ihsan eder). Kim de insanların malını, telef etmek niyetiyle alırsa Allah onu telef eder." {Buhârî][242]
4768- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan:
Meymûne çok para alır ve borcunu devamlı çoğaltırdı. Ailesi onu bu hususta kınadı ve o kadar çok borçlanmamasını söyledi. Bunun üzerine şöyle dedi:
"Borç almaya devam edeceğim, çünkü dostum ve can yoldaşım sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini duydum:
«Herhangi bir kimsenin ödemek niyetiyle aldığı borcu Allah bilir ve daha dünyada iken onun borcunu ödemesinde mutlaka ona bir kolaylık ihsan eder»." |Nesâî][243]
4769- Abdullah bin Ca'fer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın hoşlanmadığı hususlarda borçlanmadığı sürece Allah, borcunu ödeyinceye dek, borçlu ile beraberdir."
Abdullah vekil harcına derdi ki:
"Haydi benim için borç al, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den:
«Allah'ın borçlu ile beraber olduğu» sözünü duyduktan sonra, Allah benimle beraber olmadan (yani borç almadan) herhangi bir geceyi geçirmek istemem." (İbn Mâce][244]

4770- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Zenginin, ödeyecek durumu olduğu halde borcunu ödemeyi uzatması zulümdür. Biriniz (alacağı) bir zengine havale edilirse kabul etsin." [Altı hadis imamı.][245]
4771- Ali radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu.)
"Allah, zalim zengine, cahil ihtiyara ve kibirli fakire buğzeder." [Bezzâr ve Taberanî, Mu 'ce-mu'l-Kebfr'de leyyin bir senedle.)[246]
4772- eş-Şerîd (b. Süveyd) radiyallahu anh'dan: (AUah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişinin zorcunu ödeme imkânını bulup da ödememeyi, (alacaklısı tarafından) şikayet edilmesini ve cezalandırmasını helâl kılar."
İbnü'l-Mübârek bunu şöyle yorumladı: "Irzını helâl kılar (haysiyetini düşürür)" demek "Ona sert ve kaba davranmak helâl olur" demektir. "Cezalandırılması" ise, hapsedilmesi demektir."
| Ebû Dâvud, Nesâî ve bâb başlığında Buhârî.][247]
4773- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, iki
kişinin (bir alacak yüzünden) yüksek sesle kapıda münakaşa ettiklerini duydu. Birini Ötekinden borcunun bir kısmını bağışlamasını ve alacağını da yumuşaklıkla talep etmesini istiyordu; öteki de: «Vallahi yapmam» diyordu. Bunun üzerine şöyle buyurdu:
«İyilik yapmayacağına dair yemin eden hanginizdir?» Adam:
«Ben ey Allah'ın Resulü deyince (o halde)! Artık borçlu nasıl arzu ederse öyle olsun» dedi." [Buhârî ve Müslim][248]
4774- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir adam hiç iyilik işlemezdi. Sadece (herkese) borç para dağıtırdı. Tahsil zamanı gelince, tahsildarına: «İmkânı olanlardan al, durumu müsait olmayıp sıkıntıda olanlardan alma, belki Allah da (bu sebeple) bizim günahlarımızı bağışlar» derdi. Nihayet adam öldü. Allah ona sordu: «Herhangi bir iyi amelin var mıdır?» «Hayır, sadece halka borç

para dağıtırdım, tahsil etme zamanı gelince, hizmetçimi şöyle diyerek gönderirdim: 'Durumu müsait olanlardan al, olmayanlardan alma! Belki Allah da bunun sebebiyle bizi bağışlar' derdim.» Allah da ona şöyle buyurdu: «Ben de seni affedip, günahlarından geçiverdim»." IBuhârî ve Nesâî.][249]

4775- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim güç durumda (borçlu) olan kişiye mühlet verir ya da hiç (borcunu) almazsa Allah onu kıyamet gününde, kendi gölgesinden başka hiçbir gölgenin olmadığı günde Arşının gölgesi altında gölgelendirecektir." |Tirmizî][250]

4776- Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: O, kendisinden alacağı olduğu kişiyi aradi; o da ondan kaçıp gizlendi; nihayet buldu. Borçlu özür dilemeye başladı:

"Ben dardayım; verecek param yoktur." "Allah aşkına doğru mu söylüyorsun?" "Evet, Allah şahit ki doğru söylüyorum." "Öyle ise ben de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini duydum:

«Kim, Allah'ın kendisini kıyamet üzüntülerinden kurtarmasından hoşlanırsa, güç durumda olan borçlusuna (alacağını erteleyerek) rahat bir nefes aldırsın ya da alacağından vazgeçsin» dedi." [Müslim][251]

4777- Ubâde bin el-Velîd bin Ubâde bin es-Sâmit radiyallahu anh'dan:

"Ben babamla birlikte Ensâr'ın bir kabilesinde ilim öğrenmeye çıktık. İlk karşılaştığımız insan, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sahâbisi Ebu'1-Yüsr oldu. Beraberinde hizmetçisi de vardı. Her birinin sırtında çizgili bir elbise ve meâfîr kumaşı vardı. Ona babam dedi ki:

«Ey amca! Yüzünde bir öfke eseri görüyorum.»

«Evet, falan adamda alacağım vardı, ailesine vardım; 'O burada mı?' diye sordum. 'Hayır' dediler. Oğlu çıktı bu defa ona sordum: 'Baban nerede?' Bana dedi ki: 'Senin sesini duydu, annemin yatağının altına girdi.' Hemen yanına varıp 'Çık, ben senin yerini biliyorum' dedim. Çıkınca ona sordum: 'Benden gizlenmene sebep nedir?' Cevap verdi: 'Vallahi şimdi sana doğrusunu söyliyeyim: Seninle konuşup yalan söylemekten, söz verip sözümü yerine getirememekten korktum. Ben

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sohbetinde bulundum. Ben gerçekten sıkıntılı bir haldeyim' deyince, ben de dedim ki:
'Allah aşkına hakikaten sıkıntılı durumda mısın?'
'Allah şahidimdir ki, gerçekten sıkıntılı durumum vardır' deyince, hemen kağıdı (senedi) verdim, kendi eliyle sildi. Sonra dedim ki:
'İlerde bir imkân bulursan ödersin, bula-mazsan sana helâl olsun.
Adam da ellerini gözlerine koyarak: 'Bu iki gözüm gördü, bu iki kulağım duydu'; elleriyle kalbini göstererek: 'Bu kalbim kavradı, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: «Kim güç durumda olanın borcunu ertelerse, ya da hiç almazsa Allah onu kendi gölgesinde gölgelendirir»' dedi».
Ubâde dedi ki: «Ey Amca! Sen kölenin çizgili elbisesini alsaydın da kendi meâfirini ona verseydin bu, (ahirette) hem senin için, hem de onun için birer hülle olurdu.» Bunun üzerine başımı okşadı ve şöyle dedi:
«Allahım, onu mübarek eyle! Bu iki gözüm gördü, bu kulaklarım duydu, bu kalbim hıfzetti; Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: «Onlara yediklerinizden yedirin, giydiklerinizden giydirin.» Ona dünya metâından vermem, benim için kıyamet gü-nünde sevaplarımdan almasından daha kolaydır»." [Müslim uzun bir metinle.][252]
4778- Ka'b bin Mâlik radiyallahu anh'dan: "O, mescidde İbn Ebî Hadred'den borcunu istedi; çok geçmeden yüksek sesle konuştuklarını Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem duydu. Hücresinin perdesini açarak çıktı ve şöyle seslendi:
«Ey Ka'bl»
«Buyur ey Allah'ın Resulü!» dedim. Hemen eliyle alacağımın yansını bağışlamamı işaret etti.
«Olur ey Allah'ın Resulü!» dedim. Adama da:
«Haydi kalk (şimdi) borcunu öde!» buyurdu." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâl][253]
4779- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Bir adamın Peygamber sallallahu aleyhi

ve sellem'den bir baş deve alacağı vardı. Geldi istedi.
«Haydi onu verin.'» dedi. Aradılar bulamadılar. Ancak değerde ondan üstün olan bir şey buldular,
«Onu verin!» buyurdu. Bunun üzerine adam:
«Bana borcunu çok güzel şekilde ödedin. Allah sana daha iyisini ihsan etsin!» dedi.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de bunun üzerine şöyle buyurdu:
«En hayırlınız borcunu en güzel şekilde ödeyendir.»[254]
4780- Diğer rivayet: O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den alacağını isterken biraz kaba konuştu.
"Ne yapalım onun devesinin yaşında bir deve bulamıyoruz" dediler. Ve sahabeden biri ona hücum etmek istedi, fakat Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Onu bırakın! Hak sahibinin konuşma hakkı vardır." Sonra ona daha iyisinin verilmesini emretti. Adam da şöyle dedi:
"Bana ödemeyi çok güzel yaptın, Allah da seni en güzel ödülle ödüllendirsin!"
{Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî.][255]
4781- İbn Mâce, İbn Abbâs'dan benzerini şu lafızla nakletti:
"Alacaklı olan kişinin borç sahibine karşı ödeyinceye dek daima bir nüfuzu vardır."[256]
4782- İbn Ömer ve Âişe radiyallahu anhu-mâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Karşısındaki versin veya vermesin hak talep eden kimse, iffet içinde talep etsin." [İbn Mâce][257]
4783- Abdullah bin Ebî Rabî'a radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, benden kırk bin (dirhem) ödünç aldı. Sonra bir yerden ona para gelince borcunu bana ödedi ve şöyle dedi:
«Allah ailene ve malına bereket versin. Selef (alınan ödünç paranın) karşılığı hamd ü sena ve borcu ödemektir».''[258]
4784- Muhammed bin Cahş radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında oturuyorduk. Başmı semaya kaldırdı, sonra elini alnına koyup şöyle dedi:
«Sübhanallah! Amma da ağır hüküm indirildi.» Sükût ettik ve korktuk. Ertesi gün sordum:
«Ey Allah'ın Resulü! O indirilen ağır hüküm ne idi?» Cevap verdi:
«Nefsim kudret elinde olana yemin ederim ki, bir insan Allah yolunda öldürülürse, sonra diriltilip tekrar öldürülse, sonra diriltilip tekrar öldürülse ve o insan eğer borçlu ise cennete giremez»." [ikisi de Nesâî'ye aittir.][259]
4785- Câbir radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem borçlu olarak ölen kişinin namazını kıldırmazdı.
Bir cenaze getirildi. Resûlullah:
"Bunun borcu var mıdır?" diye sordu.
"Evet iki dinar borcu vardır" dediler. Şöyle buyurdu:
"Siz arkadaşınızın namazını kıtın!" Bunun üzerine Ebû Katâde dedi ki:
"Onun iki dinar borcunu üzerime alıyorum, ben ödeyeceğim." Ondan sonra onun namazını kıldırdı.
Allah, Resulüne fetihler ihsan ettikten sonra şöyle buyurdu:
"Ben her mü'mine kendi nefsimden daha ileriyim. Kim bir borç bırakmışsa ödemesi bana aittir. Kim bir mal btrakmışsa o mal vâ-risinindir." fEbö Dâvud ve Nesâî][260]
4786- Ahmed ve Bezzâr şu ilave ile aynısını rivayet ettiler:
"Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Katâde'ye o günden sonra:
«Ne oldu o iki dinara?» diye sordu. «Dün öldü, yarın ona döner. O iki dinarı ödedim» deyince, şöyle buyurdu: «İşte şimdi derisi serinledi»."[261]
4787- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir müslüman bir müslümana iki kere ödünç para verirse bu, ona bir kere sadaka vermiş gibi olur."

[İbn Mâce, uzun bir metinle ve zayıf bir senedle.][262]
4788- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir adam cennete girdi, kapısında şöyle bir yazı gördü: «Verilen sadakanın karşılığı on sevap, verilen ödünç paranın karşılığı ise onsekiz sevaptır»."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'âe leyyin bir senedle.][263]
4789- fbn Mâce zayıf bir senedle Enes'ten: "Dedim ki ey Cibril! Neden ödünç para sadakadan üstün oluyor?" Cevap verdi:
"Çünkü dilenci dilenirken yanında para bulunabilir. Ama ödünç para isteyenin mutlaka bir ihtiyacı vardır da onun için istemiştir."[264]
4790- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan: (AHah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ruhunuz güven içindeyken onu korkutmayın!"
"Bu nasıl olur?" diye sorduklarında:
"Borçla olur" buyurdu.
[Ahmed, Taberânî, Mu'cemu'l-Kebtr'de ve Ebö Ya'Iâ.][265]
4791- Câbir radiyallahu anh'dan:
Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip:
"Canımla malımla cihad edip, harp alanından kaçmadan, düşmana karşı büyük bir sabır ve metanetle savaşıp karşılığım da ancak Allah'tan bekleyerek öldürülürsem cennete girebilir miyim?" diye sordu.
"Evet" buyurdu. Adam aynı soruyu iki ya da üç kere tekrarladı. Her defasında:
"Evet. Eğer üzerinde bir borç yoksa, ya da borç var ancak ödeme imkânını bulamamişsan" buyurdu. [Ahmed ve Bezzâr.][266]
4792- Sehl bin Hanîf radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şehidin ilk kan damlası aktığı zaman borcu hariç, tüm günahları bağışlanır." [Taberânî, Mu 'cemu'l-Kebtr'de.][267]
4793- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Borç üzüntüsünden başka kayda değer üzüntü yoktur. Göz ağrısından başka kayda değer ağrı yoktur." [Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat ve's-Sağîr'de zayıf bir senedle.][268]

4794- îbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sa\\a\\arm a\e\\\ı ve se\\embuy\ıiâu

"Duasının kabul edilmesini ve sıkıntısının giderilmesini isteyen, sıkıntıda olan borçluya yardım etsin." [Ahmed ve Ebû Ya'lâ)[269]

4795- Bureyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim güç durumda olan (borçluy)a mühlet verirse, her gün mühlet verdiği kadar bir sadaka sevabı alır." Dedim ki:

"Ey Allah'ın Resulü! Senin: «Kim sıkıntıda olana mühlet verirse her gün için onun kadar sadaka sevabı alır» dediğini duydum. Sonra şöyle dediğini de duydum: «Her kim güç durumda olana mühlet verirse, verdiği mühletin iki misli kadar sadaka sevabı alır»." Şöyle buyurdu:

"Borcun vadesi dolmadan bir mislini alır, ama vadesi dolduktan sonra ertelerse, o zaman her gün için iki misli sadaka sevabını alır." [Ahmed][270]

4796- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim borçlusundan (normal şartlar içinde) hakkını istemeye gitmek için yola çıkıp yürürse, yeryüzünün tüm canlı varlıkları ve sudaki balıklar ona dua eder. Attığı her adım karşılığında onun için cennette bir ağaç biter ve bir de günahı bağışlanır." [Bezzâr zayıf Ur senedle.)[271]

4797- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim iflas etmiş bir adamın yanında kendi malını görürse, onu almaya herkesten daha çok hak sahibidir."[272]

4798- Diğer rivayet: "Eğer müşteri mal sahibine parasından bir kısmını ödemişse, kalan kısımda diğer alacaklılar gibidir. Herhangi bir kimse (müşteri) ölürse, bir kişinin de onda malı varsa, ondan daha önce parasının bir kısmını alsın veya almasın, mal sahibi diğer

alacaklılardan herhangi biri gibidir." [Altı hadis imamı.][273]

4799- İbn Mâce, meçhul bir râvi kanalıyla: "Herhangi bir adam ölürse ya da iflâs ederse, mal sahibi onun yanında gördüğü malını almaya herkesten daha lâyık ve hak sahibidir."[274]

4800- Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim çalınan kendi malınımn aynını bir adamın yanında bulursa onu almaya (herkesten çok) hak sahibidir. Bu malı hırsızdan satın alan kimse (kendisine satan) hırsızı takip eder." [Ebû Dâvud ve Nesâî][275]

4801- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında bir adam aldığı meyvelerde büyük bir afete uğradı. Bu yüzden çok borçlandı. İflâs etti. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem:

«Ona sadaka verip yardım edin!» buyurdu. Herkes sadaka verip yardım etti; fakat borcunu yine de kapatamadı. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem alacaklılarına:

«Onda bulduğunuzu alın, bundan başka herhangi bir hakkınız yoktur." [Müslim ve Sünen ashabı][276]

4802- Ömer bin Abdirrahman bin Delâk el-Müzenî'den, o da babasından:

"Cüheyne'den bir adam develer satın alıp onları pahalı satardı, sonra da herkesten önce hacca giderdi. Derken iflâs etti. Durumu Hz. Ömer'e aksedince, şöyle hitap etti:

«Ey Cemaat! Useyfi'a, Cuheynenin Usey-fi'ası, hacılar arasında en dindar ve eminidir, diye övülmeyi seven bir kişidir. Şimdi bu adam borç alarak alışveriş yapmış, ancak borcunu ödemeye yanaşmamıştır. Nihayet borcu bütün malını götürür hale gelmiştir. Kimin onda alacağı varsa yarın sabah bize gelsin; malını alacaklıları arasında bölüştüreceğiz. Sakın siz de borçlanmayın. Çünkü borcun başı keder, sonu ise malın elinden gitmesidir»." [Mâlik][277]

4803- İbnü'l-Müseyyeb radiyallahu anh'dan:

Osman şuna hükmetti: Borçlusu iflâs etmeden kim hakkından bir şeyi tahsil etmişse o, artık onun olur." [Rezîn][278]

Âriye (Ödünç, Emanet) Umrâ (Kayd-ı Hayat Şartıyla Hibe), Rukbâ, Hibe Ve Hediye (Hükümleri)

4804- Abdullah bin Safvân'ın ailesinden bir takım insanlardan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey Safvân! Silahın var mıdır?"
"Ödünç mü, yoksa gasp mı?"
"Hayır, ödünç" buyurdu. Bunun üzerine (Safvân) ona otuz ile kırk arasında zırhı ödünç verdi. Ondan sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Huneyn harbine çıktı. Müşrikleri yenilgiye uğratınca, Safvân'ın zırhlarını topladı, fakat zırhların birkaçı da kaybolmuştu. Gelip Safvan'a verirken:
"Ey Safvân senin zırhlarından birkaçını kaybettik, onları sana ödeyecek miyiz?" diye sorunca,
"Hayır ey Allahın Resulü! O gün gönlümde olmayan (iman) bu gün gönlümde var" dedi. [Ebû Davud][279]

4805- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kullanmak için büyük bir tabak aldı, kaybetti ve sonra onu ödedi (tazmin etti)." [Tirmizî][280]

4806- Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü saHallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"El, verinceye (ödeyinceye) dek aldığını korumaya mecburdur."
Katide dedi ki: "Hasan bu hadisi unuttu da sonra şöyle dedi: «O, (yani ödünç aldığın şey) emanetindir. (Kaybolması halinde) Sana tazmin etmek gerekmez»."[281]

4807- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Emanet olarak alınan mal sahibine ödenir. Kefil borçlu sayılır. Borç ödenmelidir."
[İkisi de EM Dâvud ve Tirmizî'ye aittir.][282]

4808- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu):
"Sağılı deveyi kullanmak için vermek ne güzel bir lütuftur. Sağılı koyunun sütünü sağmak ve sonra geri vermek şartıyla birine vermek

ne güzel bir lütuftur. Sabah bir kap süt verir, akşam da bir kap süt verir." (Buhârî ve Müslim][283]

4809- Cabir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu):

"Herhangi bir adama umrâ suretiyle (yani ömür boyu kullanması için) bir mal bağışlanırsa o mal, artık hibe edilen kimsenin ve onun çocuklarınındır. O mülk artık verdiği kimsenin olur, vazgeçip bağışını geri alamaz. Çünkü onu bir bahşiş olarak vermiştir. Miras haklan da ona (bağışa) dahil olmuştur."[284]

4810- Diğer rivayet: "Kim, bir insanın kendisine ve çocuklarına umrâ suretiyle bir bağışta bulunursa, artık onda hiçbir hakkı kalmaz, hak iddiası kesilir. O şeyi (arazi veya evi) kime vermişse onun ve neslinin olur."[285]

4811- Diğer rivayet: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in cevaz verdiği umrâ, kişinin bağışlarken şöyle demesidir: "Bu, senin ve neslinindir." Ancak: "Ben yaşadığım sürece bu senindir" denilirse, o mal hibe edilen ölünce sahibine döner.

Ma'mer dedi ki: "Zührî'nin fetvası da bu merkezdeydi."[286]

4812- Diğer rivayet: "Mallarınızı üzerinizde tutun ve o mallan ifsâcl etmeyin! Çünkü kim bir malı umrâ suretiyle bir ömür boyu başkasına bağışlarsa, bağışlanan hayatta olsun, ölü olsun mal artık o kimsenin ve onun çocuklarının olmuş olur."[287]

4813- Başka rivayet: "Rukbâda bulunmayın, umrâda bulunmayın! Kim bir rukbâda bulunursa ya da umrâda bulunursa o verdiği şey, artık (hibe edilenin) vârislerinin olur."[288]

4814- Atâ'dan nakledilen diğer rivayet: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, rukbâ ve umrâ suretinde hibe yapmayı yasakladı. (Abdiilkerîm dedi ki: Atâ'ya) dedim ki:

"Rukbâ nedir?" Cevap verdi:

"Rukbâ: Kişinin, kişiye «O, yaşadığın sürece senindir» demesidir. Böyle bir şey yaparsanız caizdir." [Altı hadis imamı.][289]

4815- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Umrâ da yapmayın, rukbâ da yapmayın! Yaparsanız, o malı kime hibe yapmış iseniz onun olur." Dedim ki:
"Bu nasıl olur?" Şöyle buyurdu:
"Umrâ: «Bu (mal), ömrün oldukça senindir» demendir. Rukbâ: «Benden ve senden olarak o başkasının olacaktır, (yani ben önce ölürsem, bağışladığım bana geri dönecektir, aksi durumda senindir) demektir."
[Taberânî, Mu'remu'I-Kebîr'de leyyin bir isnadla. İbn Mâce benzerini Rukbâ hakkında rivayet etti.][290]
4816- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mallarınızı rukbâ usulüyle hibe yapmayın.
O mal, kime rukbâ yapmış iseniz onun olur."[291]
4817- Diğer rivayet: "Umrâ kimin için yapılmış ise onun için geçerli ve caiz olur. Rukbâ da kimin için yapmış ise onun için caiz ve geçerli olur. Hibesinden dönen kişi, kusmuğuna dön(üp yiy)en kimse gibidir." [Nesâî][292]
4818- İbn Abbâs ve İbn Ömer radiyallahu anhumâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir bahşiş veren ya da bir bağışta bulunan kimsenin, cayıp verdiklerini tekrar geri alması onun için helâl olmaz; ancak baba çocuğuna verdiği şeyi cayıp geri alabilir. Bağış ve hibesinden dönen ve cayan kişi, yiyip doyan ve doyduktan sonra kusup, tekrar kusmuğuna dönen köpek gibidir." [Sünen ashabı][293]
4819- Nu'mân bin Beşîr radiyallahu anh'dan: Babam beni Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e götürüp dedi ki: "Ben bu oğluma bana ait olan bir kölemi verdim (bağışladım)."
"Bütün çocuklarına da böyle bir bağışta bulundun mu?» diye sordu.
"Hayır" deyince:
"Öyleyse buna verdiğin köleyi geri al!" buyurdu.[294]
4820- Onun rivayetlerindendir: "Babam bana malının bir kısmını bağışladı. Annem Amre bintî Revâha dedi ki:
«Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i tanık göstermedikçe ben

buna razı olmam.» Bunun üzerine bana yaptığı bağışa şahit tutmak üzere babam beni Allah Resulü sallalla-hu aleyhi ve sellem'e iletti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
«Bunu bütün çocuklarına da yaptın mı?» «Hayır» diye cevap verince, şöyle buyurdu: «Allah'tan korkun, çocuklarınıza adaletli davranın!» Babam döndü; verdiği o sadakayı geri aldı."[295]
4821- Başka bir rivayette:
"Hepsine buna verdiğin gibi verdin mi?" "Hayır."
"Öyleyse beni şahit tutma! Çünkü ben adaletsizliğe şahit olmam."[296]
4822- Başka bir rivayet:
"Buna benden başkasını şahit tut!" Sonra şöyle dedi: "Sana iyilik yapma hususunda onların (oğullarının) eşit olmaları seni sevindirir mi?"
"Evet" dedi.
"Öyleyse olmaz" buyurdu. [Altı hadis imamı.][297]
4823- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Ebû Bekr, Gâbe denilen yerden bana toplanacak yirmi vesak hurma bağışladı. Ölüm döşeğine düştüğü zaman bana dedi ki:
"Kızım! Vallahi ölümümden sonra senin zengin olmanı herkesten çok ben isterim. Fakir olmana da en çok ben üzülürüm. Sana toplanacak yirmi vesak hurma bağışlamıştım. Şimdiye kadar oradan topladıkların senindir; ama bugün o, vârisin malıdır (hakkıdır). Vârisler ise senin iki erkek kardeşinle iki kız kardeşindir. Geri kalanı Allah'ın Kitabına uygun olarak bölüşün." Bunun üzerine dedi ki:
"Babacığım! Şu ve şu kadar malım olsaydı yine (vârislere) terk ederdim. Kızkardeşlerimden birisi Esma, diğeri kim?" Ebû Bekr şu cevabı verdi:
"Hârice'nin kızının karnındaki çocuktur, sanırım o çocuk kız olacaktır." [Mâlik][298]
4824- Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Neden birtakım insanlar çocuklarına bir bağışta bulunuyorlar da sonra onu vermeyip ellerinde tutuyorlar? Birinin oğlu öldüğü zaman, şöyle derler:
«Malım elimdedir, kimseye vermedim ki?» O kendisi daha önce

ölürse:
«O benim oğlumdur, daha önce ben malımı ona vermiştim'der. Kim birisine bir bağışta bulunup da, ölünceye kadar bağışta bulunduğu kişi onu kendi korumasına ve mülkiyetine almamışsa, bağışı batıl olur ve mal varisler arasında paylaştırılır." [Mâlik][299]
4825- Osman radiyallahu anh'dan: "Kini küçük bir çocuğuna bir şey bağışlarsa, bu bağışı kendine geçirinceye kadar büyümeden babası bunu ilan edip şahit gösterirse, babasının zimmetinde olsa da bu bağış caiz olur." [Mâlik][300]
4826- Ömer radiyallahu anh'dan: (Dedi ki:) "Bir akraba yardımı olarak ya da bir sadaka niyeti ile her kim bir bağışta bulunursa, ondan bir daha dönüş yapamaz. Kim de yalnız sevaba girmek maksadıyla bir bağışta bulunur da, bu herkes tarafından bilinirse, ondan razı olmadığı takdirde o hibesinden cayabilir ve sözünden dönüp tekrar malına sahip çıkabilir." [Mâlik][301]
4827- Câbir radiyallahu anh'dan: "Hayber'e gitmek istedim, gelip durumu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bildirdim, şöyle dedi:
«(Hayber'de) vekilime gittiğin zaman, ondan onbeş vesak hurma al, senden bir alâmet isterse, elini onun boğazına koy! (bu aramızda paroladır)»" [EbûDâvud][302]
4828- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke'yi fethettiği zaman, hutbe irâd etti ve hutbesinde şunu söyledi: «Bir kadın, kocasından izinsiz bir bağışta bulunamaz»."[303]
4829- Diğer rivayet: "Kocasının nikâhı altında olan kadın, kendi malında herhangi bir yetkiye sahip değildir." [Ebû Dâvud ve Nesâî] [304]
4830- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Birbirlerinize hediye verin, çünkü hediye kalpteki kuşkuları giderir. Bir kadın, komşusu olan kadına verdiği hediyeyi bir koyun paçası bile olsa küçümsemesin." [Tirmizî][305]
4831- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve

sellem, hediye kabul ederdi ve karşılığını da verirdi." [Buhârî, Ebû Dâvud ve Tirmizî.][306]

4832- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Bana bir koyun paçası dahi hediye edilse, kabul ederim, o paçanın yemeğine çağırılır sam icabet edip giderim."[307]

4833- Ali radiyallahu anh'dan:

"Kisrâ, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e hediye gönderdi; kabul etti. Diğer krallar ona hediyeler gönderdiler, onların hediyelerini de kabul etti." [İkisi deTirmizî'ye aittir.][308]

4834- Iyâd bin Hımâr radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir deve ya da başka bir şey hediye ettim; bana:

«Müslüman oldun mu?» diye sordu.

«Hayır» dedim. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

«Ben müşriklerin hediyelerini kabul etmekten allkondum»." [Ebû Dâvud ve Tirmizî.][309]

4835- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Bir Bedevî, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e genç bir deve hediye etti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun hediyesine karşılık tam altı tane genç deve hediye olarak verdi. Bedevî bundan memnun kalmadı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu duyunca, Allah'a hamd ü senada bulundu ve şöyle buyurdu:

«Falan kimse bana bir genç deve hediye etti, ben de karşılığında altı tane genç deve verdim. Hâlâ memnun değil. Kureyşî, Ensârî, Sakafî, ya da Devsî olanların dışında kimseden hediye kabul etmemeye azmettim»."

[Ebû Dâvud ve Tirmizî.][310]

4836- Zü'1-Cevşen radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Bedir harbinden sonra, Karha adındaki atının yavrusunu (tayı) getirdim ve şöyle dedim:

«Ey Muhammedi Sana Karhâ'nın yavrusunu getirdim, lütfen kabul buyur!»

«Şu anda ona ihtiyacım yoktur; dilersen ona karşılık ben sana Bedir'de kullanılan zırhlardan bir tane vereyim» deyince, «Bugün ben bu tayı atla bile tırampa etmedim» dedim. Bunun üzerine: «Öyleyse benim ona ihtiyacım yok» buyurdu." [Ebû Dâvud][311]

4837- Enes radiyallahu anh'dan:

"Zî Yezen kralı, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e, otuzüç erkek ya da otuzüç dişi deve vererek aldığı bir hülle (pahalı elbise) hediye etti. Resûlullah onu kabul buyurdu." [Ebû Dâvud][312]

4838- Ebû İshâk bin Abdillah bin el-Hâris radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yirmi küsur genç deve vererek satın aldığı bir hülleyi (kral) Zû Yezen'e hediye etti; o da bu hediyeyi kabul etti." [Ebû Dâvud][313]

4839- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Bir kimse bir kimseye şefaat ederse (yani bir işi için aracılık ederse), o kimse de bu şefaate karşılık ona bir hediye verirse öteki de bu hediyeyi kabul ederse, riba (faiz) çeşitle-rinden önemli birini almış olur." [Ebû Dâvud][314]

4840- Ubâde bin es-Sâmit radiyallahu anh'dan: "Suffe ehlinden birine yazı ve Kur'ân öğrettim, karşılığında bana bir yay hediye etti, içimden dedim ki:

«Bu şahsî bir mal değildir, üzerine oku koyar Allah yolunda düşmana atarım. Ama yine de Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sormadan yapamam.» Gittim, sordum; şöyle buyurdu: «Eğer bunun kıyamette ateşten bir gerdanlık olarak boynuna dolamak istersen, kabul et!»" [Ebû Dâvud][315]

4841- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Bir kimseye bir topluluk içinde bir şey hediye edilirse o topluluk o hediyeye ortak olur."

[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr ve'l-Evsat'ta leyyin bir isnadla.][316]

4842- Iyâd bin Abdillah'dan, o da babası radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i gördüm; bir adam ona bir tulum bal hediye etti ve o da bunu kabul etti. Adam da ona: «İki dağ

arasını hududum içine almama müsaade et!» dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kabul etti ve onun için birine bir yazı yazdırdı." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebtr'de][317]

4843- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"İmama (hükümdara) verilen hediyeler hile (hiyânet) ve irtikâbdır." [Taberânî, Mu'cemıı'l-Evsat'\a.][318]

4844- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Biriniz bir ödünç para verdiği zaman, karşısındaki ona bir hediye vermek, ya da atına bindirmek isterse binmesin, hediyeyi de kabul etmesin, ama her zaman ve ötedenberi böyle bir şey aralarında varsa kabul etmesinde bir sakınca yoktur." [İbn Mâce. Meçhul bir ravi yoluyla.)[319]

Şirket, Daman, Rehin, İcare Vekâlet, Kırâd Ve Gasb

4845- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah Teala buyuruyor: «İki ortağın biri, arkadaşına hıyanet etmedikçe ben o iki ortağın üçüncüsüyüm. Ona hıyanet ettiği zaman ben aralarından çıkarım." [Ebû Dâvud]

Rezîn şu eki yaptı: "(Ben aralanından çıkarım) ve Şeytan gelir (girer)."[320]

4846- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Ben, Ammâr ve Sa'd üçümüz Bedir günü elde edeceğimiz şeyler üzerine bir ortaklık kurduk. Sa'd iki esir getirdi, ancak ben ve Ammâr bir şey getiremedik." [Ebû Dâvud ve Nesâî.][321]

4847- Zühre bin Ma'bed'den, o da dedesi 'Abdullah bin Hişâm'dan:

"Annesi Zeyneb bint-i Humeyd onu, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e iletmiş ve şöyle demiş:

«Haydi bunun biatim kabul et!» Şöyle buyurmuş:

«O, henüz küçüktür.» Sonra başını okşa-yıp ona bereketle dua etmiş."

Zühre dedi ki: "Dedem Abdullah (bazen) benimle çarşıya çıkar ve

yiyecek satın alırdı, İbn Ömer'le İbnu'z-Zübeyr onu karşılayıp
«Ne olur (satın aldıklarına) bizi de ortak et; çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sana bereketle dua etti» derlerdi. Bunun üzerine onları da ortak yapardı. (Abdullah b. Hişâm, bazen o duanın bereketi ile) bir deve yükü (kâr) elde eder ve onu öylece eve gönde-rirdi." [Buhârî][322]
4848- es-Sâib bin Ebi's-Sâib radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallanu aleyhi ve sellem'e geldim, (ashab) beni ona övmeye ve hakkımda konuşmaya koyuldular. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
«Ben onu sizden daha iyi tanırım.»
Dedim ki:
«Doğru söyledin, babam ve annem sana feda olsun. Sen benim ortağımdın. Hem de çok güzel bir ortak. Ne karşı koyardın ve ne de münakaşa ederdin»." [Ebû Dâvud][323]
4849- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bir adam, on dinar alacaklı olduğu adamın peşine düştü ve şöyle dedi:
«Vallahi bana borcunu ödeyinceye dek yanından ayrılmam, ya da bana bir kefil getirirsin.» Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun borcuna kefil oldu. (Borç ödeme zamanı gelince) Borçlu adam vaad ettiği miktarı getirdi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona sordu:
«Bunu nereden buldun?»
«Bir madenden» deyince,
«Ona ihtiyacımız yoktur, çünkü onda hayır yoktur» buyurdu ve adamın namına (parayı) kendisi ödedi." [Ebû Dâvud][324]
4850- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rehin olan hayvana bakımı (yemi ve suyu) karşılığında binilir. Rehin hayvanın sütü içilir. Binen de sütü içen de hayvanların bakımını (yem ve suyunu) karsılar."[325]
4851- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Rehin kime teslim edilmiş ise, rehnin yararı kendisine olduğu gibi zararı da kendisine ait olur." [Rezîn][326]
4852- İbnü'l-Müseyyeb radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rehin kapatılmaz."
Mâlik bu sözü şöyle tefsir etti: Verilen rehinde, ne için verilmiş ise ondan fazlası da vardır. Rehin alan kimse der ki:
"Falan zamana kadar hakkımı getirmez-sen, bu mal benim olur." Yahut rehin bırakan adam şöyle der:
"Falan zamana kadar benden olan alacağını getirmezsem bu rehin senindir." İşte Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yasakladığı rehin çeşidi budur. Uygunsuz bir şeydir. Eğer malın sahibi vadeden sonra getirirse içindeki ile birlikte o mal kendisinin olur.[327]
4853- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir yahudiden belirli bir zamana kadar yiyecek satın aldı .ve demir zırhını ona rehin bıraktı." [Buhârî, Müslim ve Nesâî][328]
4854- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "İşçinin hakkını teri kurumadan verin!"
[İbn Mâce zayıf bk senedle. Taberânî, Mu'cemu'l-Ersat'ta aynısını Câbir'den zayıf bir senedle nakletmiştir.][329]
4855- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Yetim büyüdüm, yoksul olarak hicret ettim. Ğazvân'ın kızına (Büsre'ye) boğaz tokluğuna ayak pabucuna bir işçi oldum. (Yolcu-lukta) konakladıklarında onlara odun toplardım; hayvanlarına bindikleri zaman hayvanlarını şarkı söyleyerek hızlandırırdım. İslâm dinini bir nizam kılan ve Ebû Hureyre'yi imam yapan Allah'a hamd olsun!" [İbn Mâce][330]
4856- Urve el-Bârikî radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana kendisine bir koyun satın almam için bir dinar verdi, ben o dinara iki koyun satın aldım, birini sattım diğerini dinar ile birlikte Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e götürdüm; durumu kendisine anlattığımda şöyle buyurdu:
«Allah pazarlığında sana bereket versin.»

Urve el-Bârikî ondan sonra Küfe pazarına
çıkar, orada büyük kârlar ve kazançlar elde
ederdi. Hattâ Kûfe'nin en çok mal sahibi olanlarından oldu."
[Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizt][331]
4857- Hakîm bin Hizam radiyallahu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu kendisine bir kurban almak için bir dinarla gönderdi. O gitti o bir dinarı verip bir koç satın aldı, sonra o koçu iki dinara sattı. Dönüp bir dinara bir koç satın aldı ve sonra o kurbanlık koçla birlikte bir dinarı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e getirip teslim etti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem o artan dinarı ona tasadduk edip, ticareti, bereketli olması için ona dua etti."
[Ebû Dâvud ve Tirmizt][332]
4858- Zeyd bin Eslem'den, o da babasından:
Ömer'in oğulları Abdullah ile Ubeydullah Irak ordusunda yola revan oldular ve Basra emîri olan Ebû Musa'ya uğradılar. Ebû Mûsâ onları karşıladı ve dedi ki:
"Size bir yararım dokunacağını bilsem, mutlaka yaparım. Evet burada Allah'ın mallarından bir mal vardır. Onu mü'minlerin emîri-ne gönderecektim, bari onu size önceden vereyim de, Irak mallarından bir mal alırsınız, Medine'ye gittiğinizde onu satar para kazanırsınız. Ana parayı mü'minlerin emîrine verirsiniz, kazancı size kâr kalır.
"Olur, memnun oluruz" dediler. O da dediğini yaptı. Parayı onlara verdi, mü'minlerin emîrine de parayı o ikisiyle gönderdiğine dair mektup yazdı.
Medine'ye geldiklerinde, ellerindeki malı sattılar, para kazandılar. Varıp ana parayı verecekleri zaman Ömer şöyle sordu:
"Ordunun her neferine size önceden verdiği para gibi para verdi mi?"
"Hayır" dediler.
"Tabiî siz mü'minlerin emîrinin oğulları olduğunuz için verdi değil mi? Haydi ana parayı da, kân da verin bakalım!" emrini verdi. Abdullah ses çıkarmadı, Ubeydullah şöyle dedi:
s'Ey mü'minlerin emîri, bu sana gerekmez; çünkü şayet ana paradan

eksik olsaydı ya da anaparayı tamamen kaybetseydik mutlaka ödeyecektik, değil mi?" Ömer:
"Haydi ödeyin!" diye tekrarladı, Abdullah sükût etti, Ubeydullah söylediği sözü tekrar etti. Ömer'in yanında oturanlardan bir adam şu öneride bulundu:
"Sen onu kırâd (ödünç) yapsan." Bunun üzerine Ömer anaparayı ve kârın yansım aldı, onlar da diğer yansını aldılar. [Mâlik][333]
4859- Urve (b. ez-Zübeyr) radiyallahu anh'dan: Ervâ bint Üveys, Saîd bin Zeyd'in kendi arazisinden bir parça yer aldığını iddia etti. Gelip onu Mervân'a şikâyet etti. (Davalaştılar) Saîd dedi ki:
"Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den bunun hakkındaki hadisi duyduktan sonra o kadının yerinden bir şey alır mıyım hiç?"
"Ne duydun?" diye sordu.
"Şöyle buyurduğunu duydum: «Kim haksız yere başkasının arazisinden bir karış toprak alırsa, Kıyamet gününde yedi kat yer onun boynuna dolanır»" dedi.
Mervân: "Bundan sonra senden başka delil istemiyorum" dedi.
Saîd de şöyle beddua etti: "Allahım! Eğer bu kadın yalan söylüyorsa, gözünü kör et, kabrini de kendi toprağında kıl!"
Çok geçmeden gözü kör oldu, gezerken tutunmak için duvarları arar oldu ve şöyle demeye başladı:
"Bana mutlaka Saîd bin Zeyd'in bedduası tutmuştur." Arazisinde gezerken, orada bulunan bir çukura düştü ve kabri orası oldu.
[Buhârî ve Müslim][334]
4860- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim haksız yere bir karış toprak alırsa, Kıyamet gününde yedi kat yere batırılır." [Buhârî][335]
4861- İbn Mes'ud radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müslümanın malının haramlığı, kanının haramlığı gibidir."
[Bezzâr ve Ebû Ya'lâ leyyin bir senedle.][336]
4862- Câbir radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ashabı ile birlikte bir kadına uğradı. Onlara bir toyun Kesip yemeYs. yaptı. Ondan bir lokma alıp ağzına attı, fakat çiğneyemedi. Dedi ki:
«Bu sahibinin izni olmadan kesilen bir koyundur.»
Kadın şöyle dedi:
«Ey Allah'ın Resulü! Biz Muâz ailesiyle böyle şeyleri hesaba katmayız, biz onlardan alırız, onlar da bizden (sormadan) alırlar»." [Ahmed][337]

Arazinin Kiraya Verilmesi, Ölü Arazinin İhyası Ve Buluntu Mal
4863- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Hayber fetholunduğu zaman, yahudiler Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den, orada kalıp çalışmalarını ve çıkan hurma ve ekinin yansının kendilerinde kalmak üzere diğer yansını Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e vennelerini teklif ettiler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: «Dilediğimiz sürece sizin bu teklifinizi kabul ediyorum» dedi. Böy-lece Hayber'in gelirlerinden olan hurma ikiye bölünüyordu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de ondan humus (beşte bir) alıyordu."[338]
4864- Diğer rivayet: "Hayber'in topraklarını ve hurmalıklarını Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yahudilere çıkacak mahsulün yarısını Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e vermeleri şartıyla çalıştırmak üzere verdi." (Mâlik hariç. Altı hadis imamı.][339]
4865- Kays bin Müslim'den, o da Ebû Ca'fer'den:
"Medine'de hicret edenlerden hiçbir hane yoktur ki, üçte bir, dörtte bir mahsul karşılığında ziraat yapmak üzere tarla kiralamamış olsunlar. Ali, Saîd bin Mâlik, İbn Mes'ûd, Ömer bin Abdilazîz, el-Kâsım, Urve, Ebû Bekr'in ailesi, Ömer'in ailesi, Ali'nin ailesi ve İbn Şîrîn bu şekilde ziraat yapmışlardır.
Abdurrahman bin el-Esved dedi ki:
«Abdurrahman bin Yezîd'e ekinde ortak olurdum.»
Hz. Ömer, insanlarla tohumu kendinden olursa çıkan mahsulün yarısı kendisinin, tohumu onlardan olursa çıkan mahsulün şu ka-dan

kendisinin olmak üzere anlaşma yapıp onları çalıştırdı." [Buhârî bir bâb başlığında.]
Ben bunu, aslında yazılı olmadığı için kaynağından (Buhârî'den) yazdım.[340]
4866- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında ekim arazileri, su kıyılarında yetişen mahsul, tarla sahibinin olmak üzere ve ne kadar olduğunu bilmediğim bir miktarda saman verilmesi karşılığında kiralanırdı." [Nesâî][341]
4867- Tavus radiyallahu anh'dan:
O, topraklaman altın ve gümüş karşılığında kiralanmasından hoşlanmazdı. Çıkan mahsulün üçte biri ve dörtte biri karşılığında verilmesinde ise hiçbir sakınca göremezdi. Ona Mücâhid dedi ki:
"Haydi Râfi' bin Hadîc'in oğluna git, babasının Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den rivayet ettiği hadisi dinle!" Onu azarlayarak şöyle dedi:
"Vallahi ben eğer Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bunu yasakladığını bilseydim yapmazdım. Ne var ki bana bu hususta ondan daha bilgili olan şahıs, İbn Abbâs rivayet etti. İbn Abbâs dedi ki: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
«Birinizin kardeşine toprağını meniha olarak vermesi (kiralaması), onun üzerinden belirli bir haraç (ücret) almasından daha iyidir»." [Buhârî, Müslim ve Nesâî][342]
4868- Râfi' bin Hadîc radiyallahu anh'-dan:
"Biz Ensâr'm ekserisi çiftçi idik, arazimizi şurası kiracının burası bizim diye icara verirdik. Çoğu kez birinin hissesi mahsul verirdi, diğeri vermezdi. Onun için (Allah Resulü) bize bunu yasakladı. Ama verik ile (gümüş parayla) yapılan icardan bizi alıkoymadı."[343]
4869- Onun rivayetlerindendir: "Altın ve gümüş (paralar)a gelince onlar o zaman yoktu."[344]
4870- Başka rivayette: Nâfi' radiyallahu anh'dan:
"İbn Ömer, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in, Ebû Bekr'in, Ömer'in, Osman 'm zamanlarında Muâviye'nin hilâfetinin ilk senelerinde tarlalarını kiraya verirdi. Râfi' bin Hadîc'in, Allah Resulü

sallallahu aleyhi ve sellem'den bunu yasaklayan hadisini rivayet ettiğini duyunca, hemen ona gitti, ben de beraberindeydim, sordu. O da:
«Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem tarlaları kiraya vermeyi yasakladı» deyince, kiralamaktan vazgeçti, bundan sonra kendisine bu husus sorulunca da şöyle derdi:
«İbn Hadîc, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bunu yasakladığını iddia etti»."[345]
4871- Başka rivayette:
"(Râfi') altın ve gümüşle kiralamakta bir beis olmadığını söyledi. İnsanlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında su boyları, ark başları tarla sahibine tahsis edilmek üzere ve ekinden bir miktarını ona vermek şartıyla icara verirlerdi. Kimi zaman birine ait olan yer telef olur, öteksi selamette kalırdı (mahsul verirdi).
Böylece bir taraf kârlı çıkarken öbür taraf zarar ediyordu. Bundan başka icar usulü de yoktu. Onun için Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bundan alıkoydu. «Amma belirli bir şey olup da garantili olursa bir beis yok» derdi."[346]
4872- Bir başka rivayette: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bize yararlı olan şeyden bizi alıkoydu; ancak Allah ve Resulüne itaat etmek bizim için daha yararlıdır. Arazileri muhâkale edip, üçte bir, dörtte bir mahsul ya da belirli miktar yiyecek karşığılında kiraya vermekten nehyetti ve arazi sahibine ya ekmesini ya da ektirmesini emretti."[347]
4873- Râfi' bunu, kâh amcası Zü-heyr'den, kâh halasından merfû olarak nakletmiştir.[348]
4874- Diğer rivayet, Râfi'den:
O, bir toprağa ekin ekmiş, orasını sularken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem oradan geçmiş ve sormuş:
"Ekin kimin, toprak kimin?"
Cevap vermiş: "Ekin, benim tohumum ve çalışmamın mahsulüdür. Çıkan mahsulün yansı benim olacak, diğer yansı ise (arazi sahibi) falan oğullannm olacaktır."
Şöyle buyurdu: "Faizli iş yaptınız, toprağı geri sahibine ver, sen

(çalışmana karşılık) harcadıklarını ondan al!"[349]
4875- Başka rivayet: «Ona İbn Ömer dedi ki:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in arazinin kiraya verilmesini yasakladığını duydun mu?" Râfi' cevap verdi: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: «Araziyi herhangi bir şey karşılığında kiraya vermeyin!»"[350]
4876- Başka rivayet: Ona (Râfi'e) İmrân bin Süheyl bin Rafi': "Babacığım biz yerimizi falan kadına iki-yüz dirheme kiraya verdik" dedi.
Şu cevabı verdi:
"Yavrum, bunu bırak! Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem arazinin kiraya verilmesini yasakladı."[351]
4877- Başka rivayette: İbn Ömer, ona dedi ki:
"Ey Hadîc'in oğlu! Arazinin icara verilmesi hakkında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den yasaklamayı rivayet ediyorsun, öyle mi?"
Râfi' dedi ki: "Amcamdan duydum, ev halkına, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in arazinin kiralanmasını yasakladığını anlatıyordu." [Altı hadis imamı.][352]
4878- Urve radiyallahu anh'dan: Zeyd (b. Sabit) der ki:
"Allah, Râfi' bin Hadîc'i bağışlasın. Vallahi ben hadisi ondan daha iyi bilirim. Resû-lullah sallallahu aleyhi ve sellem'e kıyasıya dövüşen Ensâr'dan iki adam geldi. Bunun üzerine Peyamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
«Madem durumunuz böyle; öyleyse tarlalarınızı kiralamayın.» Demek ki Râfi' sadece «Tarlalarınızı kiralamayın!» kısmını duymuş." [Ebû Dâvud ve Nesâî.][353]
4879- İbn Şihâb radiyallahu anh'dan: "Salim bin Abdillah'a, tarlaları kiraya vermek hakkında sordum.
«Altın ve gümüşle kiralamakta herhangi bir sakınca yoktur» diye cevap verdi. Dedim ki:
«Râfi' bin Hadîc'ten nakledilene acaba ne dersin?»
«Râfi' aşırıya kaçmış; benim tarlam olsa hemen kiraya veririm»."

[Mâlik][354]

4880- Sa'd bin Ebî Vakkas radiyallahu anh'dan:

Tarla sahipleri tarlalannı, ekinden çıkan ürün karşılığında kiraya veriyorlardı. Bu hususta anlaşmazlık çıktı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e, davalannın halli için başvurdular. Bu sebeple içindeki mahsûl karşılığında kiralamalarını yasaklayıp şöyle buyurdu: "Altın ve gümüş karşılığında kiralayın!"

[Nesâî ve Ebû Dâvud.][355]

4881- Urve radiyallahu anh'dan (mürsel olarak):

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim ölü bir araziyi diriltirse o, onun olur, zulmen başkasının yerine ağaç dikenin bir hakkı yoktur." [Mâlik, Tirmizî ve Ebû Dâvud.]

Ebû Dâvud şunu ilave etti: Urve dedi ki:

"Bana bu hadisi anlatan şunu da anlatmıştır: İki adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip davalaştılar; biri ötekinin arsasına hurma ağacı dikmiş. Ötekisi de «yer benimdir» diye iddia edince, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yer sahibine: «Yer senindir» demiş ötekisine de ağacını onun yerinden söküp çıkartmasını emretmiş. Ben de şahsen kazma ve baltalarla o hurma ağacının oradan sökülüp çıkartıldığını gördüm."[356]

4882- Diğer rivayet:

"Şahitlik ederim ki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bu hususta şöyle diyerek hükmetti:

«Yer Allah'ın yeridir, kullar da Allah'ın kullarıdır. Öyleyse kim ölü bir yeri ihya ederse onu almaya o, herkesten daha hak sahibi olur.»

Namazı Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den bize nasıl nakletmişlerse bunu da ondan öylece nakletmişlerdir."[357]

4883- Mu'cemu'l-Evsat şunu ekledi: Urve dedi ki: "Şehadet ederim ki Âişe bunu bana Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den nakletti. Şehadet ederim ki Âişe asla bana yalan söylemedi."[358]

4884- Saîd bin Zeyd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Sahibinin güçsüz kalıp bakamadığı ve yok olmaya yüz tutan arazisini

kim ihya edip canlandırırsa o, onun olur." |Rezîn][359]
4885- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim şehirden uzak olmuş, şehirden dışa bırakılmış bir yeri ihya ederse o, onun olur."
[Ahmed leyyin bir senedle.][360]
4886- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir kimse bir yer ihya edip de susuzluktur ciğeri yanmış biri oradan su içerse, başıbot gezen hayvan ondan yerse, mutlaka Allah onun karşılığında ona sevap yazar."
Haberim, Mıı'cemu'l-Kebîr ve'I-Evsat'ta.][361]
4887- Yezîd mevlâ'l-Munbe'is'den, o da Zeyd bin Hâlid radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e düşürülmüş (buluntu) altın ve gümüşten sordular; şöyle buyurdu:
"Ağız bağıyla çıkınını iyice tesbit et, sonra bir sene sahibini ara, ilan et! Eğer çıkmazsa ileride harcamak için yanında emanet olsun. Eğer sahibi çıkıp gelirse ona verirsin."
Ona kaybolmuş deve hakkında da sordular, şu cevabı verdi:
"Senin onunla ne ilgin vardır? Bırak onu
kendi haline, gezecek ayakları, su depolayacak midesi vardır; su içer, ot otlar, ağaç yaprakları yer. Elbet bir gün sahibi onu bulur."
Kaybolmuş koyun hakkında da sordular, şöyle buyurdu: "Onu al, çünkü o ya senin olur, ya kardeşinin olur, ya da kurdun olur."[362]
4888- Diğer rivayet: Zeyd: "O da ilan edilir" dedi.[363]
4889- Diğer rivayet: Dedi ki: Kayıp develerin hükmüne gelince. (Mübarek) yanakları kızarıncaya kadar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem öfkelendi ve sorana şöyle dedi: "Sana ne ondan?" [Nesâîhariç, Altı hadis imamı.[364]
4890- Ubeyy bin Ka 'b radiyallahu anh 'dan: "İçinde yüz dinar bulunan bir kese buldum, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip hükmünü sordum; şöyle buyurdu:

«Bir sene sahibini ara!» Bir sene aradım. bulamadım tekrar geldim yine:
«Bir sene daha ara!» dedi. Yine bir sene daha sahibini sordum, soruşturdum; bulamadım, yine geldim, Şöyle buyurdu:
«Sayısını, kabını ve bağını iyi ezberle sahibi çıkıp gelirse verirsin, gelmezse ondan faydalanırsın» " fBuhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve uzun bir metinle Tirmizî.][365]
4891- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesi radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e (dalında) asılı olan meyve hakkında sordular; şöyle buyurdu:
«İhtiyacı olan kimse kucağına doldurmak-sızın ondan alıp yerse bir şey lazım gelmez. Eğer (eteğinde) ondan alıp götürürse ne kadar almış ise aldığının iki misli sahibine öder ve ceza da görür. Meyveler kurutulmak üzere yığın yapıldıktan sonra her kim ondan çalarsa ve çaldığı şey bir kalkan değerinde olursa eli kesilir. Bu değerden az ise çaldığı kadar öder ve ayrıca ceza da görür.»
Kayıp deve ve koyun hakkında da sordular. Yukardaki gibi zikretti.
Düşürülmüş eşyadan da sordular, şöyle buyurdu:
«Eğer işlek yolda ve insanların çokça bulunduğu köyde bulunmuş ise bir sene sahibini araştır. Sahibi gelirse verirsin, gelmezse o senin olur. Eğer harabede bulduysan, onda ve rikâzda (definelerde) humus (beşte bir vergi) vardır»." [Ebû Dâvud ve aynı lafızla Nesâî.][366]
4892- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: "Hz. Ali, Fâtıma'nın yanına girdi; Hasan üe Hüseyin ağlıyordu.
«Neden ağlıyorsunuz?» diye sorunca, Fatıma:
«Açlıktan ağlıyorlar» diye cevap verdi.
Ali çıktı, çarşıda bir dinar buldu, gelip Fâ-tıma'ya bildirince, Fâtıma ona:
«Haydi falan yahudiye git de bu dinarla bize un al!» Hemen yahudiye gidip onunla un aldı. Yahudi ona sordu:
«Sen, hani Peygamber olduğunu iddia eden o adamın damadı mısın?»
«Evet» dedi. Bunun üzerine Yahudi dedi ki-

«Al dinarını, una para istemez.»
Ali, gelip durumu Fâtıma'ya bildirdi.
«Öyleyse haydi bu dinarla falan kasaba git de biraz et al!» dedi, dinan bir dirheme rehin bırakıp et aldı. Hemen hamur yoğurdu, etli ekmeği pişirdi. Allah Resulüne haber verdi; o da geldi. Fâtıma dedi ki:
«Bu yemeğin durumunu sana anlatacağım, eğer hefâl görürsen biz yeriz, sen de bizimle beraber yersin. Şöyle şöyle oldu...» Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem:
«Bismillah deyin ve yiyin» buyurdu. Yediler, daha sofradan kalkmadan bir köle çıka-geldi. Allah ve İslâm'a and vererek seslendi:
«Dinar bulan var mıdır?» Bunun üzerine şöyle buyurdu:
«Haydi köleyi çağırın gelsin"; geldi. Adam:
«Çarşıda bir dinar düşürdüm» dedi. Peygamber dedi ki:
«Ey Ali! Haydi kasaba git ve de ki: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem dinarı geri istiyor, ve dirhem benim borcumdur» dedi. Kasap da hemen onunla dinan geri gönderdi ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem dinarı alıp esas sahibi olan köleye verdi. [Ebû Dâvud] [367]
4893- Iyâd bin Hımâr radiyallahu anh'-dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir yitik bulursa bir ya da birkaç adil şahit tutsun, gizlemesin, kaybetmesin. Eğer sahibini bulursa ona verir, bulamazsa o (yitik), Allah'ın dilediğine verdiği bir malıdır." [Ebû Dâvud][368]
4894- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: kaybolmuş deveyi saklayan hakkında şöyle buyurdu: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
"O deveyi, yanına başka bir deve de katarak Öder." [Ebû Dâvud][369]
4895- el- Mûnzir bin Cerîr radiyallahu anh'dan:
"Bevâzîc'de Cerîr'le beraberdim. Çoban sığırlarla geldi, içlerinde onlardan olmayan bir sığır vardı. Cerîr ona:
«Bu nedir?» diye sorunca, şöyle dedi: «Kimin olduğunu bilmiyoruz, sığırlara katıldı.» Cerîr:
«Onu onların arasından çıkarın! Çünkü ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: Kaybolmuş hayvanı

ancak sapıtmış kişi barındırır» diye emretti." [Ebû Dâvud][370]
4896- Abdullah bin Şıhhîr radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müslümanın yitiği ateş yanığıdır." [İbn Mâce][371]
4897- Sabit bin ed-Dahhâk radiyallahu anh'dan:
O, Harre'de kayıp bir deve buldu. Onu bağladı, sonra Ömer'e durumu anlatınca Ömer üç kerre ilan edip sahibini aramasını söyledi.
"İşlerimle meşgul olmaktan beni alıkoyuyor" deyince, Ömer:
"Öyleyse onu bulduğun yerde salıver!" dedi. [Muvatta'][372]
4898- Mâlik radiyallahu anh'dan:
O, İbn Şihâb'ın şöyle dediğini duymuş: "Ömer'in zamanında yitik develer başıboş gezerlerdi. Dolaşmakta iken doğurur, kimse de ona el süremezdi. Osman halife olduktan sonra, sahibinin araştırılmasını, bulunmadığı takdirde satılmasını emrederdi."[373]
4899- Câbir radiyallahu anh'dan, derdi ki: "Kayıp baston, kamçı, ip ve benzeri (buluntu) şeylerde bize Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ruhsat verdi. Böylece onları bulduğumuzda alıp faydalanabilirdik."[374]
4900- Amir eş-Şa'bî'den, mürsel olarak: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sahibi beslemekten ve bağlamaktan aciz kalıp da başı boş bıraktığı hayvanı, kim alıp bakarsa ve beslerse artık onun olur." [İkisi de Ebû Davud'a aittir.][375]
4901- Abdurrahman bin Osman et-Teymî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, hacının düşürdüğü şeyi alıp kullanmaktan alıkoymuştur."
Müslim ve Ebû Dâvud. (Ebû Dâvud) Şunu da eklemiştir: "İbn Vehb, hacının düşürdüğü şey hakkında dedi ki: «Sahibi onu buluncaya dek bulan onu bırakır almaz»."[376]
4902- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "O, (700 dirheme) bir cariye satın aldı, (borcunu ödemeden kaybettiği) sahibini aradı. Tam bir sene sahibi bulunamadı. Sahibinin namına sadaka olarak:
«Allahım! Falanın namına benden bunu kabul et!» diyerek bir ve iki dirhem verirdi ve ayrıca şöyle derdi:

«Şayet sahibi çıkarsa hem benim menfaatime olur, hem de benim zararıma.» Sonra şöyle derdi:
«Siz de sahibini bulamadığınız yitik hakkında böyle yapın!»" İbn Abbâs'dan benzeri nakledilmiştir. [Buhârî][377]
4903- Ebû Amr eş-Şeybânî radiyallahu anh'dan:
Yemen kaçaklarından olan birkaç köle ile İbn Mes'ûd'a geldim; şöyle dedi: "Ücret ve ganimet gerekir." Dedim ki: "Ücreti biliyoruz, ganimet nedir?" "Ganimet, bunlar için adam başına kırk dirhem (vereceksin)."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebfr'ds; isnadında Ebû Re-bâh adlı râvi vardır.][378]

TAHRİC

---

[1] Râvilerinden Muh. b. Ebân el-Cu'fî zayıf bir râvidir (Mecma' X, 293).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/309.

[2] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/309.

[3] Heysemî'ye göre Ebû Ya'lâ'nın ricali güvenilir kimselerdir, ayrıca bazıları hakkında ihtilâf mevcuttur (Mecma^, 293).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/309.

[4] Bu hadis, Eyyûb b. Süveyd ani's-Sevrî tarikiyle gelmiştir. Eyyûb "müstakim" bir râvidir. Heysemî, râvilerinden İbrahim b. Halef er-Remlî'yi tanımadığını, diğer râ-vilerinin ise Sahih ricalinden olduğunu söylemiştir (Mecma' X, 293).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/309.

[5] Bu hadisi Buhârî (îmân 39,1, 19; büyü' 2, III, 4), Müslim (müsâkât 107. s. 1219-20), Ebû Dâvud (no. 3329-30), Tirmizî (no. 1205), Nesâî (büyü' 2, VII, 241) ve İbn Mâce (no. 3984), es-Şa'bî ani'n-Nu'mân b. Besîr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/309.

[6] Bu hadisi Ahmed (IV, 227), İbn Mehdî an Muâviye b. Salih an Ebî Abdirrahman es-Sülemi an Vâbisa senedi ile tahrîc etti.
Bunu Taberânî de tahrîc etmiştir. Heysemî, isnadının güvenilir râvilerden oluştuğunu söylemiştir (Mecma' X, 294).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/310.

[7] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/310.

[8] Bu hadis-i mevkufu Buhârî (buyu '15/1,111,8), İsmaîl b. Abdillah an İbn Vehb Yûnus ani'z-Zührî an Urve an Âise an ebthî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/310.

[9] Bu hadisi Buhârî (buyu' 7, III, 6; 23, III, 11) ve Nesâî (buyu' 2/2, VII, 243), İbn ebîZi'b ani'l-Makburî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/310.

[10] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/310.

[11] Bu hadisi Müslim (zekât no. 65, s. 703) ve Tırmizî (no. 2989), Fudayl b. Merzûk an Adi b. Sabit an Ebî

Hazım an Ebî Hüreyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/310.

[12] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3528-29), Tirmizî (no. 1358), Nesâî (buyu' 1, VII, 249) ve İbn Mâce (no. 2137, 2290), Umâre b. Umeyr an ammetihî un Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnadı sahîhtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/310.

[13] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3528-29), Tirmizî (no. 1358), Nesâî (buyu' 1, VII, 249) ve İbn Mâce (no. 2137, 2290), Umâre b. Umeyr an ammetihî un Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnadı sahîhtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/311.

[14] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1686), Muh. b. Sevvâr an Ab-disselâm b. Harb an Yûnus b. Ubeyd an Ziyâd b. Cübeyr an Sa'd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/311.

[15] Bu mevkufu Mâlik (sıfatu'n-Nebî no. 33, s. 934), an Yahya b. Saîd ani'l-Kâsım an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/311.

[16] Bu hadisi Dârimî (II, 88), Ya'lâ ani'l-A'meş an Ya'kûb b. Yahya an Dırâr senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/311.

[17] Bu muallak rivayeti Buhârî (icâre 16, III, 53), irâd etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/311.

[18] Heysemî'ye göre Taberânî, bunu Yahya b. Abdilazîz ani'l-Velîd b. Müslim tarikiyle tahrîc etti. Yahya'nın, zayıf râviler arasında ismi geçmemektedir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' IV, 95).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/311.

[19] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2945), Mûsâ b. Mervân ani'l-Muâfî ani' l-Evzâî ani' I-Hâris b. Yezîd an Cübeyr b. Nüfeyr ani'l-Müstevrid senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/311.

[20] Bu mevkufu Buhârî (buyu' 15, III, 8), İsmaîl b. Abdillah an İbn Vehb an Yûnus ani'z-Zührî an Urve an Âişe an Ebî Beler senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/311.

[21] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3062-3), el-Hüseyn b. Muh. an Ebî Üveys an Kesîr b. Abdillah asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Kesîr'in rivayetleri çoğunluğa göre zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/311-312.

[22] Bu rivayeti Mâlik (zekât no. 8, s. 248-9), an Rabfa b. e. Abdirrahman an gayri vâhid senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/312.

[23] Lafızlan Ebû Davud'a aittir. Bunu Ebû Dâvud (no. 3064-6), Tirmizî (no. 1380) ve İbn Mâce (no. 2475), ayrı tariklerden olmak üzere Ebyad'dan tahrîc ettiler. Tirmizî, isnadı hakkında "garîb" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/312.

[24] Lafızlan Ebû Davud'a aittir. Bunu Ebû Dâvud (no. 3064-6), Tirmizî (no. 1380) ve İbn Mâce (no. 2475), ayrı tariklerden olmak üzere Ebyad'dan tahrîc ettiler. Tirmizî, isnadı hakkında "garîb" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/312.

[25] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3070), Abdullah b. Hassan el-Anberîan Safiyye ve Dihye binti Uleybe an Kayle senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/312.

[26] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3068), Sül. b. Dâvud el-Meh-rî an İbn vehb an Sebre b. Abdilazîz b. er-Rebî'

senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/312-313.

[27] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3072), Ah. b. Hanbel an Hummâd b. Hâlid an Abdillah b. Ömer an Nâfı' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/313.

[28] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3477), Harîz b. Osman an Habbân b. Zeyd Ebî Hidâş an raculin asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/313.

[29] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2472), Abdullah b. Saîd an Abdillah b. Hirâş b. Havşeb ani'1-Avvâm b. Havseb an Mü-câhid an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
İbn Hirâş sebebiyle isnadı zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/313.

[30] Bu hadisi Buhârî (buyu1, 39, III, 16; icâre 18, III, 54) ve Ebû Dâvud (no. 3423), Hâlid an İkrime an İbn Abbâs'a&Vı senedi ile (no. 4553); Buhârî (icâre 18, III, 54) ve Müslim (müsâkât no. 65), Vüheyb on İbn Tavus an ebîhîah İbn Abbâs asl-ı senedi ile;
Müslim (no. 66), Abdürrezzâk an Ma'mer an Âsim ani's-Şa'bi an İbn Abbâs asl-ı senedi ile (no. 4554) tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/313.

[31] Bu hadisi Buhârî (buyu1, 39, III, 16; icâre 18, III, 54) ve Ebû Dâvud (no. 3423), Hâlid an İkrime an İbn Abbâs'a&Vı senedi ile (no. 4553); Buhârî (icâre 18, III, 54) ve Müslim (müsâkât no. 65), Vüheyb on İbn Tavus an ebîhîah İbn Abbâs asl-ı senedi ile;
Müslim (no. 66), Abdürrezzâk an Ma'mer an Âsim ani's-Şa'bi an İbn Abbâs asl-ı senedi ile (no. 4554) tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/313.

[32] Bu hadisi Mâlik (buyu' 68, s. 656), Buhârî (buyu' 113, III, 43; icâre 20, III, 54; talâk 51/1, VI, 188; tıb 46/4, VII, 28), Müslim (müsâkât 39, s. 1198-9), Ebû Dâvud (no. 4381), Tirmizî (no. 1276), Nesâî (buyu1 91, VII, 309) ve İbn Mâce (no. 2159), ez-Zührî an Ebî Bekr b. Abdirrahman b. el-Hâris an Ebî Mes'ûd el-Ensârî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/313.

[33] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3479) ve Tirmizî (no. 1279), el-A'mes an EbîSüfyân an Câbir asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 3480), Tirmizî (no. 1280) ve İbn Mâce (no. 3250), Ömer b. Zeyd es-San'ânî an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile;
Müslim (müsâkât no. 42, s. 1299), Ma'kil an Ebî'z-Zübeyr an Câbir tarikiyle;
Nesâî (buyu' 92, VII, 309), Hammâd b. Seleme an Ebî'z-Zübeyr an Câbir tarikiyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/313.

[34] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3479) ve Tirmizî (no. 1279), el-A'mes an EbîSüfyân an Câbir asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 3480), Tirmizî (no. 1280) ve İbn Mâce (no. 3250), Ömer b. Zeyd es-San'ânî an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile;
Müslim (müsâkât no. 42, s. 1299), Ma'kil an Ebî'z-Zübeyr an Câbir tarikiyle;
Nesâî (buyu' 92, VII, 309), Hammâd b. Seleme an Ebî'z-Zübeyr an Câbir tarikiyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/313.

[35] Bu hadisi Mâlik (istîzân no. 28, s. 970), Ebû Dâvud (no. 3422), Tirmizî (no. 1277) ve İbn Mâce (no. 2166), Mâlik ani'z-Zührî an İbn Muhayyisa an ebîht asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnadı hakkında sahîh hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/313.

[36] Bu hadisi Tirmizî (no. 1274) ve Nesâî (buyu1 94/3, VII, 310), Yahya b. Âdem an İbrahim b. Humeyd an Hisâm b. Urve an Muh. b. İbrâhîm b. el-Hâris an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Tirmizî'ye göre isnadı hasen garîbtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/313.

[37] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2783), Ca'fer b. Müsâfir an ibn ebî Füdeyk ani'z-Zem'î ani'z-Zübeyr b. Osman b. Abdillah b. Sürâka an Muh. b. Abdirrahman b. Sevbân an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/314.

[38] Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 2784), el-Ka'nebî an Abdilazîz b. Muh. an Şerîk an Atâ b. Yesâr senedi ile mürsel olarak tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/314.

[39] Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 26, IV, 236), İsmaîl an ahîhî an Sül. b. Bilâl an Yahya b. Saîd an Abdirrahman b. el-Kâsım b. Muh. an ebîhî Âise senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/314.

[40] Başında bir kıssa yer alan bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3430), Mûsâ b. İsmaîl an Hammâd b. Seleme an Muh. b. İshâk ani'1-Alâ b. Abdirrahman an EbîMâcide an Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/314.

[41] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2152), Amr b. Râfi' an Ömer b. Harun an Hemmâm an Ferkad es-Sebehî an Yezîd b.Abdillah b. eş-Şihhîr an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti. Ferkad ve Ömer zayıf râvilerdir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/314.

[42] Zekât toplayan memurun, normal zekât miktarını tahsil ettikten sonra aldığı fazla paraya meks denilmiştir.
Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2937), en-Nüfeyltan Muh. b. Seleme an Ibn Ishâk an Yezîd b. e. Habtb an Abdirrah-man b. Şemmâse an Ukbe senedi ile tahrîc etti. Bu hadisi Ahmed ve Müstedrek'inde el-Hâkim de rivayet ettiler. İbn İshâk'ın hadisleri ortadadır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/314.

[43] Râvilerinden birisi Câbir el-Cu'tî olup hakkında olumsuz hükümler mevcut, olmakla birlikte onu Şu'be ve Sevrî gibi imamlar tevsik etmişlerdir (Mecma' III, 89).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/314.

[44] Ahmed'in isnadı şöyledir: (IV, 141) Yezîd b. Harun ani'l-Mes'ûdîan Vâil e. Bekr an Ibâye b. Rifâ'a b. Rafı' an ceddihi Râfi.
Heysemî'ye göre Mes'ûdî dışındaki râvileri Sahîh ricâ-lindendir. Mes'ûdî ise hakkında ihtilâf olan bir râvidir (Mecma' IV, 60).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/314.

[45] Râvilerinden Âsim b. Ubeydillah zayıf bir râvidir (Mecma' IV, 62).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/314.

[46] Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' IV, 63).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/314.

[47] Heysemî râvileri arasında tanımadığı kimselerin bulunduğunu söylemiştir (Mecma' IV, 63).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/315.

[48] Bu hadisi Müslim (fadâil no. 169, s. 1847), Heddâb b. Hâlid an Hammâd b. Seleme an Sabit an Ebî Râfi' an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/315.

[49] Bu hadisi Ahmed (IV, 197, 202), Mûsâ b. Alîb. Rebâh an ebîhîAmr b. el-Âs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Bunu Ebû Ya'lâ ve M. el-Evsat'ta Taberânî de tahrîc etmiştir. Râvileri Sahîh ricâlindendir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/315.

[50] Râvilerinden Ahmed b. Muh. b. Mâlik b. Enes zayıf bir râvidir (Mecma' IV, 65).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/315.

[51] Sabîh an İbn Ömer tarikiyle gelmiştir. Heysemî, Sabîh hakkında bilgi edinemediğini söylemiştir (Mecma' IV, 67).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/315.
[52] Râvilerinden es-Salt b. el-Haccâc zayıftır (Mecma' IV, 67).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/315.
[53] Râvilerinden Ebû Süfyân el-Enmârî zayıftır (Mecma' IV, 67).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/315.
[54] Bu hadisi Buhârî (el-Hars ve'1-Müzâra'a 1, III, 66), Müslim (müsâkât no. 12, s. 1189) ve Tirmizî (no. 1382), Ebû Avâne an Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/315.
[55] Bu hadisi Müslim (fadâil no. 140, s. 1835), en-Nadr b. Muh. an iklime b. Ammâr an Ehtn-Nernşî an Râfi' h. Hadk asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/315-316.
[56] Bu hadisi Müslim (fadâil no. 141, s. 1836), Esved b. Amir an Hammâd b. Seleme an Hisâm b. Urve an ebîhî an Âise asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/316.
[57] Bu hadisin râvilerinden Muh. b. Cami' el-Attâr zayıf bir râvidir (Mecma' IV, 69).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/316.
[58] Heysemî, râvileri arasında tanımadığı kimselerin bulunduğunu söylemiştir (Mecma' IV, 69).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/316.
[59] Bu hadisi Tirmizî (no. 2482), Muh. b. Humeyd er-Râzî an Zâfir b. Siil. an Israîl an Şebîb b. Beşîr an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/316.
[60] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 5237), Ahmed b. Yûnus an Züheyr an Osman b. Hakîm an İbr. b. Muh. b. Hâtib an Ebî Talha an Enes senediyle tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/316.
[61] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 5235-6), Tirmizî (no. 2336) ve İbn Mâce (no. 4160), el-A'mes an Ebfs-Sefer an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnadı sahîhtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/316.
[62] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3633), Tirmizî (no. 1356) ve İbn Mâce (no. 2338), Katâde an Besîr b. Ka'b an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Buhârî (mazâlim 29, III, 106-7), Mûsâ b. İsmaîl an Ce-rîr b. Hazım ani' z-Zübeyr b. Hırrît an İklime an Ebî Hureyre senedi ile;
Müslim (müsâkât no. 143, s. 1232), Fudayl b. Hüseyn an Abdilazîz b. el-Muhtâr an Hâlid el-Hazzâ' an Yûsuf b. Abdillah an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/317.
[63] Râvilerinden el-Müseyyeb b. Vâdıh'ı Nesâî tevsîk etti, diğerleri ise onu zayıf addettiler (Mecma' IV, 70).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/317.
[64] Ahmed'in (III, 438) isnadı şöyledir: Hasan an İbn Le-hVa an Zebbân an Sehl b. Muâz an ebîhî. Zebbân hakkında ihtilâf olan bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/317.
[65] Bu hadisi Ahmed (1,190), Ebû Saîdan Kays b. er-RebV an Abdilmelik b. Umeyr an Amr b. Hureys senedi ile tahrîc etti.
Kays, hakkında ihtilâf olan bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/317.

[66] Bu hadisi Ahmed (IV, 445), Abdüssamed an Muh. b. ebi'l-Melîh el-Hüzelî an raculin mine'l-Huyy an İmrân senedi ile küçük bir kıssa ile tahrîc etti.
Görüldüğü gibi kimliği mechûl bir râvi mevcuttur.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/317.

[67] Râvilerinden Bakiyye b. el-Velîd'in hadisleri hasen mertebesindedir (Mecma' IV, 72).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/317.

[68] Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' IV, 72).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/317.

[69] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2148), Muh. b. Yahya an Ebî Âsim an ebîhî ani'z-Zübeyr b. Ubeyd an Nâfı' senedi ile tahrîc etti.
Ebû Âsım'ın babası hadiste zayıftır. Zübeyr b. Ubeyd hakkında ise Zehebî "mechûl" demiştir. Buna karşılık her ikisini de İbn Hibbân güvenilir râviler arasında zikretmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/317.

[70] Bu hadisi Tirmizî (no. 1209), es-Sevrî an Ebî Hamza ani'l-Hasan an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Ebû Hamza, Abdullah b. Câbir adlı Basra'lı bir râvidir. Tirmizî'ye göre isnadı hasendir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/318.

[71] Bu hadisi Tirmizî (no. 1210) ve İbn Mâce (no. 2146), Abdullah b. Osman b. Huseym an İsmaîl b. Ubeyd b. Rifa'a an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İsnadı Tirmizî'ye göre sahîhtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/318.

[72] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3326-7), Tirmizî (no. 1208) ve Nesâî (eymân 7, VII, 15), Ebû Vâil an Kays asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı sahîhtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/318.

[73] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3326-7), Tirmizî (no. 1208) ve Nesâî (eymân 7, VII, 15), Ebû Vâil an Kays asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı sahîhtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/318.

[74] Bu hadisi Buhârî (buyu" 26, III, 12), Müslim (müsâkât no. 131, s. 1228), Ebû Dâvud (no. 3335) ve Nesâî (buyu' 5, VII, 246), Yûnus ani'z-Zührî an Saîd an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/318.

[75] Bu hadisi Buhârî (buyu" 26, III, 12), Müslim (müsâkât no. 131, s. 1228), Ebû Dâvud (no. 3335) ve Nesâî (buyu' 5, VII, 246), Yûnus ani'z-Zührî an Saîd an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/318.

[76] Bu hadisi Buhârî (buyu' 16, III, 9) ve Tirmizî (no. 1320), Muh. b. el-Münkedir an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/318.

[77] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3340) ve Nesâî (buyu' 54, VII, 284), es-Sevrî an Hanzale an Tavus an Ibn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/318.

[78] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3340) ve Nesâî (buyu' 54, VII, 284), es-Sevrî an Hanzale an Tavus an Ibn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/318.

[79] Bu hadisi Buhârî (buyu' 52, III, 22), İbrahim b. Mûsâ ani'l-Velîd an Sevr an Hâlid b. Ma'dân ani'I-Mikdâm b. Ma'dî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/318.

[80] Bu hadisi Tirmizî (no. 1217), Saîd b. Ya'kûb an Hâlid b. Abdillah el-Vâsitî an Hüseyn b. Kays un iklime an Ibn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve tbn Abbâs'ın sözü olmasının daha sahîh olduğunu söyledi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/319.

[81] Bu hadisi Buhârî (buyu' 51, III, 21), muallak olarak senedsiz irâd etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/319.

[82] Bu hadisi Müslim (fadâilu's-sahâbe no. 100, s. 1906), el-Mu'lemir b. Süleyman an ebîhlan Ebt Osman an Sel-mân asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/319.

[83] Bu hadisi Tirmizî (no. 487), Abbâs el-Anberî an İbn Mehdi an Mâlik ani'l-Alâ b. Abdirrahman b. Ya'kûb an ebfhî an ceddihî an Ömer b. el-Hattâb senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/319.

[84] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/319.

[85] Bu hadisi Ahmed (III, 243) ve Ebû Ya'lâ, Câbir b. Yezîd ani'r-Rebi' b. Enes an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Câbir, meşhur el-Cu'fî değildir. Ancak Heysemî buradaki Câbir hakkında bilgi edinemediğini söylemektedir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/319.

[86] Bu hadisi Buhârî (buyu' 112, III, 43), Müslim (musâkât no. 71, s. 1207), Ebû Dâvud (no. 3486), Tirmizî (no. 1297), Nesâî (buyu' 93, VI, 309-10) ve İbn Mâce (no. 2167), Yezîd b. e. Habîb an Atâ b. e. Rebâh an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/320.

[87] Bu hadisi Müslim (müsâkât no. 68, s. 1206), Mâlik (eş-ribe no. 12, s. 846) ve Nesâî (buyu 90, VII, 307-8), Zeyd b. Eşlem an Abdirrahman b. Va'le an Ibn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/320.

[88] Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 3488), Müsedded an Bişr b. el-Mufaddal ve Hâlid b. Abdillah an Hâlid el-Hazıâ' an Bereke EbV I-Velîd an İbn Abbâs senedi ile daha uzun bir metinle tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/320.

[89] Lafız Tirmizî'ye aittir. Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3675), Züheyr b. Harb an Vekf ani's-Sevrî ani's-Siiddî an Ebt Hureyre an Enes senedi ile;
Tirmizî ise (no. 1293), Humeydb. Mes'ade ani'l-Mu'te-mir b. Sül. an Leys an Yahya b. Abbâd an Enes an Ebt Talha senedi ile tahrîc etti.
İlk tariki Tirmizî, daha sahîh bulmaktadır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/320.

[90] Bu hadisi Mâlik (buyu' 40, 42, s. 640), Buhârî (buyu' 49/6, III, 20; 51/1, III, 21; 55/2, III, 23), Müslim (buyu32-5, s. 1160), Ebû Dâvud (no. 3492-3), Tirmizî (no. "9'1292) ve Nesâî (buyu 55/1, VII, 285; 57/1-3, VII, 287), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Mâlik (buyu' 41, s. 640), Buhârî (buyu154/3, III, 21-2), Müslim (buyu' no. 36, s. 1161) ve Nesâî (buyu1 55/2, VII, 285), Abdullah b. Dînâr an İbn Ömer asl-ı senedi ile; Buhârî (54/1, III, 22; 56/1, III, 23), Müslim (no. 37-8, s. 1161) ve Nesâî (57/4, VII, 287), ez-Zührt an Salim an ebfhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/320.

[91] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3503), Tirmizî (no. 1232), Nesâî (buyu170, VII, 289) ve İbn Mâce (no. 2187), Yusuf b. Mâhek an Hakîm asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/321.

[92] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2602), Abdürrezzâk (no. 14211,14318), Şafiî (Ümm III, 60; VII, 226), Ahmed (I, 215,221,270,285), Buhârî (buyu155, III, 23), Müslim (buyu' 29, s. 1159), Ebû Dâvud (no. 3497), Tirmizî (no. 1291), Nesâî (buyu155/3, VII, 285), Taberânî (M. el-Ke-bîr no. 10870-8) ve İbn Hibbân (no. 4959,4667), Amr b. Dînâr an Tavus an İbn Abbâs asl-ı senedi ile; Ahmed (I, 356, 368), Müslim (buyu' no. 30-1, s. 1160), Ebû Dâvud (no. 3496), Nesâî (buyu155/3,5-6, VII, 285) ve Taberânî (no. 10915), Abdullah b. Tavus an ebîhî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/321.

[93] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2602), Abdürrezzâk (no. 14211,14318), Şafiî (Ümm III, 60; VII, 226), Ahmed (I, 215,221,270,285), Buhârî (buyu155, III, 23), Müslim (buyu' 29, s. 1159), Ebû Dâvud (no. 3497), Tirmizî (no. 1291), Nesâî (buyu155/3, VII, 285), Taberânî (M. el-Ke-bîr no. 10870-8) ve İbn Hibbân (no. 4959,4667), Amr b. Dînâr an Tavus an İbn Abbâs asl-ı senedi ile; Ahmed (I, 356, 368), Müslim (buyu' no. 30-1, s. 1160), Ebû Dâvud (no. 3496), Nesâî (buyu155/3,5-6, VII, 285) ve Taberânî (no. 10915), Abdullah b. Tavus an ebîhî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/321.

[94] Bu hadis-i mevkufu Mâlik (buyu' 70, s. 659), an Yahya b. Saîd ani'l-Kâsım an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/321.

[95] Muvattâ, buyu' 44, s. 641. Müslim, bunu (buyu' no. 40, s. 1162), İshâk b. İbr. an Abdillah b. el-Harîs ani'd-Dahhâk b. Osman an Bükeyr b. el-Esacc an Süleyman h. Yesâr an Ebî Hureyre senedi ile "vasletmiştir".
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/321.

[96] Bu hadisi Buhârî (buyu' 47, III, 19; hibe 25/2, III, 140), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Ibn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/321-322.

[97] Bu hadisi Mâlik (buyu 10, s. 618), Buhârî (buyu' 85/3, III, 34), Müslim (buyu' 49-51, s. 1165)-6), Ebû Dâvud (no. 3361), Nesâî (buyu' 28/1, VII, 262) ve İbn Mâce (no. 2214), Nâfi' an Ibn Ömer asl-ı senedi ile; Buhârî buyu' 82/1, III, 31), Müslim (buyu' 57, s. 1167; 59, s. 1168) ve Nesâî (buyu' 28/2, VII, 262), ez-Zührîan Salim an ebîhî asl-ı senedi ile; Nesâî (buyu' 28/4, VII, 263), Hanzale an Tavus an İbn Ömer tarikiyle Buhârî (selem 4/1-2, III, 45), Amr b. Dînâr an Ebî'l- Bahterî an İbn Ömer tarikiyle; Müslim (buyu' no. 52, s. 1166), Abdullah b. Dînâr an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/322.

[98] Bu hadisi Mâlik (buyu1 11, s. 618), Buhârî (buyu' 87, III, 34), Müslim (müsâkât no. 15-16, s. 1190), Ebû Dâvud (no. 3367) ve İbn Mâce (no. 2284), Humeyd et-Ta-vil an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/322.

[99] Bu hadisi Buhârî (buyu1 85/1, III, 33) ve Ebû Dâvud (no. 3372), Ebû'z-Zinâd an Urve an Sehl b. e. Hasme an Zeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/322.

[100] Bu hadisi Ahmed (I, 341), Buhârî (selem 3, III, 45), Müslim (buyu' no. 55, s. 1167), Taberânî (no. 12688) ve Beyhakî (V, 301), Şu'be an Amr b. Murre an Ebî'l-Bah-terî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/322.

[101] Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' IV, 102).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/322.

[102] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3371), Tirmizî (no. 1228) ve İbn Mâce (no. 2217), Hammâd b. Seleme an Humeyd an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/322.

[103] Bu mevkufu Mâlik (buyu1 no. 13, s. 619), Ebû'z-Zinâd an Hârice b. Zeyd b. Sabit an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/322.

[104] Bu hadisi Mâlik (buyu' 23, s. 624), Buhârî (buyu' 75/1-2, IH, 29-30), Müslim (buyu1 no. 74, s. 1171), Ebû Dâvud (no. 3361), Tirmizî (no. 1300) ve Nesâî (buyu' 13, VII, 266), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile

tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/323.

[105] Bu hadisi Mâlik (buyu' 23, s. 624), Buhârî (buyu' 75/1-2, IH, 29-30), Müslim (buyu1 no. 74, s. 1171), Ebû Dâvud (no. 3361), Tirmizî (no. 1300) ve Nesâî (buyu' 13, VII, 266), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/323.

[106] İlk iki lafız Müslim'in, sonuncusu ise Nesâî'nindir. Bu hadisi Buhârî (şürb 17/3, III, 81), Müslim (buyu 81-82, s. 1174), Ebû Dâvud (no. 3373) ve Nesâî (buyu' 39/2, VII, 270), İbn Cüreyc an Atâ an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (no. 83, s. 1175), Zeyd b. e. Üneyse an Ebfl-Velîd el-Mekkt an Câbîr tarikiyle; Ebû Dâvud (no. 3374), Humeyd el-A'rec an Siil. b. Atîk an Câbir tarikiyle; Müslim (no. 54, s. 1167), Zekeriyyâ b. Ishâk an Amr b. Dînâr an Câbir tarikiyle; Müslim (no. 86, s. 1176) ve Tirmizî (no. 1290), Atâ b. e. Rebâh an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (no. 85, s. 1175) ve Ebû Dâvud (no. 3375), Ey-yûb an Ebî'z-Zübeyr ve Saîd b. Mînâ an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (no. 84, s. 1176), Süleym b. Hayyân an Saîd b. Mînâ an Câbir tarikiyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/323.

[107] İlk iki lafız Müslim'in, sonuncusu ise Nesâî'nindir. Bu hadisi Buhârî (şürb 17/3, III, 81), Müslim (buyu 81-82, s. 1174), Ebû Dâvud (no. 3373) ve Nesâî (buyu' 39/2, VII, 270), İbn Cüreyc an Atâ an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (no. 83, s. 1175), Zeyd b. e. Üneyse an Ebfl-Velîd el-Mekkt an Câbîr tarikiyle; Ebû Dâvud (no. 3374), Humeyd el-A'rec an Siil. b. Atîk an Câbir tarikiyle; Müslim (no. 54, s. 1167), Zekeriyyâ b. Ishâk an Amr b. Dînâr an Câbir tarikiyle; Müslim (no. 86, s. 1176) ve Tirmizî (no. 1290), Atâ b. e. Rebâh an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (no. 85, s. 1175) ve Ebû Dâvud (no. 3375), Ey-yûb an Ebî'z-Zübeyr ve Saîd b. Mînâ an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (no. 84, s. 1176), Süleym b. Hayyân an Saîd b. Mînâ an Câbir tarikiyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/323.

[108] İlk iki lafız Müslim'in, sonuncusu ise Nesâî'nindir. Bu hadisi Buhârî (şürb 17/3, III, 81), Müslim (buyu 81-82, s. 1174), Ebû Dâvud (no. 3373) ve Nesâî (buyu' 39/2, VII, 270), İbn Cüreyc an Atâ an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (no. 83, s. 1175), Zeyd b. e. Üneyse an Ebfl-Velîd el-Mekkt an Câbîr tarikiyle; Ebû Dâvud (no. 3374), Humeyd el-A'rec an Siil. b. Atîk an Câbir tarikiyle; Müslim (no. 54, s. 1167), Zekeriyyâ b. Ishâk an Amr b. Dînâr an Câbir tarikiyle; Müslim (no. 86, s. 1176) ve Tirmizî (no. 1290), Atâ b. e. Rebâh an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (no. 85, s. 1175) ve Ebû Dâvud (no. 3375), Ey-yûb an Ebî'z-Zübeyr ve Saîd b. Mînâ an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (no. 84, s. 1176), Süleym b. Hayyân an Saîd b. Mînâ an Câbir tarikiyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/323.

[109] Bu mevkufu Mâlik (ıtk no. 6, s. 776), an Nâfi' an İbn Ömer an Ömer sahîh senediyle tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/323.

[110] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/323.

[111] Bu hadisi Mâlik (ıtk 10, s. 782), Buhârî (ıtk 10/1, III, 120; ferâid 21/2, VIII, 10), Müslim (ıtk no. 16, s. 1145), Ebû Dâvud (no. 2019), Tirmizî (no. 1236), Nesâî (buyu4 87, VII, 306) ve İbn Mâce (no. 2747), Abdullah b. Dînâr an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/323.

[112] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3478), Tirmizî (no. 1271), Nesâî (buyu' 88, VII, 307) ve İbn Mâce (no. 2477), Amr b. Dînâr an EbVI-Minhâl an İyâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, senedi hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/323.

[113] Bu hadisi Buhârî (şürb 2/1, III, 75; hiyel 5, VIII, 61), Müslim (müsâkât no. 36, s. 1298) ve İbn Mâce (no. 2478), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'ıec an EbîHureyre asl-ı senedi ile; Buhârî (şürb 2/2, III, 75) ve Müslim (no. 37, s. 1298), ez-Zührî an Ebî Seleme ve Saîd an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Müslim (no. 38, s. 1298), İbn

Cüreyc an Ziyâd b. Sa'd an Hilâl b. Usâme an Ebî Seleme an Ebî Hureyre tarikiyle tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/324.

[114] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3476), Ubeydullah b. Muâz an ebîhî an Kehmes an Seyyar b. Manzûr an ebîhî an Büheyse an ebihâ senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/324.

[115] Bu hadisi Tirmizî (no. 1283, 3193) ve İbn Mâce (no. 2168), Ubeydullah b. Zahr an Alî b. Yezîd ani'l-Kâsım an Ebî Umâme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Alî sebebiyle isnadı zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/324.

[116] Bu hadisi Tirmizî (no. 1563), Hennâdan Hatim b. İsma-îl an Cehdam b. Abdillah un Mıılı. h. Ibr. an Muh. b. Zeyd an Şehr b. Havseb an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve "garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/324.

[117] Bu hadisi Muvattâ (buyû? 62, II, 653-654), Buhârî (buyu' 61/1, III, 24-5; selem 8, III, 46; menâkıbu'1-En-sâr 26, VI, 236), Müslim (buyu' 5-6, s. 1153-4), Ebû Dâvud (no. 3370), Tirmizî (no. 1229), Nesâî (buyu' 67-8, VII, 293-4) ve İbn Mâce (no. 2197), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/324.

[118] Bu hadisi Muvattâ (buyû? 62, II, 653-654), Buhârî (buyu' 61/1, III, 24-5; selem 8, III, 46; menâkıbu'1-En-sâr 26, VI, 236), Müslim (buyu' 5-6, s. 1153-4), Ebû Dâvud (no. 3370), Tirmizî (no. 1229), Nesâî (buyu' 67-8, VII, 293-4) ve İbn Mâce (no. 2197), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/324.

[119] Bu hadisi Mâlik (buyu' no. 63, s. 654), ani'z-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/324.

[120] Bu hadisi Mâlik (buyu' no. 64, s. 655), an Zeyd b. Eşlem an Saîd b. el-Müseyyeb senedi ile mürsel olarak tahrîc etti.
İbn Abdilberr: "Bu hadisin muttasıl bir vecihten sabit olduğunu bilmiyorum" demiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/325.

[121] Bu hadisi Müslim (buyu' 42, s. 11627) ve Nesâî (buyu' 37-8, VII, 269-70), İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/325.

[122] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3449) ve İbn Mâce (no. 2263), el-Mu'temir b. Sül. an Muh. b. Fada an ebîhî an Alkame b. Abdillah an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/325.

[123] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2233), İbr. b. el-Münzir an İsh. b. İbr. b. Saîd an Safvân b. Süleym an Muh. ve Alî eb-nâ'l-Hasan b. ebTl-Hasan el-Berrâd ani'z-Zübeyr b. el-Münzir b. ebî Üseyd an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
İshâk, Muh. b. Alî ve Zübeyr zayıf râvilerdir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/325.

[124] Mâlik (buyu' no. 5, s. 616), ani'z-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Ulbe b. Mes'ûd an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/326.

[125] Bu hadisi Mâlik (buyu' 1, s. 609), Ebû Dâvud (no. 3502) ve İbn Mâce (no. 2192), Mâlik ani's-sıka an Amr b. Şu-ayb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İbn Mâce'de mechûl kişi yerinde Abdullah b. Âmir el-Eslemî geçmiştir. Ancak Mâlik, onun kendi indinde güvenilir olduğunu söylemiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/326.

[126] Muvattâ, buyu' no. 69, s. 657. Bu rivayetin "mevsûlü" bir sonraki hadistir.

Selef, herhangi bir menfaat beklenmeden borç para vermektir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/326.

[127] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3504), Tirmizî (no. 1234) ve Nesâî (buyu' 60/1, VII, 288), Eyyûb es-Sahtiyânî an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/326.

[128] Muvattâ, ıtk no. 12, s. 778.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/326.

[129] İlk lafız Buhârî'ye ait (vekâlet 8, III, 62-3), isnadı şöyledir: Mekkî b. İbr. an İbn Cüreyc an Atâ an Câbir. /kinci lafız (no. 4653), Müslim'e ait olup (müsâkât no. 110, s. 1221) isnadı şöyledir: Cerîr an Muğîre ani'ş-Şa'bî an Câbir.
Üçüncü lafız (no. 4654), Müslim (radâ no. 57, s. 1089) ve Buhârî (buyu' 34, III, 15), Abdülvehhâb b. Abdilme-cîd an Ubeydillah an Vehb b. Keysân an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc olunmuştur.
Dördüncü lafız (no. 4655), Müslim'e (radâ' no. 57, s. 1088) ait olup isnadı şöyledir: Yahya b. Yahya an Hü-şeym an Seyyar ani'ş-Şa'bî an Câbir. Beşinci lafız (no. 4656), başlangıcı Müslim'e (müsâkât no. 111, s. 1222-3) ait olup isnadı: Osman b. e. Şeybe an Cerîr ani'l-A'mes an Salim b. ebVl-Ca'd an Câbir ikinci kısmı Buhârî'ye (cihâd 49, III, 218) ait olup isnadı şöyledir: Müslim an Ebî Akîl an Ebî'l-Mütevekkil en-Nâcî an Câbir. Altıncı lafız (no. 4657), yine Müslim'e (müsâkât no. 111, s. 1222), aittir.
Yedinci ve sekizinci lafızlar Buhârî'ye (şurût 4, III, 174) ait olup Dâvud b. Kays an Ubeydillah b. Miksem an Câbir muallak senedi ile gelmiştir. Bu hadisi Ahmed (III, 299). Buhârî (istikrâd 1, III, 82; şurût 4, III, 174; cihâd 113, IV, 9), Müslim (müsâkât no. 109-10, s. 1221), Tirmizî (no. 1253), Ebû Dâvud (no. 3505), Nesâî (buyu 77, VII, 297-8), İbn Hibbân (no. 6485) ve Beyhakî (V, 337), es-Sa'bîan Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ayrıca Ahmed (III, 373), Müslim {buyu 58, s. 1089; mü-sâkât no. 112, s. 1223), Nesâî (buyu1 77, VII, 299) ve tbn Mâce (no. 2205), Ebû Nadre m CMir aslı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/326-327.

[130] İlk lafız Buhârî'ye ait (vekâlet 8, III, 62-3), isnadı şöyledir: Mekkî b. İbr. an İbn Cüreyc an Atâ an Câbir. /kinci lafız (no. 4653), Müslim'e ait olup (müsâkât no. 110, s. 1221) isnadı şöyledir: Cerîr an Muğîre ani'ş-Şa'bî an Câbir.
Üçüncü lafız (no. 4654), Müslim (radâ no. 57, s. 1089) ve Buhârî (buyu' 34, III, 15), Abdülvehhâb b. Abdilme-cîd an Ubeydillah an Vehb b. Keysân an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc olunmuştur.
Dördüncü lafız (no. 4655), Müslim'e (radâ' no. 57, s. 1088) ait olup isnadı şöyledir: Yahya b. Yahya an Hü-şeym an Seyyar ani'ş-Şa'bî an Câbir. Beşinci lafız (no. 4656), başlangıcı Müslim'e (müsâkât no. 111, s. 1222-3) ait olup isnadı: Osman b. e. Şeybe an Cerîr ani'l-A'mes an Salim b. ebVl-Ca'd an Câbir ikinci kısmı Buhârî'ye (cihâd 49, III, 218) ait olup isnadı şöyledir: Müslim an Ebî Akîl an Ebî'l-Mütevekkil en-Nâcî an Câbir. Altıncı lafız (no. 4657), yine Müslim'e (müsâkât no. 111, s. 1222), aittir.
Yedinci ve sekizinci lafızlar Buhârî'ye (şurût 4, III, 174) ait olup Dâvud b. Kays an Ubeydillah b. Miksem an Câbir muallak senedi ile gelmiştir. Bu hadisi Ahmed (III, 299). Buhârî (istikrâd 1, III, 82; şurût 4, III, 174; cihâd 113, IV, 9), Müslim (müsâkât no. 109-10, s. 1221), Tirmizî (no. 1253), Ebû Dâvud (no. 3505), Nesâî (buyu 77, VII, 297-8), İbn Hibbân (no. 6485) ve Beyhakî (V, 337), es-Sa'bîan Câbir asl-ı
senedi ile tahrîc ettiler.
Ayrıca Ahmed (III, 373), Müslim {buyu 58, s. 1089; mü-sâkât no. 112, s. 1223), Nesâî (buyu1 77, VII, 299) ve tbn Mâce (no. 2205), Ebû Nadre m CMir aslı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/327.

[131] İlk lafız Buhârî'ye ait (vekâlet 8, III, 62-3), isnadı şöyledir: Mekkî b. İbr. an İbn Cüreyc an Atâ an Câbir. /kinci lafız (no. 4653), Müslim'e ait olup (müsâkât no. 110, s. 1221) isnadı şöyledir: Cerîr an Muğîre ani'ş-Şa'bî an Câbir.
Üçüncü lafız (no. 4654), Müslim (radâ no. 57, s. 1089) ve Buhârî (buyu' 34, III, 15), Abdülvehhâb b.

Abdilme-cîd an Ubeydillah an Vehb b. Keysân an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc olunmuştur.
Dördüncü lafız (no. 4655), Müslim'e (radâ' no. 57, s. 1088) ait olup isnadı şöyledir: Yahya b. Yahya an Hü-şeym an Seyyar ani'ş-Şa'bî an Câbir. Beşinci lafız (no. 4656), başlangıcı Müslim'e (müsâkât no. 111, s. 1222-3) ait olup isnadı: Osman b. e. Şeybe an Cerîr ani'l-A'mes an Salim b. ebVl-Ca'd an Câbir ikinci kısmı Buhârî'ye (cihâd 49, III, 218) ait olup isnadı şöyledir: Müslim an Ebî Akîl an Ebî'l-Mütevekkil en-Nâcî an Câbir. Altıncı lafız (no. 4657), yine Müslim'e (müsâkât no. 111, s. 1222), aittir.
Yedinci ve sekizinci lafızlar Buhârî'ye (şurût 4, III, 174) ait olup Dâvud b. Kays an Ubeydillah b. Miksem an Câbir muallak senedi ile gelmiştir. Bu hadisi Ahmed (III, 299). Buhârî (istikrâd 1, III, 82; şurût 4, III, 174; cihâd 113, IV, 9), Müslim (müsâkât no. 109-10, s. 1221), Tirmizî (no. 1253), Ebû Dâvud (no. 3505), Nesâî (buyu 77, VII, 297-8), İbn Hibbân (no. 6485) ve Beyhakî (V, 337), es-Sa'bîan Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ayrıca Ahmed (III, 373), Müslim {buyu 58, s. 1089; mü-sâkât no. 112, s. 1223), Nesâî (buyu1 77, VII, 299) ve tbn Mâce (no. 2205), Ebû Nadre m CMir aslı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/327.
[132] İlk lafız Buhârî'ye ait (vekâlet 8, III, 62-3), isnadı şöyledir: Mekkî b. İbr. an İbn Cüreyc an Atâ an Câbir. /kinci lafız (no. 4653), Müslim'e ait olup (müsâkât no. 110, s. 1221) isnadı şöyledir: Cerîr an Muğîre ani'ş-Şa'bî an Câbir.
Üçüncü lafız (no. 4654), Müslim (radâ no. 57, s. 1089) ve Buhârî (buyu' 34, III, 15), Abdülvehhâb b. Abdilme-cîd an Ubeydillah an Vehb b. Keysân an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc olunmuştur.
Dördüncü lafız (no. 4655), Müslim'e (radâ' no. 57, s. 1088) ait olup isnadı şöyledir: Yahya b. Yahya an Hü-şeym an Seyyar ani'ş-Şa'bî an Câbir. Beşinci lafız (no. 4656), başlangıcı Müslim'e (müsâkât no. 111, s. 1222-3) ait olup isnadı: Osman b. e. Şeybe an Cerîr ani'l-A'mes an Salim b. ebVl-Ca'd an Câbir ikinci kısmı Buhârî'ye (cihâd 49, III, 218) ait olup isnadı şöyledir: Müslim an Ebî Akîl an Ebî'l-Mütevekkil en-Nâcî an Câbir. Altıncı lafız (no. 4657), yine Müslim'e (müsâkât no. 111, s. 1222), aittir.
Yedinci ve sekizinci lafızlar Buhârî'ye (şurût 4, III, 174) ait olup Dâvud b. Kays an Ubeydillah b. Miksem an Câbir muallak senedi ile gelmiştir. Bu hadisi Ahmed (III, 299). Buhârî (istikrâd 1, III, 82; şurût 4, III, 174; cihâd 113, IV, 9), Müslim (müsâkât no. 109-10, s. 1221), Tirmizî (no. 1253), Ebû Dâvud (no. 3505), Nesâî (buyu 77, VII, 297-8), İbn Hibbân (no. 6485) ve Beyhakî (V, 337), es-Sa'bîan Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ayrıca Ahmed (III, 373), Müslim {buyu 58, s. 1089; mü-sâkât no. 112, s. 1223), Nesâî (buyu1 77, VII, 299) ve tbn Mâce (no. 2205), Ebû Nadre m CMir aslı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/327.
[133] İlk lafız Buhârî'ye ait (vekâlet 8, III, 62-3), isnadı şöyledir: Mekkî b. İbr. an İbn Cüreyc an Atâ an Câbir. /kinci lafız (no. 4653), Müslim'e ait olup (müsâkât no. 110, s. 1221) isnadı şöyledir: Cerîr an Muğîre ani'ş-Şa'bî an Câbir.
Üçüncü lafız (no. 4654), Müslim (radâ no. 57, s. 1089) ve Buhârî (buyu' 34, III, 15), Abdülvehhâb b. Abdilme-cîd an Ubeydillah an Vehb b. Keysân an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc olunmuştur.
Dördüncü lafız (no. 4655), Müslim'e (radâ' no. 57, s. 1088) ait olup isnadı şöyledir: Yahya b. Yahya an Hü-şeym an Seyyar ani'ş-Şa'bî an Câbir. Beşinci lafız (no. 4656), başlangıcı Müslim'e (müsâkât no. 111, s. 1222-3) ait olup isnadı: Osman b. e. Şeybe an Cerîr ani'l-A'mes an Salim b. ebVl-Ca'd an Câbir ikinci kısmı Buhârî'ye (cihâd 49, III, 218) ait olup isnadı şöyledir: Müslim an Ebî Akîl an Ebî'l-Mütevekkil en-Nâcî an Câbir. Altıncı lafız (no. 4657), yine Müslim'e (müsâkât no. 111, s. 1222), aittir.
Yedinci ve sekizinci lafızlar Buhârî'ye (şurût 4, III, 174) ait olup Dâvud b. Kays an Ubeydillah b. Miksem an Câbir muallak senedi ile gelmiştir. Bu hadisi Ahmed (III, 299). Buhârî (istikrâd 1, III, 82; şurût 4, III, 174; cihâd 113, IV, 9), Müslim (müsâkât no. 109-10, s. 1221), Tirmizî (no. 1253), Ebû Dâvud (no. 3505), Nesâî (buyu 77, VII, 297-8), İbn Hibbân (no. 6485) ve Beyhakî (V, 337), es-Sa'bîan Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ayrıca Ahmed (III, 373), Müslim {buyu 58, s. 1089; mü-sâkât no. 112, s. 1223), Nesâî (buyu1 77, VII, 299) ve tbn Mâce (no. 2205), Ebû Nadre m CMir aslı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/328.

[134] İlk lafız Buhârî'ye ait (vekâlet 8, III, 62-3), isnadı şöyledir: Mekkî b. İbr. an İbn Cüreyc an Atâ an Câbir. /kinci lafız (no. 4653), Müslim'e ait olup (müsâkât no. 110, s. 1221) isnadı şöyledir: Cerîr an Muğîre ani'ş-Şa'bî an Câbir.

Üçüncü lafız (no. 4654), Müslim (radâ no. 57, s. 1089) ve Buhârî (buyu' 34, III, 15), Abdülvehhâb b. Abdilme-cîd an Ubeydillah an Vehb b. Keysân an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc olunmuştur.

Dördüncü lafız (no. 4655), Müslim'e (radâ' no. 57, s. 1088) ait olup isnadı şöyledir: Yahya b. Yahya an Hü-şeym an Seyyar ani'ş-Şa'bî an Câbir. Beşinci lafız (no. 4656), başlangıcı Müslim'e (müsâkât no. 111, s. 1222-3) ait olup isnadı: Osman b. e. Şeybe an Cerîr ani'l-A'mes an Salim b. ebVl-Ca'd an Câbir ikinci kısmı Buhârî'ye (cihâd 49, III, 218) ait olup isnadı şöyledir: Müslim an Ebî Akîl an Ebî'l-Mütevekkil en-Nâcî an Câbir. Altıncı lafız (no. 4657), yine Müslim'e (müsâkât no. 111, s. 1222), aittir.

Yedinci ve sekizinci lafızlar Buhârî'ye (şurût 4, III, 174) ait olup Dâvud b. Kays an Ubeydillah b. Miksem an Câbir muallak senedi ile gelmiştir. Bu hadisi Ahmed (III, 299). Buhârî (istikrâd 1, III, 82; şurût 4, III, 174; cihâd 113, IV, 9), Müslim (müsâkât no. 109-10, s. 1221), Tirmizî (no. 1253), Ebû Dâvud (no. 3505), Nesâî (buyu 77, VII, 297-8), İbn Hibbân (no. 6485) ve Beyhakî (V, 337), es-Sa'bîan Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Ayrıca Ahmed (III, 373), Müslim {buyu 58, s. 1089; mü-sâkât no. 112, s. 1223), Nesâî (buyu1 77, VII, 299) ve tbn Mâce (no. 2205), Ebû Nadre m CMir aslı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/328.

[135] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/328.

[136] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/328.

[137] Bu hadis, hakkında menfi sözler sâdır olan Abdullah b. Amr'ın tarikiyle gelmiştir (Mecma' IV, 85).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/328-329.

[138] Bu hadisi Mâlik (buyu no. 98, s. 685), Bohâî (buyu' 48, III, 19; istikrâd 19/2, III, 87; husûmât 3/1. m, 89), Müslim (buyu' no. 48, s. 1165), Ebû Davud (no. 3500) ve Nesâî (buyu1 12, VII, 252), Abdullah b. üimâr an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/329.

[139] Bu rivayeti İbn Mâce (no. 2355), İbn e. Şrybe m Abdi-la'lâ an Muh. b. İshâk an Muh. b. Yahya b. JMtât senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/329.

[140] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3501). Tirmizi (ao. 1250) «e Nesâî (buyu' 12/2, VII, 252). SaM b. e. Ani» at Kmâ-de an Enes asl-ı senedi ile uaric ettkc.

Tirmizî, isnadı hakkmıfa "fasa saBı gaV hükmü verdi.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/329.

[141] Bu hadisi isnâdsız ota* Bahâ) (toya' 19, IH 10), Tirmizî (no. 1216) ve İba İtte (an. 2251). Mufa. b. Beşşâr an Abbâd b. Leys m fllıHııM k %fcM> «nl-Addâ asl-ı senedi ile tafaric caflec Tirmizî "hasen garîb" hükmü venniştk.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/329.

[142] Bu hadisi isnâdsız ota* Bahâ) (toya' 19, IH 10), Tirmizî (no. 1216) ve İba İtte (an. 2251). Mufa. b. Beşşâr an Abbâd b. Leys m fllıHııM k %fcM> «nl-Addâ asl-ı senedi ile tafaric caflec Tirmizî "hasen garîb" hükmü venniştk.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/329.

[143] Bu hadisi Buhârî (buyu' 27. IE, 12),' Hüşeym ani'l-Avvâm an Ibr. B Evfâ senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/330.

[144] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2246), b. Cerîr an ebîhî an Yahya b. Eyyûb m fexUb. e. Ha-bîb an Abdirrahman b. Şumâsr an Utbe senedi ile tahrîc etti. İbn Hacer, Feth'de "isnadı hasendir" hükmü vermiştir. (Neyi V, 225).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/330.

[145] Bu hadisi Müslim (îmân no. 164), Tirmizî (no. 1315), Ebû Dâvud (no. 3452) ve İbn Mâce (no. 2224), el-Alâ b. Abdirrahman an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/330.

[146] Râvileri güvenilir kimselerdir. Âsim b. Behdele'nin sû-i hıfzı hususunda kelâm sarfedilmiştir (Mecma' IV, 79).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/330.

[147] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3446), Ebû Kâmil an Abdii-vâhid an Sadaka b. Saîd an Cümey' b. Umeyr an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/330.

[148] Bu hadisi Buhârî (buyu136, III, \5-6),Alîb.Abdillahan Süfyân b. Uyeyne an Amr senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/330.

[149] Bu hadisi Mâlik (buyu' 97, s. 684), Buhârî (buyu' 60, III, 24), Müslim (buyu' 13, s. 1156), Nesâî (buyu' 21/1, VII, 258) ve İbn Mâce (no. 2173), Mâlik an Nâfif an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/330-331.

[150] Buhârî (buyu' 60, III, 24), senedsiz olarak irâd etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/331.

[151] Bu hadisi Mâlik (buyu' 96, s. 683), Müslim (buyu' 11. i. 1155) ve Ebû Dâvud (no. 3443), Ebû'z-Zinâd an?l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Buhârî (buyu' 58, III, 24), Ebû Dâvud (no. 2438). Tinnizî (no. 1304) ve Nesâî (buyu' 21/2-3, VII, 258), ez-Zihrî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Müslim (buyu' 12, s. 1155), Şu1 be an Adîb. Sabit an Ebi Hazım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/331.

[152] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2204), Yu'kûb b. Humeyd b. Kâsib an Ya'lâ b. Şebîb an Abdillah b. Osman b. Huseym an Kayle senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/331.

[153] Bey'ul-garar. doğmamış hayvan yavrusu, kaçmış olan köle, denizdeki inci gibi mechûl olan malın satışıdır. Bey'ul-Hasât. Almak istediği mal ya da gayr-ı menkûl üzerine alıcının taş atarak, bu taşın değdiği ya da düştüğü kadar mal ya da araziyi sanım gibi ifadelerle yapılan satıştır.

Her ikisi de Câhiliyye devri aUşverişlerindendir. Bu hadisi Müslim (buyu' no. 4, s. 1153), Ebû Dâvud (no. 3376), Tirmizî (no. 1230), Nesâî (buyu1 27, VII, 262) ve İbn Mâce (no. 2194), Ubeydullah b. e. Ziyadan Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/332.

[154] Bu mevkuf hadisi Ebû Dâvud (no. 3382), Muh. b. îsâ an Hüşeym an Salih b. Amir an şeyhin senedi ile tkahrîvc etti. Salih hakkında İbnu'l-Kattân "hâli bilinmiyor"; hadis hakkında ise Abdülhakk "zayıftır" demiştir (Feyd VI, 332).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/332.

[155] Bu hadisi Ahmed (I, 388), Muh b. es-Semmâk an Yezîd b. e. Ziyâd ani"I-Müseyyeb b. Rafı' an ibn Mes'ûd senedi ile tahrîc ettiler.

Heysemî diyor ki: Hem merfû', hem de mevkuf olarak rivayet olunmuştur. Mevkufun râvileri Sahîh ricâlinde-dir. Merfû' ricali arasında Ahmed'in şeyhi Muh. b. es-Semmâk hakkında bilgi edinemedim. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir" (Mecma' IV, 80).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/332.

[156] Râvilerinden Mûsâ b. Ubeyde zayıftır (Mecma' IV, 81).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/332.

[157] Râvilerinden Müslim b. Hâlid ez-Zencî, hakkında ihtilâf olan bir râvidir (Mecma' IV, 130).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/332.

[158] Bu hadisi Buhârî (buyu163/2, III, 25), Ebû Dâvud (no. 3377-8) ve Nesâî (buyu125/2, VII, 260; 26/3, VII, 261), ez-Zührî an Atâ b. Yezîd an Ebî Saîd asl-ı senedi ile; Buhârî (buyu162/1, III, 25), Müslim (buyu1 3, s. 1152), Ebû Dâvud (no. 3379) ve Nesâî (buyu' 24, VII, 260; 25/1, VII, 260; 26/2, VII, 261), ez-Zührî an Âmir b. Sa'd an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/333.
[159] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2196), Hişâm b. Ammâr an Hatim b. Ismaîl an Cehdam b. Abdillah an Muh. b. Ibr. el-Bâhilî an Muh. b. Zeyd el-Abdî an Şehr b. Havşeb an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/333.
[160] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2206), Ubeydullah b. Mûsâ ani'r-Rebî' b. Habîb an Nevfel b. Abdilmetik an ebîhî an Alî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/333.
[161] Bu hadisi Müslim (buyu' 20, s. 1157), Ebû Dâvud (no. 3442), Tirmizî (no. 1223), Nesâî (buyu* 17/3, VII, 256) ve İbn Mâce (no. 2176), Ebû'z-Zübeyran Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/333.
[162] Lafizlar Ebû Davud'a aittir.
Bu hadisi Buhârî (buyu' 70/3, III, 28), Müslim (buyu' 21-22, s. 1158), Ebû Dâvud (no. 3440) ve Nesâî (17/2, VII, 256), Muh. b. Şîrîn an Enes asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 3440) ve Nesâî (buyu' 17/1, VII), Yûnus b. Ubeyd ani'l-Hasan an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/333.
[163] Lafizlar Ebû Davud'a aittir.
Bu hadisi Buhârî (buyu' 70/3, III, 28), Müslim (buyu' 21-22, s. 1158), Ebû Dâvud (no. 3440) ve Nesâî (17/2, VII, 256), Muh. b. Şîrîn an Enes asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 3440) ve Nesâî (buyu' 17/1, VII), Yûnus b. Ubeyd ani'l-Hasan an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/333.
[164] Bu hadisi Buhârî (buyu171/4, III, 28), Müslim (buyu' 14-5, s. 1956), Ebû Dâvud (no. 3436), Nesâî (buyu1 18/1-2, VII, 257) ve İbn Mâce (no. 2179), Nâfi an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/333.
[165] Bu hadisi Buhârî (buyu171/4, III, 28), Müslim (buyu' 14-5, s. 1956), Ebû Dâvud (no. 3436), Nesâî (buyu1 18/1-2, VII, 257) ve İbn Mâce (no. 2179), Nâfi an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/334.
[166] Bu hadisi Müslim (buyu' 16-7, s. 1157), Ebû Dâvud (no. 3437), Tirmizî (no. 1221) ve Nesâî (buyu1 18/4, VII, 257), İbn Şîrîn an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Buhârî (buyu' 71/1, III, 28), Muh. b. Bessâr an Abdil- 4705-vehhâb an Ubeydillah el-Ömerf an Safcl el-Makburî an EbîHureyre senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'e aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/334.
[167] Bu hadisi belâğan Mâlik (buyu' 72, s. 663), Ebû Dâvud (no. 3461), Tirmizî (no. 1231) ve Nesâî (buyu' 73, VII, 395-6), Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebi Hureyre asl- ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı sahihtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/334.
[168] Bu hadisi Ahmed (I, 398), Şerik an Simâk an Abdirrahman b. Abdillah b. Mes'ûd an ebîhi asl-ı senedi ile tahrîc etti. Heysemî'ye göre Ahmed'in ricali güvenilir kimselerdir (Mecma' IV, 84).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/334.
[169] Muvattâ, buyu' 73, s. 663.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/334.
[170] Bu hadisi Tirmizî (no. 1283, 1566), Ömer b. Hafs es-Seybânî an İbn Vehb an Huyey b. Abdillah an EbîAbdir-rahman el-Hubelî an Ebî Eyyûb senedi ile tahrîc etti ve "hasen garîb" hükmü verdi.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/334.

[171] Bu hadisi Tirmizî (no. 1284), el-Hasan b. Kaza'a an İbn Mehdi an Hammâd b. Seleme ani'I-Haccâc ani'l-Ha-kem an Meymûn b. e. Şebîb an Alî senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/334.

[172] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3333) İbn Mâce (no. 2277) ve Tirmizî (no. 1206), Simâk b. Harb an Abdirrahman b. Abdillah b. Mes'ûd an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı sahihtir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/335.

[173] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3331), Nesâî (buyu' 2, VII, 243) ve İbn Mâce (no. 2278), Saîd b. ebî Hayre ani'I-Hasan an EbîHureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/335.

[174] Bu hadisi Mâlik (buyu' 38, s. 636-7), Buhârî (buyu' 54, III, 23; 74, III, 29,76, III, 30), Müslim (müsâkât no. 79, s. 1209-10), Ebû Dâvud (no. 3348), Tirmizî (no. 4713-1243), Nesâî (buyu1 41, VII, 273) ve İbn Mâce (no. 2160, 2259), ez-Zührî an Mâlik b. Evs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/335.

[175] Bu hadisi Mâlik (buyu' 38, s. 636-7), Buhârî (buyu' 54, III, 23; 74, III, 29,76, III, 30), Müslim (müsâkât no. 79, s. 1209-10), Ebû Dâvud (no. 3348), Tirmizî (no. 4713-1243), Nesâî (buyu1 41, VII, 273) ve İbn Mâce (no. 2160, 2259), ez-Zührî an Mâlik b. Evs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/335.

[176] İlk lafız Müslim'e (müsâkât no. 82, s. 1211) ait olup isnâdı şöyledir: İbn e. Şeybe an Vekî' an lsm. b. Müslim el-Abdî an Ebî'l-Mütevekkil en-Nâcî an Ebî Saîd. /kinci lafız (4700), Müslim'e ait olup bunu Buhârî (vekâlet 11, III, 64), Müslim (müsâkât no. 96, s. 1215) ve Nesâî (buyu' 41/6, VII, 273), Yahya b. e. Kesîr an Ukbe b. Abdilgâfır an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Üçüncü lafız (4701); Buhârî (buyu' 79/1, III, 31), MUslim (müsâkât 101, s. 1217) ve Nesâî (buyu' 50/3, VII, 281), Amr b. Dînâr an Ebî Salih an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc edilmiştir.

Dördüncü lafız (4702), Müslim'e aittir. Bunu Mâlik (buyû' s. 21, s. 623), Buhârî (buyu' 89, III, 24-5), Müslim (müsâkât 95, s. 1215) ve Nesâî (buyu' 41/1, VII, 271-2), Abdülmecid b. Süheyl an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Saîd ve EbîHureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Bu hadisin başka tarikleri de vardır:

Mâlik (buyu' 30, s. 632), Buhârî (buyu' 78/2, III, 30-1), Müslim (müsâkât 75-6, s. 1208), Tirmizî (no. 1241) ve Nesâî (buyu' 47/1-2, VII, 278-9), MS/j' an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Buhârî (buyu' 20, III, 10), Müslim (müsâkât 98, s. 1216) ve Nesâî (buyu' 41/3, VII, 272), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/335.

[177] İlk lafız Müslim'e (müsâkât no. 82, s. 1211) ait olup isnâdı şöyledir: İbn e. Şeybe an Vekî' an lsm. b. Müslim el-Abdî an Ebî'l-Mütevekkil en-Nâcî an Ebî Saîd. /kinci lafız (4700), Müslim'e ait olup bunu Buhârî (vekâlet 11, III, 64), Müslim (müsâkât no. 96, s. 1215) ve Nesâî (buyu' 41/6, VII, 273), Yahya b. e. Kesîr an Ukbe b. Abdilgâfır an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Üçüncü lafız (4701); Buhârî (buyu' 79/1, III, 31), MUslim (müsâkât 101, s. 1217) ve Nesâî (buyu' 50/3, VII, 281), Amr b. Dînâr an Ebî Salih an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc edilmiştir.

Dördüncü lafız (4702), Müslim'e aittir. Bunu Mâlik (buyû' s. 21, s. 623), Buhârî (buyu' 89, III, 24-5), Müslim (müsâkât 95, s. 1215) ve Nesâî (buyu' 41/1, VII, 271-2), Abdülmecid b. Süheyl an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Saîd ve EbîHureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Bu hadisin başka tarikleri de vardır:

Mâlik (buyu' 30, s. 632), Buhârî (buyu' 78/2, III, 30-1), Müslim (müsâkât 75-6, s. 1208), Tirmizî (no. 1241) ve Nesâî (buyu' 47/1-2, VII, 278-9), MS/j' an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Buhârî (buyu' 20, III, 10), Müslim (müsâkât 98, s. 1216) ve Nesâî (buyu' 41/3, VII, 272), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/335.

[178] İlk lafız Müslim'e (müsâkât no. 82, s. 1211) ait olup isnâdı şöyledir: İbn e. Şeybe an Vekî' an lsm. b. Müslim el-Abdî an Ebî'l-Mütevekkil en-Nâcî an Ebî Saîd. /kinci lafız (4700), Müslim'e ait olup bunu Buhârî (vekâlet 11, III, 64), Müslim (müsâkât no. 96, s. 1215) ve Nesâî (buyu' 41/6, VII, 273), Yahya b. e. Kesîr an Ukbe b. Abdilgâfır an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Üçüncü lafız (4701); Buhârî (buyu' 79/1, III, 31), MUslim (müsâkât 101, s. 1217) ve Nesâî (buyu' 50/3, VII, 281), Amr b. Dînâr an Ebî Salih an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc edilmiştir.

Dördüncü lafız (4702), Müslim'e aittir. Bunu Mâlik (buyû' s. 21, s. 623), Buhârî (buyu' 89, III, 24-5), Müslim (müsâkât 95, s. 1215) ve Nesâî (buyu' 41/1, VII, 271-2), Abdülmecid b. Süheyl an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Saîd ve EbîHureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Bu hadisin başka tarikleri de vardır:

Mâlik (buyu' 30, s. 632), Buhârî (buyu' 78/2, III, 30-1), Müslim (müsâkât 75-6, s. 1208), Tirmizî (no. 1241) ve Nesâî (buyu' 47/1-2, VII, 278-9), MS/j' an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Buhârî (buyu' 20, III, 10), Müslim (müsâkât 98, s. 1216) ve Nesâî (buyu' 41/3, VII, 272), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/336.

[179] İlk lafız Müslim'e (müsâkât no. 82, s. 1211) ait olup isnâdı şöyledir: İbn e. Şeybe an Vekî' an lsm. b. Müslim el-Abdî an Ebî'l-Mütevekkil en-Nâcî an Ebî Saîd. /kinci lafız (4700), Müslim'e ait olup bunu Buhârî (vekâlet 11, III, 64), Müslim (müsâkât no. 96, s. 1215) ve Nesâî (buyu' 41/6, VII, 273), Yahya b. e. Kesîr an Ukbe b. Abdilgâfır an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Üçüncü lafız (4701); Buhârî (buyu' 79/1, III, 31), MUslim (müsâkât 101, s. 1217) ve Nesâî (buyu' 50/3, VII, 281), Amr b. Dînâr an Ebî Salih an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc edilmiştir.

Dördüncü lafız (4702), Müslim'e aittir. Bunu Mâlik (buyû' s. 21, s. 623), Buhârî (buyu' 89, III, 24-5), Müslim (müsâkât 95, s. 1215) ve Nesâî (buyu' 41/1, VII, 271-2), Abdülmecid b. Süheyl an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Saîd ve EbîHureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Bu hadisin başka tarikleri de vardır:

Mâlik (buyu' 30, s. 632), Buhârî (buyu' 78/2, III, 30-1), Müslim (müsâkât 75-6, s. 1208), Tirmizî (no. 1241) ve Nesâî (buyu' 47/1-2, VII, 278-9), MS/j' an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Buhârî (buyu' 20, III, 10), Müslim (müsâkât 98, s. 1216) ve Nesâî (buyu' 41/3, VII, 272), Yahya b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/336.

[180] Bu hadisi Müslim (müsâkât 81, s. 1211), Ebû Dâvud (no. 3349-50), Tirmizî (no. 1240), Nesâî (buyu' 43-4, VII, 274-8) ve İbn Mâce (no. 2254), Ebû'l-Es'as es-San'ânîan Ubâde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/336.

[181] Bu hadisi Müslim (müsâkât 90-2, s. 1213), Ebû Dâvud (no. 3351-3), Tirmizî (no. 1255) ve Nesâî (buyu' 48, VII, 279), Hanas es-Sart'ânî an Fadâle asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Hadisin lafzı Müslim'e aittir (no. 89), İbn Vehb an Ebî Hânî el-Havlânî an Alîb. Rebâh an Fadâle tarikiyle gelmiştir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/336.

[182] Bu hadisi Mâlik (buyu1 28, s. 632), Yahya b. Saîd'den ahzetmiştir. Bu İbn Vehb, Leys b. Sa'd ve Amr b. el-Hâris an Yahya b. Saîd an Abdillah b. e. Seleme tarikiyle de yine mürsel olarak gelmiştir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/336.

[183] Bu hadisi Mâlik (buyu' 33, s. 634) ve Nesâî (buyu' 47/3, VII, 279), Mâlik an Zeyd b. Eşlem an Atâ b. Yesâr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/336-337.

[184] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3354), Tirmizî (no. 1242), Nesâî (buyu 50/5, VII, 281-2) ve İbn Mâce (no. 2262), Hammâd b. Seleme an Simâk b. Harb an Saîd b. Cübeyr an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/337.

[185] Muvattâ, buyu' no. 50, s. 645.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/337.

[186] Bu hadisi (buyu' 22, s. 624), Ebû Dâvud (no. 3359), Tirmizî (no. 1225), Nesâî (buyu' 36, VII, 269) ve İbn Mâce (no. 2264), Mâlik an Abdillah b. Yezîd an Zeyd Ebî Ayyâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı sahihtir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/337.

[187] Bu hadisi Müslim (müsâkât no. 123, s. 1225), Ebû Dâvud (no. 3358), Tirmizî (no. 1596) ve Nesâî (buyu166, VII, 292-3), Leys b. Sa'd an Ebtz-Zübeyr anCâbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/337.

[188] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3357), Hafs b. Ömer an Hammâd b. Seleme an Muh. b. İshâk an Yezîd b. e. Habîb an Müslim b. Cübeyr an EbîSüfyân an Amr b. Harîş an ibn Amr senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/337-338.

[189] Bu hadisi Mâlik (buyu' no. 59, s. 652), an Salih b. Key-sân an Hasan b. Muh. b. Alî b. e. Tâlib an Alî senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/338.

[190] Bu hadisi Tirmizî (no. 1238) ve İbn Mâce (no. 2271), el-Haccâc b. Artât an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı sahihtir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/338.

[191] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3356), Tirmizî (no. 1237), Nesâî (buyu' 65, VII, 292) ve İbn Mâce (no. 2271), Ka-tâde ani' l-Hasan an Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı sahihtir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/338.

[192] Bu mevkufu Mâlik (buyu' 90, s. 681), Humeyd b. Kays an Mücâhid an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/338.

[193] Bu mevkufu Mâlik (buyu' 82, s. 672), Osman b. Hafs b. Halde ani'z-Zührî an Salim b. Abdillah an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/338.

[194] Râvilerinden Ömer b. Râşid çoğunluğa göre zayıf olmakla beraber sadece İclî tarafından tevsîk edilmiştir (Mecma' IV, 117).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/338.

[195] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2274), Abdullah b. Saîd an Abdillah b. İdrîs an Ebî Ma' ser an Saîd el-Makburî an Ebi Hureyre senedi ile tahrîc etti. Ebû Ma'şer zayıf bir râvidir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/338.

[196] Bu hadisi Mâlik (buyu' 79, s. 671), Buhârî (buyu1 42, 43,44, III, 17-8), Müslim (buyu'43,45, s. 1163-4), Ebû Dâvud (no. 3454), Tirmizî (no. 1246), Nesâî (buyu' 9, VII, 248) ve İbn Mâce (no. 2181), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahffc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/339.

[197] Bu rivayeti Buhârî (buyu' 47/2, III, 19), Leys b. Sa'd an Abdirrahman b. Hâlid ani'z-Zührt an Salim an ebîhî muallak senediyle tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/339.

[198] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3456), Tirmizî (no. 1247) ve Nesâî(buyû' 11, VII, 251-2), Leys b. Sa'd an İbn Âdân an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc etti.

Tirmizî'ye göre isnadı hasendir.

an Salim an ebîhî muallak senediyle tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/339.

[199] Bu hadisi Buhârî (buyu1 19/2, III, 10; 22, III, 11; 42/2, III, 17; 44/1, III, 18; 46/2, III, 18), Müslim (buyu' 8, VII, 244), Abdullah b. el-Hâris an Hakîm asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/339.

[200] Bu hadisi Mâlik (buyu' no. 80, s. 671), senedsiz olarak belâğan; Tijmizî ise (no. 1270), Kuteybe an Süfyân an ibn Aclân an Avn b. Abdillah an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
Tirmizî, Avn, İbn Mes'ûd'u idrâk etmediği için hadisin mürsel olduğunu; el-Kâsım b. Abdirrahman an İbn Mes'ûd tarikiyle yine mürsel olarak rivayet olunduğunu söylemiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/339.

[201] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3457), Müsedded an an Hammâd an Ciimeyl b. Mürre an Ebfl-Vadî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/339-340.

[202] Bu hadisi Nesâî (buyu* 10/7, VII, 251), Muh. b. İsmail b. Ibr an Yezîd an Hemmâm an Kalâde ani' I-Hasan an Semure senedi ile tahrîc etti. Râvileri Sahîh ricâlindendir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/340.

[203] Bunu İbn Mâce (no. 2190), Humeyd b. Mes'ade an Hâlid b. el-Hâris an Saîd an Kalâde ani'I-Hasan an Ukbe ve Semure senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/340.

[204] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2191), Vekf an Saîd b. Btsir an Katâde ani'l-Hasan an Semure asl-ı senedi ile tahrîc etti. Râvileri Sahîh ricâlindendir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/340.

[205] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3508-9), Tînnizî (no. 1285), Nesâî (buyu'15, VII, 254-5) ve İta Mâce (m. 2242), Mahled b. Hufâfan Urve an Âise asl-ı senedi ite; Ebû Dâvud (no. 3510), Tirmizî (no. 1286) «e İte fttfce (no. 2243), Hisâm b. Urve an ebîhî m Âifr ad-i i ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, her iki tarik için sıhhat hokafi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/340.

[206] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3506), Midim an Katâde ani'l-Hasan an Ukbe senedi ile.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/340.

[207] Râvilerinden Abdüsselâm b. Aclân I tim: "Hadisleri yazılabilir; ancak I etmek hususunda tereddüt etmiştir" IV, 80).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/340.

[208] Mâlik (buyû'4, s. 613), bunu an Yahya b. b. Abdillah b. Ömer an ebîhî sahîh senedi ile.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/340-341.

[209] Bu hadisi Mâlik (buyu' 9, s. 617), Buhârî (90/1-2. 35; 92, III, 35), Müslim (buyu' 77-79, s. 1172-3x Dâvud (no. 3434) ve Nesâî (buyu' 45, an ibn Ömer asl-ı senedi ile; Müslim (buyu' 80, s. 1173), Ebû Dâvud («a 3€m"&-mizî (no. 1244) ve Nesâî (buyu176, vn. 2971. *z-m*î an Salim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî ari-ı aanC flr tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/341.

[210] Bu rivayeti Müslim (müsâkât no. 14, s. 1190), Ebû Dâvud (no. 3470), Nesâî (buyu' 30/1-2, VII, 264-5) ve İbn Mâce (no. 2219), İbn Cüreye an Ebfz-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/341.

[211] Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 3374), Nesâî (buyu' 30/3, VII, 265; 31, VII, 266) ve İbn Mâce (no. 2218), Süfyân an Humeyd el-A'rec an Sül. b. Atîk an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/341.

[212] Bu hadisi Ahmed (II, 341, 388), Bezzâr (no. 1292) ve Taberânî (M. el-Evsat I, 71b), İsi b. Süfyân an Atâ an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İsi hakkında ihtilâf mevcuttur.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/341.

[213] Bu hadisi Ahmed (II, 341, 388), Bezzâr (no. 1292) ve Taberânî (M. el-Evsat I, 71b), İsi b. Süfyân an Atâ an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İsi hakkında ihtilâf mevcuttur.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/341.

[214] Bu hadisi Ahmed (II, 341, 388), Bezzâr (no. 1292) ve Taberânî (M. el-Evsat I, 71b), İsi b. Süfyân an Atâ an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İsi hakkında ihtilâf mevcuttur.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/341.

[215] Bu hadisi Tayâlisî (no. 1691), Abdürrezzâk (no. 14391), Ahmed (III, 296,372, 399), Buhârî (buyu 96-97, III, 37; şufa 1, III, 46-7; şirket 8, III, 112; hiyel 14, VIII, 65), Ebû Dâvud (no. 3514), Tirmizî (no. 1370), İbn Mâce (no. 2499), İbnu'I-Cârûd (s. 300), İbn Hibbân (5161-4) ve Beyhakî (VI, 102), ez-Zührîan Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/342.

[216] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3513), Müslim (müsâkât no. 134-5, s. 1229) ve Nesâî (buyu180, VII, 301; 108, VII, 320), ibn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/342.

[217] Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 3518), Tirmizî (no. 1369) ve İbn Mâce (no. 2494), Abdülmelik b. e. SU. an Atâ an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre bu rivayet garîbtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/342.

[218] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3517) ve Tirmizî (no. 1368), Katâde ani'l-Hasan an Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/342.

[219] Bu mevkuf hadisi Mâlik (şufa 4, s. 717), an Muh. b. Umâre an EbîBekr b. Hazm an Osman senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/342.

[220] İsnadında yer alan Abdullah b. Buzey" zayıf bir râvidir (Mecma'IV, 159).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/342.

[221] Râvilerinden Nâyil b. Necîh'i Ebû Hatim tevsîk etmiş; başkası ise zayıf addetmiştir (Mecma' IV, 159).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/342.

[222] Bu hadisi Buhârî (selem 1-2, III, 43, 4; VII, III, 46), Müslim (müsâkât no. 127-8, s. 1226-7), Ebû Dâvud (no. 3463), Tirmizî (no. 1311), Nesâî (buyu 6,3, VII, 290) ve İbn Mâce (no. 2280), İbn e. Necîh an Abdillah b. Kesir an Ebî'l-Minhâl an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/342.

[223] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3468) ve İbn Mâce (no. 2283), Ziyâd b. Hayseme an Sa'd et-Tâ'î an Atiyye b. Sa'd an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/342.

[224] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3467), Muh. b. Kesir an Süf-yâı an Ebî Ishâk an raculin Necrâniyyin an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti. Görüldüğü gibi isnadında kimliği echûl bir râvi vardır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/343.

[225] Ba hadisi Bezzâr (no. 1290), Hâlid b. Yûsuf an ebîhî an Ca'fer b. Sa'd b. Semure an Hubeyb b. Sül. an ebîhî Sül. b. Semure an Semure senediyle tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/343.

[226] Muvattâ, buyu'no. 91, s. 681.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/343.

[227] Muvatta, buyu' no. 94, s. 682.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/343.

[228] Ba hadisi Müslim (müsâkât no. 129-130, s. 1227-8), Ebû Dâvud (no. 3447) ve Tirmizî (no. 1267), üç

ayn râvi kanalıyla Saîd b. el-Müseyyeb'den tahrîc ettiler. Tye göre isnadı sahîhtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/343.

[229] Bu hadisi Ahmed (II, 33), Yezîd b. Harun an Asbağ b. Zeyd an EbîBişr an Ebî'z-Zâhiriyye an Kestr b. Murre an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/343.

[230] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/343.

[231] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/343-344.

[232] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/344.

[233] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2153), Nasr b. Alî el-Cehdamt an Ebt Ahmed an İsrail an Alt b. Salim b. Sevbân an Alî b. Zeyd b. Ced'ân an Saîd b. el-Müseyyeb an Ömer senedi ile tahrîc etti.
Alî b. Zeyd zayıf bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/344.

[234] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2155), Yahya b. Hakim an Ebt Bekr el-Haneft ani'l-Heysem b. Rafı' an Ebt Yahya el-Mekkt an Ferrûh mevlâ Osman b. Affân an Ömer senedi ile tahrîc etti.
İsnadı, Sindî'ye göre sahihtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/344.

[235] Bu mevkufu Mâlik (buyu' no. 57, s. 651), an Yûnus b. Yûsuf an İbni'l-Müseyyeb senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/344.

[236] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3450), Muh. b. Osman an Sül. b. Bilâl ani'l-Alâ b. Abdirrahman an ebthî an Ebt Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/344.

[237] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3451), Tirmizî (no. 1314) ve İbn Mâce (no. 2200), Hammâd b. Seleme an Sabit ve Katâde ve Humeyd an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/344.

[238] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3342), Sül. b. Dâvud an İbn Vehb an Satd b. e. Eyyûb an Ebt Abdillah el-Kurasî an EbîBüıde an Ebt Mûsâ senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/345.

[239] Bu hadisi Müslim (imaret no. 119-20, s. 1502), Ayyaş b. Abbâs el-Kıtbânîan Abdillah b. Yeztd Ebt Abdirrahman el-Hubelîan İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/345.

[240] Bu hadisi İbn Mâce (nu. 2410), Hisûm b. Anmıâı an Yûsuf b. Muh. h. Sayfîb. Suheyb an Abdilhamîd b. Ziyâd b. Sayft an Suheyb an Şuayb b. Amr an Suheyb senedi ile tahrîc etti.
Yûsuf b. Muh. hakkında ihtilâf vardır. Diğerleri güvenilir râvilerdir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/345.

[241] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3342) ve Nesâî (buyu' 98/2, VII, 3\5),Satdb. Mesrûk ani'ş-Şa'bîan Sem'ân b. Mü-şennec an Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/345.

[242] Bu hadisi Buhârî (istikrâd 2, III, 82), Abdülazîz b. Abdillah el-Üveysf an Sül. b. Bilâl an Sevr b. Zeyd an Ebt'l-Gays an Ebt Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/345.

[243] Bu hadisi Nesâî (buyu' 99/1, III, 315) ve İbn Mâce (no. 2408), Mansûr an Ziyâd b. Amr b. Hind an Imrân b. Huzeyfe asl-ı senedi; Nesâî (99/2, III, 315-6), Muh. b. el-Müsennâ an Vehb b. Certr an ebtht ani'l-A'meş un Husayn b. Abdirrahman an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Meymûne senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/345.

[244] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2409), İbr. b. el-Münzir an İbn e. Füdeyk an Satd b. Süfyân Mevlâ' I-Eslemiyyîn an Ca'fer b. Muh. an ebihtan Abdillah b. Ca'fer senedi ile tahrîc etti.
Sindî, isnadının sahîh olduğunu söyledi. Keza, Müsted-rek'te el-Hâkim aynı hükmü vermiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/345-346.

[245] Bu hadisi Mâlik (buyu' 84, s. 674), Buhârî (havalât 1-2, III, 55), Müslim (müsâkât no. 33, s. 1197), Ebû Dâvud (no. 3345), Tirmizî (no. 1308) ve Nesâî (buyu' 101, VII, 317), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebt Hureyre asl-ı senedi ile; Buhârî (istikrâd 12, III, 85) ve Müslim (müsâkât no. 33, s. 1197), Abdürrezzâk an Ma'mer an Hemmâm b. Münebbih an Ebt Hureyre asl-ı senedi île tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/346.

[246] Bu hadisi Bezzâr (no. 1300), Ah. b. Yahya an Abdirrahman b. Bişr el-Mellâ'îan Şuayb Beyyâ'il-Enmât an Ebt Ishak ani'l-Hâris an Alt senedi ile tahrîc etti.
Haris hakkında ihtilâf olan bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/346.

[247] Bu hadisi muallak olarak (isnâdsız) Buhârî (istikrâd 13, III, 85), Ebû Dâvud (no. 3628), Nesâî (buyu' 100, VII, 316) ve İbn Mâce (no. 2427), Muh. b. Meymûn b. Mü-seyke an Amr b. es-Şerfd an ebtht asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İbn Hacer'e göre isnadı hasendir (Neyi V, 255).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/346.

[248] Bu hadisi Buhârî (sulh 10/1, III, 170) ve Müslim (müsâkât no. 19, s. 1191-2), İbn ebt Üveys an ahihî an Süleyman b. Bilâl an Yahya b. Satd an Ebî'r-Ricâl Muh. b. Abdirrahman an Amre an Aise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/346.

[249] Lafız Nesâî'ye ait olup (buyu' 104/1, VII, 318), isnadı şöyledir: Ira b. Hammâd an Leys an İbn Aclân an Zeyd b. Eşlem an Ebt Salih an Ebt Hureyre.
Ayrıca Buhârî (buyu' 18, III, 10), Müslim (müsâkât 31, s. 1196) ve Nesâî (buyu' 194/2, VII, 318), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Ebt Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/346.

[250] Bu hadisi Tirmizî (no. 1306), Ebû Kureyb an İshâk b. Sül. er-Râzt an Dâvud b. Kays an Zeyd b. Eşlem an Ebt Salih an Ebt Hureyre senedi ile tahrîc etti. Tirmizî'ye göre senedi sahîhtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/346.

[251] Bu hadisi Müslim (müsâkât no. 32, s. 1196), Eyyûb es-Sahtiyânî an Yahya b. e. Kesir an Abdillah b. e. Katâde an ebthî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/346-347.

[252] Metni daha uzun olan bu hadisi Müslim (zühd ve'r-Rakâik (no. 74, s. 2301-3), Hatim b. İsm. an Ya'kûb b. Mücâhid an Ubâde b. el-Veltd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/347.

[253] Bu hadisi Buhârî (salât 71,1, 117-8; sulh 14, III, 172), Müslim (müsâkât no. 20-1, s. 1192), Ebû Dâvud (no. 3595), Nesâî (kudât 19/1, VIII, 239-40; 25, VIII, 244) ve İbn Mâce (no. 2429), ez-Zührî an Abdillah b. Ka'b b. Mâlik an ebtht asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/347-348.

[254] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2356), Şafiî (Ümm III, 103), Abdürrezzâk (no. 14157), Ahmed (II, 377, 393, 416, 431, 456, 476, 509), Buhârî (vekâlet 5-6, III, 61; istikrâd 4, 6, 7, 8, III, 83-4; hibe 23/4, III, 139; 25, III, 140), Müslim (müsâkât no. 120-2, s. 1225), Tirmizî (no. 1316-7) Nesâî (buyu' 64/2, VII, 291), İbn Mâce (no. 2423), İbnu'l-Cârûd (s. 372) ve Beyhakî (V, 351-2; VI, 21), Seleme b. Kuheyl an Ebt Seleme an Ebt Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/348.

[255] Bu hadisi Tayâlisî (no. 2356), Şafiî (Ümm III, 103), Abdürrezzâk (no. 14157), Ahmed (II, 377, 393, 416, 431, 456, 476, 509), Buhârî (vekâlet 5-6, III, 61; istikrâd 4, 6, 7, 8, III, 83-4; hibe 23/4, III, 139; 25, III, 140), Müslim (müsâkât no. 120-2, s. 1225), Tirmizî (no. 1316-7) Nesâî (buyu' 64/2, VII, 291), İbn Mâce (no. 2423), İbnu'l-Cârûd (s. 372) ve Beyhakî (V, 351-2; VI, 21), Seleme b. Kuheyl an Ebt Seleme an Ebt Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/348.

[256] Bu rivayeti İbn Mâce (no. 2425), Muh. b. Abdila'lâ an Mu'temir b. Süleyman an ebthî an Haneş an İklime an ibn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Haneş zayıf bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/348.

[257] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2421), İbn e. Meryem an Yahya b. Eyyûb an Ubeydillah b. e. Ca'fer an Nâfi' an İbn Ömer ve Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/348.

[258] Bu hadisi Nesâî (buyu' 97, VII, 314), Amr b. Alî an İbn Mehdi an Süfyân an İsmail b. İbr. b. Abdillah b. e. Ra-bVa an ebthî an ceddihî senedi ile tahrîc etti. Münzirî, isnadının zayıf olduğunu söyledi (Tergîb II, 566).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/348.

[259] Bu hadisi Nesâî (buyu' 98/1, VII, 314), Alî b. Hucr an Ismaîl b. Ca'fer ani'I-Alâ an Ebî Kesir mevlâ Muh. b. Cahş an Muh. b. Cahş senedi ile tahrîc etti. El-Hâkim'in sıhhatine hükmettiği hadislerdendir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/348.

[260] Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 15257), Ahmed (III, 296), Ebû Dâvud (no. 3343), Nesâî (cenâiz 67/2, IV, 65), İbn Hibbân (no. 3053) ve Beyhakî (VI, 73), ez-Zührîan Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/349.

[261] Bu rivayeti Ahmed (III, 330), Zaide an Abdülah b. Muh. b. Akil an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti. El-Hâkim ve İbn Hibbân Sahîh'lerinde irâd ettiler. Mün-zirî'ye göre Ahmed'in isnadı hasendir (Tergîb II, 606).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/349.

[262] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2430), Muh. b. Halef an Ya'lâ an Sül. b. Yüseyr an Kays b. Rûmi an Alkame an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
Kays ve Süleyman sebebiyle isnadı zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/349.

[263] Râvilerinden Utbe b. Humeyd hakkında ihtilâf olan bir râvidir (Mecma'IV, 126).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/349.

[264] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2431), Hâlkib. Yezîdb. e. Mâlik an ebihî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Hâlid, zayıf bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/349.

[265] Bu hadisi Ahmetl (IV, 146, 154), Bekr b. Amr el-Maâfi-ri an Suayb b. Zür'a an Ukbe asl-ı senedi ile tahrîc etti. Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' IV, 127).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/349.

[266] Bu hadisi Ahmed (III, 325) ve Bezzâr (no. 1337),AW«/-lah b. Muh. b. Akü an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Heysemî'ye göre isnadı hasendir (Mecma' IV, 127).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/349.

[267] Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' IV, 128).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/350.

[268] Râvilerinden Sehl b. Karîn zayıftır (Mecma' IV, 129).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/350.

[269] Bu hadisi Ahmed (II, 23), Muh. b. Ubeyd an Yûsuf b. Suheyb an Zeyil el-Ummâ an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti. Heysemî'ye göre isnadını oluşturan râviler güvenilir kimselerdir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/350.

[270] Bu hadisi Ahmed (V, 366), Affâtı an Abdilvâris an Muh. b. Hucâde an Sül. b. Büreyde an ebîhi (lafız buna ait) ile (V, 351), İbn Nümeyr ani'l-A'meş an Ebi Dâvud an Büreyde senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' IV, 135).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/350.

[271] Bu hadisi Bezzâr (no. 1342), İbr. b. Hânî an Yahya b. Osman an ismail b. Ayyaş an Abdirrahman b. Süleyman an Ebi Sa'd an Muâviye b. Ishâk an Saîd b. el-Museyyeb an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/350.

[272] Her iki lafız da Ebû Davud'a (no. 3519) ve 3522) aittir.
Bu hadisi Mâlik (buyu' no. 88, s. 678), Abdürrezzâk (no. 15160-1), Şafiî (Ümm III, 176), Ahmed (II, 228, 247, 249,258,476), Dârimî (II, 262), Buhârî (istikrâd 14, III, 86), Müslim (müsâkât no. 22-23, s. 1193), Ebû Dâvud (no. 3519, 3522), Tirmizî (no. 1262), Nesâî (buyu1 95, VII, 311), İbn Mâce (no. 2358-9), İbn Hibbân (no. 5015), Dârekutnî (IV, 230; III, 29-30) ve Beyhakî (VI, 44, 47), Ebû Bekr b. Abdirrahman b. el-Hâris an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/350.

[273] Her iki lafız da Ebû Davud'a (no. 3519) ve 3522) aittir.
Bu hadisi Mâlik (buyu' no. 88, s. 678), Abdürrezzâk (no. 15160-1), Şafiî (Ümm III, 176), Ahmed (II, 228, 247, 249,258,476), Dârimî (II, 262), Buhârî (istikrâd 14, III, 86), Müslim (müsâkât no. 22-23, s. 1193), Ebû Dâvud (no. 3519, 3522), Tirmizî (no. 1262), Nesâî (buyu1 95, VII, 311), İbn Mâce (no. 2358-9), İbn Hibbân (no. 5015), Dârekutnî (IV, 230; III, 29-30) ve Beyhakî (VI, 44, 47), Ebû Bekr b. Abdirrahman b. el-Hâris an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/350.

[274] Bu rivayeti İbn Mâce (no. 2360), İbn e. Füdeyk an İbn e. Zi'b an Ebf l-Mu'temir b. Amr b. Râfi' an İbn Halde ez-Zurakîan Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/350.

[275] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3531) ve Nesâî (buyu* 96/3. VII, 313-4) Katâde ani'l-Hasan an Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/350-351.

[276] Bu hadisi Ahmed (III, 36, 58). Müslim (müsâkât no. 18, s. 1191), Ebû Dâvud (no. 3469), Tirmizî (no. 655), Nesâî (buyu' 3OK, VH, 265; 95/2, VD, 312), İbn Mâce (no. 2356), el-Hâkim (II, 41) Beyhakî (V, 305; VI, 49), Bükeyr b. el-Eşacc an İyâd b. Abdi İlah an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/351.

[277] Bu mevkufu Mâlik (vasiyyet no. 8. s. 770), doğrudan İbn Delâf 'tan ahzetmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/351.

[278] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/351.

[279] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3563-4), Abdülazîz b. Rufey' an unâsin min âli Safvân asl-ı senedi ile tahrîc etti. Bu rivayet mürseldir. Zira son râvilerin kimliği mechûldur.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/352.

[280] Bu hadisi Tirmizî (no. 1360), Alî b. Hucr an Süveyd b. Abdilazîz an Humeyd an Enes senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/352.

[281] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3561), Tirmizî (no. 1266) ve İbn Mâce (no. 2400), Saîd b. e. Arûbe an Katâde ani'l-Hasan an Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü

verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/352.

[282] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3565), Tirmizî (no. 1265) ve İbn Mâce (no. 2398), İsmail b. Ayyaş an Şurahbîl b. Müslim an Ebî Umâme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı hasen garîb'tir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/352.

[283] Bu hadisi Buhârî (hibe 35, III, 144) ve Müslim (zekât 73, s. 707), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec un Ebi Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Buhârî'ye aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/352.

[284] Sıra ile lafızlar Müslim (hibât no. 20, 21, 23, 26), Ebû Dâvud (no. 3556) ve Nesâî'ye (umrâ 1/2, VI, 273) aittir.
Bu hadisi Buhârî (hibe 32/1, III, 143), Müslim (hibât 25, s. 1246) ve Nesâî (umrâ 4/1-2, VI, 277), Yahya an Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile; Mâlik (akdiye 43, 756), Müslim (hibât 20-24, s. 1145-6), Ebû Dâvud (no. 3553-5), Tirmizî (no. 1350), Nesâî (umrâ 3/2-3, 5-10, VI, 275-6) ve İbn Mâce (no. 2380), ez-Zührî an Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (hibât no. 26-28, s. 1246-7), Ebû Dâvud (no. 3558), Nesâî (umrâ 2/8-13, VI, 274) ve İbn Mâce (no. 2383), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (hibât no. 30-31, s. 1247-8), Ebû Dâvud (no. 3556), Nesâî (umrâ 2/1, 3, 4, VI, 272-3) ve İbn Mâce (no. 2382), Atâ b. e. Rebâh an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Son lafzı Nesâî (umrâ 2/2, VI, 273), Ah. b. Sül. an Ubey-di İlah an İsrâîl an Abdilkerîm an Atâ senedi ile tahrîc etti.
Umrâ suretiyle hibe: Bağış yapan kimsenin "Ben sağ kaldıkça bu malı sana verdim" demesidir. Rukbâ ise: "Şu malımı sana bağışlıyorum, eğer ben senden önce ölürsem mal senindir; eğer sen benden önce ölürsen mal yine bana ait olur" demektir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/352.

[285] Sıra ile lafızlar Müslim (hibât no. 20, 21, 23, 26), Ebû Dâvud (no. 3556) ve Nesâî'ye (umrâ 1/2, VI, 273) aittir.
Bu hadisi Buhârî (hibe 32/1, III, 143), Müslim (hibât 25, s. 1246) ve Nesâî (umrâ 4/1-2, VI, 277), Yahya an Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile; Mâlik (akdiye 43, 756), Müslim (hibât 20-24, s. 1145-6), Ebû Dâvud (no. 3553-5), Tirmizî (no. 1350), Nesâî (umrâ 3/2-3, 5-10, VI, 275-6) ve İbn Mâce (no. 2380), ez-Zührî an Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (hibât no. 26-28, s. 1246-7), Ebû Dâvud (no. 3558), Nesâî (umrâ 2/8-13, VI, 274) ve İbn Mâce (no. 2383), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (hibât no. 30-31, s. 1247-8), Ebû Dâvud (no. 3556), Nesâî (umrâ 2/1, 3, 4, VI, 272-3) ve İbn Mâce (no. 2382), Atâ b. e. Rebâh an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Son lafzı Nesâî (umrâ 2/2, VI, 273), Ah. b. Sül. an Ubey-di İlah an İsrâîl an Abdilkerîm an Atâ senedi ile tahrîc etti.
Umrâ suretiyle hibe: Bağış yapan kimsenin "Ben sağ kaldıkça bu malı sana verdim" demesidir. Rukbâ ise: "Şu malımı sana bağışlıyorum, eğer ben senden önce ölürsem mal senindir; eğer sen benden önce ölürsen mal yine bana ait olur" demektir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/352.

[286] Sıra ile lafızlar Müslim (hibât no. 20, 21, 23, 26), Ebû Dâvud (no. 3556) ve Nesâî'ye (umrâ 1/2, VI, 273) aittir.
Bu hadisi Buhârî (hibe 32/1, III, 143), Müslim (hibât 25, s. 1246) ve Nesâî (umrâ 4/1-2, VI, 277), Yahya an Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile; Mâlik (akdiye 43, 756), Müslim (hibât 20-24, s. 1145-6), Ebû Dâvud (no. 3553-5), Tirmizî (no. 1350), Nesâî (umrâ 3/2-3, 5-10, VI, 275-6) ve İbn Mâce (no. 2380), ez-Zührî an Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (hibât no. 26-28, s. 1246-7), Ebû Dâvud (no. 3558), Nesâî (umrâ 2/8-13, VI, 274) ve İbn Mâce (no. 2383), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (hibât no. 30-31, s. 1247-8), Ebû Dâvud (no. 3556), Nesâî (umrâ 2/1, 3, 4, VI, 272-3) ve İbn Mâce (no. 2382), Atâ b. e. Rebâh an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Son lafzı Nesâî (umrâ 2/2, VI, 273), Ah. b. Sül. an Ubey-di İlah an İsrâîl an Abdilkerîm an Atâ senedi ile

tahrîc etti.
Umrâ suretiyle hibe: Bağış yapan kimsenin "Ben sağ kaldıkça bu malı sana verdim" demesidir. Rukbâ ise: "Şu malımı sana bağışlıyorum, eğer ben senden önce ölürsem mal senindir; eğer sen benden önce ölürsen mal yine bana ait olur" demektir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/352.

[287] Sıra ile lafızlar Müslim (hibât no. 20, 21, 23, 26), Ebû Dâvud (no. 3556) ve Nesâî'ye (umrâ 1/2, VI, 273) aittir.
Bu hadisi Buhârî (hibe 32/1, III, 143), Müslim (hibât 25, s. 1246) ve Nesâî (umrâ 4/1-2, VI, 277), Yahya an Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile; Mâlik (akdiye 43, 756), Müslim (hibât 20-24, s. 1145-6), Ebû Dâvud (no. 3553-5), Tirmizî (no. 1350), Nesâî (umrâ 3/2-3, 5-10, VI, 275-6) ve İbn Mâce (no. 2380), ez-Zührî an Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (hibât no. 26-28, s. 1246-7), Ebû Dâvud (no. 3558), Nesâî (umrâ 2/8-13, VI, 274) ve İbn Mâce (no. 2383), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (hibât no. 30-31, s. 1247-8), Ebû Dâvud (no. 3556), Nesâî (umrâ 2/1, 3, 4, VI, 272-3) ve İbn Mâce (no. 2382), Atâ b. e. Rebâh an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Son lafzı Nesâî (umrâ 2/2, VI, 273), Ah. b. Sül. an Ubey-di İlah an İsrâîl an Abdilkerîm an Atâ senedi ile tahrîc etti.
Umrâ suretiyle hibe: Bağış yapan kimsenin "Ben sağ kaldıkça bu malı sana verdim" demesidir. Rukbâ ise: "Şu malımı sana bağışlıyorum, eğer ben senden önce ölürsem mal senindir; eğer sen benden önce ölürsen mal yine bana ait olur" demektir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/353.

[288] Sıra ile lafızlar Müslim (hibât no. 20, 21, 23, 26), Ebû Dâvud (no. 3556) ve Nesâî'ye (umrâ 1/2, VI, 273) aittir.
Bu hadisi Buhârî (hibe 32/1, III, 143), Müslim (hibât 25, s. 1246) ve Nesâî (umrâ 4/1-2, VI, 277), Yahya an Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile; Mâlik (akdiye 43, 756), Müslim (hibât 20-24, s. 1145-6), Ebû Dâvud (no. 3553-5), Tirmizî (no. 1350), Nesâî (umrâ 3/2-3, 5-10, VI, 275-6) ve İbn Mâce (no. 2380), ez-Zührî an Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (hibât no. 26-28, s. 1246-7), Ebû Dâvud (no. 3558), Nesâî (umrâ 2/8-13, VI, 274) ve İbn Mâce (no. 2383), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (hibât no. 30-31, s. 1247-8), Ebû Dâvud (no. 3556), Nesâî (umrâ 2/1, 3, 4, VI, 272-3) ve İbn Mâce (no. 2382), Atâ b. e. Rebâh an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Son lafzı Nesâî (umrâ 2/2, VI, 273), Ah. b. Sül. an Ubey-di İlah an İsrâîl an Abdilkerîm an Atâ senedi ile tahrîc etti.
Umrâ suretiyle hibe: Bağış yapan kimsenin "Ben sağ kaldıkça bu malı sana verdim" demesidir. Rukbâ ise: "Şu malımı sana bağışlıyorum, eğer ben senden önce ölürsem mal senindir; eğer sen benden önce ölürsen mal yine bana ait olur" demektir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/353.

[289] Sıra ile lafızlar Müslim (hibât no. 20, 21, 23, 26), Ebû Dâvud (no. 3556) ve Nesâî'ye (umrâ 1/2, VI, 273) aittir.
Bu hadisi Buhârî (hibe 32/1, III, 143), Müslim (hibât 25, s. 1246) ve Nesâî (umrâ 4/1-2, VI, 277), Yahya an Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile; Mâlik (akdiye 43, 756), Müslim (hibât 20-24, s. 1145-6), Ebû Dâvud (no. 3553-5), Tirmizî (no. 1350), Nesâî (umrâ 3/2-3, 5-10, VI, 275-6) ve İbn Mâce (no. 2380), ez-Zührî an Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (hibât no. 26-28, s. 1246-7), Ebû Dâvud (no. 3558), Nesâî (umrâ 2/8-13, VI, 274) ve İbn Mâce (no. 2383), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile; Müslim (hibât no. 30-31, s. 1247-8), Ebû Dâvud (no. 3556), Nesâî (umrâ 2/1, 3, 4, VI, 272-3) ve İbn Mâce (no. 2382), Atâ b. e. Rebâh an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Son lafzı Nesâî (umrâ 2/2, VI, 273), Ah. b. Sül. an Ubey-di İlah an İsrâîl an Abdilkerîm an Atâ senedi ile tahrîc etti.
Umrâ suretiyle hibe: Bağış yapan kimsenin "Ben sağ kaldıkça bu malı sana verdim" demesidir. Rukbâ ise: "Şu malımı sana bağışlıyorum, eğer ben senden önce ölürsem mal senindir; eğer sen benden önce ölürsen mal yine bana ait olur" demektir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/353.

[290] Râvilerinden el-Mesâ b. es-Sabbâh, çoğunluğa göre zayıf olmakla birlikte bir rivayette İbn Maîn onu tevsîk etmiştir (Mecma' IV, 157).

İbn Ömer'in İbn Mâce'nin (no. 2382) rivayetindeki senedi şöyledir: Ishâk b. Mansûr an Abdirrezzâk an İbn Cûreyc an Atâ an İbn Ömer.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/353.

[291] Bu hadisi Nesâî (rukbâ 2/1, VI, 269), Muh. b. Vehb an Muh. b. Seleme an Ebî Abdirrahün an Zeyd an Ebî'z-Zûbeyr an Tavus an İbn Abbâs senediyle tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/353.

[292] Bu rivayeti Nesâî (rukbâ 2/2), Ahmed b. Harb an Ebî Muâviye an Haccâc an EbVz-Zübeyr an Tavus an Ibn Abbâs senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/353

[293] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3539), Tirmizî (no. 1299), Nesâî (hibe 4/3, VI, 267-8) ve İbn Mâce (no. 2377), Hüseyn el-Muallim an Amr b. Şuayb an Tavus an Ibn Abbâs ve İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.Tirmizî'ye göre isnadı "hasen sahîh"tir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/353

[294] Laftzlar Müslim'e aittir (hibât no. 9, 13, 14, 17).

Bu hadisi Mâlik (akdiye no. 39, s. 751), Buhârî (hibe 12/2, III, 134), Müslim (hibât 9-11, s. 1241), Tirmizî (no. 1367) ve Nesâî (nahl 1-4, VI, 258-9), ez-Zührî an Humeyd b. Abdirrahman ve Muh. b. en-Nu'mân b. Beşfr an Nu'mân b. Beşîr asl-ı senedi ile; Müslim (hibât no. 12, s. 1242), Ebû Dâvud (no. 3543) ve Nesâî (nahl 5, 7, VI, 259), Hisâm b. Vrve an ebîhî ani'n-Nu'mân asl-ı senedi ile; Buhârî (hibe 13. III, 134: şehâdât 9, III, 151), Müslim (hibât 13-18, s. 1242-4), Ebû Dâvud (no. 3542) ve Nesâî (nahl 8-13, VI, 259-61), es-Şa'bî ani'n-Nu'mân asi-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/353.

[295] Laftzlar Müslim'e aittir (hibât no. 9, 13, 14, 17).

Bu hadisi Mâlik (akdiye no. 39, s. 751), Buhârî (hibe 12/2, III, 134), Müslim (hibât 9-11, s. 1241), Tirmizî (no. 1367) ve Nesâî (nahl 1-4, VI, 258-9), ez-Zührî an Humeyd b. Abdirrahman ve Muh. b. en-Nu'mân b. Beşfr an Nu'mân b. Beşîr asl-ı senedi ile; Müslim (hibât no. 12, s. 1242), Ebû Dâvud (no. 3543) ve Nesâî (nahl 5, 7, VI, 259), Hisâm b. Vrve an ebîhî ani'n-Nu'mân asl-ı senedi ile; Buhârî (hibe 13. III, 134: şehâdât 9, III, 151), Müslim (hibât 13-18, s. 1242-4), Ebû Dâvud (no. 3542) ve Nesâî (nahl 8-13, VI, 259-61), es-Şa'bî ani'n-Nu'mân asi-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/353-354.

[296] Laftzlar Müslim'e aittir (hibât no. 9, 13, 14, 17).

Bu hadisi Mâlik (akdiye no. 39, s. 751), Buhârî (hibe 12/2, III, 134), Müslim (hibât 9-11, s. 1241), Tirmizî (no. 1367) ve Nesâî (nahl 1-4, VI, 258-9), ez-Zührî an Humeyd b. Abdirrahman ve Muh. b. en-Nu'mân b. Beşfr an Nu'mân b. Beşîr asl-ı senedi ile; Müslim (hibât no. 12, s. 1242), Ebû Dâvud (no. 3543) ve Nesâî (nahl 5, 7, VI, 259), Hisâm b. Vrve an ebîhî ani'n-Nu'mân asl-ı senedi ile; Buhârî (hibe 13. III, 134: şehâdât 9, III, 151), Müslim (hibât 13-18, s. 1242-4), Ebû Dâvud (no. 3542) ve Nesâî (nahl 8-13, VI, 259-61), es-Şa'bî ani'n-Nu'mân asi-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/354.

[297] Laftzlar Müslim'e aittir (hibât no. 9, 13, 14, 17).

Bu hadisi Mâlik (akdiye no. 39, s. 751), Buhârî (hibe 12/2, III, 134), Müslim (hibât 9-11, s. 1241), Tirmizî (no. 1367) ve Nesâî (nahl 1-4, VI, 258-9), ez-Zührî an Humeyd b. Abdirrahman ve Muh. b. en-Nu'mân b. Beşfr an Nu'mân b. Beşîr asl-ı senedi ile; Müslim (hibât no. 12, s. 1242), Ebû Dâvud (no. 3543) ve Nesâî (nahl 5, 7, VI, 259), Hisâm b. Vrve an ebîhî ani'n-Nu'mân asl-ı senedi ile; Buhârî (hibe 13. III, 134: şehâdât 9, III, 151), Müslim (hibât 13-18, s. 1242-4), Ebû Dâvud (no. 3542) ve Nesâî (nahl 8-13, VI, 259-61), es-Şa'bî ani'n-Nu'mân asi-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/354.

[298] Bu hadisi Mâlik (akdiye no. 40), s. 752), ani'z-Zührî an Vrve an Âise sahîh senediyle tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/354.

[299] Bu hadisi Mâlik (akdiye no. 41, s. 753), ani'z-Zührîan Urve b. ez-Zübeyr an Abdirrahman b. Abdilkârî an

Ömer senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/354.

[300] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/354.

[301] Bu mevkufu Mâlik (akdiye no. 42, s. 754), Dâvud b. el-Husayn an Ebî Gatafân b. Tarîf el-Mürrî an Ömer senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/354.

[302] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3632), Ubeydullah b. Sa'd b. Ibr. an ammihian ebîhî an Ibn Ishâk an EbîNuaym Vehb b. Keysân an Câbir senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/355.

[303] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3546-7), Nesâî (umrâ 5/1-2, VI, 278-9) ve İbn Mâce (no. 2388), Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/355.

[304] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3546-7), Nesâî (umrâ 5/1-2, VI, 278-9) ve İbn Mâce (no. 2388), Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/355.

[305] Bu hadisi Tirmizî (no. 2130), Ezher b. Mervân an Muh. b. Sevâ' an Ebî Ma'ser an Saîd an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc ettiler.

Tirmizî'ye göre bu hadisin isnadı garîbtir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/355.

[306] Bu hadisi Buhârî (hibe 11, III, 133), Ebû Dâvud (no.3536) ve Tirmizî (no. 1954), Hisâm b. Vrve an ebîhî an Âise asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/355.

[307] Bu hadisi Tirmizî (no. 1338), Muh. b. Abdillah b. Bezan Bisr b. el-Mufaddal an Saîd an Katâde an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnadının sahîh olduğuna hükmetti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/355.

[308] Bu hadisi Tirmizî (no. 1576), Alî b. Saîd el-Kindî an Ab-dirrahîm b. Sili. an Isrâîl an Süveyr an ebîhî an Alî senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/355.

[309] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3057) ve Tirmizî (no. 1577), et-Tayâlisî an Imrân el-Kattân an Katâde an Yezîd b. Abdillah b. eş-Şihhîr an İyâd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Tirmizî, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/355.

[310] Lafız Tirmizî'ye aittir. Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3537) ve Tirmizî (no. 3946), Muh. b. İshâk an Saîd el-Makbu-rî an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı hasendir. Ancak lafzının ait olduğu bir başka senedi (no. 3945) daha vardır: Ah. b. Ment 4855-an Yezîd b. Hârûn an Eyyüb an Saîd an Ebî Hureyre.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/355.

[311] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2786), Müsedded an İsâ b. Yûnus an ebîhî an Ebî Ishâk an Zfl-Cevşen senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/356.

[312] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3055), Mûsâ b. İsmaîl an Hammâd b. Seleme an Alîb. Zeyd an Ishâk mürsel senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/356.

[313] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/356.

[314] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3541), Ah. b. Amr b. es-Serh un Ibn Vehb an Amr b. Mâlik an Abdillah b. e. Cafer an Hâlid b. e. Imrân ani'l-Kâsım an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/356.

[315] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3416) ve İbn Mâce (no. 2157), Humeyd b. Abdirrahman er-Ruvâsiyy an Muğîre b. Ziyâd an Ubâde b. Niiseyy ani'l-Esved b. Sa'lebe an Vbâde senediyle tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/356.

[316] Râvilerinden Mendel b. Alî, hakkında ihtilâf olan biridir (Mecma' IV, 148).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/356.

[317] Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' IV, 149).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/356.

[318] İsnadı Heysemî'ye göre hasendir (Mecma' IV, 1517.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/356.

[319] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2432), Hisâm b. Ammâr an İsmaîl b. Ayyaş an Utbe h. Humeyd an Yahya b. e. İshâk an Enes senedi ile tahrîc etti. Utbe, zayıf bir râvidir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/356.

[320] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3383), Muh. b. Sül. el-Missî-sî an Muh. b. ez-Zeberkân an Ebî Hayyân et-Teymî an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/357.

[321] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3388), Nesâî (buyu' 109, VII, 319) ve İbn Mâce (no. 2288), es-Sevrî an Ebî İshâk an Ebî Vbeyde an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Râvileri güvenilir kimselerdir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/357.

[322] Bu hadisi Buhârî (şirket 13, III, 109; da'vât 31/3, VO, 156; ahkâm 46, VIII, 124), Saîd b. e. Eyyûb an Ebî Ukayl (Akü) Ziihre an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/357.

[323] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4836) ve İbn Mâce (no. 2287), es-Sevrî an İbr. b. Muhacir an Mücâhid an Kâ-idi's-Sâib ani's-Sâib asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/357.

[324] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3328) ve İbn Mâce (no. 2406), Abdülazîz ed-Derâverdî an Amr b. ebî Amr an İk-rime an İhn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/357-358.

[325] Bu hadisi Buhârî (rehin 4/1-2, III, 115-6), Ebû Dâvud (no. 3526) ve Tirmizî (no. 1254), Zekeriyyâ ani's-Şa'bî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/358.

[326] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/358.

[327] Bunu Mâlik (akdiye no. 13, s. 728-9), ani'z-Zühri m Saîd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/358.

[328] Bu hadisi Şâfiî (Ümm III, 122), Abdurrezzâk (no. 14094), Ahmed (VI, 42, 160, 230, 237), Buhârî (buyu 14/1, III, 8; 33, III, 14; 88, III, 34; selem 5-6, VII, 45-6: istikrâd 1, III, 82; rehn 2,5, III, 115-6; cihâd 89, III, 230: mağâzî 86/1, V, 145), Müslim (müsâkât no. 124-6, s, 1226), Nesâî (buyu' 58, VII, 288; 87, VII, 303), İbn Mâce (no. 2436), İbn Hibbân (no. 5906, 5908) ve Beyhakî (VI, 19, 36) el-A'mes an İbrahim ani'l-Esved an Âi^e asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/358.

[329] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2443), el-Abbâs b. el-Velîd ar Vehb b. Saîd b. Atiyye an Abdirrahman b. Zeyd b. Esler' an ebîhî an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti. Aslı Ebû Hureyre hadisinden Buhârî'nin Sahîh'inde ys: almıştır. Vehb ve Abdurrahman sebebiyle isnadı zayıfr.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/358.

[330] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2445), Ebû Ömer Hafs b. Aman Ibn Mehdîan Süleym b. Hayyân an ebîhî an EbîHM-reyre senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/358.

[331] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3384-5) ve Tirmizî (no. 1258), ez-Zübeyr b. er-Hirrît an Urve asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Bu hadisi manâsıyla Buhârî (menâkıb 28, IV, 187), Ali b. Abdillah an Süfyân b. Uyeyne an Şebfb b. Garkade ani'l-Hayy an Urve senedi ile tahrîc etmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/358-359.

[332] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3386) ve Tirmizî (no. 1257), Ebû Husayn an Habtb b. e. Sabit (Ebû Dâvud "da: şeyhin min ehli'l-Medfne) an Hâkim asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/359.

[333] Mâlik (kırâd no. 1, s. 687-8), doğrudan Zeyd'den ahzetti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/359.

[334] Bu hadisi Ahmed (I, 188-190), Buhârî (bed'ul-Halk 2, IV, 74) ve Müslim (müsâkât 139, s. 1231), Hişûm b. Urve an ebîhî an Sald b. Zeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Müslim'de (no. 137-8), başka tarikleri de vardır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/360.

[335] Bu hadisi Buhârî (bed'ul-Halk 2, IV, 74), Bisr b. Mûsâ an Abdillah an Mûsâ b. Ukbe an Salim an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/360.

[336] Bu hadisi Bezzâr (no. 1372), Seleme b. Sebîb an Amr b. Osman an Ebî Şihâb ani'l-A'mes an Ebî Vâil an Ibn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
Amr, hakkında ihtilâf olan bir râvidir. Keza Ebû Ya'lâ'nın isnadında yer alan Muh. b. Dînâr da ihtilaflıdır (Mecma' IV, 172).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/360.

[337] Ahmed (III, 351) bu hadisi Abdüssamed an Hammâd an Humeyd an Ebî' l-Mutevekkil an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/360.

[338] Her iki lafız da Müslim'e aittir (müsâkât no. 4-5) ; Bu hadisi Buhârî (hars ve'1-Müzâra'a, 8-9, III, 68; 11, III, 69; icâre 22, III, 75; şirket 11, III, 113; şurût 5, III, >. 175), Müslim (müsâkât 4-6, s. 1187-8), Ebû Dâvud (no. 3408-9), Tirmizî (no. 1383), Nesâî (müzâra'a 46, VII, 53) ve İbn Mâce (no. 2467), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/361.

[339] Her iki lafız da Müslim'e aittir (müsâkât no. 4-5) ; Bu hadisi Buhârî (hars ve'1-Müzâra'a, 8-9, III, 68; 11, III, 69; icâre 22, III, 75; şirket 11, III, 113; şurût 5, III, >. 175), Müslim (müsâkât 4-6, s. 1187-8), Ebû Dâvud (no. 3408-9), Tirmizî (no. 1383), Nesâî (müzâra'a 46, VII, 53) ve İbn Mâce (no. 2467), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/361.

[340] Sahîh-i Buhârî, müzâra'a 8, III, 68.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/361.

[341] Bu hadisi Nesâî (müzâra'a 46/4, VII, 53), İbn Abdilha-kem an Şuayb b. el-Leys an ebîhî an Muh. b. Abdiırah-tnan an Nâfi' an Ibn Ömer senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/361.

[342] Lafız Müslim'e (no. 120) aittir. Bu hadisi Buhârî (müzâra'a 9, III, 69; 18/3, III, 72; hibe 35/7, III, 145), Müslim (buyu' 120-121, s. 1184-5) ve Nesâî (müzâra'a 45, VII, 36), Amr b. Dînâr an Tavus asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/361-362.

[343] İlk lafız Müslim'e (buyu1 no. 117), diğerleri no. 4878: Müslim, buyu' 109; no. 4869: Müslim, buyu' 116; no. 4870: Müslim, buyu' 113; no. 4871: Müslim, buyu 114; 4872: Ebû Dâvud (no. 3402); 487i: Nesâî, eymân 46; 4874; Ebû Dâvud (no. 3401; 4875: Nesâî, eymân 45. Bu hadisi Mâlik (kirâ'1-Ard 1, s. 711), Buhârî (müzâra'a 6, III, 69; 19, III, 73; şurût 7, III, 175), Müslim (buyu1 125-7, s. 1283), Ebû Dâvud (no. 3392-3) ve Nesâî (mü-,: zâra'a 45/37-42, VII, 42-44), Hanzale b. Kays an Râff asl-ı senedi ile; Buhârî (müzâra'a 18, III, 71-2), Müslim (buyu' 114, s. 1282) ve Nesâî (buyu' 45/61-2, VII, 49), Ebû'n-Ntdp an Rafı' tarikiyle; Buhârî (müzâra'a 18, III, 72), Müslim (buyu1 109-111. s. 1180-1) ve Nesâî (müzâra'a 45/47-55, VU. 45-47). Nâfi' an İbn Ömer an Râfi' asl-ı senedi ile; Müslim (buyu' 113, s. 1181-2), Ebû Dâvud (bol 3395-6) ve Nes«(mftââ'a45/34-3d. VI1.41 2). Ya'lâb. Hakim an Sülejmmrk. Tam-tm Kip «sl-ı senedi ile; Ebû Dânri (bol 3400) «e NoS (mil 45/28-32, VII, 1fl 1), Müslim (bvwS* mx 112. s. 11») tc EM Dâvud (no. 3294), Sâümb. M fllıt k. Ömer mı ebmimjRâfi' asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 3397) «e NoS (â. 450,6, VII, 33), Mücâhid an İbn ,
Ebû Dâvud (no. 3398) re NesS (û 450-5. VII. 33), Mücâhid an Üseyd b. Zuhtjr an Köf ad-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/362.

[344] İlk lafız Müslim'e (buyu1 no. 117), diğerleri no. 4878: Müslim, buyu' 109; no. 4869: Müslim, buyu' 116; no. 4870: Müslim, buyu' 113; no. 4871: Müslim, buyu 114; 4872: Ebû Dâvud (no. 3402); 487i: Nesâî, eymân 46; 4874; Ebû Dâvud (no. 3401; 4875: Nesâî, eymân 45. Bu hadisi Mâlik (kirâ'1-Ard 1, s. 711), Buhârî (müzâra'a 6, III, 69; 19, III, 73; şurût 7, III, 175), Müslim (buyu1 125-7, s. 1283), Ebû Dâvud (no. 3392-3) ve Nesâî (mü-,: zâra'a 45/37-42, VII, 42-44), Hanzale b. Kays an Râff asl-ı senedi ile; Buhârî (müzâra'a 18, III, 71-2), Müslim (buyu' 114, s. 1282) ve Nesâî (buyu' 45/61-2, VII, 49), Ebû'n-Ntdp an Rafı' tarikiyle; Buhârî (müzâra'a 18, III, 72), Müslim (buyu1 109-111. s. 1180-1) ve Nesâî (müzâra'a 45/47-55, VU. 45-47). Nâfi' an İbn Ömer an Râfi' asl-ı senedi ile; Müslim (buyu' 113, s. 1181-2), Ebû Dâvud (bol 3395-6) ve Nes«(mftââ'a45/34-3d. VI1.41 2). Ya'lâb. Hakim an Sülejmmrk. Tam-tm Kip «sl-ı senedi ile; Ebû Dânri (bol 3400) «e NoS (mil 45/28-32, VII, 1fl 1), Müslim (bvwS* mx 112. s. 11») tc EM Dâvud (no. 3294), Sâümb. M fllıt k. Ömer mı ebmimjRâfi' asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 3397) «e NoS (â. 450,6, VII, 33), Mücâhid an İbn ,
Ebû Dâvud (no. 3398) re NesS (û 450-5. VII. 33), Mücâhid an Üseyd b. Zuhtjr an Köf ad-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/362.

[345] İlk lafız Müslim'e (buyu1 no. 117), diğerleri no. 4878: Müslim, buyu' 109; no. 4869: Müslim, buyu' 116; no. 4870: Müslim, buyu' 113; no. 4871: Müslim, buyu 114; 4872: Ebû Dâvud (no. 3402); 487i: Nesâî, eymân 46; 4874; Ebû Dâvud (no. 3401; 4875: Nesâî, eymân 45. Bu hadisi Mâlik (kirâ'1-Ard 1, s. 711), Buhârî (müzâra'a 6, III, 69; 19, III, 73; şurût 7, III, 175), Müslim (buyu1 125-7, s. 1283), Ebû Dâvud (no. 3392-3) ve Nesâî (mü-,: zâra'a 45/37-42, VII, 42-44), Hanzale b. Kays an Râff asl-ı senedi ile; Buhârî (müzâra'a 18, III, 71-2), Müslim (buyu' 114, s. 1282) ve Nesâî (buyu' 45/61-2, VII, 49), Ebû'n-Ntdp an Rafı' tarikiyle; Buhârî (müzâra'a 18, III, 72), Müslim (buyu1 109-111. s. 1180-1) ve Nesâî (müzâra'a 45/47-55, VU. 45-47). Nâfi' an İbn Ömer an Râfi' asl-ı senedi ile; Müslim (buyu' 113, s. 1181-2), Ebû Dâvud (bol 3395-6) ve Nes«(mftââ'a45/34-3d. VI1.41 2). Ya'lâb. Hakim an Sülejmmrk. Tam-tm Kip «sl-ı senedi ile; Ebû Dânri (bol 3400) «e NoS (mil 45/28-32, VII, 1fl 1), Müslim (bvwS* mx 112. s. 11») tc EM Dâvud (no. 3294), Sâümb. M fllıt k. Ömer mı ebmimjRâfi' asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 3397) «e NoS (â. 450,6, VII, 33), Mücâhid an İbn ,
Ebû Dâvud (no. 3398) re NesS (û 450-5. VII. 33), Mücâhid an Üseyd b. Zuhtjr an Köf ad-ı senedi ile tahrîc

ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/362.

[346] İlk lafız Müslim'e (buyu1 no. 117), diğerleri no. 4878: Müslim, buyu' 109; no. 4869: Müslim, buyu' 116; no. 4870: Müslim, buyu' 113; no. 4871: Müslim, buyu 114; 4872: Ebû Dâvud (no. 3402); 487i: Nesâî, eymân 46; 4874; Ebû Dâvud (no. 3401; 4875: Nesâî, eymân 45. Bu hadisi Mâlik (kirâ'1-Ard 1, s. 711), Buhârî (müzâra'a 6, III, 69; 19, III, 73; şurût 7, III, 175), Müslim (buyu1 125-7, s. 1283), Ebû Dâvud (no. 3392-3) ve Nesâî (mü-,: zâra'a 45/37-42, VII, 42-44), Hanzale b. Kays an Râff asl-ı senedi ile; Buhârî (müzâra'a 18, III, 71-2), Müslim (buyu' 114, s. 1282) ve Nesâî (buyu' 45/61-2, VII, 49), Ebû'n-Ntdp an Rafı' tarikiyle; Buhârî (müzâra'a 18, III, 72), Müslim (buyu1 109-111. s. 1180-1) ve Nesâî (müzâra'a 45/47-55, VU. 45-47). Nâfi' an İbn Ömer an Râfi' asl-ı senedi ile; Müslim (buyu' 113, s. 1181-2), Ebû Dâvud (bol 3395-6) ve Nes«(mftââ'a45/34-3d. VI1.41 2). Ya'lâb. Hakim an Sülejmmrk. Tam-tm Kip «sl-ı senedi ile; Ebû Dânri (bol 3400) «e NoS (mil 45/28-32, VII, 1fl 1), Müslim (bvwS* mx 112. s. 11») tc EM Dâvud (no. 3294), Sâümb. M fllıt k. Ömer mı ebmimjRâfi' asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 3397) «e NoS (â. 450,6, VII, 33), Mücâhid an İbn ,
Ebû Dâvud (no. 3398) re NesS (û 450-5. VII. 33), Mücâhid an Üseyd b. Zuhtjr an Köf ad-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/362.

[347] İlk lafız Müslim'e (buyu1 no. 117), diğerleri no. 4878: Müslim, buyu' 109; no. 4869: Müslim, buyu' 116; no. 4870: Müslim, buyu' 113; no. 4871: Müslim, buyu 114; 4872: Ebû Dâvud (no. 3402); 487i: Nesâî, eymân 46; 4874; Ebû Dâvud (no. 3401; 4875: Nesâî, eymân 45. Bu hadisi Mâlik (kirâ'1-Ard 1, s. 711), Buhârî (müzâra'a 6, III, 69; 19, III, 73; şurût 7, III, 175), Müslim (buyu1 125-7, s. 1283), Ebû Dâvud (no. 3392-3) ve Nesâî (mü-,: zâra'a 45/37-42, VII, 42-44), Hanzale b. Kays an Râff asl-ı senedi ile; Buhârî (müzâra'a 18, III, 71-2), Müslim (buyu' 114, s. 1282) ve Nesâî (buyu' 45/61-2, VII, 49), Ebû'n-Ntdp an Rafı' tarikiyle; Buhârî (müzâra'a 18, III, 72), Müslim (buyu1 109-111. s. 1180-1) ve Nesâî (müzâra'a 45/47-55, VU. 45-47). Nâfi' an İbn Ömer an Râfi' asl-ı senedi ile; Müslim (buyu' 113, s. 1181-2), Ebû Dâvud (bol 3395-6) ve Nes«(mftââ'a45/34-3d. VI1.41 2). Ya'lâb. Hakim an Sülejmmrk. Tam-tm Kip «sl-ı senedi ile; Ebû Dânri (bol 3400) «e NoS (mil 45/28-32, VII, 1fl 1), Müslim (bvwS* mx 112. s. 11») tc EM Dâvud (no. 3294), Sâümb. M fllıt k. Ömer mı ebmimjRâfi' asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 3397) «e NoS (â. 450,6, VII, 33), Mücâhid an İbn ,
Ebû Dâvud (no. 3398) re NesS (û 450-5. VII. 33), Mücâhid an Üseyd b. Zuhtjr an Köf ad-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/362.

[348] İlk lafız Müslim'e (buyu1 no. 117), diğerleri no. 4878: Müslim, buyu' 109; no. 4869: Müslim, buyu' 116; no. 4870: Müslim, buyu' 113; no. 4871: Müslim, buyu 114; 4872: Ebû Dâvud (no. 3402); 487i: Nesâî, eymân 46; 4874; Ebû Dâvud (no. 3401; 4875: Nesâî, eymân 45. Bu hadisi Mâlik (kirâ'1-Ard 1, s. 711), Buhârî (müzâra'a 6, III, 69; 19, III, 73; şurût 7, III, 175), Müslim (buyu1 125-7, s. 1283), Ebû Dâvud (no. 3392-3) ve Nesâî (mü-,: zâra'a 45/37-42, VII, 42-44), Hanzale b. Kays an Râff asl-ı senedi ile; Buhârî (müzâra'a 18, III, 71-2), Müslim (buyu' 114, s. 1282) ve Nesâî (buyu' 45/61-2, VII, 49), Ebû'n-Ntdp an Rafı' tarikiyle; Buhârî (müzâra'a 18, III, 72), Müslim (buyu1 109-111. s. 1180-1) ve Nesâî (müzâra'a 45/47-55, VU. 45-47). Nâfi' an İbn Ömer an Râfi' asl-ı senedi ile; Müslim (buyu' 113, s. 1181-2), Ebû Dâvud (bol 3395-6) ve Nes«(mftââ'a45/34-3d. VI1.41 2). Ya'lâb. Hakim an Sülejmmrk. Tam-tm Kip «sl-ı senedi ile; Ebû Dânri (bol 3400) «e NoS (mil 45/28-32, VII, 1fl 1), Müslim (bvwS* mx 112. s. 11») tc EM Dâvud (no. 3294), Sâümb. M fllıt k. Ömer mı ebmimjRâfi' asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 3397) «e NoS (â. 450,6, VII, 33), Mücâhid an İbn ,
Ebû Dâvud (no. 3398) re NesS (û 450-5. VII. 33), Mücâhid an Üseyd b. Zuhtjr an Köf ad-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/362.

[349] İlk lafız Müslim'e (buyu1 no. 117), diğerleri no. 4878: Müslim, buyu' 109; no. 4869: Müslim, buyu'

116; no. 4870: Müslim, buyu' 113; no. 4871: Müslim, buyu 114; 4872: Ebû Dâvud (no. 3402); 487i: Nesâî, eymân 46; 4874; Ebû Dâvud (no. 3401; 4875: Nesâî, eymân 45. Bu hadisi Mâlik (kirâ'1-Ard 1, s. 711), Buhârî (müzâra'a 6, III, 69; 19, III, 73; şurût 7, III, 175), Müslim (buyu1 125-7, s. 1283), Ebû Dâvud (no. 3392-3) ve Nesâî (mü-,: zâra'a 45/37-42, VII, 42-44), Hanzale b. Kays an Râff asl-ı senedi ile; Buhârî (müzâra'a 18, III, 71-2), Müslim (buyu' 114, s. 1282) ve Nesâî (buyu' 45/61-2, VII, 49), Ebû'n-Ntdp an Rafı' tarikiyle; Buhârî (müzâra'a 18, III, 72), Müslim (buyu1 109-111. s. 1180-1) ve Nesâî (müzâra'a 45/47-55, VU. 45-47). Nâfi' an İbn Ömer an Râfi' asl-ı senedi ile; Müslim (buyu' 113, s. 1181-2), Ebû Dâvud (bol 3395-6) ve Nes«(mftââ'a45/34-3d. VI1.41 2). Ya'lâb. Hakim an Sülejmmrk. Tam-tm Kip «sl-ı senedi ile; Ebû Dânri (bol 3400) «e NoS (mil 45/28-32, VII, 1fl 1), Müslim (bvwS* mx 112. s. 11») tc EM Dâvud (no. 3294), Sâümb. M fllıt k. Ömer mı ebmimjRâfi' asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 3397) «e NoS (â. 450,6, VII, 33), Mücâhid an İbn ,

Ebû Dâvud (no. 3398) re NesS (û 450-5. VII. 33), Mücâhid an Üseyd b. Zuhtjr an Köf ad-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/362-363.

[350] İlk lafız Müslim'e (buyu1 no. 117), diğerleri no. 4878: Müslim, buyu' 109; no. 4869: Müslim, buyu' 116; no. 4870: Müslim, buyu' 113; no. 4871: Müslim, buyu 114; 4872: Ebû Dâvud (no. 3402); 487i: Nesâî, eymân 46; 4874; Ebû Dâvud (no. 3401; 4875: Nesâî, eymân 45. Bu hadisi Mâlik (kirâ'1-Ard 1, s. 711), Buhârî (müzâra'a 6, III, 69; 19, III, 73; şurût 7, III, 175), Müslim (buyu1 125-7, s. 1283), Ebû Dâvud (no. 3392-3) ve Nesâî (mü-,: zâra'a 45/37-42, VII, 42-44), Hanzale b. Kays an Râff asl-ı senedi ile; Buhârî (müzâra'a 18, III, 71-2), Müslim (buyu' 114, s. 1282) ve Nesâî (buyu' 45/61-2, VII, 49), Ebû'n-Ntdp an Rafı' tarikiyle; Buhârî (müzâra'a 18, III, 72), Müslim (buyu1 109-111. s. 1180-1) ve Nesâî (müzâra'a 45/47-55, VU. 45-47). Nâfi' an İbn Ömer an Râfi' asl-ı senedi ile; Müslim (buyu' 113, s. 1181-2), Ebû Dâvud (bol 3395-6) ve Nes«(mftââ'a45/34-3d. VI1.41 2). Ya'lâb. Hakim an Sülejmmrk. Tam-tm Kip «sl-ı senedi ile; Ebû Dânri (bol 3400) «e NoS (mil 45/28-32, VII, 1fl 1), Müslim (bvwS* mx 112. s. 11») tc EM Dâvud (no. 3294), Sâümb. M fllıt k. Ömer mı ebmimjRâfi' asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 3397) «e NoS (â. 450,6, VII, 33), Mücâhid an İbn ,

Ebû Dâvud (no. 3398) re NesS (û 450-5. VII. 33), Mücâhid an Üseyd b. Zuhtjr an Köf ad-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/363.

[351] İlk lafız Müslim'e (buyu1 no. 117), diğerleri no. 4878: Müslim, buyu' 109; no. 4869: Müslim, buyu' 116; no. 4870: Müslim, buyu' 113; no. 4871: Müslim, buyu 114; 4872: Ebû Dâvud (no. 3402); 487i: Nesâî, eymân 46; 4874; Ebû Dâvud (no. 3401; 4875: Nesâî, eymân 45. Bu hadisi Mâlik (kirâ'1-Ard 1, s. 711), Buhârî (müzâra'a 6, III, 69; 19, III, 73; şurût 7, III, 175), Müslim (buyu1 125-7, s. 1283), Ebû Dâvud (no. 3392-3) ve Nesâî (mü-,: zâra'a 45/37-42, VII, 42-44), Hanzale b. Kays an Râff asl-ı senedi ile; Buhârî (müzâra'a 18, III, 71-2), Müslim (buyu' 114, s. 1282) ve Nesâî (buyu' 45/61-2, VII, 49), Ebû'n-Ntdp an Rafı' tarikiyle; Buhârî (müzâra'a 18, III, 72), Müslim (buyu1 109-111. s. 1180-1) ve Nesâî (müzâra'a 45/47-55, VU. 45-47). Nâfi' an İbn Ömer an Râfi' asl-ı senedi ile; Müslim (buyu' 113, s. 1181-2), Ebû Dâvud (bol 3395-6) ve Nes«(mftââ'a45/34-3d. VI1.41 2). Ya'lâb. Hakim an Sülejmmrk. Tam-tm Kip «sl-ı senedi ile; Ebû Dânri (bol 3400) «e NoS (mil 45/28-32, VII, 1fl 1), Müslim (bvwS* mx 112. s. 11») tc EM Dâvud (no. 3294), Sâümb. M fllıt k. Ömer mı ebmimjRâfi' asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 3397) «e NoS (â. 450,6, VII, 33), Mücâhid an İbn ,

Ebû Dâvud (no. 3398) re NesS (û 450-5. VII. 33), Mücâhid an Üseyd b. Zuhtjr an Köf ad-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/363.

[352] İlk lafız Müslim'e (buyu1 no. 117), diğerleri no. 4878: Müslim, buyu' 109; no. 4869: Müslim, buyu' 116; no. 4870: Müslim, buyu' 113; no. 4871: Müslim, buyu 114; 4872: Ebû Dâvud (no. 3402); 487i: Nesâî, eymân 46; 4874; Ebû Dâvud (no. 3401; 4875: Nesâî, eymân 45. Bu hadisi Mâlik (kirâ'1-Ard 1, s. 711), Buhârî (müzâra'a 6, III, 69; 19, III, 73; şurût 7, III, 175), Müslim (buyu1 125-7, s. 1283), Ebû Dâvud (no. 3392-3) ve Nesâî (mü-,: zâra'a 45/37-42, VII, 42-44), Hanzale b. Kays an Râff asl-ı senedi ile; Buhârî

(müzâra'a 18, III, 71-2), Müslim (buyu' 114, s. 1282) ve Nesâî (buyu' 45/61-2, VII, 49), Ebû'n-Ntdp an Rafı' tarikiyle; Buhârî (müzâra'a 18, III, 72), Müslim (buyu1 109-111. s. 1180-1) ve Nesâî (müzâra'a 45/47-55, VU. 45-47). Nâfi' an İbn Ömer an Râfi' asl-ı senedi ile; Müslim (buyu' 113, s. 1181-2), Ebû Dâvud (bol 3395-6) ve Nes«(mftââ'a45/34-3d. VI1.41 2). Ya'lâb. Hakim an Sülejmmrk. Tam-tm Kip «sl-ı senedi ile; Ebû Dânri (bol 3400) «e NoS (mil 45/28-32, VII, 1fl 1), Müslim (bvwS* mx 112. s. 11») tc EM Dâvud (no. 3294), Sâümb. M fllıt k. Ömer mı ebmimjRâfi' asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 3397) «e NoS (â. 450,6, VII, 33), Mücâhid an İbn ,
Ebû Dâvud (no. 3398) re NesS (û 450-5. VII. 33), Mücâhid an Üseyd b. Zuhtjr an Köf ad-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/363.

[353] Bu hadisi Ebû Dâvud ..no. 3390) *c HesS (müzâra'a 45/66, VII, 50-1), Abdurrommm b İstik wt Ebî Ubey-de b. Muh. b. Ammâr anil-VHid b. ebTl-VeUd an Urve asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/363.

[354] Bu haberi Mâlik (kiıâl-Aid, bol 3, s. 711), doğrudan İbn Şihâb ez-Zührî'deo afaze.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/363.

[355] LafızNesâîyeaıtür.BuhjdiâEbûDâ»ud(rio.3391)ve Nesâî (müzâra'a 45/33, VIL 41), Mim. b. İtrime b. Ab-dirrahman an Muh. b. Abdimmmam b. e. Lebîbe an Sa-îdb. el-MmstjjebmıSadzsLı senedi ile lahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/363.

[356] LafızEbû Dâvafa ait.
Bunu Mâft (afcdge 26. s. 743). Ebû Dâvud (no. 3074) ve Tirmizî (no. 1378). ffifmm wetmkjmk. Urve an ebt-himâ asJ-ı senedi de DBric eattec Twmââ ye Ebû Dâvud (no. 3073) ise, Urvr om Smd b. Zeyi Unkiyle şevkettiler. Bu tarik için imsizi, han verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/364.

[357] Bu hadisi Ebû Dâvod (an. 3OJ6). Ah. b. Ahde an Abdillah b. Osman an itmı-f tmmmıl mı Nâfi" b. Ömer an İbn e. Miileykr an Une mai ic triric etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/364.

[358] İki isnad ile tahric etti.İsnadının birinde Usam b. Davud . el-Cerrâk adh adlı zayıf bir ravi; diğerinde ise hadis uyduran bir râvi yer IV. 157).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/364.

[359] Bu hadisAn Süleym mı EK Betr b. Hak. m, Cmmr ile ahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/364.

[360] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/364.

[361] Râvilerindea Mûâ b. Yatüı oZan'ı, kattmda ihtilâf IV, İST).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/364.

[362] Bu lgfaı llMür (46, s. 757), Buhârî (ilm 27/2.I.31-2:h*alı2.Bl9!2:3-4,in,93;9,III,95; 11, m. 94; Bük 22/2, VK lWt odeb 73^,VB, 98), Müslim 11-5,». 13494}(aa 1704-8) veTır-i |b. 1372-3) , Yezid mevla'l-Munba is an Zeyd b. Halid asl-ı senedi ile tahric ettiler.Lafız Müslim'e (no.5-6) aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/364-365.

[363] Bu lgfaı llMür (46, s. 757), Buhârî (ilm 27/2.I.31-2:h*alı2.Bl9!2:3-4,in,93;9,III,95; 11, m. 94; Bük 22/2, VK lWt odeb 73^,VB, 98), Müslim 11-5,». 13494}(aa 1704-8) veTır-i |b. 1372-3) , Yezid mevla'l-Munba is an Zeyd b. Halid asl-ı senedi ile tahric ettiler.Lafız Müslim'e (no.5-6) aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/365.

[364] Bu lgfaı llMür (46, s. 757), Buhârî (ilm 27/2.I.31-2:h*alı2.Bl9!2:3-4,in,93;9,III,95; 11, m. 94; Bük 22/2, VK lWt odeb 73^,VB, 98), Müslim 11-5,». 13494}(aa 1704-8) veTır-i |b. 1372-3) , Yezid mevla'l-Munba is an Zeyd b. Halid asl-ı senedi ile tahric ettiler.Lafız Müslim'e (no.5-6) aittir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/365.

[365] Lafız Müslim’e aittir.Bu hadisi Buhari (lukata 1, III, 92; 10, III, 95),m Müslim (lukata 9-10, s.1350),Ebu Davud (no.1701- 3) ve Tirmizi (no. 1374), Seleme b. Kuheyl an Süveyd b. Gafale an Ubeyy asl-ı senedi ile tahric ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/365.

[366] Bu hadisi Ebu Davud (no.1710-3) ve Neasi (kat’us-sarik 11, VIII, 84-5) Amr b. Şuayb tahric ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/365.

[367] Bu hadisi Ebu Davud (no 1716) Cafer b. Müsafir an İbn e. Füdeyk sn Musa b. Yakub ez-Zemai an Hazım an Sehl senedi ile tahric etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/365-366.

[368] Bu hadisi Ebu Davud (no. 1709), Halid el-Hazza an Ebi’l Ala an Mutarrif b. Abdillah an İyad b. Himar asl-ı senedi ile tahric etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/366.

[369] Bu hadisi Ebıu Davud (no.1718) Mahled b. Halid an Abdirrezzak an Ma’mer a Amr b. Müslim an Ebi Hureyre senedi ile tahiric etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/366.

[370] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1720) ve İbn Mâce (no. 2503), İbn ebîHayyân et-Teymt ani'I-Münzir b. Cerfr an ebîhî senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/366.

[371] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2502), Muh. b. el-Müsennâ an Yahya b. Saîd an Humeyd et-Tavfl ani' I-Hasan an Mutarrifb. Abdillah b. eş-Şıhhîr an ebîhî senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/366.

[372] Bu mevkufu Mâlik (akdiye no. 49, s. 759), Yahya b. Saîd an Sül. b. Yesör an Sabit senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/366.

[373] Muvattâ, akdiye no. 51, s. 759.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/367.

[374] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1717), Sül. b. Abdirrahman an Muh. b. Şuayb ani'i-Muğîre b. Ziyâd an Ebî'z-Zü-beyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/367.

[375] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3524), Ubeydullah b. Hamîd b. Abdirrahman el-Himyerî ani's-Şa'bî asl-ı senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/367.

[376] Bu hadisi Müslim (lukata no. 11, s. 1351) ve Ebû Dâvud (no. 1719), İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Bukeyr an Yahya b. Abdirrahman b. Hâtib an Abdirrahman b. Osman asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/367.

[377] Sahîh-i Buhârî'de isnâdsız olarak yer almıştır (talâk 22, VI, 174).

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/367.

[378] Bu mevkufu Abdürrezzâk (no. 14911) ve Beyhakî (VI, 200), es-Sevrîan EbîRebâh an Ebî Amr es-Şeybânî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Ebû Rebâh dışındakiler Sahîh ricâlindendir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/367.

KAZA (HÜKÜM VERME, DAVAYA BAKMA) BAHSİ

YERİLEN VE ÖVÜLEN HÜKÜM VERME, HÜKÜM VERME ADABI VE ŞEKLİ

4904- Ebû Hureyre radiyallahu anh «dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"İnsanlar arasında kadı tayin edilmiş kişi, bıçaksız boğazlanmış demektir." [Ebû Dâvud ve Tirmizî.]

4905- Büreyde radiyalluhu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hakimler üç (türlü)dür: Bunların birisi cennetlik, ikisi cehennemliktir. Cennetlik olan, doğruyu bilip doğru ile hükmedendir. Doğruyu bilip zulümle hüküm veren ve cahillikle bilmeden insanlar arasında hükmedenler cehennemliktir." [Ebû Dâvud]

4906- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Hz. Osman, ona dedi ki: "İnsanlar arasında kadılık yap!"
"Ey mü'minlerin emîri (bu vazifeden) beni affet!"
"Neden istemiyorsun, baban da kadılık yaptı."
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu duydum: "Kim kadı olup da adaletle hükmederse, bu kimse ba-şabaş (sevap ve günahı eşit) ayrılmaya liyakat kazanmıştır." Hz. Osman bir daha ona teklifte bulunmadı. [Tirmizî]

4907- Rezîn de benzerini rivayet etmiştir. Onda şöyle geçer: "Baban kadılık yapardı." Bu söz üzerine söyle dedi: "Şüphesiz ki babam bir müşkülle karşılaştığı zaman, Allah
Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sorardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de bir problemle karşılaştığı zaman Cibril aleyhisse-lam'a sorardı. Benim

soracak kimsem yoktur. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:
«Kim Allah' a sığınırsa büyük bir varlığa sığınmıştır.» Yine şöyle buyurduğunu duydum: «Kim Allah'a sığınırsa onun sığınmasını kabullenir.» Ben de beni kadı yapmandan Allah'a sığınıyorum." Bunun üzerine (Osman) onu (İbn Ömer'i) affetti ve "Bunu kimseye söyleme!" diye tenbih etti.
4908- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim kendiliğinden kadı olmak isterse, kendi haline terkedilir; kim ise zorla kadı yapılırsa, Allah ona bir melek gönderir ve (yanılacağı zaman) onu doğrultur."
[Ebû Dâvud ve Tirmizî]
4909- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu.)
"Kim, müslümanlara kadılık yapmak isteyip de bu makamı elde eder de, sonra adaleti zulmüne galip gelirse, cenneti kazanır; zulmü adaletine galip gelirse cehennemlik olur."
[Ebû Dâvud]
4910- İbnü'l-Müseyyeb radiyallahu anh'dan: Bir müslümanla bir yahudi Ömer'in huzurunda davalaştılar. Ömer yahudiyi haklı görünce, yahudi şöyle dedi:
"Vallahi hükmü doğru verdin." Ona değnekle vurup; şöyle dedi:
"Ne biliyorsun benim doğru hükmettiğimi?" Yahudi cevap verdi:
"Vallahi biz Tevrat'ta şunu buluyoruz: «Bir kadı hak ve adaletle hükmettiği zaman, biri sağında ve biri de solunda olmak üzere Allah ona iki melek gönderir. Hakla beraber olduğu müddetçe onu doğrultup başarılı kılarlar ve doğruluk ve adaletle hükmetmesine ve-
sile olurlar. Hak ve adaletten ayrıldığı zaman, onu terkedip giderler»." [Mâlik]
4911- İbn Ebî Evfâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Kadı zulmetmedikçe, Allah daima onunla beraber olur. Zulmettiği zaman Allah ondan ayrılır, bu defa şeytan onun yanına gelip bir daha ondan ayrılmaz."
[Tirmizî]
4912- Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Hakim, hüküm vereceği zaman ictihad edip isabet ederse, iki ecir; yanılırsa bir

ecir
alır." fBuhârî, Müslim ve Ebû DâvudJ
4913- Yahya bin Saîd radiyallahu anh'dan: Ebu'd-Derdâ, Selmân'a şöyle yazdı: "Mukaddes arza gel!" Selmân cevap verdi: "Kişiyi arz yüceltmez; kişiyi yücelten amelidir. Duyduğuma göre sen tedavi eden bir tabip olmuşsun. (Eğer ilâçların) hastalar(a iyi gelip de) iyileşirlerse ne mutlu sana! Yok eğer sen (sahte) tabipsen, dikkat et, korkarım ki (yanlış ilâçlar verip) insanı öldürürsün de cehenneme girersin."
Ondan sonra Ebu'd-Derdâ iki kişi arasında hükmettiğinde, o iki insan ayrılıp giderlerken arkasından bakar sonra da şöyle derdi:
"Ben (sahte) tabibim. Vallahi haydi dönün de kıssanıza (davanıza) bir kere daha bakayım!" [Mâlik]
4914- Ebû Hureyre ve İbn Amr radiyallahu anhumâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, hükümde rüşvet vereni de alanı da lânetlemiş-tir." [Tirmizî] Ebû Dâvud ise yalnız İbn Amr'dan aynısını rivayet etmiştir.
4915- Muâz radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem beni Yemen'e gönderip uğurladı. Yürüdüğümde arkamdan adam gönderip çağırttı; gelince bana dedi ki:
"Seni niçin çağırdım, biliyormusun? Sakın benim iznim olmadan bir şey alıp zimmetine geçirme! Çünkü bu hiyanet sayılır. Kim hıyanette bulunursa, kıyamet gününde o hıyaneti ile gelir. İşte sana bunu tenbih etmek için çağırdım, haydi işine gidebilirsin." [Tirmizî]
4916- Ali radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem beni Yemen'e kadı olarak gönderdi. Dedim ki:
«Ey Allah'ın Resulü! Ben daha gencim, beni gönderiyorsun. Kadılık hakkında hiç bilgim yoktur.» Şöyle buyurdu:
«Allah, senin kalbine hidayet verecek, dilini sabit kılacaktır. Önüne iki hasım oturduğu zaman, birincisini dinledikten sonra, ikincisini de (aynı şekilde) dinlemeden sakın hüküm verme! Güzel hüküm vermen için en doğru yöntem budur.»
Ondan sonra devamlı olarak kadılık yaptım, veya herhangi bir meselede şüpheye düşmedim." [Tınnizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud]
4917- İbnü'z-Zübeyr radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,
iki davacı hasmın birlikte hakimin önünde oturmasına hükmetti." [Ebû Dâvud]

4918- Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişi öfkeli iken iki kişi arasında hüküm vermesin."
4919- Diğer rivayet: "(Kişi) bir davada iki ayrı hüküm vermesin. Hiç kimse öfkeli iken asla iki kişi arasında hüküm vermesin!"
[Mâlik hariç Altı hadis imamı.]
4920- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz müslümanlar arasında hükmetmekle yükümlü kılındığında onların arasında sakın öfkeli iken hükmetmesin. (Davacı ve davalıyı karşısında) oturtmakta, işaret ve bakışlarda onları eşit tutsun. Onlardan herhangi birine bağırarak konuşmasın." [Ebû Ya'lâ ve Ta-berânî Mu'cemu'I-Kebîr'de zayıf'bir senedle.]
4921- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Her kim müslümanların hakimlerinden birine çağrılır da gelmezse o zalimdir." -ya da şöyle dedi-: "Onun hakkı yoktur."
[Bezzâr leyyin bir isnadla.J
4922- Avf bin Mâlik radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem
iki kişi arasında hükmetti. Aleyhine hükmedilen adam sırtını çevirip giderken: «Hasbiyallahu ve ni'mel-Vekîl (=Allah bana yeter ne güzel vekildir O!)» dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
«Allah acizliği kınar, fakat sana akıllılık düşer. Buna rağmen başarılı olamazsan o zaman: «Hasbiyellahu ve ni'me'l-Vekîl (=Allah bana yeter ne güzel vekildir O!) de!»"
[Ebû Davûd]
4923- Ebû Hamza radiyallahu anh'dan: "İbn Abbâs ile halk arasında tercümanlık yapardım."
4924- Ömer, Ali ve diğerleri radiyallahu anhum'dan: (Dediler ki:)
"Kadı ile hakim mescidde dava görür. Cezanın uygulanmasına gelince mescidin dışında uygulanır." [îki rivayet de Buhârî'ye aittir.]
4925- Muâz radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem
onu Yemen'e göndennek istediği zaman, şöyle buyurdu:
"Bir dava ile karşılaştığın zaman ne ile hükmedersin?"
"Allah Teâlâ'nin Kitâb'ı ile hükmederim."

"Allah'ın Kitâb'ında bulamazsan?" 0- "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in sünnetiyle hükmederim."
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in sünnetinde ve Allah'ın Kitabında da bulamazsan?"
"Sağa sola bükmeden (dosdoğru) kendi görüşümle ictihad ederim (ve ona göre hükmederim)" dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun göğsüne vurup şöyle dedi:
"Allah Resulünün elçisini Allah Resulünün hoşnut olacağı bir şeye muvaffak kılan Allah'a hamdederim."
4926- Diğer rivayet: Muaz, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sordu:
"Ey Allah'ın Resulü, ne ile hükmedeyim?" "Allah'ın Kitâb'ı ile." "Allah'ın Kitâb'ında bulamazsam." "Allah Resulünün sünnetiyle." "Resûlullah'ın sünnetinde bulamazsam?" "Dünyanın umurunu iyi incele, Allah katındaki şeyler senin gözünde büyür, ictihad et, Allah seni muhakkak doğru hükme iletir." [Ebû Dâvud ve Tirmizî]
4927- Şureyh radiyallahu anh'dan:
O, Ömer'e bir mektup yazıp (Nasıl ve ne ile hükmedeceği hakkında) sordu. Ömer ona cevabî mektubunda şunu yazdı:
"Allah'ın Kitâb'ında olanlarla hükmet. Eğer onda yoksa Allah Resulü'nün sünnetiyle hükmet. Allah Resulü'nün sünneti ve Allah'ın Kitabında da yoksa, salihlerin verdiği hükümlerle hüküm ver. Salihlerin verdikleri hükümler arasında da yoksa, dilersen ileri atıl hükmünü ver, dilersen geri çekil (hüküm verme). Geri durup hüküm vermemenin senin için daha hayırlı olduftt kanaatindeyim, vesselam." [Nesâî]
4928- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem odasının kapısının önünde bir gürültü duydu ve yanlarına çıkıp şöyle dedi:
«Ben ancak bir insanım. Bana dava akseder; kiminizin konuşması (ve davasını sunması) kiminizden daha belîğ ve etkin olur. Ben de onun doğru olduğunu zannederim ve lehine hüküm veririm. Kimin için böyle bir hükümde bulunup bir müslümanın hakkını ona geçir-mişsem, bilsin ki o bir ateş parçasıdır; isterse onu taşısın, isterse bıraksın»."
4929- Diğer rivayet: İki kişi Allah Resulü'ne miras davası için geldiler, ellerinde bir delilleri de yoktu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onlara şöyle buyurdu: "Belki biriniz delilini daha güzel açıklayabilir."
Bu rivayetin sonunda şöyle geçiyor: "Adamların ikisi de ağlamaya başladı ve her biri arkadaşına: «Benim hakkım senin olsun!» dedi. Bunun üzerine Peygamber

sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: «Madem böyle yapıyorsunuz, öyleyse malı taksim edin, hakkı ayırın, sonra kur'a çekin, sonra da helâllesin!»" [Altı hadis imamı.]
DAVALAR, DELİLLER, ŞAHİTLER, HAPİS VE DİĞER MESELELER
4930- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Delil (beyyine) göstermek davacıya aittir; yemin ise davalıya aittir." [Ttrmizî]
4931- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanlara (her) iddia ettikleri (delilsiz) şeyler verilseydi, birtakım insanlar, birtakım insanların kanlarını ve mallarını talep ederlerdi. Lâkin yemin (etmek) davalıya aittir."
4932- Diğer rivayet: İki kadın deri dikiyorlardı, biri biz (deri iğnesi) avucunda batırmış olarak çıktı, ötekisinin aleyhine (yani batırdığına dair) şikayette bulundu. Derken dava İbn Abbâs'a aksetti. Şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:
«İnsanlara (her iddia ettikleri verilseydi (birçoklarının) kanları da, malları da giderdi. Ona (davalıya) yemin ettirin ve ona «Allah' in ahdini ve yeminlerini az bir pahaya değişenler» (Al-i İmrân 77. âyetini) okuyun.»
Bunu kadına anlattılar; bunun üzerine o suçunu itiraf etti."
(İbn Abbâs) Dedi ki:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: «Davalı da yemin etmelidir» ." tMâ\ik hariç, h\\\ hadis imam\.\
4933- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir yemin ve bir şahitle (dava için) hüküm vurdi." [Müslim ve Ebû Dâvud]
4934- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem tek şahit ve yeminle hüküm verdi."
[Ebû Dâvud ve Tirmizî. Onun (Tirmizî'nin) Câ-bir'den de benzeri rivayeti vardırj
4.035 ez-Zübeyb el-Anberî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem An-beroğullanna bir ordu gönderdi. Onları Tâif ta-
raflarında bir yer olan Rukbe'de yakaladılar ve önlerine katıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e götürdüler. Ben onlardan evvel davranıp atıma bindim, dört nala onları geçip Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e vardım ve şöyle dedim:
«Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketleri üzerine o\sun. Mkerterm ge\ip bizi yakaladılar. Oysa biz daha önce müslüman olmuş (bunun işareti olarak. d'i\

Vvacyvaivlaiınuzm kulaklarım işaretlemiştik.» Nihayet Anberoğulları getirildi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle dedi:
«Yakalanmazdan önce, müslüman olduğunuza dair elinizde bir delil (şahit) var mıdır?»
«Evet» dedim.
«Kimdir senin şahidin?»
«Anberoğullarından bir adam olan Semure ve bir de başka bir adam» dedim. O adamın ismini de söyledi. O adam şahit oldu, fakat Semure şahitlik yapmaktan kaçındı." Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle dedi:
«Bak Semure şahitlik yapmıyor; öteki şahitle beraber sen yemin eder misin?»
«Evet» dedim. Böylece benden yemin istedi; falan falan gün müslüman olduğumuza ve develerimizin kulaklarını işaretlediğimize dair Allah'a yemin ettim. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
«Haydi gidin onların mallarını yan yarıya bölüşün, kadın ve çocuklarına ilişmeyin. Eğer ordunun çalışmasının boşa gitmesi Allah'ın hoşnutsuzluğuna sebep olmasaydı sizden tek bir ipi bile alamazdım.» Zübeyb dedi ki: Annem beni çağırdı ve «Bu adam benim şiltemi aldı» dedi. Hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gidip bunu bildirdim. Bana: «Onu yakala!» buyurdu. Yakasını tuttum, yerimizde onunla beraber dikildim. Allah Resulü bizi ayakta dururken görünce, şöyle dedi: «Esirine ne yapmak istiyorsun?» ■!*•
Hemen onu saldım, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: «Ona haydi kadının şiltesini ver. Annesinden aldığın o şiltesini ver!» buyurdu. Adam şöyle dedi:
«O benim elimden çıktı (sattım).» Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem adamın kılıcını alıp bana verdi. Adama da:
«Haydi git ona birkaç âsu'(ölçek) yiyecek ver» dedi. Adam bana birkaç âsu' (ölçek) arpa verdi." [Ebû Dâvud]
4936- Ubeydullah bin Abdillah bin Ebî Müleyke radiyallahu anh'dan:
"Ced'ânoğullannın azatlıları olan Suhey-boğulları, Mervân'ın nezdinde iki ev ve bir odayı Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in onların babalan olan Suheyb'e verdiğini iddia ettiler. Mervân:
«Bu hususta şahidiniz var mıdır?» diye sordu.
«İbn Ömer bizim şahidimizdir» dediler. Bunun üzerine İbn Ömer:
«Ben şahidim, gerçekten Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem o iki evle odayı Suheyb'e vermiştir» dedi. Mervân, İbn Ömer'in şahitliğini kabul edip o iki evle, bir odanın Suheyb'e verilmesine (yani tek şahitle) hükmetti." [Buhârî]
4937- Ebû Musa radiyallahu anh'dan: "İki adam bir devenin kendilerine ait ol-

duğunu iddia ettiler, her biri iki şahit gösterdi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onu aralarında yarıya böldü."
4938- Diğer rivayet: "İki adam bir deve ya da bir hayvanın kendisine ait olduğunu iddia ettiler; hiçbirinin şahidi yoktu. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem aralarında onu taksim etmelerine hükmetti."
[Nesâî ve Ebû Dâvud.]
4939- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (bir mal hususunda çekişen, fakat beyyineleri olmayan) bir kavme yemin etmelerini emretti; hepsi yeminde âdeta yarış yapacak oldular, bunun üzerine (önce kimin yemin edeceğini tes-bit için) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem aralarında kur'a çekmelerini emretti." [BuhârîJ
4940- Ebû Dâvud merfû olarak:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İki kişi yemin etmeyi hoş karşılamazlarsa ya da gönüllü olarak yemin etmek isterlerse, kimin vpmin t>At>rt><ji hıvıııvıın/ln Irıır'n rvlrvinlar"
4941- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hain erkek ve kadının, zina eden kimsenin, müslüman kardeşine karşı kini olan kimsenin şahitlikleri caiz olmaz." [Ebû Dâvudj
4942- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hain erkek, hain kadın, şer'î ceza kendi üzerinde uygulanmış kişi, müslüman kardeşine karşı kini olan, (yalan) şahitliği tecrübe edilmiş olan, ev halkına mensup (kani') olup aileye hizmet eden, azatlılığı ve akrabalığı şüpheli olanların şahitliği caiz değildir."
el-Fezârî diyor ki:
"Hadisin Arapça metninde geçen «kani» kelimesi, tâbi anlamına gelir." [Tirmizî]
4943- Mâlik radiyallahu anh'dan:
Bize ulaştığına göre Hz. Ömer şöyle söylemiştir:
"Hasmın ve zanlının şehâdeti caiz olmaz."
4944- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Bedevinin köylü aleyhindeki şahitliği caiz değildir." [EbûDâvud]
4945- Hişâm (b. Urve) radiyallahu anh'dan: "İhnü'z-Zübeyr; yaralama olaylarında,
çocukların kendi aralarında yaptıkları şahitliği kabul ederdi." [Mâlik]

4946- Eneş radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Kölenin şahitliği, eğer adil ise caizdir." [Buhârî bir bâb başlığında.]
4947- Rabîa bin Ebî Abdirrahman radiyallahu anh'dan:
Bir adam, Irak'tan Ömer'e gelip şöyle dedi: "Ben sana başı ve kuyruğu olmayan bir iş için geldim."
"Nedir o?" diye sorunca, şöyle dedi: "Ülkemizde zuhur eden yalan şahitlik." "Bu gerçekten oldu mu?" "Evet." Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: "İslâm'da adil olmayan şahitler yüzünden kişi, sorumlu tutulup cezalandırılmaz." [Mâlik]
4948- Eymen bin Huraym radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey insanlar, yalan şahitlik Allah'a şirk koşmakla denk tutuldu." Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sonra şu âyeti okudu: "Putlar (a tapmak) pisliğinden uzak durun, yalan sözden de uzak durun!" (Hacc 30)
[Ebû Dâvud ve Tirmizî. Lafız Tirmizî'ye ait olup illetli olduğunu söylemiştir.]
4949- Abdullah bin Utbe bin Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
Hz. Ömer'in şöyle dediğini duydum: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında birtakım insanlar(ın sırları) vahiy yolu ile (meydana çıkardı da böylece) yakalanırlardı. Şimdi ise vahiy kesilmiştir.
Bu nedenle kim bize bir hayrı izhar ederse ona güvenir ve onu kendimize yakınlaştın-rız, onun iç dünyası bizi ilgilendirmez. Kim de bize kötülük belirtirse, iç âleminin iyi ol-
duğunu söylese bile, ona güvenmeyiz ve onu tasdik de etmeyiz." [Buhârî]
4950- Zeyd bin Hâlid radiyallahu anh'-dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Size en iyi (hayırlı) şahitleri bildireyim mi? Kendisinden şahitliği istenmeden gelip şahitlik eden kimsedir."
[Mâlik, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.J
4951- Huzeyme bin Sabit radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir bedeviden bir at satm aldı. Parasını ödemek için Hz. Peygamber'in evine doğru yürümeye başladılar. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hızlı gitti. Bedevi atıyla beraber ardından ağır yürüdü. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in satın aldığını bilmeyen birtakım adamlar Be-
devîden atını satın almak istediler ve pazarlığa tutuştular. Bedevî Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e şöyle seslendi:
«Atı alacaksan gel al, yoksa (başkasına) satacağım.» Onun seslenmesini duyan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi:

«Ben senden atı satın almadım mı?»
«•Hayır, vallahi ben sana onu satmadım» dedi.
«Bilakis ben onu senden satın aldım» buyurdu. Bedevî:
«Öyleyse şahit göster!» deyince, Huzeyme şöyle dedi:
"Ona atını sattığına dair ben şahitlik ederim." Bu defa Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Huzeyme'ye dönerek:
«Ne ile şahitlik ediyorsun, sen gördün mü?» diye sorunca,
«Sana olan tasdikim ile» diye cevap verdi. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Huzeyme'nin şahitliğini iki adam şahitliğine denk tuttu." [Ebû Dâvud ve Nesâî.J
4952- Rezîn şu ilaveyi yaptı: "Bedevî dedi ki:
«Bu Allah'ın Resulü müdür?» Ebû Hureyre (Bedeviye) şöyle dedi: «Bu cehalet sana yeter. Peygamberini nasıl bilemezsin? Allah doğru söylemiştir: «Bedevilerin küfür ve nifakları her yönden daha ileridir. Allah'ın, Peygamberine indirdiğinin sınırlarını bilmemeye daha müsaittirler. Allah bilendir, Hakim'dir». (Tevbe 97)»
Ondan sonra Bedevî, atını Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sattığını itiraf etti."
4953- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kim çağırıldığı zaman şehâdeti gizlerse, yalan şahitlik etmiş kimse gibi olur."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr ve'l-Evsafta leyyin bir senedle.]
4954- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e süt emme meselesinde kimlerin şahitlik yapa-hjrrrğini sordular.
<<Adam ya da kadın» buyurdu."
4955- Diğer rivayet: "Bir adam bir de kadın."
[Ahmed ve Taberânî Mıı'cemu'l-Kebîr'âs zayıf bit senedle.]
4956- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ebenin şahitliğini (yeterli bulup) kabul etti." [Taberânî, Mıı'cemu'I-Evsat'ta zayıf bir senedle. |
4957- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ey müslümanlar topluluğu! Allah'ın Peygamberine indirdiği Kitabınız en son, en yeni Kitâb iken siz nasıl olur da Kitab ehline (dinî sorular) sorarsınız? Allah'a yemin olsun ki size onu tertemiz hiçbir şey bulaşmamış olarak okuyup duruyorsunuz. O (Kur'ân) size Kitab ehlinin kitaplarını değiştirdiklerini ve elleri ile yazıp kaşüığında az bir para almak için, «O, Allah katındandır» dediklerini anlatmıştır. Size gelen ilim

hakkında onlara (sorular) sormanızı nehyetmemiş midir?
Hayır vallahi, size indirilen Kitap hakkında ise onların aralarından size soran kimseyi görmedik." [Buhârî]
4958- Ebû Nemle el-Ensârî radiyallahu anh'dan:
Bir cenaze geçti, bir Yahudi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sordu:
"Ey Muhammed! Cenaze konuşur mu?"
"Allah bilir" buyurdu. Yahudi:
"O konuşur" dedi.
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Kitab ehlinin sizlere anlattıklarını ne doğrulayın ve ne de yalanlayın. Sadece «Biz Allah'a ve peygamberlerine inandık» deyin. Anlattıkları eğer boş ve batıl şeyler ise onları doğrulamamış olursunuz, eğer doğru ise siz yalanlamamış olursunuz."
4959- Şa'bî radiyallahu anh'dan: "Müslümanlardan birisi Dakûka'da ölüm döşeğine düştü, vasiyetine şahitlik yapacak müslümanlardan kimseyi bulamayınca, Kitab
ehlinden iki kişiyi şahit gösterdi. (Gayri müs-limler) Kûfe'ye geldiler, Ebû Musa el-Eş'arî'ye vardılar. Ona durumu bildirip adamın terekesini ve vasiyyetini takdim ettiler. Ebû Musa dedi ki:
«Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanından beri böyle bir şey ile karşılaşmadık.» İkindiden sonra onlara; hıyanet etmediklerine, yalan söylemediklerine, değiştirmediklerine hiçbir şey gizlemediklerine, getirdikleri o adamın vasiyeti ve terekesi olduğuna dair yemin ettirdi. Ondan sonra onların tanıklıklarını kabul edip yürürlüğe soktu."
|İkisi de Ebû Davud'a aittir.]
4960- Muâviye radiyallahu anh'dan: Yanında Ka'bu'l-Ahbâr zikredilmişti. O şöyle dedi:
"O, her ne kadar Kitab ehlinden İslâm'a' girip de eski kitaplardan nakledenlerin en doğru söyleyeni ise de biz yine onun yalan söyleyip" söylemediğini denemekteyiz." [Buhârî]
4961- Behz bin Hakîm'den, o da babasından, o da dedesinden:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir adamı bir töhmet yüzünden hapsetti." [Ebû Dâvud]
4962- Tirmizî ve Nesâî şunu da ilâve ettiler: "Sonra onu serbest bıraktı."
4963- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Mehzûr vadisinin suyunu, tarlası yukarıda olana (suyun yüksekliği) iki topuğa ulaşıncaya kadar tuttuktan sonra

tarlası aşağıda olana bırakmasına hükmetti."
4964- el-Berâ bin Âzib radiyallahu anh'dan: "Zarar veren bir deve vardı. Bir bostana
girip içindekileri ifsad etti. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e durum bildirilince, şöyle hüküm verdi:
«Bostanı gündüz beklemek, bostan sahip-
lerine aittir. Hayvanı gece bekleyip içeri salmamak hayvan sahiplerine aittir. Hayvanın gece ifsad ettiklerinin ceremesini hayvan sahipleri Öder»." [İkisi de Ebû Davud'a aittir.]
4965- Rafı' bin Hadîc radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Kim izinsiz olarak bir kavmin arazisini ekerse, ürününden hiçbir şey alamaz, ancak masrafını alır." [Tirmizî]
4966- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "İki adam hurma bahçesinin harîmi (bahçe sahibinin tasarrufunda olan bölümü) hususunda Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda davalaştılar. Emretti, orası ölçüldü; yedi arşın olarak bulundu (görüldü)."
4967- Diğer rivayet: "Beş arşın olarak bulundu ve o da beş arşın olarak hükmetti."
4968- Diğer rivayet: "Emretti, dallarından bir dal ile ölçüldü." [Ebû Dâvud]
4969- (Abdullah) İbn Muğaffel radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim (sahipsiz bir arazide) bir kuyu kazarsa, (kuyu çevresinden) develerinin yatma kalkma yeri için kırk arşınlık yer hakkı vardır." [İbn Mâce zayıf bir senedle.]
4970- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Kim bir davada, haklı mı haksız mı olduğunu bilmeden şahitlik yaparsa, bundan vaz-geçinceye dek o, Allah'ın gazabında olur.
Kim şahit olmadığı halde şahit olduğunun görünmesi için bir kavimle birlikte giderse o, yalan şahitlik yapan gibidir."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta leyyin bir isnadla.]
4971- Evs bin Şurahbîl radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)

"Kim zalim olduğunu bildiği halde bir zalime yardım etmek için giderse, islâm'dan Çlkmtş olur." [Taberânî, Mıı'cemu'l-Kebîr'de. İsna-dmda Ayyaş bin Yûnus adlı ravi vardır.]

VAKIF, SULH VE EMANET

4972- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Ömer Hayber'de (ganimetten) bir arazi elde etti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e gelip şöyle dedi:

«Ey Allah'ın Resulü! Hayber'de bir yer edindim; bugüne kadar onun gibi kıymetli bir yer elde etmedim. Onu ne yapmamı emredersin?» Şöyle buyurdu:

«İstersen kökünden (Allah için) onu hapset ve onu(n gelirini) vakfet.»

Bunun üzerine Ömer onu şu şartlarla vakfetti: «Onun aslı satılmayacak; bağışlanmayacak; kimse ona varis olamayacak; onun geliri sadece fakirlerin, yakın akrabanın olacak. Ayrıca köle azat edilmesi için, Allah yolunda savaşanlar için ve yolda kalanlar için de sarfedi-lecektir."

4973- Bir rivayette şu ek vardır: "Misafir için de. Onu (araziyi) idare edenin malı kendisine sermaye etmeden, oftdan yemesinde ve arkadaşına yedirmesinde herhangi bir sakınca yoktur." |Altı hadis imamı, Mâlik hariç.|

4974- Yahya bin Saîd radiyallahu anh'dan:

Abdu'l-Hamîd bin Abdillah bin Ömer bana, (benim için) Ömer'in vakıfnamesini kop-ye etti:

"Bismillahirrahmanirrahim. İşte bu, Allah'ın kulu Ömer'in Semğ'in vakfedilmesi İbn Ömer'in geçen hadisinin benzeri.

Ayrıca burada şöyle geçmektedir: "İçindeki meyvelerden (mahsûlden) elde edilenler dilenci ve yoksullar içindir. Semğ'in velisi isterse oranın mahsulünden ödeyerek çalıştırmak üzere köle satın alabilir.

(Bu vakıfnameyi) Muaykîb yazdı, Abdullah bin el-Erkam da şahit oldu. Bu Al-lah'ın kulu ve mü'minlerin Emîri Ömer'in vasiyyetidir. Ona (Ömer'e) bir şey olursa, Semğ, Sırma İbnü'1-Ekva', orada işleri yürüten kölesi, Hayber'deki yüz hissesi ve orada bulunan kölesi, Vâdi'l-Kura'da Muham-med sallallahu aleyhi ve sellem'in yiyecek olarak kendisine verdiği yüz (vasak)ın idaresi; bütün bunlara yaşadığı sürece Hafsa bakacak ve idare edecektir. Ondan sonra onun akraba ve ailesinden ileri gelenler, şu şartları dahilinde idare edeceklerdir: Orası satılmayacak; satın alınmayacak; dilenci, yoksul, akrabadan olanlara münasip gördüğü tarzda harcayacaktır. Onu idare eden kimsenin ondan yemesi ya da yedirmesinde, geliriyle çalıştırılmak üzere köle satın almasında herhangi \y\-c vebal vo sakınca yoktur."

|Ebû Davudi

4975- Sa'd bin Ubâde radiyallahu anh dan: Dedim ki:

"Ey Allah'ın Resulü! Annem vefat etti, onun için hangi sadaka efdaldir?" Şöyle buyurdu:
"Su." Bunun üzerine (Sa'd) bir kuyu kazdı ve şöyle dedi: "İşte bu (kuyu), Ümmü Sa'd İçindir." [Ebû Dâvud ve Nesâî]
4976- Eşlem radiyallahu anh'dan:
O, Hz. Ömer'in şöyle dediğini duymuş: "Nefsim kudret elinde bulunana yemin ede-
rim ki, eğer gelecek nesilleri fakir bir halde bırakmayacak olsaydım fethedilen her bir ülke arazisini, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in Hayber'i taksim ettiği gibi taksim ederdim; (bu amaçla) ben fethedilen ülkeleri (şimdiki gaziler arasında taksim etmeyip) onlara (ileriki nesillere) bir hazine olarak bırakıyorum; diledikleri gibi aralarında paylaşırlar."
[Ebû Dâvud ve aynı lafızla Buhârî]
4977- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, umre yapmak üzere (Medine'den) yola çıktı. Kureyş, onu Beyt-i Şeriften menettiler. Bunun üzerine Hudeybiye'de kurbanını kesti ve başını traş etti. Onlarla gelecek sene kılıçtan başka hiç silah taşımayacaklarına, orada Kureyş'in istediği kadar kalacaklarına ve bu şekilde umre yapacaklarına dair anlaştı. Ertesi sene gelince, onlarla yaptığı barış anlaşması üzerine Mek-
ke'ye girdi. Üç gün sonra ona oradan çıkmalarını emrettiler; o da çıktı." fBuhârî]
4978- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Eğer bir kadın kocasının kendisinden
yüz çevirmesinden korkarsa" mealindeki âyet, (Nisa 128) kocasının kendinden bezip kendisini boşamak ve başka bir kadınla evlenmek istediği zaman ona şöyle diyen kadın hakkında nazil oldu:
"Beni tut, boşama! Bana harcamak zorunda olmadığın zaman benden başka bir kadınla evlenirsin, ama nöbetim yine nöbet olur."
"İste onlar bu şekilde anlaşılırsa, aralarında bir uzlaşmaya varmalarında, sulh tesis etmelerinde herhangi bir sakınca yoktur." (Nisa 128) fBuhârî ve Müslim.]
4979- İbnü'z-Zübeyr radiyallahu anh'dan, o da babasından:
"Ensâr'dan bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda Zübeyr ile, Harre mevkiindeki hurmalıklarını suladıkları su yollan hususunda davacı oldu. Ensârî dedi ki:
«Suyu serbest bırak, aksın!» Fakat Zübeyr buna razı olmadı. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Zübeyr'e şöyle dedi:
«Evvela sen arazini sula, Sonra komşuna sal!» Ensârî olan adam buna kızdı ve şöyle dedi:
«Ey Allah'ın Resulü! Halanın oğlu olduğu için böyle söylüyorsun.»

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzünün rengi birden değişti ve şöyle dedi:
«Ey Zübeyr! Hurma ağaçlarının köklerine ulaşıncaya dek sula, sonra suyu hapset!» Bunun üzerine Zübeyr dedi ki:
Vallahi şu âyetin bu hâdise hakkında nazil olduğunu sanıyorum:
«Aralarındaki anlaşmazlıklarda seni hakem tutuncaya kadar, Rabbine and olsun ki onlar tam iman etmiş sayılamazlar.» (Nisa 65)"
4980- Diğer rivayet: Urve dedi ki: "Halbuki Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bundan önce hem Zübeyr'e, hem de Ensâ-rî'nin hoşnut olabileceği bir sulama yapmasını işaret buyurmuştu. Ensârî ise buna razı olup Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in görüşünü benimsemeyince, Resûlullah Zübeyr'e hakkım bol bol kullanmasını açıkça bildirmiştir." [Malik hariç, Altı hadis imamı.]
4981- İbn Şîrîn radiyallahu anh'dan: Hasan bin Ali dedi ki: "Câbir Sad ile Câb-lak arasına baksanız benden ve kardeşimden başkasının dedesinin peygamber olduğunu göremezsiniz. Ben Muâviye'nin etrafında toplanmanızı uygun görüyorum" dedi ve "Bilmiyorum, belki de o (azabın ertelenmesi), sizi denemek ve bir zamana kadar sizi (imkânlardan) faydalandırmak içindir" (İnbiyâ 111) âyetini okudu.
Ma'mer der ki: "Câbir Sad ile Câblak'dan murad doğu ile batıdır." |Taberânî, Mu'cemu'l-Kebtr'ıkı.]
4982- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Helâli haram; haramı helâl yapmadıkça, her türlü sulh müslümanlar arasında caizdir. Helâli haram; haramı helâl yapan şarttan mâda, müslümanlar her türlü şartlarını yerine getirmelidirler." |Tirmizîve Ebû Dâvud.]
Ancak Ebû Davud'un rivayeti "Şurûtu-hum" kavlinde bitmektedir.
Derim ki; Ebu Hureyre'nin rivayeti sadece Ebû Dâvud'da yer almıştır. Bu hadisi daha uzun olarak Tirmizî, Amr bin Avf el-Müze-nî'den rivayet etmiştir.
4983- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: "Kubâ ehli kavga ettiler, nihayet birbirlerine taşlar atmaya başladılar.
. Peygamber sallallahu. aleyhi ve sellem bundan haberdar olunca, şöyle buyurdu: «Haydi gidelim onları barıştıralım»." |Buhârî|
4984- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)

"Emaneti güvendiğin kimseye ver! Sana hainlik yapana da hainlik etme!" ITirmizî ve Ebû Dâvud.|

4985- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Emrolunduğunu tam ve kamil, gönül hoşluğu ile veren, kime vermekle emredildi ise ona veren, güvenilir müslüman olan hazine me'mu-ru, sadaka veren (hayır sahibi) iki kişiden birisidir." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]

4986- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize iki (gelecekle ilgili) hadis öğretti; bunlardan birini gördüm, ötekini ise hâlâ bekliyorum: "Emanet duyguları insanların kalplerinin derinliklerine yerleştirildi. Sonra Kur'ân nazil, oldu. Onlar Kur'ân'dan ve sünnetten bilgi aldılar."

Sonra emanetin geri kaldırılacağından söz
etti ve buyurdu ki: "Kişi bir uykuya dalacak; emanet kalbinden kalkacak, hatta kalbinde eseri uçuk bir nokta gibi kalacak. Sonra bir daha uyuyacak kalbinden emanet biraz daha kalkacak; eseri bir kabarcık izi gibi kalacak; ayağına düşen ufak taşın (veya korun) bıraktığı iz gibi bir kabarcık. İçinde hiçbir şey olmadığı halde onu kabarmış görürsün."

Sonra Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ufak bir taş alıp ayağının üstüne yuvarladı. Devam etti:

"İnsanlar birbirleriyle alış veriş yapacaklar. Hemen hemen hiç kimse emaneti vermeyecek. Hatta denecek ki: «Falan oğullarından güvenilir bir adam var.» Hatta bir adam için denilecek ki «ne civanmert, ne zarif ve ne akıllı bir adamdır; oysa onun kalbinde zerre kadar iman olmayacaktır»."

(Huzeyfe dedi ki:) "Daha önce öyle günler gördüm ki, hanginizle alış veriş yaptığıma aldırmazdım, çünkü karşımdaki müslüman idiyse bana karşı hile yapmasına dindarlığı engel olurdu. Şayet yahudi veya hıristiyan idiyse, onu da âmirden olan korkusu hile yapmaktan alıkordu. Ama bugün ancak (güvenilir) falan, filan kimselerle alış veriş yapıyorum, onlardan başka hiç kimse ile alış veriş yapmıyorum." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî.]

4987- Enes radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Emaneti olmayanın imanı da yoktur; ahde vefası olmayanın dini yoktur." [Ahmed, Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve Taberânî, Mu'ce-mu'l-Evsat'ta leyyin bir senedle.]

TAHRİC

==

4904-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3571) ve Tirmizî (no. 1325), Nasr b. Alî an Fudayl b. Sül. an Amr b. e. Amr an Saîd b. e. Amr an Saîd b. e. Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc ettiler.

Tirmizî'ye göre isnâdı hasen garîbtir.
4905-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3573) ve Tirmizî (no. 1322m), Abdullah b. Büreyde an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4906-Bu hadisi Tirmizî (no. 1322), Muh. b. Abdila'lâ ani'l-Mu'temir b. Sül. an Abdilmelik b. e. Cemîle an Abdillah b. Mevheb an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Zehebî'ye göre Abdülmelik'in hâli mechûldür.
4908-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3578) ve Tirmizî (no. 1323), İsrâîl an Abdila'lâ an Bilâl b. e. Mûsâ an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ayrıca Tirmizî'de (no. 1324), Abdüla'lâ an Bilâl b. Mirdâs an Hayseme an Enes tarikiyle de gelmiştir.
Tirmizî, bu ikinci tariki sahîh bulmuş ve diğeri için "hasen garîb" hükmü vermiştir.
4909-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3575), Abbâs el-Anberî an Ömer b. Yûnus an Mülâzim b. Amr an Mûsâ b. Necde an ceddihî Yezîd b. Abdirrahman Ebî Kesîr an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
4910-Bu mevkûfu Mâlik (akdiye no. 2, s. 719), an Yahyâ b. Saîd an Saîd senedi ile tahrîc etti.
4911-Bu hadisi Tirmizî (no. 1330), Abdülkudds b. Muh. an Amr b. Âsım an İmrân el-Kattân an Ebî İshâk eş-Şeybânî an İbn ebî Evfâ senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
4912-Bu hadisi Buhârî (i'tisâm 21, VIII, 157), Müslim (akdiye 15, s. 1342), Ebû Dâvud (no. 3574), Tirmizî (no. 1326) ve Nesâî (kadâ' 3, VIII, 224), Yezîd b. Abdillah b. el-Hâd an Muh. b. İbr. an Busr b. Saîd an Ebî Kays mevlâ Amr an Amr b. el-Âs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4913-Muvattâ, vasiyyet 7, s. 769.
4914-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3580), Tirmizî (no. 1337) ve İbn Mâce (no. 2313), İbn e. Zi'b ani'l-Hâris b. Abdirrahman an İbn Amr asl-ı senedi ile;
Tirmizî (no. 1336), Kuteybe an Ebî Avâne an Amr b. e. Seleme an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, her iki isnâda da sıhhat hükmü vermiştir.
4915-Bu hadisi Tirmizî (no. 1335), Ebû Kureyb an Ebî Usâme an Dâvud b. Yezîd el-Evdî ani'l-Muğîre b. Şübeyl an Kays b. e. Hâzım an Muâz asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
4916-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3582) ve Tirmizî (no. 1331), Simâk b. Harb an Haneş an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler ve "hasen" olduğuna hükmetti.
4917-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3588), Ah. b. Menî' an İbni'l-Mübârek an Mus'ab b. Sâbit an İbni'z-Zübeyr senedi ile tahrîc etti.
4918-4919-Bu hadisi Buhârî (ahkâm 13, VIII, 108-9), Müslim (akdiye 16, s. 1342-3), Tirmizî (no. 1334), Ebû Dâvud (no. 3589), Nesâî (kudât 17, VIII, 337-338) ve İbn Mâce (no. 2316), Abdülmelik b. Umeyr an Abdirrahman b. e. Bekre an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4920-Râvilerinden Abbâd b. Kesîr es-Sekafî zayıftır (Mecma‘ IV, 197).
4921-Râvilerinden Revh b. Atâ b. e. Meymûne hakkında ihtilâf olan bir râvidir (Mecma‘ IV, 198).
4922-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3627), Bakiyye b. el-Velîd an Bahîr b. Sa'd an Hâlid b. Ma'dân an Seyfi'ş-Şâmî an Avf b. Mâlik senedi ile tahrîc etti.
4923-Bu muallak rivayeti Buhârî (ahkâm 40, VIII, 120) îrâd etmiştir.
4924-Bu muallak hadisi de Buhârî (ahkâm 19, VIII, 112) îrâd etmiştir.
4925-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3592-3) ve Tirmizî (1327-8), Şu'be an Ebî Avn ani'l-Hâris b. Amr b. ahî'l-Muğîre an unâsin min ehli Hımıs an Muâz asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Görüldüğü gibi isnâdında kopukluk mevcuttur.
4927-Bu hadisi Nesâî (kudât 11/3, VIII, 231), Muh. b. Beşşâr an Ebî Âmir an Süfyân ani'ş-Şeybânî ani'ş-Şa'bî an Şureyh an Ömer senedi ile tahrîc etti.
4928-Bu hadisi Mâlik (akdiye 1, s. 719), Buhârî (mazâlim 16, III, 101; şehâdât 27, III, 162; ahkâm 20, VIII, 112; 29/1, VIII, 116; 31; VIII, 117), Müslim (akdiye 5-6, s. **1337**-8), Ebû Dâvud (no. 3583), Tirmizî (no. 1339), Nesâî (kudât 13, VIII, 233) ve İbn Mâce (no. 2317), Urve b. ez-Zübeyr an Zeyneb binti Ümmi Seleme an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4929-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 3584), er-Rabî' b. Nâfi' an İbni'l-Mübârek an Usâme b. Zeyd an Abdillah b. Râfi' an Ümmi Seleme senedi ile tahrîc etti.

4930-Bu hadisi Tirmizî (no. 1341), Alî b. Hucr an Alî b. Müshir an Muh. b. Ubeydillah an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti ve isnâdını zayıf addetti.
4931-4932-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Âl-i İmrân 3/3, V, 167), Müslim (akdiye 1-2, s. 1336), Ebû Dâvud (no. 3619), Tirmizî (no. 1343) ve Nesâî (kudât 35, VIII, 248), İbn ebî Müleyke an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4933-Bu hadisi Müslim (akdiye no. 3, s. 1337), Ebû Dâvud (no. 3608) ve İbn Mâce (no. 2360), Kays b. Sa'd an Amr b. Dînâr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4934-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3610), Tirmizî (no. 1343) ve İbn Mâce (no. 2368), Abdülazîz ed-Derâverdî an Rabî'a b. e. Abdirrahman an Süheyl b. e. Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî (no. 1344), Câbir'den: Abdülvehhâb es-Sekafî an Ca'fer b. Muh. an ebîhî an Câbir senedi ile rivayet etmiştir.
4935-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3612), Ah. b. Abde an Ammâr b. Şuayb b. Abdillah b. ez-Zübeyb an ebîhî an ceddîhî'z-Zübeyb senedi ile tahrîc etti.
4936-Bu hadisi Buhârî (hibe 31, III, 143), İbr. b. Mûsâ an Hişâm b. Yûsuf an İbn Cüreyc an Abdillah b. Ubeydillah b. e. Müleyke senedi ile tahrîc etti.
4937-4938-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3613-5), Nesâî (kudât 34, VIII, 248) ve İbn Mâce (no. 2330), Katâde an Saîd b. e. Bürde an ebîhî an ceddihî Ebî Mûsâ senedi ile tahrîc ettiler.
4939-4940-Bu hadisi Buhârî (şehâdât 24, III, 161) ve Ebû Dâvud (no. 3617), Abdürrezzâk an Ma'mer an Hemmâm an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
4941-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3600-1) ve İbn Mâce (no. 2366), Sül. b. Mûsâ an Amr b. Şuayb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İsnâdı hasendir.
4942-Bu hadisi Tirmizî (no. 2298), Kuteybe an Mervân el-Fezârî an Yezîd b. Ziyâd ani'z-Zührî an Urve an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdının zaafına dikkat çekti.
4943-Muvattâ, akdiye no. 4, s. 720.
4944-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3602) ve İbn Mâce (no. 2367), İbnü'l-Hâd an Muh. b. Amr b Atâ an Atâ b. Yesâr an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4945-Bu hadisi Mâlik (akdiye no. 9, s. 726), doğrudan Hişam b. Urve'den ahzetmiştir.
4946-Sahîh-i Buhârî, şehâdât 13, III, 153.
4947-Mâlik (akdiye no. 4, s. 720), doğrudan Rabî'a'dan ahzetti.
4948-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3599), Tirmizî (no. 2300) ve İbn Mâce (no. 2372), Muh. b. Ubeyd an Süfyân b. Ziyâd el-Usfurî an ebîhî an Habîb b. en-Nu'mân an Hureym b. Fâtik asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, bu rivayetten başka bir tarik daha (no. 229) sevketmiş; ancak evvelkinin daha sahîh olduğunu söylemiştir.
4949-Bu hadisi Buhârî (şehâdât 5, III, 148), el-Hakem b. Nâfi' an Şuayb ani'z-Zührî an Humeyd b. Abdirrahman b. Avf an Abdillah b. Utbe senedi ile tahrîc etti.
4950-Bu hadisi Mâlik (akdiye 13, s. 720), Müslim (akdiye 19, s. 1344), Ebû Dâvud (no. 3596) ve Tirmizî (no. 2296), Mâlik an Abdillah b. e. Bekr an ebîhî an Abdillah b. Amr b. Osmân an Abdirrahman b. e. Amre an Zeyd b. Hâlid asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4951-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3607) ve Nesâî (buyû‘ 91, VII, 302), ez-Zührî an Umâre b. Huzeyme an ammihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4953-Râvilerinden Abdullah b. Sâlih'i Abdülmelik b. Şuayb b. el-Leys tevsîk etmiş, başkaları ise onu zayıf addetmiştir (Mecma‘ IV, 200).
4954-4955-Bu hadisi Ahmed (II, 35), Abdürrezzâk an şeyhin min ehl-i Necrân an Muh. b. Abdirrahman b. el-Beylemânî an ebîhî an İbn Ömer senedi ile akabinde İbn e. Şeybe an Mu'temir an Muh. b. Useym an İbni'l-Beylemânî senedi ile tahrîc etti.
4956-Heysemî, isnâdında tanımadığı bir râvinin olduğunu söylemiştir (Mecma‘ IV, 201).
4957-Bu hadisi Buhârî, muhtelif yerlerde (i'tisâm 25/3, VIII, 160; tevhîd 42/2, VIII, 207-8; şehâdât 29, III, 163), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4958-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3664), Ah. b. Muh. b. Sâbit an Abdirrezzâk an Ma'mer ani'z-Zührî an İbn e. Nemle an ebîhî senedi ile tahrîc etti.

4959-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3605), Ziyâd b. Eyyûb an Huşeym an Zekeriyyâ ani'ş-Şa'bî senedi ile tahrîc etti.
4960-Bu hadisi Buhârî (i'tisâm 25/1, VIII, 160), Ebû'l-Yemân an Şuayb ani'z-Zührî an Humeyd b. Abdirrahman an Muâviye senedi ile tahrîc etti.
4961-4962-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3630), Tirmizî (no. 1417) ve Nesâî (kat'us-sârik 2, VIII, 67), Ma'mer an Behz b. Hakîm an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı hasendir.
4963-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3639) ve İbn Mâce (no. 2482), Ah. b. Abde ani'l-Muğîre b. Abdirrahman an Abdirrahman b. el-Hâris an Amr b. Şuayb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4964-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3569-70) ve İbn Mâce (no. 2332), ez-Zührî an Harâm b. Muhayyisa an ebîhî ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4965-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3403), Tirmizî (no. 1366) ve İbn Mâce (no. 2460), Şerîk an Ebî İshâk an Atâ an Râfi' asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Buhârî'ye göre isnâdının hasen olduğu görüşünü Tirmizî nakletmiştir.
4966-4968-Üç rivayet varyasyonu da tek bir isnâdla gelmiştir. Ebû Dâvud (no. 3640) bunu Mahmûd b. Hâlid an Muh. b. Osmân an Abdilazîz b. Muh. an Ebî Tuvâle ve Ömer b. Yahyâ an ebîhî an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etmiştir.
4969-Bu hadisi İbn Mâce (no. 2486), İsmaîl el-Mekkî ani'-Hasan an Abdillah b. Muğaffel asl-ı senedi ile tahrîc etti.
İsmaîl b. Müslim el-Mekkî zayıf bir râvidir.
4970-İsnâdının râvilerinden Recâ es-Sakatî, Yahyâ b. Maîn'e göre zayıf, İbn Hibbân'a göre ise güvenilir bir râvidir.
4971-Heysemî diyor ki: "Râvilerinden Ayyâş b. Mü'nis hakkında bir bilgi edinemedim, diğer râvileri güvenilir kimselerdir" (Mecma‘ IV, 205).
4972-4973-Bu hadisi Buhârî (şurt 19, III, 185; vasâyâ 28, III, 196; eymân 33, VII, 235), Müslim (vasiyyet 15, s. 1235-6), Ebû Dâvud (no. 2878), Tirmizî (no. 1375), Nesâî (ahbâs 1, VI, 230) ve İbn Mâce (no. 2396), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4974-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2879), Sül. b. Dâvud el-Mehriyy an İbn Vehb an Leys an Yahyâ b. Saîd senedi ile tahrîc etti.
4975-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1679-81), Nesâî (vasâyâ 8/13-15, VI, 254-5) ve İbn Mâce (no. 3684), Katâde an Saîd b. el-Müseyyeb (ve'l-Hasan) an Sa'd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Râvileri güvenilir kimselerdir. Ancak Münzirî'nin de söylediği gibi Saîd, Sa'd'ı idrâk etmemiştir. Zira Sa'd, Şam'da 14. veya 15. hicrî senesinde ölmüş, Saîd ise 15'inde dünyaya gelmiştir. Kezâ Hasan da böyledir (Tergîb II, 74).
4976-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 39/36-37, V, 81; lafız buraya aittir, müzâra'a 14, III, 70; fardu'l-humus 9, IV, 51) ve Ebû Dâvud (no. 3020), Zeyd b. Eslem an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4977-Bu hadisi Buhârî (sulh 7/2, III, 169), Muh. b. Râfi' an Süreyc b. en-Nu'mân an Fuleyh an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
4978-Bu hadisi Buhârî (sulh 4, III, 166-7) ve Müslim (tefsîr 13-14, s. 2316), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4979-4980-Bu hadisi Buhârî (sulh 12, III, 171; şurb ve'l-müsâkât 6, III, 76), Müslim (fadâil no. 129, s. 1829-30), Ebû Dâvud (no. 3637), Tirmizî (no. 1363), Nesâî (kudât 27, VIII, 245) ve İbn Mâce (no. 2480), ez-Zührî an Urve an Abdillah b. ez-Zübeyr an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4981-Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ IV, 208).
4982-Bu hadisi Tirmizî (no. 1352) ve İbn Mâce (no. 2353), Kesîr b. Abdillah b. Amr b. Avf an ebîhî an ceddîhî asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (no. 3594), Sül. b. Bilâl an Kesîr b. Zeyd ani'l-Velîd b. Rebâh an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, kendi isnâdı hakkında sıhhat hükmü vermiştir. Ancak Kesîr b. Zeyd zayıf bir râvidir.
4983-Bu hadisi Buhârî (sulh 3, III, 166), Muh. Ca'fer an Ebî Hâzım an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc etti.

4984-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3535) ve Tirmizî (no. 1264), Talk b. Gannâm an Şerîk (ve-Kays) an Ebî Husayn an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı "hasen garîb"tir.
4985-Bu hadisi Buhârî (zekât 25/2, II, 119-20; vekâlet 16, III, 66; icâre 1/1-2, III, 47-8), Müslim (zekât 79, s. 710), Ebû Dâvud (no. 1684) ve Nesâî (zekât 66, V, 79-80), Ebû Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc etti.
4986-Bu hadisi Buhârî (rikâk 35/2, VII, 188; fiten 13, VIII, 93), Müslim (imân no. 230, s. 126-7), Tirmizî (no. 2180) ve İbn Mâce (no. 4053), el-A'meş an Zeyd b. Vehb an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
4987-Bu hadisi Ahmed (III, 134, 154, 210), Bezzâr (no. 100), Ebû Ya'lâ (no. 2863) ve Taberânî (M. el-Evsat I, 145a; II, 62b), Ebû Hilâl er-Râsibî an Katâde an Enes asl-ı senedi ile;
Ahmed (III, 251), Affân an Hammâd ani'l-Muğîre b. Ziyâd es-Sekafî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Zehebî isnâdının "kavî" olduğunu söylemiştir. Ancak Ebû Hilâl ihtilâflı bir râvidir. Buna karşılık görüldüğü gibi ikinci tarik, bunun mutâbiidir (Feyd VI, 381).

KÖLE AZAT ETME BAHSİ

Azat Etmenin Fazileti Ve Kölelere Muamele Âdabı

4988- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir kişi müslüman bir (köle)yi azat ederse, onun her uzvuna karşılık kendi vücudunun bir uzvunu ateşten kurtarmış olur."
Saîd bin Mercâne dedi ki: "Bu haberi ben Ali bin el-Hüseyin'e iletince, Abdullah bin Ca'fer'in onbin dirhem ya da bin dinar verdiği bir köleyi azat etti."
Bir rivayette şu ek yer almıştır:
"Hatta fercine karşılık onun fercini de (ateşten azat eder)." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî.][1]
4989- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir müslüman, bir müslüman köleyi azat ederse, onun her organına karşılık onun da her organı ateşten uzak olur. Herhangi bir müslüman iki müslüman kadını azat ederse, o iki kadının her bir organı, o adamın her bir organının ateşten kurtulmasını temin eder. Herhangi bir müslüman kadın bir müslüman kadını azat ederse, azat ettiği o kadının her bir uzvuna karşılık kendi bir uzvu ateşten kurtulmuş olur." |Tirmizîl][2]
4990- Ebû Necîh radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim bir mü'min cariye azat ederse bu, onun ateşten kurtulmasına bir fidye olur." | Ebû Dâvud.][3]
4991- el-Ğarîf bin ed-Deylemî'den:
Biz Vasile bin el-Eska'ya geldik ve dedik ki:
"Bize öyle bir hadis bildir ki içinde ne bir fazlalık olsun ve ne de bir eksiklik."
Kızdı ve şöyle dedi:
"Biriniz mushafi evinde asılı iken okuduğu zaman Kur'ân'da bir eksilme veya artma olur (mu?)" Dedik ki:
"Biz Peygamber sa\M\ah\ı aleyhi ve sel-lem'den duyduğun hadisi kastettik." Şöyle dedi:
"Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e cinayet işlemesi sebebiyle cehennemi hak etmiş bir arkadaşımızın durumunu sormak için gittik. Şöyle buyurdu:
«Onun namına bir köle azat edin. Allah onun her azasına karşılık, ötekinin bir azasını ateşten azat eder»." |Ebû Davud][4]
4992- Râfi' bin Mekîs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Güzel meleke (kölelere iyi muamele) bereket ve mutluluktur. Kötü muamele ise uğursuzluktur." [Ebû Dâvud.][5]
4993- Ebû Bekr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Melekesi (muamelesi) kötü olan cennete giremez." [Tirmizî.][6]
4994- Ali radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in en son sözü:
"Namazfa devam edin), sağ ellerinizin malik oduğu şeylere (köle ya da cariyelere) dikkat ediniz" idi.[7]
4995- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Bir adam Allah Resulü sallallahu aleyhi
ve sellem'e gelip sordu:
"Ey Allah'ın Resulü! Hizmetçiyi ne kadar affedeyim?" Sustu. Bir daha sordu:
"Ey Allah'ın Resulü! Hizmetçiyi ne kadar affedeyim?" Şöyle buyurdu:

"Onu her gün yetmiş kere affet!"
[Ebû Dâvud, Tirmizî.][8]
4996- el-Ma'rûf bin Süveyd radiyallahu anh'dan:
"Ebû Zer'i üzerinde hülle (kıymetli elbise) oluduğu halde gördüm. Kölesinin sırtında da aynı değerde hülle vardı. Sebebini sorunca, şu açıklamada bulundu:
Ebû Zer, bir adamla atışmış ve onu annesinden dolayı ayıplamış. Adam gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e durumu anlatmış. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuş:
«Sen, ruhunda cahiliyet bulunan bir adamsın.» Dedim ki:
«Şu anda meydana gelen kusur, yaşlılıktandır.» Şöyle buyurdu:
«Evet onlar sizin kardeşleriniz ve hizmet-çilerinizdir. Allah onları ellerinizin altında kılmıştır. Kimin kardeşi kendi elinin altında olursa, ona yediklerinden yedirsin, giydiklerinden giydirsin. Altından kalkamayacakları ağır yükü onlara yüklemeyin, şayet yüklerseniz onlara yardım edin!»"[9]
4997- Diğer rivayet: "Ona taşımayacağı yükü yüklerse, o zaman onu satsın."[10]
4998- Diğer rivayet: "Huylarından hoşlandığınız kölelerinize, yediklerinizden yedi-rin, giydiklerinizde giydirin. Size uygun değilse, onu satın ve Allah'ın yarattıklarına azap etmeyin!" fBuhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.][11]
4999- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu.)
"Biriniz, hizmetçisi ona bir yemek yapıp getirdiği zaman, -ki o hizmetçi yemeğin sıcağına, dumanına katlanmıştır- onu (hizmetçiyi) beraberinde oturtsun ve o da kendisiyle birlikte yesin. Eğer yemek az ise, ondan alıp onun (hizmetçinin) eline bir ya da iki lokma koysun."
[Buhârî, Tinnizî ve Ebû Dâvud.][12]
5000- Mâlik radiyallahu anh'dan: Ona ulaştığına göre:
"Hz. Ömer her gün Medine'nin kenar semtlerine gider, orada gücü yetmediği bir işle çalışan bir köleyi görürse hemen onu o iş-Ieb

(acıyarak) alırdı."[13]

5001- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Biriniz hizmetçisini döverken (hizmetçi) Allah'ı zikrederse hemen ellerinizi (ondan) çekin!" [Tirmizî][14]

5002- Zâzân radiyallahu anh'dan:

İbn Ömer'e geldim, kölesini azat etmişti. Yerden bir değnek ya da başka bir şey alıp şöyle dedi:

«Bunu azat etmekte, şu kadar bile bir sevap yoktur. Ancak ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den şöyle buyurduğunu duydum:

«Kim kölesine bir tokat vurursa yahut döverse, onun keffâreti onu azat etmesidir»." [Müslim ve Ebû Dâvud.][15]

5003- Diğer rivayet: "Kim kölesini yapmadığı bir şey için ceza olarak döver ya da tokatlarsa, onun keffâreti onu azat etmektir."[16]

5004- Süveyd bin Mukarrin radiyallahu anh'dan:

"Biz Mukerrin oğullarının sadece bir (kadın) hizmetçimiz vardı. İçimizden birisi onu tokatladı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu duyunca şöyle buyurdu:

«Onu azat edin!» Dediler ki:

«Bundan başka hizmetçimiz yoktur.» Bunun üzerine:

«Onu istihdam etsinler, ihtiyaçları kalmadığında ise serbest bıraksınlar»." [Müslim][17]

5005- Ebû Mes'ûd el-Bedrî radiyallahu anh'dan:

"Kölemi kamçı ile dövüyordum; arkamdan:

«Ey Ebû Mes'ûd iyi bil!» diyen bir ses duydum. Öfkeden sesi anlayamadım. Bana yaklaşınca seslenenin Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem olduğunu gördüm. Şöyle diyordu:

«Ey Ebû Mes'ûd bil ki!»

Hemen kamçıyı attım. Şöyle buyurdu:

«Ey Ebû Mes'ûd iyi bil ki, Allah'ın sana karşı gücü, senin köle üzerindeki gücünden çok daha fazladır.» Dedim ki:

«Artık bundan sonra bir daha köle dövmeyeceğim»."[18]

5006- Diğer rivayet: "Onun sallallahu aleyhi ve sellem heybetinden

kamçı elimden düştü."[19]
5007- Diğer rivayet: "Dedim ki:
«Ey Allah'ın Resulü, bu köle Allah rızası için hürdür.» Şöyle buyurdu: «Böyle yapmasaydın, ateş seni yalayacak-tı.» Ya da şöyle dedi:
«Ateş seni saracaktı.»
[Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.][20]
5008- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim suçsuz olduğu halde, kölesine zina iftirasında bulunursa, kıyamet gününde şer'î ceza (had) kendisine uygulanır." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.][21]
5009- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hiç kimse sakın: «Kulum» ve «Cariyem» demesin. Köle de sakın «Rabbim (sahibim) ve hanım Rabbim (sahibem)» demesin!
Köle sahibi: «Oğlum» ve «Kızım» desin. Köle de: «Efendim» ve «Hanımefendim» desin. Çünkü hepiniz Allah'ın kullarısınız. Rab ise sadece Allah'tır."
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.][22]
5010- Ebû Musa radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Üç kimse vardır ki iki ecir alır. Kendi peygamberine de Muhammed'e de inanmış olan kimse, Allah'ın hakkını ve efendilerinin haklarını yerine getiren köle ve cinsî ilişkide bulunduğu cariyesini mükemmel bir şekilde terbiye ve mükemmel bir tarzda eğitim verdikten sonra azat edip onunla evlenen kişi. İşte bunların herbirinin iki ecri vardır."
[Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][23]
5011- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"İşine bağlı dürüst bir köle iki ecir alır. Ebû Hureyre'nin nefsi elinde olan Allah'a yemin ederim ki, Allah yolunda cihad, hac ve anneye iyilik (meseleleri) olmasaydı, köle olarak ölmek isterdim."
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî.][24]
5012- Cerîr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem buyurdu:)
"Bir köle kaçarsa, ondan zimmet (ve himaye) kalkmıştır."[25]
5013- Diğer rivayet: "Köle kaçtığı zaman, namazı kabul olunmaz, dönmeden ölürse kâfir olarak ölür." Cerîr'in bir kölesi kaçtı. Bunun üzerine onu yakalayıp boynunu vurdu. [Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.][26]
5014- Muâz radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz cariye satın aldığı zaman, ona yedireceği ilk şey, helva olsun. Çünkü bundan pek hoşlanır." [Taberânî, Mu'cemu'/-Evsat'ta.][27]
5015- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
"Köle satın alın, onlara azıklarında ortak olun! Sakın zenci köleler satın almayın, çünkü onların ömürleri kısa, rızıkları ise az olur." [Taberânî, Mu'cemu't-Kebîr ve'I-Evsat'ta zayıf bir senedle.][28]
5016- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında siyahlardan söz edildi;
«Bırakın siyahları, çünkü siyâhî, yalnız karnını ve fercini düşünür» buyurdu.
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de leyyin bir senedle.][29]
5017- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Denildi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Habeşli Muğîre oğullarının sana gelmelerini reddedilecekleri endişesinden başka bir şey engellememektedir." Şöyle buyurdu:
"Habeşlilerde hayır yoktur. Çünkü aç kaldıkları zaman çalarlar; karınları doyduğu zaman zina yaparlar. Buna karşılık onlarda iki güzel haslet vardır: Yemek yedirmek ve sıkıntıya dayanıklılık."
[Rezîn, Taberânî, Mu'cemu" I-Kebîr ve Bezzâr.][30]
5018- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Siyahlardan (köleler) edinin. Çünkü onlardan üç kişi cennetliklerin ileri gelenlerindendir: Lokman Hakim, Necâşî ve Müezzin Bilâl."
[Taberânî, Mıı'cemu'l-Kebtr'de zayıf bir isnadla.] Dedi ki: "Siyahlar" sözüyle Habeşlileri kastetmiştir.[31]

5019- Osman radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Pislikler yetmiş parçadır; bir parçası cin ve insanlardadır, diğer altmış dokuz parçası berberîlerdedir."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat'ta leyyin bir senedle.][32]
5020- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Zekâtını berberîlerden başka verecek kimse bulamayan onlara da vermesin." [Ahmed.][33]
5021- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında bir adam oturdu ve ona:
«Sen nerelisin?» diye sordu. Adam cevap verdi:
«Ben berberiyim.» Yumuşak bir tarzda:
«Haydi yanımdan kalk!» dedi. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize dönüp şöyle buyurdu:
«Imap, bunların gırtlaklarından aşağı geçmez»." [Ahmed zayıf bir senedle.][34]
5022- Ebû Muhammed el-Bedrî radiyallahu anh'dan:
Ona berberi olan bir cariye hediye edildi; şöyle dedi: "Bu, Peygamber sallallahu aleyhi ve seffem'ın (evlenmeyi j yasafcfacfığı mecusı ve müşriklerdendir."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebfr'de ismini belirtmediği bir râvi kanalıyla.][35]
Ortak Kölenin Ve Veled-i

Veled-i Zinanın Azat Edilmesi İle Organları Kesilen Kölenin Azadı, Ölüm Anında Azat Etme Ve Diğer Meseleler

5023- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir kimse bir kulesindeki hissesini azat ederse, malı bulunduğu takdirde diğer yansını da kurtarması gerekir. Eğer bu kimsenin geri kalan kısmını karşılayacak malı yoksa, köleye (kalan hissesinin) değerini kazanması için gücü dahilindeki işlerde çalışma teklifi

yapılır." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.][36]

5024- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Ona: "Üzerinde bir köle azat etme borcu olan kimse, zina neticesi doğan çocuğu azat edebilir mi?" diye ona sordular. "Evet, o onu karşılar" diye cevap verdi. [Mâlik.][37]

5025- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Veled-i zina (ikisi zina eden anne ve babası olmak üzere) üç kişiden en kötüsü-dür." Ebû Hureyre dedi ki: "Allah yolunda bir kamçıyı kullanması için birisine vermem, benim için bir veled-i zinayı azat etmemden daha iyidir." [Ebû Dâvud.][38]

5026- Nâfi' radiyallahu anh'dan: "İbn Ömer veled-i zina azat etmiştir." [Ebû Dâvud.][39]

5027- Nâfi' radiyallahu anh'dan: "İbn Ö-mer veled-i zina ile annesini azat etti." [Mâlik.][40]

5028- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden:

Bir adam çığlık atıp yardım isteyerek Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi.» Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: «Ne'n var?» diye sordu. Adam: «Şerre uğradım» dedi. Meğer efendisinin cariyesine şehvetle bakmış, efendisi de kıskançlığı sebebiyle bunun erkeklik uzvunu kesmiş. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: «Haydi git sen hürsün.» «Ey Allah'ın Resulü! Bundan böyle bana yardım kime düşer?» «Her müslümana düşer» buyurdu." [Ebû Dâvud.][41]

5029- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Bir cariye Ömer'e gelip, efendisinin kendisine ateşle işkence ettiğini ya da ona saldırdığını söyledi. Bunun üzerine Ömer onu azat ettirdi." [Mâlik.][42]

5030- Semure radiyallahu anh'dan: "Kim kölesini organlarını kesmek suretiyle sakatlarsa, ceza olarak ona kölesi azat ettirilir. Eğer köle başkasına ait ise, yaptığı işkence sebebiyle kölenin kaybettiği değer ona (işkenceciye) ödettirilir."[43]

5031- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim kölesini (organlarını keserek) sakatlarsa, ceza olarak ona o köle azat ettirilir. Eğer köle başkasına ait ise, cinayetinin diyeti verdirilir.

Eğer onu bir hür adam öldürmüşse, değerini efendisine öder." [ikisi de Rezîn'e aittir.][44]

5032- Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Ölürken köle azat eden kimse, doyduktan sonra yiyecek ikram eden kimse gibidir." [Ebû Dâvud.][45]

5033- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'-dan:

"Bir adam ölürken altı kölesini azat etti. Onlardan başka hiç malı yoktu. Onları Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem çağırıp üçe ayırdı, sonra aralarında kur'a çekti, ikisini azat etti, dördünü köle olarak bıraktı. Ve yaptığını beğenmediği için adam hakkında da çok ağır konuştu."[46]

5034- Diğer rivayette şu ek vardır: "Ben bunu(kölelerin sahibini) defnedilmeden önce görseydim, müslümanların kabristanına gö-mülmesine müsaade etmezdim."

[Buhârî hariç. Altı hadis imamı.][47]

5035- Semure bin Cundeb radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim yakın akrabalarından (mahremlerinden) birine (köle olarak bulur da) malik olursa o hürdür." [Ebû Dâvud ve Tirmizî.][48]

5036- Sefine radiyallahu anhâ'dan: "Ben Ümmü Seleme'nin kölesi idim; bana dedi ki: «Yaşadığın sürece Allah Resulüne hizmet etmen şartıyla seni azat ediyorum.

«Sen bana bu şartı koşmasan bile ben ona hizmet ederim» dedim. Beni azat etti ve o şartı da koştu." [Ebû Dâvud.][49]

5037- Yahya bin Saîd radiyallahu anh'dan: "Hz. Ebû Bekr'in oğlu Abdurrahman uykusunda öldü. Bu sebeple kız kardeşi Âişe ra-diyallahu anhâ, onun namına birçok köleler azat etti." [Mâlik][50]

5038- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)"Kim malı olan bir köleyi azat ederse, mal kölenin kendisinin olur; ancak efendisi şart koşarsa başka." [Ebû Dâvud.][51]

5039- Rabî'a bin Ebî Abdirrahman radiyallahu anh'dan: "ZUbeyr bir köle satın alıp azat etti. Bu kölenin hür bir kadından doğma oğullan vardı. Zübeyr köleyi azat edince o çocuklar hakkında: «Bunların da

velâsı bana aittir» deyince, çocukların annesini azat eden efendileri: «Hayır, onların velâları bize aittir» dediler. Bunun üzerine dava Osman'a aksetti.
Osman, çocukların Zübeyr'in velâsında olduklarına hükmetti."[52]
5040- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e: «Hangi köleyi azat etmek efdaldir?» diye sordular. Şöyle buyurdu:
«En pahalı olan ve efendisinin nazarında en çok beğenilen»." [İkisi de Mâlik'e aittir.][53]
5041- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "O, İslâm'a girmek için gelirken yolda yanında kölesi de vardı; ancak birbirlerini kaybettiler. Daha sonra Ebû Hureyre, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında otururken köle çıkageldi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: «İste ey Ebû Hureyre kölen sana geldi» dedi. Ebû Hureyre «Şahit ol, o artık hürdür» demekten kendini alamadı ve arkasından şu şiiri okudu: «Ey sefer gecesi! Uzunluğundan ve meşakkatinden Allah'a sığınırım. Yine de beni küfür yurdundan bu meşakkatli ve uzun gece kurtarmıştır»." [Buhârî][54]

Ümmü'l-Veled, Müdebber Kılma Ve Mükâtebe Yapma
5042- Selâme bint Ma'kil radiyallahu anh'dan:
"Cahiliyet devrinde amcam yanıma gelmişti. Beni Hubâb bin Amr'dan satın aldı. Ona ben Abdurrahman bin Hubâb'ı doğurmuştum. Sonra öldü. Asıl karısı bana dedi ki:
«Şimdi sen onun (kocamın) borcunun ödenmesi için satılacaksın.»
Hemen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedim:
«Ey Allah'ın Resulü! Ben Hârice Kaysı Ğaylân kolundan bir kadınım. Cahiliyede amcam beni Medine'ye getirip Ebu'l-Yesâr bin Amr'm kardeşi olan Hubâb b. Amr'a sattı. Ona Abdurrahman bin el-Hubâb'ı doğurdum. Karısı bana:
«Sen şimdi onun borcunun ödenmesi için satılacaksın» dedi.»
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:
«Hubâb bin Amr'ın velîsi kimdir?»

«Kardeşi Ebu'l-Yesâr» dediler. Ona haber gönderdi; gelince şöyle buyurdu:
«Onu azat edin! Bana bir köle geldiğini duyarsanız, ben size onun yerine bir tane veririm.»
Bunun üzerine beni azat ettiler; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir köle geldi ve onu benim yerime verdi." [Ebû Dâvud.][55]
5043- Ömer radiyallahu anh'dan: "Herhangi bir cariye, efendisinden çocuk doğurursa o, onu satamaz, başkasına hediye edemez, onu miras olarak bırakamaz. Kendisi ondan faydalanır. (Efendisi) Ölünce o, hürriyetine kavuşur." [Mâlik.][56]
5044- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem aramızda henüz sağ iken, biz çocuklarımızın anneleri olan cariyelerimizi satardık da bunda hiçbir sakınca görmezdi." [ibn Mâce] [57]
5045- Câbir radiyallahu anh'dan: "Ensâr'dan bir adam kölesini müdebber yaptı (yani ben öldükten sonra hürsün diyerek azat etti). Oysa ondan başka kölesi yoktu.
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu satılığa çıkardı, Kıptî olan İbnü'n-Nahhâm onu satm aldı. Bu köle, İb-nü'z-Zübeyr'in emirliğinin ilk senesinde vefat etti."[58]
5046- Diğer rivayet:
"Onu sekizyüz dirheme sattı. O parayı kendisine vererek:
«Önce kendi nefsinden başlayarak tasadduk et, sonra artanı ailene tasadduk et, yine bir şey artarsa, akrabana ver, akrabandan da artarsa önünde, sağında ve solunda bulunan fakirlere ver» dedi."
[Mâlik hariç, Altı hadis imamı.][59]
5047- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden radiyallahu anh:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Mükâteb (yani borçlanarak hürriyetini efendisinden satın alan köle), üzerinde bir dirhem borcu kaldıkça köle sayılır."[60]
5048- Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Birinizin mükâteb kölesinin yanında borcunu ödeyebileceği parası varsa, artık o köle hür sayılacağı için kadın sahibesi ondan sakınsın ve örtünsün." [İkisi Ebû Dâvud ve Tirmizî'ye aittir.][61]
5049- Ömer bin Enes radiyallahu anh'dan: "Şîrîn, malı çok olan Enes'den mükâtebe (para karşılığı özgürlüğünü) istedi, razı olmadı. Bunun üzerine Şîrîn Ömer'e gitti. Ömer onu (Enes'i) çağırıp «Haydi bunu mükâteb yap!» dedi. Gene razı olmayınca ona bastonla vurdu ve şu âyeti okudu: «.Eğer onlarda bir iyilik bilirseniz (görürseniz) onları mükâteb yapın.» (Nûr 33) Bunun üzerine onu hemen mükâteb yaptı." [Rezîn]
Derim ki: Buhârî'nin mükâteb bölümünde muallak olarak şu rivayet yer almıştır: Ravh, İbn Cüreyc'den nakletti: Atâ'ya dedim ki:
"Malı oluduğunu bildiğimde kölemi mu-kâteb yapmam bana vacip midir?" Atâ:
"Ben bunu ancak vacip ularak görürüm" diye cevap verdi. Amr bin Dînâr dedi ki: Atâ'ya dedim ki:
"Bu hususta kimseden bir hadis duydun mu?"
"Hayır" dedi; sonra şunu ilave etti:
"Bana Musa bin Enes bildirdi: «Parası olan (köle) Şîrîn, Enes'ten mükâteb olmasını istedi»." Yukardaki hadisi nakletti.[62]
5050- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Berîre, gelip Âişe'den mükâtebe bedelini ödemesi için ona para yardım yapmasını rica etmiş. Henüz kitabetinden (mükâteblik taksitlerinden hiçbir şey) ödememişti. Âişe ona şöyle demiş:
«Haydi sahibine dön, isterlerse ben senin mükâtebliğinin hesabını ödeyeyim, ancak bu takdirde velâ hakkın bana ait olur.» Berîre gidip bunu sahiplerine anlatınca razı olmamışlar, şöyle demişler:
«İsterse sevabına ödesin, ancak velâ bize ait olsun.» Bunu Âişe, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatınca, şöyle buyurmuş:
"Onu önce satın al, sonra azat et, velâ ancak azat edene aittir." Sonra kalkıp şöyle buyurdu:
«Bu insanlara ne oluyor da Allah'ın Kitap'ında olmayan birtakım şartlar öne sürüyorlar? Allah'ın Kitap'ında olmayan bir şeyi yüz kere

de şart koşsa yine onun olmaz. Çünkü Allah'ın şartı daha doğru ve daha güvenilirdir»."[63]

5051- Diğer rivayet: "Her yıl bir ukiye ödemek üzere sahiplerimle dokuz ukiyeye mükâtebe yaptım."[64]

5052- Diğer rivayet: "Berîre, mükâtebli-ğinde yardım istedi. Üzerinde beş yıla bölünmüş taksitler halinde beş ukiye (borç) vardı."[65]

5053- Diğer rivayet: "Ona (Âişe'ye) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Onu satın al ve onlara velâyı şart koş. Çünkü velâ hakkı azat edenindir." Benzeri rivayet. [Altı hadis imamı.][66]

TAHRİC

---

[1] Bu hadisi Buhârî (ıtk 1, III, 117), Müslim (ıtk no. 21-24, s. 1147-8) ve Tirmizî (no. 1547), Safd b. Mercâ-ne an Ebi Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/382.

[2] Bu hadisi Tirmizî (no. 1547), Muh. b. Abdila'lâ an İmrân b. Uyeyne an Husayn an Salim b. ebîl-Ca'd an Ebt Umâme senedi ile tahrîc etti ve "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/382.

[3] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3966), Abdülvehhâb b. Necde an Bakiyye an Safran b. Amr an Süleym b. Âmir an Şurahbtl b. es-Semt an Amr b. Abese senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/382.

[4] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3964), İsâ b. Muh. er-Rem-If an Damre an İbrahim b. ebîAble ani'l-Gartf senedi ile tahrîc etti. Bunu İbn Hibbân ve el-Hâkim de Sahîh'lerinde irâd ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/382.

[5] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 5162-3), Osman b. Ziifer an Muh. b. Hâlid b. Rafı' b. Mekîs an Rafı' b. Mekts asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/382.

[6] Bu hadisi Tirmizî (no. 1946), İbn Menf an Yeztd b. Hürün an Hemmâm b. Yahya an Ferkacl es-Sebehî an Murre an EbfBekr senedi ile tahrîc etti. Tirmizî'ye göre isnadı garîbtir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/383.

[7] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2698), Sehl b. e. Sehl an Muh. b. Fudayl an Muğire an Ümmi Mûsâ an Alî se-nedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/383.

[8] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 5164) ve Tirmizî (no. 1950), Ebû Hant el-Havlânî ani'l-Abbâs b. Cüleyd an İbn Ömer (veya Amr) asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnadı "hasen garîb"tir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/383.

[9] Bu hadisi Buhârî (ıtk 15, III, 123; edeb 44, VII, 85), Müslim (eymân 40, s. 1283), Ebû Dâvud (no. 5157-8) ve Tirmizî (no. 1946), ayrı ayrı olarak Vâsıl el-Abdeb ve el-A'meş ani'l-Ma'rûr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/383.

[10] Bu hadisi Buhârî (ıtk 15, III, 123; edeb 44, VII, 85), Müslim (eymân 40, s. 1283), Ebû Dâvud (no. 5157-8) ve Tirmizî (no. 1946), ayrı ayrı olarak Vâsıl el-Abdeb ve el-A'meş ani'l-Ma'rûr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/383.

[11] Bu hadisi Buhârî (ıtk 15, III, 123; edeb 44, VII, 85), Müslim (eymân 40, s. 1283), Ebû Dâvud (no. 5157-8) ve Tirmizî (no. 1946), ayrı ayrı olarak Vâsıl el-Abdeb ve el-A'meş ani'l-Ma'rûr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/383.

[12] Bu hadisi Ahmed (II, 277), Müslim (eymân 42, s. 1284), Ebû Dâvud (no. 1846) ve Beyhakî (VIII, 8), Dâvud b. Kays an Mûsâ b. Yesâr an Ebt Hureyre asl-ı senedi ile; Ahmed (II, 409, 430), Dârimî (II, 107), Buhârî (ıtk 18, III, 125; afime 55, VI, 214) ve Beyhakî (VIII, 8), Şu'be an Muh. b. Ziyâd an EM Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/383.

[13] Muvattâ, isti'zân 41, s. 980.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/383.

[14] Bu hadisi Tirmizî (no. 1950), Ah. b. Muh. an İbni'l-Mübârek an Süfyân an Ebt Hânın el-Abdi an EbfSa-îd senedi ile tahrîc etti.
Ebû Hânın sebebiyle isnadı zayıftır.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/384.

[15] Bu hadisi Müslim (eymân no. 29-30, s. 1278-9) ve Ebû Dâvud (no. 5168), Ebû Avam an Firâs an Ebt Salih Zekvân an Zâdhân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/384.

[16] Bu hadisi Müslim (eymân no. 29-30, s. 1278-9) ve Ebû Dâvud (no. 5168), Ebû Avam an Firâs an Ebt Salih Zekvân an Zâdhân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/384.

[17] Bu hadisi Müslim (eymân no. 31, s. 1279), Süfyân an Seleme b. Kuheyl an Muâviye b. Süveyd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/384.

[18] Bu hadisin lafızları Müslim'e aittir. Bu hadisi Müslim (eymân 34-6, s. 1281), Ebû Dâvud (no. 5159-60) ve Tirmizî (no. 1948), el-A'mes an İbrâhtm et-Teymî an ebtht an Ebt Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/384.

[19] Bu hadisin lafızları Müslim'e aittir. Bu hadisi Müslim (eymân 34-6, s. 1281), Ebû Dâvud (no. 5159-60) ve Tirmizî (no. 1948), el-A'mes an İbrâhtm et-Teymî an ebtht an Ebt Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/384.

[20] Bu hadisin lafızları Müslim'e aittir. Bu hadisi Müslim (eymân 34-6, s. 1281), Ebû Dâvud (no. 5159-60) ve Tirmizî (no. 1948), el-A'mes an İbrâhtm et-Teymî an ebtht an Ebt Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/384.

[21] Bu hadisi Buhârî (hudûd 45, VIII, 34), Müslim (eymân no. 37, s. 1282), Ebû Dâvud (no. 5165) ve Tirmizî (no. 1948), Fudayl b. Gazvân an Abdirrahman b. e. Nıam an Ebt Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/385.

[22] Bu hadisi Buhârî (ıtk 17/3, III, 124) ve Müslim (elfâz no. 15, s. 1764), Abdürrezzâk an Ma'mer an Hemmâm an Ebt Hureyre asl-ı senedi ile; Müslim (no. 13, s. 1764), İsmail b. Ca'fer ani'l-AIS an ebihtan Ebt Hureyre; ve el-A'meş an Ebt Salih am " *"A 'Ebt Hureyre (no. 14) asl-ı senedi ile; Ebû Dâvud (no. 4975), Mûsâ b. İsmail an Hammâd an Eyyûb ve Habîb b. eş-Şehîd an İbn Şîrîn an EM Hureyre senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Ebû Davud'a aittir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/385.

[23] Bu hadisi Buhârî (ilm 31,1, 32-33; ıtk 16/2, III, 123-4; cihâd 145, IV, 20; enbiyâ 48/10, IV, 142; nikâh 12, VI, 120-1), Müslim (îmân no. 241, s. 134-5), Tirmizî (no. 1116) ve Nesâî (nikâh 65/1-2, VI, U5), es-Şa'bî an Ebî Bürde b. e. Mûsâ an EM Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/385.

[24] Bu hadisi Buhârî (ıtk 16, III, 124) ve Müslim (îmân no. 44, s. 1284-5), ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an EM Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/385.

[25] Bu hadisi Müslim (îmân no. 122-4, s. 83), Ebû Dâvud (no. 4360) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 12, VII, 102), eş-Şa'bîan Cerîr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/385.

[26] Bu hadisi Müslim (îmân no. 122-4, s. 83), Ebû Dâvud (no. 4360) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 12, VII, 102), eş-Şa'bîan Cerîr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/385.

[27] Heysemî'ye göre isnadı hasen derecelerinin en aşağı mertebesindedir (Mecma' IV, 236).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/385.

[28] Heysemî, isnadı içinde tanımadığı bir râvi olduğunu söylemiştir (Mecma' IV, 235).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/385.

[29] Râvilerinden Muh. b. Zekeriyyâ el-Alâ'î oldukça zayıftır. Ancak onun hakkında İbn Hibbân: "Güvenilir râvilerinden rivayet ettiği hallerde hadisine itibar edilebilir" demiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/385-386.

[30] Heysemî şu bilgiyi vermektedir: "Bezzâr'ın râvileri güvenilir kimselerdir. Avsece el-Mekkî hakkında zararsız bir ihtilâf mevcuttur. Onu pek çokları tevsîk ettiler" (Mecma' IV, 235).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/386.

[31] Heysemî'ye göre isnadında zayıf bir râvi olan Ebyen b. Süfyân yer almıştır (Mecma' IV, 236).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/386.

[32] Râvilerinden Leys'in kâtibi diye maruf Abdullah b. Salih, ihtilaflı bir râvidir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' IV, 234).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/386.

[33] İsnadında İbn Lehî'a mevcuttur; onun hadisleri ha-sendir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' IV, 234).
Ahmed (II, 221) bunu, Kıleybe un İbn Lehî'a ani'l-Kâsım b. Abdillah el-Meâfirî an Ebî Abdirruhmun el-Hubelî an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/386.

[34] Bu hadisi Ahmed (II, 367), Süreye b. en-Nu'mân an Abdillah b. Nâfi' an İbn e. Zi'b an Salih mevlâ't-Tev'eme an EM Hureyre senedi ile tahrîc etti. Abdullah b. Nâfi' zayıf bir râvidir. Salih ise âhir-i ömründe ihtilâfa uğramış, hıfzı bozulmuştur (Mecma' IV, 234).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/386.

[35] Adı belirtilmemiş bir râvi ile birlikte isnadında İbn Lehîa da mevcuttur (Mecma' IV, 234).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/386.

[36] Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 16717), Ahmed (II, 472, 426, 468, 531, 255, 347), Buhârî (şirket 5/1, III, şirket 14/2, III, 113-4; ıtk 5/1, III, 118-9), Müslim (ıtk 2-4, s. 1140; eymân no. 52-55, s. 1287), Ebû Dâvud (no. 3934-39), Tirmizî (no. 1348), İbn Mâce (no. 2527), İbn Hibbân (no. 4303-4) ve Beyhakî(IV, 128; X, 276, 280, 281), Katâde ani'n-Nadr b. Enes an Be-sîr b. Nüheyk an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/387.

[37] Bu haberi Mâlik (ıtk 10, s. 777), el-Makburî'den be-lağan nakletmiştir.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/387.

[38] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3963), İbr. b. Mûsâ an Cerîr an Süheyl b. e. Salih an ebîhî an EM Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/387.

[39] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/387.

[40] Bu mevkufu Mâlik (ıtk no. 16, s. 780), an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/387.

[41] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4519) ve İbn Mâce (no. 2680), Ebû Hamza Sevvâr es-Sayrafî an Amr b. Şuayb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/387.

[42] Mâlik (ıtk no. 7, s. 776), bunu belâğan doğrudan Hz. Ömer'den nakletti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/387.

[43] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/387.

[44] Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/387.

[45] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3968), Muh. b. Kesîr an Süfyân an Ebîİshâk an EMHabîbe et-Tâ'îan EbVd-Derdâ senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/387.

[46] Bu hadisi Müslim (eymân no. 56-57, s. 1288), Ebû Dâvud (no. 3958-9) ve Tirmizî (no, 1364), Eyyûb an Ebî Kılâbe an Ebî'l-Mühelleb an Imrân asl-ı senedi ile; Nesâî (cenâiz 65, IV, 64), Alî b. Hucr an Huseym an Mansûr b. Zâdân ani'I-Hasan an İmrân senedi ile; Mâlik (ıtk no. 3, s. 774), an Yahya b. Saîd ve an gayri vahidin ani' I-Hasan b. ebi'I-Hasan el-Basrî ve Muh. b. Şîrîn mürsel senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/388.

[47] Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 3960), Vehb b. Bakiyye an Hâlid b. Abdillah et-Tahhân an Hûlid an Ebî Kılâbe an Ebî Zeyd senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/388.

[48] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3949), Tirmizî (no. 1365) ve İbn Mâce (no. 2524), Âsim el-Ahvel ve Katâde ani' I-Hasan an Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/388.

[49] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3932) ve İbn Mâce (no. 2526), Saîd b. Cümhân an Sefine asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/388.

[50] Bu haberi Mâlik (ıtk no. 14, s. 779), doğrudan Yahya'dan ahzetti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/388.

[51] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3962), Ah. b. Salih an İbn Vehb an İbn Lehî'a ve Leys b. Sa'cl an Ubeydillah b. e. Ca'fer un Bukeyr el-Esacc un Nâfi' an ibn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/388.

[52] Bu mevkufu Mâlik (ıtk no. 21, s. 782), doğrudan Rabî'a'dan ahzetmiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/388.

[53] Bu hadisi Mâlik (ıtk 15, s. 779-80), an Hisâm b. Ur-ve an ebîhî an Âise asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/388.

[54] Bu hadisi Buhârî (ıtk 7/1, III, 119), Muh. b. Abdilluh b. Nümeyr an Muh. b. Bişr un İsmaîl an Kays an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/388.

[55] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3953), es-Nüfeylî an Muh. b. Seleme an Muh. b. İshâk an Hattâb b. Salih an üm-mihî an Selâme binli Ma'kil senedi ile tahrîc etti.

Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/389.

[56] Bu mevkufu Mâlik (ıtk no. 6, s. 776), an Nâfi' an İbn Ömer an Ömer senedi ile tahrîc etti.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/389.

[57] Bu hadisi İbn Mâce (no. 2517), Abdürrezzâk an İbn direye an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'de isnadının sahîh, râvilerinin ise güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/389.

[58] İlk lafız Müslim'e, ikincisi ise Nesâî'ye aittir.
Bu hadisi Buhârî (buyu' 59, III, 24; 110), III, 42; is-tikrâd 16, III, 86; ahkâm 32, VIII, 117), Müslim (eymân no. 59/3, s. 1290), Ebû Dâvud (no. 3955-6) ve Nesâî (buyu' 84/3, VIII, 304), Atâ b. e. Rebâh an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (ıtk 9, III, 120; keffâretu'l-eymân 7, VII, 238), Müslim (eymân no. 58-9, s. 1289), Tirmizî (no. 1219) ve İbn Mâce (no. 2513), Amr b. Dlnâr an Câbir asl-ı senedi ile; Buharı (husûmât 3/2, III, 89-90), İbn e. Zi'b an Muh. b. el-Münkedir an Câbir tarikiyle; Müslim (eymân 59/a, s. 1289), Ebû Dâvud (no. 3957) ve Nesâî (buyu1 84/1-2, VII, 304), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/389.

[59] İlk lafız Müslim'e, ikincisi ise Nesâî'ye aittir.
Bu hadisi Buhârî (buyu' 59, III, 24; 110), III, 42; is-tikrâd 16, III, 86; ahkâm 32, VIII, 117), Müslim (eymân no. 59/3, s. 1290), Ebû Dâvud (no. 3955-6) ve Nesâî (buyu' 84/3, VIII, 304), Atâ b. e. Rebâh an Câbir asl-ı senedi ile; Buhârî (ıtk 9, III, 120; keffâretu'l-eymân 7, VII, 238), Müslim (eymân no. 58-9, s. 1289), Tirmizî (no. 1219) ve İbn Mâce (no. 2513), Amr b. Dlnâr an Câbir asl-ı senedi ile; Buharı (husûmât 3/2, III, 89-90), İbn e. Zi'b an Muh. b. el-Münkedir an Câbir tarikiyle; Müslim (eymân 59/a, s. 1289), Ebû Dâvud (no. 3957) ve Nesâî (buyu1 84/1-2, VII, 304), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/389.

[60] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3926), Hânın b. Abdillah an EbtBedr an EM Utbe İsm. b. Ayyaş an Siil. b. Sü-leym un Amr b. Şıayb senedi ile tahrîc etti.
Bu hadisin isnadı hakkında İbn Hacer, Bulûğu'1-me-râm'da "hasen" hükmü verdi (Neyi VI, 99).
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/389-390.

[61] Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3928), Tirmizî (no. 1261) ve İbn Mâce (no. 2250), Süfyân b. Uyeyne ani'z-Züh-rt an Nebhân an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/390.

[62] Sahîh-i Buhârî, mukâteb 1, III, 126.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/390.

[63] İlk lafız Müslim'e (ıtk no. 6, s. 1141-2), ait olup senedi: Kuteybe an Leys ani' z-Zührî an Urve an Aise; Üçüncü lafız Buhârî'ye (mukâteb 1, III, 126) ait olup muallak senedi şöyledir: Leys an Yûnus ani' z-Zührî an Urve an Âişe; Dördüncü lafız yine Buhârî'ye (mukâteb 1, III, 127), ait isnadı şöyledir: Kuteybe an Leys ani' z-Zührî an Urve an Aise. Bu hadis daha önce geçmiştir (no. 4406-7). Diğer tarikleri için oraya müracaat edilsin.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/390.

[64] İlk lafız Müslim'e (ıtk no. 6, s. 1141-2), ait olup senedi: Kuteybe an Leys ani' z-Zührî an Urve an Aise; Üçüncü lafız Buhârî'ye (mukâteb 1, III, 126) ait olup muallak senedi şöyledir: Leys an Yûnus ani' z-Zührî an Urve an Âişe; Dördüncü lafız yine Buhârî'ye (mukâteb 1, III, 127), ait isnadı şöyledir: Kuteybe an Leys ani' z-Zührî an Urve an Aise. Bu hadis daha önce geçmiştir (no. 4406-7). Diğer tarikleri için oraya müracaat edilsin.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/390.

[65] İlk lafız Müslim'e (ıtk no. 6, s. 1141-2), ait olup senedi: Kuteybe an Leys ani' z-Zührî an Urve an Aise; Üçüncü lafız Buhârî'ye (mukâteb 1, III, 126) ait olup muallak senedi şöyledir: Leys an Yûnus ani' z-Zührî an Urve an Âişe; Dördüncü lafız yine Buhârî'ye (mukâteb 1, III, 127), ait isnadı şöyledir: Kuteybe an Leys

ani' z-Zührî an Urve an Aise. Bu hadis daha önce geçmiştir (no. 4406-7). Diğer tarikleri için oraya müracaat edilsin.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/390.

[66] İlk lafız Müslim'e (ıtk no. 6, s. 1141-2), ait olup senedi: Kuteybe an Leys ani' z-Zührî an Urve an Aise; Üçüncü lafız Buhârî'ye (mukâteb 1, III, 126) ait olup muallak senedi şöyledir: Leys an Yûnus ani' z-Zührî an Urve an Âişe; Dördüncü lafız yine Buhârî'ye (mukâteb 1, III, 127), ait isnadı şöyledir: Kuteybe an Leys ani' z-Zührî an Urve an Aise. Bu hadis daha önce geçmiştir (no. 4406-7). Diğer tarikleri için oraya müracaat edilsin.
Rudani,Büyük Hadis Külliyatı, Cem’ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/390.

VASİYET BAHSİ

TAHRİC

5054- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Vasiyet edecek bir malt bulunan mâslü-manın, vasiyeti yanında olmaksızın (hazırla-maksızın) üst üste iki gece geçirmeye hakkı yoktur."
5055- Diğer rivayet: "Vasiyeti yanında yazılmış olmadan üç gece."
Nâfi' dedi ki; İbn Ömer'in şöyle dediğini duydum: "Bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den duyduğum gündenberi, yanımda yazılmış vasiyetim olmadan bir gece bile geçmemiştir." [Altı hadis imamı.]
5056- Ebû Hureyıe radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir erkek ve kadın altmış sene Allah' a itaatle ömrünü geçirir, sonra da ölüm döşeğine düştüğünde, vasiyette vârislerini zarara uğratırlarsa ateşi hak etmiş olurlar." Sonra Ebû Hureyre: "Vasiyet edeceği vasiyet veya borçtan sonra..." mealindeki âyeti, "İşte bu en büyük kurtuluştur" a (Nisa 14-13) kadar okudu.
[Ebû Dâvud ve Tİrmizî)
5057- Enes radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e:
"Falan adam Öldü" denildi. Buyurdu ki:
"O az önce bizimle beraber değil miydi?"
"Evet."
"Sübhanallah! Sanki vasiyetinden mahrum bıraktıklarının gazabına uğramış."
|Ebû Ya'Iâf
5058- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e hangi sadaka daha hayırlıdır?" diye soruldu.
"Sağlıklı, mala karşı cimri, zenginliği umar ve fakirlikten korkar bir durumdayken verecek olduğun sadakadır. Onu can boğaza gelip de falana şunu verdim, filana şunu verdim, deme durumuna gelinceye dek onu bek-letmemendir" buyurdu.
5059- Diğer rivayette: "Sağlıklı ve hırslı olup da hayatta uzun yıllar kalmayı arzu ettiğin ve fakir düşmekten korktuğun bir durumdayken" diye geçer.
IBuhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.J
5060- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kişinin sağlıklı iken hayatında bir dirhem sadaka vermesi, ölürken yüz dirhem sadaka vermesinden daha hayırlıdır."
[Ebû Dâvud 1
5061- Sa'd radiyallahu anh'dan:
Veda haccı yılında, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yakalandığım şiddetli bir sancıdan dolayı beni ziyaret etmeye geldi. Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Görüyorsun ya sancıdan kıvranıyorum. Benim malım var, tek kızımdan başka vârisini de yoktur. Malımın üçle ikisini vasiyet edip sadaka oîarak vereyim mi?" hayır. "Yarısını?" "Hayır."
"Üçte birini?"
"Üçte birini mi? Üçte bîri de çoktur. Vâ-zrird zengin bırakman, senin için onları stil olarak, insanlara avuç açacak dunım-bırakmandan daha iyidir. Allah'ın rızasını yerek harcadığın her bir harcama, hatta 'iminin ağzına koyduğun herbir lokma şılığında sevap alırsın" buyurdu. Sonra im ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Arkadaşlarımdan ra burada kalıcı mıyım?" "Sen arkadaşların ardında kalıp da her-ıgi bir amelde Allah'ın rızasını-dileyerek unursan mutlaka bir derecen artar ve :selir. Şunu da söyleyeyim. Sen daha ya-■acaksın. Öyle ki Allah, seninle bir kısım ıselere hayır ulaştıracak, diğer bir kısım-ına da şer. Allahım, ashabımın hicretleri-tamama erdir! Onları gerisin geri küfre 'idürme! Ne var ki zavallı Sa'd bin Hav-eğer Mekke'de ölürse, Allah Resulü sal-iahu aleyhi ve sellem ona çok acıyacak-" dedi.
5062- Diğer rivayel: Sa'd dedi ki: "Ben ret ettiğim yerde öleceğimden korktum. nun için Allah Resulü sallallahu aleyhi ve [em üç kere: 'Alla/um Sa'd'a şifâ ihsan eti' 'erek dua etti."
5063- Diğer rivayel: Peygamber sallalla-aleyhi ve sellem, ben hasla iken beni ziya-etli.
Buyurdu ki: "Vasiyet ettin mi?" "Evel" dedim. "Ne kadar vasiyet ettin?" "Allah yolunda malımın tümünü." "Çocuklarına ne bıraktın?" "Onlar iyidirler, ihtiyaçları yoktur." "Onda birini vasiyet et!" buyurdu. Bunu ıı çok az buldum, devamlı olarak da arür-ıya çalışıyordum, nihayet üçte bir deyince: içte bir otur, hatta üçte bîr çoktur" buyur-. |Allı hadis imamı.|
5064- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: İbn Abbas vasiyet hususunda şöyle derdi: "Keşke insanlar üçle birden vazgeçip dörtte birini vasiyet etselerdi. Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Sa'd'a: 'Üçte bir çok ya da fazladır' demiştir."
[Buharı, Müslim ve Nesâî.|
5065- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan. dedi ki:

"Biriniz geride, erkek ya da kadından hiçbir akraba bırakmadan ölüyor da neden malının hepsini fakirlere ve yoksullara bırakmıyor?" |Taberânî|
5066- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Biri bir adama malından bir hisse vasiyet etli. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ise bunu (hisse miktarını en çok) 'altıda bir' olarak takdir etti." (Be/zfir zayıf biz senedle.]
5067- Ebû Ümâmc radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sailaılahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Hiç şüphe yok ki Allah, her hak sahibine hakkını vermiştir, bu nedenle (doğal olarak hak sahibi olan) vâris için vasiyet söz konusu olamaz." [Ebû Davudi
5068- Talha bin Musarrif radiyallahu anh'dan, dedi ki:
İbn Ebî Evfâ'ya: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem vasiyet etli mi?" diye sordum: "Hayır" dedi. Ben de şöyle dedim:
"Kendisi vasiyet etmediği halde halka nasıl vasiyeti emretti?"
"O, Allah'ın Kilâb(ı ile) amel elmelerini
vasiyet elti" dedi. |Bulıâıî, Müslim, Tirmizî ve Mesaî.|
5069- İbn Mâce sonunda şunu ekledi: Hu-zeyl bin Şurahbîl dedi ki: "Ebû Beki", Allah Resulünün (Şiânm iddia elliği gibi) vasisi, hilâfeti verdiği Ali'nin başında halife olmaya
(mı) kalkıştı? Ebû Beki-, Allah Resulünden (herhangi bir sahâbînin halifeliği yolunda) bir ahdini bulup da kendini onun (yani halifenin) hükmü allına almayı çok arzu etli."
5070- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Onun yanında Hz. Ali'nin Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in vasisi olduğunu söylediler. Şöyle dedi:
Ona ne zaman vasiyet etli? O. ölürken göğsüme dayanmış bir halde idi ya da kuca-ğımdaydı (dedi). Bir leğen istedi, kucağımda can verdi, hatta öldüğünün farkına varamadım. Ona ne zaman vasiyet etmiş ki?
[Bıhiîrîve Müslim.)
5071- Nesâî'nİn rivayeti: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Ali'ye vasiyet ettiğini söylüyorlar. Allah Resulü küçük abdesli-ni bozmak için leğen isledi: ben farkına varmadan son nefesini verdi. Kime vasiyet etmiş?"
5072- İbnü'z-Zübeyr radiyallahu anh'dan: Cemel günü Zübeyr ayakla durduğu zaman, beni (Abdullah b. ez-Zübeyr'i) çağırdı. Yanında durdum, şöyle dedi:
"Oğlum! Bugün öldürülen kişi ya zalim ya mazlum olarak öldürülecektir. Sanırım bugün ben mazlum (haksız yere) olarak öldürüleceğim. En büyük derdim ve endişem borcumdur. Acaba malımız borcumuzu kapatır mı?" Sonra

şöyle dedi: "Oğlum malımızı sat ve borcumu öde!"
Malının üçle birini vasiyet etli. Üçte birini de oğullarına, yani Abdullah'ın oğullarına bıraktı. Devamlı olarak borcunu vasiyet ediyor ve şöyle diyordu: "Onları ödemekten aciz kaldığın bir şey olursa, Mevlâm(sahibim)dan yardım isle!" Anlayamadım ve dedim ki: "Babacığım, mevlân kimdir?" "Allah'tır" dedi. Vallahi borcunu öderken herhangi bir zorlukla karşılaştığım zaman: "Ey Zübeyr'in Mevlâsı, onun borcunu öde!" diyordum. O da o borcun ödenmesinde kolaylıklar ihsan ediyordu.
Nihayet Zübeyr geride ne bir gümüş ve ne de bir altın para bırakmadan öldürüldü; ancak geride Gâbe (mevkiinde büyük bir arazi) Medine'de on bir ev, Basra'da iki ev, Kûfe'de iki ev, Mısır'da da bir ev bırakmıştı.
Onun (Zübeyr'in) borçtan kastettiği şu idi: Kİşİ gelir ona emanet para ya da mal bırakırdı. Zübeyr: "Olmaz, bu bıraktığın benim zimmetimde (emanet olarak değil de) ödünç para ya da mal olarak dursun, çünkü ben emanetin yitirilmesinden korkarım" derdi.
Hiç kumandanlık yapmamıştır. Hiç haraç toplayıcılığı ve resmî görevde de bulunmamıştır. Ancak Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Beki-, Ömer ve Osman'la birlikle harplere katılmıştır. Hulâsa üzerindeki borçları hesapladım; iki milyon iki yüz bin olarak buldum. Bana Hakîm bin Hizam rastladı. Dedi ki: "Yeğenim, kardeşimin üzerindeki borç ne kadardır?" diye sordu. Gizledim ve sadece "Yüz bin, dedim. Şöyle dedi:
"Vallahi mallarınızın bu borçlara yeteceğini sanmıyorum." Ondan sonra ona gerçeği açıklayarak "Peki iki milyon ikiyüz bin olursa" dedim.
"Buna gücünüzün yeteceğini sanmıyorum, mamafih Ödeyemiyecek duruma gelirseniz benden yardım isleyin!" dedi.
Zübeyr, yüzyetmiş bine Gâbe'de bir arazi satın almıştı. Abdullah onu iki milyon allıyüz bine sattı ve: "Kimin Zübeyr'den alacağı varsa Gâbe'ye gelsin ödeyeyim" dedi. Hemen Zübeyr'den dörtyüz bin alacağı olan Abdullah bin Ca'fer geldi ve: "İsterseniz ondan alacağımı size bırakayım." dedi. Abdullah "Olmaz" diye cevap verdi.
"İslerseniz bana onu sonra, İmkânınız olduğu zaman ödeyin!"
Abdullah yine "Olmaz" dedi.
"Öyleyse isterseniz bu araziden bir kısmını bana verin" diye teklifte bulundu. Bunun üzerine Abdullah: "Şuradan şuraya kadar senin olsun" dedi. Böylece Abdullah bin ez-Zübeyr araziden bir parça satıp babasının borcunu ödedi. Geride dörtbuçuk hisse daha kaldı.
Daha sonra Muâviye'ye gitti. Onun yanında Amr bin Osman, el-Münzîr bin

Zübeyr ve İbn Zem'a bulunuyorlardı. MuâvÌye ona; "öâbe arazisine ne kadar kıymet biçildi?" diye sorunca: "Herbir hisseye yüzbin" dedi.
"Peki geriye ne kaldı?"
"Dörtbuçuk hisse" dedi.
Münzir: "Bir hissesini ben yüz bine aldım" dedi.
Osman: "Ben de yüz bine bir hisse aldım" dedi. İbn Zem'a da: "Bir hisseyi de ben yüz-binc aldım" dedi. Muâviye yine sordu: "Peki şimdi ne kaldı?"
"Bir buçuk hisse kaldı" deyince, Muâviye: "Ben de yüzelli bine, o kalan bir buçuk hisseyi aldım" dedi.
Abdullah bin Ca'fer, Muâviyc'den onun hissesini aliıyüz bine salın aldı. İbnü'z-Zübeyr bütün borççlarını ödedikten sonra, Zübeyr'in diğer oğullan: "Haydi artık mirasımızı aramızda taksim et!" dediler. Şöyle cevap verdi:
"Vallahi hac mevsimlerinde tam dört sene 'Kimin Zübeyr'de alacağı varsa gelsin alsın' diye ilân edip, alacaklı çıkarsa onların da borçlarını ödemeden malı taksim etmem" dedi.
Dört sene geçtikten sonra geriye kalan malı aralarında laksim etti. Ondan üçte birini çıkartıp Zübeyr'in geride kalan dört karısına taksim elti; her bir kadına bir milyon ikiyüz bin düştü. Bütün parası, elli milyon ikiyüz bin idi. [Buhlrfj
5073- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden:
Amr bin el-Âs bin Vâil es-Sehmî dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Babam kendi namına, yüz köle azat edilmesini vasiyet etti. Diğer oğlu Hişâm onun namına elli köle azat etti. Geriye elli köle de bana kaldı. Onları onun namına azat edeyim mi?" Şöyle buyurdu: "Eğer babanız müslüman olsaydı, onun namına köle azat eder, onun namına sadaka verir veya onun namına hac ederdiniz. Böylece sevabı da ona ulaşırdı." |Ebû Dâvud]
5074- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden:
Bir adam gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e: "Ben fakirim, hiç bir şeyim yoktur. Bir de yetimim vardır" dedi. Şöyle buyurdu:
"Yetimin malından israf etmeksizin, saçıp savurmaksızın ve kendi malına katmaksızın ye!" [Ebû Dâvuıl ve Nesâî.]
5075- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey Ebû Zer! Seni güçsüz görüyorum; kendim için istediğimi senin için de isterim. İki kişiye bile olsa liderlik yapma! Yetim malına da velilik yapma!" |Ebû Dâvud ve Nesâî.]
Derim ki: Orijinalinde de bu böyledir. (Müellif ilerde) hilâfet bahsinde bunu Müslim ve Ebû Davud'un rivayeti olarak nakledecektir. Burada Müslim'i

zikretmediği gibi orada da Nesâî'yi zikretmemiştir. Burada bizim farkedemediğimİz bir hususu düşünmüş olmalı.
5076- Ali radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-
lem'den şu iki şeyi ezberledim: "Erginlik çağına erdikten sonra yetimlik yoktur. Gece-gündüz bütün gün susmak yoktur." [Ebû Davudi
5077- Sıla radiyallahu anh'dan:
Bir adam İbn Mes'ûd'a alaca bir at üstünde geldi ve şöyle dedi:
"Amcam malını bana vasiyet etti. Bu al da ondandır. Bu atı o terekeden satın alayım mı? "Hayır, onun malından hiçbir şey ödünç alma!" dedi. [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîf'âs.]
5078- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Bir kimse yetmiş sene hayır ehlinin amelini işler. Sonra, vasiyet ettiği zaman, zalimane bir vasiyet yapar da kötü bir amel ile can vermiş olup cehenneme girer. Bir başkası da yetmiş sene şer ehlinin amelini işler, sonra adilâne bir vasiyette bulunur ve hayatını hayır içinde düğümler de cennete girer." Ebû Hureyre dedi ki: "İsterseniz Allah'ın: "İşte bunlar Allah'in sınırlarıdır" kavlini "alçaltı-cı azap" a. kadar (Nisa 15-14) okuyunuz!"
|İbn Mâce.]

TAHRİC

==

5054-5055-Bu hadisin lafzı Müslim'e aittir.
Bunu Mâlik (vasiyyet no. 1, s. 761), Buhârî (vasâyâ 1, III, 185), Müslim (vasiyyet 1-4, s. 1249-50), Ebû Dâvud (no. 2863), Tirmizî (no. 974) ve Nesâî (vasâyâ 1, VI, 238-9), ayrı ayrı Sâlim b. Abdillah ve Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5056-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 16455), Ahmed (II, 278), Ebû Dâvud (no. 2867), Tirmizî (no. 2117), İbn Mâce (no. 2704) ve Beyhakî (VI, 271), Eş'as b. (Câbir yahut) Abdillah an Şehr b. Havşeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5057-Heysemî isnâdı hakkında hasen hükmü vermiştir (Mecma‘ IV, 209).
5058-5059-Bu hadisi Ahmed (II, 231, 250, 415, 447), Buhârî (zekât 11, II, 115; vasâyâ 7, III, 188), Müslim (zekât 92-93, s. 716), Ebû Dâvud (no. 2865) ve Nesâî (vasâyâ 1, VI, 237), İbn Huzeyme (no. 2454), İbn Hibbân (no. 3301) ve Beyhakî (IV, 189), Umâre b. el-Ka'kâ' an Ebî Zür'a an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5060-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2866), Ah. b. Sâlih an İbn e. Füdeyk an İbn e. Zi'b an Şurahbîl an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
5061-5063-Bu hadisi Mâlik (vasâyâ 4, s. 763), Buhârî (cenâiz 37, II, 82-3; vasâyâ 2, III, 186; 3/2, III, 187; mağâzî 77, V, 127-8; nafakât 1/4, VI, 189; farâid 6, VIII, 5-6), Müslim (vasiyyet no. 5-9, s. 1250-3), Ebû Dâvud (no. 2864), Tirmizî (no. 975) ve Nesâî (vasâyâ 3, VI, 241-3), ayrı ayrı Âmir b. Sa'd ve Mus'ab b. Sa'd an ebîhîmâ Sa'd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5064-Bu hadisi Buhârî (vasâyâ 3/1, III, 187), Müslim (vasiyyet no. 10, s. 1253) ve Nesâî (vasâyâ 3, VI, 243-4), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

5065-Bu hadisin râvileri Heysemî'ye göre Sahîh ricâlindendir (Mecma I, 212).
5066-Râvilerinden Muh. b. Ubeydillah el-Arzemî zayıf bir râvidir (Mecma‘ IV, 213).
5067-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2870), Tirmizî (no. 2120) ve İbn Mâce (no. 2713), İsm. b. Ayyâş an Şurahbîl b. Müslim an Ebî Umâme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı "hasen sahîh"tir.
5068-5069-Bu hadisi Buhârî (vasâyâ 1, III, 186), Müslim (vasiyyet no. 16-7, s. 1256), Tirmizî (no. 2119), Nesâî (vasâyâ 2, VI, 240) ve İbn Mâce (no. 2696), Mâlik b. Miğvel an Talha b. Musarrif asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı sahîhtir.
5070-5071-Bu hadisi Buhârî (vasâyâ 1/4, III, 186), Müslim (vasiyyet no. 19, s. 1257) ve Nesâî (vasâyâ 2, VI, 240), Abdullah b. Avn an İbrâhîm ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5072-Bu hadisi Buhârî (fardu'l-humus 13, IV, 52-3), İshâk b. İbr. an Ebî Usâme an Hişâm b. Urve an ebîhî an İbni'z-Zübeyr senedi ile tahrîc etti.
5073-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2883), el-Abbâs b. el-Velîd b. Mezyed an ebîhî ani'l-Evzâî an Hassân b. Atiyye an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
5074-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2872), Nesâî (vasâyâ 11/1, VI, 256) ve İbn Mâce (no. 2718), ayrı ayrı tariklerden olmak üzere an Amr b. Şuayb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5075-Bu hadisi Müslim (imâret no. 17, s. 1457-8), Ebû Dâvud (no. 2868) ve Nesâî (vasâyâ 10, VI, 255), Saîd b. e. Eyyûb an Ubeydillah b. e. Ca'fer an Sâlim b. e. Sâlim el-Ceyşânî an ebîhî an Ebî Zerr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5076-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2873), Ah. b. Sâlih an Yahyâ b. Muh. el-Medînî an Abdillah b. Hâlid b. Saîd b. e. Meryem an ebîhî an Saîd b. Abdirrahman b. Yezîd b. Rukayş an eşyâhin min benî Amr b. Avf ve min hâlihî Abdillah b. ebî Ahmed an Alî senedi ile tahrîc etti.
5077-Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ IV, 214).
Bu mevkûfu Mâlik (Şeybânî rivayeti no. 939), Abdürrezzâk (no. 16479), Taberânî (no. 9724-5) ve Beyhakî (VI, 3; VI, 285), Ebû İshâk an Sıla b. Züfer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5078-Bu hadisi İbn Mâce (no. 2704), Ah. b. el-Ezher an Abdirrezzâk an Ma'mer an Eş'as b. Abdillah an Şehr b. Havşeb an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.

FERAİZ BAHSİ

5079- Üsâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Müslüman kâfire, kâfir de müslümana vâris olamaz."
[Nesâî hariç, allı hadis imamı.|
5080- Ebû Hureyre ve Cabir radiyallahu ahhumâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Farklı dine mensup iki kimse arasında tevarüs (miraslaşmak) yoktur." |Tirmi/î|
5081- Üsâme radiyallahu anh'dan:
"Ey Allah'ın Resulü, yarın nerede konaklayacaksın?" diye sordu. O, Mekke'nin fethedildiği sırada: Resûlullah: "Ukayl bize (kalacak) ev mi bıraktı?" şeklinde cevap verdi. [Buhârî, Müslim ve Ebû DŞvud.j
5082- Muhammed bin el-Eş'as radiyallahu anh'dan:
"Onun yahudi ya da hıristİyan olan halası vefat etti. Durumu Ömer'e anlatıp: 'Ona kim vâris olabilir?' diye sordu. Ömer: 'Ona kendi dininden olanlar vâris olur.' şeklinde cevap verdi.
Daha sonra Osman'a gelip ona da aynı soruyu sorunca, Osman şöyle dedi: 'Ömer'in sana, 'Ona kendi dininden olanlar vâris olur' dediğini unuttuğumu mu sanıyorsun?' dedi."
[MSlik]
5083- Urve radiyallahu anh'dan: Ensâr'dan, Uhayha bin el-Cellâh adında bir adamın kendisinden küçük amcası vardı ve dayılarının gözetiminde kalıyordu. Onu Uhayha sırf ona vâris olmak için yanına aldı ve sonra öldürdü. Bunun üzerine dayıları: "Biz büyüyüp güçleninceye kadar ona baktık. Fakat öldüren kişinin tarafı (asabi olması sebebiyle) miras alma hususunda bize galip geldi"
(Urve dedi ki:) "Bu sebepledir ki bir katil öldürdüğü kimseye vâris olamaz."
[Mâliki
5084- Rabî'a bin Abdirrahman radiyallahu anh'dan, o da alimlerinden bir çoklarından:
"Cemel. Sıffîn ve Harre günü öldürülenler birbirlerine vâris olamadılar. Sonra Kudeyd Savaşı olunca, yine birbirlerine mirasçı olamadılar, ancak mal

sahibinden önce Öldürüldüğü delillerle sabit olanlar hariç."
[Mâliki
5085- İbnü'l-Müseyyeb radiyallahu anh'dan:
"Ömer araplar içinde doğanlar hariç acemlerden hiçbirinin araplara varis olmasını uygun görmedi." [Mâlik.]
5086- Ebû'l-Esved radiyallahu anh'dan: "Muâz'a müslüman olan oğlunun kendisine vâris olduğu bir yahudinin mirası meselesi getirildi. Şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'islâm mağlup edilmez, (gücü) artar, eksilmez'." [Ebû Davudi
5087- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Gaylân es-Sakafî müslüman olduğunda nikâhı altında on tane kadın vardı, Ona Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: 'Onlardan dört tanesini seç.'
Ömer'in dönemi gelince, kadınlarını boşadı, malını oğulları arasında taksim etti. Ömer bunu duyunca, şöyle dedi; 'Sanırım şeytanın hırsızlama sızdırdığı haberler içinde senin ölümün de vardır. Bunu senin içine koymuş, galiba sen çok yaşamayacaksın. Allah'a yemin olsun ki, hanımlarına ric'at edip onlara tekrar nikâhının altına alacaksın; yahut mutlaka ben onları sana vâris kılacağım ve emredip kabrini Ebû Riğâl'in kabri gibi taş yağmuruna tutturacağım'.1' [Ahmed, BezzârveEbû Ya'iâ.j
5088- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan.: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in hakkında: "Bu ümmetten birini kendime dost edinseydim, onu dost edinirdim: lâkin İslâm dostluğu daha üstün ya da hayırlıdır"
buyurduğu kimse (yani Ebû Beki'), dedeyi baba makamına koymuştur.
Bununla Ebû Beki"i kastediyor. Çünkü Ebû Bekr, İbn Abbâs ve Îbnü'z-Zübeyr dediler: "Dede, baba makamındadır" dediler. Sahabenin kalabalık olduğu bir devirde, Ebû Bekr'e bu hususta muhalif olan hiç kimse zikredilmedi.
İbn Abbâs dedi ki: "Kızkardeşlerim değil de bana oğlumun oğlu vâris olur. Ben ölen oğlumun oğluna vâris olamam."
Ömer, Ali, İbn Mes'ûd ve Zeyd'den bu hususta değişik görüşler zikredilir.
[Buhârî]
5089- îmrân bin el-Husayn radiyallahu anh'dan:
Bİr adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi: "Oğlumun oğlu (lorunum) öldü; onun mirasından bana düşen nedir?" Şöyle buyurdu:
"Sudus (= altıda bîr)." Oradan ayrılınca, onu çağırdı ve şöyle buyurdu: "Sana diğer bir sudus daha vardır." Dönüp giderken yanma çağırdı ve şöyle buyurdu:
"Diğer sudus hak değil, fazladan bir ikramdır!" [Ebû Dâvud ve Tirmizî]
5090- Muâviye radiyallahu anh'dan:

"O, Zeyd bin Sâbil'e dedenin vâris olması hakkında bir mektup yazdı. Zeyd, cevabî mektubunda ona şunu yazdı: 'Sen bana dede hakkında sormak üzere bir mektup yazdın, Allah en doğru bilendir. Onun hakkında halifelerin dışında kimse hükmetmemiştir. Senden önce şahit olduğum iki halife de ona (dedeye), ölenin geride bir kardeş bıraktığı zaman mirasın yarısını; iki ve ikiden fazla kardeş bıraktığı zaman mirasın üçte birini verirlerdi. Kardeşler çok olursa bile dedenin hissesi sülüsten (üçte birden) az olmazdı'."
5091- Ömer radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e 'Dede için nasıl taksimat yapacağım?' diye sordu.
Resûlullah şöyle buyurdu: 'Ey Ömer! Bunu neden soruyorsun; bunu Öğrenmeden Önce öleceksin.' Hakikaten de Ömer onu öğrenmeden önce vefat etti."
ITıberânî, M. cl-Evsat'ln.]
5092- Şa'bî radiyallahu anh'daıı:
Haccâc beni bağlı olarak getirtti. Yolda Yezîd bin Ebî Eşlem bana rastladı. Dedi ki: "Biz bugün senin iki dudağın arasından çıkacak söze bakıyoruz. Bugün yalvarma günü değildir. Zira Haccac'm nifak ve şirki ayyuka çıkmıştır. Kendini iki lânetliden kurtarmana bak."
Sonra bana Muhammed bin el-Haccâc rastladı. Aynı Yezîd'in söylediği gibi söyledi.
Haccâc'in yanma girdiğimde bana: "Ey Şa'bî! Sen bize karşı çıktın. Hareketlerinde ileri gittin, değil mi?" diye sordu. Şöyle cevap verdim:
"Allah, emîrİ ıslah etsin! Evimizi başımıza dar etti, değerimiz kalmadı, geçimimiz zorlaştı, uykumuz kaçtı, korku içinde kaldık, rezil rüsvay olduk, iyi ve takva sahibi iyiler kalmadı, güçlü fâcirler de yok artık."
"Doğru söyledin. Vallahi bize karşı çıkmakla iyi yapmadılar, bozguna uğradıkları için bize karşı güç de kazanamadılar."
Şa'bî devamla: O, mirasla İlgili (bir gün) bana muhtaç oldu ve haber gönderip:
"Ölen adam geride, bir anne, bir dede ve bir de kız kardeş bıraktı, bunların mirası hususunda sen ne dersin?" diye sordu
Dedim ki: "Bu mesele hakkında sahabeden şu beş kişi ihtilâf ettiler; İbn Mes'ûd, Ali, Osman, Zeyd bin Sabit ve İbn Abbâs." Dedi kî: "Peki onun hakkında İbn Abbâs ne dedi?" Eğer görüşü doğru ise şöyle yaptı: "Dedeyi baba mevkiine koydu, kız kardeşe bir şey vermedi, anneye sülüs (üçte bir) verdi."
"İbn Mes'ud ne dedi"
"Onu altı hisse yaptı; kıza üç, dedeye iki, anneye bir hisse verdi."

"Peki onun hakkında mü'minlerin emiri (Osman) ne dedi?"
"Onu üç hisse yaptı."
"Peki Ebû Turâb (Ali) ne dedi?"
"Onu altı hisse yaptı; kıza üç, anneye İki, dedeye bir hisse verdi."
"Peki Zeyd ne dedi?"
"Onu dokuz hisse yaptı; anneye üç, dedeye dört, kız kardeşe iki (hisse) verdi" dedim. Ondan sonra kendisi şöyle dedi:
Kadıya söyleyin mü'minlerin emîrinin görüşünü yürürlüğe koysun." lBezzâr|
5093- Yalıya bin Saîd radiyallahu anh'dan: "Hz. Ömer dedenin mirasını yazdı (takdir
etti) fakat suikaste uğradığında onu getirtip imha ettikten sonra şöyle dedi:
'İlerde bize onun hakkındaki görüşünüzü belirteceksiniz." [Dâıimî]
5094- İbn Şîrîn radiyallahu anh'dan: Abîde'ye dedim ki: "Dedenin (mirası) hakkında bana bir hadis rivayet et." Şöyle de-dî: "Ben dedenin mirası hakkında tam seksen çeşit farklı hükmü biliyorum." IDârimî]
5095- Ali radiyallahu anh'dan:
Dedi ki: "Kim Cehennem cürsûmelerine atılmaktan hoşlanıyorsa, kardeşler ile dede arasındaki (miras) hakkında hüküm versin." |Bu üç rivayel Dârimî'ye uitlir.| Son rivayet kimliği meçhul bir râvi kanalıyla gelmiştir.
5096- ibrahim radiyallahu anh'dan: "Hz. Ali, kardeşlerle beraber dedeyi de altıya kalıyor ve her fariza sahibine farizasını (mirasta tayin edilen hissesini) veriyordu.
Dede varken anne bir kardeşe ve bir kız kardeşe de miras vermiyordu. Çocuk varken dedeye südüs (altıda bir)'den fazla vermiyordu. Ondan başka kimse yoksa o zaman veriyordu.
Ana baba bir kardeş varken, baba bir kardeşe vermezdi. Ana baba bir kız kardeş ve baba bir erkek kardeş olduğu zaman, kıza mirasın yarısını veriyordu, diğer yansını yarıyan-ya dede ile kardeş arasında paylaştırıyordu. Eğer bir çok erkek ve kız kardeşler olursa dedeyi onlara, sudus (allı)da bir vererek orlak yapıyordu." | Dârimî]
5097- Şa'bî'nin Ali'den naklettiği rivayette şöyle geçmektedir:
"Altı erkek kardeş ile dede bulunduğu zaman dedeye altıda bir verirdi."
5098- İbn Abbâs'ın Ali'den yaptığı rivayetle o, dedeye yedide bir verdi.
5099- Zeyd bin Sabit radiyallahu anh'dan: "O, kardeşlerle beraber dede bulunduğu
zaman dedeye üçle bir verirdi. Ondan eksik vermezdi." [DSrimî]
5100- Zeyd bin Sabît radiyallahu anh'dan: "O, kız kardeş, anne, koca ve dede

bulunduğu zaman, mirası yirmiyedi hisse yapar ve anneye altı, kocaya dokuz, dedeye sekiz, kız kardeşe dört hisse verirdi." [Dârimî]
5101- İbrahîm (en-Nehaî) radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem iki nine baban tarafından, bir nine de annen tarafından (diyerek) üç nineye altıda bir verdi." [Dârimî]
5102- Şa'bî radiyallahu anh'dan: "Babanın annesi anneye vâris olmaz.
Onun oğlu ona varis olamıyor da, o kadın ona nasıl vâris olsun?" |Dârimî]
5103- A1İ ve Zeyd bin Sabit radiyallahu anhumâ'dan;
"Eğer nineler (akrabalıkta) eşit iseler, üç nine vâris olur: Babasının iki ninesi, annesinin annesi, babasının annesi. Bir de annesinin ninesi. Sehim bunlardan yakın olanın olur." [Dârimî]
5104- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Ninelerin mirasları yoktur, yedikleri bir ikramdır. Ninelerin yakınları ve uzakları birdir." [D3rimî|
5105- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "O, kız ve oğlunun kızı hakkında dedi ki: Yarı ve altıda biri vardır (yani kız yarı alır, oğlunun kızı altıda bir alır). Kalanı kıza verilir."
[Dârimî|
5106- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "O, (kalanı) mirastan lakdir edilmiş bir hissesi olan kimseyle birlike bir kardeşe vermezdi ve nineye öz kızı varken oğlunun kızına da vermezdi. Kadına da. kocaya da vermezdi. Ali ise kadın ve koca hariç her hisse sahibine verirdi." [Dârimî]
5107- Zeyd bin Sabit radiyallahu anh'dan: "Ona kız veyahut kız kardeşin mirastaki
hissesi meselesi geldi, ona mirasın yarısını verdi, artanı da Beylu'1-male (hazineye) devretti." [Dârimî]
5108- Abdullah bin Ubeyd bin Umeyr radiyallahu anh'dan:
"Zuraykoğullarından olma kardeşime, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in lan-ctleşme (mulâane) sonunda doğan çocuğun nesebi sormak için mektup yazdım. Cevabî mektubunda Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in onu annesinin nesebine kattığını ve annenin hem annesi ve hem de babası yerinde olduğunu yazdı."
Süfyân dedi ki: "Malın hepsi annenin olur. Çünkü o, hem babası, hem de annesi mevkiindedir." [Dfirimî]
5109- eJ-Hasan radiyallahu anh'dan;
"Lian'da bulunan kadının oğlu Ölüp geride annesini ve annesinin akrabalarını bıraktığında: 'Anne malın üçte birini alır, gerisini de annesinin akrabaları alır.' dedi." [Dârimî]

5110- Ömer radiyallahu anh'dan:
"O, İbnü'd-Dahdâha'nın vârislerini aradı; (miras verecek) kimseyi bulamayınca malını onun dayılarına verdi." |Dârimî|
5111- Ömer radiyallahu anh'dan:
Ona anne bir amca ile teyze meselesi getirildi. Anne bir amcaya malın üçle ikisini, teyzeye de üçte bîrini verdi. [DârimîJ
5112- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Teyze anne yerindedir; hala da baba ye-rindedir. Kardeşinin kızı kardeş yerindedir. Mirasa hak kazanmış yakın akraba (asabe)
olmadığı zaman her rahim (akraba) ait olduğu akraba yerindedir. | Dârimî |
5113- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Oğluyla birlikte bulunan ninenin veraset meselesinde, dedi ki: 'Oğlu sağken, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in malın altıda birini yedirdiği ilk nine odur'," |Tirmizî|
5114- Kabîsa radiyallahu anh'dan: Annenin annesi olan nine, (diğer rivayette babanın annesi olan nine diye geçer) Ebû Bekr'e mirasını sormak için geldi. Ebû Bekr dedi ki: "Allah'ın Kitâb'ında senin için hiçbir şey yoktur; Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetinde de senin için bir şey olduğunu bilmiyorum. Haydi şimdi sen evine git de bu meseleyi insanlara bir sorayım ." İnsanlara sordu. Muğîre bin Şu'be şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında bulundum, ona (nineye) altıda bir verdi." Ebû Bekr sordu: "Seninle beraber kimse var mıydı?" Hemen Muhammed bin Mesleme ayağa kalkıp aynı Muğîre gibi konuşlu. Bunun üzerine, Ebû Bekr bu hükmü onun (ninenin) hakkında geçerli kıldı.
Sonra başka bir nine Ömer'e mirasını sormak için geldi. Ömer şöyle dedi: "Allah'ın Kilâb'mda senin için hiçbir şey yoktur. Bu hususta verilen hüküm senden başkası için verilini şiir. Ben ferâize bir şey ilave edemem; ancak sizin için o südüs (allıda bir) bahis konusudur. Eğer birden fazla (yani iki büyük anne) olursanız aranızda paylaşırsınız; tek olursanız o altıda biri yalnız başına alır." IMâiik, TİrmizÎ ve Ebû Dâvuıl.l
5115- el-Kâsım bin Muhammed radiyalla-hu anh'dan:
"Ebû Bekr'e İki nine geldi; Ebû Beki" altıda biri anne tarafından olan nineye vermek isleyince, Ensâr'dan bir adam şöyle dedi: 'Öldüğü zaman, oğlu tarafından kendisine vâris olunacak kadını bırakıyorsun, olur mu bu?' Bunun üzerine Ebû Bekr altıda biri ikisinin arasında paylaştırdı." jMâlik.]
5116- Bureyde radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, beraberinde anne yoksa o zaman nineye altıda bir vermiştir." [Ebû Dâvud|
5117- Muâz radiyallahu anh'dan:

"O, Yemen'deyken, bir kız kardeş ile bir kız bırakarak ölen kimse hakkında, her birine nısıf (yarısını) vererek mirasçı kıldı. O zaman Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sağ idi." IBuhârîve Ebû Dâvud]
5118- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "Ömer bizimle bir görüşü paylaştığı zaman rahatlardı. O, bir koca ve ebeveynin mirası hakkında şöyle dedi: 'Koca yarı alır; anne ise kalanın üçte birini alır'." | Dârimî]
5119- Yezîd el-Reşek radiyallahu anh'dan:
"İbnü'l-Müseyyeb'e, ölüp geride bir eş ve ana baba bırakan adam hakkında sordum. Şöyle dedi: 'Zeyd bin Sabit bu meseleyi dört hisse olarak taksim ederdi'." [Dârimî]
5120- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Geride kalan koca ve ana baba hakında şöyle demiştir: 'Koca yarısını, anne malın tamamının üçte birini alır. Geriye kalan da babaya kalır'." [Dârimî]
5121- İkrime radiyallahu anh'dan:
İbn Abbâs, Zeyd bin Sâbit'e haber gönderdi: "Kalanın üçte birini Allah'ın Kitâb'm-da buluyor musun?" Zeyd'in cevabı: "Sen kendi görüşüne göre söz söyleyen bir adamsın, ben de kendi görüşümü söyleyen bir adamım." [Dârimî]
5122- İbrâhîm (en-Nehaî) radiyallahu anh'dan:
"O, koca, anne, anne-baba, baba-anne bir erkek kardeş, anne bir erkek kardeşlerin mirası hakkında şöyle derdi: 'Ömer, Abdullah b. Mes'ûd, Zeyd bunları mirasta ortak yaparlardı.' Ömer: 'Baba akrabalığı arürır.' derdi." [Dârimî]
5123- Ebû Miclez radiyallahu anh'dan: "Osman, koca, anne ve anne bir iki kardeşle birlikte kalan anne-baba bir iki kardeşe mirastan hisse verir, Ali ise vermezdi." jDârimî]
5124- Hakîm bin Câbir radiyallahu anh'dan: Ona denildi ki: "İbn Mes'ûd, anne-baba bir kız kardeşler, baba bir erkek kardeşlerle kız kardeşlerde; anne-baba bir kızkardeşlere üçte iki, kalanı ise kızlara bir şey ayırmadan sadece erkeklere verirdi." Hakîm devamla bu konuda Zeyd b. Sabit'in:
"Erkeklere mirastan pay verip, kadınlara vermemek cahiliyye uygu lam al indir. Böyle bir durumda kız kardeşlere de hisse verilir." dediğini nakletti," [Dârimî]
5125- Mesrûk radiyallahu anh'dan:
O da bunları ortak yapardı. Ona Alkanıe dedi ki: "İçlerinde Abdullah b. Mes'ûd'dan daha güzel kavrayan kimse var mıdır?" "Hayır, lâkin ben Zeyd bin Sabit ve Medinelileri gördüm, iki kız, oğlunun kızı, oğlunun oğlu ve iki kız kafdeş de tümünü mirasa orlak yapıyorlardı." |Dûrimî|
5126- Şurayh radiyallahu anh'dan: "Ölüp geride kocasını, annesini, baba bir kız kardeşini, anne bir erkek kardeşlerini bırakanın mirası meselesinde, asıl

meseleyi altı hisseden yapar, sonra on hisseye çıkarırdı. Üç hisse olarak kocaya yarı, anne-baba bir kız kardeşe üç senim olarak yarı, anneye bir se-him olarak südüs (allıda bir), anne bir kardeşlere iki sehm olarak sülüs (üçle bir), baba bir kız kardeşe üçte ikiyi tamamlamak için bir sehm vermiştir." [BfirimîJ
5127- Huzeyl bin Şurahbîl radiyallahu anh'dan:
Ebû Musa'ya, kız, oğlunun kızı ve kız kardeşin mirasını sordular. Şöyle dedi: "Kız yan alır, kız kardeş de yan alır." Sonra soruyu sorana: İbn Mes'ûd'a git diye tavsiye edildi; O da Ona gidip Ebû Musa'nın görüşünü de hatırlatarak bu durumu ona da sordu.
İbn Mes'ûd dedi ki: "Onun söylediği gibi söylersem (haktan) sapıtmış (yanılmış) olurum. Hidayete ermişlerden (doğruyu söyleyenlerden) olamam." Sonra dedi ki: "Ben size Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in verdiği hüküm gibi hüküm vereceğim. Kız yan alır, oğlunun kızı üçte ikiyi tamamlamak için altıda bir alır. Kalan da kız kardeşin olur." Onun bu fetvasından Ebû Musa haberdar edilince şöyle dedi: "Bu derin alim aranızda bulunduğu sürece bana sormayın!"
[Ebû Dâvud, Tirmizî ve lafzıyla Buhârî.J
5128- Ali radiyallahu anh'dan: "Siz: 'Bu taksim, onların yaptıkları vasiyetler yerine getirildikten ve borçları ödendikten sonradır' mealindeki âyeti (Nisa 12) okuyorsunuz, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem borcun ödenmesinin vasiyetin yerine getirilmesinden önce olmasına hükmetmiştir. Anne-baba bir kardeşler, baba bir, anne ayrı kardeşlerden önce birbirlerine vâris olurlar. Erkek ise, anne-baba bir erkek kardeşine, baba bir erkek kardeşinden önce vâris olur." [Tirmizî]
5129- İbrahim (en-Nehaî) radiyallahu anh'dan:
Ali ile Zeyd dediler ki: "Köleler ve kitab ehli ne mahrum bırakılırlar ve ne de vâris olurlar." Abdullah ise: "Mahrum bırakılırlar, vâris olamazlar." dedi. [Dârimî]
5130- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, doğan çocuğun, ses verip ağlayıp sonra öldüğü taktirde hem vâris olacağına, hem de kendisine vâris olunacağına hükmetti." |Ebû Dâvud |
5131- Vasile radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kadın azatlısının, buluntu çocuğun, mü-lâane yoluyla kocasından ayrılmasına sebep olan çocuğun.olmak üzere üç kimsenden de miras alır." [Ebû Davudi
5132- İbn Mes'ûd ve Ali radiyallahu an-humâ'dan:
"O ikisi, müslümanhğı kabul eden mecû-siler hakkında: 'İki taraftan da akrabalarının tümüne vâris olurlar' dedi." |DârimîJ

5133- Muhammed bin Yahya bin Hibbân radiyallahu anh'dan:
"Dedem Hibbân'ın yanında biri Haşimî diğeri Ensâr'dan olmak üzere iki hanım vardı. Ensâriye'yi emzirmekte iken boşadı. Aradan bir sene geçtikten sonra (dedem) öldü. Kadın hâlâ hayız olmamıştı. Bunun üzerine kadın: 'Ben hayız olmadım, ona vâris olurum' dedi. Gidip Osman'ın yanında davalaştılar. Osman onun mirasa ortak olmasına hüküm verdi.
Hâşimî olan kadın Osman'ı kınayınca, Osman şöyle dedi: 'Bu, senin amcanın oğlunun işidir; çünkü bize böyle yapmamıza o işaret etti.' Bununla Ali'yi kastediyordu." |Mâiik.|
5134- Rabî'a bin Ebî Abdirrahman radiyallahu anh'dan:
"Abdurrahman b. Avf in karısı kendisinden boşanmayı isledi. O: 'Temizlendiğin zaman bana bildir.' dedi. Kadın temizlendikten sonra durumu bildirince Abdurralıman onu ebediyen boşadı, yahut kalan tek bir talakla boşadı. O anda Abdurrah-man hastaydı. Osman iddeti bitlikten sonra onu kocasından kalan mirasa vâris kıldı." (Mâlik.!
5135- Zeyd bin Eşlem radiyallahu anh'-daıı:
"Ömer, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e ne evlat ne de baba bırakmadan ölen (kelâle) hakkında sordu. Şu cevabı verdi:
'Sana yazın inen Nisa sûresinin son âyeti kâfi gelir'." [Mâlik.]
5136- el-Bcrâ radiyallahu anh'dan:
Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek dedi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Senden felva isliyorlar. De ki: "Vâris olarak ne baba, ne de çocuğu bulunmayan..." Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi:
"Sana yaz âyeti (Nisa, 176) yetişir."
5137- Diğer rivayet: Ebû İshak'a dedim ki: "Kelâle, Ölüp de geride çocuk ve baba bırakmayan kimsedir, değil mi?" Şöyle dedi: "Öyle olduğu iddia ediliyor."
| Ebû Dâvud ve Tirmizîl
5138- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dayı, sadece vârisi olmayana vâris olur." [Tirmizî]
5139- Ömer radiyallahu anh'dan:
O (mirasla ilgili) hala hakkındaki hayretini çoğu kez "kendisine vâris olunuyor fakat kendisi vâris olamıyor" sözleriyle ifade ederdi. [Mâlik.]
5140- Ömer radiyallahu anh'dan:
"O şöyle derdi: 'Diyet âkileye (yani diye-
ti ödemeye iştirak eden baba cihetinden yakınlara) aittir. Öyleyse bunlar ona (diyete) vâris olurlar. Kadın, kocasının diyetine vâris olamaz.' Ona Dahhâk bin

Süfyân şöyle dedi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana 'Eşyem ed-Dubâbt' nin karısını kocasının diyetine mirasçı kıl!' diye yazdı. O kadın başka kavimdendi. Bunun üzerine Ömer kararından döndü." [Ebû Dâvud ve TirnıizîJ
5141- Bureyde radiyallahu anh'dan: "Bir kadın Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi: 'Anneme bir cariyeyi sadaka olarak vermiştim. Annem öldü, cariye kaldı.' 'Sen yine sevabını aldın: cariye tekrar sana miras olarak döndü' buyurdu." [Müslim, Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.]
5142- Zeyd bin Sabit radiyallahu anh'dan: Dedi ki:
"Oğullardan erkek çocuklar şayet onlardan başka erkek çocuğu yoksa ölenin çocukları mesabesindedir. Oğlanlardan erkek torunlar, erkek çocuklar, oğlanlardan kız (orunlar ise kız çocukları gibidir. Bunlar miras alma ve mirasa engel olma hususunda birbirleriyle aynıdırlar. Adam ölüp de geride oğluyla, ondan torunu kalmışsa, lorun mirastan fay alamaz. Eğer adam ölüp de geride bir kız, bir de erkek oğlundan erkek lorun bırakırsa, kız yan alır, kalan da oğlundan erkek toruna kalır. Çünkü Peygamber sallallalıu aleyhi ve sel-lem şöyle buyurmuştur: 'Miras hisselerini (Kur'ân'da takdir huyundan hak sahiplerine verin: ondan sonra geriye kalanı akrabalıkta en yakın olan erkek kişiye verin'." [Bllhârî bir bâb ballığında.]
5143- Ali radiyallahu anh'dan:
"Ona, biri anne bir kardeş, diğeri koca olan iki amca oğullan hakkında sordular. Şöyle dedi: 'Koca yan alır. anne bir kardeş olan südüs (allıda bir) alır, kalanı aralarında yan yarıya paylaştırılır'." [Rezîn]
5144- Zeynep radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in başını tarıyordu. Yanında Osman bin Affân'ın hanımı ile birtakım muhacir kadınlar da vardı. Bunlar, (Hz. Peygamberce, varislerin çokluğu sebebiyle) evlerinin kendilerine dar gelmeye başlayacağından ve (yakında) oradan çıkarılacaklarından şikayet etliler. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem muhacirlerin evlerinin kadınlarına miras olarak verilmesini emretti.
îbn Mes'ûd öldüğünde karısı onun Medine'deki evine vâris oldu." |Ebû Davudi
5145- Fâtuna radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kadının oğullarının mensup olduğu asûbesi vardır; Fâtıma mn evlâdı müstesna, onun velîsi de, asabesi de benim!"
[Taberânî, Mu' cetnıı' t-Kebîr'âe zayıfbit senedie.J
5146- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Cahiliyette yapılan miras taksimatı, cahi-liyette yapıldığı taksimat üzere olur. Miras henüz taksim edilmeden İslâm'a erişip girmişlerse artık mirasın taksimatı İslâm üzere olur."
[Ebû Dâvud. Mâlik'in de benzeri bir miirsel rivayc-li bulunmakladır.]

VELA, VARİSİ OLMAYANLAR, PEYGAMBER SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'İN MİRASI VE BAZI EŞYASI İLE MALLARI

5147- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mala kim vâris olursa velâya da vâris
olur." [Tirmizî; daha sonra "İsnadı kavı ıleğiidİr" dedi. I

5148- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından; o da dedesinden:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Velântn mirası, erkeklerden en büyüğüne düşer. Kadınlar velâya bizzat azat ettikleri veya azat ettiklerinin azat ettikleri olması dışında vâris olamazlar."
IRe/.în]

5149- Ebû Hureyre radiyallahu anh'daıı: "Âişe azat etmek niyetiyle bir cariye salın
almak istedi. Ancak cariyenin ailesi velayet hakkı kendilerinin olmadan buna razı olmadı, Âişe, durumu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatınca, şöyle buyurdu: 'Bu şart seni alıkoymaz, çünkü velâ hakkı azat edenindir'."

5150- Ebû Bekr bin Abdirrahman radiyallahu anh'dan:
"Âs bin Hişâm Öldü. Üç tane oğul bıraktı. İkisi anne bir oğullar, diğeri ise herhangi bir sebepten olan oğul. Anne bir olan oğulların biri öldü. Geride mal ve azatlı köleler bıraktı. Anne-baba bir kardeşi malına ve azatlı kölelerinin velasma vâris oldu.
Sonra vâris öldü, geride baba bir oğul ve kardeş bıraktı.
Oğul dedi ki: 'Babamın hissesine düşen mal ve azatlı kölelerin velâsı benim hisseme düşmüştür.' Kardeşi dedi ki: 'Durum böyle değildir. Senin hissene sadece mal düşmüştür, azatlıların velâsını değil. Bugün kardeşim ölseydi meselâ ben ona vâris olmaz mıydım?' Bunun üzerine Osman'a başvurdular. Osman, azatlıların velâsını kardeşine verdi." [Mâlik.]

5151- Ziyâd bin Ebî Meryem radiyallahu anh'dan:
"Bir kadın kendisine ait olan bir köleyi azal elti. Sonra öldü, geride oğlunu ve kardeşini bıraktı: Sonra azatlısı da öldü. Kadının oğlu ile kardeşi miras hakkında Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e geldiler. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Miras kadının oğlunundur.' Kardeşi dedi ki: 'Bir cürüm

işleseydi kime ait olurdu'?'
'Senin üzerine' buyurdu." |Dârimîl
5152- el-Hasan radiyallahu anh'dan:
Bir adam Peygamber sallallahvı aleyhi ve sellem'e bir köle getirdi. Dedi ki: "Ben bunu salın aldım, azat edeceğim, ne dersin?"
"O senin kardeşin ve nıevlândır (azatlı kölendir)."
"Onun dostluğu hakkında ne dersin?" "Sana teşekkür ederse, bu onun için hayır, senin için serdir. Eğer sana karşı nankörlük yaparsa, bu senin için iyi, onun İçin kötü olur." "Peki malı hakkında ne dersin?" "Eğer akraba bırakmadan ölürse sen ona vâris olursun!" buyurdu.
jİkisi cie mürse.1 olarak Dârimî'ye aittir.]
5153- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden:
"Riyâb bin Huzeyfe bir kadınla evlendi; kadın ona üç oğlan doğurdu. Anneleri öldü, onun mallarına ve azat ettiği kimselerin velâ-sına vâris oldular. Amr bin el-Âs onun oğullarının asabesi (yani sadece vâris olduğunda malın tamamını alabilecek en yakın akrabala-
rı) idi. Amr, onları Şam'a yolladı, orada öldüler. Amr bin el-Âs geldi. Onun bir azatlısı da öldü ve mal bıraktı. Kardeşleri Ömer'in nez-dinde ondan (Amr'dan) davacı oldular. Ömer şöyle dedi: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Çocuğun veya babanın sahip olduğu mal, asabesi kimse onundur.' Ömer, Amr'a Abdurrahman bin Avf, Zeyd bin Sabit ve başka bir adamın şehâ-detini taşıyan bir mektup yazdı. Daha sonra Abdülmelik bin Mervan halife olunca, onlar onun yanında da davalaştılar. Abdülmelik: 'İşle bu, benim gördüğüm hükümdür' dedi ve Amr ise: 'Abdülmelik Ömer'in mektubu ile hükmetti. Artık kıyamete kadar biz bundan ayrılmayız1 dedi." [Ebû Dâvud]
5154- el-Mikdâm radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her mu mine ben kendi nefsinden daha ileriyim. Kim bir borç veya bakmaya muhtaç çoluk-çocuk bırakırsa bunların sorumluluğu bana aittir. Kim bir mal bırakırsa o, vârislerin olur. Ben mevlâsı olmayanın mevlûst-yım(vârisi olmayanların vârisiyim) malına vâris olurum; esirini kurtarırım. Dayı da mevlâsı olmayanın mevlâsıdır. Yeğenin malına vâris olur; onun esirini kurtarır."
5155- Diğer bir rivayet: "Kim borç gibi ağır bir şey bırakırsa, onu ödemek bana ait-tir; mal bırakırsa vârislerine aittir. Ben vârisi olmayanın vârisiyim; onun diyetini öderim ve ona vâris olurum." |Ebû Dâvud]
5156- Bureyde radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir adam gelip şöyle dedi: "Benim yanımda Ezd kabilesinden bir adamın mirası

vardır, o kabileye mensup kimse bulamadım ki ona vereyim." Şöyle buyurdu: "Haydi git tam bir yıl Ezd kabilesinden birini ara." Bil' sene sonra ona geldi ve dedi ki: "Bunu verecek bir Ezdî bulamadım." Şöyle buyurdu: "ilk rast geleceğin Huzâî kabilesinden bir adama bak, ona verirsin." Adam geri döndüğünde, "Bana o adamı getirin!" buyurdu. Adam gelince, şöyle buyurdu: "Huzâa kabilesinin en yaşlısını bul ve bunu ona ver!"
5157- Diğer bir rivayet: Huzâa'daıı bir adam öldü. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e onun mirası getirildi, şöyle buyurdu: "Onun bir vârisini arayın ya da bir akrabasını arayın." ona ne bir vâris ne de bir akraba bulabildiler. Bunun üzerine "Onu Huzûa'mn en yaşlısına verin!" buyurdu. |Ebû Dâvud]
5158- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in azatlı kölelerinden biri öldü ve geriye mal bıraktı. Ancak geride ne bir yakın ne de bir çocuk bıraktı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Onun mirasını kendi köy halkından birine verin!'"
|Ebû Dâvud veTirmizî|
5159- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bir adam Öldü geride vâris bırakmadı; sadece azat ettiği bir köleyi bıraktı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun mirasını ona (azatlıya) verdi." |Ebû Dâvuii ve Tirmizîl
5160- Temîm ed-Dârî radiyallahu anh'dan:
Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Dalla önce müşrik iken müslüman birinin vasıtasıyla müslüman olan kimse hakkındaki sünnet (hüküm) nedir?" Resûlullah bana bunu açıklayarak buyurdu ki: "Müslüman kişi, İslâm'ı kabul edene sağlığında da, ölümünde de insanların en yakını ve en ileri olanıdır."
[Ebû Dâvud ve Tirnıi/î|
5161- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kimin vasıtasıyla bir adam müslüman olursa, ona cennet vacip olur."
|Taberânî, Mu'"ccmıı'İ-Kebîr'de teyyîn bir senedle.J
5162- Ömer radiyallahu anh'dan: "Bulunmuş çocuk hürdür, (ona kimse velayet iddia edemez) mirası da Beylü'l-Mal'a aittir. Efendisi tarafından 'Senin üzerinde kimsenin velayeti olmasın, seni azad ediyorum' diyerek azad edilen köle de hürdür ve mirası da Beytü'l-Mal'a aittir." IRezînj
5163- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Vârislerim bir dinarı bile aralarında taksim edemezler. Hanımlarımın nafakası ve işçimin geçiminden sonra, bıraktıklarım birer sadakadır." [Mâlik, Buhârî,

Müslim ve Ebû Dâvud.|
5164- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Fâtıma babasının Ölümünden sonra Allah'ın Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e fcy olarak ihsan ettiği malın mirasından Ebû Bekr'den istedi. Ebû Beki- ona şöyle dedi: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'Biz miras olarak bir şey bırakmayız, bıraktıklarımız birer sadakadır." Fâtıma buna çok kızdı. Ölünceye kadar Ebû Bekr ile konuşmadı. Fâtıma Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den sonra allı aya birkaç gün kala yaşadı. Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e Hayber ile Fedek'lekİ fey olarak ihsan ettiği maldan ve Medine'deki zekât malından kendi hissesine düşeni istedi. Ebû Bekr bunu kabul etmedi ve: 'Bunlardan hiçbir şeyi sana veremem. Peygamber sallallahu aleyhi
ve sellem'in yaptığı şeyden hiçbir şeyi lerkc-demem. O ne yaptıysa ben de onu yaparım. Onun emrine karşı gelirsem perişan olurum' dedi. Sonra Ömer de aynısını yaptı. Ancak Medine'deki sadakasını Ömer, Ali ile Ab-bâs'a verdi. Hayber ile Fedek'i elde tuttu ve 'Bunlar Allah Resulünün sallallahu aleyhi ve sellem sadakasidir. Onunla ilgilenmek, gelirlerini fakirlere ve ilgili yerlere dağılmak, işbaşında olanlara aittir' dedi. İşle onlar bugüne kadar o hal üzere kalmışlardır."
5165- Diğer rivayet: "Bize vâris olunmaz; bıraktıklarımız sadakadır. Ne var ki Muham-ıned ailesi bu maldan (Allah'ın malından) yerler ve geçinirler. Geçimlerinden başka fazla bir şey yapma hakları da yoktur,"
| Müslim, EbO Dâvud ve Nesaî.l
5166- Ebû't-Tufeyl radiyallahu anh'dan: "Fâtima babasının mirasını istemek için Ebû Bekr'e geldi. Ebû Bekr ona şöyle dedi:
'Allah Resulü sallariahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: 'Allah, Peygamberine onu geçindirecek bir şey ikram ederse, ondan geride kalan kendinden sonra iş başına geçenlerin emrine verilir'." |Ebû Dâvud]
5167- Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve seüem
vefat ettikten sonra hanımları, Osman'ı Ebû Bekr'e miraslarını istemek için göndermek istediler. Bunun üzerine Âişe şöyle dedi: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: Biz miras bırakmayız, bıraktıklarımız ancak sadakadır' buyumıamış mıydı? dedi."
5168- Diğer rivayet: "Allah'tan korkmuyor musunuz, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini duymadınız mı?: 'Biz miras bırakmayız; bıraktığımız sadaka olur. Muhammed ailesinin bu malı, gelip geçenler ve misafirler içindir. Ben öldüğüm zaman, ise o benden sonra iş başına geçecek olan emîrin olur'."

[Mâlik, Bulıârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]
5169- Amr bin el-Hâris el-Huzâ'i radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ne bir dinar, ne bir dirhem, ne bir köle, ne bir cariye bırakmadı. Bıraktığı şey, binmiş olduğu beyaz kalır ile silahı ve Allah yoluna tasadduk elliği bir tarladan ibaretti."
[BuhârîveNesâî.l
5170- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, mushafm iki yanını kuşatan ciltler arasında bulunandan (Kur'ân'dan) başka bir şey bırakmamıştır." IBulıûrîi
5171- İbn Şîrîn radiyallahu anh'dan. dedi ki:
"Kılıcımı Semure'nin kılıcı şeklinde yaptım. Semure de kılıcını Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kılıcı şeklinde yaptığını iddia etti. Semure son derece zâhid biri İdi."
jTirmizî]
5172- Câbir radiyallahu anh'daıa: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellcm, Mekke'ye girdiği gün sancağı beyaz idi." |Tİrmizî]
5173- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bayrağı siyah, sancağı beyazdı." ITirmizfl
5174- Sımak (b. Harb)'dan, o da kavminden bir adamdan, o da onlardan başka birinden:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bayrağını san olarak gördüm," |Ebû Davudi
5175- el-Berâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bayrağı alaca yün işlemeli kaftanından dört köşeli siyah bir bayraktı." |Ebû Dâvud ve Tirmizîl
5176- Âsim el-Ahvel radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in
bardağını Enes'in yanında gördüm. Biraz eskiyip içinde bazı çatlamalar olmuştu da gümüşle o çatlakları kapatmıştı. Nudârdan yapılmış geniş bir bardak İdi."
Ma'mer dedi ki: "Nudâr, Necid'de bulunan bir ağaç adıdır."
Enes dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e bu bardakla sayamadığım kadar çok sayıda su ikram eltim."
İbn Şîrîn der ki: "Ben o bardağı gördüm, üzerinde demirden bir halka vardı. Enes o halkanın yerine gümüş yahut altından halka
yapmak istedi, fakat babası Ebû Talha şöyle dedi: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yaptığı şeyden hiçbir şeyi değiştirip bozma!' Bunun üzerine Enes bundan vaz geçti." [Buhârî]

5177- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Bana Abdullah bin Selâm dedi ki: "Allah
Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in içtiği bardak ile sana su içireyim mi?" Onunla evine gittim. O bardak İle bana su içirdi. Sevik (bir nevi yemek) de yedirdi ve bana "Burada namaz kıl; Resûlullah sallallahu aleyhi ve sel-lem burada namaz kılmıştır" dedi. jRezîn]

5178- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in
bostanımızda Luheyf (noktasız Ha harfiyle) adında bir atı vardı." [Buhârî]

Diğer rivayette, Luhayf {noktalı Ha harfiyle) şeklindedir.

TAHRİC

==

5079-Bu hadisi Mâlik (farâid 10, s. 519), Buhârî (farâid 26, VIII, 11), Müslim (farâid 1, s. 1233), Ebû Dâvud (no. 2909), Tirmizî (no. 2108), ez-Zührî an Alî b. el-Hüseyn an Amr b. Osmân b. Affân an Usâme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

5080-Bu hadisi Tirmizî (no. 2108), Humeyd b. Mes'ade an Husayn b. Nümeyr an İbn e. Leylâ an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile;

Ebû Dâvud (no. 2911) ise Mûsâ b. İsm. an Hammâd an Habîb el-Muallim an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc ettiler.

5081-Bu hadisi Buhârî (hacc 44, II, 157; cihâd 180/1, IV, 33; cihâd 48, V, 92), Müslim (hacc no. 439-40, s. 984-5) ve Ebû Dâvud (no. 2910), ez-Zührî an Alî b. el-Hüseyn an Amr b. Osmân b. Affân an Usâme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

5082-Bu hadisi Mâlik (farâid no. 12, s. 519), Yahyâ b. Saîd an Sül. b. Yesâr an Muh. b. el-Eş'as senedi ile tahrîc etti.

5083-Bu hadisi Mâlik (ukl no. 11, s. 868), an Yahyâ b. Saîd an Urve senedi ile tahrîc etti.

5084-Mâlik (farâid no. 15, s. 520), doğrudan Rabî'a'dan ahzetmiştir.

5085-Bunu Mâlik (farâid no. 14, s. 520), bir güvenilir râvi kanalıyla rivayet etmiştir.

5086-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2912), Müsedded an Abdilvâris an Amr b. e. Hakîm el-Vâsitî an Abdillah b. Büreyde an Yahyâ b. Ya'mer an Ebî'l-Esved senedi ile tahrîc etti.

5087-Bu hadisi Ahmed (II, 14), Ma'mer ani'z-Zührî an Sâlim an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti.

Heysemî'nin de söylediği gibi râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ IV, 223).

5088-Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 5/1, IV, 191), Müslim b. İbr. an Vüheyb an Eyyûb an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.

5089-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2896) ve Tirmizî (no. 2099), Hemmâm b. Yahyâ an Katâde ani'l-Hasan an İmrân b. Husayn asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Tirmizî'ye göre isnâdı "hasen sahîh"tir.

5090-Bu hadis-i mevkûfu Mâlik (farâid no. 1, s. 510), an Yahyâ b. Saîd ennehu belağahu enne Muâviye senedi ile tahrîc etti.

5091-Râvileri Heysemî'ye göre Sahîh ricâlindendir. Ancak Saîd b. el-Müseyyeb'in Hz. Ömer'i işittiği ihtilâflıdır (Mecma‘ IV, 227).

5092-Bu hadisi Bezzâr (no. 1388), Ravh b. el-Ferec el-Mısrî an Amr b. Hâlid an İsâ b. Yûnus an Abbâd b. Mûsâ ani'ş-Şa'bî senedi ile tahrîc etti.

Abbâd'ın kim olduğu tam olarak belirlenemediği için isnâdı muzdaribtir (Mecma‘ IV, 229).

5093-Bu hadisi Dârimî (II, 351), Yezîd b. Hârûn an Yahyâ b. Saîd an Ömer senedi ile tahrîc etti.

5094-Bunu Dârimî (II, 351), Yezîd b. Hârûn an Eş'as an İbn Sîrîn senedi ile tahrîc etti.
5095-Bu hadis-i mevkûfu Dârimî (II, 352), Muh. b. Yûsuf an Süfyân an Eyyûb es-Sahtiyânî an Saîd b. Cübeyr an raculin min Murâd an Alî senedi ile tahrîc etti.
5096-Bu haberi Dârimî (II, 355), Muh. b. Yûsuf an Süfyân ani'l-A'meş an İbrâhîm senedi ile tahrîc etti.
5097-Bu mevkûfu Dârimî (II, 355), Ebû Nuaym an Hasan an İsmaîl ani'ş-Şa'bî senedi ile tahrîc etti.
5098-Bunu Dârimî (II, 354), Muh. b. Uyeyne an Alî b. Müshir ani'ş-Şeybânî ani'ş-Şa'bî an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
5099-Bu hadis-i mevkûfu Dârimî (II, 357), Ömer b. Hafs b. Gıyâs an ebîhî ani'l-A'meş an İbrâhim an Zeyd b. Sâbit senedi ile tahrîc etti.
5100-Bu hadis-i mevkûfu Dârimî (II, 357), Saîd b. Âmir an Hemmâm an Katâde an Zeyd b. Sâbit senedi ile tahrîc etti.
5101-Bu hadis-i mürseli Dârimî (II, 358), Haccâc b. Minhâl an Şu'be an Mansûr b. el-Mu'temir an İbrâhîm senedi ile tahrîc etti.
5102-Bu haberi Dârimî (II, 358), Sül. b. Harb an Hammâd b. Seleme an Dâvud ani'ş-Şa'bî senedi ile tahrîc etti.
5103-Bu hadis-i mevkûfu Dârimî (II, 359), Yezîd b. Hârûn ani'l-Eş'as ani'ş-Şa'bî an Alî ve Zeyd senedi ile tahrîc etti.
5104-Bu mevkûfu Dârimî (II, 360), Yezîd b. Hârûn ani'l-Eş'as an İbn Sîrîn an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
5105-Bu mevkûfu Dârimî (II, 360), Yezîd b. Hârûn an Şerîk ani'l-A'meş an İbrâhîm an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
5106-Bu hadis-i mevkûfu Dârimî (II, 361), Muh. b. Yûsuf an Süfyân an Muh. b. Sâlim ani'ş-Şa'bî an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
5107-Bu mevkûfu Dârimî (II, 361), Muh. b. Yûsuf an Süfyân an Muh. b. Sâlim an Hârice b. Zeyd an Zeyd b. Sâbit senedi ile tahrîc etti.
5108-Bu mürseli Dârimî (II, 363), Muh. b. Yûsuf an Süfyân an Dâvud b. e. Hind an Abdillah b. Ubeyd b. Umeyr senedi ile tahrîc etti.
5109-Bu maktû hadisi Dârimî (II, 363), Muh. b Yûsuf an Süfyân an Hişâm ani'l-Hasan senedi ile tahrîc etti.
5110-Bu mevkûfu Dârimî (II, 366), Abdullah b. Yezîd an Hayve an Ebî'l-Esved Muh. b. Abdirrahman b. Nevfel an Âsım b. Ömer b. Katâde an Ömer senedi ile tahrîc etti.
5111-Bu mevkûfu Dârimî (II, 367), Muh. b. Yûsuf an Süfyân an Firâs ani'ş-Şa'bî an Ziyâd an Ömer senedi ile tahrîc etti.
5112-Bu hadis-i mevkûfu Dârimî (II, 367), Muh. b. Yûsuf an Süfyân an Muh. b. Sâlim ani'ş-Şa'bî an Mesrk an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
5113-Bu hadisi Tirmizî (no. 2102), el-Hasan b. Arafe an Yezîd b. Hârun an Muh. b. Sâlim ani'ş-Şa'bî an Mesrk an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
5114-Bu hadisi Mâlik (farâid no. 4, s. 513), Ebû Dâvud (no. 2894), Tirmizî (no. 2100-2101) ve İbn Mâce (no. 2724), Mâlik ani'z-Zührî an Osmân b. İshâk b. Hareşe an Kabîsa b. Zeyb senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, sıhhat hükmü vermiştir.
5115-Bu mevkûfu Mâlik (farâid no. 5, s. 513-4), an Yahyâ b. Saîd ani'l-Kâsım b. Muh. senedi ile tahrîc etti.
5116-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2895), Muh. b. Abdilazîz b. e. Rizme an ebîhî an Ubeydillah Ebî'l-Münîb el-Atekî an İbn Büreyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
5117-Bu hadisi Buhârî (farâid 6, VIII, 6; 12, VIII, 7) ve Ebû Dâvud (no. 2893), ani'l-Esved b. Yezîd an Muâz senedi ile tahrîc ettiler.
5118-Bu mevkûfu Dârimî (II, 344), Yezîd b. Hârun an Şerîk ani'l-A'meş an İbrâhîm an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
5119-Bu mevkûfu Dârimî (a. y.), Yezîd b. Hârun an Hemmâm an Yezîd er-Reşk senedi ile tahrîc etti.
5120-Bu mevkûfu Dârimî (II, 346), Haccâc b. Minhâl an Hammâd b. Seleme an Haccâc ani'ş-Şa'bî ve Atâ an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
5121-Bu hadis-i mevkûfu Dârimî (a. y.), Saîd b. Âmir an Şu'be ani'l-Hakem an İkrime senedi ile tahrîc etti.

5122-Bu mevkûfu Dârimi (II, 347), Muh. b. Yûsuf an Süfyân es-Sevrî an Mansûr ve'l-A'meş an İbrâhîm senedi ile tahrîc etti.
5123-Bu mevkûfu Dârimî (II, 347), Muh. b. Yûsuf an Süfyân an Süleymân et-Teymî an Ebî Miclez senedi ile tahrîc etti.
5124-Bu mevkûfu Dârimî (II, 349), Saîd b. el-Muğîre an ësâ b. Yûnus an İsm. an Hakîm b. Câbir senedi ile tahrîc etti.
5125-Bu mevkûfu Dârimî (II, 350), Muh. b. Yûsuf ani's-Sevrî ani'l-A'meş an İbrâhîm an Mesrk ve Alkame senedi ile tahrîc etti.
5126-Bu maktû hükmü Dârimî (II, 350), Muh. b. Yûsuf ani's-Sevrî an Hişâm an Muh. b. Sîrîn an Şureyh senedi ile tahrîc etti.
5127-Bu hadisi Buhârî (farâid 7, 12, VIII, 6-7), Ebû Dâvud (no. 2890) ve Tirmizî (no. 2093), Ebû Kays el-Evdî an Hüzeyl b. Şurahbîl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5128-Bu hadisi Tirmizî (no. 2094-5), Ebû İshak ani'l-Hâris an Alî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5129-Bu mevkûfu Dârimî (II, 351), Sül. b. Harb an Şu'be ani'l-Hakem an İbrâhîm an Alî ve Zeyd senedi ile tahrîc etti.
5130-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2920), Hüseyn b. Muâz an Abdila'lâ an Muh. b. İshâk an Yezîd b. Abdillah b. Kusayt an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
5131-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2906), Tirmizî (no. 2115) ve İbn Mâce (no. 2742), Muh. b. Harb an Ömer b. Ru'be et-Teğlebî an Abdilvâhid b. Abdillah en-Nasrî an Vâsile asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî "hasen garîb" hükmü vermiştir.
5132-Bu mevkûfu Dârimî (II, 386), Haccâc an Hammâd ani's-Sevrî an raculin ani'ş-Şa'bî an Alî ve İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
5133-Bu hadisi Mâlik (talâk no. 43, s. 572), an Yahyâ b. Saîd an Muh. b. Yahyâ senedi ile tahrîc etti.
5134-Bu mevkûfu Mâlik (talâk no. 42, s. 5727, doğrudan Rabî'a'dan ahzetmiştir.
5135-Bunu Mâlik (farâid no. 7, s. 515), doğrudan Zeyd'den ahzetmiştir. Bununla birlikte Müslim (farâid no. 9, s. 1236), daha uzun bir metinle Katâde an Sâlim b. e.'l-Ca'd an Ma'dân b. e. Talha an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5136-5137-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2888-9), Tirmizî (no. 3041-2) ve İbn Mâce (no. 2726), Ebû İshâk ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı hasendir. Lafız Ebû Dâvud'a aittir.
5138-Bu hadisi Tirmizî (no. 2104), İshâk b. Mansûr an Ebî Âsım an İbn Cüreyc an Amr b. Müslim an Tâvus an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
5139-Bu hadis-i mevkûfu Mâlik (farâid no. 9, s. 517), an Muh. b. e. Bekr b. Hazm an ebîhî Kesîr an Ömer senedi ile tahrîc etti.
5140-Bu mevkûf hadisi Ebû Dâvud (no. 2927) ve Tirmizî (no. 2110), Süfyân b. Uyeyne ani'z-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ömer senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı sahîhtir.
5141-Bu hadisi Müslim (siyâm no. 157-8, s. 805), Ebû Dâvud (no. 1656, 2877) ve Tirmizî (no. 667), Abdullah b. Atâ an Abdillah b. Büreyde an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5142-Sahîh-i Buhârî, farâid 7, VIII, 6.
5143-Buhârî bunu (farâid 15, VIII, 8), muallak isnâdsız olarak irâd etmiştir.
5144-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3080), Abdülvâhid b. Giyâs an Abdilvâhid b. Ziyâd ani'l-A'meş an Câmi' b. Şeddâd an Külsm an Zeyneb senedi ile tahrîc etti.
5145-Râvilerinden Şeybe b. Nuâme zayıftır (Mecma‘ IV, 224).
5146-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2914) ve İbn Mâce (no. 2485), Mûsâ b. Dâvud an Muh. b. et-Tâifî an Amr b. Dînâr an Ebî'ş-Şa'sâ an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5147-Bu hadisi Tirmizî (no. 2114), Kuteybe an İbn Lehî'a an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
5149-Bu hadisi Müslim (ıtk no. 15, s. 1145), İbn e. Şeybe an Hâlid b. Mahled an Sül. b. Bilâl an Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.

5150-Bu mevkûfu Mâlik (ıtk no. 22, s. 784), an Abdillah b. e. Bekr b. Muh. b. Amr b. Hazm an Abdilmelik b. e. Bekr b. Abdirrahman b. el-Hâris b. Hişâm an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
5151-Bu mürsel hadisi Dârimî (II, 372), Muh. b. ësâ an Ma'mer an Husayf an Ziyâd senedi ile tahrîc etti.
5152-Bu mürseli de Dârimî (II, 373), Yezîd b. Hârûn ani'l-Eş'as ani'l-Hasan senedi ile tahrîc etti.
5153-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2917) ve İbn Mâce (no. 2732), Hüseyn el-Muallim an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc ettiler.
İbnü'l-Medînî ve İbn Abdilberr'e göre isnâdı sahîhtir (Neyl VI, 76).
5154-5155-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2899-2900), Büdeyl b. Meysere an Alî b. e. Talha an Râşid b. Sa'd an Ebî Âmir el-Hevzenî ani'l-Mikdâm senedi ile tahrîc etti.
5156-5157-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2903-4), Cibrîl b. Ahmer an Abdillah b. Büreyde an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5158-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2902), Tirmizî (no. 2105) ve İbn Mâce (no. 2733), Abdurrahman b. el-İsbehânî an Mücâhid b. Mervân an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı hasendir.
5159-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2905), Tirmizî (no. 2106) ve İbn Mâce (no. 2741), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Avsece an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı hasendir.
5160-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2918), Tirmizî (no. 2112) ve İbn Mâce (no. 2752), Abdülazîz b. Ömer an Abdillah b. Mevheb an Temîm ed-Dârî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İmâm eş-Şâfiî ve Ahmed'e göre isnâdı zayıftır.
5161-Heysemî diyor ki: "İsnâdında yer alan Muh. b. Muâviye en-Nîsâbrî çoğunluğa göre zayıftır. Hatta Yahyâ b. Maîn onu hadis uydurmakla ithâm etmiştir" (Mecma‘ V, 334).
5163-Bu hadisi Mâlik (kitâbu'l-kelâm no. 28, s. 993), Buhârî (farâid 3, VIII, 4), Müslim (cihâd no. 55, s. 1382) ve Ebû Dâvud (no. 2974), Mâlik an Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5164-5165-Bu hadisi Müslim (cihâd no. 51-54, s. 1379-82), Ebû Dâvud (no. 2968-9) ve Nesâî (kasmu'l-fey 1, VII, 132), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5166-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2973), Osmân b. e. Şeybe an Muh. b. el-Fudayl ani'l-Velîd b. Cemî' an Ebî-t-Tufeyl senedi ile tahrîc etti.
5167-5168-Bu hadisi Mâlik (kitâbu'l-kelâm no. 27, s. 993), Buhârî (farâid 3, VIII, 4-5), Müslim (cihâd no. 51, s. 1379) ve Ebû Dâvud (no. 2976), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İlk lafız Müslim'e, ikincisi ise Ebû Dâvud'a aittir.
5169-Bu hadisi Buhârî (vasâyâ 1, III, 186; cihâd 61/1, III, 220; cihâd 86, III, 228; fardu'l-humus 3/2, IV, 45; mağâzî 83, V, 144) ve Nesâî (ahbâs 1, VI, 229), Ebû İshâk an Amr b. el-Hâris asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5170-Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 16, VI, 106), Kuteybe an Süfyân an Abdilazîz b. Rufey' an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
5171-Bu hadisi Tirmizî (no. 1683), Muh. b. Şucâ' an Ebî Ubeyde el-Haddâd an Osmân b. Sa'd an İbn Sîrîn senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
5172-Bu hadisi Tirmizî (no. 1679), Yahyâ b. Âdem an Şerîk an Ammâr ed-Duhnî an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
5173-Bu hadisi Tirmizî (no. 1681), Muh. b. Râfi' an Yahyâ b. İshâk es-Sâlihânî an Yezîd b. Hibbân an Ebî Miclez Lâhik b. Humeyd an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
5174-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2593), Ukbe b. Mükrim an Selm b. Kuteybe an Şu'be an Simâk an raculin min kavmihî senedi ile tahrîc etti.
5175-Bu hadisi Ahmed (IV, 297), Ebû Dâvud (no. 2591) ve Tirmizî (no. 1680), İbn e. Zâide an Ebî Ya'kb es-Sekafî an Yûnus b. Ubeyd mevlâ Muh. b. el-Kâsım ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı "hasen garîb"tir.
5176-Bu hadisi Ahmed (III, 247), Buhârî (fardu'l-humus 5/4, IV, 47; eşribe 30/3, VI, 252), Âsım'dan tahrîc ettiler.
Lafız Ahmed'e aittir.

5178-Bu hadisi Buhârî (cihâd 46/2, III, 216), Alî b. Abdillah b. Ca'fer an Ma'n b. ësâ an Ubeyy b. Abbâs b. Sehl an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.

HUDUD (HADLER=ŞERİ CEZALAR) BAHSİ

ŞER'Î CEZALARIN UYGULANMASININ TEŞVİKİ, MÜMKÜN OLDUĞUNCA ÖNLENMESİ, AFFEDİLMESİ İÇİN ARACILIK YAPILMASI VE BUNUN DIŞINDAKİ TA'ZİR CEZASI

5179- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Yeryüzünde uygulanan bir §er'î ceza, yeryüzünde bulunanlar için, kendilerine otuz sabah yağmur yağdırılmasından daha hayırlıdır." [Nesâî.]

5180- Diğer rivayet: "Kırk gece."

5181- en-Nu'mân bin Beşîr radiyallalıu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah'ın yasakladığı sınırlan çiğneme-yip, onlara riayet edenler ile çiğneyenler, bir gemide kur'a çekip de kimisine geminin Üstü, kimisine de altı düşen kimseler

gibidirler. Alt katta bulunanlar susadıklarında üst kattakilere gidip: 'Geminin bizim hissemize düşen yerinden bir delik açıp da su alsak ve sizi rahatsız etmesek' derler.
Eğer onlara izin verirlerse hepsi birden batıp boğulurlar, ama mâni olurlarsa, hepsi birden kurtulurlar." [Buhârî ve Tirmizî.]
5182- Zeyd bin Eşlem radiyallahu anh'dan:
"Bir adam zina yaptığını itiraf etti; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu kamçılamak için bir kamçı istedi. Kırık ve küçük bir kamçı getirildi. 'Biraz daha büyük olsun' dedi. Bu defa henüz meyvesi devşirilmemİş büyük bir çubuk getirildi. 'Bundan küçük olsun' dedi. Bu defa kendisiyle ala binilip kullanılmış gayet yumuşak bir kamçı getirildi. Emretti ve o yumuşak kamçı ile şer'î cezayı uyguladı. Sonra şöyle buyurdu:
'Ey İnsanlar! Allah'ın yasaklarından kaçınma zamanınız geldi değil mi? Bu kirli işlerden birine her kim bulaşırsa, Allah'ın setri ile setredip (kimseye söylemesin), çünkü kim yaptığını açığa vurup da ifşa ederse (ya da itiraf ederse) biz ona Allah'ın Kitâb'ını uygularız ." [Mâlik.]
5183- Âişe radiyallalıu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallabu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Gücünüz yettiğince müsi umanlardan ser' t cezaları önleyin. Eğer muteber çıkış yolu (Özrü) varsa serbest bırakın. Çünkü İdarecinin affetmekte yanılması, ceza vermekte yanılmasından daha iyidir."
Tirmizî: "Mevkuf olarak ta rivayet olunmuştur ki bu, daha sahihtir" dedi.
5184- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Şer'î cezalar hariç, saygınlığı olan kişilerin ufak tefek yanılgılarına bakmayın." [Ebû Dûvud ve Nesâî]
5185- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Aranızda işlediğiniz suçlarda hirbirleri-nizi affedin, zira haddi gerektiren herhangi bir suç bana aksederse cezasının uygulanması VÛCİp olur." |Ebû Dâvud ve Nesâî.]
5186- Yezîd bin Nuaym'dan, o da babasından:
"Mâiz, Peygamber sallallahu aleyhi ve seliem'e gelerek dört kere zina etliğini itiraf etti. Ondan sonra Resûlullah (s.a.v.) emretti, recmediidİ. Daha sonra Hezzâl'a ded: ki: 'Sen eğer elbiseni (Mâiz' in) üzerine örtüp bu olayı gizleseyclin senin için daha iyi olurdu'."
İbnü'i-Münkedir dedi ki:
'"Mâiz'e, Peygamber sallallahu aleyhi ve seliem'e gelip durumunu bildirmesini,

Hezzâl emretmişti." [Mâlik.]
5187- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim şefaat edip de Allah'ın verdiği cezalardan birisinin uygulanmasını imlerse, Allah'la zıtlasmış olur. Kim bile bile batıl bir davada çekişirse, ondan kendini çekinceye dek Allah'ın gazabında olur. Kim mü'nünde olmayan bir şey söyleyip ona iftira atarsa, söylediğini geri alıncaya kadar, Allah onu cehennemliklerin düştüğü İrin çukuruna koyar." |Ebû Dâvud l
5188- Zübeyr bin el-Avvâm radiyallahu anh'dan:
"O, bir hırsız yakalayıp onu sultana götürmekle olan bir adamla karşılaştı. Zübeyr adamı salıvermesi için aracı olmak istedi.
'Olmaz, ben sultana teslim edeyim de sen sonra ne yaparsan yap!1 deyince, Zübeyr şöyle dedi: 'Şefaat (aracılık) henüz sultana ulaşmadan önce olur. Sultana ulaştıktan sonra, şefaat edene de edilene de lanet olunur'."
| Malik]
5189- Safvân bin Ümeyye radiyallahu anh'dan:
Ona: "Hicret etmeyen helak olur" denildi. Bunun üzerine SalVân, Medine'ye geldi, mes-cidde hırkasını yastık yapıp uyudu. Hırsız gelip başının altından hırkasını çaldı. Safvan hırsızı yakalayıp derhal Peygamber sallallahu aleyhi ve seliem'e götürdü. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem elinin kesilmesini emre-dince, Safvân şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü! Ben bunu istememiştim. Hırkam ona sadaka olsun."
"Bunu bana gelmeden önce yapsaydın olmaz mıydı?" buyurdu. |Mâlik.|
Ebû Dâvud ve Nesâî de benzerini rivayet ettiler. Dedi ki: " Nihayet Peygamber sallalla-lıu aleyhi ve sellem onun elini kesti."
5190- Hânı bin Dinar radİyallahu anh'-dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın koyduğu cezaların dışında hiç kimseye on kamçıdan fazla celde vurulmaz." (Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]
5191- Ayrıca Buhârî ve Tirmizî'nin Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den duyan bir .sahâbi kanalıyla şöyle bir rivayeti daha vardır:
"Allah' in koyduğu cezalardan biri olması hariç, on vuruştan (kamçıdan) fazla ceza uygulanması sözkonusu olamaz."
5192- Ali radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir şer'î cezayı gerektirecek bir suç isleyip de bunun haddi ona dünyada uygulanırsa, Allah' m adaleti ona âhirette tekrar bir ceza vermeye müsaade

etmez. Kim şer' t cezayı gerektiren bir suç işleyip de Allah onu örtüp affederse Allah, affettiği şeyi tekrar yürürlüğe sokmaktan daha kerimdir." [Tirmizî]

ÖLDÜRMENİN GÜNAHI, ÖLDÜRMEYİ MUBAH KILAN HUSUSLAR VE İNTİHAR EDEN

5193- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Haram kan irtikâp etmedikçe (adam öl-dürmedikçe) mümin, daima dininin genişliğinde (müsamahasında) olur." [Buhârî]

5194- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her günahı Allah mağfiret edebilir. Ancak müşrik olarak ölen veya taammüden bir mü'min öldüreni bağışlamaz." [Ebû DâvudJ

5195--Ubâde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir mümini gönülden isteyerek öldürürse Allah onun tevbesini kabul etmez."
[İkisi de Ebû Davud'a ;iittir.|

5196- Bureyde radiyalîahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mümini Öldürmek, Allah katında, dünyanın yıkılmasından daha büyük (günah)tır."
[Nesâî.]

5197- Ebû Hureyre ve Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer gök ehli ile yer ehli ortaklaşa bir mü'mini öldürseler, Allah hepsini ateşte yüzüstü süründürür." [Tirmizî]

5198- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "İman, ihanete engeldir. Mü'mİn ihanet etmez. [Ebû Davud]

5199- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim haksız yere öldürülürse, Âdem'in ilk oğlu onun kanının günahını katmerli olarak yüklenir. Çünkü öldürme işini ilk icad eden odur." [Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî.j

5200- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde kişi bir adamın elinden tutup huzura gelecek ve şöyle diyecek: 'Ya Rabbi, bu adam beni öldürdü.'

Allah soracak: 'Onu niçin öldürdün?'
'Onu senin şanın yüce olsun (dinin yücelsin) diye öldürdüm" diyecek.
'Benim şanım yücedir (haklı olarak öldürmüşsün)" buyuracak.
Kişi bir adamın elinden tutup (huzura) gelecek ve şöyle diyecek:
'Ya Rabbi, bu adam beni öldürdü."
Allah: "Neden onu öldürdün?" diye sorunca şu cevabı verecek:
'Falan kimsenin yücelmesi için."
Allah: "izzet filânın değil" diye cevap verecek, katil dönüp günahı ile başbaşa kalacaktır." [Nesâî]
5201- el-Mikdâd bin el-Esved radiyallahu anh'dan:
O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e dedi ki: "Kâfirlerden bir adama rastlayıp çarpışırsak, o ellerimden birine darbe indirip keser de, sonra benden kaçıp bir ağaca sığınırsa ve 'Ben müslüman oldum' derse, ne dersin ey Allah'ın Resulü, onu öldürebilir miyim?" Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: "Onu öldürme.'" buyurdu.
"Ey Allah'ın Resulü! Ama o benim elimi kesti ve ondan sonra müslüman olduğunu söyledi" deyince, yine "Öldürme! Çünkü sen onu öldürürsen, o adam sen onu öldürmeden önceki durumunda olur. Sen de o adamın dediği kelimeyi söylemeden önceki durumunda
olursun." |Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.|
5202- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Haksız yere bir adam öldürülürken hiçbiriniz o yerde durmasın. Çünkü lanet, orada durup da öldürülen kimseyi savunmayan kişinin üstüne iner. Haksız yere bir adam dövülürken, biriniz orada durmasın. Çünkü lanet orada durup da dövülen kimseyi savunmayan kişinin üstüne iner." [Taberânî, Mu' cemıı' İ-Kebtr'fie leyyin bir scnedle.]
52Ü3- Furât bin Hayyân radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onun öldürülmesini emretti. Çünkü o Ebû Süfyân'm casusu idi. Aynı zamanda da En-sâr'dan bîr adamın dostu ve müttefiki idi. En-sâr'dan halka şeklinde oturmuş olan bir gurubun yanından geçti ve 'Ben nıüslümanım' dedi. Ensâr'dan bir adam dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! O ben müslümanım diyor.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: 'İçinizden bir takım adamlar vardır ki, onları biz imanlarına havale ederiz, işte Furât bin Hayyân da onlardan biridir'."
[Ebû Davudi
5204- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellembuyurdu:)
"Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına benim de onun Resulü olduğuma şehâdet eden müslüman kişinin şu üç durum dışında kanı helâl olmaz. Bunlar: Zina eden evli kişi, haksız yere adam öldüren kişinin) kısasen Öldürülmesi, dinini terkederek cemaatten (İslâm toplumundan) ayrılan kişi."
[Mâlik hariç, altı hadis imamı.]
5205- Sahabeden bir adamdan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e katil ile ona öldürmeyi emreden kimse hakkında soruldu. Şöyle buyurdu: 'Cehennem ateşi yetmiş parçaya ayrıldı. Öldürmeyi emreden için altmış dokuz ve öldüren İçin bir parça vardır'." [Ahmed]
5206- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Öldürenle öldürülen kıyamet gününde getirilir. Öldürülen şöyle der:
'Ey Rabbim, bu adama sor beni neden öldürmüş.' O da cevap verir:
'Ey Rabbim, şu kimse onu öldürmemi emretti.' Ondan sonra hepsinin elinden tutulup Cehenneme atılır'."|Taberânî, Mu'ce.mu'l-Kebîr]
5207- Muhânk radiyallahu anh'dan:
Bİr adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi: "Adam gelip malımı almak istiyor (ne yapayım)?" Şöyle buyurdu:
"Ona Allah'ı hatırlat."
"Peki Allah'ı hatırlamazsa?"
"Ona karşı çevrendeki müslümanlardan yardım talep et!"
"Eğer çevremdeki müslümanlardan kimse yok ise?"
"Ona karşı sultandan yardım iste!"
"Eğer sultan benden uzakta İse?"
"O zaman malın için onunla savaş, öldü-rülürsen ûhiret şehitlerinden olursun, öldü-rülmezsen malını savunup kurtarmış olursun." |Ncsâî.|
5208- Cündeb radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sihirbaza uygulanacak had cezası boynunu kılıçla vurmaktır." [Tirmizî]
5209- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir dağdan atlamak suretiyle canına kıyarsa, cehennem ateşinde de ebediyyen dağdan yuvarlanıp duracaktır. Kim kendini zehirleyerek canına kıyarsa, cehennemde de eline bir zehir verilip orada ebediyen kendisini zehirleyip duracaktır. Kim kendini bir demir parçasıyla Öldürüp intihar ederse, ebedi olarak elindeki demiri cehennemde de karnına saplayıp duracaktır." [Malik

hariç, altı hadis imamı.]
5210- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim kendini asarsa, cehennemde de kendini asacak; kim kendini bir aletle öldürürse, cehennemde de kendini aletle yaralayacaktır." | Buhârî]
5211 - el-Hasanu'I-Basri radiyallahu anh'dan: "Bize Cündeb bin Abdülah bu mescidde rivayet etti; ondan işittiğimiz hiçbir hadisi unutmadık; Cundeb'in Peygamber'e karşı yalan söyliyeceği hususunda hiçbir ihtimal vermeyiz. Bu bakımdan en ufak bir endişemiz de yoktur. Dedi ki: 'Bir adamın yarası vardı; (acısına dayanamayarak) kendisini öldürdü. Bunun üzerine Allah Teala şöyle buyurdu: Kulum kendisini öldürmekte benden evvel davrandı. Onun için cenneti ona yasak ettim'."
5212- Diğer rivayet: "Sizden Öncekilerden bir adamda bir yara çıktı. Yara kendisine acı verince, sadağından bir ok çıkartıp yarayı deşti, kan dinmedi ve kan kaybından öldü. Rabbiniz şöyle buyurdu: 'Ben ona cenneti yasak ettim'." Hasan sonra elini mescide uzatıp "Evet vallahi bu hadisi bana Cündeb Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den İşte bu mescidde nakletti." [Buhârî ile Müslim.]
5213- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem müşriklerle karşılaşıp da iki ordu kıyasıya savaşa başlayınca, ashabından bir adam fedaka-râne savaştı, can siperine kılıç salladı. Halta onun bu durumu karşısında ashâb 'Falan kimsenin verdiği hizmeti hiçbirimiz veremedik; onun kadar güzel hiç birimiz cihad edemedi' dediler. Bunu duyan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem 'O, cehennem ehlindendir' buyurdu."
5214- Diğer rivayette şöyle geçmekledir: "O cehennem ehlinden olduktan sonra hangimiz cennet ehli olabilir ki?" dediler. Ashâbdan biri: "Bunu ben merak ettim, savaş alanında onu takip edip, ondan hiç ayrılmayacağım" dedi ve onu lakibe koyuldu. Nerde durdu ise, o da orada durdu, nerede hızlandı ise o da hızlandı.
Derken adam yaralandı, yarasının acısına dayanamadı, kılıcının kesicin tarafını karnına
koydu, üzerinde bütün gücüyle abanarak canına kıydı. Onu takip edip bu vaziyetini gören salıabi Resûlullah'a (s.a.v.) giderek kendini şöyle demekten alamadı:
"Şehâdet ederim ki, sen Allah'ın Resulüsün."
"Resûlullah'a (s.a.v.): Ne o, bir şey mi oldu?" diye sorunca, şöyle şöyle cevap verdi: Az önce hani 'cehennem ehlindendir' dediğin ve insanların bu sözüne

şaşırdıkları adam var ya, işte ben onun akıbetini size haber getirmek için ardından çıktım ve onu İzledim. Ağır şekilde yaralandı, acısına dayanamadı, kılıcının sap tarafını yere koyup keskin uç tarafını göğsüne dayadı; vargücüyle üzerine abanıp kendisini öldürdü." Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Ki§i insanlara göre görünür de, cennet ehlinin ameli gibi amel eder. Oysa o, cehennem ehlindendir."
5215- Benzeri bir rivayet daha vardır onda şöyle geçer:
"Ameller ancak sonlara bağlıdır, ya da sonlarına göredir." [Buhârîile Müslim.J
5216- Câbir radiyallahu anh'dan: Tufeyl bin Amr ed-Devsî Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü! Şöyle muhkem bir kale ile muhafızların yanma gitmek ister misin?" —Câbir diyor ki: Cahiliyetle Devs'e ait bir kale vardı.— Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buna razı olmadı, çünkü kendisine yapılacak muhafızlığı Ensâr'a ayırmıştı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye hicret edince Tufeyl b. Amr da onun yanına hicret etti. Onunla birlikte kavminden bir zât da hicret etti. Fakat Medine'de rahatsızlandı-
lar. O adam şiddetli bir sancıya yakalandı ve makası alıp parmaklarını kesti. Elleri şişti, kan dinmedi ve öldü. Onu Tufeyl bin Amr rüyasında çok güzel bir şekilde gördü. Ancak elleri sarılı idi. Dedi ki: "Rabbin sana ne yaptı?"
"Peygamberime hicret ettiğim için beni bağışladı."
"Peki neden ellerin sanlı?"
Bana: "Senin bozduğun uzvu biz düzeltmeyiz" denildi.
Hemen Tufeyl bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlattı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem da onun için şöyle dua elti: "Allahım! O iki eli için de onu bağışla!" [Müsüm]
5217- Câbir bin Semure radiyallahu anh'-dan:
Bİr adam hastalandı, bir süre sonra onun için feryâd-ı figan yükselmeye başladı. Onun komşusu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek: "Filan adam öldü" dedi. "Ne biliyorsun?" diye sordu. "Ben bunu duydum" deyince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: "O ölmedi" buyurdu.
Adam geri döndü, yine evinde feryâd-ı figanlar yükseldi. Adam tekrar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip: "Adam öldü" dedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yine: "O adam ölmedi" dedi. Döndü, yine bir çığlık sesi duydu. Hanımı: "Haydi git Peygamber'e haber ver!" dedi.
Adam, "Allahım ona (hastaya) lanet et!" dedi. Adamın yanma gittiği zaman onun bir makasla kendi canına kıydığını gördü, hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve

sellem'e gitti ve adamın öldüğünü söyleyince, Peygamber
sallallahu aleyhi ve sellem sordu: "Ne biliyorsun?" "Kendini yanında bulunan bir makasla öldürdüğünü gördüm" dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: "Sen hakikaten Öyle yaparken gördün mü?"
"Evet."
"Öyleyse ben onun namazım kılmam" buyurdu. |Ebû Dâvıtd]

TAAMMÜDEN ÖLDÜRMEKTE KISAS, HATA İLE ÖLDÜRME, ÇOCUKLA BABA ARASINDAKİ CİNAYETLERDE, CEMAATLE TEK BİR ADAM ARASINDAKİ CİNAYETLERDE, HÜR İLE KÖLE, MÜSLÜMANLA KÂFİR ARASINDA KISAS

5218- Ebû Şurayh el-Huzâî radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kimin bir yakını öldürülür ya da el ve ayağı kesilerek zarar verilirse, o kimse üç şey arasında serbesttir: Ya kısas ister, yahut affeder, ya da diyet alır. Dördüncü bir şey isterse elinden tutun (ona engel olun). 'Kim bundan sonra tecavüze kalkışırsa onun için elîm bir azap vardır'." (Bakara 179) [Ebû Dâvudj

5219- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "İsrâiloğullannda kısas vardı, diyet yoktu. Allah bu ümmete kolaylık vererek şöyle buyurdu: 'Öldürülen kimseler karşılığında sizin üzerinize kısas yazılmıştır...' (Bakara, 178)
(İlgili âyette geçen) 'afv' kelimesine gelince: Taammüden meydana gelen cinayetlerde maktulün velisinin diyeli kabul etmesidir. (Âyette geçen) 'Artık taraflar hakkaniyete uymalı ve (öldüren) ona (gereken diyeti) güzellikle ödemelidir.' lafzı şu demektir: Maktulün velîsi katilden güzellikle diyeti istemeli, katil de o diyeti güzellikle ödemelidir. (Âyette geçen) 'Bu, Rahbiniz tarafından sizin için bir hafifletme ve rahmettir'den şu anlaşılmaktadır: Yani sizden önceki milletlerde diyet yoktu, kısas vardı, onlara böyle diyet imkânı verilmemişti."
|Buhârî ile Nesâî]

5220- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir kimse müphem şekilde birbirlerine taş atılması neticesinde veya kamçılanarak ya. da sopa ile dövülerek öldürülürse bu, hatâen öldürmeye girer, diyeti de hata diyeti olur. Kim kasten öldürürse kısası hak etmiştir. Kim onu (kısası) önlemeye çalışırsa, Allah'ın laneti ve gazabı onun üzerine olur. (Allah) onun ne tevbesini ne de fidyesini kabul eder."
|Ebû Dâvuc! ve Nesaî.]

5221- Vâil bin Hucr radiyallahu anh'dan: Ben Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile otururken bir adam kayışla bağladığı başka birini Önüne kalarak

getirdi ve "Ey Allah'ın Resulü, bu benim kardeşimi öldürdü." dedi.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sordu: "Onu öldürdün mü?" Getiren adam dedi ki: "Eğer itiraf etmezse delil getirteceğim." Adam: "Evet onu öldürdüm" dedi.
"Onu nasıl öldürdün?"
"Beraberce ağacın yapraklarını döküyorduk; bana sövdü ve beni kızdırdı; ben de baltayı başına indirdim ve böylece onu Öldürdüm."
"Canını kurtarmak için diyet olarak ona verecek bir şeyin var mıdır."
"Bu elbisemle bu baltadan başka hiçbir şeyim yoktur."
"Yakınların ona vermen için sana bir şey satın alamazlar mı? (fidyeni ödemezler mi?")
"Ben kavmimin nczdiıide bundan daha az kıymetliyim" dedi.
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona (getiren adama) kayışını attı. Ve: "Al adamını, ne yaparsan yap" dedi,
Adam onunla (katille) ayrılınca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Eğer onu öldürürse o da onun gibi olur." Adam bunu duydu ve geri döndü.
'Onu öldürürse o da onun gibi olur' dediğini duydum. Onu ben ancak senin emrinle aldım" deyince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Onun, senin ve arkadaşının günahını yüklenerek dönmesini istemez misin?"
"Evet Ey Allah'ın Nebîsi!" dedi.
"İşte bu da öyledir" buyurdu. Bunun üzerine adam onun kayışını attı ve onu serbest bıraktı.
5222- Diğer rivayet: Sordu: "Onu nasıl öldürdün?" "Başına bir balla ile vurdum, ancak onu öldürmeyi kastetmemiştim" dedi.
[Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.J
5223- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in
zamanında bir adam öldürüldü, dava Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e aksetti. Resûlullah (s.a.v.) Katili hemen alıp maktulün velîsine teslim etti. Katil dedi ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Ben onu öldürmek istememiştim.' Bunun üzerine Peygamber (maktulün velîsine dönerek) şöyle buyurdu: 'Eğer bu adam doğru söylüyorsa ve sen buna rağmen onu öldürürsen cehenneme girersin.'
Bunun üzerine velî, kayışla bağlı olan katili serbest bıraktı. O da kayışı sürükleyerek çıktı ve o adama ondan sonra 'Kayışlı adam' adi takıldı." |Sünen ashabı]

5224- Surâka bin Mâlik radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem babasını öldüren oğluna kısas uygularken yanında bulundum. Fakat oğlunu öldüren babasına kısas uyguladığına şahit olmadım."
[Tirmizî]
5225- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Bir köle kandırılarak bir yere götürülüp Öldürüldü. Ömer şöyle dedi: 'Onun öldürülmesine tüm San'â ahalisi iştirak etmiş olsaydı, kısas olarak hepsini öldürürdüm'." |Buhari]
5226- Mâlik, İbnü'l-Müseyyeb radiyallahu anh'dan:
"Ömer, müştereken öldürdükleri bir adam yüzünden, cemaatten beş ya da yedi kişiyi öldürttü ve şöyle dedi: 'Eğer San'â ahalisinin hepsi cinayete iştirak etseydi lümünü öldürürdüm'."
5227- Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim kölesini öldürürse biz de onu öldürürüz, kim kölesinin azalarını keserse biz de onun aynı azasını keseriz." |Sünen ashabı]
5228- Diğer rivayet: "Kim kölesinin hayakırını hadım ederse; biz de onun hayalarını hadım ederiz."
5229- Diğer rivayet: "Sonra el-Hasanu'l-Basrî bu hadisi unutmuş olacak ki şöyle demeğe başladı: 'Hür, köleyi öldürdüğü için (kısas olarak) öldürülmez'."
5230- Ebû Cuhayfe radİyallahu anlı'dan: Ali'ye dedim ki: "Ey Mü'minlerin emîri!
Sizde Allah'ın Kitâb'ında olmayan yani yazılı bir şey var mıdır?"
"Daneyi yaralan, İnsana can veren Allah'a yemin ederim ki Allah'ın, kişiye Kur'ân'da olanı anlamak üzere ihsan etliği anlayıştan başka bir şey bilmiyorum; bir de bu sahifede olanları biliyorum" dedi.
"Ne var o sahifede?" diye sorulunca: "Onda şunlar vardır: Diyetle ilgili hükümler: esiri azat etme(ye yardımcı) olmak, bir de mü'minin kâfire karşı olarak (kısasen) öldürülme-mesi." diye cevap verdi. [Buhârî, Tirmizîve Nesâîf
5231- Kays bin Ubâde radİyallahu anh'-dan:
Ben ve Eşler, Ali'nin yanına gittik,- dedik ki: "Allah Resulü diğer insanlara söylemediği bir şeyi sana (özel olarak) söyledi mi?"
"Hayır; ancak bunda (sahifede) olanları bana özel olarak söylemiştir" dedi, kılıcının kabzasından bir sahife (yazı) çıkardı. Baktık ki içinde şu yazılıydı:
"Mü'minlerin kanları eşittir. Onlar kendilerinden olmayanlara karşı bir tek güçtür. Rütbece en aşağı olanları bile onların zimmetine koşar. (Yani verdikleri sözü onların namına yerine getirir.) Dikkat edin; kâfire karşı mümin (kısasen)

öldürülmez. Verdiği süre içerisinde muâhid (zimmet ehli) de öldürülmez. Kim bir bid'at uy durursa vebali onadır; kim de bid'atçıyı himaye eder, kollarsa Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onun üzerine olsun."
[Ebû Dâvuıi ve Nesai]
5232- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müslümanların kanları (kısas ve diyet hususunda) eşittir. Onların (kâfirlere verebilecekleri) teminâtı mertebece en düşü olan verebilir. (Savaşta) müslümanların en uzak olanları (düşmana ve ganimete yakın olanları) diğer müslümanlara (ganimet hisselerini) verir. Onlar düşmanlarına karşı tek bir el gi-bidir. Güçlüleri güçsüzlerine ve harbe iştirak edenleri geride oturanlarına ganimetten hisse verirler. Bir mil'nün bir kâfire karşılık öldürülmez, muâhid (zımmî) de anlaşma süresi içinde (kâfire karşılık) öldürülmez."
|Ebû Davud]

CİNNET VE SARHOŞLUK HALİNDEKİ CİNAYETLER, AĞIR BİR ŞEYLE, TEDAVİ ESNASINDA İŞLENEN, CİNAYETLERİ, ZEHİRLEME OLAYLARI, ZİNA EDENİN ÖLDÜRÜLÜŞÜ VE AKRABA CİNAYETLERİNDEKİ HÜKÜMLER VE BİR CEZA GEREKTİRMEYEN HUSUSLAR

5233- Yahya bin Said radiyallahu anh'-daıı:
"Mervan, Muâviye'ye, adam öldüren bir delinin kendisine getirildiğini, ona ne yapması gerektiğini bildirmesi İçin bir meklup yazdı. Muâviye ona şu cevabı yazdı; 'Ona bir şey (ceza) uygulama! Kısasdan onu muaf tut. Çünkü deliye kısas uygulanmaz'." [Muvattâ.]
5234- Mâlik radiyallahu anh'dan: Kendisine şu haber ulaşmış:
Mervan, Muâviye'ye, kendisine adam öldüren bîr sarhoşun getirildiğini ona nasıl davranması gerektiğini bildirmesi için bir mektup yazmış. Muâviye'nin cevabı: 'Kısas uygulayarak onu öldür!'"
5235- Enes radiyallahu anh'dan:
"Bir yahudi, gümüş takıları için bir cariyeyi başını taşla ezerek öldürdü. Daha canı çıkmadan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e getirildi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona sordu: 'Seni falan kimse mi öldürdü?' Başı ile işaret ederek: 'Hayır' dedi.
İkincisinde yine "Hayır" diyerek işaret etti. Üçüncü kez ise 'Evet' diyerek işaret etti. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun katilini iki taş ile öldürttü."
5236- Diğer rivayet: "Yahudilerden bir adam bîr cariyeyi bilezikleri için başını

taşla ezerek öldürdü. Sonra ağzı geniş, sığ bir kuyuya attı. Yakalanıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e getirildi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ölünceye kadar onun taşlanmasını emretti. Can verinceye dek onu taş yağmuruna tuttular."
[Mâlik hariç, allı hadis imamı]
5237- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kendinde tıp bilgisi olmadığı halde tabiplik yapan kimse (sebep olacağı sonuçlan) tazmin etmek zorundadır." |Ebü Dâvud ve Nesâî.l
5238- Abdülazîz b. Ömer b. Abdilazîz'den dedi ki:
"Bana babama gelen heyetlerden birisi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu haber verdi:
'Hangi hekim, daha önceden tabiplik tecrübesi görülmeyen bir hususta tedavi yapar da, hastanın bir organına zarar verirse, onun tazminatını ödemeye mecbur olur'."
Abdülazîz dedi kî: "Ödemeye mecbur olduğu husus, ilâcın hastada aksi tesir yapması değildir. (Mesela) damarı kesmesi, bir yerini yarması ve dağlayıp yakmasıdır."
|Ebû Davudi
5239- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Yahudilerden bir kadın Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e (kızartılmış) zehirli bir koyun hediye etti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bu yaptığına karşılık kadına dokunmadı (ceza vermedi)."
[İkisi Ebû Davud'a ait.]
5240- İbnü'I-Müseyyeb radiyallahu anh'dan: "Şam ehlinden bir adam, bir adamı karısıyla yakaladı, onu öldürdü yahut her ikisini de öldürdü. Muâviye bu olayda nasıl hüküm vereceğini bilemedi, hemen Ebû Musa'dan, Ali'ye bir mekuip yazarak bunu sormasını istedi.
Ebû Mûsâ da Ali'ye sordu, Ali şöyle cevap verdi: 'Bu benim toprağımda gerçekleşen bir olay değildir. Mutlaka bana işin esasını söyleyeceksin' dedi.
Ebû Musa dedi ki: 'Bunu bana sana sormam için Muâviye yazdı."
Ali şu cevabı verdi: 'Ben Ebû Hasan'im. Eğer dört şahit getirmezse, ipi (kısas yapmak üzere öldürülenin velilerine) verilir.' |Mâlik.]
5241- Sa'lebe bin Zehdem radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hutbe okurken, Ensâr'dan birtakım insanlar gelip şöyle dediler: 'Ey Allah'ın Resulü! Bunlar Sa'lebe bin Yerbû'un oğullandır, Cahili-yette (bunların aileleri) falan adamı öldürmüşlerdi. ' Bunun

üzerine Hz. Peygamber yükses sesle: 'Dikkat edin, bir kimse başkasının cinayetinden sorumlu olmaz buyurdu." [Nesâî.]
5242- Ebû Rimse radiyallahu anh'dan: "Babamla beraber Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim. Dedi ki: 'Bu beraberindeki adam kimdir?' 'Oğlumdur, beraberimde bulunduruyorum." Şöyle buyurdu:
'Ne sen onun cinayetiyle sorumlu tutulursun ne de o senin cinayetinden sorumlu olur'." [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
5243- Ebû Hureyre'den radiyallahu anh: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hayvanın meydana getirdiği zarara diyet gerekmez. Birinin açtığı kuyuya (birisinin düşmesinden dolayı) bir şey (diyet) gerekmez. (Bir kimsenin açtığı madene birinin düşüp ölmesinden) diyet gerekmez. (Yeraltından çıkarılan) hazinelerin beşte birini (devlete) ödemek gereklidir."
5244- Diğer rivayette: "Bir kimsenin açtığı kuyuya düşüp yaralanması sebebiyle o kimseye bir şey gerekmez. Madende biri ölse (sahibine) bir şey gerekmez. Bir kimsenin hayvanı bir zarar meydana getirirse ona da diyet gerekmez. Definede beşte bir vardır."
[Altı hadis imamı.]
5245- Ebû Davud'un bir rivayeti: "Hayvanın tepmesinden meydana gelen Ölümden, hayvan sahibine bir şey (tazminat) gerekmez." Ebû Dâvud dedi ki: "Bir kimse hayvana binerken arkasından duran birisini teperse (ve ölümüne sebep olursa hayvanın) sahibine bir şey gerekmez."
5246- Ebû Davud'un başka rivayeti: "Ateşin yaktığı hederdir."

ÖLDÜRÜLMENİN DIŞINDAKİ KISAS, AFFETMEK, KASÂME, (KISASTA) ÖLDÜRMEYİ İYİ VE GÜZEL YAPMAK

5247- İmrân bin Husayn radiyallahu anh"-dan:
"Bir adam bir adamın elini ısırdı; elini çc-kİnce ısıranın iki ön dişleri sökülüp düştü. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in huzumnda muhakeme gördüler. Şöyle buyurdu: 'Biriniz kardeşinin elini boğa ısırır gibi mi ısırıyor? Bunun diyeti yoktur'."
5248- Diğer rivayet: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
"Bana ne emrediyorsun? Elini senin ağzına koymasını söyliyeyim de onu boğa gibi diş-leyesin öyle mi? Haydi ver elini ısırsın, sonra
çek!" [Buhürî, Müslim, Tirmi/Î ve Nesâî]
5249- Enes bin Mâlik radiyallahu anh'-dan:
"Enes'in halası Rubey, bir cariyenin öndi-şini kırdı. Ondan affetmesini istediler, kabui etmediler. Diyet teklif ettiler, yine kabui etmediler. Peygamber sallallahu

aleyhi ve sel-lem'e geldiler; kısastan başka hiçbir şeye razı olmadılar. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kısası (yani onun da ön dişinin kırılmasını) emretti. Enes bin en-Nadr dedi ki; 'Ey Allah'ın Resulü! Rubey'in ön dişi mi kırılacaktır? Seni Hak ile gönderene yemin ederim ki onun ön dişi kırılmayacaktır.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Ey Enes! Kısas Allah' in Kitâb'ıdır (emridir).' Bunun üzerine kız tarafı razı olup affettiler. Bunun üzerine Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem de şöyle buyurdu:
'Kulların içinde öyle kimse vardır ki, Allah'a karşı yemin ederse, Allah onun dediğini doğru çıkararak yemininde sadık kılar (yeminini bozdurmaz)."
5250- Diğer rivayet: Rubey'in kız kardeşi Üınmü Harise, bir insanı yaraladı. Davaları Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e ak-selti. AİIah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: 'Kısas gerekir' buyurdu. Ümmü'r-Rubey' dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Fülana kısas mı uygulanacaktır?' Vallahi onda kısas uygulan-maz.'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: "Sübhunallah! Ey Ümmü'r-Rubey'! Kısas Allah'ın farzıdır' buyurdu. Ümmü'r-Rubey: 'Vallahi onda asla kısas uygulanmaz' dedi ve bunda ısrar etli. Nihayet öbür taraf kısastan vazgeçti.
Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Kullar içinde öyleleri vardır ki Allah'ın adıyla yemin ettiği zaman mutlaka Allah onun duasını kabul eder de yemininde sadık kılar (ve yeminini bozdurmaz)'."
[Bulıârî, Müslim, Ebû Dâvucl ve Nesâî.]
5251- îmrân bin Husayn radiyallahu anh'-dan:
"Fakir birinin oğlu, zenginlerden bilinin oğlunun kulağını kopardı. Fakir olan çocuğun ailesi Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e gelip şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Biz fakir insanlarız diyel olarak (ne verebiliriz ki?)' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şuç işleyen çocuğu diyet ver-mekle sorumlu tutmadı." [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
5252- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bir adam Cahiliye döneminde yaşamış olan bir atamıza sövdü. Abbâs ona bir tokat attı.
Kavmi gelip: 'Ona nasıl tokat altı İse biz de ona tokat atacağız' dediler ve silahlarını kuşandılar, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu duyunca minbere çıkıp şöyle hitap etli: 'Ey Cemaat! Yeryüzünde Allah'ın katında gayet kerim olan kimi tanırsınız?"
'Seni' dediler.
'Abbâs bendendir, ben de ondanım. Ölülerimize sövmeyin zira dirilerimizi

üzersiniz." Bunun üzerine öbür taraf gelip: 'Ey Allah'ın Resulü! Senin öfkenden biz Allah'a sığınırız. Ne olur bağışlanmamızı Allah'tan niyaz et!'diye yalvardılar." [Nesâî.]

5253- Abdullah bin Cübeyr el-Huzâî radiyallahu anh'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bir adamın kamına bir çubuk ya da misvak ile dürttü.

Adam 'Karnımı acıttın. Kısas istiyorum' dedi. Hemen çubuğu onun eline verip: 'Haydi vur, intikamım al!' dedi. Adam hemen eğilip onun mübarek kamını öptü. Sonra şöyle dedi: 'Bilhassa affediyorum ki, bana belki kıyamette şefaat edersin'." [Taberânî, Mu'ce.mu'I-Kebîr'dz.]

5254- Enes radiyallahu anh'dan:

"Ne zaman kısas talebiyle Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir dava aksetti ise mutlaka affedilmesini emretmiştir (aksini hayatımda) hiç görmedim." |Ebû Dâvud ve Nesâî.]

5255- Ebû's-Sefer Saîd bin Ahmed radiyallahu anh'dan:

"Kureyş'ten bir adam Ensârdan bir adamın dişini kırdı. Bunun üzerine adam Muâvi-ye'yi dişi kırana karşı kışkırtmak istedi ve şöyle dedi: 'Ey Mü'minlerin Emîri! Bu adam benim dişimi kırdı.' Bunun üzerine Muâviye ona:

'Seni biz razı ederiz, korkma!' dedi. Adam Muâviye'ye ısrar etli. Bunun üzerine Muâviye: 'Sen bilirsin, hasmına istediğini yap' dedi. Ebû'd-Derdâ da orada oturuyordu. Dedi ki: 'Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu duydum:

'Herhangi bir adamın bedenine başka bir adam bir zarar verirse, zarar gören de onu affederse, Allah onun bir derecesini artırır, ondan bir de günahı düşürür.' Ensâr'lı olan adam bunun üzerine şöyle dedi: 'Sen bunu gerçeklen Allah Resulünden sallallahu aleyhi ve sellem duydun mu?'

'Bunu kulaklarımla duydum, bu kalbimle ezberledim' deyince, 'Öyleyse dişi ona bırakıyorum, ondan bir şey almıyorum' dedi. Bunun üzerine Muâviye de: 'Ben seni bomboş çevirmem.' dedi ve ona bir miktar mal verilmesini cmretli." [Tirmizî]

5256- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allalı Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Öldürülenin velileri kısasdan vazgeçip diyet talep etmelidirler. Yakınlık derecesine göre, kadın dahi olsa (aralarından) biri affederse, kısas düşer, diyet almaları gerekir."

[Ebû Dâvud farklı bir lafız fakat aynı anlamla ve "yakınlık derecesine göre kadın dahi olsa (aralarından) biri" Nesâî.J

5257- Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim de su hususlardan biri bulunursa Allah onu âhirette hurilerle evlendirir: Kendinde gizli ve can çekici bir emanet olup da Allah korkusundan onu yerine teslim eden. Katilini bağışlayan. Her namazın ardından 'Kul huvallahu ehad'i okuyan."
[Taberânî, Mu' cemu' I-Kebîr'de zayıf bir senedle]
5258- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Cahiliyette İlk kasâmet olayı, biz Hâşimoğullarında cereyan etmiştir:
Hâşim oğullarından bîr adamı, Kureyş'in bir başka koluna mensup bir adam işçi olarak tuttu. Amr develeri İçinde onunla (Hidâş'Ia) beraber gitti. Hâşimoğullanndan başka bir adam yanından geçti. Çuvallarının ağzı açılmıştı. 'Ne olur bana ipleri ver de bu çuvalların ağızlarını bağlayayım da develer ürküp kaçmasınlar' dedi. O da ona ipleri verdi ve çuvallarının ağzını bağladı. Bir yerde konakladıklarında develer bağlandı, ancak bir tanesi bağlanmadı. Adam, (bu deveye ne oluyor, niçin bağlı değil?' diye sordu. İşçisi: 'ipi yok' deyince, adam: 'İp nerede' diye sorarak ona bir sopa İle vurdu ve işçi cansız yere düştü. Oradan Yemenlilerden biri geçti. İşçi Yemen-li'ye: "Mevsimde (hacda) bulunacak mısın?" diye sordu.
"Bazen bulunurum bazen bulunmam."
Yaralı: "Zaman içinde de olsa benim mesajımı onlara İletir misin?"
"Evet."
"Hac mevsiminde bulunduğun zaman, 'Ey Kureyşliler!' diye seslen. Onlar sana cevap verdiklerinde bu defa: 'Ey Hâşimîler' diye seslen; onlar da cevap verdiklerinde; 'Ey Ebû Talip!' diye seslen ve: falanın beni bir ip yü-
zünden öldürdüğünü onlara bildir." Daha sonra yaralı işçi öldü. Nihayet onu ücretle tutan adam (Mekke'ye) dönünce, ona Ebû Talip geldi ve sordu: "Ne oldu bizim arkadaşımıza?" Adam: "Hastalandı, ona iyi baktım ama kurtulamadı, Öldü ve onu defnettim." diye cevap verdi. Ebû Talip: "O senin bu alâkanı ha-ketmişti" demekle yelindi. Epey bir zaman geçtikten sonra ölen işçinin kendi hakkında haber vermesini tavsiye ettiği adam hac mevsiminde geldi. "Ey Kureyş!" diye seslendi. "İşte Kureyş bizleriz!" diye cevap geldi. Sonra: "Ey Hâşimoğulları!" diye seslendi. "İşte buradayız" diye cevap geldi. Sonra "Hani Ebû Talip nerdedir?" diye sordu; "İşte Ebû Talip budur" denildi.
Şöyle dedi: "Filan adam, falan kimsenin kendisini bir ip yüzünden öldürdüğünü sana ulaştırmamı söyledi." diye olayı haber verdi. Hemen Ebû Talip ona(öldürene) gelip şöyle dedi:

"Şimdi üç şeyden birini seç. İstersen yüz deveyi (diyet olarak) ver. Çünkü arkadaşımızı
sen Öldürdün. İstersen öldürmediğine dair kavminden elli kişi yemin etsin. Bunları kabul etmezsen, ona mukabil seni Öldüreceğiz."
Hemen kavmine gitti ve durumunu haber verdi. Onlar da: "Biz yemin ederiz" dediler. Derken Hâşimîlerden olup, katilin kabilesinden birisiyle evli ve öldüreni doğuran (annesi) gelip: "Ey Ebû Talip! Bu oğluma karşılık onlardan elli kişiden birini cezalandırmanı istiyorum. Onun yemini ile yetinme. Çünkü çoğu zaman yeminlerle yetinilir." dedi. Ebû Talip kadının dediğini yaptı. Derken onlardan bir adam geldi. Dedi ki: "Ey Ebû TâlİP! Sen yüz devenin karşılığında elli kişinin yemin etmesini istiyorsun. Bu durumda onlardan birine iki deve düşer. İşte iki devem, benim hesabıma kabul et; yeminlerle yetinildiği yerde benim yeminimle yetinme." Ebû Talip o iki deveyi kabul etti. Kalan kırk sekiz kişi de gelip yemin ettiler. İbn Abbâs dedi ki: "Nefsim kudreti elinde olana yemin ederim ki, aradan bir sene geçmeden, kırk se-
kiz kişiden hiçbir kımıldayan göz kalmadı (hepsi helak oldular)." |Buhârîve Nesâî.l
5259- Sahabeden birtakım insanlardan: "Cahiliye devrinde kasâmet vardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu kabul edip ikrar etti (ve uyguladı). Hayber yahudile-rine karşı, öldürülen bir Ensâr'lı davasında Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kasâ-meyi (yemin ettirmeyi) uygulayıp davayı hal-letmiştir." fMüslim ve Nesâî.j
5260- Sehl bin ebî Hasme radiyallahu anh'dan:
"Abdullah bin Sehl ile Muhayyise bin Mes'ûd Hayber'e gittiler. O zaman barış zamanı idi. Bir ara iş için birbirlerinden ayrıldılar. Bilâhare Muhayyisa geldiğinde Abdullah bin Sehl'i, kana bulanmış ve ölmüş olarak buldu. Onu orada defnetti. Sonra Medine'ye geldi. Bunun üzerine, Abdurrahman bin Sehl ve Mes'ûd'un oğullan Muhayyisa ile Huvay-yisa Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gittiler. Abdurrahman konuşmaya başlayınca: 'Önce büyük konuşsun, büyük konuşsun!' buyurdu. Çünkü o, kavmin en küçüğü idi. Bunun üzerine sustu ve Peygamber saİlallahu aleyhi ve sellem onlara yemin teklif edip: 'Yemin edip katilinizin ya da arkadaşınızın diyetinde hak iddia edebilir misiniz?'
'Biz orada değildik, nasıl yemin edelim? Ne orada bulunduk ve ne de gördük' dediler.
'Yahudiler elli kişilik yeminle sizi temize çıkarsınlar mı?' buyurunca,
'Biz kâfir olan bir kavimden nasıl yemin alabiliriz?' dediler. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bizzat kendisi onun diyetini verdi."

"Zekât develerinden yüz deve vererek onun diyetini ödedi." de onun rivayetlerindendir.
5261- Başka bir rivayet: "Sehl bin Ebî Hasme, kavminin büyüklerinden birtakım kişilerden nakletti:
"Abdullah bin Sehl öldürüldü, bir pınara ya da bahçe kuyusuna alıldı." Yukardakinin benzeri..
Ayrıca onda şöyle geçer: "Hayber'de bulunan Muhayyisa konuşmaya gitti. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: 'Önce büyük,
büyük konuşsun!' buyurdu. Çünkü o yaşça küçüktü. Bunun üzerine Önce Huvayyisa (ağa-beyisi) konuştu, sonra Muhayyİsa konuşlu.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Ya arkadaşınızın diyetini verirler, yahut da onlara karşı savaş açılacaktır.' Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bu hususla onlara (yahudilere) bir meklub yazdırıp durumu bildirdi. Onların cevabı: 'Vallahi! Biz onu öldürmedik.'
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Huvayyisa, Muhayyİsa ve Ab-durrahman'a yemin teklif edip şöyle buyurdu: 'Yemin edip arkadaşınızın kanım isteyebilir misiniz?'
'Hayır'
'Öyleyse yahudîler yemin etsinler'
'Onlar müsliiman değildirler" diye cevap verdiler. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bizzat kendisi onun diyetini verdi. Onlara tam yüz tane kırmızı deve gönderdi. Avlularına develer girince, Sehl şöyle dedi:
'O farzlardan bir farz (zekât develerinden bir deve) beni ahırda tekmeledi.'
5262- Başka bir rivayet: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'Sizden elli kişi onlardan (Hayber yahudilerinden) birisinin katil olduğuna yemin edip o şahıs (zanlı) tamamiyie size teslim edilsin mi?"
5263- Başka rivayet: Abdurrahman bin Büceyd'den: "Vallahi Sehl b. Ebî Hasme hadiste yanılgıya kapılmıştır.
Zira Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, yahudilere şöyle yazdı: 'Aranızda bir kimse ölü bulundu; haydi onun diyetini Ödeyin!' Buna karşılık onlar bir mektupla elli kişi onu öldürmediklerine ve katili hakkında da herhangi bir bilgiye sahip olmadıklarına dair yemin ederek cevap verdiler. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yüz deve alarak onun diyetini kendisi ödedi."
[Allı hadis imamı.|
5264- Râiv bin Hadîc radiyallahu anh'dan: "Ensâr'dan bir adam Hayber'de sabahleyin öldürülmüş olarak bulundu. Velîleri Peygamber sallallahu aleyhi ve

sellem'e gidip durumu bildirdiler. Şöyle buyurdu: 'Arkadaşınızı onların (yahudilerin) öldürdüğüne dair iki şahidiniz var mıdır?'
'Orada müslümanlardan kimse yoktur, onların hepsi yahudidir. Yahudiler bundan daha büyük suçlara cüret ederler.' 'Peki öyleyse onlardan (yahudilerden) elti kişi seçin ve onlara yemin ettireyim!' buyurdu. (Yalan yere yemin sderler diye ölünün velîleri) Bunu kabul etmediler. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem diyetini bizzat kendisi verdi."
[Ebû Davud]
5265- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden:
"Muhayyisa'nın Hayber'in kapılarında Öldürülmüş olarak bulundu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki: 'Onu öldürene karşı iki tane şahit bul, ben de ona ceremesini ödeteyim.' Dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! İki şahidi ben nereden bulayım?' Onların (Yahudilerin) kapılarında öldürülmüş olarak bulundu. 'Öyleyse onlardan elli kişiye yemin — kasâme—ettir'.' buyurdu.
'Ey Allah'ın Resulü! Tanımadığım insanlara ben nasıl yemin ettirebilirim?' dedi.
'Onlardan elli kişiye -kasâme- yemini yaptır!'
'Ey Allah'ın Resulü! Onlar yahudidir, ben onlara nasıl yemin ettireyim?'
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun diyetini onlara taksim etti, yarısını da onlara yardım olarak kendisi verdi." [Nesâî.]
5266- Ebû Kılâbe radiyallahu anh'dan: Ömer bin Abdilazîz bir gün insanlar için tahtını çıkardı; sonra içeriye halkın girmelerine izin verdi. Girdiler ve onlara sordu: "Kasâme yemini hakkında ne dersiniz?" "Kasâme ile alınan kısas haktır. Halifeler kasâme ile kısas yapmışlardır." dediler. Sonra dönüp bana dedi ki; "Ey Ebû Kılâbe! Peki kasâme hakkında sen ne dersin?" Sonra beni (yani Ebû Kilâbe'yi) insanlara karşısına dikti. Dedim ki:
"Ey Mü'minlerin Emîri! Yanında kumandanlar ve arapların ileri gelenleri vardır. Eğer onlardan elli kişi, Dımaşk'ta evli bir insanın
görmedikleri halde, zina ettiklerine şahit olurlarsa, sen kalkar da onları recm eder misin?"
"Hayır" dedi. Sonra dedim ki:
"Onlardan elli kişi Hımıs'ta, görmedikleri halde bir adamın hırsızlık yaptıklarına şahitlik yaparlarsa elini keser misin?" "Hayır" dedi.
Ondan sonra şöyle dedim: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şu üç sebepten başka bir nedenle hiçbir adamı öldürmemiştir: Haksız yere ortada hiçbir sebep yok iken adam öldüreni. Evli olduğu halde başka kadınla zina yapanı. İslâm dininden dönüp Allah ve O'mın Resulüne savaş açanı."
Dedim ki: "Bu, benzeri işlerde uygulanmak üzere Allah'ın Resulü sallallahu

aleyhi ve sellem tarafından konulmuş bir kanun olmuştur, Ensâr'dan bir topluluk Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanma girip konuşlular. Onlardan bir adam Hayber'e doğru yola çıktı ve bilinmeyen biri tarafından öldürüldü. Onu kanlar içinde buldular. Hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dönüp durumu haber verdiler." Resûlullah (s.a.v.):
"Onu kimin Öldürdüğünü zannedersi-mz?"diye sordu.
"Yahudiler" dediler. Yahudileri çağırdı ve: "Bunu siz mi öldürdünüz?" diye sordu.
"Hayır" dediler.
Bu defa Hz. Peygamber ashaba "Peki içinizden elli kişinin, onu öldürmediklerine dair yemin etmelerine razı mısınız?" diye sordu.
Onlar: "(Yahudiler) hepimizi öldürmekte hiçbir sakınca görmezler; sonra bizden yemin etmemizi isterler" dediler.
"İçinizden elli kişinin yemini ile diyet hak edebilir misiniz?"
Onlar: "Biz yemin etmeyiz" dediler. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem diyeti bizzat kendisi verdi.
Dedim ki: Cahiliye devrinde Hüzeyl kabilesi kendilerinin yeminli bir dostlarından ayrıldılar ve: "Sen bizden, biz de senden değiliz" dediler. O ayrılan kimse Yemen'den bir ev halkına (hırsızlık maksadıyla) Bathâ denilen vadide geceleyin hücum elti. Onlardan bir adam bunun farkına varınca, kılıç atıp onu öldürdü. Hüzeyl kabilesi gelip hemen Ye-men'liyİ yakaladı. Hac mevsiminde Ömer'in huzuruna götürdüler ve şöyle dediler: "Bu
adam arkadaşımızı öldürdü." Katil şöyle dedi: "O, hırsızlık yapmış, ayrıca kavmi de onu kovmuş." Ömer dedi ki: "Hüzeyl'den elli kişi ondan ayrılmadıklarına dair yemin edecek." Onlardan kırkdokuz kişi yalan yere yemin eltiler. "Onlardan bir adam da Şam'dan geldi; yemin etmesini teklif eltiler. Ancak adam yeminine karşı bin dirhem fidye verdi ve yemin etmedi.
Onun yerine başka birisini koydular. Katil zanlısını maktulün kardeşine teslim etliler. Elini ötekinin eline bağlayıp gittiler. Yemin eden elli kişi de onlarla beraber gitti. Nahle mevkiine varınca yağmura yakalandılar ve bir mağaraya sığındılar. Mağara onların üzerine çöktü ve yemin eden elli kişinin hepsi öldü. Elleri birbirine bağlı iki arkadaş kaçarken büyük bir taş, arkalarından geldi ve maktulün kardeşinin ayağını kırdı. Bir sene yaşadıktan sonra o da öldü."
Ebû Kilâbe dedi ki: "Abdü'l-Melik bin Mervân da kasâme usulüyle bir adama kısas uyguladı, sonra pişman oldu. Yemin eden elli kişiyi divan defterinden sildirip Şam'a sürdü." [Buhârî daha uzun bir metin(e.|
5267- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kasâme yolu İle, Liyyetü'l-Bahre adlı mevkiin kenarında yer alan Bahretu'r-Ruâ'da meskûn Nadr b. Mâlik oğulları kabilesinden bîr adamı öldürttü ve şöyle dedi: 'Katil de maktul de onlardandır'." |Ebû Davudi

5268- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "İki köy arasında bir maktul bulundu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem o iki köyün arasını maktulün bulunduğu yerden ölçülmesini emretti. Köylerin bir tanesi maktulün bulunduğu yere ötekinden bir karış daha /akın bulundu. —Sanki şu anda Peygamber iallallahu aleyhi ve sellem'in karışını görür gibiyim— Sonra daha yakın olan yerin halkı-ıı ondan sorumlu tuttu."

[Ahmed ve Bezzâr zayıf bir isnadla.]

5269- Şeddâd bin Evs radiyallahu anh'-lan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem myurdu:)

"Allah her şeye iyi muamele yapılmasını ı'arz etmiştir; onun için öldürdüğünüz zaman jile en iyi şekilde Öldürün."

(Daha önce) kurbanlar bölümünde geçiliştir.

5270- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem nıyurdu:)

"İnsanları öldürmede en merhametlisi ihl-i imandır." [Ebû Dâvud]

BEDENİN TÜMÜNDE, ORGANLARINDA, YARALAMALARDA, CENİN VE İLGİLİ ŞEYLERDEKİ DİYETLER

5271- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yanlışlıkla öldürülen kişinin diyetinde şu hükmü verdi:

"Otuzu bint mahâd (iki yaşına girmiş dişi deve), otuzu bint lehûn (üç yaşına girmiş dişi deve), otuzu hıkka (dört yaşına girmiş dişi deve) ve onu da erkek ibn lebûn (üç yaşına girmiş deve) olmak üzere yüz devedir."

[Ebû Dâvud ve Nesâî.]

5272- Tirmizî'nin rivayeti: "Taammüden adam Öldüren, maktulün velîlerine verilir. İsterlerse onu öldürürler, isterlerse diyet alırlar ki bu; otuz hıkka (dört yaşma girmiş dişi deve), otuz ceze'a (beş yaşına girmiş dişi deve), kırk tane de hüfe (yüklü deve)'dir. Bu miktar-
ların üzerinde anlaşma yaparlarsa o onlarındır. Bu hüküm, diyeti ağırlaştırmak içindir."

5273- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Hata olarak öldürülenin diyeti, yirmi hıkka,(<iöTi yaşma girmiş dişi deve)

yirmi ce-ze'«,(beş yaşına girmiş dişi deve) yirmi bint mahâd,(beş yaşına girmiş dişi deve) yirmi bint lebûn,(üç yaşına girmiş dişi deve) yirmi de be-nû mahâd (iki yaşına girmiş dişi deve) dır."
1 Sünen ashâbıl
5274- Ali radiyallahu anh'dan: "Taammüde (kasde) benzeyen cinayetler-
deki diyet üç(çeşit)tür. Otuzüçü hıkka, otuzü-çü ceze'a, otuz dördü seniyye bâzîl (altı ile dokuz yaş arasında hamile) develerdir."
5275- Diğer rivayet: "Hata olarak öldürülenin diyeti dörttür (çeşittir): Yirmi beş hıkka, yirmi beş ceze'a, yirmi beş bint lebûn, yirmi beş bint mahâd (olarak yüz devedir)." [Ebu Davud]
5276- Mücâhid radiyallahu anh'dan: "Ömer, şibh-i amd (taammüde benzer ci-
nayetlerde) diyeti: Otuz hıkka, otuz ceze'a, kırk lnlfe(yüklü), seniyye ile azı dişini yarmış sekiz ya da dokuz yaşındaki deve arası takdir edip vermiştir." [Ebû Davudi
5277- Ebû İyâd radiyallahu anh'dan: "Osman ile Zeyd bin Sabit ağır diyeti,
kırk ceze'a hılfe (beş yaşında hepsi hamile), otuz hıkka (dört yaşında dişi deve), otuz bint lebûn (üç yaşında dişi deve), yirmi benû lebûn (Üç yaşında erkek deve), yirmi bint mahâd (iki yaşında dişi deve) olarak takdir ederlerdi." [Ebû Dâvud]
5278- Sahabeden bir adamdan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dikkat edin; kamçı, sopa, taşla öldürülenin hata cinayetlerinde kırk tanesi altı ile dokuz yas arası hamile olmak üzere yüz deve ağır diyet vardır."
5279- Diğer rivayet: "Kırkı, karınlarında yavruları bulunan develer olmak üzere yüz devedir." [Nesâî]
5280- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kadının diyeti, diyetin üçte birine ulaşıncaya kadar, erkeğin diyeti gibidir."
|İkisi de Nesâî'ye aittir.]
5281- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, mükâteb kölede, azal olduğu mükâtebe miktarını hür diyeti, geride kalan henüz ödemediği miktarı da köle diyeti olarak takdir buyurdu."
5282- Diğer rivayet: "Mükâteb bir şer'î cezaya çarptırılırsa yahut bir mala vâris olursa, ne kadar azat olmuşsa o kadar vâris olabilir." |Siinen ashabı]
5283- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Muâhidin (anlaşma gereği İslâm yurdunda bulunan, zımmînin) diyeti, hür

kişinin diyetinin yarısıdır." lEbû Dâvud]
5284- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Benû Âmir'den iki kişinin diyetini müslü-manların diyeti miktarına göre Ödedi. (Ölen) bu iki kişi ile Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in arasında anlaşma vardı." [Tirmizî]
5285- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Zimmet ehlinin (zimmîlerin) diyeti, müs-lümanların diyetinin yarısıdır; zimmet ehli yahudi ve hıristiyanlardır." |Nesâî.|
5286- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yerinde sabit kalarak kör olan göz hakkında diyetin üçte biri ile hükmetti." |Ebû Dâvud]
5287- Zeyd bin Sabit radiyallahu anh'dan: "O, yerinde kalan ve fakat görmesi yok olan gözün diyetinin yüz dinar olduğuna hükmetti." [Mâlik.]
5288- İsmet radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-
lem'e gözü çıkartılmış bir adam geldi. Ona: 'Sana kim vurdu?' diye sordu. "Falanoğulla-rının tek gözlü olan kişisi' dedi. Ona haber saldı; gelince ona sordu: 'Bunun gözünü sen mi çıkardın?'
'Evet' dedi. Bunun üzerine: 'Gözü çıkartılıp tamamen gözsüz bırakılmaz diyerek diyet vermesine hükmetti.
|Taberânî, Mu'cemıı'I-Kebfr'de zayıf'bir senedie.J
5289- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Dişlerin diyeti, beşer devedir." [Ebû Dâvud ve Nesâî.|
5290- İbnü'I-Müseyyeb radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Ömer, azı dişlerde birer deve ile hükmetti. Muâviye ise herbir azı dişte beş deve takdir etli. Böylece Ömer'in hükmüne göre diyet noks anlaşıyor; Muâviye 'ninkine göre ise çoğalıyor. Eğer ben olsaydım; ikişer deve takdir ederdim, böylece diyetler eşit olurdu."
[Mâlik. |
5291- Rezîn'in rivayeti: "Ben olsaydım üç deveye bir de üçte bir eklerdim; işte bu diyet (böylece) eşit olurdu."
5292- Ebû Musa radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Parmaklar eşittirler. O parmağın herbi-rine on deve diyet verilir." |Ebû Dâvud ve Nesâî.]
5293- Onun (TİrmizÎ'nin) İbn Abbâs'tan yaptığı rivayette şöyle buyurulur.

"El ve ayak parmaklan eşittir. Her parmağa on deve diyet olarak verilir."
5294- Abdullah bin Ebî Bekr bin Muham-med bin Amr bin Hazm'dan, o da babasından:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Yemen ahalisine İçinde ferâiz, sünnetler ve diyetler ile ilgili bahisler bulunan bir mektup yazıp, Amr bin Hazm ile gönderdi. O mektup Yemen ehline okundu. İşte (bir) nüshası:
'Peygamber Muhammed'den, Şurahbîl bin Abd-i Kelâl ve Nuaym bin Abd-i Kelûl, Zû Ram, Muâfir ve Hemedân'a...'
O mektupta şunlar vardı: 'Haksız yere bir mu mini öldüren kimse, öldürdüğü ispatlandığı takdirde maktulün velilerine verilir; kısas yapdır. Ancak maktulün velileri diyete razı olurlarsa başka. Öldürülen insanda diyet olarak yüz deve diyet verilir. Burun tam kesildiğinde diyet verilir. Dilde, iki dudakta, iki yumurtada (hayalarda), tenasül uzvunda, belde, iki gözde tam diyet verilir. Tek ayakta yarım diyet, damağa bitişen yerde diyetin üçte bir, karın içine geçmiş olan yarada üçte biri diyet lazım gelir. Kemiğe dayanan yarada onbeş deve diyet lazım gelir. El-ayak parmaklarının herbirinde onar deve diyet verilir. Dişte beş deve, kemiğe ulaşan yarada beş deve İcap eder. Kadını öldüren adam da kısas olarak öldürülür. Altın sahipleri için bin dinar (altın) diyet lazım gelir'."
5295- Diğer rivayet: "Tek gözde diyetin yarısı, tek elde diyetin yarısı verilir." |Mâlik ve Nesâî.]
5296- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, hata olarak Öldürülen kimsenin diyetini köy halkının üzerine dörtyüz dinar ya da onun değerinde gümüş olarak takdir buyurdu. Bunu diyet develerinin parasına göre takdir ederdi. Develer pahahlandığmda dinar ve gümüşün değerini yükseltirdi. Ucuzladiğında altın ve gümüşün miktarını azaltırdı. Onun zamanında yüz devenin kıymeti dörtyüz dinar ile sekiz-yüz dinar arasında cereyan etti. Gümüşten de karşılığı sekizbin dirhem kadardı.
Sığır yetiştirmekle iştigal edenlere, ikiyüz sığır olarak takdir ederken, koyunla iştigal edenlere de iki bin koyun takdir etti. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu; 'Diyet, akrabalık derecelerine göre, maktulün vârisleri arasında bir miras olarak taksim edilir. Artan en yakın erkek akrabaya verilir.' Burun tam olarak kesildiğinde tam diyet; bumun sadece yumuşağı kesildiği zaman, yarım diyet olarak hükmetti. Devamını bundan önce geçen hadisteki gibi zikretti."
Sonra dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kadının diyetinin kendisinden ancak asıl vârislerinden arttığı takdirde miras alabilen erkek

akrabalarının arasında paylaştırılacağına hükmellİ. Kadın öldürüldüğü zaman diyeti vârisleri arasında taksim edilir. Vârisler, diyete razı olmadıkları takdirde katillerini kısas olarak Öldürebilirler."
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur; "Yakınını öldüren katile miras yoktur. Şayet öldürülenin vârisi yoksa, insanların ona en yakın olanları (asabesi) ona vâris olurlar. Hiçbir surette akrabasını öldüren kişi, Öldürdüğüne vâris olamaz."
[Ebû Dâvud]
5297- Nesâî benzerini rivayet elti; onda şöyle geçmektedir:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şuna hükmetmiştir: "Diyet maktulün vârisleri arasında paylaştırılır. Kur'ân'da emredilen sıraya göre. Artanı en yakın erkek akrabaya verilir.
Öldürülen kadının diyeti ancak asıl vârislerinden arttığı takdirde miras alabilen kadın öldürülürse, diyeti vârislerinin olur. Diyete razı olmazlarsa katili öldürme hakları vardır."
|Ebû Dâvud ve Nesâî.l
5298- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesinden:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yerinde kalan ancak kör olan gözde normal diyetin üçte birine hükmetti. Çolak el kesildiği takdirde lam diyetin üçle birine hükmetti. Siyahlaşmış diş söküldüğü takdirde yine diyetin üçte birine hükmetti."
| Nesâî.]
5299- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Hüzeyl'den iki kadın kavga etti; biri di-ğerine bir taş atıp hem onu, hem de karnındaki cenini öldürdü. Davaları Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e aksetti. Cenini için, bir erkek köle veya cariye diyetine hükmetli. Ölen kadının diyetinin de Öldürenin ailesi üzerine yüklenmesine hükmetti."
5300- Diğer rivayetle şu ek yer almaktadır: Mirasına çocukları ve onlarla beraber olanlar (Ölen kadının akrabaları) vâris oldular. Hamel bin en-Nâbiğa el-Hüzelî dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Yemeyen, içmeyen, doğduğunda ses vermeyen bir ceninin ceremesini nasıl öderim; bu tür davranışlar insanları bezdirir." Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Bu adam, seci' yaptığı (kelimeleri şiirsel bir şekilde sıraladığı) için kâhinlerin kardeşlerindendir."
5301- Diğer rivayet: "Peygamber sallalla-hu aleyhi ve sellem, Benû Lahyân'dan bir kadından ölü olarak düşen cenini hakkında, bir köle veya cariye diyetine hükmetti. Sonra hakkında gurre ile hükmedilen kadın öldü. Allah Resulü

sallallahu aleyhi ve sellem, kadının mirasının oğullarına ve kocasına veril-
mesine, diyetinin de öldüren kadının erkek akrabalarına yüklenmesine
hükmetti."
[Altı hadis imaım.j
5302- Onlar, Mâlik hariç, Muğîre bin Şu'be'den benzerini rivayet eltiler, Ayrıca
onda şöyle geçmektedir: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, öldürülen
kadının diyetini öldüren kadının erkek akrabalarına yükledi. Karnındaki için de
gurre üe hükmetti."
5303- Diğer rivayet; "Anne kamında öldürülen çocuk için bir gurre ile hükmetti.
Bunun ödenmesini de öldüren kadının ailesi (diyetini ödemeye mecbur
yakınları) üzerine yükledi."
[Ebû Dâvud]
5304- Nesâî, Hamel bin en-Nâbiğa'dan
benzerini rivayet etti; ayrıca onda şöyie geçmektedir: "Peygamber sallallahu
aleyhi ve sellem, onun ceninde bir gurreyi emrederken, öbür kadının da
öldürülmesine hükmetti."
5305- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem
ölen cenin için, bir köle, ya da bir cariye, ya da bir at ya da bir katır gurresine
hükmetti." | Ebû Dâvud]
5306- Câbir radiyallahu anh'dan: "Hüzeyl'den iki kadın çatıştılar; biri diğerini
öldürdü, her ikisinin de çocukları ve kocaları vardı. Peygamber sallallahu aleyhi
ve sellem maktûlenîn diyetini katilin akrabalarına yükledi. Koca ile çocuklarını
diyet yüklenmekten beri kıldı; çünkü koca ile çocuklar Hüzeyl kabilesinden
değillerdi. Bunun üzerine maktûİenin erkek yakınları: 'Öyleyse onun mirası bize
düşer" dediler. Fakat Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem:'/fay ir, mirası kocası
ile çocuğuna düşer' buyurdu."
|Ebû Dâvud]
5307- Atâ bin Ebî Rebâh radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, diyet gerektiğinde deve sahiplerine yüz
deve, sığır sahiplerine ikiyüz sığır, koyun sahipleri-
ne iki bin koyun, elbisecilerc ikİyüz lakım elbise hükmedip takdir etli. Buğday
sahiplerine bir şey takdir etti ama Muhammed bin İshâk bu miktarı
hatırlayamiyor." [Ebû Davud]
5308- İbn Amrbin el-Âs radiyallahu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında tam diyetin kıymeti
sekizyüz dinar yahut sekiz bin dirhem idi. Kitab ehlinin diyeti,
müslümanlarınkinin yansı idi. Ömer halife oluncaya kadar bu böyle idi. Ömer,

hilâfet makamına geçince, kalkıp şöyle hitap etti: 'Develer artık pahahlaşti.' Böylece Ömer altın sahiplerine bin dinar, gümüş sahiplerine onikibin dirhem, sığır sahiplerine ikiyüz sığır, koyun sahiplerine iki bin koyun, elbisecilere yüz takım elbise olarak takdir etti. Zimmet ehlinin diyetine ilişmedi; olduğu şekilde bıraktı, yükseltmedi." |Ebû Dâvudj

5309- Mâlik radiyallahu anh'dan:

Ona benzeri bir rivayet ulaşmış, ancak onda şöyle geçmektedir; "Altın ehli Şam'hlar ile Mısır'hlardır. Gümüş ehli ise, Iraklılardır."

5310- Ziyâd bin Sa'd bin Dumeyre es-Sülemî radiyallahu anh'dan, o da babasından, o da dedesinden:

"Bunların ikisi de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Huneyn'de bulunmuşlardı. Muhallem bin Cessâme, müslüman olduktan sonra Eşca'a'dan bir adamı Öldürdü. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in diyetle hükmettiği ilk dava bu olmuştur. Uyeyne, EşcaTnin öldürülmesi hususunda ileri geri konuştu. Çünkü o Gatafân'dandı.

el-Akra' bin Habis ise Muhallem'i savundu. Çünkü o Hindef'tendi. Derken münakaşa büyüdü, yüksek seslerle münakaşa etmeye başladılar. Aralarında husûmet arttı, birbirlerine hakaret dolu sözler söylediler. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Uyeyne'ye: 'Ey Uyeyne! Diyeti kabul etmiyor musunuz?' diye sordu.

Uyeyne: 'Hayır; Vallahi harp ve hüzün sebebiyle kendi hanımlarıma verilen üzüntü ve kederi onun hanımlarına da tattırana dek
kabul etmem' diye cevap verdi. Sonra sesler yükseldi, gürültüler aitti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yine sordu: ''Ey Uyeyne siz diyeti kabul etmiyor musunuz?' O da aynı biraz önceki gibi cevap verdi. Bunun üzerine Leysoğuli arından Mükeytil adında bir adam, üzerinde silah, elinde deriden bir kalkan olduğu halde ayağa kalktı ve şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! İslâm'ın bu ilk döneminde bu cinayeti işleyen kimseye şundan başka misal bulamadım: Bir koyun sürüsü su içmeye indi. Öndekilere taş atıldı, sürünün arkasındakiler korkusundan kaçtı. Bugün sünnetini koy hükmünü icra el, yarın istersen değiştir.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Size simdi peşin elli deve verelim (hemen) Medine'ye döndüğümüzde elli deve daha veririz.' Bu olay Pey-gamber'in seferlerinin birinde cereyan ediyordu. Muhallem uzun boylu ve esmer bir adamdı. Bir tarafla oturuyordu. Onlar böyle
konuşup dururlarken yerinden kalkıp hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in huzuruna gelip oturdu, iki gözü iki çeşme ağlıyordu, dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Size ulaşan cinayeti ben işledim. Allah'a şu anda tev-be

ediyorum. Ne olur benim için Allah'tan mağfiret dile.'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ona şöyle dedi: 'Daha islâm'ın başında sen onu silahınla vurup Öldürdün mü?.' Sonra yüksek sesle: 'Allahım! Muhallem'i bağışlama!' buyurdu."
5311- Diğer rivayette şu ilave yer almaktadır: "Muhallem hırkasının bir tarafı ile göz yaşlarını silerek ayağa kalktı."
İbn İshâk dedi ki: "Kavmi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in, daha sonra, onun için Allah'tan mağfiret dilediğini iddia ediyorlardı."
|Ebû Dâvud]
5312- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Diyeti aldıktan sonra katili öldüren kişiyi kesinlikle affetmem." |İkisi Ebû Davud'a aitlir.l
5313- Arar bin Şuayb radiyallahu anh'dan: "MüdlicoğuHarından Katâde adlı bir adam oğluna kılıç attı, ayağına isabet elti, yarasındaki kan dinmedi ve kan kaybından oğlu öldü. Surâka bin Cu'şum Ömer'e gelip durumu anlattı. Ömer dedi ki: 'Kudeyd kuyusunun yanında bana 120 deve hazırla, ben oraya geleceğim.' Nihayet Ömer oraya gelince, o develerden otuz hıkka (dört yaşında dişi deve), otuz ceze'a (beş yaşına girmiş dişi deve), kırk da hılfe (hamile deve) aldı ve sordu: 'Maktulün kardeşi neredesdir?'
'Buradayım' diye seslendi. Ömer ona: 'Haydi sen bunları al! Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Katile ne diyetten, ne de mirastan bir şey yoktur' buyurmuştur."
5314- Süleyman bin Yesâr radiyallahu anh'dan:
"Hacılardan birinin azat etliği başıboş bir adam (köle) vardı. O, Âizoğullarından bir adamla oynuyordu. Başıboş adam Âizî'nin oğlunu öldürdü. Babası Ömer'e oğlunun diyetini istemek için geldi.
Ömer: 'Onun diyeti yoktur1 dedi. Âizî dedi ki: 'Ya benim oğlum onu Öldürseydi?'
Ömer: 'Bu takdirde siz diyetini öderdiniz' deyince, Âizî'nin cevabı şu oldu: 'Şu halde, tehlikeli bir yılan gibidir, bırakıldığında yer yu-tar,(yani ondan hesap sorulmaz) vurulduğunda (yani onun hesabı sorulduğunda) saldırır.'
5315- Irak bin Mâlik ve Süleyman bin Yesâr radiyallahu anhumâ'dan:
"Sa'd bin Leys oğullarından bir adam, atını ileriye sürüp Cüheyne'den bir adamın parmağını çiğnedi, parmaktan akan kan dinmediği için adam öldü.
Ömer davalılara: 'Bundan ölmediğine dair, siz Allah'a karşı elli kişi olarak yemin eder misiniz?' deyince, razı olmadılar. Ötekilere (maktulün velilerine) 'Peki siz

yemin eder misiniz?' diye sordu, onlar da yeminden imtina ettiler."
Bunun üzerine yürürlükle câri olan diyetin yarısının verilmesine hükmetti.
Mâlik dedi ki: Oysa amel ve uygulama böyle değildi. |Mâlik.]
5316- Cerîr bin Abdillah ıadiyallahu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hus'am kabilesine karşı bir müfreze gönderdi. O kabileden bazı kimseler (müslümanlann saldırısından kurtulmak için) secde ederek korunmaya çalıştılar. Ancak bu durum onları öldürmeyi (daha da) hızlandırdı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu duyunca yarım diyet ödenmesine hükmetti ve şöyle dedi: 'Müşriklerin arasında ikamet eden her müslümandan ben beriyim.'
'Neden ey Allah'ın Resulü?" dediler. Şöyle buyurdu: '(Müslümanlarla müşriklerin) Atehleri birbirini görmesin, (birbirinin ateşini görmeyecek kadar uzakta dursunlar)'."
[Tirmizî ve Ebû Dâvud]
Her ikisi de aynca şöyle dediler: "Bu hadisi bir cemaat, Cerîr'i. zikretmeden rivayet etti.
Nesâî de İsmail'den, o da Kays'tan, bunu Cerîr'i zikretmeden mürsel olarak rivayet etmiştir.
5317- Aişe radiyallahu anhâ'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,
Ebû Cehm bin Huzeyfe'yi bir adamdan zekât almak İçin gönderdi. Adam zekâtı hususunda onunla tartışmaya başlayınca, Ebû Cehm ona vurup başını yardı. Hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldiler ve: 'Kısas uygula! ' dediler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Size şu kadar, bu kadar diyet verelim.' Onlar kabul etmediler. Daha da artırarak: 'Size §u kadar, bu kadar diyet' dedi. Yine razı olmadılar. Ondan sonra daha da artırarak: 'Peki size su kadar, bu kadar diyet verelim' dedi; bu sefer razı oldular.
'Ben aksama insanlara hitap edip, sizin razı olup kabul ettiğinizi söyliyeceğim. Olur mu?' deyince, 'Evet'dediler.
Akşam olunca şöyle hitab elti: "Bu Leysî-ler bana gelip kısas istediler, ben bunun yeri-
ne onlara su kadar diyet verdim, kabul ettiler, siz de razı mısınız?'
'Hayır. Razı değiliz' dediler. Muhacirler hemen onlara hücuma kalkıştılar; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Bırakın onları!' dedi. Bıraktılar. Sonra onları çağırdı. Diyeti biraz daha artırarak: 'Nasıl şimdi, razı oldunuz mu?' diye sordu.
'Evet' dediler. 'Ben insanlara hitap edip sizin kabul ettiğinizi söyliyeceğim, tamam mı?' diye sordu; 'Evet' dediler. İnsanlara hitap etti, onların huzurlarında:

'Kabul ettiniz mi?' diye sordu ve onlar da 'Evet' dediler."
|Ebû Dâvud ve Nesâî.|
5318- Hilâl bin Sirâc bin Mecâ'a'dan, o da babasından, o da dedesinden:
"O (yani Mecâ'a), Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e, Zühloğğullan kabilesine mensup olan Sedûsoğu 1ların m Öldürdüğü kardeşinin diyetini istemek için geldi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Ben eğer bir müşrik için diyet verseydim kardeşin için de verirdim; mamafih sana diyet yerine bir bedel vereceğim' dedi. Onun için Zühl oğullarına müşriklerinden gelecek olan ilk humustan verilmek üzere yüz deve (senet) yazdı. Mecâ'a, (bu yüz deveden) bir kısmını aidi. Sonra Zühloğulları inüslüman oldular. (Mecâ'a) Ebû Bekr'den bunu (geri kalan develeri) istedi ve ona Allah Resulü'nün mektubunu gelirdi. Bunun üzerine, Ebû Beki- ona, Yemâme'den gelecek zekâttan, dörl bini buğday, dörl bini arpa, dört bini hurma olmak üzere on İki bin sâ' takdir etti. Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem'in yazdırdığı yazı (borç senedi) şöyle idi:
'Bismillahirrahmanirrahim. Bu, Peygamber Muhammed' den Süleymoğultarından Me-câ 'a bin Mürâre'ye verilmiş bir senettir. Buna göre öldürülen kardeşine bedel olarak Zühlo-ğullannın müşriklerinden ilk gelecek olan humustan yüz deve verdim'." [Ebû Dâvud]
5319- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, her kabileye bir diyet ve müslüman olan köleyi azat eden kimsenin İzni olmadan artık onun velisi olamayacağım yazdı. Hiçbir azatlıya da, asıl azat edenin İzni olmadan, kendini azat edenden başka bir müslümanı mevlâ İttihaz etmesi helâl olmaz." [Nesâî.l
5320- İbn Şihâb (ez-Zührî) radiyallahu anh'dan:
"(Diyeti üstlenmekte) sünnet (tatbikat) şöyledir: Gönül rızası ile olması hariç Âkile (katilin yakınları) kasten öldürmelerde istemedikçe diyeti yüklenmez. Keza âkilcye az veya çok kölenin parasından da hiçbir şey yüklenmez. Bu onun malından faydalanana aittir. Çünkü kölenin bedeli ne miktarda olursa olsun mal olarak tasarruf edene aittir. Zira Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: 'Ne kasten, ne sulhun ve ne de itiraf ile âkile diyeli yüklenmez. Cinayet diyetini, kölenin kıymetini de istemedikçe yüklenmez'." | Re/.înJ
5321- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallailahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"öldürme olaylarında (sulh için diyet olarak) verdiğim bir dirhem, başka olaylarda-kî yüz dirhemden yeğdir"
[Tuberânî, Mu'ıem\i' I-Evsaf'ta içinde meçhul bir râ-vinin olduğu .setıedle.j

5322- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
Bir adam bir adamın ayağına vurdu. Vurulan adam şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü kısas uygula!" "Yaran iyileşinceye kadar acele etme!"
"Olmaz kısas hakkımı şimdi alacaksın" diye ısrar etli. Ona vurandan kısas hakkını aldı. Üzerinde kısas uygulanan adam iyileşti, kısas isteyen ise topal kaldı. Bunun üzerine hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip "Ey Allah'ın Resulü! Ben topal kaldım, Öbürü iyileşti" diye şikayette bulununca, Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:
'Yaran iyileşinceye kadar sabret, acele etme!' diye ben sana emretmedim mi? Sen beni dinlemeyip âsi geldin; bu yüzden Allah seni
uzaklaştırdı ve yaran iyileşmedi ve böylece (opal kaldın." Ondan sonra Peygamber sallal-lahü aleyhi ve sellem, kesin olarak şöyle buyurdu: "Yaralanan kişi, yarası iyileşmedikçe karşı taraftan kısas istemesin!" [AiımedJ
5323- Haneş bin el-Mu'Lemir radiyallahu anh'dan:
"Yemen'de kuyu kazdılar, içine bir arslan düştü, seyretmeğe koyuldular. Derken bir adam düşerken, başka birine yapıştı, o da başka birine yapıştı. Derken tam dört kişi oldular, hep beraber kuyuya düştüler. Arslan onları parçaladı. Nihayet bir adam mızrak atıp arsla-nı öldürdü.
İnsanlar ilk düşene, 'Arkadaşlarımızı sen öldürdün; diyetlerini sen vereceksin' dediler. Onun da arkadaşları geldi, tartışmaya başladılar, nerdeyse birbirlerini öldüreceklerdi. O hal üzereyken Ali geldi ve durumu ona bildirdiler; problemi çözümlemesini istediler. Ali şöyle dedi:
'Ben aıanızda bir hüküm vereceğim; razı olan hoşnutluğunun karşılığını mutlaka bulur, olmayanın hakkı kalmaz, davayı Allah Resulüne iletir.' 'Evet'"dediler. Şöyle hüküm verdi: 'Çukuru kazanlardan dörtte bir diyet, üçte bir diyet, yarım diyet, tam diyet olarak (paralar) toplayın,
Birincisine dörtte bir diyet verin, çünkü üstünde üç kişi ölmüştür. İkincisine üçte bir diyet verin, çünkü onun üstünde iki kişi ölmüştür. Üçüncüsüne yarım diyet verin çünkü üstünde bir kişi Ölmüştür. Diğerine tam diyet verin. Eğer kabul ederseniz işte aranızdaki hüküm budur: etmezseniz Allah Resulü sal-lallahu aleyhi ve sellem'e varıncaya kadar sizin hiçbir hakkınız yoktur.'
Ertesi sene Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldiler. Başlarına gelenleri anlattılar.
Makâm-ı İbrahim'de otururken: 'Inşaal-lah ben sizin davanızı halledeceğim' dedi. Derken bir adam ayağa kalkıp şöyle dedi:
'Ali, aramızdaki davayı halletti.'
'Nasıl halletti?' diye sorunca; nasıl hallettiğini anlattılar. Bunun üzerine şöyle

buyurdu: 'Davanızın halli onun yaptığı gibidir'."
[Bezzar]
DİNDEN DÖNMENİN VE PEYGAMBER SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'E SÖVMENİN CEZASI
5324- Zeyd bin Eşlem radiyallahu anh'-dan miirsel olarak: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim dinini değiştirirse, boynunu vurun!"
Mâlik. Hadisin yorumunda Mâlik şöyle dedi: Bu hüküm, İslâm'dan başkasına dönen kimse hakkındadu'. Zındıklar ve benzerleri gibi. Onlar tevbeye davet edilmeden öldürülürler. Çünkü onların tevbeleri anlaşılmaz. Zira onlar küfrü gizlerler; İslâm'ı ilân ederler. Küfürleri tesbil edildikten sonra tevbeleri isten-meden öldürülürler.
Bize göre durum daha değişiktir. İslâm'dan çıkıp mürted olan kişiye tevbe teklif edilir. Tevbe edip tekrar İslâm'a dönerlerse ne âlâ, aksi halde öldürülürler.
Dedi ki: Peygamber'in "Kim dinini değiştirirse öldürün" sözünün manası: Kim İslam'dan çıkıp başka dini kabul edersedir; yoksa İslâm'dan gayrı bir dinden çıkıp başka dine giren, demek değildir. Yahudilikten Hıristiyanlığa, ya da Mecusiliğe geçenler gibi. Zimmîlerden her kim başka dine girerse, ne tevbesi istenir ve ne de öldürülür.
5325- Abdurrahman bin Muhammed bin Abdillah bin Abdi'1-Kârîradiyallahu anh'dan, o da babasından:
"Yemen'den Ebû Musa'nın memuru Ömer'e geldi. Ömer ona insanlar hakkında sormaya başladı ve dedi ki: 'Sizde garip bir haber var mıdır?'
'Evet; Bir adam müslüman olduktan sonra tekrar kâfir oldu' dedi.
'Peki ona ne yaptınız?'
'Yakalayıp boynunu vurduk.'
'Onu üç gün hapsedip, her gün bir ekmek vererek, onun tekrar tevbe edip İslâm'a dönmesini teklif elseydiniz olmaz mıydı? Belki tevbe edip Allah'ın emrine dönerdi. Allahım! Ben bu hâdisede ne bulundum; ne de emrettim; duyunca da hoşnut olmadım1 dedi."
[Mâlik.)
5326- İkrime radiyallahu anh'dan: Ali'ye zındıklar (İslâm'dan dönenler) getirildi; onları ateşe atıp yaktı. İbn Abbâs bunu duyunca şöyle dedi: 'Ben olsaydım, yakmazdım. Çünkü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bunu yasaklamış ve şöyle buyurmuştur: 'Allah'ın azap ettiği şeyle azap etmeyin!" (Ali şu cevabı verdi:) 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem:'Kim dinini değiştirse onu öldürün!" buyurduğu için onları öldürdüm."

|Buhârî ve sünen ashabı-]
Tirmizî şunu ekledi: Ali bunu duyunca: "İbn Abbâs doğru söylemiştir" dedi.
5327- Harise bin Mudrib radiyallahu anlı'dan:
"Abdullah b. Mes'ûd, Kûfe'ye geldi ve şöyle dedi: 'Benimle araplar arasında hiçbir kin yoktur. Hanîfeoğullarmın mescidine uğradım, onların Müseyleme'ye iman ettiklerini gördüm.' Abdullah onlara haber gönderip getirtti. Olları tevbeye davet etti. İbnü'n-Nev-vâha'dan başka hepsi tevbe ettiler. Abdullah ona şöyle dedi: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sana şöyle dediğini duydum: 'Eğer sen elçi olmasaydın, boynunu vururdum. İşte sen bugün elçi değilsin." Ondan sonra, o zaman Küfe valisi olan Karaza bin Kâ'b'a emretti. O da onun boynunu vurdu. Hem de çarşı içinde. Sonra şöyle dedi.
'Kim İbnü'n-Nevvâha'yı öldürülmüş olarak görmek isterse, çarşıda öldürülmüştür.'
[Ebû Dâvud]
5328- İbn Muğayyir es-Sa'dî radiyallahu anh'dan:
"Seher vaktinde atımı aramaya çıktım, Benû Hanîfe mescidlerinden birine uğradım. Müseyleme'nin Allah Resulü olduğuna şeha-det getirdiklerini duydum, hemen gelip durumu Abdullah'a (yani İbn Mes'ûd'a) bildirdim. Onlara zabıta gönderip yakalattı ve getirtti. Nihayet tevbe ettiler ve sözlerinden rü-cû ettiler. Bunun üzerine onları serbest bıraktı. Sonra onlardan Abdullah bin en-Nevvâha adında bir adam geldi. Hemen onun boynunu vurdurdu. Ona dediler ki: 'Hepsini bıraktın, bu adamın boynunu vurdun, sebep ne ola ki?' Şu cevabı verdi:
'Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında otururken bu, bir adamla beraber Müseyleme'nin yanından temsilci (elçi) olarak gelmişlerdi. Onlara Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştu: 'Benim Allah Resulü olduğuma sehadet eder misiniz?' Onlar şu cevabı verdiler: 'Sen Mü-seyleme'nin Allah Resulü olduğuna şehadet eder misin?'
'Ben Allah'a ve peygamberlerine iman ettim. Eğer ben temsilci olarak gelenleri öldür-
seydim, şu anda ilcinizi de öldürürdüm' buyurdu. İşte ben bunun için bu adamı öldürdüm dedi ve sonra emretti onların mescidleri yıkıldı." [Dârimî]
5329- Enes radiyallahu anh'dan: "Ukl ve Ureyne'den birtakım insanlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geüp İslâm'ı kabul ettiklerini söylediler ve: 'Ey Allah'ın Resulü! Biz süt sağan bir kavimiz, zİra-atle meşgul kasabalılardan değiliz.' dediler ve de Medine'de kalmak İstemediler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onlara bir çobanın otlattığı develerin yanma gitmelerini, onların sütlerinden ve sidiklerinden içmelerini emretti. Yola revan

olup gittiler, Harre mevkiine varınca İslâm'dan dönüp mÜrted oldular ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in çobanını öldürdüler, Develeri de önlerine katıp gittiler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bunu duyunca, peşlerinden adam gönderdi. Yakalanıp getirildiler. Emir buyurdu, onların
gözlerini oydular, ellerini kestiler, Harre'nîn bir yerine attılar, ölünceye dek de orada öylece bırakıldılar."
Katâde dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ondan sonra sadakaya (zekâta) teşvik ettiği ve organları kesmekten ııehyettiği haeri bize ulaştı."
5330- Onun rivayetlerindendir:
Katâde dedi ki: Bana İbn Sirîn: "Bu vak'a şer'î cezalar hakkındaki âyetler nazil olmadan önce idi" dedi.
5331- Rivayetlerinden birisi de şudur: "Onların elleri ve ayakları kesildi, gözleri çıkartıldı. Harre'ye atıldılar, taşları ısırmaya
başladılar."
5332- Başka rivayette: Selâm dedi ki: Bana ulaşan habere göre Haccâc, Enes'e: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in verdiği cezaların en şiddetlisini bana anlat!" dedi. O da ona bu olayı anlattı, bunu Hasan duyunca şöyle dedi: "Ona (Haccâc'a) bu olayı anlatmamasını çok isterdim."
5333- Başka bir rivayetinde: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onların gözlerini, çobanın gözünü oydukları için oydurdu."
5334- Başka bir rivayetinde Ebû Kılâbe dedi ki: "Bunlar, hem hırsızlık yapmışlar, hem Öldürmüşler, hem de iman ettikten sonra kâfir olmuşlardı. Allah ve onun elçisine karşı harp ilan etmişlerdi (onun için bu cezaya çarptırıldılar)."
5335- "Çiviler (getirilmesini) emretti, ateşte kızartılıp gözlerine mil çekildi. Ayrıca elleri ve ayaklan kesildi. (Kanlan aksın diye de) Onları dağlamadı." | Mâlik hariç, altı hadis imamıi
5336- Ebû'z-Zinâd radiyallahu anlı'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hırsızlık yapanların ellerini kesip gözlerini
ateşle dağladığı zaman Allah Teâlâ onu azarladı ve şu âyeti inzal buyurdu: "Allah ve Resulüne savaş açanların cezası..." (Mâide, 33) [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
5337- Behz bin Hakîm bin Muâviye'den, o da babasından, o da dedesinden radiyallahu anh:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müslümanlığı kabul ettikten sonra müşrik olan kimsenin, tekrar müşrikleri bırakıp müslümanlara katılıncaya kadar, Allah hiçbir amelini kabul etmez." [İbn
5338- AH radiyallahu anh'dan:
"Bir Yahudi kadını durmadan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sövüyor

ve aleyhinde edepsiz sözler söylüyordu. Bunun üzerine bir adam onu boğdu, kadın öldü. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun kanını heder etti (yani kısas gerekmediğini bildirdi)." lEbûDâvud]

5339- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Kör bir adamın bir cariyesi vardı. Bu cari-ye durmadan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in aleyhinde konuşup sövüyordu. Âmâ ise ona engel olmaya çalışıyordu, fakal kadın bîr türlü bundan vazgeçmiyor, onu dinlemiyordu. Bunun üzerine bir kısa kılıç alıp, onu cariyenin karnına dayadı ve üzerine abanarak onu öldürdü. (Hamile olduğu için) kadının ayakları arasına bir çocuk düştü ve yer kana bulandı.

Sabah olunca bu durum, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatıldı. İnsanları toplayıp şöyle dedi: 'Bana itaat etmesi gerektiğinde görevini yapan kimseyi Allah aşkına arıyorum. Kİm yapmış ise ortaya çıksın.' Hemen âmâ ayağa kalkıp insanları yara yara, düşe kalka Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanma gelip önüne oturdu ve şöyle dedi:

'Ey Allah'ın Resulü! Bu işi yapan benim. Durmadan sana sövüyordu, seni kötülüyordu; menetmeye çalıştım, vazgeçmedi. Azarladım gene de devam etti. Benim ondan inci gibi iki oğlum vardır. Benim eşim idi. Dün baktım gene seni kötülemeye ve sana sövmeye başlayınca, dayanamadım kısa ve keskin bir kılıç alıp onun karnına dayadım ve üzerine abanıp onu öldürdüm.'

Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Dikkat edin ve şahit olun! Onun (cariyenin) kanı hederdir (kısas gerekmez)'." [Ebû Dâvud ve Nesâî.]

5340- Ebû Berze el-Eslemî radiyallahu anh'dan:

Bir gün Ebû Bekr'in yanındaydım. Bir adama çok kızdı. Dedim ki:

"Ey Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in halifesi! Müsaade et de onun boynunu vurayım!"

Ebû Berze dedi ki: Benim bu sözüm onun öfkesini giderdi. İçeriye girdi ve beni çağırttı, yanma varınca, şöyle dedi: "Biraz önce bana ne demiştin?"

"Müsaade et de boynunu vurayım" demiştim.

"Sana emretseydim, yapacak miydin?"

"Evet" dedim.

"Hayır, vallahi, Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'den sonra herhangi bir insanın böyle bir şeyi emretme hakkı yoktur" dedi. | Ebû Dâvud ve Nesâî]

HÜRÜN, KÖLENİN, İCBAR EDİLENİN, AKIL HASTASININ VE MAHREMLE YAPILAN ZİNANIN CEZASI

5341- Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki; "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem recmetti, Ebû Bekr recmetti ve ben de recm ettim. Eğer Allah'ın Kitâb'ına ilave

etmeyi kerih görmeseydim, bunu ben mushafa yazardım. Çünkü ben şundan korkuyorum: Öyle bir zaman gelecek ki bunu Allah'ın Kİlâb'ın-da bulamadıkları için, bazı insanlar inkâr edeceklerdir." [TİrmizîJ
5342- Mâlik: "Erkeklerden ve kadınlardan evli olanlar zina yaptıkları zaman, (suçları) şahitlerle ya da gebelik veya itirafla sabit olduğu zaman, onlara recmi uygulamak Allah KMb'ında haktır."
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud da aynısını rivaycl dinişlerdir.]
5343- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Kadınlarınızdan fuhuş işleyenlere (dört şahit) getirin; (şayet şahitlik ederlerse onları ölüm gelinceye ya da Allah onlara bir yol açıncaya kadar evlerde tutun)." (Nİsâ, 15). Allah bu âyette erkeği kadından sonra zikretmiştir. Ve daha sonra her ikisini biraraya getirerek "içinizden zina eden iki kişiye (eza edin, tevbe edip duzelirler.se onları bırakın)" (Nisa, 16) âyetleri (Nur sûresinin 2. âyeli olan) cel-de âyeti ile neshedildi. Allah Teâlâ (işte bu âyette) şöyle buyurdu: "Zina eden kadınla, zina eden erkekten herbirine yüz değnek vurunuz." [Ebû Dâvud]
5344- Ubâde bin es-Samît radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Benden alın, benden alın, Allah onlar için bir yol (çare) kılmıştır.
Bekâr bekârla (zina ettiği zaman) yüz değnek ve bir sene de sürgün cezasına çarptırılırlar. Evli evli ile zina ettiği zaman, yüz değnek ve recm (taşlanma) cezasına çarptırılırlar."
[Ebû Dâvud, Tİrmizîve aynı lafızla Müslim.j
5345- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "(Zina cezası olarak) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dövdü ve sürgün etti. Ebû Bekr dövdü ve sürgün etli. Ömer de dövdü ve sürgün etti." [Tirmizî]
5346- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Eşlem kabilesinden Mâiz bin Mâlik adında bir adam, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip 'Ben bir zina ettim, üzerime şer'î cezayı uygula!' dedi.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu birkaç kere geri çevirdi, sonra onun kavmine sordu:
Onlar da: 'Aslında onda bir delilik hali görmüyoruz. İyi adamdır. Fakat bir suç işlemiş ille de kendisine şer'î ceza uygulanıp kendini aklamak istiyor.' Nihayet adam yine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dönüp geldi; bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun recm edilmesini bi-
ze emretti. Biz de onu alıp Bakî' el-öarkad'a ilettik. Onu ne bağladık ve ne de ona bir çukur kazdık. Ona kemikler, kura-sıkı balçıklar ve çanak çömlek kırıkları attık. Acının şiddetinden hızla kaçmaya başladı. Biz de arkasından koştuk.

Nihayet Harre'nin kenarına vardı, önümüze dikildi. Onu Harre'nin iri taşlan ile taşladık; nihayet cansız yere düştü.
Sonra Allah Reshulü sallallahu aleyhi ve sellem akşam ayağa kalkıp şöyle hitab buyurdu:
'Acaba biz Allah yolunda gazaya gittikçe çoluk çocuğumuz arasında, teke melemesi gibi şehvetli sesi olan bir adam kalacak mı? Hele bunu yapan bir adam bana getirilmeye görsün! Onu başkalarına İbret olacak bir ceza ile cezalandırmam benim üzerine vacip olur.' Daha sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun için ne mağfiret diledi, ne de ona sövdü. |Müslim ve EbG Dâvud-1
5347- Onun (Ebû Davud'un) diğer rivayeti: "Ona söverek giderlerken (sövmeyin deyip) onları sövmekten alıkoydu. Onun için Allah'tan mağfiret dilediklerinde onları bundan da alıkoyup şöyle buyurdu: O günah irtikâp
iş bir adamdır, bırakın Allah ona yeter'."
5348- Müslim, Bureyde'den:
"Ona bir çukur kazıldı; sonra emir buyu-ruldu recmedildi.
Daha sonra Ğamid kabilesine mensup bir kaduı gelip şöyle dedi:
'Ey Allah'ın Resulü! Ben zina yaptım. Beni temizle!' Onu geri çevirdi, ertesi gün gelip şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Beni neden geri çeviriyorsun? Kim bilir belki beni Mâiz'i reddettiğin gibi reddedip geri çevireceksin. Ama ben gebeyim.' 'Öyleyse şimdi git de doğurduğun zaman gelirsin' buyurdu.
Kadın geri gitti. Aradan epey zaman geçtikten sonra doğurdu, çocuğunu bir beze sarıp getirdi ve 'İşte doğurdum' dedi.
'Haydi git, emzir, onu sütten kestiğin zaman gelirsin' buyurdu.
Gitti, emzirdi, aradan hayli zaman geçti, onu sütten kesti, eline bir ekmek parçası verip getirdi ve: 'İşte ey Allah'ın Peygamberi! Onu sütten kestim, yemek yiyecek hale geldi' dedi. Bunun üzerine çocuğunu alıp müslümanlar-
dan bir adama verdi. Sonra göğsüne kadar çukur kazılmasını ve recm edilmesini emretti. Hâlid b. el-Velîd gelip bir taş attı, sıçrayan kan yüzüne gelince, kadına sövdü. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu duydu ve şöyle buyurdu:
'Yavaş ol Hâlid! Canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, o öyle bir tevbe etti kî, hilekâr Öşürcü bu tevbeyi yapsa Allah onu bile affeder.' Sonra emretti, namazı kılınıp defnedildi."
5349- Diğer rivayet: "Mâiz taşlandıktan sonra onun hakkında insanlar iki ayrı görüşe sahip oldular:
Bir kısmı: "O helak oldu; günahları onu çepeçevre sarmıştır." Diğer kısmı ise şöyle dediler: "Mâiz'in tevbesinden daha üstün bir tevbe yoktur. Çünkü o,

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip elini onun eline koydu ve "Beni taşlarla öldür!" demiştir." İki ya da üç gün bu şekilde bekledikten sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onların ya-
nına selam verip oturdu. Daha sonra buyurdu: "Mâiz için mağfiret dileyin!"
"Allah onu bağışlasın!" dediler.
"Tabii o, öyle bir teybe etti ki; eğer tüm ümmet arasında tevbesi taksim edilecek olsaydı hepsine yeterdi" buyurdu.
Sonra Ezd kabilesinin Gâmid kolundan bir kadın geldi. Dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Beni temizle!" Yukardaki metnin benzerini zikretti. Ayrıca orada şöyle geçmektedir:
"Haydi git karnındakini doğurduktan sonra gel!" Bunun üzerine doğuruncaya dek Ensârdan bir adam onun geçimini üzerine aldı. Sonra adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip "Kadın doğurdu" dedi.
"Şimdi onu recm etmiyelim, çünkü bıraktığı çocuğu kim emzirecektir" deyince, Ensâr'dan bir adam kalkıp: "Ey Allah'ın Nebîsi! Onun emzirme işi ve masrafı bana aittir" deyince, kadını recm etli (rdi)."
5350- Buharî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmİzî Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Eşlem kabilesinden olan bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip, kendi aleyhinde dört kere, kendisine haram olan bir kadınla cinsî ilişkide bulunduğunu itiraf edip şehadette bulundu. Her seferinde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ondan yüz çeviriyordu. Nihayet beşincisinde: 'Sen onunla gerçekten temasta bulundun mu?" diye sordu. 'Evet' deyince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Senin uzvun oıiun-kinin içinde iyice kayboldu mu?' diye sordu.
'Evet.'
'Milin sürmedanlıkta, kovanın kuyuda kaybolup battığı gibi mi?'
'Evet.'
'Zina nedir bilir misin?'
'Evet onunla ben haram ilişki kurdum, tıpkı kişi kendi eşi ile helâl ilişki kurduğu gibi.'
'Bu sözünle neyi kastediyorsun?'
'Ben senden, beni temizleyip arındırmanı (şer'î ceza uygulanmasını) istiyorum' dedi. Ondan sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onun recm edilmesini emretti ve taşlanarak öldürüldü.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem iki adamın aralarında şöyle konuştuklarını duydu: 'Allah kendisini örttüğü halde bile bile kendisini tehlikeye koyup köpek taşlanır gibi taşlandı.' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem

onların bu sözüne hiç ses çıkartmadı. Biraz yürüdükten sonra bir eşek leşine rastladı ve: 'Nerede o falan falan!' diye seslendi. 'Buradayız ey Allah'ın Resu-lü!'dediler. Şöyle buyurdu: 'Haydi bakalım şu leşi yiyiniz!'
'Ey Allah'ın Nebîsi! Bundan kim yer ki?' dediklerinde, şöyle buyurdu:
'Az önce kardeşinizin ırzına sataşmanız, bu leşi yemekten daha kötü, daha çirkin ve İğrençtir
Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki şimdi o cennet nehirleri içinde dalıp dalıp çıkmaktadır'."
5351- Ebû Dâvud, Nuaym bin Hez-zâl'dan, de ki:
"Mâiz babamın himayesinde bir yetim idi, bir cariye ile İlişki kurdu. Bunun üzerine
babam ona dedi ki: 'Haydi Peygamber sallalla-hu aleyhi ve sellcm'e git, anlat belki senin için Allah'tan mağfiret diler.' Adam, böylece kendisi için bir çıkış yolu olur, diye düşünüp umul etmişti. "Önceki metnin benzerini zikretti.
Ayrıca onda şöyle geçmektedir: "Taşların acısını duyunca, gömüldüğü yerden çıktı, kaçarken kimse ona erişemedi. Abdullah bin Enîs ona yetişti. Fakat arkadaşlarıyla birlikte onu tutup getirmekten aciz kaldılar. Onun için devenin ayak kemiğini eline alıp atü ve onu öldürdü. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip bu durumu anlattı. Şöyle buyurdu: 'Bıraksaydiniz olmaz mıydı; kim bilir belki îevbe ederdi de Allah onun tevbesini kabul edip bağışlardı'."
5352- Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî, İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Senin hakkında duyduğum, doğru mudur?"
"Benim hakkımda ne duydun ki?"
"Falan ailenin cariyesiyle cinsî ilişki kurmuşsun."
"Evet" dedi. Dört kere (kendi aleyhinde) şahitlik yaptı. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem recrn edilmesini emretti ve recm edildi.
5353- Sünen ashabı, Câbir'den: "Recme-dilmesi için emretti, recmedilmeye başlanıp da taş acıtınca kaçtı, yetişildi ve ölene dek taşlandı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun hakkında hayır konuşlu; lâkin cenaze namazını kılmadı."
5354- Diğer rivayet: Câbir dedi ki: "Ben bu hadisi en iyi bilirim, çünkü recmedenler arasın-daydım. Ne zaman ki onu çıkardık ve taşlamaya koyulduk, taşın şiddetli dokunuşunu hissedince, şöyle çığlık attı: 'Ey Kavmini! Beni Allah Resulüne iletin! Beni kavmim öldürüyor, beni kandırdılar, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in beni öldürmeyeceğini bana bildirmişlerdi.' Hiç aldırmadan taşlamaya devam ettik, nihayet cansız yere düştü ve öldü. Peygamber sallallahu

aleyhi ve sellem'e dönüp durumu kendisine bildirdiğimizde şöyle buyurdu: 'Onu bırakıp Resûlullah'in nezdinde zinadan tevbe
etmesi için bana getirseydiniz olmaz mıydı?' Yoksa recmi terketmek için değil."
5355- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Bir adam bir kadınla zina etti. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem erkeğe yüz değnek vurulmasını emretti, sonra onun evlenmiş olduğu kendisine bildirilince, recm edilmesini emretti, taşlandı." [Ebû Dâvud]
5356- Hâlid bin el-Leclâc'dan, o da babasından:
"Biz çarşı ve pazarda çalışan çocuklar idik. Bir kadın yanında bir çocuk ile oradan geçti. İnsanlar ona doğru koştular; ben de aynı tarafa koştum. Kadın doğruca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gitti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona sordu: 'Bu çocuğun bahası kimdir?' Kadın ses çıkartmadı. Derken bir delikanlı şöyle dedi: 'O benim oğ-lumdur, ey Allah'ın Resulü! Haydi beni temizle!' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun recm edilmesini emretti.
Sonra yaşlı bir adam gelip o recm edilen delikanlıyı sordu, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip dedik ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Bu adam bugün recm edilen o pis adamı soruyor.'
'Ona pis demeyin! Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki şimdi o cennettedir'."
5357- Diğer rivayette: "Allah katında o, miskten daha hoş kokuludur."
[İkisİ de Ebû Davud'a aittir.)
5358- Ebû Hureyre ve Zeyd bin Hâlid el-Cuhenî radiyallahu anhumâ'dan:
"Bir Bedevi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi: 'Allah aşkına and veriyorum; bize Allah'ın Kitâb'ı ile hükmet-miyecek misin?' Ondan daha fakih olan hasmı şöyle dedi: 'Evet, aramızda Allah'ın Kitâb'ı ile hükmet ve bana müsâde buyur anlatayım!'
'Konuş bakalım!' dedi. Adam şöyle söyledi: 'Benim oğlum bu adamın yanında işçi idi.
Onun karısı ile zina yaptı, duydum ki oğluma recm uygulanacakmış. Bu yüzden hemen fidye olarak bu adama yüz koyun bir de cariye verdim. Sonra ilim ehline sorduğumda, oğlumun cezasının sadece yüz değnek ve bir yıl sürgün olduğunu söylediler. Onun karısının da recm edileceğini bildirdiler.' Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bunun üzerine şöyle buyurdu:
'Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, ikinizin arasında Allah'ın Kitâb'ı ile hükmedeceğim. Verdiğin cariye ve koyunlar sana geri verilecektir. Oğluna yüz değnek ve bir yıl da sürgün cezası uygulanacaktır.' Sonra Enis'e

şöyle dedi:
'Ey Enîs! Haydi bu adamın hanımına git, eğer zinayı itiraf ederse, recm et!' Sabahleyin ona gitti, kadın da itiraf etti ve o da onu recm
etti." [Altlı hadis imamı.]
5359- Mâlik radiyallalıu anh'dan: "Bize ulaştığına göre, Osman'a evliliğinin altıncı ayında doğurmuş olan bir kadın getirilmiş ve onun recm edilmesini emretmiş. Ali ona şöyle demiş: 'Onun recmi gerekmez. Çünkü Allah: 'Onu (karnında) taşıması ve onu (sütten) ayırmasının süresi) otuz aydır' (Ahkâf, 15) buyurmuştur. Yine şöyle buyurmuştur: 'Emzirmeyi tamamlamak isteyen kişi için, annelere iki tam yıl çocuklarını emzirir-ler.' (Bakara, 233) Onun için gebelik süresi (bu âyetlere göre) altı ay da olabilir. Bu nedenle ona recm cezası yoktur. Bunun üzerine Osman cezadan vazgeçilmesini emretti; fakat o çoktan recm edilmişti."
5360- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: "Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve
sellem'in yanında ismini de verdiği bir kadınla cinsî ilişki kurduğunu ikrar etti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kadına haber saldı ve kadın geldi. Ona bunu sorunca, kadın zina ettiğini inkâr etti.
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, adamın sırtına yüz değnek vurdurdu, kadını bıraktı (vurdurmadı)."
[Ebû Dâvud]
5361- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bekr bin Leys'den bir adam, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip bir kadınla
zina ettiğini dört kere itiraf etti; bekâr olduğu için ona yüz değnek vurdurdu. Sonra kadından bu hususta delil istedi. Kadın dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Vallahi bu adam yalan söylüyor.' Bunun üzerine iftira ettiği için adama seksen değnek daha iftira cezası uyguladı."
|İkİsi de Ebû Davud'a aittir.]
5362- Ebû Hureyrc radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Birinizin cariyesi zina yaparsa Allah'ın Kiîâb'ına uygun olarak ona yüz değnek vursun. Kadın üç kere aynı şeyi yaparsa aynı cezayı uygulatan. Ondan sonra tekrar yaparsa, kıldan yapılmış bir ip karşılığında bile olsa onu satsın."
5363- Diğer rivayet: "Bîrinizin cariyesi zina yaparsa onu sözle azarlamasın, ona değnek cezası uygulanın. Üç defa aynı şeyi yaparsa aynı cezayı uygulasın dördüncü kez yaparsa ona şer'î cezayı uygulasın ve bir kıl topuzu ya da kıl ipi

karşılığında olsa bile satsın."
5364- Diğer rivayet: "Cariye zina edip de ispatlanırsa ona şer'îcezayı uygulasın, onu kınamasın. Sonra yine zina ederse, kıldan bir ip karşılığı olsa bile onu .safsın." |Altı hadis imamı.]
5365- Ali radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in ailesinin bir cariyesi yoldan çıktı (zina elü). Ali'ye:
'Ey Alî git, ona sert cezayı uygula!' dedi.
Gittim baktım ki daha (nifas) kanı kesilmemiş, akıyor. Geri döndüğümde bana sordu: 'Şer'î cezayı uyguladın mı?' Dedim ki: 'Vardım, baktım ki kanı kesilmemiş akıyor, onun için uygulamadım/
'Kanı iyice kesilinceye dek bırak! Sonra kesilince uygula! Eliniz altında bulunan köle ve cariyelerinize (zinayaptıklarında) şer'îcezayı uygulayın!' buyurdu."
5366- Diğer rivayet: "Doğuruncaya kadar ona vurma!" |Ebû Dâvud. Müslim ve Tİrmi-zî'nin de benzeri rivayetleri bulunmaktadır.]
5367- Abdullah bin Ayyaş'dan:
"Ömer, bana devletin esir aldığı cariyelere (zina yaptıkları zaman) şer'î cezayı uygulamamı emretti. Ben ve Kureyş'len bir grup, zina ettiklerinde onlara ellişer değnek vuruyorduk." [Mâlik]
5368- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kölenin şer'î cezasını, hürünkinin yansıyla; mesela bekâr olarak zina, iftira, şarap içme cezasında olduğu gibi (bu tür hadlerde hep yarısıyla) hükmetti." |Re/în|
5369- Safiyye bini Ebî Ubeyd'den: "Beşle bir ganimet kölelerinden tasarrufu Hz. Ömer'e ait olan bir erkek köle, yine beşte bir ganimet payından olan bir dişi köle ile cinsel ilişki kurdu. Erkek, o cariyenin kızlık zarını giderene kadar onu zorladı. Bunun üzerine Hz. Ömer, o erkek köleye zina yapma cezası olan haddi (deyneklemeyi) uyguladı ve o bölgeden altı ay süreyle sürgün etti. Ancak erkek tarafından zorlandığı için o cariyeye dey-nek cezası uygulamadı." [BuhSrî]
5370- Vâil bin Hucr radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında bir kadın namaza gitmek üzere dışarı çıktı. Yolda ona bir adam rastladı, üzerine çullandı ve ırzına geçti. Kadın bağırınca, adam kaçıp gitti. Kadın Muhacirlerden bir grup insanlara raslladı ve 'Falan adam bana böyle yaptı' dedi. Koşup iddia ettiği adamı yakaladılar ve getirdiler. 'Bu mu yaptı?' diye sorduklarında: 'Evet' dedi. Bunun üzerine adamı alıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'c ilettiler, Onun recm edilmesini emrettiğinde, esas bu İşi yapan adanı ayağa kalktı ve: 'Ey Allah'ın

Resulü! Bu işi ben yaptım' dedi. Bunun üzerine kadına: 'Haydi sen gidebilirsin. Allah seni bağışladı' dedi. Adama da güzel söz söyledi; esas o işi yapan için ise: 'Haydi bunu recmedin!' buyurdu.
Sonra o adam için şöyle buyurdu: 'O Öyte bir tevbe etli ki, eğer Medine halkı bu îevbeyi yapsaydı hepsinden bu tevbe kabul edilirdi'."
[Tirmizî ve Ebû Dâvud]
5371- Abdü'l-Kerîm radiyallahu anh'dan: "Ali ve İbn Mes'ûd'un, zorla ırzına geçilen
kız hakkında, kanlarmdan birine verdiği meh-ri vermesine; dulda da mislinin mehri gibi me-hir verilmesine hükmettiklerini duydum."
|Taberânî, Mu'cemu '1-Kebîr'dcmun kufi' bir senedJe.J
5372- Diğer rivayet: "Zorla ırzına geçilen cariyeye eğer kız ise değerinin onda bîri, dul ise değerinin onda birinin yansı verilir" dediler.
5373- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Hz. Ömer'e zina eden deli bir kadın getirildi; pek çok kimseler ile onun hakkında da istişare etli. Sonra onun recmedilmesini emretti. Derken Ali rastladı ve: 'Nedir bunun (kadının) durumu?' diye sordu. 'Falanoğulla-rının deli kadınıdır. Zina etmiş de Ömer recm edilmesini emretmiş' dediler.
'Geri gönderin onu, cezayı uygulamayın!' dedi. Sonra gelip Ömer'e şöyle dedi: 'Ey Mü'minlerin emîri! Sen şu üç kişiden kalemin kaldırıldığını bilmiyor musun: İyileşinceye dek deliden; uyamneaya kadar uyuyan kimseden; akıl baliğ oluncaya kadar küçük çocuktan.'
'Evet'' deyince; 'Öyleyse nedir bu kadının hali?'
'Hiçbir şey' dedi.
'Haydi kadını salıver!'dedi. Ömer de 'Af-lalıu Ekber!' diyerek onu yolladı." [Ebû D3vud|
5374- Diğer rivayet: "Hatırlamıyor musun Allah Resulü: 'Kalem kaldırılmıştır' buyurdu." Ve benzerini nakletti.
5375- Ebû Ümâme b. Sehi radiyallahu anh'dan, o da Ensâr'dan olan bir sahâbîden:
"Onlardan bir adam hastalandı; zayıfladı bir deri bir kemik kaldı. Derken yanına birinin cariyesi girdi. Ona karşı heyecanlandı ve onunla cinsî ilişkide bulundu. Sonra kavminden birtakım adamlar ziyaretine geldiler. Durumu onlara bildirdi ve 'Allah Resulüne sorun bakalım ne yapmam gerektiğini söylesin' dedi.
Gidip durumu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlattılar. Dediler ki: 'Onun ka-
dar zayıf bir adam görmedik; bir deri bir kemik kalmış; onu sırtlayıp sana

getirecek olursak kemikleri dağılır.' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yüz tane ince dal alıp tek bir bağ yapıp onunla adama bir kere vurmalarını emretti." [Ebû Davudi
5376- Nesâî'nin de zina yapan bir kötü-rüm hakkında benzeri bir rivayeti vardır. "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ona hurma sapı ile vurdu. Felçli olduğu için ona merhamet ederek canını acıtmadı."
5377- Habîb bin Salim radiyallahu anh'-dan:
"Abdurrahman bin Huneyn adında bir adam, karısının cariyesiyle cinsî temasta bulundu. Davası, Küfe emiri olan Nu'mân bin Beşîr'e aksetti.
Şöyle dedi: 'Sana bir çözüm yolu bulacağım. Eğer cariyesiyle ilişki kurmana müsaade etmiş, helâl kılmışsa, sana yüz deyıiek vuracağım. Yok eğer helâl kılmadı ise seni taşla recmedeceğim.' İnceleme sonunda hanımının müsaade etmiş olduğu meydana çıkınca Nu'mân ona yüz sopa vurdurdu."
[Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.|
5378- Nesâî'nin rivayeti: Nu'mân dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem karısının cariyesi ile cinsî temasta bulunan adam hakkında şöyle buyurdu: 'Eğer karısı ona bunu helâl etmişse yüz değnek vurun, eğer helâl etmemişse recm edin'."
5379- Seleme bin el-Muhabbik radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, karısının cariyesiyle cinsî ilişki kuran adam hakkında şu hükmü verdi: Eğer adam bunu zorla yapmışsa cariye hür olur ve ayrıca cariyenin sahibesi olan kendi hanımına kıymeti olarak bir misli ödenir. Eeer carive kendi iste-
ğiyle yapmış ise, o kadın onun (adamın) olur ve sahibesi olan kendi hanımına onun bedelini vermeye mecbur olur."
5380- Diğer rivayet: "Cariye ve cariyenin bir misli erkeğin malından alınır, cariyenin sahibesi olan kadına verilir."
|Ebû Dâvud ve Nesâî.]
5381- Hamza bin Amr el-Eslemî radiyallahu anh'dan:
"Ömer onu zekât tahsiline gönderdi. Orada bir adam hanımının cariyesiyle cinsel temasta bulundu. Bunun üzerine Hamza adamdan kefil (durumunu bildiren zabıt) alıp Ömer'in yanma gitti.
Ömer bu adama daha evvelce bekâr olduğu zaman suçunu da itiraf ettiği için yüz değnek vurmuş idi. O adam zina ettiğini söyleyen topluluğu tasdik edip, suçunu itiraf etti. Hz. Ömer, onu cahillikle Özürlü saydı (ve ondan recm cezasını kaldırdı)." [Buhârî]
5382- el-Berâ radiyallahu anh'dan:

"Bir gün kaybolan devemi ararken, bir kaç atlı ellerinde sancak, Bedevilerden birinin evine girip boynunu vurdular. Suçunu sorunca, inen Nisa sûresinin içindeki 'Babalarınızın nikahladıkları kadınları nikâh etmeyin' âyetini (Nisa, 22) bilip okuduğu halde, babasının karısıyla cinsî ilişki kurmuş' diye cevap verdiler."
5383- Diğer rivayet: "Dayım Ebû Bürde beraberinde bir sancak bulunduğu halde bana uğradı.
'Böyle nereye gidiyorsun?' diye sordum; şu cevabı verdi: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem beni babasının karısıyla cinsel ilişki kuran bir adama gönderdi, başını uçurup kendisine getirmemi emretti'."
5384- Diğer rivayette, "Dayımın" yerinde "Amcam" diye geçmektedir.
O rivayette ayrıca şöyle kaydedilmiştir: "Boynunu vurup malını almak için." [Sünen ashabı]
5385- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim mahremiyle (nikâhı haram olan yakın akrabası ile) cinsî ilişkide bulunursa (ya da şöyle dedi); kim mahremi ile evlenirse onu öldürün," [Rezînl
5386- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mahremi ile cinsî ilişkide bulunan cennete girmez." [TaberSnî, Mu'cemu'l-Kebtr'dû.)
5387- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden biriniz döverken, yüze vurmaktan kaçınsın!" |Ebû DâvudJ
Derim ki: Cihad bölümünde Buhârî ile Müslim bunu şu lafızla rivayet ettiler: "Biriniz kardeşiyle çarpıştığı zaman, yüze (vurmaktan) uzak dursun." Böylece doğru olan hadisi üç imamın da rivayet etmiş olmasıdır.
5388- Amr bin Meymûn radiyallahu anlı'-dan, dedi ki:
"Cahiliye döneminde zina eden bir maymunun başına üşüşüp onu recin eden birtakım maymunlar gördüm; ben de onlarla beraber onu recmettim."
Bu hadis, Buhârî'nin İbn Mes'ûd ed-Dı-maşkî ihtisarında yer almıştır.
Humeydî diyor ki: "Bu rivayeti araştırdık nüshaların birinde 'Eyyâm-ı CahiJiyet' bölümünde bulduk. Herhalde bu, Buhârî'nin kitabına sonradan sokulan hadislerdendir.
el-Humeydî diyor ki: "Bu hadis, Buhârî'nin et-Tarihu'l-Kebîr adlı eserinde 'zina eden' kelimesi olmadan vârid olmuştur. Eğer bu ilave ibare sahih ise, bunu Buhârî sırf, Amr bin Meymûn'un cahiliyette kapıldığı zannı nazarı İtibara almadan cahiliye devrini idrak ettiğini belirtmek için zikretmiştir."

KİTAB EHLİNE, LIVATADA, HAYVANLA YAPILAN TEMASTA UYGULANACAK ŞER'Î CEZA VE İFTİRA ATANA DOĞRULUĞUNU İSBAT EDEMEDİĞİ TAKDİRDE UYGULANACAK OLAN ŞER'Î CEZA

5389- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Yahudiler Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip kendilerinden bir erkekle bir kadının zina ettiklerini söylediler. Onlara sordu:
Recm hakkında siz Tevrat'ta ne görüyorsunuz?'
'Onları teşhir ederiz; dayak atarız'."
5390- Diğer rivayette: "Yüzlerini siyaha boyarız; rezil ederiz" dediler. Şöyle buyurdu: "Eğer doğru söylüyorsanız getirin ve okuyun Tevrat'ı!" |Buhârîile Müslim-l
5391- Diğer rivayet: "Yüzlerini siyaha boyarız, kendilerini (eşek) üzerine bindirir, yüzlerini birbirlerine ters döndürerek sokak sokak dolaştırırız. Bunun üzerine Abdullah bin Selâm şöyle dedi: 'Yalan söylediniz. Tevrat'ta recm vardır. Tevrat'ı getirin bakalım.1 Getirip yaydılar, açıp baktılar. Bir tanesi elini recm âyetinin üstüne koyup kapattı, bîr önceki âyetle bir sonraki âyeti okudu. Abdullah bin Selâm ona: 'Kaldır elini!' diye seslendi. Kaldırdı ve recm âyeti göründü, bunun üzerine 'Abdullah bin Selâm doğru söyledi, Tevrat'ta recm ayeti vardır, ey Mu-hammcd!' demekten başka söyliyecek bir şey bulamadılar. Ondan sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onların recm edilmesini emretti. Adam, taşın kadına değmemesi için üzerine abanıp onu koruyordu."
5392- Diğer rivayet: "Yahudilerden bir grup gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'i Kuff vadisine davet eltiler. Onların ders okudukları eve geldi. Dediler ki:
'Ey Ebû'l-Kâsım! İçimizden bir adam bir kadınla zina etli. Aralarında hükmet.' Pey-
gamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir minder koydular. Üzerine oturup 'Bana Tevrat' ı getirin!' dedi. Altından minderi çekti, Tevrat'ı onun üstüne koydu ve şöyle dedi: 'Sana da iman ettim, seni indirene de iman ettim.' Ondan sonra: 'Haydi en. bilgininizi getirin!' dedi." Yukardakinin benzerini zikretti.
[Nesâî hariç, altı hadis imamı.|
5393- Ebû Dâvud, Ebû Hureyrc radiyallahu anh'dan:
"Yahudilerden bir adam, bir kadınla zina etti. Biri öbürüne dedi ki: 'Haydi şu yeni gönderilen peygambere gidelim. Çünkü onun dini zor değildir, kolay ve hafiftir. Eğer bize recmin dışında bir yol gösterirse, kabul ederiz ve yarın kıyametle onu delil gösteririz, 'Bize bu fetvayı veren senin peygamberlerinden bir peygamberdir' deriz.1 Hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e

geldiler ve: 'Ey Ebû'l-Kasım! Zina eden adamla kadın hakkında ne dersin?' diye sordular."
Ders yaptıkları eve gelip kapısında durun-caya kadar onlarla konuşmadı.
Sonra kapının yanında durarak 'Tevrat'ı Musa'ya gönderen Allah aşkına doğru söyleyin, siz bu hususta Tevrat'ta ne buluyorsunuz? Zina eden evli. insanlar hakkında o ne diyor?' deyince, 'Yüzü kömürle boyanır, lecbîye edilir, sonra da sopa vurulur' dediler.—lecbiye: Zina eden erkekle kadın ters yüz bir eşeğe bindirilir, sokak sokak dolaştırılıp teşhir edilir, demektir.— Onlardan bir genç ses çıkarmadı, sustu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu görünce andını daha da şiddetlendirdi. Bunun üzerine genç şöyle dedi: 'Aila-hım, zor durumda kaldık! Eğer bize sorarsan, evet biz Tevrat'ta recm cezasını görüyoruz.* Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: "Öyleyse daha önce neden tevile kalkışıp ruhsat tarafına yöneldiniz?" diye sorunca, şu cevabı verdi: 'Krallarımızdan birinin yakını zina etti. Onu recmetmedi. Sonra normal vatandaş zina ettiğinde, ona recm uygulamak isteyince, ta-
raftarları ayağa kalktılar, evvelâ sen kendi akrabanı recm edeceksin; sonra bizim adamımızı dediler. Bunun üzerine böyle bir cezalandırma yolu bulup, aralarında anlaştılar ve taşlama cezasını kaldırdılar.'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurdu: 'Ben size Tevrat'ta bulunan hükme göre muamele ederim.' Hemen emir verdi; erkek de kadın da recmedüdiler."
Zühri der ki: Bize ulaştığına göre şu âyet onlar hakkında inmiştir: "Tevrat'ı biz indirdik, orada hidayet ve nur vardır. Allah'a teslim olan peygamberler onunla amel ederler." (M aide, 44). İşte Allah'ın Resulü de o peygamberlerdendir.
5394- Ebû Dâvud, Câbir'den:
"Yahudiler, içlerinden zina eden bir erkekle bîr kadını Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e getirdiler. Şöyle buyurdu: 'içinizden bana en bilgili iki adamı getirin.' Sûriyâ'nın iki oğlunu getirdiler. Onlara yemin verdirip: 'Tevrat'ta bu iki kişinin irtikâp ettikleri suç hakkında ne buluyorsunuz?' diye sordu.
Dediler ki: 'Tevrat'ta şunu buluyoruz: Eğer dört kişi, onun zekerini kadının fercinin içinde, tıpkı milin sürmedanlık içine girip çıktığı gibi, gördüklerine şahitlik yaparlarsa her ikisi de recm edilirler.'
'Peki neden o ikisini recm etmiyorsunuz öyleyse?' diye buyumnea:
'Gücümüz, kuvvetimiz gitti, zâııüeri Öldürmek suretiyle sayımızın azalmasını islemedik' dediler. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şahitleri çağırdı. Dört kişi gelip erkeğin zekerini kadının fercinin içinde tıpkı milin sürmedanlığın içine girip çıktığı gibi, gördüklerine dair şahitlik ettiler. Bunun

üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de onların recmedilmelerini emretti."
5395- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Lut kavminin o çirkin işini yapanları görürseniz, hem yapanı, hem de yaptıranı öldürün." [İTirmizî ve Ebû Dâvud. |
5396- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ali böyle yapa» iki kişiyi ateşle yaktı, Ebû Beki- ise üzerlerine duvar yıktırdı," İRezînl
5397- İbn Abbâs ve Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Lüt kavminin o çirkin işini yapan mel'undur." [İkisi de Rezîn'e aittir.J
5398- Osman radiyallahu anh'dan: "Kureyş'ten bü' oğlan köle ile ilişki kuran bir adam getirildi. Osman sordu:
'Bu adam evli midir?'
'Bir kadınla evlendi, fakat onunla henüz zifafa girmedi' dediler. Ali Osman'a şöyle dedi: 'Eğer zifafa girseydi ona recm uygulanırdı, girmediği (bekâr olduğu) için ona kamçılanma cezasını uygulayın!"
Ebû Eyyûb dedi ki: "Ben tanıklık ederim ki, Ebû'l-Hasan'ın (Hz, Ali'nin) söylediği bu hükmü ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den duydum. Bunun üzerine Osman, o adama tam ıkiyüz kamçı vurulmasını emretti."
5399- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
"Ümmetim hakkında en korktuğum şey, Lût kavminin o (iğrenç) amelidir." |Tirmizî|
5400- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellembuyurdu:)
"Bir erkekle temas kuran ya da kadına dübüründen ulaşan adamın yüzüne Allah kesinlikle bakmaz." [İkisi de Tirmİ/.î'ye aittir.|
5401- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim hayvanla cinsî ilişki kurarsa onu ve onunla beraber hayvanı da öldürün!" İbn Abbâs'a: "Neden hayvan öldürülsün ki?" denildi. Şöyle dedi:
"Bu hususta Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den bir şey duymadım; tahminimce hayvana bu fiil yapıldığı halde etinin yenmesini ve ondan yaraiianılmasını hoş görmedi."
[Tirmizî ve Ebû Dâvud]
5402- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Hayvanla temas edene şer'î ceza yoktur."

[İkisi de Timıizî ile Ebû Davud'a aittir.)
5403- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Benim suçsuz olduğumu belirten âyetler inince. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem minbere çıkıp durumu hatırlattı ve ilgili âyetleri okudu, sonra indi, İftira eden o iki erkekle bir kadını çağırtıp üzerlerinde (seksen değnek) olan kazif cezasını uygulattı."
5404- Diğer rivayet: "Bunlar (cezayı alanlar) Hassan bin Sabit, Mistah bin Üsâse ve Hamne bİnt Çalış idiler." |Ebû Dâvud]
5405- Ebû'z-Zinâd radiyallalıu anh'daıı: "Ömer b. Abdilaziz radiyallahu anh, bir iftira yüzünden bir köleye seksen değnek vurdu.
Bu hususu Abdullah bin Âmir'e sorunca, şöyle dedi: Ömer bin el-Hattâb'a, Osman'a ve
diğer halifelere eriştim; hiçbirinin köleye kırk değnekten fazla ceza uyguladıklarını görmedim." [Mâlik.]
5406- Amre bint Abdurrahman radiyallahu anhâ'dan:
"Ömer'in zamanında iki adam birbirlerine sövdü; biri diğerine hitaben şöyle dedi: 'Vallahi babam zina eden değildir, annem de fahişe değildir.'
Ömer bu hususta (arkadaşlarına) danıştı. Biri şöyle dedi:
'O(bu sözlerle) annesini ve babasını övmüştür.' Diğeri ise şu cevabı verdi:
'Anne ve babasını Övecek bundan başka söz bulabilirdi.' Bunun üzerine Ömer ona seksen değnek vurarak iftira cezasını 'onun sırtında' uygulamış." |İkisi de Mâlik'e aitiir]
5407- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahıı aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir adam, Öbürüne: 'Ey Yahudi!' derse, ona yirmi kamçı vurun! Eğer 'Ey Muhannes (kadınlasmış),' derse ona da o kadar vurun! Kim bildiği halde, mahremi ile cinsî ilişkide bulunursa onu öldürün!" [Tirmizî]
HIRSIZLIĞIN ŞER'I CEZASI VE ŞER'Î CEZASI OLMAYAN HIRSIZLIK
5408- Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında, hırsızın eli, türs veya cehafe denilen kalkanın değerinden daha düşük bir eşya için kesilmezdi. Kalkan ise. türs veya ha-cel'e diye iki çeşitti."
5409- Diğer rivayet: "El, ancak kalkanın değeri kadar bir mal çalındığı zaman kesilir ki, kalkanın değeri, çeyrek dinardır,"
|Altı hadis İmamı.|
5410- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, fiyatı üç dirhem olan kalkanı çalan hırsızın elini kestirmiştir."
jİkisi de altı hadis imamına aitlir.j

5411 - Amre bini Abdirrahman radiyallahu anhâ'dan:
"Osman'ın zamanında bir hırsız bir ağaç kavunu çaldı.
Osman onun ne kadar para yapacağını sordu. Bir dinarın on iki dirhem olacağını hesaplayarak, onun fiyatının üç dirhem olduğunu söylediler. Bunun üzerine Osman, o hırsızın elini kesti." [Mâlik.]
5412- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah hırsıza lanet eylesin! Bir yumurtayı çakır da eli kesilir; ipi çalar da eU kesilir."
el-A'meş der ki: "Buradaki yumurtadan muradın demir topağı olduğunu, bazı iplerin de üç ve daha fazla dirhem ettiği görüşündeydiler." IBuhârî. Müslim ve Nesâî.]
5413- Ebû Ümeyyc el-Mahzûmî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir hırsız getirildi, yanında çaldığı eşya bulunamadı, fakat suçunu itiraf etti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sordu:
'Sen çaldın mı?'
'Evet" dedi. Ona aynı soruyu iki ya da üç kere tekrarladı, her seferinde itiraf etti. Ondan sonra emretti, eli kesildi, sonra huzura çağırıldı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona: 'Allah'a tevbe et, günahının bağışlanmasını dile!' dedi. Adam da: 'Allah'a tevbe ediyor ve mağfiret diliyorum' dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de üç kere: 'Allahım, onun tevbesİni kabul et!' diye dua etti."
[Nesâî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.]
5414- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Hırsızlık yapan Mahzumî bir kadının durumu Kureyş'i oldukça üzdü.
Dediler ki: 'Bu hususta Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile kim konuşacak?'
"Buna Usâme'den başkası cesarel edemez. Çünkü onu pek seviyor' dediler.
Üsâme konuyu ona açıp konuşunca, Rcsû-lullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:
(Benimle) 'Allah'ın cezalarından bir ceza hususunda mı konuşuyorsun'/' Sonra kalkıp şöyle hitap etti:
'Sizden öncekilerin helak olmalarının sebebi şu idi: Onlardan üst düzeyde biri hırsızlık yaptığı zaman onu serbest bırakırlardı, güçsüzleri hırsızlık ettiğinde hemen şer'î cezayı uygulayıp elini keserlerdi. Allah'a yemin ederim ki, eğer Muhammed'in kızı Fâtıma çalmış olsaydı onun da elini mutlaka keserdim"."
5415- Diğer rivayet: "Fetih gazvesinde hırsızlık yapan kadının durumu Kureyş'i

son derece üzdü."
5416- Başka rivayet: Affedilmesi için Üsâme onunla konuştu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellcm'in yüzünün rengi birden attı. Ve şöyle buyurdu: 'Allahın cezalarından biri hakkında şefaat mı ediyorsun?'
Bunun üzerine Üsâme: 'Ey Allah'ın Resû-lü! Benim için bağışlanma dile!'dedi. Bu rivayette ayrıca şöyle geçiyor: 'Sonra emretti, o kadının eli kesildi.'
Âişe dedi ki: Ondan sonra kadın tevbe etti, durumu düzeldi ve evlendi. Ondan sonra gelirdi ve işini Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e iletirdim ve işi görülürdü."
5417- Diğer rivayet: "Bir kadın birtakım insanların bilgisi dahilinde bir seneye kadar bir bilezik Ödünç aldı. Kadın sonra o bileziği sattı. Yakalanıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e getirildi. O da onun elinin derhal kesilmesini emretti."
5418- Diğer rivayet: "Mahzumî olan kadın kullanmak için Ödünç eşya aldı, sonra aldığını inkâr etti. Bu sebeple Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onun elinin kesilmesini emretti." [Mâlik hariç, ulu hadis imamıl
5419- İbnAmr bin el-Âs radıyallahu anh'-dan;
"Muzeyne'den bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi:
'Ey Allah'ın Resulü! Dağda yayılan davarı çalan hırsız hakkında ne dersin?'
Şöyle buyurdu: 'Çaldığını ve bir o kadar da bedelini öder; ayrıca cezaya da çarptırılır. Otlaklarda yayılmakta olan hayvanlarda çalma olaylarında hiçbir şekilde el kesme Lazım gelmez. Ağıldan çalınıp da değeri, kalkan parasına ulaşırsa olursa eli kesilir. Kalkanın değerine ulaşmazsa bedelinin iki mislini öder, ayrıca te'dib dayağı atılır.'
Dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü, ağaçtaki meyvenin çalınması hakkında ne dersin?'
Şöyle buyurdu: 'O, kopardığını ve onunla beraber bir misli bedelini öder ve ayrıca cezalanır.
Ağaçtaki meyvede el kesme yoktur. Şayet sergi yerine konduktan sonra çalıntrsa, bedeli bir kalkan değerine ulaşırsa o zaman el kesilir. Ulaşmazsa iki misli bedeli ödettirilir. Te'dib için de ceza verilir'." [Sünen ashabı]
5420- Râfi' bin Hadîc radiyallahu anh'dan: "O, hurma fidanı çalan bir kölenin elini kesmek isteyen Medine emîri Mervan'a şöyle dedi: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu duydum: 'Ağaçtaki meyve ve hurma çiçeğini çalmaktan dolayı (el) kesmek yoktur." Bunun üzerine Mervan kölenin serbest bırakılmasını ve sırtına da birkaç kamçı vurulmasını emretti." [Mâlik ve siinen ashabı.]

5421- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hâinin, kapkaççının (yağmacının) ve yankesicinin eli kesilmez." [Tirmizî ve Nesâî.]
5422- Abbâd bin Şurahbîl radiyallahu anh'dan:
"Bir kıtlık senesinde açlıkla karşı karşıya kaldım, Medine bostanlarından birine girdim, bir başak ufalayıp yedim, birazını da kucağıma aldım. Sahibi gelip beni yakaladı ve dövdü. Elbisemi de alıp doğru Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e götürdü. Ona olayı anlatınca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem adama şöyle buyurdu: 'Cahilse öğretmedin, açsa doyurmadın ya da acıkmışsa doyurmadın.' Ona emretti; elbisemi geri verdi, üstelik bir ya da yarım vaşak buğday verdi."
|Ebû Dâvııd ve Nesâî.]
5423- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kimse, kimsenin izni olmadan hayvanım sağmasın. Sizden biriniz dolabının kilidinin parçalanmasını, yiyeceklerinin dağılmasını ister mi?
İşte hayvanlarının mememeleri de sahiplerine onların yiyeceklerini depoluyor. Onun için hiç kimse, kimsenin hayvanını, izni olmadan asla ve kesinlikle sağmasın!"
[Buhârî, Müslim, Mtıvatlâ ve Ebû Dâvucl.]
5424- Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Biriniz bir koyun ve deve gibi hayvan sürüsüne geldiği zaman, eğer sahibi yanında ise, sağmak için izin istesin, izin verirse sağıp içsin. Eğer orada kimse yoksa, üç kere seslensin. Eğer cevap gelirse, izin istesin; cevap gelmezse ihtiyacı kadar sağıp içsin, yanında alıkoyup götürmek için fazla sağmasın." [Ebû Dâvud ve Tirmizîj
5425- Râfi bin Amr radiyallahu anh'dan: "Bir Ensârlmın hurma ağacına hurma düşürmek için taş atıyordum. Beni yakalayıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e ilettiler, bana sordu: 'Ey Râfi'.' Onların hurma ağaçlarını neden taşlıyorsun?'
'Açlıktan ey Allah'ın Resulü' deyince Şöyle buyurdu:
'Taslama, yere düşenleri ye! Allah seni doyursun ve (suya) kandırsın'."
5426- Diğer rivayetle: "Allahıfn! Onun karnını doyur!" diye geçmektedir. |Her ikisi de Ebû Davud'a aittir.]
5427- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Kim bir bostana girerse yesin, kucağına doldurmasın!" [Tirmizî]
5428- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Bir adam Ömer'e kölesini getirip: 'Ey Ömer! Bunun elini kes! Çünkü o eşimin aynasını çaldı.'dedi. Ömer şöyle cevap verdi:
Onun eli kesilmez; çünkü o sizin hizmet-çinizdir, malınızı almıştır (başkasının malını değil)." [Mâlik.]
5429- Câbir radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e bir hırsız getirdiler; "Onu öldürün" buyurdu.
"Ey Allah'ın Resulü! O sadece çaldı" dediler. Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Onun elini kesin!" Eli kesildi.
Sonra aynı hırsız ikinci kez getirildi, "Onu öldürün!" buyurdu. "Ey Allah'ın Resulü! O sadece çaldı" dediler." Öyleyse onun ayağım kesin!" buyurdu.
Sol ayağı kesildi. Üçüncü defa gelirdiler: "Onu öldürün" dedi.
"Ey Allah'ın Resulü! O sadece çaldı" dediler. "Öyleyse elini kesin!" buyurdu ve sol elini kestiler.
Aynı hırsızı dördüncü kez getirdiler. "Onu öldürün!" buyurdu. "Ey Allah'ın Resulü! O sadece çaldı," dediler. Öyleyse öbür ayağını kesin" buyurdu; hemen sağ ayağını kestiler.
Beşinci defa getirdiler. "Onu öldürün!" buyurdu, götürüp onu öldürdük, sonra onu sürükleyerek bir kuyuya attık, üzerine de taşlar atarak üstünü kapattık." Ebû Dâvud. Nesâi de benzerini rivayet edip "isnadı münkerâk" dedi.
5430- el-Kâsım bin Muhammed radiyallahu anh'dan:
"Yemen ahalisinden bir adamın eli ve ayağı kesildi. Medine'ye gelip: Ebû Beki"e: 'Yemen valisi bana zulmedip elimi ayağımı kesti.' diye şikayet etti ve Ebû Bekir'e misafir oldu. Bu adam gece namazı da kılıyordu. (Bunu görünce) Ebû Bekir: 'Yemin ederim ki senin gecen hırsızın gecesi gibi değil.' dedi. O gece Ebû Bekir'in karısı Esma bint Umeys'in bilezikleri kaldığı evin bir köşesine (sırf onu denemek için) kondu ve bilezik kayboldu.
Gece namazını da ihmal etmeyen bu adam onlarla beraber bileziği ararken ' Allahım! Salih bir adamın mütevazi evindeki kişiyi sana havale ediyorum — kendini kastediyor—" Sonra bilezikler bir kuyumcuda bulundu. Kuyumcu bunları eli ayağı kesilmiş bir adamın saltığını söyleyince, derhal onu sorguya çektiler. O suçunu kabul edip itiraf etti ya da şahitle isbat edildi. Bunun üzerine Ebû Bekr emretti; sol tarafı da kesildi. Ebû Bckr bunun üzerine şöyle dedi: 'Bana onun kendi nefsine bedduası, hırsızlıktan daha zor ve ağır geldi'."

5431- Yahya bin Abdirrahman radiyallahu anh'dan:
"Hâtib'in köleleri, Müzeyne'den bir ada-
mm devesini çalarak boğazladılar. Dava Ömer'e İntikal edince, Kesîr bin es-Salt'a onların ellerini kesmesini emretti. Sonra Ömer (bu kararından vazgeçerek) şöyle dedi: 'Sanırım onları aç bırakıyorsun,' Hz. Ömer devamla 'Vallahi sana allından kalkamayacağın bir şekilde ödettireceğim.' dedi. Sonra Müzey-ne'den olan adama dedi ki:
'Deven ne kadar yapar'?' Adam dedi ki: 'Vallahi ben dÖrtyüz dirhemden az kıymet biçecektim.' Ömer (hatibe hitaben) şöyle dedi: 'Ona sekizyüz dirhem ver!1"
5432- Nâfi' radiyallahu anh'dan:
"İbn Ömer'in kölesi kaçak iken hırsızlık yaptı, eli kesilmek üzere Medine valisi olan Saîd İbni'1-Âs'a gönderildi.
Saîd dedi ki: 'Kaçak kölenin eli kesilmez.' İbn Ömer şöyle dedi:
'Bunu Allah Kitabının hangi yerinde buldun?' Sonra İbn Ömer emrelli ve onun eli kesildi. Ömer bin Abdi'1-azîz de böyle hüküm verdi." [Mâlik.|
5433- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Köle çaldığı zaman bir neş (yirmi dirhem) karşılığında dahi olsa onu satın!"
|Ebû Dâvud ve Nesâî.]
5434- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Humus (beşte bir) kölelerinden biri humus (beşte bir) malından çaldı. Davası Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e iletildi, onun elini kesmedi. Şöyle buyurdu: 'Onlar Allah' in malıdır. Birbirlerini çaldılar'."
|İbn Mâce zayıf bil senedle.]
5435- Ezher bin Abdillah radiyallahu anh'dan:
"Kelâ kabilesinden birtakım insanların
malları çalındı. Dokumacılardan birtakım insanları ilham eltiler. Onları alarak Nu'mân bin Beşîr'e getirdiler. Nu'mân onları birkaç gün hapsetti. Sonra serbest bıraktı. Dediler ki: 'Onları döğmeden ve azarlamadan serbest bıraktın!' Şu cevabı verdi:
'İsterseniz onları döveyim, eğer malınız çıkarsa ne âlâ, çıkmazsa sırtınıza onlara vurduğum kamçı sayısınca vururum.' Dediler ki: 'Bu senin hükmün müdür?'
'Bu Allah ve Resulünün hükmüdür' dedi."
|Ebû Dâvud ve Nesâî.] .
5436- Ebû Zer radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem beni çağırdı; "Buyur!" dedim. Şöyle

buyurdu:
"İnsanlar kitleler halinde ölüp ev (yani mezar) köle karşılığında temin edilince halin nice olur?"
"Allah ve Resulü en iyi bilendir" dedim.
"işte o zaman her zamankinden daha çok sabretmelisin."
Hammâd der ki: "'Nebbâşın (kefen soyu-cunun) eli kesilir; çünkü o ölünün evi olan kabre girmiştir' diyenler Allah Resulünün az önce geçen hadisini delil göstermişlerdir."
5437- Abdurrahman bin Avf radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Üzerinde şer'î ceza uygulanan hırsız artık çaldığım ödemez." [Nesâî]
5438- Üseyd bin Hudayr radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem çalman malını itham edilen (mesela hırsızın sattığı) bir adamın elinde bulan şahıs hakkında şöyle hüküm vermiştir: Mal sahibi isterse onu (adamın hırsıza ödediği) bedel karşılığında adamdan satın alır, isterse hırsızın peşine düşüp onun yakasına yapışır. Ebû Bekr İle Ömer de böyle hüküm verdiler."
[İkisi de Nesâî'ye aittir.]
5439- Fadâle radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir hırsız getirildi, eli kesildi; sonra emretti de kesilen eli boynuna asıldı."
[Sünen ashabı]
5440- Büsr bin Ertâte radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallaJlahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Seferde (vaki olan hırsızlıklarda) eller kesilmez." [İkisi de sünen ashabına aittir.}
5441- eş-Şa'bî radiyallahu anh'dan:
"İki adam bir adamın hırsızlık yaptığına dair tanıklık ettiler. Ali onun elini kesti. Sonra başka birini getirip 'Esas hırsız budur. Ötekinde biz yanılmışız' dediler. Ali bunun üzerine onlann şahitliğini reddetti ve birincisinin diyetini onlara ödetti, ayrıca şöyle dedi: 'Eğer bunu kasten yaptığınızı bilsem, ikinizin de elini keserdim'." [Buharı bir bâb başlığında]
ŞARAP İÇMENİN ŞER'Î CEZASI
5442- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şarap (içki) içeni hurma çubuğu ve ayakkabılarla dövmüştür. Ebû Bekr ise kırk celde İle cezalandırmıştır."
5443- Başka bir rivayette: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e şarap içen bir adam getirildi, onun sırtına kırk defa hurma çubuğu vurdu. Ebu Bekr de

aynısını yaptı; Ömer halife olunca, bu meseleyi insanlar ile görüştü; Abdurrahman bin Avf dedi ki:
Şer'î cezaların en hafifi seksen sopadır. Bunun üzerine Ömer bunu emredip uyguladı." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.]
5444- Mâlik, Sevr bin Zeyd'den: "Ömer, şarabın şer'î cezası hususunda istişare etti. Ali şöyle dedi: 'Ona seksen sopa vurmanı uygun görüyorum; çünkü kişi İçtiği zaman sarhoş olur, sarhoş olduğu zaman saçmalar, saçmaladığı zaman ise iftira eder (iftiranın cezası seksen kamçıdır).' Bunun üzerine Ömer ona seksen sopa vurdu."
5445- Abdurrahman bin Ezher radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e, Huneyn'de iken şarap içen adam getirildi. Yüzüne bir avuç toprak attı, sonra ashabına emretti, pabuçları ve ellerine geçirdikleri şeylerle onu, (tâ ki Peygamber) onlara 'Yeter artık bırakın!' deyinceye kadar dövdüler.
Sonra Ebû Bekr şarapta kırk sopa vurdu, Ömer de halifeliğinin başlangıcında kırk sopa vurdu. Hilâfetinin sonlarına doğru ise seksen sopa vurdu.
Osman ise her iki haddi (cezayı yani hem kırk, hem de seksen) uyguladı.
Muâviye ise seksende karar kıldı." |Ebû Dâvud|
5446- Muâviye radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim şarap içerse, kamçılayın, dördüncü seferinde ise öldürün."
|Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizî. |
5447- Kabîsa radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
"Kim şarap içerse, ona sopa vurun. Tekrar içerse, tekrar sopa vurun, tekrar içerse tekrar vurun! Üçüncüsünde ya da dördüncüsünde tekrar içerse Öldürün." Şarap içen bir adam getirildi. Ona sopa vurdurdu, aynı adam tekrar getirildi, tekrar vurdurdu, tekrar getirildi tekrar vurdurdu.
Tekrar getirildi tekrar sopa vurdurdu. Böylece ruhsat olsun diye öldürmeyi kaldırdı.
|Ebû Dâvud]
5448- es-Sâib bin Yezîd radiyallahu anh'dan:
"Ömer dedi ki: 'Falan kimse şarap kokuyor. —Oğullarından birini kastediyor— Talâ (sarhoş yapacak dereceye gelmeyen üzüm suyu) içtiğini iddia ediyor. Şimdi soracağım, eğer bu sarhoş yapıyorsa onu kamçılayacağım.' Sordu; sarhoş yaptığını söylediler. Bunun üzerine onu kamçıladı. Hem de tam olarak." [Mâlik.]
5449- Ncsâî, Utbc bin Farkad'dan: "Ömer'in içtiği hurma suyu sirke haline

dönüşmüştü. Bunu rivayetin sıhhatine bir önce geçen es-Sâib hadisi delâlet etmektedir: 'Filandan bir koku hissettim'."
5450- Huseyn bin el—Münzir radiyallahu anh'dan:
"Osman'ın yanında hazır bulundum. Yanına Velîd getirildi. İki rekat sabah namazı kılmıştı. (Sarhoş olduğu için:) 'Daha da kılayım mı?1 dedi. İki adam onun (sarhoşluğu) hakkında şahitlik yaptı. (O iki şahitten biri Humrân'dı.) Bir tanesi içki içtiğini söylerken, ötekisi de içtiğini kusarken onu gördüğünü söyledi. Osman: 'Tam anlamıyla içmeseydi onu kusmazdı' dedi. (Osman) Ali'ye hitaben: 'Ey Ali, kalk onu kamçıla!' dedi. Ali de: 'Ey Hasan! Haydi sen kalk da onu kamçıla!' dedi. Bunun üzerine Hasan: 'Hilâfetin serinlik, afiyet ve iyiliklerine nail olan, onun sıcaklık, şiddet ve zorluklarına da katlanmalıdır' şeklinde bir mesel söyledi. Sonra: 'Ey Abdullah bin Ca'fer! Kalk şuna şer'î cezayı sen uygula!' dedi. Kalktı ve ona kamçı vurmaya başladı. Ali de bir yandan sayıyordu. Kırka varınca: 'Bırak yeter!' dedi. Sonra şöyle dedi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ve Ebû Bekr (bu gibi durumlarda) kırk kamçı vurdu. Ömer ise seksen kamçı vurdu. Bunların hepsi sünnettir. Bu (kırk) benim için daha uygundur." [Müslim ve Ebû Dâvud.]
5451- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, şarap içmede (miktarı belli) kesin bir ceza tayin etmedi. (İbn Abbâs) dedi ki: Bir adam içti, sarhoş oldu ve yolda yalpalanmaya başladı. Onu alıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e götürmek istediler. Abbâs'ın evinin hizasına gelince, ellerinden kurtulup Abbâs'ın evine girdi. Oradan ayrılmadı. Bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlattıklarında güldü ve: 'Bunu (kaçma işini) yaptı mı?' diye sordu ve hakkında hiçbir şey emretmedi." |Ebû Dâvud]
5452- Ali radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Had vurdutluğum (kamçılattığım) kim-selerden biri ölecek olsa ben, içimde üzüntü duymam. Ancak sarhoşa had vurduğum da ölürse onun üzüntüsünü hissederim. Zira o (sarhoş) ölecek olursa (yakınlarına) diyet ödemem gerekir. Zira Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, içkinin haddi hususunda (kamçılamanın kesin miktarım) sünnet kıl-mamiştir." [Buharı, Müslim ve Ebû Dâvud.|
5453- İbn Şihâb (ez-Zührî)'den:
Ona, içki içen kölenin şer'î cezasını (haddini) sordular. Şöyle dedi: "Bana ulaşan habere göre, içkide köle, hürün cezasının yansına çarptırılır. Ömer, Osman ve İbn Ömer, kölelere içki içtiklerinde hüre uyguladıkları cezanın yansını uygularlardı." {Mâlik.}
5454- İbnü'I-Müseyyeb radiyallahu anh'-dan:
"Ömer, Rabîa bin Ümeyye'yi içki içtiği İçin Hayber'e sürdü; o da Bizans kralı

Herak-lius'a katılıp hiristiyan oldu. Ondan sonra Ömer şöyle dedi: 'Artık bir daha hiçbir müs-lümanı sünnem'." [Nesâî.1
5455- Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellern'in zamanında bir adamın ismi Abdullah, lâkabı Hımâr İdi. Bazen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i güldürürdü. İçki içtiği için Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona kamçı cezasını uygulamıştı. Bir keresinde yine içmiş ve sarhoş olarak getirilmiş idt. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem emretti, kamçılandı. Bunun üzerine cemaatten bir adam:
'Allahım! Ona lanet et, amma da çok içiyor ve cezalandırılıyor bu adam!' deyince, Al-!ah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Onu lanetleme! Bu adam hakkında bildiğim tek şey onun Allah ve Resulünü sevmiş olmasıdır'." |Buhârî|
5456- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e şarap içen bir adam getirildi. Şöyle buyurdu: 'Onu dövün!' Kimimiz onu ellerimizle, kimimiz pabuçlanmizla, kimimiz de elbisesi ile dövdü. Sonra: 'Onu ayıplayınız!' dedi. Ona dönüp: 'Allah'tan sakınmadın mı? Allah'tan korkmadm mı? Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den utanmadın mı?' dedik. O adam salıverilince oradakilerden biri: 'Allah seni rezil ve rüsvay elsin!' deyince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Öyle demeyin! Ona karşı şeytana yardımcı olmayın. Lâkin şöyle deyin: Allahım ona acı, onun tevbesini kabul et!' [Buhârîve aynı lafızla Ebû Dâvud]
5457- Nu'mâıı bin Beşîr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim şer'î cezayı (haddi) gerektirmeyen hususlarda şer'î cezayı uygularsa, o, haddi aşıp ileri gidenlerdendir."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'ât zayıf bit senedle.]

TAHRİC

==

5179-5180-Bu hadisi Ahmed (II, 362, 402), Nesâî (kat'us-sârik 7, VIII, 73-4) ve İbn Mâce (no. 2583), Cerîr b. Yezîd an Ebî Zür'a b. Amr b. Cerîr an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc ettiler.
Cerîr b. Yezîd zayıf bir râvidir.
5181-Bu hadisi Buhârî (şirket 6, III, 111, lafız buraya ait; şehâdât 31, III, 164) ve Tirmizî (no. 2173), el-A'meş ani'ş-Şa'bî ani'n-Nu'mân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5182-Mâlik (hudûd no. 12, s. 825), bunu doğrudan Zeyd'den ahzetmiştir. Mürseldir.
5183-Bu hadisi Tirmizî (no. 1424), Yezîd b. e. Ziyâd ani'z-Zührî an Urve an Âişe senedi ile tahrîc etti.
5184-Bu hadisi Şâfiî (Ümm VI, 132), Ebû Dâvud (no. 4375), İbn Hibbân (no. 94) ve Beyhakî (VIII, 334), Muh. b. e. Bekr. b. Amr b. Hazm an Amre an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5185-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4376), Dârekutnî (III, 113), el-Hâkim (IV, 383) ve Beyhakî (VIII, 331), İbn Cüreyc an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hasendir.

5186-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4377), Müsedded an Yahya an Süfyân an Zeyd b. Eslem an Yezîd b. Nuaym an ebîhî senedi ile;
Mâlik (hudûd no. 3, s. 821), an Yahyâ b. Saîd an Saîd b. el-Müseyyeb senedi ile tahrîc ettiler.
5187-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3597-8), Umâre b. Gaziyye an Yahyâ b. Râşid an İbn Ömer ile Matar el-Verrâk an Nâfi' an İbn Ömer tarikleriyle tahrîc etti.
5188-Bu mevkûfu Mâlik (hudûd no. 29, s. 835), an Rabî'a b. e. Abdirrahman ani'z-Zübeyr senedi ile tahrîc etti.
5189-Lafız Mâlik'e aittir. O bunu (hudûd no. 28, s. 834-5), ani'z-Zührî an Safvân b. Abdillah b. Safvân an Safvân b. Umeyye senedi ile tahrîc etti.
Ayrıca Ebû Dâvud (no. 4394), Nesâî (kat'us-sârik 5, VIII, 69) ve İbn Mâce (no. 2595), Simâk b. Harb an Humeyd b. uhti Safvân an Safvân b. Umeyye asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5190-Bu hadisi Buhârî (hudûd 42/3, VIII, 32), Müslim (hudûd no. 40, s. 1332-3), Ebû Dâvud (no. 4491-2), Tirmizî (no. 1463) ve İbn Mâce (no. 2601), Bukeyr b. Abdillah b. el-Eşacc an Süleymân b. Yesâr an Abdirrahman b. Câbir b. Abdillah an Hânî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5191-Bu rivayeti Buhârî (hudûd 42/2, VIII, 32), Amr b. Alî an Fudayl b. Sül. an Müslim b. e. Meryem an Abdirrahman b. Câbir ammen semia'n-Nebî senedi ile tahrîc etti.
5192-Bu hadisi Tirmizî (no. 2628), Ah. b. Abdillah el-Hemdânî an Haccâc b. Muh. an Yûnus b. e. ëshâk an Ebî İshâk an Ebî Cuhayfa an Alî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
5193-Bu hadisi Buhârî (diyât 1/2, VIII, 35), İbnü'l-Medînî an İshâk b. Saîd b. Amr b. Saîd b. el-Âs an ebîhî an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
5194-5195-Bu iki hadisi de Ebû Dâvud (no. 4270), Mü'emmel b. el-Fadl an Muh. Şuayb an Hâlid b. Dehkân an Abdillah b. e. Zekeriyyâ an Ümmi'd-Derdâ an Ebî'd-Derdâ ile Hânî b. Külsm an Mahmûd b. er-Rebî' an Ubâde b. es-Sâmit senedi ile tahrîc etti.
İlk rivayeti İbn Hibbân ve Hâkim de Sahîh'lerinde (Tergîb III, 395) ve ikinci rivayeti Diyâü'l-Makdisî Muhtâre'sinde tahrîc edip "râvileri güvenilir kimselerdir" dedi. (Feyd VI, 194).
5196-Bu hadisi Nesâî (tahrîmu'd-dem 2/5, VII, 83), el-Hasan b. İshâk an Hâlid b. Hudâş an Hâtim b. İsmaîl an Beşîr b. el-Muhâcir an Abdillah b. Büreyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
5197-Bu hadisi Tirmizî (no. 1398), el-Hüseyn b. Hureys ani'l-Fadl b. Mûsâ ani'l-Hüseyn b. Vâkıd an Yezîd er-Rakkâşî an Ebî'l-Hakem el-Becelî an Ebî Saîd ve Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
5198-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2769), Muh. b. Huzâbe an İshâk b. Mansûr an Esbât el-Hemedânî ani's-Süddî an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
5199-Bu hadisi Buhârî (diyât 2/1, VIII, 35; i'tisâm 15, VIII, 151), Müslim (kasâme no. 27, s. 1303-4), Tirmizî (no. 2675) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 1, VII, 82), el-A'meş an Abdillah b. Murre an Mesrk an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5200-Bu hadisi Nesâî (tahrîmu'd-dem 2, VII, 82), İbr. b. el-Müstemir an Amr b. Âsım an Mu'temir an ebîhî ani'l-A'meş an Şakîk an Amr b. Şurahbîl an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc ettiler.
Râvileri güvenilir kimselerdir.
5201-Bu hadisi Buhârî (diyât 1/5, VIII, 35), Müslim (îmân no. 155, s. 95) ve Ebû Dâvud (no. 2644), Leys ani'z-Zührî an Atâ b. Yezîd an Ubeydillah b. Adî b. el-Hîyâr ani'l-Mikdâd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5202-Râvilerinden Esed b. Mûsâ, el-Ezdî'ye göre hâli mechûldür. Diğer râvi Mendel, hakkında ihtilaf olan bir râvidir. ...teki râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 284).
5203-Bu hadisi Buhârî (diyât 6, VIII, 38), Müslim (kasâme 25-6, s. 1302-3), Ebû Dâvud (no. 4352), Tirmizî (no. 1402) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 5, VII, 90-1; kasâme 5, VIII, 13), el-A'meş an Abdillah b. Murre an Mesrk an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5205-Bu hadisi Ahmed (V, 362), Ya'lâ b. Ubeyd an Muh. b. Yezîd b. e. Habîb an Mersed b. Abdillah an raculin senedi ile tahrîc etti.
5206-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 299).
5207-Bu hadisi Nesâî (tahrîmu'd-dem 21, VII, 113), Ebû'l-Ahvas an Simâk b. Harb an Kâbûs b. Muhârik an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti.

5208-Bu hadisi Tirmizî (no. 1466), Ah. b. Menî' an Ebî Muâviye an İsmaîl b. Müslim ani'l-Hasan an Cündeb senedi ile tahrîc etti.
Tirmizî, sahîh olanın Cündeb'in sözü olarak gelen olduğunu söylemiştir.
5209-Bu hadisi Buhârî (tıbb 56, VII, 32), Müslim (îmân no. 175, s. 103-4), Tirmizî (no. 2044-5), Ebû Dâvud (no. 3872) ve Nesâî (cenâiz 68, IV, 66-7), el-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5210-Bu hadisi Buhârî (cenâiz 84/2, II, 100), Ebû'l-Yemân an Şuayb an Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
5211-5212-Bu hadisi Ahmed (IV, 312), Buhârî (enbiyâ 50, IV, 146), Müslim (îmân no. 180-1, s. 107), Ebû Ya'lâ (no. 1527), Taberânî (M. el-Kebîr no. 1664), İbn Hibbân (no. 5956-7) ve Beyhakî (VIII, 24), el-Hasan el-Basrî an Cündeb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5213-5215-Bu hadisi Buhârî (cihâd 76, III, 226; mağâzî 38, V, 74, 76) ve Müslim (îmân no. 179, s. 106), Ebû Hâzım an Sehl b. Sa'd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5216-Bu hadisi Müslim (îmân no. 184, s. 108-9), Süleymân b. Harb an Hammâd b. Zeyd an Haccâc es-Savvâf an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
5217-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3185), İbn Nufeyl an Züheyr an Simâk an Câbir b. Semure senedi ile tahrîc etti.
5218-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4496) ve İbn Mâce (no. 2623), Muh. b. İshâk ani'l-Hâris b. Fudayl an Süfyân b. ebî'l-Avcâ' an Ebî Şurayh asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5219-Bu hadisi Buhârî (diyât 8/2, VIII, 39) ve Nesâî (kasâme 27, VII, 36-7), İbn Uyeyne an Amr b. Dînâr an Mücâhid an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5220-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4539-40, 4591) ve Nesâî (kasâme 29, VIII, 40), Amr b. Dînâr an Tâvus an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5221-5222-Bu hadisi Müslim (kasâme 32-3, s. 1307-8), Ebû Dâvud (no. 4499-4500) ve Nesâî (kasâme 5, VIII, 13-18), Alkame b. Vâil an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5223-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4498), Tirmizî (no. 1407), Nesâî (kasâme 5, VIII, 13) ve İbn Mâce (no. 2690), el-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı sahîhtir.
5224-Bu hadisi Tirmizî (no. 1399), Alî b. Hucr an İsmaîl b. Ayyâş ani'l-Müsennâ b. es-Sabbâh an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî an Surâka senedi ile tahrîc etti ve isnâdının Müsennâ sebebiyle sahîh olmadığını söyledi.
5225-Bu mevkûfu Buhârî (diyât 21, VIII, 42), Muh. b. Beşşâr an Yahyâ b. Saîd an Ubeydillah an Nâfi' an İbn Ömer senediyle tahrîc etti.
5226-Mâlik (ukl no. 13, s. 871), an Yahyâ b. Saîd an İbni'l-Müseyyeb senedi ile tahrîc etti.
5227-5228-5229-Lafızlar Ebû Dâvud'a aittir. Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4515-8), Tirmizî (no. 1414) ve Nesâî (kasâme 9, VIII, 21), Katâde ani'l-Hasan an Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî "hasen garîb" hükmü vermiştir.
5230-Bu hadisi Buhârî (ilm 39, I, 36; cihâd 171/2, IV, 30; diyât 31, VIII, 47), Tirmizî (no. 1412) ve Nesâî (kasâme 12, VIII, 237, Mutarrif ani'ş-Şa'bî an Ebî Cuhayfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5231-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4530) ve Nesâî (kasâme 9, VIII, 19-20), Yahyâ b. Saîd an Saîd b. e. Arbe an Katâde ani'l-Hasan an Kays b. Ubâde senedi ile tahrîc etti.
5232-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4531) ve İbn Mâce (no. 2685), Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
5233-Mâlik (ukl no. 3, s. 851), bunu doğrudan Yahyâ'dan ahzetmiştir.
5234-Muvattâ, ukl 15/2, s. 872.
5235-Bu hadisi Ahmed (III, 171, 203), Buhârî (talâk 24, VI, 175; diyât 5, 8, VIII, 37-8), Müslim (kasâme 15, s. 1299), Ebû Dâvud (no. 4529), Nesâî (kasâme 11, VIII, 35), İbn Mâce (no. 2666), Tahâvî (Şerhu meânî'l-âsâr III, 179), İbn Hibbân (no. 5960), Dârekutnî (III, 168) ve Beyhakî (VIII, 42), Şu'be an Hişâm b. Zeyd an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5236-Bu rivayeti Abdürrezzâk (no. 10171, 18233, 18525), Ahmed (III, 163), Müslim (kasâme no. 16, s.

1299), Ebû Dâvud (no. 4528), Nesâî (tahrîmu'd-dem 9, VII, 100), Ebû Ya'lâ (no. 2818), Tahâvî (Şerhu Meânî'l-âsâr III, 181) ve Dârekutnî (III, 169), Ma'mer an Eyyûb an Ebî Kılâbe an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5237-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4586), Nesâî (kasâme 38, VIII, 52-3) ve İbn Mâce (no. 3466), İbn Cüreyc an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hasendir.
5238-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4587), Muh. b. el-Alâ an Hafs an Abdilazîz senedi ile tahrîc etti.
5239-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4509), Abbâd b. el-Avvâm an Süfyân b. Hüseyn ani'z-Zührî an Saîd ve Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
5240-Bu mevkûfu Mâlik (akdiye no. 18, s. 737), an Yahyâ b. Saîd an İbni'l-Müseyyeb senedi ile tahrîc etti.
5241-Bu hadisi Nesâî (kasâme 41/2-3, VIII, 53-4), es-Sevrî an Eş'as b. ebî'ş-Şa'sâ ani'l-Esved b. Hilâl an Sa'lebe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5242-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4495) ve Nesâî (kasâme 39/1, VIII, 53), İyâd b. Lakît an Ebî Rimse asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5243-5244-Bu hadisi Mâlik (ukl 12, s. 868-9), Buhârî (zekât 66, II, 137; diyât 28, VIII, 46-7), Müslim (hudûd 45, s. 1334-5), Ebû Dâvud (no. 4593), Tirmizî (no. 642, 1377), Nesâî (zekât 28, V, 44-5), İbn Mâce (no. 2509), İbnu'l-Cârûd (s. 364), İbn Huzeyme (no. 2326), İbn Hibbân (no. 5973-5), Dârekutnî (III, 151) ve Beyhakî (IV, 155; VIII, 110, 342-3), ez-Zührî an Ebî Seleme ve Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5245-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 4592), Osmân b. e. Şeybe an Muh. b. Yezîd an Süfyân b. Hüseyn ani'z-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
5246-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4594), Ma'mer an Hemmâm b. Münebbih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5247-5248-Bu hadisi Buhârî (diyât 18/1, VIII, 41), Müslim (kasâme no. 18-20, s. 1300-1), Tirmizî (no. 1416) ve Nesâî (kasâme 17, VIII, 28-9), Katâde an Zürâre b. Evfâ an İmrân asl-ı senedi ile; Müslim ise ikinci lafzı (no. 21), Ah. b. Osmân an Kureyş b. Enes an İbn Avn an Muh. b. Sîrîn an İmrân senedi ile tahrîc ettiler.
5249-Bu rivayeti Buhârî (diyât 19, VIII, 41; sulh 8, VIII, 169; tefsîr Bakara 23, V, 154; tefsîr Mâide 6, V, 188), Ebû Dâvud (no. 4595) ve Nesâî (kasâme 17/1-2, VIII, 27-8), Humeyd et-Tavîl an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5250-Bu rivayeti Müslim (kasâme no. 24, s. 1301) ve Nesâî (kasâme 16/3, VIII, 26-7), Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5251-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4590) ve Nesâî (kasâme 16, VIII, 25-6), Muâz b. Hişâm an ebîhî an Katâde an Ebî Nadre an İmrân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5252-Bu hadisi Nesâî (kasâme 22, VIII, 33), Ah. b. Sül. an Ubeydillah an İsrâîl an Abdila'lâ an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
5253-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 289).
5254-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4497), Nesâî (kasâme 28-9, VIII, 37-8) ve İbn Mâce (no. 2692), Abdullah b. Bekr el-Müzenî an Atâ b. Meymûne an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Münzirî "bir beisi yoktur" demiştir (Neyl VII, 32).
5255-Bu hadisi Tirmizî (no. 1393), Ah. b. Muh. an İbni'l-Mübârek an Yûnus b. e. İshâk an Ebî's-Sefer senedi ile tahrîc etti ve isnâdının garâbetine hükmetti.
5256-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4538) ve Nesâî (kasâme 30-31, VIII, 38-39), el-Evzâî an Husayn an Ebî Seleme an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5257-Heysemî diyor ki: "İsnâdında tanımadığım râvileri vardır" (Mecma‘ VI, 302).
5258-Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 27, IV, 236-7) ve Nesâî (kasâme 1, VIII, 2-4), Katan Ebû'l-Heysem an Ebî Yezîd el-Medenî an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5259-Bu hadisi Nesâî (kasâme 2/1-2, VIII, 4-5) ve Müslim (kasâme no. 7-8, s. 1295), ez-Zührî an Ebî Seleme ve Sül. b. Yesâr an nâsin mine's-sahâbe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5260-5263-Bu hadisi Mâlik (kasâme 2, s. 878), Buhârî (sulh 7/3, III, 169; cizye 12, IV, 67-8; edeb 89/1,

VII, 106), Müslim (kasâme (1-4, s. 1291-3), Ebû Dâvud (no. 4520), Tirmizî (no. 1422) ve Nesâî (kasâme 4/1-6, 5/1, VIII, 7-11), Yahyâ b. Saîd an Beşîr b. Yesâr an Sehl b. e. Hasme ve Râfi' b. Hadîc asl-ı senedi ile (Müslim kasâme no. 2, 5260 nolu hadisin lafzı);
Mâlik (kasâme 1, s. 877-8), Buhârî (ahkâm 38, VIII, 119-20), Müslim (kasâme no. 6, s. 1294), Ebû Dâvud (no. 4521; 5259 nolu hadisin lafzı) ve Nesâî (kasâme 3/1-2, VIII, 5-7), Mâlik an Ebî Leylâ b. Abdillah b. Abdirrahman b. Sehl an Sehl b. e. Hasme asl-ı senedi ile;
Buhârî (diyât 22/1, VIII, 42), Müslim (kasâme 5, s. 1294), Ebû Dâvud (no. 4523) ve Nesâî (kasâme 5/2, VIII, 12), Saîd b. Ubeyd an Beşîr b. Yesâr an Sehl b. e. Hasme asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (no. 4525), Muh. b. İshâk an Muh. b. İbr. b. el-Hâris an Abdirrahman b. Büceyd tarikiyle (5261) nolu hadisin lafzı) tahrîc ettiler.
5264-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4524), el-Hasan b. Alî b. Râşid an Hüşeym an Ebî Hayyân et-Teymî an Abâye b. Rifâ'a an Râfi' b. Hadîc senedi ile tahrîc etti.
5265-Bu hadisi Nesâî (kasâme 4/3, VIII, 12), Muh. b. Ma'mer an Ravh b. Ubâde an Ubeydillah b. el-Ahnes an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
5266-Bu hadisi Buhârî (diyât 22/2, VIII, 43-4), Kuteybe an Ebî Bişr İsm. b. İbr. el-Esedî ani'l-Haccâc b. e. Osmân an Ebî Recâ min âli Ebî Kılâbe an Ebî Kılâbe senediyle tahrîc etti.
5267-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4522), el-Velîd an Ebî Amr an Amr b. Şuayb senedi ile tahrîc etti.
5268-Bu hadisi Ahmed (III, 39, 89), Ebû İsrâîl İsmaîl el-Melâî an Atiyye b. Saîd el-Avfî an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Atiyye sebebiyle isnâdı zayıftır.
5269-Bu hadisi Müslim (sayd no. 57, s. 1548), Ebû Dâvud (no. 2815), Tirmizî (no. 1409), Nesâî (dahâyâ 27, VII, 229-30) ve İbn Mâce (no. 3170), Ebû Kılâbe an Ebî'l-Eş'as es-San'ânî an Şeddâd b. Evs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5270-Bu hadisi Ahmed (I, 393), Ebû Dâvud (no. 2666) ve İbn Mâce (no. 2681), Hüşeym an Muğîre an Şibâk an İbrâhîm an Hüney b. Nüveyre an Alkame an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5271-5272-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4541), Tirmizî (no. 1387), Nesâî (kasâme 30, VIII, 43) ve İbn Mâce (no. 2630), Muh. b. Râşid an Süleymân b. Mûsâ an Amr b. Şuayb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı "hasen garîb"tir.
5273-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4545), Tirmizî (no. 1386) ve Nesâî (kasâme 32, VIII, 43-4), el-Haccâc b. Artât an Zeyd b. Cübeyr an Hışf b. Mâlik et-Tâ'î an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Bu hadisin isnâdı zayıftır. İbn Mes'ûd'dan başka tariklerden onun sözü olarak gelmiştir.
5274-5275-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4551, 4553), Ebû İshâk an Âsım b. Damre an Ali asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5276-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4550), en-Nüfeylî an Süfyân an İbn e. Necîh an Mücâhid senedi ile tahrîc ettiler.
5277-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4554), Muh. b. el-Müsennâ an Muh. b. Abdillah an Saîd b. e. Arbe an Katâde an Abdirrabbih an Ebî İyâd an Osmân ve Zeyd senedi ile tahrîc etti.
5278-5279-Bu hadisi Nesâî (kasâme 34/2-6, VIII, 41-2), Hâlid el-Hazzâ' ani'l-Kâsım b. Rabî'a an Ya'kb b. Evs an raculin asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5280-Bu hadisi Nesâî (kasâme 37, VIII, 44-5), ësâ b. Yûnus an Damre an İsmaîl b. Ayyâş an İbn Cüreyc an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
5281-5282-Bu hadisin ilk lafzı Nesâî'ye ikincisi ise Ebû Dâvud'a aittir. Bunu Ebû Dâvud (no. 4581-2), Tirmizî (no. 1259) ve Nesâî (kasâme 36, VIII, 45-6), İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5283-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4583), Yezîd b. Hâlid b. Mevheb an ësâ b. Yûnus an Muh. b. İshâk an Amr b. Şuayb senedi ile tahrîc etti.
5284-Bu hadisi Tirmizî (no. 1404), Ebû Kureyb an Yahyâ b. Âdem an Ebî Bekr b. Ayyâş an Ebî Sa'd an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
5285-Bu hadisi Nesâî (kasâme 37/2, VIII, 45), Amr b. Alî an İbn Mehdî an Muh. b. Râşid an Sül. b. Mûsâ an Amr b. Şuayb senedi ile tahrîc etti.
5286-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4567) ve Nesâî (kasâme 42, VIII, 55), el-Heysem b. Humeyd ani'l-Alâ' b.

el-Hâris an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5287-Bu mevkûfu Mâlik (ukl 6, bâb 7, s. 857), an Yahyâ b. Saîd an Süleymân senedi ile tahrîc etti.
5288-Heysemî'ye göre râvilerinden el-Fadl b. el-Muhtâr zayıftır (Neyl VI, 295).
5289-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4563) ve Nesâî (kasâme 43, VIII, 55-6), Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5290-Bunu Mâlik (ukl no. 7, s. 861), an Yahyâ b. Saîd an Saîd b. el-Müseyyeb senedi ile tahrîc etti.
5292-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4556-7) ve Nesâî (kasâme 44/1-3, VIII, 56), Mesrk b. Evs an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5293-Bu rivayeti Tirmizî (no. 1391), Ebû Ammâr ani'l-Fadl b. Mûsâ ani'l-Hüseyn b. Vâkıd an Yezîd b. Amr en-Nahvî an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
5294-5295-Bu hadisi Mâlik (ukl no. 1, s. 849) ve Nesâî (kasâme 47/3, VIII, 60), Mâlik an Abdillah b. ebî Bekr asl-ı senedi ile;
Ayrıca yine Nesâî yakın lafızlarla (47/1-2) ez-Zührî an Ebî Bekr b. Muh. b. Amr b. Hazm an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5296-5297-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4564) ve Nesâî (kasâme 34/9, VIII, 42-3), Muh. b. Râşid an Sül. b. Mûsâ an Amr b. Şuayb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5298-Bu hadisi Nesâî (kasâme 43, VIII, 55), Ah. b. İbr. an İbn Âiz ani'l-Heysem b. Humeyd ani'l-Alâ' b. el-Hâris an Amr b. Şuayb senedi ile tahrîc ettiler.
Daha önce zikri geçmiştir. Ebû Dâvud'da (no. 4563) da yer almıştır.
5299-5301-Bu hadisi Mâlik (ukl no. 5, s. 855), Tayâlisî (no. 2346), Abdürrezzâk (no. 18338), Şâfiî (Ümm VI, 93), Ahmed (II, 236, 274), Dârimî (II, 197), Buhârî (tıb 46, VII, 27; diyât 25, VIII, 46), Müslim (kasâme 34-6, s. 1309), Ebû Dâvud (no. 4576), Tirmizî (no. 1410); Nesâî (kasâme 40/5-7, VIII, 47-9), İbn Hibbân (no. 5985, 5988) ve Beyhakî (VIII, 70, 112, 113), ez-Zührî an Ebî Seleme (ve Saîd b. el-Müseyyeb) an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Her üçü de Müslim'e ait (kasâme no. 36, 35) lafızlardır.
5302-5303-Bu rivayetleri Müslim (kasâme no. 37-8, s. 1310-1), Ebû Dâvud (no. 4568), Tirmizî (no. 1411) ve Nesâî (kasâme 40/9, 41/1-4, VIII, 49-51), Mansûr an İbrâhîm en-Nehaî an Ubeyd b. Nudayle ani'l-Muğîre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5304-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4572), Nesâî (kasâme 11, VIII, 21-2; 40-4, VIII, 47) ve İbn Mâce (no. 2641), Amr b. Dînâr an Tâvus an İbn Abbâs an Hamel asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5305-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4579) ve Tirmizî (no. 1410), Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir. Ancak Ebû Dâvud'dan farklı olarak "at veya katır" kelimeleri metninde yer almamıştır.
5306-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4575) ve İbn Mâce (no. 2648), Abdülvâhid b. Ziyâd an Mücâlid ani'ş-Şa'bî an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5307-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4543), Mûsâ b. İsm. an Hammâd an Muh. b. İshâk an Atâ senediyle tahrîc etti.
Akabinde Ebû Tümeyle an Muh. b. İshâk kanalıyla an Atâ an Câbir tarikiyle "müsned" olarak sevketmiştir.
5308-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4542), Yahyâ b. Hakîm an Abdirrahman b. Osmân ani'l-Hüseyn el-Muallim an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
5310-5311-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4503), Muh. b Ca'fer b. ez-Zübeyr an Ziyâd b. Dumayre ed-Damrî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5312-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4507), Mûsâ b. İsm. an Hammâd an Matar el-Verrâk ani'l-Hasan an Câbir senedi ile tahrîc etti.
5313-Bu mevkûfu Mâlik (ukl no. 10, s. 867), an Yahyâ b. Saîd an Amr b. Şuayb senedi ile tahrîc etti.
5314-Bu mevkûfu Mâlik (ukl no. 16, s. 876), an Ebî'z-Zinâd an Sül. b. Yesâr senedi ile tahrîc etti.
5315-Bu mevkûfu da Mâlik (ukl 4, s. 851), ani'z-Zührî an Irâk ve Süleymân senedi ile tahrîc etti.
5316-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2645), Tirmizî (no. 1604-5), Taberânî (no. 2264-5) ve Beyhakî (VIII, 131), İsmaîl b. e. Hâlid an Kays b. e. Hâzım an Cerîr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Nesâî ise (kasâme 27, VIII, 36), Muh. b. el-Alâ an Ebî Hâlid an İsmaîl an Kays senedi ile mürsel olarak tahrîc etti.
Tirmizî'ye göre mürsel rivayet daha sahîhtir.
5317-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4534), Nesâî (kasâme 26, VIII, 35) ve İbn Mâce (no. 2638), Ma'mer ani'z-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5318-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2990), Muh. b. ësâ an Anbese b. Abdilvâhid ani'd-Duhayl b. İyâs b. Nûh b. Müccâ'a an Hilâl b. Sirâc b. Müccâ'a an ebîhî an ceddihî Müccâ'a senedi ile tahrîc etti.
5319-Bu hadisi Nesâî (kasâme 41, VIII, 52), el-Abbâs b. Abdilazîm ani'd-Dahhâk b. Mahled an İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
5321-Râvilerinden Abdüssamed b. Abdila'lâ hakkında Zehebî "hâli bilinmemektedir" demiştir (Mecma‘ VI, 292).
5322-Bu hadisi Ahmed (II, 217), Ya'kb an Muh. b. İshâk an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
5323-Bu hadisi Bezzâr (no. 1532), Ebû Kâmil an Ebî Avâne an Simâk an Hanaş senedi ile tahrîc etti.
5324-Mâlik bunu (akdiye 15, s. 736), doğrudan Zeyd b. Eslem'den ahzetmiştir.
5325-Mâlik (akdiye 16, s. 737), doğrudan Abdurrahman'dan ahzetmiştir.
5326-Bu hadisi Tayâlisî (no. 2689), Abdürrezzâk (no. 9413, 18706), Şâfiî (Ümm I, 227), Ahmed (I, 217, 219, 282), Buhârî (cihâd 149, IV, 21; istitâbetu'l-mürtedîn 2, VIII, 50), Ebû Dâvud (no. 4351) Tirmizî (no. 1458), Nesâî (tahrîmu'd-dem 14, VII, 104), İbn Mâce (no. 2535), Ebû Ya'lâ (no. 2532), Taberânî (no. 11850), İbn Hibbân (no. 4459, 5577) ve Beyhakî (VIII, 202, 195; Iî, 71), Eyyûb es-Sahtiyânî an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Lafız Buhârî'ye aittir.
5327-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2762), Muh. b. Kesîr an Süfyân es-Sevrî an Ebî İshâk an Hârise b. Mudarrib senedi ile tahrîc etti.
5328-Bu hadisi Dârimî (II, 235), Abdullah b. Saîd an Ebî Bekr b. Ayyâş an Âsım an Ebî Vâil an İbn Muayyir senedi ile tahrîc etti.
5329-5335-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 17132-3), Ahmed (III, 161, 198), Buhârî (vud 66, I, 63; cihâd 152, IV, 22; mağâzî 36/2, V, 71; tefsîr Mâide 5, V, 187-8; hudûd 15/1-3, VIII, 18-9), Müslim (kasâme no. 10-12, s. 1297-8), Ebû Ya'lâ (no. 2816) ve İbn Hibbân (no. 4450-3), Ebû Kılâbe an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ayrıca Müslim (kasâme no. 9, s. 1296), Ebû Dâvud (no. 4367), Tirmizî (no. 72, 1845) ve İbn Mâce (no. 2578), Sâbit ve Humeyd ve Katâde an Enes asl-ı senedi ile;
Buhârî (mağâzî 36/1, V, 70-1 ve tıbb 6, VII, 13), Katâde an Enes senedi ile;
Müslim (kasâme no. 14, s. 1298) ve Tirmizî (no. 73), Yezîd b. Zurey' an Sül. et-Teymî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Lafızların kaynakları: 5327: Buhârî, mağâzî 36/1; 5328: Buhârî, tıbb 6, Ebû Dâvud no. 4371; 5330: Buhârî, tıbb 5; 5331: Nesâî, tahrim-u'd-dem 9, 5332: Ebû Dâvud no. 4364; 5333: Ebû Dâvud (no. 4365).
5336-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4370) ve Nesâî (tahrimu'd-dem 9, VII, 100), İbn Vehb an Leys an İbn Aclân an Ebî'z-Zinâd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5337-Bu hadisi İbn Mâce (no. 2536), İbn e. Şeybe an Ebî Usâme an Behz b. Hakîm an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
5338-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4362), Cerîr an Muğîre ani'ş-Şa'bî an Alî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5339-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4361) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 16, VII, 107-8), Abbâd b. Mûsâ an İsm. b. Ca'fer an İsrâîl an Osmân eş-Şahhâm an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc ettiler.
5340-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4363) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 16/2, VII, 108-9), ayrı ayrı Ebû'l-Bahterî ve Abdullah b. Mutarrif an Ebî Berze asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5341-Bu rivayeti Tirmizî (no. 1431), İbn Menî' an İshâk b. Yûnus el-Ezrak an Dâvud b. e. Hind an Saîd b. el-Müseyyeb an Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
5342-Bu rivayeti Mâlik (hudûd no. 8, s. 823), ani'z-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs an Ömer senedi ile tahrîc ettiler.

5343-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4413), Ah. b. Muh. b. Sâbit an Alî b. el-Hüseyn an ebîhî an Yezîd en-Nahvî an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
5344-Bu hadisi Müslim (hudûd no. 12-4, s. 1316-7), Ebû Dâvud (no. 4415), Tirmizî (no. 1434) ve İbn Mâce (no. 2550), el-Hasan an Hittân b. Abdillah an Ubâde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5345-Bu hadisi Tirmizî (no. 1438), Abdullah b. İdrîs an Ubeydillah an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Tirmizî'ye göre isnâdı garîbtir.
5346-Lafız Müslim'indir. Bunu Müslim (hudûd no. 20, s. 1320-1) ve Ebû Dâvud (no. 4431), Dâvud b. e. Hind an Ebî Nadre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5347-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 4432), Müemmel b. Hişâm an İsmaîl ani'l-Cerîrî an Ebî Nadre mürsel senedi ile tahrîc etti.
5348-Bu hadisi Müslim (hudûd no. 23, s. 1323), Buşeyr b. el-Muhâcir an Abdillah b. Bureyde an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5349-Bu rivayeti Müslim (hudûd no. 22, s. 1321-3), Muh. b. el-Alâ an Yahyâ b. Ya'lâ an Gaylân b. Câmi' an Alkame b. Mersed an Sül. b. Büreyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
5350-Bu hadisi Tayâlisî (no. 3473), Abdürrezzâk (no. 13340), Ebû Dâvud (no. 4428), İbnu'l-Cârûd (s. 373), İbn Hibbân (no. 4383-4) ve Dârekutnî (III, 196), Ebû'z-Zübeyr an Abdirrahman b. es-Sâmit an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti. Lafız Ebû Dâvud'a aittir.
5351-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4419), Muh. b. Sül. el-Enbârî an Vekî' an Hişâm b. Sa'd an Yezîd b. Nuaym b. Hezzâl an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
5352-Bu rivayeti Müslim (hudûd no. 19, s. 1320), Ebû Dâvud (no. 4425) ve Tirmizî (no. 1427), Ebû Avâne an Simâk b. Harb an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5353-Bu hadisi Abdürrezzâk (no. 13336-7), Ahmed (III, 324), Dârimî (II, 176), Buhârî (talâk 11, VI, 169; hudûd 21-22, VIII, 21-2), Ebû Dâvud (no. 4430), Tirmizî (no. 1429), Nesâî (cenâiz 63, IV, 62-3), İbn Hibbân (no. 3083, 4423), Dârekutnî (III, 127) ve Beyhakî (VIII, 218, 225) ez-Zührî an Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5354-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 4420), Ubeydullah b. Ömer b. Meysere an Yezîd b. Zurey' an Muh. b. İshâk an Âsım b. Ömer b. Katâde an Hasan b. Muh. b. Alî b. e. Tâlib an Câbir senedi ile tahrîc etti.
5355-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4438-9), İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5356-5357-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4435-6), Haremî b. Hafs an Muh. b. Abdillah b. Alâse an Abdilazîz b. Ömer b. Abdilazîz an Hâlid asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5358-Bu hadisi Mâlik (hudûd no. 6, s. 822), Abdürrezzâk (no. 1339), Dârimî (II, 177), Buhârî (eymân 3, VII, 218; haberu'l-vâhid 1, VIII, 135), Müslim (hudûd no. 25, s. 1324), Tirmizî (no. 1433), Ebû Dâvud (no. 4445), Nesâî (kudât 21, VIII, 240-1), İbn Mâce (no. 2549) ve Beyhakî (VIII, 224), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5359-Muvattâ, hudûd no. 11, s. 825.
5360-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4466), Osmân b. e. Şeybe an Talk b. Gannâm an Abdisselâm b. Hafs an Ebî Hâzım an Sehl senedi ile tahrîc etti.
5361-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4467), İbn Fâris an Mûsâ b. Hârun an Hişâm b. Yûsuf ani'l-Kâsım b. Feyyâd an Hallâd b. Abdirrahman an İbni'l-Müseyyeb an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
5362-5364-Bu hadisi Buhârî (buyû' 66, III, 26; 110/3, III, 42), Müslim (hudûd no. 30-31, s. 1328-9) ve Ebû Dâvud (no. 4470-1), Saîd b. ebî Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Tirmizî (no. 1440), Ebû Saîd el-Eşacc an Ebî Hâlid el-Ahmer ani'l-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Ayrıca aynı mânâsı ile Mâlik (hudûd no. 4, s. 826), Buhârî (ıtk 17/6, III, 125), Müslim (hudûd no. 32-33, s. 1329) ve Ebû Dâvud (no. 4469), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe b. Mes'ûd an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5365-5366-Bu hadisin lafzı Ebû Dâvud'a aittir. İsnâdı şöyledir: Muh. b. Kesîr an İsrâîl an Abdila'lâ an Ebî Cümeyle an Alî.
Bu hadisi yakın mânâsıyla Müslim (hudûd no. 34, s. 1330) ve Tirmizî (no. 1441), es-Süddî an Sa'd b.

Ubeyde an Ebî Abdirrahman es-Sülemî an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5367-Bu mevkûfu Mâlik (hudûd no. 16, s. 827), an Yahyâ b. Saîd an Sül. b. Yesâr an Abdillah b. Ayyâş b. e. Rabî'a el-Mahzûmî an Ömer senedi ile tahrîc etti.
5369-Bu hadisi Buhârî (ikrâh 6/1, VIII, 58), Leys b. Sa'd an Nâfi' an Safiyye muallak senedi ile tahrîc etti.
5370-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4379) ve Tirmizî (no. 1452), İbn Fâris ani'l-Firyâbî an İsrâîl an Simâk b. Harb an Alkame b. Vail an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî isnâdı hakkında "hasen garîb sahîh" hükmü vermiştir.
5371-Bu mevkûfu Abdürrezzâk (no. 13668) ve Taberânî (no. 9697), Abdürrezzâk an İbn Cüreyc an Abdilkerîm asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5372-Bu mevkûfu Abdürrezzâk (no. 13657) ve Taberânî (no. 9696), yukarıda geçen asl-ı senedle tahrîc ettiler.
5373-5374-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4399)-4402), Ebû Zıbyân an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5375-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4472), Ah. b. Saîd el-Hemedânî an İbn Vehb an Yûnus ani'z-Zührî an Ebî Umâme b. Sehl b. Hanîf an ba'dı ashâbi'n-Nebî senedi ile tahrîc etti.
5376-Nesâî, bu rivayeti (âdâbu'l-kudât 23, VIII, 242), el-Hasan b. Ah. el-Kermânî an Ebî'r-Rebî' an Hammâd an Yahyâ an Ebî Umâme mürsel senediyle tahrîc etti.
5377-5378-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4458-9), Tirmizî (no. 1451), Nesâî (nikâh 70, VI, 124) ve İbn Mâce (no. 2551), Habîb b. Sâlim ani'n-Nu'mân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı ızdırablıdır.
5379-5380-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4460-1), Nesâî (nikâh 70, VII, 124) ve İbn Mâce (no. 2553), el-Hasan (an Kabîsa b. Hureys) an Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5381-Bu hadisi Buhârî (kefâlet 1, III, 56), Ebû'z-Zinâd an Muh. b. Amr el-Eslemî an ebîhî muallak senedi ile tahrîc etti.
5382-5384-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4457), Tirmizî (no. 1362), Nesâî (nikâh 58/1-2, VI, 110) ve İbn Mâce (no. 2607), Adî b. Sâbit ani'l-Berâ asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (no. 4456), Müsedded an Hâlid b. Abdillah an Mutarrif an Ebî'l-Cehm ani'l-Berâ senedi ile tahrîc ettiler.
Lafızlar Ebû Dâvud'a aittir.
5386-Güvenilir bir râvi olan Yahyâ b. Hassân el-Kfi dışındaki râvileri Sâhih ricâlindendir (Mecma‘ VI, 269).
5387-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4493), Ebû Kâmil an Ebî Avâne an Ömer b. e. Seleme an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
5388-Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 27/4, IV, 238), Nuaym b. Hammâd an Hüşeym an Husayn an Amr b. Meymûn senedi ile tahrîc etti.
5389-5391-Bu hadisi Mâlik (hudûd no. 1, s. 819), Buhârî (cenâiz 61/3, II, 90; menâkıb 26, IV, 186; tefsîr Âl-i İmrân 6, V, 170; hudûd 37, VIII, 29; i'tisâm 16, VIII, 153; tevhîd 51/2, VIII, 213), Müslim (hudûd 26, s. 1326-7) ve Ebû Dâvud (no. 4446, 4449), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ayrıca Buhârî (hudûd 24, VIII, 22), Hâlid b. Mahled an Sül. an Abdillah b. Dînâr an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
İkinci lafız (tevhîd 51/2) üçüncü lafız (menâkıb 26), Buhârî'ye aittir.
5392-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 4449), Ah. b. Saîd el-Hemedânî an İbn Vehb an Hişâm b. Sa'd an Zeyd b. Eslem an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
5393-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4450), ez-Zührî an raculin min Müzeyne an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5394-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4452), Yahyâ b. Mûsâ an Ebî Usâme an Mücâlid ani'ş-Şa'bî an Câbir senedi ile tahrîc etti.
5395-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4462), Tirmizî (no. 1456) ve İbn Mâce (no. 2564), Amr b. e. Amr an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5398-Bu hadisin râvilerinden Câbir el-Cu'fî, hadisi işittiğini tasrîh etmiştir. Kendisi tedlisle maruftur. Ayrıca Heysemî, isnâdında tanımadığı bir râvinin olduğunu söylemiştir (Mecma‘ VI, 272).

5399-Bu hadisi Tirmizî (no. 1457) ve İbn Mâce (no. 2563), el-Kâsım b. Abdilvâhid an Abdillah b. Muh. b. Akîl an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı hasen garîb'tir.
5400-Bu hadisi Tirmizî (no. 1165), Ebû Saîd el-Eşacc an Ebî Hâlid el-Ahmer ani'd-Dahhâk b. Osmân an Mahrame b. Sül. an Küreyb an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
5401-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4464) ve Tirmizî (no. l1455), Amr b. e. Amr an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5402-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4665) ve Tirmizî (no. 1455/a), Âsım an Ebî Rezîn an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, bu rivayeti bir evvelkinden daha sahîh addetmiştir.
5403-5404-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4474-5), Muh. b. İshâk an Abdillah b. e. Bekr an Amre (an Âişe) asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5405-Bu mevkufu Mâlik (hudûd no. 17, s. 828), doğrudan Ebû'z-Zinâd'dan ahzetmiştir.
5406-Bu mevkûfu Mâlik (hudûd no. 19, s. 829), an Ebî'r-Ricâl Muh. b. Abdirrahman b. Hârise an ümmihî Amre senedi ile tahrîc etti.
5407-Bu hadisi Tirmizî (no. 1462), Muh. b. Râfi' an İbn e. Füdeyk an İbr. b. e. Habîbe an Dâvud b. el-Husayn an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve İbrâhîm nedeniyle isnâdının zayıf olduğunu söyledi.
5408-5409-Bu hadisi Tayâlisî (no. 1582), Abdürrezzâk (no. 18961), Şâfiî (Ümm VI, 133; VI, 115; VII, 139), Ahmed (VI, 36, 163), Dârimî (II, 172), Buhârî (hudûd 13/1-2, VIII, 16-7), Müslim (hudûd no. 1, s. 1312), Ebû Dâvud (no. 4383), Tirmizî (no. 1445), Nesâî (kat'us-sârik 9/4-8, VIII, 78-9), İbn Mâce (no. 2585), İbn Hibbân (no. 4442, 4448) ve Beyhakî (VIII, 254), ez-Zührî an Amre an Âişe asl-ı senedi ile;
Mâlik (hudûd no. 24, s. 832) ve Nesâî (kat'us-sârik 9/10-14, VIII, 79), Yahyâ b. Saîd an Amre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Bu hadisin Âişe'den başka tarikleri de mevcuttur.
5410-Bu hadisi Mâlik (hudûd no. 24, s. 832), Buhârî (hudûd 13/7-9, VIII, 17-8), Müslim (hudûd no. 6, s. 1313), Ebû Dâvud (no. 4484), Tirmizî (no. 1445) ve Nesâî (kat'us-sârik 9, VIII, 77-82), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5411-Bu hadis-i mevkûfu Mâlik (hudûd no. 23, s. 832), an Abdillah b. e. Bekr an ebîhî an Amre senediyle tahrîc etti.
5412-Bu hadisi Buhârî (13/10, VIII, 18), Müslim (hudûd no. 7, s. 1314) ve Nesâî (kat'us-sârik 1/4, VIII, 64-6), el-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5413-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4380) ve Nesâî (kat'us-sârik 3, VIII, 67-8), Hammâd b. Seleme an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Ebî'l-Münzir mevlâ Ebî Zerr an Ebî Umeyye asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5414-5418-Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 18/1-2, IV, 213-4; hudûd 11-14, VIII, 16-7), Müslim (hudûd no. 8-10, s. 1315-6), Ebû Dâvud (no. 4373-4), Tirmizî (no. 1430) ve Nesâî (kat'us-sârik 6, VIII, 72-74), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İlk lafız Ebû Dâvud'a (no. 4373), ikincisi Müslim'e (hudûd no. 9), üçüncü ve dördüncü Nesâî'ye, beşinci Ebû Dâvud'a (no. 4374) aittir.
5419-Lafız Nesâî'ye (kat'us-sârik 12/2) aittir. Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4390), Tirmizî (no. 1289) ve Nesâî (kat'us-sârik 12/1-2, VIII, 85-6), Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı hasendir.
5420-Bu hadisi Mâlik (hudûd no. 32, s. 839), Ebû Dâvud (no. 4388), Tirmizî (no. 1449), Nesâî (kat'us-sârik 13, VIII, 86-7) ve İbn Mâce (no. 2593), Yahyâ b. Saîd an Muh. b. Yahyâ b. Habbân an Râfi' asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5421-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4391), Tirmizî (no. 1448), Nesâî (kat'us-sârik 13, VIII, 88) ve İbn Mâce (no. 2596), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre "hasen sahîh"tir.
5422-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2620-1), Nesâî (kudât 21, VIII, 240) ve İbn Mâce (no. 2298), Ebû Bişr an Abbâd b. Şurahbîl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Hadis, bu sahâbinin rivayet ettiği tek hadistir.
5423-Bu hadisi Mâlik (istîzân no. 17, s. 971), Buhârî (lukata 8, III, 95), Müslim (lukata no. 13, s. 1352) Ebû Dâvud (no. 2623) ve İbn Mâce (no. 2302), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5424-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2619) ve Tirmizî (no. 1296), Abdüla'lâ an Saîd b. e. Arbe an Katâde ani'l-Hasan an Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı hasen garîb'tir.
5425-5426-Lafzın ilki Nesâî'ye, ikincisi Ebû Dâvud'a aittir. Bunu Ebû Dâvud (no. 2622) ve Tirmizî (no. 1288), ayrı ayrı senedlerle Râfi'den tahrîc ettiler.
Tirmizî, kendi isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
5427-Bu hadisi Tirmizî (no. 1287), Muh. b. Abdilmelik b. ebî'ş-Şevârib an Yahyâ b. Süleym an Ubeydillah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
5428-Bu hadis-i mevkûfu Mâlik (hudûd no. 33, s. 839), ani'z-Zührî ani's-Sâib b. Yezîd an Ömer senedi ile tahrîc etti.
5429-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4410) ve Nesâî (kat'us-sârik 15, VIII, 90-1), Muh. b. Abdillah b. Ubeyd b. Akîl el-Hilâlî an ceddihî an Mus'ab b. Sâbit b. Abdillah b. ez-Zübeyr an Muh. b. el-Münkedir an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5430-Bu mevkûfu Mâlik (hudûd no. 30, s. 835-6), an Abdirrahman b. el-Kâsım an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
5431-Bu mevkûfu Mâlik (akdiye no. 38, s. 748), an Hişâm b. Urve an ebîhî an Yahya senediyle tahrîc etti.
5432-Mâlik (hudûd no. 26, s. 833), an Nâfi' senedi ile tahrîc etti.
5433-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4412) ve Nesâî (kat'us-sârik 16/2, VIII, 91), Ebû Avâne an Ömer b. e. Seleme an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ömer, hakkında ihtilâf olan bir râvidir.
5434-Bu hadisi İbn Mâce (no. 2590), Cübâre b. el-Muğallis an Haccâc b. Temîm an Meymûn b. Mihrân an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Cübâre zayıf bir râvidir.
5435-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4382) ve Nesâî (kat'us-sârik 2, VIII, 66-7), Bakiyye b. el-Velîd kâle haddesenî Safvân b. Amr an Ezher asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5436-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4409) ve İbn Mâce (no. 3958), Hammâd b. Zeyd an Ebî İmrân el-Cevnî ani'l-Muşa'as b. Tarîf an Abdillah b. es-Sâmit an Ebî Zer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5437-Bu hadisi Nesâî (kat'us-sârik 18/3, VIII, 93), Amr b. Mansûr an Hassân b. Abdillah ani'l-Mufaddal b. Fadâle an Yûnus b. Yezîd an Sa'd b. İbr. ani'l-Misver b. İbr. an Abdirrahman b. Avf senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında mürseldir, sâbit değildir" hükmünü verdi.
5438-Bu hadisi Nesâî (buyû‘ 96/2, VII, 313), Amr b. Mansûr an Saîd b. Zeyb an Abdirrezzâk an İbn Cüreyc an İkrime b. Hâlid an Üseyd b. Hudayr senedi ile daha uzun bir metinle tahrîc etti.
5439-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4411), Tirmizî (no. 1447), Nesâî (kat'us-sârik 18/3-2, VIII, 92) ve İbn Mâce (no. 2587), el-Haccâc an Mekhl an Abdirrahman b. Muhayrîz an Fadâle asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
5440-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4408), Tirmizî (no. 1450) ve Nesâî (kat'us-sârik 16/2, VIII, 91), Hayve b. Şurayh an Ayyâş b. Abbâs (an Şüyeym b. Beytân ve Yezîd b. Subh) an Cünâde b. e. Ümeyye an Busr b. Artât asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
5441-Buhârî (diyât 21, VIII, 42), Mutarrif ani'ş-Şa'bî muallak senedi ile tahrîc etti.
5442-5443-Bu hadisi Buhârî ((hudûd 2, 4/2, VIII, 13-4), Müslim (hudûd no. 36, s. 1331), Ebû Dâvud (no. 4479), Tirmizî (no. 1443) ve İbn Mâce (no. 2570), Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İkinci lafız Tirmizî'ye aittir.
5444-Mâlik (eşribe no. 2, s. 842), bunu doğrudan Sevr'den ahzetmiştir.
5445-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4487-8), Usâme b. Zeyd ani'z-Zührî an Abdirrahman b. Ezher ile Ukayl ani'z-Zührî an Abdillah b. Abdirrahman b. el-Ezher an ebîhî tarikleri ile tahrîc etti. Lafız ikincisine aittir.
5446-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4482), Tirmizî (no. 1444) ve İbn Mâce (no. 2573), Âsım b. Behdele an

Zekvân Ebî Sâlih an Muâviye asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Tirmizî, Buhârî'den bu rivayetin kendi bâbında, en sahîh rivayet olduğunu nakletti.
5447-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4485), Ah. b. Abde an Süfyân ani'z-Zührî an Kabîsa senediyle tahrîc etti.
5448-Bu mevkûfu Mâlik (eşribe no. 1, s. 842) ve Nesâî (eşribe 48/30, VIII, 326), ani's-Sâib b. Yezîd an Ömer asl-ı senedi ile ve muallak olarak Buhârî (eşribe 10, VI, 244) tahrîc ettiler.
5449-Bu hadisi Nesâî (eşribe 48/31, VIII, 326), Ebû Bekr b. Alî an Ebî Hayseme an Abdissamed an Muh. b. Hucâde an İsmaîl b. e. Hâlid an Kays b. e. Hâzım an Utbe b. Ferkad senedi ile tahrîc etti. Söz konusu Sâib hadisi bir önceki rivayettir.
5450-Bu hadisi Müslim (hudûd no. 38, s. 1331) ve Ebû Dâvud (no. 4480), Abdülazîz b. el-Muhtâr an Abdillah ed-Dânâc an Husayn b. el-Münzir senedi ile tahrîc etti.
5451-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4476), Ebû Âsım an İbn Cüreyc an Muh. b. Alî b. Rukâne an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
5452-Bu hadisi Tayâlisî (s. 26), Abdürrezzâk (no. 13543, 18007), Ahmed (I, 125, 130), Buhârî (hudûd 4/4, VIII, 14), Müslim (hudûd no. 39, s. 1332), Ebû Dâvud (no. 4486), İbn Mâce (no. 2569), Ebû Ya'lâ (no. 336, 514), Dârekutnî (III, 165) ve Beyhakî (VI, 123; VIII, 321), Ebû Husayn an Umeyr b. Saîd an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5453-Bunu Mâlik (eşribe no. 3, s. 842-3), doğrudan Zührî'den ahzetmiştir.
5454-Bu mevkufu Nesâî (eşribe 47, VIII, 319), Zekeriyyâ b. Yahyâ an Abdila'lâ b. Hammâd an Mu'temir b. Sül. an Abdirrezzâk an Ma'mer ani'z-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb senedi ile tahrîc etti.
5455-Bu hadisi Buhârî (hudûd 5, VIII, 14), Yahyâ b. Bukeyr an Leys an Hâlid b. Yezîd an Saîd b. e. Hilâl an Zeyd b. Eslem an ebîhî an Ömer senedi ile tahrîc etti.
5456-Bu hadisi Buhârî (hudûd 4/3, VIII, 14) ve Ebû Dâvud (no. 4477), Kuteybe an Ebî Damre Enes an Yezîd b. el-Hâd an Muh. b. İbr. an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
5457-Heysemî diyor ki: "Râvilerinden Muh. b. el-Hüseyn el-Fâdfâd ile Mis'ar'ın dayısı el-Velîd b. Osmân'ı tanımıyorum. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir" (Mecma‘ VI, 281).

YİYECEKLER BAHSİ

YEMEK ALETLERİ, BESMELE ÇEKMEK, EL YIKAMAK, SAĞ EL İLE YEMEK, ÖNÜNDEN YEMEK, PARMAKLARI YALAMAK GİBİ YEMEK ÂDABI

5458- Enes radiyallalıu anh'dan: "Peygamber salhülahu aleyhi ve sellem ölünceye kadar yemek masasında yemek yememiştir. Yine o, ölünceye kadar halis buğday unundan yapılmış ekmek de yememiştir."

5459- Diğer rivayet: "Onun sükrucce (denilen tahta sofra) üstünde yemek yediğini hiç görmedim." Kalâde'ye "Peki ne üzerinde yemek yerdi" diye sordular. "Sofra üzerinde yerdi" diye cevap verdi. IBuhârî]

5460- Ebû Hazım radiyallahu anh'dan: Sehl bin Sa'd'a sordum; dedim ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kepeksiz has undan yapılmış ekmek yedi mi?" Cevap verdi: "Peygamber olarak gönderildiğinden Ölünceye kadar o, has unu görmemiştir." "Peki onun zamanında sizde elekler var mıydı?" "Allah onu gönderdiği günden ölünceye kadar elek de görmemiştir."
"Peki siz elenmemiş arpayı nasıl yerdiniz?" diye sorunca şu cevabı verdi: "Onu öğütüp üflüyorduk, uçan uçarda kalanına da su katıp hamur yapıyorduk."
[İkisi de Buhârî'nindir.]

5461- Ümmü Eymen radiyallahu an-hâ'dan:
"O, Peygamber sallallalıu aleyhi ve sellem için un eledi ve ona ekmek yaptı.
'Bu nedir?' diye sordu.
'Bu ülkemizde yaptığımız bir çeşit yiyecektir. Sana ondan ekmek yapmak istedim. "Onu elediğine tekrar kat ve iyice yoğttr!' dedi, ttbn Mâcel

5462- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile yemek yemeye hazırlandığımız zaman, o başlayıp elini uzatmadıkça biz elimizi (yemeğe) koymazdık. Bir keresinde onunla birlikte bir yemekte bulunduk. Bir cariye gelip süratle elini yemeğe daldırdı, hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun elini çekti. Sonra bir bedevi geldi, o da süratle elini yemeğe daldırmak istedi, onun da elini tuttu ve şöyle buyurdu: 'Şeytan besmele çekilmediği zaman yemeği kendine helâl kılar. Şeytan bu cariye vasıtası ile

yemeği kendine helâl kılmak istedi, (bu nedenle ben de) cariyenin elini tuttum. Sonra bu bedevi vasıtası ile besmele çekmediği için yemeği kendine helâl kılmak istedi.
Onun da elini tuttum. Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, onun (Şeytanın) eli o ikisinin eliyle birlikte benim elimdedir' ." [Müslim ve Ebû Dâvud.]
5463- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz yemek yerken 'Bismillah" desin; başta .söylemeyi unutursa .sonunda 'Bismilla-hi fî evvelini ve âhirihi (Başında da sonunda da Bismillah)' desin." [Ebû Dâvud ve Tirmizi]
5464- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ashabından allı kişi ile birlikte yemek yiyordu, bir bedevî gelip yemeği iki lokmada bitirdi. Bunun Üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Eğer o besmele çekseydi yemek hepinize yetecekti'." ITirmizî]
5465- Vahşî bin Harb bin Vahşî'den, o da babasından, o da dedesinden: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! Yemek yiyoruz ama doymuyoruz." Şöyle buyurdu: "Herhalde siz ayrı ayrı yiyorsunuz."
"Evet" dediler.
"Birlikte yiyin ve Allah'ın adını anın (Besmele çekin) ki yemeğiniz bereketlensin."
(Ebû Dâvud|
5466- Ümeyye bin Mahşî radiyallahu anlı'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem oturuyordu, bir adam da yemek yiyordu. Besmele çekmemişti; yemekten geriye tek lok-
ması kalmıştı ki: 'Bismillahi fi evvelihi ve âhirihi (=Başında da sonunda da Allah'ın adıyla)' dedi. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem güldü ve şöyle buyurdu:
'Şeytan da onunla beraber yiyordu, sonunda adam besmele çekince, şeytan karnın-dakini kustu'." [İkisi de Ebû Davud'a aittir.]
5467- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişi evine döndüğünde, içeriye girerken ve yemek yerken Allah'ın adını anarsa, Şeytan (avanesine): "Burada sizin ne yatacakye-riniz, ne de aksam yemeğiniz vardır' der.
Eve girerken Besmele çekip de yemek yerken çekmezse, şeytan söyle der: 'Siz

yemeğe yetiştiniz; fakat (size) gecelemek yok.' Ne girerken ve ne de yemek yerken besmele çekmezse, şeytan şöyle der: 'Hem yatacak yere, hem de akşam yemeğine yetiştiniz'."
[Müslim ve Ebû Dâvud.]
5468- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişiye sofrası kurulur; sofra henüz kaldırılmadan bağışlanır." "Niçin bu böyle olur ey Allah Resulü!" diye sorduklarında şöyle buyurmuştur: "Çünkü o, sofra kurulduğu zaman besmele çeker, kaldırıldığı zaman 'el-Hamdü lillah' der."
jTaberânî, Mu'ce.mu'l-Evsat'ia zayıf bir senedle.j
5469- Selmân radiyallahu anh'dan: "Tevrat'ta şunu okudum: Yemeğin bereketi, yemekten sonra (el ve ağzı) yıkamaktadır. Bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e anlatınca, şöyle buyurdu:
'Yemeğin bereketi, hem yemekten evvel hem de yemekten sonra (el ve ağzı) yıkamaktadır'." [Ebû Dâvud veTİrmizî|
5470- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah'tan, evinin bereketini artırmasını isterse yemekten önce de sonra da elini yıkasın." |İbn Mâce zayıf bir isnadla.|
5471- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem heladan çıktı, kendisine yemek getirildi ve şöyle denildi: 'Sana abdesl suyu getirelim mi?' Şöyle buyurdu: 'Ben ancak namaz kılacağım zaman abdest almakla emrolundum ." [Müslim ve sünen ashabı.]
5472- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem süt içti, su getirtip ağzını çalkaladı ve şöyle dedi:
'Bundayağ vardır'."
[Mâlik hariç, allı hadis imamı.j
5473- Câbir radiyallahu anh'dan:
Ona, ateşte pişen şeyden dolayı abdest almak hakkında soruldu; şöyle dedi: "Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'İn zamanında (böyle pişmiş) yemekleri pek nadir bulurduk. Bulduğumuz zamanda da avuçlarımız, ellerimiz ve ayaklarımızdan başka mendillerimiz olmazdı (yani bunlara silerdik), (yemekten) sonra abdest almadan namaz kılardık." IBuhârî]
5474- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şüphesiz şeytan çok hassas ve (artıkları) yalayıcıdır. Kim elinde et kokusuyla yatıp da daha sonra basına bir şey gelirse, asla kendi nefsinden başkasını

kınamasın!"
| Ebû Dâvud ve Tirmizî]
5475- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz sol el ile ne yemek yesin ve ne de su içsin, Çünkü şeytan sol eliyle yer ve içer." Nâfi' rivayete şunu da ilave ederdi:
"Sol eliyle almasın, sol eliyle vermesin." (Mâlik, Müslim, EM Dâvud ve TirmÎzî.l
5476- Seleme bin el-Ekva' radiyallahu anh'dan:
"Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında sol eliyle yemek yedi. Bunun üzerine 'Sağ elinle ye!' buyurdu.
'Sağ elimle yiyemiyorum!' deyince 'Yiye-miyesice!' buyurdu. Adam kibrinden ötürü böyle yapıyordu. Ondan sonra adam elini ağzına bir daha kaldıramadı."
[Müslim]
5477- Ömer bin Ebî Seleme radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulünün sallallahu aleyhi ve sellem'in himayesinde bir çocuktum: elim yemek tabağının her tarafında dolaşıp dururdu. Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Ey Çocuk! Besmele çek, sağ elinle ye ve sana yakın olan taraftan ye!' Ondan sonra yemek yeme şeklim Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in talim buyurduğu gibi olmuştur."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud veTirmizî]
5478- Ubeydullah bin İkrâş'dan, o da babasından:
"Mürreoğulları beni zekâtları ile Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gönderdiler.
(Peygamber) Beni alıp Ümmü Seleme'nin evine götürdü ve sordu: 'Yemek var mıdır?' İçi tirit ve kuşbaşı el dolu bir tabak getirildi. Ben elimi tabağa sokup her tarafından yemeğe başladım, Peygamber sallallahu aleyhi ve
sellem ise önünden yiyordu. Sol eliyle sağ elimi tutup şöyle buyurdu: 'Ey İkrâs! Bir yerden ye, çünkü o tek, yani her tarafı bir yemektir.' Sonra içinde çeşitli yaş veya kuru hurma —râvi Ubeydullah bunda tereddüt etti— bulunan bir tabak getirildi. Ben önümden yedim, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ise elini tabağın her tarafına dolaştırdı ve dedi ki: 'Ey Ikrâş! istediğin yerden ye: çünkü içindeki yemek tek çeşit değildir.' Sonra su getirildi, ellerini yıkadı, elinin suyu ile avuçlarını, yüzünü, kollarını ve başını mesnetti. Sonra şöyle buyurdu: 'Ey İkrâş! Ateşin dokunup değiştirdiği şeyden (yenince) alınan abdest işte budur'."
İTirmizî ve isnadı için gartb hükmü verdi, j
5479- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Bereket yemeğin ortasına iner. Onun için kenarlarından yiyin, ortasından yemeyin!" [Tirmizî|
5480- Abdullah bin Büsr radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in dört adamın laşıdığı Ğarrâ adında büyük bir çanağı vardı. Kuşluk vakti duhâ namazı kıldıktan sonra içine tiril (yemeği) konmuş olarak o büyük tabak getirildi. Etrafında oturdular; insanlar çok olduğu için Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de diz çöküp oturdu. Ona bir bedevi: 'Bu nasıl oturuştur?' diye sorunca, şöyle buyurdu:
'Allah beni iyi (kerim) bir kul kıldı, zorba ve inatçı bir kul kılmadı.'
Sonra şöyle buyurdu: '(Yemeğin) tepesini (ortasını) bırakıp etrafından yiyin, tepesini bırakın ki bereketli olsun'." |Ebû D3vud|
5481- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü saltallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Etİ bıçakla kesmeyin. Çünkü o, acemlerin adetidir. Onu (keserek değil) dişleyerek
(dişinizle koparark) yiyin. Bu daim kolay ve tatlıdır." [İkisi de Ebû Davud'a aîllir]
5482- Saivân bin Ümeyye radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile yemek yiyordum, (ben) eti kemiğinden ayırıp öyle yerken, şöyle buyurdu: 'Kemiği ağzına yaklaştır (dişinle .sıyırarak ye; çünkü bu dalut kolay ve daha lezzet vericidir'."
[Tirmizıve Ebû Dâvud.I
5483- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallailahu aleyhi ve seilem, yaslanarak yemek yerken hiç görülmemiştir. İki adamın onun ardından gittiği de vâki değildir. Üç kişi olduklarında aralarında yürürdü. Toplu oldukları zaman birini öne geçirirdi." [Ebû Davudi
5484- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e hurma getirildi. Onu taksim etmeye başladı, bir yandan da tam manasıyla yerine yerleşmeden oturmuş olarak (ayak üstü) hızlı bir şekilde ondan yiyordu."
5485- Diğer rivayet: "Sessiz yiyordu. Onu çömelir vaziyette hurma yerken gördüm."
[Müslim ve Ebü Dâvud.]
5486- tbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, içki içilen sofrada oturmayı yasak etti. Kişinin karnına dayanarak, eğilerek yemesini ve içmesini de yasakladı. Dane ve benzerini oturarak ya da yaslanarak

yemeğe izin verdi."
|Rezîn|
5487- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz yemek yediğinde, parmaklarım yalamadan, ya da yalatmadan elini (mendile)
silmesin." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.|
5488- Kâ'b bin Mâlik radiyallahu anh'~ dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in üç parmakla yemek yediğini gördüm, yemeği bitirdiği zaman o parmaklarını yalardı."
jEbû Dâvud ve aynı lafızla Müslim.|
5489- Câbİr radiyallahu anlı'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (yemek esnasında) parmakların ve tabağın yalanmasını emretti ve şöyle buyurdu: 'Siz
yemeğinizin neresinde bereket olduğunu bilemezsiniz'."
5490- Diğer rivayet: "Birinizin lokması düştüğü zaman onu yerden alsın, bulaşan kısmını silip yesin. Şeytana bırakmasın. Parmaklarını yalamadıkça elini mendile .silmesin. Çünkü kişi, yemeğininin neresinde bereket olduğunu bilmez."
[Müslim ve Tirmizî.l
5491- Nubeyşetü'1-Hayr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir tabakta yemek yiyip de sonra o tabağı yalarsa, o tabak onun için Allah'tan mağfiret diler." |Tirmizî]
5492- Rezîn'in lafzı: "Tabak ona söyle der: Sen beni şeytandan kurtardığın gibi Allah da seni ateşten azat edip kurtarsın'."
5493- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e eski hurma getirildi. İçindeki böceklerin çıkması için onu İyice ayıklamaya koyuldu."
JEbû Davudi
3494- Abdullah bin Büsr radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, babamda misafir oldu. Ona yemek, yağ ve keşli hurma yemeği ikram ettik.
Ondan yedi, sonra kuru hurma getirildi. Bir yandan onu yiyor, bir yandan da çekirdeklerini orta parmakla şehadet parmağını birleştirip o iki parmağı araşma alıp atıyordu."
[Müslim daha uzun bir metinle. Ebû Dâvud ve Tir-mizî benzerini rivayei ettiler.|
5495- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallalıu aleyhi ve sellem, sahibinden izinsiz hurmayı ikişer ikişer yemeği yasakladı."

Şa'bî der ki: "İzin" sözü İbn Ömer'in sözüdür. [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve TİrmizÎ.]

5496- Bureyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Hurmaları çifter çifter yemenizi yasaklamıştım, Allah size bunu şimdi bol vermiştir. ikişer ikişer yiyebilirsiniz."

[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta ve Bezzâr zayıf bir senedle.]

5497- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Nâfi' der ki: "İbn Ömer, beraberinde bir yoksul bulunmayınca yemek yemezdi. Beraber yemesi için yanına bir (fakir) adam götürdüm. Adam çok yemek yiyip (bir türlü doymasını bilmeyince) şöyle dedi: "Ey Nafi'! Bir daha bu adamı yanıma getirme. Çünkü ben Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:

'Müslüman tek bir bağırsağını doyurmak için yemek yer. Kâfir ve münafık ise yedi bağırsağını doldurmak için yemek yer'."

5498- Diğer rivayet: "Ebû Nuheyk obur bir adamdı. İbn Ömer ona şöyle dedi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Kâfir yedi bağırsağı ile yemek yer.'

Adam cevap verdi: 'Ben (oburum, ancak) Allah'a da, Resulüne de iman ediyorum'."

(Buhârî, Müslim ve Tirmizî.]

5499- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kâfir bir adamı misafir etti. Bîr koyun sağılmasını emretti. Sütünü içti, sonra bir koyun daha sağıldı, onun da sütünü içti. Sonra bir daha sağıldı, onun da sütünü içti. Koyunların sayısı yedi oldu. Yedi koyunun sülünü içtikten sonra ancak doydu. Sabah olunca adam müslüman oldu.

Bir koyun sağılmasını emretti, onun sütünü içti, bir daha sağıldı, onun da sütünü doydu. Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Mü'min {ek bağırsağını doyurmak için içer, kâfir ise yedi bağırsağını doldurmak için içer']"

5500- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"İki kişilik yemek üç kişiye yeter. Üç kişilik yemek ise dört kişiye yeter"

|Buhârî, Müslim, Mavalla veTirmizî.]

5501- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:

"Bir kişilik yemek iki kişiye yeter. İki kişilik yemek dört kişiye yeter. Dört kişilik yemek ise sekiz kişiye yeter." \Müslim ve Tirmizî.]

5502- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında bir kişi geğirdi. Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Yanımızda geğirme; dünyada en çok duyanlar, kıyamette en uzun süre aç kalacaklardır'." ITirmizî]

5503- Nâfi' radiyallahu anh'dan: "Irak'tan bir adam, İbn Ömer'e cevâriş (toz mide ilâcı) hediye etti.

'Bu neye yarar?' diye sorunca:, 'Yemek seni rahatsız edince ondan alırsın' dedi. Dedi ki: 'Vallahi şu kadar zamandır doyarak yiyorum fakat ona hiç ihtiyacım olmadı'." [Rezîn]

5504- Mikdâm bin Ma'dî Kerb radiyalla-hu anh'dan:

(Allah Resûiü salîallahu aleyhi ve seilem buyurdu:)

"Âdemoğlu karnından daha kötü bir kabı doldurmamıştır. Âdemoğluna belini doğrultacak birkaç lokma ye fer; mutlaka bundan fazla yemesi İcap ederse, midesini üçe bölsün: Öçte birini yemek, üçte birini su, üçte birini de nefesine (ayırsın).' |Tirmiri|

5505- Enes radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü salîallahu aleyhi ve seilem buyurdu:)

"Bir avuç adi hurma ile bile olsa akşam yemeğini yiyin. Çünkü akşam yemeğini terk etmek İhtiyarlık sebebidir." [İkisi de Tirmizî'ye aittir.]

5506- Enes radiyallahu anh'dan: "Ömer'i gördüm. O, müzminlerin emîri idi. Ona akşam yemeği için bir sa' hurma getiriliyor ve onunla beraber adi hurma yiyordu." {Mâlik.] Ancak o bunu "Akşam yemeği" ibaresi olmadan rivayet etmiştir. Ve Rezîn.

5507- Ebö Hureyre radiyallahu anh'dan; "Peygamber salîallahu aleyhi ve sellem hiçbir yemeğe kusur bulmazdı, canı çekerse yerdi, çekmezse bırakırdı." (Buhârî. Miislim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]

5508- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü salîallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Birinizin tabağına sinek düşerse onu içine hatırın. Çünkü kanatlarının birinde hastalık, öbüründe şifa vardır. O, kendisinde hastalık bulunun kanadım öne sürerek kendisini korur. Bu nedenle tamamını hatırın."

[Btıharîve Ebû Davudi

5509- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber salîallahu aleyhi ve sellem, bîr cüzzamlımn elinden [uttu, onu kendi eliyle tabağa koyup şöyle dedi: 'Allah'a güvenerek ve tevekkül ederek ye/'"

iTirmizîve Ebû Davut!.]

5510- Bureyde radiyallahu anh'dan: "Ömer ile Ebû Bekr de (radiyallahu aıhumâ) aynı şeyi yaptılar, aynı şeyleri söylediler." |Rezîn]

5511- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber salîallahu aleyhi ve seilem, yiyeceklerin, içeceklerin ve hurmanın içine üfürülmesinİ yasakladı."
|Taberânî, Mu'remu'l-Kehtr'ÛG zayıf bir senedle.|
5512- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü salîallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sofra kurulduğu zaman, kaldırılıncaya kadar kimse kalkmasın. Kişi doysa hile elini herkes yemeği bitirinceye kadar sofradan Çekmesin. Çünkü aralarında utanan kimse bulunur da doymadığı halde yemekten kalkar." |tbn Mâce.j
5513- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ayakta su içmekten ve yemek yemekten neh-y etmiştir." [Bezzâr ve Ebû Ya'lâ.|

YENMESİ ÖVÜLEN, MUBAH OLAN VE MEKRUH GÖRÜLEN YİYECEKLER; MECBUREN YENMESİNİN HÜKMÜ VE DİĞER MESELELER

5514- Câbir bin Semure radiyallahu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Eyyûb'a misafir oldu. Yemek yediği zaman ona artanını gönderirdi. Bir gün ona bir yemek gönderdi; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yemedi. Ebû Eyyûb, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek ona bu hususu anlatınca, şöyle buyurdu: 'Çünkü içinde sarmısak vardı.' Dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! O haram mıdır?' 'Hayır! Lâkin ben ko-kusundan hoşlanmıyorum' buyurdu." |Tirmizî|
5515- Ubeydullah bin ebî Yezîd, Ümmü Eyyûb'dan şunu bildirdi:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kendilerine konuk oldu. Ona iyi bir yemek ik-
ram etmek istediler. İçinde sebzeler bulunan bir yemek hazırladılar. Yemek istemedi ve arkadaşlarına: 'Siz buyurun yiyin! Ben sizden herhangi biriniz gibi değilim; zira ben arkadaşıma eziyet vermekten korkuyorum'."
[İkisi de Tirmİzî'ye aittir.}
5516- Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in en son yediği yemeğin içinde soğan vardı." [Ebû Davudi
5517- Yahya bin Saîd radiyallahu anh'dan: "Ömer, yağla ekmek yiyordu. Çöl halkından birini buyur etti, adam da onunla yemeye başladı. Çabuk çabuk yemeye başladı ve tabağın kenarındaki yağlan da sıyırdı. Ömer şöyle dedi: 'Sanki sen hiç görmemiş gibi yiyorsun.' Şu cevabı verdi:
'Vallahi falan zamandan beri ben ne bir yağ yedim, ne de et. Halta kimseyi de bunları yerken görmedim.' Bunun üzerine Ömer şöyle dedi:
'Vallahi şimdiden sonra halkımın tümü bu imkana sahip oluncaya kadar ben de yağ ye-miyeceğim'." [Mâlik]

5518- Humeyd bin Malik radiyallahu anh'dan:
"Akîk'de Ebû Hureyre ile beraberdim, birtakım insanlar gelip onun yanında konakladılar. Bana dedi ki: 'Haydi anneme git ve de ki: Oğlunun sana selâmı vardır, yanında yiyecek ne varsa bize göndersin, diyor. O, bir tabağa üç parça ekmek, biraz da zeytinyağı ile tuz koydu ve getir!' dedi. Ben de o tabağı başıma koyup getirdim. Önlerine koyduğum zaman Ebû Hureyre: 'Allahü ekber!' dedi. Ondan sonra şöyle dedi: ' Yemeğimiz sade su ile kara hurmadan -(metinde:) iki siyahtan başka değilken, bizi ekmekle doyuran Allah'a hamdol-sun.' İnsanlar yemekten hiçbir şey yemeden ayrıldılar. Dedi ki: 'Ey kız kardeşimin oğlu! Koyunlarına güzel bak, toz ve topraklarını iyi sil, ağıllarını da temiz tut ve orada namaz kıl! Çünkü onlar cennet hayvanlanndandır. Canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, insanlar üstüne öyle bir zaman gelecek ki, birkaç koyun, sahibine Mervan'm köşkünden daha sevimli olacaktır'." [İkisi de Mâlik'e ait.]
5519- Câbir radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in hanımlarından birinin evinde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sordu: 'Yemek var mı?' 'Evet' dediler. Üç parça aıpa ekmeği getirildi, onları bir sofra üzerine koydu. Onlardan birini alıp önüme koydu, bir tane daha alıp kendi Önüne koydu. Üçüncüsünü ise ortadan ikiye böldü, yarısını kendi önüne diğer yarısını da benim önüme koydu.
Soma sordu: 'Katık var mı?'
'Biraz sirkeden başka hiç bir şey yoktur' dediler.
'Ondan daha iyi katık mı olur, getirin!' dedi." IMüslİm ve sünen ashabı.|
5520- Diğer rivayette: "Sirke ne güzel bir katıktır!" diye geçer.
Câbir dedi ki: "Bunu duyduğum günden-beri sirke hep sevdiğim bir kalık olmuştur."
|Tİrmizi]
5521- Ümmü Hâni' radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yanıma girip: 'Yanınızda yiyecek bir şey var mıdır?' diye sordu.
'Yanımızda sadece biraz ekmek parçası ile biraz da sirke var' dedim. 'Onu getirin, içinde sirke bulunan ev asla fakir sayılmaz.1' buyurdu." |Tirmi/.î|
5522- Enes radiyallahu anh'dan:
"Bir terzi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'İ onun için hazırladığı yemeğe davet etti, ben de onunla gittim. Ona bir arpa ekmeğiyle içinde kabak bulunan bir çorba ile kurutulmuş et sundu. (Enes dedi ki:) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in, tabağın etrafından kabakları araştırarak topladığını gördüm. İşte o gün bugün ben kabağı çok severim."

5523- Diğer rivayet: "Onu görünce, kabakları kendim yemİyerek onun Önüne bırakmaya koyuldum."
5524- Diğer bir rivayet: Enes dedi ki: "O zamandan beri mümkün olduğu kadar hep bana içinde kabak bulunan yemek yapıldı."
|Nesâî hariç, allı hadis imamı. |
5525- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Tebuk'te Hıristiyan mamulü peynir getirildi, besmele çekerek onu bıçakla kesti." [Ebû Dâvud. Re/.în "ve yedi" ilavesini yaptı.]
5526- Ahmed ve Bezzâr, İbn Abbâs'tan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir savaşta peynir getirildi ve: 'Bu nerede yapıldı?' diye sordu. Dediler ki: 'O, İran'da yapılmıştır. İçine meyte katıldığını zannediyoruz.' Şöyle buyurdu: 'Ona bıçağı çalın, Allah' in adını anıp yeyin!'"
5527- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir gün ashabı arasında hurma taksim etti,
herkese yedişer hurma verdi; bana da yedi hurma verdi. Fakat bir tanesi tam olmamış hurma idi.
O tam olmamış hurma hurmaların içinde benim en çok hoşuma giden hurma oldu. Çünkü bu hurma, ağzımda çabuk erimezdi."
5528- Yûsuf bin Abdillah bin Selâm radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i gördüm, bir parça ekmek aldı üstüne hurma koydu ve şöyle dedi: 'İşte bu, bunun katığıdır' ." jEbûDâvud]
5529- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İçinde hurma olmayan evin halkı açtır." |Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
5530- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem karpuzu hurma ile yeyip şöyle derdi: 'Hurmanın hararetim karpuz ve kavunun serinliği ile; karpuz ve kavunun serinliğini de şunun harareti ile gîderiyoruz'"," [Tirmizîve aynı lafızla Ebû Dâvud.]
5531- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile evlenirken annem kilo almamı istedi; onun istediği şeylerden hiçbir şey yemek istemedim, nihayet bana yaş hurma ile iri salatalık yedirdi ve beklenildiğinden fazla kilo alıp güzel-leştim." | Ebû Dâvud]
5532- Abdullah bin Ca'fer radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i taze hurma ile salatalık yerken gördüm."
[Buhârî, Ebû Dâvud ve Tİrmrzî]
5533- Abdullah bin Büsr ve kardeşi radiyallahu anhumâ'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bizim yanımıza girdi, kendisine tereyağı ile hurma ikram ettik. Tereyağı İle hurmayı pek severdi. lEbû Dâvud|
5534- Ahmed, zayıf bir senedle: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize geldi, ninem pişirip hazırladığı bir hurma (şerbetini) ona ikram etti. İçtiği kadeh bitince, ona başka bir kadeh İkram ettim. Şöyle buyurdu: 'Bana içtiğim kadehi ver!'"
5535- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem helva ile balı severdi." [Tirmizî]
5536- Abdullah el-Müzenî radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz et satın aldığı (ve yemek yapacağı) zaman suyunu çok yapsın. (Yemek sırasında yiyenlerin çokluğu nedeniyle) Eğer et bulamayıp da suyuna rastlarsa o su, iki etten birisidir (et gibidir)." itkisi de Tirmİzî'ye aittir.)
5537- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in en çok sevdiği kemikli et, koyunun kemikli eti idi. Ve dedi ki: 'O, koyunun but kısmını severdi. (Nitekim Yahudiler tarafından) But kısmı ile zehirlenmiştir."
5538- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in, en sevdiği et koyunun but kısmı değildi; fakat eti ancak gün aşırı bulabilirdi. Çabuk piştiği İçin hemen ona but kısmı pişirilip ikram edilirdi." |Tinnîzî|
5539- Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Etten uzak durun; çünkü şarap alışkanlığı (iptilâsı) gibi alışkanlık yapar."
[Mâlik]
5540- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Ben çarşıdan beraberimde et hamalım olduğu halde gelirken Ömer bana yetişip 'Bu nedir?' diye sordu. Dedim ki: 'Haydi bize ete buyur. Bir dirhem verip et satın aldım.'
'Biriniz komşusunu ve amcasının oğlunu unutup da kendi kamını mı doyurmak istiyor? Cenâb-ı Hakk'm: 'Siz bütün hoş şeylerinizi (sevap ve iyiliklerinizi) dünya hayatınızda bitirdiniz ve (yalnız) onlarla faydalandınız...' kavl-i celîlini (Ahkâf 20) hiç düşünmez misiniz?'" [Mâliki
5541- Eşlem radiyallahu anh'dan:
O, Ömer'e dedi ki:
"Zekâtlık hayvanlar arasında kör bir deve vardır."
"Onu ihtiyaç sahibi bir aileye ver de faydalansınlar."
"Kör bir devedir."
"Katara katınca yürür."

"Peki nasıl otlayacak?"
"O cizye hayvanlarından mı, yoksa zekât hayvanlarından mı?"
"Cizye hayvanlarından."
"Vallahi demek ki siz onu yemek istiyorsunuz."
"Burada üstünde cizye damgası bulunan bir deve var" dedim. Hemen emretti ve kestim. Onun yanında dokuz tabak vardı. Ne zaman eline bir meyve ya da başka güzel şeyler geçerse, hemen o tabaklan doldurup Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarına gönderirdi. Peygamber hanımlarından biri olan kendi kızı Hafsa'ya en son gönderirdi. Eğer eksik olursa bu eksiği ve noksanı Haf-
sa'nın hissesine koyardı. İşte yine o tabaklara etler doldurtup onlara gönderdi. Kalanı da pişirildi. Muhacirler ve Ensârdan insanlan davet edip onlara ikram etti. |Mâlik.]
5542- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Biz cuma günü olunca sevinirdik." "Neden?" diye sorunca, şöyle dedi: "Bizim yaşlı bir ninemiz vardı. Pazı köklerini alıp bir tencereye doldurur, üzerine de arpa öğütüp ilavede bulunurdu. Vallahi içinde ne kuyruk yağı olurdu ve ne de iç yağı. Cuma namazından çıktıktan sonra ona uğrar selâm verirdik ve bize o yemekten ikram edip yedirirdi. Onun için cuma günü olunca pek sevinirdik."
5543- Diğer rivayet: "Biz öğle yemeğini ancak Cumadan sonra yerdik. Öğle istirahatını da ancak Cuma namazından sonra yapardık." IBuhârî ve Müslim]
5544- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Biz, Merru'z-Zahrân'da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'le beraber erâk ağacının kebâs denilen meyvesini topluyorduk. Resûlulllah sallallahu aleyhi ve sellem de bize şöyle bu yürüyordu;
'Onun siyahlarını toplayın, çünkü o daha güzeldir'
Dedim ki: 'Sen koyun güder miydin (de, iyisinin siyah olduğunu biliyorsun)?'
'Koyun gütmeyen peygamber var mıdır?' buyurdu." |İkisİ de Buhârî ile Müslim'e aittir.]
5545- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir kap ya da bir ağaç çanak getirildi, içinde süt ile bal vardı. Şöyle buyurdu: 'Kapta iki katık vardır. Onu ben ne yerim, ne de yasak ederim'." [Taberânî, Mu'cemu'1-Kebîr'de.]
İsnadında Muhammed bin Abdilkebîr bin Şuayb adlı bir râvi vardır.
5546- Ebû Hâlid radiyallahu anh'dan: "Hurma ile süt yiyen bir adamın yanına girdim; bana 'Buyur!' dedi, Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bu ikisine 'İki güzel ve helâl şey' adını vermiştir' dedi."
|Ahmed]

5547- Câbir bin Semure radiyallahu anh'dan:
"Bir adam (Medine yakınlarındaki) Har-re'de konakladı, beraberinde ailesi ve çocukları da vardı.
Bir adam ona şöyle dedi: 'Benim bir devem kayboldu, bulursan kaçırma, tut!' Sonra bu adam o deveyi buldu, fakat sahibini bulamadı. Derken deve hastalandı; hanımı 'Onu kes!' dedi. Adam razı olmadı. Deve son nefesini verdi. 'Haydi onu yüz, yağını ve etini doğrayıp yiyelim' dedi. 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sormadıkça buna el süre-mem' dedi ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e vanp bu meseleyi sordu.
'Seni, buna (ölü deve etine) muhtaç etmeyecek başka yiyeceğin var mıdır?' diye sordu.
'Hayır' dedi.
'Öyleyse ondan yiyebilirsiniz' buyurdu.
Bilahare sahibi gelip sordu, durumu kendisine bildirince şöyle dedi:
'Keşke onu kesseydin!'
'Ne yapayım, senden utandım' dedi.
[Ebû Davud]
5548-Fücay'el-Âmirî radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip : 'Ölü etlerinden bize ne helâl olur?'diye sordu.
'Sizin yemeğiniz nedir?'
'Iğtibâk ederiz, istıbâh ederiz' dedi. — Ebû Nuaym diyor ki: "Ukbe bana bu kelimeleri şöyle açıkladı: Sabahleyin bir kadeh süt, akşamleyin de bir kadeh süt. —
Babama yemin olsun ki, işte bu (bir bardak süt açlığın tamamını gideremeyeceğinden) açlıktan ibarettir. Bunun üzerine Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bu durumda onlara ölmüş hayvan etini helâl kıldı."
[Ebû Dâvud]
5549- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rahman'a ibadet edin! Yemek yedirin! Bol selâm verin ki selâmetle cennete giresiniz!" [Tirmizî]
5550- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:) -
"Kardeşinin can çeken ikramını kabul eden, bağışlanır."
[Taberânî, Mu'remıı'l-Kebfr'ti& ve Bezzâr leyyiıı bir senedle.]

5551- İsmet radiyallahu anh'dan: "Dediler ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Biz bu çarşıdan geçiyoruz, orada çeşitli meyveler görüyoruz; canımız çekiyor; fakat alacak paramız yoktur. Bu hususta bize bir ecir var mıdır?'
'Bundan büyük bir ecir olur mu?' buyurdu." |Taberânî, Mu'remıı' I-Kebfr'de zayıf bir senedfe.J
5552- Esma bint-i ebî Bekr radiyallahu anhâ'dan:
"O, tirit (et suyuyla ıslatılmış) yemeği yaptığı zaman, buharı gidinceye dek üstünü örtüp kapatırdı. Sonra şöyle derdi: 'Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den şöyle duydum:
'Bu, yemek için en büyük bir bereket vesilesidir'." [Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'ût.]
5553- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Yemeği soğutun! Zira sıcak yemek, bereketsiz olur."
[Taberânî, Mu'cemıt'l-Kebîr'de zayıf bir senedle]
5554- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın en çok sevdiği yemek, üzerinde ellerin çoğaldığı yemektir."
|Ebû Ya'lâ ve Mu'cemtt'I-Evsat]
5555- Ararnâr radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hayber'de kendisine hediye edilen zehirli koyundan ötürü verilen hediyeden sahibine tattırmadan yemezdi."
|Bezzâr ve Taberânî, Ma'cemu'l~Kebtr'â.t,]
5556- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Birinize ayağı pabuçlu İken yemeği getirildiğinde, pabuçlarını çıkarsın. Çünkü böyle yapması ayaklarını daha iyi rahatlatır."
[Bezzâr, Ebû Ya'lâ ve Taberânî, Mu' cemu' I-Evsal'u.]
5557- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Çarşıda (sokakta) yemek yemek alçaklıktır."
[Taberânî, Mu' cemu' t-Kebfr'Ac zayıf bir senedle.]
5558- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "(Azı) Dişlerin arasında kalan yemek kı-rıntıları dişleri zayıflatır."
[Taberânî, Mu' cemu' I-Kebîr'â]
5559- el-Hasan bin Ali radiyallahu anh'dan: "O, dışkı ve idrarın mecrasında bir

kırıntı buldu. Üzerindeki pisliği giderdi bir güzel yıkayıp, kölesine verdi ve 'Abdestimi aldıktan sonra bana bunu hatırlat!' dedi. Abdest aldıktan sonra köleye: 'Haydi o kırıntıyı bana ver!' dedi. Köle 'Onu ben yedim' deyince, 'Haydi git sen hürsün!' dedi.
Köle sordu:
'Beni neden azat ettin?'
'Çünkü ben Fâtıma'dan babasının (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in) şöyle buyurduğunu duydum:
"Dışkı ve idrar mecrasında bir lokma ya da bir kırıntı görüp ondan pisliği giderdikten sonra bir güzel yıkar sonra yerse, karnına o lokma yerleşip yerleşmez günahları bağışlanır' Onun için, ben (senin gibi) cennet ehlinden olan bir adamı istihdam edemem'."
[Ebû Ya'lâ]
5560- Bureyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dünyada da, âhirette de katıkların efendisi ettir. Dünyada da, âhirette de içeceklerin efendisi sudur. Dünyada da, âhirette de kokuların efendisi kına çiçeğinin kokusudur."
[Taberânî, Mu'cetnu'1-EvscU'te. İsnadında Saîd bin Utbe el-Ka!(ân vardır.}
5561- Abdullah bin Selâm radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Osman'ı, un, yağ ve bal yüklü deveyi önüne katıp sürerken gördü. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ona: 'Deveni çökert!' buyurdu, çökertti. Bir tencere (getirilmesini) emretti, getirdiler. İçine yağ, bal ve un koyup altına ateş yaktırdı ve pişene kadar kaynattı. İyice piştikten sonra: 'Haydi buyurun, yiyin!' dedi ve kendisi de ondan yedi. Sonra şöyle buyurdu: 'Fâ-risHerin hubeys dedikleri yemek işte budur'."
[Taberânî]
5562- Enes radiyallahu anh'dan: "Ukeydir, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir cürre (ağaçtan yapılmış su kabı dolusu) helva hediye etti. Namazını bitirdikten sonra uğradığı insanlardan herbirine ondan bir parça verdi. Câbir'e de bir parça verdi, sonra dönüp ona bir parça daha verdi. O: 'Sen bana bir kere verdin ya!' deyince şu cevabı verdi:
'Bu (son verdiğim) Abdullah'ın kızları (yani Câbir'in kızkardeşleri) içindir'."
[Ahmed]
5563- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "O, narı tane tane alıp yiyordu. Bunun üzerine ona denildi ki: 'Neden böyle yiyorsun?'
'Yeryüzünde aşılanan hiçbir nar ağacı yoktur ki cennet tanelerinden bir taneden

olmasın. Umarım bu tane onun tanelerinden biridir' dedi." |Taberânî, Mıı'cemu't-Kebir'de.]
5564- Ali radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "Nan içindeki posası ile yiyin. Çünkü o midenin tabaklayıcısı (temizleyidsi)dır." [Ahmed]
5565- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Câbir bin Abdillah, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Tâif'ten getirdiği bir ayvayı verdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Bu, göğüsteki üzüntü ve sıkıntıyı giderir, yüreği parlatır'."
[Taberânî, Mu'cemıı'l-Kebfr'de. İsnadında Ali el-Kureşî vardır.]
5566- Selmân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim çamur yerse, âdeta intiharına yol açmış olur."
(Taberânî, Mıt'cemu'l-Kebîr'âs.]
5567- Ebû Hureyre radiyalîahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz müslüman kardeşinin yanına girip de, kendisine yemek yedirdiği zaman, ondan yesin. Onun hakkında bir şey sormasın. İkram ettiği suyu da içsin, hakkında bir şey sormasın."
[Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu' I-Evsar'ta leyyin bir senedle.]

TAHRİC

===

5458-5459-Bu hadisi Buhârî (at'ime 8/2, VI, 199; rikâk 17, VII, 180) ve Tirmizî (no. 1789), Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5450-Bu hadisi Buhârî (at'ime 22, 23/3, VI, 204) ve Tirmizî (no. 2365), an Ebî Hâzım an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5451-Bu hadisi İbn Mâce (no. 3336), İbn Kâsib an İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Bekr b. Sevâde an Haneş b. Abdillah an Ümmi Eymen senedi ile tahrîc etti.
Zevâid'de Sindî isnâdının hasen olduğunu söyledi.
5462-Bu hadisi Müslim (eşribe no. 102, s. 1597) ve Ebû Dâvud (no. 3766), el-A'meş an Hayseme b. Abdirrahman an Ebî Huzeyfe el-Erhabî an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5463-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3767) ve Tirmizî (no. 1858), Hişâm ed-Destevâî an Büdeyl b. Meysere an Abdillah b. Ubeyd b. Umeyr an Ümmü Külsm an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
5464-Bu hadisi Tirmizî (no. 1858), Muh. b. Ebân an Vekî' an Hişâm an Büdeyl b. Meysere an Abdillah b. Ubeyd b. Umeyr an Ümmi Külsm an Âişe senedi ile tahrîc etti.
Hükmü yukardakinin aynıdır.
5465-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3764) ve İbn Mâce (no. 3286), el-Velîd b. Müslim an Vahşî b. Harb b. Vahşî b. Harb an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5466-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3768), Müemmel b. el-Fadl an ësâ b. Yûnus an Câbir b. Subh ani'l-Müsennâ b. Abdirrahman an ammihî Ümeyye b. Mahşî senedi ile tahrîc etti.
5467-Bu hadisi Müslim (eşribe no. 103, s. 1597-8) ve Ebû Dâvud (no. 3765), İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

5468-Bu hadisi Taberânî (M. el-Evsat II, 106) ve İbnü's-Sünnî (s. 154), Ubeyd b. İshâk el-Attâr an Mendel an Abdilvâris mevlâ Enes an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Abdülvâris sebebiyle isnâdı zayıftır.
5469-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3761) ve Tirmizî (no. 1846), Kays b. er-Rebî' an Ebî Hâşim er-Rummânî an Zâdân an Selmân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre Kays sebebiyle isnâdı zayıftır.
5460-Bu hadisi İbn Mâce (no. 3260), Cübâre b. el-Muğallis an Kesîr b. Süleym an Enes senedi ile tahrîc ettiler.
Cübâre ve Kesîr zayıf râvilerdir.
5461-Bu hadisi Müslim (hayd no. 118-121, s. 282-3), Ebû Dâvud (no. 3760), Tirmizî (no. 1848) ve Nesâî (tahâret 101, I, 85), Saîd b. el-Huveyris an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5472-Bu hadisi Ahmed (I, 223, 227, 329, 337, 373), Buhârî (vud 48, I, 59; eşribe 12, VI, 246), Müslim (hayd no. 95, s. 274), Ebû Dâvud (no. 196), Tirmizî (no. 89), Nesâî (tahâret 122, I, 106), İbn Mâce (no. 498), İbn Huzeyme (no. 47), Ebû Ya'lâ (no. 2418) ve Beyhakî (I, 159-60), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5473-Bu hadisi Buhârî (at'ime 53, VI, 213), İbr. b. el-Münzir an Muh. b. Fuleyh an ebîhî an Saîd b. el-Hâris an Câbir senedi ile tahrîc etti.
5474-Bu hadisin lafzı Tirmizî'ye aittir (no. 1859); isnâdı şöyledir: İbn Menî' an Ya'kb b. el-Velîd an İbn e. Zi'b ani'l-Makburî an Ebî Hureyre. İsnâdı ona göre garîbtir.
Ebû Dâvud (no. 3852) ve Tirmizî (no. 1860), yaklaşık aynı metinle Ebû Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, ikinci tariki hakkında "hasen" hükmü vermiştir.
5475-Bu hadisi Mâlik (sıfatu'n-Nebî no. 6, s. 922-3), Müslim (eşribe no. 105, s. 1598-9), Ebû Dâvud (no. 3776) ve Tirmizî (no. 1801), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5476-Bu hadisi Müslim (eşribe no. 107, s. 1599), İbn e. Şeybe an Zeyd b. el-Hubâb an İkrime b. Ammâr an İyâs b. Seleme an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
5477-Bu hadisi Buhârî (at'ime 2-3, VI, 196), Müslim (eşribe no. 108-9, s. 1591-1600), Mâlik (sıfatu'n-Nebî no. 32, s. 934) ve Tirmizî (no. 1858), Vehb b. Keysân an Ömer b. e. Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5478-Bu hadisi Tirmizî (no. 1848) ve İbn Mâce (no. 3274), Muh. b. Beşşâr ani'l-Alâ b. el-Fadl b. Abdilmelik b. e. Seviyye an Ubeydillah b. İkrâş an ebîhî İkrâş asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5479-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3772), Tirmizî (no. 1805) ve İbn Mâce (no. 3277), Atâ b. es-Sâib an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5480-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3773) ve İbn Mâce (no. 3263), Amr b. Osmân b. Saîd b. Kesîr b. Dînâr an ebîhî an Muh. b. Abdirrahman b. Irk an Abdillah b. Busr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Sindî, Zevâid'inde isnâdının sahîh, râvilerinin ise güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir.
5481-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3778), Saîd b. Mansûr an Ebî Ma'şer an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etti.
5482-Lafız Ebû Dâvud'a aittir. Bunu Ebû Dâvud (no. 3779) ve Tirmizî (no. 1835), Osmân b. e. Süleyman ve Abdullah b. el-Hâris'ten (ayrı ayrı) her ikisi de Safvân'dan olmak üzere tahrîc ettiler.
5483-Bu hadisi Ebhu Dâvud (no. 3770), Mûsâ b. İsmaîl an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Şuayb b. Abdillah b. Amr an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
5484-5485-Bu hadisi Müslim (eşribe no. 148-9, s. 1616-7) ve Ebû Dâvud (no. 3771), Mus'ab b. Süleym an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5487-Bu hadisi Buhârî (at'ime 52, VI, 213), Müslim (eşribe no. 129-130, s. 1605), Ebû Dâvud (no. 3847) ve İbn Mâce (no. 3269), Atâ an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5488-Bu hadisi Müslim (eşribe no. 131-132, s. 1605)-6) ve Ebû Dâvud (no. 3848), İbn Ka'b b. Mâlik an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5489-Bu hadisi Müslim (eşribe no. 133, s. 1606), İbn e. Şeybe an Süfyân b. Uyeyne an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.

5490-Bu hadisi Müslim (eşribe no. 134) ve Tirmizî (no. 1802), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5491-Bu hadisi Tirmizî (no. 1804), Nasr b. Ali ani'l-Muallâ b. Râşid an cedditihî Ümmi Âsım an Nübeyşe senedi ile tahrîc etti, isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
5493-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3832), Muh. b. Amr b. Cebele an Selm b. Kuteybe an Hemmâm an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes senedi ile tahrîc etti.
5494-Bu hadisi Müslim (eşribe no. 146, s. 1615-6), Ebû Dâvud (no. 3729) ve Tirmizî (no. 3571), Şu'be an Yezîd b. Humeyr an Abdillah b. Busr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5495-Bu hadisi Buhârî (mazâlim 14/1, III, 100; şirket 4, III, 110-1, at'ime 44, VI, 212), Müslim (eşribe 150-1, s. 1617), Ebû Dâvud (no. 3834) ve Tirmizî (no. 1815), Cebele b. Suhaym an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5496-Râvilerinden Yezîd b. Buzey' zayıf bir râvidir (Mecma‘ V, 42).
5497-Bu hadisi Buhârî (at'ime 12/1-2, VI, 200-1), Müslim (eşribe no. 182, s. 1631) ve Tirmizî (no. 1818), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5498-Bu rivayeti Buhârî (at'ime 12/4, VI, 201), Alî b. Abdillah an Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
5499-Bu hadisi Müslim (eşribe no. 186, s. 1632), Mâlik (sıfatu'n-Nebî no. 10, s. 924) ve Tirmizî (no. 1820), Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Buhârî ise (at'ime 12/5, VI, 201), Sül. b. Harb an Şu'be an Adî b. Sâbit an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre senedi ile aynı mânâda tahrîc etti.
5500-Bu hadisi Mâlik (sıfatu'n-Nebî no. 20, s. 928), Buhârî (at'ime 11, VI, 200), Müslim (eşribe no. 178, s. 1630) ve Tirmizî (no. 1821), Mâlik an Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5501-Bu hadisi Müslim (eşribe no. 179-181, s. 1630) ve Tirmizî (no. 1821), ayrı ayrı Ebû Süfyân ve Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5502-Bu hadisi Tirmizî (no. 2478) ve İbn Mâce (no. 3350), Abdülazîz b. Abdillah el-Kuraşî an Yahyâ el-Bekkâ an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Tirmizî, isnâdının "garîb" olduğunu söyledi.
5504-Bu hadisi Tirmizî (no. 2380), İsmaîl b. Ayyâş an Ebî Seleme el-Himsiyy ve Habîb b. Sâlih an Yahyâ b. Câbir et-Tâî ani'l-Mikdâm asl-ı senedi ile ve İbn Mâce (no. 3349), Hişâm b. Abdilmelik el-Hımsî an Muh. b. Harb an ümmihî an ümmihî ani'l-Mikdâm senediyle tahrîc ettiler.
Tirmizî kendi tarikinin sahîh olduğuna hükmetti.
5505-Bu hadisi Tirmizî (no. 1856), Yahyâ b. Mûsâ an Muh. b. Ya'lâ el-Kûfî an Anbese b. Abdirrahman el-Kuraşî an Abdilmelik b. Allâk an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdının münker olduğunu söyledi.
5506-Bu mevkûf hadisi Mâlik (sıfatu'n-Nebî no. 30, s. 933), an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes an Ömer senedi ile tahrîc etti.
5507-Bu hadisi Buhârî (menâkıb 23, IV, 167; at'ime 21, VI, 204), Müslim (eşribe no. 187-8, s. 1632-3), Ebû Dâvud (no. 3763) ve Tirmizî (no. 2032), el-A'meş an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5508-Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 17/1, IV, 100; tıbb 58, VII, 33) ve İbn Mâce (no. 3505), Utbe b. Müslim an Ubeyd b. Huneyn an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (no. 3844), Ahmed b. Hanbel an Bişr b. el-Mufaddal an İbn Aclân an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc ettiler.
5509-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3925), Tirmizî (no. 1817) ve İbn Mâce (no. 3542), Yûnus b. Muh. ani'l-Mufaddal b. Fadâle an Habîb b. eş-Şehîd an İbni'l-Münkedir an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5510-Bu, Rezîn'in ziyadesidir.
5511-Râvilerinden Muh. b. Câbir sebebiyle isnâdı zayıftır (Mecma‘ V, 78).
5512-Bu hadisi İbn Mâce (no. 3295), Muh. b. Halef an Ubeydillah an Abdila'lâ an Yahyâ b. e. Kesîr an Urve an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'inde râvisi Abdül-a'lâ b. A'yun sebebiyle isnâdının zayıf olduğunu söyledi.
5513-Güvenilir bir râvi olan el-Muğîre b. Müslim dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ V, 25).

5514-Bu hadisi Tirmizî (no. 1807), Mahmûd b. Gaylân an Ebî Dâvud an Şu'be an Simâk an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
5515-Bu hadisi Tirmizî (no. 1810), el-Hasan b. es-Sabbâh an İbn Uyeyne an Ubeydillah b. e. Yezîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
5516-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3829), Bakiyye b. el-Velîd an Bahîr an Hâlid an Ebî Ziyâd Hiyâr b. Seleme an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5517-Bu hadisi Mâlik (sıfatu'n-Nebî no. 29, s. 932-3), doğrudan Yahyâ'dan ahzetmiştir.
5518-Bu mevkûfu Mâlik (sıfatu'n-Nebî s. 31, s. 933), an Muh. b. Amr b. Halhale an Humeyd b. Mâlik b. Huseym senedi ile tahrîc etti.
5519-5520-Bu hadisi Müslim (eşribe no. 166-9, s. 1622-3), Ebû Dâvud (no. 3821) ve Nesâî (eymân 21, VII, 14), Talha b. Nâfi Ebû Süfyân an Câbir asl-ı senedi ile;
Kısa metniyle Ebû Dâvud (no. 3820), Tirmizî (no. 1842) ve İbn Mâce (no. 3317), es-Sevrî an Muhârib b. Dissâr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5521-Bu hadisi Tirmizî (no. 1841), Ebû Kureyb an Ebî Bekr b. Ayyâş an Ebî Hamza es-Sümmâlî ani'ş-Şa'bî an Ümmi Hânî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
5522-5523-5524-İlk lafzı Mâlik (nikâh s. 51, s. 546-7), Buhârî (at'ime 4, VI, 197; 36, VI, 209; 37/1, VI, 209; 38, VI, 210; buyû‘ 30, III, 13), Müslim (eşribe no. 144, s. 1615), Ebû Dâvud (no. 3782) ve Tirmizî (no. 1850), Mâlik an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes asl-ı senedi ile;
İkinci lafzı Müslim (no. 145), Ebû Kureyb an Sül. b. el-Muğîre an Sâbit an Enes senedi ile;
Üçüncü lafzı Müslim (no. 145/a), Abdürrezzâk an Ma'mer an Sâbit an Âsım el-Ahvel an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti. Bu son lafzı yakın mânâsı ile Buhârî (at'ime 25, VI, 205-6; 35, VI, 209), İbn Avn an Sümâme an Enes tarikiyle tahrîc etmiştir.
5525-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3819), Yahyâ b. Mûsâ el-Belhî an İbr. b. Uyeyne an Amr b. Mansûr ani'ş-Şa'bî an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
5526-Bu hadisi Ahmed (I, 302-3), Esved an Şerîk an Câbir an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Câbir el-Cu'fî hakkında ihtilâf vardır. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir.
5527-Bu hadisi Buhârî (at'ime 23/1, VI, 204; 40VI, 210), Ebû Osmân en-Nehdî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti. Lafız ilkine aittir.
5528-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3259, 3830), iki ayrı senedle Yûsuf b. Abdillah b. Selâm'dan tahrîc etti.
5529-Bu hadisi Müslim (eşribe no. 152, s. 1618), Ebû Dâvud (no. 3831), Tirmizî (no. 1816) ve İbn Mâce (no. 3327), Süleymân b. Bilâl an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5530-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3836) ve Tirmizî (no. 1842), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, hasen garîb hükmü vermiştir.
5531-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3903) ve İbn Mâce (no. 3324), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5532-Bu hadisi Buhârî (at'ime 39, VI, 210; 45, 47, VI, 212), Müslim (eşribe no. 147, s. 1616), Ebû Dâvud (no. 3835) ve Tirmizî (no. 1845), İbrâhîm b. Sa'd an ebîhî an Abdillah b. Ca'fer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5533-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3837) ve İbn Mâce (no. 3334), İbn Câbir an Süleym b. Âmir an İbnâ Busr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5534-Bu hadisi Ahmed (IV, 188), Hammâd b. Hâlid an Muâviye b. Sâlih an İbn Abdillah b. Busr an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
5535-Bu hadisi Tirmizî (no. 1831), Ebû Usâme an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti ve "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
5536-Bu hadisi Tirmizî (no. 1832), Muh. b. Ömer el-Mukaddemî an Müslim b. İbr. an Muh. b. Fadâ' an ebîhî an Alkame b. Abdillah el-Müzenî an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
5537-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3780-1), et-Tayâlisî an Züheyr an Ebî İshâk an Sa'd b. İyâd an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5538-Bu hadisi Tirmizî (no. 1838), el-Hasan b. Muh. ez-Za'firânî an Yahyâ b. Abbâd an Füleyh b.

Süleymân an Abdilvehhâb b. Yahyâ an Abdillah b. ez-Zübeyr an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
5539-Bu mevkûfu Mâlik (sıfatu'n-Nebî s. 36, s. 935), an Yahyâ b. Saîd an Ömer senediyle tahrîc etti.
5540-Keza bunu da Mâlik, yukardakinin akabinde aynı senedle tahrîc etti.
5541-Bu hadisi Mâlik (zekât 44, s. 279), an Zeyd b. Eslem an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
5542-5543-Bu hadisi Buhârî (cum'a 40/2, I, 225; müzâraa 21, III, 73; at'ime 17, VI, 203; istîzân 16, VII, 131; 39, VII, 140) ve Müslim (cum'a 30, s. 588), Ebû Hâzım an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5544-Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 29, IV, 130; at'ime 50; VI, 213) ve Müslim (eşribe no. 163, s. 1621), ez-Zührî an Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5545-Bu hadisin râvilerinden Muh. b. Abdilkerîm'i Heysemî tanımadığını, diğer râvilerinin ise güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma‘ V, 134).
5546-Bu hadisi Ahmed (III, 474), Vekî' an İsmaîl İbn e. Hâlid an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
5547-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3816), Mûsâ b. İsmaîl an Hammâd an Simâk b. Harb an Câbir b. Semure senedi ile tahrîc etti.
5548-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3817), Hârun b. Abdillah ani'l-Fadl b. Dukeyn an Ukbe b. Vehb b. Ukbe an ebîhî ani'l-Fucay' senedi ile tahrîc etti.
5549-Bu hadisi Tirmizî (no. 1855), Hennâd an Ebî'l-Ahvas an Atâ b. es-Sâib an ebîhî an İbn Amr senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
5550-Râvilerinden Ziyâd b. Nümeyr en-Nümeyrî'yi İbn Hibbân tevsîk etmiş ve hatâlar yaptığını söylemiş, buna karşılık onu başkaları zayıf addetmiştir. Ayrıca Heysemî, isnâdında tanımadığı bir râvinin mevcdiyetine dikkat çekmiştir (Mecma‘ V, 18).
5551-Râvilerinden el-Fadl b. el-Muhtâr zayıf bir râvidir (Mecma‘ V, 18).
5552-Bu hadisi Ahmed (VI, 350), Hasan an İbn Lehî'a an Ukayl b. Hâlid ani'z-Zührî an Esmâ binti ebî Bekr senedi ile tahrîc etti.
İbn Lehî'a'nın hadisleri hasendir. Taberânî'nin râvileri Kurre b. Abdirrahman hâriç Sahîh ricâlindendir. Bu zat ise ihtilâflı bir râvidir (Mecma‘ V, 19).
5553-Abdullah b. Yezîd el-Bekrî'yi Ebû Hâtim zayıf addetmiştir (Mecma‘ V, 20).
5554-Râvilerinden Abdülmecîd b. e. Revâd ihtilâflı bir râvidir (Mecma‘ V, 20).
5555-Taberânî'nin râvileri Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 21).
5556-Bu hadisi rivayet eden Taberânî'nin isnâdı güvenilir râvilerden oluşmuştur. Ancak Ukbe b. Hâlid es-Seknî'nin Muh. b. el-Hâris'ten semâ'nın olup olmadığı kesinlik kazanmamıştır (Mecma‘ V, 23).
5557-Râvilerinden Ömer b. Mûsâ b. Vecîh sebebiyle isnâdı zayıftır (Mecma‘ V, 25).
5558-Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ V, 30).
5559-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 35).
5560-Heysemî, sözü edilen râvi hakkında bilgi edinemediğini diğer râvilerinin ise güvenilir kimseler olup bir tanesi hakkında zararsız bazı sözler sarfedildiğini söylemiştir (Mecma‘ V, 36).
5561-Mu'cemu's-Sağîr ve'l-evsat'ın râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 38).
5562-Bu hadisi Ahmed (III, 111, 122), Alî b. Zeyd b. Cüd'an an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı Ali sebebiyle hasendir.
5563-Ricâli Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ V, 45).
5564-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 45). İsnâdı şöyledir: Saîd b. Huseym el-Hilâlî an ceddetihî Rabî'a binti İyâd el-Kilâbiyye an Alî.
5565-Heysemî, Alî el-Kureşî'yi tanımadığını, sâir râvilerinin ise güvenilir kimselerden oluştuğunu söylemiştir (Mecma‘ V, 45).
5566-Zehebî, râvilerinden Yahyâ b. Yezîd el-Ehvâzî, hıfzı yönünden techîl etmiştir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ V, 45).
5567-İmâm Ahmed, bunu (II, 399), Hüseyn b. Muh. an Müslim b. Hâlid an Zeyd b. Eslem an Summâ an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senediyle tahrîc etti.

İÇECEKLER BAHSİ

AYAKTA İÇMEK, TULUMUN AĞZINDAN SU İÇMEK, İÇERKEN NEFES ALMAK, İÇENLERİ SIRAYA SOKMAK, KABIN ÜZERİNİ KAPATMAK VE BENZERİ MESELELER

5568- Ali radiyallahu anh'dan:
"O, Rahbe'nin (Küfe mescidinin) geniş kapısına gelip ayakta su İçti ve şöyle dedi:
'Benim yaptığımı gördüğünüz gibi, ben de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in aynı şeyi yaptığını gördüm'."
[Buhârî, Ebû Dâvud ve Nesâî.|
5569- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallaîlahu aleyhi ve sel-lem'i, ayakta da, oturarak da su içerken gördüm." [Tirmizî]
5570- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Biz, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'İn zamanında yürürken yerdik; ayakta su
İçerdik." [İkisi de Tirmizî'ye aittir.]
5571- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ayakta su içmeyi yasakladı." Dedik ki: "Ey Enes! Ayakta yemeği de mi yasakladı?" "Bu daha şiddetli yasaktır." Yahut şöyle dedi: "Bu daha kötü ve çirkindir!" [Müslim ve Tirmizî]
5572- Ebu Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bîriniz ayakta su içmesin, kim unutarak içerse hemen kussun." (Müslim]
5573- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ayakta su içen bir kimseyi gördü ve 'Kus!' dedi.
'Neden?' diye sorunca, şöyle buyurdu: 'Sen kedi ile birlikte su içmek ister misin?' 'Hayır' dedi. 'Seninle şu anda ondan (kediden) daha kötü olan şeytan su içmiştir' buyurdu."
[Dârimî, durumu bilinmeyen bir râvi kanalıyla.]

5574- Kebşe el-Ensâriyye radiyallahu an-hâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, yanıma girip, asılı olan kırbanın ağzından ayakta su içti. Ben de hemen kalkıp kırbanın ağzını kestim." [Tirmizî]
Rezîn şunu ekledi: "(Kestiğim bu kısmı) Su içerken kullanmak üzere kendim için bir maşrapa yaptım."
5575- İsâ bin Abdİllah el-Ensarî'deıı, o da babasından:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem. Uhud günü bir deri kırbadan su istedi ve: 'Kırbanın ağzını dışa kıvır!' dedi. Ben de kıvırdım, ağzından su içti," |Ebû Dâvud|
5576- Ebu Said radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, deriden mamul tulum ve kırbaların ağızlarını dışa kıvırmadan (ve bir maşrapaya koymadan, ağızla) bunlardan içilmesini yasakladı." [Buharı, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.]
5577- Ebu Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kırbanın ve su kabının ağzından (bir bardağa koymaksızın) su içmekten ve birimizin evinin duvarına komşusunun ağacının sarkmasına engel olmasını yasakladı." |Buhârî ve Müslim.]
5578- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, deriden kapların ağızlarından dışa kıvrılarak su içilmesini yasakladı.
Bir adam Peygamber sallaliahu aleyhi ve sellem'in bu yasağından sonra gece kalkıp deri kabın ağzını açtı, içeriden üzerine doğru bir yılan çıktı." |İbn Mâce zayıf bir isnadla.]
5579- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Devenin içişi gibi tek bir içişle su içmeyin; lâkin (dinlenerek) ikişer üçer (içişle) için. İçtiğinizde besmele çekin, içmeyi bitirdiğinizde ise Allah'a hamdedin!" (Tirmizî]
5580- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem su içerken üç kere nefes alırdı (yani suyu üç solukta İçerdi)."
[Buharı. Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmİ7.î.|
5581- Müslim ve Tirmizî şunu ekledi: "Bu (içiş), daha kandırıcı, daha koruyucu ve daha afıyetlidir" buyurdu.
5582- Taberânî, Mu'cema'l-Evsat'td. Ebû Hureyre'den: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, üç solukta su içerdi. Kabı ağzına yaklaştırdığında besmele çekerdi, su içliğinde Allah'a hamdederdi. Ve bunu tam üç kere yapardı."
5583- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebtr'de Behz'den;
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem misvakı enlemesine kullanırdı, suyu

emerek içerdi, (arada) üç nefes alarak şöyle derdi: 'Bu, daha afiyet verici, daha koruyucu ve daha iyidir!'"
5584- Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz su içtiği zaman, bardağın içinde nefes almasın."
[Buhârî, Müslim, TıımizÎ ve Nesai]
5585- Ebû Saîd radiyallahu anhdan: "Mervân, ona dedi ki: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in suyu üflemeyi yasakladığını sen duydun mu?'
'Evet' dedi ve şöyle anlattı: Bir adam Re-sûlullah: 'Ben bir nefeste İçince suya kanmıyorum.1 dedi. Şöyle buyurdu: 'Maşrapayı ağzından uzaklaştır da öyle nefes al!' Adam dedi ki: 'Ben içinde çerçöp görüyorum.'
'O zaman suyu dök!' buyurdu."
5586- Diğer rivayet: "Peygamber sallalla-hu aleyhi ve sellem, bardağın kırık yerinden içmeyi ve (içerken) suya üflemeyi yasakladı."
|Mâlik, Ebû Dâvud ve Tirmizî.]
5587- Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, şu evimize geldi. Bir koyundan onun için süt sağdık. Bu kuyumuzdan çektiğimiz suyu süte kattım ve ona verdim. Ebû Bekr solunda, Ömer önünde, bir bedevi de sağındaydı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, suyu içtikten sonra Ömer dedi ki:
'İşte Ebû Bekr! (suyu ona ver!)1 Ancak o, suyu bedeviye verdi ve şöyle buyurdu: '(Önce) sağdakiler, sağdakiler, sağdaki-ler.' Enes dedi ki: 'O halde böyle yapmak, sünnettir, sünnettir, sünnettir'."
INesâî hariç altı hadis imamı.]
5588- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir su getirildi, ondan İçti sağında bir çocuk oturuyordu, solunda da yaşlı insanlar vardı. Çocuğa dedi ki: 'Önce bunlara vermeme izin verir misin'/' Çocuk şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Vallahi senden sonra kimseyi kendime tercih etmem.' Bunun üzerine maşrapayı onun eline bıraktı." [Buhârî ve Müslim.]
Rezîn şunu ekledi: "O çocuk, el-Fadl bin Abbâs İdi."
5589- Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Bir topluluğa) su dağıtan (o sudan) en son içer." [Tirmizl]
5590- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kapların ağızlarını örtün, tulumların ağızlarını bağlayın!"

5591- Diğer rivayet: "Sene içinde bir gece vardır ki, o gecede veba iner. Üstü açık olan kaba, ağzı bağlanmayan tuluma rastladığı zaman mutlaka onların içine girer."
Leys dedi ki: "Bizde Acemler Kânûn-u evvel ayında bundan çok çekinirler."
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.|
5592- Ebû Humeyd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Nakî' (merasın)dan bir kadeh süt getirdim; üstü açık idi.
Şöyle buyurdu: 'Kadehin üzerini bir bezle örtmedin mi? Keşke bunun üzerine enlemesine bir tahta parçası olsun koysaydın!'"
| Müslim]
5593- Âişe radİyallahu anhâ'dan, dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Sükyâ kuyularından tatlı su getirilirdi." Ku-leybe dedi ki: "O, (Sükyâ) Medine ile arasında iki günlük mesafe olan bir su kaynağıdır." jEbû Davudi
5594- Câbir radİyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ensâr'dan bir adamın yanma gitti, beraberinde bir de arkadaşı vardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'Eğer sende bu gece eski kırba içinde beklemiş su varsa (içeriz), yoksa biz şuradaki sudan (bardaksız) dudağımızla içeriz.' Bostan sahibi (ağaçları sulamak için) bostanın bir tarafından öbür tarafına su çeviriyordu. Sonra dedi ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Bende soğuk su vardır. Arîşe (çardağa) git!' Akabinde onları beraberinde götürdü. Soğuk suyu bir maşrabaya doldurdu, orada bulunan bir keçiyi de sağdı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem içti. Bir daha doldurup yanındaki adama verdi, o da İçti." [Buhârîve Ebû Davud]
5595- İbn Ömer radİyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem karınlarımızın üstüne yatarak su içmemizi yasakladı. Tek avuç yaparak suya daldırmamızı da yasakladı. Şöyle buyurdu: 'Sizden biriniz köpek yalayışı gibi dudağıyla suyu yalamasın. Allah'ın gazabına uğrayan bir kavim gibi tek elle de su içmesin, iyice sallamadan (çalkalamadan) gece bir kabdan su içmesin. Başı bağlı, üzeri örtülü olan kaplar hariç. Kaba, eğilip su içmeğe muktedir olduğu halde sırf Allah'a karşı tevazu göstererek eliyle su içerse, Allah ona parmakları sayısınca sevap yazar. Çünkü avuç Meryemoğlu İsa'nın kabıdır. 'Dünya ile birlikte bu bardak bana ağır gelmeye başlamıştır' diyerek elinden bardağı fırlatıp atmıştır'."
[İbn Mâce durumu bilinmeyen iki râvi kanalıyla.)
5596- İbn Ömer radİyallahu anh'dan: "Bir havuz kenarından geçerken, eğilip ka-rınlarımızı yere koyarak su içmek isledik; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Karınlarınızı yere koyup su içmeyin. Ellerinizi yıkayın da

ellerinizle su için. Çünkü elden daha güzel bir kap yoktur'."
|İbn Mâce]
5597- Enes radİyallahu anh'dan: "Ümmü Süleym'in bir bardağı vardı; dedi ki: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e bu bardakla tüm içecekleri içirdim: Su, bal (şerbeti), süt ve şıra." [Nesâî.l
5598- İbn Ebî Şeyh radİyallahu anh'dan: "Bize Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gelip şöyle dedi: 'Ey Muhârib topluluğu! Allah sizi aydınlatsın! Bana kadın sütü içir-meyin!'"
(Bezzâr zayıf bir senedle.]
ŞARAPLAR VE ŞIRALAR
5599- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sarhoşluk veren her içecek haramdır."
5600- Diğer rivayet: "Her sarhoş eden şey haramdır. Birfarakı (küpü) sarhoş eden şeyin birfarakt da bir avuç dolusu da haramdır."
5601- Diğer rivayet: "Onun tek bir yudumu bile haramdır." [Altı hadis imamı]
5602- Câbİr radiyailahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Çoğu sarhoş yapanın azı da haramdır." ITintıizîve Ebû Dâvud.'J
5603- Ebû Mûsâ radiyailahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, beni ve Muâz'ı Yemen'e gönderdi. Şöyle buyurdu: 'insanları (islâm'a) davet edin, müjdeleyin, ürkütmeyin, kolaylaştırın, güçleştir-meyin, iyi geçinin ve ihtilâfa düşmeyin."
Dedim ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Yemen'de yaptığımız şu iki içki hakkında bize fetva ver: Birisi bit' adı verilen içkidir ki baldan, keskinleşinceye kadar şıra kurularak yapılır. Ötekisi mizr denilen içki olup darı ve arpadan, yine keskinleşinceye kadar kurulmak suretiyle yapılır.'
Az ve öz konuşma yeteneği kendisine verilen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Sarhoş yapıp namazdan alıkoyan her müskiri (sarhoş edici maddeyi) yasaklarım"."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
5604- Ümmü Seleme radiyailahu anhâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, her sarhoş yapan ve dalgınlık veren şeyi yasak etmiştir." [Ebû Davud]
5605- İbn Abbâs radiyailahu anh'dan: Ona: "Bize bâzak (adlı içki) hakkında fet-va ver!" denildi. Şöyle cevapladı: "Muham-med, bâzak içkisinin hükmünü

önceden bildirip: 'Sarhoş eden her şey haramdır' buyurmuştur." [Buhlrî ve Nesâî.J

5606- Deylem el-Himyerî radiyailahu anh'dan:

Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Biz soğuk bir ülkedeyiz, zor işlerde çalışıyoruz. Bu buğdaydan şarap edinip içiyoruz, işlerimize karşı güçlü oluyoruz ve ülkemizin soğuğuna karşı da mukavemetli oluyoruz."

"Sarhoş yapıyor mu?" diye sorunca; "Evet" dedim. Şöyle buyurdu:

"Ondan uzak durun!"

"İnsanlar onu içmeyi bırakmazlar."

"Bırakmazlarsa onlarla savaşın!" buyurdu. (Ebû Dâvud]

5607- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şarabı, kumarı, davulu ve mısır (ya da darı) içkisini yasakladı. Ve şöyle buyurdu: 'Her sarhoş eden şey haramdır'."

Ebû Ubeyd (el-Kâsun b. Sellâm) dedi ki: "Ğubeyrâ ile Sükreke, mısırdan yapılan bir şaraptır ki Habeşliler yaparlar." lîkisİ de Ebû Davud'a aittir.)

5608- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Her sarhoş eden şey şarap(içki)tır. Her sarhoş eden şey haramdır. Kim dünyada şarap içerse, ona devam ederken tevbe etmeden ölürse, ûhirette (cennet) şarab(ı) içemez."

5609- Diğer rivayet: "Her sarhoş eden şey haramdır, her sarhoş eden şey şaraptır."

|Ailı hadis imamı.]

5610- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellema buyurdu:)

"Her kafayı bulandıran (aklı örten) şey İçkidir (şaraptır). Her sarhoş eden şey haramdır. Kim sarhoş eden şeyi içerse, kırk gün (kıldığı) namazı noksan olur. Kim tevbe ederse Allah onun tevbesini kabul eder. Kim dördüncü kez içerse, Allah'ın ona Hahâl çamurundan içirmesi artık bir hak olur." Denildi ki: "Habâl çamuru nedir ey Allah'ın Resulü?" Şöyle buyurdu: "O, Cehennemliklerin (vücutlarından akan kan ve) irinidir." [Ebû Dâvudf

5611- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim içki içerse Allah onun fark gün namazını kabul etmez. Tevbe ederse Allah tevbesini kabul eder. Tekrar içerse Allah onun kırk gün (tekrar) namazını kabul etmez. Tevbe ederse Allah tevbesini kabul eder. Dördüncü kez tekrar içerse, Allah onun tam kırk gün namazını kabul etmez. Ondan sonra tevbe ederse Allah

artık onun tevbesini de kabul etmez ve ona Habâl nehrinden içirir. Denildi ki:
"Ey Ebû Abdirrahman (yani ey İbn Ömer)! Habâl nehri nedir?"
"Cehennemliklerin irinlerinden akıp akar-suya dönüşen irin nehridir" dedi.
[Tirmizî]
5612- Nesâî (İbn Ömer'den) mevkuf olarak: "Kim şarap içip de kendinden geçmezse (sarhoş olmazsa) karnında ya da damarlarında ondan bir eser bulunduğu sürece namazı kabul olmaz. O hal üzere ölürse kâfir olarak ölür. İçip de kendinden geçerse, kırk gün namazı kabul olunmaz. O arada Ölürse kâfir olarak ölür."
5613- Osman radiyallahu anh'dan: "İçkiden uzak durun. Çünkü o, bütün kötülüklerin anasıdir. Sizden Önce geçen milletlerde kendisini ibadete vermiş bir adam vardı. Bir kadın ona musallat oldu. Ona cariyesini gönderip, 'Seni falan kadın şehadet için çağırıyor' dedirtti. Adam (sözde) şahit olmak üzere cariye ile beraber gitti. Hangi kapıdan girdiyse arkasından kilitledi. Nihayet güzel bir kadının yanma vardı. Kadının yanında bir çocuk, bir de şarap teslisi bulunmaktaydı. Kadın ona:
'Ben seni şahitlik için çağırmadım, benimle yatasın diye çağırdım. Şimdi sen ya benimle yatacaksın, ya da bu şaraptan bir kadeh içeceksin yahut bu çocuğu öldüreceksin!' dedi. Adam (en hafifini tercih ederek): 'Haydi bari bana bir kadeh içki ver' dedi. İçki verdi, içti; 'Bir daha ver!1 dedi, bir daha verdi, içti. Nihayet adam sarhoş oldu. Kadınla ilişki kurdu, sonra oradaki çocuğu da öldürdü. İşte bu nedenle içkiden Şiddetle kaçının! Vallahi imanla içkiye devamlılık bir arada durmaz, çok geçmeden mutlaka biri ötekini uzaklaştırır." [Nesfiî.]
5614- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Devamlı içen, puta tapan gibidir." [İbn Mâce leyyin bir isnadla.]
5615- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Devamlı içki içen cennete giremez."
| İbn Mâce.|
5616- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İçki tüm hayâsızlıkların anası, büyük günahların en büyüğüdür. Kim içerse (sarhoş olduğu için) annesiyle, teyzesiyle, halasıyla cinsî ilişkide bulunur (da farkına varmaz)."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat ve'l-Kebtf'de zayıf bir seneclle.]
5617- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Allah Âdem'i yeryüzüne indirdiği zaman, melekler dediler ki: 'Ey Rabbimiz! Yeryüzünü fesada boğacak, kan dökecek kimseyi mi yaratıyorsun? Biz seni hamdinle teşbih ederiz. Seni takdis ederiz.' Allah da söyle buyurdu: 'Şüphesiz ben sizin bilmediğinizi bilirim.'
'Biz sana Ademoğullanndan daha itaatkârız" dediler.
'Meleklerden iki melek getirin de yeryüzüne insinler. Bakalım nasıl davranacaklar bir görelim' buyurdu.
'İçimizde Hârût ile Mârût vardır' dediler.
Nihayet bu iki melek yeryüzüne indirildi. İnsanların içinde en güzel bir kadın olan Zehra onlara gösterildi. Onların yanına geldi. Daha sonra onlar kadınla ilişki kurmak istediler.
'Allah'a sirk koştuğunuzu ifade eden bir söz söylemedikçe ben sizinle yatmaya razı olmam!' dedi. Onlar da: 'Hayır, biz Allah'a asla ortak kasımıyız!' dediler. Bunun üzerine kadın oradan kaybolup gitti, tekrar sırtında bir çocuk olduğu halde geldi, onlar yine askıntı oldular. 'Siz bu çocuğu öldürmedikçe bu iş olmaz' dedi. 'Olmaz, Vallahi biz bu çocuğu asla öldürmeyiz!' dediler. Kadın yine gitti, bu defa elinde bir şişe şarapla geldi. Onlar ondan yine kendileriyle ilişki kurmasını istediler, kadın onlara: 'Bunu içmedikçe ben bu işe razı olmam' dedi. Nihayet o şarabı içtiler, sarhoş oldular; ondan sonra kadınla cinsî temas kurdular, çocuğu da öldürdüler. Ayıldıklarında kadın onlara şöyle dedi: 'Yapmak istemediğiniz şeyleri sarhoş olunca çekinmeden yaptınız.'
Ondan sonra o iki melek dünya azabı ile âhiret azabından birini tercih etmeleri hususunda serbest hıkakıldılar, onlar da dünya azabını tercih ettiler."
[Ahmed ve Bezzâr, biri hariç -ki o da güvenilir di-diğer bütün ravileri sahih hadis ravileridir.]
5618- Enes radiyallahu anlı'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şarapla ilgili on kişiye lanet etti: Üzümünü sıkana, sıktırana, içene, içirene, taşıyana, kendisine taşıttırana, satana, satın alana, bağışlayana ve parasını yiyene." [Tirmizî]
5619- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: "Benîm için ha içki içmişim ha Allah'ı bı-rakıp şu yelken direğine tapmışım (hiç fark etmez)." |Nesâî.]
5620- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Kim, helâl ve haramın ne olduğunu bil-meyen küçük bir çocuğa içki içirirse, Allah'ın, o içirene, Cehennem ehlinin irinlerinden içirmesi (vaz geçilmez) bir hakkı olur." [Reyin]
5621- Ömer radiyallahu anh'dan:
O, minberde şöyle dedi: "Bundan sonra ey cemaat! İçkinin haram olduğuna dâir

(âyet) inmiştir. İçki şu beş şeyden yapılır. Üzüm, hurma, bal, buğday, arpa. Hamr (içki), aklı bulan-dırıp örten şeydir. Üç şey (mesele) vardır ki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bize bunlar hakkında karar kılacağımız bilgiler ver-mesini isterdim: Dede, kelâle, riba konularından bazı meseleler." [Malik hariç, altı hadis imamı]

5622- Enes radiyallahu anh'dan:

"Ebû Talha'mn evinde halka içki dağıtıyordum. O gün içkileri Fadîh adındaki (koruk ve kum hurma şarabı) içki idi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir tellâla şöyle seslenmesini emretti. 'Dikkat edin! Şarap haram kılınmıştır,' (Şarap) Medine sokaklarında aktı. Ebû Talha bana dedi ki: 'Haydi çık, bunları dök!' Çıktım hepsini döktüm. (Şarap) Medine sokaklarında aklı. Halktan biri dedi ki: 'Bazıları, bazılarını içki karini alındayken öldürdüler.' Bunun üzerine Allah şu âyeti inzal buyurdu: İman edip güzel amellerde bulunanların üstüne daha önce tattıklarından dolayı herhangi bir sorumluluk yoktur." (Mâ-ide sûresi, âyet 93)"

5623- Diğer rivayet: "O, parlak renkli hurma koruğu ve hurma suyunu dağıtıyordu."

5624- Diğer rivayet: "Enes'e dedim ki: O (fadîh) nedir?" "Koruk ve yaş hurma(suyu) dur" dedi.

5625- Diğer rivayet: Dedi ki: "Koruk ile kum hurma (şarabı)dır."

ITirmizî hariç, altı hadis imamı.)

5626- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah şaraba değiniyor. Belki Allah onun hakkında bir emir (yasak) indirecektir. Bu nedenle kimde ondan varsa satsın ve onunla faydalansın." Aradan çok geçmeden Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Allah şarabı yasak etmiştir. Kime bu âyet ulaşır da yanında da şarap varsa, onu içmesin, satmasın ve onunla faydalanmasın." Bunun üzerine kendilerinde şarap bulunanlar Medine yollarına götürüp döktüler. (Müslim)

5627- Rezîn: "Sana içki ve kumardan soruyorlar..." âyeti (Bakara 219) inince, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Allah içkiye değiniyor, herhalde onun hakkında bir emir indirecek; onun için her kimde içki varsa onu satsın ve ondan faydalansın."

5628- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "İçki üç kere (üç aşamada) yasaklandı: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,

Medine'ye geldiği zaman Medîneliler içki içiyorlar ve kumarın parasını da yiyorlardı. O ikisi hakkında sordular. Şu âyet nazil oldu:

'Sana içki ve kumar hakkında soruyorlar...' (Bakara 219) İnsanlar dediler ki:

'Bize yasaklanmadı.' Sonra yine içmeye devanı ettiler. Tâ ki bir adam içki içip de arkadaşlarına namaz kıldırmaya koyuldu, sarhoş olduğu için okumayı karıştırdı. O zaman şu âyet nazil oldu: 'Ey İman edenler, siz sarhoşken namaza yak-laşmayın!' (Nisa 43) Yine de içmeye devam ettiler (namaz vakitlerinin dışında). Nihayet bir öncekinden daha ağır yasak taşıyan şu âyet nazil oldu: 'Ey ifnan edenler, içki, kumar...' (Mâide 90) O zaman dediler ki: 'Ey Rabbi-miz! Vazgeçtik, artık bir daha içmeyeceğiz.'
Sonra dediler ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Birtakım insanlar Allah yolunda Öldürüldüler, bir kısmı da yataklarında öldüler ve bunlar içki içiyor ve kumar parası yiyorlardı. Oysa Allah bu içkiyi şeytanın pisliği kılmıştır (Şimdi onların hali ne olacaktır?).' Bunun üzerine Allah şu âyeti inzal buyurdu:
'iman edip güzel amellerde bulunanlara (daha önce) tattıklarından dolayı bir sorumluluk yoktur.' (Mâide 93)"
5629- Ali radiyallahu anh'dan: "Benim Bedir ganimetlerinden elde ettiğim yaşlı bir devem vardı. Bir tane yaşlı deve de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana humus malından vermişti. Fâtıma ile evleneceğim zaman, Kaynuka' oğullarından bir kuyumcudan benimle beraber gelmek üzere söz aldım. Boya otu getirecektik. Onu kuyumculara satıp parasını da düğünde kullanmak istedim. O iki yaşlı devemin ip, çul, semer gibi eşyasını hazırladım. O iki yaşlı devem Ensâr'dan bir adamın evinin yanında (çökertilmiş olarak) duruyordu. Yanlarına gidince birde ne göreyim; hörgüçleri kesilmiş, bağırsakları çıkartılmış. Ciğerlerinden bir şeyler alınmış. Böyle şaşırtıcı bir manzara ile karşılaşınca: 'Kim yaptı bunu?' diye bağırdım. 'Bunu Hamza yaptı. Çünkü o, Ensâr'dan bir adamın evinde âlemdeydi. İçki içiyorlardı. Bir şarkıcı kadın da onlara şarkı söylüyordu. Arkadaşlarıyla eğleniyordu. Şarkıcı kadın ona hitaben dedi ki: 'Ey Hamza! Semiz yaşlı develer...' O da yerinden fırladı, kılıcını alıp bu iki devenin hörgüçlerini kesti, böğürlerini delerek ciğerlerini çıkardı' dediler.
Hemen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına koştum. Yanında Zeyd bin Harise vardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yüzümden ne ile karşılaştığımı anladı ve: 'Ne'n var?' diye sordu, ben de dedim ki: 'Bugünkü gibi (bir olay şimdiye kadar) görmedim. Hamza benim iki deveme saldırarak hörgüçlerini kesmiş, böğürlerini delmiş. İşte kendisi bir evde bulunuyor. Yanında içkiciler var.' Bunun üzerine Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kaftanını isteyerek, giyindi. Sonra yürümeye başladı. Onu ben ve Zeyd bin Harise takip ettik. Nihayet Hamza'mn bulunduğu evin kapışma geldi ve (girmek için) izin istedi. Kendisine izin verdiler. Bir de ne görsün, hepsi sarhoşlar. Derken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, onu yaptığından dolayı azarlamaya başladı.

Hamza ise yerinde duramıyordu, gözleri kıpkırmızı olmuştu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e baktı, bakışları önce Resû-lullah'ın dizlerine, daha sonra göbeğine daha sonra da yüzüne yükseldi ve şöyle dedi: 'Siz hepiniz babamın kölelerisiniz!'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun sarhoş olduğunu anlayınca, hemen gerisin geri gitti. Beraber evden çıktık. Bu (olay) içki haram edilmeden önce idi."
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.j
5630- Mus'ab bin Sa'd bin Ebî Vakkâs ra-diyallahu anh'dan:
"Sa'd'ın üzüm bağları vardı. Bağda çok üzüm vardı. Bir de orada onun bir bahçıvanı vardı. Bağlarında çok üzüm olmuştu. Adam, Sa'd'a şu mektubu yazdı: 'Üzümlerin zayi olmasından korkuyorum, istersen münasip görürsen onların suyunu çıkarayım.' Sa'd cevaben şöyle yazdı: 'Mektubumu alır almaz işimden uzaklaş. Bundan sonra sana hiç bîr şeyimi emanet etmİyeceğim. Sana karşı güvenim kalmadı.' Böylece onu işinden ve bağlarından uzaklaştırdı." [NesStJ
5631- Habbâb bin el-Eret radiyallahu anlı'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şaraptan uzak dur! Çünkü ondaki hata, tıpkı ağacı olan (üzüm) ağacının dal budak sardığı gibi (başka) bir çok hatayı doğurur.." [İbn Mâce zayıf bir senedle.]
5632- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, de~ diki:
"Kim Allah'ın yasak ettiğini yasak etmekten hoşlanırsa, nebîzi (ekşİyen hurma hoşafını) yasak etsin." [Nesâî.]
5633- Ebû Cemre'den:
"İbn Abbâs ile insanlar arasında tercümanlık yapıyordum. Ona bir kadın gelip, küpte yapılan hurma suyunun hükmünü sordu. Onu ondan nehyetti. Kadın dedi kî: 'Yeşil bir testide onun suyunu çıkarıyorum, şerbet haline getirip sonra içiyorum. Karnım guruldu-yor.' Şöyle dedi: 'Baldan tatlı olsa bile onu içme!'"
[Nesâî.]
5634- İbn Şebreme'den:
Talha, Kûfelilere nebîz (ekşimiş hurma vs. suyu) hakkında dedi ki:
"Küçüğün büyük olacağı, büyüğün de yaşlanacağı bir fitne olacaktır."
Talha'nın ve Zübeyr'in düğünleri vardı. Süt ve bal ikram ediyorlardı. Talha'ya denildi ki: "Onlara nebîz (şerbet) vermiyor musun?" Şu cevabı verdi:
"Bir müslümanın benim yüzümden sarhoş olmasını istemiyorum." [Nesâî.]
5635- Abdurrahman bin Ebzâ'dan: Ubeyy bin Ka'b'a nebîz (şerbet) hakkında sordum. Şu cevabı verdi:
"(Onun yerine) su iç, bal iç, sevîk iç!" Tekrar sordum, bu defa şöyle dedi: "Sen

şarap mı (içmek) istiyorsun? Sen şarap mı (içmek) istiyorsun?!" [Nesâî.]
5636- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir adam, içinde nebîz bulunan bir bardak getirdi. Sallallahu aleyhi ve sellem Rükn'ün yanındaydı. Ona bardağı verdi. O da içmek üzere ağzına götürdü. Tadını çok sert ve ağır bulunca sahibine geri verdi. Bir adam şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Bu haram mıdır?'
'O adamı bana getirin!' buyurdu. Adamı getirdiler. Sonra su getirtti ve onu nebîzin içine ilave ederek içti. Sonra yine su isteyip içine dökerek yine İçti. Sonra şöyle buyurdu: 'Bu kapların İçindeki şerbetleriniz ekşiyip keskinleşince onun gücünü su ile kırın!' [Nesâî]
Dedi ki: Bu hadis meşhur olmadığı için hüccet gösterilmeye elverişli değildir.
5637- Bekr bin Abdillah el-Müzenî radiyallahu anh'dan:
Kâ'be'nin yanında ben İbn Abbâs'la oturuyordum. Bir bedevî gelip şöyle dedi: 'Amcamızın oğulları bal ve süt içiyorlar, siz neden üzüm şerbeti içiyorsunuz, ona muhtaç olduğunuz için mi, yoksa cimriliğinizden dolayı mı (şerbet) içiyorsunuz?' Şu cevabı verdi:
'Allah'a hamdolsun, hiçbir ihtiyacımız yoktur; cimri de değiliz.'
Ancak Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, terkisinde Üsâme olduğu halde geldi, su İstedi, biz ona içinde üzüm şerbeti bulunan bir kap getirdik, İçti ve artanı da Üsâme'ye verdi ve şöyle buyurdu: 'İyi ya da güzel yaptınız! İ^te hep böyle yapın!' Bu sebeple Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in emrettiği bir şe-yî biz değiştirmek istemiyoruz." [Müslim]
5638- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Sekâye'ye gelip (yani Harem'deki şerbet dağıtılan sebil yerine) şerbet istedi. Bunun üzerine Abbâs dedi ki:
'Ey Fadl! Haydi annene git ve onun yanındaki bir içecekten Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e getir!' 'Haydi bana bu şerbetten ver!' buyurdu. O şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Halk ellerini içine sokuyor.'
"(Olsun) Bana bu şerbetten ver!' buyurdu. Ve ondan içti. Sonra zemzem kuyusuna geldi. Onlar (Abbâs oğulları) hacılara hem su içiriyorlar, hem de onun içinden su çekiyorlardı. Şöyle buyurdu:
'Çalışın siz salih bir amel üzeresiniz.' Sonra şöyle buyurdu:
'Halkın kalabalık etmesinden endişem olmasaydı ben de devemden iner, hatta (omuzu-nu işaret ederek) ipi şuraya kor, sizin gibi su çekerdim .
5639- İbnü'l-Müseyyeb radiyallahu anh'-dan:
"Sakîf kabilesi, Ömer'i şerbetle karşıladı. İçmek İstedi, ağzına götürünce, (ekşi olduğu için) tiksindi. Tekrar istedi; içine su karıştırıp hafifleterek içti. Sonra dedi

ki:
'Siz de böyle yapın!'" |Nesâî.|
5640- Aişe radiyallahu anhâ'dan:
"Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e bir kap içinde sabahleyin hurma şerbeti yapıyorduk. Onu akşam içiyordu; akşam yapıyorduk, sabah içiyordu. Sabah yaptığımızdan akşam içtiğinde bir şey arttığı zaman, onu başka birine içmesi için veriyordu. Sonra geceleyin ona tekrar şerbet yapıyorduk. Sabah onu yemeğin üstüne içerdi. Biz o kabı sa-bah-akşam günde iki kere yıkardık."
5641- Diğer rivayet:
"Ona bir su kırbasında nebîz (hurma hoşafı, şırası) yapılır ve üstü bağlanırdı. O kırbanın üst kısmında ağzı vardı." [Sünen ashabı]
5642- İbn Abbâs'tan radiyallahu anh: "Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem için akşamın evvelinde nebîz (hoşaf) yapılırdı. Sabah olduğu zaman o günü ve gelecek akşam, ertesi günü ve ertesi gece hatta ertesi günü ikindiye kadar onu içerdi. Bir şey kalırsa onu hizmetçiye içirir yahut ta dökülmesini emir buyururdu.
[Müslim, Ebü Dâvud ve Nesâî.]
5643- Câbir radiyallahu anh'dan: "Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kuru üzümle hurmanın; koruk hurma ile olgun hurmanın; yeni benlenmiş hurma koruğu ile olgun yaş hurmanın karıştırılmasını (ve birlikte şıra kurulmasını) yasakladı." | Mâlik hariç, ultı hadis imamı]
5644- Ebû Katâde'den radiyallahu anh: "Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem, kuru üzümle hurmanın karışımından, kuru hurma ile yaş hurmanın karışımından, yeni benlenmiş hurma koruğu ile olgun yaş
hurmanın karıştırılmasından nehyetti ve: 'Bunlardan herbirini tek başına şıra kurun!' buyurdu."
| Mâlik, Müslim, Nesâî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.]
5645- Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, çekirdekleri parçalayacak kadar hurmayı pişirmemizi ya da kuru üzümle hurmayı karıştırıp (şerbet) yapmamızı yasaklardı."
| Ebû Dâvud]
5646- Enes radiyallahu anh'dan: "Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, çabuk ekşiyip keskinleşen iki şeyi karıştırarak şerbet yapmamızı yasakladı. Hurma çağlasından yapılan şerbeti (fadîh) sordum. Onu da yasakladı. Hurma çağlasının ucu ol-gunlaşınca iki cins olmasından korkarak ondan meşrubat yapmamızı hoş karşılamazdı; biz de bu nedenle olgunlaşan ucunu koparırdık."
[Müslim ve aynı lafızla Nesâî.]

5647- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e kuru üzümden şıra yapılırdı da onun içine hurma atılırdı; yahut hurmadan şıra kurulurdu da onun içine kuru üzüm konurdu."
5648- Diğer rivayet:
"Ben bir avuç hurma, bir avuç da kuru üzüm alır, bir kaba koyardım, sonra her ikisini de bir çanağa koyar, parmakla ezer, sonra ona sunardım. Peygamber sallallahu aleyhi ve seliem de içerdi."
[Ebû Dâvud]
5649- Mahmûd bin Lebîd radiyallahu anh'dan:
Ömer, Şam'a geldiği zaman, halkı ona, o yerin vebasından şikayet etti.
Dediler ki: "Bize ancak bu şerbet iyi gelir." "Siz bal için!" dedi.
"O bize iyi gelmiyor?" dediler. Bir adam da:
"Biz sana sarhoş yapmayan bir içecek yapalım mı?" teklifinde bulundu.
"Evet" dedi. Bunun Üzerine onun üçte ikisi gidinceye ve üçte biri kalıncaya dek pişirip Ömer'e getirdiler. İçine parmağım sokup çıkardı. Tekrar soktu ve çıkardı. Şöyle dedi: "Bu koyulaşmış bir usaredir. Develerin yaralarına sürülen katran gibi. Haydi siz için!"
Bunun üzerine Ubâde bin es-Samit dedi ki: "Onu sen vallahi helâl yaptın!"
Cevap verdi: "Hayır vallahi, ben haram ettiğim şeyi bir daha helâl kılmam, helâl kıldığımı da bir daha haram etmem." [Mâlik.]
5650- Ömer radiyallahu anh'dan:
O, Ebû Musa'ya şöyle yazdı: "İmdi, yanıma Şam'dan bir kafile geldi. Yanlarında deveye sürülen katran gibi siyah ve katı bir şerbet vardır. Onlara ne kadar pişirdiklerini sordum. Onu üçte ikisi gidinceye ve üçte biri kalıncaya dek kaynattıklarını söylediler. İki kötü şeyden, üçte birinde müskiratı, kalan üçte birinde ise kokusu gidiyormuş. Bulunduğun yerdeki insanlara söyle, böyle üçte biri kalıncaya kadar kaynatılan şerbetleri içsinler." |Nesâî.]
5651- eş-Şa'bî radiyallahu anh'dan: "Hz. AH, İnsanlara katılaşıncaya kadar kaynatılan şırayı yedirirdi, içine sinek düşerdi de (pekmezin katılığından) çıkamazdı."
[Nesâî. |
5652- Enes radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Nuh ile şeytan, üzüm hakkında münakaşa ettiler. Biri 'Bu benimdir' derken ötekisi: 'Bu benimdir' dedi. Nihayet üçte biri Nuh'un, üçte ikisi şeytanın olmak üzere anlaştılar."
[Nesâî.]
5653- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bir adam ona meyve sularının hükmünü sordu. Şöyle dedi:

'Taze olduğu sürece iç!'
'Ben onu (şerbeti) kaynatıyorum, içimde bir şüphe vardır!' deyince, şöyle dedi:
"Onu kaynatmadan önce içer miydin?'
'Hayır.'
'Ateş haram olan bir şeyi helâl etmez!' dedi." |Nesâî.l
5654- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e 'Şaraptan sirke yapılır mı?' diye sordular; 'Hayır1 diye cevapladı. [Müslim ve Tirmizî.]
5655- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ona çarşıları dolaşıp oradaki şarap fıçılarını (ki onlar Şam'dan getirilmişti) tespit edip, onları delmesi için bir bıçak verdi. Gitti ve bulduğu tüm şarap fıçılarını delip yardı."
[Ahmed, leyyhı bir senedle.]
5656- Sahabeden bir adamdan;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimden birtakım insanlar, şarap içecekler ve ona başka başka isimler verecekler." [Nesâî.]
5657- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Üç kimse cennete giremez: Devamlı şarap içen (alkolik), akrabayla ilgisini kesen, sihri tasdik eden. Kim şarap içmeye devam ederken ölürse, Allah ona Guta nehrinden içirir." "Ğûta nehri nedir?" diye sorulduğunda şu cevabı verdi: "Fahişelerin fertlerinden akan nehirdir İd, ferelerinin kokusu Cehennem ehlini fevkalâde rahatsız eder."
lAhmed, Ebû Ya'Iâ ve Taberânî, Mu'cem'u'l-Ke-fafr'de.j
5658- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim, içebileceği halde, şarap içmeyi ter-kederse ben ondan Hazİretu' l-Kuds'te içirece-ğim. Giymeye gücü yettiği halde kim ipek giymeyi terk ederse, ona ben onu Hazîretu'l-Kuds'te mutlaka giydireceğim." [Bezzar leyyin bir senedle]
5659- Âîşe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in en çok sevdiği içecek, tatlı ve soğuk içecek idi." |Tirmizî|

KAPLARDA ŞIRA KURMAK, BUNLARDAN HELÂL OLANLA HARAM OLANI VE KAPLARIN HÜKMÜ

5660- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:
"Abdu'l-Kays'tan birtakım insanlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dediler: 'Ey Allah'ın Nebîsi! Bizler Ra-bîa kavmindeniz. Bizimle senin

aranda Mu-dar kâfirleri vardır. Biz sana ancak şu haram aylarında gelebiliyoruz. Bize geride bıraktıklarımıza emredeceğimiz ve işlediğimizde cennete gireceğimiz bir şey emret.' Şöyle buyurdu:
'Size dört şey emrediyorum; dört şeyi de yasaklıyorum:
Allah'a ibadet edin, O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Namaz kılın. Zekât verin. Ramazan orucunu tutun ve ganimetlerin beşte birini verin!" Size dört şeyi yasaklıyorum: Dubhâ (kabaktan yapılan şarap kabı), han-tem (topraktan mamul şarap testisi), ziftlenmiş ağaçtan yapılan şarap kabı, ve nakîr (hurma ağacı kökünden mamul şarap kabı)."
Dediler ki: 'Sen nakîri ne biliyorsun?' Şöyle buyurdu:
'Evet, bir hurma kütüğüdür ki, oyarsınız da içine küçük hurmalardan ya da hurmadan atarsınız. Sonra içine su dökersiniz, nihayet köpürmesi durduğu zaman onu içersiniz. Hatta biriniz yahut onlardan birisi (sarhoş olduğu için) amcası oğluna kılıçla vurur.' (Ebû Saîd dedi ki:)
Kavmin arasında böyle yaralanan biri vardı. Adam: 'Onu (yarayı) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den utandığımdan gizliyordum' dedi.
Dedim ki: 'Peki ne içinde içelim?'
'Ağızları bağlanan deri kaplarından için.' Dediler ki:
'Ey Allah'ın Nebîsi! Bizim topraklarımızda çok fare vardır. Deri kapları bırakmazlar ki? Buna karşılık üç kere: 'Fareler onları ye-seler de' buyurdu.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sonra (Eşacc adlı şahsa) şöyle buyurdu:
'Sende Allah Azze ve Cetle'nin sevdiği iki güzel haslet vardır: Hilm (yumuşaklık) ve ağırbaşlılık'." [Müslİm ve Nesâî]
5661- Zâzân radiyallahu anh'dan:
İbn Ömer'e: "Bana Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yasakladığı içecekleri, önce kendi dilinde anlat, sonra bizim dilimizle de (yani Farsça) onun açıklamasını yap! Zira sizin diliniz bizim dilimizden başkadır."
Dedi ki: "Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, hantemi yasakladı. Hantem topraktan imal edilmiş büyük testidir. Dubbâ'yi da yasakladı. Dubbâ da (içinde şarap kurulan) kabaktır. Müzeffet'i de yasakladı. Müzeffet, mukayyer denilen kara sakız sürülmüş olan bir kaptır. Nakîr'İ de yasakladı. Nakîr ise önce soyulmak, sonra da içi oyulmak suretiyle elde edilerek şarap kurulmakta kullanılan hurma kütüğüdür. İşte Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, ancak deriden yapılmış olan tulumlarda şıra kurulmasını emretti."
[Müslim |
5662- Bureyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Deri kaplarından başka diğer kaplardaki içeceklerden sizi alıkoymuştum. Sarhoş eden şeyleri içmedikçe, her türlü kaplardan içebilirsiniz."
5663- Diğer rivayet:
"Ben sizlere kaplan yasaklamıştım. Oysa bir kap (bizâtihî), bir şeyi ne haram kılar, ne de helâl. Yalnız her sarhoş eden şey haramdır."
5664- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yürürken bir kavmin yanında konakladı; onların gürültüsünü duyunca sordu: 'Nedir bu gürültü?'
'Ey Allah'ın Nebisi! Onların bir çeşit şerbetleri vardır, onu içiyorlar/dediler. Onlara bir adam gönderip çağırttı. Geldiler; onlara sordu: 'Bu içeceği neyin içinde yapıyorsunuz?' 'Hurma ağacının kökünden oyulup yapılmış kapta ve kabak kabında yapıyoruz. Çünkü bizim bunlardan başka kaplarımız yoktur." diye cevab verdiler.
'Ağzını bağladığınız şeylerden başka, kaplarda yapmayınız (içmeyiniz)!' buyurdu.
Epey kaldıktan sona, tekrar onların yanına döndü; bir de ne görsün vebaya yakalanmışlar, renkleri sapsarı kesilmiş. Buyurdu ki: 'Neden böyle hasta oldunuz?'
'Ey Allah'ın Resulü! Ülkemiz vebalıdır. Ancak ağızlarını bağladığımız kaplardan başkasından içmemizi bize yasak ettiniz.'
Bunun üzerine: '(Her kaptan) için, (ancak) her sarhoşluk veren şey haramdır' buyurdu. [Müslim ve sünen ashabı.]
5665- Müslim bin Ömer radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e, içinde kâfur bulunan yeşil bir testi hediye ettim. Onu Muhacirler ile Ensâr arasında paylaştırdı ve şöyle dedi: 'Ey Ümmü Süleym! Bunun içinde bize hurma şerbeti yap!'"
[Taberânî; senedinde Muzâhim bin Abdilazî/. adlı birrâvi vardir.l
5666- Abdurrahman bin Ebî Leylâ radiyallahu anh'dan:
"Onlar Medâin şehrinde Huzeyfe ile beraber idiler. Su istedi. Bir Mecûsî ona gümüş bardakta su verdi. Onu hemen (sahibine) fırlatıp atarak şöyle dedi: 'Bana gümüş kap içinde su vermemesini ona kesin olarak emrettiğimi sizlere bildiriyorum. Çünkü ben Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: İpek ve atlas elbisesini giymeyin; altın ve gümüş kaplarda su içmeyin. Çünkü bunlar dünyada onlarındır, âhirette ise sizindir'."
[Mâlik hariç, altı hadis imamı]
5667- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Gümüş kapta yiyip içen, karnına cehennem ateşini yudumlamış olur."
(Malik, Buharı ve Müslim.!
5668- Câbir radİyallahu anh'dan:
"Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem ile savaşa çıkardık, müşriklerin bardaklarından ve su kaplarından bir çok şeyler elde edip yararlanırdık da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bizi ayıplamazdı (bir şey demezdi)." [Ebû Davudi
5669- Ebû Sa'lebe el-Huşenî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sordum: 'Biz Kitab ehline komşuyuz, onlar tencerelerinde domuz eti pişiriyorlar, kaplarında şarap içiyorlar. (Bu kaplarda onların helâl yemeklerinden yiyebilir miyiz) ne dersiniz?' Şöyle buyurdu:
'Bu kaplardan başkasını bulursanız, onlarda yiyin için; bulamazsanız, onları su ile yıkayınız sonra içinde yiyip içiniz!'"
5670- Diğer rivayet: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Mecusüerin kapları hakkında sordular; şöyle buyurdu: "Onu yıkayarak iyice temizleyin, sonra içinde yemek pişirin!'" (Ebü Dâvud ve Tirmizî]
5671- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Hz. Ömer, Hamîm'de hristiyanlann evindeki testilerinden abdest aldı."
[Rezî'n. Aynısını Buhârî bir babın girişinde irâd etmiştir]
5672- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Mukavkıs, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e billurdan bir bardak hediye etti. Onunla su içerdi." [Bezzâr]
5673- Ebû Üsâme'den:
"Muâz bin Cebel'in bakırla gümüş işlemeli bir maşrapası vardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem su istediği zaman, onunla su İkram ederdi. Abdest almak istediğinde de onunla abdest aldırırdı."
[Taberânî, Mu' cemu'l-Ke.bîr'de zayıf bir senedle.]

TAHRİC

==

5568-Bu hadisi Ahmed (I, 78, 123, 139, 144, 153, 159), Buhârî (eşribe 16, VI, 248), Ebû Dâvud (no. 3718), Nesâî (tahâret 100, I, 84), Ebû Ya'lâ (no. 309, 368), İbn Hibbân (no. 5302) ve Beyhakî (VII, 282), Abdülmelik b. Meysere ani'n-Nezzâl b. Sebre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5569-Bu hadisi Tirmizî (no. 1883), Kuteybe an Muh. b. Ca'fer an Hüseyn el-Muallim an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
5570-Bu hadisi Tirmizî (no. 1880) ve İbn Mâce (no. 3301), Selm b. Cunâde an Hafs b. Giyâs an Ubeydillah b. Ömer an Nâfi an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
5571-Bu hadisi Müslim (eşribe no. 113, 1600) ve Tirmizî (no. 1879), Saîd b. e. Arbe an Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5572-Bu hadisi Müslim (eşribe no. 116, s. 1601), Abdülcebbâr b. el-Alâ an Mervân el-Fezârî an Ömer b.

Hamza an Ebî Gatfân el-Mürriyy an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
5573-Bu hadisi Dârimî (II, 121), Saîd b. er-Rebî' an Şu'be an Ebî Ziyâd et-Tahhân an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
5574-Bu hadisi Tirmizî (no. 1892) ve İbn Mâce (no. 3423), Süfyân b. Uyeyne an Yezîd b. Câbir an Abdirrahman b. e. Amre an ceddetihî Kebşe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5575-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3721), Nasr b. Ali an Abdila'lâ an Abdillah b. Ömer an ësâ b. Abdillah el-Ensârî an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
5576-Bu hadisi Buhârî (eşribe 23/1-2, VI, 250), Müslim (eşribe no. 111, s. 1600), Ebû Dâvud (no. 3720) ve Tirmizî (no. 1890), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Ebî Saîd el-Hudrî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5577-Bu hadisi Buhârî (eşribe 24/1-2, VI, 250) ve İbn Mâce (no. 3420), Eyyûb an İkrime an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5578-Bu hadisi İbn Mâce (no. 3419), Muh. b. Beşşâr an Ebî Âmir an Zem'a b. Sâlih an Seleme b. Vehrâm an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
5579-Bu hadisi Tirmizî (no. 1885), Ebû Kureyb an Vekî' an Yezîd b. Sinân el-Cezerî an İbn Atâ b. e. Rebâh an ebîhî an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı hakkında garâbet hükmü vermiştir.
5580-5581-Bu hadisi Buhârî (eşribe 26, VI, 251), Müslim (eşribe no. 122, s. 1602), Ebû Dâvud (no. 3727) ve Tirmizî (no. 1884), ayrı ayrı Ebû İsâm ve Sümâme an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5582-Heysemî, râvilerinden Atîk b. Ya'kb'u tanımadığını, diğer râvilerinin ise Sahîh ricâlinden olduğunu söylemiştir (Mecma‘ V, 81).
5583-Râvilerinden Sübeyt b. Kesîr zayıf bir râvidir (Mecma‘ V, 80).
5584-Bu hadisi Buhârî (vud' 18, I, 47; eşribe 25, VI, 250), Müslim (tahâret 63-5, s. 225), Tirmizî (no. 1889) ve Nesâî (tahâret 42, I, 43-44), Yahyâ b. e. Kesîr an Abdillah b. e. Katâde an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5585-Bu hadisi Mâlik (sıfatu'n-Nebî 12, s. 925) ve Tirmizî (no. 1887), Mâlik an Eyyûb b. Habîb an Ebî'l-Müsennâ el-Cühenî an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı hasen sahîhtir.
5586-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 3722), Ah. b. Sâlih an İbn Vehb an Kurre b. Abdirrahman ani'z-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Ebî Saîd senediyle tahrîc etti.
5587-Bu hadisi Mâlik (sıfatu'n-Nebî no. 17, s. 926), Buhârî (eşribe 14, VI, 247), Müslim (eşribe 124-5, s. 1603), Ebû Dâvud (no. 3726) ve Tirmizî (no. 1893), ez-Zührî an Enes asl-ı senedi ile;
Buhârî (hibe 4, III, 130) ve Müslim (eşribe no. 126, s. 1604), Sül. b. Bilâl an Ebî Tuvâle an Enes asl-ı senedi ile (lafız buraya aittir) tahrîc ettiler.
5588-Bu hadisi Buhârî (eşribe 19, VI, 248) ve Müslim (eşribe no. 127-8, s. 1604), Ebû Hâzım an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5589-Bu hadisi Tirmizî (no. 1894), Kuteybe an Hammâd b. Zeyd an Sâbit an Abdillah b. Rebâh an Ebî Katâde senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
5590-5591-Bu hadisi Buhârî (eşribe 22, VI, 249; bedu'l-halk 11, IV, 93; istîzân 50, VII, 143), Müslim (eşribe no. 97, s. 1595) ve Ebû Dâvud (no. 3731), Atâ an Câbir asl-ı senedi ile;
Müslim (eşribe no. 96, s. 1594) ve Ebû Dâvud (no. 3732), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile;
Buhârî (istîzân 49, VII, 143) ve Ebû Dâvud (no. 3733), Hammâd b. Zeyd an Kesîr b. Şinzîr an Atâ an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5592-Bu hadisi Müslim (eşribe no. 95, s. 1593), Osmân b. e. Şeybe an Cerîr ani'l-A'meş an Ebî Süfyân ve Ebî Sâlih an Câbir senedi ile tahrîc etti.
5593-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3735), Abdülazîz b. Muh. an Hişâm an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5594-Bu hadisi Buhârî (eşribe 14/2, VI, 247; 20, VI, 249) ve Ebû Dâvud (no. 3724), Fuleyh b. Sül. an Saîd b. el-Hâris an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Lafız Buhârî'ye aittir.

5595-Bu hadisi İbn Mâce (no. 3431), Muh. b. el-Musaffâ an Bakiyye an Müslim b. Abdillah an Ziyâd b. Abdillah an Âsım b. Muh. b. Zeyd b. Abdillah b. Ömer an ebîhî an ceddihî senediyle tahrîc etti.
Bakiyye müdellis bir râvidir. Demîrî, bu hadisin münker olduğunu söylemiştir.
5596-Bu hadisi İbn Mâce (no. 3433), Vâsıl b. Abdila'lâ an İbn Fudayl an Leys an Saîd b. Âmir an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
5597-Bu hadisi Nesâî (eşribe 58/1, VIII, 335), er-Rebî' b. Sül. an Esed b. Mûsâ an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti. Râvileri güvenilir kimselerdir.
5598-Heysemî, isnâdında tanımadığı râvilerin bulunduğunu söylemiştir (Mecma‘ V, 83).
5599-5601-Bu hadisi Mâlik (eşribe 9, s. 845), Buhârî (vudû' 71, I, 66; eşribe 4/1-2, VI, 242), Müslim (eşribe no. 67-69, s. 1585-6), Ebû Dâvud (no. 3682), Tirmizî (no. 1864) ve Nesâî (eşribe 23/5-8, VIII, 297-8), ez-Zührî an Ebî Seleme an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İkinci lafzı Ebû Dâvud (no. 3686) ve Tirmizî (no. 1866), Ebû Osmân Amr b. Sâlim ani'l-Kâsım b. Muh. an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5602-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3681), Tirmizî (no. 1865) ve İbn Mâce (no. 3393), Dâvud b. Bekr b. ebî'l-Furât an İbni'l-Münkedir an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
5603-Bu hadisi Buhârî (cihâd 164/1, IV, 26; mağâzî 60/2, V, 108; ahkâm 22/1, VIII, 114; edeb 80/1, VII, 101), Müslim (eşribe no. 70-1, s. 1586-7), Ebû Dâvud (no. 3684) ve Nesâî (eşribe 23-4, VIII, 298-9), Saîd b. e. Bürde an ebîhî an ceddihî Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'e (no. 71) aittir.
5604-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3686), Saîd b. Mansûr an Ebî Şihâb Abdirabbih b. Nâfi ani'l-Hasan b. Amr el-Fukaymî ani'l-Hakem b. Uteybe an Şehr b. Havşeb an Ümmi Seleme senedi ile tahrîc etti.
5605-Bu hadisi Buhârî (eşribe 10 VI, 244-5) ve Nesâî (eşribe 24/3, VIII, 300), Ebû'l-Cüveyriye an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5606-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3683), Hennâd an Abde an Muh. b. İshâk an Yezîd b. e. Habîb an Mersed b. Abdillah an Deylem el-Himyerî senedi ile tahrîc etti.
5607-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3685), Mûsâ b. İsmaîl an Hammâd an Muh. b. İshâk an Yezîd b. e. Habîb ani'l-Velîd b. Abde an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
5608-5609-Bu hadisi Mâlik (eşribe no. 11, s. 846), Buhârî (eşribe 1, VI, 240), Müslim (eşribe no. 73-5, s. 1587-8), Ebû Dâvud (no. 3679), Tirmizî (no. 1861), Nesâî (eşribe 22/1-5, VIII, 296-7) ve İbn Mâce (no. 3378), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5610-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3680), Muh. b. Râfi' an İbr. b. Ömer es-San'ânî ani'n-Nu'mân an Tâvus an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti. Bunu Müslim (eşribe no. 72) Câbir'in rivayetinden tahrîc etmiştir.
5611-Bu hadisi Tirmizî (no. 1862), Kuteybe an Cerîr b. Abdilhamîd an Atâ b. es-Saîb an Abdillah b. Ubeyd b. Umeyr an ebîhî an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında hasen hükmü verdi.
5612-Bu hadisi Nesâî (eşribe 44/3, VIII, 316), Ebû Bekr b. Alî an Süreyc b. en-Nu'mân an Yahyâ b. Abdilmelik ani'l-Alâ b. el-Müseyyeb an Fudayl an Mücâhid an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Münzîrî, isnâdı hakkında hasen hükmü vermiştir (Tergîb III, 265).
5613-Bu hadisi Nesâî (eşribe 44/1-2, VIII, 315-6), ez-Zührî an Ebî Bekr an Abdirrahman b. el-Hâris an ebîhî an Osmân asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5614-Bu hadisi İbn Mâce (no. 3375), Muh. b. Sül. b. el-İsbehânî an Süheyl an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Muh. b. Sül. ihtilaflı bir râvidir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir.
5615-Bu hadisi İbn Mâce (no. 3376), Hişâm b. Ammâr an Sül. b. Utbe an Yûnus b. Meysere b. Halbes an Ebî İdrîs an Ebî'd-Derdâ asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Süleymân ihtilâflı bir râvidir. İsnâdı hasendir.
5616-Râvilerinden Abdülkerîm Ebû Ümeyye zayıf bir râvidir (Mecma‘ V, 67).
5617-Bu hadisi Ahmed (II, 134), Yahyâ b. e. Bekr an Züheyr b. Muh. an Mûsâ b. Cübeyr an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Mûsâ b. Cübeyr güvenilir bir râvidir. Diğerleri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ V, 68).
5618-Bu hadisi Tirmizî (no. 1295) ve İbn Mâce (no. 3381), Ebû Âsım an Şebîb b. Bişr an Enes asl-ı senedi

ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî, garîb hükmü verdi.
5619-Bu hadisi Nesâî (eşribe 42/5, VIII, 314), Vâsıl b. Abdila'lâ an İbn Fudayl an Vâil b. Bekr an Ebî Bürde b. ebî Mûsâ an ebîhî senediyle tahrîc etti.
5621-Bu hadisi Buhârî (eşribe 2/3, VI, 241; 5/1-2, VI, 242-3), Müslim (tefsîr no. 32-3, s. 2322), Ebû Dâvud (no. 3669), Tirmizî (no. 1874) ve Nesâî (eşribe 20, VIII, 295), eş-Şa'bî an İbn Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5622-5625-Bu hadisi Mâlik (eşribe 13, s. 846-7), Buhârî (eşribe 3/1, VI, 241) ve Müslim (eşribe 9, s. 1572), Mâlik an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes asl-ı senedi ile;
Buhârî (mazâlim 21, III, 102; tefsîr Mâide 11, V, 190), Müslim (eşribe no. 3, s. 1570-1) ve Ebû Dâvud (no. 3673), Sâbit el-Bünânî an Enes asl-ı senedi ile;
Buhârî (tefsîr Mâide 10, V, 194) ve Müslim (eşribe 5, s. 1571), İbn Uleyye an Abdilazîz b. Suheyb an Enes asl-ı senedi ile;
Mu'temir b. Süleymân an ebîhî an Enes asl-ı senedi ile ise Buhârî (eşribe 3/2, VI, 240), Müslim (eşribe no. 6, s. 1571) ve Nesâî (eşribe 2/1, VIII, 287) ile;
Müslim (eşribe no. 7, s. 1571-2) ve Nesâî (eşribe 2/2, VIII, 287), Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5626-Bu hadisi Müslim (müsâkât no. 67, s. 1205), el-Kavârîrî an Abdila'lâ b. Abdila'lâ an Saîd el-Cüreycî an Ebî Nadre an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
5628-Bu hadisi Ahmed (II, 351), Süreyc b. en-Nu'mân an Ebî Ma'şer an Ebî Vehb mevlâ Ebî Hureyre an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
5629-Bu hadisi Buhârî (by' 28/1, III, 12; şirb 13/3, III, 80; fardu'l-humus 1, IV, 41-2; libâs 7, VII, 36), Müslim (eşribe no. 2,s. 1569) ve Ebû Dâvud (no. 2986), ez-Zührî an Alî b. el-Hüseyn b. Alî an ebîhî an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5630-Bu hadisi Nesâî (eşribe 52, VIII, 328), Süveyd an İbni'l-Mübârek an Süfyân b. Dînâr an Mus'ab b. Sa'd an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
5631-Bu hadisi İbn Mâce (no. 3372), el-Abbâs b. Osmân ani'l-Velîd b. Müslim an Münîr b. ez-Zübeyr an Ubâde bin Nüseyy an Habbâb senedi ile tahrîc etti.
Münîr sebebiyle isnâdı sahîhtir.
5632-Bu hadisi Nesâî (eşribe 48/13, VIII, 322), Şu'be an Seleme b. Kuheyl an Ebî'l-Hakem an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5633-Bu hadisi Nesâî (eşribe 48/15, VIII, 322), Ebû Bekr b. Alî ani'l-Kavârîrî an Hammâd an Eyyûb an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
5634-Bu hadisi Nesâî (eşribe 58/5, VIII, 336), İshâk b. İbr. an Cerîr an İbn Şebreme an Talha senedi ile tahrîc etti.
5635-Bu hadisi Nesâî (eşribe 58/2, VIII, 335), Süveyd an İbni'l-Mübârek an Süfyân an Seleme b. Kuheyl an Zerr b. Abdillah an Sa'd b. Abdirrahman b. Ebzâ an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
5636-Bu hadisi Nesâî (eşribe 48/18, VIII, 323), Ziyâd b. Eyyûb an Hüşeym ani'l-Avvâm an Abdilmelik b. Nafi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
5637-Bu hadisi Müslim (hacc no. 347, s. 953), Muh. b. el-Minhâl an Yezîd b. Zürey' an Humeyd et-Tavîl an Bekr b. Abdillah senedi ile tahrîc etti.
5638-Bu hadisi Buhârî (hacc 75/2, II, 167), İshâk an Hâlid an Hâlid el-Hazzâ an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
5639-Bu mevkûfu Nesâî (eşribe 48, VIII, 326), Zekeriyyâ b. Yahyâ an Abdila'lâ an Süfyân an Yahyâ b. Saîd an Saîd b. el-Müseyyeb senedi ile tahrîc etti.
5640-5641-Bu hadisi Müslim (eşribe no. 85, s. 1590), Ebû Dâvud (no. 3711) ve Tirmizî (no. 1871), Abdülvehhâb es-Sekafî an Yûnus b. Ubeyd ani'l-Hasan an ümmihî an Âişe asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (no. 3712), Müsedded ani'l-Mu'temir an Şebîb b. Abdilmelik an Mukâtil b. Hayyân an Amre an Âişe senedi ile (ilk lafız buraya aittir) tahrîc ettiler.
5642-Bu hadisi Tayâlisî (no. 2714-5), Ahmed (I, 232, 240, 355), Müslim (eşribe no. 79-83, s. 1589), Ebû

Dâvud (no. 3713), Nesâî (eşribe 56, VIII, 333), İbn Mâce (no. 3399), Taberânî (no. 12623-31), İbn Hibbân (no. 5360-2) ve Beyhakî (VIII, 300), Yahyâ b. Ubeyd el-Behrânî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5643-Bu hadisi Buhârî (eşribe 11/2, VI, 245), Müslim (eşribe no. 16-18, s. 1574), Ebû Dâvud (no. 3703), Tirmizî (no. 1876), Nesâî (eşribe 8, VIII, 290) ve İbn Mâce (no. 3395), Atâ b. e. Rebâh an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5644-Bu hadisi Mâlik (eşribe no. 8, s. 844), ani's-sika an Bükeyr b. Abdillah b. el-Eşacc an Abdirrahman b. el-Hubâb an Ebî Katâde senedi ile;
Buhârî (eşribe 11/3, VI, 245), Müslim (eşribe no. 26, s. 1576), Ebû Dâvud (no. 3704) ve Nesâî (eşribe 6/1, VIII, 289), Yahyâ b. e. Kesîr an Abdillah b. e. Katâde an ebîhî asl-ı senedi ile;
Müslim (eşribe no. 25, s. 1575-6) ve Nesâî (eşribe 6/2, VIII, 289-90), Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Katâde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5645-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3706), Müsedded an Yahyâ an Sâbit b. Ammâre an Rayta an Kebşe binti e. Meryem an Ümmi Seleme senedi ile tahrîc etti.
5646-Bu hadisi Nesâî (eşribe 13, VIII, 291-2), Süveyd b. Nasr an Abdillah b. el-Mübârek an Verkâ b. İyâs ani'l-Muhtâr b. Fülfül an Enes senedi ile tahrîc etti.
5647-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3707), Müsedded an Abdillah b. Dâvud an Mis'ar an Mûsâ b. Abdillah ani'mreetin min benî Esed an Âişe senedi ile tahrîc etti.
5648-Bu rivayeti Ebû Dâvud (no. 3708), Ziyâd b. Yahyâ el-Hassânî an Bekr an Attâb b. Abdilazîz an Safiyye binti Atiyye an Âişe senedi ile tahrîc etti.
5649-Bu hadis-i mevkûfu Mâlik (eşribe no. 14, s. 847), an Dâvud b. el-Husayn an Vâkıd b. Amr b. Sa'd b. Muâz an Mahmûd b. Lebîd senedi ile tahrîc etti.
5650-Bu hadisi Nesâî (eşribe 53/2, VIII, 329), Süveyd an İbni'l-Mübârek an Süleymân et-Teymî an Ebî Miclez an Âmir b. Abdillah an Ömer senedi ile tahrîc etti.
5651-Bu mevkûfu Nesâî (eşribe 53/4, VIII, 329), Süveyd an İbni'l-Mübârek an Cerîr an Muğîre ani'ş-Şa'bî an Alî senedi ile tahrîc etti.
5652-Bu mevkûfu Nesâî (eşribe 53, VIII, 330), İshâk b. İbr. an Vekî' an Sa'd b. Evs an Enes b. Sîrîn an Enes senedi ile tahrîc etti.
5653-Bu mevkûf hadisi Nesâî (eşribe 54/1, VIII, 331), Süveyd an İbni'l-Mübârek an Ebî Ya'fr es-Sülemî an Ebî Sâbit es-Sa'lebî an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
5654-Bu hadisi Müslim (eşribe no. 11, s. 1573) ve Tirmizî (no. 1294), es-Sevrî ani's-Süddî an Yahyâ b. Abbâd an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5655-Bu hadisi Ahmed (II, 132-3), el-Hakem b. Nâfi' an Ebî Bekr b. e. Meryem an Damre b. Habîb an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti. Ebû Bekr, âhir-i ömründe ihtilâta uğramıştır.
Heysemî'ye göre hadisin başka bir tariki daha vardır ki, isnâdında yer alan Ebû Tu'me, ihtilâflı bir râvidir (Mecma‘ V, 45).
5656-Bu hadisi Nesâî (eşribe 41/2, VIII, 312), Muh. b. Hafs an İbn Muhayrîz an raculin senedi ile tahrîc etti.
5657-Bu hadisi Ahmed (IV, 399), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 338b), İbn Hibbân (no. 5322, 6104) ve el-Hâkim (IV, 146), Ebû Harîz Abdullah b. el-Hüseyn an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5658-Râvilerinden Şuayb b. Beyân, Zehebî'ye göre "sadûktur", ancak onu Cûzecânî ve Ukaylî zayıf addetmişlerdir. Heysemî'ye göre diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 76).
5659-Bu hadisi Tirmizî (no. 1895), İbn e. Ömer an Süfyân b. Uyeyne an Ma'mer ani'z-Zührî an Urve an Âişe senedi ile tahrîc etti ve sahîh olanın Zührî'nin mürseli olarak gelen rivayet olduğunu söyledi.
5660-Bu hadisi Müslim (îmân no. 26-7, s. 48-9), Katâde an Ebî Nadre an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
5661-Bu hadisi Tayâlisî (no. 1939), Abdürrezzâk (no. 16963), Ahmed (II, 56), Müslim (eşribe no. 57, s. 1583), Tirmizî (no. 1868), Nesâî (eşribe 37, VIII, 308) ve Beyhakî (VIII, 309), Şu'be an Amr b. Murre an Zâdân an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5662-5664-İlk lafız Müslim'e (eşribe no. 65), ikinci lafız Müslim'e (no. 64), üçüncü lafız Nesâî'ye (eşribe 40/5,VIII, 311) aittir.
Bu hadisi Müslim (eşribe no. 64-5, s. 1585), Ebû Dâvud (no. 3698), Tirmizî (no. 1869) ve Nesâî (eşribe

40/1-5, VIII, 310-1), Abdullah b. Büreyde an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5665-Zehebî, Müzâhim adlı râviyi tanımadığını söylemiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 65).
5666-Bu hadisi Buhârî (at'ime 29, VI, 207; eşribe 27, 28/1, VI, 251; libâs 25/4, VII, 44; 27, VII, 45), Müslim (libâs 4-5, s. 1637-8), Ebû Dâvud (no. 3723), Tirmizî (no. 1878), Nesâî (zînet 87, VII, 198-9) ve İbn Mâce (no. 3414), Abdurrahman b. e. Leylâ an Huzeyfe senedi ile tahrîc ettiler.
5667-Bu hadisi Mâlik (sıfatu'n-Nebî no. 11, s. 924-5), Buhârî (eşribe 28/2, VI, 251) ve Müslim (libâs no. 1, s. 1634), Mâlik an Nâfi' an Zeyd b. Abdillah b. Ömer an Abdillah b. Abdirrahman b. e. Bekr es-Sıddîk an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
5668-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3838), Osmân b. e. Şeybe an Abdila'lâ ve İsmaîl an Bürd b. Sinân an Atâ an Câbir senedi ile tahrîc etti.
5669-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3839) ve Tirmizî (no. 1464), ayrı ayrı tariklerle Ebû Sa'lebe'den tahrîc ettiler. Lafız Ebû Dâvud'a aittir.
5670-Bu hadisi Tirmizî (no. 1796), Zeyd b. Ahrem an Selm b. Kuteybe an Şu'be an Eyyûb an Ebî Kılâbe an Ebî Sa'lebe senediyle tahrîc etti.
5672-Râvilerinden Mendel ihtilâflı bir râvidir (Mecma‘ V, 77).
5673-Râvilerinden Alî b. Yezîd el-İlhânî sebebiyle isnâdı zayıftır (Mecma‘ V, 77).

CİHAD BAHSİ

ALLAH YOLUNDA NÖBET TUTMA VE SAVAŞMANIN FAZİLETİ

6075- Osman radiyallahu anh'dan:
"O, bir gün minberin üstünde şöyle hitap etti: 'Benden ayrılıp uzaklaşmanızdan korktuğum için (bugüne kadar) Peygamber sallalla-hu aleyhi ve sellem'den duyduğum bir hadisi sizden gizledim. Sonra kişi belki kendisi için münasip gördüğü bir davranışla bulunabilir umuduyla onu açıklamayı uygun buldum. Şöyle buyurduğunu duydum:
'Allah yolunda bir gün nöbet tutmak, ondan başka yerlerde geçen bin günden daha hayırlıdır'." | Nesâî ve aynı lafızla Tirnıizî. |
6076- Selmân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah yolunda, bir gün nöbet tutmak, bir ay oruç tutmakla gece namazı kılmaktan daha hayırlıdır. Kim nöbette ölürse, kabir fitnesinden korunur, bunun sevabı kıyamet gününe kadar defterine artırılarak yazılır,"
İMiislinı, Nesâî ve lai'/ı ile Tirmizî. |
6077- Ebû'd-Döi-4â radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir ay nöbet beklemek, bir yıl oruç tutmaktan hayırlıdır. Kim Allah yolunda, nöbet beklerken ölürse, feza-ı ekber (Kıyamet)in şiddetinden emin olur. Bu sebeple rızıklanır, Cennet kokusu duyar, Allah onu diriltinceye dek devamlı alarak nöbetçi sevabı amel defterine yazılır." jfabcrügî, Mu'cemu'i-Kebîr'âe.)
6078- Enes radiyallahu (Allah Resulü sallallalıu aleyhi veTscUçm buyurdu:)
"Kim deniz sahilinde, bir gece nöbet beklerse bu, ailesi içindeki bin yıllık

ibadetinden daha üstündür."
[Ebû Yaİfi leyyin bir senedle.j
6079- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah yolunda bir gün nöbet tutmak, dünya ve üzer inde kilerden daha hayırlıdır. Birinizin cennetteki bir kamçılık yeri, dünya ve üzerindekİlerden daha hayırlıdır. Kulun Allah yolunda yola koyulması bittim dünya ve üze-rindekilerden daha hayırlıdır."
IBuhârî, MtİNİim veTirmizî.]
6080* Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah yolunda yola koyulmak, dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır."
|Müslim ve Nesâî.J
6081- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan:
(Allalı Resulü sallallahu aleyhi ve scllem buyurdu:)
"Allah yolunda yola koyulmak, .savaş yapmak gibidir." [Ebû Davudi
6082- Muâz bin Enes radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve seilem insanlan harbe gönderdi, bir adam geride kaldı. Peygamber sallallahu aleyhi ve seilem ile namaz kıldıktan sonra ona Allah'a ısmarladık demeye geldi. Peygamber sallallahu aieyhi ve seilem ona dua etti ve şöyle buyurdu:
'Arkadaşların seni. sevab bakımından ne kadar geçti biliyor musun?"
'Evet. erken çıkmaları ile bugün beni geçtiler. '
'Nefsim kudret elinde olana yemin ederim ki, onlar fazilette seni iki meşrik ve iki mağrib arası kadar geçmişlerdir'."
(Ahmed. leyyin bir senedle.j
6083- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seilem buyurdu:)
"Birinizin Allah yolunda bir saat beklemesi, evindeki yetmiş yıllık namazından daha üstündür. Allah'ın sizi bağışlayıp cennete koymasını istemez misiniz?"
"Evet" dediler; "Öyleyse Allah yolunda savaşın! Çünkü kim devesinin üstünde, Allah'ın dininin yücelmesi için savaşırsa, cennet ona vacip (sabit) olur."
|Tirmi/.î, bir kıssa serdederek.J
6084- Muâz bin Cebel radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seilem buyurdu:)
"Kim devenin sütü memelerine gelecek kadar sürede Allah yolunda savaşırsa ona cennet vacip olur. Kim gönülden Allah yolunda öldürülmek isteyip savaşır

da sonra ölür ya da öldürülürse şehit ecrini alır. Kim Allah yolunda yaralanırsa ya da tökezlerse, kıyamet gününde zaferan renginden daha baskın bir renk, miskten daha hoş kokan bir koku ile gelir. Kimin Allah yolunda üzerinde bir çıban çıkarsa ona şehitlik damgası vurulur."
|Siinen ashâbı|
6085- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sailallahu aleyhi ve seilem
buyurdu;)
"Allah, kendi yolunda cihad etmek için yola çıkana şu garantiyi verdi: 'Kim sırf benim yolumda, bana inanarak, peygamberlerimi tasdik ederek çıkarsa, onu cennete sokmayı, ya da çıktığı evine bir çok sevaplar veya ganimetler elde ederek döndürmeyi garanti ederim.'
Mıhammed'in canını elinde olan Allah'a yemin ederim ki, herhangi bir kimse Allah yolunda yara bere alırsa, kıyamet gününde yara bere aldığı gündeki, gibi gelir. Rengi kan renginde, kokusu misk kokusu olarak gelir.
Mıhammed'in canı kudret elinde bulundurana yemin ederim ki, müslümaılara meşakkat vermeyecek olsam, Allah yolunda gazveye çıkan hiçbir seriyyeden asla geri kalmazdım. Ancak onları hayvana bindirecek imkân bulamıyorum. Onlar da beni takibe im-
kân bulamıyorlar. Benden geri kalmak da onlara zor geliyor.
Muhammed'in canı elinde olana yemin ederim ki, Allah yolunda harbe çıkıp öldürülmeyi, sonra yine çıkıp yine öldürülmeyi, sonra yine çıkıp yine öldürülmeyi ne kadar isterdim." [Buhârî, Müslim. Muvattâ ve Nesaî.]
6086- Ebû Hureyre radiyallalın anh'dan:
Denildi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Allah yolunda cihad elmek neye denktir?"
"Onu ölçmeğe gücünüz yetmez."
Ona iki ya da üç kere aynı soruyu yönelttiler, her seferinde: "Onu takdir etmeye gücünüz yetmez" diye cevap verdi. Sonra şöyle buyurdu:
"Allah yolunda savaşan kişi, cihadından geri dönünceye dek namaz ve oruçtan yana fütur göstermeden devamlı oruç tutan, devamlı gece namazı kılan, sürekli Kur'ân âyetlerini okuyan kimse gibidir."
6087- Diğer rivayet:
"Oruç tutan, gece namazı kılan Allah'ın emirlerine huşu ederek boyun eğen, rükû eden, secde eden kimse gibidir."
|Ebu Dâvud hariç, altı hadis imamı.|
6088- Ebû Saîd radiyallalıu anh'dan: "Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve

sellem'e gelerek şöyle dedi:
'İnsanların hangisi üstündür?'
'Allah yolunda canıyla malıyla savaşan mü'min.'
'Ondan sonra hangisidir?'
'İnsanların şerrinden korunmak için, Allah'tan korkarak inzivaya çekilen kişi' buyurdu. [Mâlik hariç, allı hadis imumı|
6089- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mevki bakımından size insanların en hayırlısını bildireyim mi?"
"Evet ey Allah'ın Resulü!" dedik.
"Allah yolunda atının yularım tutup ölünceye ya da öldürülünceye dek savaşan kişi. Bu hususta onu takip eden kimseyi de bildireyim mi? dedi.
"Evet ey Allah'ın Resulü" dedik. Şöyle buyurdu:
"Vadilerden bir vadiye, (inzivaya) çekilip namaz kılan, zekât veren, insanları şerlerinden ötürü terk eden kişi" buyurdu.
"Size insanların en kötüsünü bildireyim mi?"
"Evet, ey Allah'ın Resulü!" dedik.
"(Kendisinden) Allah aşkına istenip de (istek sahibine imkanı olduğu halde) vermeyen kişi" buyurdu.
|Mâlik, Tirmİ/î ve aynı lafızla Nesâî.|
6090- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah korkusundan ağlayan kişi, (hayvanın memesinden çıkan) süt memeye dönünceye kadar, cehenneme girmez. Allah yolunda tozlanan kulun tozlan ile cehennem dumanı kesinlikle bir araya gelmez."
ITirmizî ve Nesâî.l
6091- Ebû Abs radiyallahu anlı'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Allah yolunda tozlanan kulun ayaklarına cehennem ateşi asla değmez." IBuhârî, Tirmi/Î ve Nesâî|
6092- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "İki göze asla cehennem ateşi dokunmaz: Biri Allah korkusundan ağlayan göz, ötekisi Allah yolunda nöbet tutan göz." [Tîrmizî]
6093- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah yolunda kâfir öldüren, sonra doğruluktan ayrılmayan, aşırıya kaçmadan orta bir yol izleyen kimse ile kâfir cehennemde bir araya gelmez. Mü'minin içinde Allah yolunda yutulan tozla cehennem soluğu bir araya gelmez. İnanmış

(mü'mİn) bir kulun kalbinde, imanla kıskançlık (haset) bir araya gelmez."
[Müslim, Ebû Dâvud ve aynı lafızla Nesâî.|
6094- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Rab olarak Allah't, din olarak İslâm'ı, peygamber olarak Muhammed'i gönülden hoşnut olarak kabul ederse, cennet ona vacip olur," Ebû Saîd'in bu söz pek hoşuna gitli ve dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Bunu bana tekrarla!" Tek-rarladı. "Bir başka şey daha vardır ki Allah, onunla kulun cennetteki makamını yüz derece yükseltir. Her iki derecenin arası gökle yer arası kadardır" buyurdu. "Nedir o ey Allah'ın Resulü?" diye sorduklarında göyle buyurdu:
"O, Allah yolunda savaşmak. Allah yolunda savaşmak. Allah yolunda savaşmaktır."
| Müslim ve Nesâî.|
6095- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennet kılıçların gölgesi altındadır."
Üslü başı eski püskü bir adam kalkıp şöyle dedi: "Sen gerçekten Allah Nebisi sallallahu aleyhi ve sellem'in bunu söylediğini duydun mu?" "Evet" dedi. Adam hemen arkadaşlarının yanına döndü, selâm verdi, kılıcının kınını parçaladı, orada bıraktı ve kılıcıyla yürüyüp harbe kalıl-dı, öldürülünceye dek kılıcıyla savaştı.
[Müslim ve Tirmizî.]
6096- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Amr bin Ukayş'ın Cahiliyelten kalına bir riba (faiz) alacağı vardı; onun için onu tahsil edinceye kadar müslüman olmak istemedi. Sonra Uhud günü geldi ve dedi ki: 'Amca oğullarım nerede'?' 'Uhud'da' dediler. "Peki Falan oğulları nerede?' 'Onlar da Uhud'da' dediler. Bunun üzerine zırhını giydi, atına bindi, onlara doğru hareket etti. Müslümanlar onu görünce, 'Ey Amr! Bizden uzak dur!' dediler. Cevabı: 'Ben iman eltim.' Sonra elindeki kılıcıyla düşmanla kıyasıya savaştı, yaralanıp evine götürüldü. Sa'd bin Muâz ona gelip kız kardeşine dedi ki: 'Ona bir sor bakalım, bu savaşı kavmine karşı duyduğu sevgiden ve onların namına karşı tarafa öfkelendiğinden mi yaptı, yoksa öfkesi sırf Allah ve Resulü için olduğundan mı yaptı?' Sordu, adam da şu cevabı verdi: 'Bilakis Allah ve Resulünün namına karşı tarafa öf-kelendiğim için yaptım.' Sonra da Allah için
henüz bir rek'at namaz kılmaya vakit bulamadan öldü ve cennete girdi." |Ebû Davud]
6097- Ebû Necîh es-Sülemî radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü .sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim (düşmana) bir ok ulaştınrsa cennette karşılığında, bir derece alır." O gün ben onalü ok ulaştırdım. Ve Allah Resulü sallalla-hu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini duydum: "Kim Allah yolunda bir ok atarsa, onun için bir köle azat edenin sevabı vardır."
[Sünen ashabı|
6098- Kâ'b bin Murre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İslâm uğrunda başına ak düşen kimse için kıyamet gününde bu, ona bir nur olur." Ve şöyle buyurdu: "(Ok) atın! Kim düşmana bir ok ulaştirtrsa Allah ona mukabil onun bir derecesini yükseltir." Ibnü'n-Neccâr dedi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Derece nedir?" Şöyle buyurdu: "Öyle evinin eşiği kadar değildir. Her iki derece arasındaki mesafe yüz yıllıktır." [Nesâî.l
6099- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kİm Allah yolunda bir ok atarsa isabet ettirsin ya da ettirmesin, Ismailoğıtllanndan dört köle azat etmişçesine ecir alır."
|Bezziir ve Taberânî Mu'cemıı'I-Evsal'ta leyyin bir senedle.|
6100- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah yolunda bir ok atarsa bu, onun için kıyamet gününde bir nur olur."
|Bezzâr|
6101- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah şu iki adam hakkında güler: Biri Allah yolunda savaşır, şehit düşüp cennete girer, onu öldüren diğer kişi ise müslüman olur
bu sebeple Allah onu bağışlar. Daha sonra o da Allah yolunda savaşır, öldürülür ve cennete girer." [Mâlik, Buhfirî, Müslim ve NesSî.]
6102- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Kim Allah'a İnanarak ve onun vaadini tasdik ederek onun yolunda, bir at beslerse, ona verdiği otlar, ,su ve gübresi, idrarı kıyamet gününde birer sevap olarak mizanında (terazi) yer alacaktır." |Buhûrî ve Nesâî.l
6103- Ebû Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Bir adam Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e yularh bir deve gelirdi. Ve 'İşle bunu Allah yolunda vakfediyorum' dedi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
'Bunun karşılığında kıyamet gününde herbiri yulaıiı olarak sana tam yediyüz deve verilecektir'." [Müslim ve Nesâî.l

6104-Adiyy bin Hatim radiyallahu anh'dan:
O, Peygamber saüallahu aleyhi ve sel-lem'e sordu: "Hangi sadaka üstündür?"
"Allah yolumla bir köle hizmete koymak, yahut (Allah yolunda) çadır kurmak ya da döl alma yaşına basan bir deve bağışlamak." |Tirmi/î|
6105- Huzeym bin Patik radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah yolunda bir harcama yaparsa, karşılığında yediyüz kat alır:' |Tirmizî ve Nesâî.l
6106- Muâz radiyallalıu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah yolundaki cihaddu Allah'ı çok zikredene ne mutlu! Çünkü o, herbir kelimeye karşılık yetmiş bin hasene alır. Onun her bir hasenesi, daha önce Allah katındaki sevaplarına on kat olarak eklenir." Denildi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Ya Nafaka?" Şöyle buyurdu:
"Nafaka da o miktardadır."
Abdurrahman dedi ki: "Muâz'a şöyle de-
dim: Nafaka (harcama)mn karşılığı yediyüz kattır." Muâz şu cevabı verdi: "Anlayışın kıt senin. Bu, Allah yolunda yapılan cihadda değil de evinde otururken yapılan harcamalarda sözkonusudur. Harplerde olan harcama daha başkadır. Allah yolunda harcayarak savaş etlikleri zaman Allah kalında olan sevaplarım hiç kimse bilemez ve takdir de edemez. Çünkü kullar onu ne bilebilir ve ne de anlatabilirler. Onlar Allah'ın taraftarlarıdır. Allah'ın taraftarları galip olanların ta kendileridir."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de zatimtn belirtilmediği bir râvinin bulunduğu senedle.|
6107- el-Hasan radiyallahu anh'dan:
O da Ali, Ebû'd-Derdâ, Ebû Hureyre, Ebü Ümâme, İbn Amr bin el-Âs. Câbir, İmrâıı bin Husayn radiyallahu anhum'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim evnide oturup (savaşa katılmayıp) da Allah yolunda savaşanlara mâlî yardımda bulunursa, her dirheme karşılık yediyüz dirhem alır. Kim de Allah yolunda bizzat savaşır ve bu uğurda malını da harcarsa ona her dirhem karşılığında yediyüz bin dirhem sevabı (vardır)." Sonra: "Allah dilediğine sevap-ları kat kat artırır" mealindeki âyeti (Bakara 261) okudu. |İbn Mâce. içinde ismi belli olmayan ve irsal bulunan bîr seneclle.l
6108- Zeyd bin Hâlid radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim Allah yolunda bir savaşçıyı teçhiz ederse bizzat harbe iştirak etmiş gibi sevap alır Kim geride kalıp savaşçının çoluk çocuğuna bakarsa o da savaşmış gibi olur."
[Mâlik hariç allı hadis imamı.)
6109- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü saüallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Gazi sevabını alır. Gaziyi savaşa hazırlayan hem kendi sevabını alır, hem de gazinin sevabını alır." [Ebû Dâvud]
6110- Cebele bin Harise radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,
harbe katılmadığı zaman silahını Ali'ye ya da Üsâme'ye verirdi." [Ahmed ve Taberânî, Mu'ce-mu'i-Kebîr vel-Evsat'ta]
6111- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Allah yolunda savaşanların en üstünleri, onların hizmetçileridir. Sonra onlara haber getirenlerdir. Allah katında en mutena makama sahip olan ise oruç tutanlarıdır. Kim Allah yolunda arkadaşlarına bir kırba su içilirse, cennete onlardan yetmiş yıl önce gider, ya da yetmiş derece onlardan fazla alır."
ITaberânî, Mu'remu'I-Evsal'td -aytf bir senedle.|
6112- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Allah yolunda atının dizginini tutmuş, saçı başı dağınık ve ayakları tozlanan bir kula ne mutlu! Şayet bu gazi, ileri karakolda düşman beklemekte ise, o tam anlamıyla düşman beklemekte olur. Eğer gerisinde (artçı olarak) vazifede ise, orada da hakkıyla nöbetçilik vazifesinde olur. Bu mücahid bir meclise girmek için izin isterse (küçük görülüp) kendisine izin verilmez. Bir konuda şefaat etmeye katkışsa şefaati de kabul edilmez."
|Buhârî daha uzun bir metİnle.|
6113- Ebû Eyyûb radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Yakında bir çok şehirler fethedilecektir ve (ülkenizde) büyük topluluklarda/ı oluşan ordular bulunacak sizin bu orduda askerlik yapmanız emredilecek. Bunun üzerine sizden biri bu orduda (ücretsiz) asker olmak istemeyerek kavminden kaçacak sonra, 'Beni kendi yerine askerlik yapmam için kiralayacak birisi yok mu diye (diğer) kabileleri dolaşarak kendini onlara arzedecek. Dikkatli olunuz bu (adam) kanını son damlasına kadar (da çarpışsa yine de) kiralık bir kimseden başka biri değildir." [Ebû Dâvud]
6114- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bize Hindistan gazvesini vâd etli. Eğer o zamana erişirsem, canımı ve malımı ortaya koyup savaşacağım. Öldürülürsem şehitlerin en üstünü olurum. Dönersem

ben yine serbest kalmış hür Ebû Hureyre'yim." [NesSî.]
6115- Sevbân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Ümmetimden iki cemaati Allah ateşten kurtaracaktır; biri Hind' le savaşacak olan cemaat, ötekisi İsa bin Meryem ile birlikte düşmana karşı savaşacak olan cemaat."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsafta]
6116- İmrân bin el-Husayn radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Kişinin Allah yolunda (savaşmak için) safta durması, altmış sene ibadet etmesinden daha üstündür." [Taberânî, Mu'ce-mu'l-Kebîr ve'l-Evsat'ta ve Bezzâr leyyin birsenedle.|
6117- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Allah'a iki damla ve iki izden daha sevimli bir iz yoktur. İki damlaya gelince, Allah korkusundan ağlayan göz yaşı ile Allah yolunda akıtılan kan damlası, iki iz ise Allah yolunda savaşan(ın) ayak izi ile, Allah'ın farzlarından herhangi birisinİyerine getirmek için atılan adımın ayak izidir." |Tirmizî]
ŞEHİTLİĞİN VE ŞEHİTLERİN FAZİLETİ
6118- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Kardeşleriniz Uhud'da öldürülünce, Allah onların ruhlarını ye§il bir kuşun içine yerleştirdi. O kuşlar cennet nehirlerine varıp, cennet meyvelerinden yer, sonra Arş'ın gölgesinde asılı olan altın kandillere dönerler. En güzel yiyecek, en tatlı içecek şeylerle karşılaşıp en göz kamaştırıcı yerlerde istirahat ettiklerinde şöyle derler: 'Bizim cennette sağ olduğumuzu kardeşlerimize kim ulaştıracak ki, onlar da cennette çeşitli nimetlere kavuşacaklarını bilsinler de cenneti hafife alıp savaşmaktan çekinmesinle):' Bunun üzerine Allah 'Ben ulaştırırım' dedi ve şu âyeti inzal buyurdu: 'Allah yolunda öldürülenleri ölüler sanmayın; bilakis onlar Rabları katında diridirler ve rızıklanmakta-dırlar.' (Âl-i imrân 169) |Ebü Davudi
6119- Mesrûk radiyallahu anh'dan: Abdullah (b. Mes'ûd)'a "Allah yolunda öldürülenleri ölüler sanmayın!" (Al-i İmrân, 169) âyeti hakkında sordum; şu cevabı verdi: "Biz de bunu Allah Resulüne sallallahu aleyhi ve sellem sorduk; şöyle buyurdu: "Onların (şehitlerin) ruhları yeşil kuşların içindedir. Bu kuşların Arş'da asılı kandilleri vardır. Cennete uçup istedikleri gibi gezip dolaşırlar, sonra geri dönüp o kandillerine konarlar. Rableri onlara bir bakış bakar ve şöyle buyu-rur: 'Bir şey arzuluyor musunuz?'
'Daha ne isteyeceğiz, cennette istediğimizi yiyip, gezip tozuyoruz, muazzam bir hayat sürdürüyoruz.' Allah aynı soruyu üç kere sorduktan sonra devamlı

kendilerine sorulacağını anlayınca şöyle derler: 'Ya Rabbi senden dilediğimiz ruhlarımızı bedenimize tekrar döndür de yine senin yolunda savaşıp şehit düşelim.'Allah da onların bundan başka dilekleri bulunmadığını görünce, onları o hal üzere terk eder." iMüslim ve Tirmizî.|
Ayrıca Tirmizî şunu da ilave etti: "Peygamberimiz'e bizden selâm ulaştır ve bizim ondan razı olduğumuzu, onun da bizden razı olduğunu ona ilet!"
6120- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennete giren hiç kimse dünyaya geri dönmek istemez. Yeryüzünde bulunan her şey orada da vardır. Ancak şehit şehitlik mertebesinin yüksekliğini gördüğü için dünyaya on kere dönüp her seferinde öldürülüp şehit düşmeyi temenni edecektir."
|Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî. |
6121- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında şehitten söz edildi; şöyle buyurdu:
"Şelıitin henüz yerdeki kam kurumadan (cennetteki) iki eşi, yavrularını yitirmiş iki emziren kadın kılığında (yani büyük bir hasretle) kendisini karşılar. Her birinin elinde dünya ve içindekİlerden daha hayırlı olan bir hülle (giysi) bulunur." |İbnMik:e.|
6122- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
"Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dedi ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Sabrederek, mükafa-atını bekleyerek, kaçmayarak son derece sabır ve tahammül göstererek Allah yolunda savaşırsam ve o savaşla öl dural ürsem, acaba Allah tüm günahlarımı bağışla]- mı?'
"Evet" buyurdu. Biraz bekledikten sonra 'Soru soran nerede?' diye sordu.
'İşle benim ve buradayım.'
'Biraz (ince bana ne demiştin?*
'Kaçmadan, büyük bir sabır ve tahammülle Allah yolunda savaşırken öldürülürsem acaba günahlarım bağışlanır mı?' dedim.
'Evel, ama borç dışında. Zira az önce bunu Cibril Aleyhisselam bana gizli olarak söyledi' buyurdu."
6123- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah yolumla öldürülmek bütün hataları örter, ancak borç müstesna. Zira Cibril, borç hariç, dedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve settem de, borç hariç, dedi." |Tirmizî]
6124- îbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu): "Allah yolunda öldürülmek bütün lu talan örter, emanet hariç: Namazdaki emanet, oruçtaki emanet, sözdeki emanet. Bunların en ağırı ise insanların emanetlerdir." ITabcrânî, Mu'cemu l'K?bîr'dc.\
6125- el-Mikdâm bin Ma'dîkerb radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah katında şehidin altı hasleti vardır. İlk önce bağışlanır; cennette yerini görür; kabir azabından emin olur; Feza-ı ekber (Kıyametten) emin olur; bir yakutu dünya ve içinde-kilerden daha kıymetli olan yakuttan kendisine taç giydirilir; yetmiş iki (ceylan gözlü) hurt ile evlendirilir; (kendisine) akrabalarından yetmiş kişiye şefaat etme yetkisi verilir." İTirmi/î]
6126- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu) "Şehit, aile ve akrabasından yetmiş kişiye şefaat edecektir." |Ebû Dâvud]
6127- Ömer radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dört çeşit .şehit vardır: Sağlam bir iman sahibi, düşmanla karşılaşır, Allah'ın vaadini doğrular, öldürülünceye dek savaşır. İşte bu adama kıyamet gününde (başındaki takkesi düşünceye kadar başını kaldırıp havaya bakarak) işte insanlar şöyle bakacaklardır." — (Fadâle der ki:) Peygamberdin takkesini mi, yoksa Ömeı'inkini mi kastetti, bilmiyorum—
Yine sağlam bir imana sahip bir adam, düşmanla karşdaşır. Ancak sanki vücuduna bir diken batmış gibi korku içinde savaşır ve serseri bir oka hedef olup ölür. işte bu adam ikinci derecede şehittir.
İnanmış adam, salih amel de işlemiş, günah da işlemiş ve bu lıal üzere düşmanla karşılaşmış ve Allah'ın vadini doğrulamış ve öldürülmüştür. İşte bu, üçüncü derecede bir şehittir.
Boğazına kadar günaha batmış, düşmanla karşılaşmış, Allah'ı vaadinde doğrulayarak çarpışmış ve şehit düşmüş bir mii'min kişi. İşte bu da dördüncü derece şehit olacaktır."
[Tinmizî]
6128- Utbe bin Abdi's-Sülemî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sailallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Öldürülenler üç çeşittir; Canı ve malı ile Allah yolunda savaşan mü'nün, düşmanla karşılaştığı zaman kıyasıya çarpışır, işte bu Allah tarafından ciddi bir imtihandan geçirilmiş bir şehittir ki, Allah'ın cihetinde Arş'in altında olur, peygamberlerden, sadece tek bir peygamberlik mertebesi ile farklı olur.

Salih amel de işlemiş, kötü amelde de bulunmuş mii'min; Allah yolund canı ve malı ile müdahale eder, düşmanla karşılaşır öldüm-
lünceye dek savaşır. Günah ve hataları altında sıkılmış bir halde olur, sonra salladığı kılıç, günah ve hatalarını siler. Bu da cennete dilediği kapıdan sokulur. Adam münafıktır; Allah yolunda mal ve canıyla savaşır, düşmanla karşılaşıp savaşırken öldürülür, işte bu, cehenneme girer; çünkü kılıç nifakı silmez."
[Dârimf saytfbic senedle.]
Dedi ki: "Elbise yıkandığı zaman buna masmasa denilir, yani sıkılır, demektir."
6129- el-Berâ radiyallahu anh'dan:
"Bir adam tam teçhizattı olarak Peygamber sailallahu aleyhi ve sellem'e gelip sordu: 'Savaşayım mı, müslüman mı olayım?'
'Önce müslüman ol?sonra savaş!' buyurdu. Adam müslüman oldu, savaştı ve öldürüldü. Bunun üzerine Pegamber sailallahu aleyhi ve sellem onun hakkında şöyle buyurdu: 'Ameli az, fakat ecri çok oldu'."
IBuhârîve Müslim.)
6130- Sahabeden bir adam radiyallahu anh'dan:
Bir adam dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Şehitten başka, neden diğer mü'minler kabirlerinde imtihana çekilirler?" Şöyle buyurdu: "Şehidin Ölüm anında tepesinin üzerinde kılıç patırtısını hissetmesi imtihan olarak ona yeter." [Nesâi]
6131- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sailallahu aleyhi ve seilem buyurdu:)
"Şehit öldürülmekten, ancak birinizin çimdikten duyduğu acı kadar bir acı duyar."
|Tirmizî ve Nesâî.|
6132- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sailallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Arkadaşları mağlup olduktan sonra tekrar savaş alanına dönüp kılıç sallayarak şehit düşen adamdan Allah hoşlanır da meleklerine şöyle seslenir:
'Kuluma bakın! Katımda olan mükâfata rağbet ederek (azabımdan da) çekinerek tekrar savaş alanına döndü ve kanını akıttı'."
| Ebû D3vud|
Rezîn şu ilaveyi yaptı: "Onu bağışladığıma dair sizleri şahit gösteriyorum"
6133- Abdülhabîr bin Sabit bin Kays, babasından, o da dedesinden:
"Ümmü Hallâd adında yüzü kapalı bir kadın Peygamber saüallahu aleyhi ve sellem'e gelip Allah yolunda öldürülen oğlu hakkında sordu. (Orada bulunanlardan biri): 'Oğlunu sormaya yüzün kapalı olarak mı geldin?' diye sordu.

'Oğlumu kaybettiysem de utanma duygusunu hiçbir zaman kaybetmeyeceğim.' diye cevap verdi. Bunun üzerine Peygamber sallal-Iahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Oğlun, iki şehit ecrine nail olmuştur.'
'Neden?'
'Çünkü onu Kitab ehli öldürmüştür' buyurdu. |Ebû Dâvud|
6134- Sehl bin Huneyf radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah'dan hulus-i kalp ile şehitlik isterse, yatağında ölse bile, Allah onu şehitlerin mertebesine ulaştırır." [Müslim ve sünen ashabı.]
6135- Ebû Mâlik el-Eş'arî radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah yolunda evinden ayrılır da ölürse ya da öldürülürse, o şehittir. Atı kendisini yere atıp boynunu kırarsa ya da devesi yere atıp boynunu kırarsa yahut yılan ve saire tarafından sokulup öldürülürse ya da yatağında herhangi bir sebeple ölürse o şehittir ve ona cennet vardır." |Ebû Dâvud]
6136- Hasnâ bint Muâviye radiyallahu an-hâ'dan: Amcam bana şunu haber verdi:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dedim ki:
"Kim cennette olacaktır?" Şöyle buyurdu: "Peygamber cennette, şehit cennette, doğan (ve buluğa ermeden Ölen) çocuk cennette ve diri diri toprağa gömülen (kız çocukları) de cennette olacaktır"
|İkisi de Ebû Davud'a ailtir.l
6137- Ebû'n-Nadr'dan, ona ulaştığına göre: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Uhud şehitleri hakkında şöyle demiş: İşte bunlar için ben şahitlik yaparım.'.Bunun üzerine Ebû Bekr demiş ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Biz onların kardeşleri değil miyiz? Onlar gibi biz de müslüman olduk; onlar gibi biz de ci-had ettik.'
'Evet ama benden sonra ne yapacağınızı bilmiyorum' buyurdu. Bunun üzerine Ebû Beki" ağladı, sonra yine ağladı, sonra şöyle dedi: 'Demek ki biz senden sonraya kalacağız!'" IMâlik.j
6138- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şehit üç çeşittir: Birincisi canını malım ortaya koyarak savaşa çıkar, fakat ne öldürmek ne de öldürülmek ister, sadece müslü-mantarın sayısının artmasını diler. Bu adam. Ölürse ya da öldürülürse, bütün günahları ba~
ğışlanır, kabir azabından emin olur, kıyametin dehşetinden de kurtulur, hur-i'în

(ceylan gözlü) ile evlendirilir, keramet elbisesi giydirilir, başına da vakar tacı konur.
İkincisi: Sırf Allah rızası için karşılığım da Allah'tan bekleyerek öldürmek ve öldürülmemek gayesiyle çıkar. Bu niyet ve maksatla çıkan kişi eğer Ölür ya da Öldürülürse onun dizi, Allah'ın huzurunda, Muktedir Melik'in yanındaki sadakat koltuğunda oturan, Rahman'in dostu İbrahim'in yanında olur.
Üçüncüsü: Sırf Allah rızasını kastederek, Öldürmek ya da Öldürülmek gayesiyle çıkar. Bu kişi Ölürse ya da öldürülürse, kıyamet gününde kılıcı omuzunda gelir. Diz üstü çökmüş olan halk: 'Çekilin yol açın, biz Allah yolunda kan akıtmış kimseleriz!' der. Nefsim kudret elinde olana yemin ederim ki, bu sözü Rahman'in dostu ibrahim'e ya da herhangi bir peygambere söylerse, bunu lıak ettikleri için çekilip onlara yol verirler. Nihayet Arş' in altındaki Nur minberlerine gelip otururlar. İn-
sanlar arasında, Allah nasıl hüküm verecek, diyerek oradan insanları seyrederler. Ölüm
dertleri olmaz. Berzahta da durmazlar, kıyamet gürültüsünü işitmezler, ne hesap, ne Mizan, ne Sırat gibi dertlerfave kasavetleri de bulunmaz. İnsanlar arasında nasıl hükmedil-diğini seyrederler. Ne isterlerse kendilerine verilir. Kime şefaat etmek isterlerse bu yetki de kendilerine verilir. Cennetten istedikleri verildiği gibi cennette istedikleri yere de yerleşebilirler."
[Bezzâr zayıf bir senedle.|
6139- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir harpteydi. Bir müslümanla bir müşrik karşılıklı mübâreze ettiler. Müşrik müsfümanı öldürdü. Bir adam daha çıktı, Müşrik onu da öldürdü. Sonra müslümanların tarafına doğru gidip Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in yanında durdu ve sordu: "Neden savaşıyorsunuz?'
'Bizim yolumuz insanlar Allah'tan başka hiçbir İlah yoktur, Muhammed onun kulu ve elç'ısidir, diyerek şehadet edinceye kadar onlarla savaşmamız ve Allah'a karşı görevimizi tam olarak yerine getirmemizdir. Allah, hakkını vermese bile' buyurdu,
Adam bunun üzerine şöyle dedi: 'Çok güzel. İşte ben buna inandım' dedi. Sonra müslümanların yanından müşriklere gitti; onlara karşı kıyasıya savaştı ve Öldürüldü. O da sonra oradan alınıp daha evvel öldürdüğü o iki arkadaşının yanına konuldu.
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'işte bunlar, cennet ehli içinde birbirlerini en çok sevecek olanlardır'."
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr vel-Evsat'\&.]

6140- Sa'd bin Cunâde radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kara şehitleri, deniz şehitlerinden üstündür.7' [Taberânî, Mıı'cemu'l-Kebîr'tie zayıf bir senedle.j
6141- Ümmü Haram radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Deniz sallantısında kusan kişi için bir şehit ecri vardır. Denizde boğularak can veren İse iki şehit ecri alır." [Ebû Davudi
6142- Ebû'd-De.Kdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü s^tellahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Denizde bir savaş, (sevap bakımından) karada on savaş gibidir. Denizde rotasını şaşıran (gazi), Allah yolunda kana bulanmış kimse gibi ecir alır." [îbn Mâcc teyyin bir senedle.J
6143- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Beş (türlü) şehit vardır: Vebadan ölmüş kimse. Karın ağrısından Ölen, boğularak ölen, üzerine duvar yıkılarak ölen, Allah yolunda Ölüp şehit düşen." İMiislim, Mâlik ve aynı lafızlarla Tirmizî.]
6144- Safvan bin Ümeyye radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu) "Vebada ölen, karın ağrısından ölen, suda boğulan ve lohusalıkta ölen kimseler şehittir." INasâî.]
6145- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah yolundaki şehitlikten başka (diğer) şehitler yedidir: Vebadan öten, karın ağrısından ölen, yangında ölen, zâtu'l-cenb hastalığından ölen, yıkıntı altında kalan, karnındaki çocuğuyla doğum yaparken ölen kadın." [Rezîı |
Derisi ki: Buradaki aynı aslındaki gibidir. Ölüm ilgili konunun (babın) ağlama alt başlığında ise, hadîsi uzun bîr metinle Câbir, Mâlik, Ebû Dâvud ve Nesâî şu lafızla rivayet etmişlerdir:
"Allah yolunda öldürülenlerden hariç, şehitler yedidir: Vebadan ölen şehittir, boğularak ölen şehittir, zâtü'l-cenb hastalığından ölen şehittir, karın ağrısından ölen şehittir, yanarak ölen şehittir, yıkıntı altında can veren şehittir. Karnındaki çocuğu ile doğum esna-
Yanimdaki Rezîn'in nüshasında ise şöyle geçmekledir:
Câbir bin Atîk şöyle bildirmiştir:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Abdullah bin Sâbit'i ziyarete geldi. O baygın halde yatıyordu, seslendi, cevap vermedi. Bunun üzerine: "İnnâ lillahi ve

innâ ileyhi râci-ûn. Ey Ebû'r'Rabî'! Allah'ın takdirine yenik düştük." Bunun üzerine kadınlar feryat ettiler.
İlgili hadîsi nakletti, sonu şöyledir: "Karnındaki çocuğu ile Ölen kadın da şehittir."
Böylece Rezîn'in yanında bulunan nüshada Câbir bin Abdullah değil de Câbir bin Atîk olduğu anlaşılmıştır. "Şehîde" sözünden de anlaşıldığına göre onun yanındaki hadis Mâlik, Ebû Dâvud ve Nesâî'nin lafzıyladir.
6146- Saîd bin Zeyd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu): "Malı uğrunda öldürülen şehittir. Canı uğrunda öldürülen şehittir. Dini uğrunda öldürülen şehittir. Namusu uğrunda öldürülen de şehittir." |Sünen ashâbıl
6147- Süveyd bin Mukarrin radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Haksız yere öldürülen de şehittir." [Nesâî.l
6148- Sahabeden bir adamdan: "Cüheyne'den bir kabileye saldırdık. Müslümanlardan bir adam karşı taraftan bir adamı (mübareze yapmak için) istedi. Ona (müşrike) hamle yaptı, fakat yanlışlıkla kendini Öldürdü. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Ey Müslümanlar topluluğu kardeşiniz (öldü!)' Hemen yanma gittiler ve onu ölmüş olarak buldular. Peygamber sallatlahu aleyhi ve sellem hemen onu elbisesi ve kanı ile sardı, namazını kıldırıp defnetti. Dediler ki: 'O şehit midir ey Allah'ın Resulü?' 'Evet, o şehittir, buna ben şahidim' buyurdu." |Ebû Davudi
6149- el-İrbâd bin Sâriye radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şehitlerle, yataklarında Ölen kimseler, Rabbinüz katında vebadan Ölenler hakkında tartışacaklardır. Şehitler: 'Onlara da bizim öldürüldüğümüz gibi öldürüldüler' diyecekler. Yataklarında ölenler ise: 'Hayır, bu kardeşlerimiz tıpkı bizim gibi yataklarında öldüler' diyecekler. Bunun üzerine Rabbinüz şöyle diyecek: 'Yaralarına bakın, eğer yaralan Allah yolunda öldürülenlerin yarasına benzi-yorsa mutlaka onlardandır.' Bakacaklar ve yaralarının onların yarasına benzediğini göreceklerdir." [Nesâî.]
6150- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Hz. Omcr, yıkandı, kefenlendi, namazı kılındı. O bir şehit idi. Allah ona rahmet etsin!"
CİHADIN GEREKLİLİĞİ, CİHADA NİYETTE SAMİMİYET VE ÂDABI
6151- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"iyi olsun, kötü olsun her kumandanla

birlikte savaşmanız sizin üzerinize vaciptir. İyi otsun, facir olsun her ehil olan müslüma-nın arkasında namaz kılmak da size vaciptir. Hatta (imam) büyük günahlar işlemiş olsa bile." |Ebû Dâvud|
6152- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müşriklere karşı, mallarınız, canlarınız ve dillerinizle savaşın!" |Ebû Dâvud ve Nesâî.l
6153- Aişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Artık bu fetihten sonra hicret yoktur. Lâkin cihad ve niyet vardır. Savaşa çağırıldığınız zaman tereddüt etmeyin, koşup iştirak edin!"
IBuhârî ve Müslim.|
6154- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim harp yapmadan, harp etmeyi de İçinden geçirmeden ölürse (kendisinde) münafıklıktan bir parça (bulunduğu halde) Ölmüş olur."
İbnü'l-Mübârek şöyle dedi: "Bİz bu hususun Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanına has olduğunu sanıyoruz."
[Müslim, Ebû Davud ve Nesâî.|
6155- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim harbe iştirak etmezse, iştirak edecek birini de teçhiz etmezse ya da iştirak eden kimsenin çoluk çocuğuna bakmazsa, kıyamet gününden önce bir felâketle karşılaşır."
[EbûDSvud]
6156- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyin! Ancak şayet karşılaşırsanız sabredip dayanın." [Buhârî ve Müslim.]
6157- Seleme bin Nüfeyl el-Kindî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanmda oturuyordum; bir adam gelip şöyle dedi:
'İnsanlar atlarını bıraktılar, silahlarını da bıraktılar ve: 'Artık cihad yoktur, her türlü harp bitmiştir' dediler.' Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bunun üzerine onlara dönüp şöyle dedi: 'Şimdi yalan söylemişlerdir. Savaş gelmiştir, ümmetimden bir kısım insanlar, devamlı olarak hak üzere savaşacaklardır. Allah birtakım kavimlerin kalplerini onlara kaydıracak ve onları onlardan nzıklandıra-

caktır. Bu, kıyamete kadar böyle devam edecektir." [Nesâîdaha u/.ım bir metinle. I

6158- İbn Ömer radiyallahu aiıh'dan: (Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Veresiye pahalı satıp, peşin daha ucuz geri almak suretiyle alış veriş yaptığınız, Öküzlerin kuyruğunu (utarak rençber/ikle yetinip cihadı terk ettiğiniz zaman, Allah size perişanlığı musallat kıkır tekrar dininize dö-nünceye kadar onu üzerinizden atamazsınız."

[Ebû Dâvud|

6159- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan; "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir demir para veya ekin aletlerinden birini gördü ve şöyle buyurdu:

'Bu, bir kavmin evine girdiği zaman, mutlaka Allah oraya zilleti sokar'." |Buhârî|

6160- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e, şecaat (kahramanlık) için savaşan, hamiyyel (eşi, dostu) için savaşan ve gösteriş için savaşanlardan hangisinin Allah yolunda olduğu soruldu.

Şöyle buyurdu: 'Allah'ın kelimesinin (dininin) yücelmesi için savaşan kimsenin savası Allah yolundaki savaştır'."

[Malik hariç, allı hadis imamı.i

6161- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: "Bir adam, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek şöyle dedi: 'Hem şöhret, hem de ecir almak için harbe katılan ve savaş yapan adam hakkında ne buyurursun?'

'O hiçbir şey alamaz.' Adam üç kere aynı soruyu tekrarladı, her seferinde: 'Onun için bir şey yoktur' buyurdu. Sonra şunu ilave etti: 'Allah sırf kendi rızası için olmayan hiçbir ameli kabul etmez. O ancak sadece kendi rızası için olan ve ihlas içinde yapılan amelleri kabul eder',"

6162- Ubâde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim Allah yolunda sadece develer elde etmeyi niyet ederek savaşırsa o ancak niyet ettiği şeye kavuşur."

6163- Şeddâd bin el-Hâd radiyallahu anh'dan:

"Bedevilerden bir adam gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e iman edip, tâbi oldu. Sonra dedi ki: 'Seninle birlikte hicret edebilir miyim?' Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onu, ilgilenmesi için ashabından birine teslim etli. Harp olunca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir miktar ganimet elde etti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ganimetleri ashabına taksim etti. Ona da ayırdı. O adam ise ashabın koyunlarını otlatıyordu. Evine dönünce onun hissesini de vermek istediler. Adam: 'Bu nedir?' diye sorunca: 'Ganimetten sana

düşen paydır' dediler. Onu alıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına getirdi ve: 'Bu nedir?' diye sordu.
'Bunu da sana ayırdım' buyurdu. Bunun üzerine adam şöyle dedi:
'Ben sana bunun için tâbi olmadım; —boğazını göstererek— bana ok atılıp buradan isabet almam, ölmem ve dolayısıyla cennete girmem İçin sana katıldım' dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurdu:
'Eğer bu adanı bunu İçten söylemiş ise mutlaka Allah onu doğrulayacaktır'
Sonra tekrar savaş başladı, adam kıyasıya çarpıştı ve dediği yerden isabet aldı ve şehil düştü. Adamı hemen alıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e getirdiler.
'Bu adam o mudur?' diye sordu; 'Evet' dediler. Şöyle buyurdu:
'0, Allah'a karşı doğru söyledi ve sözünde durdu. Allah da onu doğruladı ve dileğini yerine getirdi.' Sonra onu cübbesine sardı, önüne alıp namazını kıldı ve namazında, mübarek ağzından şu sözler duyuldu: 'Allatılın! Bu kul, senin yolunda muhacir olarak çıktı. Şehit olarak öldürüldü. Ben buna şahidim'."
[Nesâî.|
6164- Abdurrahman bin Ebî Ukbe'den, o da İran'hlardan bir azatlı olan babasından:
"Uhud'da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile bulundum. Müşriklerden bir adama vurdum; bu esnada: 'Al sana, ben Fârisî kölesi-yim' dedim. (Beni işitmiş olacak ki) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Ben Ensârî kölesiyİm deseydi n olmaz miydi?'" [Ebû Davud]
6165- Kays bin Ubâd radiyallahu aıh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı, savaşta çarpışırken bağırmaktan hoşlanmazlardı." (Ebû Davudi
6166- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ve askerleri (sefer esnasında) yükseklere (tepelere) çıktıkları zaman 'Allahü ekber!' derlerdi. Aşağıya indikleri zaman ise 'Sübhanallah!' derlerdi. İşte namaz da buna göre vaz'edil-mıştir." [Ebû Dâvud]
6167- Semure radiyallahu anh'dan: "Muhacirlerin parolası Abdullah; Ensâr'ınki ise Abdurrahman idî." (Ebû Davud]
6168- Seleme bin el-Ekva' radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir
keresinde Ebû Bekr'i bize kumandan yaptı. Öldürmek için müşriklerden birtakım İnsanlara saldırı planlan hazırladık. Ben o gece sadece kendi başıma yedi ev halkını öldürdüm. Şiarımız (parolamız) 'Öldür, Öldür!' —diğer rivayette— ey Mansûr öldür!' idi."
|Ebû Davud]
6169- Kâ'b bin Mâlik radiyallahu anh'dan:

"Peygamber saİlallahu aleyhi ve sellem bir bölgede savaştığı zaman başka bir yeri kendisine siper yapıp gizlenir ve şöyle derdi: 'Harp hiledir'." [Ebû Davudi
6170- Enes radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sa-vaşırken şöyle derdi: "Alkıhtm! Sen benim dayanağınsın, yardtmcımsın. Senin yardımınla düşmanın oyununu bozarım. Senin yardımınla saldırırım ve seninle düşmana karşı savaşırım'." [Ebû Davudi
6171- el-Mühelleb radiyallahu anh'dan, o da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den duyan bilinden:
"Eğer düşman size gece baskın yaparsa şöyle deyin: 'Hamım lâ yunsarûri'." 1 İkisi de Ebû Davud'a aittir. |
6172- Mu âz radiyallalıu anh'dan: (Allah Resulü sallailahu aleyhi ve seilem buyurdu:)
"Savaş iki türlüdür: Birincisi kişinin Allah rızasını talep ederek yaptığı savaştır. Bu maksatla savaşan kimse imama itaat eder, en kıymetli malını harcar, arkadaşlarına kolaylık gösterir ve fesattan kaçınır. 0 kişinin uyuması da uyanıklığı da ecirdir. Ancak böbürlenmek, gösterişte bulunmak için çarpışmak, imama âsi gelmek ve yeryüzünde fesat çıkarmak için savaşan kişi ise yeteri kadar (sevapla) bile dönmez." (Malik, Ebû Davud ve Nesâî.|
6173- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
Ona bir adam dedi kî: "Allah için kendimi satmak istiyorum, öldürülünceye dek savaşmayı arzuluyorum." İbn Ömer'in cevabı şöyle oldu:
"Yazık sana, hani şartların nerede? Nerede Cenab-ı Hakk'm 'Tevbe edenler, ibadet edenler..: kavli?" (Tevbe 112) IRezînj
6174- Muhammed bin el-Haccâc bin Hüseyin bin es-Sâîb bin Ebî Lübâbe (dedi ki:) Babam, kendi babasından bana nakletti:
"Bedir günü Peygamber sallailahu aleyhi ve sellem: 'Düşmanla karşılaştığınız zaman nasıl savaşacaksınız?' dedi.
Bunun üzerine Asım bin Sabit: 'Ey Allah'ın Resulü! Düşman bize ok alarak saldırırsa biz de ok atarak ona saldırırız, eğer bize yaklaşıp taşla savaşırsa biz de bir taş elimizde iki laş kucağımızda olarak ona saldırırız. Daha da yaklaşıp mızrak kullanırlarsa biz de mızraklarımızı kullanıp hücum ederiz. Mızrak savaşı bilince, bu defa kılıçlarımızı çeker hücum ederiz' dedi. Bunun üzerine Peygam-ber sallailahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Zaten harp de böyle olur. Kim savaşırsa, AsımÇin tarif ettiği) gibi savaşsın.'
[Taberânî, Mu'cemıı'I-Kebîr'de. Ruvisi Muhammet! bin el-Haccâc'ın hâli bilinmemekledir.!
6175- Mâlik radiyallahu anh'dan:

Bana ulaşan habere göre Ömer şöyle derdi: "Mü'minin şerefi takvasıdır, dini soyudur, iyiliği ise ahlâkıdır. Cesaret ve korkaklık Allah'ın dilediğine verdiği birtakım tabiatlardır. Korkak olan, babasından da annesinden de kaçar. Cesaretli kişi İse bir daha evine döne-miyecekmiş gibi canla başla savaşır. Öldürülmek de ölümlerden bir nevî ölümdür. Asıl şehit, kendini Allah'a adayan ve karşılığını ancak O'ndan bekleyendir."

CİHÂDIN SEBEP VE HÜKÜMLERİ

6176- Büreyde radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir ordunun ya da müfrezenin başına bir kumandan atadığı zaman, kendisine Allah'tan korkmasını, beraberindeki müslümanlara iyi davranmasını tavsiye edip sonra şöyle derdi: 'Allah'ın adıyla, Allah'ın yolunda (rızası için), Allah'ı inkar edenlere karşı .savaşın! Savaşın, ancak aşırıya kaçmayın, (ganimete) hıyanetle bulunup zulmetmeyin, düşman ölülerinin azalarını kesmeyin, çocukları Öldür-meyin! Müşriklerden düşmanınla karşılaştığın zaman, onları şu üç hususa çağır: Hangisi kabul ederse, onlara dokunma ve kabul et! Önce onları İslâm'a çağır, kabul ederlerse, ilişme! Sonra onlara kendi ülkelerinden muhacirlerin ülkesine göç etmelerini teklif et ve onlara şunu bildir: Şayet bunu yaparlarsa, muhacirlerin menfaatine olan her şey onların da menfaatine; muhacirlerin zararlarına olan her şey de onların da zararlarına olacaktır. Eğer göç etmeyi kabul etmezlerse: Onların artık müslümanlann bedevileri gibi olacaklarını bildir. Mü'minlere uygulanan Allah'ın hükmü onlara da uygulanacaktır. Müslümanlarla beraber cihad etmedikçe onlar için ne ganimet vardır ve ne defey'. Buna da razı olmazlarsa, onlardan cizye iste! Kabul ederlerse ne âlâ, sen de razı ol ve kabul et! Onlara ilişme! Şayet cizyeyi de kabul etmezlerse, Allah'tan yardım isteyerek onlarla savaş!

Bu durumdaki bir kale halkını muhasara edip de içindekiler senden, Allah'ın ve Peygamberin zimmetini (ahid ve emanını) İsterlerse, onlar için Allah ve Peygamberinin zimmetini verme. Kendi ve arkadaşlarının zimmetini ver! Çünkü kendi ve arkadaşlarının zimmetlerini çiğnemeniz, Allah ve Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in zimmetini çiğnemekten ehvendir.

Eğer bir kaleyi muhasara edip de senden, onlara Allah'ın hükmünü tatbik etmeni isterlerse, (bunu) uygulama, lâkin kendi hükmünü tatbik et! Çünkü onlar hakkında, Allah' in hükmünün isabet edip edemiyeceğini bilemezsin."

|Ebû Dâvucl, Nesâî ve aynı lafızla Müslim.|

6177- Enes radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir ordu gönderdiği zaman, şöyle derdi:

"Haydi Allah'ın adıyla yürüyün! Yaşlı insanları, çocukları, kadınları öldürmeyin!

Aşırı hareketlerden kaçının ve ganimetleri bir araya toplayın (halinizi) düzeltiniz, iyilikle muamele ediniz. Çünkü Allah iyi davrananları sever." [Eba Dâvuıl]
6178- İbn Ömer radİyaüahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Benû'I-Mustalik'e hücum etti. Onlar ise gelişinden habersizdiler. Hayvanları suluyorlardı. Savaşanlarını öldürdü, kadın ve çocuklarını esir aldı. O gün (hanımı) Cüveyriye'yi de elde etmişti." IBuhârî. Müslim ve Ebû Davudi
6179- Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müşriklerin yetişkinlerini öldürün! Henüz tüyleri bitmemiş olanları bırakın!" |Tirmzî ve Ebû Dâvud.]
6180- Yahya bin Saîd radiyallahu anh'dan:
"Ebû Bekr radiyallahu anlı, Şam'a bir ordu gönderdi. Onları uğurlamak üzere beraberlerinde yürüdü. Ordunun dörtte birine kumandanlık eden Yezid bin Ebî Süfyan'la yürüdü. Yezîd, Ebû Bekr'e dedi ki: 'Ya sen de bin, ya
da ben hayvandan ineyim.' Şu cevabı verdi: 'Ne sen ineceksin ve ne de ben bineceğim. Ben adımlarımı Allah'dan sevap beklemek için atıyorum.' Sonra şunu ilave etti: 'Sen kendilerini Allah için inzivaya çektiğini iddia eden bir kavim bulacaksın, onlara ilişme, bırak! Sonra saçlarını ortalarından bağlayan bir kavimle karşılaşacaksın, onlara kılıçla saldır ve öldür! Sana şu on şeyi tavsiye edeceğim: Kadın, çocuk ve ayakla zor duran ihtiyarı öldürme, meyve veren ağaçlan kesme, mamur binaları yıkma, koyun ve develeri sadece yemek için kes, anları yakma, kovanlarım tahrip etme! İhanet emeyin, ve korkaklık göstermeyin!'" [Mâlik.]
6181- Nu'mân bin Mukarrin radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile birçok harplerde bulundum. Tanyeri ağarınca güneş doğuncaya kadar savaş yapmazdı. Güneş doğduktan sonra öğleye kadar savaşırdı. Güneş batıya doğru zail oluncaya dek savaşı durdururdu. Güneş zail olduktan sonra ikindiye kadar savaşırdı. Sonra ikindiyi kılana kadar savaşı durdururdu.
Sonra (ashâb) şöyle diyerek savaşırdı: 'İşte bu vakitlerde zafer rüzgârları eser, mü'min-ler de namazlarında askerlerine dua ederler'."
[Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizî.]
6182- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sabah olunca erkenden hücum ederdi, ezan dinlerdi, ezan duyduğu takdirde savaşı durdururdu. Aksi halde hücum ederdi. Bir adamın 'Allalıü ekber, Allahü ekber!' dediğini duydu; şöyle dedi: O, fıtrat üzeredir.' Sonra Adam: 'Eşhedü en lâ ilahe

illallah' deyince, 'İşte şimdi ateşten çıktın ve kurtuldun' dedi. Bîr de baktı ki ezan okuyan kişi, bir keçi çobanı imiş."
|Tirmizî, Ebû Dâvutl ve aynı lafızla Müslim. |
6183- İsâm el-Müzenî, babasından: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir ordu yahut müfreze gönderdiği zaman şöyle derdi:
'Mescid gördüğünüz, ya da bir müezzinin ezanını duyduğunuz zaman, orada hiç kimseyi Öldürmeyin!'" |Ebû Dâvud ve Tîrmizî|
6184- Cübcyr bin Hayye radiyallahu anh*-dan:
"Ömer insanları müşriklerle savaşmak üzere İran'ın büyük şehirlerine gönderdi. Bunun üzerine Hürmüzân müslüman oldu. (Daha sonra Ömer:) 'Ben seninle bu hususta istişare edeceğim. Ne dersin?' dedi ve şunu İlave etti:
'Müslümanlarla savaşan müşrikler iki kanatlı, iki ayaklı ve bir başlı kuşa benzer. Kanatlarının biri knıhrsa iki ayak, bir baş ve bir kanadı ile ayakta durur. Eğer diğer kanadı da koparsa bu defa bîr baş iki ayakla yaşar durur. Başı giderse, iki ayak da, İki kanal da gider. Baş; Kisrâ'dır; kanatların biri Kayser, diğeri ise Fâris'ıir. Müslümanlara emret; önce Kis-râ'ya gitsinler!'
Cübeyr bin Hayye dedi ki: Ömer bizi hazırladı ve Nu'mân bin Mukarrin'in kumandası altında bizi uğurladı. Düşman toprağına ayak bastığımızda, Kisrâ'nm kumandanı kırk-bin kişi ile kargımıza çıktı. Tercüman ayağa kalkıp: 'Biriniz benimle konuşun!1 dedi. el-Muğîre (b. Şif be) dedi ki:
'Haydi istediğini sor!1
'Siz necisiniz?" diye sordu. O şu cevabı verdi:
'Biz araplardan birtakım insanlarız. Çok büyük bir sıkıntıdaydık; büyük bir belâda idik; açlıktan cildimizi emiyor, çekirdekler yiyorduk. Kıldan ve deve tüyünden yapılmış
kaba elbiseler giyer, ağaç ve taşa tapıyorduk. Biz böyle perişan bir haldeyken, göklerin ve yerlerin Rabbi bize, kendi aramızda, babasını ve annesini tanıdığımız bir Peygamber gönderdi. O Rabbimizin elçisi olan Peygamber bize, Allah'a inanıp ibadet edinceye ya da cizye verinceye kadar sizinle savaşmamızı emretti. Rabbimızden bize getirdiği emir doğrultusunda, yani O'nun namına bizlere şunu bildirdi; Bu uğurda (savaşta) bizden kim öldürü-lürse cennete girer ve orada görülmemiş nimetler içinde yaşar. Bizden geri kalanlar da sizi esir ederek hakim olur.' Ondan sonra Nu'mân şöyle dedi: 'Belki de Allah sana bunun gibi pek çok muharebeyi Peygamberle birlikte göstermiştir. Şimdi sabır ve teenni size pişmanlık vermeyecektir. Ben de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte savaşta bulundum; sabahleyin savaşmadığı zaman, rüzgârın esmesini ve namaz vaktinin gelmesini beklerdi'."

|Tirmizî ve aynı lafızla Buhârî.|
6185- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Huzeyl'in Benû Lihyân'ına bir elçi gönderdi. Şöyle dedi: 'Her iki adamdan biri (harp için) çıksın!' Sonra harbe iştirak etmeyenler için şöyle dedi: 'Hanginiz harbe katılanın ardından onun çoluk çocuğuna ve malına göz kulak olursa, harbe katılanın sevabının yarısı kadar sevap alır'." [Müslim ve aynı lafızla Ebû Dâvud.|
6186- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bizi bir müfreze içinde gönderdi. (Bir kısım) Askerler tamamen bozguna uğrayıp, dağıldılar. Sonra biz Medine'ye geri dönüp gizlendik. Sonra aramızda: '(Kaçtığımız için) helak olduk' dedik. Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e geldik ve dedik ki: 'Biz savaştan kaçanlarız.' Şöyle buyurdu: 'Bilakis siz tekrar savaşa dönen kimselersiniz ve ben, sizin birliğinizdeninı'."
| Ebû Dâvıід ve aynı lafızla Tirmizî,|
6187- Abdullah bin Kâ'b bin Mâlik radiyallahu anh'dan:
"Ensâr'dan bir ordu İran topraklarında kumandanları ile beraberdi. Ömer her sene onların arkalarından takviye kuvvetleri göndererek, orduyu değiştirirdi. Bir ara unuttu ve takviye göndermedi. Derken değişme müddeti geçince oradaki askerler geri dönüp geldiler.
Onlara çok kızdı ve cezalandıracağını söyleyince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in ashabı olan bu askerler şöyle dediler: 'Ey Ömer! Sen bize ilgisiz kaldm ve Resûlul-lah'ın (s.a.v.) bizim hakkımızdaki (sınırda bulunan) gazilerin arkasından (nöbet teslim almak üzere) başka bir askeri birlik gönderileceğine dair ermini lerkettin.'dediler." |Ebû Davud]
6188- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim iki kişiden kaçarsa, firar etmiş sayılır, kim üç kişiden kaçarsa firar etmiş sayılmaz." |Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
6189- Necde bin Âmir el-Harûrî radiyallahu anh'dan:
"O, İbn Abbâs'a 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kadınları harbe götürür müydü?' diye yazdı. "Ayrıca onlara hisse ayırır mıydı? (Savaşta) çocukları öldürülür müydü? Yetimin yetimliği ne zaman biterdi? Humus (beşte bir) kimin hakkıdır?' diye sordu. İbn Abbâs şu cevabı verdi: 'İlmi gizlemiş olmayacağımı bilseydim ona cevap yazmazdım. 'Peygamber (kadınları harbe iletir miydi?' diye soruyorsun. Onları harbe iletirdi. Kadınla)' savaşta yaralıları tedavi ederlerdi, ganimeten de nasiptar olurlardı. Ama onlar İçin belirli bir hisse belirlememiştir. O, harbte çocukları öldürmezdi. Sakın sen de çocukları öldürmeye-sin! Ancak Hızır gibi ileride zararlı olacağını bilirsen, sen de onun gibi Öldürebilirsin'."

Diğer rivayette şu ek yer almaktadır: "Mü'mini kâfir'den ayırırsın kâfiri öldürürsün, mü'mini bırakırsın. Yetime gelince; hayatım hakkı İçin, kişinin sakalı biter de hâlâ alıp vermesini beceremez. Ama kendi çıkarım ve herkes gibi kârım zararını bilecek bir durumda ise işte o zaman onun yetimliği sona
erer. Humusa (beşte bire) gelince; biz: 'O, bize aittir1 eliyoruz, fakal kavmimiz buna razı olmuyor."
6190- Diğer rivayet:
"Necde, (tbn Abbâs'a) mektup yazdı. Birçok hususta ve köle hakkında sordu; 'Kölenin ganimetten bir hakkı var mıdır?' İbn Abbâs cevap verdi:
'Ahmaklıkla suçlanırım korkusu olmasaydı, yazmazdım: Köleye de ganimetten verilir'." |Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.]
6191- Nesâî, Yezîd bin Hürmüz'den: "İbn Abbâs'm Necde'ye olan cevabî mektubunu ben yazdım. O mektupta şöyle diyordu: 'Bana Zü'1-Kurbâ'mn payı kime verilecek diye soruyorsun.
'Pay bizim ehl-i beytindir. Ömer bu payı bize vermek için çağırdı, o paradan dullarımızı evlendirmek, muhtaçlarımıza vermek, borçlarımızı ödemek istedi; kabul etmedik, kendi elimize teslim edilmesini istedik, o da bunu kabul etmedi. Bunun üzerine biz bunu ona bıraktık'."
6192- er-Rubeyyi' bint Muavviz radiyal-lahu anhâ'dan:
"Biz de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte, askerlere su taşımak, onlara hizmet etmek, ölü ve yaralıları Medine'ye taşımak için harbe giderdik." |BuhM|
6193- Ümmü Atiyye radiyallahu anhâ'dan:
"Ben Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte yedi kere harbe gittim. Bineklerinin arkasından gider; yemeklerini pişirir, yaralılarım tedavi eder, hastalarına da bakardım." | Müslim]
6194- Hamza el-Eslemî radiyallahu anh'-dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, onu bir müfrezeye kumandan yaptı. (Hamza dedi ki): O müfreze ile yola çıktım; bana buyurdu ki:
'Falanı bulur, yakalarsanız ateşe atıp yakın!' Ayrılır ayrılmaz arkamdan seslendi, geri döndüm; şöyle buyurdu: 'Falana bulur yakalarsanız, öldürün! Ateşte yakmayın! Çünkü ateşte yakmak ancak ateşin Rabbine mahsustur' ." [Ebû Davudi
6195- Üsâme radiyallahu aıih'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle demiş: "Sabahleyin Übney'e baskın yap ve yak!"
Ebû Müshir'e denildi ki: "Übney nedir?" Cevap verdi: "Evet haklısınız, bunu biz daha iyi biliriz. O, (bildiğiniz) Filistin'deki Yüb-nâ'dır." |Ebû DSvud]

6196- İbn Ya'lâ radiyallahu anh'dan: "Abdurrahman bin Hâlid bin el-Velîd'le beraber harbe çıkak. Kendisine düşmandan dorl kişi getirildi. Onları aldı; hedef edilerek ok ile öldürülmelerini emretti."
6197- Diğer rivayet: "Oka hedef tutularak öldürüldüler." Ebû Eyyûb el-Ensârî bunu duyunca, şöyle dedi; "Peygamber sallallahu aleyhi ve seliem'in kişinin hedefte tutularak öldürülmesini yasakladığını ve şöyle buyurduğunu duydum: 'Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki: 'Bir tavuğu bile hedef alarak öldürmem.' Abdurrahman bin Hâlid bunu duyunca tam dört köle azat etti."
[Ebû Dâvud|
6198- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Gaziler, bir ganimet elde ederlerse, âhi-ret ecirlerinin üçte ikisi hemen kendilerine peşin olarak verilir, üçte biri kalıt: Ganimet elde edemezlerse, ecirleri tam verilir." (Müslim, Ebû Dâvud ve Nesât.|
6199- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Medine'de birtakım insanları bıraktınız, yürüdüğünüz herbir yürüyüşte, kat ettiğiniz herbir mesafede, harcadığınız herbir kuruşta onların da payı olmuştur." Dediler ki: "Onlar Medine'dedirler, bizimle beraber olmaları (ve pay almaları) nasıl mümkün olur?" "Olur, çünkü onları size iştirakten mazeretleri alı-koymuştur" buyurdu. IBuhârî ve Ebû Davudi
6200- Ebû Hureyrc radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rabbimiz, bukağılarla bağlı olarak cennete sürüklenen bir toplumdan hoşnut olmuştur." (Ebû Dâvud diyor ki:) Bu sözüyle zincirlere vurulan esirlerin müslüman olup cennete götürüldüklerini kastetmiştir.
[İkisi de Buhârî ve aynı lafıla Ebû Davud'a aittir.)
6201- Enes radiyallahu anh'dan: Eslem'den bir delikanlı dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Ben harbe katılmak istiyorum; ancak teçhizatım yok." Şöyle buyurdu: "Haydi falana git! O savaşa hazırlık yapıp teçhizat edindi; fakat hastalandığı için gidemiyor, ondan iste de seni techizatlandırsın." Hemen o adama gitti ve dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seliem'in sana selâmı var, senin teçhizatını bana vermeni emrediyor." Hemen hanımına dönerek şöyle dedi: "Ey Hanım! Bu adama benim teçhizatımı ver! Hiç bir şeyi verme -mezlik yapma! Çünkü bir şeyi gizleyip vermezsen o sana kesinlikle mübarek olmaz. —Bereketini göremezsin —" [Müslim ve Ebû Davud.]
6202- Semure radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Sözün bundan sonrasına gelince,

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem atlarımıza 'Allah'ın atlan' admı vermiştir. Bir korkuya kapıldığımızda böyle derdi. Yine bir korkuya kapıldığımızda, bizlere birlik olmamızı, savaşırken sabır, tahammül ve sükûnet göstermemizi emrederdi." |Ebû Dûvud]
6203- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"En hayırlı arkadaş (grubu) dört kişiliktir; en hayırlı müfreze dortyüz kişilik müfrezedir. En hayırlı ordu da dörtbin kişilik ordudur. Onikilnn kişilik ordu yenildiği zaman az oldukları için yenilmiş değildir."
[Tîrmizî ve Ebû Dâvud,]
6204- Ebu Ümâme radiyallahu anh'dan: "Yemin olsun ki birçok fetihleri yapanların, kılıçları ne altın idi ve ne de gümüş. Kılıçlarının süsü sadece kınlarına ve kabzalarına bağlanan sırımla kalay ve demirden İbaret
İdi." IBuhârîl
6205- Ebû Talha radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (savaşta) bir kavmi mağlup etliği zaman, (fethedilen yerdeki bir) arsada üç gece konaklardı." [Buharı, Müslim, Ebû Dâvud veTirnıizî.l
6206- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
O, Allah yolunda bir şey verdiği zaman arkadaşına şöyle derdi:
"Vâdi'l-Kura'ya ulaştığın zaman onu ne yaparsan yap, (istediğin gibi hurca) sana aittir." (Mâlik. |
6207- îmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan:
"Sakîf, Ukayloğullarının müttefiki ve dostları idi. Sakîf, sahabeden iki kişiyi esir aldı; sahabe de Ukayloğullarından bir adamı esir aldılar. Onunla beraber Adbâ adlı deveyi de elde ettiler. O adam elleri bağlı iken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun yanına geldi. Bunun üzerine şöyle dedi: 'Ey Mu-hammed!'
"Nedir ne istiyorsun, beni ve hacıları geçen (bu deveyi) niçin tutuyorsun?" diye sordu."
'Seni işbirliği yaptığın Sakîf in cinayeti yüzünden yakaladım buyurdu ve yanından ayrıldı. Ardından yine 'Ey Muhammed, ey Mu-hammed!" diye seslendi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem son derece merhametli idi. Onun için dönüp yanına vardı. 'Ne istiyorsun?' diye sordu. 'Ben müslümanım' dedi.
'Eğer sen bunu bu iş başına gelmeden önce deseydin tamamiyle kurtulurdun' dedi ve ayrılıp gitti. Yine arkasından: 'Ey Muhammed, ey Muhammed!' diye seslendi.
Hemen geldi ve sordu: 'Şimdi ne istiyorsun?'
'Ben açım, doyur beni, susuzum su ver bana!' dedi.

'İsteğin bu mudur?' dedi. Sonra o adamı, onlara fidye olarak verdi, karşılığında sahabeden de o iki adamı aldı.
Ensâr'dan bir kadın esir düşmüş, o ünlü Adbâ adlı deve de düşman tarafından kaçırılmıştı. Kadın bağlı idi. Halk develerini (evlerinin önlerinde) dinlendirirken kadın bir gece bağlarından kurtuldu. Hangi devenin yanma vardı ise deve böğürdü, ona binemedi. Nihayet Adbâ'nm yanına vardı, o böğürmedi. O pişkin, bir rivayette uysal bîr deve İdi. Bu nedenle ona bindi ve oradan sıvıştı. Derken insanlar bunun farkına vardılar, ardına düştüler. Kadın yakalanmamak için Allah'a o deveyi
adadı: 'Ya Rabbi! Medine'ye sağ salim varırsam bu deveyi senin için kurban edeceğim' dedi. Nihayet deve üstünde Medine'ye varıp kurtulunca insanlar onu gördüler ve deveyi tanıdılar. Deve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in Adbâ adındaki devesiydi. Kadın dedi ki: 'Ben bunu adadım, keseceğim.' Hemen Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'e bunu bildirdiler. Peygamber, hayret içinde: 'Sübhanallah! Eğer kurtulursa bunu kesecekmiş, çok kötü bir adak bu! Böyle bîr adak olmaz. Çünkü masiyeti gerektiren şeyde yapılan adak ile kulun sahibi olmadığı şeyde yaptığı adak yerine getirilmez' buyurdu." IMüslim ve Ebû Dâvud.]
6208-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Müşrikler, bir müşriğin cesedini satın al-mak istediler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onlara cesedin satılmasına karşı çıktı." [Tirmizî.]
6209- Fîrûz ed~Deylemî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e el-Esved el-Anasî'nin başını getirdim." ITaberânî, M. el-Kebîr'de]
6210- Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,
onu bir müfrezenin başında Zâlu's-Selâsil'e gönderdiği zaman Amr, üç gün ateş yakmalarını yasakladı. Düşmanı yendiğinde de ordusunu onları takip etmekten menetti. Döndüklerinde bu durumu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e şikayet ettiler. Amr şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Az idiler. Onun için düşmanın arkasından kovalamalarını hoş karşılamadım, belki düşman onlara bir şey verip merhametlerini çekebilirdi. Bunu da düşündüm. Üç gün ateş yakmalarım yasaklamamın sebebi ise, düşman görüp de az oluşumuzun farkına varmamalarını sağlamaktı."
Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onun bu davranışını beğendi ve övdü."
| İkisini de Taberânî, Mu'cfmu'l-Kebfr'de rivayet elti.}

6211- Nâfi' radiyallahu anh'dan:
"İbn Ömer'in bir kölesi kaçtı. Bir de at kaçtı, ikisi de müşriklerin eline geçti. Sonra müslümanlar onları yenince, atla köle tekrar Abdullah bin Ömer'e geri verildi. Bu, ganimetler taksim edilmeden önce vâki oldu."
IBuhûrî, Ebû Dâvud ve aynı lafız ile Muvattâ.]
EMANET, BARIŞ, CİZYE, AHDİ BOZMAK VE HIYANET
6212- Osmaıı bin Ebî Hazım, babasından, o da dedesi Sahr radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Sakîf 'le savaştı. Sahr bunu duyunca (Resûlul-lah'a yardım için), atına binip gitli, orası henüz fethedilmem işti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i geri dönmüş olarak buldu. Öle yandan Sahr düşman o köşkten aşağıya İnip Allah Nebisi sallallahu aleyhi ve sel-lem'in hükmüne razı oluncaya kadar oradan ayrılmamak (kuşatmayı kaldırmamak) için Allah'a söz verdi. Onlar da nihayet indiler ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hükmüne razı oldular. Bunun üzerine Sahr bir mektupla Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e durumu bildirdi: 'Ey Allah'ın Resulü! Onlar senin hükmüne razı oldular, ben onları süvariler ile sana getiriyorum.' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem 'Namaz toplayıcıdır' diye seslenmelerini emretti. Kahramana (Sahr'a) on defa şu duayı yaptı: 'Allahtm! Şu kahramanın atlarına ve adamlarına bereket ver!' Nihayet halktan bir grup geldi. el-Muğî-re bin Şu'be söz alarak dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Sahr halamı, müslüman olduktan sonra yakalamış.' Hemen onu çağırıp şöyle buyurdu: 'Ey Sahr! Bir kavim müslüman olduğu zaman canları ve kanları korunmuş olur; haydi Muğîre'ye halasını geri ver!' O da onu hemen ona geri verdi.
Sahr, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'den İslâm'dan kaçan Benî Süleym'in suyunun kendisine verilmesini istedi. 'Ben ve kavmim oraya yerleşeyim' dedi. Çünkü onlar kaçıp gitmişlerdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de orayı ona verdi. (O kavmi ile birlikle oraya yerleşti) Derken aradan çok geçmeden asıl sahipleri olan Süleymoğulları müslüman oldular ve gelip yerlerini Sahr'dan geri istediler. Sahr razı olmayınca, doğru Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gidip şikayetle bulundular. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de hemen Sahr'ı çağırtıp şu emri verdi:
'Ey Sahr bir kavim müslüman olduğu zaman mallan ve canlan güvende olur. Haydi sularım (ve yerlerini) geri ver!'
'Pekâlâ, ey Allah'ın Nebisi!' dedi. O anda Sahr'm elinden suyu geri almasından dolayı Peygamber sallallahu aleyhi ve selfem'in renginin utancından genç kızın yüzü gibi kırmızı renge dönüştüğünü gördüm." |Ebû DâvudJ
6213- Yezîd bin Abdullah radiyallahu anh'dan:

"Basra'da idik, saçıbaşı dağınık bir adam elinde kırmızı bir deri parçası olduğu halde çıkageldi. Dedik ki: 'Sanki sen çöl ahâlisin-densİn.'
'Evet.'
'Şu elindeki deri parçasını bize ver!" dedik.
Onu bize verdi. Bir de baktık ki o deri parçasında şu yazılı:
"Allah Resulü Muhammed' den, Benû Zü-heyr bin Akyaş'a. Eğer siz Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına, Muhammed' in onun kulu ve elçisi olduğuna şehadet ederseniz, namaz kılıp zekât verirseniz, ganimetten de beşte birini, Allah Resulünün hissesini ve Safiyy
(komutanın) payını verirseniz, Allah ve Resulünün güvencesi içindesiniz.'
Dedik ki: 'Bu kitabı (senedi) kim yazdırdı)?'
'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem1 dedİ." [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
6214- Âmir bin Şehr radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, zuhur ettiği zaman, bana Hemdân kabilesi dedi ki; 'Haydi sen bizim için öncü olarak şu adama git de hakkında bilgi edin ve bize haber getir! Eğer senin hoşuna gidip onu kabul edersen biz de hoşlanır kabul ederiz. Eğer sen hoşlan-mazsan biz de hoşlanmayız. İşi sana bıraktık.' 'Evet, olur' dedim ve doğru Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanma vardım. Davasından hoşlandım (ve kabul edip müslü-man oldum.) Kavmim de müslüman oldu. Bunun üzerine o, bu mektubu Umeyr 71 Mer-rân'a yolladı. Ayrıca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Mâlik bin Mirâre er-Rihâ-vî'yi Yemen'e gönderdi. Akk Zû Hayevân müslüman oldu. Akk'a şöyle denildi: 'Haydi git, Allah Resulüne de, ondan belden ve malın için bir güvence al!" Hemen gitti; Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de ona şu eman mektubunu yazdı:
'(BismillahirRahmanirRahîm ~) Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. Akk Zû Hayevân'a; eğer o, arazisinde, mal ve kölelerinde sadık olursa güvence, Allah'ın zimmeti ve Resulünün zimmeti onun üzerindedir (ona hiç kimse ilişemez).' Bu yazıyı Hâlid bin Saîd bin el-Âs yazdı."
6215- Kâ'b bin Mâlik radiyallahu anh'dan:
"Kâ'b bin el-Eşref, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i şiirleri ile hicvederdi. Ku-reyş kâfirlerini de ona karşı kışkırtırdı.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Medine'ye geldiği zaman, orada putlara tapan birçok müşrik ve yahudi vardı. Durmadan ona eziyet ediyorlardı. Allah onlara sabrı ve afvı emretti ve bunun üzerine şu âyet nazil oldu: 'Sizden önce kendilerine kitap verilenlerle müşrik olanlardan çok eza (eziyet veren söz ve davranış) mutlaka duyacaksın.' (Âl-i İmrân, 186).
"Kâ'b bin el-Eşref, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e eziyet etmekten geri

durmadı, devamlı olarak şiirleri ile onu hicvetti. Nihayet Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Sa'd bin Muâz'a ona birini gönderip öl-dürtnıesini emretti. O da Muhammed bin Mes-leme'yi gönderip onu öldürttü. O, Ka'bı öldürüşünü anlattı. Bunun üzerine yahudiler ve müşrikler paniğe kapıldılar ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip durumu bildirdiler, 'Arkadaşımızı geceleyin kapısını çalarak öldürdüler' dediler. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de o adamın kendisine nasıl sataştığını, o yüzden de bunu hak ettiğini anlattı. Sonra hepsini kendisiyle onlar arasında yapılacak ve (sıkıntıları) sona erdirecek bir antlaşma imzalamaya çağırdı. Böylece Resû-lullah sallallahu aleyhi ve sellem onlarla kendisi ve bütün müslümanlar arasında muteber olacak yazılı bir antlaşma yaptı." |Ebû Dâvud]
6216- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Necrân halkı ile, yarısını Safer, kalan yarısını da Recep ayında müslümanlara teslim etmek üzere ikİbîn takım elbise Ödemeleri için anlaşma yaptı. Şayet Yemen'de bir saldın ve gadre uğrama olursa, otuz zırh, otuz at, otuz deve ve kendisiyle savaş yapılan her türlü silahtan emanet verecekler. Müslümanlar bu silahları onlara iade edene kadar onlara borçlu görünecekti. Buna karşılık onların manastırları yıkılmayacak, dînî-ilmî reislerine dokunulmayacak, bir hadise çıkarmadıkları ve faiz yemedikleri müddetçe dinlerinde rahatsız edilme-yeceklerdir." [Ebü Dâvud|
6217- Zİyâd bin Hudeyr radiyallahu anh'dan:
Ali şöyle dedi: "Şayet sağ kalırsam, Benû Tağlib hiristiyanlarımn eli kılıç tutanları ile savaşacağım ve çocuklarını esir alacağım. Çünkü onlarla Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in arasındaki antlaşmayı ben yazdım, onda çocuklarını hıristiyanlaştırmamalan şartı yazılı idi."
Ebû Dâvud der ki: "Bu, ınünker bir hadistir." Rezîn de bu şekilde zikretmiştir. Ancak ben onu Ebû Davud'un kitabında bulamadım. Derim ki: Az önce geçen İbn Abbâs'm hadisinden önce fasılasız olarak Ebû Dâvud'da yer almıştır. Sonunda şöyle geçiyor: (Ebû Dâvud dedi ki:) Ahmed'in bu hadisi şiddet-lereddettiğini duydum. (Sünen'in râvilerin-den) Ebû Ali dedi ki: "Ebû Dâvud bu hadisi (Sünen'inin) ikinci arzında okumadı."
Lu'luî'nin sözünden anlaşıldığına göre bu hadis, Ebû Dâvud rivayetlerinin tümünde yer almamıştır. İşte bu sebeple musannif de bunu aslında (yani Sünen-i Ebî Davud'un müleda-vil olan nüshasında) bulamamıştır.
6218- el-İrbâd bin Sâriye radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, beraberinde olan sahâbîleıle birlikte Hay-ber'de konakladı.

Hayber'in sahibi (lideri) inkarcı ve âsi bir
adamdı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e gelip şöyle dedi: 'Ey Muhammedi Sizin eşeklerimizi kesmeye, meyvelerimizi yemeye ve kadınlarımızı dövmeye hakkınız var mıdır?1
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, çok sinirlendi ve İbn Avf'a dedi ki: 'Alına bin ve şöyle seslen: Cennet ancak mü'mine helâldir. Haydi namaz için toplanın!' Bunun üzerine cemaat toplandılar. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onlara namaz kıldırdıktan sonra şöyle hitap etti: 'Biriniz divanına yaslanıp da Allah'ın bu Kur'ân'dakikrin dışında hiçbir şey yasak etmediğini mi sanır? Dikkat edin! Vallahi ben duyurdum, bir çok emirler verdim, bir çok yasaklar koydum. Bütün bunlar Kur'ân âyetleri kadar, hatta belki de daha çoktur. Allah, Kitab ehlini dövmenize müsaade etmemiştir. Karılarını da dövmenize izin vermemiştir. Üzerlerindeki vergiyi verdikleri takdirde bunları yapamazsınız, hatta meyvelerini de yiyemezsiniz!'" [Ebû Dâvud]
6219- Cüheyneli bir adamdan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Olur ki. siz bir kavimle savaşırsınız. Canlarını ve çocuklarını kurtarmak için sizinle malları ile barışa kalkışırlar. Bunun üzerine onlara ilişmez ve barış yaparsınız. İşte bundan sonra onlara saldırmanız, şartın dışında bir şey almanız da doğru olmaz."
[İkisi de Ebû Davud'a aitlir.]
6220- Nâfi' radiyallahu aıh'dan: "Hayber ahalisi Abdullah bin Ömer'in el
veya ayağını burktuklarında Ömer kalkıp şöyle hitap etti: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Haybeıiilere Fetih'len önce kendilerinin olan mal ve mülkleri üzerinde ortaklık muamelesi yapmış ve: 'Sizleri bu araziler üzerinde Allah'ın sizleri burada bıraktığı müddetçe bırakıyoruz' buyurmuştur. Abdullah bin Ömer, kendi malına gitti, gece birisi çıkıp ona zulmetti. Ellerini ve ayaklarını eğip
büktü. Bizim orada yahudilerden başka düşmanımız yoktur. Onun için ben Hayber halkını oradan sürmeyi uygun buluyorum.' Ömer bu karan verince, HukaykoğuHarından biri gelip ona şöyle dedi:
'Ey Mü'minlerin Emîri! Bizi buradan çı-kartacakmışsın. Oysa Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize burada kalmamıza ma] karşılığında müsaade etmişti.'
'Benim Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sana söylemiş olduğu bu sözünü unuttuğumu mu sanıyorsun?: 'Hayber'den çıkarıldığın zaman uzun bacaklı, yürüyüşe sabırlı dişi deven seni geceden geceye aktarıp götürürken,

senin halin nice olacak?' Adam dedi ki:
'Bu söz, Ebû'l-Kâsım'dan küçük bir şakaydı.'
'Ey Allah'ın düşmanı! Sen yalan söylüyorsun. Onun sözü son (kesin) sözdür; şaka ve hezeyan değildir' diye çıkıştı ve onlardan aldığı mallarını develerin, iplerin ve semerlerin kıymetini vermek suretiyle onları sürüp çıkardı."
[Buhârîj
6221- Buhârî ve Müslim, İbn Ömer'den: "Hz. Ömer, onları (Hayber ahalisini) Teymâ ve Erîha'ya sürdü."
6222- İbn Ömer radiyallahu aıh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hayber ahalisine gelip onlarla savaştı. Onları hurmalıklarda ve arazide mağlup edip kalelerine sığınmak zorunda bıraktı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile develerinin taşıyabildiği kadar şeyleri alıp beraberlerinde götürmeleri, geride kalan altın, gümüş ve silah namına ne varsa Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'c kalmak üzere serbest bırakılmaları şartıyla barış yaptılar.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, mallarını gizledikleri takdirde onlarla ne anlaşma yapılacağını ve ne de emniyetlerinin sağlanacağını şart koştu. Derken Benû Na-dîr'in sürüldüğü zaman Hayber'e beraberinde götürdüğü Huyey bin Ahtab'm zinetleri ve mücevherleri bulunan bir çantayı gizlediler. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Huyey'in amcası Sa'ye'ye sordu:
'Huyey'in Benû Nadir'in sürüldüğü günde beraberinde getirdiği çantaya ne oldu?'
'Masraf ve harcamalarda, harplerde elimizden gitti. Tükettik, bir şey kalmadı' deyince, şöyle buyurdu: 'Aradan o kadar çok zaman geçmedi. Mal tükenıntyecek kadar çoktu.' Huyey ise bundan önce ölmüştü. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu müteakiben Sa'ye'yi Zübeyr'e teslim etti. Onu biraz dövünce, şöyle demek zorunda kaldı: 'Huyey'in şu harabeye gidip dolaştığını gördüm.' Hemen oraya gittiler, aradılar ve para kesesini buldular. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, biri Safiyye bint Huyey'in kocası olan, Ebû'l-Hukayk'm iki oğlunu öldürttü. Kadınlarım ve çocuklarını esir aldı. Mallarını da taksim etti.
Onları oradan sürmek isteyince de şöyle dediler:
'Ne olur bize ilişmeyin, biz topraklarımızda çalışalım elde edeceğimiz ürünlerin yansı Peygamberin ve (müslümanların) olmak üzere anlaşalım.'
Ne Peygamber ve ne ashabının oralarda çalışacak adamları olmadığı için, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu teklifi kabul etti ve ürünün yansının kendilerinin olmasına razı
oldu." [Buhârîvedaha uzun bir metinle Ebû Dâvud.|
6223- Zührî radiyallahu anh'dan: "Hayber'in bir kısmı savaşla alındı, bir kısmı da barışla alındı. Kuteybe'nin çoğu zorla harp yapılarak alındı, barışla alman da var-

dır. Malik'e:
'Kuteybe nedir?' diye sordular, şu cevabı verdi: 'O, içinde kırkbin hurma ağacı bulunan Hayber loğrağıdır'." [Ebû Davud]
6224- Süleym bin Âmir'den:
"Muâviye ile Rum (Bizans) arasında antlaşma vardı. Antlaşma süresinin bitimine yaklaşınca, ülkelerine doğru ilerlemeye başlardı. Süre bitince de hücum ederdi. (Bir keresinde böyle hücuma geçeceği sırada) bir hayvan ya da al üzerinde bir adam çıkagelip 'Allahu ekber!' (Hayret doğrusu size) hıyanet (etmeniz) değil (ahde) vefa (etmeniz gerekir) dedi.
Bir de baktı ki gelen adam Amr bin Abese. Ona haber salıp sorunca, adamın cevabı şu oldu: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu duydum:
'Bir kimsenin bir kavimle arasında bir antlaşma olursa, süre bitinceye dek ya da karşı taraf antlaşmayı bozuncaya kadar, andlaş-ma düğümünü ne sıksın ve ne de çözsün." Bunu duyan Muâviye hemen geri döndü.
| Ebû Dâvııd veTirmizîl
6225- Safvân bin Süleym'den, o da bir kısım sahabenin oğullarından, onlar da babalarından:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim anlaşması bulunan (bir kavm)e zulüm eder ya da hakkını az verir ya da güç ye-tiremediği bir şey yükler, yahut gönül rızası olmaksızın ondan bir şey alırsa, kıyamet gününde karşısında beni bulur." |Ebû Dâvud|
6226- Ebû Râfi' radiyallahu anlı'dan: "Kureyş beni Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e (elçi olarak) gönderdi; onu görünce kalbime İslam sevdası düştü. Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Ben bir daha onlara dönmem.'
Şöyle buyurdu: 'Ben ahdi bozmam ve (bana gelen) elçileri alıkoymam. Lâkin şimdi sen (Kureyş'e) geri dön, içinde hissettiğini yine hissedersen döner gelirsin.' Bunun üzerine geri döndüm, gittim. Sonra tekrar gelip müslüman oldum."
[İkisi de Ebû Davud'a aillir.j
(Hasan b. Ali) Dedi ki: "Ebû Râfi' bir Kıptî idi." (Ebû Dâvud dedi ki:) "İlk zamanlar sahâbî hakkında böyle söylenebilirdi, ama şimdi ise bu nevî sözler sarfetmek doğru değildir."
6227- Seleme bin Nuaym'dan, o da babasından:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,
Müseyleme'nin elçilerle gönderdiği mektubu okunurken, elçilere şöyle dediğini duydum: "Siz ikiniz ne diyorsunuz?'
'Biz de aynen onun (Müseyleme'nin) dediğini diyoruz' dediler. Bunun üzerine

şöyle buyurdu: 'Vallahi elçilerin öldür ütmeme si usulü olmasaydı su anda ikinizin de boynunu vurup öldürürdüm'." |Ebû Dâvud|
6228- Ömer radiyallahu anh'dan: "Harbe göndermiş olduğu ordu kumandanına şunu yazdı:
'Duyduğuma göre içinizden bazı adamlar, acem ileri gelenlerini takip ediyormuş. Dağa dayanınca (köşeye sıkıştırınca) geri çekiliyor-Iarmış. Bu sırada bir adam: 'Korkma! (Farsça olarak matras)' demiş. Ona yetişirseniz onu öldürün! Ben nefsim kudret elinde olana yemin ederim ki, onun boynunu vurmaktan başka bir çare bilmiyorum'." [Mâlik.]
6229- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Şayet bir kadın müslümanlarm namına sığınma hakkı verirse bu, caizdir." |Ebû Dâvud]
6230- Mâlik radiyallahu anh'dan:
Bana ulaştığına göre: İbn Abbâs şöyle dedi: "Antlaşmayı bozan kavme, mutlaka düşman musallat kılınır."
6231- Muâz radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onu Yemen'e gönderdiği zaman, her akıl baliğ olandan bir dinar ya da onun değerinde Yemen'de yapılan muâfirî adındaki bezden almasını emretti." [Ebû Dâvud]
6232- Eşlem radiyallahu anh'dan: "Ömer radiyallahu anlı, Mısır ve Şam gayr-ı mü si imlerinin cizyesini dört dinar, Irak gayr-ı müslimlerinin cizyesini kırk dirhem yaptı. Ayrıca müslümanlara yardımı ve misafirlik hakkının üç gün olması kuralını da koydu." [Mâlik.|
6233- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bahreyn ehlinden olan Üsbezî'lerdeıı bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e geldi. Onlar Hecer halkının mecûsileri-dir. Onun yanmda kaldı. Sonra dışarıya çıktığında ona: 'Allah ve Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sizin hakkınızda ne hükmetti?' diye sordum. 'Şer' dedi. Ben: 'Sus!' dedim. Dedi ki: 'Ya İslâm'ı kabul edeceksin ya da kellen gidecek!' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında o anda Abdurrahman bin Avf da bulunmaktaydı. Çıkınca ona da sordular. O ise şöyle dedi: 'Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, onlardan cizyeyi kabul etli.' Ondan sonra insanlar Abdurrahman'in sözünü kabul edip onu uyguladılar, benim Üsbezî'den nak-lettiğim rivayeti terk eltiler." [Ebû Dâvud]
6234- Becâle bin Abde'den: "Ahnef'in amcası Cez' bin Muâviye'nin katibi idim. Ölümünden bir sene önce Ömer'in mektubu bize ulaştı. O mektupta şu yazılı idi: 'Her sihirbaz erkeği, her sihirbaz kadım öldürün! Mecûsilerden mahremi İle evlenmiş olan çiftleri ayırın. (Yemekten önce gizlice söyledikleri) Zemzeme adlı duayı yapmalarına engel olun!' Bunun üzerine üç sihirbazı

Öldürdük, birbirleriyle evli olan mahrem akrabaları birbirinden ayırdık. Allah'ın Ki-tâb'mda evlenmeleri yasak olan mahremleri de birbirinden ayırdık.
Cez', onlara (Mecûsîlere) çok yemek yapıp çağırdı. Kılıcı da dizine koydu. Daha sonra onlar Zemzemeyi söylemeden yediler. (Yemekten sonra Cez'İn önüne) bir ya da iki kalır yüklü gümüşü bıraktılar. Ömer, Abdurrahman bin Avf lan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Hecer mecûsilerinden cizye aldığına dair olan hadisi duyuncaya kadar onlardan cizye almıyordu."
[Buhârî, Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.]
6235- Ca'fer bin Muhammed radiyallahu anh'dan, o da babasından:
"Hz. Ömer, mecusüeri mevzubahis ederek: 'Onlara ben nasıl davranacağımı bilmiyorum' dedi. Bunun üzerine Abdurrahman bin Avf şöyle dedi;
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'den şöyle duyduğuma lanıklık ederim: 'Mecûsîlere Kitab ehline karşı yapağınız muamele gibi muamele edin!'" [MâlikJ
6236- İbn Şihâb radiyallahu anh'dan: Bana ulaştığına göre: "Peygamber sallal-lahu aleyhi ve sellem, Bahreyn mecûsîlerin-den cizye aldı. Ömer de İran mecûsîlerinden cizye aldı. Osman da berberîlerden cizye aldı." |İkisi de MSlik'e aittir.)
6237- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hâlid bin el-Velîd'i Ükcydir Dûme'nin üzerine gönderdi. Onu yakalayıp getirdiler. Onun kanını bağışladı ve onunla cizye üzerine anlaşıp barış yaptı." [Ebû Dâvud]
6238- Ömer b. Abdilazîz'dcn:
Kendisine fey meselesini soranlara cevaben şunu yazdı: "İşle bu, Ömerb. el-Hallâb'm hükmüdür. Mü'minler onun hükmünü gayet adil ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in "Allah hakkı (adaleti) Ömer'in dili ve kalbine koydu' sözüne de muvafık gördüler. Müslümanlara vergiler takdir edildi. {Yahudi ve Hıristiyanlar gibi) Din sahiplerinin cizye ve haraç borçları senede bağlandı. Fey'den beşte bir ve ganimel almadı.
|Her ikisi de Ebû Dâvütf';t aillir.|
6239- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Ömerradiyallahu anh, Nabat ahalisinden buğday ve zeytinyağından öşrün yansı (yani yirmide bir) vergi alırdı. Bununla Medine'ye gelen yükü çoğaltmak islerdi. Kmtiyye (adı verilen buğday ve arpa dışında kalan nohut ve mercimek gibi tahıl)dan da öşür alırdı." |Mâlik|
6240- es-Sâib bin Yezîd radiyallahu anh'dan:
"Ömer'in zamanında Abdullah bin Utbe bin Mes'ûd ile birlikte vergi memuıı idim. Nabat'tan (Hıristiyan tüccarlardan) onda bir vergi alırdık."
Mâlik dedi ki: "İbn Şihâb'a sordum: Ömer, Nabat'tan öşrü neye dayanarak

alırdı?" Cevap verdi: "Çünkü onlardan cahiliyet devrinde de böyle alınırdı. O âdeti onlardan kaldırmadı ve öylece devam ettirdi."
[İkisi de Mâlik'e aittir.J
6241- Ebû Hureyre radiyallalıu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Irak kaftzini ve dirhemini, Şam müddünii ve dinarım, Mısır da kilesini ve dinarını vermeyecek. Sonra siz yine nereden başladınız ise o noktaya geri döneceksiniz," Sonra bunu (râvi) Züheyr üç kere tekrarlayarak: "Buna Ebû Hureyre'nin eti de kanı da şahit olmuştur" dedi. (Müslim ve ayın lafızla Ebû Dâvııd.J
6242- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Tek ülkede iki kıblenin bulunması doğru olmaz. Müslüman kimse üzerine cizye yoktur." Süfyan dedi ki bu şu demektir: "Üzerine cizye vacip ve sabit olduktan sonra bir zımmî müslüman olursa, ondan cizye kalkar."
|Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizî.j
6243- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir araziyi cizyesiyle (haracı ile birlik/e safın) alırsa, hicretinden dönmüş gibi olur. Kim de bir kâfirin boynundan zilleti kaldırıp onu kendi boynuna koyarsa islâm'a sırtını dönmüş olur."
[Ebû Dâvud bunu bir olayla birlikte nakletti.|
6244-Arafe bin el-Hâris radiyallahu anh'dan:
"O, bir Hıristiyam İslâm'a davet etti. Hıristiyan da bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlattı. Derken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onu alıp Amr bin el-Âs'a teslim etli. Amr bin el-Âs dedi ki: 'Biz onlara ahid verdik.' Bunun üzerine Arafe: 'Onlara bize zarar vermeleri için Allah ve Resulü adına ahid ve güvence vermemizden Allah'a sığınırım. Biz onlara kendi dinlerinde hürriyet verdik, kiliselerine giderler; istedikleri gibi ibadel ederler. Kimse onlara karışamaz. Sonra onlara takati arının dışında bir şey yük-lememeye, onları gelecek her tecavüze karşı da savunmaya söz ve ahid verdik. Kendi hüküm ve âdetleriyle de onları başbaşa bıraktık. ancak anlaşamayıp bize gelirlerse, o zaman biz onlara Allah'ın İndirdiği ile hükmederiz deyince, Amr: 'Doğru söyledin1 dedi. [Mu1cemıı' t-Kebîr de leyyin bir senedle.l
6245- Avf bin Mâlik radiyallahu anh'dan: "O, bir kadım önüne almış götürmekle olan bir hırisliyanı gördü. Hıristiyan, kadına salaştı; derken kadın düşüp bayıldı. Hıristiyan ona karşı böbürlendi. (Avf bin Mâlik dedi ki:) Bunun üzerine ben ona

yanımdaki odunla vurup başını yardım.
Hemen Muâz bin Cebel'e gidip dedim ki: 'Ömer'den beni kurtar!'
Cezasını vermekte acele etmiş olmamdan korktum. Ömer gelince Muâz ona durumu an-laltı. Bunun üzerine Ömer ikimizi çağırdı. Hı-ristiyanı sorgulamaya aldı ve hırisliyan suçunu İtiraf etli. Onun için bir odunun (tahtanın) getirilmesini emrelti, (getirilen) odun yontuldu. Sonra şöyle dedi: 'Bunlara verilen sözü kendileri size karşı sadık kaldıkları sürece yerine getirin, ama kendileri verdikleri sözde sadık kalmazlarsa onların artık ahdi kalmaz (anlaşma bozulur).' Sonra emrelti ve salbedüip
Öldürüldü. [TSberânî, Mtı'cemıı'l-Kebir'dc.]
6246- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde durmadan sözünden cayan her hain için bir sancak dikilir; 'İşte bu falanın hıyanetidir' denilir."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud veTİrmizt]
6247- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde her verdiği sözünü tutmayıp bozan kişi için kıçının yanında (yani dönekliğine işaret olarak) bir bayrak vardır."
6248- Diğer rivayet:
"Kıyamet gününde verdiği sözde durmayan ve ahdini, bozan her kişinin vefasızlık ve döneklik derecesi kadar yükseltilecek olan bir bayrağı vardır. Haberiniz olsun ki umûmun Emîıinİn ahde vefasızlığından daha büyük vefasız hiçbir kimse yoktur."
[Müslim]
GANİMETLER VE (GANİMETE) HIYANETLER İLE İLGİLİ KONULAR
6249- Mucemmi' bin Câriye el-Ensârî ra-diyallahu anh'dan:
"Hudeybiye'den döndüğümüzde, haklım ki insanlar develerini (bir yöne doğru) hızlandırıyorlardı.
Dedik ki: 'Bu insanlara ne oldu?' Şöyle dediler: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e vahiy geldi.' Develerimizi dehleyerek yumduk. Onu Kirâ'ul-Gamîm denilen yerde devesinin üstünde durmuş olarak bulduk. İnsanlar toplanınca bize: 'İnnâ fetelınâ lekefet-hen tnübînâ1 (sûresi)ni okudu. Bir adam dedi ki: 'Bu (sulh) bir fetih midir'?'
Şöyle buyurdu: 'Muhammed'in canı elinde olana yemin ederim ki, bu (Hudeybiye barışı) bir fetihtir' Sonra (sûreyi'Allah size alacağınız bir çok

ganimetleri va'd etmiştir. Bunu da size acele (peşin) olarak vermiştir' mealindeki âyete (Fetih 20) kadar okudu. Peşin ganimetle Hayber'i kasd etmiştir. Hudeybiye'den ayrılınca Hayber'e harbe gittik ve orayı fethettik. Oranın ganimetlerini Hudeybiye'de bulunanlar arasında taksim etti. Onlar üçyüzü süvari olmak üzere binbeş-yüz kişi idiler. Piyadeye bir sehim (pay), süvariye ise iki sehim olmak üzere ganimetleri on sekiz sehme taksim etti." |Ebû Dâvud]
6250- İbn Ömer radiyallahu anlı'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (ganimeti) bir sehim kişi için, iki sehim de atı için olmak üzere süvariye üç sehim olarak taksim edip verdi."
[Buhârî, Müslim, Tirmizî, aynı lafızla Ebû Dâvud.]
6251- İbnü'z-Zübeyr radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hayber yılında Zübeyr'e dört sehim verdi. Şöyle ki: (Zübeyr'in) kendisine bir sehim, bir sehim de annesi Safiyye'ye akrabalık sebebiyle, iki sehim de atına." [Nesât]
6252- Büşeyr bin Yesâr radiyallahu anh'dan:
"Allah, Resulüne Hayber'in fethini müyesser edip ganimetlerine onu sahip kılınca onun ganimetlerini oluzaltı sehme böldü. Her bir selimi de yüz sehim olarak topladı. Bunun yansını Vatına kalesi, Kuteybe mevkii ve bu iki kaleye ilave olunan kalelerin ihtiyaçlarına ayırdı. Öbür yarısını, Şakk kalesini, Natât su-yunu ve bunlara ilave olunanları müslümanla-ra ayırdı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sehmi bu iki ilave olunanların içinde idi."
6253- Diğer rivayette: "Vatîh, Kuteybe ve Selâlîm" olarak geçmektedir.
6254- İbn Şihâb radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Hayber'i beşe ayırdı. Beşte birini kendisine aldıktan sonra kalanı, Hudeybiye seferine katılanlardan Hayber'e gelen ve gelmeyenler arasında taksim elti." |Ebû DâvudJ
6255- Haşrec bin Ziyâd'dan, o da babasının annesi olan ninesinden (Ümmü Zi-yâd'dan):
"Hayber fethinde, ben altı kadının altıncısı olarak savaşa katıldım. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, katıldığımızı duyunca, bize haber gönderdi, yanına vardık.
Öfkelenmiş bir halde şöyle dedi: 'Kiminle çıktınız, kimin izni ile çıktınız?' 'Yün eğirmek, onunla Allah yolunda yardımcı olmak ve okları toplayarak vermek için çıktık. Yaralıları tedavi edecek ilâçlarımız da vardır. Yemekte yaparız" dedik. 'öyleyse kaimi' buyurdu. Sonra Allah, Hayber'in fethini müyesser kılınca ganimetlerini tıpkı erkeklere paylaştırdığı gibi bize de paylaştırdı. Dedim ki: 'Ey nine, ne idi o ganimettiniz)?' 'Hurma idi' dedi." |Ebû Dâvutl!

6256- Âbî'l-Lahm'in azatlısı Umeyr radiyallahu anh'dan:
"Efendilerimle birlikte (Hayber savaşına) katıldım. Allah Resulü İle benîm hakkımda konuşlular. Hemen kılıç kuşandırıldım. (Kü-Çük olduğum için) Kılıç yerde süründü. Sonra köle olduğum bildirilince, bana ganimetten işe yaramaz ev eşyası verilmesini emretti. Delilere okuduğum nıkyeyi (efsunu) ona arze-dince, bana bir kısmını bırakıp, bir kısmını okumamı emretti." |Ebû Dâvud ve krizi i!eTirmi/.î.|
6257- Zührî radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, beraberinde çarpışan yahudîlere de ganimetten verdi." [Tıımizîj
6258- Câbir radiyallahu anh'dan: "Bedir savaşı günü ben kuyunun dibine iner arkadaşlarıma su doldururdum."
Ebû Dâvud "Yani bu, ona bir hisse vermedi, anlamına gelmektedir" dedi.
6259- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: "Hayber'in fethinden sonra ben, Eş'arîlerden bir grup içinde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim. Ganimetten bize de pay verdi. Bizden başka (Hayber'in) fethinde bulunmayanlardan hiç kimseye vermedi." |Ebû Dâvuıl ve aynı lafızla Tİrmizî.]
6260- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Hayber'i fethettiği zaman ben Medine'ye geldim. Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Bana da hisse ver!' Saîd bin el-Âs'ın çocuklarından birisi: 'Ey Allah'ın Resulü! Ona hisse verme!' dedi. Ben de buna karşılık: 'Şu adam (Uhud'da şehit olan) İbn Kavkal'ın katilidir' dedim. Bunun üzerine: 'Ne acayip şey! Dân dağı tarafından üzerimize gelen şu dağ kedisine de bak! Allah'ın benim elimde kendisine şehitlik mertebesi vermek suretiyle ikramda bulunduğu ayrıca onun elinde beni kâfir olarak Öldürtmediği, beni rezil etmediği bir zâtı öldürmekle beni itlıam ediyor'." Anbese dedi ki: "Ona bir hisse verip vermediğini bilmiyorum." [Buhârî ve Ebû DâvudJ
6261- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Bedir günü ayağa kalkarak şöyle dedi: 'Osman, Mekke'ye Allah ve Resulünün işi için gitti; ben onun biatim kabul ediyorum,'
Osman'dan başka, orada bulunmayanlardan hiç kimseye, hisse ayırmadı." |Ebû Dâvud|
6262- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hangi köye geldi iseniz, ya da orada ikamet etmişseniz size oradan hisse vardır. Allah ve Resulüne âsi gelen herhangi bir kasaba halkının ganimetinin beşte biri Allah ve Resulüne aittir ve o(ndan geri kalan) da sizindir." [Müslim ve Ebû Dâvud.]

6263- Sahabeden olan birisinden: "Harplerde biz develer kesip yerdik. Hatla evlerimize döneceğimiz zaman çuvallarımız ondan dolu olarak dönerdik." |Ebû Dâvud]
6264- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Biz yaptığımız savaşlarda bal ve üzüm elde ederdik, kaldırıp götürmeden orada yerdik." [Buhârî]
6265- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e içinde boncuk bulunan bir kese getirildi. Onu hür kadınlarla cariye kadınlar arasında taksim elti.
Babam (Ebû Bekr) da, ganimetten hür olana da, köle olana da verirdi." [Ebû Dâvud]
6266- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Peygamberlerden bir peygamber harbe çıkacağı zaman şöyle dedi:
"Nikâhla bir kadına sahip olup da onunla gerdeğe girmeyi istediği halde henüz gerdeğe girememiş olan kişi ardımdan gelmesin! Ev yapıp da henüz tavanını bitirememiş kişi de ardımdan gelmesin! Yahut koyun veya diğer hayvanlar satın alıp da onların doğurmalarını beklemekte olan adam da arkamdan gelmesin!' Sonra ikindi namazına yakın bir zamanda o yere yaklaştı. Güneşe şöyle dedi: 'Sen memursun, ben de memurum. Allahım! Onu bizim üzerimizde tut!' Allah oranın fethini müyesser kılıncaya dek güneş tutuldu ve batmadı. Aldığı ganimetleri topladı. Ateş geldi, an-cak toplanan ganimeti yakmadı. Peygamber şöyle dedi: 'İçinizde bir hain vardır. Her kabileden bir adam bana gelip biat etsin!' Böylece ona biat etmeye başladılar. Bir adamın eli onun eline yapıştı. Peygamber: 'içinizde bir hain var' dedi. Bu defa sığır başı kadar bir altın getirdiler. Onu orta yerde duran malın içine koydu, ateş gelip onu yedi (eritti), işte bizden önce hiç kimseye ganimetler helâl de-
ğitdi. Sonra Allah bizim güçsüzlüğümüzü ve aczimizi görünce ganimeti bize helâl kıldı.'
6267- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Bir gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem aramızda durup (ganimet malına) hıyanetten söz etti, işi pek ciddiye alıp şöyle buyurdu:
"Sakın sizden birinizi kıyamet günü, boynunda böğürmesi olan bir deve olduğu halde gelerek: "Ya Resûlâllah! Beni kurtar!' derken, kendimi de: 'Senin için bir şeye mâlik değilim; ben ancak sana tebliğ ettim' diye cevap verirken bulmayayım. Sakın sizden birinizi kıyamet günü boynunda kişneyişi olan bir at olduğu halde gelerek: 'Yâ Resûlâllah.' Beni kurtar!' derken, kendimi de: 'Senin için hiç bir şeye mâlik değilim; ben ancak sana tebliğ ettim' diye cevap verirken

bulmayayım. Sakın sîzden birinizi kıyamet günü boynunda çığlığı olan bir kimse olduğu halde gelerek: 'Yâ Resûlâllah! Beni kurtar!' derken, kendimi de: 'Senin için hiçbir şeye mâlik değilim; ben ancak sana tebliğ ettim' diye cevap verirken bulmayayım. Sakın sîzden birinizi kıyamet günü, boynunda altın, gümüş olduğu halde gelerek: 'Yâ Resûlâllah! Benî kurtar!' derken, kendimi de: 'Senin için hiç bir şeye mâlik değilim; ben ancak sana tebliğ ettim' diye cevap verirken bulmayayım.'
[Her ikisi de Buhârî ve Müslim'e aittir.]
6268- Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim hıyanet eden (ganimet hırsızın) ı gizlerse o da onun gibidir." [Ebû Dâvud]
6269- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ganimet elde ettiği zaman, Bilâl'e nida ettirip insanları toplardı. Herkes elde ettiği ganimetini getirirdi. Önce onlardan kendine beşte birini ayırırdı, sonra kalan kısmını insanlar arasında paylaştırırdı. Bir adam bu çağrıdan sonra elinde bir kıl yuları ile geldi. Dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! İşle ganimetten elde edebildiğimiz ancak budur.'
'Bilâl'ın üç kere seslendiğini duymadın mı?'
'Evet.'
'Seni hemen gelmenden alıkoyan nedir?'
Bunun üzerine adam kabahatini itiraf edip özür beyan etti ise de Peygamber sallallahu aleyhi ve seîlem şöyle buyurdu: 'Kıyamet gününde sen bununla geleceksin. Bu nedenle onu senden asla kabul edemem'."
|İkisi de Ebû Davud'a aittir.J
6270- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Hayber harbine çıktık. Allah bizlere fethi müyesser kıldı; fakat altın ve gümüş olarak hiçbir ganimet elde edemedik. Ancak, mal, yiyecek ve elbiseler elde etlik. Sonra vadiye gittik —Vâdi'l-Kurâ'yı kastediyor— Onun (sallallahu aleyhi ve sellem) beraberinde Cüzam ka-
hilesinden kendisine hediye edilen, Dubeyb oğullarından Rifâa bin Zeyd adında bir adamın bağışladığı bir köle vardı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu kölesine kendisine atılan bir ok isabet etti ve olduğu yere yığılarak öldü. Dedik ki: 'Ne mutlu ona şehit oldu!' Bunun üzerine şöyle buyurdu:
'Muhammed'in canı elinde olan Allah'a yemin ederim ki, hayır! Hayber günü taksimatta hakkı olmayarak ganimet malından aldığı o büyük elbise (şu anda) üzerinde alev alev yanmaktadır.' -
İnsanlar bunun üzerine paniğe kapıldılar. Bir adam hemen bir ya da iki pabuç

kayışı getirdi ve: 'İşte Hayber günü elime geçirdiklerim' dedi.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Bir ateş kayışı ya da iki ateş kayışı..'" [Tirmizî hariç, altı hadis imamı.|
6271 - İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh' -dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ağır yüklerini taşıyan Kerkere adında bir adam vardı. Öldü, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun hakkında: 'O cehennemliktir' dedi. Bunun üzerine gidip ona baktılar bir de ne görsünler üslünde ganimetten çalınmış bir aba var." (Buhârî]
6272- Ebû Râfî' radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Bakî mezarlığına uğradı; 'Yazık sana! Yazık sana! Yazık sana!' dedi.
Bu söz bana ağır geldi, beni kastettiğini sandım ve biraz geri durdum. Bunun üzerine bana: 'Ne'n var, yürü!' diye sordu. Dedim ki: 'Bir şey mî oldu?'
'Hayır bir şey olmadı. Yoksa bir şey mi oldu?'
'Bana doğru 'Yazık sana!'' dedin de.'
'Hayır sana demedim. Lâkin şurada yatan adam var ya, onu bir zamanlar, falan oğullarına zekât toplamaya göndermiştim de, kimsenin haberi olmadan hile ile kendi zimmetine bir çizgili kaftan geçirmişti, şimdi aynı o kaftan kadar ateş onu sarmış yakıyor'."
[Nesâî]
6273- Zeyd bin Hâlid radiyallahu anh'dan:
"Hayber günü bir adam öldü. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem durumdan haberdar edilince, şöyle buyurdu: 'Haydi arkadaşınızın namazını kılın!'
İnsanların yüzü hemen değişiverdi, bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Bu adam, Hayber günü Allah yolundayken (ganimetten) hırsızlık yaptı.' Biz onun malla-nnı araştırdığımız zaman o çalıntı kolyeyi bulduk." [Ebû Dâvud ve Nesfiî.]
6274- Abdullah bin el-Muğîre radiyallahu anh'dan: Ona ulaştığına göre:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dua etmek maksadıyla kabileleri dolaşıyordu.
Ancak bu sırada kabilelerden birine dua etmedi. Araştırıldığında kabile içlerinden bir adamın eğeri allında ganimet mallarından çalınmış bir gerdanlık buldular. Peygamber sallal-lahu aleyhi ve sellem onlara geldi ve Ölüye tekbir getirir gibi üzerlerine tekbir getirdi." [Mâlik]
6275- Ömer radiyallahu anh'dan: "Hayber günü, ashâbdan bir grup şöyle diyerek geldiler: 'Falan şehittir, filan da şehittir.' Nihayet bir adamın yanından geçtiler onun için de 'Falan da şehittir' dediler. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi:
'Hayır; ben onu gizlice eline geçirdiği bir cübbe veya aba içinde ateşte yanarken

gördüm.' Ondan sonra buyurdu ki: 'Ey Hattabın oğlu (Ömer), haydi git üç kere insanlara şöyle seslen: 'Cennete ancak mü'minler girecektir!' Ömer: (insanların içine) çıkıp üç kere 'cennete ancak müminler girecektir' diye ilan ettim."
[Muslim ve Tirmizî.]
6276- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr ve Ömer, ganimet hırsızının malını yaktılar, kendisini de dövdüler ve ona ganimetten hisse vermediler." |Ebû Davudi
6277- Ensâr'dan bir adamdan radiyallahu anlı:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte bir sefere çıktık; insanlar büyük bir ihtiyaç ve sıkıntı ile karşılaştılar. Bir koyun ele geçirdiler (kestiler ve yüzdüler) kazanlarımız kaynarken, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yanımıza çıkageldi, yayı ile kazanlarımızı devirdi. Etleri toprağa buladı. Sonra da şöyle buyurdu:
'Yağmalanmış şey, ölü hayvanın etinden daha helâl değildir." Yahut 'Ölü hayvanın eti yağmalanmış etten daha helâl değildir'."
| Ebû Davudj
6278- Ebû Lebid radiyallahu anh'dan: "Kabil'de Abdurrahman bin Semure ile beraberdik. İnsanlar ganimetler elde ettiler ve onu hemen yağma ettiler. Bunun üzerine o, hemen ayağa kalkıp şöyle hitap etti:
'Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in, yağmalamayı yasakladığını duydum.' Bunun üzerine hemen aldıklarını geri verdiler. O da onları aralarında taksim etti."
[Ebû DâvudJ
6279- Ruveyfi' bin Sabit el-Ensârî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah'a ve âhireî gününe iman ediyorsa, müslümanların (henüz dağıtılmamış) ganimet mallarından olan bir hayvana zayıf-layıncaya kadar binip de onu (bu haliyle) geri vermesin.
Kim Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa, müslümaıılann (henüz dağıtılmamış) ganimet mallarından olan bir elbiseyi eskitinceye kadar giyip de (bu haliyle) geri vermesin."
[Ebû Dâvud|
6280- Eşlem radiyallahu anh'dan:
"Ömer, Hüneyy adındaki azatlısını zekâl toplamak için görevlendirdi. Ona şöyle dedi: 'Ey Hüneyy! İnsanlardan yana İyi davran, mazlumun bedduasından da sakın! Çünkü onun duası kabul olunur. Az deve sahibi ile az koyun sahibinin

koruluk ya da meraya girmelerine müsaade et! (Osman) İbn Affân ile İbn Avf'm hayvanlarına dikkat et! Meraya sokma! (çünkü onlar zengindirler) Şayet az devenin sahibi ile az koyunun sahibinin hayvanları helak olursa oğullarını bana gönderip 'Ey mü'minlerin emîri! Ey müminlerin emîri! (biz fakiriz, Beytu'UmaTden harcamaya daha lâyığız)' derler. Böylesi insanları ben hiç ter-keder miyim, ey babasız kalasıca?! Su ile mera bağışlamak benim için (Beytü'l-mâl'-den) altın ve gümüş bağışlamaktan daha kolaydır. Allah'a yemin ederim ki, onlara zulüm ettiğimizi sanırlar. Çünkü bu onların beldeleri ve sularıdır. Cahiiiyet devrinde onun için savaştılar. İslamiyet döneminde de böylece müslüman oldular. Vallahi Allah yolunda (savaşa gitmek için) binek bulamayanlara at ve deve nevinden binek hazırlama sorumluluğum olmasaydı, insanların ülkelerinden bir karış topraklarım bile himaye etmezdim."
İMâlik ve BuhSrî.|
6281- es-Sa'b bin Cusâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hudud çevirme (korumaya alma) ancak Allah ve Resulü için olur." "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in Naki'i mevkiini korumak için hudud içine aldığı ve Ömer'in de Şeref ile Rabze'yi hudud içine aldığı bize ulaştı." lEbû Dâvud ve aynı lafızla Buhârî.|
GANİMET VE HUMUS
6282- Habîb bin Mesleme el-Fihrî radi-yallalıu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'İn (harbe) başlarken, (ganimetten) dörtte birini, dönüşte de üçte birini verdiğini gördüm."
6283- Diğer rivayet:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, (bir seriyyeyi savaşa gönderirken) Humus (denilen beşte bir hisseyi ganimetten çikardık)tan sonra (kalanın) dörtte birini nefel olarak vereceğini va'dederdi. (Serİyye savaştan) dönerken (bir nefel va'detmek isterse o zaman da) Humustan sonra (kalanın) üçte birini nefel olacak vereceğihİ va'dederdi." |Ebû Dâvud|
6284- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, seriyyelerden gönderdiği bazı kimselere, hususî olmak üzere, bütün ordu fertlerine verdiği paydan fazla verirdi. Ganimetin tamamından humus (beşte bir) alınması ise vaciptir."
6285- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bizi bir müfreze içinde Necd'e doğru gönderdi. Genimet hissemiz onbir veya oniki deveye ulaşmıştı. Ancak (Allah Resulü) bize birer deve fazla verdi."

6286- Diğer rivayet:
"Çok hayvanlar elde ettik. Kumandanımız bize birer deve fazla verdi. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldik, aramızda taksimat yaptı. Humus ayrıldıktan sonra her-birimizin payına on iki deve düştü. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kumandanın bize daha önce verdiğini hesaba katmadı ve kumandanı da bu yüzden kınamadı.
Onun fazladan vermesiyle böylece herbi-rimizin onüç devesi oldu."
[Buhârî, Müslim, Muvattâ ve Ebû Dûvud.|
6287- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Bedir günü ganimet olarak (fazladan) Ebû Cehl'in kılıcını bana verdi. (Çünkü Ebû Cehl'i) o kılıçla öldürmüştü(m)." |Ebû Davud]
6288- Ma'n bin Yezîd es-Sülemî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ganimet, ancak humus (Allah ve Resulünün beşte bir hakkı) ayrıldıktan sonra dağıtılır." [İkisi de Ebû Davud'a aittir]
6289- Sa'd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, birtakım kimselere dünyalık (ganimetten) verdi, ben de orada oturuyordum, bir adama vermedi. Halbuki o adamı ben çok beğeniyordum. Peygamber salialîahu aleyhi ve sellem'e dedim ki: 'Falan adama neden vermedin? Vallahi ben onu mü'nün olarak görüyorum.' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'öyle deme, müstitman de!' buyurdu. Sa'd aynı soruyu üç kere tekrarladı; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de üç kere aynı cevabı verdi. Sonra şöyle buyurdu: 'Ben, bîr şahsa başkası bana ondan daim sevgili olduğu halde, sırf Allah yüzü üzerinde .sürüyerek ateşe atmasın diye ona bir şeyler vermekteyim"."
6290- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, elini boynum ile kürek kemiğim arasına vurdu ve sonra: 'Kavga mı edeceksin? Ey Sa'df İşte ben, adama veriyorum' buyurdu."
6291- Diğer rivayet:
Zührî dedi ki: "Biz İslâm'ı (şehadet) kelimemi), imanı ise salih amel olarak görürüz." | Buharı, Müslim. Ebû Dâvud ve Nesâî.)
6292- Râfi' bin Hadîc radiyallahu anh'dan: "Peygamber saliallahu aleyhi ve sellem, Huneyn günü, Ebû Süfyân bin Harb, Safvân bin Ümeyye, Uyeyne bin Husayn, el-Akra' bin Habis, Alkame bin UHse'ye, herbirine yüz deve verdi. Abbâs bin Mirdâs'a ise bundan daha az verdi. Abbâs dedi ki: 'Benim ve atım Ubeyd'in hissesini Uyeyne üe Akra'm (arasında paylaştırarak)kinden az mı kılarsın? Ne Bedr (yani Uyeyne) ve ne de Habis toplumda Mirdâs'm üstüne

çıkamazlar. Ben onlardan aşağı mıyım? Senin bugün küçülttüğün kimse bir daha yükselemez.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun hissesini de yüze tamamladı." |Müslim|
6293- Avf bin Mâlik ve Hâlid bin el-Velîd radiyallahu anhumâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Öldürülmüş düşmandan çıkan eşyanın, onu öldürene ait olduğuna hükmetti. Ayrıca öldürülenin üzerinden çıkan eşyanın beşte birini almadı." |Ebû Dâvud]
6294- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında ordu, ganimet olarak bal ve buğday elde etti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onlardan humus (beşte bir) almadı."
[İkisi de Ebû Davud'u aittir.)
6295- Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da dedesi radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ci'râne'ye gitmek üzere Huneyn'den ayrıldığı zaman, İnsanlar ondan ganimetin taksimini istediler. Derken devesi bir ağacın yanından geçerken ridâsı ağaca takıldı; ağaç onu sırtından çıkardı. Bunun üzerine dedi ki: 'Benim ri-dâmı verin! Allah'ın sizlere ihsan ettiğini size bölüştürmeyeceğim diye mi korkuyorsunuz? Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, Allah size Tehâme (Hicaz'da deniz kenarında bir yerin adıdır)'tün dikenli ağaçları kadar nimetleri ganimet olarak ihsan etmiş olsa, hepsini size göz yummadan dağıtırım da beni cimri, korkak ve yalancı bulamazsınız.' Bil" yerde konakladığında kalkıp, insanlara Şöyle hitap etti: 'İğneden ipliğe varıncaya kadar ne aldıysanız hepsini getirin ve koyun buraya! Çünkü ganimete ihanet, kıyamet gününde yapan için büyük bir ayıp, ateş ve büyük bir kusurdur.' Sonra yerden bir deve tüyünü ya da o kadarcık bir şey alarak şöyle dedi: 'Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, Allah'ın size ganimet olarak verdikle-
rinin beşte birinden şu kadar fazlası bile bana ait değildir. Bu beşte bir de yine size harcanır"."
|Mâlik, Ebû Dâvud ve Huneyn gazvesi hadîsi zımnında [Nesâî]
6296- Cübeyr bin Mut'im radiyallahu anlı'dan:
"Ben, Osman bin Affân'la beraber Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gittim. Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Biz onlarla aynı derecede olduğumuz (bir fark bulunmadığı) halde, bizi bırakıp Muttaliboğullarına verdin.' Şu cevabı verdi: 'Muttaliboğulları İle Hâşimoğulları aynı şeydirler"."
6297- Diğer rivayet:
Dedik ki: "Ey Allah'ın Resulü! Bunlar Hâşim oğullarıdır. Onların üstünlüğünü inkar edemeyiz. Çünkü Allah seni onların içinden göndermekle onlara bambaşka

bir şeref ihsan etmiştir. Ama kardeşlerimiz MuttaliboğuIIarı-na ne oluyor da sen onlara verip bizi terk ediyorsun? Onlarla yakınlığımız bir değil midir?' Şöyle buyurdu:
'Biz Muttaliboğulları ile ne cahiliyede ve ne de İslâm'da ayrılmayız — parmaklarını birbirine geçirerek— biz ve onlar aynı şeyiz'."
6298- Diğer rivayet:
"Peyganber sallallahu aleyhi ve sellem, ne Abdijemsoğullarına ve ne de Nevfeloğul-Ianna. beşte birden, Hâsimoğulları ile Mutta-liboğullarma verdiği gibi hiçbir şey vermezdi. Ebû Bekr de aynı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gibi yapardı, ancak o, Peygam-ber'in yakınlarına vermezdi. Oysa Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem verirdi. Ömer'e gelince, Ömer de ve ondan sonra gelenler de Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in yakınlarına da verdiler".
[Buhârî, Ebû Dâvud ve Nesâî]
6299- Ali radiyaüahu anh'dan: "Ben, Abbâs, Fâtıma ve Zeyd bin Harise Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ya-nmda toplandık. Dedim ki: 'Ey Allah'ın Re-sûlü! Allah'ın, Kitâb'mda humustan bize verdiği hakkı taksim etmekte beni görevlendir ki, senden sonra kimse bu hususta benimle tartışmağa kalkmasın.' 'Olur' dedi ve beni bu işte görevlendirdi. Onun sağlığında o hakkı hep ben taksim ettim. Ebû Bekr de o görevi bana verdi. Bu, tâ Ömer'in hilâfetinin son senesine kadar devam etti. Ömer'e etraftan çok mal gelince bizim hakkımızı yine ayırdı ve bana gönderdi.
Dedim ki: 'Şimdilik buna İhtiyacımız yok, müslümanlardan muhtaç olana ver!' Yanından çıkarken Abbâs'a rastladım. Ona durumu anlatınca, şöyle dedi: 'Bu sabah bizi öyle şeyden mahrum ettin ki bir daha o bize verilmez. (Hakikatende dediği gibi çıktı) O, dâhi bir adamdı."
[Ebu Davud]
FEY' (SAVAŞ YAPMADAN ELDE EDİLEN GANİMET) VE PEYGAMBER (S.A.V.)'İN HİSSESİ
6300- Âmir eş-Şa'bî radiyallahu aıık'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in, Safiyy adı verilen bir hissesi vardı. Bu, islerse köle, isterse cariye, isterse de at olabilirdi ve bunu beşte birden Önce seçip alırdı." |Ebû Dâvud|
6301- Katâde ıadiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kendisi bizzat savaştığı zaman onun için Safiyy adı verilen bir hissesi olurdu. Dilediği yerden ve dilediği şekilde alırdı. İşte Safıy-ye'yi de o hisseden almıştır. Amma bizzat harbe katılmadığı zaman, İstediğini alma yetkisi olmadan yine kendisine bir hisse ayrılırdı." |İkisi de Ebû Davud'a ail.[

6302- Mâlik bin Evs ıadiyallahu anh'dan: (Birgün) güneşin yükseldiği bir sırada Ömer bana haber gönderdi, gittim baktım deri yastığına yaslanmış oturuyordu. Şöyle dedi: "Ey Malik Senin kavminin hane halkından birkaçı peş peşe geldiler (İhtiyaç arzettiler) Ben de kendilerine biraz bağış yapılmasını söyledim: Al bunları onların arasında taksim et!" Dedim ki: "Bunu benden başkasına em-relseniz." "Onu al ey Mâlik!" dedi. Bu sırada hizmetçisi Yerfe gelerek ona: "Ey mü'mirilerin emîri! Osman, Abduıahman bin Avf, Zü-beyr ve Sa'd geldiler; izin istiyorlar."
"Olur" dedi. İzin verdi, onlar da içeriye girdiler. Soma Yerfe tekrar geldi ve: "Abbâs ile Ali de geldi, izin var mı?" dedi. "Evet, onlar da gelsinler" dedi. İzin verdi ve onlar da içeriye girdiler.
Abbâs dedi ki: "Ey mü'minlerin emîri! Benimle bunun arasında hükmünü ver!" Oradakiler de: "Evet ver, onları rahatlat!" dediler.
Mâlik bin Evs dedi ki: "Bana öyle geldi ki, onları sırf bunun için önden yollamışlardı."
Ömer dedi ki: "Yerin ve göklerin kendi izni ile ayakta durduğu Allah aşkına doğru söyleyin? Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle dediğini biliyor musunuz?:
"Biz miras bırakmayız, bıraktıklarımız ancak sadakadır."
"Evet" dediler.
Sonra Abbâs ile Ali'ye dönerek: "Göğün ve yerin kendi İzni ile durduğu Allah aşkına söyleyin, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in: 'Biz miras bırakmayız, bıraktıklarımız ancak sadakadır' dediğini biliyor musunuz?" diye sordu.
O ikisi de: "Evet" dediler. Ondan sonra dedi ki: "Allah, bunu Resulüne özel bir imtiyaz olarak vermiştir. Ondan başka hiç kimseye de bunu vermemiştir. Nitekim Allah Tealâ şöyle buyurmuştur "Allah'ın, fethedilen memleketler halkının Peygamberine verdikleri; Allah, peygamber, yakınları, yetimler, yok-sullar ve yolda kalanlar içindir.' (Haşr, 7)
6303- Diğer rivayet: "(Ey İnananlar!) Onların mallarından Allak'in Peygamberine verdiği şeyler için siz ne at ve ne de deve sürdünüz."
Bu (âyete) binaen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Benû Nadîr'in mallarını aranızda taksim etmiştir. Vallahi size kimseyi tercih etmedi, o malı sizden başkası da almadı. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bu fey'den bir senelik geçimini alır. geri kalanı da beytü'1-mâlm diğer malı ile eşit kılardı. Sonra dedi ki: "Gök ve yerin kendi izni ile ayakta kaldığı Allah aşkına söyleyin, bunu biliyor musunuz?" "Evet" dediler.

Sonra aynı şeyi Abbâs ile Ali'ye de söyledi; onlar da "Evet" dediler.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettikten sonra, Ebû Beki" dedi ki: "Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in valisiyim. Geldiniz, biriniz kardeşinin oğlunun mirasım istiyor, biriniz de hanımının babasından kalan mirasını istiyor. Oysa Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: 'Biz miras bırakmayız, ne bırak-tıysak sadakadır'."
Ondan sonra Ebû Beki- öldü ve ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ve Ebû Bekr'in velisi oldum. Hilâfet makamına geçtim, ikiniz aynı husus için geldiniz. Dediniz ki: "Onu bize verin!" Ben de size dedim ki: "Bu malı Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem nasıl kullandı ise sizin de Öyle kullana-cağınıza dair bize söz verin, onu size vereyim. Onu bu şartla aldınız mı? Tamam mı?" "Evet" dediler.
"Şimdi de geldiniz, aranızda hükmetmemi istiyorsunuz. Vallahi bunun dışında, kıyamete kadar aranızda bir şeyle hükmetmem. Eğer onu kullanmaktan aciz iseniz, onu tekrar bana geri verin!" dedi.
6304- Onun rivayetlerindendir:
Ömer dedi ki: "Benû Nadîr'in malları, Allah'ın, Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e özel olarak verdiği mallardı. Çünkü müslü-manlar o malları almak için ne at koşlurmuş-lardı ve ne de deve. Allah Resulü sallallahu
aleyhi ve sellem o maldan çoluk çocuğunun bir senelik yiyeceğini alırdı, artanı da silah ve harp âletleri temini için ayırırdı."
6305- Diğer rivayet:
(Abbâs dedi ki:) "Benimle (Ali'yi işaret ederek) şu zalimin arasında hükmet" (dedi) ve bu ikisi birbirlerine sert sözler söylediler.
6306- Diğer rivayet:
(Abbas dedi ki): "Benimle (Ali'yi işaret ederek) şu yalancı, günahkâr, zalim ve hain arasında hükmet." Ebû Beki' dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Biz miras bırakmayız, bıraktıklarımız sadakadır.' Siz onu yalancı, günahkâr, zalim ve hain mi sandınız? Allah biliyor ki, O sadıktır, iyidir, doğru yoldadır ve Hakk'a tabiidir."
Sonra o vefat etti. Ben hem Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in, hem de Ebû Bekr'in velisi oldum. Beni yalancı, hain günahkâr ve zalim sandınız. Vallahi ben doğru-
yum, Hakk'a sadık ve tâbiyim. Ben de bu işi üzerime aldım."
6307- Başka bir rivayet:
Ebû Dâvud dedi ki: "Onlar (Abbâs ile Ali) onu (Benû Nadîr ganimetini) aralarında taksim edilmesini ondan rica ettiler; yoksa Allah Resulü sallallahu

aleyhi ve sellem'in 'Biz miras bırakmayız, bıraktıklarımız sadakadır''
buyurduğunu pekâlâ biliyorlardı. Onlar hiçbir zaman doğru olmayan şeyi laleb etmezler. Ömer de zaten şöyle dedi: 'Ona ben 'Taksim edilmiş' adını koymam, onu Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den kaldığı haline bırakırım'." (Mâlik hariç, atlı haılis imumij
6308- Derim ki: Nesâî'nin şöyle bir rivayeti vardır:
Mücâhid der ki: "Allah ve Resulü için olan humusa (beşle bire) gelince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ve akrabaları sadaka yemezlerdi. Onun için, humusun humusu
vardı, akrabaları için de humusun humusu vardı. Miskinler için de, yolcular için de aynı şey vardı."
Nesâî dedi ki: Allah teâlâ şöyle buyurmuştur: "Şunu iyi bilin ki ganimet olarak elde ettiklerinizden Allah için beşte bir vardır." (En-fal 41) Âyet "yolcuya" kadar devam etmektedir. Sonra Ömer'den şunu nakletti:
"Şunu iyi bilin ki ganimet olarak ele geçirdiğiniz herhangi bir şeyden Allah için humus vardır." "Yolcu"ya kadar.
"Inneme's-sadakâtu lil-fukarâi (^Sadakalar fakirlere...yolculara aittir}. Îbni's-Sebîl'e kadar" âyetinde (Tevbe, 60) de zekât ve sadakaların kimlere verileceğini Allah belirtmiş lir, Haşir sûresinin altıncı âyeti olan: "Ey iman edenler, onların mallarından Allah'ın Peygamber'ine verdiği şeyler için siz ne at ve ne de deve koşturdunuz." Âyetindeki (humus) sadece Allah Resulüne verilmiştir. Ona aittir.
Zühri dedi ki: "Allah'in fethedilen memleketler —Özellikle arap beldelerinden Fedek— halkının mallarından, Peygamber' ine verdikleri, Allah, Peygamber, yakınları, yetimler, yoksullar ve yolda kalmışlar içindir. Tâ ki içinizdeki zenginler arasında elden ele dolaşan bir devlet olmasın. Peygamber size ne verirse onu alın, sizi neden menederse ondan geri durun. Allah'tan sakının doğrusu Allahın cezalandırması çetindir.
'Allah' in verdiği bu ganimet malları, bilhassa yurtlarından ve mallarından edilmiş olan, Allah'dan bîr lütuf ve rıza dileyen, Allah'ın dînine ve peygamberine yardım eden, Muhacir fakirlerindir, işte doğru olanlar bunlardır.
Daha önceden Medine'yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan kimseler, kendilerine hicret edip gelenleri severler.' (Haşr, 7-9) âyetlerinde bütün insanları içine almıştır. Buna göre bu mallarda bütün insanların hakkı vardır. Ancak elinizin altında bulunan köleler müstesna. İnşaallah yaşarsam, her müslümana hakkı gelecek ve verilecektir."
Ebû Dâvud buna bir açıklama getirdi ve dedi ki: Zühri şöyle dedi: "Ömer, bunu zikrel-tİ." el-Humeydî der ki: el-Berkânî, rivayetinde şunu ilave etti: Bu

"sadaka" üzerinde nihayet Ali galip geldi. Sağlığında bu, onun elindeydi. Öldükten sonra (oğlu) Hasan'm eline geçti. Ondan sonra bu, Hüseyin bin Ali'ye geçti. Sonra Ali bin el-Hüseyİn'e, ondan sonra da Hasan bin el-Hasan'a, sonra Zeyd bin el-Ha-san'a, sonra Abdullah bin el-Hasan'a geçti. Ondan sonra bu, Abbâsoğullarının eline geçti.
6309- el-Muğîre'den:
Ömer bin Abdüazîz halife olduğu zaman, Mervânoğullanm toplayıp şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in 'Fedek' adında bir arazisi vardı. Onun geliri ile kendi harcar, Hâşimoğullarınm küçük çocuklarına bakar, bekârlarım evlendirirdi. Fâhma orasını ondan İstedi, vermedi. Onun sağlığında bu, böyle devam etti. Ebû Beki- iş başına geçince, o da aynı Peygamberimiz gibi yaptı.
Ömer iş başına geçince, o da aynen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Ebû Bekr'in yaptıkları gibi yaptı. Sonra onu Mer-vân eline geçirdi. Böylece Fedek, Ömer bin Abdüazîz'in oldu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kızı Fâtıma'ya dahi vermediği bir malda benim nasıl hakkım olur? Onun için ben bunu eski haline çevirmek istiyorum. Sizi de buna şahit gösteriyorum." |Ebû Düvutij
6310- Ömer radiyallahu anh'dan:
"Bu harpsiz alman (ganimet) araziye ben sizden daha çok hak sahibi değilim. Kimse bu hususta başkalarından daha hak sahibi değildir. Bu hususta ancak biz, Allah'ın Kitab'ma ve Resulünün taksimatına başvururuz. Kişinin İslâm'a önce girişi, İslâm uğrunda çektikleri ve kişinin ihtiyacı. Bütün bu durumlara göre muamele ederiz."
lîkisi de Ebû Davud'a aittir.]
6311- Nâfı'den: Ömer, ilk muhacirlere dört bin, (oğlu) İbn Ömer'e üçbin beşyüz takdir etti. Ona denildi ki: "O da muhacirlerdendir, neden ona dörtbinden noksan verdin?"
"Çünkü o, babası ile birlikte hicret etmiştir, yalnız başına hicret edenlerden değildir."
6312- Kays bin Ebî Hazım radiyallahu anh'dan:
"Bedir savaşında bulunanların (herbirine) mal atiyyesi (yıllık) beşbin idi. Ömer dedi ki: 'Ben elbette onlara (Bedir'de bulunanlara) onlardan sonrakilere göre daha fazla atiyye vereceğim'."
6313- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Bahreyn'den mal getirildi. 'Haydi onu mescide yayın!' buyurdu.
Gelen mal o güne kadar gelenlerin en çoğu idi. O mala hiç bakmadan geçip

namaz kıldırdı. Namazdan sonra gelip başına oturdu. Kimi gördüyse ona verdi. Nihayet (amcası) Abbâs geldi. Şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Bana da ver! Çünkü ben hem kendim, hem de Akıl için fidye vermiştim.1 'Al!' buyurdu. Avuç avuç bezinin içine doldurdu, giderken kaldırmak isledi, kaldıramadı. Dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Birine emret de bunu sırtıma kaldırsın!'
'Hayır? Sen kendin kaldır!' buyurdu. 'Öyleyse sen kaldır!' dedi.
'Olmaz' dedi. Ondan biraz döküveıdi. Yine kaldırmak istedi, kaldıramadı. Dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Birine söyle de bunu benim sırtıma kaldırsın.' 'Olmaz' dedi. 'Öyleyse sen kaldır!' dedi, yine: 'Olmaz' dedi. Ondan biraz daha döküverdi. Sonra rahatlıkla kaldırıp sırtına yükledi. Sonra çekip gitti. Peygamber onu gözüyle takip etti. Onun hırsına biz şaşırmıştık. Peygamber oradan kalktığı zaman bir dirhem bile kalmamış, hepsini dağıtmıştı." |Buhârî]
6314- Avf bin Malik radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e ganimet geldiği zaman o gün hemen taksim ederdi. Evli olana iki, bekâra ise bir hisse verirdi." |Ebû Davudi
6315- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hayber'i, meyve veya ekinin yarısı karşılığında (eski sahipleri olan yahudilere) verdi. Hanımlarına her sene kuru hurmadan seksen. arpadan da yirmi olmak üzere yüz vaşak verirdi.
Ömer halife olunca, yahudileri oradan sürdükten sonra orasını taksim etti. Peygamber hanımlarını muhayyer bıraktı: 'isterseniz size oradan arazi ve su vereyim, isterseniz eskisi gibi vesak alın.' Aişe ile Haf-sa yer ve suyu tercih ettiler, diğerleri ise ve-sağı tercih etti."
VARIŞ, OK ATMA VE ATLAR
6316- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yarimiödülü) sadece deve, at ve ok yarışmasında olur." [Sünen ashabı|
6317- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, atlar arasında (yapılan yarışlar için) ödül koymuş ve (en uzun mesafeli yarışma için de) beş yaşındaki atları tercih etmiştir." |Ebû Dâvud]
6318- Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta şu ilavede bulundu: "Arasında geçme (ödülü) koyup onu helâl kıldı."
6319-Ahmed, Enes radiyallahu anh'dan: Ona denildi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem (at yarışlarında) ödül koyar mıydı?" Şöyle dedi: "Evet, vallahi Sebha denilen at üzerine ödül koydu. Herkesi geçti ve hoşuna gitti ve beğendi."
6320- Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, idmanlı atı, Hafyâ'dan Seniyyetu'l-Veda'a kadar; idmansız atı, Seniyye'den Benû

Zu-rayk mescidine kadar yarıştırdı.
Ben de yarış yapanların arasındaydım, at beni ancak mescide kadar götürebildi."
Süfyân dedi ki: "Hafyâ İle Seniyye arası beş ya da altı mildir."
6321- Diğer rivayet:
"Altı veya yedi mil; Seniyye'den Benû Zurayk'ın mescidine kadar ise bir mil ya da yakın mesafedir." |Aln hadis imamı.]
6322- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim, yarışı kaybedeceği önceden kesin olarak belli olmayan bir atı, iki atın arasına (yarışmak üzere) koyarsa (bu ödüllü yarışma) kumar değildir. Eğer bir kimse, kaybedeceğini kesin olarak bildiği bir atı, (yarışmacı)iki at arasına koyarsa bu kumardır. " [Ebû Dâvud|
6323- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Adbâ adında bir devesi vardı ki hiç kimsenin devesi onu geçemezdi. Bir bedevî bir binek devesi üstünde gelip onu geçti. Bu, müslü-manlarm ağırına gitti. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, durumun farkına varıp şöyle buyurdu: 'Allah bir şeyi yükseltti mi, sonra mutlaka onu alcaItır'."
(Buhârî, Ebû Dâvud ve Nesâî.j
6324- Fukaym el-Lahmî radiyallahu anh'-dan:
Ukfae bin Amir'e dedim ki: "Sen yaşlı bir adamsın, bu iki hedef arasında gidip gelmek sana zor gelmiyor mu?" Şu cevabı verdi:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in sözünü duymasaydım, bu zahmeti çekmezdim?"
"Nedir o duyduğun 5Öz?"
Onun şöyle buyurduğunu duydum: "Kim atıcılığı öğrenip de sonra bırakırsa o benden değildir veya bana âsi gelmiştir." |Müslim|
6325- Ukbe bin Amir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah tek bir ok sebebiyle tam üç kişiyi cennete koyar: Hayrı umarak onu imal edeni, onu bizzat kullanıp atanı ve atana yardım edeni. Atın ve ata binin.' Bence atış yapmanız, ata binmenizden daha sevimli ve iyidir. Her
eğlence batıldır. Övgüye (ayık olan, oyunlar ise üç tanedir: 'Kişinin atım terbiye etmesi, hanımı ile oynaşması, yayını çekip okunu atması, sonra atılan okları toplaması. Çünkü bunlar Hakk'tandır.'
Kim öğrendikten sonra atisi bırakırsa, bir nimeti bırakmış olur -ya da şöyle dedi:- nankörlük etmiş olur." (Sünen ashabı|
6326- Seleme bin el-Ekvâ radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem çarşıda ok atma yarışı yapan Esi em oğullarından bir grubun yanına çıktı ve şöyle buyurdu: 'Ey İsmailoğulları, atın! Çünkü atalarınız güzel ok atıcısı idi. Atın, ben falanoğulları tara-fındanım!' İki fırkanın birinin ellerinden tutup şöyle buyurdu: 'Neden siz atmıyorsunuz?' Dediler ki: 'Sen onlarla berabersin, biz nasıl atalım?' Şöyle buyurdu: 'Atın ben hepinizle beraberim'." |Buhârî|

6327- Ebû Vehb el-Cuşemî radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Size alnı sakar, ayakları sekili kahverengi atı yahut alnı sakar, ayakları sekili kızıl atı tavsiye ederim." İbn Şebîb'e sordular: "Kızıl atı tercih edişinin sebebi nedir?"

Cevap verdi: "Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir müfreze göndermişti. İlk fetih haberini getiren yelesi ve kuyruğu kızıl, sarı at sahibi idi." [Nesâî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.j

6328- Diğer rivayet:

"Atlara bakın, perçemlerini ve arkalarını sıvazlayın.'" Ya da şöyle dedi: "Boyunlarına takı bağlayın, ancak kiriş bağlamayın.'"

6329- Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Atların en iyisi alnı sakar, üst dudağı benekli olan siyah attır. Sonra üç ayağı sekili, Ön sağ ayağı sekişiz siyah at gelir. Eğer koyu siyah at olmazsa bu vasıflan taşıyan kahverengi at iyidir," [Tirmizî]

6330- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Atın bereketi kızılhğmdadır."

|Tirmizîve Ebû Dâvud.j

6331- Enes radiyallahu anh'dan. dedi ki: "Eskiler (selef) genç ve erkek atlan tercih ederlerdi ve şöyle derlerdi; O daha güzel ve daha süratlidir." Râşid bin Sa'd'dan aynısı nakledilmiştir.

6332- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellern alların şikallİsinden hoşlanmazdı. Şikal ise, atın Ön sağ ve arka sol ayağında veya ön sol, arka sağ ayağında seki bulunmasıdır."

6333- Diğer rivayet: "Üç ayağı sekili, bir ayağı sekişiz; ya da üç ayağı sekişiz, bir ayağı sekili olan attır. Aslında seki, ayakla olur, perçemlerinde, ön ayakta olmaz. Kimine göre, çaprazvârî bir beya2İı alacalık söz konusudur." IMiislim ve sünen ashabı,|

6334- Urve bin el-Ca'd radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Atların alın perçemlerinde, kıyamete kadar, hayır, ecir ve ganimet bağlıdır."
|Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî. |
6335- Utbe bin Abd es-Sülemî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Atların perçemlerini, yelelerini ve kuyruğundaki tüylerini kesmeyin! Çünkü kuyrukları onları (sineklerden) korur, yeleleri onları ısıtır. Perçemlerinde ise, hayır ve bereket bağlıdır." [Ebû Dâvud]
6336- Ebû Kebşe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Atların perçemlerine kıyamete kadar hayır ve bereket bağlı olur. Sahipleri onlara çok
özen göstermelidirler. Onun uğruna harcama yapanlar devamlı olarak eli ile sadaka dağıtanlar gibidir."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de]
6337- Diğer rivayetin sonunda şu ilave yer almaktadır:
"Onun idrarları ve tersleri kıyamet gününde sahibine bir cennet miski olacaktır."
6338- Yahya bin Saîd radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, atının yüzünü dış elbisesiyle silerken görüldü. Bunun sebebi sorulunca şöyle buyurdu: 'Bu gece atlar hakkında bana sitem edildi'."
(Mâlik. |
6339- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in, kadınlardan sonra en çok sevdiği şey, atlardı." |Nesaî]
6340- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hiçbir arap atı yoktur ki seher vakti §u kelimelerle dua etmesi İçin kendisine izin verilmesin: 'Allahını! Ademoğullarından beni dilediğinin mülkü eyledin ve beni onun malı kıldın, O halde beni ona onun en sevgili malı, en sevgili ehli kıl —yahut— Onun en sevgili malından ve ehlinden birisi eyle!'"
[İkisi de Nesâî'ye aittir. |
6341- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber saJlallahu aleyhi ve sellem, atların dişisine fere s derdi." |Ebû Dfivüd]
6342- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in, bostanımızda Lahîf adında bir atı vardı." JBohfirî]
Bazılarına göre Lahîf kelimesi, (noktalı) "hı" harfiyle telaffuz edilmiştir.
6343- Ali radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir katır

hediye edildi. Ona bindi.
Ali dedi ki: 'Merkepleri atlara aşırsak ta böyle katırlar elde etsek, olmaz mı?'
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Bunu ancak (bunun şer' î hükmünü) bilmeyenler yapar'."
INesâî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.l
6344- Süveyd bin Hubeyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"En güzel mal veya geçerli akçe dişi taydır."
6345- Ebû Kebşe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir müslümana kısrak verir; o da ona yine kısrak doğurursa, Allah yolunda yetmiş kısrak seferber etmişçesine ecir alır. Eğer doğurmazsa, o zaman Allah yoluna adamış olduğu tek bir kısrağın ecrini alır."
|Ahmed veTaberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
6346- İbn Ömer radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"İnsanların aralarında birbirlerine verdikleri su bulunan yerlerden daha üstün bir şey olmaz. Çünkü kişi oraya atını salar, su içer de bu, onun için bir ecir vesilesi olur. Boğasını bırakır ondan su içer de bu da onun için bir sevap nedeni olur."
[Taberânî, Mu'vemu'I-Kebîr'de]
6347- Amr bin Avf el-Müzenî radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Atlar sulama gününde (diğer hayvanlardan) önce sulanır." [İbn Mâce.j
"Su taksim etme bölümünde" zayıf bir isnadla bunu rivayet etti.

TAHRİC

==

6075-Lafız Tirmizî'ye aittir. Bu hadisi Tirmizî (no. 1667) ve Nesâî (cihâd 39/9-4, VI, 40), Zehre b. Ma'bed an Ebî Sâlih mevlâ Osmân an Osmân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı "hasen sahîh garîb'tir.
6076-Bu hadisi Müslim (imâret no. 163, s. 1520), Tirmizî (no. 1665) ve Nesâî (cihâd 39/1-2, VI, 39), Şurahbîl b. es-Semt an Selmân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6077-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 290).
6078-Râvilerinden Saîd b. Hâlid b. e. Tavîl el-Kuraşî zayıftır. Onu İbn Hibbân hem güvenilir, hem de zayıf râviler arasında zikretmiştir (Mecma‘ V, 289).
6079-Bu hadisi Buhârî (cihâd 73, III, 224), Müslim (imâret no. 113-4, s. 1500) ve Tirmizî (no. 1664), Ebû Hâzım an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6080-Bu hadisi Müslim (imâret no. 113, s. 1500) ve Nesâî (cihâd 11, VI, 15), Ebû Hâzım an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6081-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2487), Muh. b. el-Musaffâ an Alî b. Ayyâş ani'l-Leys an Hayve an İbn Şüfey an Şüfey b. Mânî' an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
6082-Bu hadisi Ahmed (III, 438), Hasan an İbn Lehî'a an Zebbân an Sehl b. Muâz an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti. Zebbân ihtilâflı bir râvidir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 284).

6083-Bu hadisi Tirmizî (no. 1650), Ubeyd b. Esbât an ebîhî an Hişâm b. Sa'd an Sa'd b. Hilâl an Ebî Zübâb an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında hasen hükmü verdi.
6084-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2541), Tirmizî (no. 1657), Nesâî (cihâd 25, VI, 25) ve İbn Mâce (no. 2792), Mâlik bin Yuhâmir an Muâz asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî "hasen sahîh" hükmü vermiştir.
6085-Lafız Müslim'e aittir. Bu hadisi Mâlik (cihâd no. 2, s. 443-4), Buhârî (fardu'l-humus 8, IV, 50; tevhîd 28, 30, VIII, 188, 190), Müslim (imâret no. 103-5, s. 1495-6) ve Nesâî (îmân 24/2, VIII, 119-20), ayrı ayrı Ebû Zür'a ve el-A'rec, Ebû Hureyre'den tahrîc ettiler.
6086-6087-Lafzı Müslim'e aittir. Bu hadisi Mâlik (cihâd no. 1, s. 443), Buhârî (cihâd 2/2, III, 201), Müslim (imâret no. 110, s. 1498), Tirmizî (no. 1619) ve Nesâî (cihâd 17, VI, 19), Ebû Sâlih ve Saîd b. el-Müseyyeb (ayrı ayrı) an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6088- Bu hadisi Buhârî (cihâd 2/1, III, 200-1), Müslim (imâret no. 122, s. 1503), Ebû Dâvud (no. 2485), Tirmizî (no. 1660), Nesâî (zekât 74, V, 83; cihâd 7, VI, 11) ve İbn Mâce (no. 3978), ez-Zührî an Atâ b. Yezîd an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6089-Bu hadisi Tirmizî (no. 1652) ve Nesâî (zekât 74, V, 83-84), Atâ b. Yesâr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî "garîb" hükmü verdi.
Mâlik ise (cihâd no. 4, s. 445), Atâ b. Yesâr'ın mürseli olarak tahrîc etti.
6090-Bu hadisi Tirmizî (no. 1633) ve Nesâî (cihâd 8, VI, 12), Hennâd an İbni'l-Mübârek ani'l-Mes'ûdî an Muh. b. Abdirrahman an ësâ b. Talha an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
6091-Bu hadisi Buhârî (cihâd 16, III, 207), Tirmizî (no. 1632) ve Nesâî (cihâd 9, VI, 14), el-Velîd b. Müslim an Yezîd b. e. Meryem an Abâye b. Râfi' an Ebî Abs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6092-Bu hadisi Tirmizî (no. 1639), Nasr b. Alî an Bişr b. Ömer an Şuayb b. Ruzayk an Atâ el-Horâsânî an Atâ b. e. Rebâh an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6093-Bu hadisi Müslim (imâret no. 130-1, s. 1505), Ebû Dâvud (no. 2495) ve Nesâî (cihâd 8, VI, 12-14), ayrı ayrı Ebû Sâlih ve Ka'kâ' b. el-Leclâ' an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6094-Bu hadisi Müslim (imâret no. 116, s. 1501) ve Nesâî (cihâd 18, VI, 19-20), İbn Vehb an Ebî Hânî el-Havlânî an Ebî Abdirrahman el-Hubulî an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6095-Bu hadisi Müslim (imâret no. 146, s. 1511) ve Tirmizî (no. 1659), Ca'fer b. Sül. an Ebî İmrân el-Cevnî an Ebî Bekr b. e. Mûsâ an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6096-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2537), Mûsâ b. İsmaîl an Hammâd an Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Hâfız İbn Hacer, İsâbe'de isnâdının hasen olduğunu söyledi.
6097-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3965), Tirmizî (no. 1638), Nesâî (cihâd 26/2, VI, 26-7) ve İbn Mâce (no. 3144), Katâde an Sâlim b. ebî'l-Ca'd an Ma'dân b. e. Talha an Ebî Necîh asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı sahîhtir. Lafzı Nesâî'ye aittir.
6098-Bu hadisi Nesâî (cihâd 26/3, VI, 27), Muh. b. el-Alâ an Ebî Muâviye ani'l-A'meş an Amr b. Murre an Sâlim b. ebi'l-Ca'd an Şurahbîl b. es-Semt an Ka'b senedi ile tahrîc etti.
6099-Bu hadisi Bezzâr (no. 1706), Muh. b. Ma'mer an Ebî Âsım an Şebîb b. Bişr an Enes senedi ile tahrîc etti.
Râvi, Şebîb hakkında ihtilâf olan bir râvidir (Mecma‘ V, 270).
6100-Bu hadisi Bezzâr (no. 1707), Abdurrahman b. el-Fadl b. Muvaffık an Zeyd b. el-Hubâb an Humeyd mevlâ li-İbni Alkame an Atâ b. e. Rebâh an Ebî Hüreyre senedi ile tahrîc etti.
Heysemî, Bezzâr'ın şeyhini tanımadığını, diğer râvilerinin ise güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma‘ V, 270).
6101-Bu hadisi Mâlik (cihâd no. 28, s. 460), Buhârî (cihâd 28, III, 210), Müslim (imâret no. 128-9, s. 1504-5), Nesâî (cihâd 37, II, 38) ve İbn Mâce (no. 191), Mâlik an Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6102-Bu hadisi Buhârî (cihâd 45, III, 216) ve Nesâî (hayl 11, VI, 225), Talha b. e. Saîd an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

6103-Bu hadisi Müslim (imâret no. 132, s. 1505) ve Nesâî (cihâd 46, VI, 49), el-A'meş an Ebî Amr eş-Şeybânî an Ebî Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6104-Bu hadisi Tirmizî (no. 1626), Muh. b. Râfi' an Zeyd b. Hubâb an Muâviye b. Sâlih an Kesîr b. el-Hâris ani'l-Kâsım Ebî Abdirrahman an Adî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "muhâlefet" hükmü verdi.
6105-Bu hadisi Tirmizî (no. 1625) ve Nesâî (cihâd 45, VI, 49), er-Rükeyn b. Rebî' an ebîhî an Yüseyr b. Amr (yahut Umeyle) an Hureym asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî "hasen" hükmü verdi.
6106-Bak. Mecma‘ V, 282.
6107-Bu hadisi İbn Mâce (no. 2761), Hârûn b. Abdillah el-Hammâl an İbn e. Füdeyk ani'l-Halîl b. Abdillah ani'l-Hasan an .... senedi ile tahrîc etti. Zehebî, Halîl hakkında "durumu bilinmiyor" demiştir.
İrsâl ile Hasan'ın bu sahâbilerin bazılarına ulaşamadığı kasdedilmiştir.
6108-Bu hadisi Buhârî (cihâd 38/1, III, 214), Müslim (imâret 135, s. 1506-7), Ebû Dâvud (no. 2509), Tirmizî (no. 1628) ve Nesâî (cihâd 44/1-2, VI, 46), Busr b. Saîd an Zeyd b. Hâlid asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6109-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2526), Leys b. Sa'd an Hayve an İbn Şüfeyy an ebîhî an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6110-Bu hadis, Ahmed'in Müsned'ininin matb nüshasında yoktur. İbn Hacer'in, Atraf'ında isnâdı şöyledir: Esved an Şerîk an Ebî İshâk an Cebele.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 283).
6111-Bu hadisi Taberânî, Anbese b. Mihrân ani'z-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre tarikiyle tahrîc etti.
Anbese zayıf bir râvidir (Mecma‘, V, 290).
6112-Bu hadisi Buhârî (cihâd 70/2, III, 223), Yahyâ b. Yûsuf an Ebî Bekr an Ebî Hasîn an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
6113-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2525), Süleymân b. Süleym an Yahyâ b. Câbir an İbn ahî Ebî Eyyûb an Ebî Eyyûb asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6114-Bu hadisi Nesâî (cihâd 41/1-2, VI, 42), Seyyâr Ebû'l-Hakem an Cebr b. Abîde an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti. Râvileri güvenilir kimselerdir.
6115-Bunun isnâdından tâbiî düşmüştür, zâhir o, Râşid b. Sa'd'dır. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 282).
6116-Râvilerinden Abdullah b. Sâlih ve diğerleri güvenilir kimselerdir. el-Hâkim ise "Buhârî'nin şartınca sahîh" olduğunu söylemiştir (Mecma‘ V, 327).
6117-Bu hadisi Tirmizî (no. 1669), Ziyâd b. Eyyûb an Yezîd b. Hârûn ani'l-Velîd b. Cemîl ani'l-Kâsım e. Abdirrahman an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6118-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2520), Osmân b. e. Şeybe an Abdillah b. İdrîs an Muh. b. İshâk an İsm. b. Ümeyye an Ebî'z-Zübeyr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6119-Bu hadisi Müslim (imâret no. 121, s. 1502) ve Tirmizî (no. 3011), el-A'meş an Abdillah b. Murre an Mesrk an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6120-Bu hadisi Buhârî (cihâd 21, III, 208), Müslim (imâret no. 108-9, s. 1498), Tirmizî (no. 1643) ve Nesâî (cihâd 30, VI, 32), Şu'be an Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6121-Bu hadisi İbn Mâce (no. 2798), İbn e. Şeybe an İbn e. Adî an İbn Avn an Hilâl b. e. Zeyneb an Şehr b. Havşeb an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
6122-Bu hadisi Nesâî (cihâd 32, VI, 33-4), Muh. b. Beşşâr an Ebî Âsım an Muh. b. Aclân an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
6123-Bu hadisi Tirmizî (no. 1640), Yahyâ b. Talha an Ebî Bekr b. Ayyâş an Humeyd an Enes senedi ile tahrîc etti.
6124-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 293).
6125-Bu hadisi Tirmizî (no. 1663), ed-Dârimî an Nuaym b. Hammâd an Bakiyye b. el-Velîd an Buceyr b. Sa'd an Hâlid b. Ma'dân ani'l-Mikdâm senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
6126-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2522), Ah. b. Sâlih an Yahyâ b. Hassân ani'l-Velîd b. Rebâh an Nimrân b.

Utbe an ümmi'd-Derdâ an Ebî'd-Derdâ senedi ile tahrîc etti.
6127-Bu hadisi Tirmizî (no. 1644), Kuteybe an İbn Lehî'a an Atâ b. Dînâr an Ebî Yezîd el-Havlânî an Fadâle b. Ubeyd an Ömer senedi ile tahrîc etti ve "hasen garîb" hükmü verdi.
6128-Bu hadisi Dârimî (II, 206), Muh. b. el-Mübârek an Muâviye b. Yahyâ an Safvân b. Amr an Ebî'l-Müsennâ el-Emlkî an Utbe senedi ile tahrîc etti.
Ayrıca bunu Ahmed ceyyid isnâd ile, Taberânî ve İbn Hibbân da tahrîc ettiler (Tergîb II, 317).
6129-Bu hadisi Buhârî (cihâd 13, III, 206) ve Müslim (imâret no. 144, s. 1509), Ebû İshâk ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Lafız Buhârî'nindir.
6130-Bu hadisi Nesâî (cenâiz 112/1, IV, 99), İbr. b. el-Hasan an Haccâc an Leys b. Sa'd an Muâviye b. Sâlih an Safvân b. Amr an Râşid b. Sa'd an raculin senedi ile tahrîc etti.
6131-Bu hadisi Tirmizî (no. 1668) ve Nesâî (cihâd 35, VI, 36), İbn Aclân ani'l-Ka'kâ' b. Hakîm an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı "hasen sahîh garîb"tir.
6132-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2536), Mûsâ b. İsm. an Hammâd an Atâ b. es-Saîb an Murre el-Hemedânî an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
6133-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2488), Abdurrahman b. Sellâm an Haccâc b. Muh. an Ferec b. Fadâle an Abdilhabîr senedi ile tahrîc etti.
6134-Bu hadisi Müslim (imâret no. 157, s. 1517), Ebû Dâvud (no. 1520), Tirmizî (no. 1653), Nesâî (cihâd 36, VI, 36) ve İbn Mâce (no. 2797), Abdurrahman b. Şurayh an Sehl b. e. Umâme b. Sehl b. Huneyf an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6135-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2499), Abdülvehhâb b. Necde an Bakiyye an İbn Sevbân an ebîhî an Mekhl an Abdirrahman b. Ganm an Ebî Mâlik senedi ile tahrîc etti.
6136-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2521), Müsedded an Yezîd b. Zurey' an Avf an Hasnâ binti Muâviye senedi ile tahrîc etti.
6137-Bu hadisi Mâlik (cihâd no. 32, s. 461-2), Ebû'n-Nadr mevlâ Ömer b. Ubeydillah'tan direkt olarak ahzetmiştir.
İbn Abdilberr, bunun bütün Muvattâ rivayetlerinde bu şekilde mürsel olarak geldiğini ancak mânâsının pek çok sahîh rivayetlere dayandığını söylemiştir.
6138-Bu hadisi Bezzâr (no. 1715), Seleme b. Şebîb an Muh. b. Muâviye an Müslim b. Hâlid an Şerîk b. e. Nemir an Enes senedi ile tahrîc etti.
Heysemî, Muh. b. Muâviye'nin metrûk, Müslim b. Hâlid'in ise ihtilâflı bir râvi olduğunu söylemiştir (Mecma‘ V, 291).
6139-İbnü'l-Mübârek'in Mes'ûdî'den hadis dinlediği sâbit olmuştur. Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 296).
6140-Heysemî, isnâdında tanımadığı bir râvi bulunduğunu söylemiştir (Mecma‘ V, 296).
6141-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2493), Mervân an Hilâl b. Meymûn an Ya'lâ b. Şeddâd an Ümmi Harâm asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Hilâl, hakkında ihtilâf olan bir râvidir.
6142-Bu hadisi İbn Mâce (no. 2777), Hişâm b. Ammâr an Bakiyye an Muâviye b. Yahyâ an Leys b. e. Süleym an Yahyâ b. Abbâd an Ümmi'd-Derdâ an Ebî'd-Derdâ senedi ile tahrîc etti.
Muâviye zayıf bir râvidir.
6143-Bu hadisi Mâlik (salâtu'l-cemâat no. 6, s. 131), Ahmed (II, 325, 533), Buhârî (ezân 73, I, 176; cihâd 30, III, 211), Müslim (imâret no. 164, s. 1521), Tirmizî (no. 1063) ve İbn Hibbân (no. 3178), Mâlik an Summâ an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6144-Bu hadisi Nesâî (cenâiz 112/2, IV, 99-100) ve Ahmed (III, 400; VI, 465), Süleymân et-Teymî an Ebî Osmân an Âmir b. Mâlik an Safvân senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir.
6145-Bu hadisi Mâlik (cenâiz no. 36, s. 233), Ebû Dâvud (no. 3111) ve Nesâî (cenâiz 14/1, IV, 13-4), Mâlik an Abdillah b. Abdillah b. Câbir b. Atîk an Atîk b. el-Hâris an Câbir b. Atîk asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

6146-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4772), Tirmizî (no. 1421), Nesâî (tahrîmu'd-dem 22-4, VII, 115-6) ve İbn Mâce (no. 2580), Ebû Ubeyde b. Muh. b. Ammâr b. Yâsir an Talha b. Abdillah b. Avf an Saîd senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdının sahîh olduğuna hükmetti.
6147-Bu hadisi Nesâî (tahrîmu'd-dem 25, VII, 117), el-Kâsım b. Zekeriyyâ an Saîd b. Amr an Abser an Mutarrif an Sevâde b. ebî'l-Ca'd an Ebî Ca'fer an Süveyd senedi ile tahrîc etti.
6148-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2539), Hişâm b. Hâlid ani'l-Velîd an Muâviye b. e. Selâm an ebîhî an ceddihî Ebî Selâm an raculin senedi ile tahrîc etti.
6149-Bu hadisi Nesâî (cihâd 36/3,VI, 37-8), Amr b. Osmân an Bakiyye an Buhayr an Hâlid an İbn e. Bilâl ani'l-İrbâd senedi ile tahrîc etti.
6151-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2533), Ah. b. Sâlih an İbn Vehb an Muâviye b. Sâlih ani'l-Alâ b. el-Hâris an Mekhl an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Mekhl, Ebû Hureyre'yi işitmemiştir. Bu nedenle isnâdı munkatıdır.
6152-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2504) ve Nesâî (cihâd 1, VI, 7), Hammâd b. Seleme an Humeyd an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6153-Bu hadisi Müslim (imâret no. 86, s. 1488), İbn Nümeyr an ebîhî an Abdillah b. e. Hüseyn an Atâ an Âişe senedi ile;
Buhârî ise (cihâd 1, III, 200; 27, III, 210; 194, IV, 4; cezâus-sayd 10, II, 214; cizye 22, IV, 72), Mücâhid an Tâvus an İbn Abbâs tarikiyle tahrîc ettiler.
6154-Bu hadisi Müslim (imâret 158, s. 1517), Ebû Dâvud (no. 2502) ve Nesâî (cihâd 2, VI, 8), İbnü'l-Mübârek an Vüheyb b. el-Vered an Ömer b. Muh. b. el-Münkedir an Summâ an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6155-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2503), el-Velîd b. Müslim an Yahyâ b. el-Hâris ani'l-Kâsım Ebî Abdirrahman asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Kâsım hakkında bazı menfî sözler sarfedilmiştir.
6156-Bu hadisi Buhârî (cihâd 156, IV, 24) ve Müslim (cihâd no. 19), Ebû Âmir el-Akadî an Muğîre b. Abdirrahman an Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6157-Bu hadisi Nesâî (hayl 1, VI, 214-5), Ah. b. Abdilvâhid an Mervân b. Muh. an Hâlid b. Yezîd b. Sâlih an İbr. e. Able ani'l-Velîd b. Abdirrahman an Cübeyr b. Abdirrahman an Seleme senediyle tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir.
6158-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3462), Hayve b. Şurayh an İshâk Ebî Abdirrahman el-Horâsânî an Atâ el-Horâsânî an Nâfi' an İbn Ömer.
6159-Bu hadisi Buhârî (hars ve'l-müzârâa 2, III, 66), Abdullah b. Yûsuf an Abdillah b. Sâlim an Muh. b. Ziyâd an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti.
6160-Bu hadisi Buhârî (cihâd 15, III, 206; fardu'l-humus 10, IV, 51; tevhîd 28, VIII, 189), Müslim (imâret no. 149, s. 1512), Ebû Dâvud (no. 2517), Tirmizî (no. 1646), Nesâî (cihâd 21, VI, 23) ve İbn Mâce (no. 2783), Ebû Vâil an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6161-Bu hadisi Nesâî (cihâd 24, VI, 25), ësâ b. Hilâl an Muh. b. Himyer an Muâviye b. Sellâm an İkrime b. Ammâr an Şeddâd Ebî Ammâr an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti.
6162-Bu hadisi Nesâî (cihâd 23/2-3, VI, 24-5), Hammâd b. Seleme an Cebele b. Atiyye an Yahyâ b. el-Velîd an Ubâde asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6163-Bu hadisi Nesâî (cenâiz 61, IV, 60-1), Süveyd b. Nasr an İbni'l-Mübârek an İbn Cüreyc an İkrime b. Ammâr an İbn ebî Ammâr an Şeddâd senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir.
6164-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 5123), Muh. b. Abdirrahîm ani'l-Hüseyn b. Muh. an Cerîr b. Hâzım an Muh. b. İshâk an Dâvud b. Husayn an Abdirrahman b. e. Ukbe senedi ile tahrîc etti.
6165-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2556), Hişâm ed-Destevâî an Katâde ani'l-Hasan an Kays b. Ubâd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6166-Bu hadisi kaynak olarak ele aldığımız matb nüshasında bulamadım.
6167-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2595), Saîd b. Mansûr an Yezîd b. Hârûn ani'l-Haccâc an Katâde ani'l-

Hasan an Semure senedi ile tahrîc etti.
6168-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2638), el-Hasan bin Alî an Abdissamed an Ebî Âmir an İkrime b. Ammâr an İyâs b. Seleme an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
6169-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2637), Muh. b. Ubeyd an İbn Sevr an Ma'mer ani'z-Zührî an Abdirrahman b. Kâ'b b. Mâlik an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
6170-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2632) ve Tirmizî (no. 3578), el-Müsennâ b. Saîd an Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6171-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2597), Muh. b. Kesîr an Süfyân an Ebî İshâk ani'l-Mühelleb b. e. Sufre senedi ile tahrîc etti.
6172-Bu hadisi Mâlik (cihâd no. 43, s. 466-7), an Yahyâ b. Saîd an Muâz senediyle mevkûf olarak;
Ebû Dâvud (no. 2515) ve Nesâî (cihâd 46, VI, 49), Bakiyye b. el-Velîd an Büceyr an Hâlid b. Ma'dân an Ebî Bahriyye an Muâz asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6175-Bu hadisi Mâlik (cihâd no. 35, s. 463), an Yahyâ b. Saîd an Ömer senedi ile tahrîc etti.
6176-Bu hadisi Müslim (cihâd no. 3, s. 1357-8), Ebû Dâvud (no. 2613) ve Tirmizî (no. 1408), es-Sevrî an Alkame b. Mersed an Sül. b. Büreyde an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6177-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2614), Osmân b. e. Şeybe an Yahyâ b. Âdem ve Ubeydillah b. Mûsâ an Hasan b. Sâlih an Hâlid b. el-Fizr an Enes senedi ile tahrîc etti.
6178-Bu hadisi Buhârî (ıtk 13, III, 122), Müslim (cihâd no. 1, s. 1356) ve Ebû Dâvud (no. 2633), İbn Avn an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6179-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2670) ve Tirmizî (no. 1583), Katâde ani'l-Hasan an Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî'ye göre isnâdı "hasen (sahîh) garîb"tir.
6180-Bu mevkûfu Mâlik (cihâd 10, s. 447-8), an Yahyâ b. Saîd an Ebî Bekr senedi ile tahrîc etti.
6181-Bu hadisi Tirmizî (no. 1612), Katâde ani'n-Nu'mân ve Ebû Dâvud (no. 2655), Alkame b. Abdillah an Ma'kil ani'n-Nu'mân tarikleriyle tahrîc ettiler.
6182-Bu hadisi Müslim (salât no. 9, s. 288), Ebû Dâvud (no. 2634) ve Tirmizî (no. 1618), Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6183-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2635) ve Tirmizî (no. 1549), Süfyân b. Uyeyne an Abdilmelik Nevfel b. Müsâhik an İbn İsâm el-Müzenî an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
6184-Bu hadisi Buhârî (cizye 1, IV, 63-4), el-Fadl b. Ya'kb an Abdillah b. Ca'fer er-Rakkî ani'l-Mu'temir b. Sül. an Saîd b. Ubeydillah an Bekr b. Abdillah ve Ziyâd b. Cübeyr an Cübeyr b. Hayye senedi ile tahrîc etti.
6185-Bu hadisi Müslim (imâret no. 137-8, s. 1507) ve Ebû Dâvud (no. 2510), Ebû Saîd mevlâ'l-Mehrî an Ebî Saîd el-Hudrî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6186-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2647) ve Tirmizî (no. 1716), Yezîd b. e. Ziyâd an Abdirrahman b. e. Leylâ an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında hasen hükmü verdi.
6187-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2960), Mûsâ b. İsmaîl an İbr. b. Sa'd ani'z-Zührî an Abdillah b. Ka'b senedi ile tahrîc etti.
6188-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 328).
6189-6190-Bu hadisi Müslim (cihâd 137-140, s. 1444-6), Ebû Dâvud (no. 2727) ve Tirmizî (no. 1556), Yezîd b. Hürmüz an Necde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6191-Bu hadisi Nesâî (kasmu'l-fey' 3, VII, 129), Amr b. Alî an Yezîd b. Hârûn an Muh. b. İshâk ani'z-Zührî ve Muh. b. Alî an Yezîd b. Hürmüz senedi ile tahrîc etti.
6192-Bu hadisi Buhârî (cihâd 67, 68, III, 222), Bişr b. el-Mufaddal an Hâlid b. Zekvân ani'r-Rübeyyi' asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6193-Bu hadisi Müslim (cihâd no. 142, s. 1447), Hişâm b. Hassân an Hafsa binti Sîrîn an Ümmi Atiyye asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6194-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2673), Saîd b. Mansûr an Muğîre b. Abdirrahman an Ebî'z-Zinâd an Muh. b. Hamza an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
6195-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2616), Hennâd an İbni'l-Mübârek an Sâlih b. ebî'l-Ahdar ani'z-Zührî an

Urve an Usâme senedi ile tahrîc etti.
6196-6197-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2687), Saîd b. Mansûr an İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Bükeyr b. el-Eşacc an İbn Ya'lâ senedi ile tahrîc etti.
6198-Bu hadisi Müslim (imâret no. 153-4, s. 1514-5), Ebû Dâvud (no. 2785), Nesâî (cihâd 15, VI, 17-8) ve İbn Mâce (no. 2785), Ebû Hânî an Ebî Abdirrahman el-Hubulî an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6199-Bu hadisi lafzıyla Ebû Dâvud (no. 2508), Mûsâ b. İsmaîl an Hammâd an Humeyd an Mûsâ b. Enes an ebîhî senedi ile; yakın mânâsı ile Buhârî (cihâd 35/2, III, 213), Sül. b. Harb an Hammâd b. Zeyd an Humeyd an Enes senedi ile tahrîc ettiler.
6200-Bu hadisi Buhârî (cihâd 144, IV, 20) ve Ebû Dâvud (no. 2677), Muh. b. Ziyâd an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6201-Bu hadisi Müslim (imâret no. 134, s. 1506) ve Ebû Dâvud (no. 2780), Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6202-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2560), Muh. b. Dâvud b. Süfyân an Yahyâ b. Hassân an Süleymân b. Mûsâ an Ca'fer b. Sa'd b. Semure b. Cündeb an Habîb b. Sül. an ebîhî Sül. b. Semure an Semure senedi ile tahrîc etti.
6203-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2611), Tirmizî (no. 1555) ve İbn Mâce (no. 2827), Vehb b. Cerîr an ebîhî an Yûnus ani'z-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ebû Dâvud ve Tirmizî'ye göre bu rivayetin sahîhi Zührî mürselidir.
6204-Bu hadisi Buhârî (cihâd 83, III, 228-9) ve İbn Mâce (no. 2807), el-Evzâî an Sül. b. Habîb an Ebî Umâme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6205-Bu hadisi Buhârî (cihâd 185, IV, 35), Müslim (cennet no. 78, s. 2204), Ebû Dâvud (no. 2695) ve Tirmizî (no. 1551), Katâde an Enes an Ebî Talha asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6206-Bu mevkûfu Mâlik (cihâd no. 13, s. 449), an Nâfi' an İbn Ömer sahîh senedi ile tahrîc etti.
6207-Bu hadisi Müslim (nüzr no. 8, s. 1262-3) ve Ebû Dâvud (no. 3316), Eyyûb an Ebî Kılâbe an Ebî'l-Mühelleb an İmrân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6208-Bu hadisi Tirmizî (no. 1715), Mahmûd b. Gaylân an Ebî Ah. an Süfyân an İbn e. Leylâ ani'l-Hakem an Miksem an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6209-Heysemî'ye göre ricâli güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 330).
6210-Taberânî, bunu iki isnâd ile tahrîc etti. İlk isnâdın râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ V, 320).
6211-Mâlik (cihâd no. 17, s. 452), bunu belâğan direkt İbn Ömer'den nakletti.
Buhârî (cihâd 187/1-3, IV, 25-6) ve Ebû Dâvud (no. 2698-9), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6212-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3067), Ömer b. el-Hattâb ani'l-Firyâbî an Ebân b. Abdillah b. e. Hâzım an Osmân senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir.
6213-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3027), Hennâd an Ebî Usâme an Mücâlid ani'ş-Şa'bî an Âmir b. Şehr senedi ile tahrîc etti.
Mücâlid hakkında kelâm sarfedilmiştir.
6215-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3000), İbn Fâris ani'l-Hakem b. Nâfi' an Şuayb ani'z-Zührî an Abdirrahman b. Abdillah b. Ka'b b. Mâlik an ebîhi senedi ile tahrîc etti.
6216-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3041), Musarrif b. Amr an Yûnus b. Bukeyr an Esbât b. Nasr an İsm. b. Abdirrahman an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
İsmaîl es-Süddî'nin İbn Abbâs'ı dinleyip dinlemediği hussu tartışmalıdır.
6217-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 6217), el-Abbâs b. Abdilazîm an Abdirrahman b. Hâni' an Şerîk an İbrâhîm b. Muhâcir an Ziyâd senedi ile tahrîc etti.
Abdurrahman, İmâm Ahmed ve İbn Maîn'e göre zayıftır.
6218-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3050), Muh. b. ësâ an Eş'as b. Şu'be an Artât b. el-Münzir an Hakîm b. Umeyr ani'l-İrbâd senedi ile tahrîc etti.
Eş'as hakkında kelâm sarfedilmiştir.
6219-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3051), Ebû Avâne an Mansûr an Hilâl an raculin min Sakîf an raculin min

Cüheyne asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Görüldüğü isnâdında mechûl bir râvi vardır.
6220-Bu hadisi Buhârî (şurt 14, III, 177), Ebû Ahmed an Muh. b. Yahyâ el-Kinânî an Mâlik an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
6221-Bu hadisi Buhârî (fardu'l-humus' 19, IV, 61) ve Müslim (müsâkât no. 6, s. 1187-8), Mûsâ b. Ukbe an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile daha uzun bir metinle tahrîc ettiler.
6222-Bu hadisi Buhârî (şurt 14, III, 177) ve Ebû Dâvud (no. 3006-7), an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Bu metin Buhârî'nin İstanbul matbu nüshasında yer almamıştır. Buhârî'deki mevcdiyetini Mizzî'nin Tuhfetu'l-İşrâf'ından öğrenmekteyiz.
6223-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3018), İbnu's-Serh an İbn Vehb an Yûnus b. Yezîd ani'z-Zührî senedi ile tahrîc etti.
6224-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2759) ve Tirmizî (no. 1580), Şu'be an Ebî'l-Feyd an Süleym b. Âmir an Amr b. Abese asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı sahîhtir.
6225-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3052), Sül. b. Dâvud an İbn Vehb an Ebî Sahr el-Medînî an Safvân senedi ile tahrîc etti.
6226-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2758), Ah. b. Sâlih an İbn Vehb an Amr an Bukeyr b. el-Eşacc ani'l-Hasan b. Alî b. e. Râfi' an Ebi Râfi' senedi ile tahrîc etti.
6227-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2761), Muh. b. Amr er-Râzî an Seleme b. el-Fadl an Muh. b. İsh. an Sa'd b. Târık an Seleme senedi ile tahrîc etti.
6228-Bu hadisi Mâlik (cihâd no. 12, s. 448-9), an raculin min ehli-l-Kfe an Ömer senedi ile tahrîc etti.
6229-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2764), Osmân b. e. Şeybe an Süfyân b. Uyeyne an Mansûr an İbrâhîm ani'l-Esved an Âişe senedi ile tahrîc etti.
6230-Bunu Mâlik (cihâd 12, s. 449; 26, s. 460), belâğan irâd etti.
6231-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3038-9), Tirmizî (no. 623), Nesâî (zekât 8, III, 25-6) ve İbn Mâce (no. 1803) Ebû Vâil ve Mesrk (ayrı ayrı) an Muâz asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, hasen hükmü verdi.
6232-Bu hadisi Mâlik (zekât no. 43, s. 279), an Nâfi' an Eslem senedi ile tahrîc etti.
6233-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3044), Muh. b. Miskîn an Yahyâ b. Hassân an Hüşeym an Dâvud b. e. Hind an Kuşeyr b. Amr an Becâle bin Abde an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6234-Bu hadisi Buhârî (cizye 1, IV, 62), Ebû Dâvud (no. 3043) ve Tirmizî (no. 1586), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Becâle asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6235-Mâlik (zekât no. 42, s. 278), doğrudan Ca'fer'den ahzetmiştir.
6236-Muvattâ, zekât no. 41, s. 278).
6237-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3037), el-Abbâs b. Abdilazîm an Sehl b. Muh. an Yahyâ b. e. Zâide an Muh. b. İshâk an Âsım b. Ömer an Enes senedi ile tahrîc etti.
6238-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2961), Mahmûd b. Hâlid an Muh. b. Âiz ani'l-Velîd an ësâ b. Yûnus an ibnin li-Adî b. Adî el-Kindî an Ömer b. Abdilazîz senedi ile tahrîc etti.
6239-Bu hadisi Mâlik (zekât no. 46, s. 281), ani'z-Zührî an Sâlim b. Abdillah an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
6240-Bu hadisi Mâlik (zekât no. 47-8, s. 281), ani'z-Zührî ani's-Sâib senedi ile tahrîc etti.
6241-Bu hadisi Müslim (fiten 33, s. 2220-1) ve Ebû Dâvud (no. 3035), Züheyr an Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6242-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3053) ve Tirmizî (no. 633), Cerîr an Kâbûs an ebîhî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Tirmizî, bu rivayetin mürsel olarak da geldiğini söyledikten sonra herhangi bir sıhhat tercihinde bulunmamıştır.
6243-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3082), Hayve b. Şurayh an Bakiyye an Umâre b. ebi'ş-Şa'sâ' an Sinân b. Kays an Şebîb b. Nuaym an Yezîd b. Humeyr an Ebî'd-Derdâ senedi ile tahrîc etti.
Bakiyye, burada tahdîs sigası ile rivayette bulunmuştur.

6244-Râvilerinden Leys'in kâtibi Abdullah b. Sâlih ihtilaflı bir râvidir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 13).
6245-Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VI, 13).
6246-Bu hadisi Buhârî (edeb 99, VII, 114-5), Müslim (cihâd no. 10-11, s. 1360), Ebû Dâvud (no. 2756), Tirmizî (no. 1581) ve İbn Mâce (no. 2872), muhtelif tariklerden olmak üzere İbn Ömer'den tahrîc ettiler.
6247-6248-Bu hadisi Müslim (cihâd no. 15-16, s. 1361), Ebû Nadre an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6249-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2736, 3015), Muh. b. ësâ an Mücemma' b. Ya'kb an ebîhî an ammihî Abdirrahman b. Yezîd an ammihî Mücemma' senedi ile tahrîc etti.
6250-Bu hadisi Ahmed (II, 62), Buhârî (cihâd 51, III, 218), Müslim (cihâd no. 57, s. 1383), Ebû Dâvud (no. 2733), Tirmizî (no. 1554) ve İbn Mâce (no. 2854), an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6251-Bu hadisi Nesâî (hayl 17, VI, 228), el-Hâris b. Miskîn an İbn Vehb an Saîd b. Abdirrahman an Hişâm b. Urve an Yahyâ b. Abbâd b. Abdillah b. ez-Zübeyr an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir.
6252-6253-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3013-4), Sül. b. Bilâl an Yahyâ b. Saîd an Beşîr b. Yesâr asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6254-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3019), İbnü's-Serh an İbn Vehb an Yûnus b. Yezîd ani'z-Zührî senedi ile tahrîc etti.
6255-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2729), Zeyd b. el-Hubâb an Râfi' b. Seleme b. Ziyâd an Haşrec senedi ile tahrîc etti. Bunun isnâdı zayıftır.
6256-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2730), Tirmizî (no. 1557) ve İbn Mâce (no. 2855), Bişr b. el-Mufaddel an Muh. b. Zeyd an Umeyr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
6257-Bu hadisi Tirmizî (no. 1558-a), Kuteybe an Abdilvâris b. Saîd an Urve b. Sâbit ani'z-Zührî senedi ile tahrîc etti ve "hasen garîb" hükmü verdi.
6258-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2731), Saîd b. Mansûr an Ebî Muâviye ani'l-A'meş an Ebî Süfyân an Câbir senedi ile tahrîc etti.
6259-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2725) ve Tirmizî (no. 1559), Büreyd b. Abdillah b. e. Bürde an ceddihî Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
6260-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 38, V, 81) ve Ebû Dâvud (no. 2724), İbn Uyeyne ani'z-Zührî an Anbese b. Saîd an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6261-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2726), Mahbb an Mûsâ an Ebî İshâk el-Fezarî an Küleyb b. Vâil an Hânî b. Kays an Habîb b. e. Müleyke an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
6262-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3036) ve Müslim (cihâd no. 47, s. 1376), Abdürrezzâk an Ma'mer an Hemmâm an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6263-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2706), Saîd b. Mansûr an İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an İbn Harşef el-Ezdî ani'l-Kâsım mevlâ Abdirrahman an ba'dı ashâbı-n-Nebî senedi ile tahrîc etti.
Kâsım hakkında menfi sözler sarfedilmiştir.
6264-Bu hadisi Buhârî (fardu'l-humus 20/2, IV, 61), Müsedded an Hammâd b. Zeyd an Eyyûb an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
6265-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2952), İbr. b. Mûsâ an ësâ an İbn e. Zi'b ani'l-Kâsım b. Abbâs an Abdillah b. Niyâr an Urve an Âişe senedi ile tahrîc etti.
6266-Bu hadisi Buhârî (fardu'l-humus 8, IV, 50; nikâh 58, VI, 139) ve Müslim (cihâd no. 32, s. 1366), Abdürrezzâk an Ma'mer an Hemmâm an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6267-Bu hadisi Buhârî (cihâd 189, IV, 36) ve Müslim (imâret no. 24, s. 1461-2), Ebû Hayyân an Ebî Zür'a an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6268-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2716), Muh. b. Dâvud b. Süfyân an Yahyâ b. Hassân an Sül. b. Mûsâ an Ca'fer b. Sa'd b. Semure an Habîb b. Sül. an ebîhî Sül. b. Semure an Semure senedi ile tahrîc etti.
6269-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2712), Mahbb b. Mûsâ an Ebî İshâk el-Fezârî an Abdillah b. Şevzeb an Âmir b. Abdilvâhid an İbn Büreyde an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.

6270-Bu hadisi Mâlik (cihâd no. 25, s. 459), Buhârî (mağâzî 38, V, 81; edeb 25/2, VII, 76; eymân 33, VII, 235), Müslim (imân no. 183, s. 108), Ebû Dâvud (no. 2711), Nesâî (eymân 38, VII, 24), İbn Hibbân (no. 4831) ve Beyhakî (VI, 316; Iî, 100, 137), Sevr b. Yezîd an Sâlim mevlâ İbn Mutî' an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6271-Bu hadisi Buhârî (cihâd 190, IV, 37), Alî b. Abdillah an Süfyân an Amr an Sâlim b. ebî'l-Ca'd an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
6272-Bu hadisi Nesâî (imâmet 58/1-2, II, 115-6), İbn Cüreyc ani'l-Fadl b. Ubeydillah an Ebî Râfi' senedi ile tahrîc etti.
Bu hadisi, İbn Huzeyme'nin Sahîh'inde de (Tergîb II, 309) yer almıştır.
6273-Bu hadisi Mâlik (cihâd 23, s. 458), Ebû Dâvud (no. 2710), Nesâî (cenâiz 66, IV, 64) ve İbn Mâce (no. 2848), Yahyâ b. Saîd an Muh. b. Yahyâ b. Habbân an Ebî Amre an Zeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6274-Bu mürseli Mâlik (cihâd no. 24, s. 458-9), an Yahyâ b. Saîd an Abdillah b. el-Muğîre senedi ile tahrîc etti.
İbn Abdilberr'e göre, bu hadis başka yollarla mevsûl olarak gelmemiştir.
6275-Bu hadisi Müslim (îmân no. 182, s. 107-8) ve Tirmizî (no. 1574), İkrime b. Ammâr an Simâk Ebî Zümeyl an İbn Abbâs an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6276-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2715), el-Velîd b. Müslim an Züheyr b. Muh. an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6277-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2705), Hennâd an Ebî'l-Ahvas an Âsım b. Küleyb an raculin senedi ile tahrîc etti.
6278-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2703), Sül. b. Dâvud an Cerîr b. Hâzım an Ya'lâ b. Hâkim an Ebî Lebîd senedi ile tahrîc etti.
6279-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2708), Ebû Muâviye an Muh. b. İshâk an Yezîd b. e. Habîb an Ebî Merzk mevlâ Tüceyb an Haneş es-San'ânî an Rüveyfa' senedi ile tahrîc etti.
6280-Bu hadisi Mâlik (k. da'veta'l-mazlm no. 1, s. 1003) ve Buhârî (cihâd 180/1, IV, 33), Mâlik an Zeyd b. Eslem an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6281-Bu hadisi Buhârî (şirb ve'l-müsâkât 11, III, 78; cihâd 146, IV, 21) ve Ebû Dâvud (no. 3038-4), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs ani's-Sa'b asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6282-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2750), bir kıssa ile birlikte Mervân b. Muh. an Yahyâ b. Hamza an Ebî Vehb an Mekhl an Ziyâd b. Câriye an Habîb senedi ile tahrîc etti.
6283-Bu rivayeti de Ebû Dâvud (no. 2748-9), Mekhl an Ziyâd b. Câriye asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6284-6286-Bu hadisi Mâlik (cihâd no. 15, s. 450), Buhârî (fardu'l-humus 3-4, IV, 55), Müslim (cihâd no. 35-37, s. 1368-9) ve Ebû Dâvud (no. 2741-45), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6287-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2722), Hârûn b. Abbâd an Vekî' an ebîhî an Ebî İshâk an Ebî Ubeyde an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
6288-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2753), daha uzun bir metinle Âsım b. Küleyb an Ebî'l-Cüveyriyye el-Cermî an Ma'n asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Âsım, ihtilaflı bir râvidir.
6289-6291-Bu hadisi Buhârî (îmân 19, I, 12; zekât 53, II, 131), Müslim (îmân no. 236-7, s. 132-3; zekât no. 131, s. 732-3), Ebû Dâvud (no. 4683-5) ve Nesâî (îmân 7, VIII, 103-4), ez-Zührî an Âmir b. Sa'd an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6292-Bu hadisi Müslim (zekât no. 137, s. 737), el-Adenî an Süfyân an Ömer b. Saîd b. Mesrk an ebîhî an Abâye b. Rifâ' an Râfi' senedi ile tahrîc etti.
6293-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2721), Saîd b. Mansûr an İsm. b. Ayyâş an Safvân b. Amr an Abdirrahman b. Cübeyr b. Nüfeyr an ebîhî an Avf ve Hâlid senedi ile tahrîc etti.
6294-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2701), İbr. b. Hamza an Enes b. İyâd an Ubeydillah an Nâfi' an İbn Ömer senediyle tahrîc etti.
6295-Lafız Mâlik'e aittir. Bunu o (cihâd no. 22, s. 457-8), Abdurrahman b. Saîd an Amr b. Şuayb senedi ile mürsel olarak; Nesâî (kasemu'l-fey' no. 7, VII, 131-2), Amr b. Yezîd an İbn e. Adî an Hammâd b. Seleme an Muh. b. İshâk an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.

6296-6298-Bu hadisi Ahmed (IV, 85, 81, 83), Buhârî (menâkıb 2/3, IV, 155; mağâzî 38, V, 79), Ebû Dâvud (no. 2979, 2980), Nesâî (kasemu'l-fey 5, 6, VII, 130), Taberânî (M. el-Kebîr no. 1591-4) ve İbn Hibbân (no. 3286), ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Cübeyr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6299-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2684), Osmân b. e. Şeybe an İbn Nümeyr an Hâşim b. el-Berîd an Hüseyn b. Meymûn an Abdillah b. Abdillah an Abdirrahman b. e. Leylâ an Alî senedi ile tahrîc etti.
6300-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2991), Muh. b. Kesîr an Süfyân an Mutarrif ani'ş-Şa'bî senedi ile tahrîc etti.
6301-Bu mürsel hadisi de Ebû Dâvud (no. 2993), Mahmûd b. Hâlid an Ömer b. Abdilvâhid an Saîd b. Beşîr an Katâde senedi ile tahrîc etti.
6302-6307-Bu hadisi Buhârî (fardu'l-humus 1, IV, 42-4; ferâid 3, VIII, 3-4; cihâd 80/3, III, 227-8; mağâzî 14, V, 23-5; nafakât 3/2, VI, 190-3; i'tisâm 5, VIII, 146-7), Müslim (cihâd no. 48-50, s. 1376-9), Ebû Dâvud (no. 2963, 2964, 2965, 2967), Tirmizî (no. 1619) ve Nesâî (kasemu'l-fey' 1, VII, 136-7), Mâlik b. Evs an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6308-Nesâî (fey' no. 15, VII, 134-5), Amr b. Yahyâ b. el-Hâris an Mahbb an Ebî İshâk an Şerîk an Husayf an Mücâhid senedi ile tahrîc etti.
6309-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2972), Abdullah b. el-Cerrâh an Cerîr ani'l-Muğîre an Ömer senedi ile tahrîc etti.
6310-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2950), en-Nüfeylî an Muh. b. Seleme an Muh. b. İshâk an Muh. b. Amr b. Atâ an Mâlik b. Evs an Ömer senedi ile tahrîc etti.
6311-Bu hadisi Buhârî (menâkı'bu'l-Ensâr 45, IV, 261), İbrâhîm b. Mûsâ an Hişâm an İbn Cüreyc an Ubeydillah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer an Ömer senedi ile tahrîc etti.
6312-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 12/25, V, 20), İshâk b. İbr. an Muh. b. Fudayl an İsmaîl an Kays senedi ile tahrîc etti.
6313-Bu hadisi Buhârî (salât 42, I, 108; cizye 4, IV, 65), İbr. b. Tahmân an Abdilazîz b. Suheyb an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6314-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2953), Safvân b. Amr an Abdirrahman b. Cübeyr b. Nüfeyr an ebîhî an Avf b. Mâlik asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6315-Bu hadisi Buhârî (hars 8, 9, 11, III, 9; şurt 5/2, III, 175; icâret 22, III, 55; mağâzî 40, V, 84), Müslim (müsâkât 1-5, s. 1186-7), Ebû Dâvud (no. 3008) ve İbn Mâce (no. 2467), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6316-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2574), Tirmizî (no. 1700) ve Nesâî (hayl 14, VI, 226-7), İbn e. Zi'b an Nâfi' b. e. Nâfi' an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
6317-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2576), Müsedded an Mu'temir an Ubeydillah an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
6318-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimseler olup Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ V, 263).
6319-Bu hadisi Ahmed (III, 256), Affân an Saîd b. Zeyd ani'z-Zübeyr b. el-Hırrît an Ebî Lebîd an Enes senedi ile tahrîc etti.
6320-6321-Bu hadisi Mâlik (cihâd no. 45, s. 467-8), Buhârî (salât 41, I, 108; cihâd 56, 57, 58, III, 219; i'tisâm 16, VIII, 154), Müslim (imâret no. 95, s. 1491-2), Ebû Dâvud (no. 2575), Tirmizî (no. 1699), Nesâî (hayl 13, VI, 226) ve İbn Mâce (no. 2877), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6322-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2579), Süfyân b. Hüseyn ani'z-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6323-Bu hadisi Buhârî (cihâd 59/1-2, III, 220; rikâk 38/1-2, VII, 190), Ebû Dâvud (no. 4802) ve Nesâî (hayl 14, VI, 227), Humeyd an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6324-Bu hadisi Müslim (imâret no. 169, s. 1522-3), Muh. b. Rumh an Leys ani'l-Hâris b. Ya'kb an Ar. b. Şemâse an Fukaym senedi ile tahrîc etti.
6325-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2513), Tirmizî (no. 1637) ve Nesâî (cihâd 26, VI, 28; hayl 8, VI, 222-3), muhtelif tariklerle Ukbe'den tahrîc ettiler.
Tirmizî, Sahîh hükmü vermiştir.
6326-Bu hadisi Buhârî (cihâd 78, III, 226-7), el-Ka'nebî an Hâtim b. İsm. an Yezîd b. e. Ubeyd an Seleme

senedi ile tahrîc etti.
6327-6328-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2544) ve Nesâî (hayl 3, VI, 218-9), Muh. b. Muhâcir an Akîl b. Şebîb an Ebî Vehb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6329-Bu hadisi Tirmizî (no. 1696-7) ve İbn Mâce (no. 2789), Yezîd b. e. Habîb an Ali b. Rebâh an Ebî Katâde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında sahîh hükmü vermiştir.
6330-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2545) ve Tirmizî (no. 2454), Şeybân b. Abdirrahman an ësâ b. Alî b. Abdillah b. Abbâs an ebîhî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı "hasen garîb"tir.
6331-Bu hadisi Müslim (imâret no. 101-2, s. 1494-5), Ebû Dâvud (no. 2547), Tirmizî (no. 1698) ve Nesâî (hayl 4, VI, 219), Selm b. Abdirrahman an Ebî Zür'a an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6334-Bu hadisi Buhârî (cihâd 43, 44, III, 215-6; fardu'l-humus 8/1, IV, 49-50), Müslim (imâret no. 98-9, s. 1493-4), Tirmizî (no. 1694) ve Nesâî (hayl 7, VI, 222), muhtelif tarikler ile Urve el-Bârikî'den tahrîc ettiler.
6335-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2542), Sevr b. Yezîd an Nasr el-Kinânî an raculin min Benî Süleym an Utbe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6336-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 259).
6337-Heysemî,isnâdında tanımadığı bir râvinin bulunduğunu söylemiştir (Mecma‘ V, 259).
6338-Bu mürsel hadisi Mâlik (cihâd no. 47, s. 468), an Yahyâ b. Saîd senedi ile tahrîc etti.
6339-Bu hadisi Nesâî (işretu'n-nisâ 1/2, VII, 62), Ah. b. Hafs b. Abdillah an ebîhî an İbr. b. Tahmân an Saîd b. e. Arbe an Katâde an Enes senedi ile tahrîc etti. Râvileri Sahîh ricâlindendir.
6340-Bu hadisi Nesâî (hayl 9, VI, 223), Amr b. Alî an Yahyâ b. Saîd an Abdilhamîd b. Ca'fer an Yezîd b. e. Habîb an Süveyd b. Kays an Muâviye b. Hudeyc an Ebî Zer senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir.
6341-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2546), Mûsâ b. Mervân an Mervân b. Muâviye an Ebî Hayyân et-Teymî an Ebî Zür'a an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
6342-Bu hadisi Buhârî (cihâd 46/2, III, 216), Alî b. Abdillah b. Ca'fer an Ma'n b. ësâ an Ubeyy b. Abbâs b. Sehl an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
6343-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2565) ve Nesâî (hayl 10, VI, 224), Leys b. Sa'd an Yezîd b. e. Habîb an Ebî'l-Hayr an İbn Züreyr an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6344-Bu hadisi Ahmed (III, 468), Revh b. Ubâde an Ebî Nuâme el-Adevî an Müslim b. Büdeyl an İyâs b. Züheyr an Süveyd senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 258).
6345-Bu hadisi Ahmed (IV, 321), Yezîd b. Abdirrabbih an Muh. b. Harb ani'z-Zebîdî an Râşid b. Sa'd an Ebî Âmir el-Hevzenî an Ebî Kebşe senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 266).
6346-Bu hadisin râvileri Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 266).
6347-Bu hadisi İbn Mâce (no. 2484), İbr. b. el-Münzir an Ebî'l-Ca'd an Abdirrahman b. Abdillah an Kesîr b. Abdillah b. Amr b. Avf an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
Bu hadis uydurmadır. Râvisi Kesîr, hadiste "kezzâb"dır.

SİYER VE MAGAZI BAHSİ

PEYGAMBER (S.A.V)'İN SOYUNUN YÜCELİĞİ, PEYGAMBERLİĞİNİN SOYU VE İSİMLERİ

6348- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben, Ademoğullarmin asır asır geçen en güzel asırlarından birinde gönderildim. Asırlar asırları kovaladı, nihayet benim içinde bulunduğum asır gelip çattı." |Buhârî|

6349- Vasile radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, İsmaîloğullarmdan Kinâne'yi seçti. Kinâne'den de Kureyş'i seçti. Kureys'ten de Hâşimoğullarım seçti. Haşimo-ğullarından da beni seçti." |Müslim ve Tirmizî.l

6350- el-Abbâs radiyallahu anh'dan: Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Kureyş oturup, kendi aralarında soyluluklarından söz ettiler. Seni de süprüntü yerde (biten) hurma ağacına benzettiler." Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Allah yaratıkları yarattı. Beni de (bu yaratıkların) en hayırlı fırkaları (insanlar) içinde kıldı. Sonra o iki fırkanın en hayırlısından kıldı. Sonra kabileleri seçti (yarattı): beni en hayırlı kabilede kıldı. Sonra evleri (aileleri) seçti, beni en iyi evde (Hâşimoğullarında) kıldı. Böylece ben şahıs olarak en hayırlı bir şahıs, aile olarak da en hayırlı aile oldum."
[Tirmİzîj

6351- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ma'd bin Adnan'ın çocukları kırk adama ulaşınca, Musa'nın askerlerine dalıp, yağmaladılar. Bunun üzerine Musa onlara karşı beddua etti ve dedi ki: 'Ya Rabbi! Bunlar Ma'd'in çocuklarıdır, orduma saldırdılar.' Bunun üzerine Allah ona şöyle vahyetti: 'Onlara beddua etme! içlerinden ümmî, uyarıcı ve müjdeci bir peygamber seçilecektir. İçlerinden esirgenmiş bir ümmet, Vmmet-i Mu-hammed gelecektir ki Allah'ın kendilerine vereceği pek az rızka razı olacaklar. Allah da onların pek az ameline razı olacaktır. Onların peygamberi, Muhammed bin Abdillah bin Ab-dil-Muttalib'dir. Şekl-i şemailinde mütevazi, sükûtunda ise özün

özü. Konuştuğu zaman hikmetle konuşacak. Onu ben milletinin en hayırlısı olan Kureyş'ten onların da en seçkinlerinden çıkartacağım. O ve ümmeti hayır-dan intikal ede ede yine hayırda (en iyide) istikrar edecektir'."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir îsnadla.|
6355- el-Abbâs radiyallahu anh'dan: Dedi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Ben seni övmek istiyorum."
Şöyle buyurdu:
"Haydi öyleyse, Allah ağzına sağlık ihsan etsin!"
Bunun üzerine şu şiiri inşâd etti:
"Önce gölgelerde ve yaprağın sallandığı güzel bir yerde idin.
Sonra beldelere düşüp indin, orada sen ne bir beşer, ne bir çiğnem et ve ne de bir kan pıhtısı idin.
Belki sen gemiye binen bir nutfe idin. Ehli boğulurken sen bir kartalın kanadına yapışmıştın. Alem asır be asır intikal edip dururken; sen de sulbden sulbe intikal etmiştin.
Görkemli evin yükseklerden gelme muhteşem bir aile idi.
Doğduğunda yeryüzü aydınlandı. Nurunla ufuklar nurlandı.
Biz o ışıkta, o nurda ve o dosdoğru yolda âdeta yanıp tutuşuyorduk."
[Taberanî, Mu'cemu'l-Kebir'de]
6356- Rakîka bint Ebî Sayfî radiyallahu anhâ'dan:
"O, Abdulmuttalib'in ikizi idi. Dedi ki: Kureyş aidi ardma kıtlık çekti.
Hayvanların memeleri kurudu, kemikleri inceldi.
Bir gece uyurken şunu işittim: 'Ey Kureyş topluluğu! Gönderilecek olan Peygamberin doğumu yaklaşmıştır. Onun doğuşu çok hayâlı ve verimli olacaktır. İçinizdeki adamlara dikkat edin, bakın! O, orta boylu, İri kemikli, beyaz buğday renkli, iri gözlü, güzel yanaklı (olacaktır)! Onun iftihar etme hakkı vardır. Kendisine kızılacaktır, ancak susıılacaktır. O ve çocukları, her batından (boydan) bir adam da kendisine refakat etmek üzere aşağı insinler. Hacer-i Esved'i selâmlasınlar. Sonra Ebû Kubeys dağına çıksınlar. O adam dua etsin, cemaat de âmin desin!' Sabah olunca rüyasını anlattı. Baktılar bu niteliği aradılar bana anlatılan vasıfları, Abdulmutlalib el-Hamd'da buldular. Sonra her balından bir adam ona geldi. Gidip Hacer-i Esved'i istilâm ettiler. Sonra Ebû Kubeys dağına çıktılar. Cemaat etrafın-
da toplandı. Beraberinde yeni gelişmekte olan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de vardı.
Ellerini kaldırıp şöyle dua etti: 'Ey üzüntü ve kederleri gideren ulu A ilahım! Sen alimsin, (öğretilen) değilsin. Cimri olmayan taleb mercii de sensin. Bunlar senin

erkek ve kadın kullarındır. Hareminin etrafında senden niyaz ediyorlar, Sıkıntı ve kıtlıklar, develerini ve koyunlarını mahvetti. Bize bolca ve doyurucu şarıl şarıl yağan bir yağmur ver!'
Kâ'be'nin Rabbi hakkı için, daha oradan ayrılmadan gök yarıldı; vadileri dolduran bolca bir yağmur boşandı.
Rakîka şu şiiri terennüm etti:
'Övülen Şeybe'nin yüzü suyu hürmetine Allah, ülkemize yağmur yağdırdı.
Ne yapacağımızı bilemedik, yağmur her tarafı suya boğdu.
Sular bollaştı, ağaçlar ve hayvanlar bayram yaptı.
Bu, ulu Allah'ın bir lütfü ve keremidir. Bugün kendisiyle müjdelenen en hayırlısı Mudar'dır.
İşi mübarektir, onun yüzü suyu hürmetine Allah'tan rahmet istenir.
Mahlûk içinde onun ne dengi ve ne de emsali vardır'."
[İkisi de Taberânî, Mu' cemıt' l-Ke.Mr'ûç, zayıf bir se-nedie yer almaktadır.]
6357- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! Peygamberlik sana ne zaman sabit oldu?"
"Âdem ruh ile ceset arasındayken" diye cevap verdi.]Tirmizî|
6358- el-trbâd bin Sâriye radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Daha Adem toprağında yoğurulurken ben Allah katında peygamberlerin hâtemi (sonu) idim. Size bunun yorumunu bildireceğim. Bu İbrahim duasının sonucu, İsa'nın müjdesi ve annemin gördüğü şu rüyanın da sonucudur: Rüyasında kendisinden Şam köşklerini aydınlatan bir nurun çıktığını görmüş. Peygamberlerin anneleri hep böyledir."
[Ahmed, Taberânî, Mtı' remu' f-Kebtr'üt ve el-Bcz-zâr.|
6359- Buhârî radiyallahu anh'dan: "O sallallahu aleyhi ve sellem, Muham-med bin Abdillah bin Abdi'I-Mutlalib bin Hâ-şim bin Abdi Menâf bin Kusayy bin Kilâb bin Murre bin Kâ'b bin Lueyy bin Gâlib bin Fİhr bin Mâlik bin en-Nadr bin Kinâne bin Huzey-me bin Müdrike bin İIyâs bin Mudar bin Ni-zâr bin Ma'd bin Adnan'dır."
Bu (soy), Rezîn'de İbn Abbâs'tan mervidir.
6360- Cübeyr bin Mut'im radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Benim ffgg ismim vardır. Ben Muham-med'itn. Ben Ahmed'im. Ben, Allah'in benimle küfrü mahvettiği Mûhfyim. Ben insanların ayağı üzerinde haşrolunarak toplanacağı Haşir'im. Ben kendinden sonra hiçbir peygamber
gelmeyecek olan Âkıb'itn." Allah ayrıca onu "Rauf ve Rahîm" olarak da

adlandırmıştır.
[Mâlik, TİrmizÎ ve aynı lafızlarla Buharı ile Müslim.]
6361-Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize kendisini şu isimlerle isimlendirirdi: Buyurdu ki: "Ben Muhammed'im. Ben Ahmed'im. Ben Mukaffî'yim. Ben Tevbe peygamberiyim. Ben Rahmet peygamberiyim."
| Müslim]
6362- Ahmed ve Bezzâr, Huzeyfe'den şu ek ile rivayet ettiler: "Ben melhameler (büyük harplerin) peygamberiyim."
6363- Taberânî, Mu cemu' l-Kebîr vel-Ev-sat% Câbir'den şu ziyade ile:
"Kıyamet günü olduğu zaman ben, Peygamberlerin lideri ve şefaatlerinin sahibiyim.."
6364- (Mu'cem) el-Evsat ves-Sağîr'de İbn Abbâs radiyallahu anh'dan şu ziyade ile: "Ve (ben) Hâtem'im (yani peygamberlerin sonun-cusuyum)."
6365- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın benden, Kureyş'in sataşmasını ve lanetlerini nasıl önlediğine, hayret etmiyor musunuz? Onlar zemmedilen birine sövüyorlar. Zemmedilen birine lanet okuyorlar. Oysa ben Muhammed'imi" [Buhârî ve Nesâî.l

PEYGAMBER SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'İN DOĞUMU, SÜT EMMESİ, GÖĞSÜNÜN YARILIŞI VE BÜYÜMESİ

6366- Kays bin Mahrame radiyallahu anh'dan:
"Ben ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Fil (vak'asının) yılında doğduk. Osman bin Affân, Kubaş bin Üşeym'e sordu: 'Sen mi daha büyüksün, yoksa Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem mi daha büyüktür?'
Adam şu karşılığı verdi: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem benden daha büyüktür. Doğumda ise ben ondan daha önceyim! Ben kuşların tersini yeşil ve değişmiş olarak görmüş adamım'." [Tirmizîj
6367- Taberânî'nin Mu'cehiu'l-Kebtr'inde şöyle geçmektedir:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Fil yılında doğdu. Ficâr (olayı) ile Fil (olayı) arasında yirmi sene vardır. Ficâr ile Kâ'be inşası arasında onbeş yıl vardır. Kâ'be'nin yapımı ile, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in gönderilişi arasınde beş sene vardır. (Peygamber olarak) gönderildiğinde o, kırk yaşındaydı."
6368- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, pazartesi günü doğdu, pazartesi günü peygamber oldu; pazartesi Mekke'den Medine'ye hicret etti, pazartesi günü Medine'ye vardı. Pazartesi günü vefat etti.

Pazartesi günü Hacerü'l-Esved'i kaldırdı, pazartesi günü Bedr'i fethetti. Pazartesi günü Mâide sûresi 'el-Yevme ekmeltü leküm dîneküm (=Bugün sizin dininizi tamamladım.) nazil oldu."
[Ahmed ve Taberânî, Mıı'remıı'l-Kcbîr'de leyyin bîr senedle.l
6369- Halime binti'l-Hâris radiyallahu anh'dan:
"Beyaz bir merkebe binerek, Sa'doğulla-rından olan birtakım kadınlarla Mekke'de çocuklarını emzirtecek kimseleri arayıp bulmak için kıtlık olan bir yılda yola çıktık. Yiyecek bir şeyimiz kalmamıştı, beraberimizde dişi ve yaşlı bir deve vardı, bir damla bile sütü yoktu.
Bir de (baktığımız) çocuğumuz vardı. Ne bende, ne de devede ona yetecek süt olmadığı için, ağlama sesinden uyuyamaz olmuştuk. Nihayet Mekke'ye geldik. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kendisine sunulmadık hiçbir kadın kalmadı, fakat hiçbiri kabul etmedi, çünkü herkes babası olan çocuk arıyordu. Oysa o bir yetim idi. İçimiz-den diyorduk ki: 'Arkadaşlarımdan herbiri bir çocuk alınca, bakalım annesi ne yapacak?' Derken çocuk almadık hiçbir kadın kalmadı. Benden başka herkes emzirecek bir çocuk bulup aldı. Bu yüzden bir şey alma-dan geri dönmek istemedim. Kocama dedim ki: 'Mutlaka gidip şu yetim çocuğu alacağım!' Nitekim gittim, aldım, çadırıma döndüm. Kocam dedi ki: 'Onu almakla iyi ettin. Kim bilir belki Allah bunda bir hayır ve bereket ihsan eder.' Vallahi çocuğu kucağıma alır almaz, memelerim sütle dolup taştı. Onu emzirdim, doydu; süt kardeşini de emzirdim o da kana kana içip doydu. Gece olunca kocam, o yaşlı deveye gitti, bir de ne görsün memeleri sütle dolup taşmış. İstediğimiz kadar sağdı, içti, doydu ben de içtim, doydum. O gece iyice doyduk, ne açlığımız ve ne de susuzluğumuz kaldı. Çocuklarımız da bir rahat uyudular. Kocam şöyle demekten kendini alamadı:
'Vallahi çok mübarek bir çocuk aldın, benim kanaatim budur.' Merkebime binip yola çıktık. Kafiledeki her hayvanı geçti, zor durdurdum. Herkes şaşkına dönmüş ve şöyle soruyordu: 'O daha önce bizimle gelirken üstünde bulunduğun merkep değil midir?'
'Evet' diyordum. Nihayet konakladığımız yere vardık, en çorak bir yerdi. Bizim koyunlar bir anda memeleri sütle dolu olarak dönüyorlardı, yayıldıkları yerlerden. Diğer insanların koyunları ise yorgun, bitkin, aç ve susuz olarak dönüyorlardı. Herkesin koyunları sütsüz iken biz, koyunlarımızı sağıp bol bol süt içiyorduk. Mal sahipleri çobanlarına şöyle çıkışıyorlardı: 'Yazık size! Siz mallarımızı, Halime'nin çobanının otlattığı yerlerde otlatmıyor musunuz?' Evet haklı idiler, aynı yerlerde otlatıyorlardı, fakat onların koyunları aç ve sütsüz dönerken bizimkilerin memeleri âdeta sütle dolup taşıyordu.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir günde, diğer çocukların bir ayda büyüdükleri gibi gelişiyordu. Bir ayda bir senelik çocuk kadar büyüyordu. Bir yaşına girdiğinde bayağı gösterişli olmuştu. Nihayet annesine götürdük. Ama babası (süt babası) dedi ki: 'Oğlumu (süt oğlumu) bana geri ver. Çünkü Mek-ke'de o zamanlar salgın olan vebadan korkuyoruz.' Sonra onun bereketini de bir yandan kaçırmak istemiyorduk. O kadar ısrar ettik ki annesi: 'Haydi onu da beraberinizde götürün!' demek zorunda kaldı.
Bizde İkİ ay kaldı. Bir gün süt kardeşiyle beraber evlerin arkasında oynarlarken, bizim hayvanlarımızı otlatırken, süt kardeşi soluk soluğa geldi ve şöyle bağırdı: 'Kardeşim Ku-reyş'li çocuğa yetiş! Çünkü ona iki adam geldi; kanımı yardılar.' Hemen nefes nefese kocamla beraber ona koştuk; rengi değişmiş bir halde gördük. Kocam onu kapıp bağrına bastı. Ben de onu bağrıma basıp kucakladım. Sonra dedik ki:
'Ey oğlumuz sana ne oldu böyle?'
O cevaben şöyle buyurdu: 'Beyaz elbiseli İki adam geldi, beni yatırıp karnımı yardılar. Vallahi ne yaptıklarını bilmiyorum.'
Hemen onu alıp götürdük. Kocam dedi ki:
'Vallahi ey Halime! Sanırım, bu çocuğa bir şey oldu. Haydi gidip korktuğumuz başına gelmeden bunu ailesine teslim edelim.'
Hemen onu geri ilettik. Annesi dedi ki: 'Israrla alıp götürdünüz, şimdi neden geri getirdiniz?'
Dedim ki: 'Hayır; vallahi biz görevimizi yaptık, üzerimize düşen hakkını eksiksiz verdik. Sonra başına gelen olaylardan korktum da: Götürüp bunu ailesine teslim edelim.' dedik.
Annesi dedi ki: 'Ne olur bana onun başına gelenleri bildirin?"
O kadar ısrar etti ki biz de onun başına gelenleri anlatmak 2orunda kaldık. Hiçte hayret etmedi. 'Hayır vallahi dedi, benim bu oğlumun zaten akla hayret verecek birçok durumları olmuştur. Onun için hiç şaşırmayın. Ben de size onun hakkında bildiklerimi size bildireyim mi?' dedi ve devam etti:
'Ben ona hamile kaldım, hiçbir ağırlık duymadım, kendimi sanki hamile değilmiş gibi hissettim. Son derece hafif ve bereketli bir hamilelik geçirdim. Sonra onu doğurduğum zaman, sanki benden yıldızları andıran bir nur çıkıp yükseldi. Busrâ'daki develerin boyunlarını aydınlattı, doğurduğum zaman normal çocuklar gibi doğmadı. Elleri yerde, başı semaya doğru doğdu ve ona dua etti. Haydi siz şimdi gidebilirsiniz, işinize bakın!'"
|Ebû Ya'lâ ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de]
6370- Utbe bin Ğaylan radiyallahu anh'dan: Bİr adam Peygamber sallallahu

aleyhi ve sellem'e: "Senin (peygamberliğin alâmetlerine dair) ilk durumun nasıl oldu?" diye sordu.
Şöyle buyurdu: "Benim süt annem, Sa'd bin Bekroğullanndandı.
Ben ve onun oğlu kuzumuzu alıp gittik. Yanımıza hiçbir yiyecek almadık.
Dedim ki: 'Kardeşim, haydi git annemden biraz yiyecek al da, gel!'
O gitti, aradan çok geçmeden kartalı andıran iki beyaz kuş geldi, biri diğerine 'iste bu o mudur?' diye sordu. Öteki de 'Evet' dedi.
Hemen yanıma geldiler, beni yatırdılar, karnımı açtılar. Sonra kalbimi çıkardılar, onu yarıp içinden iki siyah kan pıhtısını çıkardılar.
Sonra biri ötekine dedi ki: 'Haydi git bana kar suyu getir!' Gitti, getirdi ve onunla içimi yıkadılar. Sonra yine: 'Haydi git, şimdi de dolu suyu getir!' dedi. Getirdi, onunla kalbimi yıkadılar. Sonra: 'Haydi şimdi huzur ve sükûneti getir!' dedi. Her ikisi de onu (sükûneti)
kalbime yerleştirdiler. Daha sonra biri ötekine dedi ki: 'Haydi kapat ve onu peygamberlik mührü ile mühürle/' Ve biri diğerine şöyle hitap etti; 'Onu bir kefeye, ümmetinden bin ki-Şiyi de diğer kefeye koy!' Üstüme baktım, ümmetimden bin kişiyi gördüm, bir kısmının üzerime düşmesinden korktum. Biri diğerine dedi ki: 'Eğer ümmeti onu tartarsa, onlara karşı meyleder.' Sonra oradan ayrılıp gittiler, ben gerçekten çok korkmuştum.
Sonra dönüp eve gittim başıma gelenleri bir bir (.süt) anneme anlattım.
O da hakkımda korkmuş olacak ki, şöyle dedi: "Seni Allah'a sığındırırım." Sonra devesini hazırladı. Kendisi önce beni bindirdi. Sonra kendisi de arkama bindi. Doğru anneme gidip, ulaştık.
Dedi ki: 'Ben emanetimi yerine getirdim, görevimi yaptım.' Sonra başıma gelenleri ona da anlattı, fakat annem hiç te şaşırmadı ve bunu normal karşılayarak şöyle dedi: 'Ben
onu doğurduğum zaman İçimden öyle bir nur çıktı ki Şam'ın köşklerini tamamıyla aydınlattı'." jAhmed veTaberânî, Mit'cemtı'I-Kebfr'd<s.\
6371- Ubeyy bin Ka'b radiyallahu aıh'dan:
Ebû Hureyre dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Nübüvvetten ilk gördüğün şey nedir?" Şöyle buyurdu:
"Bir gün ben sahrada idim; yaşım henüz on küsurdu. Başımın üstünden gelen bir sesle irkildim. Bir adam diğerine sordu: 'Bu o mudur?' Öteki cevap verdi: 'Evet.' O zamana kadar kimsede görmediğim yüzler, o zamana kadar kimsede karşılaşmadığım ruhlar, o ana kadar hiç görmediğim elbiselerle karşıma çıktılar. Yürüyerek bana doğru o iki adam geldi. Herbin, bir kolumdan tuttu, fakat hiç dokunma hissetmedim. Biri arkadaşına 'Haydi onu yatır, yatır!' Beraberce beni

uzatıp yatırdılar, ben hiçbir zorluk ve güçlükle karşılaşmadım. Yine biri diğerim: 'Haydi göğsünü aç!' dedi ve o da açtı. Fakat ne kan gördüm, ve ne de bir acı hissettim. Ona yine şöyle dedi: 'Haydi, oradaki kin ve hasedi çıkar!' O da oradan kan pıhtısı gibi bir şey çıkarttı. Sonra onu fırlatıp attı.
Ona şu emri verdi: 'Haydi şimdi onun yerine merhamet ve şefkati koyup yerleştir!' Çıkarttıkları şey kadar gümüşe benzeyen bir şeyle karşılaştım.
Sonra sağ ayağımın baş parmağını tutup oynattı ve: 'Haydi kalk ve git!' dedi. Kalktım ve gittim, fakat içim merhamet ve şefkat dolu olarak gittim. Ondan sonra hep kü-ÇÜklere şefkat, büyüklere merhamet duydum."
(Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de ve (Abdullah) bin Ahmed bin Hanbel.]
6272- Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: "Cibril aleyhisselâm, kalbi temizlendikten sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i sünnet etti."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf bir senedle.l
6373- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem çocuklarla oynarken Cibril geldi. Onu yatırdı, göğsünü yardı ve içinden bir kan pıhtısı çıkarttı. 'İşte bu, şeytanın sendeki nasibidir' dedi. Sonra onu altın bir leğende zemzem suyu İle yıkadı, kapadı.
Sonra da onu kendi yerine iade etti.
Çocuklar, koşarak, annesine (süt annesine) gittiler ve: 'Muhammed öldürüldü' dediler. Hep birlikte yanma vardılar. Onun renginin solmuş olduğunu gördüler.' Enes dedi ki: 'Ben göğsündeki o yara izini hep görürdüm'."
[Müslim]
6374- Ali bin Ebî Talip radiyallahu anh'dan: O da babasından (Ebû Tâlip'deıı) Kureyş'teıı yaşlı adamlarla beraberimde Muhammed de bulunduğu halde Şam'a doğru hareket ettik. Yolda bir rahibe yaklaştık. Orada (manastırında) develerimizi çözdük, yani yükümüzü indirip konakladık. Rahip yanımıza geldi; önceleri hiç gelmezdi. İçimizden birini araştırıyordu. Muhammed'i görünce şöyle dedi:
'İşte bu Âlemlerin efendisidir!' Kureyş'in yaşlıları ona sordular:
'Bunu ne biliyorsun, nereden anladın?'
'Ben onun niteliğini Allah tarafından bize indirilmiş olan Kilap'da (İncil'de) görüyorum. Nitekim siz (Ona) yaklaştığınız zaman, ona secde etmedik ne bir taş, ne de bir ağaç kalmadı. Ağaçlar, taşlar ve cemadât (cansız varlıklar) ancak bir peygambere secde eder-
ler. Sonra onun omuzunun allında elma büyüklüğünde bir peygamberlik mührü var; bunu da biliyorum. Ondan da bunu anladım."
Sonra döndü, yemek yapıp bize gelirdi. Muhammed develeri otlatıyordu.

Döndüğünde üzerinde onu gölgelendiren bir bulut vardı. Geldi baktı ki herkes ağacın dibinde (gölgesinde) oturmuş. Bunun üzerine o da güneşte oturdu. Ancak ağacın gölgesi bu sefer ona doğru geldi ve onlar bu defa gölgesiz kaldılar, sıcaktan yandılar.
Onlar, kalkıp gitmeye koyulunca, rahip yalvardı: 'Allah aşkına Rum iline gitmeyin! Onu görürlerse niteliğinden tanırlar ve eziyet ederler' dedi.
O, onlara böyle yalvarıp dururken Rum'lu yedi kişi çıka geldi. (Rahip) onları karşıladı ve sordu: 'Hayrola nereye böyle, neden bu tarafa geldiniz?'
"Bize din bilginlerimiz haber verdi: 'Araplardan bir peygamber bu ay ülkemize gelecektir.' Onu karşılamak için insan gön-
derilmedik bir yol bırakılmadı, biz de sana doğru gelen bu yola koyulduk, (gönderildik)"
Rahip dedi ki: 'Sizin arkanızdan sizden daha iyi ve şanslı kimse var mıdır?' 'Biz, sen burada olduğun için bu yolu seçtik, belki burada rastlarız diye' dediler.
'Allah bir şey yapmak isterse kimse onu geri çevirebilir mi?'
'Hayır' dediler.
'Öyleyse aradığınız peygamber budur! Haydi ona biat edin. Çünkü o hak peygamberdir.' Hemen ona biat ettiler. Rahiple kaldılar, sonra rahip bize: 'Allah aşkına bunun velîsi kimdir?' diye sordu. Beni kastederek 'İşte bu zattır' dediler. Devamlı benden onun Şam'a gitmemesini Allah aşkına rica edince, ben de içlerinde Bilâl'in de bulunduğu birtakım insanlarla onu geri çevirdim. Rahip on-lara kurabiye ve zeytin yağından ibaret yol azığı hazırladı."
[Rezîn]
6375- Tirmizî, Ebû Musa'dan:
"Ebû Talip, beraberinde Muhammed de bulunduğu halde, birtakım Kureyş yaşlıları ile Şam'a müteveccihen hareket etti...7 Yukarıdaki rivayeti zikretti Lafızları arasında büyük bir faik yoktur.
Derim ki: Yanımdaki Rezîn'in nüshasını Tirmizî ile karşılaştırdım.
Bana Tirmizî'nin, lafzı Musannifin Re-zîn'den naklettiğine daha yakın göründü. Onun sonu şöyledir:
"Ebû Bekr, Bilâl'ı de onunla beraber gönderdi." Tirmizî'de olduğu gibi. Allah en iyi bilendir. Rezîn'in muhtelif nüshaları vardır. Bazısı cem'ettiği kitapların orjinallerine pek yakın iken, diğer bazısı asıllarından pek uzaktır. Tıpkı musannifin nüshası gibi. Allah en iyi bilendir.
VAHYİN BAŞLANGICI VE İNİŞ ŞEKLİ
6376- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Vahyin ilk başlangıcı (uykuda görülen) salih rüyalar şeklinde oldu. Gördüğü her

rüya sabah aydınlığı gibi çıkardı. Sonra inziva etmek, yalnız başına kalmaktan hoşlanır oldu. Böylece Hira mağarasında inzivaya çekildi. Orada ailesine dÖnmeksizin birkaç gece tek başına kalıp ibadet ederdi. Sonra Halîce'ye dönerdi; orada da tıpkı Hira mağarasında olduğu gibi ibadete koyulurdu. Derken Hira mağarasındayken aniden hak ona geldi. Melek gelip ona: ıOkuV dedi. Cevabı şu oldu: 'Ben okuma bilmem.'
Beni. tutup kucakladı, takatim kesiünceye kadar sıktı ve sonra salıverdi ve söyle dedi:
'Haydi oku!.' Ben yine: 'Ben okuma bilmem' dedim.
İkinci kez aldı, beni gücüm kesilinceye kadar sıktı ve saldı. Sonra: 'Haydi oku!' dedi. Ben yine: 'Ben okuma bilmem' dedim.
Üçüncü kez beni aldı, takatim kesilinceye kadar beni sıktı, sonra bırakıp: 'İkra' bismİ Rabbikellezi halak. Halakel insâne min alak. İkra' ve Rabbukel-ekramullezî aileme bil-ka-tem'i mâ tem ya'lem'e kadar oku!' dedi.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu vahyi alıp yüreği korku dolu bir halde Ha-tîce'ye geldi ve: 'Örtün beni, örtün beni!' dedi. Bunun üzerine onu derhal örttüler. Aradan çok geçmeden korku ve heyecanı dindi. Başına gelenleri Hatice'ye anlattı ve dedi ki: 'Başıma bir şey geleceğinden korktum.' Ha-tîce şöyle dedi: 'Hayır; korkma, aksine sevin, müjde sana! Allah seni asla mahcup etmez. Çünkü sen akrabayı ziyaret edersin, sözü doğru söylersin, hiç yalanın yoktur. Zayıf-
lara yardım eder, bir şeyi olmayan fakir kimseye kazandırırsın, misafir ağırlarsın. Hak yolunda zuhur eden hadiseler karşısında (insanlara) yardım edersin.' Ondan sonra onu alıp derhal Hatice'nin amcasının oğlu Varaka bin Nevfel bin Esed bin Abdiluzza bin Ku-sayy'a iletti ki o, cahiliyet devrinde hırisii-yanlaşmış bîr kişi idi. İbranice yazardı, İncil'den Allah'ın dilediği kadar arapça yazmıştı, yaşlanmış bir adamdı. Üstelik gözleri de görmüyordu. Hatice ona dedi ki:
'Ey amcazadem, kaidesinin oğlunu dinle!' Bunun üzerine Varaka dedi ki:
'Ey kardeşimin oğlu!' Ne görüyorsun, söyle bakalım!'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, karşılaştığı ve gördüğü şeyleri bir bir anlattı. Bunun üzerine Varaka bin Nevfel şöyle dedi: 'O (gördüğün), Allah'ın Musa'ya gönderdiği (meleğin) Nâmûs'un ta kendisidir. Ah kavmin seni (Mekke'den) çıkaracağı zaman bir sağ olsam, başka bir şey İstemezdim!'
'Kavmim beni (Mekke'den) çıkartacak mı?' diye sorunca, şöyle dedi:
'Senin getirdiğin gibi bir kitapla gelen hiçbir peygamber yoktur ki kendisine düş-manlık edilmesin. Senin o gününe yetişirsem, mutlaka sana destek verip yardım ederim.' Çok geçmeden Varaka vefat etti. Ondan sonra vahiy bir müddet kesildi."

[Buhârî ve Müslim.]
6377- Diğer rivayet:
"Vahye ara verildi, epey zaman gelmedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bu duruma pek üzüldü. Dağların zirvelerinden kendisini atmak için defalarca tırmandı, fakat her seferinde Cibril ona görünüp şöyle diyerek uyardı: 'Ey Muhammedi Sen gerçek bir peygambersin!1 Ondan sonra içi biraz yatışıp, ra-hatlardı. Yine vahye böyle ara verilince o maksatla dağın zirvesine çıkardı, fakat Cibril yine kendisine görünüp aynı uyarıda bulunurdu."
[Buhârî, Müslim ve Tirmi/î]
6378- Yahya bin Ebî Kesîr radiyallahu anh'dan:
"Ebû Seleme bin Abdirrahman'a Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Kur'ân'dan ilk inen —âyet veya sûre— hakkında sordum; şöyle dedi: "Ona ilk inen sûre: 'Ya Eyyühel Müddessir'âii" dedi. Bu defa dedim ki: 'İnsanlar İkrtı bismi Rabbike'mn ilk inen sûre olduğunu söylüyorlar.' Şu cevabı verdi:
'Ben de senin sorduğunu Câbir'e sordum. O şu karşılığı verdi: 'Ben sana Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bize anlattığını anlatacağım, dikkat et! O şöyle buyurdu: 'Mira'da bir ay kaldım. O sürem bitince aşağıya indim; bir ses duydum. Önüme, arkama, sağıma ve soluma baktım, kimseyi göremedim. Sonra bîr kere daha çağrıldım, bu defa basımı yukarıya kaldırınca bir de ne göreyim O (Cibril) havada bir tahtın üzerinde oturuyor. Beni bir titreme tuttu, hemen Hatice'ye gelip 'Beni sarın, üzerime su serpin!' dedim. Çok geçmeden Allah: 'Yâ Eyyühe'l-müddessir. Kumfe-enzir. Ve Rabbekefe kebbu: Ve siyâbe-ke fe tahhir (=Ey örtüye bürünen (peygamber).' Kalk ve kavmini korkut! Ve RabbİnÎ yücelt! Ve elbiseni temiz tut!}' âyetlerini indirdi'."
6379- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i vahye ara verilişini anlatırken duydum. O hadisi içinde şöyle buyurdu: 'Ben yürürken, gökten bir ses duydum, başımı kaldırıp baktım, bir de ne göreyim, Hira dağında bana gelen melek, yerle gök arasında bir kürsînin üstünde oturuyor. Korktum, hemen geri dönüp: "Beni örtün, örtün beni!' dedim. Beni iyice sarıp, üzerimi örttüler. Hemen Allah Ya Eyyıı-hel-müddessir'i 'Verricze fehcar'a. kadar indirdi'."
6380- Diğer rivayet:
"Sonra vahiy hızlandı; bir biri ardınca gelmeye başladı." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî.|
6381- Âişe radiyallahu anhâ'dan: el-Hâris bin Hişâm dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Sana vahiy nasıl geliyor?"
Şöyle buyurdu: "O, bazen bana çıngırak sesini andıran bir ses gibi gelir ki, bana

en ağır gelen şeklî budur. Bana dediğini kavrayıp ezberleyince melek, benden ayrılır. Bazen de melek bana bir insan kılığına bürünerek görülür, benimle konuşur söylediğini hemen kavrarım." Aişe dedi ki: "Çok soğuk bir günde vahyin indiğini gördüm, kendisinden o hâl geçüği zaman terler boşandı." lEbû DâvıuÎ hariç altı hadis imamı.I
6382- Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e vahiy İndiği zaman, yüzünün yanında arı uğultusu gibi bîr ses duyulurdu." |Duhu uzun bir metinle Tirmi/Î.]
6383- Ubâde radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e vahiy geldiği zaman sıkılır ve yüzü kül gibi olurdu." IMüslİm]
6384- Ya'lâ bin Ümeyye radiyallahıı anh'dan:
"O, Ömer'e şöyle derdi: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e vahiy inerken bir görebilseydim.'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ci'râne'de iken, üzerinde kendisini gölgelendiren bir elbise bulunuyordu. Güzel koku sürünen İhramlı biri ona bir som sordu.
Ona o anda vahiy gelince, Ömer, Ya'lâ'ya 'Gel işle bak!' diye işaret etli.
Ya'lâ gelip başını oraya soktu bir de ne görsün o, yüzü kızarmış bir halde duruyor ve horluyor. Çok geçmeden o hal ondan gitti."
| Buhârî, Müslim ve Nesâî uzun bir metinle naklettiler.|
PEYGAMBER (S.A.V.)'İN TEBLİĞDE KAVMİNDEN GELEN EZA VE CEFAYA KARŞI GÖSTERDİĞİ TAHAMMÜL VE PUTLARI KIRMASI
6385- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Kâ'be'nin yanında namaz kilai'ken, Ebû Cehl ve arkadaşları orada oturuyorlardı. Bir gün önce bir deve kesilmişti. Ebû Cehl dedi ki:
'Hanginiz kalkıp filan oğullarının kestikleri devenin işkembesini alıp secdeye vardığı zaman Muhammed'in iki omuzu arasına koyacak?' Hemen içlerinden en kötü ruhlu olan bir adam kalktı, gidip o işkembeyi aldı, getirip Muhammed secdedeyken onun iki omuzu arasına koydu. Onlar da birbirlerine doğru meylederek gülmeye ve eğlenmeye başladılar. Ben de ayakta öylece bakıyordum; imkanım olsaydı hemen onun sırtından o işkembeyi alıp atardım. Peygamber secdede öyle kalarak başını kaldırmadı ta ki birisi gidip (kızı) Fâtıma'ya haber verdi. O daha küçük bir
kızdı. Koşa koşa geldi, babasının İki omuzu arasında bulunan o işkembeyi alıp attı ve o topluluğa dönerek hakaretler etmeye başladı.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, namazını bitirince, sesini yükseltip onlara beddua etti. Beddua ettiği zaman bunu üç kere yapardı, Allah'tan bir

niyazda bulunduğu zamanda da üç kere tekrarlardı. Sonra üç kere şöyle dedi: 'Aliahım, Kureyş'i sana havale ediyorum!'
Onun sesini duyduklarında gülmeleri kesildi ve onun o bedduasından korktular. Sonra devamla şöyle bedduada bulundu: 'Aliahım, Ebû Cehl bin Hişâm'ı, Utbe bin Ra-bîa'yı, Şeyhe bin Rabîa'yı, el-Velîd bin Utbe'yi, Umeyye bin Halefi, Utbe bin Ebt Mu-ayt'ı sana havale ediyorum!' Yedincisini de zikretti, ancak ben aklımda tutamadım. Muhammed'i hak ile gönderene yemin ederim ki Mıhammed'in adlarını söylediği kişilerin Bedir savaşında Öldürülüp kuyuya, Bedir kuyusuna sürüklendiklerini gördüm."
6386- Diğer rivayet:
Yedincisini "Umâre bin el-Velîd" olarak Zikretti. Ayrıca yine onda şöyle geçer: "Onun (devenin) tersine, kanına ve işkembesine doğru gitti." (Buharı. Müslim veTirmi/.î.|
6387- Bezzar ve Taberânî. Mıı'cemul-Ke-bîr'âe şunu ilave ettiler:
'Ebû'l-Bahterî Ebû Cehl'e gelip dedi ki: "Ey Ebu'l-Hakem! Muhammed'in üstüne işkembenin atılmasını sen mi emrettin?"
"Evet" dedi. Hemen kamçıyı kaldırıp başına vurdu. Adamlar birbirine girdiler. Tam o sırada Ebû Cehl şöyle bağırdı: "Yazık size!
Bu (tutumunuz) onun lehinedir. Görüyorsunuz ya Muhammed, aramıza düşmanlık sokmak, kendisini ve arkadaşlarını böylece kurtarmak istiyor."
6388- Ukayl bin Ebî Talip radiyallahu anh'dan:
Kureyş, Ebû Tâlip'e gelip şöyle dediler "Senin kardeşinin oğlu bizim avlularımıza ve toplantılarımıza geliyor ve rahatsızlık veren şeyleri bize duyuruyor. Onu bundan alıkorsan memnun oluruz. Ebû Talip, onların bu sözünü Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'e iletince, Peygamber saüallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Ben gönderildiğim görevi bırakamam. Bu, benim için birinizin kalkıp güneşten bir 0e koparmasından daha güçtür (Ona nasıl imkan yoksa buna da imkan yoktur)."
Bunun üzerine Ebû Talip şöyle dedi: "Kardeşimin oğlu asla yalan söylemez. Haydi dönün, doğruca gidin!"
[Ebii Ya'lâ ile Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr vel-Evsat'ta.]
6389- Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: "Kureyş'in Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i öldürmeyi kastettiklerini şöyle bir günde farkedebildim. O gün Kâ'be'nin gölgesinde oturmuşlardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Makam'ın yanında namaz kılıyordu. Hemen Ukbe bin Ebî Muayt kalkıp hırkasını onun boynuna doladı. İnsanlar bağ-rışmaya başladılar, onun

öldürüldüğünü sandılar. Ebû Bekr büyük bir heyecan ve telaşla geldi ve onun belinden tutup şöyle bağırdı: 'Rabbim Allah'tır' dedi diye adamı öldürecek misiniz?'
Ondan sonra oradan ayrıldılar. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de kalktı, namazı
bitirince Kâ'be'nin gölgesinde oturan o güruha uğradı ve şöyle dedi:
'Ey Kureyş topluluğu! Bana gelince, canım elinde olana yemin ederim ki, ben size ancak boğazlamakla gönderildim.' (Bunu söylerken) Boğazını gösteriyordu. Ebû Cehl dedi ki: 'Ey Muhammed, ben cahil değilim.' Şöyle buyurdu: '(Bilakis) Sen onlardansın'."
[Ebû Yâlü ve Taberanî, Mu'cemu'l-Kebîr'de..]
6390- İbrahim b. Yezîd'den:
"Dahhâk bin Kays, Mesrûk'u vali yapmak İstedi. Umâre bin Ukbe ona dedi ki: 'Osman'ın katillerinden arta kalan bir kişiyi mi vali yapmak İstiyorsun?'
Bunun üzerine Mesrûk şöyle dedi: Hadis rivayetinde son derece güvenilir gördüğümüz İbn Mes'ûd bize şöyle rivayet etti: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem babanı yani (Ukbe bin Ebî Muayt'ı) öldürmek istediğinde, 'Çocuklara kim bakacak?' diye sordu. Bunun üzerine şöyle buyurdu;
'Ateş,' İşte ben de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in senin için hoşnut olduğu şeye hoşnut olup kabul ettim." [Ebû Davudi
6391- Enes radiyallahu anh'dan:
Bir defasında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i bayıltmcaya kadar dövdüler.
Hemen Ebû Bekr ayağa fırlayıp, bağırdı: 'Rabbim Allah'tır' dedi, diye adamı Öldürecek misiniz? Vay halinize!' "Kimdir bu bağıran kişi?' dediler: 'Mecnûn Ebû Bekr' denilince onu bırakıp Ebû Bekr'e hücum ettiler."
[Ebû Ya'Iâ ve Bezzâr.]
6392- Katâde bin Diâme radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kızı Ümmü Gülsüm, Uteybe bin Ebî Leheb'Ie evlendi. Rukayya da kardeşi Ut-be'nin yanındaydı, peygamber olarak gönde-rilinceye dek onunla evlenmedi.
Ebû Leheb ve hanımı hakkında: 'Tebbet
yedâ Ebî Leheb' sûresi inince, Ebû Leheb iki oğluna da şunu söyledi: 'Eğer siz ikiniz Mu-hammed'in kızlarını boşamazsanız bir daha yüzümü göremezsiniz.' Odun taşıyıcı anneleri de: 'Oğullarım ne duruyorsunuz boşayın gitsin!' Bunun üzerine boşadılar.
Hemen Uteybe Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip, 'Dinini inkar

ediyorum, kabul etmiyorum, onun için kızını boşadım' dedi ve hücum edip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in gömleğini çekip yırttı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de ona şöyle dedi: 'Şu anda Allah 'a yalvarıyorum ki kendi köpeklerinden bir köpeği senin başına musallat etsin.' Çok geçmeden birkaç tüccarla o da Şam'a hareket ederek çıktı. Zerkâ'da konakladılar. O gece onlara bir arslan musallat oldu. Uteybe şöyle demeye başladı: 'Vay annemin haline! Vallahi bu arslan beni parçalayacak. Tıpkı Muhammedin dediği gibi.' (Sonra içinden şunu geçirdi): 'Mekke'deki İbni Ebî Kebşe Şam'da olan beni naşı! öldürecek?' (Böylece kendini teselli etti. Arslan oradan ayrıldı, gitti. Uteybe'yi aralarına alıp yattılar ve uyudular. Sonra arslan tekrar onların yanma geldi. Uteybe'nin başını kopararak onu öldürdü.
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebır'de zayıf bir senedle.|
6393- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Kureyş Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sebebiyle bir araya gelip şöyle dediler:
'Bakın aranızda sihir, kahinlik ve şiiri en iyi kim biliyorsa onu seçin de o, topluluğumuzu birbirinden ayıran, dinimizi kötüleyen, işimize engel olan o adama gitsin ve onunla konuşsun.'
'Bunu hepimizden daha iyi bilen Utbe bin Rabîa'dan başka kimseyi bilmiyoruz' dediler. Hemen Utbe ayağa kalkıp doğru ona gitti ve şöyle dedi:
'Ey Muhammed, sen mi hayırlısın yoksa Abdullah mı?' Sükût buyurdu. Sonra yine sordu: 'Sen mi hayırlısın yoksa Abdülmutta-lib mi?' Yine sükut elti. Sonra şöyle dedi: 'Eğer onların senden daha hayırlı olduğunu söylersen bil ki onlar senin bu kötülediğin ilahlara (putlara) tapınışlardır. Sen kendinin onlardan daha hayırlı olduğunu söylersen, konuş da seni dinleyelim. Vallahi kavmin sana kızdığı kadar hiç kimseye kızmamiştır. Birliğimizi bozdun, dirliğimizi yıktın. Dinimizi kötüledin, araplar içinde bizi rezil ettin. Hatta etrafta: 'Kureyş'in içinde bir sihirbaz, bir kâhin çıktı' diye yayıldı. Ne istiyorsun yani? Kılıçlarımızı çekip birbirimize girmemizi mi istiyorsun? Yok olup bitmemizi, tükenmemizi mi istiyorsun? Ey adam! Söyle; eğer bir ihtiyacın varsa sana para toplayalım da Kureyş'in en zengin insanı ol; yok eğer kadın istiyorsan, Kureyş'in en güzel kadınlarından dilediğini seç on tanesini seninle evlendirelim. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem şu cevabı verdi: 'Sözün bitti mi?'
'Evet' deyince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hemen şunu okudu: 'Hâmîın. Tenzîlun mimr-Rahmanir-Rahîm. - ilgili sûredeki: 'De ki: Eğer kabul etmeyip kaçınırlarsa Ad ve Semûd kavimlerini çarpan bir saika (ateşli gök cismi) ile korkutuyorum' mealindeki âyete (Fussilet, 13) kadar okudu.

Utbe korkmuş olacak ki: "Yeler! Başka bir şey yok mu?' diye sorunca: 'Şimdilik bu kadar' diye cevap verdi. Hemen pürtelaş kavmine döndü.
Sordular: 'Ne haber getirdin söyle bakalım?'
'Sizin bana söylediklerinizin hepsini ona söyledim, onunla konuştum.'
'Cevab verdi mi?'
'Evet; binayı dikene yemin olsun ki, 'Âd ve Semûd kavmini çarpan bir sâıka ile sizi korkutuyorum" sözünden başka hiçbir şey anlayamadım. Aklımda ancak bu kaldı' dedi.
'Yazık sana! Adam sana arapça konuştu ve sen bundan bir şey anlayamadın' dediler.
'Vallahi o saikadan başka dediklerinden hiçbir şey anlayamadım' dedi."
|Ebû Ya'lâ leyyin bir senedle.j
6394- Rabîa bin Ubeyd ed-Deylemî radi-yallahu anh'dan:
"Beni şaşırtan, gördüğüm en ilginç manzara şudur:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in evi Ebû Leheb'le Ukbe bin Ebî Muayt'ın evi arasındaydı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem evine dönerken, işkembe, necaset ve kanların kapısının evinin önüne konulduğunu görürdü ve onları ok yayının bir tarafıyla çekip temizlerdi ve bir yandan da şöyle derdi: 'Ey Kureyş topluluğu, ne kötü komşular bunlar!'"
|Taberanî, Mu'cemu'l-Evsat'ta leyyin bir sened ile.)
6395- Benû Mâlik bin Kinâne'den bir adamdan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i Zû'I-Mecâz çarşısında dolaşırken ve şöyle derken gördüm.
'Ey İnsanlar, (Lâ ilahe illallah =) Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur deyin de, fe-laha erin!' Ebû Cehl ise öte yandan onun yü-
züne toprak alıp şöyle diyordu: 'Ey İnsanlar! Bu adam sizi sakın dininizden etmesin! O sizden dîninizi bırakmanızı, Lât ve Uzzâ'yı bırakmanızı istiyor.' Fakat Peygamber sallalla-hu aleyhi ve sellem ona hiç aldırmadan (görevine devam ediyordu)." [Ahmed]
6396- Ali radiyallahu anh'dan:
"Ben ve Peygamber yürüdük, nihayet Kâ'be'ye vardık. Bana 'Otur!' dedi. Oturdum, omuzuma çıktı, yukarıya kaldırmak istedim. Benim güçsüzlüğümü görünce, indi ve 'Sen benim omuzuma çık!' dedi.
Omuzuna çıktım; beni kaldırdı, bana öyle bir hal geldi ki istersem göğe kadar yükselebileceğimi sandım. Nihayet Beyt'in üstüne çıktım; bakır ve altından yapılmış bir çok heykellerle karşılaştım. Beyt'in sağından, solundan, önünden ve arkasından onları toplayıp biraraya getirdim. Hepsini topladığımda bana şöyle

buyurdu: 'Şimdi onları bir bir aşağıya fırlatıp at!' Fırlatıp attım; cam bardakları gibi kırılıp parça parça oldular.
Sonra indim, insanlardan birinin bizi görmesinden korktuğumuz için koşarak evlerin ötesine kaçarak kaybolduk."
6397- Diğer rivayet:
"Kâ'be'nin üstünde putlar vardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i sırtıma almak istedim, alamadım. Bu defa o beni omuzlarına aldı, onları parçalamaya başladım; isteseydim göğe ulaşırdım."
|Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr]
HABEŞİSTAN'A HİCRET
6398- Abdullah bin Âmir bin Rabîa'dan, o da annesi Leylâ'dan:
"Müslüman olduğumuz için Ömer bize çok kızıyordu. Habeşistan'a hicret etmek için yola çıkmaya hazırlandığımızda, ben devenin üstündeyken geldi ve sordu:
'Nereye ey Ütn-mü AhdillahV
'Dinimiz hususunda bize eziyet ettiniz, biz de eziyet görmeyeceğimiz yere gidiyoruz' dedim.
'Allah sizinle beraber olsun!' dedi. Kocam Âmir gelince, Ömer'in yumuşak davranışım bildirdim. O da şöyle dedi: 'Galiba sen onun müslüman olmasını umuyorsun. Vallahi Hattâb'ın merkebi müslüman oluncaya kadar o müslüman olmaz'."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
6399- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bizi şu kişilerin de içinde bulunduğu tam seksen kişi ile Necâşî'ye gönderdi: Ca'fer, Abdullah bin Urfuta, Osman bin Maz'ûn, Ebû Mûsâ.
Kureyş de arkamızdan, Amr bin el-Âs ile Umâre bin el-Velîd'i bir hediye ile ona (Necâşî'ye) gönderdi. Necâşî'nin yanına girdiklerinde ona secde ettiler ve şöyle dediler: 'Am-caoğullarımızdan birtakım insanlar sana geldiler, bizden kaçtılar. Dinimizi terk ettiler.'
'Nerede şimdi onlar?1 diye sordu. 'Şu anda onlar senin dikendedirler.'
Hemen onlara haber saldı, geldiler. Ca'fer dedi ki: 'Bugün hepinizin namına ben konuşacağım.' Ona uydular. O da içeri girdi. Ancak ona secde etmedi.
Yanındakiler dediler ki: 'Neden krala secde etmedin'?'
'Biz ancak Allah'a secde ederiz. Başkasına asla!' Ona sordu:
'Ne var, buraya neden geldiniz?'
Cevap verdi;
'Allah bize bir peygamber gönderdi; Allah'tan başka hiç kimseye secde etmememizi emretti, ayrıca bize namazı ve zekâlı da emretti.' Hemen Amr

ortaya atılıp dedi ki: 'Bun-
lar İsa hakkında size muhalefet ediyorlar.' Hemen ona sordu: 'Siz İsa ile annesi hakkında ne diyorsunuz?'
'BİZ Allah'ın buyurduğu gibi söylüyoruz. O, Allah'ın bakire ve ibadete düşkün Meryem'in kanıma ükâ ettiği kelimesi ve ruhudur. Ona hiçbir insan eli dokunmamıştır, tertemizdir o!' diye cevap verdi.
Bunun üzerine Necâşî, yerden bir çubuk alarak yanındaki kâhinlerle ruhbanlara şöyle hitap etti: 'Ey kâhinler ve ruhbanlar topluluğu, Vallahi siz de bunların sözlerine bundan (çöpten) daha fazla başka bir söz eklemiye-ceksiniz!'
Sonra: 'Size ve yanından geldiğiniz o Peygamber'e merhaba! Şehadet ederim ki O, Allah'ın elçisidir. İncil'de bulduğumuz ve gördüğümüz, İsa'nın bize müjdelediği Peygamber işte odur. Ülkemde istediğiniz yerde oturabilirsiniz! Vallahi eğer ben burada kral olmasaydım hemen ona varırdım, pabuçlarını taşır ve ona abdestini de aldırırdım' dedi.
Sonra emretti, getirdikleri hediyeler onlara geri verildi.
İbn Mes'ûd da dönüp Bedir'deki harbe yetişti."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de leyyİn bir senedle.|
6400- Ahmed, Ümmü Seleme'den benzerini nakletti. Ayrıca onda şöyle geçer: "Amr bin el-Âs'la beraber gönderdikleri kişi Abdullah bin Ebî Rabîa el-Mahzûmî İdi. Beraberlerinde Necâşî'ye gönderdikleri hediye de vardı.
Hepsi deriden bir heybeye konulmuştu. Çünkü Mekke'den kendilerine gelen nesnelerin içinde en beğendikleri bu idi."
Yine orada şöyle geçmektedir:
Ca'fer dedi ki: "Ey kral! Biz cahiliye devrinde putlara tapan, ölü hayvanların etini yiyen, büyük günahlar işleyen, akrabalardan ilgisini kesen, komşularına zarar veren, içimizden güçlü olanların zayıfım ezdiği bîr kavimdik.
Nihayet Allah bize, soyunu, sopunu bildiğimiz, doğruluğuna ve emanetine ve İffetine inandığımız bir peygamber gönderdi. Bizi yalnız tek Allah'a ibadet etmemize, daha önce Allah'ı bırakıp tapmakta olduğumuz putlardan uzak durmaya çağırdı. Ayrıca bize doğruluğu, emaneti, akrabayı ziyaret etmeyi, komşularla iyi münasebetler kurmayı, haramlardan uzak durmayı, fuhşiyati terk etmeyi, yalan şahitlik yapmaktan kaçınmayı, yelim malını yemekten ve namuslu İnsanlara iftira etmekten de kaçınmayı emretti. Allah'a ibadet etmemizi ve ona hiçbir şeyi ortak koşmamamızı, namaz kılmamızı, zekât vermemizi de emretti' dedi ve İslâm'ın emir ve yasaklarını bir bir saydı. Sonra şöyle dedi: 'Biz de onu tasdik ettik. Ona iman ettik. Fakat kavmimiz bizi rahat bırakmadı, bize işkence yaptı. Bunun üzerine seni başkasına tercih edip ülkenize hicret edip sizin

yanınızda kalmayı uygun bulduk, sizden arzumuz zulme uğramamaktır. '
Necâşî dedi ki:
'Onun (Peygamber'in) Allah tarafından getirdiklerinden senin yanında bir şey var mıdır?'
'Evet' dedi ve Kâf Hâ Ayın Sâd sûresinin başından okumaya başladı. Necâşî ve yanındaki kâhinler ağlamaya başladılar. Necâşî şöyle dedi:
'Bu ve Musa'nın getirdikleri aynı kaynaktan çıkmıştır.' Hemen Amr ve arkadaşına dönerek: 'Haydi siz gidin! Vallahi bunları size teslim etmem.'
Gelen müslümanlara da: 'Haydi siz Habeşistan'da serbestsiniz; güvence içindesiniz. Hiç kimse kılınıza bile dokunamaz. Kim size söverse veya esir almaya kalkışırsa öder.' Bunu üç kere söyledi. Böylece onun ülkesinde tam bir emniyet ve huzur içinde epeyce ikâme ettik. Necâşî'nin düşmanlarından biri geldi son derece şiddetli çarpışmalar oldu. Biz de huzurumuzun bozulmaması ve Necâşî'nin kurtulması ve kazanması için onun saffında çarpıştık ki, Necâşî'nin katında elde ettiğimiz haklarımız zayi olmasın."
6401- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de ve Bezzâr, Umeyr bin İshak'tan benzerini rivayet ettiler. Ayrıca onda şöyle geçer:
Amr bin el-Âs dedi ki:
"Necaşî'nin yanından ayrıldık. Bütün arzum Ca'fer'le buluşmaktı. Derken yolda bana rastladı. Onun arkasına baktım, bir de kendi arkama baktım, kimseyi göremedim, yalnızdık. Dedim ki:
'Benim de, Ali alı'lan başka hiçbir ilah olmadığına Muhammed'in onun kulu ve Resulü olduğuna şehadet getirdiğimi biliyor musun?' 'Allah seni hidayet etsin ve seni bu inancında sabit kılsın!' diye karşılık verdi. Sonra Amr kendisinin her şeyini aldıklarını anlattı.
Sonra Ca'fer'e geldi beraber Necâşî'ye gittiler. Ca'fer Necâşî'ye dedi ki:
'Amr da benim dinimi kabul elti.' Necâşî: 'Hayır' dedi. Ben de: 'Evet' dedim. Bunun üzerine bir insana dedi ki; 'Haydi onunla git, eğer doğru söylemîşse ne islerse ona (ver) yaz!'
Amr dedi ki: 'Ben söylüyordum, o da yazıyordu. Kâseye varıncaya dek her dediğimi yazdı. Paralarından parama bir şey katmak isteseydim bunu da yapabilirdim'."
6402- Taberânî, Mu'cemıt l-Kebîr'dc, Ebû Musa'dan benzerini şu ilave ile zikrelli:
"Amr bin el-Âs kısa boylu bir adamdı, beraberinde karısı da bulunmaktaydı. Umâre ise yakışıklı bir adamdı. Necâşî'ye doğru giderlerken içki içmişlerdi. Umâre, Amr'a dedi ki: 'Haydi karma söyle de beni öpsün!'

'Sen utanmıyor musun?' deyince, tuttu Amr'ı denize atlı. Amr yalvarmaya başlayınca, Umâre tekrar gemiye alıp bindirdi. Tabii Amr bu olaydan sonra Umâre'ye kin beslemeye başladı. Necâşî'ye dedi ki:
'Sen çıktığın zaman Umâre karma salaşı-yor.' Bunun üzerine Necâşî Umâre'yi çağırdı ihliline (zekerinin deliğine) ülledi ve böylece o (şişerek) valisi hayvanların yanına uçup gitti."
6403- Onun başka bir yoldan rivayeti: "Necâşî Umâre'nin ihliline üflenmesini emretti. Uçurulup sahralara iletildi. Orada yabanî hayvanlarla yalnız bırakıldı. Ondan sonra ailesi yanına geldi. Ona biraz sevîk içirildi, fakat aradan çok geçmeden öldü."
6404- Urve radiyallahu anh'dan:
"O, Ca'fer ve arkadaşları çıkmazdan önce Habeşistan'a ilk hicret edenlerin isimlerini saydı: Zübeyr bin cl-Avvâm, Sehl bin Beydâ, Âmıı- bin Rabîa, Abdullah bin Mes'ûd, Ab-durrahman bin Avf, Osman bin Affân ve karısı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kızı Rukayye, Osman bin Maz'ûn, Mus'ab bin Umeyr, Ebû Huzeyfe bin Utbe ve karısı Sehle bint Süheyl ki o, Habeşistan'da kocası-
na Muhammed bin Huzeyfe'yi doğurdu, Ebû Sebre bini Ebî Ruhm ve karısı Süheyl'in kızı Ümmü Gülsüm ile karısı Ümmü Seleme ile Ebû Seleme bin Abdilesed.
Nccm sûresi nazil olup da Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem 'Efereeytümül-Lâte vel-Uzzâ ve Menûti's-sâlisetel-uhrâ (~Lât ve Uzzci ve bundan başka üçüncüleri olan Me-nöt' in ne olduğunu söyler misiniz)*i (Necm, 19-20) okuyunca, o anda şeytan tâğutlan zikredip şu sözleri ortaya atlı: "İnnehunne mi-ne'1-garânîki'l-ûlâ ve irine şefaatehunne letur-câ (~O üç pul yüce turnalardandır ve onların şefaallan umulur)." Bunun üzerine bu iki kelime her müşriğin kalbinde yer elti. Dillerine dolanıp sevindiler ve şöyle demeğe koyuldular: 'Muhammed ilk dinine, kavminin dinine döndü.' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sûrenin sonuna ulaşınca, secde etti ve onunla beraber yanında bulunan müslümanlar ve Velîd bin Muğîre hariç, müşrikler de secde
ettiler. Velîd bin Muğîre yaşlı bir adamdı. O bir avuç toprak alıp onun üzerine (alnına götürerek) secde etti.
Müslümanlar ise iman etmeden, inançsız olarak müşriklerin secde etmelerine hayret ettiler. Onlar şeytanın ilkâ ettiği o kelimeyi duymamışlardı. Bu kelime insanlar arasında yaygın hale geldi. Onu şeytan yaydı.
Bu haber Habeşistan'a varıp, bunu Osman bin Maz'ûn ve beraberindekiler duyunca onların (müşriklerin) müslüman olduklarım ve Allah'a secde ettiklerini

sandılar.
Bu durum Peygamber sallallalıu aleyhi ve sellem'İn ağırına gitti. Akşam olunca Cibril geldi. Ona durumu şikayet elti. Cibril: 'Oku bakalım" dedi, okudu. O yere gelince, Cibril çekildi, bu da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ağırına gitti. Sebebini sorunca, 'şeytanın sözünü söyledin, (vahiyde) beni Allah'ın işine ortak etli' dedi.
Bunun üzerine Allah, şeylan'm ilkâ ettiği o kelimeyi neshetti (kaldırdı) ve şu ayeti inzal buyurdu:
'Ey Muhammed senden önce gönderdiğimiz hiçbir elçi ve peygamber yoktur ki, bir şey arzuladığı zaman, şeytan onun arzusuna vesvese karıştırmamış olsun. Allah, şeytanın karıştırdığını giderir. Sonra Allah kendi âyetlerini tahkim eder. Allah bilendir, Hakîm'dir.' (Hacc, 52)
Allah, mel'ûn şeytanın seciye, idlâl ve fitnesinden beri kıldı. Müşrikler yine sapıklıklarına ve düşmanlıklarına geri döndüler.
(Bu sırada) Habeşistan'da bulunan müslümanlar da nerdeyse Mekke'ye girmek üzereydiler, müşriklerin o düşmanlıklarını ve saldırılarını duyunca, başlarına bir şey gelmesinden korktukları için hiç kimse emân sağlamadan içeriye giremedi. Velîd bin el-Muğîre, Osman bin Maz'ûn'a emân verdi, ancak Osman diğer müslümanların şiddetli eziyet ve işkenceye uğradıklarını görünce onun emânmı geri verdi ve diğer müslümanlar gibi Allah yolunda eziyet görüp sonsuz mükafaatlara mazhar olmayı tercih etti."
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de leyyin ve miirsel bir isnadla daha uzun olarak tahrîc elti.)
Derim ki: Hadis imamları, kıssada geçen şeytanın ilkâ ettiği kısmı kabul etmediler, çünkü vahyin masum ve mahfuz olduğu bilinmektedir. Bunun dışında kalan hadisin Öteki kısımları sahih ve güvenilir. Allah en iyi bilendir.
PEYGAMBER SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'İN TÂİF'E GİDİŞİ, KENDİSİNİ KABİLELERE SUNUŞU VE BİRİNCİ AKABE
6405- Âişe radİyallahu anhâ'dan: Dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Uhud gününden daha çetin ve üzücü bir günle karşılaştın mı?" Şöyle buyurdu:
"Senin kavminden (Kureyş'ten) gördüğüm en şiddetli ve üzücü davranışı Akabe günü gördüm. Kendimi Ibn Abdi Yâlil bin Abd-i Kü-lâi'e arzettim (hayatımı korumasını istedim); bana cevap vermedi, istediğimi yerine getirmedi. Son derece üzgün bir halde döndüm. Ancak Karnü's-Saûlib'de kendime geldim. Ba-şımı yere koyar koymaz beni gölgelendiren bir bulutla yüz yüze geldim; baktım Cibril'in içinde olduğunu gördüm; bana şöyle seslendi:

'Şüphesiz Allah kavminin sözünü ve seni korumayı reddedişlerini de duydu. O, sana dağların meleğini gönderdi, onlar hakkında ona istediğini emredebilirsin.' Çok geçmeden dağlar meleği bana seslendi; selâm verdikten sonra şöyle dedi: 'Ey Muhammedi Allah kavminin sana karşı söylediklerini duydu ve ben dağların meleğiyim. Rabbin beni sana gönderdi ve emrine amade etti. istediğini emret, bu dağlan onların başına geçireyim!" Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şu cevabı verdi:
"Aksine ben Allah'tan; onların sulblerin-den, yalnız Allah'a ibadet edecek, O'na hiçbir ortak koşmayacak olan bir nesli çıkartmasını umarım." [Buharı ve Müslim.)
6406- Abdullah bin Ca'fer radİyallahu anlı'dan:
"Ebû Talip ölünce, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Taife, ahalisini İslâm'a davet etmek İçin yalınayak çıkıp gitti. Ancak ona icabet etmediler, teklifini kabul etmediler. Oradan ayrıldı, bir ağacın gölgesine gelip iki rek'at namaz kıldı. Sonra şöyle dua etti: "Al-lahıml Kuvvetimin zaafını ve insanlara karşı olan güçsüzlüğümü sana şikayet ederim. Ey merhamet edenlerin en merhamet edicisi! Sen merhamet edenlerin en merhamet edicisisin! Beni kime havale ediyorsun, hayatımı cehenneme çevirecek düşmanıma mı, yoksa işimin sahibi kıldığın akrabalarıma mı? Eğer bana öfkeli değilsen, aldırmam! Senin, bana ihsan ettiğin afiyet benim için daha çok ve yararlıdır. Ben şu anda karanlıkları aydınlatan, dünya ve âhiret işini doğrultan, yüzünün nuruna, üzerine gazabının inmesinden, bende öfkenin yer etmesinden, sığınırım. Hoşnut oluncaya kadar itab etme salahiyeti senindir. Allah'ın emri ve izni olmadan hiçbir kımıldayış ve hiçbir kuvvet bahis konusu olamaz'."
[Taberanî, Mu'cemu'l-Kebir'de]
6407- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kendini insanlara Mevkif le sunai'dı (yani kendisini korumasına alacak birini aradı). Şöyle derdi:
Beni kavmine götürecek kimse var mıdır? Çünkü Kureyş, Rabbimin kelâmım tebliğ etmekten beni alıkoydu.' Çok geçmeden ona bir adam geldi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona: 'Sen kimsin?' diye sordu. O da: 'Ben Hemedân'danım.'
'Peki kavminin içinde beni savunacak, düşmanlarıma karşı bana destek olacak kİm-se var mıdır?' diye sorunca, adam 'Evet' dedi; fakat kavminden korktu ve şöyle dedi: 'Ben bir gideyim onlarla konuşayım da sana gelecek sene bilgi getiririm.' Adam gitti, Ondan sonra receb ayında Ensâr delegesi (temsilcileri) geldi. lAhmedj

6408- Mahmûd bin Lebîd radiyallahu anh'dan:
"Enes bin Nâfi\ beraberinde içlerinde İyâs bin Muâz'ın da bulunduğu Abdu'l-Eşhel oğullarından bir yiğit olduğu halde, Mekke'ye geldiğinde, kavimlerinden Hazrec'e karşı, Kureyş'ten müttefik aramaya başladı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onları duyunca hemen gelip yanlarına oturdu. Sonra onlara sordu:
'Geldiğiniz şeyden daha iyi bir haberim var; dinlemek ister misiniz?"
'Nedir o?' diye sordular. Cevap verdi:
'Ben Allah'ın Resulüyüm; Allah beni kul-lanın O'na ibadet etmeleri ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamalarına çağırmam için gönderdi. Bana kitab indirdi.'
Ondan sonra onlara İslâm'ı anlattı, Kur'ân okudu. İyâs dedi ki:
'Ey Kavmim! Bu, geldiğimiz şeyden, daha iyidir. Vallahi bunu kabul edelim!'
Bunun üzerine Enes bin Nâfi' bir avuç çakıl taşı alıp İyâs'm yüzüne attı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hemen yanlarından kalktı; onlar da Medine'ye doğru gittiler.
Sonra Buâs vak'ası zuhur etti. İyâs orada öldü. Daha ölmeden devamlı olarak: 'La iiâhe illallah, Allahü Ekber, el-Hamdü fillah, Süb-hânallah!' dediğini duydular. Ölünceye kadar böyle söylüyordu, onlar da ona ses çıkarmıyorlardı. Nihayet o hal üzere iken öldü. İşle bu (kısa) mecliste onlar İslâm hakkında bir nebze bilgi edinmişlerdi, bu sözler onların kafasında yer etmişti."
|Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
6409- İbn İshak radiyallahu anh'dan: "Allah Teâla dinini izhar, Peygamberi sal-lallahu aleyhi ve sellem'i de yüceltmek islediği zaman, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ensâr'la karşılaştığı hac mevsiminde yola çıktı. Anlattıklarına göre, onlar, içlerinde Câbir bin Abdullah bin Riyâb'ın da bulunduğu altı kişi idiler." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de]

İKİNCİ VE ÜÇÜNCÜ AKABE HAKKINDA

6410- Urve radiyallahu anh'dan:
"Hac mevsimi gelince, Ensâr'm Ncccâr oğullarından bir grup hac yapmak üzere yola çıktı. Grupta şunlar vardı: Muâz İbn Afra, Es'ad bin Zürâre; Benû Zurayk'tan: Rabî' bin Mâlik, Zekvân bin Abd-i Kays; Abdü'l-Eşhel oğullarından: Ebû'l-Heysem bin el-Teyyihân; Amr bin Avf oğullarından: Uveymirbin Sâide. Peygamber sallailahu aleyhi ve sellem onların yanına geldi ve Kur'ân okudu. Kur'ân'ı dinlediklerinde davetine kalbleri yatıştı. Kitab ehlinin onun hakkındaki sözlerini ve söyledikleri niteliklerini bildiler ve anladılar. 'Demek ki o peygamber bu imiş' dediler. Ondan sonra iman ettiler ve ona şu teklifte bulundular: 'Evs ile Hazrec arasında olan olayları biliyorsun. Aralarındaki kan

davasından da elbetteki haberin vardır. Biz Allah için ve senin için çalışacağız. Sen Allah'ın adı üzere bekle; biz varıp kavmimize senin hakkında bilgi vereceğiz. Onları Allah ve Resulüne çağıracağız. Belki Allah işimizi düzeltir. Bugün aramız iyi değil. Şayet biz barışmadan gelirsen, sana gereken yardımı yapamayız. Çünkü topluluğumuz şu anda dağınıktır. Randevumuz gelecek sene olsun, gelecek yıl buluşur, konuşur ve anlaşırız.' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem tekliflerini kabul etti. Onlar döndüler. İslâm'ı kavimleri arasında gizlice yaymaya başladılar. Aralarında hemen hemen her evde İslâmiyet'i kabul eden insanlar vardı.
Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e; 'Bize bir adam gönder de Allah'ın Kitabını okuyup insanları İslâm'a davet elsin! Bu daha uygun, İslâm'ın yayılmasına daha hız kazandırır' diye haber gönderdiler. Bunun üzerine o da Mus'ab bin Umeyr'i gönderdi. Mus'ab radiyallahu anlı, Es'ad bin Zürâre'ye gitti ve onun evinde misafir oldu. Devamlj olarak onun evinden dinî yaymaya, insanları İslâm'a çağırmaya koyuldu. Gerek Mus'ab ve gerekse Es'ad bin Zürâre İslâm'ı gizlice yayıyorlardı. Bir gün ikisi gizlice bir cemaate İslâm'ı öğretiyorlardı. Onların bu gizli faaliyetlerinden Sa'd bin Muâz'a haber verildi. O da pürhiddel gelip kılıcı ve mızrağiyla karşılarında dikildi ve şöyle çıkıştı:
'Neden mahallemize bu sefille gelip de güçsüzlerimizi kandırmaya çalışıyorsunuz, bir daha buralarda sizi görmİyeceğim.'
Onlar da hemen oradan dönüp gittiler. Aradan çok geçmeden yine geldiler. Halk da etraflarında toplanınca yine Sa'd'a haber verdiler, geldi. Bu defa evvelkinden daha yumuşak tehditte bulundu. Es'ad onun bu yumuşak davranışının farkına varınca, şöyle dedi:
'Ey teyzemin oğlu, önce onu bir dinle, hoşuna gitmezse, reddedersin, hoşlanırsan dinlersin ve kabul edersin!' O da: 'Söyle bakalım, ne diyorsun?' diye sorunca, Mus'ab hemen 'Hamım ve' I-Kitûbi' t-Mübîn innâ ceal-nâhu Kur'ânen Arabiyyen lealleküm ta'kilûn (=Hâ. Mîm. Apaçık Kitâb'a andolsun ki, çikletlesiniz diye Kur'ân'ı Arapça okunan bir kitap /almışızdır)'ı (Zuhruf 1-3) okudu. Sa'd şu cevabı verdi:
'Dinlediklerimi çok iyi anladım, bildim ve itiraf ettim' dedi. Ancak kavmine dönÜhceye
dek İslâm'ı izhar etmedi. Hemen gidip Ab-dü'1-Eşhel oğullarını İslâm'a davet elti. Kendisi de müslüman olduğunu açık açık söyledi. Hemen hepsi müslüman oldular. Böylece En-sâr evlerinden ilk hâne İslâmiyeii böylece kabul etmiş oldu. Sonra Ncccâroğulları, Mus'ab bin Umeyr'i çıkardılar. O da doğm Sa'd'a gitti. Onun elinde Ensâr evlerinden pek azı hariç, hemen hemen hepsi İslâmiyet'i

bağrına bastı. İleri gelenleri müslüman oldu. Hatta Amr bin el-Cemûh da müslüman oldu. Pullarını kırdılar. Müslümanlar orada halkın en şereflisi ve sözleri dinleneni oldular. Ondan sonra Mus'ab Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e döndü. Daha sonra o, cl-Mukrî adıyla çağırılır oldu."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de leyyin ve miirsel olarak.]
6411- Kâ'b bin Mâlik radiyallahu anh'-dan:
"Onun anlattığına göre Akabe'de müslüman olup Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'le anlaşan o oniki kişi, ertesi sene yetmiş kişiyle birlikle geldiler ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile buluştular."
|Taberanî, Mu'cemu'l-Kebîr'de leyyin bir senedlc]
6412- Kâ'b bin Mâlik radiyallahu anh'-dan:
"Kavmimizden birtakım müşriklerle hacca gittik. Biz namaz kıldık, reisimiz el-Berâ' bin Ma'rûr da beraberim İzdeydi. Bize dedi ki: 'Öğlenleyin Kabe'yi bırakmayıp ona doğm namaz kılmayı uygun görüyorum.' Dedik ki:
'Yapma! Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Şam'a doğm namaz kılıyor.'
Namaz vakti geldiği zaman, biz Şam'a doğru kılıyorduk. O ise Kâ'beye doğm kılıyordu. Mekke'ye varınca alıp onu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e iletlim. Onu Abbas ile birlikte buldum.
Amcasına sordu:
'Bu iki insanı tanıyor musun'/'
'Evet; bu kavminin reisi el-Berâ bin Ma'rûr'dur; bu da Kâ'b bin Mâlik'tir' dedi.
Vallahi Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-Iem'in (benim hakkımdaki)'£«/r mi?' sözünü unutmuyorum. Bunun üzerine amcası O'na: 'Ever' cevabı verdi.
Sonra el-Berâ, Kâ'bc'yc doğru namaz kıldığını anlattı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Sen bir kıble üzereydin. Onun üzerinde sabırlı olsaydın' dedi.
Sonra el-Berâ Şam'a doğru namaz kıldı. Ailesi ise. ölünceye dek Kâ'be'ye doğm namaz kıldığını iddia ediyorlar, lâkin durum hiç de öyle değildir. Biz onu, onlardan daha iyi biliyor ve tanıyoruz.'
Dedi ki:
Hac için yola çıktık. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Teşrik günlerinin ortalarında Akabe'de buluşmamız için randevu verdi. Biz, bizimle beraber olan şu müşriklerden durumumuzu gizliyorduk. Abdullah bin Amr bin Haram ki, Câbir'in babasıdır, müşriklerdendir. Ona haber verdim; onu İslâm'a davet etlim ve o da müslüman oldu. Akabe'de bizimle beraber temsilci olarak o da bulundu.
O gece gecenin üçte biri geçinceye dek çadırlarımızda kaldık. Gece gizlice sıvışarak
doğru randevu yerimiz olan Akabe yanında bulunan vadiye gittik. Tam yetmiş

erkek ve iki kadın. Kadınlardan birisi Nüseybe bini Kâ'b en-Neccâriye, Öbürü Esma bint Amr es-Süllemiyye idi.
Derken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, beraberinde amcası Abbâs olduğu halde çıkageldi. Abbas o zaman henüz müslü-man değildi. Ancak yeğeninin yanında bulunmaktan hoşlanmışU. Oturduğumuzda ilk sözü Abbâs aldı ve şöyk: dedi:
'Ey Hazrec topluluğu! Bildiğiniz gibi Mu-hammed bizdendir. Onu kavmine karşı gerekliği gibi koruduk ve korumaktayız da. Şerefinden hiçbir şey kaybetmiş değildir. Ülkesinde de güven içindedir.' Biz de şöyle dedik:
'Biz senin ne dediğini duyduk. Ey Allah'ın Resulü! Haydi sen konuş! Rabbin için kendin için, ne dilersen onu söyle!'
Bunun üzerine sözü o aldı, konuştu, okudu ve bizlere İslâm'ı tebliğ etti. Ve şöyle dedi: 'Benî kadınlarınızı ve çocuklarınızı koruduğunuz gibi korumanız şartıyla sizin biatinizi kabul ediyorum. Oldu mu?' Bunun üzerine hemen el-Berâ bin Ma'rûr onun elini tuttu ve şöyle dedi:
'Evet; Seni hak ile gönderene yemin olsun ki, kendimizi ve ailemizi koruduğumuz gibi seni koruyacağımıza da kesin olarak söz veriyoruz, sana şu anda biat ediyoruz, ey Allah'ın Resulü, bil ki biz vallahi harp ehliyiz!'
Ebû'l-Heysem bin el-Teyyihân da şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Bizim o adamlarla (senin düşmanlarınla) birtakım anlaşmalarımız vardır. Biz onlarla anlaşmamızı bozarsak, sonra sen onlara galip gelirsen, acaba dönüp bizi bırakır mısın?'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun bu sözlerine gülümseyerek şöyle açıklama yaptı:
'Bilakis kana kan, yıkıma yıkım. Ben sizdenim, .siz de bendensiniz. Harp yaptıklarınızla harb, barış yaptıklarınızla barış yaparım.'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem
bundan sonra şöyle buyurdu: 'Haydi aranızdan on iki kişi seçin, kavimlerine temsilci olsunlar!' Bunun üzerine dokuzu, Hazrec'den, üçü de Evs'ten olmak üzere oniki kişi seçtiler. Böylece Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e biat edince, şeytan avazı çıktığı kadar bağırdı, ben şahsen onun bağırışını duydum.
''Ey hane sahipleri! Siz bu zelil ve çocukların yanında olduğu kimseyle beraber olacaksınız? Size harp etmek için toplanmışlardır.' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu kî: 'Bu, Akabe'nin anasından yeni doğmuş çocuğudur. Haydi şimdilik evlerinize gidin.' Döndük, sabah olunca Kureyş'İn ekserisi bize gelip şöyle dediler: 'Ey Hazrec topluluğu duyduğumuza göre bizim adamımıza gelmiş-siniz. Onu aramızdan çıkartıp götürecekmiş-siniz. Bİze karşı, onunla savaşmaya

söz vermişsiniz. Vallahi aramızda harp çıkar. Çünkü size karşı kinimiz kabarmaktadır.'
Aramızda kavmimizden olan müşrikler yemin etliler ve: "Biz onlar hakkında böyle
bir şey bilmiyoruz, duymadık' dediler. Hakikaten doğru söylüyorlardı, zira onların durumumuzdan haberleri yoktu. Topluluk ayağa kalktı. İçlerinde yanında iki yeni pabucu olan el-Haris bin Hişâm bin Muğîre de vardı. Dedim ki: 'Ben bir söz söyledim, kavmi ortak etmek isteyen bir kelime söyledim. Ey Ebû Câ-biil Sen bizim efendİmİzsin, Kureyş'in bu delikanlısı gibi iki pabuç edinemez misin?' Bunu el-Haris duydu, pabuçlarını çıkarıp bana attı. Ve şöyle dedi: 'Vallahi sen bunları giyeceksin.' Ebû Câbir şöyle dedi: 'Vallahi delikanlıyı mahcup ettin. Haydi ona pabuçlarını geri ver!' 'Vallahi onları geri vermem. İyi bir fal vardır. Şayet fal doğru çıkarsa bu pabuçları ondan alırım da benim olur'."
|Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
6413- (Taberânî) Şunu ilave etti: "Neccâroğullarınm temsilcisi, Es'ad bin Zürâıe; Selemeoğullarmın temsilcisi el-Beıâ bin Ma'rûr ve Abdullah bin Haram; Sâide-oğullarmın temsilcisi Sa'd bin Ubâde ve el-Münzir bin Amr; Zurayk oğullarının temsilcisi Râfi' bin Mâlik bin el-Aclân; el-Hâris bin el-Hazrec'in temsilcisi Ubâde bin es-Sâmit; Abdü'l-Eşhel'in temsilcisi Üseyd bin Hudayr ve Ebû Heysem bin et-Teyyihân; Amr bin Av-foğullarının temsilcisi, Sa'd bin Hayseme idi."
6414- eş-Şa'bîradiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem. amcası Abbâs'la beraber Ensâr'dan yetmiş kişinin yanına gitti. Akabe'de ağacın altında buluşlular. 'Konuşacak olanınız konuşsun, fazla uzatmasın!' dedi. Çünkü müşriklerden aleyhinize bir casus vardır. Temsilcileri olan Ebû Ümâme dedi ki: 'Rabbin İçin, kendin ve ashabın için iste, ne isteyeceksen!' Şöyle buyurdu: "Rabbim için, O'na ibadet edip ona hiçbir şey ortak koşmamanızı istiyorum; kendim ve ashabım için de bizi bağrınıza basıp barındırmanızı, bize yardım etmenizi, kendi nefsinizi savunup koruduğunuz şeylerden bizi de savunup korumanızı İstiyorum.'
'Peki biz teklifinizi yerine getirirsek karşılığında ne alırız?'
'Karşılığında cennet sizin olur' buyurdu.
'Peki anlaştık' dedi." [Ahmed]
6415- Taberânî, Mu'cemu' I-Kebîr'de Ubâde bin es-Sâmit radiyallahu anh'dan: Es'ad bin Zürâre şöyle dedi: "Ey İnsanlar! Muhammed'e ne üzerine biat ettiğinizi biliyor musunuz? Siz onun safında, arap, acem, cin ve insanlarla savaşmak için anlaşıp biat ediyorsunuz." Cevap verdiler:

"Biz ona düşman olana düşman; onunla barışık olanla da barışık oluruz."
6416- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de, İbn Şihâb'dan:
"Akabe'de bulunanlardandır: Evs bin Ye-zîd bin Asram, Evs bin Sabit, Es'ad bin Zürâ-re, el-Berâ bin Ma'rûr, Beşîr bin Sa'd, Câbir bin Abdillah bin Amr, Cebbar bin Sahr, el-Hâ-ris bin Kays bin Mâlik, Zekvân bin Abdi'l-Kays. Râfi' bin Mâlik, Sa'd bin Ubâde, Sa'd bin Hayseme, Seleme bin Selâme, Zuheyr bin Râfi', Kâ'b bin Mâlik ve Ebû Bürde bin Ni-yâr."
6417- (Taberânî) Urve'den naklen şu isimleri de ekledi: "Zuheyr bin el-Heyscm, Sabit bin Ecda', Zeyd bin Lebîd, Sa'd bin er-Rebî, Sehl bin Atîk, Amr bin Azeme bin
Sa'lebe, Ukbe bin Amr bin Sa'lebe —ki Ebû Mes'ûd olarak künyelenir."
6418- Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke'de kendini kabile kabile (dolaşarak) bülün kabilelere arz etti. Ensâr'dan olan bu kabileden başka ona kimse cevap vermedi. Onlara iyilik yaptı. Onlar da onu barındırdılar. Ona yardım etliler. Allah onları peygamberlerine yaptıkları iyiliklerinden dolayı mükâfatlandırsın. Onların bize yaptıkları iyiliklerine karşı gereği gibi iyi davranamadık. Çünkü biz onlara 'Biz emirleriz, siz de bizim vezirleri-
mizsiniz' dedik. Yılbaşına kadar yaşarsam, Ensârî olanlardan başka hiçbir valim kalmayacaktır." (Bezzâr zayıf bir senedle.]

PEYGAMBER SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'İN MEDİNE'YE HİCRETİ

6419- Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Ana babamı tanıdığım gündenberi İslâm'ı din edinmiş olmayarak yaşadıklarını hiç hatırlamadım, Hiçbir gün yoktur ki Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sabah-akşam bize uğramamış olsun. Müslümanlar çok eziyet görmeye başlayınca, Ebû Beki" Habeşistan'a doğru hicret etmek için yola çıktı. Ber-ku'İ-Gimâd'a varınca, Kare kabilesinin reisi olan İbnü'd-Duğunne ile karşılaştı. Dedi ki: 'Ey Ebû Beki' nereye böyle?'
'Kavmim beni çıkardı, yeryüzünde seyahat edip Rabbime serbestçe İbadet edeceğim.' Şu cevabı verdi: 'Senin gibisi çıkmaz ve çıkartılamaz. Çünkü sen herkeste bulunmayan malı ihsan edersin, akraba ile ilgilenirsin, zayıfı taşırsın, misafiri ağırlarsın, Hak'tan gelen felaketlere karşı yardım edersin. Ben seni hi-mayeme alıyorum, sana güvence veriyorum, haydi Mekke'ye dön, Rabbine rahatça ibadet et!' Döndü, beraberinde İbnü'd-Duğunne de gitti. Kureyşin eşrafını dolaşıp şöyle dedi: 'O, kimsede bulunmayan malı ihsan eden, akraba ile ilgilenen, zayıfa yardım eden, misafir ağırlayan, Hak'tan gelen gelen felaketlerde insanlara yardım eden bu adamı siz ülkesinden nasıl çıkarırsınız?'

Bunun üzerine Kureyş onun himaye ve emanını kabul etti ve dedi ki:
'Ebû Bekr'e söyle, Rabbine evinde ibadet etsin, evinde namaz kılsın, islediğini okusun, bize eziyet etmesin, açık açık ibadet edip Kur'ân okuyup da kadınlarımızı ve çocuklarımızı elde etmesin, onları babalarından miras kalan dinlerinden etmesin.' İbnü'd-Duğunne gelip bunu Ebû Bekr'e anlattı. Bunun üzerine Ebû Bekr evinde Rabbine ibadet etmeye, namaz kılmaya ve Kur'ân okumaya başladı. Sonra eviyle yetinmeyip evinin yanında bir mescid yapmaya karar verdi ve yaptı. Orada ibadet etmeye yüksek sesle Kur'ân okumaya başladı. Ebû Beki' ince ruhlu, çok ağlayan bir adamdı. Kur'ân okuduğu zaman gözyaşlarını tutamazdı. Bunu gören müşrik kadınları ve çocukları başına üşüşmeye ve onu dinlemeye koyulunca müşrikler paniğe kapıldı, gidip İbnü'd-Duğunne gördüler ve şöyle dediler: 'Ebû Bekr'e verdiğin emân ve himayeni yalnız evinde ibadet edip Kur'ân okuması şartıyla kabul etmiştik. O ise şimdi evinin avlusunda bir mescid yaptı, devamlı orada namaz kılıyor ve yüksek sesle Kur'ân okuyor, kadınlarımızı ve çocuklarımızı fitneye düşürmesinden korkmaya başladık, haydi git onun emâ-nını ve himayesini geri ver!'
O da hemen gelip, Ebû Bekr'e durumu anlattı ve dedi ki: 'Sen şartı ihlâl ettin. Onun için ya yalnız evinde sesizce ibadet etmekle yetinirsin ya da zimmetimi geri verirsin.' Ebû Bekr de: 'Al zimmetini, ver hürriyetimi! Ben Allah'ın himayesine sığınıyorum, O beni senden ve herkesten daha iyi korur.'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem o günlerde Mekke'deydi.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem müslümaılara şöyle hitap etti: 'Sizin hicret yurdunuz iki taşlık arasındaki hurmalıktır. (Medine'yi kastediyordu)'
Ondan sonra Medine'ye hicret edenler eltiler, Habeşistan'a gidenlerin tümü de (dönüşte) Medine'ye hicret etti. Ebû Bekr radiyallahu anlı da hicrete hazırlanınca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona: 'Yavaş ol! Bana izin verilsin de beraber gideriz' dedi. 'Babam annem sana feda olsun sana bu hususta izin mi verilecek?' diyerek hayretini izhar etti. 'Olur' dedi. Tam dört ay iki devesini semur ağacının yapraklarını yedirerek besledi ve semizleştirdi. Hicret gününü heyecanla bekliyordu, derken bir gün öğle vakti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem giyinmiş ve kuşanmış olarak geldi. O saatlerde onun geldiği hiç vâki değildi. Biri Ebû Bekr'e 'İşte Allah'ın Resulü giyinik olarak geliyor' dedi. Ebû Beki' de: 'Babam annem ona feda olsun, bu saatte o mutlaka Önemli bir iş için gelmiştir' dedi.
İçeriye girmek için izin istedi ve kendisine izin verilince içeriye girdi. Sonra 'Yanındakileri çıkar!' deyince: 'Babam sana feda olsun, onlar senin ailen sayılır'' dedi.

'Bana hicret için müsaade edildi' buyu-runca, 'Ben de size refakat edebilir miyim?' diye sordu.
'Elbette' buyurdu.
Ebû Bekr: 'Öyleyse bu iki deveden birini al!' deyince, 'Bedeli karşılığı alırım' dedi. Ben de onlara deriden bir dağarcık içinde bir miktar azık düzenleyip koydum. Dağarcığın ağzı bağlanacağı sırada (Ebû Bekr'in kızı) Esma, belinin kuşağından bir parça yırtıp, onunla dağarcığın ağzını bağladı. Bu nedenle daha sonra ona Zâtu'n-nitâk 'Kuşaklı' adı takıldı.
Sonra Ebû Bekr Peygamber sallallahu
aleyhi ve sellem'le birlikte Sevr mağarasına gittiler. Orada tam üç gece kaldılar, Ebû Bekr'in oğlu Abdullah maharetli ve çabuk anlayışlı bir küçüktü. Gece mağarada onlarla beraber kalır, sabahleyin erkenden Mekke'ye gider, orada sabahlardı, insanlardan haberleri toplar, akşam karanlıkta gelir yine onlarla be-raber kalırdı. Ebû Bekr'in azatlısı olan Âmir bin Füheyre ise oralarda sağmal koyun otlatırdı, akşam olup karanlık basınca onlara süt getirir ve orada onlarla birlikte gecelerdi.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Ebû Bekr, ed-Dîl oğullarından ve el-Âs bin Vâü'in yeminli müttefiklerinden yol kılavuzluğu yapan bir adamı kiralamışlardı ve ona güvenmişlerdi ve şöyle demişlerdi:'/!,/ şu iki deveyi bize üç gün sonra Sevr mağarasının önüne gel ve bizi oradan al!' dediler.
O da üç gün sonra o iki deve ile mağaranın önüne geldi, beraberlerinde Âmir bin Fu-" heyr ve o kılavuz olduğu halde sahil yolundan yola revan oldular."
İbn Şihâb der ki: "Abdurrahman bin Mâlik, babasından, o da Siirâka bin Cu'şam'dan şunu rivayet etti:
Bize Kureyş elçileri gelip dediler ki: 'Kim Muhammed'i ve Ebû Bekir'i bulup öldürür ya da esir ederse ona şu kadar Ödül verilecektir.'
Ben, Mudlicoğulları kavminin meclisinde otururken bîr adam geldi ve dedi ki: 'Ey Sürâka! Ben sahilde biraz evvel bîr karartı gördüm. Galiba o, Muhammed ve arkadaşlarıdır. Onlar olduğunu sanıyorum.' Ben de dedim kî: 'Onlar değildir. Sen galiba falan falanı gördün. Onlar biraz evvel gözümüzün önünden geçtilerdi.' Orada biraz oturduktan sonra kalktım, evime gittim. Cariyeme atı hazırlamasını ve benim için bekletmesini emrettim. Sonra kargımı alıp, evin arkasından çıktım, gizlice atıma atladım ve peşlerine düştüm, yaklaşınca atım tökezledi ve yere düş-tüm. Sonra hemen toparlanıp sadağının içinden fal oklarını çıkardım. Muhammed'le as-hâbma zarar verir miyim, yoksa vermez mi-
yim diye fala baktım. Sonucunda hoşlanmadığım (yani zarar veremeyeceğim) ortaya çıktı. Buna rağmen atıma atlayıp ne olursa olsun onlara saldıracağım,

dedim ve yürüdüm. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Kur'ân okuyordu sağa sola bakmıyordu. Ebû Bekr ise durmadan arkasına dönüyordu. Onlara iyice yaklaşınca, atım dizlerine kadar kuma gömüldü, üzerinden düştüm. Dizginini çektim zar zor kalktı. Ayağa kalkınca gömülen izinden göğe doğru duman yükseldi. Hemen oklarla fala baktım, gene arzulamadığım çıktı. Bu defa 'el-Emân' diye bağırdım; durdular. Atımı sürdüm, yanlarına gittim; Resûlullah ve ashabını saldırımdan koruyan bunca olaylardan sonra gönlümde Resûlullah sallalahu aleyhi ve sellem'in durumu ve peygamberlik davasının yakında zahir olup zafere ulaşacağına kanaat hasıl oldu.
Dedim ki: 'Senin kavmin (Kureyş,) başına ödül koydu.' İnsanların haklarında ne istediklerini ve neler düşündüklerini anlattım. Onlara yiyecek şeyler de sundum, kabul etmediler. 'Ancak durumumuzu kimseye söyleme ve bildirme!' dediler. Ben de kendilerinden bir güvence yazılmasını rica ettim. Kabul edip Âmir bin Füheyr'e: 'Haydi buna bir emân yaz' diye emretti ki o da bir derinin üstüne yazıp verdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de arkadaşları ile birlikte yoluna devam etti."
İbn Şihâb der ki: Bana Urve bildirdi: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Şam'dan gelen bir tüccar kafilesi içinde Zü-beyr'e rastladı. Zübeyr, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Ebû Bekr'e birer beyaz gömlek verip onları güzelce giyindirdi. Öte yandan Medine müslümanları Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yola çıktığını duy-
dular. Her sabah Harre'ye gidip geliyorlar, gözlemeye koyuluyorlardı. Öğlen sıcağında evlerine dönüyorlardı. Yine bir gün epey bekledikten sonra sıcağa dayanamayıp evlerine dönmüşlerdi. Bir yahudi de bir kulenin üzerine birşeye bakmak için çıktı. Derken Pe-gamber sallallahu aleyhi ve sellem ve arka-daşlarının beyazlar giyinmiş ve serap denizini yararak gelmekte olduklarını gördü ve dayanamayıp avazı çıktığı kadar bağırdı: 'Ey arap topluluğu, işte beklemekte olduğunuz dedeniz!'
Müslümanlar hemen silaha sarılıp gittiler. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i Harre'nin sırtında karşıladılar. O ise, sağ taraftan Amr bin Avf oğullarının yanma inip konakladı. Tarih, Rebiu'I-Evvel ayının bir pazartesi günü idi. Ebû Beki" ayağa kalktı, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem oturuyordu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i tanımayan ve görmeyen Ensârdan bazı kimseler Ebû Bekr'e gelmeye başladılar. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem güneş altında kalınca, Ebu Bekr hırkasıyla onu gölgelendirdi. İnsanlar ancak o zaman Peygamberin kim olduğunun farkına vardılar. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Amr bin Avfo-ğullannda on üç güne yakın bir süre kaldı. O

müddet zarfında takva üzerine tesis edilen (Kûbâ) Mescidi(ni) yaptı, orada onlara namaz kıldırdı. Sonra devesine binip yola revan oldu, insanlar da yanında yürüyorlardı. Devesi gelip bugünkü Mescidi Nebî'niıı bulunduğu yere çöktü. O zamanlarda müslümanlar orasını namaz kılma yeri yapmışlardı. Önceleri orası, Es'ad bin Zürâre'nin himayesinde bulunan, İki yetim olan Selıl ve Süheyl'in hurma
kurutma harmanlan idi. Devesinin çöktüğü o yer için Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi:
İnşaallah burası bizim menzili mildir'
Sonra iki yetimi çağırıp o hurma harmanının pazarlığını yapmak üzere oraya mescid yapacağını söyledi. Yetimler: 'Hayır olmaz, biz burasını para ile değil; size bağış yapacağız' dediler.
Mescidin inşasına başlandı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de onlarla beraber kerpiç taşımaya başladı. Bir yandan da şöyle diyordu: Bu yük Hayber(in hurma) yükü değil. Bu mbbimizin (ondan daha temiz olan) kerpiç yüküdür. Allahım, asıl ecir, âhiret ecridir. Hem Ensâr'ı hem de Muhacirleri esirge!'
Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem böyle Muhacirlerden olan bir adamın şiirini söyledi, ancak bana (şairin) ismi söylenmemiştir."
İbn Şihâb dedi ki: "Bu beyitlerden başka Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in tam olarak bir şiir söylediğini duymadık." [Buhârîl
6420- el-Berâ in Âzib radiyallalıu anh'-dan:
"Ebû Beki- babamın evine geldi ve ondan bir semer satın aldı. Azib'e dedi ki: 'Oğlunu benimle beraber gönder de onu taşısın.' Onu ben taşıdım. Babam parasını almak için onunla birlikte çıktı ve bu esnada sordu:
"Ey Ebû Bekr! Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile (Hicret için) gece yürüdüğünüz zaman ne yapımız?1
Cevap verdi: 'Evet, bütün gece boyu yürüdük. Öğlen vaktine doğru önümüze bir kaya çıktı. Uzunca ve gölgesi bulunan bir kaya. Onun yanında konakladık. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in, gölgesinde rahat uyuyabilmesi için orasını elimle düzelttim. Sonra oraya postu serdim. Dedim ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Sen burada uyu! Ben de etrafı gözetleyeyim'?' O uyudu, ben de etrafı gözetlemek için çıktım. Derken kayaya doğru gelmekle olan bir çoban gördüm, yanında koyunu da vardı.
'Sen kimlerdensin?' diye sordum.
'Medinelilerden bir adamım' dedi.
'Koyununda süt var mıdır?'
'Evet.'

'Bana biraz süt sağar mısın?'
'Evet' dedi ve koyunu tuttu, memesini toz. kıl ve topraktan iyice temizledi. Beraberinde bulunan bir maşrapaya epeyce süt sağdı. Bende de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e su verdiğim ve ona abdest suyu hazırladığım bü" ibrik vardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim. O daha yeni uyanmıştı. SÜte soğuması için biraz su ilave ettim. Sonra dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Buyur, bu sütten iç!' İçti ve ben de doyuncaya dek İçlim.
Buyurdu ki: 'Gitme zamanı gelmedi, mi?'
'Evet' dedim ve oradan öğlenden sonra ayrıldık. Sürâka b. Mâlik arkamızdan geliyordu.
Dedim ki:
'Ey Allah'ın Resulü, adam bize yetişecek.'
'Korkma, üzülme.' Allah bizimledir' dedi ve ona beddua etti. Atı kamına kadar yere gömüldü. Bunun üzerine Sürâka:
'Biliyorum, siz bana beddua ettiniz; bana dua edin de kurtulayım; isteğinizi yerine getireyim' dedi.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dua edince kurtuldu. Daha sonra bize verdiği sözü yerine getirmek maksadıyla, bizi takip eden herkesi geri çevirdi ve sözünde durdu."
6421- (Müslim'deki) diğer rivayet:
Sürâka dedi kî: "İşte ok torbam. Ondan bir tane ok çıkarıp al! Ayrıca falan yerdeki develerimin ve kölelelerimin yanından geçeceksin onlardan da istediğini alırsın." Buyurdu ki: "Benim buna ihtiyacım yoktur." Geceleyin Medine'ye vasıl olduk, halk bizi konuk etmek için âdeta yarış yapıyorlardı.
"AbdülmuttalİpoğuIlarının dayıları olan Neccaroğıdlarının yanında konaklarım. Böylece onların gönlünü yaparım" buyurdu.
Erkekler, kadınlar evlerin damlarına çıktılar. Çocuklar ve hizmetçiler yollara düştüler; "Ya Muhammedi Ey Allah'ın Resulü!" dîye bağrışıyorlardı. [Buhârî ve Müslim]
6422- Ebû Beki- radiyallahu anh'dan: "Bİ2 mağaradayken, ardımızdan gelen müşriklerin ayaklarını gördüm; onlar başımızın uçundaydılar. Dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Eğer onlardan birisi ayaklarının ucunu bakarsa bizi görecektir.' Şöyle buyurdu:
'Ey Ebû Beki! üçüncüleri Allah olan bu iki kişiyi ne sanıyorsun'."
[Buhâri. Müslim ve Tîrmizî]
6423- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye gelirken, Ebû Beki'"i devenin arkasına almıştı. Ebû Bekr yaşlı idi,

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ise gençti. Ebû Bekr tanınıyordu, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i kimse tanımıyordu. Kişi rastlıyor ve soruyordu: 'Ey Ebû Bekr! Şu önündeki adam kimdir?' O da şöyle diyordu: 'Bu adam bana yol gösteriyor.' Tabii kişi, bu yoldan üzerinde yürünülen yolu kastettiğini zannediyordu. Halbuki onun bu sözündeki yol, (İslâm demek olan) hayır yolundan ibaretti.
Ebû Bekr arkasına döndü, bir de ne görsün, bir süvari gelip onlara yetişmiş. Hemen şöyle haykırdı: 'Ey Allah'ın Resulü! İşte bir süvari, arkamızdan yetişmiş.' Allah Resulü hemen şöyle dua etti: 'Allahım, bunu yere düşür!' Hemen at onu sırtından yere fırlatıp attı. Ayağa kalkıp yalvardı:
'Ey Allah'ın Resulü! Emret, emrine amadeyim. '
'Sen bu durduğun yerde dur! Gelenlere karşı bizi savun, bize yetişmesinler'
(Ne gariptir ki o adam) gündüzün evvelinde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e karşı çalıştı, gece olunca da onun hayatını savunan bir silah gibi oldu. Nihayet Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Harre'nin bir yerinde indi (konakladı). Ensâr'a haber gönderildi, silahlanarak gelip O'na selam verdiler. Onlar da:
"Haydi develerinize binin ve yürüyün, siz güvence içindesiniz artık, kimse size ilişe-mez" dediler. Onlar tekrar develerine bindiler, yedekte olan Ensâr da onları korudu. Medine: 'Allah'ın Peygamberi geldi, Allah'ın Peygamberi geldi!' sesleriyle çalkalandı. Herkes
yükseklere çıkıp ona bakıyordu. O da yürüdü ve Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin avlusunda konakladı." [Uzan bir metinle Buharî]
6424- el-Berâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından bize (Medine'ye) ilk gelenler: Mus'ab bin Umeyr ile İbn Ümmi Mektûm olmuştur. Bunlar (Medine müslümanlarına) Kur'ân okutuyorlardı. Sonra Ammâr, Bilâl ve Sa'd geldi. Sonra Ömer sahabeden yirmi kişi ile beraber geldi. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem teşrif etti. O güne kadar Me-dineliler hiçbir şeye bu kadar sevinmemişler-di. Hatta çocukların ve herkesin 'Allah Resulü geldi' diye bağırdıklarını gördüm. O geldiği zaman ben 'Sebbihisme Rablnkel-A' lû' gibi mufassal nev'inden birtakım sûreleri (Me~ dine'lilere) okumuştum. [Buhâri]
6425- Ebû Osman en-Nehdî radiyallahu anh'dan:
"Ibn Ömer'in hakkında 'Babasından önce hicret etli' diyenlere öfkelendiğini duydum, İbn Ömer dedi ki: 'Ben ve Ömer Medine'de Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e geldik.
Onu öğlen istirahatine çekilmiş uyurken bulduk. Eve döndük. Ömer beni

gönderdi: 'Haydi gıı bak hele uyanmış mı?' dedi. Gittim onu uyanmış görünce hemen ona biat ettim. Sonra gelip babama bildirdim, koşarak yanına gittik, babam da biat etti ve ben de ondan sonra (tekrar) biat ettim." [İkisi de Buhârî'ye aittir.J
6426- Cerîr radiyallahu anh'dan:
(Aliah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Teâlâ bana vahyefti: Bu üçünden hangisine gidip yerleşirsen orası senin Hicret evindir: Medine, Bahreyn ya da (Şam'da bir belde olan) Kunnesrîn." |Tirmizî|
6427- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan:
"Biz Ycmen'deyken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zuhurunu duyduk. Bunun üzerine ben ve iki kardeşim —ki ben en küçükleriydim— Ebû Bürde ile Ebû Ruhm kavmimden elli küsur insanla yola çıktık. Gemiye bindik, gemi bizi Necâşî'nin ülkesine (Habeşistan'a) atıp bıraktı. Orada Ca'fer ve arkadaşlarına rastladık. Hep beraber gelinceye dek onun yanında ikamet ettik. Vardığımızda Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Hayber'i yeni fethetmişti. Oranın ganimetlerinden bize de hisse ayırdı. Bizden başka, fethe iştirak etmeyenlerden hiç kimseye hisse vermemiştir. Cafer'le beraber gemi ehline de vermiştir. İnsanlar bize şöyle diyorlardı: 'Biz hicretle sizi geçtik.' Bizimle beraber (gemiyle) gelen Esma bint Ümeys, Hafsa'nm yanına girdi;. Ömer gelince: 'Bu kimdir?' diye sordu.
'Bu Esma bint-İ Umeys'tir' dediğinde, Ömer şöyle dedi:
'Ha şu Habeşli kadın, şu deniz yoluyla gelen kadın mı?'
'Evet' dedi.
'Biz sizden önce hicret ettik, Biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sizden daha yakm ve nezdinde daha çok hak sahibiyiz' dedi. Bunun üzerine kadın kızdı ve şu cevabı verdi:
'Hayır vallahi; siz onunla beraberdiniz. O açınızı doyururdu, cahilinize öğüt verirdi. Biz uzak yerde Habeşistan'da herkesin kinini, Allah ve Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in uğrunda üzerimize çekmiştik. Vallahi senin bana dediklerini Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e soyleyinceye kadar ne bir lokma yemek yerim ve ne de bir yudum su içerim.' Derken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem geldi ve kadın gidip Ömer'in dediklerini ona iletti. Şöyle buyurdu: 'SİS benîm için hepsinden daha kıymetlisiniz. O ve arkadaşları tek hicrete sahip iken siz gemi ehli iki hicrete sahİbsiniz.'
Esma dedi ki: 'Ebû Musa ve arkadaşlarını bana haber gönderip bu hadisi sorduklarına şahit oldum. Dünyada onlar için Allah Resulü sailallahu aleyhi ve

sellem'in kendilerine verdiği bu müjdeden daha değerli hiçbir şey olmamıştır'."
|Buhârîve Müslim.]
6428- İbn Abbâs radiyallahu anh'daiı: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr ve Ömer muhacirlerdendir. Çünkü onlar müşriklerin yurdunu terk edip hicret etmişlerdir. Ensâr da muhacirlerden sayılır; çünkü Medine de şirk yurdu idi. Onlar Akabe gecesi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'e gelip (bir nevi hicret edip) müslüman olmuşlardır." (NesâîJ
6429- Abdullah bin es-Sa'dî radiyallahu anlı'dan:
Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Hicretin (arlık) kesildiğini söylüyorlar." Şöyle buyurdu: "Kâfirlerle savabildiği sürece hicret asla kesilmeyecektir." | Nesâîl
6430- Ya'lâ bin Ümeyye radiyallahu anh'dan:
"Fetih günü babam Umeyye İle Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldik. Dedim ki: 'Babamın biatini hicret üzere kabul et!' Şöyle buyurdu: "Hicret kesilip bitmiştir. Ben onun biatim cihad üzere kabul ediyorum'."
6431- Ömer radiyallahu anlı'dan: "Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem'in vefatından sonra artık hicret yoktur."
6432- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan:
Bir adam dedi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Hangi hicret üstündür?" Şöyle buyurdu:
"Rabbİnİn hoşlanmadığı şeyi bırakma n-dır." Sonra şöyle dedi:
"Hicret ikidir: Şehirlinin hicreti; köylünün hicreti. Köylü, ancak çağırıldığında davete icabet eder ve emrolunduğu zaman da itaat eder. Şehidi ise işi çok, bası her zaman derttedir. Onun için ecri daha büyük olur."
[Nesâî.l
6433- Muâviye radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Tevbe kapısı kapanmadıkça, hicret bitmez, güneş batıdan doğmadıkça da tevbe kapısı kapanmaz." |Ebu Davud|
6434- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: "(Sahabe İslâm takvimini belirlerken) Ne
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in peygamber olarak gönderiliş zamanını ve ne de vefatını ölçü kabuul ettiler. Bu hususta Medine'ye gelişin(hicret)i ölçü kabul etliler." [Buhârî (Hicreie dair) bir bâbta]
6435- Urve radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, hacdan sonra Zi'lhicce'nin kalan günlerinde, muharrem ve safer aylarında da bekledi. Sonra müşrikler onun Medine'ye gideceğini, orada onu savunacak ve barındıracak müslüman-ların

bulunduğunu haber alınca, paniğe kapıldılar ve bir araya gelip toplandılar. Hep birlikte onu öldürmek, yahut hapsetmek, ya da Mekke'den sürmek için karar aldılar. Allah hemen onların bu hile ve desiselerini şu âyeti indirerek Peygamber'ine bildirdi:
'Hani küfredenler seni hapsetmek, yahut seni öldürmek ya da seni —ülkenden— çıkart-
mak için sana tuzak kurmuşlardı. Onlar (sana) tuzak kurarlarken Allah da (onlara) tuzak kuruyordu. Çünkü Allah tuzak kuranların en hayırksıdır.' (Enfâl 30) Ebû Bekr'in evine geldiği gün müşriklerin kendisini akşam yatağına yattığı zaman yakalamayı planladıkları Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e ulaş-mıştı. Bunun üzerine, sabaha karşı gece bitmek üzere iken O, Ebû Bekr ile Sevr mağarasına doğru hareket etti. Ali de gelip yatağına yattı. Böylece müşrikleri oyalıyordu
Müşriklerde: 'Haydi şimdi yatalım, sabah olunca ona birden hücum eder, sımsıkı bağlarız' diye istirahata çekilip geceyi orada geçirdiler.
Sabah olunca Ali'yi yataktan kalkarken gördüler ve ona Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in nerede olduğunu sordular. O da: 'Bilmiyorum' deyince, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in evde olmadığını, çıkıp gittiğini anladılar ve ardından koştular.
Her yöne adam gönderdiler. Su (kuyu) sa-
hiplerine adam gönderip yakalayana verilmek üzere büyük ödüller koydular. Nihayet Sevr mağarasına geldiler, tepesinde durdular, mağaranın İçinde olan Allah Resulü ile Ebû Bekr onların seslerini duydular. Ebû Bekr korkmaya başladı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onu şöyle teselli ve teskin elti: 'Üzülme Allah bizimledir Dua edip: 'Allah onun üzerine sekineyi indirdi. Göremediğiniz ordularla onu destekledi, kâfirlerin sözünü alçaktı, Allah'ın sözü ise en yücedir. Allah hem Azız, hem de Hakîm'dir'." (Tevbe 40) [Taberânî,Mu'cemu'l-Kebir'de daha uzun bir metinle hem leyyin ve hem de münsel bir senedle.)
6436- Enes ve diğerlerinden, dediler ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
mağarada kaldığı gece, Allah otlara emretti, mağaranın kapısında bittiler; örümceğe emretti mağaranın kapısında ağ Ördü. İki yabanî güvercine emretti, mağaranın ağzında yuva yaptı.
Müşrikler gelerek, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e mağaranın kapısına kürk arşın kadar yaklaştılar. İçlerinden bir adam baktı ve iki güvercini gördü ve arkadaşlarına seslendi: 'Mağaranın kapısında iki güvercin gördüm, anladım ki

içinde kimse yok; eğer olsaydı bu güvercinler buradan kaçarlardı.' Onun bu sesini Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem duydu. Anladı ki Allah o iki güvercin vasıtasıyla onları içeriye girmekten alıkoymuştu. Ve o iki güvercine çok önem verdi. Daha sonra Harem-i şerifte bunların iki yavrusu oldu. Harem-i şerifteki tüm güvercinlerin aslı ve nesli işte o iki güvercin yavrusundan türemedir."
(Bezzar ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir senedle.l
6437- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Ebû Bekr mağarada bir delik gördü, oradan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e zararlı bir şeyin çıkıp gelmemesi için ayağıyla orayı tıkadı. Mağarada tam üç gün kaldılar, sonra çıkıp yola revan oldular. Ümmü Ma'bed'in çadırında dinlendiler.
Ümmü Ma'bed ona bir koyun ve bir bıçak gönderdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-
lern; 'Al bıçağı ver o cılız koyunu.1' dedi. Kadın: 'Onun sütü yok ki' diye haber gönderdi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve seliern: 'Getir o cılız koyunu!' diye emretti. Nihayet o cılız koyunu ona iletti. Koyunun sırtını sıvazladı. Derken koyunun memesi süt ile doldu. Sağdı ve kâseyi sütle doldurup içti, Ebû Bekr'e verip ona da içirdi. Sonra yine sağdı ve sağılan sütü Ümmü Ma'bed'e
gönderdi." |Bezzar zayıf bir senedle.|
6438- Huneys bin Hâlid radiyallahu anh1-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ve yanındakiler, Ümmü Ma'bed el-Huzâîye'nİn çadırlarına uğradılar, gayet cömert kadındı; yemek yedirir, su içirirdi. Paraları ile ondan et ve hurma satın almak istediler, fakat yanında hiçbir şey bulamadılar. Grup bayağı yorgun ve bitaptı, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem çadıra baktı, cılız bir koyun gördü. Bunun üzerine sordu; 'Ey Ümmü Ma'bed ne oldu bu koyuna?' 'Güçsüzlük sebebiyle sürüden ayrıldı' diye cevap verdi.
'Peki sütü var mıdır?'
"Sanmam, çok zayıf bir koyun."
"Müsaade eder misiniz onu ben bir sağayım?"
"Hay hay, buyurun sağın!"
Koyunu getirtti, memelerini sıvazladı. Besmele çekti, bir anda memeleri sütle dolup taşlı. Sağdı, kendisi içti, arkadaşlarına da içirdi. Hepsi içliler ve doydular. Sonra bir kere daha sağdı ve bakracı doldurdu. Sütü orada bırakıp onunla başka bir alış veriş daha yapıp oradan ayrıldılar. Aradan çok geçmeden zayıf keçileri

önünde olduğu halde kocası geldi. Orada sütü görünce şaşırdı ve sordu; 'Ey Ümmü Ma'bed bu süt nereden geldi? Ben giderken evde süt namına hiçbir şey yoktu.1 'Evet vallahi hakikaten süt yoktu; fakat buraya mübarek bir adam uğradı.'

Kocası: 'Ne olur onun niteliğini bana anlat!1 dedi. Kadın anlatmaya başladı:

'Yüzü parıl parıl parıldıyordu. Güzel yaratılışlı idi. Ne öksürük ve ne de benzeri bir şeyleri yoktu. Son derece yakışıklı ve güzeldi. Gözleri irice idi. Kirpikleri ve kaşı gür idi, sesi gayei yumuşak ve nezaket taşımaktaydı. Sakalı gür, taranmış ve tertemiz idi. Sükût ettiği zaman suratında vakar okunuyordu, konuştuğu zaman sözleri âdeta inci gibi, mübarek ağzından dökülüyordu. Boynu son derece düzgün ve güzeldi. Konuşurken pek uzun konuşmuyordu, çok ta kısa kesmiyordu. İki dal arasında bir dal gibi bir şeydi o. Üç kişinin en cazip ve güzeliydi. Arkadaşlarının ona son derece saygı ve hürmeti vardı. Etrafında sanki birer pervane idiler. Konuştuğunda pür dikkat dinliyorlardı. Emrettiği zaman emrini yarışırcasına yerine getiriyorlardı. Güler yüzlü idi, çatık kaşlı değildi. Yüzünü herhangi bir şeyden dolayı buruşturmuyordu."

Ebu Ma'bed bunları dinleyince kendini alamadı ve şöyle haykırdı:

'Vallahi o, Mekke'de Kureyş'te zuhur eden ve bize anlatılan yüce şahsiyettir. Onun sohbetinde bulunmak benim için son derece iç açıcı olurdu. Bir yol bulabilirsem mutlaka onun sohbetinde bulunmak şerefine ereceğim."

Mekke'de bir ses duyuldu, fakat nereden
ve kimden geldiğini kestiremediler. O ses şöyle diyordu:

'İnsanların Rabbi olan Allah şöyle diyen iki arkadaşı en güzel mükafatla mükâfatlandırsın:

İşte Üramü Ma'bed'İn çadırları.
Konakladılar oraya geçmeden ileri.
Hidayet getirdiler; kadm hidayete erdi.
Başarı sağladı, arkadaş edinen Muham-med'i.
Ey Kusay! Allah sizi terk etmedi. Onda öyle keramet ve mucizeler vardır ki, hiç kimse onunla boy ölçüşemez. Kâ'boğullan siz de onun davranışına dikkat edin.
Mü'minlere iyi davranın, onları avlamak için tuzak kurmayın!
(İnanmıyorsanız) Kız kardeşinize koyunundan ve süt dolu kabından sorun!
Eğer koyuna sorarsanız (bile) tanıklık eder bir bir anlatır.
Cılız, sütsüz koyununu besmele çekip dua edip sağdı. Memelerine süt âdeta yağmur misâli yağdı.
Sağdı sütü ikinci kez oradan ayrıldı, gelenler orada hayran kalıp şaşkmlıklarını ortaya serdi.'

(Şair) Hassan bin Sabit, bu sesi duyunca şu cevabı verdi:
'Peygamberlerinin kendilerini bıraktığı kavim, büyük bir ziyanda, kendilerine gilüği kimseler ise şanslı olmuştur.
Bir kavimden göç etti, onların akılları dalâletle oldu. Vardığı kavmin ise yüzleri nur-landı, güldü.
Sapıklıktan sonra Rableri onları onun sayesinde hidayete erdirdi. Hakk'a uyanları gerçekten irşâd etti.
Ondan Yesrib ehline hidayet kafileleri akın etti. Tüm Yesrib'Iileri bir anda haberdar elti.
Bir peygamber ki insanların çevrelerinde görmediklerini görür. Her mescidde Allah'ın Kitabını büyük bir zevkle okur.
Bü- gün, bilinmeyen bir söz söylerse, hemen o gün ya da ertesi günün kuşluğunda o tasdik bulur.
Ne mutlu Ebû Bekr'e ki ona arkadaş oldu, Allah mutlu edeceğini (işte böyle) mutlu eder."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de. zayıf bit senedle]
6439- Kays bin en-Nu'mân radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Ebû Beki- (Mekke'den) gizlice gittiklerinde Ebû Ma'bed'İn yanında konakladılar. Ebû Ma'bed dedi ki: 'Demek ki Allah böyle istemiş. Hiç sütümüz kalmadı.'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Peki §u koyun nedir?' diye sordu. Hemen onu getirdi. Ona berekeüe dua etti, sonra biraz sağdı ve içti. Yanındakiler de içtiler. Adam hayranlıkla sordu: 'Kureyş'in sabî dedikleri adam sen inisin?'
'Onlar öyle derler, ama bakma sen!'
"Şehadet ederim ki Allah tarafından sana gelen hak ve gerçektir' dedi. Sonra yine şöyle dedi:
'Sana tâbi olayım mı?'
'Hayır, biz galip gelinceye kadar bekle, galip geldiğimizi duyduğunda bize uyarsın buyurdu." [Bezzâr, Sahîh raviler kanaliyia.|
6440- Evs bin Abdillah bin Hucr el-Esle-mî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr ile birlikte Hazevâti'l-Cuhfe'ye uğradı. O, onları en güzel devesine bindirdi, bir de onlara köle verdi. Sonra köleye şöyle ten-bih etti: 'Onların peşinden git, yerlerine ulaşıncaya kadar yanlarından ayrılma! Hizmetlerini gör, devenden de gereği gibi yararlansınlar.' Ondan sonra köle, o ikisini aldı; Seniyye-tu'r-Ramhâ, sonra Seniyyetu' 1-Kûbe, sonra el-Murre, sonra Zât-i Keşet vadisi, sonra el-Mudlece, sonra el-Gassâbe, sonra Seniyye-lü'1-Murre'ye sonra, oradan da Medine'ye götürdü. Sonra

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, köleyi efendisine deve ile birlikte geri gönderdi ve efendisi Evs'e devesine bir isim takıp onu boynuna takmasını tenbih etti. Zira o, ilgisiz bir adamdı, deveye bile isim vermemişti." [Taberanî, M. el-Kebfr'ie ztıyıf bir senedlc.|
6441- Suheyb radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hicret diyarınız bana, Harre'nin (kara taşlığın) arasında bir ağaçlık olarak gösterildi. Bu ya Hecer olur, ya da Yesrib."
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Ebû Bekr ile birlikte Medine'ye müteveccihen hareket etti.
Onunla birlikte ben de çıkmak istedim. Ancak Kureyş'len iki delikanlı buna engel oldu. Sonra yine çıktım, bu defa birkaç insan bana yetişti ve beni geri döndürmek istediler. Onlara dedim ki: 'Size birkaç ûkiye altın, si-yerâ elbisesi vereyim de yolumdan beni alıkoymayın!'
'Olur' dediler. Ayrıca onları: 'Haydi gidin kapının eşiğini kazın altında allın ukiyelerini bulacaksınız, falan adama gidin elbiseyi de ondan alın' diyerek Mekke'ye gönderdim
Ondan sonra çıktım, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gittim. Beni görünce şöyle buyurdu: 'Alış verisin üç kere kazandı.'
Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Senden önce kimse beni görmedi. Demek ki sana bunu Cİbrîl bildirdi, başkası değil'."
(Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de zayıf bir senedle.]
6442- Rezîn benzerini rivayet etli; onda (şu ziyade) şöyle geçer:
"Bunun üzerine: 'İnsanlardan kimisi de vardır ki Allah rızasını talep etmek için kendisini satın alır.' (Bakara 207) âyeti nazil oldu. Sonra bunu Suheyb'e okudu."
6443- Urve radiyallahu anh'dan: "Ömer ve Ayyaş bin ebî Rabîa arkadaşları ile birlikte çıktılar. Amr bin Avf oğullarında konakladılar. Hişâm'in oğullan olan Ebû Cehl ile el-Hâris, anne bîr kardeşleri olan Ayyaş bin Rabîa'yi istemek için Medine'ye geldiler. Yanına gidip annesinin üzüntüsünü ona
İlettiler. 'Annen seni görmeden evde yatmayacağını, saçına yağ süremeyeceğini söyledi ve bu hususta yemin etti. Böyle olmasaydı biz seni almaya gelmezdik.' O da annesinin kendisini çok sevdiğini biliyordu. Onları doğruladı, kalbi yumuşadı. Annesine acıdı; fakat, yine de onlarla çıkıp gitmek istemedi. Derken el-Hâris onu bağladı, beraberce onu zorla götürdüler ve nihayet bağlı vaziyetle tuttular. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu duyunca, kurtulması için dua etti. Sonra Mek-
ke fethedilmeden önce, o da kurtulanlar arasında kurtuldu ve Medine'ye geldi."

[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de leyyin ve müsel bir senedleJ
6444- Bezzâr benzerini Ömer'den şu ekle rivayet etli:
"Ömer dedi ki: Biz (aramızda) şöyle derdik: 'Allah'ı tanıyıp iman edip de sonra tekrar küfre dönenlerin tevbesini Allah asla kabul etmez. ' Tabii ki onlar bu sözü kendi nefislerine de söylüyorlardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye gelince: 'De ki: Kendilerine aşın davranıp günah işleyen kullarım, Allah'ın rahmetinden umudunuzu kesmeyin... —Siz bilemezsiniz— kavline kadar-' âyetini (Zümer 53) onlar hakkında bizim ve onların kendi nefislerine söyledikleri bu söz hakkında inzal buyurdu.
Hemen bunu bir sahifeye yazıp Hişâm bin cl-Âs'a gönderdim. Onu iyice anlayıncaya kadar devamlı olarak okudum. İçimden: 'Bu âyet galiba bizim hakkımızda nazil oldu' dedim ve deveme bindiğim gibi doğru Peygamber sallal-lahu aleyhi ve sellem'e gidip ona katıldım."
6445- Ibn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelişimiz, Hicret'in beşinci yılında olmuştur. el-Alızâb yılında Kureyş'le beraber gelmiştik. Ben kardeşim el-Fadl ile beraberdim. Yanımızda kölemiz Ebû Râfi' de bulunmaktaydı. Arec'e varınca, yol değiştirip Amr bin Avfo-ğullanna gittik. Medine'ye girdik. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i Hendek savaşında bulduk. Ben o zaman sekiz yaşındaydım, kardeşim ise onüç yaşındaydı."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta]

PEYGAMBER SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'İN SAVAŞLARININ SAYISI VE BEDİR'DEN ÖNCE OLANLAR

6446- Ebû İshâk'dan:
"Zeyd bin Erkam'm yanındaydım. Ona: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yaptığı harplerin sayısı kaçtır?' diye sordular; 'On dokuzdur' dedi.
Dedim ki: 'Sen kaç harbe katıldın'?' 'On yedi harbe katıldım.' 'Onların hangisi en öncesi idi?' 'Zâtu'l-Uşeyrâ veya el-Useyrâ' dedi. |Buhârî. Müslim ve aynı lafızla Tirmizî.j
6447- Büieyde radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ondokuz harpte bulundu; sekizinde bizzat çarpıştı." IBuhArî ve uynı lanzla Müslim.)
6448- Sa'd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Medine'ye geldiğinde, Cüheyne kabilesi ona gelip şöyle dedi: 'Sen aramıza geldin artık, bize güvence ver de sana gelelim.' Onlara güvence verdi ve onlar da gelip müslüman oldular. Ondan sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bizi —henüz yüz kişi bile yoktuk— receb ayında Cüheyne'nin yanıbaşında bulunan Kinâne'den bir mahalleyi baskın yapmak için gönderdi. Onlara hücum ettik. Çok

idiler, bunun üzerine Cüheyne'ye sığındık; bizi alıkoydular ve şöyle dediler:
'Siz neden Şehr-i haram(haram aylar)da savaşıyorsunuz?' Cevap verdik:
'Bizi şehr-i haramda Beled-i haramdan (Mekke'den) çıkartan kimselerle savaşıyoruz.' Sonra aramızda: 'Ne yapalım ne dersiniz?' diye konuştuk. Kimimiz: 'Haydi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gidelim"; kimimiz de: 'Hayır burada ikamet edelim.' dedi.
Ben de birkaç kişi beraberimde olduğu halde şöyle dedim:
'Bilakis Kureyş'in kervanına gidelim, yolunu keselim.'
Biz kervana giderken arkadaşlarımız da
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gittiler. Durumu ona bildirdiler, öfkelendi ve şöyle çıkıştı:
'Ben sizi toplu halde gönderdim; siz dağınık geldiniz. Sizden Önceki milletleri helak eden tefrika olmuştur. Anlaşıldı sizin basınızda mutlaka bir kumandan göndermem gerekiyor.1 Hemen başımıza Abdullah bin Cahş'ı kumandan tayin etli. Böylece İslâm'da ilk kumandan o olmuş oldu."
|Ahmed leyyin bit senedle.|
6449- Zir bin Hubeyş radiyallahu anh'dan:
"İslâm'da ilk sancak, Abdullah bin Cahş'ın sancağıdır; İslâm'da ilk humusa (beş-te bire) tabî tutulan (ganimet) malı, Abdullah bin Cahş'ın malıdır."
(Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
6450- Cundeb radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir müfreze gönderdi, başlarına da Abdullah bin Cahş'ı getirdi ve eline de bir mektup verdi. Belirlediği yere varıncaya kadar o mektubu açıp okumamasını emretti. 'Arkadaşlarından hiçbirini seninle gitmekte zorlama" buyurdu. (Daha sonra) Mektubu okuyunca: 7n-nâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn' dedi. Sonra:
'Allah ve Resulünü dinlemek ve boyun eğmek (boynumun borcu)' dedi. Daha sonra durumu onlara bildirdi ve mektubu da okudu. İçlerinden iki kişi geri döndü, kalanlarla yollarına devam ettiler. İlk olarak el-Hadre-mî'nin oğlu ile karşılaştılar ve onu Öldürdüler.
O günün Recep veya Cemadî ayından bugün olduğunu bilmiyorlardı. Müşrikler dediler ki:
'Siz Haram ayda öldürdünüz.' Bunun üzerine Allah: 'Sana Şehr-i haramdan, o ayda Çarpışmaktan soruyorlar...' mealindeki ayeti (Bakara, 217) inzal buyurdu. Bazıları bunun üzerine şöyle dediler:
'Bunlar günaha girmiş değillerse bile sevap da almamışlardır.' Bunun üzerine:
'Şüphesiz iman ve hicret edip Allah yolunda cihad eden kimseler (var ya) iste

onlar Allah' in rahmetini umarlar. Allah hem bağışlayandır, hem de esirgeyendir' mealindeki âyet (Bakara, 218) nazil oldu." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir.]
6451- Cübeyr bin Mm'im radiyallahu anh'dan:
"Ebû Cehl. Hamza'dan ayrılıp Mekke'ye geldiği zaman şöyle dedi:
'Ey Kureyş topluluğu! Muhammed Yes-rib'e inmiştir ve casuslarını göndermiştir. Sizden bir şey elde etmek istiyor, onun için yolundan geçmemeye dikkat edin! Ona kesinlikle yaklaşmayın! Çünkü o. zarar veren ars-lan gibidir'." (Hadis devam ediyor)
Taberânî, Mu cemu l-Kebtr'ûe şu ekle rivayet etmiştir:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Harnza ile beraber otuz muhacir süvarisini Seyf-i Bahr'e gönderdi. Şam'dan gelmekte olan Ebû Cehl'in üçyüz kişilik kervanı ile karşılaştı. Aralarına Mecdâ bin Avf el-Cühenî girdi ve çarpışma olmadı."
6452- Amr bin Avf el-Müzenî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber onun ilk gazvesi olan Ebvâ gazvesinde savaştık. er-Ravhâ'ya varınca Kamu'z-Za-biyye'de konakladık. Namaz kıldı, sonra şöyle buyurdu:
'Bu dağın adı nedir bilir misiniz?'
'Allah ve O'nun Resulü daha bilir' dediler. Şöyle buyurdu:
'Bu Hümyet dağıdır. Cennet dağlarından biridir. Allahım onu mübarek kıl! Ehlini de mübarek kıl!"
er-Ravhâ için de: 'Bu, cennet vadilerinden bir vadidir! Benden önce bu mescidde yetmiş peygamber namaz ktlmıştır. Oraya Mâsâ (Aley hisse lam) üzerinde iki kaftan olduğu halde, alaca deve üstünde, Israiloğtdlanndan yetmişbin kişi ile hacca giderken uğramıştır. Isa Aleyhisselam da hac veya umre maksadıyla ya da her ikisini amaçlayarak buraya uğramadıkça kıyamet kopmaz'."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de leyyin bir senedle.|
BEDİR SAVAŞI
6453- Enes radiyallahu anh'dan:
"Ebû Süfyân'ın gelişini duyunca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem istişarede bulundu. Ebû Bekr konuştu; ona İltifat etmedi, sonra Ömer konuşlu, ona da iltifat etmedi. Bunun üzerine Sa'd bin Ubâde hemen ayağa kalkıp: 'Ey Allah'ın Resulü! bizi mi kastediyorsun? Canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, sen bizden denize dalmamızı istersen dalarız. Develerimizin ciğerlerini döverek (kamçılayarak) Berku'l-Gamâd'a kadar gitmemizi istersen bunu da yaparız.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem insanları (gazveye) teşvik etti. Gittiler. Bedir'de konakladılar. İçlerinde siyah bir kölenin de bulunduğu

Kureyş'li sucular geldiler. O siyah kölenin etrafını Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı çevirip sordular: 'Ebû Süfyân ve arkadaşlarından ne haber'?'
'Ebû Süfyân hakkında bilgim yok, ancak Ebû Cehl, Utbe, Şeybe ve Umeyye bin Halef insanların arasındadır.'
Bunu söylediğinde adamı dövdüler. Adam da: 'Tamam şimdi ben size bildireceğim, Ebû Süfyan da onların içindedir' dedi. Dövmeyi bırakıp sorduklarında ise bu defa: 'Ebû Süfyân hakkında bir bilgim yok; ancak Ebû Cehl, Utbe, Şcybe ve Ümeyye bin Halef onların içindedir' derdi. Bunu dediği zaman ise onu yine dövüyorlardı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de namaz kılıyordu, namazını bitirince şöyle buyurdu: 'Canım kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, adcım size doğru söylediği zaman dövüyorsunuz, yalan söylediği zaman ise bırakıyorsunuz.' Elini yere koyarak; 'Falan burada falan burada öldürülecektir.' Hakikaten de elinin koyduğu yerde isimlerini söylediği kimseler bir bir öldürüldü, hiçbiri oradan kalkamadı."
[Ebû Dâvud ve aynı lafızla Müslim.|
6454- -Urve (b. ez-Zübeyr'den): "Abdü'l-Multalib'in kızı Âtike kardeşi Abbâs'adedi ki:
'Bir rüya gördüm, kavmin hakkında endişeye kapıldım."
'Ne rüya gördün, anlat bakalım!' 'Kimseye söylemiyeceğine dair söz ver bakalım! Çünkü onlar bunu duyarlarsa bize eziyet ederler' deyince, o da onu kimseye an-latmıyacağına dair söz verdi. Rüyasını şöyle anlattı:
'Mekke tepesinden, avazının çıktığı kadar yüksek bir sesle şöyle seslenen bir süvari gördüm: 'Ey hıyanet ailesi, ey fısk-u fücur ailesi! İki veya üç gece içinde öldürüleceğiniz yere çıkıp gidin!' Aynı adam daha sonra mescide girdi, üç kere haykırdı: erkekler, kadınlar ve çocuklar büyük bir panik içinde başına üşüştüler. Aynı adam Kâ'be'nin üstünde devesinin üzerinde görüldü. Üç kere öyle bir nara atlı ki iki büyük dağ arasında olanlar bile duydu. Sonra büyük bir kayayı yerinden koparıp Mekke ehlinin üzerine üzerine olanca gücü ile alıp fırlattı. Kaya dağın dibinde parçalandı. Bütün parçalan MckkclİIerin evine girdi. Parça girmedik tek bir ev bile kalmadı.'
Bu rüyadan Abbâs fena halde korktu. Dışarıya çıkıp gitlİ. Velîd hin Ulbe'ye rastladı; o samimi arkadaşı idi. Bu rüyayı ona anlata,
kimseye söylememesi için de tenbih elli. Ama Velîd bunu babasına anlatmadan yapamadı. Utbe de bunu duydu, kardeşi Şeybe'ye anlattı. Hasılı söz dönüp dolaştı nihayet Ebû Cehl'e ulaştı.
Sabah olunca Abbâs erkenden Beyt-i şe-rîf e gidip tavaf etmeye başladı.
Ebû Cehl bir grab içinde ona şöyle seslendi: 'Ey Ebû'1-Fadl! Tavafın bitince

bana gel!' Tavafı bilince ona gelip yanına oturdu.
Ebû Cehl dedi ki: 'Anlat bakalım Atike ne rüya görmüş.'
'O bir şey görmemiş.'
'Bilakis görmüştür. Ey Hâşimoğullan! Adamlarınızın yalanı yetmiyormuş gibi bir de kadınlarınız yalan konuşuyor. Siz ve biz yarış atlan gibiydik. Uzun zamandan beri mescid için yarış yapmaktayız. Yarış hızlanınca 'Bizden peygamber gelmiştir' dediniz. Şimdi de: 'Bizden kadın peygamber gelmiştir' diyorsunuz. Sîzin kadar yalancı erkekleri ve yalancı kadınları bulunan bir hane halkı görmedik, ta-
nımadık.' Dedi ki: 'Atike şu iddiada bulunmuş. Bir süvari demiş ki: 'İki veya üç gece içinde çıkın!' Bu üç gece geçince Kureyş yalanınızı anlayacaktır. Bir yazı yazıp Kâ'be'ye aslık. Siz kadın erkek arabın en yalancı hane-sısiniz. Ey Kuseyyoğullan, Hicâbe, Nedve, Sikâye (gibi hacılara hizmet veren vazifeleri) ve sancağı aldınız. Bunlar size yetmedi mi ki bir de kalkıyor başımıza bir peygamber getiriyorsunuz?' O gün ona çok büyük bir eziyet etliler. Abbâs şu cevabı verdi: 'Ey kıçı sah! Yavaş ol bakalım! Asıl yalan sende ve senin ailendendir.' Orada bulanan biri şöyle dedi:
'Ey Ebû'1-Fadl! Sen cahil ve anlayışsız bir adam değildin. Nasıl da bunlara inandın?'
Hülasa, Abbâs, Âtike'nin yüzünden, onun rüyasını yaydığı İçin çok büyük eza ve cefalar gördü.
Üçüncü gün olunca Ebû Süfyan'm gönderdiği Damdam bin Amr el-Ğifârî adındaki süvari çikageldî ve şöyle seslendi: 'Ey hıyanet ailesi ne duruyorsunuz! Haydi koşun, Mu-hammed ve arkadaşları çıkmış Ebû Süfyan'a saldırıyor!' Kureyş bu sesi duyunca, Âtike'nin rüyasını hatırladı ve büyük bir korku ve paniğe kapıldı. Bütün güçlükleri ve zilleti kabullenerek hep birden Ebû Süfyan'a yardım etmek için çıkıp gittiler."
[Taberânî, Mu' cemu'l-Kebîr'de leyyin ve mürsel bir senedle. |
6455- Mus'ab bin Abdillah ve diğerlerinden:
"Âtika, rüyası doğru çıktıktan sonra şöyle dedi: 'Nasıl rüya doğru çıkmadı mı? Size kaçan bir kişi yorumunu yapmıştır. Yakînen gören kişi gelip size durumu bildirmiştir. Gözleri ile de sakırdayan kılıçlan görmüştür.
Yalan söylemediğim halde bana 'Yalan söyledin' demiştiniz. Doğru çıkan rüya, kimin yalancı olduğunu açık seçik beyan etmiştir.' Birkaç beyit..."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de leyyin bir senedle.|
6456- Enes radiyallahu anlı'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve selkm, Büseyse'yi casus olarak gönderdi ve dedi ki: 'Git bakalım Ebû Süfyan'ın kervanı

ne âlemdedir?' Adam gidip döndü; evde ben ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ''den başka hiç kimse yoktu. —Ravİ dedi ki: 'Hanımlarından birisini istisna edip etmediğini bilmiyorum'— Gördüklerim anlatıp, onun hakkında bilgi verdi. Daha sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: 'Hemen onların arkasına düşebileceği kimin binek hayvanı hazırsa hemen binsin!' Birtakım adamlar ise biraz beklemesini ve Medine'nin dışında bulunan binek hayvanlarım getirmek için izin istemeye başladılar. Şöyle buyurdu: 'Olmaz, kimin devesi hazırsa binsin ve bizimle beraber gelsin!'
Ondan sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yola revan olup müşrikler gelmeden önce. Bedir'e vardılar.
Müşrikler de geldiler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: Ben izin verinceye kadar kimse bir adım bile ileri atmasın!' buyurdu. Müşrikler iyice yanaşınca şöyle buyurdu:
'Haydi genişliği gökler ve yer kadar olan cennete hazırlanıp kalkın!'
Umeyr bin el-Humâm el-Ensârî dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Gökler ve yer kadar genişliği olan cennet mi?' 'Evet.'
'Çok çok iyi. ey Allah'ın Resulü!* 'Sana çok çok İyi dedirten şey nedir?' 'Hayır vallahi ey Allah'ın Resulü! Ben cennet ehlinden olmak istedim de onun için böyle söyledim.'
''Öyleyse sen cennet ehlindenün.' Hemen dağarcığından birkaç hurma çıkarıp yemeğe başladı. 'Bu hurmaları bitirinceye dek yaşarsam gerçeklen benim için uzun bir yaşantı olacaktır1 dedi. Hemen elindeki hurmalar âttı, savaşa girişti ve çok geçmeden şehit düştü.'' [Müsliml
6457- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: ''Bana Ömer anlattı:
Bedir günü olunca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, müşriklerin bin kişi, kendilerinin ise sadece üçyüz ondokuz kişi olduğunu gördü.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunun üzerine kıbleye karşı durup ellerini kaldırdı ve Rabbine şöyle yalvardı: 'Aliahtmi Bana vâdettiğini yerine getir! Altahun! Bana vâdet-fiğini ver! Allahun! Şayet mâm ehlinde/ı olan su cemaati helak edersen (bundan .sonra) yeryüzünde sana ibadet olunmaz!' Ellerini kıbleye karşı durup uzatarak o kadar çok Rabbine niyaz etti ki, nihayet cübbesi omuzlarından düştü. Hemen Ebû Bekr gelip cübbesini aldı ve onun omuzlarına koydu ve şöyle demekten kendini alamadı: 'Ey Allah'ın Nebîsİ! Allah'a yalvarışın yeter. Kendini bu kadar hırpalama! Allah sana verdiği sözünü yerine getirecektir. Üzülme, müsterih ol!' Bunu müteakip Allah hemen şu âyeti kerimeyi inzal buyurdu:
'Hani Rabbinizin yardımına sığınıyordunuz da O: Ben size birbiri peşinden bin

melekle yardım edeceğim.' (Enfal 9) diye cevap vermişti.
Böylece Allah ona melekler göndererek yaıdim etti."
(Râvi) Simâk der ki; Bana İbn Abbâs şöyle anlattı:
"O gün müsİümanlardan bir adam, müşriklerden birini kovalarken, ansızın üzerinde bir süvarinin kamçısının sesini ve o süvarinin şöyle dediğini duydu: 'Dur ey Hayzûm!' Bir de ne görsün, müşrik önünde yere serilmiş, bumu delinmiş, yüzü (kamçı ile) yarılmış , bütün bunları yeşillere bürünmüş biri yapmıştı. Ensârî gelip durumu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bildirince şöyle buyurdu: 'Doğru söyledin, işte bu üçüncü kat gökten gelen yardımdır.' O gün müşriklerden yetmiş kişi Öldürüldü, yetmiş kişi de esir alındı.
İbn Abbâs der ki: 'Yetmiş kadar esir ele geçince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem, Ebû Bekir ve Ömer'le esirler hakkında istişare edip: 'Bunlar hakkında görüşünüz nedir?' diye sordu.
Ebû Bekir şu görüşü ileri sürdü: 'Ey Allah'ın Resulü! Bunlar amca oğulları ve akrabadırlar. Fidye karşılığında bunları bırakalım,
alacağımız fidyeyi İslâm'ı güçlendirmek için kullanırız. Belki Allah onlan İslâm'a hidayet eder." Ömer'e dönerek: 'Ey Hattûb'ın oğlu! Sen de görüşünü açıkla!'
Şöyle cevap verdi:
'Hayır, vallahi ey Allah'ın Resulü! Benim görüşüm şudur: Onların boyunlarını vuralım, Ali'ye Ukayl'ın boynunu vurdur, ben de falanın boynunu vurayım —neseben Ömer'e yakın olan bir adamın ismini söyledi—. Çünkü bunlar küfrün liderleri ve eşrafıdırlar.'
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr'in görüşünü kabul elti. Benim görüşümü ise reddetti. Ertesi sabah geldiğimde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Ebû Bekr'i ağlarken gördüm. Hemen sordum: 'Ey Allah'ın Resulü! Sen ve arkadaşın neden ağlıyorsunuz? Eğer ağlanacak bir şey varsa ben de ağlayayım, değilse ağlamanızdan dolayı ağlamaklı olayım?'
Şöyle buyurdu: 'Senin arkadaşlarının bana teklif ettikleri fidye meselesi için ağlıyorum. Gerçekten onların azapları bana şu ağaçtan daha yakın arzolundu' —Bu sırada yakındaki bir ağaca işaret elmiş:— Bunun üzerine Allah şu âyeti inzal buyurdu:
'Yeryüzünde savaşırken düşmanı yere sermeden esir almak hiçbir peygambere yaraşmaz. (Geçici dünya malını istiyorsunuz oysa Allah âhireti ister. Allah Azîz'dİr, Hakîm'dir. Daha önceden Allah'tan verilmiş bir hüküm olmasaydı, aldıklarınızdan ötürü size büyük bir azap erişirdi.)
Elde ettiğiniz ganimetlerden temiz ve helâl olarak yiyin. (Allah'tan sakının.

Doğrusu Allah bağışlar, merhamet eder)." (Enfâl, 67-69)
Böylece Allah, ganimeti onlara helâl kılmış oldu." [Tirmizî ve lafzıyla Müslim.]
6458- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Ben, Mikdâd bin el-Esved'in ağzından gayet kesin bir söz söylediğine şahit oldum. Öyle ki bu sözün sahibi olmak bana, ona (sevapça) denk olabilecek her kıymetli sözden daha sevimlidir. O (Resûlullah), o sırada müşriklere karşı müslümanlari davet ediyordu. (Mikdad) Peygamber'in huzuruna gelerek: 'Ey Allah'ın Resulü! Biz sana, İsrailoğulları-nın Musa'ya: 'Haydi git sen Rabbinte beraber savağ, biz burada oturuculanz.' dedikleri (Mâide 24) gibi demeyiz. Lâkin sağında, solunda, önünde ve arkanda kahramanca savaşırız.' Baklım ki Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in mübarek yüzü aydınlanarak bir anda sevinçten parlayiverdi." [Bulıârî]
6459- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Bedir günü, şöyle hitap buyurdu: "İşte Cibril; üzerinde harp teçhizatını kuşanmış olarak
atının başını tutmuş." [Buhârîj
6460- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
O sallallahu aleyhi ve sellem, çadırdan şöyle diyerek çıklı: "Toplulukları dağıtılacak, arkalarını dönüp kaçacaklar. Kıyamet onların azapla vâdedildikleri gündür. O ne korkunç, ne acı bir gündür." (Kamer, 45-47) [Buhârî]
6461- Abdullah bin Amr b. el-As radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Bedir günü, üçyüz onbeş kişi ile çıktı; oraya varınca şöyle dua etti: 'Allahım, onlar yayadırlar, onları bindir! Allahım, çıplaktırlar, onları giydir! Allahım, onlar açtırlar, onları doyur!' Allah onlara Bedir'de fethi müyesser kıldı. Onlar geri dönerlerken herbirinin yanında bir ya da iki deve vardı. Üstelik giyinmiş ve karınları da doymuştu." [Ebû Davud]
6462- el-Berâ radiyallahu anh'dan: "Biz, Muhammed'in ashabı olarak şöyle konuşurduk: "Bedir'de bulunanların sayısı, Tâlût'un (Filistin) nehri(ni) beraber geçtiği mü'min askerinin sayısı olan üçyüz onüç-dür1." ITirmizî ve aynı lafızla Buhârî.j
6463- el-Berâ radiyallahu anh'dan: "Bedir günü ben ve İbn Ömer (harbe katıl-mak için) küçük görüldük. Bedir gazvesinde muhacirlerin sayısı altmış küsurdu. Ensânn sayısı ise ikiyüz kırk küsurdu." [Buhârî]
6464- Ebû Üseyd radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Bedir günü Kureyş (müşrikleri) için sallandığımızda, şöyle dedi:
"Düşman size yaklaştığında yani etrafınızı sardıklarında) onlara ok atınız! (Atış menzili dışındalarsa) Oklarınızdan bir miktarını alıkoyunuz!"
6465- Diğer rivayet:

"Düşmanlara yaklaştıkları zaman ok atın. Ancak size toptu halde hücum edip göğüs göğüse gelmeden sakın kılıçlarınızı sıyırmayın!" [Buhârî ve Ebû Dâvud]
6466- Sa'd bin Muâz radîyallahu anh'dan: "O (Sa'd), Ümeyye bin Halefin arkadaşı
idi. Ümeyye Medine'ye geldiği vakit onun evinde kalırdı. Sa'd da Mekke'den geçtiği zaman onun evinde misafir olurdu.
Sa'd umre yapmak üzere Mekke'ye gitti ve Ümeyye'ye misafir oldu. Ona dedi kî: 'Benim için boş ve tenha bir zaman ayarla da belki kâbeyi tavaf ederim!' Onu gündüzün ortasına yakın bir saatte Kâ'be'ye çıkardı. Derken orada Ebû Cehl kendilerine rastladı. Ümeyye sordu: 'Ey Ebû Safvân! Beraberinde olan bu adam kimdir?'
'Sa'd'dır' diye cevap verince Ebû Cehl ona dönerek: 'Bakıyorum da Beyt'i güvence içinde, korkusuzca tavaf ediyorsun. Halbuki siz o
dinlerini değiştirenleri (Muhammed ve ashabını) sığındırdınız ve onlara yardım etmekte olduğunuzu söylüyorsunuz. Eğer Ebû Safvân'la beraber olmasaydın, ailene sağ dönemezdin.'
Sa'd da avazının çıktığı kadar yüksek bir sesle ona şöyle bağırdı: 'Eğer sen beni bundan (tavaftan) menedersen sana karşı bundan daha şiddetli davranır, senin Medine üzerinden geçen ticaret yolunu keserek sana engel olurum.' Ümeyye müdahale etti:
'Ey Sa'd! Ebû'l-Hakem'e karşı yüksek sesle konuşma; çünkü o, bu vadi ehlinin efendisidir.' Sa'd da şu cevabı verdi: 'Bırak bizi ey Ümeyye! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den, seni Öldüreceğini duydum.'
Sordu: 'Bunu Mekke'de mi (yapacak).' 'Bilmiyorum' diye cevap verdi.
Ümeyye paniğe kapıldı ve çok korktu. Evine geldiği zaman ailesine şöyle dedi: 'Ey Ümmü Safvân! Bana Sa'd'ın dediğini biliyor musun?'
'Sana ne dedi?'
'Muhammed'in beni Öldüreceğini söylediğini ileri sürdü.1 Kendisine: 'Mekke de mi?' diye sordum 'Bilmiyorum' dedi. Ondan sonra Ümeyye dedi ki: 'Ben de Mekke'den dışarıya çıkmam.'
Bedir günü gelince, Ebû Cehl insanları savaşa çağırdı ve dedi ki: 'Ne duruyorsunuz kervanınıza saldırılacak]ar yetişin!' Ümeyye çıkmak istemeyince Ebû Cehil yanına gelip şöyle dedi: 'Ey Ebû Safvân! Halk senin harpten geri kaldığını görürlerse, harbe iştirak etmeyip hepsi geri kalırlar. Çünkü sen vadinin efendi-sisin.' Bu sözünde o kadar ısrar etti ki nihayet Ebû Safvân şöyle demek zorunda kaldı: 'Anlaşıldı seninle başa çıkamayacağım, onun için Mekke'de en hızlı koşan deveyi salın alıp (icabında kaçmak üzere) harbe katılacağım."

Sonra (hanımına) dedi ki: 'Ey Ümmü Safvân haydi beni savaşa hazırla!' Bunun üzerine karısı: 'Yesrib'li arkadaşının sana dediğini ne çabuk unuttun!' dedi. 'Korkma, ben ona (savaşa) fazla yaklaşmam. Kendimi korurum' dedi.
Nihayet Ümeyye de onlarla beraber harbe çıktı, hangi yerde konakladı ise devesini (yanına sıkıca) bağladı. Allah onu Bedir'de öldü-rünceye dek hep böyle yaptı." |Buharî]
6467- Bezzâr, Sahîh râviler kanalıyla gelen bir tarikten İbn Mes'ûd radiyallahu anh'-dan, dedi ki:
"Utbe bin Rabîa, Sa'd bin Muâz'ın dostu idi. Utbe Medine'ye geldiği zaman Sa'd'a misafir olurdu. Sa'd da Mekke'ye gittiğinde Ut-be'ye misafir olurdu."
Kelime kelimesine aynı yukarıda geçen hadis gibi nakletti. Aralarında ancak şu değişiklik vardır: Birinci rivayette Sa'd'm arkadaşı Ümeyye bin Halef idi, burada ise Ulbe bin Rabîa'dır. Allah en iyi bilendir,
6468-Abdurrahman bin Avf radiyallahu anh'dan;
"Ümeyye bin Halefe 'Muhtevası Mekke'ye geldiğim zaman sen malımı korursun, Medine'ye geldiğin zamanda da ben senin malını ve yakınlarını korurum.'şeklinde yazılı bir antlaşma yapmıştık."
(Antlaşmanın üzerinde ismimin bir parçası olan) 'Rahman' kelimesini zikrettiğimde 'Ben Rahman'ı tanımıyorum. Bana cahiliye-deki adınla yaz!' dedi. Ben de ona cahiliyette-ki adımla 'Abdi Amr' diye yazdım, Bedir günü gelince, insanlar uyuduğu zaman, onu (Ümeyye'yi) korumak amacıyla dağa çıktım. Bilâl onu gördü, Hemen çıkıp En-sâr'm oturduğu bir mecliste durdu ve şöyle bağırdı: 'Ey Ensâr topluluğu! İşte Ümeyye bin Halef! Eğer o kurtulursa ben kurtulmam,1 Bunun üzerine onunla beraber Ensâr'dan birtakım insanlar çıkıp bizi takip etmeye başladılar, Bize yetişeceklerinden korkunca bu defa onları oyalamak için oğlunu geride bıraktım. Ancak oğlunu öldürdüler. Yine de peşimizi bırakmadılar. Ümeyye ağır bedenli şişman bir adamdı, bize yetiştiklerinden endişelenince: 'Çok!' dedim. Diz çöktü ben de onlara mani olmak için üzerine abandım. Abandım ama, yine de kılıçlarını altımdan Ümeyye'ye sapladılar ve nihayet onu öldürdüler. - O şuada biri kılıçla ayağıma vurmuştu.
(Oğlu İbrahim dedi ki:) Abdurrahman ayağının üstündeki bu kılıç izini bize gösterirdi."
6469- Diğer rivayet:
"Bedir günü olunca, Abdurrahman kendi-
sine iki zırh edindi. Ümeyye ile karşılaşınca dedi ki: 'Beni ve oğlumu (himayene) al! Ben senin için iki zırhtan daha iyiyim. Onları sana feda ederim.' Derken Bilâl onu gördü. 'İşte küfrün başı olan Ümeyye! Eğer o kurtulursa ben kurtulmam'

dedi ve o ikisini de öldürdü."
İbn Avf şöyle derdi: "Allah Bilâl'i esirgesin! Ne zırhımı dinledi ve ne de esirimi." [Buhârîl
6470- Abdurrahman bin Avf radiyallahu anh'dan;
"Bedii- günü ben savaş safında duruyordum. Sağıma soluma baktım; bir de ne göreyim. Ensârdan iki genç çocuk. Keşke bunlardan daha kuvvetli biri olan (iki kimse) arasında bulunayım diye temenni etlim. Bu iki gençten biri beni gözü ile süzerek: "Ey Amca! Ebû Cehl'i tanıyor musun?'
'Evet, ne işin var onunla ey kardeşimin oğlu?' dedim.
'Onun Resûlûllah sallallahu aleyhi ve sel-
lem'e sövdüğünü duydum. Canım elinde olana yemin ederim ki onu bir görürsem artık ikimizden eceli yakın olanı ölünceye kadar gölgem onun gölgesinden asla ayrılmayacaktır.'
Onun bu sözüne hayret ettim. Diğer genç de beni gözüyle süzerek aynısını söyledi.
Aradan çok geçmeden Ebû Cehl'in insanların arasında dolaştığını gördüm ve 'İşte aradığınız ve sorduğunuz adam' diyerek onlara onu gösterdim.
Hemen kılıçlarıyla koştular ve onu öldürdüler. Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e dönüp durumu ona haber verdiler. 'Onu hanginiz öldürdü?' dîye sordu.
Herbiri: 'Ben öldürdüm' deyince, 'Kılıçlarınızı şildiniz mî?' diye sordu, 'Hayır' dediler. Kılıçlarına baktı ve şöyle buyurdu: 'Öyleyse her ikiniz de öldürdünüz.' Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Cehl'in üzerinden çıkan eşyanın Muâz bin Amr İbni'l-Cemûh'a verilmesine hükmetti. Onu katleden iki adam Muâz b. Amr b. el-Cemflh ile Muâz b. Afra' idiler."
6471- Diğer rivayet:
"(Daha sonra) Onu (Ebû Cehl'i) öldürene dek İkİ kartal gibi saldırdılar. Saldıran o iki kişi Afrâ'nın iki oğlu (Muâz ve Muavviz) idi." [Buhârî ve Müslim]
6472- Enes radiyallahu anlı'dan: "Bedir günü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki: 'Ebû Cehl'e ne olduğunu bize kim bakıp haber verecek?' Hemen İbn Mes'ûd gitti. İbn Afrâ'nın vurup öldüriinceye kadar onu yere sermiş olduğunu gördü. Sakalına yapışıp 'Sen Ebû Cehil misin?' diye sordu. Dedi ki: '(Kendini kastederek) Sizin Öldürdüğünüz (şu) adamın üstünde (fevkinde) bir adam var mıdır?' Yahut: 'Bizzat kendi kavminin öldürdüğü (bu) kişinin üstünde bir kimse var mıdır?'"
6473- Diğer rivayet:
'Ebû Cehl dedi ki: "(Afrâ'nın oğlunu kastederek) Keşke beni öldüren bir çiftçiden

başkası olsaydı!" [îkisi de Bohârî ve Müslim'e aittir.]
6474- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "(Bedir günü sona erince Ölüler arasında) dolaşmaya başladım. Bir de ne göreyim Ebu Cehil ayakları kesilmiş bir halde yere yıkılmış yatıyor. Bunun üzerine:
-'Ey Allah'ın düşmanı Ebû Cehil, Allah sonunu rezil etti' dedim ve bunu söylerken kendisinden (hiç) korkmadım. O da:
-'Bir kimseyi kavminin öldürmesinde şaşılacak ne vardır?' diye cevap verdi. Bunun üzerine işe yaramaz bir kılıçla ona vurmama engel olamadı. Kılıcı elinden düştü, ölene kadar da ona kendi kılıcı ile vurdum." [Ebû Dâvud|
6475- Rezîn:
"Ona kılıcımla vurdum bir şey yapamadı, yüzüme tükürdü ve şöyle dedi: 'Kılıcın kör; al kılıcımı da başımı gövdemden ayır!' Bir vurdum, cansız oluverdi. Son nefesini elimde verince. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ganimet olarak kılıcını bana verdi. Yere serilmişti. (Daha önce) Ut-be, Ebû Cehl'e oradan ayrılmasına işaret etmişti. Ona Ebû Cehl şöyle dedi 'Korkudan ödü patlamış.' Bunun üzerine Utbe: 'Kıçı sarı! Hangimizin korkudan ödü koptuğunu yakında anlayacaktır' cevabını verdi."
6476- ez-Zübeyr radiyallahu anh'dan:
"Bedir günü, Ubeyde bin Saîd bin el-Âs'a kavuştum. Başlan ayağa kadar zırhlanmış ve silahlanmıştı.
Gözlerinden başka bir yeri görünmüyordu. Ona 'Ebû Zâti'l-Keriş' künyesi ile hitap edilirdi. Bu seferinde o bana:
'Ben Ebû Zâti'l-Keriş'im' dedi. Kargı ile hücum edip, gözlerine isabet ettirdim, anında öldü. Ayağımı üzerine koydum, bütün gücümle kargıyı çıkardım. Kargının iki ucu da eğritmiş vaziyetteydi.
Urve dedi ki: Onu (kargıyı) Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem istedi, o (Zübeyr) da ona verdi. O ölünce Zübeyr geri aldı. Sonra da Ebû Bekr istedi, ona da verdi. O da ölünce yine geri aldı. Ömer istedi. O da ona verdi. O öldürülünce, Zübeyr yine aldı. Osman isteyince ona verdi. Osman öldürülünce Ali'nin ailesine geçti. Sonra Onu Abdullah bin Zübeyr isledi ve öldüıülünceye kadar onun yanında kaldı." [Buhârî]
6477-Ali radiyallahu anh'dan:
"Bedir savaşı olunca, Utbe bin Rabia öne atıldı, onu oğlu ve kardeşi lakib etti. 'Benimle kim mübareze edecek?' diye nara attı.
Ensâr'dan gençler hemen öne atıldılar. Utbe onlara: 'Kimlerdensiniz'?' diye sordu. Onlar kimlerden olduklarını bildirdiler. Bunun üzerine: 'Bizim sizinle bir İşimiz yoktur. Biz, amca oğullarımızı istiyoruz' dedi.

Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Haydi kalk ey Haınza! Kalk Ali! Kalk ey Ubeyde bin el-Hâris!' diye emir verdi.
Hamza, Utbe'ye karşı çıktı; ben de Şey-be'ye karşı çıktım. Ubeyde ile Velîd arasında birbirini takip eden iki değişik darbe cereyan etti. Herbirimiz rakibini yere serdi. Sonra Ve-lîd'e hücum edip öldürdük. Ubeyde ile Velid ise karşılıklı olarak birbirlerini ağır yaralamışlardı ve Ubeyde'yi de yüklenip gelirdik." [Ebû Dâvud|
6478- Ebû Talha radiyallahu anh'dan: "Bedir günü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem düşmana galip geldikten sonra Ku-
reyş'in ileri gelenlerinden yirmi dört kişinin cesetlerinin biraraya loplanılmasını emretti. Daha sonra bunlar Bedir kuyularından pis nesneleri içine alan bir kuyuya atıldılar.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem düşmana galip geldiği zaman onların toprağında üç gün ikamet etmek âdetinde idi. Bedir'de de bu üç gün dolunca, devesinin hazırlanmasını emretti, hazırlandı. Sonra yürüdü, arkasında ashabı da yürüdü, Nihayci Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Kureyş ileri gelenlerinin atıldıkları kuyunun bir tarafında durarak kendi ve babalarının isimleriyle onlara şöyle seslendi: 'Siz Allah'a ve Resulüne itaat etseydiniz daha sevinçli olmaz mıydınız? Biz Allah'ın bize vâdettiğini gerçek bulduk; siz de Allah' in size vâdettiğini gerçek olarak buldunuz mu?'
Ömer dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Ruhları gitmiş cesetlere ne konuşuyorsun?' Şöyle buyurdu:
'Canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki: (Şu anda) Benim söylediklerimi siz onlardan daha iyi duyamazsınız."
Katâde der ki: 'Allah, onları ayıplamak, küçültmek, azap etmek ve kaçırdıkları fırsatlara yanmak ve zulümlerine pişmanlık duymaları için, Bedir kuyusundaki cesetlere Pey-gamber'in hitabını işittirecek derecede bir hayat bahsetmiştir1." |BuhSrî ve Müslim.!
6479- Ene's radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Bedir'de öldürülenleri üç gün öylece bıraktı. Sonra yanlarına gelip onlara şöyle seslendi: 'Ey Ebû Cehl bin Hişâm! Ey Ümeyye bin Halef. Ey Utbe bin Rabia! Ey Şeybe bin Rabia!' Benzerini nakletti.
Sonunda şöyle geçmekledir: 'Sonra emretti, onları sürüklediler ve Bedir kuyusunun içine attılar'." [Müslim]
6480- Cübeyr bin Mut'im radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Bedir esirlerini ele geçirince, şöyle dedi: "(Tâif'ten kederli dönüşünde onu himayesine almış olan) Mut' im bin Adiyy (şu

anda) hayatta olup da kokmuş cesetler hakkında benimle konuşarak şefaat dikseydi onları (esirleri) ben ona (fidyesiz) bırakırdım." [Buhârî ve Ebû Dâvud]
6481- Ali radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cibril bana dedi ki: Ashabını Bedir esirleri hakkında muhayyer bırak! Ya esirlerin öldürülmelerini ya da gelecek yıl kendilerinden onların miktarı kadar öldürülmek şartıyla fidye (ile serbest bırakma)yı tercih etsinler." As-hâb ise: "Fidyeyi ve bizden (onlar kadarının) öldürülüp şehit olmayı tercih ettik" dediler. |TİrmizîÎ]
6482- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Bedir günü şöyle buyurdu;
'Kim böyle böyle yaparsa, şu kadar şu kadar ganimet alır.' Bunun üzerine gençler ileri atıldılar, yaşlılar ise sancağın yanını bırakmayıp orada kaldılar.
Allah onlara fethi müyesser kılınca, bu defa yaşlılar şöyle dediler:
'Biz sizi savunuyorduk, mağlup olsaydınız bize doğru kaçıp sığınacaktınız. Ganimeti hep götürmeyin! Biz ganimetsiz kalıyoruz.1 Delikanlılar buna razı olmadılar ve: 'Bu ganimetleri bize Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem verdi' dediler. Bunun üzerine Allah '(Yes'elûneke anil-Enfâli =) Sana ganimetler hakkında soruyorlar..,' el-kârihûn kavline kadar (Enfâl, 1) inzal buyurdu. Diyor ki: 'Harbe çıkmak onlar için daha hayırlı idi. Bu durum böyledir. O halde bana itaat edin! Zira bunun sonunu ben sizden daha iyi bilirim.' Böylece anlaştılar, herbiri Allah'ın taksimine razı oldular." [Ebû Davudi
6483- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Uhud günü hakkında rüya gördüğü Zü'1-Fikar adındaki kılıcını Bedir günü ganimetken ilave hisse) olarak almıştı." ITirmizî]
6484- İbn Mes'ûd radiyallahu aıih'dan: "Bedii' günü, esirler getirildiğinde, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Bu esirler hakkında ne diyorsunuz?' İbn Mes'ûd bu hususta bir kıssa anlattı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
'Onlardan hiçbiri fidye vermedikçe ya da boyunları vurulmadıkça kurtulamazlar.' Abdullah (b. Mes'ûd) dedi ki: Şöyle dedim: 'Ey Allah'ın Resulü! Ancak Sehl bin Beydâ kurtulabilir, çünkü ben onun İslâm'dan bahsettiğini duydum.'
Sükût buyurdu. O günkü kadar bu denli çok korkmamıştim. Çünkü o gün sanki gökten üzerime bir taş düşecekmiş gibi oldum.
Bu korku, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in 'Sehl bin Beydâ hariç' deyinceye kadar devam etti. Sonra Ömer'in görüşünü doğrulayan şu âyet nazil oldu:

'Bir peygamberin, mıntıkada kâfirlerin gözünü yıldırmadan esir toplamaya hakkı yoktur'." (Enfâl. 67) [İkisi deTirnizî'ye aittir.]
6485- Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Ke-bîr'de bu kıssanın bir bölümü şöyle yer almıştır:
Buyurdu kî: "Bit esirler hakkında ne dersiniz?"
Ebû Bekr dedi ki: "Bunlar senin kavmindir, akrabalarındır. Fidye karşılığında onlan serbest bırak! Belki Allah onların tevbesini kabul edip affeder."
Ömer ise: "Bunlar seni yurdundan çıkarıp sürdüler, seni yalanladılar. Boyunlarını vuralım" dedi. İbn Ravâha şöyle dedi: "Odunu çok olan bir vadi bulun ve bunları onun içine atın da üzerlerine ateş tutuşturayım."
Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem içeriye girip çıktı; sonra şöyle buyurdu:
"Ey Ebû Bekr! Senin halin İbrahim'in halini andırıyor: O söyle demişti: 'Kim bana uyarsa o, bendendir. Kim de bana başkaldırır-sa —bilsin ki— Allah, çokça bağışlayan, çokça merhamet edendir.' (İbrahim sûresi, 36)
Ve İsa'nın halini andırmaktasın. O da şöyle demişti: 'Eğer onları azaplandırırsan, şüphesiz onlar senin kullarındır. Onları bağışlarsan zaten sen hiç şüphe yok ki hem Azîz'sİn, hem Hâkim'sin.' (Mâide, 118)
Ey Ömer! Sana gelince sen de Nuh'u andırıyorsun. O şöyle demişti:
'Rahbim! Yeryüzünde hiçbir inkarcı bırakma!' (Nûh, 26)
Ve Musa'yı andırıyorsun. O da şöyle demişti: 'Kalplerini bağla da elemli azabı görünceye kadar İman etmesinler.' (Yunus, 88) Sonra Hz. Peygamber müşriklere hitaben: Siz haktan sapan zalimlersiniz, ya fidye vererek kurtulursunuz veya boynunuz vurulur""
6486- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Bedir günü cahiliye ehlinin fidyesini dörtyüz (dirhem) yaptı." [Ebû Davud]
6487- Enes radiyallahu anh'dan: "Ensâr'dan bir kısım insanlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den izin istediler. Dediler ki: '(Müşrik olan) Kız kardeşimizin oğlu Abbâs'm fidyesini bırakalım (almayalım).' Şöyle buyurdu: 'Bir dirhem bile bırakmayın, alın!'" [Buhârîl
6488- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Mekke'liler esirlerinin fidyelerini gönderdiklerinde, Zeynep de kocası Ebû'l-As'ın fidyesini gönderdi. Ebu'1-Âs'a gelin giderken Hatice'nin hediye etmiş olduğu gerdanlığı da (fidye olarak) gönderdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu görünce çok üzüldü ve duygulandı. Şöyle buyurdu:
'Eğer münasip görürseniz, bu gerdanlığı kendisine geri gönderin ve esirini de serbest bırakın!'

Ashâb: 'Evet; olur' dediler. Onu serbest bırakmak karşılığında Zeynep'i kendisine göndereceğine dair, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ondan söz aldı.
Öte yandan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Zeyd bin Harise île Ensâr'dan bir adamı da şöyle diyerek gönderdi: 'Ye'cic vadisinde durun, Zeynep oradan geçerken, alıp onu getirirsiniz'." [Ebû Dâvud|
6489- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Bedir savaşını bitirince, kendisine denildi ki: 'Kervanı ele geçir, onu koruyacak kimse kalmadı.' Bunun üzerine elleri bağlı olan Abbâs öte yandan seslendi: 'Bunu yapman doğru olmaz; çünkü Allah sana iki taifenin birini va'd etmişti ve sana va'd ettiğini de verdi.'
'Doğru söyledin' buyurdu." |Tirmizi|
6490- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Ebû Bekr, Kelboğullarından 'Ümmü Bekr' adında bir kadınla evlenmişti. Onu boşadı.
Daha sonra onu, kadının amcasının oğlu olan ve Kureyş kâfirlerine mersiye yazan şair Ebû Bekr bin el-Esved zevceliğe aldı. Onun (söz konusu) şiiri:
'Ne oluyor, toprak kuyuya Bedr'in kuyusuna.
Deve hörgüçleri ile süsleniyordu. Vay toprak kuyuya, Bedr'in kuyusuna!
Şarkıcı kadınlar ve üzüm şarabiyla püsle-niyordu.
Selâmetle mi yaşasın Ümmü Bekr! Kavmimden sonra bana selâm var mıdır?
Yaşayacağımızı Resul bize bildiriyor. Bundan sonra yaşamanın ne tadı kaldı ve ne de tuzu'." [Buhârî]
6491- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Bedir yönünde yola çıktı. Harretü'1-Vebe-re'ye varınca, cesurluğu ile tanınan bir adam kendisine yetişti. Sahabe onu görünce pek sevindi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e dedi ki: 'Sana tabî olup seninle birlikte yaralanmak için geldim.'
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona sordu:
'Allah'a ve Resulüne inanıyor musun?'
'Hayır.'
'Öyleyse geri dön! Ben bir müşriğin yardımını istemem.' Sonra geçip gitti; ağaçlığa varınca adam gene ardına düşüp yetişti. Ona ilk önce söylediği gibi söyledi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de ona ilk önce verdiği cevabı verdi.
Sonra yürüyüp gitti, adam da geri döndü. Sonra ona Beydâ'da yine yetişti, Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem ona yine sordu:
'Allah'a ve Resulüne inanıyor musun?'
'Evet.'

'O halde bizimle gelebilirsin, haydi yürü!' buyurdu."
[Tirmizî. Ebû Dâvud ve aynı lafızla Müslim.]
6492- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: "Bizi Bedir'den alıkoyan husus şudur: Ben babam Huseyl ile yola çıktık. Kureyş (müşrikleri) bizi (yolda) yakalayıp sordu: 'Siz Muhammed'in yanma mı gitmek istiyorsunuz? '
'Hayır biz sadece Medine'ye gitmek istiyoruz' dedik.
Doğru Medine'ye gitmemiz, Muhammed'in safında savaşmamamız hakkında bizden Allah'ın adma ahd ü misak aldılar. Gelip olan bitenleri Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bildirdik. Şöyle buyurdu: 'Haydi dönün.' Biz onlara verdiğimiz sözü yerine getiririz ve onlara karsı da Allah'tan yardım isteriz7."
[Müslim]
6493- ez-Zübeyr radiyallahu anh'dan: "Bedir günü (ganimetten) muhacirler için yüz hisse ayrıldı."
(Buhârî) Dedi ki:
"Kureyş'ten Bedir'de bulunup ta ganimetinden alanların lümü, seksen bir kişi idiler." Urve derdi ki: Zübeyr şöyle demiştir: "Hisseleri taksim edilip ayrıldı. (Kureyş'ten) hisse alan yüz kişi idiler."

BEDİR SAVAŞINA KATILANLARDAN SAHÎH-İ BUHÂRÎ'DE İSMİ ZİKREDİLENLER

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr, Ömer, Osman —ki onu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hasta olan kızının başında bırakmış ve (Bcdir'den) ona hisse ayırmıştır— Ali, Ziibeyr, Sa'd bin Ebî Vak-kâs, Saîd bin Zeyd, Abdurrahman bin Avf, Hamza, Ubeyde bin el-Hâris, İbn Mes'ûd, Ebû Huzeyfe bin Utbe, Huneys bin Huzâfe es-Schmî, Sa'd bin Havle, Bilâl bin Rebâh, İyâs bin el-Bukeyr, Hâtib bin Ebî Belta'a, Amr bin Avf, Âmir bin Rabîa el-Anezî, Kudâ-rae bin Maz'ûn, Mistah bin Esâse, el-Mikdâd bin Amr el-Kindî. , Ensâr'dan olanlar: Harise bin Rabî' —ki Bedir'de şehit olmuştur— Hubeyb bin Adiyy, Rifâa bin Râfi', Rifâabin Abdi'l-Münzir, Ebû Lubâbe, Zeyd bin Sehl, Ebû Talha, Ebû Zeyd el-Ensârî, Sehl bin Huneyf, ZÜheyr bin Râiı' ve kardeşi, Ubâde bin es-Sâmit, Ukbe bin
Amr, Âsim bin Sâbil, Uveym bin Sâide, İtbân bin Mâlik, Katâde bin en-Nu'mân, Muaz bin Amr bin el-Cemûh, Muavviz bin Afra ve kardeşi, Mâlik bin Rabîa, Ebû Üseyd, Murâre bin er-Rebî', Ma'n bin Adiyy, Hilâl bin Umeyye.

BUNLARIN DIŞINDA MECMA'UZ-ZEVÂİD'DE ZİKREDİLENLER

MUHACİRLERDEN: el-Erkam bin el-Erkam, Hâtib bin Ebî Beltaa'nın azatlısı Es'ad, Gifâr oğullarının üç kölesi, Sa'lebe bin Kibliyy bin Sahr bin Seleme, Husayn İbni'l-Hâris bin Abdi'l-Multalib, Ubeyde'nin kardeşi, el-Hakem bin Saîd

bin el-Aş, Rifâa bin Kays bin Amr bin Sa'lebe, Zeyd bin Harise, Zeyd bin el-Hattâb, Zeyd bin Eşlem, Ebû Hu-zeyfe'nin azatlısı Salim, es-Sâib bin Osman bin Maz'ûn, Havlî'nin azatlısı Sa'd, Müdec-cec'den bir adam, Süheyl bin Beydâ, Suheyb bin Sinan, Talha bin Ubeydillah, Âmir bin Fu-heyre, Abdullah bin Cahş, Abdullah bin Huzâfe es-Sehmî, Abdullah bin Maz'ûn, Utbe bin Gazavân bin Câbir, Osman bin Maz'ûn; Osman bin Habîb, Ebû Vehb, Ebû's-Sâib, Uk-kâşe bin Mihsan, Umeyr bin Ebî Vakkâs, Mersed bin Ebî Mersed el-Gancvî, Ebû Ubeyde bin Cerrah, Hz. Peygamber'in azatlısı Ebu Kebşe ve Ebû Mersed el-Ganevi
ENSÂR'DAN: Es'ad bin Zeyd, Esved bin Zeyd. Ümeyye bin Lûdân, Üneys bin Katâde, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in azatlısı Üneyse, Evs bin Sabit bin el-Münzir, Evs bin es-Sâmit, Evs bin Abdillah bin el-Hâ-ris, Büceyr bin Ebî Büceyr, Besbes bin Amr. Beşîr bin el-Berâ bin Ma'rûr, Beşîr bin Sa'd, Temîm bin Yesar bin Kays, Temîm mevlâ benî Ganm, Temîm mevlâ Hirâş bin es-Samit, Sabit bin Akranı, Sabit bin Amr bin Zeyd, Sabit bin Hassan bin Amr, Sa'Iebe ibni'l-Hâtib, Sa'lebe bin Amr bin el-Mıhsan, Sa'lebe bin Ganîme, Kendisine el-Ceda' denilen Sa'lebe. Sa'lebe bin Sa'd es-Sâidî, Câbir bin Hâlid, Câbir bin Abdillah bin Riyâb, Câbir bin Sahr. Cübeyr bin Atık İbni'I-Hâris, el-Hâris İbn Enes, el-Hâris bin Evs, el-Haris bin Kays, el-Hâris İbni's-Saml —ki bir yeri Ravhâ'da kırıldı ve ona ganimetten pay ayrıldı—, el-Haris bin Muâz, el-Hâris bin en-Nu'mân, el-Hâ-ris İbn Huzeyfe bin Adiyy, el-Hâris bin el-Hâ-tib, Harise bin Zeyd, Harise bin el-Humeyyir, Harise bin Surâka, Hureys bin Zeyd, Hâlid bin Zeyd Ebû Eyyub, Halîfe bin Adiyy, Hal-lâd bin Râfi', Havvâl bin Cübeyr, Zekvân bin Abd-i Kays. Râfi' bin Sehl, Râfi' bin el-Hâris bin Sevâd, Râfi' bin Ğunca, Râfi' bin el-Mu-allâ, Râfi' bin Yezîd, Rib'î bin EM Râfi', Re-bî' bin İyâs, Rabîa bin Eksem, Ruhayle bin Sa'lebe, Rifâa bin Kays, Zeyd bin Eşlem bin Sa'lebe. Zeyd bin Avf, Zeyd İbni'l-Müzey-yen, Zeyd bin Vedîa, Zeyd bin Hârice, Zeyd bin el-Hâris bin el-Hazrec, Ziyâd bin Lebîd, Ziyâd bin Amr el-Cühenî, Sa'd bin Muâz, Sa'd bin Ubâdc, Sa'd bin er-Rebî\ Sa'd ibn-i Hayseme, Sa'd bin Zeyd, Sa'd bin Yezîd bin Osman, Sa'd bin en-Nu'mân, Sa'd bin es-Sehl, Saîd bin Osman, Ebû Ubâde. Seleme bin Selâme, Simâk bin Hareşe, Ebû Dücâne, Sehl İbn Kays, Sehl bin Adiyy, Sehl bin Râfi' bin Ebî Amr, Süheyl bin Ubeyd, Tufeyl bin en-Nu'mân, Âsim bin Adiyy —ki kendisine ganimetten pay verildi—, Abdullah bin Revâ-ha. Abdullah bin Haram, Abdullah bin Sercis, Abdullah bin Abdillah bin Übey bin Selûl, Abdullah biıı Sa'd bin Hayseme, Abdullah bin Târik, Abdullah bin Seleme bin Mâlik, Abdullah bin Uıfuta, Abdullah bin Umeyr, Abdullah bin Sehl, Abdullah bin Rebi' bin Kays, Abdullah bin Sa'lebe bin Hazme, Abdullah bin el-Cedd bin Kays, Abdullah bin el-Humeyyir,

Abdullah bin Menâf, Abdullah bin Kays bin Sahr, Abdullah bin Ka'b bin Âsim, Osman bin Amr, Umâre bin Hazm bin Zeyd, Umeyr bin Amir Ebû Dâvud, Ferve bin Amr, Muhammed bin Mesleme, Mes'ûd bin Asram Ebû Muhammed, Muâz bin Cebel, Muâz bin el-Hâris bin Rifâa, el-Mikdâd bin Amr, en-Nu'mân bin Kavkal, Ebû Bürde bin en-Niyâr, Ebû Abes bin Cübeyr, Ebû Amr el-Ensârî, Ebû'l-Heysem bin et-Teyyİhân.
6494- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bedirde bulunanların sayısı üçyüzoniiç kişi idi. Bunların yetmiş altısı Muhacir idi. Bedir'de savaş Ramazanın onyedisine tesadüf eden cuma günü son bulmuştur." [Ahmed|
6495- Bezzâr da (İbn Abbâs'tan) aynısını nakletti. Ancak onlann sayısının üçyüz on küsur olduğunu söyledi ki, bunlardan Ensâr'ın sayısı 236 idî.
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de aynısını nakletti.]
6496- Taberânî'nin bir müdellis tarikiyle yaptığı rivayetle şöyle geçer:
"Bedir savaşı Ramazan'ın yirmiyedisinde cereyan etmiştir."
6497- Onun (Taberânî'nin) Âmir bin Ab-dülah el-Bedrî'den nakletliği hafi senedli rivayetinde şöyle geçer: "Bedir savaşı, Ramazanın onyedisinde Pazartesi günü vâki olmuştur."
6498- RİfâaBin Râfi' radiyallahu anh'dan: "Cibril, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip dedi ki:
'İçinizde Bedir ehlini nasıl kabul edersiniz?'
'Müslümanların en üstünleri—ya da buna benzer bir kelime söyledi— sayarız' buyurdu. Bunun üzerine Cibril:
'İşte Bedir savaşına katılan melekler de (bizim aramızda) böyledir' dedi.
6499- Diğer rivayet:
"Rifâa, Bedir ehlindendi. (Oğlu) Râfi' ise Akabe ehlindendi. O (RİfâA), oğluna şöyle derdi: 'Akabe'de bulunmakla kendimi Bedir'de bulunmuş gibi hissediyorum1," jBuhârîj
6500- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Bedir ehline muttali oldu (tecelli etti} ve şöyle buyurdu: Dilediğinizi yapın, artık ben sizi bağışladım." |Ebû Davud]
6501- Râfi' bin Hadîc radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem. Bedir günü hakkında şöyle buyurdu:
"Canım elinde olan Allah'a kasem ederim ki, eğer bir çocuk kırk yaşındaki adamın bilgisine .sahip olarak doğsa kocayıncaya kadar Allah'ın ta-atında bulunup masiyetlerinden uzak dursa, birinizin bu gece elde ettiği derece ve sevabı elde edemez."

[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de. isnadında Ca'fer bin Miklâs vardır.]
6502- Ali radiyallahu anh'dan:
"Bedir kuyusunun yanındaydım. Su çekip dağıtıyordum. Bir şiddetli rüzgâr geldi. Ardından bir şiddetli rüzgâr daha geldi. Ardından bir şiddetli rüzgâr daha geldi. Birincisi bin melekle gelen Mikâil'di. Gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sağında yer aldı, ikincisi bin melekle gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in solunda yer alan İsrafil idi, üçüncüsü bin melekle gelen Cibril idi. Ebû Bekr. onun sağında, ben de solundaydım. Allah kâfirleri hezimete uğratınca, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem beni alına bindirdi. Üzerinde tam yerleşince, beni öyle bir zıplattı ki hemen alın boynuna vardım. Allah'a dua ettim, artık üzerinden düşmedim. Mızrağımla (düşmana) isabet ettiriyordum. Kanlar nerdey-se koltuğumun altına ulaşmıştı." |Ebû Yalâ)
6503- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Ben Bedir kuyusu dolaylarında yürürken çukurdan bir adam çıktı, boynunda zincir vardı. Bana 'Ey Abdullah! Bana su ver!' diye seslendi. İsmimi bilip de mi çağırdı; yoksa arapların çağırışları gibi mi çağırdı, bilemiyorum. Aynı çukurdan elinde kamçı bulunan bir
adam daha çıktı; bana şöyle seslendi: 'Ey Abdullah, ona su verme! Çünkü o kâfirdir." Sonra ona kamçı ile vurdu. Hemen çukuruna döndü. Koşarak gelip gördüklerimi Peygamber sallallahu aleyhi ve scllem'e bildirdim. Bana şöyle buyurdu:
'Onu gürdün mü?'
'Evet' dedim.
'işte o Allah'ın düşmanı Ebû Cehl'dir Kıyamete kadar o, böyle azap ve işkence görecektir' buyurdu."
[Taberanî, Mu'cemu'l-Evsat'te zayıf bir senedle.]
6504- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bedir günü meleklerin işaretleri beyaz sarıkları idi. Onları arkalarına kadar sarkıl-mışlardı. Huneyn günü ise sarıkları kırmızı idi. Melekler ancak Bedir günü bilfiil savaşmışlardır. Diğer savaşlarda ise savaşmaksızm müminleri desteklemek amacıyla düşmana kalabalık gözükmek için gelirlerdi."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir senedle.]
6505- Diğer rivayet:
"Melekler ancak Bedir gününde bizzal savaştılar; diğer harplerde iştirakleri yardım şeklinde olmuştur.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in beraberinde biri Mikdâd, diğeri İse Ebû Mcr-sed olmak üzere iki süvari vardı."
6506- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem

Ali'ye: "Bana bir avuç taş ver!" dedi; verdi ve onları düşmanın yüzlerine attı. Düşmanlardan taşlan gözleri dolmayan hiçbir fert kalmadı. Hemen şu âyet nazil oldu; "Attığın zaman sen atmadın lâkin Allah attı." (Eııfâl, 17) [Taberânî, Mu 'cemıı'l- Kebîr 'de. J
6507- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan; Babama dedim ki: "Ey babacığım! Ebû'l-Yüsr seni nasıl esir aldı. İsteseydin sen onu eline geçirirdin."
"Oğlum bunu söyleme! Çünkü karşılaştı-
ğımız zaman o bana handeme dağından daha büyük göründü."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf senedle]
6508- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "(Müşrikler safında olan) Abbâs'ı esir alan kişi Ebu'1-Yüsr idi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ona: 'Onu nasıl esir aldın?' diye sorunca, şu cevabı verdi:
'Ona karşı bana büyük bir adam yardım etti. O güne kadar ve ondan sonra onun kadar büyük bir adam görmedim.' Şöyle buyurdu; 'Demek ki ona. karşı sana kerîm bir melek yardım etmiş.'
Abbâs'a: 'Haydi fidye ver de kendim kurtar! Kardeşinin oğlu Ukayl'ın, Nevfel bin el-Hâris'in, dostun Utbe' nin fidyelerini de ver!'
Şöyle cevap verdi: 'Ben daha önce müslü-man olmuştum, ancak beni zorladılar.' Bunun üzerine Hz. Peygamber: 'Durumunu en iyi Allah bilir. Eğer dediğin doğru ise Allah karşılığında elbetteki seni mükâfatlandırır. Sen kendi nefsinin fidyesini ver!' buyurdu.
Daha önce Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ondan yirmi ukiyc altın (ödünç) almıştı,
'Onu benim fidyem olarak say!' dedi. 'Allah'ın senin namına bize ihsan ettiği şey o değildir ki' buyurdu.
Abbâs da; 'Başka param yoktur' dedi.
'Mekke'de Ümmü'l-Fadl'ın yanından ayrılırken falan yere koyduğun paraya ne oldu?'
'Belki bu seferde başıma bir şey gelir düşüncesiyle Fadl'a şu kadar, Kusem'e şu kadar. Abdullah'a da şu kadar kalsın diye ayırdım. Seni Hak ile gönderene yemin ederim ki, o koyduğum yeri ben ve ondan (hanımını kastediyor) başka hiç kimse bilmiyor. Şimdi anladım ki sen gerçeklen Allah'ın Resulüsün' dedi." [Ahmed, kimliği meçhul bir râvi kanalıyla.]
6509- Ali radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Bedir günü şöyle buyurdu:
"Abdıılmuttalipoğullarından esir alabildikleriniz (var ya) işte onlar (savaşa) istemeyerek çıkmışlardır." [Ahmed ve Bezzâr.]

6510- Ebû Râfi' radiyallahu anh'dan:
Ben Abbâs'ın kölesi idim. Ben, Ümmü'l-Fadl ve Abbâs müslüman olmuştuk. Abbas kavminden korktuğu için müslüman oluşunu gizliyordu. Ebû Leheb, Bedir harbine katılmamış; kendi yerine el-As bin Hişâm'i göndermişti. Haber gelince Allah Ebû Leheb'i kahretti. Ben Zemzem çadırındaydım. Kadehlerimi yontuyordum. Yanımda Ümmü'1-Fadl vardı. Fâsık Ebû Leheb ayaklarım sürterek gelip odanın yanında oturdu ve şöyle dedi: 'İşte bu Ebû Süfyan bin cl-Hâris'tir.'
Ona dedi ki: 'Ey Kardeşimin oğlu, gel, anlat bakalım olay nasıl oldu?" Cevap verdi: 'Hiçbir şey olmadı- Vallahi, bu olay sadece şöyle cereyan etmiştir: Biz onlarla karşılaştığımızda, omuzlarımızı onlara verdik (elimiz kolumuz bağlandı), durmadan bizi öldürdüler ve esir aldılar. İstedikleri gibi çok rahat bir şekilde bizi yenip perişan ettiler. Ben şahsen beyaz atlar üzerinde hiç tanımadığım beyazlara bürünmüş insanlar gördüm; öyle saldırıyorlardı ki karşılarında hiç kimse tutunamazdı' dedi.
Ebû Râfi' dedi ki: 'Çadırın iplerini kaldırıp şöyle dedim:
Vallahi onun gördükleri meleklerdir.' Ebû Leheb hemen elini kaldırıp yüzüme bir lokal attı. Karşı geldim. Beni kaldırdığı gibi yere çaldı. Üzerime çullandı. Hemen Ümmü'1-Fadl çadırın direklerinden birini alıp ona vurdu ve başım yardı. Şöyle dedi: 'Ey Allah'ın düşmanı! Efendisi burada yok diye onu güçsüz gördün değil mi?' Ebû Leheb yerinden zelil ve makhûr olarak kalktı. Vallahi ondan sonra ancak yedi gün yaşadı, çiçek hastalığına yakalanıp öldü. Çocukları kokuncaya kadar onu yerinde bıraktılar. Bir adam onlara dedi ki: 'Utanmıyor musunuz, babanız evinde kokmuş ve çürümüş bir halde kaldı. Kaldirsanıza!' Cevaplan şu oldu: 'Biz yakalandığı hastalığın yarasından korkuyoruz.' Kureyş çiçek hastalığından, vebadan kaçar gibi kaçarlardı. Vallahi ona uzaktan su alarak yıkadılar, kaldırıp Mekke'nin tepesine götürdüler. Bir duvarın yanına koyup üzerine taş yığdılar." ITaberanî, Mu'cemu'I-Kebtr'ûs ve Bez-zâr leyyin bir senedle.J
6511- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Bedir esirlerini fidyelendirdi; herbir esirin verdiği fidye, dört bin dirhemdi. Ukbe bin Ebî Muayt fidye vermeden önce Öldürülmüştü. Ali kalkıp onu hedef alarak öldürmüştü. 'Ey Muhammed çocuklara kim bakacak?' demişti de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştu: 'Ateş.'
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir vel-Evsat'ta. Sahili râvileri kanalıyla.]
6512- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Bedir günü Allah Resulü sallallahu aley-hi ve sellem'in ashabından öldürülen on sekiz kişinin ruhlarını Allah, cennette

uçuşan yeşil kuşların içlerine yerleştirmiştir."
[Taberânî, Mu'cemu'l'Kebîr'de uzun bir metlinle.]
6513- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bedir günü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sancağı Ali'nin, Ensâr'm sancağı ise Sa'd bin Ubâde'nin yanında idi."
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir]
NADIROĞULLARIYLA YAPILAN SAVAŞ, MEDİNE YAHUDİLERİNİN ÇIKARILMASI, KÂ'B BİN EL-EŞREF VE EBÛ RÂFİ'İN ÖLDÜRÜLMELERİ
6514- Un'e radiyallahu anh'dan:
"Bu (savaş), Bedir gazvesinden allı ay sonra olmuştur." [Buhârî]
6515- Sahabeden bir adamdan:
Bedir gazvesinden önce, Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem henüz Medine'de iken Kureyş kâfirleri, İbn Übeyy ile beraberinde bulunan Evs ve Hazree putperestlerine mektup yazdılar ve şöyle dediler: 'Siz bizim adamımıza (Peygamber'e) kucak açıp barındırdınız. Biz Lâl ve Uzzâ'ya yemin ederiz ki, ya onu oradan çıkartıp kovar veya öldürürsünüz yahut da biz topluca gelip sizinle savaşçılarınızı öldürecek, çocuklarınızı esir alacağız.'
İbn Ubeyy ve beraberinde olanlar bunu duyunca, içlerinden (Medine'deki) müslümanlarla harp yapmak hususunda görüş birliğine vardılar. Ayrıca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberinde olanlara karşı da sa-vaşacaklarını söylediler. Aynı şekilde müslü-manlar da onlarla savaşacakları konusunda fikir ve söz birliğine vardılar.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gelip onlara şöyle öğüt verdi: "Kureyş kâfirlerinin tehdidi sizi bayağı etkilemiş. Siz birbirinize karşı cephe almak ve savaşmakla Kureyş'in ekmeğine yağ sürmüş olursunuz. Çünkü bu takdirde Kureyş'in size yapamadığım siz kendi kendinize yapmış, çoluk çocuklarınızı öldürmüş olacaksınız. Yazık değil mi?'
Onlar bunu dinleyince dağıldılar. Bu durumu Kureyş'e ulaştı. Ondan sonra Bedir gazvesi oldu.
Sonra Kureyş (Medine'deki) Yahudilere şöyle bir mektup yazdılar: 'Siz güç ve kale sahiplerisiniz. Ya adamımıza karşı savaş yapacaksınız yahut biz gelip hakkınızdan geleceğiz, sizinle kıyasıya savaşacağız.'
Müşriklerin mektubu onlara ulaşınca, Na-dfr (Yahudileri) hıyanet üzere toplanıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e haber saldılar: 'Sen ashabından otuz kişi ile gel, biz de otuz bilginimizle gelelim; münasip bir yerde buluşalım. Sen konuş biz de dinleyelim. Eğer bizim din bilginlerimiz seni tasdik edip iman ederlerse biz de hepimiz seni doğrulayıp iman ederiz."

Hemen Cibril Aleyhisselam, gelip onların hile ve desiselerini, hıyanet ve entrika!a* nnı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bildirdi.
Hz. Peygamber, Sabah erkenden gönüllülerle beraber gidip kalelerini kuşattı ve şöyle dedi: 'Biz size güvenmiyoruz. Bizim emniyetimizi sağlayacak gerçek bir söz verin, ahidde bulunun ki sizinle rahatça buluşup konusalım.' Onlar ise böyle bir anlaşmaya yanaşma-yıp söz vermediler. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ashâbıyla birlikte onlarla savaştı ve o gün onları perişan etti.
Ertesi sabah yine gönüllülerle Benû Ku-rayza'ya gitti. Onlardan anlaşma istedi. Onftar teklifi kabul edip anlaştılar. Onlara ilişmeden geri döndü.
Ondan sonra Nadîroğullarına, yanma gönüllü savaşçıları alarak gilti ve onlarla kıyasıya çarpıştı. Nihayet yurtlarını terk etmeye razı oldular.
Bu suretle Nâdiroğulları ev kapıları ve odunlarına varıncaya dek bütün eşyalarım develerine yükleyip orasını terk ettiler. Nadîro-ğullarımn hurmalıkları ise Peygamber sallal-lahu aleyhi ve sellem'e kaldı. Çünkü onları Allah, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e tahsis ederek şöyle buyurmuştur: 'Ey inananlar! Onların matlarından Allah'ın, Peygamber' ine fey olarak verdiği şeyler için sizler ne at, ne de deve koşturdunuz.' (Haşr, 6)
Ayette özellikle 'harpsiz olarak' denilmektedir. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de onlardan (hurmalıktan) muhacirlere verdi; aralarında taksim etti, Ensardan ise sadece ihtiyaç sahibi iki kişiye verdi. O hurmalıktan daha sonra Fâtımaoğu Harının eline geçen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sadakası (vakfettiği yeri) kaldı." [Ebû Dâvud]
6516- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Nadîroğullarının hurmalıklarını yaktı ve kesti. Bu hurmalığa el-Büveyre deniyordu. Bu yer hakkında Hassan (b. Sabit) şöyle demişti:
'Lüeyoğullarının İleri gelenlerine Büvey-re'deki yangın hafif gelmiştir, aldırmamışlardır bile.'
Ona Ebû Süfyân (b. el-Hâris) şu cevabı vermiştir:
'Allah bu fiil ve yangını devam ettirsin! Etrafını da cehennem yaksın!
O yangınlardan hangimizin kurtulacağını göreceksin. (Mekke ve Medine'den) Topraklarımızın hangisinin zarar göreceğini de anlayacaksın'."
6517- Diğer rivayet:
Bu hususta şu âyet nazil olmuştur: "İnkarcı kitab ehlinin yurtlarındaki hurma ağaçlarını kesmeniz veya onları kesmeyip gövdeleri üzerinde ayakta bırakmanız Allah'ın izniyledir. Allah, yoldan çıkanları böyle rezilliğe uğratır." (Haşr, 5) [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmİzî.]
6518- Muhayyisa'nın kızından, o da babasından:

"Allah, Resulü Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'e yahudilerin hıyanet ve entrikalarını bildirdiği zaman, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ashabına şöyle buyurdu: 'Yahudi erkeklerinden kimi ele geçirirseniz öldürün!' Bunun üzerine Muhayyisa hemen kendilerini giyindiren yahudi tüccarlarından birinin üzerine atlayıp onu öldürdü. Amcam Huvayyisa o zaman daha müslüman olmamıştı. Babamdan daha yaşlı idi. Huvayyisa babamı dövüyor, bîr yandan da şöyle diyordu: 'Ey Allah'ın düşmanı! Onun malından meydana gelen karnında nice yağlar vardır.' Babam ona şu cevabı verdi:
'Onu öldürdüm; çünkü onu öldürmemi bana öyle bir kimse emretti ki seni Öldürmemi de emretseydi gözünün yaşına bakmaz, öldürürdüm.' İşte o zaman amcam müslüman oldu."
Ebû Dâvud, "yahudi erkeklerinden" diye başlayan kavilden "malından yağlar vardır" kavline kadar.
Derim kî: Aslında da (Ebû Davud'un Sünen'inde) bu şekilde geçmektedir. Ancak müellif burada daha geniş olarak hadisi kimin tahrîc elliğini bildirmemiştir. Böylesi hususlara (Cami'ul-usûl'da) sıkça rastlanmaktadır.
6519- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
"(Medine civarındaki yahudi grupları olan) Nadîr ve Kurayza, Peygamber sallalla-hu aleyhi ve sellem'e savaş açtılar. Nadîr'i topraklarından çıkartıp sürdü. Kurayza'yı ise yerinde bıraktı. Aradan epey zaman geçtikten sonra onlarla da harp yaptı, adamlarını öldürdü, kadınlarını, mallarını ve çocuklarını taksim etti. Ancak onlardan kimileri Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem'e iltihak ettiler. Onlara emân verdi. Onlar da müslüman oldular. Abdullah bin Selâm'ıı kavmi Kaynuka oğulları ve Harise oğulları olmak üzere Medine'de bulunan tüm yahudileri de çıkarttı."
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud]
6520- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
"Bir gün biz mescİddeyken, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bizim yanımıza çıkıp şöyle buyurdu:
'Haydi yahudilevin yurduna yürüyün!' (Oraya varınca) Onlara (Yahudilere) de şöyle hitap buyurdu: "Müslüman olun da .selamet bulun!' 'Tebliğ ettin.' dediler. 'Benim muradım da budur: Müslüman otun kurtulun!' Yine: 'Sen tebliğ ettin' dediler. 'Benim muradım da budur.' Sonra üçüncü kez aynı şeyi söyledi. Ondan sonra ise şöyle buyurdu:
'Şunu iyi bilin ki, bu yer Allah'a ve Resulüne aittir. Sizi buradan sürmek istiyorum. Kimin malı varsa satsın. Aksi halde şunu iyi bilin ki (bu) yer, Allah'ın ve Re sülünündür..'

[İkisi de Buhârî, Müslim ve Ebû Davud'a aittir.]
6521-Amr bin Ümeyye radiyallahu anh'dan:
"Âmir bin et-Tufeyl, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e şöyle yazdı: 'Senin himayende olan iki adam Öldürüldü. Onların diyetlerini gönder!' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, doğru Küba'ya gitti. Oradan da onların diyetlerine yardım etmeleri için Nadîroğullarına gitti. Beraberinde müslümanlardan bir grup olduğu halde, duvarlarına yaslanıp onlarla konuştu. 'Evet olur' dediler. Ondan sonra içlerinden biri kalkıp duvarın üstüne çıkarak Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in başına büyük bir kaya yuvarlamak istedi; fakat Cibril ona haber verdi. Bunun üzerine oradan kalktı ve müslümanlar da ona uyup kalktılar. Sonra şöyle buyurdu:
'Yahudiler beni öldürmek istediler.' Mu-hammed bin Mesleme'ye dedi ki:
'Haydi yahudilere git, ve 'Medine'den çıkın!' de! Orada benimle oturmasınlar.' Böylece Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yahudileri Medine'den çıkartıp sürdü. Ondan sonra Abdullah bin Ubey bin Selûl onlar için yalvardı. O da onları ona bağışladı."
[Rezîn]
6522- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ka'b bin el-Eşrefin hakkından kim gelecektir? Çünkü o, Allah'a ve Resulüne eza etmistir." Hemen Muhammed bin Mesleme dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü, onu öldürmemi ister misin?"
"Evet."
"Müsaade buyurun da (onun güvenini kazanmak için) hakkınızda (istemeyerek) menfi şeyler söyleyeyim."
"(İstediğini) konuş!"
Bunun üzerine hemen onun (Kâ'b'ın) yanına varıp onunla konuştu. Sonra aralarında (eskiden) geçenleri anlattı. Dedi ki: "Bu adam (Resûlullah'ı kastediyor) sadaka istiyor. Bizi sıkıntıya sokuyor." Bu sözleri duyunca Kâ'b: "Vallahi ondan daha çok çekersiniz." Dedi ki: "Biz ona şimdi uyduk. Bakalım durumu ve davranışı ne olacak bir görelim. Onu sonunu görmeden böyle bırakamayız" dedi.
Muhammed (b. Mesleme): "Bana ödünç para vermeni istiyorum" dedi.
"Rehin olarak ne buakacaksin? Kadınlarınızı rehin verir misin?"
"Sen arapların en yakışıklı kişisisin, kadınlarımızı sana nasıl rehin bırakalım?"
"Öyleyse çocuklarınızı rehin bırakın!"
"Birimizin çocuğuna hakaret ederek: 'İki vaşak hurma için rehin bırakıldı' diye

başına kakarlar. En iyisi mi sana silahı rehin olarak bırakalım."
Kâ'b: "Tamam olur" dedi. Böylece Muhammed, ona el-Hâris (b. el-Evs) Ebû Abs bin Cebr ve Abbâd bin Bişr'i getirmeyi va'detti.
Geldiler ve geceleyin onu çağırdılar; hanımı ona dedi ki: "Ben bir ses duyuyorum, kan sesini andırıyor."
Dedi ki: "O, Muhammed bin Mesleme ile süt kardeşim Ebû Nâile'dir. Ayrıca Kerim olan kişi gece de olsa çağırıldığında sûikasle uğrasa bile gider."
Muhammed dedi ki: "Geldiği zaman elimi basma uzatırım. İyice yaklaştığı zaman siz işini bitirirsiniz."
Kokulanmış bir halde aşağıya inince, "Sende güzel bir esans kokusu duyuyoruz" dediler.
"Evet, nikâhımda filan kadın var. Arap kadınlarının (sevdiği) kokuyu süründüm."
"Müsaade edersen bir koklayayım."
"Buyur kokla!" dedi.
"Tekrar koklayabilir miyim?" "Tabii, kokla!" dedi. Ve başını uzatınca hemen başına yapıştı ve arkadaşlarına: "Haydi görün işini!" dedi ve onu orada hemen öldürdüler. [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.|
6523- el-Berâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yahudi Ebû Râfi'nin üzerine Ensâr'dan birtakım insanları gönderdi. Başlarına da Abdullah bin Uteyk'i emîr kıldı. Ebû Râfi', Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e eziyet ederdi, ona karşı olanlara da yardım ederdi. Hicaz topraklarında bulunan kendine has bir kale içindeydi. Güneş batmakta iken kaleye vardılar. Halk artık sürüleriyle (kaleye) dönüyorlardı. Bunun üzerine Abdullah arkadaşlarına: 'Siz burada yerinizde oturun! Ben gidip kapıcıyı, oyahyayım hoş göriineyim belki içeriye girerim' dedi.
Gidip kapıya yanaştı, elbisesini sanki def-i hacet yapıyormuş gibi üstüne çekti. Herkes içeriye girmişti. (Onu gören) Kapıcı seslendi:
'Ey Allah'ın kulu! Gireceksen gir, yoksa kapıyı kapatacağım.' (Devamını Abdullah şöyle anlatmıştır:) Hemen içeriye girip gizlendim. Kapılar kapandı. Adam anahtarları bir kapıya bağladı. Sonra ben kalktım kilitlerin yerini buldum. Bir bir kapıları açtım; hangi odaya girdiysem üzerime kapıyı kapadım. Derken-epey üst katlara çıktım baktım ki Ebû Rafi' dost ve arkadaşları ile beraber özel bir köşkle muhabbete dalmış konuşuyorlar. Arkadaşlarıma söz verdim ve 'onu öldürmeden geri dönmem' diye içimden geçirdim. Ebû Rafi' sohbetini bitirdikten, arkadaş ve dostları dağıldıktan sonra asıl kendi odasına çoluk çocuğunun yanına çekildi. Oda oldukça karanlıktı.

Onun nerede olduğunu bilmiyordum, anlayabilmek için: 'Ey Ebû Râfü' diye seslendim. 'Kim o?' diye seslendi. Sesin geldiği yere doğru yöneldim. Heyecan İçinde bir kılıç darbesi indirdim. Ancak boşa gitti. Adam çığlık attı. Fakat bir şey yapmış değildim. Odadan çıktım, biraz bekledikten sonra yine gir-
dim ve (sesimi değiştirerek) 'Ne idi o ses, ey Ebû Rafı'?' diye sordum. Cevap verdi: 'Kahrolası, odada birisi var, biraz önce bana kılıç salladı.' Bunun üzerine bir darbe daha indirdim. Yaraladım, fakat öldüremedim. Hemen kılıcımın sivri ucunu karnına sapladım, arkasından çıktı, öldürdüğümü anladım. Hemen geri döndüm, kapıları teker teker açarak, aşağıya doğru yürüdüm. Bir merdivenin başına geldim, yer sanarak ayağımı koydum, fakat birden kendimi aşağıda buldum; ayağım kırılmıştı. Mehtaplı bir gece idi. Hemen ayağımı sarığımla sardım. Sonra yürüdüm kapının eşiğinde oturdum. Öldürüp öldürmediğimi iyice anlamak istiyordum. Sabah olup horoz ötünce, kalenin tepesinden cenazeye ağlama sesleri yükseldi. Ölüm habercisi: 'Hicaz ahalisinin tüccarı Ebû Râfi'in ölümünü duyuruyorum' diye bağırdı.
Sonra kimseye farkelürmeden yürüdüm, arkadaşlarımın yanma geldim. Varıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e olayı başından sonuna kadar anlattım. Çok memnun oldu ve 'Uzatayağım!' dedi. Uzattım, sıvazladı, hemen iyileşti sanki hiçbir şey olmamış gibi eski haline döndü." jBuhârîj
6524- Abdurrahman bin Kâ'b radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, İbn Ebî'I-Hukayk'i öldürenlere (yani öldürmeye gideceklere), kadınlar ve çocukları öldürmelerini yasaklamıştı. Onlardan biri şöyle diyordu: Hanımı bizi gördü, çığlık attı, kılıcımı kaldırıp onu öldürmek istedim, sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yasağını hatırladım da vazgeçtim. Eğer o yasak olmasaydı, onu öldürüp rahatlardık." [Mâlik]
O, Ebû Rafi' Abdullah (bin Ebî'l-Hu-kayk)'tır. Kendisine Sellâm bin Ebî'l-Hukayk da denilmiştir. Hayber'de yaşardı. Onun Hicaz topraklarındaki kalesinde olduğu da söylenir. Zührî: "O, Kâ'b bin el-Eşref'ten sonra Öldürülmüştür."
UHUD SAVAŞI
6525- Zeyd bin Sâbil radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallalıu aleyhi ve sellem, Uhud'a çıktığında, beraberinde olanların bir kısmı geri döndü. Ashab onlar hakkında iki gruba ayrıldı. Bir kısmı: 'Onları öldürelim' derlerken; diğerleri: 'Hayır onları öldürmeyelim' dediler.
Bunun üzerine 'Neden münafıklar hakkında siz iki grup haline geldiniz' mealindeki âyet (Nisa, 88) nazil oldu. Peygamber sallal-Iahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurdu:

'Burası Taybe (Medine)' dir. O kötü insanları, körüğün demirin pasım giderdiği gibi temizler' |Buhârî, Müslim veTjrmîzî.]
6526- el-Berâ bin Âzib radiyallahu anh'dan: "O gün (Uhud'da) müşriklerle karşılaştık.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Abdullah bin Cübeyı'in kumandası altında okçuları bir tepeye oturtmuş ve onlara: 'Onlara galip geldiğimizi görseniz bile buradan sakın ayrılmayın! Onların bize galip geldiklerini görseniz, bize yardım maksadıyla dahi olsa yine orayı terk edip ayrılmayın!' şeklinde ten-bihte bulundu.
Onlarla karşılaşınca (müşrikler) kaçtılar, hatta dağlara doğru hızla kaçmakta olan kadınların eteklerini topladıklarını gördüm. Bu esnada (ayak bileklerindeki) halhallar bile gözüküyordu.
Okçular hemen 'Ganimet! Ganimet!' demeye başladılar. Kumandan Abdullah onlara: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem size 'Buradan ayrılmayın!' demedi mi? diye çıkıştı ise de onun sözünü dinlemediler, yerlerini (ganimet kapmak için) bıraktılar. Allah onların yüzlerini çevirdi (yani şaşkına döndüler). Ve o gün tam yetmiş şehit verdiler.
Ebû Süfyan ortaya çıkarak: 'Topluluk arasında Muhammed var mıdır?" diye sordu. Allah Resulü: 'Ona cevab vemeyin!' buyurdu. Ebû Süfyân yine sordu: 'İbn Ebî Kuhâfe var mıdır?' Yine: 'Ona sakın cevap vermeyin!" buyurdu.
'Kavmin içinde Hattâb'ın oğlu var mıdır? Galiba bunların hepsi öldürüldüler, eğer sağ olsalardı cevap verirlerdi' dedi. Ömer bunu duyunca, dayanamayıp şöyle haykırdı:
'Yalan söyledin, ey Allah'ın düşmanı! Al-
lah, seni rezil ve rüsva edecek kadar insanları sağ bıraktı.'
Ebû Süfyân'in cevabı:
'Hübel yücedir!' O zaman Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: 'Haydi simdi cevab verin!' dedi. Oradakiler sordular:
'Ne diyelim?'
'Allah en yücedir, en büyüktür!' deyin, buyurdu. Ebû Süfyan:
'Bizim Uzzâ'mız var, sizin Uzzâ'nız yok.' 'Siz de ona söyle deyin:'Allah bizim Mevlâ'mızdır, sizin mevlânız yoktur' buyurdu.
Ebû Süfyân: 'Bir gün size, bir gün de bize (yani Bedir'e karşılık Uhud). Harp, (elden ele dolaşan) dolu kovalara benzer. (Savaş yerinde) uzuvları koparılmış insanlar bulacaksınız. Ancak ben bunu emretmedim. Bu hususta beni suçlamayın.'
Rezîn şunu ilave etti:

Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Haydi ona cevab verin!'
'Ne diyelim?"
'Şunu deyin: 'Eşit değiliz; bizim ölülerimiz cennettedir, sizinkiler ise cehennemde.' |Buhârî. Ebû Dâvucl da benzerini rivayet elti.j
6527- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Uhud günü Önceleri müşrikler mağlubiyete uğradılar. Bunun üzerine İblis (müslü-manlara) bağırdı:
'Ey Allah'ın kulları! Arkada kalanlarınıza dikkat edin!' Bu defa öndekiler de (müşriklerin geldiğini zannedip) arkaya döndüler. Öndekiler ile arkadaküer arasında vuruşma oldu. Derken Huzeyfe bin el-Yemân baktı ki babası orada ve müslümanlar onu müşrik zannedip vuracaklar: 'O babamdır. O babamdır' diye seslendi. Vallahi geri durmadılar, nihayet onu öldürdüler. Bunun üzerine Huzeyfe (hata ile öldürenlere) şöyle dedi: 'Allah sizi bağışlasın!'
(Râvi) Urve dedi ki: "Vallahi Huzeyfe'de, Allah'a kavuşuncaya dek bu üzüntüden bir eser kalmıştı."
6528- Diğer rivayet:
"Onlardan bir grup yenilmiş ve Taife ulaşıncaya kadar kaçmışlardı." [Buhârî]
6529- Enes radiyallahu arın'dan:
"Uhud günü olunca yenilgiye uğrayanlardan birtakım insanlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den uzaklaşmışlardı. (Babam) Ebû Talha ise, önünde durmuş deriden yapılan bir kalkanla hem onu, hem de kendisini koruyordu. Hızlı ok çeken, fevkalâde bir atıcı idi. O gün iki ya da üç yay kırdı. Yanında ok dolu bir torba ile geçen her adam, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem(durdurarak): 'Bu okları Ebû Talha' mn önüne dök!' derdi.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, oradan (başını uzatarak) düşmana bakıyordu. Ebû Talha ise ona şöyle sesleniyordu: 'Ey Allah'ın Peygamberi! Anam babam sana feda olsun! Uzanıp bakma! Düşman oklarından bir ok sana isabet etmesin! Göğsüm onlara senin göğsünden daha yakın olsun!'
Âişe ile Ümmü Süleym'i gördüm; eteklerini toplamış sırtlarında tulumlarla su taşıyıp halkın ağızlarına boşaltıyorlardı. Sonra yine dönüp su dolduruyorlardı. Gelip gene ağızlarına su verip boşaltıyorlardı. Hummalı bir çalışmaları vardı onların. Uyuklamadan dolayı, bir ya da iki defa kılıç, Ebû Talha'nın elinden düştü." [Buhârîve Müslim.]
6530- Enes radiyallahu anh'dan: "Amcam Enes bin en-Nadr, Bedir savaşında bulunamadı. Bu nedenle dedi ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Müşriklerle yaptığınız ilk savaşta bulunamadım; Allah bana

bir daha müşriklerle yapılacak savaşı gösterirse, ne yapacağımı Allah mutlaka gösterecektir.'
Uhud günü gelip müslümanlar etrafa dağılınca, şöyle dedi:
'Allahım! Bunların —ashabı kastediyor— yaptıklarından dolayı senden özür beyan ederim; bunların —müşrikleri kastediyor— yaptıklarından da sana sığınırım.' Sonra ileriye atıldı, Sa'd (b. Muâz) onu karşıladı. Ona şöyle dedi: 'Ey Sa'd! Cenneti İstiyorum. Nadr'in Rabbine yemin olsun ki ben (cennetin) kokusunu Uhud'un eteklerinde hissediyorum."
Sa'd anlatıyor: 'Ey Allah'ın Resulü! Ben onun yaptığını yapamadım.' Enes dedi ki:
Onun üzerinde (amcamda) biz, kılıç, mızrak, ok yaraları olarak tam seksen küsur yara bulduk. Müşrikler onun uzuvlarını kesmişlerdi. Onu vücudundaki bîr ben'den veya parmak ucundan tarayabilen kız kardeşinden başka hiç kimse tanımadı.
Biz: 'Mü'mirilerden Öyle kimseler vardır ki Allah'a verdikleri sözlerinde sadık kaldılar' mealindeki âyetin, onun (Enes b. en-Nadr'm) ve benzerlerinin hakkında nazil olduğunu sanmaktayız." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî.]
6531- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Uhud harbi başladığında müslümanlar yenilmeye yüz tutunca, insanlar Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem'den uzaklaştılar, yanında sadece oniki kişi kaldı. Bu oniki kişi arasında Talha bin Ubeydillah da bulunmaklaydı. Müşrikler onların yanına kadar yaklaştılar; Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle etrafa bir bakındı ve sordu: 'Bunlarla kim savaşacak?' Talha: 'Ben ey Allah'ın Resulü! Ben varım.' dedi. 'Sen mi?' buyurdu. Öbür taraftan Ensâr'dan bir adam daha: 'Ben de varım ey Allah'ın Resulü!' dedi. 'Haydi ne duruyorsun, sava§!' buyurdu. Adam savaştı ve öldürüldü. Döndü, baktı ki müşrikler daha da yaklaşmışlar. Bu sefer: 'Bunlarla kim savaşacak?' diye sordu. Talha yine 'Ben' diye cevap verdi.
'Sen kımıldama olduğun gibi kal!' dedi. Hemen Ensar'dan bir adam meydana çıkıp: 'Ben ey Allah'ın Resulü!' dedi. 'Haydi ne duruyorsun savaş!' buyurdu, adam savaştı ve öldürüldü. Sonra aynı soruya devam etti, her teklifinde bir adam çıkıyor, savaşıyor ve öldürülüyordu. Nihayet Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında tek olarak Talha kaldı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yine sordu: 'Bu düşmana karsı kim savaşacak?' Talha yine her seferinde olduğu gibi: 'Ben, ey Allah'ın Resulü!' dedi. Böylece kendinden önceki onbir kişi gibi savaştı. Eline kılıç darbesi isabet etti, parmakları kesildi. 'Hasse!* dedi (yani acı ile bağırdı). Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

'Eğer sen 'Bismillah' deseydin, melekler seni yukarıya kaldırırlardı ve insanlar arkandan öyle baka kalırlardı.' Sonra Allah müşrikleri oradan geri püskürttü. [Nesâî.]
6532- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Uhud günü eline bir kılıç aldı ve sordu:
Bu kılıcı kim alacak?' Hepsi kılıcı almak için ellerini uzatıp 'Ben' dediler. Tekrar buyurdu:
'Bunu hakkıyla kim alacak?' Halk bu sefer ses çıkarmadı. Simâk bin Hareşe Ebû Dücâ-ne: 'Onu hakkıyla ben alırım' dedi. Aldı ve müşriklerin başlarını ikiye ayırdı." [Müslim]
6533- Bezzâr, Zübeyr'den naklen şunu da ilave etti:
"Ebû Dücâne'yi takip ettim, nereye do-kunduysa kırdı, geçirdi. Hatta içlerinde Hind'in bulunduğu birtakım kadınlar geldiler. Hind şöyle diyordu:
'Biz Tarık'ın kızlarıyız, minderler üstünde yürürüz. Mafsallarımız misk gibi kokar. Bize gelirseniz kucaklarız, sırt çevirirseniz ayrılırız. Acayip bir ayrılık olur.' Bunu duyunca ona bir hamle yaptı, sonra geri çekildi.
Dedim ki: 'Senin tüm yaptıklarını gördüm hoşuma gitti fakat; bu kadını Öldürmekten geri durdun; sebebi ne ola ki?' Cevap verdi: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kılıcıyla bir kadın öldürmek istemedim'."
6534- Ebû Talha radiyallahu anh'dan: "Uhud günü gözlerine uyku basanlardan-dım. Hatta elimden kılıç bu yüzden birkaç defa düştü. Düşen kılıcımı her seferinde yerden alıyordum." |Tirmizî ve aynı lafızla Buharı.]
6535- Câbir radiyallahu anh'dan: "Uhud günü bir adam, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sordu: 'Ben öldürülür-sem, acaba nerede olurum?'
'Cennette' buyurdu.
Bunun üzerine hemen elindeki hurmaları attı ve savaşmaya başladı, öldürülünceye kadar savaştı." [Buhârî, Müslim ve Nesâî.]
6536- Sa'd radiyallahu anh'dan:
"Uhud günü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sadağının içindeki okları bana verdi. Bir yandan da şöyle diyordu: 'Babam ve annem sana feda olsun, at (ey Sa'd)!'"
[Buhârî ve Müslim]
6537- Diğer rivayet:
"Dedi ki: Müslümanları yakan müşriklerden bir adam vardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ona (Sa'd'a): 'Babam annem sana feda olsun!' dedi.
—Sa'd diyor ki— Hemen tutacak yeri olmayan bir ok çektim attım, adamın bir yanma isabet ettirdim, olduğu yere düştü ve hatta avreti açıldı. Peygamber

sallallahu aleyhi ve sellem onu görünce mübarek azı dişleri görününceye dek güldü."
6538- Sa'd radiyallahu anh'dan: "Uhud günü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in biri sağında, ötekisi solunda olmak üzere beyazlara bürünmüş iki adam gördüm. Onu müdafaa etmek için düşmana karşı kıyasıya savaştılar. Bu ikisini ne daha önce gördüm, ne de daha sonra." Yani Cibril ile Mîkâîl (Aleyhimusselâm)'ı kastediyor.
[İkisi de Buhârî ile Müslim'e aittir.]
6539- Ca'fer bin Amr ed-Damrî radiyallahu anh'dan:
"Ubeydullah bin Adiyy bin el-Hiyâr ile yolculuğa çıktım. Hımıs'a gelince, bana dedi ki:
'Vahşî'yi görmek ister misin? Gidelim, ona Hamza'yı nasıl öldürdüğünü soralım.'
'Olur' dedim.
O sırada Vahşî, Hımıs'ta oturuyordu. Hemen gittik, nerede oturduğunu sorduk, bize onun yerini gösterdiler ve 'İşte evinin gölgesinde oturuyor' dediler. O, büyük bir yağ tulumu gibi şişman birisi idi. Varıp başucunda durduk ve selam verdik. Selamı aldı. Ubeydullah sangını iyice sarmıştı, Vahşî ancak onun gözlerini ve ayaklarını görebiliyordu. Ubeydullah sordu: 'Ey Vahşî beni tanıyor musun?' Ona şöyle bir baktı ve şöyle dedi: 'Hayır vallahi, ancak ben şunu biliyorum. (Soranın babası) Adiyy bin el-Hiyâr, Ümmü Kitâl bint Ebî'1-İys adında bir kadınla evlenmişti. Ona Mekke'de bir çocuk doğurdu. Ben de bir süt anne buldum ve bu çocuğu anası ile beraber taşıyıp süt anneye götürmüştüm. Ayakların o çocuğun ayakları gibi olduğu için, ayaklarına dikkatle baktım.'
Ubeydullah yüzünü açtı ve sonra şöyle dedi:
'Anlat bakalım Hamza'yı nasıl Öldürdün'?'
'Olur (anlatayım). Hamza daha önce, Tu-ayme bin Adiyy bin el-Hiyâr'ı Bedir'de öldürmüştü. Efendim Cübeyr bin Mut'im ise bana dedi ki: 'Eğer amcamı öldüren Hamza'yı öldürürsen seni azat ederim.' Ayneyn yılı insanlar Medine'ye sefere çıkınca ben de onlarla beraber savaşa gittim. Ayneyn, Uhud Dağının yanında bir dağdır kî Uhud ile arasında bir vadi vardır.
İki ordu karşılıklı saf olunca (müşriklerden) Siba' çıktı ve şöyle nara attı:
'Karşıma çıkan yok mu?' Hemen karşısına Hamza çıkıp şöyle nara atlı:
'Ey kadın sünnetçisi Ümmü Emmâr'm oğlu! Sen Allah'a ve Resulüne mi karşı geliyorsun?' Sonra ona hücum etti ve hakladı. Ben de bir kayanın altında gizlendim, Ham-za'nın yaklaşmasını kolladım. Yaklaşınca, mızrağımı fırlattım, kasığından girip uyluğunun arkasından çıktı. İşte öldürmem böyle oldu. İnsanlar harpten geri dönünce ben de onlarla beraber geri döndüm. Sonra Mekke'de İslâm

yayılınca Taife kaçtım. Sonra Taif 'liler Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e elçiler gönderdiler. Dediler ki: 'O, elçilere zarar vermez.' Ben de onlara katılıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e vardım.
Beni görünce sordu:
'Sen Vahşî misin?'
'Evet.'
'Hamza'yı sen mi öldürdün?'
'Durum sana ulaştığı gibidir.'
'Benden yüzünü uzak tutmaya gücün yeter mi?' buyurdu. Ben de hemen oradan çıktım. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem vefat etlikten sonra Müseylemetü'l-Kezzâb meydana çıktı ve peygamberlik İddiasında bulundu. Ben de (kendi kendime) dedim ki: 'Ona karşı savaşırım ve onu Öldürürüm. Belki Hamza'ya karşı işlediğim cinayeti Allah bu şekilde affeder.'
Hemen ona karşı savaşanlarla birlikle çıktım. Baktım bir adam duvarın karaltısında rengi esmer bir deve rengine bürünmüş, saçları dağınık bir halde duruyor. Hemen onu hedef aldım mızrağımı fırlatıp altım, göğsünden
girdi iki omuz arasından çıktı. Ensârdan bir adam da hemen ona sıçrayıp atladı ve kılıcıyla başım kesti."
Abdullah bin el-Fadl dedi ki: Süleyman bin Yesâr, Abdullah bin Ömer'den bana şunu nakletti: "(Müseyleme'nin öldürülmesi üzerine) Evin üstünde bir cariye şöyle bağırdı: "Vah sana mü'minlerin emîri! Onu siyah bir köle (yani Vahşî) öldürdü." [Buhârfl
6540- Taberânî, Mu'cemu' l-Kebîr'de Vahşî'den:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona: 'Çık, insanları daha önce Allah yolundan alıkoymak için savaştığın gibi simdi de Allah yolunda savaş!' buyurdu."
6541- Yahya bin Saîd'den:
Uhud günü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki: "-Bana Sdd bin er-Rebı nin haberini kim getirecek?" Bir adam: "Ben Ey Allah'ın Resulü!" dedi. Gitti ve öldürülenler
arasında dolaşıp onu buldu. Sa'd ona dedi ki: "Nen var, burada ne işin vardır?" Cevap verdi: 'Beni Allah Resulü senin hakkında bilgi edinmem için gönderdi." "Ona benden selâm söyle, oniki tane yara aldığımı ve benîm İçin mağfiret dilemesini kendisine bildir. Yaraların hepsi de can alıcı yerlerimde. Kavmine de şunu bildir: Kendileri sağken eğer Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu harpte öldürülürse Allah indinde beyan edecek hiçbir mazeretleri kalmaz/' [Mâlik.|

Ancak Mâlik'İn aslında: "Benim için mağfiret dilemesini söyle" ibaresi ile "Kendileri sağken" ibaresi yoktur.
6542- Câbir radiyallahu anh'dan: "Babam Uhud günü öldürüldü. Ben yüzünü açıp ağlamaya başladım. İnsanlar ağlama diye beni menediyorlardı. Fakat Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem mani olmuyordu.
Amr'm kızı Falıma da onun için ağlıyor-
du. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: 'Ağlasan da ağlamasan dafarket-mez. Nasılsa onu kaldırıp depıedinceye kadar melekler onu kanatlarının altında gölgeliyorlar'."
6543- Diğer rivayet:
"Uhud günü olunca babam, azaları kesilmiş ve sarılmış bir vaziyette getirildi." [Buhârî, Müslim ve Nesaî]
6544- Sahabeden bir adamdan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Uhud günü iki zırh alarak bunları üst üste giymiştir." |Ebû Dâvud|
6545- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
—Peygamber ön dişleriyle azı dişleri arasındaki, kırılan dişini göstererek— "Peygamberlerine şu cinayeti isleyen bir kavme karşı Allah'ın gazabı çok şiddetli olur. Allah Resulünün Allah yolunda öldürdüğü adama karşı da Allah'ın gazabı şiddetli olur."
|Buhârî ve Müslim.]
6546- Eries radiyallahu anh'dan: "Uhud günü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in öndişleri ile azılar arasındaki dişi kırıldı. Başı yarıldı; yüzünden kan akmaya başladı. O anda şöyle diyordu: 'Kendilerini Allah'a, çağıran peygamberlerinin dişini kıran ve başını yaran bir kavim, nasıl iflah olur?' Bunun üzerine şu âyet nazil oldu:
'Allah'ın, onların tevbelerini kabul veya onlara azap etmesi işiyle senin bir ilgin yoktur. Çünkü onlar zalimlerdir'." (Al-i İmran, 128) [Buhârî, Müslim ve Tirmi/,î.|
6547- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Uhud günü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzü yaralandı. Mâlik bin Sinan gelip onun kanını emdi, sonra yuttu. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Kim, kanımın kanına karıştığı birini görmek isterse gelsin Mâlik bin Sinan'a baksın!' [Taberânî, Mu' cemu' l-Kebîr'de.\
6548- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Uhud günü şöyle diyordu: 'Allahım! Dilersen, yeryüzünde sana ibadet edilmez'." [Müslim]

6549- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Kendilerine yara isabet ettikten sonra Allah'ın ve Resulünün çağrısına uyanlar (özellikle), içlerinden iyilik yapanlar ve Allah'tan sakınanlar için büyük bir mükâfat vardır" mealindeki âyet (Âl-i îmrân, 172) hususunda, Âişe Urve'ye şöyle dedi:
"Ey kız kardeşimin oğlu! Babaların Zü-beyr ile Ebû Bekr işte (bu âyette geçen) onlardandır. Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in Uhud günü başına gelen hadiseden sonra, müşriklerin tekrar (Medine üzerine) geri dönmesinden korktu ve şöyle buyurdu: 'Onların ardından gönüllü olarak kim gidecektir?' Ebû Bekr ve Zübeyr'in de dahil olduğu yetmiş kişi hemen gönüllü olarak ortaya alıldılar." IBuhârî ve Müslim.]
6550- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de İbn Abbâs radiyallahu anh'dan;
"Müşrikler ayrılıp Ravhâ'ya vardıklarında, Ebû Süfyân şöyle dedi: 'Ne Muhammed'i öldürdünüz, ne de güzel kızları arkanıza alabildiniz. Çok kötü bir harekette bulundunuz.' Bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem duydu ve onlara: 'Haydi yürüyün!' dedi. Onlar da yürüyüp Hamrâu'l-Esed'e vardıklarında şu âyet nâzİl oldu: 'Allah' in ve Resulü'nün Çağrısına uyanlar...' âyeti, soıtuna kadar.
6551- Ali radiyallahu anh'dan:
"Uhud günü insanlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den uzaklaşınca, öldürülenlere baktım. Aralarında Allah Resulünü göremedim. Dedim ki: 'O, kaçmazdı. Onu öldürülenler arasında da göremedim. Galiba yaptıklarımızdan dolayı Allah bize gazap etti, Peygamber'ini aramızdan kaldırdı. En iyisi mi ben düşmana hücum edeyim de, öldürü-lünceye dek çarpışayım. Kılıcımın kınını kırıp, müşriklere saldırdım. Bana yolu açtılar, baktım ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in aralarında olduğunu gördüm."
[Ebû Ya'lâ leyy'm bir senedle.j
6552- Âişe, babasından (Ebû Bekr'den): "Uhud günü insanlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i bırakıp uzaklaşınca, yanma ilk varan ben oldum. Önünde düşmana karşı savaşan bir adam gördüm, baktım ki o Talha imiş. Arkamda kuş gibi uçan bir adam hissettim, baktım ki o da Ubeyde bin el-Cerrâh'mış. Baktım ki Talha önünde yere serilmiş. Bunun üzerine: 'Kardeşinize dikkat edin, ölmüştür!' buyurdu. Onu bıraktık Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e yöneldik; baktık ki mübarek yüzüne iki ok isabet etmiş. Onları çıkartmak istedim. Ebû Ubeyde bana: 'Ne olur sen bırak da ben çıkarayım' diye yalvarmaya başladı. Ona müsaade ettim. Dişleri ile iki oku çıkartmak istedi. Birini çıkarırken bir dişi kırıldı. Ötekini de çıkarmasını benden rica etti, yine müsaade ettim, Ötekini de dişiyle dikkat ederek, Peygambere acı vermemek için

son derece itina ile çıkardı; fakat bu defa öteki dişi de kırılmıştı. Böylece o, çok önem verdiği dişlerini
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in uğrunda kaybetmiş oldu."
Bezzâr, metruk olan İshak bin Yahya'nın da bulunduğu bir senedle.
Derim ki: Lâkin bu râvi Tirmizî ve İbn Mâce'nin bazı rivayetlerinde de yer almıştır. Bu hadisin başka tarikleri de vardır.
6553- Kâ'b bin Mâlik radiyallahu anh'-dan:
"Uhud günü gelip de biz vadiye yerleşince onu ilk tanıyan ben oldum, dedim ki: 'İşte Allah'ın Resulü!' Eliyle: 'Sus!' diye işaret etli. Sonra bana zırhını giydirdi. Kendi de benim zırhımı giydi. Darbeler yedim, hatla yirmi ya da yirmi küsur yara aldım. Bana her darbe vuran beni Resûlullah sanıyordu,"
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr vel-Evsal'ta.J
6554- Katide radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e, bir yay hediye edildi, onu Uhud günü bana
verdi. Önünde o yayla ok almaya başladım. Onun siyesi aşınıncaya kadar attım. Devamlı olarak onun yanında durup düşmandan gelen oklara siper oldum. Ona gelmekte olan okların bana isabet etmesi için hemen yüzümü ona karşı çeviriyordum. Gayem Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in mübarek yüzünü korumaktı. Gelen son ok göz bebeğime isabet etmişti, gözbebeğim çıkıp yanaklarıma akmıştı. Harp durunca onları elimle alıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelirdim. Peygamber onları elimde görünce, gözleri yaşardı ve şöyle dedi: 'Altahım! Katâ-de'nin yüzü Peygamberinin yüzünü korudu. Onun gözlerini en iyi göz yap, birini de görür kıl!' Ondan sonra onun gözleri en iyi göz olurken, birisi de görür oldu."
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de zayıf bir senedle.]
6555- el-Hâris bin es-Sımt radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (Uhud'daki) vadideyken bana: ' Abdurrah-man bin Avf'ı gördün mü?' diye sordu. Onu dağın eleğinde gördüm, üzerinde müşrikler vardı, seni görünce hemen sana geldim' dedim.
"Ancak melekler düşmana karşı onunla beraber savaşıyor" buyurdu.
Hemen Abdurrahman bin Avf'a yöneldim, onu yere serilmiş yedi kişi arasında buldum ve sordum: 'Bunların hepsini sen mi öldürdün?' Cevap verdi:
'Bu ikisini ben öldürdüm; şunları da göremediğim kimseler öldürdüler' dedi.
'Demek ki Allah Resulü doğru söylemiş" dedim.
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de ve Bezzâr zayıf bir .senedle. |
6556- Enes radiyallahu anh'dan: "Uhud günü Medine çalkalandı. Dediler ki: 'Muhammed öldürüldü.' Çığlıklar atıldı, ağlamalar ve feryatlar çoğaldı. Hatta

En-sâr'dan bir kadın babasmı, oğlunu, kocasını ve kardeşini karşıladı. 'İşte baban, işte oğlun, işte kocan, işte kardeşin!' dadîler. Kadın hiçbirine bakmadan devamlı olarak 'Allah Resulünün durumu nasıldır? O'na bir şey oldu mu?' diye soruyordu. 'İşte önünde!' dediler.
Hemen gitli elbisesinin ucundan lutup: 'Babam anam sana feda olsun! Ey Allah' m Resulü, sen ölümden kurtulduktan sonra artık ben hiçbir şeye aldırmam'."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta, isnadında hocası Muhammed bin Şuayb vardır.]
6557- ez-Zübeyr radiyallahu anh'dan: "Uhud günü bir kadın koşarak geldi, ner-deyse ölüleri görecekti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Kadını uzaklaştırın, kadım uzaklaştırın!' buyurdu. Baktım ki kadın annem Safiyye. Koşarak çıktım, ölülerin yanına varmadan ona yetiştim. Hemen bağrıma bastım. Bana 'Uzaklaş benden' dedi!
'Fakat Allah Resulü seni durdurmamı emretti' dedim. Hemen durdu ve koynundan iki elbise çıkardı ve şöyle dedi: 'Bu iki elbiseyi Hamza'ya getirdik, baktık ki Ensâr'dan bir adam da aynı akıbete uğramış, onun yamnda yatıyor.' Biri Hamza'mn ötekisi de Ensârî'nin olsun' dedik ve kur'a çektik. Hamza'ya çıkanı Hamza'ya, Ensarîye çıkanı Ensârî'ye ayırıp sardık."
|Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr, leyyin bir senedle.|
6558- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Hamza öldürüldüğünde karısı Safiyye gelip: 'Ne oldu?' diye sordu. Ali ile Zübeyr'e rastladı. O ikisi kadını bilgileri olmadığına inandırmaya çalıştılar. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem güldü ve şöyle buyurdu: 'Ben onun aklından endişeleniyorum.' Mübarek elini göğsüne koyduktan sonra sakinleşti. 'Innâ lillahi ve-innâ ileyhû râciûn' dedi. Kadın ağladı. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Hamza'mn yanında durdu ve şöyle buyurdu: 'Kadınların âhu figanı olmasaydı
onu, yırtıcı hayvanların karınlarından ve kuşların kursaklarından diriltilinceye kadar o haliyle bırakırdım.' Sonra şehitler getirildi. Onların namazları kılınmak üzere yedi kişi ve Hamza getirilip yerleştirildi. Üzerlerine yedi tekbir aldı. Sonra Hamza'yı yerinde bırakıp diğerlerini kaldırıyorlardı. Yedi kişi de konuyor; herbirinin yedi tekbirle namazım kikhrı-yordu. Hepsinin namazları bitinceye dek hep böyle devam etti."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de ve Bezzâr, zayıf bir senedle.|
6559- Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir senedle:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem emretti, Hamza hazırlandı ve kıbleye karşı konuldu. Onun üzerine yedi tekbir aldı. Sonra bütün şehitleri onun yanına getirtti. Getirilen her şehit onun yanına konuluyordu. Bunun üzerine ona tüm şehitlerle birlikle yetmiş iki namaz kıldı."

6560- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hamza'yı görünce, şöyle dedi: 'Vallahi ben de onlara sana yaptıkları gibi yetmiş kişi keseceğim.' Bunun üzerine 'Cezalandırdığınızda size yapılan cezanın aynısını yapın!' mealindeki âyet (Nahl 126) nazil oldu. Sonra Allah Resû-Iü sallallahu aleyhi ve sellem, yeminin keffâ-reüni verdi ve söylediğinden vazgeçti."
[Taberânî, Mu're mu'I-Kebîr7 de ve Bezzflr, zayıf bir senedle daha uzun bir metinle.J
6561- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Uhud'dan döndüğünde, Ensâr kadınları şehit-
lerine ağladılar. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu duyunca, şöyle buyurdu: 'Hamza'mn ağlayanları yoktur'
Hemen Ensâr erkekleri dönüp kadınlarına şöyle dediler: 'Hamza'ya ağlamaya başlamadan hiç kimseye ağlamayın.' İşte ondan sonra âdetleri böyle oldu. Ölülerine ağlarken önce Hamza'dan başlıyorlardı."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de. İsnadında Yahya bin Mulî' eş-Şeybânî adlı râvi vardır.]
6562- Büreyde radiyallahu anh'dan: "Uhud günü bir adam şöyle dedi: 'Allah'ını! Eğer Muhammed hak üzereyse beni yerle bir et!' (Çok geçmeden) Allah, onu yerle bir etti." [Bezzâr]
6563- Câbir radiyallahu anh'dan: "Uhud günü Ali, Fâtıma'nın yanma girdi ve şu şiiri İnşâd etti:
'Bu kılıçla kesip doğruyacağım. Ben ne saygın kişiyim, ne de barış severim. Hayatım hakkı için bunu (kılıcı) ben, Ahmed'in yardımı uğrunda ve kulları yakinen bilen Rabbin rızasında eskittim.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Eğer sen çarpışmayı güzel yapmışsan, Sehl bin Huneyfde güzel yapmıştır, İbnü's-Samma da güzel yapmıştır' —Râvi sadece nisbesini verdiği diğer bîr şahsı daha zikretti— Cebrail Resûlullah'a: 'Baban hakkı için ona tesellide bulun.' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki: 'O bendendir.' Bunun üzerine Cibril Aleyhisselâm da: 'Ben de sizdenim' dedi."
[Bezzâr leyyin bir senedle. |
6564- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de İbn Abbâs'tan:
"Eğer sen iyi savaşmtşsan; Sehl bin Huneyfde iyi savaşmıştır, Ebû Dücâne de.

UHUD ŞEHİTLERİNDEN MECMAU'Z-ZEVÂİD'DE İSİMLERİ GEÇENLER

<u>Muhacirler'den</u>: Hamza bin Abdilmulla-lib, Rabîa bin Eklem, Abdullah bin Cahş, Mus'ab bin Umeyr.

Ensâr'dan: Üneys bin Kalâde, Evs bin Erkanı, Evs bin el-Münzir, İyâs bin Evs, Sa'lebe bin Sa'd, el-Hâris bin Evs, meleklerin yıkadığı Hanzale bin Ebî Amir, Zekvân bin Abd-i Kays, Rabîa bin el-Fadl, Rifâa bin Evs, Rifâa bin Arar, Sa'd bin er-Rebî', Sa'd bin Süveyd, Selîl bin Sâbil, Sehl bin Kays, Abdullah bin Amr bin Haram ve el-Mucezzer bin Ziyad.

6565- İbn İshâk radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, cuma günü, namazdan sonra çıktı; Uhud vadisine vardı. Cumartesi günü Şa'ban'ın onbe-şinde ise düşmanla karşı karşıya geldiler."

[Taberanî, Mu' cemu'l-Kebîr'de]

6566- Abdulmuttalib'in kızı Safıyye radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Uhud günü harbe çıktığı zaman, kadınlarını Fâri' denilen tepede tultu. Hassan bin Sâbit'i de onlarla beraber bıraktı.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, müşriklere karşı şiddetlenip hücum ettiği zaman, o (Hassan) da hücum ederdi, geri çekildiği zaman geri çekilirdi. Derken yahudilerden birtakım insanlar geldi. Biri kaleye çıkıp bizi gördü. Hassân'a dedim ki 'Ne duruyorsun git onu öldür!' Cevap verdi: 'Bu benim işim değil, benim işim olsaydı burada değil, gider Allah Resûlu ile beraber olurdum.' Tuttum ben başına vurup öldürdüm. Dedim ki: 'Ey Hassan! Git haydi bunun başını aşağı, onların üzerine fırlat!" Cevab verdi: 'Ben bunu da yapamam.' Tuttum başını aşağıya kendim atlım. Bunu görünce dediler ki:

'Demek ki, Muhammed ailelerini yalnız başlarına bırakmıyor. Mutlaka yanlarında insanlar vardır. Ondan sonra (korkudan) dağılıp gittiler.

Dedi ki: bize Sa'd bin Muâz uğradı. Sanki güvey girmiş gibi süslenmiş ve kokulanmıştı. Bir yandan da şu şiiri söylüyordu: 'Yavaş ol, az yavaş ol! Develer harbe yetişsin. Ecel geldiği zaman ölümün sakıncası yoktur'."

[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr ve el-Evsat'ta hafi bir scnedle]

RECİ' GAZVESİ, Bİ'R-İ MAUNE GAZVESİ VE FEZÂRE GAZVESİ

6567- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gözcü olarak bir müfreze gönderdi, başlarına da Asım bin Ömer bin el-Hattâb'ın dedesi olan Asım bin Sâbit'i kumandan yaplı. Yürüdüler, nihayet Usfân ile Mekke arasına vardılar. (Onların geldikleri) Benû Lihyân denilen Hüzeyl'den bir kabileye haber verildi. Onlar yüz kadar okçu ile müslümaniarı izleyip peşlerinden gittiler. Bir konaklama yerine vardıklarında orada konakladılar.

Onların Medine'den azık olarak aldıkları hurma çekirdeğini buldular. 'İşte bu Medine hurrnasıdır' dediler. İzlerini takip ederek onlara yetiştiler. Âsim ve

arkadaşları onları farke-dince sarp bir yere sığındılar.
Takipçiler gelip onları kuşattılar ve dediler ki: 'Size verilmiş ahdü misak vardır. Aşağıya inip kendinizi bize teslim ederseniz biz, sizden kimseyi öldürmeyiz." Bunun üzerine Âsim dedi ki: 'Ben bir kâfirin zimmet ve himayesine güvenerek aşağıya inmem. Alla-hım! Bizim hakkımızda Resulünü haberdar et!' Bunun üzerine düşmanlar onlarla savaştı ve üzerlerine ok attılar. Âsım'i yedi kişi ile beraber oklarla öldürdüler. Hubeyb, Zeyd ve diğer bir adam sağ kaldı. Onlar (tekrar) and ü misak vererek aşağıya indirdiler, Müslümanlar kâfirlerin yanına varınca, oklarının iplerini çözüp onları İyice bağladılar. (Hubeyb ve Zeyd'in yanındaki) üçüncü adam dedi ki:
'İşte bu onların ilk hıyanetidir.' Onun için onlarla gitmeyi istemedi.
Çektiler, gitmedi, derken onu da öldürdüler. Hubeyb ile Zeyd'i de götürüp Mekke'de sattılar. Hubeyb'i Benû'l-Hâris b. Âmir b. Nevfel satın aldı. Hubeyb ise daha önce Bedir günü el-Hâris'i öldürmüştü. Onların yanında esir olarak kaldı. Onu da öldürmeye karar verdiklerinde tıraş olmak için el-Hâris'in kızlarından bir ustura istedi. O da kullanması için ona verdi. (Kadın) Dedi ki: 'Ah çocuğumu unuttum, orada bıraktım.' Adam onun çocuğunun yanma girdi, alıp kucağına oturttu. Kadın da daha önce verdiği usturayı onun elinde görünce, çocuğa bir şey yapmasından korktu. Ona (kadına) güven vermek için dedi ki: 'Onu öldüreceğimden korkuyor musun? Ben bunu yapmam, korkma! İnşaallah böyle bir şeye yeltenmem.' Kadın hep şöyle dermiş:
'Hubeyb'den daha hayırlı bir esir görmedim. Mekke'de o zaman hiçbir meyve olmadığı halde o, bağlı olduğu yerde hep üzüm yerdi. Demek ki yediği bu üzümler Allah'ın ona gönderdiği bir rızıktı.'
Sonra onu öldürmek için Harem'den çıkardılar. Dedi ki: 'Bırakın beni de iki rek'at namaz kılayım.' Namaz kıldı, geldi ve dedi ki: 'Benim için ölümden korkuyor diyeceğinizden korkmasaydım, namazı daha uzatır iki rek'attan fazla kılardım.' Böylece idamdan önce namaz kılma prensibini çıkartan ve koyan ilk kişi o oldu.'
Ve şöyle dedi: 'Allahım onların hepsini say! (tek tek öldür)' Sonra şöyle dedi: 'Nasıl öldürülürsem öldürüleyim atılaca-
ğım yerimin arzın hangi yanı olmasına aldırmam. Çünkü öldürülmem Allah'ın Zâtı (rızası) içindir. O, dilerse parçalanmış azalarıma bile bereketler İhsan eder.' Ondan sonra Ukbe bin el-Hâris kalkıp onu öldürdü.
Kureyş, Asım için onlara (öldürenlere), onun cesedinden bir parça gönder de tanıyalım ve içimiz rahat etsin diye haber gönderdi. Çünkü Asım Bedir'de onların büyüklerinden birini öldürmüştü. Allah (balansı veya eşeka-nsından)

gölgelik gibi bir şey gönderdi ve onu gönderdiği elçilerden himaye etli ve ondan hiçbir parça alamadılar."
[Buhârî ve Ebû Dâvud.]
Rezîn şunu ilave etti:
Âsim onlara şöyle diyerek ok atıyordu:
"Ben güzel bir okçuyum. Atarım, attığınız oklardan hiç korkum yoktur, bana vız gelir. Yanımdan gelip geçer."
6568- Enes radiyallahu anlı'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ümmü Süleym'in kardeşi olan (Enes'İn) dayısını yetmiş kişilik bir müfreze ile Âmiroğulla-rına gönderdi. Oraya vardıkları zaman onlara dayım şöyle dedi: 'Ben sizden önce varayım, eğer bana güvence verirlerse, onlara Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den mesaj veririm. Aksi halde siz zaten benim yakınımda olursunuz.' Hemen öne çıktı. Onlar da ona (sözde) güvence verdiler. Bunun üzerine onlara Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in tebliğlerden bahsederken, içlerinden bir adama işaret etiler. O da onu mızrakla öldürdü. Ancak daha ölmeden ' Allahü ekber! Kabe'nin Rabbi hakkı için (şehitliği) başardım' dedi. Sonra diğer arkadaşlarına hücum edip onları da öldürdüler. Ancak topal bir adamı öldüre-mediler. O, dağa çıkıp kendini kurtardı. (Râvi) Hemmâm dedi ki: 'Sanırım onunla beraber bulunan başka biri daha vardı.' Hemen Cibrîl Aleyhisselâm gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e onların Rablarma kavuştuklarını; Rablerinin onlardan hoşnut olduğunu, onların da Rablerİnden hoşnut olduğunu bildirdi. Biz o zamanlar şunu (Cibrîl'in sözünü) okurduk:
'Bizi kavmimize bildirin! Biz Rabbimize kavuştuk, o bizden razı oldu. Bizi de kendinden razı etli.' Sonra bu (tilâvet) neshedildi.
Ondan sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem tam kırk gün sabah (namazmda) Allah ve Resulüne âsi olan Ra'l, Zekvân, Be-nû Lihyân ve Benû Usayya'ya beddua etti."
6569- Diğer rivayet:
"Ra'l, Zekvân, Usayye ve Benû Liyhân, kendi düşmanlarına karşı Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den yardım istediler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onlara kendilerine 'Kurrâ' dediğimiz Ensârdan yetmiş kişiyi gönderdi. Bunlar gündüz odun topluyor, gece de namaz kılıyorlardı. Bi'r-i Maûne'ye vardıklarında bu kabilelerin ahalisi onlara hıyanette bulunarak öldürdüler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bu haber ulaşınca tam bir ay onlara beddua etmek suretiyle kunût yaptı."
6570- Diğer rivayet:

"Bİ'r-i Mâune günü (Enes'in) dayısı Haram bin Milhân, mızrakla vurulduğu zaman, bedeninden fışkıran kanı yüzüne başına sürerek şöyle haykırdı:
'Kâ'be'nin Rabbi hakkı için, (cenneti) kazandım'."
6571 - Diğer rivayet:
"Birtakım insanlar gelip Allah Resulü sal-lallahu aleyhi ve sellem'e dediler ki:
'Bizimle birkaç kişiyi gönder de bize Kur'ân ve Sünneti öğretsinler.' Bunun üzerine onlara 'Kurrâ' diye adlandırılan Ensâr'dan yetmiş kişiyi gönderdi. İçlerinde dayım Haram da vardı. Kur'ân okuyorlar, gece ders alıp öğreniyorlardı. Gündüz ise su getirip mescide koyarlardı. Odun toplayıp satarlardı; parasıyla da Suffe ehline ve fakirlere yiyecek satıh alırlardı. İşte Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bu kimseleri onlara gönderdi.
Daha yerlerine varmadan yollarına çıktılar ve onları öldürdüler. Onlar şöyle dediler:
'Allahım! Sen Peygamberine biz senden razı, sen de bizden razı olmuş bir halde sana kavuştuğumuzu bildir!'"
6572- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (Enes'in) dayısını yetmiş kişilik bir müfreze ile birlikte (Âmiroğullan kabİlsine) gönderdi.
Bunun sebebi isi şuydu: Müşriklerin başkanı olan Âmir bin Tufeyl (Âmiroğullan heyetiyle Medine'ye geldiği zaman) Hz. Peygamber'e şu Üç tekliften birini tercih etmesini söylemişti: Şehirliler senin, köylüler benim olsun veya sana halife olayını; ya da bunları kabul etmezsen, binlerce Gatafanlı ile seninle savaşayım.'
Âmir, Ümmü Fülânm evinde mızrak saldırısına uğradı ve (yara için) dedi ki:
'Devenin guddesi gibi bir şey bu! Fal an oğullarının karısının evinde ölmek ha! Olmaz böyle şey. Getirin atımı!' Getirdiler, bindi ve atının sırtında öldü. Bunun üzerine Haram, yanında topal bir adam ve falan oğullarından bir adam ile birlikte gitti ve dedi ki:
'Siz yakınlarda durun. Ben onlara gideyim, eğer bana güvence verirlerse, ne âlâ! Beni öldürürlerse derhal arkadaşlarınızın yanma kaçırsınız.' Gitti ve dedi ki:
'Size Allah Resû-Iü sallallahu aleyhi ve sellem'in mesajını ulaştıracağım bana güvence verir misiniz?'"
Benzeri bir hadis. [Buhârî ve Müslim.]
6573- Ahmed'in rivayetinde şöyle geçer: "Yelesi ve kuyruğu al atlı bin kumral kişi ile" Ayrıca şöyle geçer: "Haram, beraberinde Umeyye oğullarından iki adam bir de topal bir adam olduğu halde gitti. Dedi ki:
"Siz yakınımda bulunun!" Benzeri rivayet.
6574- Taberânî, Mu cemu l-Kebîr'dc zayıf bir senedle, Sehl bin Sa'd'dan:

"Bu hadiste (Taberânî) Âmir bin el-Tu-leyl'in Medine'ye gelişi hakkındaki kıssayı, Sabit bin Kays'm Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurundaki konuşmasını ve Âmir'in şöyle dediğini zikretti:
'Sana karşı bir çok atlar ve adamlar toplayacağım.' Sonra çıktı ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e karşı topladı.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, tam onyedi gece (bed)dua elti.
Sonra içlerinde Amr bin Ümeyye ed-Damrî'nin de bulunduğu on Ensâr'lıyı, el-Münzir bin Âmr'ın kumandası altında onların üzerine gönderdi. Yola revan olup Bi'r-i Mâ-une'ye vardılar. Gelip onlara hücum elli. Bineğinin üzerinde kalan Amr bin Ümeyye'nin dışında hepsini öldürdü. Hemen vahiy nazil oldu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellcm'e durum bildirildi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Âmir İbni't-Tu-feyl'e beddua elti ve şöyle dedi:
'Allahım! Amir'i sana havale ediyorum.'
Allah, ona SelûTde bir kadının evinde boğazına bir ok isabet etlirdi.
Âmir de ardından şöyle demeye başladı: 'Ey Âmir! Devenin guddesi gibi bir şiş. Selû-lî bir kadının evinde ölmek ha!. O kadının evinde böyle' diye diye öldü. Erbed bin Kays da yıldırım çarpıp yanmıştı. Onlarla beraber olanlar hep geri döndü."
6575- Kâ'b bin Mâlik radiyallahu anh'-dan:
"Mülâibu'l-Esinne Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir hediye getirdi. Peygamber ona İslâm'ı arz etti. Fakat o kabul etmedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Ben bir müşriğin hediyesini kabul etmem' dedi. Adam da şöyle dedi:
'Necid ehline dilediklerini gönder, ben onları himaye ederim.' Bunun üzerine onlara birtakım insanlar gönderdi. Âmir bin et-Tu-feyl onlara karşı Âmiroğullanndan ordu toplamak istedi, kabul etmediler. Mülâibu'l-Esinne'nin zimmetini çiğnemediler. Derken onlara karşı Süleymoğullarını saldırtmak istedi; onlar kabul ettiler. Yüz okçuya yakm bir müfreze ile onları takip etti. Amr bin Ümeyye hariç hepsini öldürdüler."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de güvenilir râvileri kanalıyla.]
6576- (Muh.) İbn İshâk radiyallahu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Uhud harbinden dört ay sonra Safer ayında, ne müslüman olan ve ne de İslâm'a düşman olan Ebû Berâ Âmir bin Mâlik Mülâibu'l-Esinne, Huzur-u Scâdete gelip: 'Ey Muham-med! Necid ehline senin davetini ulaştıracak birtakım insanlar göndersen; umarım ki onlar İslâm'ı kabul ederler' teklifinde bulundu. Bunun üzerine O cevaben şöyle buyurdu:
'Necid ehline güvenim yoktur, onlar (da-vetçilere) saldırabilirler.' Ebû Berâ dedi

ki:
'Ben onları himaye ederim, korkulacak bir şey yok.'
Bi'r-i Maûne ashabını el-Münzir bin Amr'in kumandasında seçkin müslümanlar olarak onlara gönderdi ki, içlerinde el-Hâris bin es-Samt, Haram bin Milhân, Urve bin Esma, Nârı' bin Büdeyl bin Verkâ el-Huzâî ve Âmir bin Füheyre de vardı. Yola revan oldular, Bi'r-i Maûne'ye —ki Âmiroğullarının yeri ile Benû Süleym taşlığı arasında bir mahal-dir— vardıklarında, Haram bin Milhân'ı, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in mektubu ile Âmir bin et-Tufeyl'e gönderdiler. Onların yanına vardığında mektuba bile bakmadan onu öldürdü. Sonra Âmiroğullarmı çağırdı, fakat daha önce kendisiyle anlaşma bulunan Ebû Berâ'nın zimmetini çiğnemek istemedikleri için ona kulak vermediler. Bu sefer, Benû Süleym, Usayye, Ri'l ve Zekvân'a çağrıda bulundu. Onlar kabul ettiler, çıkıp müslü-manlan kuşattılar. Ashab onları gördüklerinde kılıçlarına davrandılar, çarpıştılar. Fakat, Kâ'b bin Zeyd eıı-Neccârî hariç hepsini katlettiler. Canı çıkmadan onu Ölüler arasında bıraktılar. Bilahare ölülerin atasından çıkarak ülkesine gitti. Daha sonraları bu zat, Hendek savaşında öldürüldü.
Serh'te Amr bin Ümeyye ed-Damrî ile, Ensâr'dan bir adam vardı. Arkadaşlarının başına gelenlerden habersiz idiler. Nihayet kuşların askerler arasında dalıp çıktığını görünce, galiba orada bu" şey var deyip oraya vardılar. Baktılar ki, arkadaşları öldürülmüş yerde yatıyor. Onları bu hale getiren düşman da orada duruyor.
Ensârî olan, Amr bin Ümeyye'ye:
'Ne dersin ne yapalım?' deyince o, şu cevabı verdi:
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'e gidip durumu bildirelim.' Ensârî şöyle dedi:
'el-Münzir bin Amr'in da öldürüldüğü yerden (intikam alamadan) geri dönmeye gönlüm razı olmuyor.' Sonra düşmanla savaştı, nihayet o da öldürüldü. Nihayet Amr bin Ümeyye'yi de esir aldılar. Onun Mudaroğul-lanndan olduğu kendisine bildirilince, Âmir bin et-Tufeyl onu serbest bıraktı. Saçını tıraş edip, annesinin adamış olduğu kölenin yerine onu azat etti.
Amr yola çıktı; gölgede olan iki adama rastladı. Âmiroğullanndan olan o iki kişinin Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile bir akdi ve himayesi vardı. Amr bin Ümeyye'nin bundan haberi yoktu. Onların yanında konaklayınca, sordu:
'Siz kimlerdensiniz?'
'Biz Âmir oğullarındanız' dediler.
Onlara mühlet verdi, uyuduklarında hemen onları öldürdü. Böylece arkadaşlarının intikamını aldığını sandı.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelince, durumu bildirdi, iki kişiyi öldürdüğünü ve intikamını aldığını söyledi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bunun üzerine şöyle buyurdu:
'Bu, Ebû Berâ'ntn işidir, O bana güvence vermişti. Halbuki Necdlüerden böyle bîr t'j zuhur edeceğini biliyordum ve bu yüzden de endişe duyuyordum.'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bu sözünden Ebû Berâ haberdar olunca, Âmir'in onun zimmetini ihlâl etmesine çok kızdı ve ona çok ağır geldi.
Şair Hassan bu sebeple Ebû Berâ'nın oğlunu, Âmir bin et-Tufeyl'e karşı kışkırtmak ve onu öldürmeğe teşvik etmek için şu şiirini inşâd etti:
'Ey Ümmü'l-Benînoğulları! Sizler Necd ahalisinin ileri gelenlerindensiniz.
Âmir'in Ebû Berâ'ya karşı yaptığına hiç aldırmaz mısınız?
Hiçbir zaman hata, kasıt (taammüd) gibi değildir.
Dikkat edin, Rabîa'ya söyleyin bu vak'adan sonra eli kolu bağlı duracak mı?
Babasının zimmet ve himayesini çiğneyen adamdan intikam almayacak mı?
Senin baban, harplerin babasıdır. Dayın ise şeref ve onur timsali Hakem bin Sa'd'dır.'
Bunun üzerine Rebîa bin Ebî Berâ, Âmir bin et-Tufeyl'e bir mızrak darbesi indirdi. Ebû Tufeyl'i uyluğundan yaraladı ve onu atından düşürdü.
Âmir ölmeden şöyle dedi: "Bu, Ebû Be-râ'nın işidir. Ölürsem kan amcamındır, ona uyulup takip edilmesin. Yaşarsam kendi kararımı kendim vereceğim'."
[Taberanî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
6577- Onun (Taberânî'nin) Abdurrahman bin Kâ'b bin Mâlik'den naklettiği mwr.se/ rivayeti:
"Onların içinde Âmir bin Füheyre de vardı. Orada Öldürüldü, cesedi bulunamadı. Meleklerin onu defnettiği söyleniyor."
6578- Onun (Taberânî'nin) Urve'den rivayeti:
Bi'r-i Maûne'de bulunanlardan bazıları da şunlardı:
"Evs bin Muâz el-Ensârî, el-Hakem bin Keysân el-Mahzûmî."
6579- Seleme bin el-Ekva' radiyallahu anh'dan:
"Ebû Bekr'in kumandasında Fezâre'ye harbe gittik. Su ile atamızda bir saatlik mesafe kalınca, gecelememizi ve istirahata çekilmemizi emretti.
Sonra baskın başladı. Suyun yanına vardık. Orada öldürülenler öldürüldü, esir alınanlar da esir alındı. Sonra insanlardan bîr gruba baktım, kadınlar ve çocuklar gördüm,
Benden önce dağa varacaklarından endişe ettim ve onlarla dağın arasına bir ok altım. Oku görünce durdular; onları önüme katlım. Aralarında Fezâıeoğull arından bir kadın vardı. Üstünde deriden bir giysi, beraberinde de ktzı vardı. Kız

arapların en güzel kızlanndandı. Onları alıp Ebû Bekr'e getirdim. Kızı bana ganimet olarak verdi. Medine'ye geldik; daha elbisesini açmadan, çarşıda Allah Resulü sal-lallahu aleyhi ve sellem bana rastladı. Dedi ki: 'Ey Seleme! Kadını bana bağışla!' Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü onu çok beğendim. Henüz elbisesini açmadım'.
Ertesi gün çarşıda yine bana rastladı ve: '(Babana rahmet) Allah, için onu bana bağışla ey Seleme/' dedi. 'Ey Allah'ın Resulü! O senindir. Allah'a yemin olsun, kadının elbisesini açmadım1 dedim. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke'de esir tutulan müslünıan-lardan birtakım kimseleri kurtarmak için, onu (kızı) Mekke'ye fidye olarak gönderdi.
[Müslim ve Ebû Dâvud.l
HENDEK SAVAŞI, BENÛ KURAYZA GAZVESİ
6580- Buhârî:
"Bu savaş, Hicretin dördüncü yılının şevval ayında olmuştur."
6581- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'ûe İbn İshâk'tan:
"O (Hendek savaşı hicretin), beşinci yılında olmuştur."
6582- Amr bin Avf el-Müzenî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Benû Harise tarafından (başlamak üzere) Hendek açtırdı, Medâhic'e ulaşınca, her on kişiye kırk arşın verdi. Muhacirlerle Ensâr Selmân'ın kendi taraflarında olduğunu iddia ettiler. Selman güçlü bir adam idi. Muhacirler: 'Selmân bizdendir' derken, Ensâr da 'Sel-mân bizdendir' dedi. Bunun üzerine Peygam-
ber sallallahu aleyhi ve sellem de "Selmân, ehl-i beyt'tendir' buyurdu.
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de leyyin birsenedle.]
6583- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Hendek'e gitti. Bir de ne görsün soğuk bir sabahta Muhacirler ve Ensâr hendek kazıyorlar; kendilerine yardım edecek köleleri de yok. Onların yorgunluğunu ve açlıklarını görünce, şöyle buyurdu: 'Allahım! Asıl yaşantı âhiret yaşantısıdır. Hem Ensâr'ı hem de Muhacirleri bağışla!'
Olar da Hz. Peygamber'e: 'Biz sağ kaldığımız sürece cihad etmek üzere Muhammed'e biat ettik.' diyerek mukabelede bulundular"
6584- Diğer rivayet:
"Muhacirler, Medine çevresinde hendek kazmağa koyuldular. Çıkan topraklarını da omuzlarında taşıyarak şöyle diyorlardı:
'Bizler yaşadıkça İslâm üzere Muhammed'e biat eden kimseleriz.' Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de onlara şöyle mukabelede bulunuuyordu: 'Allahım! Ahiretin hayrından başka hayır yoktur. Bu işi hem Ensâr hem de Muhacirler için

bereketli kıl!'
O zamanlar bir avuç dolusu arpa getirirlerdi; akabinde bu, onlar için bozulmuş et yağında pişirilmiş bir halde önlerine konurdu. Çünkü o çalışan topluluk açtı. Mecburen yiyorlardı, boğazlarına koyduklarında yağın kötü kokusunu da duyuyorlardı."
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî.j
6585- el-Berâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bizimle beraber (Hendek kazarken) toprak taşıdığını ve şöyle dediğini gördüm: 'Vallahi Allah olmasaydı hidayete eremezdik. Ne sadaka verebilirdik, ne de namaz kılabilirdik. Kâfirlerle karşılaştığımızda bize sükûnet indir (Allahım)! Ayaklarımızı sabit kılıp kaydırma! Müşrikler bize karsı azdılar. Bize fitne çı-karmak istediklerinde kaçmayı/? onlara karşı savaşırız.' Bunları yüksek sesle söylüyordu."
Diğer rivayet: "Kaçmayıp direniriz, kaç-mayıp savaşırız." derken sesini yükseltti.
[Buhârî ve Müslim.]
6586- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: "Bir adam ona (Huzeyfe'ye) dedi ki: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve seüem'e erişseydim onun safında çarpışır, her türlü tehlikeyi de göze alarak yardım ederdim.' Şu cevabı verdi:
'Sen bunu hakikaten yapar miydin? Ahzâb gecesi biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'le beraberdik, çok şiddetli ve soğuk bir rüzgâra yakalanmıştık. O yerinden hiç kıpırdamıyordu; şöyle buyurdu: 'Gidip düşmandan bize haber getirecek kimse yok mudur? Allah onu kıyamet gününde benimle beraber kılsın'."
Sükût ettik, içimizden hiç kimse cevap vermedi. Tekrar: "Düşmandan bize gidip haber getirecek kimse yok mudur? Bunu tam üç kere tekrarladı. Kimse cevap vermedi. Ondan sonra beni bizzat ismimle çağırarak: 'Ey Huzeyfe! Kalk git, bize düşmandan haber getir! Onları da endişelendirme!' İsmimle çağırdığı için ben onun emrine itaat ettim; kalktım yavaş yavaş ve sessizce yürüdüm, hamamda yü-rür gibi. Nihayet düşmanların yakınına sokuldum.
Ebû Süfyan'ı sırtım ateşe karşı tutmuş ısındığını gördüm. Oku yaya koyup hedef aldım. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in 'Onları endişelendirme!' sözünü hatırladım. Halbuki atsaydım mutlaka isabet ettirecektim. Yine hamamda yürür gibi yavaş yavaş yürüyerek geri döndüm ve düşmanın durumunu kendilerine bildirdim. Bana verilen bu işi bitirdiğimde üşümeye başladım.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, hemen üzerinde bulunan ve içinde namaz kıldığı fazla bir abayı bana giydirdi. Uyudum, sabah olunca şakalaşarak bana

şöyle seslendi: 'Kalk bakalım ey uyuşuk!'"
[Müslim]
6587- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
"el-Hâris el-Gatafanî, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi: 'Bize Medine hurmalarının yarısını ver! Aksi halde atlarımız ve askerlerimizle sana hücum ederiz.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Sa'd'larla yani Sa'd bin Muâz ve Sa'd bin Ubâde ile istişare etti. Ona: "Hayır! Onlara biz cahiliyette zırnık bile vermedik de Allah bizi İslâm'la müşerref kıldıktan sonra mı vereceğiz' dediler.
el-Hâris tekrar gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e: 'Ey Muhammedi Sen bize hıyanet ettin' dedi. Bunun üzerine Hassan şöyle bir şiir inşâd etti:
'Ey Hâr(is)! İçinizden komşusuna hıya-nelte bulunan biri olur ama, Muhammed asla hıyanet etmez.
Eğer hıyanet yaparsanız zaten bu sizin değişmez âdetinizdir.
Çünkü kötülük sencerin kökünde biter. Nehdî'nin emaneti, karşılaştığın zaman, cam gibidir. Kırıldığı zaman bir daha tamir edilemez.'
Bunu duyunca el-Hâris kendini şöyle demekten alamadı:
'Ey Muhammed! Hassân'ın dilini bizden uzak tut! Eğer o, suyu (şiiriyle) deniz suyuna karıştırırsa (hakikaten) karışır.'
[Taberânî. Mıt'cemıı'l-Kebîr'tİe ve Bezzâr te.yyin bir seneılle.)
6588- Râfİ' bin Hadîc radiyallahu anh'-dan:
"Benû Hârise'nin kalelerinden daha sağlam bir kale yoktu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kadınları ve çocukları oraya
yerleştirdikten sonra: 'Eğer birisi gelip bir §ey yapmak isterse, kılıçla bize işaret edin!' buyurdu.
Onlara Necdân adında bir süvari yaklaştı. Onlara durmadan: 'Haydi sizin için daha iyi olan bir yere inin!' diyordu. Hemen kılıcını hareket ettirip işaret ettiler. Bunun üzerine sahabe onu hemen gördü. İçlerinde Züheyr bin Râfi'in de bulunduğu grup kaleye hücum etti. Züheyr dedi ki: 'Ey Necdân! Haydi meydana çık!' Ortaya çıktı, çatışma yaptılar. Nihayet onu öldürüp, başını Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e getirdi."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
6589- Süleyman bin Surad radiyallahu anh'dan:
"Ahzâbın (müşrik ordularının) kendisinden uzaklaştığını görünce, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: 'İşte simdi biz onlarla savaşacağız onlar bizimle değil. Artık onlara doğru yürüyüp hücum edeceğiz'."
6590- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "İlk katıldığım gazve, Hendek savaşıdır."

[İkisi de Bıuhârî'ye ait.J
6591- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Sa'd, Hendek harbinde isabet alıp yaralandı. Kureyş'ten Hibbân bin el-Arika adında bir adam ona ok atıp kol damarından vurmuştu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onu sık sık ziyaret yapabilmesi için ona mes-ciddc bir çadır kurdu.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hendek'ten dönünce, silahı bıraktı ve yıkandı. O sırada gelerek başındaki tozlan silen Cibrîl şöyle dedi: 'Silahı bıraktın. Vallahi ben silahı bırakmadım. Haydi onlara hücum etmek için çık!'
'Nereye?'
'Kurayzaoğullarına' diyerek hedef gösterdi.
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onlara doğru hücum etti. Nihayet onlar haklarında verilecek hükme razı oldular. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onlar hakkında hükmü Sa'd'ın ver-
meşini istedi ve bunu Sa'd'a teklif etti. Sa'd dedi ki: 'Ben onlann hakkında savaşçılarını öldürmene, kadınlarını ve çocuklarını esir almana, mallanın da taksim etmene hükmediyorum.'
Hişâm der ki: Babam bana Aişe'den şunu nakletti:
Sa'd dedi ki: 'AİJahım! Hiç şüphe yok ki sen Resulünü yalanlayan ve O'nu yurdundan çıkaran bir kavimle savaşmaktan daha iyi bir şeyi görmediğimi bilmektesin.
Allahim! Ben biliyorum ki onlarla aramızdaki harbi sen koydun. Senin uğrunda onlarla savaşmam için beni yaşat! Şayet onlarla aramızda harp olacaksa onlarla savaşmam için beni yaşat; olmayacaksa, şu yaramı patlat da ölümüm ondan olsun!' Sonra (bu duası kabul edilip) yarası patladı. Mescidde bulunan Gifâ-roğullanna ait çadırda kalanlar: kanın kendilerine doğru akmasından başka hiç bir şey bu kadar ürkütemezdi. Dediler ki; 'Ey çadır sahibi! Bize doğru gelen o şey nedir?' Bir de ne görsünler ki Sa'd tamamen kanlara bulanmış. Böylece kan kaybından orada ölmüş."
[Buhârî ve Müslim]
6592- Diğer rivayet:
"Sa'd'ın yarası iyileşmeye yüz tutup oldukça kurumuş olduğu sırada şöyle dua etti: 'Alla-hım! Sen biliyorsun ki...' Benzerini nakletti.
6593- Diğer rivayette şunu da ekledi: "İşte şairin onun (Sa'd bin Muâz'ın) hak-kında söyledikleri;
'Dikkat! Ey Sa'd, MuâzoğuUarımn Sa'd'ı! Sabahleyin sırtladılar, (kavmi) o za-man sanki o bir sabır timsaliydi.
İçinde bir şey olmayan tencereyi bomboş bıraktınız.

Halbuki şu kavmin tencereleri kipkızgın kaynıyor.'
Kerîm olan Ebû Hubâb demişti ki: 'Kaynukâ'yı durdurun, yürümesin!'
(Halbuki Kurayzaoğulları) Kendi beldele-inde, Meytan dağındaki büyük kayaların ağır duşları gibi ağırlıklı idiler."
6594- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Ahzâb günü (yani Hendek muharebesinde) Sa'd'a ok atıldı. Kolundaki ana da-mardan fena halde yara aldı. (Kam durdurmak İçin) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onun yarasını ateşle dağladı. Ancak eli şişti. Dağlamayı kesti. Sa'd oldukça kan kaybetti. Yine dağladı, yine eli şişti. Bunu görünce (Sa'd) şöyle dedi: ' Allahım! Kuray-zaoğullan hakkında bana gözümü aydınlatacak bir şeyi göslerinceye dek ruhumu alma!' Derken damardaki kan akışı durdu. Kuray-zaoğulları hakkında hükmünü verinceye dek tek damlası bile damlamadı. Onlar hakkında erkeklerinin öldürülmesi, kadınlarının müs-Iümanlara yardım etmeleri için sağ bırakılmalarına hükmetti. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Ey Sa'd! Onlar hakkında Allah'ın hükmünü verdin.' Dörtyüz kişi idiler. Onlann öldürülmeleri bitlikten sonra damarı patladı, kan kaybından öldü." [Tirmizî]
6595- İbn Ömer radiyallahu anh'daıı: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ahzâb (Hendek) muharebesinden döndüğünde şöyle buyurdu; 'Hiçbiriniz ikindiyi Benû Ku-rayza'ya varmadan kılmasın.' İkindi vakti kimisine yolda erişti. Kimisi: 'Oraya varmadan ikindiyi kılmayalım' derken; diğerleri de: 'Kılalım zira Resûlullah'ın bu emriyle amacı seferde çabuk davranmamızdır' dedi. Bu durum Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatılınca kimseyi ayıplamadı." [Buhârî ve Müslim.l
6596- Enes radiyallahu anh'dan:
Aflah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Benû Kurayza'nın üzerine yürüdüğü zaman, Ganemoğulları sokağından geçtikleri sırada Cibril'in kafilesinin çıkardığı tozların yükselmekte olduğunu hâlâ görür gibiyim." |Buhârî|
6597- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Benû Kurayza ahalisi Şa'd'ın hükmüne razı oldular. Peygamber sallallahu aleyhi ve
sellem, Sa'd'a haber gönderdi. Bunun üzerine o bir eşek üstünde geldi. Mescide yaklaşınca, Ensâr'a şöyle hitap etti: 'Haydi efendiniz (seyyidiniz) için ayağa kalkın!' veya 'En hayırlınız için ayağa kalkın!' dedi. Sonra şöyle buyurdu:
'işte bunlar, senin vereceğin hükmü kabul ediyorlar.' Bunun üzerine Said şöyle dedi:
'Savaşçılarını öldürelim, çocuklarını esir alalım.' Benzerini nakletti.
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud]

6598- Atiyye el-Kurazî radiyallahu anh'dan:
"Kurayza günü (esirler olarak) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sunulduk. Her sakalı bilen öldürüldü, bitmeyen serbest bırakıldı. Ben de sakalı bitmeyenlerden olduğum için serbest bırakıldım." [Sünen ashabı]
6599- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Kurayza oğullarından bir kadın hariç başka hiçbir kadın öldürülmedi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem (Kurayza oğullarının) erkeklerini kılıçla öldürürken, bu kadın benim yanımda, sarsıla sarsıla gülüyor ve (kendi kendine) söyleniyordu. Derken sahibini görmediğim bir ses:
'Fülan kadın nerede?1 diye ismiyle çağrıldı
'Ben hurdayım' dedi. Ben (o kadına):
'Bu halin ne?' dedim.
'Ben bir iş yaptım(da ondan dolayı aranıyorum) dedi.'
Bunun üzerine hemen onu alıp götürdü ve boynunu vurdu.
Bu hayret verici olayı hiç unutamıyorum? Çünkü öldürüleceğini bildiği halde gülüyordu. [Sünen ashabı]
6600- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Zübeyr kör bir adamdı. Sabit bin Kays bin Şemmâs, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dedi ki:
'Zübeyr bana Buâs günü iyilik yapmıştı. Ne olur onu bana bağışla da (bu şekilde) mükâfatlandırayım.' 'Senin olsun!' buyurdu. Bunun üzerine (Sabit) Zübeyr'e dedi ki: 'Beni tanıyor musun?' 'Evci' dedi.
'Buâs günü sen bana iyilik yaptığın gibi ben de şimdi sana iyilik yapıyorum.'
'Peki ailem nerede?' diye sordu. Bunun
üzerine Sabit tekrar Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e dönüp ailesini bağışlamasını rica etti. O da ona ailesini bağışladı. Zübeyr dedi ki: 'Parasız, malsız kupkuru yaşamanın bana bir faidesi olmaz.' Sabit yine Peygamber sallailahu aleyhi ve sellem'e gitti; "Ne olur benim hatırım için ona malını da geri ver!' dedi. 'Malını da al götür!' buyurdu. Hemen ona geri dönüp durumu haber verdi. Dedi ki;
'Ey yeğenim! Huyey bin Ahtab ne oldu?'
'Öldürüldü.'
'Fülan ve falarım durumu nasıl?' diyerek bir çok kimsenin ismini saydı. Sabit de her seferinde her biri için 'Öldürüldü' dedi. Zübeyr:
'Senden beni kurtarmanı rica ettim, sen ise beni düşmanlara götürmüşsün.' dedi. Bunun üzerine (Sabit kızdı); hemen onu oracıkta öldürdü."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf bir senedle]
ZÂTU'R-RİKÂ', BENÛ'L-MUSTALİK, VE ENMÂR GAZVELERİ

6601- Ebû Mûsâ radiyallahu anlı'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile bir gazveye çıktık, altı kişi idik. Aramızda nöbetleşe bindiğimiz bir deve vardı. Ayaklarımız şişti; benim de ayaklarım şişti ve yaralandı. Tırnaklarım düştü. Bu yüzden ayaklarımıza paçavralar bağlamaya başladık. Paçavraları ayaklarımıza bağladığımız için o savaşa 'Zâtu'r-Rikâ' gazvesi (= paçavralar harbi)' ismini verdik."
(Ebû Bürde) Dedi ki: "Ebû Mûsâ, bu hadisi rivayet etti. Ancak sonra bunu rivayet etmekten hoşlanmadı ve: "Bir daha bunu anlatmayacağım." dedi. O, bu sözü ile amelinden bir şeyi açıklamaktan hoşlanmamış gibiydi.
[Buhârî ve Müslim.|
6602- Buhârî ve Müslim, Câbir radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Gatafân arazisinden olan Nahl denilen yerdeki Zâtu'r-Rikâ' mevkiine geldi. Burada Gata-
fan kabilesinden bir toplulukla karşılaştı. Çalışma olmadı ancak taraflar birbirinden korkmaya başladığı için Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, burada iki rek'at korku namazı kıldırdı."
6603- Ebû Musa'dan nakledilen diğer rivayet:
"Câbir, onlara Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kendilerine, Muhârib ve Sa'Ie-bc günlerinde namaz kıldırdığını anlatmış."
[Buhârî]
6604- Buhârî dedi ki:
"Bu (Zâtu'r-Rikâ' savaşı) Hayber'den sonra olmuştur. Zira Ebû Mûsâ (Habeşis-tan'dan) Hayber'den sonra gelmiştir.
Ebû Hureyre dedi ki: "Ben, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile, korku namazını Necid (yani Zâtu'r-Rikâ') gazvesinde kıldım. Ebû Hureyre de (Medine'ye) Hayber günlerinde gelmiştir."
6605- İbn İshâk radiyallahu anh'dan (müsned olarak):
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Benû'l-Muslalik'in kendisi için asker lopla-yıp hazırlandığını duydu. Onlara karşı çıktı ve onlarla kendi sulak arazilerinde karşılaştı. O yerin adı el-Muraysî' idi. Kadîd mıntıkasından sahile kadar uzanıyordu, Orada çarpıştılar. Muslalikoğulları mağlup oldular. Pey-gamber sallallahu aleyhi ve sellem'in eşi Cü-veyriye'nin babası olan el-Hâris bin Ebî Dİrâr da orada öldürüldü. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem orada aldığı esirleri müslü-manlar arasında paylaştırdı, elde ettiği esirler içinde (eşi) Cüveyriye de vardı."
[Taberanî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
6606- Buhârî:

"Anlatıldığına göre bu harb (Mustalik gazvesi), altıncı hicri yılda meydana gelmiştir. Kimisine göre dördüncü hicrî yılda olmuştur, 'İfk' hâdisesi de bu gazve esnasında meydana gelmiştir,"

6607- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in devesinin üstünde doğu yönüne karşı nafile namazını kıldığını Enmâr gazvesinde gördüm." [Buhârî]

HUDEYBİYE GAZVESİ

6608- el-Misver bin Mahrame ve Mervân radiyallahu anhumâ'dan:

(O iki râviden) Her biri arkadaşının anlattıklarını doğrulayarak, bazen de münferid olarak rivayet ediyorlar:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (Hudeybiye senesinde Medine'den) çıktı; yolun bir kısmını katettikten sonra şöyle buyurdu;

'Hâli(l bin el-Velîd, Kureyş ordum için, el-Gamlın'de gözcülük yapmaktadır. Bu yüzden yolun sağından gidin!' Vallahi Hâlid, (müslü-man) askerin kaldırdığı toz toprağı görünceye dek onların farkına varmadı.

Allarını mahmuzlayarak doğru Kureyş'e uyarıcı olarak gitti. Öte yandan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yoluna devam etti. Seniyye mevkiine varınca, devesi çöktü. İnsanlar deveye 'Kalk, kalk, yürü!' dedilerse de deve ısrarla kalkmadı. Bu sefer halk 'Kusvâ çöktü kaldı' dediler.

Bunun üzerine Peygamber sallaUahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Hayır. Kusvâ çöküp kalmadı, çökmek de âdeti değildir. Lâkin onu, Fil'i (Mekke'ye girmekten alıkoyan) Zat durdurmuştur.'

Sonra şöyle buyurdu: 'Nefsim kudret elinde olana yemin ederim ki, onların (Mekke de), Allah'in hürmetlerinden tazim ettikleri her ne (kutsal) şey varsa kendilerine vereceğim.' Sonra devesini sürdü, deve hemen ayağa sıçradı. Sonra onlardan ayrılıp Hudeybiye'nin en ücra köşesinde Semed adlı kuyunun bulunduğu yerde konakladı. Kuyunun suyu azdı. İnsanlar ondan avuç avuç su alırlarken bir yandan da susuzluklarını Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e karşı dile getirdiler. Çok geçmeden kuyunun suyu da bitti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sadağından bir ok çıkardı. Onların bunu o su deliğine sokmalarını emretti. Bu emri yerine getirilir getirilmez oradan şarıl şarıl su kaynadı ve bundan kana kana içliler.

Tam o sırada Budeyl bin Verkâ el-Huzaî, Huzâa'dan birkaç kişiyle çıkageldi. Bunlar, Tîhâme kabileleri arasında Peygamber sallal-lahu aleyhi ve sellem'in sırdaşı idiler (Bü-deyl) Şöyle dedi:

'Kâ'b bin Luey ile Âmir bin Luey kabilelerini Hudeybiye'nin su kuyuları başında yanlarında sütlü ve yavrulu develeri olduğu halde gördüm. Bütün arzulan seninle

çarpışıp seni ashabınla birlikte Beyt-i Şerîf'i tavaf etmekten alıkoymaktır.' Allah Nebisi sallallahu aleyhi ve sellem şu cevabı verdi:
'Biz buraya kimse i/e harp etmeğe gelmedik. Biz umre yapmağa geldik. Savaşmak Küreydin içine işlemiş. Halbuki bu, onlara zarar da verdi. Şayet dilerlerse (onlarla sulh yaparak) kendilerine müddet tanırım. Böylece benimle diğer insanların arasından çekilirler. Eğer ben ötekilere galip gelirsem, Kureyş'it-ler de dilerlerse onlarla yapacağım sulha girerler. Şayet ben, ötekilere galip gelemezsem (Kureyş'liler) rahata kavuşurlar. Eğer Kureyş' liler bu teklifime itiraz ederlerse nefsim kudret elinde bulunan Allah'a yemin olsun ki, kanımın son damlasına kadar ashabımla birlikte onlarla savaşırım.' Böyle bir durumda Allah'ın Kur'an'da ifade buyurduğu yardım va'dini yerine getireceği ise kesindir. Budeyl'in cevabı: 'Gider onlara söylediklerini ulaştırırım.' Sonra gitti Kureyş'lilerin yanına varıp şöyle dedi: 'Biz size o adamın yanından geliyoruz; İsterseniz dediklerini size anlatalım.' Alçaklarından birisi: 'Bizim O'ndan bize bir şey haber vermenize ihtiyacımız yoktur' derken, içlerinden aklı erenlerden biri de şöyle dedi: 'Söyle bakalım ne dedi?'
'O şöyle şöyle, söylüyor' diyerek söylediklerini anlattı. Bunun üzerine hemen Urve İbn Mes'ûd ayağa fırladı ve şöyle dedi:
'Ey topluluk! Sizler baba değil misiniz?'
'Evet.'
'Siz çocuk değil misiniz?'
'Evet.'
'Siz beni herhangi bir suç ve ihanetle suçluyor musunuz?'
'Hayır.'
'Bilmiyor musunuz ben Ukaz ehlini, haydi (Kureyş'e yardıma) gidelim diye çağırdım, gelmediler, bana da başkaldınnca, hanımımı, çocuklarımı ve sözümü dinleyenleri alıp size getirdim. Bunu da biliyorsunuz, değil mi?1
'Evet' dediler. Ondan sonra şöyle devam etli:
'Bu adam size bir anlaşma teklif ediyor. Onu kabul edin! Bırakın beni de (anlaşmak üzere) ona varayım!'
'Peki Öyleyse ona git ve konuş!' dediler.
(Urve) Hemen varıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'le konuştu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ona da aynen Büdeyl'e söylediklerini söyleyip, ("bir anlaşma kabul etmezlerse, Kureyş ile ölünceye kadar savaşırım" buyurunca) Urve ibn Mes'ûd şöyle dedi:
'Ey Muhammed, sen kavminin kökünü kurutursan, bugüne kadar senden önce arabın kökünü kurutan başka birini duydun mu?' Eğer durum aksi olursa Kureyş

seninle harbe
kalkıştığı zaman vallahi yanından kaçacak ve seni yalnız başına bırakacak birtakım kimseleri de gömlekteyim.' Bunun üzerine Ebû Bekr: 'Sen git Lât'ın tenasül uzvunu yala! Hiç biz kaçıp onu yalnız bırakır mıyız?'
'Kim bu adam?' diye sorunca, Ebû Bekr olduğunu söylediler. Bunun üzerine ona şöyle dedi: 'Senin bana Ödenecek bir iyiliğin olmasaydı, bu sözüne cevap verirdim.'
Sonra tekrar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dönüp konuşmaya başladı. Konuştukça onun sakalından tutuyordu. Muğîre bin Şu'be de elinde kılıç, başında miğfer olduğu halde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in başında dikiliyordu.
(Urve) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sakalına elini her uzattıkça, o da kılıcın ucu ile (Urve'nin) eline vurup 'Çek elini Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sakalından!" diye ikaz ediyordu. Urve başını kaldırıp 'Kim bu adam?' diye sordu:
'el-Muğîre bin Şu'be'dİr' dedjiler. Bunun
üzerine ona şöyle dedi: 'Ey zalim! Ben halâ senin (geçmişteki) ihanetini ödemekle meşgul değil miyim?'
el-Muğîre, cahiliyette bir grup insanla yol arkadaşlığı yapmış, sonra onları öldürüp mallarını almıştı. Sonra da (Peygamber'e) gelip müslüman olmuştu. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştu: 'islâm'ına gelince ben onu kabul ederim, malını İse (ihanet malı olduğu için) kabul etmiyorum.' Urve bk yandan da Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabını göz ucuyla gözetliyor ve onların ona karşı davranışlarını inceliyordu. Sonra kavmine dönüp geldi ve şunları anlattı:
'Arkadaşlar! Ben çok kralları; Kayser'i, Kisra ve Necâşî'yi gördüm. Onlara halkları, Muhammed ashabının Muhammed'e yaptıkları saygıyı göstermiyorlar. Bir sümkürse ve sümkürüğü bir adamın eline düşerse hemen onu yüzüne sürüyor. Bir emir verirse, herkes onun emrini yerine getirmek için âdeta yarış halinde. Abdest aldığı zaman onun abdest suyundan kapmak için nerdeyse birbirlerini öldürecek derecede kavga ediyorlar. Konuştuğu zaman, başlarını eğip sükûnetle dinliyorlar. Ona saygılarından ötürü kimse onun yüzüne dikkatle bakamıyor. O sîze makul bir teklif sunuyor, kabul edin!'
Kinâneoğullarından bir adam kalkıp 'Bir de ona ben gideyim' dedi.
'Bir de sen git onunla görüş, bakalım' dediler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabının yanına varınca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Bu, kurbanlık develere saygı duyan bir jnilletten falan kimsedir. Onun

için onun önüne develeri çıkarın.'
insanlar da onu develerle, bk yandan tel-biyc getirerek karşıladılar. Bunu gören adanı kendini şöyle demekten alamadı: 'Sübhanal-lalı! Bunlar, Beyt-i Şeriften menedilmemeli-dir,'
Arkadaşlarına döndüğünde şöyle dedi: "(Kurbanlık) Develerine takılar takarak süslemişler, niyetleri kötü değildir. Böyle bir kavim Beyt-i Şeriften menedilmemeli. Benim kanaatim budur.' Bunun üzerine Mikraz bin Hafs adında bir adam hemen ayağa kalkıp: 'Bir de ben gidip göreyim' dedi.
'Haydi git sen de gör ve konuş!' dediler.
Gidip Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lern ve ashabını gördüğünde, Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: "Jşte bu adam Mikraz bin Haf s dır, facirin tekidir.' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile konuşmaya başladı. O konuşurken Süheyl bin Amr çıkageldi,
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu görünce: 'İşte şimdi işiniz kolaylaştı' dedi.
Süheyl'in cevabı: "Gel aramızda bir anlaşma yazalım.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir kâtip çağırdı ve şöyle dedi: 'Haydi önce BismillahirRahma-nirRahîm' yaz!' Süheyl: 'er-Rahman ne demek? Vallahi ben onun ne olduğunu bilmiyorum. Lâkin eskiden yazıldığı gibi; 'BİsmikeI-lahumme' diye yaz!' dedi. Müslümanlar itiraz ettiler: 'Vallahi BismillahirRahmanirRa-hîm'den başkasını yazmayız!1 dediler. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Haydi Bismikellahumme, yaz! Sonra devam et: 'İşte bu, Allah'ın Resulü Muham-med'in anlaşmasıdır.' buyurdu. Süheyl gene itiraz etli ve şöyle dedi: 'Biz senin Allah'ın Resulü olduğunu kabul etseydik, seni ne Beyt'ten menederdik ve ne de seninle çarpışırdık, Lâkin: 'Abdullah'ın oğlu Muhammed' diye yaz!' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'Beni yalanlasamz da Vallahi ben Allah' in Resulüyüm, zararı yok, Abdullah'ın oğlu Muhammed' diye yaz!'
Zührî dedi ki; Onlara bu kolaylığı göstermiştir. Çünkü O şöyle buyurmuştu: 'Allah'ın emirlerine aykırı olmayan herhangi bir teklifi benden isterlerse mutlaka onu kabul ederim.'
(Şartlan şunlardı): Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
'Bizi serbest bırakmanız, böylece Beyt-i Şerifi tavaf etmemiz.'
Süheyl:
'Bu yıl sıkıntı içindeyiz; gelecek sene olsun bu. Çünkü bu yıl kabul edersek arablar bunu mecburiyetten kabul etliğimizi sanırlar.'
Gene Süheyl (şu şartı öne sürdü):

'Senin dininde olan bir adam bizden size giderse, mullaka onu geri çevireceğinize.'
Müslümanlar:
'Sübhanallah! Müslüman olarak bize gelen bir adam müşriklere nasıl geri çevrilir?' diye itiraz ettiler.
Tam o sırada, Ebû Cendel bin Süheyl bin Amr zincirlerine vurulu halde Mekke'nin aşağılarından hapsedildiği yerden (kurtulmuş olarak) geldi ve kendisini müslümanlarm arasına altı (sığındı). Hemen Süheyl şöyle dedi:
'İşte ey Muhammed! Anlaşmamıza göre bunu bana geri vermelisin.'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem 'Daha anlaşmayı bitirmedik ki?' buyurunca (Süheyl'in) cevabı;
'Öyleyse vallahi ben seninle hiçbir şey üzerinde asla barış yapmam."
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki; "Onu benim için kabul et!'
'Hayır kabul etmem.'
'Evet, kabul edeceksin.'
'Elmem' dedi. Bunun üzerine Mükriz bin Hafs dedi ki:
'Onu senin için kabul ettik.' Ebû Cendel de şöyle dedi; 'Ey Müslümanlar topluluğu, Müslüman olarak geldim, tekrar müşriklere geri teslim ediliyorum. Başıma gelenleri gör-
müyor musunuz?' Hakikaten o (Ebû Cendel), Allah uğrunda çok çetin azab ve işkencelere maruz kalmıştı.'
(Hz.) Ömer diyor ki: (Bu manzara karşısında) Hemen Peygamber saJlallahu aleyhi ve sellem'e geldim ve: 'Sen Allah'ın gerçek peygamberi değil misin?' dedim.
'Evet' buyurdu.
'Peki biz hak üzere, düşmanlarımız da batıl üzere değiller mi?'
'Evet.'
'Öyleyse dinimizde neden taviz veriyoruz?'
'Ben Allah'ın Resulüyüm. (Bu anlaşmayı imzalamakta) O'na asla asi gelmem. O bana yardım edicidir' buyurdu.
'Beyt'e gelip tavaf edeceğiz, diye anlatan sen değil miydin?'
'Evet, ama bu yıl onu tavaf edeceğimizi söyledim mi'
'Hayır' dedim. 'Sen mutlaka ona varıp tavaf edeceksin' buyurdu. Daha sonra Ebû Bekr radiyallahu anh'a vardım ve dedim ki:
'Ey Ebû Bekr! Bu, Allah'ın gerçek peygamberi değil midir?'
'Evet.'
'Pekiyi, biz hak üzere, düşmanlarımız da batıl üzere değiller mi?'

'Evet.'
'Öyleyse neden dinimizden Ödün veriyoruz?'
'Be hey adam! O, Allah'ın gerçek peygamberidir. O, asla Rabbine âsi gelmez. Rab-bİ mutlaka ona yardım eder. Sen onun dediğini yap! Vallahi o, hak üzeredir.'
'O, Beyt'e gelip tavaf edeceğimizi bize söylememiş miydi?'
'Evet ama sana bu yıl geleceğini söylemiş miydi?'
'Hayır.'
'Şüphesiz sen oraya gidecek ve tavaf edeceksin' dedi.
Ömer: 'Bu itirazlarımdan dolayı daha sonra keffaret olması için bir çok iyi şeyler yap-mışımdır.'
Antlaşma imzalandıktan sonra, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Haydi kalkın kurbanlarınızı kesin, sonra da traş olun!'
Bu emri üç kere tekrarladığı halde hiç kimse kalkmadı. Kimse kalkmayınca, hemen Ümmü Seleme'nin yanına girdi, durumu ona anlattı. Ümmü Seleme: 'Sen onlann bunu (söylediklerini) yapmalarını istiyor musun?' dedi ve şunu ilave etti: 'Öyleyse dışarıya çık, hiç kimseyle konuşmadan kurbanını kes ve tıraşını ol!' Ondan soma dışarıya çıktı kurbanını kesti ve bir berber çağırtıp tıraş oldu. Onlar bunu görünce hemen kalktılar. Kurban kesip birbirlerini tıraş etmeye başladılar hatta bu husustaki acele davranmaları sebebiyle neredeyse (yanlışlıkla) birbirlerini öldüreceklerdi.
Ondan sonra (Mekke müşriklerinden koşarak mü'min kadınlar geldi. Bunun üzerine Allah, (onlann iade edilmemesi meyanmda) şu âyeti inzal buyurdu:
'Ey inananlar! İnanmış kadınlar hicret ederek size gelirlerse, onları deneyin. Hicretlerinin sebebini inceleyin. Allah onlann imanlarını çok iyi bilir. Onların mü'min kadınlar olduklarını anlarsanız, kâfirlere iade etmeyin! Bu kadınlar, o kâfirlere helâl değil-
dır, onlar da bunlara helâl olmazlar. Kâfirlerin bu kadınlara verdikleri mehirleri iade edin. Bu kadınların /nehirlerini kendilerine verdiğiniz zaman, onlarla evlenmenize bir engel yoktur." (Mümtehine, 10)
Ömer, müşrik iken (Cahüiyede) evlenmiş olduğu iki kadınını boşadı. Birisini Ebû Süf-yân'in oğlu Muâviye nikahladı. Diğeriyle ise Safvan bin Ümeyye evlendi.
Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem Medine'ye döndü. Kureyş'ten Ebû Basîr adlı bir adam müslüman olarak ona iltica etti. Ardından onu geri çevirmek için (müşrikler) iki kişi gönderdiler.
'Yaptığımız anlaşmaya göre bu adamı bize geri vereceksin' dediler. O da onlara

onu (Ebû Basîr'i) teslim elti. Beraberce geri döndüler. Zû'1-Huleyfe'ye vardıklarında yemek yemek için oturdular. Hurma yemeğe başladılar. Ebû Basîr o iki adamdan birine dedi ki: 'Senin bu kılıcın çok hoşuma gitti.' Öbürü ise kılıcını çıkardı. Adam dedi ki: 'Hakikaten bu çok güzeldir, defalarca denedim.' Ebû Basîr: 'Göster de bakayım' dedi. Adam gösterince hemen kılıcı elinden alıp ona bir darbe indirdi, adam cansız yere düşlü. Ötekisi kaçtı ve Medine'ye geldi. Koşarak mescide girdi Hz. Peygamber onun telaşla koşup geldiğini görünce: "Bu adam bir korku atlatmış7' buyurdu. Adam Hz. Peygamber'e yaklaşınca şöyle de-di: 'Vallahi arkadaşım öldürüldü ben de öldürülecektim.' Çok geçmeden Ebû Basîr de geldi ve şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Nebisi! Sen verdiğin sözü yerine getirdin. Allah'a karşı olan sorumluluğun da yerine getirilmiş oldu. Sen beni onlara geri verdin, sonra Allah beni onların elinden kurtardı.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Yazık anasına! Bu adam harbi yeniden alevlendirecek. Biri onu yakalasa!'
Bu sözü duyunca, tekrar onlara geri gönderileceğini anladı. Oradan çıkıp deniz kenarına gitti. O arada Ebû Cendel bin Amr da müşriklerin elinden kurtulmuştu. O da hemen Ebû Basîr'e katıldı, müşriklerin elinden müslüman olup kurtulan kim varsa hepsi gelip Ebû Basîr'e katıldılar, böylece orada ufacık bir toplum meydana gelmişti. Ondan sonra Şam'a çıkan Kureyş kervanını duydukları ve gördükle-
ri zaman, hemen yollarını kesip adamlarını Öldürüp mallarını da almaya başladılar.
Bunun üzerine Kureyş, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e yemin billah edip aralarındaki akrabalığı da Öne sürerek 'Artık bizden size kim giderse ona ilişilmeyecek; o güven içinde olacak' diye and verdiler. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de onlara bunu kabul ettiklerine dair haber saldı.
Bunun üzerine Allah şu âyeti inzal buyurdu: 'Onların ellerini sizden, sizin ellerinizi de onlardan alıkoyan O'dur...' 'Cahiliye taassu-bu'na kadar (Fetih, 24). Müşriklerin cahiliye taassubu, onun Allah'ın Nebisi olduğunu ve 'Bİsmillahirrahmanirrahim'i kabul etmemeleri ve müslümanları Beyt'in arasına girip (umre yapmalarına) mâni olmaları idi.
6609- Onun rivayetlerinden birisi de şudur:
"Ukbe bin Ebî Muayl'ın kızı Ümmü Gülsüm, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e
çıkıp (kaçıp) gelenlerdendi. O, evlilik çağını çoktan geçmiş ve henüz evlenmemiş bir kızdı. Ailesi gelip onu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den geri İslediler. Ancak Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onu (inen

âyetin hükmünce) geri vermedi."
6610- Rivayetlerinden birisi de şöyledir: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bin kişiye yakın insanla (umre için yola) çıktı. Zû'1-Huleyfe'ye varınca kurbanını süsledi, ona takılar taktı. Kurbanlık nişanesi olarak hörgücüne çizik atlı. Ve oradan umreye niyet edip ihrama büründü. Huzâa'dan bir gözcüyü de keşif için gönderdi. Gözcünün peşinden kendisi de maîyetiyle yürüdü. Gadir el-Eştât denilen yere varınca gözcü geri geldi ve durumu ona şöyle bildirdi:
'Kureyş seninle savaşmak için epey asker toplamış, Ahâbîş denilen topluluğu da yanlarına kalmış. Seninle savaşacaklar, seni Mekke'ye sokmayacaklar. Beyti Şerifi tavaf etme-
ni engelleyecekler.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (İstişare amacıyla sahabilerini toplayıp onlara) şöyle buyurdu:
'Ne dersiniz, bizi Ka'beyi ziyaretten menetmek isteyen §u müşriklerin çoluk çocukları üzerine hücum edip perişan edelim mi? Eğer bu sırada müşrikler bize karşı gelirlerse, (onlarla savaşırız). Allah, müşriklerin bir gözünü kesmiştir (yani casusumuzu onların gözünden korumuştur). Aksi durumda onları öyle baskına uğramış oldukları halde bırakırız.'
EbûBekr şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Sen kimse İle savaşmak İçin değil Allah'ın Evini kasdederek, yola çıktın. Doğruca, Beyt-İ Şerife yonel! Kim bizi ondan alıkoymaya kalkışırsa onunla savaşırız.' Bunun üzerine 'Allah'ın adıyla haydi yürüyün!' buyurdu."
6611- Onun rivayetlerdendir:
"Onlar (HudeybİyeUde) on senelik barış imzaladılar. Bu müddet zarfında herkes güven içinde olacak, kimse kimseye karışmayacak. Bu müddet zarfında ne kılıç çekme olacak ve ne de hıyanet." [Buhârî ve Ebû Davud]
6612- Rezîn şu lafzı ekledi:
"Bunu nasıl yazalım?" Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Evet, kim bizden onlara giderse, Allah onu uzaklaştırsm. Onlardan kim kaçarak bize gelirse onu geri çeviririz. Sonra da Allah, ona bir kurtuluş yolu ihsan eder."
6613- Bîr başka rivayette (Rezîn) Şunu da ekledi:
Ömer dedi ki: "Babasına darbe indirmesi için eline kılıç verdim. Fakat ona kıyamadı. Bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem anladı ve şöyle buyurdu: "Ömer! Kim bilir belki o, Allah yolunda senin de memnun olacağın bir makama, sahip olacaktır'."
6614- Tirmizî, Ali radiyallahu anh'dan: "Süheyl bin Amr ile müşriklerden bir kı-sım insanlar şöyle dediler: 'Ey Allah'ın Resulü! Çocuklarımızdan, kardeşlerimizden ve kölelerimizden birtakım insanlar çıkıp (kaçıp) sana geldiler.

Onların din hususunda en ufak bir bilgileri dahi yoktur. Sırf mallarımızdan ve topraklarımızdan (işlen) firar elmek için sana geldiler, bu nedenle onları haydi bize geri ver! Eğer onların dinde bilgileri yoksa onlara biz birşeyler öğretiriz.'
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Ey Kureys topluluğu! Ya bundan (kötü davranışlardan) vazgeçersiniz, ya da din hususunda Allah boyunlarınıza kılıç vuracak birini gönderir. Allah, onların (bilgisiz ol-dukları iddia edilenlerin) kalplerini iman üzerinde imtihan etmiştir'
'Kimdir o ey Allah'ın Resulü?' diye sordular. Ebû Bekı- ile Ömer:
'Ey Allah'ın Resulü! O kimdir?'
'Pabuç tamir eden kişidir" buyurdu. O anda Ali'ye tamir etmesi için pabucunu vermişti. Sonra Ali bize dönüp şöyle dedi: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:
'Kim benim hakkımda kasıtlı olarak yalan uydurursa cehennemdeki yerine hazırlansın.'
6615- Ma'kil bin Yesâr radiyallahu anh'-dan:
"Şecere günü İnsanların Allah Resulü sal-lallahu aleyhi ve sellem'e biat ettiklerini gördüm. Ben o ağacın dallarından bir dalı onun başından kaldırıyordum. Biz bindörlyüz kişi, ona ölüm üzerine değil, lâkin kaçmamak üzere biat ellik." [Müslim)
6616- Târik bin Abdirrahman'dan: "Hac yapmak üzere yola çıktım. Namaz kılan bir topluluğa uğradım, dedim ki:
'Bu mescid nedir?' Şöyle dediler: 'Bu, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Rıdvan bey'atmın yapılmış olduğu ağac(ın bulunduğu yerdir) mesciddir.' Gelip bu durumu İbnü'l-Müseyyeb'e bildirdim; şöyle dedi: 'Babam da o ağacın altında biat edenlerdendi.' Gelecek yıl gene hac yolculuğuna çıktığımızda onu (ağacın yerini) unuttuk, göremedik, bulamadık.' Saîd dedi ki:
"Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı onu (ağacı) bilemediler de, siz mi bildiniz'? Siz daha bilgili misiniz?'" IBuhârî ve Müslim.]
6617- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ağacın altında biat edenlerden hiç kimse cehenneme girmeyecektir."
[Müslim, Ebû Dâvud veTirmizî.]
6618- Onun (Tirmizî'nin) diğer rivayeti: "Kırmızı erkek devenin sahibi hariç, ağacın altında biat edenlerin tümü cennete girecektir."
6619- Seleme bin el-Ekva' radiyallahu anh'dan:
"O, Hudeybiye'ye gelip herkesten evvel Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e biat etti. Nihayet İnsanların ortasında kalınca, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem şöyle dedi: 'Ey Seleme, biat et!'
'Ey Allah'ın Resulü! Sana ilk önce ben biat ettim.'
Devamla anlatıyor: Ayrılırken beni silahsız olarak görmüştü. Bu nedenle bana sığır derisinden yapılmış bir kalkan verdi. İnsanların sonuncusu da gelince bana dedi ki:
'Ey Seleme, bana biat etmiyecek misin?'
Dedim ki:
'Ey Allah'm Resulü! İnsanların başında ve ortasında sana biat ettim.'
Dedi ki: Üçüncü kez de ona biat ettim. Sonra bana hitaben:
'Ey Seleme! Sana verdiğim sığır derisinden yapılmış kalkan nerede?' buyurdu.
'Ey Allah'ın Resulü! Bana amcam uğradı, silahsızdı ben de onu ona verdim' dedim.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem güldü ve şöyle buyurdu: 'Sen vaktin birinde Söyle söyleyen gibisin:
''Alladım! Bana kendi nefsimden daha sevimli olan bîr'sevgHî ihsan et.''
Sonra müşrikler barış yapmak üzere bize haberciler gönderdiler. Ve barış yaptık. Ben, Talha bin Ubeydillah'm hizmetçisi idim; alını sular, bakar ve ona hizmet ederdim. Onun yemeğinden yerdim. Müşriklerle barış yapıldıktan sonra bir ağacın altına gidip yattım, müşriklerden dört kişi geldi ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hakkında ileri geri konuştular. Onlara kızdım, başka bir ağacın altına gittim. Daha sonra onlar silahlarını asıp yattılar. O esnada biri şöyle seslendi: 'Ey Muhacirler nerdesiniz? İbn Züneym Öldürüldü.' Hemen silahımı kuşandım ve onların (ağacın altındakilerin) yanma vardım. Kılıçlarım aldım; sonra onlara şöyle dedim: 'Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzünü şerefli kılan Allah'a yemin ederim ki başım kaldıranın boynunu vururum!1 Sonra onları önüme katıp doğru Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e getirdim. Sonra amcam alına binmiş bir halde Kureyş'li Abelâl oğullarından Mük-riz adında birini yetmiş müşrikle birlikte önüne katmış getirdi.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onları gördü ve şöyle buyurdu: 'Onları bırakın! Fücurun başlangıcı onların olsun, sonu da!' Sonra onları bağışladı. Bunun üzerine 'Ellerinizi onlardan alıkoyan O'dur' mealindeki âyel (Fetih, 24) nazil oldu.
Sonra Medine'ye dönmek üzere yola koyulduk. Nihayet Benû Lihyân ile aramızda bir dağ bulunan bir yerde konakladık. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem gözcü olarak o dağa tırmanacak kimsenin günahlarının bağışlanmasını (Allah'tan) diledi. Ben bunun üzerine o gece iki ya da üç kere o dağa gözcü olarak tırmandım.

Sonra Medine'ye geldik, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yük devesini kölesi Rabah'la gönderdi. Ben de onun maiyetinde Talha bin Ubeydillah'm atı ile çıkmıştım.
Sabah olunca, Abdurrahman el-Fezârî Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in develerine hücum etmiş hepsini alıp götürmüş. Üstelik çobanını da öldürmüş. Dedim ki:
'Ey Rabah! Bu atı al, Talha'ya ulaştır! Peygamber sallallahu aleyhi ve selfem'e de durumu bildir!'
Sonra bir tepeye çıkıp Medine'ye dönerek üç kere 'Ne kötü bir sabah!' diye seslendim
Sonra düşmanın izini takip ederek, yola çıktım. Onlara ok atıyor bir yandan da şunları terennüm ediyordum:
'Ben el-Ekva'nm oğluyum! Bugün alçakların (ceza) günüdür.1
Sonra onlardan bir adama yetiştim ve bir ok allım semerine isabet elti, okun yüzü omu-zuna erişti. Ve şöyle dedim: 'Al sana! Ben el-Ekva'ın oğluyum. Bugün, alçakların (ceza) günüdür.'
Vallahi onları devamlı olarak ok yağmuruna tutuyor ve yaralıyordum.
Bana bir süvari yöneldiği zaman, hemen bir ağacın dibine oturup siper alıyor, hayvanını vuruyordum. Hatta dağ onlara dar gelip de kuytulara sığındıkları zaman dağa tırmanıp oradan üzerlerine taş yağdırıyordum. Onları böyle devamlı olarak takip ettim. Artık Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in devesi dahil ne kadar deve elime geçirdimse arkama almaya başlamıştım. Gene okumu almaya devam eltim. Yüklerini hafifletmek için belki otuzdan fazla elbise ve otuz da mızrak bıraktılar. Ne attılarsa onlara bir işaret koyuyordum ki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem ile ashabına bir işaret olsun.
Bir tepede sıkışınca, onların yanına Bedr el-Fezârî'nin falanca oğlu geldi. Kuşluk kahvaltısı yapmak için oturdular, konuşuyorlardı. Ben de bir höyüğün tepesine oturmuştum.
el-Fezârî dedi ki: 'Nedir şu benim gördüklerim? '
'Bununla başımız belada. Sabahın erken saatinden beri durmadan bize ok atıyor. Neyimiz varsa hepsini elimizden aldı' dediler. O da şöyle dedi: 'Haydi İçinizden dört kişi yukarıya çıkıp (onunlakonuşsun).' Hemen çıkıp yanıma geldiler ve bana konuşma fırsatı verdiklerinde şöyle dedim:
'Beni tanıyor musunuz?'
'Hayır; sen kimsin?'
'Ben Seleme bin el-Ekva'ım. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzünü şerefli

kılan Allah'a yemin ederim ki, sizden kimi istersem ve kimin ardından düşersem onu mutlaka yakalarım. Sizden beni kimse yakalayamaz' dedim. Onlardan biri şöyle dedi: 'Ben bunu biliyorum.'
Sonra dönüp gittiler. Daha henüz yerimden ayrılmadan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in süvarilerinin ağaç aralarından geldiklerini gördüm. Onlardan ilk gelen el-Ahram el-Esedî idi. Sonra onu Ebû Katâde ile el-Mikdâd bin cl-Esved takip ettiler. Sonra el-Ahram'm dizgininden tuttum; bu sırada (kâfirler) arkalarını dönüp kaçtılar. Dedim ki:
'Ey Ahram! Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile ashabı buraya yeüşinceye dek onlardan (kâfirlerden) uzak dur, yolunu kesmesinler.' Şu cevabı verdi:
'Ey Seleme! Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsan ne olur beni şehitlikten alıkoyma!' Bunun üzerine onu bıraktım. Abdurrahman (el-Fezârî) ile karşı karşıya geldiler. Abdur-rahman'ın atını öldürdü. Fakat Abdurrahman
ona bir darbe indirip, öldürdü. Ve tekrar (Ah-ram'ın) atma bindi. Kaçarken, Ebû Katâde ona yetişip onu yaraladı ve öldürdü.
Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzünü mükcrrem kılan Allah'a yemin ederim ki, yaya olarak koşarak onların peşine düştüm. O kadar hızlı gidiyordum ki arkamda ne Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabını, ne de kaldırdıkları tozu görebiliyordum.
Nihayet güneş batmadan su içmek için içinde su bulunan 'Zû Karad' adındaki bir vadiye indiler. Çok susamışlardı. Peşlerinden koştuğumu görünce, bir damla bile içmeden gittiler ve sarp bir tepeye çıkmaya çalıştılar. Bu arada onlardan birine yetiştim omuzunu hedefleyerek bir ok attım ve şöyle dedim: 'Al sana! 'Ben İbnü'l-Ekva'ım. Bugün, alçakların (cezalandırılma) günüdür.' Dedi ki:
'Hay anasız kalasıca! Şu sabahki Ekvâ mı?'
'Evet ey kendi nefsinin düşmanı, sabahki Ekvâ' dedim.
Dağ yoluna iki at bıraktılar, onlan alıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e götürdüm. (Amcam) Âmir bana yetişti, içinde sulandırılmış süt bulunan bir tulum ile içinde su bulunan bir tulum getirdi. Abdest aldım, içtim. Sonra onları (müşrikleri) kovmuş olduğum suyun başında oturan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim. Baktım ki o, deveyi, (müşriklerin) ellerinden kurtardığım her şeyi. her mızrak ve elbiseyi almış toplamış.
Baktım, Bilâl o develerden bir tanesini kesmiş, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e onun ciğer ve hörgücünü kızartıyordu.
Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü, bırak beni kavimden yüz kişi seçeyim, düşmanın ardına düşüp, onlardan öldürmedik hiçbir haberci bırakmayalım.'
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem güldü ve şöyle buyurdu:

'Ne dersin, sen bunu yapabilir misin?'
'Evet. Seni mükerrem kılan Allah'a yemin olsun ki yaparım' dedim.
'Şüphesiz şimdi onlara Gatafân topraklarında ziyafet verilmektedir.' buyurdu.
Daha sonra Gatfân'dan bir adam geldi. 'Onlara (müşriklere) falan kişi bir deve kesmişti, derisini yüzer yüzmez bir toz bulutu gördüler ve hemen 'düşman size gelmiş' diyerek, bırakıp kaçlılar' dedi. Sabah olunca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Bugün süvarilerimizin en iyisi Ebû Katâde'dir. Piyadelerimizin en iyisi ise Seleme'dir.' Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana biri piyade, öbürü süvari hissesi olarak iki hisse verdi. Sonra devesi el-Ad-
bâ'mn üstünde beni terkine alıp Medine'ye dönmek üzere yola revan olduk.
Biz Medine'ye doğru yürürken, En-sâr'dan bir adam: 'Var mıdır koşu yapacak? Var mıdır Medine'ye kadar koşu yapacak?1 diyordu. Bunu bir kaç kez tekrarlayınca, dedim ki: 'Sen hiç bir İyiye ikram etmez, hiçbir şerefliyi saymaz mısın?' Şu cevabı verdi: Allah Resulü hariç, ne bir iyiye kıymet veririm, ne de şerefliyi sayarım.'
Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Bana müsaade et de şu adamla bir yarış yapayım.'
İstersen yap!' buyurdu.
Adama: 'Geliyorum' dedim. Ayağımı ayarlayarak bir sıçradım, bir koştum. Nefesim tükenmesin diye bir ya da iki bayırda kendimi tuttum (dinlendim). Sonra yine onun peşinden koştum. Yine bir iki bayırda dinlendim. Nihayet ona yetişmek ve omuzları arasına dokunmak için (tabanları) kaldırdım ve:
'Seni geçtim, vallahi' dedim.
'Biliyorum' dedi. Hülasa Medine'ye ondan önce vardım.
Vallahi, orada ancak üç gün kaldık, ondan sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Hayber'e gittik. Amcam askerler içinde şunu terennüm etti:
'Allah olmasaydı, ne hidayete ererdik, ne zekat verirdik ve ne de namaz kılabilirdik. Biz senin fazlından müstağni değiliz. Düşmanla karşılaştığımız zaman ayaklarımızı kaydırma (sabır ver) Üzerimize sekinel indir!''
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: 'Bu kimdir?' diye sordu.
'Âmir'' dedim.
'Rabbin seni bağışlasın!' dedi.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kimin için özellikle mağfiret dilediyse o mutlaka şehit düşmüştür.
Ömer seslendi: 'Ey Allah'ın Resulü! Âmir'le bizi faydalandırsan.'
Hayber'e varınca, kralları Merhab çıkıp kılıcını çekti ve şöyle terennüm etti:

'Hayber benim kim olduğumu biliyor; harp başladığında, ben silahı tamam, deneyimli bir kahraman oluveririm.'
Ona karşı hemen amcam Âmir çıktı ve şöyle nara attı:
'Hayber beni de tanıyor; ben Âmir'im. Silahı tamam, yiğit kahramanım.'
Derken karşılıklı birer darbe indirdiler. Merhab'm kılıcı Âmir'in kalkanının içine isabet elti. Âmir kılıcıyla ona alttan vurmaya çalışırken kılıcı kayıp kendi can damarına isabet etti ve cansız olarak yere düşüp şehit oldu.
Bir ara çıkıp baktım, (ashâbtan) bir takım insanların şöyle dediğini duydum:
'Âmir'in ameli boşa gitti, çünkü kendisini öldürdü.'
Bunu duyunca ağlayarak Allah Resulü sallal-lahu aleyhi ve sellem'e koştum;
'İnsanlar Âmir'in ameli batıl oldu, çünkü o kendisini öldürdü' diyorlar.
'Kim dedi bunu?' diye sordu.
'Ashabından birtakım insanlar.1
'Bunu söyleyen yalan söylemiştir. Tam aksine, onun için iki ecir vardır' buyurdu.
Sonra beni gözleri ağrıyan Ali'ye gönderdi. Ve şöyle buyurdu: 'Ben, bugün sancağı öyle bir adama vereceğim ki, o, Allah'ı ve Resulünü sever, Allah ve Resulü de onu severler.' Hemen Ali'ye geldim, onu alıp Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e getirdim. Onun gözüne mübarek tükürüğünü sürerek okudu, hemen iyileşti, hiç bir ağrısı kalmadı.
Merhab, yine mübareze maksadıyla çıkıp şöyle bir nara attı:
'Ben Merhab'im.' (Daha sonra söylediklerini tekrarladı.)
Ali de karşısına çıkıp şöyle nara attı: 'Ben o kimseyim ki annem bana 'Haydar' (arslan) ismini koymuştur. Ormandaki korku saçan arslan gibiyim.
Düşmanlara küçük ölçekle Sendera kilesi ölçerim.' (Yani sanıldığından çok daha kolay bir şekilde düşmanı tepelerim.)
Bunu der demez hemen Merhab'm başına bir darbe vurdu ve onu cansız yere serdi. Böylece Hayber'in fethi onun sayesinde olmuştu."
[Müslim ve bir bölümünü Ebû Dâvud.|
ZÛ KARAD, HAYBER GAZVELERİ VE UMRETU'L-KADÂ
(Hudeybiye antlaşması hükmünce yapılan umre)
6620- Seleme bin el-Ekva' radiyallahu anh'dan:
"Sabah ezanı okunmadan yola çıktım. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sağmal develeri Zû Karade'de otluyordu.
AbduiTahman bin Avf'ın bir hizmetçisi bana rastladı. Dedi ki: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in devesini almışlar (çalmışlar).'
'Kim aldı?'
'Gatafân (kabilesi)' dedi.

Medine'nin iki laşlık yakasının duyacağı bir sesle üç kere: 'İmdat yetişin, ne kötü bir sabah!' diye bağırdım. Sonra hızla ileriye doğru atıldım. Onlara su içmeye hazırlanırken yetiştim. İyi bir okçu ve nişancı olduğum için ha bire onlara ok atıyordum. Bir yandan da şöyle diyordum:
'Ben el-Ekva'nın oğluyum. Bugün alçakların günüdür.'
Böyle kısa vezinli şiirler terennüm edip durdum. Nihayet Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sağmal develerini onların elinden kurtardım, üstelik otuz tane de elbise ele geçirdim.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem insanlarla beraber gelince ben, ona şöyle dedim:
'Ey Allah'ın Nebisi! Ben düşmanı susuz oldukları halde su içmelerine fırsat vermeden kaçırdım. Hemen onların peşine adam gönder!'
Şöyle buyurdu: 'Ey el-Ekva nın oğlu! İstediğini elde etmişsin. Bu yüzden artık merhametli davran!'
Sonra beni de devesinin terkisine alarak hep birlikte Medine'ye döndük."
[Buhârîve Müslim.]
6621- Seleme bin el-Ekva' radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile (Hayber'e) çıktüc. Geceleyin Hayber'e vardık.
Bir adam (amcam), Amir bin el-Ekva'ya dedi ki:
'Şiirlerinden bize bir şeyler duyulmaz mısın'?' Amir şâir idi. Halka şunları terennüm elti:
'Allahım eğer sen olmasaydın biz ne hiya-dete erebİHrdik, ne de zekât verip, namaz kılabilirdik. Sana feda olsun canımız, hayatta olduğumuz müddetçe günahlarımızı bağışla! Düşmanla karşılaştığımızda ayaklarımızı kaydırma ve üzerimize sekînel indir! Şüphesiz bizler savaş için davet olunduğumuzda direniriz. Düşmanlar da haykırarak (orduları bize hücuma) davet etmişlerdir.'
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sordu:
'Kimdi bu güzel sözleri terennüm eden?'
'O, Amir'dir' dediler.
'Allah onu esirgesin!' diye dua etti. Bir adam dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Cenneti haketti. Bu hususta bizi de yararlandırsaydın olmaz mıydı?'
Nihayet Hayber'e geldik, kuşatmaya aldık. (Muhasara uzun sürdüğü için) Bize açlık isabet elti. Sonra Allah onlara oranın fethini müyesser kıldı."
İlgili hadisi (yukardaki gibi) zikretti. Onda ayrıca şöyle geçmektedir.
"İki parmağını bir araya getirerek şöyle buyurdu:
'Âmir için iki ecir vardır, çünkü o hem câ-hid(ğa.yreûi), hem de mücahiddir

(Allah yolunda gazi olmuştur). Yeryüzünde yürüyen arapiar içinde onun gibisi az bulunur."
[Buhârî ve Müslim.|
6622- Enes radiyaüahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hayber'e gaza için çıkmıştı. Hayber'İn yanı-başında sabah namazını henüz karanlık iken kıldık. Devesine bindi. Ebû Talha da bindi ve beni de terkine aldı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Hayber'İn sokaklarında devesini sürerken, dizim onun dizine dokundu. Uyluğu açıldı, uyluğunun beyaz kısmını gördüm. Kasabaya girince, şöyle dedi: 'Alîahü ek-ber! Hoyber harap oldu. Biz bir kavmin sahasına indiğimiz zaman, korkutulanların (uyardıklarımızın) sabahı kötü olur.' Bunu üç kere söyledi.
Sabah olup da (Hayber'İn) ahalisi (düşmanlar) kendi işlerine çıkınca: 'İşte Muham-med ve ordusu' dediler. Böylece orasını zorla (yani harple) aldık; esirler bir araya getirildi. Dihye gelip: "Ey Allah'ın Resulü! Bana bir cariye ver!' dedi. 'Haydi git bir cariye al!' buyurdu. O da gitti içlerinden Safiyye bint Hü-yey'i aldı. Ondan sonra bir adam gelip Allah Resulü'ne şöyle dedi:
'Ey Allah'ın Nebîsi! Dihye'ye Kurayza ve Nâdiroğullarının hanım efendisi olan Safiy-ye'yi verdin. O, ancak sana lâyıktır.'
'İkisini de çağırın gelsin' dedi; geldiler. Cariyeye bir baktı, (beğenmiş olacak ki) Dihye'ye şöyle dedi: 'Haydi git başkasını al!' Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onu (Safiyye'yi) azat edip evlendi."
[Buhârî, Müslim ve uzun bir metinle Nesâî.]
6623- Büreyde radiyallahu anh'dan: "Hayber'i kuşattık. Ebû Beki' sancağı alıp gitti, orayı alamadan geri geldi. Ertesi gün sancağı Ömer alıp gitti. O da fethedemeden geri döndü. İnsanlar bayağı yorulmuş bitkin düşmüşlerdi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Ben yarın sancağı öyle bîr adama vereceğim ki Allah ve Resulü tarafından pek sevilir. O da Allah ve Resulünü çok sever.' İlgili hadisi zikretti. [Ahmed]
6624- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Hayber'i fefh etliği zaman, el-Haccac bin İlât şöyle dedi:
'Ey Allah'ın Resulü! Mekke'de benim malım ve ailem vardır, onlara gitmek istiyo-
mm; eğer senin aleyhinde bir şey konuşursam (zonanda kalırsam) izin verirsin değil rai?'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, istediğini söylemesi için ona izin verdi. (Mekke'ye) Geldiği zaman, hanımının yanma vardı ve şöyle dedi: 'Yanında ne varsa toparla! Ben, Muhammed ve ashabının ganimetlerini satm almak

isliyorum. Çünkü O ve ashabı sağdırlar, ama ellerindeki malları hep alındı.' Bu söz Mekke'de yayıldı. Müslümanlar üzüldüler, müşrikler sevindiler. Abbâs halsizdi, kalkamıyordu. Kölesine dedi ki: 'Haydi git Haccâc'a şöyle de: Yazık sana! Ne (biçim bir söz) gelirdin, ne diyorsun? Allah'ın vâdet-tiği senin getirdiğinden daha iyidir.' Hac-câc'ın cevabı şöyle oldu:
'Ona söyle, ona güzel haberlerim var, odalarından birini (kadınlardan) boşaltsın, gelip onunla konuşacağım.'
Köle, evin kapısına gelince, şöyle dedi: 'Ey Ebû'1-Fadl, müjde!' Hemen Abbâs yerinden sıçradı ve onun iki gözünden öptü. Köle, kendisine el-Haccâc'ın anlattıklarım bildirdi, sevincinden onu azal elti. Sonra Haccac geldi ve ona, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Hayber'i fethettiğini birçok ganimetler elde ettiğini, Allah'ın verdiği sehimleri taksim ettiğini, Safiyye'yi hür kadın olup isterse ailesine gitmek veya kendisiyle evlenmek arasında onu serbest bıraktığını, fakat Safiy-ye'nin kendisini azat edip kendisine eş olmayı tercih ettiğini bir bir anlattı. Sonra (Hac-câc) dedi ki: 'Lâkin ben buraya paralarımı ve mallarımı toplamaya geldim. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den izin istedim. Dilediğimi söyleyebileceğime dair izin verdi ve: 'Üç gün süreyle benden uzak ol, sonra dilediğini söyle' dedi. Karısı İse yanında mal ve zi-net eşyalarından ne varsa toplayıp ona verdi. Sonra o (Haccâc) onları alıp gitti. Sonra Abbâs, Haccâc'ın karısına gitti ve: 'Haccâc ne yaptı?' diye sordu.
Ona onun gittiğini söyledi. Sonra (kadm) dedi ki: 'Ey Ebû'1-Fadl! Sana çok zahmet verdik, üzdük. Allah seni bunun için mahzun etmesin!' Bunun üzerine Abbâs: 'Evet beni ancak o mahzun edebilir. Allah'a şükür istediğimiz oldu. Allah Hayber'in fethine Resulünü muvaffak kıldı. Ganimetler taksim edildi. Safiyye'yi kendisine seçti. İstersen git kocana katıl. Kadın dedi ki: 'Sanırım doğru söylüyorsun.' 'Doğru söylüyorum, durum aynı sana bildirdiğim gibidir' dedi.
Sonra gitti, Kureyş meclislerinden hangisine uğradıysa: 'Ey Abbâs! Haberler inşaallah
iyidir' dediler. O da: 'Allah'a şükür kötü bir haber yok. Allah, müslümanlarla Hayber'in fethini müyesser kıldı. Ganimetler taksim edildi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Safiyye'yi kendine ayırdı. Bunu bana Haccâc bin İlâl bildirdi hatla Resûlullah'ın, kendisine: 'Üç gün benden uzak dur, .sonra hakkımda istediğini .söyle!' dediğini de bildirdi. Parasını alıp sonra gideceğini de söyledi.' Böylece Allah müslümanların müşriklerden dolayı olan üzüntülerini bertaraf etti. Müslümanlar hemen Abbâs'a geldiler. O da durumu anlattı, çok sevinerek dağıldılar."
[Ahmed, Ebû Yâlâ. Bezzâr veTaberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]

6625- el-Berâ bin Âzib radiyallahu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Zü'1-ka'de ayında umre yapmak için yola çıktı. Müşrikler onun Mekke'ye girmesine müsaade etmediler. Gelecek yıl gidip sadece üç
gün orada kalması hususunda onlarla anlaşıp şöyle bir barış antlaşması yaptılar:
'Bu, Allah Resulü Muhammed'in antlaşmasıdır.' İliraz etliler:
'Eğer biz senin Allah Resulü olduğunu kabul etseydik, Mekke'ye girmene mani olmazdık. Lâkin sen, ancak Abdullah'ın oğlu Mu-hammed'sin.'
'Ben, Allah'in Resulüyüm; aynı zamanda da Abdullah' in oğlu Muhammed'im'buyurdu.
Sonra dönüp Ali'ye şöyle dedi: 'Antlaşmadaki 'Resûlullah' kelimesini sil!' Ali: 'Hayır. Vallahi asla silmem.'
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yazıyı eline aldı; ancak iyi yazmayı bilmiyordu. Şöyle yazmaya başladı: 'Bu Abdullah oğlu Muhammed'in karşı tarafla yazdığı sözlegmesidir: Buna göre Mekke'ye ancak kınındaki kılıçla girilecek, başka bir silah taşınmayacak. Mekke 'İllerden bir erkek Muhammed'e tâbi olmaya kalkışırsa Mekke'den çıkamayacak. Muhammed'in ashabından birisi ise Mekke'de kalmak islerse, bunun da kalmasına engel olunmayacak.'
Ertesi yıl Mekke'ye girip de söz verdiği süreyi aşınca Ali'ye geldiler ve şöyle dediler: 'Söyle arkadaşına (Mekke'den) çıksın, süre bitti.'
Ondan sonra oradan çıklı. Çıkarken Ham-za'nın kızı: 'Ey amca, ey amca!" diye (Allah Resulünün) peşine düşlü. Ali onu aldı ve elinden tutup Fâtıma'ya: 'Amcanın kızını al!' dedi. Fâtıma da onu sırtladı, (beraberinde Medine'ye) götürdü. Daha sonra onun hakkında (onu yanma alma hususunda) Ali, Zeyd (bin Hâlise) ve Ca'fer hak iddia ettiler.
Ali şöyle dedi: 'Onu getiren benim; üstelik o benim amcamın kızıdır.'
Ca'fer şöyle dedi: 'O benim amcamın kızıdır. Teyzesi de benimle evlidir.'
Zeyd ise şöyle dedi: 'O benim (İslâm) kardeşimin kızıdır.'
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kızı teyzesine verdi ve şöyle buyurdu:
'Teyze, anne yerindedir.' Ali'ye de şöyle dedi: 'Sen bendensin, ben de sendenim.'
Ca'fer'e şöyle dedi: 'Huyca ve yaradılışça sen aynen bana benziyorsun.'
Zeyd'e ise şöyle hitap buyurdu: 'Sen bizim kardeşimiz ve mevlâmızsıri."
|Buhârî ve Müslim.)
6626- İbn Şihâb (ez-Zührî)'den:
"Kadın, erkek, çocuklar, lüm Mekke'liler; Peygamber ve ashabı, Beyl-i Şerifi tavaf ederlerken, eğilmiş seyrediyorlardı. Abdullah bin Revâha da kılıcına

sarılmış şöyle terennüm ediyordu:
'Ey kâfirlerin oğulları! O'nu rahat bırakın! İstediği gibi tavaf etsin. O'nun Resulü olduğuna ben şahidim.
Rahman, Kur'ân'ı indirmiş; sahifeler halinde Resulüne okunuyor.
Tenzili hususunda boyunlarınızı vurduğumuz gibi, bugün de yorumu hususunda boyunlarınızı vuruyoruz.
Öyle bir darbe ki bu, başı gövdeden, dostu dosttan ayırır.'
Müşriklerin ileri gelenleri ise, şiddetli bir
kin, öfke ve abmaklılıkla Allah Resulü sallai-lahu aleyhi ve seHem'i görmek islemedikleri için Mekke'nin etrafına (dışına) çıktılar.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, hac ibadetlerini ifa elti ve Mekke'de üç gün
kaidl." (Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de.]

ŞAM TOPRAKLARINDAN OLAN MU'TE GAZVESİ VE ÜSÂME BİN ZEYD'İN CÜHEYNE KABİLESİNİN HURAKA BOYUNA GÖNDERİLİŞİ

6627- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Mu'te harbinde Zeyd bin Hârise'yi kumandan tayin etti ve şöyle buyurdu: 'Eğer bu öldürü-lürse, Cafer (bayrağı alıp) kumandan olsun. O da öldürülürse, Abdullah bin Revana kumandan olsun.' (İbn Ömer dedi ki:) O harple ben de onlarla beraber İdim. Ca'fer'i aradık, öldürülmüşler arasında bulduk.
Cesedinin ön tarafında ok ve mızrak yarası olarak lam doksan küsur yara bulduk."
[Buhari]
6628- Murre bin Avf oğullarının birinden: "Allah'a yemin ederim ki, Ca'fer'in kırmızı atından inip, onun (alın) sinirlerini (kendisi şehit olduktan sonra düşmanın İşine yaramasın diye) kılıcı ile kestiğini —ki (İslâm'da) Allah yolunda alının ayak sinirlerini ilk kesen o olmuştur— sonra da şehit edilene kadar düşmanla savaştığını seyrediyor gibiyim."
Ebû Dâvud; isnadı hakkında "kavî değildir" dedi.
6629- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sancağı Zeyd aldı ve şehit düştü, sonra Cafer aldı, o da şehit düştü. Ondan sonra Abdullah bin Revâha aldı o da şehit düştü." Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in gözlerinden yaşlar akıyordu. Ondan sonra Hâlid bin el-Velîd onu herhangi bir emir beklemeden aldı ve ona fetih müyesser kılındı.
6630- Diğer rivayet:

"(Ulaştıkları yüce makam sebebiyle) Bu şehit olanların bizim yanımızda olmalarını istemen bizi sevindirmez —yahut—- o şehitler bizim yanımızda olmayı istemezler" buyurdu.
6631- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, henüz onlardan haber gelmezden önce, Zeyd, Ca'fer ve İbn Revâfaa'nm ölüm haberlerini halka şöyle anlatarak duyurdu: 'Sancağı Zeyd aldı...' Yukarıdaki gibi devamım zikretti."
6632- Diğer rivayet:
"Nihayet sancağı Allah'ın kılıçlarından bir kılıç (Hâlid) aldı ve Allah ona fethi müyesser kıldı." IBıhârî veNesâî.]
6633- Hâlid bin el-Velîd radiyallahu anh'dan:
"Mu'te günü elimde tam dokuz kılıç parçalandı. Elimde sadece Yemen'de imal edilmiş safiha (enli kılıç) kaldı."
[Buhârîj
6634- Avf bin Mâlik radiyallahu anh'dan:
"Mu'te harbinde ben, Zeyd bin Harise ile birlikte çıktım. Yemen ehlinden olan bir im-dad gazisi bana arkadaş oldu. Fakat yanında kılıcından başka bir şeyi yoktu. Müslümanlardan birisi deve kesmişti. İmdad gazisi ondan biraz deri isledi. Kesen kişi onun istediğini verdi. O da bundan bir kalkan yaptı. Sonra yolumuza devam etlik. Rum topluluğuna rastladık. Aralarında üzerinde altın kaplama eğer İle ala binmiş bir adam vardı. Bu adam, müs-lümanları acımasızca öldürüyordu. İmdad ga-zİsi, bir kayanın arkasında gizlenip siper aldı. O cani Rum oradan geçerken, hemen onun atının sinirini keşli. Adam yere düştü, üstüne çullandı ve öldürdü. Atını ve silahım aldı.
Allah müslümanlara oranın fethini müyesser kılınca, hemen Hâlid (b. el-Velîd) ona haber gönderdi. Adam geldi ve (Hâlid) onun elde ettiği (ganimet) şeyleri elinden aldı. Bunu görünce ben kendisine şöyle dedim:
'Öldürülen adamın üstünde bulunan şeylerin öldürene ait olacağım Peygamber sallal-lahu aleyhi ve sellem'den duymadın mı?'
'Evet ama, ona bunları çok gördüm' dedi.
'Ya onu ona geri verirsin, yahut da durumu ben Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'İn yanında anlatırım.' Ancak vermedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında toplandığımızda bunu ben Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlattım. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sordu:
'Ey Hâlid! Bunu yapmana sebep nedir?'
'Onu ona çok gördüm.'
'Onu ona ver ey Hâlid!' buyurdu.

Ben de dedim ki: 'Ey Hâlid! Haydi ver bakalım, nasıl sözümde durmadım mı?'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sordu: 'Nedir o?'
(Bildiririm dediğimi) ona söyledim. Bu-
nun üzerine öfkelenip şöyle buyurdu: 'Ey Hû-lid, verme! Sizin başınıza (ayin ettiğim kumandanları siz, bana mı bırakıyorsunuz? Demek ki onların güzel iş ve icraatlarından istifade edeceksiniz, kederlerine gelince, onları kedeıieriyle başbaşa bırakacaksınız, olmaz böyle şey!' [Müslim ve aynı lafızla Ebû Dâvud.]
6635- Urve radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, hicretin sekizinci yılının Cemâdiyu'l-ûlasında Mu'te'ye bir ordu gönderdi. Zeyd'i de başlarına kumandan olarak atadı."
Benzeri rivayet; ancak onda şöyle geçmektedir:
"İnsanlar yola çıkmak üzere hazırlandılar; üçbin kişi idiler. Çıkacakları zaman Resûlul-lah'ın komutanları insanlarla vedalaştılar. Selâm verdiler.
Abdullah bin Revâha vedalaşırken ağlamaya başladı: 'Neden ağlıyorsun?' diye sorduklarında şöyle cevap verdi: 'Vallahi bende dünya sevgisi yok. Fakat ben Allah Resulü sallallahu aîeyhi ve sellem'in: 'Sizden cehenneme uğramıyacak hiç kimse yoktur. Bu Rab-binin üzerine yerine getirilmesi muhakkak olan bir hükümdür' mealindeki âyeti (Meryem, 71) okurken duydum. 'Oraya uğradıktan sonra benim İçin dönüş nasıl mümkün olur ki?' diye düşündüm. Müslümanlar şu cevabı verdiler: 'Allah sizinledir. Sizi korur ve sizi tekrar bize sağsalim kavuşturur.'Abdullah bin Revâha da bunun Üzerine şöyle dedi:
'Lâkin ben Rahman'dan mağfiret dilerim. Köpükler saçan bir darbeyi de dilerim. Bağırsakları ve ciğerleri dışarıya döken bir mızrak ve hırba (şiş) alışını da ondan isterim ki, dedeme uğradıklarında, 'Allah'ın doğru yolu gösterdiği bir gaziden dolayı ne mutlu sana!' desinler.'
Onda yine şöyle geçmektedir:
Sonra geçip gittiler, Şam topraklarındaki Maân'da konakladılar. Sonra Hirakl'in yüz-bin Rum, yüzbin de Arap kabileleri olan Lu-ham, Cüzam ve el-Kayn ve Behram'dan mü-
teşekkil bir orduyla geldiğini duydular. Müslümanlar bunu duyunca Maân'da iki gün beklediler ve dediler ki: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e yazıp onların sayısını bildirelim. Ona göre ya bize yardım gönderir ya da bizim kendi başımıza düşmana saldırmamızı emreder.' Abdullah bin Revâha şöyle diyerek orduya cesaret verdi: 'Ey kavmim! Şehadet isteğiyle bu din için yola çıkan siz değil misiniz? Sakın isteksizlik göstermeyin! Sonra şunu da iyi bilin ki, biz insanlarla sayı, kuvvet ve çokluk için savaşmıyoruz, biz ancak Allah'ın bize ikram etliği dini için savaşıyoruz. Korkacak bir şey yoktur. Yürüyün; iki güzel-

den birine; yani ya zafere ya da şehadete kavuşacaksınız.'
Onda yine şöyle geçer; Müslüman ordusu yürüdü. Belkâ'ya varınca, Rum ve araplardan teşekkül eden Hirakl'in ordusuyla karşı karşıya geldi. Müslümanlar Mu'te köyüne doğru çekildiler ve Vz-re oğullarından Kutbe bin Katâde'yi sağ taraflarına, Ubâde bin Mâlik el-Ensârî'yi de sol taraflarına aldılar. Sonra düşmanla çarpıştılar.
Zeyd bin Harise Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sancağı elinde olduğu halde savaştı, düşmanın mızraklarından aldığı isabetle şehit düştü; sonra sancağı Ca'fer aldı." Benzerini nakletti.
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
6636- Üsâme radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bizi Huraka üzerine savaşa gönderdi. Sabahleyin düşmana hücum edip yendik. Ben ve Ensâr'dan bir adam onlardan bir adamla karşılaştı. Elimize geçirdiğimizde adam: 'Lâ ilahe illallah' dedi. Ensârî bunu duyunca adamdan elini çekti; bir şey yapmadı. Fakat ben mızrağımla ona vurup öldürdüm. Dönüp geldiğimde Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem bunu duydu ve :
'Ey Üsâme! Sen onu 'Lâ ilahe illallah' dedikten sonra mı Öldürdün?' dedi.
'Bunu korkusundan dolayı söylemiştir' dedim.
'Demek ki sen onu Lâ ilahe illallah, dedikten sonra Öldürdün ha!' dedi ve bunu o kadar tekrarladı ki, içimden şöyle dedim: 'Keşke bu günden önce mÜsltiman olmayaydım'."
6637- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bizi bir müfreze ile gönderdi. Cüheyne kabilesinin Hurakât boyuna sabahleyin baskın yaptık. Bir adama yetiştim. Adam 'Lâ ilahe illallah' dedi. Buna rağmen ona vurup öldürdüm. Sonra bu içimde yer etti. Döndüğümüzde durumu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlattım, şöyle buyurdu: 'Lâ ilahe illallah dediği halde .sen onu öldürdün mü?' Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! O bunu silahtan korktuğu için söylemiştir.'
'Kalbini yarıp bunu gerçekten söyleyip söylemediğini iyice anlasaydın ya/' buyurdu ve bu sözünü o kadar tekrarladı ki, 'Keşke ben o gün (yeni) müslüman olsaydım!' diye içimden geçirdim.
Bunun üzerine Sa'd dedi ki: 'Vallahi şişko (Üsâme'yi kastediyor) öldürmedikçe ben her-
hangi bir müslümanı öldürmem;' Bir adam da:
'Allah: 'Fitne kalmaytncaya, dinîn tümü Allah'ın oluncaya dek onlarla savaşın!' bu-vurmadı mı?' dedi.
Buna karşılık Sa'd şu cevabı verdi: 'Biz fitne olmasın diye savaştık. Sen ve

arkadaşların ise fitne olsun diye savaşmak istiyorsunuz'." (Buhârî. Müslim ve Ebû Dâvud.l

FETİH GAZVESİ

6638- Ali radiyallahu anh'dan:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem beni, Zübeyr ve Mikdâd'ı gönderip şöyle buyurdu:

'Haydi gidin, Ravdatu Hah adlı mevkiiye vardığınızda bir kadın göreceksiniz. Onda bir mektup var, elinden onu alın getirin!'

Bu emir üzerine yola revan olduk; atlarımızı koşturarak kadına Ravda'da yetiştik ve dedik ki: 'Haydi mektubu çıkar!'

'Bende mektub falan yoktur' deyince, şöyle dedik:

'Ya mektubu çıkartıp verirsin ya da elbiselerini soyup mektubu biz senden zorla alırız.' Bunun üzerine kadın mektubu saç bağından çıkartıp verdi.

Onu hemen alıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e götürdük. İçerisinde şunlar yazılı idi:

'Hâtib bin ebî Beltaa'dan Mekke'deki müşriklerden birtakım insanlara.'

Bu mektubu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in (savaş hazırlığı ile ilgili) bazı işlerini onlara (müşriklere) bildiriyordu. Şöyle buyurdu: 'Ey Hâtib! Bu nedir!' Cevap verdi: 'Ey Allah'ın Resulü! Bana kızmakta acele etme! Sana anlatayım. Biliyorsunuz ki ben Ku-reyş arasında akrabası olmayan biriyim. Ken-dilerinden de değilim, yabancıyım. Seninle bulunan muhacirlerin de orada akrabaları vardır ki onların malları ve ailelerini korurlar. Fakat benim malımı ve ailemi orada koruyacak kimsem yoktur. Onun için onlardan dost edinmek istedim; yoksa bu işi ben kâfir olduğum ya da dinimden döndüğümden, ya da İslâm'la müşerref olduktan sonra haşa küfre rıza gösterdiğimden dolayı yapmış değilim. Böyle bir şeyi aklımdan bile geçirmiş değilim.'

Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Bakınız bu (adam) size doğruyu söyledi.' Ömer fırlayıp dedi ki:

'Beni bırak da bu münafığın boynunu vurayım.' Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'O, Bedir'de bulunmuştur, ne biliyorsun belki Allah Bedir ehline muttali olup da söyle buyurmuştur:

'İstediğinizi yapın, sizi bağışladım.' Bunun üzerine Allah şu âyeti inzal buyurdu: 'Ey iman edenler! Benim de sizin de düşmanınız olan kimseleri dostlar edinmeyin!'" (Mümtehine, I).

6639- Diğer rivayet:

"Hemen (kadının) devesini çöktürdük, üs-lündekilerini aradık; bir şey bulamadık.

Arkadaşlarım dediler ki: 'Onda mektup falan bulamadık. Bir şey göremiyoruz.' Ben de şöyle dedim: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yalan söylememiştir. Kendi adıyla yemin edilene yemin ederim ki ya mektubu çıkartıp vereceksin ya da seni soyacağım.' Bunun üzerine kadm saç bağından bir örtü içinde olan mektubu çıkartıp verdi."
[Buharı, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.|
6640- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Medine'den, Ramazan ayında beraberinde onbin kişi olduğu halde yola çıktı. Yıl hicrî sekizbuçuk idi. Oruçlu idi, beraberindekiler de oruçlu idiler. Kadîd denilen yere vardıklarında o orucunu bozdu, onlar da oruçlarını bozdular." [Buhârî. Müslim ve Ebû Dâvud]
Bu hadis, daha önce "Oruç" bölümünde geçmiştir.
6641- Urve radiyallahu anh'dan;
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Fetih yılında (Mekke'ye doğru) yola çıkışını Kureyş duyunca Ebû Süfyân, Hakîm bin Hizam ve Büdeyl bin Verkâ, haber toplamak üzere yola çıktılar. Merru'z-Zahrân'a vardıklarında, Arafat ateşlerini andıran yakılmış ateşlerle karşılaştılar. Bunun üzerine Ebû Süfyân dedi ki:
'Bu nedir? Sanki Arafat ateşleridir.'
Büdeyl ise şöyle dedi: 'Amroğullarının yaktıkları ateşler olmasın?'
Ebû Süfyân cevap verdi: 'Amr'ınkiler bunlardan sayıca azdır, olamaz.' Derken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in muhafızları onları gördüler, yakalayıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e götürdüler. Ebû Süfyân müslüman oldu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Abbâs'a dedi ki:
'Bunu şu dağın önünde tut ki müslümanla-rın çokluğunu görsün.'
Abbâs onu orada tuttu. Kabileler Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile bölük bölük geçmeye başladılar.
Her kabilenin askerleri Ebû Süfyân'm önünden geçiyordu. Ebû Süfyân da, Abbâs'a onların kim olduğunu soruyordu. Gifâr kabilesi geçti, Abbâs'a sordu:
'Bunlar kimdir?'
'Ğifâr'dir.'
'Gifâr'dan bana ne?' dedi.
Sonra Cüheyne kabilesi geçti, yine sordu. Yine aynı cevabı aldı. Sonra Sa'd bin Hü-zeym geçti. Sonra aynı soru, aynı cevap. Sonra Süleyrrt geçti, aynı soru, aynı cevap.
Ardından misli görülmemiş bir bölük geçince, sordu: 'Ya bunlar kimdir?' Cevap verdi: 'Bunlar Ensâr'dır, başlarında elinde sancağı Sa'd bin Ubâde

bulunmaktaydı. Sa'd dedi ki: 'Ey Ebû Süfyân! Bugün harp günüdür. Bu gün Kabe helâl kılınacaktır.' Ebû Süfyân dedi ki: 'Ey Abbâs! (Sen Mekke'li olduğun için) Bugün koruma vazifesi yapacağın en iyi fırsat. Görelim seni (Şehrin yağmalanmasına engel ol!)'
Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in de içinde bulunduğu en büyük ve en
kalabalık ordu geçti. Sancak ise Zübeyr'İn elinde bulunuyordu.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onun yanından geçerken Ebû Süfyân dedi ki: 'Sa'd bin Ubâde'nin ne dediğini bilmiyor musun?'
'Ne dedi?' buyurdu.
'Böyle böyle dedi.'
'Sa'd yalan söylemiştir (kim bilir belki de Şaka yapmıştır). Lâkin bugün Allah'ın Kâ'be'yi yücelteceği, Kabe'nin giydirileceği muazzam bir gündür' buyurdu.
Sonra sancağının Hacûn dağına dikilmesini emretti.
Urve, Nâff bin Cübeyr bin Mut'İm'den naklen dedi ki: Abbâs'ın Zübeyr'e şöyle dediğini duydum: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sana sancağı buraya dikmeni mi emretti?'
'Evet'dedi.
O gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hâlid bin el-Velîd'e Mekke'nin üstünden Kedâ'dan girmesini emretti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de Kedâ'dan (Mek-
ke'ye) girdi. O gün Hâlid'in ordusundan iki kişi öldürüldü: Hubeyş biti el-Eş'ar ile Kürz bin Câbir el-Fihrî." |Buhârî|
6642- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (Mekke'nin fetiıedîleceği gün) Merru'z-Zah-rân'da konakladığında Abbâs dedi ki: 'Eğer Allah Resulü sailallahu aleyhi ve sellem, Mekke'liler gelip kendisinden emân dilemeden önce, Mekke'ye zorla girerse işte Ku-reyş'in helaki ve mahvı o zaman söz konusu olur."
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in katırının üstünde oturdum; içimden dedim ki: 'Belki Mekke'de işi olan biri buradan geçer de Mekke'ye girdiğinde oranın halkına Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yerini bildirir, onlar da gelip Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den emân dilerler.'
Ben yürürken, Ebû Süfyân ile Büdeyl bin Verkâ'nın sözlerini işittim ve: 'Ey Ebû Han-
zale!' diye selendim. Ebu Süfyan sesimi tanıdı ve 'Ey Ebû'1-Fadl sen misin?' dedi.
'Evet' dedim.

'Babam annem sana feda olsun! Ne var, ne yok?'
'İşte Allah'ın Resulü ve ordusu.'
'Peki (Mekke için) kurtuluş yolu nedir?' diye sordu.
Cevab verdim; terkime bindi ve öteki adam (Büdeyl) geri döndü. Sabah olunca erkenden onu alıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e götürdüm. Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Ebû Süfyân (dünya ile) iftihardan hoşlanır ona iftihar edeceği bir şey versen.'
'Evet vereyim dedi; ardından şöyle buyurdu:
"Ebû Süfyân in evine giren güven içindedir. Evini kilitleyip dışarı çıkmayanlar güven içindedir. Mescid-i Haram'a giren de güven içindedir.' İnsanlar hemen evlerine ve Mescid-i Haram'a girmek üzere dağılıp gittiler, evlerine ve Mescid'e girdiler." [Ebû Dâvud]
6643- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'ye gitmek üzere ordusu ile yola çıktı. Mekke'ye gelince ordunun iki kolundan birine Zübeyr'i, diğerine Hâlid'i ve zırhsız askerlerin başına da Ebû Ubeyde'yi komutan tayin ederek gönderdi. Bunlar da vadinin içinde yol aldılar. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ise ordunun ortalarında bulunmaklaydı. Bakıp beni görünce: '.Ey Ebû Hureyre!' diye seslendi 'Buyur ey Allah'ın Resulü!' dedim.
'Bana Ensâr'ı çağır!' buyurdu. Ensâr derhal etrafını sardılar.
Kureyş ise Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile savaşmak Üzere kendine ail muhtelif kabilelerden ve onların tabiilerinden bir ordu toplayıp şöyle dediler 'Toplanan bu ordumuzu ileriye süreriz. Şayet bunların lehine bir zafer olursa biz de onlarla beraber oluruz. Aksi durumda bunlar bozguna uğrarlarsa o taktirde bizden istenilecek şeyi veririz.'
Allah Resulü saUallahu aleyhi ve sellem, yanındakilere: 'Kureyş'in cemaatleri ile onlara tâbi olanları işte görüyorsunuz' dedi ve sonra da ellerinin birini diğerinin üzerine koyarak onların topluluklarının kökünden sökülüp atılmasını işaret buyurdu —başka rivayette— 'Onları biçiniz!' emrini verdi.
Sonra şöyle dedi: '(En sonunda) Safa'da buluşuruz,'
Daha sonra yola devam ettik. Nihayet bizden bilimiz öldürmek istediği kimseyi öldürdü. Kureyş hiçbir mukabelede bulunmuyordu. Ebû Süfyân gelip şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Bugün Kureyş topluluğu helak oldu. Artık bugünden sonra Kureyş yoktur.' Bunun üzerine şöyle buyurdu:
'Ebû Süfyân'in evine giren güvencededir.'
Bunun üzerine Ensâr onun hakkında birbirlerine şöyle dediler: 'Adam ülkesini özlemiş. Aşiretine de hasret kalmış.'

Vahiy geldi. Ondan sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Ey Ensâr topluluğu!'
'Buyur ey Allah'ın Resulü!' dediler.
'Siz, adam ülkesini özlemiş, dediniz değil mi?'
'Öyle bir şey oldu.'
'Hayır. Ben Allah'ın kulu ve Resulüyüm. Ben sadece Allah'a ve size hicret ettim. Artık benim hayatım sizin yanınızda, ölümüm de sizin yanınızdadır' buyumnca, ağlayarak başına üşüşüp şöyle dediler: 'Bizim, söylediklerimiz ancak Allah ve Resulüne olan bağlılığımız ve senin bizim aramızda kalmanı şiddetle arzula-dığımızdan Ötürüdür.'
Şöyle buyurdu: 'Allah ve O'nun elçisi sizi doğruluyor, mazeretlerinizi de kabul ediyor.'
Hemen herkes Ebû Süfyân'ın evine gitti. Kimileri de evlerine girip kapılarını kapattılar. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de Hacer-İ Esved'e varıp onu istilâm etti. Sonra Beyt'i tavaf etti. Elindeki yayın eğri tarafından tutmuş olarak Beyl'in yanında duran ve müşriklerin tapmakta oldukları puta gidip, putun gözüne dürttü. Bir yandan da şöyle diyordu: 'Hak geldi, batıl (tutunamayıp) zail (yok) oldu. Zira batıl daima yok olucudur." Tavafı bitirince Safa tepesine çıktı. Beyt-i Şerife yukardan baktı. Allah'a hamd etmeye, dilediği gibi dua etmeye koyuldu." |Müslim|
Ebû Davud'un rivayeti:
"Kim Ebû Süfyân in evine girerse güvencededir. Kim silahı elinden bırakırsa o da güvencededir" buyurdu. Kureyş'in ileri gelenle-
ri gelip Kabe'ye girdiler. İçerisi tıklım tıklım doldu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (Kabe'yi) tavaf etti. Makam'ın arkasında namaz kıldı. Sonra kapının iki yanım tuttu, onlar çıktılar. Bir bir İslâm üzere ona biat ettiler.
6644- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Fetih günü başında miğferi olduğu halde Mekke'ye girdi. Onu Çıkarınca bir adam gelip 'İbn Hatal, Kabe'nin örtüsüne sarılmış (olarak yakalandı, affedelim mi?)' diye sordu. 'Onu Öldürün!' emrini verdi. [Altı hadis imamı.]
6645- Sa'd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'nin fethinde dört erkek iki kadın hariç halka emân (güvence) verdi. Onlar hakkında: 'Kabe' nİn örtülerine sarılmış olarak bulsanız dahi öldürün!' buyurdu. O dört kişi: İkrime bin Ebî Cehl, Abdullah bin Halal, Makîs bin Subâbe, Abdullah bin Sa'd bin Ebî's-Serh.
İbn Hatal'ı, Kabe'nin örtülerine sarılı bir haldeyken, Saîd bin Hureys öldürüldü.

Ma-kîs'i, halk koşup onu çarşıda yakalayarak öldürdüler. İkrime gemiye binip kaçtı, denizde fırtınaya yakalandı. Gemİdekiler (müşriklere) şöyle dediler: 'Hak dinine ihlasla sarılın. Zira burada ilahlarımızın (putlarınızın) size bir faydası dokunmaz.'
Bunun üzerine İkrime şöyle dedi: 'Vallahi denizde beni ancak ihlas kurtarırsa, karada da beni ancak ihlas kurtarır.' Sonra Allah'a şöyle yalvardı:
'Allahım, sana söz veriyorum; eğer beni bu içinde bulunduğum felâketten kurtarırsan, Muhammed'c gidip elimi eline koyup kendisinden af dileyeceğim; mutlaka onu bağışlayıcı ve affedici bulurum.' Kurtuldu; sonra gelip müslüman oldu.
İbn ebî's-Serh ise Osman'ın yanında gizlendi;
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, sonra insanları kendisine biat etmeye çağırın-
ca, Osman onu alıp getirdi ve şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Abdullah'ın biatini kabul et!'
Başını kaldırıp ona üç defa bakmak suretiyle ricada bulundu. Üç seferde Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem elini uzatmadı. Üçüncüden sonra elini uzattı, biat etti. Sonra ashabına dönüp şöyle dedi: '(Biat etmemek üzere) Elimi bu adamın elinden çektiğim zaman, içinizde aklı başında olan bir adam çıkıp bunu öldürmeti değil miydi.'
'Biz senin İçindekini nereden bilebilirdik? Sen bize gözle işaret etseydin yeterdi' dediler. Bunun üzerine şöyle buyurdu:
"Göz işareti ile hıyanette bulunmak bir peygambere yaraşmaz'." [Nesâîvc Ebû Dâvud.|
(Ebû Dâvud) Dedi ki:
"Abdullah, Osman'ın süt kardeşi idi."
6646- Ebû Dâvud, Saîd bin Yerbû' el-Mahzûmî'den:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dört erkek, iki kadın vardır ki onlara ne İhramlı iken ne de ihramsız iken güvence (emân) vermem (yakalandıkları zaman öldürülsünler)," Onların isimlerini söyledi. O iki kadın Makîs bin Subâbe'nin şarkıcı cariyeleri idi. Biri öldürüldü, diğeri ise kaçıp kurtuldu ve (sonra) müslüman oldu.
6647- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Fetih günü Beyt'e (Kâ'be'ye) girdi. Beyt'in etrafında üçyüzaltmış put vardı. Elindeki değnekle vurup onları deviriyor, bir yandan da şunu okuyordu: 'Hak geldi, batıl zail oldu, zaten batıl daima zail olucudur." (İsrâ, 81) 'Hak geldi; batıl hiçbir şeyi (yoktan) var edemez, gideni de geri getiremez'." (Sebe, 49) IBuhârî,

Müslim ve Tirmizî.]
6648- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Fetih vakti Bathâ'dayken, Ömer'e Kâ'be'ye girip içindeki bütün heykelleri imha etmesini emretti. İçindeki tüm heykeller imha edilinceye kadar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem oraya girmedi." |Ebû Dâvud]
6649- Câbir radİyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke'ye girerken sancağı beyaz idi," [Timizî ve Ebû Dâvud]
6650- Ebû Dâvud: "Vehb bin Münebbih, Câbir'e sordu; 'Mekke'nin feliıinde ganimet olarak bir şey aldılar mı?" 'Hayır' diyerek cevap verdi."
6651- Meynıûne radiyaUahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun yanında geceledi, abdesl almak için gece kalkınca şöyle dediğini duydu; 'Lebbeyk! Lebbeyk! —üç kere— Zafere kavuştum zafere kavuştum —üç kere—' Çıkınca dedim ki; 'Ey Allah'ın Resulü! Böyle böyle dediğini duydum. Sanki bir insanla konuşuyordun; yanında kimse var mıydı?'
'İşte Ka hoğulîannın recez şairi, imdat istiyor ve Kureyş'in ise Bekr bin Vâil kabilesine yardım ettiğini iddia ediyor' buyurdu, sonra çıktı. Âişe'ye kendisini teçhiz etmesini emretti. Hemen Ebû Bekr de ÂİŞe'nin yanma girdi, dedi ki: 'Nedir bu hazırlık? Şimdi Benû Asfar'la savaşma zamanı değildir. AD ah Resulü sallal-lahu aleyhi ve sellem nereye gitmek istiyor?'
Âişe cevap verdi: 'Vallahi benim haberim yoktur. Nereye gideceğini de bilmiyorum.'
Üç gün bekledik ve nihayet Resûlullah insanlara sabah namazını kıldırdı. Bunun akabinde recez (kısa kafiyeli şiir söyleyen) şairin şöyle dediğini duydum;
'Ey Rabbim! Ben Muhammed'den babamızın ve onun babası arasındaki anlaşmayı talep ediyor ve hatırlatıyorum.
Siz çocuklar biz ise doğuranlar olmuştuk.
Biz sana teslim olduk el çekmedik.
Eğer Kureyş seninle yaptıkları anlaşmaya rcnıfaaleel eder, senin te'kid'li misakını bozarlarsa Benim hiç bir kimseyi çağırmadığımı iddia ederlerse, bize yardımını esirgeme, Allah'ın kullarım çağır, gelip sana yardım etsinler! İçlerinde silahtan arınmış Allah Resulü vardır.
Eğer başına bir şey gelirse, kâinat yerle bir olıar."
Bunun üzerine Peygamber sailaliahu aley-
hi ve sellem 'Lebbeyk! Lebbeyk! Lebbeyk! Zafere kavuştum, -üç kere- dedi ve ve çıktı, sonra şöyle buyurdu: 'kilahımi Onların gözlerim kör et. Sonra da bize haber ver de onları aniden yakalayalım.' Nihayet Merru "z-Zah-rân'da konakladı. (Devamında) Ebû Süryân, Bakîm ve Bü-deyî'in başlarından geçeni anlattı.

Abbâs, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den, kendisine emân isteyenlere emân vermesini rica etli. Şöyle buyurdu: 'Ebu Süf-yân dışında kime emân vermişsem ben de ona eman veririm.' Şöyle dedi: *Ey Allah'ın Resulü! Bana engel olma!'
Şöyle buyurdu: 'Kime eman vermişsem, o güvence içindedir.'
Ondan sonra alıp onları onun yanma götürdü. Sonra onlarla beraber yanından çıktı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem abdest aldı. Müslümanlar başına üşüşüp onun .abdest suyundan aldılar ve yüzlerine sürdüler. Ebû Süfyân (AbbâVa) dedi ki: 'Ey Bbû'I-Fadl!
Kardeşinin oğlunun hükümranlığı gerçekten büyük oldu.' Şu cevabı verdi:
'O hakimiyet değil, nübüvvettir.*
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir senedle]
6652- Onun (Taberânî'nin) Sahîh ravileri kanalıyla, İbn Abbâs radiyallahu anlı'dan naklettiği rivayet:
"Peygamber sallallalıu aleylıi ve sellem, Medine'ye idareci olarak Ebû Rühm Gülsüm bin el-Huseyn el-ĞifârTyi bırakarak yola çıktı." İlgili hadisi zikretti; ayrıca onda şöyle geçer; Kureyş bir türlü haber alamıyordu. Yolun birinde Abbâs, Peygamber sallallahu aleyhi ve seUern'i karşıladı. Ebû Süfyân bin el-Hâris bin Abdilmutlalib ve Abdullah bin Ebî Ümey-ye, Mekke İle Medine arasında Peygamber sallallahu aleyhi ve seîlem'e rastlamışlardı. Onun yanına girmek İçin bir çare alıyorlardı. Bunun üzerine Ümmü Seleme ona şöyle dedi:
'Ey Allah'ın Resulü! Amcanın oğlu (kayınpederin), ve halanın oğlu (bekliyorlar). Ne olur ■onları kabul eti'
'Benim onlara bir ihtiyacını yoktur. Amcamın oğluna gelince, Mekke'de namusumu pay-mal etti. Halamın oğlu ile damadıma gelince, onlar Mekke'de bana diyeceklerini dediler' Bunu duyduklarında Ebû Süfyân'ın yanında oğlu da vardı. Ebû Süfyân şöyle dedi: 'Ya bana izin verir, ya da şu oğlumun elinden tutup buradan gider, çöllerde açlık ve susuzluktan ölünceye dek (sersem tavuk) gibi dolaşırım.'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu işitince, kalbi yumuşadı, onlara acıdı ve içeriye girmelerine izin verdi; girdiler ve müslüman oldular."
Bu rivayette ayrıca şöyle geçmektedir:
"Abbâs, Ebû Süfyân'la karşılaştığında şöyle dedi: 'Yazık sana ey Ebû Süfyan! İşte Allah'ın Resulü insanların içinde, Kureyş'in ileri gelenleri de onunla beraber.' Vallahi şöyle dedi;
'Peki bunun çaresi nedir? Babam annem sana feda olsun!'
Abbâs: "Vallahi muzaffer olursa, senin boynunu vurdurur. En iyisi mi benimle

birlikte şu kaüra bin!' dedi. Katırının üstünde onu terkine aldı, katır hareket elti, müslümanlarm ocaklarından hangisinin yanından geçti ise, 'Bu kim?' diye sordular. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in katırmı görünce; 'Allah Resulü saflallahu aleyhi ve sellem'in amcası, onun katırının üstünde' dediler. Nihayet Ömer'in çadırına uğrayınca, 'Kim bu?' diye sordu ve bana doğru kalktı. Sonra Ebû Süf-yân'ı katırın sırtında arka kısmında görünce, kendini şöyle demekten alamadı: 'İşte Allah'ın düşmanı Ebû Süfyân! Akilsiz ve ahiisiz seni bana gönderen Allah'a hamdolsun!'
Sonra çıkıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e hızla yürümeye başladı; ben de katırımı dehleyip onu geçîim. Ondan Önce Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanma girdim, arkamdan Ömer de girdi ve şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Allah, akilsiz ve ahitsiz Ebû Sülyân'ı ayağımıza kadar getirdi, bana müsaade et de onun boynunu vurayım!' Bunun üzerine ben dedim ki;
'Ey Allah'ın Resulü! Ben ona emân (güven) verdim.' Ömer onun hakkında ileri geri konuşup çok söz edince, kendisine şöyle dedim:
'Ey Ömer! O, vallahi Adiyy bin Kâ'b'm oğullarından olsaydı bunu demezdin. Lâkin sen onun Abd-i Menafbğullarmdan olduğunu biliyorsun.' Bunun üzerine Peygamber sallal-lalıu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Ey Ab-bâs! Haydi şimdi bunu çadırına götür.'' Götürdüm, sabah olunca onu alıp tekrar Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanma götürdüm. Ona şöyle dedi: 'Ey Ebû Siifyân yazık sana! Allah'tan başka ilah olmadığını bilme zamanın hâlâ gelmedi mi?' Şu cevabı verdi:
'Babam ve annem sana feda olsun! Sen çok halım, çok kerim ve çok düşünceli birisin. Şimdi anladım ki, eğer Allah'tan başka ilah bulunsaydı bugüne kadar bana bir faydası olurdu.'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yine buyurdu:
'Yazık sana, ey Ebû Süfyân, benim Allah Resulü olduğumu bilme zamanın hâlâ gelmedi mi?'
'Babam ve annem sana feda olsun! Sen pek halimsin, pek kerimsin ve akrabayı çok düşünen birisin. Vallahi şimdiye kadar içimde bir tereddüt vardı.' Bunun üzerine Abbas şöyle dedi: Dedim ki: 'Ey Ebû Süfyân yazık sana! Boynun vurulmadan müslüman ol! Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına, Muham-med'in O'nun Resulü olduğuna şehadet getir!' Ondan sonra gerçek bir şehadet getirip müslüman oldu.''
Ayrıca bu rivayette şöyle geçer:
''Hatta Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Muhacirler ve Ensâr ile birlikte Ebû Süf-yân'ın önünden geçti. Onların sadece göz bebekleri görünüyordu.

Bunun üzerine:
'Sübhanallah! Kim bunlar1?' diye sordu.
'Bu, Allah'ın Resulüdür' dedim.
'Bunların hiçbirinde önceleri savaşmak için ne bir güç vardı, ne de bir azim. Ey Ebû'1-Fadl, Vallahi kardeşinin oğlunun hakimiyeti gerçekten büyük oldu' deyince kendisine şöyle dedim:
'Ey Ebû Süfyân! O dediğin hakimiyet değil, (ancak) nübüvvettir.'
'Ne güzel bir şey bu!'
'Şimdi haydi halkının kurtulmasını sağla!' dedim. Bunun üzerine onların yanma gidip avazının çıktığı kadar şöyle bağırdı:
'İşte Muhammedi Size daha önceden bilmediğiniz bir din getirmiştir. Kim Ebû Süf-yân'm evine girerse o emniyettedir.'
Hemen Utbe'nin kızı olan kendi eşi Hind ayağa kalkıp bıyığına yapıştı ve şöyle dedi: 'Bu alçağı öldürün! Halkının yüz karasısın sen!'
Şöyle dedi: 'Yazık size, buna inanmayın! Bu kadın sizi aldatmasın! O yepyeni bir din getirmiştir.'
'Senin evinin bize ne faydası vardır?' diye sordular, şu cevabı verdi:
'Kim içeriye girip de kapısını kilitlerse o güvence içinde olacaktır. Kim Mescid-i Ha-ram'a girerse o da güven içindedir.' Bunun üzerine Mekkelüer dağılıp evlerine ve Mes-cid'e girdiler."
HUNEYN GAZVESİ
6653- Sehl bin el-Hanzeliyye radiyallahu anh'dan:
"Onlar Huneyn günü Peygamber sallalla-hu aleyhi ve sellem ile akşam üstü oluncaya kadar yürüdüler. Öğle namaz vakli geldi. Bir süvari gelip şöyle dedi:
'Ey Allah'ın Resulü! Ben sizin aranızdan ayrılıp talan dağa çıktım, bir de ne göreyim, Havâzin kabilesi toptan, kadınları, develeri ve davarları ile ve koyunlarını alıp Huneyn'e gelip toplanmışlar.'
Bunu duyan Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem gülümsedi ve şöyle buyurdu: 'Yarın inşaallah bunlar Müslümanların ganimeti, olacaktır. Bu gece bizi kim bekliyecek?' dîye sorunca, Enes bin ebî Mersed el-Ganevî atıhp: 'Ben ey Allah'ın Resulü!' dedi.
'Haydi bin öyleyse!' buyurdu.
Alma binip Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldi.
'Şimdi şu vadiden git, en yüksek yerine çık
ve bu gece dört gözle bizi bekle, oralardan kus uçurma!'
Sabah olunca, namazgahına gidip iki rek'at namaz kidı. Sonra şöyle buyurdu:
'Atlıdan bir haber var mı?7

'Hayır' dediler. Namaza duruldu, namaz kılarken vadiye doğru (bazen) dönüp bakıyordu. Sonra şöyle buyurdu:
'Müjde, süvariniz geldi!' Ağaçların arasından baktık ki, hakikaten gelmiş ve Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem yanında durmuş.
Süvari dedi ki: 'Bana emrettiğin yere gil-tİm ve vadinin tepesinde durdum. Sabah olunca iki geçit daha tırmandım, fakat kimseyi göremedim.'
'Peki bu gece atından hiç indin mi?' diye sorunca, süvari şu cevabı verdi: 'Hayır, sadece namaz kılmak ve kaza-i hacetimi yapmak için indim.'
'Sana (cenneti) kazandıran bir amel işledin. Bundan sonra (başka) bir sey yapmasan da bu sana yeter' buyurdu. [Ebû Davud]
6654- Enes radiyallahu anh'dan: "Huneyn günü Havâzin, Ğatafan ve diğerleri çocukları, hayvanları ile birlikte (savaş yerine) geldiler. O gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber on kişi vardı. (Mekke'li) Tulâkâ da onunla beraberdi. (Savaş başlayınca) Hepsi Peygamber sallallahu aleyhi ve seüem'i yalnız başına bıraktılar. O gün aralarına başka hiçbir söz karıştırmadan iki sesle-nişte bulundu; sağına dönüp: 'Ey Ensâr topluluğu!' diye seslendi. Ensâr: 'Buyur ey Allah'ın Resulü! Biz seninle beraberiz' dediler.
Sonra soluna dönüp seslendi; 'Ey Ensâr topluluğu!' Yine hepberaber: 'Buyur ey Allah'ın Resulü! Biz seninle beraberiz' dediler.
O gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem beyaz bir katırın üstündeydi. Katırdan inip; 'Ben Allah'ın kulu ve Resulüyüm' buyurdu.
O gün" müşrikler hezimete uğradı, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem birçok ganimet elde elti. Ganimetleri muhacirler ve Tıı-lakâ (serbest bırakılanlar) arasında bölüştürdü. Ensâr'a hiç bir şey vermedi.
Bunun üzerine Ensâr: 'Şiddet anlarında biz çağırılırız, ama ganimetler bizden başkasına veriliyor' dediler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu duyunca, onları çadıra topladı ve şöyle buyurdu:
'Ey Ensâr, benim hakkımda neler söylediniz?'
Sustular, ses çıkarmadılar. Sonra şöyle buyurdu:
'İnsanların evlerine dünyalıklarla dönmelerini; sizin de Muhanımed.' le evlerinize dönmenizi istemez misiniz?'
'Evet ey Allah'ın Resulü! Razı olduk' dediler.
Şöyle buyurdu: 'Tüm insanlar bir vadiden gitseler, Ensâr da başka bir vadi (yol)dan gitse, ben Ensâr' in gittiği yolu tercih eder ve onlarla beraber yürürüm.'
Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Kureyş'ten bazı adamlara yüzer deve verince, Ensâr'dan birtakım insanlar şöyle dediler: 'Allah, Resulünü bağışlasın!

Kureyş'e veriyor, bizi terkediyor, kılıçlarımızdan hâlâ onların (Kureyş'lilerin) kanlan damlıyor.'
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem !e bu anlatılınca, hemen Ensâr'a haber gönderip onlan bir araya topladı ve şöyle buyurdu:
'Sizlerden neler duyuyorum?'
Fakihleri (ince anlayış sahipleri) şöyle dediler:
'Bunu aklı başında olanlarımız söylemedi, genç olan birtakım deneyimsizler söyledi.'
Bunun üzerine şöyle buyurdu:
'Ben (ganimeti) henüz müslüman olmuşlara veriyorum ki, onların gönüllerini dine daha iyi ısındırayım, insanlar dünya malı ile evlerine giderlerken sîzin de Allah Resulü ile
evlerinize dönmenizden hoşnut- değil misiniz? Vallahi sizin kendisiyle döndüğünüz, onların döndükleri şeylerden daha hayırlıdır.'
'Evel ey Allah'ın Resulü, biz hoşnut olduk' dediler. Sonra şöyle buyurdu: 'Siz benden soma (yakın bir zamanda) başkalarının size tercih edilmesiyle karşılaşacaksınız, Allah ve Resûlüyle Havz'unda bulusuncaya kadar sabredin!' (Enes) dedi ki: 'Ancak biz sabretmedik'."
6655- Diğer rivayet:
"Bu hayret verici bir şeydir doğrusu. Kılıçlarımızdan hâJâ (Kureyş'İn) kanlan damlıyor, buna karşılık ganimetlerimiz Kureyş'İn ileri gelenlerine veriliyor."
Bunun üzerine O şöyle buyurdu;
"Sizlerden bazı haberler duyuyorum?"
"O duyduklarınız doğrudur" dediler. Çünkü onlar (Ensâr) yalan söylemezlerdi. Benzerini nakletti
6656- Diğer rivayet:
"Huneyn savaşma çıktık; müşrikler en güzel safları teşkil ettiler. Şöyle ki önce atlılar, sonra piyadeler, sonra kadınlar, sonra koyunlar, sonra develer saf oldu. Biz o gün bayağı çoktuk, allıbin asker civarındaydık. Yolun sağındaki süvarilerin başında Hâlid bin el-Velîd vardı. Derken süvarilerimiz arka tarafımızda atlarını döndürmeye başladılar. Nihayet çok geçmeden süvarilerimiz açılıverdiler (bozguna uğradılar). Bedeviler ve insanlardan bildiğimiz bazı kimseler kaçtılar. Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem bunun üzerine şöyle seslendi:
'Ey Muhacirler! Ey Ensâr!' —Enes dedi ki: Bizimkilerin hikayesi budur.— Dedik ki: 'Buyur ey Allah'ın Resulü!'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem öne atıldı, biz de hemen yanma toplandık. Allah bir anda düşmanlarımızı büyük bir hezimete uğrattı. Biz de o mallan ele geçirdik. Sonra Tâif'e gidip tam kırk

gün onları kuşattık. Sonra Mekke'ye
dönüp konakladık. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ganimet mallarından tek kişiye yüz kadar deve vermeye başladı." Benzeri rivayet.
6657- O ikisinin (Buhârî ile Müslim'in) Abdullah bin Zeyd bin Âsim'dan naklettikleri benzeri bir hadis vardır. Ayrıca onda şöyle geçmektedir:
"Ey Ensâr topluluğu, ben sizi sapıtmışlar olarak bulmadım mı? Allah sizi benimle hidayete erdirmiştir. Siz darmadağın idiniz de Allah sizi benim sayemde birleştirdi ve sizi birbirinize sevdirdi. Siz fakirdiniz benim sayemde Allah sizi zengin etti."
O ne derse onlar "Allah ve Resûlü'nün nimetleri pek büyüktür' dediler. Sonra Hz. Peygamber şöyle buyurdu:
"Cevap vermenize mani olan şey nedir, isteseydiniz bize bunu bunu getirdin, diyebilirdiniz."
6658- el-Abbâs radiyallahu anh'dan: "Huneyn günü ben Peygamber salJallahu aleyhi ve sellem ile birlikte haıpte bulundum. Müslümanlarla kâfirler karşı karşıya gelince, müslümanlar sırtlarını dönüp kaçtılar, (yalnız kalan) Allah Resulü sailallahu aleyhi ve sellem korkusuzca büyük bir cesaret ve kahra-manlıkla katırını düşmana doğru sürdü. Ben-hızlanmasmı önlemek amacıyla katırın yularından tutuyordum.
Ebû Süfyân bin el-Hâris ise onun üzengisinden tutmuş önlemeye çalışıyordu. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Ey Abbâs! Ashâb-ı Semureyi çağır!' Ab-bâs —ki sesi kuvvetli biriydi— dedi ki: 'Avazımın çıktiğınca şöyle bağırdım: Semure ashabı nerede?'
Vallahi sesimi duyduklarında onların dönüşleri sığırın yavrularına karşı duydukları sevgi ve şefkati andırıyordu. (Bu çağrıya) şöyle cevap verdiler: 'Buyur, buyur!'
Sonra düşmanların üzerine amansız bîr şekilde hücum edip savaştılar.
Sonra Ensâr'a seslenildi: 'Ey Ensâr topluluğu! Ey Ensâr topluluğu!' Daha sonra bu çağrı el-Hâris bin el-Hazrecoğullanna tahsis edildi.
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem düşmana saldırmak üzere katırının üstünde şöyle bir baktı ve: 'İşte bu, tandırın kızıştığı zamandır' buyurdu. Sonra bir avuç taş alıp kâfirlerin yüzlerine doğru şöyle söyleyerek attı:
'Muhammed'in Rabbine yemin olsun, bozguna uğradılar.' Gittim baktım, hakikaten harbin durumu aynen onun dediği gibi. Vallahi o, kâfirlere taş atmaktan başka bir şey yapmamıştı. Arlık onların kuvvetinin zayıfladığını ve durumlarının büsbütün bozulduğunu hâlâ görüyordum."
[Müslim]

6659- el-Berâ radiyallahu anh'dan: "Ona bir adam dedi ki: 'Huneyn günü (hepiniz) kaçmış mıydınız?' Cevap verdi:
'Ben, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-İem'in kaçmadığına tanıklık ederim. Lâkin askerler içinde yükleri hafif olanlar ile zırhsız olanlar Hevâzin'in bir kanadına doğru yürüdüler. Halbuki bu mevkide okçu kimseler vardı. Onlan çekirge sürüsü gibi hep birden ok yağmuruna tuttular. Bunun üzerine dağıldılar. Böylece düşman, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e yöneldi. Ebû Süfyân bin el-Hâ-ris Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in katırının yularından çekiyordu. İndi, dua etti ve Allah'tan yardım istedi. Şöyle diyordu: 'Yalan yok, ben Peygamber' im. Ben Abdul-muttalib'in oğluyum. Allahım nusretini bize indir!' Sonra onları saf yaptı. Vallahi harp kızışıp herhangi bir sıkıntı ile karşı karşıya kaldığımız zaman Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sığınırdık. İçimizden cesur ve kahraman olan da onun (Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in) yanında yer alırdı."
6660- Diğer rivayet:
"Biz onlara (Hevâzin kabilesi üzerine) hamle yaptığımız zaman, dağıldılar. Biz de onların ganimetlerinin başına üşüşünce, hemen bize oklar yağdırdılar."
[Buhûrî, Müslim veTirmizî.]
6661- Seleme bin el-Ekva' radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber Hevâzin'le savaşmak için çıktık. Biz birara onunla kuşluk yemeği yerken devesi üstünde bir adam çıkageldi, devesini çökertti. Sonra onu bağladı.
Gelip toplulukla beraber yemek yedi. Bİzi iyice inceledi, develerimizin azlığını ve piyadelerimizi gördü. Hemen hızlı olarak çıktı, devesini çözdü, çökertip üstüne bindi. Mah-muzlayarak yola çıktı. Ardından alaca deve üstünde bir adam onu takip etti. Ben de onun ardından gittim, devesinin yularından tutup yere yıktım, kılıcımı çekip onu öldürdüm. Sonra üzerinde mal ve silah bulunan deveyi önüme kalıp Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına gelirken beni karşılayıp sordu: 'O adamı kim öldürdü?'
'İbnü'1-Ekva'!' dediler. 'Öldürdüğü adamın tüm malları onundur' buyurdu."
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud]
6662- Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: "Huneyn (harbi) günü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile savaşa çıktık, (düşmanla) karşılaştığımızda mtislümanlarda bir bozulma oldu. Müşriklerden birinin müslü-manlardan birinin üstüne çıktığını gördüm, hemen arkasından dolaşıp geldim, can damarına bir darbe indirdim, üzerime yıkılıp beni kucakladı, o anda onda ölümün kokusunu hissettim, çok geçmeden öldü ve beni bıraktı. Hemen Ömer'e vardım, dedi ki:

'Bu insanlara ne oldu?'
'Allah'ın emri (ölüm)1 dedim. Sonra insanlar döndüler, Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem oturdu ve şöyle buyurdu: 'Kim (düşmandan) birini katleder de sonra bunu isbat ederse, onun üstündeki eşyası onundur.' Hemen kalktım: 'Bana şahitlik edecek kim vardır?' dîye sordum.
Sonra oturdum. Sonra aynısını söyledi, yine kalktım: 'Bana şahitlik edecek yok mudur?' dedim. Sonra oturdum. Yine aynısını
tekrarladı. Üçüncüsünden sonra yine kalkınca, bana sordu: 'Ne'n var Ey Ebû Katâde?' Ben de olayı ona anlattım. Cemaatten bir adam: 'Ey Allah'ın Resulü! Doğru söylüyor, o öldürdüğü adamın eşyası benîm yanimda-dır; hakkından dolayı Ebû Katâde'yi razı el (de eşyası bende kalsın) dedi.
Bunun üzerine Ebû Bekr şöyle dedi: 'Hayır vallahi Resûlullah, Allah ve Resulünün uğrunda çarpışan Allah'ın arslanlarmdan birinin hakkını çiğneyerek onun eşyasını sana veremez.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Doğru söylemiştir. Bunu ona ver!' Bunun üzerine bana verdi. Daha sonra zırhı sattım, onunla Selemeoğulları içinde bir hurmalık aldım. İşte müslüman olduktan sonra ilk edindiğim mal bu olmuştur."
[Buhârî, Müslim. Muvatta ve Ebû Davud.]
6663- Enes radiyallahu anh'dan: "(Annem) Ümmü Süleym, Huneyn günü
bir hançer edindi. Ebû Talha onu görünce dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! İşle Ümmü Süleym, yanında bir hançer vardır.' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Bu hançer nedir?' diye sordu. Cevabı:
'Onu edindim, çünkü müşriklerden biri bana yanaşırsa, bununla onun kamını delerim.' Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bunu duyunca gülmeye başladı. Kadın dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Sizinle olup da (Mekke'nin fethi sırasında mecburen müslüman olan) bizim dışımızdaki bozguna uğrayan azadlıları öldür!'
Şöyle buyurdu: 'Ey Ümmü Süleym! Allah kâfi geldi ve en iyisini yaptı'."
Müslim ve Ebû Dâvud benzerini nakletti; ayrıca onda şöyle geçer:
'Ebû Talha, o gün yirmi kişiyi öldürüp üzerlerinden çıkan silah ve diğer eşyalarını aldı."
6664- el-Misver radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Hevâzin'in müslüman olmuş heyeti gelip harpte kendilerinden ganimet olarak alman mal ve esirlerini geri istediler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onlara şöyle buyurdu:
'Benm yanımda §u gördüğünüz (askerler) vardır. (Onların hepsinin de bu

mallarda hakkı vardır.) Sözlerden en hoşuma gideni doğru olanıdır. (Binaenaleyh) ya esirlerinizi tercih ediniz ya da mallarınızı. Ben sizi çok beklemişim.' Evet gerçekten de o, Tâif dönüşü onları on küsur gece beklemişti. Kendilerinden iki taifeden ancak birini vereceğini anlayınca: 'Esirlerimizi seçiyoruz' dediler.
Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, müslümanlar içinde ayağa kalkıp Allah'a lâyığı ile hamd-u senada bulunduktan sonra şöyle buyurdu:
'Bu kardeşleriniz bize tevbe etmiş olarak geldiler. Ben esirlerini kendilerine geri vermeyi uygun buldum. Kim karşılıksız olarak bunu yapmak isterse yapsın.' İnsanlar: 'Gönlümüz buna hoş ve razıdır, ey Allah'ın ResulüV dediler. Onlara şöyle dedi: 'Hanginizin izin verip, hanginizin vermediğini kestiremiyorum. (Bu nedenle) Dönün de işinizi daha iyi bilen bilgeleriniz gelsinler.' Döndüler, kabilelerin bilgeleri, kendi toplulukları ile görüştüler ve geldiler ve: 'Razı olup izin verdiler' dediler." [Buhârî ve Ebû Dâvud]
6665- Onun (Ebû Davud'un) Ve Nesâî'nin Arar bin Şuayb'dan naklettikleri rivayetleri;
Onlara (Hevâzin heyetine) dedi ki: "(Ben) öğle namazını kılınca sizler kalkın ve: 'Biz, mü'min ve müslümanlar in, kadın ve çocuklarımızı (geri vermeleri) konusunda, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den yardım istiyoruz' deyiniz." Namaz kıldıklarında böyle söylediler. Ondan sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onlara şöyle buyurdu: "(Mal ve esirlerden) Bana ve Abdü' l-Muttaliboğul-larına düşenler, sizindir."
Bunun üzerine muhacirler de ensâr da: "Bi-
ze düşenler de Allah Resûlü'nündür." dediler. Akra' bin Habis şöyle dedi: 'Benim ve Temî-moğullarının payını vermiyoruz."
Uyeyne bin Hısn da şöyle dedi: "Benim ve Fezâreoğullan'nın malını, biz de vermiyoruz."
Abbâs bin Mirdâs ise şöyle dedi: "Ben ve Süleymoğulları da vermiyor."
Benû Süleym hemen ayağa kalkıp şöyle dediler. "Yalan söyledin; bize düşenler Allah Resûlü'nündür."
Ondan sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şu emri verdi: "Haydi kadınlarını, çocuklarını geri verin! Kim, şu ganimetten bir hisse ele geçirir (de sonra onu geri verirse, şunu bilsin ki iade edeceği) bu ganimet karşılığında ona Allah' m bize vereceği İlk ganimetten altı deve vermek üzerimize borçtur."
6666- Câbir radiyallahu anh'dan: "Huneyn vadisi önümüze çıkınca karnı aç atlarımızla Tihâme vadilerinden birine yöneldik. Sabahın köründe aşağı doğru İndik.

Hevâzin kabilesi vadinin dar yollarında, yanlarında âdeta pusu kurmuştu; iyice hazırlanıp bir araya gelmişlerdi. Bize tek adam gibi gönüllü askerler toplu halde şiddetli bir şekilde saldırınca, kimse kimseye bakmadan ordumuz geri dönüp kaçtı. Peygamber sallalla-hu aleyhi ve sellem sağ tarafa çekilip şöyle haykırdı: [Ey insanlar! Bana doğru gelin, buna doğru gelin!' Ama ne yazık ki Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında Ensâr, Muhacir ve Ehl-i Bey t'inden sadece birer grup kalmıştı.
Onun yanından aynlmayarak kalanlar şunlardı: Ebû Beki; Ömer, Ali, Abbâs. oğlu el-Fadl, Ebû Süfyan bin el-Hâris, Rabîa bin el-Hâris, Eymen bin ümmi Eymen ve Üsâme bin Zeyd.
Hevâzİn'den bir adam, uzun bir mızrağın başındaki siyah bayrağı eline almış olduğu halde, kırmızı bir devenin üstünde, Hevâ-zin'in Önünde duruyordu. Yetiştiği zaman mızrağı muhakkak isabet ederdi. Önünde
kimse bulamayınca arkasına dönerdi. Ali ve Ensâr'dan bir adam bir fırsatını kollayıp adama saldırdılar. Ali, arkasından devesini tökezletti, Ensârî de adamın üstüne allayıp bir darbe indirdi, adamın ayağının yansını kopardı. İnsanlar galeyana geldiler.
Onlar (Hevâzin) öylesine mağlup olmuşlardı ki, esirleri elleri bağlanmış bir halde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında görünü verdiler."
[Ahmed ve Ebû Ya'lâ.]
Ebû Ya'lâ şunu ekledi:
"Hezimete uğradıklarında, Safvân bin Ümeyye'nin kardeşi Kelde —ki o henüz müşrikti ve Hz. Peygamber'in kendisine mühlet verdiği süre içindeydi— şöyle çığlık attı: 'Dikkat edin, bugün sihir boşa çıkmıştır.' Safvân ona: 'Sus! Allah ağzını dağıtsın! Vallahi bugün Kureyş'ten bir adamın beni terbiye etmesi Hevâzİn'den bir adamın terbiye etmesinden benim için daha sevimlidir'."
6667- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
Huneyn günü ben, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem İle beraberdim. İnsanlar arkalarını dönüp kaçtılar, yanından ayrılmayip sebat edenler sadece seksen kişi idi ki tümü Ensâr ve Muhacirlerdendi. İşle Allah'ın üzerlerine 'sekînel' indirdiği kişiler onlardı. O zaman Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem katırı üstündeydi. Kalır ürktü. O, eğerden düşer gibi oldu. 'Kalk, Allah da seni yükseltsin!' dedim.
'Haydi bana bir avuç toprak ver!' buyurdu. Verdim, onları onların yüzlerine altı. Gözleri toprak doldu ve sonra şöyle buyurdu:
'Muhacirler nerede? Ensâr nerede?'
'İşte onlar orada.'

'Haydi onlara seslen!'
Seslendim, kılıçları sağ ellerinde ateş kıvılcımı gibi geldiler. Müşrikler onları görünce tabana kuvvet kaçlılar."
|Ahmed, Bezzâr, Taberânî, Mu'cemu'l-Kebfr'de.]
6668- O, (Taberânî, M. el-Kebîr'de) Yezîd bin Âmir es-Sivâî'den:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir avuç toprak alıp yüzlerine attı ve şöyle buyurdu:
'Dönün yüzleri kara olası insanlar!' Gözlerinin ağrısından kıvranmadık, gözlerini sil-medik hiçbir müşrik kalmadı".
6669- Ebû Cervel Züheyr bin Surad radi-yallahu anh'dan:
"Huneyn günü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bizi esir alıp esirleri ve ganimeti taksim etmeğe gidince, ona gelip şunu inşad ettim:
'Ey Allah'ın Resulü! Kerem içinde bize lütfet! Kendisinden umul beklediğimiz kişi sensin.
Tencerenin kaynattığı yumurtaya lütuf et! Zamanında parçalanmış perişan hale gelmiştir.
Zaman da bize hüzün ve inlemekten başka ne bıraktı ki! Gam gam üstüne, keder keder üstüne.
Ver onlara nimetler ve bahşet! Çünkü sen insanların en cömerdi ve hoşgörü sahibisin.
Hani bir zamanlar memelerini emdiğin kadınlara da lütfet, onları da bize ver!
Hani bir zamanlar küçük bir çocuktun da onların sütlerini doya doya emerdin, vücudun tartıya gelir büyürdün.
Bizi her şeyi berbat olmuş insanlar gibi bırakma! Bİz Züh(ey)r topluluğuyuz.
Bizlere bir şeyler bırak da yaşantımızı iyi veya kötü sürdürelim.
Herkes nankör davrandığında biz, verilen nimetlere şükrederiz. Yanımızda o nimetleri saklar kadrini biliriz.
Annelerinden emzirdiğin kimselere af elbisesi giydir. Çünkü affetmek büyüklerin şanından dır.
Kötüler çoğaldığı zaman, küheylanları şahlandıran ey insanların en iyisi, lütfet ve bizi bağışla!
Affını umuyoruz, ey kâinatı doğru yola çağıran, biliyoruz ki sen affeder ve yardımda bulunursun!
Affet! Allah, korktuğun şeylerden dolayı mutlaka seni de affeder, kıyamet gününde muhakkak seni zafere kavuşturur.'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bu şiiri duyunca, şöyle dedi:
'Bana ve Abdulmuttaliboğullanna düşenler sizindir.' Bunun üzerine Kureyş ve

Ensâr bunun üzerine: 'Bizim hissemize düşenler Allah ve Resûlü'nündür.'dediler. |Taberânî, Mn'c?mıt'I-Kebîr'de zayıf bir senecile.|
Derim ki: Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de, Abdullah bin Zemâhis tarikiyle, Ziyâd bin Tânk'dan —ki yüzyirmi sene yaşamıştır— o da Züheyr'den rivayet etmiştir. Lisânu'1-Mî-zân'da, onun İddia edilen illetlerinin olmadığı ispat edilerek "hasen" mertebesinde olduğu söylenmiştir.
Zehebî onun "u§ârV' (on râvili) isnada sahip rivayetlerini naklclmiştir ki bu isnadlar-dan birinin râvi zinciri şöyledir:
An Ebihhâk b. el-Hartrî an Ahmed b. el-Fahr el-Ba'lî an ismail b. Muhammed el-Makdisf an Yahya b. Mahmûd an Fâtimeti'l-Cevzâniyye an îbn Abdillah ani't-Taberânî.
6670- Onun (Taberânî'nin) İbn Anır bin el-As'dan naklettiği rivayeti:
"el-Cİ'râne'de, Hevâzin delegesi müslü-man olarak Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldiklerinde şöyle dediler: 'Biz asalet sahibi bir aşiretiz. Bildiğin gibi bize büyük bir belâ isabet etmiştir. Bize lutf et ki Allah da sana lütfetsin.'
Züheyr dedi ki: 'Kadınlarımız, sizin halalarınız ve teyzelerinizdir. Seni yetiştiren ku-caklanna alan dadılarındır. Eğer biz el-Haris bin Ebî Şemir ve Nu'mân bin el-Münzir'e katılırsak (ondan da bize senden gelen belâlar gibi belâlar gelse) onun da merhametini isterdik. Sen affı istenenlerin en iyisisin.
Sonra 'Bize lütfet' ile başlayıp 'Biz Züh(ey)r topluluğuyuz'a kadar devam eden şiirini inşad etti. İlgili hadisi zikretti.

HUNEYN'DE ŞEHİT OLANLARDAN MECMA' UZ-ZEVÂİD 'DE YER ALANLAR

Eymen bin Ümmü Eymen, Yezîd bin Zem'a, Surâka bin el-Hubâb.

EVTAS GAZVESİ VE TÂİF GAZVESİ

6671- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Huneyn gazvesinden döndükten sonra (bu savaşta bozguna uğrayıp kaçan müşrik ordusundan bir bölümünün üzerine) Ebû Âmir'i askeri bir birliğin başında Evlâs'a gönderdi. Dü-reyd b. es-Sımma İle karşılaştı. Düreyd öldürüldü ve Allah onun arkadaşlarını da hezimete uğrattı. (Resûlullalı) Beni (amcam) Ebû Âmir'Ie beraber göndermişti.
Ebû Âmir dizinden bir ok İsabet aldı. Oku atan Cüşem kabilesinden birisi idi. Sordum:
'Ey amca! Sana oku alan kimdir?'
'İşle benî öldürecek olan adam şu!' diyerek gösterdi. Ardından koşup yetiştim. Beni görünce geri döndü. Yine kaçmaya başladı; takip ettim. Bir yandan da ona şöyle diyordum: 'Ulanmıyor musun, dursana!' Bunun üzerine durdu, karşılıklı

birbirimize iki darbe indirdik; sonunda onu öldürdüm. Sonra Ebû Âmiı'e dedim ki:
'Allah düşmanım öldürdü.'
'Şu oku çıkart!' dedi. Hemen çıkarttım, (okun yerinden) su boşandı. Sonra şöyle dedi:
'Ey kardeşimin oğlu! Allah Resulüne benden selâm söyle! Benim için Allah'tan mağfiret dilesin.' Ebû Âmir yerine beni komutan bırakarak öldü.
Bu seferden geri döndüğümde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gittim, odasına girdim. Hasırdan örülmüş ve üzerine İnce şilte serilmiş bir sedir üstünde yatıyordu. Hasırın örgüleri vücudunun arkasına ve iki yanma iz yapmıştı. Başımızdan geçenleri anlattım. Bilhassa (amcam) Ebû Âmir'in: 'Söyle de, benim için Allah'tan mağfiret dilesin' dediğini kendisine ilettim.
Ondan sonra su getirtti, abdest aldı ve ellerini açıp şöyle dua etti:
'Allahım! Ebû Amir kulunu bağışla!' (Dua ederken) Koltuk altlarının beyaz tenini (ellerini çok kaldırdığı için) gördüm. Sonra şöyle
dedi. 'Allahım, kıyamet gününde onu birçok yaratıklarının veya insanların üstünde bir makamda kıl ve emniyet içinde eyle!'
Dedim ki 'Benim için de istiğfar el!' Şöyle dua etti: 'Allahım! Abdullah bin Kays'ın da günahlarını bağışla! Onu kıyamet gününde hoş ve güzel bir yere (cennete) koy!'"
[Buhârî ve Müslim|
6672- İbn Amr (b. el-Âs)'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Tâif'İ muhasara edip de onlardan bir şey elde edemediği zaman: 'Inşaallah biz yarın yola çıkacağız' buyurdu. Bu onların ağırına gitmiş olacak ki şöyle dediler: 'Fethetmeden mi gideceğiz?1
Bunun üzerine 'Sabahleyin saldırın!' buyurdu. Nihayet hücum etliler, birçokları yaralandı. Yine: 'İnşaallah yarın gideceğiz dedi Onların bu söz pek hoşlarına gitti ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de (onların bu haline) güldü." [İkisi de Buhârî ve Müslim'e aittir.)
6673- Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Tâİf kalesini kuşattığı zaman, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bekre (çıkrık) ile sarkarak ulaştım. Dedi ki: 'Nasıl sarktın?'
'Bekre (çıkrık) ile' dedim. 'Artık sen Ebû Bekre'sin?' buyurdu."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de. İsnadında Ebû'l-Minhal el-Bekrâvî vardır.]
Tâif günü şehit düşenlerden Mecma'uz-Zevâid'de yer alanlar:
Saîd bin Saîd bin el-Âs, Abdullah bin Ebî Ümeyye —ki Ümmü Seleme'nin anne-baba bir kardeşidir—, Abdülmuttalib'in kızı Âtika, ve Abdullah'ın kızı Halime.

Ensâr'dan: Sâbil bin el-Ecda' ve Rukaym bin Sabît.
6674- Buhârî:
"Tâif gazvesi sekizinci hicrî yılında meydana gelmiştir."
6675- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Taife müteveccihen yola çıktık, bir kabre rastladık. Şöyle buyurdu: 'Bu, Ebû RiğâVin kabridir.' Bu adam, Harem'de bulunup, onu savunuyordu. Çıkınca kavminin başına gelenler onun da başına geldi ve oraya defnedildi. Bunun en büyük delili, kendisiyle beraber gömülen altın daldır. İsterseniz kazın, kabri açın ve çıkartın!' Hemen büyük bir heyecanla kazdılar, kabri açtılar ve o altın dalını çıkardılar."
[Ebû Dâvud]
HÂLİD BİN EL-VELÎD'İN BENU CEZÎME'YE GÖNDERİLİŞİ, ABDULLAH BİN HUZÂFE ES-SEHMÎ'NİN VE ALKAME BİN MÜCEZZİZ EL-MÜDLİCÎ'NİN SERİYYESİ
—Ki bu sonuncunun bir Ensâr seriyyesi olduğu söylenir.—
6676- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hâlid bin el-Velîd'i Cezîme oğullan üzerine gönderdi ve (Hâlid) onları İslâm'a davet etti. Fakat onlar '(Eslemnâ =) müslüman olduk' kelimesini iyi söyleyemediler ve sürekli olarak: 'Sâbiî olduk, sâbiî olduk' dediler. Bunun üzerine Hâlid öldürmeye ve esir almaya başladı. Bizden her bir askere esirini verdi. Bir gün sonra herkese esirini öldürmeyi emretti. Dedim ki: 'Ben esirimi öldürmem. Arkadaşlarımdan hiç kimse de, (Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gidinceye kadar) esirini öl-dürmeyecektir.' Nihayet Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip durumu anlattık. Ellerini kaldırıp —iki kere— şöyle dedi: 'Al-lahım! Hâlid'in yaptıklarından uzak olduğumu sana sunarım'." [Buhârî ve Nesâî]
6677- Ali radiyallahu anh'dan; "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir seriyye (müfreze) gönderip başlarına da Ensâr'dan bir adamı tayin etti ve ona itaat etmelerini emretti. Adam bir şeyden dolayı kız-
mış olacak ki onlara şöyle dedi: 'Allah Resulü bana itaat etmenizi emretmedi mi?' 'Evet' dediler.
'Öyleyse haydi odun toplayın!' dedi; topladılar. 'Şimdi ateş yakın!1 dedi; yaktılar. 'Haydi şimdi içine girin!' dedi. Hemen girmek istediler, fakat bazıları buna karşı çıkarak birbirlerini tutup sokmadılar ve dediler ki:
'Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e ateşten kaçarak sığındık, şimdi ateşe mi gireceğiz?'
Bunlar böyle tartışırlarken ateş söndü, adamın da öfkesi gitü.

Bu vak'ayı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem duyunca şöyle buyurdu: 'Eğer onlar ona (ateşe) girselerdi, bir daha kıyamete kadar oradan çıkamazlardı. İtaat ancak bilinen ma'rûfve meşru şeylerde olur'."
[Buharî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
6678- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Alkame bin Mücezziz'i bir müfrezenin başında (savaşa) gönderdi. Ben de içlerin deydim. Savaşın başına yaklaşılınca ya da yola çıkıldıktan bir müddet sonra askerlerden bazıları (ayrı gitmek için) ondan izin islediler, o da izin verdi. Onların başına ise Abdullah bin Huzâfe bin Kays es-Sehmîyi tayin elli. Ben de onunla gidenler arasmdaydım. Yolun birinde askerler ateş yaktılar, bir şey (ısınmak ya da yemek) yapmak istiyorlardı.
(Kumandan) Abdullah —ki kendisinde biraz şaka yapma huyu vardı— dedi ki:
'Bana ilaat etmek mecburiyetinde değil misiniz?'
'Evet.'
'Size bir şey emrettiğimde yapmak zorundasınız değil mi?'
'Evet.'
'Size emrediyorum. Bu ateşin içine allayacaksınız. '
İçlerinden birtakım insanlar ateşe atlamaya hazırlandılar. Bunu görünce şöyle dedi:
'Sakın ha! Yapmayın, kendinizi tulün. Ben size şaka yaptım' dedi. (Savaştan) Dönünce Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e durumu anlattık; şöyle buyurdu:
'Onlardan her kim size Allah'a karşı isyanı emrederse, itaat etmeyin!'" |Tirmizî|
EBU MUSA İLE MUAZ BİN CE-BEL'İN YEMEN'E GÖNDERİLMESİ, ALİ İLE HÂLİD'İN YEMEN'E GÖNDERİLMELERİ; BU İKİSİ DE VEDA HAC-CINDAN ÖNCE İDİ
6679- Ebû Bürde (b. e. Mûsâ)'dan mürsel olarak:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Mûsâ ile Muâz bin Cebel'i Yemen'e her birini (Yemen'in) ayrı bir semtine gönderdi. Sonra şöyle buyurdu:
'Kolaylaştırın; güçleş-tirmeyin, müjdeleyin, ürkütüp kaçırmayın!'
Bunu müteakip her biri İşine gitti. Kendi toprağında yürüdüğü zaman arkadaşına yakın yürürdü! Böyle anlaşmışlardı ve birbirlerine selâm verirlerdi.
Muâz kendi toprağında Ebû Musa'ya yakın yürüdü, Katırı ile gitti ve ona (Ebû Mû-sâ'ya) varınca bir de ne görsün, bir adamın elleri zincirlenmiş, onun yanında duruyor.
Muâz ona sordu:
'Neden böyle yaptın?' Ebû Mûsâ cevab verdi:

'Bu adam müşlüman olduktan sonra tekrar kâfir oldu.'
'O öldürülünceye kadar katırımdan inmem' dedi.
'Zaten o öldürülmek üzere buraya getirilmiştir, in!'
'Öldürülmedikçe inmem' deyince, hemen emretti ve adam öldürüldü. O da (kalırından) indi. (Muâz) Dedi ki: 'Ey Abdullah! Sen Kur'ân'ı nasıl okursun?
'Ona son derece saygı duyarak okurum. Peki ey Muâz! Ya sen nasıl okursun?'
'Ben gece olunca hemen yatarım, biraz uykumu aldıktan sonra kalkarım, Allah'ın nasip ettiği kadar okurum. Kalkıp İbadet ettiğim zaman Allah'tan sevap beklediğim gibi uykumda da Allah'tan sevap beklerim'."
[Buharı, Müslim ve Ebû Dâvud.]
6680- el-Berâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve seli em bizi Hâlid bin el-Velîd'Ie (Yemen'e) gönderdi. Sonra Ali'yi (Hâlid'in) yerine gönderdi. Dedi ki: '(Daha önce gitmiş olan) Hâlid7 in ashabına söyle; onlardan seninle düşmanı kim takip etmek isterse, elsin. Dileyen de gitmeyip dönsün. Ben onunla düşman takip edenlerin içindeydim. Sayıca bayağı çok olan ukiyeleri (ganimet olarak) elde ettim'." [Buhârî]
6681- Büreyde radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ali'yi Hâlid'e humus (beşte biri) almak için gönderdi. Hâlid onu Ali'ye verdi. Ali ondan bir cariyeyi seçti. Sabah olunca, Ali'nin geceleyin yıkandığının farkına vardım. Bu sebepten dolayı Ali'ye kin duydum. Hâlid'e dedim ki: 'Bunu görmüyor musun?'
Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e gelince, bunu ona anlattım, şöyle buyurdu:
'Ey Büreyde/ Ali'ye mi öfkeleniyorsun?'
'Evet.'
'Ona öfkelenme! Çünkü onun humusta (ganimetin beşte birinde) bundan daha çok hakkı vardır'." [îkîsi deBuhârî'yeaittir.]
6682- el-Berâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Yemen'e iki ordu gönderdi, birine Ali'yi, Ötekine de Hâlid'i kumandan yaptı. Savaş olduğu taktirde Ali kumandan olacaktı. Derken savaş oldu ve bir kalenin Ali'nin elinde fethi müyesser oldu. Ali de elde edilen ganimetlerden bir cariye aldı. Hâlid bunun üzerine benimle Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e bu hususta bir mektup gönderdi. Mektubu verdim. Okuyunca rengi değişti ve şöyle buyurdu: 'Allah ve Resulü tarafından sevilen, Allah ve Resulünü seven adamdan ne istiyorsunuz?' Şu karşılığı verdim: 'Allah'a, Allah'ın ve Resulünün gazabından sığınırım. Ben sadece bir elçiyim.' Ondan sonra sükût buyurdu ve bir şey demedi." [Tirmizî]

ZÛ'L-HALASA, ZATU'S-SELASİL, VE TEBÛK GAZVELERİ
6683- Cerîr radiyallahu anh'dan: "Cahiliye devrinde (Yemen'de) Zû'l-Halasa ve Kâ'betu'I-Yemâniyye İle (Mekke'de) el-Kâ'betu'ş-Şâmiyye denilen bir (put) ev(i) vardı.
Bana Peygamber sallaflahu aleyhi ve sel-lera dedi ki: 'Zul-Halasa hususunda beni ra-hatlatamaz mısın?' Hemen yüz elli süvarinin başında oraya gittim. O puthaneyi kırıp yıktık ve yanında bulduğumuz kimseleri de öldürdük. Hemen gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e durumu bildirdik, bizlere ve Ahmes kabilesine dua buyurdu."
6684- Diğer rivayet:
"At üzerinde duramıyordum. (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) göğsüme öyle bir vurdu ki, parmaklarının izlerini göğsümün üzerinde gördüm. Şöyle dua etti: 'Allahım! Onu (atının üstünde) sabit kıl! Onu hem yol
gösteren, hem de hidayete erdirilmiş kıl!' Akabinde (Cerîr) hemen (puthaneye) gitti; onu paramparça edip yaktı. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir haberci gönderdi.
Cerîr'in elçisi dedi ki: 'Seni Hak ile gönderene yemin ederim ki, onu (puthaneyi) uyuz deve gibi bırakıp senin huzuruna gelmişimdir.' Bunun üzerine Ahmes'in atlarına ve adamlarına beş kere bereketle dua etti."
6685- Diğer rivayet:
"Ondan (bu duadan) sonra attan hiç düşmedim."
(Cerîr dedi ki:) "Zû'1-Halasa, Yemen'de Has'am ve Becîle'ye ait bir ev idi ki, içinde put (dikilmiş taş) vardı ve o pula tapilirdi. Bu eve Kâ'be de denirdi." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud]
6686- Ebû Osman en-Nehdî radiyallahu anh'dan, mürsel olarak:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Arar bin el-Âs'ı Zâtu's-Selâsil savaşına gönderdiği ordunun başına kumandan yaptı. Amibin gazveyle ilgili şunu anlattı: (Gazveden dönünce) Hz. Peygamber'e gelip dedim ki:
'İnsanların içinde en çok kimi seversin'?'
'Âişe'yi.'
'Erkeklerden?'
'Babasını.'
'Sonra kimi seversin?'
'Ömer'i.' Birtakım adamları daha saydı. Beni onların en sonlarında saymasından korktuğum için sükût eltim (de başkalarını sormadım)." IBuhârîve Müslim.]
Derim ki: Bu rivayet, "Fadan1" bölümünde Bühârî, Müslim ve Tirmizî'ye ait olarak nakledecektir.

6687- Şa'bî radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Zâtu's-Selâsil ordusunu gönderirken, muhacirlerin başına Ebû Ubeyde'yi, bedevilerin başına da Amr bin el-Âs'ı atadı. Onlara şöyle dedi: 'Dikkat edin, itaat edin!' Beki" bin Vâil'c hücum etmeleri emrediliyordu.
Amr gitti, Kudaa'ya hücum edip yağmaladı. Çünkü Bekr b. Vail dayıları oluyordu. Bu-
nun üzerine Muğîre bin Şu'be, Ebû Ubey-de'ye gidip şöyle dedi:
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem seni bizim başımıza komutan layin elli. Fiila-nın oğlu. topluluğun emrine uydu. Onunla bilişin olmayacak mı?1 Ebû Ubeyde şu cevabı verdi;
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bize itaati emretti. Amr, âsi gelse de ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in emrine ilaal ediyorum.' [Ahmed,mürselolarak.)
6688- Buharı radiyallahu anh'dan:
"Bu Zâlu's-Selâsil gazvesi. Lalım ve Cüzüm kabilelerine karşı yapılan bir savaştır. Zâtu's-Selâsil'in ise Bcliyy, Uzre ve Kayno-ğulları (adıyla amlan üç kabilenin) beldelerinin adı olduğu söylenmiştir."
6689- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan:
"Arkadaşlarım beni Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den, (Tebûk gazvesi için) kendilerine binek ve yük hayvanı islemem için gönderdiler. Zira onlar Tebûk gazasında onunla beraber bu 'güçlük ordusu' içinde yer almak isliyorlardı. Dedim ki: 'Ey Allah'ın Peygamberi! Arkadaşlarım, beni sana, kendilerine binek ve yük hayvanı verip harbe göndermeni rica etmek için gönderdiler. Şöyle buyurdular:
'Vallahi sizleri hiçbir şeye bindirmem,' Gaİİba kızgın bir anına rastlamıştım. (Kızgınlığının sebebini) bilmiyorum. Bana da kızmasından korktuğum için ve beni reddetmesinden dolayı üzgün, bana karşı gönlünde bir dargınlık bulunmasından endişeli olarak arkadaşlarıma gitlim. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in söylediklerini kendilerine bildirdim. Aradan çok geçmeden Bilâl'ın şöyle seslendiğini duydum:
'Abdullah bin Kays nerede?'
'Ben buradayım' dedim. 'Haydi hemen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem.'e icabet et!' dedi.
Ona varınca şöyle buyurdu: 'Al bu iki çift ieveyi, §u iki çift devayı de al, (toplam) altı leve! Bunları ben Sa'd'dan satın alıyorum. Şunları arkadaşlarına götür ve de ki: 'Allah m da Allah' in Resulü sîzi develer üzerine bin-
diriyor, artık bunlara binin.' Ben de bu develeri arkadaşlarıma götürerek:

"Resûlullah sal-iallahu aleyhi ve sellem, bunları binmeniz için size gönderdi. Ancak sizden biriniz benimle gelip de Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den sizin için talepte bulunduğum zaman söylediği sözü işiten ve ilk Önce vermeyip de sonra verişini (gören) birine beraber gitmedikçe yakanızı bırakmam. Böylece sizler Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in söylemediği bir sözü benim size söylemiş olduğum zaıimna kapilmayasımz.' Bana şu cevabı verdiler:
'Vallahi sen bizim yanımızda elbette doğru sözlü olarak kabul edilen bir adamsın. Bununla birlikte söylediğini de yaparız.'
Akabinde Ebû Mûsâ, onlardan bir kişi ile birlikte yola çıktılar. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sözünü işiten ve onlara (evvelce) vermeyip sonradan verdiğini görenlerin yanına vardılar. Onlar da Ebû Mûsâ'nm kendilerine anlattıklarının aynısını anlattılar."
6690- Vasile radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Tebûk gazvesi İçin çağrıda bulundu. Ben de onu takiben Medine'de: 'Mâlî ganimetten hissesini almak şartıyla bir kimseyi devesine kim bindirir?' diye bağırdım.
Ensâr'dan yaşlı bir adam dedi ki: 'Kendisine nöbetleşe bindirmem ve yiyeceğini vermem karşılığında onun payı (savaştan elde edeceği) hakikaten bizim mi olacak?' dedi. 'Evet' dedim.
'Öyleyse Allah'ın bereketi üzere haydi yürü!' (Bu) Hayırlı arkadaş ile yola çıktım. Allah, bize ganimetler ihsan etti; develer elde ettim, onları önüme katıp getirdim. Ensârî'nin yanma vardım. Devesinin semerinin deri kaşından birinin üzerine oturup:
'Haydi onları öne doğru sür!' dedi. Sürdüm; 'şimdi de çevir geriye doğru sür!' dedi.
'Ne güzel develerin var!' deyince, şöyle dedim: "Bunlar senin için şart koştuğum ganimetindir.' Cevap verdi: 'Ey yeğenim! Gani-
metimi al, götür! Biz senin hissenden başka bir şey (yani âhirel sevabını) kastetmiştik'."
6691- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan:
"O, Tebûk günü, 'güçlük ordusunda' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sadakayı emrettiği zaman Osman'ın olağanüstü davranışına şahit oldu.
Arap hiristiyanları, Heraklius'a şöyle bir mektup yazdılar:
'Peygamberlik iddia eden adam mahvolmuştur. Büyük bir kıtlık ve sıkıntı ile karşı karşıya kalmıştır, malları da helâle olmuştur, fırsat bu fırsat, ne duruyorsunuz hücum etsenize!' Heraklius da. ileri gelen adamlarından birinin

komutasında kırkbin kişilik ordu gönderdi.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu duyunca her gün minberde şöyle dua etmeye başladı:
'Allahını! Eğer bu cemaat yok olursa sana, yeryüzünde asla ibadet edilmez, insanların hiçbir gücü ve kuvveti kalmaz,'
Osman, ticarî amaçla Şam'a göndermek üzere bir kervan hazırlamıştı; şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! İşte size yuları, çulları ile tam ikiyüz deve. İkiyüz de ûkiye (altın).' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Allah'a hamd etli. İnsanlar da tekbir getirdiler. Osman hemen gidip ikiyüz deveyi getirdi ve sadakayı da ortaya serdi. Ondan sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini duydum: 'Bugünden sonra Osman'ın işleyecekleri kendisine zarar vermez'."
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir senedle.|
6692- İbn Şihâb radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Rûm ve Şam'daki arap hıristiyanlarınt hedef alarak, Tebûk harbine çıktı." [Rezîn]
BENU'L-MÜLEVVAH, RAİYYETU'S-SÜHEYMÎ VE DİĞERLERİNİN SERİYYELERİ
6693- Cündeb bin Mekîs radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Abdullah bin Gâlib el-Leysî'yi bir seriyyenin başında gönderdi; ben de içlerindeydim. Onlara Kedîd'de bulunan Benû Mülevvah (kabilesine) baskın düzenlemelerini emretti. Çıktık, Kedîd'e varınca, el-Hâris bin el-Bersâ el-Leysî'ye rastlayıp onu yakaladık. Dedi ki: 'Ben Allah Resulüne gitmek ve onun nezdin-de müslüman olmak için yola çıktım.' Şöyle dedik: 'Eğer sen müslüman isen seni bir ya da iki gün bağlamamız sana bir zarar vermez. Eğer değilsen, durumunu iyice anlayıp güve-ninceye dek seni bağlarız' dediler ve onu iyice bağladılar." |Ebû Dâvud]
6694- Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de:
"Cündeb dedi ki: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Gâlib ibn-i Ebcur el-Leysî'yi gönderdi."
(Yukardaki) hadisi zikretti ve ona şunu ilave etli: "Sonra bizimle olan siyah adamı ona nezaret etmek üzere geride bıraktık. 'Biz geri dönüp gelinceye kadar onu bekle! Sana karşı gelirse, başını kes!' dedik.
Sonra yola koyulduk, Kedîd'e vardık. İkindiden sonra orada konakladık. Arkadaşlarım beni kendileri için bir gözcü olarak gönderdiler. Olanları iyi görebilmem İçin bir tepeye tırmandım; akşamdan önce orada bulundum. Bir adam çıktı ve beni yokuşta gördü. Karısına dedi ki: 'Vallahi gündüz görmediğim bir şeyi ben şimdi bu tepede bir karartı olarak görüyorum. Git bak, sakın senin

bazı kaplarını sürükleyen köpekler olmasın!'
Baktı ve şöyle dedi: 'Hayır vallahi bir şey bulamıyorum.'
'Öyleyse bana bir yay, iki ok ver!' dedi. Kadın da onun emrini yerine getirdi. Nihayet bana ok attı, yan tarafıma saplandı ve hareket etmeden onu çıkarttım. Bir tane daha attı, onu da omuz başıma değdirdi, onu da çektim çıkardım. Yine kımıldamadım. Karısına dedi ki: 'Vallahi iki okum da ona karıştı(saplandı). eğer bir gözcü olsaydı mutlaka kımıldardı.' Sabah olunca gider oklarımı alırım; onları köpekler çiğneyecek değil ya!"
Ondan sonra onlara biraz mühlet verdik, hayvanları geldi. Onları sağdılar, yatağa yattılar, geceden epey bir zaman geçtikten sonra aniden hücum ettik, öldürdüklerimizi Öldürdük. Hayvanlarını önümüze katlık; içlerinden biri çığlık attı. Fakat biz tabana kuvvet yürüdük. İbnü'l-Bersâ ve arkadaşına geldik. Onu da alıp götürdük. İnsanlar çığlıklar atarak bize doğru yürüdüler, aramızda sadece bir vadi vardı. Havada ne yağmur vardı ve ne de bulut.
Allah tarafından bîr sel geldi, biz vadinin bir tarafında kaldık; onlar öbür tarafında kaldılar. Onlar karşı taraftan bize baka kaldılar, tek ki-şİ bile bu tarafa bir adım bile alıp geçemedi.
6695- Şa'bî, Raiyelu's-SuheymîradİyaIla-hu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve selleın ona bir (İslâm'a davel amacıyla) mektup yazdı. O ise, mektubu alıp onunla kovasını yamadı.
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona bir müfreze gönderdi. Onun ne malını, ne ailesini, ne koyununu, ne sığırını ve ne de devesini bırakmayıp hepsini aldılar. Kendisi çıplak olarak kaçtı, eğersiz atına bindiği gibi daha önce müslüman olan kızı ve damadının yanma vardı.
Kızı onu öyle çıplak görünce, üzerine bir örtü attı ve sordu: 'Ne'n var, ne oldu?' Başına gelenleri bir bir anlattı. Adam sordu:
'Kocan nerdedir?'
'Develerin yanındadır' dedi. Hemen onun yanına gitti. O da: 'Ne'n var?' diye sorunca ona şöyle cevap verdi: 'Başıma gelenleri sorma; ne ineğim, ne devem, ne koyunum, ne ailem, ne de param kaldı, hepsini alıp götürdüler. Ben şimdi Muhammed'c gitmek istiyece-ğim, malım taksim edilmeden bari yetişeyim.'
'Al devemi de git!' dedi. 'Ona ihtiyacım yok' dedi ve çobanın yük devesini aldı. Üzerinde bir elbise ile çıktı. Öylesine kısa bir elbise idi ki, başını örtünce kıçı, kıçını örtünce başı meydana çıkıyordu. Tanınmaktan hoşlanmıyordu. Nihayet Medine'ye vardı.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sabah namazını kılınca, dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Ver elini de sana biat edeyim!' dedi. Elini uzattı, onun eli

üzerine koymak istediğinde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem elini çekti. Bunu tam üç kere yaptı. Üçüncüsünde sordu: 'Sen kimsin?'
'Ben Raiyetü's-Süheymî'yim' dedi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, onun kolunu kaldırıp şöyle dedi: 'Ey müslümanlar topluluğu! İşte Raiyetü's-Süheymî denilen adam budur. Kendisine yolladığım mektubu yırtıp onunla kovasını yamayan adam iste budun' Bunun üzerine ona yalvarmaya başladı. Ve sonunda dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Ailem ve malım ne oldu? Onları istiyorum.' 'Malım, soruyorsun, o taksim edildi. Ailene gelince görebildiğini ve gücün yettiğim alırsın.' Derken, devesini tanıdı, oğlunu da. Oğlu onun yanında duruyordu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dönüp 'İşte oğlum budur!' dedi.
'Ey Bilâl onunla çık ve oğluna: 'Bu senin baban mıdır?' diye sor.
'Evet' derse onu ona ver!' Çıktı, sordu, o da: 'Evet' dedi ve oğlunu bunun üzerine ona verdi. Daha sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dönüp şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Ashabına bu kadar {senin gibi) düşkün olan birini bugüne kadar görmedim.'
'İşte bu bedevilerin sefilidir' buyurdu."
[Ahmed veTaberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
6696- Onun (Taberânî'nin) başka bir kanaldan naklettiği rivayeti:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona (Raiye'ye) dedi ki: 'Taksim edilmeden önce malına yetişirsen onu almakta sen herkesten fazla hak sahibisin."
6697- Esma bint Yezîd radiyallahu an-hâ'dari:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Mudar kabilesinin çölde oturanları üzerine bir seriyye gönderdi.
Anlattıklarına göre onlar, sahrada bir yerde konakladılar. Sabah olunca bir çadır gördüler. İçinde bir adam, etrafında da koyunlar vardı.
'Bize bir koyun keser misin?' diye rica eltiler. Adam onlara bir koyun kesti; yüzdüler, pigirdÜer. Sonra bir tane daha kesti onu da yüzüp pişirdiler. Öğlen vakti sıcak basınca, sığınacak gölgelikleri olmadığı için koyunların gölgelendiği yeri adamdan istediler. 'Biz burada gölgelenmeye bu koyunlardan daha lâyığız' dediler. Adam dedi ki: 'Eğer koyunları buradan çıkartırsam sıcaktan ölür ve yavrusunu düşürür. Ben. Allah'a ve Resulüne iman ettim, namaz kıldım, zekât verdim.' Dinlemediler ve adamın koyununu zorla uzaklaştırdılar, çok geçmeden koyunlar yavrularım düşürdüler. Adam hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve seliem'e koşarak gitti ve başından geçenleri anlattı. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem çok öfkelendi:

'Otur, o topluluk gelinceye dek bekle/' dedi. Nihayet onlar da geldiler. Onlara: 'Neden böyle yaptınız?' diye sorduğunda hepsi yalan söylediler ve yaptıklarını inkar ettiler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir an düşünceye daldı. Bedevî dedi ki: 'Benim doğru söylediğimi onların yalan söylediklerini hiç şüphe yok ki Allah biliyor. Ey Allah'ın Nebisi! Mutlaka Allah sana bunu bildirecektir.' Ondan sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kalbine adamın doğru söylediği ilham olundu. Bunun üzerine onları bir bir çağırdı ve doğru söylemeleri hususunda and verdi. Hepsi ayrı ayrı Bedevinin söylediği gibi söylediler ve suçlarını böylece itiraf clmiş oldular.
Ondan sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ayağa kalktı ve şöyle buyurdu:
'Neden pervanelerin(kelebeklerin), ateşe üşüştükleri gibi yalana üşüşüyorsunuz?'"
[Taberftnî, Mu'cemtı"I-Kebi^'de leyyin bir scneılle.|
6698- İbn Abbâs radiyallahu anlı'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bir müfreze gönderdi. Galip gelip ganimetler elde ettiler. (Mağlup düşmanların) aralarında bir adam vardı, dedi ki: 'Ben onlardan değilim. Ancak ben onlardan olan bir kadına âşık oldum; bırakın beni onu göreyim; sonra bana islediğinizi yaparsınız.'
Ondan sonra uzunca esmer bir kadının yanına vardı. Ona (kadına) şöyle dedi: 'Ey Hubeyş! Hayat sona ermeden müslü-man ol. Biliniz ki ya hile yoluyla ya da peşinize düştüğümde İsterse daracık sokaklarda olsun, size ulaşabilirini. Ne dersiniz? Yağmurlu gecelerde yollara düşmenin zorluğuna katlanan aşığın sevdiğine ulaşması hak değil midir?
Kadın 'Evet bu, senin diyetin olur1 dedi. Ondan sonra adam geldi. Bunun üzerine o şahsın boynunu vurup öldürdüler. Kadın gelip üzerine kapandı, bir veya iki defa hıçkırdı, sonra o da öldü.
Döndüklerinde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bu durumu haber verdiler; şöyle buyurdu:
'İçinizde merhametli biri yok muydu?'
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr vel-Evsat'ta.]
6699- İsâm el-Müzenî radiyallahu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir ordu veya seriyye gönderdiği zaman onlara şöyle derdi: 'Bir mescid görürseniz, ya da bir müezzini ezan okurken duyarsanız, kimseyi öldürmeyin!' Bunun üzerine biz bir seriyye ile yola çıktık. Tihâme topraklarına varınca, hayvanlarını önüne katmış giden bir adama rastladık. Ona İslâm'ı arzettik.

Dedik ki: 'Sen müslütnan mısın?'
'Nedir İslâm?" diye sordu. Biz ona bildirdik, bilmediğini anladık.
Dedi ki:'Ya ben müslüman olmazsam, bana ne yaparsınız?'
'Öldürürüz seni' dedik.
'Tahtırevanında kadın bulunan develer ye-lişinceye dek bana müsaade eder misiniz?'
'Evet. Bize yetişirler.' Çıktı bir de ne görsek tahtırevanında bir kadın var. Ona dedi ki: 'Ey Hubeyş, hayat(ın) bitmeden müslüman ol!'
Kadın: 'Ardı ardına ondokuz kere müslüman olurum.'dedi.
Sonra adam şöyle dedi: 'Biliniz ki ya hileyle ya da isterse daracık sokaklarda olsun peşinize düşerek size ulaşabilirim. Ne dersiniz? Yağmurlu gecelerde yollara düşmenin zorluğuna katlanan aşığın sevdiğine ulaşması hak değil midir?' Bunu size ailem y anırtıdayken söyledim artık hiçbir kabahaüm kalmadı. Sonra şöyle dedi: 'Bana sevgi ver, her çirkin yüzlü kadın gelmeden. Bana sevgi ver, çekirdekler mahvolmadan. Emir, sevgili ile ayrılıp uzaklaşmadan.' Sonra bize geldi ve:
'Bana dilediğiniz yapabilirsiniz' dedi.
Hemen onu alıp boynunu vurduk. Kadın da tahtırevanından indi ve üzerine abanıp kendisi de ölünceye kadar ağladı."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de ve Bezzâr]
DİNDEN DÖNENLERLE YAPILAN SAVAŞ
6700- Şa'bî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Öldükten sonra insanlardan bazıları dinden döndüler. Bir kısmı şöyle dedi: 'Biz namaz kılarız, fakat zekât vermeyiz.' Bunun üzerine bazıları (halîfe) Ebû Bekr'e dediler ki: 'Onların bu teklifini kabul et!'
Şu cevabı verdi: 'Bir dişi keçiyi bile zekâl olarak vermekten kaçınsalar dahî onlarla savaşırım.'
Daha sonra Hâlid bin el-Velîd'i (onların üzerine) gönderdi. Adiy bin Hatim de Tayy'lı bin kişi ile birlikte gelip doğruca Yemame'ye yöneldi. Âmiroğulları Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in valilerini öldürmüş ve ateşte yakmışlardı. Onun için Ebû Bekr, Hâlid bin el-Velîd'e: 'Onları öldür ve ateşte yak!' diye mektup yazdı. Birini yerine getirdi. Sonra yoluna devam etti. Sulak yere varınca, ona şöyle diyerek çıktılar: 'AHahu Ekber, Allahü ekber! Allah'tan başka ilah olmadığını, Mu-hammed'İn O'nun kulu ve Resulü olduğuna şehadet ederiz.' Bunu duyunca onlardan elini çekti. Ebû Bekr ona yoluna devam etmesini Hîre'ye oradan da Şam'a gitmesini emretti.

Hîre'ye İnince, Fâris ehline mektup yazdı. Sonra onlara hücum etti. Sevrâ'ya varınca birçok kimseyi öldürdü ve esir aldı. Sonra Ay-nu'l-temr'e hücum etti. Omda da birçok kimseleri öldürdü, bir o kadarını da esir aldı. Sonra da Şam'a vardı. Yazdığı mektup şudur: 'Bismillahirrahmanirrahîm. Hâlid bin el-Ve-lîd'den Fâris'in Mirzalarına (beylerine); selâm hidayete uyana olsun!
Ben kendinden başka hiçbir ma'bûd olmayan Allah'a haınd ederim. Topluluğunuzu dağıtan, başınıza i§ açan, mülkünüzü (hakimiyetinizi) elinizden alan O'dur. Size bu mektubum ulaşınca benimle zimmet akdi yapın! Bana cizye verin! Bana eınân gönderin! Aksi halde, kendinden başka hiç bir ilah bulunmayan Allah'a yemin ederim ki, ölümü, sizin yaşamayı sevdiğiniz gibi seven bir ordu ile gelip mülkünüzü darmadağın ederim. Sizi öldürürüm.' |Ebû Ya'lâ leyyin bir senedle.|
6701- (Muhammed) İbn İshak'dan:
"Hâlid bin el-Velîd, Yemâme'deki işini bitirince, el-AIâ bin el-Hadremî'yi Bahreyn'e gönderdi. el-AIâ, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in el-Münzir bin Sâvî el-Abdî'ye gönderdiği kişidir. el-Münzir o zaman müslü-man olmuştu. el-AIâ orada Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in valisi olarak ikamet ediyordu.
Bahreyn'de mürted olanlarla birlikle Ra-bia da mürted olmuştu. Yalnız el-Cârud bin Amr ve kendisine tâbi olan kavmi dininde sabit kalmıştı.
Rabîa kabilesi Bahreyn bir araya gelip mürted oldu. Dediler ki: 'Biz hakimiyeti Münzir ailesine teslim edelim." Bu hususla Münzir bin en-Nu'mân'Ia konuştular. Ona el-Garur deniliyordu. O ve onunla beraber diğerleri de kılıçlarını kuşanmış olarak müslüman olunca: 'Ben aldatan değil, meğer aldanmı-şim' demeye başladı. Rabîa Bahreyn'de diğerleriyle bir araya gelince, müslümanların üzerine yürüyüp Cevâsâ'da onları kuşattılar. Az kalsın müslümanlar yorgunluk ve sıkıntı-dan helak olacaklardı. Abdullah bin Hazaf el-Amirî bu hususta şöyle dedi:
'Ebû Bekr'e ve Medine delikanlılarının tümüne elçi gönder!
Cavâsâ'da mahsur kalacak gençlerin var mıdır?
Biz Rahman'a tevekkül etlik. Mütevekkil olanlar için zafer bulduk.'
Ondan sonra el-Alâ emrindeki arap ve acem askerleri ile oraya gitti ve onların tümünü kılıçtan geçirdi. Böylece onlar yenilip perişan oldular."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebfr'âe uzun bir metinle. |
6702- Huzeym bin Evs radiyallahu anh'-dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şu bembeyaz Hîre bana kaldırılıp (gösterildi). İşte Nüfeyle kızı Şeyınâ alaca katıra binmiş siyah bir örtü Örtmüş."

Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Eğer ben Hîre'ye girersem ve onu o kılıkta görürsem o benim olsun mu?"
"O senin olsun!" buyurdu.
Daha sonraları bîr kısım araplar dinden döndüler. Biz Kays'a karşı savaş açmişlık. Onlardan birisi de Uyeyne bin Hısn idi. Talha bin Huveylid el-Ansî'ye de savaş açmıştık. Hâlid bin el-Velîd, Müseyleme üzerine yürümüştü; biz de onunla birlikteydik.
Orada işimiz bittikten sonra Basra'ya yöneldik. Hürmüz'ü büyük, kalabalık bir asker topluluğunun başında bulduk, arapara karşı Hürmüz'den daha büyük düşman yoktu. Hatla 'Hürmüz'den daha kâfir' diyerek onunla darbımeselde bulunurdu.
Onun karşısına Hâlid bin el-Velîd çıktı ve onu Öldürdü. Üstündeki eşyasını ganimet olarak aldı. Sadece başlığının değeri yüzbin dirhemdi.
Sonra ilerledik, Hîre'ye girdik. Orada bizi ilk karşılayan, alaca katır üstünde siyah bir başörtüsü örtmüş olan Şeymâ oldu. Dedim ki:
'İşle Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bana hibe ettiği kadın budur.' Hâlid benden bu hususta delil istedi. Delil getirip is-bat ettim, Bunun üzerine Hâlid onu bana teslim etti. Derken kardeşi Abdü'l-Mesih gelip: 'Onu bana sat!' dedi.
' Vallahi binden aşağı vermem' dedim. Bunun üzerine bana bin dirhem verdi. Bana denildi ki: 'Eğer yüzbin deseydin yine de sana verirdi.' Dedim ki: 'Binden fazla para olduğunu bilmiyordum. '
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de uzun bir metinle.]

TAHRİC

===

6348-Bu hadisi Buhârî (menâkıb 23, IV, 166), Kuteybe an Ya'kb b. Abdirrahman an Amr an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etmiştir.
6349-Bu sahîh hadisi Müslim (fadâil 1, s. 1782) ve Tirmizî (no. 3605-6), el-Evzâî an Ebî Ammâr Şeddâd an Vâsile asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6350-Bu hadisi Tirmizî (no. 3607), Yûsuf b. Mûsâ an Ubeydillah b. Mûsâ an İsmaîl b. e. Hâlid an Yezîd b. e. Ziyâd an Abdillah b. el-Hâris ani'l-Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında hasen hükmü verdi.
6351-Heysemî'ye göre isnâdında yer alan Hasan bin Ferkad zayıf bir râvidir (Mecma‘ VIII, 218).
6352-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerden oluşmuştur (Mecma‘ VIII, 214).
6353-Râvilerinden Muh. b. Ca'fer b. Muh. b. Alî'nin bir rivayeti hakkında el-Hâkim, Müstedrek'inde sıhhat hükmü vermiştir. Ancak bu şahıs hakkında menfi sözler sarfedilmiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 214).
6354-Heysemî, ne el-Medînî'yi, ne de onu şeyhi Ebû'l-Huveyris'i tanımadığını, buna karşılık diğer râvilerinin güvenilir kimselerden oluştuğunu söylemiştir (Mecma‘ VIII, 214).
6355-Heysemî, isnâdında tanımadığı bir râvinin mevcudiyetine işaret etmiştir (Mecma‘ VIII, 218).
6356-Aynı şekilde Heysemî'nin hâlini bilmediği bir râvi, isnâdında mevcuttur (Mecma‘ VIII, 219).
6357-Bu rivayeti Tirmizî (no. 3609), el-Velîd b. Şücâ' ani'l-Velîd b. Müslim ani'l-Evzâî an Yahya b. e. Kesîr

an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında hasen sahîh garîb hükmü verdi.
6358-Bu hadisi Ahmed, (Müsned IV, 127, 128), üç ayrı tarikten olmak üzere Saîd b. Süveyd an Abdillah b. Hilâl es-Sülemî ani'l-İrbâd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Saîd, İbn Hibbân'a göre güvenilir bir râvidir. Abdullah ise Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 223).
6359-Buhârî, Sahîh, menâkıbu'l-Ensâr 28, IV, 238.
6360-Bu hadisi Mâlik (esmâ'un-Nebî 1, s. 1004), Abdirrezzâk (Ono. 19657), Ahmed (IV, 80, 84), Buhârî (menâkıb 17, IV, 162; tefsir Saff 1, VI, 62), Müslim (fadâil 124-5, s. 1828) ve Tirmizî (no. 2840), ez-Zührî an Muh. b. Cübeyr b. Mut'im an ebîhî Cübeyr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6361-Bu sahîh hadisi Müslim (fadâil 126, s. 1828-9), İsh. b. İbr. el-Hanzelî an Cerîr ani'l-A'meş an Amr b. Murre an Ebî Ubeyde an Ebî Mûsâ senedi ile tahrîc etti.
6362-Bu ziyade Ahmed'in (Müsned IV, 395, 404, 407) Ebû Mûsâ rivayetinde de yer almıştır.
Huzeyfe hadisinin (V, 405), râvileri güvenilir kimselerden oluşmuştur (Mecma‘ VIII, 284).
6363-Râvilerinden Urve b. Mervân, hadiste güçsüz bir kimsedir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 284).
6364-Heysemî, bunun isnâdı hakkında bir hüküm serdetmemiştir (Mecma‘ VIII, 284).
6365-Bu hadisi Buhârî (menâkıb 17/3, IV, 162) ve Nesâî (talâk 25, VI, 159), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6366-Bu hadisi Tirmizî (no. 3619), Muh. b. Beşşâr an Vehb b. Cerîr an ebîhî an Muh. b. İshâk ani'l-Muttalib b. Abdillah b. Kays b. Mahrame an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında hasen garîb hükmü verdi.
Bir başka rivayeti kuşların tersi yerine "fiilin tersi" şeklinde geçmiştir.
6367-Heysemî'ye göre isnâdında yer alan Ca'fer b. Mihrân es-Sebbâk hakkında ihtilâf olan bir kişidir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 257).
6368-Bu hadisi Ahmed (I, 277), Mûsâ b. Dâvud an İbn Lehî'a an Hâlid b. e. İmrân an Haneş es-San'ânî an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
İbn Lehî'a hakkında ihtilâf vardır. Sâir râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ I, 196).
6369-Heysemî'ye göre her ikisinin de râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 221).
6370-Bu hadisi Ahmed (Müsned IV, 184-5), Bakiyye an Buhayr b. Sa'd an Hâlid b. Ma'dân an İbn Amr es-Sülemî an Utbe b. Abd es-Sülemî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ VIII, 222).
6371-Bu hadis Müsned'in ziyâdelerindendir (V, 139). Abdullah b. Ah. b. Hanbel'in isnâdı şöyledir: Muh. b. Abdirrahîm el-Bezzâz an Yûnus b. Muh. an Muâz b. Muh. b. Ubeyy b. Ka'b an ebîhî Muh. b. Muâz an Muâz an Muh. an Ubeyy.
Râvileri Heysemî'ye göre İbn Hibbân tarafından tevsîk olunan güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 223).
6372-Râvilerinden Abdurrahman b. Uyeyne ile Seleme b. Muhârib'i Heysemî tanımadığını söylemektedir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 224).
6373-Bu hadisi Müslim (imân 261), Şeybân b. Ferrûh an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes sahîh senedi ile tahrîc etti.
6374-6375-Bu hadisi Tirmizî (no. 3624), el-Fadl b. Sehl an Abdirrahman b. Gazvân an Yûnus b. e. İshâk an Ebî Bekr b. e. Mûsâ an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında hasen garîb hükmü verdi.
6376-6377-Bu hadisin rivayetleri Buhârî'ye aittir. Bunu Buhârî (enbiyâ 21, IV, 124; tefsîr Alak 96, 1, 1-3; VI, 87-89; ta'bîr 1, VIII, 67-8), Müslim (imân 252-54, s. 139-42) ve Tirmizî (no. 3632), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6378-6380-Bu hadisin rivayetleri de Buhârî'nin lafzıyladır. Bunu Ahmed (III, 306, 392), Buhârî (tefsîr Müddessir 74/4-5, VI, 75-76), Müslim (imân no. 255-8, s. 143-5) ve Tirmizî (no. 3325), ez-Zührî ve Yahyâ an Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6381-Bu hadisi Buhârî (bed'ul-vahy 1/2, I, 2-3), Müslim (fadâil 87, s. 1816-7), Tirmizî (no. 3634) ve Nesâî (iftilâh 37, II, 146), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6382-Bu hadisi Tirmizî (no. 3173), Abdürrezzâk an Yûnus b. Süleym ani'z-Zührî an Urve an Abdirrahman b. Abdilkârî an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti. İsnâdı hakkında sahîh hükmü verdi.

6383-Bu hadisi Müslim (fadâil no. 88, s. 1817), Muh. b. el-Müsennâ an Abdila'lâ an Saîd an Katâde ani'l-Hasan an Hittân b. Abdillah an Ubâde senedi ile tahrîc etti.
6384-Bu hadisi muhtelif lafızlarla Buhârî (cezâu's-sayd 19, II, 217; umre 10, II, 202; mağâzî 56/6, V, 103; fadâilu'l-Kur'ân 2/2, V, 97), Müslim (hacc no. 6-10, s. 836-8) ve Nesâî (menâsık 29, V, 130-1; 44, V, 142), Safvân b. Ya'lâ an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6385-6386-Bu hadisi Buhârî (vudû' 69/2, I, 65; salât 109, I, 131-2; cihâd 98/4, IIII, 234; menâkıbu'l-Ensâr 29/1, IV, 238-9; mağâzî 7, V, 5), Müslim (cihâd 107, s. 1418-9), Nesâî (tahâret 192, I, 161), Ebû İshâk an Amr b. Meymûn an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'e aittir.
6387-Bezzâr (no. 2398), bunu İbr. b. Abdillah b. el-Cüneyd an Dâvud b. Amr ani'l-Müsennâ b. Zür'a an Muh. b. İshâk ani'l-Eclâh an Ebî İshâk senedi ile tahrîc etti.
Eclah, ihtilaflı bir râvidir (Mecma‘ VI, 18).
6388-Heysemî'ye göre Ebû Ya'lâ'nın râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VI, 15).
6389-Râvilerinden Muh. b. Amr b. Alkame'nin rivayetleri hasen olarak kabul edilmiştir. Taberânî'nin diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VI, 16).
6390-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2686), Alî b. el-Hüseyn er-Rakiyy an Abdillah b. Ca'fer er-Rakiyy an Ubeydillah b. Amr an Zeyd b. e. Üneyse an Amr b. Murre an İbrâhîm senedi ile tahrîc etti.
6391-Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VI, 17).
6392-Mürsel bir rivayet olması yanısıra isnâdında yer alan Züheyr b. el-Alâ zayıf bir râvidir (Mecma‘ VI, 19).
6393-Râvilerinden Eclah el-Kindî, hakkında ihtilâf vâki olan bir râvidir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 20).
6394-İsnâdında yer alan İbr. b. Alî b. el-Hüseyn er-Râfikî zayıf bir râvidir (Mecma‘ VI, 21).
6395-Bu hadisi Ahmed (IV, 63), Ebû'n-Nadr an Şeybân an Eş'as an raculin senedi ile tahrîc etmiştir. Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VI, 22).
6396-6397-Ahmed'in (Müsned I, 84) isnâdı şöyledir: Esbât b. Muh. an Nuaym b. Hakîm el-Medâinî an Ebî Meryem an Ali.
Heysemî'ye göre tüm musanniflerin râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 23). İlk hadis Ahmed'in lafzıyladır.
6398-Râvilerinden Muh. b. İshâk, burada hadisi dinlediğini "semâını" tasrîh etmiştir (Mecma‘ VI, 24).
6399-Râvilerinden Hadîc b. Muâviye'yi Ebû Hâtim tevsîk etmek ve "Bazı rivayetlerinde zaaf vardır" demiştir. İbn Maîn'e göre de o, zayıftır. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 24).
6400-Ahmed (V, 290-1), bunu Ya'kb an ebîhî an Muh. b. İshâk an Muh. b. Müslim b. Ubeydillah b. Şihâb an Ebî Bekr b. Abdirrahman b. el-Hâris b. Hişâm an Ümmi Seleme senedi ile tahrîc etti.
Râvileri Sahîh ricâlindendir. İbn İshâk da "semâını tasrîh" etmiştir.
6401-Râvi Umeyr b. İshâk'ı İbn Hibbân ve bir başkası tevsîk etmiştir. Ancak onun hakkında zararsız bir söz de sarfedilmiştir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VI, 29).
6402-Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VI, 31).
6403-Taberânî'nin bu rivayeti mürseldir. İsnâdında yer alan Muh. b. Kesîr es-Sekafî zayıf bir râvidir (Mecma‘ VI, 32).
6405-Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 7, IV, 83) ve Müslim (cihâd no. 111, s. 1420-1), Yûnus ani'z-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6406-İsnâdında yer alan Muh. b. İshâk güvenilir olmakla birlikte "müdellis" bir râvidir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 35).
6407-Bu hadisi Ahmed (III, 390), Esved b. Âmir an İsrâîl an Osmân b e. Muğîre an Sâlim b. ebî'l-Ca'd an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 35).
6408-Ahmed'in (V, 427) isnâdı şöyledir: Ya'kb b. İbr. an ebîhî an Muh. b. İshâk ani'l-Husayn an Abdirrahman b. Amr b. Sa'd b. Muâz an Mahmûd.
Bu isnâdın râvileri Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 36).
6409-İbn İshâk'a kadar râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 46).

6410-Mürsel olan bu rivayetin isnâdı içinde yer alan râvilerden İbn Lehî'a hakkında ihtilâf vardır. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 42).
6411-Râvilerinden, Ya'kb b. Muh. ez-Zührî, Haccâc b. eş-Şâir'in indinde güvenilir, çoğunluğa göre ise zayıftır (Mecma‘ VI, 42).
6412- Ahmed'in (III, 460-1) isnâdı şöyledir: Ya'kb an ebîhî an İbn İshâk an Ma'bed b. Kâ'b b. Mâlik an Kâ'b.
Burada İbn İshâk, semâını tasrîh etmiştir. Bütün râvileri güvenilir kimselerdir.
6414-Ahmed (IV, 119), Yahyâ b. Zekeriyyâ b. e. Zâide an ebîhî ani'ş-Şa'bî senedi ile tahrîc etmiştir.
Mürsel olan bu isnâdın râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VI, 48).
6415-Heysemî'ye göre isnâdında yer alan Alî b. Zeyd ihtilâflı bir râvidir (Mecma‘ VI, 49).
6416-Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 50).
6417-İsnâdının râvilerinden İbn Lehî'a, hadisleri hasen sınırında olan zayıf bir râvidir (Mecma‘ VI, 51).
6418-İsnâdında zayıf bir râvi olan İbn Şebîb'e rağmen Bezzâr, senedi hakkında "hasen" hükmü vermiştir (Mecma‘ VI, 42).
6419-Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 45, IV, 254-6), Yahyâ b. Bukeyr ani'l-Leys an Ukayl ani'z-Zührî an Urve an Âişe senedi ile tahrîc etti.
6420-Bu hadisi Buhârî (menâkıb 25, IV, 180-1; menâkıbu'l-Ensâr 45, IV, 262-3; eşribe 12, VI, 246) ve Müslim (zühd no. 75, s. 2309-10), Ebû İshâk ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'e aittir.
6421-Kezâ bu da Müslim'e ait bir ziyadedir. İsrâil an Ebî İshâk tarikiyle gelmiştir.
6422-Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 2/2, IV, 190; menâkıbu'l-Ensâr 45, IV, 263), Müslim (fadâilu's-sahâbe 1, s. 1854ı) ve Tirmizî (no. 3095), Sâbit an Enes an Ebî Bekr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6423-Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 45/14, IV, 259-60), daha uzun bir metinle Abdüssamed b. Abdilvâris an ebîhî an Abdilazîz an Süheyb an Enes senedi ile tahrîc etti.
6424-Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 46/1-2, IV, 264-5; fadâilu'l-Kur'ân 6/3, VI, 101; tefsîru Sreti'l-A'lâ 1, VI, 82), Ebû İshâk ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6425-Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 45/19, VI, 261-2), Muh. b. es-Sabbâh an İsmâil an Âsım an Ebî Osmân senedi ile tahrîc etti.
6426-Bu hadisi Tirmizî (no. 3923), el-Hüseyn b. Hureys ani'l-Fadl b. Mûsâ an ësâ b. Ubeyd an Gaylân b. Abdillah el-Âmirî an Ebî Zür'a b. Amr an Cerîr senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi:
6427-Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 37/5, VI, 246; mağâzî 38/33, V, 79-80) ve Müslim (fadâilu's-sahâbe 169, s. 1946-7), Büreyd b. Abdillah b. e. Bürde an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6428-Bu hadisi Nesâî (bey'at 13, VII, 144-5), el-Hüseyn b. Mansûr an Mübeşşir b. Abdillah an Süfyân b. Hüseyn an Ya'lâ b. Müslim an Câbir b. Zeyd an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6429-Bu hadisi Nesâî (bey'at 15, VII, 147), Mahmûd b. Hâlid an Mervân b. Muh. an Abdillah b. el-Alâ b. Zebr an Busr b. Ubeydillah an Ebî İdrîs el-Havlânî an Hassân b. Abdillah ed-Damrî an Abdillah b. es-Sa'dî senedi ile tahrîc etti.
6430-Bu hadisi Nesâî (bey'at 15/1, VII, 145), Abdülmelik b. Şuayb b. el-Leys an ebîhî an ceddihî an Ukayl ani'z-Zührî an Amr b. Abdirrahman b. Umeyye an ebîhî an Ya'lâ senedi ile tahrîc etti.
Râvi Abdurrahman, İbn Hibbân'a göre güvenilir olmakla birlikte Ebû Hâtim "hâli bilinmiyor" demektedir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir.
6431-Bu hadisi Nesâî (bey'at 15/3, VII, 146), Amr b. Alî an İbn Mehdî an Şu'be an Yahyâ b. Hânî an Nuaym b. Dücâce an Ömer senediyle tahrîc etti.
Yahyâ hariç tüm râvileri Sâhîh ricâlinden olup, sözkonusu râvi de güvenilir bir kimsedir.
6432-Bu hadisi Nesâî (bey'at 12, VII, 144), Ahmed b. Abdillah b. el-Hakem an Muh. b. Ca'fer an Şu'be an Amr b. Murre an Abdillah b. el-Hâris an Ebî Kesîr an İbn Amr senediyle tahrîc etti.
6433-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2479), İbr. b. Mûsâ an ësâ an Harîz b. Osmân an Abdirrahman b. e. Avf an Ebî Hind an Muâviye senedi ile tahrîc etti.
6434-Bu hadisi Buhârî (menâkibu'l-Ensâr 48, IV, 267), Abdullah b. Mesleme an Abdilazîz an ebîhî an Sehl

senediyle tahrîc etmiştir.
6435-Urve nedeniyle mürsel bir rivayet olmasına karşılık râvilerinden İbn Lehî'a hadisi hasen kabul edilen ihtilâflı bir râvidir (Mecma‘ VI, 52).
6436-Heysemî, isnâdında durumlarını bilmediği râvilerin bulunduğunu söylemiştir (Mecma‘ VI, 53).
6437-Kezâ bu hadisin de isnâdında hâli bilinmeyen bir râvi mevcuttur (Mecma‘ VI, 55).
6438-Heysemî'ye göre durumları bilinmeyen birden fazla râvi mevcuttur (Mecma‘ VI, 58).
6439-Mecma‘ VI, 58.
6440-Heysemî, isnâdında durumlarını bilmediği râvilerin mevcdiyetine işaret etmiştir (Mecma‘ VI, 55).
6441-Aynı şekilde hâlleri bilinmeyen birden fazla râvi mevcuttur (Mecma‘ VI, 60).
6443-Urve'nin rivayeti mürseldir. Ayrıca hakkında ihtilâf bulunan râvi İbn Lehî'anın rivayetleri hasen mertebesindedir.
6444-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 61).
6445-Bu hadis Abdullah b. Muh. b. Umâre el-Ensârî an Sül. b. Dâvud b. el-Husayn tarikiyle gelmiştir. Her iki râvi de ne tevsîk edilmiştir, ne de zayıf addedilmiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 64).
6446-Lafız Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Buhârî (mağâzî 1, V, 2; 89, V, 145-6), Müslim (cihâd 144, s. 1447) ve Tirmizî (1676), Ebû İshâk an Zeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6447-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 89/3, V, 146) ve Müslim (cihâd no. 147, s. 1448), Kehmes an Abdillah b. Büreyde an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6448-Bu hadisi Ahmed (I, 178), Abdülmüteâlî b. Abdilvehhâb an Yahyâ b. Saîd an Mücâlid an Ziyâd b. İlâka an Sa'd senedi ile tahrîc etti.
Mücâlid, hakkında ihtilâf olan bir râvidir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VI, 67).
6449-Taberânî, her ikisini de tek bir senedle rivayet etmiştir. Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ VI, 67).
6450-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 198).
6451-Taberânî, bunu "vicâde" yoluyla gelen bir isnâdla tahrîc etmiştir. Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 68).
6452-Taberânî, bunu Kesîr b. Abdillah el-Müzenî tarikiyle tahrîc etmiştir. ,oğunluğa göre zayıf bir râvi addedilmesine karşılık Tirmizî onun rivayetlerini "hasen" olarak kabul etmiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 68).
6453-Bu hadisi Müslim (cihâd 83, s. 1403-4) ve Ebû Dâvud (no. 2681), Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6454-Bu rivayetin "mürsel" olması yanısıra râvilerinden İbn Lehî'a sebebiyle isnâdı "hasen"dir (Mecma‘ VI, 71).
6455-Kezâ bunun isnâdında da İbn Lehî'a'nın hadisleri hasen kabul edilmiştir (Mecma‘ VI, 72).
6456-Bu hadisi Müslim (imâret 145, s. 1509-10) ve başındaki ilk cümleyi Ebû Dâvud (no. 2618), Hâşim b. el-Kâsım an Sül. b. el-Muğîre an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6457-Bu hadisi Müslim (cihâd no. 58, s. 1383-5), Ebû Dâvud (no. 2690) ve Tirmizî (3081), İkrime b. Ammâr an Simâk b. el-Velîd an İbn Abbâs an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6458-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 4/1, V, 4; lafız buraya ait; tefsîr Mâide 4, V, 187), Muhârik an Târık b. Şihâb an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6459-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 11/4, V, 14), İbr. b. Mûsâ an Abdilvehhâb an Hâlid an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6460-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Kamer 6, VI, 54, 7/2, 54), Hâlid an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
2461-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2747), Ah. b. Sâlih an İbn Vehb an Huyeyy an Ebî Abdirrahman el-Hubulî an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
6462-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 6/2-4, V, 5), Tirmizî (no. 1598) ve İbn Mâce (no. 2828), Ebû İshâk ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6463-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 6/1, V, 5), Şu'be an Ebî İshâk ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc etti.

6464-6465-İlk lafız Buhârî'nin ikincisi Ebû Dâvud'undur. Buhârî (cihâd 78/2, III, 227; mağâzî 10/1-2, V, 10-1) ve Ebû Dâvud (no. 2663-4), Hamza b. e. Üseyd an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6466-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 2, V, 2-3; menâkıb 25/58, IV, 184-5), Ebû İshâk an Amr b. Meymûn an İbn Mes'ûd an Sa'd b. Muâz asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6468-6469-Bu hadisi Buhârî (vekâlet 2, III, 60-1; mağâzî 8/13, V, 7-6), Abdülazîz b. Abdillah an Yûsuf b. el-Mâcişn an Sâlih b. İbr. b. Abdirrahman b. Avf an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
6470-6471-Bu hadisi Buhârî (fardu'l-humus 18/1, 57, lafız buraya ait; mağâzî 10/5, V, 11) ve Müslim (cihâd 42, s. 1372), İbrâhîm b. Abdirrahman an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6472-6473-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 8/2-3; V, 6) ve Müslim (cihâd 118, s. 1424), Sül. et-Teymî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6474-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2709), Muh. b. el-Alâ an İbr. b. Yûsuf b. İshâk b. e. İshâk an ebîhî an Ebî İshâk an Ebî Ubeyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
6476-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 12/3, V, 14-5), Ubeyd b. İsm. an Ebî Usâme an Hişâm b. Urve an ebîhî ani'z-Zübeyr senedi ile tahrîc etti.
6477-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2665), Hârun b. Abdillah an Osmân b. Ömer an İsrâîl an Ebî İshâk an Hârise b. Mudrib an Alî senedi ile tahrîc etti.
6478-Bu hadisi Buhârî (cihâd 185, IV, 35; mağâzî 8/18, V, 8-9, lafız buraya ait), Müslim (kitâbu'l-cenne no. 78, s. 2203-4), Ebû Dâvud (no. 2695) ve Tirmizî (1551), Katâde an Enes an Ebî Talha asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6479-Bu hadisi Müslim (kitâbu'l-cennet no. 77, s. 2203), Hudbe b. Hâlid an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti.
6480-Bu hadisi Buhârî (fardu'l-humus 16, IV, 56; mağâzî 12, V, 20) ve Ebû Dâvud (no. 2689), Abdürrezzâk an Ma'mer ani'z-Zührî an Muh. b. Cübeyr an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6481-Bu hadisi Tirmizî (no. 1567), Ebû Dâvud el-Hafrî an İbn e. Zâide an Süfyân b. Saîd an Hişâm an İbn Sîrîn an Abîde an Alî asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6482-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2737), Vehb b. Bakiyye an Hâlid an Dâvud an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6483-Bu hadisi Tirmizî (no. 1561), Hennâd an İbn ebî'z-Zinâd an ebîhî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6484-Bu hadisi Tirmizî (no. 1714, 3084), Hennâd an Ebî Muâviye ani'l-A'meş an Amr b. Murre an Ebî Ubeyde b. Abdillah an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
6485-Ahmed (I, 383-4), yukarıdaki isnâda Ebû Muâviye'den ahzetmek sretiyle mütâbaat etmiştir.
6486-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2691), Abdurrahman b. el-Mübârek an Süfyân b. Habîb an Şu'be an Ebî'l-Anbes an Ebî'ş-Şa'sâ an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6487-Bu hadisi Buhârî (İtk 11, III, 121; cihâd 172, IV, 30), İsm. b. Abdillah an İsm. b. İbr. b. Ukbe an Mûsâ ani'z-Zührî an Enes senedi ile tahrîc etti.
6488-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2692), Abdullah b. Muh. en-Nüfeylî an Muh. b. Seleme an Muh. b. İshâk an Yahyâ b. Abbâd an ebîhî Abbâd b. Abdillah b. ez-Zübeyr an Âişe senedi ile tahrîc etti.
6489-Bu hadisi Tirmizî (no. 3080), Abd b. Humeyd an Abdirrezzâk an İsrâîl an Simâk an İkrime an İbn Abbâs senediyle tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
Sözkonusu iki tâifeden kasdedilen, başında Ebû Süfyân'ın bulunduğu ticaret kervanı ile müslümanlara karşı savaş için Bedr'e çıkan Kureyş ordusudur. Abbâs'ta o zamanlarda Kureyş içinde müslümanlara karşı savaşıyordu. Esir düşmüştü.
6490-Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 45, IV, 263), Asbağ an İbn Vehb an Yûnus ani'z-Zührî an Urve an Âişe senedi ile tahrîc etti.
6491-Bu hadisi Müslim (cihâd no. 150, s. 1449-50), Ebû Dâvud (no. 2732) ve Tirmizî (no. 1558), Mâlik ani'l-Fudayl b. e. Abdillah an Abdillah b. Niyâr an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6492-Bu hadisi Müslim (cihâd no. 12/30, V, 21), İbr. b. Mûsâ an Hişâm an Ma'mer an Hişâm an b. Urve an ebîhî ani'z-Zübeyr senedi ile tahrîc etti.
6494-6495-İsnâdında yer alan el-Haccâc b. Artât müdellis bir râvidir (Mecma‘ VI, 93).

6497-Heysemî'ye göre isnâdında durumu bilinmeyen bir râvi mevcuttur (Mecma‘ VI, 93).
6498-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 11/1, V, 13-4), İshâk b. İbr. an Cerîr an Yahyâ b. Saîd an Muâz b. Rifâa b. Râfi' an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
6499-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 11/2, V, 13), Sül. b. Harb an Hammâd an Yahyâ an Muâz b. Rifâa b. Râfi' an ebîhî senediyle tahrîc etti.
6500-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4654), Hammâd b. Seleme an Âsım an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6501-Ca'fer b. Miklâs'ı Heysemî tanımadığını, diğer râvilerinin ise güvenilir kimselerden oluştuğunu söylemiştir (Mecma‘ VI, 106).
6502-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 77).
6503-Heysemî, isnâdında durumunu bilmediği bir râvinin mevcdiyetine işaret etmiştir (Mecma‘ VI, 81).
6504-İsnâdında yer alan Ammâr b. e. Mâlik, el-Ezdî'ye göre zayıf bir râvidir (Mecma‘ VI, 83).
6505-Bunu Taberânî hem M. el-Kebîr, hem de M. el-Evsat'ta tahrîc etmiştir. İsnâdında yer alan Abdülazîz b. İmrân zayıf bir râvidir (Mecma‘ VI, 83).
6506-Heysemî, râvilerinin Sahîh ricâlinden olduğunu söylemiştir (Mecma‘ VI, 84).
6507-Râvilerinden Alî b. Zeyd, hıfzının bozukluğu nedeniyle kimi imamlarca zayıf addedilmiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 85).
6508-Bu hadisi Ahmed (I, 353), Yezîd b. Hârûn an Muh. b. İshâk ammen semia İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Bütün râvileri güvenilir kimselerdir; ancak görüldüğü gibi isnâdında kimliği belirsiz bir râvi vardır.
6509-Bu hadisi Ahmed (I, 89), Ebû Saîd an İsrâîl an Ebî İshâk an Hârise b. Mudrib an Alî senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir.
6510-Râvilerinden Hüseyn b. Abdillah b. Ubeydillah, Ebû Hâtim ve bir başkasına göre güvenilir, çoğunluğa göre ise zayıf bir râvidir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 89).
6511-Mecma‘ VI, 89.
6512-Râvileri, Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 90).
6513-Râvilerinden el-Haccâc b. Artât "tedlîs" yapmakla marf bir şahsiyettir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 93).
6514-Bu "maktû eseri" Buhârî (mağâzî 14/1, V, 22), ez-Zührî an Urve "muallak" senedi ile irâd etmiştir.
6515-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3004), Muh. b. Dâvud b. Süfyân an Abdirrezzâk an Ma'mer ani'z-Zührî an Abdirrahman b. Kâ'b b. Mâlik an raculin senedi ile tahrîc etti.
6516-6517-Bu hadisi Buhârî (el-hars ve'l-müzâraa 6, III, 67; cihâd 154/2, IV, 23; mağâzî 14, V, 22, tefsîr Haşr 2, VI, 58), Müslim (cihâd 29-31, s. 1365-6), Ebû Dâvud (no. 2615) ve Tirmizî (no. 3298), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6518-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 3002), Musarrif b. Amr an Yûnus an İbn İshâk an mevlâ li-Zeyd b. Sâbit an İbneti Muhayyisa an Muhayyisa senedi ile tahrîc etti.
6519-Bu hadisi Buhârî (mağazî 14/2, V, 22), Müslim (cihâd no. 62, s. 1387-8) ve Ebû Dâvud (no. 3005), Mûsâ b. Ukbe an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6520-Bu hadisi Ahmed (II, 451), Buhârî (cizye 6, IV, 65; ikrâh 2, VIII, 56; i'tisâm 18, VIII, 156), Müslim (cihâd 61, s. 1387) ve Ebû Dâvud (no. 3003), Leys b. Sa'd an Saîd el-Makburî an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6521-Bu hadisi Buhârî (rehn 3, III, 115; cihâd 158, IV, 24-5; mağâzî 15, V, 25-6), Müslim (cihâd 119, s. 1425-6) ve Ebû Dâvud (no. 2768), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6523-Bu hadisi Buhârî (cihâd 155, IV, 23; mağâzî 16/2-3, V, 26-7), Ebû İshâk ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6524-Mâlik (cihâd no. 8, s. 447), ani'z-Zührî an İbn li-Kâ'b b. Mâlik senedi ile tahrîc etti.
İbn Abdilberr: "Muvattâ râvilerinin tümü tarafından mürsel olarak nakledilmiştir."
6525-Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Medîne 10/2, II, 224, lafız buraya aittir; mağâzî 17, V, 31; tefsîr Nisâ 15, V, 181), Müslim (münâfikn 6, s. 2142) ve Tirmizî (no. 3026), Şu'be an Adî b. Sâbit an Abdillah b. Yezîd an

Zeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6526-Bu hadisi Buhârî (cihâd 164/2, IV, 26-7; mağâzî 17, V, 29-30, lafız buraya aittir; tefsîr Âl-i İmrân 10, V, 171) ve Ebû Dâvud (no. 2662), Ebû İshâk ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6527-Bu hadisi Buhârî (eymân ve'n-nüzr 15, VII, 226), Ferve b. ebî'l-Mağrâ' an Alî b. Müshir an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etti.
6529-Bu hadisi Buhârî (cihâd 65, III, 221-2; menâkıbu'l-Ensâr 18, IV, 229; mağâzî 18/13, V, 33-4) ve Müslim (cihâd 136, s. 1443-4), Abdülvâris an Abdilazîz b. Suheyb an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'e aittir.
6530-Bu hadisi Buhârî (cihâd 12/1, III, 205, lafız buraya ait; mağâzî 17, V, 31) ve Tirmizî (no. 3201), Humeyd an Enes asl-ı senedi ile;
Müslim (imâret 148, s. 1512) ve Tirmizî (no. 3200), Sül. b. el-Muğîre an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6531-Bu hadisi Nesâî (cihâd 28, VI, 29-30), Amr b. Sevâd an İbn Vehb an Yahyâ b. Eyyûb an Umâre b. Gaziyye an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
6532-Bu hadisi Müslim (fadâilu's-sahâbe 128, s. 1917), İbn e. Şeybe an Affân an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti.
6533-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 109).
6534-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 20/3, V, 35; tefsîr Âl-i İmrân 11, V, 171-2) ve Tirmizî (3007-8), Katâde an Enes an Ebî Talha asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6535-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 17, V, 30), Müslim (imâret no. 143, s. 1509) ve Nesâî (cihâd 31, VI, 33), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6536-Bu rivayeti Buhârî (mağâzî 18, V, 32), Abdullah b. Muh. an Mervân b. Muâviye an Hâşim b. Hâşim an Saîd an Sa'd senedi ile tahrîc etmiştir.
6537-Müslim'deki (fadâilu's-sahâbe 42, s. 1876-7) bu rivayetin isnâdı şöyledir: Muh. b. Abbâd an Hâtim b. İsm. an Bükeyr b. Mismâr an Âmir b. Sa'd an ebîhî.
6538-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 18/4, V, 32; libâs 24/1, VII, 43) ve Müslim (fadâil no. 46-47, s. 1802), İbr. b. Sa'd b. İbr. b. Abdirrahman b. Avf an ebîhî an ceddihî an Sa'd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6539-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 23, V, 36-7), Ebû Ca'fer Muh. b. Abdillah an Huceyn b. el-Müsennâ an Abdilazîz b. e. Seleme an Abdillah b. el-Fadl an Sül. b. Yesâr an Ca'fer b. Amr b. Umeyye senedi ile tahrîc etti.
6540-Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ VI, 121).
6541-Bu mürseli Mâlik (cihâd 41, s. 465-6), Yahyâ'dan ahzetmiştir.
6542-6543-Lafızlar Müslim'e aittir. Bu hadisi Buhârî (cenâiz 3/4, II, 71; 35, II, 82; cihâd 20, III, 208; mağâzî 26/3, V, 39), Müslim (fadâilu's-sahâbe 129-30, s. 1917-8) ve Nesâî (cenâiz 13, IV, 13), Muh. b. el-Münkedir an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6544-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2590) ve İbn Mâce (no. 2806), Süfyân b. Uyeyne an Yezîd b. Hasîfe ani's-Sâib b. Yezîd (an raculin) asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Sindî, İbn Mâce'nin Zevâid'inde isnâdı hakkında "Buhârî'nin şartınca sahîh" hükmü vermiştir.
6545-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 24/1, V, 37) ve Müslim (cihâd 106, s. 1417), Abdürrezzâk an Ma'mer an Hemmâm an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6546-Bu hadisi Buhârî (muallak olarak, mağâzî 21/1, V, 35), Müslim (cihâd no. 104, s. 1417) ve Tirmizî (no. 3002-3), Humeyd ve Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6547-İsnâdı hakkında Heysemî, herhangi bir hükme varmamıştır (Mecma‘ VI, 114).
6548-Bu hadisi Müslim (cihâd 23, s. 1363), Haccâc b. eş-Şâir an Abdissamed an Hammâd an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti.
6549-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 25, V, 38) ve Müslim (fadâilu's-sahâbe 51, s. 1880-1), Hişâm an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6550-Râvileri, Muh. b. Mahsr el-Cevvâz dışında Sahîh ricâlindendir. Bu şahıs ta güvenilir bir kimsedir (Mecma‘ VI, 121).
6551-Râvilerinden Muh. b. Mervân el-Ukaylî, Ebû Dâvud ve İbn Hibbân'a göre güvenilir, Ebû Zür'a ve bir başkasına göre zayıftır. Diğer râvileri Sahîh ricâlinden ibarettir (Mecma‘ VI, 112).

6552-Mecma‘ VI, 112.
6553-Heysemî'ye göre M. el-Evsat ricâli güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 112).
6554-Heysemî, isnâdında tanımadığı bir râvinin mevcdiyetine dikkat çekmiştir (Mecma‘ VI, 113).
6555-İsnâdı, râvilerinden Abdülazîz b. İmrân sebebiyle zayıftır (Mecma‘ VI, 114).
6556-Heysemî, Taberânî'nin şeyhi olan Muh. b. Şuayb'ın hâlini bilmediğini, diğer râvilerinin ise güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma‘ VI, 115).
6557-Râvilerinden Abdurrahman b. ebî'z-Zinâd, hakkında ihtilâf olan bir râvidir (Mecma‘ VI, 118).
6558-Râvilerinden Yezîd b. e. Ziyâd sebebiyle isnâdı zayıftır (Mecma‘ VI, 118).
6559-Râvilerinden, Ah. b. Eyyûb b. Râşid zayıf bir râvidir (Mecma‘ VI, 120).
6560-Râvilerinden Sâlih b. Beşîr el-Müzenî sebebiyle isnâdı zayıftır (Mecma‘ VI, 119).
6561-Sözkonusu râvinin durumunu bilmediğini söyleyen Heysemî, diğer râvilerinin güvenilir kimselerden oluştuğunu ilave etmiştir (Mecma‘ VI, 121).
6562-Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VI, 122).
6563-Râvilerinden Muallâ b. Abdirrahman el-Vâsıtî zayıf bir râvidir. Onun hakkında İbn Adî "umarım bir beisi yoktur" demiştir.
6564-Râvileri Heysemî'ye göre Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VI, 122).
6565-İbn İshâk'a kadar râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 124).
6566-Heysemî diyor ki: "Ümmü Urve binti Ca'fer b. ez-Zübeyr an ebîhâ tarikiyle gelmiştir. Her iki râvinin de durumlarını bilmiyorum. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir" (Mecma‘ VI, 115).
6567-Bu hadisi Buhârî (cihâd 170, IV, 28-29, lafız buraya ait; tevhîd 14, VIII, 170-1) ve Ebû Dâvud (no. 2660-1), ez-Zührî an Amr b. e. Süfyân b. Câriye an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6568-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 28/5, V, 42), Abdüla'lâ b. Hammâd an Yezîd b. Zurey' an Saîd an Katâde an Enes senedi ile tahrîc etti.
6570-Bu rivayeti Buhârî (mağâzî 28/7, V, 43), Hibbân an İbni'l-Mübârek an Ma'mer an Sumâme an Enes senedi ile tahrîc etti.
6571-Bu rivayeti Müslim (imâret no. 147, s. 1511-2) Muh. b. Hâtim an Affân an Hammâd an Sâbit an Enes.
6572-Bu rivayeti Buhârî (mağâzî 28/6, V, 42-3), Mûsâ b. İsm. an Hemmâm an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes senedi ile tahrîc etti.
6573-Bu rivayeti Ahmed (III, 210), Abdüssamed an Hemmâm an İshâk an Enes senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir.
6574-Râvilerinden Abdülmüheymin b. Abbâs sebebi ile isnâdı zayıftır (Mecma‘ VI, 126).
6575-Mecma‘ VI, 126.
6576-Muh. b. İshâk'a kadar ulaşan tüm râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 127).
6577-Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VI, 127).
6578-Râvilerinden İbn Lehî'a, ihtilâflı bir râvidir. Hadisleri hasen olarak tellaki edilmiştir (Mecma‘ VI, 130).
6579-Bu hadisi Müslim (cihâd 46, s. 1375-7) ve Ebû Dâvud (no. 2697), İkrime b. Ammâr an İyâs b. Seleme an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6580-Buhârî (mağâzî 29/1, V, 44), bu tariki Mûsâ b. Ukbe'nin sözü olarak isnâdsız irâd etmiştir.
6581-İbn İshâk'a kadar râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 142).
6582-Bu hadis, Kesîr b. Abdillah el-Müzenî tarikiyledir. Bu şahıs, çoğunluğa göre zayıf kabul edilmesine karşılık Tirmizî tarafından rivayetleri hasen telakki edilmiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 130).
6583-6584-Her iki lafız da Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Buhârî (cihâd 33, III, 212, ilk lafız buraya ait; cihâd 110/4, IV, 8; menâkıbu'l-Ensâr 9/2, IV, 225; mağâzî 29/3, V, 45; ahkâm 43/2, VIII, 122), Humeyd an Enes asl-ı senedi ile;
Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 9/1, IV, 225; rikâk 1, VII, 170) ve Müslim (cihâd 127, s. 1431), Şu'be an Muâviye b. Kurre an Enes asl-ı senedi ile;
Müslim (cihâd 128, s. 1431) ve Tirmizî (no. 3857), Şu'be an Katâde an Enes asl-ı senedi ile;
Buhârî (cihâd 34, III, 212; mağâzî 29/4, V, 45, ikinci lafız buraya ait), Abdülvâris an Abdilazîz b. Suheyb an

Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6585-Bu hadisi Buhârî (cihâd 34/2-3, III, 212-3; cihâd 161, IV, 25; mağâzî 29, V, 47; kader 16, VII, 216; temennî 7, VIII, 130) ve Müslim (cihâd 125, s. 1430-1), Ebû İshâk ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6586-Bu hadisi Müslim (cihâd 99, s. 1414-5), Cerîr ani'l-A'meş an İbrâhîm et-Teymî an ebîhî an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6587-Bu hadisi Taberânî (M. el-Kebîr no. 5409) ve el-Bezzâr (no. 1803), Ukbe b. Sinân an Osmân b. Osmân el-Gatafânî an Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Heysemî'ye göre İbn Amr'ın rivayetleri hasendir. Diğer râvileri ise güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 133). Lafzı Bezzâr'a aittir.
6588-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 133).
6589-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 29, V, 48), Abdullah b. Muh. an Yahyâ b. Âdem an İsrâîl an Ebî İshâk an Sül. b. Surad senedi ile tahrîc etti.
6590-Bu rivayeti de Buhârî (mağâzî 29, V, 48), Abde b. Abdillah an Abdissamed an Abdirrahman b. Abdillah b. Dînâr an ebîhî an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
6591-6592-6593-Lafızlar Müslim'e aittir. Bu hadisi Buhârî (cihâd 18, III, 207; mağâzî 30, V, 48-9), Müslim (cihâd 67, s. 1389-90), Ebû Dâvud (no. 3101) ve Nesâî (mesâcid 18, II, 45), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6594-Bu hadisi Tirmizî (no. 1582), Kuteybe an Leys an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında sahîh hükmü verdi.
6595-Bu hadisi Buhârî (salâtu'l-havf 5. I, 227; mağâzî 30, V, 50) ve Müslim (cihâd 69, s. 1391), Cüveyriye an Nâfî an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6596-Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 6/8, IV, 80; mağâzî 30/2, V, 50), Cerîr b. Hâzım an Humeyd b. Hilâl an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6597-Lafız Müslim'e aittir. Bu hadisi Ahmed (III, 22, 71), Buhârî (cihâd 168, IV, 28; mağâzî 30, V, 50; isti'zân 26, VII, 135), Müslim (cihâd (no. 64, s. 1388) ve Ebû Dâvud (no. 5215), Şu'be an Sa'd b. İbr. an Ebî Umâme b. Sehl an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6598-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4404-5), Tirmizî (no. 1584), Nesâî (talâk 20/2, VI, 155) ve İbn Mâce (no. 2541), Abdülmelik b. Umeyr an Atiyye asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6599-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 2671), en-Nüfeylî an Muh. b. Seleme an İbn İshâk an Muh. b. Ca'fer b. ez-Zübeyr an Urve an Âişe senedi ile tahrîc etti.
6600-Râvilerinden Mûsâ b. Ubeyde sebebiyle isnâdı zayıftır (Mecma‘ VI, 142).
6601-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 31/2, V, 52) ve Müslim (cihâd 149, s. 1449) Ebû Usâme an Büreyd b. Abdillah b. e. Bürde an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6602-Bu rivayeti Buhârî (mağâzî 31/1, V, 52), İbn İshâk an Vehb b. Keysân an Câbir muallak senedi ile; Müslim uzun bir metinle (salâtu'l-müsâfirîn 311, s. 576), Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Buhârî'ye aittir.
6603-Bu rivayeti Buhârî (mağâzî 31/1, V, 52), Bekr b. Sevâde an Ziyâd b. Nâfi an Ebî Mûsâ muallak senedi ile tahrîc etti.
6604-Buhârî, bunu bir önceki bâbın girişinde irâd etmiştir.
6605-Muh. b. İshâk'a kadar tüm râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 142).
6606-Buhârî, 6. yılı İbn İshâk'tan; 4. yılı Mûsâ b. Ukbe'den ifk hâdisesi tarihini de Zührî'den naklen îrâd etmiştir (mağâzî 32, V, 54).
6607-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 33, V, 55), Âdem an İbn e. Zi'b an Osmân b. Abdillah b. Sürâka an Câbir senedi ile tahrîc etti.
6608-Bu lafzı Buhârî (şurt 15, III, 178-184), Abdullah b. Muh. an Abdirrezzâk an Ma'mer ani'z-Zührî an Urve ani'l-Misver senedi ile tahrîc etti.
6609-Bu lafzı Buhârî (mağâzî 35, V, 68), İshâk an Ya'kb an İbn ahî Şihâb an ammihî'z-Zührî an Urve ani'l-Misver senedi ile;
6610-Bu lafzı Buhârî (mağâzî 35, V, 67), Abdullah b. Muh. an Süfyân ani'z-Zührî an Urve ani'l-Misver senedi ile;

6611-Bu lafzı Ebû Dâvud (no. 2766), Muh. b. el-Alâ an İbn idrîs an İbn İshâk ani'z-Zührî... senedi ile tahrîc etti.
6614-Bu hadisi Tirmizî (no. 3715), Süfyân b. Vekî an ebîhî an Şüreyk an Mansûr an Rib'î b. Hirâş an Ali senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
6615-Bu hadisi Müslim (imâret no. 76, s. 1485), el-Hakem b. Abdillah an Ma'kil asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6616-Lafız Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Buhârî (mağâzî 35/14-6, V, 64-5) ve Müslim (imâret no. 77-9, s. 1485-6), Târik b. Abdirrahman an Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6617-Bu hadisi Müslim (fadâlu's-sahâbe no. 162, s. 1942), Ebû Dâvud (4653) ve Tirmizî (3860), Leys b. Sa'd an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6618-Bu hadisi Tirmizî (no. 3863), Mahmûd b. Gaylân an Ezheri's-Semmân an Süleymân et-Teymî an Hidâş an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
Kırmızı devenin sahibinin Ced bin Kays isminde bir münâfığın olduğu söylenmiştir. Anlatıldığına göre biat sırasında kaybolan devesini aramayı bey'ata tercih etmiştir.
6619-Bu hadisi Müslim (cihâd no. 132, s. 1433-41) ve Ebû Dâvud (no. 2752), İkrime b. Ammâr an İyâs b. Seleme an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafzın tamamı Müslim'e aittir.
6620-Bu hadisi Buhârî (cihâd 166, IV, 27-8) ve Müslim (cihâd 131, s. 1432-3), Yezîd b. e. Ubeyd an Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafzı Müslim'e aittir.
6621-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 38/2, V, 72-3) ve Müslim (cihâd 123, s. 1427-9), Yezîd b. e. Ubeyd an Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Buhârî'ye aittir.
6622-Bu hadisi Buhârî (salât 13/1, I, 97-8), Müslim (cihâd 120, s. 1426-7), Ebû Dâvud (no. 3009) ve Nesâî (nikâh 79, VI, 131-4), İbn Uleyye an Abdilazîz b. Suheyb an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6623-Bu hadisi Ahmed (V, 353-4), Zeyd b. el-Hubâb ani'l-Hüseyn b. Vâkıd an Abdillah b. Büreyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir.
6624-Bu hadisi Ahmed (III, 138-9), Ebû Ya'lâ (Müsned, Şehit Ali nüshası 164-b), Bezzâr (1816) ve İbn Hibbân (4513), Ma'mer an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Görüldüğü gibi râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VI, 155).
6625-Lafız Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Buhârî (mağâzî 43, V, 84-5) ve Müslim (cihâd 90, s. 1409-10), Ebû İshâk ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6626-Mürsel olan bu rivayetin râvileri Heysemî'ye göre Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VI, 147).
6627-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 44, V, 86-7), Ah. b. e. Bekr an Muğîre b. Abdirrahman an Abdillah b. Sa'd an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
6628-Bu hadisi Ebû Dâvud (2573), en-Nüfeylî an Muh. b. Seleme an Muh. b. İshâk an İbn Abbâd b. Abdillah b. ez-Zübeyr an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
6629-Bu hadisi Buhârî (cenâiz 4/2, II, 72), Ebû Ma'mer an Abdilvâris an Eyyûb an Humeyd b. Hilâl an Enes senedi ile tahrîc etti.
6630-Bu rivayeti Buhârî (cihâd 7/2, III, 203), Yûsuf b. Ya'kb es-Saffâr an İbn Uleyye an Eyyûb senedi ile;
6631-6632-Bu iki rivayeti de Buhârî (fadâilu'l-ashâb 25, IV, 218; mağâzî 44/3, V, 87) ve Nesâî (cenâiz 27/1, IV, 26), Hammâd b. Zeyd an Eyyûb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6633-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 44/6, V, 87), İbr. an Süfyân an İsmaîl b. e. Hâlid an Kays b. e. Hâzım an Hâlid senedi ile tahrîc etti.
6634-Bu hadisi Müslim (cihâd 43, s. 1373) ve Ebû Dâvud (2719-20), Cübeyr b. Nüfeyr an Avf asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6635-Heysemî'ye göre Urve'ye kadar râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 159).
6636-6637-İlk lafız Buhârî'ye aittir. Bunu Buhârî (diyât 2, VIII, 36), Müslim (îmân 158-9, s. 96-7; ikinci lafız) ve Ebû Dâvud (2643), Ebû Zibyân an Usâme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6638-6639-İlk rivayeti Buhârî (cihâd 141, IV, 19; tefsîr Mümtehine 1, VI, 60-1, lafız buraya ait), Müslim (fadâilu's-sahâbe 161, s. 1941), Ebû Dâvud (2656) ve Tirmizî (3305), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr ani'l-Hasan b. Muh. an Ubeydillah b. e. Râfi' an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İkinci rivayeti Buhârî (cihâd 195, IV, 38-9; mağâzî 9/2, IV, 10; istîzân 23, VII, 134-5; istitâbetu'l-mürteddîn

9/4, VIII, 54-5; ikinci lafız), Müslim (fadâilu's-sahâbe 161, s. 1942) ve Ebû Dâvud (no. 2651), Husayn an Sa'd b. Ubeyde an Ebî Abdirrahman es-Sülemî an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

6640-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 47, V, 90) ve Müslim (sîyâm 88, s. 784-5), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Hadis bu mânâsıyla başka yollarla İbn Abbâs'tan rivayet olunmuştur. Lafız Buhârî'ye aittir.

6641-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 48, V, 91), Ubeyd b. İsm. an Ebî Usâme an Hişâm b. Urve an ebîhî senedi ile tahrîc etti.

6642-Bu hadisi Ebû Dâvud (3022), Muh. b. Amr er-Râzî an Seleme b. el-Fadl an Muh. b. İshâk ani'l-Abbâs b. Abdillah b. Ma'bed an ba'di ehlihî an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.

Görüldüğü gibi isnâdında kimliği belirsiz bir râvi mevcuttur.

6643-Bu hadisi Müslim (cihâd 84-6, s. 1405-7) ve Ebû Dâvud (3024), Sâbit el-Bünânî an Abdillah b. Rebâh an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

6644-Bu hadisi Mâlik (hacc no. 247, s. 423), Ahmed (III, 109, 164, 180, 185, 224, 231, 232, 240), Dârimî (II, 221), Buhârî (cezâu's-sayd 18, II, 216; cihâd 169, IV, 28; mağâzî 48, V, 92; libâs 17, VII, 40), Müslim (hacc 450, s. 989), Ebû Dâvud (2685), Tirmizî (1693), İbn Mâce (2805) ve Nesâî (hacc 107, V, 200), Mâlik ani'z-Zührî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

6645-Bu hadisi Ebû Dâvud (2683) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 14, VII, 105-6), Esbât b. Nasr ani's-Süddî an Mus'ab b. Sa'd an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Nesâî'ye aittir.

6646-Bu hadisi Ebû Dâvud (2684), Muh. b. el-Alâ an Zeyd b. Hubâb an Amr b. Osmân b. Abdirrahman b. Saîd b. Yerb' an ceddîhî an ebîhî senedi ile tahrîc etti.

6647-Bu hadisi Ahmed (I, 377), Buhârî (mazâlim 32, III, 108; mağâzî 48, V, 92; tefsîr Benî İsrâîl 12, V, 228), Müslim (cihâd 87, s. 1408) ve Tirmizî (3138), İbn e. Necîh an Mücâhid an Ebî Ma'mer an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

6648-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 4156), el-Hasan b. es-Sabbâh an İsm. b. Abdilkerîm an İbr. b. Ukayl an ebîhî an Vehb b. Münebbih an Câbir senedi ile tahrîc etti.

6649-Bu hadisi Ahmed (III, 387), Ebû Dâvud (2592), Tirmizî (1679), Nesâî (V, 200; VIII, 211) ve İbn Mâce (2817), Şerîk an Ammâr ed-Dühnî an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Tirmizî, isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.

6650-Bu hadisi Ebû Dâvud (3023), el-Hasan b. es-Sabbâh an İsm. b. Abdilkerîm an İbr. b. Ukayl b. Ma'kil an ebîhî an Vehb b. Münebbih an Câbir senedi ile tahrîc etti.

6651-İsnâdında yer alan Yahyâ b. Sül. b. Nadle zayıf bir râvidir (Mecma‘ VI, 164).

6652-Mecma‘ VI, 164-6.

6653-Bu hadisi Ebû Dâvud (2501), Ebû Tevbe an Muâviye b. Sellâm an Zeyd b. Sellâm an Ebî Kebşeti's-Sellî an Sehl senedi ile tahrîc etti.

6654-Bu ve sonra gelen lafızların tümü Müslim'e aittir. Bu rivayetin ilk kısmını Buhârî (mağâzî 56, V, 105) ve Müslim (zekât 135, s. 735-6), İbn Avn an Hişâm b. Zeyd an Enes asl-ı senedi ile;

Bu rivayeti yakın lafzı ile Buhârî (mağâzî 56, V, 105) ve Tirmizî (3901), Şu'be an Katâde an Enes asl-ı senedi ile;

İkinci lafzı ile Buhârî (mağâzî 56, V, 104) ve Müslim (zekât 132, sl. 733-4), ez-Zührî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

6655-Bu rivayeti Buhârî (mağâzî 56, V, 105) ve Müslim (zekât 134, s. 735), Şu'be an Ebî-t-Teyyâh an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

6656-Bu rivayeti Müslim (zekât 136, s. 736), el-Mu'temir b. Sül. an ebîhî ani's-Sümeyt an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.

6657-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 56, V, 103-4) ve Müslim (zekât 139, s. 738), Amr b. Yahyâ b. Umâre an Abbâd b. Temîm an Abdillah b. Zeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

6658-Bu hadisi Müslim (cihâd 76, s. 1398-9), ez-Zührî an Kesîr b. el-Abbâs an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti.

6659-6660-Lafızlar Müslim'e aittir. Bu hadisi Buhârî (cihâd 52, III, 218; 61/2, III, 220; 97, III, 233; 167, IV, 28; mağâzî 54/2, V, 98-9), Müslim (cihâd 79-80, s. 1400-1) ve Tirmizî (1688), Ebû İshâk ani'l-Berâ asl-ı

senedi ile tahrîc ettiler.
6661-Bu hadisin lafzı Müslim'e aittir. Buradaki lafız ile Müslim (cihâd 81, s. 1402) ve Ebû Dâvud (2654), İkrime b. Ammâr an İyâs b. Seleme an ebîhî asl-ı senedi ile; Buhârî ise (cihâd 173, IV, 31), aynı senedle daha kısa bir metinle tahrîc ettiler.
6662-Bu hadisi Buhârî (buyû‘ 37, III, 16; fardu'l-humus 18/2, IV, 57-8; mağâzî 54/7, V, 100), Müslim (cihâd 41, s. 1370), Ebû Dâvud (2717), Tirmizî (1562) ve Mâlik (cihâd 18, s. 454-5), Yahyâ b. Saîd an Ömer b. Kesîr b. Eflah an Ebî Muh. mevlâ Ebî Katâde an Ebî Katâde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6663-Bu hadisi Müslim (cihâd 134, s. 1442-3), İbn e. Şeybe an Yezîd b. Hârûn an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes senedi ile;
Ebû Dâvud'un lafzını ise metnini vermeksizin Müslim (aynı yerde) ve Ebû Dâvud (2718), Hammâd b. Seleme an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6664-Bu hadisi Buhârî (vekâlet 7, III, 62; ıtk 13/1, III, 121-2; hibe 10, III, 133; hibe 24, III, 139-40; fardu'l-humus 15/1, IV, 54; mağâzî 54/5, V, 99-100; lafzı buraya ait) ve Ebû Dâvud (2693), ez-Zührî an Urve ani'l-Misver asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6665-Lafzı Nesâî'ye aittir. Bu hadisi Ahmed (II, 184, 218), Ebû Dâvud (2694), Nesâî (hibe 1, VI, 262-3) ve Taberânî (M. el-Kebîr 5304), Muh. b. İshâk an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî Abdillah b. Amr b. el-Âs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6666-Bu hadisi Ahmed (III, 376), Ebû Yâ'lâ (no. 1863), Bezzâr (1834) ve el-Hâkim (Müstedrek III, 48), Muh. b. İshâk an Âsım b. Ömer b. Katâde an Abdirrahman b. Câbir an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tüm râvileri Sahîh ricâlindendir, Muh. b. İshâk dışında, o da bazı tariklerde "semâını tasrîh" etmiştir.
6667-Bu hadisi Ahmed (I, 453-4), el-Bezzâr (1829), Taberânî (Me. el-Kebîr 10351) ve el-Hâkim (Müstedrek II, 117), Affân b. Müslim an Abdilvâhid b. Ziyâd ani'l-Hâris b. Harîse ani'l-Kâsım b. Abdirrahman b. Abdillah b. Mes'ûd an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc ettiler.
el-Hâris zayıf bir râvidir.
6668-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 183).
6669-(Mecma‘ VI, 186-7), Heysemî: "Bunu üç Mu'cem'inde de tahrîc etmiştir. İsnâdında tanımadığım râviler mevcuttur" demiştir.
6670-Heysemî'ye göre râvilerinden birisi Muh. b. İshâk olup o, müdellis olması yanı sıra güvenilir bir râvidir. Diğer ricâli de güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 187)
6671-Bu hadisi Buhârî (cihâd 69, III, 222; mağâzî 55, V, 101-2, lafız buraya ait; da'vât 49, VII, 162) ve Müslim (fadâilu's-sahâbe 165, s. 1943-4), Ebû Usâme an Büreyd b. Abdillah b. e. Bürde an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6672-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 56/2, V, 102; edeb 68/3, VII, 93-4; tevhîd 31, VIII, 194) ve Müslim (cihâd 82, s. 1402-3), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Ebî'l-Abbâs eş-Şâir an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6673-Heysemî, isnâdında durumunu bilmediği bir râvi bulunduğunu, diğer râvilerinin ise güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma‘ VI, 190).
6674-Sahîh-i Buhârî, mağâzî 56, V, 102.
6675-Bu hadisi Ebû Dâvud (3088), Yahyâ b. Maîn an Vehb b. Cerîr an ebîhî an Muh. b. İshâk an İsm. b. Umeyye an Buceyr b. e. Buceyr an İbn Amr senedi ile tahrîc etmiştir.
6676-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 58, V, 107; ahkâm 35, VIII, 118) ve Nesâî (âdâbu'l-kudât 16, VIII, 237), Ma'mer ani'z-Zührî an Sâlim an Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6677-Bu hadisi Ahmed (I, 84, 94, 124), Buhârî (mağâzî 59, V, 107; ahkâm 4/4, VIII, 106; haberu'l-vâhid 1, VIII, 132), Müslim (imâret 40, s. 1496-70), Ebû Dâvud (2625) ve Nesâî (bey'at 34, VII, 159), Sa'd b. Ubeyde an Ebî Abdirrahman es-Sülemî an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6678-Bu hadisi İbn Mâce (2863), İbn e. Şeybe an Yezîd b. Hârûn an Muh. b. Amr an Ömer b. el-Hakem b. Sevbân an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'inde isnâdının sahîh olduğunu söyledi.
6679-Lafız Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Buhârî (mağâzî 60/1-4, V, 107-9; istitâbetu'l-mürteddîn 2/2, VIII, 50; ahkâm 7, VIII, 106; 12, VIII, 108), Müslim (cihâd 6-7, s. 1358-9; eşribe 71, s. 1587), Ebû Dâvud (4354-6)

ve Nesâî (tahâret 4, I, 10), Ebû Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6680-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 61/1, V, 110), Ah. b. Osmân an Şüreyc b. Mesleme an İbr. b. Yûsuf b. İshâk b. e. İshâk an ebîhî an Ebî İshâk ani'l-Berâ senedi ile tahrîc etmiştir.
6681-Bu hadisi de Buhârî (mağâzî 61/2, V, 110), Muh. b. Beşşâr an Revh b. Ubâde an Alî b. Süveyd b. Mencf an Abdillah b. Büreyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
6682-Bu hadisi Tirmizî (1704, 3725), Abdullah b. e. Ziyâd ani'-Ahvas b. Cevvâb an Yûnus b. e. İshâk an Ebî İshâk ani'l-Berâ senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6683-6684-6685-Bu hadisi Buhârî (cihâd 154, IV, 22; 162, IV, 25-6; mağâzî 62/1-3, V, 111-2; menâkıbu'l-Ensâr 21, IV, 231-2; da'vât 19, VII, 152), Müslim (fadâilu's-sahâbe 137, s. 1926) ve Ebû Dâvud (2772), Kays b. e. Hâzım an Cerîr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6686-Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 5/8, IV, 192; mağâzî 63, V, 113, lafız buraya ait) ve Müslim (fadâilu'l-ashâb 8, s. 1856), Hâlid el-Hazzâ' an Ebî Osmân en-Nehdî (an Amr b. el-Âs) asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Hadisin aslı "mürsel" olmayıp, "müsned"dir.
6687-Bu hadisi Ahmed (I, 196), Muh. b. e. Adî an Dâvud b. e. Hind ani'ş-Şa'bî senedi ile tahrîc etti.
Mürsel olması yanısıra râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VI, 206).
6688-Sahîh-i Buhârî, mağâzî 63, V, 113.
6689-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 78, V, 128-9) ve Müslim (eymân 8, s. 1269-70), Ebû Usâme an Büreyd b. Abdillah b. e. Bürde an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6690-Bu hadisi Ebû Dâvud (2676), İshâk b. İbr. Ebû'n-Nadr an Muh. b. Şuayb an Yahyâ b. e. Amr es-Seybânî an Amr b. Abdillah an Vâsile senedi ile tahrîc etti.
6691-Râvilerinden Abbâs b. el-Fadl el-Ensârî zayıf bir râvidir (Mecma‘ VI, 191).
6693-Bu hadisi Ebû Dâvud (2678), Abdullah b. Amr b. ebî'l-Haccâc an Abdilvâris an Muh. b. İshâk an Ya'kb b. Utbe an Müslim b. Abdillah an Cündeb senedi ile tahrîc etti.
6694-Bu rivayeti Ahmed (III, 467) ve Taberânî (1726), Muh. b. İshâk'tan tahrîc ettiler.
6695-Bu hadisi Ahmed (V, 285-6), Muh. b. Bekr an İsrâîl an Ebî İshâk ani'ş-Şa'bî an Raîyeti's-Süheymî senedi ile tahrîc etti. Râvileri Sahîh ricâlindendir.
6696-İsnâdında el-Haccâc b. Artât yer almıştır ki "tedlîs" yapmakla maruftur. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir. Ancak burada hadis Ebû İshâk an Raîye tarikiyle gelmiştir. Halbuki daha öncekiler Ebû İshâk ani'ş-Şa'bî an Raîye ve Ebû İshâk an Ebî Amr eş-Şeybânî mürsel tarikleriyledir (Mecma‘ VI, 206).
6697-Bu hadis Şehr b. Havşeb tarikiyle rivayet olunmuştur. Bu râvi ihtilâflıdır. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 209).
6698-İsnâdı Heysemî'ye göre hasendir (Mecma‘ VI, 210).
6699-Her ikisinin de isnâdı Heysemî'ye göre hasendir (Mecma‘ VI, 210).
6700-Bunu Şa'bî'den Mücâlid rivayet etmiştir. Bu râvi ihtilâflı bir şahıstır (Mecma‘ VI, 220).
6701-Muh. b. İshâk'a kadar râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 221).
6702-Heysemî, isnâdında durumlarını bilmediği, tanımadığı râvilerin olduğunu söylemiştir (Mecma‘ VI, 223).

TEFSİR BAHSİ

6703- Cündeb radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah'ın Kitabını (kendi görüşüyle) tefsir ederse, isabet etse (bile) hata etmiş sayılır." [Tirmizî ve Ebû Dâvud|
Rezîn şunu ilâve etti: "Kendi görüşü ite (tefsir edip) hata ederse küfre girmiş

olur."

6704- tbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim Kur'ân hakkında ilimsiz fikir yürütürse (tefsir ederse) —diğer rivayette— kendi görüşüyle tefsir ederse, cehennemdeki yerine hazırlansın." [Tirmiri]

6705- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Cibril'in öğrettiği sayılı âyetlerin dışında Kur'ân'ı kendi görüşüyle tefsir etmezdi. "

[Ebû Ya'lâ ve adı belirtilmemiş bir râvi kanalıyla Bezzâr.]

KUR'AN İLE BELİRLİ SÛRE VE ÂYETLERİNİN FAZİLETİ

6706- el-Hâris el-A'ver radiyallahu anh'dan:

"Mescide uğradım, insanların boş konuşmalara daldıklarını gördüm. (Hz.) Ali'ye gelip haber verdim. Şöyle dedi:

'Hakikaten bunu yaptılar mı?'

'Evet' dedim.

Şöyle dedi: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:

'İlerde fitne olacaktır' 'Peki ondan kurtuluş nasıl olur, ey Allah'm Resulü?' diye sordum. Şöyle buyurdu:

'Allah'ın Kitâb'ına sarılmakla. Çünkü sizden öncekilerin haber(ler)i ile sizden sonrakilerin haber(ler)i onun içindedir. Aranızda vereceğiniz hükümler de onun içindedir. O (Kur'ân) önemli bilgileri ihtiva eder, içinde lüzumsuz ve maksatsız hiç bir söz yoktur. Kim onu akılsızlığından dolayı terk ederse Allah onun belini kırar. Kim hidayeti ondan başkasında ararsa Allah onu saptırır. O, Allah'ın sa-pasağlam bir ipidir. O, hikmetli olan zikirdir. O, dosdoğru yoldur. O kendisiyle arzuların sapmadığı, dillerin yalan şeyler söylemediği, alimlerin doymadığı, çok okumakla eskimeyen, harikuladeliği tükenmeyen bir kitaptır. O cinlerin işitip de şöyle dedikleri bir kitaptır: 'Gerçekten biz, doğru yola ileten harikulade güzel bir Kur'ân dinledik de ona imân ettik.' (Cin, 1)

Kim ondan bir haber getirirse, doğru söylemiş olur. Kim ounla amel ederse ecir alır. Kim onunla hükmederse adil olur. Kim insanları ona davet ederse, doğru yola iletmiş olur. Ey (Haris el-) A'ver (bu öğütleri) dinle, kulağına küpe olsun!" [Tirmizî]

6707- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)

"Allah'ın evlerinden bîrinde toplanıp Allah'ın Kitâb'ım okuyan, onu aralarında

öğrenip öğreten hiçbir grup yoktur ki Allah, onların üzerlerine sekine (huzur) indirmesin, rahmet onları kaplamasın, melekler onları kuşatmasın. Allah onları kendi katındakilerin içinde anmasın!" |Ebu Dâvud]
6708- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz ailesine (evine) döndüğünde orada üç semiz hamile deve bulmaktan hoşlanır mı?"
"Evet" dedim. "İste namazda birinizin üç âyet okuması, onun için üç semiz iri deveden daha hayırlıdır" buyurdu. [Müslim)
6709- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hanginiz her gün Buthân'a veya Akik'a gidip, günaha girmeden ve akrabayla ilgisini kesmeden iki tane iri hörgüçlü deve getirmekten hoşlanır?"
Dedik ki: "Ey Allah'ın Resulü, bunu hepimiz severiz."
Şöyle buyurdu: "Birinizin mescide gidip, orada Allah' in Kitâb' ından iki âyet Öğrenmesi ya da okuması, onun için iki deveden daha hayırlıdır. Üç âyet üç deveden, dört âyet dört deveden ve okunacak âyetler kendi sayıların-ca deveden daha hayırlıdır."
|Ebü Dâvud ve aynı lafızla Müslim.)
6710- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah'ın Kitâb'ında bir harf (bile) okursa onun için bir sevap vardır. Ayrıca her bir sevaba on misli (kadar) verilecektir. Elif-lâmmîm'in bir harf olduğunu söylemiyorum. 'Elif bir harftir; 'lam' bir haftir, 'mim'de bir harftir." [Tirmİzî]
6711- Ebû Ürnâme radiyallahu anh'dan: "Allah, kıldığı iki rekat namazdan daha üstün bir şeyle kuluna kulak vermez.
Kul, namazgahında olduğu sürece, rahmet başına yağar. Ayrıca kullar, ondan çıkan şey gibi hiçbir şeyle Allah'a yaklaşmış olamazlar."
Ebû'n-Nasr der ki: "Ondan çıkan" demekle Kur'ân kastedilmiştir. İş onunla başlar, hüküm onda olur ve ona döner.. [Tirmizî)
6712- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
Bir adam dedi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Allah'a en sevimli amel hangisidir?"
"Yolculuğu bitirince tekrar yola başlayan kimsenin durumu."
"Yolculuğu bitirip tekrar yola başlama durumu nedir?"
"Kur'ân'ı başından sonuna kadar okur, bitirdikçe yeniden baslar." (Tirmizî)
6713- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Rab Teâtâ şöyle buyuruyor: Kur'ân okumak, her kimi benden bir istekte bulunmasından alıkorsa ben, ona benden isteyenlere verdiğimden daha üstününü veririm." [Tirmizî]
6714- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kur'ân'ı sesli okuyan, sadakayı açık olarak veren gibidir; Kur'ân'ı gizli okuyan, sadakayı gizli veren gibidir"[Sünen ashabı]
Tirmizî der ki: "Bu, şu demektir: Sessiz Kur'ân okuyan, sesli okuyandan daha üstündür. Çünkü riya ve kendini beğenmişlikten emin kıldığı için ilim ehline göre gizli sadaka vermek, açıkça vermekten daha üstündür."
6715- Sehl bin Muâz el-Cühenî, babasından radiyallahu anh:
(Allah Resulü sallallahu aleyh; ve sellem buyurdu:)
"Kim Kur'ân okuyup da onunla amel
ederse, kıyamet gününde babasının başına ışığı dünya evlerindeki güneşin ziyasından daha parlak bir taç giydirilir. Varın, Kur'ân'la bizzat amel edenin ışığı nasıl olacak, bir düşünün?" [Ebû Dâvud]
6716- Ali radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Kur'ân okuyup ezberler, helâlini helâl; haramını da haram sayarsa, Allah bu sebeple onu cennete koyar. Ayrıca haklarında cehennemlik hükmü sabit olan ev halkından tam on kişiye de onu şefaatçi kılar." [Tirmizî]
6717- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde Kur'ân gelip şöyle der: 'Ya Rabbi onu süsle!' Bunun üzerine ona keramet tacı giydirir. Sonra şöyle der: 'Ya Rabbi, biraz daha süsle!' Bu defa ona keramet ebisesi giydirir! Sonra şöyle der: 'Ya Rabbi ondan hoşnut ol!" Allah da ondan hoşnut olur. Kendisine şöyle denir:
'Oku ve yüksel!' Bunun üzerine okuduğu her âyetin sevabı artırılır."
Tirmizî; ayrıca bu rivayetin sahâbî sözü olmasının daha doğru olduğunu söy'edi.
6718- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kur'ân'ı okuyup gereğince amel edene (âhirette) şöyle denir: 'Oku ve (Cennet derecelerine) yüksel! Dünyada nasıl ağır ağır okuyor idiysen, burada da öylece oku! Çünkü senin asıl makamın okuyacağın en son âyetin yanındadır' ITirmizî ve Ebû Dâvud]
6719- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Kur'ân okumakta mahir (yani ezberi ve okuyuşu güzel) olan, Sefere adı verilen kerim ve itaatkâr meleklerle beraber olacaktır. Kur'ân'ı okumakta zahmet çeken (heceleyen) kimse için ise İki kat ecir vardır."
[Tirmizî, Ebû Dâvud ve aynı lafızla Buharı ve Müslim.]
6720- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü saİlallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kur'ân okuyanın hali, turunç (ağaç kavunu) gibidir ki, hem kokusu, hem de tadı güzeldir. Kur'ân okumayan mü'minin misali hurma gibidir. Tadı güzeldir, ancak kokusu yoktur. Kur'ân okuyan facir ise, kokusu güzel, tadı acı olan reyhan çiçeği gibidir. Kur'ân okumayan fâcir ise, kokusu bulunmayan ve tadı da acı olan Ebû Cefıl karpuzu gibidir.
iyi arkadaşın misali güzel koku satıcısına benzer. Sana ondan bir şey verilmezse bile, kokusundan istifade edersin. Kötü arkadaşın misali ise körükçüye benzer. Kurumundan sana bir şey isabet etmese de dumanından rahatsız olursun."
[EbûDâvud]
6721- Âmir bin Vasile radiyallahu anh'dan: "Nâfi' bin Abdi'I-Hâris, Usfân'da Ömer'e rastladı. Ömer, onu Mekke'de vali olarak görevlendirmişti. Ömer onu Usfân'da görünce ona: 'Mekkelilerin başına yerine kimi vekil bıraktın?' diye sordu. 'İbn Ebzâ'yi" dedi. 'İbn Ebzâ kimdir?' 'Azatlılarımızdan bir azatlı.' 'Yerine bir azatlıyı mı bıraktın?' 'O, Allah'ın Kitâb'mı okur, farzlarım da iyi bilir.' Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: "Peygamberiniz saİlallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:
Allah bu Kitâb'la birtakım insanların değerini yükseltir; birtakım insanların da değerlerini alçaltır.' [Müslim]
6722- Osman radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü saİlallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"En hayırlınız, Kur'ân ı öğrenen ve öğretendir." (Buhârî, Ebû Dâvud veTirmİzî]
6723- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü saİlallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kur'ân'dan bir şey bilmeyen kimse, harap olmuş ev gibidir." |Tirmizî|
6724- Sa'd bin Ubâde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü saİlallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kur'ân'ı okuyup (öğrenip) de (sonra) unutan hiçbir kimse yoktur ki, kıyamet gününde cüzzamlı olarak Allah'a kavuşmasın."
[Ebû DâvıidJ
Rezîn şunu ekledi: "İsterseniz şu âyeti okuyun:

Şöyle dedi; 'Rabbim beni neden kör olarak dirilttin. Oysa ben gören biri idim. '(Rab) diyecek ki: 'Sana âyetlerimiz geldi, sen onları unuttun, işte bugün de sen böyle unutulursun.' (Tâhâ, 125)
6725- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü saİlallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Kur'ân okursa (isteyeceğini yalnız) Allah'tan istesin. Çünkü öyle insanlar gelecektir ki, Kur'ân okuyup, okudukları karşılığında insanlardan (dünyalık) isteyeceklerdir." [Tirmizî]
6726- Suheyb radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kur'ân'm karam kıldıklarını helâl sayan kimse, Kur'ân'a iman etmemiş olur." |İkisi de Tirmizî'nindir.]
6727- İbn Ömer radiyallahu anlı'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yanında Kur'ân olduğu halde düşman yurduna gitmeyi yasaklamıştır."
Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Muvattâ. (Mâlik) dedi ki: "Düşmanın onu (mushafı). eline geçirip imha etmesinden korkulduğu için böyle denilmiştir." Nitekim Eyyûb'ün ifadesine göre düşman
Kur'ân'ı ele geçirmiş ve müslümanlara karşı koz olarak kullanmıştır."
6728- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer Kur'ân bir deri içine konup da ateşe atılsa yanmaz."
[Ahmed Ebû Yâ'la ve Taberânî, Mu'cemu'l-Ke-bîr'âe.]
Bu hadis: "Kur'ân'ı ezberleyip de (amel etmediği için) cehenneme giren kimse domuzdan daha kötüdür, şeklinde yorumlanmıştır"
6729- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Kur'ân bir zenginliktir. Ondan sonra fakirlik olmaz. Ondan başka zenginlik de yoktur."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebfr'de zayıf'bir senedle.]
6730- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde farzlarını yerine getirmemiş, hududunu aşmış, emirlerine muhalefet etmiş, yasaklarını işlemiş bir adama Kur'ân, insan kılığına girmiş olduğu halde getirilir. Kur'ân şöyle der:
'Yâ Rabbî! Âyetlerimi ona'yüklettin (ezberlettin). Ne kötü yüklenicidir bu hududları-mı aştı, farzlarımı yerine getirmedi, emirlerimi terkedip yasaklarımı

işledi.' Kur'ân o kadar deliller ileri sürer ve saymağa devam eder ki, nihayet kendisine şöyle denilir:
'Haydi onu sana bırakıyorum, hesabını gör!'
O da onun elinden tutup, burnu üstüne sürükleyerek doğruca götürüp onu cehenneme atar.
Hududunu koruyan, farzları ile amel eden, emirlerim yerine getiren yasaklarından kaçınan adam da getirilir. Kur'ân onun müdafaası olur da şöyle der:
'Yâ Rabbi! Ayetlerimi öyle bir adama yük-ledin ki, hudutlarımı aşmadı, farzlarımı İfa etti, emirlerimi yerine getirip yasaklarımdan kaçındı.'Onun lehine o kadar deliller ileri sürer ki nihayet kendisine şöyle denilir:
'Onu sana havale ettim, hesabını sen gör!' Bunun üzerine (insan kılığına giren o Kur'ân) onun elinden tutar, üstüne beyaz atlastan elbise giydirir, basına kral tacı koyar ve kral karesiyle ona su İçirir." [Bezzâr leyyin bir senedle.l
6731- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah'ın Kitâb'ından bir âyet dinlerse, Allah ona kat kat sevab yazar. Kim onu okursa, Kıyamet gününde o, onun İçin bir nur olur." |Ahmed, leyyin bir senedle.l
6732- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kur'ân binlerce harftir. Yirmi yedi bin harftir. Kim onu sabrederek karşılığını ancak Allah'tan bekleyerek okursa, her harfine karşılık olarak Allah onu hurilerle evlendirir."
Taberânî, Mu'cemu' l-Evsafta, şeyhi Mu-hammed bin Ubeyd bin Âdem tarikiyle. Zehe-bî, bu şahsı el-Mîzân isimli eserinde bu rivayeti ile zikretti. Zehebî'nin dışında başka bir yerde bu râvi hakkında bilgiye rastlamadım.
6733- Üseyd bin Hudayr radiyallahu anh'dan: "Geceleyin o, Bakara sûresini okurken atı yanı başında bağlı idi. At şahlandı. Bunun üzerine Üseyd Kur'ân okumayı kesince at sa-kinleşti. Yine okudu, yine şahlandı. Sustu, yine sakinleşti. Sonra tekrar okudu, yine şahlandı. Bunun üzerine Üseyd artık okumaktan vazgeçti. Oğlu Yahya, atın yakınında (yatmakta) idi. Ona zarar vermesinden korktu. Çocuğu onun yanından çekince, gözünü göğe kaldırdı; bir de ne görsün, içi kandillere benzeyen parlak şeylerle dopdolu olan bir sis bulutu.
Sabah olunca karşılaştığı bu fevkalâde hâdiseyi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatınca Resûlullah şöyle buyurdu: 'Ey İbn Hudayr oku, ey Ibn Hudayr oku (yani devam et!)'

'Ey Allah'ın Resulü! (Oğlum) Yahya ata yakın olduğu için (ona zarar vermesinden) korktum. Ayrılıp yanma gittim. Başımı kaldırınca bir de ne göreyim; içinde kandilleri andıran şeyler bulunan beyaz bulut gölgesi. Nihayet bu, içinde ışık kümeleri ile göğe yükselerek kayboldu ve onu artık göremez oldum' dedi.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sordu:
'O gördüğün neydi biliyor musun?'
'Hayır vallahi" dedi.
'İşte onlar sesini dinlemek için yaklaşan meleklerdi. Eğer devam edip sabaha kadar okusay-dın, onlar da oradan uzaklaşmazlardı ve insanlar onlara bakıp rahatlıkla seyr ederlerdi." |Buharî]
6734- Müslim'in rivayeti:
"Useyd bin Hudayr, gece hurma harmanında Kur'ân okurken, at aniden şahlandı." Bakara sûresi olduğu belirtilmeyen benzer rivayeti nakletti.
6735- Ebû Saîd bin el-Muallâ radiyallahu anh'dan:
"Mescitte namaz kılıyordum. Beni Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem çağırdı; fakat cevap veremedim. Sonra yanına varıp dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Namaz kılıyordum.'
Şöyle buyurdu: 'Allah teâlâ: 'Sizi çağırdığı zaman, Allah'a ve Resulüne icabet edin! buyurmadı mı?'
Sonra bana şöyle buyurdu: 'Mescitten çıkmadan sana Kur'ân'da en büyük sûre olan bir sûreyi mutlaka öğreteceğim.' Elimden tuttu, mescitten çıkarken dedim ki: 'Kur'ân'm en büyük sûresini sana öğreteceğim dememiş miydin?'
'Evet, o sûre: "Elhamdu lillahi Rabbi'l-Âlemîri'dir. O sûre, Seb'ul-mesânî (yedi âyet) ve bana verilen Kur'ân-ı âzîm'dir' buyurdu.
[Buhârî, Ebû Dâvud ve Nesâî]
6736- (Ebû Saîd bin el-Muallâ radiyallahu anh'dan:)
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, namaz kılmakta olan Ubeyy bin Kâ'b'ı çağırdı. Namazım bitirince onun yanına vardı. Ubeyy diyor ki: (Mübarek) elini benim elimin üzerine koyarak buyurdu ki:
'Benzeri ne Tevrat'ta, ne İncil'de ve ne de Kur'ân'da bulunmayan mükemmel bir sûreyi öğreninceye kadar, mescitten çıkmamamızı umarım.' Benzerini nakletti. [Mâlik]
6737- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"El-Hamdu lillahi Rabbi' l-Alemîn. Kur'ân'in esasıdır, Kitâb'tn anasıdır. Seb-İ me-sânidir (= yedi âyettir)." [Ebü Dâvud ve Tirmizî]

6738- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Cibril, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında otururken, üstünden bir çatırdama sesi duydu. Başını kaldırıp şöyle dedi: 'Bu gök kapılarından biridir, bugüne kadar hiç açılmadı, sadece bugün açıldı. Oradan bir melek indi; dedi ki: 'Bu melek de (ilk olarak) bugün indi, bugüne kadar hiç inmemişti.' Melek selâm verip şöyle dedi: 'Yalnız sana verilen senden önce hiçbir peygambere verilmeyen şu iki nuru sana müjdelerim: Fâti-hatü' l-Kitâb ve Bakara sûresinin son âyetleri. Onlardan bir harf bile okusan mutlaka karşılığında onun sevabını alırsın.' [Müslim ve NesSÎ]
6739- Ebû Ümâme el-Bâhilî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallaİlahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kur'ân okuyun! Çünkü o, kıyamet gününde okuyup amel edenlere şefaat edici olarak gelecektir. Bakara ile Al-i îmrân sûrelerini okuyun! Çünkü onlar kıyamet gününde iki bulut yahut iki gölgelik yahut kanatlarım germiş iki kuş taifesi gibi gelip onları okuyanları savunacaktır. Bakara sûresini okuyun! Çünkü onu okumak bir berekettir. Okumamak ise hüsran ve mahrumiyettir Onun fayda ve bereketlerini kahramanlar bile temin etmeye güç yetiremez-ler." (Râvi) Muâviye bin Sellâm: "Hadiste (kahraman anlamındaki) batal kelimesi ile sihirbazların kastedildiğini duydum." demiştir.
6740- Diğer rivayette şu ek yer almaktadır: "Herhangi bir kul onu (Bakara'yı) secdeye varmadan bir rek'atta okur da, Allah'tan bir şey isterse mutlaka Allah ona istediğini verir. (Çünkü) Bu sûre neredeyse dinin tümünü ihtiva eder." [Müslim]
6741- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sayıca kalabalık olan bir müfreze gönderdi.
Onlara (Kur'ân'dan) okuttu. Her biri ezberinde olanı okudu. Yaşça en genç olan bir adamın yanına geldi ve sordu:
'Senin ezberinde ne var, ey Fülan?'
Şu cevabı verdi: 'Ezberimde falan falan (sûreler), bir de Bakara sûresi vardır.'
'Ezberinde Bakara sûresi var mı?'
'Evet.'
'Haydi git, onların emîri (kumandam) sensin! Çünkü o (sûre), nerdeyse dinin tümünü ihtiva eder.' Heyetin ileri gelenlerinden biri dedi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! İçindeküerini yaşamayacağım korkusu, beni onu öğrenip ezberlemekten alıkoymuştur.'Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Kur'ân'ı öğrenin, okuyun ve onunla amel edin! Çünkü Kur'ân'ı öğrenen, okuyan ve onunla amel eden kişi, içi misk dolu dağarcık gibidir; her yerde onun kokusu koklamr. Kur'ân'ı öğrenip, hafızasında olduğu

halde uyuyan kimse de, içi misk doldurulup, kapatılmış bir kutuya benzer [Tirmizî]
6742- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Evlerinizi kabirlere çevirmeyin; şeytan içinde Bakara sûresi okunan evden kaçar."
[Müslim ve Tirmizî]
6743- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim geceleyin Bakara sûresinin son iki âyetini okursa o iki âyet o gece ona yeter (de artar)." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvuıl ve Tirmizî]
6744- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Her şeyin bir tepesi (zirvesi) vardır; Kur'ân'ın zirvesi ise, Bakara süresidir; çünkü onun içinde Kur'ân âyetlerinin efendisi olan bir âyet vardır ki o da Âyete '1-Kürsî'dir." [Tirmizî]
6745- Ubeyy bin Kâ'b radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Ey Ebû"l-Münzir! Allah'ın kitabından ezberinde olan Kur'ân'ın hangi âyeti sence daha büyüktür?
"Dedim ki: 'Allahu Lâ ilahe illâ huvel-Hayyu'l-Kayyûm' âyeti."
Bunun üzerine göğsüme vurdu ve şöyle buyurdu: "Ey Ebû'l-Münzir! Sana ilim kolay gelsin!" [Müslim ve Ebû Dâvud]
6746- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bana Ramazan ayının zekât malını bekleme görevi verdi.
Biri yanıma geldi ve yiyecekten avuçla-maya başladı, onu yakaladım ve: 'Seni Allah'ın Resulüne götüreceğim' dedim.
'Ben muhtacım, çocuklarım ve ben çok sıkıntılı bir durumdayız' dedi. Bunun üzerine onu serbest bıraktım. Sabah olunca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana sordu:
'Dün geceki esirin ne yaptı ve ne oldu?' Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü onu yakaladım, çok muhtaç olduğunu söyleyince ona acıdım ve serbest bıraktım.'
Şöyle buyurdu: 'O sana yalan söylemiştir, gene gelecektir."?çygzmb&[sallallahu aleyhi ve sellem'in bu sözünden dolayı geleceğini bildim ve bekledim. Nihayet geldi ve yine yiyeceği avuçlamaya başladı; yine onu yakalayıp: 'Seni Allah Resulüne ileteceğim' dedim. Bana çok muhtaç durumda olduğunu bir daha

gelmiyeceğini söyleyince, acıdım ve bıraktım. Sabah olunca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yine sordu: 'Ey Ebû Hureyre! Dün geceki esirin ne yaptı?'
Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Halinden şikayet etti, kendi ve çoluk çocuğunun aç olduğunu söyleyince, acıyıp bıraktım.'
Şöyle buyurdu: 'O sana yalan söylemiştir, mutlaka yine gelecektir.'
Üçüncü kez bekledim, yine geldi, yiyeceği avuçlamaya başlaymca yakaladım ve: 'Seni Allah Resulüne götüreceğim. Bu üçüncü seferdir sen aynı şeyi söylüyorsun; tekrar gelmeyeceğini ifade ettin, fakat yine geldin' dedim. 'Bırak beni, sana faydalanabileceğin birkaç kelime öğreteceğim' dedi.
'Nedir onlar?' diye sordum. Dedi ki: 'Yatağına vardığın zaman Âyete'l-Kürsî denilen Allahu lâ ilahe İllâ huvel-Hayyul-Kayyûm'u sonuna kadar oku! Mutlaka Allah tarafından sana bir bekçi gönderilir, seni korur ve şeytan da sana katiyen yaklaşamaz. Sabaha kadar bu böyle devam eder.' Bunun üzerine onu tekrar serbest bıraktım, sabah olunca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sordu:
'Ey Ebu Hureyre esirin ne yaptı?' Dedim ki:
'Ey Allah'ın Resulü bana yarıyacak birkaç kelime öğreteceğini söyledi, ben de onu serbest bıraktım.'
'Neymiş onlar?' diye sorunca, şöyle dedim: 'O bana dedi ki: Yatağına vardığın zaman Âyetel-Kürsî'yi başından sonuna kadar oku: 'Allahu lâ ilahe illâ huvel-Hayyu'l-Kayyûm...' Yine bana dedi ki: Sabaha kadar seni korumak için Allah tarafından bir koruyucu gönderilir ve şeytan da kesinlikle sana yaklaşmaz'.
Sahabiler hayır öğrenmeye çok arzulu idiler. Bunun üzerine Hz. Peygamber şöyle buyurdu: 'O yalancının tekidir, ancak bunu doğru söylemiştir. Ey Ebû Hureyre! Üç günden-beri sana gelip giden kimdi, bilir misin?'
'Hayır.'
'O, Seylan'dı.' [BuhârîJ
6747- Ebû Eyyûb radiyallahu anh'dan: "Onun, içinde hurma bulunan bir kileri vardı; gûl denilen cinler gelip oradan hurma aşırırdı. Bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e şikayet edince, şöyle buyurdu:
'Git, onu görürsen, şöyle de: Allah'ın adı ile Resûlullah' a git!'
Ebû Eyyûb hemen onu yakaladı; bir daha gelmeyeceğine yemin etti... "
Ebû Hureyre'ninkine benzer şekilde rivayet etti. [Tirmizî]
6748- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Kehf sûresinin başından on âyet ezberlerse deccâlin fitnesinden kurtulur."
6749- Diğer rivayette:

"Kehf sûresinin sonundan" diye geçer. [Müslim ve Ebû Dâvud]
6750- Tirmizî'nin lafzı:
"Kehf sûresinin başından üç âyet."
6751- el-Berâ radiyallahu anh'dan:
"Bir adam Kehf sûresini okuyordu; atı iki uzun iple bağlı idi. Bir bulut onu sardı, bulut ona yaklaşınca at ürkmeye başladı. Sabah olunca Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e gelip durumu anlattı. Şöyle buyurdu: 'İşte o, Kur'ân (dinlemek) için inen Sekî-ne'(melekjdir.' [Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
6752- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her şeyin bir kalbi vardır; Kur'ân'ın kalbi ise, Yâsîn'dir. Kim onu okursa, Yâsîn'siz on kere Kur'ân okumuş gibi kendisine sevap yazdır." [Tirmizî]
6753- Atâ bin Ebî Rebâh radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğu bize ulaştı: "Kim sabahlan Yâsîn'i okursa bütün hacetleri görülür."
[Dârimi, mürsel olarak.]
6754- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim geceleyin Duhan sûresini okursa, yetmişbin melek kendisi için istiğfar etmiş olarak sabahlar."
[Tirmizî; zayıf olduğunu söyledi.]
6755- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim her gece Vakıa sûresini okursa, asla fakirlik yüzü görmez. Ayrıca Müsebbihât (Sebbihisme rabbike ile başlayan sûreler) içinden bir âyet, bin âyet gibidir." [Rezîn|
6756- Ma'kil bin Yesâr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim sabahleyin üç kere 'Euzü Billahi's-Semtil-Alîıri der, sonra Haşir sûresinin son üç âyetini okursa, Allah onun için yetmişbin melek görevlendirir; akşama kadar onun için Allah'tan mağfiret dilerler. O gün şayet ölürse, şehit olarak ölür. Akşamleyin okursa yine aynı sevabı alır." [Tirmizi]
6757- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kur'ân'da otuz âyettik bir sûre vardır ki, bağışlanıncaya dek okuyanına şefaat eder: Tebârekellezî bi-yedihi'l-mülk (sûresi)."
[Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizî]

6758- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından bir adam kabir olduğunu bilmeden bir kabrin üstüne çadır kurdu. İçinden gelen bir ses Mülk sûresini okuyordu. Onu sonuna kadar dinledi. Sonra gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bu durumu haber verdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: O (sûre) önleyici ve kurtarıcıdır. Kişiyi kabir azabından kurtarır.' [Tirmizî|
6759- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
"Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip: 'Bana (Kur'ân'dan birşey) öğret Ey Allah'ın Resulü!' dedi. Şöyle buyurdu: 'Başında Elif Lanı Râ olan sûrelerden üçünü oku!' Dedi ki:
'Yaşlandım, hafızam zayıfladı, dilim ağır-laştı.' Şöyle buyurdu: 'Öyleyse basında Hâ-mîm olan sûrelerden üçünü oku!' Yine ilk söylediği gibi söyleyince, şöyle buyurdu: 'Müsebbehâttan (Sebbİhisme rabbike ile başlayan sûrelerden) üçünü oku!' yine aynısını söyledi ve ilave etti: 'Bana her türlü hayrı ih-
tiva eden kısa bir sûre Öğret!' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ona 'İzâ zülzilet' sûresini okuttu. Adam: 'Seni hak ile Peygamber olarak gönderene yemin ederim ki, asla buna bir şey ilave etmiyeceğim' dedi ve çekip gitti. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Adamcağız iki kere kurtuluşa erdi' buyurdu." [Ebû Dâvud]
6760- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Bir adam, başka birinin sürekli Kul huvallahu ehad (sûresini) okuduğunu duydu. Sabah olunca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip haber verdi. Adam sanki onun bu davranışını küçümsüyordu. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Nefsim kudret elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki, bu (sûre) Kur'ân'in üçte birine eşittir.' [Mâlik, Ebû Dâvud, Nesâî ve aynı lafızla Buhârî.]
6761- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Toplanın biraraya gelin, ben size Kur'ân'ın üçte birini okuyacağım." Toplanan toplandı. Sonra Hz. Peygamber çıkıp "Kul-Hu-vallahu Ehad" sûresini okudu. Sonra yine içeriye gitti. Birbirimize dedik ki: "Galiba kendisine bir vahiy geldi de içeriye girdi." Sonra tekrar çıktı ve şöyle buyurdu: "Ben size Kur'ân'in üçte birini okuyacağımı söylemiştim. Dikkat edin o, (Kul Huvellahu Ehad) Kur'ân'ın üçte birine denktir." [Müslim veTirmizî]
6762- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim günde ikiyüz kere Kul Huvellahu Ehad'ı okursa, (kul hakkı olan) borçları müstesna elli senelik günahı silinir. Kim uyurken yatağında sağ tarafına yatıp da

yüz kere Kul Huvallahu Ehad (sûresini) okursa, kıyamet gününde Rab Teâlâ ona şöyle der: 'Haydi sağ tarafından cennete gir!' [Tirmizî]
6763- İbnü'l-Mûseyyeb radiyallahu anh'-dan, mürsel olarak;
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) ;
"Kim Kul Huvallahu Ehad'İ on kere okursa, cennette ona bir köşk yapılır. Kim yirmi kere okursa iki köşk yapılır. Kim otuz kere okursa üç köşk yapılır."
Ömer dedi ki: "Ya Resûlallah şu halde cennette köşklerimiz çoğalacaktır." Şöyle buyurdu: "Allah'ın bundan daha çok (fazlasını vermeye) gücü vardır." [Dârimî]
6764- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile
birlikte geldim. Bir adamın Kul Huvallahu Ehad'i okuduğunu duydu; şöyle buyurdu: 'Vacip oldu.'
'Ne vacip oldu, ey Allah'ın Resulü?' diye sordum. 'Cennet (vacip oldu)' buyurdu. "
[Mâlik, Tirmizî ve Nesâî.]
6765- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bana misli görülmemiş âyetler nazil oldu: Muavvizeteyn." (Nâs ve Felâk sûreleri)
[Müslim ve sünen ashabı]
6766- Bir rivayette şunu da ekledi: "(Dua eden) hiç kimse o ikisi (Nâs ve Felâk sûreleri) gibi başka bir şeyle isteyemez, (serlerden Allah'a sığman) hiç kimse de onlar gibisiyle sığınamaz."
6767- Enes radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ashabından birine şöyle dedi: "Ey Fülan evlendin mi?" "Hayır vallahi evlenecek bir şe-) im yok ki?"
"Yanında Kul Huvallahu Ehad da mı yok?"
"Yar."
"İşte al sana Kur'ân'in üçte biri!"
"İıâ câe nasrullahi vel-fethu'yu biliyor musun?"
"Evet."
"İşte sana Km'ân'in dörtte biri."
"Kul yâ eyyühel-kâfirûne'yi biliyor musun?"
"Evet."
"İste sana Kur'ân'in dörtte biri." "Izâ zülzilet (sûresini biliyor musun)?" "Evet."
"tyte sana Kur'ân'in dörtte biri. (Bunlarla) evlen, evlen!" buyurdu. [Tirmizî]
6768- Diğer rivayet:

"Kim İzû zülzilet sûresini okursa Kur'ân' in yarısını okumuş olur."
6769- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim akşamleyin Duhân sûresinin tümünü, Hâmîm Gâfir'in başından 'ileyhi'l-ma-sîr'e kadar ve Ayetel-Kürsî'yi de okursa (akşamleyin) sabaha kadar korunmaya alınır; kim bunları sabahleyin okursa, akşama kadar korunmaya alınır." [Tirmizî]
6770- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim sanki gözüyle kıyameti görmüş gibi olmak isterse, su sûreleri okusun: Izeş-Şemsü küvviret, Izes-Semâu'n fetarat, Izes-Semâu n şakkat." [Tirmizî]
6771- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Eliflâmmîm Tenzil süresiyle, Tebârekellezî bi-yedihil-mülk sûresini okumadan uyumazdı."
Tavus, Bu iki sûrenin, Kur'ân'daki diğer sûrelerden yetmiş hasene daha üstün olduğunu söylemiştir." [Tirmizî]
6772- Humeyd bin Abdirrahman radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Kul Huvallahu Ehad, Kur'ân'ın üçte biridir. Tebârekellezî bi-yedini T-mülk ise okuyanını kabrinde savunur." [Mâlik]
6773- Vasile radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bana Tevrat'ın yerine 'Yedi (uzun sûre)', Zebur'un yerine 'el-Mieyn', İncil'in yerine ise 'el-Mesânt (Fatiha) verildi ve Mufassal' (sûreler) ile üstün kılındım." [Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
6774- Onun (Taberânî'nin) Ebû Ümâ-me'den leyyin senedli bir rivayeti ise şöyledir: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rabbim, bana 'Uzun yedileri' Tevrat'ın yerine; 'el-Mieyn'i, incil'in yerine vermiştir. (Kimseye verilmeyen) Mufassal (sûreler) ile de ben üstün kılındım,"
6775- Osman bin Abdullah bin Evs es-Se-kafî, dedesinden: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişinin mushafsız olarak Kur'ân kıraat etmesinin karşılığı bin derecedir. Mushaf ile okuması İse iki bin derece daha artırır."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'ûs leyyin bir senedle.]
6776- Enes radiyallalıu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) "Kim oğluna Kur'ân'ı yüzünden okumasını öğretirse, Allah onun geçmiş ve gelecek günahlarım bağışlar. Kim de oğluna ezbere birkaç âyet öğretirse Allah, kıyamet gününde onu

dolunay gibi diriltir ve 'Oğluna oku!' denir. Okuyacağı her bir âyet karşılığında Allah babasının bir derecesini yükseltir. Ezberinde-kiler bitinceye kadar, derece yükselişi böyle devam eder."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat'ta hafî bir senedle.]
FATİHA VE BAKARA SURELERİNİN TEFSİRİ İLE İLGİLİ HADİSLER
6777- Abdullah bin Şakîk'den, o da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den işiten birisinden:
"Ona bir adam dedi ki: '(el-Mağdûbi aleyhine) gazaba uğrayanlar kimdir?' Hemen ya-hudileri gösterdi. 'Peki, (ed-Dâllin =) sapıtan-lar kimdir?' diye sorunca hemen hıristiyanlan
gösterdi." [Ahmed, daha uzun bir metinle.]
6778- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dünyaya gelen hiçbir çocuk yoktur ki başının ortasında Fatihâtu't-Kitâb (el-Hamd süresin)den beş âyet yazılmış olmasın."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsût'ta, leyyhı bir senedle.|
6779- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İsrâiloğullarına 'Haydi kapıdan secde ederek girin ve muradımız (hıtta) günahlarımızın dökülmesidir' deyin de sizi bağışlayalım, (Bakara, 58) denildi. Onlar (emri) değiştirip kapıdan kıçları üstünde sürünerek girdiler ve 'kıl içinde bir habbe' dediler."
|Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
6780- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellembuyurdu:)
"İsrailoğullan eğer ufacık bir sığır alsalardı o, onlar(ın işlediği günah) için yeterdi."
(Bezzâr zayıf 'bir senedle.]
6781- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Yahudiler: 'Bu dünyanın ömrü yedibin senedir. Biz her bin sene için sadece bir gün azaba uğratılırız. Bu da toplam yedi gün yapar. ' derlerdi" Bunun üzerine Allah şu âyeti inzal buyurdu: "Dediler ki: Bize ateş ancak sayılı günlerde dokunur." (Bakara, 80) [Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'âe.\
6782- Âmir bin Rabîa radiyallahu anh'dan: "Biz bir seferde karanlık bir gecede Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdik.
Kıblenin nerede olduğunu bilmiyorduk, içimizden herkes kendi tahminine göre namaz kıldı. Sabah olunca bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlattık.

Hemen: 'Hangi tarafa yönelirseniz, Allah'ın vechi (zatı) oradadır' mealindeki âyet (Bakara, 115) nazil
oldu." ITinnizîJ
6783- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Rabbim! Bu, beldeyi güvenli kıl, ehlini çeşitli meyvelerle rızıklandır (bilhassa onlardan Allah'a ve âhiret gününe inananları)" (Bakara, 126) (diyerek dua eden) İbrahim Aleyhisselam, insanlardan uzaklaşarak tek başına (Mekkeyi) kendine yurt edindi. Fakat Allah "(Ve men kefere =) Küfredenleri de" âyetini indirdi ve: "Müminleri nzıklandırdı-ğım gibi onları da rızıklandırırım" buyurdu.
"Onları azıcık faydalandırırım, sonra ateş azabına girmeye mecbur ederim" dedi. Ondan sonra İbn Abbâs şu âyeti okudu: "Dünyayı isteyenlere de, âhireti İsteyenlere de, hepsine Rabbinin ihsanından ayırdetmeksİzin veririz." (İsrâ20) [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de]
6784- el-Berâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye ilk geldiğinde (Ensâr'dan olan) dedelerinin yahut Ensâr'dan dayılarının evlerinde konakladı. Onaltı ya da onyedi ay boyunca Beytü'l-Makdis'e doğru namaz kıldı. Fakat kıblesinin Beyt-i Şerife (Kâ'be'ye) doğru ol-masını arzu ediyordu. Beyt-i Şerife doğru kıldığı ilk namaz ikindi namazı olmuştur. Onunla birtakım insanlar da bu namazı kıldılar, sonra onlardan biri çıkıp (başka bir) mescide gitti. Mesciddekileri namazda rükû halindeyken gördü ve şöyle seslendi: 'Allah'a şehadet ederim ki ben (biraz önce), Allah Resulü ile birlikte Kâ'be'ye doğru namaz kıldım.' (Bunun üzerine namazdakiler) hemen selâm vermeden oldukları yerde Kâ'be'ye doğru döndüler.
Müslümanların Beytül-Makdis'e doğru namaz kılmaları, yahudilerin hoşuna gidiyordu, Kâ'be'ye doğru namaz kılmaya başlayınca, bunu kınamaya kalkıştılar."
6785- Diğer rivayet:
"Kâ'be kıble olmadan önce, birtakım insanlar öldüler ya da öldürüldüler. Onlar (yani daha Önce Beytü'l-Makdis'e doğru namaz kılmış olanlar) hakkında ne diyeceğimizi bilemedik. Bunun üzerine: 'Allah sizin imanınızı asla zayi edecek değildir' mealindeki âyet (Bakara, 143) nazil oldu."
6786- Diğer rivayet:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem namaz kılarken Kâ'be'ye doğru yönelmeyi arzulardı. Bu sebeple Allah: '('Habibim) Biz senin yüzünün göğe doğru çevrilmekte olduğunu (yücelerden haber beklediğini) görüyoruz' (Bakara, 144) mealindeki âyeti indirdi. Ondan sonra Kâ'be'ye doğru yöneldi. Bunun üzerine 'Birtakım beyinsizler (yani yahudiler) söyle dediler: 'Onları, üzerlerinde

bulundukları kıbleden ne çevirdi?'De ki: Doğu da, batı da Allah'ındır; dilediğini dosdoğru yola hidayet eder'." (Bakara, 142)
[Buhârî, Müslim, Tirmizî ve benzerini Nesâî.]
6787- Müslim ve Ebû Dâvud benzerini Enes'ten rivayet etmişlerdir:
"Onda şöyle geçmektedir: Onlar Beytü'l-Makdis'e doğru namaz kılarken henüz, rükû-daydılar. Benû Seleme'den bir adam yanlarına uğradı ve şöyle seslendi: 'Dikkat edin, artık kıble Kâ'be'ye doğru çevrilmiştir!' —Bunu iki kere söyledi—. Cemaat hemen rükûdayken Kâ'be'ye doğru döndüler."
6788- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Kıyamet günü) Nuh (Aley his selâm) ümmeti ile beraber gelecek ve Allah ona: 'Tebliğ ettin mi?' diye soracak. O da: 'Evet, Rabbim!' diyecek.
Hemen ümmetine: 'O size tebliğ etti mi?' diye soracak. Onlar: 'Hayır, bize herhangi bir peygamber gelmedi' diyecekler. Bu defa Allah, Nuh'a soracak: 'Tebliğ ettiğine dair sana şehadet edecek kimdir?'
'Muhammed ve ümmeti' diyecek. Hakikaten de onun tebliğ ettiğine dair bizler tanıklık yapacağız. 'İnsanlara şahit olasınız diye biz sizi böylece vasat bir ümmet kıldık' mealindeki âyet (Bakara, 143) bunu ifade etmektedir."
[Tirmizî ve aynı lafızla Buhârî.]
6789- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "O, Cenâb-ı Hakk'ın: 'Onlar ki başlarına bir bela geldiği zaman..." mealindeki (Bakara, 156) kavlini şöyle yorumladı: Allah şunu bildirmiştir; Müslümanm başına bir belâ gelip de Allah'ın emrine teslim olup: 'Biz Allah'a aitiz ve şüphesiz O'na dönücüleriz' dediği zaman ona şu üç haslet yazılır: Allah'tan salât, rahmet ve hidayet yolunun gerçekleşmesi. Ni-tekim Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem şöyle buyurmuştur: 'Kim musibet anında 'İnnâ lillahi ve innâ ileyhi râciûn' derse, Allah onun bu musibetini telafi edip onun sonunu İyi kılar.' [Taberânî, Mu' cemu'l-Kebîr'de]
6790- Urve radiyallahu anh'dan: "Âişe'ye sordum ve dedim ki: 'Allah: 'Safa ile Merve Allah'ın şeâir(alâmetler)inden-dir. Kim Bey t'i hac veya umre yaparsa, o ikisini tavaf etmesinde hiç- bir sakınca yoktur.' (Bakara, 158) buyurdu. Vallahi öyleyse Safa ile Merve'yi tavaf etmeyenin herhangi bir günahı yoktur, ben bunu böyle anlıyorum ve böyle yorumluyorum; acaba siz ne dersiniz?'
Âişe cevap verdi: 'Ey kız kardeşimin oğlu! Ne kötü söyledin! Eğer bu, senin yorumladığın gibi olsaydı 'Onları tavaf etmeyene herhangi bir günah, terettüp etmez' şeklinde olmalıydı. Halbuki bu âyet Ensâr hakkında inmiştir. Çünkü onlar müslüman olmadan önce, cahiliyette Müşellel mevkiindeki azgın Me-nât'a tapıyorlar, ona telbiye getiriyorlardı. Bu niyetle ihram giyenler Safa ile Merve'yi

tavaf etmekte sakınca görürlerdi. Müslüman olunca bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sordular. Dediler ki: 'Ey Allah'ın Resulü, bizler Safa ile Merve arasını tavaf etmeyi mahzurlu görüyoruz.' Bunun üzerine Allah: 'Safa ile Merve, Allah'ın şeârindendir...'âyetini (Bakara, 158) indirdi.'
(Âişe) dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bu ikisini tavaf etmeyi sünnet kılmıştır."
Zührî der ki: "Ebû Bekr bin Abdurrah-man'a bu hadisi bildirdim; şöyle dedi: Bunu ilk defa duyuyorum. İlim ehlinden bir çok şeyler duymuştum; fakat Aişe'nin anlattıklarını ilk kez duyuyorum ki ona göre Menât için ihrama girenler, Safa ile Merve'yi tavaf etmekten sakımrlarmış. Allah, Beyt'in tavafını zikredip de Safa ile Merve arasındaki tavafı zikretmeyince, dediler ki: 'Ey Allah'ın Resû-lü! Biz Safa ile Merve'yi tavaf ederdik. Halbuki Allah Beyt'in tavaf edilmesini zikretti, Safâ'yı zikretmedi. O ikisini tavaf etmemizde bir sakınca var mıdır?' Bunun üzerine Allah: 'Safa ile Merve Allah'ın şeâirindendir' mealindeki âyeti indirdi."
Ebû Bekr devamla der ki: "Bu âyete kulak ver! Bu âyet, cahiliyet devrinde Safa ile Merve'yi tavaf etmekten çekinenlerle, tavaf etmekten çekinmeyenler hakkında nazil olmuş-
tur. Allah Beyt-i şerifi tavaf etmeyi emredip de Safa ile Merve'den bahsetmediği için, müslüman olduktan sonra da bunları tavaf etmekten çekindiler ve sakınca gördüler. Bunun üzerine bu âyet nazil olmuş ve tavaf edilmelerinde herhangi bir sakıncanın bulunmadığını beyan etmiştir."
6791- Diğer rivayet:
"Ensâr ve Gassân, müslüman olmadan önce, Menât için telbiyede bulunurlardı ve Safa ile Merve'yi tavaf etmekten kaçınırlardı. Safa ile Merve'yi tavaf etmekten çekinmek ve Menât için ihrama girmek onlarda atalardan kalan bir gelenek idi. Bu hususu (müslüman olduklarında) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sordular Bunun üzerine Allah: 'Safa ile Merve Allah'ın şeâirindendir'm&âhndeki âyeti (Bakara, 158) inzal buyurdu." [Altı hadis imamı.]
Derim ki: "Safa ile Merve'yi tavaf etmemekte üzerimize bir sakınca var mıdır?" ibaresi sadece Buhârî'ye aittir. Ancak (Buhâ-
rî'nin) Yûnînî ve diğer nüshalarında mânânın da gerektirdiği gibi "Safa ile Merve'yi tavaf etmemizde bir sakınca var mıdır?" şeklinde "lâm" mevcut değildir.
Allah en doğrusunu bilendir.
6792- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"İsrâiloğullannda diyet yok, kısas vardı. Allah Teâlâ, Muhammed ümmetine ise

şöyle buyurdu: 'Öldürülenler hakkında size kısas farz kılınmıştır (Hür olan hür ile, köle köle ile, kadın kadınla kısas edilir. Öldüren, ölenin kardeşi tarafından affedümişse, kendisine örfe uymak ve affedene) güzellikle (diyet) ödemek gerekir'(Bakara, 178) Buradaki af, taammüden öldürmelerde kişinin diyet almayı kabul etmesi demektir. Örfe uymak ve affedene güzellikle ödemeye gelince, (mağdur tarafın) uygun miktarda diyet istemesi, öbürünün de bunu güzellikle ödemesidir. (Âyetin devamında yer alan) 'Bu, Rabbİnizden size bir hafifletme ve rahmettir'ibaresi de, sizden Öncekilere (sadece kısas) farz kılınanlarda olmayan bir hafifletme demektir. (Yine âyetin devamında yer alan) 'Bundan sonra aşırıya kaçana acıklı bir azap vardır' ibaresinden diyet almayı kabul etmesine rağmen (kan davası güderek) katili öldüren kimse kastedilmiştir. " [Buhâif ve NesâL]
6793- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Oruca dayanamayanlar, bir düşkünü doyuracak kadar fidye verirler" âyeti (Bakara, 184) neshedilmemiştir. Bundan oruç tutmaya güçleri yetmeyen yaşlı erkekle yaşlı kadın kast edilmiştir ki bunlar, her gün için bir yoksul doyumu fidye verirler.
6794- Diğer rivayet:
"Oruca dayanamayanlar, bir düşkünü doyuracak kadar fidye verir" âyetine göre dileyen kişi, bir yoksulun doyabileceği kadar fidye verir ve orucu böylelikle tamamlanmış olur. Ondan sonra Allah buyurdu ki: "Kim (gerekli miktardan) daha fazla fidye verirse bu, onun için daha hayırlıdır. Ancak oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır." Sonra söyle buyurdu: "İçinizden her kim (Ramazan) ayına ulaşırsa o ayın orucunu tutsun. Kim hasta veya yolcu olursa, tutamadığı günler sayısınca diğer günlerde oruç tutsun." (Bakara 185)
[Buhârî, Ebû Dâvud ve Nesâî]
6795- Seleme bin el-Ekva' radiyallahu anh'dan:
"Oruca dayanamayanlar bir düşkünü doyuracak kadar fidye verir" âyeti nazil olunca, orucu bozup yerine fidye vermek isteyenler oldu. Bunun üzerine: "İçinizden kim Ramazan ayında bulunursa orucunu tutsun" mealindeki âyet nazil oldu. (Mâlik hariç, Altı hadis imarnı.]
6796- en-Nu'mân bin Beşîr radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dua ibadetin ta kendisidir."
Sonra: "Bana dua edin ki duanızı kabul edeyim, bana ibadet etmeyi kendilerine yediremeyenler, ilerde cehenneme alçaltılmış olarak girecektir" mealindeki âyeti (Mü'min, 69) okudu.
Ashabı: 'Rabbimiz yakın mıdır' ki ona gizlice yalvarahm? 'Uzak mıdır' ki ona yüksek sesle dua edelim? diye sordu" Bunun üzerine:

"Kullarım sana beni sorarlarsa (de ki:) Ben çok yakınım; bana dua ettiğinde dua edenin duasını kabul ederim" mealindeki âyeti (Bakara, 186) nazil oldu. [Rezîn.] [TİrmizÎ ve Ebû Dâvud da bir kısmını rivayet ettiler.]
6797- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ey iman edenler sizden öncekilere, oruç farz kılındığı gibi sizlere de farz kılındı." (Bakara, 183) (Bu âyetin tefsirinde İbn Abbâs) dedi ki:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında insanlar, yatsıyı kıldıktan sonra kendilerine, yemek içmek ve cinsî münasebette bulunmayı sayarak gelecek günün akşamına kadar oruç tutarlardı. Ancak bir adam buna uymayıp kadını ile cima etti. Yatsı namazı geçmişti, orucunu bozmadı. Bu nedenle Allah, geride kalanlar için ruhsat ve kolaylık olsun için, şu âyeti inzal buyurdu: 'Allah, nefsinize
güvenemiyeceğiıüzi biliyordu.'(Bakara, 187) Böylelikle Allah, imsağa kadar kadınlarından faydalanabileceklerini âyetin devamında açıklamış ve müslümanlara bir ruhsat ve kolaylık ihsan etmiştir." [Ebû Dâvud]
6798- el-Berâ radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından bir adam akşam olup iftar zamanı geldiğinde şayet iftar etmeden uyuya kalırsa, ne o gece, ne de ertesi gün akşama kadar yemek yemeden oruç tutardı.
Ensardan Kays bin Sırma oruçlu idi. İftar zamanı gelince, hanımına gelip: 'Yanında yemek var mıdır?' diye sordu. 'Hayır, lâkin gider sana bir şeyler bulur gelirim" dedi. Adam gündüz çalıştığı için çok yorgundu, uzandı ve uyuyakaidi. Kadın gelince onu uykuda buldu: 'Eyvah uyuyakalmış' dedi. Ertesi gün öğleye kadar bir şey yemediği için bayıldı.
Bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e anlattılar. Bunun üzerine 'Oruç tuttuğu-
nuz günlerin gecesi sizin için kadınlarınızla cima etmeniz helâl kılınmıştır'(Bakara, 187) mealindeki âyet nazil oldu. Müslümanlar buna çok sevindiler. Peşinden: 'Beyaz iplik, siyah iplikten sizce ayırdedilinceye dek yiyin, için!'mealindeki âyet (Bakara 187) nazil oldu." Henüz "tan yerinde" ibaresi nazil olmamıştı. [Buhârî ve sünen ashabı.]
6799- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: "Beyaz iplik, siyah iplikten sizce ayırdedilinceye kadar yiyin, için" mealindeki âyet (Bakara 187) nazil oldu. Henüz "tan yerinde" ibaresi nazil olmamıştı. Bir kısım insanlar, âyetin nazmındaki "(Hatta yetebeyyene lekû-mü'l-haytu'l-ebyadi min'el-hayti'l-esved =) Beyaz iplik, siyah iplikten ayırdedilinceye kadar" kavl-i celîlini yanlış anlayarak ayaklarına beyaz iplikle siyah iplik bağlarlardı. Sonra beyaz ipliği siyah iplikten

ayirdedinceye dek yerler, içerlerdi. Bunun üzerine Allah: "Tan yerinde" kısmını inzal buyurdu da, bundan
gecenin karanlığı ile gündüzün aydınlığı olduğunu anladılar. [Buhârî ve Müslim]
6800- Adiyy bin Hatim radiyallahu anh'dan:
"Beyaz iplik siyah iplikten ayırdedilinceye dek" mealindeki âyet nazil olduğu zaman, beyaz iplikle siyah ipliği tutup yastığımın altına koydum. Gece onlara bakıp anlamak istedim, fakat bir türlü seçip anlayamadım. Sabah olunca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e vardım ve durumu anlattım. Şöyle buyurdu:
"Bundan (iplikten) murat gecenin karanlığı ile gündüzün aydınlığıdır."
6801- Diğer rivayet:
Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem, ona takılarak: "Beyaz İplikle, siyah iplik senin yastığının altında iseler, yastığın oldukça geniş olmalı."
6802- Diğer rivayet: Dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Beyaz iplikle siyah iplik nedir? Onlar hakikaten iki iplik midir?" Şöyle buyurdu: "Eğer iki ipliğe baktıysan, hakikaten sen bunu anlayamayacak kadar (anlayışı az) birisin."
[Mâlik hariç, altı hadis imamı.]
6803- el-Berâ radiyallahu anh'dan:
"Bu âyet bizim hakkımızda nazil olmuştur. Şöyleki insanlar hacdan döndüklerinde evlerine kapılarından girmezlerdi. Bir adanı geldi; normal olarak evinin kapısından içeriye girdi. Onu bu yüzden ayıpladılar. Bunun üzerine: 'Evlere arka taraflarından girmeniz iyilik değil; iyiliğe gerçekten eren kişi Allah'a âsi gelmekten korunan kişidir. Artık evlere kapılarından girin!' âyeti (Bakara 189) nazil oldu."
(Buhârî ile Müslim.]
6804- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: "Dedi ki: 'Allah yolunda mallarınızı har-cayın (infak edin), ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayınız!' mealindeki âyet (Bakara, 195) infak etmek (Allah yolunda mal harcamak) hakkında nazil olmuştur." [Buhârî]
6805- Taberânî, Mu' cemu' l-Kebîr' d&, Nu'mân bin Beşîr radİyallahu anh'dan:
"Kişi günah işlerdi ve: 'Artık ben asla bağışlanmam' derdi. Bunun üzerine Allah '(Kendinizi) ellerinizle tehlikeye atmayın, ihsan edin! Allah ihsan edenleri sever' mealindeki âyeti (Bakara, 195) inzal buyurdu."
6806- Eşlem bin İmrân'dan: "Abdurrahman bin Hâlid bin el-Velîd'in kumandası altında İstanbul şehrini fethetmek için yola çıktık, nihayet oraya vardık. Bizanslılar, şehrin duvarını arkalarına almışlardı. (İçimizden) bir adam

tek başına düşmana hamle yapınca insanlar: 'Yavaş ol, yavaş ol! Lâ ilahe İllallah! Adam kendisini tehlikeye atıyor' dediler. Bunun üzerine Ebû Eyyûb müdahale edip şöyle dedi: 'Bu âyet, biz Ensâr topluluğu hakkında nazil olmuştur. Allah, Peygamber'ine yardım edip İslâm'ı galip kılınca, dedik ki: 'Artık işlerimizin başında durup, yoluna koyarız.'
Bunun üzerine Allah: 'Ve Allah yolunda infak edin! (Kendinizi) ellerinizle tehlikeye atmayın!' mealindeki âyeti inzal buyurdu.
'Ellerle tehlikeye atmak' demek, cihadı bırakıp sadece işlerimizi yoluna koymak demektir. Onun için Ebû Eyyûb, Allah yolunda devamlı savaştı ve nihayet İstanbul şehrinde şehit düşüp orada defnedildi."
[Tirmİzî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.}
6807- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Cahiliyet devrinde, Ukâz, Mecenne ve Zû'1-Mecâz birer çarşı idiler. İslâm gelince, insanlar hac mevsiminde oralarda ticaret yapmayı günah saydılar. Bunun üzerine: '(Hac mevsiminde) Rabbinizin fazlını talep etmenizde sizin üzerinize hiçbir sakınca yoktur' mealindeki âyet (Bakara, 198) nazil oldu. İbn Abbâs âyeti bu şekilde okudu."
6808- (îbn Abbâs radiyallahu anh'dan:) "Yemenliler (fazla) azık almadan hacca gelirler ve 'Biz mütevekkil kimseleriz' derlerdi. Mekke'ye geldiklerinde ise insanlardan dilenirlerdi. Bunun üzerine Allah:
'Azıklanın; ancak biliniz ki, azıkların en iyisi takvadır' mealindeki âyeti (Bakara, 197) inzal buyurdu."
6809- Ebû Ümâme et-Teymî radiyallahu anh'dan:
'Ben hac sırasında ücret karşılığı çalışan bir adamdım. İnsanlar: 'Senin haccın sayılmaz' diyorlardı.
İbn Ömer'e rastladım ve dedim ki: 'Ey Ebû Abdurrahman! Ben hacc şuasında ücretle hizmet veriyorum. İnsanlar benim haccı-mm sayılmadığını söylüyorlar.'
Şöyle dedi: 'Sen İhrama bürünüp telbiye getirmiyor musun? Beyt-i Şerifi tavaf etmiyor musun? Arafat'tan inip MİNa'da (Şeytan) taşlamıyor musun?'
'Evet bunlann hepsini yapıyorum.'
'Şu halde senin haccın makbuldür. Nitekim bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip senin bana sorduğun sorunun aynısını o'na sordu; ancak Resûlullah cevap vermedi, sükût etti. Nihayet şu âyet nazil oldu;
'(Hac mevsiminde ticaret yapmak suretiyle) Rabbinizin fazlından istemenizde üzerinize herhangi bir günah yoktur.' (Bakara, 198)
Bunun üzerine o adamı çağırttı ve ona bunu (âyeti) okudu. Ve 'Senin haccın makbuldür' buyurdu. " [Ebû Dâvud]
6810- İbıı Abbâs radiyallahu anh'dan: "İnsanlar tek ümmet idi" (Bakara 213

âyetinin tefsiri hususunda) şöyle dedi. "İnsanların tümü İslâm üzereydiler."
el-Kelbî ise dedi ki: "Küfür üzere idiler, manasındadır."
[Ebû Ya'lâ ve Taberânî, Mit'cemıı'I-Kebîr'de]
6811- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ancak en güzel şeklin dışında, yetimin malına yaklaşmayın" âyetiyle, "Haksız yere yetimlerin mallarını yiyenler sadece karınlarına ateş doldurmuş olurlar" mealindeki âyet (Nisa, 10) nazil olunca, yanında yetimi olanlar gidip, yetimlerin yemeğini kendi yemeklerinden, suyunu kendi sularından ayırdılar. Yetimin yiyecek ve içeceğinden bir şey artarsa onu onun için sakladılar. Yetim onu ya yerdi
ya da yemezdi de bozulurdu. Tabii bu hareketleri onlara zor gelmeye başladı. Bu durumu gidip Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e anlattılar. Bunun üzerine: "Sana yetimler hakkında soruyorlar. De ki: Onları ıslah etmek daha iyidir. Onları aralarınıza karıştırırsanız (zaten) kardeşlerinizdir" mealindeki âyet (Bakara, 220) nazil oldu. Ondan sonra yetimlerin yemeklerini yemeklerine, sularını sularına karıştırdılar; beraber yediler, beraber İçtiler. [Ebû Dâvud ve Nesil]
6812- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
"O halde tarlanıza nasıl isterseniz öyle gelin." (Bakara, 223) (Yani meşru yoldan olmak kaydıyla) kişi hanımı ile arka taraftan da cinsî ilişkide bulunabilir.
[Buhârî]
el-Humeydî dübür ile fercin kastedildiğini söylemiştir.
6813- Rezîn'in rivayetinde:
İbn Ömer der ki: "Yandan olsun, önden ya da arkadan olsun kişi, hanımı ile (ancak) fer-cinden temas edebilir. Yeter ki (sadece) meşru olan fercinden cinsî ilişkide bulunsun."
6814- Taberânî, Mu'cemu'I-Evsaf'ta ley-yin bir senedle yine İbn Ömer'den:
Dedi ki: "Arkadan yanaşıp (fercinden) temas etme ruhsatı bu âyetle verilmiştir."
6815- Leyyin bir senedle onun (M. el-Ev-sat'ta) diğer rivayeti:
İbn Ömer dedi ki:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında bir adam karısına arka taraftan yanaşıp fercinden cinsî münasebette bulundu. Herkes onu ayıplayınca; 'Kadınlarınız sizin tarlamıdır...' mealindeki âyet nazil oldu."
6816- Câbir radiyallahu anh'dan: "Yahudiler derlerdi: 'Kadına arka tarafından yanaşanın çocuğu şaşı doğar." Bunun üzerine "Kadınlarınız sizin tarlalarmızdır" mealindeki âyet nazil oldu.
|Buhârî, Müslim. Ebû Dâvud veTirmizî]
6817- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Hz. Ömer, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Ben helak oldum.'

'Seni helak eden nedir?'
'Bu gece bineğimi ters çevirdim (yani arka tarafından yaklaştım).'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona bir cevap vermedi. Bunun üzerine Allah ona: 'Kadınlarınız sizin tarlalarınızdır. Onlara nasıl isterseniz öyle geliniz' mealindeki âyeti vahyetti." Yani "ister ön taraftan, ister arka taraftan yanaş; yeter ki dübür ve hayizdan kaçın!" demektir. [Tirmizî]
6818- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "İbn Ömer —Allah onu affetsin—, şöyle bir yanılgıya düşmüştü. Ensâr'ın şu topluluğu daha Önce putperest idi. Orada Ehl-i kitabdan yahudiler İle beraber idiler. İlimde onları kendilerinden üstün görürler, birçok davranışlarında Yahudilere uyarlardı. Yahudilerin âdetlerinden birisi de kadınlarına tek yönden (önden) yaklaşmaktı. Bunun kadınlar için daha uygun olduğuna inanırlardı.
Ensâr topluluğu da bu âdeti Yahudilerden almışlardı.
Kureyş topluluğu ise, kadınlarını acayip bir şekilde soyarlardı. Kâh sırtüstü yatırırlardı, kâh yüzü koyun, kâh yana yatırırlardı.
Muhacirler Medine'ye geldiklerinde, erkeklerinden biri Ensâr'dan bir kadınla evlendi. Kendi âdetlerinde olduğu gibi hanımı ile temasa kalkışınca kadın razı olmadı ve dedi ki: 'Bize tek yönden yanaşılırdı. Sen de tek yönden yani önden yanaş, aksi halde benden uzaklaş!' Böylece aralan açıldı. Nihayet Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu duyunca Allah ona şunu inzal buyurdu:
'Kadınlarınız sizin tarlalarınızdır, nasıl isterseniz öyle yaklaşınız.' Yani fercinden olmak kaydı şartı ile ön ve arka taraftan, sırtüstü yatırarak onlarla cinsî ilişkide bulunabilirsiniz." [Ebû Dâvud]
6819- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Kocalarından boşananlar kendi kendilerine üç kur' (aybaşı iddeti) beklerler" âyetini (Bakara 228) şöyle yorumladı: Kişi karısını
boşadığında, onu tekrar almak hakkı vardı, isterse üç kere boşasm. Bu âyet geldi ve ona bir sınır getirdi, böylece bu âdet neshedildi. Allah şöyle buyurdu: "(Meşru) talak iki keredir." (Bakara, 299) [Nesâî ve aynı lafızla Ebu Davud.]
6820- Ma'kil bin Yesâr radiyallahu anh'dan: "Bir kız kardeşim vardı, herkes onunla evlenmek istiyordu, fakat ben razı olmuyordum. Nihayet amcamın oğlu gelip benden isteyince verip onunla evlendirdim. Onunla epey yaşadıktan sonra (amcamın oğlu) onu ric'î talakla boşadı. Sonra iddeti bitinceye kadar onu terk etti. Sonra tekrar onu benden isteyince, başkaları da gelip benden onu istediler. Bunun üzerine ben ona dedim ki:
'Zamanında onu benden birçok kimseler istedi de vermedim. Sen istedin seni onlara tercih edip verdim. Sonra onu talâk-ı ric'î ile boşadın. Pişman olup geri

almadm, iddeti bitinceye kadar onu terk ettin. Nihayet onu benden tekrar istedin, başkaları da benden onu is-
tediler. Vallahi ben onu sana asla vermem.' Bunun üzerine benim hakkımda: 'Kadınları boyadığınız zaman, iddetleri bitince, tekrar kocalarıyla evlenmelerine mani olmayın!' mealindeki âyet (Bakara, 232) nazil oldu.
Ondan sonra yeminime keffâret verdim ve onu onunla evlendirdim."
[Timizî, Ebû Dâvud ve aynı lafızla Buhârî.]
6821- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "O, Cenâb-ı Hakk'm: "(Vefat iddetini bekleyen) Kadınları istemekte kendilerine teklifte bulunduğunuz...' ayeti (Bakara, 235) hususunda dedi ki: 'Bu, kişinin, kadına seninle evlenmek istiyorum, yahut kadına ihtiyacım var; ya da keşke salih bir kadınım olsa!' gibi sözler söylemesidir." [Buhârî]
6822- Ali radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Ahzâb günü (Hendek savaşında) şöyle dedi: 'Güneş batıncaya kadar bizi (ikindi) orta namazından menettikleri için Allah, onların kabirlerini ve evlerini ateşle doldursun!'
6823- Diğer rivayet:
"Bizi orta namazdan, ikindi namazından alıkoydular."
6824- Diğer rivayet:
"Sonra (kılamadığı) o namazı akşamla yatsı arasında kıldı."
[Mâlik hariç, altı hadis imamı.]
6825- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Müşrikler, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in güneş kızarıncaya ya da sararın-caya dek, ikindi namazım kılmasına engel oldular. Bunun üzerine o, şöyle dedi: 'Bizi orta namazı olan ikindi namazından menettiler. Allah da onların karınlarını ve kabirlerini ateşle doldursun. —Ya da şöyle dedi—Allah onların içlerini ve kabirlerini ateşle doldursun.' [Müslim]
6826- Âişe'nin azatlısı Ebû Yûnus'dan: Âişe bana kendisine bir mushaf yazmamı emretti ve dedi ki: "Namazlara ve özellikle orta namazına devam edin" âyetine geldiğinde bana haber ver!"
Oraya gelince kendisine bildirdim ve o âyeti bana şöyle yazdırdı: "Namazlara ve özellikle orta namazına ve ikindi namazına devam edin ve Allah için huşu ve taat ile (namaza) dürün!" (Bakara 238)
Devamla Âİşe: "Bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den duydum."
[Buhârî hariç, altı hadis imamı]
6827-Amr bin Râfi'den:
O, Hafsa'ya mushaf yazıyordu. Hafsa ona şöyle dedi:

"Hâfızû ale's-salavâti ve's-salati'l-vusta (=Namazlara ve özellikle orta namazına devam edin!)" âyetine varınca bana bildir! Bu ayete gelince ona bildirdim. "Şöyle yaz!" dedi: "Ve's-sâlâti' l-vustâ ve salâtil-asri ve kûmu lillahi kânitîn (=Orta namazına ve ikindi namazına devam edin ve Allah'a huşu ve taat ile (namaza) durun." [Mâlik]
6828- el-Berâ' radiyallahu anh'dan: "Hâfizû ala 's-salavât ve-salâti' l-asr (=Namazlara ve özellikle ikindi namazına devam edin/)" âyeti nazil oldu. Biz onu epey zaman okuduk. Sonra Allah onu nesh edip şunu inzal etti: "Hâfizû ala's-salavât ve's-salâti'7-vustâ (=Namazlara ve özellikle orta namaza devam edin!)"
Bir adam dedi ki: "Öyleyse orta namazı, ikindi namazıdır."
el-Berâ şöyle dedi: "O âyetin nasıl indiğini ve Allah'ın onu nasıl neshettiğini sana bildirdim. Allah en iyi bilendir." [Müslim]
6829- Mâlik'den, dedi ki:
"Bana ulaştığına göre Ali ile İbn Abbâs, Salâlu'I-vustâ'nm (yani orta namazın) sabah namazı olduğunu söylemişlerdir.
Ayrıca Tirmizî, bunu İbn Abbâs ve İbn Ömer'den muallak olarak rivayet etti.
6830- Zeyd bin Sâbİt radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, öğle namazını zevalden sonra sıcağın en şiddetli anında kıldınrdı. Ashabına bundan daha meşakkatli namaz kıldırmamıştır. Bunun üzerine: 'Namazlara devam edin ve orta namaza da devam edin!' mealindeki âyet nazil oldu. "(Zeyd): 'Ondan önce iki namaz (yatsı ve sabah), ondan sonra da iki namaz (ikindi ve akşam) vardır.' dedi" [Ebû Dâvud]
Mâlik, bunu Zeyd'den, Tirmizî ise hem ondan, hem de Aişe'den muallak olarak rivayet ettiler.
6831- İbnü'z-Zübeyr radiyallahu anh'dan: Hz. Osman'a dedim ki: "İçinizde Ölüp de dul eşler bırakan kimselere gelince, onlar eş-
lerinin evlerinden çıkarılmadan bir yıla kadar bıraktıkları mirastan faydalanmaları hususunda vasiyet etsinler" âyetini (Bakara, 240) diğer bir âyet neshetti, sen onu (hâlâ) neden yazıyorsun?" Şu cevabı verdi: "Onu yerinde bırakıyoruz. Yerinden hiçbir şeyi oynatmayız." [Buhârl]
6832- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"Dinde zorlama yoktur" âyeti (Bakara, 256) Ensâr hakkında nazil oldu. (İslâm'dan önce Medine'de) Kadının çocuğu yaşamayıp ölürdü de: "Şayet çocuğum olursa ben onu yahudi olarak yetiştireceğim" diye adakta bulunurdu. (Yahudi) Nadîroğulları (Medine'den) sürülünce, içlerinde yahudileştirilmiş pek çok Ensâr çocuğu vardı.

Ancak Ensâr: 'Biz çocuklarımızı onlara bırakmayız' dediler. Bunun üzerine Allah: "Dinde zorlama yoktur, doğru yol eğri yoldan ayırdedilmiştir artık" âyetini inzal buyurdu.
[Ebû Dâvud]
6833- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:).
"Şüphe ermekte biz ibrahim'den daha hak sahibiyiz, hani o, şöyle demişti: 'Rabbim! Ölüleri nasıl diriltiyorsun, bana göster!' Allah ona: 'inanmıyor musun?' dedi. O da: 'Evet; lâkin kalbimin mutmain olması için göster!' dedi. Allah Hz. Lut'u da esirgesin! Aslında o, pek sağlam bir kaleye sığınmış-tt.Eğer ben Hz. Yusuf'un kaldığı süre kadar hapiste uzun kalsaydım, (zindandan çıkarma teklifinde bulunan) davet edicinin davetine mutlaka icabet ederdim."
[Buhârî, Müslim ve benzerini Tirmizî.]
6834- Ubeyd bin Umeyr radiyallahu anh'dan: Hz. Ömer bir gün sahabeye: "'Sizden herhangi biriniz hurmalardan ve üzümlerden bir bahçesi olsun istemez mi?' mealindeki âyetin (Bakara, 266) hangi hususta indiği görüşün-desiniz?" diye sordu.
"Allah en iyi bilendir" dediler. Buna kızdı ve şöyle dedi:
"Biliyoruz ya da bilmiyoruz" deyin. Bunun üzerine İbn Abbâs dedi ki: "Ey mü'minlerin emîri! İçimde bu hususta bir düşünce vardır."
"Ey kardeşimin oğlu! Söyle, kendini küçük görme!"
"Bu âyetle bir amel için örnek geterİl-miştir."
"Hangi amel?"
"Allah'ın taatiyle amel etmekte olan bir zengine Allah bir şeytan gönderir de, bu defa masiyet işler ve böylece yaptığı ameller boşa gider." |Buhari]
6835- el-Berâ radiyallahu anh'dan: "Severek alamayacağınız derecede kötü ve değersiz şeyleri vererek sakın hayır yapmağa kalkışmayın" mealindeki âyet (Bakara, 267) biz Ensâr topluluğu hakkında nâzü oldu. Şöyle ki bizler hurma yetiştiren kimselerdik. Kişi hurmasından çokluk veya azlık nisbetinde getirirdi. Kimisi de bir veya iki hurma salkımı getirip mescide asardı. Suffe ehlinin yiyecek yemekleri yoktu. Bunlardan ihtiyacı olan biri çıkıp geldiğinde sopa ile o salkıma vurur hurmanın yaşından, kurusundan düşürür ve yerdi. Hayrı düşünmeyenlerden birtakım kimseler ise içinde kalitesiz hurmaların çokça bulunduğu ve bazıları kırık olan adi salkımları getirip asarlardı. Bunun üzerine Allah: "Ey iman edenler! Kazandıklarınızın ve size topraktan çıkardığımız mahsulün en temizinden infak ediniz, malın kötüsünü seçip vermeyiniz, oysa siz onu (alıcı durumda olsanız) ancak göz yumarak alırsınız." (Bakara, 267) âyetini

inzal buyurdu. Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Sizden birine, sadaka olarak verdiği şeyin benzeri, verildiği taktirde onu ancak gözünü yumarak ya da utanarak alır." el-Berâ dedi ki: "Bundan sonra her birimiz, yanında bulunanın en iyisinden getirir olduk." [Timıizî]
6836- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ademoğluna şeytanın bir dokunuşu vardır. Meleğin de bir dokunuşu vardır. Şeytanın dokunması, ona şerri işletmek ve hakkı (ger çeği) yalanlatmaktır. Meleğin dokunması ise; ona hayrı vâdet-mek, hakkı tasdik ettirmektir. Her kim bunu vicdanında bulursa Allah'tan olduğunu bilsin ve Allah'a hamdetsin. Ötekine duçar olan da şeytan'dan Allah'a sığınsın." Ondan sonra şu âyeti okudu: "Şeytan sizi fakirlikle korkutur ve size kötülüğü emreder." (Bakara, 268)
|İki.vi de Tirmizî'nindir. |
6837- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Mallarını gece gündüz; gizli ve açık infak edenler" âyeti (Bakara, 274) Ali hakkında nazil olmuştur. Onun dört dirhemi vardı; birini gece, birini gündüz, birini gizli ve birini de aleni olarak infak etti.
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebfr'de zayıf bir senedlc]
6838- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "îçinizdekini açığa vurmnız da gizleseniz de" mealindeki âyeti (Bakara, 284) bir sonraki âyet nesh etmiştir. [Buhârî]
6839- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Göklerdekiler de, yerdekiler de Allah' indir. Îçinizdekini açığa vursanız da gizleseniz de Allah ondan dolayı hesaba çekecektir" (Bakara, 284) mealindeki âyet nazil olunca kalpten geçenlerden de sorumlu tutacaklarından korkan ashâb endişeye kapıldılar ve onun karşısında diz çökerek şöyle dediler: "Ey Allah'ın Resulü! Namaz, oruç, cihad ve zekât gibi altından kalkabileceğimiz şeyler bize teklif edildi. Şimdi ise sana şu âyet nazil oldu, biz bunun altından nasıl kalkacağız?"
Şöyle buyurdu: "Sizden Önceki kitab ehli gibi 'Duyduk, isyan ettik' mi demek istiyorsunuz? Bilakis şöyle söyleyiniz: 'Duyduk, boyun eğdik. Rabbimizden bağışlanma dileriz. Varış ancak sanadır.'
Halk bunu okuyup (kalplerine sindirerek) dilleriyle yalvarır şekilde söyleyince Allah şunu inzal buyurdu:
"Resul, Rabbinden kendisine indirilene iman etti, mü'minler de. Her biri Allah'a ve meleklerine... (âyetin sonuna kadar) iman ettiler." (Bakara, 285)
Onlar böyle yapınca Allah, ondan Önceki âyeti neshetti ve şunu inzal buyurdu:
"Allah, kişiye gücünün dışında hiçbir şey teklif etmez.
Kazandığı (iyilikler) kendi lehinedir, kazandığı (günahlar da) kendi aleyhinedir. Ey Rabbi-miz, şayet unutursak ya da,hata edersek, bizi sorumlu tutma!"

(Peygamber'in bu duasına mukabil) Allah: "Pekâlâ" buyurdu.
"Ey Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize ağır bir yük yükleme!"
(Peygam-ber'in bu duasına karşılık) Allah: "Pekâlâ" buyurdu.
"Ey Rabbimiz, takat getiremeyeceğimiz şeyi de bize yükleme; bizi affet, bizi bağışla, bizi esirge! Sen bizim Mevlamızsın! Kâfirler güruhuna karşı bize yardım et!"
(Peygamber'in bu duasına karşılık) Allah: "Pekâlâ" buyurdu. [Müslim)
6840- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şüphesiz, dilleri ile söylemedikçe veya fiilen yapmadıkça Allah, ümmetimin gönüllerinden geçirdikleri şeyleri bağışlamıştır."
[Malik hariç, altı hadis imamı]
ÂL-İ İMRÂN SÛRESİ
6841- Âişe radiyallahu anhâ'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem "Sana Kitâb'ı İndiren O'dur. Ondan bir kısım
âyetler muhkemdir kî, bunlar Kiîab'ın anası (aslı)dır" âyetini (Al-i İmrân 7) okudu ve şöyle buyurdu: "Eğer onun müteşâbih olan âyetlerine uyan kimseleri görürseniz anlayın ki, Allah'ın haber verdiği kişiler onlardır ve onlardan uzak durun!"
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî|
6842- Enes ve diğerlerinden: "Peygamber sallallalıu aleyhi ve sellem'e (Al-i İmrân, 7. âyette bulunan) 'er-Râsihûne fı'l-ilmi' (= ilimde derinleşenler)"in kimler olduğunu sordular; şöyle buyurdu: 'Gözü aydın, dili doğru, ferci ve karnı iffetli olanlar, ilimde rüsûh bulanlar işte bunlardır.'
[Taberânî, Mu'cemu11-Kebîr'de zayıf bîr senedle.|
6843- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
Ona bir adam dedi ki: "Ben Kur'ân'da bana çelişkili görünen şeyler buluyorum."
"Nedir onlar?"
Bir kısmı şunlardır: "(Sûr'a üflendiği) o gün aralarında soy sop kalmamıştır, birbirlerini de arayıp sormazlar." (Mü'minûn, 101)
"Birbirlerini sorumlu tutmaya çalışırlar." (Safiat, 27)
"Allah'tan bir söz ^izleyemezler." (Nisa, 42)
"Rabbimiz biz müşrikler değildik." (En'am, 23). Böylece onlar müşrik oldukları-nı gizlemiş olacaklardır.
Nâziât sûresinde (27): "Yoksa göğü yaratmak mı?.." "Ardından yeri düzenlemiştir." Burada göğü yerden önce yarattığını zikretti. Sonra şöyle buyurdu:

"Sîz yeri iki günde yaratanı mı inkar ediyorsunuz?.." "Isteyerek"e kadar. Burada da yeri gökten önce yarattığını zikretti.
"Allah Gafur'du, Rahîm'dİ."
"Allah Azîz'di, Hakîm'di."
"Alan işitici ve görücü oldu." Sanki Allah daha önce böyleymiş, sonra bu haller geçmiş."
îbn Abbâs şu cevabı verdi: "Aralarında soy sop yoktur"a gelince, bu birinci sûr üfürü-lüşündedir. Üfürüldüğü zaman Allah'ın diledikleri hariç göktekiler yerdekiler düşüp öleceklerdir. İşte o zaman soylar soplar yoktur ve birbirlerine de bir şey soramıyacaklardir. "Sonra son üfürüşü meydana geldiği zaman, birbirlerini sorumlu tutmaya çalışacaklardır."
"Rabbimiz biz müşrikler değildik" kavline gelince; Allah, onların ağızlarını mühürle-yecek, azaları konuşacaktır. İşte o zaman Allah'ın katında hiçbir sözün gizlenmeyeceği anlaşılacaktır. O'nun yanında:
"inkar edenler: 'Keşke müslüman olsaydık' temennisinde bulunacaklardır." (Hicr, 2) (Diğer soruya gelince) İki günde yeri yarattı. Sonra göğe yönelip onu yedi gök olarak diğer iki günde tesviye etti. Sonra iki günde yeryüzünü düzenledi. Ondan suyunu ve otlağını çıkardı. Onda dağlar, ağaçlar, taşlar, kayalar, tepeler yarattı. "Ardından yeri düzenlemiştir"in mânâsı işte budur. Yeryüzünü içindekilerle beraber dört günde yarattı. Gökleri de iki günde yarattı.
"Allah Gafûr'du, Rahîm'di" kavl-j celilin-de kendisini adlandırdı. Yani O hep böyle olmuştur ve böyle olmaya da devam edecektir.
Allah ne murad etti ise o oldu. Allah'ın kanununda hiçbir eksiklik ve değişiklik olamaz. Yazık sana Kur'ân'dan hiçbir şey sana ters gelmesin; hepsi Allah'tandır. Allah'ın ka-tındandir." [BuhârîJ
6844- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Be-
dir'de Kureyş'in işini bitirdikten sonra Medine'ye dönünce yahudileri Kaynukâoğullannın çarşısında toplayıp onlara şöyle hitap etti:
'Kureyş'in (Bedir'de) başına gelenler, sizin de başınıza gelmeden müslüman olun!'
Şöyle dediler: 'Ey Muhammedi Ku-reyş'ten savaştan anlamayan toy birkaç kim-seyi mağlup etmen seni aldatmasın. Bizimle çarpışırsan nasıl insanlar olduğumuzu görürsün. Sen bizim gibi (kahraman)1 arla bugüne kadar hiç karşılaşmadın ki.'
Bunun üzerine Allah: 'İnkâr edenlere de ki: 'Siz de mağlup olacaksınız...' ayetini 'Bir grup Allah yolunda çarpışıyordu, ötekisi ise kâfirdi' ibaresine kadar (Âl-i

İmrân, 12,13) inzal buyurdu." [Ebû Dâvud]
6845- el-A'meş'den:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem "Allah kendinden başka hiçbir ilah olmadığına şehadet etti..." "(Din) İslâm'dır"& kadar mealindeki âyeti (Âl-i İmrân, 17) okudu ve şöyle dedi: "Ben de Allah'ın şehadet ettiğine şehadet eder, bu şehadeti Allah'a emanet ederim. O, Allah katında bir emanettir."
Bu rivayet hakkında A'meş'e sorulduğunda şöyle dedi: "Ebû Vâil, bana bunu Abdullah (b. Mes'ûd)'dan nakletti ki:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bunu söyleyen kişi kıyamet gününde getirilecek ve Allah şöyle buyuracaktır: 'Kulum bana ahid verdi. Ben ahde vefa edenlerin en iyisiyim. Haydi benim kulumu cennete sokun!'
[Taberânî. Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir senedle.]
6846- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her peygamberin, peygamberlerden bir dostu vardır. Benim dostum, babam ve Rabbimin dostu olan İbrahim'dir." Sonra şu âyeti okudu:
"Doğrusu İbrahim'e en yakın olanlar, ona uyanlar ile bu Peygamber (Muhammed) ve inananlardır. Allah mü'minlerin dostudur." (Âl-i İmrân 68) [Tirmizî]
6847- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "İbrahim'in ve İmrân'in ailesi." (Âl-i İmrân, 33) âyeti hakkında:
"Onlar İbrahim'in neslinden, Yâsîn'in neslinden ve Muhammed'in neslinden inanan kimselerdir."
Allah buyuruyor ki: "İbrahim'e en yakın olanlar, ona uyanlardır."
Onlar, (İbrahim'in dostları) mü'minler ve bu (İçinizdeki) Peygamber ve iman edenlerdir. Allah, mü'minlerin dostudur." [İsnadsız olarak Buhârî]
6848- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "O saliha kadının (Meryem'in): 'Karnım-da/cini azadh bir kul olarak sırf sana adadım' kavlini (Âl-i İnırân, 35) 'Sırf mescide hizmet etmesi için' şeklinde tefsîr etti." |Buhârî]
6849- İbn Abbâs radiyallahu aıh'dan: "(Meryem'i hangisi himayesine alacak diye) Kalemlerini (kur'a için) atarken sen yanlarında değildin" (Âl-i İmrân, 44) âyeti hakkında dedi ki: "Kur'a çekmek üzere kalemlerini (suya) attılar. Kalemler akıntıyla beraber gitti. Sadece Zekeriyyâ'nın kalemi suyun Üstüne çıktı." |Buhârî, bâb başlığında]
6850- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ensâr'dan bir adam müslüman oldu. Sonra dinden döndü, müşriklere katıldı. Sonra yine pişman oldu ve: 'Benim için

Peygam-ber'e sallallahu aleyhi ve sellem'e sorun bakalım tevbe etme hakkım var mıdır?' diye haber gönderdi. Bunun üzerine:
'İmanlarından sonra küfre giren bir kavmi Allah nasıl hidayet eder' ayetini 'Gafur'dur, Rahim'dir'e kadar (Âl-i İmrân, 86-89) inzal buyurdu. Bunun üzerine kavmi âyeti hemen ona bildirdi ve adam müslüman oldu." [Nesâî]
6851- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Sevdiklerinizden infak etmedikçe siz bir rü takvaya (iyiliğe) eremezsiniz" âyetini (Âl-i İmrân) duyunca, Allah'ın bana verdiklerini şöyle bir düşündüm. Kendim için "Mercâne" adındaki Rum cariyemden daha sevimli ve kıymetli bir şey göremedim. Hemen onu Allah rızası için azat ettim. Allah için eylediğim bir şeyden geri dönmek isteseydim mutlaka Onunla evlenirdim." |Bezzâr, hafi bir senedle.|
6852- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: O, "Allah'tan nasıl korkulması gerekirse öyle korkun!" âyetini (Âl-i İmrân, 102) şöyle tefsir etmiştir: "O'na itaat edilmek, asla kargı gelmemek, şükretmek, asla nankörlük etmemek, zikretmek ve asla unutmamak."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr"de.]
6853- Ebû ĞâlÎb'den:
"Ebû Ümâme, Dimaşk'ın girişinde asılmış kelleler görünce şöyle dedi:
'Cehennem köpekleri gök kubbenin altında öldürülenlerin en şerlileridir. Onları öldürenler de insanların en iyileridir.' Sonra şu âyeti okudu:
'Birtakım yüzlerin beyaz olacağı, birtakım yüzlerin de kararacağı gün...' mealindeki âyeti (Âl-i îmrân, 106) okudu. Ona dedim ki: 'Sen bunu gerçekten Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den duydun mu?'
'Onu ben bir ya da iki, ya da üç —yediye kadar saydı— defa duymasaydım, size anlatmazdım' dedi." [TİrmİzÎ]
6854- Behz bin Hakîm'den, o da babasından, o da dedesinden:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizler insanlar için çıkartılan en hayırlı ümmetsiniz" kavli cehlini (Âl-i İmrân 110) Şöyle yorumladı: "Sizler yetmiş ümmeti tamamlıyorsunuz. Onların en iyisi, Allah katında en değerli ve kıymetlisi ise sizlersiniz." [tinnizî]
6855- Ahmed ve (Taberânî) Mu'cemu'l-Kebîr'dv İbn Abbâs'tan:
"O, 'Sizler en hayırlı ümmetsiniz' (Âl-i İmrân, 110) âyetinde muhatabın Medine'ye hicret edenler olduğunu söylemiştir."
6856- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Abdullah bin Selâm, Sa'lebe bin Saîd, Esed bin Ubeyd ve yalıudilerden müslüman olan diğerleri, İslâmiyeli kabul ettikleri zaman, hahamları şöyle dediler:
'Muhammed'e ancak kötülerimiz iman elti, eğer bunlar iyilerimiz olsalardı,

babalarının dinlerini bırakmazlardı.' Bunun üzerine Allah şu âyeti inzal buyurdu: 'Hepsi bir değildirler. Onlardan geceleri secdeye kapanarak Allah'ın âyetlerini okuyup duranlar vardır.' (Âl-i İmrân, 113) [TTaberâhî, Mu'cemu
6857- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Ey iman edenler, sizden olmayanı sırdaş edinmeyin!" (Âl-i İmrân, 118) âyetinde bahsedilenler "Hâricilerdir."
[Taberânî, Mu'cema'l-Kebir'de.]
6858- Câbir radiyallahu anh'dan:
"O zaman aranızdan iki grup zaaf göstermişti. Halbuki onların dostu Allah idi." mealindeki âyet (Âl-i İmrân, 122) bizim hakkımızda nazil olmuştur.
O iki grup, Beııû Harise ile Benû Seleme taifeleridir ki onlar bizleriz. Allah onların dostudur buyurduğu için bu âyet, hakkımızda inmemiş olsaydı sevinmezdim.
[Buhârî ve Müslim.]
6859- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve
sellem'e gelip şöyle dedi: "Allah buyurdu ki: "Cennetin genişliği gökler ve yer kadardır." (Âl-i İmrân, 133) Peki Cehennem nerededir?" Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem cevap yerine ona mukabil bir soru sordu:
"Her şeyi içine alan geceyi bir düşün, peki (o zaman) gündüz nerededir?"
Adam cevap verdi: "Allah'ın dilediği yerde." "Cehennem de Allah' in dilediği yerdedir" buyurdu. [Bezzâr.]
6860- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Safvân bin Ümeyye, Süheyl bin Amr ve el-Hâris bin Hişâm'a beddua ediyordu. Bunun üzerine: 'Allah'ın, onların tevhelerini kabul veya onlara azap etmesi işiyle senin bir ilişiğin yoktur. Çünkü onlar zalimlerdir'^mealindeki âyet (Âl-i İmrân, 128) nazil oldu."
[Buhârî]
6861- Tirmizî:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu; 'Allahım Ebû Süfyân'a lanet et! Allahım Haris b. Hişam'a lanet et. Allahım Safvân bin Ümeyye'ye lanet et!'
Bunun üzerine hemen: 'Allah'ın onların tevbelerinİ kabul veya onlara azap etmesi işiyle senin bir ilişiğin yoktur. Çünkü onlar zalimlerdir.' (Âl-i İmrân, 128) âyeti nazil oldu. Böylece daha sonra Allah onların tevbesini kabul etti,

mÜslüman oldular ve İslâm'ı güzel yaşadılar."
Nesâî'nin de benzer rivayeti vardır.
6862- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Uhud günü 'içinizden kiminiz dünyayı, kiminiz de âhireti ister' (Al-i İmrân, 152) âyeti ininceye kadar, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'İn ashabından dünyayı arzu eden birini düşünemiyordum.
|Ahmed veTaberânî, Mu'cemıı'I-Kebîr.\
6863- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bir peygambere (ganimet ve millet malına) hıyanet etmek yaraşmaz" mealindeki âyet (Âl-i İmrân, 161), Bedir günü kaybolan kırmızı bir kadife hakkında nazil olmuştur. Çünkü insanlardan kimisi "Onu belki de Allah'ın Resulü" aldı dedi.' Bunun üzerine Allah mezkûr âyeti inzal buyurdu. [Tirmizî ve Ebû Dâvud]
6864- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "(Düşmanınız olan) insanlar sizin için bir ordu topladı. Onlardan korkun! (Bu, onların imanını artırdı ve:) 'Allah bize yeter, o ne güzel vekildir' dediler" âyeti (Âl-i İmrân, 173) hakkında İbn Abbâs şu yorumu yapmıştır: "Bu sözü İbrahim aleyhisselam ateşe atıldığı zaman söylemiştir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de bu sözü bir adam ona: 'İn-sanlar sizin aleyhinizde bir araya geldi' dediği zaman söylemiştir." [Buhârî|
6865- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, harbe çıktığı zaman, birtakım münafıklar geride kalıp harbe iştirak etmezler ve Peygamberle birlikte savaşa katılmadıkları için sevinirlerdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem döndüğü zaman İse yeminler vererek, ondan özür dilerlerdi. Üstelik yapamadıkları şeylerden dolayı da Öğünmek isterlerdi. Bu sebeple Allah şu âyeti inzal buyurdu: 'Yaptıklarından dolayı sevinip yapmadıkları şey sebebiyle öğünmek İsteyenlerin azaptan kurtulacaklarını sanma' (Âl-i İmrân, 188) [Buharı ve Müsüm]
6866- Humeyd bin Abdirrahman bin Avf radiyallahu anh'dan:
(Halife) Mervan, kapıcısına dedi ki: "Ey Râfi'! Haydi git İbn Abbâs'a sor bakalım. İçimizden yaptığma sevinen ve yapmadıklarından dolayı da öğünmek isleyen kimse, azaba uğrayacak mı? Yani hepimiz bu yüzden azaba uğrayacak mıyız?" Gitti sordu ve İbn Abbâs şu cevabı verdi:
"Sizin bu âyetle ne ilginiz vardır? Bu âyet Kitâb ehli hakkında nazil olmuştur." Sonra İbn Abbâs: "Hani Allah, kendilerine kitab verilenlerden 'Siz onu mutlaka açıklayacaksınız, gizlemeyeceksiniz' diye söz almıştı" mealindeki âyeti (Âl-i İmrân, 187) okudu. Şunu da okudu: "Yaptıklarına sevinenler ile yapmadıkları şey sebebiyle öğünmek isteyenlerin azaptan kurtulacaklarını sanma." (ÂI-i İm-rân, 188)

İbn Abbâs dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onlara bir şey sordu, ancak gizleyip açıklamadılar. Ona başka bir şey söylediler. Üstelik onun sorduğu hususla verdikleri (yalan) haberden dolayı sanki doğru haber vermişler gibi övünmek istediler. Bir yandan da ona gerçeği gizlediklerinden dolayı onu inandırdık diyerek sevindiler."
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
6867- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Hiçbir iyi ve kötü kimse yoktur ki ölüm, onun için daha hayırlı olmasın." Sonra: "Onlara biz günahlarım daha da artırmaları için mühlet veririz" âyetim (ÂI-i İmrân, 198) okudu. Şunu da okudu: "Allah katında olanlar, iyiler için daha hayırlıdır." (Âl-i İmrân, 198)
[RezînJ
6868- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
Dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Allah'ın hicret ile ilgili olarak kadınlardan bahsettiğini ne duyuyorum ve ne de görüyorum." Bunun üzerine Allah: "Birbirinizden (meydana) ge-
len sizlerden erkek olsun, kadın olsun amel edenin amelini zâyî etmem..." "Nimetin güzeli Allah kalındadır" a kadar âyeti (Âl-i İmrân, 195) inzal buyurdu.
|Tirmizî]
NİSA SÛRESİ
6869- Aişe radiyallahu anhâ'dan: Ona Urve, Cenâb-ı Hakk'ın: "Yetimler hakkında adaleti yerine getirmekten korkar-sanız..." "Mâlik olduğunuz cariye ile yetinin" mealindeki âyet (Nisa, 3) hakkında sordu. Şu cevabı verdi: "Ey kız kardeşimin oğlu! Bu, şunu anlatır: Velisinin himayesinde yetim bir kız olur. Onun güzelliği ve malı velisinin hoşuna gider ve onunla evlenmek ister. Ancak öte yandan onun mehrini eksik verir. İşte bu ayette mehirlerini tam vermeden onlarla evlenmek yasaklanmış, onlarla değil de başkalarıyla evlenmeleri salık verilmiştir."
Aişe dedi ki: "Bu âyet indikten sonra insanlar Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'den bu hususta fetva istediler. Bunun üzerine: "Kadınlar hakkında sana soruyorlar..." "Ve nikahlamalarını da istediğiniz..." mealindeki âyet (Nisa, 127) nazil oldu. Böylece Allah bu âyette onlara şunu açıkladı: Himayelerinde olan yetim kız, mal ve güzellik sahibi olduğu zaman, onunla evlenmek isterler fakat mehrini tam olarak vermek istemezler. Malı ve güzelliği bakımından istenmeye-cek biriyse onunla evlenmek istemezler ve ondan başka kadınları tercih ederler. Onlar nasıl ki, onu istemedikleri zaman, onunla evlenmiyorlarsa, onu istediklerinde de ona adil davranıp mehrini tam vermedikçe onunla ev-

lenmemelidirler."
6870- Diğer rivayet:
"Ey kız kardeşimin oğlu! O kadından mu-rad şudur: Velisinin himayesinde olan yelim kız ona malında ortak olur; hem malı ve hem de güzelliği velisinin hoşuna gider ve onunla az mehİr vermek suretiyle (adaletsiz) evlenmek ister. Ona ancak başkalarının verdiği kadar mehir vermeye kalkışır. Bu sebeple onlar hakkında adalet gösterip mehirlerinin âdet olan en yüksek derecesine yükseltilmesi dışında velilerin onları nikahlamaları yasak edildi."
Hadiste ayrıca şöyle geçer:
Âişe dedi ki: "Allah Teâlâ'nın size Ki-tâb'da okunan diye sözettiği ilk âyettir ki, bu âyette Allah şöyle buyurmuştur: "Şayet yetimler hakkında adalet göstermemekten kor-karsanız, size helâl olan kadınlardan nikâh ediverin.'
Aişe dedi ki: "Allah Teâlâ'nın diğer âyette 'Onlarla evlenmek isterseniz' buyurması, sizden birinizin himayesi altında bulunan yetim kızın malı ve güzelliği az olduğu zaman, ona rağbet göstermemesiyle ilgilidir. Böylece veliler bunlara rağbet göstermedikleri için, adaletli olmaları dışında malına ve güzelliği-ne rağbet ettikleri yetim kadınlarla evlenmekten nehy olundular."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
6871- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Zengin olan (yetimin malından) çekinsin, fakir olan da usûlü dairesince (ihtiyaç ve emeğine uygun olarak) yesin!" mealindeki âyet (Nisa, 6), yetimin velisi hakkında inmiştir. Bu veli, (eğer zengin ise yetimin malına ve parasına dokunamaz) fakirse, aşırıya kaçmadan uygun bir şekilde yer.' (Buhârîve Müslim.]
6872- İbıı Abbâs radiyallahu anh'dan: "Akrabalar, yetimler ve yoksullar taksi-matta hazır bulunurlarsa (onlara da verin)" mealindeki âyetin (Nisa, 8) neshedildiğini iddia edenler vardır. Hayır vallahi neshedilme-miştir. Ne var ki insanlar buna pek aldırmazlar. (Miras taksimatında) İki veli vardır: Birisi mala vâris olur -ki bu taksimde hazır bulunan ihtiyaç sahiplerini de rıziklandırır- Bir de yetim velîsi gibi vâris olmayan veli vardır.
İşte bu ikincisi (inaldan başkalarına bağışla bulunamayacağı için taksimde hazır bulunan ihtiyaç sahiplerine): "Sana vermeye yetişim yoktur" diyerek bu durumu açıklar. [Buharî]
6873- Câbir radiyallahu anh'dan: "Hastalandım, yanımda yedi İane kız kardeşim vardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yanıma girdi, yüzüme okuyup üfledi, hemen kendime geldim ve dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Kız kardeşlerime üçte ikisini vasiyet edeyim mi?'

'(Kız kardeşlerine) iyi davran!' buyurdu.
'Öyleyse yarısını?' diye sordum. Yine: '(Kız kardeşlerine) iyi davran!' buyurdu. Sonra beni bıraktı ve çıktı. Çıkarken şöyle buyurdu: 'Ey Câbir! Bu sancından öleceğini sanmıyorum. Allah âyet indirdi ve kardeşlerinin mirastan olan üçte ikilik haklarını da açıkladı.' Câbir derdi ki: 'Benim hakkımda şu âyet nazil olmuştur:
'Senden fetva isterler, de ki: Allah size babası ve çocuğu olmayan kimsenin (kelâlenin) mirası hakkındaki hükmünü şöyle açıklıyor' (Nisa, 176)
6874- Diğer rivayette onun dokuz kız kardeşi olduğu rivayet edilmektedir.
6875- Diğer rivayet:
Dedim ki; "Bana kelâleden başkası varis olmuyor. O halde miras nasıl olacak?" "Allah, çocuklarınız hakkında size (erkeğe iki kızın hissesi kadar) tavsiye eder" mealindeki âyet ve devamı (Nisa, 11) nazil oldu.
6876- Diğer rivayet:
Miras âyeti ininceye dek bana bir cevap vermedi. (Nihayet şu âyet nazil oldu:) "Senden fetva isterler, de ki: Allah size kelâlenin mirası hakkındaki hükmünü şöyle açıklıyor." (Nisa, 176)
6877- Diğer rivayet:
"Dedim ki: Ey Allah'ın Nebisi! Malımı çocuklarım arasında nasıl paylaştırayım?" Bana cevap vermedi. Nihayet: "Allah, size tavsiye eder..." diye başlayan miras âyetleri (Nisa 11) nazil oldu. |Buhârî, Müslim, Ebû Dâvıicl veTirmİzî]
6878- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte çıkmıştık, Medine'nin hareminde En-sâr'dan bir kadının yanma geldik. İki kızını getirip şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Bunlar, Uhud günü senin yanında savaşırken şehid edilen Sabit bin Kays'ın kızlarıdır. Amcaları mallarının ve miraslarının tümüne el koydu. Babaları onlara mal namına ne bıraklıysa amcası hepsini aldı."
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şu cevabı verdi: 'Allah bu hususta hüküm verir.'
Bu konuda Nisa süresindeki 'Allah, çocuklarınız hakkında... tavsiye eder' ile başlayan miras âyetleri (Nisa 11) nazil oldu. Bunun üzerine Resûlullah şöyle buyurdu: 'Haydi bana o kadını ve çocukların amcasını çağırın!' Kadın ve amcaları geldi. Hz. Peygamber amcaya şöyle dedi:
'Haydi kızlara malın üçte ikisini, annelerine de sekizde birini ver, gerisi de senindir.'
6879- Diğer rivayet:

"Sa'd bin er-Rebî'nin karısı dedi ki: Sa'd öldü ve geride iki kız bıraktı." Benzeri rivayet.
Ebû Dâvud. Dedi ki: Doğrusu budur (yani Sabit yerine Sa'd).
Tirmizî'de:
"Sa'd bin cr-Rebî'in karısı, Sa'd'dan olan iki kızı ile Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi." Benzen rivayet.
6880- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
O, "Kadınlarınızdan fuhuş (zina) yapanlar" mealindeki âyetin (Nisa, 15) tefsirinde şöyle demiştir: "Bunu yapan kadınlar, ölünceye kadar evlerde hapis edilirlerdi. Nûr sûresi nazil olup da şer'î cezalar tayin ve tesbît edilince bu âyet nesholundu." [Bezzâr.]
6881- Müslim, Ubâde bin es-Sâmit radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e vahiy nazil olduğu zaman, sıkıntıya düşer, yüzü bambaşka bir şekil alırdı. Bir gün yine böyle oldu, kendinden o hal geçince, şöyle buyurdu: '(Onlar hakkındaki hükmü) benden alın! Allah onlar için bir yol ihsan eıti: Bekârın bekârla zina yapmasının cezası yüz kamçı ve bir sene sürgündür; evli kimsenin evli kimse ile zina yapmasının cezası yüz kamçı ve recm (taşlanmaktır).
6882- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
O, "Ey iman edenler! Kadınlara zorbalıkla vâris olmanız sizin İçin helâl olmaz. Onlara verdiklerinizin bir kısmını alıp götürmeniz için onlara baskı yapmayın!" mealindeki âyetin (Nisa 19) tefsirinde şöyle dedi:
"(Cahiliyette) kişi öldüğü zaman (erkeğin) velileri o kadın hakkında hak sahibi olurlardı; isterlerse onunla evlenirlerdi, isterlerse evlcndirirlerdi, isterlerse evlendirmezlerdi. Onlar, o kadın hakkında kadının ailesinden daha hak sahibiydiler.
İşte bu âyet bunun hakkında indi (ve konuya bir açıklama getirdi)."
[Buhârî ve Ebû Dâvud.]
6883- Onun (Ebû Davud'un) diğer rivayeti: "Kişi akrabasının karısına vâris olurdu.
Ölünceye kadar onu evlenmekten alıkor ve onun malına vâris olurdu ya da ona (erkeğe) o kadının mehri verilirdi.
Allah, bu hususta hükmedip konuya bir açıklık getirdi."
6884- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
O, "Ey iman edenler! Karşılıklı rızaya dayanan ticaret olması hali müstesna, mallarınızı haksız ve haram yollar ile yemeyin." (Nisa, 29) âyetinin tefsirinde şöyle dedi: "Kişi, bu âyetin inişinden sonra, bir başkasının ya-nında yemek

yemekten çekinirdi. Sonra bu, Nûr suresinde inen başka bir âyetle neshedil-di ki, o âyet şudur:
'Evlerinizde yemek yemenizde herhangi bir sakınca yoktur...' 'ayrı ayrı'ya kadar (Nûr, 61). Bundan önce zengin adam ailesinden bir adamı yemeğe çağırırdı. Davet olunan şöyle derdi:
'Ben bundan çekinirim, bu yemeği yemekte yoksul benden daha hak sahibidir' derdi.
Mezkûr âyetle Allah'ın adının anıldığı şeylerden ve Kitâb ehlinin yemeklerinden de yenilmesi helâl kılınmıştır." [Ebû Dâvud]
6885- (M.) el-Kebîr'ĞG, İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
Dedi ki: "O âyet (Nisa, 29) muhkemdir, neshedilmemiştir."
6886- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Erkekler harp yapıyor, kadınlar ise harp yapmıyor. Biz mirastan da (erkeklere göre) yarım (pay) alıyoruz."
Bunun üzerine Allah şu âyeti indirdi: "Allah'ın, kiminizi kiminizden üstün kıldığı şeyleri temenni etmeyin!" (Nisa 32) Mücâhid dedi ki: Onun (Ümmü Seleme) hakkında: "Doğrusu erkek ve kadın müslümanlar..." (Ahzâb, 35) âyetini de inzal buyurmuştur.
Ümmü Seleme, Medine'ye hicret eden ilk kadm İdi. [Tirmizî. Ayrıca bu rivayetin mürsel olduğunu söyledi.]
6887- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
O, "(Ana babanın ve yakınların bıraktıklarından) her birileri için (hisselerini alacak olan) mevâliler kıldık" (Nisa, 33) âyetini şöyle tefsîr etti: Buradaki mevâlîden murad vârislerdir. (Devamında gelen) "Yeminlerinizin bağladığı kimseler"'e gelince, muhacirler Medine'ye geldiklerinde akraba olmaksızın, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'İn aralarında tesis ettiği İslâm kardeşliği nedeniyle Ensâr'a vâris oluyorlardı. "Her birilerine mevâlî (vârisler) kıldık" âyeti nazil olunca, bu usûl neshedildi. Sonra "Yeminlerinizin bağladığı kimselere his-selerini veriniz" yardım, rifâde (hacılara verilen yardım) ve nasihat gibi şeyler verildi; hukukî miras kalktı, fakat onlar için ihtiyarî vasiyet kaldı' dedi. |Buhârî ve Ebû Dâvud.]
6888- Dâvud bin el-Husayn'dan: Ebû Bekr'in himayesinde bir yetim olarak yetişen Ümmü Saîd bint'ir-Rubeyyia'ya Kur'ân'dan: "(Vellezîne akadat eymânukum =) Sonra "yeminlerinizin bağladığı kimselere" ise âyetini (Nisa 33) okuyordum. Bana: "Böyle okuma!" dedi. "Çünkü bu (âyet), Ebû Bekr ile o zaman İslâm'ı kabul etmeyen oğlu Abdurrah-man hakkında nazil olmuştur. Ebû Bekr (İslâm'ı kabul etmediği için) ona miras bırakmayacağına yemin etmişti.

Abdurrahman bilâhare müslümanhğı kabul edince Allah bu âyetle, Ebû Bekr'e onu vâris kılmasını emretti."
Bir rivayette şu ek yer almaktadır: "(Oğlu) Abdurrahman'ın İslâm'a girişi müslümanla-rın kılıçla galip gelmesine kadar gecikti."
[Ebû Dâvud]
6889- İmâm Mâlik:
Bana ulaştığına göre Hz. Ali Allah'ın: "Karıkocanın aralarının açılmasından kor-karsamz, erkeğin ailesinden bir hakem, kadının ailesinden de bir hakem gönderin. Eğer bunlar ıslah etmek isterlerse, Allah da onların aralarını buldurur. Çünkü Allah, Alîm'dır, Habîr'dir" kavlinde (Nisa, 35) geçen iki hakem hakkında şöyle dedi: "Allah, bu iki hakeme hem ayırmak ve hem de birleştirmek yetkisi vermiştir."
6890- Enes radiyallahu anh'dan: "Allah şüphesiz zerre kadar zulmetmez.
Eğer bir iyilik olursa, onun karşılığını kat kat verir." (Nisa 40) Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu âyeti şöyle tefsir etmiştir: "Allah mü'minin yaptığı iyilik babında (karşılığını vermemek hususunda) ona zulmetmez. Eğer bir iyilik yapmışsa mutlaka dünyada da ahirette de onun karşılığını verir.
Kâfire gelince, dünyada yapmış olduğu iyiliğin karşılığını verir, ama o iyiliğine karşılık ahirette hiçbir şey alamaz." [Müslim]
6891- Ali radiyallahu anh'dan: "(Abdurrahman) İbn Avf, bize bir yemek hazırladı, gittik yedik. Haram edilmezden Önce orada içki de içtik. Sarhoş olmuştuk, namaz vakti geldi, beni imam yaptılar. Namazda Kul yâ eyyühel-kâfirûne'yi okudum. Fakat okurken karıştırdım, 'ibadet ettiklerinize ibadet etmem' yerine yanlış olarak: İbadet ettiklerinize ibadet ederiz' şeklinde okudum. Bunun üzerine: 'Sarhoşken ne söylediğinizi bi-linceye dek, namaza yaklaşmayın!' mealindeki âyet (Nisa, 43) nazil oldu.'
[Ebû Dâvud ve aynı lafızla TİrmizÎ]
6892- Ali radiyallahu anh'dan:
"Kur'ân'da: 'Allah kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bundan başkasını dilediğine bağışlar' âyetinden (Nisa, 48) daha çok hoşuma giden bir âyet yoktur."
ITirmizî]
6893- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah'a itaat edin, Peygamber'e ve sizden olan idarecilere de itaat edin!" âyeti (Nisa, 59) Abdullah bin Huzâfe es-Sehmî hakkında Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onu bir müfrezenin başında gönderdiği zaman nazil oldu. [Mâlik hariç, allı hadis İmamı.)
6894- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"Size ne oldu da Allah yolunda ... diyen (çocuk, erkek ve kadın) güçsüzler

uğrunda savaşmıyorsunuz" mealindeki âyette (Nisa, 75) zikredilen mustaz'af (güçsüz)lere gelince, ben ve annem de bu güçsüzler arasındaydık.' [Buhârî]
6895- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Mekke'de iken Abdurrahman bin Avf arkadaşlarıyla birlikte Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. (Müşriklerle çarpışmak için izin istemek amacıyla) Dediler ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Biz müşrikken daha güçlü ve mevki sahibi idik. İman ettikten sonra zelil olduk.'
Cevap verdi: 'Ben ancak affetmekle emro-lundum, onlarla (şimdilik) savaşmayın!'
Allah onları Medine'ye hicret ettirince, onlara (müşriklerle) savaşmayı emretti. Fakat bu defa bu zevat savaşmaktan kaçındılar. Bunun üzerine: 'Kendilerine elinizi (savaşmaktan) çekin, namazı dosdoğru kılın!..' 'Size zerre kadar zulmedilmez"e kadar mealindeki âyet (Nisa 77) nazil oldu (ki bu âyetin devamında savaşmak farz olduğunda, azı müstesna hepsi savaştan yüz çevirdiler, denilmektedir.) " [Nesai]
6896- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ebû Berze el-Eslemî bir kâhin idi; baş vurdukları zaman yahudiler arasında hüküm verirdi. Müslümanlardan birtakım insanlar da ona baş vurunca, 'Sana indirelene, senden önce indirilene iman ettiklerini iddia edenleri görmedin mi?' mealindeki âyet (Nisa, 68) nazil oldu." [Taberânî, Mu' cemu' l-Kebîr'de.]
6897- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek şöyle dedi:
'Ey Allah'ın Resulü! Ben seni kendimden ve çocuğumdan daha çok seviyorum, evde otururken seni hatırlıyorum, sabredemeyip gelip seni görüyorum. Sonra senin ölümünle ve benim Ölümümü hatırlıyorum; ikimiz de cennete girdiğimiz halde, Sen kaldırılıp Peygamberlerin yanına gittiğin zaman ben yalnız ve sensiz cennette ne yaparım? Seni görememek adetâ beni helak eder.'
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, ona hiçbir cevap vermedi. Çok geçmeden: 'Allah'a ve Peygamber'e itaat edenler, işte onlar (âhirette) peygamberler, sıddıklar, şehitler ve salihlerden Allah'ın kendilerine lü-luflarda bulunduğu kimselerle beraber olacaklardır, ne güzel arkadaşlıktır bu!' mealindeki âyet (Nisa, 69) nazil oldu.
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat ves-Sagir'de]
6898- el-Hasan radiyallahu anh'dan: "Size selâm verildiği zaman verilen selâmdan daha iyisiyle selâm alın!" (Nisa, 86) Bu, mü 'min-ler için sözkonusudur. "Ve yahut aynısıyla karşılık verin!" Bu ise müşrikler içindir. [Ebû Ya'll]

6899- Hârice bin Zeyd radiyallahu anh'dan: "Zeyd bin Sâbit'in bu mekanda şöyle dediğini duydum:
'Kİm bir mü" mini taammüden öldürürse, onun cezası ebedî kalmak üzere cehennemdir'mealindeki âyet (Nisa, 93), Furkân süresindeki 'O kimseler ki Allah'la birlikte başka bîr ilaha dua etmezler, haksız yere insan öldürmezler' mealindeki âyetten (Furkân, 68) allı ay sonra nazil oldu." |Ebû Dâvud ve NesâîJ
6900- Onun diğer rivayetinde "Sekiz ay" olarak geçmektedir.
6901- Onun diğer rivayeti:
"O âyet (Nisa, 93) inince, korktuk ve en-
dişeye kapıldık. Ondan sonra, (tevbe etliği zaman affedileceğini lebşîr eden) Furkâiı süresindeki âyet nazil oldu."
6902- Saîd bin Ciibeyr radiyallahu anh'dan: İbn Abbâs'a dedim ki: "Taammüden bir mü'mini öldüren kimsenin levbcsi var mıdır?"
"Hayır."
Ondan sonra ona Furkân süresindeki âyeti okununca, şöyle dedi:
"Bu Mekke'de inen âyettir, onu Medine'de İnen: Kim bir mü'mini taammüden öldürürse...' ayeti neshetmiştir." (Nisa, 93)
6903- Diğer rivayet: İbn Abbâs dedi ki: "Onlar Allah'ın yanında başka bir tanrı edinip ona yalvarmazlar" ayeti (Furkân, 68-9) Mekke'de nazil olunca, müşrikler dediler ki: "İslâm'ın bize ne faydası olacak, biz Allah'ın yasakladığı cinayeti işledik, bir sürü büyük günahlar irtikâp ettik. Ha müslüman olmuşuz, ha olmamışız artık ne fark eder?"
Bunun üzerine Allah: "Ancak tevbe edip iman eden ve salih amel işleyenler müstesna" mealindeki âyeti (Furkân, 70) İnzal buyurdu.
Diğer rivayette şu ek bulunmaktadır: "Ancak İslâm'a girip onu iyice idrak ettikten sonra insan öldürürse, o zaman levbesi kabul olmaz." j Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
6904- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Ona, bir mü'mini kasten öldürdükten sonra tevbe edip salih amel işleyen kimse hakkında soruldu. Şu cevabı verdi: "Onun için tevbe nasıl olur ki? Ben Peygamberiniz sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:
"Maktul katilin yakasına yapışmış boyun damarlarından kan fışkırarak gelir ve der ki: "Ey Rabbim, sor bakalım bu adam beni neden Öldürmüş?'
Sonra dedi ki: "Vallahi Allah, o âyeti inzal etti ve onu bir daha da neshetmedi."
[Tirmizî ve aynı lafızla Nesâî.]
6905- Ebû Miclez radiyallahu anh'dan: "Onun (katilin) cezası cehennemdir" âyeti (Nisa, 93) hakkında şöyle dedi. "Evet, o suçun cezası budur. Ancak Allah

kulundan bu cezayı affedebilir." |Ebû Dâvud]
6906- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Müslümanlardan birtakım insanlar (bir savaş esnasında), bir adamı koyunlarının arasında gördüler.
Adam 'Esselâmü aleyküm' dedi. Onlar ise buna aldırmadan adamı yakalayıp öldürdüler ve o koyunları da aldılar. Bunun üzerine Allah: 'Size selâm verene 'Sen mü'min değilsin' Jemeym/'meâlindeki âyeti (Nisa, 94) inzal buyurdu." [Tirmizî, Ebû Dâvud ve aynı lafızlarla ile Buhârî ve Müslim.]
6907- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"Mü'minlerden (özürsüz olarak) oturanlar ile (Allah yolunda savaşan) mücahidler bir olmaz" mealindeki âyet (Nisa, 95) Bedir savaşına çıkanlarla, çıkmadan oturanlar hakkında nazil olmuştur. [Buhârî]
6908- Tirmizî şunu ekledi:
"Bedir savaşı ile ilgili "özürsüz olarak yerlerinde oturanlar ile, mal ve canlarıyla Allah yolunda cihad edenler birbirlerine eşit değildir" ayeti inince, Abdullah bin Cahş ile İbn Ümmi Mektûm şöyle dediler: 'Ey Allah'ın Resulü! Biz kör insanlarız, bizim için bir ruhsat var mıdır?' Bunun üzerine hemen şu âyet nazil oldu:
'insanlardan özürsüz olarak yerlerinde oturanlar ile, mal ve canlarıyla Allah yolunda cihad edenler birbirlerine eşit değildir. Allah, mal ve canlarıyla cihad edenleri, derece olarak oturanlardan üstün kılınmıştır. Allah hepsine de cenneti vâdetmişür, ancak Allah, ci-hâd edenleri özürsüz olarak yerlerinde oturanlara, büyük ecirler, dereceler, mağfiret ve rahmetle üstün kılmıştır. Allah bağışlar ve merhamet eder.' (Nisa, 95-6)
6909- Muhammed bin Abdirrahman radi-yallahu anh'dan:
"(İbnü'z-Zübeyr zamanında) Medine halkından (Şamlılarla harbetmek için) bir müfreze gönderilmek üzere karar alındı, ben de onların içinde gönüllü gitmek üzere bu müfrezeye yazıldım. Sonra İbri~AbbJâş!ırL-azatlısı İkri-me'ye rastladım ve durumu ona bildirdim. O beni bundan şiddetle menederek dedi ki: "İbn Abbâs bana şunu bildirdi: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında (Mekke'de kalıp hicret etmeyen) birtakım müslümanlar onlarla beraber olmak suretiyle müşriklerin sayısını artırmış oldular. (Bedir harbinde) Müşriklere atılan okun, bazen gelip onlardan birine isabet edip Öldürdüğü veya kılıçla vurulup Öldürüldüğü oluyordu. İşte Allah onlar hakkında: 'Kendilerine yazık edenlere, melekler ruhlarını alırken...' mealindeki âyet (Nisa, 97) nazil oldu. (O âyetin devamında onlara neden hicret etmedikleri sorulacağı beyan edilmektedir).'" |Buhârî]
6910- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Damre bin Cündeb muhacir olarak yola

çıktı ve ailesine dedi ki: 'Beni müşriklerin topraklarından alıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e iletin!' Sonra giderken yolda öldü. Bunun üzerine: 'Kim evinden Allah
ve Resulüne muhacir olarak çıkar da sonra kendisine ölüm yetişirse artık onun mükafatı Allah'a düşer...' 'Rahîm'dir'e kadar mealindeki âyet (Nisa, 100) nazil oldu." [Ebû Ya'lâ]
6911- Ya'lâ bin Ümeyye radiyallahu anh'dan:
Hz. Ömer'e: "Kâfirlerin size fenalık yapmasından korkarsanız, namazı kısa kılmanızda sizin üzerinize bir sakınca yoktur" mealindeki âyet (Nisa, 101) hakkında sordum ve dedim ki "Artık insanlar emniyet içindedir, korku da yoktur. Öyleyse seferde namazı kısa kılmanın bir anlamı kalmadı."
Şu cevabı verdi: "Aynı şeyi ben de merak edip Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sorduğumda şöyle buyurdu: 'Bu, Allah'ın size lütfettiği bir sadakadır, lütfen onun bu sadakasını kabul edin!' [Müslim ve sünen ashâbıj
6912- Katâde bin en-Nu'mân radiyallahu anlı'dan:
"İçimizde kendilerine Benû Ubeyrik denilen ve fertleri Bişr, Büşeyr ve Mübeşşir olan bir aile vardı. Büşeyr, şiirler söyliyerek Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabını hicveden bir münafık idi. Sonra da bu şiiri bir Arab'a nisbet ederek 'Falan adam böyle böyle dedi. Filan da şöyle şöyle dedi' derdi.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı da bu şiirleri duydukları zaman şöyle demekten kendilerini alamazlardı: 'Vallahi bu şiiri o habis söylemiştir'. Nihayet 'Bunu Ubeyrik'in oğlu söylemiştir' derlerdi.
(Râvi) Dedi ki: 'Bu aile cahiliyet devrinde de, İslâm devrinde de fakir ve ihtiyaç sahibi insanlardı. O zamanlar halkın da Medine'deki yiyecekleri hurma İle arpadan ibaretti. Kişi imkânı olduğunda, has un tüccarı geldiği zaman, gider ondan satın alırdı ve bunu sadece kendisine tahsis ederek kimseye vermezdi. Yalnız kendisi yerdi, çocuklarına ise yine hurma ile arpa yedirirdi. Bir defasında yine Şam'dan has un getiren bir tüccar geldi. Am-
cam Rifâa bin Zeyd, bir sırt yükü has un alıp ambarına koydu. Ambarda aynı zamanda silah, zırh ve kılıç da vardı. Gecenin karanlığında (toprağın) altından ambar delindi. Buğday ve silah alındı.
Sabah olunca amcam bana gelip dedi ki: "yeğenim! Bu gece bize saldırıda bulunuldu, ambarımız delindi. Buğdayımız ve silahımız gitti. Evi ve mahalleyi araştırdık, bize denildi ki: Ubeyrikoğulları bu gece ateş yaktılar, buğdayınızı da onların yanında gördük."
Ubeyrikoğulları ise şöyle dediler: 'Siz avluda bizi sorguya çekerken, Vallahi aradığınız arkadaşınız Lebîd bin Sehl'den başkası değildir.' Oysa Lebîd içimizde

müslümanlığı ve doğruluğuyla tanınan bir zattı.
Lebîd bunu duyunca, kılıcını çekti ve şöyle dedi: 'Demek ben çalıyorum ha! Vallahi ya bu hırsızlığı isbat edersiniz, ya da bu kılıcı beyninize yersiniz!' Bunun üzerine 'Ey adam, bizden uzak dur! Onun faili sen değilsin'dediler. Mahallede soruşturduk ve hırsızların onlar olduğunda şüphemiz kalmadı.
Amcam bana dedi ki: "Yeğenim! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gitsen de ona bunu anlatsan" diye teklif etti?
Hemen ona vardım ve şöyle dedim: "Bizden bir hane çok kötü zulüm yaptı. Rifâa bin Zeyd'e gidip ambarını deldiler, yiyeceğini, silah ve teçhizatını çaldılar. Hiç olmazsa bizim silahlan geri versinler, yiyeceği istemiyoruz, kendilerinin olsun.' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Merak etme ben işinizi hallederim, onlara silahlarınızı geri vermelerini söylerim.' Benû Ubeyrik bunu duyunca onların Esîr bin Urve adındaki bir adamına gelip konuştular. Bu hususta mahalle halkından birtakım insanlar toplanıp dediler ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Katâde ve amcası bizi hırsızlıkla suçladılar. Ellerinde hiçbir delil ve şahitleri olmadığı halde namuslu adamlarımıza iftira ettiler.'
Katâde der ki: Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip konuştum.
Bana dedi ki: 'Sen nasıl olur da namuslu insanları elinde hiç bir delil olmadığı halde hırsızlıkla itham eder, onlara iftira atarsın?'
Utanarak döndüm, İçimden şöyle geçirdim: 'Malımın hepsi gitseydi de bu hususta Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e muhatab olmasaydım.!
Amcam bana gelip:
'Yeğenim ne yaptın? Ne oldu iş?' diye sordu.
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in bana söylediklerini kendisine anlat-tım.' Amcam şöyle dedi: 'Kendisinden yardım islenecek tek varlık Allah'tır."
Çok geçmeden: 'Ey Muhammedi Doğrusu insanlar arasında Allah'ın sana gösterdiği gibi hükmedesin diye Kitâb'ı sana hak olarak indirdik; hakkı gözet, hainlerden yana olma!' âyeti (Nisa 105) nazil oldu. Hainlerden murad Ubeyrikoğullarıdır. 'Allah'tan mağfiret dile!' Yani Katâde'ye dediklerin için 'Allah'tan bağışlanma dile! Çünkü Allah hem bağışlayandır, hem de esirgeyen.' 'Kendilerine hainlik edenlerden yana uğraşmaya kalkma. Allah hainlikte direnen suçluyu sevmez.'
'İnsanlardan gizliyorlar...' 'Merhamet sahibi olarak bulacaktır'a. kadar (Nisa ,105-110).
Yani eğer Allah'tan günahlarının bağışlanmasını dileseydiler elbetteki Allah onları bağışlardı.

'Kim bir günah kazanırsa kendi nefsinin aleyhine kazanır...' 'Apaçık günah1 & kadar (Nisa, 111).
Lebîd'e söylediği sözleri.
'Eğer Allah' in sana olan ihsanı ve rahmeti olmasaydı...' 'Bunları yapana büyük ecir vereceğiz'^ kadar (Nisa, 113-14)
Bu husustaki âyetler inince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e silahlar getirildi. O da onları bize geri verdi. (Katâde dedi ki:) Amcama silahı ben getirince, o zamana kadar amcamın hakikî olarak müslüman olduğunu bil-miyordum. Çünkü o cahiliyette yaşamış veya gözleri çok zayıflamıştı. Evet ona silahı getirip vermek istediğimde şöyle dedi: 'Ey yeğenim! Onu ben Allah yolunda vakfediyorum.' Bunun üzerine onun gerçek müslüman olduğunu anla-dım. Büşeyr ise müşriklere katıldı. Doğru Sülâ-fe bint Sa'd bin Sümeyye'ye katıldı. Bunun üzerine Allah şu âyeti inzal buyurdu: 'Doğru yol kendisine apaçık belli olduktan sonra Peygamber'den ayrılıp İnananların yolundan baş-
kasına uyan kimseyi döndüğü yöne döndürür ve onu cehenneme sokarız.' (Nisa, 115-6)
O, Sülâfe'nin yanına gidince, Hassan bin Sabit de birkaç şiirle o kadını hicvetti. (Bunun üzerine Sülâfe, Büşeyr'in) Pılı pırtısını toplayıp başına koydu. Çıkardı ve sel yatağına attı. Sonra şöyle dedi: 'Defol! Bana Hassan'm şiirinden başka bir hayır hediye etmedin.' |Tirmizî|
6913- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Kim bir kötülük yaparsa onun cezasını görür" âyeti (Nisa, 123) nazil olunca, müslü-manlar bundan çok etkilendiler. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Amellerinizde orta yolu bulun ve doğruyu bulmaya çalışın! Müslümanın başına gelen her şey, hatta bir kere tökezlemesi ya da ayağına batan bir diken bile; onun günahına keffâret olur." |Müslim ve Tirmizî]
6914- Ebû Bekr es-Sıddîk radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanındaydım; "Kim bir kötülük yaparsa karşılığını görür" mealindeki âyet (Nisa, 123) nazil oldu.
Buyurdu ki: "Bana şu anda inen âyeti sana okuyayım mı?"
"Evet, ey Allah'ın Resulü, oku!" dedim. Okuyunca, sanki belim kınlacakmış gibi oldum, o yüzden eğildim. Buyurdu ki: "Ne oldu .sana ey Ebû Bekr?"
Şöyle dedim: "Ey Allah'ın Resulü! Babam ve annem sana feda olsun, hangimiz kötülük yapmıyoruz ki? Demek ki biz yaptıkla-
rımızın cezasını mutlaka göreceğiz." Şöyle buyurdu:
"Ey Ebû Bekr! Sen ve mu minler yaptıklarının karşılığını bu dünyada görmektesiniz. Nihayet Allah'a günahsız olarak kavuşacaksınız. Diğerlerine

gelince, yaptıkları bir araya getirilecek ve âhirette karşılığı toptan mutlaka verilecektir." [Tirmizî]
6915- Ali bin Zeyd annesinden
O, Aişe radiyallahu anhâ'ya: "Siz içinizde-kini açıklasanız da, gizleseniz de Allah onunla sizi hesaba çeker" âyeti (Bakara, 284) ile "Kim bir kötülük yaparsa mutlaka karşılığını görür" âyeti (Nisa, 123) hakkında bir soru sordu; Âişe şu cevabı verdi: "Ben bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sorduğum günden beri hiç kimse bunu bana sonnadı.
O şöyle buyunnuştu: 'Bu, kulun, hastalık, tökezleme, hatta cebine koyduğu malın düşüp kaybolmasından duyduğu üzüntü gibi şeylerden dolayı karşılaştığı sıkıntı hakkında Allah'ın ona uyguladığı bir cezalandırmadır. Kul, saf altın tozunun körükten saf ve kızıl çıktığı gibi günahlardan çıkıp arınmasına kadar (dünyada) bu gibi şeylerle karşılaşır.' |Tirmizî]
6916- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Şevde, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kendisini boşamasından korktu ve şöyle dedi:
'Beni boşama, yanında tut! Günümü Âi-şe'ye ver!'O da bunu yaptı ve bunun üzerine şu âyet nazil oldu: 'Aralarında anlaşmalarında herhangi bir sakınca yoktur. Anlaşmak daha iyidir.' (Nisa, 128) Onun için karı kocanın (herhangi) bir hususta anlaşması caizdir."
[İkisi de Tirmizî'ye aittir.]
MAİDE SURESİ
6917- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, devesinin üstündeyken, kendisine Mâide sûresi nazil oldu. Deve onu taşıyamaz oldu ve bunun üzerine hemen o deveden indi."
[Ahmed.j
6918- Târik bin Şihâb radiyallahu anh'dan: Yahudilerden bir adam Ömer'e gelip dedi ki: "Kitabınızda okuduğunuz bir âyet vardır ki, eğer o, biz yahudi topluluğuna inseydi o günü biz bayram edinirdik."
"Hangi âyettir o?"
"işte ben bugün sizin için dininizi ikmal ettim, üzerinizdeki nimeti de tamamladım. Sizin için din olarak İslâm'ı seçip hoşnut oldum" mealindeki âyettir." (Mâide, 3)
Ömer dedi ki: "Ben onun indiği günü ve indiği yeri biliyorum. O âyet, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Arafat'ta, cuma günü nazil oldu."
[Buharı, Müslim, Nesâî ve Tirmizî.]
6919- Onun (Tirmizî'nin) İbn Abbâs'tan rivayeti:

Ona bir yahudi dedi ki: "Eğer bu âyet bize inseydi o günü biz bayram yapardık." Bunun üzerine İbn Abbâs dedi ki: "O zaten iki bayramda inmiştir: Cuma ve Arefe günü."

6920- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah ve Resulüne karşı savaş açanların cezası..." "Çok merhamet sahibidir"^ kadar mealindeki âyet (Mâide, 33-34), müşrikler hakkında nazil olmuştur. Buna göre müminlerden sözkonusu suçları işledikten sonra yakalanmadan önce tevbe etmesi, ona suçuna karşılık ceza verilmesine engel olmaz. [Ebû Dâvud ve Nesâî]

6921- el-Berâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanından yüzü kömürle karartılmış ve dayak atılmış bir yahudi geçirdiler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onları çağırıp sordu:

'Siz kitabınızda zina cezasının bu şekilde olduğunu mu okumaktasınız?'

'Evet'dediler."

Şer'î cezalar bahsinde geçen hadisin benzeri rivayet edildi.

Ayrıca burada şöyle geçer: "Bunun üzerine emretti, recm edildi. Ondan sonra şu ayet nazil oldu: 'Ey Peygamber! Küfre koşanlar seni üzmesin!..' 'Size bir (fetva) verilirse alın'a. kadar. (Mâide, 41)

(Yahudiler) diyordu ki: "Muhammed'e gidin! Eğer size ceza olarak yüzü kömüre boyamayı ve dayağı emrederse, alın; recmi emrederse kaçının!" Bunun üzerine şu âyet nazil oldu:

"Kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, onlar zalimlerin ta kendileridir," (Mâide, 45)

"Kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, onlarfasıkların ta kendileridir." (Mâide, 47) Bunların hepsi kâfirler hakkında nazil olmuştur. |Ebû Dâvud ve Müslim]

6922- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:

"(Yahudilerden) Kurayza ve Nadîr kabileleri vardı. Nadîr Kurayza'dan daha şerefli idi. Kureyza'dan bir adam Nadîr'den bir adamı öldürdüğü zaman, karşılığında öldürülürdü. Nadîr'den bir adam Kurayza'dan bir adamı öldürdüğü zaman, karşılığında öldürülmez, yerine yüz vaşak hurma diyet olarak verilirdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, peygamber olarak gönderildiği zaman, Nadîr'den bir adam Kurayza'dan bir adamıöldür-dü. Bunun üzerine Kureyzaoğullan: 'Onu bize verin de kısasen öldürelim.' dediler. Nadiroğul-ları ise: 'Sizinle bizim aramızda Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hakem olsun!' diye teklif ettiler ve Resûlullah'ın yanına vardılar.

Bunun üzerine: 'Hükmettiğin zaman aralarında adaletle hükmet...' mealindeki âyet (Mâide, 43) nazil oldu. Buradaki adaletten murad kısasın cana can olarak uygulanmasıdır. Ondan sonra şu âyet nazil oldu: 'Cahiliye devri hükmünü mü

istiyorlar?'(Mâide, 50)
[Nesâî ve Ebû Dâvud.)
6923- Onun diğer rivayeti:
O: 'Şayet sana gelirlerse, aralarında hükmet ya da onlardan yüz çevir!' mealindeki âyet (Maîde, 42) "Allah'ın sana indirdiğiyle (Kur'ân)la hükmet!" ayetiyle neshedilmiştir. dedi.
6924- Diğer rivayet:
"Şayet sana gelirlerse aralarında hükmet..." "Allah adaletle hükmedenleri sever"e kadar âyeti. (Mâide, 42)
Nadîr oğulları Kurayza'dan birini öldürdüklerinde diyetin yansını verirlerdi. Kurayza öldürdüğü zaman diyetin tamamını verirdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunların karşılıklı olarak aralarını eşit kıldı.
6925- Câbir radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e "Allah bir kavim getirecektir ki o, onları sevecek, onlar da onu" mealindeki âyet (Mâide, 54) hakkında sordular. "Onlar Yemen' illerdir, sonra Kinde'den bir kavimdir, sonra Sükûn'dan bir kavimdir. Sonra Tüceyb'den bir kavimdir" buyurdu.
[Taberânî. Mu'cemu'I-Evsat'ta.]
6926- Ammâr bin Yâsir radiyallahu anh'dan: "Ali, kıldığı bir nafile namazda rükûdayken, bir dilenci gelip yanında durdu. Yüzüğünü çıkartıp dilenciye verdi. Sonra Ali, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip bu durumu bildirdi. Bunun üzerine Allah şu âyeti indirdi: 'Sizin veliniz ancak, Allah ve Resulü'dür. Bir de iman edip namaz kılanlar, rükû halindeyken zekât verenlerdir.' (Mâide, 55) 'Ben kimin mevlâsı isem Ali de onun mevlâsı-dır. Allahım! Onu dost edineni sen de dost edin! Ona dü§man olana sen de düşman ol!' [Taberânî, Mu' cemu'l-Evsat'ta hafi bir senedle.]
6927- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Yahudilerden bir adam: 'Rab cimridir, infak etmez.' dedi. Bunun üzerine: 'Yahudiler dediler ki: 'Allah'ın eli bağlıdır (sıkıdır),' (Asıl) kendi elleri bağlıdır. Söyledikleri şey sebebiyle lanetlenmişlerdir. Bilakis Allah'ın iki eli de açıktır. Dilediği gibi infak eder' me-alindeki âyet (Mâide, 64) nazil oldu." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
6928- ÂÎşe radiyallahu anhâ'dan:
'Allah seni insanlardan forar'meâlindeki âyet (Mâide, 57) ininceye kadar Resûlullah'ı gece nöbetçiler beklerdi. Bu ayet nazil olunca başını çadırdan çıkartıp şöyle seslendi: 'Ey insanlar, haydi gidin! Artık beni Allah koruyor.' [Tirmizî]
6929- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Bir adam: "Ey Allah'ın Resulü! El yediğim

zaman, kadınlara karşı ilgim artıyor, şehvete kapılıyorum, bu yüzden kendime eti yasak ettim. "dedi.
Bunun üzerine Allah şu âyeti inzal buyurdu: "Ey iman edenler! Allah'ın size helâl kıldığı güzel şeyleri haram etmeyin..." "Helâl olarak" a kadar. (Mâide, 87-88)
[İkisi deTirmizî'nindir.]
6930- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "İman edip güzel güzel ameller işleyenle-rin üzerine, daha önceleri tatmış olduklarından dolayı bir sorumluluk yoktur" âyeti (Mâide, 93) nazil olduğu zaman Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: "Bana senin de onlardan olduğun söylendi." |Müslim]
Tirmizî'nin lafzı:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana: "Sen de onlardansın."dedi.
6931- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Henüz İçki yasağı gelmeden, içki içerken ölenler hakkında ne dersin?" Bunun üzerine: "İman edip güzel güzel amel ve harekette bulunanlar, daha önce tatmış olduklarından dolayı herhangi bir günah yoktur." ayeti nazil öldü. (Mâide, 93) |Tirmizî.|
6932- Ömer radiyallahu anh'dan:
Dedi kî: "Allahım! İçki hakkında bize tatminkâr ve doyurucu bir açıklama yap!" Bunun üzerine Bakara süresindeki: "Sana içki ve kumardan soruyorlar. De ki: İkisinde hem büyük günah hem de insanlar için yararlar vardır" mealindeki âyet (âyet 219) nazil oldu. Ömer çağırıldı ve bu âyet kendisine okundu. Sonra yine şöyle dedi: "Allahım! İçki hakkında bize tam bir açıklama yap!" Bunun üzerine Nisa süresindeki: "Siz sarhoşken namaza yaklaşmayın!" âyeti (âyet 43) indi. Çağırıldı, bu da ona okundu. Yine dedi ki: "Allahım! Bize içki hakkında tatminkâr bir açıklama yap!" Bunun üzerine Mâide süresindeki: "Şeytan içki ve kumarla ancak aranıza düşmanlık ve kin sokmak ister. Hâlâ vazgeçmi-yecek misiniz?" âyeti (Mâide, 90-1) nazil oldu.
Çağırıldı ve bu âyet kendisine okundu. Ondan sonra şöyle dedi: "Vazgeçtik artık, vazgeçtik." [Sünen ashabı.]
Ebû Dâvud, "Siz sarhoşken" kavlinden sonra şunu ilave etti:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in münadisi namaza kamet getirildiği zaman şöyle seslenirdi: "Dikkat edin; namaza sarhoş olan asla yanaşmasın!"
6933- Enes radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem güneş gök yüzünden kayıp öğle vakti girdiği zaman çıkıp öğle namazını kıldırdı ve minbere çıkıp kıyameti ve içindeki dehşetli olayları anlattı. Sonra şöyle dedi: 'Kim bana bir şey sormak isterse

sorsun. Ben burada durdukça bana sorduğunuz tüm sorularınızı ce-vaplandıracağım.' Cemaat hıçkıra hiçkıra ağladı. O da devamlı olarak 'Bana sorun!' buyuru yordu.
Bunun üzerine Abdullah bin Huzâfe es-Seh-mî kalkıp: 'Benim babam kimdir?'diye sordu.
'Senin baban Huzâfe'dir'dedi.
Sonra 'Bana sorun, sorun!' dedi. Ömer dizleri üzerine çöküp şöyle dedi:
'Rab olarak Allah'ı, din olarak İslâm'ı,
peygamber olarak da Muhammed'i kabul edip hoşnut olduk.'
Ondan sonra sükût buyurdu, sonra şöyle dedi: 'Az önce şu duvarın karşısında bana cennet ve cehennem sunuldu. Bugünkü kadar hayır ve şerrin indiğini görmedim.'
İbn Şihâb der ki; Bana Ubeydullah bin Abdillah bin Utbe bildirdi:
Abdullah bin Huzâfe'nin annesi daha sonra Abdullah'a dedi ki: 'Senden daha hayırsız birini görmedim. Annene güvenmeyip, cahili-yet ehlinin irtikâp ettikleri bazı şeyleri annenin de irtikâp ettiğini sanıp, onu insanların gözü önünde rezil ediyorsun.'Bunun üzerine Abdullah bin Huzâfe dedi ki: 'Şayet Resûlul-lah beni, siyah bir köleye nisbet etseydi, onu baba kabul ederdim.' [Buhârî ile Müslim.]
6934- Tirmizî'nin rivayeti:
Bir adam dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Benim babam kimdir?" "Senin baban fu'lan-dır" buyurdu. Bunun üzerine: "Ey iman edenler! Size açıklandığında hoşunuza gitmeyecek şeyleri sormayın!" mealindeki âyet (Mâide, 101) nazil oldu.
6935- Buhârî, İbn Abbâs radiyaliahu anh'dan: "Bir grup, Peygamber sallallahu aleyhi ve
sellem ile alay ederek: 'Benim babam kimdir?' Adamın devesi kaybolurdu ve: 'Benim devem nerdedir?' diye sorardı. Bunun üzerine Allah: 'Ey iman edenler, bir takım şeyleri sormayın; size açıklanırsa hoşunuza gitmez' mealindeki âyet (Mâide, 101) indi."
6936- (Saîd) İbni'l-Müseyyeb radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Bahîra: câhiliye araplannca sütü sağıl-mayıp putlara bağışlanmak üzere saklanan devedir. Sâibe: Üzerine hiçbir yük yüklenme-yip ilahlar için salıverilen devedir."
Ebû Hureyre dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Amr bin Âmir el-Huzâıyİ ateşte bağırsaklarım sürürken gördüm. O putlara adak olması için develerini salıveren ilk adamdır.'
"Vasile: İlk ve İkinci doğurduğu yavrusu dişi olup, iki doğum arasında erkek

doğumu olmayan devedir. Bunlar da putlar için salıverilip, hiçbir suretle kendilerinden yararlanılmazdı.
Hâm, devenin boğasıdır. Birkaç deveyi döller, sonra bu dölleme işi bittikten sonra artık onu putlara bırakırlar ve sırtına yük vur-mayıp buna '/lâm'ismini verirler."
6937- Diğer rivayet:
"Amr bin Luhay bin Kam'a bin Handef'in —ki o, Benû Kâ'b'ın kardeşidir— cehennemde bağırsaklarını sürürken gördüm".
Diğer rivayette: "Ebû Huzâa" kaydı da yer almaktadır. [Buhârî ve Müslim.]
6938- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"S ehmoğull arından bir adam, Temîm ed-Darî ve Adiyy bin Beddâ ile beraber yola çıktı. Sehmî olan adam, hiç müslüman bulunmayan bir yerde öldü. Temîm ile Adiyy terekesini getirdiklerinde, altın ve gümüş işlemeli bir bardak kayıptı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem o ikisine yemin ettirdi. Sonra bu bardak Mekke'de bulundu. Dediler ki:
'Biz onu Temîm ile Adiyy bin Beddâ'dan satın aldık.' Sehmî'nin yakınlarından iki adam kalkıp: 'Bizim şahitliğimiz onların şahitliğin-den daha doğrudur' diye yemin ettiler. Bardağın arkadaşlarının olduğunu söylediler. İbn Abbâs dedi ki: Şu âyet işte onların hakkında inmiştir: 'Ey iman edenler! Aranızdaki şehadet...' (Mâide 106-8) [Buhârî, Ebû Dâvud ve Tırmizi]
6939-İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Temîm (ed-Dârî) dedi ki: "Ben ve Adiyy bin Beddâ'dan başka herkes bu âyetin hükmünden uzaktırlar. İslamdan önce (o ikisi), Şam'a gidip gelen iki hıristiyaıi idiler. Sehmo-ğullarının bir azatlısı, beraberinde bir gümüş bardağı olduğu halde bunların yanına geldi. Adam ona çok değer veriyor ve krala satmak istiyordu. En büyük ticareti o idi. Adam hasta-landı şayet ölürse, bıraktıklarını ailesine götürüp teslim etmelerini vasiyyet etti. {Temîm dedi ki:) Ölünce, bardağı alıp bin dirheme sattık. Sonra parayı ben ve Adiyy aramızda bölüştük. Ailesine varıp diğer eşyalarını verince, bardağı, eşya içinde göremediler, ve sordular: 'Hani bardak nerede?' 'Geride şu getirdiklerimizden başka bir şey bırakmadı' dedik. Sonra ben müslüman olduğumda içim
rahat etmedi, vicdan azabı duydum, gelip ailesine hakikati bildirdim. Onlara beşyüz dirhem yerdim ve arkadaşımda da onun aynısının bulunduğunu haber verdim. Onu alıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e getirdiler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onlardan delil istedi. Delil bulamadılar. Onlara dinlerinde mukaddes sayılan en büyük şey üzerine yemin etmelerini teklif etti. Adam yemin etti. Bunun üzerine Allah şu âyeti inzal buyurdu: 'Ey iman edenler!

Aranızdaki şehadet...' 'Yeminlerinden sonra'ya. kadar. (Mâide, 108)
Hemen Amr bin el-As ve başka bir adam kalkıp yemin ettiler. Bunun üzerine Adiyy'den beşyüz dirhem alındı."
Tirmizî dedi ki: "Bunun isnadı sahih değildir."
6940- Ammâr bin Yasîr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Gökten ekmek ve et ihtiva eden bir sofra
(Kur'ân'da zikri geçen mâide) indirildi. Hıyaneî etmemeleri ve (yiyecekten) yarına saklamamaları emredildi. (Buna rağmen) Hıyanet edip, ertesi güne sakladılar. Bunun üzerine ceza olarak onlar maymun ve domuzlar kılığına sokuldular." [Tirmizî]

EN'ÂM SÛRESİ

6941- Esma bint Yezîd radiyallahu an-hâ'dan:
"En'âm sûresi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bütün olarak nazil oldu. Ağırlığından neredeyse devenin kemikleri kırılacaktı. [Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de teyyin bir senedle.]
6942- Taberânî, Mu'cemu's-Sağîr"de zayıf bir senedle, (Hz.) Ömer'den:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"En'âm sûresi, bana bütün olarak nazil oldu. Onu yetmişbin melek teşbih ve tahmîd sesleri ile uğurladılar."
[Yine Taberânî, Mu' cemu'l-Evsat'fa Enes'den hap bir senedle bunun benzerini rivayet etti.]
6943- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Onlar hem Peygamber'e yaklaşmaya (ona zarar verilmesine) engel olurlar, hem de kendilerini (onun dinine katılmaktan) alıko-yarlar" mealindeki âyet (En'âm, 26) Ebû Tâ-lib hakkında nazil olmuştur. O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e eza etmelerinden insanları alıkoyuyordu; fakat kendisi de O'na uymuyordu.
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de leyyin bir senedle.]
6944- Ali radiyallahu anh'dan:
"Ebû Cehl, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dedi ki: 'Biz seni yalanlamıyoruz; biz getirdiğin (Kitâb'ı) yalanlıyoruz.' Bunun üzerine Allah: 'Onlar seni yalanlamıyorlar; lâkin zalimler, Allah'ın âyetlerini inkar ediyorlar' mealindeki âyeti (En'âm, 32) inzal buyurdu." [Tirmizî]
6945- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bvr senedle, İbn Abbâs'tan:
(Yukarıdaki âyette geçen "Lâ yükezzibû-neke"yi) tahfif ile "Lâ yukzibûneke" şeklinde okuyorlardı. Buna göre: "Onlar senin peygamber olmamana güçleri yetmiyor. Kur'ân'm da Kur'ân olmamasma güçleri yetmiyor. Sadece dilleri ile

seni yalanlamaya güçleri yetiyor. İşte ikzâb ile tekzîb budur.
6946- Ukbe bin Amir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer Allah kuluna masiyetlerine rağmen, istediğini verdiğim görürsen anla ki bu bir istidrâctır." Sonra şunu (âyeti) okudu: "Kendilerine yapılan uyarıları unuttukları zaman, onların üzerine her şeyin (nimetin) kapısını açıverdik..." "Bütün ümitlerini yitir-diler"& kadar. (En'âm, 44)
Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu' l-Kebîr'de. Ayrıca M- el-Kebîr'de şu ilave yer almaktadır:, "Böylece zulmedenlerin kökü kesildi. Hamd, Alemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur." (En'âm, 45)
6947- Sa'd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber altı kişiydik. Müşrikler dediler ki:
'Bunları yanından kov da bizimle sohbete cüret etmesinler!'
(Sa'd dedi ki:) Ben, İbn Mes'ûd, Hü-zeyl'den bir adam, Bilâl ve isimlerini hatırla-yamadığım iki adam orada onun yanındaydık.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kalbine Allah'ın dilediği vâki oldu. İçinden geçirmiş olacak ki, Allah şöyle buyurdu: 'Sabah akşam Hablerine O'mm rızasını isteyerek dua edip yalvaranları kovma!'" (En'âm, 52) [Müslim]
6948- Sa'd radiyallahu anh'dan:
"(Ey Muhammed) de ki: Allah'ın, üstünüzden veya ayaklarınızın altından bir azap göndermeye gücü yeter." (En'âm, 65) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunun üzerine şöyle buyurdu:
"Haber verilen bu durum vâki olacaktır, fakat henüz olmuş değildir." |Tirmizî|
6949- Ubeyy radiyallahu anh'dan:
"De ki: O ...Kadir'dir" (En'âm, 65) kavli hakkında dedi ki:
"Bu olaylar dörttür; hepsi azaptan ibarettir, hepsi de şüphesiz vâki olacaktır. İkisi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in vefatından yirmibeş sene sonra vâki olmuştur. Fırkalar haline geldiler ve kimisi kimisinin hıncını tattı. (Azabın henüz gerçekleşmeyen) helak olup yerle bir olmak ve (gökten) taşlanmak olan.ikisi kalmıştır onlar da mutlaka bir gün vâki olacaktır." |Ahmed.J
Müsned'in aslında: "İkisi vâki olmuştur" sözü, râvi Rufey'in (müdrec) sözüdür. Çünkü Ubeyy bin Kâ'b sözkonusu zamana kadar yaşamamıştır. Allah en iyi bilendir.
6950- Câbir radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem "De ki: Üstünüzden ve altınızdan size azap göndermeye elbette gücü yeten O'dur" âyeti-ni (En'âm, 65) okuduğu zaman "Senin zatına sığınırım" dedi. "Altınızdan" ibaresini okuyunca: "Senin zatına sığınırım" dedi. "Sizi fırka fırka yapıp

kiminize kiminizin hıncını tattırmaya (Kadir'dir)" âyetini okuduğu zaman; "Bu iki azap daha hafif ya da daha kolaydır" buyurdu. [BuhârîveTirmizî.|

6951- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "İman edip imanlarına zulmü karıştırma-yanlar" mealindeki âyet (En'âm, 82) nazil olduğu zaman bu âyet, müslümanlara ağır geldi ve dediler ki: "Hangimiz kendi nefsine zulüm etmiyor ki?" Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Hayır, burda zulüm ile kastedilen şirktir. Lokman' in oğluna söylediği şu sözü duymadınız mı: 'Oğulcuğum, Allah'a şirk koşma. Çünkü şirk büyük bir zulümdür'." (Lokman 13) |Buhârî, Müslim ve Tirmizî|

6952- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Sizin için bir kalma yeri (müstakar), bir de emânet olarak kalacağınız yer (müstevda) vardır" âyetinde (En'âm, 98) geçen müstevda' dünyadır, müstakar ise ana rahmidir.
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]

6953- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Birtakım insanlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle sordular:
'Ey Allah'ın Resulü! Kendi öldürdüklerimizi yeyip, Allah'ın öldürdüklerini yemeyecek miyiz?' Bunun üzerine Allah şu âyeti inzal buyurdu: 'Allah'ın âyetlerine inanıyorsanız üzerine Allah'ın adı anılmış olanı yiyin! Üzerine Allah'ın adı anılmamış olanı ise yemeyin!..' "Müşrik olursunuz'^ kadar." (En'âm, 118-22)

6954- Bir başka rivayette:
"O halde üzerine Allah'ın admın anılmış olan şeyleri yiyiniz; üzerine Allah'ın adının anılmamış olanları yemeyiniz!" (En'âm 119) Bu âyet neshedildi. Ehl-i Kitab'ın kestikleri bu yasaktan istisna edilerek şöyle buyurdu: "Kitap verilenlerin yemeği size helâl, .sizinki de onlara helâldir." (Mâide, 5) [Sünen ashabı]

6955- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Arabın cehaletini bilmek hoşuna giderse, En'âm sûresinin 130. âyetinden sonrasını oku: 'Beyinsizlikleri yüzünden körükörüne çocuklarını öldürenler (ve Allah'ın kendilerine verdiği nimetleri Allah'a iftira ederek haram sayanlar mahvolmuşlardır) onlar sapit-mışlardır, zaten doğru yolda da değillerdi"." (En'âm, 140) |Buhârî]

6956- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Kim üzerinde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in mührü bulunan sahifeye bakmaktan hoşlanırsa, 'De ki: Gelin size Allah'ın haram kıldıklarını okuyayım' âyetini (En'âm, 151-3) okusun."
[Timizî]

6957- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Üç şey vardır ki, ortaya çıktıkları zaman, önceden iman etmemiş olanların artık

iman etmeleri de bir yarar sağlamaz:
Güneşin batıdan doğması, deccâl ve dab-betü'l-arz," [Müslim ve Tirmizî]
6958- Onun (Tirmizî'nin) Ebû Saîd radiyallahu anh'dan rivayeti:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yahut Rabbinin bazı âyetlerinin (yani delillerinin) gelmesi' mealindeki âyette (En'âm 158) geçen delilden murad, güneşin batıdan doğmasıdır."
6959- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey Aişe 'Dinlerini bölüp, fırka fırka olanlar var ya' âyetinde (En'âm, 109) anlatı-lanlar, bid'at ve hevâ ehlidir. Onların tevbele-ri yoktur. Ben onlardan uzağım, onlar da benden uzaktırlar." \Taberâm,M«'cemıt's-sağîr'<le.\
6960- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Teâlâ buyuruyor: 'Kulum bir günah işlemek istediği zaman, onu işleyinceye kadar yazmayın. Onu işlerse aynısını yazın. Benim (rızam) için islemek niyetinden vazgeçerse, karşılığında ona bir sevap yazın. Kulum eğer bir iyilik islemek isteyip de yapmazsa ona bir sevap yazın. Şayet yaparsa ona karşılığında on katından yediyüz katına kadar yazın!'" [Buhârî, Müslim veTirmizî]
(Tirmizî) Şunu da ilave etti: Sonra "Kim bir iyilikle gelirse karşılığında on sevap alır" mealindeki âyeti (En'âm, 160) okudu.
6961- Buhârî ile Müslim, İbn Abbâs'tan benzerini rivayet ettiler. Ayrıca orada şöyle geçer: "Yediyüz katına kadar, daha da fazla katlanarak."

A'RÂF VE ENFÂL SÛRELERİ

6962- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "(Cahiliye devrinde) Kadın, Kâ'be'yi çıplak tavaf eder ve şöyle derdi: 'Kim tavaf etmek için bana ödünç bir Örtü verecektir." (Sonra kendisine verilen örtüyü alır) Fercinin üstüne koyar ve şöyle derdi: 'Bugün onun (fercin) bir kısmı veya tamamı ortaya çıkar. Ancak ondan görüneni ben helâl etmem.' Bunun üzerine: 'Her mescide gidişinizde güzel elbiselerinizi giyin' mealindeki âyet (A'râf, 31) nazil oldu." [Müslim ve Nesâî]
6963- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e A'râf ashabını sordular; şöyle buyurdu:
'Onlar, babalarına âsi iken Allah yolunda şehit düşenlerdir. Şehit düşmeleri cehenneme
girmelerini önledi, babalarına isyanları da cennete girmelerine mani oldu. Onun için onlar, cennet ile cehennem arasında bir sur üzerinde olurlar. Yağları eriyip derileri incelin-ceye kadar, orada kalacaklardır. Allah yaratıkların hesabını

gördükten sonra onları rahmetine gark edip yine merhametiyle onları cennete sokacaktır'."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat ves-Sağir'de zayıf bir senedle.]
6964- Abdullah bin Busr radiyallahu anh'dan:
"Humus'tan yola çıktım. Gece olunca Ba-kîa'ya gitmek zorunda kaldım. Oranın halkı yanıma geldi. Bunun üzerine ben onlara: 'Şüphesiz Rabbiniz, gökleri ve yeri yaratan Allah'tır' mealindeki âyeti (A'râf) okudum. Birbirlerine dediler ki: 'Onu sabaha kadar koruyun!' Sabah olunca da hayvanıma bindim."
6965- Ebû Vâkid el-Leysî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Huneyn'e çıktığı zaman, müşriklerin silahlarını astıkları Zât-i Envât denilen ağaca uğradı. Ashab: 'Ey Allah'ın Resulü! Onların Zât-ı Envât'ı gibi bize de bir Zâl-ı Envât yapar mısınız?" dediler.
Şöyle dedi: 'Sübhanallah! Bu, tıpkı Mûsâ-ya: 'Onların tanrıları gibi bize de bir tanrı yap!' dedikleri söze (A'râf 138) benziyor. Nefsim kudret elinde olana yemin ederim ki siz mutlaka sizden öncekilerin yolundan gideceksiniz'." [Tirmizi]
6966- Rezîn şunu ilave etti:
"Pabucun pabuca, kulağın kulağa (benzediği gibi) onlara tâbi olacaksınız. Hatta onlardan annelerine yanaşan olursa sizde de olacaktır. Buzağıya tapıp tapmayacağınızı bilmiyorum."
6967- Enes radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem "Ne zaman ki Rabbi dağa tecelli edince onu paramparça etti" Hammad: (Süleyman'a başparmağının ucunu sağ parmağının üzerine bastırarak) 'İşte böyle1 dedi. "Dağ yere gömü-lüverdi ve Musa bayıldı" (A'râf, 143) [Tirmizî]
6968- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Mûsâ Aleyhisselâm bir dilekte bulundu. Allah, onu(n dilediğini) Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'e verdi.
'Mûsâ kavminden yetmiş kişi seçti...' 'Onu (kötülükten) sakınanlara yazacağım'a kadar (A'râf, 155-6) okudu)." [Bezzâr leyyin bir senedle.]
6969- Ömer radiyallahu anh'dan:
Ona: "Hani Rabbin Ademoğullannın sırtlarından zürriyetlerini almıştı" mealindeki âyetinin (A'râf, 172) tefsirini sordular. Şöyle cevap verdi: 'Aynı şeyi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sordular da, o şöyle buyurmuştu: 'Allah Adem'i yarattı, sonra sağ eliyle sırtını sıvazladı. Ondan bir zürriyet çıkardı ve şöyle dedi:
İşte bunları cennet için yarattım. Bunlar cennet ehlinin ameli gibi amel işleyeceklerdir,' Sonra tekrar sırtını sıvazladı. Ondan bir zürriyet çıkardı ve şöyle dedi: 'İşte bunları Cehennem için yarattım. Bunlar cehennem ehlinin ameli gibi amel işleyeceklerdir.' Bir adam dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Öyleyse neden

çalışalım?" Şöyle buyurdu: "Allah, kulu cennet için yarattığı zaman, onu cennet ehlinin amelinde çalıştırır, tâ ki cennet ehlinin ameli üzerinde ölünceye dek. Sonra onu o ameli sayesinde cennete koyar. Bir kulu da cehennem için yarattığı zaman, ölünceye kadar onu cehennem ehlinin ameli gibi bir amelde çalıştırır, ölünce de onu doğru cehenneme koyar." [Mâlik, Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
6970- (Abdullah) İbn Ahmed, Ubeyy bin Kâ'b radiyallahu anh'dan:
"O, 'Ademoğullarmdan bellerinden zür-riyyetlerİni aldı...' âyetini (A'râf, 172) şöyle yorumladı;
Onları bir araya getirip ruhlar haline soktu; sonra onları şekillendirip konuşturdu; konuştular. Sonra onlardan ahid ve misak aldı ve kendi aleyhlerine şehadet ettirdi: 'Ben sizin Rabbinİz değil miyim?' dedi. Onlar da 'Evet, sen bizim Rabbimizsin' dediler.
Şöyle buyurdu: 'Bakın kıyamet gününde biz bunu bilmiyorduk, dememeniz İçin, size karşı yedi kat gökleri şahit tutuyorum, babalarınızı da şahit gösteriyorum. Şunu iyi bilin ki, benden başka hiçbir ilah yoktur. Benden başka hiçbir Rab da yoktur. Bana hiçbir şeyi ortak koşmayın! Ben sizlere peygamberleri göndereceğim size ahd ü misakımı hatırlatacaklardır. Ayrıca size kitaplarımı da indireceğim." Şu cevabı verdiler:
'Muhakkak bizim Rabbimiz ve ilahımız olduğuna, senden başka hiçbir Rabbimiz olmadığına, senden başka hiçbir ilahımız da bulunmadığına şehadet ettik.' Böylece ikrarda bulundular. Allah, Âdem Al ey his selam 'ı da onları görsün ve seyretsin diye yukarıya kaldırdı. Baktı, kimisini zengin, kimisini fakir, kimini güzel, kimisini de çirkin görünce; kendini şöyle demekten alamadı: 'Ey Rabbim! Bunları eşit yapmalı değil miydin?'
'Bana şükredilme.sinden hoşlanırım'buyurdu.
Sonra Peygamberleri onların üzerinde kandiller gibi gördü. Onlar peygamberlik ve nübüvvet hususunda başka bir misakla (ahitle) ayrıcalık kılındılar. 'Hani peygamberlerden de tnisaklarım almıştık. Meryem oğlu isa'dan da âyetinde (Ahzâb, 7) bu husus anlatılmıştır. İşte Meryem oğlu İsa da o ruhlar içindeydi. İş-te Allah o ruhu Meryem'e gönderdi."
Ubeyy'den bildirildiğine göre İsa'nın ruhu Meryem'in rahmine ağzından girdi.
6971- Tirmizî, Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Adem'i yarattığı zaman, onun sır-
tını sıvazladı. Zürriyetİnden kıyamete kadar yaratacak olduğu her insan, onun sırtından düşüverdi. Ve her bir insanın iki gözü arasında nurdan bir parlaklık koydu. Sonra onları Adem'e sundu. Âdem dedi ki:

"Yâ Rabbi, bunlar kimdir?"
"Zürriyetin."
Aralarında iki gözü arasındaki nur parıltısından hoşlandığı bir adamı gördü ve sordu: "Ya bu kimdir, ey Rabbim?"
"Dâvud'dur" buyurdu.
"Ona ne kadar ömür verdin?"
"Altmış yıl."
"Ya Rabbi benim ömrümden ona kırk yıl ver!" dedi. Ne zaman ki Âdem'in ömrü bitmek üzere olup da sadece kırk sene kalınca, ona Azrail geldi. Adem dedi ki: "Daha kırk senem yok mudur?"
"Sen onu oğlun Davud'a vermedin mi?" diye sorunca, Âdem bunu inkar etti zürriyeti de inkar etti. Sonra Âdem unutup ağaçtan (yasak meyveyi) yedi, zürriyeti de unuttu. Âdem hata isledi, zürriyeti de hata işledi."
6972- Semure bin Cündeb radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Havva hamile kalınca, iblis onu ziyaret etti. Havva'nın çocuğu yaşamıyor, hep ölüyordu. Bunun üzerine ona dedi ki: 'Ona (doğduğu zaman) Abdu l-Hâris adını ver!' O da onun (Şeytanın) tavsiyesini tutup doğan çocuğuna Ahdü'I-Hâris adını verdi. Çocuk da yaşadı, işte bu durum, şeytanın işareti ve emrinden kaynaklanmıştır." |Tirmizî|
6973- İbıı Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "O, 'Onlara kendisine âyetlerimizi verdi-ğimiz kimsenin haberini oku!' mealindeki âyette (A'râf, 175) geçen kimsenin Bel'am ya da Bel'âm (adlı Musa'ya beddua eden bir ya-hudi bilgini) olduğunu söyledi."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
6974- Onun (Taberânî'nin) İbn Amr bin el-Âs'tan naklettiği rivayeti:
"Bu âyet (A'râf, 175), Ümeyye bin Ebî's-Salt hakkında inmiştir."
6975- Abdullah İbnü'z-Zübeyr radiyallahu anh'dan:
"Af yolunu tut, uygun olanı emret ve cahillerden yüz çevir!" mealindeki âyet (A'râf, 199), sırf insanların ahlâkı hakkında nazil olmuştur.
6976- Diğer rivayet:
"Allah, Peygamberi sallallahu aleyhi ve sellem'e insanların ahlâkı içinden affetmeyi (özellikle) benimsemesini emretmiştir."
[Buhari ve Ebü Dâvud]
6977- (Saîd) İbn Cü'beyr'den:
İbn Abbâs'a Enfâl sûresi hakkında sordum; "Bedir savaşı hakkında nazil oldu" dedi.

[Buhârî ve Müslim.]
6978- Sa'd radiyallahu anh'dan: "Bedir günü olunca (ganimet malından) bir kılıçla geldim ve dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Allah benim kalbimi müşriklerden yana rahatlattı' veya buna benzer bir şey söyledim. 'Ne olur bu kılıcı bana hibe et!' dedim.
Şöyle buyurdu: 'Bu ne benimdir ve ne de senin.' (İçimden) dedim ki: 'Kim bilir bu kılıç belki (ganimet olarak savaşta karşılaştığım) belâmla müptela olmayan birine verilir.' Daha sonra bana Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gelip dedi ki: 'Sen benim olmayan bir şeyi benden istemiştin, şimdi o, benim oldu. Al o şimdi senin olsun!' Bunu müteakip hemen şu âyet nazil oldu: 'Sana ganimetlerden soruyorlar...'" (Enfâl, 1)
[Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizi]
6979- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah katında yeryüzündeki canlıların en kötüsü sağır ve dilsizlerdir" mealindeki âyette (Enfâl 22) "sağır ve dilsizler"den murad Abdü'd-Dâr oğullarından bir gruptur. [Buhârîl
6980- Enes radiyallahu anh'dan:
Ebû Cehl: "Allahım! Eğer bu (Kitâb) gerçekten senin katından ise üzerimize taş yağdır!" diye dua etti. Hemen: "Sen (ey Muham-
med) onların içindeyken, Allah onlara azap edecek değildir" âyeti (Enfâl, 33) nazil oldu. Ne zaman ki onlar, onu (Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'İ) aralarından (Mekke'den) çıkardılar. O zaman şu âyet indi: "Mescid-i Haram'a girmekten menederlerken Allah onlara niçin azap etmesin?" (Enfâî, 34)
[Buhârî ve Müslim.]
6981- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'-dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Onlara karşı gücünüzün yettiği kuvveti hazırlayın!" mealindeki âyette (Enfâl, 60) geçen kuvveti: "Dikkat edin, (bunda bahsedilen) kuvvet ok atmaktır." şeklinde yorumlayarak bunu üç defa tekrarladı.
| Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
6982- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Eğer sizden sabır ve sebat gösteren yirmi kişi olursa, iki yüz kişiyi yener" mealindeki âyet (Enfâl, 65) inince, bir kişinin on kişinin önünden, yirmi kişinin de ikiyüz kişinin önünden kaçmaması farz oldu. Sonra Allah: "Şimdi Allah yükünüzü hafifletti" âyetini (Enfâl, 66) inzal buyurdu ve böylece yüz kişinin ikiyüz kişiye karşı koyup kaçmaması farz kılındı.
6983- Diğer rivayet:
"Eğer sizden yirmi sabırlı kişi olursa, ikiyüz kişiyi yener" mealindeki âyet (Enfâl, 65) inince bu, mü'minlere ağır geldi. Bunun üzerine: "Şimdi Allah

yükünüzü hafifletmiştir" mealindeki âyet nazil oldu ve hafiflettiği sayı oranında da müslümanların sabırlarını azalttı.
[Buhârî ve Ebû Dâvud]
6984- Ömer radiyallahu anh'dan: "Bedir savaşı günü olup da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem esirlere karşılık
kurtuluş fidyeleri kabul edince, 'Yeryüzünde savaşırken, düşmana kesin bir zafer edilinceye kadar esir almak hiçbir peygambere yaraşmaz...' 'aldıklarınızdan dolayı size büyük azab erişirdi'ye kadar âyeti (Enfâl, 67-68) nazil oldu. Sonra ganimetler, onlara helâl kılındı." lEbûDâvudJ
6985- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "İman edip de hicret edenler." "İman edip de hicret etmeyenler" âyetlerindeki (Enfâl, 74-72) hükme göre, ne bir Bedevî muhacire ve ne de bir muhacir bedeviye vâris olamıyordu. Sonra bu: "Birbirinin mirasçısı olan akraba, Allah'ın Kitâb'ına göre birbirine daha yakındır" âyetiyle (Enfâl, 75) neshe-dildi. (İkisi de Ebû Davud'a aittir.]
BERAE (TEVBE) SURESİ
6986- Huzeyfe radiyallahu anh'daıı, dedi ki: "Sizin Tevbe sûresi dediğiniz sûre "Azâb" süresidir. Siz ondan bizim okuduklarımızın ancak dörtte birini okuyorsunuz."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta]
6987- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Osman'a: "Mesanî grabunda olan Enfâl ile Mieyn grubunda olan Berâe'yi aralarında 'Bismilahirrahmanirrahîm'i yazmadan tek sureye dönüştürüp 'Yedi uzunlar' arasına koydunuz. Sizi buna sevkeden sebep nedir?" diye sordu. Osman şu cevabı verdi: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bazen birkaç sûreye ait farklı ayetler birden indiği olurdu. Ona bu şekilde vahiy indiği zaman falan âyetleri, falan sûreye koyun diye vahiy kâtiplerini çağırıp emrederdi. 'Falan falan âyetleri şu mevzuların geçtiği falan sûrelere koyun!' derdi. Enfâl sûresi, Medine'de inen ilk sûrelerdendi. Berâe sûresi ise Kur'ân'ın en son inen sûrelerindendi. Konusu Enfâl'İnkine benziyordu. O sallallahu aleyhi ve sellem, ondan olup olmadığını bize açıklamadan vefat etti. Bunun için ben de onları tek sureye dönüştürüp aralarındaki Bismillahirrahmanirrahîm'i de yazmadım ve onu böylece 'Yedi Uzunlar'a dahil ettim." [Tirmizî ve Ebû Dâvud]
6988- (Saîd) İbn Cübeyr'den: İbn Abbâs'a:
"Tevbe sûresi nedir?" diye sordum.
"Fâdıha (yani bazı grupları rezîl eden) bir sûredir, devamlı olarak '(ve minhum ve min-hum =) Onlardan kimileri şöyledir, onlardan kimileri vardır ki şöyledir' diyerek o kadar çok saymıştır ki hatta içinde anılmadık kimsenin kalmadığı

sanılmıştır." diye cevap verdi.
"Peki Enfâl sûresi?"
"Bedir savaşı hakkında İnmiştir" dedi.
"Ya Haşr sûresi?"
"O, Nadîroğullan hakkında nazil olmuştur" dedi. [Buhârî ve Müslim]
6989- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in Veda haccından önceki hac mevsiminde emîr tayin ettiği Ebû Bekr, onu (Ebû Hu-reyre'yi) bir grub insanla, Bayram günü gönderip şöyle ilan etmelerini söylemiş: 'Bu seneden sonra herhangi bir müşrik hac yapmayacaktır. Hiç kimse çıplak olarak Beyt-i şerifi tavaf edemeyecektir'."
6990- Diğer rivayet:
"Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Ali'yi (Ebû Bekr'in) ardından gönderip Berâat'i (ültimatomu) ilan etmesini emretti. Ali de bizimle birlikte Mina'da halka, Berâat'ı ilan etti:
'Hiçbir müşrik bu yıldan sonra Beyî'i hac etmeyecektir, hiçbir çıplak da Beyt-i şerifi tavaf etmeyecektir'."
6991- Diğer rivayet:
"Hacc-ı Ekber günü Kurban Bayramı günüdür. Hacc-i Ekber de bir hacdır. İnsanlar umreye Hacc-ı Esğar (Küçük Hac) dedikleri için ona Hacc-ı Ekber denilmiştir." (Râvi Ebû Hureyre) dedi ki: "O yıl Ebû Bekr, bu tebliği halka duyurdu. Bunun üzerine ertesi yıl yani Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in Veda haccını yaptığı zaman hacca tek bir müşrik bile katılmadı. Ebû Bekr'in müşriklere hac etmemeleri için kesin bir uyarıda bulunduğu zaman, Cenâb-ı Hak: 'Ey iman edenler! Doğrusu müşrikler ancak bir necistir' âyetini (Tevbe, 28) inzal buyurdu. Fakat müşrikler (daha önce) hacca geldiklerinde (müs-lümanlarla) alış veriş yaparlardı ve müslü-manların da bundan büyük yararı olurdu. Allah müşriklerin Mescid-i Haram'a yaklaşmalarını yasaklayınca, müslümanların yararlandığı ticaretleri kesildi ve bu yüzden endişeye kapıldılar. Bunun üzerine Allah: 'Eğer fakirlik ve yoksulluktan korkarsanız Allah sizi di-lerse kendi fazl ü ihsanından zengin kılacaktır' mealindeki âyeti (Tevbe, 28) inzal etti.
Sonra bu âyeti takip eden âyette cizye helâl kılındı. Bundan önce cizye alınmazdı. Böylece müşriklerin (Kâ'be'de yaptıkları) ticaretlerden elde ettikleri menfaatin yerini cizye almış oldu. Allah Teâlâ bu durumu açıklamak üzere şöyle buyurdu:
'Allah'a ve âhiret gününe iman etmeyenlerle savaşın!' (Tevbe, 29)
Allah bunu müslümanlara helâl edince, müslümanlar, müşriklerden elde ettikleri

ticaretin yerine Allah'ın bunu ihsan ettiğini anladılar ve eski üzüntü ve kaygıları böylece bertaraf edilmiş oldu."
|Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
6992- Ali radiyallahu anh'dan:
Ona: "Hac mevsiminde hangi mesajlarla (emirlerle) gönderildin?" diye sordular; şöyle cevap verdi:
"Dört şeyle gönderildim: Kabe'yi hiçbir çıplak tavaf etmeyecek, Allah Resulü ile arasında anlaşması olan kimsenin (müşriğin), bu anlaşması süresinin sonuna kadar devam edecektir. Anlaşması olmayana dört ay süre verilecektir. Cennete ancak inanmış (mü'min) kişi girecektir. Bu yıldan sonra müşriklerle mü'minler bir araya gelmeyeceklerdir."
[Tirmizî]
6993- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Ci'râne umresinden döndüğü zaman, Ebû Bekr'i emîr olarak hacca gönderdi. Biz onunla (Ebû Bekr'le) beraber geldik. el-Arec denilen mevkiye varınca, sabah ezanını okudu. Tekbir almak için durunca, arkasında bir deve sesi duydu. Tekbir almaktan vazgeçti ve: 'Bu, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in Ced'â' adındaki devesinin sesidir' dedi. "Demek ki Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de hacca karar vermiş. Eğer Ced'â1 devesinin üstündeki şahıs Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ise onunla beraber namaz kılarız' dedi. Bir de baktık ki Ced'â'mn üstündeki şahıs Ali imiş. Ebû Bekr ona şöyle dedi: 'Hac emîri misin yoksa elçi misin?' 'Elçiyim. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem beni hac mahallerinde halka Berâe sûresini okumam için gönderdi' diye cevap verdi. Nihayet Mekke'ye geldik.
Terviye gününden bir gün önce Ebû Bekir ayağa kalkıp halka hitap etti. Onlara haccın nasıl yapılacağını anlattı. Konuşmasını bitirince Ali ayağa kalkıp halka Berâe sûresini sonuna kadar okudu. Sonra Kurban Bayramı günü geldi; hep birden Arafat'tan hareket ettik. Ebû Bekr dönünce, halka Arafat'ı lerket-me âdabını, nasıl kurban keseceklerini ve hacla ilgili diğer konuları anlattı. Konuşması bitince Ali kalktı ve halka Berâe'yi sonuna kadar okudu. Mina'dan Mekke'ye dönüş günü gelince, Ebû Bekr yine ayağa kalkıp halka şeytanı nasıl taşlayacaklarını ve hacla ilgili diğer konulan anlattı. Onu müteakip Ali de kalkıp insanlara (son bir defa) Berâe sûresini sonuna kadar okudu." [Nesâî]
6994- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: "Küfrün liderleriyle savaşın, çünkü onların yeminleri yoktur" mealindeki âyete (Tev-be, 12) muhatap olanlardan üç; münafıklardan da sadece dört kişi kaldı. Bir bedevi dedi ki:
"Siz Muhammed'in arkadaşları, bizlere bazı haberler veriyorsunuz. Ancak biz

onun ne olduğunu anlayamıyoruz. 'Münafıklardan ancak dört kişi kaldı' diyorsunuz; peki, bizim evlerimize hücum edip soyanlar, mallarımızı alıp götürenler kimlerdir öyleyse?"
Cevap verdi: "Onlar fasıklardır. Evet münafıklardan ancak dört kişi kaldı. İçlerinden birisi de içtiği soğuk suyun soğukluğunu his-sedemiyecek kadar kendinden geçmiş yaşlı bir adamdır." |Buhârî|
6995- en-Nu'mân bin Beşîr radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in minberinin yanındaydım; bir adam dedi ki:
'İslâm'dan sonra hacılara su vermekten başka hiçbir amel işlemesem aldırmam.' Diğer biri de şöyle dedi: "Mescid-i ha-ram'ı imar etmekten başka hiçbir amelde bu-lunmasam aldırmam.' Diğer birisi de: 'Allah yolunda savaşmak, anlattıklarınızdan Üstündür.' Ömer ise onları menetti ve şöyle dedi: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in minberinin yanında yüksek sesle konuşma-yın! Bugün cumadır. Cumadan sonra gider, Allah Resulüne sizin ihtilâf ettiğiniz şeyi sorarım.' Bunun üzerine: 'Siz hacca gelenlere su vermeyi ve Mescid-i haram'in imarını Allah'a iman edenlerle bir mi kabul ettiniz?' mealindeki (iman ve cihadın faziletini beyan eden) âyet (Tevbe 19) nazil oldu." [Muslim]
6996- Adiyy bin Hatim radiyallahu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e boynumda altından yapılmış bir haç olduğu halde geldim.
Buyurdu ki: 'Ey Adiyy! Boynundan bu putu çıkar at!' Ve bu sözün ardından şöyle dediğini duydum: 'Allah'ı bırakıp alimlerini ve ruhbanlarını birer rab edindiler.' (Tevbe, 31)
Sonra buyurdu ki: 'Gerçekte onlar, ruhbanlara ibadet etmiyorlardı. Ancak ruhbanlar, (Allah'ın haram ettiği bir şeyi) kendileri için helâl kılınca onlar da hemen helâl sayıyorlardı. (Allah'ın helâl kıldığı bir şeyi de) kendilerine haram edince hemen haram sayıyorlardı'." [Tirmizî]
6997- Zeyd bin Vehb'den:
Rebeze'ye uğradım; baktım ki Ebû Zer orada. Ona şöyle dedim:
"Seni burada konaklandıran sebep nedir?" Cevap verdi:
"Ben Şam'daydım. Muâviye ile şu âyetin hükmünde ihtilâf ettik:
'Altın ve gümüş biriktirip de onları Allah yolunda harcamayan/ar var ya...' (Tevbe, 34-5)
Muâviye dedi ki: 'Bu âyet Kitab ehli hakkında nazil olmuştur.'
Ben dedim ki: 'Bu âyet hem onlar ve hem de bizim hakkımızda nazil olmuştur.' Bu hususta onunla bayağı tartıştık. Bunun üzerine tutup Osman'a bir mektup

yazıp beni şikayet etti. (Halife) Osman da benim Medine'ye gelmemi emretti. Ben de Medine'ye geldim. Sanki beni önceden görmemişler gibi hasretlerini gidermek için halk başıma üşüştü. Bunu Osman'a anlatınca, bana dedi ki: 'İster-sen buraya yakın bir yere git!' İşte beni burada oturtan sebeb budur. Başıma Habeş'li bir adamı emîr yapsalar bile ben onu dinler ve itaat ederim." |Buhârî|
6998- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Altın ve gümüş biriktirenler var ya..." âyeti (Tevbe, 34) nazil olduğu zaman bu, müs-lümanlara ağır geldi. Ömer dedi ki: "Ben şimdi sizin üzüntünüzü gideririm." Hemen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gidip şöyle dedi: "Ey Allah'ın Nebîsi! Bu âyet, ashabına ağır geldi." Şöyle buyurdu: "Allah, zekâtı ancak, kalan mallarınızın (kirinin) aklanması için farz kılmıştır. Allah, sizden sonrakilere kalması için mirası farz kılmıştır. Sizden sonra gelenlere ait bir kelime zikretmiştir." Bunun üzerine Ömer "Allahü Ekber!" dedi. Sonra ona (Ömer'e) şöyle buyurdu: "Kişinin hazine olarak saklayabileceği en güzel şeyi sana bildireyim mi? İşte o, saliha bir kadındır; bakınca ona hoşnutluk verir, emredince ona itaat eder.
Yanında bulunmadığında hem namusunu, hem de onun malını muhafaza eder," [Ebû Dâvud]
6999- İbn Amr bin eJ-Âs radiyallahu anh'dan:
"Araplar, bir yıl bir ayı, bir yıl da iki ayı helâl sayarlardı. (Bu aylar) hacca ancak yirmi altı senede bir kere isabet ederlerdi. Allah'ın Kitab'mda zikrettiği Nesî' işte budur. Ebû Bekr'in insanlarla hacca çıktığı yıl, o yıla rastladı. Allah da o yıl yapılan hacca Hacc-ı Ekber adını verdi. Sonra ertesi yıl Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hacca gitti. İnsanlar hilâlleri karşılayınca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Zaman (artık) Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günkü devrine erişti."
Taberânî, Mu' cemu'l-Evsat'ta.
Derim ki: Galiba bu, her otuzalti senede bir olmaktadır.
Onların Nesi' yapmalarının sebebi hac mevsiminin hasat ve meyvelerin çok olduğu zamana gelmesini isteyip hasatlarını ve meyvelerini hacılara satma düşünceleridir. Aslında bunun yaklaşık her otuz altı senede bir Zi'1-Hicce'nin dokuzuna rastlaması gerekirdi. Bir yıl Muharrem ayını helal, ikinci yıl, Mu-harrem ayı ile Safer'i helâl, üçüncü yıl yalnız Muharrem'i helal, yapıp üç yılda Zi'l-hic-ce'nin dokuzunda hac yaparlardı. Sonra dördüncü yıl, Safer ile Rebi'i helal, beşinci yıl da yalnız Safer'i helâl, altıncı yılda Safer ile Rebi'i helâl yapıp bu üç senede Muharrem'm dokuzunda hac ederlerdi. Diğer kalan yıllarda da böyle yaparlardı. Zi'1-Ka'de'nin dokuzuna haccın dönmesi ancak bu müddette olabiliyordu. İşte hadisi böyle yorumlarsak, manası sahih olur. Allah en iyi

bilendir."
7000- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah'a ve âhiret gününe iman edenler.... senden izin istemezler" mealindeki ayeti (Tevbe, 44), Nûr sûresinde yer alan; "Allah'a ve Resulüne İman edenler..." "...Bağışlayıcıdır, merhamet edicidir" âyeti (Nur, 62) nes-hetmiştir. |Ebû Dâvud|
7001- Ebû Mes'ûd el-Bedrî radiyallahu anh'dan:
"Sadaka (zekât) âyeti (Tevbe, 103) inince, biz sırtımızda (ücret karşılığında yük) taşırdık (ta kazandıklarımızdan sadaka verirdik). Bir adam gelip bir çok şey lasadduk etti. Onun hakkında riyakâr dediler. Başka biri gelip sadece bir sa' tasadduk etti.
Bu defada: 'Allah'ın bu adamın sâ'ma ihtiyacı yoktur.'dediler.
Bunun üzerine: 'Sadaka vermekte gönülden davranan müminlere dil uzatan ve ancak ellerinden geldiği kadar verebilenlerle alay eden kimselere bu davranışlarının cezasını Allah verir; onlara can yakıcı azap vardır' âyeti (Tevbe, 79) nazil oldu."
[Buhârî, Müslim ve Nesâî]
7002- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Abdullah yani İbn Ubeyy bin Selûl vefat ettiği zaman, oğlu Abdullah, Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem'e gelerek, babasını kefenlemek için ondan gömleğini istedi; verdi. Sonra namazını kıldırmasını da rica etti, tam namazını kılmaya hazırlanırken Ömer: 'Ey Allah'ın Resulü! Allah seni onların namazını kılmaktan alıkoyduğu halde, sen onun na-mazını kılacak mısın?' diyerek elbisesinden çekti. Bunun üzerine Resûlullah şöyle buyurdu: 'Bu hususta Allah beni muhayyer kılıp söyle buyurmuştur: 'Onlar için ister istiğfar et, ister etme, yetmiş kere istiğfar etsen de Allah onları bağışlamaz.' (Tevbe, 80) Ben yetmişten de fazla istiğfarda bulunacağım."
Ömer: 'O bir münafıktır' dedi. Buna rağmen onun namazını kıldı, fakat Allah şu âyeti inzal buyurdu: 'Onlardan ölen hiçbirinin namazını asla kılma!..' 'Fâsık'a kadar." (Tevbe 84) [İkisi de Buhârî, Müslim ve Nesâî'ye aittir]
7003- O (Nesâî), Buhârî ve Tirmizî, Ömer'den benzerini rivayet etliler. Orada şöyle geçmektedir:
"Sen İbn Übeyy'in namazım mı kılacaksın? Falan gün şöyle şöyle, böyle böyle demedi mi?" Ömer, böylece birçok şeyler sayıp döktü. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gülümsedi ve şöyle dedi: "Geri çekil ey Ömer!" Ben ısrar edince, nihayet şöyle dedi: "Allah beni muhayyer kıldı." Hadisin benzerini rivayet etti.
Onda ayrıca şöyle geçer: Ömer dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e karşı o günkü cüretime hâlâ şaşıyorum. Allah ve Resulü daha iyi bilir."

7004- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"Çevrenizdeki bedeviler içinde münafıklar ve Medineliler içinde de münafıklıkta direnenler vardır. Onları siz değil, ancak biz biliriz. Kendilerine iki defa azap edeceğiz. Onlar sonra da büyük bir azaba uğratdırlar" (Tevbe 101)(âyeti nazil olunca) Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem cuma günü hutbeye çıkıp şöyle buyurdu: "Ey Fülan! Kalk ve Çik! Çünkü sen münafıksın." Başka birine de "Ey Fülan! Kalk, sen de çık! Sen de münafıksın" dedi. Münafıkların bir bir isimlerini sayarak kaldırdı ve onları mescidden çıkartıp rezil etti. (Hz.) Ömer işi olduğu için o Cu-ma'ya biraz geç gelmişti, bu durumdan haberi yoktu, onların mescidden çıktıklarını görünce, "Herhalde namaz bitti, cemaat mescidden çıkıyor" zannetti. Bu nedenle onlara görünmedi. Onlar da, "Ömer bizim durumumuzu biliyor" diyerek utançlarından Ömer'den kaçtılar. Nihayet Ömer mescide girdi, cemaatin henüz çıkmadığını görünce, şaşırdı. Bİr adam ona şöyle dedi: "Müjde ey Ömer! Allah bugün münafıkları rezil etti. İşte bu birinci azap günüdür. İkinci azap ise kabir azabıdır."
|Taberânî, A/h'cemıı'I-Evsat'ta. zayıf bir senedle.]
7005- Ali radiyallahu anh'dan:
"Bir adamın müşrik olan ana ve babası için mağfiret dilediğini duydum. Dedim ki; 'Müşrik oldukları halde ana ve baban için mağfiret mi diliyorsun?' 'İbrahim de müşrik olan babası için istiğfar etmiştir' diye cevab verdi. Ben de bunu gidip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatınca, 'Ne peygambere ve ne de iman edenlere, müşrikler için istiğfar etmeleri yaraşır' mealindeki âyet (Tevbe,113-4) nazil oldu." [Tirmi/.î ve Nesâî.f
7006- Kâ'b bin Malik radiyallahu anh'dan: "Tebuk harbi hariç, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in çıktığı savaşların hiçbirinden geri kalmadım. Gerçi Bedir harbinde de bulunmadım. Ancak Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Bedir'de bulunmayanların hiçbirini kınamadı. Zira o, (savaşmak için değil) Kureyş kervanının yolunu kesmek için çıkmıştı. Nihayet Allah onlarla düşmanlarını beklenmedik bir anda karşı karşıya getirivermişti.
İslâm üzere andlaştığımızda Akabe gecesinde onunla beraberdim. Halk Bedir savaşını Akabe biatmdan çok anmakta ise de ben akabe'de hazır bulunmayı, Bedir'de hazır bulunmaya değişmem, Tebuk'da bulunmamamın sebebi ise yoksulluğum değildir. Ben hiçbir zaman o günkü kadar güçlü ve zengin olmamıştım.
Çünkü ben iki deveyi ancak o harpte bir araya getirebildim. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bir savaşa niyet ettiği zaman kapalı ifadeler kullanarak asıl hedefini belli etmezdi. Fakat bu savaşta öyle yapmadı. Allah

Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, sıcak bir mevsimde, uzak bir yerde, kalabalık bir ordu ile karşılaşmak için savaşa çıkacaktı.
Bu durumu müslümanlara açıkladı ve tam manâsıyla savaş için hazırlanmalarını emretti. Herkes elinden geldiğince hazırlandı. Müslümanlar Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in etrafında bayağı bir kalabalık ordu haline gelmişti. Askerlerin künyelerini kayıt defteri almıyordu. Hakkında bir vahiy iner korkusuyla kimse o harbe katılmamazhk edemedi. Tam meyvelerin olduğu, gölgelerin çoğaldığı bir mevsime rastlamıştı o savaş. Ben de meyvelere ve gölgelere vurgundum. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem müslü-manlarla beraber yola hazırlanırken, ben de yanlarına varıyordum; fakat hiçbir hazırlık yapmadan geri dönüyordum.
İçimden 'Ben de bu harbe istersem katılabilirim' diyordum. Fakat bir türlü karar vere-miyordum. Böyle kararsızlık içinde kıvranıp dururken iş, ciddiye bindi, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yanındaki müslüman-larla beraber tam olarak hazırlandı. Ben daha hiç bir şey yapmamış, en ufak bir hazırlıkta bulunmamıştım.
O hal içinde düşünüp dururken, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem beraberinde-
kilerle yola çıktı. Varıp onlara yetişmek istedim fakat heyhat! Keşke gidip yetişebüsey-dim! Ne yazık ki bu, bana mukadder ve müyesser olmadı.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in harbe çıkışından sonra, geride kalan münafık damgalı, ya da harpten affedilen mazur kimselerle durmanın, onları görmenin cidden beni üzeceğini anladım.
Öte yandan Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Tebuk'e varıncaya kadar beni anmamış.
Tebuk'ta halkın arasında otururken, demiş ki; 'Hani Kâ'b bin Mâlik nerede? Neden katıl-tnadı?' Selemeoğullanndan bir adam şöyle demiş: 'Ey Allah'ın Resulü! Onu galiba iki hırkası ile ve o iki çalımlı bakışı alıkoymuştur.'
Ona Muâz bin Cebel şöyle müdahale etmiş: 'Ne kötü konuştun! Ey Allah'ın Resulü! Vallahi biz o adamı iyi bir insan olarak tanıyoruz.' Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sükût buyurmuş. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem böyle dururken aniden uzakta üstü başı bembeyaz olmuş bir adam görünmüş ve ona: 'Galiba sen Ebû Hay-seme'sin' buyurmuş. Evet hakikaten de o, Ebû Hayseme el-Ensarî imiş. Münafıkların dil ile sataştıkları, sefer hazırlığı sırasında bir sa' hurmayı tasadduk eden kişi olan Ebû Hayseme.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Te-buk'ten dönüşünü duyunca, beni bir hüzün aldı.

Onun öfkesinden kurtulmak için ne yalan uydurayım diye düşünüp durdum. Ailemden aklı erenlere danışmak istedim. Fakat ne yaparsam onun elinden kurtulamayacağımı, yalanlarımın bir fayda vermeyeceğini anlayınca, böyle bir düşünceden vazgeçtim. Doğrusunu söylemeye karar verdim.
Nihayet Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in geldiğini haber aldım. O sallallahu aleyhi ve sellem, seferinden döndüğü zaman önce Mescid'e girip iki rek'at namaz kılardı. Sonra oturup insanlarla konuşurdu. Nitekim
bu defada öyle yaptı, insanlarla konuşurken, harbe katılmayanla!' gelip binbir yeminle ondan Özür dilemeğe başladılar. Bunlar seksen küsur kişi idiler. Onların özürlerini kabul etti, biatlarını aldı ve onlar için Allah'tan bağışlanma diledi. İçyüzlerini de Allah'a havale etti. Ben gelip selâm verdim, selâmımı kızmış bir halde tebessüm ederek aldı. Sonra "Gel yanıma!" dedi; yürüyerek varıp önünde oturdum. Sordu:
'Neden geride kaldın? Sen (Akabe'de) biat etmek suretiyle itaat etmeyi yüklenmiş değil miydin?' Cevap verdim:
'Ey Allah'ın Resulü! Eğer ben senden başkasmın önünde otursaydım, bin bir yalan uydurarak ve yemin ederek suçumdan kurtulurdum. Kendi kendimle çok mücadele verdim. Lâkin anladım ki eğer sana bugün yalan söylersem, mutlaka Allah sana, bana gazap edeceği bir şey bildirecektir. Doğrusunu söylersem, bu defa bana darılıp güceneceksin. Onun için Allah'ın affını dilerim, bugün be-
yan edecek makul bir özrüm yoktur. Harbe katılmadığım zaman durumum çok iyi idi, hatla ondan önce durumum o kadar iyi değildi. Fakat o gün imkânlanm ve hâli vaktim gayet yerindeydi.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'İşte bu, doğru söyledi. Haydi kalk, Allah hakkında hüküm verinceye dek bekle!'
Selemeoğullarından bazıları yerlerinden fırlayıp başıma üşüştüler ve dediler ki:
'Vallahi bugüne kadar hiç suç işlediğini bilmedik ve görmedik. Diğerleri gibi bir özür beyan edemez miydin? Onlar gibi konuşmaktan aciz miydin?
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in senin için istiğfarda bulunması güna-hının affma yeterdi.'
Benimle o kadar ısrarlı konuştular ki ner-deyse geri dönüp Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e yalan söyleyecektim. Sonra onlara şöyle dedim:
'Benim gibi harbe katılmayan kimse oldu mu?'
'Evet; iki adamın başına aynı şey geldi. Onlar da senin dediğin gibi dediler. Onlara da sana söylenildiği gibi söylendi.'
'Peki kimdir onlar?'
'Mürâre bin er-Rebî' ile Hilâl bin Ümeyye el-VâkıfP deyip bana Bedir savaşına

iştirak etmiş olan iki salih kişiyi zikrettiler. Onlar örnek insanlardı. Onların isimlerini duyunca geri dönüp Özür beyan etmekten vazgeçtim. Derken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kendisiyle savaşa katılmayanlardan sadece üçümüzle konuşmaktan insanları menetti. Herkes bizden uzaklaştı. Kimseden bir güler yüz görmedik, yeryüzü bana dar gelmeye başladı, nereye gideceğimi, kime baş vuracağımı bilemez hale geldim. Tam elli gün böyle kaldık. Ama o iki arkadaşım evden dışarı çıkma-dılar, devamlı olarak ağladılar. Ben ise onların en genç ve en güçlüsü idim, dışarıya çıkıyor, insanlarla buluşuyor, namazlara katılıyor, sokaklarda dolaşıyordum, lâkin kimse benimle konuşmuyordu. Namazdan sonra yerinde oturmakta olan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e varıp selâm veriyordum. İçimden: 'Selâmımı alarak dudaklarım kıpırdatacak mı?' diyordum.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in yakınında namaz kılıyordum, bana bakıp bakmayacak mı diye onu gözlüyordum; namaza durduğum zaman bana bakıyordu. Yüz yüze geldiğimizde benden yüz çeviriyordu. İnsanların ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu tavrı bana çok ağır gelmiş, artık dayanamaz olmuştum. Nihayet gidip çok sevdiğim amcazadem Ebû Katâde'nin bostanına girip selâm verdim, (selâmımı) almadı. Ona şöyle dedim:
'Ey Ebû Katâde! Allah aşkına söyle, Allah'ı ve Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i sevdiğimi biliyorsun değil mi?' dedim, fakat sustu cevap vermedi. Tekrar ona and verdim,
gene sustu. Döndüm, yine and verdim. Bu defa şöyle dedi: 'Allah ve Resulü bilir.' Bunu duyunca gözlerim dolu dolu oldu. Dönüp duvarı tırmanarak dışarıya çıktım.
(Bir gün) Medine pazarında öyle üzgün üzgün dolaşırken, Medine'ye bir yiyecek satmaya gelmiş Şam ahalisinden bir Nabatî adam:
'Bana Ka'b bin Mâlik'i gösterecek kimse yok mudur?' diye seslenmiş, halk da beni göstermiş; adam gelip bana Gassan kralından bir mektup getirip verdi. Okur yazardım. Açıp mektubu okudum, meklub aynen şöyleydi:
'Duyduğuma göre arkadaşın Muhammed sana cefa ediyormuş, sığınacak yer mi yok, kalk bana gel! Ülkemde kal, rahat edersin.' Bunu duyunca dert ve belâm bir kat daha arttı. Hemen o mektubu fırına atıp yaktım. Aradan tam kırkgün geçmiş ve ben hakkımda vahyin geleceğini bekliyordum. Baktım ki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in gönderdiği bir adam bana geliyor. Dedi ki: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem karını uzaklaştırmanı sana emrediyor.' Dedim ki: 'Boşayayım mı? Ne yapayım!' 'Boşama, sadece ondan uzak dur!' dedi. O İki arkadaşıma da aynı haberi göndermiş.

Bunun üzerine hanımıma: 'Haydi babanın evine git, Allah bu hususta hükmünü verinceye kadar orada kal!' dedim.
Derken Hilâl'in karısı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellenı'e gelip dedi ki: 'Hilâl perişan bir durumdadır, hizmetçisi de yoktur, benim ona hizmet etmemde bir sakınca görür müsün?'
'Hayır, lâkin sana yaklaşmasın' buyurdu.
'Vallahi onun yaklaşacak bir durumu yok, çok bitkin bir halde. Vallahi bu hadise başına geldiği günden beri ağlıyor.' Ailemden biri bana dedi ki: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi
ve sellem'den hanımına, sana hizmet etmesi için izin vermesini isleyebilirsin. Zira Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Hilâl'İn hanımına, ona hizmet etmesi için izin vermiştir.' Ben de şöyle dedim: 'Bu hususta Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den izin îs-leyemcm, izin istediğim zaman ne diyeceğimi de bilemem; sonra ben gencim, kendi işimi kendim görürüm.'
On gün daha aradan geçti; böylece bize konuşma yasağı konulmasından bu yana tam elli gün tamamlanmış oldu. Ellinci günün sabahında, sabah namazını evlerimizin birinin üstünde kıldım.
Allah'ın da hakkımızda zikrettiği gibi (Tevbe, 117-119) yeryüzü bize dar gelmiş bir hal üzere otururken, avazının çıktığı kadar yüksek sesle bağıran Sela' dağı üzerine birinin çıkmış şöyle dediğini duydum: 'Ey Kâ'b bin Mâlik, müjde!'
Hemen şükür secdesine kapandım. Bu sıkıntıdan artık kurtulduğumu anlamıştım.
Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem sabah namazını kıldırdığında, Allalı'm bizi affettiğini halka ilan etmiştir. Herkes bize müjde vermek için koşuşmuş. İki arkadaşıma da müjdeciler gitmiş. Bana Eslem'li birisi atını dörtnal koşturup gelerek ve dağın tepesinden, attan daha hızlı giden bîr sesle 'Müjde ey Kâ'b bin Mâlik!' diye bağıran bir adam gelmiş.
Bana bu müjdeyi veren kişi gelince, sevinçten elbiselerimi çıkarıp müjde olarak ona verdim. Kendim başka bir yerden ödünç elbise alıp giydim, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i ziyaret etmek amacıyla yola koyuldum. Yolda insanlar beni fevc fevc karşıladılar. Hepsi beni kutladı, 'Ne mutlu sana Allah senin tevbeni kabul edip yaılığğadı' dediler. Nihayet Mescid'e girdik. Baktım Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in etrafını halk çevirmiş. Hemen Talha bin Ubeydullah yerinden fırladı, gelip benimle musafaha edip, beni tebrik etti. Vallahi muhacirlerden, ondan başka hiç kimse (benim için) ayağa kalkmadı. —Kâ'b, Talha'mn bu inceliğim hiç unutmazdı—
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e selâm verdiğimde yüzü sevinçten panldıyor-du. Şöyle buyurdu: 'Annen seni doğurduğu günden bugüne kadar

karşılaşmadığın bir haberi sana müjdeliyorum.' Dedim ki:
'Bu Allah'tan mı, yoksa senden mi ey Allah'ın Resulü?'
'Allah'tan' dedi.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bir şeye sevindiği zaman, mübarek yüzü Ay parçası gibi parıldardı. Biz (sevincini) bundan anlardık. Önünde oturunca, dedim ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Allah'ın beni bağışlamasından ötürü tüm malımı Allah yolunda bağışlayayım mı?'
'Bir kısmını yanında alıkoy. Bu senin için daha iyi olur' buyurdu.
Dedim kî: 'Öyleyse Hayber'de elde ettiğim malımı tutayım.' Sonra şöyle dedim:
'Ey Allah'ın Resulü! Allah benî doğru söylediğim için kurtardı. Öyleyse sağ olduğum müddetçe doğruluktan ayrılmayacağıma Allah'a söz veriyorum. Doğru sözlerinden dolayı Allah'ın hiç kimseyi benim kadar (doğru konuştuğum için) ödüllendirdiğini bilmiyorum. Vallahi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e söylediğim günden bu yana hiçbir yalana tevessül etmedim. Çok ve ama çok mutluyum. Bugünden sonra da Allah'ın beni ölünceye dek yalandan korumasını dilerim.'
Bunun üzerine Allah şu âyetleri inzal buyurdu:
'And olsun ki Allah, sıkıntılı bir zamanda bir kısmının kalpleri kaymak üzereyken, Pey-gamber'e uyan muhacirlerle Ensâr'ın ve Peygamber'in tevbelerini kabul etti. Tevbele-rini, onlara karsı şefkatli ve merhametli olduğu için kabul etmiştir.
Bütün genişliğine rağmen yer onlara dar gelerek, nefisleri kendilerini sıkıştırıp. Al-
lah'tan başka sığınacak kimsenin olmadığını anlayarak, savaştan geri kalan üç kişinin de tevbesini kabul etti. Allah, tevbe ettikleri için onların tevbesini kabul etmiştir. Çünkü o tevbe-leri kabul eden ve merhametli olandır.
Ey inananlar, Allah'tan sakının ve doğrularla beraber olun!' (Tevbe, 117-119)
Allah'ın beni İslâm'a hidayet ettiği günden beri bu kadar büyük bir nimete ve mutluluğa nail olmamıştım. Hele Allah Resulü sal-lallahu aleyhi ve sellem'e karşı doğru davranmamın semeresini elde etmem yok mu, bana bambaşka mutluluk vermiştir. Çünkü ben de ötekiler gibi yalan söyleseydim onların âkibetine uğrayacaktım, onlar gibi helak olup gidecektim; zira Allah onlar hakkında şöyle buyurmuştur:
'Döndüğünüzde kendilerine çıkışmamanız için Allah'a yemin edeceklerdir. Siz onlardan yüz çevirin; çünkü pistirler. Yaptıklarının karşılığı olarak varacakları yer cehennemdir. Kendilerinden hoşnut olasınız diye size and verirler. Siz

onlardan hoşnut olsanız bile Allah, yolundan çıkmış kimselerden razı olmaz,' (Tevbe, 95-96)
İşte biz üç kişi yemin ettiklerinde Allah Resulünün yeminlerini kabul ettiği kişilerden değildik; Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de onların biatlerini kabul edip onlar için istiğfar etti. Fakat bizim işimizi Allah'a havale etti. Allah'ın hükmüne bıraktı. Allah da 'geri kalmış üç kişi' kavl-i şerifinde belirtildiği gibi bizi affetti. Bizi yalan yere yemin edenlerden ayırdı, bizim harpten geri kalmamızdan söz etmedi. Buna karşılık Peygamberimizin bizi o yemin edenlerden, özürlerini kabul ettiği kimselerden ayırıp geri ertelemesi ve Allah'ın hükmünü hakkımızda beklemesinden söz etti."
7007- Diğer rivayet:
"Benim en önem verip kaygılandığım şey; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den önce Ölüp de onun benim namazımı kılmaması ya da, Allah Resulü sailallahu aleyhi ve sel-lem'in ben böyle perişan halimdeyken ölmesi. Çünkü şu anda benimle hiç kimse ne konu-
şuyor, ne selâm veriyor ve ne de bana kimse dua ediyor.
Ben böyle düşünüp dururken, gecenin ancak üçte biri kaldığı zaman, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, benim işimle ilgilenen çok iyi bir kadın olan Ümmü Seleme 'nin ya-nındayken Allah levbemizi kabul edip bizi affettiğine dair âyeti indirdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurdu: 'Kâ'b affedildi.' Ümmü Seleme dedi ki: 'Hemen ona haber salıp müjde vereyim mi?' Şöyle buyurdu:
'Şimdi bunu yaparsan, insanlar başına üşüşür, sizi rahat bırakmaz ve gecenin kalan kısmındaki uykunuzdan olursunuz'."
7008- Diğer rivayet:
"Kâ'b, yahut Ebû Lübâbe ya da Allah'ın dilediği (başka) kimse şöyle dedi: 'Benim tevbem ancak, günah işlediğim kavmimin yurdunu terk etmem, yahut da tüm malımı sadaka olarak dağıtmamdır' (dediğimde) şöyle buyurdu:
'Malının üçte birini sadaka olarak dağıtman sana yeter'."
[Mâlik hariç, altı hadis imamı.]
7009- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Eğer harbe gitmezseniz (kaçarsanız), sizi elim bir azapla azablandınr" mealindeki âyetle (Tevbe, 39), "Medinelilerin çevrelerindeki Bedevilerin Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den (harpten) geri kalmaları yaraşmaz" mealindeki âyeti (Tevbe, 120) "Mü'minlerin hepsinin tüm olarak harbe çıkmaları gerekmez" mealindeki âyet (Tevbe, 122) neshetmiştir. [Ebû Dâvud]
7010- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Necde bin Nufey ona; "Eğer siz harbe

çıkmazsanız sizi elim bir azapla azaplandı-rır" mealindeki âyet (Tevbe, 39) hakkında sordu. O şu cevabı verdi: "Allah onlara yağmur yağdırmadı ve bu, onların elim azabı oldu." [İkisi de Ebû Davud'a ailtir]
7011-Abdullah bin ez-Zübeyr radiyallahu anh'dan:
"el-Haris bin Huzeyme, Berâe (Tevbe) sûresinin "Lekad câeküm Resulün min enfüsi-küm (-Andolsun ki içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki...)' İle başlayan son iki âyetini (Tevbe 128-9) Ömer'e getirdi.
Ömer dedi ki: 'Seninle beraber bunu bilen var mıdır?'
'Bilmiyorum, lâkin vallahi ben bu iki âyeti Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den dinleyip ezberlediğime şehadet ederim.'
Ömer: 'Ben de bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den dinlediğime şehadel ederim' dedi. Sonra sözüne şunu da ekledi: 'Eğer bunlar üç âyet olsaydı başlıbaşına bir sûre yapardun. Kur'ân'dan bir sûre bakın ve bunu onun içine koyun.' dedi. Bunun üzerine biz bunu Berâa sûresinin sonuna koyduk."
[Ahmed, İbn İshâk'ın tedlisi ile.]
7012- Ubeyy radiyallahu anh'dan: "Lekad câeküm Resulün min enfüsikum" âyeti (Tevbe, 128-9) en son inen âyettir.
(Abdullah) İbn Ahmed ve Taberânî, Mu' cemu'l-Kebîr'de leyyin bir senedle.
7013- Ubeyy radiyallahu anh'dan: "Onlar Kur'ân'ı Ebû Bekr'in zamanında mushaflarda cem ettiler. Ubeyy onlara yazdırıyordu. 'Summe'n sarefû sarafallahu kulûbe-hum bi ennehum kavmün lâ yefkahâri âyetine (Tevbe, 127) gelince, bunun Kur'ân'm en son inen âyeti olduğunu ileri sürdüler. Bunun üzerine Ubeyy onlara dedi ki: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bundan sonra bana iki ayet daha okuttu: 'Le kad câeküm Resulün min enfüsikum... Ve huve Rabbul-Arşil-Azîm'& kadar. İşte bu, Kur'ân'm en son inen âyetidir' dedi. Allah bununla kendisinden başka hiçbir ilah olmadığım, en son olarak ilan etmiştir. 'Senden önce hiç bir peygamber göndermedik ki ona şunu vahyetmiş olmayalım: Benden başka hiçbir ilah yoktur, Öyleyse bana ibadet edin!' âyeti (Enbiyâ, 25) de zaten bunu ifade etmiyor mu?"
[Abdullah İbn Ahmed.]
YUNUS, HUD, RA'D VE İBRAHİM SÛRELERİ
7014- Ebû'd-Derdâradiyallahu anh'dan: Ona: "Onlar için dünya hayatında da müjde vardır" mealindeki âyet (Yûnus, 64) hakkında sordular; şöyle cevap verdi; "Bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sorduğum günden beri bana hiç kimse sormadı. O sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle demişti: 'Bunu senden başka bana hiç kimse sormadı. Bu, müslümanın gördüğü ya da kendisine gösterildiği salih (doğru) rüyadır'."

[Tirmizî]
7015- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, Firavun'u suda boğduğu zaman, Firavun dedi ki: 'İsrail oğullarının iman ettiği ilahtan başka hiçbir ilah bulunmadığına inandım.' (Yûnus, 90) Cibril dedi ki:
'Ey Muhammedi Ona (ilâhî) merhamet erişir endişesiyle, deniz çamurundan alıp da onun ağzına tıkadığımı bir görseydin (şaşırıp kalırdın).' [Tirmizîl
7016- Diğer rivayet:
"Cibril, belki Firavun 'Lâ ilahe illallah' der de Allah'ın rahmeti ona erişir endişesiyle devamlı olarak ağzım deniz çamuruyla tıkayıp durdu."
7017- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ebû Bekr dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Saçların ağardı, ihtiyarladın.' Buna cevaben: 'Benî, Hûd, el-Vâkıa, el-Mürselûti, Amme ye-tesâelûne ve İze'ş-şemsu küvviret sûreleri kocattı' buyurdu." [Tirmizî]
7018- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bitin ki, onlar Peygamber'den (düşman-lıklarını) gizlemek için göğüslerini çevirirler (gönüllerinden geçeni gizlerler) mealindeki âyeti (Hûd, 5) okuyunca onun hakkında sordular; şöyle dedi: "Helaya gittiklerinde ve ha~ nımlanyla cinsel ilişkide bulunduklarında avret yerlerinin açılmasından utanan insanlar vardı." İşte bu âyet, onlar hakkında nazil olmuştur." [Buhârî]
7019- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Harplerden birinde Hıcr denilen mevki-iye indiğinde, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem insanlara şöyle hitap etti: 'Ey insanlar! Peygamberinizden mucizeler istemeyin! Bunlar (yani Semûd kavmi), peygamberlerinden mucize olarak Allah'ın kendilerine bir deve göndermesini istediler. Allah da dileklerini kabul etti. Ondan sonra deve bu yoldan gelip onların suyundan içiyordu, onlar da onu sağıp sütünü içiyorlardı.
Sonra gidiyor ertesi gün kendi içme sırasında yine aynı yoldan geliyordu. Derken, deveyi kestiler. Bunun üzerine Allah onlara üç gün mühlet verdi, üç günden sonra onlara azap göndereceğini beyan etti. O'nun beyanı asla yalan değildir. Sonra bir sayha geldi, onlardan yer ile gök arasında kim varsa hepsini helak etti. Ancak Allah'ın Harem'inde olan kurtuldu. Allah'ın Haremi onu o azaptan kurtarmıştır.
Denildi ki: 'Kimdir o (kurtulan) ey Allah'ın Resulü?'
'O, Ebû Reğâl'dır' buyurdu."
|Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat'fa, Bezzâr ve Ahmed.|
7020- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Allah, zalime mühlet verir (fırsat tanır), ancak bir de yakaladı mı bırakmaz."
Sonra şu âyeti okudu: "Allah kentlerin zalim halkım yakalayınca, böyle yakalar. Yakalaması da şiddetli ve elemlidir." (Hûd, 102)
[Bıhârî İle Muslini ve Tirmizî.)
7021- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Bir adam bir kadını Öptü. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip durumu bildirdi. Bunun üzerine: 'Gündüzün iki tarafında gecenin gündüze yakın zamanlarında namaz kıl! İyilikler kötülükleri giderir' mealindeki âyet (Hûd 114) nazil oldu. Adam dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Bu, sadece bana mı özgüdür?'
'Bununla amel eden ümmetimden herkese şamildir' buyurdu."
7022- Diğer rivayet:
"Bir adam Peygamber'e sallallahu aleyhi ve sellem gelip dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Medinenin en ücra köşesinde ben bir kadına (yere yatırarak) sarkıntılık ettim ve aramızda cinsel birleşme olmaksızın onunla nefsimi tatmin ettim. İşte ben buradayım, hakkımda hükmünü ver!' Ömer ona dedi ki:
'Allah senin ayıbını örttü. Sen de kendi aybını gizleyip söylemeseydin daha iyi olmaz mıydı?'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hiçbir cevap vermedi. Adam kalkıp gitti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ardından bir adam gönderip onu çağırttı, adam geri gelince şunu okudu: 'Gündüzün iki ucunda, gecenin gündüze yakın zamanlarında namaz kıl. Doğrusu iyilikler kötülükleri giderir. Bu, öğüt kabul edenlere bir öğüttür.' (Hûd, 114)
Cemaatten bir adam dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Bu yalnız o adama mı mahsustur?'
'Hayır; herkese şamildir' buyurdu."
IBuhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
7023- Onun (Tirmizî'nin) Ebu'l-Yüsr'den naklettiği rivayeti:
"Bana hurma satın almak isleyen bir kadın geldi. Dedim ki: 'Evde bundan daha İyi hurma vardır. Hemen benimle eve girdi, eğildim, onu öptüm. Ebû Bekr'e gelip durumu anlattım. Dedi ki: 'Kimseye söyleme, Allah'a tev-be et!' Ömer'e anlattım; o da: 'Kimseye söyleme, Allah'a tevbe et!' dedi. Sabredemedim, varıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e de anlattım. Şöyle buyurdu:
'Allah yolunda gazaya çıkmış olan birinin yerine kendini koyarak ailesine böyle bir şey mi yaptın?' Bu söz onun o kadar ağırına gitmiş ki keşke o güne kadar müslüman olmasaydı da ancak o gün müslüman olsaydı (böylece günahları bağışlansaydı) temennisinde bulunmuş.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem uzun süre başım eğdi. Nihayet Allah ona şu âyeti vahyetti:
'Gündüzün iki ucunda, gecenin gündüze yakın zamanlarında namaz kıl! İyilikler kötülükleri giderir. Bu, öğüt alanlar için bir öğüttür.1 (Hûd, 114)
(Ebû'I-Yüsr dedi ki:) Onun yanına vardım; bu âyeti bana okuyunca, ashabı ona sordu: 'Bu, yalnız ona mı özgüdür?'
'Hayır, herkese şamildir' buyurdu.
7024- İbn Abbâs radiyallahu anlı'dan: "Bir sahabi bir kadını seviyordu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den bir iş için izin isledi. Yağmurlu bir günde doğru kadının bulunduğu yere gitti ve kadının havuzda yıkandığını gördü. Kadına yanaşıp cinsel organını tahrik etmeye çalıştığında, onun bu iş için yetersiz durumda olduğunu anlayınca kadını bıraktı ve gidip durumu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlattı. Peygamber ona 'Haydi kalk dört rek'at (nafile) namaz kıl!' diye emretti.
Sonra: 'Gündüzün iki ucunda, gecenin gündüze yakın zamanlarında namaz kıl, doğrusu İyilikler kötülükleri giderir. Bu, öğüt alanlar İçin bir öğüttür' mealindeki âyet nazil oldu." |Bezzâr.]
7025- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Onu (Yûsuf'u) ucuz fiyata birkaç dirhe-me sattılar" mealindeki âyeti (Yûsuf, 20) şöyle yorumladı. "Yûsuf'u sattıkları paranın miktarı yirmi dirhemdi. Onlar Mısır'dayken kendilerine gelmeleri için haber saldığı ailesi, doksanüç kişi idi. Erkekleri peygamber, kadınları ise sıddîka idi. Vallahi Mûsâ ile oradan çıktıkları zaman sayıları, altıyüzyetmişbine ulaşmıştı." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'te.]
7026- Urve radiyallahu anh'dan:
O, Âişe'ye 'Nihayet peygamberler umutlarını kesip yalanlandıklarını sandıkları zaman' mealindeki âyette (Yûsuf, 102) geçen bir kelime kuzzibû şeklinde şeddeli mi okunmalı, yoksa kuzibû şeklinde şeddesiz mi okunmalı?" diye sordu.
Âİşe (birincisini tercih ederek): "Onları kavimleri yalanladı" dedi.
Dedim ki: "Vallahi o halde onlar kavimlerinin kendilerini yalanladıklarını kesin olarak bildiler, tabii bu bir zan değildir."
"Ey Urvecik, evet! Onlar bunu kesin olarak bilmişlerdir" deyince, şöyle dedim: "Belki de âyette geçen kelime 'kuzibü' şeklinde okunmalı, (yani Resuller kendilerine yapılan yardım vaadinde aldatıldıklarını zannettiler)"
"Allah korusun! Peygamberler Rablerine karşı asla böyle bir zanda bulunmazlar" dedi.
"Peki Öyleyse nedir bu âyetin anlamı?"
"Bunlar resullere tabii olan kimselerdir ki, aynı zamanda Rab'lerine iman etmiş

ve resulleri de tasdik etmişlerdi. Fakat duçar oldukları belâlar o kadar-uzamış ve yardım da kendilerine o kadar gecikmiştir ki nihayet resuller, kavimlerinden kendilerini yalanlayanların imana gelmelerinden ümit kesecek hâle gelmişlerdir. Yine resuller, kendilerine tabii olanların da kendilerini yalanlayacaklarını zannettikleri vakitte Allah'ın yardım ve zaferi resullere gelmiştir."
7027- Diğer rivayel İbn ebî Müleyke'den: İbn Abbâs dedi ki: "(Hatta o resuller, va-adedildikleri ilâhî yardım hususunda) muhakkak yalana uğradıklarını zannettiler." (Yûsuf, 110) (Yardım) gecikmiş ve yavaş gelmiştir." Sonra bağlantılı olarak şu âyeti okudu: "Nihayet Peygamber ve beraberinde iman edenler: 'Allah'ın yardımı ne zaman gelecek?' diyorlardı." (Bakara, 214) (İbn Ebî Mü-leyke diyor ki:) Urve bin Zübeyr'e rastladığımda bunu (kuzibû şeklinde tahfif ile okumayı) kendisine anlattım. Şu cevabı verdi:
Âişe (şeddesiz okunmasını reddederek) dedi ki: "Maazallah! Vallahi Allah, Resulüne ne vaad etti ise, Ölmeden o mutlaka olmuştur. Ne var ki peygamberlerin üzerinde belâ o kadar sürekli olmuştur ki, nihayet kavimlerinden beraberlerinde olanların da kendilerini yalanlamalarından korkar hale gelmişlerdir." Bu nedenle Âişe bu âyeti şeddeli olarak "küz-zibû" şeklinde okurdu. |Buhârî|
7028- Ebû Hureyre radiyallalıu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) "Biz onlardan bazısını bazısına yemişlerinde (ve tatlarında) üstün tutarız" mealindeki (Ra'd, 4) âyette geçen "üstünlüğü" kelimesini (hurmaların) kalitesiz, Farisî çeşitten olması, tatlı ve eksi oluşları" ile tefsir etmiştir. [Tirmizî]
7029- Ali radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem)
"Sen ancak bir uyarıcısın ve her kavmin
bir yol göstereni vardır" mealindeki âyet
(Râ'd, 7) hakkında buyurdu ki: "Uyarıcı ile yol
gösterici, Hûşimoğullarından bir adamdır."
(Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat ves-Sağîr'de]
7030- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir adamı, cahiliye büyüklerinden bir adama, onu Allah'a davet etmesi için gönderdi. Adam dedi ki: "Beni kendine davet etliğin Rabbin nedir? Demirden midir, bakırdan mıdır, gümüşten midir, altından mıdır?'
Hemen gelip durumu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e durumu bildirdi. Onu tekrar gönderdi, aynısını söyledi; gelip Pey-gamber'e sallallahu aleyhi ve sellem hadiseyi bildirdi. Onu ona üçüncü kez tekrar gönderdi. Cevaben aynısını

söyleyince gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e onun söylediğini bildirdi.
Bunun üzerine Allah, bir yıldırım gönderip adamı yakıp kül etti. Daha sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'Allah adama yıldırım gönderip yaktı.' Bunu müteakip: 'Onlar pek kuvvetli olan Allah hakkında çekişirlerken, O yıldırımları gönderir de onlarla dilediğini çarpar'âyetini (Râd, 13) indirdi."
[Bezzâr, Taberânî, Mu'cemul-Evsat'ta, Ebû Yâ'Iâ ve Taberânî, Mu'cem el-Kebîr'de]
7031- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) "Ona irin suyundan içİrilıı; yudumlar"
mealindeki âyeti (İbrahim, 16) şöyle tefsir et-
ti: "Ağzına yaklaştırılır, tiksinir, tekrar yaklaştırılır, yüzünü kavurur, başındaki deri soyulup düşer, içince bağırsakları parçalanıp dübüründen çıkar."
Allah Teâlâ buyurdu: "Kaynar su içirilir-ler bağırsakları parçalanır." (Muhammed, 15)
Yine Allah Teâlâ buyurdu: "Onlar yardım istediklerinde, erimiş maden gibi yüzleri kavuran bir su kendilerine sunulur. Bu ne kötü bir içecek ve cehennem de kötü bir duraktır." (Kehf, 29) rnrmizî]
7032- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e içinde hurma bulunan bir sepet getirildi. Şöyle buyurdu: 'Güzel bir söz, kökü (yerde) sağlam, dalları göğe doğru yükselen güzel bir ağaç gibidir. Rabbinin izni ile her zaman meyvesini verir' âyetinde (ibrahim, 24) geçen ağaç hurma ağacıdır. 'Çirkin söz de yerden koparılmış kökü olmayan çirkin bîr ağaç gibidir' âyetinde (ibrahim, 26) adı geçen ağaç ise hanzale yani Ebû Cehil karpuzudur'." (İkisi de Tirmİzî'ye ait.|
7033- el-Berâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu.)
"Allah iman edenleri sağlam bir söz üzerinde sabit kılar" mealindeki âyet (İbrahim, 27), kabir azabı hakkında nazil olmuştur. Kabirdeki adama denilecek ki:
"Rabbin kimdir?" O da su cevabı verecek: "Rabbim, Allah'tır. Peygamberim Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'dir." (Böylece o, (bu şehadeti ile) kabir azabından kurtulacaktır)." |Mâlik hariç, altı hadis imamı.]
7034- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
O, "Allah'ın nimetine karşı nankörlük edenleri görmüyor musun?" âyetini (İbrahim, 27) şöyle yorumladı: Burada sözü edilenler vallahi Kureyş kâfirleridir.

Ömer dedi ki: "Onlar Kureyş'lir; Muhammed ise Allah'ın
(onların nankörlükte karşıladıkları) nimetidir. (Ayetin devamında gelen) "Kavimlerini helak yurduna götürdüler" in mânâsı, "Bedir günü cehenneme götürdüler" demektir. |Buhârîj

7035- M. el-Evsat'ta Ali'den:
"Bu âyet, Benû Mahzûm ve Benû Ümey-ye'nin kibirli ve böbürlü kişileri hakkında nazil olmuştur. Benû Mahzûm'un neslini Allah Bedir savaşında kurutmuştur. Beııü Ümeyye ise, bir süre daha yaşamışlardır."

7036- Âişe radiyallahu anhâ'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e "Yerlerin başka yerle ve göklerin de başka göklerle değiştirildiği gün" âyeti (İbrahim, 47-48) hakkında sordum; dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! İhsanlar o zaman nerede olacaklar?" Şöyle buyurdu: "Sırat üstünde olacaklardır." [Müslim veTirmizî]

HİCR, NAHL VE İSRÂ SÛRELERİ

7037- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cehennem ehli, beraberlerinde Allah' in dilediği kıble ehli ile bir araya geldiklerinde, kâfirler müslümanlara şöyle diyecekler:
'Siz müslüman değil miydiniz?'
'Evet.'
'Müslümanlığınız size bir fayda vermedi, bakınız siz de ateşte bizimle siniz.'
'Günahlarımız vardı. Onun için sorumlu tutulduk' diye cevap verecekler. Allah onların bu sözünü duyunca, ateşte bulunan kıble ehlinin ateşten çıkartılmasını emredecek ve bu sayede onlar çıkıp kurtulacaklardır. Ateşte kalan kâfirler de o zaman söyle diyecekler:
'Ah keşke biz de müslüman olsaydık da onlar gibi biz de çıksaydık.'
Daha sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şunu okudu: "Elif Lâm Râ. İşte onlar Kitâb'ın âyetleri ve apaçık bir Kur'ân'dır..." "müslüman olsaydık"^ kadar (Hicr, 1)
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de leyyin bir senedle.l

7038- Onun (M. el-Kebîr'de) hafi bir se-nedle Ebû Ümâme'den olan rivayeti:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnkâr edenler, keşke müslüman olsaydılar temennisinde bulunacaklardır" mealindeki âyet (Hicr, 1), Haricîler hakkında nazil olmuştur. Onlar Allah Teâlanın müslümanları, önderieri(ni) ve cemaati affettiğim görünce: 'Keşke bizler de müslüman olsaydık!' diyeceklerdir."

7039- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Mü'minin ferasetinden sakının! Çünkü o, Allah'ın ışığı (nuru) ile bakar ve görür."
Sonra şu âyeti okudu: "Bunda görebilen insanlar için ibretler vardır." (Hicr, 75) [Tirmizî]
7040- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem)
"Sabaha karşı bir çığlık onları alıverdi"
mealindeki âyeti (Hicr, 83) şöyle tefsir etti: "Lut kavmi, istiğfar ve dua vakti olan sabah ezanı vaktinde helak olmuştur." [Taberânî, M. el-Kebîr'de.]
7041- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Seb'u'l Mesâni, Seb'u't Tivâl (uzun sûreler) verilmiştir." |Nesâî.]
7042- İbn Abbâs radiyallalıu anh'dan:
O, "Kur'ân'ı işlerine geldiği gibi bölenlere de" mealindeki âyeti (Hicr, 91) şöyle yorumlamıştır: "Onlar ehl-i kitap olan hristiyan ve yahudilerdir, Kur'ân'ı parça parça yapıp bir kısmına inandılar, bir kısmını ise inkar ettiler." [Buhârî]
7043- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem)
"Hepsine yaptıklarından mutlaka soracağız" mealindeki âyeti (Hicr, 92-3): "Yani 'Lâ ilahe illallah' sözünden dolayı (onu söylemedikleri için) sorguya çekeceğiz, demektir" şeklinde yorumlamıştır. [Tirmizî]
7044- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: O, "Onlara azap üstüne azap katıp fazla-{aştıracağız" mealindeki âyeti (Nahl, 88) şöyle yorumladı: "Dişleri uzun arılar gibi olan akreplerle azaba uğratılacaklar." [Taberânî, Mu'cemu'I-Kebir'de]
7045- Ebû Ya'lâ, İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"(Mezkûr âyette) bahsedilen azap, Arş'm altında bulunan beş nehir vardır ki, o nehirlerin bazılarında gece, bazılarında ise gündüz azaba uğratılırlar."
7046- Osman bin Ebî'l-Âs radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında oturuyordum; gözü ile bir baktı sonra neredeyse yere yapıştıracak şekilde onu aşağıya indirdi. Sonra yine yukarı kaldırıp baktı. Şöyle buyurdu: 'Cibril Aleyhisselam bana gelip su âyeti §u sûrenin şu yerine koymamı emretti: 'Allah adaletli davranıp İhsanda bulunmayı, emreder... umulur ki düşünürsünüz'." (Nahl, 90) [Ahmed]
7047- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Gönlü imanla dolu olduğu halde, zor al-tında kalan müstesna, Allah'ı inkar edip.... büyük azap onlar içindir." (Nahl, 106) O (İbn Abbâs), bu âyetin umumî hükmünden şunu istisna kılmıştır:
"Sonra işkence edildikten sonra hicret edenlere karşı... Rabbin şüphesiz merhametlidir." (Nalıl, 110) Bu âyetlerde kastedilen şahıs; Peygamber sallallahu

aleyhi ve sellem'e vahiy katipliği yapan ve bilâhare Mısır'da bulunan Abdullah bin Ebî Serh'tir. Şeytan onu aldatınca kâfirlere katıldı. Fetih günü ise öldürülmesi için emir verildi. Ancak Osman onu kurlarmak için himayesine almak istedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de Osman'ın ona verdiği emâm kabul buyurdu. (Nesâî.)
7048- Ubeyy radiyallahu anh'dan: "Uhud savaşında Ensâr'dan tam altmış dört kişi şehit düştü. Muhacirlerden ise altı kişi. Müşrikler şehit cesetlerinden bazı uzuvları kestiler.
Bunun üzerine Ensâr şöyle dedi: 'Bir gün onları elimize geçirirsek uzuv kesmek nasıl yapıhrmış onlara mutlaka göstereceğiz.' Daha sonra Mekke'nin fethi gününde Allah şu âyeti inzal buyurdu: 'Şayet onlara ceza verirseniz, size verdikleri ceza kadar verin! Eğer sabrederseniz elbetteki bu, sabredenler için daha iyidir.' (Nahl, 126). Bir adam: 'Bugünden sonra Kureyş('ten kimse) kalmayacaktır' dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Dört kişi hariç, halktan elinizi çekin, kimseye ilişmeyin!'" [Tirmizî]
7049- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "O, Benû İsrâîl (İsrâ), Kehf, Meryem sûreleri hakkında: 'Muhakkak ki bu sûreler ilk sûrelerdir; ve ilk ezber edilenlerdendir' demiştir."
7050- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "O, 'Şımarmı$ elebaslarına emrederiz' âyetini (İsrâ, 16) şöyle tefsir etti: Cahiliye devrinde biz, insanlar çoğaldıkları zaman 'Fulanoğulları arttı' derdik." [Buhârî]
7051- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Akrabaya hakkını verin!" mealindeki âyet (İsrâ, 26) nazil olduğunda, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Fâtıma'yı çağırıp ona Fedek (arazisin)i verdi.'
|Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de zayıf bîr senedle]
7052- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Onların taptıkları putlarda Rablerine daha yakın olmak için vesile ararlar" mealindeki âyeti (İsrâ 57) o, şöyle yorumladı: "İnsanlardan bir grup, cinlerden bir gruba tapıyorlardı. O taptıkları cin taifesi müslüman oldu. İnsanlar İse onlara tapmaya devam ettiler. Bunun üzerine bu âyet nazil oldu."
[Buharı ve Müslim.]
7053- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Sana gösterdiğimiz rüya ile sadece in-sanları denedik" mealindeki âyette (İsrâ 60) geçen "rüya" kelimesi, İsrâ gecesinde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gösterileni gerçek gözü İle görmesidir. Kur'ân'da lanetlenmiş olarak geçen ilgili ağaç da zakkum ağacıdır.
[Buhârî veTinhizî.]

7054- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) "Herkesi kendi önderi ile birlikte çağırdığımız gün" mealindeki âyeti (İsrâ, 71) şöyle tefsir etti: "Onlardan biri çağırılıp, kitabı (amel defteri) sağ tarafından verilir. Vücudu altmış arsın uzatılır, yüzü apaydınlık olur, basına pırıl pırıl parıldayan inciden bir taç konur. Yanında toplandıkları arkadaşlarına gider, onu uzaktan gördüklerinde, şöyle derler: "Ya Rabbi onu bize getir!" Onlara gelip şöyle der: 'içinizden her birine müjde verin. O da tıpkı hidayet üzere kendisine uyulan bu adam gibi olacaktır.'
Kâfire gelince, kitabı sol tarafından verilecek; yüzü simsiyah kesilecektir. Vücudu altmış arşın uzatılacak ve ateşten bir taç giydirİ-lecektir. Arkadaşları onu görünce, şöyle diyeceklerdir: 'Bunun şerrinden Allah'a sığınırız. Allahım! Onu bize getirme!' Bu da onların yanına vardığında şöyle diyecekler: 'Allahım! Bunu rezil et!' O da şöyle diyecek: 'Allah sîzi uzaklaştır sın, çünkü İçinizden her bir şahıs, aynı akıbete maruz kalacaktır'." ITirmizî]
7055- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Şöyle derdi: (İsrâ 78. âyette geçen) "Dülû-ku'ş-şems, güneş gök yüzünden kayıp gölge geldiği zaman olur. Ğasaku' l-leyl ise, gece ile gece karanlığının birleşmesidir." [Mâliki
7056- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) "(İnne Kur'âne' l-fecri kâne meşhuda =)
Sabah namazı şahitlidir" âyetini (İsrâ, 78)
şöyle yorumladı: "Yani, gündüz melekleri ile gece melekleri sabah namazında buluşurlar."
7057- Ebû Hureyre radiyallahu anh'daıı: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Asâ en yeb'aseke Rabbüke makâmen mahmûdâ =) "RabbÎnin seni bir Makâm-ı Mahmüd'a göndereceğini ümit edebilirsin" âyetinde (İsrâ, 79) geçen Makâm-ı Mah-mûd'dan murad, şefaattir."
7058- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'de idi, hicret etmekle emrolundu. Bunun üzerine şu âyet nazil oldu:
'De ki: 'Rabbim! Beni dahil edeceğin yere (Medine'ye) hoşnutluk ve esenlik dahil et!' Destekleyecek bir kuvvet ver!'" (İsrâ, 80) |Tirmizî]
7059- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Ben Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem ile beraberdim. O, bastonuna dayanmış bir halde idi. Yahudilerden bir grubun yanından geçtik; birbirlerine şöyle dediler:
'Ona ruh hakkında sorun!' Aralarından biri şöyle dedi: 'Onu sormayın, sîze hoşlanmadığınız bir şey duyurmasın.' Nihayet kalkıp şöyle dediler: 'Ey Ebû'l-Kasım! Bize ruhun ne olduğunu anlat!' Cevap vermeden biraz bekledi, anladım

ki bu hususta ona vahiy geliyor. Ondan biraz geri durdum; çok geçmeden şu ayeti okudu: 'Sana ruhtan soruyorlar. De ki: Ruh Rabbimin emrindendir. (Bu hususta) size ilimden pek az verilmiştir.' (İsrâ, 85) Birbirlerine şöyle dediler: 'Biz size onu sormayın demiştik'." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
7060- Diğer rivayette (âyetteki ibarenin okunuşu) şöyle geçer: "(Ve mâ ûtû mine'l-il-mi=) Onlara pek az ilim verilmiştir."
A'meş der ki: "Bizim kıraatimiz da böyledir (yani "ûtû" şeklinde)." |Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
7061- O (Tirmizî), İbn Abbâs'dan benzerini rivayet etti; onda şöyle geçer: (Yahudiler) dediler ki: "Bize çok ilim verilmiştir. Bize Tevrat verilmiştir. Kime Tevrat verilmişse ona çok ilim verilmiştir." Bunun üzerine şu âyet nâzü oldu: "De ki: Eğer denizler Rabbimin kelimelerine mürekkep olsaydı, Rabbimin kelimeleri tükenmeden deniz biterdi." (Kehf, 109)
7062- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ey Muhammedi Namaz kılarken sesini yükseltme, gizli de okuma ikisi arasında bir yol tut!" mealindeki âyet (İsrâ, 110), Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'de iken nazil oldu. O zaman müşriklerden gizleniyordu. Çünkü müşrikler Kur'ân'ı duyduklarında; Kur'ân'a, onu indirene ve onu getirene küfrediyorlardı. Bu nedenle (Allah) şöyle buyurdu: "Namazda okurken müşrikler duyacak derecede sesini yükseltme! Ashabın duyamıyacak kadar da gizli okuma! İkisi arasında bir yol tut! Bağırmadan oku ki onlar da Kur'ân'ı senden alıp Öğrensinler." [Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî.]
KEHF VE MERYEM SÛRELERİ
7063- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Bir sene sonra dahi olsa istisnayı (İnşallah demeyi) uygun görürdü. Sonra (şu âyeti) okudu:
"Herhangi bir $ey için, 'Allah' in onu dilemesine bağlamadıkça (yani inşaallah demedikçe) ben onu yarın yapacağım deme! Unuttuğun zaman Rabbini an!" (Kehf, 23)
(İbn Abbâs:) "Hatırladığın zaman (da Rabbini an!)" diyor.
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir vel-Evsat'ta.]
7064- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah'ın dilemesine bağlamadıkça (insaallah demedikçe) hiçbir şeyin için 'Bunu yarın yapacağım' deme, Bunu unuttuğun takdirde Rabbini an!" (Kehf, 23) Bu, şu demektir: "İn-şaallah demesini şayet unutursan, hatırladığın zaman, inşaallah de!"
Yine dedi ki: "Bu, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e mahsustur. Onun dışında hiç kimse için inşaallah demek mecburiyeti yoktur. Bizim için bu (gelecekle ilgili yapacağımız yeminin Allah'ın müsadesiyle olacağını ifade etmek için) sadece yeminde sözkonu-su olabilir." [Taberânî.]

7065- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
O, "Onları (Ashâb-ı Kehf i) ancak pek az kişiler bilir" mealindeki âyet (Kehf, 22) hakkında dedi ki:
"Ben o az kişilerdenim. (Ashâb-ı Kehf) Mekselemînâ, şehre para ile gönderilen Tem-lîhâ, Mertûlus, Yenbûnus, Derduûnûs, çoban olan Mentiyusisunus ile köpekleri Kılmîr."
Ebû Abdİrrahman der ki: Babam dedi ki:
Bana ulaştığına göre: "Kim bu isimleri bir şey içine yazıp da yangına atarsa yangın hemen söner."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'tn zayıf bir senedle.]
7066- İbnü'l-Müseyyeb radiyallahu anh'dan:
Dedi ki: "(İlgili âyette (Kehf, 46) geçen 'Baki kalacak yararlı işler', kulun şunları söylemesidir: Allahu ekber, Sübhanallahi. Ve Iâ ilahe illallahu velâ havle velâ kuvvete illâ billahi." | Mâlik]
7067- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Saîd bin Cübeyr dedi ki: İbn Abbâs'a şöyle dedim:
"Nevf el-Bikâlî, İsrâİloğullarmın Musa'sının Hızır'ın arkadaşı olan Mûsâ olmadığını iddia ediyor, ne dersin?"
Şu cevabı verdi: "Allah'ın düşmanı yalan söylüyor. Ben Ubeyy bin Ka'b'ın: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den şöyle buyurduğunu naklettiğini bizzat duydum:
"Mûsâ, hrâiloğullarına hitap etmek üzere ayağa kalktı. Kendisine 'En bilgin insan kimdir?' diye sorulduğunda: 'En bilgin insan benim' diye cevap verdi. 'En iyi bilen Allah'tır' demediği için Allah onu kınadı ve iki denizin birleştiği yerde kullarımdan bir kul vardır ki o, senden daha bilgilidir' diye ona vahyetti. 'Ey Rabbim ben onu nasıl (ve nerede) bulabilirim?' deyince kendisine şöyle denildi:
'Bir sepetin içinde sırtına bir balık yüklen. O balığı nerede yitirirsen o oradadır.' Beraberinde Yûşa' bin Nân olduğu halde yola çıktı. Mûsâ sepetindeki balığı yüklendi. Derken arkadaşıyla beraber yürüyerek bir kayanın yanına vardılar. Yorulmuşlardı, Mûsâ ve arkadaşı dinlenmek üzere yattılar. Bu sırada balık se-pette kımıldadı, derken sepetten çıkıp denize kaydı. Allah, suyun akıntısını durdurdu. Öyle ki su neredeyse kemer gibi oldu. Balık için bir kanal oluşmuştu. Mûsâ ile hizmetçisi buna şaşakaldılar. O günün kalan saatlerinde ve o günün gecesinde.yürüdüler. (Sepetteki o) balığın denize düştüğünü söylemeyi Musa'nın arkadaşı unuttu. Sabah olunca Mûsâ arkadaşına dedi ki: Bayağı yorulduk ve bitkin düştük, yemeğimizi getir!' Ancak o, emredilen yere gelinceye dek

yorgunlukla karşılaşmamıştı. (Hizmetçi) Dedi ki: 'Hani o kayaya gelmiştik ya, ben o balığı orada unutmuşum. Bana onu unutturan ve bir türlü hatırlamama engel olan mutlaka şeytandır. Balık şaşılacak bir tarzda denizin içine sıvışarak kayboldu' dedi.
Mûsâ: 'Zaten bizim aradığımız da orasıydı' deyip hemen izlerinin üzerinden geldikleri yoldan geri döndüler. Döndüklerinde orada örtüsüne bürünmüş bir adam gördü. Mûsâ ona selâm verdi.
Hızır dedi ki: 'Senin topraklarında selâm var mıdır?'
'Ben Musa'yım.'
İsrailoğullarının Musa'sı mı?'
'Evet.'
'Sen Allah'ın sana öğretip de bana öğretmediği bir ilim üzeresin. Ben de Allah'ın bana öğretip sana Öğretmediği bir ilim üzereyim' dedi.
Bunun üzerine Mûsâ ona dedi ki: 'Allah'ın sana öğrettiği hakkı bana öğretmen şartıyla sana uymamı kabul eder misin?'
'Senin benimle sabretmeye asla gücün yetmez. Hakkında haberdar olmadığın bir şeye nasıl sabredeceksin ki?'
'İnşaallah beni sabredicilerden bulursun, hiçbir hususta sana baş kaldırmam.'
'Öyleyse, bana uyarsan, sana hakkında bilgi verinceye dek bana bir şey sorma!'
'Peki olur' dedi.
Bunun üzerine Hızır ile Mûsâ deniz sahilinde yürümeye başladılar.
Bir geminin geçmekte olduğunu gördüler. Gemiye binmek için müsaade istediler. Hızır'ı tanıdıkları için parasız onları gemiye aldılar. Derken Hızır gemi tahtalarından birini söktü. Bunun üzerine Musa müdahale edip şöyle dedi:
'Adamlar bizi parasız gemilerine aldılar, sen tutup gemilerini deldin, gemi halkını batırmak istiyorsun. Çok kötü bir şey yaptın.'
Hızır şöyle çıkıştı: 'Ben sana bana sabre-demezsin demedim mi?'
'Unuttuğumdan dolayı beni muahaze etme! Bu iş sebebiyle bana zorluk çıkarma!' diye cevap verdi. Sonra gemiden indiler.
Sahilde yürümeğe başladılar, derken Hızır çocuklarla oynamakta olan bir yavrucağın başından tutup eliyle kopardı ve onu öldürdü. Musa müdahale etti ve dedi ki: 'Kısas hakkı olmaksızın tertemiz masum bir çocuğu niye Öldürdün? Pek kötü ve korkunç bir şey yaptın,' Hızır'ın cevabı:
'Ben sana, bana asla sabredemezsin demedim mi?' Mûsâ: 'Bu birincisinden daha çetindi' dedi ve ilave etti:
'Bundan sonra sana bir şey sorarsam bana arkadaşlık etme, o zaman benim tarafımdan mazur sayılırsın.'

Oradan ayrılıp bir kasaba halkına geldiler. Onlardan yemek istediler, fakat onlar kendilerini misafir etmekten kaçındılar. Yıkılmak üzere olan bir duvar buldular. Hızır onu kaldırıp eliyle düzeltti ve sağlamlaştırdı. Mûsâ dedi ki: 'Bizi misafir etmeyen bir milletin duvarını kaldırıp düzelttin, isteseydin karşılığında ücret alabilirdin.'
Hızır dedi ki: İşte artık ayrılma zamanımız geldi, sabredemediğin meselelerin açıklamasını sana yapacağım.'
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'Allah Musa ya rahmet etsin! Sabretmesini çok isterdim. Çünkü haberlerinden bize de anlatırdı.'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Birincisi Musa'nın bir unutması idi.' Dedi ki: 'Bir serçe kuşu gelip geminin yanına kondu ve denizden gagasıyla su yudumla-
maya başladı. Hızır ona şöyle dedi: 'Sen ve ben Allah'ın ilminden ancak bu serçenin denizden aldığı su kadar bir şey almışızdır'.'
(Saîd) İbn Cübeyr dedi ki: İbn Abbâs, şu âyeti okuyordu:
"önlerinde bir hükümdar vardı ki, işe yarar geminin hepsini gasben alacaktı.'" Şu âyeti de okuyordu: "Çocuğa gelince, o, kâfirdi."
7068- İbn Abbâs (r.a) rivayetlerindendir: "Musa kavmine vaaz ederken, Allah'ın günlerini hatırlatıyordu. Allah'ın günleri nimetleri ile belâlarıdır. Bunları anlatırken bir ara şöyle dedi: 'Yeryüzünde kendimden daha hayırlı ve daha bilgin birini tanımıyorum'."
Yine onda şöyle geçer: "(Yanına) Tuzlu balık (al)!"
Yine onda: "Hızır, bir elbiseye bürünmüş sırtüstü başını yaslamış yatıyordu yahut başının ortasına yaslanmış yatıyordu" şeklinde geçer.
Onda yine şöyle geçmektedir: "Allah'ın rahmeti bizim ve Musa'nın üzerine olsun! Eğer o, acele etmeseydi şaşırtacak daha çok şeyler görecekti. Ne var ki arkadaşından ona utanmak gelmişti. Demişti ki: 'Bundan sonra sana bir şey sorarsam, bana arkadaşlık etme! Artık benden alabileceğin kadar özür aldın.'
Onda şöyle geçer: "(Halkı) Yaramaz bir kasabaya geldiklerinde, oranın meclislerini dolaşıp onlardan yemek istediler."
Onda şöyle geçer: "Gemi denizde çalışan birtakım yoksullara aitti. Onu zabtedecek olan hükümdar geldiği zaman onu delinmiş buldu. Yoksullar onu tahta ile tamir ettiler. Çocuğa gelince, yaratıldığı zaman kâfir olarak'yaratılmıştı. Anne babası ise ona şefkatli idiler. Şayet yetişip hüyüseydi onları azgınlık ve küfre sevkedecekti."
7069- Rivayetlerdendir:
"Kayanın dibinde 'Hayât' adı verilen bir pınar vardı ki onun suyu neye isabet

ederse ona hayat verirdi. (Musa'nın yanında bulu-
narı) balığa da o sudan bir miktar isabet etmiş, balık da canlanmış ve (sepetten fırlayarak) denizdekaybolmuştu."
7070- Onun rivayetlerindendir:
"Ona (Musa'ya) denildi ki: "Kendisine ruh üfürülecek Ölü bir balık al!"
Musa da bir balık alarak sepete koydu. Bu balığın senden ayrılacağı yeri bana haber vermekle sorumlusun.'" dedi.
Hizmetçi ise: "Sen beni zor bir şeyle sorumlu tutmuş değilsin, dedi."
Onda ayrıca şöyle geçer: "Denizin ortasında Hızır' ı yeşil kadifeden bir yaygı üzerinde gördü. Hızır dedi ki: 'Tevrat'ın senin elinde olması ve vahiy gelmekte bulunması sana yetmiyor mu? Ey Mâsâ! Bende öyle bir ilim vardır ki onu bilmen sana gerekmez. Sende de öyle bir ilim vardır ki benim de onu bilmem gerekmez.'
Onda yine şöyle geçer: "Onu yere yatırıp bıçakla boğazladı."
Onda ayrıca: "Onlara (anne-babasına) azgınlık ve küfür eriştireceğinden korktuk. Onun (çocuğun) sevgisi, o ikisini (ebeveynini) çocuğun dinine sürükleyecekti" diye geçer.
7071- Rivayetlerinin birinde şöyle geçer: "İbn Abbâs üe el-Hur bin Kays bin Hısn el-Fezârî, Musa'nın sahibi (arkadaşı) hakkında tartıştılar.
İbn Abbâs onun Hızır olduğunu söyledi. Derken yanlarından Ubeyy bin Ka'b geçti, îbn Abbâs onu çağırıp dedi ki: "Ey Ebût-Tu-feyl! Biz, arkadaşımla Musa'nın buluşmayı istediği arkadaşı hakkında tartıştık. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den onun hakkında bir şey duydun mu?" Şöyle cevap verdi: Onun şöyle buyurduğunu duydum: "Mû-sâ, İsrâiloğullanndan bir topluluk içindeyken, ona bir adam gelip sordu: 'Senden daha bilgin birini tanıyor musun?' Musa 'Hayır' deyince, Allah ona 'Evet, Hızır kulumuz vardır' diye vahiy etti." Benzeri rivayet.
7072- Onun rivayetlerindendir: "Yürüdüler; nihayet oynamakta olan birtakım çocuklara rastladılar; hemen onlardan
birinin yanına varıp onu Öldürdü. Mûsâ o anda yadırganacak bir şekilde ürktü. Sonra şöyle dedi: 'Günahsız tertemiz çocuğu öldürdün değil mi?' Benzeri.
7073- Onun rivayetlerindendir: "Sana demedim mi?" (Kehf, 72-75) (Musa'nın itirazının) Birincisi unutma, ikincisi şart, üçüncüsü ise kasıt idi."
7074- Onun rivayetlerinden: "Balıktan biraz yenmişti; üzerine (hayat) su(yu) damlayınca, balık hayat buldu." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
7075- Onun (Tirmizî'nin) Ebû'd-Der-dâ'dan rivayeti:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

("Duvarın altında onların bir hazinesi vardı" (Kehf, 82) âyetinde geçen) "Define, altın ve gümüş idi."
7076- Zeyneb bini Çalış radiyallahu aıı-hâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun yanına büyük bir heyecan ve korku İle girip şöyle dedi: 'Lâ İlahe illallah. Yaklaşan şer ve belâdan dolayı vay arabın haline!' -Baş parmağıyla onun yanındaki parmağını halka haline getirerek-: 'Ye'cûc Me'ciic'ün şeddi işte böyle açılmıştır.' Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! İçimizde bu kadar iyi kişiler varken biz helak mı olacağız?' Şöyle buyurdu: 'Evet, fenalıklar çoğalınca.'
[Buhârî, Müslim ve benzerini Tirmizî.]
7077- Ebû Hûreyre radiyallahu aıih'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her gün şeddin altını kazarlar tam delineceği sırada, başlarındaki reisleri: 'Haydi dönün, yarın bitiririz' der. Yarına kadar Allah onu daha da sağlam bir hale getirir. Zamanı gelinceye kadar bu böyle devam edecektir.
Müddeti dolduğu zaman, Allah onların başına: 'Haydi şimdi gidin, yarın inşaallah kazarsınız' diyecek olan birini gönderecek. İnşaallah dediği için yarın vardıklarında onu bıraktıkları gibi bulacaklar. Kazıyıp delecekler oradan çıkarak insanların üzerine akın edecekler. Ne kadar su varsa hepsini içecekler, insanlar oradan kaçacak. Oklarını göğe atacaklar, atılan oklar kanlı olarak geri dönecek. Ondan sonra öğünerek şöyle diyecekler:
'Yeryüzündekileri perişan ettik, gökteki le-rin de hakkından geldik, kahrü perişan ettik.' Bunun üzerine Allah onların kafalarına kurtlar gönderecek, helak olup gidecekler. Mu-hammed'in canı elinde olan Allah'a kasem ederim ki, onların etlerinden yeryüzündeki tüm canlılar yiyip doyacaklar, semirip oynaşacaklar, çokça şükredecekler." [Tirmizi]
7078- Mus'ab bin Sa'd radiyallahu anh'-dan:
"Ubeyy (b. Ka'b)'e Cenâb-ı Hakk'ın: 'Ameller yönünden en fazla zararda olanları size bildireyim mi?' mealindeki kavli (Kehf 103) hakkında sordum. 'Onlar acaba Harûrî-ler mi (Haricîler mi)?' dedim.
'Hayır; onlar yahudi ve hırisliyanlardır. Zira yahudiler Muhammed'i yalanladılar. Hı-ristiyanlara gelince, onlar da cenneti inkar ettiler; 'Orada ne yemek var, ne de su' dediler."
Harûriye (Haricîler), Allah'a verdikleri sözü bozanlardır ki (babam) Sa'd onlara: 'Fâ-sıklar' derdi." |Buhârî]
7079- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kıyamet gününde Allah katında bir sivrisinek kanadı kadar değeri olmayan büyük ve şişman bir adam gelir." Sonra dedi ki, şunu okuyun:
"Kıyamet günü biz onlara hiçbir tartıda bulunmayacağız." (Kehf, 105)
[Buhârî ve Müslim.]
7080- Ebû Sa'd bin Fadâle radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, insanları, gerçekleşmesinde şüphe olmayan kıyamet gününde bir araya getirdiğinde bir münadî söyle seslenecektir: 'Kim Allah için yaptığı bir amelde başka birini ortak yaparsa, karşılığım gelip ondan istesin. Çünkü Allah'ın hiçbir ortağa ihtiyacı yoktur"." [Tirmizî]
7081- İbn Ömer radiyallahu anlı'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Teâlâ'nın Meryem hakkında: 'Rabbin senin altında bir seriyy (küçük nehir) kılmıştır' buyurduğu 'seriyy', su içmesi için ona çıkardığı bir cennet nehridir,"
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıftır senedle.]
7082- el-Muğîre bin Şu'be radiyallahu anh'dan:
Ben Necrân'a vardığım zaman bana şunu sordular: "Siz şu âyeti, 'Ey Harun'un kızkar-deşiV (Meryem 28) diye okuyorsunuz. Oysa Mûsâ, İsa'dan şu kadar yıl Önce yaşamıştır. Yani Hz. Meryem nasıl Musa'nın kardeşi Harun'un kızkardeşi olur?"
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e geldiğimde ona bunu sordum; şöyle buyurdu:
"Onlar kendilerinden önce yaşamış olan peygamberler ve salihlerin adlarını koyarlardı." [Müslim ve Tîrmizî]
7083- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Cibril'e dedi ki: 'Bizi daha fazla ziyaret etmene engel nedir?' Bunun üzerine 'Biz ancak Rabbinin emriyle ineriz' mealindeki âyet (Meryem, 64) nazil oldu."
|Buhârî ve Tirmizî|
7084- Ümmü Mübeşir el-Ensâriyye radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in, Hafsa'nın yanında şöyle dediğini duymuş:
"(Hudeybiye'de) Ağaç altında biat edenlerden insaallah hiç kimse cehenneme girmeyecektir. " Bunu işiten Hafsa, "Hayır böyle değil" deyince Hz. Peygamber Hafsa'nın bu itirazını reddetti. Hafsa:
'Sizden hiç kimse yok ki oraya (cehenneme) uğramasın' (Meryem, 71) âyetini okudu. Hz. Peygamber de devamı olan 'Sonra Allah'tan korkanları (onların

arasından çekip) kurtarırız ve zalimleri de orada diz üstü çökmüş olarak bırakırız' (Meryem., 72) ayetini okudu. [Müslim]
7085- Tirmizî, İbn Mes'ûd'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanlar cehenneme uğrayacaklar, sonra amelleri sayesinde oradan ayrılacaklardır. Onların ilk grubu şimşek hızıyla, sonraki rüzgâr hızıyla, sonraki at süratiyle, sonraki deve süratiyle, sonraki yaya koşma süratiyle, en sonundaki de yaya yürüyüşüyle çıkar."
7086- Ahmed, Câbir radiyallahu anh'dan: Parmaklarını kulaklarına iletip, şöyle dedi:
"Eğer Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu duymamışsam bunlar sağır olsun: ('Sizden cehenneme uğramayacak yoktur' (Meryem, I) âyetinde geçen) vü-rûd; girmek demektir. İyi ve kötü herkes mutla-ka oraya girecektir. Ancak ateş mü'minlere tıpkı İbrahim'e olduğu gibi soğuk ve selâmet olacaktır. Hatta cehennem onların soğukluğundan inleyecektir. 'Sonra biz Allah'a karsı gelmekten sakınanları kurtarırız, zalimleri ise diz üstü çökmüş bir halde bırakırız'." (Meryem, 72)
7087- Habbâb bin el-Erett radiyallahu anh'dan:
"Cahiliye devrinde ben bir demirci idim. (Müşrik) el-Âs bin Vâil'e bir kılıç yaptım. Gelip parasını isteyince, şöyle dedi: 'Sen Mu-hammed'i inkar etmedikçe paranı vermem.' Şöyle cevap verdim:
'Vallahi, Allah seni öldürüp tekrar diriltin-ceye dek onu inkar elmem.'
Dedi ki: 'Yani ben ölüp tekrar dirilecek miyim?'
'Evet' dedim.
'Öyleyse bırak da öleyim, sonra dirileyim, bana birçok mal ve çocuk verilsin de ben de senin borcunu ödeyeyim.' Bunun üzerine şu âyet nazil oldu:
'Âyetlerimizi inkâr edip 'Mutlaka bana mal ve çocuk verilecektir' diyen adamı gördün mü?... bize tek başına gelecektir.' (Meryem, 80) [Buharı, Müslim ve Tirmizî]
TÂHÂ, ENBİYA, HAC VE MÜMİNÛN SÛRELERİ
7088- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şüphesiz Allah, Âdem'i yaratmadan bin yıl önce Tâhâ ile Yâsîn (sûreleri)ni okudu. Melekler onu duyunca, söyle dediler: 'Bunlar kendilerine inecek olan ümmete ne mutlu! Bunu ezberleyecek olan kalplere ne mutlu.' Bunu okuyacak olanlara ne mutlu!'"
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta leyyin bir senedle,]

7089- Ali radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, 'Biz sana Kur'ân'ı meşakkat çekesin diye İndirmedik' mealindeki âyet (Tâhâ, 2) ininceye kadar uzun kıyamdan dolayı ayaklarını sık sık değiştirir, üzerlerinde uzunca dururdu."
| Bezzâr leyyin bir senedle. |
7090- Abdullah bin Selâm radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ailesine misafir geldiği zaman onlara namazı emrederdi. Sonra şunu okurdu: 'Ehline namazı emret, sen de onda devamlı ol!'" (Tâhâ 132) [Taberânî, Afu'cetmı'l-Evsût'ta zayıfbh senedle.|
7091- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'a, Mer-van'ın "Ve ona aile efradını, ayrıca bunlarla birlikte bir mislim daha verdik" (Enbiyâ, 84) âyeli hakkında "O'na (Eyyûb'a) kendi ailesinden başka bir aile verilmiştir" dediği ulaşınca şöyle dedi: "Gerçekten de ona bizzat ailesi ve onlarla beraber bir misli daha verilmiştir."
| Taberânî, Mu' cemu' I-Kebîr'de zayıf bir senedle.|
7092- Sa'd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Zünnûriun (Yûnus peygamber'in), balığın karnında iken duası şu idi: 'La ilahe illâ ente sübhaneke innî küntü minezzâlimîn (= Senden başka hiçbir ilah yoktur. Sen münezzehsin. Ben zalimlerden oldum).' Bir müslü-man herhangi bir şey için bu duayı okusa Allah mutlaka onun duasını kabul edip, isteğini yerine getirir."
|Duha uzun bir metinle Ahmctl.|
7093- İbn Abbâs radîyallahu anh'dan: "Sizler ve Allah'tan başka kıptığınız şeyler cehennem odunlarısınız. Sizler ona (ateşe) uğrayacaksınız" mealindeki âyel (Enbiyâ, 101) nazil olunca, Abdullah bin ez-Za'berî şöyle dedi: "Ben Muhammed'le sizin namınıza konuşacağım." Dedi ki: "Ey Muhammedi 'Siz ve Allah'tan başka taptıklarınız cehennemin odunlarısınız' âyetini okudun değil mi?"
"Evet" buyurdu.
"Peki hıristiyanlar İsa'ya tapıyorlar, yahu-diler de Üzeyr'e tapıyorlar. Temîmoğullan da meleklere tapıyorlar. Şimdi İsa, Üzeyr ve melekler de mi cehenneme gireceklerdir?" Hemen Allah şu âyeti inzal buyurdu: "Yaptıklarına karşılık katımızdan kendileri için iyi şeyler yazılmış olanlar, işte onlar cehennemden uzak tutulanlardır." (Enbiyâ 104)
[Taberânî, Mu'ceımı'I-Ktibtr'âc leyyitı bir senedle.]
7094- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik" mealindeki âyete (Enbiyâ, 107) göre: "O'na uyanlara O, hem dünyada, hem âhirette rahmet olacaktu-. Uymayanlar ise, O'nun rahmeti

sayesinde, diğer milletlerin başına geldiği gibi yere gömülme, denizde boğuima, maymuna dönme gibi felâketlerden muaf tutulacaklardır."
JTaberiînî, Mu'cemu'I-Kebfr'de zayıf bii senedle.|
7095- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "insanlardan kimi Allah'a yalnız bir yön-den kulluk eder" âyetine (Hac, 11) gelince şöyle yorumladı: "(Bedevilerden) kişi Medine'ye gelirdi; eğer hanımı erkek doğurmuşsa, atı da yavrulamışsa: 'Bu iyi dindir' derdi. Hanımı erkek doğurmayıp atı da yavrulamamış ise: 'Bu kötü dindir1 derdi." |Buhâri|
7096- Ali radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Kıyamet gününde davalaşmak için Al-lah'ın önünde diz çöken ilk insan ben olacağım." Râvi Kays ibn Abbâd dedi ki: "Onların (yani Bedir'de çatışan ilk grubun) hakkında şu âyet nazil olmuştur: "İşte Rablerİ hakkında birbirleriyle dava-laşan iki hasım taraf..." (Hac, 19) Dedi ki: "İşte Onlar Bedir günü birbirlerinin karşısına çıkan Ali, Hamza, Ubeyde bin el-Hâris tarafıyla, Şeybe bin Rebîa, Utbe bin Rebîa ve el-Velîd bin Utbe tarafıdır." [İkisi de Buhârî'yc aittir.]
7097- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) "Kim orada (böyle) zulüm ile haktan sapmak isterse ona acı azaptan tattırırız" âyetini (Hac, 25) şöyle tefsir etli: "Eğer bir adam orada inançsızlığa (küfre) kalkışırsa, Aden'de dahi olsa o adama Allah elim bir azap tattırır." fAhmeıl, Ebû Ya'Iâ ve Bezzâr.J
7098- (Abdullah) İbnü'z-Zübeyr radiyal-lahu anh'dan:
(Allalı Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kâ'be'ye (Kur'ân'da) Beyt-i Attk denilmesinin sebebi, zorbaların onunla başa çıka-mamasından ve her zaman ona karşı yenilgiye uğramalarındandır." |Tirmi/î|
7099- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke'den çıkartıldığı zaman, Ebû Beki" şöyle dedi; 'Peygamberlerini (yurdundan) çıkardılar. Şüphesiz bizler O'na aitiz ve yine O'na dönücüleriz. 'Bunun üzerine: 'Kendileriyle savaşılanlara (yani müminlere zulme uğramış olmaları sebebiyle savaş konusunda) izin verildi.'(Hac, 39) âyeti indi. Bundan savaş çıkacağını anladım. Savaş hakkında inen ilk âyet budur." [Tirmizî ve Nesâî]
7100- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! 'Verdiklerini kalpleri korku içinde verirler' mealindeki âyette (Mü'minûn, 60) sözü edilenler içki içip hırsızlık yapanlar mıdır?" Şu cevabı verdi: "Hayır ey Sıddık'ın fazı! Bilakis, onlar oruç tutup zekât verip de bu hayırların kendilerinden kabul edilmemesinden korkan kimselerdir." (Nitekim âyetin devamında şöyle buyuruyor:) 'İşte onlar hayırlarda yarış

yapanların ta kendileridir.' |Tirmi/.î]
7101- Ebû Saîd radiyallahu anlı'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) "Ateş onların yüzlerini yalar" âyeti (Mü'minûn, 104) hakkında şu yorumu yaptı: "Ateşin yakıp kavurmasından dolayı üst dudağı başının ortasına (tepesine) kadar çekilir, alt dudağı da ta göbeğine kadar sarkar."
(İkisi de Tirmizî'ye aittir.)
NÛR SÛRESİ
7102- Aınr bin Şuayb, babasından, o da dedesinden:
"Mersed b. Ebû Mersed adında bir adam vardı. Mekke'den (rnüslüman) esirleri alıp Medine'ye götüren kişi idi. Mekke'de Anâk adında bir kadın vardı, onun dostu idi.
Mekke'de esir bulunan bir müslüman da Medine'ye götüreceğini vaad etmişti. (Bundan sonrasını) Mersed anlatıyor: Mekke'ye geldim. Mehtaplı bir gecede Mekke'nin duvarlarından birisinin gölgesine indim. Derken Anâk geldi ve duvarın dibindeki gölgemin karaltısını gördü. Yanıma gelince beni tanıdı ve: 'Mersed'sin değil mi?'dedi.
'Evet' dedim.
'Merhaba, gel, geceyi yanımızda geçir!' deyince: 'Ey Anâk! Allah zinayı haram kılmıştır' dedim. Ben ona yüz vermeyince, şöyle bağırdı: 'Ey ahali! Bu adam esirlerinizi Medine'ye götürüyor,' Onun sesini duyan sekiz kişi beni kovaladı. Ben de takipçilerden kaçıp doğru bir mağaraya varıp sığındım. Gelip başımın üstünde durdular, beni görmüyorlardı. Başımın üstüne idrarlarını yaptılar. Allah beni onlardan gizledi. Sonra çekip gittiler. Ben de arkadaşımın yanına varıp, onu yüklendim. Ba-
yağı ağır bir adamdı. (Mekke'nin dışında) İz-hir adlı mevkiiye varınca elindeki kelepçeleri çözdüm. Onu taşıdım o beni çok yordu. Nihayet yorgun argın Medine'ye geldim.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gidip şöyle dedim: 'Ey Allah'ın Resulü! Anâk'la evleneyim mi?' Ses çıkarmadı, çok geçmeden: 'Zina eden erkek, ancak zina eden kadınla ya da müşrik bir kadınla evlenebilir. Zina eden kadını da ancak zina eden bir erkek ya da müşrik olan bir kişi alabilir' mealindeki âyet (Nûr, 3) nazil oldu. Onu bana okuyup şöyle buyurdu: 'Onunla evlenme!'" |Sünen ashabı|
7103- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Hilâl bin Ümeyye, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda, kendi hanımının Şerîk bin Şahma ile zina yaptığını iddia etti (iftira attı). Bu hadis liân bahsinde geçmişti. Bunun üzerine onun hakkında:
'Hanımlarını zina ile suçlayanlar...' mealindeki âyet (Nûr, 6-7) nazil oldu."

|Buhârî, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
7104- Zühri radiyallahu anh'dan:
"O da Urve bin ez-Zübeyr, Saîd bin el-Müseyyeb, Alkame bin Vakkâs ve Ubeydullah bin Abdullah bin Utbe bin Mes'ûd'dan İrk hâdisesini anlatan hadisi rivayet elti. O hadisede münafıklar Âişe'ye zina suçu isnad etmişlerdi de Allah onun masum olduğuna ve böyle bir şey yapmadığına dair âyet inzal etmişti.
Zührî diyor ki: O hadisi bana hepsi (dördü) rivayet ettiler. Bana bunu rivayet edenlerin kimisi kiminden daha kavrayıcı idi. Hülasa hepsinden Âişe'nin hadisini ezberledim. Rivayetler birbirlerini onaylıyordu. Bu hadislere göre Âişe şöyle anlattı:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sefere çıkacağı zaman, hanımları arasında kur'a çekerdi; kur'a kime çıkarsa onunla o çıkardı. Gene harplerden birine çıkacağı zaman, aramızda kur'a çekti, kur'a bana çıktı. Sefere be-
nimle çıktı. Bu sefer, Hicab (örtünme) âyeti nazil olduktan sonra idi. Ben deve sırımdaki tahtırevanımda taşınıyordum. Konak yerlerinde de onun içinde iniyordum. Nihayet sefere çıktık. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem harbi bitirdikten sonra dönmek için yola revan oldu. Medine'ye yakın bir yerde konakladık. Geceleyin bir müddet kaldıktan sonra hareket emri verildi. Hareket emri çıktığı sırada ben kalkıp kaza-i hacet için (tek başıma) ordudan uzaklaşmcaya kadar yürüdüm.
İşimi bitirip kervan yerine geri dönünce elimi göğsüme altım, baktım ki Yemenboncu-ğundan dizilmiş gerdanlığımı düşürmüşüm. Tekrar geri dönüp gerdanlığımı aramaya koyuldum. Onu aramak bayağı zaman almışlı. Beni taşıyan kafile, tahtırevanımı içinde olduğumu sanarak deveme yükleyip yola koyulmuşlardı. Çünkü o zamanda kadınlar az yemek yerlerdi ve şişman değildiler. Bu nedenle adamlar tahtırevanı kaldırdıklarında durumu farketmediler. Ben o zamanlar genç bir
kız idim. Onlar da deveyi önlerine katıp yola düşmüşler. Askerler epey yol aldıktan sonra nihayet gerdanlığımı buldum. Konakladıkları yere gelince, kimseyi bulamadım. Aradıklarında orada bulacaklarını düşünerek konakla-dığımız yere gittim.
Orada beklerken uyku bastırdı ve uyudum. Safvân bin el-Muattal es-Sülemî sonra Zekvânî olan bir adam, ordunun arkasından gidiyor, askerlerin unuttuklarını topluyordu.
(Safvân) geceleyin bulunduğum yere geldiğinde benim karaltımı orada gördü ve dikkat edince beni tanıdı. O, beni örtünme emrinden önce gördüğü için beni rahatlıkla tanıdı ve 'İn-nâ lillahi ve innâ ileyhi râciûn (= Biz Allah'a aitiz ve

Allah'a dönücüleriz)' dedi. Onun sesini duyunca ben uyandım. Hemen başörtümle yüzümü örttüm. Vallahi o bana: 'İnnâ lillahi ve innâ ileyhi râciûn' kelimesinden başka hiçbir söz söylemedi. Hiçbir söz de duymadım.
Eğilip devesini çökertti, binmem için devenin ön ayaklarına ayağıyla bastı, ben de he-
men devesine bindim. Devesinin yularını çekerek beni ordunun arkasından götürdü. Nihayet Öğle zamanı sıcak bastığında konaklayan orduya yetiştik. Artık benim bu durumum sebebiyle olan olmuştu.
Bu (iftira) işin(in) büyük kısmını Abdullah b. Übeyy b. Selûl üzerine almıştı. Nihayet Medine'ye vardık. Tam bir ay süreyle hastalandım. Medine'de dedikodu almış yürümüş, insanlar iftira atanların sözlerini dillerine dolaştırıyorlarmış. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelince; hastalandığım zamanlarda bana gösterdiği o eski ilgi ve şefkati artık o'nda göre-miyordum. Tabii bu benim sancımı ve üzüntümü daha da artırıyordu. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sadece içeriye girip selâm verip 'Nasılsın?' deyip çıkıyordu.
Bu durum beni şüphelendİrmişti. Ama bir kötülük hissetmemiştim. Nihayet iyileştikten sonra dışarı çıktım. Benimle beraber Ümmü Mistah da Menâsi' tarafına doğru çıktı. Bu yer bizim helâmızdı.
Tuvalet ihtiyacı açıkta giderileceği için geceden geceye çıkardık. Bu hadise, helaları evlerimize yakın inşâ etmemizden önce idi. Tuvalet hususunda âdetimiz ilk arapların âdeti idi. Tuvaletleri evlerimizin yanma yapmaktan eziyet duyardık.
Ben ve Ebû Ruhm İbni'l-Muttalib bin Abdi Menâfin kızı olan Ümmü Mistah beraber yürüdük. Annesi Sahr bin Âmir'in kızı idi, aynı zamanda Ebû Bekr'in teyzesi idi. Oğlu ise Mistah ibn Üsâse İbn Ab-bâd bin el-Muttalib idi.
İşimizi bitirip geri dönerken, Mistah'ın annesi örtüsü İçinde tökezledi ve şöyle dedi: "Kahrolası Mistah!"
Dedim ki: 'Çok kötü bir şey söyledin. Bunu Bedir'de bulunmuş bir adam hakkında mı söylüyorsun?' dedim.
Bunun üzerine bana iftira edenlerin sözlerini ve Medine'de çalkalanan dedikoduyu bir bir anlattı. O zaman tabii ki üzüntüme üzüntü katıldı, hastalığım daha da arttı.
Evime döndüğümde Allah Resulü sallalla-hu aleyhi ve sellem yanıma girerek 'Nasılsın?' diye hatırımı sorunca, bana ana-babamın evine gitmem için izin vermesini kendisinden rica ettim. Gidip durumu tam manasıyla onlardan öğrenmek istiyordum.
Bana izin verdi; hemen baba evine gidip anneme sordum:
'Anneciğim, insanların söyledikleri doğru mudur?'

'Sakin ol kızım, üzülme! Vallahi pek az güzel kadın vardn" ki, kendisini seven bir adamla evli olsun, ortaklan da bulunsun da, onun aleyhinde çok laf etmesinler.'
Kendimi şöyle demekten alamadım: 'Süb-hanallah! Demek ki halkın diline düştük.' O gece sabaha kadar ağladım, ne gözümün yaşlan dindi ve ne de gözüme uyku girdi.
Sabah olunca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ali ve Üsâme'yi çağırdı. Vahiy gecikince hanımı ile aynlması hususunda onlarla istişare etti. Üsâme, benim tertemiz bir kadın olduğumu böyle bir şey yapmayacağımı Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatırken şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! O senin hanımındır. Vallahi onun hakkında bildiğimiz sadece hayırdır, temizliktir, namuslu oluşudur.'
Ali ise şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Allah seni darda koymaz. Ondan başka çok kadınlar vardır. Fazla düşünme, cariyesine sor, sana doğrusunu söyler.'
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Berîre'yi çağırdı ve sordu: 'Ey Berîre! Onda (Âişe'de) seni şüphelendirecek bir şey gördün mü?' Şu cevabı verdi:
'Hayır ey Allah'ın Resulü! Seni Hak ile gönderene yemin ederim ki o böyle bir şey yapmamıştır. Ben onda hiçbir kusur görmedim. Sadece o çok gençtir, (o kadar saftır ki) ailesi İçin hamur yapar da uyuya kalır sonra bir oğlak gelip onun hamurunu yer. Hepsi o kadar.'
Bunun üzerine aynı gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem İbn Ubeyy bin SelûTün iftirasını hükümsüz kılmak için minbere çıkıp şöyle konuştu.
'Ailem hakkında yaptığı eziyet ve cefayı bertaraf edecek (ve iftiracıyı cezalandıracak) kimse yok mu?
O anlattıkları adamda (Sapan'da) iyilikten, namustan başka bir sey bilmiyorum. Ailemin yanına o, ancak benimle girerdi.'
Bunun üzerine hemen Sa'd bin Muâz ayağa kalkıp şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resu-lü! Vallahi ben onu cezalandınrım. Bu iftirayı eğer Evs'ten biri yapmışsa hemen boynunu vururum. Eğer kardeşlerimiz Hazrec'den biri yapmışsa bize emredersin, ona da aynısını yaparız.'Hazrec kabilesinin reisi olan Sa'd bin Ubâde de kalktı. Ümmü Hassan onun amcasının kızı idi. Kendisi ise salih bir adamdı, fakal kabilecilik duygusu ağır basmış olacak ki Sa'd bin Muâz'a çıkışarak şöyle dedi: 'Yalan söyledin. Sen onu öldüremezsin, buna gücün de yetmez.' Bunun üzerine hemen Useyd bin Hudeyr -ki o, Sa'd bin Mu-âz'ın amcazadesidir- kalkıp Sa'd bin Ubâ-de'ye şöyle dedi:
'Allah hakkı için sen yalan söyledin. Vallahi biz onu öldürürüz. Sen münafıkları

savunan bir münafıksın.' İki kabile böylece ayaklandılar; nerdeyse savaşacaklardı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, minberden onları devamlı olarak teskin etmeye çalışıyordu, nihayet sakinleşip sustular. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de ses çıkartmadı.
Öbür yandan ben bütün gün ağladım, göz yaşlarım dinmedi. Gözüme de uyku girmedi. O gece de sabaha kadar ağladım, uyuyamadım. Annem babam da benimle sabahladı. Tam iki gece, bir gün ağladım. Ağlamak nerdeyse ciğerimi parçalayacaktı. Ben ağlarken onlar da yanımdaydı. Derken Ensâr'dan bir kadm gelip izin istedi. İzin verdim, içeriye girdi. O da benimle beraber ağlamaya başladı.
Tam o anda Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem içeri girip selâm verdi ve yanıma oturdu. O iftiradan sonra o güne kadar hiç yanımda oturmamıştı. Tam bir ay olmuş, hakkımda vahiy gelmemişti. Oturduktan sonra şehadet kelimesini getirip şöyle buyurdu: 'Ey Âişe! Senin hakkında şöyle şöyle duydum. Eğer ma-sumsan Allah mutlaka senin masumiyetine dair âyet inzal edecektir. Eğer bir günah işle-mişsen Allah'tan mağfiret dile ve O'na tevbe et! Çünkü kul günahını itiraf edip de tevbe ettiği zaman Allah onun tevbesini kabul eder.'
Sözünü bitirdiği zaman yaşlarım dinmişti. Artık ağlamıyordum. Babama dedim ki: 'Allah Resulüne söylediği şeyler için sen cevap ver!1 Babam şöyle dedi: 'Vallahi Allah Resulünün sözlerine ne diyeceğimi ve nasıl cevap vereceğimi bilemiyorum."
Anneme döndüm: 'Anneciğim, haydi sen cevap ver! dedim. O da şöyle dedi: 'Vallahi Allah Resulüne ne diyeceğimi bilemiyorum.' Ben o zamanlar henüz küçük yaşta bir kadın olduğum ve Kur'ân'dan o kadar çok şey bilmediğim halde dedim ki: 'Vallahi siz insanların dedikodularına inanmış bir halde görünüyorsunuz. Bu, maalesef kalbinizde yer etmiş. Size dersem ki: "Ben böyle bir şey yapmadım, suçsuzum bana inanmayacaksınız. Yapmadığım halde yaptım, dersem -ki Allah yapmadığımı biliyor- beni tasdik edersiniz. Vallahi ben aramızdaki durumla ilgili Hz. Yusuf'un babasını 'Benim işim güzel sabırdan ibarettir ve sizin öne sürdüklerinize karşın Allah yardım edecektir' sözünden daha uygun bir misal bulamıyorum dedim." Ondan sonra dönüp yattım. Hem de gönül huzuru ile. İçimde Allah'ın beni temize çıkaracağı inancı vardı. Ancak hakkımda okunacak bir vahiy beklemiyordum. Benim gibi aciz bir kul hakkında Allah'ın vahiy göndereceğini sanmıyordum. İçimden belki Allah Resulü, bera-atİm hakkında bir rüya görür, diye geçiriyordum. Vallahi daha oradan hiç kimse çıkma-
dan, Peygamber'e vahiy geldiğini anladım. Çünkü alnı kış günü olduğu halde

terlemiş, inci taneleri gibi ter döküyordu. Pek sıkıntılı bir hali vardı. Üzerine inen vahyin ağırlığından dolayı o hali almıştı. Bu durum bitince Resûlullah güldü ve bana sevinç ve müjde dolu ilk kelimesi şu oldu:
'Ey Ai§e! Haydi Allah'a hamdet, senin masum olduğunu bildirdi. Müjde sana!'
Annem bana dedi ki: 'Haydi Allah'ın Resulüne kalk git!' Şu cevabı verdim:
'Vallahi ona kalkıp teşekkür etmem, Allah'tan başka hiç kimseye de teşekkür et-mem. Çünkü benim beraatım hakkında âyet gönderen O'dur. Beni o yüce mevlâm temize çıkartmıştır.'
Evet, Allah onun masum olduğunu, günah işlemediğim beyan eden âyetleri indirmişti. O âyetler şöyle başlıyordu: 'İftira edenler şüb-hesiz içinizden bir grubtur.'
Allah benim beraatım hakkında bu âyetleri indirince, Ebû Bekr şöyle dedi:
'Artık ben Mistah bin Üsâse'ye asla yardım etmem.' Kendisi yoksul ve akrabası olduğu için ona infak ederdi, devamlı olarak yardım elini uzatırdı. Bunun üzerine Allah şu âyeti inzal buyurdu: 'içinizden lütuf ve servet sahibi olanlar, yakınlarına, yoksullara ve Allah yolunda hicret edenlere vermemek için yemin etmesinler; affetsinler, geçsinler. Allah'ın sizi bağışlamasından hoşlanmaz mısınız? Allah hem Gafûr'dur, hem de Rahîm'dir.' (Nûr 22)
Bunun üzerine Ebû Bekr şöyle dedi: 'Ben, Allah'ın beni bağışlamasını severim.'
Ondan sonra dönüp tekrar Mistah'a yardım etmeye devam etti ve 'Vallahi ondan asla yardım elimi çekmem' dedi.
(Âişe). dedi ki: "Allah Resulü benim bu durumum hakkında Zeyneb bint Cahş'a da sordu, dedi ki: 'Ey Zeynep! Sen bu hususta ne biliyorsun, görüşün nedir?'
Zeynep şu cevabı verdi: 'Ey Allah'ın Resulü! Gözümü ve kulağımı (dedikodulardan) korurum. Vallahi, ben onun hakkında iyilikten başka bir şey bilmiyorum.'
O Peygamber'in hanımları içinde benimle boy ölçüşen kadın idi. Allah onu vera (ve takva) sayesinde iftira etmekten korumuştur. Kız kardeşi Hanine ise bu hususta ona katılmıyordu, onun için o iftira olayına karışanlarla birlikte kendisi de helak olup gitti."
İbn Şihâb der ki: "İşte o (dörtlü) grubun hadisinden bana ulaşan haber budur."
7105- Onun rivayetlerindendir: Âişe dedi ki: "İftiraya uğrayan bu adam (Safvân b. el-Muattal) dedi ki: 'Sübhanallah! Canım elinde olan Allah'a kasem ederim ki, bugüne kadar hiçbir kadının eteğini açmamı-şımdır (yani cinsî ilişkide bulunmamışım-dır).' Daha sonraları o adam Allah yolunda öldürülüp şehit düşmüştür."
7106- Onun rivayetlerinden:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, hutbeye çıkıp şehadet kelimelerini getirdikten sonra hakkımda şöyle dedi:
'İnsanlar içinde hanımıma iftira eden birtakım adamlar hakkında düşüncenizi söyle-yin! Allah'a yemin ederim ki ailemde kötü bir hareket görmedim. (İftiraya maruz) Adam da evime ancak ben evde iken girmiştir. Allah'a yemin ederim ki onun hakkında da kötü bir harekete şahit olmadım. Hangi sefere çıkmış-sam o da benimle beraber çıkmıştır.' Bunun üzerine Sa'd bin Muâz kalkıp şöyle dedi."
Benzeri rivayet; ayrıca onda şöyle geçer:
"O gün akşam olunca, bir ihtiyacım için Ümmü Mistah'Ia beraber dışarıya çıktım. Onun yürürken ayağı kayıp düştü. 'Kahrolsun Mis-tah!' dedi; ben de dedim ki: 'Ey ana! Bunu oğlun hakkında mı söylüyorsun?' sustu. Sonra ikinci kez ayağı kaydı, yine 'Kahrolsun Mİs-tahl'dedi. 'Ey ana! Bunu yine oğlun hakkında mı söylüyorsun?' dedim. Yine sustu.
Sonra üçüncü kez tökezleyip yine Mistah hakkında 'kahrolsun' deyince dayanamadım ve onu azarladım.
Bu sefer şöyle dedi: 'Vallahi ben onu senin namına söylüyorum.'
'Benim hangi işim için?'diye sorunca bana, olan bitenleri anlattı.
'Demek ki"öyle!' dedim.
'Evet vallahi' deyince, içimde çıktığım ka-zâ-i hacet hissini duymadan evime döndüm, hastalanıp yatağa düştüm."
Onda yine şöyle geçmektedir: "O kadar ağladım ki evin üstünde Kur'ân okumakta olan Ebû Bekr aşağı inip anneme 'Onun nesi var?' diye sordu. Annem de 'galiba hakkında söylenenleri duymuş', deyince, babamın gözleri dolu dolu oldu ve şöyle dedi: 'Yavrum, derhal evine döneceksin.' Ben de döndüm. Derken Allah Resulü gelip benim hakkımda hizmetçime sordu. O da şu cevabı verdi:
'Vallahi, onun bugüne dek hiçbir kusurunu görmedim, bilmedim, sadece iş yaparken uyuya kalır. Koyun gelip pişirmekte olduğu ekmeği veya yoğurduğu hamurunu yer de farkına varmaz. 'Ashabından biri onu (hizmetçiyi bu sözden dolayı) azarladı ve 'Allah Resulüne doğruyu söyle!' dedi ve hatta hizmetçi Berîre'yc o işi açıkça söyledi. Kadın bülün metaneliyle şöyle dedi: 'Vallahi kuyumcu kırmızı altın hakkında ne biliyorsa ben de Âi-şe'nin hakkında onu biliyorum, (o tertemiz bir kadındır)'
Onda ayrıca şöyle geçmektedir: "Babamla annem yanımdan, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem gelip girinceye dek ayrılama-dılar." Onda yine şöyle geçer:
"Zihnimde Ya'kub'un ismini aradım fakat bulamadım; onun için 'Yusuf'un babası'

dedim."
Onda şöyle geçmektedir: "Müjde ey Âise! Allah senin beraatini (tertemiz olduğunu) indirmiştir." Oldukça fazla öfkelenmiştim. Babam, annem bana dediler ki: "Haydi kalk! Allah Resulüne teşekkür et!" Dedim ki: "Hayır vallahi ne ona, ne de size kalkar, teşekkür ederim. Ben ancak ve ancak hakkımda masum olduğum beraatini indiren Allahıma hamdede-
rim. O iftirayı duyduğunuz zaman hiçbiriniz karşı çıkıp onu bertaraf etmeye çalışmadınız."
7107- Zührî dedi ki: Bana el-Velîd bin Ab-di'I-Melik: "(Hz.) Ali'nin, Âişe'ye iftira edenler arasında olduğunu duydun mu? diye sordu"
"Hayır! Yalnız bana Ebû Seleme bin Ab-durrahman, Ebû Bekr bin Abdurrahman İb-ni'1-Hâris bin Hişâm'dan Âişe'nin şöyle dediğini bildirdi:
'Ali, benim hakkımda susanlardan olmuştur.'"
7108- Onun rivayetlerindendir:
O, iftira atanlardan sadece şu isimleri zikretti: İbn Ubeyy, Hassan (b. Sabit), Mistah ve Hamne. Daha sonraları, Âişe, Hassân'm kendi yanında (bu sebeple) ayıplanmasını istemezdi. Ve onun hakkında derdi ki: "Şu (şiiri) inşad eden odur: 'Babam, annem ve namusum, Muhammed'in namusunu sizden korumak için feda olsun!'"
7109- Onun rivayetlerindendir: "Mesrûk dedi ki: Âişe'nin yanına girdim; Hassan yanındaydı. Ona (övgü dolu) şiirler söylüyordu: 'İffetlidir, akıllıdır; hiçbir şüphe ile itham olunamaz. Gafil kadınların etlerini yemeden aç sabahlar.-dedikodu yapmaz-'
Ona Âişe dedi ki: 'Lâkin sen böyle değilsin (yani iftiracıların yanında yer aldın).' Mesrûk ona (Âişe'ye) demiş ki:
'Öyleyse sen, onun senin yanına girmesine nasıl izin veriyorsun? Allah onun hakkında şöyle buyurmuştur: 'İçlerinden gnun (iftiranın) büyüğünü atan kimse var ya, onun için büyük azap vardır.' (Nûr, 11) Buna Âişe şu cevabı verdi: 'Körlükten büyük azap var mıdır?' Sonra sözlerine şunu da ilave etti:
'O Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'i (hicivleriyle) savunurdu.' [Buharı, Müslim, Tirmizî ve Nesâî.]
7110- Buhârî, Ümmü Rûmân'dan:
"Ben, (kızım) Âişe ile birlikte otururken Ensâr'dan bir kadın içeriye girdi ve (iftira atanları kastederek) şöyle dedi: 'Allah falana şöyle şöyle yapsın.' Ümmü Rûmân sordu:
'Sana ne oldu ki?'
Cevap verdi: 'Oğlum da bu sözü söyleyenler arasındadır.'

'Nedir o söz?'
'Şöyle, şöyle demişler' diye cevap verdi.
Âişe dedi ki: 'Bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem duymuş mu?'
'Evet' dedi.
'Ebû Bekr?'
Kadın: 'Evet' der demez Âişe hemen yere düşüp bayıldı. Ayüdiğı zaman ateşe yakalanmış, tir tir titriyordu. Elbisesini üzerine örtüp kapadım. Derken Allah Resulü sallallahu
aleyhi ve sellem geldi ve 'Bunun nesi var?'diye sordu. Ben de durumu kendisine: 'Ateş onu yakaladı. Tir tir titredi durdu' diye anlattım.
Şöyle buyurdu: 'Muhtemelen bu, konuşulmakta olan bir söz (iftira) sebebiyle olmuştur.'
'Evet' (öyle oldu).
Ondan sonra Aişe oturdu ve şöyle dedi: 'Vallahi eğer (yapmadığıma dair) yemin edersem, beni doğrulamazsmız, doğruyu söylersem beni mazur görmezsiniz. Benim durumum ile sizin durumunuz, Ya'kub ile oğullarının durumuna benzer. O şöyle demişti:
'Sizin anlattıklarınıza karşı kendisinden yardım istenecek tek varlık, Allah'tır.'(Yûsuf, 18).
7111- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sefere çıkmak istediği zaman hanımları arasında kur'a çekerdi." Benzeri hadis. Ayrıca onda şöyle geçer: "Safvân bana durumumu sordu, ondan yüzümü baş örtümle gizledim. Durumu-
mu bildirdim. Devesini yaklaştırdı, ön ayaklarına basıp devenin başını bana verdi. Nihayet elbisemi düzelterek deveye bindim. Sonra onu bıraktı, benimle yürümeye koyuldu. Nihayet Medine'ye öğlene doğru ulaşıp girdik." Aynca onda şöyle geçmektedir:
"Ümmü Mistah'a dedim ki: 'İbriği al, ona su doldurup onu Menâsi'a (tuvalete) götür!' Onu alıp çıktı. Ayağı kaydı, tökezledi." Benzeri rivayet.
7112- Diğer rivayet:
"Safvân bin el-Muattal, Hassan bin Sâ-bit'e kılıç elinde pusu kurdu. Ona bir darbe indirdi, Safvân darbeyi indirirken şöyle dedi: 'Al sana kılıcın keskin yerini. Ben bir köleyim, hicvedildiğim zaman cevap vermek için şair değilim. Fakat ben namus ve şerefimi koruyan, tertemiz ve kahraman okçulardan olduğum için intikam almasını bilirim.'
Hassan çığlık attı, insanlardan yardım istedi. Halk gelince, Safvân kaçtı. Hassan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip Safvân'ı şikayet etti. Peygamber

sallallahu aleyhi ve sellem ondan Safvan'ın saldırısını bağışlamasını istedi, o da bağışladı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hassân'a büyük bir hurma bahçesi, bir de Şîrîn İsminde bir cariye verdi. O cariye ona şair olan oğlu Abdurrahman'ı doğurdu."
Onda yine şöyle geçer: "İftira ehli hakkında birçok şiirler söylenmiştir.
Ebû Bekr kendisine Avf da denilen Mistah'a hitaben şöyle dedi:
"Ey Avf, Yazık sana! O hususta güzel sözler söylemeliydin? Kötü sözlere tamah etmekten uzak kalmalıydın öyle değil mi?
Kıskandıktan zaman, kötü söz söylemeyip, onlardan uzak durman lazım gelmez miydi?
Suçsuz kısrağa (taş ve benzeri şeyler) atarsan o kısrak sana boyun eğer mi, senin kadrii kıymetini bilir mi?
İftira atan kötüler içinde bulundunuz. Sözlerin en çirkinini, en korkuncunu nasıl da uydurdunuz?
Allah, onun tertemiz olduğuna, dediklerinizden tamamen berî bulunduğuna dair İndirdi Kur'ân'ını.
Sizlere ve sizin tinerinizde olanlara gösterdi burhanını.
Avf, şimdi yaptıklarının hesabını Allah'a versin. Yaşarsam, ona vereceğim cezaları kendi gözleri ile görsün.
Ona öyle bir ceza vereceğim ki hem kendisine, hem de cümle âleme ibret ve Öğüt verici bir ders olacak, herkes gibi o da cezasını bulacak."
Ümmü Sa'd bin Muâz şu şiiri söyledi:
"Evs'in genci-yaşlısı, büyüğü-küçüğü tüm nesli, S iddik'm kızının namuslu, şerefli, iffetli olduğuna, dosdoğru bulunduğuna tanıklık etmiştir.
Açık yerde olsun tenha ve kimsenin görmediği yerlerde olsun o, Allah'tan korkmuş ve namusunu korumuştur.
Bu, Allah'ın kendisine verdiği en büyük bir lütfü ve nimetidir. Bundan hiç kimse şüphe etmemelidir.
Ruh ve beden yapısı olarak o, kadınların en doğru olanıdır. Soy ve neseb cihetinden onun seviyesine çıkabilecek kimse var mıdır?
Sa'd ve ona bu iftirayı atanlar keşke bunu yapmasalardı, haddi aşıp zalim davranmasa-lardı."
Hassan da şu şiiri inşâd edip özür beyanında bulunmuştur:
"İffetlidir, akıllıdır; hiçbir şüphe ile itham olunmaz. Gafil kadınların etlerini yemeden aç sabahlar.
Din ve mansıb bakımından insanların en iyisi olan, hidayet, şeref ve fazilet peygamberinin o tertemiz eşidir."

Sözlerine devamla nihayet şöyle demiştir:
"Söylediklerimden benden nakledilenler varsa, kamçımı parmaklanma kaldırmadım.
Senin hakkında söylenenlerin ne aslı vardır ve ne astan. Tüm insanlar ve zaman buna şahittir."
Kaba davranıp o iftirada bulunanlar hakkında İse şöyle demiştir:
"Abdullah zaten neye lâyık ise onu tattı. Peygamber'in iffetli hanımına iftira attı.
Hamne ve Mis tali da ondan geri durmadı. Ona katılıp yapacaklarını yaptı.
Peygamberlerinin iffet sembolü hanımına iftira attılar.
Arş'in sahibi Rablerinin öfkesini üzerlerine çektiler.
Yaydıkları dedikodu ve biçimsiz laflarla Allah Resulünü üzdüler, nihayet kendileri de rezil ve rüsvay olup belâlarını buldular."
[Taberânî, Mu'cemu' I-Kebîr'de]
7113- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sefere çıkmak istediği zaman hanımları arasında kur'a çekerdi. Benû'l-Mustalik savaşında kur'a Âişe'ye çıktı.
Gecenin ortasında Âişe, tuvalete çıktı; def-i hacet esnasında gerdanlığını kaybetti. Boynunda onu bulamayınca aramaya gitti. Benzeri rivayet.
Ayrıca onda şöyle geçmektedir: "Safvân bin el-Muattal, ordunun arkasından gider, düşürülen maşrapa, azık heybesi, ibrik gibi şeyleri alır ve onları (bir sonraki konaklama yerine) taşırdı." Âişe hadisinin benzeri bir hadis.
[Bezzâr.]
Ayrıca Taberânî, Mu'cemu'l-Kebtr'd&, İfk hadisini Âişe'nin rivayetine benzer bir şekilde, İbn Abbâs'tan metruk bir râvi kanalıyla ve Ömer'den hadis uyduran bir râvi vasıtasıyla nakletmişlerdir.
7114- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Kıyamet gününde Allah Aişe'ye iftira edenlere, tüm mahşer halkının gözü önünde seksener kamçı vurarak cezalandıracaktır, içlerinden muhacirlerin bağışlanmasını Rabbi-mizden isteyeceğiz. Bunun için de ey Aişe senden izin isteyeceğiz." Bunu Âişe duyunca ağladı ve şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü! Seni Hak ile gönderene yemin ederim ki, senin sevincin, bana benim sevincimden daha sevimli ve değerlidir." Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem tebessüm edip şöyle buyurdu: "Babasının kızı."
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebtr'de zayıf bü senedle.]
7115- el-Hakem bin Utbe'den:

İnsanlar Âişe için yayılan dedikoduyu çoğaltınca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Âişe'yi çağırttı. Âişe bu durumu şöyle anlatmaktadır:
"Hasta olmadığım halde titreyerek Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e geİdİm. Dedi ki:
'Ey Aişe! İnsanlar senin hakkında neler diyorlar?' Şöyle cevap verdim:
'Seni hak ile gönderene yemin ederim ki, semadan vahiy inene kadar, senden özür dile-miyeceğim.' Bunun üzerine Allah onun beraatı (masumluğu) hakkında Nur sûresinden lam onbeş âyet indirdi. Sonra el-Hakem, ilgili âyetleri '...murdar kadınlar, murdar erkekler için; murdar erkekler de murdar kadınlar için; iyi kadınlar iyi erkekler için; iyi erkekler de iyi kadınlar içindir" mealindeki âyete (Nûr, 26) ulaşıncaya kadar okudu. Ve şöyle dedi: 'Kadınların murdarları (kötüleri) erkeklerin pisleri (murdarları) içindir; erkeklerin murdarları da kadınların murdarları içindir. İyi kadınlar da iyi erkekler içindir.'
[Taberânî, Mu'cemıı'I-Kebîr"de miirsel olarak.]
Onun Katâde'den rivayeti: "Murdar söz ve davranışlar, çirkin ruhlu insanlara yaraşır."
7116- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Benim masum olduğuma ait âyetler inince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem minbere çıkıp günahsız olduğumu belirtti ve Kur'ân âyetlerini okudu. Emretti, iki adam ile bir kadını (iftira ettiklerinden dolayı) şer'î cezaya çarptırdı. Üçüne de o cezayı sırtlarına kamçı vurdurmak şeklinde uygulattı." [Tirmizî]
7117- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah ilk muhacir hanımlarını esirgesin! 'Başörtülerini yakalarına .sarkıtarak başlarının üzerine koysunlar (örtsünler)'mealindeki âyet (Nûr, 31) nazil olunca örtülerini (kenarından) kesip onunla yüzlerini de örttüler." [Buhârîve Ebû Dâvud.|
7118- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Mü'min kadınlara söyle gözlerini (bakıl-ması yasak olan şeylere karşı) yumsunlar" mealindeki âyet (Nûr, 31) hükmünü daha sonra gelen bir âyet (kısmen) neshetti: "Evlenme umudu kalmayan yaşlı kadınlar" (Nûr, 60) (istisna edildi) [Ebû Dâvud]
7119- Câbir radiyallahu anh'dan: "Abdullah bin Ubeyy bin Selûl, cariyesine şöyle dedi: 'Git biraz fahişelik yap (ta para kazan)!' Bunun üzerine Allah: 'Namuslu kalmak isteyen cariyelerinizi zinaya zorlamayın!'^mealindeki âyeti (Nûr, 33) inzal buyurdu."
7120-Diğer rivayet:
"İbn Ubeyy (bin Selûl), Müseyke adındaki cariyesiyle, Ümeyme adındaki cariyesini fahişeliğe zorlardı. Bunun üzerine gelip onu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e şikayet ettiler. Ve şikayeti müteakip şu âyet nazil oldu: 'İffetli

olmak isteyen cariyelerinizi fuhşa zorlamayın!' (Nûr, 33)
[Ebû Dâvud ve aynı lafızla Müslim.]
7121- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "O, çarşıda, ezanı duyar duymaz mallarını bırakarak namaza koşan bir- takım insanlar gördü. Şöyle buyurdu: Allah'ın haklarında inzal buyurduğu: 'Ne bir ticaret ve ne de alış veriş onları Allah'ın zikrinden alıkoymaz' âyeti (Nûr, 37), işte onlar hakkındadır."
|Taberânî, Mu'cema'l-Kebfr'de İsmi belirtilmemiş bir râvi kanalıyla.]
7122- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Iraklılardan bir grup insan ona (İbn Abbâs'a) şöyle dedi: "Ey İman edenler! Köleleriniz —içeriye girerken— sizden izin istesinler" mealindeki âyet (Nûr, 58) hakkında ne dersin
ki, Allah bize izin almayı emrediyor; fakat hiç kimse bunu gereği gibi uygulamıyor."
İbn Abbâs şu cevabı verdi: "Allah Ha-lîm'dir, mü'minleri esirgeyicidir, onları örtmeyi sever. İnsanların evlerinde o zaman perdeler yoktu. Kişi, karısının üstündeyken, hizmetçisi. Çocuğu ya da adamın yetîmesi içeriye dalıp girerdi. Onun için o avret ve mahrem durumlarda onların içeriye girmeleri için izin istemeleri bu âyette emredildi. Böylece Allah, onlara örtü ve hayır ihsan etti. Ancak ne var ki, hâlâ bu emirle amel eden tek bir kişi görmedim."
7123-Diğer rivayet:
"İnsanların çoğu izin isteme âyetine riayet etmedi. Ben şahsen bu cariyeme içeriye gireceği zaman izin istemesini emrediyorum."
[Ebû Dâvud]
7124- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'-dan:
"Allah her şeyi hakkıyla bilendir" mealindeki âyete (Nûr, 64) gelince; ben, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu âyeti Nûr sûresinin sonunda okuduğunu ve parmaklarım da gözlerinin altına koyarak şöyle dediğini gördüm: "Ve Allah, her şeyi hakkıyla görendir,"
[Taberânî, Mu'cermt'l-Kebîr'de Ieyyin bir senedle.]
FURKÂN, ŞUARA, NEML, KASAS VE ANKEBÛT SÛRELERİ
7125- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Zalimin ellerini ısıracağı gün" mealindeki âyet (Furkân, 27) hakkında şöyle dedi:
"(Sözü edilen) zalim, Ukbe bin Ebî Mu-ayt'tn. 'Diyecek ki: Keşke Peygamber'le beraber bir yol edinseydim; keşke fülanı kendime dost edinmedeydim!' mealindeki âyette (Furkân 28) Umeyye bin Halef, kimine göre ise Ubeyy kastedilmiştir."
7126- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ukbe bin Ebî Muayt bir yemek yaptı ve Kureyş eşrafını davet etti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de

aralarindaydı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ukbe bin Ebî Muayt1 in şehadet ve tevhid kelimesini getirip müslüman olmadıkça, yemek yemiyeceğini ileri sürdü. O da onun emrini (o an için) yerine getirdi. Sonra onun yanma arkadaşı Ubeyy ya da Umeyye geldi. Şöyle dedi:'Sen atalarının dinini bırakıp müslüman mı oldun?'
'Hayır; lâkin evimden, yemek yemeden çıkmasından korktum, onun için böyle yapmak zorunda kaldım.' Şöyle dedi: 'onun yüzüne tükürmeden, senden asla razı olmam." Ukbe de bunu yaptı. Yaptı ama, Bedir günü kâfir olarak hedef alınıp öldürüldü."
[İkisi de Rezîn'e aittir.]
7127- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Sordum, ya da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e soruldu:
"Hangi günah en büyüktür?" Cevap verdi: "Sem yarattığı halde Allah'a eş koşman." Dedim ki:
"Bu büyük günahtır. Peki ondan sonra en büyük günah hangisidir?"
"Geçim sıkıntısından korkup öz evladını öldürmen."
"Sonra hangisi?"
"Komşunun karısıyla zina etmen" buyurdu. Nihayet onun sözünü tasdik eder mahiyetle olarak şu âyet nazil oldu: "Onlar, Allah'ın yanında başka tanrı edinip ona tapmazlar. Allah'ın yasak kıldığı cana haksız yere kıymazlar, zina etmezler." (Furkân, 68)
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]
7128- İbn Abbas radiyallahu anh'dan:
"Ve önce yakın hısımlarını uyar!" mealindeki âyet (Şuarâ, 214) indiği zaman, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Safa tepesine çıkıp şöyle seslenmeye başladı: "Kureyş boylan olan ey Fihroğullan, ey Adiyyoğulları!"
Bu sesi duyduklarında herkes gidip orada yerlerini aldı. Gidemeyenler elçi gönderip onu dinletti. Ebû Leheb ve Kureyş geldi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: "Eğer size, vadide düşman vardır, size hücum edip sizi yağmalayacaktır" dersem bana inanır mısınız?" "Evet, çünkü bugüne kadar senin yalan söylediğini görmedik, duymadık."
"Ben sizi gelecek olan şiddetli bir azaba karşı uyarıyorum" deyince, Ebû Leheb şöyle dedi: "Helak olasıca, sen bugün bizi bunun için mi topladın?" Bunun üzerine: "Ebû Leheb'in elleri kurusun; kendisi de kurudu. Malı ve kazandığı kendisine fayda vermedi" mealindeki âyetler nazil oldu.
7129- Diğer rivayet: "Dağa çıkıp 'Baskın var!' diye seslendi."
7130- Diğer rivayet:

"Önce, en yakın hısımlarını uyar!" mealindeki âyet (Şuarâ, 214) nazil olunca, dedi ki: "İçinde seçkin kimselerin de bulunduğu yakın akrabanı (uyar)." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî|
7131- Onların ve Nesâî'nİn Ebû Hurey-re'den rivayetleri:
"Önce en yakın hısımlarını uyar!" mealindeki âyet (Şuarâ 214) nazil olunca, şöyle dedi: "Ey Kureyş topluluğu! —ya da buna benzer bir kelime— Kendi nefsinizi Allah'tan satın alınız! Benim size (Allah'ın azabından kurtarmak gibi) hiçbir faydam yoktur.
Ey Abdulmuttalipoğlu Abbâs, benim sana hiçbir yararım yoktur.
Ey Muhammed kızı Fâtıma, benden istediğin kadar (para ve) mal iste; fakat ben Allah'a karşı sana bir şey yapamam."
7132- Diğer rivayet:
"Kureyş'i çağırdı, toplandılar. Onlara kimini ismen zikrederek, kimine de umumî hİ-tap ederek tebliğde bulundu.
'Ey Ka'b bin Lüeyoğulları, kendinizi cehennemden kurtarın! Ey Murre bin Kâ'boğul-lan, kendinizi ateşten kurtarın! Ey Abd-i Şemsoğulları, kendinizi ateşten kurtarın! Ey Abd-i Menâfoğulları, kendinizi ateşten kurtarın! Ey Hâşimoğullan, kendinizi cehennemden kurtarın! Ey Fâtıma, kendim ateşten kur-tar! Ey Abdülmuttaliboğulları kendinizi cehennemden kurtarın. Çünkü ben şahsen Allah'a karşı size bir şey yapamam; ancak akrabalık sebebi ile bir şeyler yapmağa elimden geldiği kadar çalışırım.'
7133- Diğer rivayet:
Bunun lafzı da bir öncekine benzemektedir, ancak onda her birine, "Size, Allah'a karşı ne bir zararım, ne de bir yararım dokunur" dediği geçmektedir.
7134- Müslim, Kabîsa bin Muhârik ve Züheyr bin Amr'dan:
Dediler ki: "Sen (önce) en yakın hısımlarını uyar!" mealindeki âyet nazil olunca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, dağın eteğine gitti. En yüksek kayasının üstüne çıkıp yüksek sesle şöyle seslendi: "Ey Abd-i Menâf oğulları! Sizi uyarıyorum. Ben sizin için düşmanı görüp, düşman benden önce gitmesin düşüncesiyle ailesine koşup 'Baskın var!'diyerek ailesini uyaran bir adam gibiyim."
7135- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Şairlere ancak azgınlar (sapıklar) uyar" mealindeki âyetin (Şuarâ, 224) hükmünden Allah: "iman edip yararlı işler işlemeyen ve Allah'ı çokça ananlar" ı (Şuarâ, 227) istisna etti. [Ebû Dâvud]
7136- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)

"Dâbbetü" l-arz, elinde Süleyman' in mühü-rü ve Musa'nın asası olduğu halde çıkacak. Musa'nın asası ile mü'minin yüzünü parlatacak. Kâfirin burnunu ise mühürleyecek. Hatta aynı sofrada yemek yiyenlerden biri ötekine 'Sen ey mü'min! sen ey kâfir' diyecek." [Tirmizî]

7137- Saîd bin Cübeyr radiyallahu anh'dan:

el-Hîre ehlinden bir yahudi bana sordu: "Söyle bakalım, Mûsâ (Kasas 28 ve 29. âyetlerde bahsi geçen) kendisine (Şuayb tarafından) teklif edilen sürelerin hangisini tamamladı?" "Ben bilmiyorum. Arapların bilginine gidip sorayım" dedim.

Sonra İbn Abbâs'a gidip sordum; şöyle dedi: "İki sürenin en uzun ve güzelini tamamladı. Çünkü Allah elçisi olan bir şey söylediği zaman yapar."

7138- Ukbe bin el-Münzir radiyallahu anh'dan:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e: "Mûsâ kendisine tanınan sürelerden hangisini tamamladı?' diye sorduklarında "En iyisi ve en uzununu!" diye cevap verdi.

Sonra şöyle buyurdu: "Mûsâ Şuayb'dan ayrılırken, karısına, babasından yaşayabilecekleri kadar koyun vermesini istemesini emretti. Şuayb, onların da o yıl doğan en güzel koyunlarından verdi. İleri geçen her koyunun iki yanına Mûsâ asasıyla vurdu. Onların da hepsi çeşitli renklerde, ikişer üçer, ne meme delikleri geniş ne de dar ve muhtaç bırakmayan koyunlar doğurdular."

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem devamla şöyle buyurdu: "Siz Şam'ı fethettiğiniz zaman, onlardan kalanları göreceksiniz. Onlar Sâmiriye koyunlarıdır."

[Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]

7139- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem): "Mûsâ (Şuayb'ın) kızlann(ın) hangisiyle evlendi?" diye sana sorulursa "küçüğüyle" de. Ki o babasının (Şuayb) yanına gelerek "Baba onu ücretle (çoban) tut!" (Kasas, 26) demişti. (Şuayb da ona) dedi ki: "(Kızım) Onun (Mû-sâ'nın) güçlü oluşunu nasıl anladın?"

"Büyük bir kayayı kucaklayıp kuyunun üzerine bıraktı" diye cevap verdi.

"Ya emniyetli, güvenilir bir kişi olduğunu nasıl fark ettin?" Bana: "Önümde yürüme, arkamdan yürü!"demesinden.

|Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu's-Sağîr vel-Evsaf \& daha uzun bir metinle.]

7140- Rifâa el-Kurazî radiyallahu anh'dan: "Şu âyet, içlerinde benim de bulunduğum

on grub hakkında nazil oldu: 'And olsun ki biz vahyi ard arda onlara yetiştirdik; belki düşünürler.' (Kasas, 56) [Taberani , Mu'cemu'l-Kebir'de.]

7141- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Şüphesiz sen, dilediğini hidayet edemezsin" mealindeki âyet (Kasas, 56), Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem hakkında; (Amcası) Ebû Tâlib'i ısrarla müslüman yapmaya
çalıştığı için nazil olmuştur, [Müslim ve Tirmizî]
7142- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Seni elbette "ma'ad"a (döndürülecekyere) döndüreceğiz" mealindeki âyette (Kasas, 85) geçen: "ma'ad" Mekke'dir. [Buhari]
7143- Taberânî'nin Mu'cemu' l-Kebîr'inde ise döndürülecek yer "Cennet" şeklinde geçmektedir.
7144- Diğer rivayette döndürülecek yer, "Ölüm" olarak yorumlanmıştır.
7145- Ebû Ya'lâ, Ebû Saîd'den: "Onunma'ad'ı; âhireti, demektir."
7146- Ümmü Hâni' radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) (Lût kavmi hakkında nazil olan) "Ve toplantılarınızda çirkin işler yapmaya devam edecek misin" âyeti (Ankebût, 29) hakkında
şöyle buyurmuştur: "O yerin ahalisine çakıl atarlar ve onlarla alay ederlerdi."
[Tirmizî]
7147- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Namaz, hayâsızlıklardan ve münkerden
alıkor" mealindeki âyet (Ankebût, 15) hakkında şöyle dedi: "Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip: "Falan adam, gece namaz kılıyor, sabah olunca hırsızlık yapıyor" dedi. "Bir gün gelir (namazda) söyledikleri onu hırsızlıktan alıkor" buyurdu. [Ahmed.J
7148- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
O, "Allah'ı zikretmek şüphesiz en büyüktür" kavli celîlini (Ankebût, 45) şöyle yorumladı:
"Kulun Allah'ı dili ile zikretmesi, büyük (ibadet)tir. Günaha yöneldiği zaman, Allah'tan korkmasından dolayı günahı bırakması ve diliyle zikretmesi, günah olan fiili işleyerek diliyle zikretmesinden daha büyüktür."
[Rezîn]
RUM, LOKMAN, SECDE VE AHZÂB SÛRELERİ
7149- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Bedir günü Rumlar Persleri mağlup etti. Bu durum mü'minlerin pek hoşuna gitti. Bunun üzerine (Eliflâm mîm. Gulibettir-rûm =) Elif lâm mîm, Rumlar en yakın bir yerde yenildiler. (Halbuki onlar bu yenilgiden sonra birkaç yıl içinde galip geleceklerdir. O gün mü'minler de sevineceklerdir)" (Rum, 1-4) mealindeki âyet nazil oldu. Bunun üzerine Rumların Persleri yenmesiyle mü'minler pek sevindiler."
Tirmizî ve dedi ki: (râvi) Nasr bin Ali "(ga-lebet =) galip geldiler" şeklinde okudu. [Tirmizî]

7150- Neyâr bin Mükerrem el-Eslemî radiyallahu anh'dan:
"Eliflâm mîm. Rumlar (Arapların bulunduğu bölgeye) en yakın bir yerde yenilgiye uğradılar. Halbuki onlar, bu yenilgilerinden sonra birkaç (3-9) yıl içinde galib geleceklerdir.." âyeti (Rûm, 1-4) nazil olduğu zaman, Farisîler Rumları yenmiş durumdalardı. Müslümanlar, Rumların galip gelmesini istiyorlardı. Çünkü kendileri ve onlar Kitab ehli idiler. Bu hususta Allah teâlâ şöyle buyurdu: "O gün mü'minler Allah'in verdiği zaferle sevinecekler. O dilediğine yardım eder, Azîz olan da O, Rahîm olan da O'dur."
Kureyş ise, Farisîlerin galip gelmesini istiyordu. Çünkü kendileri ve onlar kitab ehli değildiler (putperesttiler). Öldükten sonra dirilmeğe de inanmazlardı. Bu âyet nazil olunca, Ebû Bekr çıkıp Mekke sokaklarında "Elif lâm mîm. Rumlar mağlup oldular... birkaç yıl içinde galip gelecekler." âyetini okuyarak haykırmaya başladı.
Bunun üzerine Kureyş'ten birtakım adamlar: "Dostun (Muhammed), birkaç yıl içinde Rumların Farisîleri yeneceklerini mi söylüyor? Var mısın bu hususla bahse?" Ebû Bekr: "Evet varım" dedi. Bu hadise, bahse girmenin haram kılınmasından önce idi.
Ebû Bekr'le müşrikler bahse girdiler. Ortaya bir şeyler koyup üzerinde anlaştılar. Ebû Bekr'e dediler ki: "Üç seneden dokuz seneye kadar demek olan bıd' (birkaç) kelimesini kaç sene olarak tayin edeceksin? Seninle bizim aramızda bahsin son bulacağı ortalama bir müddet de tayin edebilirsin."
Böylece karşılıklı altı yıla razı oldular. Altı sene geçmesine rağmen Rumların galip gelmediğini görünce, müşrikler Ebû Bekr'in kararlaştırılan miktarı aldılar. Yedinci sene girince, Rumlar İran'lılara galip geldiler. Bunun üzerine mü'minler: "Neden altı sene dedin?" diye Ebû Bekr'i ayıpladılar. Ebû Bekr ise şu cevabı verdi: "Çünkü Allah:' (bıd'=) bir kaç sene' buyurmuştu."
İşte o zaman birçok müşrik müslüman oldu. [Tirmîzî]
7151- Ebû Rezîn radiyallahu anh'dan: "Nâfi' bin el-Ezrak, İbn Abbâs'la tartış-arak: 'Allah'ın Kitâb'ında beş vakit (namazı) bulabiliyor musun?' dedi.
İbn Abbas 'Evet' deyip şu âyeti okudu: Akşamlarken, sabahlarken, öğlen ve ikindi vaktinde, —ki göklerde ve yerde haınd O'na mahsustur—teşbih edin, namaz kılın!" (Rûm, 17-8) 'Akşamlarken kavlinden'akşam namazı, 'sabahlarken' kavlinden sabah namazı, 'öğlen vakti' derken öğle namazı, 'ikindi vaktinden' de ikindi namazı anlaşılmaktadır. Diğer bir yerdeki 'Ve nün ba'di salâti'l-işâi'dm. (Nûr 58) ise yatsı namazı anlaşılmaktadır."
[Taberânî, Mu'cemu'i-Kebir'de zayıf bir senedle.]
7152- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Gayb anahtarları beştir." Sonra şu âyeti okudu: "Kıyametin ne zaman kopacağı bilgisi Allah kalındadır..." (Lokman, 34) [Buhârî|
7153- Enes radiyallahu anh'dan: "Yanları yataklardan uzaklaşır (korku ve ümit ile Rablerine dua ederler)" mealindeki âyet (Secde, 16), ateme (yatsı) denilen namazı beklemek hakkında nazil olmuştur. [Tinriizî]
7154- Ebû Dâvud:
"(Enes) dedi ki: 'Akşamla yatsı arasında müslümanlar nafile namazı kılarlardı. (Bu âyet bunun üzerine nazil oldu)'
el-Hasan(u'l-Basrî) ise bu âyeti gece (te-heccüd) namazı ile tefsir etti."
7155- Ubeyy bin Kâ'b radiyallahu anh'dan:
"O, 'Belki yollarından dönerler diye, and olsun onlara büyük azaptan önce yakın azabı tattırırız' mealindeki âyeti(nde geçen yakın azabı) (Secde, 21) dünya belâları, Rum ve Batsa (şidetli darbe) veya Duhan(duman)la tefsir etti. 'Veya' şüphesi (râvi) Şu'be'ye aittir." [Müslim]
7156- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ebû Zabyân ona dedi ki: 'Allah, kişinin içinde iki kalp yaratmamıştır' meâlineki âyet (Ahzâb, 3) hakkında ne dersin?' Cevap verdi: 'Bir gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kalkıp namaz kılarken zihnine bir şey takıldı. (Arkasında namaz kılmakta olan) münafıklar bu yüzden: "Onun İki kalbi vardır. Biri sizinle beraberdir, ötekisi ise onlarla beraberdir' dediler. Bunun üzerine 'Kişinin içinde Allah iki kalp yaratmamıştır'mealindeki âyet nazil oldu.' |Tirmizî|
7157- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: 'Onları (gerçek) babalarına nisbet ederek çağırın!' âyeti (Ahzâb, 5) igninceye dek biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in azatlısı olan Zeyd bin Hârise'ye Muhammed'in oğlu Zeyd (Zeyd b. Muhammed) diye çağırırdık." (Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
7158- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hiçbir mü' min yoktur ki, dünyada da âhi-rette de ben ona herkesten daha yakın olmayayım, isterseniz (bu hususta) şunu okuyun: 'Peygamber mü'minlere kendi öz nefislerinden de daha yakındır.' (Ahzâb, 6) Bir mü'min (vefatında) mal bırakırsa, vârisleri (asabesi) ona vâris olsunlar. Borç veya bakıma muhtaç birini bırakmışsa gelsin, (borcu bana aittir), ben onun mevlâsıyım." |Buhârî ve Müslim]
7159- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Üstünüzden ve altınızdan geldikleri zaman.." âyeti (Ahzâb, 10-11), Hendek savaşı İle İlgilidir. [Buhârîile Müslim.]
7160- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Eğer Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,

vahiyden bir şey gizlemiş olsaydı şu âyeti gizlerdi: 'Ey Muhammed! Allah'ın (İs-lâm'la) nimet verdiği ve senin de (azat etmekle) nimetlendirdiğin kimseye (Zeyd'e) 'Karını bırakma, Allah'tan sakın' diyor, Allah'ın açığa vuracağı şeyi (yani boşadığı taktirde onun karısı olan Zeynep' le evlenme isteğini), içinde saklıyordun... yerini bulacaktır.' (Ahzâb, 37)
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Zeyd'in boşadığı karısı Zeynep'le evlendiği zaman, 'Muhammed oğlunun karısını aldı" dediler. Bunun üzerine: 'Muhammed hiçbirinizin babası değildir..' mealindeki âyet (Ahzâb, 40) nazil oldu.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onu (Zeyd'i) daha küçük iken evlat edinmişti. Büyüdüğü zaman herkes ona: 'Muhammed'in oğlu Zeyd' diye çağırmaya başladı. Bunun üzerine:
'Onları babalarına nisbet ederek çağırın! .... dostlarınızdır' âyeti (Ahzâb, 5) nazil oldu. 'Falanın mevlâsı filan! Filanın kardeşi falan!' diye çağırın! Bu davranış Allah katında daha doğru ve daha adaletlidir. [Tirmizî]
7161- Enes radiyallahu anh'dan:
"Zeyd bin Harise gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e hanımını şikayet ediyordu; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de ona: "Esini tut (boşama), Allah'tan sakın!' diyordu. (Enes) Dedi ki: 'Eğer Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kendisine inen vahiyden bir şey gİzleseydi bu âyeti gizlerdi. Onun için o (Zeynep), Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in diğer hanımlarına karşı övünür ve şöyle derdi: 'Sizi onunla aileleriniz evlendirdi. Beni ise Allah yedi kat göklerin
7162- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (Medine'ye) geldiği zaman o (Enes) on yaşında imiş. Dedi ki: Annelerim beni Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e hizmet ettirirlerdi. Ben ona tam on sene hizmet ettim. O öldüğü zaman ben yirmi yaşındaydım. Hicâb (örtünme) meselesini ben herkesten daha iyi bilirdim.
İndirilen hicâb emrinin ilki Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Zeyneb bint Cahş'la evlenmesi zamanında oldu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Zeynep'e güvey oldu. Akabinde İnsanları yemeğe davet etti.
Gelen konuklar yemeklerini yediler, bir kısım insanların dışında hepsi yemekten sonra dışarıya çıkıp dağıldılar. O kalanlar orada bekleyip epey zaman çıkmayınca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kalkıp çıktı, ben de ardından artık herkes çıksın diye, çıktım. O yürüdü, ben de yürüdüm. Nihayet Âişe'nin odasının kapı eşiğine geldi, belki çıkmışlardır, diye geri döndü. Ben de onunla geri döndüm. Eve gelince, adamların orada halâ oturduklarını gördü. Tekrar geri

döndü ve ben de döndüm, Aişe'nin kapısının eşiğine varınca, onların artık çıkmış olacaklarını tahmin etti, geri döndü ve ben de onunla geri döndüm. Baktım ki onlar çıkıp gitmişler. Arlık rahat etmişti. Benim ile kendi arasına bir perde çekti. Ve hicâb âyeti (Ahzâb, 53) nazil oldu."

7163- Onun rivayetlerindendir:

"Ben hicâb hakkında herkesten çok bilgi sahibi idim. Hatta Ubeyy bin Kâ'b bile onu benden sorardı."

7164- Onun rivayetlerdendir: .-."Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Zeyrieb bint Cahş'la zifafa girdiği zaman annem Ümmü Süleym bana dedi ki: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir hediye versek.' 'Olur'dedim. Bunun üzerine hurma, yağ ve keşi karıştırarak bir tencerede yemek yaptı. Benimle ona gönderdi. Onu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e götürdüm. Bana 'Onu burada bırak da; git insanları yemeğe çağır!'dedi ve kimleri çağıracağımı isimleriyle söyledi. Ondan sonra: 'Kime rastlarsan onları da çağır!' dedi. Emrini yerine getirdim.

Döndüğümde ev, halk ile dolmuştu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i elini o tencereye koymuş olarak gördüm ve Allah'ın dilediği bazı şeyleri söyledikten sonra dışardaki halkı onar kişi olarak içeriye davet edip yemek yedirdi. Yemeğe başlamadan onlara: 'Besmele çekin, herkes önünden yesin!' buyurdu. Hepsi yediler, doydular, sonra çıkanlar çıktı. Bİr grup insanlar çıkmadılar ve orada sohbete devam ettiler. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem diğer hanımlarının evlerine doğru çıktı, ben de ardından çıktım. Sonra dedim ki: 'Kalanlar da çıkıp gittiler.' Hemen geri döndü, ben de kendisiyle döndüm. Eve girip hemen (vahiy alameti olan) örtüyü üzerine çekti. Ben henüz hücredeyken o şu âyeti okumaya koyuldu: 'Ey iman edenler! Peygamberin evine, yemeğe çağırılmaksızın vakitli vakitsiz girmeyin! Fakat davet edildiğinizde girin, yemeği yeyince dağılın! Sohbet etmek için de girip oturmayın ... hak(kı açıklamaktan çekinmez.' (Ahzâb, 53)

7165- Rivayetlerinden:

(el-Ca'd dedi ki:) Enes'e dedim ki: "Kaç kişi idiniz?"

"Üçyüze yakın." dedi. Onda ayrıca şöyle geçmektedir: "Bir grup çıktı, öbür grup girdi. Hepsi yeyip doydular. Sonra bana: 'Ey Enes, haydi sofrayı kaldır!' dedi ve ben de kaldırdım. Sofrayı kurduğum zaman mı yoksa kaldırdığım zaman mı yemek daha çoktu kestiremiyorum."

7166- Onun rivayetlerinden:

"Nihayet evde üç kişi kaldı, konuşmaya devam ettiler. Bunun üzerine çıkmalarına bir işaret olsun diye Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem çıkıp

Aişe'nin hücresine gitti ve: 'es-Selâmü aleyküm ehle'I- Beyti ve rahme-tullahi.' (Aişe) cevap verdi: 'Ve aleykes-selâ-mü ve rahmetullah. Aileni nasıl buldun? Allah sana onu mübarek etsin!'
Sonra oradan ayrılıp diğer hanımlarının da evlerini dolaştı. Hepsine Âişe'ye verdiği selâm gibi selâm verdi, hepsi de Âişe gibi selâmını alıp onu tebrik ettiler. [Buharı, Müslim, Tirmizîve Nesâî]
7167- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Urve dedi ki: "Havle bint Hakîm, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip bizzat evlenme teklif eden kadınlardandı." Bunun üzerine Aişe: "Kadın bizzat kendisi erkeğe evlenme teklif etmekten utanmaz mı?" dedi. Ne zaman ki: "Ey Muhammedi Bunlardan istediğini bırakır, istediğini yanına alabilirsin" mealindeki âyet (Ahzâb 51) nazil olunca şöyle dedim:
"Ey Allah'ın Resulü! Bakıyorum da Rab-bin hemen senin arzunu yerine getiriyor."
7168- Diğer rivayet:
"(Onlardan hangisini) dilersen bırakır, istediğini de yanına alabilirsin. Geride bıraktıklarından hangisini istersen, yanına almakta senin üzerine bir sakınca yoktur" mealindeki âyet (Ahzâb, 51) indikten sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, nöbetimizde başka kadınla kalmak istediğinde bizden izin islerdi. Ona (Âişe'ye) dedim ki: "Peki sen ne derdin?" "Bu iş (izin vermek) bana kalırsa, kimseyi üzerime tercih etmek istemem" diye cevap verdi. [BuhM, Müslim, Ebû Dâvutl ve Nesâî]
7169- Ümmü Hâni' radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, beni istetti, ben de özür beyan ettim, özrümü kabul elti. Sonra Allah şu âyeti inzal buyurdu: 'Ey Peygamber, mehirlerini verdiğin eslerini, Allah'ın sana ganimet olarak verdiği cariyeleri, seninle beraber hicret eden amcanın, ha-lalarının, dayının, teyzelerinin kızlarını ve Peygamber nikâhlamayı istediği takdirde -mü'minlerden ayrı sırf sana mahsus olmak üzere- kendinin mehrini Peygamber'e hibe eden mümin kadını almanı helal kılmışsız-dır.'(Ali7,âb, 50) (Ümmü Hânî dedi ki:) 'Anladım ki ben ona helâl değildim. Çünkü ben onunla hicret etmemiştim. (Fetih günü) bırakılan esirlerdendim.'
7170- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallalıu aleyhi ve sellem, muhacir mü'minler haricindeki kadınlarla evlenmesi yasaklandı. Bu hususta Cenâb-ı Hak: 'Cariyelerin hariç bundan sonra sana hiçbir kadın, güzellikleri ne kadar hoşuna giderse gitsin, hiçbirini boşayıp başka bir esle değiştirmen helâl değildir.' (Ahzâb, 52) buyurmuştur.
Allah, 'mü'min cariyeleri', bir de 'kendisini Peygamber'e bağışlayan mü'min

kadını' helâl kıldı. İslâm'ın dışmdakilerle hangi dine mensup olursa olsun, evlenmeyi yasakladı. Sonra şöyle buyurdu: 'Kim inkar ederse, şüphesiz amelleri boşa gider. O ûhirette hüsrana uğrayanlardan olur.'(Nlâide, 5)
Yine şöyle buyurdu: 'Ey Peygamber! Me-hirlerini verdiğin eslerini, Allah'ın sana ganimet olarak verdiği cariyeleri helâl kıldık. Sırf sana mahsus olmak üzere helâl kıldık.'(Ah-zâb, 50) Böylece bunların dışında kalan diğer kadınları haram kıldı."
[İkisi de Tirmizî'ye ait.]
7171- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ölmezden önce istediği bütün kadınlarla evlenmek kendisine helâl kılındı."
ITirmizî ve Nesâî.]
7172- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zevceleri helaya gitmek İstedikleri zaman geceleyin Menâsi'ye çıkarlardı. Orası geniş bir arazi idi.
Ömer radiyallahu anh, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e: 'Hanımlarını ört!' derdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ise bunu yapmazdı. Derken Şevde bint Zem'a bir gece yatsı vakti tuvalete çıkarken Ömer onu gördü. Şevde uzun boylu olduğu için tanıdı ve sırf kapanma (örtünme) hakkında bir âyetin gelmesini istediği için şöyle seslendi: 'Ey Şevde! Seni tanıdık.' Bunun üzerine Allah hicâb (örtünme) âyetini indirdi."
7173- Diğer rivayet:
"Hicâbdan (örtünme ayetinden) sonra Şevde yine bir haceti için dışarı çıktı. Uzun boylu olduğu için diğer kadınlardan farklı idi, onu gören herkes rahatlıkla onu tanıyabilirdi. Onu Ömer görünce, şöyle seslendi: 'Ey Şevde! Vallahi bizden gizlenemiyorsun, seni fark edebiliyoruz, nasıl çıktığına bak ve dikkat et!' Bunun üzerine canı sıkılan Şevde hemen geri döndü. Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem benim evimdeydi. Akşam yemeği yiyordu. Elinde bir kemik vardı. (Şevde) içeri girdi ve şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü. Ben dışarı çıktım da, Ömer bana böyle böyle de-di.'Az sonra ona vahyedildi de sonra kendisinden (ağırlık) kaldırıldı. Daha elindeki o kemiği bırakmamışken şöyle buyurdu:
'hin verilmiştir, hacetiniz için dışarı çıkabilirsiniz.' Hişâm (b. Urve) dedi ki; 'Yani bu, tuvalete gidebilirsiniz' demektir."
[Buhârî ve Müslim]
7174- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Isrâiloğullan çıplak yıkanırlar ve birbirlerinin avretine bakarlardı. Musa tek başına yıkanırdı. Dediler ki: 'Musa'nın hayaları büyük (şişmiş) olduğu için, vallahi tek başına yıkanıyor.' Bir keresinde Musa yıkanmaya gitti ve elbisesini

bir taşın üstüne koydu. Taş elbisesini uçulunca, taşın ardından 'Elbisemi ver ey taş, elbisemi ver ey taş!'diye bağırarak koştu. O anda onlar onun avretini gördüler ve bu defa şöyle demeye başladılar: 'Vallahi Musa'da bir şey yokmuş (bizim gibi normal bir erkekmiş).'Nihayet taş durdu ve onun duruşunu görünce elbisesini aldı ve taşa vurmaya başladı."
Ebû Hureyre der ki: "Vallahi taşın üzerinde Musa'nın vuruşundan dolayı altı ya da yedi delik (iz) vardı."
7175- Diğer rivayet:
"Musa son derece utangaç ve sıkı örtünen bir kimse İdî. Hatta kendi vücudundan hiçbir yer görülmezdi, jsrâiloğullanndan bazıları ona eziyet ettiler.
Dediler ki: 'Sedef ya da hayalarındaki şişme ya da başka bir hastalıktan dolayı bir kusur bulunduğu için bu kadar örtünüyor.' Allah onu bu dedikodulardan bert kılmak istedi. Bir gün yalnız başına kaldı, elbisesini çıkartıp bir taşın üstüne koymuş, yıkanıyordu. Yıkandıktan sonra elbisesini alıp giymek üzere taşın yanına yürüdü. Taş yuvarlanıp elbisesini beraberinde sürükledi. Hemen asasını alıp: 'Ey taş elbisemi ver, ey taş ebisemi ver!' diyerek onu kovalamaya başladı."
Benzeri rivayet. Ayrıca onda şöyle geçer:
"Vallahi taşta, onun vuruşundan kalma, üç ya da dört ve yahut beş tane darbe izi vardı."
İşte Cenâb-ı Hakk'ın: "Ey iman edenler! Musa'ya eziyet edenler gibi olmayın; Allah onu dedikodulardan beri kılmıştı. O, Allah katında değerli bir insandı" kavli bunu ifade etmektedir" (Ahzâb, 69)
[İkisi de Buhârî ile Müslim'e aittir.]
SEBE, FÂTIR, YÂSÎN, SAFFÂT, SÂD VE ZÜMER SÛRELERİ
7176- Ferve bin Müseyk el-Muradî radi-yallahu anh'dan:
Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Kavmimden yüz çevirenlere karşı, İslâm'ı benimseyenler ile bir olup savaşayım mı?" Bunun üzerine onlarla savaşmama izin verdi. Yanından çıktıktan sonra: "Ğatayfî nerede?" diye sormuş; çıkıp gittiğimi söylediklerinde, ardımdan hemen bir adam gönderip beni geri çağırttı; yanına vardığımda şöyle buyurdu: "Kavmini islâm'a çağır! Kim müslüman olursa kabul et, ilişme! Müslüman olmayanlara karşı savaşmakta ben sana bir emir gön-derinceye dek acele etme!"
Bunun üzerine Sebe' kavmi hakkındaki âyetler indi. Bir adam sordu:
"Ey Allah'ın Resulü! Sebe' nedir? Bir yer midir, yoksa bir kadın adı mıdır?" "Ne bir yerdir ve ne de bir kadın. Araplardan on çocuklu bîr adamdır. Bunlardan altısı Yemen dolaylarına, dördü ise Şam havalisine yerleşti. Şam'a yerleşenler: Lahm, Cüzam, Gassan ve Âmile. Yemen'e yerleşenler: Ezd, Eş'arîler, Himyer,

Kinde, Müzhic ve Enmâr." Bir adam dedi ki:
"Enmâr nedir?"
"Enmâr, Has'am ve Becîle kabilelerinin mensup oldukları kavimdir" buyurdu. [Ebû Dâvud ve Tirmizî]

7177- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah gökte bir şeye hüküm verdiği zaman, melekler O'nun kavline boyun eğerek kanatlarını çırparlar. Allah Teâlâ'nın işitilen sözü düz bir kaya üzerinde (hareket eden) zincirin sesi gibidir. Gönüllerindekİ korku giderilince (mukarreb meleklere) 'Rabbiniz ne söyledi?' diye sorarlar. "Hakkı söyledi. O, yücedir, büyüktür' derler. Hırsızlamasına (gizlice) kulak kesilen (şeytanlar), birbirlerinin üstünde (yerden göğe kadar) dizilmiş -Râvi Süfyâıı bunu tarif ederken, (dikey olarak) ellerini birbirine yanaştırarak parmaklarının aralarını açmıştır- ve gizlice dinlemeye hazır bulunurlar. İlâhî kelâmı (en üstteki) işitince alttakine, o da kendi altındakine iletir. Böylece çalınan haber sihirbaz ve kâhinlerin diline ulaşır. Bazan bir sihâb (meteor veya kuyruklu yıldız) aşağıdakine ulaştıramadan şeytana erişir, Bazan da kendine isabet etmeden kelimeyi aşağıdakine ulaştırır. (Böyle kendisine ulaşan habere) sihirbaz ve kâhin birçok ilave yaparak yalanlar düzerler. O ilâhî emir yeryüzünde gerçekleşince halk aralarında: 'Bu işin olacağı bize falan falan günde söylenilmemiş miydi?" derler. Böylece (dinleme hırsızlığı ile) işitilmiş olan bir haber tasdik edilir.' [Buhârî ve Tirmizî.]

7178- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Allah, gök yüzünde vahiy ile konuştuğu zaman, sema ehli düz kayaya çarpan bir zincir sesi gibi bir ses duyarlar. Korkudan bayılırlar. Cibril kendilerine gelinceye kadar öylece baygın kalırlar. Cibril geldiği zaman o korku kendilerinden giderilir, Cibril'e derler ki; 'Rabbin ne dedi?' O da: 'Doğru söyledi der. Onlar da (CİbrÎli takiben) Allah gerçeği söy-ledi derler." |Ebû Dâvud]

7179- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sonra bu Kitâb't, kullarımızdan seçtiğimiz kimselere miras bırakmışız. Onlardan kimi nefsine zulmeder, kimi orta davranır, kimi de Allah' in izni ile iyiliklere koşar" mealindeki âyette (Fâtır, 32) sözü edilenlerin hepsi aynı derecededir, hepsi cennette olacaklardır."
[Tirmizi]

7180-Ahmed, Ebû'd-Derdâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kimisi kendine zulmeder.." (Fâtır, 32) İyi islerde koşup Öne geçenler, hesaba

çekilmeden doğruca cennete gireceklerdir. Orta yollu davrananlar, basit bir hesap vereceklerdir. Kendilerine zulmedenler ise, onlar mahşer boyunca kendilerine yazık edeceklerdir. Sonra Allah onları esirgeyecektir. Onlardan kimileri: "Bizden üzüntüyü gideren Allah'a hamdolsun. Şüphe yok ki Rabimiz hem Gafur'dur, hem Sekûr ... usanç gelmeyecektir." (Fâtır, 35) diyeceklerdir,
7181- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Selemeoğullari Medine'nin bir ucunda yaşıyorlardı. Mescid'e yakın bir yere taşınmak islediler. Bunun üzerine:
'Şüphesiz ölüleri dirilten, işlediklerini ve eserlerini yazan biziz...'mealindeki âyet (Yâsîn, 11) nazil oldu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunun üzerine:
'Ayak izleri bile yazılacaktır' buyurdu. Bunun üzerine onlar da Mescid'in yakını-na taşınmaktan vazgeçtiler." |Tirmizî]
7182- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: "Güneş batarken ben Mescid'de Allah'ın Resulü ile beraberdim. Dedi ki:
'Ey Ebû Zer! Güneşin nereye gittiğini biliyor musun?'
'Allah ve O'nun Resulü daha iyi bilir' dedim. Şöyle buyurdu:
'O, gidip Arş' in altında secde ediyor. Sonra Allah'tan izin istiyor, Allah da ona izin veriyor. Onun secde edip secdesinin kabul edilmemesi, izin isteyip kendisine izin verilmemesi (zamanı) yaklaşmıştır. O zaman ona: 'Haydi geldiğin (doğduğun) yere dön!'denilir. Böylece o, batıdan doğar.
işte Cenâb-ı Hakk'ın: 'Güneş de yörüngesinde yürüyüp gitmektedir. Bu, Azız ve Alîm olan Allah'ın kanunudur'mealindeki âyet (Yâsîn, 38), bize bunu anlatmaktadır."
7183- Diğer rivayet:
"Bu ne zaman olacak, biliyor musunuz? Bu, '...daha önceden iman etmeyen ya da imanına hayır kazandırmayan kimseye o günkü imanının kendisine hiçbir yarar sağlaya-macağı günde...' (En'am, 158) olacaktır."
l'Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
7184- Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellera buyurdu:)
"Ancak onun (Nuh'un) soyunu sürekli kıldık..." âyetinde (Saffât, 77) geçen soy: Hânı, Sâm ve Yâfet'tir."
Bu (sonuncu) isim kimilerince Sâ ile Yâ-fes, kimilerince de Yefes şeklinde telaffuz edilmiştir.
7185- Diğer rivayet:
"Sâm, arapların atası; Ham, Habesîlerin (zencilerin) atası; Yâfes ise Rumların atast-dir." [Tirmizî]
7186- İbn Abbâs ve İbn Mes'ûd radiyallahu anhumâ'dan:

"O ikisinden, İlyâs'm İdris (peygamber) olduğu nakledilmiştir. Hatta İbn Mes'ûd ilgili âyeti 'Selâmun ala İdrâsîn şeklinde (Saffât, 130) okurdu." [Rezîn]
7187- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, Yunus'u balığın karnında tutmak murad ettiğinde, balığa onun etlerim parçalamamasını ve kemiklerini de kırmamasını vahyetti. Onu alıp yüze yüze ta denizdeki yerine götürdü. Denizin dibine onu götürünce, Yunus bir ses duydu; 'Bu nedir?' diye söylendi. O balığın karnındayken Allah ona, bunun hayvanların teşbihi olduğunu vahyetti. Bunun üzerine o, balığın karnında teşbih etmeye başladı. Derken melekler de onun teşbihini duydular ve söyle demekten kendilerini alamadılar: 'Ey Rabbimiz! Garip bir yerde güçsüz bir ses duyduk.' Allah Teâla söyle buyurdu; 'O, Yunus kulumun sesidir. Bana isyan etti, ben de onu balığın karnında hapsettim,'
'Gece-gündüz işlediği salih amelinin sana yükseldiği o salih kulun mu?' dediler. 'Evet' buyurdu. Bunun üzerine onu serbest bırakması için şefaat edip Allah'a yalvardılar. Allah da balığa onu sahile atmasını emretti.
Nitekim Allah şöyle buyurmuştur: '(O dışarı atıldığı zaman) hasta ve bitkin idi.'(Sa£-fât, 145)
[Bezzâr ismi belirtilmemiş bir râvi kanalıyla, leyyin birsenedle]
7188- Ubeyy (b. Ka'b) radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e: "Onu (Yunus'u) yüzbin veyahut daha çok kişiye peygamber olarak gönderdik" mealindeki âyet (Saffât,147) hakkında sordum, cevaben şöyle buyurdu: "Daha çoktan murad yüzyirmi-bin (yani toplam yüzyirmibin) kişidir." [Tirmizî]
7189- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ebû Talip hastalandı. Kureyş onu ziyarete geldiler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de ziyaretine gitti. Ebû Tâlib'in yanında bir kişilik daha yer vardı.
Ebû Cehl kalktı ve Resûlullah'ın oraya oturmasına engel olmak istedi. Sonra Ebû Cehl'in bu tutumunu onu Ebû Tâlib'e şikayet ettiler.
Ebû Tâlib dedi ki: 'Ey Kardeşimin oğlu! Kavminden ne istiyorsun?'
'Onlardan öyle bir kelime istiyorum ki bütün araptar o kelime sayesinde kendilerine uysunlar, acemler ise onun sayesinde kendilerine cizye versinler' dedi.
'Tek kelime mi?' diye sordu.
'Evet tek kelime. Ey amca! Haydi 'Lâ ilahe illallah' deyin!' buyuranca onlar şöyle dediler: 'Tek ilah ha!? Son dinde de bunu işitmedik. Bu ancak bir uydurmadır.' Bunun üzerine onlar hakkında: 'Sâd. O sanlı Kur'ân'a yemin olsun ... bu ancak

bir uydurmadır." (Sâd, 1-7) ayetleri nazil oldu. iticisi deTirmizî'ye aittir.]
7190- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Bu âyeti (okurken) (Sâd sûresi 18. âyette geçen) "Aşiyy ile İşrâk"ın ne olduğunu bil-
mezdim. Sonra Ümmü Hânî bana şunu anlattı: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yanıma girdi, bir abdest suyu istedi, büyük bir çanak içinde bir su getirtti, sanki hamurun izlerini onda (çanakta) görür gibiyim. Abdest alıp kuşluk namazı kıldı ve sonra şöyle buyurdu: "Ey Ümmü Hânî! fşte benim kıldığım namaz, Isrâk namazıdır."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf bir senedle.]
7191- İbnü'z-Zübeyr radiyallahu anh'dan:
"Sonra siz kıyamet gününde Rabbinizin katında davalasırsınız" mealindeki âyet (Zü-mer, 31) nazil olunca, Zübeyr şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü! Dünyadaki davalaşmamızdan sonra bu, âhirette de bize tekrarlanacak mı?"
"Evet" buyurdu. Bunun üzerine (Zübeyr): "Ne yazık ki orada işimiz güç olacaktır" dedi.
[Tirmizî]
7192- Taberânî, Mu' ce mu' I-Kebîr'de: "Evef'ten sonra şunu ekledi:
"Her hak sahibine hakkı verilinceye dek (bu dava) tekrarlanacaktır."
7193- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Birbirlerini öldüren, zinayı çok yapan, şirke düşerek tevhidi ihlâl eden bir kavim Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dediler: 'Ey Allah'ın Resulü! Ey Mu-hammed! Dediklerin ve bizi çağırdığın din çok güzeldir. Fakat bugüne kadar bizim yaptıklarımız ne olacak, onların keffâreti var mıdır?' Bunun üzerine: 'Allah'ın yanında, başka bir tanrıya dua etmeyenler ... iyiliklere çevirir.' (Furkân, 68-70) âyeti nazil oldu (ve) onların tevbe ettikleri taktirde bağışlanacakları, günahları sevaplarla değiştirileceği vaadedil-di. Böylece Allah onların şirklerini imana, zinalarını iffete çevireceğini beyan etti. Sonra şu âyet de nazil oldu: 'Ey kendileri aleyhinde kötülük edip asın giden kullarım! Allah'ın rahmetinden umudunuzu kesmeyin. Şüphesiz Allah Gafur'dur, Rahim dir!'(Zümer, 53) [NesSL]
7194- İbn'Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Cibrîl, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi: 'Allah göğü bir parmağa koydu, yerleri bir parmağa koydu, dağları bir parmağa koydu, ağaçları bir parmağa koydu, nehirleri de bir parmağa koydu, diğer yaratıkları da bir parmağa koydu. Sonra şöyle buyurdu: 'Melik (mülk sahibi) benim.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem güldü ve şöyle dedi: "Allah'ı gereği gibi takdir edemediler." (Zümer, 67)
7195- Diğer rivayet:

"Onu tasdik ederek ve hayret içinde azı dişleri görününceye kadar güldü."
[Tirmizî, Buhârî ve Müslim.|
7196- İkisi (Buhârî ve Müslim) ve Ebû Dâvud, İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde Allah, gökleri dürer sonra sağ eline alıp şöyle der: 'Melik benim. Hani zorbalar nerede? Hani mütekebbirler nerede?'
Sonra yeri de dürüp sol eline alarak şöyle der: 'Melik benim. Nerede zorbalar, hani nerede kibirlenip böbürlenenler?.'
7197- Diğer rivayet:
İbn Ömer anlatıyor: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
"Allah göklerini ve yerini ellerine alıp söyle der: "Ben Allah'ım." (Bunu nakleden
İbn Ömer) Sonra parmaklarını yumup açar ve: "Melik benim" buyurur" der. Minbere baktım ki altından sallanıyor. İçimden, üzerindeki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte galiba devrilip yıkılacak, dedim."
MÜ'MİN, HÂMÎM ES-SECDE, ŞÛRA, ZUHRUF VE DUHÂN SÛRELERİ
7198- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Ey Rabbimiz bizi iki kere Öldürdün ve iki kere diriltti n" mealindeki âyet (Gâfir, 11) tıpkı Bakara süresindeki: "Siz ölüler idiniz, sonra sizi diriltir sonra sizi öldürür, sonra sizi diriltir, sonra da O'na döndürülürsünüz" âyeti (Bakara, 28) gibidir."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de zayıf bir senedle.]
7199- el-Alâ bin Ziyâd radiyallahu anh'dan: "O, cehennemden bahsediyordu. Bir adam ona dedi ki: 'Halkı neden umutsuzluğa sevkediyorsun?' Cevap verdi:
'Allah: 'Ey kendilerine kötülük yapıp asın davranan kullarım, Allah'ın rahmetinden umudunuzu kesmeyin!' (Zümer, 53) buyururken, buna gücüm yeter mi?' Allah aynı zamanda: 'Aşırıya gidenler ateş ehlidirler'(Gâfir, 43) de buyuru-yor. Ne var ki, siz kötü amellerinize rağmen daima cennetle müjdelenmek istiyorsunuz.
Oysa Allah Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'i, itaat edenleri cennetle müjdeleyici, asi gelenleri de cehennemden korkutucu olarak göndermiştir.' |
Buhârî, muallak olarak.]
7200- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Beyt-İ şerifin (Kâ'be'nin) yanında İki Sakîf'li bir Kureyş'li ya da iki Kureyş'li bir Sa-kîf li olarak üç kişi bir araya geldi. Karınları yağlı ve büyük, kalpleri ise anlayış bakımından az (ve boş)tu.
Biri şöyle dedi: 'Acaba Allah konuşktuk-larımızı duyar mı?' Öbürü cevap verdi:
'Sesli konuşursak duyar, gizli konuşursak duymaz.'
Ötekisi ise şöyle dedi: 'Sesli konuştuklarımızı duyarsa, mutlaka gizli

konuştuklarımızı da duyar. 'Bunun üzerine Allah şunu inzal buyurdu:
'Siz, gözlerinizin, kulaklarınızın ve derilerinizin, kendi aleyhinize şahitlik edeceklerinden korkarak kötü iş işlemekten çekinmiyor-dunuz.' (Fussilet, 22-3)
7201- Diğer rivayette ise şöyle geçmektedir:
(İbn Mes'ûd) dedi ki: 'Bunu (yani konuşmalarım) Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e anlattım. Bunun üzerine: '... yapmakta olduklarını bilmez sandılar ... hüsrana düşenlerden oldunuz'âyeû (Fussilet, 22-3) nazil Oldu." [Buhârî, Müslim ve Tırmizî]
7202- Enes radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem:
"Şüphesiz Rabbimiz Allah'dır, deyip sonra doğru yoldan ayrılmayanlar var ya.." mealindeki âyeti (Fussilet, 30) okudu ve şöyle buyurdu:
"Bunu insanlar hep söylediler. Fakat sonra çoğu küfre girdi. Kim bu söz üzere ölürse doğru istikamet üzere ölmüş olur." |Tirmizî]
7203- îbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "O, 'Sen (kötülüğü) en iyisi ile önle' me-alindeki âyeti (Fussilet, 34), öfke anında sabretmek ve yapılan kötülüğü affetmekle yorumladı. Kim buna riayet ederse, Allah onları korur ve düşmanlarını kendilerine boyun eğdirir." (Buhârî, muallak olarak.]
7204- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Ona Cenâb-ı hakk'm: "Yakınlarına karşı (yaptığım tebliğin mukabilinde) sevgiden başka bir ücret istemem" mealindeki âyet (Şûra, 23) hakkında sordular. Hemen (Saîd) İbn Cü-beyr acele edip şu cevabı verdi: "Onlar (yakınlar) Muhammed ailesidir." İbn Abbâs dedi ki:
"Sen (cevap vermekte) çok acele ettin. Çünkü Kureyş'ten hiçbir batın yoktur ki onların Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e akrabalığı bulunmasın.
Ondan maksat: 'Sizin, aranızdaki akrabalığın hakkım vermenizi dilerim" demesidir.'
[Buhârî ve Tirmizî.]
7205- Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de (tbn Abbâs'tan):
"... Sizden bir ücret istemiyorum'"un (Şûra, 23) manası şudur: De ki: "Ben, size getirdiğim deliller ve hidayete karşı, Allah'ı sevmeniz ve taatla O'na yaklaşmanızdan başka sizden hiçbir ücret istemiyorum."
7206- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de (İbn Abbâs'tan) leyyin bir senedle:
'De ki: Sizden hiçbir ücret beklemiyorum"âyeti (Şûra, 23) inince, şöyle dediler:
"Ey Allah'ın Resulü! Kendilerini sevmemiz gereken akrabaların kimdir?
Şöyle buyurdu: "Onlar, Ali, Fâtıma ve iki oğludurlar."
7207- Amr bin Hureys radiyallahu anh'dan: "Allah, kullarına rızkı bol bol verseydi,
yeıyüzünde azarlardı" mealindeki âyet (Şûra, 27), Ehl-i Suffe hakkında nazil

oldu. Dedi ki: "Çünkü onlar, dünya nimetlerini temenni etmişlerdi." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
7208- İbn Avn radiyallahu anh'dan:
"Zulüm gördükten sonra, hakkını (intikam) alan kimselere, İşte onların aleyhine bir yol (mes'uliyet) yoktur" mealindeki âyet (Şûra, 41) hakkında sorardım.
Bana (Ali b. Zeyd) İbn Ced'ân babasının hanımından nakletti: "O kadın, Âişe'nin yanına girerdi. Bir defasında da yanına girmişti, Âişe de şunu anlattı: Zeyneb bint Cahş yanı-mizdayken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yanıma girdi. Eliyle bana dokunmak istedi, ben Resûlullah onun (Zeyneb'in) farkına varıncaya kadar eline mani oldum, hemen elini çekti. Zeynep ondan sonra (ikide bir) Âi-şe'nin yanına gelip sataşmak istedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de onu menet-ti, fakat Zeynep dinlemedi. Bunun üzerine Âi-şe'ye dedi ki: 'Ona gereken cevabı ver (tepki göster)!' O da ona gereken cevabı verdi ve onu altetti. Bunun üzerine Zeynep, Ali'ye gitti ve 'Âişe (bana dil uzatmakla) size dil uzatmış oldu'dedi. Bunun üzerine Fâtıma gelip durumu Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-
lem'e bildirince şöyle buyurdu: 'Kâ'be'nin Rabbine yemin olsun ki O (Aişe), babanın bir tanesidir.' (Fâtıma) Gitti ve (Hâşimîlere) şöyle dedi: 'Ben ona şöyle şöyle dedim. O da bana böyle böyle cevap verdi.'
Bunun üzerine hemen Ali, Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem'e gelip onunla bu hususta konuştu." [Ebû Dâvud]
7209- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Eğer (bütün) insanlar tek bir ümmet ha-line gelmeyecek olsalardı..." âyeti (Zuhruf, 33-4) hakkında şöyle dedi: "Eğer (böyle yapmakla) bütün insanları kafir kılmayacak olsaydım kâfirlerin evlerinin çatılarını gümüş, merdivenlerini gümüş, sedirlerini de gümüşten yapardım, (yani dünya nimetlerinin en iyilerini onlara bu dünyada verirdim)"
[Buhârî, muallak olarak.]
7210- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Kureyş'e dedi ki: 'Ey Kureyş topluluğu! Allah'tan başka yeryüzünde kime tapılırsa bilin ki onda hayır yoktur.'Kureyş, hıristiyanların Meryem oğlu isa'ya taptıklarını biliyorlardı, onun için dediler ki:
'Ey Muhammed! Sen isa'nın bir peygamber olduğunu iddia etmiyor muydun? Eğer doğru söyJüyorsan (O zaman) onların (hıristiyanların) ilahları sizin de ilahlannızdır diyorlar. 'Bunun üzerine 'Meryemoğlu kendilerine misal verilince senin kavmin hemen gülüp ge-çiverdîler...'mealindeki âyet (Zuhruf, 57) nazil oldu. İbn Abbâs'a âyetin (Arapça nazmın-daki) ' ye siddûn'un manasını sordular. 'Gürültü çıkarırlar anlamına gelir' diye cevap verdi.

'Şüphesiz O, kıyametin kopacağını bildirir' mealindeki âyete (Zuhruf, 61) şu manayı verdi: 'Bu, kıyametten önce İsa'nın çıkacağına işaret etmektedir.' [Ahmed ve Taberânî, Mu'ce.mu'I-Kebîr"de.|
7211- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "O, aramızda uzanmış yatıyordu, bir adam ona gelip şöyle dedi: 'Ey Ebû Abdİrrahman! Kinde'nin kapılan yanında bir kıssaci kıssa anlatıyor ve şunu iddia ediyor: Duhan (duman) mucizesi gelip kâfirlerin nefeslerini tıkayacaktır, mü'minleri de nezle yapacaktır.' İbn Mes'ûd hemen doğrulup oturdu ve öfkelenip şöyle dedi: 'Ey insanlar! Allah'tan korkun! Kim bir şeyi biliyorsa söylesin, bilmediği bir şey hakkında (konuşmasın!) 'Allah en iyi bilendir' desin! Allah Teâlâ Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e şöyle buyurmuştur: 'De ki; Buna karşılık sizden bir ecir istemem. Kendiliğimden bir sey iddia eden kimselerden de değilim.' (Sâd, 86) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem insanların kendisinden sırt çevirip kaçtıklarını görünce, şöyle buyurdu: 'Allahım! Yusuf'un yedi (sene)si gibi yedi (sene) onlara kıtlık ver!'
7212- Diğer rivayet:
"Resûlullah Kureyş'i İslâm'a davet edince, onu yalanladılar. Bunun üzerine şöyle dua etti: 'Allahım! Onlara karşı bana Yusuf'un yedisi gibi bir yedi (sene kıtlık) ile yardımcı ol!'
Bunun üzerine Yusuf Aleyhisselamın zamanındaki gibi büyük bir kıtlık oldu. Yiyecek bir şey bulamadıkları için, açlıktan ölü hayvanların derilerini yemek zorunda kaldılar. İçlerinden biri göğe bakar ve duman gibi bir şey görür oldu. Bunun üzerine Ebû Süfyan ona gelip şöyle dedi: 'Ey Muhammedi Sen geldin. Allah'a itaati ve akraba ile ilgiyi emrediyorsun. Görüyorsun kavmin ölmek üzere; onlar için Allah'a dua et!' Bunun üzerine Allah Teâla şöyle buyurdu: 'Göğün insanları bürüyecek, ve gözle görülecek bir duman çıkaracağı günü bekle; bu, can yakan bir azaptır ... Biz sizden azabı birazcık kaldıracağız ve eski inkarcılığınıza döneceksiniz.' (Du-hân, 10-15).
İbn Mes'ûd dedi ki:'Yani âhiret azabı (bir müddet için) kalkacaktır.
'Onları çarptıkça çarpacağımız büyük gün, öcümüzü şüphesiz alırız' mealindeki âyette (Duhân, 16) geçen çarpma olayı Bedir savaşında gerçekleşmiştir.'
7213-Diğer rivayet:
"Onlara öyle bir kıtlık geldi ki nihayet kemikleri yemeğe başladılar. İnsanlar gökyüzüne baktıkları zaman, göğü duman şeklinde gördüler. Bunun üzerine 'Göğün apaçık bir duman çıkaracağı günü gözlefmealindeki âyet (Duhân 10, 11) nazil oldu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem geldi ve kendisine şöyle denildi: 'Haydi helak üzere olan Mudar için Allah'tan yardım iste!' Mudar'a dedi ki: 'Hani sen yürekliydin ne oldu?' Sonra da onlar için Allah'tan yağmur istedi,

yağmur yağdı. Bunun üzerine 'Siz tekrar eski halinize döneceksiniz' mealindeki âyet (Duhân 15) nazil oldu. Hakikaten de onlar yine refah halinde eski durumlarına döndüler. Bunun üzerine şu âyet nazil oldu:
'Onları çarptıkça çarpacağımız büyük gün Öcümüzü şüphesiz alırız.' (Duhân, 16) ayetindeki o gün ile Bedir günü kastediliyor."
7214- Diğer rivayet:
(İbn Mes'ûd) dedi ki: "Beş alamet (meydana gelip) geçmiştir: Duman, LİZâm, Rûm'un galibiyeti, çarpılma (batşe) ve ayın ikiye bölünmesi." |Buhârî, Müslim ve Tirmizî|
7215- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hiçbir mü'inin yoktur ki onun için iki kapı olmasın; amelinin yukarı çıktığı kapı. Rızkının yukardan indiği kapı, Öldüğü zaman o kapılar onun için ağlarlar. 'Gök ve yer onlar için göz yaşı dökmedi. Onlara mühlet de tanınmadı' âyetinde (Duhân, 29) bu duruma işaret vardır." [Tirmizî]
7216- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Karınlarında, suyun kaynaması gibi erimiş maden...' mealindeki âyette (Duhân, 43-6) geçen 'Kelmuhli' demek, (kızdırılmış) zeytin yağının dibine çöken tortusu gibi demektir. Yüzüne yaklaştırdığı zaman yüzünün derisi onun yardımıyla önüne düşer."
[İkisi de Tirmizî'ye aittir]

AHKAF, FETİH, HUCURAT, KAF VE ZÂRİYÂT SÛRELERİ

7217- Yûsuf bin Mâhik radiyallahu anh'-dan:
"Mervaıı, Muâviye'nin Hicaz valisi idi. Bu valiliği sırasında okuduğu hutbede babasından sonra ona biat edilmesi için (Muâviye'nin oğlu) Yezîd'in adından söz etmeye başladı. Abdurrahman bin Ebî Bekr ise bu hususla ona bir şey söyledi; Mervan buna öfkelendi ve: 'Yakalayın onu!' dedi. Abdurrahman kaçıp Âişe'nin evine girdi. Böylece onu yaka-Iayamadılar. Bunun üzerine Mervan dedi ki: 'Allah bu şahıs hakkında şu âyeti indirmiştir: 'Annesine ve babasına 'öf İkinizden/' dî~ yen..." (Ahkâf, 17) Hemen Âişe perde arkasından ona şu karşılığı verdi: 'Allah bizim hakkımızda bizimle ilgili Nûr süresindeki be-raatimi haber veren âyetlerden başka bir âyet indirmemiştir.' |Buhârî|
7218- Alkame radiyallahu anlı'dan:
"Sizden biriniz, Cin Gecesi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında bulundu mu?" diye İbn Mes'ûd'a sordum, şu cevabı verdi: "O gece bizden hiç kimse onun refakatinde bulunmadı; ancak bir gece onunla birlikteydik, bir ara

onu kaybettik.
Bütün vadilerde ve ara yollarda onu aradık bulamadık; hatta: 'Kaçırıldı mı ya da su-ikaste mi uğradı?' demeye başladık. Çok kötü bir gece geçirdik.
Sabah olunca Hira tarafından çıkageldi; dedik ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Seni kaybettik, aramadığımız yer kalmadı. Çok kötü bir gece geçirdik. ' Bunun üzerine:
"Cinlerden bir davetçi geldi beni alıp götürdü ve onlara Kur'ân okudum.' Ondan sonra alıp bizi götürdü ve onların izlerini, ateş yaktıkları yerlerin kalıntılarını gösterdi. Ona kendi yiyeceklerinden sormuşlar. O da şöyle buyurmuş:
'Üzerine Allah'ın adı anılmış her kemik, sizin azığımzdır. Sizler (kemiklerin) olabildiğince etli olduğunu görürsünüz. Develerin her tersi de sizin hayvanlarınızın yiyeceğidir.' Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (ashabına) şöyle buyurdu:' Kemiklerle taharetlenmeyin. Çünkü onlar, cinden olan müslü-man kardeşlerinizin yemeğidir.'
7219- Diğer rivayet: "Onlar Cezîre cinlerindendi."
[Müslim, Tirmizî ve Ebû Davud]
7220- Zirbin Hubeyş radiyallahu anh'dan: "Hani Kur'ân'ı dinleyecek cinlerden birtakımını sana yöneltmiştik; onlar Kur'ân'ı dinlemeye hazır olunca birbirlerine susun!" dediler" âyeti (Ahkâf 29) hakkında şu yorumu yaptı: "Onlar yedi kişi idiler, yediden birisi Zevbaa İdi." [Bezzar.]
7221- Hudeybiye dönüşü Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem'e: "Allah sana yaptığın ve yapacağın günahlarını mağfiret etti..." mealindeki âyet (Feth, 1-2) nazil olmuştur. Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Bana yeryüzünde olanların en sevimlisi olan bir âyet indirilmiştir." Sonra onu onlara okudu. Onlar da şöyle dediler:
"Ey Allah'ın Resulü! Ne mutlu sana! Allah sana ne yapacağını açıklamış. Peki ya bize ne verecek ve ne yapacak?" Hemen şu âyet nazil oldu: "Erkek müminleri, kadın mü'min-leri altından nehirler akan cennetlere koyması için ... büyük kurtuluş işte budur." (Feth, 5)
7222- Diğer rivayet:
"Ey Muhammed, biz sana apaçık bir zafer sağlamışızdır" âyetinde (Fetih, 1) anlatılan zafer, Hudeybiye'dir. IBuhârî, Müslim ve Tirmi/î!
7223- Eşlem radiyallahu anh'dan: (O da Hz, Ömer'den)
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem seferlerinin birinde yürüyordu, Ömer de onunla beraberdi. Ömer ona bir şey sordu, fakat ona bir cevap vermedi. Sonra yine sordu, yine cevap vermedi. Ömer kendi kendine söylendi: 'Ey Ömer! Annen seni yetim bıraksın! Üç kere Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir şey

sordun, üçünde de seni cevapsız bıraktı.' —Ömer anlatıyor:—J'Sonra devemi dehledim, insanların önüne geçtim. Hakkımda Kur'ân ineceğinden korktum. Derken arkamdan bir adam haykırdı. Ona da dedim ki: 'And olsun ki hakkımda Kur'ân nazil olacağından korktum.'
Hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip selâm verdim. Şöyle buyurdu:
'Bu gece bana öyle bir sûre indi ki, o, üzerine gûne§ doğmuş olan bütün .şeylerden benim için daha sevimlidir.'Sonra ('Innâfetehnû leke fethen mübina... ~) Şüphesiz biz sana apaçık bir zafer vermişizdir' âyetini okudu."
[Mâlik, Buharı ve Tirmizî.]
7224- Enes radiyallahu anh'dan: "Sabah namazı vaktinde, Ten'îm dağından seksen kişi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i öldürmek için indiler. Ancak yakalandılar ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onları serbest bıraktı. Bunun üzerine şu âyet nazil oldu: 'Onların ellerini sizden ve sizin ellerinizi de onlardan alıkoyan O'dur.' (Feth, 24) [Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
7225- Ubeyy radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) "Onların takva sözünü tutmalarım sağladı" âyetinde (Feth, 26) geçen takva sözünü, "Lâ ilahe illallah" ile tefsir etti. [Tirmizî]
7226- İbnü'z-Zübeyrradiyallahu anh'dan: "Temîmoğullanndan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e binekli bir kafile geldi. Ebû Bekr, onların basma Ka'ka' bin Ma'bed'i, Ömer ise Akra' bin Hâbis'i emîr yapmasını söyledi. Ebû Beki': 'Sen daima bana karşı aksini söylersin' diye çıkıştı.
Ömer ise: 'Sana karşı çıkmak için söylemedim.' dedi ve aralarında bayağı yüksek sesli bir tartışma çıktı. Bunun üzerine şu âyet nazil oldu: 'Ey iman edenler Allah'ın ve Peygamber'in huzurunda (söz ve işle) öne geçmeyin!' (Hucurâl, 1-2)
7227- Diğer rivayet:
İbn Ebî Müleyke der ki: "Her İki kişi olan Ebu Bekir ile Ömer nerdeyse helak olacaklardı. Benû Temîm heyeti Resûlullah'a geldiğinde, onlardan biri Akra' bin Hâbis'i, Ötekisi başkasını emîr gösterdi..."
Ayrıca onda şöyle geçer:
"İbnü'z-Zübeyr dedi ki: Ondan sonra Ömer onun huzurunda konuşurken gizli konuşan bir kişi gibi gayet alçak sesle konuşurdu; hatta Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem anlamazdı da ne dediğini sorup anlamak İsterdi." [Buhârî, Tirmizîve Nesâî.]
7228- Zeyd bin Erkam radiyallahu anh'dan:
"Araplardan birtakım insanlar şöyle dediler: 'Haydi şimdi şu adama (Muhammed'e) gidelim, eğer (gerçekten) peygamber ise, onunla biz İnsanların

en mutlusu oluruz. Eğer kral ise onun himayesinde yaşarız.'
Hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gidip dediklerini ona haber verdim. Daha sonra onlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in evlerine gelip dışardan: 'Ey Mu-hammed! ey Muhammedi' diye bağırmaya başladılar. Bunun üzerine: 'Sana odaların ötesinden seslenenlerin çoğu aklı ermeyen kimselerdir'mealindeki âyet (Hucurât, 4) nazil oldu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kulağımdan tutup: 'Allah seni doğruladı ey Zeyd!' dedi.
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de leyyin bir senedle.]
7229- el-Akra' bin Habis radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e odaların ötesinden 'Ey Allah'ın Resulü!' diye seslendi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ise ona cevap vermedi. Şöyle dedi: 'Ey Muhammedi Benim hamdim güzeldir, zemmim ise kötüdür.' Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'İşte o (dediğin), Allah'tır'
[Ahmed ve Taberânî, Mu'retnu'!-Kebîr.\
7230- el-Hâris bin Dırâr el-Huzâî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona, kavminin zekâtını toplamak üzere birini göndereceğini vaad etti. Bunun üzerine el-Hâris kavminden zekâtı topladı, verilen sözün zamanı geldi. Fakat kimse onu (zekâtı) almaya gelmedi. Bunun üzerine el-Hâris, kavmiy-le birlikle Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gitmek üzere yola çıktılar. Ancak bu sırada Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onların zekâtını almak için Ukbe bin el-Ve-lîd'i gönderdi. Velîd yola revan oldu, yolun bir kısmından geri döndü —çünkü onları, grup halinde gelirken gördüğünde korkmuştu— Dedi ki: 'el-Hâris bana zekât vermedi, üstelik beni öldürmek istedi.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Haris'e küçük bir müfreze gönderdi. Müfreze Haris ve kavmi ile yolda karşılaşınca, Haris sordu:
'Nereye böyle?'
'Sana gidiyorduk.'
'Neden?'
'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Velîd bin Ukbe'yi sana gönderdi. O geri gelip senin ona zekât vermediğini, üstelik onu öldürmek istediğini söyledi.'
'Hayır. Muhammed'i hak ile gönderene yemin ederim ki ben onu ne gördüm ve ne de o bana geldi' dedi. Sonra Haris, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına girince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona sordu:
'Sen zekât vermedin, üstelik sana gönderdiğim elçimi de öldürmek istedin, öyle mi?'

'Hayır, vallahi seni hak ile gönderene yemin ederim ki ben, onu ne gördüm, ne de o bana geldi. Elçinin bana gelmesi verilen zamanda gecikince, Allah ve Resulünün bana gazap etmesinden korkarak ben sana geldim' dedi.
Bu olay üzerine şu âyet nazil odu:
'Ey iman edenler! Eğer yoldan çıkmışın biri size bir haber getirirse, onun içyüzünü araştırın, yoksa bilmeden bir millete fenalık edersiniz de sonra ettiğinize pişman olursunuz' sonuna kadar." (Hucurât, 6)
|Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
7231- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:
O, "Şunu iyi bilin ki, içinizde Allah' m Re-
sulü bulunmaktadır. Eğer o birçok islerde size uymuş olsaydı, şüphesiz kötü duruma düşerdiniz" mealindeki âyeti (Hucurât, 7-8) okudu ve şöyle yorumladı:
"İşte Peygamberiniz, kendisine vahiy olunuyor. Liderlerinizin en İyisidir. Eğer o, birçok işlerde onlara (yani ashaba) uysaydı, onlar mutlaka kötü duruma düşerlerdi. Ya sizin haliniz nice olur?" [TîrmizîJ
7232- Ebû Cubeyre bin ed-Dahhâk radiyallahu anh'dan:
"Bu âyet, biz Selemeoğulları hakkında nâ-zil oldu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize geldi; aramızda bir ya da iki hatta üç isimli olmayan hiçbir adam yoktu.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'£y fülan'.' derdi, onlar: 'Dikkatli ol ey Allah'ın Resulü! O bu isimden öfkelenir" derlerdi. Bunun üzerine şu âyet nazil oldu: 'Birbirlerinizi kötü lakaplarla çağırmayın; inandıktan sonra yoldan çıkmış olmak ne kötü bir addır!' (Hucurât, 11) (Tirmizî ve Ebû Dâvud]
7233- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Sizi şu'ûb ve kabâil haline getirdik," âyetindeki (Hucurât, 13) "şu'ûb"dan murad, büyük ve geniş kabilelerdir. "Kabâil"den murad ise, batınlar (boylar)dir. [Buhârî]
7234- Enes radiyallahu anh'dan: "Katımızda daha fazlası vardır" mealindeki âyeti (Kâf, 35) şöyle yorumladı:
"Yani Allah onlara her cuma tecelli edecektir." [Bezzâr zayıf bir senedle.]
7235- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Secdelerin ardından da O'nu teşbih et!" âyetini (Kâf 40) şöyle yorumladı: Yani O'na bütün namazların ardından teşbih etmesini emretti. IBuhârîf
7236- Enes radiyallahu anh'dan:
O, "Gece pek az uyurlardı" mealindeki âyeti (Zâriyât, 17) şöyle yorumladı:
"Onlar akşam ile yatsı arasında (nafile) namazı kılarlardı." jEbû Dâvud]
7237- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) "Ad milletinin başına gelenlerde de büyük

bir ibret vardır; onlara kökü kurutan bir rüzgâr gönderdi" âyetini (Zâriyât, 41) şöyle yorumladı:
"Allah Âd kavmine gönderdiği rüzgârdan ancak parmak kadar yerler açtı. Çöl ahalisine uğrayan bu rüzgârlar, hayvanlarını ve mallarını gök ve yerden ötelere taşıdı. Yerleşik olanlar bu rüzgârı görünce, 'İşte bu bize yağmur yağdıracak buluttur' dediler. Çöl ahalisi bunun üzerine hayvanlarını yerleşik olanlara bıraktılar"
[Taberânî, Mu' cemu'l-Kebîr'de zayıf bir senedle.]

TÜR, NECM, KAMER, RAHMAN, VAKIA VE HADÎD SÛRELERİ

7238- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Beyt-i Ma'mûr'a her gün yetmişbin meleğin girdiğini görmüştür." [Buhârî]

7239- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişi cennete girdiğinde, ana-babasım, karısını ve çocuklarım soracak 'Hani onlar nerede?' diyecek. Ona söyle denilecek: 'Onlar senin derecene ve ameline ulaşamadılar,' O da şu cevabı verecek: 'Ey Rabbim! Ben hem kendim hem de onlar için amel işledim.'Bunun üzerine onlara katılması emredilecektir."
İbn Abbâs sonra şunu okudu: "İman edenler ve zürriyetleri de iman ile kendilerine tabii olanlar (var ya) işte biz onların nesillerini de kendilerine kattık. Onların işlediklerinden hiçbir şeyi eksiltmeyiz. Herkes kazandığına rehindir." (TÛr, 21) |Taberânî. Mu'cem ti' I'-Kebîr ves-Sağîr'de zayıf bir senedle.|

7240- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Tur 49'da geçen) 'Edbâru'n-nücûm (=yıldızların batışın)'dan murad, sabah na-mazının farzından önce kılınan iki rek'at namazdır. (Kâf, 40'da geçen)'Edbâru's-sücûa" ise; akşam namazından sonra kılınan iki rek'at namazdır." [Tirmizî]

7241- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Ona göre, Cenâb-ı Hakk'ın: 'Aralan, iki yay arası kadar belki de daha yakın oldu.' 'Kalp gördüğünü yalanlamadı.' 'And olsun ki Rabbinin varlığının büyük delillerini gördü.' (Necm, 9, 11, 18) (kavillerindeki zamir Cibril'e ait olup) İbn Abbâs, Cibril'i (asıl kendi şeklinde) altıyüz kanatlı olarak gördü, şeklinde tefsir etti.

7242- Diğer rivayet:
"Cibril'i kanatlı haliyle, yerle gök arasını doldurmuş bir halde gördü." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî]

7243- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "O, 'Kalp onu gördüğünü yalanlamadı. And olsun ki onu bir daha da inişinde gördü' âyetlerini (Necm, 19) 'onu kalbi ile İki kere gördü' olarak yorumladı." [MUslim]

7244- Tirmizî:
(İbn Abbâs dedi ki:) "Muhammed Rabbi-ni gördü."
İkrime dedi ki: "Allah 'O'nu gözler idrak edemez, bilakis O, gözleri idrak eder' (En'âm,103) buyurmadı mı?"dedim. Şu cevabı verdi: "Yazık sana! Hak Teâlâ, kendi nuru ile tecelli ettiği zaman bu nuru göremez, demektir. Yoksa Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Rabbini iki kere görmüştür." İleride Allah'ı görmek bahsinde Âişe'nin rivayet ettiği hadis gelecektir.
7245- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Lât ve Uzzâ'nın ne olduğunu söyler misiniz?" âyetinde ki (Necm, 19-30) Lât, (Kâbe'yi ziyarete gelen) hacılara 'sevik' denilen dövülmüş arpa ve buğdaydan yapılan yiyeceği karıp hazırlayan bir adamdı. |Buhârî]
7246- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Lemem' diye ifade edilen ufak tefek kusurlara Ebû Hureyre'nin şu rivayetinden daha çok benzeyen bir şey görmedim. Onun rivayetine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Allah, Ademoğluna zinadan nasibini yazmıştır. Mutlaka ondan (zinadan) bir şey elde edecektir. Gözlerin zinası, bakmaktır; dilin zinası konuşmaktır. Nefsin zinası temenni ve şehvet duymadır, Fere ise bunu ya yapmak suretiyle doğrular ya da (yapmamak suretiyle) yalanlar.' [Buhârî ile Müslim ve Ebu Davud.]
7247- Diğer rivayette şu ek yer almıştır: "Kulakların zinası dinlemek, ellerin zinası tutmak, ayağın zinası (şehvet uğrunda) yürümek ve adım atmaktır."
7248- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ufak tefek kusurları dışında büyük günahlardan ve hayâsızlıklardan kaçınanlara gelince, bil ki Rabbin, affı bol olandır." âyetine (Necm, 32) gelince, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem o hususta şöyle dua etmiştir: "Allahım! Eğer bağışlarsan hepsini bağışla! Ufak tefek kabahatları hangi kulun yapmaz ki?" [Tîrmizî]
Bezzâr şunu da eklemiştir: İbn Abbâs dedi ki: "Lemme, zinadır."
7249- Ebû Hureyre radiyallalıu anh'dan: "Kureyş müşrikleri gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'le kader hakkında tartışmaya koyuldular. Bunun üzerine şu âyet nazil oldu: 'Ateşe yüzüstü sürüldükleri gün, onlara: 'Cehennemin dokunan azabını ta-dınt'denir. Şüphesiz biz her şeyi bir ölçüye göre yaratmışızdır.' (Kamer, 48-49)
| Müslim ve Tirmizî]
7250- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir senedle İbn Abbâs'dan:
"Bu âyet (Kamer, 48-49), kaderiyye hakkında nazil olmuştur."
7251- Onun (Taberânî'nin) Zurâre'den"ha-fî" bir senedle merfû bir rivayeti vardır:
"Bu âyet, âhir zamanda kaderi yalanlayacak olan ümmetimden birtakım insanlar

hakkında nazil olmuştur."
7252- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ashabına çıkıp Rahman sûresini başından sonuna kadar okudu. Hepsi sustular. Bunun üzerine Resûlullah şöyle buyurdu: 'Bu sûreyi ben, Cin gecesinde cinlere okuduğum zaman sizden daha iyi dinlediler ve daha güzel cevap verdiler. Zira ne zaman 'Rabbinizin hangi nimetini yalanlarsınız?" mealindeki âyeti oku-dumsa, hepsi birden su karşılığı veriyorlardı: 'Ey Rabhimiz! Senin nimetlerinden hiçbir şeyi yalanlamıyoruz. Hamd sana mahsustur.'
[Tirmizî]
7253- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) "O, her an bir yaratma halindedir" mealindeki âyeti (Rahman, 29) şöyle yorumladı:
"Günahlarımızı bağışlaması, üzüntülerimizi gidermesi, dua edenin duasını kabul etmesi, bir toplumu yükseltip öbürünü indirmesi, şüphe yok ki O'nun işlerindendir." [Bezzâr.]
7254- Ebû'd-Derdâradiyallahu anh'dan: "O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'i minberde şöyle anlatırken duymuş: 'Rabbinin makamından korkan için iki cennet vardır.' (Rahman, 46) Bunun üzerine ona:
'O kişi zina etse ve hırsızlık yapsada mı?' diye sormuş.
Hz. Peygamber tekrar "Rabbinin makamından korkan için iki cennet vardır" ayetini okuyarak cevap vermiş. Ebû'd-Derda ikinci defa: "O kişi zina etse ve hırsızlık yapsa da mı? diye sormuş. Hz. Peygamber aynı ayeti tekrar okumuş. Ebû'd-Derda üçüncü defa aynı soruyu sorunca; Hz. Peygamber: 'Evet, Ebû'd-Derdâ'ya rağmen' buyurmuş."
[Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
7255- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) "Yükseltilmiş (yüksek) yataklar" mealindeki âyeti (Vakıa, 34) şöyle tefsir etti: "O yatakların yüksekliği, yer İle gök arası kadar olup, her ikisinin arasındaki mesafe beşyüz yıllıktır."
7256- Enes radiyallahu anh'dan:
"... Onları biz yeniden yaratmışızdır" mealindeki âyeti (Vakıa, 38) şöyle yorumladı: "O yeniden yaratılanlar arasında dünyada yaşlı, yüzleri buruşuk ve gözleri çapaklı kadınlar da vardır." |Her ikisi de Tirmi/.rye ait.|
7257- Ebû Bekr radiyallahu anh'dan: "Bunların bir, kısmı eski ümmetlerden, bir kısmı da sonrakilerdendir" mealindeki âyet için (Vakıa, 39-40) şöyle demiştir: "Bunların tümü bu ümmettendir." |Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de]
7258- Ali radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem)
"Rızıklarınıza şükredeceğinize, onu vereni mi yalanlıyorsunuz?" mealindeki âyeti hakkında (Vakıa, 82) şöyle buyurdu: "Şükrünüz, falan yıldız sayesinde, falan bulut sayesinde bize yağmur yağdırıldı demeniz midir?" [Tirmizî]
7259- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Müslüman oluşumuzla, Allah'ın şu: 'İman edenler için, kalblerinin Allah'ın zik-riyle kalplerinin yumuaması zamanı hâlâ gelmedi mi?' kavlinde (Hadîd 16), bizi kınaması arasında sadece dört sene vardır." [Müslim]
7260- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
O, "Bilin ki Allah, ölümünden sonra yeryüzünü canlandırır" mealindeki âyeti (Hadîd, 17) şöyle yorumladı: "Yani kalpler öldükten ve katılaştıktan sonra tekrar yumuşar. Allah, o kalpleri (tevhîdde) itaatli ve (Rabbine) yönelmiş kılar. Allah ölü kalpleri ilim ve hikmetle canlandırır. Yoksa yağmurla ölmüş yerlerin canlanması zaten bilinmekte ve görülmekte olan olaylardır." | Rezin]
7261- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "İsa'dan sonra krallar hem Tevrat'ı ve hem İncil'i değiştirdiler. (Aralarında bunları okuyan mü'minler de vardı) Krallarına denildi ki: 'Bunların bize hakaretinden daha şiddetli bir hakaret ve sataşma görmedik.' Onlar: 'Kim Allah'ın indirdiği ite hükmetmezse, işte onlar kâfirlerin ta kendileridir.' (Mâide, 44) ayetini okuyorlar, üstelik okumalarında bizim yaptıklarımıza da kusur çıkarıyorlar. Onları çağır ve bizim okuduğumuz gibi okusunlar. Bizim iman ettiğimiz gibi iman etsinler.'Buıun üzerine onları çağırıp bir araya topladı ve onlara: 'Ya sizi öldüreceğim ya da Tevrat'la İncil'i tahrîf edildiği şekilde okuyacaksınız.' dedi.
Onlar 'Neden bizden bunu İstiyorsunuz? Bırakın yakamızı!' dediler. Daha sonra içlerinden bir taife şöyle dedi: 'Bize yüksek bir bina (kule) yapın oraya çıkalım, yiyecek ve içeceğimizi de yukarıya çekebileceğimiz (ip gibi) bir şey verin. Ondan sonra sizinle bizim bir alakamız kalmaz.' Taife de şöyle dedi: 'Bırakın yakamızı, buradan gidelim, hayvanlar gibi yaşayalım. Onlar gibi yeyip içelim. Eğer sizin topraklarınızda bizi görüp yakalarsanız öldürün!' dediler.
Diğer bir grub ise şöyle dediler: 'Issız topraklarda bize evler yapın, oraya gidelim, kuyular açalım, ziraat yapalım, geçinip gidelim, ne siz bizim yüzümüzü görün, ne de biz sizin yüzünüzü görelim.' Kabilelerden herkesin bunlar arasında yakınları vardı. Ve krallar onların bu muhtelif tekliflerini kabul ettiler. İşte Allah, bunların hakkında şu âyeti indirdi:
'Üzerlerine bizim gerekli kılmadığımız, fakat kendilerinin, güya Allah'ın rızasını kazanmak için ortaya attıkları ruhbanlığa bile gereği gibi riayet etmediler,' (Hadîd, 27)

Geri kalan kısmı da: 'Filancaların taptıkları gibi tapalım, filancaların seyahat ettiği gibi seyahat edelim' dediler. Bunlar uydukları kimselerin imanı hakkında bile herhangi bir bilgileri olmadan şirke saplandılar. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem risâletle gon-derilince onlardan (ruhbanlardan) pek azı kalmıştı. Mabedinde olanlar aşağı indi, seyahata çıkmış olanlar geri geldi, manastırda olanlar da dışarıya çıktılar. Geldiler ona iman edip onu tasdik ettiler. Allah Teâlâ buyurdu: 'Ey iman edenler! Allah'tan korkun, Peygam-ber'ine inanın ki Allah size rahmetinden iki kat versin.'-(Hadîd, 28) İsa'ya, Tevrat ve İncil'e iman etmeleri bir de Muhammed'e iman edip tasdik etmeleri sebebiyle iki kat ecri hak etmişlerdir. Ayetin devamında Allah şöyle buyurdu: 'Allah sizin için yardımıyla yürüyeceğiniz bir nur lütfetsin.'(Hadîd, 28) Yani (bu nur) Kur'ân'a ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e tâbi olmalarıdır.
'Kitap ehli bilsinler ki Allah'ın lütfundan hiçbir şey elde edemezler. Size benzemek isteyenler bunu anlasınlar ve her çeşit lütuf ve ihsanın da Allah'ın katında olduğunun da farkına varsınlar.' (Hadîd, 29) (Nesâî]

MÜCÂDELE, HAŞR, MÜMTEHİNE, SAF, CUM'A VE MÜNÂFİKÛN SÛRELERİ

7262- Âişe radiyallahu anhâ'daıı: "Bütün sesleri kemaliyle duyan Allah'a hamd olsun." Mücâdele sûresi 1. âyette geçen mücadeleci (ısrarcı) olan Havle, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip evinin yanında onunla konuştu. Söyledikleri Allah tarafından ne çabuk duyuldu da hemen: "Kocası hakkında seninle tartışanın sözünü Allah duymuştur" mealindeki âyet (Mücâdele, 1) nazil oldu. [Buharı ve Müslim.]

7263- Ali radiyallahu anh'dan:
"Ey iman edenler! Peygamber' le hususi bir sey konuşacağınızda, bu konuşmanızdan önce fakirlere sadaka verin!" mealindeki âyet (Mücâdele, 12) nazil olduğu zaman, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle dedi:
"(Bu sadakanın miktarı) Bir dinar olsun mu?"
"Buna da güç yetiremezler" dedim.
"Yarım dinar?"
"Bunun da altından kalkamazlar."
"Peki ne kadar olsun?"
"Bir kıl (ağırlığında altın) mikdan" dedim.
"Sen de çok azalttın" dedi. Bunun üzerine: "Hususi konuşmanızdan önce sadaka vermekten ürktünüz mü?" mealindeki âyet (Mücâdele, 13) nazil oldu. (Ali der ki:) Böylece benim sebebimle Allah bu ümmete hafifletmede bulundu. [Tirmizî]

7264- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,

oturuyordu, ashabına şöyle dedi: 'Size bir adam gelecek. Şeytan gözü ile size bakacak, geldiği zaman kendisiyle konuşmayın.' Derken mavi gözlü bir adam çıkageldi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onu çağırıp sordu: 'Neden sen ve arkadaşların bana hakaret ediyorsunuz!' Adam cevab verdi: 'Sen olduğun yerde dur; ben gidip onları getireyim.' Gitti ve onları getirdi. Onlara aynı soruyu sorunca, demediklerine ve yapmadıklarına dair Allah'a yemin ettiler. Bunun üzerine Allah şu âyeti inzal buyurdu: 'Allah onların hepsini tekrar dirilteceği gün, size yemin ettikleri gibi ona yemin ederler.' Mücâdele, 18)
[Ahmecl ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
7265- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Nâdiroğullarının hurmalığını yaktırdı ve kestirdi.
Burası, Büreyre denilen mevkii idi. Bunun üzerine Allah şu âyeti inzal buyurdu: 'inkarcı kitab ehlinin yurtlarında hurma ağaçlarını kesmeniz veya onları kesmeyip kökleri üzerinde bırakmanız, Allah'ın izniy-ledir. Allah yoldan çıkanları böyle rezilliğe uğratır.' (Haşr, 5)
|Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tîrmizî]
7266- Onun (Tirmizî) İbn Abbâs'tan rivayeti:
(Yukardaki) Âyette geçen: "Lîne; hurma ağacıdır. Allah yolundan çıkanların rezil olmasına gelince, onlar kalelerinden aşağı indiler, daha sonra da kendilerine hurma ağaçlarını kesmeleri emredildi. Tabii ki bütün bunlar, onları üzmüş ve gönüllerini daraltmıştır. Müslümanlar: '(Ağaçların) Bir kısmını kestik, bir kısmını bıraktık. Ashâb: Acaba kestiklerimizden dolayı sevap aldık mı? Bıraktıklarımızdan ötürü günaha girdik mi?' diyerek 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir soralım' dediler.
Bunun üzerine yukarıda mealini verdiğimiz ilgili âyet nazil oldu.
7267- Enes radiyallahu anh'dan: "Münafıkların, Kitah ehlinin inkarcılarından olan kardeşlerine şöyle dediklerini görmedin mi?.." âyeti (Haşr, 11) Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Nadiroğullarını
Medine'den çıkarmak arzusunda iken (münafık) İbn Übeyy âyette geçen sözleri söylemesi üzerine ilgili âyet nazil olmuştur. [Rezîn]
7268- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kadınların biatini 'Allah'a ortak kaçmamaları' kavli celîlinin de bulunduğu âyete binâen (Mümtahine, 12) kabul etmiştir. Fakat Resû-lullah kadınlardan biati elini değmeden, sözle almıştır." [Buhârî, Müslim ve Tirmizfl
7269- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: O, "Onlar artık âhiretten umutlarını kes-mişlerdir" kavl-i celîlini (Mümtahine 13) şöyle yorumladı: "Onlar artık âhirete

iman etmezler ve ondaki ecirleri de ummazlar."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de zayıf bir senedle]
7270- Abdullah bin Selâm radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından bir grupla oturuyordum. Aramızda dinî sohbet ve müzakerede bulunuyorduk. Diyorduk ki: 'Hangi amelin en iyi olduğunu bilseydik, onu yapardık.' Çok geçmeden şu âyetler nazil oldu. 'Göklerde alanlar da, yerde olanlar da Allah'ı teşbih ederler. O Azîz'dir, Hakimdir. Ey iman edenler! Niçin yapacağız diyerek yapamayacağınız şeyi söylersiniz? Yapamayacağınız şeyi, yaparız demeniz, Allah katında büyük gazaba sebep otur.' (Saff, 1-3) İnen âyetleri Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem hemen çıkıp bize okudu." [Tirmizî]
7271- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile namaz kılarken, üzerinde yiyecek yüklü develerden müteşekkil bir kervan geldi. On iki kişi hariç, cemaatin hepsi mescidden çıkıp kervanı karşılamaya gittiler. Bunun üzerine: 'Ey Muhammedi Onlar bir kazanç veya eğlence gördükleri zaman seni ayakta bırakarak oraya yöneldiler..' mealindeki âyet (Cum'a 11) nazil oldu."
7272- Diğer rivayet:
"Ebû Bekr ile Ömer'in de içinde bulunduğu sadece on iki kişi (mescidde) kaldık."
7273- Diğer rivayet:
"Benim de içinde bulunduğum on iki kişi."
7274- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte harbe çıktık. Muhacirlerden epey insan katılmıştı.
Muhacirlerden şakacı bir adam vardı, bir Ensârî'nin kıçına el ya da ayakla vurdu. Ensa-rî çok öfkelendi ve: 'Yetişin ey Ensâr neredesiniz?' diye çağırdı. Muhacir de: 'Ey Muhacirler, imdat!' diye seslendi. Derken birbirlerine girecek oldular. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hemen çıkıp şöyle dedi: 'Nedir bu cahiliye davası? Ne oluyor, neden kavga ediyorlar?' Muhacirlerden birinin Ensar'dan bi-linin kıçına eliyle vurduğunu söylediler.
'Bırakın bu davayı, çünkü bu, kokmuş bir Şeydir' buyurdu. Bunun üzerine (münafıkların başı) Abdullah bin Ubeyy b. Selûl (muhacirleri kastederek) şöyle dedi: 'Hepsi başımıza üşüştüler; Medine'ye dönersek, şerefli olan, zelil olanı mutlaka oradan (pisliği) çıkartacaktır.'
Ömer bunu duyunca, şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Bu pisliği öldürmeyelim mi?' Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Biz bunu Öldürürsek, herkes Mu-hammed ashabını öldürüyor' der.'

7275- Diğer rivayet:
"Ona oğlu Abdullah bin Abdullah (b. Ubeyy) şöyle dedi: 'Senin alçak (zelil) ve Allah Resulünün de aziz (şerefli) olduğunu ikrar ve itiraf etmedikçe sen, asla Medine'ye dönemezsin. ' Ondan sonra İbn Übeyy bunu itiraf etmek zorunda kaldı." IBuhârî, Müslim ve TirmizîJ
7276- Zeyd bin Erkam radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'le
birlikte bir sefere çıktık. Orada insanlar çok müşkül duruma düştüler. (Bunu fırsat bilen münafık) Abdullah bin Ubeyy şöyle dedi:
'Allah Resulünün yanında olanlara İnfak etmeyin (harcama yapmayın) ki onun etrafından dağılıp gitsinler.' Şunu da sözlerine ekledi: 'Medine'ye dönersek şerefli olan, zelil olanı elbette oradan çıkaracaktır.' Hemen Pey-
gamber sallallahu aleyhi ve sellem'e varıp onun dediklerini bildirdim. İbn Ubeyy'e haber gönderip, çağırttı ve sordu. Fakat o, yemin ederek böyle bir şey yapmadığını ve söylemediğini ileri sürdü.
Bunun üzerine (ashâb) benim yalan konuştuğumu söylediler. Bu, bana çok ağır gelmişti. Yalan söylemediğimi ifade eden 'Münafıklar sana gelince.,.' âyeti (Münâfikûn, 1) ininceye dek benim bu üzüntüm sürdü.
Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onları, kendileri için Allah'tan bağışlanma dilemesi için çağırdı. Fakat onlar başlarını çevirip gittiler. (Zeyd) '... Onlar tıpkı sıralanmış kof kütük gibidirler.' (Münâfikûn, 4) âyetinde şu tefsiri yaptı: 'Münafıklar yakışıklı kimselerdi.'
7277- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile harbe çıktık, beraberimizde birkaç bedevi de vardı. Hemen suya koşmak isterdik, fakat Bedevî bizi geçer, koşup havuzu doldurur, etrafını taşla çevirirdi. Arkadaşları gelinceye kadar oraya kimseyi sokmak istemezdi. Derken Ensâr'dan bir adam geldi ve su içmesi için devesinin yularım sarkıttı. Fakat bedevi, izin vermeyince elinden kurtulup havuzu bozdu. Su çekildi. Bedevi de eline bir odun alıp Ensâr'dan olan adamın başına vurarak yardı. Bunun üzerine (yaralı), Abdullah bin Ubeyy'e gelerek durumu haber verdi. Abdullah bin Ubeyy kızdı ve bedevileri kastederek şöyle dedi: 'Allah Resulünün yanında bulunanlara yardım etmeyin ki onun etrafından dağılıp gitsinler. Çünkü onlar Peygamber'e yemek geldiği zaman, O'nunla yemek yemek için etrafında otururlardı. Abdullah bin Ubeyy bunu Önlemek istedi.
"Onlar (Bedeviler) etrafından dağılıp gidince: 'Muhammed'e yemek geti-
rin!'derdi ve ayrıca arkadaşlarına da:
'Medine'ye dönerseniz, güçlü olanınız, güçsüz olanınızı oradan çıkartsın' diye

talimat verirdi.
Zeyd dedi ki: Ben amcamın terkisindey-dim. Onun (İbn Ubeyy'in) söylediğini duydum. Hemen amcama bildirdim. Amcam da gidip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bildirdi. O da Abdullah bin Ubeyy'İ çağırttı ve sordu. Bunun üzerine o, binbir yeminle böyle bir şey söylemediğini iddia etti. Bu durum karşısında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu doğruladı, beni yalancı çıkardı.
Amcam bana geldi ve dedi ki: 'Yaptığını beğendin mi? Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de, müslümanlar da sana kızdı, şimdi ne olacak?'
Buna hiç kimsenin üzülemeyeceği bir şekilde üzüldüm.
Yolculuk esnasında Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber yürürken üzüntümden başımı eğdim. Bir de baktım ki Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem geldi, kulağımı ovaladı ve bana gülümsedi. Cennette ebediyen kalsaydım bu kadar sevinmezdim. Sonra Ebû Bekr bana yetişip sordu: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sana ne dedi?'
'O bana bir şey söylemedi, sadece kulağımı büküverdi, yüzüme de gülümsedi' dedim. 'Sevin!'dedi.
Sonra Ömer yetişip sordu. Ona da Ebû Bekr'e dediğim gibi söyledim.
Sabah olunca, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, inen Münâfikûn sûresini bize okudu."
7278- Diğer rivayet:
"Bu olay, Benû Mustalik gazvesinde olmuştur."
7279- Diğer rivayet:
"Bu olay, Tebûk gazvesinde olmuştur."
[Buhârî, Müslim ve Tirmizi]
7280- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Kendisini haccetmeye ulaştıracak veya üzerine zekât vacip olacak kadar malı bulunup da bunları yerine getirmeyen kimse, ölüm zamanında (Allah'tan) tekrar dünya hayatına dönmeyi diler." dedi. Bunun üzerine bir adam: "Ey İbn Abbâs! Allah'tan kork! Ancak kâfirler dünya hayatına dönmeyi dileyeceklerdir." diyerek mukabele etti. İbn Abbâs buna cevap olarak:
"Dikkat et sana bu hususta Kur'ân âyetleri okuyacağım, dedi ve şunu okudu: 'Ey iman edenler, mallarınız ve çocuklarınız, sizi Allah'ın zikrinden alıkoymasın. Kim bunu yaparsa onlar hüsrana uğrayanların ta kendileridir. Birinize ölüm gelip çatmadan size rızık olarak verdiklerimizden infak edin ki —o zaman— 'Rabbim beni biraz erteleseydin de zekât verseydim ve talihlerden olsaydım'diyecek.' (Münâfikûn, 9-11)

Adam: "Zekât nasıl vacip olur?" dedi.
"Para iki yüz dirheme veya daha fazlasına ulaşırsa" diye cevap verdi.
Adam: "Ya hac ne zaman gerekir?" diye sorunca, İbn Abbâs şu cevabı verdi: "Azık ve bineği olduğu zaman gerekir."

TEĞÂBÜN, TALÂK VE TAHRÎM SÛRELERİ

7281- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Kim Allah'a inanırsa O, onun gönlünü doğruya yöneltir" mealindeki âyetini (Teğâ-bün, 11) şöyle yorumladı: "Yani kişi birçok musibetlerle karşılaşır ve bunların Allah tarafından geldiğini bilir de teslim olup razı olursa." [Buhârî]

7282- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Ona: "Ey iman edenler! Eşlerinizden, ço-cuklarınızdan size gerçekten düşman olanlar vardır, işte onlardan sakının!" mealindeki âyetten (Teğâbün, 14) sordular, şöyle cevapladı:
"Bunlar Mekke ahalisinden müslüman olup, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gitmek istediler. Fakat eşleri ve çocukları onlara mani olup bırakmak istemediler. Nihayet bunlar Allah Resulüne sallallahu aleyhi ve sel-lem geldiklerinde insanların dinde fakihleşip oldukça mesafe aldıklarını gördüler. Bunun üzerine kendilerine önceden mâni olmak isteyen eşlerini ve çocuklarını cezalandırmak istediler. Bunun üzerine bu âyet indi. " |Tirmizî|

7283- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
O, "Ey Peygamber! Kadınları boşadığı-nızda onları iddetlerini gözeterek boşayın!" mealindeki âyetini (Talâk, 1): "Yani iddetleri-ne doğru boşayın." şeklinde yorumladı.
Mâlik dedi ki: "Bununla her bir temizlik devresinde bir kere boşamağı kastetmiştir."

7284- Muâz radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey insanlar! Allah'tan sakınmayı amaç edinirseniz; size rızık sermayesiz ve ticaretsiz de gelir." Sonra şu âyeti okudu: "Kim Allah'dan korkarsa Allah ona bir çıkar yol kılar ve onu ummadığı yerden rızıklandırır." (Talâk, 2) [Taberanî, Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir senedle.]

7285- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Cahş'ın kızı Zeyneb'in yanında kalır, onun yanında bal şerbeti içerdi. Ben ve Hafsa anlaştık, dedik ki: 'Allah Resulü hangimizin ya-
nına girerse, ona şöyle diyecektir: 'Sende ma-ğafir kokusu duyuyomm. Mağâfir (Arkıt ağacının sakızı) mi yedin?'Derken birinin yanına gelip girmiş ve o da ona bunu söylemiş. O sal-lallahu aleyhi ve sellem de şu cevabı vermiş: 'Hayır; Zeyneb bini Cahş'ın yanında bal şerbeti içtim. Bir daha bal içmem.'

Bunun üzerine 'Ey Peygamber! Allah'ın sana helâl kıldığım sen neden kendine yasak ediyorsun'mealindeki âyel (Tahrîm, 1) indi. Âişe ile Hafsa'ya hitaben de 'Eğer ikiniz tev-be ederseniz..,* mealindeki âyet (Tahrîm, 4) nazil oldu.
'Bilakis bal içtim, artık onu bir daha iç-memeye yemin ettim bunu kimseye söyleme!' dediği için, hani Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, 'Hanımlarından birine gizli bir şey söylemişti' (Tahrîm, 3) âyeli nazil olmuştur." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî]
7286- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "(Hz.) Ömer'e, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in; Allah'ın haklarında:'Eğer ikiniz tevbe ederseniz kaymış olan kalpleriniz düzelmiş olur" buyurduğu (Tahrim, 4) iki hanımı hususunda sormak isledim. Bir fırsatını bulamıyordum. Nihayet Ömer hac için yola çıktığında ben de onunla beraber çıktım. Derken bîr müddet gittikten sonra Ömer halktan ayrıldı. Onunla beraber ben de elimdeki ibrikle saptım. Def-i hacetini yaptı. Sonra bana geldi, eline su döktüm, abdest aldı.
Fırsat bu fırsat deyip ona şöyle dedim: 'Ey mü'minlerin emîri! Allah'ın haklarında 'Ey iki (kadın) eğer siz Allah'a tevbe ederseniz kaymakta olan kalpleriniz düzelmiş olur' buyurduğu o iki kadın kimdir?"
Ömer cevab verdi; "Hayret sana ey Ab-bâs'm oğlu!"
Zührî der ki: Vallahi (Ömer bu sorudan) hoşlanmadı. Fakat kendisine sorulan suali gizleyip cevapsız da bırakamazdı; bu nedenle: 'O iki kadın Hafsa ile Âişe'dir' dedi.
Sonra (Ömer) hadisin devamını şöyle zikretti:
'Biz kadınlarına tahakküm eden bir Ku-reyş topluluğu idik. Medine'ye gelince kadınlarına mahkum olan, kadın sözü dinleyen insanlarla karşılaştık. Tabii bizim kadınlarımız onların kadınlarından bu huyu kapmağa başladılar. Evim Ümeyyeoğullarının mahallesi olan Medine'nin dış mahallelerindeydi.
Bir gün hanımıma kızmıştım. Baktım bana karşılık veriyor. Onun bana böyle cevap vermesi hoşuma gitmedi, kabul etmedim. Bu defa bana şöyle dedi: 'Neden cevap vermemden hoşlanmıyorsun? Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımları bile Allah Resû-lü sallallahu aleyhi ve sellem'e rahatlıkla karşılık veriyorlar. Halta onlardan biri kalkıp gündüz akşama kadar onunla konuşmamazlık yapabiliyor.' Bunu duyunca hemen Hafsa'nm yanına koştum ve sordum: 'Siz Allah Resulüne kafa mı tutuyor sunuz?' 'Evet' deyince, Ömer şöyle dedi: "Vay halinize! İçinizden bunu yapan büyük bir hüsrana uğrar. (İçinizden) Allah Resulünü kızdıran kişi Allah'ın gaza-
bından nasıl emin olabilir? Bu taktirde o helak olmuş demektir. Onun için sana tavsiyem, O'nu bii' daha rahatsız etme! onunla dünyalık için tartışmaya girme!

Ne istersen ondan değil, benden iste! Komşunun -Âişe'yi kastediyor- Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'e daha güzel ve daha sevimli gelmesi, sakın ha seni aldatmasın!'
(Ömer anlatmaya devam etti) Ensâr'dan benim bir komşum vardı. Onunla Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e nöbetleşe inerdik. Bir gün o gider inen vahiy haberlerini getirirdi, bir gün de ben inen vahiyleri ona getirirdim.
O sıralarda Gassân kabilesinin bize harp açmak için atlarını nallattıklarından söz ediyorduk. Bir gün mutad olduğu üzere arkadaşım Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına indi, sonra akşama doğru gelip kapımı çaldı. Bana seslendi. Yanına çıktığımda şöyle dedi: 'Büyük bir olay oldu.'
'Ne oldu? Yoksa Gassânhlar mı geldi?' diye sordum.
'Hayır, ondan da daha büyük bir olay oldu, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellenı hanımlarını boşadı' dedi. 'İşte şimdi Hafsa büyük bir hüsrana uğradı, zaten yakında bunun böyle olacağmı tahmin etmiştim'dedim.
Sabah namazımı kılınca, hemen elbisemi giydim, hızla inip Hafsa'nm yanına vardım; baktım ki ağlıyor. Sordum: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sizi boşadı mı?'
'Bilmiyorum; işte kendisi. Şu yatak odasına çekilmiştir' dedi.
Onun siyah bir kölesi vardı, yanma vardım ona: 'Haydi Peygamber'den Ömer için izin iste!' dedim. Adam gitti, dönüp gelerek şöyle dedi:
'Senin için izin istedim? Hiçbir şey demedi, sadece sustu.'
Hemen oradan ayrılarak, minberin yanına gidip oturdum. Bir de baktım orada, kimileri ağlayan bir grup oturuyor. Ben de biraz oturdum. Sonra dayanamadım tekrar kölenin yanına vardım ve: 'Haydi git benim için tekrar izin iste!' dedim. Gitti, girdi ve sonra çıktı, şöyle dedi: 'Senin geldiğini ona söyledim, cevap vermeden sustu.' Tekrar minberin yanına
oturdum, sabredemedim, tekrar köleye gidip 'Haydi gir de benim için izin iste!' dedim. Girip çıktı ve şöyle dedi:
'Senden ona bahsettim, sustu' deyince, arkamı döndüm gitmeye başladım. Daha birkaç adım atmadan köle beni çağırdı; 'Haydi gel gir, izin çıktı' dedi.
Hemen gidip içeriye girdim ve selâm verdim.
Dirseklerinde iz bırakmış bir hasıra yaslanmış oturuyordu. Dedim ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Hanımlarım boşadın mı?' Başını bana doğru kaldırıp: '//ayir'dedi. 'Allahü Ekber' dedim ve ilave ettim: 'Ey Allah'ın Resulü! Biliyorsun, biz Kureyş topluluğu kadınlarımıza hakimdik, (istediklerimizi onlara yaptırırdık) Medine'ye gelince, birtakım insanlara kadınlarının hakim olduğunu, (kadın-larının sözlerini dinlediklerini) gördük. Bizim kadınlarımız da onlardan bu huyu

kapmaya başladılar, (kendilerine söz geçiremez olduk.) Hatta bir defasında hanımıma kızdım, o da ba-
na cevap vermeye, benimle tartışmaya başladı. Bana karşılık vermesine daha da kızınca, 'Sen bana ne kızıyorsun, vallahi Peygamber'in hanımları da Peygarnber'e cevab veriyorlar. Hatta onlardan birisinin sabahtan akşama kadar Peygamber'İ yalnız bıraktığı da oluyor' dedi. Ben de ona şu cevabı verdim: 'Şu halde onlardan bunu yapanlar büyük bir hüsran içindedirler. Helak olmaları muhtemeldir. Onlardan biri, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i öfkelendirdiği için Allah'ın gazabından nasıl emin olabilir?' Şu halde helak olur gider.*
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bunu duyunca tebessüm etti. Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! (Kızım) Hafsa'ya geldim ve dedim ki: 'Komşunun -Âişe'yi kastediyor- Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in nezdinde senden daha güzel ve sevimli olması, sakın ha seni yanıltmasın!' Bunu duyunca bir kere daha gülümsedi. 'Ey Allah'ın Resulü! Senin yanında biraz daha kalabilir miyim?' deyince, 'Evet' dedi ve ben de otur-
dum. Evinde başımı yukarıya kaldırınca, vallahi üç tane deri (post) dışında dikkati çekebilecek bir şey gözüme ilişmedi ve dedim ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Allah'a dua buyur-san da ümmetine biraz daha dünyalık verse; bakınız Allah kendisine ibadet etmedikleri halde Rumlara ve Perslere dünyalarını genişletmiş, (bir çok imkânlar bahşetmiş.)'
Hemen doğruldu, sonra şöyle buyurdu: 'Ey Hattâb'ın oğlu! Yoksa şüphe mî ediyorsun? Allah onlara iyilikleri dünya hayatında erken vermiş (âhirette ise onların bir nasipleri yoktur.)'
Söylediğime pişman oldum ve 'Ne olur, Allah'tan benim için mağfiret iste ey Allah'ın Resulü!" dedim. O pek çok gücendiği için hanımlarının yanma bir ay girmemeye yemin etmişti. Sebep ise ifşa etmesini istemediği bir sözü Hafsa'nın Âişe'ye söylemiş olmasıdır."
Öyle ki, onlara yönelik kızgınlığının şiddetinden dolayı sonunda Allah, onu (Tahrim sûresi) ile uyarmıştı.
7287- Zührî dedi ki:
Urve, Âişe'den naklen bana bildirdi: "Aradan yirmidokuz gün geçtiği zaman Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem (yemini gereğince) benim yanıma gelip girdi, böylece (hanımlarını dolaşmaya) benden başladı. Dedim ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Sen bizim yanımıza bir ay gelmiyeceğine dair yemin etmiştin. Oysa yirmİdokuzuncu günü geldin, yanıma girdin. Günleri saydım.'
Bunun üzerine: 'Ay (bazen) yirmidokuz gün çeker' buyurdu."
Diğer rivayette şu ek yer almıştır: 'Bu ay, yirmi dokuz çekmiştir.' Sonra şöyle

dedi: 'Ey Âişe! Sana bir şey anlatacağım, ancak anne babana danışmadan ve onlardan izin istemeden cevap vermek için acele etmel'Onâsn sonra:
"Ey Peygamber! Hanımlarına de ki: 'Eğer siz dünya hayatım ve zinetini istiyorsanız, gelin sizin boşanma bedellerinizi vereyim ve sizi iyilikle bırakayım ... büyük mükâfat hazırlamıştır.' (Ahzâb, 28-9) âyetini okudu.
Babam ve annemin buna razı olmayacaklarını, Peygamber'den ayrılmamı islemeye-
çeklerini biliyordum. Onun için dedim ki: "Bunun için mi anne babama danışıp izin isteyeceğim; benim tercihim Allah ve O'nun Resulü ile âhİret yurdudur."
7288- Diğer rivayet:
Âişe O'na dedi ki: "(Bu hususta) Seni tercih ettiğimi diğer hanımlarına söyleme!"
Allah Resulünün sallallahu aleyhi ve sel-lem'İn cevabı şu oldu: "Allah beni tebliğ edici olarak gönderdi, beni şaşırtıcı olarak göndermedi."
7289- Onun rivayetlerinden:
"Bu hadise, kendilerine hicâb (örtünme) emredilmeden önceydi."
Onda ayrıca şöyle geçmektedir:
"Ömer, Âişe ile Hafsa'nm yanına girip onları kınadı. Hafsa'ya şöyle dedi: 'Vallahi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sevmediğini (sana gücendiğini) anladım. Ben olmasaydım seni boşayacaktı.'
Yine onda şöyle geçiyor: 'Ey Rebâh! Haydi git benim için Allah Resulünden içeri girmem için izin İste! Zannederim ki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem benim Hafsa için geldiğimi sanmıştır. Vallahi eğer bana onun boynunu vurmamı emretse gözünün yaşma bakmam vururum.'
(Ömer) Dedi ki: (Bu esnada) Sesimi de yükselttim. Bunun üzerine o bana izin verdi.
Ömer, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den, hanımlarını boşamadığını, halka söylemesi için izin istedi ve o da izin verdi. Bunun üzerine Ömer, mescidin kapısında durup halka avazının çıktığı kadar şöyle seslendi: 'Ey insanlar! Bilin ki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem hanımlarını boşamamıştır.'
Ömer, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzündeki öfkeyi görünce, şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Kadınlarının hakkında seni üzen nedir? Neden canın sıkılıyor? Sen onları boşarsan, Allah melekleri, Cibril, Mi-kâil, ben, Ebû Bekr ve bütün mü'minler seninle beraberiz.'
Ömer dedi ki: 'Allah'a hamdolsun ki, söylediğim sözü Allah'ın (âyetle) doğrulayacağını ummadığım konuşmalarım azdır. Nihayet şu âyet (tahyîr) nazil oldu:

'(Ey Peygamber eşleri!) Eğer o, sizi bo-sarsa, Rabbi ona sizden daha hayırlı olan (kendini Allah'a veren, inanan, boyun eğen, tevbe eden, kulluk eden, oruç tutan, dul ve bakire) esler verebilir.' (Tahrîm, 5)
Onda yine şöyle geçer: "Onunla o kadar konuştum ki yüzünden öıkesi gitti, neşesinden gülmeye başladı. Gülüşü bakımından da insanların en güzeli idi."
(Ömer) dedi ki: Sonra Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem (aşağı) indi. Ben de indim. Ancak ben kütüğe tutunarak indim. Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ise yerde yürür gibi ona eliyle dokunmadan indi.
Dedim ki: "Sen odada ancak yinnidokuz gün kaldın.' Şöyle buyurdu:
'Ay (bazen) yirmidokuz çeker.'
Dedi ki: Şu âyet nazil oldu:
'Kendilerine güven veya korku hususunda bir haber geldiğinde onu yayarlar. Halbuki o haberi Peygamber' e ve buyruk sahibi olanla-
ra götürselerdi onlardan sonuç çıkarmaya kadir olanlar elbette onu bilirdi.' (Nisa, 83)
Ömer dedi ki: İşte ben (bu işten) sonuç çıkarmaya kadir olanlardandım. (Bu sonucu Allah'ın izniyle çıkartmıştım.) Bunun üzerine tahyîr âyeti nazil oldu."
7290- Onun rivayetlerindendir:
"Ömer'e bir âyet hakkında soru sormak için tam bir yıl bekledim. Ondan çekindiğim için soramadım. Nihayet hac yolculuğuna çıkınca, ben de kendisiyle birlikte çıktım. Hac dönüşü yolumuzun bir yerinde Ömer def-i hacet yapmak için halktan uzaklaşıp misvak ağaçlarının bulunduğu yere gitti. Bekledim, işini bitirince kendisiyle beraber yürüdüm ve sordum:
'Ey Müminlerin emîri! Peygamber sallal-lahu aleyhi ve sellem'e karşı sözbirliği yapan o iki kadın kimdi?'
'Hafsa ile Âişe idi' dedi. Dedim ki: "Tam bir seneden beri bu soruyu sana sormak isli-
yordum, senden çekindiğim İçin bir türlü cesaret edemedim.'
'Bunda korkacak ne vardır? Bildiğim bir şey varsa ve senin de buna kanaatin varsa, çekinme sor! Şayet ben o meseleyi biliyorsam mutlaka sana söylerim.'
Sonra Ömer şöyle devam etti; 'Vallahi biz cahiliyet devrinde kadınlara hiç önem vermezdik. Nihayet Allah kadınlara nasıl davranacağımızı ve mallarımızı onlara nasıl taksim edeceğimizi bildiren âyetler inzal buyurdu.
Bir gün bir iş üzerinde kendi kendime düşünürken karım bana: 'Şöyle şöyle yapsan daha iyi olur'dedi. Ben de ona dedim ki: 'Sana ne oluyor, niçin burdasın, benim işime ne karışıyorsun?' Bunun üzerine bana şöyle karşılık verdi: 'Doğrusu hayret sana ey Hattâb'ın oğlu! Hiç sana karşılık verilemsini istemez misin? Kızın

Hafsa Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e çok rahatlıkla karşılık veriyor. Bu nedenle (bazen) bir gün boyunca Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kızgın kalıyor.' Ömer (bunu duyunca,) kalktı ve doğruca (kızı) Hafsa'nın evine gitti ve yanına girdi.' Benzeri rivayet.
Onda şöyle geçer: 'Ömer, Hafsa'nın yanından çıktı. Sonra akrabası olduğu için Üm-mü Seleme'nin evine girdi. Onunla da konuştu. O şöyle dedi:
'Hayret sana ey Hattâb'ın oğlu! Her şeye müdahale ettin, şimdi de Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile hanımlarının arasına da mı girmek istiyorsun?'
Ömer dedi ki:' Onun böyle söylemesi bana bayağı tesir etti; içimdeki öfkemi bir anda teskin etti. Onun yanından hemen çıkıp Ensâr'dan bir dostumun yanına gittim. Çünkü ortalarda görünmediğim zaman, bana haberleri o iletirdi.
Onda ayrıca şöyle geçmektedir: Bilahare o, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'İn yanına girince olan bitenleri anlattı. Ümmii Seleme'nin kendisine söylediğini de anlatınca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gülümsedi.
Onda yine şöyle geçer: Ağladım. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sordu: 'Ey Ömer seni ağlatan nedir?'
'Ey Allah'ın Resulü! KİsrA ile Kayser'İ görmüyor musun, lüks içinde yaşıyorlar. Sen
Allah elçisi olduğun halde onlardaki imkandan mahrumsun' dedi.
Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Dünya onların, âhiretin ise bizim olmasını istemez misin?' [Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî]
7291- Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat"ta ley-yin bir isnadla:
Ömer dedi ki: "Hafsa'mn yanına girip şöyle dedim: 'Allah Resulünü rahatsız etme, onda olmayan bir şeyi isteme! Saçının yağı dahi olsa, ihtiyacın olan her şeyi gel benden iste!'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sabah namazını kıldırdıktan sonra güneş doğuncaya kadar cemaatle birlikte mescidde otururdu. Sonra kalkar hanımlarım bir bir dolaşırdı. Onlara selâm verirdi ve onlara dua ederdi. Hafsa'ya bir çömlek bal hediye edilmişti."
Devamında mağâfır (bal şerbeti) kokusu kıssasını anlattı ve nihayet şöyle dedi: "O bir baldır. Vallahi onu bir daha asla yemem!"
"Hafsa'nın günü (sırası) gelince, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Babamla bir işim var, ona gitmeme müsaade eder misin?' Ona izin verdi.
Ondan sonra cariyesi Mâriye'ye haber gönderdi, geldi ve Hafsa'nın evine girince, onunla cinsî ilişki kurdu. Derken Hafsa babasının evinden döndü, geldi, kapıyı

kapalı görünce, oturdu, bekledi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem heyecanla çıktı ve alnında ter vardı. Öte yandan Hafsa ağlıyordu; neden ağ-ladığını sorunca, şu cevabı verdi: 'Demek ki bana bunun için izin verdin. Cariyeni evime aldın, yatağımın üstünde onunla cinsî ilişki kurdun. Bunu onlardan hiçbir kadına yapmadın. Ey Allah'ın Resulü, bu sana helal olmaz." Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Vallahi doğru söylemedin. O benim cariyem değil midir? Allah onu bana helâl kılmıştır. Fakat (artık) o bana haramdır. Bunu, razı olasın diye yapıyorum. Ancak diğer hanımların bundan haberleri olmasın, kimseye söyleme! Bu söz sende bir emanettir.'
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem çıkar çıkmaz Hafsa, Âişe ile arasındaki duvara vurup, şöyle seslendi: 'Müjde! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem cariyesini artık kendisine yasak etti. Allah bizi o cariyeden kurtarıp rahatlattı. 'Bunun üzerine Allah: 'Ey Peygamber! Hanımlarının hoşnutluklarını isteyerek, Allah'ın sana helâl kıldığını kendine neden haram kılıyorsun? ... birbirinize arka verirseniz' mealindeki âyeti (Tahrim, 1-4) inzal buyurdu.
'Eğer ikisi ona karşı birbirlerine arka çıkarlarsa...' mealindeki âyette (Tahrim 4) anlatılan kadınlar Âişe ile Hafsa'dır. İddia ettiklerine göre, o iki kadın birbirlerine bir şey gizlemeyeceklerine dair ittifak etmişler.
(Ömer dedi ki:) Kendisi olmadığı zaman haberleri kendisine İlettiğim, sık sık görüştüğümüz Ensâr'dan bir arkadaşım vardı."
NUN, NÛH, CİN, MÜZEMMİL VE MÜDDESSİR SÛRELERİ
7292- tbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın ilk yarattığı sey, Kalem ve Balıktır. Kaleme dedi ki: 'Yaz'
'Ne yazayım?' dedi.
'Kıyamete kadar olacak olan her şeyi yaz!'buyurdu. Sonra 'Nün vel-Kalem'i okudu.
Nün, balıktır. Kalem de kalemdir."
[Taberânî, Mu'cemıt I-Kebîr"de leyyin bir senedle.]
7293- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
O, "Pek kaba ve (soysuza)..." (Kalem, 13) âyetinde bahsi geçen kimse hakkında şu yorumu yapmıştır: "Bu adam, Kureyş'ten kulağında koyun kulağmdaki kesikliğe benzer bir kesiklik bulunan bir adamdır." (Buhârî)
7294- Ahmed leyyin bir senedle, Abdur-rahman bin Gamm 'dan mürsel olarak: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e: "Pek kaba ve (soysuza)" âyeti (Kalem 13) hakkında sordular; cevaben şöyle buyurdu:
"O su anlamlara gelir: Kaba, güçlü, sağlıklı, obur ve çok su içen, yemek ve su

bulan, insanlara zulmeden, içi rahat."
7295- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) "Baldırların açılacağı, (kendilerinin de secdeye davet edileceği gün)..." (Kalem, 42) âyetini şöyle tefsir etti: "O, öyle büyük bir nurdur ki insanlar (onu görünce) secdeye kapanacaklardır." [Ebû Ya'lâ.]
7296- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Nuh'un kavminde mevcut olan putlar bilahare araplara da intikal etmiştir:
'Ved' adlı put, Devmetü'l-Cendel'de Kelb kabilesinin putudur. 'Suvâ' ise Hüzeyl'in putu, 'Yeğûs' ise Murâd kabilesinin putudur ki, daha sonra o, Curf mevkiindeki Sebe'in yanında bulunan Gutayfoğullarının putu oldu. 'Ya'ûk'a gelince, o da Hemedan'ın putudur. 'Nesr' ise, ZÎIkelâ ailesi olan Himyer'in putudur. Aslında bunlar, Nuh kavminden salih kişilerin isimleridir. Onlar Öldükleri zaman, şeytan bunların kavmine gelip onların hatıralarına putlarının, oturdukları yerlerde dikilmesini ve bu putlara da onların isimlerinin verilmesini iğva etti, şeytanın bu isteğini yerine getirdiler. Onlar ölünceye dek bu putlara tapılmadı. Sonra (halkın) bu hususta bildikleri unutulunca tapmaya başladılar." [Buhârî]
7297- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, cinlere ne (Kur'ân) okumuştur, ne de onları görmüştür. Ashabından bir grup ile Ukâz çarşısına gitmek üzere yola çıktı. Bunun üzerine şeytanlarla sema haberi arasına engel çekildi. Üzerlerine ateş kıvılcımları gönderildi.
Şeytanlar kavimlerine döndüklerinde onlara dediler ki:
'Ne oldu, niye boş döndünüz?' 'Bizimle Gök haberi arasına engel çekildi. Üzerimize ateş kıvılcımları yağdırıldı' diye cevap verdiler.
'Bu, mutlaka (olağanüstü) bir olay çıktığını gösterir, haydi yeryüzünün doğularına ve batılarına doğru gidin (sebebini öğrenin)!'
Bunun üzerine Tihâme'ye doğru yola çıkarak, Ukâz panayırına gitmekte olan grup Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e hurmalıkta rastladılar. O, ashabına sabah namazını kıldırıyordu. Kur'ân'ı duyduklarında onu dinlemeye koyuldular ve dediler ki: 'Demek ki sema haberi ile aramıza giren engel buymuş.' Hemen kavimlerine dönüp şöyle dediler: Doğrusu biz doğru yola götüren, hayrete düşüren bir Kur'ân dinledik. Ona inandık, biz Rabbimize hiçbir ortak koşmayacağız.' (Cin, 1-2) Bunun üzerine 'De ki: Cinlerden bir zümrenin (benim Kur'ân okuyuşumu) dinledikleri bana vahyolundu...' kavl-İ celîli ile başlayan Cin sûresi nazil oldu."
7298- Diğer rivayet:
"Ona ancak cinnin (kavmine varınca söyledikleri) sözü vahyolunmuştur." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî]

7299- Tirmizî'nin ziyadesi:
"Cinler, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in namaz kıldığını, ashabının da onun namazına uyduklarını ve onun secdesİyle secde ettiklerini gördükleri zaman ashabının can-ı gönülden ona bağlandıklarına ve itaatlerine şaştılar da kavimlerine varıp şöyle dediler: 'Allah'ın kulu Muhammed ona yalvarmak ve namaz kılmak için kalkınca, çevresindekiler neredeyse üstüste yığılıyorlarmış gibi birbirlerine giriyorlardı.'
7300- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Gecenin yansında, istersen ondan biraz sonra, istersen biraz önce, bir müddet için kalk ve ağır ağır Kur'ân oku!" mealindeki âyeti (Müzzemmil, 1-4), ondan sonra gelen "O, sizin buna güç yetiremiyeceğinizi bildiği için size karşı (kolaylığa) döndü. Artık Kur'ân'dan kolay geleni okuyunuz'7 âyeti (Müzzemmil, 20) neshetti.
(Aynı sûrenin 6. âyetinde geçen) "NâÎşe-tu'l-leyl" (gece kalkışı): Gecenin başıdır. (İbn Abbâs) diyor ki: "Gecenin başında kalkmak, gece namazı olarak Allah'ın size farz kıldığı ibadeti yerine getirmenize daha elverişlidir. Çünkü insan uyuduğu zaman, ne zaman kalkacağını bilemez.
"Ekvemu kiylâ" ("okumak daha elverişlidir") Kur'ân'ı anlamak demektir.
(İbn Abbâs) Cenâb-ı Hakk'm: "Gündüzle-yin seni uzun uzun alıkoyacak işler var" (Müzzemmil, 7) mealindeki âyetini ise, "Kur'ân okumaktan çokça uzak kalmak" şeklinde anlamıştır. |Ebû Dâvud]
7301- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Müddessir sûresinin 17. âyeti olan: Onu sarp bir yokuşa sardıracağım..' âyetin-de) geçen: 'Suûd' (sarp yokuş) kelimesi, cehennemde bir dağdır. Kâfir oraya yetmiş yılda tırmanabilir. Sonra oradan ancak yetmiş yılda aşağı inebilir.
(O kavurucu ateşte bir yukarı, bir aşağı inerek ceza görecektir,) hem de devamlı olarak." [Tirmizî]
7302- Taberânî, Mu'cemu' l-Evsat'ta zayıf bir senedle:
İlgili âyette geçen: "Suûd": Ateş dağıdır. Kendisine "Haydi tırman!" denilecek. Tırmanmak üzere elini koyunca eli eriyecek. Kaldırdığı zaman yine eski haline gelecek. Ona koyduğu zaman yine eriyecek, kaldırdığı zaman yine eski haline dönecektir."
7303- Câbir radiyallahu anh'dan: "Yahudilerden birtakım insanlar sahabeden bir gruba şöyle dediler:
'Peygamberiniz Cehennem bekçilerinin
sayısını bilir mi?"
'Bilmiyoruz, gidip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir soralım' dediler ve

bir adam derhal Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gidip şöyle dedi: 'Ey Muhammedi Bugün ashabın yenik düştü.'
'Neden (neye) yenik düştü?'
'Yahudiler onlara; 'Peygamberiniz Cehennem bekçilerinin sayısını biliyor mu?' diye sordular.'
'Peki ne cevab verdiler?..'
'Dediler ki: 'Şimdilik bilmiyoruz, varıp Allah Resulüne soralım.'
'Bilmedikleri şeyden dolayı insanlar hiç yenik düşerler miymiş?'Fakat yahudİler, peygamberlerine (olmadık sorular sormuşlar): 'Bize açıktan açığa Allah'ı göster!' demişlerdi. Çabuk bana Allah düşmanlarını getirin de onlara beyaz olan cennetin toprağını soracağım.'
(Yahudiler) geldiklerinde şöyle dediler: 'Ey Ebu'l-Kâsım! Cehennem bekçilerinin sayısı ne kadardır?'
Bunun üzerine parmaklarıyla bir kere on, bir kere de dokuz göstererek: 'Ondokuz'dedi. 'Evet' dediler.
'Peki cennetin toprağı nedir?' diye sordu.
Biraz sustular: 'Sonra şöyle dediler: 'Ekmektir' ey Ebû'l-Kâsım!'Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onlara cevaben: 'Beyaz (undan) yapılmış ekmektir' buyurdu.
[Tirmizî]
7304- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) Ayetteki (Müddessir sûresinin 56. âyetin-deki) "O, kendisinden korkulmaya daha lâyık ve bağışlamaya ehildir" i şöyle tefsir etti:
"Allah Teâla buyurdu ki: Ben korkulacak ve çekinilecek ilahım. Kim benden çekinip korkarsa, benden başka ilah edinemez. Ben onu mağfiret etmeye de ehilim." [İkisi de Tirmizî'ye ait]
KIYAMET SÛRESİNDEN KUR'ÂN'IN SONUNA KADAR
7305- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kendine inen âyetleri okurken zahmet çekerdi ve bunun tesiriyle dudaklarını kımıldatıldı. İbn Abbâs dedi ki: 'Ben de dudaklarımı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gibi kımıldatıyorum.1 (Saîd) İbn Cübeyr: 'Ben de İbn Abbâs gibi kımıldatıyorum' dedi.
Bir keresinde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dudaklarını kımıldattı ve bunun üzerine 'Cibril sana Kur'ân okurken acele edip onunla beraber söyleme, dinle. Doğrusu o vahyolunanı kalbine yerleştirmek ve sana okutturmak bize düşer. Biz onu Cibril'e okuttuğumuz zaman sen onun okumasını dinle /'mealindeki âyetler (Kıyamet, 16) nazil oldu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem, Allah'tan bu emirleri aldıktan sonra, Cibril gelip tebliğ ederek okurken onu gayet iyi dinlerdi, sonra CİbrîI ayrılınca Resûlullah Cibril'in ona okuttuğu gibi okurdu."
[Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî.l
Derim ki: Müellif bu hadisi daha önce "Vahyin başlangıcı" bahsinde tahrîc etmiştir. Ancak orada sadece Buhârî'ye nisbet etmiştir.
7306- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
O, "(Ateşin) saçtığı her bir kıvılcım sanki kasr (saray) büyüklüğündedir" mealindeki âyet (Mürselât, 32) hakkında şöyle dedi:
"Biz kışın üç arşın boyunda ya da daha az odun yığardık ve ona kasr ismini verirdik."
(Devamında gelen) "Onun kıvılcımı sanki sarı develer gibidir" mealindeki âyeti de şöyle yorumlardı:
"Bunlar, gemi halatlarıdır ki, (kuvvetli olması için) insan beli kalınlığında kat kat edilmiştir." [Buhârî]
7307- Taberânî, Mu' cemu l-Evsat'ta ley-yin bir senedle, İbn Mes'ûd'dan: (Mürselât 32. âyette geçen) "Saray gibi kıvılcımlar saçardrmn manası: "O, ağaç ve dağlar gibi değil, âdeta şehirler ve kaleler gibidir."
7308- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Cahiliyette: "Bize dolu bir kadeh su ver" söylediklerini duyardım.
İkrime der ki: "(Amme sûresinin 34. âyetinde geçen) dihâk; ardı ardına dolan şey demektir." |BuhârîJ
7309- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Abese ve tevellâ (= Yüzünü buruşturdu ve çevirdi)" âyeti ile başlayan sûre, kör olan İbn Ümmi Mektûm hakkında nazil olmuştur. Nitekim o, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip "Ey Allah'ın Resulü, beni irşad et!" diyordu. Öbür yandan da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem müşriklerin büyükleri ile konuşuyordu. Bu esnada o körden yüz çeviriyor ve diğerlerine yöneliyordu. "Benim söylediğimde bir sakınca görüyor musun?" diyordu, o (müşrik) de: "Hayır" diye mukabele ediyordu. Bunun üzerine bu âyetler nazil oldu. [Mâlik ve Tirmizî.]
7310- Enes radiyallahu anh'dan:
(Hz.) Ömer: (Abese sûresinin 31. âyeti olan) "Fâkiheten ve ebbâ (= meyveler ve çayırlar)"! okudu ve sordu: "Ebb ne demektir?"
Sonra kendi kendine: "Biz bununla (bilmekle) mükellef değiliz veya bize bu emredilmedi" dedi. [Buhârî]
7311- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü saüallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"(Çocukları) diri diri toprağa gömen de gömülen de ateşte olacaktır." [Ebû Dâvud]
7312- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kul bir günah (hata) işlediği zaman kalbinde (siyak) bir nokta belirir. O günahtan elini çekip tevbe ve istiğfar ettiği zaman, o nokta silinir ve kalbi yine parlar. Aynı günahı tekrar işlerse o siyahlık artar. Nihayet tüm
kalbini kaplar, işte Allah'ın: 'Hayır; bilakis kalplerinde kazandıkları günah, yer etmiş ve (pas) iz bırakmıştır' kavimdeki (Mutaffifîn, 14)'pas budur." (Tirmizîl
7313- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bir tabakadan öteki tabakaya bineceksi-niz (geçeceksiniz)" mealindeki âyeti (İnşikâk 19) şöyle tefsir etmiştir: "Burada muhatab olan Peygamberiniz sallallahu aleyhi ve sel-lem'dir. Onun bir halden başka bir hale geçişinden bahsedilmiştir." [Buhârî]
7314- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"(Burûc sûresinin 1-3.) âyette geçen 'Vâ-dedilen gün' kıyamet günüdür. 'Şahitlik edilen gün' ise Arafe günüdür. 'Şahit' ise cuma günüdür. Cuma gününden daha üstün olan bir günün üzerine güneş ne doğmuş ve ne de batmıştır. Onda öyle bir saat vardır ki, eğer bir kul ona rastlayıp da Allah'a dua ederse mutlaka duası kabul olunur. Bir kötülükden Allah'a sığınırsa behemehal Allah onu şerrinden kurtarır." (Tirmizî]
7315- el-Hüseyin bin Ali radiyallahu anh'dan:
(Burûc sûresinde geçen) 'Şahit ile meş-hûd'u şöyle yorumlamıştır: "Şahit, dedem saî-lallahu aleyhi ve sellem'dir. Meşhûd ise, kıyamet günüdür. Sonra 'Biz seni bir şahit, bir müjdeci, bir uyarıcı olarak gönderdik.' mealindeki âyeti (Feth, 8) okudu. Bir de: 'İşte o, İnsanların onun için toplanacağı bir gündür.' işte o meşhûd (şahit olunacak) bir gündür'mealindeki âyeti (Hûd 103) de okudu."
|Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat ves-Sağîr'de zayıf bir isnadlâ.]
7316- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem mesciddeyken yanına girdim; şöyle buyurdu: 'Mescidin bir saygısı (tahiyyesi, selâmı) var-dır.'D&dim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Mescidin saygısı nedir?'
'(Girince) kılacağın iki rek'at namaz'bu-yurdu.
'Allah sana, İbrahim ve Musa'nın suhuf-larında bulunanlardan hiçbir şey indirdi mi?' diye sorunca, bana: 'Ey Ebû Zer, şunu oku: 'İyi temizlenen ve Rabbinin adini anıp namaz kılan kimse felaha ermiştir. Siz bilakis dünya hayatını tercih ediyorsunuz, oysa âhiret daha iyi ve daha süreklidir.'Bu, ilk suhufolan ibrahim'in

ve Musa'nın suhuflarında da vardır.' (A'Iâ, 14-19)
Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! İbrahim ve Musa'nın suhuflarında ne vardı?'
Cevaben şöyle buyurdu: 'Bunlarda ibretli şeyler vardı? (Mesela:) Ölümü görüp de inandığı halde rahat olan kişiye şaşarım. Cehennemin var olduğunu bilip de gülene şaşarım. Dünyanın içinde yaşayanlarla beraber değiştiğini gÖ-rüp de tatmin olan kişiye de şaşarım. Kadere inanıp da sonra (yorulup) durana şaşarım. Hesaba inanıp da (gereğince) amel etmeyene de şaşarım.' [Rezîn]
7317- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e (Fecir sûresinde geçen) 'vetr' ve 'şef tabirlerini sordular. Şu cevabı verdi: 'Bunlar namazlardır; çünkü namazların kimisi çift, kimisi tektir.' [Tirmizî]
7318- Ahmed ve Bezzâr, Câbir'den: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
(Fecir süresindeki) "Leyâli aşr(= on gece)" Zilhicce'nin on günüdür. "Şef Kurban bayramı günüdür; "Vetr" ise Arefe günüdür."
7319- Abdullah bin Zem'a radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) (Şems sûresi 12. âyette geçen) "En azgını deveyi kesmek için atılınca"yı şöyle yorumladı: "İleri atılan tıpkı Ebû Zem'a gibi güçlü, gözünü budaktan sakınmayan, kavmi içinde saygınlığı olan ve her dediği dinlenen bir adamdır." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî)
7320- İbnü'z-Zübeyr radiyallahu anh'dan: "O, yaptığı iyiliği, birinden karşılık görmek için değil; ancak yüce Rabbinin hoşnutluğunu gözeterek yapmıştır. Elbette kendisi de hoşnut olacaktır" mealindeki âyetler (Leyi, 19), Ebû Bekr es-Sıddîk hakkında nâzü olmuştur. Bezzâr leyyin bir senedle.
7321- Cündeb bin Süfyân el-Becelî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hastalandı, bir ya da iki gece kalkamadı. Bir kadın gelerek: 'Ey Muhammed! Umarım şeytanın seni bırakmıştır. Zira iki veya üç gündür sana geldiğini görmedim' dedi. Bunun üzerine: 'Andolsun kuşluk vaktine, (halkın) sükûnete erdiği an geceye; (Resulüm) Rabbin seni terketmedi, sana danlmadı da'fDuhâ., 1-3) âyetleri nazil oldu." [Buhârî ve Müslim.]
7322- Tirmizî (Cündeb'den): "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile mağarada oturuyordum, parmağı kanadı ve şöyle dedi: 'Sen kanlanan parmaktan başka
bir sey değilsin ve Allah yolunda kanlandın.' Vahye ara verilmiş, Cibril gecikmişti. Müşrikler dediler ki: 'Muhammed lerkedildi.' Bunun üzerine Rabbin seni ne bıraktı ve ne de sana darıldı'mealindeki âyet (Duhâ, 3) nazil oldu."
7323- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Eğer güçlük bir delikte olsa, mutlaka kolaylık oraya girip onu oradan çıkartır." Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem "Güçlükle beraber bir kolaylık vardır" mealindeki âyeti (İnşirah, 5) okudu.
[Taberânî, Mu'remıt'I-Kebîr'de zayıfbir senedle]
7324- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem namaz kılıyordu, Ebû Cehl gelip: 'Ben seni bundan alıkoymadım mı?' dedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem oradan ayrıldı ve onu tehdit etti. Ebû Cehl şu cevabı verdi: 'Biliyorsun benden fazla taraftarı olan kimse yoktur.' Bunun üzerine: 'O zaman (meclisini) kafadarlarını çağırsın; biz de zebanileri çağırırız' mealindeki âyet (Alâk, 17-18) nazil oldu.' İbn Abbâs dedi ki:
"Eğer o, gerçekten kafadarlarını çağırsay-dı, Allah'ın zebanileri de onu kıskıvrak yakalayacaktı." [Tirmizî]
7325- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: "Ikra' bismi Rabhike (= Rabbinin adıyla oku.')" sûresi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e inen ilk sûredir."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr"de.]
7326- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Kur'ân topyekün indirilip dünya sema-sındaki Beytü'l-İzzet'e yerleştirildi.
Ondan sonra Cibril onu kulların sözlerine ve amellerine göre, lüzum ettikçe peyder pey indirdi." [Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de.]
7327- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bir adam Ömer'e gelip bir şey istedi. Ömer de acaba ihtiyacı var mıdır, yoksa yok mudur? diye onun bir başına, bir de ayaklarına baktı. Ve sonra ona sordu:
'Ne kadar malın var?'
'Kırk deve' dedi. İbn Abbâs dedi ki: O zaman ben şöyle dedim:
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şunu ne doğru ve yerinde söylemiş: 'Âdetno-ğulunun iki altın vadisi olsa bir üçüncüsünü ister. Âdemoğlunun karnını ancak toprak doldurur. Ancak tevbe edenin tevbesini Allah kabul eder.' Ömer sordu:
'Nedir bu (söz)?'
'Bunu bana Ubeyy bildirdi.'
'Haydi Ubeyy'e uğrayıp bakalım' dedi ve Ubeyy'e varıp sordu;
'Baksana bu ne diyor?'
'Doğru söylüyor. Çünkü bana bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem söylemiştir.'
'Peki bunu böylece ezberleyeyim mi?'di-ye sorunca: 'Evet' dedi." [Ahmed.]
7328- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem:

"O gün yer, (Rabbinin vahyetmesi ile) haberlerini anlatır" mealindeki âyeti (Zilzâl, 4) okudu; dedi ki: "Bilir misiniz onun haberleri nedir?" (Yanındaki) "Allah ve Resulü bilir" dedi. Şöyle buyurdu: "Onun (yerin) haberleri; her kul ve cariyenin onun üstünde yaptıklarına şahit olması ve söyle demesidir: 'Bu kul, falan gün üzerimde sunu sunu yaptı.' işte bunlar onun haberleridir." |Tirmizî|

7329- Sa'sa'a bin Muâviye radiyallahu anh'dan:

"O Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona: 'Kim zerre kadar iyilik yaparsa onu görür; kim zerre kadar kötülük yaparsa onu da görür' mealindeki âyeti (Zilzâl, 7) okuyunca, şöyle dedi: 'Bu bana yeter. Bundan başka hiçbir şey duymasam, bilmesem bile aldırmam artık. '[Ahmed veTaberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'tle.\

7330- Ebû Umâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) (Adiyat sûresinin 6. âyetinde geçen) "Kenûd"u şöyle tefsir etti: "Yalnız başına yemek yiyen, arkadaşına bir şey vermeyen ve üstelik kölesini döven kişidir." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de]

7331- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Sonra o gün size verilmiş olan her nimetten elbette sorguya çekileceksiniz" mealindeki âyet (Tekâsür, 8) nazil olunca, insanlar: "Hangi nimetten sorulacağız ey Allah'ın Resulü? (Yiyip içtiğimiz) Hurma ile su olan şu iki siyahtan ibarettir. Düşman hazır bekliyor, kılıçlarımız ise boyunlarımızda asılı vaziyette." Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "O, mutlaka olacaktır." [Tirmizî]

7332- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kıyamet gününde nimetten kula ilk sorulacak olan soru sudur: 'Biz senin cismini sağlıklı kılmadık mı ? Biz sana soğuk su içirmedik mi?' (İkisi, de Tirmizî'ye ait]

7333- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:

"Biz (el-Mâûn sûresinde geçen) Mâûn'u, (yardımlaşmak için) verilen ödünç kova ile kazan olarak kabul ederdik." [Ebû Davud]

7334- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Mâûn'u men'ederler (vermezler)" mealindeki âyette geçen mâûn, Ödünç ve emaneten verilen şey demektir.' [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de.]

7335- Enes radiyallahu anh'dan:

"Bir gün Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem mescidde namazdayken, hafifçe bir uyukladı ve sonra tebessüm ederek başını kaldırdı. Neden tebessüm edip güldüğünü sorduğumuzda, şöyle buyurdu: 'Az önce bana bir sûre nazil oldu'

dedi ve şunu okudu: 'Bismil-lahirrahmanirrahîm. Şüphe yok ki biz sana Kevser'i verdik. Öyleyse Rabbin için namaz kıl ve kurban kes! Sana kin tutan kişi, soyu so-pu kesilenin ta kendisidir.' Sonra sordu:
'Kevser'in ne olduğunu bilir misiniz?' Dedik ki: 'Allah ve O'nun Resulü daha iyi bilir.' Şöyle buyurdu: 'O, Rabbimin bana vaad ettiği bir nehirdir. Onda çok hayır vardır. Ümmetimin kıyamet gününde yanına toplanacağı bir havuzdur. Bardakları gökteki yıldızların
sayısıncadır. Derken aralarından bir kul uzaklaştırılacak; bunun üzerine diyeceğim ki: 'Ey Rabbim! O benim ümmetimdendir.' Ce-nâb-ı Hak şöyle buyuracak:
'O, senden sonra neler yaptı biliyor musun?' Diğer rivayet: "Mi'râc'a çıkarıldığım gece, iki yakasında, içleri boşaltılmış halis inci kubbeler olan bir nehre vardım. Dedim ki: 'Ey Cibrîl bu nedir?'Şu cevabı verdi: İşte bu Kevser'dir.' [Mâlik hariç, altı hadis imamı.]
7336- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
O, Kevser'i şöyle yorumladı: "O, Allah'ın ona sallallahu aleyhi ve sellem bahşettiği hayırdır."
Ebû Bişr, İbn Cübeyr'e dedi ki: "İnsanlar, onun cennette bîr nehir olduğunu iddia ediyorlar." Şu cevabı verdi: "Cennetteki o nehir de Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e bahşedilen o hayrlardan bilidir." |Buhârî]
7337- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kevser, iki kıyısı altın olan bir nehirdir kî, yatağı inci ve yakut üzerindedir. Toprağı miskten daha güzel, suyu baldan daha tatlı ve kardan da daha beyazdır." |Tirmizî]
7338- Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Kevser, Peygamberinize verilen bîr cennet nehridir ki iki kenarı İçi boş incidir. Bardakları gökteki yıldızlar sayısıncadır." jBuhârîj
7339- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Kureyş dedi ki: onun sallallahu aleyhi ve sellem erkek çocuğu yoktur, öldüğü zaman soysuz olacak, nesli kesilecektir.' Bunun üzerine 'Asil arkası kesik olan sana kin tutandır' âyetine kadar Kevser sûresi nazil oldu." [Rezîn]
7340- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ömer beni, Bedir'e katılmış bulunan ashâbla (istişare meclislerinde) içeriye alırdı. Birileri bundan alınmış olacak ki şöyle dedi: 'Bunun aramızda ne işi var. Bizim de onun gibi çocuklarımız vardır.' Ömer şöyle dedi: 'Sen onu (istişare meclisime) hangi sebepten aldığımı biliyorsun.' Bugün onları davet ettiğinde ona (İbn Abbâs'a) yine yanına girmesi

için izin verdi. 'Galiba beni onlara göstermek için içeriye aldı' dedim. Sonra onlara: 'İzâ câe nasrullahi vel-feth' hakkında ne dersiniz?' diye sordu. Onlardan bir kısmı şöyle cevap verdi: 'Bize fetih müyesser olup da zafere ulaştığımızda Allah'a hamdedip günahlarımızın affını dilemekle emrolunduk.' Diğerleri hiç ses çıkarmayıp, bir şey demediler. Sonra bana dönüp dedi ki:
'Ey İbn Abbâs sen de mi böyle dersin?'
'Hayır' dedim.
'Peki ne dersin?'
Cevap verdim:
'O (bu sûre), Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in ecelidir. Allah ona ecelinin geldiğini bildirmiştir. Ve şöyle buyurmuştur: "Allah'ın yardımı ve fetih geldiği zaman...' Bu, senin (O'nun) ecelinin yaklaştığuın belirtisidir. Öyle ise: 'Rabbini hamdiyle teşbih et! O'ndan mağfiret dile! Çünkü O, tevbeleri çokça kabul edendir."Bunun üzerine Ömer: 'Ben de bunu senin gibi anlıyor ve senin gibi biliyorum'dedi."
7341- Diğer rivayette: Abdurrahman bin Avf dedi ki: "Bizim de
onun gibi oğullarımız vardır." Ömer şöyle dedi: "Sen onu (istişare meclisine) hangi sebepten aldığımı biliyorsun." (BuhârîveTirmizî.]
7342- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Tebbet yedâ ebi Leheb" sûresi nazil olduğunda Ebû Leheb'in karısı geldi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem oturuyordu. Ebû Bekr ona dedi ki: "Şöyle biraz çeküsen de o kadın sana eziyet etmese." Şöyle buyurdu: "O bana hiçbir şey yapamaz, aramıza onu alıkoyacak mutlaka bir engel girer."
Kadın gelip Ebû Bekr'in yanında durdu ve şöyle dedi:
"Ey Ebû Bekr! Arkadaşın bizi hicvetti." Ebû Bekr şu cevabı verdi:
"Kâ'be'nin Rabbi hakkı için hayır. O şiir söylemez." Kadın: "Sen onu tasdik ediyorsun demek" dedi ve arkasını dönüp gitti.
Ebû Bekr dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! O seni görmedi, değil mı?"
"Hayır; o geldiği zaman, bir melek geldi, aramıza girdi, dönüp gidinceye dek oradan ayrılmadı" buyurdu. [Bezzâr ve Ebû Ya'lâ]
7343- Ubeyy radiyallahu anh'dan: "Müşrikler, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e: 'Haydi bize Rabbini anlat, (nasıl bir şeydir O?') dediler. Bunun üzerine: 'De ki: O, Allah'tır. Birdir. Allah Samed'dir. O ne doğurdu ve ne de doğuruldu. Hiçıkİmse O'nun dengi olamaz.' Dedi ki: 'Çünkü hiçbir şey yoktur ki doğduğu zaman eceli tamam olunca ölmesin. Hiçbir ölmüş kimse yoktur ki kendisine vâris olunmasın. Allah ise ne Ölür ve ne de bir vâris bırakır. Hiç kimse O'nun dengi olamaz. O'nun benzeri yoktur.' Dedi ki: 'Dengi de yoktur. Hiçbir şey O'nun

gibi olamaz.' iTirmizîj
7344- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Teâlâ buyuruyor: 'Âdemoğlu beni yalanladı, aslında bunu yapmağa hakkı yoktur. Bana hakaret etti, aslında onun buna da hakkı yoktur. Beni yalanlaması şöyle demesi-
dir: 'Beni yarattı ama tekrar beni diriltmeyecek.' Halbuki bilmiyor ki, onu baştan yaratmak, diriltilmesinden daha kolay değildir. Bana hakaret etmesine gelince, şöyle demesidir: 'Allah çocuk edindi.' Ben bir olan, Samed olan, doğurmayan ve doğmayan, misli ve dengi bulunmayan Allah'im." [Buhârî ve Nesâî.]
7345- Zirbin Hubeyş radiyallahu anh'dan: "Ubeyy bin Kâ'b'a Muavvizeteyn'i sordum, dedim ki: 'Ey Ebû'l-Münzir! Kardeşin İbn Mes'ûd böyle böyle diyor.1 Dedi ki: 'Ben de Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e bunu sordum. Cevaben buyurdu ki: 'Bana böyle denildi ben de söyledim (yani bana nasıl okundu ise ben de size okudum).' Onun için biz de Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in dediği gibi diyoruz (okuduğu gibi okuyoruz).' [Tirmizî]
7346- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem aya baktı ve şöyle dedi: 'Ey Aişe! Bunun şerrinden Allah'a sığın.1 Bu, (Felâk sûresinde geçen) gâsiktır. 'Kaybolduğu zaman ayın şerrinden...'demektir.' [Tîrmizî]
7347- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
O, (Nâs sûresinde geçen) "Vesvâs"ı şöyle tefsîr etti: "İnsan doğunca şeytan yanına sokulur. Allah zikredilince gider, Allah zİkredil-mezse kalbinde yerleşir kalır."
[Buharî muallak olarak|
7348- Diğer rivayet:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şeytan Âdemoğlunun kalbine yerleşmiştir. Allah'ı zikrettiği zaman siner, gaflete düştüğü zaman vesvese verir."
7349- Abdurrahman bin Yezîd en-Nehaî radiyallahu anh'dan:
"Abdullah (b. Mesûd) mushaflarından Muavvizeteyn'i (Nâs ve Felâk'ı) silip çıkarır ve şöyle derdi:' Bu ikisi Allah'ın Kitâb'indan değildir.'
[İbn Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de]
7350- O (Taberânî) ve Bezzâr: "Abdullah (b. Mes'ûd) Muavvizeteyn'i mushaftan silip çıkarır ve şöyle derdi: 'Bunlarla sığınmayı Allah Nebisi emrederdi.'Ancak Abdullah (b. Mes'ûd) bunları okumazdı."
KUR'AN OKUMAYA TEŞVİK, TİLÂVET ÂDABI, KUR'ÂN'I BELİRLİ

KÜÇÜK PARÇALARA AYIRMA (HİZB) VE DİĞER MESELELER

7351- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Bu Kur'ân'ı muhafaza etmeye itina gösterin! Muhammed' in canı elinde olana yemin ederim ki, Kur'ân'in insanın kalbinden kaçığı, devenin bağlarından çözülüp kaçmasından daha kolaydır." IBuhârî ve Müslim.]

7352- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kur'ân sahibi (onu ezberleyen), bağlı devesi olan kimseye benzer. Devesine itina ederse, elinde tutar, bıraktığı anda deve çeker gider." [Buharı, Müslim, MuvattÛ ve Nesâî.l

7353- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

" Kişinin falan falan âyetler bana unutturuldu demesi ne kötü bir şeydir. Unutan kendisidir. Kur'ân'ı devamlı okuyun! Çünkü onun, insanların hafızasından silinmesi, hayvanların bağlarından çözülmesinden daha kolaydır." [Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesaî.|

7354- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bizler Kur'ân okuyorken yanımıza çıktı; aramızda arap da vardı, arap olmayan da. Şöyle buyurdu: 'Okuyun, her okuyuş güzeldir. İlerde bir kavim gelecektir ki bunlar, Kur'ân'ı(n kelime ve lafızlarını) okun yontulması gibi yontacaklar (düzeltecekler).

Ondan hasıl olan ecri âhirete bırakmayıp dünyada alacaklar.' |Ebû Dâvud]

7355- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: "O, Basra ehlinin Kur'ân okuyucularına haber gönderdi, kendisine Kur'ân okumuş ve öğrenmiş üçyüz kişi geldi. Onlara şöyle dedi: 'Siz Basra ehlinin en iyileri ve Kur'ân okuyucularısınız. Onu okuyun! Sizden öncekilerin kalpleri katılaştığı gibi uzun zaman geçmeden kalpleriniz katılaşacaktır. Biz, uzunluk ve şiddette Berâe sûresine benzettiğimiz bir sûre okuyorduk, sonra unutturuldum. Yalnız o sûreden ezberimde kalan şunlar kaldı: 'Eğer Âdemoğlunun iki vadi dolusu malı olsa, bir üçüncüsünü ister. Onun karnını ancak toprak doldurur.' Yine müsebbihâttan birine benzettiğimiz biz bir sûre okurduk; o da bana unutturuldu. Ancak ondan ezberimde kalan şudur: 'Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyleri neden söylersiniz? Boyunlarınıza (üzerinize) bir şehadet yazılacak, kıyamet gününde ondan sorulacaksınız.' IMüslimj

7356- el-Berâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kur'ân'ı seslerinizle süsleyin!" jEbû Dâvuıi ve Nesâî.j

7357- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, Peygamber'e Kur'ân'ı güzel okuması karşılığı kadar hiçbirşey için mükâfat vermemiştir."
7358- Diğer rivayette:
"Kur'ân't güzel sesli olarak cehren okuyan bir Peygamber'e" şeklinde gelmiştir.
7359- Diğer rivayet:
"Kur'ânı sesini yükselterek güzel bir nağme ile makamlı okuyan Peygamber'e."
7360- Diğer rivayet:
"Kur'ân"t güzel bir nağme ile sesli okumayan bizden değildir."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî]
7361- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kur'ân'ı arap ağzıyla (nağmeleriyle) ve sesleriyle okuyun! Aşk ehlinin nağmelerinden uzak durun! Ehl-i Kitabeyn(htristiyan ve ya-hudileri)'in nağmelerinden de uzak durun! Benden sonra bir kavim gelecektir ki, onlar Kur'ân okurken, şarkı söyler ve ağıt yakar gibi (seslerini titreterek) okuyacaklar. Okudukları gırtlaklarından aşağıya geçmiyecek, hem onların ve hem de onları beğenenlerin kalpleri fitneye kapılacaktır." [RezînJ
7362- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem mescidde ilikafa girdi. Cemaatin yüksek sesle Kur'ân okuduklarını duydu. Perdeyi açıp şöyle buyurdu: 'Dikkat edin, her biriniz husûsi bir şekilde Rabbine münacaat ediyor, birbir-lerinizi rahatsız etmeyin! Kıraatte (ya da namazda) birbiderinİzin okuyuşunu karıştırmayın!' [Ebû Dâvud|
7363- Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, gece bir adamın bir sûre okuduğunu duydu ve dinledi, sonra şöyle buyurdu: 'Allah onu esirgesin! Unutturulduğum falan âyetleri bana hatırlattı.'
7364- Diğer rivayet:
"Falan falan sûrelerden unuttuğum ayetleri..." |Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]
7365- Katâde radİyallahu anh'dan: "Ben Enes'e Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in okuyuşunu sordum. Şu cevabı verdi: 'Medleri çekerek, (uzatarak) okurdu. Sonra (örnek olarak) şöyle okudu: 'BİsmiIla-hİrrahmanirrahîm, Bismillah'iyi çekerek, er-Rahman'ı çekerek, er-Rahîm'i çekerek (okudu).' " |Ebu Dâvud, Nesâî ve aynı lafızla Buhârî.|
7366- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
"Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kıraati: Bismillahirrahmanir-Rahîm. El-Hamdü lillahi Rabbi'l-Alemin. Er-Rahma-nirrahîm. Maliki

yevmiddîn. Ayetleri birbirine katmadan durarak âyet âyet okurdu."
|Sünen ashabı, Ebû Davud'un lafzıyla.]
7367- Abdullah bin Muğaffel radiyallahu anh'dan:
"Fetih günü. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i devesi üzerinde Fetih sûresini okurken gördüm. Sesini yükselterek okudu. İbn Muğaffel de okudu ve sesini yükseltti."
(Râvi) Muâviye bin Kurre dedi ki: "İnsanlar olmasaydı, İbn Muğaffel'in Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den naklettiği şekli sizin İçin gösterirdim."
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]
7368- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bana dedi ki: "Haydi bana biraz Kur'ân oku!' 'Ey Allah'ın Resulü! Kur'ân sana indi; ben mi sana Kur'ân okuyacağım?' dedim. Şöyle buyurdu: 'Ben Kur'ân'ı başkasından dinlemekten hoşlanırım.'
Bunun üzerine ona Nisa sûresinden okumaya başladım. 'Her ümmetten bir şahit, seni de bunlara bir şahit getirdiğimizde halleri ne olacak?' mealindeki âyete (Nisa 41) gelince, 'Şimdi yeter, bu kadar yeter' buyurdu. Dönüp baktığımda gözleri dolu dolu olmuş ağlıyordu." [Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
7369- Aişe radiyallahu anhâ'dan:
"Ebû Bekr, Kur'ân okuduğu zaman, çok ağlardı." [Rezîn]
7370- Esma radiyallahu anhâ'dan: "Seleften hiç kimse, Kur'ân okunurken ne bayılırdı ve ne de kendinden geçerdi. Onlar (dinlerken) sadece ağlarlardı ve derileri diken diken olurdu. Sonra hem derileri ve hem de kalpleri Allah'ın zikri sebebiyle yumuşa-yıp yatışırdı." |Her ikisi de Rezfn'e ait.]
7371- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İçinizden biri, et-Tin ve'z-Zeytûn sûresini okuyup da 'Allah hakimlerin hakimi değil mi?' âyetine gelince, şöyle desin: 'Ben buna şahit olanlardanım.'
Kim, Lâ uksimu sûresini okuyup da: '(Allah) ölüleri tekrar diriltmeye kadir değil midir'e (Kıyamet, 40) getirse, söyle desin: 'Rab-bimizin izzeti hakkı için, evet.'
Kim, 'el-Mürselât'sûresini okuyup da, 'Artık bundan sonra hangi söze inanacak onlar'a (50. âyet) gelirse, şöyle desin: 'Allah'a iman ettik.'"
İsmail (b. Umeyye) dedi ki: "Bunu bana Ebû Hureyre'den rivayet eden bedevî'ye lek-rar sonıaya ve acaba unutmuş mu diye bakmaya gittim. Şöyle dedi: 'Ey kardeşimin oğlu! Sanıyor musun ki ben bunu ezbere bilmiyorum. Ben altmış kere hac yaptım, her birinde hangi devenin üstünde hac yaptığımı biliyorum da bunu mu bilmeyeceğim.'

[Tirmizîve aynı lafızla Ebû Dâvud]
7372- İbrı Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, 'Sebbihisme Rabbİke'I-A'lâ1 yi okuduğu zaman: 'Sübhâne Rabbiyel-A lâ (=Yüce Rabbi-mi tenzih ederim)'derdi." lEbû Dâvud]
7373- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz gece (ibadet için) kalkıp da Kur'ân diline dolaşırsa yani ne dediğini anla-mazsa (uykusunu almak üzere) tekrar yatsın."
[Müslim ve Ebû Dâvud]
7374- Ömer radiyallahu anh'dan:
"O, Kur'ân okuyan bir cemaal içindeydi. Sonra def-i hacet için oradan uzaklaştı. Kur'ân okuyarak dönünce, bir adam şöyle dedi:
'Ey mü'minlerin emîri! Abdestsİ2 mi Kur'ân okuyorsun?' Cevap verdi:
'Sana bu fetvayı kim verdi, (Peygamberlik iddiasında bulunan) Müseyleme mi?'
[Mâlik]
7375- Cündeb bin Abdillah radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kur'ân'ı kalpleriniz onun üzerinde birbirleriyle ittifak ettiği zaman okuyunuz! Eğer (Kur'ân'da) ihtilâfa düşerseniz kalkın (dağılın)!" [Buhârîve Müslim.]
7376- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Kur'an-ı kerîm'i kaç günde hatim edeyim?"
"Bir ayda."
"Daha önce hatmetmeye gücüm yeter."
"Yirmi günde bir hatmet!"
"Ondan daha kısa bir müddet içinde hatmedebilirim."
"Onbeş günde bir hatmet!"
"Ondan daha kısa bir sürede hatmedebilirim."
"On günde bir hatmet!"
"Ondan daha kısa bir müddet içinde hatmedebilirim."
"Beş günde bir hatmet!"
"Ondan daha az bir süre İçinde hatm edebilirim" dedim; ancak ondan daha az bir müddette hatmetmeme müsaade etmedi.
7377- Diğer rivayet:
"Yedi günde bir hatmet, bundan aşağı bir müddette hatmetme!"
Daha az bir müddetle hatmedebileceğimi söyledim, o da ısrar etti. Ve nihayet şöyle buyurdu: "Kim bilir belki uzun ömürlü olursun da ihtiyar olup (hatmini bu sürede okumaya) güç yeüremezsin." Hakikaten de Allah Resulü sallallahu aleyhi

ve sellem'in dediği gibi
oldu. Sonra yaşlanınca "Keşke Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in ruhsatını kabul etseydim" dedim.
7378- Diğer rivayet:
"Üç günden az bir müddette Kur'ân'ı hatmeden, Kur'ân'dan bir şey anlamaz" buyurdu. [Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
7379- Evs bin Huzeyfe radiyallahu anh'-dan:
'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabına: 'Kur'ân'ı nasıl hiziblere ayırırlar' diye sordum. 'Üç, beş, yedi, onbir, onüç sûreyi bir (hizbe ayırırlar); mufassal sûre tek başına bir hizibdir' diye cevap verdi." [Ebû Dâvud]
7380- İbnü'1-Hâdî radiyallahu anh'dan: Nâfı' bin Cübeyr bana: "Kur'ân'ı kaç günde bir hatmediyorsun?" diye sordu. Dedim ki: "Ben öyle taksim yapmıyorum."
Bunun üzerine (Nâfı') dedi ki: "Bana hi-ziblere göre deme, zira Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: "Ben Kur'ân'dan bir cüz okudum." buyurdu. Bu hadisi Nâfı', Muğîre bin Şu'be'den nakletti sanırım. [Ebû Dâvud]
7381- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim gece kalkamayıp, Kur'ân'dan ayırdığı hizbi okuyamazsa, sonra onu sabah namazı ile öğlen namazı arasında okusun. Bu taktirde sanki gece okumuş gibi sevap kendisine yazılır." [Buhârî hariç, allı hadis imamı.]
Muvattâ\w lafzı: "Güneşin zevalinden Öğlene kadar okursa,"
7382- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem insanların en cömerdi idi. Bu en çok Rama-zan'da Cibril ile buluştuğunda olurdu. Cibril her gece Ramazan'da onunla buluşurdu. Ona Kur'ân okuturdu. Cibril ile buluştuğunda Allah Resulü sallalahu aleyhi ve sellem, esen rüzgârdan bile daha cömert olurdu."
7383- Diğer rivayet:
"Cibril Ramazan ayında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'le her gece buluşur, Ramazan çıkıncaya dek Resûlullah ona Kur'ân okurdu." [Buharî, Müslim ve Nesâî.]
7384- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "O (Cibril) Kur'ân'ı her yıl bir kere (Peygamber'e) okurdu. Öldüğü sene Kur'ân'ı ona iki kere arz etti." [Buhârî]
7385- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Mufassal sûrelerden ona ilk inen, içinde cennet ve cehennemin yer aldığı sûre olmuştur. İnsanlar endişeye kapılarak İslâm'a yönelince, helâl ve haram ile ilgili sûreler indi.
Eğer 'İçki İçmeyin!' diyen sûre ilk önce inseydi insanlar: 'Bunu biz asla

bırakmayız' derlerdi. Eğer 'Zina yapmayın!' diyen sûre ilk başlarda nazil olsaydı, 'Biz zinayı bırakamayız' derlerdi." [Buhârî, daha uzun bir metinle.]
7386- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kendisine: 'Bismillahirrahmanirrahînî ininceye dek sûreleri bir birinden ayırmayı bilmezdi." [Ebû Dâvud]
7387- Sabit bin Umâre, Katâde ve Şa'bî radiyallahu anhum'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Nemi sûresi ininceye dek, 'Bismillahirrahma-nirrahîm'i yazmadı." [İkisi de Ebû Davud'a aittir.]
7388- Müslim, İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"Bir bütün halinde en son inen sûre, Tev-be süresidir. Âyetlerden en son inen âyet de Kelâle âyetidir (Nisa, 175)." [Buhârî ve Müslim.]
7389- Müslim, İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"Bir bütün halinde en son inen sûre İzâ câe Nasrullahi süresidir."
7390- Tirmizî, (İbn) Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
"En son inen sûre, Mâide ile Fetih sûreleridir."
7391- Buhârî, İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"En son inen âyet riba (faiz) âyetidir (Bakara, 276-277)."
ÇEŞİTLİ KIRAATLERİN CAİZ OLMASI, MUFASSAL OLARAK GELENLER, KUR'AN'IN TERTİBİ VE TE'LİFİ
7392- Ömer radiyallahu anh'dan: "Hişâm bin Hakîm'in Furkan sûresini okumasını dinledim. Baktım ki o, Allah Resû-Iü sallallahu aleyhi ve sellem'in beni okutmadığı birkaç şekilde okuyor. (Dayanamadım) namazda boynuna yapışmak isledim, namazı bitirinceye dek zor sabrettim. Hemen hırkasından çekip, şöyle dedim: 'Sana bunu böyle okumanı kim öğretti'?' Cevap verdi: 'Bana bunu böyle okumamı Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem öğretti.' 'Yalan söyledin! Çünkü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bana senin okuduğun şekilden başka bir şekilde okuttu. Hemen onu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanma götürdüm ve dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Bu adamın, senin bana öğrettiğinden başka bir tarzda Kur'ân okuduğunu duydum.1 'Bırak onun yakasını!' dedi. Sonra ona: 'Ey Hişâm, oku bakalım!' dedi. O da kendisinden daha önce duyduğum şekil de.okudu. "Kur'ân bu şekilde indi" Sonra bana: " Ey Ömer, oku bakalım! Okudum. "Kur'ân hu şekilde indi" buyurdu: 'İşte bu Kur'ân yedi harf (okuyuş Şekli) üzerine nazil olmuştur. Onun için ondan hangisi kolayınıza gelirse öyle okuyun!'"
|Altı hadis imamı.]
7393- Ubeyy radiyallahu anh'dan: "Mesciddeydim; bir adam içeri girdi, hiç duymadığım ve bilmediğim bir tarzda (Kur'ân) okudu. Sonra başka biri girdi, o

da arkadaşının okuduğu şekilden başka bir şekilde okudu. Namaz bitince, hep beraber Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına girdik, şöyle dedim; 'Bu adam, hiç duymadığım ve tanımadığını bir okuyuşla (Kur'ân) okudu, sonra başka biri girdi, o da arkadaşı-nmkinden başka bir tarzda okudu. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onlara 'Okuyun bakalım!' diye emretti. Her ikisi de bildikleri ve okudukları şekilde okudu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, onların okuyuşlarını beğenip tasvip edince, içime Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem 'İ öylesine tekzib etmek geldi ki, böylesi cahili-yet devrinde bile aklıma esmemişti. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kapıldığım hissin farkına varınca, göğsüme vurdu. Bunun üzerine sanki Allah'ı görmüşüm gibi çok korktum ve terledim. Bana şöyle dedi:
"Ey Ubey! Bana (Cibril) bir harf üzerine okumam için gönderildi. Ben ona: 'Ümmetime (bu vazifeyi) hafiflet!' diye karşılık verdim.
Bunun üzerine iki harf üzerine okumam söylendi, ben de 'Ümmetime kolaylık ihsan et!' diyerek geri çevirdim. Üçüncüde bana yedi harf üzerine okumam için izin verildi, ve her defasında 'Benden isteyebileceğin bir dileğin vardır' denildi. Ben de şöyle dedim: 'Aüahım ümmetimi bağışla! Allahım ümmetimi bağıla!' Üçüncü dileğimi ise ibrahim aleyhisse-lam dahil bütün yaratıkların beni isteyecekleri güne bıraktım'."
7394- Diğer rivayet:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ğifâroğullarının gölcüğünün yanındaydı. Cibril ona gelip şöyle dedi: 'Allah, sana Kur'ân'i bir harf üzerine okutmanı emrediyor. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Dedim ki; Allah'tan bunun affını ve mağfiretini diliyorum. Çünkü ümmetimin buna gücü yetmez.' Sonra (Cibril) ikinci kez selin sövle dedi: 'Allah sana ümmetine iki harf üzere okutmanı emrediyor.' Yine şöyle buyurdu; 'Allah'tan bunu affını ve mağfiretini diliyorum. Ümmetimin buna gücü yetmez.' Sonra üçüncü defa gelip şöyle dedi: "Ümmetine üç harf üzerine okutmanı emrediyor.' Buyurdu ki: 'Bu hususta Allah'ın affını ve mağfiretini dilerim. Ümmetimin buna gücü yetmez.' Sonra dördüncü kez gelip şöyle dedi: 'Allah, sana ümmetine yedi harf üzerine okutmanı emrediyor. Bunlardan hangi harf üzerine okurlarsa isabet etmiş olacaklar'."
7395- Diğer rivayet:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana dedi ki: "Ey Ubeyy! Bana Kur'ân okutuldu, bana: 'Bir harf mi, yoksa iki (olarak) mı? denildi. Beraberimde olan melek: 'İki harf üzerine söyle!' dedi. 'İki harf üzerine' dedim. Yine bana denildi: 'İki harf mi yoksa üç harf üzerine mi?" Beraberimdeki melek: 'Üç harf üzerine

söyle!' dedi. Bunun üzerine: 'Üç harf üzerine' dedim. Bu, yedi harf üzere oluncaya kadar (karşılıklı konuşma) böyle devam etti. Sonra dedi ki: Bu harflerden her biri kâfi gelir. Bir azap âyetini rahmetle, rahmet âyetini de azapla hitâma erdirmedikçe... Şayet Semi (işitici), Alîm (bilici), Azız (galip), Hakim (hükmedici) kelimelerini (birbirlerinin yerine) söylersen kâfidir'." [Müslim ve sünen ashabı]
7396- Buhârî ile Müslim: İbn Şihâb (ez-Zührî) dedi ki:
"Bana ulaştığına göre, bu yedi harf ile helal ve haramda değişmeye neden olmayan ve aynı manaya delalet eden farklı lafızlar(ı söyleyebilmeye müsaade etmek)le ilgilidir."
7397- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "O, bir adamın Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in okuduğu şekle aykırı okuduğunu işitti. (Şöyle anlatıyor:) Hemen adamın elinden tutup Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e götürdüm. Bunu ona anlattım, yüzünden hoşlanmadığını anladım. Şöyle buyurdu: 'İkiniz okuyun bakalım!' Her bilimiz okuduk; bunun üzerine şöyle buyurdu: '(Kur'ân hakkında) İhtilâf etmeyin! Çünkü sizden öncekiler ihtilâf ettiler de bu yüzden helak oldular'." |Buhârî]
7398- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Ömer şöyle dedi: 'Ubeyy en iyi okuyanımızdır. Biz Ubeyy'in okuttuğu tarzı terkettik. O bize şöyle derdi: "Ben, onu Resûlullah'ın ağzından aldım; o halde ben hiçbir şeyden dolayı Resûlullah'tan almış olduğum okuyuşu terketmem.
Allah buyurdu: 'Biz herhangi bir ayeti nesheder ya da ertelersek ondan daha iyisini getiririz'." (Bakara, 106) |Buhârî|
7399- Alkame radiyallahu anh'dan: "Humus'taydık. İbn Mes'ûd Yûsuf sûresini okudu. Bir adam 'O (sûre) böyle nazil olmadı' dedi. Bunun üzerine Abdullah dedi ki: 'Ben bunu (bizzat) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e okudum ve bana: 'Çok iyi okudun' buyurdu.' O, onunla (adamla) konuşurken ağzından şarap kokusu geldi. Bunun üzerine (İbn Mes'ûd) ona şöyle dedi: 'Şarap içiyorsun, sonra da kalkıp Allah'ın Kitâb'ını tekzîb ediyorsun.' Ondan sonra ona şer'î cezayı uyguladı." |Buhârî ile Müslim.j
7400- Zühri radiyallahu anh'dan: (o da Enes'den)
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr, Ömer ve Osman (Fatiha sûresinin 4. âyetini) 'Mâliki yevmiddin' şeklinde okurlardı. 'Meliki yevmiddîn şeklinde ilk okuyan Mervân olmuştur." |Tirmizî]
7401- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, Israîloğullarına şöyle buyurdu: 'Haydi kasabaya kapısından secde

yaparak girin ve 'kıtta!' deyin ki hatalarınız bağışlansın...'" (Bakara, 58) |Ebû DâvudJ
7402- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Sûr sahibini anlattı ve şöyle dedi: 'O'nun sağında Cibril, solunda Mikâîl vardır'." [Ebû Dâvad]
7403- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (Bakara sûresinin 125. âyetini Hı harfinin kesresi ile) 'Vettehizû min makamı Ibıâhîme musalla' şeklinde okudu." [Ebû Davudi
7404- Zeyd bin Sabit radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (Nisa sûresinin 95. âyetinde geçen) 'Gayre ûlî'd-darar\ (Ra'yı fethayla) okurdu." | Ebû Davud]
7405- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (Mâide sûresinin 45. âyetinde geçen şu ibareyi) öîreli olarak 'el-Aynu bü-ayni' şeklinde okurdu." [Tirmizî ve Ebû DâvudJ
7406- Muâz radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (Mâide sûresinin 112. âyetinde geçen ibareyi) 'Hel testatîu Rabbeke' şeklinde okurdu."
7407- Ubeyy radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (Yûnus sûresinin 58. âyetinde geçen ibareleri) 'Kul bi-fadlillahi ve bi-rahmetihi fe-bi-zâlike fel-tefrahû' şeklinde —Te harfiyle— okudu." [Ebû Dâvud]
7408- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "O, 'Mecrâha ve Mürsâha' diye okurdu." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de.]
7409- Esma bint-i Yezîd radiyallahu an-hâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (Hûd sûresinin 46. âyetinde geçen) 'İnnehu amelun gayre sâlih' şeklinde (Râ'yı fethayla)
okurdu." [Tirmizî ve Ebû Dâvud]
7410- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "O, (Yûsuf sûresinin 12. âyetinde geçen şu ibareyi) 'Heyte leke' şeklinde okudu ve: "Biz bu kelimeyi bize öğretildiği gibi okuruz" dedi.
7411- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "O, (Saffât sûresinin 12. âyetinde geçen)'Bel acibte ve yesharân şeklinde (Te'nin fethasıyla) okudu. [Buhârî]
7412- Ebû Dâvud:
(İbn Mes'ûd) (Yûsuf sûresinin 23. âyetim) "Heyte tek" şeklinde okuduğu zaman, Şakîk ona şöyle dedi: "Biz onu Hi'te lek" tarzında okuyoruz." (İbn Mes'ûd) Şu cevabı verdi: "Bize öğretildiği gibi (Heyte şeklinde) okumak benim için daha hoştur."
7413- Ubeyy radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (Kehf

sûresinin 76. âyetinde geçen) 'Kad bellekte mln ledünnî uzrâ'yi (Nûn'u şeddeyle) 'Ledünnt şeklinde şeddeli okudu." [Tirmizî ve Ebû Dâvud]
7414- Ubeyy radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (Kehf sûresinin 76. âyetinde geçen) 'Fî aynin hamiateri şeklinde (Ha'yı elif'sîz olarak) okudu." [İkisi de Tirmizî ve Ebû Davud'a ait.]
7415- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (Hac sûresinin 2. âyetini) 'Vetera'n-nâse sü-kârâ ve mâ hum bi-sükâra şeklinde okudu."
| Tirmizî]
7416- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e vahiy indi ve bize (Nûr sûresinin 1. âyetini)
'Suretin enzeltıâhâ ve feradnâhâ' şeklinde (Râ'harfini şeddesiz) okudu." [Ebû Dâvud]
7417- Âişe radİyallahu anhâ'dan:
'O, (Nûr sûresinin 15. âyetini) 'İz telikû-nehu bi-elsinetikum şeklinde okudu ve 'teli-kûn' kelimesinin yalan manasına gelen 'va-lak' masdarmdan geldiğini söyledi." [Buhârî]
7418- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Atiyye bin Sad dedi ki: "Ona (İbn Ömer'e) (Rûm sûresinin 34. âyetinde geçen) 'Alla-hü'llezî halakakum min da'fin'i okudum. İbn Ömer, âyette geçen 'da'fin' kelimesini 'du'fın' şeklinde "Dal"ı ötre ile okudu. Ve dedi ki: "Aynen senin bana okumuş olduğun gibi ben de bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'e okumuştum. Benim senin sözünü kestiğim gibi Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de benîm sözümü kesti (ve 'du'fun' şeklinde okudu)." |Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.|
7419- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "O, vahiy olayını anlattı ve dedi ki: İşte bu, Cenâb-i Hakk'ın: 'Onların kalplerinden korku giderilince' —Ebû Hureyre burada 'fuzzia' şeklinde okumuştur—kavlidir." (Sebe1, 23) |Ebû Dâvud|
7420- Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e (Zümer sûresinin 59. âyetini) 'Belâ kad câet-ki âyâtî fekezzebti bihâ vestekberti ve künti mine' I-kâfirin'i (müennes zamir şeklinde)
okudum." [Ebû Davud]
7421- Ya'lâ bin Umeyye radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in minberde şunu (Zuhmf sûresinin 77. âyetini) okuduğunu duydum: 'Ve ııâdav yâ Mâliku li-yakdi aleynâ Rabbuke' (Râvi) Sül'yan dedi ki: 'O, Abdullah (b. Mes'ûd')un kıraatinde: "Ve nâdev Ya Mâli' şeklindedir'." jBuhârîile Muslini.]

Ebû Dâvud ve Tirmizî'de "Yâ Mâliku" şeklinde geçmiştir.
7422- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (Zârİyât sûresinin 58. âyetini) bana ıİnnî ene'r-Razzâku Zûl-Kuvveti'l-Metîn1 şeklinde Okuttu." |Tirmizî ve Ebû Dâvud]
7423- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (Vâkia sûresinin 89. âyetini) "Fe-rûhun ve reyhânun' tarzında okurdu."
[İkisi de Tırmizî ile Ebû Davud'a ait.]
7424- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e (Kamer sûresinin 15. âyetini) 'müzekkİr1 şeklinde okuyunca, bana (Dâl ile) 'müdekkir' olarak (oku der gibi) tekrarlattı."
7425- Diğer rivayet:
'Onun (Dâl) harfiyle 'müdekkir' şeklinde söylediğini duydum."
[Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud]
7426- Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallalıu aleyhi ve sellem Refref'i, Refârif, Abkeriyin'i Abâkirî şeklinde okudu. Ve Rahman süresindeki âyeti buna göre (Alâ refârife hudrin ve abakiriyyin hisûn şeklinde) okurdu." [Bezzâr.]
7427- İbn Şihâb radiyallahu anh'dan: "Ömer radiyallahu anlı, Cuma süresindeki ilgili âyeti (no. 9) şu şekilde okurdu. İzâ nû-diye li's-saİâü min yevmi' l-cumuati femdû ilâ zikrillah'." [Mâlik]
7428- el-A'meş'den:
"Enes'in: (Müzemmil sûresinin 6. âyetinde geçen) 'Ve akvemu fdlâ" ayetini ve 've as-daku (kîlây olarak okuduğunu duydum. Ona, bunun 'Ve akvemu' olarak okunduğu söylenince, şöyle cevap verdi: 'Akvem İle asdak aynı anlama gelir, birdir'."
[Bezzâr. Ebû Yaiâ da benzerini nakletti.]
7429- Ebû Kılâbe radiyallahu anh'dan: "Kendisine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den naklen birisi (Fecir sûresinin 25 ve 26. âyetlerini) şöyle okuttu: 'Fe-yevme-izin lâ yuazzebu azâbehu ehad. Velâ yûsaku vesâkahu ehad' " [Ebû Dâvud]
7430- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in (Hümeze sûresinin 3. âyetini) 'E-yahsibu en-ne mâlehu ahtedeh' şeklinde okuduğunu gördüm." [İkisi de Ebû Davud'a ait.]
7431- Alkame radiyallahu anh'dan: "Abdullah (b. Mes'ûd'un ashabı (Şam'da) Ebû'd-Derdâ'ya geldi. Ebû'd~Der-dâ onları arayıp buldu. Dedi ki:
'Bana Abdullah'ın kıraatini hanginiz okuyacak? '
'Hepimiz okuyabiliriz' dedik.

'Hanginizin hıfzı daha kuvvetlidir?' diye sorunca, beni göstererek: 'Alkame' dediler.
Teki onun (tbn Mes'ûd'un) Velleyli izâ yeğ§â ven-nehâri izâ tecaüâ'yı nasıl okuduğunu duydun?'
'...Vez-zekeri vel-ünsa dedi. Ebu'd-Derdâ dedi ki: 'Vallahi (bunun kıraatinde) onlara (Şam'lılara) uymam.1
Sonra Ebû'd-Derdâ şöyle dedi: 'Sen bunu arkadaşının (tbn Mes'ûd'un) ağzından bizzat dinledin mi?'
'Evet1 dedi. Sonra kendisi şunu ilave etti:
'Ben de bunu bizzat Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ağzından dinledim. Ancak bunlar (Şam'lüar) bunu (kıraatin bu şeklini) kabul etmiyorlar.'
7432- Diğer rivayet:
(Ebû'd-Derdâ dedi ki:) "Şehadet ederim ki Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in böyle okuduğunu duydum. Bunlar benden (âyetin devamını) 'Ve-mâ haleke' z-zekere vel-ünsâ' olarak okumamı istiyorlar. Vallahi bu hususla onlara uymam." [Buhârf, Müslim ve Tirmizî]
7433- Ubeyy radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) "Allah, bana sana Kur'ân okumamı emretti" buyurdu ve ona Lem yekunillezîne ke-
ferû'yu okudu. Ayrıca bu sûreden olmak üzere şunu okudu: "Allah katında gerçek din tertemiz müslümanlıktır. Yahudilik değildir, hı-ristiyanlık ve mecusilik de değildir. Kim bir iyilik yaparsa onun iyiliğine karşdık nankörlük yapılmaz." Yine ondan şunu okudu: "Eğer Âdemoğlunun bir vadi dolusu malı ol-sa, ikincisini ister, ikincisi olursa, üçüncüsünü ister. Âdemoğlunun gözünü ancak toprak doldurur. Ancak Allah tevbe edenin tevbesini kabul eder." [Tirmizî]
7434- Ahmed (Ubey'den) benzerini nakletti:
Onda şöyle geçmektedir: "Ubeyy, Lem yekun (Beyyine) sûresini okudu, "İllâ min ba'dİ câethumul-beyyine'ye (Beyyine 4) geldikten sonra şunu okudu: LÎnned-dîne indellahi'l-ha-nifıyye (= 'Allah katında gerçek din tertemiz...') -ziyadenin sonuna kadar- (Râvi dedi ki:) Devamla sûrenin sonuna kadar okudu."
7435- Zeyd bin Sabit radiyallahu anh'dan: "Yemâme savaşında Ebû Beki' bana haber gönderdi, yanma gittim. Ömer yanında oturuyordu. Ebû Bekr dedi ki: Ömer bana gelip şöyle dedi:
'Yemâme harbinde birçok kurrâ (Kur'ân okuyucusu) öldürüldü. Korkarım ki diğer yerlerde de kurrâlar öldürülür ve böylece Kur'ân'ın çoğu kaybolup gider. (Bundan endişe ediyorum.) Kur'ân'ın cemedilmesini em-retsen daha iyi olur düşüncesindeyim.' Ben de Ömer'e dedim ki:

'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in yapmadığı bir şeyi ben nasıl yaparım?'
Ömer: 'Bunu yapman vallahi çok hayırlı olur' dedi ve devamlı olarak bu iş için bana gelip gitti. Nihayet Allah benim gönlümü açtı ve Ömer'in düşündüğü gibi düşünmeye muvaffak kıldı. Ben de aynı kanaati taşımaya başladım. Zeyd dedi ki: Bana Ebû Bekr şöyle dedi: 'Sen genç ve akıllı bir delikanlısın. Seni hiç yalancılıkla suçlamadık, (gene de suçlamayız.) Hz. Peygamber'in vahiy kâtipliğini de yaptın. Kur'ân'i araştır (bulduğun âyetleri ve sûreleri) bir araya getirip cem'et!' Zeyd dedi ki: 'Eğer bana bir dağın taşınmasını teklif et-
seydi Kur'ân'ı cem'etmek hususunda bana emrettiğinden ağır gelmezdi.' Bunun üzerine dedim ki: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yapmadığı bir şeyi siz ikiniz nasıl yaparsınız?' Ebû Bekr dedi ki: 'Bu iş vallahi hayırlı olur.' Ebû Bekr devamlı olarak bana aynı teklifte bulundu. -Başka bir rivayette ise Ömer devamlı olarak bana aynı teklifte bulundu şeklindedir.- Nihayet Allah, benim kalbimi Ebû Bekr'le Ömer'in gönlünü açtığı şeyden yana açtı (ve ben de aynı şeyi düşünmeye başladım.) Kur'ân'ı bulduğum kumaş parçalan, hurma yaprakları ve düz taş parçaları ve insanların hafızalarından dikkatle toplamaya ve cem'etmeye koyuldum. Nihayet Tevbe sûresinin sonunu, sadece Hüzeyme ya da Ebû Hu-zeyme el-Ensârî'nin yanında buldum, başka hiç kimsede bulamamıştım. O, 'Le kad câ-ekum Resulün min enfisikum1 âyeti idi.
Sonra cem'ettiğim sulıuf, ölünceye dek Ebû Bekr'in yanındaydı. Sonra Ömer'e geçti. Ömer öldükten sonra kızı Hafsa'ya geçti.
Ravilerden birisi diyor ki: Hadisle geçen lihâf: çömlek parçalandırır. [Buhârî ve Tirmizî]
7436- Zührî, Enes radiyallahu anh'dan:
"Ermenistan ve Azarbeycan'ın fethinde Şam'lılarla ve Irak'lüarla birlikte savaşmış olan Huzeyfe Osman'a geldi ve Kur'ân-ı ke-rîm'i çeşitli şekilde okuduklarını ve bundan endişe duyduğunu ona anlattı. Sonra Osman'a bizzat şunu teklif etti:
'Ey mü'mİnlerin emîri! Yahudi ve Hristi-yanların kitapları hakkında düştükleri gibi ihtilâfa düşmeden şunlara (ümmete) yetiş (müdahale et)!'
Bunun üzerine Osman hemen Hafsa'ya 'Sahifeleri bir an önce bana gönder!' diye haber saldı. 'Gönder de onu mushaflara yazalım, sonra onu sana geri veririz' dedi. O da bu emir üzerine sahifeleri gönderdi. Daha sonra Osman, Zeyd bin Sabit, Abdullah bin Zübeyr, Saîd bin el-Âs, Abdurrahman bin el-Hâris bin Hişâm'a emretti ve onlar da onu, mushaflara yazdılar. Hepsi de Kureyş kabilesinden olan gruba Osman şöyle tenbih etti:

'Eğer siz Kur'ân'dan herhangi bir şey hususunda Zeyd bin Sâbit'le ihtilâfa düşerseniz onu Kureyş lehçesi ile yazın! Çünkü Kur'ân onların lehçesinde inmiştir.' Onlar da bu öneriyi kabul edip Öyle yaptılar. Bu heyet, sunu-fu (sahifeleri) mushaflara yazıp bitirince Osman, sahifeleri Hafsa'ya tekrar geri verdi. Ondan sonra Osman bu mushafları her tarafa gönderdi ve daha önce yazılmış olan ellerindeki sahİfelerin yakılmasını emretti."
İbn Şihâb (ez-Zührî) dedi ki: Bana Hârice bin Zeyd bin Sabit bildirdi: O Zeyd bin Sâ-bit'ten şöyle dediğini duymuş: "Suhuf (sahi-feler) yazılırken Ahzâb sûresinden bir âyeti bulamadım. Ben o âyeti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den duyar, dinlerdim. Nihayet bütün gayretimizle onu aradık ve onu Hu-zeyme bin Sabit el-Ensârî'nin yanında bulduk ve (heyetin kararıyla) mushaftaki kendi sûresine kattık. O âyet şudur: 'Mü'mİnlerin içinde Allah'a verdikleri sözde sadakat gösteren niceleri vardır...'" (Ahzâb, 23)
7437- Diğer rivayet:
"Huzeyme bin Sabit —ki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onun şehadetinİ iki kişinin şehadetİyle eş tutmuştur—"
7438- Diğer rivayet:
'İbn Şihâb dedi ki: "O gün (bu hey'et) ıet-Tâbût' kelimesinde ihtilâf ettiler. Zeyd: 'et-Tâbûh' şeklinde yazılmalıdır derken; İbnü'z-Zübeyr ile Saîd bin el-Âs 'et-Tâbût' şeklindedir, dediler. Osman'a başvurdular. Osman: ıet-Tûbûf şeklinde yazın! Çünkü Kur'ân Kureyş dilinde inmiştir' dedi."
[İkisi de Buhârî ile Tirmİzî'ye ait.]
7439- Tirmizî şunu ilave etti:
Zührî dedi ki: Bana Ubeydullah bin Abdil-lah (b. Utbe) bildirdi: "İbn Mes'ûd, mushafları Zeyd bin Sâbit'in yazmasını istemedi ve dedi ki: 'Ey müslümanlar topluluğu! Ben mus-hafları yazmaktan uzak tutuldum. Bu işin basma, ben müslümanken henüz kâfir bir adamın sulbünde olan bir adam geçmiştir. -Bu-nunla Zeyd bin Sâbit'i kastediyor-"
Bu sebeple tbn Mes'ûd şöyle hitap etmişti: 'Ey Irak ehli! Yanınızdaki mushafları gizleyip onları saklı olarak bulundurun! Zira Allah buyuruyor ki: 'Kim hıyanet yaparsa, kıyamet gününde yaptığı hıyanetle gelir'." (Al-i İmrân, 161) Bunun üzerine Iraklılar (bu çağrıdan hoşlanmadıkları için) mushafları onun üzerine fırlattılar."
Zührî der ki: "Bana ulaştığına göre İbn Mes'ûd'un bu sözünü fazilet sahibi bazı saha-biler hoş karşılamadılar."
7440- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında, Kur'ân'ı hepsi de Ensâr'dan olan şu dört kişi cem' etti: 'Ubeyy bin

Kâ'b, Muâz bin Cebel, Ebû Zeyd ve Zeyd bin Sabit.'
Dedim ki: 'Ey Enes! Ebû Zeyd kimdir?' 'Amcalanmdan biridir' dedi."
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî.]
7441- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem öldüğünde şu döıt kişiden başka Kur'ân'ı Ke-rim'i kimse cem'etmemişti: Ebu'd-Derdâ, Muâz bin Cebel, Zeyd bin Sâbiı ve Ebû Zeyd." Biz ise buna vâris olduk (hazin bulduk).
7442- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ben, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem zamanında el-Muhkem'i (hafızamda) topladım."
Saîd bin Cübeyr (İbn Abbâs'a): "el-Muh-kem nedir?" diye sordu.
İbn Abbâs şu cevap verdi: "(Hucurât sûresinden itibaren başlayan) el-Mufassal (bölü-mü)'dür." [Buhârî]

TAHRİC

==

6703-Bu hadisi Ebû Dâvud (3652), Tirmizî (2952), Ebû Ya'lâ (1520) ve Taberânî (1672), Süheyl b. e. Hazm an Ebî İmrân el-Cûnî an Cündeb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Süheyl sebebiyle Tirmizî'ye göre isnâdı "garîb"tir.
6704-Bu hadisi Tirmizî (2950), Mahmûd b. Gaylân an Bişr b. es-Serî an Süfyân an Abdila'lâ an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
6705-Heysemî, isnâdında isminden dolayı tanımadığı bir râvinin mevcut olduğunu söylemiştir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VI, 303).
6706-Bu hadisi Tirmizî (2906), Abd b. Humeyd an Hüseyn b. Alî el-Cu'fî an Hamzati'z-Zeyyât an Ebî'l-Muhtâr et-Tâ'î an İbn ahî'l-Hâris el-A'ver ani'l-Hâris senedi ile tahrîc etti ve "isnâdı mechûldür; el-Hâris hakkında olumsuz sözler sarfedilmiştir" dedi.
6707-Lafız bu haliyle Ebû Dâvud'a aittir. Diğerleri daha büyük bir metinle irâd ettiler. Bunu Müslim (zikr 38, s. 2074), Ebû Dâvud (1455), Tirmizî (2945) ve İbn Mâce (225), el-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6708-Bu hadisi Müslim (müsâfirîn 250, s. 552-3) ve Ebû Dâvud (1456), Mûsâ b. Alî b. Rebâh an ebîhî an Ukbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6710-Bu hadisi Tirmizî (2910), Muh. b. Beşşâr an Ebî Bekr el-Hanefî ani'd-Dahhâk b. Osmân an Eyyûb b. Mûsâ an Muh. b. Ka'b el-Kurazî an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
6711-Bu hadisi Tirmizî (2911), Ah. b. Menî' an Ebî'n-Nadr an Bekr b. Huneys an Leys b. e. Süleym an Zeyd b. Artât an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
6712-Bu hadisi Tirmizî (2948), Nasr b. Alî ani'l-Heysem b. er-Rebî' an Sâlih el-Mürrî an Katâde an Zürâre b. Evfâ an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı hakkında "güçsüzdür, garîbtir" hükmü verdi.
6713-Bu hadisi Tirmizî (2926), Muh. b. İsm. an Şihâb b. Abbâd an Muh. b. el-Hasan b. e. Yezîd an Amr b. Kays an Atiyye an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6714-Bu hadisi Ebû Dâvud (1333), Tirmizî (2919) ve Nesâî (zekât 68, V, 80), Hâlid b. Ma'dân an Kesîr b. Murre an Ukbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, kendi isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
6715-Bu hadisi Ebû Dâvud (1453), Ah. b. Amr b. es-Serh an İbn Vehb an Yahyâ b. Eyyûb an Zebbân b. Fâid an Sehl b. Muâz an ebîhî senedi ile tahrîc etti.

6716-Bu hadisi Tirmizî (2905), Alî b. Hucr an Hafs b. Sül. an Kesîr b. Zâdân an Âsım b. Damre an Alî senedi ile tahrîc etti ve isnâdının sahîh olmadığını ve Hafs'ın zayıf bir râvi olduğunu söylemiştir.
6717-Bu hadisi Tirmizî (2915), iki tarikle Şu'be an Âsım b. Behdele an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti ve bunun, Ebû Hureyre sözü olmasının rivayet cihetinden daha doğru olduğunu söylemiştir.
6718-Bu hadisi Ebû Dâvud (1464), Tirmizî (2914) ve İbn Mâce (3780), es-Sevrî an Âsım b. ebî'n-Nücûd an Zir an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
6719-Bu hadisi Ahmed (VI, 48, 94, 98, 110, 170, 192, 236, 266), Dârimî (II, 444), Buhârî (tevhîd 52, Vı, 80), Müslim (müsâfirîn 244, s. 549), Ebû Dâvud (1454), Tirmizî (2904) ve İbn Mâce (3779), Katâde an Zürâre b. Evfâ an Sa'd b. Hişâm an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6720-Bu hadisi Ebû Dâvud (4829), Müslim b. İbr. an Ebân an Katâde an Enes senedi ile tahrîc etti.
6721-Bu hadisi Müslim (müsâfirîn 269, s. 559), ez-Zührî an Âmir b. Vâsile asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6722-Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 21, VI, 108), Ebû Dâvud (1452), Tirmizî (2907) ve İbn Mâce (211), Alkame b. Mersed an Sa'd b. Ubeyde an Ebî Abdirrahman es-Sülemî an Osmân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6723-Bu hadisi Tirmizî (2913), Ah. b. Menî' an Cerîr an Kâbûs b. e. Zibyân an ebîhî an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
6724-Bu hadisi Ebû Dâvud (1474), Muh. b. el-Alâ an İbn İdrîs an Yezîd b. e. Ziyâd an ësâ b. Fâid an Sa'd senedi ile tahrîc etti.
6725-Bu hadisi Tirmizî (2917), Mahmûd b. Gaylân an Ebî Ahmed ani's-Sevrî ani'l-A'meş an Hayseme ani'l-Hasan an İmrân senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
6726-Bu hadisi Tirmizî (2918), Muh. b. İsmaîl el-Vâsıtî an Vekî' an Ebî Ferve Yezîd b. Sinân an ebî'l-Mübârek an Suheyb senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında zayıf hükmü verdi.
6727-Bu hadisi Buhârî (cihâd 129/1-2, IV, 15), Müslim (imâret 92-4, s. 1490-1), Mâlik (cihâd 7, s. 446), Ebû Dâvud (2610) ve İbn Mâce (2879), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6728-Bu hadisi Ahmed (IV, 151, 155), İbn Lehî'a an Mişrah an Ukbe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
İbn Lehî'a hakkında ihtilâf olan bir râvidir.
6729-İsnâdında yer alan Yezîd er-Rakkâşî zayıf bir râvidir (Mecma‘ VII, 158).
6730-Bu hadisi Bezzâr (2337), Ziyâd b. Yahyâ an Abdila'lâ b. Abdila'lâ an Muh. b. İshâk an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
6731-Bu hadisi Ahmed (II, 341), Ebû Saîd Mevlâ Benî Hâşim an Abbâd b. Meysere ani'l-Hasani'l-Basrî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Abbâd b. Meysere nedeniyle isnâdı zayıftır.
6732-Bu hadisi Taberânî, Muh. b. Ubeyd an ebîhî an ceddihî an Hafs b. Meysere an Zeyd b. Eslem an ebîhî an Ömer senedi ile tahrîc etti.
Zehebî, bu hadis hakkında "batıl bir haber" demiştir (Mîzân III, 639).
6733-Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 15, VI, 106), Leys b. Sa'd an Yezîd b. el-Hâd an Muh. b. İbr. an Üseyd "muallak" senedi ile tahrîc etmiştir.
6734-Müslim (müsâfirîn 242, s. 548), bunu Ya'kb b. İbr. an ebîhî an Yezîd b. el-Hâd an Abdillah b. Habbâb an Ebî Saîd el-Hudrî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6735-Bu hadisi Buhârî (tefsîr 1/1, V, 146; fadâilu'l-Kur'ân 9/1, VI, 103), Ebû Dâvud (1458) ve Nesâî (iftitâh 26, II, 139), Şu'be an Hubeyb. b. Abdirrahman an Hafs b. Âsım an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler
6736-Bu hadisi Mâlik (salât no. 37, s. 83), ani'l-Alâ b. Abdirrahman b. Ya'kb an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
6737-Bu hadisi Ebû Dâvud (no. 1457) ve Tirmizî (3124), İbn e. Zi'b ani'l-Makburî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
6738-Bu hadisi Müslim (müsâfirîn 254, s. 554) ve Nesâî (iftitâh 25, II, 138), Ebû'l-Ahvas an Ammâr b. Ruzayk an Abdillah b. ësâ an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6739-Bu hadisi Müslim (müsâfirîn 252, s. 553), Muâviye b. Sellâm an Zeyd an Ebî Sellâm an Ebî Umâme

asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6741-Bu hadisi Tirmizî (2876), el-Hasan b. Alî el-Hulvânî an Ebî Usâme an Abdilhamîd b. Ca'fer an Saîd el-Makburî an Atâ mevlâ Ebî Ahmed an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
6742-Bu hadisi Müslim (müsâfirîn 212, s. 539) ve Tirmizî (2877), Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6743-Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 10, VI, 104), Müslim (müsâfirîn 255-6, s. 554-5), Ebû Dâvud (1397), Tirmizî (2881) ve İbn Mâce (1369), İbr. en-Nehaî an Abdirrahman b. Yezîd an Ebî Mes'ûd el-Bedrî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6744-Bu hadisi Tirmizî (2878), Mahmûd b. Gaylân an Hüseyn el-Cu'fî an Zâide an Hakîm b. Cübeyr an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve Hakîm nedeniyle isnâdına "garîb" hükmü verdi.
6745-Bu hadisi Müslim (müsâfirîn 258, s. 556) ve Ebû Dâvud (1460), Abdula'lâ b. Abdila'lâ an Saîd el-Cüreyrî an Ebî's-Selîl an Abdillah b. Rebâh an Ubeyy asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6746-Bu hadisi Buhârî (vekâlet 10, III, 63-4), Osmân b. el-Heysem an Avf an Muh. b. Sîrîn an Ebî Hureyre "muallak" senedi ile tahrîc etti.
6747-Bu hadisi Tirmizî (2880), Muh. b. Beşşâr an Ebî Ahmed ani's-Sevrî an İbn e. Leylâ' an ahîhî ësâ an Abdirrahman b. e. Leylâ an Ebî Eyyûb senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6748-6749-6750-Bu hadisi Müslim (müsâfirîn 257, s. 555), Ebû Dâvud (4323) ve Tirmizî (2886), Katâde an Sâlim b. ebî'l-Ca'd an Ma'dân b. e. Talha an Ebî'd-Derdâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6751-Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 11, VI, 104), Müslim (müsâfirîn 240-1, s. 547-8) ve Tirmizî (2886), Ebû İshâk ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6752-Bu hadisi Tirmizî (2887), Humeyd b. Abdirrahman er-Râsî ani'l-Hasan b. Sâlih an Hârûn Ebî Muh. an Mukâtil b. Hayyân an Katâde an Enes senedi ile tahrîc etti ve senedi hakkında "garîb" hükmü verdi.
6753-Bu mürsel hadisi Dârimî (II, 457), el-Velîd b. Şücâ' an ebîhî an Ziyâd b. Hayseme an Muh. b. Hucâde an Atâ senedi ile tahrîc etti.
6754-Bu hadisi Tirmizî (2888), Süfyân b. Vekî' an Zeyd b. Hubâb an Ömer b. ebî Has'am an Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve İbn Has'am sebebiyle isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
6756-Bu hadisi Tirmizî (2922), Mahmûd b. Gaylân an Ebî Ah. ez-Zübeyrî an Hâlid b. Tahmân an Nâfi' b. e. Nâfi' an Ma'kil senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
6757-Bu hadisi Ebû Dâvud (1400) ve Tirmizî (2891), Şu'be an Katâde an Abbâs el-Cüşemî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî "hasen" hükmü verdi.
6758-Bu hadisi Tirmizî (2890), Muh. b. Abdilmelik b. ebî'ş-Şevârib an Yahyâ b. Amr b. Mâlik an ebîhî an Ebî'l-Cevzâ an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6759-Bu hadisi Ebû Dâvud (1399), Abdullah b. Yezîd an Saîd b. e. Eyyûb an Ayyâş b. Abbâs el-Kutebânî an ësâ b. Hilâl an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
6760-Bu hadisi Mâlik (Kur'ân 17, s. 208), Ahmed (III, 23, 35, 43), Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 13, VI, 105; eymân 3, VII, 221; tevhîd 1, VIII, 164), Ebû Dâvud (1461), Nesâî (iftitâh 69, II, 171), Mâlik an Abdirrahman b. Abdillah b. Abdirrahman b. e. Sa'sa'a an ebîhî an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6761-Bu hadisi Müslim (müsâfirîn 261, s. 557) ve Tirmizî (2900), Yahyâ b. Saîd an Yezîd b. Keysân an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6762-Bu hadisi Tirmizî (2898), Muh. b. Merzk an Hâtim b. Meymûn an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
6763-Bu hadisi Dârimî (II, 459), Abdullah b. Yezîd an Hayve an Ebî Ukayl an Saîd b. el-Müseyyeb senedi ile tahrîc etti.
6764-Bu hadisi Mâlik (kur'ân 18, s. 208), Ahmed (II, 302), Tirmizî (2897) ve Nesâî (iftitâh 69/2, II, 171), Mâlik an Ubeydillah b. Abdirrahman an Ubeyd mevlâ âli Zeyd b. el-Hattâb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

6765-6766-Bu hadisi Müslim (müsâfirîn 264-5, s. 558), Tirmizî (2902, 3367) ve Nesâî (istîaze 1, VIV, 251), Kays b. e. Hâzım an Ukbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'e aittir.
Ebû Dâvud (1462) ve Nesâî (istiâze 1, VIII, 252), İbn Vehb an Muâviye b. Sâlih ani'l-Alâ b. el-Hâris ani'l-Kâsım mevlâ Muâviye an Ukbe asl-ı senedi daha uzun bir metinle;
Yine Ebû Dâvud (1463) ve Nesâî (istiâze 1, VIII, 253), Saîd el-Makburî an Ukbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6767-6768-Tirmizî ilk rivayeti (2895), Ukbe b. Mükerrem an İbn e. Füdeyk an Seleme b. Verdân an Enes senedi ile; ikincisini ise (2893), Muh. b. Mûsâ el-Haraşî ani'l-Hasan b. Selm an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti.
İlk tarik için "hasen"; ikincisi için "garîb" hükmü verdi.
6769-Bu hadisi Tirmizî (2879), Yahyâ b. el-Muğîre an İbn e. Füdeyk an Abdirrahman b. e. Bekr an Zürâre b. Mus'ab an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
6770-Bu hadisi Tirmizî (3333), Abbâs b. Abdilazîm an Abdirrezzâk an Abdillah b. Bahîr an Abdirrahman b. Yezîd es-San'ânî an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6771-Bu hadisi Tirmizî, iki ayrı yerde (2892, 3404), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile; Tâvus'un sözünü ise Hüreym an Fudayl an Leys an Tâvus senedi ile tahrîc etti.
Bu rivayet el-Hâkim'in "Sahîhayn'ın şartlarınca sahîh" hükmünü verdiği bir hadis olmasına karşılık, el-Beğâvî isnâdı hakkında "garîb", el-Münâvî ise "muzdarib" hükmü vermişlerdir.
6772-Bu mevkûf hadisi Mâlik (kur'ân 19, s. 209), ani'z-Zührî an Humeyd senedi ile tahrîc etti.
6773-Bu hadisi Ahmed (IV, 107), et-Tayâlisî an İmrân el-Kattân an Katâde an Ebî'l-Melîh el-Hüzelî an Vâsile senedi ile tahrîc etti.
Râvi İmrân, ihtilâflı bir râvidir.
6774-İsnâdında Leys b. e. Süleym yer almıştır. ,oğunluk tarafından zayıf addedilmesine karşılık hadisine itibar edilmiştir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 158).
6775-İsnâdında yer alan Ebû Saîd b. Avn'ı, Yahyâ b. Maîn bir rivayette tevsîk etmiş, bir başkasında ise zayıf addetmiştir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 165).
6776-Heysemî, isnâdında tanımadığı bir râvinin mevcudiyetine dikkat çekmiştir (Mecma‘ VII, 166).
6777-Râvileri Sahîh ricâlindendir (Memca' VI, 311).
6778-Râvilerinden el-Velîd b. el-Velîd, Ebû Hâtim ve İbn Hibbân'a göre güvenilir; çoğunluğa göre zayıftır. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 311).
6779-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Bakara 5, V, 148), Müslim (tefsîr 1, s. 2312) ve Tirmizî (2959), Ma'mer an Hemmâm an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6780-Râvilerinden Abbâd b. Mansûr zayıftır, diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 314).
6781-Heysemî, isnâdı hakkında hiçbir şey söylememiştir (Mecma‘ VI, 314).
6782-Bu hadisi Tirmizî (345, 2957), Mahmûd b. Gaylân an Vekî' an Eş'as es-Semmân an Âsım b. Ubeydillah an Abdillah b. Âmir b. Rebîa an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdının "garîb" olduğuna hükmetti.
6783-Râvileri, Heysemî'ye göre Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VI, 316).
6784-6785-6786-Bu hadisi Buhârî (îmân 30, I, 15; salât 31/1, I, 104; tefsîr Bakara 12, V, 150-1; 18, V, 152), Müslim (mesâcid 11, s. 374), Tirmizî (2962) ve Nesâî (kıble 1, II, 60; salât 22, I, 242), Ebî İshâk ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İlk iki lafız: Buhârî, imân 30; üçüncü lafız: salât 21, I, 104.
6787-Bu hadisi Müslim (mesâcid 15, s. 375) ve Ebû Dâvud (1945), Hammâd b. Seleme an Sâbit (ve Humeyd) an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6788-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Bakara 13, V, 151; enbiyâ 3, IV, 105; i'tisâm 19, VIII, 156), Tirmizî (2961) ve İbn Mâce (4284), el-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6789-Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ VI, 317).
6790-6791-Bu hadisi Buhârî (hacc 79, II, 169-79; ilk lafız buraya ait; ümre 10, II, 202-3; tefsîr Bakara 21, V, 153), Müslim (hacc 260-3, s. 928-30, ikinci lafız buraya ait), Ebû Dâvud (3901), Tirmizî (2965), Nesâî (menâsık 168, V, 238-9) ve Mâlik (hacc 129, s. 373), Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

6792-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Bakara 23, V, 154) ve Nesâî (kasâme 27, VIII, 36-7), Süfyân an Amr b. Dînâr an Mücâhid an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6793-6794-Her iki lafız da Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Buhârî (tefsîr Bakara 25/1-2, V, 155) ve Nesâî (siyâm 63, IV, 190-1), Amr b. Dînâr an Atâ' an İbn Abbâs asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud ise (2316), Yezîd en-Nahvî an İkrime an İbn Abbâs ve (2318), Katâde an Urve an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs tarikleri ile tahrîc ettiler.
6795-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Bakara 26, V, 155), Müslim (siyâm 149-50- s. 802), Ebû Dâvud (2315), Tirmizî (798) ve Nesâî (siyâm 63/1, IV, 190), Amr b. el-Hâris an Bukeyr b. Abdillah an Yezîd mevlâ Seleme an Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6796-Bu hadisi Ebû Dâvud (1479), Tirmizî (2969, 3372) ve İbn Mâce (3828), Zerr an Yusey' el-Hadremî ani'n-Nu'mân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı sahîhtir.
6797-Bu hadisi Ebû Dâvud (2313), Ah. b. Muh. b. Şebbye an Alî b. Hüseyn b. Vâkıd an ebîhî an Yezîd en-Nahvî an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6798-Lafız Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Buhârî (savm 15, II, 230-1), Ebû Dâvud (2314), Tirmizî (2968) ve Nesâî (siyâm 29, IV, 147-8), İsrâîl b. Yûnus an Ebî İshâk ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6799-Bu hadisi Buhârî (savm 16/2, II, 231; tefsîr Bakara 28/3, V, 156) ve Müslim (siyâm 34-5, s. 767), Ebû Hâzım an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6800-6801-6802-Bu hadisi Buhârî (savm 16/1, II, 231; ilk lafız; tefsîr Bakara 28/1-2, V, 156, ikinci ve üçüncü lafızlar), Müslim (siyâm 33, s. 766-7), Ebû Dâvud (2349), Tirmizî (2970-1) ve Nesâî (siyâm 29/2, IV, 148), eş-Şa'bî an Adî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6803-Bu hadisi Buhârî (ümre 18, II, 205; tefsîr Bakara 29, V, 156-7, lafız buraya ait) ve Müslim (tefsîr 23, s. 2319), Ebû İshâk ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6804-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Bakara 31, VI, 158), İshâk ani'n-Nadr an Şu'be ani'l-A'meş an Ebî Vâil an Huzeyfe senedi ile tahrîc etti.
6805-Bunu Taberânî, aynı zamanda M. el-Evsat'ında da irâd etmiştir. Heysemî'ye göre her iki isnâdın da râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VI, 317).
6806-Bu hadisi Ebû Dâvud (2512) ve Tirmizî (2972), Yezîd b. e. Habîb an Eslem asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
6807-Lafız Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Buhârî (hacc 150, II, 197; buyû‘ 1/4, III, 4), Amr b. Dînâr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile yaklaşık lafızla Ebû Dâvud (1734), Ubeyd b. Umeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6808-Bu hadisi Buhârî (hacc 6, II, 141-2) ve Ebû Dâvud (1730), Şebâbe an Verkâ' an Amr b. Dînâr an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6809-Bu hadisi Ebû Dâvud (1733), Müsedded an Abdilvâhid b. Ziyâd ani'l-Alâ b. el-Müseyyeb an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti.
Ebû Umâme, güvenilir bir râvidir.
6810-Heysemî'ye göre Ebû Ya'lâ'nın râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VI, 318).
6811-Bu hadisi Ebû Dâvud (2871) ve Nesâî (vasâyâ 11/3, VI, 256-7), Atâ b. es-Saîb an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Ebû Dâvud'undur.
6812-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Bakara 39, V, 160), Abdussamed an ebîhî an Eyyûb an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
6814-Râvilerinden birisi Alî b. Saîd b. Beşîr'i, hâfız olmakla birlikte, Dârekutnî zayıf addetmiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Vı, 319).
6815-Râvilerinden Ya'kb b. Humeyd b. Kâsib, hakkında ihtilâf olan birisidir. İbn Hibbân onu tevsîk etmiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir.
6816-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Bakara 39/2, V, 160), Müslim (nikâh 117-8, s. 1058), Ebû Dâvud (2163) ve Tirmizî (2982), Muh. b. el-Münkedir an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6817-Bu hadisi Tirmizî (2980), Abd b. Humeyd ani'l-Hasan b. Mûsâ an Ya'kb b. Abdillah el-Eş'arî an Ca'fer

b. ebî'l-Muğîre an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6818-Bu hadisi Ebû Dâvud (2164), Abdülazîz b. Yahyâ an Muh. b. Seleme an Muh. b. İshâk an Ebân b. Sâlih an Mücâhid an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6819-Bu hadisi Ebû Dâvud (2195) ve Nesâî (talâk 75, Vı, 212), Alî b. el-Hüseyn b. Vâkıd an ebîhî an Yezîd en-Nahvî an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Alî b. el-Hüseyn hakkında olumsuz sözler sarfedilmiştir.
6820-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Bakara 40, V, 160), Ebû Dâvud (2087) ve Tirmizî (2981), el-Hasan an Ma'kil asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6821-Bu hadisi Buhârî (nikâh 34, Vı, 131), Talk b. Gannâm an Zâide an Mansûr an Mücâhid an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6822-6823-6824-Bu hadis, Hz. Ali'den Abîde, Yahyâ b. el-Cezzâr, Şüteyr b. Şekel gibi bir çok râvi tarafından rivayet edilmiştir. Bunu Buhârî (cihâd 98/1, III, 233; tefsîr Bakara 42/1-2, V, 162; da'vât 58/5, VII, 165), Müslim (mesâcid 202-205, s. 436-7), Ebû Dâvud (409), Tirmizî (2984), Nesâî (salât 14, I, 236) ve İbn Mâce (684) tahrîc ettiler.
6825-Bu hadisi Müslim (mesâcid 206, s. 437), Avn b. Sellâm an Muh. b. Talha an Zubeyd an Murre an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
6826-Bu hadisi Mâlik (salâtu'l-cemâat 25, s. 138), Ahmed (VI, 73, 178), Müslim (mesâcid 207, s. 437), Ebû Dâvud (410), Tirmizî (2982), Nesâî (salât 14/1, I, 236), Mâlik an Zeyd b. Eslem ani'l-Ka'kâ' b. Hakîm an Ebî Yûnus asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6827-Mâlik (salâtu'l-cemâat 26, s. 139), an Zeyd b. Eslem an Amr b. Râfi' asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6828-Şakîk b. Ukbe ani'l-Berâ asl-ı senedi ile Müslim (mesâcid 208, s. 438) tahrîc etmiştir.
6829-Muvattâ, salâtu'l-cemâat 28, s. 137.
3830-Bu hadisi Mâlik (salâtu'l-cemâat 27, s. 139), an Dâvud b. el-Husayn an İbn Yerb' el-Mahzûmî an Zeyd senedi ile; Ebû Dâvud (411), Muh. b. el-Müsennâ an Muh. b. Ca'fer an Şu'be an Amr b. e. Hakîm ani'z-Zeberkân an Urve an Zeyd senedi ile ve Tirmizî (182), isnâdsız olarak tahrîc ettiler.
6831-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Bakara 45, V, 163), Abdullah b. ebî'l-Esved an Humeyd b. el-Esved ve Yezîd b. Zürey' an Habîb b. eş-Şehîd an İbn e. Müleyke an İbni'z-Zübeyr senedi ile tahrîc etti.
6832-Bu hadisi Ebû Dâvud (2682), Şu'be an Ebî Bişr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6833-Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 11, IV, 119; tefsîr Yûsuf 5, V, 217; ta'bîr 9/2, VIII, 71), Müslim (îmân 238, s. 133-4; fadâil 152, s. 1839), ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb ve Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Tirmizî (3116), Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre tarikiyle tahrîc ettiler.
6834-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Bakara 47, V, 163), İbrâhîm an Hişâm an İbn Cüreyc an Abdillah b. e. Müleyke an Ubeyd b. Umeyr senedi ile tahrîc etti.
6835-Bu hadisi Tirmizî (2987), Abdullah b. Abdirrahman an Ubeydillah b. Mûsâ an İsrâîl ani's-Süddî an Ebî Mâlik ani'l-Berâ senedi ile tahrîc etti ve "hasen garîb sahîh" hükmü verdi.
6836-Bu hadisi Tirmizî (2988), Hennâd an Ebî'l-Ahvas an Atâ b. es-Sâib an Murreti'l-Hemedânî an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti ve "hasen garîb" hükmü verdi.
6837-Râvilerinden Abdülvâhid b. Mücâhid zayıf bir râvidir (Mecma‘ VI, 324).
6838-Bu mevkûf hadisi Buhârî (tefsîr Bakara 54-5, V, 165), Şu'be an Hâlid el-Hazzâ' an Mervân el-Asfar an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6839-Bu hadisi Müslim (îmân 199, s. 115-6), Yezîd b. Zurey' an Revh b. el-Kâsım ani'l-AIâ an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6840-Bu hadisi Ahmed (II, 393, 481, 491, 425, 474), Buhârî (ıtk 6, III, 119; talâk 11, VI, 169; eymân 15, VII, 225), Müslim (imân 201-2, s. 116), Ebû Dâvud (2209), Tirmizî (1183), Nesâî (talâk 22, VI, 136), İbn Mâce (2040, 2044), Katâde an Zürâre b. Evfâ an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6841-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Âl-i İmrân 1, V, 166), Müslim (ilm 1, s. 2053), Ebû Dâvud (4598) ve Tirmizî (2993), İbn e. Müleyke ani'l-Kâsım b. Muh. an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6842-Râvilerinden Abdullah b. Yezîd zayıf bir râvidir (Mecma‘ VI, 324).

6843-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Hâmîm es-Secde 1, VI, 35-6), Yûsuf b. Adî an Ubeydillah b. Amr an Zeyd b. ebî Üneyse ani'l-Minhâl an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6844-Bu hadisi Ebû Dâvud (3001), Musarrif b. Amr an Yûnus b. Bukeyr an Muh. b. İshâk an Muh. b. e. Muh. mevlâ Zeyd b. Sâbit an Saîd b. Cübeyr ve İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
İbn İshâk, tahdîs sîgası ile rivayette bulunmuştur.
6845-Râvilerinden Ömer b. el-Muhtâr zayıftır (Mecma‘ Vı, 326).
6846-Bu hadisi Tirmizî (2995), es-Sevrî an ebîhî an Ebî'd-Duhâ an Mesrk an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6847-Sahîh-i Buhârî, enbiyâ 44, IV, 138.
6848-Sahîh-i Buhârî, salât 74, I, 118.
6849-Sahîh-i Buhârî, şehâdât 30, III, 163-4.
6850-Bu hadisi Nesâî (tahrîmu'd-dem 15/1, VII, 107), Muh. b. Abdillah b. Bezî' an Yezîd b. Zurey' an Dâvud an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6851-Heysemî, isnâdında durumunu bilmediği bir râvinin olduğunu söylemiştir (Mecma‘ VI, 326).
6852-Taberânî, bunu iki isnâdla tahrîc etmiştir ki, birinin râvileri Sahîh ricâlindendir, öteki senedi ise zayıftır (Mecma‘ VI, 326).
6853-Bu hadisi Tirmizî (3000), Ebû Kureyb an Vekî' ani'r-Rebî' b. Sabîh ve Hammâd b. Seleme an Ebî Gâlib senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında hasen hükmü verdi.
6854-Bu hadisi Tirmizî (3001) ve İbn Mâce (4288), Behz b. Hakîm an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı Tirmizî'ye göre hasendir.
6855-Bu hadisi Ahmed (I, 273, 319, 354), İsrâîl an Simâk b. Harb an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Râvileri Sahîh ricâlinden teşekkül etmiştir.
6856-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 327).
6857-Heysemî'ye göre isnâdı "ceyyid"dir (Mecma‘, VI, 327).
6858-Bu hadisi Buhârî (mağâzî 18/1, V, 31-2; tefsîr Âl-i İmrân 8, V, 170-1) ve Müslim (fadâilu's-sahâbe 171, s. 1948), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6859-Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Vı, 327).
6860-Buhârî bu lafzı (mağâzî 21/2, V, 35-6), an Hanzale b. e. Süfyân an Sâlim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî muallak senedi ile tahrîc etti.
6861-Bu hadisi Tirmizî (3004), Selm b. Cünâde an Ah. b. Beşîr an Ömer b. Hamza an Sâlim an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
Yaklaşık mânâsıyla bunu Nesâî (tatbîk 31, II, 203), İsh. b. İbr. an Abdirrezzâk an Ma'mer ani'z-Zührî an Sâlim an ebîhî senediyle tahrîc etti.
6862-Bu hadisi Ahmed (I, 463), daha uzun bir metinle Affân an Hammâd b. Seleme an Atâ b. es-Sâib ani'ş-Şa'bî an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre Taberânî râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VI, 328).
6863-Bu hadisi Ebû Dâvud (3971) ve Tirmizî (3009), Kuteybe an Abdilvâhid b. Ziyâd an Husayf an Miksem an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6864-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Âl-i İmrân 13, V, 172), Ah. b. Yûnus an Ebî Bekr an Ebî Husayn an Ebî'd-Duhâ an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6865-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Âl-i İmrân 16, V, 174) ve Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 7, s. 2142), İbn e. Meryem an Muh. b. Ca'fer an Zeyd b. Eslem an Atâ b. Yesâr an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6866-Lafız Müslim'e aittir. Bu hadisi Buhârî (tefsîr Âl-i İmrân 16, V, 174), Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 8, s. 2143) ve Tirmizî (3014), el-Haccâc b. Muh. an İbn Cüreyc an İbn e. Müleyke an Humeyd b. Abdirrahman asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6868-Bu hadisi Tirmizî (3023), İbn e. Ömer an Süfyân an Amr b. Dînâr an raculin min veledi Ümmi Seleme an Ümmi Seleme senedi ile tahrîc etti.

6869-6870-İlk lafız Buhârî'nin, ikinci ise Müslim'indir.
Bu hadisi Buhârî (nikâh 1/2, VI, 116; 16, VI, 123, ilk lafız buraya ait; 37/1, VI, 134; hiyel 8, VIII, 62; tefsîr Nisâ 1/1-2, V, 176), Müslim (tefsîr 6, s. 2313, ikinci lafız buraya ait; tefsîr 7-9, s. 2314-5), Ebû Dâvud (2068) ve Nesâî (nikâh 66, VI, 115-6), Hişâm b. Urve ve Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6871-Bu hadisi Buhârî (buyû' 95/3, III, 36-7; tefsîr Nisâ 2, V, 177) ve Müslim (tefsîr 10, s. 2315), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6872-Bu hadisi Buhârî (vasâyâ 18, III, 192-3, lafız buraya ait; tefsîr Nisâ 3, V, 177), Saîd b. Cübeyr ve İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6873-6877-Bu hadisi Buhârî (vudû' 44, I, 56; mardâ 5, VII, 4; 21, VII, 11; farâîd 1, VIII, 2; 13, VIII, 7, ; tefsîr Nisâ 4, V, 177-8; i'tisâm 8, VIII, 148), Müslim (farâid 5-8, s. 1234), Ebû Dâvud (2886, 2887), Tirmizî (2097, 3015) ve İbn Mâce (2728), Muh. b. el-Münkedir ve Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İlk lafız Ebû Dâvud'a aittir.
6878-6879-Bu hadisi Ebû Dâvud (2891-2), Tirmizî (2092) ve İbn Mâce (2720), Abdullah b. Muh. b. Akîl an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı sahîhtir.
6880-Güvenilir bir râvi olan Mersî b. İshâk el-Ensârî dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' VII, 2).
6881-Bu hadisi Müslim (hudûd 12-3, s. 1316-7), Ebû Dâvud (4415) ve Tirmizî (1434), el-Hasan an Hittân b. Abdillah an Ubâde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6882-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Nisâ 6, V, 178) ve Ebû Dâvud (2089), Esbât b. Muh. ani'ş-Şeybânî an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6883-Ebû Dâvud (2090), bunu Ah. b. Muh. b. Sâbit an Ali b. Hüseyn b. Vâkıd an ebîhî an Yezîd en-Nahvî an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6884-Bu hadisi Ebû Dâvud (3753), Ah. b. Muh. el-Mervezî an Alî b. Hüseyn ... yukarıdaki senedin aynısı ile tahrîc etti.
6885-Râvileri, Heysemî'ye göre güvenilir kimselerden oluşmuştur (Mecma' VII, 3).
6886-Bu hadisi Tirmizî (3022), İbn e. Ömer an Süfyân an İbn e. Necîh an Mücâhid an Ümmi Seleme senedi ile tahrîc etti.
6887-Bu hadisi Buhârî (kefâlet 2, III, 57; tefsîr Nisâ 7) ve Ebû Dâvud (2921), Ebû Usâme an İdrîs b. Yezîd an Talha b. Musarrif an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6888-Bu hadisi Ebû Dâvud (2922), Muh. b. Seleme an İbn İshâk an Dâvud b. el-Husayn asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6889-Muvattâ, talâk 72, s. 584.
6890-Bu hadisi Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 56, s. 2162), Yezîd b. Harn an Hemmâm b. Yahyâ an Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6891-Bu hadisi Ebû Dâvud (3671) ve Tirmizî (3026), Atâ b. es-Sâib an Ebî Abdirrahman es-Sülemî an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
6892-Bu hadisi Tirmizî (3037), Hallâd b. Eslem ani'n-Nadr b. Şümeyl an İsrâîl an Süveyr b. e. Fâhite an ebîhî an Ali senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6893-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Nisâ 11, V, 180), Müslim (imâret 31, s. 1465), Ebû Dâvud (2624), Tirmizî (1672) ve Nesâî (bey'at 28, VII, 154-5), İbn Cüreyc an Ya'lâ b. Müslim an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6894-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Nisâ 14/1, V, 181), Abdullah b. Muh. an Süfyân an Ubeydillah an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6895-Bu hadisi Nesâî (cihâd 1, VI, 3), Muh. b. Alî b. el-Hasan an ebîhî ani'l-Hüseyn b. Vâkıd an Amr b. Dînâr an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6896-Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' VII, 6).
6897-Güvenilir bir râvi olan Abdullah b. İmrân el-Âbidî dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' VII, 7).

6898-Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 7).
6899-6900-6901-Bu hadisi Ebû Dâvud (4272) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 2, VII, 87), Hammâd b. Seleme an Abdirrahman b. İshâk an Ebî'z-Zinâd an Mücâlid b. Avf an Hârice b. Zeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İlk lafız Ebû Dâvud'a aittir. Diğer lafızlar Nesâî'ye ait olup aynı yerde iki ayrı tarikten Ebû'z-Zinâd an Hârice asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
6902-6903-Her iki lafız da Müslim'e aittir. Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 29, IV, 239; tefsîr Nisâ 16, V, 182; tefsîr Furkân 2/2-4, 3, 4, VI, 15), Müslim (tefsîr 16-21, s. 2317-8), Ebû Dâvud (4273-5) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem VII, 85-6), Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile muhtelif metinlerle tahrîc ettiler.
6904-Bu hadisi Tirmizî (3029) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 2, VII, 87), Şebâbe b. Sevvâr an Verkâ b. Saîd an Amr b. Dînâr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6905-Bu hadisi Ebû Dâvud (4276), Ah. b. Yûnus an Ebî Şihâb an Süleymân et-Teymî an Ebî Miclez senedi ile tahrîc etti.
6906-Lafız Müslim'e aittir. Bu hadisi Buhârî (tefsîr Nisâ 17, V, 182), Müslim (tefsîr 22, s. 2319) ve Ebû Dâvud (3974), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6907-6908-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Nisâ 18/4, V, 183) ve Tirmizî (3032), İbn Cüreyc an Abdilkerîm an Miksem mevlâ Abdillah b. el-Hâris an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6909-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Nisâ 19, V, 183; fiten 12, VIII, 93), Abdullah b. Yezîd an Hayve an Muh. b. Abdirrahman senedi ile tahrîc etti.
6910-Râvileri, Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 10).
6911-Bu hadisi Müslim (müsâfirîn 4, 478-9), Ebû Dâvud (199), Tirmizî (3034) ve Nesâî (taksîru's-salât 1, III, 116), İbn Cüreyc an Abdirrahman b. Abdillah b. e. Ammâr an Abdillah b. Bâbeyh an Ya'lâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6912-Bu hadisi Tirmizî (3036), Ebû Müslim el-Harrânî an Muh. b. Seleme el-Harrânî an Muh. b. İshâk an Âsım b. Ömer b. Katâde an ebîhî an ceddihî Katâde senedi ile tahrîc ve etti isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
6913-Bu hadisi Müslim (birr ve's-sıla 52/2, s. 1993) ve Tirmizî (3038), Süfyân b. Uyeyne an İbn Muhaysın an Muh. b. Kays b. Mahrame an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6914-Bu hadisi Tirmizî (3039), Revh b. Ubâde an Mûsâ b. Ubeyde an Mevlâ İbn Sebbâ' an İbn Ömer an Ebî Bekr asl-ı senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi ve Mûsâ'yı zayıf addetti.
6915-Bu hadisi Tirmizî (2991), Abd b. Humeyd ani'l-Hasan b. Mûsâ ve Revh b. Ubâde an Hammâd b. Seleme an Alî b. Zeyd an Ümeyye an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6916-Bu hadisi Tirmizî (3040), Muh. b. el-Müsennâ an Ebî Dâvud an Sül. b. Muâz an Simâk an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6917-Bu hadisi Ahmed (II, 176), Hasan an İbn Lehîa an Huyey b. Abdillah an Ebî Abdirrahman el-Hubelî an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
İbn Lehî'a, hadisi hasen kabul edilen bir râvidir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir.
6918-Bu hadisi Buhârî (îmân 33, I, 16; mağâzî 77, V, 127; tefsîr Mâide 2, V, 186), Müslim (tefsîr 3-5, s. 2312-3), Tirmizî (3043) ve Nesâî (îmân 18, VIII, 114; hacc 194, V, 251), Kays b. Müslim an Târik b. Şihâb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6919-Bu hadisi Tirmizî (3044), Abd b. Humeyd an Yezîd b. Hârûn an Hammâd b. Seleme an Ammâr b. e. Ammâr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve "hasen garîb" hükmü verdi.
6920-Bu hadisi Ebû Dâvud (4372) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 9, VII, 101), Alî b. Vâkıd an ebîhî an Yezîd en-Nahvî an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Ebû Dâvud'undur.
6921-Bu hadisi Müslim (hudûd 28, s. 1327) ve Ebû Dâvud (4447-8), el-A'meş an Abdillah b. Murre ani'-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6922-Bu hadisi Ebû Dâvud (4494) ve Nesâî (kasâme 8, VIII, 18), Ubeydullah b. Mûsâ an Alî b. Sâlih an Simâk b. Harb an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

6923-Bu hadisi Ebû Dâvud (3590), Ah. b. Muh. el-Mervezî an Ali b. Hüseyn an ebîhî an Yezîd en-Nahvî an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6924-Lafız Ebû Dâvud'a aittir. Bu hadisi Ebû Dâvud (3591) ve Nesâî (kasâme 9, VIII, 19), Muh. b. İsh. an Dâvud b. el-Husayn an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6925-İsnâdı Heysemî'ye göre hasendir (Mecma‘ VII, 16).
6926-Heysemî, isnâdında tanımadığı bir râvinin mevcut olduğunu söylemiştir (Mecma‘ VII, 17).
6927-Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 17).
6928-Bu hadisi Tirmizî (3046), Abd b. Humeyd an Müslim b. İbr. ani'l-Hâris b. Ubeyd an Saîd el-Cüreyrî an Abdillah b. Şakîk an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
6929-Bu hadisi Tirmizî (3054), Amr el-Fellâs an Ebî Âsım an Osmân b. Sa'd an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6930-Bu hadisi Müslim (fadâilu's-sahâbe 109, s. 1910) ve Tirmizî (3053), el-A'meş an İbr. an Alkame an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6931-Bu hadisi Tirmizî (3052), Abd b. Humeyd an Abdilazîz b. e. Rizme an İsrâîl an Simâk an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
6932-Bu hadisi Ebû Dâvud (3670), Tirmizî (3049) ve Nesâî (eşribe 1, VIII, 286-7), İsrâîl an Ebî İshâk an Amr b. Şurahbîl an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6933-6934-Lafız Müslim'e (no. 136) aittir. Bu hadisi Buhârî (tefsîr Mâide 12/1, V, 190; i'tisâm 3/4, VIII, 143), Müslim (fadâil 134-5, s. 1832) ve Tirmizî (3056), Şu'be an Mûsâ b. Enes an Enes asl-ı senedi ile;
Buhârî (i'tisâm 3/3, VIII, 143) ve Müslim (fadâil 136, s. 1832-3), ez-Zührî an Enes asl-ı senedi ile;
Müslim (fadâil 137, s . 1834), Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6935-Bu hadisi Buhârî (tefsîr Mâide 12/2, V, 190), el-Fadl b. Sehl an Ebî'n-Nadr an Ebî Hayseme an Ebî'l-Cüveyriye an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6936-6937-Bu hadisi Buhârî (menâkıb 10, IV, 160; tefsîr Mâide 13, V, 191 lafız buraya ait) ve Müslim (cennet 51, s. 2192), ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb asl-ı senedi ile;
Müstakil olarak ikinci rivayeti Buhârî (menâlab 9, IV, 160) ve Müslim (cennet 50, s. 2191), Ebû Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6938-Bu hadisi Buhârî (vasâyâ 35, III, 198-9), Tirmizî (3060) ve Ebû Dâvud (3606), Yahyâ b. Âdem an İbn e. Zâide an Muh. b. ebî'l-Kâsım an Abdilmelik b. Saîd b. Cübeyr an ebîhî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6939-Bu hadisi Tirmizî (3059), el-Hasan b. Ah. el-Harrânî an Muh. b. Seleme an Muh. b. İshâk an Ebî'n-Nadr an Bâzân mevlâ Ümmi Hânî an İbn Abbâs an Temîm senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb hadistir, isnâdı sahîh değildir" hükmü verdi.
Râvi Ebû'n-Nadr'ın zayıf râvi el-Kelbî olduğu zannedilmektedir.
6940-Bu hadisi Tirmizî (3061), el-Hasan b. Kazaa an Süfyân b. Habîb an Saîd an Katâde an Hilâs b. Amr an Ammâr senedi ile tahrîc etti ve hadisin başka tarikle Ammâr'ın sözü olarak geldiğini, neticede hadisin "merfû" bir aslının olduğunun kesinleşmediğini söyler.
6941- Râvilerinden Şehr b. Havşeb, ihtilaflı bir râvidir (Mecma‘ VII, 20).
6942- Ömer hadisinde râvi Yûsuf b. Atiyye es-Saffâr zayıftır.
Enes hadisini ise Taberânî, Muh. b. Abdillah b. İrs an Ah. b. Muh. b. e. Bekr es-Sâlimî kanalıyla rivayette bulunmuştur ki, el-Heysemî bu iki râviyi tanımadığını diğer râvilerin ise güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma‘ VII, 20).
6943- Râvilerinden Kays b. er-Rebî' ihtilaflı bir râvidir. Diğerleri ise güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 20).
6944- Bu hadisi Tirmizî (3064), Ebû Kureyb an Muâviye b. Hişâm an Süfyân an Ebî İshâk an Nâciye b. Ka'b an Alî senedi ile tahrîc etti, daha sonra bir sened daha sevkederek Ali'yi zikretmeden Nâciye'nin mürseli olarak sevketti ve "sâhîh" olan da budur, dedi.
6945- Râvilerinden Bişr b. Umâre zayıftır (Mecma‘ VII, 20).
6946- Bu hadisi Ahmed (IV, 145), Yahyâ b. Gaylân an Rişdîn b. Sa'd an Harmele b. İmrân et-Tüceybî an Ukbe b. Müslim an Ukbe b. Âmir senedi ile tahrîc etti.

6947- Bu hadisi Müslim (fadâilu's-sahâbe no. 46, s. 1878), İbn e. Şeybe an Muh. b. Abdillah el-Esedî an İsrâîl ani'l-Mikdâm b. Şüreyh an ebîhî an Sa'd senedi ile tahrîc etti.
6948- Bu hadisi Tirmizî (3066), el-Hasan b. Arafe an İsm. b. Ayyâş an Ebî Bekr b. e. Meryem an Râşid b. Sa'd an Sa'd senedi ile tahrîz etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6949- Bu hadisi Ahmed (V, 134-5), Ebu'l-Âliye an Ubey asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6950- Bu hadisi Buhârî (tefsîr En'âm 2, V, 193) ve Tirmizî (3065), Amr b. Dînâr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6951- Bu hadisi Buhârî (îmân 23, I, 13-4; enbiyâ 8, IV, 112-3; 41, IV, 137; tefsir En'âm 3, V, 193), Müslim (îmân 197, s. 114-5) ve Tirmizî (3067), el-A'meş an İbrâhîm an Alkame an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6952- Bu hadisi Taberânî (9016-7), İsmâil b. e. Hâlid an İbrâhîm en-Nehaî an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Râvileri Sahîh ricâlindendir. Ancak İbrâhim, İbn Mes'ûd'a yetişememiştir.
6953-6954- İlk lafız Tirmizî'nin ikincisi ise Ebû Dâvud'undur. Her birisi ayrı ayrı senedlerle olmak üzere Ebû Dâvud (2817-9), Tirmizî (3069) ve Nesâî (dahâyâ 40, VII, 237) tahrîc ettiler.
6955- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 11, IV, 160-1), Ebû'n-Nu'mân en Ebî Avâne an Ebî Bişr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6956- Bu hadisi Tirmizi (3070), el-Fadl b. es-Sabbâh an Muh. b. Fudayl an Dâvud el-Evdî ani'ş-Şa'bî an Alkame an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6957- Bu hadisi Müslim (îmân 249, s. 138) ve Tirmizî (3072), Fudayl b. Gazvân an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6958- Bu hadisi Tirmizî (3071), Süfyân b. Vekî an ebîhî an İbn e. Leylâ an Atiyye an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
6959- Heysemî, "isnâdı ceyyîddir" demiştir (Mecma‘ VII, 22).
6960- Bu hadisi Buhârî (tevhid 35/10, VIII, 198), Müslim (îmân 203, s. 117) ve Tirmizî (3073), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Müslim (îmân 204-6, s. 117-8), el-Alâ b. Abdirrahman an ebîhî an Ebî Hureyre, Ma'mer an Hemmâm an Ebî Hureyre ve Hişâm an Muh. b. Sîrîn an Ebî Hureyre tarikleri ile tahrîc ettiler.
6961- Bu hadisi Buhârî (rikâk 31, VII, 187) ve Müslim (îmân 207-8, s. 118-9), el-Ca'd Ebû Osmân an Ebî Recâ el-Utâridî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6962- Bu hadisi Müslim (tefsîr 25, s. 2320) ve Nesâî (menâsıku'l-hacc 161, V, 233-4), Şu'be an Seleme b. Kuheyl an Müslim el-Batîn an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6963- Râvilerinden Muh. b. Mahled er-Ruaynî zayıf bir râvidir (Mecma‘ VII, 23).
6964- Taberânî'nin rivayet ettiği bu hadisin râvilerinden el-Müseyyeb b. Vâdıh ihtilaflı bir şahıstır (Mecma‘ VII, 24).
6965- Bu hadisi Tirmizî (2180), Saîd b. Abdirrahman el-Mahzûmî an Süfyân ani'z-Zührî an Sinân b. e. Sinân an Ebî Vâkıd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
6967- Bu hadisi Tirmizî (3074), Abdullah b. Abdirrahman an Sül. b. Harb an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb sahîh" hükmü verdi.
6968- Râvilerinden Atâ b. es-Sâib, âhir-i ömründe hıfzı bozulmuş bir râvîdir, diğerleri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 24).
6969- Bu hadisi Mâlik (kader 2, s. 898-9), Ebû Dâvud (4703) ve Tirmizî (3075), Mâlik an Zeyd b. e. Üneyse an Abdilhamîd b. Abdirrahman b. Zeyd b. el-Hattâb an Müslim b. Yesâr an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî, "hasen" hükmü verdi. Müslim b. Yesâr'ın, Ömer'den hadis dinlememiş olduğu söylenmiştir. Bu nedenle isnâdı munkatı addedilmiştir. Nitekim kimi rivâyetlerinde Müslim ile Ömer arasında Nuaym b. Rabîa adlı bir râvi yer almıştır.
6970- Bu hadisi Abdullah b. Ah. b. Hanbel, Müsned'in Zevâid'inde (V, 135), Muh. b. Ya'kb er-Rebâlî ani'l-Mu'temir b. Sül. an ebîhî ani'r-Rebî' b. Enes an Rufey' Ebî'l-Âliye an Ubey b. Kâ'b senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre Rebâlî'nin hâli mechûldür. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 25).

6971- Bu hadisi Tirmizî (3076), Abd b. Humeyd an Ebî Nuaym an Hişâm b. Sa'd an Zeyd b. Eslem an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahih" hükmü verdi
6972- Bu hadisi de Tirmizî (3077), Muh. b. el-Müsennâ an Abdissamed b. Abdilvâris an Ömer b. İbr. an Katâde ani'l-Hasan an Semure senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb "hükmü verdi.
6973- Râvileri Heysemî'ye göre Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 25).
6974- Kezâ bunun da râvileri Heysemî'ye göre Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 25).
6975-6976- Bu hadisi Buhârî (tefsîr A'râf 5/2, V, 198) ve Ebû Dâvud (4787), Hişâm b. Urve an ebîhî an Abdillah b. ez-Zübeyr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6977- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Enfâl 1, V, 198) ve Müslim (tefsîr 31, s. 2322), Hüşeym an Ebî Bişr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senediile tahrîc ettiler.
6978- Bu hadisi Müslim (cihâd 33-4, s. 1367), Ebû Dâvud (2740) ve Tirmizî (3079), Mus'ab b. Sa'd an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6979- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Enfâl 1, V, 199), Muh. b. Yûsuf an Verkâ' an İbn e. Necîh an Mücâhid an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6980- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Enfâl 3-4, V, 199-200) ve Müslim (sıfâtu'l-münâfikin 37, s. 2154), Şu'be an Abdilhamîd Sâhibi'z-Ziyâdî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6981- Bu hadisi Müslim (imâret 167, s. 1522), Ebû Dâvud (2514) ve Tirmizî (3083), İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Ebî Alî Sümâme b. Şufey an Ukbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6982-6983- Lafızlar Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Buhârî (ilk rivayeti) Alî b. Abdillah an Süfyân an Amr an İbn Abbâs senedi ile;
Buhârî (tefsîr Enfâl 7, V, 201) ve Ebû Dâvud (2646), İbnü'l-Mübârek an Cerîr b. Hâzım ani'z-Zübeyr b. Hırrît an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6984- Bu hadisi Ebû Dâvud (2690), Ahmed b. Hanbel an Ebî Nûh an İkrime b. Ammâr an Simâk el-Hanefî an İbn Abbâs an Ömer senedi ile tahrîc etti.
6985- Bu hadisi Ebû Dâvud (2924), Ah. b. Hanbel an Alî b. Hüseyn an ebîhî an Yezîd en-Nahvî an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6986- Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 28)
6987- Bu hadisi Ebû Dâvud (786) ve Tirmizî (3086), Avf b. e. Cümeyle an Yezîd el-Fârisî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî "hasen sahîh" hükmü verdi.
6988- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 14/3, V, 22; tefsîr Enfâl 1, V, 199; tefsîr Haşr 1/1-2, VI, 58), Ebû Bişr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
6989-6990- Bu hadisi Buhârî (salât 10/2, I, 97; hac 67, II, 164; cizye 16, IV, 69; mağâzî 66, V, 115; tefsîr Tevbe 2-4, V, 202-3), Müslim (hac 435, s. 982), Ebû Dâvud (1946) ve Nesâî (hac 161, V, 234), ez-Zührî an Humeyd b. Abdirrahman an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Lafızlar Buhârî'ye aittir.
6991- Bu rivayetin kaynağını tesbit edemedim. Ancak Beyhakî'in Sünen'inde (Iî, 185) yer almıştır.
6992- Bu hadisi Tirmizî (3092), İbn e. Ömer an Süfyân an Ebî İshâk an Zeyd b. Yusey' an Alî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
6993- Bu hadisi Nesâî (menâsıku'l-hacc 187, V, 247-8), İsh. b. İbr. an Mûsâ b. Târık an İbn Cüreyc an Abdillah b. Osmân b. Huseym an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
6994- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Tevbe 5, V, 203), Muh. b. el-Müsennâ an Yahyâ an İsmaîl an Zeyd b. Vehban Huzeyfe senedi ile tahrîc etti.
6995- Bu hadisi Müslim (imâret 111, s. 1499), Muâviye b. Sellâm an Zeyd b. Sellâm an Ebî Sellâm ani'n-Nu'mân asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6996- Bu hadisi Tirmizî (3095), el-Hüseyn b. Yezîd an Abdisselâm b. Harb an Gutayf b. A'yen an Mus'ab b. Sa'd an Adî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
6997- Bu hadisi Buhârî (zekât 4/2, II, 111, lafız buraya ait; tefsîr Tevbe 6, V, 203), Husayn an Zeyd b. Vehb asl-ı senedi ile tahrîc etti.
6998- Bu hadisi Ebû Dâvûd (1664), Osmân b. e. Şeybe an Yahyâ b. Ya'lâ en ebîhî an Gaylân an Ca'fer b.

İyâs an Mücâhid an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
6999- Bu hadisin râvileri güvenilir kimselerden oluşmuştur (Mecma‘ VII, 29).
7000- Bu hadisi Ebû Dâvud (2771), Ah. b. Muh. b. Sâbit an Âlî b. Hüseyn an ebîhî an Yezîd en-Nahvî an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7001- Bu hadisi Buhârî (zekât 10/1-2, II, 114; tefsîr Berâa (Tevbe) 11, V, 205-6), Müslim (zekât 72, s. 706-7) ve Nesâî (zekât 48, V, 59), el-A'meş an Ebî Vâil an Ebî Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7002- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Tevbe 12/1, 13/1, V, 206-7), Müslim (fadâilu's-sahâbe 25, s. 1865) ve Tirmizî (3098), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7003- Bu hadisi Buhârî (cenâiz 85/1, II, 100; tefsîr Tevbe 12/2, V, 206), Tirmizî (3097) ve Nesâî (cenâiz 69, IV, 67-8), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7004- Râvilerinden el-Hüseyn b. Amr b. Muh. el-Ankazî zayıf bir râvidir (Mecma‘ VII, 34).
7005- Bu hadisi Tirmizî (3101) ve Nesâî (cenâiz 102/2, IV, 91), es-Sevrî an Ebî İshâk an Ebî Halîl an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı hasendir.
7006-7007-7008- Bu hadisi Buhârî (vasâya 16, III, 192; cihâd 103/1-2, IV, 6; menâkıb 23/15, IV, 166; menâkıbu'l-Ensâr 43, IV, 250; mağazî 3, V, 4; 79, V, 130; tefsîr Tevbe 14, V, 207; 17, V, 208; 18, V, 209; 19, V, 210; istîzân 21, VII, 133; eymân ve'n-nüzr 24, VII, 232; ahkâm 54, VIII, 127), Müslim (tevbe 53, s. 2120-38), Ebû Dâvud (2202, 2773, 3317), Tirmizî (3102) ve Nesâî (talâk 18, VI, 152; nüzr 37, VII, 22), ez-Zührî an Abdirrahman b. Abdillah b. Kâ'b b. Mâlik an Abdillah b. Kâ'b an Kâ'b asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İlk lafız Müslim'e; diğerleri Buhârî'ye aittir.
7009- Bu hadisi Ebû Dâvud (2505), Ah. b. Muh. el-Mervezî an Alî b. el-Hüseyn an ebîhî an Yezîd en-Nahvî an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7010- Bu hadisi Ebû Dâvud (2506), Osmân b. e. Şeybe an Zeyd b. el-Hubâb an Abdilmü'min b. Hâlid an Necde senedi ile tahrîc etti.
7011- Bu hadisi Ahmed (I, 199), Alî b. Bahr an Muh. b. Seleme an Muh. b. İshâk an Yahyâ b. Abbâd an ebîhî Abbâd b. Abdillah b. ez-Zübeyr senedi ile tahrîc etti.
7012- Bu hadisi İbn Ahmed (V, 117), Muh. b. e. Bekr an Bişr b. Ömer an Şu'be an Alî b. Zeyd an Yûsuf el-Mekkî an İbn Abbâs an Ubeyy senedi ile tahrîc etti.
7013- Bu hadisi İbn Ahmed (V, 134), Revh b. Abdilmü'min an Ömer b. Şakîk an Ebî Ca'fer er-Râzî ani'r-Rebî' b. Enes an Ebî'l-Âlîye an Ubeyy senedi ile tahrîc etti.
7014- Bu hadisi Tirmizî (2273-3106), İbn e. Ömer an Süfyân an Muh. b. el-Münkedir an Atâ b. Yesâr an raculin min Ehl-i Mısr an Ebî'd-Derdâ senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7015- Bu hadisi Tirmizî (3107), Abd b. Humeyd ani'l-Haccâc b. Minhâl an Hammâd b. Seleme an Alî b. Zeyd an Yûsuf b. Mihrân an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7016- Bu rivayeti Tirmizî (3108), Muh. b. Abdila'lâ an Hâlid b. el-Hâris an Şu'be an Adiy b. Sâbit ve Atâ b. es-Sâib an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
7017- Bu hadisi Tirmizî (3297), Ebû Kureyb an Muâviye b. Hişâm an Şeybân an Ebî İshâk an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7018- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Hd 1, V, 212), el-Hasan b. Muh. b. es-Sabbâh an Haccâc an İbn Cüreyc an Muh. b. Abbâd b. Ca'fer an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7019- Bu hadisi Ahmed (III, 296), Bezzâr (1844), İbn Hibbân (6164) ve el-Hâkim (müstedrek II, 320, 340), İbn Huseym an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı sahîhtir.
7020- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Hd 5, V, 214), Müslim (birr ve's-sıla no. 61, s. 1997-8), Tirmizî (3110) ve İbn Mâce (4018), Büreyd b. Abdillah b. e. Bürde an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7021- Bu hadisi Buhârî (mevâkîtu's-Salât 4/2, I, 133-4; tefsîr Hd 6, V, 214-5) ve Müslim (tevbe 39, s. 2115-6), Sül. et-Teymî an Ebî Osmân an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7022- Bu rivayeti Ebû Dâvud (4468) ve Tirmizî (3112), Ebû'l-Ahvas an Simâk b. Harb an İbr. an Alkame ve'l-Esved an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre isnâdı sahîhtir.

7023- Bu hadisi Tirmizî (3115), Abdullah b. Abdirrahman an Yezîd b. Hârûn an Kays b. er-Rebî' an Osmân b. Abdillah b. Mevhib an Mûsâ b. Talha an Ebî'l-Yüsr senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7024- Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 39).
7025- Râvileri güvenilir kimselerden, Sahîh ricâlinden oluşmuştur. Ebû Ubeyde, İbn Mes'ûd'dan işitmemiştir (Mecma‘ VII, 39).
7026- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Yûsuf 6, V, 217-8), Abdülazîz b. Abdillah an İbr. b. Sâ'd an Sâlih anî'z-Zührî an Urve an Âişe senedi ile tahrîc etti.
7027- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Bakara 38, V, 159), İbr. b. Mûsâ an Hişâm an İbn Cüreyc an İbn e. Müleyke an İbn Abbâs kenedi ile tahrîc etti.
7028- Bu hadisi Tirmizî (3118), Mahmûd b. Hidâş an Seyf b. Muh. es-Sevrî ani'l-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7029- Bu hadisi İbn Ahmed (I, 126), Osmân b. e. Şeybe an Muttalib b. Ziyâd ani's-Süddî an Abdi Hayr an Alî senedi ile tahrîc ettiler.
7030- Bezzâr'ın râvileri, güvenilir bir râvi olan Deylem b. Gazvân dışında Sahîh ricâlindendir. Ebû Ya'lâ ve Taberânî'nin ricâlinde ise zayıf bir râvi olan Alî b. e. Şâre vardır (Mecma‘ VII, 42).
7031- Bu hadisi Tirmizî (2583), Süveyd b. Nasr an İbni'l-Mübârek an Safvân b. Amr an Ubeydillah b. Büsr an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti. İsnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7032- Bu hadisi Tirmizî (3119), Şuayb b. el-Habhâb an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti ve Enes'in sözü olarak gelen rivayetleri daha sahîh addetmiştir.
7333- Bu hadisi Buhârî (cenâiz 87/1-2, II, 101; tefsîr İbrâhîm 2, V, 220), Müslim (cennet no. 73, s. 2201), Ebû Dâvud (4750), Tirmizî (3120), Nesâî (cenâiz 114, IV, 101) ve İbn Mâce (4269), Şu'be an Alkame b. Mersed an Sa'd b. Ubeyde ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7034- Bu hadisi Buhârî (tefsîr İbrâhîm 3, V, 220), Ali b. Abdillah an Süfyân an Amr b. Dînâr an Atâ an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7035- Râvilerinden Amr Z Mürr'den yegâne rivayet eden burada da olduğu gibi Ebû İshâk es-Sebe'î'dir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 44).
7036- Bu hadisi Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 29, s. 2150) ve Tirmizî (3121), Dâvud b. e. Hind ani'ş-Şa'bî an Mesrk an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7037- Râvilerinden Hâlid b. Nâfi' el-Eş'arî hakkında Ebû Dâvud: "metrûktur" demiştir. Zehebî ise: "Bu sözle sınır aşılmıştır. Hâlid, terkedilmeyi haketmemiştir. Zira ondan İmam Ahmed ve başkası rivayette bulunmuştur. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 45).
7038- Râvilerinden Zekeriyyâ b. Yahyâ Sâhibu'l-asab ve ondan rivâyet edeni Heysemî tanımadığını söylemiştir (Mecma‘ VII, 45).
7039- Bu hadisi Tirmizî (3127), Muh. b. İsm. an Ah. b. ebi't-Tayyib an Mus'ab b. Sellâm an Amr b. Kays an Atiyye an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7040- Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 47).
7041- Bu hadisi Nesâî (iftitâh 26/3, II, 140), Ali b. Hucr an Şerîk an Ebî İshâk an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7042- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 52, IV, 270; tefsîr Hicr 4, V, 222), Hüşeym an Ebî Bişr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7043- Bu hadisi Tirmizî (3126), Ah. b. Abde an Mu'temir b. Sül. an Leys b. e. Süleym an Bişr an Enes senedi ile tahrîc etti. İsnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi ve Enes'in sözü olarak da rivayet olunduğunu söyledi.
7044- Taberânî, bunu birkaç senedle tahrîc etti bunlardan birinin râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 48).
7046- Bu hadisi Ahmed (IV, 218), Esved b. Âmir an Herîm an Leys an Şehr b. Havşeb an Osmân senedi ile tahrîc etti. Heysemî'ye göre isnâdı hasendir.
7047- Bu hadisi Nesâî (tahrîmu'd-dem 15/2, VII, 107), Zekeriyyâ b. Yahyâ an İsh. b. İbr. an Ali b. el-Hüseyn b. Vâkıd an ebîhî an Yezîd en-Nahvî an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.

7048- Bu hadisi Tirmizî (3129), Ebû Ammâr ani'l-Fadl b. Mûsâ an ësâ b. Ubeyd ani'r-Rebî' b. Enes an Ebî'l-Âliye an Ubeyy senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7049- Bu hadisi Buhârî (tefsîr İsrâ 1, V, 223), Âdem an Şu'be an Ebî İshâk an Abdirrahman b. Yezîd an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
7050- Bu hadisi Buhârî (tefsîr İsrâ 4, V, 225), Alî b. Abdillah an Süfyân an Mansûr an Ebî Vâil an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
7051- Râvilerinden Atiyyetu'l-Avfî zayıf ve metrûk bir râvidir (Mecma‘ VII, 49).
7052- Bu hadisi Buhârî (tefsîr İsrâ 7, 8, V, 227) ve Müslim (tefsîr 28-9, s. 2321), el-A'meş an İbr. an Ebî Ma'mer an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7053- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 42/2, V, 250; tefsîr İsrâ 9, V, 227) ve Tirmizî (3134), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7054- Bu hadisi Tirmizî (3136), Abdullah b. Abdirrahman an Ubeydillah b. Mûsâ an İsrâîl ani's-Süddî an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7055- Bu hadisi Mâlik (vuktu's-salât 20, s. 11), an Dâvud b. el-Husayn an muhbirin an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7056- Bu hadisi Tirmizî (3135) ve İbn Mâce (670), el-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7057- Bu hadisi Tirmizî (3137), Ebû Kureyb an Vekî' an Dâvud b. Yezîd ez-Zuâfirî an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7058- Bu hadisi Tirmizî (3139), Ah. b. Menî' an Cerîr an Kâbûs b. e. Zabyân an ebîhî an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7059- 7060- Bu hadisi Ahmed (I, 389, 444), Buhârî (ilm 47, I, 40; tefsîr İsrâ 13, V, 228; i'tisâm 3, VIII, 144, tevhîd 28, VIII, 188-9) Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 32-3, s. 2152) ve Tirmizî (3141), el-A'meş an İbr. an Alkame an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7061- Bu hadisi Tirmizî (3140), Kuteybe an Yahyâ b. Zekeriyyâ b. e. Zâide an Dâvud b. e. Hind an İbn Abbâs senedi ile tahrîz etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
7062- Bu hadisi Buhârî (tefsîr İsrâ 14, V, 229; tevhîd 34/3, VIII, 196; 44, VIII, 208-9; 52, VIII, 214), Müslim (salât 145-6, s. 329), Tirmizî (3145-6) ve Nesâî (salât 80, II, 177), Ebû Bişr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7063- Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerden oluşmuştur (Mecma‘ VII, 53).
7064- Râvilerinden Abdulazîz b. Husayn zayıftır (Mecma‘ VII, 53).
7065- Râvilerinden Yahyâ b. e. Ravk zayıftır (Mecma‘ VII, 53).
7066- Bu hadisi Mâlik (kur'ân 23, s. 210) an Umâre b. Sayyâd an Saîd senedi ile tahrîc etti.
7067-7074- Bu hadisi Buhârî (ilm 16, I, 26; 19, I, 27; enbiyâ 27/2, IV, 126-8, 7069. nolu riayetin lafzı) ve Müslim (fadâil 174, s. 1852-3), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs an Ubeyy asl-ı senedi ile;
Buhârî (icâre 7, III, 49; şurt 12, III, 177; tefsîr Kehf 3, V, 232-4; 7068. nolu rivayetin lafzı), İbn Cüreyc an Ya'lâ b. Müslim ve Amr b. Dînâr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile;
Müslim (fadâil 171, s. 1850-2; 172, s. 1852; 7068 ve 7070 nolu rivayetlerin lafzı), Ebû Dâvud (4705) ve Tirmizî (3150), Ebû İshâk es-Sebaî an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile;
Buhârî (ilm 44, I, 38; bed'ul-halk 11, IV, 92, enbiyâ 27/1, IV, 126-8, 7069 nolu rivayetin lafzı; tefsîr Kehf 2, V, 230-2; t. Kehf 4, V, 234-5, 7069 nolu rivayetin lafzı), Müslim (fadâil 170, s. 1847-50), Ebû Dâvud (4707) ve Tirmizî (3149), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7075- Bu hadisi Tirmizî (3152), Safvân b. Sâlih ani'l-Velîd b. Müslim an Yezîd b. Yûsuf an Mekhl an Ümmid-Derdâ an Ebî'd-Derdâ asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7076- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 7/2, IV, 109; fiten 4, VIII, 88), Müslim (fiten 1-2, s. 2207-8) ve Tirmizî (2187), ez-Zührî an Urve an Zeyneb binti Ümmi Seleme an Ümmü Habîbe an Zeyneb binti Cahş asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7077- Bu hadisi Tirmizî (3153), Hişâm b. Abdilmelik an Ebî Avâne an Katâde an Ebî Râfi' an Ebî Hureyre

asl-ı senedi ile tahrîc etti. İsnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7078- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Kehf 5, V, 235), Muh. b. Beşşâr an Muh. b. Ca'fer an Şu'be an Amr an Mus'ab senedi ile tahrîc etti.
7079- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Kehf 6, V, 236) ve Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 18, s. 2147), el-Muğîre b. Abdirrahman an Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7080- Bu hadisi Tirmizî (3154), Muh. b. Bekr el-Bürsânî an Abdilhamîd b. Ca'fer an ebihî an İbn Mînâ an Ebî Saîd b. e. Fadâle senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7081- Râvilerinden Yahyâ b. Abdillah el-Bâbeltî zayıf bir râvidir (Mecma' VII, 55).
7082- bu hadisi Müslim (âdâb 9, s. 1685) ve Tirmizî (3155), İbn İdrîs an ebîhî an Simâk b. Harb an Alkame b. Vâil ani'l-Muğîre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7083- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Meryem 2, V, 237; bed'ul-halk 6, IV, 80; tevhîd 28/3, VIII, 188) ve Tirmizî (3158), Ömer b. Zerr an ebîhî an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7084- Bu hadisi Müslim (fadâilu's-sahâbe 163, s. 1942), Hârûn b. Abdillah an Haccâc b. Muh. an İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir an Ümmi Mübeşşir senedi ile tahrîc etti.
7085- Bu hadisi Tirmizî (3159-60), es-Süddî an Murreti'l-Hemedânî an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc etti. İsnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi ve İbn Mes'ûd'un sözü olarak da tahrîc etti.
7086- Bu hadisi Ahmed (III, 328-9), Sül. b. Harb an Gâlib b. Sül. Ebû Sâlih an Kesîr b. Ziyâd el-Bürsânî an Ebî Sümeyye an Câbir senedi ile tahrîc etti.
7087- Bu hadisi Buhârî (icâre 15, III, 52; husmât 10, III, 92; buyu' 29, III, 13; tefsîr Meryem 3, 4, 6, V, 237-8), Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 35-6, s. 2153) ve Tirmizî (3162), el-A'meş an Ebî'd-Duhâ an Mesrk an Habbâb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7088- Râvilerinden İbr. b. Muhâcir b. Mismâr, Buhârî'ye göre zayıf, Yahyâ b. Maîn'e göre ise güvenilir bir râvidir (Mecma' VII, 56).
7089- Râvilerinden Yezîd b. Bilâl hakkında Buhârî "Onda dikkat-i nazarı celbedecek menfi bir durum vardır" demiştir. Bir başka râvi olan Keysân Ebû Amr'ı İbn Hibbân tevsîk etmiş, Yahyâ b. Maîn zayıf addetmiştir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' VII, 56).
7090- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' VII, 67).
7091- İsnâdında kopukluk vardır; ayrıca râvilerinden Yahyâ el-Himmânî zayıf bir râvidir (Mecma' VII, 68).
7092- Bu hadisi Ahmed (I, 170), İsmaîl b. Ömer an Yûnus b. e. İshâk el-Hemedânî an İbr. b. Muh. b. Sa'd an ebîhî an ceddihî Sâ'd senedi ile tahrîc etti.
Râvileri, İbr. b. Muh. b. Sa'd hariç Sahîh ricâlindendir. O şahıs da güvenilir bir râvidir (Mecma' VII, 68).
7093- Râvilerinden Âsım b. Behdele ihtilâflı bir râvidir (Mecma' VII, 69).
7094- Râvilerinden Eyyûb b. Süveyd, oldukça zayıf bir râvidir; İbn Hibbân ondan rivayet edenlerin şartıyla onu tevsîk etmiş ve "hatası çoktu" demiştir. Ayrıca bir diğer râvi olan el-Mes'ûdî ömrünün sonlarında hıfzı bozulmuş bir şahıstır (Mecma' VII, 69).
7095- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Hac 2, V, 242), İbr. b. el-Hâris an Yahyâ b. e. Bükeyr an İsrâîl an Ebî Husayn an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7096- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Hac 3/2, V, 242), Haccâc b. Minhâl an Mu'temir b. Sül. an ebîhî an Ebî Miclez an Kays b. Ubâd an Alî senedi ile tahrîc etti.
7097- Bu hadisi Ahmed (I, 428, 451), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 546 nüshası 250 b), Bezzâr (2236) ve Taberânî (9078), es-Süddî an Murre b. Şurahbil an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Bu hadis İbn Mes'ûd'un sözü olarak da rivayet edilmiştir. Râvileri Sahîh ricâlindendir.
7098- Bu hadisi Tirmizî (3170), Abdullah b. Sâlih an Leys an Abdirrahman b. Hâlid ani'z-Zührî an Muh. b. Urve b. ez-Zübeyr an Abdillah b. ez-Zübeyr senedi ile tahrîc etti. İsnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7099- Bu hadisi Tirmizî (3171) ve Nesâî (cihâd 1, VI, 2), es-Sevrî ani'l-A'meş an Müslim el-Batîn an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizi, isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7100- Bu hadisi Tirmizî (3175), İbn e. Ömer an Süfyân an Mâlik b. Miğvel an Abdirrahman b. Saîd b. Vehb an Âişe senedi ile tahrîc etti ve bu hadisin Ebû Hureyre'den bir başka tariki olduğunu söyledi.
7101- Bu hadisi Tirmizî (3176), Süveyd an Abdillah b. el-Mübârek an Saîd b. Yezîd an Ebî's-Semh an Ebî'l-

Heysem an Ebî Saîd isnâdı ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
7102- Bu hadisi Ebû Dâvud (2051), Tirmizî (3177) ve Nesâî (nikâh 12, VI, 66), Ubeydullah b. el-Ahnes an Amr b. Şuayb asl-ı senedi ile tahrîc etti ve Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7103- Bu hadisi Buhârî (şehâdât 21, III, 160; tefsîr Nr 3, VI, 4; talâk 28, VI, 178), Ebû Dâvud (2254) ve Tirmizî (3178), Hişâm b. Hassân an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7104- Bu hadisi Buhârî (şehâdât 15, III, 154, tam metin; 30, III, 164-5, muhtasar; cihâd 64, III, 221 muhtasar; mağâzî 34, V, 55-60, tam metin; tefsîr Nr 6, VI, 5-9, tam metin; eymân 18/1, VII, 228-9; i'tisâm 28, VIII, 163; tevhîd 35, VIII, 198; tevhîd 52/2, VIII, 214) ve Müslim (tevbe no. 56-7, s. 2129-37), Zührî'den tahrîc ettiler.
7105- Bu lafzı Buhârî (magâzî 34, V, 60) tahrîc etmiştir.
7106- Bu rivayeti Buhârî (tefsîr Nr 11, VI, 11-3), Müslim (tevbe 58, s. 2137-8) ve Tirmizî (3180), Ebû Usâme an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7107- Bu rivayeti Buhârî (mağazî 34, V, 60), Abdullah b. Muh. an Hişâm b. Yûsuf an Ma'mer ani'z-Zührî senedi ile tahrîc etti.
7108- Bu rivayeti Müslim (tevbe 57, s. 2137) tahrîc etti.
7109- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 34, V, 61) ve Müslim (fâdâilu's-sahâbe 155, s. 1934), Şu'be an Sül. an Ebî'd-Duhâ an Mesrk asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7110- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 34, V, 60), Mûsâ b. İsm. an Ebî Avâne an Husayn an Ebî Vâil an Mesrk an Ümmi Rmân senedi ile tahrîc etti.
İfk hadisini Nesâî (tahâret 194, I, 163-4), Kuteybe an Mâlik an Abdirrahman b. el-Kâsım an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etti.
7111- Bu hadisin râvileri Sahîh ricâlindendir. Ancak hadisin metninde geçen bazı bölümler Sahîh'tekilere muhâliftir (Mecma‘ Iî, 236).
7113- Ebû Hureyre hadisini Bezzâr rivayet etti; râvisi Muh. b. Amr "hadisi hasen" kabul edilen bir şahıstır. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 230)
7114- Bu hadisinin ravilerinden Abdullah b. Hârûn Ebû Alkame el-Feravî zayıftır (Mecma‘ Iî, 240).
7115- Mürsel bir hadistir. Ancak râvileri Sahîh ricâlindendir. Şayet isnâdında yer alan Süleyman adlı şahıs Sül. b. Abdirrahman ed-Dimaşkî ise (Mecma‘ VII, 82).
7116- Bu hadisi Tirmizî (3181), Muh. b. Beşşâr an İbn e. Adî an Muh. b. İshak an Abdillah b. e. Bekr an Urve an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7117- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Nr 12/1, VI, 13) ve Ebû Dâvud (4102-4), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7118- Bu hadisi Ebû Dâvud (4111), Ah. b. Muh. el-Mervezî an Ali b. el-Hüseyn b. Vâkıd an ebîhî an Yezîd en-Nahvî an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7119-7120- Lafızlar Müslim'e aittir. Bu hadisi Müslim (tefsîr 26-27, s. 2370), el-A'meş an Ebî Süfyân an Câbir asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (2311), Ah. b. İbr. an Haccâc an İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc ettiler.
7121- Mecma‘ VII, 83.
7122- Bu hadisi Ebû Dâvud (5192), Abdullah b. Mesleme an Abdilazîz b. Muh. an Amr b. e. Amr an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7123- Bu hadisi Ebû Dâvud (5191), Süfyân an Ubeydillah b. e. Yezîd an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7124- Râvilerinden İbn Lehîa'nın hıfzı kötüdür. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 84).
7127- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Furkân 2, VI, 14; edeb 20, VII, 75-6), Müslim (îmân 141-2, s. 90-1), Ebû Dâvud (2310) ve Tirmizî (3181), Ebû Vâil an Amr b. Şurahbîl an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7128- 7129-7130- İlk lafız Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Buhârî (cenâiz 98, II, 108, muhtasar; menâkıb 13, V, 161, muhtasar; tefsîr Şuarâ 2, VI, 16-7), Müslim (îmân 355-6, s. 193-4; diğer lafızlar) ve Tirmizî (3363), el-A'meş an Amr b. Murre an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7131-7132-7133- Bu hadisi Ahmed (II, 333, 360, 519), Müslim (îmân, s. 192), Nesâî (vasâyâ 6, VI, 248) ve Tirmizî (3185), Abdülmelik b. Umeyr an Mûsâ b. Talha an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;

Buhârî (tefsîr Şuarâ 2/2, VI, 17) Müslim (îmân 351, s. 192) ve Nesâî (vesâyâ 6/3-4, VI, 249), ez-Zühri an Saîd ve Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İlk lafız Buhârî'ye, ikincisi Müslim'e, üçüncüsü Tirmizî'ye aittir.
7134- Bu hadisi Müslim (îmân 353-4, s. 193), Sül. et-Teymî an Ebî Osmân an Zübeyr b. Amr ve Kabîsa asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7135- Bu hadisi Ebû Dâvud (5016), Ah. b. Muh. el-Mervezî an Ali b. Hüseyn an ebîhî an Yezîd en-Nahvî an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7136- Bu hadisi Tirmizî (3187), Abd b. Humeyd an Revh b. Ubâde an Hammâd b. Seleme an Ali b. Zeyd an Evs b. Hâlid an Ebî Hureyre senedi ile tahrhic etti. İsnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7137- Bu hadisi Buhârî (şehâdât 28/4, III, 163), Muh. b. Abdirrahîm an Saîd b. Sül. an Mervân b. Şücâ' an Sâlim el-Eftas an Saîd b. Cübeyr senedi ile tahrîc etti.
7138- İsnâdında İbn Lehî'a yeralmıştır. Bu zâtın hadisleri hasen kabul edilmiştir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 88).
7139- Bezzâr'ın isnâdında yeralan İshâk b. İdrîs, metrûk bir râvidir. Bunu Taberânî, M. es-Sağîr ve'l-Evsat'ta hasen bir isnâdla tahrîc etmiştir (Mecma‘ VII, 88).
7140- Taberânî, bunu iki isnâd ile tahrîc etti ki, bunlardan birisi muttasıl olup, râvileri güvenilir kimselerden oluşmuştur; diğerinde ise kopukluk vardır (Mecma‘ VII, 88).
7141- Bu hadisi Müslim (îmân 41-2, s. 55) ve Tirmizî (3188), Yezîd b. Keysân an ebî Hâzım el-Eşcaî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7142- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Kasas, V, 18), Muh. b. Mukâtil an Ya'lâ an Süfyân el-Usfurî an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7143-7144- Taberânî, bunu iki isnâd ile tahrîc etti ki bunlardan birisinin ricâli Sahîh ricâlindendir, Husayf dışında ki, bu zât ihtilâflıdır (Mecma‘ VII, 88).
7145- Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 88).
7146- Bu hadisi Tirmizî (3190), Mahmûd b. Gaylân an Ebî Usâme ve Abdullah b. Bukeyr an Hâtim b. e. Sağîre an Simâk b. Harb an Ebî Sâlih an Ümmi Hânî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7147- Râvileri Sahîh ricâlindendir. Ancak el-A'meş, "Ebû Sâlih bunu Ebû Hureyre'den rivayet ettiğini sanıyorum" demiştir.
7149- Bu hadisi Tirmizî (3192), Nasr b. Alî ani'l-Mu'temir b. Sül. an ebîhî ani'l-A'meş an Atiyye an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
7150- Bu hadisi Tirmizî (3194), Muh. b. İsm. an İsm. b. e. Üveys an İbn ebi'z-Zinâd an Ebî'z-Zinâd an Urve an Neyâr b. Mükerrem senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "sahîh hasen garîb" hükmü verdi.
7151- Râvilerinden Abdullah b. Muh. b. Saîd b. e. Meryem zayıf bir râvidir (Mecma‘ VII, 89).
7152- Bu hadisi Buhârî (istiskâ 29, II, 23; tefsîr Lokmân 2/2, VI, 21, lafız buraya ait; tefsîr En'âm 1, V, 193), ilk ve üçüncüsünü ayrı ayrı Sâlim b. Abdillah ve Abdullah b. Dînâr tarikleriyle İbn Ömer'den; buradaki lafzı ise Yahyâ b. Sül. an İbn Vehb an Ömer b. Muh. b. Zeyd b. Abdillah b. Ömer an ebîhî an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
7153- Bu hadisi Tirmizî (3196), Abdullah b. e. Ziyâd an Abdilazîz b. Abdillah es-Üveysî an Sül. b. Bilâl an Yahyâ b. Saîd an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
7154- Bu hadisi Ebû Dâvud (1321), Ebû Kâmil an Yezîd b. Zurey' an Saîd an Katâde an Enes senedi ile tahrîc etti.
7155- Bu hadisi Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 42, s. 2157-8), Muh. b. Ca'fer an Şu'be an Katâde an Azre ani'l-Hasan el-Uranî an Yahyâ b. el-Cezzâr an Abdirrahman b. e. Leylâ an Ubey senedi ile tahrîc etti.
7156- Bu hadisi Tirmizî (3199), ed-Dârimî an Sâid el-Harrânî an Züheyr an Kâbûs b. e. Zabyân an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7157- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Ahzâb 2, VI, 22), Müslim (fadâilu's-sahâbe 62, s. 1884) ve Tirmizî (3209), Mûsâ b. Ukbe an Sâlim an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7158- Lafız Buhârî'ye ait. Bu hadisi Buhârî (istikrâd 11, III, 85; tefsîr Ahzâb 1, VI, 22), Füleyh b. Sül. an Hilâl b. Alî an Abdirrahman b. e. Amre an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;

Müslim (farâid 14, s. 1237), ez-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7159- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 29, V, 47) ve Müslim (tefsîr 12, s. 2316), Abde an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7160- Bu hadisi Tirmizî (3207), Alî b. Hucr an Dâvud b. ez-Zebrikân an Dâvud b. e. Hind ani'ş-Şa'bî an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7161- Bu hadisin lafzı Buhârîye aittir. Bunu Buhârî (tevhîd 22/3, VIII, 175), Tirmizî (3212-3), ve Nesâî (Sünenu'l-kübrâ 11407), Hammâd b. Zeyd an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7162- Lafız Buhârî'ye aittir. Bunu Buhârî (nikâh 67, VI, 141-2; isti'zân 10, VII, 128), ez-Zührî an Enes asl-ı senedi ile;
7163- Bunu Buhârî (at'ime 59, VI, 215) ve Müslim (nikâh 93, s. 1050), Ya'kb b. İbr. b. Sa'd an ebîhî an Sâlih ani 'z-Zührî an Enes asl-ı senedi ile;
7164- Bunu Buhârî (nikâh 64, VI, 140, lafız buraya ait), Müslim (nikâh 94, s. 1051) ve Tirmizî (3218), el-Ca'd Ebû Osmân an Enes asl-ı senedi ile;
7165- Bunu Müslim (nikâh 94, s. 1051), Kuteybe an Ca'fer b. Sül. ani'l-Ca'd Ebî Osmân an Enes senedi ile tahrîc etti.
7166- Bunu Buhârî (tefsîr Ahzâb 8/4, VI, 25), Ebû Ma'mer an Abdilvâris an Abdilazîz b. Suheyb an Enes senedi ile tahrîc etti.
7167- Bu hadisi Buhârî (nikâh 29, VI, 128, lafız buraya ait; tefsîr Ahzâb 7/1, VI, 24) ve Müslim (radâ' 49, s. 1085) ve Nesâî (nikâh 1, VI, 54), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile;
7168- Bu rivayeti Ahmed (VI, 76), Buhârî (tefsîr Ahzâb 7/2, VI, 24), Müslim (talâk 23, s. 1103), Ebû Dâvud (2136), Âsım el-Ahval an Muâze an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7169- Bu hadisi Tirmizî (3214), Abd b. Humeyd an Ubeydillah b. Mûsâ an İsrâîl ani's-Süddî an Ebî Sâlih an Ümmi Hâni' senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7170- Bu hadisi Tirmizî (3215), Abd b. Humeyd an Revh an Abdilhamîd b. Behrâm an Şehr b. Havşeb an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7171- Bu hadisi Tirmizî (3216) ve Nesâî (nikâh 2/5-6, VI, 56), Atâ an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7172- Bu rivayeti Buhârî (vudû' 13, I, 45-6) ve Müslim (selâm 18, s. 1709-10), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Buhârî'ye aittir.
7173- Bu rivayeti Buhârî (tefsîr Ahzâb 8/6, VI, 26) ve Müslim (selâm 17, s. 1709), Ebû Usâme an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7174- Bu rivayeti Buhârî (gusl 20, I, 73) ve Müslim (hayd 75, s. 267; fadâil 155, s. 1841), Ma'mer an Hemmâm an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
7175- Bu rivayeti Buhârî (enbiyâ 28/2, IV, 129-30, lafız buraya ait) ve Tirmizî (3221), Revh b. Ubâde an Avf ani'l-Hasan ve İbn Sîrîn ve Hallâs an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Müslim (fadâil 156, s. 1842), Hâlid el-Hazzâ' an Abdillah b. Şakîk an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc ettiler.
7176- Bu hadisi Ebû Dâvud (3978) ve Tirmizî (3222), Ebû Usâme ani'l-Hasan b. el-Hakem an Ebî Sebre en-Nehâî an Ferve b. Müseyk asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7177- Bu hadisi Buhârî (tefsir Sebe' 1, VI, 68-9) ve Tirmizî (3223), Amr b. Dînâr an İkrime an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7178- Bu hadisi Ebû Dâvud (4738), Ebû Muâviye ani'l-A'meş an Müslim an Mesrk an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7179- Bu hadisi Tirmizî (3225), Muh. b. Ca'fer an Şu'be ani'l-Velîd b. Ayzâr an raculin min Sakîf an ricâlin min Kinde an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7180- Bu hadisi Ahmed (V, 198), İshak b. ësâ an Enes b. İyâd an Mûsâ b. Ukbe an Ali b. Abdillah el-Ezdî an Ebî'd-Derdâ senedi ile tahrîc etti.
7181- Bu hadisi Tirmizî (3226), Muh. b. Vezîr an İshâk b. Yûsuf ani's-Sevrî an Ebî Nadre an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7182-7183- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 4, IV, 75; tefsîr Yâsîn 1, VI, 30; tevhîd 22, VIII, 176), Müslim (îmân 250-1, s. 138-9) ve Tirmizî (3227), el-A'meş an İbr. et-Teymî an ebîhî an Ebî Zer asl-ı senedi ile

tahrîc ettiler.
7184-7185- Bu hadisi Tirmizî (3230-1), Katâde ani'l-Hasan an Semure asl-ı senedi ile tahrîc etti ve ilki hakkında "garîb" hükmü verdi.
7187- Bezzâr bunu muallak olarak hadis ashâbından birisinden nakletmiştir. İsnâdında müdellis bir râvi olan Muh. b. İshâk mevcuttur. Diğerleri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 98).
7188- Bu hadisi Tirmizî (3229), Alî b. Hucr ani'l-Velîd b. Müslim an Züheyr b. Muh. an raculin an Ebi'l-Âliye an Ubey senedi ile tahrîc etti. İsnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7189- Bu hadisi Tirmizî (3232), Ebû Ahmed ani's-Sevrî ani'l-A'meş an Yahyâ b. Abbâd an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti. İsnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7190- Râvilerinden Ebû Bekr el-Hüzelî zayıf bir râvidir (Mecma‘ VII, 99).
7191- Bu hadisi Tirmizî (3236), İbn e. Ömer an Süfyân an Muh. b. Amr b. Alkame an Yahyâ b. Abdirrahman b. Hâtib an Abdillah b. ez-Zübeyr an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7192- Heysemî'ye göre isnâdını oluşturan râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 100).
7193- Bu hadisi Nesâî (tahrîmu'd-dem 2, VII, 86), Hâcib b. Sül. an İbn e. Revvâd an İbn Cüreyc an Abdila'lâ es-Sa'lebî an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7194-7195- Bunu Buhârî (tefsîr Zümer 2, VI, 33), Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 19-20, s. 2147) ve Tirmizî (3238), İbrâhîm b. Yezîd an Abîdeti's-Selmânî an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ayrıca Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 21-2, s. 2148), el-A'meş an İbr. an Alkame an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Lafızlar Müslim'e aittir.
7196-7197- Yine lafızlar Müslim'e aittir. Bu hadisi Buhârî (tevhîd 19, VIII, 173), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer tarikiyle;
Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 24, s. 2148) ve Ebû Dâvud (4732), Ömer b. Hamza an Sâlim b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile;
Müslim (no. 25-6, s. 2148-9), Ebû Hâzım an Ubeydillah b. Miksem an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7198- Râvilerinden Abdullah b. Muh. b. Saîd an e. Meryem zayıftır (Mecma‘ VII, 102).
7199- Sahîh-i Buhârî, tefsîr Gâfir (Mü'min), VI, 34; senedsiz olarak.
7200-7201- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Fussilet 1-2, VI, 36-7; tevhîd 41, VIII, 207), Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 5, s. 2141-2) ve Tirmizî (3248), Mücâhid an Ebî Ma'mer an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7202- Bu hadisi Tirmizî (3250), Ebû Hafs el-Fellâs an Müslim b. Kuteybe an Sehl b. e. Hazm an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7203- Sahîh-i Buhârî, tefsîr Fussilet VI, 36; senedsiz olarak.
7204- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Şrâ. 1, VI, 37) ve Tirmizî (3251), Muh. b. Beşşâr an Muh. b. Ca'fer an Şu'be an Abdilmelik b. Meysere an Tâvus an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7205- Ahmed'in ricâli içinde Kazaa b. Süveyd adlı bir râvi vardır ki, hakkında ihtilâf vardır. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 103).
7206- Taberânî, bunu Harb b. el-Hasan et-Tahhân an Hüseyn el-Eşkar an Kays b. er-Rebî' tarikiyle tahrîc etti. Bu râvilerin tümü ihtilâflı kimselerdir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 103).
7207- Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 104).
7208- Bu hadisi Ebû Dâvud (4898), Muâz b. Muâz an İbn Avn asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7209- Sahîh-i Buhârî, tefsîr Zuhruf, VI, 43, isnâdsız olarak.
7210- Bu hadisi Ahmed (I, 317-8) ve Taberânî (12740), Âsım b. ebi'n-Nücûd an Ebî Rezzîn an Ebî Yahyâ mevlâ İbn Ukayl an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Âsım ihtilâflı bir râvidir.
7211-7214- İlk rivayetin lafzı Müslim, diğerleri ise Buhârî'ye aittir. Bütün rivayetlerin tariki birdir.
Bu hadisi Ahmed (I, 380, 431, 441), Buhârî (istiskâ' 2, II, 15; istiskâ 13, II, 19; tefsîr Yûsuf 4, V, 217; tefsîr Rm 1, VI, 19; tefsîr Duhân 2, VI, 39-40, 3-5, VI, 40), Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 39-40, s. 2155-6), Tirmizî (3254) ve Taberânî (9046), el-A'meş an Ebî'd-Duhâ an Mesrk an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

7215- Bu hadisi Tirmizî (3255), el-Hüseyn b. Hureys an Vekî' an Mûsâ b. Ubeyde an Yezîd b. Ebân an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7216- Bu hadisi Tirmizî (2584, 3322), Rişdîn b. Sa'd an Amr b. el-Hâris an Derrâc Ebî's-Semh an Ebî'l-Heysem an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7217- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Ahkâf 1, VI, 42), Mûsâ b. İsm. an Ebî Avâne an Ebî Bişr an Yûsuf senedi ile tahrîc etti.
7218-7219- Bu hadisi Müslim (salât 150, s. 332), Ebû Dâvud (85) ve Tirmizî (3258), Dâvud b. e. Hînd ani'ş-Şa'bî an Alkame asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İlk lafız Müslim'in ikincisi ise Tirmizî'nindir. Ebû Dâvud'unki ise oldukça muhtasardır.
7220- Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 106).
7221-7222- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 35, V, 66; tefsîr Feth 1, VI, 44), Müslim (cihâd 97, s. 1413) ve Tirmizî (3263), Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafızlar Buhârî'ye aittir.
7223- Bu hadisi Mâlik (kur'ân 9, s. 203-4), Buhârî (tefsîr Feth 1, VI, 43-4) ve Tirmizî (3262), Mâlik an Zeyd b. Eslem an ebîhî an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7224- Bu hadisi Müslim (cihâd 133, s. 1442), Ebû Dâvud (2677) ve Tirmizî (3264), Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7225- Bu hadisî Tirmizî (3265), el-Hasan b. Kazaa an Süfyân b. Habîb an Şu'be an Süveyr an ebîhî ani't-Tufeyl b. Ubeyy b. Ka'b an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7226-7227- Her iki lafız da Buhârî'ye aittir. Bunu Buhârî (tefsîr Hucurât 1, 2, VI, 46-7), Tirmizî (3266) ve Nesâî (kadâ' 6, VIII, 226), İbn e. Müleyke an İbni'z-Zübeyr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7228- Râvilerinden Dâvud b. Râşid et-Tafâvî, hakkında ihtilâf olan bir râvîdir. Diğer ricâli güvenilir kimselerden oluşmuştur (Mecma‘ VII, 108).
7229- Bu hadisi Ahmed (VI, 393-4), Vuheyb an Mûsâ b. Ukbe an Ebî Seleme b. Abdirrahman ani'l-Akra' b. Hâbis asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Râvileri Sahîh ricâlindendir. Şayet Ebû Seleme, el-Akra'yı işitmiş ise isnâdı sahîhtir (Mecma‘ VII, 108).
7230- Bu hadisi Ahmed (IV, 279), Muh. b. Sâbık an ësâ b. Dinâr an ebîhî ani'l-Hâris senedi ile tahrîc etti. Râvileri güvenilir kimselerdir.
7231- Bu hadisi Tirmizî (3269), Abd b. Humeyd an Osmân b. Ömer ani'l-Müstemir b. er-Reyyân an Ebî Nadre an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti. İsnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
7232- Bu hadisi Ebû Dâvud (4962) ve Tirmizî (3268), Dâvud b. e. Hind ani'ş-Şa'bî an Ebî Cübeyre b. ed-Dahhâk asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. İsnâdı hakkında Tirmizî "hasen sahîh" hükmü verdi.
7233- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 1/1, V, 153), Hâlid b. Yezîd el-Kâhilî an Ebî Bekr an Ebî Husayn an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7234- Râvilerinden Osmân b. Umeyr zayıftır (Mecma‘ VII, 112).
7235- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Kâf, VI, 48), Âdem an Verkâ' an İbn e. Necîh an Mücâhid an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7236- Bu hadisi Ebû Dâvud (1322), Muh. b. el-Müsennâ an Yahyâ b. Saîd ve İbn e. Adî an Saîd an Katâde an Enes senedi ile tahrîc etti.
7237- Râvilerinden Müslim el-Melaî zayıftır (Mecma‘ VII, 113).
7238- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 6, IV, 78), Hemmâm an Katâde ani'l-Hasan an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc ettiler.
7239- Râvilerinden Muh. b. Abdirrahman b. Gazvân zayıftır (Mecma‘ VII, 114).
7240- Bu hadisi Tirmizî (3275), Ebû Hişâm er-Rifâî an Muh. b. Fudayl an Rişdîn b. Kureyb an ebîhî an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7241- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Necm 1, VI, 50-1), Müslim (îmân 280-2, s. 158) ve Tirmizî (3277), Sül. eş-Şaybânî an Zirr an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7242- Bu rivayeti Buhârî (tefsîr Necm 1/3, VI, 51), Kabîsa an Süfyân ani'l-A'meş an İbr. an Alkame an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
7243- Bu hadisi Müslim (îmân 285, s. 158), Vekî' ani'l-A'meş an Ziyâd b. el-Husayn an Ebî'l-Âliye an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.

7244- Bu hadisi Tirmizî (3279), Muh. b. Amr b. Nebhân an Yahyâ b. Kesîr an Selm b. Ca'fer ani'l-Hakem b. Ebân an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7245- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Necm 2/1, VI, 51), Müslim b. İbr. an Ebî'l-Eşheb an Ebî'l-Cevza' an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7246-7247- Bu hadisi Buhârî (istîzân 12, VII, 130; kader 9, VII, 214), Müslim (kader no. 20, s. 2046) ve Ebû Dâvud (2152), İbn Tâvus an ebîhî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7248- Bu hadisi Tirmizî (3284), Ahmed b. Osmân an Ebî Âsım an Zekeriyyâ b. İshâk an Amr b. Dinâr an Atâ' an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında hasen sahîh hükmü verdi.
7249- Bu hadisi Müslim (kader 19, s. 2046), Tirmizî (2157, 3290) ve İbn Mâce (83), es-Sevrî an Ziyâd b. İsmaîl an Muh. b. Abbâd b. Ca'fer an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7250- Bu hadisi Taberânî (11163), Ali b. Abdilazîz an Osmân b. el-Heysem el-Müezzin an Abdilvehhâb b. Mücâhid en Mücâhid an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Abdülvehhâb zayıf bir râvidir.
7251- Heysemî diyor ki: "İsnâdında tanımadığım bir râvî var" (Mecma‘ VII, 117).
7252- Bu hadisi Tirmizî (3291), Abdurrahman b. Vâkıd ani'l-Velîd b. Müslim an Zübeyr b. Muh. an Muh. b. el-Münkedir an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâd hakkında "garîb" hükmü verdi.
7253- Heysemî diyor ki: "Râvilerinden el-Vezîr b. Sabîh'i tanımıyorum" (Mecma‘ VII, 118).
7254- Bu hadisi Ahmed (II, 357), Sül. b. Dâvud an İsm. b. Ca'fer an Muh. b. Harmele an Atâ b. Yesâr an Ebi'd-Derdâ senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre yukardaki râviler Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 118).
7255- Bu hadisi Tirmizî (3294), Ebû Kureyb an Rişdîn b. Sa'd an Amr b. el-Hâris an Derrâc an Ebi'l-Heysem an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7256- Bu hadisi Tirmizî (3296), el-Hüseyn b. Hureys an Vekî' an Mûsâ b. Ubeyde an Yezîd b. Ebân an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7257- Taberânî, bunu iki isnâd ile tahrîc etmiştir ki, bunlardan birinin râvileri, hıfzı bozuk olan Alî b. Zeyd dışında Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 119).
7258- Bunu Tirmizî (3295), Ah. b. Menî' ani'l-Hüseyn b. Muh. an İsrâîl an Abdila'lâ an Ebî Abdirrahman an Ali senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb sahîh" hükmü verdi.
7259- Bu hadisi Müslim (tefsîr 24, s. 2319), Yûnus b. Abdila'lâ an İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Sâid b. e. Hilâl an Avn b. Abdillah an ebîhî an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
7261- Bu hadisi Nesâî (kadâ 12, VIII, 231-2), el-Hüseyn b. Hureys ani'l-Fadl b. Mûsâ an Süfyân b. Saîd an Atâ b. es-Sâib an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7262- Bu hadisi Ahmed (VI, 46), Buhârî (tevhîd 9, VIII, 167), Nesâî (talâk 33, VI, 168) ve İbn Mâce (188, 2063), el-A'meş an Temîm b. Seleme an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7263- Bu hadisi Tirmizî (3300), Süfyân b. Vekî' an Yahyâ b. Âdem an Abdillah el-Eşcaî ani's-Sevrî an Osmân b. el-Muğîre an Sâlim b. ebî'l-Ca'd an Alî b. Alkame an Alî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7264- Bu hadisi Ahmed (I, 350), İsrâîl an Simâk an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Râvileri görüldüğü gibi Sahîh ricâlindendir.
7265- Bu hadisi Buhârî (cihâd 154, IV, 23; mağâzî 14, V, 23; tefsîr Haşr 2, VI, 58), Müslim (cihâd 29-31, s. 1365-6), Ebû Dâvud (2615) ve Tirmizî (3302), an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7266- Bu hadisi Tirmizî (3303), el-Hasan b. Muh. ez-Za'firânî an Affân b. Müslim an Hafs b. Giyâs an Habîb b. e. Amre an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7268- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Mümtehine 2, VI, 61), Müslim (imâret 88-9, s. 1489) ve Tirmizî (3306), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7269- Râvilerinden Abdullah b. Muh. b. Saîd b. e. Meryem zayıf bir râvidir (Mecma‘ VII, 124).
7270- Bu hadisi Tirmizî (3309), ed-Dârimî an Muh. b. Kesîr ani'l-Evzâî an Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Abdillah b. Selâm senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı ızdırablıdır.

7271-7272-7273- Lafızların ilki Buhârî'ye, diğerleri Müslim'e aittir. Bu hadisi Buhârî (cumu'a 38, I, 225; buyû‘ 6, III, 6; tefsîr Cumu'a 2, VI, 63), Müslim (cumu'a 36-8, s. 590) ve Tirmizî (3311), Husayn b. Abdirrahman an Sâlim b. ebî'l-Ca'd ve Ebî Süfyân an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7274-7275- Bu hadisi Ahmed (III, 392), Buhârî (tefsîr Münâfikn 5, 7, VI, 65-6), Müslim (birr 63, s. 1998-9), Tirmizî (3315) ve Ebû Ya'lâ (1824, 1957), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dinâr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7276- Bu rivayetin lafzı Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Buhârî (tefsîr Münâfikn 1, 2, VII, 63-4; 3/2, 4, VI, 64-5), Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 1, s. 2140), Ebû İshâk an Zeyd b. Erkam asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7277- Bu rivayeti Tirmizî (3313), Abd b. Humeyd an Ubeydillah b. Mûsâ an İsrâîl ani's-Süddî an Ebî Saîd el-Ezdî an Zeyd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7278 Bu ibâre aslında Câbir hadisin metni içinde yer almıştır: Tirmizî (3315).
7279- Bu ibâre Tirmizî'nin (3314), Muh. b. Beşşâr an İbn e. Adî an Şu'be ani'l-Hakem b. Uyeyne an Muh. b. Ka'b an Zeyd senedli rivayeti içinde yer almıştır.
7280- Bu hadisi Tirmizî (3316), Yahyâ b. e. Hayye ani'd Dahhâk an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti. Yahyâ zayıf bir râvidir.
7281- Bu tefsîr Sahîh-i Buhârî'de (tefsîr Teğâbün VI, 67), Alkame an İbn Mes'ûd muallak senedi ile yeralmıştır.
7282- Bu hadisi Tirmizî (3317), Muh. b. İshâk an Muh. b. Yûsuf an İsrâîl an Simâk b. Harb an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7283- Mâlik (talâk 79, s. 587), Abdullah b. Dînâr an İbn Ömer asl-ı senedi tahrîc etti.
7284- Râvilerinden İsm. b. Amr el-Becelî zayıf bir râvidir (Mecma‘ VII, 125).
7285- Bu hadisi bu lafızla Buhârî (talâk 8/2, VI, 166-7), Müslim (talâk 20, s. 1100-1) ve Nesâî (talâk 17, VI, 151-2), İbn Cüreyc an Atâ an Ubeyd b. Umeyr an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ayrıca daha uzun bir metinle Buhârî (talâk 8/3, VI, 167), Müslik (talâk 21, s. 1101-2) ve Ebû Dâvud (3715), Ebû Usâme an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7286-7288- Bu rivayetleri Buhârî (ilm 27, I, 147-9; mazâlim 25/2, III, 103-6; nikâh 83, VI, 147-9), Müslim (talâk 34, s. 1111-3), Tirmizî (3318) ve Nesâî (siyâm 8/2, IV, 137-8), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. ebî Sevr an İbn Abbâs an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'e aittir.
7289- Bu rivayeti Müslim (talâk 30, s. 1105-6), İkrime b. Ammâr an Simâk Ebî Zümeyl an İbn Abbâs an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7290- Bu rivayeti Müslim (talâk 31-3, s. 1108-10), Yahyâ b. Sâid an Ubeyd b. Huneyn an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7291- Râvilerinden Leys'in kâtibi Abdullah b. Sâlih hakkında ihtilâf vardır (Mecma‘ V, 10).
7292- Bu hadisi Taberânî tahrîc ettikten sonra: "Bunu Hammâd b. Zeyd'den rivayet eden sadece Mü'emmel b. İsmaîl, Hz. Peygamber'e ref'etmiştir" demiştir. Demek ki, marf olan bunun İbn Abbâs'ın sözü olduğudur. Mü'emmel ihtilaflı bir râvidir (Mecma‘ VII, 128).
7293- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Nn 1, VI, 71-2), Mahmûd an Ubeydillah b. Mûsâ an İsrâîl an Ebî Husayn an Mücâhid an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7294- Bu hadisi Ahmed (IV, 227), Vekî' an Abdirrahman an Şehr b. Havşeb an Abdirrahman b. Ganm senedi ile tahrîc etti.
7295- Râvilerinden Revh b. Cenâh hakkında ihtilâf olan bir râvidir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 128).
7296- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Nûh, VI, 73), İbr. b. Mûsâ an Hişâm an İbn Cüreyc an Atâ an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7297-7298-7299- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Cin 1, VI, 73; ezân 105, I, 187-8), Müslim (salât 149, s. 331-2) ve Tirmizî (3323), Ebû Avâne an Ebî Bişr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7300- Bu hadisi Ebû Dâvud (1304), Ah. b. Muh. el-Mervezî an Ali b. Hüseyn an ebîhî an Yezîd en-Nahvî an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7301- Bu hadisi Tirmizî (3326), Abd b. Humeyd ani'l-Hasan b. Mûsâ an İbn Lehî'a an Derrâc an Ebî'l-Heysem an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.

7302- Râvilerinden Atiyyetu'l-Avfî zayıf bir râvidir (Mecma‘ VII, 131).
7303- Bu hadisi Tirmizî (3327), İbn e. Ömer an Süfyân an Mücâlid ani'ş-Şa'bî an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7304- Bunu da Tirmizî (3328), el-Hasan b. es-Sabbâh an Zeyd b. Hubâb an Suheyl b. Abdillah an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında zayıf hükmü verdi.
7305- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Kıyâmet 1-3, VI, 76-7; fadâilu'l-Kur'ân 28/2, VI, 112; tevhîd 43, VIII, 208), Müslim (salât 147-8, s. 330-1) Tirmizî (3329) ve Nesâî (salât 37, II, 149), Mûsâ b. e. Âişe an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7306- Bu hadisi Buhârî (tefsir Mürselât 2-3, VI, 78), es-Sevrî an Abdirrahman b. Âbis an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7307- Râvilerinden Hadîc b. Muâviye zayıftır. Onun hakkında Ebû Hâtim "Hadisi yazılabilir" demiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 132).
7308- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 26/9, IV, 234-5), İsh. b. İbr. an Ebî Usâme an Yahyâ b. el-Mühelleb an Husayn an İkrime senedi ile tahrîc etti.
7309- Lafız Tirmizî'ye aittir. Bu hadisi Mâlik (kur'ân 8, s. 203) ve Tirmizî (3331), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7310- Kaynağını bulamadım.
7311- Bu hadisi Ebû Dâvud (4717), İbr. b. Mûsâ an İbn e. Zaide an ebîhî ani'ş-Şa'bî an Alkame an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
7312- Bu hadisi Tirmizî (3334), Kuteybe an Leys an İbn Aclân ani'l-Ka'kâ' b. Hakîm an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7313- Bu hadisi Buhârî (tefsîr İnşikâk 3, VI, 81), Saîd b. en-Nadr an Huşeym an Ebî Bişr Ca'fer b. İyâs an Mücâhid an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7314- Bu hadisi Tirmizî (3339), Abd b. Humeyd an Revh b. Ubâde ve Ubeydillah b. Mûsâ an Mûsâ b. Ubeyde an Eyyûb b. Hâlid an Abdillah b. Râfî' an Ebû Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7315- Râvilerinden Yahyâ b. Abdilhamîd el-Himmânî zayıf bir râvidir (Mecma‘ VII, 136).
7317- Bu hadisi Tirmizî (3342), Amr b. Alî an İbn Mehdî ve Ebî Dâvud an Hemmâm an Katâde an İmrân b. İsâm an raculin min ehli'l-Basra an İmrân b. Husayn senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7318- Bu hadisi Ahmed (III, 327) ve Bezzâr (2286), Ayyâş b. Ukbe an Hayr b. Nuaym an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
el-Hâkim, Müstedrek'inde (IV, 220) isnâdı hakkında sahîh hükmü verdi.
7319- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 17/1, IV, 120; tefsîr Şems 1, VI, 83-4; nikâh 93, VI, 153), Müslim (cennet 49, s. 2191) ve Tirmizî (3343), Hişâm b. Urve an ebîhî an Abdillah b. Zem'a asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7320- Râvilerinden Mus'ab b. Sâbit ihtilâflı râvilerdendir. Bezzâr'ın şeyhinin ismi verilmemiştir (Mecma‘ VII, 138).
7321-7322- Bu hadisi Buhârî (teheccüd 4, II, 43; tefsîr Duhâ 1-2, VI, 86; fadâilu'l-Kur'ân 1/5, VI, 97), Müslim (cihâd 114-5, s. 1421-2) ve Tirmizî (3345), el-Esved b. Kays an Cündeb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7323- Bu rivayet munkatı'dır. Zira İbrâhîm en-Nehâî, İbn Mes'ûd'u görmemiştir, ona yetişememiştir (Mecma‘ VII, 139).
7324- Bu hadisi Tirmizî (3349), Ebû Saîd el-Eşacc an Ebî Hâlid an Dâvud b. e. Hind an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
7325- Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 139).
7326- Bezzâr'ın râvileri Sahîh ricâlindendir; Taberânî'nin isnâdında yer alan Amr b. Abdilgaffâr zayıftır (Mecma‘ VII, 140).
7327- Bu hadisi Ahmed (V, 117), Ebû Muâviye an Ebî İshâk eş-Şeybânî an Yezîd b. el-Asamm an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 141).

7328- Bu hadisi Tirmizî (3353), Süveyd b. Nasr an İbni'l-Mübârek an Saîd b. e. Eyyûb an Yahyâ b. e. Sül. an Saîd el-Makberî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7329- Bu hadisi Ahmed (V, 59), Affân an Cerîr b. Hâzım ani'l-Hasan an Sa'sa' senedi ile tahrîc etti. Bunu Ahmed ile birlikte Taberânî hem mürsel, hem de muttasıl olarak rivayet ettiler, tümünün râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 141).
7330- Rivayeti hakkında Heysemî şu bilgileri vermektedir: "Bunu Taberânî iki isnâd ile tahrîc etmiştir ki, birisinde yer alan Ca'fer b. ez-Zübeyr zayıf bir râvidir; diğerinde ise tanımadığım bir râvi mevcuttur" (Mecma‘ VII, 142).
7331- Bu hadisi Tirmizî (3357), Abd b. Humeyd an Ah. b. Yûnus an Ebî Bekr b. Ayyâş an Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebû Hureyre senedi ile tahrîc etti.
7332- Bu hadisi Tirmizî (3358), Abd b. Humeyd an Şebâbe an Abdillah b. el-Alâ anid-Dahhâk b. Abdirrahman b. Arzem an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7333- Bu hadisi Ebû Dâvud (1657), Kuteybe an Ebî Avâne an Âsım b. en-Nücûd an Şakîk an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
7334- Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir.
7335- Lafız Müslim'e aittir. Bu metni Müslim (salât 53, s. 300), Ebû Dâvud (4747) ve Nesâî (iftitâh 21, II, 133-4), el-Muhtâr b. Fülfül an Enes asl-ı senedi ile;
Buhârî (tefsîr Kevser 1/1, VI, 92), Tirmizî (3359-60) ve Ebû Dâvud (4748), Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7336- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Kevsگr 3, VI, 93), Ya'kb b. İbr. an Huşeym an Ebû Bişr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7337- Bu hadisi Tirmizî (3361), Hennâd an Muh. b. Fudayl an Atâ b. es-Sâib an Muhârib b. Disâr an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7338- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Kevser 2, VI, 92-3), Hâlid b. Yezîd el-Kâhilî an İsrâîl an Ebî İshâk an Ebî Ubeyde an Âişe senedi ile tahrîc etti.
7340-7341- İlk lafız Buhârî'ye, ikincisi ise Tirmizî'ye aittir. Bu hadisi Buhârî (menâkıb 25, IV, 183-4; mağâzî 50, V, 94; tefsîr Nasr 4, VI, 94) ve Tirmizî (3362), Şu'be an Ebî Bişr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc ettiler.
7342- Bezzâr, hadisin isnâdı hakkında "hasen" hükmü vermiştir (Mecma‘ VII, 144).
7343- Bu hadisi Tirmizî (3364), Ah. b. Menî' an Ebî Sa'd es-San'ânî an Ebî Ca'fer er-Râzî ani'r-Rebî' b. Enes an Ebî'l-Âliye an Ubeyy senedi ile tahrîc etti.
Tirmizî, daha sonra bunu Ebû'l-Âliye'nin mürseli olarak tahrîc edip, doğrusunun bu olduğunu söyledi.
7344- Bu hadisi Buhârî (tefsîr İhlâs 1-2, VI, 95-6) ve Nesâî (cenâiz 117/5-6, IV, 111-2), ayrı ayrı olmak üzre el-A'rec ve Hemmâm an Ebî Hureyre asl-ı senedleri ile tahrîc ettiler.
7345- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Felâk ve Nâs, VI, 96), Âsım ve Abde an Zir b. Hubeyş an Ubeyy asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7346- Bu hadisi Tirmizî (3366), Muh. b. el-Müsennâ an Abdilmelik b. Amr el-Akdî an İbn e. Zi'b ani'l-Hâris b. Abdirrahman an Ebî Seleme an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7347- Sahîh-i Buhârî, tefsîr Nâs, VI, 96. İsnâdsızdır.
7348- Sahîh-i Buhârî, tefsîr Nâs, VI, 96.
7349- Bu hadisi İbn Ahmed b. Hanbel (V, 129-30), Muh. b. el-Hüseyn b. Eşkâb an Muh. b. e. Ubeyde b. Ma'n an ebîhî ani'l-A'meş an Ebî İshâk an Abdirrahman b. Yezîd an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
Ahmed'in râvileri Sahîh ricâlindendir; Taberânî'nin râvileri ise güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 149).
7350- Hem Taberânî'nin, hem de Bezzâr'ın râvileri güvenilir kimselerden oluşmuştur. Bezzâr diyor ki: "Bu hususta İbn Mes'ûd'a mütabaat eden başka bir sahâbî yoktur. Ayrıca o iki sreyi namazlarda okuyup, mushafta da tesbît etmiş olduğuna dair sahîh rivayetler mevcuttur" (Mecma‘ VII, 149-50).
7351- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 23/4, VI, 109-10) ve Müslim (salâtu'l-musâfirîn no. 231, s. 545), Ebû Usâme an Büreyd an Ebû Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7352- Bu hadisi Mâlik (Kur'ân 4, s. 202), Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 23/1, VI, 109), Müslim (salâtu'l-

müsâfirîn 226-7, s. 543-4), Nâfî' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7353- Lafız Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 23/2, VI, 109), Müslim (228-30, s. 544-5), Tirmizî (2942) ve Nesâî (iftitâh 37/11, II, 154-5), Ebû Vâil an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7354- Bu hadisi Ebû Dâvud (830), Vehb. b. Bakiyye an Hâlid an Humeyd el-A'rec an Muh. b. el-Münkedir an Câbir senedi ile tahrîc etti.
7355- Bu hadisi Müslim (zekât 119, s. 726), Süveyd b. Saîd an Alî b. Müshir an Dâvud an Ebî Harb b. ebî'l-Esved an ebîhî an Ebî Mûsâ senedi ile tahrîc etti.
7356- Bu hadisi Ebû Dâvud (1468), Nesâî (iftitâh 83/1-2, II, 179-80) ve İbn Mâce (1342), Talha b. Musarrif an Abdurrahman b. Avsece ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7357-7360- Birinci lafzı Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 19/1, VI, 107; tevhîd 32/2, VIII, 195), Müslim (salâtu'l-müsâfirîn 232, s. 545) ve Nesâî (iftitâh 83/4, II, 180), ez-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
İkinci lafzı Buhârî (tevhîd 52/1, VIII, 214) ve Müslim (salâtu'l-müsâfirîn 233, s. 545);
Üçüncü lafzı Ebû Dâvud (1473) ve Nesâî (iftitâh 83/3, II, 180), dördü birden İbnü'l-Hâd an Muh. b. İbr. b. el-Hâris an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Dördüncü lafzı ise Buhârî (tevhîd 44/3, VIII, 209), İshâk an Ebî Âsım an İbn Cüreyc ani'z-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
7361- Bu hadisi Beyhakî, Şuabu'l-îmân'da tahrîc etmiştir.
7362- Bu hadisi Ebû Dâvud (1332), el-Hasan b. Alî an Abdirrezzâk an Ma'mer an İsmaîl b. Ümeyye an Ebî Seleme an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
7363-7364- Bu hadisi Buhârî (şehâdât 11, III, 152; fadailu'l-Kur'ân 26, III, 110), Müslim (salâtu'l-müsâfirîn 224-5, s. 543) ve Ebû Dâvud (1331), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7365- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 29, VI, 112), Ebû Dâvud (1465) ve Nesâî (II, 170), Cerîr b. Hâzım an Katâde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7366- Bu hadisi Tirmizî (2923), Ebû Dâvud (1456) ve Nesâî (iftitâh 83/7, II, 181), Kuteybe an Leys an Abdillah b. Ubeydillah b. e. Müleyke an Ya'lâ b. Memlek an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7367- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 24/2, VI, 110; 30, VI, 112; mağâzî 48, V, 92; tefsîr sreti Feth 1/3, VI, 44; tevhîd 50/5, VI, 213), Müslim (salâtu'l-müsâfirîn 237-9, s. 547) ve Ebû Dâvud (1467), Şu'be an Ebî İyâs Muâviye b. Kurve an İbn Muğaffel asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7368- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 32,33, VI, 112-3; 35/1-3, VI, 114), Müslim (salâtu'l-müsâfirîn 247-8, s. 551), Ebû Dâvud (3668) ve Tirmizî (3025), İbr. en-Nehaî an Abîde b. Amr es-Selmânî an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7371- Bu hadisi Ebû Dâvud (887) ve Tirmizî (3347), Süfyân b. Uyeyne an İsmaîl b. Umeyye an A'râbiyyin an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Görüldüğü gibi isnâdında kimliği belirsiz bir râvi vardır.
7372- Bu hadisi Ebû Dâvud (883), Züheyr b. Harb an Vekî' an İsrâîl an Ebî İshâk an Müslim el-Batîn an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Bu hadis iki başka tarikten olmak üzere İbn Abbâs'ın sözü olarak rivayet olunmuştur.
7373- Bu hadisi Ebû Dâvud (1311) ve Müslim (salâtu'l-müsâfirîn 223, s. 543), Abdürrezzâk an Ma'mer an Hemmâm an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7374- Bu hadisi Mâlik (Kur'ân 2, s. 200), an Eyyûb b. e. Temîme es-Sahtiyânî an Muh. b. Sîrîn an Ömer senedi ile tahrîc etti.
7375- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 37/1, VI, 115; i'tisâm 26, VIII, 161) ve Müslim (ilm 3-4, s. 2053-4), Ebû İmrân el-Cevnî an Cündeb b. Abdillah asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7376-7378- Bu hadisi Ahmed (II, 187-8, 198, 200), Buhârî (savm 54, II, 244; 56, II, 246; enbiyâ 37/2, IV, 133-4; fadâilu'l-Kur'ân 34/4-5, VI, 114; nikâh 89, VI, 151-2), Müslim (siyâm 181-4, s. 812-4), Ebû Dâvud (1388, 2427) ve Nesâî (siyâm 76, IV, 211), Ebû Seleme an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Başka tarikleri de olan hadisin oruçla ilgili metin parçası daha önce ilgili bölümde geçmiştir.
7379- Bu hadisi Ebû Dâvud (1393), Abdullah b. Abdirrahman b. Ya'lâ an Osmân b. Abdullah b. Evs an ceddihihî Evs b. Huzeyfe senedi ile daha uzun bir metinle tahrîc etti.

7380- Bu hadisi Ebû Dâvud (1392), Muh. b. Yahyâ b. Fâris an İbn e. Meryem an Yahyâ b. Eyyûb an İbni'l-Hâd senedi ile tahrîc etti.
7381- Bu hadisi Mâlik (kur'ân 3, s. 200), Müslim (salâtu'l-müsâfirîn 142, s. 515), Ebû Dâvud (1313) ve Tirmizî (581), ez-Zührî ani's-Sâib b. Yezîd ve Ubeydillah b. Abdillah an Abdirrahman b. Abdilkârî an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7382-7383- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-vahy 5, I, 4; bed'ul-halk 6/14, IV, 80-1; savm 7, II, 228; menâkıb 23/13, IV, 165; fadâilu'l-Kur'ân 7/1, VI, 101-2), Müslim (fadâil 50, s. 1803-4) ve Nesâî (savm 2/1, IV, 125-6), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7384- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 7/2, VI, 102), Hâlid b. Yezîd an Ebî Bekr an Ebî Huseyn an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
7385- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 6/1, VI, 101), İbr. b. Mûsâ an Hişâm b. Yûsuf an İbn Cüreyc an Yûsuf b. Mâhek an Âişe senedi ile tahrîc etti.
7386- Bu hadisi Ebû Dâvud (788), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahriz etti.
7387- Ebû Dâvud (788), bu mürseli isnâdsız olarak irâd etmiştir.
7388- Bu hadisi Müslim (farâid 10-3, s. 1236-7) ve Buhârî (tefsîr Nisâ 27/2, V, 185; tefsîr Tevbe 1, V, 202), Ebû İshâk ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7389- Bu hadisi Müslim (tefsîr 21, s. 2318-9), Ebû Umeys an Abdilhamîd b. Süheyl an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7390- Bu hadisi Tirmizî (3063), Kuteybe an İbn Vehb an Huyey an Ebî Abdirrahman el-Hubelî an İbn Amr senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7391- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Bakara 53, V, 164-5), Kabîsa b. Ukbe an Süfyân an Âsım aniş-Şa'bî an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7392- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 5, VI, 100; 27, VI, 110-1; tevhîd 53, VIII, 215), Müslim (müsâfirîn 270-1, s. 560-1), Mâlik (Kur'ân 5, s. 102), Ebû Dâvud (1475), Tirmizî (2944) ve Nesâî (salât 37, II, 150-2), ez-Zührî an Urve an Abdirrahman b. Abdilkârî ve'l-Misver b. Mahrame an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7393- Bu rivayeti Müslim (salâtu'l-müsâfirîn 273, s. 561-2), İsm. b. e. Hâlid an Abdillah b. ësâ an Abdirrahman b. e. Leylâ an Ubey asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7394- Bu rivayeti Müslim (lafız ona ait; müsâfirîn 274, s. 562-3), Ebû Dâvud (1478) ve Nesâî (iftitâh 37/7, II, 152-3), Şu'be ani'l-Hakem an Mücâhid an İbn e. Leylâ an Ubey asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7395- Bu hadisi Ebû Dâvud (1477), Ebû'l-Velîd et-Tayâlisî an Hemmâm b. Yahyâ an Katâde an Yahyâ b. Ya'mer an Sül. b. Surad an Ubey senedi ile tahrîc etti.
7396- Bu parça, İbn Abbâs hadisine aittir. Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 5/1, VI, 100) ve Müslim (salâtu'l-müsâfirîn 272, s. 561), Yûnus ani'z-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7397- Bu hadisi Buhârî (husmât 1/1, III, 88), Ebû'l-Velîd an Şu'be an Abdilmelik b. Meysere ani'n-Nezzâl an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
7398- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 8/7, III, 103), Sadaka b. el-Fadl an Yahyâ an Süfyân an Habîb b. e. Sâbit an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7399- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 8/3, VI, 102) ve Müslim (salâtu'l-müsâfirîn 249, s. 551), el-A'meş an İbrâhîm an Alkame an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7400- Bu hadisi Tirmizî (2928), Muh. b. Ebân an Eyyûb b. Süveyd an Yûnus b. Yezîd ani'z-Zührî an Enes senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
7401- Bu hadisi Ebû Dâvud (4006-7), Hişâm b. Sa'd an Zeyd b. Eslem an Atâ b. Yesâr an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7402- Bu hadisî Ebû Dâvud (3998), Muh. b. e. Ubeyde an ebîhî ani'l-A'meş an Sa'd et-Tâî an Atiyyeti'l-Avfî an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
7403- Bu hadisi Ebû Dâvud (3969), Yahyâ b. Saîd an Ca'fer b. Muh. an ebîhî an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc

etti.
7404- Bu hadisi Ebû Dâvud (3975), İbn e. Zinâd an ebîhî an Hârice b. Zeyd b. Sâbit an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7405- Bu hadisi Ebû Dâvud (3976) ve Tirmizî (2929), İbnü'l-Mübârek an Yûnus b. Yezîd an Ebî Alî b. Yezîd ani'z-Zührî an Enes senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî, "hasen garîb" hükmü verdi.
7406- Bu hadisi Tirmizî (2930), Ebû Kureyb an Rişdîn b. Sa'd an Abdirrahman b. Ziyâd b. En'am an Utbe b. Humeyd an Ubâde b. Nüsey an Abdirrahman b. Ganm an Muâz senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında zayıf hükmü verdi.
7407- Bu hadisi Ebû Dâvud (3980-1), Abdullah b. Abdirrahman b. Ebzâ an ebîhî an Ubey asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7408- Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 155).
7409- Bu hadisi Ebû Dâvud (3982) ve Tirmizî (2932), Sâbit el-Bünânî an Şehr b. Havşeb an Esmâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7410-7412- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Yûsuf 4/1, V, 217) ve Ebû Dâvud (4004-5), el-A'meş an Ebî Vâil an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7413- Bu hadisi Ebû Dâvud (3984-5) ve Tirmizî (2933), Ebû İshâk an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs an Ubey asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
7414- Bu hadisi Ebû Dâvud (3976) ve Tirmizî (2934), Muh. b. Dînâr an Sa'd b. Evs an Misda' Ebî Yahyâ an İbn Abbâs an Ubey asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7415- Bu hadisi Tirmizî (2941), el-Hasan b. Bişr ani'l-Hakem b. Abdillah an Katâde an İmrân asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7416- Bu hadisi Ebû Dâvud (4008), Mûsâ b. İsmâîl an Hammâd an Hişâm b. Urve an Urve an Âişe senedi ile tahrîc etti.
7417- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Nr 8, VI, 10), İbr. b. Mûsâ an Hişâm an İbn Cüreyc an İbn e. Müleyke an Âişe senedi ile tahrîc etti.
7418- Bu hadisi Ebû Dâvud (3978-9) ve Tirmizî (2936), Atiyye b. Saîd an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî "hasen garîb" hükmü verdi.
7419- Bu hadisi Ebû Dâvud (3989), Süfyân an Amr an İkrime an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7420- Bu hadisi Ebû Dâvud (3990), Muh. b. Râfi' an İshâk b. Sül. an Ebî Ca'fer ani'r-Rebî' b. Enes an Ümmi Seleme senedi ile tahrîc etti.
7421- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 10, IV, 90; tefsîr Zuhruf 1, VI, 38), Müslim (cum'a 49, s. 594-5), Ebû Dâvud (3992) ve Tirmizî (508), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Atâ an Safvân b. Ya'lâ an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7422- Bu hadisi Ebû Dâvud (3994) ve Tirmizî (2940), İsrâîl an Ebî İshâk an Abdirrahman b. Yezîd an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî "hasen sahîh" hükmü verdi.
7423- Bu hadisi Ebû Dâvud (3991) ve Tirmizî (2938), Hârûn b. Mûsâ en-Nahvî an Büdeyl b. Meysere an Abdillah b. Şakîk an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasan garîb" hükmü verdi.
7424-7425- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Kamer 3-4, VI, 53), Müslim (salâtu'l-müsâfirîn 280-1, s. 565), Ebû Dâvud (3994) ve Tirmizî (2937), Ebû İshâk ani'l-Esved an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7426- Râvilerinden birisi kurrâdan olan Âsım el-Cahderî hakkında Zehebî "kıraati şâzz idi" demiştir (Mecma‘ VII, 156).
7427- Muvattâ, cum'a 5, s. 106.
7428- Bu hadisi Ebû Ya'lâ (Şehit Ali 546 nüshası, 186 b) ve Bezzâr (2319), el-A'meş an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7429- Bu hadisi Ebû Dâvud (3996-7), Hâlid el-Hazzâ' an Ebî Kilâbe asl-ı senedi ile tahrîc etti.

7430- Bu hadisi Ebû Dâvud (3995), Ah. b. Sâlih an Abdilmelik b. Abdirrahman ez-Zemârî an Süfyân an İbni'l-Münkedir an Câbir senedi ile tahrîc etti.
7431-7432- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Leyl 1-2, VI, 84), Müslim (salâtu'l-müsâfirîn 282-4, s. 565-6) ve Tirmizî (2939), İbr. an Alkame an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7433- Bu hadisi Tirmizî (3898), Mahmûd b. Gaylân an Ebî Dâvud an Şu'be an Âsım an Zirr b. Hubeyş an Ubey senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7434- Bu rivayeti İbn Ahmed (V, 132), Ubeydullah b. Ömer el-Kavârîrî an Müslim b. Kuteybe an Şu'be an Âsım b. Behdele an Zir an Ubey senedi ile tahrîc etti.
7435- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Tevbe 20, V, 210-1; fadâilu'l-Kur'ân 3-4, VI, 98-9) ve Tirmizî (3103), ez-Zührî an Ubeyd b. es-Sebbâk an Zeyd b. Sâbit asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7436-7438- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 3/2, VI, 99), İbr. b. Sa'd ani'z-Zührî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
İlk lafız Buhârî'nin, diğerleri ise Tirmizî'nindir.
7439- Bu ziyâde Tirmizî'ye aittir.
7440- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 8/5, VI, 102-3; menâkıbu'l-Ensâr 17, IV, 228-9), Müslim (fadâilu's-sahâbe 119-20, s. 1914-5) ve Tirmizî (3794), Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7441- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 8, VI, 103), Muallâ b. Esed an Abdillah b. el-Müsennâ an Sâbit el-Bünânî ve Sümâme an Enes senedi ile tahrîc etti.
7442- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 25/2, VI, 110), Ya'kb b. İbr. an Hüşeym an Ebî Bişr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.

RÜYA TABİRİ BAHSİ

TAHRİC

7443- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Zaman yaklaştığında müslümanın rüyası yalan çıkmayacaktır; sizin en doğru rüya göreniniz, en doğru söyleyeninizdir. Müslümanın rüyası, peygamberliğin kırkaltı parçasından bir parçadır.

Rüya üç kısımdır:

Biri salih rüya ki bu, Allah'tan bir müjdedir, (ikincisi) Şeytanın üzmek için gösterdiği rüya. (üçüncüsü) (Bir de şuur altı hadiselerden ötürü) kişinin kendine konuştuğu şeylerden ileri gelen rüya. Eğer biriniz hoşlanmadığı bir rüya görürse, hemen kalkıp namaz kılsın ve o rüyayı kimseye anlatmasın."

Râvi diyor ki: "Rüyada köstek (bağ) görmeyi severim, bukağıdan ise hoşlanmam. (Zira rüyada) köstek dinde sebat demektir."

Ancak bu söz, hadiste mi yer almıştır, yoksa onu İbn Sîrin mi söylemiştir bilmiyorum.

7444- Benzeri rivayet:

Onda şöyle geçmektedir: Ebû Hureyre dedi ki: "(Rüyada) Köstek görmek hoşuma gider, bukağıdan ise hoşlanmam. Zira köstek dinde sebattır." JBuhârî, Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud.|

7445- Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"iyi rüya Allah'tan; kötü rüya ise şeytandandır. Biriniz nefret ettiği kötü bir rüya görürse, soluna tükürsün ve onun şerrinden Allah'a sığınsın; o zaman o kötü rüya (Şeytan.) ona asla zarar veremez."

7446- Diğer rivayet:

"Soluna üç kez tükürsün, Allah'a şeytanın ve o rüyanın şerrinden sığınsın. Kimseye de onu anlatmasın. Bu taktirde o rüya ona zarar veremez."

7447- Diğer rivayet:

Ebû Seleme dedi ki: "Ben (etkisi) bana dağdan daha ağır gelen rüyalar görürdüm. Bu hadisi duyduktan sonra artık kötü rüyalara aldırmaz oldum."

|Nesâî hariç, altı hadis imamı.]

7448- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seliem buyurdu:)

"Kim hoşlanmadığı bir rüya görürse üç kere soluna tükürsün, üç kere de Allah'a

taşlanmış olan şeytandan sığınsın (Eûzü çeksin). Üzerinde yattığı yanından öbür yanına dönsün." [Müslim ve Ebû Davud]
7449- Ebû Rezîn el-Ukaylî radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müminin rüyası, peygamberliğin kırk parçasından bir parçadır. Onu anlatmadıkça o rüya, kusun ayağında (asılı) kalır; anlattığı zaman ayağından düşer." Sanırım şöyle de dedi: "O rüyayı akıllı ve dostun olan kimselerden başkalarına anlatma!"
7450- Diğer rivayet: "Peygamberliğin kırkaltı parçasından bir parçadır." [Tirmizî ve Ebû Dâvüd]
7451- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İyi rüya, peygamberliğin yetmiş parçasından bir parçadır."
7452- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Medineli bir kadın vardı; kocası ticaretle meşgul İdi. Kocası kendisinden her uzaklaştıkça (kötü) rüya(lar) görürdü. Kocası gurbete çıkarken çoğu kez o hamile iken çıkardı. O zaman o gördüğü rüyaları gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatırdı. Bir keresinde gelip şöyle anlatmıştı: 'Kocam gurbete ticarete çıktı. Giderken ben hamile idim. Herkesin gördüğü gibi ben de rüya gördüm; rüyamda evimin bir duvarı yıkıldı, çocuğumu da tek gözlü doğurdum.' Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onun rüyasını şöyle yorumladı: 'inşaallah kocan sağ salim döner, çocuğun da kusursuz doğar.' Çok kere aynı rüyayı iki ya da üç kere görür, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip anlatırdı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de ona rüyasını yorumlardı; kocasının sağ salim döneceğini ve çocuğunu da kusursuz doğuracağını söylerdi.
Bir keresinde aynı rüyayı gene görmüş, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e tabir ettirmek için gelmişti. Fakat Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem evde yoktu. Bunun üzerine ben ona sordum:
'Ey Allahın kadın kulu! Allah Resulünü neden soruyorsun?'
'Rüya gördüğümde, gelip Allah Resulü' (s.a.v.)ne tabir ettiriyorum. O rüyamı hayra yoruyor ve tabir ettiği gibi çıkıyordu.' dedi.
'Peki o gördüğün rüyayı bana anlatır mısın?' dedim.
'Hayır olmaz; Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem gelince tekrar ona gelir anlatırım' dedi.
Ben de kadını, bana rüyasını anlatrncaya kadar bırakmadım. Bana rüyasını anlatınca, ben şöyle yorumladım:
'Rüyan doğru çıkacak olursa, kocan Ölecek. Çocuğun(u da tek gözlü

doğuracaksın. Üstelik) çok kötü bir çocuk olacak.' Oturup ağlamaya başladı. 'Neden ben sana rüyamı anlattım ki?' dedi. Tam o sırada Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem içeriye girdi. Onu ağlarken görünce, sordu: 'Ey Âişe, bunun nesi var, neden ağlıyor?'
Ona durumu bildirdim; rüya gördüğünü ve ben de onun rüyasını tabir ettiğimi söyledim. O zaman şöyle buyurdu:
'Ey Âişe! Yavaş ol! Müslümanlara gördükleri rüyalarını tabir ederken, iyi söyleyin hayırla yorumlayın. Çünkü rüyalar yoruma göre çıkar.'
Vallahi kocası Öldü ve facir bir çocuk doğurdu."
|Darimî. (Muh.) îbn İshâk'ın "an" lafzı ile yaptığı rivayet vasıtasıyla.)
7453- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Benden sonra peygamberlikten geriye hiçbir şey kalmıyacak; ancak mübeşşirât kalacaktır." "Mübeşşirât nedir, ey Allah'ın Resulü?" diye sorduklarında, şöyle buyurdu: "Mübeşşirât, salih rüyadır." [Mâlik, Ebû Dâvud ve aynı lafızla Buhârî]
7454- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"En doğru rüya, seherlerde görülen rüyadır." [Tirmizî]
7455- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim görmediği bir rüyayı (gördüm diye) uydurursa, kıyamet gününde iki arpa kılçığını birbirine bağlamakla yükümlü kılınır, bunu da
tabii ki yapamaz. Kim de bir topluluğun gizli konuşmasını onlar istemedikleri halde dinlerse, kıyamet gününde kulaklarına kursun dökülür. Kim de (bir canlının) resmini yaparsa, kıyamet gününde ona ruh üflemekle yükümlü kılınır, oysa o, ruh üflemek kudretine sahip değildir." [Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
7456- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Görmediği bir rüyayı gördüm demek, yalanların en büyüğüdür." [Buhârî]
7457- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim rüyasında beni görürse, muhakkak o, uyanık bir halde beni görecektir. Yahut uyanıklıkta beni görmüş gibi olur. Çünkü şeytan benim kılığıma giremez." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
7458- Ebû Katâde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim (rüyasında) beni görürse, beni gerçekten görmüş gibidir. Çünkü şeytan benim Şeklime girip görünemez." |Buhârî ve Müslim.]
7459- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim beni rüyasında görürse gerçekten beni görmüş olur, çünkü şeytan ne benim, ne de Kâ'be'nin kılığına girebilir"
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat ves-Sağîr'de leyyin bir senedle.]
7460- Semure radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ashabına sık sık: 'İçinizde rüya gören var mıdır?' diye sorar; Allah'ın dilediği doğrultuda rüya gören kimse rüyasını anlatırdı.
O bir sabah şöyle buyurdu:
'Bu gece bana iki kişi geldi ve beni götürmek istediler ve: 'Haydi kalk gidelim!' dediler, ben de onlarla beraber gittim. Derken uzanıp yatmakta olan bir adamın yanına vardık. Bir adam önün başucunda durmuş bir ka^ yayı başına atıyor ve taş onun başını yarıyordu. Taş yuvarlanıp gidiyor, tekrar gelip onu yakalıyordu. Bakıyor ki, başı tekrar eski haline sapasağlam olarak gelmiş. Yine vuruyor, yine yanlıyor. Taş geliyor ve onu eski halinde sapasağlam buluyor, Onlara dedim ki: 'Sübhanallah! Bu nedir?' Bunun üzerine: 'Yürü yürü!' dediler; ilerledik, nihayet sırtı üzerine uzanıp yatmış bir adamın yanına vardık. Birisi de onun üzerinde, elinde demir çengelleri olduğu halde duruyor, yüzünün bir tarafını çengelle çekip yırtarak ensesine kadar götürüyordu. Burnunu da gözünü de ensesine kadar soyuyordu. Böylece yardıktan sonra Öbür yanına geçiyor, yüzünün diğer tarafını da aynen öteki gibi yapıyordu. Bu sefer ilk defa yaptığı yanma gelince, derisi eski haline dönmüş sapasağlam duruyor. Bu İşkence böyle devam edip gidiyor. Bunu görünce de 'Sübhanallah.' Bu nedir?' dedim.
'Bu da bir şey mi, haydi yürü yürü!' dediler; beraberce yürüdük. Fırın gibi bir yerin yanına vardık. Baktık ki içinden sesler ve gürültüler geliyor.
Bir de baktık ki çıplak erkekler ve kadınlar içeride altlarından yükselen bir alevle kıvranıp duruyorlar. O alev onları yakaladığı zaman avazlarının çıktığı kadar feryat edip 'İmdat!' diye bağınyorlardı.
'Bunlar kimdir ve nedir?' diye sorduğumda, 'Haydi yürü, yürü!' dediler.
Yürüdük, kan renginde olan kırmızı bir nehirin yanına vardık. Baktık nehirde bir adam yüzüyor. Nehrin kenarında da birçok taşları toplamış bir adam duruyor.
Yüzücü yüzebildiği kadar yüzüp kıyıya yaklaşınca, o kenarda duran adamın yanına geliyor, ağzını açıyor, o da ona bir taş uzatıyor ve o da taşı yutuyor. Gidip tekrar yüzmeye başlıyor. Tekrar geliyor ve tekrar kenardaki ona bir taş yutturuyor. Sordum, dedim ki: 'Bu adam kimdir?' 'Haydi sorma, yürü, yürü!'

dediler ve yürüdük. Çirkin görünümlü bir adamın -görebileceğim en çirkin adam- yanına vardık. Baktık ki adamın yanında (sürekli) karıştırıp tutuşturduğu bir ateş var ıV o adam ateşin etrafında dönüp duruyor. 'Nedir bu?' diye sordum. 'Haydi durma yürü, yürü!' dediler. Yürüdük, nihayet içinde iri iri ağaçlar bulunan yemyeşil bir bahçeye geldik. Bahçenin arkasında uzun boylu bir adam duruyor. O kadar uzundu ki nerdeyse semaya değen başını gö-remiy ordum.
Adamın etrafında da bakışımın uzandığığ yeri dolduracak kadar çok çocuklar bulunmaktaydı. Dedim ki: 'Bunlar nedir ve kimlerdir?' Bana: 'Haydi yürü yürü!' dediler. Yürüdük; o güne kadar hiç görmediğim ve bilmediğim son derece büyük ve güzel bir ağacın yanına geldik. Bana 'Haydi bu ağaca tırman!' dediler. Beraberce tırmanmaya başladık. Altın ve gümüş tuğlalarla yapılmış bir şehre yükseldik. Şehrin kapısına geldik, çaldık ve kooı bize açıldı, içeri girdik, bizleri bir kısmı son derece yakışıklı bir kısmı da son derece çirkin adamlar karşıladılar. O ikisi onlara şöyle dedi: 'Haydi gidin şu şehre dalın!' Baktık ki bembeyaz suyu bulunan bir nehir oracıkta akmakta.. Adamlar gittiler ve o suya daldılar. Nehirden çıkıp bize geldiklerinde onlardaki o çirkinlikten eser kalmamış tertemiz olmuşlardı. Bana onlar şöyle dediler: 'İşte bu gördüğün Adn cennetidir! Burası da senin makamındır.' Gözüm yukarıya ilişti, bir de ne göreyim: Bembeyaz bulutu andıran bir köşk! 'Burası da senin evindir' dediler.
'Allah sizi mübarek kılsın! Beni bırakın da oraya gireyim!' dedim. Şu cevabı verdiler:
'Şimdi olmaz, sen ileride oraya gireceksin' dediler.
Onlara sordum: 'Bu gece çok acayip şeyler gördüm neydi onlar?'
'Sana şimdi bildireceğiz!' dediler ve anlatmaya başladılar:
'Hani gördüğün o başı taşla, yarılan adam var ya; o, Kur'ân'ı alıp okumadan bir kenara bırakıyor, onu reddediyor, farz namazı kılmıyor, uyuyordu.
Gelip de dudakları, yanakları ve gözleri ensesine kadar çekilip işkence edilen adam var ya; o yalancı bir adamdır. Sabahleyin evinden çıkar, akşama kadar yalan söyler, yalanları nerdeyse âfâka ulaşacak kadar çok olur.
O fırında feryat eden çıplak erkeklerle kadınlar var ya, onlar Allah'ın yasağına kulak asmayıp zina eden erkeklerle zina eden kadınlardır.
Kan gibi kırmızı olan nehirde yüzüp sonra gelerek taş yutan adam var ya, riba (faiz) yiyen adamdır.
Ateşin yanında gördüğün korkunç görüntülü adam var ya, o da Cehennem bekçisidir; onlar için ateşi karıştırıp tutuşturuyor.
Bahçede gördüğün o uzun boylu adam ise, (Hz.) ibrahim'dir. Etrafındaki çocuklara gelince, fıtrat üzere (buluğa ermeden) ölen çocuklardır.'

Müslümanlardan biri sordu: 'Ey Allah'ın Resulü! Müşriklerin çocukları da mı?' 'Müşriklerin çocukları da!7 buyurdu.
'O bir kısımları güzel, bir kısımları çirkin olarak gördüğün adamlara gelince, hem güzel amelleri, hem de çirkin amelleri karışık olarak işleyen kimselerdir. Gördüğün gibi Allah, onların günahlarıı affetti.'
7461- Diğer rivayet:
"Fırına benzeyen bir deliğe gittik ki, üstü dar ve altı genişti. Dibinde ateş tutuşturuluyordu. Ateş alevleri yükseldiğinde içindekiler de yükselip neredeyse delikten çıkacak gibi oluyorlardı, söndüğü zaman ise tekrar aşağıya iniyorlardı. İçinde çıplak kadınlar ve erkekler vardı..." Benzerini nakletti.
Onda ayrıca şöyle geçmektedir: "İlk girdiğin oda, mü'minlerin yurdudur. Şuradaki oda ise şehitlerin yurdudur. Ben Cibril'im. Bu da Mîkâîl'dİr." [Buhârî ve Tirmizî.]
7462- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bizler, (Kitab ehline göre) en sonra gelmiş sonuncularız; buna karşılık (Kıyamet gününde) en başa geçecek olanlarız. Ben uyurken bana yeryüzünün hazineleri getirildi. Avucumun içine altından iki bilezik kondu. Bu durum bana huzursuzluk verdi ve beni kederlendirdi. Bana: 'Bu ilci bileziğe üüel'diye vahyedildi. Ben de üfledim, derken ikisi de uçup gitti. Ben bu iki bileziği iki yalancı (peygamber) ile yorumladım ki, onlar San'â'lı el-Esvedel-Ansî ile Yemâme'li Müseyleme'dir."
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
7463- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rüyamda Mekke'den hurmalığı bulunan bir yere hicret ediyordum. Aklımdan oranın Yemâme ya da Hecer olduğu geçiyordu. Meğerse orası Medine -Yesrib-imiş... Rüyamda şunu da gördüm: Bir kılıcı salladım, ortadan kırıldı.
Meğer bu Ühud'da müslümanların hezi-metiymiş. Kılıcı bir kere daha salladım, eskisinden daha sağlam oluverdi. Meğer bu Uhud'dan sonraki fetihler ile müslümanların biraraya gelmesiymiş. Yine aynı rüyada (boğazlanmış) sığırlar ve Allah tarafından gönderilmiş birçok hayırlar gördüm. Meğer sığır-
lar Vhud gününde (şehid olan) bir grup mümin, hayırlar ise; Allah'ın sonradan bize lütfettiği (fetihlerle gelen) hayırlar ile Bedir harbinden sonra Allah' in bize doğruluk karşdığı-verdiği sevaplardır." [Buhârî ile Müslim.]
7464- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Bu gece bir rüya gördüm. Güya biz Uk-be bin Râfi'in evindeydik. Orada bana Ibn Tâb denilen türden taze hurma getirildi.
Bunu şöyle yorumladım: Dünyada üstünlük (Rıfat) bizim olacak, ahirette de güzel bir sonuç elde edeceğiz. Dinimiz de artık tayyib
olmuştur." [Müslim ve Ebû Dâvud|
7465- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rüyamda söyle gördüm: Bir adam bana biraz hurma getirdi, yedim. İçinde çiğnediğim-
de bana eziyet veren bir çekirdek buldum. Sonra bana bir miktar daha verdi. Dedim ki: 'Bana verdiğin hurma içinde çiğnediğimde beni rahatsız eden bir çekirdek buldum ve onu yedim.' Ebû Bekr şöyle yorumladı: "Ey Allah'ın Resulü! Hayırlı uykular olsun. Bu gönderilen müfreze iki kere ganimet elde etti. İkisinde de senin zimmetini talep eden bir adam vardı..."
Mücâlid'e dedim ki: "Zimmetimi nasıl talep etti?"
Cevap verdi: "Lâ ilahe illallah" diyor, demektir." [Darimî.]
7466- İbn Ömer radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Rüyamda) saçı başı dağınık siyah bir kadının Medine'den çıkıp Muhay'a'da —ki burası Cuhfe'dir—konakladığını gördüm. Bu rüyayı, Medine vebasının oraya nakledilmesiyle yorumladım." [Buhârî ile Tirmizî.]
7467- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Bu gece rüyamda yağ ve bal yağdıran bir bulut gördüm. İnsanlar gelip ona avuçlarını açıyorlardı. Kimisi çok, kimisi de az alıyordu. Sonra yerden göğe yükselen bir ip gördüm; sen elinle ona tutunup yükseldin, sonra bir diğer adam geldi; o da ona tutunup yükseldi. Sonra başka biri de onu eliyle tutup yükseldi. Sonra başka biri ona tutundu, ancak ip koptu. Sonra o ipe ekleme yaptılar, o da yükseldi." Bunun üzerine Ebû Bekr şöyle dedi: 'Annem babam sana feda olsun Ey Allah'ın Resulü! Bırak da bunu ben yorumlayayım.'
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bunun üzerine 'Yorumla!' buyurdu.
Ebû Bekr şöyle yorumladı: 'Gördüğün bulut, İslâm dinidir. Yağdırdığı yağ ile bal, Kur'ân'dır. Çünkü o, yağ gibi yumuşak, bal gibi tatlıdır. İnsanların ona avuç açıp da almasına gelince, onlardan bir kısmı Kur'ân'dan çok almış, kimisi de az almıştır. Yerden göğe yükselen ipe gelince; senin üzerinde bulunduğun hakikattir. Onu tutarsın. Allah da seni onunla yükseltir. Ondan sonra bir adam ona yapışır, o da yükselir. Ondan sonra başka bir adam ona yapışır, o da yükselir.

Sonra bir adam yapışır, bu defa ip kopar; fakat onun için tamir edilir ve o adam da yükselir. Ey Allah'ın Resulü! Babam annem sana feda olsun! Nasıl, doğru mu yorumladım, yoksa yanıldım mı?'
'Bir kısmını doğru yorumladın, diğer kısmında yanıldın!
'Allah'a kasem olsun, yanıldıklarımı bana anlatacaksın" dedi, fakat Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem 'Hayır, yemin etme!' buyurdu." |Buhârî, Müslim, Tirmİzî ve Ebû Dâvud.l
7468- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Rüyamda üç ayın odama düştüğünü gördüm. Bu rüyamı (babam) Ebû Bekr'e anlattım, cevap vermedi, sustu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem vefat edip de evimde defnedilince, Ebû Bekr şöyle dedi: 'İşte bu, gördüğün ayların birincisi ve en hayırhsı-dır'." [Mâlik]
7469- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir senedle:
"O (Âişe) bu rüyasını Peygamber sallalla-hu aleyhi ve sellem'e anlattı. O şöyle buyurdu: 'Eğer bu rüyan gerçek çıkarsa, evinde cennet ehlinin en üstünü olan bir kişi defnedilecektir.' Çok geçmeden Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem vefat etti. Tabii ki o, gördüğü ayların en üstünüdür. Ondan sonra Ebû Bekr öldü, ondan sonra da Ömer öldü ve her ikisi de onun (Âişe'nin) evinde defnedildiler.
7470- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e Varaka hakkında sordular. Hatîce dedi ki: 'O, seni tasdik etmişti; o, sen henüz peygamberliğim izhar etmeden vefat etli.' Şöyle buyurdu:
'Rüyamda o bana beyaz giysili olarak gösterildi. Şayet o, cehennem ehlinden olsaydı üzerinde beyazdan başka bir renk elbise olurdu'." |Tirmizî]
7471- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Bir bedevi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dedi ki: 'Ben rüyamda başımın kesildiğini ve benim de o başımın ardından gittiğimi gördüm.'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu şöyle azarladı: 'Rüyanda şeytanın seninle oynadığını anlatma!'" [Müslim]
7472- Sahabeden birinden, dedi ki: "(Rüyada) Süt görmek, fıtrattır. Gemi görmek kurtuluştur. Kuzu görmek hüzündür. Yeşil görmek cennet, kadın ise hayırdır." [Dârimî]

TAHRİC

==

7443-7444- Lafızlar Müslim'e aittir. Bu lafzıyla hadisi Buhârî (ta'bîr 26, VIII, 77), Müslim (ta'bîr 6, s. 1773), Ebû Dâvud (5019) ve Tirmizî (2270), Muh. b. Sîrîn an EbîHureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ebû Hureyre'den daha kısa metinlerle Müslim'de muhtelif tariklerle yer almıştır.
7445-7447- Bu hadisi Buhârî (tıb 39/1, VII, 24-5; ta'bîr 4, VIII, 68-9; 10/3-4, VIII, 72; 14, VIII, 74, ilk lafız buraya ait; 46, VIII, 83), Müslim (rü'yâ 1-5, s. 1771-2, diğer lafızlar buraya ait), Mâlik (rü'yâ 1, s. 957), Ebû Dâvud (5021) ve Tirmizî (2277), Ebû Seleme b. Abdirrahman an Ebî Katâde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7448- Bu hadisi Müslim (rü'yâ 5, s. 1772-3) ve Ebû Dâvud (5021), Leys an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı

senedi ile tahrîc ettiler.
7449-7450- Her iki lafız da Tirmizî'ye aittir. Bu hadisi Ebû Dâvud (5020) ve Tirmizî (2278-9), Ya'lâ b. Atâ an Vekî' b. Udus an Ebî Rezîn asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7451- Bu hadisi Ahmed (V, 119, 137), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7452- Bu hadisi Dârimî (II, 130-1), Ubeyd b. Yaîş an Yûnus b. Bükeyr an İbn İshâk an Muh. b. Amr b. Atâ an Sül. b. Yesâr an Âişe senedi ile tahrîc etti.
7453- Bu hadisi Mâlik (rü'ya 2, s. 956-7) ve Ebû Dâvud (5017), Mâlik an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Züfer b. Sa'sa'a an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Mâlik (rü'yâ 3, s. 957), an Zeyd b. Eslem an Atâ b. Yesâr senedi ile;
Buhârî (ta'bîr 5, VIII, 69), Ebû'l-Yemân an Şuayb ani'z-Zührî an Saîd an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc ettiler.
7454- Bu hadisi Tirmizî (2274), Kuteybe an İbn Lehî'a an Derrâc an Ebî'l-Heysem an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
7455- Bu hadisi Buhârî (ta'bîr 45/1, VIII, 82), Ebû Dâvud (5024) ve Tirmizî (2283), Eyyûb an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7456- Bu hadisi Buhârî (ta'bîr 45/2, VIII, 83), Alî b. Müslim an Abdissamed an Abdirrahman b. Abdillah b. Dinâr an ebîhî an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
7457- Lafız Buhârî ile Müslim'e aittir. Bu lafızla hadisi Buhârî (ta'bîr 10/1, VIII, 71), Müslim (rü'yâ 11, s. 1775) ve Ebû Dâvud (5023), Yûnus ani'z-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Tirmizî ise daha uzun bir metinle (2280) Saîd an Katâde an İbn Sîrîn an Ebî Hureyre tarikli bir rivayetle tahrîc etti.
7458- Bu hadisi Buhârî (ta'bir 10/3-4, VIII, 72) ve Müslim (rü'yâ 11, s. 1775-6), Ebû Seleme an Ebî Katâde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7459- Râvilerinden Muh. b. ebi's-Serî, ihtilâflı bir râvidir. Diğerleri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 181).
7460-7461- Bu hadisi Buhârî (ezân 156/1, I, 205; teheccüd 12/2, II, 46; cenâiz 93/4, II, 104-5, ikinci lafız uzun metin; buyû‘ 24/2, III, 11; cihâd 4/2, III, 202; enbiyâ 8/6, IV, 111; tefsîr Tevbe 15, V, 2078; edeb 69/3, VII, 95; ta'bîr 48, VIII, 84-6, lafız buraya ait), Müslim (rü'yâ 23, s. 1781) ve Tirmizî (2294), Ebû Recâ' an Semure asl-ı senedi ile belirtilen istisnâlar hariç hepsi kısa metinlerle tahrîc ettiler.
7462- Bu hadisi Buhârî (ta'bîr 40, VIII, 81-2) ve Müslim (rü'yâ 22, s. 1781), Abdürrezzâk an Ma'mer an Hemmâm an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Tirmizî (2292), Abdullah b. Abdirrahman b. e. Hüseyn an Nâfi' b. Cübeyr an İbn Abbâs an Ebî Hureyre tariki ile tahrîc ettiler.
7463- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 25, IV, 182-3; mağâzî 26/3, V, 39; ta'bîr 39, VIII, 81; 44, VIII, 82) ve Müslim (rü'yâ 20, s. 1779), Büreyd b. Abdillah b. e. Bürde an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7464- Bu hadisi Müslim (rü'yâ 18, s. 1779) ve Ebû Dâvud (5025), Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7465- Bu hadisi Dârimî (II, 130), Muh. b. el-Alâ an Yahyâ b. Abdirrahman an Ubeyde b. el-Esved an Mücâlid ani'ş-Şa'bî an Câbir senedi ile tahrîc etti.
7466- Bu hadisi Buhârî (ta'bîr 41-3, VIII, 82) ve Tirmizî (2290), Mûsâ b. Ukbe an Sâlim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7467- Bu hadisi Buhârî (ta'bir 11, VIII, 72-3; ta'bîr 47, VIII, 83-4), Müslim (rü'yâ 17, s. 1777-9), Ebû Dâvud (4632), Tirmizî (2293) ve İbn Mâce (3918), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7468- Bu hadisi Mâlik (cenâiz 30, s. 232), an Yahyâ b. Saîd an Âişe senedi ile tahrîc etti.
7469- Râvilerinden Ömer b. Saîd el-Ebec zayıftır (Mecma‘ VII, 185).
7470- Bu hadisi Tirmizî (2288), Ebû Mûsâ el-Ensârî an Yûnus b. Bukeyr an Osmân b. Abdirrahman ani'z-Zührî an Urve an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7471- Bu hadisi Müslim (rü'yâ 16, s. 1777), Vekî' ani'l-A'meş an Ebî Süfyân an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7472- Bu hadisi Dârimî (II, 128), el-Hakem b. el-Mübârek ani'l-Velîd an Câbir an Muh. b. Kays an ba'di

ashâbi'n-Nebî senedi ile tahrîc etti.

TIP VE İLGİLİ KONULARIN KİTABI

7473- İbn Amr bin el-Âs radİyallahu anh'-dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Tutup tiryak içtiğimde, muska taşıdığımda veya şiir söylediğimde başıma gelen ken-dimdendir, artık umursamam" [Ebû Davudi
7474- el-Muğîre bin Şu'be radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dağlama ya da rukye yapan tevekkül etmemiş olur." |Tirmizî]
7475- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hastalarınızı, yemeğe içmeye zorlamayın! Şüphesiz Allah onlara hem yedirir, hem de içirir." (İkisi de Tirmizî'ye aittir.]
7476- Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e hastalandığında ağızdan ilâç içirdik. Bize 'Bana ilaç îçirmeyin' diye işaret etti. Galiba (hastaların çoğunda olduğu gibi) ilaçtan hoşlanmadığı için böyle işaret ediyor, dedik. Ayilınca şöyle dedi: 'Ben size bana ilâç içir-meyin demedim mi?' Yalnızca ilâçtan hoşlanmadığını sandık' dedik. Abbâs hariç, (ceza olarak) evde ilâçtan içmedik kimse kalmayacaktır. Zira o, sizler beraberce bana ilâç içirirken burada yoktu'." fBuhârî]
7477- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şüphesiz Allah, hastalığı ilâcı ile birlikte indirmiştir. Her hastalığa karşı bir ilâç var etmiştir. Öyleyse tedavi olun; ancak haram olan Şeylerle tedavi olmayın!" [EbûDâvud|
7478- Üsâme bin Şerik radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Tedavi olun! Yaşlılık hariç Allah ilâçsız hiçbir hastalık yaratmamıştır." | Ebû Davud ve Tİrmizî]
7479- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah, şifasını vermedik hiçbir hastalık yaratmamıştır. Siz inek sütü içmeksiniz. Çünkü o süt, her türlü (şifayı) bünyesinde taşıyan otlardan meydana gelmektedir."
[Bezzâr layyin bir senedle.]
7480- el-A'meş radiyallahu anh'dan: "İbn Ebhur el-Kebîr'in dedesi Hayyân'm şöyle dediğini duydum: 'Vücudun hastalığa tahammül ettiği sürece ilâcı bırak!'"
[Taberânî, Mu' cemu' I-Kebîr'de]
7481- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mide bedenin havuzudur. Damarlar ona gelirler. Mide sağlıklı olursa damarlar da sağlıklı olur. Mide hasta olursa damarlar da hasta olur." [Taberânî, Mu'cemu'l-Evsût'ta, zayıf bü isnadla.]
7482- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem burnuna ilâç çekti." [Ebû Dâvud]
7483- Ümmü'l-Münzir bint Kays el-Ensâ-riyye radiyallahu anhâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Ali yanıma girdi. Ali henüz (geçirdiği bir hastalığın) nekahat devresindeydi. Evimizde asılmış (çağla) hurmalarımız vardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ondan yemek için ayağa kalktı. Ali de yemek için kalkınca ona: 'Yavaş ol, sen daha iyilesemedin, hastasın!' deyince Ali, elini çekti. Sonra ona arpa unu ve (bir tür) pazıdan yemek yapıp gelirdim. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona: 'Haydi bundan ye, bu sana daha yararlıdır' buyurdu. |Ebû Dâvud ve Tirmizî]
7484- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in
yüzü yaralandı. Ön dişleri kırıldı. Başı yarıldı. Fâtıma ondan akan kanları yıkıyordu. Ali de kalkan ile ona su döküyordu. Fâtıma, suyun kanı daha da çoğalttığını görünce, bir hasır parçası alıp yaktı, küllerini alıp yaranın üstüne sürdü ve ondan sonra kanı dindi." |Buhârî ile Müslim.]
7485- Tirmizî:
"İnsanlar, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yarasının ne ile tedavi olduğu hu-
susunda ihtilâfa düştüler. Medine'de kalan son sahabi Sehl bin Sa'd'a sordular, şöyle dedi: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ne ile tedavi olduğunu benden daha iyi bilen kimse kalmamıştır; Fâtıma onun yüzünü yıkıyordu...'" Yukarıdakinin benzerini nakletti.
7486- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Tedavi oldukarımz arasında kan aldırmak, en faydalı olanıdır!" |Ebû Dâvud]
7487- Ebû Kebşe el-Enmârî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, başının tepesinden ve omuzlarının arasından kan aldırıp hacamat yaptırır ve şöyle derdi: 'Kim bu kanları akıtırsa, bundan başka bir şeyle tedavi olmamak ona bir zarar vermez'."
[İkisi de Ebû Davud'a ait.]
7488- Rezîn'in rivayeti: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, o zehirli koyunun yüzünden başının tepesinden kan aldırdı."
Ma'mer der ki; "Ben zehirlenmeksizin, başımın üst kısmından kan aldırdım, hafızam gitti. Hatta namazda Fatiha'yi okuyamazdım da başkaları hatırlatırd."
7489- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir ağrıdan dolayı kaba etinden kan aldırdı."
[Ebû Dâvud]
7490- Nafi' radiyallahu anh'dan:
İbn Ömer dedi ki: "Ey Nâfi! Kanım taşıyor, bana bir haccâm (kan alıcı) çağır! Delikanlı olsun, yaşlı ve çocuk olmasın Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: 'Aç karnına hacamat yaptırmak daha elverişlidir. O (kan aldırmak), aklı ve anlayışı artırır. Hafızayı kuvvet-lendirir. Kim kan aidırırsa Allah'ın adıyla perşembe günü aldırsın. Cuma, cumartesi ve pazar günü kan aldırmayın. Pazartesi, salı günleri de kan aldırmayın. Çarşamba günü kan aldırın! Çünkü Eyyûb o gün hastalanmıştır. Ayrıca Cüzzam ve sedef hastalığı da ancak çarşamba günü ve gecesi başlar'."
[îbn Mâce zayıfbir senedle.]
7491- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, boynunun iki tarafındaki damarlar ile iki omuzun arasındaki damarlardan kan alduırdı. (Ayın) onyedinci, ondokuzuncu ve yirmibi-rinci günleri kan aldırırdı."
[Tirmizî]
7492- Ebû Davud'un rivayeti:
"Üç defa boynunun iki tarafındaki damarlar ile sırtından kan aldırdı."
7493- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Onun üç haccâm (kan alan) kölesi vardı. Onların ikisi onu ve ailesini tedavi ederdi. Biri de ondan ve ailesinden kan alırdı."
7494- İbn Abbâs merfu olarak rivayet etti: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:)
"Hacamat yapan köle ne güzeldir! Kanı gideriyor ve sulbü hafifletiyor, gözü cilalandı-rıyor (görüşü güçlendiriyor)."
7495- Dedi ki:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Mi'rac'a çıktığı gece hangi meleklerin yanından geçtiyse hepsi de: 'Hacamat yaptırmalısın' dediler."
7496- Buyurdu ki:
"Hacamat yaptıracağınız en uygun günler: Onyedinci, ondokuzuncu ve yirmibirinci günlerdir."
7497-Buyurdu ki:
"Tedavi olacağınız en iyi şey, burun damlası, içilecek ilâç, hacamat ve müshildir."
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Abbâs ve ashabı (rızası olmadan) ilâç içirmişür.
(Kendine gelince) "Bana kim ilâç içirdi?" dedi. Hepsi susup ses çıkarmadılar. Bunun üzerine evde, amcası Abbâs'tan başka ağzına içilecek ilâç akıtılmayan kimse kalmadı. [Tirmizî]
7498- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Ayıtı) onyedinci, ondokumncu ve yirmi birinci günleri kan aldırana bu, her hastalığına şifa olur." [Ebû Dâvud]
7499- Rezîn'in rivayeti:
"Eğer onyedinci gün, salıya rastlarsa, o günde hacamat yaptırana tam bir sene bir şey olmaz."
7500- Kebşe bint ebî Bekre radiyallahu anhâ'dan:
"Babası, salı günü ailesini hacamat olmaktan alıkor ve:
'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellenı'in, salı gününün kan günü olduğunu ve o gün belirli bir saatte (açılan yarada) kanın dinmediğini söylediğini iddia edermiş'." |Ebû Davud]
7501- Rezîn şunu da İlave elti:
"Kanı güçlü olduğu (salı) gün(ü) aldırmayın! Çünkü o gün demirin iz bıraktığı gündür. O halde demirin güçlü olduğu günde kan aldırmayın!"
7502- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hadîd sûresi, salı günü inmiştir. Demiri Allah, salı günü yaratmıştır."
Ayrıca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, salı günü hacamat yaptırmayı yasaklamıştır. [Taberânî, Mu' cemu'l-Kebîr'de zayıf bir senedle.|
7503- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Baştan kan aldırmak, deliliğe, cüzzama, sedef hastalığına, uyuklamaya ve azı dişi ağrısına karşı iyi bir devadır."

Taberânî, Mu' cemıt'l-Evsatla zayıf bir senedle.
7504- Âsim bin Ömer bin Katâde radiyallahu anh'dan:
"Câbir ailemize geldi. Bir adam yara bereden şikayetçi idi. Ona 'Ne'n var?' dedi. 'Yara (çıban) çıktı beni perişan etti" deyince: 'Ey delikanlı! Haydi bana bir haccâm (kan alıcı) çağır!' dedi. Adam: 'Haccâmı ne yapacaksın; ey Ebû Abdullah?'diye sordu.
'Ona hacamat şişesiyle kan aldırtacağım.'
'Vallahi sinek veya elbisem o yaraya değiyor da ben acıdan duramıyor, kıvranıp duruyorum, ona nasıl tahammül ederim?" dedi, Câbir adamın hacamat yaptırmaktan çekindiğini görünce şöyle dedi:
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-Iem'in şöyle buyurduğunu duydum: "Eğer tedavi olduğunuz şeylerin herhangi birinde bir fayda varsa; hacamatçının aletinin darbesinde, bal şerbetinde, ya da ateşle dağlamada, mutlaka bir fayda vardır.' Ancak Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: 'Yaramı dağlatmam hoşuma gitmez' buyurmuştur. (Râvi) dedi ki: Nihayet haccâm geldi ve ondan kan aldı ve adanı duyduğu acıdan kurtuldu." [Müslim]
7505- Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in hizmetçisi Selmâ'dan, dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e kim başının ağrısından şikayet etti ise ona mutlaka: 'Kan aldır!' demiştir. Kim de ayaklarından yakındı ise ona da: 'Onları kınala!' demiştir. |Ebû Dâvud]
7506- Zeyd bin Sâbit'in hanımı Ümmü Saîd radiyallahu anhâ'dan: Dedi ki: ' "Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-
lem'in, hacamat yaptırdığında çıkan kanların gömülmesini emir buyurduğunu işittim."
[Taberânî, Mu'cemıı'I-Evsat'ia zayıfbir senedle.]
7507- Câbir radiyallahu anh'dan: "Ubeyy bin Kâ'b, Ahzâb (Hendek) harbinde kolundaki candamarmdan isabet aldı da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu dağladı." [Müslim]
7508- Ebû Dâvud radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ubeyy bin Kâ'b'a bir tabip gönderdi. Tabip onun bir damarım kesti."
7509- Yahya bin Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında Es'ad bin Zürâıe boğazındaki bir iltihaptan dolayı kendini dağlattı ve bu sebeple öldü." [Malik|
7510- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Es'ad bin Zürâre'yi akrep iğnesi (sokmasından dolayı dağladı." [Tirmizî]
7511- Taberânî, Mu' cemu l-Kebîr'dc, benzerini Muhammed bin Abdirrahman bin Es'ad bin Zürare tarikiyle, amcasından rivayet etti. Onda şöyle geçmektedir:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu bizzat eliyle dağladı; ancak o öldü. Bunun üzerine şöyle buyurdu:
'Yahudilere göre bu, kötü bir Ölümdür. Şimdi diyecekler ki: 'Onun arkadaşına bir yararı olmadı. Ne onun, ne de kendi nefsim için Allah'a karşı bir şey yapamam'."
7512- Onun (Taberânî'nin) başka bir is-nadla rivayeti:
"Yahudiler nazarında bu, kötü bir ölümdür. Çünkü onlar şöyle diyecekler: 'Arkadaşı (Muhammed) onu tedavi etti, fakat bir yararı olmadı'."
7513-NâfÎ'den:
"İbn Ömer, yüz felcinde dağlama yaptırdı, akrep sokmasında ise kendini okuttu." |Mâlik]
7514- Enes radiyallahu anh'dan:
"Ebû Talha, onu (Enes'i), Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem'in sağlığında zâtü'l-cenb hastalığı sebebiyle dağladı." [Buhârî]
7515- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dağlama yeri sıcak bezle sarılır; nefes almakta zorluk çeken kişi burnuna ilâç çeker; karın şişmelerinde (ağızdan) ilâç alınır." [Ahmed]
7516- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Bii' adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi:
'Kardeşim ishal oldu."
'Ona bal içir!' buyurdu. Ona bal içirdi. Tekrar gelip dedi ki:
'Ona bal içirdim, bir fayda vermedi. İshalini artırmaktan başka bir işe yaramadı.' Ona üç kere: 'Bal içir!' dedi. Dördüncüsünde de: 'Ona bal içir!' buyurdu. Adam: 'İçirdim hiç fayda etmedi, hastalığı daha da arttı' deyince Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Allah doğru söyledi, kardeşinin karnı yalan söyledi.' Ondan sonra yine içirdi; bu defa hasta İyileşti." [Buharı, Müslim ve Tirmizî]
7517- Nafi' radiyallahu anh'dan:
"İbn Ömer, kendisinde çıkan çıban veya yaranın yerine bal sürerdi ve 'Yahrucu min butûnihâ şerâbun muhtelifun elvânuhu, fîhi şifâun lin-nâsi (= Karnında çeşitli renklerde içecek çıkar ki onda insanlar için şifâ vardır)' âyetini okurdu." [Rezîn]
7518- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Karın ağrısından Ölen şehittir. Karın ağrısının devası baldır."
[İkisi Rezîn'e ait.]
7519- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem buyurdu:)
"Kim her ay üç sabah bal yalarsa (yerse) onun başına büyük bir belâ gelmez."
[İbn Mâce]
7520- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Çörek otunda, ölüm hariç, her türlü hastalığa karşı şifa vardır."
7521- Diğer rivayet:
Katâde dedi ki: "Her gün çörek otundan yirmi bir dane alır, bir bezin İçinde suya koyup iyici ezer, her gün ondan (birinci gün) burnun sağ deliğine iki, sol deliğine bir damla damlatır. İkincisinde soluna iki damla, sağına bir damla damlatır. Üçüncü günde sağına iki, soluna bir damla damlatır."
[Tirmizî, Buhârî ve Müslim.]
7522- İbn Ebî Atık radiyallahu anh'dan: "Bu çörek otunu kullanmalısınız. Ondan beş veya yedi dane alın ve onu zeytinyağı ile karıştırıp iyici eritin! Sonra (hasta olan kişinin) burnunun iki deliğine damlatın! Âişe, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöy-
le dediğini bana anlattı: 'Bu çörekotu sam hariç, tüm hastalıklara şifadır.' Dedim ki: 'Sâm nedir?'
'Sâm, ölümdür' buyurdu." [Buhârî]
7523- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, hastalandığı zaman, bir avuç çörek otu alıp onu su ve bal ile karıştırıp İçerdi."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat'ta zayıf bir senedle.]
7524- Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim sabahleyin yedi tane acve (kaliteli ve yumuşak) hurması yerse, o gün ona ne zehir ve ne de büyü tesir etmez."
7525- Diğer rivayet:
"Her kim (Medine'nin) iki yakası (kara taşlığı) arasındaki hurmalardan sabahleyin yedi tane hurma yerse, akşama kadar zehir ona bir zarar veremez."
7526- Diğer rivayet:
"Bir defasında hastalandım. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ziyaretime geldi. Mübarek elini göğsümün ortasına koydu. Öyle ki onun soğukluğunu yüreğimde hissettim. Bana şöyle dedi: 'Sen kalbinden rahatsızlaşmıs bir adamsın. Sen, Sakîf'in kardeşi el-Hâris b. Kelde'ye git; o doktorluk yapan bir adamdır. Medine'nin acve hurmasından yedi tane alsın, çekirdekleri ile birlikte onları İyice ezsin ve onu suya koyarak senin ağzına versin'."
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]

7527- Âişe radiyallahu aiıhâ'dan; (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Medine'nin Aliye denilen yüksek yerlerinin acve hurmasında şifa vardır. Yahut o, sabahın ilk vaktinde tiryak (panzehir)dir." [Müslim]
7528- Râfi' bin Amr el-Muzenî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Acve ile (Beytu l-Makdis'deki) miraç kayası cennettendir."
7529- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hurmalarınızın en iyisi el-Bürennî hur-masıdır; hastalığı giderir, (sürekli yiyenin) kendisinde hastalık olmaz."
(Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf bir senedle]
7530- Suheyb radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim; önünde ekmekle hurma vardı. Şöyle buyurdu: 'Buyur sen de ye!' Bunun üzerine hurmadan alıp yemeğe başladım. Şöyle buyurdu: 'Sende göz ağrısı varken, hurma yiyorsun?' Dedim ki: 'Diğer yanımla çiğnerim.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gülümsedi." [Ibn MBee teyyln bir senedte.]
7531- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Birtakım insanlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dediler ki: 'Mantar, yerin (çiçek hastalığı) kabarcığıdır.' Şöyle buyurdu: 'Mantar, bîr kudret helvasıdır. Suyu göze şifadır. Acve (kaliteli hurma) cennettendir. Zehire karşı iyi gelen bir şifadır'."
Ebû Hureyre der ki: "Üç, ya da beş ya da yedi mantar aldım, onları iyice sıkıp suyunu bir bardağa koydum. Gözlerinden hasta olan bir cariyeyi onunla tedavi ettim; cariye iyileşti." |Tirmizî]
7532- Selmâ el-Hâdime'den: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ailelerinde herhangi bir çıban ve yara olduğu zaman Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-
lem, bana o yaranın üstüne kına koymamı emrederdi." [Tirmizî]
7533- Esma bint Umeys radiyallahu an-hâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi: 'Bağırsaklarını yumuşatmak için ne kullanıyorsun?'
'Şübrüm (bir nevi ot).1
Şöyle buyurdu: "O yakıcı ve rahatsızlık vericidir.'
Kadın dedi ki: 'Bundan sonra müshil olarak sinameki kullandım,' (Bunu Öğrenince) Şöyle buyurdu: 'Eğer ölüme karşı bir şeyde şifa olsaydı, mutlaka

sinamekide bulunurdu.'
[Üçü de Tîrmizi]
7534- Ümmü Kays bint Mihsan radiyallahu anhâ'dan:
"Oğlumla Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına girdim, bademciklerini elimle sıkarak tedavi etmiştim.
Buyurdu ki: 'Neden çocuklarınızı parmakla sıkarak rahatsız ediyorsunuz? Siz şu ûd-i hindiyi kullanmalısınız. Onda yedi çeşit şifa vardır. Bunlardan bir tanesi: zâtü'' l-cenbe iyi gelir. Boğaz hastalığına karşı buruna damlatılır. Zâtü'l-cenb hastalığına karşı ağızdan verilir."
Süfyan dedi ki: Zührî'nin şöyle dediğini duydum: "Bize şifaların ikisi açıklandı, diğer beşi söylenmedi."
Bir rivayette: "Süfyân (b. Uyeyne), kendi damağına elini sokarak, çocuğun parmakla ağzının içinin sıkılıp oğulmasını gösterdi. Bununla da ancak çocuğun ağzının tavanının, yani damağının parmağıyla yukarı kaldırılmasını gösterip anlatmak istiyordu."
7535- İbn Abbâs radiyallahu anlı'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu.)
"İsmid (sürme taşı) ile sürme çekin! Çünkü en hayırlı sürmelerinizden birisi de sürme taşıdır. Çünkü o, gözü parlatır, kirpiği güçlendirir." Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sürme kullandığında sağ gözünden başlamak ve orada bitirmek kaydıyla sağ gözüne üç, sol gözüne de dört kere sürme çekerdi. [Rezînj
7536- Tirmizî'nin rivayeti: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sürmedanlığı vardı. Her gece ondan alıp şu gözüne üç, öbür gözüne de üç kere sürme çekerdi."
7537- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Humma, cehennemin kaynamasındandır. Onu su ile soğutun!"
[Muvattât Tirmizî, Buhârî ve Müslim.]
7538- İkisi (Buhârî ile Müslim) İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
O, hummaya yakalandığı zaman şöyle dua ederdi: 'Ey Rabbimiz! Bizden riczi (azabı) gider! Hiç şüphe yok ki biz mü'minleriz'."
7539- Sevbân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Birinize humma isabet ettiği zaman —bitin ki, humma ateşten bir parçadır— onu su ile gidermeye çalışsın, akan bir nehire dalsın. Akıntıyı karşısına alıp dursun ve şöyle desin: 'Allah'ın adıyla. Allahım kuluna şifa ver! Peygamberin doğru söylemiştir' Bunu sabah namazından sonra, güneş doğmadan önce söyle-

sin. Üç gün üst üste üçer kere dalsın. Eğer üç kerede iyileşmezse, beş kere dalsın, beşte de iyileşmezse, yedi kere dalsın. Yedi kerede de iyileşmezse, dokuz kere dalsın. Allah'ın izni ile dokuzu geçmeden iyileşir." [Tirmizîl

7540- Abdurrahman bin el-Murakka' radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Humma, ölümün el değirmenidir. O, yeryüzünde Allah'ın hapishanesidir. Onun için testilerde su soğutun ve üzerinize dökün, iki ezan arası, akşamla yatsı ezanları arasında (dökün)." Onlar bunu yaptılar ve hummadan iyil eştiler.
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de uzun bir metinle rivayet elti; isnadında el-Mucîr bin Hârûn adlı râvİ yer almıştır.]

7541- İbn Ömer radiyallahu anlı'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cibril bana her hastalığa iyi gelecek bir ilâç öğretti. Ve bana söyle dedi: 'Bu ilâcı ben, Levh-i mahfuzdan yazıp aldım. (Tarifi şöyledir:) Dam üzerinden akmamış olan yağmur suyunu alır temiz bir kaba koyarsın. Ona yedi kere Fatiha, yedi kere Ayetel-kürsî, yedi kere İhlas, yedi kere Kul eûzü bi-Rabbilfelak'ı, yedi kere Kul eûzü bi-Rabbinnâs sûrelerini okursun. Sonra: 'LÛ ilahe illallahu vahdehû la şerîkeleh. Lehul-mülkü ve lehul-hamdu yuhyi ve yumîlu ve huve Hayyun dâimen lâ yemût bi-yedihil-hayru ve huve alâ külli şeyin kadir" i okursun. Yedi gün oruç tutar ve bu su ile iftar edersin'." [Rezînj

7542- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"O, hasta için ve ölmüş kimse üzerine dertli ve mahzun kişi için (süt, bal ve köpeklen yapılma) sütlü bulamaç tavsiye ederdi. Ve şöyle derdi; 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: 'Sütlü bulamaç hastanın kalbini kuvvetlendirir. Üzüntünün bir kısmını giderir'."
[Buhârî ile Müslim.]

7543- Diğer rivayet:
"Âişe, sütlü bulamaç yapılmasını emredip şöyle derdi: 'O, hasta tarafından sevilmez (ancak hastalığı için) faydalıdır'."

7544- Diğer rivayet:
"O (Âişe), aile içinden biri öldüğü zaman, taziye için kadınlar toplanıp, dağıldıktan sonra kendi akrabası ve ailesi ile başbaşa kaldığında, bir çömlek sütlü bulamaç getirir ve pişirmelerini emrederdi. Sonra tirid yaptırıp üzerine döktürür ve şöyle derdi: 'Haydi buyurun, yeyin!' Çünkü ben, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: 'Sütlü bulamaç, hastanın kalbini güçlendirir. Üzüntü ve kederin de bir kısmım giderir'."

7545- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem

ailesinden biri hummaya yakalandığı zaman, mayalanmış hamur bulamacı yaptırırdı. Sonra emredip ondan içirirdi. Şöyle buyururdu: 'Bu, hüzünlü kimsenin gönlünü hoş tutar, hastanın kalbinden üzüntüyü temizler. Tıpkı birinizin yüzündeki kiri suyun giderdiği gibi'." [Tirmizî]
7546- Zeyd bin Erkam radiyallalıu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, zâtü'l-cenbe karşı zeytinyağı ile vers (bir nevi ot)u tarif ve methederdi. Katâde derdi ki: 'Zeytinyağı ağzın, hastalık hissedilen tarafından içirilirdi'."
7547- Diğer rivayet: '
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bize zâtü'l-cenbe karşı kust-u bahrî isimli ot ile zeytinyağını emrederdi." [Tirmizî]
7548- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Sarı) Sabır ve süfâ otunda ne gibi şifalar vardır (bir bilseniz)!" [Rezin]
7549- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Aç karnına su içen kimsenin gücü nok-sanlaşır." [Taberânî, Mıı'cetnu'l-Evsafte zö_yj/birse~ nedle.]
7550- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, siyatiğe karşı, ne büyük ve ne küçük olmayan siyah arap koçunun kuyruk yağını tavsiye ederdi. 'O kuyruk yağı üçe bölünüp eritilir ve her gün onlardan biri içirilir' derdi." |Ahmed]
7551- Müleyke bİnt Amr ez-Zeydiyye radiyallahu anhâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Onun sütleri şifa, yağı devadır. Etleri ise hastalıktır."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de adı belirtilmeyen bir kadın râvi kanalıyla]
Hadiste "sığır" sözkonusu edilmiştir.
7552- Tank bin Süveyd radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e 'Şarabı ilâç olarak kullanabilir miyim?' diye sordu. Şöyle buyurdu: 'Kullanma!' 'Fakat ben onu ilâç için yapıyorum.' 'O, deva değil, bilakis derttir' buyurdu."
[Müslim ve Ebû Dâvud. Tirmizî de benzerini riva-yel elli.]
7553- Her ikisi (Ebû Dâvud ve Tirmizî) Ebû Huıeyre radiyallalıu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, zehir ve benzeri her habis olan şeyden ilâç yapılmasını yasakladı."
7554- Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına girdim, baktım ki siyah bir köle sırtını tutuyor. 'Ne'n var?' diye sorunca,

şöyle dedi: 'Deve bana çarptı'."
| Bezzâr ve Taberânî, Mu' cemıı' I-Evsal vesSağîr'de rivayet elli.]
7555- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Yaralı bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi; yarayı yardırmak için izin istedi. O da ona izin verdi."
[Taberânî, Mu'centu'l~Kebîr7de leyyin bîr senedle.]
7556- Abdullah bin Yahya el-Hadremî radiyallahu anh'dan:
"Hayyân bin Ebcur el-Kinânî, gerdeğe girdiği karısının karnını deldi, sonra onu tedavi elti."
|Taberanî, Mu'cemu'tSebîf'de leyyin bir senedle.]
7557- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Burunda kılların olması, cüzzam hastalığına karşı bir güvencedir."
|Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf bir senedle.|

RUKYE, (HASTA OKUMA), MUSKA, NAZAR, VE BENZERİ MESELELER

7558- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimden yetmişbin kişi hesaba çekilmeden doğruca cennete girecektir."
Sordular: "Kimdir onlar ey Allah'ın Resulü?"
"Yaralarını dağlatmıyanlar, hasta olup kendilerini okutmayanlar, sadece Rablerine tevekkül edenler" buyurdu.
Bunun üzerine Ukkâşe ayağa kalkıp şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resulü! Beni onlardan kılması için Allah'a dua et!" Şöyle buyurdu: "(Zaten) sen onlardansın."
Bir adam daha kalkıp: "Ey Allah'ın Resulü! Beni de onlardan kılması için Allah'a dua et!" dedi. Şöyle buyurdu: "Ukkâşe seni geçti."
Diğer rivayette şu ek yer almaktadır: "Herhangi bir şeyi uğursuz saymayanlar."
[Müslim]
7559- Muğîre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim dağlama yaparsa, ya da kendine rukye yaptırırsa tevekkülden uzaklaşmış olur." [İbn Mâce]
7560- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Karısı Zeynep onun şu sözünü nakletti: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'İn şöyle buyurduğunu duydum:
'Rukye, muska ve muhabbet muskasında şirk vardır.' (Zeynep) Dedim ki: 'Neden bunu söylüyorsun? Gözüm ağrıyordu, falan yahu-diye gidip geldim, rukye yaptırdım. Beni okuduğu zaman gözümün ağrısı kesildi.' Bunun üzerine Abdullah şöyle dedi: 'Bu (ağrı), şeytanın işiydi. Onu kendi eliyle koyar. Ona

okunduğu zaman, ondan uzaklaşır. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in buyurduğu gibi şöyle demen sana yeterlidir: 'Sıkıntıyı gider, ey insanların Rabbi! Şifa ver! Şifa veren
ancak sensin. Senin şifandan başka hiçbir şifa yoktur. Hiçbir hastalık bırakmayan bir şifa ihsan eyle.'"' |Ebû Dâvud]
7561- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e nüşre (denilen cinlerden koruma maksadıyla yapılan rukye)den sordular; şöyle buyurdu:
'O, şeytandandır'." [İkisi de Ebû Davud'a ait.]
7562- İsa bin Abdurrahman bin Ebu Leylâ radiyallahu anh'dan:
"Kızıl hastalığına yakalanan Abdullah bin Ukeym bin Ma'bed el-Cühenî'yi ziyaret etmek maksadiyle evine girdim. Dedim ki: 'Muska taksana!' Şu cevabı verdi: 'Bundan Allah'a sığınırım. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: 'Kim bir şey takarsa o, ona havale edilir'." [Tirmizî]
7563- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir adamın, elinde bakır taktığını gördü. 'Nedir bu halka?' diye sordu. 'Bu, zaafiyeti gideren bir şeydir' deyince, 'Çıkart onu! O, senin zaafiyetini daha da artırır'." [İbn Mâce]
7564- Avf bin Mâlik el-Eşca'î radiyallahu anh'dan:
"Biz cahiliyetle efsunlama yoluyla tedavi yapardık. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve selleme'e dedik ki: 'Bu hususta ne buyurursun?' Şöyle buyurdu: 'Bana o i/kuma şeklinizi bir sunun bakalım.' (Okuduğumuz şeyi ona arzettik) Şöyle buyurdu: 'İçinde şirk bulunmayan efsunlamada herhangi bir sakınca yoktur'." [Müslim ve Ebû Dâvud]
7565- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, efsunlama yoluyla tedaviyi yasakladı. Amr bin Hazm ailesi gelip dediler ki; 'O, bizim akrep sokmalarına karşı okuduğumuz bir efsun idi. Sen bizi rukyeden (efsundan) alıkoyuyorsun. ' Ona efsunlarını sundular. Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Bunda bir sakınca görmüyorum, içinizden kim kardeşine bir şey ile faydalı olabiliyorsa onu yapsın'." [Müslim]
7566- Esma bint Umeys radiyallahu an-hâ'dan, dedi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Ca'fer'in çocuklarına çok çabuk nazar değiyor. Onları nazara karşı okutayım mı?" Şöyle buyurdu:
"Evet; eğer kaderi bir şey geçseydi, onu ancak göz (nazar) geçerdi." [Tirmizî]
7567- Ebû Huzâme, babasından radiyalla-hu ânh:
Dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Yaptığımız efsunların, tedavide kullandığımız ilâçların ve

uyguladığımız perhizlerin Allah'ın kaderinden bir şeyi Önleyeceği görüşünde misin?" diye sorduk. Şöyle buyurdu: "Bunlar da Allah'ın ka-denndendir." [İkisi deTirmizî'ye ait.]
7568- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bizim nazar, zehir (ve hayvan zehirlenmeleri) ve nemle kurduna (sıraca hastalığına) karşı efsun yapmamıza İzin verdi." |Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
7569- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, evinde yüzünde sanlık eseri bulunan bir cariye için şöyle dedi: 'Bunda nazar vardır. Onu efsunlatmf " [Buhârî ile Müslim.]
7570- İbn Abbas radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ateşli hastalıklarda ve bütün ağrı ve sancılarda şunu okumalarım öğretip tavsiye ederdi: 'Bismillahi'l-Kebîr. Eûzü billahil-Azîm, min külli ırkın neâr ve min şerri harri'n-nâr (-Yüce Allah' in adıyla! Kanla kabaran her bir damardan ve ateşin hararetinin şerrinden büyük olan Allah'a sığınırım)'," [Tirmizî]
7571- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yara, çıban ve yaralanma gibi şeylerden rahatsız olan her insana, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, parmağı ile şöyle yapardı — Süfyân, bunu anlatırken şehadet parmağını yere koymuş, sonra kaldırmış— ve şöyle derdi: 'Bismillahi türbetu ardinâ bi-rîkati ba'di-
nâ yeşfı bihi sakimunâ bi-izni Rabbinâ (=Al-lah'ın adı ile, yerimizin toprağı ve birimizin tükürüğü ile hastamız, Rabbimizin izni ile şifa bulur)'." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]
7572- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sağ elini ağrıyan yere sürer şu duayı okurdu: 'Ey insanların Rabbi! Sıkıntıyı gider, şifa ver! Şifa veren sensin. Senden başka şifa veren yoktur. Hasta üzerinde hiçbir hastalık bırakmayan bir şifa ver!'"
7573- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hastalanıp ağırlaşınca, elini tutup onun yaptığı gibi yapmak İstedim. Elini hemen elimden çekti.
Sonra şöyle dua etti: 'Allahım! Beni bağışla! Beni Refîk-i A'lâ ile beraber kıl!' Bir bakayım dedim, meğer çoktan vefat etmiş."
[Buhârî ve Müslim.]
7574- Sabit biıı Kays bin Şemmâs radiyal-lahu anh'dan:
"O hasta iken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yanına girip şu duayı yap-mış: 'Ey İnsanların Rabbi! Sabit bin Kays bin Şemmâs'tan sıkıntıyı gider!' Sonra But-hân'dan biraz toprak alıp bir kadehe koydu. Sonra ona su karıştırıp okudu ve

sonra onun (Kays'ın) üzerine o suyu serpti." [Ebû Dâvud]
7575- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (çeşitli dualar okuyarak) Allah'a sığınır ve şöyle derdi: 'Eûzü billahi minel-cân ve min ayni' l-insân (=Allahım! Sana cinlerden ve insan gözünden sığınırım).' Sonra Muavvizeteyn (Felak, Nas sûreleri) inince, onları esas aldı ve diğerlerini bıraktı."
[Tirmizî]
7576- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Cibril, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi:
'Ey Muhammed hasla mı oldun?'
'Evet.'
Cibril şu duayı okudu: 'Allah'ın adıyla, sana eza veren bütün hastalıklara karşı, bütün kötü nefis ve hasetçi gözlere karşı sana okuyorum. Allah sana şifa versin, ben Allah'ın adıyla sana dua ediyorum'."
[Müslim ve Tirmizî]
7577- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: "Ona bir adam gelip babasının idrar tutukluğundan şikayet etti. O da ona Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den duyduğu bir duayı öğretti. Kim bir hastalıktan rahatsız olursa: 'Rabbunallahullezî fıs-semâi tekadde-se ismüke, emrüke fis-semâi vet-ard, kemâ rahmetüke fis-semâi, fec' al rahmeteke fil-ard. Fağfîr lenû hûbenâ ve hatâyânâ ente Rabbu't-Tayyibîn. Fe-enzil şifâen min şifâike ve rah-meten min rahmetike ala hazel-vecai (= Ey ismi gök yüzünde, emri hem gökte hem yerde yüce olan Rabbimiz! Gökteki rahmetin gibi yerde de rahmet kıl! Büyük günahlarımızı ve hatalarımızı bağışla! Sen iyilerin Rabbisin. Bu acıya, şifandan bir şifa, rahmetinden bir rahmet indir!)' duasını okusun, iyileşir. Ondan sonra (Ebû'd-Derdâ) bunu okumasını ona emretti. Okudu ve İyileşti." [Ebû Davudi
7578- Osman bin Ebî'l-Âs radiyallahu anh'dan:
"O müslüman olduğu gündenberi çekmekte olduğu ağrıdan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e şikayet etti.
Şöyle buyurdu: 'Elini vücudunun ağrıyan yerine koy ve üç kere: 'Bismillah' de! Yedi kere de 'Eûzü billahi ve kudretihi min şerri mâ ecidu ve uhaziru (^Bedenimde mevcut ve çekindiğim sıkıntının şerrinden Allah'a ve kudretine sığınırım!)' de!'
Söylediği gibi yaptım, Allah benden o ağrıyı giderdi. Ondan sonra aileme ve başkalarına hep bunu tevsiye ettim."
[Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.]
7579- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:

"Sahabeden bir grup insan bir yolculukta bulundu. Arap kabilelerinden bir kabilenin yanında konakladılar. Onlardan kendilerini misafir etmelerini istediler. Onlar ise onları misafir etmekten kaçındılar. Derken kabilenin reisi (yılan ya da bir akrep tarafından) sokuldu. Ne yaptılarsa fayda vermedi. Onlardan biri dedi ki: 'Şuraya konaklayan insanlara gitseniz, belki onlarda buna iyi gelecek bir şey vardır.' Hemen gidip şöyle dediler:
'Ey Cemaat! Reisimiz (bir yılan tarafından) sokuldu; ne yaptıksa fayda vermedi. Sizde onu tedavi edecek bir şey var mıdır?'
İçlerinden biri dedi ki: 'Ben okurum vallahi. Fakat bizi misafir etmenizi istedik, bizi misafir etmediniz. Onun için size ücretsiz okumam.' Bir miktar koyuna anlaştılar. Bunun üzerine adam gitti ve okumağa başladı.
Fatiha sûresini okudu: el-Hamdu lillahi Rabbilâlemîn... Bu sûreyi adama her okudukça adam iyileşmeye başladı, sanki bağlardan çözülmüş gibi ayağa kalktı, fırladı ve yürümeye başladı. Adam iyileşince onlar da anlaştıkları ücreti verdiler. İçlerinden biri: 'Haydi bu koyunları taksim edelim' dedi. Okuyan kişi: 'Olmaz gidelim Allah Resulüne danışalım, ondan sonra paylaşırız. Bakalım ne diyecek?' dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e geldiler ve olayı anlattılar. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Bunun (Fatiha' mn) rukye olduğunu nerden biliyordun?' Sonra şöyle buyurdu:
'Yaptığınız iş, doğrudur. Koyunları paylaşın bana da onlardan bir hisse ayırın!' buyurdu ve sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem güldü."
[Buhârî, Müslim, Ebû Davud ve Tirmizî]
7580- Cebele bin el-Ezrak radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Öğlen ya da ikindi namazını, ashabına taşları çok olan bir duvarın yanında kıldırdı. İkinci rek'atta oturunca bir akrep çıkıp onu soktu. Kendinden geçti; İnsanlar ona okumaya başladılar, ayılınca şöyle buyurdu: 'Bana Allah şifa verdi, sizin okumanız değil'."
|Taberânî, Mu'cemu'!-Kebtr'âe leyyin bir senedle.l
7581- Ali radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i, namaz kılarken bir akrep soktu. Namazı bitirince: 'Allah lanet etsin! Ne namaz kılanı ve ne de başkasını rahat bırakıyor' dedi.
Sonra su ile tuz getirtti. Onun soktuğu yere sürüp ovdu. Bir yandan da 'Kul yâ eyyü-hel-kâfirûne, Kul eûzü bi-Rabbil-felak ve Kul eûzü bi-Rabbin-nâs' sûrelerini okudu."
[Taberânî, Mu'cemu's-Sağîr'de,]
7582- Abdurrahman bin Ebû Leylâ, babasından radiyallahu anh:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında oturuyordum. Bir bedevi

gelip şöyle dedi: 'Hasta bir kardeşim var.' 'Kardeşinin hastalığı nedir?' diye sordu.
'Deliliği var, bunalım geçiriyor.'
'Getir onu bakalım!' dedi.
Hemen gitti ve kardeşini gelirdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu önüne oturttu ve okumaya başladı. Ona Fatiha sûresini; Bakara sûresinin ilk dört âyetini; ortasından iki âyeti: 'Ve ilâhukum ilâhun vahid...'; Âyetel-kürsî'yi; (Bakara'nin) sonundan üç âyeti; Âli İmrân'dan bir âyeti ki bu, sanırım 'Şehidellahu ennehu Lâ ilahe illâ huve'Ğir, A'râf' tan 'Inne Rabbekümüllahillezî' ile başlayan âyet; Müminûn süresindeki 'Ve men yed'u maallahi ilahen ahar' ile başlayan âyet; Cin sûresinden 'Ve ennehu. teâlâ ceddu Rabbi-nâ' ile başlayan âyet; Saffat sûresinin ilk on âyeti; Haşr sûresinin son üç âyeti; Kul huvallahu Ehad ve Muavvizeteyn'i okuduğunu duydum. Okumayı bitirince, adamın hiçbir şeyi kalmadı, kendine geldi ve bunalımı geçip iyileşti." [İbn Mâce zayıf bir senedle.]
7583- Hârice bin es-Salt et-Temimî, amcası radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'den ayrılıp bir arap kabilesinin yanına vardık.
Dediler ki: 'Duyduğumuza göre siz o adamın (Peygamber'i kastediyorlar) yanından gelmişsiniz ve bize bir haber getirmişsiniz. Sizin yanınızda bir ilâç ya da rukye var mıdır? Bizde zincirlerle bağlı bir akıl hastası vardır. 'Evet vardır' dedik.
Adamlar hemen gidip zincire vurulan akıl hastasını getirdiler, Ben de üç gün sabah akşam ona Fâtiha'yı okudum. Tükürüklerimi ağzımda topluyor sonra tükürüyordum. Adam bağlarından çözülür gibi ayağa kalktı ve kendine geldi. Bana ücret vermek istediler. 'Olmaz, Peygamber'e sormadıkça almanı' dedim. Şöyle buyurdu: 'Ye! Hayatım hakkı için. Ruk-yeden alınan ücret batıldır, yenmez; ancak sen Hak olan bir rukye icra etmişsin, onun için yiyebilirsin'." [EbûDâvud]
7584- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ayrıldı, ben de ayrıldım. Namaz kıldım, sonra oturdum.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'İşkenbderdmi oldun? (Karnın mı ağrıyor?)' dedi. 'Evet ey Allah'ın Resulü!' dedim. 'Kalk namaz kıl! Çünkü namazda şifa vardır' buyurdu." |İbn Mâce zayıf bir senedle.]
İbnul-Kattân'ın tahrîcinde "(İşkenbderd, Farsça) Karnın mı ağırıyor? (demektir)" şeklinde geçmektedir.
7585- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Kim, eceli gelmeyen bir hastayı ziyaret edip de yedi kere: 'Es'elu lillahil-Azîm. Rab-bi't-Arşi'l-Azim en yeşfiyeke (=Büyük Arş'in sahibi olan Büyük Allah'tan sana şifa vermesini dilerim.)' derse mutlaka Allah onu iyileştirir." [Ebû Dâvud ve Tirmizî]
7586- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Göz değmesi (nazar) haktır. Eğer kaderi
bir şey geçseydi göz değmesi onu geçerdi. (Bu maksatla) yıkanmanız talep edilirse yıkanınız!" [Müslim ve Tirmizî]
7587- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "(Asr-ı seâdette) nazar edene emredilir, abdest alırdı, sonra onun suyu ile kendisine nazar değen kişi yıkanırdı." [Ebû Dâvud]
7588- Muhammed bin Ebû Ümâme bin Sehl bin Hanîf radiyallahu anh'dan, o babasından şöyle duymuş:
"Babam Sehl bin Hanîf Harrâr denilen yerde yıkandı. Daha yıkanmadan önce üstündeki cübbeyi çıkarmıştı. Bu sırada Amir bin Rabîa ona bakıyordu. Sehl çok beyaz tenli bir adamdı. Cildi de oldukça güzeldi. Âmir dedi ki: 'Bugün gördüğüm cilt kadar güzel bir cildi hiç görmedim; sanki çadıra çekilmiş bakire kız gibi.' Hemen Sehl olduğu yerde çakılıp kaldı ve titremeye başladı.
Onun o halini Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bildirdiler. 'Başım kaldıramıyor' dediler. Sehl gönüllü olarak orduya yazılmıştı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dediler ki:
'Ey Allah'ın Resulü! O, seninle galiba gidemeyecek, vallahi başım bile kaldıramıyor.' 'Onunla ilgili olarak herhangi bir kimseyi İtham ediyor musunuz?' buyuranca 'Amir bin Rabîa('nm nazarı değmiştir)' dediler. Onu çağırtıp, kendisine kızıp şöyle bağırdı: 'Niçin biriniz kardeşini (böyle) öldürüyor. Gördüğün zaman ona 'Bârekellahu' demen gerekmez miydi? Haydi onun için azalarını yıka.1' emrini verdi. Bunun üzerine Âmir yüzünü, ellerini, kollarını, dizlerini, ayaklarının uçlarını ve bedevinin peştemalinin içinde kalan kısmını içini bir kap içinde yıkadı. Sonra bir adamın bu suyu onun (Sehl'in) üzerine arkasından döktü. Sehl anında iyileşip ayağa kalktı."
Diğer rivayette: "Sehl, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber yürüdü gitti, üstünde herhangi bir rahatsızlığı kalmadı" diye geçer.
7589- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimin çoğu, Allah'ın Kitabı, kazası ve kaderinden sonra, (enfüsten) na: ardan dolayı Ölür." [Bezzâr.]

Dedi ki: "Hadisin metnindeki "enfus"ün anlamı "nazar" demektir.
7590- Ali radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, tarlalara kafataslarının dikilmesini emretti.
Dedim ki; 'Bu ne içindir, ey Allah'ın Resulü?'
'Nazar için buyurdu." [Bez/İr zayıf bir senedle.]
7591- Câbİr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Akşam olup karanlık basınca, çocuklarınızın dışarı çıkmalarına engel olun! Çünkü^o saatlerde şeytanlar faaliyete geçerler. Gecenin bir kısmı geçince (karanlık iyice bastırınca) onları bırakın! (Geceleyin) kapınızı kapatıp, besmele çekin! (Yiyecek ve içecek) kaplarının üstünü bir şey ile dahi olsa örtüp, besmele çekin."
7592- Diğer rivayet:
"Yemek ve içeceklerinizin üstünü örtün!"
7593- Diğer rivayet:
"Kapların üstünü örtün, tulumların başını bağlayın, kapıyı kapatın, kandilleri söndürün. Çünkü şeytan, bağlı tulumu çözemez, (kapalı) kapıyı ve örtülü kabı da açamaz."
(Altı hadis İmamı, Nesâî hariç.)
7594- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Horoz ötüşünü duyduğunuz zaman Allah'in fazlından isteyin! Çünkü o, meleği görmüştür. Eğer eşeğin anırmasını duyarsanız, şeytandan Allah'a sığının! Çünkü o, şeytanı görmüştür." [Buharı, Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
7595- Onun (Ebû Davud'un) Câbir'den rivayeti: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Gece, köpek havlaması ve eşek anırmasını duyarsanız, Allah'a sığının, çünkü onlar sizin göremediklerinizi görürler."
UĞURSUZLUK, FAL, KÖTÜMSERLİK VE HASTALIĞIN BULAŞMASINDAN KORKMAK
7596- Bureyde radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hiçbir şeyi uğursuz saymazdı. Bir memur gönderdiği zaman ismini sorardı, (adından) hoşladığında sevinirdi. Bu sevinç mübarek yüzünde görülürdü. Eğer isminden hoşlanmazsa, hoşlanmadığı yüzünden beli olurdu." Bİr kasabaya girdiği zaman, adını sorardı. Eğer isminden hoşlanırsa sevinir ve bu sevinci yüzünden anlaşılırdı. İsminden hoşlanma-mışsa, hoşlanmadığı da yüzünden belli olurdu. [Ebû Dâvud]

7597- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir kelime duydu, beğendi ve şöyle buyurdu: 'Falını (uğurunu) senin ağzından aldık'."
|İkisi de Ebû Davud'a aittir.]
7598- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir ihtiyacı için (yola) çıktığı zaman etraftan: 'Ey Râşid, ey Necîh!' sözcüklerini duymaktan hoşlanırdı." [Tirmizî]
7599- Urve bin Âmir el-Kureşî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında uğursuzluktan bahsedildi. Şöyle buyurdu: 'Onun en iyisi fe'ldir. (Uğursuzluk inancı) tnüslümam yoldan çıkarmaz. Sizden biriniz hoşlanmadığı bir şey görürse, şöyle desin: 'Allahım! İyilikleri senden başka kimse ihsan etmez. Kötülükleri de ancak sen önlersin. Güç ve kuvvet ancak sendendir'."
[Ebû Dâvud]
7600- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Uğursuz saymak şirktir. Uğursuz saymak şirktir. Uğursuz saymak şirktir. İçimizden bunu kalbinden geçirmeyen yoktur; ancak Allah böyle bir duyguyu, kendisine edilecek tevekkül İle giderir. |Tirmizîve aynı lafızla Ebû Dâvud.]
Tirmizî dedi ki: Muhammed bin İsmaîl (el-Buhârî)'yi Süleyman b. Harb'tan naklen şöyle söylediğini işittim:
"Bunu içimizden geçirmeyen yoktur. Ne var ki Allah, bu duyguyu tevekkül ile giderir" sözü kanaatimce İbn Mes'ûd'a aittir."
7601- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kimi uğursuz sayması işinden alıkoyar-sa, Allah'a sirk koşmuş olur."
Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! Bunun keffâreti nedir?" Şöyle buyurdu:
"Birinizin şöyle demetidir: 'Allahım! Senin hayrından başka hiçbir hayır yoktur. Senin uğurundan başka hiçbir uğur da yoktur. Senden başka hiçbir ilah yoktur'."
[Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de.]
7602- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hastalık bulaşması ve uğursuzluk diye bir şey yoktur. (Uğursuzluk) ancak üç şeyde olur: At, kadın ve ev."
7603- Diğer rivayet:
"Eğer. uğursuzluk olursa, ancak ev, kadın ve atta olur."
7604- Ahmed, Ebû Hassân'dan benzerini rivayet etti: Onda şöyle geçmektedir:

Âişe dedi ki: Muhammed'e Kur'ân'ı indirene yemin ederim ki bunu, Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem asla söylememiştir. O sadece: 'Bunu cahiliye ehli söylerdi. Çünkü bazı şeyleri onlar uğursuz sayarlardı' demiştir."
7605- Diğer rivayet:
"CahüÎye ehli şöyle derdi: Uğursuzluk evde, kadında ve hayvanda olur."
Sonra Âişe şunu okudu: "Yerde ve kendilerinizde basınıza gelen hiçbir şey yoktur ki, biz onu yaratmadan önce Kitâb'da olmasın." (Hadîd, 22)
7606- Hakîm bin Muâviye radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Uğursuzluk (ve kötümserlik) yoktur. Uğur ancak evde, kadında ve atta olur." |Tirmizî]
7607- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ne hastalık bulaşması, ne de safer (karın yılanı tahayyülü) ve ne de gül (denilen çöl cini) vardır." [Müslim]
7608- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ne hastalık geçme korkusu ve hayali, ne de safer (karın yılanı hayali) ve ne de hâme (kuştan zarar gelme ve uğursuzluk hayali) vardır." Bir bedevi dedi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Kumda ceylan gibi olan develerimizin arasına uyuz bir deve gelip katılıyor ve onları uyuzlaştınyor. Buna ne dersiniz?" Cevap verdi:
"Peki (uyuzu) birincisine kim sirayet ettirdi."
7609- Ebû Seleme'ye ait diğer rivayet: Sonradan Ebû Hureyre'nin şöyle dediğini duydum:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: "Hasta develeri olan kimse sağlam develeri olan kimse üzerine uğramasın!"
Böylece Ebû Hureyre, ilk rivayet ettiği (Sirayet yok...) hadisi(ne) ters düşmüş oldu. Bunun üzerine ona dediler ki:
"Hastalık geçmesi sözkonusu değildir" mealinde hadisi rivayet eden sen değil miydin?" (Ebû Hureyre) Habeş dilinde bir şeyler söyleyerek cevap verdi.
Ebû Seleme dedi ki: "Ben Ebû Hureyre'nin bundan başka eski söylediklerinden herhangi bir hadisi unuttuğunu bilmiyorum."
7610- Diğer rivayet:
"(Ebû Seleme dedi ki:) Ebû Hûreyre mi unuttu, yoksa hadislerin biri diğerini mi nes-hetti, bilmiyorum."
7611- Diğer rivayet:
"Ne hastalık bulaşması (sirayeti), ne bir şeyi uğursuz saymak, ne (baykuş gibi

uğursuz kus tahayyülü) haine ve ne de (karın kurdu hayali olan) safer vardır. Ancak, cüzzamlıdan arslandan kaçar gibi kaç!"
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]
7612- Katan bin Kabîsa radiyallahu anh'-dan, o da babasından:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kus falı, uğursuz sayma ve tark (çakıl falı) sihirdendir." |Ebû Dâvud]
7613- Enes radiyallahu anh'dan:
Bir adam dedi ki: "Biz bir yurttaydık, hem nüfusça kalabalıktık, hem de çok malımız vardı. Sonra oradan başka bir yere göçtük, hem nüfusumuz azaldı ve hem de malımız." Şöyle buyurdu: "Orayı mezmûm olarak bırakın!" [İkisi de Ebû Davud'a ait.]
7614- Bezzâr, Ömer'den benzerini nakletti: Onda şöyle geçmektedir: "Ey Allah'ın Resulü! Orayı nasıl bırakalım?" Şöyle buyurdu: "Orayı satın ya da hibe edin!
7615- İbn Atiyye'den:
(Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ne hastalık bulaşması, ne uğursuz kuş tahayyülü ve ne de karın kurdu tahayyülü vardır. Hastalıklı lıayvan sağlıklı hayvanların arasına karıştırılmasın. Sağlıklı hayvan dilediği yerde dolaşıp otlayabilir." Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! Bu neden böyledir?" Şöyle buyurdu: "Çünkü hastaları sağlamlara karıştırmak zarar getirir." |Mâlik]
7616- Şerîd bin Süveyd radiyallahu anh'dan:
"Sakif delegesinin içinde cüzzamlı biri vardı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona 'Haydi sen dön, biz senin biatim kabul ettik' diye haber gönderdi." [Nesâî]
Derim ki: (Müellif) bunu "yiyecekler" bölümünde daha Önce tahrîc etmiş ve orada kaynak olarak yalnız Müslim'i göstermiştir.
7617- İbn Abbas radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cüzzamlılara sürekli bakmayın (alınırlar)." [ÎbnMâce]

YILDIZLAR, SİHİR VE KÂHİNLİK

7618- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın zikrettiğinden başka her kim yıldızlar ilminden bir bab iktibas ederse sihirden bir parça iktibas etmiş olur. Müneccim kâhindir. Kâhin ise sihirbazdır. Sihirbaz ise kâfirdir." [Rezîn.J
Ebû Dâvud ise hadisin bir bölümünü tah-rîc etti.

7619- Zeyd bin Hâlid radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bize Hudeybiye'de, gece yağan yağmurun ardından sabah namazı kıldırdı. Namazı bitirip bize dönerek şöyle buyurdu: 'Ey cemaat, Rabbiniz ne dedi biliyor musunuz?'"
'Allah ve O'nun Resulü bilir' dediler. 'Şöyle buyurdu' dedi:
'Kullarımdan bir kısmı bana inanmış, bir kısmı ise inkâr etmiş olarak sabahladı. 'Allah'ın fazlı ve rahmetiyle bize yağmur yağdı' diyenler bana inanmış ve yıldızlan inkar etmiş oldu. 'Falan falan yıldız sayesinde bize yağmur yağdı' diyenler beni inkâr etmiş oldu. Yıldızlara da inanmış oldu'."
(Tirmizî hariç, allı hadis imamı.]
7620- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Teâlâ buyurdu: Kullarıma bir nimet verdiğim zaman mutlaka onların bir kısmı onu inkar etmişlerdir; çünkü onlar derler ki: '(Bu nimet) yıldız sayesinde (geldi)'."
[Müslim ve Nesâî]
7621- Malik:
"Ebû Hureyre, sabah olup da insanlar yağmurla karşılaşınca, 'Rabbimiz bize yağmur göndermiş' der ve sonra şu âyeti okurdu: 'Allah'ın insanlara verdiği rahmeti önleyebilecek hiçbir güç yoktur'." (Fâtir, 2)
7622- Katâde radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Allah şu yıldızları üç şey için yarattı; göğün süsü için, (dinleme hırsızlığı yapan) şeytanları kovalamak için; yolculara yol göstermek için. Kim yıldızları bunun dışında yo-rumlarsa, bahtında yanılmış olur. Nasibini yitirmiş olur. Kendisini ilgilendirmeyen şeyleri kendine dert etmiş olur. Peygamberler ve meleklerin dışında kimsenin bilmediği şeylerle beyhude iştigal etmiş olur." |Rezîn]
(Müellif) Derim ki: Bunu Buhârî, "Kimsenin bilmediği" ibaresine kadar, (Sahîh'inde) Bed'ul-halk (3, IV, 74) bölümünde nakletti.
7623- Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Medine'den çıktım. Sonra ona (Medine'ye) dönüp baktı ve şöyle buyurdu: 'Eğer onları yıldızlar saptırmazsa, Allah bu ülkeyi şirkten tertemiz eder'." [Ebû Yâ'lâ, Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr vel-Evsat'ta leyyin bir senedle.]
7624- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir düğüm bağlayıp, da sonra ona üf-lerse, sihir yapmış olur. Kim de sihir yaparsa Allah'a sirk koşmuş olur. Kim de üzerine bir şey takarsa ona havale edilmiş olur," [Nesâî.]

7625- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, o da Ensâr'dan bir sahabîden:
"Onlar bir gece Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber otururlarken, bir yıldız kaydı ve ortalığı aydınlattı. Onlara sordu: 'Siz cahiliyede böyle yıldız atılmasına (kaymasına) ne derdiniz?'
'Allah ve Resulü daha iyi bilir. Ancak biz cahiliyette böyle bir olayda şöyle derdik: 'Galiba büyük bir adam doğdu. Ya da büyük bir adam Öldü." Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'O ne bir adamın doğumuna ve ne de bir adamın ölümüne kaymaz. Lâkin Rabbimiz Teâla bir şey takdir ettiği zaman, Arş' in taşıyıcıları olan melekler) teşbih eder Sonra bunları takiben gelen sema ehli teşbih eder. Nihayet teşbihler dünya seması ehline kadar ulaşır. Sonra Arş'in taşıyıcıları takip edenler Arş'in taşıyıcılarına sorarlar: 'Rabbiniz ne dedi?' Onlar da Rablerinin ne dediğini onlara bildirirler. Göklerin ehilleri birbirlerine sora sora nihayet bilgi bu dünya seması ehline ulaşır. Cinler gizlice kulak verir ve bu haberi dostlarına ile-tirler, (Ancak bu esnada yıldızla) taşlanırlar Aldıkları gibi hiç saptırmadan onlardan gelen haber doğru olur. Ne var ki onlar o haberi aktarırlarken kendilerinden de yalan bir şeyler ilave edip Öyle aktarırlar'," [Müslim ve Tirmizî]
7626- Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e kâhinler hakkında sordular; 'Onlar hiçbir şey değildir' buyurdu. Dediler ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Onların bazen söyledikleri doğru çıkmaktadır.'
'Bu doğru olan sözdür. Cin onu kapıp dostunun kulağına söyleyiverir. Ne var ki onunla birlikte yüz tane de yalan katar'."
7627- Diğer rivayet:
"Dostunun kulağına tavuğun gıdaklaması gibi gıdaklar."
7628- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e büyü yaptılar. Öyle ki yaptığı bir şeyi yapmadı diye tahayyül etti. Hatta (sihre maruz kaldıktan sonra) bir gün benim yanımdayken Allah'a dua etti. Sonra tekrar dua etti. Sonra dedi ki: 'Biliyor musun ey Aişe? Allah bana sorduğum hususta malumat verdi.'
'Hangi hususta ey Allah'ın Resulü?' diye sorduğumda şöyle buyurdu:
'Bana iki kişi gelip biri başucumda, diğeri ayakucumda oturdu; biri arkadaşına sordu:
'Adamın sancısı nedir'
'O'na büyü yapmışlar.'
'O'na kim büyü yapmış?'
'Zurayk oğullarında olan Yahudi Lebîd bin el-A'sam yapmış.'
'Hangi şey ile yapmış."

'Bir tarak kıl döküntüsü ve erkek hurma tomurcuğunun kapçığı ile.'
'Peki şimdi o, nerededir?'
'Zî Ervân kuyusunda.'
Râvilerden biri: "Zervan'ın kuyusunda" olarak rivayet etti. Zervân, Zuraykoğullannda bulunan bir kuyudur.
Ondan sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem birtakım ashâbla o kuyuya gitti. Ona bir baktı üzerinde kuyudan beslenen hurma ağaçlan vardı. Sonra Aişe'ye dönüp dedi ki:
'Ey Aişe! Vallahi sanki kuyunun suyu kına katılmış (bulanık bir) su gibi idi. Hurma ağaçlarının başları da sanki şeytanların başı gibi idi.'
Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Onu oradan çıkarsaydın.'
'Hayır. Allah bana şifa ihsan edip iyileştirdi, insanlara bir kötülük getirmesinden korktum.' Sonra emretti o (kuyunun üzeri toprakla kapatılmak suretiyle) gömüldü."
7629- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e büyü yaptılar, hatta kadınlara yaklaşmadığı halde yaklaştığını zannetmeye başladı." Benzerini nakletti.
Ayrıca onda şöyle geçer: "Büyü yapan, yahudi müttefiki ve dostu olan Zuraykoğulla-rından bir adamdı. Ayrıca o adam münafık İdi." [Buhârîve Müslim]
7630- Zeyd bin Erkam radiyallahu anlı'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e yahudilerden bir adam büyü yaptı. Bu yüzden birkaç gün rahatsızlaştı. Cibril ona gelip şöyle dedi: 'Sana yahudilerden bir adam büyü yaptı, düğümler bağlayıp falan kuyuya attı.' Hemen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bir adam gönderip onu oradan çıkarttı ve eliyle onu çözüverdi. Ondan sonra bağlardan çözülmüş gibi dimdik ve dinç olarak ayağa kalktı. Bu olayı o (sihri yapan) yahudiye anlatmadı ve yüzüne vurmadı." [Nesâî]

TAHRİC

==

7473- Bu hadisi Ebû Dâvud (3869), Ubeydullah b. Ömer b. Meysere an Abdillah b. Yezîd an Saîd b. e. Eyyûb an Şurahbîl b. Yezîd el-Muâfirî an Abdirrahman b. Râfi' et-Tenhî an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
7474- Bu hadisi Tirmizî (2055), Muh. b. Beşşâr an Abdirrahman b. Mehdî an Süfyân an Mansûr an Mücâhid an Affân b. el-Muğîre b. Şu'be an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve "hasen sahîh" hükmü verdi.
7475- Bu hadisi Tirmizî (2040) ve İbn Mâce (2444), Bekr b. Yûnus b. Bukeyr an Mûsâ b. Alî b. Rebâh an ebîhî an Ukbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7476- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 83, V, 143; tıb 21/1, VII, 17), Alî b. Abdillah an Yahyâ b. Saîd an Süfyân an Mûsâ b. e. Âişe an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs ve-Âişe senedi ile tahrîc etti.
7477- Bu hadisi Ebû Dâvud (3874), Muh. b. Ubâde an Yezîd b. Hârûn an İsm. b. Ayyâş an Sa'lebe b. Müslim an Ebî İmrân el-Ensârî an Ümmi'd-Derdâ an Ebî'd-Derdâ' senedi ile tahrîc etti.
7478- Bu hadisi Ebû Dâvud (3855) ve Tirmizî (2038), Ziyâd b. Alâka an Usâme asl-ı senedi ile tahrîc

ettiler. Tirmizî "hasen sahîh" hükmü verdi.
7479- Râvilerinden Muh. b. Seyyâr, sadûk bir râvi olmakla birlikte birkaç imam tarafından zayıf addedilmiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 85).
7480- Râvileri, Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ V, 86).
8481- Râvilerinden Yahyâ b. Abdillah el-Bâbeltî zayıf bir râvidir (Mecma‘ V, 86).
7482- Bu hadisi Ebû Dâvud (3867), Osmân b. e. Şeybe an Ah. b. İshâk an Abdillah b. Tâvus an ebîhî an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7483- Bu hadisi Ebû Dâvud (3856) ve Tirmizî (2037), Fuleyh b. Sül. an Eyyûb b. Abdirrahman b. Sa'sa'a el-Ensârî an Ya'kb b. e. Ya'kb an Ümmi'l-Münzir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "ceyyid garîb" hükmü verdi.
7484- Bu hadisi Buhârî (cihâd 85, III, 229; 163, IV, 26; vudû' 72, I, 66; mağâzî 24/3, V, 38; tıb 27, VII, 19) ve Müslim (cihâd 101-3, s. 1416), Ebû Hâzım an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7485- Bu hadisi Buhârî (nikâh 123, VI, 162) ve Tirmizî (2085), Süfyân b. Uyeyne an Ebî Hâzım an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7486- Bu hadisi Ebû Dâvud (3857), Mûsâ b. İsm. an Hammâd an Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
7487- Bu hadisi Ebû Dâvud (3859), el-Velîd an İbn Sevbân an ebîhî an Ebî Kebşe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7489- Bu hadisi Ebû Dâvud (3863), Müslim b. İbr. an Hişâm an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
7490- Bu hadisi İbn Mâce (3487-8), ayrı ayrı Muh. b. Hucâde ve Saîd b. Meymûn an Nâfi' asl-ı senedi ile tahrîc etti.
İbnü'l-Cevzî, el-Vâhiyât adlı eserinde "Bütün tariklerine rağmen sahîh değildir" (Feyd III, 405).
7491- Bu hadisi Tirmizî (2051), Abdülkudds b. Muh. an Amr b. Âsım an Hemmâm ve Cerîr b. Hâzım an Katâde an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7492- Bu hadisi Ebû Dâvud (3860), Müslim b. İbr. an Cerîr b. Hâzım an Katâde an Enes senedi ile tahrîc etti.
7493-7497- Bu metinlerin tümünü Tirmizî (2053), tek bir senedden tahrîc etmiştir: Abd b. Humeyd ani'n-Nadr b. Şumeyl an Abbâd b. Mansûr an İkrime an İbn Abbâs. Daha sonra isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
7498- Bu hadisi Ebû Dâvud (3861), er-Rebî' b. Nâfi' an Saîd b. Abdirrahman an Süheyl an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
7500- Bu hadisi Ebû Dâvud (3862), Mûsâ b. İsm. an Bekkâr b. Abdilazîz an Keyse binti ebî Bekre senedi ile tahrîc etti.
7502- Râvilerinden Mesleme b. Alî el-Huşanî zayıftır (Mecma‘ V, 93).
7503- Râvilerinden Mesleme (ya da Müslim) b. Sâlim el-Cühenî zayıf bir râvidir (Mecma‘ V, 93).
7504- Bu hadisi Müslim (selâm 71, s. 1729-30), Nasr b. Alî an ebîhî an Abdirrahman b. Sül. an Âsım b. Ömer senedi ile tahrîc etti.
7505- Bu hadisi Ebû Dâvud (3858), Muh. b. el-Vezîr an Yahyâ b. Hassân an Abdirrahman b. ebî'l-Mevâlî an Fâid mevlâ Ubeydillah b. Ali b. e. Râfi' an Ubeydillah b. Ali an ceddetihî Selmâ senedi ile tahrîc etti.
7506- Bu hadisin râvilerinden Heyyâc b. Bistâm zayıftır (Mecma‘ V, 94).
7507- Bu hadisi Müslim (selâm 74, s. 1730), Bişr b. Hâlid an Muh. b. Ca'fer an Şu'be an Süleymân el-A'meş an Ebî Süfyân an Câbir senedi ile tahrîc etti.
7508- Bu hadisi Müslim (selâm 73, s. 1730) ve Ebû Dâvud (3864), el-A'meş an Ebî Süfyân an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7509- Muvattâ', ayn 13, s. 944.
7510- Bu hadisi Tirmizî (2050), Humeyd b. Mes'ade an Yezîd b. Zurey' an Ma'mer ani'z-Zührî an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7511- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 98).
7512- Râvilerinden Zem'a b. Sâlih, çoğunluğa göre zayıf bir râvidir (Mecma‘ V, 98).
7513- Bu hadisi Mâlik (ayn 14, s. 944), an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
7514- Bu hadisi Buhârî (tıb 26/2, VII, 19), Ârım an Hammâd an Eyyûb an Ebî Kılâbe an Enes senedi ile

tahrîc etti.
7515- Bu hadisi Ahmed (VI, 170), Huşeym an Muğîre an İbrâhîm an Âişe senedi ile tahrîc etti. Râvileri Sahîh ricâlindendir, ancak İbrâhîm, Âişe'ye ulaşamamıştır.
7516- Bu hadisi Buhârî (tıb 4, VII, 12; 24, VII, 18), Müslim (selâm 91, s. 1736-7) ve Tirmizî (2082), Katâde an Ebî'l-Mütevekkil an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7519- Bu hadisi İbn Mâce (3450), Mahmûd b. Hidâş an Saîd b. Zekeriyyâ ani'z-Zübeyr b. Saîd an Abdilhamîd b. Sâlim an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Buhârî'ye göre Abdülhamîd ile Ebû Hureyre arasında kopukluk vardır.
7520- Bu hadisi Buhârî (tıb 7/2, VII, 13-4), Müslim (selâm 88, s. 1735-6) ve Tirmizî (2041), ez-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7521- Bu rivayeti Tirmizî (2070), Muh. b. Beşşâr an Muâz an ebîhî an Katâde an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
7522- Bu hadisi Buhârî (tıb 7/1, VII, 13), Abdullah b. e. Şeybe an Ubeydillah an İsrâîl an Mansûr an Hâlid b. Sa'd an İbn e. Atîk senedi ile tahrîc etti.
7523- Râvilerinden Yahyâ b. Saîd el-Attâr zayıf bir râvidir (Mecma‘ V, 87).
7524-7525- Bu hadisi Buhârî (at'ime 43, VI, 213 tıb 52/1-2, VII, 30-1; 56/2, VII, 32-3), Müslim (eşribe 154-5, s. 1618-9) ve Ebû Dâvud (3876), Hâşim an Âmir b. Sa'd b. e. Vakkâs an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7526- Bu rivayeti Ebû Dâvud (3875), İshâk b. İsmaîl an Süfyân an İbn e. Necîh an Mücâhid an Sa'd senedi ile tahrîc etti.
7527- Bu hadisi Müslim (eşribe 156, s. 1619), İsmaîl b. Ca'fer an Şerîk b. e. Nemir an Abdillah b. e. Atîk an Âişe senedi ile tahrîc etti.
7528- Bu hadisi İbn Mâce (3456), Muh. b. Beşşâr an İbn Mehdî ani'l-Muşmail b. İyâs el-Müzenî an Amr b. Süleym an Râfi' b. Amr senedi ile tahrîc etti.
Sindî, bu kitabın Zevâid'inde "isnâdı sahîhtir, râvileri güvenilir kimselerdir" demiştir.
7529- Râvilerinden Saîd b. Süveyd zayıf bir kimsedir (Mecma‘ V, 40).
7530- Bu hadisi İbn Mâce (3443), Abdurrahman b. Abdilvehhâb an Mûsâ b. İsm. an İbni'l-Mübârek an Abdilhamîd b. Seyfî an ebîhî an ceddihî Suheyb senedi ile tahrîc etti.
Sindî, bu kitabın Zevâid'inde "isnâdı sahîhtir, râvileri güvenilir kimselerdir" demiştir.
7531- Bu hadisi Tirmizî (2068), Muh. b. Beşşâr an Muâz b. Hişâm an ebîhî an Katâde an Şehr b. Havşeb an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7532- Bu hadisi Tirmizî (2054), Fâid mevlâ li-âli Ebî Râfi' an Alî b. Ubeydillah an ceddetihî Selmâ asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7533- Bu hadisi Tirmizî (2081), Muh. b. Beşşâr an Muh. b. Bekr an Abdilhamîd b. Ca'fer an Utbe b. Abdillah an Esmâ binti Umeys senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7534- Bu hadisi Buhârî (tıb 10, VII, 14; 21/2, VII, 17; 26/1, VII, 19), Müslim (selâm 86-7, s. 1734-5) ve Ebû Dâvud (3877), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Ümmi Kays asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7536- Bu hadisi Tirmizî (1757, 2048), Abbâd b. Mansûr an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7537- Bu hadisi Mâlik (ayn 16, s. 945), Buhârî (tıb 28/3, VII, 20), Müslim (selâm 81, s. 1732) ve Tirmizî (2073), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7538- Bu hadisi Buhârî (tıb 28/1, VII, 20) ve Müslim (selâm 78-80, s. 1731-2), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7539- Bu hadisi Tirmizî (2084), Ah. b. Saîd el-Aşkar an Revh b. Ubâde an Merzk Ebî Abdillah eş-Şâmî an raculîn min ehli'ş-Şâm an Sevbân senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
7540- Heysemî, isnâdında yer alan el-Mücîr b. Hârûn'u tanımadığını, diğer râvilerinin güvenilir kimselerden oluştuğunu söylemiştir (Mecma‘ V, 95).
7542-7543-7544- İlk ve üçüncü lafzı Buhârî (tıb 8/1, VII, 14; at'ime 24, VI, 205) ve Müslim (selâm 90, s. 1736), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İkinci lafzı Buhârî (tıb 8/2, VII, 14), Ferve b. ebî'l-Mağrâ' an Alî b. Müshir an Hişâm an ebîhî an Âişe

senedi ile tahrîc etti.
7545- Bu hadisi Tirmizî (2039), Ah. b. Menî' an İsm. b. İbr. an Muh. b. es-Sâib b. Bereke an ümmihî an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7546- Bu hadisi Tirmizî (2078), Muh. b. Beşşâr an Muâz b. Hişâm an ebîhî an Katâde an Ebî Abdillah an Zeyd senedi ile tahrîc etti ve "hasen sahîh" hükmü verdi.
7547- Bu rivayeti Tirmizî (2079), Recâ b. Muh. an Amr b. Muh. b. e. Rezîn an Şu'be an Hâlid el-Hazzâ' an Meymûn Ebî Abdillah an Zeyd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb sahîh" hükmü verdi.
7549- Râvilerinden Muh. b. Mahled er-Ruaynî zayıftır (Mecma‘ V, 87).
7550- Bu hadisi Ahmed (III, 219), Muh. b. Abdillah el-Ensârî an Hişâm b. Hassân an Enes b. Sîrîn an Enes senedi ile tahrîc etti.
7551- Râvilerinden birisinin ismi belirtilmemiştir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ V, 95).
7552- Bu hadisi Müslim (eşribe 12, s. 1573), Ebû Dâvud (3873) ve Tirmizî (2046), Şu'be an Simâk an Alkame b. Vâil an ebîhî an Târık asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7553- Bu hadisi Ebû Dâvud (3870) ve Tirmizî (2045), Yûnus b. e. İshâk an Mücâhid an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7554- Abdullah b. Zeyd b. Eslem dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir. Bu şahıs, ihtilâflı bir râvidir (Mecma‘ V, 97).
7555- Râvilerinden birisi Abdullah b. Hirâş'tır. Bu zât, İbn Hibbân dışındaki imamlara göre zayıftır (Mecma‘ V, 99). Diğer râvileri güvenilir kimselerdir.
7556- Râvilerinden Câbir el-Cu'fî zayıftır. Ancak kimilerinde tevsîk de edilmiştir (Mecma‘ V, 99).
7557- Râvilerinden Eb'r-Rebî' es-Sümmâr zayıftır (Mecma‘ V, 100).
7558- Bu hadisi Müslim (îmân 371-2, s. 198), iki ayrı senedden olmak üzere Muh. b. Sîrîn ve el-Hakem b. el-A'rec an İmrân asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7559- Bu hadisi İbn Mâce (3489), Ebû Bekr b. e. Şeybe an İsmaîl b. Uleyye an Leys an Mücâhid an Akkâr b. el-Muğîre an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
7560- Bu hadisi Ebû Dâvud (3883), Muh. b. el-Alâ an Ebî Muâviye ani'l-A'meş an Amr b. Murre an Yahyâ b. el-Cezzâr an İbn ahî Zeyneb imreeti Abdillah an Zeyneb an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
7561- Bu hadisi Ebû Dâvud (3868), Ah. b. Hanbel an Abdirrezzâk an Ukayl b. Ma'kil an Vehb b. Münebbih an Câbir senedi ile tahrîc etti.
7562- Bu hadisi Tirmizî (2072), Muh. b. Abdirrahman b. e. Leylâ an ësâ ahîhî an Abdillah b. Ukeym asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7563- Bu hadisi İbn Mâce (3531), Ali b. ebî'l-Hasîb an Vekî' an Mübârek ani'l-Hasan an İmrân senedi ile tahrîc etti.
7564- Bu hadisi Müslim (selâm 64, s. 1727) ve Ebû Dâvud (3886), İbn Vehb. an Muâviye an Abdirrahman b. Cübeyr an ebîhî an Avf senedi ile tahrîc ettiler.
7565- Bu hadisi Müslim (selâm 60-3, s. 1726), dört ayrı tarikten olmak üzere İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir ve el-A'meş an Ebî Süfyân an Câbir asl-ı senedleri ile tahrîc ettiler.
7566- Bu hadisi Tirmizî (2059), İbn e. Ömer an Süfyân an Amr b. Dînâr an Urve b. Âmir an Ubeyd b. Rifâa ez-Zurakî an Esmâ senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7567- Bu hadisi Tirmizî (2065), Süfyân b. Uyeyne ani'z-Zührî an Ebî Huzâme an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7568- Bu hadisi Müslim (selâm 57-8, s. 1725) ve Tirmizî (2056), Âsım el-Ahval an Yûsuf b. Abdillah b. el-Hâris an Enes asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (3890) ise Şerîk ani'l-Abbâs b. Zerîh ani'ş-Şa'bî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7569- Bu hadisi Buhârî (tıb 35/2, VII, 23) ve Müslim (selâm 59, s. 1725), Muh. b. el-Velîd ez-Zübeydî ani'z-Zührî an Urve an Zeyneb binti Ümmi Seleme an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7570- Bu hadisi Tirmizî (2075), Muh. b. Beşşâr an Ebî Âmir el-Akadî an İbr. b. İsmaîl b. e. Hubeybe an Dâvud b. Husayn an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
7571- Bu hadisi Buhârî (tıb 38/4-5, VII, 24), Müslim (selâm 54, s. 1724) ve Ebû Dâvud (3895), Abdurrabbih b. Saîd an Amre an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

7572-7573- Lafızları Müslim'e aittir. Bu hadisi Buhârî (tıb 38/2, VII, 24) ve Müslim (selâm 46-8, s. 1722), Ebû'd-Duhâ an Mesrk an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7574- Bu hadisi Ebû Dâvud (3885), İbn Vehb. an Dâvud b. Abdirrahman an Amr b. Yahyâ an Yûsuf b. Muh. b. Sâbit b. Kays b. Şemmâs an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
7575- Bu hadisi Tirmizî (2058), Hişâm b. Yûsuf ani'l-Kâsım b. Mâlik el-Müzenî ani'l-Cerîrî an Ebî Nadre an Ebî Sâid senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7576- Bu hadisi Müslim (selâm 40, s. 1718), Tirmizî (972) ve İbn Mâce (3523), Abdülvâris b. Saîd an Abdilazîz b. Suheyb an Ebî Nadre an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7577- Bu hadisi Ebû Dâvud (3892), Yezîd b. Hâlid b. Mevheb an Leys an Ziyâd b. Muh. an Muh. b. Ka'b el-Kurazî an Fadâle b. Ubeyd an Ebî'd-Derdâ senedi ile tahrîc etti.
7578- Bu hadisi Mâlik (ayn 9, s. 942), Müslim (selâm 67, s. 1728), Ebû Dâvud (3891) ve Tirmizî (2080), Nâfi' b. Cübeyr b. Mut'im an Osmân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7579- Bu hadisi Buhârî (icâre 16, III, 53, lafız buraya ait; tıb 33, VII, 22-3; 39/3, VII, 25), Müslim (selâm 65, s. 1727), Ebû Dâvud (3900) ve Tirmizî (2082), Ebû'l-Mütevekkil an Ebî Saîd asl-ı senedi ile;
Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 9/2, III, 103) ve Müslim (selâm 66, s. 1728), Hişâm b. Hassân an Muh. b. Sîrîn an Ma'bed b. Sîrîn an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7580- Râvilerinden Bekr b. Sehl ve şeyhi Leys'in kâtibi Abdullah b. Sâlih zayıf kimselerdir; diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 109).
7581- Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ V, 111).
7582- Bu hadisi İbn Mâce (3549), Hârûn b. Hayyân an İbr. b. Mûsâ an Abde b. Sül. an Ebî Cenâb an Abdirrahman b. e. Leylâ senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'de diyor ki: "Ebû Cenâb, zayıftır. El-Hâkim, bunu Müstedrek'te tahrîc etti ve "Bu hadis mahfz ve sahîhtir" demiştir.î
7583- Bu hadisi Ebû Dâvud (3896-3901), eş-Şa'bî an Hârice b. es-Salt an ammihî senedi ile tahrîc etti.
7584- Bu hadisi İbn Mâce (3458-9), Dâvud b. Ulbe an Leys an Mücâhid an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Leys zayıf bir râvidir.
7585- Bu hadisi Ebû Dâvud (3106) ve Tirmizî (2083), Şu'be an Yezîd b. Hâlid ani'l-Minhâl b. Amr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, İsnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7586- Bu hadisi Müslim (selâm 42, s. 1719) ve Tirmizî (2062), Vuheyb an İbn Tâvus an ebîhî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7587- Bu hadisi Ebû Dâvud (3880), Osmân b. e. Şeybe an Cerîr ani'l-A'meş an İbr. ani'l-Esved an Âişe senedi ile tahrîc etti.
7588- Mâlik (ayn 1, s. 938), bunu doğrudan Muh. b. e. Umâme'den tahrîc etmiştir.
7589- Kendisi güvenilir bir râvi olan Tâlib b. Habîb b. Amr dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ V, 106).
7590- Râvilerinden el-Heysem b. Muh. b. Hafs ile Ya'kb b. Muh. ez-Zührî zayıf kimselerdir (Mecma‘ V, 109).
7591-7593- İlk rivayeti Buhârî (bed'ul-halk 11, IV, 93, lafız buraya ait; eşribe 22/1, VI, 249-50), Müslim (eşribe 97, s. 1595) ve Ebû Dâvud (3731), İbn Cüreyc an Atâ an Câbir asl-ı senedi ile;
İkinci lafzı Buhârî (eşribe 22/2, VI, 250), Mûsâ b. İsm. an Hemmâm an Atâ an Câbir senediyle;
Üçüncü lafzı Müslim (eşribe 90, s. 1594), Leys b. Sa'd an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile;
Yaklaşık bir metinle Mâlik (sıfatu'n-Nebî 21, s. 928-9), Ebû Dâvud (3731) ve Tirmizî (1812), Mâlik an Ebî'z-Zübeyr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7594- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 15/4, IV, 98), Müslim (zikr ve'd-duâ 82, s. 2092), Ebû Dâvud (5102) ve Tirmizî (3459), Kuteybe an Leys an Ca'fer b. Rabîa ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7595- Bu hadisi Ebû Dâvud (5103), Hennâd an Abde an Muh. b. İshâk an Muh. b. İbr. An Atâ b. Yesâr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
7596- Bu hadisi Ebû Dâvud (3920), Müslim b. İbr. an Hişâm an Katâde an Abdillah b. Büreyde an ebîhî

senedi ile tahrîc etti.
7597- Bu hadisi Ebû Dâvud (3917), Mûsâ b. İsm. an Vuheyb an Süheyl an raculin an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
7598- Bu hadisi Tirmizî (1616), Muh. b. Râfi' an Ebî Âmir el-Ukadî an Hammâd b. Seleme an Humeyd an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb sahîh" hükmü verdi.
7599- Bu hadisi Ebû Dâvud (3919), Vekî' an Süfyân an Habîb b. e. Sâbit an Urve b. Âmir senedi ile tahrîc etti.
7600- Bu hadisi Ebû Dâvud (3910) ve Tirmizî (1614), es-Sevrî an Seleme b. Kuheyl an ësâ b. Âsım an Zir b. Hubeyş an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7601- Bu hadisi Ahmed (II, 220), Hasan an İbn Lehîa an İbn Hubeyre an Ebî Abdirrahman el-Hubelî an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
İbn Lehîa'nın hadisleri hasen kabul edilmiştir.
7602-7603- Bu hadisi Mâlik (isti'zân 22, s. 972), Buhârî (cihâd 47, III, 217; nikâh 17/1, VI, 123-4; tıb 43/1, VII, 26-7; 54/1, VII, 31), Müslim (selâm 115-6, s. 1746-7), Ebû Dâvud (3922) ve Tirmizî (2824), ez-Zührî an (Hamza ve) Sâlim b. Abdillah b. Ömer an ebîhi (mâ) asl-ı senedi ile;
Buhârî (nikâh 17/2, VI, 124) ve Müslim (selâm 117, s. 1747-8), Ömer b. Muh. b. Zeyd an ebîhî an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7604-7605- Bu hadisi Ahmed (VI, 50, 240, 246), Katâde an Ebî Hassân el-A'rec an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Heysamî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ V, 104).
7606- Bu hadisi Tirmizî (2824), Alî b. Hucr an İsm. b. Ayyâş an Sül. b. Süleym an Yahyâ b. Câbir an Muâviye b. Hakîm an ammihî Hakîm b. Muâviye senedi ile tahrîc etti.
7607- Bu hadisi Müslim (selâm 108, s. 1745), Abdullah b. Hâşim b. Hayyân an Behz an Yezîd et-Tüsterî an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
7608-7611- İlk üç lafzı Buhârî (tıb 53-54, VII, 31), Müslim (selâm 101-5, s. 1742-4) ve Ebû Dâvud (3911) ez-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Dördüncü lafzı Buhârî (tıb 19, VII, 17), Affân an Süleym b. Hayyân an Saîd b. Minâ an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
7612- Bu hadisi Ebû Dâvud (3907), Müsedded an Yahyâ an Avf an Hayyân b. el-Alâ an Katan b. Kabîsa an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
7613- Bu hadisi Ebû Dâvud (3924), el-Hasan b. Yahyâ an Bişr b. Ömer an İkrime b. Ammâr an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes senedi ile tahrîc etti.
7614- Bu hadisi rivayet eden Bezzâr şöyle söylemiştir: "Bu rivayette Sâlih b. ebi'l-Ahdar hata etmiştir, doğrusu bunun Abdullah b. Şeddâd'ın mürsellerindendir. Sâlih ise zayıf olmakla birlikte hadisi yazılmış bir râvidir. Ayrıca râvilerinden Saîd b. Süfyân zayıftır (Mecma‘ V, 104).
7615- Bu hadisi Mâlik (ayn 18, s. 946), an Bükeyr b. Abdillah b. el-Eşacc an İbn Atiyye senedi ile tahrîc etti.
7616- Bu hadisi Nesâî (7590) ve İbn Mâce (3544) Hüşeym an Ya'lâ b. Atâ an Amr b. eş-Şerîd an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
7617- Bu hadisi İbn Mâce (3543), Muh. b. Abdillah b. Amr b. Osmân an ümmihi Fâtıma binti'l-Hüseyn an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7618- Lafız Rezîn'e aittir. Bu hadisi Ebû Dâvud (3905), İbn Mâce (3726) ve Taberânî (11278), Ubeydullah b. el-Ahnes ani'l-Velîd b. Abdillah an Yûsuf b. Mâhek an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7619- Bu hadisi Mâlik (istiskâ' 4, s. 192), Buhârî (ezân 156/2, I, 205-6; istiskâ 28, II, 23), Müslim (îmân 125, s. 83-4), Ebû Dâvud (3906) ve Nesâî (istiskâ 16, III, 165), Mâlik an Sâlih b. Keysân an Ubeydillah b. Abdillah Utbe an Zeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7620- Lafız Nesâî'ye aittir. Bu hadisi Müslim (îmân 126, s. 84) ve Nesâî (istiskâ 15/1, III, 164-5), İbn Vehb an Yûnus ani'z-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah Utbe an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Müslim'de başka bir tariki daha yer almıştır.

7621- Mâlik (istiskâ 6, s. 192), bunu belâğan irâd etti.
7623- Bu hadisi Ebû Ya'lâ (6709), Ebû Kureyb ani'l-Hasan b. Atiyye an Kays an Yûnus b. Ubeyd ani'l-Hasan an Ahnef b. Kays ani'l-Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Kays ihtilâtlı bir râvidir. Diğerleri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ V, 116). Başka bir yerde (VIII, 114), Heysemî: "Ebû Ya'lâ'nın isnâdı hasendir" demiştir.
7624- Bu hadisi Nesâî (tahrîmu'd-dem 19, VII, 112), Amr b. Ali an Ebî Dâvud an Abbâd b. Meysere ani'l-Hasan an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
7625- Bu hadisi Müslim (selâm 124, s. 1750-1) ve Tirmizî (3224), ez-Zührî an Alî b. Hüseyin an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7626-7627- Bu hadisi Ahmed (VI, 87), Buhârî (tıb 47, VII, 28; edeb 117, VII, 123; tevhîd 57/2, VIII, 218) ve Müslim (selâm 122-3, s. 1750), ez-Zührî an Yahyâ b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7628-7629- Bu hadisi Buhârî (cizye 14, IV, 68; tıb 47, VII, 28; 49, VII, 29; 50, VII, 30; edeb 56, VII, 88) ve Müslim (selâm 43-4, s. 1720-1), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7630- Bu hadisi Nesâî (tahrîmu'd-dem 20, VII, 112-3), Hennâd an Ebî Muâviye ani'l-A'meş an Yezîd b. Hayyân an Zeyd b. Erkam senedi ile tahrîc etti.
Râvileri Sahîh ricâlindendir.

KADER BAHSİ

TAHRİC

(BU HUSUSTA) ÂDEM'LE MUSA'NIN TARTIŞMASI, (ÖLEN) ÇOCUKLARIN HÜKMÜ, KADERİYE (FIRKASI)NİN ZEMMİ VE DİĞER KONULAR

7631- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Biliniz, kaderin hayrına da, şenine de iman etmedikçe iman etmiş olamaz. Başına gelecek olanın mutlaka geleceğini; başına gelmemesi mukadder olanın da mutlaka gelmeyeceğini bilmedikçe (iman etmiş sayılmaz)." (Tirmizî]

7632- İbnü'd-Deylemî'den:

"Ubeyy bin Kâ'b'ın yanına gelip dedim ki: 'İçimde kader hakkında bir şeyler vardır. Bana bu hususta bîr şeyler anlat ki belki Allah, bu vesveseleri benden giderir.' Dedi ki:

'Eğer Allah göklerinin ve yerinin ehlini azaplandırmak istese azaplandırır ve onlara zulmetmiş olmaz. Eğer onların tümüne rahmet edecek olursa, rahmeti onların yaptıkları işlerden daha hayırlı olurdu. Eğer Allah yolunda Uhud dağı kadar altın infak etsen, kadere iman etmedikçe başına gelmesi takdir olunanın mutlaka geleceğine, gelmemesi takdir olunanın da mutlaka gelmiyeceğine iman etmedikçe Allah bunu senden kabul etmez. Bu inanç dışında bir inanç üzerinde Öldüğünde behemehal cehenneme girersin.

Sonra İbn Mes'ûd'a ve Huzeyfe'ye geldim, onlar da aynısını söylediler. Sonra Zeyd bin Sâbit'e geldim. O da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den aynısını rivayet etti."

|Ebû Dâvud]

7633- Ubâde bin es-Samît radiyallahu anh'dan:

"O, ölürken oğluna dedi ki: 'Yavrum! Eğer sen başına gelmesi takdir olunanın mutlaka geleceğini, gelmemesi takdir olunanın da mutlaka başına gelmeyeceğini bilmedikçe imanın hakikatini tadamazsın. Ben Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:

'Allah'ın ilkyarattığı şey Kalemdir. Ona: 'Yaz!' dedi.

'Ya Rabbi ne yazayım?' dedi.

'Kıyamete kadar olacak olan her şeyin kaderlerini yaz!'

'Yavrum! Ben yine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den şöyle duydum:

'Kim bu inanç dışında ölürse o, benden değildir'."

[Ebû Dâvud]
7634- Tirmizî'nin rivayeti:
Abdülvâhid bin Süleym, Atâ bin Ebî Ra-bâh'adedi ki:
"Basra'da, 'Kader yoktur' diyen bir kavim vardır." Şöyle dedi:
"Oğlum! Kur'ân okuyor musun?"
"Evet."
"Öyleyse Zuhruf sûresini oku!"
Bunun üzerine Zuhruf sûresinin başından şu âyetleri okudum: "Hâmîm. Apaçık Kitâb'a yemin olsun. Biz onu anlayasınız diye Arapça bir Kur'ân kıldık. O, katımızda bulunan Ana
Kitab'da (levh-i mahfuz'da) mevcut, yüce ve hikmetle dolu bir kitaptır."
(Atâ) Bunun üzerine dedi ki: "Ümmü'l-Kitâb (Ana kitâb) nedir, biliyor musun?"
"Bilmiyorum" dedim.
"O, Allah'ın gökleri ve yeri yaratmadan önce yazdığı kitâbdır ki onda Firavun'un cehenneme gideceği bulunduğu gibi, 'Ebû Le-heb'İn iki eli kurusun' da vardır."
Atâ dedi ki: "el-Velîd bin Ubâde bin es-Sâmit'e rastladım. Ölürken babasının (yani sahâbî Ubâde'nin)kendisine yaptığı vasiyye-tin ne olduğunu sordum. O da (bu rivayetin) aynısını söyledi.
7635- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, elinde iki kitap olduğu halde yanımıza gelip dedi ki:
'Bu iki kitap nedir bilir misiniz?'
'Hayır (bilmiyoruz) ey Allah'ın Resulü!
Sen bize bildirmeden biz onların ne olduğunu nasıl bilebiliriz ki?' dedik.
Sağ elinde bulunan kitap için şöyle buyurdu: 'Bu, Alemlerin Rabbinden gelen bir kitaptır ki, içinde cennet ehlinin isimleri, babalarının ve kabilelerinin isimleri de vardır. Son kişisine kadar mücmel olarak yazılmıştır. Artık ona ne ilave yapılır, ne de eksiltme! Ebediyen sabit kalır.' Solunda bulunan kitap için de şöyle dedi; 'Bu da Âlemlerin Rabbinden gelen bir kitaptır ki, içinde cehennem ehlinin isim-leri ile babalarının ve kabilelerinin de isimleri yer almaktadır. Orada son kişilerine kadar icmâlen yazılmıştır. Onlar asla ne artarlar ve ne de eksilirler.'
Bunun üzerine ashabı sordu:
'Madem her şey bitmiş ve yazılmış, ey Allah'ın Resulü neden çalışalım?'
Şöyle buyurdu: 'Siz amelinizle doğruyu ve i'tidâli arayın! Cennet ehli olan kimsenin ameli daha Önce ne yapmış olursa olsun Cennet ehlinin ameli ile sonuçlanır.
Cehennem ehlinin de ameli, (daha önce) ne amel işlerse işlesin mutlaka

cehennem ehlinin ameli ile son bulur' Sonra iki elini kaldırıp o kitapları attı ve şöyle buyurdu: 'Rabbi-niz artık kullarının işini bitirmiştir. Onların bir bölümü cennete, bir bölümü de cehenneme gidecektir'." [TirmizîJ

7636- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, çıkıp sağ elini açtı ve şöyle dedi: 'Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Bu, Rahman ve Rahîm olan Allah'ın Kitabı'dır. Cennet ehlinin isimleri, babalarının isimleri, akraba ve kabilelerinin isimlerini ne fazla ve ne de eksik olmaksızın ihtiva etmektedir.'

Sonra sol elini yaydı ve şöyle dedi: 'Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. Bu da Rahman ve Rahîm olanın Kitabıdır. Cehennem ehlinin isimlerini, babalarının isimlerini, akraba ve kabilelerinin isimlerini ne fazla ve ne de eksik olmaksızın içermektedir'."

[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de. İsnadında İbn Mucâhid yer almıştır.]

Derim ki (diyor müellif): Galiba bunu musannif, onun Abdü'l-Vehhâb olmadığı zannıyla kitaba idhâl etmiştir, yoksa Abdülvehhab bin Mücâhid ilerde geleceği gibi zayıf bir râvidir.

7637- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:

"Ben, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in arkasındaydım, bana şöyle buyurdu:

'Ey delikanlı! Ben sana bazı hususlar tavsiye edeyim. Allah'ın emirlerine sarıl ki, Allah da seni korusun. Allah'ın emir ve yasaklarına riayet e! ki, Allah'ı karsında bulasın. Bir şey İstediğinde Allah'tan iste! Bir yardım talep edeceğin zaman da yine Allah'tan talep et! Şunu da iyi bil ki, bütün ümmet sana bir fayda vermek için bir araya gelse, ancak Allah'ın sana takdir ettiği hususta fayda verebilirler. Yine bütün ümmet sana zarar vermek için bir araya gelse, ancak Allah'ın sana takdir ettiği hususta sana zarar verebilirler. Artık kalemler kaldırılmış ve sahifeler(in mürekkepleri) de kurumuştur'." (Tirmizî]

7638- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim kader hakkında bir şey konuşursa kıyamet gününde ondan sondur. Kim de bir şey konuşmazsa kıyamet gününde bu hususta sorguya çekilmez." [İbn Mâee leyytn bir senedle.]

7639- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan:

O, Ebû'l-Esved ed-Deyli (ed-Düelî)ye dedi ki:

"İnsanların yorulup çabaladıkları daha önce kendileri hakkında takdir ve tesbit edilen şeyler midir, yoksa geleceklerine dair peygamberlerin kendilerine getirdiği ve haklarında hüccet sabit olan hususlar mıdır?'

"Bilakis daha önce takdir ve tesbit edilen şeylerdir."
"Öyleyse bu, onlar hakkında bir zulüm olmaz mı?"
"Ben bundan çok korktum ve dedim ki:
Hepsi Allah'ın yaratmasiyladır ve elinin mülküdür. O, yaptıklarından asla mesul değildir, onlar (mahluklar) ise yaptıklarından mes'ul-durlar." .
Sonra bana dedi ki: "Allah seni esirgesin! Sana sorduklarımla sadece senin aklını denemek istedim. Müzeyne'den iki adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dediler: 'Ey Allah'ın Resulü! Bugün insanların yorulup çabaladıkları daha önce kendileri hakkında takdir ve tesbit edilen şeyler midir, yoksa geleceklerine dair peygamberlerin kendilerine getirdiği ve haklarında hüccet sabit olan hususlar mıdır?' Şöyle cevapladı.
'Hayır, bilakis daha önce takdir ve tesbit edilen şeylerdir. Allah'ın Kitâb'ı/ıdaki şu ayet de bunu desteklemektedir: 'Nefse ve onu şekillendirene, sonra da ona iyilik ve kötülük kabiliyeti verene (ilham edene) and olsun ki...'" (Şems, 7-8) [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud. Lafız Müslim'e ait.]
7640- Ali radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İçinizden hiç kimse yoktur ki cehennem ve cennetteki yeri yazılmış olmasın."
Dediler ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Öyleyse hakkımızda yazılana güvenip (her şeyi) oluruna bırakalım, olmaz mı?"
"Siz çalışıp amel edin, zira herkes ne için yaratılmışsa o kendisine kolaylaştırılacaktır. Eğer saadet ehlinden ise, saadet(e götüren) amelde (muvaffak) olacaktır. Şekavet ehlinden ise, şekavet(e götüren) amelde (muvaffak) olacaktır."
Sonra şunu okudu: "Kim bağışta bulunur, günahtan kaçınır ve dinin en güzelini tasdik ederse, biz de ona hayır ve kolaylık yolunu kolaylaştırırız." (Leyi, 5-7) [Buhârî, MüsÜm, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
7641- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, gökleri ve yeri yaratmadan ellibin yıl önce, Arşı su üzerinde iken yaratıkların kaderlerini yazmıştır."
[Tirmi/.î ve aynı lafızla Müslim.]
7642- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan:
"Sadık (doğru söylenen) ve Masdûk (kendisine doğru, gerçek bildirilen) olan Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bize şöyle anlattı:
'Birinizin yaratıldığı zaman, annesinin karnında kırk gün nutfe, sonra kırk gün

kan pıhtısı olarak, sonra da kırk gün bir çiğnem et olarak cem'edilir. Sonra Allah ona dört kelime ile bir melek gönderir: Rızkı, eceli, ameli, şakı veya saki olduğu yazılır. Sonra ona ruh üfü-rülür. Kendinden başka hiçbir ilah olmayana yemin ederim ki, biriniz kendisiyle onun (cennetin) arasında bir arşın kalana kadar cennet ehlinin ameli gibi amel eder, derken kitap (yazgı) onu geçer de (ölmeden önce) cehennem ehlinin ameli gibi amel eder ve cehenneme girer. Şüphesiz biriniz, kendisiyle onun (cehennemin) arasında bir arşın kalıncaya kadar cehennem ehlinin ameli gibi amel eder de, kitap (yazgı) onu geçer de cennet ehlinin ameli gibi amel eder ve cennete girer'." [Buharî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî|

7643- Rezîn'in lafzı:

"Tam yaratılma şekline gelince, Allah ona melek gönderip onu şekillendirir. Melek iki parmak arasında toprak getirip onu bir çiğnemlik etle karıştırır ve sonra onu hamur haline getirir ve emredildiği gibi onu şekillendirir. Der ki: 'Erkek mi olsun, yoksa dişi mi? Şakı mi olsun, yoksa said mi? Ömrü ve rızkı.. ne olsun? Eseri ve musibetleri ne olsun?'

Allah buyurur ki: Melek yazar. O beden öldüğü zaman ise, toprağın(ın) alındığı yere gömülür."

7644- Matarbin Ukâmis radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü saüallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah bir kulun belirli bir yerde Ölmesini takdir etmişse, oraya gitmesi için ona bir iş yaratır." [Tirmizî]

7645- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah, rahim için bir melek görevlendirir. Der ki: 'Ya Rabbi! Bu nutfedir. Ya Rab! Bu kan pıhtısıdır. Ya Rab! Bu bir çiğnem ettir.' Derken bunların oluşumu bitti de tam yaratılışı murad edildiğinde melek: 'Ya Rab, erkek mi olsun, dişi mi, şakı mi olsun, said mi? Rızkı ne olacak, eceli ne kadar olacak?' diye sorar. İşte bütün bunlar, daha o annesinin karnındayken yazılır." [Bubin ve Müslim.]

7646- Tavus radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından birtakım insanları idrak etlim; hepsi şöyle diyorlardı: 'Her şey kaderledir (ölçü iledir). Hatta acizlik ve zekâ ile beceriklilik bile1." [Mâlik ve Müslim.]

7647- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah her kulun beş işini bitirmiştir: 'Eceli, rızkı, ameli, yatacağı yeri, şakî (mutsuz) ya da said (mutlu) olacağı'." [Ahmed, Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu'l-

Kebir vel-Evsat'ta]

7648- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah her sanatçıyı ve sanatını (birlikte) yaratmıştır." [Bezzâr.]

7649- Muâviye radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Yetişeceğim zannederek bir şey için acele etme! Allah onu sana takdir etmemişse ona asla yetişemezsin. Geciktiğim zaman ona eri-şemem diye geri de kalma! Allah sana onu takdir etmişse mutlaka onu elde edersin."

[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr vel-Evsat'ta zayıf bir senedle.]

7650- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan, dedi ki:

"Birinizin ateş kıvılcımını avucuna alıp soğulması Allah'ın takdir ettiği bir şey için 'Keşke bu olmasaydı!' demesinden, daha hayırlıdır." [Taberânî, Mu'cemtı'l-Kebtrid&.]

7651- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kalp, rüzgârın sahrada bir oraya bir buraya savurduğu tüy gibidir."

|İbn Mâce zayıf'bir senedle.]

7652- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah, bir kuluna hayrı murad ederse onu amel işlemeye yönlendirir." Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! Onu amel işlemeye nasıl yönlendirir?"

"Onu ölmeden önce salih bir amele muvaffak kılmakla" buyurdu. [Tirmizî]

7653- Sa'd bin Ebû Vakkâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah'ın kendisi için takdir ettiği şeye rıza göstermesi, Ademoğlunun mutluluğundan, Allah'ın kendisine takdir ettiği şeye rıza göstermemesi onun şekaveti mutsuzluğundan-

dir." [İkisi de Tirmizi'ye aittir.]

7654- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Güçlü mü'min Allah'a, güçsüz mümin-den daha sevimli ve hayırlıdır. Aslında her ikisinde de hayır vardır. Sana faydalı olacak şeye karşı hırslı ol! Allah'tan yardım dile ve acze düşme! Başına bir şey gelirse, sakın şöyle deme: 'Eğer şunu yapsaydım şöyle, şöyle olurdu.' Fakat şöyle de: 'Allah takdir etti ve dilediğini yaptı. Çünkü 'Keşke' gibi sözler şeytanın işidir." [Müslim]

7655- İbnAmr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, yaratıkları karanlık içinde yarattı ve sonra onların üzerine nurundan gönderdi. Kime bu nurdan isabet etmişse doğru yola erdi. Kime isabet etmemişse saptı. Onun için ben diyorum ki: Kalem, Allah'ın ilmine göre vazifesini yapıp mürekkebi kurumuştur." [Tirmizî]
7656- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her doğan çocuk, fıtrat (İslâm) üzerinde doğmuştur. Bu, (büyüyüp de) kendisini İfade etmeye başlayıncaya kadar böyle devam eder. Kendisini anlatmaya başlayınca da ya şükredici olur; ya da küfredici." [Ahmed îeyyin bir senedle.]
7657- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e cennette kimlerin olacağı soruldu. Şöyle buyurdu:
'Peygamber şehit, yeni doğup ölen çocuk ve diridiri toprağa gömülen de cennette olacaktır' ." [Bezzâr]
7658- Semure radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e müşriklerin (ölen) çocukları hakkında sordum. Şöyle buyurdu:
'Onlar, cennet ehlinin hizmetçileri olacaktır' ."
[Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemul-Kebir vel-Evsat'ta]
7659- Aişe radiyallahu anhâ'dan:
"Bir çocuk ölmüştü; dedim ki: 'Ne mutlu ona, cennet serçelerinden bir serçe olacaktır.' Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Allah'ın cenneti ve cehennemi yarattığını bilmiyor musun? O hem cennet için hem de cehennem için insanlar yaratmıştır'."
[Müslim, Nesâî ve Ebu Davud.|
7660- Onun (Ebû Davud'un) diğer rivayeti: "Dedim ki: Ey Allah'ın Resulü! Mü'min-
lerin (Ölen) çocukları ne olacak?"
"Onlar babalanndandır (yani yanlarında olacaklar)."
"Amel etmedikleri halde mi?"
"Onların buluğa erdiklerinde ne yapacaklarını Allah en iyi bilendir."
"Ya müşriklerin çocukları?"
"Onlar da babalarına tabidirler."
"Amel etmedikleri halde mi?"
"Onların buluğa erdiklerinde ne amel işleyeceklerini Allah en iyi bilendir." buyurdu.
7661- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e müşriklerin (ölen) çocukları hakkında sordular; şöyle buyurdu:

'Allah onları yarattığı zaman, ne yapacaklarını en iyi bilendir'."
[Buharı, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
7662- Hatîce radiyallahu anhâ'dan: Dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Senden olan çocuklarım nerede olacak?"
"Cennette" buyurdu.
"Hiç amel etmeden rai?"
"Onların (büyüdüklerinde) ne yapacaklarını Allah en iyi bilendir."
"Ya senden önce olan çocuklarım?"
"Onlar ateşte olacak."
"Hiç günah işlemeden mi?"
"(Büyüdüklerinde) onların ne yapacaklarını Allah en iyi bilendir" buyurdu.
|Taberânî Mu'cemu'l-Kebir'de ve Ebû Ya'lâ.J
7663- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde şu dört kimse getirilerek: Yeni doğan, akıl hastası, fetret devrinde 'ilen, uzun süre yaşamış kendinden geçmiş ihtiyar. Hepsi 'Benim suçum nedir?' diye hüccetini ileri sürüp konuşacaktır. Allah Teâlâ — Ateş boynunu uzatmış duruyorken—şöyle buyuracak: 'Ben kullarıma kendilerinden olan kişileri peygamber olarak gönderdim. Şu anda ben size kendi kendimin elçisiyim. Buraya girin, bakalım!'Alınlarına şakı yazılanlar: 'Buraya nasıl girelim, biz bundan kaçıyoruz' diyecekler.
Alınlarına saîd yazılanlar oradan geçip, hemen süratle oraya (Cennete) girecekler.
Allah teâlâ şöyle diyecek: 'Siz peygamberlerimi yalanlayacak ve daha çok masiyet-te bulunacaktınız.' Böylece bunlar cennete; onlar da cehenneme gireceklerdir."
|Ebû Ya'lâ ve Bezzâr, bir müdellis râvi tarikiyle.|
7664- Hüccetlerini açıklama sadedinde başka bir tarikle Bezzâr'ın rivayeti:
"Doğduktan sonra henüz çocukken ölen şöyle diyecek:
'Amel yapacak kadar büyüklüğe erişeme-den öldüm.' Aklından eksikliği olan: "Hayrı ya da şerri idrak edecek akıl vermedin bana.' Fetret devrinde kitap ve peygamber görmeden ölen ve bunamış olan yaslı (şeyh-i fâni): 'İslâm geldiği zaman bir şeye aklım etmiyordu ki' diyecektir."
7665- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mûsâ Adem'le münakaşa etti ve dedi ki: 'İşlediğin günahla insanları cennetten çıkaran ve mutsuz (şaki) kılan sensin.' Adem de Mûsâ'ya şöyle dedi: 'Sen ki

Allah seni risâleti ve kelâmı ile seçip peygamber: yapmış. Sen mi Allah' in, beni yaratmadan önce hakkımda yazıp takdir ettiği yahut beni yaratmadan hakkımda takdir ettiği şeyden dolayı beni kınıyorsun?' Bunun üzerine Mûsâ verecek cevap bulamadı."

7666- Diğer rivayet:

"Mûsâ dedi ki: 'Sen, Allah'ın kendi eliyle yarattığı, ruhundan üflediği, meleklerine secde ettirdiği, cennette iskan ettirdiği, sonra işlediğin bir hatadan dolayı yeryüzüne indirdiği Adem'sin.' Âdem'in cevabı:

'Sen de Allah'ın risâlet ve kelâmı ile seçtiği, içinde her şeyin açıklaması bulunan Levhaları verdiği, kendine yaklaştırdığı Mûsâ'sın. Söyle bakalım; Allah Tevrat'ı ben yaratılmadan kaç sene önce yazmış."

Mûsâ dedi ki: 'Kırk yıl Önce.' Âdem:

'Peki orada 'Âdem Rabbine âsi geldi ve yolunu şaşırdı' (Tâhâ, 121) kaydına rastladın mı?'

'Evet.'

'Beni yaratmadan kırk yıl Önce, Allah'ın hakkımda yazıp takdir ettiği şeyi işlememden dolayı mı beni kınıyorsun?' deyince, Mûsâ verecek cevap bulamadı."

[Nesâî hariç, altı hadis imamı.]

7667- Ebû Dâvud, Ömer'den:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Mûsâ dedi ki: 'Rabbim! Bizi ve kendisini cennetten çıkartan Âdem'i bana göster!'

Allah ona Adem'i gösterdi. Ondan sonra Adem'e sordu:

'Sen babamız Âdem misin?'

'Evet.'

'Allah' in kendisine ruhundan üflediği, bütün isimleri Öğrettiği ve melekleri kendisine secde ettirdiği kişi sen misin?'

'Evet.'

'Öyleyse bizi ve kendini cennetten çıkartmana seni ileten şey nedir?' diye sorunca; Âdem ona şöyle dedi:

'Sen kimsin?'

'Ben Musa'yım' dedi." Gerisi diğer hadislerde geçtiği gibidir. Ancak sonunda: "Âdem Musa'ya galip geldi, Âdem Musa'ya galip geldi" diye geçmektedir.

7668- Mâlik radiyallahu anh'dan:

"İyâs (b. Muâviye'y)e denildi ki: 'Kader hakkında görüşün nedir?' Şöyle dedi: '(Benim görüşüm) Kızımın görüşüdür.' Bununla Allah'tan başka onun (kaderin)

sırrını kimsenin bilemiyeceğİni kastetmiştir. Hatla onun bu sözü bir şeyi anlamada bir darb-ı mesel haline gelmiştir. Kendisine kader hakkında soran bir adama da şöyle dedi:
'Allah'a inanıyor musun?'
'Evet' deyince., 'Bu sana yeter (fazla ilerisini karıştırma!)' dedi." [Rezîn]
7669- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bizim yanımıza çıktı, bu esnada bizler kader hakkında tartışıyorduk. O kadar Öfkelendi ki, yüzü kıpkırmızı oldu. O kadar kızdı ki, iki şakağında sanki nar daneleri varmış gibi oldu. Sonra şöyle buyurdu: 'Siz bununla mı emro-lundunuz? Yoksa ben bununla mı gönderildim? Sizden öncekiler bu hususta tartıştıkları için helak oldular. Bir daha onun hakkında tartışmayacaksınız'." [Tirmizî]
7670- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kaderi tartışma konusu yapanlarla ne oturun; ne de onlarla bu konuyu konusun!"
[Ebû Davud]
7671- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her ümmetin bir mecûsîsi vardır. Bu ümmetin mecüstsi ise, 'Kader yok' diyenlerdir. Onlardan ölenlerin cenazelerinde bulunmayın! Hastalananlarım da ziyaret etmeyin! Zira onlar Deccal'in cemaatidir. Onları Dec-câl'e katmak artık Allah' in üzerine bir hak olmuştur." [Ebû Dâvud]
7672- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kaderiyye, bu ümmetin mecûsîleridir. (Onlardan birisi) hastalanırlarsa ziyaret etmeyin, ölürlerse cenazelerine gitmeyin!"
|Ebû Davudi
7673- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimden iki sınıf vardır ki, bunların İslâm'dan nasiplen yoktur: Mürcie ve Kaderiyye." [Tirmizî]
7674- Nâfi' radiyallahu anh'dan:
"İbn Ömer'e bir adam gelip: 'Falan kimsenin sana selâmı vardır' dedi.
'Onun kaderi yalanlama olayını ortaya çıkaran adam olduğunu duydum. Eğer hakikaten böyle bir olaya adı karışmışsa ona benden selâm söyleme! Zira ben Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: 'Bu ümmette —ya da ümmetimin içinde— yere batma, maymun kılığına sokulma ve

taşlanma olayları olacaktır'."
İşte bunlar kaderi yalanlayanların basma gelecektir."
7675- Diğer bir rivayet:
"İbn Ömer'in Şam'da mektuplaştığı bir arkadaşı vardı. Abdullah (b. Ömer) ona şunu yazdı: 'Duyduğuma göre sen kader hakkında konuşmuşsun. Sakın bana bir daha bu hususta mektup yazma! Çünkü ben, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:
'Ümmetimin içinde kaderi yalanlayan birtakım insanlar olacaktır'."
[Tirmizi ve Ebû Dâvud]
7676- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"Allah, Musa'yı gönderip de ona Tevrat'ı indirdiği zaman, Mûsâ şöyle dedi: 'AUahım, sen şüphesiz büyük bir Rabsın. Sana itaat edilmesini istersen, itaat olunur. Sana isyan edilmemesini dilersen isyan olunmaz. Sen itaat edilmekten hoşlanırsın. Buna rağmen sana İsyan edilmekle. Bu nasıl olur ya Rab!' Allah ona şunu vahyetti: 'Ben yaptıklarımdan dolayı sorguya çekilmem. Lâkin onlar sorgulanırlar.'
İsrâİloğulları Tevrat'ı gereğince uygula-mayıp 'Üzeyr Allah'ın oğludur' diyenler ortaya çıkınca Allah, Tevrat'ı Üzeyr'e tekrar inzal elli. Bunun üzerine Üzeyr şöyle dedi:
'Allahım! Şüphesiz sen Ulu Rabsın.' Böylece aynı Musa'nın söylediği gibi söyle-di. Ona da 'Ben yaptıklarımdan dolayı sorgulanmam. Bilakis onlar sorgulanırlar' diye vahyetti.
Üzeyr'in içi rahat etmeyip tekrar sorunca, Allah ona şöyle buyurdu:
'Sen güneşe bir şey yapabilir misin?'
'Hayır.'
'Peki sen rüzgârdan bir mikyal getirebilir misin?'
'Hayır.'
'Sen nurdan bir miskal getirebilir misin?'
'Hayır.'
'İşte böyle. Sen sorduğun şeyin de altından kalkamazsın. Ben yaptıklarımdan sorgulanmam. Onlar ise sorgulanırlar. Ben şimdi sana bir ceza vermiyeceğim, ancak peygamberler arasındaki İsmini sileceğim de bir daha anılmayacaksın.'
Böylece onun ismini peygamberler arasından sildi. Bir daha anılmıyor artık. Oysa o bir peygamberdir.
Allah İsa'yı gönderip de, Rabbinin kendisine kitap ve hikmeti Tevrat ve İncil'i de öğrettiğini, körleri ve alaca hastalan iyileştirme imkanını kendisine lütfettiğini, ölüleri yine kendisinin izniyle diriltfiğini, yediklerini ve evlerinde sakladıklarını

onlara bildirme imkanını da kendisine bahşettiğini görüp Rabbinin katındaki derecesini idrak edince şöyle dedi: 'Allahım! Sen Ulu Rab'sın.' —Aynı öteki peygamberler gibi söyledi— Bunun üzerine Allah, ona şunu vahyetti:
'Ben yaptıklarımdan dolayı sorguya çekilmem. Onlar ise sorguya çekilirler. Sen benim kulum ve peygamberimsin. Meryem'e ilkâ ettiğim kelimemsin. Benden bir ruhsun. Seni topraktan yarattım; Sonra 'Ol!' dedim, oldun,
Eğer, bu gibi şeylerden (sormaktan) vazgeçmezsen, senden önce gelen arkadaşına yaptığımı sana da yaparım. Ben asla sorguya çekilmem. Onlar ise sorgulanırlar.' Bunun üzerine İsa, kendisine uyanları toplayıp şöyle dedi:
'Kader Allah'ın bir sırrıdır, bunu kendinize dert edinip de külfete girmeyin!'"
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de leyyin bir senedle]
7677- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü saUallalıu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın ve Muhammed'in dilemesiyle" demeyin! Şöyle deyin: "Yalnız Allah'ın dilemesiyle." [Ebû Ya'lâ.]
7678- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kaderden kaçmak bir işe yaramaz. Buna karşılık dua etmek yararlı olur. —Sanırım 'Kader inmedikçe' (dua edilir) dedi— Dua, belâ ile karşılaşır, kıyamete kadar birbiriyle mücadele ederler." [Bezzâr leyyin bir senedle.]

TAHRİC

===

7631- Bu hadisi Tirmizî (2144), Ziyâd b. Yahyâ an Abdillah b. Meymûn an Ca'fer b. Muh. an ebîhî an Câbir senedi ile tahrîc etti ve İbn Meymûn sebebiyle isnâdına "garîb" hükmü verdi.
7632- Bu hadisi Ebû Dâvud (4699), Muh. b. Kesîr an Süfyân an Ebî Sinân an Vehb b. Hâlid an İbni'l-Deylemî senedi ile tahrîc etti.
Ebû Sinân, Saîd b. Sinân eş-Şeybânî olup ihtilâflı bir râvidir.
7633- Bu hadisi Ebû Dâvud (4700), Ca'fer b. Müslim an Yahyâ b. Hassân ani'l-Velîd b. Rebâh an İbr. b. e. Able an Ebî Hafsa an Ubâde senedi ile tahrîc etti.
7634- Bu hadisi Tirmizî (2155), Yahyâ b. Mûsâ an Ebî Dâvud et-Tayâlisî an Abdilvâhid senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7635- Bu hadisi Tirmizî (2141), Ebû Kabîl an Şüfey b. Mâti' an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb sahîh" hükmü verdi.
7636- Bu hadisi Taberânî (13568) ve Ebû Nuaym (Hilyetu'l-evliyâ III, 303), Abdülvehhâb b. Mücâhid an ebîhî an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Ebû Nuaym diyor ki: "Bu hadis, İbn Amr'ın rivâyeti ile meşhûr; İbn Ömer'inki ile ise garîbtir.î
7637- Bu hadisi Tirmizî (2516), Kays b. el-Haccâc an Hanaş es-San'ânî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7638- Bu hadisi İbn Mâce (84), Yahyâ b. Osmân mevlâ Ebî Bekr an Yahyâ b. Abdillah b. e. Müleyke an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâd'inde "İsnâdında zaaf vardır" dedi.
7639- Müslim (kader 10, s. 2041-2), bunu İshâk b. İbr. an Osmân b. Ömer an Azve b. Sâbit an Yahyâ b.

Ukayl an Yahyâ b. Ya'mer an Ebî'l-Esved senedi ile;
Ayrıca çok kısa bir metinle Buhârî (kader 2, VII, 210; tevhîd 54/1, VIII, 215), Müslim (kader 9, s. 2041) ve Ebû Dâvud (4709), Yezîd er-Reşk an Mutarrif an İmrân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7640- Bu hadisi Buhârî (cenâiz 83, II, 99; tefsîr Leyl 2/2, V, 84; edeb 120, VII, 123; kader 4/4, VII, 212; Ebû Dâvud (4694) ve Tirmizî (2136, 3344), Sa'd b. Ubeyde an Ebî Abdirrahman es-Sülemî an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7641- Bu hadisi Müslim (kader 16, s. 2044) ve Tirmizî (2156), Ebû Hanî el-Havlânî an Ebî Abdirrahman el-Hubelî an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7642- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 6, IV, 78; enbiyâ 1, IV, 103-4; kader 1, VII, 210; tevhîd 28/2, VIII, 188), Müslim (kader 1, s. 2036), Ebû Dâvud (4708) ve Tirmizî (2137), el-A'meş an Zeyd b. Vehb an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7644- Bu hadisi Tirmizî (2146), Bundâr an Mü'emmel an Süfyân an Ebî İshâk an Matar b. Ukâmis senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7645- Bu hadisi Buhârî (hayd 17, I, 82; enbiyâ 1/8, IV, 104; kader 1/2, VII, 210) ve Müslim (kader 5, s. 2038), Hammâd b. Zeyd an Ubeydillah b. e. Bekr b. Enes an ceddihî Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7646- Bu hadisi Mâlik (kader 4, s. 899) ve Müslim (kader 18, s. 4045), Mâlik an Ziyâd b. Sa'd an Amr b. Müslim an Tâvus asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7647- Bu hadisi Ahmed (V, 197), en-Nadr ani'l-Ferec b. Fadâle an Hâlid b. Yezîd an İbn Halbes an Ümmi'd-Derdâ an Ebi'd-Derdâ senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 195).
7648- Râvisi Ah. b. Abdillah Ebû'l-Hüseyn b. el-Kurdî dışındakiler Sahîh ricâlindendir. Bu şahıs da güvenilir kimsedir (Mecma‘ VII, 197).
7649- Râvilerinden Abdülvehhâb b. Mücâhid zayıf bir râvidir (Mecma‘ VII, 199).
7650- Râvîlerinden el-Mes'ûdî, ömrünün sonlarına doğru ezberi bozulmuş bir râvidir (Mecma‘ VII, 207), an Esbât b. Muh. ani'l-A'meş an Yezîd er-Rikâşî an Guneym b. Kays an Ebî Mûsâ senedi ile tahrîc etti.
el-Münâvî, isnâdı hakkında "ceyyidî, İrâkî ise "hasen" demiştir (Feydu'l-kadîr V, 509).
7652- Bu hadisi Tirmizî (2142), Alî b. Hucr an İsmaîl b. Ca'fer an Humeyd an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7653- Bu hadisi Tirmizî (2151), Muh. b. Beşşâr an Ebî Âmir an Muh. b. e. Humeyd an İsm. b. Muh. b. Sa'd b. e. Vakkâs an ebîhî an Sa'd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7654- Bu hadisi Müslim (kader 34, s. 2052), Abdullah b. İdrîs an Rabî'a b. Osmân an Muh. b. Yahyâ b. Habbân ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7655- Bu hadisi Tirmizî (2642), el-Hasan b. eş-Şeybânî an Abdillah b. ed-Deylemî an İbn Amr senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7656- Bu hadisi Ahmed (III, 353), Hâşim an Ebî Ca'fer ani'r-Rebî' b. Enes ani'l-Hasan an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Ebû Ca'fer ihtilaflı bir râvidir. Diğerleri güvenilir kimselerdir.
7657- Râvilerinden güvenilir bir kimse olan Muh. b. Muâviye b. Mâlik dışındakiler Sahîh ricâlindedir (Mecma‘ VII, 219).
7658- Râvilerinden Abbâd b. Mansûr ihtilâflı bir râvidir. Diğer rîcâli güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 219).
7659- Bu hadisi Müslim (kader 30-1, s. 2050), Ebû Dâvud (4713) ve Nesâî (cenâiz 58, IV, 57), Âişe binti Talha an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7660- Bu hadisi Ebû Dâvud (4712), Muh. b. Ziyâd an Abdillah b. e. Kays an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7661- Bu hadisi Buhârî (cenâîz 93/1, II, 104; kader 3/1, VII, 210), Müslim (kader 28, s. 2049), Ebû Dâvud (4711) ve Nesâî (cenâiz 60, IV, 59), Ebû Bişr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7662- Râvileri güvenilir kimselerdir; ancak Abdullah b. el-Hâris b. Nevfel ile İbn Büreyde, Hadîce'yi idrâk edememişlerdir (Mecma‘ VII, 218).
7663- Ravilerinden Leys b. e. Süleym, müdellis bir şahıs olmakla birlikte, Ebû Ya'lâ'nın sâir ricâli Sahîh râvilerindendir (Mecma‘ VII, 216).

7664- Râvilerinden Atiyye zayıftır (Mecma‘ VII, 216).
7665-7666- İlk rivayeti Buhârî (tefsîr Tâhâ3, V, 239-40), Kuteybe an Eyyûb b. en-Neccâr an Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile;
İkinci rivayeti Müslim (kader 15, s. 2043-4), İshâk b. Mûsâ b. Abdillah an Enes b. İyâd ani'l-Hâris b. e. Zübâb ve Abdirrahman el-A'rec senedi ile;
Aynı mânâsı ile Buhârî (kader 11, VII, 214), Müslim (kader 13, s. 2042) ve Ebû Dâvud (4701), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Tâvus an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Buhârî (enbiyâ 31/3, IV, 131; tevhîd 37/1, VIII, 203) ve Müslim (kader 15/1, s. 2044), ez-Zührî an Humeyd b. Abdirrahman an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Buhârî (tefsîr Tâhâ 1/1, V, 239) ve Müslim (kader 15/3, s. 2044), Muh. b. Sîrîn an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî (2134), bunu Ebû Hureyre'den Ebû Sâlih kanalıyla rivayet etmiştir.
7667- Bu hadisi Ebû Dâvud (4702), Ah. b. Sâlih an İbn Vehb an Hişâm b. Sa'd an Zeyd b. Eslem an ebîhî an Ömer senedi ile tahrîc etti.
7669- Bu hadisi Tirmizî (2133), Abdullah b. Muâviye an Sâlih el-Mürrî an Hişâm b. Hassân an Muh. b. Sîrîn an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7670- Bu hadisi Ebû Dâvud (4720), Ah. b. Saîd el-Hemedânî an İbn Vehb an İbn Lehîa ve Amr b. el-Hâris ve Saîd b. e. Eyyûb an Atâ b. Dînâr an Hakim b. Şerîk an Yahyâ b. Meymûn an Rabîati'l-Cüreşî an Ebî Hureyre an Ömer senedi ile tahrîc etti.
7671- Bu hadisi Ebû Dâvud (4692), Muh. b. e. Kesîr an Süfyân an Ömer b. Muh. an Ömer mevlâ Gufre an raculin mine'l-Ensâr an Huzeyfe senedi ile tahrîc etti.
7672- Bu hadisi Ebû Dâvud (4691), Mûsâ b. İsrâîl an Abdilazîz b. e. Hâzım an ebîhî an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
7673- Bu hadisi Tirmizî (2149), Vâsıl b. Abdila'lâ an Muh. b. Fudayl ani'l-Kâsım b. Habîb ve Alî b. Nizâr an Nizâr an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdikten sonra İkrime'ye kadar başka bir senedi daha sevketti.
7674- Bu rivayeti Tirmizî 52152-3), Ebû Saîr Humeyd b. Ziyâd an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
7675- Bu rivayeti Ebû Dâvud (4613), Ah. b. Hanbel an Abdillah b. Yezîd an Saîd b. e. Eyyûb an Ebî Sahr senedi ile tahrîc etti.
7676- Ravilerinden Ebû Yahyâ el-Kattât çoğunluğa göre zayıftır. Mus'ab b. Sevvâr, Heysemî tanımadığını söylemiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 200).
7677- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 209).
7678- Râvilerinden Zekeriyyâ b. Mansûr'u, sadece Ah. b. Sâlih el-Mısrî tevsîk etmiş, diğerleri zayıf addetmişlerdir (Mecma‘ VII, 209).

ÂDÂB BAHSİ

ÂDÂB, SELÂM VERMEK VE ALMAK; TOKALAŞMAK, EL ÖPMEK, İÇERİYE GİRENE AYAĞA KALKMAK

7679- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz bir meclise girdiği zaman selâm versin. Oturmak isterse otursun. Sonra kalkarken (yine) selâm versin. Çünkü birinci selâm ikincisinden daha evlâ değildir (yani her iki selâm da aynı değerdedir)."
[Ebû Dâvud ve Tirmizî]
7680- Rezîn şunu ilâve etti:
"Kim oturduğu yerden kalkarken, cemaate selâm verirse, kendisinden sonra (o cemaatin) yapacaktan hayrın sevabına ortak olur."
7681- Kelede bin Hanbel radiyallahu anh'dan:
"Safvân bin Ümeyye onu, süt, ağız ve salatalık ile Peygamber sallallahu aleyhi

ve sel-lem'e gönderdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (Mekke'de) vadinin en üstündeydi. (Dedi ki:) Vardım ne izin istedim ve ne de selâm verdim. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Haydi dön ve: 'Esselâmu aleyküm eedhulu' (- Selâm size, gireyim mi?) de!'
Bu olay Safvan müslüman olduktan soma cereyan etmiştir." | Tirmizî.]
Ebû Dâvud'da (ağız mânâsına gelen) "Le-bâ" yerine "Cidâye" tabiri geçmektedir.
7682- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz kardeşiyle karşılaştığı zaman ona selâm versin. Eğer aralarında bir taş, ya da duvar veya ağaç girip engel olur da sonra yine onunla buluşursa ona tekrar selâm versin." [Ebu Davud]
7683- Enes radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle dedi:
"Oğulcuğum! Evine girdiğin zaman selâm ver ki, selâmın hem sana ve hem de aile halkına bir bereket olsun." [Tirmizî]
7684- Câbir radiyallahu aıh'dan: (Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Selâm, konuşmaktan önce gelir."
[İkisi de Tirmizî'ye ait.|
7685- Enes radiyallahu aıh'dan:
"O, çocukların yanma uğrayıp selâm verdi. Sonra şöyle dedi: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de böyle yapardı'."
|TİrmizÎ ve Ebû Dâvud]
7686- Esma bint Yezîd radiyallahu anhâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, biz kadınların yanma uğradı ve selâm verdi."
[TirmİzÎ ve aynı lafızla Ebû Dâvud.]
7687- et-Tufeyl bin Ubeyy bin Kâ'b radiyallahu anlı'dan:
"O, İbn Ömer'e gelir ve onunla beraber çarşıya çıkardı. Çarşıya çıktığımız zaman, Abdullah satıcılara, ticaret erbabına ve fakirler olmak üzere gördüğü her bir kimseye selâm verirdi. Selâm vermedik kimse bırakmazdı.
Tufeyl dedi ki: Bir gün ona geldim, beni pazara götürmek istedi. Dedim ki: 'Pazarda ne yapacaksın, sen ne birşey alırsın, ne de satarsın ve ne de alış veriş yapanların yanında oturursun. Otur bizimle burada da konuşalım.'
Bana şu cevabı verdi: 'Ey Ebû Balıı! -Tufeyl göbekli idi-Biz pazara sırf selâm vermek için gideriz, yolda ve orada kime rastlarsak selâm veririz'." [Mâlik]
7688- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Kim herhangi bir günde ister cemaat halinde, isterse fert fert olsun olsun müslüman-lardan yirmi kişiye selâm verip de o gün ölürse, ona cennet sabit olur. Gece de aynıdır."
[Taberânî, Mu'cemıı' l-Kehîr'de zayıf bir senedle.]
7689- Ali radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallaUahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir cemaat toplu halde bir yere vardıklarında, içlerinden birinin onlara selâm vermesi kâfi gelir. Oturanlardan birisinin onlardan selâm alması da kâfi gelir."
[Ebû Dâvud]
Onun: "Tanıdıklarına ve tanımadıklarına selâm verirsin" hadisi daha önce "imanın özellikleri" bahsinde geçmiştir.
7690- Ebû Umâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah katında en kıymetli ve ileri olan, (karşılaştıklarında diğerine) selâmı ilk verendir." [Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.]
7691- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Süvari yürüyene, yürüyen oturana, az olanlar çok olanlara (öncelikle) selâm verir."
7692- Diğer rivayette: "Küçük büyüğe selâm verir" diye geçer.
|Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizîl
7693- Onun (Tirmizî'nin) Fadâle bin Ubeyd'den de benzeri rivayeti vardır. Onda: "Yürüyen durana selâm verir" diye geçmektedir.
7694- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Adem'i altmış arşın boyunda yarattığı zaman, ona şöyle buyurdu: 'Haydi git orada oturmakta olan meleklere selâm ver ve senin selâmını nasıl alacaklarına dikkat et! İşte senin ve zürriyetinin selâmı da öyle olacaktır.' Yanlarına vardı ve şöyle selam verdi: 'Esselâmü aleyküm!' Onlar bu selâmı şöyle aldılar: 'Esselâmü aleyke ve-rahmetullahi.' (Görüldüğü gibi) selâmlarına. bir de 'Ve-rahmetullahi'yi eklediler. Cennete her giren Âdem suretinde olacaktır. Âdem'in (sonra gelen) torunları onun uzunluğundan şimdiye kadar eksilmeye devam etmiştir."
[Buhârî ve Müslim.j
7695- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bir adam ona: 'Esselâmü aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtühû' dedi. Sonra bir şey daha ekledi. Bunun üzerine İbn

Abbâs: 'Selâm, 'Berakâtühû'de biter' dedi." [Mâlik]
7696- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Bir adam ona selâm verip: 'Esselâmü aleyküm ve-rahmetullahi ve-berekâtühü ve'l-gâdîyâtü ver-râihâtu' dedi. İbn Ömer sanki hoşlanmamış bir tarzda: 'Sana da bin selâm olsun!' diye cevap verdi." [İkisi de Mâlik'e ait.]
7697- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan:
"Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lera'in yanındaydık. Bir adam gelip: 'Esselâmü aleyküm' dedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem selamım alıp: 'On sevap aldı' dedi. Sonra başka biri geldi 'Esselâmü aleyküm ve rahmetullahi' dedi; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem 'Yirmi (sevap) aldı' dedi. Derken başka biri geldi ve: 'Esselâmü aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtühû' dedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem selâmını alıp: 'Otuz sevab aldı' buyurdu." [Tirmizî ve Ebû Dâvud]
7698- O [Ebû Davudi, Muâz bin Cebel'den benzerini rivayet etti. Ayrıca onda şunu ekledi:
'Sonra biri gelip 'Esselâmü aleyküm ve-rahmetullahi ve berekâtühû ve mağfiretühû'
dedi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun selâmını alıp: 'Kırk sevap aldı' dedi; sonra bize şöyle buyurdu: 'î§te ne kadar fazla kelime eklenirse o kadar çok sevap alınır'."
7699- Gâlib bin Hattâf'dan; Dedi ki: "Biz, Hasan el-Basrî'nin kapısında oturu-yorduk. Sonra bir adam gelip dedi ki: Bana babam dedemden nakletti, dedi ki: 'Babam beni Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gönderip: 'Haydi ona git benden selâm söyle!1 dedi. Vardım ve 'Babamın size selâmı var' dedim. Şöyle buyurdu: '{Aleyhe ve alâ ebîkes-selâm =) Selam sana ve babana olsun!' |Ebû Dâvud]
7700- Câbir bin Süleym radiyallahu anh'-
dan:
"Medine'ye gittim. Orada herkesin kendisini dinlediği, hiç itiraz etmedikleri bir adam gördüm ve sordum: 'Bu adam kimdir?' Dediler ki: 'O, Allah'ın Resulüdür.' Ona: 'Ey Allah'ın Resulü! İki kere sana selâm olsun ('Aleykesselâm')!' dedim. Şöyle buyurdu:
'Sana selâm olsun (Aleykesselâm)!" deme! Zira bu, ölü selamıdır.' 'Selâm sana olsun, Es-selâmu aleyke' de!'
'Sen Allah Resulü müsün?'
'Ben öyle bir Allah Resulüyüm ki, basına bir şey gelirse, ben dua ederim. Allah senin o .sıkıntını giderir, bir yıl kıtlık içinde olursan, ben dua ederim, Allah senin

topraklarını verimli kılar. Sen otsuz-ağaçsız bir sahrada olup da, deven kaybolursa, ben Allah'a dua ederim, deven geri gelir' buyurdu. Bunun üzerine ben ona 'Bana bir tavsiyede bulun!' dedim. Şöyle buyurdu: 'Kimseye hakaret etme!' Ondan sonra ne hür, ne köle, ne koyun ve ne de deve, hiçbir kimseye ve hiç bir şeye hakaret etmedim. Devamla şöyle buyurdu:
'Yapılan iyiliği sakın küçümseme! Kardeşinle konuşurken daima güler yüzlü ol! Bu bile iyiliktir. Entarini baldırının yansına kadar kaldır, yerde sürünmesin. Buna razı olmazsan
bari topuklarına kadar uzat! Sakın entarini yere kadar salıverme! Çünkü bu, kibirdendir. Allah kibri sevmez. Eğer biri sendeki kusuru bilerek sana hakaret eder veya seni ayıplarsa, sen onda bildiğin bir kusurdan dolayı onu ayıplama ki, onun vebali kendi üzerinde olsun'." [Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.]
7701- Enes radiyallahu anh'dan:
"Bir adam Ömer'e: 'Esselâmü aleyküm' dedi. Ömer, selâmını alıp şöyle dedi: 'Nasılsın?'
'Senden yana Allah'a hamd ederim' dedi.
'İşte senden istediğim budur' diye cevapladı." | Mâlik]
7702- İkrime bin Ebû Cehl radiyallahu anh'dan:
"Yanma vardığım gün Allah Nebîsi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: 'Ey süvari olarak hicret edip gelen kişi, sana merhaba!'"
[Tirmizî]
7703- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, selâm verdiğinde, üç kere selâm verirdi, bir kelime söylediğinde, iyi anlaşılsın diye onu üç kere tekrarlardı." [Buhârî ve Tirmizî]
7704- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan:
"Biz cahiliyel devrinde birbirimize: 'Allah, sana göz nimeti versin, sabaha nimete ermiş olarak çık!1 derdik. İslâm'la müşerref olunca bu gibi sözlerden alıkonduk."
Ebû Dâvud. (Abdürrezzâk) dedi ki: Ma'mer, kişinin "Allah sana göz versin!" demesinden hoşlanmazdı; "Allah, senin gözünü nimet içinde bıraksın!" denilmesinde bir sakınca görmezdi.
7705- Ebû Useyd es-Sâidî radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bir grub insanla oturuyordu. Abbâs bin Ab-
dilmuttalib gelip 'Esselâmü aleykum' dedi. Oturanlar da 'Ve aleykesselâmü ve rahmelul-lahi ve berekâtühû' dediler. Abbâs dedi ki: 'Nasılsınız?'
'İyiyiz Allah'a hamdederiz' dediler. Sonra 'Babamız anamız sana feda olsun! Sen

nasılsın, ey Allah'ın Resulü?'
'Allah'a hamdederim, ben de iyiyim' buyurdu." [İbn Mâce|
7706- Enes radiyallahu anh'dan:
"Bir adamm Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e şöyle dediğini duydum:
'İçimizden bir adam kardeşine ve dostuna rastladığı zaman ona eğilerek mi selâm versin?'
'Hayır' dedi.
'Peki onu kucaklasın ve öpsün mü?'
'Hayır.'
'Elini tutup lokalaşsm mı?'
'Evet' buyurdu. (Tirmizî]
"Onu öpsün mü?" kavlinden sonra, Rezîn şunu ekledi: Şöyle buyurdu: "Hayır; ancak uzak yerden gelmişse kucaklayıp öpebilir."
7707- Amr bin Şuayb, babasından, o da dedesinden radiyallahu anh:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ne yahudilere ve ne de hıristiyanlara benze/neyin! Yahudilerin selâmı parmaklarla; hıristiy anlar in selâmı ise avuçlarla işaret etmektir." [Tİrmizîl
7708- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Size ya/ıudiler selam verdiği zaman mutlaka biri şöyle der: 'Essâmü aleyhe' (= Ölüm üzerine olsun!) (Onun için) 'Ve aleyke (= Sana olsun!' diye onların selâmını alın!"
[Nesâî hariç, altı hadis imamı.]
7709- Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Yahudilerden bir grup Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına girip: 'Essâmü aleyke' diye selâm verdiler. Ben hemen (ne kastettiklerini) anladım ve şöyle dedim: 'Aleykümüssâmü vella'netü (= Ölüm ve lanet sizin üzerinize olsun!)' Bunun üzerine Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Yavaş ol ey AİŞe! Allah her şeyde yumuşaklığı sever.'
'Ey Allah'ın Resulü! Ne dediklerini duymadın mı?'
'Ve aleyküm (= Üzerinize olsun!)' dedim ya?' buyurdu.
7710- Diğer rivayette; Ve'siz olarak yalnızca "Aleyküm" olarak geçer.
7711- Diğer rivayette: Aişe şöyle dedi: "Aleykümüssâmu vezzâmmu"
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
7712- Müslim, Câbir'den benzerini rivayet elti, içinde şöyle geçer:
"Ne dediklerini duymadın mı?" "Evet, duydum ve cevap verdim. BİZ onlara cevap veririz, onlar ise bize cevap vermezler."
7713- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem buyurdu:)
"Yahudi ve hırisûyanlara ilk selâmı siz vermeyin! (Onlardan) birine yolda rastlarsanız, onu yolun (kenarından geçmesi için) en dar yerine zorlayın!" |Müslim, EbuDavud ve Tirmizî]
7714- Üsâme radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, üzerinde semer bulunan bir merkebe bindi. Semerinin üzerinde Fedek kadifesi bulunuyordu. Üsâme'yi de terkine aldı. Bedir vak'asmdan önce, Haris bin Hazrecoğulların-da bulunan Sa'd bin Ubâde'yi ziyarete gidiyorlardı. Abdullah bin Ubeyy bin SelüTun bulunduğu bir meclise uğradı.
Bu henüz o miislüman olmadan önceydi. Mecliste putperest, yahudi ve müslümanlar-dan her çeşit insan bulunmaktaydı. Müslümanlar arasında Abdullah bin Revâha da vardı. Hayvanın kaldırdığı toz duman meclisi kaplayınca, Abdullah bin Ubeyy elbisesiyle burnunu örttü. Sonra şöyle dedi; 'Ne olur üzerimize tozutmayın!'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem önce selâm verip sonra durdu. İnip onları Allah'a davet etti ve Kur'ân okudu. Ona İbn Ubeyy şöyle dedi:
'Ey adam! Senin dediklerinden daha güzeli yok. Eğer söylediklerin hak ise gelip meclisimizde bizi rahatsız etme, evine dön! Sana içimizden kim gelirse ona anlatırsın.' Hemen Abdullah bin Revâha şöyle dedi: 'Evet ey Allah'ın Resulü! Gelip meclisimize katılabilirsin, biz seni dinlemekten hoşlanırız.' Derken müslümanlar, yahudiler ve müşrikler birbirlerine karşılıklı sataşmaya başladılar, nerdeyse birbirlerine gireceklerdi. Öte yandan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de devamlı olarak onları sükûta davet ediyordu, nihayet onları susturup teskin etti. Sonra merkebine binip yürüdü ve Sa'd bin Ubâde'nin yanına girdi. Ona şöyle dedi: 'Ey Sa'd! Ebû Hubâb'ın —Ubeyy bin Selûl' u kastediyor— bana ne dediğini duymadın mı? O bana böyle böyle dedi.' Sa'd şu cevabı verdi:
'Onu bağışla, kusuruna bakma! Allah seni hak ile peygamber olarak gönderdi. Sana bu kitabı gönderen Allah'a yemin ederim ki, Allah'ın iradesi sana indirdiği hakkı getirmek suretiyle tecelli etmiştir. Halbuki şu belde halkı, İbn Ubeyy'in basma taç giydirmeye, üzerine de krallara mahsus olan sarığı sarmaya ha-zırlanıyorlardı. Allah, sana verdiği hak peygamberlikle onların bu hayallerini yıkınca, bu mahrumiyet karşısında İbn Ubeyy kederlen-mişti. İşte bu sebeple İbn Ubeyy görmüş olduğun çirkin hareketleri yapmıştır (Onu affet!)'
Bunun üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu affetti.
Esasen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabı Allah'ın kendilerine verdiği emirler doğrultusunda daima müşrikleri ve yahudileri bağışlarlardı. Yaptıkları eziyetlere sabırla karşılık verirlerdi. Nitekim Allah Teâlâ şöyle

buyurdu: 'Sizden önceki kitab ehlinden ve müşriklerden birçok ezayı mutlaka ve behemehal duyacaksınız. Eğer sabrederseniz,
Allah'a karsı gelmekten korunurdanız, bilin ki bu, üzerinde sebat edilecek işlerdendir' (Âl-i İmrân, 186)
Yine Allah Teâlâ buyurdu: 'Kitab ehlinden çoğu hak kendilerine apaçık belli olduktan sonra, içlerindeki çekememezlikten ötürü, sizi inandıktan sonra küfre döndürmeyi İsterler. Allah' in emri gelene kadar onları affedin, geçin! Allah muhakkak her şeye kadirdir.' (Bakara 109)
Onlara savaş ile karşılık vermeye izin verilene dek, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bu emirler doğrultusunda onları daima affetmeye çalışırdı;
Bedir savaşı olunca Allah, Kureyş kâfirlerinin yiğit ve ulularından öldüreceklerini öldürdü. Allah Nebisi sallallahu aleyhi ve sellem o savaşta galip çıktı, büyük bir zafer elde ederek ve birçok ganimetler de alarak döndü. Beraberinde Kureyş kâfirlerinin yiğitlerinden ve elebaşlarından esirler de vardı. Bunun üzerine İbn Ubeyy ve beraberindeki putperestler: 'Bu Bedir vakası, İslâm'a yönelik açık bir zaferdir. Allah'ın Resulüne İslâm dinine girmek üzere bîat ediniz' dediler ve müslüman oldular." [Buhârî ile Müslim.)
7715- el-Muhâcir bin Kunfuz radiyallahu anlı'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanma küçük abdest bozarken geldi ve O'na selâm verdi.
İşini bitirip abdest alıncaya dek onun selâmını almadı. Sonra ona şöyle özür beyan etti: 'Kusura bakma! Ben Allah' in adını ancak temiz iken (abdestli iken) anmak isterim'."
|Ebû Dâvud ve Nesâî]
7716- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Selâm, Allah' in yeryüzüne koyduğu isimlerinden biridir. Bu nedenle onu aranızda yaygın hale getirin! Müslüman bîr adam bir kavme uğrayıp da selâm verirse ve onlar da onun selâmını alırlarsa, onlara selâmı hatırlattığı için bir derece onlardan fazla sevap alır. Eğer selâmını almazlarsa, onun selâmını onlardan
her bakımdan daha üstün ve güzel olan varlıklar alır." [Bezzâr ve Taberânî, Mu' cemu'l-Kebîr'de.]
1717- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"insanların en acizi, duada aciz olan; insanların en cimrisi de selâm vermekte cimri olandır." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]

7718- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: —Hadisi Peygamber'e nisbet etmekte tereddüt edilmiştir—
"(içeriye girmek için) izin isteyen kimseye, selâm vermedikçe izin verilmez."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta]
7719- Muâviye bin Kurre radiyallahu
anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir meclise uğradığın zaman, ehline selâm ver! Eğer onlar bir hayır üzerinde toplan-mıslarsa sen de onda onlara ortak olursun. Bunun dışında bir amaçla toplanmışlarsa, yine de bunda (selâm vermekte) senin için ecir vardır."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de hap bir isnadla]
7720- Enes radiyallahu anh'dan: "Yemenliler geldiklerinde, Allah Nebîsi sallallahu aleyhi ve sellem: 'Yemenliler geldiler, musafaha'yı (aranıza) ilk getiren onlar olmuştur' buyurdu." |Ebû Dâvud|
7721- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"El tutmak, selâmın tamamındandır."
[Tirmizî]
7722- el-Berâ' radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Buluşup el sıkışan iki müslüman yoktur ki, ayrılmadan önce Allah onları bağışlamasın." |Ebû Dâvud ve TİrmizîÎ]
7723- Atâ el-Horâsânî radiyallahu anh'dan, mürsel olarak:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Birbirinizle el sıkışın kî, kalplerdeki kin gitsin. Hediyelerin ki, birbirinizi sevesinİz ve aradaki dargınlıklar böylece kalksın." [Mâlik]
7724- Cündeb radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ashabı ile buluştuğu zaman onlara selâm vermeden musafaha etmezdi."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebfr'fe hafî bir senedle.]
7725- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir mü'min bir mü'minle karşılaşıp, ona selâm verdiği, elini alıp musafaha ettiği zaman, her ikisinin de günahları ağaç yapraklan dökülür gibi dökülür."
[Taberânî, Itiu'cemu'l-Evsat'tiL.]
7726- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İki müslüman karşılaşıp da tokalaşarak birbirinin hatırını sorarlarsa, Allah

ikisinin arasına yüz rahmet indirir; dokson dokuzu o ikisinden en ünsiyetli, en güler yüzlü, en iyilik yapanı, müslüman kardeşinin dileğini en iyi yerine getireni içindir."
[Taberânî, Mu'cetnu'l-Evsat'ta. İsnadında Hasan bin Kesîr bin Adiyy adlı râvi vardır]
7727- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yahudi ve hıristiyanlada tokalaşmayın!"
|Taberânî, Mu'cemil'l-Evsat'ta zayıf bir senedle.]
7728- Kâ'b bin Mâlik radiyallahu anh'dan: "O, özrü (tevbesinin kabul edildiği âyet)
nazil olunca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip elini aldı ve öptü."
|Taberânî, Mu'ce.mu'I-Kebîr'tk. zayıf bir senedle.]
7729- Ömer radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i Öptü." [Ebû Ya'lâ leyyin bir senedle]
7730- Abdurrahman bin Rezîn, Seleme bin el-Ekva'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e şu elimle biat ettim ve (sonra) elini öptük de buna İtiraz etmedi." [Taberânî, Mu'cemu'l-Evsal'ta.]
7731- Enes radiyallahu anh'dan: "Onlar için Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den daha sevgili hiçbir şahıs yoktu. Buna rağmen onu gördükleri zaman, hoşlanmadığını bildikleri için, ayağa kalkmazlardı." [Tirmİzîl
7732- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bastonuna dayanarak bizim yanımıza çıktığında hemen onun için ayağa kalktık. Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Birbirlerine tazim etmek için acemlerin ayağa kalktıkları gibi siz de kalkmayın/'" [Ebû Dâvud]
7733- Muâviye radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim insanların kendisi için ayağa kalkıp saygı göstermelerini İsterse, ateşteki yerine hazırlansın." [Ebû Dâvud ve Tirmizî]

İZİN İSTEMEK

7734- Rib'î bin Hirâş radiyallahu anh'dan: "Bir adam gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den (yanına girmek için) izin isledi ve 'Gireyim mi?' dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hizmetçisine: 'Haydi çık da ona izin istemeni(n âdabını) öğret! Ve ona şöyle demesini söyle: 'Esselâmü aleyküm e-edhulu (= Selâm üzerinize olsun, girebilir miyim?')'Adam (dışardan) bunu duydu ve 'Esselâmü aleyküm e-edhulu (= Selâm üzerinize olsun, girebilir miyim!)' dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona izin

verdi ve adam ondan sonra içeri girdi."
7735- Kays bin Sa'd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bizi ziyaret edip: 'Esselâmü aleyküm ve rahme-tullah' diyerek selâm verdi.' Babam onun selâmını alçak sesle aldı, ben de ona dedim ki:
'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e içeriye buyurması için izin vermiyecek misin?'
'Bırak da, bize daha fazla selâm versin. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir kere daha: 'Esselâmü aleyküm ve rahmetullahi" diyerek selâm verdi. Sa'd yine duyulmayacak derecede alçak bir sesle selamını aldı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bir kere daha: 'es-Selâmu aleyküm ve rahmetullahi' diyerek selâm verdi ve geri döndü. Sa'd da arkasından koşup: 'Ey Allah'ın Resulü! Bize daha çok selâm vermen ve bundan hoşlandığım için, selâmınızı hafif sesle alıyordum, buyurun bize gidelim' dedi ve beraberce dönüp Sa'd'ın evine gittiler.
Sa'd ona yıkanmasını teklif etti, yıkandı ve ona zaferan ya da versle boyanmış büyük bir havlu verdi ve Allah Resulü onu üzerine sardı. Sonra ellerini kaldırıp Sa'd'a şöyle dua buyurdu: 'Allahım! Salavât ve rahmetini Sa'd ailesi üzerinde kıl!' Sonra kendisi için hazırlanan yemeği yedi.
Gitmek isteyince Sa'd ona kadife ile eğer-lenmiş olan bir merkep hazırladı. Ondan sonra (oğlu) Kays'a hitaben şöyle dedi: 'Ey Kays! Haydi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e refakat et!' Bunun üzerine ona refakat ettim. Bana: 'Haydi sen de terkime bin!' dedi; fakat ben kaçındım, bunun üzerine bana şöyle buyurdu:
'Ya bin ya da geri dön (zahmet etme)!' dedi ve ben de geri döndüm." [İkisi de Ebû Davud'a ait.]
7736- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Ensâr'ın bir meclisindeydim. Ebû Mûsâ endişeli bir şekilde şöyle dedi: 'Ömer'den içeriye girmek için üç kere izin istedim, cevap vermeyince döndüm. Arkamdan seslenip: 'Neden içeriye girmeden döndün?' diye sorunca: 'Ne yapayım üç kere izin istedim, cevap gelmeyince döndüm. Çünkü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: 'Biriniz üç kere izin isteyip de kendisine izin verilmeyince dönsün' buyurdu. Bunun üzerine Ömer bana şöyle dedi:
'Vallahi bunu, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in söylediğine dair bir delil göstereceksin. İçinizden bunu Allah Resulü sailallahu aleyhi ve sellem'den duyan var mıdır? Buna şahitlik etsin.'
Ubeyy bin Ka'b şöyle dedi:
'Vallahi, kavmin en küçüğü sana tanıklık edecektir.' Ben de (yani Ebû Saîd)

kavmin en küçüğü idim, kalkıp onunla gittim. Ömer'e: 'Bunu ben de Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den duydum' diyerek ona tanıklık ettim."
7737- Diğer rivayet:
"Ebû Mûsâ, Ömer'den üç kere izin istedi. Galiba onu meşgul bulmuş olacak ki geri döndü. Bunun üzerine (Ebû Musa'yı kastederek): 'Galiba Abdullah bin Kays'ın sesini işittim. Haydi ona izin verin de girsin.' dedi. Ebû Mûsâ çağırıldı ve Ömer ona şöyle dedi:
'Neden böyle yaptın?'
'Bize böyle emredildi.'
'Ya bunu hakikaten Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in buyurduğuna dair bir delil getirirsin ya da ben sana yapacağımı bilirim'." Benzeri rivayet.
Onda ayrıca şöyle geçer: "Demek ki çarşılarda alış verişle meşgul olurken böyle bir şeyi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den duymaktan mahrum olmuşum" dedi.
7738- Diğer rivayet:
"Ebû Musa (içeri girmek için) izin istedi. Ömer 'Bir' dedi. İkinci kez istedi, Ömer 'İki' dedi. Üçüncü kez izin istedi, Ömer 'Üç' dedi. Sonra Ebû Mûsâ dönünce Ömer ardından adam gönderip çağırtıp şöyle dedi:
'Eğer bu Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den bellediğin bir şeyse şahit getir! Yoksa seni mutlaka (âleme) ibret yaparım.'
Ebû Saîd dedi ki: 'Bize gelip şöyle dedi: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in 'İzin almak üç keredir' buyurduğunu siz duymadınız mı?' Oradakiler onun telaşına gülmeye başladılar. Bunun üzerine dedim ki: 'Müslüman kardeşiniz size korku ve telaş içinde gelmiş siz ise ona gülüyorsunuz.' Ona da şöyle dedim: 'Haydi gidelim bu cezada ben senin ortağınım.' Ona gidip 'İşte Ebû Saîd (benim şahidimdir)' dedi."
7739- Diğer rivayet:
Ebû Mûsâ dedi ki: "Esselâmü aleyküm, ben Abdullah bin Kays'ım." Ona izin vermedi. Bu defa "Esselâmü aleykum, ben Ebû Mû-sâ'yım" dedi. "Esselâmü aleykum, ben Eş'arî'yim" dedi. Sonra geri döndü. Ömer ardından adam gönderip onu geri çevirdi ve "Neden geri döndün! Biz meşgul idik. Senin selâmını onun için alamadık" deyince, "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den böyle duydum da onun için" dedi. Benzeri rivayet.
Ancak bu rivayette Ebû Musa'ya şahitlik yapan Ebû Saîd değil, Ubeyy bin Kâ'b'dır. O şöyle dedi: "Ey Hattâb'm oğlu (Ömer)! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabına karşı işkence ve azap vesilesi olma!" Ömer şu cevabı verdi: "Sübhanallah! Sübhanallah! Ben ancak bir şey duydum, onun aslı olup ol-

madığım anlamak istedim."
7740- Diğer rivayet:
Ömer dedi ki: "Ben seni yalancılıkla itham etmem, fakat insanların yalan hadisler uydurmasından endişe ediyorum."
[Nesâî hariç, altı hadis imamı]
7741- Avf bin Mâlik radiyallahu anh'dan: "Tebuk harbinde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e o, bir deri çadır içindeyken geldim ve selâm verdim. Selâmımı aldı. Bana: 'Buyur gir!' dedi.' '(Çadır küçük) tamamen mi gireyim?' diye sordum, 'Evet tamamen gir!' buyurdu ve ben de yanına girdim."
7742- Abdullah bin Büsr radiyallahu
anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, o zamanlar evlerin kapılan örtülü olmadığı için birinin kapışma geldiği zaman, yüzü ile kapıya doğru durmazdı, sağ tarafını ya da sol tarafını kapıya çevirerek dururdu ve şöyle derdi: 'Esseîâmü aleyküm, Esselâmü aleyküm!' "
7743- Huzeyl bin Şurahbîl radiyallahu anh'dan:
"Bir adam gelip izin almak için Allah Ne-bîsi sallallahu aleyhi ve sellem'in kapısının lam karşısına durdu-.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona: 'Ya şöyle dur, ya da böyle dur! Çünkü izin istemek içindekilere haber vererek içindir' buyurdu."
7744- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Göz içeri girdi mi, artık izn(e gerek) yoktur. [Ebû Dâvud]
7745- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer biriniz çağırıldığında kendisini çağıran elçi ile beraber gelirse bu onun (elçi) için de izin sayılır."
7746- Diğer rivayet:
"Ev sahibinin kapıdaki kimseye gelmesi için elçi göndermesi içeri girmeye izni sayılır." [Ebû Dâvud]
7747- Atâ bin Yesâr radiyallahu anh'dan: "Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek dedi ki:
İçeriye girmek için annemden izin alacak mıyım?'
'Evet,'
'Ben zaten her zaman onunla evde kalmaktayım. '
'(Olsun gene de) izin almalısın.'
'Ben ona (sürekli) hizmet ediyorum.'

'Peki onu çıplak görmek ister misin?'
'Hayır.'
'Öyleyse ondan izin al!' buyurdu." [Mâlik]
7748- Ali radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldiğim zaman ondan izin isterdim, namazda ise Öksürürdü ve ben içeriye girerdim. Değil ise: 'Buyur!' derdi ve ondan sonra içeriye girerdim."
7749- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gece ve gündüz gelirdim. Gece huzuruna girmek için izin istediğim de öksürürdü. Ben de bunu izin sayardım." [Nesâî.]
7750- Ebû Eyyûb radiyallahu anh'dan: Dedik ki: "Ey Allah'ın Resulü! Selâmı anladık, peki ya 'İstinas' nedir?"
Şöyle buyurdu: "Kişinin Sübhanallah ya da Allahü ekber veya el-Hamdulillah demesi ya da öksiirmesidir. (Bu gibi ibarelerle) ev halkına izin verilir."
[İbn Mâce zayıf bir senedle]
7751- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Senin yanıma girmek için iznin, perdenin kaldırılması ve benim fısıltımı işitmendir. Bu, seni bundan ahkoyuncaya dek böyle devam edecektir." [Müslim]
7752- Câbİr radiyallahu anh'dan: "Babamın bir borcu hususunda Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim ve kapıyı çaldım. 'Kim o?' diye seslendi. 'Benim' dedim. 'Benim benim!' dîye söylenerek çıktı. Belli ki (kim olduğumu söylemeden yalnızca) 'Benim' dememden hoşlanmamış bir hali vardı."
IBuhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
7753- Enes radiyallahu anh'dan:
"Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in odalarından birinin İçine baktı. (Onu farkeden) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hemen mışkas denilen ok demiri veya demirleriyle ona doğru ayağa kalktı. Enes: "Peygamberi elindeki demiri o adama dürtmek için onun görmediği tarafından ona yanaştığını görür gibiyim" dedi.
7754- Diğer rivayet:
"Bir bedevi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kapısına geldi. Gözünü kapının içine dikip bakmaya koyuldu, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu gördü, eline bir bıçak ya da ince bir kazık aldı onu beklemeye kovuldu. Derken bedevî, onu görünce geri çekildi.
Şöyle buyurdu: 'Eğer bakmaya devam et-seydin bununla gözünü ayacaktım","
[Mâlik hariç, altı hadis İmamı]

7755- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim izinleri olmadan bir topluluğun evini dikizlerse, gözünü çıkarmaları artık onlara helâl olur."
7756- Diğer rivayet:
"Gözü heder olur (yani diyet gerekmez)."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
7757- Ebû Zer radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir kimse izinleri olmadan bir evin perdesini açıp da içeriye bakarsa ve ev halkının avretini (yani görünmesi mahzurlu olan yerini) görürse, cezayı mucip bir suç işlemiş olduğundan o eve artık onun bir daha gelmesi helâl olmaz. Eğer basını uzatıp evin içine bakarsa da ev sahibi de onun gözünü çıkarırsa bundan dolayı kınanmaz.
Eğer kapılar ve perdeler açık olup da bakarsa o zaman suç bakanın değil, hane sahibinin olur." [Tirmizî]
7758- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in el-Hakem bin Ebî'I-As'i Medine'den Taife sürgün edişinin sebebi şudur: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem odasmdayken bir gölge ile karşılaştı, o gölge sanki ona bakıyordu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: 'Keler var, keler var' diye bağudı. Bir de ne görsün bakan kişi el-Hakem değil mi? Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem el-Hakem'e şöyle dedi: 'Sen artık ben burada kaldıkça, Medine'de kalamazsın.' Sonra onu Taife sürdü."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de. İsnadında Müdrik bin Süleyman vardır.]
7759- A'yun el-Harizmî radiyallahu anh'dan:
"Enes'e geldim. O, dehlizdeydi. Ona selâm verdim. 'Burası izin istenmeyecek bir yerdir, gir!' dedi."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de. A'yun meçhul bir râvidir]

AKSIRMAK, ESNEMEK, BERABERCE OTURMAK, MECLİS ÂDABI, UYUMA VE OTURMA BİÇİMİ

7760- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında iki adam aksırdı. Birine 'Yerhamükel-lahV dedi; ötekine demedi. Sebebi sorulduğunda şöyle buyurdu: 'Bu alcsırdığı zaman el-Hamdülillah diyerek Allah'a hamdetti, öteki ise hamdetmedi'."
[Bulıârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
7761- Abdullah bin Ebî Bekr, babasından: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Biri aksırdığı zaman ona: 'Yerhamükeüah!' de! Bir daha

aksınrsa yine 'Yerhamukellah!' de! Bir daha aksınrsa 'Sen galiba nezle olmuşsun' def" Râvi diyor ki: "Bunu üçüncüsünden mi, yoksa dördüncüsünden mi sonra dedi, bilmiyorum." [Mâlik]
7762- Ubeydullah bin Rifâa ez-Zurakî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Aksırana üç kere: 'Yerhamukellah!' de! Eğer üçten fazla aksınrsa, serbestsin. İstersen yine 'Yerhamukellah!' dersin, istersen demezsin." [Ebû Dâvud ve Tirmizî]
7763- Seleme bin el-Ekvâ' radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'den duymuş. Bir adam onun yanında aksırdı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona: 'Yerhamukellah (= Allah sent esirgesin)!' dedi. Bir daha aksırınca Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: 'Adam nezle oldu', buyurdu" [Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.]
7764- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah aksırmayı hoş karsılar, esnemekten ise hoşlanmaz. Sizden biriniz aksırıp da '<?/-Hamdülillah' derse, bunu duyan her müslü-manın ona: 'Yerhamukellah!' demesi gerekir.
Esnemek ise şeytandandır. Biriniz namazdayken esnerse, gücü yettiğince onu önlemeye ve tutmaya çalışsın. (Esneyerek) 'HâV demesin. Çünkü bu, şeytandandır. O esnerken Şeytan ona güler."
7765- Diğer rivayet:
"Biriniz esnerken elini ağzına getirsin. O: 'Âh âh!' dediği zaman, şeytan onun (esneye-nin) içinden güler."
[Bulıârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
7766- Müslim ve Ebû Dâvud, Ebû Sa-îd'den: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz esnediği zaman, eliyle ağzını kapatsın. Çünkü şeytan ağzından girer."
7767- Ebû Hureyre radiyallahu aıih'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, aksırdığı zaman yüzünü elleri veya elbisesiyle kapar, sesini de kısmaya çalışırdı."
[Ebû Dâvud ve Tirmizî]
7768- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: "Yahudiler, kendilerine 'Yerhamükellah!' demesi için zoraki olarak Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda aksırırlardı. O da onlara şöyle derdi: 'Allah size hidayet versin ve aklınızı ıslah etsin!'"
[İkisi de Tirmizî ile Ebû Davud'a ait.]

7769- Ali radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim aksırdıktan sonra hemen 'el-Hamdü lillah' derse, böğür sancısından kurtulur ve bir daha asla diş ağrısı çekmez." [Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf bir senedle.l
7770- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Kim konuşurken aksınrsa anla ki, o sözü doğrudur." ITaberânî, Mu'cermt'l-Evsat'ta ve Ebû Ya'lâ zayıf bir isnadla.]
7771- O (Ebû Ya'lâ) ieyyin ve hafîbir isnadla Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"En doğru söz, aksırırken söylenen sözdür."
7772- Kayle bint Mahrame radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in dizlerini bükerek oturduğunu görmüş. (Kayle) dedi ki: 'Oturuşunda onu öyle tevazu içinde görünce, korkudan titremeye başladım'." |Ebû Dâvud]
7773- eş-Şerîd bin Süveyd radiyallahu anh'dan:
"Sol elimi sırtımın arkasına koyup sağ elimin kabasına dayanarak oturuyorken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana uğradı ve şöyle dedi: 'Kendilerine gazap edilenlerin oturuşu gibi mi oturuyorsun?'"
[İkisi de Ebû Davud'a ait.]
7774- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, oturduğu zaman (dizlerini diker) eliyle dizlerini sarardı." [Tirmizî ve Ebû Dâvud|
7775- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, oturduğunda biz de etrafına otururduk. Şayet geri gelmek niyetiyle (meclisten) kalkmış ise ya pabucunu yahut üstündeki (ridâ, sarık gibi) bir şeyi çıkartıp, oraya bırakırdı. Ashâb da onu(n geri geleceğini) anlar, yerlerinden kı-mıldamazlardı ve onun dönüşünü beklerlerdi." [Ebe Dâvud]
7776- Enes radiyallahu anh'dan:
(Daha önce) Kur'ân'm faziletleri bahsinde geçen bir hadisi nakletti. (Orada şöyle geçer:)
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İyi arkadaş misk (güzel koku) sahibi gibidir."
7777- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sakın yollarda oturmayın!"

"Yollarda oturmak durumundayız. Çünkü orada (ihtiyaçlarımızı) konuşuyoruz" dediler. Bunun üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Yolda oturmaktan başka bir çare bulamazsınız, o zaman yolun hakkını verin!" "Yolun hakkı nedir ey Allah'ın Resulü?" dediler.
"Harama bakmamak, eziyet etmemek (yani gelen geçeni rahatsız etmemek), verilen selâmları almak, iyiliği emredip kötülükten alıkoymak" buyurdu.
[Buhârî, Müslim ve Ebû Davud.l
7778- Onun (Ebû Davud'un) Ömer'den benzeri rivayeti:
Orada şöyle geçmektedir: "Zor durumda olana yardım eder imdadına yetişirsiniz, yolunu şaşırana da yol gösterirsiniz."
7779- Ebû Talha radiyallahu anh'dan: "Avlularda oturup konuşuyorduk. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem gelip başımızda durarak şöyle buyurdu: 'Neden böyle yollarda oturuyorsunuz?'
'Kötü bir şey için değil, sırf iyi şeyler için oturup konuşuyoruz' dedik. Şöyle buyurdu: 'Ya oturmayın, ya da oturduğunuz takdirde harama bakmamak, selâm almak, güzel konuşmak gibi yolun hakkı olan şeyleri verin!'" [Müslim]
7780- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Abdullah) İbn Dînâr dedi ki: "Ben ve İbn Ömer, Hâlid bin Ukbe'nin çarşıdaki evindeydik. Bir adam gelip onunla bizden gizli bir şey konuşmak istedi. İbn Ömer'in yanında benden, bir de onunla gizli konuşmak isteyen adamdan başka kimse yoktu. Bunun üzerine İbn Ömer başka bir adamı daha çağırdı, böylece dört kişi olduk. Bana ve çağırdığı adama dedi ki: 'Biraz geri durun! Çünkü ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: 'Diğer bir kişi olmaksızın iki kişi aralarında fısıldaşmasıri."
[Buhârî, Müslim ve aynı lafızla Muvattâ.\
7781- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz kendisinin oturması için kimseyi yerinden katiyen kaldırmasın. Lâkin (sizler) meclisi genişletip (yeni) gelene yer açın ki Allah da size yerinizi genişletsin."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
7782- Saîd bin Ebî'l-Hasan radiyallahu anh'dan:
"(Sahâbî) Ebû Bekre, bir şahitlik konusunda bize gelmişti. Biri ona yer vermek için yerinden ayağa kalkınca oraya oturmak istemedi ve şöyle dedi: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bundan nehyelti. Bir de kişinin giydirmediği kimsenin elbisesine silmesinden nehyetti." [Ebû Davud]
7783- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem buyurdu:)
"Biriniz yerinden kalkıp tekrar geri dönerse oraya oturmakta herkesten daha hak sahibidir."
[Müslim ve Ebû Dâvud]
7784- Câbir bin Semure radiyallahu anh'dan:
"Biz, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e gittiğimizde meclisin en sonunda halkanın bittiği yerinde otururduk." [Ebû Dâvud]
7785- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Meclislerin en hayırlısı, en geniş olanıdır." |İkisi de Ebü Davud'a ait.]
7786- Amr bin Şuayb, babasından, o da dedesinden radiyallahu anh:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İzinleri olmadan iki kişi arasında oturma!" |Ebû Dâvud ve Tirmizî]
7787- Ebû Miclez radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, gelip halkanın ortasına oturan kimseyi kınamıştır." [İkisi de Ebû Dâvud ile TİrmizÎ'nindİr.]
7788- Câbir bin Semure radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem mescide girdi. Onlar halka olmuş toplanıyorlardı. Şöyle buyurdu: 'Neden sizin böyle dağı-
nık gruplar halinde oturduğunuzu görüyorum?..'" [Müslim ve Ebû Dâvud]
7789- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz gölgede —diğer rivayette güneşte— olup da gölge kendisinden çekilip bir kısmı güneşte diğer bir kısmı gölgede kalırsa hemen oradan kalksın." [Ebû Dâvud]
7790- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Her şeyin bir efendisi vardır. Meclisin efendisi de kıbleye karsı olandır." (Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat'ta]
7791- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişi, bir adamla oğlu arasında oturmasın." [Taberânî, Mu'cemu't-Evsat'ta hafi bir isnadla]
7792- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ben kamım üzerinde yatarken yanıma uğradı ve beni ayağıyla dürterek şöyle dedi: 'Ey Cüneydib! Bu yatış (biçimi), cehennem ehlinin yatışıdır'."

[İbn Mâce, meçhul bir râvi tarikiyle.]
7793- Ya'îş bin Tafha radiyallahu anh'dan: "Babam Suffe ashâbindandı. Bana anlattığına göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuş:
'Haydi benimle gelin!' Âişe'nin evine gitti ve dedi ki: 'Ey Âişe bize yemek ver!' Âişe, bize bir nevi sebze yemeği getirdi, yedik. Sonra 'Ey Âişe, doymadık bize yemek getir!' buyurdu. Bu defa bize kuş büyüklüğünde hayse (keş ve yağ karışımı hurma yemeği) getirdi, onu da yedik. Sonra ona: 'Haydi bize içir!' dedi. Gitti bir büyük tas süt getirdi, onu da içtik. Sonra: 'Ey Aişe! Bize su getir!' dedi. Bize bir maşrapa su getirdi onu da içtik. Sonra şöyle buyurdu: 'isterseniz yatın, dilerseniz mescide gidin!' Hemen mescide geldim. Seher vakti karnım üzerinde yatarken biri gelip ayağı ile beni dürttü ve dedi ki: 'Bu yatış, Allah'ın nefret ettiği bir yatıştır.' Bir de baktım ki dürten zat Allah'ın Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem imiş." |Ebû Davudi
7794- Ali bin Seybân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim evin üstünde korkuluğu olmadan yatarsa, ondan Allah'ın koruması uzak kalmıştır." [Ebû Dâvud]
7795- Ubâde bin Temîm'den, o da amcası (Abdullah b.Zeyd')den:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'i bir ayağını diğer ayağının üstüne koymuş vaziyette sırt üstü yalarken görmüş."
Mâlik dedi ki: "İbnü'l-Müseyyeb'den Ömer'le Osman'ın da aynı şeyi yaptıkları bana ulaştı." |Altı hadis imamı.]
7796- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz bir ayağını diğerinin üstüne koyarak sırt üstü uzanıp yatmasın!"
[Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.]
7797- Câbir bin Semure radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i solundaki bir yastığa yaslanmış olarak gördüm." |Tirmizî]
7798- Ümmü Seleme'nin ailesinden birinden:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yatağı, insanın kabrine konduğu şekildeydi. Mescid ise (yatağın) başı tarafındaydi."
[Ebû Dâvud]
YARDIMLAŞMA, İTTİFAK KURMA, KARDEŞLİK, ŞEFAAT GİBİ ŞEYLERLE MÜSLÜMANLAR ARASINDA DAYANIŞMA
7799- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Zalim olsun mazlum olsun kardeşine yardım et!" Bir adam dedi ki:
"Müslümana yardım ederim, fakat zalime nasıl yardım edeyim?" Cevap verdi:
"Zalimi zulmünden alıkoymakla ona yardım edersin. Çünkü onu zulümden menetmek ona yardım saydır." IBuhârî ve Tirmizî.]
7800- Cabir ve Ebû Talha radiyallahu an-humâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namusu çiğnendiği, şahsiyetine sataşıldığı bir yerde müslümamn yardımına koşmayan bir kimseye, yardım istediği bir yerde Allah yardım etmez.
İrzına sataşıldığı ve şahsiyetinin çiğnendiği bir yerde müslümamn yardımına koşana gerektiği yerde Allah da yardım eder" |Ebû Dâvud]
7801- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Kim müslûman kardeşinin ırz ve şahsiyetini korursa, Allah onun yüzünü kıyamet gününde cehennem ateşinden uzak tutar." |Tirmizî]
7802- Sürâka bin Mâlik radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Günaha girmedikçe, en hayırlınız akraba ve kabilesini savunandır." |Ebû Dâvud]
7803- Vasile bin el-Eska' radiyallahu anh'dan:
Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Asabiyyet (ırkçılık) nedir?" Şöyle buyurdu:
"Zulüm işlemesinde kavmine yardım etmendir." [İkisi de Ebû Davud'a ait.|
7804- Cübeyr bin Mut'im radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"islâm geldikten sonra cahiliyet döneminde Arap kabileleri arasında başkalarına baskı yapmak amacıyla yapılan yardımlaşma akdi (hılf) yoktur. Ancak İsiâm cahiliyet devrinde mazluma yardım amacıyla yapılan ahitleşmeleri kuvvetlendirmiş ve (daha da pekiştirmiştir)." [Müslim ve Ebû Dâvud.]
Ebû Dâvud dedi ki: "Bununla (Cahiliyede uygulanan) Mutaybîn akdini kastetmiştir."
7805- Âsim el-Ahvel'den, dedi ki:
Enes'e dedim ki:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in 'İslâm geldikten sonra cahiliyet döneminde Arap kabileleri arasında başkalarına baskı yapmak amacıyla yapılan yardımlaşma akdi (hılf) yoktur.' dediğini sen duydun mu?"
Şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Kureyş ile Ensâr arasında dayanışma akdini benim evimde yaptı."

Diğer rivayette: "Muhacirlerle Ensâr arasında iki veya üç kere dayanışma ittifak ve birliğini benim evimde tesis etti" diye geçer.
[Buhari, Müslim ve Ebû Dâvud.]
7806- Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Talha ile Ebû Ubeyde'yi kardeş yaptı." [Müslim]
7807- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem oturuyordu, bir adam ondan bir şey istemek için geldi. Bunun üzerine bize yönelip şöyle buyurdu: 'Ona şefaat edin (yardımcı olun) da sevaba girin. Allah, Resulünün dilinden dilediğini yerine getirir'." [Mâlik hariç, altı hadis imamı.]
7808- Muâviye radiyallahu anh'dan: "İhtiyacını arzedene yardımcı olun ki ecir alasınız. Sizin yardım edip bu sebeple ecir alabilmeniz için ben bazı işleri (halletmeyi) geciktiririm. Zira Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:
'ihtiyacı olana yardım edin de sevaba girin!'" [Ebû Dâvud]
7809- Nesâî'nin rivayeti:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: "Şefaat edin (yardım ederek hayra vesile olun) ki ecir alasınız!"
Müellif bu rivayete başka bir şey ilave etmedi. Derim ki: Ben bunu Ebû Dâvud'da bulamadım. Nesâî ise bunu Muâviye'den, Zekât bahsinde şu lafızla rivayet etti: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Kişİ bazen benden bir şey ister de onu vermeyi geciktiririm ki, siz ona yardım etmekle ecre giresiniz." Evet Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Yardım edin ki sevaba giresiniz!"
7810- İbn Ömer radiyallahu anh'dan; (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müslüman müslümanın kardeşidir; ona zulmetmez, onu (tehlikede) yalnız bırakmaz. Kim kardeşinin ihtiyacını giderirse Allah da onun ihtiyacını giderir. Kim bir müslüman kardeşinin bir sıkıntısını giderirse Allah da onun kıyamet sıkıntılarından bir sıkıntısını bertaraf eder. Kim müslüman kardeşinin ayıbını örterse Allah da kıyamet gününde onun ayıbını örter." [Ebû Dâvud]
7811- Rezîn şunu ekledi:
"Kim müslümanla beraber gidip de hakkını (başkasından) ahp ona verirse, Allah ayakların kayacağı Sırat üzerinde onun ayağını sabit kılıp kaydırmaz."
Derim ki: Müellif bu hadisi iki hadisten sonra tekrar etti ve şöyle dedi: Buhârî, Müslim ve Tirmizî." Ancak Ebû Davud'u zikretmedi.
7812- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim bir müslümanın dünya sıkıntılarından bir sıkıntısını giderirse, Allah onun kıyamet sıkıntılarından bir sıkıntısını giderir. Kim güç durumda olan bir müslümana kolaylık sağlarsa, Allah ona hem dünyada, hem de âhirette kolaylık ihsan eder. Kim bir müslümanın ayıbını örterse, Allah onun dünya ve ûhiret ayıplarını örter. Kul kardeşinin yardımında oldukça, Allah da onun yardımında olur." IMüslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
7813- Ebû Hureyre radiyallahu anlı'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Din samimiyettir,"
Dediler ki:
"Kime karşı ey Allah'ın Resulü?"
"Allah'a kitabına ve müstumanların liderlerine karşı samimi davranmaktır. Müslüman, müslümanın kardeşidir. Onu yüzüstü bırakmaz. Ona yalan söylemez. Ona zulmetmez. Her biriniz kardeşinin aynasıdır. Eğer onda bir rahatsızlık görürse, ondan onu bertaraf etsin" buyurdu. |Tirmizî|
7814- Ebû Mûsâ radiyallahu anlı'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mü'min mü'min için, parçaları kenetlenmiş bir bina gibidir."
(Bunu söylerken) Mübarek parmaklarını birbirine kenetledi. [BuhM, Müslim ve Tirmizî]
7815- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mü'minin mü'min üzerinde altı hakkı vardır: Hasta olduğunda onu ziyaret eder, öldüğünde cenazesinde bulunur, davet ettiğinde, davetine icabet eder, karşılaştığında ona selâm verir, aksırdığında ona 'Yerhamükellah/' der, yanında da olsa, uzakta da olsa iyiliğini İster." [Mâlik hariç, altı hadis imamı. Lafız Nesâî'nin.j
7816- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz yapacağı en küçük iyiliği bile asla hakir görmesin. Yapacak hiçbir şey bulamazsa kardeşini güler yüzle karşılasın. Bir et satın alırsan ya da bir tencere kaynatırsan suyunu çok katıp komşuna ondan ikram et!" [Tirmizî]
7817- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallalîahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah insanların ihtiyaçlarını gidermek için birtakım insanlar yaratmıştır ki, insanlar muhtaç olduklarında onlara koşarlar, işte onlar Allah'ın azabından emin olanlardır."

[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de leyyin bir senedle]
7818- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim, müslüman kardeşinin işine koşarsa, onun için bu, on sene itikafta kalmaktan daha hayırlıdır. Kim de sırf Allah rızasını talep etmek için bir gün itikafa girse, Allah onunla cehennem arasında, her birinin arasındaki mesafe doğu ile batı arası kadar olan üç hendek kılar."
[Taberânî, Mu"cennt'I-Evsat'ta. zayıf bir senedle.]
7819- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir hidayete çağırırsa, kendisine uyanların ecri kadar, onların ecrinden hiçbir şey eksilmeksizin ecir alır. Kim de bir dalâlete davet ederse, dalâlete gidenlerin günahı gibi, onların günahlarından hiç eksilmeksi-zin günah alır."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve TirmÎzî]
MÜSLÜMANLARIN BİRBİRLERİNİ SEVMESİ, SIRLARINI GİZLEMEK, İKİ KİŞİNİN ARASINI DÜZELTMEK, SAYGI, GÜZEL AHLÂK, HAYA VE EDEBLE İLGİLİ DİĞER KONULAR
7820- Nu'mân bin Beşîr radiyallahu anh'-dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mü'nıinler; birbirlerini sevmekte, birbirlerine merhamette, birbirlerine şefkat göstermekte tek vücut gibidir. O vücudun bir organı rahatsız olursa, diğer organlar da acı çekip uykusuz kalır.7' |Buhârî ile Müslim.]
7821- el-Mikdâm radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişi müslüman kardeşini severse, onu sevdiğini kendisine bildirsin." |Ebu Dâvud ve Tirmizî]
7822- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında bir adam bulunmaktaydı. Oradan bir (başka) adam geçti. Yanındaki şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Ben bu adamı seviyorum.'
'Peki ona bunu bildirdin mi?'
'Hayır.'
'Haydi kalk bunu ona bildir." buyurdu. Bunun üzerine adam yerinden fırladı ve adama yetişip şöyle seslendi: 'Ben seni Allah rızası İçin seviyorum.'
Adam'ın cevabı: 'Beni kendi rızası için sevdiğin Allah da seni sevsin!'" |Ebû Dâvud]
7823- Yezîd bin Nu'âme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kişi bir kişi ile (İslâm) kardeş(i) olduğu zaman, onun ismini, babasının ismini ve kimlerden olduğunu sorsun. Çünkü böyle yapmak, sevginin artmasını söyler." ITirmizî]

7824- Ebö Hureyre radiyallahu anh'dan (dedi ki):

"Sevdiğini ölçülü sev! Çünkü o (sevdiğin) bir gün nefret ettiğin kişi olabilir. Nefret ettiğinden de ölçülü olarak nefret et! Çünkü o bir gün sevdiğin dostun olabilir." [Tirmizî.]

Tirmizî Peygamber'in sözü olarak gelen rivayeti tercih etmiştir.

7825- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Kıyamet gününde Allah Teâlâ şöyle buyuracak: 'Celâlim hakkı için birbirlerini sevenler nerede'/ Bugün onları, gölgemden başka hiçbir gölgenin bulunmadığı şu anda gölgemde gölgelendireceğim'." [Mâlik ve Müslim.]

7826- Muâz radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

(Allah Teâlâ:) "Celâlim hakkı için birbirlerini sevenlerin, Peygamber ve şehitlerin dahi gıpta edecekleri nur minberleri olacaktır (buyurdu)" [Tirmirf]

7827- Ebû İdrîs el-Havlânî radiyallahu anh'dan:

"Dımaşk mescidine girdim. Bembeyaz dişleri olan son derece parlak yüzlü bir delikanlı gördüm; insanlar etrafını çevirmişlerdi. Bir şeyde ihtilâfa düştükleri zaman ona soruyorlar ve onun fikrini alıp geri dönüyorlardı. Onun kim olduğunu sordum; 'Muâz bin Ce-bel'dir' dediler. Ertesi gün erkenden onun yanma gittim, baktım ki erken gelmekte beni geçmiş, namaz kılıyordu. Namazını bitirene kadar bekledim, sonra huzuruna vardım, selâm verip dedim ki:

'Vallahi ben seni seviyorum.'

'Vallahi mi?' dedi.

'Vallahi' dedim.

'Vallahi mi?' dedi.

'Vallahi' dedim.

'Vallahi mi?' dedi.

'Vallahi' dedim.

Bunun üzerine cübbemin kenarından tutup beni kendine çekti ve şöyle dedi: 'Müjde. Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:

'Allah Teâlâ buyurdu: Benim rızam için birbirlerini sevenlere, benim rızam için birbirlerini ziyaret edenlere ve benim rızam için birbirlerine ikram edenlere muhabbetim vacip olmuştur'." |Mâük|

7828- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Amellerin en üstünü, Allah için sevmek, Allah için nefret etmekti?:" |Ebû Dâvud]
7829- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın kullarından birtakım insanlar vardır ki ne peygamberdirler ve ne de şehittirler. Lâkin Allah katındaki mevkilerinden dolayı onlara hem peygamberler hem de şehitler kıyamet günü gıpta edeceklerdir." Dediler ki:
"Ey Allah'ın Resulü kimdir onlar, bize bildirir misin?"
"Akraba olmadıkları halde ve mali yönden hiçbir çıkarı da bulunmadığı halde birbirileri-ni sırf Allah için seven kimselerdir. Vallahi onların yüzleri nurdur, şüphesiz onlar nur üzere olacaklardır. Onlar, insanlar korktukları zaman onlar korkmayacak, üzüldükleri zaman da onlar üzülmiyeceklerdir. Sonra şu âyeti okudu: 'Haberiniz olsun. Allah'ın velileri var ya, onlar için ne korku vardır ve ne de mahzun olacaklardır'." (Yûnus, 62) [İkisi de Ebû Davud'a ait.]
7830- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir adam başka bir kasabada bulunan müslüman kardeşini ziyaret etti. Allah onun yoluna bir melek gönderdi ve melek ona sordu: 'Nereye böyle?' 'Şu kasabadaki arkadaşıma.' 'Ondan beklediğin bir menfaat mi vardır?' 'Hayır sadece onu Allah için sevdiğim için.' 'Ben Allah' in sana gönderdiği bir elçiyim,
hi gıpta edecekleri nur minberleri olacaktır (buyurdu)" [Tirmizî]
7827- Ebû İdrîs el-Havlânî radiyallahu anh'dan:
"Dımaşk mescidine girdim. Bembeyaz dişleri olan son derece parlak yüzlü bir delikanlı gördüm; insanlar etrafını çevirmişlerdi. Bir şeyde ihtilâfa düştükleri zaman ona soruyorlar ve onun fikrini alıp geri dönüyorlardı. Onun kim olduğunu sordum; 'Muâz bin Ce-bel'dir' dediler. Ertesi gün erkenden onun yanma gittim, baktım ki erken gelmekte beni geçmiş, namaz kılıyordu. Namazını bitirene kadar bekledim, sonra huzuruna vardım, selâm verip dedim ki:
'Vallahi ben seni seviyorum.'
'Vallahi mi?' dedi.
'Vallahi' dedim.
'Vallahi mi?' dedi.
'Vallahi' dedim.
'Vallahi mi?' dedi.
'Vallahi' dedim.
Bunun üzerine cübbemin kenarından tutup beni kendine çekti ve şöyle dedi:

'Müjde. Ben Allah Resulü sallallahu aİey-hi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:
'Allah Teâlâ buyurdu: Benim rızam için birbirlerini sevenlere, benim rızam İçin birbirlerini ziyaret edenlere ve benim rızam için birbirlerine ikram edenlere muhabbetim vacip olmuştur'" [Mâlik]
7828- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Amellerin en üstünü, Allah için .sevmek, Allah için nefret etmektir." [Ebû Dâvud]
7829- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın kullarından birtakım insanlar vardır ki ne peygamberdirler ve ne de şehittirler. Lâkin Allah katındaki mevkilerinden dolayı onlara hem peygamberler hem de şehitler kıyamet günü gıpta edeceklerdir." Dediler ki:
"Ey Allah'ın Resulü kimdir onlar, bize bildirir misin?"
"Akraba olmadıkları halde ve mali yönden hiçbir çıkan da bulunmadığı halde birbirileri-ni sırf Allah için seven kimselerdir. Vallahi onların yüzleri nurdur, şüphesiz onlar nur üzere olacaklardır. Onlar, insanlar korktukları zaman onlar korkmayacak, üzüldükleri zaman da onlar üzülmîyeceklerdir. Sonra şu âyeti okudu: 'Haberiniz olsun. Allah'ın velileri var ya, onlar için ne korku vardır ve ne de mahzun olacaklardır'." (Yûnus, 62) [İkisi de Ebû Davud'a ait.]
7830- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir adam başka bir kasabada bulunan müslüman kardeşini ziyaret etti. Allah onun yoluna bir melek gönderdi ve melek ona sordu: 'Nereye böyle?' 'Şu kasabadaki arkadaşıma.' 'Ondan beklediğin bir menfaat nü vardır?' 'Hayır sadece onu Allah için sevdiğim için.' 'Ben Allah' in sana gönderdiği bir elçiyim, bilesin ki onu Allah için sevdiğinden dolayı Allah da seni sevmiştir' dedi." [Müslim]
7831- Ebû Hureyre radiyallalıu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah bir kulunu sevdiği zaman, Cibril'i çağırıp 'Ben falan kulumu seviyorum, sen de onu sev!' der. Cibril de onu sever ve sonra (Cibril) gök yüzünde şöyle seslenir: 'Allah, falan kimseyi seviyor, siz de onu sevin.1' Bunu müteakip tüm sema ehli onu sever. Sonra o kul yeryüzünde de herkes tarafından sevilip kabul görür.
Bir kulundan nefret ettiği zaman, Cibril'i çağırıp şöyle der: 'Ben falan kulumdan nefret ediyorum, sen de nefret et!' Hemen Cibril de ondan nefret eder, sonra

gökte şöyle seslenir: 'Allah falandan nefret ediyor, siz de nefret edin!' Bunun üzerine gök ehli ondan nefret ederler. Sonra yeryüzündeki tüm varlıklar da ondan nefret ederler."

7832- Diğer rivayet: Süheyl bin Ebû Salih dedi ki: "Arafat'ta idik, derken Ömer bin Abdula-
zîz geçti. Kendisi hac emîri idi; herkes ona bakıyordu. Dedim ki: 'Babacığım! Allah galiba Ömer bin Abdilazîz'i seviyor.'
'Neden?'
'Çünkü herkes onu seviyor. İnsanların kalbinde yer etmiş.'
'Ben de sana bildiriyorum, Ebû Hurey-re'nin şöyle rivayet ettiğini duydum' dedi." Ve yukardaki ilgili hadisi nakletti. [Mâlik, Buhâ-rî, Müslim ve Tirmizî. Lafız Müslim'e aittir.]

7833- Enes radiyallahu anh'dan:
"Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e 'Kıyamet ne zaman kopacak?' diye sordu.
'Soruyarsun ama ona ne hazırladın?' buyurdu.
'Bir hazırlığım yok; sadece Allah ve Resulünü seviyorum' deyince, O şöyle buyurdu: 'KİŞİ sevdiğiyle beraberdir.'
Enes dedi ki: İslâm'dan sonra artık Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in: 'O halde sen sevdiklerinle berabersin' sözünden daha çok hiçbir şeye sevinmedik."
(Enes dedi ki:) "İşte ben de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i, Ebû Bekr'i, Ömer'i seviyorum. Onlar gibi amelim yoksa da onlan sevdiğim için (inşaallah) onlarla beraber olurum. Bunu umuyorum."

7834- Diğer rivayet:
Enes dedi ki: "Ben Allah'ı da ve Resulünü de seviyorum." İlgili hadisi nakletti.

7835- Diğer rivayet:
"Muğire (b. Şu'be)'nin benim akranım olan bir çocuğu geldi. Bunun üzerine Allah Resulü: 'Kıyamet kopuncaya dek yaşarsa ona ihtiyarlık gelmiyecektir'. buyurdu"
[Buharı, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmİzî]

7836- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: Dedi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Kişi bir grup insanı sever fakat onlar gibi ameli olmaz."
Şöyle buyurdu:
"Ey Ebû Zer! Sen sevdiğinle berabersin." "Ben Allah'ı ve Resulünü seviyorum."
"Sen sevdiklerinle beraber olacaksın." Ebû Zer sözünü tekrarladı, Allah Resulü sal-lallahu aleyhi ve sellem de cevabını aynen tekrarladı. [Ebû Dâvud]

7837- AİŞe radiyallahu anhâ'dan: "Mekkeliler'den şakacı bir kadın, Medine'ye

geldi. Bir ahbabında konakladı. Âişe dedi ki: 'Sevgilim Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ne doğru söylemiş:
'Ruhlar teçhiz edilmiş askerlerdir. Ezelden tanışanlar birbirlerini severler. (Ezelde) birbirinden kaçanlar bir türlü uyum sağlayamazlar'." [Buhârî]
7838- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'a en sevgili olanınızı size bildireyim mi?"
"Evet" dedik. Şöyle buyurdu:
"Allah'a en sevgili olanınız, insanlara en sevgili olandır, içinizden Allah' in en nefret ettiği kişiyi size bildireyim mi?"
"Evet" dedi. "İçinizden Allah'ın en nefret ettiği kişi, insanların kendisinden en çok nefret ettiği kişidir" buyurdu. |Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'UL.)
İsnadında Abdurrahman bin Hayde el-En-bârî adh bir râvi vardır.
7839- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Meclisler birer emanet yeridir (orada konuşulanlar ifşa edilemez); ancak üç şey hariç: Haram kan akıtılmışsa, haram olana ve iffete tecavüz edilmişse ve haksız yere başkasının malı alınmışsa." [Ebû Dâvud]
7840- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir adam bir adama bir söz söylerse bu söz onda emanettir, kimseye söyleyemez."
[Ebû Dâvud ve Tirmizî]
7841- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ben çocuklarla birlikte oynarken, bize geldi ve beni bir iş için bir yere gönderdi. Bu nedenle annemin yanına geç kaldım. Bana sordu: 'Neden geç kaldın?'
'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem beni bir işe gönderdi.'
'Ne idi o iş?'
'O bir sırdır.'
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in sırrını sakın kimseye söyleme!' dedi."
Enes dedi ki: "Vallahi onu bir kimseye an-latsaydım ey Sabit mutlaka sana (da) anlatırdım." [Buhârî ile Müslim.]
7842- Ebû'd-Derdâ' radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Oruç, namaz ve zekâtın derecesinden daha üstün olan bir şeyi (ibadeti) size bildireyim mi?"

"Evet" dediler.
"İki (dargın) kişinin arasını bulmak. Çünkü dargınlar arasını ifsat etmek (imanı kökünden) kazır" buyurdu. [Ebû Dâvud ve Tirmizî.]
Diğer rivayette şunu ekledi:
"Onun saç tıraş ettiğini söylemiyorum. O dini tıraş eder, alıp götürür."
7843- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ya§lı bir müslümana, Kur'ân'la amel edip ondan uzaklaşmayana ve adaletli yöneticiye hürmet etmek, Allah'a saygıdandır."
[Ebû Dâvud]
7844- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yaşlı kimseye sırf yaşından dolayı hürmet eden hiç kimse yoktur ki, Allah da ona yaşlandığında saygı gösterecek birini ihsan etmesin." |Tirmizî]
7845- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i görmek isteyen yaşlı bir adam geldi, ona yer açmakla cemaat biraz ağır davranınca, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Küçüğümüze merhamet etmeyen, büyüğümüze saygı göstermeyen bizden değildir'."
[İkisi de Tİrmizî'ye ait.]
7846- Amr bin Şuayb babasından, o da dedesinden radiyallahu anh: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Küçüğümüze acımayan, büyüğümüzün kadrü kıymetini bilmeyen bizden değildir."
[Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizî]
7847- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Ona bir dilenci uğradı, eline bir ekmek parçası verip savuşturdu. Az sonra üstü başı düzgün biri geldi, onu oturttu yedirdi. Sebebi sorulunca da şöyle dedi: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'İnsanlara kendi mevki ve durumlarına göre davranın!'" [Ebû Dâvud]
7848- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Cerîr bin Abdullah, eve girdi. Evin içi dolu idi, oturacak yer bulamayınca Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona izarını ya da ridâsını atıp: 'Bunun üstüne otur!' dedi. Onu alıp, öptü ve bağrına bastı. Sonra şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü bana ikram ettiğin gibi Allah da sana ikram etsin!' Bunun üzerine Allah Resulü şöyle buyurdu: "Size bir kavmin ulusu gelirse, ona hürmet edin!'" [Taberâ-nî, Mu'cemu'l-Evsat'Ut ve Bezzâr hafî bir senedle.]

7849- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişi müslüman kardeşine hürmet ettiği zaman sanki Allah'a saygı göstermiş gibi olur."
[Bezzâr leyyin bir senedle.]
7850- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hiçbir şey beklemeden ve kendisinden de korkmadan, bir insan müslüman kardeşinin (atının) üzengisinden tutarsa Allah onu bağışlar."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'te. İsnadında Hafs bin Ömer eİ-Mâzinî vardır.]
7851- Muâz radiyallahu anh'dan: "Ayağımı özengiye koyup (yola çıkarken) Allah Nebisi saUallahu aleyhi ve sellem'in bana en son tavsiyesi şu olmuştur: 'Ey Muâz! İnsanlara karşı güzel ahlâkla davran!'" [Mavattâ.]
7852- Mâlik radiyallahu anh'dan: (Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim."
7853- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü saUallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şüphesiz mü'min güzel ahlâk sayesinde, oruç tutan ve gece namaz kılanların derecesine ulaşır." [Ebû Dâvud]
7854- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İman bakımından mü' minlerin en mükemmeli, ahlâkça en güzel olan ve ailesine en güzel davrananlardır."
7855- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet günü mü'minin terazisinde güzel ahlâktan daha ağır bir şey yoktur. Allah Teala, çirkin ve ne konuştuğunu bilmeyenlerden nefret eder."
7856- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"içinizden en çok sevdiklerim ve kıyamet gününde mevki cihetinden bana en yakınınız ahlâkça en güzel olanlanmzdır. En nefret ettiklerim ve kıyamet gününde benden en uzak olanlarınız ise gevezeler, boşboğazlar ve yüksekten atanlardır." Dediler ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Gevezeler, boşboğazlar ve yüksekten atanlar kimlerdir?"
"Onlar mütekebbir (büyüklük taslayan) kimselerdir" buyurdu. [Tirmizî]
7857- Nevvâs bin Sem'ân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem buyurdu:)
"Birr (iyilik) güzel ahlâktır. Günah ise, içini rahatsız edip, insanların görmesinden hoşlanmadığın şeylerdir." [Müslim ve Tirmizîl
7858- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'tan nasıl haya edilmesi gerekiyorsa öyle haya edin!" Dedik ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Allah'a şükür biz Allah'tan haya ediyoruz."
"Sizin yaptığınız (haya) değildir, lâkin Allah'tan hakkıyla haya etmek, başım ve İçindekileri, karnım ve içindekileri koruman, ölümü ve kabirde çürümeyi hatırlamandır. Kim âhi-ret yurdunu isterse, dünya zinetini terk eder ve âhireti dünyaya tercih eder. İşte kim bunu yaparsa, Allah'tan hakkıyla ve kemaliyle korkmuş olur." ITirmizî]
7859- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kardeşine fazla haya sahibi olduğu şeklinde öğüt veren Ensâr'dan bir adamın yanına uğradı ve şöyle buyurdu: 'Onu bırak (utansın), zira haya imandandır'." [Altı hadis imamı.]
7860- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Haya imandandır, iman ise cennettedir. Yüzsüzlük cefadandır, cefa ise cehennemdedir." [Tirmizî]
7861- Ebû Ümame radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Haya ve gerektiği konuşmak imanın, açık saçık ve lüzumsuz konuşmak ise münafıklığın kısımlarındandır."
[İkisi de Tirmİzî'nindir.]
(Muh. b. Mutarrif) Dedi ki: Hadisin Arapça metninde geçen: "Ayy" kelimesi lüzumundan az konuşmak demektir. Bezâ, açık saçık konuşmak demektir. Beyân ise, halka hitap ederken çok konuşup da sözlerini uzatan Allah'ın rızasına muhalif olarak İnsanları uzun uzun öven hatipler gibi çok konuşup gevezelik etmek demektir.
7862- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Haya insanı daima iyi ve doğruya ulaştırır." Beşir bin Kâ'b der ki:
"el-Hikme (mecmuasmda) şöyle yazılıdır: 'Ağırbaşlılık ve Allah'a tazimin de hayadan olduğunu görüyoruz."
7863- Diğer rivayet:
"Hayanın zayıf olanı da vardır." Bunun üzerine Ömer dedi ki:

"Ben sana Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den naklediyorum; sen ise bana kendi sahifelerinden söz ediyorsun."
IBuhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]
7864- Ebû Mes'ûd el-Bedrî radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Geçmiş peygamberlerin sözlerinden insanların yetiştiklerinden birisi de: Utanmadı-ktan sonra ne istersen onu yap!"
[Buharı ile Ebü Dâvud.J
7865- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem örtüsü içindeki bakire kızdan daha utangaç (haya sahibi) idi. Hoşlanmadığı bir şey gördüğü zaman (bir şey söylemezdi de) biz onu yüzünden anlardık." [Buhârî ile Müslim.]
7866- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir şeyde hayâsızlık varsa girdiği yeri iğrenç yapar. Bir şeyde haya varsa girdiği yeri (o haya) süsler." [Tirmizl]
7867- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"(Hz. Peygamber ve Ebû Bekir vefat ettikten sonra) Evime girerdim, burada yatan kocam (Muhammed) ve babamdır (Ebû Bekr) diyerek soyunurdum. Fakat (Hz.) Ömer oraya
defnedildikten sonra Ömer 'den haya ederek asla soyunmadım, hep giyinik kaldım." [Ahmed]
7868- Zeyd bin Talha bin Rükâne radiyal-lahu anh'dan:
(Şu sözü) Allah Resulüne nisbet etti: "Her dinin (önde gelen) bir ahlâkı vardır; İslâm'ın ahlâkı ise hayadır." [Mâlik]
7869- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mü'minden başka kimse ile arkadaşlık etme! Yemeğini de ancak takva sahibi kimse yesin." [Ebû Dâvud ve Tirmizî]
7870- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişi dostunun dini üzeredir. Bu nedenle kişi kimle dost olacağına dikkat etsin." [İkisi de Ebû Dâvud ile Tirmizî'ye ait.]
7871- İbıı Mes'ûd radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"İnsanları kardeşleriyle ölçün!"
[Taberânî, Mu'cenin'I-Ke.bîr'de leyyin bir senedle.]
7872- Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Müşriklerle oturmayın, onlarla bir araya gelmeyin! Kim onlarla oturur, ve onlarla birlikte olursa onlardandır." [Tirmizî)
7873- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz elinde ok olduğu halde bir meclisten ya da çarşıdan geçerse, okunun ucundan tutsun. Sonra yine ucundan tutsun." Ebû Mûsâ dedi ki: "Vallahi biz onları (okların uçlarını) bîrbirlerimizin yüzüne doğrultmadan
Ölmedik." |Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]
7874- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kılıcın kınından çekilmiş bir halde verilip alınmasını yasakladı." jEbû Dâvud ve Tirmizî]
7875- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Birbirlerinizi affedin ki, aranızdaki kinler ortadan kalksın!" [Bezzâr, zayıf bir isnadla.]
7876- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanlara kötü zan beslemekten sakının!" [Taberânî, Mu'cemit'l-Evsat'ia. tedlis yapmakla tanınan bir râvİ kanalıyla.]
7877- İbn Şîrîn radiyallahu anh'dan: "Evimizin dammda, Ebû Katâde ile birlik-teydik. O, kayan bir yıldızı gördü. Ona baktılar. Bunun üzerine dedi ki: 'Biz gözlerimizi dikip onu takip etmekten alıkonulduk'."
| Ahmed]
7878- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz sudaki, gölgesine bakmasın/"
[Taberânî, Mu' cemu' l-Evsat'ta zayıf bir senedle.]
7879- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sabahleyin kandil (yakmak)dan hoşlanmazdı."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Evsot'tu zayıf bir senedie.]
7880- Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz sümkürürse, sümüğünü gidersin de bir mü'minin cildine ya da elbisesine bulaşmasın." [Bezzâr]
7881- Âişe radiyallahu anhâ'dan, O, namaz kılan kimsenin elini böğrüne koymasını çirkin görür ve: "Bunu yahudiler yapar" derdi. [Buhârî]

7882- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde Allah' in huzurunda insanların en kötüsü bir kısım insanlarla başka türlü, Ötekilerle daha başka, türlü konuşan ikiyüzlülerdir." [Nesâî hariç, altı hadis imamı.]
7883- Ammâr bin Yâsir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim dünyada iki yüzlü olursa, kıyamet gününde onun ateşten iki dili olacaktır." [Ebû Dâvud]
7884- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Teenni (düşünerek hareket etmek) Allah'tandır; acele etmek İse şeytandandır." [Tirmizî]
7885- Sa'd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ahiret ameli dışında, her şeyde ağır olmak ve acele etmemek gerekir." [Ebû Dâvud]
7886- Semure radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ince deri parçasının (sırım) iki parmak arasında kesilmesini yasakladı."
[İkisi de Ebû Davud'a ait.]
ŞÜKÜR, METHETMEK VE YUMUŞAK DAVRANMAK
7887- Üsâme radiyallahu anh'dan: (Allalı Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kendisine iyilik yapılan kimse, yapana: 'Allah seni hayırla ödüllendirsin!' derse, en güzel övgüyü yapmış olur." [Tirmizî]
7888- Câbİr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kendisine bir bağışta bulunulan kişi, (maddî imkan) bulabilirse karşılığım versin, bulamazsa vereni övsün. Çünkü kim böyle överse ona teşekkür etmiş olur, kim de gizlerse nankörlük etmiş olur. Kendisine verilmeyen (sahip olmadığı) bir fazileti takınan kişi de, yalandan iki elbise giymiş gibidir."
[Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizî]
7889- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanlara teşekkür etmeyen Allah'a şükretmiş olmaz." [Tirmizî]
7890- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,

Medine'ye geldiği zaman, Muhacirler ona ge-Hp şöyle dediler: 'Ey Allah'ın Resulü! Bunlar kadar cömert ve iyilik sever bir kavim görmedik. Çok şeyi olan bol bol veriyor, az şeyi olan da fedakârlık yapıyor. Yanlarında konakladığımız bu kavim bütün maişet derdimizi ve sıkıntılarımızı giderdi. Bizi kendi mutluluklarına ve mallarına ortak ettiler. Hatta tüm ecir ve sevapları alıp götürmelerinden korkar olduk.'
Cevaben şöyle buyurdu: 'Hayır, onlar için Allah'a dua ettiğiniz ve onları yaptıkları iyiliklerden dolayı övdüğünüz sürece, siz de aynı sevaba nail olursunuz.1'"
|Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizî]
7891- MutarrÎf (b. AbdÎllah b. eş-Şıh-hîr)'den:
Babam dedi ki: "Âmiroğullarından oluşan bir temsilciler heyeti ile Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gittim. Resûlullah'a hitaben: "Sen bizim ulumuzsun." dedik.
"Ulu olan Allah'tır" buyurdu.
"En üstünümüz ve büyüklük bakımından da en büyüğümüzsün" dedik. Şöyle buyurdu:
"Bu sözünüzü ya da bu sözün bir kısmım söyleyin. Şeytan sizi kendisine vekil kılmasın." [Ebû Dâvud]
7892- Rezîn benzerini Enes'den şu ziyade ile nakletti:
"Beni, Allah'ın bana verdiği mevkiden daha yukarı çıkartmanızı istemiyorum. Ben Abdullah'ın oğlu Muhammed'im; O'nun kulu ve Resulüyüm."
7893- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hıristiyanların Meryemoğlu İsa'yı uzun uzun övdükleri gibi beni uzun uzun övmeyin! Ben sadece O'nun kuluyum; bu nedenle bana 'Allah'ın kulu ve Resulü' deyin! (yeter)" [Rezîn]
7894- Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında, bir adam bir adamı övdü. Bunun üzerine şöyle buyurdu: •
'Arkadaşının boynunu vurdun, arkadaşının boynunu vurdun.'—üç kere—" Sonra şöyle buyurdu: 'İçinizden birinizin mutlaka birisini övmesi gerekirse, şöyle desin: 'Allah bilir
ama şöyle şöyle olduğunu zannederim. Zira Allah'a karşı kimse tezkiye edilmez. Hakkında bildikleri varsa onu şöyle şöyle sanıyorum' desin.'." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.j
7895- el-MÎkdâd radiyallahu aıh'dan: "Bir adam, Osman'ı övmeye başladı. Cüs-seli olan el-Mikdâd diz üstü çöktü ve yerden topladığı ince taşları öven kimsenin

yüzüne saçmaya başladı.
Osman: 'Ne yapıyorsun' diye sorunca: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Eğer methedenleri görürseniz yüzlerine toprak saçın!' dedi." [Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.]
7896- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yumuşaklık, bulunduğu şeyi süsler, bulunmadığı şeyi ise çirkin kılar."
7897- Diğer rivayet:
"Allah refikdir. Rıfkı, (yumuşak söz ve davranışı) sever. Şiddet ve yumuşaklıktan başka şeyler için vermediğini, yumuşak söz ve davranış için verir." (Müslim ve Ebû Davud]
7898- Cerîr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim rıfk (yumuşaklıktan yoksun olursa, bütün iyiliklerden yoksun olur." [Müslim ve Ebû Dâvud]

İYİLİĞİ EMREDİP KÖTÜLÜKTEN ALIKOYMAK, NASİHAT VE MEŞVERET

7899- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İçinizden her kim kötü bir şey görürse, onu eliyle değiştirsin; buna gücü yetmezse dili ile; buna da. gücü yetmezse kalbiyle ona buğzetsin ki bu, imanın en zayıf noktasıdır."
[Müslim ve sünen ashabı]
7900- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İsrâiloğullannın basına gelen ilk zaaf söyle başlamıştır: 'Kişi (zalim olan) başka bir kişi ile karşılaşırdı ve ona: 'Allah'tan kork, yaptığın bu kötü hareketi bırak! Çünkü bunu yapman helâl değildir' derdi. Ertesi günü onunla tekrar buluştuğu zaman onda en ufak (müsbet) bir değişiklik görmemesine rağmen yine de onunla dostluğunu sürdürüp, beraber yer içer ve otururdu. Böyle yapmaya başlayınca Allah (günah işleyenlerle arkadaşlık yapanların) kalplerini birbirine benzeterek kararttı. Sonra şöyle buyurdu: 'İsrâiloğulla-rından kâfir olanlar Davud'un diliyle lanetlendiler ... yalnız onlardan çoğu yoldan çıkmışlardır' (Mâide 78)
Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Vallahi ya iyiliği emredip, kötülükten alıkoyacaksınız ya da zalimin elinden tutup tam anlamıyla onu Hakk'a çekeceksiniz. Hak'tan ayrılmamayı temin edeceksiniz; yahut Allah bazılarınızın kalplerini (günah işleyenler gibi) karartıp, onlar gibi sizi de

lânetliyecektir'."
[Ebû Dâvud ve Tirmizî]
7901- Ebû Bekr radiyallahu anh'dan (dedi ki):
"Ey insanlar! Siz 'Ey iman edenler! Siz kendinize bakın! Doğru yolda iseniz sapıtan kimse size zarar veremez.' (Mâide, 105) ayetini okuyor fakat yanlış yorumluyorsunuz. Çünkü biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duyduk: 'İnsanlar zalimi görüp de onu zulümden uzaklaştır - mazlarsa, Allah'ın, cezasının kapsamına onları da alması pek yakın olur'."
[Ebû Dâvud ve Tîrmizî]
7902- Cerîr bin Abdullah radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İçlerinde günahlar (masiyet) işleyen bir adam bulunup da (insanlar) onu Önlemeye muktedir oldukları halde önlemezlerse, mutlaka Allah onlara ölümlerinden önce, onun yüzünden bir ceza verir." [Ebû Dâvud]
7903- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, ya iyiliği emredip kötülükten alıkoyacaksınız, ya da Allah, katından size mutlaka bir azap gönderecektir de sonra O'na yalvaracaksınız, ancak duanızı kabul etmiyecektir." [Tirmizî]
7904- Aris bin Umeyre el-Kindî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yeryüzünde suç işlenip de onu gören, bundan hoşlanmazsa, onu görmeyen gibi olur. Onu (kötülüğü) görmeyen kimse (duyduğunda) hoşnut olursa, o yerde hazır bulunmuş gibi olur." [Ebû Dâvud]
7905- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Zalim sultanın yanında doğru konuşmak, en büyük cihaddır." [Ebû Dâvud ve Tirmizî]
7906- Üsâme radiyallahu anh'dan:
Ona denildi ki: "Osman'ın yanına gitsen de onunla (halk arasındaki fitneyi gidermek hususunda) konuşsan." Şöyle dedi: "Benim onunla konuşmadığımı sanırsınız. Ona gizlice verdiğim öğütleri size duyuracak mıyım? Ben onunla, ilk açanı ben olmamı istemediğim bir işi gizlice konuştum. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den duyduğum bir sözden sonra üzerimde benim emirim dahi olsa bile bir adam hakkında: 'İnsanların en iyisi' demeğe dilim varmaz."
Dediler ki: "Nedir o?"
Şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu

duydum:
'Kıyamet gününde kişi götürülüp cehenneme atılır, bağırsakları dışarıya fırlar, merkebin değirmende dönüp dolaştığı gibi o da dönüp dolaşır. Cehennem ehli, onun yanında toplanıp şöyle derler: 'Neyin var? Bize iyiyi emredip kötüden nehyeden sen değil miydin? Nedir bu halin?' Şu cevabı verir: 'Evet, ben size iyiliği emrederdim fakat ben yapmazdım. Kötülükten akkordum, ancak onu ben yapardım'."
7907- Dedi ki: O'nun şöyle dediğini duydum:
"İsrâ (Mirâc) gecesi dudakları ateş ma-kaslarıyla kesilip doğranan birtakım insanların yanından geçtim; 'Ey Cibril! Bunlar kimdir?' diye sordum; şöyle dedi: 'Bunlar, ümmetinin söylediklerini yapmayan hatipleridir'."
[Buharı ile Müslim.]
7908- Ali radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Delikanlılarınız yoldan çıktıkları, kadınlarınız azdıkları zaman haliniz nice olur?" Dediler ki: "Bu olacak mı ey Allah'ın Resulü?"
"Evet, hem de çok şiddetli" buyurdu.
"iyiyi emretmediğiniz, kötüden alıkoymadığınız zaman haliniz nice olur?"
"Ey Allah'ın Resulü, bu da olacak mı?" dediler.
"Evet; hem de çok şiddetti" buyurdu.
"Kötüyü emredip iyiden alıkoyduğunuz zaman haliniz nice olur?" buyurdu. Dediler ki:
"Ey Allah'ın Resulü bu da olacak mı?"
"Evet; hem de çok şiddetli" buyurdu. Yine şöyle buyurdu:
"iyiyi kötü; kötüyü ise iyi gördüğünüzde haliniz nice olur?" [Rezîn]
7909- Sehl bin Hanîf radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir kimsenin yanında bir mü'min alçaltı-lıp da ona yardım etmeye gücü yettiği halde yardım etmezse, Allah onu kıyamet gününde tüm yaratıkların huzurunda alçaltır."
| Ahmed ve Taberânî, Mu' cemu'l- Kebîr 'de.]
7910- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah meleklerden bir meleğe: 'Falan ülkenin altını üstüne getir!' diye vahyetti. Bunun üzerine melek söyle dedi: 'Orada sana bir göz ucu kadar isyan etmeyen kulun vardır.' Şöyle buyurdu: 'Onun da, onların da altını üstüne getirip yık! Çünkü onun yüzü, (onların yaptıklarına karşılık) bir an bile olsun değişmedi.

Yani Allah için onlara kızmadı'."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta leyyin bir senedle.]
7911- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Haccâc'ın hutbesini dinlerken hoşlanma-dığım bir sözünü işittim. Hemen ona itiraz edip değiştirmek istedim; fakat Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şu sözünden ötürü bundan vazgeçtim:
'Bir mü'minin kendini alçaltması yakışık almaz.' Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Kendi nefsini alçaltmak nasıl olur?' Şöyle buyurdu:
'Altından kalkamayacağı belâya kendisini maruz bırakmakla'."
|Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr vel-Evsat'ta.]
7912- Ebû Umâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"DeğİşdremiyeceğinİZ bir iş görürseniz, onu değiştiren Allah oluncaya kadar sabredin!" [Taberânî, Mu' cemu' I-Kebîr'tlc zay
7913- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kim, kendisinin yapmadığı bir söz veya amele başkalarını davet ederse, o dediklerini uygulayıncaya kadar ya da yaptıkları o kötü şeylerden vazgeçinceye dek o, Allah'ın gazabında olur."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de leyyin bir senedle]
7914- Enes radiyallahu anh'dan: Dedik ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Biz yapmadıkça iyiyi emretmiyelim mi? Uzaklaşmadıkça da kötüden nehyetmİyelim mi?"
Şöyle buyurdu: "Kendiniz yapmazsanız bile iyiliği emredin, kendiniz tamamen uzak durmazsanız bile kötüden nehyedin!"
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat ves-Sağfr'de.]
7915- Ebû Hureyre radiyallahu anh'daıı: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dinleri salim olup, dünya hayatı hususunda baslarına gelene aldırmadan 'Lâ ilahe illallah' kelimesini söyleyeni, bu kelime devamlı olarak savunur. Dünyalarının selâmeti için dinleri hususunda baslarına gelene aldırmayıp 'Lâ ilahe illallah' diyenlere, söyle denir: 'Siz yalan söylüyorsunuz/' " [Bezzâr, zayıf bil senedle.J
7916- Temîm ed-Dârî radiyallahu anh'-dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şüphe yok ki din samimiyettir."
"Kime karşı ey Allah'ın Resulü?" diye sorduğumuzda, şöyle buyurdu: "Allah'a, kitabına, Resulü'ne müslümanların liderlerine ve tüm tüm müslümanlara karsı."

[Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
7917- Cerîr bin Abdillah radiyallahu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedim: 'Ey Allah'ın Resulü! Sana İslâm üzere biat ediyorum.' Bunun üzerine bana, her müslümana nasihat etmemi, onlara karşı samimi olmamı (ve iyi davranmamı) şart koştu." [Mâlik hariç, altı hadis imamı.]
7918- Ali bin Sehl radiyallahu anh'dan: Babası şöyle dedi: "Allah Resulü bizi bir müfreze ile harbe gönderdi. Muğar denilen yere ulaşınca atımı dehledim ve arkadaşlarımı geçtim. Gönderildiğimiz kimselere dedim ki: 'Lâ ilahe illallah' deyin de mallarınızı canlarınızı bizden koruyun!' Onlar da teklifimi kabul edip 'Lâ ilahe illallah' dediler. Arkadaşlarım beni kınadılar ve 'Bizi ganimetten mahrum ettin' dediler.
Medine'ye vardığımızda Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e yaptığımı bildirdiler. O da beni çağırıp yaptığımı tasvip etti ve şöyle dedi: 'Allah senin için, onlardan müslüman olan her bir insan için (yaptığın İyiliğe karşılık) bir hayır yazmıştır.' Sonra bana şöyle dedi:
'Benden sonra ne yapacağınız hususunda kavmine vasiyet yazayım.' Hakikaten de bir yazı yazdı, onu mühürleyip elime verdi.
[Rezîn]
Derim ki: Bu hadis kitabın aslında da böyledir.
Lakin hadis, Ebû Dâvud'da (Kitâbu'1-ede-b'de) "Sabah olunca kişi söyleyeceği" babında (hadis no. 5080) şu senedle yer almaktadır:
Bize Ali bin Sehl er-Remlî ve Muhammed bin el-Musaffâ, el-Velîd'den, o da Abdurrah-man bin Hassan el-Kinânf den, o da Müslim bin el-Hâris bin Müslim et-Temîmî'den, o da -Ali'ye göre- babasından şöyle rivayet etti:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bizi bir müfreze ile gönderdi. Muğâr denilen yere varınca atımı dehleyip arkadaşlarımı geçtim. Kabile beni feryatlarla karşıladı. Onlara dedim ki: 'Lâ ilahe illallah' deyin de kurtulun!' Dediler ve kurtuldular. Fakat arkadaşlarım beni kınadılar ve dediler ki: 'Sen bizi ganimetten mahrum etlin. Medine've
mizde onlar, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e benim yaptığımı ilettiler. O da beni çağırıp yaptığımı hoş gördü, üstelik bana: 'Aferin iyi yapmışsın!' dedi. Sonra buyurdu ki: 'Onlardan her insan için Allah sana şu kadar şu kadar (sevap) yazmıştır.' Abdurrahman dedi ki: 'Sevabın miktarım unuttum.' Yine şöyle buyurdu: 'Benden sonra ne yapacağınız hakkında size bir vasiyet yazayım.' Yazdı ve mühürleyip bana verdi ve bana dedi ki..." Yu-kardaki hadisin yaklaşık mânâsını zikretti.

İbnü'l-Musaffa'nın rivayetinde: el-Hâris bin Müslim'in babasından dinlediği geçmiştir. Bundan da anlaşıldığına göre, hadis Müslim bin el-Hâris'e aittir. Yahut da Haris bin Müslim'dir ve o da babasından rivayet etmiştir. Şu halde Rezîn'in zannettiği gibi hadis (Ebû Davud'un hocası) Ali bin Sehl'in değildir. Buradaki hala Ebû Davud'un zor anlaşılır ve kapalı üslûbundan kaynaklanmıştır.
Rezîn'e tâbi olduğu için Allah musannifi esirgesin! İlgili hadisi, Cihâd babında Ebû Dâvud, el-Haris bin Müslim'den tbnü'1-Mu-saffa'nın talikinden olduğu gibi tahrîc etti. Yanımdaki nüshada ise hadis Rezîn'e ait olup Ali bin Setıl'den rivayet etmiştir. Lâkin hadisin metni, Ebû Davud'un lafzıdır. Bunu musannifin Rezîn'e isnad ettiği metinden lafzen çok farklı bulduk. En iyisini Allah bilir.
7919- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sailallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim, bilmeden fetva verirse, fetva verdiği kimsenin günahını yüklenir. Kim müslüman kardeşine, bildiğinin aksini tavsiye ederse, ona ihanet etmiş olur." |Ebû Dâvud]
7920- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kendisine danışılan (istişare olunan kişi) güvenilir kimse olmalıdır." [Tirmizî]
7921- Ebû Dâvud bunu, Ebû Hureyre'den rivayet etti.
NİYET, İHLÂS, VAAD, DOĞRULUK VE YALAN
7922- Ömer radiyallahu anlı'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ameller ancak niyetlere göredir -diğer rivayette "niyete göredir" diye geçer- Herkes niyetine göre muamele görür. Hicreti, Allah ve Resulüne olanın hicreti, Allah ve Resulüne-dir. Hicreti, elde edeceği dünyalık ya da evlenebileceği bir kadın için olursa, hicreti ne için ise onun için olur."
[Mâlik hariç, altı hadis imamı.)
7923- Diğer rivayet:
"Hicreti, elde edeceği dünyalık, ya da nikâh edeceği bir kadın için olursa, hicreti neye yapmışsa onun için olur."
7924- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah bir kavme azap indirirse, içinde bulunan (suçlu suçsuz) herkese isabet eder. Ancak dirilirlerken amellerine göre dirilirler." [Buhârî ve Müslim.]
7925- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şüphesiz Allah, şekillerinize ve sözlerinize bakmaz; O, amellerinize ve

kalplerinize bakar." [İbn Mâce]
7926- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah'a kırk sabah ihlaslı amel ederse, kalbinden diline hikmet pınarları fışkırır." [Rezin]
7927- Abdullah bin Ebi'1-Hums radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile henüz peygamber olarak gönderilmeden önce bir alış verişte bulundum. Onun lehine bir hesabım kaldı, falan yerde buluşalım diye ona randevu verdim. Fakat unuttum. Üç gün sonra hatırladım ve gittim ki onun hâlâ orada beni beklemekle olduğunu gördüm. Bana şöyle dedi: 'Ey delikanlı, beni yordun! Ben tam üç gündür seni burada bekliyorum"." [Ebû Dâvud]
7928- Zeyd bin Erkam radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir kimse sözünde durmak niyetiyle birine birsey vaad edip sonra vaadini (herhangi bir sebepten dolayı) yerine getiremezse, günaha girmez."
[Ebû Dâvud ve Tirmizî. Lafız Tirmizî'nİndir.J
7929- Rezîn:
"Kim, biriyle (namaz vaktine kadar bir yerde) buluşmak üzere sÖzleşir ve arkadaşı namaz vaktine kadar gelmediği için buluşma yerine gelmiş olan namaza giderse günaha girmez."
7930- Câbir radiyallahu anlı'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana: 'Bahreyn'in sadaka malı geldiği zaman sana ondan ŞU kadar vereceğim.' demişti. Fakat Peygamber ölünceye dek Bahreyn'in malı gelmedi.
Sonra Ebû Bekr halife olunca o mal geldi ve Ebû Bekr şöyle ilân ettirdi: 'Kimin Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den alacağı varsa bize gelsin.'
Hemen gidip durumu ona bildirdim. 'Bekle!' dedi, ancak vermedi. Sonra yine geldim, yine vermedi. Üçüncüsünde dedim ki: 'İstedim vermedin. Sonra yine gelip istedim, yine vermedin. Ya ver ya da seni cimri bileceğim.' Bunun üzerine dedi ki: 'Sen, 'Ya ver ya da seni cimri bileceğim' mi dedin? Cimrilikten daha büyük hastalık var mıdır? Seni geri çevirdiğim zaman hep vermek istiyordum (fakat ne kadar ve nasıl vereceğimi kestiremiyordum).'
(Câbir) dedi ki: Sonra benim için bir avuç daldırıp verdi." (Râvi) Süfyân, bu hadisi rivayet ederken iki avucunu birleştirdi. Sonra Süfyân dedi ki: (Hocam) İbnü'l-Münkedir bize Câbir'den naklederken de böyle yaptı. (Câbir): Bana (Ebû Bekr) "Say bakalım!" dedi; saydım onu beşyüz dirhem olarak buldum. Sonra "İki kere daha bu kadar al!" dedi.

[Buhârî ve Müslim.]
7931- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Doğruluk iyiliğe götürür; iyilik cennete iletir. Kişi doğrulukta devam eder durur, nihayet Allah katında sıddîk olarak yazılır.
Yalan fücura iletir; fücur ise ateşe götürür. Kişi yalan söylemekte devam eder, nihayet Allah katında yalancı olarak yazılır."
7932- Diğer rivayet:
"Kişi devamlı olarak doğru söyler, doğruyu talep eder; nihayet Allah indinde o, sıddîk olarak yazılır.
Yalan hakkında ise şöyle dedi: "(Kişi) devamlı olarak yalan söyler, yalanı talep eder de Allah katında nihayet yalancı olarak yazılır."
[Nesâî hariç, altı hadis imamı.]
7933- Ebû'l-Havrâ' es-Sa'dî radiyallahu anh'dan:
Hasan bin Ali'ye: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den aklında tuttuğun ne var?" diye sordum.
Şöyle cevapladı: Ondan şunu duyup ezberledim: "Şüphelendiğini at, şüphelenmediğine bak! Doğruluk kalbinin yatıştığında; yalan ise şüphelendiğindedir." [Tirmizî ve Nesai]
7934- Safvân bin Süleym radiyallahu anh'dan:
Dedik ki:
"Ey Allah'm Resulü! Mü'min korkak olur mu?"
"Evet olabilir" buyurdu. Şöyle denildi: "Peki mü'min cimri olur mu?"
"Evet olabilir" buyurdu.
"Mü'min yalancı olabilir mi?"
"Hayır asla!" buyurdu. [Mâlik]
7935- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kul yalan söylediği zaman, yaptığı şeyin kötü kokusundan melek ondan tam bir mil uzaklaşır." [Tirmizî]
7936- Behz bin Hakîm'den, o da, babasından, o da dedesinden:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"imanları güldürmek için yalan yanlış konuşan kimsenin vay haline! Onun vay haline! Onun vay haline!" [Ebû Dâvud ve Tirmizîl
7937- Süfyan bin Es'ad el-Hadremî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Senin doğru söylediğine inanan bir adama yalan söylemen, en büyük

hıyanettir."
[Ebû Dâvud]
7938- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişiye yalan olarak her duyduğunu anlatması yeter!" [Müslim ve Nesâî]
7939- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Bir kadın: "Ey Allah'ın Resulü! Kocamın bana vermediği bir şeyi, verdi diyeyim mi?" dedi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de:
"Kendisine verilmeyen bir şeyle doymuş görünen, iki sahte elbise giyen gibidir" buyurdu. [Müslim ve Nesâî]
7940- Abdullah bin Âmir radiyallahu anh'dan:
"Bir gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem evimizde oluruyorken annem beni çağırdı ve 'Gel de sana bir şey vereceğim' dedi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona dedi ki:
'Ne vermek istedin?'
'Hurma.'
'Eğer ona bir şey vermezsen bu söz, aleyhinde yalan olarak kayda geçerdi'."
[Ebû Davud]
7941- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ahir zamanda yalancı deccallar olacaktır. Sizin ve babalarınızın duymadıkları hadisleri size sunacaklar. Dikkat edin ve onlardan uzak durun da sizi şaşırtıp fitneye sürükleme-sinler." [Müslim]
7942- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "Şeytan, insan kılığına girip bir cemaate gelir ve onlara yalan şeyler anlatır. Böylece onlar tefrikaya düşerler. Sonra aralarından biri der ki: Şahsen tanıyıp da ismini bilmediğim bir adam gelip bize şunu şunu anlattı." [Müslim!
7943- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Dedi ki:
"Denizde (Hz.) Süleyman'ın sımsıkı bağlayıp hapsettiği şeytanlar (cinler) vardır ki, bunların çıkıp İnsanlara Kur'ân okumaları yakındır." [MüslimJ
7944- Esma bint Yezîd radiyallahu an-hâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey insanlar! Pervanelerin (kelebeklerin) ateşe üşüştüğü gibi, yalana üşüşmenize sebep nedir? Hanımını hoşnut etmek için ona yalan söylemek. Harpte yalan söylemek. Çünkü harp bir aldatmaca (taktik)tir. iki kişinin arasını bulmak için yalan söylemek durumları hariç yalan Ademoğlunun her yönden aleyhinedir."
IRezîn.]

Tirmizî'nin de benzeri bir rivayeti bulunmaktadır.
7945- O (Tirmizî), Buhârî, Müslim ve Ebû Davud'un, Ümmü Gülsüm bint Ukbe'den benzeri rivayetleri bulunmaktadır. Onun metninde: 'Üçüncüsü kişinin karısına anlatırken yalan söylemesi, kadının da kocasına anlatırken yalan söylemesi.' şeklinde geçmektedir.
7946- SafVân bin Süleym ez-Zurakî radiyallahu anh'dan:
Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e: ''Karıma yalan söyleyebilir miyim?' diye sordu.
'Yalanda hayır yoktur' buyurdu.
'Ona bir şey vaad ediyorum ve bu esnada yalan söylüyorum' deyince, şöyle buyurdu: 'Bunda senin için bir sakınca yoktur','' [Mâlik]
7947- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
''İbrahim aleyhisselam sadece üç yalan söylemiştir: Bunlardan biri: 'Ben hastayım' demesi. (Diğeri:) 'Belki bu işi büyükleri olan Şu put yapmıştır' demesi. Bir diğer yalanı da Sâre hakkındadır. O, Sâre ile birlikte cebbar (zalim) bir kralın ülkesine geldi, Sâre insanların en güzeli idi. İbrahim ona dedi ki: 'O kral eğer senin benim karım olduğunu bilirse seni elimden alır. Onun için sana kim olduğunu sorarsa benim kız kardeşim olduğunu söyle! Çünkü sen benim islâm'da kız kardeşimsin. Şu anda yeryüzünde senle benden başka müs-lüman tanımıyorum.'
O cebbar hükümdarın ülkesine geldiklerinde, Sâre'yi o kralın adamlarından biri gördü ve krala gidip şöyle dedi: 'Ülkene öylesine güzel bir kadın geldi ki o, ancak sana lâyıktır.' Sâre'ye hemen haber gönderip yanına getirtti. Bu esnada İbrahim namazdaydı. Cebbar kral Sâre'ye el uzatınca, eli uyuştu kaldı ve dokunamadı. 'Haydi Rabbine dua et de elim iyileşsin, sana dokunmayacağım ve dövmiyeceğim.' dedi. İbrahim dua etti, eli iyileşti, fakat tekrar dokunmak isteyince eli eskisinden beter oldu. Kımıldatamaz bir hale geldi. Ona yalvardı ve: 'Dua et de elim iyileş-sin!' dedi. Dua etti, eli iyile§ti. Fakat yine dokunmak istedi. Fakat bu sefer eli daha da kötüleşti, kımıldatamaz oldu. Ona dedi ki: 'Haydi dua et de elim iyileşsin, sana hiçbir zararım dokunmayacaktır!' dedi. Dua etti, iyileşti. Onu oraya getiren adamı çağırıp şöyle dedi: 'Sen bana insan değil, bir şeytan getirmişsin. Onu ülkemden çıkar ve yanına da Hacer'i ona bir cariye olarak ver!' Sare hemen yürüyerek İbrahim'in yanına geldi. İbrahim onu görünce namazı bitirmişti Sa-re'ye sordu: 'Ne oldu?' 'Hiçbir şey olmadı, bana dokunması için Allah ona fırsat ve imkan vermedi. Tertemiz sana geldim. Üstelik bana bir de hizmetçi (Hacer'i) verdi' dedi. Ebû Hureyre dedi ki: 'Ey Gök suyunun oğul-

ları! işte o sizin annenizdir'."
7948- Diğer rivayet:
"Cebbar hükümdar ibrahim'i çağırıp sordu: 'O yanındaki kadın kimdir?'
'Kız kardeşimdir' dedi. ibrahim sonra ona dönüp dedi ki: 'Sakın beni yalancı çıkartma! Senin kız kardeşim olduğunu söyledim. Zaten yeryüzünde ikimizden başka şu anda mü'min yoktur. Bu yönden (zaten) İslâm'da sen benim kız kardeşim sayılırsın.'
Ona karısı Sâre'yi gönderdi. Cebbar ona elini uzatacağı zaman: 'Biraz sabret!' dedi. Abdest alıp namaza durdu ve namazda şöyle dua etti: 'Allahım! Sana ve peygamberine iman ettim. Sen bunu biliyorsun. Namusumu korudum, kendimi bugüne kadar kocamdan başka kimseye teslim etmedim. Kâfirin elini bana musallat kılma, ondan beni koru!' Zalim hemen yere yığıldı, tepinmeye başladı. Bu defa Sâre şöyle dedi: 'Allahım! Bu adam Ölürse benim için 'O öldürdü' derler. Onu salıver!' Adam iyileşip ayağa kalktı. Ona dokunmak istedi fakat Sâre yine abdest alıp namaza durdu ve namazında şu duayı yaptı:
'Allahım! Sana inandım, Peygamberine de inandım. Namusumu korudum. Bugüne kadar kocamdan başka bana kimsenin eli değmedi. Bana bu kâfiri musallat kılma!' Bu duadan sonra kâfir ve zalim hükümdar yine yere yığıldı, tepinmeye başladı."
Ebû Hureyre dedi ki: "Kadın: 'Allahım! Eğer bu ölürse benim için 'O öldürdü' diyeceklerdir' dedi. Bunun üzerine o, ikinci veya üçüncüsünde salıverildi ve şöyle dedi: 'Vallahi bana şeytan göndermişsiniz. Haydi onu İbrahim'e geri gönderin! Hacer'i de ona verin!' Sâre hemen ibrahim'e döndü: 'ibrahim, Sâre'ye: Ne haber? diye sordu. Sâre: Biliyor musun, Allah kâfiri yere serdi ve hizmetçisini de bize verdirdi'dedi."Ebû Hureyre: 'Ey gökyüzünün oğulları! İşte anneniz bu kadındır' demiştir."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud veTirmizî]
7949- Sa'd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hıyanet ve yalan dışında mü'minde her türlü (kötü) huy bulunabilir." [Tirmizî]
CÖMERTLİK, KEREM, CİMRİLİK, MAL VE DÜNYANIN KÖTÜLENMESİ
7950- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cömert insan, Allah'a yakındır, insanlara yakındır, cennete yakındır, cehennemden uzaktır. Cimri kişi ise Allah'tan uzaktır, insanlardan uzaktır, cennetten uzaktır; cehenneme yakındır. Cömert bir cahil, cimri bir abidden

Allah'a daha .sevimlidir." [Tirmizî]
7951- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Teâlâ buyurmuştur: 'Sen infak et ki ben de sana infak edeyim'."
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Allah'ın eli dopdoludur. Ge-ce-gündüz boyunca infak etmek ondan hiçbir-şey eksiltmez. Gökleri ve yerleri yarattığı günden beri infak ettiklerine bakıp da onun elinden hiçbir sey eksilmediğini görmez misiniz? Onun arşı su üzerindedir ve elinde de kaldırıp indirdiği terazi vardır" [Buhâri, Müslim ve Tirmizîj
7952- Câbİr radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den bir şey istenilip de 'Hayır' dediği vâki olmamıştır." IBuhSrîve Müslim,]
7953- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den İslâm üzere bir şey istenildiğinde mutlaka onu vermiştir.
Bir adam geldi ona iki dağ arasında verdi. Adam kavmine dönüp şöyle dedi: 'Ey kavmim! Koşun müslüman olun! Çünkü Muham-med, fakirlikten korkmayan adam gibi çok veriyor.' Böylece dünyalık için müslüman olan adam, çok geçmeden İslâm'ı dünya ve üzerindekilerden daha çok sever bir hale gelirdi." [Müslim]
7954- İbıı ŞİhÂb radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Safvân bin Ümeyye'ye yüz deve verdi, sonra bir yüz daha verdi. Safvân dedi ki: 'Vallahi bana vereceğini verdi de yine o, insanlar içinde en nefret ettiğim kişi idi. O insanların en sevimlisi olana kadar bana vermekte devam etti'." [Daha uzun bir melinle Müslim.]
7955- Abdullah el-Hevzenî radiyallahu anh'dan:
"Haleb'de (Allah Resulünün müezzini) Bilal ile karşılaştım ve sordum: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in geçimi nasıldı?' Dedi ki: 'Allah onu peygamber olarak gönderdiği günden ölünceye dek hep onunla beraber bulundum. Onun fazla bir şeyi yoktu. Hatla bir adam gelip huzurunda müslüman olduktan sonra üstünde bir şey görmediğinde, beni gönderir o adam için birinden ödünç para alırdım, onunla bir elbise alıp gelip o adamı giyindirirdim. Bir keresinde müşriklerden zengin bir adam karşıma çıktı ve dedi ki: 'Benim imkanım çok geniştir, benden başka kimseden ödünç (para) alma!' Adamın dediğini yaptım. Bir gün abdest alıp namaz için ezan okuyacağım bir sırada o müşrik, bir grup tüccarla birlikte çıkageldi ve bana: 'Ey Habeşli!' diye seslendi. 'Buyur!' dedim. Hemen bana hücum etti ve çok ağır laflar söyledi.
Dedi ki: 'Ay başına ne kadar vardır?'
'Aybaşı yakındır.'

'Ay başına döıt gün var. Ay başı geldiğinde bana olan borcunu ödeyemezsen ona mukabil seni, eskiden olduğun gibi köle yapar, koyun güttürürüm.'
Bunu duyunca beynimden vurulmuşa döndüm. Yatsı namazım kılınca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem evine döndü, ben de arkasından gidip yanma girmek için izin istedim, izin verdi girdim ve dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Bana ödünç para veren müşrik var ya, ay başında parasını istiyor, ne bende ve ne de sende onu Ödeyecek bir şey yok. İzin ver de kaçıp bazı müslüman olan kabilelerin yanına gideyim, belki Allah, Resulüne bir nzık ihsan eder de gelip borcumuzu veririz. Aksi halde adam bizi rezil eder.
İzin verdi; hemen evime gittim. Kılıcımı, heybemi, pabuçlarımı ve kalkanımı hazırlayıp başımın ucuna koydum. Yalancı fecrin beyazlığı gelince kalkıp gitmeye hazırlanacaktım ki 'Ey Bilâl!' diye bir sesle irkildim.
O ses: 'Haydi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem seni çağırıyor, yanma git!' dedi.
Vardığımda kapıda dört tane deve, üzerlerinde eşya yüklü çöktürülmüş yatıyordu. İzin istedim, girdim; şöyle buyurdu: 'Müjde ey Bilâl! Allah senin borcunu ödeyecek mal ihsan etti.' Sonra şöyle buyurdu: 'Kapının yanında üzerinde eşya yüklü dört deve görmedin mi?'
'Evet' dedim. 'Üstlerindeki eşyadan, elbiselerden ve yiyeceklerden istediğini alabilirsin. Onları bana Fedek'in reisi hediye etti. Onları alıp borcunu kapat!'
Emrini yerine getirdim. Sonra mescide gittim. Baktım ki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem orada oturuyor. Selâm verdim.
Şöyle buyurdu: 'Ne yaptın, borcu adedin mi?'
'Allah, Allah Resulünün üstünde olan her borcu ödemeye bizi muvaffak kıldı' dedim.
'Bir §ey arttı mı?' diye sordu.
'Evet' dedim.
'Bak verilecek kimse varsa onları da ver de beni rahatlat! içim rahatlamadan ailemden hiç kimsenin yanına girmek istemiyorum' buyurdu. Yatsı namazından sonra beni tekrar
Çağırdı ve sordu: Sendekileri (mallan) ne yaptın?'
'Bendedir; henüz kimse gelemedi' deyince, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem o gece evine gitmeden mescidde geceledi. Ertesi gün yatsı namazına kadar orada kaldı. Sonra beni yine çağırıp 'Ne oldu verdin mi?'
'Evet, ey Allah'ın Resulü! Artık müsterih olabilirsin!' dedim. Bunun üzerine 'Altahü ek-ber ve Elhamdü lillah' dedi. Yanında dünyalık varken, ölümün gelip kendisini bulmasından çok korktuğu için o, daima böyle yapardı.

Sonra onu takip ettim. Hanımlarım bir bir dolaşıp selâm verdi hal ve hatır sordu. Sonra sırası kimde ise onun yanına gitti. İşte hakkında bana sorduğun Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem böyle bir şahsiyet idi."
[Ebû Davudi
7956- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yarına hiçbir şey saklamazdı." [Tirmizî.J
7957- Ukbe bin el-Hâris radiyallahu anh'dan:
"O, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-îem'in arkasında ikindi namazını kıldı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, selâmdan sonra kalkıp süratle koşar adımlarla hanımlarının birisinin odasına vardı. Onun o hızlı gidişinden cemaat endişelendi. Çıkıp onların yanma gelip de onlardaki telaş ve endişeyi görünce, şöyle buyurdu: 'Evimizde biraz altın vardı. Evimizde bulunmasından hoşlanma-dım, onun için bir an evvel fakirlere dağıtılmasını emrettim'." (Buharı ve Nesâî.J
7958- Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem taksimat yaptı. Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resu-
lü! Bunlardan başkaları o verdiklerine daha layıktırlar.' Şöyle buyurdu:
'Bunlar ya çirkin sözlerle benden mal istemek veya cimri olduğumu söylemek arasında beni muhayyer bıraktılar. Ben, tabii ki cimri değilim'." [Müslim]
7959- Enes radiyallahu anh'dan: "Ensâr, emekleri karşılığında Muhacirlere hurma bahçelerinin gelirlerinin yansını, çalışmaları şartıyla vermişler ve böylece geçim sıkıntısından kurtarmışlardı. Bu arada (Enes'in annesi) Ümmü Süleym de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e ödünç birkaç hurma ağacı vermişti. O da onu (mahsulünü kullanması için) Ümmü Eymen'e vermişti. Sonra Hayber fetholup Muhacirler de mal sahibi olunca, Muhacirler Ensâr'a mallarını geri verdiler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de Ümmü Süleym'e hurma ağaçlarını geri verdi. Bunun yerine ise Ümmü Eymen'e kendi bostanından verdi."
7960- Diğer rivayet:
"Enes'in ailesi, Enes'den Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem'e gitmesini ve (hurma ağaçlarından) daha önce ona verdiklerini ya da bir kısmını geri vermesini söylemesini istediler. Enes dedi ki: Bunun üzerine onun yanma vardım; (söyleneni) istedim, O da verdi. Fakat Ümmii Eymen, elbiseyi boynuma attı ve: 'Onları sana vermem, çünkü bunları bana o verdi' dedi.
Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Bırak onu, sana şu kadar şu kadar vereceğim.' O da: 'Hayır kendinden başka ilah olmayan Allah'a yemin ederim ki vermem' dedi. Allah Resulü de devamlı olarak ona: 'Sa-na şu kadar şu kadar vereceğim' dedi. Nihayet bu hurma ağaçlarının on

mislini veya ona yakın bir miktarı Ümmü Eymen'e verdi."
[Buhârî ve Müslim daha uzun bir metinle.)
7961- Eşlem radiyallahu anh'dan: "Ömer'le beraber (çarşıya) çıktım, kendisine genç bir kadın yaklaşıp şöyle dedi:
'Ey mü'minlerin emîri! Kocam öldü, benim ondan küçük çocuklarım var. Vallahi ne yiyecek koyun, ne sığır paçaları vardır; ne ekin tarlaları ve ne de sağılacak hayvanları vardır. Onlan yırtıcı hayvanların parçalamasından (yani ölmelerinden) korkuyorum. Ben Hufâf bin Eymâ el-Gifârî'nin kızıyım. Babam Hudeybiye'de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile hazır bulunmuştur.' Ömer bunları duyunca durdu, yürümedi ve şöyle dedi: 'Merhaba, ey yakın nesep!' Sonra avluda bağlı olan kuvvetli bir deveye gitti ve ona buğday dolu iki çuval yükledi. (Çuvalların) aralarına da yiyecek ve elbiseler koydu, getirip kadına teslim etti. 'Al şimdilik bunlarla idare et! Sana şimdilik yeter. Sonra Allah bize bir taraftan bir şeyler ihsan ederse yine sana veririz' dedi. Orada bulunanlardan bir adam şöyle dedi: 'Ey mü'minlerin emin, çok verdin!'
Bunun üzerine Ömer: 'Annen seni yetim bıraksın! Vallahi şu anda ben onun babası ile kardeşini bir kaleyi kuşattıklarını ve onu fet-hedinceye dek canla başla savaştıklarını görür gibiyim. Sonra sabahleyin onların elde ettikleri ganimetlerden istifade eder olmuştuk' dedi." [Buhârîl
7962- el-Ahnef bin Kays radiyallahu anh'dan:
"Medine'ye geldim. Ben Kureyş'filerin ileri gelenlerinin bulunduğu bir toplulukta oturuyorken bir adam geldi. Kaba elbiseler giymiş ve cüsseli bir adamdı. Sert çehreli idi. O, insanların başlannda durup şöyle dedi:
'Altın ve gümüş biriktirip de Allah'ın yolunda harcamayanlara şunu müjdele!: O altın ve gümüşler cehennem ateşinde kızdırılıp vücutları şöyle dağlanacaktır: Memelerinin tepesinden sokulup omuzların arasından; omuzların arasından sokulup memelerinin üstünden çıkartılacaktır. Kendisi ayakta duramayıp sarsılacaktır.' Onu dinleyen o topluluk başlarını eğdiler ve adama hiç cevap vermediler. Adam çekip gitti, ben de ardından gittim, adam varıp bir direğin altına oturdu, ben de yanma oturdum. Sonra dedim ki:
'Oradakiler senin sözlerinden hiç hoşlanmadılar. Çünkü sana hiçbir şey söylemediler.'
'Onların akıllan hiçbir şeye ermez. Dostum Ebu'l-Kâsım sallallahu aleyhi ve sellem beni çağırdı. Bende çağrısına icabet ettim. Bana dedi ki: 'Uhud'u görüyor musun?'
Üstümdeki güneşe baktım, sandım ki beni bir İş için gönderecek. Dedim ki: 'Görüyorum.' Şöyle buyurdu: 'işte benim Uhud dağı kadar altınım olsa hepsini

Allah yolunda harcarım, sadece kendime üç dinar bırakırım.'
Şimdi bunlara bakıyorum da hiçbir şey anlamıyorlar, habire dünyalık toplayıp duruyorlar, başka bir şey düşünmüyorlar.1
(Ahnef dedi ki) dedim ki: 'Neden Kureyş kardeşlerine gidip onlardan dünyalık istemiyorsun?1 Şu cevabı verdi: 'Rabbİme yemin ederim kî hayır! Onlardan ne dünyalık isterim ve ne de din hakkında onlardan bir felva sorarım. Allah ve Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e kavuşuncaya dek böyle yaşar giderim'."
jBuhârî ile Müslim.]
7963- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Kâ'be'nin gölgesinde otururken yanına vardım. Beni görünce şöyle dedi: 'Kâ'be'nin Rabbi hakkı için onlar ziyandadırlar.' Gelip yanında oturdum, çok geçmeden ayağa kalktım ve dedim ki: 'Babam annem sana feda olsun, onlar kimdir, ey Allah'ın Resulü?'
'Onlar malları çok olan zenginlerdir. Ancak bunlardan söyle söyle verenler müstesna -Bunu önündeki, arkasındaki, sağındaki ve solundaki fukaraya verişini işaret ederek söyledi- Onlar ne kadar da azdır' buyurdu."
[Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî]
7964- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sakın aşın cimri olmayın! Çünkü sizden öncekiler cimrilik sebebiyle helak olmuşlardır. (Şeytan) onlara cimrilik emretmiş, onlar da cimri olmuşlar, fücuru emretmiş facir olmuşlardır." [Ebû Dâvud]
7965- Ebû'1-Kays radiyallahu anh'dan: "O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e uğradı, beraberinde hurma vardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ondan bir avuç hurma alıp ashabına dağıtmak İçin eğildi. Ancak, o (hurmaları vermemek için) elbisesinin bir tarafını karnına ve göğsüne doladı. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona: 'Allah senin cimriliğini artırsın!' dedi."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'dc leyyin bir senedle]
7966- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yanımda Uhud dağı kadar altınım olsa, borcumu kapatacak bir miktardan fazlasını aradan üç gece geçmeden dağıtırım ve bundan da çok haz duyarım."
[Buhârî ve Müslim.]
7967- Kâ'b bin İyâd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her ümmetin bir fitnesi vardır, benim ümmetimin fitnesi de maldır." [Tirmizî]

7968- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dünyaya rağbet edip mülk edinmeyin!"
[İkisi de Tirmizî'ye ait.]
7969- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şeytanın develeri de olur evleri de. Birinizin güzel develeri olur. Hiçbirisine de binmeye kıyamaz. Devesi olmayan yorgun bir kardeşine rastlar da onlardan birine bindirmez; iste bu, şeytan devesidir.
Şeytanın evlerine gelince; ipek ve benzeri kumaşlarla örtülüp süslenen (develerin yanlarına yükseltilip içine kadınların bindiği) şu kafeslerdir." [EbûDâvud]
7970- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kul, 'Malım, malım!' der; oysa onun malından yalnız üç şey vardır: Yiyip tükettiği, giyip eskittiği ve verip biriktirdiği. Bunun dışındakiler ise kendisi ölür ve malını ise insanlara bırakır." [Müslim]
7971- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Vârisinin malı kendi malından kendisine daha kıymetli olan kişi hanginizdir?" Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! Vârisinin malı kendi malından daha sevimli ve kıymetli olan bir kimse aramızda yoktur." Şöyle buyurdu: "Kişinin kendi malı (âhiret İçin) takdim ettiği (önden gönderdiği sadaka) maldır. Sana vâris olanın malı ise geride bıraktığın (tasadduk etmediğin) maldır." |Buhârî İle Nesâî.]
7972- Ebû Vâil radiyallahu anh'dan: "Muâviye, hasta yatan Ebû Hâşim bin Utbe'ye ziyarete geldi.
Onu ağlarken bulunca, sordu: 'Ey dayım! Neden ağlıyorsun? Çektiğin sancıdan dolayı mı, yoksa safası gitti diye dünyaya olan hırsından mı?' Cevap verdi: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bize bir şey tenbih etmişti, tutmadık. Onun şöyle dediğini duydum: 'Mal olarak İnsana bir hizmetçi, bir de Allah yolunda bineği, olması kâfi gelir.' Bugün ben kendimi, bu hududu aşmış görüyorum'." [Tirmizî ve Nesâî]
Rezîn şunu da ilâve elli: "Bu zat öldüğü zaman geriye sadece şunları bırakmıştı: Otuz dirhem para ve bir de içinde hamur yapıp yediği ufacık bir tekne."
7973- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem minbere oturdu, biz de onun etrafına oturduk. Şöyle buyurdu: 'Hakkınızda benden sonra en çok korktuğum, Allah'ın size fetihler vasıtasıyla ihsan edeceği

dünya ve onun süsüdür.' Bir adam (söze karışarak) dedi ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Yani (elde edeceğimiz) hayır, şer mi getirecek?'
Ona cevap vermedi. Dediler ki: 'Neden Allah Resulü seninle konuşmadığı halde onun sözünü keserek konuşuyorsun?'
Baktık ki ona vahiy geliyor. Derken kendine geldi ve yüzündeki terleri sildi. 'Şu soruyu soran nerede?' buyurdu ve devam etti: 'Şüphesiz hayır ancak (beraberinde) hayrı getirir. Ancak baharın bitirdikleri arasında ya çatlatarak öldüren ya da ölüme yaklaştıran bitki de vardır. Yalnız yeşil ot ile beslenen hayvanlar müstesna. Nitekim bunlar, yedikten sonra karınları şişince güneşe karsı dururlar ve çişlerini yaparlar; sonra da tekrar dönüp yayılırlar. Şüphesiz bu mal, hoştur ve tatlıdır. Ondan fakire, yetime ve yolda kalmışa veren malın sahibi ne güzeldir! Bunu haketmeden alan ise, yediği halde doymayan kimse gibidir. O mal kıyamet günü aleyhinde şahitlik yapacaktır'." |Buhârî, Müslim ve Nesâî.]
7974- Abdurrahman bin Avf radiyallahu anh'dan:
"Oruçlu iken ona yemek getirildi. Bunun üzerine şöyle dedi: 'Benden daha iyi olan Mus'âb bin Umeyr Öldürüldü. Öyle bir elbise içinde defnedildi ki başı örtüldüğünde ayakları dışarda kaldı, ayakları örtüldüğünde başı dışarda kaldı. Benden daha iyi olan Hamza da öldürüldü. Onu defnetmek için hırkadan başka bir şey bulunamadı. Ondan sonra dünyalıktan bize verildi de verildi. Korkarım bize âhİrette verilecek olan hoş yiyecekler önceden dünyada verildi.' Soma ağlamaya başladı ve getirilen yemeği yemedi." [Buhârî]
7975- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ı ananlar ile onları dost edinenler, alimler ve ilim taleb edenler hariç dünya ve içindekiler melundur (lanetlenmiştir)"
[Tirmizî]
7976- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dünya mu minin zindanı, kâfirin cennetidir." | Müslim ve Tirmizî]
7977- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dünyayı sevmek her kötülüğün başıdır. Bir şey sevmen seni (başka şeylere karşı) kör yapar, sağır eder." [Rezîn]
7978- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Dünyayı ben neyleyeyim? Benim dünya, ile ilgim, bir ağacın altında oturup dinlendikten sonra kalkıp orayı terkeden bir süvarinin bu durumu gibidir."
[Tirmizî]

7979- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yayla köylerinden birinden şehre girerken pazara uğradı. Halk etrafmdaydılar. Derken küçük kulaklı ölmüş bir oğlağın yanından geçti. Kulağından tutup: 'Hanginiz bunu bir dirheme alır?' diye sordu. 'Onu ne yapacağız? Diri olsa bile bu kusuru nedeniyle bir kıymeti olmaz' dediklerinde şöyle buyurdu: 'Vallahi, Allah katında dünya, bu oğlağın sizin nezdi-nizdeki değeri kadar bile değeri yoktur!'" [Müslim ve Ebû Dâvud]

7980- Fehdoğullannm kardeşi el-Müstev-rid radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dünya âhirete nazaran bu parmağı -bunu söylerken parmağını gösterdi- denize sokmak gibi bir şeydir. Biriniz o parmağın denizden ne kadar ıslanarak çıkabileceğine bir baksın." (Müslim ve Tirmizî]

7981- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer dünyanın Allah katında bir sivrisineğin kanadı kadar değeri olsaydı ondan kâfire bir yudum su bile içirmezdi." [Tirmizî]

7982- Katâde bin en-Nu'mân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah bir kulu sevdi mi onu dünyadan korur, tıpkı birinizin hastasına suyu yasaklaması gibi." [İkisi de Tirmizî'ye ait.]

7983- Ali radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Dünya arkasını dönmüş gidiyor. Âhiret yüzünü dönmüş geliyor. Her birinin kendine has çocukları vardır. Siz âhiret çocuklarından olun; dünya çocuklarından olmayın! Bugün çalışma günüdür, hesap günü değil. Yarın hesap günüdür, çalışma günü değildir." [Buhârî bâb başlığında]

ÖFKE, GIYBET, KOĞUCULUK VE ŞARKI (MÜZİK)

7984- Ebû Hureyre radiyallahu anh'daiı: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Güçlü kişi, yenen kişi (pehlivan olan) değildir. Asıl güçlü kişi, öfke anında sinirlerine hakim olan kişidir." [Buhârî, Müslim ve Muvattâ.]

7985- Ebû Vâil radiyallahu anh'dan: "Urve bin Muhammed es-Sa'dî'niıı yanına girdik. Bir adam konuşurken onu kızdırdı. Bunun üzerine (Urve) kalktı hemen abdest aldı. Sonra şöyle dedi:
'Babam bana, dedemden, o da Atiyye'den nakletti: (Atiyye) dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle dedi: 'Öfke şeytandandır. Şeytan ateşten ise yaratılmıştır. Ateşi söndüren de sudur. Onun için biriniz öfkelendiği zaman

hemen kalkıp abdest alsın!'"
[Ebû Davud]
7986- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz ayaktayken Öfkelenirse, hemen otursun. Öfkesi giderse ne âlâ, aksi halde hemen yatsın." [İkisi Ebû Davud'a ait.]
7987- Süleyman bin Surad radiyallahu anh'dan:
Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in yanındayken iki kişi birbirine sövüp, münakaşa etliler. Biri öfkelenerek arkadaşına söverken öfkeden yüzü kıpkırmızı kesildi.
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Ben bir kelime biliyorum. Eğer o bunu söylerse öfkesi hemen gider. Eğer o: 'Eûzübillahi mine' ş-Şeytanir-racîm (= Kovulmuş Şeytan'dan Allah'a sığınırım)' derse öfkesi gider.' Bunun üzerine hemen bir adam o öfkelenenin yanına gidip 'Kovulmuş şeytandan Allah'a sığın!' dedi. Adam ona şöyle dedi: 'Bende bir şey mi gö-rüyorsun? Ben deli miyim, çekil git!'"
7988- Diğer rivayet:
"Adama dedi ki: 'Peygamber sallallahu
aleyhi ve sellem'in ne dediğini duymuyor musun?' dedi.
Ona: 'Ben deli değilim' diye cevap verdi."
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud]
7989- [Ebû Dâvud] Mu âz'dan benzerim rivayet etti. Onda şöyle geçmektedir:
"Şöyle buyuruyor: 'Allahıml Ben sana kovulmuş şeytandan sığınırım.'
Muâz devamlı olarak adama bunu söylemesini tenbih etti ise de adam kaçındı, daha da öfkelendi.
7990- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dedi ki: 'Bana az, kolayca kavrayabileceğim bir tavsiyede bulun.'
Şöyle buyurdu:
'Öfkelenme!'
Adam aynı şeyi birkaç defa tekrar etti. Her seferinde Allah Resulü: 'Öfkelenme!' buyurdu." IBuhârî, Muvattâ ve Tirmizî.]
7991- Sehl bin Muâz, babasından radiyal-Iahu anh:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim öfkesinin gereğini yerine getirmeye gücü yettiği halde öfkesine hakim olursa, Allah onu kıyamet gününde yaratıkların huzurunda çağırır ve onu hurilerden dilediğini almasında serbest kılar." [Tirmizî ve Ebû Dâvud]
7992- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Bir gün Peygamber sallallahu aleyhi ve

sellem bize ikindi namazi(nı erken) kıldırdı, namazdan sonra kalkıp bize hitap etti, kıyamete kadar olacak olanlardan bahsetti. Hem de öylesine geniş ve çok konuştu ki anlatmadık hiçbir şey bırakmadı. Onu bizden ezberleyenler ezberledi, unutanlar da unuttu. Dedikleri arasında şunlar da vardı:
'Dünya yeşil (taze) ve tatlıdır. Allah sizi onun üzerinde emanetçi (halife) kılmıştır Bakalım nasıl davranacaksınız diye bakmaktadır. Dikkat edin! Dünyadan ve kadınların fitnesinden kaçının!'
Söyledikleri arasında şunlar da vardı: 'Kişiyi, bildiği doğruyu söylemekten insanlardan korkusu sakın alıkoymasın.' (Râvî) dedi ki: Ebû Saîd ağladı ve şöyle dedi: 'Vallahi bir çok şey gördük, ancak korkudan doğruyu söyleyemedik."
Buyurduklarından birisi: 'Dikkat edin! Kıyamet gününde her hain (gaddar) için yaptığı hıyanete göre bir sancak dikilecektir. Halkı yöneten hükümdarın hıyanetinden daha büyük bir hıyanet olmaz. Onun sancağı, arkasına dikilecek.'
O gün ezberlediklerimizden: 'Şunu iyi bilin ki, Ademoğulları muhtelif tabakalarda yaratılmışlardır. Onlardan kimi mü'min olarak doğar, mü'min olarakyaşar ve mü'min olarak ölür. Kimi de kâfir olarak doğar, kâfir olarak yaşar ve kâfir olarak ölür. Kimi mü'min olarak doğar, mü'min olarakyaşar; kâfir olarak ölür. Kimi kâfir olarak doğar, kâfir olarak yasar, mü'min olarak ölür. Kimi yavaş öfkelenir, Öfkesi çabuk geçer. Kimi çabuk öfkelenir, Öfkesi çabuk diner. Kimi de çabuk öfkelenir, ancak dinmesi yavaştır. Bunların en iyileri ağır Öfkelenip çabuk sakin olandır. En kötüleri de, çabuk öfkelenip, geç sakinleşendir. Kimi de vermeyi de, istemeyi de güzel yapar. Kiminin ise vermesi kötüdür, istemesi ise güzeldir. Kimisi vermesi güzel, istemesi ise kötüdür, insanlardan vermesi kötü ve istemesi kötü olanlar da vardır, insanların en iyileri vermesi de istemesi de güzel olanlardır. En kötüleri de vermesi de istemesi de kötü olanlardır. Öfke Âdemoğlunun kalbinde bir ateş kıvılcımıdır. Gözlerinin kıpkırmızı kesildiğini, damarlarının şiştiğini görmüyor musunuz? Öfkeden bir şey hissederse, yere otursun.' (Ebû Saîd) De-dİ ki: Hâlâ güneşlen bir şey kalmış mı diye ikide bir güneşe bakıyorduk. (Nerdeyse akşam olacaktı)
Ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Dikkat edin! Dünyanın geçirdiği ömre nazaran geri kalan ömrü, şu günümüzün geçen zamanına nazaran geri kalan zamanı kadardır'." [Tirmizi]
7993- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İçinizde kime rakûb dersiniz?" "Çocuğu olmayana." "Rakûb o değildir. Rakûb; kendinden evvel çocuğunu âhireîe göndermeyen kimsedir." "İçinizden kim pehlivan dersiniz?" "Erkeklere yenilmeyen kişiye." "Pehlivan o değildir. Asıl

pehlivan, kızgınlık anında öfkesine hakim olan kimsedir" buyurdu. [Müslim]
7994- Rezîn şunu ekledi: "İçinizde kimi müflis sayarsınız?" "Malı olmayan kimseyi" dediler. "Müflis o değildir. Asıl müflis, kıyamet
gününde, buna zulmetmiş, ona sövmüş, berikinin malını almış olarak gelen kimsedir. Çünkü orada ne dinar vardır, ne de dirhem. Sevapları alınıp o kimselere verilir. Yetmez, bu defa onların günahları sırtına yüklenir, İste müflis odur."
7995- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Öğretin, kolaylaştırın ve güçleştir/neyin! Biriniz kızdığı zaman, sussun, biriniz Öfkelenince sussun, biriniz kızdığında sussun."
[Ahmed ve Taberânî, M. el-Kebîr'de]
7996- Muhammed bin Atiyye, babasından, o da dedesinden:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sultan yoldan çıkınca şeytan ona musallat olur." lİkisi de Ahmed ve Taberânî, Mıı'cemtt'l-Kebfr'e ait.]
7997- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cehennemde bir kapı vardır ki, oradan ancak öfkesi Allahın gazabı ile dinmiş kimseler girer." [Bezzâr leyyin bir sened]e.|
7998- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Gıybet nedir bilir misiniz?"
"Allah ve O'nun Resulü bilir" dediler.
"Birinizin, kardeşini hoşlanmadığı şey ile anmasıdtr" buyurdu. Bunun üzerine bir adam dedi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Anlattıklarım ya o kardeşimde bulunursa?"
"Anlattıkların o kardeşinde bulunursa, onun gıybetini yapmış olursun. Anlattıkların onda yoksa o zaman ona iftira etmiş olursun"
buyurdu. İEbû Dâvud veTirmizîl
7999- Âişe radiyallahu anhâ'dan: Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Safiyye'nin kısa oluşu sana yeter." Şöyle buyurdu: "Öyle bir kelime söyledin ki eğer o kelime denize karışsa denizi bulanık hale getirir." (Ai-şe) der ki: 'Ben (Resûlullah'a) yalnızca bir insanın (tahkir gayesiyle) taklidini yapmıştım. Bana şöyle buyurdu: 'Bana şu su kadar (dünyalık) verilse bile ben, bir başkasını (kusuru sebebiyle) taklit etmem'."
(ÎRisi de Ebû Dâvud ve Tirmizî.]

8000- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rabbime çıkarıldığını zaman (Mi'râc'da) yüzlerini bakırdan tırnaklarıyla yüzlerini tırmalayan insanlara uğradım. Dedim ki: 'Ey Cibril! Bunlar kimdir?' Şöyle dedi: 'Bunlar, insanların etlerini (gıybet etmek suretiyle) yiyen ve onların ırzlarına sataşan, şahsiyetlerini zedeleyen insanlardır'." |Ebû Dâvud]
8001- el-Müstevrid radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müslüman birine sataşması (hakaret ve iftira) sebebiyle bir lokma yiyen (kazanç sağlayan) kimseye Allah ona cehennemden onun gibisini yedirir. Müslüman birine sataşmak yoluyla elbise (hediye vs.) elde edene Allah ona cehennemde benzerini giydirir. Riya ve gösterişle müslüman kardeşinin zararına çalışırsa, Allah kıyamet gününde onu riya ve gösteriş yapanların makamında durdurur."
[Ebû DâvudJ
8002- Saîd bin Zeyd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Haksız yere müslümanın namus ve şahsiyetine sataşmak günahların en büyüğüdür."
8003- Muâz bin Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Kim bir mü'mini, münafıktan korursa, Allah kıyamet gününde bir melek gönderir ve onun etini o melek cehennemden korur. Kim bir müslümana gözden ve itibardan düşürmek için bir iftira atarsa, kıyamet gününde söylediklerinin (günahından) paklanıncaya kadar, cehennem köprülerinden bir köprüye oturtu-lur." lEbû Dâvud]
8004- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Koğuculuk yapan cennete giremez." (Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud veTirmizî]
8005- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bana bir kimse ashabımın birinden (canımı sıkacak) bir şey ulaştırmasın! Zira ben onların yanına içim arınmış ve rahat olarak çıkmak istiyorum." (Ebû Dâvud ve Tirmizî]
8006- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdik. Birden pis bir koku yükseldi. Bunun üzerine dedi ki: 'Bu kokunun ne

olduğunu biliyor musunuz? Bu, mü'minlerin, gıybetini edenlerin kokusudur'."
[Ahmed]
8007- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile oturuyorduk; bir adam kalkıp gitti. Onun ardından başka bir adam onun hakkında ileri geri konuştu. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Haydi git ağzını çalkala!'
'Et mi yedim ey Allah'ın Resulü neden ağzımı çalkahyayım?'
'Şen kardeşinin etini yedin buyurdu."
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebtr'ae.]
8008- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem içeriye girdiğinde yanımda iki cariye vardı; Buas (savaşı ile ilgili) şarkı söylüyorlardı. Yatağa uzandı ve onlardan yüzünü (aksi yöne) çevirdi. Sonra Ebû Bekr içeriye girdi (şarkıcılar sebebiyle) ve 'Allah Resulünün yanında şeytanın mizmarlan ha' diyerek beni azarladı. Bunun üzerine Ebû Bekr'e yönelerek şöyle dedi: 'Onları bırak, söylesinler!' Bir an Resû-lullah'm dikkati bizden uzakllaşınca cariyelere çıkmalarım işaret etlim ve çıkıp gittiler.
Bir bayram günüydü. Siyahiler mescidde mızrak ve kalkanlarıyla oynuyorlardı. Ya ben isledim ya da bizzat Resûlullah şöyle söyledi. 'Bakıp seyretmek ister misin?'
'Evet' dedim. Bunun üzerine benî arkasına oturttu, yanağım yanağı üzerinde ve bu halde seyretmeye koyuldum. O da şöyle diyordu: 'Ey Erfıde oğulları ha gayret!' Bıktığımı görünce, 'Yeter mi bu kadar?' diye sordu. 'Evet' dedim, 'öyleyse haydi git!' buyurdu.
8009- Diğer rivayet:
"Onlar şarkı söylüyorlardı, ancak (hakiki) şarkıcı değillerdi."
8010- Diğer rivayet:
"Ömer Habeşlileri azarladı, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ise şöyle buyurdu: 'Ey Erfideoğulları (devam edin) güven içindesiniz!' " |Buhârî, Müslim ve Nesâî.|
8011- Onlar (Buhârî, Müslim ve Nesâî) Ebû Hureyre'den:
"Ömer içeri girdi, taşlara eğilip yerden taş aldı ve onlara fırlattı. Bunun üzerine Allah Nebîsİ sallallahu aleyhi ve sellem: 'Rahat bırak onları ey Ömer!' buyurdu."
8012- er-Rubeyyi' bint Muavviz radiyallahu anhâ'dan:
"Ben evlendiğim zaman Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize geldi ve yatağıma oturdu.
Cariyelerimiz defler çalıp Bedir'de öldürülen babalarına ağıt yakıyorlardı.

İçlerinden birisi şunu terennüm etti: 'İçimizde yarın ne olacağını bilen bir peygamber vardır.' Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona: 'Bunu bırak 'da, daha önce söylediğini
söyle!' buyurdu." [Buhârî, Ebû Dâvud ve Tirmİzî]
8013- Nafi' radiyallahu anh'dan:
"Bir yolda İbn Ömer'le beraberdik. Bir şarkı sesi duydu, parmakları ile kulaklarını tıkadı ve yoldan uzaklaşarak başka larafa gitti. Bilahare bana dedi ki: 'Ey Nafi'! Ber şey duyuyor musun?'
'Hayır' dedim. Bunun üzerine parmaklarını kulaklarından kaldırdı ve:
'Bir keresinde ben de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdim, o da böyle bir ses duymuş ve aynısını yapmıştı'." |Ebû Davudi
8014- Muhammed bin el-Münkedir radi-yallahu anh'dan:
"Bana şu bilgi ulaşmıştır: 'Allah Teâla, kıyamet gününde, eğlence ve şeytan çalgısından kulaklarını uzak tutanlar nerdedir? Onları misk bahçelerine sokunuz!' buyuracak. Sonra meleklerine: 'Onlara takdirlerimi duyurun ve onlar için hiç bir korku olmadığım ayrıca hiçbir şeye de üzülmeyeceklerini bildirin!' diyecek." [RezînJ
8015- es-Sâib bin Yezîd radiyallahu anh'dan:
"Bir kadın Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu Aişe'ye sordu:
'Ey Âi§e! Bunu tanıyor musun?'
'Hayır' dedi.
'Bu falan oğullarının sarkıctsıdır; sana şarkı söylemesini ister misin'/'
'Evet.'
Ona bir tabak verdi. O da Aişe için şarkı söyledi. Ondan sonra şöyle buyurdu: 'Onun burnunun deliğine şeytan üflemis-tir'." [Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
EĞLENCE, OYUN, LANET VE HAKARET ETMEK
8016- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem güvercinin peşine düşerek eğlenen bir adam gördü ve şöyle buyurdu: 'Şeytan (yani adam, başka) bir (dişi) sey-tan(ı) kovalıyor'." [Ebû Dâvud)
8017- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, hayvanların arasım kızıştırarak güreştirmeyi yasakladı." [Ebû Dâvud ve Tirmizî|
8018- (Saîd) İbn Cübeyr radiyallahu anh'dan:
"İbn Ömer, bir kuşu ya da bir tavuğu bir yere dikip, hedef alarak oklar atan Kureyşli birtakım gençlerin yanından geçti. İsabet ettirilmeyen her oka karşılık sahibine bir şey vereceklerdi. İbn Ömer'i görünce dağıldılar. Bunun üzerine şöyle

dedi:
'Bunu kim yaptı? Bunu yapana Allah lanet etsin! Zira Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem canlı bir şeyi hedef edinene lanet etmiştir'." [Buhârî, Müslim ve Nesâî.]
8019- Bureyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim zarla oynarsa elini domuz kanına batırmış gibi olur." [Müslim ve Ebû DâvudJ
8020- Nâfı' radiyallahu anh'dan:
"İbn Ömer kendi ailesinden zarla oynayan birini gördüğü zaman döver ve zarları parçalardı." | Mâliki
8021- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Zarla oynayıp da sonra kalkıp namaz kılan kimse, irin ve domuz kanı ile abdest alıp sonra kalkarak namaz kılan kimse gibidir."
Ahmed ve Ebû Ya'lâ şunu da ilave etti: "Onun namazı kabul olmaz."
8022- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında oynardım. Arkadaşlarım yanıma gelirlerdi. Onlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den çekinirlerdi. Fakat o, onların benimle oynamalarına ses çıkarmazdı da benimle oynarlardı."
8023- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Tebûk ya da Hayber gazvesinden döndü. Sofasında bir perde vardı. Rüzgâr esti ve perdenin bir kısmını kaldırdı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bu esnada Âişe'nin oyuncak kız bebeklerini gördü ve sordu: 'Ey Âişe bu nedir?'
'Bunlar benim bebeklerimdir' dedi. Sonra ortalarında iki kanatlı bir at gördü ve sordu: 'Ya bu nedir ey Âişe?'
'Attır.'
'Peki üstündeki nedir?'
'İki kanat?'
'Atın kanadı olur mu?'
'Sen duymadın mı (Hz.) Süleyman'ın kanatlı atları olduğunu?' diye cevap verdim. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve
sellem mübarek azı dişleri görününceye dek güldü." |Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]
8024- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (hicret edip) Medine'ye geldiği zaman, onun gelişine sevindikleri İçin bir (bayram

havası içinde) Habeşliler mızrakları ile oynadılar."
[Ebû Dâvud]
8025- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mü'min kusur bulucu, lanet edici ve terbiyesiz (kaba) ve hayâsız olamaz."
[TirmM]
8026- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Çok) lanet ediciler, kıyamette ne şahit olabilirler ve ne de şefaatçi."
[Müslim ve Ebû Dâvud]
8027- Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Birbirinize, Allah'ın laneti, Allah'ın gazabı ve cehennem temennisiyle bedduada bulunmayın!" [Ebû Dâvud ve Tirmizî]
8028- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dediler ki: 'Müşriklere beddua et ve onları lanetle!' Cevaben şöyle buyurdu: 'Ben rahmet olarak gönderildim; lânetleyici olarak değil.' (Müsliml
8029- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sövücü, aşın söz ve hakarette bulunucu ve lânetleyici değildi. Çok kızdığı zaman birimiz için kınama mahiyetinde şöyle derdi: 'Sağ eli toprak olası! Neden böyle yapıyor?'"
Diğer rivayette: "Alnı toprak olası!" diye geçer. [Buhârî]
8030- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müslümanın sövmesi (başkasına hakaret etmesi) yoldan çıkmadır (/aşıklığıdır). Müslü-manla çarpışması ise küfürdür."
[Buharî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî.]
8031- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir adam bir adama fasık, ya da kâfir derse, ve o vasıf da şayet onda bulunmazsa bu söz kendisine döner." |Buhârî|
8032- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kul bir şeye lanet ettiği zaman, lanet göğe çıkar, gök kapılan ona kapanır, yere iner yerin kapıları da ona karsı kapanır. Sağa sola gitmeğe başlar, geçecek yer bulamayınca eğer ehil ise lanet edilene gelir, değilse lanet okuyana dönüp gider."
[Ebû Davudi

8033- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Onun bir yorganı çalınmış. Çalana başlamış beddua etmeye. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de ona şöyle demeye koyulmuş: '(Beddua etmek suretiyle onun ahiretteki cezasını) hafifletme!'" [İkisi de Ebû Davud'a ait.]
Ebû Davud dedi ki: Hadisin metnindeki "Lâ tesbahî" kelimesinin anlamı: "Hafifletme!" demektir.
8034- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Karşılıklı sövüşenlerin söylediklerinin günahı, mazlum (kendisine ilk sövülen) saldırmadıkça sövmeye ilk başlayanadır."
[Müslim, Ebu Davud ve Tirmizî.]
8035- Nu'mân bin Mukarrin radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında bir adam bir adama sövdü. Sövülen adam da: 'Selâm sana olsun!' diyordu. Bunun üzerine Allah Resulü sallaîlahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Adam sana söverken aranızda bulunan bir melek sana yapılan tüm küfürlere engel olup sövene: 'Sen buna daha lâyıksın' diyordu. Fakat sen 'Selam sana olsun!' deyince, 'Bilakis hayır, sen buna daha lâyıksın' dedi"." |Ahmed]
8036- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Teâla buyuruyor ki: " Ademoğulla-n zamana söverler. Halbuki zaman benim. O, gece gündüz benim kudret elimdedir"."
8037- Diğer rivayet:
"Âdemoğlu şöyle demekle beni üzüyor: 'Ey kahrolası zaman!' Biriniz 'Ey kahrolası zaman!' demesin! Çünkü zaman(m sahibi) benim. Onun gecesini ve gündüzünü evirip çeviren benim." [Buharı, Müslim, Muvaftâ ve Ebû Dâvud.l
8038- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Rüzgâr bir adamın rİdâsını üzerinden çı-kartıp savurttu ve adam ona lanet etti. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Ona lanet etme! O bununla emrolunmuştur. Bu emirden dışarıya çıkamaz, Kim bir şeye lanet ederse, eğer o, ona ehil değilse, bu lanet geri dönüp lanet edenin Üzerine gider'." [Ebû Dâvud ve Tirmizî]
8039- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rüzgârın esmesi Allah' in emliyledir. Bazen rahmetle; bazan da azapla gelir. Bu nedenle onu gördüğünüz zaman sakın ona sövmeyin! Allah'tan onun hayır getirmesini isteyin ve Allah'a onun şerrinden sığının!"
| Ebû Dâvud ve Nesâî.]

8040- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Geceye ve gündüze sövmeyin; güneş ve aya da sövmeyin! Rüzgâra da sövmeyin! Çünkü o (rüzgâr) bir kavme rahmet, başka bir kavme ise azaptır." [Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat'ta leyyin bir senedle.]
8041- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ölülere sövmeyin! Zira onlar zaten ettiklerini bulmuşlardır." | Buhârî, Ebû Dâvud ve Nesâî]
8042- Muğîre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ölülere sövmeyin zira bu sebeple dirilere eziyet etmiş olursunuz." [Tirmizî]
8043- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ölülerinizin iyiliklerini söyleyin, kötülüklerini söylemekten ise uzak durun!" [Ebû Dâvud ve Tirmizî]
8044- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yolculuklarının birinde giderken, Ensâr'dan bir kadın, yaramazlık yapan devesine lanet okudu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu duyunca şöyle buyurdu: 'Üstündeki eşyayı alın, deveyi salıverin! Çünkü o artık lanetlenmiştir'."
İmrân der ki: "O devenin insanların arasında yalnız başına yürüdüğünü hâlâ görür gibiyim. " [Müslim ve Ebû Dâvud]
8045- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem,
bir seferde ilerliyordu, bîr adam devesine lanet etti.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Nerede devenin sahibi?' diye sordu. Adam: 'Buradayım ey Allah'ın Resulü!'deyince, ona Şöyle dedi: 'Hemen onu boğazla! Ona bunu gerektirdin'." [Ahmed]
8046- Zeyd bin Hâlid radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellembuyurdu:)
"Horoza sövmeyin! Çünkü o, namaza uyandırır." [Ebû Davudi
8047- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Tubba'a sövmeyin! Çünkü o (artık) müs-lüman olmuştur."
[Taberânî, Mit'cemu'I-Evsat'ta hafî bir senedle.]
8048- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,

kendisini ısıran bir pireye söven adama şöyle dedi: 'Ona sövme! Çünkü o, peygamberlerden birini namaza uyandırmıştır'." [Ebû Ya'lâ.]
8049- Ali radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'tan başkasının adına hayvan kesene Allah lanet eder. Anne babasına lanet edene de Allah lanet eder. Bid'atçıyı himaye edene Allah lanet eder. Tarlanın sınırını değiştirene de Allah lanet eder." |Nesâî ve aynı lafızla Müslim.]
8050- ÂÎşe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Altı kişiye ben lanet ettim ve duası kabul edilen her peygamber de lanet etmiştir: 'Allah'ın Kitâb'ım tahrif edene; Allah' m kaderini yalanlayana; Allah' in haram kıldığım helâl sayana; gücüyle halka musallat olana; Allah'ın zelil kıldığını aziz; aziz kıldığını da zelil kılana; Allah'ın değer verdiği Üretimin (Ehl-i beyt' in) kanını helâl sayana; sünnetimi terk edene." [Rezîh]
8051- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, şu üç adama lanet etmiştir: İstemedikleri halde bir kavme imamlık (önderlik) yapan adam; kocasını öfkelendirip^ geceleyen kadın; 'Hay-ye alel-felâh'ı duyub da (namaza) icabet etmeyen kişi." [Tirmizî]
8052- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Bildikleri halde faiz yiyen, yediren, (faiz akdini) yazan, güzellik için döğme yapan, yaptıran, zekâta mâni olan kişi ile hicretten sonra dinden dönen arab, kıyamet gününde Muhammed'in dilinde lanetlenmiş olacaklardır." [Nesâî.]
8053- Nesâî, Ali'den benzerini rivayet etmiştir:
Bu rivayette şöyle geçmektedir: "Zaruret ve hastalık özrü olmadan döğme yapan ve yaptıran, (nikâh) hulle(si) yapan ve kendisine hülle yaptırılan."
8054- Amre bint Abdurrahman radiyallahu anhâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kabirleri açıp soyan erkek ve kadına lanet etti." [Mâlik]
8055- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellembuyurdu:)
"Allah'ım, senden mutlaka yerine getireceğin bir ahid alıyorum: Ben ancak bir beşerim. Kime bir eziyet etmiş isem, sövmüssem, lanet etmişsem, kamçılamışşam, bunları onun için kıyamet gününde sana yaklaştıracak bir rahmet ve o kişinin sevabında bir artış vesilesi kil!" [Buhârîile Müslim.]
8056- Diğer rivayet:
"Allahım! Ben sadece bir insanım; her insan gibi ben de kızarım. Herhangi bir müslü-mana sövmüssem, ya da lanet etmişsem, ya da dövmüş isem, bunları onun

için bir namaz, bir zekât ve kıyamette sana yaklaştıracak bir kur-bet vesilesi kıl! Kıyamete kadar bunları onun günahlarına birer keffâret eyle!"
Diğer rivayette: "Celedtühü (=dÖvmüş-sem)" yerine Ebû Hureyre'nin sözü olarak
"ev-celedehu (= yahut onü döverse)" şeklinde geçmiştir.
8057- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına iki adam girdi, anlayamadığım bir şey konuştular da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i kızdırdılar. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onlara lanet ve hakaret etti. Onlar çıkınca, dedim ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Bunların kazandığı hayrı kim kazanabilir?'
'Neden?'
'Çünkü onlara lanetleyip hakaret ettin.'
'Rabbime koştuğum şartı bilmiyor musun?'
'Hayır.'
'Rabbime şart koşup şöyle dedim: Allah' im. Ben ancak bir beşerim. Hangi müslü-tnana hakaret, ya da lanet etmişsem, onu onun için zekât (arındırma) ve bir rahmet (esirgeme) vesilesi ve ecir eyle!'" [Müslim]
8058- Enes radiyallahu anh'dan: "Ümmü Süleym'in yanmda bir yetim kız vardı. Onu Peygamber saüallahu aleyhi ve sellem görünce dedi ki: 'Sensin ha! Hakikaten büyümüşsün. Allah yaşını büyütmesin!'
Bunun üzerine yetim kız (bu söze) ağlayarak Ümmü Süleym'e döndü. Ümmü Süleym ona sordu:
'Neden ağlıyorsun?' Cevap verdi: 'Allah Resulü bana yaşın ya da ömrün büyümesin diye beddua etti. Şimdi benim yaşım büyümiye-cek, ben ne yapayım?'
Ümmü Süleym başörtüsünü örtüp onu sürüyerek derhal nefes nefese Allah Resulü sal-lallahu aleyhi ve sellem'in yanma vardı. Allah NebîsÎ sallallahu aleyhi ve sellem sordu:
'Ne oldu ne'n var ey Ümmü Süleym?'
'Sen (yetim) kızıma beddua etmişsin' dedi.
'Ne yapmıştın, ne demişim bakalım?'
'Onun yaşının büyümemesi ya da ömrünün uzamaması için beddua etmişsin' deyince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem güldü. Sonra şöyle buyurdu:
'Bilmiyor musun? Ben Rabbime şart kostüm; dedim ki: 'Ben ancak bir insanım, insanın hoşlandığı gibi hoşlanır; öfkelendiği gibi de Öfkelenirim. Bu nedenle ümmetimden kime, hak etmediği halde bîr beddua etmişsem bunu, kıyamet gü-

nünde onun için sana yaklaşktıracak bir arındırma, zekât ve yakınlık vesilesi kıl!'"
[İkisi de Müslim'e aittir]
KISKANÇLIK, ZAN, KÜSLÜK, AYIP VE KUSURLARI ARAŞTIRMAK
8059- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Haset, biri; Allah'ın, kendisine bahşetmiş olduğu hikmetle hükmedip onu insanlara öğreten, diğeri; Allah'ın kendisine mal verip de onu Hak yolunda harcayan olmak üzere sadece iki kişi hakkında olabilir." |Buhâri ve Müslim.]
8060- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve selîem buyurdu:)
"Kıskançlıktan şiddetle kaçının! Çünkü kıskançlık, ateşin odunu yiyip bitirdiği gibi sevapları yer bitirir." |Ebû Dâvud]
8061- ez-Zübeyr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Size, sizden önceki milletlerin hastalığı olan haset ve kin sirayet etmiş. Bunlar kazıyıcı (yok edici)dır. Ancak ben, saç kazımayı kastetmiyorum. Onlar din kazıyıcıdır. Canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, iman etmedikçe cennete giremezsiniz; birbirlerinin sevmedikçe de iman etmiş sayılmazsınız. Bir-biıierinizi sevmenizi sağlayacak bir şeyi size göstereyim mi? Aranızda selâmı yaygınlaştı-rın!" [Tirmizî]
8062- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Zandan uzak durun! Çünkü zan, sözün en yalanıdır. Başkalarının gizli konuştuklarını yaymayın! Birbirlerinizİn ayıplarını araştırmayın! Lüzumsuz rekabete girmeyin! Birbirlerini-zi kıskanmayın! Birbirlerinize kin tutmayın! Birbirlerinize sırt çevirmeyin! Ey Allah'ın kulları, Allah'ın size emrettiği gibi kardeş olun!
Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona ne zulmeder, ne de onu yüz üstü bırakır. Onu tahkir de etmez" -Göğsüne işaret ederek (üç kere) şöyle dedi:-
"Takva buradadır, takva buradadır, takva buradadır. Kişinin müslüman kardeşini hakir
görmesi, kötülük bakımından kendisine yeter de artar. Müslümanın tümü, müslümana haramdır: kanı, şerefi ve malı. Allah sizin ne vücutlarınıza ne şekillerinize ve ne de amellerinize bakmaz; lâkin O, sizin kalplerinize bakar."
[Nesüî hariç, altı hadis İmamı]
8063- Enes radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bİrbiıierinizden (ilgiyi) kesmeyin! Birbirlerinize kin tutmayın! birb'uierinizikıskanmayın! Ey Allah' in kulları, kardeşler olunuz! Bir müslümana, (din) kardeşiyle üç günden fazla dargın durması helâl olmaz." (Nesâî hariç, altı hadis imamı]
8064- Ebû Eyyûb radiyailahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir miı minin (din) kardeşine üç günden fazla dargın durması helâl değildir. Birbirlerine
rastlarlar da hu ondan, o da bundan yüz çevirir. (Bu davranış doğru değildir) O ikinin en iyisi İlk selâm verenidir." [Nesâî hariç, altı hadis imamıj
8065- Ebû Hureyre radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir mu minin birmü'min ile üç günden fazla dargın durması helâl olmaz. Üç gün geçtikten sonra gidip kardeşine selâm versin. Eğer selâmım alırsa ecirde ikisi de ortak olur. Eğer selâmını almazsa, günah almayana döner,"
8066- Diğer rivayet:
"Kim üç günden fazla dargın vaziyette iken ölürse cehenneme girer."
8067- Ebû Hirâş es-Sülemî radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir sene süreyle kardeşiyle dargın durursa onun kanını akıtmış gibi olur." [Ebû Dâvud]
8068- Ebû Hureyre radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her perşembe ve pazartesi günleri ameller (Allah'a) sunulur. O gün Allah, Allah'a ortak koşmayan herkesi bağışlar; ancak aralarından kin ve dargınlık olan iki kişiyi bağışlamaz. Şöyle der: 'Bu ikisine, banşıncaya kadar mühlet verin!'" [Mâlik, Müslim, Ebû Düvud ve Tirmizî.)
8069- Âişe radİyallahu anhâ'dan: "Abdullah b. Zübeyr'in Âişe'nin yaptığı bir satış veya bir kimseye verdiği bir eşya hakkında 'Vallahi Âişe ya bu satıştan tamamiyle vazgeçer, ya da ben onu bundan alıkoyacağım' dediği haberi Âişe'ye ulaştırıldı. Bunun üzerine Âişe dedi ki: 'Bunu o mu söyledi?'
'Evet' dediler.
'Allah'a nezrediyorum, ben bir daha onunla ebediyyen konuşmayacağım' dedi. Aradan uzun zaman geçince, İbnü'z-Zü-beyr dayanamadı ve ona bir aracı gönderip barışmak istedi. Buna karşılık o şöyle dedi: 'Vallahi ben onunla ebedî olarak konuşmam ve nezrimi de bozmam.'

Aradan bir müddet geçince, bu defa onun hakkında Zühreoğullarından olan Misver bin Mahrame ile Abdurrahman bin Esved bin Abdi Yağûs ile konuştu ve dedi ki: 'İkinizden Allah için beni Âişe'nin huzuruna çıkarmanızı istiyorum Âişe'nin benden böyle uzak kalmaya nezretmesi helâl olmaz.'
Bunun üzerine Misver bin Mahrame ile Abdurrahman ridâlarmı başlarına çekerek, Âişe'ye 'Esselâmü aleyki ve rahmetullahi ve berekâtüh' diyerek selâm verip şöyle dediler
'Girebilir miyiz?'
'Buyurun!'
'Hepimiz mi girelim?'
'Buyurun hepiniz girin!' dedi. İbnü'z-Zü-beyr'in onlarla beraber olduğunu bilmiyordu. İbnü'z-Zübeyr de girdi ve örtünün altına girip onu kucakladı. Ona and verip yalvarmaya ve ağlamaya başladı. Misver ile Abdurrahman da ona, onunla barışması için yalvarmağa, yakarmaya başladılar. Ve ona üç günden fazla dargın durmanın çok büyük günah olduğunu ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in üç günden fazla dargın durulamıyacağını buyurduğunu hatırlattılar. Onların bu ısrarlarına karşı Aişe ağlamaya ve şöyle demeğe başladı. 'Ben onunla konuşmamağa and içtim, nezretmenin ne olduğunu biliyorsunuz.' Onlar ise yine İbnü'z-Zübeyr'le konuşması icap ettiğine dair ısrarda bulundular ve nihayet o da ısrarlarına dayanamadı ve İbnü'z-Zübeyr'le konuşmak ve barışmak zorunda kaldı ve yaptığı nezir için de kırk köle azat etti. Daha sonraları bu adağını hatırlar, başörtüsü ıs-lanmcaya kadar ağlardı." [Buhârî]
8070- Urve radiyallahu anh'dan:
"Abdullah bin Zübeyr, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ve Ebû Bekr'den sonra, Âişe'nin en çok sevdiği ve ona insanların en itaatlisi idi. Âişe öyle cömertti ki kendisine verilenleri o elinde tutmaz, Allah yolunda harcardı. Bir defasında İbnü'z-Zübeyr ona dedi ki: 'Anlaşıldı onun elinden tutmak ve har-catmamak lazımdır'." Benzeri rivayet.
Onda şöyle geçmektedir: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in dayıları olan Zühre kabilesinden Abdurrahman bin Esved ile Misver bin Mahrame (İbnü'z-Zübeyr'e) şöyle dediler: 'Biz (Âişe'den) izin isteyeceğiz, sen de hemen perdenin arkasından içeriye girersin.'
Nitekim o da öyle yaptı ve ona (Âişe'ye) yemin keffâretini vermesi İçin on köle gönderdi ve Âişe onları azat elti. Sonra azat etmeye devam elti. Nihayet kırkı tamamladı. Sonra dedi ki: 'Yemin ettiğim zaman, kendisinden kurtulabileceğim belirli bir iş ya da sayıyı tayin etmiş olmayı çok istedim'."
[İkisi de Buhârî'ye ait.]

8071- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem minbere çıkıp avazının çıktığı kadar seslenerek şöyle dedi: 'Ey dili ile müslüman olup iman kalbine nüfuz etmemiş olan topluluk! Müslümanlara eziyet etmeyin, onları ayıplamayın! Onların kusurlarını araştırıp durmayın! Çünkü kim müslüman kardeşinin ayıp ve kusurunu araştınrsa, kıyamet gününde Allah da onun ayıbını ortaya koyar. Allah kimin ayıbını da ortaya koyarsa, evinde dahi olsa onu rezil eder'."
Nâfı' der ki: "İbn Ömer bir gün Kâ'be'yi gördü de şöyle dedi:
'Sen ne kadar büyüksün! Saygın ve kud-siyetin de ne kadar büyüktür. Kudsiyet ve hürmet bakımından bir mü'min Ancak bilesin ki Allah katında bir mü'minin kudsiyet ve hürmeti senden çok daha büyüktür'." [Tirmizî]
8072- Muâviye radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer sen insanların ayıp ve kusurlarını araştırırsan, onların (ahlhak ve karakterlerini) bozar ya da onları bozmaya ramak kalırsın." |EbûDâvud]
8073- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir ayıp ve kusur bulup da gizlerse, sanki (Cahiliyetle) diri diri toprağa gömülmekte olan bir kızı hayata kavuşturmuş gibi sevap kazanmış olur." (İkisi de Ebû Davud'a ait.]
8074- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim dünyada bir kulun ayıbını Örterse, Allah da kıyamet gününde onun ayıbını örter."
8075- Diğer rivayet:
"Allah dünyada bir kulunun ayıbını örterse, kıyamet gününde de mutlaka onun ayıp ve kusurunu örter." [Müslim]
8076- Zeyd bin Vehb el-Cühenî'den:
İbn Mes'ûd geldi. O'na: "Falan adamın sakalından şarap damlıyor." denildi. Bunun üzerine İbn Mes'ûd şöyle dedi: "Biz tecessüsten (gizli kusurları araştırmaktan) alıkonulduk. Ancak tecessüs edilmeden bir suç ortaya çıkarsa, icabına bakarız."
[Ebû Dâvud]
8077- Ukbe bin Âmir'in kâtibi Du-hayn'dan, dedi ki:
"Bizim komşularımız vardı. Şarap içiyorlardı, onlara şaraptan içmemelerini söyledim. Fakat vazgeçmediler. Sonra Ukbe'ye dedim ki: 'Bizim bu komşularımız şarap içiyorlar, onları meneltim fakat dinlemediler, içmeğe devam

ediyorlar. Zabıtayı çağıracağım.' (Ukbe) dedi ki: 'Onları bırak!' Sonra ona tekrar döndüm. Aynısını yine söyledim. Cevaben dedi ki: 'Onları bırak! Ben Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum'." Ukbe bin Âmir'in naklettiği (8073 nolu yukardaki) hadisin mânâsını zikretti.
[İkisi de Ebû Davud'a ait.]
8078- Vasile bin el-Eska' radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Din) kardeşinin başına gelene sevinme! Çünkü Allah, onu ondan kurtarır ve senin başına o belâyı verir." iTirmizî]
8079- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir adam hakkında bir suç duyurusunda bulunulduğunda: 'Falan adama ne oluyor da böyle yapıyor?' demezdi, 'Falan insanlara ne oluyor da böyle yapıyorlar?' derdi." [Ebû Davud]
KİBİR, RİYA VE (DİĞER) BÜYÜK GÜNAHLAR
8080- Ebû Saîd ile Ebû Hureyre radiyalla-hu anhumâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah buyuruyor: 'İzzet benim gömleğim, kibriyâ ise benim ridâmdır. Bu ikisinde her kim benimle mücadele ederse ona azap ede-rttn'." [Müslim. Ebû Dâvutl ise yalnız Ebû Hurey-re'den.]
8081- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kalbinde zerre kadar kibir bulunan kimse cennete giremez." Bir adam dedi ki: "Fakat kişi, elbisesinin ve pabuçlarının güzel olmasını ister."
Şöyle buyurdu: "Allah güzeldir, güzelliği sever. Kibir, Hakkı inkar edip insanlara üstten bakmaktır." [Müslim, Tİrmizî ve Ebû Dâvud.]
8082- Amr bin Şuayb, babasından, o da dedesinden radiyallahu anh:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde kibirli kişiler, zerre kadar küçük adamlar seklinde haşrolunacaktır. Her taraflarından zillet ve miskinlik akacaktır. Cehennemdeki 'Bulaş' adında bir zindana sürüleceklerdir. Üzerlerine alev alev ateş yükselecek. Ayrıca Ttnetu'l-habâl denilen Cehennem ehlinin irinlerinden iç ir ileceklerdir." [Tirmizîl
8083- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanlar, ya cehennem kömüründen başka bir şey olmayan ölmüş ecdatlarıyla övünmekten vazgeçerler ya da Allah katında, bur-
nuyla pislik yuvarlayan mayıs böceğinden daha adi bir dereceye düşerler. Allah

Teâlâ sizlerden cahiliye kibrini temizledi. Artık kişi, ya mütteki bir mü'mindir ya da şakı (bedbaht) bir fâcirdir. İnsanların tümü Adem'in çocuklarıdır. Âdem ise topraktan yaratılmıştır."
[Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizî]
8084- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "O, Bahreyn emîri iken, bir adamın entarisini yerde sürüdüğünü görünce ayaklarıyla yere hızla vurdu ve şöyle dedi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: 'Allah, kıyamet gününde böbürlenerek entarisini yerde sürüyenlerin yüzüne (rahmet nazarıyla) bakmaz'."
(Müh. b. Ziyâd) dedi ki: Ebû Hureyre Medine'ye (Mervan tarafından) görevli tayin edilmişti. Sırtında odun getirir, çarşıya gelir ve 'Haydi emîre yol açın!' derdi. Hatta onun bu halini insanlar heyecanla seyrederlerdi."
| Mâlik, Buhârî ve aynı lafızla Müslim.]
8085- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden öncekilerden bir adam böbürlenip ereğini sürükleyerek yürürken birden yere battı. Kıyamet gününe kadar o hâlâ yerin dibine doğru batıp gitmektedir." | Buhârî ile Nesaî.]
8086- Dârimî, Ebû Hureyre'den aynısını şu ekle rivayet etti:
"Elbisesi içinde bir genç ona şöyle dedi: 'Ey Ebû Hureyre! O yerlebir edilen adam böyle mi yürüyordu?' Buna öfkelenen Ebû Hureyre ona öylesine vurdu ki az kalsın yere yuvarlanıp bir yerini kıracaktı. Sonra şunu okudu: 'Alaya alanlara karşı biz sana yeteriz'." (Hicr, 95)
8087- Cübeyr bin Mut'im radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Benim hakkımda 'sende kibir var' diyorsunuz. Ben eşeğe binmiş, (dikişsiz) kumaşı (elbise) olarak giymiş ve koyun sağmış bir kişiyim. Üstelik Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:'A7m bunları yaparsa onda kibirlenmekten bir şey kalmaz'." [TirmizîJ
8088- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet günü olunca Allah, kulların arasında hükmetmek için inecek. Her ümmet diz üstü çökecek. İlk çağırılacak olan insan Kur'ân71 ezberleyen kişi olacak. Ondan sonra Allah yolunda öldürülen kişi. Ondan sonra ise malı çok olan kişi.
Allah, Kur'ân okuyana diyecek ki: 'Ben sana Peygamberime indirdiğimi öğretmedim mi?'
'Evet ey Rabbimt'

'Peki sana öğrettiğimle ne yaptın?'
'Gece gündüz elimden bırakmadım, devamlı okudum' diye cevap verdiğinde Allah ona: 'Yalan söyledin' diyecek; melekler de: 'Yalan söyledin' diyecekler. Sonra Allah ona şöyle diyecek: 'Sen fülan ne güzel okuyor" desinler diye okudun. Nitekim de öyle oldu (dediler).'
Sonra malı çok olan adam getirilecek ve ona da soracak:
'Sana ben bol mal vermedim mi, seni kimseye muhtaç olmayacak duruma getirmedim mi?'
'Evet ya Rabbü'
'Peki o malı ne yaptın?'
'Akrabaya ikram ettim, sadakalar ve zekâtlar verdim diye cevap verince Allah ona: 'Sen yalan söyledin' diyecek, melekler de: 'Yalan söyledin' diyecekler. Sonra Allah şöyle buyuracak: 'Sen verirken falan kimse amma da cömerttir' desinler diye verdin. Nitekim de öyle denildi.'
Sonra Allah yolunda öldürülen (şehit) getirilecek ve ona da soracak:
'Sen neden öldürüldün?'
'Senin yolunda savaşırken öldürüldüm' deyince, Allah ona: 'Sen yalan söyledin' diyecek; melekler de: 'Sen yalan söyledin' diyecekler. Sonra Allah ona diyecek ki: 'Sen, falan adam amma da kahraman ve yiğit bir adamdır' desinler diye savaştın ve öldürüldün. Nitekim öyle de denildi.' Ondan sonra Allah Re-
sûlü sallallahu aleyhi ve sellem benim dizime vurup şöyle dedi:
'Ey Ebû Hureyre! İşte o üçler var ya üzerlerine cehennem ateşi tutuşturulacak olan ilk İnsanlardır'." (Müslim, Tirmi/î ve Nesâî.]
8089- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu;)
"Hazen kuyusundan Allah'a sığının!" Dediler ki: "Hazen kuyusu nedir?" Cevap verdi:
"O, cehennemin kendisinden günde yüz kere (Allah'a) sığındığı bir vadidir."
"Peki o vadiye kimler girecektir?"
"Amelleriyle riyakârlık yapan kurra (Kur'ân okuyucularıdırlar." [Tirmizî|
8090- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Teâlâ söyle buyurdu: Ben ortaklığa hiç ihtiyacı olmayanım. Kim bir amel işleyip de benden başkasını o amelde ortak yaparsa, onu kendi şirkİyle (ortak koşmasıyla) başbaşa bırakırım." IMüslim]
8091- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Bir adam şöyle dedi: 'Ey Allah'ın

Resulü! Bir adam bir amelde bulunur fakat gizler. Daha sonra başkalarınca görüldüğü zaman bu durumdan hoşlanır.' Bunun üzerine (Resûlul-lah sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu:
'Onun İçin iki ecir vardır. Biri gizleme ecri, diğeri de aşikâr etme ecri"." iTirmizî]
"Siz yeryüzünde Allah'ın şahitlerisiniz" hadisinden dolayı Tirmizî hadiste geçen hoş-lanmayı kişilerin onu görüp hayr ile yâd etmelerinden hoşlanmak ile yorumladı. Ancak insanlar işlediği hayrı görüp kendisini beğenirler ve ona izzet ikramda bulunup saygı gösterirler niyet ve amacıyla yaparsa işte bu gösteriş (riya) olur.
Denilmiştir ki: Gizli olarak yaptığı hayır işi başkası da öğrenir ve bununla amel eder ümidi ile hoşuna giderse kendisine, amel edenlerin sevabı kadar sevap yazılır.
8092- Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Size en büyük günahları bildireyim mi? -Bunu üç kere tekrarladı- Allah'a ortak koşmak, anne babaya baş kaldırmak, dikkat edin, yalan şahitlik, yalan söz."
Yaslanmıştı, doğrulup olurdu ve devamlı olarak tekrar ediyordu nihayet biz: "Keşke sükût etse!" dedik.
[Buharı, Müslim ve Tirmizî]
8093- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yedi helak edicilerden kaçının!" Denildi ki: "Ey Allah'ın Resulü, onlar nedir?" Şöyle buyurdu:
"Allah'a şirk koşmak, sihir yapmak, haksız yere insan öldürmek, yetim malı yemek, zina etmek, harp günü cepheden kaçmak, mü'min ve evli namuslu suçsuz hanımlara iftira atmak." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]
8094- Ubeyd bin Umeyr, babasından radi-yallahu anh:
"Peygamber saîlallahu aleyhi ve sellem, bir adam kendisine büyük günahlar hakkında soru sorduğunda şöyle buyurdu:
"Onlar dokuzdur' dedi ve bunları: Şirk, sihir, insan öldürmek, faiz yemek, yetim malı yemek, harpten kaçmak, temiz namuslu evli kadınlara iftira etmek, anne babaya isyan etmek, kıbleniz olan Beyt-i Haram'da (günah işlemeyi) sağlığınızda veya ölümünüzde helâl saymak olarak zikretti." [Rezîn]
8095- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan: (Allah Resulü saîlallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Büyük günahlar şunlardır: Allah'a ortak koşmak, anne babaya isyan, adam öldürmek, yalan yere yemin etmek."

[Buhârî, Tirmİzî ve Nesâî.]
8096- Bureyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Büyük günahların en büyüğü; Allah'a ortak koşmak, anne babaya âsi gelmek, suyun fazlasını kesmek, boğayı (hayvanına aşırması için isteyen) kişiye vermemektir"
[Bezzâr zayıf bir İsnadla.]
MÜNAFIKLIK, ŞAKA YAPMAK VE TARTIŞMAK
8097- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kimde dört vasıf varsa halis münafık olur. O dört şeyden biri bulunan kişi ise onu terkedinceye dek, münafıklıktan bir haslet vardır. Bunlar:
(Münafık) Kendisine bir emanet bırakıldığı zaman hıyanet eder. Konuştuğunda yalan konuşur. Anlaştığı zaman sözünde durmayıp bozar. Bir kimseyle çekiştiği zaman aşın giderek karşısındakinden fazla kötülük yapar."
8098- Diğer rivayet:
"Söz verdiği zaman sözünden cayar."
[Mâlik hariç, altı hadis imamı.)
Tirmizî der ki: Alimler nezdinde bunun (münafıklığın) anlamı, amel nifakıdır. Çünkü tekzib nifakı (itikadda nifak) Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanındaydı.
8099- Müslim, Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
"Oruç tutup, namaz kılarak müslüman olduğunu iddia etse dahi münafığın alameti üçtür..." Benzeri rivayet.
8100- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Münafıkta bir araya gelmeyen iki haslet: Ahlâkî güzellik ve dinde kavrayıcılıL"
[Tirmizî]
8101- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Münafık, iki sürü arasında, kâh birine, kâh ötekine yanaşan şaşkın koyun gibidir." [Müslim ve Nesâî]
8102- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Ona denildi ki: 'Biz sultanlarımızın ve yöneticilerimizin yanına giriyoruz. Onların yanlarından çıktığımız zaman, onlarla konuştuklarımızın hilâfına konuşuyoruz. Ne dersin?' Cevap verdi:
'Biz bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında münafıklık sayardık, ancak şimdi bu, imandan sonra küfürdür'."

8103- Diğer rivayet:
Dedi ki: "Bugünkü münafıklar, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanındaki münafıklardan daha kötüdür."
"Bu nasıl olur?"
"Çünkü o gün onlar nifaklarını gizliyorlardı. Şimdi ise çekinmeden dışa vuruyorlar."
[Buhârî]
8104- Huzeyfe radİyallahu anh'dan: "Peygamber saİlallahu aleyhi ve sellem, ona oniki münafığı(n isimlerini) bildirmiş. Onlardan sekizinin deve iğnenin deliğinden geçmedikçe cennete giremeyeceklerini söylemiş ve kalan dördü hakkında ne buyurduğunu hatırında tutamamış."
8105- Diğer rivayet:
"Bunlardan sekizine küçük bir alevin kâfi geleceğini söylemiş. Yani ateş, omuzlarında ateşten bir lamba halinde zuhur edip, sıcaklığı göğüslerine kadar işleyecektir." [Müslim]
8106- Ebu't-Tufeyl radİyallahu anh'dan: "(Tebûk yolundaki münafıkların toplan-mış olduğu) Akabe ehlinden bir adamla Huzeyfe arasında insanlar arasında geçen olay gibi bir olay geçmişti. Adam dedi ki: 'Allah aşkına söyle Akabe ashabı (münafıklar) kaç kişi idi?' Cemaat ona şöyle dedi: 'Madem o bunu sana sordu, bildir ona!' Şöyle dedi: 'Bize onların ondört kişi olduğu söylenirdi, eğer sen de onlardan isen, onbeş olur. Allah'a şe-hadet ederim ki, onların on ikisi hem dünyada hem de şahitlerin ayağa kalkacakları günde Allah ve Resulüne düşmandırlar. Bunlardan üçünün Özrünü kabul etmiştir.' Cemaat dediler ki: 'Bizler Allah Resulü saİlallahu aleyhi ve sellem'in münâdisini duymadık. Sözkonu-su bu grubun da ne yapmak istediğini de bilmiyorduk. O saİlallahu aleyhi ve sellem, taşlık bir yerde idi, yürüyüp şöyle buyurdu: 'Su azdır. Benden önce oraya kimse varmasın.' Kendisini geçen bir kavmi (münafıkları) orada bulunca onlara o gün lanet etti." [Müslim]
8107- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de: "Peygamber saİlallahu aleyhi ve sellem Tebûk gazvesinde Akabe'ye vardı. Tellâla: 'Akabe'ye bizden Önce kimse varmasın' diye seslen! 'Çünkü oraya (önce) Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem varacak.' Peygamber saİlallahu aleyhi ve kellem yürüyor Huzeyfe de O'nun devesinin yularından tutup gidiyordu. Ammâr da arkadan sürüyordu. Develeri üstünde ağızlan yüzleri kapalı birtakım adamlar gelip orayı (Akabe'yi) çevrelemişler. (Onları gören) Ammâr dönüp develerin yüzüne vurdu. Peygamber saİlallahu aleyhi ve sellem Huzeyfe'ye 'Haydi çek, haydi çek!' dedi. Ammâr'a da 'Haydi sür, sür!' dedi. Nihayet deveyi çökertti ve Ammâr'a sordu: 'Adamları

tanıyor musun?' 'Hayır, ağızlarım yüzlerini sarmışlardı. Dedi ki:
'Ne istediklerini biliyor musun?' 'Allah ve Resulü bilir' dediler. Dedi ki: 'Galiba Allah Resulünü Akabe'de yalnız bırakıp, uzaklaştırmak istiyorlar,'
Daha sonra Ammâr ile onlardan (Akabe'de bulunan) bir adamın arasında bir hadise oldu.
Dedi ki: 'Allah aşkına söyle! Peygamber saİlallahu aleyhi ve sellem'e hile yapmak isteyen Akabe'deki adamların sayısı ne kadardı?' Cevap verdi: 'Galiba ondört kişi idiler.' -Önceki hadiste geçtiği gibi- 'Şahitlerin ayağa kalkacakları günde' ibaresine kadar zikretti."
Bu (Tebûk) Akabe(sin)'de bulunan (münafık)ların adları:
Mu'teb bin Kuşeyr. Bedir'e iştirak eden ve şunu diyen kişidir: "Bizim elimizde bir şey olsaydı burada öldürülmezdik." Ayrıca şöyle demişti: "Muhammed bize Kisrâ'nın ve Kayser'in hazinelerini vaad ediyor. Halbuki kimse daha sağ kalacağından dahi emin değildir."
Vedîa bin Sabit. Şunu diyen odur: "Biz (Akabe suyuna) dalıyorduk ve oynuyorduk."
Hudeyr bin Abdullah bin Nebtel. Onun hakkında Cibril Aleyhisselâm şöyle demiştir: "Ey Muhammed! Şu kaşı, kirpiği gür olan siyah adam kimdir? Sanki onlar iki bakır tenceresini andırıyor. Şeytan gözleriyle bakıyor. Ciğeri eşek ciğerine benziyor. Senin hakkında durmadan münafıklara bilgi sızdırıyor."
Haris bin Yezîd. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bizden önce kimse oraya gitmesin diye nehyettiği Akabe suyunun başına koşan kişidir. Gidip herkesten önce oradan su almıştır.
Bu sayılan dördü, Amr bin Avfoğulların-dandır.
Evs bin Kıbtî. O da şöyle demişti: "Evlerimizde kimse kalmadı."
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e karşı duman tüttüren Saîd bin Zürâre.
Süveyd.
Raîş bin Bulahbelî. Bu ikisi, Tebûk gazvesinde insanları yüz üstü bırakmak için, İbn-i Ubeyy'i teçhiz eden kişilerdir.
Kays bin Amr.
Zeyd bin Musîb.
Sülâle bin Hamam ki, bunlar, Kaynukâ' yahudilerindendir.
Culâs İbn Süveyd. Bazılarına göre o, bu olaydan sonra tevbe etmiştir.
8108- Seleme bin el-Ekva' radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber sıtmaya yakalanmış bir adamın ziyaretine gittik, elimi başına koydum ve şöyle dedim: 'Vallahi bugünkü kadar ateşi yüksek bir adama rastlamadım.' Şöyle buyurdu: 'Kıyamet gününde

bundan daha yüksek ateşli kişiyi bildireyim mi?' (O gün ashabı arasında bulunan iki adamı göstererek:) 'Hayvanlara binmiş giden şu iki adanı' buyurdu."
[Müslim]
8109- İbn Ebû Müleyke radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Bedir'de bulunan otuz kadar sahabeye eriştim; hepsi de kendi namına münafık olmaktan korkup: 'Benim imanım, Cibril ve Mikan" in imanı gibi sağlam ve nifak arız olmaktan korunmuş' dİyemiyorlardı."
[Buhârî, bir babın girişinde.]
8110- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Münafıkların kendilerini ele verecek alametleri vardır: Selâmları lanettir. Yemekleri kapma ve yağmalamadır. Ganimetleri hile ve desisedir. Mescidlere ancak öğlende gelirler. Namaza ancak üsene üşene gelirler. Kibirlidirler, ne severler ve ne de sevilirler. Gece odun gibi sessiz, gündüz gürültücüdürler."
[Ahmed ve Bezzâr.]
8111- Selıl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mü'minin niyeti, amelinden hayırlıdır. Münafığın ameli ise, niyetinden hayırlıdır. Her biri niyetine göre amel eder. MÜ'min bir amelde bulunduğu zaman, kalbinden nur yükselir."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Ke.bîr\\t. İsnadında Hâlim bin Abbâd bin Dinar adlı râvj yer almaktadır.]
8112- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer biriniz, kapısı ve penceresi olmayan som bir kaya içinde amel etse bile, o ameli er veya geç meydana çıkar."
[Ahmed ve Ebû Yâlâ. |
8113- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Dediler ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Sen bize şaka yapıyorsun." Şöyle buyurdu:
"Ben ancak doğruyu söylerim." |Tirmizî]
8114- Enes radiyallahu anh'dan:
Bir kadın Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi:
'Bizi bir deveye bindir!'
'Sizi devenin yavrusuna bindireyim' buyurdu.
'Biz devenin yavrusunu ne yapalım? (ona binilmez ki)?'
'(Her deve yavrudur yani) onu başka bir deve doğurmuştur?' buyurdu."
|Ebû Dâvud ve Tirmizî]

8115- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Ey iki kulaklı!' diye hitap ederek ona şaka yaptı." [İkisi de Ebû Dâvud ile Tirmizî'ye ait.]

8116- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ölümünden bir sene önce, Ebû Bekr, beraberinde, Bedir savaşına katılan, Nuaymân ile Suveybit bin Harmele ile birlikte Busra'ya ticarete çıktı. Azık Nuaymân'daydi. Suveybil şakacı bir adamdı. Nuaymân'a dedi ki: 'Haydi bana biraz yiyecek ver!' 'Ebû Bekr gelsin de öyle' diye cevap verdi.

'Ben seni mutlaka kızdıracağım' dedi. Nihayet bir kavme uğradılar; onlara dedi ki: "Benim bir kölem vardır; satın almak ister misiniz?"

'Evet' dediler.

'Amma o dili olan bir köledir, kendisi hür olduğunu iddia edecektir. O size bunu söylediği zaman, onu bırakırsınız. Böyle bir durumda köleme bir şey yapmayın.'

'Hayır, onu senden satın alacağız' dediler ve on güzel deve karşılığında ondan onu satın aldılar. Hemen gelip onun boynuna bir sarık ya da ip taktılar.

Bunun üzerine Nuaymân şöyle dedi: 'Bu adam sizinle alay ediyor. Ben hürüm, köle değilim. '

'Bundan bizim haberimiz var' dediler ve ısrarla onu alıp götürdüler.

Ebû Bekr gelince, durumu ona bildirdiler. Hemen onların ardından koşup develerini geri verdiler, Nuaymân'ı da onların elinden alıp kurtardılar.

Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e geldiklerinde bu olayı anlattılar. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem güldü. Ashabı da tam bir yıl bunu konu edinip güldüler." |İbn Mâce zayıf bir senedle.]

8117- Useyd bin Hudayr radiyallahu anh'-dan:

"Ensâr'dan bir adamın güldürme yeteneği vardı. Konuştuğu zaman insanları güldürürdü. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir defasında onun böğrüne elindeki çubukla vurmuştu. Adam bunun üzerine şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Senden kısas hakkımı almama müsade et!'

'Buyur, o hakkım al!' dedi.

"Ancak o zaman benim böğrüm açıktı, senin böğrün ise şimdi gömlekle kapalıdır' deyince Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem gömleğini çıkardı. Onu hemen kucaklayıp böğrünü öpmeye başladı ve: 'Benim maksadını zaten bu idi ey Allah'ın Resulü!' dedi."

[Ebû Dâvud]

8118- Abdullah bin Sâib bin Yezîd, babasından, o da dedesinden:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Ne ciddi ve ne de şaka olarak biriniz
kardeşinin malını almasın!"
8119- İbn Ebû Leylâ radiyallahu anh'dan: "Bize Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı anlattı. Onunla beraber yürürlerken adamlarından biri kalkıp uyumakla olan birinin ipini aniden almak istedi. Adam uyanıp korktu. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Bir müslümanın diğer müslümam korkutması helâl olmaz'." [Ebû Dâvud]
8120- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Haksız olduğu halde kim tartışmayı bırakırsa, cennetin kenarında onun için bir köşk yapılır. Haklı olduğu halde bırakırsa cennetin ortasında onun İçin bir köşk yapılır. Kimin de ahlâkı güzel olursa ona cennetin en üstünde köşk yapılır." |Tirmizî]
8121- Ebû Ümâme radiyallahu aıının'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir topluluk, içinde bulundukları hidayetten ancak cedel (tartışma) sebebiyle sapıtırlar. "
Ondan sonra "Sana böyle söylemeleri, sadece (seninle) tartışmaya girişmek içindir. Onlar şüphesiz kavgacı bir kavimdir." mealindeki âyeti (Zuhruf, 58) okudu.
[İkisi de Tirmizî'ye ait.]
8122- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kur'ân hakkında tartışmak küfürdür."
[Ebû Davud.]
8123- Aişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
'İnsanlar içinde Allah'ın en nefret ettiği insan, şiddetli düşmanlık yapan hasımdır."
[Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî.]
8124- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "Kardeşinle tartışma! Çünkü o, konunun hikmetinin anlaşılmasına engel olur ve gailesinden de emin olunmaz. Ayrıca tutamayacağın bir vaadde bulunma!" [Rezîn]
8125- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kul, şakalaşmayı ve yalanı terketmedik-çe; haklı olsa dahi tartışmayı bırakmadıkça, hakiki imana ulaşamaz."

[Ebû Ya'lâ hafi bir senedle.]
8126- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kendilerine Peygamberlerinden geldikten sonra, bir ümmet ihtilafa düştüğünde, bâtıl taraftarları hak taraftarlarına galip gelir."
[Taberânî, Mu' cemu'l-Evsat'ta zayıf bir senedle.|
8127- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İsâ Aleyhisselam şöyle demiştir: 'Üç şey vardır: Birisi, doğruluğu sence sabit olan şey, işte ona uy! İkincisi sence kötülüğü anlaşılan şey, ondan uzak dur! Üçüncüsü ise, İhtilaflı olan şey, işte onu bir bilene sor!'"
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de.]
İSİMLER VE KÜNYELER
8128- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde siz, kendi isimleriniz ve babalarınızın ismi ile çağırılacaksınız; bu nedenle isimlerinizi güzel takın!" |Ebû Dâvud]
8129- Vehb el-Cüşemî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"(Çocuklarınıza) Peygamberlerin adlarını takın; Allah' in en çok sevdiği isimler: Abdullah ile Abdurrahman'dır. En doğru olanlar Haris ve Hemmâm, en çirkinleri ise Harb ile Murre isimlendir."
[Nesâî ve aynı lafızla Ebû Dâvud]
8130- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah katında en kötü isim 'Melikli' l-Em-lâk' ismidir. Çünkü Melik ancak Allah'tır."
Süfyâıı der ki: "Şehinşâh da bunun gibidir." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
8131- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ya'lâ, Bereket, Eflah, Yesâr ve Nâfi' gibi isimlerin kullanılmasını yasaklamak istedi; sonra onun bu hususta sükût edip, bir şey demediğini gördüm. Sonra da onları yasaklamadan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem vefat etti." [Ebû Dâvud ve aynı lafızla Müslim.]
8132- Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın en çok sevdiği kelimeler dörttür: Sübhanallah, Vel-Hamdulillah, Velâ

ilahe illallahu, Vallahu Ekber. Bunların sırası önemli değildir, dilediğinden başlayabilirsin.
Çocuğuna, Yesâr, Rebâh, Necîh ve Eflah isimlerini takma! Çünkü sen 'Eflah (kurtuluşa eren) orada mı?' dersin. Cevap veren de: 'Hayır, Eflah (kurtuluşa eren) yok' der. Bu isimler dört tanedir. Bunlardan başka da bana isim çoğaltmayın!" [Tirmizî, Ebû Dâvud ve aynı lafızla Müslim.]
8133- Ömer'in azatlısı Eslem'den:
"Ömer, Ebû İsâ künyeli oğlunu dövdü. Muğîre bin Şu'be'nin künyesi de Ebû İsâ idi. Ömer ona dedi ki: 'Ebû Abdullah künyesi sana yetmez miydi?'
Şu cevabı verdi: 'Fakat Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bana Ebû İsâ künyesini verdi'."
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in geçmiş ve gelecek günahları bağışlanmıştı. Biz ise bu hususta diğer insanlar gibiyiz dedi. Bunun üzerine Şu'be ölünceye kadar Ebû Abdillah künyesini taşıyarak yaşadı."
| Ebû Dâvud]
8134- Yahya bin Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sağılacak bol sütlü bir deve hakkında şöyle dedi:
'Bu deveyi kim sağacak?' Hemen bir adam kalktı ve 'Ben' dedi. Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona: 'Sen kimsin?' diye sorunca, adam 'Murre (acı)' dedi. Ona 'Otur!' dedi. Ve yine sordu:
'Bu deveyi kim sağacak?'
Hemen bir adam kalktı ve 'Ben' dedi. Ona da: 'Senin ismin nedir?' diye sordu.
O: 'Benim ismim Harb'dnV dedi. Ona da: 'Otur!' dedi ve yine sordu:
"Bu deveyi kim sağacak?' Hemen bir adam kalkıp 'Ben' dedi ve ona sordu:
'Senin ismin nedir?' Adam 'Yaîş'tir (yaşıyor)' diye cevap verince, 'Haydi sen sağ!' emrini verdi. IMâlik]
8135- Yalıya bin Saîd radiyallahu anh'dan: Ömer bir adama dedi ki: "İsmin nedir?" "Cemre" (Kor) dedi. "Sen kimin oğlusun?" diye sorunca, adam:
"Şihâb'm (Alev) oğluyum" ,edi. "Kimlerden?"
"el-Harka'(Ateşoğulları)dan." "Evin neredlast?" ""Harrâtu'n-Nar" (Ateş Taşhğı)da." "Hangisinde?"
"Zât-ı Lazâ (Alevli) taşlığında." "Yetiş ailen yandı!" dedi. Adam gidince ailesinin gerçekten yandığmı gördü.
[İkisi de Mâlik'e ait.]
8136- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir gün Bakî'de yürüyordu. Bir adamın: 'Ey Ebû'l-Kâsım!' diye seslendiğini duyunca başını ona doğru çevirdi. Bu defa adam: 'Ey Allah'ın Resulü! Ben seni

kastetmedim' dedi. Bunun üzerine şöyle buyurdu:
'(Çocuklarınıza) benim ismimi verin, ancak künyemi vermeyin!'" [Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
8137- Onlar (Buhârî, Müslim, Tirmizî) ve Ebû Dâvud, Câbİr radiyallahu anh'dan:
"İçimizden bir adamın erkek oğlu doğdu, ona Kasım ismini verdi. Ona dedik ki: 'Seni Ebû'l-Kâsım ile künyelemeyiz. Sana bu şerefi vermeyiz.' Bunun üzerine adam Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip durumu anlattı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Oğluna Abdurrahman adını koy!'"
8138- Diğer rivayet:
Ensâr adama dedi ki: "Seni ne Ebû'l-Kâ-sım olarak künyeleriz ve ne de bu künye ile seni şereflendirip hoşnut ederiz." Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Ensâr iyi etmiş. İsmimi koyun, ancak künyemle künyelenmeyin!"
8139- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellera, (İsim takarken) 'Muhammed Ebu'l-Kâsım' şeklinde hem ismi ve hem de künyesinin bir araya getirilmesini yasakladı."
8140- Ebû Râfi' radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer isim olarak Muhammed koyarsanız, onu dövmeyin ve onu mahrum etmeyin!" [Bezzâr]
8141- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Onlara Muhammed adım koyuyorsunuz, sonra da lanet ediyorsunuz."
|Ebû Ya'lâ ve Bezzâr leyyin bir senedle.]
8142- Abdurrahman bin Ebî Leylâ radiyallahu anh'dan:
"Hz. Ömer, Abdülhamîd'İn Muhammed adındaki oğluna birisinin: 'Ey Muhammed Allah sana şöyle şöyle yapsın!' dediğini gördü. Bunun üzerine ona hemen Abdurrahman adını taktı ve yedi kişiden teşekkül eden ve büyüklerinin adı Muhammed olan Talhaoğul-lanna haber gönderdi ve Muhammed ismini değiştirmelerini emretti. Muhammed adını taşıyan dedi ki: 'Ey mü'minlerin emîri! Bu ismi bana Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in koyduğunu hatırlatırım.' Bunun üzerine: 'Haydi kalkın, ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in taktığı ismi değiştirmem'
dedi," | Ahmed ve Taberânî, Mu"cemtı' I-

8143- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Bir kadın dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Ben oğlan çocuk doğurdum ve adını Muhammed koydum. Ebû'l-Kâsım olarak künyele-dim. Fakat bana senin bundan hoşlanmadığın anlatıldı.' Şöyle buyurdu: 'İsmimin verilip, künyemin verilmemesini gerektiren nedir? -Ya da şöyle dedi- Künyemin verilip, ismimin verilmemesini gerektiren nedir?'" |Ebü Dâvud]
8144- Muhammed bin el-Hanefîyye radiyallahu anh'dan, o da babasından (Hz. Ali'den)
"Dedim ki:
'Ne dersin ey Allah'ın Resulü, eğer senden sonra çocuğum olur da ona senin ismini ve künyeni versem olur mu?'
'Evet' buyurdu." (İkisi de Ebû Davud'a ait.]
8145- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kimin üç çocuğu doğup da içlerinden birine Muhammed adını koymazsa cahilce davranmış olur."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de zayif bîr senedle.j
8146- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: "Ona denildi ki: 'Falan Medine valisi, minberin yanında Ali'yi Ebû Turâb adıyla zikrediyor.' Bunun üzerine Sehl güldü ve şöyle dedi:
'Bu ismi ona Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem takmıştır. Ali'ye ondan daha sevimli bir isim de yoktur. Bir keresinde Pey-
gamber sallallahu aleyhi ve sellem Fâtı-ma'nın evine geldi ve Ali'yi orada göremedi ve: 'Nerede amcanın oğlu?' diye sordu.
'Aramızda bir şey geçti ve bana kızıp yanımda kalmadan çıktı' dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir insana: 'Haydi git bak bakalım o nerede?' dedi. Adam: 'O mesciddedir. Orada uyuyor' dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem derhal mescide vardı, baktı ki elbisesinin bir kısmı üzerinden düşmüş vücuduna toprak bulaşmış bir halde yatıyor. Hemen ona şöyle seslenmeye başladı: 'Ey toprak babası (Ebû Turâb) haydi kalk! Ey toprak babası kalk!'" [Buhârî ve Müslim.)
8147- Esma bint Ebû Bekr radiyallahu an-hâ'dan:
"O, Mekke'de Abdullah bin Zübeyr'e hamile kaldı. Dedi ki:
"Hamile olarak yola çıktım. Medine'ye geldim, Küba'da konakladım ve onu Küba'da doğurdum. Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim. Onu kucağına alıp bir hurma getirtti, ağzında çiğneyip ezdikten sonra, çocuğun ağzına tükürdü. Böylece onun kamına giren ilk şey Allah Resulü sallallahu

aleyhi ve sellem'in tükrüğü oldu. Sonra ezdiği hurmayı koydu. Sonra ona bereketle dua etti.' İşte İslâm'da doğan ilk çocuk o olmuştur."
8148- Diğer rivayette şunu ilave etti: "(Medine'deki müslümanlar) onun (İbnü'z-Zübeyr'in) doğumuna çok sevindiler. Çünkü yahudiler Müslümanlara: 'Size büyü yaptılar, artık çocuklarınız doğmayacaktır' diyorlardı." [Buhârî ve Müslim.]
8149- Her ikisi (Buhârî ile Müslim) Âi-şe'den rivayet ettiler. Onda şöyle geçer: "Ona Abdullah adını verdi."
8150- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Bir oğlum oldu. Onu alıp Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e getirdim. Ona İbrahim adını verdi. Sonra (ağzmda yumuşattığı) hurmayı ağzına koydu ve ona bereketle dua buyurdu, soma bana iade etti. Bu çocuk, Ebû Mûsâ'nm en büyük oğlu İdi."
IBuhârîve Müslim.l
8151- Âişe radiyallahu anhâ'dan: Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Arkadaşlarımın hepsinin künyesi var."
"Sen de oğlun (yeğenin) Abdullah'la ku'n-yelen!" buyurdu. Bunun üzerine o, Abdullah bin Zübeyr ile künyelendi. Ondan sonra kendisine Ümmü Abdullah denilir oldu.
[Ebû Dâvudj
8152- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onu henüz çocuğu olmadan Ebû Abdirrahman olarak künyeledi." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebfr'de]
8153- Âişe radiyallahu anhâ'dan; "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, çirkin ismi değiştirirdi." |Tirmizî|
8154- Ebû Hureyre radiyallahu anlı'dan: "Ebû Seleme'nin kızı Zeynep'in asıl adı Bene idi. O bu isimle 'Kendisini temize çıkartıyor' denildi. Bu durum anlatılınca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona Zeynep adını laktı." [Buhârîve Müslim.]
8155- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Hâris'in kızı Cüveyriye'nin asıl ismi Beı-re idi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun adını Cüveyriye'ye çevirdi. Çünkü 'Re-sulullah Berre'nin (nefsini temize çakıran) yanından çıktı' denilmesinden hoşlanmıyordu."
8156- Zeyneb bint Ebu Seleme radiyallahu anhâ'dan, dedi ki:
"Adım Berre idi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana Zeynep adını verdi. Onun yanına Zeynep bint Cahş girdi, onun da adı Berre idi. Ona da Zeynep adım taktı."
(İkisi de Müslim'e ait.j

8157- Şureyh bin Hanî, babasından radiyallahu anh:
"Kavmi ile birlikle Medine'ye Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e varınca, kavminin onu Ebû'l-Hakem olarak künyelediklerini duydu. Hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu çağırdı ve şöyle buyurdu: 'Hakem olan ancak Allah'tır. Hüküm de O'nun-dur. Neden Ebû'l-Hakem olarak künyelen-din?' Şu cevabı verdi: '(Sebebi şudur:) Kavmim bir anlaşmazlığa düştüğü zaman beni ça-ğırırlar ve ben de aralarında hükmederim. Her iki fırka da benim hükmüme razı olur.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Ne güzel şey bu? Peki senin çocukların yok mudur?'
'Şureyh, Müslim ve Abdullah adlarında çocuklarım vardır.'
'En büyükleri hangisidir?'
'Şureyh.'
'Bundan İtibaren sen Ebû Şureyh'sin' buyurdu." [Ebû Dâvud ve Nesâî]
8158- Üsâme bin Ahderî radiyallahu anh'dan:
"Asram adında bir adam vardı; bir gmb içinde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona: 'Adın nedir?' diye sordu.
'Asram' deyince; 'Hayır sen Zür'a'sın' dedi." |Ebû Davud]
8159- Saîd bin Müseyyeb radiyallahu anh'dan:
Babası (dedesi) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. Resûlullah ona: 'İs-min nedir?' diye sordu. Adam: 'Hazen'dir' diye cevap verince, 'Hayır, sen (artık) Sehl'sin' buyurdu. Bunun üzerine adam: 'Ben babamın bana verdiği ismi değiştirmem' dedi."
8160- Diğer rivayet:
"Onun Hazen adındaki dedesi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi." Benzerini zikretti. Ayrıca orada şöyle geçmektedir: "İbnü'l-Müseyyeb dedi ki: "O zamandan beri hüzün bizden hiç eksik olmamıştır."
8161- Diğer rivayet:
(Dedesi) dedi ki: "Seni (kolaylık) çiğnenir ve de aşağılanır." Saîd: "Bundan sonra (bu isim sebebiyle) bize hüzün ve keder isabet edeceğini zannettiğim" dedi. [Buhârî ve Ebû Dâvud]
8162-EbûDâvud dedi ki:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Âs, Azîz, Aile, Şeytan, el-Hakem, Gurab (karga), Hubâb (yılan) ve Şihâb (kayanyıl-dız/alev) isimlerini değiştirdi. Şihâb'a Hişâm (cömertlik) adı verdi. Harb'(Savaş)a 'Silm' (anlaşma) koydu. el-Muzdaci' (uzanmış, uyuyan) adını değiştirip 'el-Münbais' (uyarıcı) koydu. Afire adındaki yerin ismini değiştirip 'Hadre' (yeşillik) koydu. Şi'bu'd-dalâle (sapıklık

vadisi) adını değiştirip yerine 'Şi'bu'l-hudâ' (hidayet vadisi) adını koydu. Benû'z-zinye (zina çocukları) adının yerine 'Benû Rişde' (meşru çocuklar) adını koydu. Benû Muğviye (azgın kadının çocukları) aduıı değiştirip 'Benû Rüşd' (meşru çocuklar) koydu." Ebû Dâvud der ki: "Kısaltmak amacı ile bu hadislerin senedlerini terkeltim." (Yani bu isim değişiklikleriyle ilgili birbirinden bağımsız senedlerle gelen rivayetleri bu kadar vermekle yetindi.
8163- Hayseme bin Abdurrahman, babasından radiyallahu anlı, dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim. Bana 'Adın nedir?' diye sordu. 'Abdu'1-Uzzâ' deyince; 'Hayır sen (artık) Abdurrahman'sın' buyurdu." [Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de.]
Bezzâr'da: "ismin nedir?" diye sordu. "Azîz'dir" dedim. Bunun üzerine: "Azîz (ancak) Allah'tır" buyurdu, diye geçmekledir.
8164- Hayseme bin Abdurralıman, babasından radiyallahu anh:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Oğluna Hubâb adını verme, çünkü Hubâb, şeytandır. Lâkin ona Abdurrahman adını tak!" [Taberânî bir hadise içinde nakletmiştir.]
8165- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, 'Âsiye' admı değiştirip yerine 'Cemile' ismini takti." [Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud.|
8166- Mesrûk radiyallahu anh'dan: Ömer'e rastladım ve bana: 'İsmin nedir?1 diye sordu. 'Mesmk bin el-Ecda'dır' dedim. Şöyle dedi: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in 'el-Ecda', şeytandır' dediğini duydum'." [Ebû Dâvud]
8167- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: "Münzir bin Ebû Üseyd doğduğu zaman
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e getirildi. Onu kucağına aldı. (Babası) Ebû Üseyd de oturuyordu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem önündeki bir şey ile ilgilenince, Ebû Üseyd çocuğu onun kucağından kaldırdı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bunun farkına vardı ve sordu: 'Çocuk nerededir?' Ebû Üseyd dedi ki; 'Onu kaldırdık ey Allah'ın Resulü!'
'Onun ismi nedir?'
'Falandır' diye cevap verdi. 'Hayır o falan değil; ismi Münzir'dir' buyurdu ve o gün ona Münzir ismini böylece koymuş oldu."
|Buhârî ile Müslim.]
8168- Cüheyneli bir adam'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onun: 'Ey Haram!' dediğini duydu. Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Ey Helâl!'" [Ahmed]
8169- Ali radiyallahu anh'dan:
"O, oğlu Hasan doğduğunda ismini Ham-za taktı. Hüseyin doğduğu zaman ona

amcasının adı olan Ca'fer'i taktı. Ali anlatıyor:
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem beni çağırıp şöyle dedi;
'Ben hu iki oğlumun adını değiştirmekle emrolun-iunt'
'Allah ve Resulü en İyi bilendir' dedim. Bunun üzerine o ikisine Hasan ve Hüseyin ıdlarıni taktı."
[Ahmed, Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de.]
8170-Ali radiyallahu anh'dan:
"Hasan doğduğu zaman adını 'Harb' koyum. Peygamber sallalîahu aleyhi ve sellem sldi ve: 'Oğlumu bana getirin, bakalım ne im koydunuz?' buyurdu.
'Ona Harb ismini verdim' dedim. 'Hayır, Hasan'dır' buyurdu.
Sonra Hüseyin doğdu. Onun da adını [arb' koydum. Gelip şöyle buyurdu: 'Oğlu-ı bana gösterin, bakalım ne ad koydunuz?' ıa 'Harb' ismini verdim, deyince, şöyle burdu: 'Hayır o Hüseyin'dir.'
Üçüncü oğlum doğduğunda ona da 'Harb' ıini verdim. Peygamber sallallahu aleyhi ve lem gelip: 'Oğlumu bana gösterin, bakalım isim koydunuz?' buyurdu. 'Ona 'Harb' adı-
nı koydum' dediğimde, 'Hayır o, Muhsin'dir' buyurdu. Sonra: 'Ben onlara Harun'un şu çocuklarının isimlerini taktım: Şebeı; Şü'beyr ve Mübşir' buyurdu."
[Ahmeıi ve Bezzar]
Ancak Bezzar'da şöyle geçmiştir: "Ceber, Cübeyr ve Mücbir."
8171- Onun (Bezzâr'ın) ve (Mu'cemu'l-) Kebîrdin benzeri rivayetleri:
Onda şöyle geçmekledir: "Ebû Harb künyesi ile çağrılmayı istiyordum."
8172- Abdullah bin Selâm radiyallahu anh'dan:
"Cahiliyede adım 'Gaylân' idi; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana Abdullah adını verdi."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de zayıf bir senedle]
8173- Yezîd bin Câriye el-Ensârî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında bulunurdum. Bir adamın adını hatırlayamadığında ona: 'Ey Abdullah' in oğlu!' diye hitap ederdi." [Taberânî, Mu'cemu't-Evsat ves-Sağîr'de hafîba isnadla]
8174- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Üzüme kerem adını vermeyiniz! Çünkü kerem, müs tumandır."
8175- Diğer rivayet:
"Lâkin şöyle deyin: 'Hadâiku'l-a'nâb (Üzüm bahçeleri)"
8176- Diğer rivayet:
"Kerem ancak mü'minin kalbidir."

[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud]
8177- Müslim, Vâil bin Hucr'den: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Üzüme) kerem" demeyin, şöyle deyin: "Üzüm ve habele."
ŞİİR
8178- Ubeyy radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şüphesiz (bazı) şiirde hikmet vardır." Buhârî ve Ebû Dâvud.
8179- O fEbfl Dâvud), İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"Bir bedevî, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve (dikkat çekici bir üslupla) konuşmaya koyuldu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Şüphesiz bazı konuşmalarda büyüleyici güç vardır, bazı şiirlerde de hikmetler mevcuttur'."
8180- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Birinizin içine onu bozacak irin dolması, onun içine şiir dolmasından yeğdir." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
8181- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Arc denilen yerde yürürken, önümüze şiir söylemekte olan bir şair çıktı. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Bu şeytanı yakalayın!' -Ya da şöyle dedi:— 'Bu şeytanı tutun! Birinizin içine irin dolması, onun içine şiir dolmasından daha hayırlıdır'." [Müslim]
8182- Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (şair) Hassân'a mescidde hususî bir minber yerleştirdi. Üzerine çıkıp oturur ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i savunacak bazı şiirler söylerdi.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle derdi: 'Allah; Hassan ı, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem' i savunduğu sürece, Rûhü'l-Kudüs'le teyid eder'."
[Buhârî, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
8183- Amr bin Şerîd, babasından radiyal-lahu anh:
"Bir gün Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in terkisindeydim, bana dedi ki: 'Ümeyye bin Ehi's-Salt'ın şiirlerinden biliyor musun?'
'Evet' dedim.
'Haydi söyle!' buyurdu. Bunun üzerine ona bir beyit inşâd ettim.
'Biraz daha söyle!' dedi; biraz daha söyledim. 'Biraz daha söyle!' buyurdu; biraz daha söyledim; tam yüz beyit söyledim."
8184- Diğer rivayet:

"(Ümeyye) şiirlerinde müslürnan olacaktı." [Müslim]
8185- Câbir bin Semure radiyallahu anh'-dan:
"Belki yüz kereden fazla Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında oturdum. Ashabı şiirler terennüm ederlerdi. Cahilİye işlerinden bahsedip konuşurlardı. O susardı, bazen de gülümserdi." [Tirmizî]
8186- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Hassan mescidde şiir söylerken Ömer uğradı. Ona yan yan bakınca, Hassan şöyle dedi: 'Ben burada senden daha hayırlı kimse varken şiir söylemişimdir.'
Bunun üzerine Ömer, Ebû Hureyre'ye dönüp şöyle dedi: 'Allah aşkına söyle Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini duydun mu?: 'Allahım! Benden kabul et! Allahım onu Ruhu l-Kudüs'le teyid et!'
Ebû Hureyre 'Evet' diye cevap verdi."
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud]
8187- Enes radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Umretu'1-Kadâ sırasında Mekke'ye girdi. Abdullah bin Ravâha önünde yürüyor ve şöyle diyordu:
"Ey Kâfiroğulları! (Ona) yol açın!
Bugün ona gelen vahiy adına size vuracağız.
Hem de başı bedenden ayıracak tarzda.
Dostu dosttan uzaklaştıracak bir şekilde."
Bunun üzerine Ömer, ona dedi ki: 'Ey İbn Revâha! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in önünde ve Allah'ın Harem'inde şiir mi söylüyorsun?' Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem müdahale edip şöyle buyurdu:
'Bırak onu ey Ömer! Onun bu sözleri, onlara (Mekke' li kâfirlere) oklardan daha süratli nüfuz ve tesir eder'." [Tirmizî.]
Daha Önce Umretü'1-kadâ bölümünde başka bir isnadla Nesâî'nin rivayeti olarak geçmiştir.
8188- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, seferlerinin birinde Enceşe denilen siyah bir köle ile gidiyordu. Enceşe (ezgileriyle) develeri süratlendiriyordu. Bunun üzerine şöyle buyurdu:
'Yavaş ol ey Enceşe! Şişelen (bununla develerin üzerindeki kadınları kastetmiştir) kıracaksın' ." [Buhârî ile Müslim.]
8189- Diğer rivayet:
Ebû Kilâbe dedi ki: "Peygamber sallalla-hu aleyhi ve sellem Öyle bir kelime ile konuştu ki içinizden birisi o kelimeyi konuşsaydı onu mutlaka ayıplardınız."
8190- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Kardeşiniz —İbıı Revâha'yı kasdediyor-çirkin şey söylemez." O şu şiiri söylemişti:
'Aramıza Allah'ın Kitâb'ım okuyan Resulü gelmiştir.
Tan yeri ağanp fecr-i sâdık yükseldiği zaman.
Çünkü o, dalâletten sonra bize hidayeti göstermiştir.
Kalblerimiz onun hak olduğuna inanmıştır.
Kâfirlere yatakları ağırlık verirken, Resû-lullah geceyi uyanık geçirir'." [Buhârî]
8191- el-Berâ radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sailallahu aleyhi ve sellem Kurazya günü Hassân'a şöyle dedi: 'Müşrikleri hicvet, şüphesiz Cibril seninledir!'"
8192- Aişe radiyallahu anhâ'dan: Hassâıi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den (Mekke'li) müşrikleri hİcv etmesi içiıı izin istedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şu soruyu sordu: 'Peki benim (Mekke'deki) soyumu nasıl hariç tutacaksın?' Cevap verdi: 'Seni (soyunu) onlardan, hamurdan kıl çeker gibi, çekip çıkaracağım'."
8193- Diğer rivayet:
Hassan dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Ebû Süfyan'ı hicvetmeme müsaade et!" Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sordu: "Peki ben akrabası olduğum halde onu nasıl hicvedeceksin?"
"Sana ikramda bulunana yemin olsun ki, ben seni onlardan hamurdan kıl çeker gibi çeker çıkarırım" diye cevap verdi.
Hassan dedi ki: "Şüphesiz en şerefli insanlar, Hâşimoğullarından Mahzûm'un kızının oğullarındandır. Senin baban ise köledir." Bu babtaki kasidesini okumaya devam etti.
|Buhari ve Müslim.]
8194- Müslim:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
"Kureys'i (müşrikleri) hicvedin! Bu, onlar için ok darbelerinden daha ağırdır."
İbn Ravâha'ya haber gönderdi ve şöyle dedi: "Onları hicvet!" Hicvetti, razı olmadı (tatmin olmadı). Sonra Kâ'b bin Mâlik'e haber gönderip hicvettirdi; sonra Hassân'a haber gönderdi. Gelip onun yanına girdiğinde şöyle dedi: "Bu kuyruğu ile vuran arslana (haber) göndermenizin tam zamanıdır. Sonra Hassan dilini kıvırıp hareket ettirmeye başlayınca şöyle demiştir: 'Seni hak ile gönderene yemin ederim ki dilimle onları derinin parçalanması gibi parçalayacağım.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi:
"Acele etme! Ebû Bekr onların nesebini pek iyi bilir. Benim onların (Kureyş'in)

arasında soyum vardır. Soyumu iyice anlayıncaya kadar sabret!" Hassan, ona (Ebû Bekr'e) gitli ve sonra döndü. Ve şöyle dedi: "Merak etme! Seni onlardan hamurdan kıl çeker gibi çekip çıkarırım." Âişe dedi ki; "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini duydum: "Hassan onları öylesine hicv etti ki hem şifa verdi, hem de kendisi şifa buldu." Hassan şu beyitleri söyledi: "Muhammed'j hicvettin, ben de onun adına cevap verip savundum. Allah katında mutlaka bunun bir ödülü olmuştur. Muhammed'i iyi ve takva sahibi olarak hicvettin.
Allah Resulünün ahlâkı vefadır. Babam, babası ve ben, hepimiz Muhammed'i sizden korumaya baş koymuştur. Eğer atlarımızı Ke-dâ yolunun iki tarafından toz kaldırırken görmezseniz kızcağızımı kaybedeyim. O atlar üzerinde gelirken gemlerini çekerler. Sırtlarında ince mızraklar vardır. Atlarımız pek hızlı koşarlar. Kadınlar başörtüleri ile onları vururlar.
Şayet bizden uzak durursanız, umremizi yapacağız. Fetih geldi mi perde kalkar. Aksi halde öyle bir günün çarpışması için bekleyin ki, o günde Allah dilediğini aziz. kılar.
Allah buyurdu: 'Ben, hiçbir gizlilik bulunmayan hakkı söyleyen bir kul gönderdim.' Allah buyurdu: 'Bir ordu hazırladım ki, onlar Ensâr'dır.'
Her gün bizler için, Ma'd'dan (yani Ku-reyş'ten) sövme, ya da harp yahut hiciv vardır.
İçinizden Allah Resulünü kim hicvederse, ya da överse farketmez, hepsi birdir. Allah'ın elçisi olan Cibril de aramızdadır. Ruhü'1-Ku-düs'ün (söyleyin bakalım) dengi var mıdır?"
8195- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şairlerin söylediği en doğru söz, (Şâir) Lebîd'in şu sözüdür: 'Allah'tan haşku her şey batıl (boş)tur.' İbn Ebu's-Salt da şiirlerinde neredeyse müslüman oluyordu." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
8196- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Ona: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şiir terennüm eder miydi?" diye sordular.
İbn Revâha'nın şiirini terennüm edip şöyle derdi: "Azığım vermediğin kimseler sana haber getirir." İTirmizî]
8197- Cündeb radiyallahu anh'dan: "Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberken kendisine bir taş isabet etti, kaydı ve parmağı kanadı. Bunun üzerine şöyle terennüm etti: 'Sen kanayan parmaktan başka bir şey değilsin. Bu durum başına Allah yolunda gelmiştir'." |Buhârîve Müslim.]

8198- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
Ona "Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in nezdinde şiir dinlenir miydi?" diye sorduklarında şu cevabı verdi: "En nefret ettiği SÖZ O (şiir) İdi." [Ahmedl
8199- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İmreu'l-Kays cehenneme gidecek olan Şairlerin sancaktarı olacaktır."
[Ahmed ve Bezzâr. İsnadında Huşeym'in şeyhi Ebû Cüheym vardır.]
8200- Şeddâd bin Evs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Son yatsıdan sonra her kim bir beyit şiir söylerse, o gecenin namazı kabul edilmez." |Ahmed, Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu't-Kebîr'Ğe
leyyin bir senedle.)
8201- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şiir söz gibidir, güzeli güzel çirkini de çirkindir." [Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta.)
8202- Abdullah bin Ravâha radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ona şöyle dedi: "Şiir söylemek istediğin zaman ne yaparsın?" Şu cevabı verdim:
"Önce düşünür, sonra terennüm ederim."
"Öyleyse müşriklerin aleyhine şiir söylemelisin" buyurdu.
Bu hususta bîr hazırlığım yoktu. Şöyle terennüm ettim.
"Matârîk (suyun basma üşüşen develer gibi) olduğunuz zaman, ya da Mudar size yaklaştığı zaman, bana Abâe'nin isimlerini bildirin!"
Kavmini (Kureyş'i) Aba paralan olarak zikrettiğim için, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem"in yüzünde hoşnutsuzluk gördüm. Sonra şöyle dedim:
"Ey Hâşim el-Hayr! Şüphesiz Allah sizi, diğer yaratıklarına üstün kılmıştır. Ben sende hayır gördüm. Sen onlar gibi düşünmüyorsun. Onlardan birinden bir şey istediğin ya da yardım beklediğin zaman, bu mühim işinde seni ne barındırdılar ve ne de yardım ettiler. Allah sana başı dik kalmayı ihsan etti, tıpkı Musa'ya ihsan ettiği gibi. Ve sana sahabe verdi, tıpkı Musa'ya verdiği gibi." Bunun üzerine, şöyle buyurdu:
"Ey Revâha oğlu! Allah senin de başını
dik kilsin.'" [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de.]
8203- Amr bin Müslim el-Huzâî, babasından radiyallahu anh:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanındaydım. Ona Süveyd bin Âmir el-Mus-tahk'm şiirini okudum:

'Haremde akşamlasan bile ölümden sakın emin olmayasın. Çünkü Ölüm, herkesin başı-
na gelecektir. Yolunda düzgün ve dürüst yürü ki, umduğunu bulasın. Her dost, dostundan, bir gün mutlaka ayrı düşecektir. Her azık, sak-lasan da bir gün mutlaka bitecektir. İyi ve kötü birliktedir. Her biri gelirken sana yeni olarak gelecektir.' Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Bu adam bana kavussaydı mutlaka müs-lüman olurdu ."
[Taberânî, Mu'cemu'l'Kebîr'âe ve Bezzâr]
8204- en-Nâbiğa radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim şöyle terennüm ettim:
'İffetçe ve şerefçe kulların fevkinde olduk. Hatta bunun üstüne bile çıkmağa umudumuz vardır.'
Bunun üzerine dedi ki: 'Ey Ebû Leylâ bundan daha üstünü nedir?'
'Cennettir' diye cevap verdim. Şöyle buyurdu: 'Evet, inşallah!'
Sonra: 'Haydi biraz daha şiir söyle!' dedi. Bunun üzerine şunları ifade ettim:
'Temizliğini kirletecek şeyden koruyacak bir şey yoksa hilmde hayır olmaz.
Gerektiği zaman, kendisini düzeltecek bir halîmİ yoksa cehl neye yarar?'
'Allah diline kuvvet versin, güzel söyledin!' buyurdu." [Bezzâr, zayıf bir senedle]
8205- el-Accâc'dan:
O, Ebû Hureyre'ye: "Şu hususta ne dersin?" diye sordu.
"İki hayal gelip hastayı hicvetti. Selma'nın hayali ile Teksumâ'nın hayali.
Kesilmesinden korktuğu baldırını, etlenmesinden çekindiği topuğunu sana göstermek için kalktı."
Ebû Hureyre şu cevabı verdi: "Biz bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında söylerdik de o bizi ayıplamazdı."
[Bezzâr. İsnadında Ruiey' bin Seleme vardır.]

TAHRİC

==

7679- Bu hadisi Ebû Dâvud (5208) ve Tirmizî (2706), İbn Aclân an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7681- Bu hadisi Ebû Dâvud (5176) ve Tirmizî (2710), İbn Cüreyc an Amr b. e. Süfyân an Amr b. Abdillah b. Safvân an Kelde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler ve isnâdı hakkında Tirmizî "hasen garîb" hükmü verdi.
7682- Bu hadisi Ebû Dâvud (5200), Ah. b. Saîd el-Hemedânî an İbn Vehb an Muâviye b. Sâlih an Ebî Mûsâ an Ebî Meryem an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
7683- Bu hadisi Tirmizî (2698), Müslim b. Hâtim an Muh. b. Abdillah el-Ensârî an ebîhî an Alî b. Zeyd an Saîd b. el-Müseyyeb an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7684- Bu hadisi Tirmizî (2699), el-Fadl b. es-Sabbâh an Saîd b. Zekeriyâ an Anbese b. Abdirrahman an Muh. b. Zâdân an Muh. b. el-Münkedir an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında zayıf hükmü verdi.

7685- Bu hadisi Buhârî (isti'zân 15, VII, 131), Müslim (selâm 14-5, s. 1708), Ebû Dâvud (5202) ve Tirmizî (2696), Sâbit b. Eslem an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7686- Bu hadisi Ebû Dâvud (5204) ve Tirmizî (2697), Şehr b. Havşeb an Esmâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler ve Tirmizî isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7687- Bu hadisi Mâlik (selâm 6, s. 961-2), an İshâk b. Abdillah b. e. Talha ani't-Tufeyl senedi ile tahrîc etti.
7688- Râvilerinden Mesleme b. Alî, zayıftır (Mecma‘ VIII, 30).
7689- Bu hadisi Ebû Dâvud (5210), el-Hasan b. Alî an Abdilmelik b. İbr. an Saîd b. Hâlid el-Huzâî an Abdillah b. el-Mufaddal an Ubeydillah b. e. Râfi' an Alî senedi ile tahrîc etti.
7690- Bu hadisi Ebû Dâvud (5197) ve Tirmizî (2694), farklı tariklerden olmak üzere Ebû Umâme'den tahrîc ettiler. Tirmizî, kendi isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7691-7692- İlk lafız Buhârî ile Müslim'in; ikincisi Tirmizî'nindir.
Bu hadisi Buhârî (isti'zân 5-6, VII, 127) Ebû Dâvud (5199) ve Müslim (selâm 1, s. 1703), İbn Cüreyc an Ziyâd an Sâbit mevlâ Abdirrahman b. Ziyâd an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Buhârî (isti'zân 4, VII, 127), Ebû Dâvud (5198) ve Tirmizî (2704), İbnü'l-Mübârek an Ma'mer an Hemmâm b. Münebbih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Tirmizî (2703), Revh b. Ubâde an Habîb b. eş-Şehîd ani'l-Hasan an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti. İkinci lafız buraya aittir.
7693- Bu rivayeti Tirmizî (2705), Süveyd b. Nasr an İbni'l-Mübârek an Hayve b. Şüreyh an Ebî Hâni' el-Havlânî an Ebî Alî el-Cenbî an Fadâle senedi ile tahrîc etti ve "hasen sahîh" hükmü verdi.
7694- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 1/1, IV, 102; isti'zân 1, VII, 125) ve Müslim (cennet 28, s. 2183), Abdürrezzâk an Ma'mer an Hemmâm an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7695- Bu mevkûf rivayeti Mâlik (selâm 2, s. 959), an Vehb b. Keysân an Muh. b. Amr b. Atâ an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
7696- Bu mevkûf rivayeti Mâlik (selâm 7, s. 962), an Yahyâ b. Saîd an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
7697- Bu hadisi Ebû Dâvud (5195) ve Tirmizî (2689), Muh. b. Kesîr an Ca'fer b. Sül. an Avf an Ebî Recâ an İmrân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
7698- Bu hadisi Ebû Dâvud (5196), İsh. b. Süveyd an İbn e. Meryem an Nâfi' b. Yezîd an Ebî Merhm an Sehl b. Muâz an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
7699- Bu hadisi Ebû Dâvud (5231), İbn e. Şeybe an İsm. an Gâlib senedi ile tahrîc etti. İsnâdında kimliği belirsiz kişiler vardır.
7700- Bu hadisi Ebû Dâvud (4084) ve Tirmizî (2721-2), Ebû Temîme el-Hüceymî an Câbir b. Süleym asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7701- Bu hadis-i mevkûfu Mâlik (selâm 5, s. 961), an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes senedi ile tahrîc etti.
7702- Bu hadisi Tirmizî (2735), Mûsâ b. Mes'ûd an Süfyân an Ebî İshâk an Mus'ab b. Sa'd an İkrime senedi ile tahrîc etti ve Mûsâ'nın zayıf olduğunu söyledi.
7703- Bu hadisi Buhârî (ilm 30/1-2, I, 32; isti'zân 13/1, VII, 130) ve Tirmizî (2723), Abdullah b. el-Müsennâ an Sümâme b. Abdillah b. Enes an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7704- Bu hadisi Ebû Dâvud (5227), Seleme b. Şebîb an Abdirrezzâk an Ma'mer an Katâde ev-gayrihî an İmrân senedi ile tahrîc etti.
Katâde ile İmrân arasında kopukluk vardır.
7705- Bu hadisi İbn Mâce (3711), Ebû İshâk el-Herevî an Abdillah b. Osmân b. İshâk b. Sa'd b. e. Vakkâs an ceddihî Mâlik b. Hamza b. e. Üseyd an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'inde şu bilgileri vermektedir: "Buhârî, Ta'rîh'inde Mâlik b. Hamza'nın bu rivayetini zikredip "bu rivayette olan mütabaat edilmemiştir" demiştir. Ebû Hâtim ise: "Abdullah b. Osmân, isnâdı problemli hadisler rivayet eden bir şahıstır" demiştir.
7706- Bu hadisi Tirmizî (2728), Süveyd an İbni'l-Mübârek an Hanzale b. Ubeydillah an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7707- Bu hadisi Tirmizî (2695), Kuteybe an İbn Lehîa an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc

etti ve şöyle dedi: "Bu hadisin isnâdı zayıftır. Zira İbnü'l-Mübârek, bunu İbn Lehî'a'dan İbn Amr'ın sözü olarak mevkûfen rivâyet etmiştir.
7708- Bu hadisi Mâlik (selâm 3, s. 960), Buhârî (isti'zân 22/2, VII, 134; istitâbetu'l-mürteddîn 4/3, VIII, 51), Müslim (selâm 8-9, s. 1706), Ebû Dâvud (5206) ve Tirmizî (1603), Abdullah b. Dînâr an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7709-7711**-** İlk iki rivayeti Buhârî (isti'zân 22/1, VII, 133; istitâbe 4/2, VIII, 51), Müslim (selâm 10, s. 1706) ve Tirmizî (2701), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile;
Üçüncü rivayeti Müslim (selâm 11), el-A'meş an Müslim an Mesrk an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7712- Bu hadisi Müslim (selâm 12, s. 1707), Haccâc b. Muh. an. İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7713- Bu hadisi Müslim (selâm 13, s. 1707), Ebû Dâvud (5205) ve Tirmizî (2700), Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7714- Bu hadisi Buhârî (cihâd 127, IV, 14; tefsîr Âl-i İmrân 15, 172-4, uzun metinle; mardâ (tıb) 15, VII, 7-8, uzun metin; libâs 98, VII, 67; edeb 115, VII, 120-1, uzun metin; isti'zân 20, VII, 132-3) ve Müslim (cihâd 116, s. 1423-4), ez-Zührî an Urve an Usâme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7715- Bu hadisi Ebû Dâvud (17), Nesâî (tahâret 34, I, 37) ve İbn Mâce (350), Saîd b. e. Arbe an Katâde ani'l-Hasan an Husayn b. el-Münzir ani'l-Muhâcir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7716- Bezzâr, iki isnâdla; Taberânî ise birkaç isnadla rivayet etti ki, her ikisinden birer isnâdın râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 29).
7717- Güvenilir bir râvi olan Mesrk b. el-Merzubân dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 31). Münzirî: "İsnâdı ceyyid ve kavîdir" demiştir (Tergîb III, 430).
7718- Râvileri güvenilir kimselerdir. Ancak Abdülmelik, Ebû Hureyre'den hadis dinlememiştir. İbn Hibbân'a göre o, bunu Yezîd b. el-Asam'dan rivayet etmiştir (Mecma‘ VIII, 32).
7719- Heysemî, isnâdında tanımadığı bir râvinin olduğunu söylemiştir (Mecma‘ VIII, 35).
7720- Bu hadisi Ebû Dâvud (5213), Mûsâ b. İsm. an Hammâd an Humeyd an Enes senedi ile tahrîc etti.
Râvileri Müslim'in ricâlindendir.
7721- Bu hadisi Tirmizî (2730), Ah. b. Abde an Yahyâ b. Süleym an Süfyân an Mansûr an Hayseme an raculin an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7722- Bu hadisi Ebû Dâvud (5211-2) ve Tirmizî (2727), iki farklı yoldan Berâ'dan tahrîc ettiler. Kendi isnâdı hakkında Tirmizî "hasen garîb" hükmü verdi.
7723- Bu mürsel hadisi Mâlik (husnu'l-huluk 16, s. 908) tahrîc etti. İbn Abdilberr diyor ki: "Bu rivayet, tümü hasen olan çeşitli tariklerden muttasıl olarak gelmiştir."
7724- Heysemî, isnadında tanımadığı râvilerin bulunduğunu söylemiştir (Mecma‘ VIII, 81).
7725- İsnâdında Ya'kb b. Muh. b. et-Tahlâ adlı bir râvi yer almıştır ki, ondan bir çokları rivayette bulunmuşlar, kimse onu zayıf addetmemiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 37).
7726- Heysemî, râvilerinden el-Hasan b. Kesîr b. Adî'yi tanımadığını ve diğer râvilerinin Sahîh ricâlinden olduğunu söylemiştir (Mecma‘ VIII, 37).
7727- Râvilerinden Süfyân b. Vekî' zayıftır (Mecma‘ VIII, 42).
7728- Râvilerinden Yahyâ b. Abdilhamâd el-Himmânî zayıftır (Mecma‘ VIII, 42).
7729- İsnâdında yer alan Yezîd b. e. Ziyâd, leyyinu'l-hadistir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 42).
7730- Râvileri Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 42).
7731- Bu hadisi Tirmizî (2754), Abdullah b. Abdirrahman an Affân an Hammâd b. Seleme an Humeyd an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
7732- Bu hadisi Ebû Dâvud (5230), İbn e. Şeybe an Abdillah b. Nümeyr an Mis'ar an Ebî'l-Anbes an Ebî Merzk an Ebî Gâlib an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti.
Ebû Gâlib zayıf bir râvidir.
7733- Bu hadisi Ebû Dâvud (5229) ve Tirmizî (2755), Habîb b. eş-Şehîd an Ebî Miclez an Muâviye asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.

7734- Bu hadisi Ebû Dâvud (5177-8), Ebû'l-Ahvas an Mansûr an Rib'î an raculin min Benî Âmir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7735- Bu hadisi Ebû Dâvud (5185), el-Velîd b. Müslim ani'l-Evzâî an Yahyâ b. e. Kesîr an Muh. b. Abdirrahman b. Es'ad b. Zürâre an Kays b. Sa'd senedi ile tahrîc etti.
Başka bir kanaldan mürsel olarak rivayet olunmuştur.
7736- Bu rivayeti Buhârî (isti'zân 13/2, VII, 130), Müslim (âdâb 33, s. 1694) ve Ebû Dâvud (5180), Süfyân b. Uyeyne an Yezîd b. Husayfe an Busr b. Saîd an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7737- Bu rivayeti Buhârî (buyû' 9, III, 6-7), Müslim (âdâb 36, s. 1695-6) ve Ebû Dâvud (5182), İbn Cüreyc an Atâ an Ubeyd b. Umeyr an Ebî Mûsa asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7738- Bu rivayeti Müslim (âdâb 35, s. 1095) ve Tirmizî (2690), Ebû Nadre an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7739- Bu rivayeti Müslim (âdâb 37, s. 1696) ve Ebû Dâvud (5181), Talha b. Yahyâ an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7740- Bu rivayeti Mâlik (isti'zân 3, s. 964) ve Ebû Dâvud (5184), Mâlik an Rabîa b. e. Abdirrahman an gayri vâhidin an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7741- Bu hadisi Ebû Dâvud (5000) ve İbn Mâce (4042), el-Velîd b. Müslim an Abdillah b. el-Alâ an Busr b. Ubeydillah an Ebî İdrîs el-Havlânî an Avf asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7742- Bu hadisi Ebû Dâvud (5186), Bakiyye b. el-Velîd an Muh. b. Abdirrahman an Abdillah b. Busr asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7743- Bu hadisi Ebû Dâvud (5174-5), el-A'meş an Talha b. Musarrif (an raculin) an Huzeyl an Sa'd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7744- Bu hadisi Ebû Dâvud (5173), er-Rebî' b. Sül. el-Müezzin an İbn Vehb an Sül. b. Bilâl an Kesîr ani'l-Velîd an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Kesîr, İbnü Zeyd'dir ve zayıftır.
7745- Bu hadisi Ebû Dâvud (5190), Hüseyin b. Muâz an Abdila'lâ an Saîd an Katâde an Ebî Râfi' an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
7746- Bu rivayeti Ebû Dâvud (5189), Mûsâ b. İsm. an Hammâd an Habîb ve Hişâm an Muh. b. Sîrîn an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
7747- Mâlik (isti'zân 1, s. 963), an Safvân b. Süleyman an Atâ senediyle tahrîc etti.
İbn Abdilberr dedi ki: "Sahîh bir mürseldir. Bunun başka bir sahîh ya da sâlih bir tariki olduğunu bilmiyorum."
7748-7749- Bu hadisi Nesâî (sehv 17, III, 12), Abdullah b. Nuceyy (an ebîhi) an Alî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
İbn Nuceyy ihtilâflı bir râvidir.
7750- Bu hadisi İbn Mâce (3707), İbn e. Şeybe an Abdirrahîm b. Sül. an Vâsıl b. es-Sâib an Ebî Sevre an Ebî Eyyûb senedi ile tahrîc etti Ebû Sevre zayıf bir râvidir.
7751- Bu hadisi Müslim (selâm 16, s. 1708), el-Hasan b. Ubeydillah an İbr. b. Süveyd an Abdirrahman b. Yezîd an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7752- Bu hadisi Buhârî (isti'zân 17, VII, 131), Müslim (âdâb 38-9, s. 1697), Ebû Dâvud (5187) ve Tirmizî (2712), Şu'be an İbni'l-Münkedir ao Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7753- Bu hadisi Buhârî (isti'zân 11/2, VII, 130; diyât 23, VIII, 44-5), Müslim (âdâb 42; s. 1699) ve Ebû Dâvud (5171), Hammâd b. Zeyd an Ubeydillah b. e. Bekr an Enes asl-ı senedi ile;
Buhârî (diyât 15/2, VIII, 40) ve Tirmizî (2708), Humeyd an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7754- Bu rivayeti Nesâî (kasâme 47, VIII, 60), Ebân an Yahyâ an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes senedi ile tahrîc etti.
7755-7756- Bu hadisi Buhârî (diyât 23/3, VIII, 45), Müslim (âdâb 44, s. 1699) ve Nesâî (kasâme 47, VII, 61), Süfyân an Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Müslim (âdâb 43, s. 1699) ve Ebû Dâvud (5172), Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7757- Bu hadisi Tirmizî (2707), Kuteybe an İbn Lehîa an Ubeydillah b. e. Ca'fer an Ebî Abdirrahman el-

Hubelî an Ebî Zerr senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
7758- Heysemî, Müdrik (ya da Mâlik) b. Sülelmân'ı tanımadığını, diğer râvilerinin ise güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma‘ VIII, 43).
7759- Bu hadisi Buhârî (Edebü'l-müfred 1100) ve Taberânî (697), Mûsâ b. İsmâil an A'yun el-Hvârizmî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7760- Bu hadisi Buhârî (edeb 127, VII, 125), Müslim (zühd 53, s. 2292), Ebû Dâvud (5039) ve Tirmizî (2742), Süleymân et-Teymî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7761- Bu hadisi Mâlik (isti'zân 4, s. 965), Abdullah b. e. Bekr'den tahrîc etti. Mürsel bir rivayettir.
Bu rivayetin Ebû Dâvud'da (5034-5), Ebû Hureyre hadisinden bir şahidi vardır.
7762- Bu hadisi Ebû Dâvud (5036) ve Tirmizî (2744), Abdüsselâm b. Harb an Yezîd b. Abdirrahman an Yahyâ b. İshâk b. Abdillah an ümmihî an ebîhâ Ubeyd b. Rifâa asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7763- Bu hadisi Müslim (zühd 54-5, s. 2292-3), Ebû Dâvud (5037) ve Tirmizî (2743), İkrime b. Ammâr an İyâs b. Seleme an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7764-7765- İlk lafzı Buhârî (bed'ul-halk 11, IV, 94-5; edeb 125, VII, 124-5; 128, VII, 125), Ebû Dâvud (5028) ve Tirmizî (2747), İbn e. Zi'b an Saîd el-Makburî an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
İkinci lafzı Tirmizî (2746), İbn e. Ömer an Süfyân an İbn Aclân an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre senedi ile;
Ayrıca Ebû Dâvud (5029) ve Tirmizî (2745), Yahyâ b. Saîd an İbn Aclân an Summâ an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Müslim (zühd 56, s. 2293), İsmaîl b. Ca'fer ani'l-Alâ an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7766- Bu hadisi Müslim (zühd 57-9, s. 2293) ve Ebû Dâvud (5026), Süheyl an Abdirrahman b. e. Saîd an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7767- Bu hadisi Ebû Dâvud (5029) ve Tirmizî (2746), İbn Aclân an (Summâ an Ebî Sâlih) veya Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7768- Bu hadisi Ebû Dâvud (5038) ve Tirmizî (2739), Sevrî an Hakîm b. ed-Deylem an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7769- Râvisi el-Hâris el-A'ver ihtilâflı bir râvidir. Ayrıca Heysemi isnâdında tanımadığı bir râvinin bulunduğunu söylemiştir.
7770- Râvilerinden Muâviye b. Yahyâ es-Sadefî zayıftır (Mecma‘ VIII, 59).
7771- Heysemî diyor ki: "Râvisi Ca'fer b. Muh. b. Mâcid'i tanımıyorum. Umâre b. Zâdân ise ihtilâflıdır. Diğer ricâli güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 59).
7772- Bu hadisi Tirmizî (2814) ve Ebû Dâvud (4847), Abdullah b. Hassân el-Anberî an Safiyye ve Duhaybe bintâ Uleybe an Kayle asl-ı senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı hakkında "İbn Abdilberr" hasen hükmü vermiştir.
7773- Bu hadisi Ebû Dâvud (4848), Alî b. Bahr an ësâ b. Yûnus an İbn Cüreyc an İbr. b. Meysere an Amr b. eş-Şerîd an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
7774- Bu hadisi Ebû Dâvud (4846) ve Şemâil'inde Tirmizî, Seleme b. Şebîb an Abdillah b. İbr. el-Medenî an İshâk b. Muh. el-Ensârî an Rubeyh b. Abdirrahman b. e. Saîd an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7775- Bu hadisi Ebû Dâvud (4854), İbr. b. Mûsâ an Mübeşşir el-Halebî an Temmâm b. Necîh an Ka'b el-Eyâdî an Ebî'd-Derdâ senedi ile tahrîc etti.
7776- Bu hadis Ebû Dâvud'da (4829), Müslim b. İbr. an Ebân an Katâde an Enes senedi ile yer almıştır.
7777- Bu hadisi Buhârî (isti'zân 2, VII, 126-7; mazâlim 22, III, 103), Müslim (libâs 114, s. 1675-6 selâm 3, s. 1704) ve Ebû Dâvud (4815), Zeyd b. Eslem an Atâ b. Yesâr an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7778- Bu hadisi Ebû Dâvud (4817), el-Hasan b. ësâ an İbni'l-Mübârek an Cerîr b. Hâzım an ëshâk b. Süveyd an İbn Huceyr el-Adevî an Ömer senedi ile tahrîc etti.
7779- Bu hadisi Müslim (selâm 2, s. 1703-4), İbn e. Şeybe an Affân an Abdilvâhid b. Ziyâd an Osmân b. Hakîm an İsh. b. Abdillah b. e. Talha an ebîhî an Ebî Talha senedi ile tahrîc etti.
7780- Bu hadisi bu lafzıyla Mâlik (kelâm 13, s. 988), an Abdillah b. Dinâr an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.

Yalnızca merfû hadis metnini yine Mâlik (kelâm 14, s. 989), Buhârî (isti'zân 45, VII, 142), Müslim (selâm 36, s. 1717) ve Ebû Dâvud (4852), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7781- Bu hadisi Buhârî (isti'zân 31, VII, 138), Müslim (selâm 27-9, s. 1714), Tirmizî (2749), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (4828), Şu'be an Ukayl b. Talha an Ebi'l-Hasîb an İbn Ömer senedi ile yakın mânâsıyla tahrîc ettiler.
7782- Bu hadisi Ebû Dâvud (4827), Müslim b. İbr. an Şu'be an Abdirrabbih b. Saîd an Ebî Abdillah mevlâ Ebî Bürde an Saîd b. ebî'l-Hasan senedi ile tahrîc etti.
7783- Bu hadisi Müslim (selâm 31, s. 1715) ve Ebû Dâvud (4853), Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7784- Bu hadisi Ebû Dâvud (4825), Şerîk an Simâk an Câbir b. Semure asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7785- Bu hadisi Ebû Dâvud (4820), el-Ka'nebî an Abdirrahman b. ebî'l-Mevâl an Abdirrahman b. e. Amre el-Ensârî an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
7786- Bu hadisi Ebû Dâvud (4844-5) ve Tirmizî (2752), Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnadı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7787- Bu hadisi Ebû Dâvud (4826) ve Tirmizî (2753), Katâde an Ebî Miclez an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7788- Bu hadisi Müslim (salât 119, s. 322) ve Ebû Dâvud (4823), el-A'meş ani'l-Müseyyeb b. Râfî' an Temîm b. Tarafe an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7789- Bu hadisi Ebû Dâvud (4821), Süfyân b. Uyeyne an İbni'l-Münkedir ammen semia Ebâ Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Görüldüğü gibi kimliği meçhl bir râvi mevcuttur.
7790- Heysemî, isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi (Mecma‘ VIII, 59).
7791- Heysemî diyor ki: "İsnâdında hâlini bilmediğim bir râvi vardır" (Mecma‘ VIII, 61).
7792- Bu hadisi İbn Mâce (3724), Ya'kb b. Humeyd b. Kâsib an İsm. b. Abdillah an Muh. b. Nuaym b. Abdillah el-Mücmir an İbn Tıhfeti'l-Gıfârî an Ebî Zer senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'inde şöyle demiştir: "Muh. b. Nuaym hakkında hiç bir hüküm verilmemiştir. Ya'kb ise ihtilâflıdır. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir."
7793- Bu hadisi Ebû Dâvud (5040), Muh. b. el-Müsennâ an Muâz b. Hişâm an ebîhî an Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme b. Abdirrahman an Yaîş b. Tahfe b. Kays an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı oldukça muzdaribtir.
7794- Bu hadisi Ebû Dâvud (5041), Muh. b. el-Müsennâ an Sâlim b. Nûh an Ömer b. Câbir an Va'le b. Abdirrahman b. Vessâb an Abdirrahman b. Alî b. Şeybân an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
7795- Bu hadisi Mâlik (kasru's-salât 87, s. 173), Buhârî (salât 85, I, 122; isti'zân 44, VII, 142), Müslim (libâs 75-6, s. 1662), Ebû Dâvud (4866), Tirmizî (2765) ve Nesâî (mesâcid 28, II, 50), ez-Zührî an Abbâd b. Temîm an ammihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7796- Bu hadisi Müslim (libâs 74, s. 1662), Ebû Dâvud (4865) ve Tirmizî (2766), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7797- Bu hadisi Tirmizî (2770-1), İsrâîl an Simâk b. Harb an Câbir b. Semure asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında sahîh hükmü verdi.
7798- Bu hadisi Ebû Dâvud (5044), Müsedded an Hammâd an Hâlid el-Hazzâ' an Ebî Kılâbe an ba'di âli Ümmi Seleme senedi ile tahrîc etti.
7799- Bu hadisi Buhârî (mazâlim 4/1-2, III, 98; ikrâh 7/2, VIII, 59) ve Tirmizî (2255), ayrı ayrı tariklerden olmak üzere Humeyd ve Ubeydullah b. e. Bekr an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7800- Bu hadisi Ebû Dâvud (4884), İshâk b. es-Sabbâh an İbn e. Meryem ani'l-Leys an Yahyâ b. Süleym an İsm. b. Beşîr an Câbir ve Ebî Talha senedi ile tahrîc etti.
7801- Bu hadisi Tirmizî (1931), Ah. b. Muh. an İbni'l-Mübârek an Ebî Bekr en-Nehşelî an Merzk Ebî Bekr et-Teymî an Ümmi'd-Derdâ an Ebi'd-Derdâ senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7802- Bu hadisi Ebû Dâvud (5120), Ah. b. Amr b. es. Serih an Eyyûb b. Süveyd an Usâme b. Zeyd an Saîd

b. el-Müseyyeb an Surâka b. Mâlik senedi ile tahrîc etti.
7803- Bu hadisi Ebû Dâvud (5119), Mahmûd b. Hâlid ani'l-Feryâbî an Seleme b. Beşr an binti Vâsile an ebîhâ senedi ile tahrîc etti.
7804- Bu hadisi Lafzıyla Müslim (fadâilu's-sahâbe 206, s. 1961), Sa'd b. İbr. an ebîhî an Cübeyr tarikiyle; Ebû Dâvud (5121), Abdullah b. e. Sül. an Cübeyr tarikiyle tahrîc ettiler. Lafız Müslim'e aittir.
7805- Bu hadisi Buhârî (kefâlet 2/3, III, 57; edeb 67/2, VII, 92; i'tisâm 16/17, VIII, 154), Müslim (fadâilu's-sahâbe 204-5, s. 1960) ve Ebû Dâvud (2926), Âsım el-Ahvel an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7806- Bu hadisi Müslim (fadâilu's-sahâbe 203, s. 1960), Haccâc b. eş-Şâir an Abdissamed an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti.
7807- Bu hadisi Buhârî (ede 37, VII, 80), Müslim (birr 145, 2026), Ebû Dâvud (5131), Tirmizî (2673) ve Nesâî (zekât 65, V, 78), Büreyd b. Abdillah b. e. Bürde an ceddihî an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7808-7809- Bu hadisi Ebû Dâvud (5132) ve Nesâî (zekât 65/2, V, 78), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Vehb b. Münebbih an ahîhî an Muâviye asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7810-7811- Bu hadisi Buhârî (mazâlim 3, III, 98), Müslim (birr 58, s. 1996), Ebû Dâvud (4893) ve Tirmizî (1426), Ukayl ani'z-Zührî an Sâlim an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7812- Bu hadisi Müslim (zikr ve'd-duâ 38, s. 2074), Ebû Dâvud (4946) ve Tirmizî (1425, 1931, 2946), el-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asla senedi ile tahrîc ettiler.
7813- Bu hadisin metni iki parça halindedir. Her ikisini de Tirmizî peşpeşe (1926-7), el-Ka'kâ' b. Hakîm an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre ve Zeyd b. Eslem an Ebî Sâlih... tarikleriyle tahrîc etti.
İlk rivayetin isnâdına "hasen sahîh" hükmü verdi.
7814- Bu hadisi Buhârî (salât 88/2, I, 123; mazâlim 5/2, III, 98; edeb 36, VII, 80), Müslim (birr 65, s. 1999), Tirmizî (1928) ve Nesâî (zekât 67, V, 79), Büreyd b. Abdillah b. e. Bürde an ceddihî Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7815- Bu hadisi bu lafzıyla Tirmizî (2737) ve Nesâî (cenâiz 52/3, IV, 53), Kuteybe an Muh. b. Mûsâ el-Mahzûmî an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Ayrıca aynı manası ile Buhârî (cenâiz 2/2, II, 70), Müslim (selâm 4, s. 1704-5), Ebû Dâvud (5030), ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7816- Bu hadisi Tirmizî (1833), el-Hüseyn b. Alî b. el-Esved an Amr b. Muh. el-Ankarî an İsrâîl an Sâlih b. Rüstem an Ebî İmrân el-Cevnî an Abdillah b. es-Sâmit an Ebî Zer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7817- Heysemî, Taberânî'nin şeyhi Ah. b. Târık hakkında bilgisi olmadığını ve diğer râvilerinin de Sahîh ricâlinden olduğunu söyledi (Mecma‘ VIII, 192).
7818- Heysemî, isnâdı hakkında ceyyid hükmü verdi (Mecma‘ VIII, 192).
7819- Bu hadisi Müslim (ilm 16, s. 2060), Ebû Dâvud (4609), Tirmizî (2679) ve İbn Mâce (206), İsmaîl b. Ca'fer ani'l-Alâ an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7820- Bu hadisi Buhârî (edeb 27/4, VII, 77-8) ve Müslim (birr 66-7, s. 1999-2000), eş-Şa'bî ani'n-Nu'mân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7821- Bu hadisi Ebû Dâvud (5124) ve Tirmizî (2393), Yahyâ b. Saîd an Sevr b. Yezîd an Habîb b. Ubeyd ani'l-Mikdâm asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7822- Bu hadisi Ebû Dâvud (5125), Müslim b. İbr. ani'l-Mübârek b. Fadâle an Sâbit el-Bünânî an Enes senedi ile tahrîc etti.
7823- Bu hadisi Tirmizî (2392), Hâtim b. İsm. an İmrân b. Müslim el-Kasîr an Saîd b. Selmân an Yezîd b. Neâme senedi ile tahrîc etti.
Tirmizî, isnâdı hakkında şu bilgiyi vermiştir: "Yezîd b. Neâme'nin Peygamber'i işittiğine dair bilgiye sahip değiliz. Bununla birlikte İbn Ömer'den gelen aynı rivayetin isnâdı sahîh değildir."
7824- Bu hadisi Tirmizî (1998), Ebû Kureyb an Süveyd b. Amr el-Kelbî an Hammâd b. Seleme an Eyyûb an Muh. b. Sîrîn an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı hakkında Tirmizî "garîb" hükmü verdi. Bu hadisin ancak Hz. Ali'nin sözü olarak sahîh yoldan geldiğini söyledi.
7825- Bu hadisi Mâlik (şa'ar 13, s. 952) ve Müslim (birr 37, s. 1988), Mâlik an Abdillah b. Abdirrahman b.

Ma'mer an Saîd b. Yesâr an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7826- Bu hadisi Tirmizî (2390), Ah. b. Menî' an Kesîr b. Hişâm an Ca'fer b. Burkân an Habîb b. e. Merzk an Atâ b. e. Rebâh an Ebî Müslim el-Havlânî an Muâz senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7827- Bu hadisi Mâlik (şa'ar 16, s. 953-4), an Ebî Hâzım b. Dînâr an Ebî İdrîs el-Havlânî senedi ile tahrîc etti.
7828- Bu hadisi Ebû Dâvud (4599), Müsedded an Hâlid b. Abdillah an Yezîd b. e. Ziyâd an Mücâhid an raculin an Ebî Zer senedi ile tahrîc etti.
7829- Bu hadisi Ebû Dâvud (3527), Cerîr an Umâre b. el-Ka'kâ' an Ebî Zür'a b. Amr b. Cerîr an Ömer senedi ile tahrîc etti.
7830- Bu hadisi Müslim (birr 38, s. 1988), Abdüla'lâ b. Hammâd an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Ebî Râfi' an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
7831-7832- Bu hadisi Mâlik (şa'ar 15, s. 953), Buhârî (tevhîd 33/1, VIII, 195), Müslim (birr 157-8, s. 2030) ve Tirmizî (3161), Ebû Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7833- 7835- Bu hadisi Buhârî (edeb 96/3, VII, 113; ahkâm 10, VIII, 107-8) ve Müslim (birr 164, s. 2033), Sâlim b. ebi'l-Ca'd an Enes asl-ı senedi ile;
Buhârî (edeb 91-95, VII, 112) ve Müslim (birr 164, s. 2033; fiten 139, s. 2270), Katâde an Enes asl-ı senedi ile;
Buhârî (fadâilu'l-ashâb 6, IV, 200), Müslim (birr 163, s. 2032; fiten 137, s. 2269) ve Ebû Dâvud (5127), Sâbit an Enes asl-ı senedi ile;
Tirmizî (2385-6), ayrı ayrı olmak üzere Humeyd ve el-Hasan an Enes tarikleriyle;
Müslim (birr 161-2), ayrı ayrı olmak üzere İshâk b. Abdillah b. e. Talha ve Zührî an Enes tarikleri ile tahrîc ettiler.
7836- Bu hadisi Ebû Dâvud (5126), Mûsâ b. İsm. an Sül. an Humeyd b. Hilâl an Abdillah b. es-Sâmit an Ebî Zer senedi ile tahrîc etti. İsnâdı sahîhtir.
7837- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 2, IV, 104), Leys an Yahyâ b. Saîd an Amre an Âişe muallak senediyle tahrîc etti.
7838- Heysemî, adı geçen raviyi tanımadığını ve diğer râvilerinin güvenilir kimselerden oluştuğunu söylemiştir (Mecma‘ î, 272).
7839- Bu hadisi Ebû Dâvud (4869), Ah. b. Sâlih an Abdillah b. Nâfi' an İbn e. Zi'b an İbn ahî Câbir an Câbir senediyle tahrîc etti.
7840- Bu hadisi Ebû Dâvud (4868) ve Tirmizî (1959), İbn e. Zi'b an Abdirrahman b. Atâ an Abdilmelik b. Câbir b. Atîk an Câbir senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî isnâdı hakkında hasen hükmü verdi.
7841- Bu hadisi Müslim (fadâilu's-sahâbe 145, s. 1929), Ebû Bekr b. Nâfi' an Behz an Hammâd an Sâbit an Enes senediyle tahrîc etti.
7842- Bu hadisi Ebû Dâvud (4919) ve Tirmizî (2509), Ebû Muâviye ani'l-A'meş an Amr b. Murre an Sâlim b. ebi'l-Ca'd an Ümmi'd-Derdâ an Ebî'd-Derdâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnadı hakkında Tirmizî "sahîh" hükmü verdi.
7843- Bu hadisi Ebû Dâvud (4843), İshâk b. İbr. es-Savvâf an Abdillah b. Humrân an Avf b. e. Cemîle an Ziyâd b. Mihrâk an Ebî Kinâne an Ebî Mûsâ senedi ile tahrîc etti.
7844- Bu hadisi Tirmizî (2022), Muh. b. el-Müsennâ an Yezîd b. Beyân an Ebi'r-Ricâl el-Ensârî an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7845- Bu hadisi Tirmizî (1919), Muh. b. Merzk an Ubeyd b. Vâkıd an Zerbî an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7846- Bu hadisi Tirmizî (1920), Muh. b. İshâk an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile;
Ebû Dâvud (4943), Süfyân an İbn e. Necîh an İbn Âmir an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7847- Bu hadisi Ebû Dâvud (4842), Süfyân an Habîb b. e. Sâbit an Meymûn b. e. Şebîb an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7848- Heysemî, isnâdında hâllerini bilmediği râvilerin mevcdiyetine işâret etmiştir (Mecma‘ VIII, 16).

7849- Râvilerinden el-Haccâc b. Artât ve Mus'ab b. Sellâm ihtilâflı râvidirler. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 16).
7850- Râvilerinden adı geçen râviyi Heysemî, tanımadığını söylemiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 17).
7851- Mâlik (husnu'l-huluk 1, s. 902), bunu isnadsız olarak irad etmiştir. Bu hadisi, Muvatta dışında "mevsûl" olarak rivayetinin bulunmadığı "dört" belağ ya da mürsel hadisin sonuncusudur.
7852- Muvattâ, husnu'l-huluk 8, s. 904. İbn Abdilberr diyorki: "Bu hadis aslında muttasıl Medenî sahîh bir hadistir. Ebû Hureyre ve başkasından sahîh yollarla gelmiştir."
7853- Bu hadisi Ebû Dâvud (4798), Kuteybe an Ya'kb el-İskenderânî an Amr ani'l-Muttalib an Âişe senedi ile tahrîc etti.
7854- Bu hadisi Tirmizî (2612), Ah. b. Menî' an İsm. b. Uleyye an Hâlid el-Hazzâ' an Ebî Kılâbe an Âişe senedi ile tahrîc etti. İsnâdı hakkında sahîh hükmü verdi.
7855- Bu hadisi Tirmizî (2002-3), Ümmü'd-Derdâ' an Ebî'd-Derdâ asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7856- Bu hadisi Tirmizî (2018), Ah. b. el-Hasan b. Hirâş an Hibbân b. Hilâl an Mübârek b. Fadâle an Abdirrabbih b. Saîd an Muh. b. el-Münkedir an Câbir senedi ile tahrîc etti.
İsnadı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7857- Bu hadisi Müslim (birr 14-5, s. 1980) ve Tirmizî (2389), Muâviye b. Sâlih an Abdirrahman b. Cübeyr b. Nufeyr an ebîhî ani'n-Nevvâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7858- Bu hadisi Tirmizî (2458), Yahyâ b. Mûsâ an Muh. b. Ubeyd an Ebân b. İshâk ani's-Sabbâh b. Muh. an Murreti'l-Hemedânî an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti ve isnâdının garâbetine dikkat çekti.
7859- Bu hadisi Mâlik (hüsnü'l-huluk 10, s. 905), Buhârî (edeb 77/2, VII, 100), Müslim (îmân 59, s. 63), Ebû Dâvud (4795), Tirmizî (2615) ve İbn Mâce (58), ez-Zührî an Sâlim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7860- Bu hadisi Tirmizî (2009), Ebû Kureyb an Abde ve Abdirrahîm ve Muh. b. Bişr an Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti. İsnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7861- Bu hadisi Tirmizî (2027), Ah. b. Menî' an Yezîd b. Harn an Muh. b. Mutarrif an Hassân b. Atiyye an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7862-7863- Bu hadisi Buhârî (edeb 77/1, VII, 100) ve Müslim (îmân 60, s. 64), Şu'be an Katâde an ebi's-Sevvâr an İmrân asl-ı senedi ile;
Müslim (îmân 61, s. 64) ve Ebû Dâvud (4796), daha uzun bir metinle Hammâd b. Zeyd an İshâk b. Süveyd an Ebî Katâde el-Adevî an İmrân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7864- Bu hadisi Buhârî (edeb 78, VII, 100) ve Ebû Dâvud (4797), Mansûr an Rib'î b. Hırâş an Ebî Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7865- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 23, IV, 167; edeb 77/2, VII, 100) ve Müslim (fadâil 67, s. 1809-10), Şu'be an Katâde an Abdillah b. e. Utbe an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7866- Bu hadisi Tirmizî (1974), Abdürrezzâk an Ma'mer an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7867- Bu hadisi Ahmed (VI, 202), Hammâd b. Usâme an Hişâm an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etti.
7868- Bu hadisi Mâlik (hüsnü'l-huluk 9, s. 905), Seleme b. Safvân b. Seleme an Zeyd b. Talha senedi ile tahrîc etti.
İbn Abdilberr, "Mâlik râvilerinin tamamı bunu Mâlik'ten mürsel olarak rivayet ettiler" demiştir.
7869- Bu hadisi Ebû Dâvud (4832) ve Tirmizî (2395), İbnü'l-Mübârek an Hayve b. Şurayh an Sâlim b. Gaylân ani'l-Velîd b. Kays an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7870- Bu hadisi Ebû Dâvud (4833) ve Tirmizî (3278), Muh. b. Beşşâr an Ebî Âmir ve Ebî Dâvud an Züheyr b. Muh. an Mûsâ b. Verdân an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7871- Râvilerinden Muh. b. Kesîr b. Atâ ihtilâflı bir râvidir (Mecma‘ VIII, 90).
7872- Kaynak gösterdiğimiz Tirmizî nüshasında bu hadis mevcut değildir.
7873- Bu hadisi Buhârî (salât 67, I, 116), Müslim (birr 123-4, s. 2019) ve Ebû Dâvud (2587), Ebû Bürde an

Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7874- Bu hadisi Ebû Dâvud (2588) ve Tirmizî (2163), Hammâd b. Seleme an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnadı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7875- Râvilerinden Muh. b. Abdirrahman b. el-Beylemânî zayıftır (Mecma‘ VIII, 82).
7876- Râvilerinden tedlis ile maruf Bakiyye b. el-Velîd dışındakiler güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 82).
7877- Bu hadisi Ahmed (V, 299), Yezîd b. Hârûn an Hişâm an Muh. an Ebî Katâde senedi ile tahrîc etti.
Râvileri, Heysemî'ye göre Sahîh ricâlindendir.
7878- Râvilerinden Talha b. Amr zayıftır (Mecma‘ VIII, 113).
7879- Râvilerinden Hadîc b. Muâvîye zayıftır (Mecma‘ VIII, 112).
7880- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 114).
7881- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ' 50, IV, 145), el-A'meş an Ebî'd-Duhâ an Mesrk an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7882- Bu hadisi Mâlik (kelâm 21, s. 991), Müslim (birr 98, s. 2011) ve Ebû Dâvud (4782), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Buhârî (edeb 52, VII, 87) ve Tirmizî (2025), el-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Müslim (birr 99-100, s. 2011), İrâk b. Mâlik, Ebû Zür'a ve Saîd b. el-Müseyyeb tarikleriyle Ebû Hureyre'den tahrîc ettiler.
7883- Bu hadisi Ebû Dâvud (4873), İbn e. Şeybe an Şerîk ani'r-Rükeyn b. er-Rebî' an Nuaym b. Hanzale an Ammâr senedi ile tahrîc etti.
7884- Bu hadisi Tirmizî (2012), Ebû Mus'ab el-Medenî an Abdilmüheymin b. Abbâs b. Sehl b. Sa'd an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7885- Bu hadisi Ebû Dâvud (4810), el-Hasan b. Muh. b. es-Sabbâh an Affân an Abdilvâhid an Sül. el-A'meş an Mâlik b. el-Hâris an Mus'ab b. Sa'd an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
7886- Bu hadisi Ebû Dâvud (2589), Muh. b. Beşşâr an Kureyş b. Enes an Eş'as ani'l-Hasan an Semure senedi ile tahrîc etti.
7887- Bu hadisi Tirmizî (2035), el-Ahvas b. Cevvâb an Suayr b. el-Hims an Sül. et-Teymî an Ebî Osmân en-Nehdî an Usâme asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnadı hakkında "hasen ceyyid garîb" hükmü verdi.
7888- Bu hadisi Ebû Dâvud (4813), Müsedded an Bişr an Umâre b. Gaziyye an raculin min kavmihi (=Şurahbîl) an Câbir senedi ile tahrîc etti.
7889- Bu hadisi Tirmizî (1955), Muh. b. Abdirrahman b. e. Leylâ an Atiyye an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7890- Bu hadisi Ebû Dâvud (4812) ve Tirmizî (2485), ayrı ayrı senedlerle Sâbit ve Humeyd an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, kendi isnâdı hakkında sahîh hükmü verdi.
7891- Bu hadisi Ebû Dâvud (4806), Müsedded an Bişr b. el-Mufaddal an Ebî Seleme Saîd b. Yezîd an Ebî Nadre an Mutarrif senedi ile tahrîc etti.
7894- Bu hadisi Buhârî (şehâdât 16, III, 158; edeb 54/2, VII, 86; 95/4, VII, 111) ve Müslim (zühd 65-6, s. 2296-7), Ebû Dâvud (4805) ve İbn Mâce (3744), Hâlid el-Hazzâ' an Abdirrahman b. e. Bekre an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7895- Bu hadisi Müslim (zühd 68-9, s. 2297), Ebû Dâvud (4804), Tirmizî (2393) ve İbn Mâce (3742), ayrı ayrı olmak üzere Ebû Ma'mer ve Hemmâm ani'l-Mikdâm asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7896- Bu hadisi Müslim (birr 78, s. 2004) ve Ebû Dâvud (4808), el-Mikdâm b. Şüreyh an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'e attir.
7897- Bu hadisi Müslim (birr 77, s. 2003), Harmale b. Yahyâ an İbn Vehb an Hayve an İbni'l-Hâd an Ebî Bekr b. Hazım an Amre an Âişe senedi ile tahrîc etti.
7898- Bu hadisi Müslim (birr 74-6, s. 2003) ve Ebû Dâvud (4809), Abdurrahman b. Hilâl an Cerîr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7899- Bu hadisi Müslim (îmân 78-9, s. 69), Ebû Dâvud (1140, 4340), Tirmizî (2173), Nesâî (îmân 18/2,

VIII, 111) ve İbn Mâce (4013), Kays b. Müslim an Târık b. Şihâb an Ebî Said asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7900- Bu hadisi Ebû Dâvud (4336-7), Tirmizî (3047-8) ve İbn Mâce (4006), Ebû Ubeyde an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî "hasen garîb" hükmü verdi.
7901- Bu hadisi Ebû Dâvud (4338), Tirmizî (3057) ve İbn Mâce (4005), İsm. b. e. Hâlid an Kays b. e. Hâzım an Ebî Bekr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî "hasen sahîh" hükmü verdi.
7902- Bu hadisi Ebû Dâvud (4339), Müsedded an Ebî'l-Ahvas an Ebî İshâk an İbn Cerîr an Cerîr senedi ile tahrîc etti.
7903- Bu hadisi Tirmizî (2169), Amr b. e. Amr ve Abdullah el-Ensârî an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc etti. İsnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7904- Bu hadisi Ebû Dâvud (4345), Muh. b. el-Alâ an Ebî Bekr an Muğîre b. Ziyâd el-Mevsilî an Adî b. Adî ani'l-Urs b. Umeyre senedi ile tahrîc etti.
7905- Bu hadisi Ebû Dâvud (4344) ve Tirmizî (2174), İsrâîl an Muh. b. Cuhâde an Atiyye an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7906-7907- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 10/10, IV, 90; fiten 17/3, VIII, 97) ve Müslim (zühd 51, s. 2290), el-A'meş an Ebî Vâil an Usâme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7909- Bu hadisi Ahmed (III, 487), Hasan b. Mûsâ an İbn Lehî'a an Mûsâ b. Cübeyr an Ebî Umâme b. Sehl b. Hanîf an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
7910- Bu hadis, Ubeyd b. İshâk el-Attâr'ın Ammâr b. Seyf'ten rivayetiyle gelmiştir. Her ikisi de zayıf râvilerdir. Ancak Ammâr'ı İbnü'l-Mübârek, Ubeyd'i ise Ebû Hâtim tevsîk etmişlerdir (Mecma‘ VII, 270).
7911- Taberânî'nin M. el-Kebîr'deki isnâdı ceyyiddir. Zekeriyyâ b. Yahyâ b. Eyyûb dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir. Söz konusu zât hakkında menfi bir söz sarfedilmemiştir (Mecma‘ VII, 275).
7912- Bu hadisin râvilerinden Ufeyr b. Ma'dan zayıftır (Mecma‘ VII, 275).
7913- Râvilerinden Abdullah b. Hirâş'ı İbn Hibbân dışındakiler zayıf addetmiştir; diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 276).
7914- Râvilerinden Abdüsselâm b. Abdilkuddûs b. Habîb ve babası zayıf kimselerdir (Mecma‘ VII, 277).
7915- Râvilerinden Abdullah b. Muh. b. Aclân oldukça zayıftır (Mecma‘ VII, 277).
7916- Bu hadisi Müslim (îmân 95, s. 74), Ebû Dâvud (4944) ve Nesâî (bîat 31/2, VII, 156-7), Süheyl b. e. Sâlih an Atâ b. Yezid an Temîm ed-Dârî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7917- Bu hadisi Buhârî (îmân 41/3, I, 20; mevâkîtu's-salât 3, I, 133; şurt 1/3, III, (1927), Ebû Dâvud (4945), Müslim (îmân 97-99, s. 75) ve Nesâî (bîat 16, 17, VII, 147-8; 24/3, VII, 152), muhtelif yollardan olmak üzere Cerîr'den tahrîc ettiler.
7918- Bu hadisi Ebû Dâvud (5079-80), Abdurrahman b. Hassân an Müslim b. el-Hâris b. Müslim et-Temîmî an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7919- Bu hadisi Ebû Dâvud (3657) ve İbn Mâce (53), Ebû Osmân Müslim b. Yesâr an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7920- Bu hadisi Tirmizî (2823), Ebû Kureyb an Vekî' an Dâvud b. e. Abdillah an İbn Cud'ân an ceddetihi an Ümmi Seleme senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7921- Bu hadisi Ebû Dâvud (5128) ve Tirmizî (2822), Abdülmelik b. Umeyr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7922-7923- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-vahy 1, I, 2; ıtk 6/2, III, 119; menâkıbu'l-Ensâr 45/2, IV, 252; nikâh 5, VI, 118; eymân 23. VII, 231), Müslim (imâret 155, s. 1515), Ebû Dâvud (2201), Tirmizî (1647) ve Nesâî (tahâret 60, I, 59-60), Yahyâ b. Saîd an Muh. b. İbr. an Alkame b. Vakkâs an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7924- Bu hadisi Buhârî (fiten 19, VIII, 98) ve Müslim (sıfatu'l-cennet 84, s. 2206), Yûnus ani'z-Zührî an Hamza b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7925- Bu hadisi Müslim (birr 24, s. 1987) ve İbn Mâce (4143), Kesîr b. Hişâm an Ca'fer b. Burkân an Yezîd b. el-Asam an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

7926- Bu hadisi Hennâd, Zühd'ünde (678), Mekhl'ün mürseli ile;
Ebû Nuaym, Hilye'de (V, 189) hem bu mürseli, hem de an Mekhl an Ebî Eyyûb tarikiyle tahrîc ettiler.
Elbânî, Silsiletu'd-daîfe'de (38) zayıf olduğunu tafsilatıyla anlatmıştır.
7927- Bu hadisi Ebû Dâvud (4996), İbn Fâris en-Nîsâbrî an Muh. b. Sinân an İbr. b. Tahmân an Büdeyl an Abdilkerîm an Abdillah b. Şakîk an ebîhî an Abdillah b. ebî'l-Hamsâ senedi ile tahrîc etti.
7928- Bu hadisi Ebû Dâvud (4995) ve Tirmizî (2633), Ebû Âmir an İbr. b. Tahmân an Alî b. Abdila'lâ an Ebî'n-Nu'mân an Ebî Vakkâs an Zeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdını Tirmizi zayıf addetmiştir.
7930- Bu hadisi Buhârî (kefâlet 3/2, III, 58; hibe 18, III, 137; şehâdât 28/4, III, 163; fardu'l-humus 15/5, IV, 55-6) ve Müslim (fadâil 60-1, s. 1806-7), Muh. b. el-Münkedir ve Amr b. Dinâr an Muh. b. Alî an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7931-7932- Bu hadisi Mâlik (kelâm 16, s. 989; belâğan), Buhârî (edeb 69, VII, 95), Müslim (birr 103-4, s. 2012-3), Ebû Dâvud (4989) ve Tirmizî (1972), Ebû Vâil an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7933- Bu hadisi Tirmizî (2518) ve Nesâî (eşribe 50/2, VIII, 327-8), Şu'be an Büreyd b. e. Meryem an Ebî'l-Havrâ' es-Sa'dî ani'l-Hasan asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7934- Mâlik (kelâm 19, s. 990), Safvân'dan ahzetmiştir. Mürsel yahut mu'dal olan bu rivayet hakkında İbn Abdilberr şöyle demiştir: "Başka bir tarikten müsned olarak sübt ettiğini bilmiyorum. Ancak bu, hasen bir mürseldir."
7935- Bu hadisi Tirmizî (1972), Yahyâ b. Mûsâ an Abdirrahîm b. Hârûn an Abdilazîz b. e. Revvâd an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen ceyyid garîb" hükmü verdi.
7936- Bu hadisi Ebû Dâvud (4990) ve Tirmizî (2315), Yahyâ b. Saîd an Behz b. Hakîm asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7937- Bu hadisi Ebû Dâvud (4971), Hayve b. Şureyh an Bakiyye b. el-Velîd an Dubâre b. Mâlik el-Hadremî an ebîhî an Abdirrahman b. Cübeyr b. Nüfeyr an ebîhî an Süfyân b. Esîd senedi ile tahrîc etti.
7938- Bu hadisi Müslim (mukaddime 5, s. 10) ve Ebû Dâvud (4992), Şu'be an Hubeyb b. Abdirahman an Hafs b. Âsım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7939- Bu hadisi Müslim (libâs 126, s. 1681) ve Nesâî (8920 s. Kübrâ), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi tahrîc ettiler.
7940- Bu hadisi Ebû Dâvud (4991), Kuteybe an Leys an İbn Aclân an Abdillah b. Âmir b. Rabîa el-Adevî an Abdillah b. Âmir senedi ile tahrîc etti.
7941- Bu hadisi Müslim (mukaddime 6, s. 12), Abdullah b. Yezîd an Saîd b. e. Eyyûb an Ebî Hânî an Ebî Osmân Müslim b. Yesâr an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7942- Bu hadisi Müslim (mukaddime 7, s. 12), Ebû Saîd el-Eşacc an Vekî' ani'l-A'meş ani'l-Müseyyeb b. Râfi' an Âmir b. Abede an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
7943- Bu hadisi Müslim (mukaddime 7, s. 12), Muh. b. Râfi' an Abdirrezzâk an Ma'mer an İbn Tâvus an ebîhî an İbn Amr b. el-Âs senedi ile tahrîc etti.
7944- Bu hadisi Tirmizî (1939), es-Sevrî an Abdillah b. Osmân b. Huseym an Şehr b. Havşeb an Esmâ asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Tirmizî, bu hadisi Dâvud b. e. Hind'in Şehr b. Havşeb'den mürsel olarak rivayet ettiğini söylemiştir.
7945- Bu hadisi Buhârî (sulh 2, III, 166), Müslim (birr 101, s. 2011-2), Ebû Dâvud (4920-1) ve Tirmizî (1938), ez-Zührî an Humeyd b. Abdirrahman an ümmihî Ümmü Külsm binti Ukbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7946- Bu mürseli Mâlik (kelâm 15, s. 989), doğrudan Safvân'dan ahzetmiştir.
İbn Abdilberr diyor ki: "Bu mürselin, müsned bir tariki olduğunu bilmiyorum."
7947- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 8/1-2, IV, 112; nikâh 12, VI, 121), Müslim (fadâil 154, s. 1840-1) ve Ebû Dâvud (2212), Muh. b. Sîrîn an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'e ait.
7948- Bu rivayeti Buhârî (büy 100/2, III, 38-9, lafız buraya ait; ikrâh 6/2, VIII, 58) ve Tirmizî (3166), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

7949- Bu hadisi Tirmizî'de bulamadım, Münzirî'nin Tergîb'ine (III, 595) göre Bezzâr ve Ebû Ya'lâ, râvileri Sahîh ricâlinden oluşan bir senedle tahrîc ettiler. İlel'inde bu hadisi zikreden Dârekutnî sahâbe sözü olmasını rivâyeten daha uygun bulmuştur.
7950- Bu hadisi Tirmizî (1961), el-Hasan b. Arafe an Saîd b. Muh. el-Verrâk an Yahyâ b. Saîd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7951- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Hd 2, V, 213; tevhîd 22/2, VIII, 175), Müslim (zekât 36-7, s. 690-1) ve Tirmizî (3045), ayrı tariklerle el-A'rec ve Hemmâm an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7952- Bu hadisi Buhârî (edeb 39/3, VII, 82) ve Müslim (fadâil 56, s. 1805), Süfyân b. Uyeyne an Muh. b. el-Münkedir an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7953- Bu hadisin metni iki rivayetten terkîb edilmiştir. Müslim (fadâil 57-8, s. 1806) bunu Mûsâ b. Enes ve Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7954- Bu hadisi Müslim (fadâil 59, s. 1806), Eb't-Tâhir b. Serh an İbn Vehb an Yûnus ani'z-Zührî senedi ile tahrîc etti.
7955- Bu hadisi Ebû Dâvud (3055), er-Rebî' b. Nâfi' an Muâviye b. Sellâm an Zeyd an Ebî Sellâm an Abdillah el-Hevzenî senedi ile tahrîc etti.
7956- Bu hadisi Tirmizî (2362), Kuteybe an Ca'fer b. Sül. an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
7957- Bu hadisi Buhârî (amel fî's-salât 18/1, II, 64; zekât 20, II, 118; isti'zân 36, VII, 139) ve Nesâî (sehv 104, III, 84), Ömer b. Saîd an İbn e. Müleyke an Ukbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7958- Bu hadisi Müslim (zekât 127, s. 730), Cerîr ani'l-A'meş an Ebî Vâil an Selmân b. Rabîa an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7959-7960- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 31/4, V 150) ve Müslim (cihâd 71, s. 1392-3), Mu'temir b. Sül. an ebîhî an Enes asl-ı senedi ile;
Buhârî (hibe 35/2, III, 144) ve Müslim (cihâd 70, s. 1392-3), Yûnus b. Yezîd ani'z-Zührî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7961- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 35/12, V, 64), İsmaîl b. Abdillah an Mâlik an Zeyd b. Eslem an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
7962- Bu hadisi Buhârî (zekât 4/3, II, 111-2) ve Müslim (zekât 34, s. 689-90), el-Cüreyrî an Ebî'l-Alâ ani'l-Ahnef b. Kays asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7963- Bu hadisi Buhârî (zekât 43, II, 125; eymân 3/10, VII, 219-20), Müslim (zekât 30, s. 686), Tirmizî (617), Nesâî (zekât 2/1, IV, 10-1) ve İbn Mâce (1785), el-A'meş ani'l-Ma'rr b. Süveyd an Ebî Zerr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7964- Bu hadisi Ebû Dâvud (1698), Hafs b. Ömer an Şu'be an Amr b. Murre an Abdillah b. el-Hâris an Ebî Kesîr an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
7965- Râvilerinden Saîd b. Cumhân ihtilâflı bir râvidir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ III, 127).
7966- Bu hadisi Buhârî (temennî 2, VIII, 128) ve Müslim (zekât 31, s. 687), ayrı tariklerden Muh. b. Ziyâd ve Hemmâm an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7967- Bu hadisi Tirmizî (2336), Ah. b. Menî' ani'l-Hasan b. Sevvâr an Leys b. Sa'd an Muâviye b. Sâlih an Abdirrahman b. Cübeyr b. Nüfeyr an ebîhî an Ka'b b. İyâd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
7968- Bu hadisi Tirmizî (2328), Mahmûd b. Gaylân an Vekî' an Süfyân ani'l-A'meş an Şimr b. Atiyye ani'l-Muğîre b. Sa'd b. el-Ahram an ebîhî an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
7969- Bu hadisi Ebû Dâvud (2568), Muh. b. Râfi' an İbn e. Füdeyk an Abdillah b. e. Yahyâ an Saîd b. e. Hind an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
7970- Bu hadisi Müslim (zühd 4, s. 2273), el-Alâ b. Abdirrahman an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7971- Bu hadisi Buhârî (rikâk 12, VII, 176) ve Nesâî (vasâyâ 1/2, VI, 237), el-A'meş an İbr. et-Teymî ani'l-Hâris b. Süveyd an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

7972- Bu hadisi Tirmizî (2327), Nesâî (zinet 119, VIII, 218) ve İbn Mâce (4103), Mansûr ve'l-A'meş an Ebî Vâil (an Semure b. Sehm) an Ebî Hâşim asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7973- Bu hadisi Buhârî (cumu'a 28, I, 221; zekât 47, II, 127-8; cihâd 37, III, 213-4; rikâk 7, VII, 173), Müslim (zekât 123, s. 728-9) ve Nesâî (zekât 81, V, 90-1), Atâ b. Yesâr an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7974- Bu hadisi Buhârî (cenâiz 26/2, 27, II, 77; mağâzî 17/5, V, 30), Sa'd b. İbr. b. Abdirrahman b. Avf an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7975- Bu hadisi Tirmizî (2322) ve İbn Mâce (4112), Abdurrahman b. Sâbit b. Sevbân an Atâ b. Kurre an Abdillah b. Damre an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7976- Bu hadisi Müslim (zühd 1, s. 2272) ve Tirmizî (23224), Kuteybe an Abdilazîz ed-Derâverdî ani'l-Alâ an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7978- Bu hadisi Ahmed (I, 391), Tirmizî (2377), İbn Mâce (4109), Ebû Ya'lâ (Şehit Ali nüshası 245 b) ve Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta (II, 297 a), Amr b. Murre an İbrâhîm an Alkame an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7979- Bu hadisi Müslim (zühd 2, s. 2272), Ca'fer b. Muh. b. Alî an ebîhî an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Ebû Dâvud'da yerini bulamadım.
8980- Bu hadisi Müslim (cennet 55, s. 2193), Tirmizî (2323) ve İbn Mâce (4108), İsm. b. e. Hâlid an Kays b. e. Hâzım ani'l-Müstevrid asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7981- Bu hadisi Tirmizî (2320), Kuteybe an Abdilhamîd b. Sül. an Ebî Hâzım an Sehl senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "sahîh garîb" hükmü verdi.
7982- Bu hadisi Tirmizî (2036), İsmaîl b. Ca'fer an Umâre b. Gaziyye (yahut Amr) an Âsım b. Ömer b. Katâde an Mahmûd b. Lebîd (an Katâde b. en-Nu'mân) asl-ı senedi ile tahrîc etti ve ilk isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7983- Buhârî (rikâk 4, VII, 171) tarafından isnâdsız olarak zikredilmiştir.
7984- Bu hadisi Mâlik (hüsnü'l-huluk 12, s. 906), Buhârî (edeb 76, VII, 99) ve Müslim (birr 107, s. 2014), Mâlik ani'z-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7985- Bu hadisi Ebû Dâvud (4784), İbr. b. Hâlid an Ebî Vâil el-Kâss asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7986- Bu hadisi Ebû Dâvud (4782), Ah. b. Hanbel an Ebî Muâviye an Dâvud b. e. Hind an Ebî Harb b. ebî'l-Esved an Ebî Zer senedi ile; bilâhâre (4783) Vehb b. Bakiyye an Hâlid an Dâvud an Bekr senedi ile tahrîc etti ve ikinci tarik için: "Daha sahîhi budur" dedi.
7987-7988- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 11/12, IV, 93; edeb 44/5, VII, 84; 76/2, VII, 99), Müslim (birr 109-10, s. 2015) ve Ebû Dâvud (4781), el-A'meş an Adî b. Sâbit an Süleymân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7989- Bu hadisi Ebû Dâvud (4780) ve Tirmizî (3452), Abdülmelik b. Umeyr an Abdirrahman b. e. Leylâ an Muâz asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Abdurrahman'ın Muâz'a yetiştiği şüpheli bir husustur. Bu nedenle isnâdında kopukluk söz konusudur. Nesâî ise bunu Abdurrahman b. e. Leylâ an Ubeyy b. Kâ'b muttasıl tarikiyle tahrîc etmiştir.
7990- Bu hadisi Mâlik (hüsnü'l-huluk 11, s. 905-6), ez-Zührî an Humeyd b. Abdirrahman mürsel senedi ile; Buhârî (edeb 76/3, VII, 99-100) ve Tirmizî (2020), an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7991- Bu hadisi Ebû Dâvud (4777) ve Tirmizî (2021), Saîd b. e. Eyyûb an Ebî Merhm Abdürrahîm b. Meymûn an Sehl b. Muâz asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
7992- Bu hadisi Tirmizî (2191), İmrân b. Mûsâ an Hammâd b. Zeyd an Alî b. Zeyd b. Cüd'ân an Ebî Nadre an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
7993- Bu hadisi Müslim (birr 106, s. 2014), el-A'meş an İbr. et-Teymî ani'l-Hâris b. Süveyd an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7995- Bu hadisi Ahmed (I, 239, 283, 365), Leys an Tâvus an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
7996- Bu hadisi Ahmed (IV, 226), İbr. b. Hâlid an Ümeyye b. Şibl ve gayrihî an Urve b. Muh. an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 71).

7997- Râvilerinden İsmâil b. Şeybe et-Tâifî zayıf olmakla birlikte İbn Hibbân tarafından tevsîk edilmiştir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 71).
7998- Bu hadisi Müslim (birr 70, s. 2001), Ebû Dâvud (4874) ve Tirmizî (1934), el-Alâ b. Abdirrahman an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
7999- Bu hadisi Ebû Dâvud (4875) ve Tirmizî (2502-3), es-Sevrî an Alî b. el-Akmar an Ebî Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8000- Bu hadisi Ebû Dâvud (4878), İbnü'l-Musaffâ an Bakiyye ve Ebû'l-Muğîre an Safvân an Râşid b. Sa'd ve Abdirrahman b. Cübeyr an Enes senedi ile tahrîc etti.
Enes zikredilmeksizin mürsel olarak da rivayet olunmuştur.
8001- Bu hadisi Ebû Dâvud (4881), Hayve b. Şureyh an Bakiyye an İbn Sevbân an ebîhî an Mekhl an Vakkâs b. e. Rabîa ani'l-Müstevrid senedi ile tahrîc etti.
Bakiyye ve İbn Sevbân sebebiyle isnâdı zayıftır.
8002- Bu hadisi Ebû Dâvud (4876), Muh. b. Avf an Ebî'l-Yemân an Şuayb an Abdillah b. e. Hüseyn an Nevfel b. Musâhik an Saîd b. Zeyd senedi ile tahrîc etti.
8003- Bu hadisi Ebû Dâvud (4883), Abdullah b. Muh. b. Esmâ b. Ubeyd an İbni'l-Mübârek an Yahyâ b. Eyyûb an Abdillah b. Sül. an İsmâil b. Yahyâ el-Muâfirî an Sehl b. Muâz an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
8004- Bu hadisi Buhârî (edeb 50, VII, 86), Müslim (îmân 168-70, s. 101), Ebû Dâvud (4871) ve Tirmizî (2026), İbrâhîm en-Nehaî an Hemmâm an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8005- Bu hadisi Ebû Dâvud (4860) ve Tirmizî (3896), İsrâîl ani'l-Velîd b. e. Hişâm an Zeyd b. Zâid an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8006- Bu hadisi Ahmed (III, 351), Abdüssamed an ebîhî an Vâsıl mevlâ Ebî Uyeyne an Hâlid b. Urfuta an Talha b. Nâfi' an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Münzirî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Tergîb III, 511).
8007- Taberânî'nin râvileri Sahîh ricâlindendir (Tergîb III, 506).
8008-8010- Bu hadisi Buhârî (îdeyn 2, II, 2-3; cihâd 81, III, 228) ve Müslim (îdeyn 19, s. 609), Amr b. el-Hâris an Muh. b. Abdirrahman el-Esedî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile; ilk lafız Buhârî'ye ait;
Buhârî (îdeyn 25, II, 11; menâkıb 15, IV, 161, üçüncü lafız; nikâh 82/2, VI, 147; 114, VI, 159), Müslim (îdeyn 17-8, s. 608-9) ve Nesâî (îdeyn 33, 35, 36, III, 195-6), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile;
Buhârî (îdeyn 3/2, II, 3) ve Müslim (îdeyn 16, s. 607) ve Nesâî (îdeyn 34, III, 195), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8011- Bu hadisi Buhârî (cihâd 79, III, 227), Müslim (îdeyn 22, s. 610) ve Nesâî (îdeyn 35/2, III, 196), ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8012- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 12/6, V, 15; nikâh 48, VI, 137), Ebû Dâvud (4922) ve Tirmizî (1090), Bişr b. el-Mufaddal an Hâlid b. Zekvân ani'r-Rubeyyi' asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8013- Bu hadisi Ebû Dâvud (4924-6), an-Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8015- Heysemî'ye göre Ahmed'in râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 130).
8016- Bu hadisi Ebû Dâvud (4940) ve İbn Mâce (3765), Hammâd b. Seleme an Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8017- Bu hadisi Ebû Dâvud (2562) ve Tirmizî (1708), Ebû Kureyb an Yahyâ b. Âdem an Kutbe b. Abdilazîz ani'l-A'meş an Ebî Yahyâ an Mücâhid an İbn Abbâs senedi ile tahrîc ettiler. Bu hadisin kimi rivayetlerini Mücâhid mürseli olarak gelmiştir.
8018- Bu hadisi Buhârî (zebâih 25/3, VI, 228), Müslim (sayd 59, s. 1550) ve Nesâî (dahâyâ 41/4-5, VII, 238-9), Ebû Bişr an Saîd b. Cübeyr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8019- Bu hadisi Müslim (şi'ir 10, s. 1770) ve Ebû Dâvud (4939), es-Sevrî an Alkame b. Mersed an Sül. b. Büreyde an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8020- Bu mevkûfu Mâlik (rü'yâ 7, s. 958), an Nâfi' senedi ile tahrîc etti.
8021- Bu hadisi Ahmed (V, 370), Mekkî b. İbr. ani'l-Cuayd an Mûsâ b. Abdirrahman el-Hutamî an Muh. b. Kâ'b an Abdirrahman an ebîhî senedi ile tahrîc etti.

Heysemî diyor ki: "Mûsâ b. Abdirrahman adlı râviyi tanımıyorum. Ahmed'in diğer ricâli Sahîh ricâlindendir" (Mecma‘ VIII, 113).

8022-8023- Bu hadisi Buhârî (edeb 81/2, VII, 102, ilk rivayetin lafzı), Müslim (fadâilu's-Sahâbe 81, s. 1890-1) ve Ebû Dâvud (4931), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile;

İkinci rivayeti ise Ebû Dâvud (4932), Muh. b. Avf an Saîd b. e. Meryem an Yahyâ b. Eyyûb an Umâre b. Gaziyye an Muh. b. İbr. an Ebî Seleme an Âişe senedi ile tahrîc ettiler.

8024- Bu hadisi Ebû Dâvud (4923), el-Hasan b. Alî an Abdirrezzâk an Ma'mer an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti.

8025- Bu hadisi Tirmizî (1977), Muh. b. Yahyâ el-Ezdî an Muh. b. Sâbık an İsrâîl ani'l-A'meş an İbr. an Alkame an Abdillah senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.

8026- Bu hadisi Müslim (birr 85-7, s. 2006) ve Ebû Dâvud (4907), Zeyd b. Eslem ve Ebû Hâzım an Ümmi'd-Derdâ an Ebî'd-Derdâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

8027- Bu hadisi Ebû Dâvud (4906) ve Tirmizî (1976), Hişâm an Katâde ani'l-Hasan an Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.

8028- Bu hadisi Müslim (birr 87, s. 2006-7), Mervân el-Fezârî an Yezîd b. Keysân an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.

8029- Bu hadisi Buhârî (edeb 38/3, VII, 81), Asbağ an İbn Vehb an Füleyh b. Sül. an Hilâl b. Usâme an Enes senedi ile tahrîc etti.

8030- Bu hadis Buhârî (edeb 44, VII, 84; fiten 8, VIII, 91), Müslim (îmân 116-7, s. 81), Tirmizî (1983) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 27, VII, 122), Ebû Vâil an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

8031- Bu hadisi Buhârî (edeb 44/2, VII, 84), Ebû Ma'mer an Abdilvâris ani'l-Hüseyn an Abdillah b. Büreyde an Yahyâ b. Ya'mer an Ebî'l-Esved ed-Dîlî an Ebî Zer senedi ile tahrîc etti.

8032- Bu hadisi Ebû Dâvud (4905), Ah. b. Sâlih an Yahyâ b. Hassân ani'l-Velîd b. Rebâh an Nimrân an Ümmi'd-Derdâ' an Ebî'd-Derdâ senedi ile tahrîc etti.

8033- Bu hadisi Ebû Dâvud (4909), İbn Muâz an ebîhî an Süfyân an Habîb an Atâ an Âişe senedi ile tahrîc etti.

8034- Bu hadisi Müslim (birr 68, s. 2000), Ebû Dâvud (4894) ve Tirmizî (1981), el-Alâ b. Abdirrahman an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

8035- Bu hadisi Ahmed (V, 445), Esved b. Âmir an Ebî Bekr ani'l-A'meş an Ebî Hâlid el-Vâlibî ani'n-Nu'mân b. Mukarrin senedi ile tahrîc etti.

8036-8037- Bu hadisi Buhârî (edeb 101/2, VII, 125, tevhîd 35/1, VIII, 197; tefsîr Câsiye 1, VI, 41), Müslim (elfâz mine'l-edeb 1-5, s. 1762-3) Mâlik (kelâm 3, s. 974), Ebû Dâvud (5274) muhtelif tariklerden olmak üzere Ebû Hureyre'den tahrîc ettiler.

8038- Bu hadisi Ebû Dâvud (4908) ve Tirmizî (1978), Ebân b. Yezîd el-Attâr an Katâde an Ebî'l-Âliye an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Bir başka tarîkinde mürsel olarak gelen bu rivâyetin senedi hakkında Tirmizî "hasen garîb" hükme verdi.

8039- Bu hadisi Ebû Dâvud (5097), Nesâî (Amelu yevm vel-leyle'de) ve İbn Mâce (3727), ez-Zührî an Sâbît b. Kays an Ebû Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

8040- Râvilerinden Saîd b. Beşîr ihtilâflı bir râvidir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir. Bunu Ebî Ya'lâ zayıf bir senedle rivayet etmiştir (Mecma‘ VIII, 71).

8041- Bu hadisi bu lafzıyla Buhârî (cenâiz 97, II, 108; rikâk 42/7, VIII, 193) ve Nesâî (cenâiz 52/1, IV, 53), Şu'be ani'l-A'meş an Mücâhid an Âişe asl-ı senedi ile;

Ebû Dâvud (4899) ile yine Nesâî (cenâiz 51, IV, 52), ayrı tariklerden yakın mânâsıyla Âişe'den tahrîc ettiler.

8042- Bu hadisi Tirmizî (1982), Mahmûd b. Gaylân an Ebî Dâvud el-Hufrî an Süfyân an Ziyâd b. İlâka ani'l-Muğîre senedi ile tahrîc etti.

8043- Bu hadisi Ebû Dâvud (4900) ve Tirmizî (1019), Muâviye b. Hişâm an İmrân b. Enes an Atâ' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

Tirmizî, İmrân sebebiyle isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.

8044- Bu hadisi Müslim (birr 80, s. 2004) ve Ebû Dâvud (2561), Eyyûb an Ebî Kilâbe an Ebî'l-Mühelleb an

İmrân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8045- Bu hadisi Ahmed (II, 428), Yahya an İbn Aclân an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Münzîrî, isnâdı hakkında "ceyyid" hükmü verdi.
8046- Bu hadisi Ebû Dâvud (5101), Kuteybe an Abdilazîz b. Muh. an Sâlih b. Keysân an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Zeyd senedi ile tahrîc etti.
8047- Heysemî diyor ki: "Râvilerden Ah. b. e. Bürre el-Mekkî'yi tanımıyorum; diğerleri güvenilir râvilerdir (Mecma‘ VIII, 76).
8048- Bu Bezzâr ve M. el-Evsat'ta Taberânî de rivayet ettiler. Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir, içlerinde Saîd b. Beşîr ihtilâflıdır. Bezzâr'ın isnâdında ise zayıf bir râvi olan Süveyd b. İbr. adlı bir râvi vardır. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 77).
8049- Bu hadisi Müslim (adâhî 43-5, s. 1567) ve Nesâî (dahâyâ 34, VII, 232), Eb't-Tufeyl an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8050- Bu hadisi el-Hâkim, Müstedrek'te (I, 36), İbn Vehb an Ebî Bekr b. Muh. b. Amr. b. Hazm an Amre an Âişe tarikiyle tahrîc etti ve "isnâdı sahîhtir; bir illeti de yoktur" demiştir. Bu hükmü Zehebî de onaylamıştır.
8051- Bu hadisi Tirmizî (358), Abdüla'lâ b. Vâsıl an Muh. b. el-Kâsım ani'l-Fadl b. Delhem ani'l-Hasan an Enes senedi ile tahrîc etti ve el-Hasan'dan mürsel olarak rivayet edildiği gerekçesiyle buradaki isnâd hakkında "sahîh değildir" hükmü verdi.
8052- Bu hadisi Ahmed (I, 430, 464), Nesâî (zînet 25/1, VII, 147) ve Ebû Ya'lâ (Şehit Ali nüshası 243a), el-A'meş an Abdillah b. Murre ani'l-Hâris el-A'ver an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8053- Bu rivayeti Nesâî (aynı yerde), Ziyâd b. Eyyûb an Huşeym an Husayn ve-İbn Avn ani'ş-Şa'bî ani'l-Hâris an Alî senedi ile tahrîc etti.
Bu hadis iki ayrı râvi vasıtasıyla Hâris'in mürseli olarak ta gelmiştir.
8054- Bu hadisi Mâlik (cenâiz 44, s. 238), an Ebî'r-Ricâl Muh. b. Abdirrahman an ümmihi Amre senedi ile tahrîc etti.
İbn Abdilberr bu mürselin Âişe'den "müsnede" olarak rivayet olunduğunu söyler.
8055-8056- Bu rivayetler Müslim'e aittir. Zaten Buhârî'de bulamadım.
İlk rivayeti Müslim (birr 90, s. 2008), el-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
İkinci rivayeti (no. 91), Kuteybe an Leys an Saîd b. e. Saîd an Sâlim mevla'n-Nasriyyîn an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
8057- Bu hadisi Müslim (birr 88, s. 2007), el-A'meş an Ebî'd-Duhâ an Mesrk an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8058- Bu hadisi Müslim (birr 95, s. 2009-10), Ömer b. Yûnus an İkrime b. Ammâr an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8059- Bu hadisi Buhârî (ilm 15, I, 26; zekât 5, II, 112; ahkâm 3, VIII, 105; i'tisâm 13/1, VIII, 150) ve Müslim (salâtu'l-müsâfirîn 269, s. 559), İsm. b. e. Hâlid an Kays b. e. Hâzım an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8060- Bu hadisi Ebû Dâvud (4903), Osmân b. Sâlih an Abdilmelik b. Amr an Sül. b. Bilâl an İbr. b. e. Esyed an ceddihî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti:
8061- Bu hadisi Tirmizî (2510), Süfyân b. Vekî' an Abdirrahman b. Mehdî an Harb b. Şeddâd an Yahyâ b. e. Kesîr an Yaîş b. el-Velîd an mevlâ li'z-Zübeyr ani'z-Zübeyr senedi ile tahrîc etti.
Tirmizî'ye göre isnâdı "ızdırablı" olup, kimi rivayetlerinde Zübeyr'siz olarak gelmiştir.
8062- Bu hadisi Mâlik (hüsnü'l-huluk 15, s. 907-8), Buhârî (nikâh 45, VI, 136; edeb 58, VII, 89), Müslim (birr 28, s. 1985), Ebû Dâvud (4917) ve Tirmizî (1988), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Buhârî (edeb 57, VII, 88), Ma'mer an Hemmâm an Ebî Hureyre; (farâid 2, VIII, 3), Vuheyb an İbn Tâvus an ebîhî an Ebî Hureyre tarikleri ile;
Müslim (birr 29, s. 1985), el-Alâ an ebîhî an Ebî Hureyre; (birr 30-1) Ebû Sâlih an Ebî Hureyre tarikleri ile tahrîc ettiler.
8063- Bu hadisi Mâlik (hüsnü'l-huluk 14, s. 907), Buhârî (edeb 57, VII, 88; 62/2, VII, 91), Müslim (birr 23-4, s. 1983), Ebû Dâvud (4910) ve Tirmizî (1935), ez-Zührî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

8064- Bu hadisi Mâlik (hüsnü'l-huluk 13, s. 906-7), Buhârî (edeb 62/3, VII, 90-1; isti'zân 9/2, VII, 128), Müslim (birr 25, s. 1984), Ebû Dâvud (4911) ve Tirmizî (1932), ez-Zührî an Atâ b. Yezîd an Ebî Eyyûb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8065- Bu hadisi Ebû Dâvud (4912), Ebû Âmir an Muh. b. Hilâl an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8066- Bu rivayeti Ebû Dâvud (4914), Muh. b. es-Sabbâh an Yezîd b. Hârun an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
8067- Bu hadisi Ebû Dâvud (4915), İbnü's-Serh an İbn Vehb an Hayre ani'l-Velîd b. ebî'l-Velîd an İmrân b. e. Enes an Ebî Hirâş senedi ile tahrîc etti.
8068- Bu hadisi Mâlik (hüsnü'l-huluk 17-8, s. 908-9), Müslim (birr 35-6, s. 1987-8), Ebû Dâvud (4916) ve Tirmizî (2023), Ebû Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8069- Bu hadisi Buhârî (edeb 62, VII, 90), Ebû'l-Yemân an Şuayb ani'z-Zührî an Avf b. Mâlik an Âişe senedi ile tahrîc etti.
8070- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 2/6, IV, 155), Abdullah b. Yûsuf ani'l-Leys an Ebî'l-Esved an Urve senediyle tahrîc etti.
8071- Bu hadisi Tirmizî (2032), el-Fadl b. Mûsâ ani'l-Hüseyn b. Vâkıd an Evfâ b. Delhem an Nâfi an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8072- Bu hadisi Ebû Dâvud (4888), el-Feryâbî ani's-Sevrî an Sevr an Râşid b. Sa'd an Muâviye asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8073- Bu hadisi Ebû Dâvud (4891), Müslim b. İbr. an İbni'l-Mübârek an İbr. b. Naşît an Ka'b b. Alkame an Ebî'l-Heysem an Ukbe b. Âmir senedi ile tahrîc etti.
8074-8075- Bu hadisi Müslim (birr 71-2, s. 2002), Revh ve Vuheyb (ayrı ayrı) an Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8076- Bu hadisi Ebû Dâvud (4890), İbn e. Şeybe an Ebî Muâviye ani'l-A'meş an Zeyd b. Vehb an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
8077- Bu hadisi Ebû Dâvud (4892), Muh. b. Yahyâ an İbn e. Meryem ani'l-Leys an İbr. b. Naşît an Ka'b b. Alkame an Ebî'l-Heysem an Duhayn Kâtib Ukbe senedi ile tahrîc etti.
8078- Bu hadisi Tirmizî (2506), Hafs b. Gıyâs an Bürd b. Sinân an Mekhl an Vâsile asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8079- Bu hadisi Ebû Dâvud (4788), Osmân b. e. Şeybe an Abdilhamîd el-Himmânî ani'l-A'meş an Müslim an Mesrk an Âişe senedi ile tahrîc etti.
8080- Bu hadisi Müslim (birr 136, s. 2023) ve Ebû Dâvud (4090), Selmân Ebû Müslim el-Ağarr an Ebî Hureyre (ve Ebî Saîd) asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8081- Bu hadisi Müslim (îmân 147-9, s. 93), Ebû Dâvud (4091) ve Tirmizî (1998), İbrâhîm an Alkame an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8082- Bu hadisi Tirmizî (2492), Süveyd b. Nasr an İbni'l-Mübârek an Muh. b. Aclân an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8083- Bu hadisi Ebû Dâvud (5116) ve Tirmizî (3955-6), Hişâm b. Sa'd an Saîd b. e. Saîd (an ebîhî) an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti ve Tirmizî "an ebîhî" senedinin diğerinden daha sahîh olduğunu söyledi.
8084- Bu hadisi Mâlik (libâs 10, s. 914) ve Buhârî (libâs 5/1, VII, 34), Mâlik an Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Müslim ise (libâs 48, s. 1653), Şu'be an Muh. b. Ziyâd an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Hadisin yakın mânâsı ile başka tarikleri de vardır.
8085- Bu hadisi Buhârî (libâs 5/3, VII, 34-5) ve Nesâî (zînet 101/1, VIII, 206), ez-Zührî an Sâlim an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8086- Bu hadisi Dârimî (I, 116), Abdullah b. Sâlih an Leys an İbn Aclân ani'l-Aclân an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
8087- Bu hadisi Tirmizî (2001), Alî b. ësâ an Şebâbe b. Sevvâr an İbn e. Zi'b ani'l-Kâsım b. Abbâs an Nâfi' b. Cübeyr b. Mut'im an ebîhî senediyle tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
8088- Bu hadisi Müslim (imâret 152, s. 1513-4) ve Nesâî (cihâd 22, VI, 23-4), İbn Cüreyc an Yûnus b.

Yûsuf an Sül. b. Yesâr an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Tirmizî (2382), Süveyd b. Nasr an İbni'l-Mübârek an Hayve b. Şureyh ani'l-Velîd b. ebî'l-Velîd el-Medâinî an Ukbe b. Müslim an Şufeyy el-Asbahî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve "hasen garîb" hükmü verdi.
8089- Bu hadisi Tirmizî (2383), Ebû Kureyb ani'l-Muhâribî an Ammâr b. Seyf an Ebî Muân el-Basrî an İbn Sîrîn an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8090- Bu hadisi Müslim (zühd 46, s. 2289), Züheyr b. Harb an İsm. b. İbr. an Revh ani'l-Alâ an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
8091- Bu hadisi Tirmizî (2384), Muh. b. el-Müsennâ an Ebî Dâvud an Ebî Sinân eş-Şeybânî an Habîb b. e. Sâbit an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8092- Bu hadisi Buhârî (şehâdât 10/2, III, 152; edeb 6/2, VII, 70-1; isti'zân 35/1-2, VII, 138-9; istitâbetu'l-mürteddîn 1, VIII, 48), Müslim (îmân 143, s. 91) ve Tirmizî (2301), Saîd el-Cüreyrî an Abdirrahman b. e. Bekre an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8093- Bu hadisi Buhârî (vasâyâ 23, III, 195; tıb 48, VII, 29), Müslim (îmân 145, s. 92), Ebû Dâvud (2874) ve Nesâî (vasâyâ 12, VI, 257), Sül. b. Bilâl an Sevr b. Zeyd an Sâlim Ebî'l-Gays an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8094- Bu hadisi Ebû Dâvud (2875) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 3/3, VII, 89), Muâz b. Hâni' an Harb b. Şeddâd an Yahyâ b. e. Kesîr an Abdilhamîd b. Sinân an Ubeyd b. Umeyr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8095- Bu hadisi Buhârî (eymân 16, VII, 228; diyât 2, VIII, 36), Tirmizî (3021) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 3/4, VII, 89), Firâs ani'ş-Şa'bî an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8096- Râvilerinden Sâlih b. Hayyân zayıf bir râvidir (Mecma‘ I, 105).
8097-8098- Bu hadisi Buhârî (îmân 24/2, I, 14; mazâlim 17, III, 101; cizye 17/1, IV, 69), Müslim (îmân 106, s. 78), Ebû Dâvud (4688), Tirmizî (2632) ve Nesâî (îmân 20, VIII, 116), el-A'meş an Abdillah b. Murre an Mesrk an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8099- Bu hadisi Müslim (îmân 108-9, s. 78), el-Alâ b. Abdirrahman b. Ya'kb an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8100- Bu hadisi Tirmizî (2684), Ebû Kureyb an Halef b. Eyyûb an Avf an İbn Sîrîn an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8101- Bu hadisi Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 17, s. 2146) ve Nesâî (îmân 31, VIII, 124), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8102- Bu hadisi Buhârî (ahkâm 27/1, VIII, 115), Ebû Nuaym an Âsım b. Muh. b. Zeyd b. Abdillah b. Ömer an ebîhî an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
8103- Bu hadisi Buhârî (fiten 21/3, VIII, 100), Âdem b. e. İyâs an Şu'be an Vâsıl el-Ahdeb an Ebî Vâil an Huzeyfe senedi ile tahrîc etti.
8104-8105- Bu hadisi Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 9-10, s. 2143-4), Şu'be an Katâde an Ebî Nadre an Kays b. Ubâd an Ammâr b. Yâsir an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8106- Bu hadisi Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 11, s. 2144), Züheyr b. Harb an Ebî Ah. el-Kûfî ani'l-Velîd b. Cumey' an Ebî't-Tufeyl senedi ile tahrîc etti.
8107- Bu hadisi Taberânî, Mu'cemu'l-kebîr'de (Mecma‘ 1, 110), güvenilir râviler kanalıyla tahrîc etti. İkinci kısmını da Zübeyr b. Bekkâr tarikiyle zikretmiştir.
8108- Bu hadisi Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 16, s. 2146), Abbâs b. Abdilazîm ani'n-Nadr b. Muh. b. Mûsâ an İkrime an İyâs an ebîhî Seleme senedi ile tahrîc etti.
8109- Bu hadisi Buhârî (îmân 36, I, 17), isnâdsız olarak irâd etmiştir.
8110- Bu hadisi Ahmed (II, 293), Yezîd b. Hârûn an Abdilmelik b. Kudâme an İshâk b. Bekr b. ebî'l-Furât an Saîd b. e. Saîd el-Makburî an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Abdülmelik ihtilâflı bir râvidir (Mecma‘ I, 107).
8111- Bu hadisin râvilerinden Hâtim b. Abbâd b. Dînâr'ı Heysemî tanımadığını söylemiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ I, 109). Elbânî'ye göre isnâdı zayıftır (Daîfu'l-Câmi'is-sağîr 5977).
8112- Bu hadisi Ahmed (III, 28), Hasan b. Mûsâ an İbn Lehî'a an Derrâc an Ebî'l-Heysem an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
Bunu İbn Hibbân ve el-Hâkim, Müstedrek'te rivayet etti, Zehebî de Hâkim'in sıhhat hükmünü onayladı.

Heysemî de "Ahmed ve Ebû Ya'lâ'nın isnâdları hasendir" dedi.
Buna karşılık Elbânî, zayıf hükmü verdi (Daîfu'l-Câmi' 4799).
8113- Bu hadisi Tirmizî (1990), Abbâs b. Muh. ed-Drî an Alî b. el-Hasan an İbni'l-Mübârek an Usâme b. Zeyd an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8114- Bu hadisi Ebû Dâvud (4998) ve Tirmizî (1991), Hâlid b. Abdillah el-Vâsitî an Humeyd an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
8115- Bu hadisi Ebû Dâvud (5002) ve Tirmizî (1992), Şerîk an Âsım el-Ahvel an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "sahîh garîb" hükmü verdi.
8116- Bu hadisi İbn Mâce (3719), Zem'a b. Sâlih ani'z-Zührî an Vehb b. Abd b. Zem'a an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Zem'a'yı Ahmed, Yahyâ b. Maîn ve diğerleri zayıf addettiler.
8117- Bu hadisi Ebû Dâvud (5224), Amr b. Avn an Hâlid an Husayn an Abdirrahman b. e. Leylâ an Üseyd senedi ile tahrîc etti.
8118- Bu hadisi Ebû Dâvud (5003) ve Tirmizî (2160), İbn e. Zi'b an Abdillah b. es-Sâib asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8119- Bu hadisi Ebû Dâvud (5004), Muh. b. Sül. el-Enbârî an İbn Nümeyr ani'l-A'meş an Abdillah b. Yesâr an Abdirrahman b. e. Leylâ senedi ile tahrîc etti.
8120- Bu hadisi Ebû Dâvud (4800), Muh. b. Osmân ed-Dimaşkî an Eyyûb b. Muh. es-Sa'dî an Sül. b. Habîb an Ebî Umâme senedi ile;
Tirmizî (1993) ise Seleme b. Verdân an Enes tarikiyle ve "hasen" hükmüyle tahrîc ettiler.
8121- Bu hadisi Tirmizî (3253), Abd b. Humeyd an Muh. b. Bişr ve Ya'lâ b. Ubeyd an Haccâc b. Dînâr an Ebî Gâlib an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8122- Bu hadisi Ebû Dâvud (4603), Ah. b. Hanbel an Yezîd b. Hârûn an Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
8123- Bu hadisi Buhârî (mazâlim 15, III, 101; tefsîr Bakara 37, V, 159; ahkâm 34, VIII, 117), Müslim (ilm 5, s. 2054), Tirmizî (2976) ve Nesâî (kudât 33, VIII, 247-8), İbn Cüreyc an İbn e. Müleyke an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8125- Bu hadis, Muh. b. Osmân an Sül. b. Dâvud tarikiyle gelmiştir. Heysemî, bu iki râvi hakkında hiç bir bilgiye rastlamadığını söylemiştir (Mecma‘ I, 92).
8126- Râvilerinden Mûsâ b. Ubeyde zayıftır (Mecma‘ I, 157).
8127- Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ I, 157).
8128- Bu hadisi Ebû Dâvud (4948), Huşeym an Dâvud b. Amr an Abdillah b. e. Zekeriyyâ an Ebî'd-Derdâ asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8129- Bu hadisi Ebû Dâvud (4950) ve Nesâî (hayl 3, VI, 218-9), Hişâm b. Saîd et-Tâlâkânî an Muh. b. Muhâcir an Ukayl b. Şebîb an Ebî Vehb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8130- Bu hadisi Buhârî (edeb 114/1-2, VII, 119), Müslim (âdâb 20, s. 1688), Ebû Dâvud (4961) ve Tirmizî (2837), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8131- Bu hadisi Müslim (âdâb 13, s. 1686) ve Ebû Dâvud (4960), ayrı ayrı Ebû'z-Zübeyr ve Ebû Süfyân an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8132- Bu hadisi Müslim (âdâb 10-2, s. 1685-6), Ebû Dâvud (4958-9) ve Tirmizî (2836), er-Rebî' b. Umeyle an Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8133- Bu hadisi Ebû Dâvud (4963), Hârûn b. Zeyd an ebîhî an Hişâm b. Sa'd an Zeyd b. Eslem an ebîhî an Ömer senedi ile tahrîc etti.
8134- Bu mürsel hadisi Mâlik (isti'zân 24, s. 973), an Yahyâ b. Saîd senedi ile doğrudan tahrîc etmiştir.
Bu mürseli İbn Abdilberr, İbn Vehb an İbn Lehî'a ani'l-Hâris b. Yezîd an Abdirrahman b. Cübeyr an Yaîş el-

Gıfârî tarikiyle "vasletti".
8135- Bunu da Mâlik (isti'zân 25, s. 973), an Yahya b. Saîd an Ömer senedi ile tahrîc etti.
Bu munkatı' hadisi Ebû'l-Kâsım b. Bişrân, Fevâid'inde Mûsâ b. Ukbe an Nâfi' an İbn Ömer tarikiyle "vasl" etmiştir.
8136- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 20/1, IV, 163), Müslim (âdâb 1, s. 1682) ve Tirmizî (2841), Humeyd an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8137-8139- Bu hadisi Buhârî (edeb 105-6, VII, 116; 109/3, VII, 118), Müslim (âdâb 3-7, s. 1682-4), Ebû Dâvud (4965) ve Tirmizî (2842), muhtelif tariklerden olmak üzere Sâlim b. ebî'l-Ca'd ve Muhammed b. el-Münkedir an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8140- Râvilerinden Gassân b. Ubeyd'i İbn Hibbân ve bir diğeri tevsîk ettiler; ancak zaafı olan bir râvidir (Mecma‘ VIII, 48).
8141- el-Hakem b. Atiyye'yi yalnızca İbn Hibbân tevsîk etmiş, başkaları ise zayıf addetmiştir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 48).
8142- Bu hadisi Ahmed (IV, 216), Affân an Ebî Avâne an Hilâl b. e. Humeyd an Abdirrahman b. e. Leylâ senedi ile tahrîc etti.
Râvileri, Heysemî'ye göre Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 49).
8143- Bu hadisi Ebû Dâvud (4968), en-Nüfeylî an Muh. b. İmrân an Safiyye binti Şeybe an Âişe senedi ile tahrîc etti.
8144- Bu hadisi Ebû Dâvud (4968) ve Tirmizî (2843), Fıtr b. Halîfe an Münzir es-Sevrî an Muh. b. el-Hanefiyye an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında sahîh hükmü verdi.
8145- Râvilerinden Mus'ab b. Saîd zayıftır (Mecma‘ VIII, 49).
8146- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 9/3, IV, 207-8; edeb 113, VII, 119; isti'zân 40, VII, 140), Müslim (fadâilu's-sahâbe 38, s. 1874-5), Ebû Hâzım an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc etti. Lafız Müslim'e aittir.
8147-8148- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 45, IV, 259; ilk lafız; akîka 1, VI, 216 ikinci lafız) ve Müslim (âdâb 25-6, s. 1690-1), Hişâm b. Urve an ebîhî an Esmâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8149- Bu rivayeti Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 45, IV, 259) ve Müslim (âdâb 27-8, s. 1691-2), Hişâm b. Urve an ebîbî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8150- Bu hadisi Buhârî (akîka 1, VI, 216) ve Müslim (âdâb 24, s. 1690), Ebû Usâme an Büreyd an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8151- Bu hadisi Ebû Dâvud (4970), Hammâd an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti ve başka "mütâbi"leri olduğunu zikretti.
8152- Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 56).
8153- Bu hadisi Tirmizî (2839), Ebû Bekr b. Nâfi' an Ömer b. Alî el-Mukaddemî an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etti ve Urve'den mürsel olarak rivayet olunduğunu söyledi.
8154- Bu hadisi Buhârî (edeb 108/2, VII, 117) ve Müslim (âdâb 17, s. 1687), Şu'be an Atâ b. e. Meymûne an Ebî Râfi' an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8155- Bu hadisi Müslim (âdâb 16, s. 1687), Süfyân b. Uyeyne an Muh. b. Abdirrahman mevlâ âl-i Talha an Kureyb an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8156- Bu hadisi Müslim (âdâb 18, s. 1687), el-Velîd b. Kesîr an Muh. b. Amr b. Atâ an Zeyneb asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8157- Bu hadisi Ebû Dâvud (4955) ve Nesâî (kadâ 7, VIII, 226), Yezîd b. el-Mikdâm b. Şurayh an Şureyh b. Hânî an ebîhî Hânî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8158- Bu hadisi Ebû Dâvud (4954), Müsedded an Bişr b. el-Mufaddal an Beşîr b. Meymûn an Usâme b. Ahdarî senedi ile tahrîc etti.
8159-8161-8162- Bu hadisi Buhârî (edeb 107/1-2, 108/3, VII, 117) ve Ebû Dâvud (4956), İlk ve son lafzı Ma'mer an ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an ebîhî asl-ı senedi ile;
İkinci lafzı Buhârî (108/3), İbr. Mûsâ an Hişâm an İbn Cüreyc an Abdilhamîd b. Cübeyr b. Şeybe an Saîd senedi ile tahrîc etti.
8163- Heysemî'ye göre Taberânî'nin ricâli Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 50).

8164- Râvilerinden es-Serî b. İsmaîl "metrûk" bir şahıstır (Mecma‘ VIII, 50).
8165- Bu hadisi Müslim (âdâb 14-5, s. 1686-7), Ebû Dâvud (4952) ve Tirmizî (2838), Ubeydullah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8166- Bu hadisi Ebû Dâvud (4957), İbn e. Şeybe an Hâşim b. el-Kâsım an Ebî Ukayl an Mücâlid ani'ş-Şa'bî an Mesrk senedi ile tahrîc etti.
8167- Bu hadisi Buhârî (edeb 108/1, VII, 117) ve Müslim (âdâb 29, s. 1692), Saîd b. e. Meryem an Ebî Gassân an Ebî Hâzım an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8168- Bu hadisi Ahmed (III, 471), Yahyâ b. Âdem an Süfyân an Ebî İshâk an raculin senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 51).
8169- Bu hadisi Ahmed (I, 159), Zekeriyyâ b. Adî an Abdillah b. Amr an Abdillah b. Muh. b. Akîl an Muh. b. Alî an Alî senedi ile tahrîc etti.
İbn Akîl'in hadisleri hasendir. Sâir râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 52).
8170- Bu hadisi Ahmed (I, 98, 118), İsrâil an Ebî İshâk an Hâni' b. Hâni' an Alî senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre güvenilir bir râvi olan Hâni b. Hânî dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 52).
8171- Bunu Bezzâr ve Taberânî de rivayet ettiler. İsnâdlarından birisinin tüm râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 52).
8172- Râvilerinden Yahyâ b. Ya'lâ zayıftır (Mecma‘ VIII, 54).
8173- Heysemî, râvilerinden Eyyûb el-Enmâtî yahut Ebû Eyyûb el-Ensârî adlı şahsı tanımadığını diğer râvilerinin ise güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma‘ VIII, 56).
8174-8176- Bu hadisi Buhârî (edeb 101/2, 102/2, VII, 115), Müslim (elfâz mine'l-edeb 6-10, s. 1763) ve Ebû Dâvud (4974), Muh. b. Sîrîn, Saîd b. el-Müseyyeb, Ebû Seleme, el-A'rec ve Hemmâm an Ebî Hureyre (ayrı ayrı) asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8177- Bu hadisi Müslim (elfâz 13, s. 1764), Züheyr b. Harb an Osmân b. Ömer an Şu'be an Simâk an Alkame b. Vâil an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
8178- Bu hadisi Buhârî (edeb 90, VII, 107) ve Ebû Dâvud (5010), ez-Zührî an Ebî Bekr b. Abdirrahman b. el-Hâris b. Hişâm an Mervân b. el-Hakem an Abdirrahman b. el-Esved b. Abdiyağs an Ubeyy asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8179- Bu hadisi Ebû Dâvud (5011) ve Tirmizî (2845), Ebû Avâne an Simâk b. Harb an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8180- Bu hadisi Buhârî (edeb 92/2, VII, 109), Müslim (şiir 7, s. 1769), Ebû Dâvud (5009) ve Tirmizî (2851), el-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8181- Bu hadisi Müslim (şiir 9, s. 1769), Kuteybe an Leys an İbnî'l-Hâd an Yuhannis mevlâ Mus'ab b. ez-Zübeyr an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
8182- Bu hadisi Buhârî (edeb 91/1, VII, 108), Ebû Dâvud (5015) ve Tirmizî (2846), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile. Lafız Ebû Dâvud'a aittir.
8183-8184- Bu hadisi Müslim (şiir 1, s. 1767), Amr b. eş-Şerîd an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8185- Bu hadisi Tirmizî (2850), Alî b. Hucr an Şerîk an Simâk an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8186- Bu hadisi Buhârî (salât 68, I, 116; edeb 91/3, VII, 109) ve Müslim (fadâilu's-sahâbe 151-2, s. 1932-3), Ebû Seleme ve Saîd b. el-Müseyyeb (ayrı ayrı) an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8187- Bu hadisi Tirmizî (2847) ve Nesâî (menâsık 109, V, 202-3; 121/1, V, 211-2), Ca'fer b. Sül. an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8188-8189- Bu hadisi Buhârî (edeb 90, VII, 108; 95/3, VII, 110-1; 111/3, VII, 119; 116, VII, 121) ve Müslim (fadâil 70-1, 1811-2), Ebû Kılâbe an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Aynı mânâsı ile hadisin başka tarikleri de vardır.
8190- Bu hadisi Buhârî (teheccüd 21/2, II, 49; edeb 91/2, VII, 108-9), Yûnus ani'z-Zührî ani'l-Heysem b. e. Sinân an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8191- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 6, IV, 79; mağâzî 30, V, 51; edeb 91/3, VII, 109) ve Müslim (fadâilu's-

sahâbe 153, s. 1933), Şu'be an Adî b. Sâbit ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8192-8193- Bu hadisi Buhârî (edeb 91/1, VII, 108) ve Müslim (fadâilu's-sahâbe 156, s. 1934-5), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8194- Bu hadisi Müslim (fadâilu's-sahâbe 157, s. 1935-8), Abdülmelik b. Şuayb b. el-Leys an ebîhî an ceddihî an Hâlid b. Yezîd an Saîd b. e. Hilâl an Umâre b. Gaziyye an Muh. b. İbr. an Ebî Seleme b. Abdirrahman an Âişe senedi ile tahrîc etti.
8195- Bu hadisi Buhârî edeb 90/3, VII, 107; rikâk 29/2, VII, 187), Müslim (şiir 3-5, s. 1768) ve Tirmizî (2849), Abdülmelik b. Umeyr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8196- Bu hadisi Tirmizî (2848), Alî b. Hucr an Şerîk ani'l-Mikdâm b. Şurayh an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8197- Bu hadisi Buhârî (edeb 90/2, VII, 107) ve Müslim (cihâd 112-5, s. 1421-2), el-Esved b. Kays an Cündeb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8198- Bu hadisi Ahmed (VI, 134, 148, 189), el-Esved b. Şeybân an Ebî Nevfel b. e. Akreb an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8199- Bu hadisi Ahmed (II, 228), Hüşeym an Ebî'l-Cüheym el-Vâsıtî ani'z-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
8200- Bu hadisi Ahmed (IV, 125), Yezîd b. Hârûn an Kaza'a b. Süveyd el-Bâhilî an Âsım b. Mahled an Ebî'l-Eş'as es-San'ânî an Şeddâd senedi ile tahrîc etti.
8201- Bu hadisin isnâdı hakkında Heysemî "hasen" hükmü verdi (Mecma‘ VIII, 122).
8202- Râvileri güvenilir kimselerdir. Ancak Ma'dek b. Umâre, İbn Revâha'yı idrâk edememiştir (Mecma‘ VIII, 125).
8203- Râvilerinden Ya'kb b. Muh. ez-Zührî mechûl bir şeyhten rivayette bulunmuştur (Mecma‘ VIII, 126).
8204- Râvilerinden Ya'lâ b. el-Aşdak zayıftır (Mecma‘ VIII, 126).
8205- Heysemî, Rufey' b. Seleme adlı râviyi tanımadığını, diğer râvilerin ise güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma‘ VIII, 128).
Ancak bu hadisin ortak senedi Rufey'in fevkindedir: Ebû Ubeyde Ma'mer b. el-Müsennâ an Rebe b. el-Accâc an ebîhî. Bunu el-Fâkihî, Ahbâru Mekke'de (1736), Bezzâr (2111) ve İbn Adî, Kâmil'de (s. 1040) tahrîc ettiler.

SILA-İ RAHİM'E İYİLİK BAHSİ

ANNE-BABAYA İYİ DAVRANMA

8206- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi:

"Ey Allah'ın Resulü! Kendisine iyilik yapmaya kim daha lâyıktır?"

"Annen."

"Sonra kim?"

"Annen."

"Sonra kim?"

"Annen."

"Peki sonra kim?"

"Baban" buyurdu.

8207- Diğer rivayet:

"Annen, sonra annen, sonra baban, sonra yakınlık derecelerine göre diğer akrabaların." [Bıhârî ile Müslim.]

8208- Kuleyb bin Menfaa radiyallahu anh'dan, o da dedesinden:

Dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Kime İyilik yapayım?" Şöyle buyurdu:

"Annene, babana, kız kardeşine, erkek kardeşine, yanındaki azatlına. (Bunlara iyilik etmek) üzerine vacip olan sıla-i rahmin gereğidir." [Ebu Dâvud]

8209- İbn Amr bin el-As radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir adam gelip şöyle dedi:

'Ey Allah'ın Resulü! Benim malım ve bir çocuğum var, babamın da malıma ihtiyacı var.'

'Sen ve malın, babana aitsiniz. Çünkü çocuklarınız en iyi kazançlarınızdandır. Bu nedenle çocuklarınızın kazançlarından yiyiniz!'" [İkisi de Ebû Davud'a aittir]

8210- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)

"Burnu sürtülsün, burnu sürtülsün, burnu sürtülsün!"

"Kimin ey Allah'ın Resulü?" diye sorulunca, şöyle buyurdu:
"Yanında ana babası ya da onlardan biri yaşlanıp da (onların gönlünü hoş ederek) cennete giremiyen kimsenin." [Müslim]
8211- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Bir çocuk babasının hakkını, onu köle olarak bulup satın alıp azat etmedikçe ödeyemez." [Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
8212- İbn Amr bin el-As radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın hoşnutluğu babanın hoşnutluğunda gazabı da babanın gazabındadır." [Tirmizî]
8213- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-daıı:
"Bir adam gelip, harbe katılmak için Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den izin isledi.
Ona şöyle dedi:
'Annen baban yaşıyor mu?'
'Evet."
'O halde onlara hizmet etmek suretiyle ci-had et!' buyurdu." [Mâlik hariç, altı hadis İmamı.]
8214- Diğer rivayet:
"Bir adam gelip şöyle dedi: 'Hicret üzere sana biat ediyorum. Ancak ana babamı ağlar vaziyette bırakıyorum.' Şöyle buyurdu:
'Haydi dön, onları ağlattığın gibi güldür!'
8215- Muâviye bin Câhime radiyallahu anh'dan:
Câhime şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü! Harbe katılmak istiyorum, seninle istişare etmeye geldim."
Ona sordu:
"Annen var mı (yani hayatta mı)?"
"Evet."
"Onun yanından ayrılma! Çünkü cennet onun ayaklan yanındadır." [Nesâî.]
8216- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Nikâhımın altında çok sevdiğim bir kadın vardı. (Babam) Ömer ondan hoşlanmıyordu. Bana: 'Onu boşa!' dedi. Boşamadim. Gidip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bu durumu anlattı. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana: 'Onu boşa!' buyurdu." [Tirmizîve Ebû Dâvud]
8217- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: "Bir adam ona dedi ki: 'Benim bir karım

var, fakat babam onu boşamamı emrediyor.' Ebû'd-Derdâ şöyle dedi:
'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: Baba, cennet kapılarının ortasıdır, İstersen o kapıyı kapat, istersen koru!'" [Tirmizî]

8218- Esma bint Ebû Bekr radiyallahu an-hâ'dan:
"Müşrik olan annem yanıma geldi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sordum: 'Müşrik olan annem bana geldi, ona yardım edeyim mi?'
'Evet. Annene yardım et!' buyurdu.
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]

8219- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dedi ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Çok büyük bir günah işledim; acaba tevbe edebilir miyim?'
'Annen var mı?' buyurdu.
Hayır.
'Teyzen var mı?'
'Evet.'
'öyleyse ona bir iyilikte bulun!' buyurdu."
| Tirmizî |

8220- Ebû Üseyd es-Sâidî radiyallahu anh'dan:
"Bir adam şöyle dedi:
'Ey Allah'ın Resulü! Annem babam öldükten sonra onlara karşı yapabileceğim bir iyilik var mıdır?'
'Evet; onlara dua etmek, onların (günahlarının) bağışlanmasını Allah'tan dilemek, verdikleri sözleri (vasiyetleri) yerine getirmek, anne-bahamn akrabalarına karsı sıla-i rahimde bulunmak, anne babanın dostlarına ikram etmek vardır' buyurdu." [Ebû Dâvud]

8221- İbn Ömer radîyallahu anh'dan: "İbn Ömer, Mekke'ye gitmek istediğinde, merkebine binerdi. Binmekten usandığı zaman, onu dinlendirirdi. Başına da sarık sarardı. Bir keresinde o, bu haldeyken bir bedevî yanından geçti ve İbn Ömer ona: 'Sen falanoğ-lu falan değil misin' dedi. Adam 'Evet' deyince, merkebini ve sarığını ona vererek 'Haydi buna bin! Bu sangı da başına sar!" dedi.
Bunun üzerine arkadaşlarından birisi ona dedi ki: 'Allah seni bağışlasın! Üstüne binip rahatladığın merkebini bedeviye verdin. Sarığını da onun başına sardın.' Şu cevabı verdi:
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: iyilikler içinde en güzel, -öldükten sonra-babanın dostlarına ilgi gösterip iyilikte bulunmaktır.'

Onun babası Ömer'in (yani babamın) dostu ve arkadaşı idi."
[Ebû Dâvud, Tirmizî ve aynı lafızla Müslim.]
8222- Ömer bin es-Saîb radiyallahu anh'dan:
Ona şu haber ulaşmış:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir gün oturuyordu. Süt babası çıkageldİ. Ona hemen elbisesinin bir tarafını serdi. Süt babası onun üzerine oturdu. Sonra süt annesi geldi, elbisesinin öbür tarafının da ona serdi. O da onun üzerine oturdu. Sonra süt kaidesi geldi. Hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ayağa kalktı onu önüne oturttu."
[Ebû Davud]
8223- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Ümmü Eymen'e gitti. Ben de onunla beraber gittim.
(Ümmü Eymen) Ona içinde su bulunan bir kap verdi. Oruçlu muydu, yoksa canı mı çekmiyordu bilmiyorum -içmedi-. Bunun üzerine Ümmü Eymen ona karşı bağırıp çağırmaya ve alıp tutmaya başladı." [Müslim]
8224- Ömer bin es-Sâib radiyallahu anh'dan:
Ona şu haber ulaşmış:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hevâzin kabilesinden bağışlamasını rica ettiği kimseler hakkında, süt annesine şefaat etme yetkisini vermiştir. Ayrıca ona ve süt babasına ikramda bulundu. Elbisesini o ikisi için serip üzerlerine oturttu."
|Rezîn]
8225-' Zeyd bin Erkam radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim ana babasından birinin namına haccederse bu, (borcunu Ödemeye) kâfi getir ve semada babasının ruhuna müjdelenir. Âsi olsa bile bu .sebeple o kişi Allah katında itaatkâr olarak kayda geçer."
8226- Diğer rivayet:
"Babası için bir hac, kendisi için yedi hac (sevabı) yazılır." "Msi Rezîn'e ait.]
8227- Muâz bin nnes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ana babasına iyilik yapana ne mutlu! Allah onun ömrünü artırsın!"
[Ebû Ya'lâ ve Taherânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
8228- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e bir adam beraberinde yaşlı biri olduğu halde geldi. Ona sordu: 'Ey Fülan bu yanın-daki adam kimdir?'
'Babam' deyince; 'Onun önünde yürüme! Ondan önce oturma! Onu ismi ile çağırma! Ona sövdürme!' buyurdu."

|Taberânî, Mu' cemu' I-Evsat'tu teyyilt bir senedle.]
8229- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Babalarınıza iyilik edin ki oğullarınız da size iyilik etsin. Siz kendiniz iffetli olun ki kadınlarınız da iffetli olsunlar."
|Taberânî, Mu' cemu' I-Evsat'ta]
8230- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Çocuklarınızın size iyilik etmesinde onlara yardımcı olun. (Böyle yardımcı olmayan kimse) isteyerek çocukları kendisine âsi edebilir." [Taberânî, Mu'cemû'I-Evsat'ta hafi bir senedle]

ÇOCUKLARA, AKRABAYA, YETİMLERE İYİLİK ETMEK, YOLDA (İNSANLARA) SIKINTI VEREN ŞEYLERİ KALDIRMAK VE DİĞER MESELELER

8231- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Yanıma bir kadın girdi, beraberinde iki kızı vardı. Bir şeyler istedi. Yanımda bir hurma-
dan başka yiyecek bir şey de yoktu. Hurmayı ona verdim; onu iki kızı arasında ikiye bölüp paylaştırdı. Kendisi bir şey yemedi. Sonra çıkıp gitti, derken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem geldi ve olan biteni ona anlattım. Şöyle buyurdu: 'Kimin bu şekilde kızları olup da onlara iyilik ederse, onun bu iyiliği ona ateşe karsı bir perde olur'," [Buhârî, Müslim-ye Tiraiizîj
8232- Sürâka bin Mâlik radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sana en güzel sadakayı bildireyim mi? Kızın (herhangi bir sebeple) sana geri çevrilmiş ve senden başka onun nafakasını temin edecek kimsesi bulunmadığında ona bakman-dir." [İbnMâce]
8233- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim, erginlik çağına erinceye kadar iki
kızı yetiştirilse kıyamet gününde o ve ben -bunu söylerken parmaklarını bir araya getirdi- şunlar gibi oluruz" (buyurdu). [Tirmizî ve aynı lafızla Müslim.]
8234- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim üç kıza, ya da üç kız kardeşe, yahut iki kız kardeşe, yahut iki kıza bakıp onları güzelce (eksiksiz) terbiye edip yetiştirilse sonra da onları evlendir irse, cenneti hak eder."

[Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.j
8235- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kimin kız çocuğu olup da onu dindin toprağa gömmez, ona ihanet etmez, erkek çocuğunu ona tercih etmezse, Allah onu mutlaka cennete koyar." [Ebû Dâvud]
8236- Avf bin Mâlik el~Eşca'î radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben ve yanakları solmuş kadın kıyamet gününde şöyle olacağız. —Râvi Yezîd bin Zu-ray' bunu rivayet ederken orta parmakla şeha-det parmağını (birleştirerek) gösterdi- Mevki ve güzellik sahibi bu kadın kocasından dul kalmıştır. Kendini yetimlerine adamış (evlenmemiş) ve bu hal onlar evleninceye dek ya da ölünceye dek böyle devam etmiştir,"
[İkisi de Ebû Davud'a ait.]
8237- Havle bint Hakîm radiyallahu an-hâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir gün kucağında, kızının (Fâtıma'nın) iki oğlundan biri olduğu halde şöyle diyerek çıktı: 'Siz, şüphesiz (insanı) cimri, korkak ve cahil kılarsınız (haktan saptırırsınız) ancak aynı zamanda Allah'ın en güzel lütuflarındansı-niz'." [Tirmizî]
8238- Saîd bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahÖ aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Bir baba, çocuğuna güzel terbiyeden daha iyi bir miras bırakamaz." |Tirmizî]
8239- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"En iyiniz, ailesine iyi davranandır. Ben içinizde ailesine en iyi davranan kişiyim. Arkadaşınız öldüğü zaman (kusurlarını zikretmeyi) bırakın." [Tirmizî.]
8240- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben ve yetime bakan kimse cennette böyleyiz." Bunu söylerken orta parmağı ile baş parmağım yan yana getirip sonra aralarını açarak İşaret buyurdu. (Buharı, Timıizî ve Ebû Dâvud.[
8241- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim müslümanlarm arasından bir yetimi yedirip içirirse bağışlanmayacak günahı hariç Allah onu elbette cennete koyar. " [Tîrmizi]
8242- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve

sellem'e kalbinin katılığından yakındı. Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Yetimin başını okşa, yoksulu doyur!'" [Ahmed]
8243- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müslüman evlerin içinde en hayırlı ev, içinde yetime bakılan evdir. Müslümanların evlerinin içinde en kötü ev, içinde yetime kötülük yapılan evdir." |İbn Mâce, leyyin bir senedle.]
8244- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sofralarında yetim bulunduran kavmin sofrasına şeytan asla yaklaşamaz." [Taberânî, Mu'cemtı'I-Evsat'ia.)
8245- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir adam yolda yürürken bir diken dalı gördü, kaldırıp onu kenara koydu bu sebeple Allah ondan memmnun oldu ve onu bağışladı."
8246- Diğer rivayet:
"(Yolda) insanlara eziyet veren bir diken dalım yoldan kaldıran kişiyi cennette gezinirken gördüm.'"
8247- Diğer rivayet:
"Hiç bir güzel ameli olmayan fakat (yalnızca) yoldan (insanlara eziyet veren) diken dalını kaldırmış olan bir adamı (gördüm)..." Benzeri rivayet. [Nesâî hariç, altı hadis imamı.]
8248- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimin iyi ve kötü amelleri bana sunuldu, iyi amelleri arasında, insanları rahatsız ettiği için bir şeyi yoldan kaldırıp uzaklaştırmayı gördüm; kötü amelleri arasında ise, mescidde yere gömülmeyen tükrüğü buldum." [Müslim]
8249- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dul kadınların ve yoksulların yardımına koşan, Allah yolunda savaşan gibidir." Râvi derki: "Sanırım ayrıca'Bıkmadan gece namazını kılan ve devamlı oruç tutan gibidir'de buyurmuştur." [Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî.|
8250- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kırk haslet vardır ki, bunların en üstünü sağıp kullanmak için verilen keçidir. Kim bu hasletlerden birini sevap ümit ederek ve vaadolunan mükâfatı tasdik ederek yaparsa

Allah, mutlaka bu ameli sebebiyle onu cennete koyar."
Râvi dedi ki: "Söz konusu amellerden keçi vermek dışındaki diğerlerini selâm almak, aksırana 'Yerhamukellah' demek ve yoldan eziyet vereni kaldırmak ve benzerlerini saydık, ancak onbeşe kadar ulaşamadık."
[Buhârî ve Ebû Dâvud]
8251- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her müslümanın sadaka vermesi gerekir." Denildi ki: "Ya bulamazsa?"
"İki eliyle çalışır, kendisine harcar, hem de îasadduk eder" buyurdu.
"Bunu da yapamazsa?"
"Yorgun ve ihtiyaç sahibine bedenen yardım eder."
"Bunu da yapamazsa?"
"iyiyi ve hayrı emreder."
"Bunu da yapamazsa?" "Kötüden meneder, bu (da) bir sadakadır" buyurdu.
8252- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanın herbir azası için her gün verilmesi gereken bir sadakası vardır. İki kişi arasında adaletli davranman bir sadakadır. Hayvanına binerken kişiye yardım etmen, onu üzerine bindirmen, veya yükünü onun üzerine yüklerken yardım etmen bir sadakadır. Güzel bir söz de bir sadakadır. Namaza gitmek üzere attığın her adım bir sadakadır. Yoldan insanları takatsiz edici bir şeyi kaldırman da bir sadakadır."
8253- Hakîm bin Hizam radiyallahu anh'-dan:
"Dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Akrabalarla İlgilenmek köle azat etmek, sadaka vermek gibi cahiliyette yapmış olduğum şeylerde acaba benim için bir sevap var mıdır?'
'Eskiden yapmış olduğun hayırların sevabını kazanarak müslüman oldun' buyurdu."
8254- Diğer rivayet:
Urve dedi ki: "Hakîm, cahiliyede yüz köle azat etti. Yüz deveyi de teçhiz etti. Müslüman olduğu zaman (Allah yolunda) yüz deve verdi. Yüz tane de köle azat etti." (Hakîm) dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sordum: 'Ey Allah'ın Resulü! Cahiliyede yaptığım bunca iyilikler ne olacak?' Şöyle buyurdu: İyiliklerin heba olmayacak, onlarla birlikte müslüman oldun'."
8255- Diğer rivayet:
Dedim ki: "Vallahi cahiliyede ne gibi İyilikler yaptımsa İslâm'da da bırakmam, aynısını yaparım." [Buharîve Müslim.]

8256- Âişe radiyallahu anhâ'dan: Dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü! İbn Cüd'ân, cahili-yede akrabaya yardım eder, yoksulu doyurur idi. Bu ona fayda verecek midir?"
"(Hayır) fayda vermez, çünkü o hiçbir gün: 'Ya Rabbi! Kıyamet gününde benim günahlarımı bağışla dememiştir' buyurdu."
|Müslim|
8257- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Küçük de olsa hiçbir iyiliği hakir görme! (Din) kardeşini güler yüzle karşılaman ve kovandan kardeşinin kabına su boşaltman bile iyilikten sayılır."
|Buhârî, Müslim ve aynı lafızla Tirmizî.|
8258- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Malum olsun ki, akşam ve sabah bol süt veren devesini, bir ev halkına, sütünden ve yününden yararlanmaları için geçici olarak bağışlayan kimsenin sevabı oldukça büyüktür." [Müslim]

SILA-İ RAHİM VE KOMŞU HAKKI

8259- Abdurrahman bin Avf radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Teâla buyurmuştur: 'Ben Allah'im. Ben Rahman'im. Rahmi ben yarattım. Ona ismimden bir isim ayırıp, taktım. Kim onunla (akrabayla) ilgisini sürdürürse, ben de onunla ilgimi sürdürürüm. Kim ondan ilgisini keserse, ben de ondan ilgimi keser, perişan ederim' ." [Tirmizî ve Ebu Davud.]
8260- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Rahm, Rahman isminden alınmadır. Allah Teâlâ şöyle buyurdu: 'Kim seninle ilgisini devam ettirirse (sıla ederse), ben de onunla ilgilenirim. Kim senden ilgisini keserse ben de ondan ilgimi keserim'."
8261- Diğer rivayet:
"Allah mahlûkatı yarattı. Yaratma İşini bitirince, rahim kalkıp Rahman'm belinden tuttu. Bunun üzerine Rahman: 'Yavaş ol!' dedi. Rahim şu cevabı verdi: 'İşte burası ilgiyi kesmekten sana sığınma makamıdır.'
'Evet; Sana ilgisini devam ettirene benim ilgimi devam ettirmeme senden ilgisini kesenle de ilgimi kesmeme razı değil misin?' buyurdu.
'Evet' dedi.
'İşte bu, sana verilmiştir' buyurdu. Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

şöyle dedi: 'İsterseniz: 'Geri dönerseniz yeryüzünde bozgunculuk yapmanız ve akrabalık bağını kesmeniz beklenmez mi sizden? ... yok-
sa kalpleri kilidi mi?' âyetini (Muhammed, 22-24) okuyunuz!'" [Buhâri ve Müslim]
8262- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rahm, Arş'a asılmış diyor ki: Kİm benimle ilgisini sürdürürse, Allah da onunla ilgisini sürdürsün, kim benden ilgisini keserse Allah da ondan ilgisini kessin." [İkisi de Buhârî ile Müslim'e ait]
8263- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim, Allah'ın rızkım genişletmesini ve ömrünü uzatmasını isterse, sıla-i rahm yapsın (akrabasını ziyaret etsin)." [Buhârî]
8264- Tirmizî:
"Büyüklerinizden akrabalarınızı ve akraba ziyaretim öğrenin! Çünkü akraba ziyareti, ailede muhabbeti artırır, malı çoğaltır ve ömrü uzatır."
8265- Cübeyr bin Mut'im radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sılayı terkeden (akrabadan ilişkisini kesen), cennete giremez."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
8266- Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ahiretteki cezası baki kalmak üzere kişiye hemen ceza verdiren şey; dille tecavüz ve akrabadan alakayı kesmektir." [Tirmizî ve Ebû DSvuci|
8267- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kendisiyle ilgiyi devm ettirdiğinde akraba ile ilgilenmek, gerçek ilgilenme (sıla) değildir; asıl ilgilenmek, akraba kendisinden alakayı kestiği zaman onu ziyaret edip ona ilgi göstermektir." [Buhârî, Ebu Davud ve Tirmizî]
8268- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Bir adam şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü! Benim akrabalarım vardır; kendilerini ziyaret edip ilgilenirim. Onlar ise benimle hiç ilgilenmezler. Kendilerine iyilik yaparım onlar ise bana kötülük yaparlar. Onlara yumuşak davranırım, onlar ise bana sert (cahilce) davranırlar."
"Eğer dediğin gibi isen, galiba onları çok bıktırmışsın. Sen bu durumda olduğun sürece Allah tarafından onlara karşı daima senin yardımcın bulunacaktır." [Müslim]

8269- Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in gizli değil açık olarak şöyle buyurduğunu duydum:
'Ebû... ailesi -Râvi Muhammed bin Ca'fer'in kitabında Şu'be'den yapılan nakilde burası boş bırakılmış - benim dostlarım (velîlerim) değildir. Benim dostum (velîm) ancak Allah'tır. Bir de salih mü"minlerdir'."
8270- Diğer rivayet:
"Ebû Fülan'ın ailesi."
8271- Dıger rivayet:
"Ne var ki daima canlı tuttuğum akrabalıkları vardır." [Buhârî ve Müslim.|
8272- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Siz içinde kırattan bahsedilecek olan bir ülkeyi fethedeceksiniz." -Diğer rivayette:-Siz içinde kırattan söz edilen Mısır' ı fethedeceksiniz. Siz orasını fethettiğiniz zaman, ahalisi hakkında hayır tavsiyesinde bulunun.' Çünkü onların bir zimmeti ve rahim (hürmet)i vardır. —Ya da şöyle dedi:— Onların bir zim-meti ve dünürlükleri bulunmaktadır. Orada kerpiç kadar yer hakkında iki kişinin tartıştığını görürsen oradan çık!"
Hakikaten de (Ebû Zer) Rabîa ve Abdur-ralıman bin Şurahbil'in yanından geçerken onların kerpiç kadar bir yer hususunda tartıştıklarını gördü ve hemen oradan çıktı. |Müslim]
8273- Meymûne radiyallahu anhâ'dan: "O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'den izin almadan bir cariyeyi azat etti. Kendi nöbet günü geldiğinde, şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Cariyeyi azat ettiğimi biliyor musun?'
'Bunu sahiden yaptın mı?' 'Evet.'
'Eğer sen onu dayılarına verseydin, daha büyük sevaba girerdin' buyurdu." IBuhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]
8274- Selmân bin Amir radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yoksulu sadaka vermek (normal) bir sadakadır. Akrabaya sadaka vermek ise: Hem sadaka, hem de sıla-i rahm'dir" [Nesâi]
8275- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
" Ademoğullarının amelleri her cuma ge-
cesi olan perşembe günü akşamı sunulur. Akrabadan ilgisini kesenin ameli ise kabul olunmaz." |Ahmed]
8276- Aişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Cibril bana komşu hakkında o kadar ısrarlı tavsiyede bulundu ki onu varis kılacağını sandım."
IBuhârî, Müslim, Ebû Düvud ve Tirmizî]
8277- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
"Ailesinde onun için bir koyun kesildi. Gelince şöyle dedi: 'Yahudi olan komşumuza onun etinden verdiniz mi? Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:
'Cibril bana komşuyu o kadar çok tavsiye etti ki, nerdeyse onu bana vâris kılacağım sandım'." |Ebû Dâvud ve lafzıyla Tirmizî]
8278- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Bir adam gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e komşusunu şikayet etti. Ona: 'Haydi git, sabret!' buyurdu. Gitti; iki ya da üç kere Resûlullah'a gitti, geldi. Nihayet şöyle buyurdu: 'Haydi git malını yola at!' Gitti, Peygamber'in sallallahu aleyhi ve sellem dediğini yaptı, malını (eşyalarını) yola attı. Gelen giden sordu, o da komşusunun kendisine kötü davrandığını söyledi. Derken herkes ona (komşusuna) lanet etmeye başladılar, beddualar yağdırdılar; 'Allah onu kahretsin!' dediler. Hemen komşusu kendisine geldi ve şöyle dedi: 'Haydi dön, artık benden hoşlanmadığın bir davranış görmiyeceksin'." |Ebû Dâvud]
8279- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Vallahi iman etmemiş olur, vallahi iman etmemiş olur, vallahi iman etmemiş olur." Denildi ki:
"Kim ey Allah'ın Resulü?"
"Komşusunun; kendi kötülüklerinden güven içinde olmadığı kişi" buyurdu.
[Buharı ile Müslim.]
8280- Ebû Şureyh el-Adevî radiyallahu anh'dan:
"Dedesinin bostanında (Abdurrahman) İbn Avf in su arkı vardı. İbn Avf, bu su arkını kendi arazisine daha yakın olan bir tarafa almak istedi.
Bostan sahibi buna mani olmak isteyince, Abdurrahman Ömer'le konuştu. Bunun üzerine Ömer Abdurrahman'm lehine suyun yerinin değiştirilmesine hükmetti."
[Mâliki
8281- Ebû Şurayh el-Adevî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir kimseye zarar vermek doğru olmadığı gibi, zarar gördüğü birine aynı şekilde zararla karşılık vermek de doğru değildir."
[İkisi de Mâlik'e ait.]
8282- Ebû Sırme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu;)
"Kim (bir müslümana) zarar verirse Allah da ona zarar verir. Her kim de (bir müslü-manla) çekişmeye girerse Allah da onunla çekişmeye girer." [Ebû Dâvud| Dedim ki: Müellif Bunu Levâhik'da sadece Tirmizî'ye nisbet ederek tahriç elli.
8283- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yanında komşusu aç iken bunu bile bile kendi tok yatan kişi bana iman etmiş sayılmaz." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de ve Bezzâr.]
8284- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Komşunun hakkı, buradan, buradan, buradan, buradan sağlı sollu, önlü arkalı kırk hanedir (Yani kırk haneye kadar komşu sayılır)." [Ebû Ya'lâ zayıf bir isnadla.J
8285- Fadale bin Ubeyd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Üç kişi belâlardandır: Kendisine iyilik yaptığın zaman teşekkür etmeyen, kötülük yaptığın zaman bağışlamayan önder.
Senden iyilik görürse gizleyen, kötülük görürse de etrafa yayan kötü komşu.
Yanına vardığın zaman sana eziyet eden, yanından uzaklaştığın zaman ise arkandan sana ihanet eden kadın."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kehîr'de]
8286- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Bir adam dedi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Falan kadının çok namaz kıldığından, çok sadaka verdiğinden, çok oruç tuttuğundan, ancak dili ile komşusuna çok eziyet ettiğinden söz ediliyor, ne dersiniz?" Şöyle buyurdu:
"O ateşte olacaktır."
Dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Falan kadının az (nafile) oruç tuttuğundan, az namaz kıldığından, süzme peynir gibi şeylerden az sadaka verdiğinden, bununla beraber dili Ue komşularına eziyet vermediğinden söz ediliyor, ne dersiniz?"
Şöyle buyurdu: "O cennette olacaktır." [Ahmed ve Bezzâr]
MERHAMET, MİSAFİRPERVERLİK VE ZİYARET
8287- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Merhamet edenlere Rahman da merhamet eder. Yeryüzündekilere merhamet edin ki göktekiler de size merhamet etsin."
[Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud]
8288- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem buyurdu:)
"Merhamet sadece şakî (ebedi hüsrana uğrayan) kişiden çekip alınmıştır."
[Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizî]
8289- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (torunu) Hasan bin Ali'yi öptü. O sırada ya-
nında Akra' bin Habis bulunmaktaydı. Dedi ki: 'Benim on çocuğum vardır; daha bugüne kadar hiçbirini öpmedim.' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona bir baktı ve sonra şöyle buyurdu:
'Merhamet etmeyene, merhamet olunmaz' ." (Buharı, Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvutl.]
8290- Aişe radiyallahu anhâ'dan:
"Bir bedevi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi: 'Siz çocukları öpüyorsunuz, biz öpmeyiz.' Şöyle buyurdu: 'Allah sizin kalbinizden merhameti çıkartmış ise ben ne yapabilirim ki?'" [Buhârî ile Müslim.]
8291- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, mahlûkatı yarattığı zaman, Arş'm üstünde bulunan kitabına şunu yazdı: 'Rahmetim, gazabımı geçmiştir'."
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
8292- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın yüz rahmeti vardır; ondan bir tanesini yeryüzüne indirmiştir ki cinler, insanlar, hayvanlar ve zararlı sürüngenler arala-rında onun sayesinde birbirlerine şefkat gösterip merhametledirler. Yabani hayvanlar onunla yavrularına şefkat gösterirler. Geride kalan doksandokuz rahmetini kıyamet gününe ertelemiştir ki âhirette kullarına onunla muamele edecektir."
8293- Diğer rivayet:
"Eğer kâfir Allah katındaki tüm rahmetlerden haberdar olsa, asla cennetten umudunu kesmez. Eğer mümin, Allah katındaki azabın tümünü bilse kesinlikle cehennemden emin olamaz." [İkisi de Buhârî, Müslim ve Tirmizî'ye aittir]
8294- Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e esirler getirildi. Esirler arasında memeleri sütle dolmuş bir kadın geldi, esirler arasında bulduğu bir çocuğu kapıp bağrına başlı ve onu doya doya emzirmeye koyuldu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:
'Ne dersiniz bu kadın bu çocuğunu ateşe atar mı?'
'Hayır vallahi atamaz' dediklerinde, şöyle buyurdu: 'Allah'ın kullarına olan şefkati, bu kadının çocuğuna olan şefkatinden daha çoktur' ." [Buharî ve

Müslim.]
8295- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir adam yolda yürürken susadı, bir kuyu buldu, içine inip su içti. Yukarıya çıktığı zaman dilini çıkarıp susuzluktan toprak yalamakta olan bir köpek gördü. Adam: 'Zavallı hayvan tıpkı benim gibi susamış' dedi ve derhal kuyuya indi ayağındaki pabucunu çıkartıp içine su doldurdu, ağzına alıp yukarıya çıkardı ve köpeğe içirdi. Allah onun bu hareketinden memnun kalıp bağışladı." Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! Bizim için hayvanlara yaptığımız iyilikler) hakkında ecir var mıdır?"
"Her canlı varlık için vardır elbet" buyurdu.
8296- Diğer rivayet:
"Günahkâr bir kadın sıcak bir günde dilini dışarı çıkartmış susuzluktan, solumakta olan bir köpek gördü. Hemen mestini çıkararak ona su çekip içirdi. Bu sebeple Allah onu bağışladı." [Mâlik, Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud]
8297- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir kadın bir kedi yüzünden cehenneme girdi. Çünkü o, kediyi eve hapsetmiş, ayrıca onun yerin haşaratından yememesi için ne onu serbest bırakmış ve ne de ona yiyecek bir şey vermişti." [Buhârî ile Müslim.]
8298- Abdullah bin Ca'fer radiyallahu anh'dan:
"Bir gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem beni terkisine aldı, kulağıma kimseye söylememi tenbih ederek bir su- söyledi. Def-i hacet için gizlenmek üzere en çok sevdiği yer ya sığınılacak bir yer idi ya da hurma ağaçlarının arkası idi. Bir seferinde Ensâr'dan bir adamın bahçesine girdi. Baktı ki orada bir deve var. Deve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i görünce, inledi ve gözleri dolu dolu oldu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hemen yanma varıp göz yaşlarını sildi. Hayvan sakinleşli. Şöyle buyurdu: 'Bu devenin sahibi kimdir?' Ensâr'dan bir delikanlı gelip 'Benim ey Allah'ın Resulü!' dedi.
'Allah'ın seni kemlisine sahip kıldığı bu hayvan hakkında Allah'tan korkmuyor musun; senin kendisini aç bıraktığını ve fazla çalıştırıp yorduğunu bana şikayet ediyor' buyurdu." [Ebû Dâvud]
8299- Sehl bin Hanzeliyye radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (açlıktan) sırlı karnına bitişmiş bir devenin yanından geçti. Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Bu dilsiz hayvanların hakkında Allah'tan korkun! Onlara besili olarak binin ve etini de besili olarak yeyin!'" |Ebû Dâvud]

8300- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hayvanlarınızın sırtlarını minberler edinmeyin! Çünkü Allah onları sadece ulaşılması güç olan yerlere sizleri ulaştırmaları için emrinize vermiştir. Arzı da sizin için yaratmıştır. On'un (yer) üzerinde işinizi görün!" |Ebû Dâvud]
8301- Abdurrahman bin Abdillah (b. Mes'ûd)'dan, o da babasından:
"Bir yolculukta Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdik. Bir işi İçin biraz uzaklaştı. Derken beraberinde iki yavrusu bulunan bir kırmızı başlı kaya kuşu gördük. Hemen yavrularını aldık, biraz sonra (ana) kuş geldi ve üzerimizde dolaşmaya başladı.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gelince: 'Bu kuşu, yavrularını almak suretiyle kim üzdü? Derhal yavrularını geri verin!' dedi.
Bir ara karıncaların yuvasını yaktığımızı görünce, şöyle buyurdu:
'Bunu kim yaktı?'
'Biz yaktık'dedik.
'Ateşle azap etmek, ancak ateşin Rabbine yaraşır' buyurdu." [Ebû Dâvud]
8302- Âmir er-Râm radiyallahu anh'dan:
"Biz ülkemizdeydik, bir de baktık ki sancak ve bayraklar dikilmiş. Dedim ki:
'Nedir bu (bayraklar)?'
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sancağıdır' dediler. Onun yanma vardım, bir ağacın altında kendisine serilmiş bir giyecek üzerine oturduğunu ve ashabının da toplanıp önünde oturduklarını gördüm. Rahatsızlık ve hastalıklardan bahsediyordu. Buyurdu ki:
'Bir mü'min hastalanıp da sonra Allah kendisine afiyet verip iyileştirirse, o hastalığı
günahları için bir keffâret olur. İlerisi için de bir ibret ve öğüt olur.
Münafık hastalandığı zaman, sahibinin bağlayıp da sonra salıverdiği devesi gibi olur. Neden bağlandıklarını ve niçin salıverildikle-rini bilemezler.'
Bir adam dedi ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Vallahi ben hiç hastalanmadım. Hastalık da nedir?'
'Kalk sen bizden değilsin!' buyurdu.
Biz onun yanındayken, üzerinde bir elbise ve koltuğunun altında bir şey sarılmış halde bir adam çıkageldi ve şöyle dedi:
'Ey Allah'ın Resulü! Seni görünce, yola koyuldum. Bir ağacın yanından geçerken, kuş yavrularının seslerini duydum. Onları alıp giysime koydum. Annesi geldi (ver yavrularımı der gibi) başımın üstünde dolaşmaya başladı. Ben de giysimi açıp ona yavrularını gösterince, ana kuş gelip yavrularının üzerine

düştü; onu da onlarla beraber sarıverdim. İşte onlar buradalar.'
'Bırak onları!' emrini verdi ve ben de emrini yerine getirdim. Anneleri yanlarından hiç ayrılmadı. Şöyle buyurdu: "Yavrulara karsı annesinin merhametine şaşıyorsunuz değil mi?'
'Evet' dediler.
'İşte Allah, kullarına, bu kuşun yavrularına karşı gösterdiği şefkattân daha fazla şefkat gösterir. Haydi bunları götür, anneleri ile birlikte aldığın yere koy!' buyurdu. Adam da onları götürüp aldığı yere koydu."
[Bunlar, Ebû Davud'a ait]
8303- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir karınca, peygamberlerden birini ısırdı. Bunun üzerine karınca yuvalarının yakılmasını emretti ve yakıldı. Allah bunun üzerine şunu vahyetti: 'Seni bir karınca ısırdı diye Allah' t teşbih eden ümmetlerden bir ümmeti yaktın'." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.)
8304- Ebû Kerime radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir gece misafir etmek, her müslümanın. üzerine vâcipdir. Kim (bir ev sahibinin) avlusunda sabahlarsa, ağırlanma masrafı (ev sahibi) üzerine bir borç olur. (Misafir) dilerse o hakkını alır, dilerse bırakır (almaz)."
8305- Diğer rivayet:
"Bir adam bir cemaate misafir olup da o misafir ağırlanmaktan mahrum bırakılırsa, ona yardım etmek her müslüman üzerine vacip olur. (Ağırlanma masrafı) onların ekininden ve malından misafirin hakkı olarak alınır." [Ebu Davud]
8306- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan, dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Biz (sefer sırasında) bir kavme uğruyoruz, bizi ne misafir ediyorlar ve ne de bize bir şey veriyorlar. Onlardaki hakkımız nedir? Yahut onlardan bir şey almı-yacak mıyız?" Şöyle buyurdu:
"Eğer mahrum bırakılıp da onlardan zorla almak mecburiyetinde kalırsanız, alın!"
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizi]
Ve dedi ki: Ömer de böyle emrederdi.
Bu hadisin mânâsı şudur: Onlar, savaşa çıktıklarında bir kavme uğrarlar ve para karşılığında satın alacak yemek bulamazlardı.
Nitekim bu hadis, bir rivayette bu şekilde açıklanmış olarak gelmiştir.
8307- Avf bin Mâlik radiyallahu anh'dan: Dedim ki:

"Ey Allah'ın Resulü! Birine uğruyorum, ne beni misafir ediyor ve ne de bana ikramda bulunuyor. Aynı kişi bana uğrarsa ben de ona karşı aynı şekilde davranayım mı?"
"Hayır. Aksine onu misafir et!" buyurdu.
[Daha uzun bir metinle Tirmizî.]
8308- Ebû Şurayh al-Adevî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu, kulaklarım duydu, gözlerim gördü ve kalbim de ezberledi:
'Allah ve âhiret gününe inanan kişi, misafirine hediyesini ikram etsin.'
'Hediyesi nedir ey Allah'ın Resulü?' diye sordular. Şöyle buyurdu:
'Bir gün ve gecesidir. Misafirlik üç gündür. Bundan fazlası sadaka sayılır. Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa, ya hayrı söylesin ya da sükût eylesin'."
8309- Diğer rivayet:
"Bir müslümanın, müslüman kardeşinin yanında onu günaha sokuncaya kadar kalması helâl olmaz."
"Günaha sokmak nasıl olur ey Allah'ın Resulü?" diye sordular; şöyle buyurdu:
"Kendisine ikram edecek bir şeyi bulunmadığı halde onun (ev sahibinin) yanında kalması."
[Nesâî hariç, altı hadis imamı.]
8310- Şakîk bin Seleme radiyallahu anh'dan:
"Ben bir arkadaşımla Selmân el-Farisî'nin yanına girdim. Selmân dedi ki: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seüem eğer tekellüfü ya-saklamasaydı size tekellüfte bulunurdum.' Sonra su ile tuz getirdi. Arkadaşım dedi ki:
'Ah tuzun yanında bir de kekik otu olsaydı! ' Hemen Selmân matarasını gönderip rehin bıraktı ve karşılığında kekik otu getirtti. Yedikten sonra arkadaşım şöyle dedi: 'Verdiği rızka karşı bize kanaat ettiren Allah'a hamd olsun!' Bunun üzerine Selmân şöyle dedi:
'Eğer Allah'ın sana verdiği rızka kanaat etseydin, bizim mataramız rehin bırakılmazdı'." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
8311- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan; (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz müslüman kardeşinin yanına girdiği zaman, eğer yemeğinden yedirirse, yesin, ondan bir şey istemesin. Suyundan içirirse içsin, ondan istemesin."
[Ahmed ve Ebû Ya'lâ leyyin bir isnadla]
8312- Abdullah bin Kays radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Ensâr'ı hem özel ve hem de genel olarak sık sık ziyaret ederdi. Özel olarak ziyaret ettiği zaman kişinin evine giderdi;

genel ziyaret ettiği zaman mescide gider onları orada görüp ziyaret ederdi."
[Ahmed ismi belirtilmeyen bir râvi kanalıyla.]
8313- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müslüman kul, sırf Allah rızası için müslüman kardeşini ziyaret ederse, mutlaka gökten ona biri şöyle seslenir: 'Güzel bir davranışta bulundun. Cennet de artık sana helâl olmuştur. Allah da muhakkak Arş'inin melekû-tünda şöyle buyurur: 'Kulum benim için ziyaret etti. Sırf benim için ağırlandı. Cennetten başkasıyla o razı edilemez (zira cenneti hak etmiştir).'
[Bezzâr ve Ebû Ya'lâ.]

TAHRİC

===

8206-8207- Bu hadisi Buhârî (edeb 2, VII, 69) ve Müslim (birr 1-4, s. 1974), Ebû Zür'a an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8208- Bu hadisi Ebû Dâvud (5140), Muh. b. İsâ ani'l-Hâris b. Murre an Küleyb b. Menfea an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
8209- Bu hadisi Ebû Dâvud (3530), Muh. b. el-Minhâl an Yezîd b. Zurey' an Habîb el-Muallim an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
8210- Bu hadisi Müslim (birr 9-10, s. 1978), Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8211- Bu hadisi Müslim (ıtk 25, s. 1148), Ebû Dâvud (5137), Tirmizî (1906) ve İbn Mâce (no. 3659), Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8212- Bu hadisi Tirmizî (1899), iki isnâd ile Şu'be an Ya'lâ b. Atâ an ebîhî an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc etti. Sahîh olan tarikin İbn Amr'ın sözü olduğunu söyledi.
8213-8214- İlk rivayeti Buhârî (edeb 3, VII, 69; cihâd 138, IV, 18), Müslim (birr 5-6, s. 1975), Ebû Dâvud (2529), Tirmizî (1671) ve Nesâî (cihâd 5, VI, 10), Habîb b. e. Sâbit an Ebî'l-Abbâs an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İkinci rivayeti Ebû Dâvud (2528), Muh. b. Kesîr an Süfyân an Atâ b. es-Sâib an ebîhî an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
8215- Bu hadisi Nesâî (cihâd 6, VI, 11), Abdülvehhâb b. Abdilhakem an Haccâc an İbn Cüreyc an Muh. b. Talha b. Abdillah b. Abdirrahman an ebîhî Talha an Muâviye senedi ile tahrîc etti.
8216- Bu hadisi Ebû Dâvud (5138) Tirmizî (1189) ve İbn Mâce (2088), İbn e. Zi'b ani'l-Hâris b. Abdirrahman an Hamza b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8217- Bu hadisi Tirmizî (1900), İbn e. Ömer an Süfyân b. Uyeyne an Atâ b. es-Sâib an Ebî Abdirrahman es-Sülemî an Ebî'd-Derdâ senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "sahîh" hükmü verdi.
8218- Bu hadisi Buhârî (hibe 29/2, III, 142; edeb 8/1, VII, 71), Müslim (zekât 49-50, s. 696) ve Ebû Dâvud (1668), Hişâm b. Urve an ebîhî an Esmâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8219- Bu hadisi Tirmizî'deki yerini bulamadım. Bunu Sahîh'inde İbn Hibbân ve el-Hâkîm tahrîc ettiler (Tergîb III, 323).
8220- Bu hadisi Ebû Dâvud (5142), Abdullah b. İdrîs an Abdirrahman b. Sül. an Üseyd b. Ali b. Ubeyd mevlâ Benî Sâide an ebîhî an Ebî Üseyd senedi ile tahrîc etti.
8221- Bu hadisi Müslim (birr 11-3, s. 1979), Ebû Dâvud (5143) ve Tirmizî (1904), Abdullah b. Dînâr an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8222- Bu hadisi Ebû Dâvud (5145), Ah. b. Saîd el-Hemdânî an İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Ömer b. es-

Sâib senedi ile tahrîc etti.
8223- Bu hadisi Müslim (fadâilu's-sahâbe 102, s. 1907), Ebû Kureyb an Ebî Usâme an Sül. b. el-Muğîre an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti.
8227- Râvilerinden Zeyd b. Fâid ihtilâflı bir râvidir. Ebû Ya'lâ'nın diğer râvîleri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 137).
8228- Râvilerinden Alî b. Saîd b. Beşîr hadiste "leyyin=gevşek"tir. İbn Dakîk el-İd, onun tevsik olunduğunu söylemiştir. Ayrıca Muh. b. Urve'yi tanımadığını söyleyen Heysemî diğer râvilerinin Sahîh ricâlinden olduğunu söylemiştir (Mecma‘ VIII, 137).
8229- Râvileri güvenilir kimselerdir. Hatta Heysemî'ye göre Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 138).
8230- Heysemî, isnâdında tanımadığı bir râvinin bulunduğunu söylemiştir (Mecma‘ VIII, 146).
8231- Bu hadisi Buhârî (zekât 10/4, II, 114-5; edeb 18/2, VII, 74), Müslim (birr 147, s. 2027) ve Tirmizî (1916), ez-Zührî an Abdillah b. e. Bekr b. Amr b. Hazm an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8232- Bu hadisi İbn Mâce (3667), İbn e. Şeybe an Zeyd b. el-Hubâb an Mûsâ b. Uleyy an ebîhî an Surâka senedi ile tahrîc etti.
Sindî diyor ki: "Râvileri güvenilir kimselerden oluşmuştur. Ancak Uleyy b. Rebâh, Surâka'yı işitmemiştir.
8233- Bu hadisi Müslim (birr 149, s. 2027-8) ve Tirmizî (1914), Muh. b. Abdilazîz er- Râsibî an (Ebî Bekr b.) Ubeydillah b. Enes an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8234- Bu hadisi Ebû Dâvud (5147-8) ve Tirmizî (1916), Süheyl b. e. Sâlih an Saîd b. Abdirrahman b. Mükmil an Eyyûb b. Beşîr an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8235- Bu hadisi Ebû Dâvud (5146), Ebû Muâviye an Ebî Mâlik el-Eşcaî an İbn Hudeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8236- Bu hadisi Ebû Dâvud (5149), Müsedded an Yezîd b. Zurey' ani'n-Nehhâs b. Kahm an Şeddâd Ebî Ammâr an Avf senedi ile tahrîc etti.
8237- Bu hadisi Tirmizî (1910), İbn e. Ömer an Süfyân an İbr. b. Meysere an İbn e. Süveyd an Ömer b. Abdilazîz an Havle senedi ile tahrîc etti ve isnâdının garâbetine dikkati çekti.
8238- Bu hadisi Tirmizî (1952), Nasr b. Alî an Âmir b. e. Âmir an Eyyûb b. Mûsâ b. Amr b. Saîd b. el-Âs an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti ve "garîbtir, bence isnâdı mürseldir" dedi.
8239- Bu hadisi Tirmizî (3895), Muh. b. Yahyâ an Muh. b. Yûsuf an Süfyân an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı hakkında "hasen garîb sahîh" hükmü verdi ve kimi râvilerce Urve'nin mürseli olarak ta rivayet olunduğunu söyledi.
8240- Bu hadisi Buhârî (edeb 24, VII, 76), Ebû Dâvud (5150) ve Tirmizî (1918), Abdülazîz b. e. Hâzım an ebîhî an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8241- Bu hadisi Tirmizî (1917), Saîd b. Ya'kb ani'l-Mu'temir b. Sül. an ebîhî an Haneş an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve Haneş'in zayıf bir râvi olduğunu söyledi.
8242- Bu hadisi Ahmed (II, 263, 387), Hammâd b. Seleme an Ebî İmrân el-Cevnî (an raculin) en Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Râvileri, Sahîh ricâlindendir (Tergîb III, 349)
8243- Bu hadisi İbn Mâce (3679), Alî b. Muh. an Yahyâ b. Âdem an İbni'l-Mübârek an Saîd b. e. Eyyûb an Yahyâ b. Sül. an Zeyd b. e. Attâb an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Yahyâ b. Süleymân sebebiyle isnâdında zaaf vardır.
8244- Râvilerinden el-Hasan b. Vâsıl, kötü ezberi nedeniyle zayıftır. Bu nedenle rivayetleri hasen telakki edilmiştir (Mecma‘ VIII, 160). Tergîb'de (III, 348) Münzirî, isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
8245-8247- Bu hadisi Buhârî (mazâlim 28, III, 106), Mâlik (salâtu'l-cemâat 6, s. 131), Müslim (birr 127, s. 2021; imâret 164, s. 1521) ve Tirmizî (1958), ilk rivâyeti Mâlik an Summâ an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Müslim (birr 128), ikinci rivayeti Şeybân ani'l-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre tarikiyle;
Üçüncü lafzı Ebû Dâvud (5245), ësâ b. Hammâd ani'l-Leys an Muh. b. Aclân an Zeyd b. Eslem an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.

8248- Bu hadisi Müslim (mesâcid 57, s. 390), Mehdî b. Meymûn an Vâsıl mevlâ Ebî Uyeyne an Yahyâ b. Ukayl an Yahyâ b. Ya'mer an Ebî'l-Esved an Ebî Zer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8249- Bu hadisi Buhârî (edeb 25/2, 26, VII, 76-7), Müslim (zühd 41, s. 2286), Tirmizî (1969) ve Nesâî (zekât 78, V, 86-7), Mâlik an Sevr b. Zeyd an Ebî'l-Gays an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Buhârî (edeb 25/1) ve Tirmizî (1969), Mâlik an Safvân b. Süleym asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8250- Bu hadisi Buhârî (hibe 35/4, III, 144-5) ve Ebû Dâvud (1683), el-Evzâî an Hassân b. Atiyye an Ebî Kebşe es-Sellî an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8251- Bu hadisi Buhârî (zekât 30, II, 121; edeb 33/2, VII, 79) ve Müslim (zekât 55, s. 699), Şu'be an Saîd b. e. Bürde an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8252- Bu hadisi Buhârî (cihâd 72, III, 224; 128, IV, 15; sulh 11, III, 170-1) ve Müslim (zekât 56, s. 699), Ma'mer an Hemmâm an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8253-8255- Bu hadisi Buhârî (buyû‘ 100/4, III, 39; zekât 24, II, 119; edeb 16, VII, 73-4) ve Müslim (îmân 194-6, s. 113-4), Urve an Hakîm b. Hizâm asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8256- Bu hadisi Müslim (îmân 365, s. 196), İbn e. Şeybe an Hafs b. Gıyâs an Dâvud ani'ş-Şa'bî an Mesrk an Âişe senedi ile tahrîc etti.
8257- Bu hadisi Buhârî (edeb 33/1, VII, 79) ve Tirmizî (1970), Muh. b. el-Münkedir an Câbir asl-ı senedi ile rivayet ettiler.
8258- Bu hadisi Müslim (zekât 73-4, s. 707), el-A'rec ve Ebû Hâzım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8259- Bu hadisi Ebû Dâvud (1694) ve Tirmizî (1907), Süfyân b. Uyeyne ani'z-Zührî an Ebî Seleme an Abdirrahman b. Avf asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "sahîh" hükmü verdi.
8260- Bu hadisi Buhârî (edeb 13/2, VII, 73), Hâlid b. Mahled an Sül. an Abdillah b. Dînâr an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
8261- Bu rivayeti Buhârî (edeb 13/1, VII, 72-3), ve Müslim (birr 16, s. 1980-1), Muâviye b. e. Müzerrid an Saîd b. Yesâr an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8262- Bu hadisi Buhârî (13/3, VII, 73) ve Müslim (birr 17, s. 1981), Muâviye b. e. Müzerrid an Yezîd b. Rmân an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8263- Bu hadisi Buhârî (edeb 12/1, VII, 72), İbr. b. el-Münzir an Muh. b. Ma'n an ebîhî an Saîd b. e. Saîd an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
8264- Bu hadisi Tirmizî (1979), Ah. b. Muh. an İbni'l-Mübârek an Abdilmelik b. ësâ an Yezîd mevla'l-Münbeis an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8265- Bu hadisi Buhârî (edeb 11, VII, 72), Müslim (birr 18-9, s. 1981), Ebû Dâvud (1696) ve Tirmizî (1909), ez-Zührî an Muh. b. Cübeyr an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8266- Bu hadisi Ebû Dâvud (4902) ve Tirmizî (2511), Uyeyne b. Abdirrahman an ebîhî an Ebî Bekre senedi ile tahrîc etti.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8267- Bu hadisi Buhârî (edeb 15, VII, 73), Ebû Dâvud (1697) ve Tirmizî (1908), es-Sevrî ani'l-A'meş ve'l-Hasan b. Amr ve Fıtr an Mü'câhid an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8268- Bu hadisi Müslim (birr 22, s. 1982), Muh. b. Ca'fer an Şu'be ani'l-Alâ b. Abdirrahman an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8269-8271- Bu hadisi Buhârî (edeb 14, VII, 73) ve Müslim (îmân 366, s. 197), Kays b. e. Hâzım an Amr b. el-Âs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8272- Bu hadisi Müslim (fadâilu's-sahâbe 227, s. 1970), Vehb b. Cerîr an ebîhî an Harmale el-Mısrî an Abdirrahman b. Şemâse an Ebî Basre an Ebî Zer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8273- Bu hadisi Buhârî (hibe 15/3, III, 135), Müslim (zekât 44, s. 694) ve Ebû Dâvud (1690), Kureyb mevlâ İbn Abbâs ve Sül. b. Yesâr an Meymûne (ayrı ayrı) asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8274- Bu hadisi Nesâî (zekât 82, V, 92), Muh. b. Abdila'lâ an Hâlid an İbn Avn an Hafsa an Ümmi'r-Râib an Selmân senedi ile tahrîc etti.
8275- Bu hadisi Ahmed (II, 483-4), Yûnus b. Muh. ani'l-Hazrec b. Osmân es-Sa'dî an Ebî Eyyûb mevlâ

Osmân an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
8276- Bu hadisi Buhârî (edeb 28, VII, 78), Müslim (birr 140, s. 2025), Ebû Dâvud (5151) ve Tirmizî (1942), Yahyâ b. Saîd an Ebî Bekr b. Muh. b. Amr b. Hazm an Amre an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8277- Bu hadisi Ebû Dâvud (5152) ve Tirmizî (1942), Süfyân b. Uyeyne an Beşîr Ebî İsmâil an Mücâhid an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8278- Bu hadisi Ebû Dâvud (5153), er-Rebî' b. Nâfi' an Sül. b. Hayyân an Muh. b. Aclân an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
8279- Lafız Buhârî'ye aittir. Bu hadisi Buhârî (edeb 2n, VII, 78) ve Müslim (îmân 73, s. 68), (ayrı ayrı) Abdurrahman b. Ya'kb ve Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8280- Bu hadisi Mâlik (akdiye 34, s. 746), an Amr b. Yahyâ el-Mâzinî an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
8281- Bu hadisi Mâlik (akdiye 31, s. 745), an Amr b. Yahyâ el-Mâzinî an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
İbn Mâce, bunu Ubâde b. es-Sâmit'ten rivayetle vasletmiştir.
8282- Bu hadisi Ebû Dâvud (3635) ve Tirmizî (1940), Yahyâ b. Saîd an Muh. b. Yahyâ b. Hibbân an Lu'lu' an Ebî Sırma senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8283- Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ VIII, 169).
8284- Bu hadisin râvilerinden Muh. b. Câmi' el-Attâr zayıftır (Mecma‘ VIII, 168).
8285- Râvilerinden Muh. b. Usâm b. Yezîd'i İbn e. Hâtim zikretti ve hakkında ne cerh, ne de tevsîk zikretmedi. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 168).
8286- Bu hadisi Ahmed (II, 440), el-A'meş an ebî Yahyâ mevlâ Ca'de an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
8287- Bu hadisi Ebû Dâvud (4941) ve Tirmizî (1924), Süfyân b. Uyeyne an Amr b. Dînâr an Ebî Kâbûs an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8288- Bu hadisi Ebû Dâvud (4942) ve Tirmizî (1923), Şu'be an Mansûr an Ebî Osmân mevlâ'l Muğîre b. Şu'be an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı hakkında Tirmizî "hasen" hükmü verdi.
8289- Bu hadisi Buhârî (edeb 18/4, VII, 75), Müslim (fadâil 65, s. 1808-9), Ebû Dâvud (5218) ve Tirmizî (1911), ez-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8290- Bu hadisi Buhârî (edeb 18/5, VII, 75) ve Müslim (fadâil 64, s. 1808), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8291- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 1/4, IV, 73; tevhîd 15, VIII, 171; 22/5, VIII, 176; 28/1, VIII, 187-8; 55/1, VIII, 216), Müslim (tevbe 14-6, s. 2107-8) ve Tirmizî (3543), (ayrı ayrı olmak üzere), el-A'rec, Ebû Sâlih, Ebû Râfî, Aclân ve Atâ bin Mînâ' an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8292- Bu hadisi Buhârî (edeb 19, VII, 75; rikâk 19, VII, 183), Müslim (tevbe 17-9, s. 2108), Tirmizî (3541), (ayrı ayrı), Saîd b. el-Müseyyeb, Saîd el-Makburî, el-Alâ b. Abdirrahman an ebîhî ve Atâ b. e. Rebâh an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8293- Bu rivayeti Müslim (tevbe 23, s. 2109) ve Tirmizî (3542), el-Alâ b. Abdirrahman an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8294- Bu hadisi Buhârî (edeb 18/6, VIII, 75) ve Müslim (tevbe 22, s. 2109), İbn e. Meryem an Ebî Gassân an Zeyd b. Eslem an ebîhî an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8295- Bu hadisi Mâlik (sıfatu'n-Nebî 23, s. 929), Buhârî (vudû' 33/5, I, 51; Şurb 9/1, III, 77; mazâlim 23, III, 103; edeb 27/2, VII, 77), Müslim (selâm 153, s. 1761) ve Ebû Dâvud (2550), Ebû Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8296- Bu rivayeti Müslim (selâm 154-5, s. 1761), Muh. b. Sîrîn an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8297- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 16/6, IV, 100 şürb 9/3, III, 77) ve Müslim (birr 133-4, s. 2022), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8298- Bu hadisi Ebû Dâvud (2549), Mûsâ b. İsm. an Mehdî an İbn e. Ya'kb ani'l-Hasan b. Sa'd mevlâ'l-Hasan b. Ali an Abdillah b. Ca'fer senedi ile tahrîc etti.
8299- Bu hadisi Ebû Dâvud (2548), en-Nüfeylî an Miskîn b. Bükeyr an Muh. b. Muhâcir an Rabîa b. Yezîd

an Ebî Kebşe an Sehl senedi ile tahrîc etti.
8300- Bu hadisi Ebû Dâvud (2567), Abdülvehhâb b. Necde an İbn Ayyâş an Yahyâ b. e. Ömer eş-Şeybânî an İbn e. Meryem an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
8301- Bu hadisi Ebû Dâvud (2675, 5268), Mahbb b. Mûsâ an Ebî İshâk el-Fezârî an Ebî İshâk eş-Şeybânî ani'l-Hasan b. Sa'd an Abdirrahman b. Abdillah an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
8302- Bu hadisi Ebû Dâvud (3089), Abdullah b. Muh. en-Nüfeylî an Muh. b. Seleme an Muh. b. İshâk an Ebî Manzr an ammihî an Âmir senedi ile tahrîc etti.
8303- Bu hadisi Buhârî (cihâd 153, IV, 22), Müslim (selâm 148-50, s. 1759), Ebû Dâvud (5265) ve Nesâî (sayd 38, VII, 210-11), Saîd b. el-Müseyyeb, Ebû Seleme, el-A'rec ve Hemmâm b. Münebbih (ayrı ayrı) an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8304- Bu hadisi Ebû Dâvud (3750), Ebû Avâne an Mansûr ani'ş-Şa'bî an Ebî Kerîme asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8305- Bu rivayeti de Ebû Dâvud (3751), Müsedded an Yahyâ an Şu'be an Ebî'l-Cdî an Saîd b. ebî'l-Muhâcir ani Ebî Kerîme senedi ile tahrîc etti.
8306- Bu hadisi Buhârî (mazâlim 18/2, III, 102; edeb 85/4, VII, 104), Müslim (lukata 17, s. 1353), Ebû Dâvud (3752) ve Tirmizî (1589), Leys b. Sa'd an Yezîd b. e. Habîb an Ebî'l-Hayr an Ukbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8307- Bu hadisi Tirmizî'de bulamadım.
8308-8309- Bu hadisi Buhârî (edeb 85/1, VII, 103-4; 31/2, VII, 79; rikâk 23/3, VII, 184), Mâlik (sıfatu'n-Nebî 22, s. 929), Müslim (lukata 14-6, s. 1352-3), Ebû Dâvud (3748) ve Tirmizî (1967-8), Saîd el-Makburî an Ebî Şureyh asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8310- Güvenilir bir râvi olan Muh. b. Mansûr et-Tsî hariç diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 179).
8311- Bu hadisi Ahmed (II, 399), Hüseyn b. Muh. an Müslim b. Hâlid an Zeyd b. Eslem an Summâ an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Müslim ihtilâflı bir râvidir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 180).
8312- Bu hadisi Ahmed (IV, 398), Affân an Hemmâm an raculin mine'l-Ensâr an Ebî Bekr b. e. Mûsâ an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Bütün râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 173).
8313- Ebû Ya'lâ'nın güvenilir bir râvi olan Meymûn b. Aclân dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 173).

MENKIBELER BAHSİ

BAZI PEYGAMBERLER VE MENKIBELERİ

8314- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Allah, Âdem'i cennetten çıkarttığı zaman, ,ona cennet meyvelerinden azık verdi, Ona her şeyin sanatını öğretti. Bu (yediğiniz) meyveleriniz cennet meyvelerindendir, ne var ki değişmiştir, O (cennet meyvesi) ise değişmez."
[Bezzâr ve Mu'cemu'l-Kebîr.]
8315- Bureyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer Dâvud ve tüm yeryüzü ehlinin ağlamaları ile Adem'in ağlaması karşı laştırdsay-dı Adem'inki daha fazla gelirdi."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta]
8316- Ubeyy radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Âdem Aleyhisselamı öldüğünde melekler, su ve sidr (bir nevi köpüren ot) ile yıkadılar. Onu kefenlediler, lahit yapıp gömdüler. 'Ve işte Ey Âdem oğulları! Ölülerinize de âdetiniz bu olacaktır' dediler."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta]
8317- Aİşe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer Allah, Nuh'un kavminden birine acısaydı, çocuğunu kurtarmaya çalışan anneye acırdı. Nuh, kavmi arasında dokuzyüzelli yıl yaşamıştır. Bu müddet zarfında onları hep imana davet etmiştir Nihayet son zamanlarında, bir ağaç dikmiş, ağaç büyümüştü. Gidip o ağacı kesti, ondan tahtalar biçip gemi yapmaya başladı. Kavmi yanından geçip: 'Böyle ne yapıyorsunuz?' diye sorduklarında o: 'Gemiyapıyorum' diyordu. Onlarda: Gemi yapıyorsun? Karada bu gemi nasıl seyredecektir?' diyerek onunla alay ediyorlardı. Bunun üzerine o: 'İlerde görüp anlayacaksınız' dedi. Gemi yapımım bitirip yağmurlar gökten boşanıp her taraf su altında kalınca bir anne çok sevdiği çocuğuna bir şey olacağından korktu, dağlara tırmanmaya başladı. Dağın üçte birine varınca, su da gelip ona ulaştı. Bu defa dağın üçte ikisine tırmandı, su gelip oraya da ulaştı. Derken dağın tepesine çıkıp durdu. Su gelip oraya da ulaşınca, bu defa çocuğu elleri ile yukarıya kaldırdı. Nihayet su anneyi çocuğu, ile beraber alıp İçine gömdü.
işte Allah Nuh'un kavminden bir kimseye merhamet etmiş olsaydı, o çocuğun annesine merhamet ederdi."
[Taberânî, Mıı'cemu'l-Evsaf'iü leyyîn bir senedle.|
8318- Enes radiyallahu anh'dan:
"Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip: 'Ey yaratılmışların en hayırlısı!' diye hitap etti. Peygamber sallallahu aleyhi ve selleın ona şöyle dedi:

'O dediğin Allah dostu İbrahim'dir',"
| Müslim, Ebû Dâvutl ve TİrmizÎ.|
8319- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kerim oğlu, kerim oğlu, kerim oğlu kerim; İbrahim oğlu, İshak oğlu, Ya'kupoğlu Yusuf'tur." [Buhârî.]
8320- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kadınlar uzun etek kullanmasını ilk defa İsmail'in annesinden (Hacer'den) öğrenmişlerdir. Haceı; Sâre'den izini gizlemek için uzun eteklik giymişti. (Olay şöyledir:) İbrahim, onu oğlu daha emzikte iken, beraberinde alıp (Mekke'ye) getirdi. Mescid'in yukarları-na düşen Zemzem kuyusunun üstündeki büyük bir ağacın yanına koydu. O zaman Mekke'de kimse yoktu. Orada su da yoktu. O ikisini orada, bir dağarcık hurma ve bir kırba su ile yalnız bıraktı. Sonra geldiği yerden doğru gerisin geri (Şam'a) gitmeye başladı.
İsmail'in annesi (Hacer) ise onun ardına düşüp: 'Ey İbrahim! Bizi ne görüşecek kimsenin ne de hayat eserinin bulunmadığı bu vadide bırakıp nereye gidiyorsun?' dedi.
Bunu birkaç kez tekrarladı. Buna rağmen Hacer'e dönüp hiç bakmadı. Bunun üzerine İbrahim'e şöyle dedi: "Bunu sana Allah mı emretti?'
'Evet.'
'Öyleyse Allah bize yetişir' deyip geri döndü. İbrahim yürüyüp yoluna devam etti. (Mekke'nin üstündeki) tepeye ulaşıp onu göremeyecekleri bir yere varınca, Beyt-i şerife yönetip ellerini kaldırarak şu duayı yaptı: 'Rabbim! Ben zürriyetimi Beyt-i Muharrem (Kâbe)in
yanında çorak bir vadiye yerleştirdim... umulur ki bu nimete şükrederler.' (İbrahim, 37)
İsmail'in annesi bir yandan oğlu İsmail'i emzirirken bir yandan da bırakılan sudan içiyordu. Nihayet kaptaki su bitti. Hem o, hem de oğlu susadı. Çocuğu o haliyle görmek İstemediği için yürüdü gitti. Safa yi tırmanabilecek en yakın dağ olarak bulunca hemen oraya tırmandı. Etrafta kimse var mıdır, diye bakındı. Kimseyi göremedi. Sonra Safa'dan indi, vadiye ulaşınca, eteklerini topladı acelesi olan bir insan yürüyüşüyle vadiyi geçti Mer-ve'ye gelip onun üstünde durdu. Kimseyi görebilecek miyim diye etrafa bakındı, ancak kimseyi göremedi. Bunu tam yedi kere yaptı (Yani Safa ite Merve arasında yedi kere sa'y etti -kasar adımlarla gidip geldi-) İşte bugün hacılar bunu aynen uygulamaktadırlar.
Merve'ye çıkınca bir ses duydu, kendi kendine 'Sus!' dedi. Sonra dinledi ve yine

aynı sesi duydu. 'Ey sesin sahibi! Sesini duyur-dun. Şayet bize yardım etmek kudretinde isen
yardım et!' dedi. Bir de baktı ki Zemzem'in yanında bir melek. Melek ökçesiyle ya da kanadıyla yere vurup su aramaya başladı. Nihayet su yerden fışkırıp çıktı. Hacer hemen suyun çevresini havuz gibi yaptı. Bu arada, kabına da su dolduruyordu. O avuçladığı kadar yerden fışkırıyordu. (Allah Resulü buyurdu:) 'Allah ismail'in annesine rahmet etsin! Eğer zemzemi kendi haline (akmaya) bıraksaydı, yahut avuçlamasaydı, Zemzem şimdi ırmak haline gelirdi.' Hacer doya doya zemzemden İçti ve çocuğunu emzirdi. Melek ona:
'Kayboluruz ve helak oluruz diye korkma! Şurada Allah' in bir evi (Beyt) vardır, İste bu çocukla babası onu bina edecekler. Allah, o işin ehlini asla zayi etmiyecektir' dedi. O zamanlar Beyt, yerden küçük bir tepe gibi yüksekte idi. Sağından solundan seller gelip akardı. Uzun zamandır böyle idi. Hacer böyle yaşıyorken nihayet Cürhümlülerden bir grup ya da bir aile Kedâ yolundan sükûn edip (Mekke'ye) geldiler. Mekke'nin alt kısmında
konakladılar. Havada bir kuşun bir yer üzerinde uçtuğunu görünce, 'Mutlaka buralarda su vardır, oysa daha önce burada su yoktu' dediler. Bunun üzerine oraya doğru bir ya da iki kişi gönderdiler. Onlar gidip baktılar ve suyu gördüler, gelip onlara bildirdiler. Hep birden suyun yanına geldiklerinde İsmail'in annesiyle karşılaştılar. Ve: 'Senin yanında konaklamamıza izin verir misin?' diye bir teklifte bulundular.
'Evet, konaklayabilirsiniz. Lâkin suda mülkiyet hakkınız yoktur' dedi.
'Olur' dediler. İsmail'in annesi buna sevinmişti, çünkü yalnızlıktan zaten canı sıkılmış, insan arar olmuştu. Nihayet orada konakladılar. Daha sonra kalabalık gruba haber saldılar; onlar da gelip orada konakladılar ve orasını kendilerine vatan edindiler. Derken orada evler, haneler çoğaldı. İsmail büyüdü. Onlardan (Cürhümîlerden) Arapçayı Öğrendi. Büyüyüp delikanlı olunca onlar ondan hoşlandılar ve kendilerinden olan bir kızla onu evlendirdiler. Daha sonra ismail'in annesi öldü. Nihayet (babası) İbrahim geride bıraktıklarını görmeye geldi. (Onları bıraktığı yere baktı.) ismail'i bulamadı, hanımına nerede olduğunu sorunca, hanımı: 'Rızkımızı temin etmek için gitti' -bir başka rivayette de 'Bizim için avlanmaya gitti'- dedi. Sonra ona burada nasıl yaşadıklarını ve neler yaptıklarını sordu. Kadın: 'Şiddetli darlık ve sıkıntı içinde yaşıyoruz' diyerek şikayette bulundu.
ibrahim şu cevabı verdi: 'Kocan geldiği zaman benden ona selâm söyle! Kapısının eşiğini değiştirmesini de söyle!' Sonra oradan ayrılıp gitti.
İsmail dönünce, bir şeyler hissetti ve sordu: 'Buraya kimse geldi mi?'

'Evet, yaşlı bir adam geldi, seni sordu ve nasıl yaşadığımızı ve geçindiğimizi sordu. Ona sıkıntıda olduğumuzu söyledim.'
'Peki sana bir tavsiyede bulundu mu?'
'Evet, sana selam söylememi ve kapının eşiğini değiştirmeni söyledi.'
'İşte o, benim babamdır. Bana senden ayrılmamı emretmiştir. Haydi ailene dön!' dedi ve onu boşayıp Cürhüm kabilesinden başka bir kadınla evlendi. İbrahim onlara uzun bir süre sonra tekrar geldi fakat yine İsmail' i bulamadı.
Karısına nerede olduğunu sordu. Karısı da: 'Rızkımızı temin etmek için gitti' dedi.
'Geçiminiz nasıl gidiyor?' diye sorunca, kadın: 'Allah'a şükür iyi gidiyor. Hiçbir sıkıntımız yoktur, gayet rahatız' diye cevab verdi.
'Yemeğiniz nedir?'
'Et.'
'İçeceğiniz?'
'Su' dedi.
Sonra İbrahim onlar için şöyle dua etti: 'Allahım! Onların etlerine ve sularına bereket ver!'
O zamanlarda hububat yoktu. Eğer hububat olsaydı İbrahim onun da artması için dua ederdi. İbrahim AleyhİSselam in duası here-ke tiyle et ile su, Mekke'den başka bir yerde oradaki kadar hiç kimsenin sıhhatine o denli yaramazdı.
Daha sonra ibrahim gelinine: 'Kocan geldiği zaman, benden ona selâm söyle, kapısının eşiğini değiştirmesin' dedi.
İsmail geldiği zaman, sordu:
'Size kimse geldi mi?'
'Evet, yaşlı bir adam geldi. Güzel yüzlü idi, seni sordu. Ben de senin nerede olduğunu bildirdim. Yaşantımızın nasıl olduğunu sordu, ben de gayet iyi yaşadığımızı söyledim.'
'Peki sana bir şey tavsiye etti mi?'
'Evet, sana selâm söylememi, bir de kapının eşiğini değiştirmemeni tavsiye etti.'
'İşte o, benim babamdır. Sen de benim eşi-ğİmsin ve seni değiştirmememi emretti' dedi.
İbrahim onlardan bir müddet daha ayrı yaşadı, sonra tekrar döndü, ismail'in zemzeme yakın bir yerde büyük ağacın altında kendisine ok hazırlamakta olduğunu gördü. Onu İsmail görünce hemen ayağa kalktı. Uzun zaman ayrı kalan çocuğun babaya ve babanın da çocuğa davrandığı gibi sarılıp öpüştüler.
Sonra şöyle dedi:
'Ey İsmail! Allah bana bir şey emretti.'

'O halde Allah'ın emrini yerine getir!'
'Bana yardım eder misin?'
'Tabiî ederim' dedi.
'Allah bana burada bir Beyt yapmamı emretti' dedi ve etrafındaki yüksekçe bir yeri gösterdi. İşte böylece (baba ile oğul) Beyt-i şerifin temellerini yükselttiler. İsmail taş getirdi, İbrahim de binayı yaptı. Bina biraz yükselince o meşhur Hacer(-İ Esved)i getirip bulunduğu yere koydu. Üzerine çıkıp binayı tamamlamaya başladı. İsmail taş getiriyor, babası yapıyordu, bir yandan da şöyle diyorlardı: 'Rabbimiz! Bizden bu (hayırlı ameli) kabul et! şüphesiz ki (sözü) işiten, (işi) bilen ancak sensin.' (Bakara, 127) yine bir yandan: 'Rabbimiz! Bizden bu (hayırlı ameli) kabul et! şüphesiz ki (sözü) işiten, (işi) bilen ancak sensin.' (Bakara 127) diye dua ederek çepeçevre tamamlayıncaya değin Beyt'i yapmaya devam ettiler."
8321-Diğer rivayet:
"Artık kırbadan su içiyordu, bir yandan da çocuğunu emziriyordu. Derken su tükendi. Kendi kendine: 'Belki birini bulur ve ondan suyun nerde olduğunu sorarım.' dedi ve bu amaçla Safa'ya çıktı. Kimse var mıdır diye etrafa bakındı, kimseyi göremedi, tekrar vadiye indi, koşar adımlarla Merve'ye geldi. Bunu birkaç defa yaptı, (yani gidip geldi) Sonra varıp bakayım çocuk ne halde ve ne yapıyor, dedi. Gitti, baktı ki, değişen bir şey yok, çocuk neredeyse ölecekmiş gibi baygın bir halde bıraktığı gibi duruyor, içi rahat etmedi, belki birini bulurum diye yine Safa'ya çıktı. Oradan vadiye inip etrafa bakındı kimseyi göremedi, oradan sa'yederek (koşar adımlarla) Merve'ye gitti. Tekrar Safâ'ya vardı, tekrar oradan inip sa'y ederek Merve'ye gitti. Ve bunu tam yedi kere yaptı. Sonra gidip çocuğa bakayım ne halde? dedi. Tam o anda bir ses duydu. O sese: 'Eğer senden bir h&yır varsa bana yardım et!' diye yalvardı. Baktı ki sesin sa-
hibi Cibril. (Bu melek) ökçesini kaldırdı, yere vurduğu gibi içinden sufışkırdı. (Hacer) dehşet içinde kalmıştı. Hemen yeri kazmaya başladı, eğer Hacer böyle yapmayıp suyu olduğu gibi bıraksaydı zemzem akarsu halinde akacaktı."
|Buhârî.]
8322- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennette inciden bir köşk vardır ki orada bulunan ne hastalanır ne de sıkıntıya dü-Şer. İşte Allah, bu inci köşkünü dostu İbrahim'e ikram olarak hazırlamıştır."
|Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta.]
8323- el-Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü saUallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kurban edilecek olan kişi Ishak'dı." Bezzâr leyyin bir seıedle. Hac bahsinde onun İsmail olduğu geçmiştir.
8324- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Azrail Musa'ya gönderildi. Azrail ona gelince Mûsâ ona bir yumruk atıp gözünü patlattı. Bunun üzerine Azrail derhal Allah'a gelip söyle dedi: 'Ya Rabbi! Sen beni ölmek istemeyen birine gönderdin.' Allah gözünü ona tekrar geri verip: 'Haydi şimdi git, kendisine elini Öküzün sırtına koymasını ve elinin kapladığı yerin her kılına karşı bir sene yaşayacağını söyle' dedi. (Bunu duyunca Mûsâ:) 'Yâ Rab, sonra ne olacak?' dedi.
'Sonra ölüm var' buyurdu.
'Öyleyse ölüm şimdi gelsin' dedi.
Musa, Allah'tan, kendisini mukaddes Arz'a bir taş atımı kadar yaklaştırmasını diledi.' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Ben sizinle beraber orada (Mû-sâ'nın gömüldüğü yerde) olsaydım, onun kabrini, yolun kenarında olan kırmızı kum tepesinin yanında gömülmüş olduğunu gösterirdim." [Buhârî, Müslim ve Nesâî.J
8325- Ahmed ile Bezzâr şunu da ilâve ettiler:
"ölüm meleği (o zamanlarda) insanlara görünerek gelirdi, Mûsâ onu tokatladı..."
8326- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Musa'nın boyu ve asası on iki arşın (kulaç) İdi. Sıçradığı zaman tam oniki arşın sıçrardı. Oc b. Ânâk ile karşılaştı. Mûsâ ona vurdu fakat onun ancak topuğuna isabet etti-
rebîldi."
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de muhtelif bir râvi kanalıyla.]
8327- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Bir yahudi malını pazarlarken birisi, ona bu malının karşılığı olarak hoşlanmadığı bir fiyat teklif edince: 'Musa'yı tüm insanlara tercih eden Allah'a yemin ederim ki, olmaz.' dedi. Bunu duyan Ensâr'dan biri yahudiyi tokatladı ve şöyle dedi:
'Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem aramızdayken sen nasıl 'Musa'yı insanlara tercih edene yemin ederim' diyebilirsin?" Yahudi hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'fi gidip şöyle şikayette bulundu:
'Sen bize ahdü eman vermedin mi? Bize zimmet vermedin mi? Neden falan adam beni tokatlıyor?' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem tokat atana sordu:
'Neden adamı tokatladın?' Sahabî, olan biteni anlattı. Peygamber sallallahu

aleyhi ve sellem yüzünde belli olacak derecede öfkelendi ve şöyle buyurdu. 'Peygamberler arasında tercih yapmayın! Çünkü Sûr üflendiğinde Allah'ın diledikleri dışında göklerdeki ve yerdeki tüm varlıklar yere serilip ölecekler. Sonra bir daha üfürül-düğünde, İlk olarak ben dirileceğim. Mû-sâ'nın Arş'a yapışmış olduğunu göreceğim. Tûr'un sarsıntısıyla mı bayıldığını, yoksa benden önce mi dirildiğİni anlayıp kestireme-yeceğim. Ben, hiç kimsenin Yunus bin Met-tâ'dan daha üstün olduğunu da söyliye-mem'." |Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.j
8328- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem:)
"Hiçbir kul için: 'Ben, Yunus bin Met-tâ'dan daha üstünüm' demesi yakışık almaz."
buyurmuş ve Yunus'u babası Mettâ'ya nisbel etmiştir. [Buhârî, Müslim ve Ebû Davud.J
8329- O (Ebû Dâvud), Abdullah bin Ca'fer'den:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
'Hiçbir peygamberin: 'Ben Yunus bin Met-îâ'dan daha hayırlıyım' demesi doğru olmaz."
8330- Buhârî ve Müslim, Ebû Hurey-re'den: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Teâla buyurdu ki: 'Hiçbir kulun, 'Ben, Yunus bin Mettâ'dan daha hayırlıyım' demesi yakışık almaz."
8331- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Davud'a okumak çok kolaylaştırıldı. Hayvanının eğe denme s ini emrederdi; de o, henüz hayvanı eterlenmeden okumayı bitirirdi. Ayrıca o, sadece elinin emeğini yerdi."
| Buhârî.]
8332- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İki kadın vardı. İkisinin de oğulları vardı; kurt gelip birisinin oğlunu kapıp parçaladı. Biri diğerine 'O senin oğlun idi' dedi. Öteki: 'Hayır kurdun parçaladığı benim değil seninki idi' diyerek ihtilâfa düştüler. Davud'a gelip aralarında hükmetmesini istediler. Davud oğu-lun daha yaslı olan kadına ait olduğunu söyledi. Onun bu hükmüne razı olmadılar gelip Süleyman'a başvurdular. Süleyman şöyle dedi: 'Bana bir bıçak getirin de şu çocuğu ikiye böleyim yarısını birine diğer yarısını da birine vereyim.' (Gerçek annesi olan) Küçüğü feryat etti: 'Allh sana merhamet etsin, yapma, çocuk onundur!' dedi. Bunun üzerine

Süleyman çocuğu (esas sahibi olan) küçük kadına verdi."
Ebû Hureyre dedi ki: "Vallahi sikkin (bıçak) kelimesini ben sadece o gün duydum; çünkü o güne kadar biz bıçağa müdye derdik." |Buhârî, Müslim ve Nesâî.]
8333- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eyyub (mucizeli suda) çıplak olarak yıkanırken, üzerine altından bir sürü çekirge düştü. Eyyub onları toplayıp hemen elbisesine sardı. Bunun üzerine Rabbi şöyle seslendi:
'Seni ben (bunlara) muhtaç olmayacak bir halde kılmadım mı?'
'Evet ya Rabbi, beni bu suretle zengin kıldın; fakat benim için senin hayır ve bereketinden müstağni olmak sözkonusu değildir' dedi." IBuhârîile Nesâî.]
8334- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:) ■■■■
"Meryem ve oğlunun dışında, doğarken şeytanın değmediği hiçbir çocuk yoktur, ağlaması işte ondandır,"
8335- Diğer rivayet:
Ebû Hureyre dedi ki: "İsterseniz, 'Şüphesiz ben onu (Meryem'i) ve zürriyeüni kovulmuş şeytandan sana sığındırırım' mealindeki âyeti (Âl-i İmrân, 36) okuyun!"
8336- Diğer rivayet:
"Meryemoğlu Isâ hariç, her doğan çocuğa, doğarken şeytan iki yanına parmağıyla dürter. İsâ doğarken ona da dürtmek istedi fakat, ona değil (ceninin içinde bulunduğu döl yatağına) hicaba vurdu." [Buhârî ile Müslim.]
8337- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Dedi ki:
"Isâ Allah'ın huzuruna durduğu zaman delilini ortaya koyacak. Cenab-ı Hak bunu bizlere şöyle beyan etmiştir:
'Hani Allah Meryemoğlu İsa'ya: 'Seni insanlara, Allah'ı bırakıp beni ve annemi ma'bud edinin!' dedin mi diye sormuştu.' (Mâide, 116) Ebû Hureyre, Peygamber sallal-lahu aleyhi ve sellem'den naklen dedi ki: O şu cevabı vermişti:
'Seni tenzih ederim, hakkım olmayan bir şeyi söylemek bana yakışmaz'." (Mâide, 116)
8338- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dünyada da âhirette Meryemoğluna (İsa'ya) ben İnsanların en yakınıyım. Onunla benim aramda peygamber yoktur. Peygamberler kardeştirler. Peygamberler, anneleri ayrı babaları bir kardeştirler, dinleri de birdir." [Buhârî,

Müslim ve Ebû Dâvud.l
8339- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ömrüm uzarsa İsa ile buluşmak isterim. Şayet ömrüm vefa etmezse, içinizden kim onunla buluşursa ona benden selâm söylesin." |Ahmed.|
8340- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Dedi ki: Vallahi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, İsa için 'kırmızı' (açık tenli) demedi. O şöyle dedi: 'Ben rüyamda Beyt-i
tavaf ederken siyah düz saçlı esmer bir adamı, iki adamın arasında gördüm. Başından su damlıyor ya da su akıyordu.
Dedim ki: 'Kimdir bu adam?'
'Meryemoğlu İsa'dır' dediler. Sonra ona bakmak için ilerledim. Bir de baktım ki iri yarı, sağ gözü üzüm tanesi gibi dışa çıkıp patlamış kırmızı bir adamla karşılaştım; 'Kimdir o?' diye sorunca, 'Deccal'dir' dediler, insanlar içinde ona en çok benzeyen kişi Ibn Katan'dır'."
8341- Diğer rivayet:
"Isâ, Mtisâ ve İbrahim AleyhİmüsseIâm' ı gördüm. Isâ kırmızı (açık tenli), kıvırcık saçlı ve geniş göğüslü idî. Mûsâ, karayağtz, iri yarı, düz saçlı, sanki Sudan erkeklerine benziyordu."
[Buhârî, Müslim ve Muvattâ.]
8342- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Isrâ gecesi Mûsâ ile karşılaştım" (dedi ve) onu şöyle ahlattı:
"Bir adamla karşılaştım, baktım ki Şenua kabilesi erkeklerinden karayağız, umnboylu, balık etli ve düz saçlı bir adamı andırıyor. (Sonra) îsayı gördüm" (dedi ve onu) şöyle anlattı: "Orta yapılı kızıla çalar renkte, hamamdan yeni çıkmış bir hali vardı, ibrahim'i de gördüm, çocuklarının içinde ona en çok benzeyen benim."
8343- Diğer rivayet:
"Baktım ki Meryemoğlu Isâ ayakta namaz kılıyor. İnsanlar içinde ona en çok benzeyen Urve İbn Mes'ûd esSekafî"dir."
[Tİrmizî, Buhârîve MUslim.|
8344- O ikisi (Buhârî ve Müslim), İbn Ab-bâs'dan:
"Mûsâ, uzun boylu sanki Şenua erkeklerini andıran bir kişi idi."
8345- Ebû'd-Derdâ' radiyallahu anh'dan; (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, Davud'u ashabı (ümmeti) arasından aldı, fitneye kapılmadılar ve yollarını

değiştirmediler. Mesih'in ümmeti ise, onun sünnet ve hidayeti üzere ikiyüz sene kaldılar (sonra değişildiler)
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de.]
8346- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herhangi bir kimsenin ben Zekeriyaoğlu Yahya'dan daha hayırlıyım, demesi yakışık almaz. Onların hiçbir hatası yoktu." (Sanırım şöyle dedi:) "Amelleri de hiçbir zaman kötü
değildi." |Bezzâr.|
8347- EBû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
" Ademoğullarından herkes Allah'a işlediği bir günahla kavuşacaktır. Allah da. isterse ona azap edecek, isterse bağışlayacaktır. Ze.-keriya oğlu Yalıya müstesna. Çünkü o, seyyid, iffetli ve salihlerden bir nebidir" Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sonra yere eğilip bir çöp aldı ve şöyle dedi: "Belki bu çöp kadar hatası vardır."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta leyyin birsenedle.|
8348- Ebû Umâme radiyallahu anh'dan: Bir adam dedi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Âdem bir peygamber miydi?"
"Evet."
"Peki Nuh'la onun arasında kaç sene vardır?"
"On asır."
"Nuh'la İbrahim arasında?"
"On asır."
"Ey Allah'ın Resulü! Peygamberlerin sayısı ne kadardır?"
"Üçyüzonüç" buyurdu.
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
8349- Enes radiyallahu anh dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Peygamberler kabirlerinde diridirler; namaz kılarlar." [Ebû Ya'lâ ve Bezzâr.J
8350- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hızır'a Hızır denilmesinin sebebi şudur: O otsuz, kuru bir yere oturdu. O otsuz yer Hızır'ın arkasından hemen yeşilleniverdi."
|Buhârî ve Tirmizî.}
8351- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in nezdinde Hâlid bin Sinan'dan söz edildi; şöyle buyurdu: 'O, kavminin kaybettiği

bir peygamberdir' ." |Bezzâr.|
8352- Taberânî, Mu' cemu'l-Kebîr'de ley-yin bir senedle:
"Hâlid bin Sinan'ın kızı geldi; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem oturması için elbisesini yere serdi."
Hadisin devamını (yukarıdaki gibi) zikretti.
8353- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Peygamberler arasında (hayır ve üstünlük açısından) tercih yapmayın!" [Ebu Dâvud.]
BU BAHİS İÇİNDE SERPİŞTİRİLENLERİN DIŞINDA PEYGAMBER(S.A.V.)'İN FAZİLETLERİ
8354- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"Ashâb, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in çıkmasını beklerken kendi aralarında konuşuyorlardı. Onlara yaklaşınca kulak verdi. Sözlerini dinledi, biri şöyle diyordu: 'Hayret doğrusu! Allah yarattıklarından birisini İbrahim'i dost edindi.'
Diğeri şöyle dedi: 'Bu Mûsâ Aleyhisse-lamla konuşması kadar hayret verici değildir.'
Bir başkası şöyle dedi: 'Bu, İsa'yı Allah'ın Kelimesi ve Ruhu kılmak kadar hayreti mucip değildir.' Bir ötekisi ise şöyle söyledi: 'Allah Adem'i seçmiştir. Bundan daha üstün bir vasıf mı olur?' Derken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onlara selam verip: 'Söylediklerinizi duydum ve hayretlerinize de şahit oldum' buyurdu ve şunları ilave etti: 'Evet dediğiniz gibi ibrahim Allah'ın dostu-dur. Musa Allah'ın kendisiyle konuştuğudur. İsa Allah'ın Kelimesi ve Ruhudur. Ademi de Allah seçmiştir. Bu da doğrudur. Ben ise Allah'ın sevgilisiyim (Habibiyim). Ama bununla övünmüyorum. Kıyamet gününde Hamd sancağını ben taşıyacağım, yine övünme yok. Allah katında ben, evvelkilerin ve sonrakilerin en kıymetl'myim. Yine övünme yok. Kıyamet gününde ilk şefaat edecek olan benim. Bu yetki ilk kez bana verilecektir, ama yine övünme yok. Cennet kapısının halkasını ilk kımıldatacak olan benim. Allah bana cennet kapısını açıp ilk defa beni ve mu minlerin fakirlerini de benimle oraya koyacaktır. Buna rağmen yine övünme yoktur'." |Tirmizî|
8355- Ubeyy radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde ben peygamberlerin lideri ve hatipleri ve şefaat sahipleri olacağım, fakat övünme yok." [İkisi de Tirmizî'ye ait.l
8356- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Bunu beş şey verildi ki benden önce onlar hiç bir kimseye (Peygamber'e) verilmemiştir. Bütün peygamberler sadece ve yalnız kendi kavimlerine gönderildi. Ben ise kırmızı siyah her türlü ırk ve millete gönderildim. Benden önce ganimetler kimseye helâl olmadı, bana ise helâl kılındı. Yeryüzü bana tertemiz ve mescid kılındı. Namaz vakti nerede gelirse kişi orada namaz kılar. Bir aylık mesafedeki düşmanın kalbine korku konmak suretiyle (Allah tarafından) yardım edilmiştir. Bana şefaat etme salâhiyeti verilmiştir." [Buhârî, Müslim ve Nesâî.|
8357- Onlar (Buhârî, Müslim, Nesâî ve Tirmİzî) Ebû Hureyre'den: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben Cevâmiu' l-kelim (az sözle çok mânâ ifade etme) yeteneğiyle gönderildim. Bir aylık mesafedeki düşmanın kalbine korku verilmekle bana (Allah tarafından) yardım edildi. Ben uyurken yeryüzünün hazinelerinin anahtarları getirilip önüme kondu." Ebû Hureyre dedi kî: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem aramızdan ayrıldı, siz o hazineleri kapışmaktasınız." IBuhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî.]
8358- Ebû Hureyıe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her peygambere benzerine insanların iman ettiği mucize verilmiştir. Bana ise ancak Allah'ın bana vahyettiği şey (Kur'ân) -mucize olarak- verilmiştir. Bu sebeple kıyamet gününde kendisine en çok tabiî bulunan kişi olmayı ümit ederim." [Buhârî ile Müslim.]
8359- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rızkım mızrağımın gölgesi altındadır. Emrime muhalefet edenler ise horlanmak ve cizye vermek durumundadır."
IBuhârî bâb başlığında.|
8360- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Benden önceki peygamberlerle ben .yuna benzeriz: Bir adam güzel ve göz kamaştırıcı bir bina yapmıştır. Ancak duvarların bir köşesinde bir kerpiçlik boşluk bırakmıştır, insanlar evin etrafını dolaşıp evi beğenmiş ve şöyle demişlerdir: 'Şu kerpiç de şu açık olan yere konsa çok iyi olur' İşte ben o kerpicim. İşte ben peygamberlerin sonuncusuyum."
[Buhârî ile Müslim.|
8361- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Kıyamet gününde cennet kapısına geleceğim. Hâzin (bekçi melek) 'Sen kimsin?' diyecek. Ben de ona 'Ben Muhammed' im diyeceğim. Ondan sonra o bana: 'Ben sadece sana açmakla, senden önce hiç kimseye açmamakla emrolundum' diyecek." |Müsliml

8362- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'dan benim için vesile isteyin!" Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü vesile nedir?"
"O, cennette öyle bir makamdır ki, ona ancak tek bir adam ulaşacaktır. O adamın ben olmasını umarım."
[Tirmizî]

8363- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yatsı namazını kıldırdı, sonra tbn Mes'ûd'un elinden tutup çıktı ve onu Mekke'nin taşlığına (Bathâ-İ Mekke'ye) iletti. (Yere dairevî) bir çizgi çizdi. Sonra: 'Sen buradan dışarıya çıkma! Sana birtakım adamlar gelecekler, onlarla sakın konuşma çünkü onlar seninle konuşmazlar." Sonra İstediği yere çekip gitti. Çok geçmeden Sudanlılara benzeyen birtakım adamlar geldiler. Saçları ve vücut yapıları da onlara benziyordu. Ne avret yerlerini, ne de giysilerini göremiyordum, Bana doğru geliyorlar, fakat çizgiyi geçemiyorlardı. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e doğru yürüyüp gittiler. Gecenin sonlarına doğru ben orada otururken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem geldi, çizgiden içeriye girip baldırımı kendine yastık yapıp yattı. Peygam-
ber sallallahu aleyhi ve sellem uyuduğu zaman ağzından soludu. O baldırıma yaslanmış uyurken son derece güzel, beyaz elbiselere bürünmüş bir takım adamlar geldiler. Onun yanma vardılar, bir kısmı onun başucunda oturdu, diğer bir kısmı da ayakları ucuna oturdu. Sonra aralarında şöyle mırıldandılar:
'Biz şimdiye kadar bu peygambere verilenin bir başkasına verildiğini hiç görmedik. Bunun gözleri kapalı, ancak kalbi uyanık. Ona bir mesele anlattılar: Bir elendi bir köşk yapmış, sonra sofra kurmuş, insanları ziyafete davet etmiş, kimisi davetine icabet edip yemeğinden yemiş, suyundan içmiş, kimisi de davele icabet etmemiş o da bunun üzerine onları cezalandırmış ya da ona azap etmiştir.' Sonra kalkıp gittiler, tam o anda Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem uyandı ve şöyle buyurdu:
'Bunların dediklerini duydun mu? Kimdir onlar biliyor musun?'
'Allah ve Resulü bilir' dedim; şöyle buyurdu: 'Onlar meleklerdir.
Onların anlattıkları meselenin mânâsı nedir?" diye sorunca; yine 'Allah ve elçisi

bilir' dedim. Buyurdu ki: 'Onlar Rahman'ı örnek gösterdiler: Cenneti yapmış kullarım ona çağırmış, icabet edeni cennetine koymuş, etmeyeni ise azaplandtrmıştır'."
[İkisi de Tirmizî'ye ait]
8364- Buhârî ve Müslim, Câbir radiyalla-hu anh'dan benzerini rivayet ettiler. Onda şöyle geçmekte:
"Sen ile ümmetin şuna benzersiniz: Bir kral vardır, arsa edinmiştir, orada bir bina yapmış ve bir sofra kurmuş, bir elçi gönderip halkı yemeğine davet etmiştir. Kimisi elçiye icabet etmiş, kimisi de etmemiştir. İşte Melik (kral) Allah'tır. Avlu (arsa) İslâm'dır. Ev cennettir. Sen Ey Muhammed Allah'ın elçisisin. Kim davetini kabul ederse, İslâm'a girer. Kim de İslâm'a girerse cennete girer. Kim de cennete girerse oradaki yemekleri ve meyveleri yer."
8365- Abdullah bin HİŞâm radiyallahu anh'dan:
"Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem ile beraberdik. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Ömer'in elini tuttu. Ömer ona dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Seni nefsim hariç, her şeyden, herkesten fazla seviyorum.'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Nefsim kudret elinde olana yemin ederim ki beni kendi nefsinden daha fazla sevmedikçe (imanın tam) olmaz" buyurdu.
Ömer: 'Şu anda artık seni kendi nefsimden bile daha çok seviyorum' deyince, 'İşte şimdi (imânın kâmil) oldu ey Ömer!' buyurdu."
| Buhârî. |
8366- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Nefsim kudreti elinde olana yemin ederim ki, size bir gün gelecek ki beni göremİye-ceksiniz. O gün beni aranızda görmek, sizin için ailenizden ve malınızdan daha makbul olacak."
Onun bu sözünü ashabı şöyle yorumladılar: "O, kendisini anlatmıştır. Öldüğü zaman, yitirdikleri bereketten dolayı onu o kadar ar-zulayacaklar ki bu, kendileri için aileleri ve mallarından daha ileri olacak; 'Ah o aramızda olsaydı da ne malımız ve ne de ailemiz olmasaydı!' temennisinde bulunacaklar'." [Müslim]
8367- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kendisi için cinlerden -bir rivayette- ve meleklerden (karini) arkadaşı görevlendirilmeyen hiç bir kimse yomkur." Dediler ki:
"Sana da mı ey Allah'ın Resulü?"
"Bana da, ancak Allah ona karşı bana yardım etti de o müslüman oldu. O, bana

artık ancak hayır olanı tavsiye ediyor."
itkisi de Müslim'e ait.]
8368- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Peygamberlere iki hasletle üstün kılındım. Birisi: benim şeytanım kâfir idi. Allah ona karsı bana yardım etti de o müslüman oldu." dedi. Diğer hasleti unuttum.
[Bezzâr zayıf bir İsnadla. |
8369- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İçinizden hiçbir kimse yoktur ki hana selâm gönderdiği zaman Allah onu benim ruhuma ulaştırıp da ben onun selâmını almayayım. " | Ebû Dâvud.]
8370- Enes radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye girdiği gün tüm Medine aydınlığa boğuldu. O öldüğü zaman lüm Medine'ye karanlık çöktü. Onu defnedip toprağı henüz ellerimizden silkmemiştik ki (üzüntüden) kendimizi tanıyamaz olduk." [Timıizî.l
8371 - İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anlı' -dan, dedi ki:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem 'Rabbim! Şüphesiz onlar, insanların bir çoğunu saptırıp yoldan çıkardılar ... merhamet edicisin' mealindeki âyeti (İbrahim, 36); sonra İsa'nın sözünü ifade eden: 'Onları azap-landınrsan onlar senin kullarındır. Onları bağışlarsan, Aziz de sensin Hakîm de sensin' âyetini (Mâide, 113) okudu ve mübarek ellerini kaldırıp şu duada bulundu: 'Allahım! Ümmetimi bağışla, Allahım ümmetimi bağışla!' Ve bunu müteakip ağladı. AllahTeâla buyurdu ki: 'Ey Cibril! Rabbin daha iyi biliyor ama haydi sen Muhammed'e git, ona 'Neden ağlıyorsun?' diye sor.' Hemen Cibril ona gidip neden ağladığını sordu ve daha iyi bildiği halde Allah'a elçisinin ne dediğini bildirdi. Bunun üzerine Cibril'e şu emri verdi: 'Git Muhammed'e namıma şöyle de: 'Biz seni, ümmetin hakkında hoşnut kılacağız, seni asla kederlendirmeyeceğiz." [Müslim]
8372- Ammâr bin Yâsir radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e, "Cahiliyede haram işledin mi?" diye sordular; şöyle buyurdu: "Hayır, iki kere böyle bir durumla karşılaştım. Birisinde gözlerime uyku bastırdı ve uyuya kaldım. Diğerinde ise, gece sohbeti yaptığımız kavmimden olan bir arkadaşın varlığı bana mani oldu."
|Taberânî hafi bir senedle.l
el-Evsafm. lafzı: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e: "Kadınlarla haram temasta bulundun mu?" diye sordular.

8373- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Âdem o işlediği günahı işlediği zaman, başını Arş'a doğru kaldırıp şöyle dedi: 'Mu-hammed hakkı için senden beni bağışlamanı dilerim.' Allah ona: 'Muhammed nedir?' diye vahyetü. Şöyle dedi: 'Senin ismin pek yücedir. Beni yarattığın zaman başımı Arş'ına doğru kaldırıp (baktım). Orada 'Lâ ilahe illallah Muhamme-dun Resûlullah'ı yazılmış olarak gördüm. Bundan, senin katında ondan daha büyük ve kıymetli kimsenin olmadığını anladım. Çünkü onun adını kendi adınla birlikte yazmışsın.' Bunun üzerine Allah ona şunu vahyetti: 'Ey Adem! O, zürriyetinden olan peygamberlerin sonuncusudur. Ümmeti de zürriyetinden olan ümmetlerin sonuncusudur. O olmasaydı seni yaratmazdım'."
|Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat ves-Sağîr'de hafî bir senedle. |
8374- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cibril bana gelip dedi ki: 'Senin ve benim Rabbim sana: Senin adını nasıl yücelttim?' diye soruyor. 'Allah daha iyi bilir!' (Ancak) buyurdu ki: 'Ben anıldığım zaman sen de benimle anılıyorsun'. dedi." [Ebu Ya'lâ.]

PEYGAMBER SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'İN SAÇI, NÜBÜVVET MÜHRÜ, YÜRÜYÜŞÜ, KONUŞMASI, TERLEMESİ, ŞECAATİ VE AHLÂKI

8375- Ali radiyallahu anh'dan:
O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'i vasfederken şöyle dedi:
"O, ne çok uzun ve ne de çok kısa boylu idi, orta boylu bir İnsan idi. Saçları kıvırcık değildi, düz de değildi, dalgalı idi. Ne zayıf (ince) ne de şişkin yüzlü idi, yuvarlak yüzlü biriydi. Yüzü hafif pembeye çalan beyazdı. Gözleri koyu siyah, kirpikleri ise uzundu. Vücudu kılsız fakat göğsünden göbeğine kadar inen kıldan bir hat vardı. El ve ayakları irice idi. Yürüdüğünde sanki yüksek bir yerden ini-yormuş gibi ağır ve dengeli yürürdü. Bİr tarafa döndüğü zaman tüm vücudu ile dönerdi. İki omuzu arasında peygamberlik mühürü bulunmaktaydı. O peygamberlerin sonuncu-su(mührü)dur. Gönül bakımından insanların en cömerdidir. İnsanların en doğru ve sağlam sözlüsü idi. O, ahlâkça herkesten yüce, muaşeret yönüyle de en geçimlisi idi. Onu ilk defa gören korkuya kapılırdı. Fakat onunla görüşüp tanışınca onu severdi. Onu anlatan kişi şöyle derdi: 'Ne ondan önce ne de ondan sonra onun gibisini görmedim'."
Diğer rivayette: "Büyük başlı, iri omuzlu idi" diye geçer. |Tirmizî.]
8376- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, halkın orta boylusu idi. Çok uzun değildi, göze batacak kadar kısa da değildi. Pembeye

çalan beyaz tenli İdi. Ne esmer ne de çok beyaz değildi. Göze batacak kadar kıvırcık saçlı değildi. Tam da düz saçlı değildi. Kırk yaşındayken kendisine vahiy geldi. Mekke'de on yıl kaldı. Bu müddet zarfında ona vahiy iniyordu. On yıl da Medine'de kendisine vahiy İndî. Altmış yaşından sonra Allah onun ömrünü sona erdirdi. Henüz ne başında ve ne de sakalında yirmi tane bile beyaz kıl yoktu."
(Ravi) Rabîa bin Abdirrahman der kir "Kıllarından bir kıl gördüm, kırmızı idi. (Acaba saçını mı boyadı diye) sordum, şöyle denildi: 'O saçına sürdüğü kokudan (boyadan) dolayı kırmızıdır'."
[Buhârî, Müslim, Muvaltâ veTirmizî.|
8377- Câbir bin Semure radiyallahu anh'dan; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem da-lîu'1-fem, eşkelu'1-ayn ve menhûsu'1-akib ve dahmu'l-kademeyn idi."
(Râvi) Simâk'a denildi ki:
"Dalîu'1-fem ne demektir?"
"Geniş ağızlı demektir."
"Peki eşkeiü'l-ayneyn ne demektir?"
"Gözlerinin akında kırmızılık olan demektir."
"Menhûsu'1-akib ne demektir?"
"Topuğu az elli demektir"
| Müslim ve Tirmizî.j
8378- Onun (Tirmizî'nin) diğer rivayeti: "Düzgün bacaklı idi. Sadece tebessüm ederek gülerdi. Ona baktığın zaman iki gözleri sürmelidir dersin; oysa sürmeli değildi."
8379- Enes radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ışık saçan bir renkle idi. Terleri sanki birer inci ianesi idi. Yürüdüğü zaman hafifçe başını eğerek yürürdü. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ellerinden daha yumuşak olan ne bir ipeğe ne de bir dibaceye dokundum. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kokusundan daha güzel kokan ne bir misk ne de anber kokladım." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî.|
8380- Enes radiyallahu anh'dan:
"Ona Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in saçını sordular. Şöyle dedi: 'İki saç arası bir görünüm arzederdi: Ne çok düz ve ne de çok kıvırcıktı ve kulakları ile omuzlan arasına varan bir uzunluktaydı'."
8381- Diğer rivayet: "Saçları omuzlarına kadardı."
8382- Diğer rivayet: "Kulaklarının yarısına kadardı."
8383- Diğer rivayet: "Kulak memelerine kadardı."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvucl ve Nesâî.|

8384- Âişe radiyallahu aıhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in saçı kulak memelerini geçiyor, omuzuna kadar uzanıyordu." [Tirmzî ve Ebû Dâvud]
8385- Ümmü Hâni' radiyallahu aıhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'ye geldiğinde saçlarında dört örgü vardı." [İkisi de Tirmi/.î ve Ebû Davud'a ait.]
8386- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Kitab ehli saçlarını uzatırlar ve sarkıtırlardı. Müşrikler ise saçlarını ikiye bölüp ayırırlardı. Allah Resulü sallalahu aleyhi ve sellem, kendisine bir şekil emredilmedikçe kitab ehline uymayı uygun bulurdu. Onun için saçlarını uzatıp sarkıttı. Sonra (müşrikler gibi) İkiye ayırdı," [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]
8387- Enes radiyallahu anh'dan:
"Ona Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in saçının akı hakkında sordular, şöyle dedi: 'Allah, onu saçlarına ak düşürmek suretiyle çirkinleştirmemişlir'."
8388- Diğer rivayet: (Enes) Dedi ki: "Kişinin sakal ve saçından beyaz kıl ko-parması hoş değlidir." Dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (saçlarını) boya-madi. Beyazlığı, dudak altında, şakaklarında ve bir nebze de başındaydı." [Müslîm]
8389- İbn Şîrîn radiyallahu anh'dan: Ubeyde'ye dedim ki: "Bizde Enes'in an-nesinden mi, yoksa Enes'ten mi kaldığını bilmediğim Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bir miktar saçı bulunmaktadır." Dedi ki: "Bende onun tek bir kılının bulunması, be-nİm için dünya ve içindekilerden daha kıymetlidir." |Buhârî. 1
8390- Câbir bin Semure radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in saçının ve sakalının ön kısmında biraz beyazlık vardı, (yani akı karasıyla karışıktı) Yağladığı zaman bu aklar belli olmazdı. Saçları dağınık olduğu zaman ise bu aklar belli olurdu. Sakalının kılları sık ve gürdü.
Bir adam dedi ki: 'Yüzü kılıç gibi (parlak) mıydı?' (Câbir) dedi ki: 'Hayır bilakis güneş ve ay gibi idi, yuvarlak yüzlüydü.' Dedi ki: İki omuzu arasında güvercin yumurtası gibi (peygamberlik) mührü gördüm ki bu, teninin rengindeydi'." [Nesâî ve aynı lafızla Müslim.]
8391- Abdullah bin Sercis radiyallahu anlı'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i gördüm, onunla et ve ekmek yedim. Ya da tirit yedim. Dedim ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Allah seni bağışlasın!'
'Seni de bağışlasın!' buyurdu." Ravi dedi ki:

"Allah Resulü senin için Allah'tan mağfiret diledi mi dedin?"
"Evet, senin için de" dedi." (İbn Sercis) sonra şu âyeti okudu: "Kendin için, erkek mii'minlerle, kadın mü'minlerin günahları için mağfiret dile!"
(Muhammed, 19)
Devamla şunları söyledi: "Sonra arkasından dolaştım. (Sözkonusu mühür) iki omuzu arasında, sol kürek kemiğinin geniş tarafında idi. Yumruk gibi ve üzerinde siğil benzeri benler bulunan peygamberlik miihrünü gördüm." [Müsüm]
8392- es-Sâib bin Yezîd radiyallahu anh'-dan:
"Peygamberlik mührü, çadır tepeliği gibi (yuvarlak ve tümsek) idi. O sallallahu aleyhi ve sellem, iri gözlü, etsiz topuklu, geniş ağızlı idi." [Buhârî ile Müslim.]
8393- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'den daha güzel birini görmedim, yüzü güneş gibi parlıyordu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den daha hızlı yürüyeni görmedim. Yürürken sanki yeryüzü onun için dü-rülüyordu da onunla beraber yürürken yorulurduk O ise hiç aldırmaz ve yorulmazdı."
(Tirmiüî.l
8394- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yürüdüğünde öne doğru eğilircesine süratle yürürdü." [Ebû Dâvud]
8395- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yürüdüğü zaman, sahâbiler O'nun önünde yürürler ve O'nun arkasını melekler için boş bı-rakuiardı." |İbn Mâce.]
8396- Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem konuştuğu zaman öyle (yavaş) konuşurdu ki, biri kelimeleri sayacak olsa rahatlıkla sayabilirdi."
8397-Diğer rivayet:
(Âişe) Urve'ye dedi ki: "Fülanın babasına (yani Ebû Hureyre'ye) şaşmaz mısın? Gelip hücremin yanında oturdu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den hadis nakletmeye başladı, o sırada ben namaz kılıyordum. Namazımı bitirmeden kalkıp gitti. Eğer ona yetişebil-seydim, şöyle derdim: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sizin gibi hızlı konuşmazdı'."
8398- Diğer rivayet:
"Ebû Hureyre, hadis naklederken şöyle de söylüyordu: 'Dinle ey hücre sahibesi (yani Aişe), dinle ey hücre sahibesi!' Âişe ise bu sırada namaz kılıyordu. Namazını bitirince, Ur-ve'ye dedi ki..." Benzerini nakletti.
[Buharı, Müslim, Tirmizî.|
8399- Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, anlaşılsın (veya bellensin) diye sözlerini üç kere tekrar ederdi." [Tirmizî.|

8400- AİŞe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sözleri gayet açık ve seçik idi. Duyan herkes onu (rahatlıkla) anlardı." [Ebû Dûvud|
8401- İbn Selâm radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, oturup konuşurken gözünü semaya çpkça kaldırırdı." [İkisi de Ebû Davud'a ait.|
8402- Sahabeden bir adam radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu kucaklamış. Adam diyor ki: 'Onun koltu-kaltınm teri üzerime aktı; kokusu tıpkı misk gibi İdi'." [Dârimî. kimliği meçhul bir râvi kanalıyla.]
8403- Enes radiyallahu anh'dan: Ümmü Süleym, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e deri döşeği sererdi. Geldiği zaman onun yanında o döşek üzerinde öğle uykusunu uyurdu. Ümmü Süleym'e kalktığı zaman, onun Verinden ve kıllarından (postun üzerine döküleni) alıp bir şişe içinde toplardı. Sonra onu (miskle karıştırarak) kapalı bir yerde muhafaza etti. Enes'in vefat anı yaklaştığı zaman kefenine serpilecek güzel kokuya o miskten karıştırılmasını vasiyyet etti ve onun bu vasiyeti yerine getirildi."
8404- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ümmü Süleym'in evine girer, (Ümmü Süleym) evde yokken onun yatağında uyurdu. Bir gün yine gelip onun yatağında uyudu.. Hemen Ümmü Süleym'e giderek 'İşte Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem senin evinde ve yatağının üzerinde uyudu' dediler. Geldi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in terlediğini ve terinin, deriden yapılan yatağın bir kısmında toplandığını gördü. Hemen o parçayı alıp cam şişelerin içine sıkmaya başladı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem korkarak uyandı ve sordu:
'Ey Ümmü Süleym ne yapıyorsun sen?' 'Ey Allah'ın Resulü! Çocuklarımız için bunun bereketim umuyoruz' deyince 'İyi yaptın!' buyurdu."
8405- Diğer rivayet:
(Ümmü Süleym ona şu cevabı verdi:) "Bu senin terindir, kokumuza onu karıştırıyoruz. Çünkü o, kokuların en güzellerindendir" dedi.
[Buhârî, Müsüm ve Nesâî.|
8406- Enes radiyallahu anh'dan: "Medine'de (aniden bir ses duyuldu ve) panik oldu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem bunun üzerinde Ebû Talha'dan 'Mendûb' adındaki alını ödünç aldı ve bindi. Dönünce şöyle dedi: 'Korkulacak bir §ey görmedik. Ve bu atı da deniz gibi (çok hızlı) bulduk'."
8407- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem insanların en güzeli, en cömerdi ve en cesuru idi.

Bir gece Medine'de bir ses sebebiyle umumî bir korku oldu. Herkes o sesin kaynağına doğru yöneldi. Derken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, herkesten önce o sese yönelmiş, durumun hakikatini görüp, geri dönmüş ve onları yarıyolda karşılamıştı."
8408- Diğer rivayet:
"O sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Tal-ha'mn çıplak atı üzerinde, boynunda kılıç asılı iken, haber duyuldu. Bunun üzerine şöyle diyordu: 'Korkmayın, korkmayın!' Dönünce ise: 'Biz onu (atı) bir derya gibi (hızlı) bulduk.' Yahut şöyle dedi: 'O gerçekten bir denizmîş.' Aslında bu at, hantallığı ile maruf bir at idi."
8409- Başka bir rivayette: "O at, o günden
sonra hiç geçilemedi."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
8410- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem
iki şey arasında muhayyer bırakıldığı zaman günah olmadığı sürece mutlaka kolay olanı tercih ederdi. Eğer bir iş günah olursa, ondan herkesten fazla uzak dururdu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kendi nefsi için hiç intikam almamıştır, lâkin Allah'ın bir yasağı çiğnendiğinde hemen Allah için intikam alırdı."
[Mâlik, Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud]
8411- Diğer rivayet:
"Allah yolunda yaptığı savaşların dışında Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, eliyle hiçbir kadın ve hizmetçiye vurmamıştır."
8412- Enes radiyallahu anh'dan: "Medine cariyelerinden biri Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in elinden tutar onu kendi dilediği yere götürürdü." [Buhârî.]
8413- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallalıu aleyhi ve sellem'i
bir adam karşılayıp da onunla musafaha ettiği zaman, adam elini çekinceye dek o, mübarek elini çekmezdi. Adanı yüzünü ondan çevirince-ye kadar o, mübarek yüzünü ondan çevirmezdi. Oturduğu adamın önünde kesinlikle dizlerini uzatmazdı." [Ebû Dâvuti ve aynı lafızla Tirmizî.|
8414- Enes radiyallahu anh'dan: "Çocuklara karşı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den daha merhametlisini görmedim.
Oğlu İbrahim Medine yaylasında bir süt anneye verilmişti. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bizimle birlikte oraya gider ve eve girerdi. Ev tüterdi. Zira oğlunun süt babası demirci idi, (dumanlar içinde) oğlunu alır öper, sonra da dönerdi." [Müsliml

8415.- el-Esved radiyallahu anh'dan: Aişe'ye: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem evinde ne yapardı?" diye sordum. "Ailesinin (evinin) işleriyle uğraşırdı, namaz vakti geldiği zaman abdest alıp namaza gitmek üzere çıkardı." diye cevap verdi.
8416- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem abdesl alırken kimseye yardım ettirmezdi, zekâtını da bizzat kendisi verir, kimseye havale etmezdi." [İbn Mâcc zayıf bîr senedle]
8417- Abdullah bin el-Hâris bin Cez' radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den daha çok tebessüm eden birini gör-medim." [Tirmizî.|
8418- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem mescidde bizimle oturur konuşurdu, kalktığı zaman hanımlarının birinin evine girinceye dek biz de onu görmek için kalkardık.
Bir gün yine bizimle sohbet etti, kalktı. Biz de kendisi ile birlikte kalktık. Derken bir bedevinin kendisine yetişip cübbesini şiddetle çektiğini gördük. Cübbesi bayağı kaim ve sert idi. Mübarek boynunu tahriş edip kızartmıştı. Ona dönüp baktı; bedevi şöyle dedi:
"Bu iki deveme zahire yükle! Sen bunu ne kendi, ne de babanın malından yükleyeceksin.'
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: 'Hayır (matımdan değil). Al-lah'tan mağfiret dilerim hayır. Allah'tan mağfiret dilerim hayır. Cübbemi çekip boynumu acıttığının kısasını senden alıncaya dek hayır, Allah'tan, mağfiret diterim hayır Her seferinde bedevi kendisine: 'O hareketime karşı sana kısas hakkı vermem' diyordu." -Hadis devam eder-
(Râvi) Dedi ki: Sonra bir adamı çağırdı ve ona: "Haydi §u iki deveye; birine arpa, diğerine hurma yükle!" Sonra bize dönüp şöyle buyurdu: "Haydi Allah'ın bereketi üzerine
dağılıp gidin!" [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
8419- Çöl araplarından bir adamdan: Dedi ki: "Huneyn günü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e zahmet verdim. Ayağımda kalın bir pabuç vardı. Onunla ayağına bastım, çiğnedim. Elindeki kamçı ile bana biraz vurdu ve: 'Bismillahi canımı acıttın' dedi. O gece sabaha kadar, 'Yazıklar olsun bana Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in ayağını acıttım' diyerek kendimi kına-dım. O geceyi nasıl geçirdiğimi bir ben bilirim bir de Allah.' Sabah olunca bir adam 'Falan adam nerededir?' diye sorup duruyordu.
'Buradayım. Vallahi dün işlediğim fiil için aranıyorum' dedim.
Korkarak gittim. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle dedi: 'Dün

sen benim ayağıma bastın, ben de sana kamçı vurdum. İşte buna karşılık seksen tane koyun,
al!'" [Dârimîl
8420- İklime radiyallahu anh'dan: Abbâs Resûlullah sallallahu aleyhi ve sel-lem'in içimizde ne zamana kadar kalacağını kesinlikle anlayacağım dedi ve bu amaçla: "Ey Allah'ın Resulü! Onların sana eziyet ettiklerini, seni tozları içinde bıraktıklarını görüyorum. Yüksek bir yer edinip de onlara oradan hitap etsen olmaz mı?" diye sordu.
Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Olmaz; aralarında olacağım, ayağıma basacaklar, cübbemden çekecekler. Nihayet Allah beni onlardan kurtarıp rahatlatacaktır" buyurdu. Bundan onun aramızda az kalacağını anladım. |İkisi de Dârİmî'ye ait|
8421- Enes radiyallahu anh'dan:
"Tam on sene Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e hizmet ettim. (Bana) bir kere olsun 'Öf!' bile demedi. Yaptığım bir şey için: 'Niye böyle yaptın?'; yapmadığım bir iş için de: 'Neden yapmadın?' dememiştir.
8422- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ahlâkça insanların en güzeli ve mükemmeli idi. Bir gün beni bir işe gönderdi, 'Vallahi gitmem' dedim. Oysa bana emrettiği işe içimden gitmek istiyordum. Çıkıp sokakta oynamakta olan çocukların yanına uğradım. Bir de baktım Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gelmiş ve arkamda kafamdan tutuyor. Ona baktım gülüyordu. Bana dedi ki: 'Enesciğim! Sana söylediğim yere gittin mî?"
"Evet. Ey Allah'ın Resulü şimdi gidiyorum" dedim.
Enes devam ediyor: 'Vallahi ona dokuz yıl hizmet ettim. Yaptığım bir iş için: "Neden böyle yaptın?"; yapmadığım bir iş için de: 'Şöyle şöyle yapsaydın ya!' dediğini hiç bilmiyor ve hatırlamıyorum."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvucl ve Tirmizî.|
8423- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sabah namazı kıldırdığı zaman, Medine'nin hizmetçileri içi su dolu kaplarla gelirlerdi. O da mübarek elini onların içine daldırırdı. Gelen her kaba elini mutlaka daldırırdı. Çoğu kez soğuk sabahta gelirlerdi ve O, yine de soğuk suya elini daldırırdı." [Müslim]
8424- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ahlâkça insanların en güzeli idi. Benim sütten yeni kesilmiş olan Umeyr adında bir kardeşim vardı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bize şöyle derdi: 'Ey Ebû Umeyr! Nuğayr ne yaptı?' Nuğayr Ebû Umeyr'in kendisiyle oynadığı bir kuş

idi.
Çoğu kez o, evimizdeyken namaz vakti gelirdi. Üzerinde oturduğu şiltenin süpürülüp temizlenmesini ve üzerine su serpilmesini emrederdi. Sonra kalkar namaza dururdu. Biz de onun arkasına saf olurduk ve bize namaz klldmrdı." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.|
8425- Hasan bin Ali radiyallahu anh'dan:
"Peygamber'in şemailini anlatan biri olduğu için ve ben de onun anlatmasından hoşlandığım için, dayım olan Hind bin Ebî Hâle et-Temîmî'ye sordum.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i bana şöyle vasıflandırdı:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem çok yakışıklı ve alımlı idi. Mübarek yüzü ayın ondördündeki dolunay gibi parlardı. Orta boydan daha uzunca, uzun boydan biraz kısaca, başı büyük, saçı dalgalıydı. Saçları kendiliğinden iki yana aynlırsa öylece bırakır toplamaz, bir taraf sarkarsa (yatarsa) da olduğu gibi bırakırdı. Saçlarını uzattığı zaman, kulak memelerini geçerdi. (Teni) beyaz renkli idi. Geniş alınlı idi. Kaşları gür idi. İki kaşı arasında öfkelendiği zaman beliren bir damar vardı. Burnu gayet güzel idi. Kaşlarına yakın kisımında (hafif) bir yükseklik, parlayan bir nur vardı. Dikkatli bakmayan kişi onu biraz kıvrık burunlu zannederdi. Gür sakallı, iri gözlü, düz yanaklı idi. Ağzı geniş, dişleri inci gibi parlaktı. Dişleri seyrek idi. Göbek kılı ince idi. Boynu sanki bir gümüş huzmesi idi. Endamı ve azalan uyumlu, mutedildi. Etleri kesinlikle sarkık değildi. Karnı ile göğsü eşit idi (yani göbeği çıkık değildi). İki omuzu arası geniş, omuz kemik başları kalın idi. Genel olarak kılsız, beyaz tenliydi, ancak boğazın bittiği yerden göbeğe kadar uzanan iplik gibi kılları vardı. İki memesi ve karnı kılsız idi. Kolları, omuzları ve göğsü biraz kıllı idi. Bilekleri uzun, el ayası geniş, el, ayak ve kalın, diğer azaları kalındı. Ayaklarının ortası çukurdu, (düz taban değildi.) Üstü ise düz olup üzerlerine döküldüğüne lıer tarafa yayılırdı. Giderken ağır ağır giderdi. Ölçülü ve dengeli bir yürüyüşe sahipti. Yavaş, vakur fakat süratli yürürdü, sanki yüksekten aşağıya iniyormuş gibi bîr yürüyüşü vardı. Dönerken tüm vücuduyla dönerdi. Gözleri yere bakar bir durumda olurdu. Yere bakışı (yürürken) göğe bakışından çok ve daha uzundu.
Bakışları son derece anlamlı idi. Ashabı ile yürürken onları önüne alırdı. Rastladığı kimseye ilk selâmı o verirdi.' Dedim ki: 'Biraz da onun konuşma şeklini anlat!' Şöyle cevap verdi:
'Birbiri ardınca hüzünlü düşüncelere dalardı, daima düşünceli idi. Onun hiç rahatı yoktu. Lüzumsuz ve gereksiz konuşmazdı. Sükûtu uzun olurdu. Söze başlarken de bitirirken de dudakları ile konuşurdu. Efradını cami ağyarını mâni kelimelerle (az sözle çok mana ifade edecek şekilde) gayet güzel ve veciz

konuşurdu. Sözlerinde ne fazlalık olurdu ve ne de eksiklik. Haşin değildi, hiç kimseyi küçümsemezdi.
Az dahi olsa nimete önem verirdi. Yiyecek ve içecekleri ne överdi ve ne de zemmedip, bcğenmemezlik ederdi. Dünya ve dünyalık bir şey onu öfkelendirmezdi. Ancak haksızlık yapıldığında öfkelenir ve haksızlık giderilinceye kadar hiç bir şey Öfkesini durdurmazdı. Hak ve hakikat bahis konusu oldu mu onu hiç kimse durduramazdı. Hiç kimseyi tanımaz gerçeği haykırırdı. Kendi nefsi için kızmaz ve onun için intikam almaya kalkışmazdı.
İşaret ettiğinde, parmağı ile değil eliyle işaret ederdi, bir şeye hayret edip şaştığı zaman avucunu (tersine) çevirirdi. Konuştuğu zaman, sağ elinin ayasını sol elinin baş parmağıyla bitiştirirdi. Öfkelendiği zaman intikam almak ve azarlamaktan kaçınırdı.
Güldüğünde gözlerini yumardı; Genellikle gülüşü tebessüm olur, dişleri dolu tanesi gibi parlardı.'
(Hasan diyor ki) 'Epey zaman bunu Hüseyin'den gizledim. Sonra ona anlatınca, onun benden önce bunları ona (dayıma) sormuş olduğunu anladım, benim sorduklarımı o da sormuş.
Babasına (Hz. Ali'ye), onun giriş, çıkış, oturuş ve kalkış şekillerini sormuş. Sormadık hiçbir şey bırakmamış.'
Hüseyin der ki: 'Babama Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem'İn girişini sordum; şöyle dedi: 'Girişi: Evine müsaade ile (haber vererek) girerdi. Evine girdiğinde zamanını üç kısma ayırırdı; bir kısmım Allah'a, bir kısmını ailesine, bir kısmını da kendisine. Sonra da insanlara ayınrdı. İleri gelen kimselerle de sade vatandaşlarla da eşit şekilde konuşurdu. Onlardan hiçbir şeyi saklamazdı. Ümmete seviyelerine göre muamele ederdi, herkese kendi durumuna göre değer verir, insanların dindeki faziletlerine önem verirdi. Dinde bilgili olanlara daha başka bakardı. İnsanlardan kimisinin bir, kimisinin iki, kimisinin de birçok hacetleri olurdu. Bunları da gözönünde tular ve ona göre davranırdı. Onlarla ihtiyaç ve maslahatlarına göre meşgul olurdu. Kendile-
rine lâzım ve lâyık olanı onlara bildirirdi. Şöyle derdi: 'Burada bulunanlar bulunmayanlara ulaştırsın! Bana ihtiyacını ulaştırmaktan aciz olanların ihtiyaçlarını bana ulaştırın! Çünkü hacetini arz edemeyenlerin hacetini yetkiliye ulaştıranın Allah kıyamet gününde ayaklarını kaydırmaz.' Daima doğrunun yanındaydı, başkasını kabul etmezdi. Yanına geçici olarak girerlerdi, çıktıklarında mutmain olarak çıkarlardı. Yanından birer delil ve kılavuz olarak çıkarlardı.'
(Hüseyn) Dedi ki: 'Onun çıkış şeklini sordum; şöyle dedi:

' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dilini tutardı, ancak insanları birbirine sevdirecek, birbirleriyle kaynaştıracak şeyleri konuşurdu. Onları ürkütmez, kaçırmazdı. Her kavmin liderine önem atfederdi; ikram ederdi. Bilahare onu onların üzerine vali tayin ederdi. Onun sırrını ve ahlâkını onlardan gizlemeden ona itaat etmelerini tavsiye ederdi. Güzel ahlakıyla ahlâklanmalarına tavsiye ederdi.
Ashabını özler, (göremediği zaman) sorardı. İnsanların durumlarının nasıl olduğunu, işlerinin ne âlemde olduğunu da sorardı. Güzele güzel, çirkine çirkin derdi.
İşi daima dengeli idi. Tutarsız değildi. Gaflet ederler korkusuyla kesinlikle gaflete düşmezdi. Bezerler, usanırlar diye lüzumundan fazla söz söylemezdi. Daima hazırlıklı ve temkinli olurdu.
Hak ve hakikatten ayrılmaz, diğer insanların hakkı çiğnemelerine de müsaade etmezdi. Nezdinde en üstün ve en İyileri, ihlas ve samimiyet bakımından en ileri olanlarıydı. Katında mertebe bakımından en büyükleri, insanlarla iyi geçinen ve yardımlaşmayı başaran kimseler olurdu.'
Onun oturuşunu sorunca, şöyle dedi:*-a
'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem herhangi bir fayda söz konusu olmadan' ne otururdu, ne de kalkardı. Kendisine özel yerler edinmezdi. Belirli oturma yerleri edinmekten insanları nehyederdi. Bir kavmin yanma geldiğinde, meclisin bittiği yere ilişip otururdu. Böyle yapılmasını da emrederdi.
(Birlikte) oturduğu kimselerin her biriyle ilgilenir, farklı muamele etliği izlenimini vermezdi. İhtiyacını gidermesi için onunla oturan veya onu ayakta tutan kimseye karşı sabırlı olur, o kişi ayrılmadıkça kendisi onu ter-kedip ayrılmazdı.
Biri kendisinden bir şey istediğinde mutlaka onu verirdi, ya da tatlı sözler söyleyerek onu savardı.
Onun güler yüzlü oluşu ve herkese nazik davranışı âdeta onu halka bir baba yapmıştı. Herkes onun katında ve nazarında eşit idi.
Onun meclisi; bir hilim, sabır, emanet ve haya meclisiydi. Onun meclisinde sesler yük-selmez, namus ve ırzlar çiğnenmez, kimseye salaşılmazdı. Gayet dengeli, hayâlı idiler. Birbirlerine takva- tavsiye ederlerdi. Son derece mütevazi' idiler, küçükler büyüklere saygı gösterirlerken, büyükler de küçüklere sevgi ve şefkat gösterirlerdi. İhtiyacı olanları kendi nefislerine tercih ederler, garibe yardım elini uzatırlardı.'
Dedi ki: 'Kendileriyle oturduğu kimselere karşı nasıl davranırdı?'
Şu cevabı verdi:

'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem daima güler yüzlü, yumuşak huylu idi, sert ve kaba değildi. Gürültücü ve hayâsız değildi. Kusur arayan, gereksiz yere insanları öven değildi. Arzulamadığı şeylere kulak aşmazdı. Kimseyi umutsuz yapmazdı. Herkese ümitvar davranırdı. Üç şeyden uzak dururdu:
Lüzumsuz tartışmak, fazla konuşmak ve kendisini ilgilendirmeyen şeylere ilgi duymak. İnsanlarla ilgili şu üç şeyden de uzak dururdu: Kimseyi kötülemez, kimsenin kusurunu, mahremiyet ve ayıbmı araştırmazdı. Ancak fayda umduğu şeyleri söylerdi. Konuştuğu zaman, yanındakiler sanki başlarında kuş varmış gibi başlarını eğerlerdi. Ancak O, sükût buyurduğu zaman konuşurlardı. Yanında söz düellosu yapmazlardı. Yanında biri konuştuğu zaman herkes suspus onu dinlerlerdi, sözünü bitirinceye dek müdahalede bulunmazlardı. Onların konuşmaları da bir başka idi.
Onların güldükleri şeye o da gülerdi, hayret ettiklerine o da hayret ederdi. Gelen yabancının aşın ve mantık dışı davranışlarını sabırla karşılardı, onu azarlamazdı. Ashâb bazen buna kızarlardı da o onları teskin eder, şöyle derdi: 'Böyle kimseleri gördüğünüzde, onu irşad edin!' Övgüyü ancak karşılığını verenden kabul ederdi. Kimsenin sözünü kesmezdi, bitirinceye kadar beklerdi. Adam ya bitirirdi ya da kalkıp giderdi.
Dedi ki: Ona: 'Peki suskunluğu nasıl idi?' diye sordum. Cevab verdi: 'Onun sükûtu şu dört şeyi hedeflerdi: Hilim, çekingenlik, takdir ve tefekkür.
Takdiri; Fark gözetmeksizin, insanlar bakmak ve aynı şekilde dinlemekti.
Tezekkürü ya da tefekkürü hem fani (dünya) hem baki (ahi-ret) hakkında idi.
Hilmi ise sabrında idi. Zira onu hiçbir şey kızdırmaz ve ürkütmezdi.
Çekingenliği dört şeyde tecelli ederdi: Kendisine uyulması için en güzel olanı al-mak, vazgeçirmek amacıyla kötüden uzak durmak, ümmeti İçin yararlı olan hususlarda ictihad etmek, dünya ve âhiret hayatlarını temin edecek hususlarda onlar için çalışmak'."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de]
8426- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Medine yollarından geçerken her tarafı âdeta misk kokusu kaplardı. Buradan Allah Resulü geçmiş, denilirdi."
[Ebü Ya'lâ, Bezzâr ve Mu'cemu'l-Evsat.]
BU BAHİSTE (DAHA ÖNCE) YER ALMAYAN PEYGAMBER (S.A.V.)'İN ALÂMETLERİNDEN BAZILARI
8427- Atâ bin Yesâr radiyallahu anb'dan: İbn Amr b. el-Âs'a dedim ki:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in Tevrat'taki niteliğini bana bildirir misin?" Cevap verdi: "Vallahi o, Tevrat'ta Kur'ân'daki bazı nitelikleri ile

vasfedilmiştir: 'Ey Peygamber! Şüphesiz biz seni, bir şahit, bir müjdeci, bir uyarıcı (Ahzâb, 45) ve ümmî-leri koruyucu olarak gönderdik. Sen benim kulum ve Resûlümsün. Sana, Mütevekkil adını verdim. O, sert ve kaba değildir. Çarşılarda yüksek sesle konuşup gürültü çıkartan da değildir. Kötülüğe kötülükle karşılık vermez, affeder, bağışlar.
Allah onunla, bozulmuş milleti (dîni) doğ-rultuncaya, görmeyen kör gözleri açıncaya, duymayan sağır kulaklara duyuruncaya, kaskatı kalpleri açmcaya kadar onun canını almaz." [Buhâri]
8428- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Benim vasfım Ahmed el-Mütevekkil'dir. O, kaba ve sert değildir. İyiliği iyilikle karşılar, kötülüğe cevap vermez. Mekke'de doğmuştur. Tayyibe'ye (Medine'ye) hicret edecektir. Ümmeti, hamdeden insanlardır. İzarları bellerine kadardır. Etraflarını temizleyip ak yaparlar. Ben de onların gönüllerindeki kederi giderici-yim. Savaş için saf oldukları gibi namaz için de saf tutarlar. Bana yaklaşmak için kestikleri kurbanların kanlarıdır. Onlar geceleri birer âbid, gündüzleri ise birer arslandırlar."
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de hafi bir senedle.)
8429- Abdullah bin Selâm radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Tevrat'ta Muhammed'in sıfatı ve İsa'nın onunla beraber defnedileceği de yazılıdır."
Ebû Mevdûd el-Medenî der ki: "(Resûlul-lah'ın kabrinin bulunduğu) hücrede bir kabir-İik yer kalmıştır." [Tinnizî.]
8430- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Ömer bir şey için: 'Ben bunun böyle ola-cağını zannediyorum' dediği zaman mutlaka o, zannettiği gibi çıkardı. Bir gün Ömer bir mecliste otururken, oradan güzel ve yakışıklı bir adam geçti. Onun hakkında: 'Sanırım bu adam cahiliyetteki eski dini üzeredir' ya da 'Bu onların kâhini idi' dedi. Bunun üzerine adam onun yanma çağırıldı gelince Ömer, yolculuğunda söylediği tereddüdü zikretti. Adam dedi ki: 'Müslüman bir adamın karşılandığı bugünkü kadar güzel bir gün görmedim.' Ömer:
'Benim istediklerimi mutlaka bana bildireceksin. ' dedi. Adam şöyle cevap verdi: 'Ben bir zamanlar onların kâhini idim." Ömer: 'Cin perisinin sana verdiği haber-lerden en ilginci hangisi idi, söyler misin?'
'Ben çarşıda dolaşırken, büyük bir korku içinde cin perisi bana geldi ve dedi ki: 'Sen cinni ve onun korkusunu ve başı üzerine devrilmesinden (kulak hırsızlığından men edilmesinden, insanların ve cinlerin peygamberine tabi olmalarından) sonraki ümitsizliğini ve sırtlarına ince çullar konulmuş genç develerle yetişilip yakalanmasını görmedin mi?"

Ömer dedi ki: 'Bu adam doğru söyledi. Ben onların putları yanında uyurken bir adam bir buzağı getirip boğazladı. O güne kadar duymadığım yüksek sesle biri bir çığlık attı; Şöyle diyordu: 'Ey Celîh (düşmanlığını açığa vuran kimse), emrun necîh (zafer bulmuş bir iş), raculun fasîh (fasîh konuşan adam) 'Lâ ilahe illallah' diyor.' Hemen halk, o adama doğru kalktılar. Dedim ki: 'Bunun arkasında ne vardır? Onu öğreninceye dek buradan ayrılmam.
Sonra o şahıs yine seslendi: 'Ey Celîh! Başarılı bir iş, fasîh bir adam 'Lâ ilahe illallah' diyor.' Hemen kalktım; çok geçmeden 'Bu bir peygamberdir' denildi."
[Buhârî.]
8431- Cübeyr bin Mut'im radiyallahu anh'dan:
"Cahiliyette Şam'a doğru ticaret amacıyla yola çıktım. Şam'ın aşağısında kitab ehlinden bir adama rastladım. Dedi ki:
'İçinizde peygamberlik iddia eden bir adam var mıdır?"
'Evet' dedim.
'Resmini görürsen tanır mısın?'
'Evet' dedim. Hemen beni alıp, içinde resim bulunan bir eve götürdü. Ancak orada peygamberin resmini görmedim. Tam o sırada onlardan bir adam içeriye girdi ve: 'Siz ne arıyorsunuz burada?' dedi. Ona durumu bildirdik:. Hemen o bizi alıp evine götürdü. Eve girer girmez Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in resmini gördüm. Bir adam da topuklarına yapışmış duruyordu.
'Bu topuklarına yapışan adam kimdir?' diye sorunca, şöyle dedi:
'Ondan sonra bir peygamber gelseydi, mutlaka bu adam peygamber olarak gelirdi. Ancak ondan sonra peygamber gelmeyecektir. Bu nedenle bu (yapışan) onun halifesidir' dedi. Dikkat ettim niteliği Ebû Bekr'in niteliğini taşıyordu. Tıpkı Ebû Bekr idi."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr vel-Evsat'ta hafi bir senedle.]
8432- Abdullah bin Selâm radiyallahu anh'dan:
"Allah Zeyd bin Saane'nin hidayetini mu-rad edince, Zeyd şöyle dedi:
'Peygamberlik sıfatlarından ne biliyorsam hepsini Muhammed'in yüzünde gördüm; ikisi hariç: Hilmi cehlinden evvel geliyor ve kendisine karşı cahilane davranıldığında, bilimle mukabele ediyor.'
Bir gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hücrelerinden Ali ile beraber çıktı. Ona bedevî gibi bir adam gelip şöyle dedi:
'Ey Allah'ın Resulü! Bir grup insanlar müslüman oldular. Daha önce onlara 'Müslüman olursanız rızkınız bollaşır' demiştim. Fakat onlar kıtlıkla karşılaştılar. Ey Allah'ın Resulü! İslâm'dan soğumalarından ve tamah ederek (azıklarının bollaşacağım düşünerek) girdikleri gibi, dinden çıkmalarından endişe ediyorum.

Onlara yardımda bulunmak için bir şey gönderirsen, ben götürürüm' dedi. Hemen bir adama baktı, sanırım o Ali idi. Şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Verecek bir şey kalmadı' dedi.
Zeyd bin Saane dedi ki: Şöyle dedim:
'Ey Muhammed! Fülanoğullarımn bahçesindeki hurmayı bana falan müddete kadar satar mısın?'
"Ey yahudi! Sana satarım, fakat futan adamın, diye isim verme!' dedi.
'Olur' dedim. Bunun üzerine onu bana sattı, karşılığında seksen miskal altın verdim. Onu adama verdi ve: 'Aralarında adaletli davran ve onlara yardımcı ol!' dedi.
Zeyd dedi ki: Sürenin bitmesine iki ya da üç gün kalınca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem beraberinde Ebû Bekr, Ömer ve Osman ile birtakım sahabe içinde çıktı. Cenaze namazını kıldırıp, oturmak için duvar dibine geldiğinde, gelip elbisesi ve hırkasının bir yerinden tuttum ve yüzüne sert sert bakıp şöyle dedim: 'Ey Muhammed! Hakkımı vermiye-cek misin? Vallahi Ey Abdülmuttaliboğulları! Siz her zaman böyle yaparsınız, geciktirirsiniz.' Ömer'e baktım, gözleri öfkeden kıpkırmızı olmuş bir halde bana bir baktı ve şöyle çıkıştı: 'Ey Allah'ın düşmanı! Bunları Allah Resulüne nasıl söylersin. Bunu sen ne cesaretle yaparsın? Allah Resulü olmasaydı bu kılıcımla boynunu vururdum." Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem gayet sakin bir şekilde bana bakarak şöyle buyurdu:
'Ey Ömer! Ben ve bu adam bundan daha başka bir davranışa muhtacız. Bana zamanında ve usulü dairesinde borcumu vermemi hatırlatır, bu adama da alacağını efendice istemesini söylersin. Haydi ey Ömer, bunu götür de hakkım ver! Onu endişelendirdiğim için yirmi sa'da fazla hurma ver!' Bunun üzerine Ömer beni iletti, yirmi sa' fazla olarak hakkımı verdi. Dedim ki:
'Ey Ömer bu fazlalık nedir?1
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu fazlalığı vermemi emretti' dedi.
Dedim ki:
'Ey Ömer beni tanıyor musun?'
'Hayır.'
'Ben Zeyd bin Saane'yim.'
'Yahudi bilgini mi?'
'Evet, yahudi bilgini' dedim.
'Peki neden böyle yaptm, diyeceğini dedin?'
Dedim ki: "Ey Ömer! HİImİnin cehlini geçmesi ve kendisine karşı, cahilce tavırlara karşı hilimle karşılık vermesi hariç, peygamberlik alâmetlerinin tümünü

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzünde görmüştüm: Şimdi bu iki alâmeti de görmüş ve öğrenmiş bulunuyorum. Ey Ömer, şahit ol! Ben Rab olarak Allah'ı, din olarak İslâm'ı, pey-
gamber olarak Muhammed'i kabul edip hoşnut oldum. Ayrıca şahit ol ki; malımın yarısını Muhammed ümmetine vakfetmişimdir.'
Ömer dedi ki:
'Bir kısmını de, çünkü yansıyla geçine-mezsin.'
'Ben de bir kısmını' dedim.
Sonra Ömer ile Zeyd, Peygamber sallalla-hu aleyhi ve sellem'e dönüp gittiler. Zeyd: 'Eşhedü en lâ ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve Resulünü.' diyerek müslüman oldu. Böylece ona iman etti, onu tasdik etti. Ona biat edip birçok harplere onunla birlikte iştirak etti. Sonra Tebûk harbinde kahramanca savaşırken şehit düştü.
[Taberânî, Mtı'cemu'l-Kebîr'de.]
8433- Muhammed bin Kâ'b el-Kurazî ra-diyallahu anh'dan:
"Ömer Mescid'de otuıırken bir adam geçti. Denildi ki:
'Ey Ömer! Bu geçen adamı tanıyor musun?'
'Kimdir o?'
'O, Sevâd bin Kârib'dir. Yemen ahalisin-dendir. Aralarında onun çok büyük bir saygınlığı vardır. O Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'İn zuhur edeceğini önceden haber veren adamdır' dediler.
Bunun üzerine 'Onu bana çağırın!' dedi. Çağırdılar, adam geldi ve Ömer ona:
'Sen Sevâd bin Kârib misin?' diye sordu.
'Evet.'
'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'İn peygamberliğini önceden haber veren sen misin?'
'Evet.'
'Eski kâhinliğin duruyor mu?' diye sorunca, adam çok kızdı ve şöyle dedi:
'Ey mü'minlerin emîri! Müslüman olduğum gündenberi kimse bana böyle bir şey söylemedi.'
'Sübhanallah! Bizim eski şirkimiz senin kehânetinden daha büyüktü. Bunda alınacak ne var ki. Anlat bakalım o zaman Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'İn peygamberliğini nasıl bildin de haber verdin?' dedi. Bunun üzerine adam anlatmaya başladı:
'Bir gece ben uyku ile uyanıklık arasındayken cinim bana gelip ayağıyla vurdu ve şöyle dedi:
'Ey Sevâd bin Kârib! Haydi kalk! Artık düşün ve aklını çalıştır, şayet aklın varsa;

Lûey bin Ğaliboğullarından bir peygamber gönderildi, insanları Allah'a ve O'na ibadet etmeye çağırıyor.' Ondan sonra cin şu şiiri söyledi:
'Cinlerin uyanıklığına hayret mi etlin? (Onlar) develerini hazırladılar, şevk ve heyecanla hidayet aramak için Mekke yolunu tuttular. Cinlerin iyileri kötüleri gibi değildir. Ne duruyorsun, sen de hazırlan, Hâşim'in seçkin insanına git! Gözlerini ona bakmak İçindik!"
Dedi ki: Onun o sözüne kulak verip başımı kaldırmadım ve "Bırak beni uykum var' dedim.
İkinci gece olunca, yine gelip ayağıyla bana vurdu ve şöyle dedi:
'Ben sana demedim mi; Ey Sevâd bin Ka-rîb, kalk! Düşün ve aklını çalıştır, şayet akim varsa, Lûey bin Gâlipoğullanndan bir peygamber zuhur etmiş, insanları Allah'a ve O'nun ibadetine davet ediyor.' Sonra cin şu şiiri söyledi:
'Cinlere hayret mi ediyorsun? Develerine çullar vurup nasıl da hazırlandılar. Büyük bii' arzu ve heyecanla Mekke yoluna koyuldular.
Hidayet peşinde koşuyorlar. İyilerle buluşuyorlar.
Onların doğru söyleyenleri yalancıları gibi değildirler. Hâşim'in seçkinine koş! Öncekileri sonrakileri gibi değildirler.'
(Sevâd) dedi ki: Onun sözüne yine kulak asmadım ve başımı kaldırmayıp uyumaya devam ettim.
Üçüncü gece olunca, aynı cin yine geldi, ayağıyla bana vurup şöyle dedi:
'Ey Sevâd bin Kârib! Ben sana demedim mi? Düşün ve aklını çalıştır; eğer sende akıl varsa! Lûey bin Gâlib'den bir peygamber gönderildi, insanları Allah'a ve O'nun ibadetine çağırıyor.' Sonra da şu şiiri söyledi:
'Cinlere, verdikleri haberlere ve develerini hazırlamalarına mı şaştın?
Hidayet aramak için Mekke yoluna girdiler.
Cinlerin inanmışları, inkarcıları gibi değildirler.
Ne duruyorsun, sen de Mekke'nin tepeleri ve taşlan arasında yaşayan Hâşim'in seçkinine gitsene! Orada hidayetini arasana!'
İşte ondan sonra içimde bir İslâm aşkı belirdi, şevk ve heyecanı bütün kalbimi ve varlığımı sardı. Sabah olur olmaz, hemen devemi hazırladım. Mekke'ye müteveccihen hareket ettim. Yolu yanlayınca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Medine'ye hicret buyurduklarını söylediler Hemen Medine'ye geldim; nerede olduğunu sordum, mescidde olduğunu söylediler. Mescide vardım, devemi bir kenara bağladım. Baktım Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in etrafını insanlar sarmış, huşu içinde oturuyorlar. Şöyle dedim: 'Dinle sözümü ey Allah'ın Resulü!' Ebû Bekr dedi ki:
'O'na yaklaş, yaklaş!' Yaklaştım, yaklaştım tam önünde oluverdim.

"Anlat bakalım, cininin sana söylediklerini, söyle bakalım.1' buyurdu.
(Şu şiirle ona) cevap verdim:
'Mahallemde uyuduktan sonra rahatladığımda bana biri geldi. Söylediklerinde yalancı değildi.
Üst üste tam üç gece geldi. Her seferinde bana: 'Lûey bin Gâlib'den bir peygamber geldi' dedi.
Bunun üzerine kollarımı sıvadım, hazırlandım ve bineğimi de hazırladım.
Uzun mesafeler kat'ederek yorgun ve bitkin bir halde sana geldim.
Şehadet ederim ki, Allah'tan başka Rab yoktur.
Gaibden verdiğin haberlerde hiç şüphe yok ki sen güvenilen bir kimsesin.
Ey soyu şerefli ve temiz olan (Muhammed) sen Allah'a en çok yaklaştıran peygambersin.
Allah katında yüce makam ve mertebeler bulansın.
Gelenler içinde zor şeyler olsa dahi, ey elçilerin en iyisi! Sana gelenleri bize bildir ve emret!
Şefaat olmayacağı günde ne olur şefaatçim ol!
Senin şefaatinden başka kimin şefaati Se-vâd bin Kârib'e fayda verir ki?'
(Sevâd) dedi ki: "Bunun Üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabı benim müslüman olmama çok sevindiler.'
Bunun üzerine Ömer: 'İşte ben bütün bunları bizzat senden duymak istemiştim' dedi."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir senedle.|
8434- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"Ebû Süfyan bin Harb, bana bizzat kendisi anlattı:
Daha Peygamber'e iman etmemiş olduğum dönemde Şam'a gitmiştim.
Ben oradayken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in mektubu Heraküus'a geldi. Mektubu Dihye el-Kelbî getirmiş, önce Busra emîrine vermiş, o da onu Heraklius'a ulaştırmıştı. Heraklius:
'Burada peygamberlik iddia eden o adamın kavminden kimse var mıdır?' diye sordu.
'Evet' dediler; bunun üzerine Kureyş'ten bir grup içinde çağınldim. Heraklius'un yanına girdik, bizi önüne oturttu ve dedi ki:
'Bu peygamberlik iddia eden adama akrabalık ve soy bakımından içinizden hanginiz daha yakındır?'
'Ben' dedim. Bunun üzerine beni onun önüne, arkadaşlarımı da arkama oturttular.
Sonra tercümanını çağırıp şöyle dedi:
'Bunlara (arkadaşlarına) söyle; ben bu adama (Ebû Süfyân'a) o peygamberlik

iddia eden kimse hakkında soracağım, eğer yalan beyanda bulunursa onun yalan söylediğini söylesinler.' Allah'a yemin ederim ki, aleyhime olur endişesini taşımasaydim, cevaplarım sırasında yalan söylerdim. Ondan sonra tercü-mamna dedi ki:
'Ona sor bakalım, onun soyu sopu nasıldır?'
'O aramızda gayet namuslu ve soyludur.'
'Atalarından melik olan biri var mıdır'"
'Hayır.'
'Peki bu iddiada bulunmadan önce onn yalancılıkla suçlar mıydınız?'
'Hayır.'
'Peki ona halkın ilen gelenleri mi yoksa güçsüzleri mi tâbi oldu?''
'Güçsüzleri.'
'Gün geçtikçe sayıları artıyor mu, yoksa eksüiyor mu?'
'Artıyor.'
'O'nun dinine girdikten sonra, hoşnutsuzlukla dininden dönen oldu mu?'
'Hayır.' '
'O'nûnla savaşınız oldu mu?'
'Evet.'
'Savaşınız nasıl oldu?'
'Onunla savaşımız münavebeli (dönüşümlü) oldu. (Önce) O bize karşı kazandı, sonra biz ona karşı kazandık.'
'Hiç sözünden döndüğü oldu mu?'
'Hayır. Fakat biz kendisinden (uzakta olduğumuz şu süre içinde) ne yaptığını bilmiyoruz. Onun aleyhine bundan başka bir şey söy-leyemedim.'
'Peki O'ndan önce böyle (peygamberlik) iddiasında bulunan oldu mu?'
'Hayır.'
Bunun üzerine tercümanına şöyle dedi:
'Söyle ona: Ben sana onun soyundan sordum, asâletli olduğunu söyledin. Peygamberler de öyledir. Hep kavimlerinde soylu insanlardan gelmişlerdir. Atalarında kral bulunup bulunmadığını sordum; 'Hayu-' dedin. Zira eğer atalarında krallık olsaydı belki o, bu krallığı istiyor derdik. Sonra sana ona uyanların ileri gelenler (eşraf) mi, yoksa güçsüzler mi olduğunu sordum, "Güçsüzler" dedin. Zaten peygamberlere ilk önce onlar (güçsüzler) tâbi olurlar. Sonra sana onu daha evvel yalancılıkla suçlar mıydınız, diye sordum, 'Hayır' dedin. Bundan anladım ki, insanlara karşı yalan söy-lemiyen Allah'a karşı hiç yalan söylemez.
Sonra sana, onun dinine girenlerden, daha sonra hoşnut olmayarak dininden

dönen oldu mu? diye sordum; buna da 'Hayır' dedin. İşte iman budur; bir kere kalbe girdi mi bir daha kolay kolay çıkmaz.
Sonra sana, gün geçtikçe artıyorlar mı yoksa eksiliyorlar mı? diye sordum; arttıklarını söyledin. İşte iman işi böyledir; tamamlanıncaya dek artar. Onunla çarpışıp, çarpışmadığınızı sordum; 'Çarpıştık' dedin. Aranızda harp sürekli olur, kâh siz onu yenersiniz, kâh o sizi yener. İşte peygamberler de böyle olurlar. Ancak sonuç onların (peygamberlerin) lehine olur.
Onun verdiği sözden dönüp dönmediğini sordum; 'Hayır' dedin. İşte peygamberler de böyledir, sözlerinden dönmezler.
Ondan önce böyle bir iddiada bulunan kimse oldu mu? diye sordum; 'Hayır* dedin.
Bundan önce biri bu iddiada bulunsaydı belki bu da, ona uymuştur diyebilirdik. (Heraklius) Daha sonra ona sordu:
'Peki o size ne emrediyor?'
'Bize namazı, zekâtı, iffeti ve sıla-i rahmi emrediyor' dedik.
Ondan sonra şöyle dedi: 'Eğer anlattıkların doğru ise, o gerçekten peygamberdir. Zaten ben onun çıkacağını biliyordum; lâkin siz-
den olacağını tahmin etmiyordum. Ona kavuşabileceğimden emin olabilsem karşılaşmayı çok isterdim. O'nun yanında olsaydım, ayaklarım yıkardım. Onun hakimiyeti mutlak surette ayaklarımın altındaki (sahibi bulunduğum) ülkelere ulaşacaktır.'
Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-Iem'in mektubunu getirtti ve okutmaya başladı:
'Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.
Allah Resulü Muhammea" den, Rum'un büyüğü Hirakl'a.
Selâm hidayete uyana olsun.
Şüphesiz ben seni İslâm çağırışı ile çağırıyorum, Müslüman ol ki, selamet bulasın. Müslüman olursan Allah sana iki kere ecir verir. Eğer müslüman olmayı kabul etmeyip kaçınırsan, bütün halkının günah ve vebali sana olur.
Ey Kitab ehli! Aramızda eşit olan su kelimeye geliniz: Allah'a ibadet edip O'na hiçbir şeyi ortak koşmayalım. Allah'ı bırakıp birbirimizi Rabler edinmeyelim. Eğer onlar kaçınırlarsa sizler 'Şahit olunuz ki biz müslüman-tarız deyin! (Âl-i İmrân, 64)'
Mektubun okunması bitince, etrafında gürültü koptu ve sesler yükseldi. Ondan sonra bize emretti, dışarıya çıkartıldık.
Dışarı çıkınca arkadaşlarıma (Peygamberi kastederek) dedim ki: 'İbn Ebi Kebşe'nin işi oldukça ciddi. Ondan Benû'l-Asfer'in (Bizans'ın) kralı bile korkmuş

olmalı.' Bundan sonra Allah, müslümanlığı bana nasip edinceye kadar onun galip geleceği inancını hep taşıdım.
(Râvi) Zührî der ki: Heraklius bunun üzerine Rum büyüklerini çağırdı. Evlerinin birinde topladı. Onlara şöyle hitap etti:
'Ey Rum topluluğu! İlelebed felah bulup doğru yolda olmak ister misiniz? Hakimiyetinizin devam etmesini istiyor musunuz?'
Bunun üzerine yabani eşekler gibi korku içinde kapılara doğru koştular, fakat kapıların üzerlerine kilitlenmiş olduğunu gördüler. Onları geri çağırtıp şöyle dedi: 'İşte ben sizi denedim. Hâlâ dininize sadıksınız. Sizin bu durumunuz hoşuma gitti.' Ondan sonra ona secde ettiler ve ondan hoşnut oldular."
8435- Diğer rivayet:
(Ebû Süfyân dedi ki:) "Artık onun mutlaka galip geleceğine hoşlanmadığım halde tâ Allah İslâm'ı kalbime girdirinceye kadar kesin inancım devam etti."
(Zührî) dedi ki: "İlyâ (yani Beytü'1-Mak-dis) sahibi ve Heraklius'un dostu olan İbnü'n-Nâtûr ^Şam Hıristiyanlarının piskoposu- dedi ki: Heraklius, İlyâ'ya (Kudüs'e) geldiği zaman, bir sabah pek üzüntülü göründü. Bazı kumandanları kendisine: 'Senin hâlini hiç iyi görmedik' dediler. İbnü'n-Nâtur dedi ki: 'Heraklius yıldızlara bakan, kâhinliğe aşina biriydi. Kendisine üzüntülü durumunu sorduklarında onlara şöyle dedi: 'Bu gece yıldızlara baktığımda, sünnetli melikin zuhur ettiğini gördüm. Bu ümmetin içinde hangi millet sünnet olur?
'Yahudilerden başka sünnet olanlar
yoktur! Onların da pek önemi yoktur. Hakimiyetin altındaki ülkelere yaz, oradaki yahudile-ri öldürsünler' dediler. Onlar böyle konuşup dururlarken, Gassân kralının gönderdiği bir adam Heraklius'un yanma getirildi. O adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zuhur ettiğini söyleyince, Heraklius: 'Gidin bakın bakalım bu adam sünnetli midir?' Gittiler, baktılar ve adamın sünnetli olduğunu öğrendiler. Arapların sünnet olup olmadıklarını ona sorunca, adam onların da sünnet olduklarını söyledi. Bunun üzerine Heraklius: 'Demek ki bu ümmetin kralı zuhur etmiş' dedi.
Ondan sonra Heraklius, Roma'da ilimde kendi çapında olan bir arkadaşına mektup yazıp, bu hususu sordu ve Humus'a hareket etti. Daha Humus'tan ayrılmadan o arkadaşından cevap geldi. O da Heraklius'un fikrine iştirak edip, böyle bir peygamberin zuhur ettiğini yazdı. Bunun üzerine Heraklius, Rum büyüklerinin Humus'taki karargâhında toplanmaları için davet etti. Kapılarının kapatılmasını da emretti. Sonra onlara şöyle hitap elti:
'Ey Rum topluluğu! İyi ve doğru yolda olmak istiyor musunuz, hakimiyetinizin devam etmesini de istiyor musunuz? Eğer istiyorsanız bu Peygamber'e uyunuz!'

Hemen korku içinde kapılara hücum ettiler." Benzeri rivayet.
Bu rivayetin sonu şöyledir "Heraklius(un imana davet olunması) hakkındaki haberin sonu da bundan ibarettir." [Buhârî ve Müsiim.I

8436- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Cinler göğe çıkıp vahyi dinlerlerdi. Bir kelime duydukları zaman kendileri ona doksan dokuz kelime ilave ederlerdi. Duydukları kelime doğru; İlave ettikleri ise boş ve yanlış olurdu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gönderildiği zaman cinler gökteki yerlerinden menedildiler. Üzerlerine kayan yıldızlar atıldı. Daha Önce onların üzerlerine yıldızlar atılmazdı. Bunun üzerine İblis: 'Mutlaka büyük bir olay olmuştur.' dedi. Hemen askerlerini gönderdi ve: 'Bakın bakalım neler olmuş görün, gelin ve bana bildirin!' dedi.
Gittiler, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Mekke'de iki dağ arasında namaz kıldığını gördüler, gelip İblis'e bildirdiler. İb-lîs de: 'Demek ki meydana gelen olay buymuş' dedİ." [Tirmizî.l
Cin sûresinin tefsiri bölümünde bu hadisin başka bir rivayeti geçmiştir (hadis no. 7297)

8437- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Kureyşliler bir kâhin kadına gelip şöyle dediler: '(İbrahim peygamberin ayak izinin bulunduğu bilinen taşa işaretle) Bu makam sahibine iz bakımından hangimizin daha çok benzediğini bize söyle!'
Kadın:
'Bu düzlüğe bir örtü serip ve hepiniz onun üzerinden yürürseniz hanginizin o makama layık olduğunu size bildiririm' dedi. Bunun üzerine bir örtü yaydılar. Hepsi geçtiler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de geçti. Kadın onun izine baktı ve şöyle dedi:
'Ona en çok benzeyeniniz bu izin sahibidir.' Sonra aradan yirmi sene geçti ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem peygamber olarak gönderildi." [İbn Mâce]

ISRA (MI'RAC)

8438- Katâde, Enes bin Malik'ten, o da Mâlik bin Sa'saa'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben (Kâ'be'nin avlusunda) Hatîm'de ya da Hicr'de yatarken -kimisi de; uyku ve uyanıklık arasındayken, dedi- biri gelip şuramdan şurama kadar (göğsümü) yardı. -Boğazından göğsünün bitimine kadar olan kısmı kastediyor- Kalbimi çıkardı. Sonra içi iman dolu altın bir leğen getirildi, kalbim güzelce yıkandı ve yerine konulup kapatıldı. Sonra katırdan küçük merkepten büyük bir hayvan (Burak) getirildi. Bembeyazdı. Adımını gözün görebildiği yere kadar atıyordu. Ona bindirildim. Cibril beni dünya semasına götürdü.
Kapının açılmasını rica etti; 'Kim o?' denildi. Cevap verdi:

'Cibril.'
'Yanındaki kimdir?'
' Muhammed.'
'O'na (göğe çıkma daveti) gönderildi mi?'
'Evet.'
'Merhaba ona! Ne güzel geliştir bu!' Kapı açıldı. Hz. Âdem görünüverdi.
Cibril Aleyhisselam:
'İste bu, baban Adem'dir, haydi ona selâm ver!" dedi. Selâm verdim, selâmımı aldı ve söyle dedi: 'Merhaba sâlih evlat, salih peygamber!'
Sonra Cibril yukarıya çıktı, ikinci gök kapısına varınca, kapıyı çaldı, 'Kim o?' denildi. O da 'Cibril' dedi.
'Peki yanındaki kimdir?'
'Muhammed.'
'O'na (Mi'râc için davet) gönderildi mi?'
'Evet.'
'Merhaba ona! O geliş ne güzeldir!' dedi ve kapı açıldı.
Teyze çocukları olan Yahya ile Isâ görünüverdi. CİbrÎl dedi ki:
'İşte bu Yahya'dır, bu da Isâ, haydi onlara selâm ver!'
Hemen selâm verdim; selamımı alıp şöyle
dediler: 'Merhaba salih kardeş, salih peygamber!'
Sonra benî alıp üçüncü kat göğe çıkardı, kapıyı çaldı; 'Kim o?' diye soruldu.
'Ben Cibril'im' dedi.
'Yanındaki kimdir?'
'Muhammed.'
'O'na (göğe çıkarılmak için davet) gönderildi mi?'
'Evet'
'Hoş gelmişler! Bu geliş ne güzel geliştir!' dedi ve kapı açıldı. Yusuf görünüverdi. Cibril şöyle dedi: 'İşte bu, Yusuf'tur, ona selâm ver!'
Selâm verdim; selamımı alıp şöyle dedi: 'Merhaba salih kardeş, salih peygamber!'
Sonra dördüncü semaya çıktı, kapıyı çaldı, 'Kim o?' denildi. 'Cibril' diye cevap verdi. 'Peki yanındaki kimdir?' diye soruldu.
'Muhammed.'
'O'na (Mi'râc için davetiye) gönderildi mi?'
'Evet.'
'Hoş gelmişler! Ne güzel geliştir bu!' denildi. Ondan sonra kapı açıldı. Ve içeride İd-ris görünüverdi. Cibril şöyle dedi:

'İşte bu İdrîs'tir. Haydi ona selâm ver!'
Ona selam verdim ve selâmımı alıp şöyle dedi: 'Merhaba salih kardeş, salih peygamber!'
Ondan sonra beni beşinci kat göğe çıkardı, kapıyı çaldı ve kendisine:
'Kim o?' denildi.
'Cibril.'
'Peki yanındaki kimdir?'
'Muhammed.'
'Ona (göğe çıkma davetiyesi) gönderildi mi?'
'Evet.'
'Hoş gelmişler! Bu geliş ne güzel geliştir!' denildi ve kapı açıldı. İçende Hârûn görünüverdi. Cibril de şöyle dedi:
'işte bu Harun'dur; haydi ona selâm ver!' Ona selam verdim ve o da benim selâmımı aldı ve: 'Merhaba salih kardeş, salih peygamber!'
Ondan sonra altıncı göğe çıktık, kapıyı Çaldı; 'Kim o?' denildi.
•Cibrîl'
'Yanındaki kim?'
'Muhammed.'
'Peki O'na (göğe çıkmak daveti) gönderildi mi?'
'Evet.'
'Bu geliş ne güzel geliştir! Merhaba ona!' diye cevap verildi ve kapı aralandı, Musa Aleyhisselam görünüverdi. Cibrîl: 'Haydi ona selâm ver!' dedi. Selâm verdim, selâmımı alıp şöyle dedi:
'Merhaba salih kardeş, salih peygamber!' Ondan ayrıldığımda ağladı. Neden ağladığı sorulunca: 'Benden sonra bir delikanlı peygamber oldu ve onun ümmetinden cennete gireceklerin sayısı benim ümmetimden fazladır.' diye ceap verdi.
Ondan sonra yedinci kat göğe çıktık, kapıyı çaldı. İçerden 'Kim o?' sesi gelince, Cibrîl: 'Ben Cibrîl' dedi.
'Peki yanındaki kimdir?''
'Muhammed.'
'O'na (Mi'râc daveti) gönderildi mi?'
'Evet.'
'Merhaba ona! Ne güzel geliştir bu!' diye cevap verildi, kapı açıldı ve İbrahim Aleyhisselam görünüverdi. Cibrîl dedi ki:
'İşte bu baban ibrahim'dir, haydi kendisine selâm ver!'' Selâm verdim, selâmımı aldı ve şöyle dedi: 'Merhaba salih oğul, salih peygamber!'

Ondan sonra Sidre-i müntehâ'ya götürüldüm. Baktım ki meyveleri (Yemen'in) Hecer testileri gibi iri, yapraklan da Fil kulakları gibiydi.
'İşte bu, Sidre-i müntehâ'dır" dedi. Baktım ki içinde iki, dışında da iki nehir akmakta. Cibril'e sordum:
'Nedir bu nehirler?' Şu cevabı verdi:
'İçinde akan nehirler cennet nehirleridir. Dışında gördüğün o iki nehir ise, biri Nil, diğeri Fırat'tır.'
Sonra bana Beyt-i Ma mûr gösterildi. Daha sonra bana üç bardak sunuldu: Birinde şarap, diğerinde süt, üçüncüsünde bal vardı. Ben süt bulunan bardağı aldım. Cibril şöyle dedi: İste bu, senin ve ümmetinin üzerinde bulunduğu fıtrattır.'
Sonra bana günde elli vakit namaz farz kılındı. Dönerken Musa'ya uğradığımda O: 'Ne ile emrolundun.' dedi.
'Her gün elli vakit namaz kılmakla' dedim.
'Senin ümmetin bu yükü kaldıramaz, ben daha önce bunu tecrübe ettim. İsrâiloğulları-na en zor muameleleri uyguladım (gene de başarılı olamadım). Dön de Rabbinden bunu hafifletmesini niyaz et.1'
Bunun üzerine Rabbime döndüm. (Talebim karşısında) on vakit düşürdü. Tekrar Mû-sâ'ya gittiğimde aynısını söyledi. Döndüm on vakit daha düşürdü. Musa'ya döndüğümde yine aynısını söyledi. Tekrar döndüm, nihayet beş vakit namazla emrolundum. Musa'ya geldiğimde, dedi ki: 'Senin ümmetinin buna da gücü yetmez. Ben daha önceleri denedim. İs-râiloğullarını bayağı zahmete soktum. Rabbi-ne dön de biraz daha indirmesini dile!' 'Rab-btmden tekrar dilekte bulunmaktan haya edinceye kadar niyaz ettim ve artık 'buna razıyım' dedim. Oradan (Musa'dan) ayrılırken biri şöyle seslendi: 'Kullarımdan hafiflettim, farzımı da yürürlüğe soktum'."
[Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî.]
8439- Şerîk, Enes radiyallahu anh'ın şöyle söylediğini işitmiş: O sallallahu aleyhi ve sellem İsrâ (Mi'râc) gecesi Mescidi Haram'da uyurken, henüz kendisine vahyolunmazdan önce, üç kişi (melek) geldiler. İlki şöyle dedi: '(Yatmakta olan üç kişiden) O (yani Mu-hammed) hangisidir?'
Diğeri şöyle dedi: 'O, ortalanndakidir. En hayırlıları odur.' Üçüncüsü şöyle dedi: "Öyleyse (onların) en iyi hayırlısını (semâya) alın!' İşte o gece bu olay cereyan etti. Diğer gece yine geldiler. Bu defa onun kalbi uyumuyordu, görüyordu. Peygamberler işte böyledir, gözleri uyuşa da kalpleri uyumaz. Gelenler onunla konuşmadılar. Onu alıp Zemzem kuyusuna götürdüler. Cibril işe başladı, göğsünü gerdanına kadar yardı ve içini çıkardı.

Kendi eliyle zemzem suyu ile onun kalbini yıkadı ve tertemiz yaptı. Sonra altın leğen getirildi. İçinde altm bardak vardı. Bu leğenin içi iman ve hikmetle doldurulmuştu. Cibrîl bununla onun göğsünü ve boğazının etlerini yani damarlarını doldurdu. Sonra göğsünü kapattı. Sonra açılan göğüs tekrar kapatıldı. Ondan sonra dünya semasına çıkarıldı."
Benzeri rivayet. Aynca onda şöyle geçer:
"Dünya semasında iki nehrin aktığını gördü ve Cibril'e sordu:
'Bunlar nedir?'
'Bunlar, Nil ile Fırat'ın kaynaklandır' dedi. Sonra semada yürüyüp gitti. Bu defa üzerinde inci ve zebercedden yapılmış bir köşk bulunan başka bir nehirle karşılaştılar. Eliyle Şöyle bir vurunca akan bir misk oluverdi. Cibril'e 'Bu nedir?' diye sordu; şu cevabı verdi: 'Bu Rabbinin sana hazırladığı o ünlü Kevser'dir.' Sonra alıp onu ikinci göğe çıkardı." Benzeri rivayet. Ancak ötekinden farklı olarak bu rivayette, İdris'i ikinci kat gökte, Harun'u dördüncü kat gökte, İbrahim'i altınca kat gökte, Musa'yı yedinci kat gökte gösterdi. Birinci kat gökte ise Âdem'i gösterdi. Yine orada şöyle geçmektedir: Birinci başvurusunda Allah on vakit namazı indirdi. Sonra Musa'ya döndü, devamlı olarak Mûsâ onu Rabbine çevirip durdu, nihayet namaz vakit sayısı beşe
iniverdi. Bu, beşinci başvurusunda olmuştur. Allah Teâla buyurdu:
"Katımda söz değişmez. Ne dedimse odur. Ana kitapta (Ümmü'I-kitâb'da) nasıl farz kıl-dımsa öyledir. Her iyiliğe karşı on sevap verilir. O senin üzerine beş vakit olarak farz olsa da Ana kitapta sevap yönünden ellidir." Sonu şöyledir:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Mescid-i Haram'dayken uyandı."
8440- Diğer rivayet:
Sabit el-Bünânî, Enes radiyallahu anh'-dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bana Burak getirildi ki o, uzun beyaz bir hayvandı. Eşekten büyük, katırdan küçüktü. Adımım gözünün erişebildiği yere kadar atardı. Ona binip Beytü'l-Makdis'e geldim. Peygamberlerin hayvanlarını bağladıkları halkaya onu bağladım.
Mescide girip iki rek'at namaz kıldım, sonra çıktım. Cibril bana bir bardak şarap ile bir bardak süt getirdi. Ben sütü tercih ettim. Cibril 'Fıtratı seçtin' dedi. Sonra yukarıya (semaya) doğru beni çıkardı." Benzeri rivayet. Ayrıca onda şöyle geçer:
"Kendimi sırtını Beytü'l-Ma'mûr'a dayamış oturmakta olan İbrahim'in yanında buldum. Baktım bir daha dönmemesiye oraya günde yetmişbin melek giriyordu. (Cibril) Beni oradan alıp Sİdre-i münteha'ya iletti. Yaprakları fil kulaklarını, meyveleri (Yemen'in Hecer) testüerİ(nİ) andırıyordu. Allah'ın emrinden dolayı

her şeyi bürüyen Sidre'yi bürü-yünce bana bir hal oldu. Allah'ın yarattıklarından hiç kimse onun (Sidre'nin) güzelliğini anlatamaz."
Bu hadiste ayrıca şöyle geçmektedir: "Allah ondan ilk müracaatında beş vakit indirim yaptı, 'Devamlı Mûsâ ile Rabbim arasında gidip geldim, nihayet (Rabbim) şöyle dedi:
'Ey Muhammedi O, gündüz ve gecede beş vakit namazdır. Her bir namazın karşılığı on namaz sevabıdır. İşte bu, böylece elli vakit namaz yapar'." [Buhârî, Müslim ve Nesâî.]
8441- Enes radiyallahu anh'dan:
Ebû Zer, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu anlatırdı: "Ben Mekke'deyken, evimin tavanı yarıldı ve Cibril iniverdi. Göğsümü açıp Zemzem suyu ile yıkadı. Sonra iman ve hikmet dolu olan bir altın leğeni getirip içindekileri kalbime boşalttı. Sonra kapattı. Sonra elimden tutup beni göğe çıkardı." Benzeri rivayet.
Onda şöyle geçer: "Dünya semasına çıktığımızda sağında bir kalabalık, solunda da bir kalabalık olan bir adamla karşılaştık. Sağına bakınca gülüyor, soluna bakınca ağlıyordu. 'Merhaba, ey salih oğul, salih Peygamber!' dedi.
'Ey Cibril bu adam kimdir?' diye sordum. Şöyle dedi: 'Bu Âdem'dir, sağındakiler de so-lundakiler de kendi neslidir. Sağdakiler cennet ehli; soldakiler ise cehennem ehlidir'."
Yine onda şöyle geçer: Enes dedi ki: "O, göklerde Âdem, İdris, İsâ, Mûsâ ve İbrahim'i gördü." Ancak sadece Adem'in birinci kat gökte, İbrahim'in yedinci kat gökte bulunduğunu belirledi, diğerlerinin yerlerinden söz etmedi.
Onda yine şöyle geçer: (Râvi) İbn Şihab ez-Zührî der ki: "İbn Hazm bana, İbn Abbâs
İle Ebû Habbe el-Ensârî'nin şöyle dediklerini nakletti: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: 'Cibril beni öyle bir yere kadar çıkardı ki orada kalemlerin gıcırtılarını duyar oldum'."
Onda ayrıca şöyle geçmektedir: İlk müracaatta şöyle dedi: "Rabbim elli vaktin yarısını indirdi." İkinci başvuruda şöyle dedi: "O (namaz) beştir, fakat (sevapça) ellidir." |Buhârî ile Müslim.)
8442- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Isrâ gecesi yukarıya çıkarıldığı zaman Sidrei müntehaya götürüldü. O, altıncı kat gökte bulunmaktadır. Yerden yukarı yükselip çıkanlar orada nihayet bulur. Sonra oradan alınır." dedikten sonra:
İbn Mes'ud: "Sidreyi bürüyen bürüyün-ce." (Necm, 16) ayetini okudu ve sidreyi altından pervaneler olarak yorumladı. Sonra dedi ki:

"O gece Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e üç şey verilmiştir: Beş vakit namaz. Bakara sûresinin son âyetleri. Ümmetinden Allah'a ortak koşmayan günahkârların günahlarının bağışlanması."
| Müslim, Nesâî ve Tirmİzî.l
8443- Bureyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Beyt-i Makdis'e vardığımızda Cibril, parmağıyla şöyle yaparak tap deldi ve Bu-rak'ı oraya bağladı." [Tirmizi]
8444- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Mi' râc dönüşü) Kureyş beni yalanlayınca Hicr'de ayakta durdum. Allah Beyt-i Mak-dis'i gözümün önüne getirdi. Ben de onun alâmetlerini ona bakarak bir bir saymaya başladım." IBuhârî, Müslim ve Tirmizi]
8445- Ahmed, Bezzâr, Mu'cemu'l-Kebîr ve Mu'cemu'l-Evsaf'ta Taberânî, İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"İsrâ sabahı Ebû Cehl, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'le alay ederek şöyle dedi:
'Bir şey var mıdır?'
'Evet.'
'Nedir o?' 'Bu gece bana yolculuk yaptırıldı.'
Nereye?'
'Beyt-i Makdis'e.'
'Gittin; sonra hemen burada oluverdin ha?!'
'Evet.'
'Kavmini çağırsam, bana anlattıklarını onlara da anlatabilir misin?'
'Evet.'
'Ey Kâ'b bin Lueyoğullan çabuk gelin!' diye seslendi. Geldiler ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dönerek: 'Haydi bana anlattıklarını şu kavmine de anlat!' dedi. Ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem anlatmaya başladı: 'Bu gece bana yolculuk yaptırıldı.'
'Nereye?' diye sordular.
'Beyt-i Makdis'e.'
'Sonra hemen aramızda mı oluverdin?'
'Evet' deyince, herkes şaşırmış; kimisi alkışlamış kimisi de elini basma koymuş, Allah Resulünün sallallahu aleyhi ve sellem yalan söylediğini veya bunu uydurduğunu sanmışlar ve sormuşlar:
'Peki bize Mescid'i anlatabilir misin?' Tabii içlerinde Beyt-i Makdis'e gidip

oradaki mescidi görenler ve tanıyanlar da vardı.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: 'Bunun üzerine mescidi anlatmaya başladım, bir yerde takılacak gibi oldum, hemen aradaki perde açıldı ve Mescid Ukayl' in evinin yanına kondu, baktım ve rahatça her tarafını görerek anlattım.' Halk ayağa kalkıp şöyle demekten kendilerini alamadılar: 'Her şeyi doğru ve yerli yerince söyledi'."
8446- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir at getirildi, at gözünün görebileceği yere kadar adım atıyordu, beraberinde Cibrîl de vardı. Bir kavme uğradı, her gün ekip biçiyorlardı. Biçtikleri zaman olduğu gibi tekrar eski haline geliyordu.
Dedi ki: 'Ey Cibrîl bunlar kimdir?' Cevap verdi: 'Bunlar, mücahidlerdir. Bir sevap onlara yediyüze katlanıyor. Ne infak etmişlerse hemen yerine geliyor.'
Ondan sonra bir kavme uğradı. Başları taşla eziliyor, ezildikçe tekrar yerine gelip eski halini alıyordu. Onların kim olduklarını Cibril'e sorunca, Cibrîl şu cevabı verdi: 'Bunlar gönüllü namaz kılmayanlardır.'
Bir kavme daha uğradı, bir de ne görsün arkalan İle önleri yamalı kimseler ki, hayvanların (çayırlarda) otladıkları gibi Dari, Zakkum ve Radf gibi cehennem otlarından otlanıyorlardı. Dedi ki: 'Bunlar kimdir?' Cevap verdi:
'Bunlar mallarının zekâtlarını vermiyen-lerdir.'
Sonra bir kavme geldik, önlerinde içinde pişmiş et olan bir tencere ile kokmuş çiğ et var. Çiğ eti yiyip pişmişini bırakıyorlar. Kim olduklarını sordu, Cibril'in cevabı şu oldu: 'Onlar ümmetinden helâl kadınını bırakıp haram olan başka kadına gidenler ile kocasını bırakıp haram olan başka erkeklere giden kadınlardır.'
Sonra odunları bir araya getirmiş, sırtlaya-mıyor, üstelik yükünü daha da artırıyor olan bir adama geldi. Kim olduğunu sorunca, Cibrîl şöyle dedi:
'İnsanların emanetini alıp da veremeyen ve o emanete emanet katan kimsedir.'
Sonra dudakları demir makasla doğranan, doğrandıkça eski haline gelen bir kavme uğradı ve bunların kimler olduğunu sordu.
Cibrîl de şu cevabı verdi: 'Onlar fitne çıkaran hatipleridir.'
Sonra küçük bir delik gördü, içinden büyük bir öküz çıktı. Tekrar girmek istedi fakat giremedi. Bu manzaraya şaşarak sordu: 'ö« nedir ey Cibrîl?'
Şu cevabı verdi: 'Büyük söz söyleyip de o sözünü geri almak isteyip geri alamayan adamdır.'
Sonra güzel koku ve sesle birlikte kokusu duyulan misk dolu bir vadiye uğradı.
'Nedir bu?' diye sorunca, Cibrîl şöyle dedi: 'Bu, cen-nelin sesidir ve şöyle diyor Rabbim! Bana ehlimi ve bana vadettiklerini getir! Ağaçlarım, ipeklerim,

sündüsüm, istebrakım, abkeriyim, mercanım, gümüşüm, altınım, bardaklarım, ibriklerim, tabaklarım, meyvelerim, ballarım, elbiselerim, sütüm, şarabım çoğaldı. Bunlarla taşıyorum, ehlimi ve vadettiklerini getir!'
O (Allah) da şöyle buyuruyor: 'Erkek-ka-dın her raüslüman, erkek-kadın her mü'min senin ehlindir. Kim bana ve peygamberleri-
me iman edip de bana bir şey ortak koşmazsa, benden başka ilah edinmezse o, güven İçindedir. Kim benden islerse veririm, kim bana ödünç verirse karşılığını veririm. Kim bana tevekkül ederse ona yeterim. Ben Öyle bir Allah'ım ki, benden başka hiçbir tanrı yoktur. Sözümü mutlaka yerine getiririm, caymam. Mü'minler felaha ermiştir. Yaratıcıların en güzeli olan Allah ne yücedir!' Cennet de şöyle dedi:
'Hoşnut oldum (ey Rabbim)!'
Sonra bir vadiye geldi, pek çirkin bir ses duydu ve sordu: 'Bu nedir?'
'Bu cehennemin sesidir; diyor ki: Ya Rab-bi! Bana ehlimi getir! Bana vad ettiklerini gelir! Bukağılarım, zincirlerim, alevim, kaynar suyum, irinlerim, zakkumlarım dolup taşıyor. Dibim derinleşiyor. Sıcaklığım dayanılmaz oldu. Hemen vadettiklerini bana getir!' (Rab) şu cevabı verdi: 'Her müşrik ve müşrike, her habis ve habise, hesap gününe inanmayan her zorba senindir.'
'Hoşnut oldum (ey Rab)!' dedi.
Sonra Beyt-i Makdis'e vardı, atından inip bağladı ve meleklerle namaz kıldı, namazı bittikten sonra, dediler ki: 'Ey Cibrîl bu yanındaki adam kimdir?'
'Bu Muhammed'dİr, Allah'ın Resulü, peygamberlerin sonuncusu' diye cevap verdi.
'O (peygamber olarak) gönderildi mi?'
'Evet.'
'Allah böyle güzel kardeşi ve halifeyi yaşatsın, uzun ömür versin! Ne güzel kardeş, ne güzel halife!' dediler.
Sonra peygamberlerin ruhları ile karşılaştılar. Onlar Allah'a hamdü senada bulundular. (Meselâ) İbrahim şöyle dedi: 'Beni kendine dost edinen, bana büyük bir mülk veren, beni ihlâslı kul eden ve itaatli ümmet kılan, Risâle-tiyle beni seçen, beni ateşten kurtaran, ateşi üzerime soğuk ve selâmetli kılan Allah'a hamd olsun.' Sonra Musa şöyle dedi:
'Benimle konuşan, beni seçen, Tevrat'ı üzerime indiren, Firavun'un helakini, Benû İsrail'in kurtuluşunu elimde kılan, Allah'a hamd olsun!'
Davud'un sözü: Beni hükümdar kılan, bana Zebur'u indiren, demiri bana yumuşak kılan, dağları bana musahhar kılıp kuşlarla birlikte benimle teşbih ettiren, bana hikmeti ve güzel konuşmayı ikram eden, Allah'a hamd olsun.

Süleyman'ın sözü: 'Bana rüzgârları, cinleri ve insanları musahhar kılan, mihraplar, timsaller, büyük büyük kazanlar yapan cinleri emrime veren, kuş dilini bana öğreten, bakır pınarını bana akıtan, benden sonra hiç kimseye lâyık olmayacak olan bir hükümdarlığı bana veren hamd olsun.'
İsa'nın sözü: 'Bana Tevrat ve İncil'i öğreten, körleri, sedef hastasını iyileştirme yeteneğini bana veren, izni ile ölüyü diriltme imkanını bana bahşeden, beni temizleyen, arındıran
ve göğe yükseltip kâfirlerden kurtaran, beni ve annemi şeytandan koruyan ve bize karşı şeytana fırsat vermeyen Allah'a haınd olsun.'
Muhammed sallaîlahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Hepsi Rabbini sena etti. Ben de Rabbİmi sena ediciyim, şöyle: Hamd, beni âlemlere rahmet, tüm insanlığa müjdeci ve uyarıcı olarak gönderen, bana içinde her ğe-yin açıklaması bulunan Kur'ân'ı indiren, ümmetimi ümmetlerin en iyisi, vasat (orta) bir ümmet kılan, dünyada son olmalarına rağmen ahirette en önde yapan, göğsümü açan, yükümü sırtımdan indiren, sanımı yükselten, beni ilk ve son kılan Allah'a mahsustur.' İbrahim dedi ki: 'İşte Muhammed bunlarla size üstün kılınmıştır.'
Sonra ona üzerleri kapalı üç kap getirildi, önüne bir kap sürüldü ve denildi ki: 'İç, içinde su bulunmaktadır!" Sonra içinde süt bulunan diğer bir kap verildi. Doyuncaya kadar ondan içti. Sonra ona içinde şarap bulunan kap sunuldu; şöyle dedi: 'Artık içmem, doydum.'
Doğru yaptın çünkü o, senin ümmetine yasaklanacaktır. Eğer içseydin, sana ümmetinden pek az insan tâbi olacaktı.' denildi. Sonra onu alıp göğe çıkardı...'
Devamı Katâde hadisinin benzeri bir rivayettir. Ayrıca onda şöyle geçmektedir: "Ademin sağında güzel koku çıkan bir kapı; solunda ise kötü koku çıkan bir kapı bulunmaktaydı. Sağdaki kapıya baktığında gülüyor, soldakine baktığında ağlıyordu. Dedi ki:
'Ey Cibril, bu nedir?' Cevap verdi: 'Baban Adem'dir; sağındaki kapı cennet kapısıdır. Zürriyetinden oraya girecekleri görünce gülüyor. Solundaki kapı cehennem kapısıdır; zürriyetinden oraya girecekleri görünce ağlıyor.'
(Bu rivayette) İbrahim hakkında şöyle dedi: 'Cennet kapısında başına ak düşmüş kürsü üzerinde bir adam gördü. Yanında yüzleri kararmış bazı insanlar gördü. Kalkıp 'Nimetul-lah' denilen bir nehre girdiler, yıkanıp çıktılar, siyah renklerinden biraz gitti. Sonra 'Rahme-tullah' denilen diğer nehre girdiler, yıkanıp çıktılar, siyah renklerinden bir miktar daha gitti.
Sonra başka bir nehre daha girdiler. Ce-nab-ı Hakk'ın:
'Rableri onlara tertemiz bir su içirdi' kavlinde (Dehr, 21) anlatılanlar bunlardır, yıkanıp çıktılar siyah renklerinden bu nehirlere girmemiş arkadaşlarının

renklerinden tamamen arındılar. Dedi ki: 'Ey Cibril, bu nedir?' Cevap verdi: 'Bu, baban İbrahim'dir, Yeryüzünde saçı ağaran ilk insan odur. Bu beyaz yüzlülere gelince, bunlar imanlarına şirk karıştırmayan kimselerdir. Bunlar İse iyi amellerine kötü amellerini karıştıranlardır. Tevbe etmişler, Allah da tevbelerini kabul etmiştir.'
Sonra, kökünden kokmayan su tadı değişmeyen süt, içenlere lezzet veren şarap ve safı bal nehirleri akan Sidre'ye vardılar.
Bu Sidre (öyle bir ağaç)dır ki, bir süvari gölgesinde yetmiş yıl yürür de yine katede-mez onu. Onun bir yaprağı tüm yaratıkları gölgeleyebilir.
Onu nur ve melekler bürür. 'Sidre'yi bürü-yen bürüdü' kavl-i celîlinde (Necm, 16) anlatılan budur.
Allah Teâla ona buyurdu ki: "İste, istediğin sana verilecektir.'
Cevap verdi: 'Sen Ibrahimi dost edindin, Musa ile konuştun, Davud'a büyük bir hakimiyet verdin, demirleri ona yumuşattın, dağları onun emrine verdin. Süleyman'a da büyük bir hakimiyet ihsan ettin. Ona, cinleri, İnsanları, şeytanları ve rüzgârı musahhar kıldın. İsa'ya Tevrat ile incil'i öğrettin, ona körleri ve hastalarını iyileştirme İmkan ve yeteneğini bahşettin.'
Allah Teala buyurdu:
'Seni de dost ittihaz ettim, Tevrat'ta şöyle yazılıdır: 'Muhammed Rahman'ın sevgilisidir.' Sonra seni tüm insanlığa gönderdim. Ümmetini ahirette Önde dünyada son ümmet eyledim. Senin benim kulum ve Resulüm olduğuna tanıklık edinceye kadar onların hutbesi olmaz. Yaratılış itibariyle ise ilk, gönderiliş itibarıyla seni son kıldım. Senden önce hiçbir peygambere vermediğim Seb-i Mesâni'yİ sana verdim. Senden önce hiçbir peygambere vermediğim Bakara sûresinin sonlarını Arş'm altındaki hazineden sana verdim. Seni hem ilk, hem sonuncu kıldım."
(Hadisin devamında) namazın farz edilişini, Musa'ya müracaatını ve onar onar indirilerek beş vakit namazın farz kılınışını anlattı."
[Bezzâr.]
8447- Şeddâd bin Evs radiyallahu anh'-dan:
Dedik ki: "Ey Allah'ın Resulü! Nasıl isrâ yaptın?" Şöyle buyurdu:
"Mekke'de ashabıma yatsı namazni kıldırdım. Cibril bana merkepten büyük katırdan küçük beyaz bir hayvanla geldi. Hayvan bana karşı huysuzlaştı. Kulağını tutup büktü ve beni üstüne bindirdi, ilerledim, nihayet hurmalık bir yere vardık. Bana ' Haydi in!' dedi, indim.
'Namaz kıl!' dedi; kıldım. Sonra tekrar bindim, yürüdük; dedi ki:
'Nerede namaz kıldığını biliyor musun?'

'Allah en iyi bilendir' dedim.
'Yesrib (Medine)de namaz kıldın' dedi.
Sonra yürüdük, beyaz bir yere vardık. 'İn!' dedi, indim. 'Namaz kıl!' dedi, kıldım. Sonra tekrar bindim yürüdük; dedi ki:
'Nerede namaz kıldığını biliyor musun?' 'Allah en iyi bilendir' dedim. Namaz kıldığın bu yer: 'Medyen'dir. Musa'nın ağacının dibinde namaz kıldın' dedi.
Sonra yürüdük, nihayet 'İn!' dedi, indim; 'Namaz kıl!' dedi; kıldım. Sonra binip, ilerlemeye başlayınca sordu:
'Nerede namaz kıldığını biliyor musun?'
'Allah en iyi bilendir' diyerek cevap verince, söyle dedi:
'İsa'nın doğum yeri olan Beyt-i Lahm'da kıldın.'
Sonra yürüyüp gittik, nihayet şehre girdik. Mescidin kıblesine varıp hayvanı bağladı. Mescide girdi. Ben namaz kıldım, iki tabak getirildi." Benzeri rivayet. Ayrıca onda şöyle geçmektedir: "Sonra beni götürdü. Şehirdeki bir vadiye vardım. Baktım cehennem çarşaf gibi açılmaya haşladı." Dedik ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Nasıl buldun?"
"... gibi" dedi -Bir şey söyledi, fakat (benzettiği şeyi) unuttum gitti-. Sonra Kureyş kâfirlerine, falan falan yerde rastladım. Develerini kaybetmişler. Kendilerine selâm verdim. Birbirlerine şöyle dediler: 'Bu Muham-med'in sesidir.' Sonra sabahtan önce, Mekke'de ashabıma geldim.
Ebû Bekr gelip şöyle dedi:
'Bu gece nerdeydin? Seni yerinde aradık, bulamadık.'
'Bu gece Beytü'l-Makdis'e gittim.' Şöyle dedi:
'Ey Allah'ın Resulü! Orası bir aylık yoldur anlat bana!'
'Hemen aradaki perde açıldı, sanki orasını gözlerimle görür gibi oldum; ne sordular-sa tereddütsüz cevap verdim, gördüklerimi bir bir anlattım.'
Ebû Bekr: 'Senin Allah Resulü olduğuna şehadet ederim' dedi.
Müşrikler ise: 'İbn Ebî Kebşe'nin oğluna bakınız ne diyor? Bu gece Beyt-i Makdis'e gidip döndüğünü iddia ediyor' dediler.
Buna şu cevabı verdi:
'Evet, gittim, hatta gelirken falan yerde kervanınıza rastladım. Bir develerini yitirmişlerdi. Onlar falan yerde konaklayacaklar, falan günde burada olacaklar. Üstünde kıldan siyah bir örtü ve iki siyah çuval olduğu halde, önlerinde bir deve bulunacak.' Dediği o gün gelince, herkes dışarıya çıkıp kervanın gelmesini beklemeye koyuldu. Öğlene doğru önlerinde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in vasfettiği deve olduğu halde kervan çıkageldi."
[Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de teyyin bir senedle]

8448- Bezzâr, Ebû Ya'lâ ve M. el-Ke-btr'de Taberânî rivayet etliler:
Onda şöyle geçmektedir: "Burak bir dağla karşılaştığı zaman arka ayaklarını (havaya) kaldırıyordu, dağdan aşağı inerken de ön ayaklarını (havaya) kaldırıyordu." Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Beytü'l-Makdis'te peygamberlere namaz kıldırdı."
8449- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben otururken aniden Cibril gelip iki omuzum arasına (sırtıma) vurdu, hemen kalktım. Bir ağacın yanına vardım. Üstünde kuş kafesi gibi iki şey vardı, birine Cibril, öbürüne de ben oturdum ve uyudum. Yükseldim, öyle ki ufuklar adeta bir araya gelmişti. Hep etrafı seyrediyordum, göğe değmek isteseydim rahatlıkla değerdim. Cibril'e bir baktım ki sanki yere serilmiş bir hasır gibi (kanatlarıyla yere dokunuyor), Allah'ı onun benden da-
ha iyi bildiğini o zaman anladım. Gök kapılarından bir kapı açıldı. En büyük nuru gördüm. Hicabın altında da inci ve yakut parıltısı vardı. Allah o anda bana dilediği kadar vahyedeceğini vahyetti." (Bezzâr ve Mu'cemu'l-Evsat.]

ALLAH RESULÜ SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'İN VERDİĞİ GAYB HABERLERİNDEN

8450- Câbir bin Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kisrâ ölünce, artık ondan sonra Kisrâ gelmeyecek. Kayser öldüğü zaman, artık ondan sonra da Kayser olmayacak. Nefsim kudret elinde olana yemin ederim ki, onların hazinelerini sizler Allah yolunda harcayacaksınız." [Buhârî ve Müslim.]
8451- Adiyy bin Hatim radiyallahu anh'dan:
"Ben Allah Resulünün sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında otururken, bir adam gelip fakirliğinden yakındı, sonra başka bir adam geldi ve eşkıyalıktan (yol kesmekten) yakındı. Sonrat bana dedi ki: 'Ey Adiyy! Hire şehrini gördün mü?'
'Hayır görmedim. Fakat duydum' dedim.
'Eğer ömrün olursa, Allah'tan başka hiç kimseden korkmadan bir kadın kalkıp (devesi ile) Hire'den Kâ'be'yi tavaf etmeye gidecektir.' Kendi kendime dedinvki: 'Memleketi kasıp kavuran Tayy eşkıyalarının zulmü ne olacak ben nereden göreceğim?'
(Sözlerine devamla:) 'Yaşarsan Kisrâ bin Hürmüz'ün hazinelerini göreceksin' buyurdu.
'Kisrâ bin Hürmüz mü?'
'Evet, Kisrâ bin Hürmüz. Yaşarsan, kişi avuç dolusu gümüş ve ahunla çıkacak da (zekâtım kabul edecek kimseyi bulamıyacak. Kıyamet gününde biriniz Allah'ın

huzuruna çı-'
kaçak, Allah ile kendi arasında hiçbir tercüman bulunmayacak. Allah, mutlaka ona diyecek ki: 'Sana emirlerimi tebliğ edecek peygamber göndermedim mi?'
O da: 'Gönderdin ya RabbV diyecek.
'Sana mal verip lütuf ve ihsanda bulunmadım mı?'
'Evet' diyecek, sağına bakacak yalnız cehennemi görecek, soluna bakacak yalnız cehennemi görecektir.'
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu da duydum: 'Yarım hurma ile bile olsa cehennemden korunun! Yarım hurma bulamayan bari hoş ve güzel söz söylesin.'
Adiyy dedi ki: "(Dedikleri çıktı) Allah'tan başka hiç kimseden korkmayarak bir kadının tek başına Kâ'be'yi tavaf etmeye gittiğini gördüm. Kisrâ'nın hazinelerini fethedip onları elde edenler arasında bizzat ben de bulundum. Eğer siz uzun yaşarsanız sallallahu aleyhi ve sellem'in: 'Kişi avuç dolusu gümüş ve altınla çıktığı halde, zekât verecek kimseyi bulamayan insanlar göreceksiniz' sözlerinin tahakkuk ettiğini göreceksiniz." [Buhârî.|
8452- Sevbân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yer bana dürüldü, yeryüzünün doğusunu ve batısını da gördüm, Ümmetim bana dürüle-rek gösterilen yerlerin hepsine hakim olacaktır. Altın ve gümüş hazineleri bana verildi. Ben Rabbimden ümmetimi (genel bir) kıtlıkla helak etmemesini ve onlara kendilerinden bir düşman musallat edip de köklerini kazımamasını diledim. Rabbim bana söyle karşılık verdi:
'Ey Muhammedi Ben bir şeye hükmettim mi bundan artık dönülmez. Ben ümmetinin genel bir kıtlıkla helak olmayacağı sözünü sana verdim. Onlara kendi nefislerinden başka köklerini kazıyacak bir düşman musallat etmeyeceğime dair de söz verdim. Hatta şayet
üzerlerine arzın her tarafından -yahut arzın memleketleri arasındakiler- biraraya gelseler dahi. Tâ ki (ümmetin) birbirlerini helak edip, esir alıncaya kadar.'
Ben, ümmetim hakkında saptırıcı liderlerinden korkuyorum. Ümmetim içinde (bir kere) kılıç çekilirse kıyamete kadar artık bir daha indirilmez.
Ümmetimden birtakım kabileler, müşriklere katılmadıkça, ümmetimden birtakım kabileler de putlara tapmadıkça kıyamet kopmaz. Ümmetimin içinde -otuz tane yalancı (peygamber) çıkacaktır. Her biri kendisinin peygamber olduğunu iddia edecektir. Oysa ben peygamberlerin sonuncusuyum. Benden sonra peygamber gelmeyecektir. Allah'ın emri gelinceye dek, ümmetimden bir taife devamlı olarak hakkın yanında yer alp onu savunacaktır. Onlara muhalefet edenlerin

kendilerine bir zararı dokunmayacaktır."
[Müslim, Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud. İbnü'l-Medînî der ki: "Onlar (sözkonusu taife) hadis ashabıdır."]
8453- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Halınız var mıdır?"
"Benim halım nereden olacak ki?"
"İlerde sizin halınız olacaktır." Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'İn dediği bu halılar gerçek olmuştur. Ben ona -karısını kastediyor- diyorum ki: "Şu halıyı benden uzaklaştır!" O ise şu cevabı veriyor:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem "İlerde sizin halılarınız olacaktır' buyurmadı mı? Onları İste!'" [Mâlik hariç, altı hadis imamı.]
8454- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah bu ümmete her yüzyılın başında, dinini yenileyecek birini gönderecektir." [EbÛ Dâvud. |
8455- Huzeyfe radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, aramızda ayağa kalkıp o zamandan kıyamete kadar meydana gelecek olan şeyleri anlattı; onu ezberleyen ezberledi, unutan da unuttu. Şu benim arkadaşlarım da onları akıllarında tutmuşlardır. 'Resûlullah'ın haber vermiş olduğu, ancak) unutmuş olduğum o hadiselerden birisi meydana gelince, öyle canlı olarak hatirlayıveriyorum ki bu, tıpkı kişinin gördüğü bir kimsenin yüzünü, o şahıs kaybolunca unuttuğu halde daha sonra onunla tekrar karşılaşınca hemen tamyıvermesi gibidir'."
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]
8456- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İslâm değirmeni, otuzbeş ya da otuzaltı ya da otuzyedi yıl dönüp duracaktır. Helak olanlar, geçmişte helak olanlar gibi helak olacaktır. Eğer onlar (bu) dini ayakta tutarlarsa (değirmen) yetmiş yıl ayakta kalacaktır."
Dedim ki: "Bu yetmiş yıl kalan (37 sene) ile beraber mi yoksa geçen (yıllar da) dahil mi olacaktır?"
"Geçen (37) yıllar dahil olacaktır" buyurdu. [Ebû Dâvud]
8457- Sa'd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Umarım, Rablerinin katında, onları (hesapta) yarım gün geri bırakması, ümmetimi aciz bırakmaz." Sa'd'a soruldu:

"Yarım gün (dünya zamanı ile) ne kadardır?"
"Beşyüz (yü)dır" dedi.
|İkisi de Ebû Davud'a ait.]
8458- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Hayber fetholunduğu zaman, Peygamber
sallallahu aleyhi ve sellem'e (yemesi için) zehirli bir koyun hediye edildi. Şöyle buyurdu:
'Burada yahudilerden kimler varsa toplayın, gelsinler.' Derhal toplanıp getirildiler. Şöyle buyurdu:
'Ben size bir şey soracağım, doğru söyleyecek misiniz?'
'Evet ey Ebû'l-Kâsım!' dediler.
'Babanız kimdir?'
'Fülan kimsedir' dediler.
'Yalan söylediniz babanız o değil, falan kimsedir.'
'Doğru söyledin ve isabet buyurdun' dediler.
'Size bir şey sorarsam doğruyu söyleyecek misiniz?' diye sordu.
'Evet, yalan söylersek anlarsın, tıpkı babamız hakkında bilip anladığın gibi.'
'Peki cehennem ehli kimdir?'
'Biz orada biraz kalacağız, sonra siz gelip yerimizi alacaksınız.'
'Susun, vallahi asla biz sizin yerinizi orada almayacağız' buyurdu ve sonra şöyle sordu:
'Size bir şey sorarsam doğru söyliyecek misiniz?'
'Evet.'
'Bu koyuna zehir koydunuz mu?'
'Evet' dediler.
'Sizi bu harekete iten nedir?'
'Davanda eğer yalancı isen, biran evvel senden kurtuluruz, doğru İsen zaten bu (zehir) sana zarar vermez' dedik." [Buharî]
8459- Cabir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir seferden döndü, Medine'ye yaklaşınca, büyük bir rüzgâr esti. Nerdeyse hayvanın üs-tündekini yerle bir edecekti. (Râvi) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu iddia etti:. 'Bu rüzgâr, bir münafığın ölümü için gönderilmiştir.' Medine-'ye vardıklarında gerçekten ileri gelen bir münafığın öl-düğünü duydular."
8460- Âsim bin Küleyb, babasından, o da Ensâr'dan bir adamdan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile bir cenazeye çıktık. Onun mezarın başında mezar kazana şunu tavsiye ettiğini gördüm: 'Ayak tarafından genişlet,

baş tarafından genişlet!' (Defnetmekten) dönüşte, bir kadının davetçisİ onu karşıladı ve onu (yemeğe) davet etti; icabet edip gitti. Biz de beraberindeydik. Yemek getirildi. Önce o, elini uzattı, sonra cemaat ellerini uzattılar ve yediler. Babalarımız Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in lokmayı ağzında çiğneyip durduğunun farkına vardılar. Bunun üzerine şöyle buyurdu:
'Bu yemekteki etin sahibinin izni olmadan alındığı anlaşılıyor.'
Bunun üzerine (davet sahibi) kadına haber gönderdi; kadm dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Koyun satın alması için Bakî mahalline adam gönderdim. Orada koyun bulunamadı. Sonra koyun satın almış olan komşuma haber saldım, aldığın koyunu verdiğin para mukabilin-
de bize sat diye. Ancak o komşum da bulunamadı. Sonra karısına haber gönderdim, karısı da bu koyunu bize gönderdi.' Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kadına: 'Haydi bu koyunun etini esirlere yedir!"7
[Ebû Dâvud.|
8461- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kadınlarından birisi şöyle dedi:
'Ey Allah'ın Resulü! Sen öldükten sonra hangimiz sana daha çabuk kavuşacağız?'
'Eli en uzun olanınız' buyurdu.
Hangisinin eli daha uzundur diye bir çubuk alıp ellerini ölçmeye başladılar. En uzun elli Şevde çıktı.
Sonradan anladık ki uzun elden murad, sadaka veren elmiş. Zaten Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seliem'e hepimizden önce o kavuştu. Sadaka vermeyi de çok severÖi."
[Buhârî ile Müslim.]
8462- Diğer rivayet:
"Dedi ki: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Bana içinizde en çabuk kavuşacak olanınız, eli en uzun olanımzdır.'
Hangisi daha uzun ellidir diye ellerini ölçmeğe başladılar. İçimizde en uzun elli Zeynep çıktı. Çünkü o, el işi yapar ve kazandığı paradan sadaka verirdi."
8463- Ali radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mâverâünnehr'den adına el-Hâris denilen bir adam çıkacaktır. (Ordusunun) Önünde Mansûr adında bir adam bulunacaktır. Al-i Muhammed için savaşacak ve onları koruyacaktır. Tıpkı Kureyş'in (bazıları) Muham-med'i himaye ettikleri gibi. Her müslümanın ona yardım etmesi ya da çağrısına icabet etmesi gerekir."
[Ebû Dâvud.j

8464- İbn Ebî Kesîr'den: Ebû Sehm şöyle dedi:
"Medine'de yanımdan bir kadın geçti, belinden tuttum, sonra salıverdim. Sabahleyin Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem insanların biatlarım kabul ederken, yanına vardığımda, şöyle buyurdu: Dün kadının belinden tutan sen değil misin?'
'Evet ey Allah'ın Resulü! Bir daha yapmam, ne olur benim de biatimi kabul buyur!' dedim." [Rezîn.]
8465- Enes radiyallahu anh'dan:
"Vehb bin Umeyr, Uhud'a kâfir olarak katılmıştı, yaralandı. Öldürülenler arasındaydı. Ensâr'dan biri yanından geçti. Onu tanıdı, kılıcını kamına saplayıp arkasından çıkardı. Sonra onu öylece bıraktı. Gece olup hava soğuyunca adam, kalkıp Mekke'ye gitti ve orada iyileşti. Safvân bin Ümeyye ile Hicir'de buluştu. Safvân'a şöyle dedi: 'Eğer çocuklarım ve borcum olmasa Muhammed'i ilk Öldürecek ben olurdum.' Safvân şöyle dedi:
'Çocuklarına ben bakacağım, borcunu da ben ödeyeceğim.'
Ondan bu taahhüdü aldıktan sonra yola çıktı, kılıcını zehirledi, doğru Medine'ye vardı. Oraya gelince, Ömer onu gördü ve paniğe kapıldı. Derhal Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabına şöyle dedi: 'Ben Vehb'i . gördüm. Onun gelişi beni endişelendirdi. Çünkü o, hain bir adamdır. Onu Peygamberinize götürüp gösterin!' Onu alıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e götürdüler. Vehb, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'i görünce şöyle dedi:
'Ey Muhammed! İyi sabahlar!'
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: 'Allah, onun yerine bize daha güzel bir şey ihsan etmiştir' cevabını verdi.
Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi:
'Buraya neden geldin?'
'Esirlerinize fidye vermek için geldim' deyince, 'Peki kılıcın sende ne işi var?' diye sordu.
"Biz bu kılıcı taşıdık da ne oldu? Bedir günü bize bir faydası oldu mu, sizin elinizden bizi kurtarabildi mi?'
'Safvân'aHİcir'in yanında ne dedin? 'Çocuklarım ve borcum olmasaydı gider Muhammed'i bizzat kendi elimle öldürürüm' dedin değil mi?' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem böylece ona bu suikast niyetini bildirince, Vehb apışıp kaldı ve kendisini şöyle demekten alamadı: 'Nasıl dedin? Bir daha söyle.' Pey-gamber sallallahu aleyhi ve sellem sözünü tekrarladı. Ondan sonra Vehb şöyle söyledi:
'Sen bize yer ehlinin haberini söylüyordun da seni yalanlıyorduk. Şimdi sema

ehlinin haberini bildiriyorsun, şehadet ederim ki Allah'tan başka hiçbir tanrı yoktur. Sen de Allah'ın Resulüsün. Ey Allah'ın Resulü, bana sarığını ver!'
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona sarığını verdi. Sonra Mekke'ye dönmek üzere yola çıktı. Bunun üzerine Ömer şöyle dedi:
'(Medine'ye) geldiği zaman, ondan domuzdan daha çok nefret ediyordum, dönüp giderken ise, onu oğlumdan daha çok sever oldum'." [Taberanî, Mu'cemu'l-Kebir'de]
8466- Ebû Humeyd es-Sâidî radiyallahu anh'dan:
"Yürüdük, nihayet Tebûk'a vardık, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Bu gece size şiddetli bir rüzgâr esecektir, bu esnada kimse yerinden kalkmasın, develeri olanlar da onları iyi bağlasınlar.' Hakikaten şiddetli bir rüzgâr esti, bir adam da dinlemeyip yerinden kalktı. Rüzgâr da onu alıp Tayy dağlarına savurup attı." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvıid daha uzun bir metinle]
8467- Abdullah bin Amr el-Huzâî, babasından, dedi ki:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem beni çağırdı. Fetihten sonra İdi. (Kureyş arasında) taksim etmesi için Ebû Süfyan'a verilmek üzere, biraz mal ile beni Mekke'ye göndermek istedi ve şöyle buyurdu:
'Kendine bir arkadaş ara!' Amr bin Ümeyye ed-Damrî gelip beni buldu ve şöyle dedi: 'Duyduğuma göre Mekke'ye gitmek istiyormuşsun ve kendine bir arkadaş anyor-muşsun.'
'Evet.'
'Ben sana arkadaş olurum' deyince, doğru Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e vanp arkadaş bulduğumu söyledim. Bunun üzerine kim olduğunu sordu. Ben de ona: 'Amr bin Ümeyye' dedim. Şöyle buyurdu:
'Onun kavminin beldesine varıp indiğinde ondan sakın! Çünkü şu sözü söyleyen söylemiştir: Anne ve babanın ilk çocuğu olan kardeşinden (bile) emin olma!'
Nihayet onunla beraber yola çıkıp Eb-vâ'ya geldiğimizde şöyle dedi:
'Benim kavmimle biraz işim var. Beni burada biraz bekler misin?'
'Haydi doğru git, işini gör!1 dedim. Arkasını dönüp gidince. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sözünü hatırladım ve deveme bindiğim gibi dehleyip süratle yola koyuldum. Baktım ki (Amr) kavminden bir grupla Esafir mevkiinde benim önümü kesmeye yelteniyor. Ben de devemi dehledim, onları orada bırakıp geçip gittim. Daha sonra o, bana yetişti ve şöyle dedi: 'Sana kavmimle bir işim var dememiş miydim?' 'Evet' dedim (yüzüne vurmadım). Sonra beraber yola devam ettik. Mekke'ye varınca, Ebû Süfyan'a emanet malları teslim ettim." [Ebû Dâvud.|
HAYVANLARIN VE CANSIZ VARLIKLARIN ONUNLA KONUŞMASI

8468- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Bir kurt koyunlara saldırıp içinden bir tanesini kaptı. Çoban ise kovalayıp onu elinden kurtardı. Bunun üzerine kurt kuyruğu üzerine oturup şöyle konuştu: 'Allah'tan korkmuyor musun? Allah'ın bana verdiği rızkı elimden alıp kapıyorsun?'
Çoban kendini şöyle demekten alamadı: 'Hayret doğrusu! Benimle insan gibi konuşan bir kurt!'
'Sana bundan daha şaşılacak bir haber vereyim mi? Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem Yesrib'de (Medine'de) İnsanlara geçmiş haberleri bildiriyor' deyince, çoban hemen koyunlarını önüne katıp Medine'ye vardı. Koyunları bir kenarda bırakıp doğru Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gitti ve durumu bildirdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellenr'/Vamaz toplayıcıdır!' diye nida edilmesini emretti. Sonra çıkıp Arabîye: 'Haydi onlara (o hadiseyi) anlat!' buyurdu. O. da onlara olan biteni anlattı."
|Ahmed ve daha uzun bir metinle Bezzar.|
8469- Ömer radiyallahu anh'dan: "Süleymoğullarından bir bedevi bir (iri) keler avlayıp, yenine koyarak Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve şöyle dedi:
'Ey Muhammedi Bir kadın senden daha yalancı ve eksik bir kişi doğurmamıştır. Eğer arapların benim için amma da acelecİymiş demesinden çekinmeseydim, seni öldürürdüm. Hem de hemen.'
Ömer dayanamadı ve şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Beni bırak da şunun boynunu vurayım.' Bunun üzerine Allah Resulü sallal-lahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu;
'Yumuşak huylu insanın nerdeyse peygamber olmağa namzet olduğunu bilmiyor musun?.' Sonra adama sordu:
'Ey bedevi! Meclisime saygısızlık edip bu doğru olmayan sözü neden söyledin?'
'Lât ve Uzzâ'ya yemin ederim ki, şu keler sana iman etmedikçe ben de sana iman etmem.'
Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem kelere sordu:
'Ey keler! Kime tapıyorsun?' Keler fasih bir arapçayla:
'Lebbeyk ve sa'deyk yâ Resûlallah! Ben, semada Arş'ı, yerde saltanatı, denizde yolu, cennette rahmeti, cehennemde azabı bulunan Allah'a İbadet ederim.'
'Peki ben kimim?'
'Sen, âlemlerin Rabbi olan Allah'ın Resulüsün. Peygamberlerin sonuncususun. Seni doğrulayan kurtulur; seni yalanlayan mahvolur' diye cevap verdi.
Bunun üzerine bedevi büyük bir aşk ve heyecanla: 'Şehadet ederim ki Allah'tan başka hiçbir tanrı yoktur. Sen Allah'ın gerçek peygamberisin. Vallahi sana

geldiğimde yeryüzünde en nefret ettiğim kimse sen idin. Ama şimdi seni kendimden ve çocuklarımdan daha çok seviyorum. Kıllarımla, derimle, içimle, dışımla, gizlim ile aşikâremle sana inandım.' Hadis devam ediyor.
Onda ayrıca şöyle geçmektedir: "O, bunu kendi kavminden bin kişiye bildirdi, hepsi de gelip müslüman oldular."
Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat ve's-Sağtr'de daha uzun bir metinle.
Derim ki: Zehebî el-Mîzân'da bu hadisin son derece zayıf olduğunu söylemiştir.
8470- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sahradaydı. 'Ey Allah'ın Resulü!' diye çağıran bir ses duydu. Döndü kimseyi göremedi. Sonra bir daha bakındı, bağlı bir geyik gördü. Geyik şöyle konuştu: 'Şu dağda iki yavrum var, çöz beni de gidip onları emzireyim. Sonra dönüp sana geleyim.' Hemen onu çözdü. Geyik de gitti yavrularını emzirdi, sonra dönüp tekrar geri geldi. Ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onu bağladı.
Derken bedevî geldi ve sordu:
'Ey Allah'ın Resulü, bir isteğin var mıdır?'
'Evet, bu hayvanı serbest bırakmanı istiyorum' deyince, bedevî hemen onu çözüp serbest bıraktı, geyik de şöyle diyerek yürüyüp gitti: "Şehâdet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur ve sen de Allah'ın Resulüsün."
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de zayıf bir senedle]
8471- Müzeyne ya da Cüheyne kabilesinden bir adamdan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sabah namazını kıldırmıştı, bir de baktılar ki yüz kadar kurt gelmiş. Kurtları temsilen kuyrukları üzerinde oturmuşlar. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Onlara yemeklerinizden bir şeyler ezip yal yapın ve onlardan zarar geleceğinden endişelenmeyin!'
'Kendimizin ihtiyacı var nasıl yapalım'?' diye yakındıklarında şöyle buyurdu: 'Öyleyse usulca çıkıp gitmelerini söyleyin, çıkıp gitmelerini söyleyin!' Onlar da bu tavsiyeyi tuttu ve bunu söylediler. Kurtlar bunun üzerine kendilerine has sesler çıkartarak ve uluyarak çekip gittiler." [Dârîmî]
8472- Câbir radiyallahu anh'dan: "Hayber'de bir yahudi kadın kızartılmış koyuna zehir kattı. Sonra getirip onu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e hediye etli.
Onun budunu alıp yedi ve ashabı da ondan yediler. Sonra (aniden) şöyle buyurdu: 'Ellerinizi çekin (yemeyin)!'
Sonra (Yahudi) kadını çağırttı, kadın geldi; ona sordu:
'Bu koyunu zehirledin değil mi?'

'Sana bunu kim bildirdi?'
'Bana bunu elimdeki şu but bildirdi.'
'Evet zehirledim.'
'Peki seni buna iten sebep nedir?'
'İçimden dedim kî: Eğer bu gerçek bir peygamber ise zaten ona bu (zehirli) et zarar vermez, değilse biz ondan kurtulmuş oluruz' dedi ve böylece suçunu itiraf etti.
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu affetti, cezalandırmadı. Buna karşılık onunla beraber o etten yiyen sahabî-ler derhal öldüler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ise yediği etten dolayı omuzun-dan kan aldırdı."
8473- Diğer rivayet:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem emir buyurdu (Yahudi) kadın (ölen sahabilere kısas olarak) öldürüldü." |Ebû Dâvud]
8474- Ali radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Mekke'deydik. Bazı yerlerini gezmeye çıktık, yanından geçtiğimiz her ağaç, her dağ ona şöyle diyordu: 'Esselâmü aleyke yâ Resûlallah!'" [Tirmizî.]
8475- Câbir bin Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mekke'de bir taş var, peygamberlik geldiği zaman geceler boyu bana selâm verdi. O taşı şimdi bile tanıyorum." [Müslim ve Tıımizî.]
8476- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bir bedevi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi:
'Senin Allah Resulü olduğunu ben nerden bileyim?'
'Bak şimdi şu hurma salkımını çağıracağım ve beni/n Allah Resulü olduğumu söyliyecek ve sehadette bulunacaktır' dedi ve hurma salkımını çağırdı. Hurma salkımı ağacından inmeye başladı; gelip Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in önüne düştü ve şöyle dedi: 'Esselâmu aleyke yâ Resülallah!' Sonra ona: 'Haydi yerine dön!' dedi. Salkım gidip yerine döndü ve eski yerine kaynadı. Bunun üzerine bedevi derhal müslüman oldu." iTirmizî.]
8477- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Ona sordular: "O gece cinlerin Kur'ân dinlediklerini Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e kim bildirdi?" Şu cevabı verdi: "Onların geldiğini bir ağaç bildirdi." [Buhârî ile Müslim.]
8478- Câbir radiyallahu anh'dan: "Ensâr'dan bir kadın Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e şöyle dedi:
'Sana bir şey yaptırayım da onun üzerinde otur, bunu istemez misin? Benim marangoz bir kölem var.'

'İstersen yaptır' buyurdu. Bunun üzerine ona bir minber yaptırdı.
Cuma günü olunca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun yaptığı minberin üstünde oturdu ve hutbe okudu. (Daha önce) üzerinde hutbe okuduğu hurma kütüğü öylesine bir çığlık attı ki, nerdeyse ikiye bölünecekti."
8479- Diğer rivayet:
"Çocuğun ağlaması gibi ağladı, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem minberden İndi ve onu alıp kucakladı. Durup sakin oluncaya dek çocuk inlemesi gibi inleyip durdu. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (şöyle buyurdu:) 'O, yanında yapılan zikrıtl-lalı dolayısıyla ağladı'."
8480- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hutbe okuduğu zaman mescidin duvarlarından bir hurma kütüğüne dayanırdı. Kendisine
minber yapılıp onun üzerine çıkınca o kütük tıpkı deve İniltisi gibi inlemeye başladı. Öylesine ki tüm mesciddekiler duydu. Nihayet Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem aşağıya inip onu kucakladı." IBuhûrî ile Nesâî.j
8481- Tirmizî, Bureyde'den benzerini nakletti. Onda şöyle geçmektedir:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona (kütüğe) döndü, elini üzerine koydu ve şöyle dedi: 'İstersen, seni eskiden bulunduğun yere dikeyim de eski halini al! istersen seni cennette dikeyim de onun nehirleri ve pınarlarından iç! İyi ol ve geliş, meyve ver de cennet ehli senin hurmandan ve meyvenden doya doya yesinler.' (Râvi) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den onun şöyle dediğini duyduğunu söyledi: 'Olur evet' -iki kere-.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e kötülüğün hangisini tercih ettiği sorulunca, buyurdu: 'Onu cennette dikmemi tercih etti' .buyurdu"
8482- O (Tirmizî), Ubeyy bin Kâ'b'dan benzerini nakletti. Onda şöyle geçer:
"Mescid yıkıldığı zaman, o kütüğü Ubeyy bin Kâ'b aldı. Kurtlar tarafından yenip çürü-yünceye kadar o kütük onun yanında kaldı."
8483- O (Tirmizî), Enes'ten benzerini nakletti. Onda şöyle geçmektedir:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ona (kütüğe) ilgi gösterince sustu. Sonra şöyle buyurdu:
'Muhammedi in canı elinde olana yemin ederim ki, eğer ona ilgi göstermeseydim, kıyamete kadar öyle inleyip duracaktı.' Sonra emretti, o kütük gömüldü."
8484- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Bir seferde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdik. Bir bedevî çıkageldi, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e yaklaşınca, ona şöyle dedi: 'Nereye gitmek istiyorsun?'
'Ailemin yanına.'

'iyi bir şey yapmak ister misin?'
'Nedir o?'
'Allah'tan başka hiçbir tanrının olmadığına, Muhammed'in O'nun kutu ve Resulü olduğuna şehadet etmendir.'
'Peki senin bu dediğine kim tanıklık eder?'
'İşte şu ağaç' buyurdu. Sonra vadinin kenarındaki ağacı çağırdı. Ağaç yeri yara yara gelerek, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in huzurunda durdu. Üç kere O'na kelî-me-i şehadet getirtti. Ağaç tam üç kere şeha-det getirdi. Sonra söküldüğü yere dönüp gitti. Bunun üzerine bedevî, kavmine dönerken şöyle dedi: 'Eğer kavmim bunu kabul ederlerse, alıp onları getiririm, aksi halde ben tekrar gelir, seninle olurum."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr.]
8485- Ebû Zer radiyallahu anh'dan:
"O, bir gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'İn ardından gitmiş. O oturunca o da oturmuş.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Ey Ebû Zer! Neden ardımdan geldin?'
'Allah ve Resulü en iyi bilendir' diye cevap vermiş.
Sonra Ebû Bekr gelip sağ tarafında oturdu. Ona da: 'Ey Ebû Bekr neden geldin?' diye sormuş, o da: 'Allah ve Resulü en İyi bilendir' dedi.
Sonra Ömer gelip Ebû Bekr'in sağında oturdu. Ona da:
'Ey Ömer neden geldin?' dedi. O da: 'Allah ve Resulü en iyiyi bilendir' diye cevap verdi. Ondan sonra Osman gelip Ömer'in sağ tarafına oturdu. Ona da: 'Ey Osman neden geldin?' diye sordu. Osman da: 'Allah ve Resulü en iyi bilendir' diye cevap verdi..
Ondan sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yedi ya da dokuz taş aldı, arıların uğultusu gibi uğultuları duyuluncaya dek, onlar onun elinde teşbih ettiler. Sonra onları yere bırakınca sustular.
Sonra onları Ebû Bekr'in eline koydu, yine arıların uğultusunu andıran bir sesle teşbih ettiler. Yere koydu, sustular. Sonra onları alıp Ömer'in %line koydu, yine anların uğultusunu andıran bir sesle onun elinde de teşbih ettiler. Onları yere koydu, sustular. Sonra onları alıp Osman'ın eline koydu. Osman'ın elinde de anların uğultusunu andıran bir sesle teşbih ettiler. Sonra onları yere koydu, sustular."
[Bezzâr]
Zührî dedi ki: "Bununla (onların) halife olacaklarını kastetti."
ALLAH RESULÜNÜN BEREKETIYLE YEMEK VE SUYUN

ÇOĞALMASI

8486- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'-dan:

"Seferlerinin birinde bazı insanlar Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e susuzluktan yakındılar. Bunun üzerine falan adam İle Ali'yi çağırdı ve onlara: 'Haydi gidip su arayın!' dedi.

Gittiler, yolda iki tulum su yüklü devenin sahibi olan bir kadına rastladılar. Ona şöyle dediler:

'Su nerdedir?'

'Dün bu saatte suyu aldım, adamlarımız bizi arkada bıraktılar.'

'Öyleyse haydi yürü!'

'Nereye'?'

'Allah Resulüne.'

'Hani Sâbî'ye (şu atalarının dinini bırakan adama) mı?'

'İşte o kastettiğin kişiye yürü!' dediler ve o kadını alıp Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e ilettiler. Devesinden onu indirdiler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir kap getirtti. İki tulumun ağzını açtırıp o kaba su boşalttırdı. Sonra tulumun ağzını sıkıca bağla-

dılar. Öteki taraflarındaki ağzını açtılar. Daha sonra 'Gelin sudan için!' diye nida edildi. Gelenler İçtiler. Hem de kana kana.

Nihayet cünüp olan adama sıra geldi ve ona da bir kap su vererek: 'Haydi sen de git de o sudan üzerine boşalt, yıkan ve temizlen!' dedi. Kadın ayakta durup suyu ne yapıyor diye adamı seyrediyordu. Vallahi adam da yıkandı, temizlendi. Tulumlara baktık sudan hiçbir şey eksilmemiş, hatta eskisinden daha da dolu göründü bize.

Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Haydi ona (kadın için) bir şeyler toplayın!' Hemen hurma, un, gibi yiyecekler toplayıp bir yaygı içine koyup bohça yaptılar, kadını devesine bindirip o bohçayı da önüne koydular. Sonra kadına şöyle buyurdu: 'Sepin suyundan bir şey eksiltmedik, biliyorsun ki bize suyu veren Allah'tır.'

Sonra bu sebeple kadm ailesine biraz geç gitti, ailesi telaşla sordu: 'Neden bu kadar geciktin?' Kadın da dedi ki:

'Hayret verici bir şeyle karşılaştım. Bana iki adam rastladı, alıp beni o atasının dinini kabul etmeyen adama götürdüler. Bana böyle böyle davrandı. Vallahi, -gökle yeri göstererek- o, bu ikisi arasında bulunan insanların ya en sihirbazıdır, ya da Allah'ın gerçek Resulüdür."

Daha sonra müslümanlar müşriklere hücum edip mallarına baskınlar yapmaya başladılar, fakat kadının obası civarına hiç ilişmediler.

Bunun üzerine kadın bir defasında kavmine dedi ki: 'Kanaatime göre bu kavim, sizi bilerek terk edip ilişmiyorlar. En iyisi mi siz de İslâm' ı kabul edin!' Kadının bu teklifini kabul edip müslüman oldular."
8487- Diğer rivayet:
O kadın o iki adama şöyle dedi: "Yazık yazık! Sizin için su yoktur."
Ayrıca onda şöyle geçmektedir: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e kendisinin bir çok yetimi bulunduğunu bildirdi. O da ona
insanları sulamasını emretti. Devesi çöktürül-dü. Üstündeki iki tulumun ağzından mübarek ağzıyla içeriye su alıp püskürttü. Sonra onların gelip tulumdan su içmelerini söyledi. Biz tam kırk kişi idik. Çok susamıştık, hepimiz ondan kana kana su içtik, kandık. Beraberi-mizdeki kırba, matara, ibrik gibi su kaplarımızı da doldurduk. Cünüp olan arkadaşımızı da yıkadık. Daha devenin yanından ayrılmadan, o iki tulumun içlerinin daha dopdolu olduğunu gördük, sanki suyundan hiçbir şey eksil-memişti." |Buhârî ile Müslim daha uzun bir metinle.]
8488- Ebû Katâde radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize hitap edip şöyle buyurdu:
'Siz bugün öğleden .sonra ve bu gecenizde yürüyeceksiniz, inşaallah yarın suya kavuşacaksınız.' Bunun üzerine insanlar birbirlerine dönüp bakmadan yola koyuldular. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de onlarla beraber yürüyordu, ben de onun yanındaydım, hayvanının üstünde uyuklamaya başladı. Yana meyi edip nerdeyse düşecek gibi oldu, hemen yanına gidip uyandırmadan kendisini doğrulttum.
Sonra tekrar yoluna devam etti, gece ilerliyordu. Yine hayvanından meyledip düşecek gibi oldu, gittim tekrar onu uyandırmadan kaldırıp doğrulttum.
Yine ilerlemeye devam etti, gecenin sonu yaklaşmıştı, iyice uykusuz kalmıştı, yine uyku bastırdı, ilk ikisinden daha çok meyletti, nerdeyse düşecek gibi oldu. Yanma vardım, kaldırıp doğrulttum, uyanıp başını kaldırdı ve sordu:
'Kimsin sen?'
'Ebû Katâde' dedim.
'Sen ne zamandan beri benimle yürüyorsun?'
'Gece başladığından beri.'
'Peygamberini koruduğun gibi Allah da seni korusun' dedi ve ekledi: 'Acaba insanlardan uzaklaştık mı, kimse bizi görebiliyor mu?'
Sonra şöyle dedi: 'Bak hele etrafta kimseler var mıdır?'
Dedim ki: 'İşte bu falan süvari. İşte bir tane de şurada var.' Bir araya geldik, yedi kişilik bir kafile olmuştuk. Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yoldan

ayrıldı -biraz uyumak için- başını koydu ve şöyle dedi: 'Dikkat edin, namazımızı kaçırmayalım.1'
Ama İlk uyanan, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem oldu. Güneş doğmuş, ışığı sırtına vurmuştu.
Telaşla kalktık. Şöyle buyurdu: 'Haydi binin!' Bindik, yola koyulduk. Güneş iyice yükselince, indi ve konakladı. Benden içinde biraz su bulunan matarayı istedi. O su ile hafif bir abdest aldı, içinde yine biraz su kaldı. Sonra: 'Mataranı bizim için yitirme, muhafaza et! Az sonra onun hakkında bir haber çıkacaktır' buyurdu.
(Râvi) Sonra Bilâl'ın ezanını, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in fecir ve sabah namazını kılışını anlattı. Sonra hayvana bindi ve şöyle buyurdu: 'Cemaatin ne yaptıklarını zannedersiniz?' Cemaat, peygamberlerini kaybederek sabahladılar. Bunun üzerine Ebû Bekr ile Ömer şöyle dediler: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem arkanızdadir, sizi bırakıp başka yere gitmez.' Diğer insanlar ise: 'Bilakis sizin önünüzdedir' dediler. Eğer onlar Ebû Bekr ile Ömer'i dinleselerdi, doğruyu bulacaklardı. O (râvi) dedi ki: Nihayet güneş iyice yükselip her şey ısınınca, insanların yanma vardık. Onlar şöyle demeye başladılar: 'Ey Allah'ın Resulü! Susuzluktan nerdeyse öleceğiz.' Şöyle buyurdu: 'Artık bugün zahmet çekmiyeceksiniz, ölmeyeceksiniz.' Sonra dedi ki: 'Haydi maşrapamı verin!' Matarayı da istedi. Kendisi mataradan dökmeye, Ebû Katâde de suyu halka dağıtıp içirmeye koyuldular. İnsanlar matarada su görünce basma üşüşmüşlerdi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: 'Acele etmeyin! Hepiniz içecek, doyacaksınız. İçmedik hiçbir fert kal-
mayacaktır." Onlar da öyle yaptılar. O döküyordu, ben halka içiriyordum. Nihayet içmedik ikimizden başka hiç kimse kalmadı. Sonra dönüp bana: 'Haydi iç!' dedi. 'Ey Allah'ın Resulü! Sen içinceye dek ben içmem' dedim. 'Şüphesiz su dağıtan en son içer' buyurdu. Sonra ben de içtim, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de içti. Ondan sonra insanlar suya doymuş olarak geldiler."
Müslim, daha uzun bir metinle.
8489- Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'i gördüm. İkindi namazının vakti girmişti. Cemaat su aradı, bulamadı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir abdest suyu getirildi. Mübarek elini kabın içine koyup: 'Haydi gelin bundan abdest alın!' buyurdu. Parmaklarının altından suyun fışkırip aktığını gördüm. Cemaat abdest aldı, abdestini alamadık hiç kimse kalmadı."
8490- Onun rivayeüerindendir:

"Su istedi kendisine kenarları kısa genişçe bir kap getirildi. Halk ondan abdest almaya başladı. Sayılanın altmış ile seksen arasında tahmin ettim."
8491- Onun rivayetlerindendir: "Namaz vakti geldi, evi yakın olanlar evlerine gitti. Geride (abdesti olmayan) bir grup kaldı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e taştan bir tekne getirildi. İçinde su vardı, fakat elini yayacak kadar geniş değildi. İnsanların tümü ondan abdest aldılar. Dedik ki; 'O gün kaç kişi idiniz?'
(Enes) 'Seksen hatta biraz da fazla idik' dedi."
8492- Onun rivayetlerindendir:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Zevrâ'dayken kendisine bir çanak getirildi. Bilâhare elini çanağın içine koydu, ellerinden su fışkırıp akmaya başladı. Cemaat rahatça
ondan abdest aldılar. Katâde (Enes'e) dedi ki: '(Bu sudan abdest alanlar) kaç kişi idiniz?' Cevap verdi:
'Üçyüz ya da üçyüz kişiden biraz fazla
İdik'."
|Ebû Dâvud hariç, altı hadis imamı.]
8493- Câbir radiyallahu anh'dan: "Hudeybiye günü insanlar susamıştı. Pey-gamber sallallahu aleyhi ve sellem'e deriden bir su kabı getirildi. Ondan abdest aldı. İnsanlar yanına sokulunca, onlara sordu:
'Neyiniz var?'
'Ey Allah'ın Resulü! Bu tulumdan başka abdest alacak ve içecek suyumuz yoktur' dediler. Bunun üzerine mübarek elini derhal kabın üzerine koydu; parmaklarının arasından pınarlar gibi su fışkınp akmaya başladı. Bol bol su içtik, abdestlerimizi aldık."'
Câbir'e dedim ki: '(O gün) kaç kişi idiniz?'
'O gün 115 kişi idik, fakat yüzbin kişi olsaydık dahi o su bize yeterdi' dedi."
[BuhârîÎie Müslim.]
8494- el-Berâ radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "Siz Mekke'nin fethini fetih olarak kabul ediyorsunuz. Mekke'nin fethi, sadece bir fetihtir. Biz ise esas fethi Hudeybiye günündeki Beyalu'r-Rıdvan'ı sayıyoruz.
Biz o gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber tam 1400 kişi idik. Hudeybiye bir kuyu(nun adı)dır. Ondan su çektik; içinde bir damla su kalmadı. Bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem duydu. Gelip kenarında oturdu. Su istedi, bir kap su getirildi. Ağzını çalkaladı (ve kuyuya püskürttü). Dua edip sonra içine döktü. Çok uzaklaşmadan kuyuyu biraz kendi haline bıraktık. Sonra biz ondan istediğimiz kadar su aldık. Bİz ve hayvanlarımız da suya doyup

kandılar."
[Buhârî.]
8495- Muâz radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Tebûk'ta bir pınarın başına geldi. Pınarda az bir su kalmıştı. Herkes ellerini pınara daldırdı, biraz içinde su birikti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem içinden su alıp ellerini ve yüzünü yıkadı, akan sulan tekrar pınara döktü. Derken pınarda öylesine su birikti ki herkes rahatça içti ve kandı. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Ey Muâz! Yaşarsan buradaki suyun bahçeler dolduracağını görürsün'." fMâlik daha uzun bir metinle.j
8496- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Biz mucizeleri bereket sayardık, siz ise onları tahvîf (korkutma vesilesi) sayıyorsunuz. Bir yolculukta Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdik. Su azalmıştı. 'Bana biraz su getirin!' dedi. İçinde az bir su bulunan bir kap getirdiler. Elini kaba sokup şöyle dedi: 'Haydi mübarek suya gelin! Bereket Allah'tan.' Suyun parmaklarından fışkırdı-ğını gördüm. Ayrıca yemek yenirken teşbihi
duyulurdu." [Buhârî, Tirmizî ve Nesâî.]
8497- Ebû Recâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Ensar'dan bir adamın bahçesine girdi ve ona şöyle dedi:
'Senin bu bahçeni suya boğarsam bana ne vereceksin?'
'Ben sadece onu sulamak istiyorum, fakat yapamıyorum' diye cevap verdi.
'Bana hurmalarından benim seçip beğendiğim yüz hurma verir misin?'
'Olur.'
'Deri kovayı aldı. Çok geçmeden orasını suya boğdu. Hatta adam dedi ki: 'Nerdeyse bahçemi su alıp götürecekti.' Sonra yüz tane hurmayı seçip aldı. Kendisi ve ashabı yeyip doydular. Sonra aldığı gibi o yüz hurmayı geri verdi." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
8498- Seleme bin el-Ekva' radiyallahu anh'dan:
"Bir gazve münasebetiyle Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile yola çıktık. O kadar yorulmuş ve acıkmıştık ki, nerdeyse binek develerimizi kesmeyi aklımızdan geçirdik.
Derken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize yanımızda yiyecek namına ne varsa toplamamızı emretti. Yere (deriden yapılmış) bir yaygı serdi. Yaygının üzerinde kavmin azığı birikti. Toplanan miktarı tahmin etmek için ayakuçlarımın üzerine dikilip boynumu öne doğru uzatıverdim, ne kadar olduğunu tahmin etmeye çalıştım, keçi ağılı kadar olduğunu tahmin etlim. Biz o gün bindortyüz kişi idik. Yedik hepimiz doyduk. Kalanı da dağarcıklarımıza doldurduk. Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sordu:

'Su var mıdır?'
Hemen bir adam bir matara getirdi, içinden bir damla suyu bir maşrapaya boşalttı. Hepimiz rahatça ondan abdestimizi aldık."
8499- Ebû Hureyre ya da Ebû Saîd'deıı (Bu tereddüt râvi el-A'meş'ten kaynaklanmıştır)
"Tebûk gazvesinde insanlar çok aç kaldı; hatta dediler ki: 'Ey Allah'ın Resulü! İzin versen de develerimizi kesip yesek ve yağlarını kullansak.'
'Öyle yapın/' buyurdu. Derken Ömer gelip şöyle dedi:
'Ey Allah'ın Resulü! Eğer bunu yaparsak binecek develerimiz azalır, en iyisi mi sen, herkese yanındakini getirmesini emret, sonra getirilen şeylerin çoğalıp bereketlenmesi İçin Allah'a dua et!'
'Olur' dedi. Sonra yere bir deri yaygı serdi. Sonra herkesin azıklarından artan şeyleri getirmelerini emretti. Kimi bir avuç mısır, kimi bir avuç hurma, kimi de bir avuç kırık ekmek getirdi. Bunlar deri yaygı üzerinde bir araya getirildi. Toplananlar çok bir şey değildi. Lâkin Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bereketlenmesi için dua etti, sonra Şöyle buyurdu:
'Haydi gelin, alın!' Herkes gelip aldılar ve kaplarını doldurdular. Doyuncaya kadar yediler. Gene de bitmedi, arttı. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Allah'tan başka tanrı olmadığına, benim de Allah Resulü olduğuma şehadet ederim. Kim bunu cânu gönülden tam inanarak, şüphe etmiyerek söylerse, cennetle arasında hiçbir perde kalmaz ."
8500- Diğer rivayet:
"Buğdayı olan buğday, hurması olan hurma, çekirdeği olan çekirdek getirdi. Dedim ki: 'Çekirdeği ne yapıyorlardı?' Şöyle dedi: 'Onu emiyor, üzerine de su içiyorlardı'." [Müslim]
8501- Câbir radiyallahu anh'dan: "Hendek kazıldığı zaman, Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem'de bir açlık hissettim. Hemen hanımıma gelip dedim ki: 'Sende yiyecek bir şey var mıdır? Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzünden aç olduğunu anladım.' Hemen bir dağarcık arpa çıkardı. Bizim evcilleşmiş bir kuzumuz vardı, onu da kesti. Arpayı öğüttü. Ben işimi bitirinceye kadar o da bitirdi. Koyunu onun çömleğinde parçaladım. Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanma döndüm. Bana hanımım tenbih etti: 'Sakın beni Allah Resulüne ve arkadaşlarına rezil etme!'
Gelip ona gizlice durumu anlattım. Dedim ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Sen ve yanındaki birkaç kişi bize gelin! Size bir hayvancağız kestim ve un öğütüp ekmek yaptım, buyurun yiyin!' Bunu duyan Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle haykırdı: 'Ey Hendek ehli! Câbir

bir yemek yapmış, buyurun gidip yiyelim.' Sonra bana dönerek şunu tenbih etti: 'Ben gelinceye kadar ne tencerenizi ateşten indirin ve ne de hamurundan ekmek yapın!'
(Eve) geldim. İnsanlardan önce Resûlul-lah sallallahu aleyhi ve sellem geldi. Hanımıma varıp, durumu anlattım.
(Hanımım) bana: 'Alacağın olsun' dedi. Ben de: 'Senin söylediğim yaptım' dedim.
Hemen hamurumuzu çıkarttı. Üzerine hafifçe tüküriip çoğalmasını Allah'tan niyaz etti. Soma tencereye de aynisini yaptı bereketlenmesi için Allah'a dua etti. 'Haydi ekmek pişirebilen bir kadın çağır, seninle beraber ekmeğini pişirsin. Tencereden kepçeyle al, ateşten de indirme!' dedi. Onlar tam bin kişi idiler. Allah'a yemin olsun ki bu adamların hepsi yediler İçtiler, ne ekmeğimizden ve ne de tenceredeki yemeğimizden bir şey eksildi, sanki onlardan hiçbir şey yememiş gibiydiler.
[Buhârî ve Müslim.]
8502- Enes radiyallahu anh'dan:
"Ebû Talha, Ümmü Süleym'e dedi ki:
'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sesinin zayıf çıktığım duydum. Aç olduğunu anladım. Yanında ona ikram edebileceğimiz bir şey var mı?"
"Evet" dedi. Sonra arpa ekmeklerini çıkardı. Sonra yazmasını çıkardı, bir kısmı ile ekmekleri sardı, sonra o bohçayı elimin altına gizledi örtünün bir kısmını da benim üslüme dürüp sarmaladı. 'Haydi şimdi git!' deyip, beni Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gönderdi. Gittim, onun birtakım insanlarla beraber mescidde oturduğunu gördüm. Başları ucunda durdum. Bunun üzerine şöyle bu-yurdu:
'Senİ Ebû Talha mı gönderdi?'
'Evet' dedim.
'Yemek mi getirdin?'
'Evet' dedim. Yanındakilere: 'Haydi kalkın!' dedi. Kalktılar, yürüdüler; ben de önlerinden yürüdüm. Nihayet Ebû Talha'ya varıp durumu bildirdim.
(Babam) şöyle dedi: 'Ey Ümmü Süleym! Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem geldi, kendilerine yedirecek bir şeyimiz yoktur.' Ümmü Süleym:
'Allah ve O'nun Resulü daha iyi bilirler' dedi. Ebû Talha kalkıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanma gitti. Sonra Ebû Talha ile birlikte Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem gelip beraberce eve girdiler.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Ey Ümmü Süleym ne'n varsa getir, bakalım!' dedi.

Ümmü Süleym o ekmeği getirdi. Parçalanmasını emretti. Üzerine Ümmü Süleym yağ tulumundan iyice yağ sıktı. Sonra onları bulayıp katık yaptı. Sonra Allah Resulü, Allah'ın dilediği sözlerle bir duada bulundu ve sonra şöyle buyurdu: 'Haydi on kişiye izin ver, içeriye girsinler!' İzin verdi girdiler, yediler, doydular. Çıkıp gittiler.
'Haydi bir on kişiye daha izin ver!' buyurdu. On kişiyi de içeriye aldı, yediler, doydular ve çıktılar. 'Haydi on kişiyi daha içeriye al!' buyurdu.
Hülasa bütün cemaat yediler, doydular ve çıkıp gittiler. Cemaat yetmiş ya da seksen kişiden ibaretti."
8503- Dİğer rivayet:
"Ebû Talha, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i mescidde yere yaslanmış kala sırtüstü, kâh yüzüstü döner bir haldeyken gördü. Aç olduğunu sandı." Yukardaki hadisi nakletti.
Ayrıca onda şöyle geçer: "Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Talha, Ümmü Süleym ve Enes yediler. Gene de bir şey arttı. O yemekten komşularımıza da verdiler." [Buhârî, Müslim, Muvattâ veTirmizî]
8504- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Kendisinden başka hiçbir ilah olmayan Allah'(a yemin ederim) ki açlıktan dolayı karnımı yere dayardım, bazen de açlıktan kamıma (taş) bağlayacak duruma gelirdim.
Bir gün (Allah Resulü ve ashabının mes-cidden çıkıp) evlerine gittikleri yolun üstünde oturdum.
Ebû Bekı- geçti, sırf benimle ilgilensin ve çağırsın diye Allah'm Kitabından bir âyeli sordum. Geçip gitti, ümit ettiğim daveti yap-
madı. Ömer geçti. Ona da benimle ilgilenip beni evine götürsün diye Allah'ın Kitabından bir âyet sordum. O da geçip gitti, ümit ettiğim daveti yapmadı. Sonra Ebû'l-Kâsım geçti, beni (üzerimdeki halsizliği) görünce gülümsedi. Yüzümdekini de, içimdekini de anladı. Sonra şöyle seslendi:
'Ey Ebû Hureyre!'
'Buyur ey Allah'm Resulü! (Emret!)'
'Hadi katıl bana, ardımdan gel!' dedi; ardından gittim. (Evinden) içeriye girdi, izin istedim, beni de içeriye aldı. Bir maşrapa da süt buldu ve sordu:
'Nereden geldi bu süt?'
Evdekiler:
'Sana falan adam, ya da falan kadm hediye etti.' diye cevap verdiler.
Yine seslendi:
'Ey Ebû Hureyre!'
'Buyur ey Allah'ın Resulü (emret)!'

'Haydi git bana Suffe ehlini çağır!' dedi. Suffe ehli İslâm'ın misafirleri idi. Onların ne hanımları vardı, ne mallan, ne de kimseye bir şey istemek için giderlerdi. Sadaka ve zekât malı geldiği zaman, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kendisi el sürmeden onlara gönderirdi. Hediye geldiği zaman, ondan kendisi de yerdi, Suffe ehlini de ortak yapardı.
Onun bu teklifi (ziyafet dâveü) pek hoşuma gitmedi, içimden dedim ki: 'Suffe ehli içinde şu bir bardak süt nedir ki! Bu sütü içip güçlenmem benim için daha elverişlidir ve ben buna da hak sahibiyim. Gelirlerse onlara dağıtmamı bana emreder, sonra bana bir şey kalmaz.1 Ama Allah'a ve Resulüne itaat etmekten başka çarem yoktur. Suffe ehline gidip davet ettim; geldiler, izin alıp içeriye gir-diler. Evde yerlerini aldılar. Şöyle buyurdu:
'Ey Ebû Hureyre!'
'Buyur, ey Allah'ın Resulü (emret)!'
'Haydi al, sütü dağıt!' buyurdu. Ben de bir bir dağıtmağa başladım, birine veriyordum, içip kadehi bana geri veriyordu, ötekine veriyordum o da içtikten sonra kadehi bana veriyordu. Nihayet sıra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. Hepsi doymuşlardı. Kadehi alıp eline koydu, sonra bana bakıp te-bessüm etti ve şöyle seslendi:
'Ey Ebû Hureyre!'
'Buyur ey Allah'ın Resulü (emret)!'
'Ben ve sen kaldık.'
'Ey Allah'ın Resulü, doğru söyledin!' dedim.
'Haydi otur, sen de iç!' buyurdu.
Oturdum ve içtim.
'İç!' dedi, yine içtim, devamlı olarak 'İç!' diyordu ve ben de içiyordum.
Nihayet şöyle demekten kendimi alamadım: 'Seni hak ile gönderene yemin ederim ki artık içecek yerim kalmadı.'
'Haydi bana da ver! Bana da içir!' deyince, hemen kadehi eline verdim, Allah'a ham-dederek artanı da kendisi içti."
[Buhârî ve Tirmizî]
8505- Abdurrahman bin Ebû Bekr radiyal-lahu anh'dan:
"Yüzotuz kişilik bir topluluk Peygamber sallallahu aleyhi ve seüem ile beraberdik.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sordu: 'Sizden yanında yiyecek bulunan var mıdır?'
Bir adamın yanında bir sa' buğday veya benzeri bir şey vardı. Hemen onu öğütüp hamur yaptı. Sonra saçları dağılmış ve önünde bir sürü koyunla uzun boylu

(müşrik) bir adam geldi.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sordu:
'Bunlar satılık mı, yoksa hediye midir?'
'Satılık' dedi. Ondan hemen bir koyun salın aldı. Kesildi ve ciğerleri kavruldu. Allah'a yemin ederim ki, o 130 kişiden hiçbiri hariç olmaksızın hepsi de ondan yemiştir. Orada bulunanların hepsine verdi, bulunmayanlara da ondan sakladı. O etten iki büyük tabak yemek çıktı. Yediler, doydular. İki tabak da arttı ki, onları da develerimize yükledik."
|Buhârî ile Müslim.)
8506- Semure radiyallahu anh'dan: "Sabahtan akşama kadar dönüşümlü olarak bir tabaktan yedik. Öyle ki her on kişi kalktığında on kişi daha tabağın etrafına oturup yiyorlardı. Dedik ki: 'Bu neden bitmiyor ve durmadan artıyor?'
'Neden hayret ediyorsunuz?' buyurdu ve eliyle göğü gösterip 'işte oradan geliyor (biter mi bu hiç)' dedi." |Tirmizî.|
8507- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir adam gelip yiyecek istedi. Ona yarım vaşak arpa verdi. Adam ondan karısı ile beraber yedi, misafirlerine de yedirdi. Ne zaman ki tarttı, bitiverdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip durumu bildirince şöyle bu-yurdu:'£ğer sen onu tartmasaydın, onu yiye yiye bitiremezdiniz ve size (daha çok) kalırdı' ."
[Miislim|
8508- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Bir kadın Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir tulumun içinde yağ verirdi, tulumu evine boş getirirdi. Az sonra çocukları gelip ondan yemek istediği zaman o tuluma başvururdu ve onda (yiyecek) bir şey bulurdu. Ne zaman ki tulumu sıktı, o zaman bitti ve bir şey kalmadı. Gelip durumu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bildirince, şöyle buyurdu: 'Sen onu sıktın mı?'
'Evet.'
'Eğer sen onu sıkmasaydın, devamlı olarak içinde bir sey bulunacaktı ve onun bitmesi sözkonusu olmayacaktı"."
|İkisi de Müslim'e ait. |
8509- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e
bir gün birkaç hurma getirdim. Dedim ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Bunlara bereketlenmesi için dua buyur!' Onları sıktı ve bereketlenmeleri için dua etti. Sonra şöyle buyurdu: 'Al bunları çıkınına -veya bu çıkına- koy! Ne zaman ondan bir sey almak istersen, elini sok, karıştırmadan al

ve ye!'
Dediğini yaptım. Allah yolunda, o hurmadan şu kadar şu kadar vesak taşıdım. Ondan yiyorduk, yediriyorduk, Osman öldürülünce-ye dek o, devamlı betimdeydi. Sonra kesildi."
|Tirmizî.|
8510- Ali radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir oturuşla bir deve yavrusunu yiyen, büyük kaplarla su içen Abdülmuttalipoğullarını topladı. Onlara bir müd miktarı yemek yaptı. Yediler, doydular, hiç el değmemiş gibi geride yemekleri arttı. Sonra maşrapa getirtti, su da içtiler, doydular geride sanki hiç içilmemiş gibi su arttı kaldı. Şöyle buyurdu: 'Ey Abdülmuttalipoğuları! Ben size özel, diğer insanlara ise genel olarak gönderildim. Bu mucizeden göreceğinizi gördünüz. Benim kardeşim ve dostum olmak üzere hanginiz bana biat edeceksiniz?'
Kimse ona kalkmadı. Kavmin en küçüğü olan ben kalktım. Sözünü üç kere tekrarladı, üçünde de ben kalktım. Her seferinde bana: 'Otur!' diyordu.
Nihayet üçüncü kez olunca, elini elime verdi ve benim biatimi kabul buyurdu."
|Ahmed.|
8511- Ebû Râfi' radiyallahu anh'dan: "O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir koyun kızartıp getirdi. Ona şöyle buyurdu:
'Ey Ebû Râfi! Bana budunu ver!' Ona budunu verdim. Dedi ki: 'Ey Ebû Râfi! Bana butunu ver!' Verdim, yine buyurdu ki: 'Ey Ebû Râfi'! Bana but ver!' Verdim.
Sonra buyurdu ki: 'Ey Ebû Râfi'! Bana but ver!' Bu defa şöyle dedim:
"Ey Allah'ın Resulü! Koyunun sadece iki butu vardır.' Sonra buyurdu ki: 'İtiraz etmeyip sükût etseydin, ondan bana, dua ettiğim sürece (devamlı) but verirdin.' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, buttan hoşlanırdı.
[Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de]
8512- Seleme es-Sekûnî radiyallahu anh'dan:
Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in yarımdayken biri şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü! Gökten hiç yemek getirildi mi?"
"Evet."
"Ondan hiçbir şey arttı mı?"
"Evet."
"Peki ne oldu?"
"Tekrar göğe kaldırıldı."
|Darimî, leyyin bir senedle uzun bir melinle.|
PEYGAMBER SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'İN DUASININ

KABUL EDİLMESİ VE DÜŞMANIN ONDAN ELİNİ ÇEKMESİ

8513- Enes radiyallahu anh'dan: "Hıristiyan bir adam vardı. Müslüman olmuştu. Bakara ve Âl-i İmran sûrelerini okuyup ezberlemişti. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e gelen vahiyleri yazardı. Sonra tekrar hıristiyan oldu ve şöyle demeye başladı: 'Muhammed bir şey bilmiyor. Ancak ben ona ne yazdımsa onları biliyor.' Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Allahını! Onu bir ibret
kıl!' Hemen Allah onu öldürdü. Onu defnettiler, sabah olunca toprağın onu dışarıya atıp fırlattığını gördüler.
Hıristiyanlar:
'Bunu yapsa yapsa, Muhammed ve arkadaşları yapmıştır. Onların arasından çıkıp kaçtığı için, bu din kardeşimizin ölüsünden kefenini soydular ve onu meydanda bıraktılar' dediler. Daha derin kazıp toprağın derinine gömdüler. Sabah olunca yer tekrar onu dışarıya fırlatıp attı. Yine: 'Bunu Muhammed ve arkadaşları yapmıştır. Onların arasından çıkıp kaçtığı için bu din kardeşimizin ölüsünden kefenini soyup, onu kabrin dışına bıraktılar' dediler. Eskisinden daha derin kazıp tekrar gömdüler. Fakat sabah olunca yer onu tekrar dışarıya fırlatıp attı. Yine aynı şeyi söylediler, daha da derin kazıp gömdüler. Üçüncü kez yine dışarıya fırlatınca, bunun insan işi olmadığının farkına vardılar. Nihayet onu iki taş arasına koyup üzerine de kocaman bir taş koydular." |Buhârî ile Müslim.l

8514- Câbir radiyallahu anh'dan: "Onun babası öldü ve bir yahudiye olan otuz vasaklık borç bıraktı. (Câbir) Yahudiden mühlet istediyse de yahudi bu teklifi kabul etmedi. Bunun üzerine Câbir şefaat etmesi (arabuluculuk) için Peygamber sallallahu aleyhi ve seliem ile konuştu.
Peygamber sallallahu aleyhi ve seliem yahudiye gidip konuştu, alacağına mukabil hurmalığın meyvesini almasını söyledi. Yahudi yine kabul etmedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve seliem hurmalığa girdi ve içinde yürüdü. Sonra Câbir'e: 'Haydi çalış da onun borcunu ver!' dedi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seliem döndükten sonra onun için mahsul topladı ve ona (Yahudiye) otuz vesakını verdi. Geriye onyedi vesak da arttı. Câbir olan biteni haber vermek için Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. Fakat onu ikindi namazını kılarken buldu. Namazı bitince, ona onyedi vesak arttığını söyledi. O da: 'Haydi git bunu Ömer'e bildir!' dedi.
Ömer'e gidip bildirince, Ömer ona: 'Zaten onun bereketli olması için, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seliem içinde yürüdüğü zaman ben bunu anlamıştım' dedi."

8515- Diğer rivayet:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seliem ona (Câbir'e) dedi ki:
'Onu (hurmayı) toplayıp çardağa koyduğun zaman bana bildir!' Toplayıp çardağa koyduğum zaman ona bildirdim. Peygamber sallallahu aleyhi ve seliem Ebû Bekr ve Ömer ile birlikte geldi. Yanına oturup bereketlenmesi için dua buyurdu. Sonra: 'Haydi alacaklılarını çağır ve bundan onlara babanın bıraktığı borçları öde!' Babamdan alacaklı kim varsa hepsini çağırdım ve borçlarını ödedim de yine yedisi (kaliteli) acve hurması allı veya yedisi diğerlerinden olmak üzere onüç vesak arttı."
8516- Diğer rivayet:
"Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Babam Uhud günü şehit düştü, geriye çok borç bıraktı. Alacaklıların seni görmesini istiyorum.' Şöyle buyurdu: 'Haydi git, her çeşit hurmayı, ayrı ayrı yerlerde harman yap!' Dediğini yaptım. Onu çağırdım. Onu görünce (alacaklılar) o anda başıma üşüştüler. (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seliem) onların ne yaptıklarını görünce, harmanların en büyüğünün çevresinde üç kere döndü. Sonra yanına oturdu. Sonra: 'Haydi arkadaşlarını (alacaklıları) çağır!' dedi. Geldiler; onlara tartıp vermeye başladı. Nihayet Allah, babamın borçlarını ödememi nasip etti. Allah'ın babamın borçlarını ödememi nasip etsin ve kız kardeşlerime hurma-sız olarak dönmeye razıydım. Allah tüm harmanlara bolluk ve bereket vermişti. Hatta Resulü sallallahu aleyhi ve seliem'in yanına oturduğu harmana baktım; sanki ondan tek hurma bile eksilmemişti."
[Buhârî, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
8517- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Annem müşrik bir kadındı. Onu (müte-madiyen) İslâm'a davet ederdim. Bir gün yine İslâm'a davet ettiğimde, annem Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem hakkında hoşlanmadığım çirkin sözler söyledi.
Hemen ağlayarak Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e vardım ve dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Annemi İslâm'a davet ediyordum. O da bir türlü kabul etmiyordu. Bugün onu yine davet edince, senin hakkında ileri geri konuştu ve beni çok üzdü. Hidayete ermesi için, ne olur Ebû Hureyre'nin annesi için Allah'a dua et!' Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: 'Allahtın! Ebû Hureyre'nin annesini hidayete erdir!' diye dua etti. Ben de onun yanından sevinerek ayrıldım.
Eve varınca kapıya yaklaştım. Kapalı idi. Annem ayak seslerimi duydu ve bana içerden:
'Yavaş ol ey Ebû Hureyre! Şimdi geliyorum' dedi. Tam o anda su şırıltısını duydum. Annem yıkanmıştı* Giyindi, aceleden başörtüsünü başına almadan

gelip kapıyı açtı. Sonra şöyle dedi:
'Ey Ebû Hureyre! Allah'tan başka hiçbir tanrının olmadığına Muhammed'in O'nun kulu ve Resulü olduğuna şehadet ederim' dedi. Hemen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sevinerek döndüm. Sevincimden ağlamaya başladım ve dedim ki:
'Ey Allah'ın Resulü, müjde! Allah senin duanı kabul edip annemi hidayete erdirdi.' Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Allah'a hamdetti ve güzel şeyler söyledi. Sonra dedim ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Allah'a dua et de beni ve annemi mü'mİn kullarına, onları da bize sevdirsin.' Şöyle dua etti: 'Allahım! Şu kulca-ğızını ve annesini mü'min kullarına sevdir, onları da bunlara sevdir!'
Ondan sonra beni işiten ve gören hiçbir mü'min yaratılmadı ki beni sevmiş olmasın."
(Müslim]
8518- es-Sâib bin Yezîd radiyallahu anh'dan:
"Teyzem beni (küçükken) Resûlullah sal-
8520- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem ile çarşıdayken bir kadın şöyle dedi:
'Ey Allah'ın Resulü! Kocam bana yaklaşmıyor, benimle onun arasını ayır (boşa)!' Kocası uğradı; Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onu çağırıp durumu bildirdi. Bunun üzerine şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Sana ikram edene yemin ederim ki ben onunla daha dün gece beraber oldum.' Bunun üzerine kadın ağlayıp şöyle dedi:
'Yalan söylüyor, sen bizi birbirimizden ayır! Çünkü Allah'ın yaratıkları içinde en çok nefret ettiğim adam budur.' Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem gülümsedi ve başlarını tutup birbirlerine yaklaştırdı ve şöyle dua etti: 'Allahım! Bunları birbirine yaklaştır, birbirlerini sevsinler.' Çok geçmeden kadın yine geldi ve şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Seni hak ile gönderene yemin ederim ki şimdi onun kadar hiç kimseyi sevmiyorum'." |Ebû Ya'lâ.j
8521- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Ebû Cehl dedi ki: "Muhammed aranızda hiç secdeye kapanmıyor mu?"
"Evet" dediler.
"Lât ve Uzzâ'ya yemin ederim ki, eğer onu secde yaparken görürsem boynuna basıp çiğneyeceğim. Yüzünü toprağa sürteceğim."
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem namaz kılarken boynuna basmak İçin geldi, fakat birden gerisin geri dönüp elleriyle kendini koruyarak geri çekilip

gitti. Kendisine soruldu:
"Ne'n var, neden böyle yaptın?"
"Onunla aramızda ateşten bir hendek göründü. Birtakım kanatlı mahlûklar gördüm" dedi. Müteakiben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurdu:
"Eğer o bana yaklaşsaydı, melekler onu paramparça yapacaklardı." (Râvi Ebû Hazım dedi ki:) Ebû Hureyre'nin rivayet ettiği hadiste mi yoksa kendisine ulaşan başka bir hadiste mi yer aldı bilmiyoruz, Allah hemen şu âyeti indirdi:
"Hayır, insan zengin oldu diye azar ... ona boyun eğme, Allah'a secde et ve yalnızca ona yaklaş" (Alak, 6-19).
8522- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Necid'e doğru bir harbe çıktık. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem çok ağaçlı bir vadide, biz öğlen istirahatindeyken bize yetişti, Bir ağacın altında konakladı. Kılıcını da çıkartıp o ağacın bir dalına astı. İnsanlar da gölgelenmek üzere, her biri bir ağacın altına gitti. Gerisini Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle anlattı:
'Ben uyuyorken bir adam geldi, (ağaçta asılı) kılıcımı aldı, derken uyandım, kılıcım onun elinde parlıyordu, şöyle dedi: 'Şimdi seni elimden kim kurtaracak?' 'Allah' dedim. Kılıç elinden düştü, işte bu vak'anın kahramanı şu oturan adamdır.' Evet o (adam) kavminin meliki idî. (Allah Resulü) onu affetmiş, ona bir ceza vermemişti. Adam affedildikten sonra şöyle diyerek ayrılıp gitti:
'Bir daha sana düşman olan bir kavmin içinde asla yer almam'." [Buhârîve Müslim.]
8523- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Beyt'e (Kâ'be'ye) girdim, baktım ki şeytan kapının arkasında duruyor.- Hemen boğazına yapıştım, dilinin soğukluğunu (elimde) hissedinceye kadar öyle tuttum. Salih bir kulun (Süleyman Aleyhisselamın) duası olmasaydı, o (şeytan) orada bağlı kalacaktı da, insanlar sabahleyin onu o haliyle seyredeceklerdi." [Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta]

KİTAB EHLİNİN KENDİSİNE SORDUĞU SORULARDA VE ALDIĞI CEVAPLARDA ONU TASDİK ETTİKLERİ MESELELERDEN (BAZILARI)

8524- Sevbân radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında duruyordum. Yahudi alimlerinden biri gelip şöyle dedi: 'Esselâmu aleyke yâ Mu-hammed!'
Onu öyle bir ittim ki, az kaldı yere düşecekti ve bana şöyle dedi:

'Beni neden ittin?'
'Neden 'Ey Allah'ın Resulü' demiyor-sun!' dedim. Şu cevabı verdi:
'Biz onu ailesinin kendisine verdiği isimle çağırıyoruz.' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de: 'Gerçekten de ailemin bana koyduğu isim, Muhammed'dir.'
Yahudi dedi ki:
'Sana soru sormak için geldim.'
'Anlatacağım şeyler sana fayda verir mi?'
'Kulaklarım ile dinlerim' dedi.
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem elindeki bir değnekle yere bazı çizgiler çizdi ve şöyle buyurdu:
'Sor bakalım!' Yahudi sordu:
'Bu yer ve gökler değişip (Kıyamet koptuğu gün) insanlar nerede olacaktır?'
'Köprünün altında karanlıkta (olacaklar).'
'Peki köprüden en önce kim geçecek?'
'Muhacirlerin fakirleri.'
'Cennete girdikleri zaman hediyeleri ne olacak?'
''Balık ciğerinin artığı.'
'Onun arkasından yiyecekleri (ne olacak)?'
'Onlara Cennetin etrafında atlayan cennet Öküzü kesilecek.'
'Ya (üstüne) içecekleri (ne olacak)?'
'Selsebil denilen kaynaktan içecekler.'
'Doğru söyledin, sana ancak bir peygamberin ya da ancak bir iki adamın bilebileceği bir şey soracağım.'
'Anlatırsam sana yarayacak mı?'
'Kulaklarımla dinleyeceğim.'
'Sor bakalım'.'
'Çocuk nasıl meydana geliyor?'
'Erkeğin suyu beyazdır, kadımnki ise sarıdır. Biraraya geldiklerinde erkeğin menisi ka-dınınkini geçerse Allah'ın izni ile erkek çocuk olur; kadının ki erkeğinkini geçer de fazla olursa Allah'ın izni ile dişi olur,''
'Doğru söyledin. Sen gerçekten bir peygambersin'' dedi ve çekilip gitti.
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'O, bana sorduğu zaman, (cevabı) bilmiyordum, Allah derhal onu bana bildirdi'.''
[Müslim]
8525- Safvân bin Assâl radiyallahu anh'daıı:
''Yahudilerden biri arkadaşına: 'Haydi şu peygambere gidelim' dedi. Öteki:
'Ona peygamber, deme! Eğer senin böyle söylediğini duyarsa onun dört gözü

olur (açılır)' dedi ve beraberce Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip ona dokuz apaçık âyet hakkında sordular, şöyle buyurdu:
'Allah'a hiçbir $ey ortak koşmayın, hırsızlık yapmayın, zina yapmayın, Allah'ın yasak kıldığı canı haksız yere öldürmeyin, suçsuz kişiye iftira atıp öldürmesi için devlet adamına şikayet etmeyin, büyü yapmayın, ribâ (faiz) yemeyin, namuslu kadına iftira etmeyin, savaş günü (cepheden) kaçmayın, cumartesi günü size (Yahudilere) özel olan gündür, o günde taşkınlık etmeyin!'
Hemen onun elini ve ayağını öpüp şöyle dediler: 'Sen gerçekten bir peygambersin.'
'Öyleyse bana uymamanıza sebeb nedir?'
'(Hz.) Dâvud, Rabbine zümyetinden peygamberin eksilmemesi için dua etmiştir. Biz sana uyacak olursak yahudiler bizi Öldürürler, bu nedenle korkuyoruz'."
(Tirmizî ve Nesâi]
8526- Enes radiyallahu anh'dan:
"Abdullah bin Selâm, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Medine'ye geldiğini duyunca, hemen O'na gelip şöyle dedi: 'Ben sana ancak bir peygamberin bilebileceği üç şey soracağım.'
'Kıyametin ilk alâmeti nedir?' Cennet ehlinin ilk yiyecek olduğu şey nedir? Çocuğun babasına benzemesinin sebebi nedir? Neden bazen dayılarına benzer?'
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şu cevabı verdi:
'Onların cevaplarını biraz önce bana Cibril bildirdi' Abdullah der ki:
'İşte meleklerden yahudilerin düşmanı odur (Cibril'dir).'
(Şöyle buyurdu:) 'Kıyametin ilk alâmeti, insanları doğudan batıya sürecek olan ateşin çıkmasıdır. Cennet ehlinin ilk yiyeceği balık ciğerinin artığıdır. Çocuğun anne veya babaya benzemesi ise; kişi karısıyla cinsi ilişki kurduğunda, eğer menisi kadınınkini geçerse çocuk ona benzer. Kadını/iki geçerse kadına benzer."
Abdullah bin Selam: 'Şehadet ederim ki; sen gerçek peygambersin' ve ekledi:
'Ey Allah'ın Resulü! Yahudiler (insanı hayrette bırakacak şekilde yalan söyleyen) asılsız iftiralarda bulunan bir millettir. Sen beni onlara sormadan, benim müslüman olduğumu duyarlarsa, senin nezdinde bana iftirada bulunurlar,'
Yahudiler geldiler, Abdullah bin Selâm eve girdi. (Allah'ın Resulü, Abdullah b. Se-lâm'ı gizledi) Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sordu:
'Nezdinizde Abdullah bin Selâm nasıl biridir (kimdir)?' Şöyle dediler:
'O, bizim en bilginimiz ve en bilginimizin oğludur; en hayırlımız ve en hayırlımızın oğludur.'
'Abdullah bin Selâm'ın müslüman olduğunu duyarsanız ne yaparsınız?"
'Allah onu bundan korusun!' dediler. Bunun üzerine Abdullah onların yanma

çıkıp .şöyle haykırdı: 'Şehadet ederim ki Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. Muhammed O'nun kulu ve elçisidir.' Bunun üzerine şöyle dediler: 'O bizini en kötümüzdür ve en kötümüzün oğludur.' Hemen onun aleyhinde konuştular."
Diğer rivayette şu ek vardır: Abdullah b. Selam: "Ey Allah'ın Resulü! İşte benim de korktuğum buydu." dedi, |Buhârî.|

ÇEŞİTLİ MUCİZELERİ, ÖMRÜ VE ÇOCUKLARI HAKKINDA

8527- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber yürüdük. Nihayet geniş bîr vadide konakladık.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem def-i hacet İçin uzaklaştı. Ben de ardından elimde ibrik ile gittim. Bakındı kendini örtecek bir şey bulamadı. Vadinin kenarında sadece iki ağaç gördü. Bunlardan birinin yanına vardı, dallarından bir dal tutarak: 'Allah'ın İzni ile bana boyun eğ!' dedi.
Ona hemen sahibine huysuzluk eden burnu gemli deve gibi boyun eğdi. Ötekine gitti de, ondan da bir dalı tuttu ve: 'Bana Allah' in izni ile boyun eğ.1' dedi. O da ötekisi gibi boyun eğdi. Onların aralarındaki mesafeyi yarılayınca biraraya getirerek: 'Haydi Allah'ın izni ile etrafımda bir araya gelin!' buyurdu ve bir araya gelerek Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e siper oldular. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem benim yakınında olduğumu hisseder de uzaklaşır korkusuyla oradan çıkarak koştum ve sonra oturup kendi kendime konuşmaya başladım. Bir an kendimden geçmiş ve dalgın bir vaziyette iken baktım Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yanıma geliyor; ağaçlar da birbirlerinden ayrılıp her biri gövdesinin üzerine doğrulmuş. Onu gördüm, bir an için durdu. Başını sağa sola çevirdi -bunu naklederken ravi de başını sağa sola çevirdi- ve sonra bana doğru geldi ve dedi ki: 'Ey Câbir! Benim durduğum yeri gördün mü?'
'Evet ey Allah'ın Resulü!' dedim.
'Haydi o iki ağaca git, her birinden birer dal getir! Benim yerime gelip durunca, dallardan bir tanesini sağma, ötekini de soluna salıver!'
Kalkıp bir taş aldım, kırdım ve biledim. O iki ağaca gidip her birinden bir dal kestim. Sonra onları sürükleyerek Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yerine gelip durdum, birini sağıma, diğerini de soluma doğru salıverdim. Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e yetişip: 'Emrini yerine getirdim, ey Allah'ın Resulü! Bunu bana neden yaptırdın?' dedim. Şöyle buyurdu:
'İçindekilerin azap çekmekte olduğu iki kabrin yanından geçtim, bu dallar yaş kaldığı müddetçe azaplarının kaldırılmasını istedim ve onlara bu hususta .şefaat ettim' buyurdu.
Sonra askerlerin bulunduğu yere geldik. 'Abdest suyu var mıdır? diye seslen!'

emrini verdi.
'Abdest suyu yok mu!' diye üç defa seslendim. Sonra dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Kafilede bir damla su yoktur.' Ensâr'dan bir adam hurma dalından bir askı üzerinde bulunan eski bir tulumda Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem İçin su soğuturdu. 'Haydi falan Ensârî'ye git, tulumunda su var mı bir bak!' dedi. Hemen ona gittim. Dibinde birazcık su buldum. Onu boşaltacak olsam tulumun kuru tarafı suyu çekecekti. Gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e durumu bildirdim.
'Haydi git onu bana getir!' dedi. Gidip getirdim. Mübarek eliyle onu alıp anlamadığım bir şeyler söyleyip onu güzelce bir sıktı, bana verdi sonra: 'Haydi git "büyük bir çanak!" diye seslen!' dedi. Ben de: 'Ey kafilenin çanak sahibi!' diye seslendim. Hemen onu getirip Önüne koydum. Onun da içine mübarek elini yayıp parmaklarının arasını açmak suretiyle bilahare elini çanağın dibine koydu. Sonra: 'Ey Câbir! Al da üzerime dök ve Bismillah de!' buyurdu.
'Bismillah' diyerek dökmeğe başladım. Mübarek parmaklarından bir pınar misali su akmaya ve fışkırmaya başladı, büyük çanak
bir anda doluverdi. 'Ey Câbir! Şimdi suya ihtiyacı olanlara seslen!' buyurdu. Hemen herkes koşarak geldiler ve ondan kana kana su içtiler. Sonra 'İçmedik kimse kaldı mı?' diye seslendim, kalmadığını anlayınca, hemen ellerini çanaktan kaldırdı ve hâlâ o çanak su ile dopdolu idi.
Sonra insanlar açlıktan ona şikayet ettiler. 'Allah yakında size yiyecek bir sey inşaallah ihsan edecektir" buyurdu. Yürüdük, nihayet deniz kenarına varınca deniz dalgalandı ve dışarıya büyük bir hayvan attı. Biz de bu hayvanın yarısı üzerine ateş yakıp, onu pişirip afiyetle yedik ve doyduk. (Câbir dedi ki:) Ben, fülan ve fülan -beş kişi saydı- onun göz kemiğinden girdik, kimse bizi görmedi, kaburgalarından alarak çıktık ve kaburgalardan yaylar yaptık. Sonra en büyük kişiyi, en büyük deveyi ve en büyük deve semerini getirttik onun altından başım eğmeden rahatça geçiverdi." |Daha uzun bir metinle Müslim.|
8528- Dârimî:
(Câbir) Biraz önceki iki ağacın kıssasını nakletti ve şu ilaveyi yaptı:
"Sonra hayvanlarımıza binip yürüdük. Kucağında bir çocuk olan bir kadın Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e rastladı ve şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Şeytan bu çocuğu günde üç kez çarpıyor.' Hemen çocuğu elinden alıp semerle kendi arasına koydu ve şöyle dedi: 'Çekil ondan ey Allah'ın düşmanı! Çekil ondan ey Allah'ın düşmanı! Çekil ondan ey Allah'ın düşmanı! Ben Allah'ın Resulüyüm, -üç kere-.' Sonra çocuğu ona verdi. Bilahare seferden dönerken aynı kadın beraberinde o çocuk ve iki koç olduğu halde önümüze çıktı ve: 'Buna

şeytan bir daha uğramadı. Hediyeni ne olur benden alıp kabul et!' di-
ye Resûlullah'a ricada bulundu. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem yanındakilere: 'Bir koçu alın, ötekini ona geri verin!' buyurdu.
8529- Sahabeden bir adamdan.
'(Hendek savaşında) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Hendek kazılmasını emrettiği zaman, kazı sırasında büyük bir kaya çıkıverdi, kıramadılar. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hırkasını çıkardı, balyozu alıp: 'Ve temmet kelimâtü Rabbike sıdkan ve adlen lâ mübeddile li-keli-mâtihî ve huves-Semtul-Alîm' (= Rabbinin sözü, doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır. O'nun sözlerini değiştirecek kimse yoktur. İşiten de bilen de odur) âyetini (En'âm, 115) okudu ve kayaya vurmasıyla bir kıvılcım çıktı ve kayanın üçte biri kopup düştü. Selmân el-Fârisî de ayakta durmuş bakıyordu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in darbesiyle bir kıvılcım meydana geldi. Sonra ikinci kez yine 'Ve-temmet kelimâtü Rabbike'yi okuyarak darbe indirdi. Diğer üçte biri de kıvılcım çıkararak kopup düştü. Selmân el-Fârisî bunu da gördü. Yine aynı âyeti ''Ve-temmet kelimâtü Rabbike'yi okuyarak üçüncü darbeyi indirdi, kalan üçüncü kısmı da parçaladı. Ondan sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem hendekten çıkıp hırkasını aldı ve oturdu.
Selmân dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Her vuruşunda bir kıvılcım çıkıyordu.
'Ey Selmân sen kıvılcımı gördün mü?'
'Hak ile seni gönderene yemin ederim ki evet.'
'Ben tasa ilk vuruşumda Kisrâ'nın şehirleri ile civarındaki diğer bir çok şehir bana gösterildi ve bizzat gözlerimle gördüm.' Ashabından orada bulunanlar şöyle dedi:
'Ey Allah'ın Resulü! Allah'a dua et de orayı bize fethetmeyi, zürriyetlerini, mallarını harap edip ganimetler elde etmemizi müyesser kılsın.' Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onlara dua etti.
Sonra ikinci darbeyi vuruşunda, Kay-aer'in şehirleri ve diğer birçok şehirler bana gösterildi, onları gözlerimle gördüm' buyurdu. Orada bulunan sahabiler: 'Allah'a dua et de orayı fethetmeye, ülkelerini helak edip çocuklarını ve mallarını almamıza bizi muvaffak kılsın!' diye rica eltiler. O da onlara bunun için dua elti.
'Sonra üçüncü darbeyi indirdiğinde, Habeşistan ve etrafındaki ülke ve kasabalar bana gösterildi, bizzat gözlerimle onları gördüm' buyurdu. Ondan sonra Allah Resulü sal-lallalıu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'Habeşli-ler size ilismedikçe, siz de onlara dokunmayın. Size ilismedikçe Türklere de ilişmeyin, sataşmayın!'"
[Nesâî.l
8530- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: ''Biz Allah Resulü saüallahu aleyhi ve

sel-
lem ile Mina'da bulunurken aniden ay ikiye bölündü. Bir parçası dağın arkasına, diğer parçası da önüne düştü. Allah Resulü salialla-hu aleyhi ve sellem bize: 'Şahit olun, bakın.1' buyurdu." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
8531- Enes radiyallahu anh'dan: "Mekke ehli Peygamber sallallahu aleyhi ve seilem'den kendilerine bir mucize göstermesini istediler. O da onlara ayın ikiye bölünüşünü gösterdi." itkisi de Buhârî, Müslim ve Tirmizî'ye aittir.]
8532- O (Tirmizî) ayrıca Cübeyr bin Mut'im radiyallahu anh'dan:
"Ay, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in zamanında bölünüp iki parça oldu. Kureyş dedi ki: 'Muhammed bize büyü yaptı.' Kimileri de dedi ki: 'Bize büyü yaptı ise tüm insanlara büyü yapamaz ya?'
Rezîn şunu da ekledi:
"Ondan sonra uzaklardan gelen kafileleri karşıladılar ve sordular. Onlar da ayın gerçekten ikiye bölündüğünü bildirdiler. Fakat buna rağmen onlar yine yalanlamayı sürdürdüler."
8533- Umeys kızı Esma radiyallahu an-hâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem öğle namazını Sehbâ'da kıldırıp Ali'yi bir işe gönderdi. Dönünce Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ikindi namazını kıldığını gördü.
Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem başını Ali'nin kucağına koyup uyudu. Güneş batıncaya dek onu kımıldatmadı. Ondan (uyandıktan) sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dua etti: 'Allahım! Kulun Ali kendini Peygamberi için hapsetti. Ne olur güneşi onun için geri çevir!' Esma dedi ki: 'Dağların ve yerin üzerinde görününce-ye dek güneş onun için tekrar doğdu. Bunun üzerine Ali, kalktı, abdest alıp ikindi namazını eda etti. Ondan sonra güneş tekrar battı. Bu olay, Sehbâ'da cereyan etmiştir."
8534- Diğer rivayet:
Dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e vahiy indiği zaman, nerdeyse bayılacak gibi olurdu. Bir gün onun başı Ali'nin ku-cağırıdayken kendisine vahiy indi. Daha sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona:
'İkindiyi kıldın mı?' diye sordu. 'Hayır' dedi. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Allah'a dua etti de, güneşi geri çevirdi ve Ali namazını kıldı.
(Esma) dedi ki: Güneş'in battıktan sonra tekrar doğduğunu ve Ali ikindiyi kıhncaya dek (gökyüzünde) durduğunu gördüm.
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de]
8535- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in

ailesinin bir hayvanı vardı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem dışarıya çıktığı zaman azar, yerinde duramazdı. Gider gelir durmadan oynar ve yaramazlık yapardı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem (evde olup) onu farkettiğinde hemen yere çöküverir ve onu rahatsız etmemek için yerinden kıpırdamazdı."
|Ahmed, Ebü Ya'lâ, Bezzâr ve Taberâni, Mu'cemu'l-Evsat'ta.l
8536- İbn Abbâs radiyallahu anıı'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kendisine vahiy geldikten sonra Mekke'de onüç yıl kaldı. Medine'de ise on sene kaldı ve 63 yaşındayken vefat etti."
8537- Diğer rivayet:
"Mekke'de onbeş yıl kaldı. (İlk) yedi yıl(dakendisine gelen vahiyden sadece) sesi işitiyor, ışığı görüyor fakat başka bir şey görmüyordu. Kalan sekiz yıl ona vahiy gel(meye devam et)di durdu. Medine'de ise on sene kaldı. Altmışbeş yaşında öldü."
8538- Diğer rivayet:
"O, kırk yaşındayken kendisine vahiy geldi. Onüç yıl Mekke'de kaldı. Ondan sonra ona Medine'ye hicret etmesi emredildi ve orada on yıl kaldı."
8539- Diğer rivayet:
Amr bin Dinar'dan: Urve'ye dedim ki:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'de kaç yıl kaldı?.."
"On yıl" dedi. "Peki İbn Abbâs onun on küsur yıl kaldığını söylüyor" deyince, şöyle dedi: "O, bunu şairin şu sözünden çıkarmıştır:
"O, Kureyş içinde on küsur yıl kalmıştır."
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî.j
8540- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem altmışüç yaşındayken öldü. Ebû Beki' ve Ömer de altmışüç yaşlarında öldüler." | Müslim]
8541- Tirmizî, Cerîr'den:
"Muaviye hutbede: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem altmışüç yaşında vefat etti. Ebû Bekr ile Ömer de (aynı yaşta vefat ettiler). Ben de (şu anda) altmışüç yaşındayım' dedi."
8542- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Kureyş kendi aralarında küfür ve azgın-lıkta azıttılar. Hatta biri dedi ki:
'Bizim takip ettiğimiz yol (atalarımızın dini) soyu kesik olan kişinin davet ettiğinden daha doğrudur.' Bunun üzerine Allah, 'İnnâ a'tayna ke' l-Kevser. Fe-salli li Rabbike ven-haf sûresini inzal buyurdu. Bundan sonra beş tane de erkek evladı oldu ki dördü Hatice'dendir. En büyük olanları Abdullah, Tâhir -kimine

göre Tâhir, Abdullah'tır, ki bu durumda ki bu durumda Hatice'den üç çocuğu olmuştur- Tayyib ve Kasım. İbrahim ise, Mâ-riye'dendir.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in dört kızı vardı. Onlardan Zeyneb, Ebû'l~Âs bin er-Rabî' ile evli idi. Rukayye ve Ümmü Gülsüm. Bunlar Ebû Leheb'in iki oğlu olan Utey-be ve Utbe ile evli İdiler. 'Tebbel yedâ' sûresi indiği zaman, Ebû Leheb oğullarına onlardan ayrılmalarını emretti. Ondan sonra Osman, önce Rukayye ile evlendi ve onunla Habeşistan'a hicret etti. Orada Abdullah'ı doğurdu ve (Osman) onunla künyelenirdi. O ölünce, ondan sonra Osman Ümmü Gülsüm ile evlendi.
Fâtıma ise Ali ile evlendi. Ondan Ali'ye Hasan, Hüseyn, Muhsin ve Zeynep dünyaya
geldi. Zeynep, Abdullah bin Ca'fer ile evlendi. Bir de (Ali'nin) Ümmü Gülsüm adında bir kızi vardı ki A1İ, onu Ömer ile evlendirdi."
|Rezîn.|
8543- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Oğlum) ibrahim (henüz) memede (iken) öldü. Onun cennette iki süt annesi vardır ki emzirme işini onlar (iki yıla) tamamlıyorlar. Çünkü o benim oğlumdur."
(Müslim]
8544- İsmaîl bin Ebî Hâlid radiyallahu anh'dan:
İbn Ebî Evfâ'ya dedim ki:
"Peygamber saîlallahu aleyhi ve sellem'in oğlu İbrahim'i gördün mü?"
"Evet, küçükken öldü. Eğer Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den sonra peygamber gelseydi oğlu yaşardı. Ne var ki ondan sonra peygamber yoktur."
|Buhârî.|
PEYGAMBER SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'İN ASHABININ ORTAK ÖZELLİKLERİ
8545- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'-dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanların en hayırlıları benim asrımda yasayanlardır. Sonra onlardan sonra gelenler, sonra onlardan sonra gelenler." (İmrân dedi ki:) -İki asır mı, yoksa üç asır mı zikretti, bilmiyorum.- Onlardan sonra kendilerinden şahitlik istenmediği halde şahitlikte bulunan, hıyanet eden ve kendilerine de güven duyulmayan, adakta bulundukları halde yerine getirmeyen bir nesil gelecektir. Ayrıca onlarda şişmanlık da görülecektir."
[Mâlik hariç allı hadis imamı.]
8546- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Beni görene ya da beni göreni görene (cehennem) ateş(i) dokunmayacaktır."
(Râvi) Talha dedi ki: Ben Câbir'i gördüm. Mûsâ dedi ki: "Ben de Talha'yi gördüm.
Yahya dedi ki: "Bana Mûsâ dedi ki: Sen beni gördün. (Biz de böylece) Allah'tan affı-mızı umarız." [Tirmizî.]
8547- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seilem buyurdu:)
"İlerde bir zaman gelecek ki, insanlardan bir grup savaşa çıkacaklar. İnsanlardan birtakım kişiler de savaşıp şöyle diyecekler: 'içinizde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sohbetinde bulunan kimse var mıdır?'
'Evet' diyecekler ve onlara fetih müyesser olacak. Sonra bir zaman gelecek ki ilerde insanlardan bir grup gazaya çıkacak. Onlara:
İçinizde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabileri ile sohbet etmiş kimse var mıdır?' diye soracaklar.
'Evet' diyecekler ve yine onlara da (bu ze-
sebebiyle) fetih müyesser olacaktır.
Sonra öyle bir zaman gelecektir ki, insanlardan bir grup savaşa çıkacaklar. Onlara:
'İçinizde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabilerinin ashabı ile sohbet etmiş kimse var mıdır?'
'Evet' diyecekler ve onlara da fetih nasib olacaktır."
8548- Diğer rivayet:
Burada şu ilave yer almıştır: "Sonra dördüncü ordu hazırlanmış olacaktır. Şöyle denilecek: 'Bir bakın bakalım, içlerinde Peygamber ashabını görmüş olanları görenleri gören kimseler var mıdır?' Bakacaklar böyle kimseler bulunacaklar, sonra bunların sebebiyle (o Ülke) fethedilecektir." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî.]
8549- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Hâlid bin el-Velîd'le Abdurrahman bin Avf in arasında bîr tartışma oldu. Hâlid Ötekine hakaret etti. Bunun üzerine Peygamber sallallahu-aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Ashabıma hakaret etmeyin! Eğer biriniz Uhud dağı kadar altın infak etse, onlardan birinin bir avuç (hurma) sadakasına ve onun yarısına ulaşamaz',"
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]
8550- Abdullah bin Muğaffel radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seüem buyurdu:)
"Ashabım hakkında Allah'tan korkun, Allah'tan korkun! Benden sonra onları hedef edinmeyin! Kim onları severse, beni sevdiği için sevmiş olur. Kim

onlardan nefret ederse benden nefret ettiği İçin nefret etmiş olur. Kim onlara eziyet ederse bana eziyet etmiş olur. Kim bana eziyet ederse, Allah'a eziyet etmiş olur. Kim de Allah'a eziyet ederse, artık onu cezalandırması yakın olur." [Tirmizî]

8551- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Ashabıma hakaret edenleri görürseniz, 'Allah'ın laneti kötüleriniz üzerine olsun!' deyiniz!" [İkisi de Tirmizî'ye aillir.j

8552- Urve radiyallahu anh'dan: Âişe bana dedi ki:

"Ey kız kardeşimin oğlu! Onlar (Kur'ân' da) Allah Resulünün ashabı için istiğfar etmekle emrolundular. Halbuki onlara hakaret ediyorlar." [Müslim]

8553- Câbir radiyallahu anh'dan: Âişe'ye denildi ki: "Birtakım insanlar Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabına dil uzatıyorlar. Halta Ebû Bekr ile Ömer'e bile." Şöyle dedi:

"Buna ne şaşıyorsunuz? Onlardan artık amel kesilmiştir. Allah'ın onlardan ecri kesmemesini dilerim." JRezîn.]

8554- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir gece başını göğe kaldırıp şöyle dedi:

'Yıldızlar göğün muhafızıdır. Yıldızlar (yok olup) giderse, göğün başına korkulan şey gelir. Ben de ashabımın güvencesiyim. Ben gidersem, ashabımın başına korktukları şey gelir Ashabım da ümmetimin güvencesidir. Ashabım giderse, ümmetimin başına korktukları gelir'." [Müslim]

8555- Büreyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Ashabımdan herhangi birisi bir yerde ölürse, mutlaka o, (o belde) insanları için kıyamet günü bir nur ve kılavuz olarak gönderilir." |Tİrmizî.]

8556- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Rabbime, benden sonra ashabımın düşeceği ihtilâf hakkında sordum; şöyle buyurdu: 'Ey Muhammedi Senin ashabın nezdimde, kimisi kimisinden güçlü olan, gökteki yıldızlar gibidir. Her birinin kendine has bir nuru vardır. Kİm ihtilafa düştükleri konularda onlardan birine uyarsa o, benim katımda bir hidayet üzere olur.' Ve (Allah Resulü ilaveten) şöyle buyurdu: 'Ashabım yıldızlar gibidir; hangisine uyarsanız doğru yolu bulursunuz'." [Rezîn.J

8557- Saîd bin Zeyd radiyallahu anh'dan: "O, valilerden birinin yanında Ali'ye hakaret eden birini duydu. Dedi ki:

'Yanınızda Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabına hakaret ediliyor da

ses çıkartmıyorsunuz, en ufak bir müdahaleniz olmuyor. Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: -Yarın (ahirette) kendisiyle karşılaştığım zaman, bana sorar da cevaplayamam endişesini taşıdığım için söylemediği bir şeyi onun hakkında kesinlikle söylemem- 'Ebû Bekr cennettedir, Ömer cennettedir, Osman cennettedir, Ali cennettedir, Talha cennettedir, Zübeyr cennettedir, Sa'd bin Mâlik cennettedir, Ab-durrahman bin Avf cennettedir, Ebû Ubeyde bin el-Cerrâh cennettedir.' Onuncusunu söylemedi.
Dediler ki: 'Onuncusu kimdir?'
Dedi ki: 'Saîd bin Zeyd -kendisini kastediyor-' Sonra şöyle dedi:
'Vallahi onlardan (on kişiden) birinin, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında savaşırken yalnız yüzünün tozlanması bile, sizden herhangi birinizin Nuh kadar uzun yaşayıp da işlediği amelinden daha hayırlıdır'."
8558- Diğer rivayet:
"Onların dokuzunu saydı, onuncusunu söylemedi. Cemaat dedi ki: 'Allah aşkına söyle Ey Ebû'l-A'ver kimdir onuncusu?'
Şöyle dedi: 'Beni Allah'a havale edip and verdiniz. Ebû'l-A'ver (yani Saîd bin Zeyd) de cennettedir'." [Ebû Dâvud ve Tirmizî.]
8559- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan:
"O, evinde abdest alıp çıktı. 'Bugün Allah Nebisi sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber olacağım, bütün gün ondan ayrılmayacağım' dedi. Mescide gelip onu sordu. 'Şu yöne doğru çıktı' dediler. Dedi ki: Ben de onun izini takip ederek çıktım ve nereye gittiğini sordum. (Kûbâ yakınındaki) Erîs kuyusun(un boşta-nın)a girdiğini söylediler. (Bostanın) hurma dallarından yapılmış olan kapısında oturdum. Nihayet Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem def-i hacetinden sonra çıktı. Abdest aldı, yanma vardım. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kuyu ağzındaki bileziğin ortasına oturmuş, iki baldırının üzerinden elbisesini kaldırarak kuyuya sarkıtmıştı. Selâm verdim, yanından ayrıldım sonra kapıda oturdum.
İçimden 'Bugün ben, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kapıcısı olacağım' dedim.
Derken Ebû Bekr geldi, kapıyı çaldı, 'Kimdir o?' dedim. 'Ebû Bekr' dedi.
'Biraz yavaş ol!' dedim. Sonra gidip: 'Ey Allah'ın Resulü! Ebû Beki' geldi, izin istiyor.'
Şöyle buyurdu: 'Ona izin ver ve onu cennetle müjdele!' Gelip Ebû Bekr'e: 'Haydi gir! Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem seni cennetle müjdeliyor.' dedim.
İçeriye girip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sağında oturdu ve tıpkı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yaptığı gibi baldırlarının üzerini sıyırıp

kuyuya sarkıttı, sonra döndüm yerime oturdum. Kardeşimi evde abdest alırken bırakmıştım ve bana sonra yetişmesini söylemiştim.
İçimden dedim ki: 'Eğer Allah fülan kimse için -kardeşini kastediyor- bir hayır murad ederse, onu şimdi buraya getirir.' Baktım ki birisi kapıyı kurcalıyor, 'Kimdir o?' diye sordum. 'Ömer' dedi. 'Acele etme!' dedim. Hemen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanma gittim: 'Ömer geldi, içeriye girmek için senden izin istiyor.' dedim. 'Ona izin ver ve cennetle müjdele!' buyurdu. Derhal Ömer'e geldim, hemen 'İçeriye gir! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem seni cennetle müjdeliyor' dedim. Bunun üzerine Ömer de girdi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sol tarafında oturdu. O da baldırlarını açıp kuyuya sarkıttı. Sonra dönüp yerimde oturdum ve içimden şöyle geçirdim: 'Eğer Allah fülan için -kardeşini kastediyor- bir iyilik dilerse mutlaka onu buraya getirir.' Derken kapı kurcalandı ve ben 'Kim o?' diye sordum. Osman: 'Ben Osman' dedi. 'Yavaş ol!' dedim ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına gittim. Osman'ın geldiğini ve kendisinden içeriye girmek için izin İstediğini söyleyince, şöyle buyurdu: 'Haydi ona izin ver ve onu başına gelecek bir belâ ile birlikte cennetle müjdele!' Hemen Osman'a geldim, dedim ki: 'Haydi gir! Allah Nebîsi sallallahu aleyhi ve sellem seni basma gelecek bir belâ ile birlikte cennetle müjdeliyor.' İçeriye girdi, (kuyunun üzerindeki) o sıranın dolduğunu gördü, onlara karşı öbür tarafa oturdu."
İbnü'l-Müseyyeb der ki: "Ben bunu (sıra halindeki oturuşu) onların kabirleri ile yo-rumladım, çünkü üçünün kabri bir aradadır, Osman'mki ise ayrıdır."
8560- Diğer rivayet:
"Dedim ki: Bugün mutlaka ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bana emretmediği halde (gönüllü olarak) kapıcısı olacağım."
8561- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir bostana girdi ve bana kapısında durmamı emretti." Benzeri rivayet.
Aynca onda şöyle geçer: "Osman (cennetle) müjdelendiği zaman, şöyle dedi: 'Allahım bana sabırlar ver! Kendisinden yardım istenecek tek varlık şüphesiz ki Allah'tır'."
Yine onda şöyle geçer: "Cennetle müjde-lenenlerden her biri 'el-Hamdü Hilali' dedi. Osman içeriye girince, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem dizlerini kapadı."
8562- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, su bulunan bir yere oturmuş elindeki bir çubuğu suyun çamuruna değdiriyordu."

|Buhârî, Müslim ve Tirmizî.]
8563-Ali radiyallahu anlı'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu;)
"Talha ile Zübeyr benim cennet komşula-
nmdır." [Tirmizî]
8564- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennet üç kişiyi özlemektedir: Ali, Am-mâr ve Selmân." [İkisi de Tirmizî'ye aittir.]
8565- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Hira üzerindeydi. Ebû Bekr, Osman, Ali, Talha ve Zübeyr de onunla beraber idiler. Derken kaya sarsıldı. Bunun üzerine Allah Nebisi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Sakin ol! Senin üstünde bir peygamber veya sıddîk (ya da) şehitler vardır'."
8566- Diğer rivayet:
"(Orada) Sa'd bin Ebî Vakkas da vardı."
[Müslim ve Timizî.]
8567- Enes radiyalîahu anh'dan: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr, Ömer ve Osman birlikte Uhud dağına çıktılar. Dağ sallanmaya başlayınca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Sakin ol ey Uhud! -galiba bu sırada ayağı ile yere vurmuş- Özerinde bir peygamber, bir sıddîk ve iki de şehit bulunmaktadır'." [Buhârî, Ebû Dâvud veTînnizî.j
8568- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Vmmetimi(n fertleri arasında) en merhametli olanı Ebû Bekr'dir. Allah' in emri hususunda en titiz olanı Ömer'dir. En hayâlı olanı ise Osman'dır. (Davalarda) en isabetli hüküm veren Ali'dir. Helâl-haramı en iyi bilen Muâz bin Cebel'dir. Ferâiz ilmini en iyi bilen Zeyd bin Sâbit'tir. Kur'ân okumasını en
iyi bileni Ubeyy bin Kâ'b'dır. Her ümmetin bir emini vardır. Bu ümmetin emini ise Ebû Vbeyde bin el-Cerrâh'tır. Doğru sözlülük bakımından Ebâ Zer'den daha iyisini ne yeryüzü barındırmış, ne de gökyüzü gölgelendir-miştir. Verâ bakımından İsa'ya en benzeyen de odur." Ömer dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Bu meziyeti ona lâyık görüyor musun?"
"Evet, onu siz de (böyle) tanıyın!" buyurdu. [Tirmizi]
8569- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kur'ân't şu dört kişiden alın: Abdullah (b. Mes'ûd), Salim, Muâz ve Ubeyy bin Kâ'b." |Buhârî, Müslim ve Tirmizî.]
8570- Muâz radiyallahu anh'dan:
"Ona ölüm döşeğinde: 'Bize vasiyet et!" denildi. Şöyle dedi
'Beni oturtun!' Oturttuk. Şöyle devam et-tİ: 'İlim ile iman yerlerindedir. Kim bunları arayıp isterse onları bulur. -Bunu üç kez söyledi- İlmi şu dört kişide arayın: Uveymir Ebû'd-Derdâ, Selmân el~Fârisî, İbn Mes'ûd ve önceleri yahudi olup da sonra müslüman olan Abdullah bin Selâm. Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: 'O (İbn Selâm), cennetteki on kişinin onuncusudur'." |Tirmizî|
8571- Heyseme bin Ebî Sebre radiyallahu anh'dan:
"Medine'ye geldim, Allah'dan bana iyi ve yararlı bir arkadaş nasip kılmasını niyaz ettim. Bana Ebû Hureyre'yi nasip etti. Yanında oturdum ve dedim ki: 'Allah'tan bana iyi ve yararlı bir arkadaş nasip etmesini diledim, seni nasip etti.' Bana dedi ki:
'Sen nerelisin?'
'Ben Kûfe'liyim. Hayrı aramaya ve bulmaya geldim.'
'İçinizde, duası kabul edilen Sa'd bin Mâlik, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in abdesl suyu ile nalınlarını taşıyan İbn Mes'ûd, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sırdaşı Huzeyfe, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ifadesiyle, Allah'ın şeytandan kurtardığı Ammâr, iki kitap sahibi olan Selmân yok mudur?'"
Katâde dedi ki: "İki kitaptan murad, İncîl ile Kur'ân'dır." |Tirmizî|
8572- Ali radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Ebû Bekr'i esirgesin! O benî kızıyla evlendirdi. Beni Hicret yurduna (Medine'ye) taşıdı. Mağarada arkadaşlık yaptı. Bi-lâl'i para verip azat ettirdi. Allah Ömer'i esirgesin! Acı da olsa hakkı söyler. Hak onu arkadaşsız bırakmıştır. Allah, Osman'ı da esirgesin! Melekler ondan haya ederler. Allah Ali'yi de esirgesin! Allahım! Ali nereye dönerse hakkı da onunla beraber çevir!" |Tirmizî|
8573- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
' "Ben daha aranızda ne kadar kalacağımı bilmiyorum: benden sonrakilere uyun!" dedi ve Ebû Beki" ile Ömer'i gösterdi. "Ammâr'in gittiği yoldan gidin! İbn Mes'ûd size ne söylerse onu tasdik edin!" [Beşi de Tirmizî'ye ait.]
8574- Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Bu gece kim rüya gördü?"
Bir adam: "Ben gördüm" dedi ve rüyasını anlattı: "Bu gece rüyamda gökten bir terazi indi, sen ve Ebû Bekr beraberce tartıldınız. Senin kefen ağır bastı. Sonra Ebû Beki' ile Ömer tartıldı. Ebû Bekr ağır bastı. Sonra Ömer, Osman'la tartıldı. Ömer ağır geldi. Sonra terazi kaldırıldı."
Bunu müteakip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzünde hoşnutsuzluk müşahade etlik. [Ebû Dâvud ile Tirmi/î.|
8575- Semure radiyallahu anh'dan: Bir adam şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü! Rüyamda gökten bir kova sarkıtıldı. Ebû Bekr geldi iki yanından tuttu ve az bir miktar su içti. Sonra Ömer geldi iki yanından tutup kanıncaya dek içti. Sonra Osman geldi o da iki yanından tutup kanana kadar içti. Sonra Ali geldi, iki yanından tuttu, kova sallandı. Kovadan bir miktar
SU döküldü." |Ebû Dâvud.l
8576- Câbir radiyallahu anh'dan; (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kendimi cennete girmiş gördüm. Ebû Talha'nın karısı Rumeysa'yı karşımda gördüm. Bir de bir ayak sesi duydum.
'Kimdir bu?' diye sorunca, 'Bu Bilâldir' dediler. Bir da avlusunda bir câriye bulunan köşk gördüm ve sordum: 'Bu kimindir?'
'Ömer'in' dediler. Girip görmek istedim, fakat senin kıskanç olduğunu hatırladım, geri. döndüm." Ömer bunu duyunca ağlayarak şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resulü! Ben seni hiç kıskanır mıyım?" |Buhârî ile Müslim.]
8577- Üsâme radiyallahu anh'dan: "Oturuyordum. Ali ile Abbâs gelip bana: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den bizim için izin iste!1 dediler.
Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Ali ile Abbâs içeriye girmek için senden izin istiyorlar.'
'Neden gelmişler biliyor musun?' diye sorunca, 'Hayır' dedim.
'Ben biliyorum' dedi; sonra: 'Haydi izin ver de girsinler!' buyurdu. Girdiler ve şöyle dediler:
'Ey Allah'ın Resulü! Biz sana ehlinden hangisini çok sevdiğini sormak için geldik.'
'Muhammed'in kızı Fâtımayı' buyurdu.
'(Kan bağı olan) ailenden sormuyoruz. (Yakınlarından) kimi sevdiğini soruyoruz' dediler.
'Ehlimden en çok sevdiğim, kendisine (hidayet ederek) Allah'ın nimetle ndirdiği (azad edip evlat edinmemle de) benîm de ikram ettiğim kimsedir' buyurdu ve Üsâme bin Zeyd'den söz etti.

Dediler ki: 'Sonrakim?'
'Sonra AH' deyince, Abbâs şöyle dedi: 'Amcanı ondan sonraya bıraktın' deyince; şöyle buyurdu; 'Ali, senden önce hicret etti'."
|Tirmizî|
8578- Büreyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah bana dört kişiyi sevmemi emretti, kendisinin de onları sevdiğini bana bizzat bildirdi." Dediler ki: "Kimdir onlar? Adlanın söyle, ey Allah'ın Resulü!"
"Ali onlardandır -Bunu üç kere tekrarladı- Sonra Ebû Zer, Mikdâd ve Selmân. Onları sevmemi emretti ve kendisinin de onları sevdiğini bana bildirdi." [İkisi de Tirmizî'ye ait]
8579- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Biz, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında Ebû Bekr'e hiç kimseyi denk tutmazdık. Sonra Ömer, sonra Osman('ı da böyle tanırdık). Bunların dışında Allah Resulü saUallahu aleyhi ve sellem'in ashabından birini diğerine üstün görmezdik." [Buharı, Ebû Dâvud ve Tİrmi/î.|
8580- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ebû Bekr ne güzel kişidir! Ömer ne güzel kişidir! Ebû Ubeyde bin et-Cerrâh ne güze! kişidir! U.seyd bin Hudayr ne güzel kişidir! Sabit bin Kays bin Şeınmâs ne güzel kişidir! Mıâz bin Cebel ne güzel kişidir! Amr bin el-Cemûh ne güzel kişidir!" [Tirmizî]
8581-Ali radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her peygambere yedi necîb ya da rakîh (muhafız) kişi verilmiştir. Bana ise ondört tane verildi."
"Onlar kimdir ey Allah'ın Resulü?" diye sorduğumuzda, şöyle buyurdu:
"Ben, iki oğlum (Hasan ve Hüseyin), Ca'fer, Hamza, Ebû Bekr, Ömer, Mus'ab bin Umeyr, Bilâl, Selmân, Ammâr, Mikdâd, Huzey-fe, Abdullah b. Mes'ûd."
(İkisi de Tirmizî'ye ait.|
8582- Ammâr radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i ilk gördüğümde onun yanında (ilk müslüman olarak) beş köle, iki kadın ve Ebû Bekr'den başka kimse yoktu." IBuhârî.]
8583- Âiz bin Amr radiyallahu anh'dan: "Ebû Süfyan, Medine'de bir cemaal içindeyken Selmân, Suhcyb ve Bilâl'ın yanma geldi.
Dediler ki: 'Allah'ın kılıçları Allah'ın düşmanının boynunda yerlerini almamıştır.'
Ebû Bekr:

'Bunu siz, Kureyş'in şeyhi ve efendisi için rni söylüyorsunuz?' dedi ve hemen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanma gelip durumu bildirdi.
Ona şöyle buyurdu: 'Ey Ebû Bekr! Sen onları kızdırdın. Eğer sen onları kızdırdıysan isen, mutlaka Rabbini de kızdırmışsındır.' Hemen Ebû Beki- onların yanma varıp şöyle de-di: 'Sizi kızdırdım mı?' Onlar:
'Hayır! Ey kardeş! Allah seni bağışlasın!' dediler." [Müslim]
8584- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: "Biz Ci'râne'de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte İdik. Beraberinde Bilâl de vardı. Derken bir bedevi Peygamber saUallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi:
'Ey Muhammed! Bana verdiğin sözü yerine getirmeyecek misin?" Ona cevaben: 'Müjde!' dedi. Bedevî şu karşılığı verdi: 'Bana müjde!' sözünü çok söyledin.' Bunun Üzerine bana ve Bilâl'e öfkeli bir şekilde dönerek şöyle buyurdu: 'Bu adam müjdeyi reddetti. Siz kabul edin hân!'
'Kabul etlik' dedik.
Sonra bir tas su getirtti. İçinde elini ve yüzünü yıkadı ve İçine tükürdü. Sonra şöyle buyurdu: 'Haydi içiniz! Yüzünüze ve göğsünüze boşaltınız! Sizlere müjdeler olsun!' Hemen tası aldık, emrini yerine getirdik.
Bunun üzerine Ümmü Seleme perde arkasından seslenerek: 'Haydi tasınızdan artırıp annenize de verin!' dedi. Ona da tastan biraz SU verdik." |Buhârîve Müslim]
8585- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından iki adam onun yanından çıkıp karanlık bir gecede yürüdüler. Önlerinde iki nûr peydalı oldu. İkisi birbirinden ayrıldığında her birinin yanında aynı nurdan birer tane vardı. Ailelerinin yanına varıncaya kadar nûr hiç yanlarından ayrılmadı."
8586- Diğer rivayet:
"Useyd bin Hudayr ile, Abbâd bin Bişr, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında idiler. Karanlık bir gecede yanından ayrılıp çıktılar." Benzeri. [Buhârî]
8587- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Bir adam Osman'ı sormak için İbn Ömer'e geldi. Onun amelinin güzelliklerinden söz etti. Dedi ki: 'Galiba bu anlattıklarım sana kötü geliyor.'
'Evet' deyince, 'Allah burnunu sürtsün!' dedi. Sonra Ali hakkında sordu. 'Ali budur. Onun evi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in evlerinin ortasındadır (en güzelidir)' dedi. 'Her halde bu da senin hoşuna gitmedi, değil mi?' dedi.
'Evet.'

'Allah burnunu sürtsün! Haydi git, benim için neye gücün yetiyorsa onu yap!' dedi."
|Buhârî. |
8588- Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben, Muâz bin Cebel, Ebû Huzeyfe'nin mevlâsı Salim, Ubeyy bin Kâ' b ve ibn Mes'ûd'u diğer milletlere, tsâ Aleyhisse-lâm'ın havarileri(ni) gönderdiği gibi göndermek istedim." Bir adam dedi ki:
"Ebû Bekr ile Ömer'i göndersen olmaz mı? Onlar bunu daha iyi yaparlar." Şöyle buyurdu: "Benim onlara ihtiyacım vardır. Onların din yönünden mertebeleri, (vücuttaki) kulak ile göz gibidir."
ITaberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de kimliği belirsiz bir râvi kanalıyla. |
8589- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Ebû Beki", Allah Resulün sallallahu aley-hi ve sellem'in minberdeki yerine, ölünceye dek asla oturmadı. Ömer de Ebû Bekr'in yerine, ölünceye dek oturmadı. Osman da Ömer'in yerine, ölünceye dek oturmadı." [Taberânî. Mu'cemu'l-Evsat'ta.]
8590- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Çoban koyunları otlatırken, bir kurt gelip bîr koyunu kaptı. Çoban da ardından gidip onu ondan kurtardı. Kurt dönüp şöyle dedi: 'Bu koyunlara benden başka çobanlan olma-dığı ve vahşi hayvanların saldırdığı günde kim bakacak?'" Halk bunu duyunca: "Sübha-nallah!" deyip şaşkınlıklarını belirttiler.
Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: 'Ben buna inanıyorum. Benimle birlikte Ebû Bekir ve Ömer de.' buyurdular."
8591- Diğer rivayet:
"Bir adam ağır yük yüklediği bir sığırı sürerken, sığır geri dönüp şöyle dedi: 'Ben bunun için yaratılmadım. Ben ekin ekmek için yaratıldım'." İnsanlar (bunu duyunca) "Sübha-nallah! Hiç sığır konuşur muymuş?" dediler. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Ben buna inanıyorum. Ebû Bekr ve Ömer de buna inanırlar."
8592- Diğer rivayet:
"Bir adam, üzerine bindiği sığırı dövmeye başlayınca, sığır şöyle konuştu: 'Ben bunun için yaratılmadım...'" Benzeri. Ayrıca onda şöyle geçmektedir:
"Ben buna inanırım. Ebû Bekr ve Ömer de -orada olmadıkları halde- buna inanırlar." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî.]
8593- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"(Cennette) alt seviyede olanlar gökyüzünde parlak yıldızı gördüğünüz gibi yüksek derece sahiplerini görürler. Ebû Bekir, Ömer de (cennette) yüksek derece sahiplerindendir (Ve hatta) daha da ileridirler."
[Ebû Dâvud ve TİrmizÎ.]
8594- Ali radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Ebû Bekr ve Ömer hakkında şöyle buyurdu:
'Bu ikisi, öncekilerden ve sonrakilerden cennet ehlinin orta yaşlı olanların efendileridir. Tabii peygamberler ve mürseller hariç. Ey Ali! Sen onlara bunu bildirme!'" [Tirmizî]
8595- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Bir gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem çıktı ve mescide girdi. Ebû Bekr ve Ömer de onunla beraberdiler. Biri sağında, diğeri solunda olup ikisinin de elini tutmuştu. Şöyle buyurdu: 'İşte kıyamet gününde biz böyle diriltileceğiz'." |Tirmizî]
8596- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Muhacir ve Ensâr'dan olan ashabının yanma çıkardı. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ebû Bekir ve Ömer'den önce hiç birine bakmazdı. Yalnız bu ikisi de Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e bakarlar ve Resûlullah da onlara bakardı. Onlar ona gülümserler, o da onlara gülümserdi. Diğer ashabına ise umûmî olarak gülümserdi." [Tirmizîl
8597- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hiçbir peygamber yoktur ki, ikisi gökten ikisi de yeryüzünden olmak üzere ikişer veziri olmasın. Gökten olan iki vezirim, Cibril ile Mikâîl'dir. Yerden olan vezirlerim ise Ebû Bekr ile Ömer'dir." [Tirmizî]
8598- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde toprak yarılıp ilk dirilecek olan benim. Sonra Ebû Bekr, ondan sonra Ömer (dirilecek). Bakî a gelecekler, orada toplanacağız. Sonra Mekke'lileri bekleyeceğiz, onlar da gelince iki harem arasında toplanacağız."
[Tirmizî]
8599- Muhammed bin el-Hanefiyye radiyallahu anh'dan:
Babam (Hz. Ali)'ye dedim ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den sonra en hayırlı insan kimdir?"
"Ebû Bekr" dedi.
"Sonra kim?" dedim.

"Ömer" dedi, "Sonra kim?" diye sorup da "Sonra Osman'dır" demesinden korktuğum için, "Sonra sen" dedim. Ancak o buna şu cevabı verdi:
"Ben sadece müslümanlardan (alelade)
bir kişiyim." [Buhârî ve Ebû Dâvud]
8600- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Mehtaplı bir gecede Allah Resulünün sallallahu aleyhi ve sellem başı kucağımda iken, dedim ki: 'Bir kimsenin gökteki yıldızlar sayısınca sevabı olur mu?'
'Evet; Ömer'in sevabı.'
'Peki Ebû Bekr'in sevapları nerede?' diye sorunca, şöyle buyurdu:
'Ömer'in bütün sevapları, Ebû Bekr'in tek sevabı gibidir'." [Rezîn.]
8601- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dört kişi önde gitmiştir: Ben Arapların önde gideniyim. Suheyb Rûm'un önde gideni-
dir, Selmân Fâris'in Önde gidenidir, Bilâl ise Habeşlilerin önde gidenidir." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
8602- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Müslüman olduklarını ilk açığa vuranlar yedi kişidir: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr, Ammâr, annesi Sümeyye Suheyb, Bilâl ve Mikdâd.
Allah, Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i Ebû Talip sayesinde korudu. Ebû Bekr'i kav-mi-sayesİnde korudu. Diğerlerini ise müşrikler yakaladılar; demir kelepçeleri ellerine vurdular. Güneşin sıcağında işkence ettiler. Onlardan hiçbiri Bilâl kadar işkence çekmedi. Bilâl ise kendi nefsini Allah yolunda adamıştı. Kavmi olmadığı için, onu perişan ettiler, hatta yanına çocuklar katıp Mekke sokaklarında dolaştırıp gezdirdiler (alay ettiler). O ise Allah'ın birliğini şöyle haykırıyordu: 'Birdir... Birdir...'" [İbn Mâce.]

EBU BEKR ES-SIDDÎK'İN MENKIBELERİ

8603- Urve radiyallahu anh'dan:
"Ebû Bekr'in ismi: Abdullah bin Osman bin Âmir bin Amr bin Kâ'b bin Sa'd bin Teym bin Murre'dir.
Annesi: Ümmü'1-Hayr Selmâ bint Sahr bin Âmir bin Amr bin Kâ'b'dır." [Taberânî daha uzun bir metinle rivayet etti.]
8604- Aişe radiyallahu anhâ'dan:
"Ebû Beki', Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına girdi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi: 'Müjde! Sen Allah'ın cehennemden azat ettiği kişisin.' İşte o günden beri ona Atîk (azatlı) adı veril-
miştir." [Tirmizî.l

8605- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bize kim iyilik yapmışsa mutlaka karşılığını ona vermişizdir, Ebû Bekr hariç. Onun bize çok iyiliği dokunmuştur. Onun mükâfatını kıyamet gününde mutlaka Allah verecektir. Ebû Bekr'in malının hana verdiği fayda kadar hiç kimsenin malı fayda vermemiştir. Eğer insanlar arasında kendime bir dost edinseydim, mutlaka Ebû Bekr'i dost edinirdim. Zira sizin arkadaşınız Allah'ın dostudur."
İkisi de Tirmizî'ye ait. Rezîn'de şu ilave yer almıştır: "Kime İslâm'ı arz ettimse, mutlaka içinde bir zorluk baş göstermiştir, Ebû Bekr hariç, o tereddütsüz kabul etti."
8606- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cibril bana geldi, elimden tutup ümmetimin gireceği cennetin kapısını bana gösterdi." Ebû Bekr dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Onu görmem İçin seninle beraber olmak isterdim." Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Ey Ebû Bekr! Ümmetimden cennete girecek ilk insan hiç şüphe yok ki sensin." (Ebû Davud]
8607- Ebu Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah yolunda çift harcama yaparsa, Cennet kapılarından ona şöyle seslenilir: 'Ey Allah'ın kulu! Bu, bir hayırdır' Namaz ehlinden olan namaz kapısından çağırılır. Ci-had ehlinden olan, cihad kapısından çağırılır. (Zekât) Sadaka ehlinden olan sadaka kapısından çağırılır. Oruç ehlinden olan Reyyân ka-pısından çağırılır." Bunun üzerine Ebû Bekr dedi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Birinin (sadece) o kapıların birinden çağırılması ille gerekli midir, (yani) o kapıların tümünden çağıralamaz mı?" Şöyle buyurdu:
"Evet, senin onlardan olmanı umarım, ey
Ebû Bekr!" [Ebû Dâvud hariç, allı hadis imamı.1
8608- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallaUahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İçinizden bugün kim oruçludur?" Ebû Bekr:
"Ben!" dedi.
"Bugün kim cenazeye iştirak etmiştir?" Yine Ebû Bekr:
"Ben" dedi.
"Bugün bir yoksulu kim doyurmuştur?" Ebû Bekr:
"Ben"dedi.
"Bugün içinizden bir hastayı ziyaret eden var mıdır?" Ebû Bekr:

"Ben" dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Kimde bu hasletler bir araya gelirse, o mutlaka cennete girer." iMüsiiml
8609- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem minberde oturup şöyle buyurdu:
"Bir kul vardır ki, Allah onu dünya hayatının güzelliğiyle kendi indinde olan arasında serbest bıraktı da O'nun indinde olanı tercih etti." Bu söz üzerine Ebû Bekr şöyle dedi: "Babalarımız annelerimiz sana feda olsun, ey Allah'ın Resulü!" Hayret ettik ve insanlar: "Şu yaşlı adama (Ebû Bekr) bakın! Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Allah bir kulu dünya hayatının güzelliğiyle kendi indinde olan arasında muhayyer kıldı da o, kendi indindekini tercih etti' diye haber veriyor, o ise babalanınız annelerimiz sana feda olsun ey Allah'ın Resulü mukabelesinde bulunuyor dediler"
Şüphesiz muhayyer kılman Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kendisi idi. Ebû Bekr bunu bizden daha iyi (önce) bilmiş ve anlamıştı. Onun hakkında Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Gerek sohbetinde ve gerekse malında insanlar içinde kendisine en çok minnet duyduğum kişi Ebû Bekr'dir. Eğer ben kendime bir dost edinseydim, mutlaka Ebû Bekr'i dost edinirdim. Ne var ki İslâm kardeşliği vardır.
Mescidde (açılan kapılar içinde) Ebû Bekr'in kapısından başka hiçbir kapı açık kalmasın." IBuhârî. Müslim ve aynı lafızla Tirmizî.l
8610- Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize sadaka vermemizi emretti. O anda malım vardı. Geçersem Ebû Bekr'i, ancak bugün geçerim dedim. Malımın yarısını alıp getirdim; şöyle buyurdu:
'Ailen için geride ne bıraktın?'
'Diğer yarısını bıraktım' dedim. Sonra Ebû Bekr malının tümünü getirdi. Ona dedi ki:
'Ey Ebû Bekr! Çoluk çocuğuna ne bıraktın?'
'Onlara Allah ve Resulünü bıraktım' demez mi, hayret ettim ve dedim ki (içimden): 'Hiçbir şeyde onu ben asla geçemem...'"
|Ebû Dâvud ve Tirmizî.|
8611- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında oturuyordum, baktım ki Ebû Bekr elbisesinin eteklerini dizi görünecek derecede kaldırmış geldi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki: 'Bu arkadaşınız biriyle çekişmiş olmalı galiba.' Selâm verdi ve şöyle dedi: 'Ömer'le aramda bir şey geçti, üzerine yürüdüm, sonra pişman oldum. Kendisinden af diledim, ancak kabul etmedi. Onun için sana koşup geldim."

Bunun üzerine tam üç kere: 'Ey Ebû Bekr Allah seni bağışlasın!' dedi.
Sonra Ömer pişman olup (Özür dilemek için) Ebû Bekr'in evine geldi. Dedi ki: 'Ebû Beki' evde midir?' 'Hayır' dediler. Bunun üzerine hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzü öfkeden pek iyi görünmüyordu. Bu hal Ebû Bekr'i korkuttu, hemen diz çöküp şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Ben kalbimden iki kere vuruldum.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (iki kere) şöyle buyurdu:
'Allah beni size peygamber olarak gönderdi de başlangıçta bana: 'Sen yalancısın' dediniz. Lâkin Ebû Bekr 'O doğru söylemiştir' dedi ve gerek canı, gerekse malı İle bana son derece yardımcı oldu. Benim bu arkadaşımı rahat bırakacak mısınız?'
İşte Allah Resulünün sallallahu aleyhi ve sellem bu sözünden sonra, ona artık hiç eziyet edilmedi." [Buhârî.]
8612- Aişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"içlerinde Ebû Bekr'in bulunduğu bir kavme, ondan başkasının imamlık yapması yakışık almaz." |Tirmizi]
8613- Abdullah bin Zem'a radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hastalığı ağırlaştığında Bilâl onu namaza çağırdı. Bunun üzerine o şöyle buyurdu: 'Söyleyin Ebû Bekr'e cemaate namaz kıldırsın.'
Çıktım baktım ki Ömer cemaat içinde oturuyor, Ebû Bekr orada yok. Dedim ki: 'Ey Ömer, kalk cemaate namazı kıldır!' Hemen öne geçip tekbir aldı.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Ömer'in sesini duydu. -Ömer gür sesli idî—. Sordu:
'Ebû Bekr nerdedir? Allah ve müslüman-lar buna razı olmazlar. Allah ve müslümanlar buna razı olmazlar' buyurdu ve Ebû Bekr'e haber gönderdi. Ebû Bekr Ömer cemaate namaz kıldırdıktan sonra geldi ve cemaate namaz kıldırdı."
8614- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ömer'in sesini duyunca, dışarıya çıktı hatta başını hücresinden çıkartıp: 'Hayır. Hayır. Hayır. Cemaate namazı Ebû Kuhâfe'nin oğlu (Ebû Bekr) kıldırsın!' dedi. Bunu Öfke ile söylüyordu." [Ebû Dâvud]
8615- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiği zaman Ensâr dediler ki:
'Bizden bir emîr, sizden de bir emîr olsun.' Hemen Ömer onlara gelip şöyle dedi: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve seliem'in Ebû Bekr'e cemaate namaz

kıldırmasını emrettiğini siz bilmiyor musunuz? Ebû Bekr'in önüne geçmeyi hanginiz içine sindirebilir?' Bunun üzerine şöyle dediler: 'Ebû Bekr'in önüne geçmekten Allah'a sığınırız' [Nesâî.l

8616- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hastalandığında şöyle buyurdu: 'Söyleyin Ebû Bekr'e de cemaate namaz kıldırsın.' Dedim ki: 'Ebû Bekr senin makamında durduğu zaman ağlamaktan sesini insanlara duyuramaz. İyisi mi Ömer'e emret de cemaate namazı o kıldırsın. Hemen Hafsa bu teklifi kabul etti. Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Şüphesiz sizler, Yusuf Peygamber' in karşılaştığı kadınlarsınız. Söyleyin Ebû Bekr'e de cemaate namaz kıldırsın.' Bunun üzerine Hafsa Âişe'ye: 'Senden bir iyilik görecek değildim' dedi."

8617- Diğer rivayet:

Dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bu hususta başvurdum. Başvuruşu-mun sebebi, ondan sonra yerini alacak kimseyi halkın sevmiyeceği endişesi idî. Çünkü ondan sonra, yerini alacak kimseye halk itibar etmeyip hakkında kötü düşünüp ona göre davranır düşüncesi bende hakim idi. Onun için Peygamber sallallahu aleyhi ve seliem'in Ebû Bekr'den vazgeçmesini istiyordum."

|Ebû Dâvud hariç, altı hadis imamı.|

8618- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ebû Bekr'in annesi, Osman'ın annesi, Talha'nm annesi, Zübeyr'in annesi, Abdur-rahman bin Avf * in annesi ve Ammâr bin Yâ-sir'in annesi müslüman oldular.

Ona (Ebû Bekr'e) yüzü güzel olduğu için Atîk bin Osman adı verildi."

[Taberânî, Mu"cemtt"I'-Kebîr'de zayıf bir senedle.]

8619- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Semaya çıkarıldığım zaman hangi semaya uğradımsa mutlaka orada ismimi 'Mu-hammedün Resûlullah' olarak buldum. Ebû Bekr es-Sıddîk'ı da arkamda gördüm."

[Ebû Ya'lâ ve Taberânî Mu'cemu'l-Evsat'ta. zayıf senedle.]

8620- Mûsâ bin Ukbe radiyallahu anh'dan: "(Bütün) Çocukları ile birlikte Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i idrak eden sadece şu dört kişiyi buluyoruz: Ebû Kuhâfe, (onun oğlu) Ebû Beki', (onun oğlu) Abdurrah-man, (onun oğlu) Ebû Atîk bin Abdirrahman (ki ismi Muhammed'dir)."

|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebfir'âe hafî bir senedle]

8621- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

"Ebû Bekr, Salı gecesi öldü ve gece defnedildi." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]

8622- el-Heysem bin İmrân radiyallahu anh'dan:
Dedemin şöyle dediğini duydum: "Ebû Beki" öldüğünde; akciğerinden rahatsız (veremli) idi. Tam ikibuçuk sene halifelik yaptı."
[Taberânî. Mu'cemu'l-Kebir'de.]

ÖMER BİN EL-HATTAB RADİYALLAHU ANH'IN MENKIBELERİ

8623- İbn İshâk radiyallahu anh'dan:
"O, Ömer bin el-Hattâb bin Nüfeyl bin Abdi'1-Uzzâ bin Rebâh bin Abdullah bin Ku-rat bin Rezah bin Adiyy bin Kâ'b bin Lü-ey'dir.
Annesi; Hayseme bint HİŞâm bin el-Mu-ğîre bin Abdullah bin Amr bin Mahzûm'dur."
|Taberûnî, Mu'cemu'l-Kebir'de]
8624- Câbir radiyallahu anh'dan: "Ömer, Ebû Bekr'e dedi ki: 'Ey Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den sonra insanların en hayırlısı!' Ebû Bekr şu cevabı verdi:
'Sen bunu söylüyorsun, ben de Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in senin hakkında şöyle buyurduğunu duydum: 'Ömer'den daha hayırlı bir kimse üzerine güneş doğmamıştır'." |Tirmizî]
8625- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahtm! islâm'ı su iki adamdan katında en sevimli olanı ile güçlendir! Ebû Cehl bin Hişâm, ya da Ömer bin el-Hattâb'la." Onun en çok sevdiği tabii ki Ömer olmuştur.
(İkisi de TîrmİzÎ'ye ait.]
8626- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Ömer müslüman olduğu zaman halk evi-nin önünde toplanıp şöyle dedi:
'Ömer atalarının dinini bırakmıştır.' Ben o zaman evimin üstünde duran bir çocuktum. Derken üzerinde ipek kaftanı bulunan bir adam geldi ve dedi ki:
'Ömer yoldan çıktı, atalarının dinini bıraktı. Oysa ben onun kom-şusuyum (ya da koruyucusuyum).' İnsanların ona yer açtığını görünce: 'Kimdir bu?' diye sordum. 'O, el-Âs bin Vâil'dir' dediler." |Buhârî.J
8627- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah doğruyu, Ömer'in kalbine yerleştirmiş, onun diliyle söylemiştir." İbn Ömer der ki: "Ne zaman insanlar herhangi bir konuda sıkıntıya düşmüş ve bu hususta Ömer şu açıklamayı yaptı demişse; o konuda inen ayetler mutlaka Ömer'i desteklemiş, onun görüşüne uygun olarak gelmiştir." |Tirmizî.j
8628- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem buyurdu:)
"Sizden önceki milletler içinde, peygamber olmadıkları halde kendilerine ilham olunan kimseler vardı. Benim ümmetimin içinde eğer böyle biri varsa şüphesiz o da Ömer'dir." [Buhârîve Müslim.|
8629- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Ömer müslüman olduktan sonra güçlü olduk ve güçlülüğümüz devam etti." [Buhârî.l
8630- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben uykudayken, insanlar bana üzerlerinde gömlekler olduğu hakle sunulmaya başlandı. Kimisinin gömleği göğsüne kadardı. Kimisinin gömleği ise onun altındaydı. Ömer bana sunulunca, üzerindeki gömleğim (uzunluğundan) dolayı çektiğini gördüm." Dediler ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Bunu ne ile yorum-ladın?"
"Din ile" buyurdu.
[Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî.l
8631- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben uykudayken bana bir kadeh süt sunuldu. Tırnaklanma (iliklenme) kadar doygunlukla içip doydum. Artanı ise Ömer'e verdim." Sordular:
"Ey Allah'ın Resulü! Bunu ne ile yorum-ladm?"
"İlimle" buyurdu.
8632- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben uyurken kendimi duvarı örülmemiş bir kuyunun basurda buldum. Kuyunun üzerinde bir kova bulunuyordu. Kuyudan Allah'ın dilediği kadar su çektim. Sonra onu elimden Kuhûfe'nin oğlu (EbCt Bekr) aldı. O bir veya iki kova (su) çekti. Ancak çekişinde
güçsüzlük vardı. Allah onu bağışlasın! Sonra kova daha büyük bir hale döndü; Îbnü'l-Hat-tâb onu aldı öylesine su çekti ki, onun gibi kusursuz su çeken bir ulu ve kamil kişi görmedim. Nihayet insanlar, su yöresindeki otlaklarına istirahata çekildiler."
|İkisi tie Buhârî, Müslim ve Tirmizî'ye ait.|
8633- Ömer radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den umre yapmak için İzin istedim, izin verdi. Sonra şöyle buyurdu: 'Kardeşim! Beni duandan unutma!' Ya da şöyle dedi:
'Ey Kardeşim! Bizi duana ortak et!' Bana, benim için dünyalara değer bir kelime söyledi ve ben buna pek sevindim."

[Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.|
8634- Büreyde radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, gazvelerinden birine çıkmıştı. Dönünce, siyah bir cariye ona gelip şöyle dedi: 'Sen sağ salim
döndüğün takdirde, huzurunda def çalacağımı ve türkü söyleyeceğimi adamıştım.' Şöyle buyurdu: 'Eğer gerçekten adamışsan çal, yoksa çalma!' 'Adadım' dedi ve def çalıp türkü söylemeye başladı."
Rezîn şunu ilâve etti: Cariye şu nağmeleri söylemeye başladı:
'Veda tepesi tarafından bize ay doğdu. Ça-ğırıcı, Allah'a çağırdığı müddetçe bize şükretmek vacip oldu."
O def çalarken (tesadüfen) Ebû Beki" içeriye girdi. O yine çalmaya devam etti. Sonra Ali de içeriye girdi. Daha sonra Osman girdi, hâlâ çalıyordu, nihayet çalarken Ömer içeri girdi. Ömer'i görünce çaldığı defi oturak yerine koyup üzerine oturdu. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Ey Ömer! Şeytan mutlaka senden korkuyor. Zira ben oturuyordum, o çalıyordu. Ebû Bekr girdi, çalmaktan vazgeçmedi, Ali girdi, çalmaya devam etti. Osman girdi aldır-
madı, yine çalmaya devam etti. Ama ey Ömer sen girince, defi bıraktı ve üzerine oturdu."
[Tirmizî|
8635- Aişe radiyallahu anhâ'dan:
"O, Habeş cariyelerinin oynamalarını anlattı. Ayrıca onda şöyle geçmektedir: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: 'Cin ve insan şeytanlarının Ömer'den kaçtığım görüyorum'." [İkisi de Tirmizî'ye ait.]
8636- Sa'd radiyallahu anh'dan: "Ömer, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den içeri girmek için izin istedi ve girdi. Bazı Kureyş kadınları, onun yanında oturup, onun sesini aşacak şekilde yüksek sesle konuşuyorlardı. Ömer'in izin istediğini duyduklarında, perdenin arkasına kaçışmaya başladılar. Nihayet İzinden sonra Ömer içeriye girdi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem (kadınların bu haline) gülüyordu. Ömer dedi ki:
'Allah, seni bütün ömrün boyunca güldürsün! Ey Allah'ın Resulü! Babam ve annem sana feda olsun, seni güldüren şey nedir?'
'Yanımda olan bu kadınlara şaştım; senin sesini duyduklarında, perdenin arkasına kaçıştılar' buyurdu. Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: Ey Allah'ın Resulü! Benden çok senden korkmaları gerekirdi.
'Ey kendi nefislerinin düşmanları! Demek ki benden korkuyorsunuz da Allah Re-sulü sallallahu aleyhi ve sellem'den korkmuyorsunuz...'

'Evet, çünkü sen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den daha katı yürekli ve ağır sözlüsün' diye cevap verdiler. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurdu:
'Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, şeytan sana bir yolda rastlarsa, mutlaka yolunu değiştirip başka bir yola sapar'." [Buharı ve Müslim)
8637- Enes ve İbn Ömer radiyallahu an-humâ'dan:
"Ömer: 'Üç hususta Allah'a muvafık düştüm.' dedi.
'Ey Allah'ın Resulü! İbrahim'in makamını namazgah edinsek.' dedim. Hemen 'Vetta-hizû min makamı Ibrahime musalla (= ibrahim'in makamım namazgah edinin!" âyeti indi. 'Ey Allah'ın ResûÎü iyi kötü herkes (senin) hanımlarının yanına giriyor. Hicap edinmelerini (örtünmelerini) emretsen iyi olur.' dedim. Hemen bunun üzerine hicap âyeti nazil oldu. Peygamber'in hanımları, ona karşı kıskançlık hususunda birleştiler. Dedim ki: 'Kimbilir sizi boşarsa belki Allah ona sizden daha iyi kadınlar ihsan eder.' Dediğim oldu ve bu mealde bir âyet nazil oldu.
8638- Diğer rivayet:
"Nihayet onun hanımlarının birinin yanına vardım. Bana dedi ki: 'Ey Ömer! Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'de kadınlarına verecek öğüdü yok mu da sen kalkmış onlara Öğüt veriyorsun.' Bunun üzerine Allah: 'Rab-bi, eğer o sizi boşarsa..' mealindeki âyeti (Tabiîm, 5) inzal buyurdu."
8639- Diğer rivayet:
"Üç hususta Rabbime muvafık düştüm: İbrahim'in makamı hususunda, hicâb meselesinde ve Bedir esirleri meselesinde."
(İkisi de Buhûrî ile Müslim'e ait.|
8640- Yahya bin Sa'îd radiyallahu anh'dan: "Hz. Ömer, bir yılda kırkbin kişiye deve gönderirdi. Bir kişiyi bir deve ile Şam'a, iki kişiyi bir deve ile Irak'a gönderirdi. Bir defasında Irak'tan bir adam gelip: 'Ey Ömer bana ve Suhaym'a deve ver' dedi.' Bunun üzerine Ömer:
'Allah aşkına'a and veriyorum, Suhaym zıkk (böyle biri var) mıdır?' diye sorunca, Adam: 'Evet' diye cevap verdi." |Mâlik.|
8641- el-Misver radiyallahu anh'dan: "Hz. Ömer, yaralandığında acıyla kıvra-nırken İbn Abbâs teselli edercesine ona: 'Ey mü'minlerin emîri! Bütün bunlar da mı başına gelecekti? Sen ki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sohbetinde bulundun, en ufak bir kötü hareketin olmadı. Öldüğünde, senden hoşnut olarak öldü. Sonra Ebû Bekr'in sohbetinde bulundun. Ona karşı da kötü bir hareketin olmadı. O da öldüğü zaman, senden hoşnut olarak öldü. Sonra müs-lümanların yönetiminde bulundun, onlara karşı da gayet adil ve güzel davrandın.

Onları terkedip ayrıldığın zaman, elbetteki onlar senden razı oldukları halde terkedip ayrılacaksın.' Ömer şu cevabı verdi:
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sohbetinde bulunup da onun benden hoşnut olarak ayrılması Allah'ın bana olan bir lütfudur. Ebû Bekr'le birlikte bulunup onun benden hoşnut olması da, Allah'ın bana olan bir lütfü ve ihsanıdu". Çektiğim acılar ise se-
nin ve arkadaşların içindir. Vallahi benim yer dolusu altınım olsa, henüz görmediğim Allah'ın azabına karşı hepsini feda ederim'." [Buhari]
8642- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Vallahi ben bir topluluk içinde duruyor-dum. Onlar Ömer'e dua ediyorlardı. O, yatağına konmuştu. İnsanlar onu kefenlerken yine dua ediyorlardı. Henüz yerinden kaldırılmadan namazını kılıyorlardı. Bir adamın omuzu-mu tutmasıyla irkildim; döndüm. Baktım ki Ali Ömer'e rahmet dileyerek şöyle diyordu: 'Vallahi senin amelin gibi bir amelle Allah'a kavuşmayı ne kadar isterdim. Allah'a yemin ederim ki, senin iki arkadaşının yanında defnedilmeni nasip edeceğini zannediyorum, Çünkü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu çok duyardım: 'Ben Ebû Bekr ve Ömer gittik. Ben, Ebû Bekr ve Ömer beraberce çıktık. Ben, Ebû Bekr ve Ömer beraberce girdik.' Allah'ın seni onlarla
beraber kılmasını umuyorum ve kuvvetle bunu Zannediyorum'." [Buhârî ile Müslim.]
8643- İbn Şihâb radiyallahu anh'dan: "Ömer bin Abdi'1-Azîz, Ebû Bekr bin Sü-leyman'a sordu:
'(Lakabı) ilk defa mü'minlerin emîri diye yazılan (adlandırılan) kimdir?' Şu cevabı verdi:
İlk Muhacir kadınlarından olan Şifâ bint Abdullah bana şunu bildirdi:
Lebîd bin Rabîa ile Adiyy bin Hâtem Medine'ye geldiler ve mescide gidip Amr bin el-Âs'ı buldular ve ona: 'Haydi Emîru'l-Mü'mi-nînden bizim için izin al!' dediler. Şu cevabı verdi: 'Hakikaten siz isabet ettiniz ve ismini doğru söylediniz. Çünkü o, emirdir, biz de mü'minleriz. Sonra Ömer'in yanma girip 'Es-selâmü aleyke yâ Emîrel-Mü'minîn!' diye selam verdi. Ömer dedi ki:
'Bu da nedir?'
'Sen emîrsin, biz de mü'minleriz' diye cevap verdi. İşte o günden itibaren 'Mü'minlerin emîri' diye yazılmaya başladı."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de]
8644- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Ömer, bir ata bindi ve onu mahmuzladı. Ancak hayvan huysuzluk yaptı. Bunun üzerine uyluğu açıldı.
Necrân ehli onun uyluğunda siyah bir ben gördü. Bunun üzerine halk: 'Biz onun

ülkemizden çıkacağını kitabımızda gördük' dediler." jİkisi de Taberânî'nin Mu'cemu'l-Kebîr'ine aittir.]

8645- Ömer radiyallahu anh'dan:

"Ben Mekke yollarının birİndeyken, Ku-reyş'ten bir adam beni gördü ve: 'Ey Hat-tâb'ın oğlu, nereye gidiyorsun?' diye sordu.

'Ben şu adama -Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i kastediyor- gidiyorum.'

Adam: 'Sen ona mı gidiyorsun, daha önce kız kardeşin ona gidip (müslüman oldu)' dedi.

Hemen öfkelenerek geri döndüm, (kız kardeşimin) kapısına gidip, çaldım. Peygam-
ber sallallahu aleyhi ve sellem, bir şeyi olmayan fakir bir adam müslüman olduğu zaman ona yardım etmeleri için yanma bir ya da iki adam katardı. Kız kardeşimin kocasının yanına da iki adam katmıştı. Kapıyı çaldım.

İçerden: 'Kim o?' diye bir ses geldi.

'Ömer' dedim.

Ellerindeki kitabı okuyorlardı. Sesimi duyunca, kalkıp gizlendiler, ellerindeki kitabı yerinde bıraktılar. Kız kardeşim kapıyı açtığında: 'Ey nefsinin düşmanı! Demek ki sen atalarının dinini bıraktın' dedim. Bir yandan da başına vurmaya başladım. Bana: 'Ey Hat-tâb'm oğlu sen ne yaparsan yap, aldırmam. Çünkü ben artık müslüman oldum' dedi. Bunun üzerine gidip sedire oturdum. Orada bir sahife gördüm, elime alıp 'Nedir bu sahife?' diye sorunca, cevabı şu oldu: "Bırak onu sen murdarsın! Ne cünüplükten yıkanırsın, ne de taharetlenirsin ve ne de abdest alırsın. Bunu ancak tertemiz olanlar tutabilir.' Israr edince, o sahifeyi elime tutuşturdu. Baktım ki sahife-de şu yazılıydı:

'Bismillahirrahmanirrahîm (= Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla)'

Rahman ve Rahîm'i okuyunca, bu sözün nereden türetildiğini düşündüm.

Sonra kendime geldim ve şunları da okudum:

'Göktekiler ve yerdekiler Allah'ı teşbih eder. O hem Atız'dır, hem Hakim."

'Allah'a ve Peygamberine iman ediniz! Kendisinde sizi emanetçi kıldıklarından da infak ediniz!' mealindeki âyete (Hadîd, 7) gelince, şöyle dedim:

'Şehadet ederim ki Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur, Muhammed O'nun kulu ve elçi-sidir."

Orada gizlenmiş olan kimseler hemen sevinerek ortaya çıktılar ve "Allahu Ekber!" diyerek bağırdılar. Sonra şöyle dediler:

'Ey Hattâb'm oğlu müjde! Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Pazartesi günü şöyle dua etmişti: 'Allahım! Ömer bin el-Hattâb ile Ebû Cehil'den sana hangisi kıymetli ve sevgili ise İslâm'ı onunla güçlendir!' Allah Resulü sallallahu aleyhi

ve sellem'in yaptığı bu duanın sende tecelli etmiş olmasını diliyoruz.'
Sonra şöyle dedim: 'Allah ve Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in nerede olduğunu bana gösterin! Ben O'na gitmek istiyorum. Doğruluğuma inanınca hemen O'nun nerede olduğunu bana söylediler.
Bunun üzerine hemen olduğu yere gittim, kapıyı çaldım, açmadılar. Çünkü benim Allah Resûlü'ne düşmünlığımı bildikleri ve müslüman olduğumdan haberleri olmadığı için kapıyı açmaktan çekindiler. Nihayet Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onlara: 'Açın kapıyı! Allah onun için bir hayr murad etmiş ise mutlaka onu hidayet eder' buyurdu. Kapı açıldı, iki kişi gelip kolumdan tuttu ve beni ona koruma içinde yaklaştırmaya koyuldu. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Bırakın onu!' Bıraktılar, büyük bir saygı ve iştiyakla önüne oturdum; gömleğimin ya-
kasından yapıştı ve şöyle buyurdu; 'Ey Hat-tâb'ın oğlu! Haydi müslüman ol! Atlahım! Onu hidayete erdir!" Hemen şöyle dedim: "Eşhedu en lâ ilahe illallah ve enneke Resûlul-lah (= Şehâdet ederim ki Allah'tan başka hiç bir ilâh yoktur. Sen ise Allah'ın Resulüsün).'
Ondan sonra müslümanlar öyle bir tekbir getirdiler ki Mekke'nin tüm yollarında âdeta çınladı. O zaman sayıları yetmiş kişiydi.
Müşrikler birinin Müslüman olduğunu duyduklarında onu döverlerdi.
Hemen gittim, bir adamın kapısını çaldım ve dedim ki: 'Ben atalarımın dinini bıraktım, biliyor musun?' Adam: 'Yapma bunu!' dedi ve kapıyı yüzüme kapattı. Ondan sonra iki adama daha gittim, onlar da bana aynısını yaptılar. Derken bir adam bana dedi ki:
'Sen hakikaten müslüman olduğunu ilân etmek istiyor musun?'
'Evet' dedim.
'Öyleyse insanlar Hicr'de toplandığında oraya git, gizlice falan adama "Benim atalarımın dininden çıktığımı biliyor musun?" de! O bunu asla gizlemez (ve orada bulunan herkese seslenerek senin müslüman olduğunu ilan eder.) Dediğini yaptım, (falan adama müslüman olduğumu anlattım.) O da avazının çıktığı kadar: 'Ömer atalarının dinini bırakmış, (haberiniz olsun, müslüman olmuş!)' diye bağırdı. Hemen halk başıma üşüştü ve beni dövmeye başladılar, ben de onlara karşılık vererek vurmaya başladım. Derken dayım geldi. Ona da: 'Ömer atalarının dinini bırakıp müslüman olmuş' dediler.
Bunun üzerine o ayağa kalkarak hemen Hicr'de şöyle haykırdı: 'Ben kız kardeşimin oğlunu himayeme aldım. Bırakın onu!' Bunun üzerine halk etrafımdan dağılıp beni bıraktılar.

Fakat diğer müslümanlar dövülüyorken benim himaye altında bulunmamdan hoşlan-mamıştım. İslâm uğrunda onlarla çarpışmak istiyordum. İnsanlar Hicr'de toplandığında dayıma gelip dedim ki:
'Dayı! Üzerimde olan himayeni kaldır!"
'Yapma sakın!' dediyse de himayesini kaldırttım. Ve Allah İslâm'ı galip kılıncaya dek onlarla kavgam devam etti.
[Bezzâr, zayıf bir senedle.|
8646- İsmet radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
'Benden sonra peygamber olsaydı, Ömer olurdu.'
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir senedle.l
8647- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
'Allah Teâla Arafe akşamı, meleklerine karşı genel olarak müslümanlarla, özel olarak da Ömer'le iftihar etti."
|Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta leyyin bir isnadla.]
8648- Abdurrahman bin Yesâr radiyallahu anh'dan:
"Ömer'in ölümünde bulundum. O gün güneş tutuldu." |Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de]
8649- Urve radiyallahu anh'dan: "Ömer öldürülünce, Zübeyr onun ismini divandan (sicil defterinden) sildi."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
8650- el-Misver bin Mahrame radiyallahu anh'dan:
"Ömer on sene halifelik yaptı, sonra vefat etti." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
8651- Salim bin Abdullah radiyallahu anh'dan:
"Ömer, ellibeş yaşındayken vefat etti."
[Taberânî, Mu' cemu' l-Kebîr'de]
8652- Ebû Burde Ebû Musa radiyallahu anh'dan:
"Abullah bin Ömer bana dedi ki:
'Babam (Ömer), babana (Ebû Musa'ya) ne dedi biliyor musun?'
'Hayır.'
Babam babana dedi ki: "Ey Ebû Musa! Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda müslüman olmamız, onunla beraber cihada çıkmamız, hicret etmemiz; hülâsa onunla olan tüm amellerimiz geri çevrilsin de ondan sonra yaptığımız amellerimiz, başa baş bizi kurtarsın, ister misin?' Babanın, babama (Ömer'e) cevabı şu oldu:
'Vallahi (hayır) Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den sonra cihad ettik,

oruçlar tuttuk, namazlar kıldık. Bir çok amelde bulunduk. Elimizde birçok insanlar müslüman oldu. Biz elbette bu amellerimizin sevabmı umarız.' Babam (Ömer) ona şu cevabı verdi:
"Ömer'in nefsi elinde olana yemin ederim ki, onun zamanında yaptıklarımız, geri çevrilip de ondan sonra yaptıklarımız bizi başa baş
kurlarsa (ne âlâ). Bunu çok islerim.' Bunun üzerine (İbn Ömer'e) dedim ki: 'Baban (Ömer) vallahi babamdan (Ebû Musa'dan) daha hayırlıdır'." [Buhârî.|
8653- Ubeyy radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hakk'ın ilk musafaha edeceği, ilk selâm vereceği ve elinden tutup da cennete ilk koyacağı insan Ömer'dir."
|İbn Mâce zayıf bir senedle.|
OSMAN BİN AFFÂN'IN MENKIBELERİ
8654- Mus'ab bin Abdullah bin ez-Zübeyr radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"O, Osman bin Affân bin Ebî'l-Âs bin Ümeyye bin Abdi Şems bin Abdi Menâf bin Kusayy'dır.
Annesi: Ervâ bint Kureyz bin Rabîa bin Habîb bin Abdi Şems bin Abdi Menâf'tır. Annesinin annesi ise, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in halası Ümmü Hakîm el-Beydâ bint Abdi'I-Muttalib'dir."
|Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de.]
8655- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yatağında benim örtümü üzerine örtmüş yatarken; Ebû Bekir, içeri girmek için izin istedi.
Ebû Bekr içeriye girdi, işini gördü ve ayrılıp gitti. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem aynı şekilde yatarken Ömer izin is-
tedi; girdi, işini gördü, o da ayrılıp gitti. Sonra Osman izin istedi, içeriye girince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem toparlanıp kendisine çeki düzen verdi. Bana da: 'Sen de toparlan, elbiseni üzerinde iyice topla derle!' diye tenbih etti. Onun da işini gördü. O da çıkıp gitti.
'Dedim ki, Osman'dan çekindiğin kadar ne Ebû Bekr'den ne de Ömer'den çekindin. Sebebi ne ola ki?' Şöyle buyurdu:
'Ey Aişe! Osman çok utangaç bir adamdır. Onun karsısında o kılıkla çıksaydım belki de bana ihtiyacını söyleyemezdi, çekinirdi. Bundan korktuğum için böyle yaptım'."
Diğer rivayette: "Meleklerin saygı duyup utandıkları bir adama karşı ben de saygı duyup çekinmeyeyim mi?" diye geçmektedir.
[Müslim]

8656- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
Ona Mısırlı bir adam şöyle dedi: "Sana bir şey soracağım, doğrusunu söyle! Osman Uhud günü hakikaten harpten kaçtı mı?"
"Evet."
"Bedir'de de bulunmadı değil mi?"
"Evet."
"Bey'atu'r-Rıdvân'da da yoktu değil mi?"
"Evet" deyince, o adam: "Allahü Ekber!" diye bağırdı. Fakat İbn Ömer şöyle dedi: "Gel bu vak'alarda onun neden bulunmadığını sana açıklayayım:
Uhud gününde bulunmamasından dolayı Allah'ın onu affettiğine tanıklık ederim.
Bedir'de bulunmayışının sebebi ise; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kızı Rukiyye onun karısı idi ve hastaydı. Onunla meşgul olduğu için (Bedir'de) bulunamamıştı. Hatta Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona: 'Senin için de Bedir savaşına katılan bir adam ecri ve payı (ganimet) vardır' buyurmuştur.
Bey'atu'r-Rıdvân'da bulunamamasının sebebi de şudur: Mekke içinde Osman'dan daha değerli ve kıymetli kişi olsaydı, Allah Resulü oraya onu gönderirdi. Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem Osman'ı temsilci olarak Mekke'ye göndermişti. Bey'atur-Rıd-vân olurken, Osman Mekke'deydi bunun için orada bulunamadı. Hatta o bey'atta Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sağ elini (göstererek): 'Bu.Osman'ın elidir' deyip, sol eline vurmuş ve gıyabında onun biatini kabul etmiştir."
Sonra İbn Ömer dedi ki: "İşte gereken bilgiyi aldın, şimdi gidebilirsin." |Buhârî MeTirmi/.î.|
8657- Abdurrahman bin Semure radiyal-lahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Tebûk harbi İçin, adına 'Ceyşu'1-usre' denilen orduyu techîz ederken, Osman yeninin altında bin dinar getirip, önüne sermiştir. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bunları kuca-ğında evirip çevirdiğini ve şöyle buyurduğunu duydum: 'Bugünden sonra Osman ne yaparsa kendisine hiçbir zarar dokunmaz'." -bunu iki kere söyledi- |Tirmizî|
8658- Abdurrahman bin Habbâb radiyal-lahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in, halkı (Tebûk seferine çıkacak) Ceyşü'1-Us-re'yi techîz etmeyi teşvik ettiğini gördüm.
Osman şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Çulları ve semerleri ile birlikte yüz deve benden.' Yine teşvik etti. Osman yine ayağa kalkıp:
'Ey Allah'ın Resulü! Çulları ve semerleri ile ikiyüz deve benden' dedi.
Yine teşvikte bulununca, bu defa Osman yine ayağa kalkarak şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Allah yolunda, çullan ve semerleri ile üçyüz deve benden.'

Ondan sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i minberden inerken gördüm, şöyle diyordu: 'Bundan sonra Osman ne yaparsa yapsın sorumlu olmaz. Bundan sonra Osman ne yaparsa yapsın sorumlu olmaz'." |Tirmizî]
8659- Talha bin Ubeydullah radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her peygamberin (cennette) bir arkadaşı vardır; benim cennetteki arkadaşım Osman'dır." [Tirmizî.]
8660- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem mescidin kapısında Osman'a rastladı ve dedi ki: 'Ey Osman! Bu Cibril'dir. Rukiyye'ye verdiğin mehir gibi bir mehir ve onunla yaptığın hayat arkadaşlığı gibi bir hayat arkadaşlığı yapmak üzere Allah'ın sana (kızım) Ümmü Gülsüm'ü nikahladığını bana haber verdi'."
[İbn Mâce|
8661- Osman radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e biat ettiğim günden beri, şarkı söylemedim, bile bile yalan söylemedim, sağ elimle zekerimi dahi tutmadım." |İiİsi de İbn Mâte'ye ait.l
8662- el-Ahnef bin Kays radiyallahu anh'dan:
"Hac farizalanm yerine getirmek üzere Medine'ye vardık, yüklerimizi boşaltıp yerleştiğimiz zaman, bize halkın mescidde toplandığım söylediler, korktuk ve koştuk.
Baktık halk mescidde birkaç kişinin başına üşüşmüş. Aralarında Ali, Zübeyr, Talha ve Sa'd da var. Biz o haldeyken baktık ki, Osman başını sarı bir çarşafla Örtmüş bir halde çıka-geldi ve dedi ki: 'Ali burada mı?' Talha burada mı? Zübeyr burada mı? Sa'd burada mı?'
'Evet' dediler.
Bunun üzerine şöyle dedi:
'Kendisinden başka hiçbir tanrı olmayan Allah aşkına Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu biliyor musunuz?: 'Kim (filanoğullarının) hurma kurutma yerini alırsa Allah onu bağışlar.' Bunu duyunca hemen ben ona yirmi yahut yirmi beşbin verip satın aldım, gelip ona bildirdim. Şöyle buyurdu: 'Bunu mescidimiz için vakfet; sevabı sana ait.' (Böyle olmadı mı?')
'Evet' dediler.
"Bir defasında Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem 'Kim Rûme kuyusunu satın alırsa Allah onu bağışlar' buyurmuştu da ben onu şu ve şu kadara satın alıp kendisine bildirmiştim ve kendisi de bana: 'Bunu müslü-manların yararına vakfet! Sevabı senindir' demişti. (Böyle olmadı mı?') Onlar: 'Evet' dediler.
'Yine bir keresinde, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem cemaatin yüzüne

bakıp da: '(Tebûk'a gidecek) Bu orduyu -Ceyşü'l-Usre'yi kastediyor-kim teçhiz edecek? Teçhiz edeni Allah bağışlar' demişti de o orduyu şu kadar develer vererek ben techîz etmiştim; öyle değil mi, Allah aşkına söyleyin siz bunu bilmiyor musunuz?'
Onlar buna da: 'Evet' dediler. Ondan sonra üç kere şöyle dedi: 'Allahırn, sen şahit ol, Allahım sen şahit ol! Allahım sen şahit ol!'"
[Nesâî.]
8663- Sümame bin Hazen el-Kuşeyrî radiyallahu anh'dan:
"(Osman) muhasara edildiği gün şuna şahit oldum: Osman onlara (evinden) bakıp şöyle dedi: "Sizi bana karşı kışkırtan o iki arkadaşınızı getirin!' bakalım. Onlar iki deve ya da iki merkep gibi getirildiler. Onlara Osman bir bakıp şöyle dedi:
'Söyleyin Allah aşkına!..' Benzeri rivayet. Bu rivayette şunu ekledi:
"Söyleyin Allah aşkına, bilmiyor musunuz? Ben, Ebû Bekr ve Ömer Mekke'nin dağı üzerinde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdik de, dağ oynamış, taşları eteğine dökülmüştü de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona hitaben şöyle buyurmuştu: 'Sakin ol ey dağ! Senin üstünde bir peygamber, bir sıddîk, iki de şehit vardır.'
'Evet' dediler. Bunun üzerine üç kere şöyle dedi: 'Allahü Ekber! Kâ'be'nin Rabbi hakkı için cennete gireceğime tanıklık ettiler'."
|Tirmizî ve Nesâî.]
8664- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e namazını kıldırması için bir cenaze getirildi. Namazını kıldırmadı. Denildi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Bundan önce kimsenin namazını kılmadığını görmedik. Bunun sebebine ola ki?'
'O, Osman'dan nefret ediyordu. Allah da bu yüzden ondan nefret etmiştir'."
[Tirmizî]
8665- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ileride meydana gelecek bir fitneden söz etti ve dedi ki: 'Bu (yani Osman) o fitnede mazlum olarak Öldürülecektir'." lİkisîdeTirmizryeait.J
8666- Ubeydullah bin Adiyy bin el-Hiyâr radiyallahu anh'dan:
"el-Misver bin Mahrame ile Abdurrahman bin el-Esved kendisine şöyle dediler: 'Velîd bin Ukbe'nin hakkında, Osman'la konuşmana engel olan nedir? Halk onun (Velîd) hakkında çok konuşuyor.'
(Ubeydullah dedi ki:) Namaza çıkacağı zaman, Osman'ın yanına vardım ve: 'Seninle görüşecek bir işim var. Bu işim (aslında) sana bir öğüttür.' dedim. Osman:

'Ey kişi! Ben senden Allah'a sığınırım.'diye mukabele etti. Hemen yanından ayrılıp onların yanma döndüm. Ardımdan Osman'ın elçisi gelip beni çağırdı. Tekrar yanına varınca:
'Neymiş öğüdün bakalım?' diye sordu. Ben de şöyle dedim:
'Allah Muhammed'i hak ile gönderdi. Üzerine Kitab'ı indirdi. Allah ve Resulüne (evet) deyip icabet edenlerden oldun. İki kere hicretin vardır. Onun sohbetinde bulundun. Onun hidayetine şahit oldun. İnsanlar Ve-lîd'in (kötü uygulamaları) hakkında çok konuştular.' Dedi ki:
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i idrak ettin mi?'
'Hayır. Lâkin onun ilmi bana, örtüsü altındaki genç kıza ulaştığı gibi ulaşmıştır' dedim. Şöyle dedi:
'Allah, Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'i hak ile gönderdi ve ona Kitâb'ını indirdi. Dediğin gibi ona iman ettim, dediğin gibi iki kez de hicret ettim.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sohbetinde bulundum. Damadı olmak şerefine nail oldum. Ona biat ettim. Vallahi o ölünceye dek ona hiç başkaldırmadım, kendisine karşı hile de yapmadım. Sonra Ebû Bekr, ondan sonra da Ömer'le hayatım aynı minval üzere geçti. Sonra halife seçildim. Onlar gibi benim de sizin üzerinizde hakkım yok mudur?'
'Evet' dedim. Şöyle devam etti:
'Öyleyse sizden gelen bu sözler (dedikodular) nedir? Velîd'in durumuna gelince, in-şaallah onda da gerçek ne ise onu uygulayacağız.' Sonra Ali'yi çağırdı ve onun (Velîd'in) sırtına tam seksen kamçı vurdurdu." |Buhârî.|
8667- Abdullah bin Selâm radiyallahu anh'dan:
"O, muhasara altındaki Osman'ın yanına girdi, selâm verdi; o da selâmını aldı ve sordu:
ıEy Abdullah bin Selâm neden geldin?'
'Seninle şehit oluncaya ya da seni bunlardan kurtarıncaya kadar yanında kalmaya geldim. Sanırım bu insanlar seni öldürmeye kararlıdırlar. Eğer seni öldürürlerse, bu senin için iyi, onlar için kötü olur.' Osman dedi ki:
'Üzerinde bulunan hakkım hatırı için senden rica ediyorum; onların yanına çık! Allah seni ya hayra vesile kılacak ya da seninle şerri defedecektir." O da onun bu sözünü dinleyip itaat etti ve dışarı çıktı. Onu gördüklerinde belki sevindirici bir haber getirmiştir, diye başına üşüştüler. O da kalkıp veciz bir hutbe had etti ve şöyle dedi: 'Hiçbir peygamber öl-dürülmemiştir ki, karşılığında yetmişbin sa-vaşçı öldürülmüş olmasın; hiçbir halife öldü-rülmemiştir ki, karşılığında otuzbeşbin savaşçı öldürülmüş olmasın. Bu yaşlı adamı öldür-
meye kalkışmayın! Vallahi bunu kim öldürürse, kıyamet gününde eli kesilmiş ve

yaralı olarak gelir. Şunu da iyi bilin ki bir babanuı oğlu üzerindeki hakkı kadar, bu halifenin de sizin üzerinizde hakkı bulunmaktadır.' Bunu duyunca hemen kalkıp şöyle dediler: 'Yahudi yalan söylemiştir." O da şu karşılığı verdi: 'Asıl siz yalan söylediniz. Ben yahudî değilim. Ben müslümanlardan bir ferdim. Bunu Allah, onun Resulü ve mü'minler sizden iyi bilir. Allah hakkımda şu âyeti inzal buyurmuştur: 'De ki: Benimle sizin aranızda şahit olarak, Allah bir de yanında kitabın ilmi olanlar yeter.' (Ra'd, 43) Yine şöyle buyurmuştur: 'De ki: 'Eğer bu Kitab, Allah katından ise ve siz de onu inkar etmişseniz, İsrâiloğulların-dan bir şahit de bunun böyle olduğuna şeha-det edip inanmışken, siz yine de büyüklük taslarsınız. Doğrusu Allah zalim milleti doğru yola eriştirmez.' (Ahkâf, 10) Adamı (Abdullah b. Selâm'ı) dinlemediler, kalkıp Osman'ın yanına girdiler ve onu katlettiler.
Bunun üzerine Abdullah bin Selâm devesine binerek oradan şöyle diyerek uzaklaştı: 'Ey Mısır ehli! Ey Osman'ın katilleri! Müminlerin emirini öldürdünüz. Vallahi artık ahid bozulmuş. Kan akıtılmış. Mal bölünmüştür (yazık size!).'
[Taberânî, Mu cemu'I-Kebîr'de daha uzun bir me-linle. Tirmizîde onun bir kısmını rivayet etmiştir.]
8668- Yezîd bin Ebî Habîb'den: "Osman'a hücum edenlerin hepsi (daha sonra) cinnet getirmişlerdir." [Taberânî, M. el-Kebîr'de]
8669- Mâlik bin Enes radiyallahu anh'dan: "Osman Öldürüldü. Falanoğullarınm çöplüğünde üç gün atılmış olarak kaldı. Ona şu oniki kişi geldi: Dedem Mâlik bin Ebî Amir, Huvaytıb bin Abduluzzâ, Hakîm bin Hizam, Abdullah bin ez-Zübeyr ve Âişe bint Osman. Beraberlerinde lamba da vardı. Onu bir kapı üzerinde taşıdılar ve başı kapı üstünde bir yandan 'Tak, tak' sesleri çıkarırken onu öylece Bakî' (mezarlığına) kadar getirdiler. Namazını kim kıldıracak diye ihtilâf eltiler. Sonra ya Hakîm ya da Huveytib kıldırdı. Defnedecekleri sırada Mâzinoğulllarından bir adam şöyle dedi: 'Eğer onu müslümanlarla beraber gömerseniz yarın gider insanlara bildiririm.' Bunun üzerine alıp onu Haşşı Kevkeb denilen yere ilettiler ve orada gömdüler. Osman bu olaydan önce Haşşı Kevkeb'den geçerdi ve şöyle derdi: 'Buraya mutlaka salih bir adam gömülecektir'."
Ravi: "el-Haşş, bostan anlamındadır" dedi.
[İkisi de Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'e ait.|
8670- Osman'ın azatlısı Müslim bin Saîd radiyallahu anh'dan:
"Osman (muhasara altındayken) yirmi köle azat etti. (Sonra) bir şalvar getirtti ve onu giydi. Oysa o, ne İslâm'da, ne de cahiliyye devrinde hiç şalvar giymemiştir. Sonra dedi ki:

'Bu gece rüyamda, Allah Resulü sallalla-hu aleyhi ve sellem'i, Ebû Bekr ve Ömer'i gördüm. Şöyle dediler: 'Sabret, ertesi akşam sen bizimle iftar edeceksin. - Mushaf getirtti, açıp önüne koydu. O önündeyken öldürüldü."
[Ahmed bin Hanbel ve Ebû Ya'lâ.]
8671- Zehdem el-Cermî radiyallahu anh'dan:
"İbn Abbâs bize hitap edip şöyle dedi: 'Eğer halk, Osman'ın kanma sahip çıkmazsa, gökten yağacak taşlarla recm edilirler'."
(Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr vel-Evsat'ta.)
8672- Kâ'b bin Ucre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bir fitneden söz etti ve gerçekleşmesinin yakın olduğunu söyledi. Derken oradan başı örtülmüş bir adam geçti. Dedi ki: İşte bu adam o gün hak üzere olacaktır.' Hemen sıçradım, Osman'ın belinden tuttum, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e götürdüm ve 'Bu mu?' dedim. '(Evet) budur' buyurdu."
8673- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey Osman! Eğer Allah, bir gün seni bu işle görevlendirip ele münafıklar Allah' w sana giydirdiği bu gömleği çıkartmak isterlerse, onu sakın çıkartma!" -bunu üç kere söyledi-
Nu'mân bin Beşîr dedi ki: "Bunu insanlara bildirmene engel olan neydi?"
"Vallahi bunu unuttum" diye cevap verdi.
8674- el-Hasan radiyallahu anh'dan: "(Osman'ın katili) Fasık Muhamnıed bin Ebû Bekr, Mısır'ın yollarmdan birinde yakalandı ve bir eşek (derisinin) İçine konularak yakıldı." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'Ğe.]
8675- Abdullah bin Saîd, babasından: "Biz Ali'nin yanında; sağında Ammâr, so-lunda ise (Osman'ın katili) Muhammed bin Ebû B ekr oturuyorduk. B ir adam gelip (Ali'ye) şöyle dedi:
'Ey mü'minlerin emîri! Osman hakkında ne dersin?' Hemen o iki adam öne atılıp şöyle dediler: 'İmandan sonra Allah'ı inkar eden ve münafık olan adam hakkında mı soruyorsun?' Adam şu cevabı verdi:
'Ben size sormuyorum, size gelmiş de değilim.' Hemen Ali ona dedi ki:
'Ben onun hakkında onların dediğini demem.' Hemen o ikisi birden şöyle dediler: 'Öyleyse onu neden öldürdük?'
'Başınıza geçti, fakat son günlerinde sizi iyi yönetemedi, siz de kızıp ona kötülük yaptınız. Vallahi ben ve Osman, Allah'ın: 'Biz onların gönüllerimle olan kini çıkardık. Artık onlar sedirler üzerinde karşılıklı oturan kardeşlerdir' buyurduğu (Hicr, 47) gibi olmak isterim. ' |Taberânî, Mu'cetrnt' I-Kebîr'de zayıf bir senedle.|
8676- Vessâb'dan:

"Muhammed bin Ebû Bekr, onüç kişi ile Osman'a geldi ve onun sakalından yapışıp bir şeyler söyledi; azı dişlerinin gıcırdadığını duydum. Şöyle diyordu: 'Şimdi seni elimden Muâvİye, filan ve filan adamlar da kurtaramaz.' Ondan sonra hemen bir makas edinip başına vurdu, vurdu; sonra ötekiler de ona yardım edip Osman'ı öldürdüler."
(Taberânî uzun olarak, Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
8677- Yahya bin Bukeyr'den:
"Hicri yirmiüçte Zi'1-Hİcce'nin son üç gününde Şûra toplandı ve Osman'ı halife yaptılar. Hicrî otuzbeşte Zi'1-Hicce ayının onseki-zinci cuma günü öldürüldü. Öldürüldüğünde, seksensekiz yaşında idi. Sakalını sarı renge boyardı. Oniki yıl müslümanlann başında kalıp halifelik yaptı."
|Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de.)
8678- ez-Zübeyr radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Fetih günü Kureyş'ten bir adamı hapsetmek suretiyle öldürttü. Sonra şöyle buyurdu: 'Bugünden sonra hapsetmek suretiyle, anc ık Osman'ı öldüren kişi öldürülecektir. Buru yapmazsanız siz koyunlar gibi öldürülürs înûz'."
[Taberânî, Mtı'cemu'l-Evsaf'ta ve Bezzâr zayıf bir senedle.]
8679- Abdullah bin Ferrûh radiyallahu anh'dan:
"Osman'ın yıkanmadan kanlı elbiseleriyle defn edildiğini gördüm." (Abdullah) İbn Ahmed.
ALI RADIYALLAHU ANH'IN MENKIBELERİ
8680- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanlar muhtelif ağaçlardandırlar. Ali ile ben aynı (tek) ağaçtanız."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat.)
8681- Taberânî, Mu' cemu' l-Kebîr'de: "O, Alî bin Ebî Tâlib bin Abdi'l-Muttalib bin Hâşim'dir.
Zübeyr bin Bekkâr: 'Ali'nin annesi; Fâtı-ma bİnt Esed bin Hâşim bin Abdi Menâf'tır. Deniliyor ki: Onun bir Hâşimî'ye çocuk doğuran ilk Hâşimî kadının olduğu söylenir Müslüman olup Medine'ye hicret etmiştir. Orada ölmüş, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu orada defnetmiştir."
8682- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem pazartesi günü peygamber olarak gönderildi, Ali ise salı günü namaz kıldı."
8683- Zeyd bin Erkam radiyallahu anh'dan: "İlk müslüman olan Ali'dir."
Amr bin Murre dedi ki: "Bunu ben, İbrâ-hîm en-Nahaî'ye anlattım; kabul etmedi ve şöyle dedi: İlk müslüman olan Ebû Bekr'dir."
8684- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve~ sellem

ashabı arasında kardeşliği tesis ettiğinde, Ali gözleri yaşla dolu olarak geldi ve şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Ashabın arasında kardeşlik tesis edip herkesi birbirine kardeş yaptın, beni hiç kimse ile kardeş yapmadın.' Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in ona şu cevabı verdiğini duydum: "Sen benim hem dünyada, hem de âhirette kardeşimşiri." [Tirmizî]
8685- Sa'd radiyallahu anh'dan:
"Muâviye ona dedi ki: 'Ali'ye hakaret etmeni engelleyen nedir?'
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in ona söylemiş olduğu şu üç şeyi hatırladığım sürece ona hakaret edemem. O üç hasletten birine sahip olmam, benim İçin kızıl develere sahip olmamdan daha İyidir. Çıktığı harplerden birinde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onu kendi yerinde bırakmıştı. Ali İse ona: 'Ey Allah'ın Resulü! Beni kadın ve çocuklarla geride bıraktın' demişti. Bunun üzerine o, şöyle buyurdu:
'Harun Musa'ya göre ne ise sen de bana göre öyle olmaktan hoşnut olmaz mısın? Yalnız benden sonra peygamberlik yoktur.'
Hayber günü onun şöyle buyurduğunu duydum: 'Bugün sancağı Allah'ı ve Resulünü seven, Allah ve Resulü tarafından sevilen bir adama vereceğim.' Biz hepimiz o sancağı almak istedik. Ondan sonra: 'Haydi bana Ali'yi çağırın!' dedi. Gözü ağrıyarak geldi, gözüne
tükürüğünü sürdü ve sancağı ona verdi. Allah felhi onun elinde müyesser kıldı. 'Bizim ve sizin çocuklarınızı çağıralım' mealindeki âyet (Âl-i İmran, 61) indiği zaman, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, AH, Fâtima, Hasan ve Hüseyin'i çağırdı ve şöyle dedi: 'Allahım! işte bunlar benim ehlim (ailem)dir'." [Müslim ve Tirmizî]
8686- Hubşî bin Cünâde radiyallahu anh'-dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ali bendendir; ben de Ali'denim. Benim namıma (olan taahhütleri) ancak ben ya da AH yerine getirir," [Tirmizîl
8687- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında bir kuş eti vardı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Allahım/ Mahlûkatın içinde en çok sevdiğin kimseyi getir de benimle birlikte bu kuşun etini yesin!' Çok geçmeden Ali geldi ve onunla beraber o kuşun etini yedi."
[İkisi de Tirmizî'ye ait.|
Rezîn şunu ekledi:
Enes, Ali'ye dedi ki: "Benim için Allah'tan mağfiret dile de sana bir müjde vere-

yim." O da onun teklifini kabul etti. Bunun üzerine ona Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bu hadisini bildirdi.
8688- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Hayber günü şöyle dedi: 'Bu sancağı mutlaka, Allah ve Resulünü seven, Allah ve Resulü tarafından da sevilen bir adama vereceğim ve Hayber onun elinde fethedilecektir.' Bunun üzerine Ömer dedi ki:
'Kumandanlığı ancak o gün istedim, çağırılırım ümidiyle ona uzandım. Fakat Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Ali'yi çağırıp sancağı onun eline vererek şöyle buyurdu: 'Yürü, Allah elinde fethi müyesser kılıncaya kadar geriye dönüp bakma!' Sonra Ali biraz yürüdü, sonra durdu, fakat geri bakmadı. Şöyle haykırdı: 'Ey Allah'ın Resulü! ^Onlarla ne üzerine savaşacağım-?' Şöyle buyurdu: 'Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına, Mu-hammed'in de Allah'ın Resulü olduğuna şe-hadet getirmelerine kadar onlarla savaş! Bu şehadeti getirirlerse, senden hem kanlarım hem de mallarım korumuş olurlar. Tabii hak ederlerse başka. Bu takdirde hesapları Allah'a ait olur'." [Müslim]
8689- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Biz Ensâr topluluğu, münafıkları ancak, Ali'ye karşı olan kin ve nefretlerinden tanırdık."
8690- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ali'yi hiçbir münafık sevmez, hiçbir mii'min de Ali'den nefret etmez."
8691- Ali radiyalİahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben ilmin şehriyim, Ali ise onun kapısıdır."
8692- Ebû Saîd radiyalİahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey Ati! Benden ve senden başkasının bu mescidde cünüp olarak bulunması helâl olmaz."
(Dırâr b. Surad bunu) "Benden ve senden başkasının mescidden cünüp olarak geçmesi helâl olmaz" şeklinde tefsir etti. |Tirmb.î|
8693- Câbir radiyalİahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Tâif günü Ali'yi çağırıp kulağına bir şey söyledi.
İnsanlar : 'Amcasının oğluyla fısüdaşma-sı amma uzun sürdü.' dediler. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Ona gizli bir şeyi ben söylemedim, Allah söyledi.' |Tirmi/.î|
8694- İbn Abbâs radiyalİahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Ali'nin kapısının dışında, (Mescide açılan) tüm kapıların kapatılmasını emretti." |Tirmizî.|

8695- Bureyde radiyalİahu anh'dan: "Ebû Bekr ve Ömer, Fâtıma'yi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den istediler; ancak onlara şöyle buyurdu:
'O daha küçüktür.' Daha sonra AH isteyince, onu Ali ile evlendirdi." [Nesâî]
8696- Ali radiyalİahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in nezdinde benim, hiç kimsede olmayan bir kıymetim vardı. Ona seher vakti gelirdim. 'Esselâmü aleyke yâ Resûlallah!' derdim. Eğer öksürürse, geri aileme dönerdim, aksi takdirde yanma girerdim."
[kisi de Nesâî'ye ait. Daha önce geçen "İzin isleme" başlığı altında bundan başka bir rivayet geçmiştir.]
8697- Enes radiyalİahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve seîlem, beraati Ebû Bekr ile gönderdi, sonra onu geri çağırıp şöyle buyurdu: 'Bunu tebliğ etmek ancak ailemden birine layıktır.' Sonra Ali'yi çağırıp onu ona verdi." [Tirmizî]
8698- Ümmü Atiyye radiyalİahu an-lıâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, içlerinde Ali'nin de bulunduğu bir ordu gönderdi. Ardından onun şöyle dua ettiğini duydum: 'Allahım! Ali'yi tekrar bana gösterince-ye kadar beni öldürme!'" [İkisi de Tirmizî"yeait.|
8699- Muhammed bin Kâ'b radiyalİahu anh'dan:
"Ali, Abbâs ve Şeybe bin Abdiddâr aralarında birbirlerine karşı iftihara kalkıştılar. Abbâs dedi ki:
'Ben, Beytullah'a gelen hacılara su dağıtıyorum.' Şeybe ise şöyle dedi:
'Ben de Allah'ın mescidini imar ediyorum.' Ali ise şöyle söyledi:
'Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem ile hicret ettim.' Bunun üzerine:
'Siz hacı sulamalarını, Mescid-İ haramın imarını, Allah'a iman edenlerle bir mi tutuyorsunuz?' mealindeki âyet (Tevbe, 19) nazil oldu."
[Rezîn.]
8700- Zûeyb radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ölüm doşeğindeyken, Safıyye dedi ki: 'Senin başına bir şey gelirse, benden başka bütün hanımlarının sığınacağı bir ailesi var. Ben kime sığınacağım?' Şöyle buyurdu: 'O zaman sen de Ali'ye sığınırsın'."
(Taberânî, Mıı'cemu'l-Kebîr'de]
8701- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Biz aramızda, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in hiç kimseye vermediği yetmiş kadar özelliği Ali'ye verdiği hakkında konuşurduk."
[Taberânî, Mu'cemus-Sağîr'de hafi" bir senedle.]
8702- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Aratın efendisi kimdir?"

"Sensin ey Allah'ın Resulü!" dediler. O da bunun üzerine şöyle buyurdu: "Ben Âdemo-ğullarının efendisiyim. Arabın efendisi ise Ali'dir."
[Taberânî, Mu'remıı'I-Evscıt'ta zayıf bîr senedle.]
8703- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ali'ye bakmak ibadettir."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'tie leyyin bir senedle.]
8704- Onun (Taberânî'nin) zayıf bir senedle. Târik bin Muhammed'den rivayeti:
"İmrân bin Husayn'in Ali'ye keskin bir bakışla baktığını gördüm. Ona bunun sebebi sorulduğu zaman, şöyle cevap verdi: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: 'Ali'ye bakmak ibadettir'."
8705- Ali radiyallahu anh'dan:
Ona denildi ki: "Çok sıcak günde üzerinde kış elbisesi; kışın soğukta ise yaz elbisesi giydiğini ve buna rağmen terleyip terini sildiğini görüyoruz. " Şu cevabı verdi: "Gözlerim ağrıyorken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gözlerime tükürdü. Bugüne kadar bir daha hastalanmadım. Sonra bana şöyle dua buyurdu: 'Allahım! Ondan sıcaklığı ve soğukluğu gider!' İşte o günden bugüne kadar ne sıcaklık ve ne de soğukluğu hissetmedim."
ITaberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta]
8706- Ali radiyallahu anh'dan:
"Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında, karnıma açlıktan taş bağla-mışımdır. Oysa malımın zekâtı, kırkbin dinarı buluyordu."
8707- Diğer rivayet:
"Bugünkü zekâtım ise kirkbindir." |Ahmed.|
8708- Ali radiyallahu anh'dan:
"Ben Allah'ın kuluyum. Allah Resulü sal-lallahu aleyhi ve sellem'in kardeşiyim. Ben Sıddîk-i Ekber'im. Kim bunu benden soma iddia edip söylerse, o yalancıdır. Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile namazı, halktan yedi sene önce kıldım." |İbn Mâce. tb-nü'l-Medinî bu rivayetin münker olduğunu söylemiştir.]
8709- Ebû RâfF radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Ali hakkında şöyle buyurdu:
"Kim ondan nefret ederse, benden nefret etmiş olur, kim de benden nefret ederse, Allah'tan nefret etmiş olur. Kim onu severse beni sevmiş olur. Kim beni severse Allah'ı sevmiş olur." [Bezzâr leyyin bir isnadla.l
8710- Ebû Abdillah el-Cedeîî radiyallahu anh'dan:
"Ümmü Seleme'nin yanına girdim; bana dedi ki:
'İçinizde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e hakaret ediliyor mu?'

'Maazallah!' dedim.
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: 'Kim Ali'ye hakaret ederse bana hakaret etmiş olur'." |Ahmed.|
8711- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ali, Kur'ân iledir. Kur'ân da Ali iledir. Havuz(um)'a gelinceye dek bunlar birbirlerinden ayrılmayacaklar." [Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat ves-Sağîr'de zayıf bir isnadla.|
8712- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey Ali! Kim benden aynlırsa Allah'tan ayrılmış olur. Ey Ali! Kim de senden aynlırsa benden ayrılmış olur." [Bezzâr.l
8713- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey Ali! Kıyamet gününde, elinde cennet asalarından bir asa bulunacak, onunla münafıkları benim havzumdan kovacaksın."
[Taberânî, Mu' cemu' I-Evsat'ta leyyin bir senedlej
8714- Suheyb radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Alî'ye dedi ki:
'Önceki milletlerin en kötüleri kimdir?' 'Ey Allah'ın Resulü (Salih aleyhisselâ-mın) devesini kesenler!' dedi. 'Doğru söyledin' buyurdu. 'Peki sonrakilerin en kötü ve bedbahtı kimdir?'
'Bilmiyorum, ey Allah'ın Resulü!' Onun çenesini göstererek: 'İşte senin burana vuranlardır' buyurdu.
Ondan sonra Ali Iraklılara şöyle derdi: "İsterim ki en kötü ve bedbahtınız kalkıp gelsin. -Çenesinini göstererek elini başının ön kısmına koydu:- Şuramdan şuraya kadar, beni kana bulasın!'"
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebir'de leyyin bir.senedle.|
8715- İsmail bin Râşid'den:
"(Ali'nin katili) İbn Mülcem (Allah ona lanet etsin), el-Berk bin Abdullah ve Amr bin Bekr et-Temimî Mekke'de bir araya gelip halka baştakileri kötülediler ve dediler ki: 'Allah hakkında kınayanların kınamasından korkmayan Nehrevân ehlinden olan kardeşlerimizi A1İ öldürdükten sonra artık vallahi yaşamanın tadı tuzu kalmadı. Varıp dalâlet içinde olan o liderleri öldürelim de biz de, ülke de rahata kavuşsun.'
Mısırlı olan İbn Mülcem dedi ki: 'Ali'yi bana bırakın, onun hakkından ben gelirim!'

el-Berk ise: 'Muâviye'yi de ben haklarım* dedi. Amr ise şöyle dedi:
'Amr bin el-Âs'ın hakkından ben gelirim.' Böylece aralarında sözleştiler, kılıçlarını zehirlediler. Ramazan'ın onbeşinde her biri hasmını öldürmeğe karar verdiler. Ali sabah namazına çıktı. 'Haydin namaza haydin namaza!' diye seslendi. Bu (îbn Mülcem) de gizlice arkasından gidip başına bir darbe İn-dirdi ve kaçtı, ardından koşup yakaladılar ve Ali'nin yanma getirdiler. Ali ona dedi ki: 'Ey Allah'ın düşmanı! Sana benim ne kötülüğüm oldu? Sana iyilikte bulunmadım mı?'
'Evet, ancak ben tam kırk sabah onu (kılıcımı) biledim. Allah'tan onunla öldürülen kişinin en kötü kişi olmasını diledim ve bu işi yaptım' dedi.
Ali şu cevabı verdi:
'Bunun karşılığında mutlaka sen öldürüleceksin ve yaratıkların kötüsü de böylelikle sen olacaksın.'
Sonra (oğlu) Hasan'a dönerek, şöyle dedi: 'Yaşarsam, onun hakkında kararı ben vereceğim. Şayet ölürsem, onu öldürün, fakat azalarını keserek doğramayın. Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in, kuduz köpeğe olsa bile öldürdükten sonra azalarının parçalanmasından alıkoyduğunu duydum.'
Ali, Allah'ın rahmetine kavuştuktan sonra (İbn Mülcem) Hasan'm yanma getirildi. Dedi ki: 'Bana bir iyilik yapar mısın? Aslında ben, Ali ile Muâviye'yi öldürmeğe söz vermiştim. Bırak beni de gideyim Muâviye'yi de Öldürüp başını sana getireyim. Eğer yapmazsam bana istediğini yap! Allah için sana söz veriyorum.'
Hasan 'Olmaz vallahi' dedi. Alıp onu öldürdü, halk da onun cesedini yaktı. Berk bin Abdullah da Muâviye'yi gözetledi. Muâviye de sabah namazına çıktı, durumun farkına varınca, kaçtı. Fakat kılıç maka-dma isabet etti. Berk, Muâviye'ye şu teklifte bulundu: 'Bırak beni de sana sevineceğin bir haberim vardır.'
'Nedir o haber?' diye sorunca: 'Bu gece kardeşim, Ali'yi öldürdü.'
'O onu öldüremez ki?'
'Öldürdü, çünkü Ali dışarı çıkarken mu-hafızsız çıkar.' Muâviye hiç aldırmadan emretti, Berk Öldürüldü. Makadından aldığı yarasının tedavi edilmesi için bir hekim getirtti, gösterdi. Hekim şöyle dedi;
'Kılıç zehirliymiş. Yaranda zehir vardır. Ya o yarayı kızartılmış demir ile dağlayayım, ya da bir ilâç içireyim; fakat ilaç içirdiğim zaman bir daha çocuğun olmaz. Ona göre ver kararım.'
Cevabı: 'Dağlamağa tahammülüm yoktur. Çocuklara gelince, zaten, Yezîd ve Abdullah ile onların çocukları var. Bundan sonra ne yapacağım çocuğu. Onlar

bana yeter de artar.'
Bunun üzerine ilâcı içti, iyileşti. Fakat bir daha çocuğu olmadı.
Ondan sonra Muâviye tedbir aldı, kendisine Özel yerler yaptırdı. Başına da muhafızlar koydu.
Amr bin Bekr de o gece Amr bin el-As'ı gözetledi. Amr, hasta olduğu için o gece dışarıya çıkmadı. İnsanlara namazı Hârice bin Habîb'in kıldırmasını emretti. Adam da ona hücum etti, Amr'm yerine Hârice bin Habib'i öldürdü. Nihayet yakalandı ve Amr bin el-Âs'a İletildi.
Götürenlerin emîre verilen selam gibi selâm verdiklerini görünce, sordu:
'Kimdir bu adam?'
'Amr bin el-Âs'tır' dediler.
'Öyleyse ben kimi öldürdüm?'
'Sen Hârice bin Habib'i öldürdün' dediler. Bunun üzerine adam, Amr bin el-As'a dönerek: 'Ey fasık! Ben senden başkasını Öldürmek istememiştim ki?' dedi.
'Sen beni öldürmek istedin, fakat Allah'ın muradı Hârice oldu' diye cevap verdi ve onu
Önüne alıp öldürdü."(Taberânî, Mu'cemu'l-Ke-bfr'de uzun bir metinle ve mürsel olarak.]
8716- Muhammed bin Ali bin el-Hüseyİn radiyallahu anh'dan:
"Ali, 58 yaşındayken vefat etti."
8717- Yahya bin Bukeyr radiyallahu anh'dan;
"Ali, hicrî kırk yılında yılının Ramazan ayının oıbeşine tesadüf eden cuma günü öldürüldü."
8718- Ebû Bekr bin Ebû Şeybe'den: "Ali, hicrî kırk yılında öldürüldü. Halifelik süresi, beş yıl, altı aydır."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kelfr'ıle.]
CENNETLE MÜJDELENEN ON KİŞİDEN DİĞERLERİNİN MENKIBELERİ
TALHA, ZÜBEYR, SA'D, SAÎD, ABDURRAHMAN BİN AVF, EBÛ UBEYDE BİN EL-CERRÂH
8719- Ebû Ubeyde Ma'mer bin el-Müsen-nâ'dan, dedi ki:
"Talha, ibn Ubeydullah bin Osman bin Âmir İbn Kâ'b bin Sa'd bin Teym bin Murre bin Kâ'b'dır.
Annesi; es-Sa'be binli'l-Hadremî bin Amir bin Rabîa olup Kinde kabilesine men-suptur." [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de.]
8720- Câbir radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim yeryüzünde yürüyen bir şehidi görmekten hoşlanırsa, Talha bin Ubeydullah'a baksın." [Tirmizi|

8721- ez-Zübeyr radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in üstünde Uhud günü iki zırh vardı. Bir kayaya tırmanmak istedi, tırmanamadı. Talha eğildi, üstüne çıkarak kayaya tırmanıp çıktı. Tam o sırada şöyle buyurduğu duyuldu: 'Talha
(Cenneti) hak etti'." [İkisi de Tirmizî'ye ait.]

8722- Kays bin Ebî Hazım radiyallahu anh'dan:
"Talha'nın Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i koruduğu elinin çolak kaldığını gördüm." [Buhârî.l

8723- Ebû Osman en-Nehdî radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Düşmana karşı savaştıkları o günlerde Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında Talha ile Sa'd'dan başkası kalmadı."
[Buharı ve Müslim.|

8724- Talha radiyallahu anh'dan: "Ashâb, cahil bir bedeviye: '(Ahzab 23. âyette) sözü edilen ahdini yerine getirenlerin kimler olduğunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sor bakalım' dediler. Kendileri ona karşı çok saygılı oldukları için buna cesaret edemiyorlardı. Bunun üzerine bedevi sordu, fakat ondan yüz çevirdi. Sonra sırtımda yeşil bir elbise ile mescidin kapısından çıktım. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem beni görünce: 'O soruyu soran nerede?' diye sordu. Bedevî: 'Ben ey Allah'ın Resulü!' dedi. Şöyle buyurdu: 'Ahdini yerine getirenlerden birisi de iste budur' buyurdu." |Tirmizî.|

8725- Talha radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, beni Uhud günü 'Talhatu'1-Hayr'; Zü'1-Uşey-re gazvesinde 'Talhatu'l-Feyyâd'; Huneyn günü ise 'Talhatu'1-Cûd' olarak adlandırdı."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'üe hafî bir senedle.]

8726- Kabîsa radiyallahu anh'dan: "Talha kadar, istemeden bol para veren kimseyi asla görmedim. Ailesi derdi ki: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona 'Fey-yâd'isimini verdi." JTaberanî, Mıı'cemıı'l-Kebîr'de.]

8727- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Size Uhud gününü bildireyim mi? Cibril sağımda, Talha solumdaydı."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de. İsnadında el-Kâ'kâ' bin Zekeriyyâ el-Talhî vardir.|

8728- Yahya bin Bukeyr radiyallahu anh'dan:
"Talha, Cemel günü, hicrî otuzaltıncı senesinin Cemâdî ayında elli iki ya da elli dört yaşında öldürülmüştür." \M. el-Kebîr]

8729- Kays bin Hâzim radiyallahu anh'dan: "Mervân bin el-Hakem'in Talha'ya ok attığını gördüm, tam dizine isabet ettirmişti. Ölünceye kadar öyle gezdi." [Mu'cemu'l-Kebir'de]
8730- Talha bin Mutarrif radiyallahu anh'dan:
Ali, Talha'nın yanına geldiğinde ölmüştü. Hayvanından indi, onu oturtup yüzünden ve sakalından bir yandan tozları siliyor, öte yandan üzüntü içinde ağlıyor ve şöyle diyordu: 'Keşke bugünden yirmi yıl önce ölseydim de (bunu görmeseydim!)'"
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
8731- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de şöyle der:
"Zübeyr, ez-Zübeyr bin el-Avvâm bin Hu-veylid bin Esed bin Abduluzzâ bin Kusayy bin Kilâb'dır.
Annesi, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in halası Safiyye'dir."
8732- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ahzâb günü (Hendek savaşında) şöyle dedi: 'Bize düşmandan kim haber getirecek?' Zübeyr: 'Ben' dedi. Sonra yine sordu:
Bize düşmanın haberini kim getirecek?' ez-Zübeyr: 'Ben' dedi. Üçüncüsünde de: 'Ben' deyince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Her peygamberin bir havarisi vardır; benim havarim ise Zübeyr'dif." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
8733- İbnü'z-Zübeyr radiyallahu anh'dan: "Ahzâb günü ben ve Amr bin Ebî Seleme, Hassan bin Sâbit'in damında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarının yanında bırakıldık. Baktım ki Zübeyr atının üstünde Kurayzaoğullarına gidip geliyor. Döndüğü zaman dedim ki:
'Babacığım! Senin Kurayzaoğullanna vardığını gördüm.' Babam sordu:
'Oğlum sahi sen beni gördün mü?'
'Evet' deyince, şöyle dedi: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem 'Düşmandan kim haber getirecek?' diye sormuştu. Ben de Ku-rayzaoğullanna gidip ona haber getirdim, bunun üzerine çok memnun kalıp hem babasını, hem de annesini zikrederek "Babam, annem sana feda olsun!' buyurdu'."
[İkisi Buhârî, Müslim ve Tirmizî'ye aittir. |
8734- Urve radiyallahu anh'dan: "Zübeyr, oğlu Abdullah'a Cemel gününün sabahı şunları anlattı:
'Tenasül uzvuma kadar, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında yaptığım harplerde, yaralanmadık tek bir organım kalmadı'." |Tirmizî.]
8735- Mervan bin el-Hakem radiyallahu anh'dan:
"Ruâf (burun kanaması) hastalığı (31. hicrî) yılında Osman'da öyle bir ruâf

hastalığına yakalandı ki bu durum onu hacca gitmekten alıkoydu. Ölüm endişesiyle vasiyet etti. Yanına Kureyş'ten bir adam girip 'Yerine adam bırak!' dedi. 'Bunu herkes mi dedi?' diye sorunca, adam 'Evet' dedi. 'Peki kimin halife yapılmasını söylüyorlar?' diye sorunca adam sustu. Bunun üzerine Osman şöyle dedi: 'Umarım onlar Zübeyr'i istiyorlardir.' Adam: 'Evet' deyince, Osman şöyle dedi:
'Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, bildiğim kadarı ile o (Zübeyr) onların en hayirlısıdır, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de onu pek severdi'." [Buhârî]
8736- Urve radiyallahu anh'dan: "Zübeyr'in harplerden kalma üç yarası vardı. Birisi boynundaydı; o kadar büyüktü ki küçükken ben parmağımı oraya sokup oynardım.
Yermûk harbinde ona Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı: 'Haydi (Rumlar üzerine) hamle yap da biz de seninle birlikte hamle yapalım' dediler.
'Ben hamle edi-rim ama siz yapmazsınız.' dedi.
'Hayır, yaparız' diye cevap verdiler. Ondan sonra o öyle bir hamle yaptı ki, safları yararak öbür taraf geçti ve yanında kimse yoktu fakat dönerken dizgininden tutup ona iki darbe indirdiler. Bedir'de aldığı yara darbesi bunların arasında kaldı. O gün beraberinde on yaşında olan oğlu (Abdullah b. Zübeyr) bu-lunmaktaydı. Babası onu kendi atına bindir-mişti. Ancak (saldırı öncesi) göz kulak olması için yanındaki bir adamı görevlendirdi."
| Buhârî]
8737- Urve radiyallahu anh'dan: "(Kardeşim) Abdullah (bin ez-Zübeyr) öldürüldüğünde, Abdülmelik bin Mervân bana dedi ki:
'Ey Urve! Zübeyr'in kılıcını tanıyor musun?'
'Evet' dedim.
'Onun üzerinde ne vardır?'
'Onun ağzında Bedir gününde açılmış olan bir kırık vardır.' Bunun üzerine Abdülmelik:
'Doğru söyledin, dedi ve (Nabiğa'nın) onda kılıç şakırdamalarından meydana gelen gediklerden birkaç gedik vardır' şeklindeki beytini terennüm etti, sonra onu Urve'ye geri verdi."
Hişâm der ki: "Kılıca üçbin dirhem kıymet biçtik, (vârislerimizden) birimiz onu aldı. Onu almak çok isterdim. Çünkü onun bir kısmı bendeydi." [Buhârî.l
8738- Ömer radiyallahu anh'dan:
Dedi ki: "Vallahi eğer bırakılacak bir sözüm ya da bir terekem olsaydı, onu Zübeyr bin el-Avvâm'a bırakırdım, çünkü o, din sütunlarından bir sütundur."

[Mu'cemu'l-Kebir]
8739- Ebû'l-Esved radiyallahu anh'dan: "Zübeyr sekiz yaşında müslüman oldu. Onsekiz yaşındayken hicret etti. Amcası, Zü-beyr'i bir hasır içinde asıp ateşle duman verirdi ve şöyle derdi: 'Haydi küfre dön!' O da şu cevabı verirdi: 'Küfre asla dönmem'."
[Mu'cemu'l-Kebir]
8740- Yahya bin Biikeyr radiyallahu anh'dan:
"Zübeyr, hicrî otuzaltıncı yılının birinci mi ikinci mi bilmiyorum, Cemadî ayında Ce-mel günü öldürüldü. Sekiz yaşında müslüman oldu.
Eğer Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in Mekke'de kalışını onüç yıl olarak kabul edersek, o, öldürüldüğü gün, elli yedi yaşında olur. Eğer on yıl kaldığını hesaplarsak bu hesaba göre öldürüldüğü günde o, ellidört yaşında olmuş olur."
|Taberanî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
8741- Sa'd radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e gelip dedi ki: 'Ben kimim?' Şu cevabı verdi:
'Sen, Sa'd bin Mâlik bin (Jheyb bin Abdi Menâfsın. Kim bundan başkasını söylerse Allah'ın laneti üzerine olsun'."
|Taberânî. Mu'cemu'l-Kebir'de ve Bezzâr.l
8742- Mus'ab bin Abdullah ez-Zübey-rî'den:
"Sa'd'ın annesi, Hamne bint Süfyân bin Ümeyye bin Abdi Şems bin Abdi Menâf 'tır." ITaberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
8743- AH radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Sa'd'dan başka hiç kimseye: 'Babam annem sana feda olsun!' dediğini duymadım. O, ona Uhud günü durmadan şöyle demiştir:
'Ey Sa'd! Babanı annem sana feda olsun, (ok) at!'"
[Buhârî. Müslim veTirmi/î.|
8744- Sa'd radiyallahu anh'dan: "İslâm'ın ilk günlerinde müslüman olanlar, benim müslüman olduğum gün müslüman oldular. Yedi gün bekledim, sonra müslüman oldum. Onun için ben İslâm'ın üçte biriyim."
[Buhârî. |
8745- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'le birlikte oturuyordum. Sa'd çıkageldi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 7f/e bu benim dayımdır. Kimin (böyle bir) dayısı varsa bana göstersin.""
Tirmizî dedi ki: 'Sa'd İle Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in annesi, Zühre oğullanndandılar."

8746- Sa'd radiyallahu anh'dan:
"Hakkımda, Kur'ân'dan dört âyet nazil olmuştur:
Müslüman olduğum zaman, annem tekrar küfre dönünceye dek, benimle konuşmayacağına ve yiyip içmeyeceğine dair Allah'a yemin etmişti ve şu iddiada bulunmuştu: 'Allah sana anne-babana itaati emretti. Ben sana dinini bırakmanı emrediyorum, fakat sen dinlemiyorsun.' Ondan sonra üç gün aç ve susuz beklediğinden dayanamayıp bayıldı. Umâre adındaki diğer oğlu kalkıp ona su verdi. O da
Sa'd'a beddua etmeye başladı, bunun üzerine şu âyet nazil oldu: 'Biz insana anne babasına iyilik etmesini tavsiye ettik. Senin ilminin bulunmadığı bir hususta, eğer seni sirke zorlar-larsa onlara itaat etme, ancak dünyada iyilik İle davran/' (Lokman, 15)
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem büyük bir ganimet elde etmişti, ganimetin içinde güzel bir kılıç vardı. Hemen o kılıcı aldım. Onu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e getirdim ve dedim ki: 'Bu kılıç benim olsun, sen benim durumumu biliyorsun.'
'Onu aldığın yere götürüp koy!' buyurdu. Gittim, tam koyacağım zaman nefsim buna razı olmadı ve tekrar ona gidip başvurdum. Bu defa daha yüksek bir sesle: 'Git onu aldığın yere koy!' diye bağırdı. Bunun üzerine şu âyet nazil oldu: 'Ey Muhammedi Sana ganimetlere dair soru sorarlar, de ki: Ganimetler Allah'ın ve Peygamber'inindir.' (Enfâl, 1)
Bir keresinde hastalanmıştım, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e haber gönderdim, beni ziyarete geldi; dedim ki: 'Bırak be-nİ de malımı istediğim gibi taksim edeyim.' Razı olmadı, dedim ki:
'Malımın yarısını vasiyet edeyim mi?'
'Olmaz" buyurdu.
'Üçte birine ne dersin?' diye sorunca, ses çıkarmayıp sükût etti. Ondan sonra üçte bi-ri(ni vasiyet) yürürlüğe girdi.
Ensâr ve muhacirlerden bir grubun yanma gittim, bana dediler ki:
'Gel sana yedirelim ve içki içirelim.' Bu, içki haram edilmeden önce idi. Yanlarına vardım bir de baktım ki deve başım kızartmışlar. Bir de şarap fıçısı getirmişler. Yedik, içtik ve eğlendik. Derken yanlarında Ensâr İle muhacirlerden söz açıldı. Ben Muhacirlerin Ensâr-dan daha hayırlı olduğunu söyleyince, En-sâr'dan bir adam, çene kemiklerinden birini alıp başıma've yüzüme vurdu ve burnumu yaraladı. Hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şikayet ettim. Bunun üzerine kumar ve içkiyi haram eden şu âyet nazil oldu: 'Şarap, kumar, dikili taslar ve oklar şeytan işi pis şeylerdir'." |Mâide, 9]

8747- Câbir bin Semure radiyallahu anh'-dan:
"Kûfeîüer, Sa'd'ı Ömer'e şikayet ettiler. Ömer de onu azledip yerine Ammâr'ı tayin etti.
Olay şöyle cereyan etti: Onun güzel namaz kıldırmadığını şikayet ettiler. Ona haber gönderip getirtti ve dedi ki: 'Ey Ebû İshak! Bunlar senin güzel namaz kıldırmadığım söylüyorlar. Ne dersin?' Cevap verdi:
'Vallahi ben onlara Allah Resulü sallalla-hu aleyhi ve sellem'in kıldırdığı gibi namaz kıldırıyorum, eksik kıldırmıyorum. Yatsı namazının ilk iki rekatını yavaş son iki rek'atını ise çabuk kıldırıyorum.'
'Demek ki, onlar senin hakkında böyle bir zanda bulunmuşlar' dedi. Onunla beraber bir veya iki adamı da gönderdi ki, Kûfelilere sorup durumu iyice öğrensinler. Giden adam da hemen her mescide uğrayıp onun hakkında soruşturma yaptı. Hemen her mescidin cemaati ondan övgüyle bahsettiler. Nihayet Absîoğullannm mescidine varıp soruşturmada bulununca içlerinden künyesi Ebû Sa'de olan Usâme bin Katâde adında bir adam şöyle dedi:
'Madem bize Allah aşkına diyorsun, sana (işin hakikatini) anlatayım: 'Sa'd müfrezeye katılıp (savaşa) gitmiyor, sonra ganimetleri adaletle taksim etmiyor. Doğru dürüst hükmetmiyor.'
Bunun üzerine Sa'd şöyle dedi: 'Ben bu adama üç beddua edeceğim: Allahim! Eğer senin bu kulun riya ve gösteriş yaparak yalan söylüyorsa, ömrünü uzat, fakirliğini uzat ve onu fitnelere maruz bırak!'
Daha sonraları fitneye uğramış o yaşlı adama sorulduğu zaman, 'Bana Sa'd'ın bedduası tuttu' derdi."
(Râvi) Abdü'l-Melİk bin Umeyr der ki: "Sonradan ben onu, yaşlılıktan kaşları gözlerine düşmüş bir halde yolda yürürken cariyelerin -ya da genç kızların- karşısına geçip ona göz kırptığını gördüm." [Buhârî]
8748- Sa'd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Sa'd sana dua ettiği zaman onun duasını kabul buyur!" [Tirmizî.l
8749- Sa'd radiyallahu anh'dan: "Araplar içinde Allah yolunda ilk ok atan kişi benim. Biz Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte harp ederken, semr ağacının yapraklarından başka hiçbir yiyeceğimiz yoktu. Hatta bizlerden herbirimiz, hacetini yaparken, devenin yahut koyunun çıkardığı gibi kum dışkı çıkarırdı, bu dışkı da katılığından dolayı birbirine karışmazdı. Sonra Esedoğulları beni 'Neden müslüman oldun?' diye durmadan tazir ediyorlardı. Eğer ben onları dinleseydim, sapıtıp mahvolurdum."
8750- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem

Medine'ye gelişinde bir gece uykusuz kaldı ve buyurdu ki:
'Keşke bu gece ashabımdan salih bir adam nöbet tutsaydı da beni korusaydı.' Derken bir silah hışırtısı duyduk. Hemen sordu:
'Kimdir o?' Sa'd cevap verdi:
'Benim Sa'd.'
'Ne işin var burada, neden geldin?' 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in başına bir şey gelir, diye korktum da onu korumak için geldim." Bunun üzerine ona dua etti ve rahatça uyudu."
[İkisi de Buhârî, Müslim ve TİrmizÎ'ye aittir.]
8751- Ahmed bin Hanbel'den:
"Sa'd, seksenüç yaşında vefat etti. Medine'den on mil uzakta öldü. Adamların omuzlarında Medine'ye getirildi. O zaman Medine valisi Mervan idi. Sa'd, onyedi yaşındayken müslüman olmuştu."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
8752- Ahmed bin Hanbel, Zübeyr bin Bekkârradiyallahu anh'dan:
"Sa'd, Medine'den on mil uzaklıktaki Akik'te kendi evinde, vefat etmiştir..." Benzeri.
8753- Şebâb el-Usfurî'den, dedi ki: "Saîd bin Zeyd, İbn Amr bin Nüfeyl bin Abduluzza bin Rebâh bin Abdullah bin Kurat bin Rezâh bin Adiyy bin Kâ'b'dır. Annesi: Fâtrma bint Ba'ce bin Ümeyye bin Huveylid olup, Huzâa'dandır."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
8754- Kays bin Hazım radiyallahu anh'dan:
"Küfe mescidinde, Saîd bin Zeyd'in şöyle dediğini duydum:
'Ömer müslüman olmadan önce, kız kardeşiyle beni müslüman olduğumuz için bağlamıştı. Osman'a yaptıklarınızdan dolayı Uhud dağı yerinden gitse, bunda haklı olurdu'." [Buhârî.]
8755- Yahya bin Bükeyr'den:
"Saîd bin Zeyd, 51. hicrî yılında yetmişüç yaşında öldü ve Medine'de defnedildi. Akik'te öldü, onu kabre Sa'd bin Ebî Vakkâs
indirdi." [Mu'cemu'l]
8756- Ebû Ubeyde Ma'merbİn el-Müsen-nâ radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"O (Abdurrahman b. Avf), Abrdurrahman bin el-Hâris bin Zühre bin Kilâb'dır."
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de,]
8757- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hanımlarına şöyle derdi:
'Benden sonraki durumunuz beni çok düşündürüyor ve buna ben çok önem veriyorum. Size karşı ancak sabredenler ve sıddıklar iyi davranacaklar.'

(Âişe) Dedi ki: 'Sıddıklardan, sadaka verip vakfedenleri kasd etmiştir.'
Sonra (Âişe) Ebû Seleme bin Abdurrah-man'a: 'Allah babana cennetin selsebilinden su içirsin.' dedi.
İbn Avf, sonradan kırkbine satılan bir bahçeyi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlannın yaranna vakfetmişti." [Tîrmizî.]
8758- Tirmizî, Ebû Seleme bin Abdirrah-man'dan:
"(Söz konusu) bahçe dörtyüz bine satılmıştır."
8759- Yahya bin Bukeyr radiyallahu anh'-dan:
"Abdurrahman bin Avf, Fil yılından yirmi sene sonra doğmuştur. Ölüm tarihi otuzbir, ya da otuzikinci hicrî yılıdır. Öldüğünde yaşı yetmişbeş idi. Namazını Osman kıldırdı."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de]
8560- Ebû İshâk radiyallahu anh'dan:
"Ebû Ubeyde('nin ismi) Âmir bin Abdullah el-Cerrâh bin Hilâl bin Uheyb bin Dabbe bin el-Hâris bin Fihr'dir. Çocuğu olmamıştır.
Annesi; Ümmü öanm bint Câbir bin Adiyy bin el-Adda bin Âmir bin Umeyre bin Vedîa bin el-Hâris bin Fihr'dir."
ITaberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
8761- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her ümmetin bir enjini vardır. Ey ümmet! Bizim eminimiz de Ebû Ubeyde bin el-Cerrâh'tır."
8762- Diğer rivayet:
"Yemen ahalisi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip: 'Bize sünnet ve İs-lâm'ı öğretecek bir adam gönder!' diye rica ettiler. Bunun üzerine Ebû Ubeyde'nin elinden tutup: 'İşte bu, bu ümmetin eminidir' buyurdu." IBuhârî ile Müslim.|
8763- Rezin şunu ilave etti:
"Onun (Ebû Ubeyde'nin) hakkında, 'Allah ve âhirete iman eden bir kavmin, babaları, ya da oğullan, ya da kardeşleri ya da kabileleri dahi oha, Allah ve Resulüne karşı gelenlere, sevgi beslediklerini bulamazsın' mealindeki âyet (Mücâdele, 22) nâzü olmuştur. Çünkü o, Bedir esirlerinden olan babasını, sırf Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hakkında kötü konuşmuş, tüm gayretlerine rağmen bundan vazgeçmediği için bizzat kendi eliyle öldürmüştü."
8764- Ömer radiyallahu anh'dan: "Ecelim geldiği zaman ben, hayatta olursa yerime Ebû Ubeyde'yi halife olarak bırakırım. Allah bana: 'Neden onu Muhammed ümmetinin başına getirdin?' diye soracak olsa şu cevabı veririm:

'Çünkü Allah Resulü sallalla-hu aleyhi ve sellem'in onun hakkında şöyle buyurduğunu duydum: Her peygamberin bir emini vardır. Benim eminim ise Ebû Ubeyde'dir'."
Ahmed mürsel olarak.
8765- Yahya bin Bukeyr radiyallahu anh'-dan:
"Ebû Ubeyde, Amvâs vebası sırasında, hicrî 18. yılında, ellisekiz yaşında iken vefat etmiştir. O kırkbir yaşındayken Bedir savaşına katılmıştır. Cenazesini Muâz bin Cebel'İn kıldırdığı söylenir,"
[Taberânî, Mu'ce.mu'l-Kebir'de.]
8766- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: "Necrân'ın temsilcileri, Seyyid İle Âkib Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile lâ-netleşmeye geldiler. Biri arkadaşına dedi ki:
'Yapma! Vallahi, eğer o gerçek Peygamber ise ve biz de onunla Iânetleşme yaparsak, ne biz iflah ederiz , ne de bizden sonraki neslimiz.'
Bunun üzerine o, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dedi ki:
'İstediğini biz sana veririz; yalnız bize emin bir adam gönder! Göndereceğin kişi, muhakkak kendisine güvenilir birisi olsun.' Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Ben sizinle, gerçekten emin, son derece güvenilir olan bir adam göndereceğim.' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabının gözü bu vazifeye dikilmişti. Hemen: 'Ey Ebû Ubeyde sen kalk!' buyurdu. O ayağa kalkınca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'İste bu, bu ümmetin eminidir'."
[Buhârî. Müslim ve Tirmizî]
ABBÂS, CA'FER, HASAN VE HÜSEYİN'İN MENKIBELERİ
8767- Abdulmuttalib bin Rabîa radiyalla-hu anh'dan;
"Abbâs, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanma öfkeli olarak girdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sordu: 'Seni öfkelendiren şey nedir?' Cevap verdi:
'Ey Allah'ın Resulü! Kureyş'ten birtakım adamları görüyorum, aralarında güler yüzlü oluyorlar, bizimle karşılaştıklarında ise somurtuyorlar. ' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Öfkelendi ve öfkesinden yüzü kıpkırmızı kesildi. Sonra şöyle buyurdu:
'Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, sizi Allah ve Resulü için sevinceye kadar, kişinin kalbine iman girmez.' Sonra şöyle buyurdu: 'Ey insanlar! Kim amcama eziyet ederse, bana eziyet etmiş olur. Çünkü kişinin amcası, babası gibidir'." [Tirmizî]
8768- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Ey amca! Pazartesi sabahı sen, çocuğunla beraber bana gel de, ben .sana ve çocuğuna yarayacak bir dua edeyim."
Sabah oldu, biz de geldik; üzerimize bir örtü örtüp şöyle dua etti:
"Allahım! Abbâs'in ve çocuğunun açık ve gizli tüm günahlarını, hiçbir günah bırakmamalıya bağışla! Allahım! Çocukları hususunda onu gözet!"
Rezîn'in ilavesi: "(Allahım) hilafeti onun neslinde daimi kıl!"
8769- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Horasan'dan siyah sancaklar çıkacak ve İlyâ'ya dikilinceye kadar onları hiçbir şey ön-leyemiyecektir." |Tirmizî.j
8770- Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bu Abdulmuttalib'in oğlu Abbâs (var ya) Kureys'in en eli açık ve cömertidir. Akrabasına en fazla yardım edenidir."
[Ahmed, Bezzâr ve Ebû Ya'lâ.]
8771- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ca'fer'in, cennette meleklerle uçtuğunu gördüm." İTirmizî.l
8772- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "İnsanlar diyorlar ki: Ebû Hureyre amma da çok hadis rivayet ediyor.
Ben, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanından hiç ayrılmazdım, boğaz tokluğuna hep onunla beraber olurdum. Ben ne mayalı ekmek yerdim, ne de yeni elbise giyebilirdim. Falan erkek (hizmetçi) bana hizmet etmediği gibi, benim cariyem de yoktu. Açlıktan kamıma taş bağladığım da olurdu. Beni yemeğe çağırsın, diye ezberimdeki bir ayeti
insanlara tekrar okutmak isterdim. Yoksullara insanlar içinde en cömert davranan, Ca'fer bin Ebî Tâlib'dir. Bizi evine götürüp bulabildiğini yedirirdİ. Hatta bazen İçi boş olan bir yağ tulumu bulurdu da bize verir, biz de onu yarıp içindekini yalardık." [Buhârî.J
8773- Tirmizî de benzerini şu ilave ile nakletmiştir:
"Ca'fer yoksulları sever, yanlarında otururdu. Onlarla konuşur, onlar da onunla konuşurlardı. Bu sebeple Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onu '(Ebû'l-Mesâkîn) Yoksullar babası' olarak künyelendirirdi."
8774- Ebû Hureyre radiyallahu anh'daıı: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den sonra, en güzel pabuçları giymek, en güzel develere binmek ve eğerlere kurulmakta Ca'fer bin Ebî Tâlib'den daha üstünü yoktu." ITirmi/î.j
8775- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "O, Abdullah bin Ca'fer'e selâm verdiği

zaman, şöyle derdi: 'Esselâmü aleyke yâ İbn Zî'1-Cenâhayn (Ey iki kanatlının -Ca'fer'in-oğlu, selâm sana!)'" [Buharı.]
8776- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem otururken, Esma bint Umeys yakınmdaydı. Kendisine verilen selâmı alıyorken şöyle buyurdu: 'Ey Esma! işte Ca'fer, Cibril ve Mîkâ-il'le beraber geçip bize selâm verdiler ve ben de selâmım aldım. (Ca'fer) Bana sunu bildirdi: 'Ben falan gün müşriklerle karşılaştım. Vücudumun ön tarafından yetmişüç yara aldım. Sonra sancağı sağ elime aldım. 0 da kesildi. Sonra onu sol elime aldım; o da kesildi. Bunların yerine Allah bana iki kanat ihsan etti ve bu kanatlarla ben cennette Cibril ve Mî-kâîl ile birlikte uçuyorum'."
ITaberânî, Mu'cemu't-Kebîr'ûe. daha uzun bir metinle ve hafi bir isnadla.]
8777- el-Berâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i Hasan omuzunda iken gördüm. Şöyle dua etti: 'Allahım! Ben bunu (Hasan'ı) seviyorum, sen de bunu sev!'
Diğer rivayette: "O Hasan ile Hüseyin'i gördü ve şöyle dua etti:
"Allahım, ben bu ikisini seviyorum; sen
de sev!" |Buhârî, Müslim ve Tirmizî.]
8778- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e: 'Ehl-i beytinden en çok kimi seviyorsun?' diye sordular. Şöyle buyurdu: 'Hüseyin'i.' Fâti-
ma'ya şöyle derdi: 'Haydi şu oğullarımı çağır bana!' Ondan sonra o ikisini göğsüne basar, koklardı." [Tirmizi]
8779- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'le gündüz sokağa çıktım. Ne bana konuştu ve ne de ben onunla bir kelam ettim. Derken Kay-nuka' çarşısına geldi. Sonra dönüp Fâtıma'mn hanesine vardı. Dedi ki: 'Ufaklık (Hasan) orda mıdır?' Anladık ki annesi onu yıkıyor ve de gerdanlık takıyor. Çok geçmeden koşarak geldi. Dedesine sarıldı, dedesi de ona sarıldı. Sonra şöyle dua buyurdu:
'Allahım! Ben bunu çok seviyorum. Onu ve sevenlerini sen de sev!'" |Buhârî ve Müslim.]
8780- Hâlid bin Ma'dân radiyallahu anh'dan:
"Mikdâm bin Ma'dî Kerb, Amr bin el-Es-ved ve Kınnesrin ehlinden olan Esedoğulla-nndan bir adam Muâviye'ye geldiler.
Muâviye, Mikdâm bin Ma'dî Kerb'e dedi ki: 'Ali'nin oğlu Hasan'ın öldüğünü bilmiyor musun?' Bunun üzerine Mikdâm bin Ma'dî Kerb: 'înnâ lillahi ve innâ İleyhi râciûn' dedi. Muâviye şöyle dedi:
'Ey fülan! Sen onun ölümünü musibet mi sayıyorsun?'

'Onun Ölümünü ben nasıl musibet saymı-yayım ki, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onu kucağına alıp şöyle demiştir: 'Bu, benimdir; Hüseyin Ali'nindir.' Esedoğulların-dan olan dedi ki: 'O, Allah'ın söndürdüğü bir ateş kıvılcımıdır.' Bunun üzerine Mikdâm dedi ki: 'Ben bugün seni kızdırıncaya, hoşlanmadığın bir şeyi de sana duyuruncaya kadar buradan ayrılmayacağım.' Sonra Muâviye'ye dedi ki:
'Ey Muâviye! Eğer ben doğru söylersem, beni doğrula! Yalan söylersem, beni yalanla!'
O da: 'Olur' dedi.
'Allah aşkına söyle; Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in altın giymeyi yasak kıldığını duydun mu?'
'Evet.'
'Allah aşkına söyle; Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in ipek giymeyi yasakladığını duydun mu?'
'Evet.'
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in vahşi ve yabani hayvanların derileri-nin giyilmesi ve üzerlerine binilmesini yasak kıldığını duydun mu?'
'Evet.'
'Vallahi bütün bunları ben senin evinde gördüm' deyince, Muâviye şu cevabı verdi: 'Ey Mikdâm, anladım ki ben senin elinden kurlulamıyacağım!'
Bunun üzerine Muâviye, Mikdâm'a, o iki arkadaşından fazlasının verilmesini emretti. Oğluna ikiyüz kadar takdir etti. Mikdâm, aldığı paralan, arkadaşlarına taksim etti. Esedî olan ise aldıklarından kimseye bir şey vermedi.
Muâviye bunu duyunca, şöyle dedi: 'Mik-dâm eli açık pek cömert kimsedir. Esedî ise, eli sıkı, kimseye bir şey vermeye kıyamayan kimsedir'." (Nesâî ve aynı lafı/la Ebû Dâvud.l
8781- Ya'lâ bin Murre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Hüseyin bendendir, ben de Hüseyin'denim. Hüseyin'i seveni Allah sever. Hüseyin torunlardan torundur." [Tirmizî|
8782- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hasan ite Hüseyin, cennet gençlerinin
efendileridir." | İkisi de Tirmizî'ye aittir. |
8783- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Bir adam ona sivri sineği öldüren (ihramlı) kişinin durumunu sordu. Bunun üzerine ona dedi ki:

'Sen kimlerdensin?'
'Irak ehlİndenim' deyince İbn Ömer şöyle dedi:
'Adama bakın! Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in haklarında: 'Bu ikisi benim (öpüp hakladığım) dünya çiçeklerimdir' buyurduğu oğlunu (Hüseyin'i) öldürdüler de bir de bana kalkmış sivri sineklerin kanım soruyor'."
8784- Diğer rivayet:
"Ona sinek öldüren ihramh hakkında sordu. Şu cevabı verdi: 'Ey Irak ehli! Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kızmm oğlunu öldürdünüz. Şimdi kalkıyor bana sinekleri öldürenin cezasını mı soruyorsunuz?'."
8785- Diğer rivayet:
"Büyük günahlara son derece cüretlidirler, fakat küçük günahlar hakkında sorup duruyorlar!" [BuhârîveTirmizî.l
8786- Abdullah bin Şeddâd, babasından: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yatsı namazlarının birinde, sırtında Hasan ya da Hüseyin'le çıktı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem öne geçti, onu yere bırakıp namaz için tekbir aldı. Namazın arasında uzunca bir secde yaptı. Merak edip başımı kaldırınca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sırlında, kendisi secdedeyken bir çocuk gördüm. Tekrar secdeme döndüm. Namaz bitince, cemaat Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sordu:
'Ey Allah'ın Resulü! Namaz'ın arasındaki secdeyi bayağı uzattın, sana bir şey oldu, ya da vahiy geldiğini sandık.' Cevap verdi:
'Bunların hiçbiri olmadı. Lâkin oğlum (torunum) geldi sırtıma bindi, kendisi İninceye dek onu sırtımdan aşağı indirmek istemedim'." | Nesâî. |
8787- Bureyde radİyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bize hutbe okurken, Hasan ile Hüseyin üzerlerinde kırmızı gömlek olduğu halde gelirler, oynayıp zıplarlardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de minberden inip onları alıp. yukarıya kaldırıp önüne oturturdu. Sonra da şöyle buyurdu:
'Allah doğru buyurmuştur: 'Mallarınız ve çocuklarınız fitne (imtihan ve deneme)'dir.' Bu iki çocuğa baktım; yürüyorlar, hoplayıp zıplıyorlardı. Dayanamadım, sözümü yarıda kesip, indim ve onları buraya çıkarttım' ." |Sünen ashabı.]
8788- Ali radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Hasan, göğsünden başına kadar Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e; Hüseyin ise göğüsten altma kadar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e benzemektedir." |Tirmizî]
8789- Ensâr'dan bir kadın olan Selmâ radiyallahu anhâ'dan:
"Ümmü Seleme'nin yanına girdim; ağlıyordu. Sordum:
'Neden ağlıyorsun?'

'Şimdi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i rüyamda gördüm, başı-sakalı tozlanmış bir halde ağlıyordu. Sordum, dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Seni ağlatan nedir?'
'Biraz Önce Hüseyin'in öldürüldüğünü
göldüm' buyurdu." |İkisi de Tirmizî'ye ail.|
8790- Enes radiyallahu anh'dan:
"İbn Ziyâd'ın yanındaydım. Hüseyin'in başı getirildi.
Bastonu ile burnuna (hafifçe) vurdu ve şöyle dedi: 'Bunun kadar güzel bir şey hayatımda görmedim.' Ben de dedim kî: 'İçlerinde en çok Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e bu benzerdi'."
[Buharî ve aynı lafızla Tirmizî.l
8791- Ammar bin Umeyr radiyallahu anh'dan:
"Ubeydullah bin Ziyâd ve arkadaşlarının başları getirildiğinde, Rahbe'deki mescidin avlusunda istiflendi. Hemen yanlarına vardım. 'Geldi, geldi!' diyorlardı. Baktım ki başlarının arasından bir yılan sızarak gelip doğru Ubeydullah bin Ziyâd'm burnundan girdi. Biraz bekledikten sonra çıkıp gitti ve gözden kayboldu.
Sonra İki ya da üç kere yine 'İşte geldi, işte geldi!' diye bağırdılar zira yılan bunu iki ya da üç kere yaptı." |Tirmizî.[
8792- Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Hüseyin hakkında şöyle dedi: 'Cibril xelip, bana:
'Sen onu .seviyor musun?'
'Dünyada evet.'
'Ne yazık ki ümmetin onu 'Kerbelâ' denilen yerde öldürecektir' dedi.
Öldürüleceği zaman Hüseyin'in etrafı çevrilince; sordu:
'Bu yerin ismi nedir?'
'Kerbelâ'dır' dediler. Bunun üzerine şöyle dedi: 'Allah ve Resulü doğru söylediler: 'Burası Kerb (üzüntü) ve belâdır'." [Taberânî, Mu'ce.mii'I-Kebîr'de daha uzun bir metinle.]
8793- Âişe radiyallahu anhâ'dan; (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cibril gelip, oğlum Hüseyin'in 'Tıf denilen yerde öldürüleceğini ve benden sonra ümmetimin fitneye sürükleneceğini bana bildirdi."
Taberânî, Mucemu'l-Kebîr'de leyyin bir senedle daha uzun olarak.
8794- Muhammed bin el-Hasan bin Zeb-bâle radiyallahu anh'dan:
"Ömer bin Sa'd, Hüseyin ile konaklayıp, onların onu öldüreceklerine kesin

kanaat getirdikten sonra kalkıp Allah'a* hamdetükten sonra onlara hitap edip Allah'a kavuşmalarının daha iyi olduğunu, zalimlerle yaşamanın çekilmez olduğunu münasip bir dille anlattı. Sonra Ker-belâ denilen yerin bulunduğu Tıf ta öldürüldü." |Tabeiânî, Mu cemu"I'-Kebîr"de zayıf bir senedle.]
8795- eş-Şa'bî radiyallahu anh'dan: "Hüseyin çıkmak istediğinde, vedalaşmak için İbn Ömer'e gelip şöyle dedi: 'Ben Irak'a gidiyorum.' İbn Ömer: 'Gitme! Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: 'Ben kral peygamber olmakla, kul peygamber olmam arasında serbest bırakıldım, kul peygamber olmayı tercih ettim.' Sen de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bir parçasi-sın. Ne olur çıkma!' dedi. Teklifini kabul etmeyip vedalaştı ve çıktı. Ancak ona (Hüseyin'e) çıkarken şöyle dedi: 'Ey maktul (öldürülecek kişi)! Seni Allah'a emanet ederim'." |Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu' l-Evsat'ta]
8796- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Hüseyin, Irak'a gitmek üzere benden izin istedi. Dedim ki:
'Bana ya da sana bir zarar gelmiyeceğini bilsem, parmaklarımı başına geçirir, seni bırakmam.' Şu cevabı verdi: 'Falan, filan yerde öldürülmem, benim için Allah ve Resulünün yasaklarının çiğnenmesinden daha iyidir.' Ben de kendimi bununla teselli ettim." [Taberânî]
8797- ed-Dahhâk bin Osman radiyallahu anh'dan:
"Hüseyin, Yezîd bin Muâviye'nin başa geçmesine Öfkelenerek Kûfe'ye hareket etti. Bunun üzerine Yezîd, o günün Irak valisi olan Ubeydullah bin Ziyâd'a şöyle yazdı: 'Duyduğuma göre Hüseyin Irak'a müteveccihen hareket etmiş. Onunla ülken ve kendin büyük bir belâya tâbi tutulacaksın. İşte o zaman ya azal edileceksin ya da köle olacaksın.'
Bunun üzerine Ubeydullah bin Ziyâd onu öldürüp başım Yezîd'e gönderdi. Önüne konduğu zaman Yezîd, Husayn bin Hammâm'ın şu şiirini söyledi.
'Âsi ve zalim olan sevilen adamların başlarını böyle asar, keseriz'." [Taberânî]
8798- ez-Zübeyr bin Bekkâr'dan: "Hüseyin, dördüncü hicrî yılının, Şa'ban ayının beşinde doğdu.
61. hicrî yılının Aşure ayının cuma gününde öldürüldü. Onu Sinan bin Ebî Enes öldürdü. Havla bin Yezîd el-Asbahînin ayağı altında son nefesini verdi. Başını koparıp İbn Zi-yâd'a götürdü. Bunun üzerine Sinan şiirle şöyle dedi: 'Haydi bineğimi altın ve gümüşle süsle. Çünkü ben örtülü bir meliki, anne ve baba olarak insanların en hayırlısını ölürdüm'." [Taberânîl
8799- Leys bin Sa'd'dan, dedi ki;
"Hüseyin esir olmak istemediği için onunla çarpıştılar ve öldürdüler. Sadece onu öldürmekle yetinmediler, çocuklarını ve arkadaşlarını da öldürdüler. AH bin

Hüseyin'i, Hüseyin'in kızları Fâtıma ile Sekîne'yi İbn Ziyâd'a sağ götürdüler. O da onları Yezîd'e gönderdi. Babasının kesik başını görmemesi için, Sekî-ne'ye divanının arkasında durması için emir verdi. Ali bin Hüseyin ise henüz çocuk olmasına rağmen zincire vurulmuştu. Hüseyin'in başını koydu. Yezîd şöyle diyordu: 'Başı eve asacağız.'

Alî bin Hüseyin ise: 'Yeryüzünde vuku bulan ve sizin başınıza gelen herhangi bir musibet yoktur ki, biz onu yaratmadan Önce, bir kitapta yazılmış olmasın. Şüphesiz bu Allah'a göre kolaydır." mealindeki âyeti (Hadîd, 22) okudu.

Yezîd buna karşılık: 'Başınıza gelen herhangi bir musibet kendi elinizle İşledikleriniz yüzündendir. (Bununla beraber) Allah çoğunu affeder.' mealindeki âyeti (Şûra, 30) okudu. Bunun üzerine Ali şu cevabı verdi:

'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bizi böyle bağlı olarak görseydi, hemen bizi çözüvermek isterdi.'

'Doğru söyledin.' dedi ve onları zincirden çözdü. Ali:

'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in gözü önünde uzak dursaydık, bizi yaklaştırırdı.' dedi. Yezîd:

'Doğru söyledin' dedi ve onları yaklaştırdı. Fâtıma ile Sekme babalarını görmek için gayret edince, Yezîd de onun başını örtmek için gayret ediyordu. Sonra onları gayet güzel bir şekilde hazırlatıp, Medine'ye gönderdi."

8800- eş-Şa'bî radiyallahu anh'dan: "Rüyamda gökten birtakım insanların el-lerinde mızraklar oldukları halde indiklerini ve Hüseyin'in katillerini aradıklarını gördüm.

Çok geçmeden Muhtar geldi onları (katilleri) öldürdü."

8801- ez-Zührî radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Hüseyin'in öldürüldüğü gün Şam'da hangi taş kaldırıkhysa mutlaka kanlı çıktı."

|Taberânî|

8802- Diğer rivayet:

"(Hüseyin şehit edildiğinde) Beytü'l-Makdis'in hangi taşı kaldınldıysa altından taze kan çıktı."

8803- Ebû Kubayl radiyallahu anh'dan: "Hüseyin Öldürüldüğü zaman, güneş tu-tuldu. Halta Öğlen vakti yıldızlar göründü. Hatta onların gerçekten yıldız olduklarını sandık." [Taberânî]

8804- Leys bin Sa'd'dan: "Hüseyin'le birlikte Abbâs bin Alî bin Ebû Talip, annesi Ümmü'l-Benîn Âmire, Ca'fer, Ali'nin oğulları Abdullah, Osman, Ebu Beki", Ebû Bekr'in annesi Leylâ bint Mes'ûd Nehşeliyye, Alî bin Hüseyin el-Ek-ber, annesi Sakafî Leylâ, Abdullah bin Hüseyin ve annesi er-Rebâh Kelbiyye, Ebû Bekr bin el-Hüseyin, Abdullah bin Ca'fer b. Ebû Tâlip'in iki oğlu Avn ile Muhammed,

Ukayl bin Ebî Tâlip'in oğullan Ca'fer ile Müslim, Hüseyin'in azatlısı Süleyman, Hüseyin'in süt babası Abdullah da öldürüldüler."

8805- Muhammed bin el-Hanefiyye radiyallahu anh'dan:

"Hüseyin'le birlikte hepsi Fâtıma'nın neslinden olan onyedi kişi öldürüldü." [Taberânî, Mu' cemu' l-Kehîr'de.]

8806- Ebû Kubeyl radiyallahu anh'dan: "Hüseyin öldürüldüğü zaman başını kestiler, hemen oturup nebîz içtiler. Duvardan onlara doğru bir demir kalemi çıkıp kanla şunu yazdı:

'Hüseyin'i öldüren bîr ümmet, hesap günü dedesinin şefaatini umabilir mi?'

Bu yazıyı gördüklerinde korkup kaçtılar, başı orada bıraktılar, sonra tekrar dönüp geldiler. [Taberânî. Mu'cemu' l-Kebîr'de. zayıf bir senedle.]

8807- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:

"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki:

'Yanıma girmek isteyen kimseyi içeriye .salma!' Hüseyin geldi, içeri ginnek istedi, tuttum, salmadım. Ağlamaya başladı. Yine bırakmadım, ağlamayı bırakmayınca bıraktım. O da doğru Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in odasına girdi, kucağına oturdu. Cibril, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dedi ki: 'Senin ümmetin bu oğlunu öldürecektir.'

'Onlar bana inandıkları halde bunu Öldürecekler mi?' diye sorunca; 'Evet, evet' dedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem çıkıp şöyle buyurdu: 'Ümmetim bunu öldürecek.'

Ebû Bekr ile Ömer: 'Nasıl olur onlar mü'min değil midirler?' 'Evet, ama yine de öldiirecekler'buyurdu.'"

[Taberânî, Mu'cemu' l-Kebîr'de leyyin bir senedle, daha uzun bir metinle]

ZEYD BİN HARİSE, OĞLU ÜSÂME, AMMÂR BİN YÂSİR, ABDULLAH BİN MES'ÛD VE EBÛ ZER EL-GİFÂRÎ'NİN MENKIBELERİ

8808- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Zeyd büı Harise Medine'ye geldiği zaman, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem evimde idi. Kapıyı çaldı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem çıplaktı, elbisesini giyerek kapıya doğru gitmek için kalktı.

Onu ne ondan önce ve ne de ondan sonra hiç çıplak görmemiştim; onu kucaklayıp öptü." |Tirmizî|

8809- (Zeyd'in kardeşi) Cebele bin Hâlise radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Benimle beraber kardeşim Zeyd'i gönder!'

'Jşte kendisi burada. Git ona, eğer seninle giderse, ben mani olmam.' Gitti ve teklif etti, ancak Zeyd gelip dedi ki: 'Ey Allah'ın Re-sûlü! Ben kimseyi sana

tercih edebilir miyim?' Daha sonraları Cebele:
'Kardeşimle kaldım, daha sonra onun görüşünün benimkinden daha iyi olduğunu gördüm ve anladım' dedi." (İkisi de Tîrmizi'ye aittir.|
8810- İbn Ömer radiyaliahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Üsâme bin Zeyd'in kumandası altında bir müfreze gönderdi. İnsanlardan bazıları onun kumandanlığı hakkında ileri geri konuştular. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Siz bunun hakkında ileri geri konuşuyorsunuz, zaten daha önce babası hakkında da ileri geri konuşmuştunuz. Allah'a yemin ede-
rim ki o, kumandanlığa lâyıktır. O, İnsanlar içinde en sevdiğim kişidir. Babasından sonra bu da benim için insanların en sevimlisi olmuştur.' |Buhârî, Müslim ve Tirmi/î.|
8811- Üsâme radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ölüm döşeğinde olduğu gün, lechîz ettiği orduya beni kumandan yaptı, sancağı da elime verdi. İnsanlarla yola çıktık. Ağuiaşmca, hep beraber Medine'ye geri döndük. Yanına girdiğimde artık konuşamıyordu. İki elini üzerime koydu, sonra kaldırdı. Bundan, bana dua ettiğini anladım."]Tirmizî.]
8812- Âişe radiyallahu anhâ'dan, dedi ki: "Üsâme kapının eşiğinde ayağı kayıp düştü, yüzü yarıldı, kanlar akmaya başladı. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem (bana) şöyle buyurdu: 'Haydi git, (kanlarını sil ve) yara-sıyla ilgilen!' İğrendim, yapamadım. Bunun üzerine, kendisi geldi, yüzünden kanlarını emip dışarıya püskürtmeğe başladı. Sonra şöyle buyurdu: 'Eğer Usûme kız olsaydı, onu süslerdim, giyindirirdim hatta evleninceye kadar ona gerekli harcamayı yapardım.' |lbn Mâce.|
8813- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Üsâme'nin burnunu silmek istedi. Âişe dedi ki: 'Bırak onu ben yapayım.' Bunun üzerine şöyle dedi: 'Ey Âişe! Onu sev, çünkü ben onu seviyorum.' |Tirmizî|
8814- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Ömer, Üsâme için üçbinbeşyüz (dirhem) tahsis ve takdir etti. Abdullah bin Ömer için üçbin takdir etti. Bunun üzerine İbn Ömer itiraz edip dedi ki: 'Neden Üsâme'yi bana tercih ettin? Vallahi o herhangi bir harbe benden Önce gitmedi.' Ömer şöyle cevap verdi: 'Çünkü Zeyd'i Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem babandan çok severdi, (onun oğlu) Üsâme'yi
de senden fazla severdi. Ben de Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sevgisini kendi
sevgime tercih ettim.' [İkisi de Tirmizî'ye ait.|
8815- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "O, mesciddeyken bir adamın ihramını

sürüyerek gezdiğini gördü, dedi ki: 'Bakın bakalım o kimdir?' Dediler ki: 'O, Muham-med bin Üsâme'dir.' İbn Ömer başını eğdi ve dedi ki: 'Eğer Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu (Üsâme'nin oğlunu) görseydi mutlaka severdi.' [Buharı.|
8816- İbn Şihâb radiyallahu anh'dan: "İlk müslüman olan, Zeyd bin Hârise'dir." [Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de mürsel olarak.]
8817- Ali radiyallahu anh'dan: "Ammâr bin Yâsir gelip içeriye girmek için Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'den izin istedi. 'Ona izin verin, girsin!' buyurdu. Sonra ona: 'Merhaba ey Tayyibi'l-Mutayyeb (= merhaba ey pak ve paklanmış kişi!)'diye hitap etti. [Tîrmizi.]
8818- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ammâr'a dedi ki: 'Müjde! Seni azgın bir cemaat öldürecektir' |Tirmizî]
8819- Rezîn şunu ilave etti: "(Ammâr) Sıffîn günü su istedi. İçinde süt bulunan bir maşrapa getirildi. Onu görünce 'Allahü Ekber' diye bağırdı. Sonra şöyle dedi: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana dünyadaki en son rızkımın bunun gibi maşrapadan süt içmek olduğunu bildirmişti.' Sonra hamle yaptı, Öldürülünceye dek durmadan savaştı."
8820- Ebû Saîd radiyallahu anlı'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Vah Ammur'a! Kendisim azgın bir grup öldürecektir. Oysa o, onları cennete çağıracak, onlar ise onu cehenneme çağıracaklardır." [Buhârî.]
8821- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ammât; ne zaman iki şey arasında muhayyer kılındı ise o, mutlaka çetin olanı tercih etmiştir." [Tirmizî.]
8822- Sahabeden bir adamdan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ammâr, çenesine kadar imanla dolmuştur." [Nesâî.]
8823- Ali radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ammâr' in kanı da, eti de ateşe haramdır. Kesinlikle ateş onu yakamaz." [Bezzâr.J
8824- Bilâl bin Yahya radiyallahu anh'dan: "Ammâr öldürüldüğü zaman Huzeyfe'ye dediler ki: 'Bu adam gördüğün gibi öldürüldü; insanlar onun hakkında ihtilâfa düştüler, sen ne dersin.?' Şöyle cevap verdi: 'Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:
1Ebu'l-Yakazân (yani Ammâr, İslâm) fıtrat(t) üzeredir, ölünceye ya da

yaşlanıncaya dek bu fıtrat onu bırakmaz.'
[Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta..]
8825- Osman radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber Bathâ'da yürüyorduk. Nihayet Ammâr ile babası ve annesinin işkence gördükleri yere geldik. Ebû Ammâr dedi ki:
'Ey Allah'ın Resulü! İşte durum böyle.' Şöyle buyurdu: 'Sabret!' Sonra şöyle dua etti: 'Allahım! Yâsir ailesini bağışla!' Öyle de oldu (yani Hakk'ın rahmetine kavuştular)." |Ahmed.J
8826- "Ey Yâsir ailesi! Cennet size vaad edilmiş. Buluşma yeriniz cennettir." |Taberânî, Mu'cemu' I-Kebîr'de hafi bir senedle:|
8827- el-Hasan radiyallahu anh'dan: Ammâr şöyle derdi:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile, cinlere ve insanlara karşı savaştım. Beni Bedir kuyusuna gönderdi, insan şeklinde şeytana rastladım. Kapıştık, ben onu yendim. Yanımdaki mızrağımla ona vuruyordum. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuş: 'Ammâr kuyunun yanında şeytana rastladı ve onunla çarpıştı.'
Çok geçmeden dönüp ona durumu bildirdiğimde, şöyle dedi: "işte o çarpıştığın kişi, şeytanın ta kendisiydi.'
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de hafî bir senedle.]
8828- Hâlid bin el-Velîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Ammâr'ı hakir görürse, Allah da onu hakir görür. Kim Ammâr'a hakaret ederse, Allah da ona kötü muamele yapar. Kim Ammâr'in eksiğini çıkartmaya çalışırsa Allah da onun eksiğini meydana çıkartır,"
8829- Diğer rivayet:
"Kim Ammâr'a düşmanlık yaparsa, Allah da ona düşmanlık yapar." jTaberânî, Mn'remu'l-Kehîr'öe daha uzun bir melinle.l
8830- Amr bin el-Âs radiyallahıı aiıh'dan: "Ona İki adam, Ammâr'ın kanı ve malı hakkında davalaşmaya geldi. O ise şöyle de-dİ: 'Bırakın onu! Ben Allah Resulü sallaılahu aleyhi ve sellem'in onun hakkında şöyle buyurduğunu duydum: 'Ammâr'ı öldüren ve malını alan cehennemdedir.'
8831- Abdullah bin el-Hâris radiyallahıı anh'dan:
"Amr bin el-As, Muâviye'ye dedi ki: 'Ey mü'mİnlerin emîri! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in, mescidi yaparken Ammâr'a şöyle dediğini duymadın mı?'
'Ey Ammâr! Sen cihada karşı gayet hırslısın. Şüphesiz sen cennet ehlindensin. Seni azgın bir cemaat öldürecektir.'

Muâviye: 'Evet' dedi. 'Öyleyse onu neden öldürdünüz?' 'Vallahi yanılıyorsun. Onu biz mi öldürdük? Onu, getiren kişi öldürdü' diye cevab verdi."
8832- Gülsüm bin Cez'a radiyallahu anh'dan:
"Ammâr'ın katiline soruldu:
'Ammâr'ın olayı nasıl cereyan etti?' Cevap verdi:
'Ben Resûllah sallallahu aleyhi ve sellem'i görmüş biriyim. Biz Ammâr'ı seçkinlerimizden sayardık. Kûbâ Mescidinde Osman aleyhinde konuşuncaya dek bu kanaatteydim. (Ondan sonra dedim ki:) 'Onunla başbaşa kalırsam mutlaka ayağımla onu çiğneyeceğim. Ondan sonra bütün namazlarımda Allah'a şöyle dua ettim: 'Allahım! Beni Ammâr'la buluştur!' Sıffîn günü olunca, baktım bir adam gönüllüleri önüne katmış gidiyor. Hemen onu gördüm, karşılıklı iki darbe salladık, sonra ben ondan önce davrandım, vurdum yüz üstü kapaklandı. Sonra onu öldürdüm.' |Taberânî, Mu'cemu' l-Kebîr'de.]
8833- AH radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer istişare etmeden birini onlara kumandan tayin etseydim onlara Ümmü Abd'ın oğlunu (İbn Mes'ûd'u) tayin ederdim." [Tirmizî]
8834- Abdurrahman bin Yezîd radiyallahu anh'dan:
Huzeyfe'ye: Kendisinden ilim almanız İçin ahval, hidayet ve yol göstermesi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e en yakın olan birini sordum. Şöyle cevapladı:
"Ahval, hidayet ve yol göstermesi İbn Ümmü Abd'dan daha üstününü bilmiyorum. O, (ashabın) Allah'a en yakın olanlarmdandır.'
8835- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: "Kardeşimle ben Yemen'den geldik. Epey zaman, İbn Mes'ûd'la annesinin Ehl-i beytten olduğunu zannediyorduk. Çünkü onlar devamlı olarak Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanma girip çıkıyorlardı, ondan hiç
ayrılmıyorlardı." |Buhârî, Müslim veTirmizî.|
Mu'cemu' l- Ebû Musa ve Ebû Mes'ûd el-Ensâ-rî radiyallahu anhumâ'dan:
"İbn Mes'ûd öldüğü zaman, o ikisinden biri arkadaşına şöyle dedi:
'Acaba o, kendisinden sonra benzeri birini bıraktı mı, ne dersin?'
'Buna imkan var mı. Biliyorsun ki (Resû-lullah sallailahu aleyhi ve sellem'İn huzuruna girmek için), bize izin verilmediği zaman ona izin verilirdi, biz olmadığımız zaman o (O'nun) yanında bulunurdu.' |Müslim,|
8837- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Ebû Bekr ile Ömer, ona Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'İn kendisi hakkında şöyle buyurduğunu müjdelemişler:

'Kim Kur'ân'ı tıpkı indiği gibi okumak isterse, İbn Ütnmü Abd'in (İbn Mes'ûd'un) kıraati üzere okusun!' |İbn Mâce.l

8838- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Ben kendimi, müslüman olanların altıncısı olarak gördüm. Yeryüzünde bizlerden önce müslüman olan başka kimse yoktu."

|Taberânî, Mu'cemu' l-Kebîr'de]

8839- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: "Abdullah bin es-Sâmit Ebû Zer'in şöyle dediğini nakletti:

'Haram ayım helâl kılan kavmimiz Gi-fâr'dan ayrılıp, ben, kardeşim Üneys ve annem beraberce yola çıktık. Dayımıza gittik; dayımız bize ikram ve ihsanda bulundu. Fakat kavmi bize haset edip dediler ki: 'Sen ailenin yanından ayrıldığın zaman Üneys onun yanına gidiyor.' Dayımız gelince kendisine söylenenleri bize söyledi. Bunun üzerine ben de dedim ki:

'Bize yaptığın iyilikleri kirlettin, artık beraber kalamayız.'

Hemen develerimizi hazırladık, yükümüzü yükleyip, oradan ayrıldık. Bunun üzerine dayımız ise elbisesine kapanıp ağlamaya başladı ve nihayet Mekke'nin yakınına vardığımızda kardeşim Üneys (birileriyle) bizim de-
velerimizle onların develeri hususunda şiir yarışına girmek İçin her iki taraf kâhine gittiler. Kâhin Üneys'i daha hayırlı bulmuş. Bunun üzerine Üneys yanımıza develerimizle ve bir misli de beraberlerinde olduğu halde geldi. Ebû Zer (Abdullah bin es-Sâmit'e) dedi ki: 'Ey kardeşim oğlu! Ben daha Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem ile buluşmadan üç yıl önce namaz kıldım.'

'Kimin için?' dedim.

'Allah için' dedi.

'Namaz kılarken ne tarafa duruyordun?'

'Rabbim beni ne tarafa yöneltirse o tarafa. Yatsıyı kılıyordum, gece sabaha karşı kendimi sanki yokmuş gibi bırakıyordum, nihayet güneş yükselinceye dek o hal üzere kalıyordum.'

Üneys dedi ki: 'Benim Mekke'de bir İşim vardır, bana İzin ver gideyim.' Sonra Üneys Mekke'ye doğru yola koyuldu, Ancak geri dönmekle biraz gecikti. Döndüğün-de dedim ki:

'Ne yaptın?'

'Mekke'de bir adam gördüm. Senin dinin üzeredir. Allah'ın kendisini peygamber olarak gönderdiğini iddia ediyor.'

'Peki insanlar ne diyorlar?'

'İnsanlar onun için, şair, kâhin ve sâhir olduğunu söylüyorlar' dedi.

Üneys kendisi de şairlerden biri olduğu için, dedi ki: 'Ben kâhinlerin sözünü

dinledim, fakat onun söyledikleri hiç kâhinlerinki-ne benzemiyor. Onun sözünü şairlerinkiyle tarttım, hiçbiri ona uymuyor ve ona denk olamıyor. Vallahi o, doğrudur. Onlar yalancıdır."
Dedim ki: 'O halde sen de bana izin ver de ben de Mekke'ye gideyim.' Gittim ve orada zayıf bulduğum (gözüme kestirdiğim) bir adama: 'Sizin sapık dediğiniz o adam nerde-dir?' Bunu der demez: 'İşte sapık, sapık! diyerek halkı başıma topladı. Ellerine geçirdikleri çamur ve kemiklerden ne varsa onlarla vurup beni bayıltmcaya dek dövdüler. Ayıldığını zaman her tarafım kan-revan olmuştu, hemen zemzem kuyusuna varıp kanlarımı yıkadım;
tertemiz oldum; suyundan da bol miktarda içtim. Ey kardeşimin oğlu! Otuz gün gece-gün-diiz orada öylece kaldım. Tek gıdam zemzem suyu idi. Onu içtikçe şişmanladım, nerdeyse şişmanlıktan karnım patlayacaktı. Hiç de açlık duymadım. Mehtaplı bir geceydi. Bir ara Mek-keliler ay ışığında ansızın uyuyakaldüar. Kâ-beyi iki kadından başka tavaf edeni görmedim.
Asâf ve Naile için dua ediyorlardı. Tavaf sırasında yanıma geldiler. Ben: 'Bunların birini diğerine nikahlayın!' diyerek onlara takıldım. Fakat onlar sözlerinden vazgeçmediler. Yanıma geldiler. Ben ise: 'Kinayeli söylemiyorum, gerçekten onlar odun gibi bir şeydir' dedim. Bunun üzerine kadınlar: 'Burada bi-zim adamlarımızdan biri olsaydı görürdün!' diyerek velveleyle gittiler. Ancak onlar Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ve Ebû Bekr ile karşılaştılar, onlar yukardan doğru inip geliyorlardı.
Buyurdu ki: 'Neniz var?'
'Ka'be ile örtüsü arasında bir dinsiz var.'
'Peki o size ne dedi?'
'O bize ağız dolduran sözler söyledi' dediler.
Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem geldi, arkadaşıyla birlikte Hacer'i istilâm etti ve tavaf etti. Sonra namaz kıldı,
Namazım bitirince, onu İslâm'ın selâmı ile ilk selâmlayan ben oldum; dedim ki: 'Esselâmü aleyke ya Resûlallah!'
'Ve aleyke ve Rahmetullah!' diyerek karşılık verdi ve sordu:
'Kimlerdensin?'
'Gifâr'dan' dedim. Hemen elini kaldırarak parmaklarını alnına koydu.
İçimden, galiba Ğifar kabilesine mensup olmam hoşuna gitmedi, dedim. Elinden tutmak istedim, fakat arkadaşı engel oldu. Çünkü o, onu benden daha iyi tanıyor ve biliyordu. Sonra başını kaldırıp şöyle sordu:
'Ne zamandan beri buradasın?'
'Otuz gündür, geceli gündüzlü buradayım' dedim.

'Peki bu kadar zamandır sana kim yediriyor?'
'Hiç kimse yedirmiyor, bütün gıdam zemzem suyudur. Onu içe içe karnım patlayacak
kadar şişmanladım; üstelik hiç açlık da hissetmedim' dedim. Şöyle buyurdu: "O mübarek (bir su)dur. O yemek bulamayanlar için bir yemektir."
Ebû Bekr dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Müsaade et de bu gece ona ben yemek yedi-reyim.' Allah Resulü ve Ebû Bekr gittiler, ben de onlarla beraber gittim. Ebû Bekr bir kapı açtı, oradan Tâif üzümlerini alıp bana verdi. Mekke'de ilk yediğim yemek işte o oldu. Aradan biraz zaman geçtikten sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim; şöyle buyurdu: 'Bana hurmalık bir yer gösterildi. Galiba orası Yesrib'dir. Sen kavmine git ve onlara benim adıma tebliğde bulun! Belki senin vasıtanla Allah onları faydalandırır da karşılığında ecir alırsın.'
Hemen Üneys'e giHim. Dedi kî: 'Ne yaptın?'
'Müslüman oldum ve onu tasdik ettim'de-dim.
'Ben de senin dininden hoşlanırım, çünkü ben zaten önceden onu tasdik edip müslüman olmuştum'dedi. Sonra annemize geldik, ona da durumumuzu anlatınca, o da şöyle dedi: 'Benim de bu hoşuma gitti, zaten ben de önceden onu tasdik edip müslüman olmuştum.'
Hazırlandık; yüklerimizi yükleyip kavmimiz olan Gifâr kabilesinin yanına vardık. Durumu onlara bildirdik, hemen onların yansı İslâmiyeti kabul ettiler. Onlara reisleri olan Eymâ bin Rahada imamlık yapıyordu. Diğer yansı da şöyle dediler:
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye gelince, müslüman oluruz.'
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye geldiğinde diğer kalan yarısı da İslâmiyeti kabul edip müslüman oldular.
Ondan sonra Eşlem kabilesi de gelip şöyle dediler: 'Ey Allah'ın Resulü! Kardeşlerimiz müslüman oldular, biz de onlar gibi müslüman olmak İstiyoruz.'Ve müslüman oldular. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Gifar müslüman oldu; Allah onlara mağfiret buyursun; Eşlem müslüman oldu, Allah onları selâmete erdirsin!'
Rivayetlerinden birinde şöyle geçmiştir:
"Bunun üzerine kâhinlerden bîr adama gittiler. Kardeşim Üneys (şiirleriyle) devamlı olarak kâhini övdü ve diğerini yenik düşürdü. Böylece onun deve sürüsünü kazanıp, bizimkilere kattık."
8840- Onun rivayetlerindendir: "Ebû Zer, azığını alıp (içi su dolu) bir kırba ile

Mekke'ye vardı. Mescide (Kâ'be'ye) gelip tanımadığı Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i aramaya başladı. Onu sormak istemedi. Nihayet akşam oldu. Yattı, Ali onu gördü ve yabancı olduğunu anladı. Ebû Zer onu görünce ardından gitti, yolda yürürken birbirlerine hiçbir söz söylemediler. Sabah olunca kırbası ile azığını alıp yine mescide (Kabe'ye) geldi. O gün öylece akşama kadar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i göremeden kalıp bekledi. Gene yattığı yere döndü, yine Ali onu gördü. Dedi ki: 'Hâlâ bu adam yerini bilmiyor mu ki burada yatmış duruyor.' Sonra hemen onu kaldırdı, beraber yine hiç konuşmadan git-
tiler. Üçüncü gece olunca yine aynı şey oldu. Ali onu kaldırdı, beraber yürümeye başlayınca, Ali dayanamadı, sordu: 'Bu beldeye geliş sebebini bana hâlâ anlatmayacak mısın?'
'Bana doğru yolu göstereceğine dair kesin söz verirsen, anlatırım' dedi.
Ali de söz verdi, bunun üzerine Ebû Zer Mekke'ye geliş amacını ona anlatınca Ali: 'O (görmek istediğin kişi) hak üzeredir ve Allah'ın Resulüdür.' dedi. Sonra dedi ki:
'Sen sabah olunca beni takip et! Eğer yolda senin hakkında endişeleneceğim bir durum görürsem, su döküyormuş gibi yaparım; geçip gittiğimde ise sen beni takip edersin, nihayet girdiğim yere girersin.' Dediğini yaptı, onu takip etti. Nihayet o, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına girdi. O da ardından girdi, onu dinler dinlemez hemen müslü-maıı oldu. Ondan sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle buyurdu:
'Kavmine dön; sana emrim gelinceye dek onlara peygamberliğimi bildirip orada kal!' Cevabı şu oldu:
'Nefsim kudret elinde olana yemin ederim ki, gidip ortalarında (Allah'ın varlığını ve birliğini) haykınp müslüman olduğumu ilan edeceğim.'
Ondan sonra çıktı, mescide (Kabe'ye) varıp avazının çıktığı kadar şöyle bağırdı: 'Şehadet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. Muhammed de O'nun Resulüdür.' Bunu duyan müşrikler hemen başına üşüştüler ve onu yere serinceye dek dövdüler, nihayet Abbâs gelip üzerine abanıp şöyle dedi:
'Yazık size; bilmiyor musunuz bu adam Gifâr kabilesindendir. Şam'a giderken (ticaret) yolunuz oradan geçmektedir. Onlar bunu duyarsa haliniz nice olur?'
Ondan sonra derhal onu ellerinden kurtardı. Ertesi gün gidip aynısını yaptı, yine müşrikler yere serinceye kadar onu dövdüler, gelip Abbâs üzerine abanıp onu kurtardı."
IMüslim, Buhârî de bunu aynı şekilde rivayet etti.]
8841- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: "Kıyamet gününde ben Allah Resulü sal-

lallahu aleyhi ve sellem'e hepinizden daha yakın olacağım; çünkü ben onun şöyle buyurduğunu duydum: 'Kıyamet gününde bana en yakınınız, dünyadan kendini terketîigim gibi ayrılandır.' Vallahi içinizde benden başka ona (dünyaya) bir şeyle bağlanmayan hiç kimse
yoktur."
(Ahmed veTaberânî, Mu'cemu' l-Kebîr'de]
8842- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: "Ben kendimi İslâm'ın dörtte biri olarak gördüm. Benden Önce ancak üç müslüman vardı: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekr ve Bilâl." [Taberânî, Mu'cemu' l-Kebir'de]
8843- İbrâhîm bin el-Eşter'den:
"Ebû Zer, Rebze'de yalnızlık içinde ölmek üzere iken karısı ağladı. Ona sordu:
'Neden ağlıyorsun?'
'Ağlıyorum, çünkü sen ölürsen seni kabre indirecek kimse yok ve yanımda sığabileceğin kadar bir elbise yok ki seni kefenleyeyim.' Şöyle dedi:
'Ağlama! Çünkü ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:
'Sizden bir adam sahrada ölecek, cenazesinde de bir grup müslüman bulunacaktır.' Ben ise sahradayım ve ölmek üzereyim, hepsi kasabalarda cemaat içinde vefat ettiler. Yolu gözetle, mutlaka sana söylediğimin çıktığını göreceksin. Çünkü ben ne yalan söyledim, ne de yalancılıkla itham edildim.' Tam o sırada yoldan bir grup akın edip geldi, kadının yanında durdular ve sordular:
'Ne'n var?'
'Müslümanlardan bir kişi vefat etmek üzeredir, onu kefenleyip gömerseniz sevaba girersiniz' dedi.
'Kimdir o ölmek üzere olan?'
'Ebû Zer'dir' deyince, 'Babalarımız annelerimiz ona feda olsun!' deyip hemen yanma girdiler. Ebû Zer şöyle dedi: 'Müjde size, Allah Resûlü'nün bahsettiği kişiler sizsiniz dedi. Allah aşkına içinizde emîr, reis ya da postacı olanlar beni kefenlemesin. Onlar arasında En-sâr'dan bir delikanlı hariç, hemen hepsi bu mevkilerde bulunmuşlardı. O Ensâr'lı delikanlı dedi ki: 'Yanımda, iki elbise vardır, (birini) verebilirim.' Bunun üzerine Ebû Zer ona 'İşte arkadaş ve dostum sensin' dedi."
|Ahmed ve Bezzâr]

HUZEYFE BİN EL-YEMAN, SA'D BİN MUÂZ, İBN ABBÂS, İBN ÖMER VE İBNÜ'Z-ZÜBEYR'İN MENKIBELERİ

8844- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: "Annem sordu: 'Ne zamandanberi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i görmedin?'

'Epeydir görmedim' deyince beni biraz payladı. Bunun üzerine şöyle dedim: 'Bırak beni de gidip onunla akşam namazını kılayım. Senin için de, benim için de Allah'dan mağfiret dilemesini istirham edeyim.' Hemen vardım, kendisi ile akşam namazını kıldım. Son-
ra (nafile) namaza kalktı, yatsıyı da kıldıktan sonra ayrıldı, kendisini izledim. Sordu: 'Kim o, Huzeyfe mi?"
'Evet' dedim.
'Bir işin mi vardı? Allah seni de anneni de bağışlasın! İşte bundan önce yeryüzüne hiç inmemiş bir melek. Rabbinden bana selâm getirmesi ve şu müjdeyi vermesi için izin istemiş; o da izin vermiş:
Fâtıma cennet kadınlarının hanımefendi-sidir. Hasan ile Hüseyin de cennet gençlerinin efendileridir'." [Tirmizî]
8845- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! Yerine bir adam tayin et de (bize) öğretsin." Şöyle buyurdu:
"Yerime adam bırakırsam, ona âsi olursunuz da bu nedenle azaba uğrarsınız. Lâkin size Huzeyfe ne anlatırsa onu tasdik edin! Abdullah bin Mes'ûd size nasıl okursa siz de tıpkı Onun gibi okuyun!" [İkisi de Tırmizî'ye ait.]
8846- Ebû İshak'dan:
"el-Beıâ bin Âzİb der ki: Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem'e ipekli bir elbise hediye edildi. Biz ona dokunmaya ve hayret etmeye başlayınca, şöyle buyurdu:
'Bunun yumuşaklığına bakıp şaşıyorsunuz? Sa'd bin Muâz'ın cennetteki mendilleri bundan daha güzel ve yumuşaktır'."
[Buharı, Müslim veTirmizî.|
8847- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sa'd bin Muâz'ın ölümüne Arş titredi." Bunun üzerine bir adam (Câbİr'e) şöyle dedi: "el-Berâ diyor ki: (Sa'd'ın cenazesinin) tabutu titredi." Câbir cevaben dedi ki: Bu iki kabile (yani Evs ile Hazrec) arasında kin ve anlaşmazlık vardır. Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: "Sa'd bin Muâz'ın Ölümüne Rahman'in Arş'ı titredi."
[Buhârî. Müslim ve Tirmizî. Lafız Buhârî"ye ait]
8848- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem beni bağrına basıp, şöyle dua etti: 'Allahım, buna kitabı öğret!'"
8849- Diğer rivayette: "Buna hikmeti öğret!" diye geçmektedir.
8850- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem helaya gitti, ona abdest suyu hazırladım.

(Çıkınca) Bu myu kim koydu?' diye sorunca, kendisine benim koyduğum bildirildi. Bunun üzerine şu duada bulundu: 'Allahım! Onu dinde fakîh kıl ve ona yorumu öğret'.'"
[Buharı, Müslim ve Tirmİzî.|
8851- Ümmü'1-Fadl radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Hicir'deyken ben oradan geçtim, beni görünce şöyle dedi:
'Ey Ümmü'l-FadU'
'Buyur ey Allah'ın Resulü!' dedim. Şöyle buyurdu: 'Sen bir erkek çocuğa hamilesin. Doğurduğun zaman onu bana getir!' Ben de doğurduğum zaman çocuğu alıp ona götürdüm. Ona Abdullah ismini verdi ve tükürüğünü ona sürdü ve şöyle buyurdu: 'Haydi şimdi git, onu akıllı ve yiğit bulacaksın'."
[Taberânî, M. Kebîr'de daha uzun bir metinle.]
8852- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana dua etti ve dedi ki: "Bu Kur'ân tercümanı ne güzeldir." Cibril de bana iki kere dua etti.
[Tuberânî, Mıt'cemıt'l-Kebîr'de zayıf bir senedle.l
8853- Saîd bin Cübeyr radiyallahu anh'dan: "İbn Abbâs Tâif'te vefat etti, cenazesinde bulunduk. Bir kuş gelip na'şına girdi. Sonra ondan çıktığı görülmedi. Defnedildiği zaman, kimin okuduğu bilinmeyen şu âyet okundu: 'Ey olgunluğa erişmiş nefis!... Cennetime gir!' (Fecr, 27)."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
8854- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Kişi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hayattayken gördüğü rüyayı ona anlatırdı.
Ben genç ve bekâr bir delikanlı idim. Mes-cidde yatar kalkardım. Ona anlatabileceğim bir rüya görmek isterdim. Derken rüyamda şunu gördüm: İki melek geldi beni alıp cehenneme ilettiler. Sanki cehennem kuyu çevresi gibi çevrilmişti. Kuyu gibi iki direği (iki yanı) vardı. Baktım ki orada tanıdığım insanlar var. 'Allah'a cehennemden sığınırım' demeye başladım. Onlara başka bir melek, bana ayrı bir melek geldi ve bana gelen: 'Korkma!' dedi.
Hemen gidip bu rüyayı Hafsa'ya anlattım, O da gidip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlattı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ise şöyle buyurdu: 'Abdullah ne güzel bir adamdır! Ah bir de gece namazı kdsa!'
Salim dedi ki: 'Abdullah (b. Ömer) (bu olaydan sonra) gece pek az uyurdu'."
8855- Diğer rivayet:
"Rüyamda sanki avucumda kalın ipekten bir elbise vardı. Onunla cennette nereye gitmek istersem, hemen onun benimle uçtuğunu gördüm." Bu rüyamı

Hafsa'ya anlattım, o da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatınca, şöyle buyurdu: "Kardeşin salih bir adamdır." Ya da; "Abdullah salih bir adamdır." dedi.
8856- Diğer rivayet:
(İbn Ömer) dedi ki: "Kişiler rüyalar görürlerdi, gelip rüyalarım Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatırlardı. O da onun yorumunu yapardı. Ben henüz küçüktüm. Evim, evlenmeden önce mescid idi. İçimden dedim ki: 'Sende bir hayır olsa bunlar gibi sen de rü-
ya görürsün.' Bir gece yattığımda Allah'a şöyle dua ettim: 'Allahım! Eğer bende bir hayr olduğunu bilirsen -ki mutlaka bilirsin-bana onlar gibi rüya göster!' Ben o halimde uyurken aniden her birinin elinde demir topuz bulunan iki melek geldi ve beni alıp cehenneme ilettiler. Ben aralarında durmadan: 'Allahım! Sana cehennemden sığınırım' diye dua ediyordum. Sonra elinde demir topuz bulunan bir melek daha geldi ve bana: 'Korkma! Sen iyi bir adamsın; bir de namazını çok kılarsan' dedi. Ondan sonra beni alıp götürdüler ve Cehennemin tam kenarında durdurdular. Cehennemin üstü kuyu gibi kapanmıştı. Onun kuyu gibi direkleri vardı. Her iki direğin arasında elinde demir topuzu olan bir melek duruyordu. Orada başları aşağı zincirlere vurulmuş birtakım adamları asılmış olarak gördüm. İçlerinde Kureyş'ten tanıdığım birtakım adamlar da vardı. Beni alıp sağ tarafa ilettiler.' Bu rüyayı sonra Hafsa'ya anlattım." Benzeri rivayet. [Buharı ile Müslim.]
8854- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Kişi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hayattayken gördüğü rüyayı ona anlatırdı.
Ben genç ve bekâr bir delikanlı idim. Mes-cidde yatar kalkardım. Ona anlatabileceğim bir rüya görmek isterdim. Derken rüyamda şunu gördüm: İki melek geldi beni alıp cehenneme ilettiler. Sanki cehennem kuyu çevresi gibi çevrilmişti. Kuyu gibi iki direği (iki yanı) vardı. Baktım ki orada tanıdığım insanlar var. 'Allah'a cehennemden sığınının' demeye başladım. Onlara başka bir melek, bana ayrı bir melek geldi ve bana gelen: 'Korkma!' dedi.
Hemen gidip bu rüyayı Hafsa'ya anlattım, O da gidip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlattı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ise şöyle buyurdu: 'Abdullah ne güzel bir adamdır/ Ah bir de gece namazı hlsaV
Salim dedi ki: 'Abdullah (b. Ömer) (bu olaydan sonra) gece pek az uyurdu'."
8855- Diğer rivayet;
"Rüyamda sanki avucumda kalın ipekten bir elbise vardı. Onunla cennette nereye gitmek istersem, hemen onun benimle uçtuğunu gördüm." Bu rüyamı Hafsa'ya anlattım, o da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatınca, şöyle

buyurdu: "Kardeşin salih bir adamdır." Ya da; "Abdullah salih bir adamdır." dedi.
8856- Diğer rivayet:
(İbn Ömer) dedi ki: "Kişiler rüyalar görürlerdi, gelip rüyalarını Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatırlardı. O da onun yorumunu yapardı. Ben henüz küçüktüm. Evim, evlenmeden önce mescid idi. İçimden dedim ki; 'Sende bir hayır olsa bunlar gibi sen de rü-
ya görürsün.' Bir gece yattığımda Allah'a şöyle dua ettim: 'Allahım! Eğer bende bir hayr olduğunu bilirsen -ki mutlaka biürsin-bana onlar gibi rüya göster!' Ben o halimde uyurken aniden her birinin elinde demir topuz bulunan iki melek geldi ve beni alıp cehenneme ilettiler. Ben aralarında durmadan: 'Allahım! Sana cehennemden sığınırım' diye dua ediyordum. Sonra elinde demir topuz bulunan bir melek daha geldi ve bana: 'Korkma! Sen iyi bir adamsın; bir de namazını çok kılarsan' dedi. Ondan sonra beni alıp götürdüler ve Cehennemin lam kenarında durdurdular. Cehennemin üstü kuyu gibi kapanmıştı. Onun kuyu gibi direkleri vardı. Her iki direğin arasında elinde demir topuzu olan bir melek duruyordu. Orada başları aşağı zincirlere vurulmuş birtakım adamları asılmış olarak gördüm. İçlerinde Kureyş'ten tanıdığım birtakım adamlar da vardı. Beni alıp sağ tarafa ilettiler.' Bu rüyayı sonra Hafsa'ya anlattım." Benzeri rivayet. [Buharı ile Müslim.]
8857- İbn Ebî Müleyke radiyallahu aııh'-dan:
"İbn Abbâs'la İbnü'z-Zübeyr'in arasında bir şey geçmişti.
Sabah erken İbn Abbâs'a varıp şöyle dedim: 'Allah'ın yasak koyduğu Harem'de sen İbnü'z-Zübeyr'le çarpışmak mı istiyorsun?'
'Maazallah! Allah İbnü'z-Zübeyr ile Umeyyeoğullarını Harem'i helâl kılanlar olarak yazmış. Ben ise vallahi asla haram olan bir şeyi helâl saymam' dedi.
(İbn Abbâs) Devamla dedi ki: İnsanlar bana: Haydi İbnü'z-Zübeyr'c biat et!' dediler.
Dedim ki: "Bu halifelik işi ondan pek uzak değildir. Zira onun babası (Zübeyr) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in havari-sidir. Dedesi (yani Ebû Bekr) Peygamber sal-
lallahu aleyhi ve sellem'in mağara arkadaşıdır. Annesi (Esma binti Ebî Bekr) ise iki nıtâk sahibidir. Teyzesi (Aişe) ise mü'minlerin an-nesidir. (Büyük) Halası (Hadîce) ise Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımıdır. Ninesi (Safiyye) ise Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in halasıdır. Sonra o, İs-lâm'da iffetli, kusurlardan uzak ve Kur'ân'ı güzel okuyanlardandır.
Vallahi (Umeyyeoğulları) bana ilgi göste-rirlerse, ancak hısımlıktan dolayı ilgi

göstermiş olurlar. Eğer onlar üzerime emîr olurlarsa münasip olan kerîm kimseler emirim olmuş olurlar. İbnü'z-Zübeyr ise üzerime Tüveyt'Ie-ri, Üsâme'leri ve Humeydleri tercih etti -Bu sözüyle (İbn Abbâs) Esedoğullarından olan Tuveyt, Üsâme ve Humeydoğullarmın batnını kastetti- Şüphesiz İbn Ebu'l-As çıkıp, şeref ve faziletle yürüyor. -Bununla da o, Abdü'l-Melik bin Mervan'ı kastediyor-' İbn Abbâs bu sözüyle İbnü'z-Zübeyr'i kastederek onun kuyruğunu kıstığını (büyük işlere karşı ağır davrandığını) ifade etmiştir." |Buhârî.]

8858- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

"Esma (Medine'ye) hicret ederken Abdullah bin Zübeyr'e hamile idi. Küba'ya geldiği sırada Abdullah'ı orada doğurdu. Doğurduğu zaman (hurma ile) damağını ovması için onu alıp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e götürdü ve kucağına koydu. Hurma aramak için biraz bekledik. Sonra hurmayı çiğneyip ardından onun ağzına tükürdü. İşte onun karnına İlk giren şey, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bu tükürüğü oldu.

Esma dedi ki: ıSonra onu sıvazladı ve ismini Abdullah koydu.'

Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e biat etmek üzere yedi ya da sekiz yaşında geldi. Bunu kendisine babası Zübeyr söyledi.'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun kendisine doğru geldiğini gördüğünde gülümsedi. Sonra o, Resûlullah'a biat etti."

[Buhârîile Müslim.]

BİLAL BİN REBAH, UBEYY BİN KÂ'B, EBÛ TALHA EL-ENSÂRÎ, EL-MİKDÂD BİN AMR VE EBÛ KATÂDE EL-ENSÂRÎ'NİN MENKIBELERİ

8859- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sabah namazında Bilâl'e dedi ki: 'Ben bu gece önümde cennette senin pabuçlarının sesini duydum, İslâm'da senin için menfaati en çok umulan hangi ameli yaptın, söyler misin?'

Bilâl şu cevabı verdi: 'Gece veya gündüz abdest aldığım zaman o abdestle mutlaka Allah'ın bana takdir ettiği miktar namazı kılardım. İşte İslâm'da işlediğim ameller içinde bana en çok umut veren amelim budur'."

|Buhârî ve Müslim.|

8860- Câbir radiyallahu anh'dan:

Ömer derdi ki: "Ebû Bekir efendimizdir. O, -Bilâl'ı kasd ederek- efendimizi azat etmiştir." |Buhârî.|

8861- Salim bin Abdullah radiyallahu anh'dan;

"Bir şair Bilâl bin Abdullah'ı övdü ve şöyle dedi: 'Bilâl bin Abdullah en hayırlı Bi-lâl'dir. Ona İbn Ömer şöyle dedi: 'Yalan söyledin; Allah Resulünün Bilâl'ı en

hayırlı Bilâl'dır' (şeklinde ifade etmelisin)'." |İbn Müce.l
8862- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Ubeyy'e şöyle dedi: 'Allah benden sana,
'Lem yekun'iyi (Beyyine sûresini) okumamı istedi.' Dedi ki: 'O benim ismimi söyledi mi?'
'Evet' deyince, (sevincinden) ağladı."
IBuhârî ile Müslim ve Tirmizî]
8863- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
"Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip, ben muhtacım (ve açım)' dedi. Bunun üzerine hanımlarından birine haber gönderdi. O şöyle dedi: 'Yanımda sudan başka hiçbir şey yoktur. Sonra ötekine haber gönderdi. O da aynen diğeri gibi söyledi. Hulâsa hepsi tıpkı onun gibi söylediler. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Bunu misafir edecek kimse yok mudur ki? Allah onu esirgesin.'
Ebu Talha hemen kalkıp: 'Ben misafir ederini" dedi. Onu alıp doğru evine götürdü ve hanımına 'Yanında yiyecek bir şey var mıdır?'diye sordu.
'Hayır; çocukların yiyeceğinden başka bir şeyimiz yoktur' dedi.
'Onları bir şeylerle oyalayıp uyut! Misafirimiz içeriye girdiğinde sanki yiyormuş gibi göster! Yemek için elini sofraya uzattığı zaman, lambayı düzeltecekmiş gibi kalk ve söndür! ' Kadın onun dediğini yaptı. Misafir ye-
mek yedi, onlar yemeksiz ve aç yattılar. Sabahleyin Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e varınca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Filan ve falandan Allah memnun kaldı ve güldü. Ya da Allah (onun haline) taaccüb etti'."
8864- Diğer rivayet:
"Bunun üzerine Allah: 'Kendileri sıkıntı ve zor durumda olsalar bile onları kendi nefislerine tercih ederler' mealindeki âyeti (Haşr, 9) inzal buyurdu."
8865- el-Mikdâd (İbnü'l-Esved) radiyal-lahu anh'dan:
"Ben iki arkadaşımla birlikte geldim; açlıktan kulaklarımız duymaz, gözlerimiz görmez olmuştu. Kendimizi sahabeye sunduk, kimse bizi kabul etmedi. Ondan sonra derhal Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldik. O alıp bizi evine götürdü. Baktık ki üç tane dişi keçi kapısında duruyor. 'Haydi sağın,
ve sütü aramızda paylaşalım' buyurdu. Sağıyor, herkes payını içiyor, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e de payını veriyordu. Gece gelip selâm verirdi, kimseyi uyandırmazdı. Uyanık olanlara duyururdu. Sonra Mescide gelir namaz kılardı, sonra döner payını içerdi. Bir gece bana şeytan geldi. Kendi payıma düşeni içmiştim, dedi ki: 'Muham-med'e nasılsa Ensâr geliyor, onu

ziyaret ediyorlar. O nasılsa onların sunduğu ikramları kabul eder, bu süte İhtiyacı kalmaz.' Ben de buna aldanarak Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sütünü de içtim. Süt karnıma girip de onu çıkarmağa çare olmadığım anladığım vakit şeytan gelip beni pişman ettirdi ve şöyle dedi: 'Yazık sana! Muhammed'İn sütünü de içtin, gelip onu göremezse, sana beddua eder, sen de helak olup gidersin. Böylece hem dünyan, hem de âhiretin berbat olur.'
Üzerimde bir örtü vardı; ayaklarıma örttüğümde başım; başıma örttüğümde ayaklarım meydana çıkardı. Uykum kaçmış, bir türlü gözüm uyku tutmuyordu. Arkadaşlarıma gelince, onlar bir suç işlemedikleri için mışıl mışıl uyuyorlardı. Derken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem geldi; her zamanki gibi selâm verdi. Sonra mescide gidip namaz kıldı. Sonra kendisine ayrılan süte geldi, kabı açtı içinde bir şey bulamadı. Başını göğe kaldırdı. İçimden dedim ki: 'İşte şimdi bana beddua edecek ve ben de helak olacağım.' Fakat o, şöyle dua etti: 'Allahım! Beni doyuranı sen doyur. Bana içirene sen de içir!'
Hemen örtümü belime bağladım, bir bıçak alıp keçilerin en semizini Allah Resulü için kesmeye karar verdim. Keçilerin yanma varınca, baktım hepsinin memesi sütle dolup taşmakta. Hemen süt sağdıkları kabı alıp hep-
sini bir güzel sağdım, üstü köpükle kaplanın-caya dek doldurdum. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim; şöyle buyurdu:
'Bu gece sütünüzü içtiniz mi?'
'Evet ey Allah'm Resulü, buyur iç!' dedim. İçti, sonra bana verdi. 'İç ey Allah'ın Resulü!' dedim. İçli, yine bana verdi. Onun iyice doyduğunu anlayınca, ikramını kabul ederek içtim ve yere düşüp yığılana kadar güldüm. 'Dikkat et ey Mikdâd bir yerin açılmasın!' dedi. Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Benim durumum şöyle şöyle oldu, böyle böyle yaptım.' Şöyle buyurdu:
'Bu, sadece Allah'ın bir rahmeti ve lütfü-dur, bana bildirgeydin de arkadaşlarım uyandırıp onlar da içselerdi, daha İyi olurdu.'
Dedim ki: 'Seni hak ile gönderene yemin ederim ki ben, seninle içtikten sonra insanların içmesine aldırmam'."
[Tirmizî ve aynı lafızla Müslim. |
8866- Ebû Katâde radiyaflahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir seferdeydi, insanlar susadılar ve hızlı bir
şekilde yola koyuldular. Ben o gece Allah Re-sûlli sallallahu aleyhi ve sellem'in yanından hiç ayrılmadım.
Şöyle buyurdu: 'Peygamberini koruduğun gibi, Allah da seni korusun!'"
Müslim ve Ebû Dâvud. Bu hadis, Mucizeler bahsinde geçen hadisin bir bölümüdür.

SELMÂN, EBU MUSA, ABDULLAH BİN SELÂM, OĞLU YUSUF, CERÎR, CÂBİR BİN ABDİLLAH VE BABASI, ENES BİN MÂLİK İLE BERÂ'NIN MENKIBELERİ

8867- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Peygamber saliallahu aleyhi ve seilem: "Eğer siz yüz çevirip kaçınırsanız Allah, sizin yerinize sizden başkalarını getirir de onlar sizin gibi olmazlar" mealindeki âyeti (Muham-med, 38) okuyunca, "Bizim yerimize kimi getirecek?" diye sordular. Bunun üzerine Sel-mân'm omuzuna vurup şöyle buyurdu: "İşle bunu ve kavmini."

8868- Diğer rivayet:
"Nefsim kudret elinde olana yemin ederim ki, eğer iman Süreyya yıldızında bağlı olsaydı, Fâris'ten birtakım kişiler (gidip) onu alırdı." [Tirmizî]

8869- Selmân radiyallahu anh'dan: "Ben Râmahürmüz'denim." [Buharî]

8870- Selmân radiyallahu anh'dan:
"O, (köle olarak) bir efendiden diğer efendiye intikal ederek tam on kişinin elinden geçmiştir." |İkisi de Buhârî'ye ait.]

8871- Selmân radiyallahu anh'dan: "Ben adma 'Cey' denilen İsbchân köyün-dendim. Babam oranın valisi idi. Yaratıkların içinde en sevdiği insan ben idim. Mecusîlikte ateşin hizmetkârı mertebesinde kadar ilerledim, yükseldim. Bir gün beni gelir getiren arazisine gönderdi.
Hıristiyanların kilisesinin yanından geçerken içine girdim. Onları görünce dua şekillerini beğendim ve onlar gibi yapmaya başladım ve dedim ki: 'Bunların yaptıkları bizimkinden daha İyidir.1 Güneş batıncaya dek onları bırakmadım. Onlara: 'Ben bu dine nerede ulaşabilirim?'
'Sanıda' dediler. Tekrar babama döndüğümde: 'Neredeydin şimdiye kadar?' diye sordu.
Durumu bildirince, şöyle dedi:
'Bu dinde hayır yok, senin atalarının dini bundan daha iyidir'
'Hayır vallahi, bu din bizim dinimizden daha iyidir' dedim.
Benden korktu; ayaklanma zincir vurup beni eve hapsetti. Hıristiyanlara:
'Şam'dan tüccarlar bize geldiğinde bana bildirin!' diye haber saldım.
Şam'dan tüccarlar geldiğini bana bildirdiler, onlar tekrar Şam'a dönecekleri zaman ayaklarımdaki zinciri çözdüm ve onlara katıldım.
Şam'a varınca 'Bu dinin en üstünü kimdir'?' diye sordum. 'Falan kilisedeki piskopos' dediler. Hemen oraya gidip, onu gördüm ve kendisine: 'Ben bu dine ilgi duydum, seninle kalıp sana hizmet etmek ve bu dini senden öğrenmek istiyorum' dedim.
'Haydi gel, gir!' dedi; girdim. Fakat kötü niyetli bir adamdı. Çünkü halka sadaka

vermelerini emrediyordu, halk getirip sadakalarını veriyorlardı. O da sadakaları yoksullara dağılacağına, kendi hesabına geçirip biriktiriyordu. Öldüğünde onu defnetmek için halk toplandı. Onlara dedim ki: 'Bu kötü bir adamdı. Verdiğiniz zekâtları fakirlere dağıtmazdı, kendi hesabına biriktirirdi.'
'Ne biliyorsun'?' diye sorduklarında, şöyle dedim: 'Gelin hazinesini size göstereyim." Peşimden geldiler, yerini gösterdim. Tam yedi tane küp allın ve gümüşle doluydu. Şaşırdılar ve 'Biz bu adamı defnetmeyiz' dediler. Sonra onu asıp taşladılar.
Ardından başka bîr adam getirip oraya tayin ettiler. Onu daha iyi ve dindar buldum. Yanında epey zaman kaldım. Ölümü yaklaşınca ona dedim ki:
'Bana kimi tavsiye edersin.'
'Burada kendi çapımda bir kimseyi bilmiyorum, yalnız Musul'da biri var, git ona katıl!' dedi. Vardım ona katıldım.
Ona gittim durumumu bildirdim; 'Katıl bana ve benimle kal!' dedi.
Çok iyi bir zat idi. Onunla epey kaldıktan sonra onun da ölümü yaklaşınca: 'Bana kimi tavsiye edersin'?' dedim.
'Nusaybin'de bir zal var git, ona katıl!' dedi. Gittim ona katıldım; onu da çok iyi biri
olarak buldum. O da beni kabul etti, yanında kaldım, öleceği zaman: 'Bana kimi tavsiye edersin?'dedim; o da bana: 'Git Amuıİya'da biri var ona katıl!' dedi.
Vardım ona katıldım. Onu da çok iyi bir zat olarak buldum. Yanında kaldım, çalıştım, didindim birçok sığırlar ve para elde ettim. Adam öleceği zaman yanına varıp: 'Bana kimi tavsiye edersin'?' diye sordum, cevabı şu oldu:
'Ey oğul Vallahi bizim gibi kimseyi bİle-miyeceğim. Ama bugünlerde bir peygamber gelecektir; İbrahim'in dininde olacak. Bu peygamber arap diyarında zuhur edecek, iki taşlık arasında hurmalığı bulunan bir yere hicret edecektir. O ancak hediye yer, sadaka kabul etmez. İki omuzu arasında peygamberlik mühürü vardır. Eğer o ülkeye gidebilirsen git!' Ondan sonra öldü.
Derken yanıma Kelb kabilesinden birkaç tüccar uğradı. Onlara dedim ki: 'Beni arap ülkesine götürürseniz bu sığır ve paralarımı size veririm' dedim. Onlar da: 'Evet götürürüz'
dediler. Ben de sığır ve paralarımı onlara verdim. Beni alıp Vâdî'l-Kıırâ'ya ilettiler. Bana çok zulüm ettiler ve beni köle diyerek sattılar. Sonra beni Kurayzaoğullarından bir adam salın alıp Medine'ye götürdü. Vallahi orasını aynen dostumun bana vasfettîği gibi gördüm. Peygamber sallallalıu aleyhi ve sellem oraya hicrete edip gelinceye dek orada kaldım. Daha o, Küba'dayken ona bir şey getirdim ve dedim ki: 'Bu sadakadır.1 Allah Resulü sallal-lahu aleyhi ve

sellem ashabına dedi ki: 'Haydi siz yeyin!' Kendisi elini dahi sürmedi. İçimden dedim ki: 'İşte bu bir.' Sonra Medine'ye geri döndüm, bir çok şeyler topladım. O oraya teşrîî' ettiği zaman kendisine gidip: 'İşte bunlar sana hediyedir' dedim. Hemen kabul edip ondan yedi. İçimden: 'İki' dedim.
Sonra o, ashâbiyle birlikte Bakî'de otururken yanma vardım ve selâm verdim. Sonra arka taralına geçtim, acaba peygamberlik mührünü görebilecek miyim diye. Bunu anlamış
olacak ki üzerindeki hırkasını çıkarıp attı. Mührü gördüm, üzerine abanıp öpmeye başladım. Bir yandan da ağlıyordum.
'Dön bana!' dedi. Döndüm ve başımdan geçenleri kendisine bir bir anlattım. Ashabının da bunları duyup dinlemelerinden pek hoşlandı.
Köle olmam sebebiyle Bedir ve Uhud gazvelerinde bulunamadım.
Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bana dedi ki: 'Efendinle mükâtebe yap!' Üçyüz hurma fidanını yetiştirmem ve kırk ukiye altın ödemek kayıt ve şartiyle kendimi ona mükâtib yaptım. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ashabına dedi ki:
'Haydi kardeşinize yardım edin!'
Bana yardım ettiler. Üçyüz fidan topladılar. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'le birlikte gittik, o fidanları onun bir bir eline teslim ellim, hiçbirisi kuruyup solmadı.
Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e bir madenden tavuk yumurtası gibi bir allın getirildi.
'Fârisî ne yaptı, nerede'/' diye sordu. Hemen yanına geldim; 'Burdayım ey Allah'ın Resulü!'' dedim; şöyle buyurdu:
'Al bunu da üzerindeki borcu öde!'
'Ey Allah'ın Resulü, bu benim borcumu ödeyebilecek mi'?'
'Allah senin borcunu ödeyecektir' buyurdu. Bundan onlar için kırk ûkiye tarttım ve kölelikten azat oldum. Ondan sonra Allah Re-sûlü sallallahu aleyhi ve sellem İle Hendek'te bulundum, daha sonra onunla birlikte hiçbir harbi kaçırmadım."
lAhnıed, TaberSnî, Mn'ccmu'1-Kebîr'de ve Bez/âr daha uzun metinle. |
8872- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: Bana Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Ah dün senin (kıraatini) okumanı dinlerken beni bir jarseydin! Sana Dâvud ailesinin güzel sesi verilmiş." Şöyle dedim:
"Eğer beni dinlediğini bilseydim, daha da güzel okumaya çalışırdım, tüm hünerimi ortaya dökerdim." [Müslim ve Nesâî]
8873- Kays bin Ubâd radiyallahu anh'dan: "Ben bir mescidde, içlerinde bazı

sahabenin de bulunduğu bir meclisle oturuyordum. Yüzünde huşu izleri bulunan bir adam geldi. Cemaatten biri dedi ki: 'İşte bu cennel ehlin-dendir.' Adam hafifçe İki rek'at namaz kıldı. Sonra çıktı, kendisini takip ettim. Evine girdi, ben de arkasından girdim. Biraz konuştuk, kendisiyle iyice tanıştıktan sonra dedim ki: 'Sen mescide girdiğin zaman bir adam senin hakkında şöyle şöyle dedi.' Cevap verdi:
'Sübhanallah! Kişi bilmediği bir şey hususunda konuşmamalıdır. Niçin böyle yaptığımı sana anlatayım: Ben Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında bir rüya gördüm. Güya ben bir bahçedeydim. Şu kadar genişti. Otlan ve yeşillikleri şöyle şöyleydi. Bahçenin ortasında kökü yerde, ucu semada olan bir demir direk gördüm; ucunda bir kulp vardı. Bana denildi ki:
'Haydi onun üstüne çık!'
'Çıkamam ki' dedim. Bunun üzerine hizmetçi gelip arkamdan elbisemden tuttu ve bana yardım etti. ben de üstüne tırmanıp çıktım. Ta direğin tepesinde oldum. Kulpa yapıştım. Bana 'İyice yapış!' denildi. Uyandığımda kulpu elimdeydi. Sabahleyin gelip Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bunu anlatınca, şöyle buyurdu: 'İşte o (bahçe) İslâm bahçesidir. O direk de islâm direğidir. O kulp da (din ve imanda) sebat kulpudur. Sen ölene kadar İslâm üzere olacaksın'."
(Râvi dedi ki:) Adam ise Abdullah bin Selâm'dır.
8874- Diğer rivayet:
"Ben uykudayken bir adam gelip bana: 'Haydi kalk!1 dedi. Elimden tuttu, onunla gittim. Solumda birçok geniş caddeler gördüm. Onlara gitmek isledim. Yanımdaki adam: 'Hayır gitme, çünkü o, ashâb-ı şimalîn yoludur' dedi. Sağıma baktım, dosdoğru geniş caddeler gördüm. Adam: 'İşle bu sağ tarafı tut!' dedi. Beni bir dağa iletti ve: -Tırman!' dedi. Defalarca tırmanmaya çalıştım, her giri-şimimde arka üstü düştüm.
Sonra beni alıp götürdü, nihayet, kökü yerde, ucu ise gökte olan ucunda bir kulp bulunan bir direğe götürdü ve 'Haydi buna tırman!' dedi.
'Ucu gökle olan bu kadar uzun direğe ben nasıl çıkayım?' dedim. Elimden tuttu ve beni direğin üstüne çıkardı ve halkaya yapıştım. Direğe vurdu, yıkıldı ve ben halkaya asılı kaldım. Sabah olunca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip rüyamı anlattım; şöyle buyurdu;
'Solunda gördüğün o yollar ashâb-ı şimalin yollandır. Sağındaki yollar ise ashâb-ı ye-mînin yollarıdır. Gördüğün dağ, şehitlerin menzilidir, oraya kesinlikle ulaşamazsın. Gördüğün direk ise, islâm direğidir. O kulp İslâm kulpudur. Ölünceye dek ona yapışmış
olacaksın'." [Buhârî ile Müslim.|

8875- Sa'd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir tabak yemek getirildi. Ondan yedi ve yemek arttı. Buyurdu ki: 'Şu yoldan, cennet ehlinden olan bir adam gelecek artan bu yemeği yiyecektir.' Çok geçmeden Abdullah bin Selâm geldi ve artan yemeği yedi."
|Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr leyyin bir senedle.]
8876- Yusuf bin Abdullah bin Selâm radiyallahu anh'dan:
"(Ben küçük iken) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem beni kucağına oturttu, başımı sıvazladı ve bana 'Yusuf ismini taktı."
[Ahmed veTaberânî, Mu'cemu' l-Kebîr'de şunu ila* ve elli: "ve bereketle dua etti."]
8877- Cerîr bin Abdullah radiyallahu anh'dan:
"Müslüman olduğum gündenberi hiçbir zaman Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem beni huzuruna girmekten alıkoymadı. Ne zaman beni gördüyse muhakkak surette yüzüme tebessüm buyurdu."
8878- Diğer rivayet:
"Ona atın üzerinde sabit kalamadığımdan şikayet ettim. Bunun üzerine elini göğsüme vurup şöyle buyurdu: 'Allahım! Onu sabit kıl ayağını (kaydırma)! Hem yol gösterici ve hem de kendisine yol gösterilmiş eyle!'"
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî.]
8879- Câbİr radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem (kendisine) deve(mi sattığım) gece(si) benim için yirmi beş kere istiğfar etti."
8880- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Pek üzgün olduğum bir anda Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bana rastladı ve sordu:
'Neden bu kadar üzgünsün?' Cevap verdim:
'Babam Uhud günü şehit düştü; geride çocuklar ve borç bıraktı.'
'Sana babanın Allah katındaki derecesini müjdeleyeyim mi?'
'Evet.'
'Allah hiç kimseye arada perde olmaksızın konuşmamıştır. Fakat babanı diriltmiş ve onunla yüz yüze konuşmuş ve şöyle demiştir:
'Ne dilersen dile, vereyim.' Babanın cevabı şu oldu:
'Ya Rabbi beni tekrar dirilt de tekrar şe-hid olayım!'
'Allah ölenlerin tekrar geri dönmiyecekle-rine dair hükmüm geçmiştir' buyurdu.'
Ondan sonra şu âyet nazil oldu: 'Allah yolunda Öldürülenleri Ölüler saymayın. Bilakis onlar Rableri katında diridirler ve rızıklanmaktadırlar'." (Al-i İmrân, 169)
[İkisi de Tirmizi'ye ait]
8881- Câbİr radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile

ondokuz savaşta bulundum. Ancak Bedir'de ve Uhud'da babam engel olduğu için bulunamadım. Babam Uhud savaşında Öldürüldükten sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında savaşmaktan hiç geri durmadım." |Müslim|

8882- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Ümmü Süleym'in yanına girdi, kendisine hurma ile yağ getirdiler; şöyle buyurdu: 'Haydi şu yağı tulumuna, hurmayı da kabına geri götürüp koyunuz!' Sonra evin bir kenarına gitti, nafile namazı kıldı ve Ümmü Süleym ile hane halkına dua etti. Ümmü Süleym dedi ki: 'Benim bir huvaysam (hizmetine lahsis olunmuş ufaklık) vardır.'

'Nedir o?'

'İşte o hizmetçin Enes' dedi. Bunun üzerine dünya ve âhiretle ilgili ne varsa hepsini elde etmem için dua etti: 'Allahım! Ona mal ver, evlat ver. Bunları ona bereketli kıl, çoğalt!'

Enes diyor ki: 'Ondan sonra Ensâr içinde en çok malı olan kişi ben oldum. Hatta kızım Ümeyne bana, Haccâc'ın Basra'ya geldiği tarihe kadar neslim içinden 120 küsur kişinin gömüldüğünü anlattı." |Buhâri ile Müslim-I

8883- Ebû Halde radiyallahu anh'dan: Ebû'l-Âliye'ye sordum: "Enes, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Men hadis dinlemiş midir?"

Dedi ki: "Ona tam on sene hizmet etti. Re-sûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de Enes'e dua etti. Bu dua sayesinde olacak ki bostanından senede iki kere mahsul ve meyve alıyordu. Onda misk kokusunu andıran bir koku vardı." |Tirmizî.|

8884- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kendisine hiç değer verilmeyen nice saçı sakalı karışmış iki paçavralt kimseler vardır ki o, Allah' a yemin etse Allah mutlaka onu yemininde sadık kılar (isteğini yerine getirir). İşte el-Berâ bin Mâlik de onlardandır."

| İkisi de Tirmizî'ye alt.]

SÂBIT BİN KAYS, EBU HUREYRE, HÂTİB BİN EBÎ BELTEA VE CÜLEYBÎB'İN MENKİBELERİ

8885- Enes radiyallahu aıh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Sabit bin Kays'i göremeyince sordu. Bir adam: 'Ey Allah'ın Resulü! Ben yerini biliyorum ve onun hakkında bilgi getirebilirim.' dedi. Onun yanına vardı. Onu evinde üzüntüden başını eğip oturmuş olarak gördü ve sordu:

'Ne'n var?' Cevap verdi:

'Çok fena bir şey oldu. (Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda yüksek sesle konuştum.) Onun huzurunda yüksek sesle konuşanın ameli heder

olup ateş ehlinden olur.'
Adam hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gidip durumunu bildirdi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Haydi ona büyük
bir müjde ile dön ve de ki: 'Sen cehennem ehlinden değil, cennet ehlindensin'." jBuhârî ile Müslim.)
8886- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'e dedim ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Senden birçok şeyler duyuyorum, fakat ezberliyemiyorum, aklımda kalmıyor." Şöyle buyurdu: 'Haydi hırkanı ser!'
Serdim. Ondan sonra bana birçok şeyler anlattı. Bir daha sözlerinden hiçbirini unutmadım." |Tİrmizî. Bu hadîs daha önce ilim babında geçmiştir.)
8887- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana dedi ki: "Sen kimlerdensin?"
"Devs'tenim."
"Devs'te hayırlı bir kimsenin olduğunu zannetmezdim." |Tirmizî|
8888- Abdullah bin Râfi' radiyallahu anh'dan:
Ebû Jrİureyre'ye: "Neden Ebû Hureyre olarak küıyelendin?" diye sordum, şöyle dedi: "Benden korkmuyor musun?"
"Evet. Vallahi ben senden korkuyorum" dedim. Şöyle anlattı:
"Evimizin koyunlarını otlatıyordum. Benim küçük bir kedim vardı. Geceleyin onu bir ağacın üstüne koyardım, sabah olunca koyunları ve onu beraberimde götürürdüm. Onun İçin halk beni "Ebû Hureyre (Kediciğin babası)" diye künyelendirdi." |Tirmizî|
8889- Câbir radiyallahu anh'dan: "Hâtib'in bir kölesi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip (efendisi) Hâtib'İ şikayet ederek şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Hâtib cehennemliktir.' Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Sen yalan söyledin. O cehenneme girmeyecek. O cehenneme girmeyecektir. Çünkü o, Bedir'de ve Hudeybiye'de bulunmuştur'." [Tirmizî.]
8890- Ebû Berze radiyallahu anh'dan:
"Harplerin bîrinde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem birçok ganimetler elde etti.
Sonra sordu: "(Savaşa katılıp da) burada olmayan bir kimse var mıdır?'
'Falan, falan, filan kimseler burada yoktur (aranmaktadır)' dediler. Sonra tekrar sordu: '(Başka) bir kaybınız yok mudur?'
'Falan, falan, filan kimseler de yoktur' dediler. Ondan sonra yine sordu: 'Bir kaybınız var mı?'

'Artık hepsi buradadır, burda olmayan kalmamıştır' dediler.
Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Cüleybîb nerdedir? Ben onu göremiyorum.'
Bunun üzerine onu öldürdüğü yedi kişinin yanında buldular. Demek ki onlar da onu öldürmüşler. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem oraya geldi. Başı ucunda durup şöyle dedi: 'Yedi kişiyi öldürmüş, sonra da onu öldürmüşler. O bendendir, ben de ondanım. O bendendir bende ondanım.' Ondan sonra tabut olmadığı için Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu kollarına alıp hazırlanan bir kabre Öylece koyuverdi. -Yıkanıp yıkanmadığım zikretmedi-."
|Müslim)

HARİSA BİN SURÂKA, KAYS BİN SA'D BİN UBÂDE, HÂLİD BİN EL-VELİD, AMR BİN EL-ÂS, EBÛ SÜFYÂN BİN HARB VE OĞLU MUÂVİYE'NİN MENKİBELERİ

8891- Enes radiyallahu anh'dan: "Harise bin Sürâka'nın annesi (Rübeyyi' binti'n-Nadr) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip dedi ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Bana Hârise'yi anlat! O Bedir günü öldürüldü, kendisine serseri bir ok isabet etmiş. Eğer o cennette ise sabredeceğim, değilse çok hem de çok ağlayacağım.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Ey Ümmü Harise! Cennet içinde cennetler vardır; oğlun Firdevs-i A'la ya girdi'."
[Buhârî ve Miislim]

8892- Enes radiyallahu anh'dan:
"Kays bin Sa'd bin Ubâde, valinin nezdindeki emniyet amiri gibi, daima Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında olurdu.
[Buhârî ve Tirmizî]

8893- Ebû Mâlik radîyallahu anh'dan: "Mus'ab'dan sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sancağım Kays bin Sa'd taşırdı." [Rezîn.l

8894- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem İle bir yerde konakladık. İnsanlar oradan geçip duruyorlardı, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de bana: 'Bu kimdir ey Ebû Hureyre?' diye soruyordu; ben de ona 'Fülan kimsedir' diyordum.
Kimisi için: 'Allah' in ne güzel bir kuludur bu!' derken, bazıları İçin de 'Allah'ın ne kötü bir kuludur bu!' diyordu. Derken oradan Hâ-lid bin el-Velîd geçti ve 'Bu kimdir?' diye sordu. Ben de 'O, Hâlid bin el-Velîd'dir' dedim. Onun hakkında şöyle buyurdu:
'Hâlid bin el-Velîd Allah' in ne güzel bir kuludur! O, Allah' in kılıçlarından bir kılıçtır'." [Tİrmizî.]

8895- Ukbe bin Amir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Diğer bazı) insanlar teslim oldu. Amr bin el-Âs, ise iman etti." [Tirmizî]
8896- Talha bin Ubeydülah radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Amr bin el-Âs Kureyş'in salih kişilerin-
dendir." |îkisi de Tirmizî'ye aîltir. Her iki sened hakkında menfi sözler sarfedilmiştir.]
8897- Ahmed ile Ebû Ya'lâ, buna şu ibareyi ilave etmişlerdir:
"Ebû Abdullah (Amr), Ümmü Abdullah (karısı) ve (oğlu) Abdullah ne kadar iyi ev halkıdırlar."
8898- Abdullah bin Şumâse el-Mihrî radiyallahu anh'dan:
"Amr bin el-Âs ölüm döşeğindeyken kendisinin yanında bulunduk; çok ağladı ve yüzünü duvara çevirdi. Oğlu da ona durmadan: 'Neden ağlıyorsun babacığım? Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sana şunu şunu müjdelemedi mi?' diye soruyordu. Bunun üzerine yüzünü çevirip şöyle dedi:
'Şüphesiz hazırlamakta olduğumuz en üstün şey, Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına Muhammed'in de O'nun kulu ve Resulü olduğuna şehadet etmektir. Şüphesiz ben (hayatımda) üç dönem geçirdim: İlk dönemde dünyada en nefret ettiğim kişi Muhammed idi. Onu bulduğum yerde öldürmek istedim. Eğer ben o halim üzere ölseydîm cehennem ehlinden olurdum. Allah, kalbime İslâm sev-gisini verince, hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e koştum, sağ elini ver, sana biat edeceğim dedim, sağ elini verdi; fakat ben elimi vermedim, buyurdu ki:
'Ey Amr ne' n var?'
'Bir şartım vardır' dedim.
'Nedir şartın?'
'Bağışlanmam.'
'Bilmiyor musun, İslâm önceki(günah)leri siler, hicret önce yapılanları siler, hac önce işlenenleri siler' buyurdu.
İşte ondan sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dünyada en sevdiğim ve saydığım kimse oldu. Kalbim onun muhabbeti ile doldu, hatta biri kalkıp bana Peygamber'i anlat, derse, anlatamam. Çünkü ona olan sevgi bende o kadar doludur ki aklım ve dilim onu vasfetmekten aciz kalır. İşte ben o hal üzere ölseydim, cennet ehlinden olmayı ümid ederdim. Sonra birçok şeylerin idaresi elimize verildi ki bunlar hakkında durumum ne olur kestiremiyorum. Öldüğüm zaman cenazemle birlikte ne ağıt yakan bir kadın ne de ateş(meşa-le) olsun. Beni

defnettiğiniz zaman toprağı üzerime serpiştirerek mezarımı örtüp kapatın. Kabrimde bir deve kesilip eti dağılıncaya kadar olan bir süre durun ki sizi seyredip yalnız başıma kalmayayım. Rabbimin elçilerine cevabım ne olacak bakalım." [Müslim]

8899- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Müslümanlar Ebû Süfyan'a yüz vermez ve yanında da oturmazlardı. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e:

'Senden üç dileğim var, kabul eder misin?'

'Evet.'

'Ümmü Habîbe adında Arab'ın en iyi ve güzeli olan bir kızım var, onu sana vermek istiyorum, kabul eder misin?'

'Evet.'

'Muâviye'yi kendine katip yapar mısın?'

'Evet.'

'Beni kumandan yap da eskiden müslü-manlara karşı savaştığım gibi, kâfirlere karşı da kıyasıya savaşayım, olur mu?'

'Evet' buyurdu.

(Râvi) Ebû Zümeyl der ki: 'Eğer, o Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den bunları istemeseydi O, bunları ona vennezdi. Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kendisinden bir şey İstenildiğinde 'Hayır' demez daima 'Evet, olur' derdİ." [İkisi de Müslim'e ait.|

8900- Abdurahman bin Ebî Umeyre radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Muâviye hakkında şöyle buyurdu: 'Allahım! Onu yol gösterici, kendisine yol gösterilmiş kıl ve aynı zamanda onunla diğer kullarına hidayet eyle!'" [Tirmizî]

8901- Ebû İdrîs el-Havlanî radiyallahu anh'dan:

"Ömer bin el-Hattâb, Humus valisi olan Umeyr bin Sa'd'ı azlettiği zaman yerine Muâviye'yi atayınca, halk şöyle dedi: 'Umeyr'i azledip yerine Muâviye'yi atadı.' Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: 'Muâviye'yi daima iyilikle anın! Çünkü Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in onun hakkında şöyle buyurduğunu duydum: 'Allahım onun vasıtasıyla hidayet et!'"

| İkisi deTirmzî'ye ait|

8902- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Çocuklarla oynuyordum, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gelince, kapının arkasına saklandım. Fakat o, gelerek eliyle omuzlarımın arasına bir dokundu ve şöyle dedi: 'Haydi git Muâviye'yi hana çağır!'

Hemen gittim ve döndüm: 'Yemek yiyor' dedim. 'Git çağır, gelsin!' dedi. Gittim,

geldim ve: 'O yemek yiyor' dedim. 'Git çağır, gelsin!' dedi. Gittim, geldim ve yine: 'O yemek yiyor' dedim. Bunun üzerine şöyle dedi: 'Allah onun karnını doyurmasın!'
(Râvi) İbnü'I-Münsî dedi ki: 'Umeyye'ye (hadîsin metninde geçen) hatâenVnin anlamı nedir?" diye sordum. 'EIi(nin İçi)yle bana dokundu, demektir' dedi." [Müslim]

SÜNEYN EBÛ CEMİLE, ABBÂD, DİMÂD, ADİYY BİN HATİM, SUMÂME BİN ÜSÂL VE AMR BİN ABSE ES-SÜLEMÎ'NİN MENKİBELERİ

8903- ez-Zührî radİyallahu anh'dan: "Ebû Cemîle, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i idrak edip onunla Fetih yılı harbe çıktığını iddia etti." |Buhârî|

8904- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem evimde teheccüd etti ve mesciddeki Abbad'ın sesini duydu. Buyurdu ki: 'Ey Âişe, bu Ab-had'in sesi midir?'
'Evet' dedim.
Bunun üzerine şöyle dua etti: 'Allahım Abbad'a merhamet eyle!' |İkisi Buhari'ye ait]

8905- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ezdişenûe'den olan Dimâd Mekke'ye geldi. Akıl hastalarına okurdu. Mekke'nin alçak ve beyinsizleri Muhammed'in deli olduğunu ileri sürünce, şöyle dedi: 'Ben ona bir okuyayım belki Allah ona şifa verir.' Ona rastladı ve dedi ki: 'Ey Muhammedi Ben hastaları okuyorum, Allah benim elimde onlara şifa veriyor, ne dersin sana da okuyayım mı?' Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şu cevabı verdi: 'Hamd, ancak Allah'a özgüdür. O'na hamdeder, ondan yardım dileriz. Allah kimi hidayet ederse, artık onu kimse saptım-maz. Kimi de saptırırsa onu kimse hidayet edemez. Şelıadet ederim ki: Allah'tan başka hiçbir tanrı yoktur. Birdir, ortağı yoktur. Yine şehadet ederim ki, Muhammed, O'nun kulu ve elçisidir."
Dimâd dedi ki: Ona: 'Şu kelimeleri bana bir daha tekrar et!' ricasında bulundum. O bana bu kelimeleri üç kere tekrarladı.' Ondan sonra Dimâd şöyle dedi: 'Ben birçok kahin, sihirbaz ve şairlerin sözlerini duydum, dinledim; senin sözlerinin bir benzerini (onların hiçbirinden) işitmedim. Bunlar gerçekten denizin dibine ulaştılar. Ver elini de İslâm üzere sana biat edeyim. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem mübarek elini verip onun biatini kabul buyurdu ve sonra şöyle dedi:
'Kavminin namına da.'
Adam: 'Kavmimin namına da' dedi.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye teşrifinden sonra bir müfreze

göndermişti. Müfreze bir kavme uğradı. Kumandanı sordu: 'Bu kavimden bir şey elde ettiniz mi?'
'Evet bir ibrik elde ettik' dediler. 'Haydi onların ibriklerini geri verin! Çünkü bu kavim Dimâd'ın kavmidir' dîye emir verdi."
[Muslim]
8906- Adiyy bin Hatim radiyallahu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e mesciddeyken geldim, cemaat: 'Bu Adiy'dir' dediler. Ben emân ve mektupsuz gelmiştim. Kendisine götürüldüğümde elimi tuttu, daha Önce onun 'Allah'tan dini elimde kılmasını (el sıkışmamın) nasib etmesini diterim' dediğini duymuştum. Beraberce kalktık, derken yanında bir çocukla bir kadına rastladık: 'Senden şu İhtiyacımızı görmeni istiyoruz' dediler. O da o kadının işini gördükten sonra elimden tutup beni evine götürdü. Cariye ona bir minder koydu, onun üzerine olurdu, beni de önüne oturttu. Allah'a hamdü senada bulunduktan sonra, şöyle buyurdu:
'Ey Adiyy! İslam'dan, Allah'tan başka hiçbir İlah yoktur, demekten seni kaçırtan nedir?" Allah'tan başka bir ilahın olduğunu mu düşünüyorsun?
'Hayır' dedim. Sonra konuşmaya devam etti ve şöyle buyurdu;
'En büyük Allahtır' denilmesinden çekiniyor musun? Ondan daha büyük bir varlık var mıdır?'
'Hayır ondan daha büyük bir varlık yoktur' dedim. Buyurdu ki:
'Yahudiler gazaba uğramıştır, Hıristiyanlar sapmıştır.' Bunun üzerine dedim ki:
'Ben tertemiz, her türlü küfür ve şirkten arınmış bir müslümanım.'
Baktım ki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzü büyük bir sevinç ve neşe ile dolmuş." [Tirmiziâ daha uzun bir metinle.l
8907- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Necid yönüne doğru bir müfreze gönderdi. Ye-mame ehlinin reisi olan, Hanıfe oğullarından Sümâme bin Üsâl adında bir adamı getirdiler.
Onu hemen mescidin direklerinden birine bağladılar. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun yanma çıkıp dedi ki: 'Ey Sümâme, ne n var?'
'Yaramazlık yoktur ey Muhammedi Eğer öldürürsen (kan sahibi) bîr canlıyı Öldürmüş olursun, bağışlarsan sana minnettar olurum. Mal istersen istediğin kadar mal veririm' deyince Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu o hal üzere bıraktı.
Ertesi gün geldi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yine aynı soruyu yöneltti, o da aynı cevabı verdi. Bunun üzerine yine onu o hal üzere bıraktı. Daha ertesi gün olunca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona: 'Ey Siimâme! Şimdi

durumun nasıldır?' diye sorunca, şu cevabı verdi: 'Sana dediğim gibi durumumda herhangi bîr değişiklik yoktur.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Haydi Sümâme'yi serbest bırakın!' dedi. Serbesl bıraktılar o da hurmalığa gidip yıkandı geri gelip mescide girdi ve 'Şe-hadet ederim ki Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur, Muhammed O'nun hem kulu ve hem Resulüdür' dedi. Sonra dedi ki: 'Ey Muhammed! Vallahi yeryüzünde en nefret ettiğim kişi sendin, şimdi ise yeryüzünde en çok sevdiğim kişi sen oldun! Yeryüzünde en nefrel etti-ğim dîn, senin dinin idi, şimdi ise yeryüzünde en sevdiğim din senin dinin oldu. Yeryüzünde en sevmediğim ülke senin ülkendi, şimdi yer yüzünde en beğenip sevdiğim ülke senin ül-
ken oldu. Ben umreye giderken senin süvarilerin benî yakalayıp getirdi, buna ne dersin?' Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onu müjdeledi ve ona umre yapmasını söyledi. O da bunun üzerine Mekke'ye varınca herkes ona: 'Sen atalarının dininden döndün' diye hitap etti."
O da onlara şu cevabı verdi: "İş, sizin bildiğiniz gibi değil; ben müslüman oldum. Ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'le beraber oldum. Vallahi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in izni olmadan Yemâ-me'den size bir dane bile buğday gelmiyecek-
tir'." |Bııhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.|
8908- Amr bin Abese radiyallahu anh'dan:
"Ben cahiliyette putlara taptıkları için insanların doğru yolda olmadıklarını anlıyordum. Sonra Mekke'de bir adamın birçok hakikatlerden söz ettiğini duydum; bunun üzerine deveme bindiğim gibi Mekke'ye vardım. Kavmi rahat bırakmadığı için Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in gizlendiğini duydum. Bunun üzerine etrafımı kollayarak yanına girdim ve sordum:
'Sen nesin?'
'Ben bir peygamberim' dedi.
'Peygamber nedir?'
'(Yani) beni Allah gönderdi.'
'Seni ne İle gönderdi?'
'Akrabalarla ilgiyi kesmemek, putları kırmak, Allah'ın birliğine inanarak O'na hiç bir şey ortak koymamakla' dedi. Ben de dedim ki:
'Senin bu inancını paylaşan başka kimseler var mıdır?'
'Bir hür ve bir köle.' O zaman ona iman eden yalnız Ebû Bekr ile Bilâl vardı.
'Öyleyse ben de sana tâbi olacağım.'
'Sen bugün bunu yapamazsın, halimi ve insanların halini görmüyor musun? Şimdi ailene dön, benim tam anlamıyla zuhur ettiğimi duyduğun zaman, bana

gelirsin' buyurdu. Bunun üzerine hemen aileme döndüm.
Ben aileminyanındayken o da Medine'ye gelmiş. İkide bir onun hakkında sorup duruyordum. Medine'ye geldiğini haber alınca, oradan gelenlere sordum:
'Medine'ye gelen bu adamın durumu nedir?'
'Herkes başına üşüştü. O'na iman etti. Kavmi onu öldürmek istedi, fakat O'na bir şey yapamadılar" deyince; ben de hemen Medine'ye vardım ve yanma girip sordum:
'Ey Allah'ın Resulü, beni tanıyor musun?'
'Evet, sen Mekke'ye gelmiştin. Seninle buluşmuştuk' buyurdu.
'Öyleyse Allah'ın sana öğretip de benim bilmediklerimden bana bildir ve namazın ne olduğunu bana anlat!' dedim."
|Daha uzun bir metinle Müslim.]

HAMZA BİN ABDULMUTTALİB, UKAYL BİN EBU TÂLİB, EBÛ SÜFYÂN BİN EL-HÂRİS VE ABDULLAH BİN CA'FER'İN MENKIBELERİ

8909- Muhammed bin Kâ'b el-Kurazî ra-diyaüahu anh'dan, dedi ki:
"Hamza hamiyyet (soy taassubu) sebebiyle müslüman olmuştur. Şöyle ki o, Harem-i şeriften çıkıp avlanmaya giderdi, döndüğü zaman Kureyş meclisine uğrayıp: 'Şöyle attım, böyle vurdum* diyerek avda geçen macerasını anlatırdı. Bir gün yine avdan dönerken, kendisini bîr kadın karşıladı ve şöyle dedi: 'Ey Umâ-re'nin babası! Biliyor musun, kardeşinin oğluna Ebû Cehl ne yaptt? ona sövdü, vurdu, şöyle şöyle yaptı.'
'Bu olayı gören oldu mu?'
'Evet vallahi, herkes gördü' deyince, hemen onların oturduğu meclise gitti, Ebû Cehl de o meclisteydi. Yayma dayanarak: 'Şöyle şöyle yaptım, böyle vurdum' diyerek av macerasını anlatmaya başladı ve aniden yayını hızla ve kuvvetle tutup Ebû Cehl'in kulaklarına vurdu ve bir tarafını deldi. Sonra 'Al sana bir yay, bir de kılıç! diyerek ona tekrar vurdu ve ben şu anda şehâdet ediyorum ki o, gerçekten Allah Resulüdür. O, Allah katından Hak ile gelmiştir'.
(Taberânî, Mu' cemıt' l-Kebîr'Ğe, mürsel olarak.]
8910- Yahya bin Abdirrahman bin Ebî Le-bîbe'den, o da babasından, o da dedesinden:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Canım kudret elinde olana yemin ederim ki, yedinci kat gökte Allah nezdinde su yazılıdır: 'Hamza Allah'ın ve Resulünün arslanıdir'." [Taberânî, Mu'ccmıı' t-Kebîr'de hafi bir isnadla.]
8911- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Kıyamet gününde şehitlerin efendisi Ham-za bin Abdu'l-Muttalib ile zalim hükümdara karşı ayağa kalkıp gerçekleri söylerken, hükümdar tarafından öldürtülen kişi olacaktır."
|Taberânî, Mu'cemu' l-Evsat'ta zayıf bir senedle]
8912- Ebû İshâk radiyallahu aıılı'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Ukayl bin Ebu Tâlib'e dedi ki: 'Ey Ebû Yezidî Ben seni iki sebeple seviyorum; birincisi akrabalık, diğeri amcamın seni sevmesi'
|Taberânî, Mu' cemu' l-Kebîr'ıic mürsel olarak.)
8913- Ebû Habbe el-Bedrî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Huneyn günü nereye haklıysa hep Ebû Süf-yan bin el-Hâris'in düşmana karşı kıyasıya çarpıştığını gördü. Bunun üzerine şöyle bu-
yurdu: 'Ebû Süfyân ehlimin en hayırlısıdır -ya da şöyle dedi:- Ebû Süfyân ailemin en hayırhlarındandır'."
[Taberânî, Mıı'cemıı't-Kebîr veI-Evsat.|
8914- Abdullah bin Ca'fer radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onun başını üç kere okşadı; her okşayışında şöyle dua etti: 'Allahım! Ca'fer'in çocuklarına sen gözkulak ol!'"
|Ahmed]
HABBÂB BİN EL-ERET, EBÛ HUZEYFE'NİN MEVLÂSI SALİM, ÂMİR BİN FUHEYRE, ÂMİR BİN RABÎA, ABDULLAH BİN CAHŞ VE SUHEYB'İN MENKIBELERİ
8915- Kerdûs radiyallahu anh'dan: "Habbâb bin el-Eret altıncı kişi olarak müslüman oldu. Böylece o, İslâm'ın altıda biri sayıldı."
(Taberânî, Mu'cemu' l-Kebîr'ıie mürsel olarak.)
8916- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Huzeyfe'nin azatlısı Sâlİm'i, gece Kur'ân okurken dinledi ve Allah'a şöyle hamdetti: "Ümmetimin içinde onun gibi Kur'ân okuyan birini yaratan Allah'a hamdolsuri." [Bezzâr.]
8917- Abdurrahman bin Avf radiyallahu anh'dan:
"Talha bin Ubeydullah, Âmir bin Fuhey-re'ye (kötü) bir şey söyleyince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Yavaş ol, ey Talha! O Bedir'de bulunmuştur. Sen bulunmadın. En iyiniz, azatlılarına en iyi davrananlarınizdır." |Taberânî.|
8918- Abdullah bin Âmir bin Rabîa radi-yallahu anh'dan:
"İnsanlar atasında fitne koptuğu zaman, Âmir bin Rabîa gece namaz kılardı.

Rüyada kendisine şöyle denildiğini gördü: 'Kalk! Allah'tan, seni salih kullarını koruduğu fitneden koruması için dilekte bulun!' Bunun üzerine kalktı, namaz kıldı, dua etti ve hastalandı. Sonra (evden) cenazesi çıktı."
[Mu'cemu' l-Kebir]
8919- Mus'ab bin Abdullah ez-Zübeyrî radiyallahu anh'dan:
"Âmir bin Rabîa el-Bedrî, 32. hicrî yılında vefat etti."
[Mu'cemu' l-Kebir]
8920- Sa'd radiyallahu anh'dan: "Abdullah bin Çalış Uhud günü ona şöyle dedi: 'Allah'a dua etmİyelim mi?'
Bunun üzerine bîr kenara çekildiler. Sa'd şöyle dua etti:
'Allahmı! Karşıma güçlü birini çıkart, onunla çarpışayım ve onu mağlup edip öldüreyim ve nesi varsa alayım!' Abdullah bin Cahş da onun bu duasına 'Amin!' dedi. Bu defa duayı Abdullah bin Çalış yaptı, şöyle dedi:
'Allahım! Benim karşıma da Öyle bir kimseyi çıkart ki benden çok güçlü ve mahir olsun, onunla senin rızanı elde etmek için çarpışayım ve beni Öldürsün. Burnumu ve kulağımı kessin, yarın senin huzuruna çıkıp da bana: 'Burnunu ve kulağını kim kesti?' diye sorunca, şöyle diyeyim: 'Benim burnum ve kulağım senin ve Resûlü'nün uğrunda kesildi.' Sen de: 'Doğru söyledin' buyurasın.'
Sa'd diyor ki: 'Abdullah bin Cahş'm duası daha iyi ve kabul edilmiş olacak ki, akşama doğru burnuyla kulağının bîr ipte asılmış olduğunu gördüm'."
[Taberünî, Mu'cemu' l-Kebîr'de]
8921- Suheyb radiyallahu anh'dan: "Henüz ona vahyedilmeden önce Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sohbetinde bulundum."
(Taberânî, Mtı'cemıt'l-Kebır'de halî bir senedle.l
8922- Suheyb radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bulunduğu bütün harplerde ben de onunla bulundum. Hiçbir gazve olmamıştır ki ben onun ya sağında ya da solunda yer almış olmayayım. Nerede kendisine biat edilmişse mutlaka ben de yanında olmuşumdur. Nereye gitmiş ise ben de onunla gitmişimdir. Önlerinden korktuklarında, ben mutlaka önlerinde olmuşumdur. Arkalarından endişelendiklerinde mutlaka ben arkalarında olup onları korumu-Şumdur. Hiçbir zaman Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'İ benimle düşman arasında bırakmamaşımdır."
[Taberânî, Mu'cemu' l-Kebir'de zayıf bir senedle.]
OSMAN BİN MAZ'ÛN, MUÂZ BİN CEBEL, AMR BİN EL-CEMÛH, HARİSE BİN EN-NU'MÂN, BİŞR BİN EL-BERÂ VE ABDULLAH BİN REVÂHA'NIN MENKIBELERİ
8923- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Biri öldüğü zaman, Allah Nebisi

sallallahu aleyhi ve sellem şöyle derdi: 'Onu bizden önce âhirete göçene sunun! Ümmetim için bizden ahirete göçenler arasında Osman bin M az' Cin ne güzeldir!'" [Taberânî, Mu'cemu't-Kebîr vel-Evsat'ta zayıf bir senetlle.l
8924- el-Esved bin Serî' radiyallahu anh'dan:
"Osman bin Maz'ûn öldüğü zaman müs-lümanlar ona çok acıdı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in oğlu İbrahim öldüğü zaman, şöyle buyurdu: 'Haydi (yavrum) sen de bizden önce Ölen salih (kul) Osman bin
Maz'ûn'a katil!'" [Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de]
8925- Taberânî, İbn Abbâs'dan: "(Kızı) Rukİyye öldüğü zaman şöyle buyurdu: 'Haydi (kızım) sen de bizden önce ölen Osman bin Maz'ûn'a katıl!'"
8926- Muâz radiyallahu anh'dan:
"O hastalandı. Tükürdü ya da sağına tükürmek istediğinde şöyle dedi: 'Müslüman olduğum gündenberi- hiç sağıma tükürmedim'." [Taberânî. Mu'cemu'I-Kebîr'de.]
8927- Enes radiyallahu anh'dan: "Muâz bin Cebel, yirmisekiz yaşında Öldü. Otııziki yaşında öldüğünü söyleyenler de vardır.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun hakkında şöyle buyurmuştur: 'Muâz, alimlerin lideridir'." |Taberânî, Mu'remu'I-Ke-bfr'de mıınkatı olan bir.senedle.J
8928- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey Seleme oğullan/ Efendiniz kimdir?"
"el-Cedd bin Kays'tır. Ancak biz onu birazcık cimri sayarız." Şöyle buyurdu: "Sizin efendiniz kıvırcık saçlı beyaz (tenli) olan Amr bin el-Cemûh'tur."
(Câbir) dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem evlendiği zaman, Amr b. el-Cemûh onun düğün ziyafetini verirdi.
[Bezzâr leyyin bir senedle.j
8929- Onun Kâ'b bin Mâlik'ten benzeri rivayeti vardır. Onda şöyle geçer: "Cimrilikten daha büyük hastalık var mıdır? Bu nedenle sizin seyyidîniz, kısa kıvırcık saçlı olan Amr bin el-Cemûh'tur."
8930- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennete girdim, bir okuma sesi duydum. 'Kimdir bu?' diye sordum; 'Harise bin en-Nu'man, iste iyiniz, işte iyiniz!' dediler."
[Ahmed ve Ebû Ya'lâ.l
8931- Abdullah bin Âmir bin Rabî'a radİ-yallahu anh'dan:
Harise bin en-Nu'mân şöyle dedi:
"Cibrîl ile beraber otururken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanından

selâm verip geçtim. Dönünce Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in oradan ayrıldığını gördüm, bana dedi ki: 'Benimle beraber olanı gördün mü?'
'Evet'dedim.
'İste o, Cibrîl idi. Senin selâmım aldı1,"
[Ahmed ve Taberânî, Mu'camı'I-Kcbîr\\e.\
8932- Kâ'b bin Mâlik radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Ey Selemoğutlart efendiniz kimdir?"
"el-Cedd bin Kays'tır; ancak onu cimrilikle suçlarız" dediler. Şöyle buyurdu:
"Cimrilikten daha büyük bir hastalık var mıdır?"
"Ey Allah'ın Resulü, (peki) efendimiz kimdir?"
"Sizin efendiniz, Bişr bin el-Berâ bin Ma'rûr'dur" buyurdu.
[Mu'cemu' l-Kebir]
8933- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, Abdullah bin Revâha'ya merhamet etsin! Nerede namaz vakti gelirse hemen devesini çöktüriir ve orada namazını kılardı."
[İkisi de Taberânî, Mu'cemu' l-Kebîr'e ait.|
EBÛ'L-YÜSR, ABDULLAH BİN ABDULLAH BİN UBEYY, KATÂDE BİN EN-NU'MÂN, UBÂDE BİN ES-SÂMİT, HUZEYME BİN SABİT VE EBÛ EYYÛB'UN MENKIBELERİ
8934- Ebû'1-Yüsr Kâ'b bin Amr radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Vallahi ben Hayber'de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdim. Akşam üstüydü. Yahudilerden birinin koyun sürüsü geldi, kaleye girmek istiyordu. Oysa kaleyi biz kuşatmıştık. Aniden Allah Resulü1 sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki: 'Ba koyunlardan bize kim yedirecek?' Ben hemen ortaya atılıp: 'Ben ey Allah'ın Resulü!' dedim.
'Peki buyur yap öyleyse!' deyince, hemen bir deve kuşu hızıyla çıktım. Sırtımı dönüp giderken beni görünce: 'Allahım! Onunla bizi faydalandır!' diye dua etti. Sürüye yetiştim, önden bir kısmı kaleye girmişti. Hemen arkasından iki koyun kaptım, kollarımın arasına koydum. Sanki beraberimde hiçbir şey
yokmuş gibi koşarak getirip Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem'in önüne bıraktım. Ondan sonra o iki koyunu boğazladılar ve yediler." |Ahmed|
8935- Yahya bin Bukeyr radiyallahu anh'-dan:
"Ebû'1-Yüsr, Medine'de Bedir ehlinin sonuncusu olarak, 55. hicrî yılında vefat etmiştir." |Taberânî. Mu'cemu'I-Kebir'de]

8936- Usâme radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Benû'l-Mustalik'ten dönünce, Abdullah bin Ubeyy'in oğlu durup babasına kılıç çekti ve şöyle dedi: 'Sen Muhammed en azîz, ben ise en zelil kimseyim' deyinceye kadar kılıcımı kınıma sokmayacağım.' Babası korkusundan şöyle dedi: 'Yazık sana! Muhammed en azizdir, ben en zelilim!' Bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem duyunca hoşuna gitti ve ona teşekkür etti." [Taberani, Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir senedle.]
8937- Abdullah bin Abdullah bin Ubeyy radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'den, (münafık) babasını öldürmek için izin istedi; şöyle buyurdu: 'Babanı öldürme!'" [Taberânî, Mu' cemu' l-Kebtr'At.\
8938- Katâde bin en-Nu'mân radiyallahu anh'dan:
"Karanlık bir gecede yola çıktım; kendi kendime dedim ki: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellein'e varıp birlikte namaz kılıp yalnızlığımı onunla paylaşmış olsam!' Nihayet içimden geçeni yaptım. Mescide girince, gökte şimşek çaktı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem beni gördü. Dedi ki: 'Hayro-la ne var, neden geldin?'
'Babam, annem sana feda olsun, sana arkadaş olmak istedim.' Şöyle buyurdu: "Bu hurma çöpünü al, yanından ayırma, onunla aydınlan! Çünkü sen dışarı çıktığın zaman on (adım) önünden, on da arkandan sana aydınlık saçacak.' Sonra baha şöyle dedi: 'Evine girdiğin zaman perdelerin üzerinde kalın tas gibi bir şey bulacaksın, bil ki o şeytandır' Sonra çıktım. Buyurduğu gibi onunla aydınlandım. Sonra onunla kalın taş gibi bir şeye vurdum. O da evimden çıktı, gitti."
(Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de, Ahmed ve Bezzâr.|
8939- Ubâde bin es-Sâmit radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona: 'Ey Ebü"l-Veltd!' künyesiyle hitap etmiştir. Bedir ve Uhud savaşları ile Akabe ve Rıdvan bey'atında bulunmuştur. Üstelik o, bir na-kîbdir."
[Mu'cemu' l-Kebîr]
8940- Yahya bin Bukeyr radiyallahu anh'dan:
"Ubâde bin es-Sâmit, Filistin'in Remle'sinde, 34. hicrî yılında, yetmişiki yaşında Ölmüştür." [İkisi de Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'e ait]
8941- Huzeyme bin Sabit radiyallahu anh'dan: -
"O, gece rüyasında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in alnına'secde ettiğini gördü, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem geldiğinde bunu kendisine anlatınca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yattı; o da gelip onun alnına

secde etti."
| Ahmed leyyin bir ,senedle.| .
8942- Ebû Eyyûb el-Ensârî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Safa ile Merve arasında sa'y ederken, sakalının üzerine bir tüy düştü. Ebu Eyyûb gelip hemen onu aldı. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona dedi ki: 'Allah da senden hoşlanmadığın bir şeyi gidersin!'"
[Taberanî, Mıı'cemıt'l-Kebir'de leyyin bir senedle.|
8943- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ebû Eyyûb el-Ensârî Rum ehline karşı savaşa çıktı. Muâviye'ye uğradı. Muâviye ona kaba davrandı. Gitti, gazvesinden döndü. (Muâviye) ona yine kabalık elti, bu sefer de başını kaldırıp ona bakmadı. Bunun üzerine Ebû Eyyûb el-Ensârî: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem zaten kendinden sonra kayırmalar olacağını ve eziyet göreceğimizi bize Önceden bildirmişti.' dedi. Muâviye sordu:
'Peki o zaman size ne yapmanızı emretmişti?'
'Bize sabretmemizi emretti' deyince, 'Öyleyse sabredin!' dedi.
Sonra Ebû Eyyûb, Ali'nin vali olarak tayin ettiği ve Basra'da bulunan Abdullah bin Ab-bâs'a geldi. Abdullah bin Abbâs ona dedi ki:
'Sen evini Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e boşaltıp verdiğin gibi ben de sana evimi boşaltıp vermek istiyorum.' Ondan sonra ailesine emretti ve evi boşalttılar. Giderken sordu: 'Başka bir ihtiyacın var mıdır?1 'Maaş ve arazimde çalışan sekiz köle de isterim.' Onun maaşı, dört bin" (dirhem) idi. Abdullah bin Abbâs, bunu beş katına çıkararak yirmibin dirhem ve kırk köle verdi.
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]

EBU'D-DAHDAH, ZEYD BİN SABİT, RÂFİ' BİN HADÎC, SELEME BİN EL-EKVA% EBÛ'D-DERDÂ, ZAHİR BİN HARAM VE ABDULLAH ZFL-BECÂ- DEYN'İN MENKIBELERİ

8944- Abdullah bin Ebzâ radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Ebu'd-Dahdâh'a ödünç mal istemek için (birini) gönderdi. Elçi ona varınca dedi ki: 'Benden Ödünç istemek için seni Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem mi gönderdi?'Adam: 'Evet' dedi.
Şöyle dedi: 'Allah'ı şahit tutarım ki benim malım Allah yolunda falan falan yerdedir' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Ebıı'd-Dahdâh için cennette nice hurma salkımları vardır'."
(Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de leyyin bir senedle.|
8945- Zeyd bin Sabit radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, beni mükâfatlandırarak bana Kıbtiyye

(adı verilen bir çeşit elbise) giydirdi."
ITaberûnî, Mu'cemu'l-Kehîr'dt zayıf bir isnadla.]
8946- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "O, Zeyd bin Sabit öldüğü zaman şöyle dedi: 'Bugün bu ümmetin en hayırlısı öldü, umulur ki Allah, İbn Abbâs'ı onun halefi kı-lar\" [Mu'cemu' l'Kebir)
8947- Râfi' bin Hadîc'in eşi radiyallahu anhâ'dan:
"Râfi', Uhud ve Hayber'de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdi. Memesine bir ok isabet etti. Peygamber sallalla-hu aleyhi ve sellem'e gelip: 'Lütfen şu oku çıkartır mısınız?' deyince Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'İstersen olcu içerdeki ucuyla beraber çıkartayım, istersen yalnız oku çıkartayım da ucu kıyamet gününde senin şehit olduğuna dair tanıklık etsin.' Dedi ki: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem oku çıkarttı, ucunu bıraktı.' Muâviye'nin halifeliği zamanına kadar o öyle yaşadı, sonra yarası patladı ve ikindiden sonra öldü. İbn Ömer geldi. Ona onun öldüğü söylenince, 'Allah rahmet eylesin!' dedikten sonra onun hakkında: 'Her tarafa öldüğü ilan edilmeden Râfi' gibi birinin cenazesi çıkartılamaz' dedi. Cenazesini çıkarttığımızda İbn Ömer gelip kabrinin başında oturdu." (Hadisin devamını zikretti)
[Mu'cemu' l-Kebir]
8948- Seleme bin el-Ekva' radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem defalarca beni terkisine bindirdi, defalarca da başımı okşadı. Parmaklar sayısınca hem benim, hem de çocuklarım için Allah'tan bağışlanma diledi." [Mu'cemu' l-Kebir]
8949- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: "Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Senin: 'Ümmetimden bir kavim imanlarından sonra kâfir olacaklardır' dediğini duydum.'
'Evet ey Ebu d-Derdû! Fakat sen onlardan değilsin' buyurdu."
|Taberanî, Mu"cemu'I-Kebir'de]
8950- Salim bin Ebi'1-Ca'd, adına Zahir bin Haram denilen ve bedevi olan Eşca' kabilesinden olan bir adamdan:
'O, devamlı olarak Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e (nadir) bir şey veya hediye getirirdi.
Bir keresinde onu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Medine çarşısında mal satarken gördü. O vakitlerde hiç orada olmazdı ve arkasından onu tuttu. Adam geri dönünce Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i gördü, şaşırmıştı. Hemen elini öptü, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de (şakadan) bağırdı: 'Bu köleyi kim satın alacak?' Adam şöyle dedi:

'Ey Allah'ın Resulü! Ben para etmem ki? Çünkü ben değersiz biriyim.'
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in cevabı: 'Fakat sen Allah katında pek değerlisin.'
Sonra şöyle buyurdu: 'Her şehirlinin bir köylü arkadaşı vardır. Muhammed ailesinin dostu ve alış veriş yaptığı köylü de hiç şüphe yok ki Zahir bin Haram'dır'."
[Bezzâr ve Taberûm, Mu'cemu'I-Kebir'de,]
8951- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, çok Kur'ân okuduğu ve duada sesini yükselttiği için Zû'1-Becâdeyn adındaki bir adam hakkında 'Evvâb' (çok tevbe edici) dedi."
lAhmeıl ve Mu'cemu' l-Kebir.]

ABDULLAH BİN EL-ERKAM, OSMAN BİN EBÛ'L-ÂS, VÂİL BİN HUCR, EL-ALÂ BİN EL-HADREMÎ VE EBÛ ZEYD AMR BİN AHTAB'IN (R.A.) MENKIBELERİ

8952- Abdulvâhid bin Ebû Avf radiyalla-hu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir adamın mektubu geldi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Abdullah bin el-Eı-kam'a 'Haydi namıma ona cevap ver!' dedi. Onun cevabmı yazdı ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e okudu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona: 'Gayet tfiizel yazmışsın! Allahım, onu muvaffak kıl!' dedi.
Ömer halife olunca, onunla istişare ederdi." |Taberânî, Mu'cemu' l-Kebîr'de zayıf olarak. |
8953- Osman bin Ebû'l-Âs radİyallahu anh'dan:
"Sakîf delegesi Peygamber sallallahu
aleyhi ve sellem'e geldiklerinde ben de arala-rındaydım.
'Hayvanlarımızı kim tutacak?' dediler. Topluluğun en küçükleri olduğum halde 'Çıktığınızda sizin debenimkini tutmanız şartıyla ben tutarım' dedim.
'Olur' dediler ve içeriye girdiler. Çıktıktan sonra: 'Haydi gidelim!' dediler.
'Nereye?' diye sorduğumda, 'Evine' dediler. Ben de şöyle dedim:
'Daha şimdi oradan geldim. Biliyorsunuz bana söz verdiniz. Gider Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kapısında fazla beklemem, dönerim! dedim.
'Öyleyse acele et! Zaten biz bir şey bırakmadık, her şeyi sorduk. Bizden öğrenirsin' dediler.
Vardım, hemen yanına girip dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Allah'a dua et de beni dinde fakih kılsın ve bana (dini) öğretsin!'
'Ne dedin?' diye sordu. Ona söylediğim sözü tekrarladım. Bunun üzerine şöyle

buyurdu: 'Sen bana öyle bir şey sordun ki arkadaşlarından hiçbiri bu soruyu bana sormadı. Haydi git! Sen onların ve kavminin emîrİsin.' İlgili hadisi zikretti. ITaberânî, Mu'cemu' l-Kebir'le.]

8954- Ebû Hureyre radİyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, el-Alâ bin el-Hadremî'yi Bahreyn'e gönderdiğinde ben de onunla gittim ve onda hangisinin daha şaşırtıcı olduğunu kestiremediğim üç haslet gördüm:

Deniz sahiline ulaştık; dedi ki: 'Besmele çekin ve girin!' Hemen besmele çekip denize girdik {ve yürüdük). Denizi geçtik, develerimizin ayaklarının allı bile ısİanmamıştı. Oradan ayrılınca hepimiz kendimizi susuz sahrada buluverdik. Ona durumu şikayet edince, şöyle dedi: 'İki rek'at namaz kılın!" Sonra bir dua etti. Kalkan gibi bir bulut belirdi ve bolca yağmur yağdı. Hem içtik, hem de kaplarımızı su ile doldurduk. O orada öldü, bunun üzerine kuma gömdük. Yolumuza devam ettik; çok uzaklaşmadan dedik ki: 'Bir yabani hayvan gelip onu parçalayıp yiyebilir.' Hemen oraya döndük, yerinde yeller esiyordu. Onu göremedik."

[Taberânî. İsnadında İbrahim bin Ma'mer el-Herevî adlı râvi yer almaktadır.!

8955- Ebû Zeyd bin el-Ahtab el-Ensarî ra-diyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem su istedi. Ona içinde su bulunan bir maşrapa getirdim. İçinde kıl vardı, alıverdim. Şöyle dedi: 'Allahun onu güzelledir!'"

Râvi diyor ki: "Doksandört yaşındayken onu gördüm; sakalında tek bir beyaz kıl dahi
yoktu." | Ahmed ve Taberânî Mu'cemu'l-Kebîr'de. Ancak o yaşını doksan olarak kaydetmiştir.)

EBÛ ÜMÂME, ZEYD BİN SÛHÂN, FERVE BİN HUBEYRE, ABDULLAH BİN BÜSR, EL-HİRMÂS BİN ZİYÂD VE ES-SÂİB BİN YEZÎD'İN (R.A.) MENKIBELERİ

8956- Ebû Ümâme radiyallahu anh'daıı: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem beni Bâhüe'ye gönderdi. Vardığımda yemekteydiler. Büyük bir sevinç ve ilgi ile beni bu-
yur eltiler ve ikramda bulundular. 'Gel bizimle sen de ye!' dediler.

Dedim ki: 'Ben sizi bu yemekten alıkoymak için geldim. Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in elçisiyim. Ona iman etmeniz için geldim.' Beni yalanlayıp, azarladılar. Oysa ben hem açtım, hem de susuz. Sonra uyudum; rüyamda bana süt getirildi, İçtim, doydum ve kamım da şişti.

Topluluk dedi ki: 'Size eşrafınızdan ve büyüklerinizden bir adam geldi. Siz onu reddettiniz. Haydi gidin ona istediği yemeği ye-dirin ve su da içirin!'

Hemen bana yemek ve su getirdiler, ben de onlara şöyle dedim:
'Sizin ne yemeğinize ve ne de suyunuza ihtiyacım yoktur. Allah bana hem yedirdi, hem de içirdi. Halime dikkatle bakın!" Baktılar, karnımın şişkinliğini görünce, hayrete düştüler. İçlerinde tek kişi kalmamaksızm hepsi müslüman oldu."
ITaberûnî, Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
8957- Ali radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Organları kendisinden önce cennete giden birini görmekten kim hoşlanırsa, Zeyd bin Sûllân'a baksın."
[Ebû Ya'lâ hafi bir senedle.]
8958- Ferve bin Hübeyre radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi: 'Bizim erkek ve kadın Rablerimiz vardı. Allah'ı bırakıp onlara tapıyorduk. Onlara dua ettik, cevap vermediler. Onlardan istedik bir şey vermediler. Sana geldik, hidayete erdik. Artık Allah'a ibadet ediyoruz.' Bunun üzerine şöyle buyurdu:
'Kendisine akü ve anlayış verilenler gerçekten felaha ermiştir.'
Dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Giydiğin elbiselerden bana iki elbise giydir!' Bana onları giydirdi.
Sonra Arafat'ta vakfeye durunca, şöyle
dedi: 'Bana o söylediğin sözü tekrar et!' Ona tekrar etti. Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Kendisine akıl ve anlayış verilen kişi felaha ermiştir'."
[Taberânî, Mu' cemu' I-Kebîr'de ismi belirtilmeyen bir râvi kanalıyla.]
8959- Abdullah bin Büsr radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem elini başıma koyup şöyle dua etti: 'Bu çocuk bir asır yaşasın!'
O, gerçekten de yüz sene yaşadı. Yüzünde siğil vardı. Buyurdu ki: 'O yüzündeki siğil gidinceye dek ölmesin.' Gerçekten de yüzündeki siğil kaybolmadıkça Ölmedi."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de ve Bezzâr.]
8960- el-Hirmâs bin Ziyâd radiyallahu anh'dan:
"Babam benimle Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gitti ve dedi ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Hem bana ve hem de çocuğuma dua et!' Bunun üzerine onun başını okşadı ve (babam) ona İslâm üzere biat etti." (Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat'ta hafî bir senedle.]
8961- es-Sâib bin Yezîd'in mevlâsı Atâ'dan:
"Mevlam es-Sâib bin Yezîd'in sakalını beyaz, saçını ise siyahlaşmış bir halde

gördüm. Dedim ki: 'Ey mevlâm! Neden saçın beyazlamadı?' Şu cevabı verdi: '-Saçım beyazlamaz. Çünkü ben çocuklarla o; narken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellern yanımızdan geçti, selâm verdi, selâmını benden başka alan olmadı. Bunun üzerine beni çağırıp ismimi sordu ben de: 'İsmim es-Sâib bin Yezîd bin Uhti'n-Nemr'dir' dedim. Bunun üzerine elini başıma koyup şöyle buyurdu: 'Allah seni mübarek kılsın!' Bu nedenle onun elinin değdiği yer beyazlamaz." [Taberanî.]

HARMELE BİN ZEYD, HAMZA BİN AMR, VERAKA BİN NEVFEL VE EL-AHNEF BİN KAYS'IN (R.A.) MENKIBELERİ

8962- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanındaydım, kendisine Harmele bin Zeyd gelip önüne oturdu ve: 'Ey Allah'ın Resulü! İman buradadır' diyerek dilini gösterdi. 'Münafıklık buradadır' diyerek göğsünü gösterdi. 'Allah'ı biz çok az anıyoruz' diye ilave etti.

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem cevap vermeden sustu. Ona bunu birkaç kere tekrarlayınca, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Harmele'nin bir azasını tutup şöyle dua etti:

'Allahım! Ona sadık bir dil, şükreden bir kalp ihsan et! Ona benim sevgimi ve beni sevenlerin de sevgisini lütfet! İsini hayra yönelt!' Ondan sonra Harmele şöyle dedi:

'Ey Allah'ın Resulü! Benim münafık arkadaşlarım var, ben hepsinin başı idim. Onları sana göstereyim mi?' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona şu cevabı verdi: 'Senin gibi kim bize gelirse, Allah'tan onun için bağışlanma dileriz, tıpkı senin için bağışlanma dilediğimiz gibi. Kim de kendi dininde ısrar ederse, Allah'a havale ederiz. Allah onun hesabını görür. Sen kimsenin gizlisini açığa vurma!' " [Taberânî, Mu'cemu' l-Kebir'de.]

8963- Hamza bin Amr el-Eslemî radiyallahu anh'dan:

"Bir seferde karanlık bir gecede Allah Nebisi sallallahu aleyhi ve sellem'Ie,gece yolculuğu yaptık. Parmaklarım aydınlandı, herkes devesini o aydınlıkta yürüttü ve mallarından hiçbir şey düşmedi. Parmaklarım aydınlık saçıyordu."

[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de leyyin bir senedle.]

8964- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Varaka'ya sövmeyin! Çünkü ben onun bir ya da iki cenneti olduğunu gördüm." [Bezzâr.] .

8965- Esma bint Ebû Bekr radiyallahu anhâ'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Varaka bin Nevfel hakkında sordular; şöyle buyurdu:

'O, kıyamet gününde başlı basına bir ümmet olarak diriltilecektir.'"
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebir'de.]
8966- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Ebû Talip hakkında: 'Senin peygamberliğinin ona bir yararı olacak mı?' diye sordular. 'Evet. Onu ben, cehennemin içlerinden sığ yerine çıkardım' buyurdu. Hatice hakkında sordular -çünkü o farzlar ve Kur'ân ahkâmı gelmeden önce ölmüştü- Şöyle buyurdu: 'Onu cennet nehirlerinden bir nehir üzerinde içinde yorgunluk ve gürültü bulunmayan kamıştan yapılmış bir evde gördüm.'
Varaka bin Nevfel hakkında sordular; şöyle buyurdu: 'Onu cennetin içinde üzerinde bir sündüs elbisesi bulunduğu halde gördüm.'
Ona Zeyd bin Amr bin Nüfeyl'i sordular, şöyle buyurdu: 'O, benimle İsa Aleyhisselâm arasında, kıyamet gününde tek ümmet olarak dirilecektir'." |Ebû Ya'lâ.j
8967- el-Ahnef bin Kays radiyallahu anh'dan:
"Ben Beyt-i şerifi tavaf ederken, bana Süleymoğullarından bir adam rastlayıp şöyle dedi: 'Sana müjde vereyim mi?'
'Evet' dedim. "Hatırlıyor musun hani bir zaman Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem beni İslâm'a çağırmam için Sa'doğulla-rından senin kavmine göndermişti de sen o zaman: 'Evet vallahi o, ancak hayır olan şey söyler. Ondan ancak güzel olan şeyi duyarım' demiştin. İşte o zaman ben dönüp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bunu bildirince, şöyle buyurmuştu: 'Allahım! el-Ahnef bin Kays'ı bağışla! İste benim bütün umudum budur' ." [Ahmed veTaberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
HATİCE BİNT HUVEYLID, FATIMA, ÂİŞE, SAFİYYE, ŞEVDE, ESMA BİNT EBÛ BEKR, ÜMMÜ HARAM, ÜMMÜ SÜLEYM VE HİND BİNT UTBE'NİN (R.A.) MENKIBELERİ
8968- İsmail bin Ebî Hâlid'den: "Abdullah bin Ebû Evfâ'ya: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Hatice'ye cennette bir ev müjdelemiş miydi?' diye sordum.
'Evet. Ona cennette içinde gürültü ve yorgunluk olmayan kamıştan yapılmış bir ev müjdelemişti'." [Buhârî ile Müsiim.l
8969- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarından hiçbirini Hatice'yi kıskandığım kadar kıskanmadım. Aslında onu görmüş de değilim. Fakat Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem durmadan onun adını anardı.
Çoğu kez koyun kestiğinde, ondan bir parça kesip ayırır ve onu Hatice'nin dostlarına da gönderirdi. Bazen ona şöyle derdim: 'Sanki dünyada Hatice'den

başka kadın yok.' O da şöyle derdi: '(Onun gibisi var mıydı?) O şöyleydi, böyleydi. Benim çocuklarım ondan olmuştur'."

8970- Diğer rivayet: (Âişe dedi ki:) "Benimle, ondan (yani Hatice'nin vefatmdan) üç sene sonra evlendi."

8971- Diğer rivayet:

"Hatice'nin kızkardeşi olan Hâle bint Hu-veylid Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'den izin İstedi. (Sesinin benzerliğinden dolayı) sanki Hatice izin istiyor gibi bir hisse kapıldı da sevinerek: 'Allahım! Bu, Huvey-lid'in kızı Hâle'dİr' dedi. Kıskandım ve dedim ki:

'Ölüp gitmiş olan, avurt içleri kırmızı ihtiyar kadını mı hatırlıyorsun? Baksana Allah onun yerine sana daha iyisini vermiş'."

[Buhârî, Müslim ve Tirmizî.]

8972- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Dünya kadınlarının en üstünleri şu kadınlardır: Imrân'ın kızı Meryem, Huveylid'in kızı Hatice, Muhammed' in kızı Fâtıma, Firavun' un karısı Asiye." [Tirmizî]

8973- Âişe radiyallahu anhâ'dan: Âişe'ye: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem insanlardan en çok kimi sever?" dîye sordular,

"Fâtıma'yı" dedi.

"Ya erkeklerden?"

"Onun kocasını. Bildiğim kadarıyla o, çok oruç tutan ve çok gece namazı kılan bir kişidir." [İkisi de Tirmizî'ye ait.]

8974- Âişe radiyallahu anhâ'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımları yanındaydı. Onlardan hiçbirisinden ayrılmamıştı. Fâtıma Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yürüyüşünü andıran bir yürüyüşle çıkageldi. Onu görünce hoşuna gitti ve 'Merhaba ey kızım!' dedi. Sonra onu sağma ya da soluna oturttu. Sonra eğilip kulağına gizli bir şey söyledi. Bunun üzerine şiddetli bir şekilde ağladı. Bunu görünce (Allah Resulü) üzüldü; tekrar ona gizli bir şey söyledi. Bu defa ise güldü. Dedim ki: 'Kadınları arasında sadece sana gizli bir şey söyledi. Oysa sen ağlıyorsun' Resulullah kalkınca ona sordum:

'Sana ne demişti, söyler misin?' Şu cevabı verdi: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sırrını ifşa etmem.'

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem öldüğü zaman, 'Üzerinde olan hakkım için, söyle o zaman sana ne demişti?'

'Şimdi olur, söyliyeyim' dedi: 'Kulağıma gizli söylediği ve ben de ağladığımda

buyur-
du ki: 'Cibril bana her sene gelir ve Kur'ân'ı karşılıklı bir kere okuruz (mukabele ederiz.) Bu sene iki kere arz etti. Bundan ecelimin yaklaştığını anladım. Allah'tan kork ve sabırlı ol! Senden önce ölecek olan ben ne güzel bir selefinim.' Onun için dayanamadım, ağladım. Benim üzüldüğümü görünce ikinci sırrını söyledi; buyurdu ki:
'Ey Fâtıma! Müminlerin ya da bu ümmetin kadınlarının efendisi olmak istemez misin?' İşte o zaman senin de gördüğün gibi güldüm'."
8975- Diğer rivayet:
"Sonra bana gizli olarak, hane halkından ilk ona kavuşacak olanın ben olduğumu söyledi, onun İçin güldüm."
8976- Diğer rivayet:
"Sen cennet ehli kadınlarının efendisi olmak ve bana İlk kavuşan olmak istemez misin? buyurdu. Bunun için güldüm."
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî.j
8977- O, Ümmü Seleme'den benzerini rivayet etti. Onda şöyle geçmektedir:
"Meryem bini İmıân dışında, cennet ehli kadınlarının efendisi olacağımı bana bildirdi. Bu sebeple güldüm."
8978- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Âişe'nin diğer kadınlara üstünlüğü, tirit yemeğinin diğer yemeklere karşı olan üstünlüğü gibidir." IBuhârî, Müslim veTirmizî.]
8979- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey Âişe! işte bu Cibril'dir, sana selâm söylüyor." Ben de: "Ve aleyhisselâmu ve rah-metullahi (Ona da selâm ve Allah'ın rahmeti olsun)!" dedim. Zira o, benim görmediğimi
görür. |Mâiik hariç, altı hadis İmamı.]
8980- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in ashabının rivayet ettikleri herhangi bir hadiste bir müşkülat görürsek, Âişe'ye sorardık, mutlaka onda onun bir açıklamasını bulurduk." ITirmizî]
8981- Ammâr bin Yâsir radiyallahu anh'dan:
"Onun yanında bir adam Âişe hakkında ileri geri konuştu. Bunun üzerine Ammâr ona şöyle dedi: kötülenmiş ve kovulmuş olarak defol! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in sevgilisine sen nasıl hakaret edebilirsin?'" [İkisi de Tirmizî'ye ait.]
8982- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in

hanımları iki gruba ayrılmıştı. Birinci grubu, Âişe, Hafsa, Safiyye ve Şevde oluştururdu. İkinci grubu ise Ümmü Seleme ile diğer hanımları.
Müslümanlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Âişe'yi sevdiğini bilirlerdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir hediye vermek istedikleri zaman, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Âişe'nin evinde oluncaya kadar geciktirirlerdi. Hediyelerini Âişe'nin şurası olduğu zaman getirirlerdi. Bunun üzerine Ümmü Seleme'nin grubu Ümmü Se-leme'ye dediler ki: 'Bu hususu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile görüş ve insanlara desin ki: Kim Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir hediye vermek isterse, o hangi hanımının evinde bulunursa oraya versin.' Ümmü Seleme onların bu teklifini Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e iletti, fakat Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir şey demedi. Diğer hanımları ona sordular.
O da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bir şey demediğini söyledi. Fakat ısrar ettiler. 'Ona söyle!' dediler. Nihayet kendi sırası gelince, konuyu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e tekrar açınca, şöyle buyurdu: 'Âişe hakkında beni rahatsız etme! Zira Âise'den başka bir kadının elbisesi içindeyken bana hiç vahiy gelmemiştir.' Bunun üzerine: 'Ey Allah'ın Resulü! Seni üzdüğüm için, Allah'a tevbe ediyorum.' dedim.
Bunun üzerine onlar boş durmadılar, bu defa Fâtıma'yı çağırıp aynı konuyu Allah Resulü salJallahu aleyhi ve sellem'e açmak için gönderdiler. Fâtıma babasına dedi ki: 'Hanımların Ebû Bekr'in kızı hakkında kendilerine adil davranmanı rica ediyorlar.' Ona şöyle buyurdu:
'Yavrum, benim istediğimi ve sevdiğimi sen de isteyip sevmez misin?' deyince o da 'Evet' dedi ve onlara dönüp durumu bildirdi. 'Dön yine söyle!' dediler, ise de Fâtıma bir daha dönmedi.
Bu defa Zeyneb biııt Cahş'ı gönderdiler. O da gidip öfkelenerek, biraz da sert konuşarak şöyle dedi: 'Hanımların, Allah aşkına Ebû Kuhâfe'nin kızı hakkında senden adalet bekliyorlar.' Bunu yüksek sesli üç kere tekrarladı. Hatta daha da ileriye giderek, Âişe'yi de diline dolayıp ona hakaret etti. Âişe de orada oturmaktaydı.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de 'Hele Âişe buna cevap verecek mi?' dîye bakıp bekledi ve Âişe de ona öyle bir cevap verdi ki, Zeyneb'in söyliyecek bir sözü kalmadı.
Ondan sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Âişe'ye bakıp şöyle buyurdu: 'Ne de olsa o, Ebû Bekr'in kızıdır'."
8983- Diğer rivayet:
Âişe dedi ki: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in katında bana rakip olan

Zeynep'i de bu amaçla gönderdiler. Din hususunda, Zeynep'den daha iyi bir kadın görmedim. O, aynı zamanda Allah'tan en çok korkan, en
doğru konuşan, akrabaya en çok ilgi gösteren, en çok sadaka veren, en çok fedakarlıkta ameli ile Allah'a en yakın olan bir kadındı. Ancak biraz sert ve çabuk hiddete kapılan biriydi."
[Buharî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî]
8984- Urve radiyallahu anh'dan:
"Tıp, fıkıh ve şiir de Âişe'den daha bilgili bir kadın görmedim." [M. el-Kebir]
8985- Zührî radiyallahu anh'dan mürsel olarak:
" Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in diğer hanımları da dahil, bu ümmetin kadınlarının tümünün ilmi bir araya gelse, Âi-şe'nin ilmine ulaşamaz."
(İkisi de Taberânî, Mu'cemu' l-Kebîr'e ait.|
8986- Safiyye radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yanıma girdiğinde ben ağlıyordum. Hafsa ona: 'Ey yahudi kızı!' diye hitap etmişti. Ona durumu haber verdim. Şöyle buyurdu: 'Ey Hafsa! Allah'tan korkmuyor musun? O (Safiyye) bir peygamberin (Harun'un) kızıdır (so-yundandır), amcası (Mûsâ da) da peygamberdir, halen kocası da bir peygamberdir.,Siz ona karsı ne ile iftihar edebilirsiniz ki?'"
8987- Diğer rivayet:
"Hafsa üe Âişe bana sataşmışlardı. Tam o sırada Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yanıma girince, durumu kendisine anlattım; şöyle buyurdu:
'Onlara söyle demeliydin, öyle değil mi?: 'Siz benden nasıl daha hayırlı olabilirsiniz ki? Muhammed kocamdır, babam Harun'dur, amcam Musa'dır."
Anlaşılan onlar Safiy-ye'ye şöyle demişlerdi: 'Biz Peygamber'in yanında daha kıymetliyiz. Çünkü biz hem Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ha-nımlarıyız, hem de amcasının kızlarıyız'."
ITirmizî]
8988- Derime radiyallahu anh'dan: Sabah namazından sonra İbn Abbâs'a: "Peygamber saliallahu aleyhi ve sellem'İn hanımlarından falan kadın öldü" denildi. Bunun üzerine o hemen secdeye vardı. Ona: "Bu saatte secde edilir mi?" diye sorulunca, şu cevabı verdi: "Peygamber saliallahu aleyhi ve sel-lem 'Bir alâmet gördüğünüz zaman secde edin!' buyurmadı mı? Peygamber saliallahu aleyhi ve sellem'İn hanımlarından birinin vefat etmesinden daha büyük bir alâmet mi olur?" |Ebû Davud ve Tirmizî.|
Rezîn şunu ekledi: "Ölen kadın Şevde idi."
8989- Vehb bin Keysân radiyallahu anh'dan:
Şamlılar İbnü'z-Zübeyr'i ayıplarlar ve onun hakkında şöyle derlerdi; "Ey iki

kuşaklı kadının oğlu!" Bunun üzerine ona annesi (Esma) şöyle dedi: "Yavrum! Onlar seni iki kuşakla ayıplıyorlar. O iki kuşak nedir bilir mİ~ sin? Benim kuşağım iki parçaydı, bunlardan birisi ile. Peygamber saliallahu aleyhi ve sel-lem'İn su kırbasının ağzını bağladım. Ötekisi ile de sofrasını bağladım."
(Râvi dedi ki:) Ondan sonra Şamlılar yine onu ayıpladığında İbnü'z-Zübeyr şöyle derdi: "İlatı'a yemin olsun ki, doğrudur. Ancak o, sizin dediğiniz gibi değil, asıl ayıp ve kusur sizdedir." |Buhârî.|
8990- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber saliallahu aleyhi ve sellem Küba'ya gittiği zaman, Milhân'm kızı Ümmü Haram'm yanına girerdi. O ona yemek yedi-rirdi. O kadın Ubâde bin es-Sâmit'in nikâhlısı idi. Bir gün Peygamber saliallahu aleyhi ve sellem onun yanına girdi. Kadın, ona yemek yedirdi.
Sonra Resûlullah saliallahu aleyhi ve sellem'İn başını tarayıp, temizlemeye başladı. Peygamber saliallahu aleyhi ve sellem uyuya kaldı. Sonra gülerek uyandı. Kadın dedi ki:
Şöyle dedim:
'Ey Allah'ın Resulü! Acaba seni güldüren nedir?' Şöyle buyurdu:
'Allah yolunda savaşan ümmetimden bir kısım insanlar şu denizlerin üzerinde krallar gibi tahtlarına kurulmuş olarak deniz savaşına gider halde bana sunuldu.'
Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Beni de onlardan kılması için Allah'a dua et!'
Peygamber Sallalahu aleyhi ve sellem ona dua etti.
Sonra yine başını koyup uyudu ve sonra yine gülerek uyandı. 'Neden gülüyorsun ey Allah'ın Resulü?' diye sorunca, ilk söylediği gibi söyledi. Bunun üzerine ben dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Allah'a dua et de beni de onlardan kılsın!'
Şöyle buyurdu: 'Hayır. Sen birincilerden olacaksın.'
Hakikaten de Ümmü Haram sonradan Muâviye zamanında harbe iştirak etmek için gemiye bindi, denizde seyr etti. Denizden çıkınca bindiği hayvanından düşüp öldü.
8991-Diğer rivayet:
"Ondan sonra onu Ubâde bin es-Sâmit nikahladı. Deniz yolu ile savaşa çıktı onu da beraberinde götürdü. Karaya ulaşınca onu bir katıra bindirdi; katır onu yere düşürdü ve boynu kırıldı."
8992- Diğer rivayet: "Milhân'm kızı Kıbrıs'ta Öldü."
|Allı hadis imamı.|
8993- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Kendi zevceleri hariç Ümmü Süleym'İn dışın-
da, Medine'de (kocası evde olmadan) herhangi bir kadının evine girmezdi. Bunun sebebi sorulunca, şöyle buyurdu:

'Ben ona çok acıyorum, çünkü onun erkek kardeşi benimle beraber, düşmana karşı savaşırken Öldürüldü'." [Buhârîve Müslim]
8994- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kendimi cennete girmiş olarak gördüm, baktım ki Ebû Talha'nın karısı (Enes'in annesi) Rumeysâ orada." [İkisi de Buhârî ile Müslim'e ait]
8995- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennete girdim, bir ayak sesi duydum. 'Kimdir bu?' diye sorduğumda bana: 'Bu M ilhan' in kızı Rumeysâ' dır' dediler." [Müslim|
8996- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "(Ebû Süıyân'ın karısı) Utbe'nin kızı Hind gelip şöyle dedi:
'Ey Allah'ın Resulü! (Geçmişte) yeryüzünde hiç kimsenin senin adamlarından daha zelil olmasını istemedim. Ama şimdi yeryüzünde kimsenin, senin adamlarından daha aziz ve güçlü olmasını istemiyorum.'
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'Nefsim kudret elinde olana yemin ederim ki, söylediklerin doğrudur, bizi sevmen daha da artacaktır, Bunun üzerine şu cevabı verdi: 'Ey Allah'ın Resulü! O (Ebû Süfyân), çok elisıki bir adamdır, onun haberi olmadan parasından alıp çocuklarına harcamamda bir sakınca var mıdır?'
'Usulü dairesince harcadığın takdirde, sana bir sakıncası olmaz' diye cevap verdi."
[Buhûrî ile Müslim.)
PEYGAMBER SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'İN KIZLARI ZEYNEP, RUKİYYE VE ÜMMÜ GÜLSÜM; HANIMLARINDAN ÜMMÜ SELEME VE DİĞERLERİNİN (R.A.) MENKIBELERİ
8997- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Medine'ye geldiğinde, kızı Zeynep (ardından) Mekke'den Kinâne yahut İbn Kinâne ile yola çıktı. Kureyş ise onun peşine düştü. Hab-bâr bin el-Esved ona yetişti, devesini ok yağmuruna tuttu ve onu yere serdi. Karnmdakini düşürdü. Onun hakkında Hâşimoğulları ile Ümeyyeoğullan tartışmaya başladılar. Ümey-yeoğulları: 'Onu biz alacağız' dediler. O, amcalarının oğlu Ebû'l-Âs'ın hanımı olup, Ut-be'nüı kızının yanındaydı.
Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Zeyd bin Hârise'ye dedi ki: 'Gidip bana Zeyneb'i getirmez misiniz?'
'Evet olur' dedi.

'Bu yüzüğümü al, ona ver.1' Bunun üzerine Zeyd bin Harise gitti, gayet yumuşak davranarak Ebû'l-Âs'm çobanını gördü ve ona sordu:
'Bu koyunlar kimindir?' O da: 'Bunlar Zeyneb'indir' dedi.
'Ben sana bîr şey vereceğim, götürüp onu ona ver ve bundan hiç kimseye söz etme!' dedi.
"Tamam" dedi. Hemen yüzüğü verdi, çoban yüzüğü alıp götürdü, koyunları ağıla soktuktan sonra götüıüp ona verdi. Zeyneb yüzüğü tanıdı ve dedi ki:
'Bunu sana kim verdi?'
'Bir adam.'
'Peki sen onu nerede bıraktın?'
'Falan yerde" deyince, hiç ses çıkarmadı, kimseye de bir şey söylemedi. Gece olunca, gizlice çıktı, onun yanma gitti. Zeyd bin Harise de onu alıp terkisine bindirdi. Doğru Medine'ye götürüp babasına teslim etti. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Bu benim en iyi lazımdır; çünkü benim uğrumda yaralandı.'
Bu hadisi Ali bin Hüseyin duyunca, doğru
Urve'ye koştu ve dedi ki: 'Sen nelerden bahsediyorsun? Annemin (Fâtıma'nm) kıymetini mi düşürmek istiyorsun?'
Urve cevap verdi: 'Annenin değerini düşürmek benim için doğu ile balı arası kadar uzak bir ihtimaldir. Mamafih bundan sonra bunu hiç kimseye anlatmam.'
|Taberânî, Mu'ce-mu'l-Kebîr vel-Evsat'ta ve Bezzûr.|
8998- Katâde bin Di'âme'den:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kızı Rukiyye, Utbe bin Ebî Leheb'le evliydi. 'Tebbet yedâ' sûresi nazil olunca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Utbe'den onu boşamasını istedi. Rukiyye de bunu istedi ve bunun üzerine Utbe onu boşadı. Sonra o, Osman'la evlendi ve onun nikâhı altındayken öldü."
[Taberânî, Mu'cemu' l-Kebîr'de daha uzun bir metinle]Daha önce "Tebliğde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in gösterdiği sabır" başlığı altında daha uzun olarak geçmiştir.
8999- Zübeyr bin Bekkâr radiyallahıı anlı'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kızı Ümmü Gülsüm, Ebû Leheb'in oğlu Utey-be İle evli idi. Ondan ayrıldı. Rukiyye ölünce. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu Osman ile evlendirdi. Çocuğu olmadan onun yanında vefat etti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Ey Osman! On kızım olsaydı hepsim seninle evlendİrİrdim'."
|Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de munkatı bir senedle]
9000- Zeyneb bint Ebû Seleme radİyalla-hu anhâ'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Ümmü Seleme'nin yanındayken. Hasan, Hüseyin ve Falıma onun yanma girdiler. Hasan bir tarafında, Hüseyin Öbür tarafında ve Fâtı-ma da kucağında olurdu. Dedi ki: 'Rahmetul-lahi ve-berekâtühü aleyküm ehle'l-Beyli. İn-nehıt Hamtdun Mectd (= Allah'ın rahmeti ve bereketlen üzerinize olsun ey Ehl-i beyti Şüphesiz O, hem Hamîd'dir hem Mectd).'
Ben ve Ümmü Seleme oturuyorduk. Ümmü Seleme ağladı. Ona: 'Neden ağlıyorsun?' diye sordu. Şu cevabı verdi:
'Ey Allah'ın Resulü! Bunlara özel ilgi gösterdin, beni ve kızımı bıraktın." Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Sen de, kızın da Ehl-i bey t 'tensiniz'."
|Taberânî, Mu' cemu' I-Kebîr vel-Evsat'ta.)
9001- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e altın boncuk işlemeli bir gerdanlık hediye edildi. Dedi ki: 'Bunu, Ehl-i beytimden en sevdiğim kimsenin boynuna takacağım.'
Hanımlarından herkes onun başına üşüştü. Nihayet o, onu Ebû'l-Âs'ın kızı Ümâme'nin boynuna taktı." |Ahmed ve Ebû Ya'Iâ.|
9002- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de: Zübeyr bin Bekkâr der ki:
"Ebû'l-As kızı Ümâme'yi, Zübeyr'e vasiyet etti. Zübeyr de onu Fâtıma'nın vefatından sonra Ali ile evlendirdi. Ali öldürüldüğü zaman o, halen onun eşi idi. Çocuğu olmadı."
9003- Enes radiyallahu anh'dan: "Ali'nin annesi Fâüma bint Esed ölünce, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun yanma girip baş ucunda oturdu ve şöyle dedi: 'Ey anne! Allah seni esirgesin! Annemden sonra sen benim annem idin. Senin yanında aç olurdum, beni doyururdun, çıplak olurdum beni giydirirdin. Yemezdin bana yedirirdin. Bununla sadece Allah'ın rızasını ve âhiret yurdunu isterdin.' Sonra onun üçer kere yıkanmasını emretti. Kafurlu su gelince Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu kendi
eliyle döktü, sonra gömleğini çıkarlıp ona giydirdi, kendi üstündeki hırka ile onu kefenledi. Sonra, Üsâme, Ebû Eyyûb el-Ensârî, Ömer ve siyah bir köleyi çağırıp kabrini kazdırdı. Bunlar onun kabrini kazdılar. Lahde ulaşınca, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellern kendi eliyle kazdı ve topraklarını da kendi eliyle çıkardı. İşini bitirince lahd'in içine girip orada uzandı ve şöyle dedi: 'Yaşatan, öldüren Allah'tır. Ölmeyen ve diri .sadece kendisidir. Allahtm! E.sed kızı annem Fâtıma'yı bağışla! Onun hüccetini kendisine telkin et! Kabrini genişlet! Peygamber'in ve benden Önceki peygamberlerin hakkı için. Çünkü sen merhamet edicilerin en merhamet edicisisin.' Namazını kıldırırken dörl tekbir aldı; kabre onu kendisi, Abbâs ve Ebû Bekr indirdi."

[Taberânî, Mu'vemu'l-Kebîr vel-Evsat'ta leyyin bir senedle.l
9004- Abdurrahman bin Ebû Râfi' radi-yallahu anh'dan:
"Ebû Tâlip'in kızı Ümmü Hânî'ye Ömer şöyle dedi: 'Amel et! Çünkü Muhammed'in sana bir faydası yoktur!' O, hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip haber verdi.
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Birtakım insanlara ne oluyor ki, şefaatimin Ehl-i beytime ulaşmayacağını söyleyip dururlar. Şefaatim Ehl-i beytime de, Hâ ve Hakem kabilelerine de ulaşacaktır'."
(Taberûnî, Mu'cemtı'I-Kebîr'de mürsel olarak.|
9005- Dürre bint Ebû Leheb radiyallahu anhâ'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi: "Sen bendensin, ben de sendenim." |Uzun olarak Ahmed]
9006- (Mu'cetnu'I)-Kehtr'öe leyyin bir se-nedle:
İbn Ömer ve diğerlerinden:
Dediler ki: "Ebû Leheb'in kızı Düne muhacir olarak geldi. Zuraykoğullanndan birtakım kadınlar ona şöyle dediler: 'Sen, Allah'ın hakkında 'Tebbet yedâ ebî Leheb' buyurduğu Ebû Leheb'in kızısın. Senin hicretin sana fayda verir mi hiç?' Hemen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip onların kendisine söylediklerini şikayet etti.
Ona: 'Otur!' dedi. Sonra öğle namazını kıldırdıktan sonra minbere çıkıp oturdu. Sonra şöyle hitap etti: 'Ne diye ehlim hakkında bana eziyet ediliyor. Vallahi şefaatim, kıyamet gününde Hâ', Hakem, Suda ve Sehteb kabilelerine bile ulaşacaktır'."
EHL-I BEYTİN VE PEYGAMBER SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'İN DÜNÜRLERİNİN MENKIBELERİ
9007- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ı, sizlere bolca verdiği nimetlerinden ölürü sevin! Beni de Allah sevgisinden ötürü sevin! Ehl-i beytimi de benim sevgimle sevin!" [Tirmizî]
9008- Sa'd bin Ebû Vakkâs radiyallahu anh'dan:
"Oğullarımızı ve oğullarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı çağıralım" mealindeki âyet (Âl-i İmrân 61) nazil olunca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Ali, Fâtrnıa, Hasan ve Hüseyin'i çağırıp şöyle dedi: "Allahım! İşte bunlar benim Ehl-i beytim'dir." |Tirmizî|
9009- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Hasan, Hüseyin, Ali ve Fâtıma'yı bir araya toplayıp şöyle dedi: 'Allahım! işte bunlar benim Ehl-i beytim ve

yakınlarımdır. Onlardan her türlü kirleri gider ve onları hakkıyla temiz eyle!' Bunun üzerine Ümmü Seleme dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Ben de onlarla beraberim değü mi?'
'Ey Ümmü Seleme, sen de hayır üzeresin!' buyurdu." |Tirmizî|
9010- Ömer bin Ebû Seleme radiyallahu anh'dan:
"Ey Ehl-İ beyt! Allah sizden günahı gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor" mealindeki âyet (Ahzâb, 33), Ümmü Seleme'nin evinde nazil oldu. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Fâtıma, Hasan ve Hüseyin'i çağırıp onların üzerine bir örtü örttü. Ali de arkasında durdu. Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi:
"Allahım! İste bunlar benim Ehl-i beytim-dir; onlardan kiri gider ve onları tertemiz et!" Bunun üzerine Ümmü Seleme dedi ki: "Ey Allah'ın Nebisi! Ben de onlarla beraber miyim?" Şöyle buyurdu: "Sen yerindesin ve sen hayır üzeresin." ITirmizî]
9011- Ali radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Hasan ile Hüseyin'in elinden tutup, şöyle buyurdu: 'Kim beni, bu ikisini, ve bunların ana ve babalarını severse, kıyamet gününde o, benimle beraber, benim derecemde olur'." ITirmizî]
9012- Rezîn "Anneleri" ibaresinden sonra şunu ekledi: "Bid'ate sapmadan sünnetim üzere ölürse, cennette benimle beraber olur."
9013- Zeyd bin Erkam radiyallahu anlı'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ali, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin'e şöyle dedi:
'Ben, sizin düşmanınıza düşman, dostunuza dostum'." |Tirmizî.|
9014- Enes radiyallalıu anh'dan: (Allah Resulü sallaHahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bİz Abdülmuttalib çocukları cennet ehlinin efendileriyiz: Ben, Hamza, Ali, Ca'fer, Hasan, Hüseyin ve Mehdi."
[İbn Mâce tezyin bir seneclle.|
9015- Zeyd bin Erkam radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey insanlar! Ben ancak bir beşerim. Rab-binan elçisi yakında gelebilir, ben de onun davetine icabet ederim. Ben sizlere iki ağır yük bırakıyorum: Bunlardan biri İçinde hidayet ve nur bulunan Allah'ın KİtâbʼıdırʼAllah'ın Ki~ tâb' tnı alın, ona sımsıkı yapışın.'" Böylece halkı Allah'ın Kitab'ına teşvik etti ve ona sımsıkı sarılmalarım lenbih etti. Ondan sonra şöyle dedi: "Bir de Ehl-i beytimi (bırakıyorum). Ehl-i beytim hakkında size Allah'ı hatırlatırım."

Ona (Zeyd'e) Husayn dedi ki: "Ey Zeyd! O'nun Ehl-i beyti kimdir? Hanımları Ehl-i beyti değil midir?" Zeyd cevap verdi: "Hanımları da Ehl-i beytidir. Ancak asıl Ehl-i beyti kendisinden (vefatından) sonra sadaka almayanlardır."
"Peki kimdir onlar?"
"Onlar, Ali ailesi, Ukayl ailesi, Ca'fer ailesi ve Abbâs ailesidir."
"Bunların hiçbiri sadaka almaz mı?"
"Hayır alamaz."
Diğer bir rivayette şöyle geçmektedir:
"Ehl-i beyti kimdir? Hanımları mı?" Şu cevabı verdi: "Allah'a yemin olsun hayır! Zira kadın bir müddet erkekle beraber olur, sonra adam onu boşar, babası ve kavmine döner." | Müslim |
9016- İbnü'z-Zübeyr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Benim Ehl-i beytim tıpkı Nuh'un gemisi gibidir. Ona binen kurtulur, îerkeden boğulur." [Bezzâr.|
9017- Taberânî, M. el-Evsat'ta hafi bir se-nedle şunu ekledi:
"Benim Ehl-i beytim sizin içinizde Isrâilo-ğullanndaki 'Hıtte' kapısı gibidir, o kapıdan giren bağışlanır."
9018- Osman radiyallalıu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Abdülmuttalib' in çocuklarına bir iyilik yaparsa ve o, onun iyiliğine dünyada karşılık veremezse, yarın kıyamette bana kavuştuğu zaman onun karşılığını mutlaka ben veririm."
|Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta leyyin bir senedle.]
9019- Câbir radiyallahu anh'dan:
"O, Ali'nin kızı ile evlendiği zaman, Ömer'in halka şöyle hilap ettiğini duymuş: 'Bana kulak verin! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:
'Kıyamet gününde her sebep ve neseb kopacak silinip gidecek. Ancak benim sebebim ve nesebim baki kalacak'."
|Taberânî, Mu'cemu I-Kebîr vel-Evsat'ta.l
9020- Abdullah bin Ebû Evfa radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rabbimden, evlendiğim her kadının cennetle benimle olmasını diledim ve bunu bana verdi."
[Taberânî. Mu'cemu'l-Evsat'ta leyyiıt bir senedle]

MUHACİRLERLE ENSÂR'IN (R.A.) MENKIBELERİ

9021- Mesleme bin Mahled radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Muhacirler, insanlardan kırk sene evvel gidip; refah içinde yaşayacaklar. Oysa insanlar hesap vermek için bekletileceklerdir. Sonra İkinci grup diğerlerinden yüz sene evvel gidecekler."
Taberânî, Mu' cemu'l-Kebîr'de. İsnadında Abdurrahman bin Mâlik es-Sinânî vardır.
9022- Cerîr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Muhacirlerle Ensâr birbirlerine dostturlar, Kureyş'ten serbest bırakılanlarla, Sa-kff'ten azat edilenler birbirlerine dosttur,"
| Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de.]
9023- Ğaylân bin Cerîr radiyallahu anh'dan: Enes'e dedim ki: "Ensâr ismi size (Kur'ân inmeden) daha önce mi verildi yoksa bu ismi size Allah mı verdi?"
"Bilakis bu ismi bize Allah koymuştur" diye cevap verdi.
Enes'in yanına giderdik; bize Ensâr'ın menâkıbını ve hazır bulundukları harpleri anlatırdı. Bana ya da Ezd'den bir adama dönüp şöyle derdi:
"Senin kavmin (Ensâr) falan gün, falan yerde böyle böyle yaptı." [Buhârî]
9024- Ubeyy radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer hicret olmasaydı Ensâr'dan bir kişi olmayı isterdim," |Tirmizî.|
9025- el-Berâ bin Âzib radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ensâr'ı ancak mü'min olan sever. Onlardan ancak münafık olan nefret eder. Kim Ensâr'ı severse Allah da onu sever. Kim Ensâr'dan nefret ederse Allah da ondan nefret
eder." |Buhârî, Müslim veTİrmizî.]
9026- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ensâr'ı sevmek İmanın alâmetidir. En-sar'dan nefret etmek ise münafıklık belirtisidir." |Buhârî. Müslim ve Nesâî]
9027- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kadınlar ve çocukların geldiklerini- gördü. -râvi dedi ki: Sanırım düğün yemeğinden geliyorlardı- Duygulanıp ayağa kalkarak şöyle demekten kendisini alamadı:
'Aüahıın! Sizler bana insanların en sevimlileri ve değerlilerisiniz.' Bunu üç kez

söyledi." [Bıhârîve Müslim. Onlarla Ensâr'ı kastetmiştir.[
9028- Zeyd bin Erkam radiyallahu anlı'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Allahım! Ensâr'ı, Ensâr'ın çocuklarını, ve Ensâr'ın çocuklarının çocuklarını bağışla!" [Buhârî ile Müslim. |
9029- Tirmizî şunu da ekledi: "Ensâr'ın kadınlarını da."
9030- Müslim, Enes radiyallahu anh'dan: "Ensâr'ın azatlılarını da."
9031- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Öldüğü o hastalığında halka hitap edip şöyle buyurdu:
'Ey insanlar! İnsanlar (müslümanlar) çoğalacaklar, Ensâr(ın sayısı) yemekteki tuz gibi azalacaktır. İçinizden her kim zarar verebilecek ya da yararlı olabilecek bir işin başına geçerse, onların (Ensâr'ın) iyilerini kabul etsin, kötülerini ise bağışlasın'." |Buhârî.|
9032- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizlere Ensâr'ı (onlara iyi muamele etmeyi) tavsiye ederim. Onlar benim cemaatim, sırdaşlarım ve emînlerimdİr. Özerlerine düşen görevleri hakkıyla yapmışlardır. Hizmetlerinin karşılığı ise onlara (tam olarak) verilmemiştir. Bu nedenle onların iyileriıi(n iyiliklerini) kabul edin, kötülerinin ise suçlarından geçive-rîn."
[Buhârî, Müslim veTirmizî.|
9033- Zeyd bin Erkam radiyallahu anh'dan:
"Ensâr, Peygamber'e dedi ki: 'Ey Allah'ın Nebisi! Her peygamberin tabiileri (uyanları) vardır. Biz de sana tâbi olduk. Allah'a dua el
de bize tâbi olacak insanları bizden kılsın!' Onların bu istekleri için dua etti." |Buhârî.|
9034- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kavmine selâm söyle! Onlar benim bildiğim kadariyle iffetli ve sabırlı kimselerdir."
|Tirmizî.|
9035- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Bahreyn arazisini parça parça sahabîlere dağılmak üzere önce Ensâr'ı çağırdı. Onlar ise: 'Hayır, Kureyş'ten olan kardeşlerimize de aynısı yazılıncaya dek biz buna razı olmayız' dediler. Şöyle buyurdu: 'Allah dilediği sürece bu, onlar için de söz konusudur.' Her biri bunu ona söylüyordu. (Daha sonra) buyurdu ki: 'Benden

sonra (dünya işlerinde) başkaları size tercih edilecektir. Bana kavuşuncaya kadar sabredin!'
9036- Diğer rivayette: "Havzun yanında" diye geçmektedir. |Buhârî|
9037- Katâde radiyallahu anh'dan: "Arap kabileleri içinde Ensâr'dan daha çok şehid vermiş ve kıyamet günü onlardan daha şerefli olacak hiç bir kabile bilmiyoruz. Enes dedi ki: "Uhud günü onlardan yetmiş, Bi'ı-İ Maûne günü de yetmiş, Ebû Bekr'in zamanında vukua gelen Yemâme harbinde de yetmiş kişi şehit olmuştur."
|İkisi de Bıhûrî'ye ;ıiltir.|
9038- Ebû Useyd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ensâr'ın en hayırlı haneleri Neccâro-ğultartdtr; sonra Abdü' l-Eşheloğullan; sonra el-Hâris bin el-Hazrecoğulları; sonra Sâide-üğüllan, sonra Ensâr'ın her hanesinde hayır vardır." Bunu Saîd bin Ubâde duyunca üzüldü. "Hayırda bizi geri bıraklı, biz dördün so-
nuncusu olduk. Getirin eşeğimi de, varayım Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'le konuşayım." Kardeşinin oğlu Sehl bin Sa'd ona dedi ki: "Bu işi daha iyi bilen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e mi cevap vermek için gideceksin? Ya da dördün dördüncüsü olmak sana yetmez mi."
Bunun üzerine gitmekten vazgeçti ve: "Allah ve O'nun Resulü en İyi bilendir" diyerek eşeğini çözdü. |Buhârî ile Müslim.l
9039- Müslim, Ebû Hureyre'den benzerini rivayet etti. "AncakAbdü'l-Eşheloğulların-dan başlayarak şöyle sıraladı: 'Abdu'l-Eşhel oğulları, Sonra Neccâr oğullan, sonra el-Hâ-risoğullan, sonra Sâideoğulları, sonra En-sâr'ın her hanesinde hayır vardır.' Bunun üzerine Sa'd bin Ubâde öfkelenerek kalktı ve dedi ki: ıBİz dördün sonuncusu muyuz?' diyerek Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile konuşmak istedi; fakat kavminden birtakım adamlar ona şöyle dediler: 'Hanenizi (ilk) dört içinde saymasından hoşlanmıyor musun? İsimlendirmedikleri, isimlendirdiğinden daha çoktur.' Ondan sonra Sa'd bundan vazgeçti."
9040- Enes radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Medine'nin bir yerinden geçerken, cariyelerin def çalıp şöyle söylîyerek türkü yaktıklarını gördü:
'Biz Neccaroğullarının cariyeleriyiz. Ne mutlu bize Muhammed komşumuz olmuştur.'
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Allah biliyor ki, ben sizi seviyorum'." |İbn Mâce]

BU ÜMMETİN FAZİLETLERİ

9041- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Müslümanlar, yahudiler ve Hıristiyanlar, şuna benzerler: Bir adam akşama kadar kendisine çalışmak üzere bir takım insanları belirli ücret karşılığında işçi olarak tutmuştur. İsçiler, öğlene kadar çalıştıktan sonra: 'Bize vereceğin ücrete ihtiyacımız yoktur. Yaptıklarımızın karşılığında da ücret talep etmiyoruz' derler. Adam da buna karşılık: 'Böyle yapmayın! İşinizi tamamlayın ve ücretinizi tam alın.' Dinlemezler ve işi bırakırlar. Adam da bunun üzerine onların yerine ücretle başkalarını işe alır ve der ki: 'Haydi siz geri kalan işi tamamlayın, onlara vereceğim ücreti de tam olarak alın!' Onlar da işi kabul edip ikindiye kadar çalışırlar. 'Bu defa yaptıklarımız boşa gitsin, sen bize ücret verme! Zararı yok' derler ve işi bırakmak isterler. Adam da: 'Yapmayın, etmeyin şurada akşama ne kaldı ki, işinizi tamamlayın!" diye ısrar eder. Fakat onlar yine de işi bırakırlar. Bu defa adam güneş ha-Uncuya kadar başka insanları işe alır. Akşama kadar çalışırlar ve o iki fırkanın da ücretini tam alırlar. İste bu, onların ve bu nurdan kabul ettiklerinin benzetmesidir." [Buharî.l

9042- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Sizden önce geçen ümmetlere nazaran sizin süreniz ikindi vakti ile güneşin batışı arası kadardır. Tevrat ehline Tevrat verildi, onunla öğlene kadar amel ettiler. Sonra aciz kaldılar. Kendilerine ücretleri kırat kırat verildi. Sonra İncîl ehline İncîl verildi. Onlar da ikindiye kadar amel ettiler, sonra acze düştüler. Kendilerine ücretleri kırat kırat verildi.

Sonra bize Kur'ân verildi, biz de ikindiden akşama kadar amel ettik. Bize ise ücretlerimiz ikişer kırat verildi. Bunun üzerine her iki kitab ehli şöyle dediler: 'Biz onlardan daha çok çalıştığımız halde, bize birer kırat verdin onlara ikişer kırat verdin.' Allah şöyle buyurdu: 'Ben sizin ücretinizde haksızlık ettim mi?' 'Hayır' dediler. 'Öyleyse o benim lutfum-dur ki, istediğime veririm' buyurdu."

9043- Diğer rivayet:

"Sizin durumunuzla Kitab ehli olan yahu-di ve hırisüyanlarm durumu işçiler tutup onlara şöyle diyen adam gibidir:

'Sabahtan Öğlene kadar bana bir kırata kim çalışır?' Yahudiler bunu kabul edip sabahtan öğleye kadar çalışmıştır. Sonra aynı adam yine sorar: 'Öğleden ikindiye kadar bana bir kırata kim çalışır?' Hıristiyanlar bu teklifi kabul edip öğleden ikindiye kadar çalışırlar. Sonra adam yine sorar: 'ikindiden akşama kadar iki kırata bana kim çalışır?' İşte siz onlarsınız. Bunun üzerine yahudilerle hı-

ristiyanlar öfkelenirler." Benzeri rivayet.
9044- Diğer rivayet:
'Sizden önce geçen milletlerin sürelerine nazaran sizin süreniz, ikindiden akşama kadardır. Sizin durumunuzla yahudi ve hıristi-yanların durumu su adamın durumunu andırır: Birkaç isçi tutup onlara söyle dedi: 'Sabahtan öğleye kadar birer kırata bana kim çalışır?'" [BuhârîveTİnnm.]
9045- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanından bir cenaze geçti ve onu hayırla övdü ve: 'Vacip oldu, vacip oldu, vacip oldu' dedi. Bir cenaze daha geçti onun hakkında iyi konuşmadı ve: 'Vacip oldu, vacip oldu, vacip oldu' dedi.
Ömer dedi ki: 'Annem, babam sana feda olsun! Bir cenaze geçti onu övüp 'Vacip oldu, vacip oldu, vacip oldu' dedin; başka bir cenaze geçti. Onun için İyi konuşmadın ve yine 'Vacip oldu, vacip oldu, vacip oldu' dedin.'
Şu cevabı verdi: 'Hayırlı diyerek övdüğünüz kimselere cennet vacip olur, kötü diye söylediğiniz kimselere de cehennem vacip olur. Çünkü siz yeryüzünde Allah' m şahitlerisiniz' ." [Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî]
9046- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Ölen) herhangi bir müslüman için dört kişi 'iyidir' derse Allah onu cennete koyar" Dedik ki: "İki kişi olsa?" "İki kişi de olur" buyurdu. Sonra "(Şahit) bir kişi olursa?" diye sormadık.
[Buhârî, Tirmizî ve Nesâî, daha uzun bir metinle.]
9047- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bizden öncekileri Allah, cuma gününe hidayet etmedi. Cumartesi yahudilerin günü, pazar ise hıristiyanların günü oldu. Allah bizi dünyaya getirip bizi cuma gününe hidayet etti. Böylece, cuma, cumartesi ve pazar ibadet günleri oldu. işte kıyamet gününde tıpkı bu günler gibi onlar da bize tâbi olacaktır. Böylece dünyada biz sonuncu olduk, ancak kıyamet gününde biz ilk olacağız ve hesabımız diğer yaratılanlardan önce görülecektir."
9048- Diğer rivayet:
"Biz sonuncularız, fakat (Kıyamette) birincileriz. Ne var ki onlara Kitap, bizden evvel verilmiştir. Bize ise Kitap, onlardan sonra verilmiştir, iste bu (Cuma) Allah'ın onlara farz kıldığı gündü. Ancak onlar bunda ihtilâfa düştüler. Nihayet Allah bizi ona (Cuma gününe) hidayet etti." Benzen.
[Buhârî, Müslim ve Nesâî.|
9049- îmrân bin Husayn radiyallahu anh'-dan:

"Ey imanlar! Rabbinizden sakının! Şüphesiz kıyamet sarsıntısı büyük bir şeydir" mealindeki âyet (Hacc, 1) nazil olduğu zaman, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "O nasıl bir gündür bilir misiniz?"
"Allah ve O'nun Resulü bilir" dediler. Şöyle buyurdu: "O gün Allah'ın, Adem'e: 'Haydi cehennem ehlini gönder!' diyeceği gündür. İşte o zaman Adem soracak: 'Ya Rab-bi! Cehenneme gidecekler ne demektir?' Allah buyuracak: 'Dokuzyüz doksandokuzu cehenneme, biri ise cennete girecektir'."
Bunu duyunca müslümanlar (sahabe) ağlamaya başladılar; bunun üzerine şöyle buyurdu:
"Mutedil olunuz ve doğruluğa yönetiniz! Hiçbir peygamberlik dönemi yoktur ki, kendinden önce cahiliyet devri olmasın. Bu sayı cahiliyetten alınacak, tamamlanırsa ne alâ, aksi takdirde münafıklardan tamamlanacaktır.
Siz, ilk milletlere nazaran hayvanın ayağındaki işaret gibi ya da devenin karnındaki ben gibisiniz." Sonra şöyle buyurdu: "Umarım siz cennet ehlinin dörtte biri olursunuz." Hemen: "Allahu ekber!" dediler. Sonra şöyle buyurdu: "Umarım siz cennet ehlinin üçte biri olursunuz." Yine: "Allahu ekber!" dediler. Sonra şöyle buyurdu: "Umarım siz cennet ehlinin yansı olursunuz." Yine "Allahu ekber!" dediler.
Râvi dedi ki: "Cennet ehlinin üçte ikisi dedi mi demedi mi, bilmiyorum."
9050- Diğer rivayet:
"O nasıl bir gündür biliyor musunuz?" "Allah ve Resulü bilir" dediler. Şöyle bu-yurdu: "O, Allah'ın Âdem'e, Âdem'in de Rab-bine sesleneceği gündür Allah şöyle diyecek: 'Haydi cehennemlikleri gönder!' Âdem: 'Ya Rabbi nedir onlar (bu fırka)?"
Allah buyuracak ki: "Her bin kişiden dokuzyüz doksandokuzu cehenneme: biri ise cennete gidecektir'." Bunu duyunca cemaatin (ashabın) yüzü gülmedi ve büyük bir umutsuzluğa kapıldılar. Ashabının bu üzüntüsünü görünce, şöyle buyurdu:
"Çalışın (ve gelecek için) sevinin! Mu-hammed'in canı elinde olana yemin ederim ki, siz iki mahlukat ile berabersiniz. Bu iki mahluka! ne İle beraber olurlarsa onu çoğaltırlar. Ye'cûc ve Me'çûc, Âdemoğullarından ve İblis'in zürriyeünden ölenler." Bunun üzerine cemaatin üzüntüsünden birazı bertaraf edildi. Sonra şöyle buyurdu:
"Çalışın (ve gelecek İçin) sevinin! Mıı-hammed'İn canı elinde olana yemin ederim ki, siz insanlara oranla, devenin karnındaki ben gibisiniz. Ya da hayvanın ayağındaki işaret gibisiniz." |Tirmizî.|
9051- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem buyurdu:)
"Rabbim bana, ümmetimden yetmişbin kişinin hesaba çekilmeden, cezaya çarptırılmadan cennete gireceğini vaad etmiştir. Her bin kişi ile beraber yetmiş bin kişi ve Rabbi-min iki ovucunun üç defa dolusu daha cennete girecektir."
9052- Büreyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennet ehli yüzyirmi saftır, sekseni bit ümmetten, kırkı diğer ümmetlerden olacaktır." |İkisi deTirmizî'ye ait]
9053- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennete ümmetimden, yüzleri mehtap gecesindeki ay gibi parıldayan yetmişbin kişilik bir zümre girecektir." Ukkâşe bin Mihsan ef-Esedî, üzerindeki kaftanı kaldırarak ayağa kalkıp dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Onlardan olmam için Allah'a dua et!"
Bunun üzerine şöyle dua etti: "Allahım! Bunu da onlardan eyle!" Hemen Ensâr'dan bir adam kalkıp: "Ey Allah'ın Resulü! Beni de onlardan kılması İçin Allah'a dua et!" dedi. Ancak Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona şu cevabı verdi:
"Ne yazık ki Ukkûşe seni geçmiştir."
IBuharî ile Müslim.]
9054- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet günü olduğu zaman, Allah her müslümana bir yahıtdi veya Hıristiyan verecek ve şöyle diyecektir: 'İşte bu seni ateşten kurtaran, fidyendir'." [Müslim!
9055- Ebû Mâlik el-Eş'arî radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah sizi hepinizin helâkına sebep olacak olan peygamber bedduası, batıl ehlinin hak ehline galip gelmemesi, sapıklık üzere ve birletmemeniz olmak üzere üç şeyden korumuştur." [Ebû Davudi
9056- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Benim bu ümmetim, esirgenmiş bir ümmettir. Ona âhirette azap yoktur. Dünyadaki azabı, fitneler, zelzeleler ve cinayetlerdir."
[Ebû Davud]
9057- Avf bin Mâlik radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bu ümmet üzerinde hem kendi hem de düşman kılıcı bir araya gelmez." [Ebû

Dâvud]
9058- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah ümmetim için bana iki güvence vermiştir; biri 'Sen içierindeyken Allah onlara azap edecek değildir.' (Enfâl, 33) İkincisi: 'Onlar istiğfar ederlerken Allah onlara azap edecek değildir.' (Enfâl, 33) Ben öldükten sonra kıyamete kadar istiğfar imkanını kendilerine bırakmış oluyorum." |Tirmizî.]
9059- Sa'd radiyaliahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber yayladan geldi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Muâviye oğullarının mescidinden geçerken, içeri girip iki rek'at namaz kıldı, biz de onunla beraber kıldık. Rabbine uzunca dua edip sonra bize dönüp şöyle buyurdu:
'Rabbimden üç şey istedim; ikisini verdi, birini vermedi. Rabbimden ümmetimi kıtlıkla helak etmemesini istedim, verdi. Ümmetimi suda boğulmak suretiyle helak etmemesini diledim, bunu da verdi. Aralarında sıkıntı ve kargaşa çıkmamasını istedim, bunu bana vermedi'."
9060- Tirmizî, Habbâb bin el-Eret radiyaliahu anh'dan:
"Rabbimden ümmetimi kıtlıkla öldürmemesini diledim, verdi. Ümmetime başkalarından düşman musallat etmemesini de istedim, bunu da verdi. Ondan birbirlerine girmemelerini diledim; bunu vermedi."
9061- Ebû Saîd radiyaliahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetim içinde (tek başına) insanlardan bir topluma şefaat edecek olanlar vardır. Onlardan tek başına bir kabileye şefaat edecekler vardır; onlardan bir gruba şefaat edecekler vardır, onlardan ancak bir kişiye şefaat edecek olanlar vardır, nihayet (bu şefaat) sayesinde (tümü) cennete gireceklerdir."
9062- Rezîn şunu ilâve etti:
"Şefaatim büyük günah işleyenler için olacaktır. Kendisine susuzluğunu gidermek için bir yudum su verdiği kimsenin yanından geçecek. Cehennemlik olan kişi ona: 'Bana şefaat etmiyecek misin?' diyecek. O da soracak; 'Sen kimsin?' Şu cevabı verecek: 'Falan gün sana su içiren kişi ben değil miyim?' Bunun üzerine hemen onu tanıyacak, ona şefaat edip cehennemden geri çevirip cennete sokacaktır."
9063- Abdullah bin Ebu'l-Ced'â radiyaliahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimden tek kişinin şefaatiyle. Temi moğullanndan çok sayıdaki kişiler cennete girecektir." "Ey Allah'ın Resulü! Senden başkasının şefaatiyle mi? diye

sorduk."
"Evet, benden başka" buyurdu.
9064- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetim yağmur gibidir; sonu mu yoksa başlangıcımı hayırlıdır, bilinmez." |Tirmizî]
9065- Rezîn burada şunu ilâve etti: "Meryemoğlu hû'dan başka Mehdi yoktur. Ben insanlar içinde ona en yakın olanım. Çünkü onunla benim aramda hiçbir peygamber yoktur."
(Enes dedi ki:) Onun şöyle buyurduğunu duydum: "Evveli ben, ortası Mehdi sonu ise Mesih olan bîr ümmet asla helak olmaz."
9066- el-Muğîre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimden bir grup kendilerine Allah'ın emri gelinceye (kıyamet kopuncaya) kadar birbirine yardım etmekte devam edecek ve bunlar (muhaliflerine karşı) daima galip olacaklardır." [Buhârî ve Müslim.]
9067- Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Garb ehli, kıyamet kopuncaya kadar hak üzere galib olmayacaktır." [Müslim]
9068- Muâviye bin Kurre, babasından radiyallahu anh: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şam ehli bozulduğu zaman sizin için artık orada bir hayır yoktur. Ümmetimden bir grup kıyamete dek daima galip olacaktır,
oyun yapanların oyunları onlara hiçbir zarar vermiyecektir."
İbnü'I-Medînî der ki: "İşte bunlar hadis ehlidir." [Tirmizî.|
9069- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah bir ümmete merhamet etmek dilediği zaman, ondan önce peygamberini alır da o peygamber, o ümmet için bir öncü ve hazırlayıcı olur. Bir ümmeti helak etmek istediği zaman, peygamberleri sağ iken azap ederek helak eder de, kendisini yalanladıkları ve emrine bas kaldırdıklarından dolayı, bu azapla onun içini rahatlatır." [Müslim]
9070- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Peygamberler içinde benim gibi bir peygamberiniz olduğu için siz kısmetlisiniz. Ümmetler içinde sizin gibi bir ümmete sahip olduğum için de ben kısmetliyim." [Bezzâr.j

9071- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Teala şöyle buyurdu: 'Ey Isa! Ben senden sonra bir ümmet göndereceğim; kendilerine sevindirici bir şey isabet ettiği zaman, Allah'a hamdedip şükrederler; kendilerine hoşlanmadıkları bir şey isabet ettiği zaman, sabredip karşılığını Allah'tan beklerler. Onların ne hilmi(hoşgörüsü), ne de ilmi vardır.' Dedi ki: 'Ya Rabbi, kilimleri ve ilimleri yokken bu onlar için nasıl mümkün olur?' Şöyle buyurdu: 'Onlara kendi hilmim ve ilmimden veririm'." [Ahmed, Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr vel-Evsat'ta.]
9072- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hiçbir ümmet yoktur ki, bir kısmı cehennemlik, bir kısmı da cennetlik olmasın. Benim ümmetim hariç. Onların hepsi cennetliktir."
|Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat ve's-Sağir'de zayıf bîr senedle.]

ARAP KABİLELERİ İÇİNDE KUREYŞ'İN VE DİĞERLERİNİN ÜSTÜNLÜĞÜ, ACEM VE RUMLARIN FAZİLETLERİ

9073- Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Kurey.fi aşağılamak isterse, Allah da onu aşağılar." |Tirmizî|
9074- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Kureyş'in ilkine azabı tattırdın; sonuna bari nimeti tattır!" |İkisi de Tirmizî'ye ait]
9075- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıureyş kadınları, deveye binen kadınların en hay ırklarıdır. Onlar çocuklara daha iyi bakarlar. Kocalarına karşı da daha saygılıdırlar." Ebû Hureyre bunun ardından diyor ki:
"İmrân'ın kızı Meryem asla deveye binmemiştir. Eğer onun deveye bindiğini bilseydim, ona hiç kimseyi üstün tutmazdım."
[Buhârî ile Müslim.)
9076- Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şayet Cüheyne, Müzeyne, Eşlem ve Gifâr kabileleri, Temîmoğıdlanndan, Esedoğulla-rtndan, Abdullah bin Ğatfânoğullanndan ve Âmir bin Sa'sa'a oğullarından daha hayırlı olsaydı ne dersiniz?" Bİr adam şöyle dedi: "Elleri boş çıkar, hüsrana uğrarlardı." Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Onlar, gerçekten de

Temîmoğıdlanndan, Esedoğullanndan, Abdullah bin Ğatfânoğullanndan ve Amir ibn Sa'sa'a oğullarından daha hayırlıdırlar."
9077- Diğer rivayet;
el-Akra' bin Habis, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek dedi ki:
"Sana sadece Eşlem, Gifâr ve Müzeyne'den -sanırım Cüheyne de dedi- yalnız hacıların hırsızları tâbi olmuştur." Bunun üzerine şöyle buyurdu:
"Şayet Eşlem ve ĞÎfâr kabileleri..." Yukarda-kinin benzerini rivayet etti.
[Buhârîve Müslim]
9078- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eşlem'i Allah selâmete erdirmiştir. Gifâr'ı Allah bağışlamıştır. Bunu ben demedim. Lâkin bunu Allah dedi."
[İkisi de Buhûrî ile Müslim'e ait. |
9079- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kureyş, Ensâr, Cüheyne, Müzeyne, Eşlem, Eşca', Gifâr benim yardımcılar imdir. Onların Allah ve Resulünden başka yardımcıları da yoktur." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
9080- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
'Ben Es'arı kabilesinin geceleyin evlerine girdikleri zaman okudukları Kur'an seslerini iyi tanırım. (Sefer halinde) onların konak yerlerini gündüz görmesem bile gece vakti Kur'an seslerinden tanırım. Eş'ariler'den hikmet sahibi bir kimse de vardır ki, o bir süvari -veya düşmanla dedi- karşılaştığı zaman onlara: Arkadaşlarım, kendilerini bek/eminizi emrediyorlar', der" [Buhârî ve Müslim]
9081- Ebû Mûsâ radiyallahu aıih'dan: (Allah Resulü salîallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eş'arîler harbe çıktıklarında, ya da Medine'de çoluk çocuklarının yiyecekleri azaldığında, yanlanndakilerini bir elbise içinde toplarlar, sonra eşit olarak aralarında paylaşırlar. Onlar bendendir, ben de onlardanım."
[Buhârî ve Müslim.]
9082- Ebû Âmir el-Eş'arî radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü salîallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Esed ile Eş'arı kabileleri ne güzel kabilelerdir; harpten kaçmazlar ve ganimet malına hıyanet etmezler; onlar bendendir, ben de onlardanım." Oğlu Âmir der ki: "Ben bu hadisi Muâviye'ye anlattığım zaman dedi ki: O öyle değil. Zira o bunu şöyle söyledi: 'Onlar bendendir ve bana aittirler."

"O senin dediğin gibi değil, bana babam şöyle bildirdi. Allah Resulü salîallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: 'Onlar bendendir, ben de onlardanım'." Bunun üzerine Muâviye: "Tabii babanın hadisini sen daha iyi bilirsin demekten kendisini alamadı." |Tİrmizî.|
9083- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Temîmoğullarmı, Allah Resulü salîallahu aleyhi ve sellem'den duyduğum şu üç şeyden sonra devamlı olarak sevdim: 'OnlarDeccâl'e karşı ümmetimin en çetin savaşçılarıdır.' Onların zekâtları gelmişti, Peygamber salîallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'işte, bu bizim kavmimizin zekâtlarıdır' Onlardan bir esir kadın Âişe'nin yanında bulunmaktaydı; şöyle buyurdu: 'Onu azat et! Çünkü o, ismail'in neslindeıudir'." [Buhârî ve Müslim.]
9084- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü salîallahu aleyhi ve sellem)
Temîmoğullarıııı zikrederek şöyle buyurdu:
"Basları büyük, ayakları sabit âhir zamanda Hakk'ın yardımcıları, Deccâl'e karşı en çetin topluluktırlar."
[Bezzâr leyyin bir senedle.)
9085- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber salîallahu aleyhi ve sellem çoğu kez omuzuma vurup şöyle derdi: 'Temi-moğullarını seviniz!'" [Bezzâr,]
9086- Ebû Hureyre radiyallahu aııh'dan: "Kays'tan bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip: 'Himyer'e lanet et!' dedi. Yüzünü çevirdi; adam aynı şeyi tekrarlayınca, şöyle buyurdu: 'Allah Himyer'i esirgesin! Onların ağızları selâm, elleri yiyecek, kendileri de emniyet ve iman ehlidirler'." [Tirmizî]
9087- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ezd (kabilesi) yeryüzünde Allah'ın ordusudur. İnsanlar onları alçaltmak istiyorlar, fakat Allah buna razı olmuyor ve onları daima yükseltiyor. Öyle bir zaman gelecek ki, kişi keşke babam ve anam Ezd kabilesinden olsaydı diyecek!'" [İkisi deTirmizî'ye ait.]
9088- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ezd ne güzel bir kavimdir. Onların ağızları güzel, imanları sadık, kalpleri temizdir."
[Ahmed]
9089- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "et-Tufeyl bin Amr ed-Devsî Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek şöyle dedi:
'Devs helak oldu, baş kaldırıp isyan etti. Ne olur onlara beddua et!'

İnsanlar onun beddua edeceğini sandılar. Oysa o, şöyle dua elti:
'Allahım! Devs'i hidayet et, onlara yardımcı ol!'" [Buhârî ile Müslim.]
9090- Câbir radiyallahu anh'dan: Sahabe dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Sakîf'in okları bizi mahvetti. Onlara beddua et!" O ise şöyle dua etti: "Allahım! Sakîf'i hidayete erdir!" ITirmizî]
9091- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem üç kabileden hoşlanmayarak ölmüştür: Sakîf, Hanîfeoğulları ve Ümeyyeoğulları."
[İkisi de Tirmizî'ye ait]
9092- Amr bin Abese radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Arabtn iki kötü kabilesi: Necrân ve Benû Sa lebe'dir." |Ahmed.|
9093- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir adamı, Arap kabilelerinden birine gönderdi. Ona hakaret edip dövdüler. Gelip durumu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatınca, şöyle buyurdu:
'Eğer Umman ehline gitseydin sana ne hakaret ederler ne de seni döverlerdi'." [Müslim|
9094- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Etrafı denizle çevrili Umman adında bir ülke biliyorum. Şayet elçim onların yanına varsa, ona ok da taş da atmazlar." [Ahmed]
9095- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mülk (idare) Kureyş'te, kadılık Ensâr'da, ezan Haberlilerde, emanet ise Ezd'dedir."
[Tİrmizî.]
9096- Ahmed şunu ilâve etti: "Sür'at Yemen dedir."
9097- Târik bin Şihâb radiyallahu anh'dan: "Becîle heyeti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Ahmeslilerden başlayarak Becî-leleri yazın!'"
9098- Diğer rivayet:
"Ahmes delegesi ile Kays delegesi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. Şöyle buyurdu: 'Haydi Kaysîlerden önce, Ah-mesîlerle başlayın!' Sonra Ahmes için yedi defa şu duayı yaptı: 'Allahım! Ahmes'e atla-rında, adamlarında bereketler ihsan eyle!'"
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de ve Ahmed.|
9099- Ğâlİb bin Ebcur radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve

sellem'in yanında Kays anıldı. Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Allah Kays'a rahmet etsin!' Denildi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Sen Kays'a rahmet mi diliyorsun.' 'Evet! Çünkü o, babamız İbrahim Halîlul-lah'ın dinİndeydi. Ey Kays, haydi Yemen'e! Ey Yemen haydi Kays'a! Kays yeryüzünde Allah' in süvarileridir. Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, öyle bir zaman gelecek ki, bu dinin Kays'tan başka yardımcısı olmayacaktır. Kays, biz ehl-ibeytin soyundan ve Allah'ın arslanı-dlf." ITaberânî, Mu'cemu'l-Kebir vel-Evsat'ta.]

9100- Seleme bin Sa'd radiyallahu anh'dan: "O, çoluk çocuğuyla bir cemaat halinde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. İzin isteyip içeriye girdiler. 'Bunlar kimdi?' diye sordu. 'Bunlar Anze heyetidir' dediler. Şöyle buyurdu:

'Beh! Beh! Ne güzel kabiledir Anze kabilesi! Kendilerine saldıran daima mağlup olur. Merhaba Şuayb'tn ve Musa'nın iki kız kardeşinin kavmi! Ey Seleme ne istiyorsan söyle!' Şu cevabı verdi: 'Deve ve koyunlarım hakkında bana ne farz kılındığım sorup öğrenmek için sana geldim.' Ona gerekeni bildirdi, sonra ona yakın oturdu. Aradan bir müddet geçtikten sonra kalkıp izin istedi ve gitti. Giderken, onun hakkında şöyle dua etti: 'Allahım! Anze'ye israfı olmayan bir rızık ihsan et!'"

[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de ve Bezzâr hafî bir senedle.]

9101- Ömer radiyallahu anh'dan: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir gün Anze'den söz edince, ashabı: 'Ey Allah'ın Resulü! Anze nedir?' diye sordular. Doğu yönünü göstererek şöyle buyurdu: 'Onlar, işte bu tarafta bir kavimdir. Kendilerine saldıranlara karşı mutlaka muzaffer olurlar'." [Ebû Ya'lü, Bezzâr, Taberânî, Mu'cemul-Evsat'la ve Ahmed|

9102- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allalı Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Doğuluların en hayırlısı Abdü'l-Kays'tır." [Mu'cemu'l-Evsat.]

9103- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Abdü'l-Kays'a zulmedene karşı onun tek savunucusu benim." [Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de hafî bir senedle.|

9104- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i Naha'da bir kabileye dua ederken, ya da onları överken gördüm. Öylesine dua etti ki, onlardan olmayı bile temenni eltim.' dedi."

|Ahmed, Bezzâr ve Taberanî Mu'cemu''l-Kebir'de.]

9105- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"İnsanlar ihtilâfa düştüklerinde adalet Mudar kabîlesindedir."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de leyyin bir isnadla.|
9106- Selmân radiyallahu anh'dan: {Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Benden nefret etme! Aksi taktirde dinden uzaklaşırsın." Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Senden nasıl nefret edebilirim ki, Allalı beni senin sayende hidayet etti." Şöyle buyurdu: "Araplardan nefret edersin de böylece benden nefret etmiş olursun." |Tirmizî]
9107- Osman radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Araplara hile yaparsa, şefaatime dahil, sevgime de nail olamaz." [Tirmizi]
9108- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında acemlerden söz edildi; şöyle buyurdu:
'Ben onlara ya da onların bazılarına size yahut bazınıza olan güvenimden daha fazla güvenirim',"]Tirmizî.|
9109- el-Müsteyrid el-Kureşî radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rum sayıca çoğunluktayken kıyamet kopacaktır." Bunun üzerine Amr bin el-Âs, el-Müstevrid'e: 'Ne dediğine dikkat et!' dedi. Şu cevabı verdi: "Ben Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den duyduğumu söylüyorum. Ben bunu dedimse onlarda şu dört haslet bulunduğu için söylemişimdir: Onlar fitne za-manında insanların en halimidirler. Musibetten sonra insanların en çabuk kendilerine gelenleridirler. Kaçıştan sonra en yakın bir zamanda geri dönmesini bilirler. Yoksula, yetim ve güçsüze en iyi davrananlardır. Beşinci iyi özellikleri ise kralların zulmünü herkesten daha iyi önlemelidirler." [Müslim|
SAHABE DIŞINDA KALAN BAZI KİMSELERİN FAZİLETLERİ
9110- Üseyr bin Cübeyr radiyallahu anh'dan:
"Hz. Ömer, kendisine Yemen takviye kuvvetleri geldiğinde: 'İçinizde Ömer bin Âmir var mıdır?' diye sorardı. Nihayet Üveys geldiği zaman aralarında şöyle bir konuşma cereyan etti:
'Sen Üveys bin Âmir misin?'
'Evel.'
'Murad'dan, sonra da Kam'dan mısın?'
'Evel.'
'Sende sedef hastalığı vardı da bir dirhem-lik yerinden başka tamamen iyileşün değil mi?'
'Evet.'

'Annen var değil mi?'
'Evet.'
Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu duydum:
'Size Yemen'in yardım kuvvetlerinden önce Murad'h, sonra Karrih olan Üveys bin Amir gelecektir. Ondu sedef hastalığı vardı, bir dirhemlik ye-
rin dışında tüm vücudu iyileşti. Onun bir annesi vardır, annesine son derece itaatlidir. Allah'a bir hususta yemin etse, Allah onu muhakkak yemininde sadık kılar. Eğer senin için istiğfar etmesini sağlayabilirsen, durma yap!' (Daha sonra Ömer) 'Benim için istiğfar et dedi; o da dediği gibi yaparak onun için istiğfar etti. Sonra Ömer ona dedi ki:
'Böyle nereye gidiyorsun?'
'Küfe'ye.'
'Senin için oranın valisine bir mektup yazayım mı?'
'Halk arasında olmanı, (halkla aynı muameleyi görmem) benim için daha hoştur' dedi.
Ertesi yıl, onların (Kûfe'nin) eşrafından bir adam hacca geldi. Ömer ona rastlayıp Üveys hakkında sordu. Adam şu cevabı verdi; 'Onu evsiz ve çok az bir mala sahip bir şekilde bıraktım.' Dedi ki: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini duydum:
'Size Üveys bin Âmir Yemen'den yardımcı kuvvetlerle gelecektir..." Benzerini zikretti. Dönüşünde adam Üveys'e varıp şöyle dedi: 'Haydi benim için de (Allah'tan) mağfiret dile.'O ise:
'Asıl sen benim için mağfiret dile, çünkü daha yeni salih bir yolculukta (hacda) bulundun. Ömer'i gördün mü?'
'Evet' dedi. Bunun üzerine onun için mağfiret diledi. İnsanlar onun farkına vardılar. Ancak bir müddet sonra orasını terkedip gitti.
Üseyr dedi ki: 'Onun hırkası çizgili kumaştandı. Ne zaman bir insan onu bu hali ile görürse: 'Üveys bu hırkayı nereden buldu?' diye sordu." |Müslim|
9111- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Necâşî öldüğü zaman onun kabrinin üstünde uzun bir müddet bîr nur görüldüğünü
konuşurduk." |Ebû Davud]
9112- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kendisine vahiy inmeden Önce Beldeh'in altında, Zeyd bin Amr bin Nüfeyl ile karşılaştı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e içinde et bulunan bir sofra sunuldu. Zeyd yemekten çekindi ve şöyle dedi:
'Ben putlarınızın adına kestiğiniz hayvanların etini yemem. Ben sadece üzerine besmele çekilen hayvanın etinden yerim'."

9113- Diğer rivayet:
"Zeyd bin Amr, din aramak için Şam'a gitti. Yahudilerden bir alime rastladı ve ona dinlerini sordu. Dedi ki: 'Sen Allah'ın gazabından nasibini almadan bizim dinimize giremezsin.' Zeyd şu cevabı verdi: 'Ben zaten Allah'ın gazabından kaçmak için din arıyorum. Allah'ın gazabına asla düşmek istemiyorum. (Sizin dininizde) bunu başarabilir miyim? (Aksı takdirde) bana başka bir yol göster. 'Ancak hanîf olabilirsin? Sana uygun bundan başka bir din bilmiyorum' deyince, Zeyd sordu:
'Hanîf ne demektir?'
'O, İbrahim'in dinidir. İbrahim ne Yahudi ne de hiristiyan idi. O sadece bir olan Allah'a ibadet ederdi" dedi.
Zeyd sonra onun yanından çıkıp gitti, nihayet bir hıristiyana rastladı. Ona da aynı şe-yi sordu. Onun cevabı şu oldu:
'Allah'ın lanetinden nasibini almadan bizim dinimize giremezsin.'
'Ben zaten lanetten kaçıyorum. Ben ne Allah'ın lanetini, ne de Allah'ın gazabını ta-şıyamam (Sizin dininizde) bunu başarabilir miyim? (Aksi takdirde) Bana başka bir yol göster!' dedi.
'Sana uygun hanîften başka bir din bilmiyorum?'
'Peki nedir hanîf?'
'Ne yahudi ne de hiristiyan olmayıp, yalnız Allah'a ibadet eden İbrahim'in dinidir.' Zeyd, onların İbrahîm hakkındaki görüşlerini işitince oradan çıktı. Sonra ellerini kaldırıp şöyle dedi: ' Allahım! Seni şahit tutarım ki, ben İbrahim'in dîni üzereyim'." [Buhârî]
9114- EsmâbintEbû Bekr radiyallahu an-hâ'dan:
"Zeyd bin Amr'ı, Kâ'be'ye sırtını dayamış, ayakta şöyle derken gördüm:
'Ey Kureyş topluluğu! Vallahi benden başka hiçbiriniz İbrahim'in dininde değilsiniz.' O, diri diri toprağa gömülecek olan kızları kurtarır, kızını öldürmek isteyen bir adama: 'Onu öldürme! Ben ona bakarım' deyip onu alırdı. Biraz büyüğüdü zaman, babasına şöyle derdi: 'İstersen kızını sana geri vereyim, ister-sen bakımını üstleneyim'."
[İkisi de Buhârî"ye ait.|
9115- el-Müseyyeb bin Hazr radiyallahu anh'dan:
"Ebû Talip ölürken, Allah Resulü sallalla-hu aleyhi ve sellem onun yanına geldi. Bir de baktı ki, Ebû Cehl bin Hişâm ve Abdullah bin Umeyye bin el-Muğîre oradalar.
Amcasına hitaben dedi ki: 'Ey amca'. "Lâ ilahe illallah' de de, Allah indinde onunla .seni savunayım.' Hemen Ebû Cehl ile Abdullah: 'Sen Abdülmuttalib'in

dinini bırakacak mısın?' diye müdahale ettiler.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ne zaman amcasına aynı şeyi tekrar ettiyse onlar da ona daha önce söylediklerini tekrar ettiler. Nihayet Ebû Tâlİp'in son sözü Abdülmuttali-pin dini üzere olduğunu ikrar etmesi oldu. Böylece 'Lâ ilahe illallah' demekten kaçındı.
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona: 'Bana yasaklanmadıkça mutlaka Allah'tan senin için af ve mağfiret dileyeceğim' buyurdu. N'ûıayel:' Peygamber ve iman edenlere, müşrikler için istiğfar etmeleri ya-
raşmaz' mealindeki âyet (Tevbe, 113) ile 'Şüphesiz sen sevdiğini hidayete erdiremezsin bilakis Allah dilediğine hidayet verir ve hidayete ermiş kimseleri daha iyi bilir' mealindeki âyet (Kasas, 56) nâzîl Oldu." [Buhârî, Müslim ve Nesâî.l
9116- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) -Ebû Talip hakkında- (şöyle buyurdu:)
Belki de kıyamet günündeki şefaatim asık kemiklerine varacak kadar sığ olduğu halde (şiddetinden) beyninin de kaynatacak olan ateşten suyun azabından kurtulmasında ona fayda verir. | Buhârî ile Müslim]
9117- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cehennem ehlinden en hafif azap görecek olan Ebû Tâlib'dir. O, iki pabuç giyecek, bunların sıcaklığından beyni kaynayacaktır." [Müslim]
9118- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanların, develerin karınlarını döverek ilim aramaları ve Medine aliminden daha bilgin birini bulamayacakları zaman yakındır."
(Râvi) Abdürrezzâk rivayetinde: "İşte o alim, Mâlik bin Enes'dir." dedi.
ibn Uyeyne ise: "Onu Mâlik olarak kabul ederlerdi" demiştir. |Tirmizî.|
9119- Alkame radiyallahu anh'dan: "Biz İbn Mes'ûd'la beraber oturuyorduk; Habbâb gelip şöyle dedi:
'Ey Ebû Abdurrahman! Bunlar da senin okuduğun gibi (Kur'ân) okuyabilirler mi?'
Şöyle dedi: 'İstersen onlardan birine emredeyim de sana okusun.'
'Olur' dedi. Bunun üzerine: 'Ey Alkame, oku bakalım!' dedi. Bunun üzerine ben Meryem sûresinden elli âyet okudum. Ondan sonra Abdullah dedi ki: 'Nasıl buluyorsun?'
(Habbâb) 'Gayet güzel okudu' diye cevap verdi. Abdullah: 'Ben ne okursam, o da

onun aynısını okur', dedi."
[Buhârî daha uzun bir metinle.]
9120- Ebû Ca'fer Muhammed bin Ali bin el-Hüseyin radiyaüahu anh'dan:
Câbir ben Kur'ân okurken geldi ve: 'Karnını aç!' dedi; açtım, öptü ve şöyle dedi:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sana selam söylememi emretti'."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf bir senedle.]
9121- Abdülmelik bin Umeyr'den:
Dedi ki: eş-Şa'bî mağâzileri (Peygam-ber'in savaşlarını) anlatıyordu. İbn Ömer oradan geçerken onu dinledi. Şöyle dedi:
'Her ne kadar ben Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber o gazvelerde bulunmuş isem de bu, onları benden daha iyi kavramış'."
[Taberânî, Mu' cemu' I-Kebîr'de.]
YERYÜZÜNÜN MUHTELİF YERLERİNİN FAZİLETİNİ İFADE EDEN VE YEREN RİVAYETLER
9122- Abdülmelik bin Abbâd bin Ca'fer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimden ilk şefaat edeceklerim Me-dineliler, sonra Mekkeliler, daha sonra da Tâ-İfiilerdir." fBezzâr ve Taberânî, Mu'cemıt'I-Evsat'te hap birsenedle.]
9123- Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in azatlı cariyesi Meymûne radiyallahu anhâ'dan:
Dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Beytü'l-Makdis hakkında bize bilgi ver!"
"Gidin orada namaz kılın!" buyurdu. (O zamanlar orası düşmanın elinde idi. Henüz fethedilmemişti) "Eğer oraya gidip namaz kılamazsanız, bari kandillerinde yanması için zeytin yağı gönderin!" |Ebû Dâvud.]
9124- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Davudoğlu Süleyman BeytiV l-Makdis' i inşa ettiği zaman, Allah'tan üç haslet niyaz etti:
Kendi hükmüne uyan bir hüküm verme yeteneğini kendisine ihsan etmesini Allah'tan istedi; Allah da bu yeteneği kendisine ihsan etti.
Kendinden sonra kimseye layık olmayacak bir hakimiyeti vermesini diledi. Allah da ona bunu verdi.
Oranın yapımını bitirdiği zaman ise Allah'tan sunu niyaz etti: 'Ya Rabbi! Buradan geçerek namaz kılanları, annelerinden doğmuş gibi günahlarından arındır!' Allah onun bu duasını da kabul edip bu şerefi ona bahşetti."
INesâî.]

9125- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Beyt-i Makdis'te ölürse sanki gökte Ölmüş gibi olur." [Bezzâr, zayıf birsenedle.]
9126- Amr bin Avf radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Din, Hicaz'a, yılanın deliğine kıvrılıp girdiği gibi girecek, yaban keçisinin dağın tepesine sığındığı gibi sığınacaktır. Din garib başlamıştır, tekrar garipliğe dönecektir. Benden sonra insanların bozduğu sünnetimi ıslah eden gariplere ne mutlu!" [Tirmizî.]
9127- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"islâm garip doğmuştur, başlangıcı gibi yine garip haline geri dönecektir. O, yılanın deliğine kıvrılıp girdiği gibi iki mescid arasına (Hicaz'a) kıvrılıp girecektir." [Müslim]
9128- Ömer radiyallahu anh'dan:
O şöyle derdi: "Bana göre Rukbe'deki bir ev, Şam'ın on evinden daha hayırlıdır." Mâlik bunu "Şam'da şiddetli veba olduğu için bu sözüyle uzun yaşamak, dünyada daha uzun kalmak temennisinde bulunuyordu." şeklinde açıkladı.
"**9129**- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hac yolunda Asfân vadisinden geçerken, Ebû Bekr'e: 'Bu vadi neresidir?' diye sordu. Ebû Bekr; 'Asfân vadisidir' deyince, şu bilgiyi verdi: 'Hûd ile Salih (peygamberler), lifyu-larlı kırmızı develerin sırtında aba elbisesi ve kaftanlar giyerek, Beyt-i Atık' i ziyaret etmek maksadıyla bu vadiden geçmişlerdi'." [Ahmed leyyin bir senedle.|
9130- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Doğulular katı kalpli ve kaba olurlar. İman ise Hicaz ahalisindedir." [Müslim]
9131- Zübeyr radiyallahu anh'dan:
"Geceleyin Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber döndük. Sidre'ye varınca, Kam-ı esved (dağının) bir tarafında durdu ve gözünü (Tâif'in) Nehb vadisine dikti. Râ-vi ş"Öyle dedi: Durdu, insanlar da durdular. Sonra şöyle buyurdu: "Vecc vadisinin avı ve ağaçları haramdır. Allah yasaklamıştır.' Bu yasak, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Taife inmeden, Sakîf'i muhasaraya almadan Önce İdi." (Ebû Dâvud.]
9132- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Şeytan, Arap yarımadasında artık kendisine ibadet olunmasından, umudunu kesti. Ancak müslümanların aralarım ayırmaya devam etmektedir." [Müslim]
9133- İbn Şihâb radiyallahu anh'dan, mürsel olarak:
"Arap yarımadasında iki din bir araya gelemez."
(Zührî) dedi ki: "Ömer bunu içinde kesin inanç ve kanaat oluşuncaya dek araştırdı ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bunu hakikaten söylediğine kesin kanaat getirdi de Hayber yahudilerini çıkartıp sürdü." [Mâlik.]
9134- Mâlik radiyallahu anh'dan:
"Hz. Ömer, Necrân ahalisini çıkartıp sürdü, Arap ülkelerinden biri olmadığı için Tey-mâ'dan çıkartmadı. Kanaatime göre Arap ülkesi olarak saymadıkları için Vadi('l-Kurâ) yahudilerini, o çıkartmadı." [Ebû Dâvud.]
9135- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Arap yarımadasından mutlaka yahudi ve hıristiyanları çıkartacağım. Müslümanlardan başka orada hiç kimseyi bırakmayacağım." Saîd bin Abdilazîz dedi ki: "Arap yarımadası, Vadi ('1-Kurâ) ile Yemen'in en uzak köşesi, Irak sınırı ile denize kadar olan yerdir." |Müslim, Tİrmizîve aynı lafızla Ebû Dâvud. I Ebû Davud'a göre Ya'kûb bin Muham-med dedi ki: el-Muğîre bin Abdurrahman'a Arap yarımadasını sordum: "Mekke, Medine, Yemâme ve Yemen'in bulunduğu yerlerdir." diye açıkladı.
Ya'kûb dedi ki: "el-Arec, Yemâme'nin başlangıcıdır. Bana Arap yarımadasının, Vâ-di'1-Kurâ arasıyla Yemen'in en ücra köşesi, genişlikte ise denizle Irak sınırı arası olduğu söylendi."
9136- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Size ince ruhlu ve yumuşak kalpli Yemenliler geldi. İman Yemenlidir, hikmet de Yemenlidir. Küfrün başı ise doğu tarafındadır. Kibirlenip böbürlenmek deve sahiplerinde olur. Sükûnet ve vakar ise koyun sahiplerinde
olur."
[Buhârî ile Müslim.]
9137- Diğer rivayet:
"Fıkıh Yemenlidir." Tirmizî de benzerini rivayet etti.
9138- Ebû Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem) 'Eliyle Yemen'i göstererek: 'İşte, iman buradadır. Katı kalp ve taş gibi gönül ise develerin kuyrukları dibindeki yaygaracılarda, şeytanın boynuzlarının çıktığı yer olan Rabîa ve Mudar'dadır'." [Buhârî ile Müslim.]
9139- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem

Yemen'e doğru bakıp şöyle buyurdu: 'Alla-hım! Onların kalplerinde tecelli et; sâ' ve müdlerimize bereket ihsan eyle'.'" [Timıizî]
9140- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ğûtâ'daki savaş sırasında müslümanla-rın çadırları, Şam'ın en hayırlı şehirlerinden olan ve adına 'Dimaşk' denilen şehrin yakınında olacaktır." [Ebû Davud]
9141- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben uyurken, Kitûb'ın direği başımın altından çekilip alındı. Gideceğini sandım ve takip etmeye başladım. Onu Şam'a kadar takip ettim. Dikkat edin! Fitneler vukua geldiği zaman, iman Şam'da olacaktır." [Bezzâr.J
9142- Mekhûl radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Rumlar Şam'ı kırk gün kuşatacaklar, Ancak Dimaşk ile Amman'ı alamayacaklar."
|Ebû Dâvucl]
9143- Abdurrahman bin Süleyman radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Acem şahlarından biri gelecek, Dı-maşk'ın dışında bütün şehirleri İstilâ edecek-tir." [Ebû Dâvud.l
9144- Zeyd bin Sabit radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında oturup parçalar üzerine Kur'ân (âyetlerini) düzenliyorduk; şöyle buyurdu: 'Ne mutlu Şam'a!'
'Neden ey Allah'ın Resulü!' diye sordum; şöyle buyurdu: 'Çünkü melekler kanatlarını oraya germişlerdir'." [Tirmizî.]
9145- (Abdullah) İbn Havale radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir ordu Şam'da, bir ordu Yemen'de, bir ordu da Irak'ta olmak üzere üç büyük orduya ayrılacaksınız." Dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Ben o zamana erişirsem, benim için bu üç ordunun bir tanesini seçer misiniz?" Şöyle buyurdu: "Sen Şam'daki orduda olmalısın. Çünkü orası Allah'ın seçmiş olduğu yerlerdendir. Kullarının tüm seçkinlerini oraya getirip toplayacaktır. Ancak oraya gitmekten imtina ederseniz, Yemen'inizden ayrılmayın ve oradaki havuzlarınızdan su için. Allah Şam ve ehlini (fitnelerden korumayı) bana garanti etti."
[Ebû Davud]
9146- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Bu hicretten sonra bir) hicret (daha) olacaktır. Yerlerin en güzeli ibrahim'in

hicret ettiği yerdir (Şam'dır).
Çünkü o zaman her yerde kötü insanlar çıkacaktır, yerleri onları (Öbür dünyaya) atacak. Allah Teâlâ ise onlardan tiksinecek, onları maymunlar ve domuzlarla beraber ateşe sürecektir." [Ebû Dâvud]
9147- İbrâhîm bin Salih bin Dirhem radiyallahu anh'dan:
"Babamın şöyle dediğini duydum: 'Hac yolculuğuna çıktık, baktım ki, bir adam (Ebû Hureyre) bize şöyle dedi: 'Yakınınızda adına 'Übülle' denilen bir köy var mıdır?'
'Evet' dedik. Ondan sonra şöyle dedi: 'İçinizden kim, 'Uşşâr mescidinde iki ya da dört rek'at namaz kılıp da bu Ebû Hureyre içindir'demeyi bana garanti edebilir? Zira ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'İn şöyle buyurduğunu duydum: 'Allah kıyamet gününde Uşşâr mescidinden Öyle şehitler gönderecek ki, Bedir şehitleri ile birlikte ancak onlar bulunacaklar."
[Ebû Dâvud]
Rezîn, Ebû Davud'un şöyle dediğini ifade ediyor: "Sözkonusu Mescid, nehrin üstündedir."
9148- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şam'daki 'Humus' adındaki bir şehirden Zeytûn, Hâit ve Bersu'l-Ahmer denilen yerler arasından Allah elli bin kişi gönderecektir (diriltecektir)." [Bezzâr zayıf bir senedle.]
9149- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Seyhan, Ceyhan, Fırat ve Nü, Cennet nehirlerindendir." [Müslim]
9150- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Askalân, iki gelinden biridir. Kıyamet gününde oradan yetmişbin kişi hesapsız olarak diriltilecekür. Ellibin şehit de Allah'a temsilci olarak gönderileceklerdir. Ve o şehitlerin şahdamarlanndan kan akan kesik basları ellerinde olan bazı saflar olacaktır. Şöyle diyeceklerdir: 'Ey bizim Rabbimiz! Resulünün dilinde bize vaad ettiklerini ver, kıyamet gününde bizi perişan etme! Şüphasez sen, sözünden caymazsın!' (Al-i İmran. 194) Allah şöyle diyecek: 'Kullarım doğru söylemiştir. Haydi onları 'Beyda' nehrinde yıkayın!' Orada yıkanıp, tertemiz bembeyaz çıkacaklar, cennete girip diledikleri yerde gezip dolaşacaklardır." [Ahmed leyyin bir senedle.J
9151- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem vefat ederken vasiyet edip şöyle

buyurdu: 'Mısır'ın Kıptîleri hakkında Allah'tan sakının! Zira Allah yolunda onlar, sizin için birer güç ve hazır kuvvet olacaklardır'."
ITaberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de]

9152- Bureyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Benden sonra birçok ordular gönderilecek. Siz Horasan'a gönderilen ordu içinde bulunun! Merv'de konaklayın! Çünkü orasını Zu l-Karneyn yapmış ve ehline bereketle dua etmiştir ki, bu nedenle ahalisine bir kötülük gelmez." [Ahmed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'âe, zayıf bir senedle.]

9153- Huzeyfe radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Bedir'deki çadırlarından sonra bu çadırlar fevkalade yeteneklidirler. Bu çadırları -Kûfe'yi kastediyor- Bedir'deki çadırları koruyanlar koruyacaktır. Kim ona (Kûfe'ye) bir kötülük yapmak isterse, Allah onları meşgul edecek bir îebep halk edecektir." |Ahmed ve Bezzâr.]

9154- Enes radiyallahu anh'dan:

(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ^uyurdu:)

"Ey Enes! İnsanlar birçok şehirler kuracaklardır. O şehirlerden birine 'Basra' ya da 'Basîre' denilecektir. Eğer sen oraya uğrar-tan yahut girersen oranın tuz çıkan yerinden, 'skeleden, çarşısından ve emirlerinin kapılarından uzak dur! O şehrin içinde değil de ke-lar mahallelerinde otur! Çünkü orada yere '?atma, şiddetli rüzgâr ve depremler meydana gelecektir. Oradaki kavim, akşam insan şek-'inde yatacak, sabahleyin maymunlar ve donuzla? suretinde kalkacaklardır." [Ebû Dâvud.]

9155- Mâlik radiyallahu anh'dan: "Ömer, Irak'a çıkıp gitmek istedi. ECâ'bu'l-Ahbâr ona: 'Ey mü'minlerin emîri! Draya gitme! Çünkü sihrin ya da şerrin onda dokuzu oradadır. Cinlerin fasıkları da oradadır. Orada helak edici hastalıklar da vardır'."

(Mâlik, helak edici hastalığı dinin helaki İle yorumladı.)

9156- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Hıcır'dan geçerken şöyle dedi: 'Kendilerine zulmetmiş olanların meskenlerine girmeyin ki, onların başına gelenler sizin de başınıza gelmesin! Oradan ağlayarak geçiniz!' Sonra başını örttü, hızlı adımlarla vadiyi geçene kadar süratle yürüdü."

9157- Diğer rivayet:

"İnsanlar Peygamber sallallalıu aleyhi ve sellem ile birlikte Semûd ülkesi olan Hıcır'da konakladılar. Kuyularından su çekip içtiler ve hamur yaptılar. Bunun üzerine onlara aldıkları sulan dökmelerini, hamurları da develere yedirmelerini

emretti. Dişi devenin (yani Salih Aleyhisselamın devesinin) su içtiği kuyudan da su çekmelerini emretti." [Buhârî ile Müslim.]

TAHRİC

==

8314- Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 197).
8315- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 198).
8316- Bu hadisi Taberânî, M. el-Evsat'ta iki isnâd ile tahrîc etti. Bunlardan birinin râvilerinden el-Hüseyin b. ebi's-Serî zayıftır. Diğer senedde adı geçen Ravh b. Eslem kezâ zayıftır. Her ikisi de buna karşılık İbn Hibbân'a göre güvenilir kimselerdendir (Mecma‘ VIII, 199).
8317- Bu hadisin râvilerinden Mûsâ b. Ya'kb ez-Zemaî ihtilâflıdır. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 200).
8318- Bu hadisi Müslim (fadâil 150 ş. 1839) ve Ebû Dâvud (4672), el-Muhtâr b. Fülfül an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8319- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 19, IV, 123; tefsîr Yûsuf 1, V, 216), Abdussamed an Abdirrahman b. Abdillah b. Dînâr an ebîhî an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8320- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 9/3, IV, 113-b), Abdullah b. Muh. an Abdirrezzâk an Ma'mer an Eyyûb ve Kesîr b. Kesîr b. el-Muttalib b. e. Vedâ'a an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
8321- Bu rivayeti Buhârî (enbiyâ 9/4, IV, 1167), Abdullah b. Muh. an Abdilmelik b. Amr an İbr. b. Nâfi' an Kesîr b. Kesîr an Saîd b. Cübeyr senedi ile tahrîc etti.
8322- Heysemi'ye göre her ikisinin de râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 201).
8323- Râvilerinden Mübârek b. Fadâle zayıftır (Mecma‘ VIII, 202).
8324- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 31/1, IV, 130), Müslim (fadâil 157, s. 1842) ve Nesâî (cenâiz 121, IV, 118-9), Abdürrezzâk an Ma'mer an İbn Tâvus an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8325- Râvileri Heysemi'ye göre Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 205).
8326- Râvilerinden el-Mes'ûdî güvenilir olmakla birlikte âhir-i ömründe hıfzı bozulmuştur. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 204).
8327- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 35/3, IV, 132-3), Müslim (fadâil 159, s. 1843-4), Ebû Dâvud (4671) ve Tirmizî (3245), (ayrı ayrı) Ebû Seleme ve'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'e aittir.
8328- Bu hadisi Buhârî enbiyâ 35/3, IV, 132; tefsîr En'âm 4/1, V, 193), Müslim (fadâil 167, s. 1846) ve Ebû Dâvud (4669), Şu'be an Katâde an Ebî'l-Âliye an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8329- Bu hadisi Ebû Dâvud (4670), Abdülazîz b. Yahyâ an Muh. b. Seleme an Muh. b. İshâk an İsm. b. e. Hakîm ani'l-Kâsım b. Muh. an Abdillah b. Ca'fer senedi ile tahrîc etti.
8330- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 35/4, IV, 133; tefsîr Nisâ 26/2, V, 185; tefsîr En'âm 4/2, V, 193) ve Müslim (fadâil 166, s. 1846), Atâ b. Yesâr ve Humeyd b. Abdirrahman (ayrı ayrı) an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8331- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 37/1, IV, 133; tefsîr İsrâ 6, V, 227), Abdürrezzâk an Ma'mer an Hemmâm an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8332- Bu hadisi Buhârî (farâid 30, VIII, 12), Müslim (akdiye 20, s. 1344-5) ve Nesâ (kudât 14, VIII, 235), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8333- Bu hadisi Buhârî (gasl 20/3, I, 74; enbiyâ 20, IV, 124; tevhîd 35/2, VIII, 197) ve Nesâî (gusl 7/4, I, 200-1), (ayrı ayrı) Atâ b. Yesâr ve Hemmâm an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8334-8335- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 44, IV, 138; tefsîr Âl-i İmrân 2, V, 166) ve Müslim (fadâil 146-8, s. 1838), ayrı ayrı Saîd b. el-Müseyyeb ve Ebû Yûnus an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8336- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 11, IV, 94), Ebû'l-Yemân an Şuayb an Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
8337- Bu hadisi Tirmizî (3062), İbn e. Ömer an Süfyân an Amr b. Dînâr an Tâvus an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.

8338- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 48, IV, 141-2) ve Müslim (fadâil 143-5, s. 1837), ayrı ayrı Ebû Seleme, Hemmâm ve Abdurrahman b. e. Amre an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8339- Bu hadisi Ahmed (II, 298), Yezîd b. Hârûn an Şu'be an Muh. b. Ziyâd an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 205).
8340-8341- Bu hadisi Buhârî (fiten 26, VIII, 102-3; enbiyâ 48, IV, 141) ve Müslim (îmân 275-7, s. 156), Sâlim b. Abdillah b. Ömer ve Mücâhid an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8342-8343- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 24/1, IV, 125; 48, IV, 140-1) ve Müslim (imân 278, s. 156-7), Ebû Seleme ve Saîd b. el-Müseyyeb (ayrı ayrı) an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafızların ilki Buhârî'ye ikincisi ise Müslim'e aittir.
8344- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 24/2, IV, 125) ve Müslim (îmân 268-9, s. 152), Ebû'l-Âliye an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8345- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 207).
8346- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 209).
8347- Râvilerinden Haccâc b. Sül. er-Ruaynî ihtilâflı bir râvidir. Diğerleri ise güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 209).
8348- Güvenilir bir râvi olan Ah. b. Huleyd el-Halebî dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 210).
8349- Ebû Ya'lâ'nın râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 211).
8350- bu hadisi Buhârî (enbiyâ 27, IV, 129) ve Tirmizî (3151), Ma'mer an Hemmâm an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8351-8352- Râvilerinden Kays b. er-Rebî' ihtilâflıdır (Mecma‘ VIII, 214).
8353- Bu hadisi Buârî (diyât 32, VIII, 47) ve Ebû Dâvud (4668), Amr b. Yahyâ an ebîhî an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8354- Bu hadisi Tirmizî (3616), Ali b. Nasr b. Alî an Ubeydillah b. Abdilmecîd an Zem'a b. e. Sâlih an Seleme b. Vehrâm an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8355- Bu hadisi Tirmizî (3613) ve İbn Mâce (4314), Abdullah b. Muh. b. Akîl ani't-Tufeyl b. Ubeyy b. Ka'b en ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında "hasen (sahîh)" hükmü verdi.
8356- Bu hadisi Ahmed (III, 304), Dârimi (I, 322) Buhârî (teyemmüm 1, I, 86; salât 56, I, 113; fardu'l-humus 8, IV, 80), Müslim (mesâcid 2-3, s. 370) ve Nesâî (gusl 26, I, 209-10), Yezîd el-Fakîr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8357- Bu hadisi Buhârî (cihâd 122, IV, 12; ta'bîr 22, VIII, 76; i'tisâm 1, VIII, 138; istiskâ 26, II, 22; bed'ul-halk 5, IV, 76; enbiyâ 6, IV, 108; mağâzî 29, V, 47), Müslim (mesâcid 5-8, s. 371-2) ve Nesâî 1/3-4, VI, 3-4), Saîd b. el-Müseyyeb, Ebû Seleme, Hemmâm, Ebû Yûnus, Abdurrahman b. Ya'kb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8358- Bu hadisi Müslim (îmân 239, s. 134) ve Buhârî (i'tisâm 1/2, VIII, 138), Leys b. Sa'd an Saîd b. e. Saîd an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8359- Bu rivayet muallak olarak Buhârî'nin Sahîh'inde (cihâd 88, III, 230) yer almıştır.
Bu hadisi Ahmed (II, 50), Ebû'n-Nadr an Abdirrahman b. Sâbit b. Sevbân an Hassân b. Atiyye an Ebî Münîb el-Cerşî an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
8360- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 18/2, IV, 162-3) ve Müslim (fadâil 20-1, s. 1790), Ebû Sâlih, el-A'rec ve Hemmâm an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8361- Bu hadisi Müslim (îmân 333, s. 188), Hâşim b. el-Kâsım an Sül. b. el-Muğîre an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8362- Bu hadisi Tirmizî (3612), Bundâr an Ebî Âsım an Süfyân an Leys b. e. Süleym an Ka'b an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdının zayıf olduğunu söyledi.
8363- Bu hadisi Tirmizî (2861), Muh. b. Beşşâr an İbn e. Adî an Ca'fer b. Meymûn an Ebî Temîme el-Hüceymî an Ebî Osmân an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garib" hükmü

verdi.
8364- Bu hadisi Tirmizî (2860), Kuteybe an Leys an Hâlid b. Yezîd an Saîd b. e. Hilâl an Câbir senedi ile tahrîc etti ve şu hükmü verdi: "Mürsel bir hadistir; Saîd, Câbir'e yetişememiştir.î
8365- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 6, IV, 202; isti'zân 27/2, VII, 136; eymân 3/5, VII, 218, lafız buraya ait), İbn Vehb an Hayve an Zühre b. Ma'bed an Abdillah b. Hişâm asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8366- Bu hadisi Müslim (fadâil 142, s. 1836), Muh. b. Râfi' an Abdirrezzâk an Ma'mer an Hemmâm b. Münebbih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
8367- Bu hadisi Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 69, s. 2167), Cerîr an Mansûr an Sâlim b. ebî'l-Ca'd an ebîhî an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8368- Râvilerinden İbr. b. Sırma zayıftır (Mecma‘ VIII, 269).
8369- Bu hadisi Ebû Dâvud (2041), Muh. b. Avf ani'l-Mukrî an Hayve an Humeyd b. Ziyâd an Yezîd b. Abdillah b. Kusayt an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
el-Ezkâr ile Riyâdu's-sâlihîn'de isnâdının sahîh olduğu söylenmiştir. İbn Hacer ise râvilerinin güvenilir kimseler olduğunu belirtmiştir (Feyd V, 467).
8370- Bu hadisi Tirmizî (3618), Bişr b. Hilâl an Ca'fer b. Sül. an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb sahîh" hükmü verdi.
8371- Bu hadisi Müslim (îmân 346, s. 191), Yûnus b. Abdila'lâ an İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Bekr b. Sevâde an Abdirrahman b. Cübeyr an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
8372- Heysemî, isnâdında tanımadığı bir râvinin olduğunu söyledi (Mecma‘ VIII, 226).
8373- Heysemî, bu hadisin isnâdında da durumunu bilmediği bir râvinin mevcdiyetine dikkat çekmiştir (Mecma‘ VIII, 253).
8374- Bu hadisi İbn Hibbân ve el-Muhtâre'de Diyâüddîn el-Makdisî tahrîc ettiler. Heysemî isnâdının "hasen" olduğunu söyledi (Feyd I, 98).
8375- Bu hadisi Tirmizî (3638), ësâ b. Yûnus an Ömer b. Abdillah mevlâ Gafre an İbr. b. Muh. min veledi Ali an Ali asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında: "Bu hadis hasen garîbtir, isnâdında kopukluk vardır" şeklinde hüküm verdi.
8376- Bu hadisi Mâlik (sıfatu'n-Nebî 1, s. 919), Buhârî (menâkıb 23, IV, 164-5), Müslim (fadâil 113, s. 1824-5) ve Tirmizî (1754), ayrı ayrı Rabîa b. Abdirrahman ve Humeyd an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8377- Bu hadisi Müslim (fadâil 97, s. 1820) ve Tirmizî (3647), Şu'be an Simâk b. Harb an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8378- Bu rivayeti Tirmizî (3645), Ah. b. Menî' an Abbâd b. el-Avvâm ani'l-Haccâc an Simâk b. Harb an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8379- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 23, IV, 167) ve Müslim (fadâil 81-2, s. 1814-5), Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8380-8383- İlk üç lafız Müslim'e aittir. Bu hadisi Buhârî (libâs 68, VII, 58), Müslim (fadâil 94-6, s. 1819), Ebû Dâvud (4185-6) ve Nesâî (zînet 6/2, VIII, 131), Katâde ve Humeyd (ayrı ayrı) an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8384- Bu hadisi Ebû Dâvud (4187) ve Tirmizî (1755), Abdurrahman b. ebi'z-Zinâd an ebîhî an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
8385- Bu hadisi Ebû Dâvud (4191) ve Tirmizî (1781), Süfyân b. Uyeyne an İbn e. Necîh an Mücâhid an Ümmi Hânî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8386- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 23, IV, 166; libâs 70/1, VII, 59), Müslim (fadâil 90, s. 1817-8), Ebû Dâvud (4188) ve İbn Mâce (3632), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8387- Bu hadisi Müslim (fadâil 105, s. 1822), Ebû Dâvud et-Tayâlisî an Şu'be an Huleyd b. Ca'fer an Ebî İyâs an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8388- Bu rivayeti Müslim (fadâil 104, s. 1821), Nasr b. Alî an ebîhî ani'l-Müsennâ b. Saîd an Katâde an Enes senedi ile tahrîc etti.

8389- Bu hadisi Buhârî (vudû' 33/2, I, 50-1), Mâlik b. İsm. an İsrâîl an Âsım an İbn Sîrîn senedi ile tahrîc etti.
8390- Bu hadisi Müslim (fadâil 109, s. 1823) ve Tirmizî (3644), Simâk b. Harb an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8391- Bu hadisi Müslim (fadâil 112, s. 1823-4), Âsım el-Ahvel an Abdillah b. Sercis asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8392- Bu hadisi Buhârî (vudû' 40/3, I, 55 mardâ 18, VII, 9-10; da'vât 31/1, VII, 156) Müslim (fadâil 111, s. 1823) ve Tirmizî (3643), el-Cuayd b. Abdirrahman ani's-Sâib asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8393- Bu hadisi Tirmizî (3648), Kuteybe an İbn Lehîa an Ebî Yûnus an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8394- Bu hadisi Ebû Dâvud (4863), Vehb b. Bakiyye an Hâlid an Humeyd an Enes senedi ile tahrîc etti.
8395- Bu hadisi İbn Mâce (246), Alî b. Muh. an Vekî' an Süfyân ani'l-Esved b. Kays an Nübeyd el-Anezî an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'inde "râvileri güvenilir kimselerdir" dedi.
8396-8398- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 23, IV, 168), Müslim (fadâilu's-sahâbe 160, s. 1940), Ebû Dâvud (3654-5) ve Tirmizî (3639), ez-Zührî an Urve asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8399- Bu hadisi Tirmizî (3640), Muh. b. Yahyâ an Selm b. Kuteybe an Abdillah b. el-Müsennâ an Sümâme an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
8400- Bu hadisi Ebû Dâvud (4839), Vekî' an Süfyân an Usâme ani'z-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8401- Bu hadisi Ebû Dâvud (4837), Abdülazîz b. Yahyâ el-Harrânî an Muh. b. Seleme an Muh. b. İshâk an Ya'kb b. Utbe an Ömer b. Abdilazîz an Yûsuf b. Abdillah b. Selâm an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
8402- Bu hadisi Dârimî (I, 31), Muh. b. Yezîd er-Rifâî an Ebî Bekr an Habîb b. Hadre an raculin min Benî Harîş senedi ile tahrîc etti.
8403- Bu rivayeti Buhârî (isti'zân 41/1, VII, 140), Kuteybe an Muh. b. Abdillah el-Ensârî an ebîhî an Sümâme an Enes senedi ile tahrîc etti.
8404- Bu rivayeti Müslim (fadâil 84, s. 1815-6), Muh. b. Râfi' an Huceyn b. el-Müsennâ an Abdilazîz b. e. Seleme an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes senedi ile tahrîc etti.
8405- Bu rivayeti de Müslim (fadâil 83), Züheyr b. Harb an Hâşim b. el-Kâsım an Sül. b. el-Muğîre an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti.
Nesâî ise (zînet 118, VIII, 218), Abdullah b. e. Talha an Enes tarikiyle rivayet etti.
8406-8409- Bu hadisi Buhârî (cihâd 46/4, III, 216-7), Müslim (fadâil 49, s. 1803), Ebû Dâvud (4988) ve Tirmizî (1685-6), Şu'be an Katâde an Enes asl-ı senedi ile ilk lafzı;
Buhârî (cihâd 82, III, 228), Müslim (fadâil 48, s. 1802-3) ve Tirmizî (1687), Hammâd b. Zeyd an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile diğer lafızları tahrîc ettiler.
8410- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 23, IV, 166-7; edeb 80/3, VII, 101; hudûd 10, VIII, 16; 42/6, VIII, 22), Müslim (fadâil 77, s. 1813), Mâlik (hüsnü'l-huluk 2, s. 902-3) ve Ebû Dâvud (4785), ez-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8411- Bu hadisi Müslim (fadâil 79, s. 1814) ve Ebû Dâvud (4786), Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8412- Bu hadisi Buhârî (edeb 61, VII, 90), Muh. b. ësâ an Huşeym an Humeyd et-Tavîl an Enes senedi ile tahrîc etti.
8413- Bu hadisi Tirmizî (2490), Süveyd b. Nasr an Abdillah b. el-Mübârek an İmrân b. Zeyd et-Tağlebî an Zeyd el-Ammî an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
8414- Bu hadisi Müslim (fadâil 63, s. 1808), İsm. b. Uleyye an Eyyûb an Amr b. Saîd an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8415- Bu hadisi Buhârî (salât 44, I, 164; edeb 40, VII, 83) ve Tirmizî (2489), İbr. ani'l-Esved an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8416- Bu hadisi İbn Mâce (362), Abbâd b. el-Velîd an Mutahhar b. el-Heysem an Alkame b. e. Cemre an ebîhî Ebî Cemre an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.

Sindî, Zevâid'inde isnâdının zayıf olduğunu söyledi.
8417- Bu hadisi Tirmizî (3641-2), Abdullah b. el-Muğîre ve Yezîd b. e. Habîb (ayrı ayrı) an Abdillah b. el-Hâris asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb, sahîh garîb" hükümleri verdi.
8418- Bu hadisi Ebû Dâvud (4775) ve Nesâî (kasâmet 24, VIII), Muh. b. Hilâl an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Lafız Ebû Dâvud'a aittir.
8419- Bu hadisi Dârimî (I, 34-5), Muh. b. Ah. b. e. Halef an Abdirrahman b. Muh. an Muh. b. İshâk an Abdillah b. e. Bekr an raculin senedi ile tahrîc etti.
8420- Bu hadisi Dârimî (I, 35-6), Sül. b. Harb an Hammâd b. Zeyd an Eyyûb an İkrime senedi ile tahrîc etti. Râvileri Sahîh ricâlindendir.
8421-8422- Bu hadisi Buhârî (edeb 39, VII, 82-3), Müslim (fadâil 51-5, s. 1804-5), Ebû Dâvud (4773-4) ve Tirmizî (2015), (ayrı ayrı) Sâbit el-Bünânî, Abdülazîz b. Suheyb, İshâk b. e. Talha ve Eb't Teyyâh an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8423- Bu hadisi Müslim (fadâil 74, s. 1812), Hâşim b. el-Kâsım an Sül. b. el-Muğîre an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8424- Bu hadisi Buhârî (edeb 81, VII, 102; 112, VII, 119), Müslim (âdâb 30, s. 1692-3), Ebû Dâvud (4969) ve Tirmizî (1989), Eb't-Teyyâh an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8425- Râvilerinden birisinin kimliği mechûldür (Mecma‘ VIII, 278).
8426- Ebû Ya'lâ'nın ricâli güvenilir kimselerdir (Mecma‘, VIII, 282).
8427- Bu hadisi Buhârî (buyû‘ 50, III, 21; tefsîr Feth 3, VI, 44), Hilâl b. e. Hilâl an Atâ b. Yesâr asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8428- Heysemî, isnâdında tanımadığı bir râvi olduğunu söyledi (Mecma‘ VIII, 271).
8429- Bu hadisi Tirmizi (3617), Zeyd b. Ahzem an Selm b. Kuteybe an Ebî Mevdd an Osmân b. ed-Dahhâk an Muh. b. Yûsuf b. Abdillah b. Selâm an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8430- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 35/3, IV, 242-3), Yahyâ b. Sül. an İbn Vehb an Ömer an Sâlim an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
8431- Bu hadisin râvilerinden birisini Heysemî, tanımadığını söylemiştir (Mecma‘ VIII, 234).
8432- Râvileri Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 240).
8433- İsnâdı Heysemî'ye göre zayıftır (Mecma‘ VIII, 250).
8434-8435- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-vahy 1, I, 5-6 uzun metin; îmân 37, I, 18-9; şehâdât 28/2, III, 162; cihâd 11, III, 205; 99, III, 234; 102, IV, 2-4, uzun metin; 122, IV, 12-3; cizye 13, IV, 68; tefsîr Âl-i İmrân 4, V, 167-9, uzun metin; edeb 8/2, VII, 71; isti'zân 24, VII, 135; ahkâm 40/2, VIII, 120-1) ve Müslim (cihâd 73, s. 1393-4), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8436- Bu hadisi Tirmizî (3324), Muh. b. Yahyâ an Muh. b. Yûsuf an İsrâîl an Ebî İshâk an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
8437- Bu hadisi İbn Mâce (2350), Muh. b. Yahyâ an Muh. b. Yûsuf an İsrâil an Simâk b. Harb an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve Sindî, Zevâid'inde isnâdı hakkında sahîh hükmü verdi.
8438- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 6/1, IV, 77-8, tamamı; enbiyâ 22/2, IV, 125; 43, IV, 137-8; menâkıbu'l-Ensâr 42, IV, 248-50, tamamı), Müslim (îmân 264-5, s. 149-51), Tirmizî (3341) ve Nesâî (salât 1, I, 217-8), Katâde an Enes an Mâlik b. Sa'saa asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8439- Bu rivayeti Buhârî (menâkıb 42/2, IV, 168; tevhîd 37/3, VIII, 203-4; daha uzun bir metinle) ve Müslim (îmân 262, s. 148), Sül. b. Bilâl an Şerîk b. Abdillah b. e. Nemir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Buhârî'ye aittir.
8440- Bu rivayeti Müslim (îmân 259, s. 145-7), Sâbit an Enes asl-ı senedi ile ve lafız Müslim'e ait. Ayrıca Nesâî (salât 1/2, I, 221-3), Amr b. Hişâm an Mahled an Saîd b. Abdilazîz an Yezîd b. e. Mâlik an Enes senedi ile tahrîc ettiler.
8441- Bu hadisi Buhârî (hac 76/1, II, 167; enbiyâ 5, IV, 106) ve Müslim (îmân 263, s. 148), ez-Zührî an Enes an Ebî Zer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8442- Bu hadisi Müslim (îmân 279, s. 157), Tirmizî (3270) ve Nesâî (salât 1/4, I, 323-4), Mâlik b. Miğvel

ani'z-Zübeyr b. Adî an Talha b. Musarrif an Murreti'l-Hemedânî an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8443- Bu hadisi Tirmizî (3132), Ya'kb b. İbr. an Ebî Sümeyle ani'z-Zübeyr b. Cünâde an İbn Büreyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8444- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 41, IV, 247-8; tefsîr İsrâ 3/2, V, 224-5), Müslim (îmân 276, s. 156) ve Tirmizî (3133), ez-Zührî an Ebî Seleme an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8445- Bu hadisi Ahmed (I, 309), Taberânî (Mu'cemu'l-Kebîr 12782; Mu'cemu'l-Evsat I, 136 b) ve Bezzâr (56), Avf an Zürâre b. Evfâ an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Heysemî'ye göre Ahmed'in ricâli Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ I, 65).
8446- Bunu Bezzâr (55), Muh. b. Hassân an Ebî'n-Nadr an Ebî Ca'fer er-Râzî ani'r-Rebî' b. Enes an Ebî'l-Âliye ev-gayrîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti. Râvileri güvenilir kimselerdir. Ancak isnâdının dikkati çeken kısmı şöyledir: "er-Rebî' b. Enes an Ebî'l-Âliye ev-gayrihî". Buna göre isnâdına "cehâlet" karışmıştır (Mecma‘ I, 72).
8447- Bu hadisi Bezzâr (53), Abdullah b. Ah. b. Şebbye an İsh. b. İbr. el-Hımısî an Amr b. el-Hâris an Abdillah b. Sâlim ani'z-Zebîdî ani'l-Velîd b. Abdirrahman an Cübeyr b. Nüfeyr an Şeddâd senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre İshâk b. İbr. b. el-Alâ ihtilâflı bir râvidir (Mecma‘ I, 74).
8448- Bunu Bezzâr, Ebû Ya'lâ ve Taberânî, M. el-Kebîr'de, İbn Mes'ûd'dan tahrîc ettiler. Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ I, 74).
8449- Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ I, 75).
Bezzâr'ın (58) isnâdı şöyledir: Seleme b. Şebîb an Saîd b. Mansûr ani'l-Hâris b. Ubeyd an Ebî İmrân el-Cevnî an Enes.
8450- Bu hadisi Buhârî (fardu'l-humus 8/3, IV, 50; menâkıb 25, IV, 182; eymân 3/1, IV, 218) ve Müslim (fiten 77, s. 2237), Abdülmelik b. Umeyr an Câbir b. Semure asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8451- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 25, IV, 175-6), Muh. b. el-Hakem ani'n-Nadr an İsrâîl an Sa'd et-Tâ'î an Muhill b. Halîfe an Adî senedi ile tahrîc etti.
8452- Bu hadisi Müslim (fiten 19, s. 2215), Tirmizî (2176) ve Ebû Dâvud (4252), Ebû Kılâbe an Ebî Esmâ an Sevbân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8453- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 25, IV, 184; nikâh 62, VI, 140), Müslim (libâs 39-40, s. 1650), Ebû Süfyân b. Uyeyne an Muh. b. el-Münkedir an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8454- Bu hadisi Ebû Dâvud (4291), Sül. b. Dâvud el-Mihrî an İbn Vehb an Saîd b. e. Eyyûb an Şerâhîl b. Yezîd el-Meâfirî an Ebî Alkame an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
8455- Bu hadisi Buhârî (kader 4/4, VII, 211-2), Müslim (fiten 23, s. 2217) ve Ebû Dâvud (4240), el-A'meş an Ebî Vâil an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'e aittir.
8456- Bu hadisi Ebû Dâvud (4254), Muh. b. Sül. el-Enbârî an Abdirrahman an Süfyân an Mansûr an Rib'î b. Hirâş ani'l-Berâ b. Nâciye an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
8457- Bu hadisi Ebû Dâvud (4350), Amr b. Osmân an Ebî'l-Muğîre an Safvan an Şurayh b. Ubeyd an Sa'd senedi ile tahrîc etti.
8458- Bu hadisi Buhârî (cizye 7, IV, 66), Abdullah b. Yûsuf ani'l-Leys an Saîd an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
8459- Bu hadisi Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 15, s. 2145), Ebû Kureyb an Hafs b. Gıyâs ani'l-A'meş an Ebî Süfyân an Câbir senedi ile tahrîc etti.
8460- Bu hadisi Ebû Dâvud (3332), Muh. b. el-Alâ an İbn İdrîs an Âsım b. Kuleyb an ebîhî an raculin mine'l-Ensâr senedi ile tahrîc etti.
8461-8462- Bu hadisi Buhârî (zekât 11/2, II, 115, ilk lafız buraya ait) ve Nesâî (zekât 59, V, 66-7), eş-Şa'bî an Mesrk an Âişe asl-ı senedi ile;
Müslim (fadâilu's-sahâbe 101, s. 1907), ikinci lafzı Mahmûd b. Gaylân ani'l-Fadl b. Mûsâ an Talha b. Yahyâ b. Talha an Âişe binti Talha an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8463- Bu hadisi Ebû Dâvud (4290), Hârun b. el-Muğîre an Amr b. e. Kays an Mutarrif b. Tarîf an Ebî'l-Hasan an Hilâl b. Amr an Alî senedi ile tahrîc etti.
8464- Bu hadisi Ahmed (V, 294), Kays b. e. Hâzım an Ebî Şühm asl-ı senedi ile tahrîc etti.

8465- Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 287).
8466- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Medîne 3, II, 221; mağâzî 81/2, V, 135-6; menâkıbu'l-Ensâr 7/2, IV, 224; zekât 54/1, II, 132, tamamı), Müslim (fadâil 11, s. 1785-6) ve Ebû Dâvud (3079), Amr b. Yahyâ an Abbâs b. Sehl b. Sa'd an Ebî Humeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8467- Bu hadisi Ebû Dâvud (4861), İbn Fâris an Nûh b. Yezîd b. Seyyâr an İbr. b. Sa'd an İbn İshâk an ësâ b. Ma'mer an Abdillah b. Amr b. el-Fağvâ' an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
8468- Bu hadisi Ahmed (III, 83), Yezîd ani'l-Saîd senedi ile tahrîc etti.
Râvileri Heysemî'ye göre Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 291).
8469- Bunu Taberânî, M. el-Evsat ves-Sağîr'de şeyhi Muh. b. Alî b. el-Velîd el-Basrî tarikiyle tahrîc etti. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir. Ancak Zehebî, mezkûr râvi sebebiyle isnâdı hakkında zayıf hükmü vermiştir (Mecma‘ VIII, 294).
8470- Râvilerinden Ağlab b. Temîm zayıftır (Mecma‘ VIII, 295).
8471- Bu hadisi Dârimî (I, 12), Muh. b. Yûsuf ani's-Sevrî ani'l-A'meş an Şimr b. Atiyye an raculin senedi ile tahrîc etti.
8472-8473- İlk rivayeti Ebû Dâvud (4510), Sül. b. Dâvud el-Mehrî an İbn Vehb an Yûnus ani'z-Zührî an Câbir senediyle tahrîc etti.
Zührî, Câbir'e yetişemediği için isnâdında kopukluk vardır.
İkinci rivayeti de Ebû Dâvud (4511), Vehb b. Bakiyye an Hâlid an Muh. b. Amr an Ebî Seleme mürsel senedi ile tahrîc etti.
8474- Bu hadisi Tirmizî (3626), Abbâd b. Ya'kb ani'l-Velîd b. e. Sevr an Abbâd b. e. Yezîd an Alî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8475- Bu hadisi Müslim (fadâil 2, s. 1782) ve Tirmizî (3624), Simâk b. Harb an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8476- Bu hadisi Tirmizî (3628), Muh. b. İsm. an Muh. b. Saîd an Şerîk an Simâk an Ebî Zıbyân an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb sahîh" hükmü verdi.
8477- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 32/1, IV, 240) ve Müslim (salât 153, s. 333), Ebû Usâme an Mis'ar an Ma'n b. Abdirrahman an ebîhî an Mesrk an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8478-8479- Bu hadisi Buhârî (salât 64/2, I, 116; buyû‘ 32/2, III, 14; menâkıb 25/14, IV, 173), Abdülvâhid b. Eymen an ebîhî an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8480- Bu hadisi Nesâî (cum'a 17, III, 102), Amr b. Sevâd an İbn Vehb an İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
8481- Bu hadis, Tirmizî'de değil Dârimî'nin Sünen'inde (I, 16) yer almıştır. İsnâdı şöyledir: Muh. b. Humeyd an Temîm b. Abdilmü'min an Sâlih b. Hayyân an İbn Büreyd an ebîhî.
Muh. b. Humeyd ihtilâflı bir râvidir. Sâlih ise İbn Maîn'e göre zayıftır.
8482- Bu hadisi de yalnızca Dârimî (I, 17-8), Zekeriyyâ b. Adî an Ubeydillah b. Amr an Abdillah b. Muh. b. Akîl ani't-Tufeyl b. Ubeyy an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
İbn Alâl ihtilâflı bir râvidir.
8483- Bu hadisi de yalnızca Dârimî (I, 19), Muh. b. Ah. b. e. Halef an Ömer b. Yûnus an İkrime b. Ammâr an İshâk b. e. Talha an Enes senedi ile tahrîc etti.
Râvileri Sahîh ricâlindendir.
8484- Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 292).
8485- Bezzâr, bu hadisi iki isnâd ile tahrîc etti ki, bunlardan birinin râvileri azıcık zaaf olmakla birlikte güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 299).
8486-8487- Bu hadisi Buhârî (teyemmüm 6, I, 88-90, ilk lafız; menâkıb 25/1, IV, 168-9) ve Müslim (mesâcid 312, s. 474-5, ikinci lafız), Ebû Recâ el-Utâridî an İmrân senedi ile tahrîc ettiler.
8488- Bu hadisi Müslim (mesâcid 311, s. 472-4), Şeybân b. Ferrûh an Sül. b. el-Muğîre an Sâbit an Abdillah b. Rebâh an Ebî Katâde senedi ile tahrîc etti.
8489- Bu hadisi Mâlik (tahâret 35, s. 35), Buhârî (vudû' 32, I, 50; menâkıb 25, IV, 169-170), Müslim (fadâil 5, s. 1783), Tirmizî (3631) ve Nesâî (tahâret 61/1, I, 60), Mâlik an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

8490- Bu rivayeti Müslim (fadâil 4, s. 1783), Eb'r-Rebî el-Atekî an Hammâd b. Zeyd an Sâbit an Enes senedi ile;
8491- Bu rivayeti Buhârî (menâkıb 25/5, IV, 170), İbn Münîr an Yezîd b. Hârun an Humeyd an Enes senedi ile;
8492- Bu rivayeti Müslim (fadâil 6-7, s. 1783), Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8493- Bu hadisi Ahmed (III, 353, 329, 365), Buhârî (menâkıb 25, IV, 170; mağazî 35, V, 63; eşribe 31, VI, 252) ve Müslim (imâret 72-4, s. 1484), Sâlim b. ebî'l-Ca'd an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8494- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 35, V, 62-3), Ebû İshâk ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8495- Bu hadisi Mâlik (kasru's-salât 2, s. 143-4), an Ebî'z-Zübeyr an Âmir b. Vâsile an Muâz senedi ile tahrîc etti.
8496- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 25/9, IV, 171), Tirmizî (3633) ve Nesâî (tahâret 61, I, 60), Mansûr an İbr. an Alkame an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8497- Bu hadisin râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 302).
8498- Bu hadisi Müslim (lukata 19, s. 1354-5), Ah. b. Yûsuf ani'n-Nadr b. Muh. an İkrime b. Ammâr an İyâs b. Seleme an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
8499-8500- Bu hadisi Müslim (îmân 44-5, s. 55-6), ilk rivayeti Ebû Muâviye ani'l-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; ikinci rivayeti Mâlik b. Miğvel an Talha b. Musarrif an Ebî Sâlih tarikiyle tahrîc etti.
8501- Bu hadisi Buhârî (cihâd 188/1, IV, 36; mağâzî 29, V, 46-7) ve Müslim (eşribe 141, s. 1610-1), Ebû Âsım an Hanzale b. e. Süfyân an Saîd b. Mînâ an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8502- Bu hadisi Mâlik (sıfatu'n-Nebî 19, s. 927), Buhârî (menâkıb 25, IV, 170; at'ime 6, VI, 197; eymân 22/2, VII, 230), Müslim (eşribe 142, s. 1612) ve Tirmizî (3630), Mâlik an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8503- Bu rivayeti Müslim (eşribe 142, s. 1614), el-Hasan b. Alî el-Hulvânî an Vehb b. Cerîr an ebîhî an Cerîr b. Zeyd an Amr b. Abdillah b. e. Talha an Enes senedi ile tahrîc etti.
8504- Bu hadisi Buhârî (isti'zân 14, VII, 130-1; rikâk 17, VII, 179) ve Tirmizî (2477), Ömer b. Zer an Mücâhid an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8505- Bu hadisi Buhârî (mevâkîtu's-salât 41, I, 149; menâkıb 25/11, IV, 172; edeb 87-8, VII, 105-6), Müslim (eşribe 176-7, s. 1627-9) ve Ebû Dâvud (3270-71), Ebû Osmân en-Nehdî an Abdirrahman b. e. Bekr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8506- Bu hadisi Tirmizî (3625), Muh. b. Beşşâr an Yezîd b. Hârûn an Sül. et-Teymî an Ebî'l-Alâ an Semure senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8507- Bu hadisi Müslim (fadâil 9, s. 1784), Seleme b. Şebîb ani'l-Hasan b. A'yen an Ma'kil an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
8508- Bu hadisi Müslim (fadâil 8, s. 1784), yukardaki senedin aynısı ile tahrîc etti.
8509- Bu hadisi Tirmizî (3839), İmrân b. Mûsâ an Hammâd b. Zeyd ani'l-Muhâcir an Ebî'l-Âliye er-Riyâhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8510- Bu hadisi Ahmed (I, 111), Esved b. Âmir an Şerîk ani'l-A'meş ani'l-Minhâl an Abbâd b. Abdillah el-Esedî an Alî senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 302).
8511- Bu hadisi Ahmed (VI, 8), Müemmel an Hammâd an Abdirrahman b. e. Râfi' an ammatihî an Ebî Râfi' senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ VIII, 311).
8512- Bu hadisi Dârimî (I, 29), Muh. b. el-Mübârek an Muâviye b. Yahyâ an Artât b. el-Münzir an Damre b. Habîb an Seleme senedi ile tahrîc etti.
İhtilâflı Muâviye dışındaki râvileri güvenilir kimselerdir.
8513- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 25/44, IV, 181-2), Ebû Ma'mer an Abdilvâris an Abdilazîz an Enes senedi ile tahrîc etti.
8514-8516- Bu hadisi Buhârî (buyû‘ 51/2, III, 21; istikrâd 18, III, 86-7; vasâyâ 36, III, 199, üçüncü lafız; mağâzî 18/3, V, 32; menâkıb 25, IV, 172) ve Nesâî (vesâyâ 4/1-2, VI, 245-6), eş-Şa'bî an Câbir asl-ı senedi

ile;
Buhârî (istikrâd 9, III, 84, ilk lafız; sulh 13, III, 171, ikinci lafız), Ebû Dâvud (2884) ve Nesâî vesâyâ 4/4, VI, 246), Vehb b. Keys an an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8517- Bu hadisi Müslim (fadâilu's-sahâbe 158, s. 1938), Amr en-Nâkıd an Ömer b. Yûnus an İkrime b. Ammâr an Ebî Kesîr an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
8518- Bu hadisi Buhârî (vudû' 40/3, I, 55-6; menâkıb 21-22, IV, 163-4; mardâ 18, VII, 9-10; da'vât 31/1, VII, 156), Müslim (fadâil 111, s. 1823) ve Tirmizî (3643), Hâtim b. İsmaîl ani'l-Cuayd b. Abdirrahman ani's-Sâib asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8519- Bu hadisi Tirmizî (3629), Bündâr an Ebî Âsım an Azre b. Sâbit an İlbâ b. Ahmer an Ebî Zeyd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8520- Bu hadisi Ebû Ya'lâ (1868), Ubeydullah b. Muâz an ebîhî an Yûsuf b. Muh. b. el-Münkedir an ebîhî an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Yûsuf b. Muh. ihtilâflı bir râvidir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 268).
8521- Bu hadisi Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 38, s. 2154), el-Mu'temir an ebîhî an Nuaym b. e. Hind an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
8522- Bu hadisi Buhârî (cihâd 84, 87, III, 229-30; mağâzî 31/10) ve Müslim (müsâfirîn 311-2, s. 576), Ebû Seleme ve Sinân b. e. Sinân an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8523- Heysemî'ye göre isnâd hasendir (Mecma‘ VIII, 229).
8524- Bu hadisi Müslim (hayd 34, s. 252), Muâviye b. Sellâm an Zeyd b. Sellâm an Ebî Sellâm an Ebî Esmâ er-Rahabî an Sevbân asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8525- Bu hadisi Tirmizî (2733, 3144) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 18, VII, 111), Şu'be an Amr b. Murre an Abdillah b. Seleme an Safvân b. Assâl senedi ile tahrîc ettiler.
8526- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 51, IV, 268; tefsîr Bakara 6, V, 148), Humeyd an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8527- Bu hadisi Müslim (zühd 74, s. 2306-8), Hâtim b. İsm. an Ya'kb b. Mücâhid an Ubâde b. el-Velîd b. Ubâde senedi ile tahrîc etti. Metni oldukça uzundur. Bu, ise onun bir parçasıdır.
8528- Bu hadisi Dârimî (I, 10), Ubeydullah b. Mûsâ an İsm. b. Abdilmelik an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
İsmâil b. Abdilmelik ihtilâflı bir râvidir. Diğerleri güvenilir kimselerdir.
8529- Bu hadisi Ebû Dâvud (4302) ve Nesâî (cihâd 42/1, VI, 43-4), Damre b. Rabîa an Ebî Zür'a eş-Şeybânî an Ebî Sekîne asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ebû Dâvud, sadece metnin en sonundaki Nebevî kavli rivayet etti.
8530- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 27/1, IV, 186; menâkıbu'l-Ensâr 36/2, IV, 243), Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 43-5, s. 2158-9) ve Tirmizî (3285), Ebû Ma'mer an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8531- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 27/2, IV, 186; menâkıbu'l-Ensâr 36/1, IV, 243), Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 46-7, s. 2159) ve Tirmizî (3286), Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8532- Bu hadisi Tirmizî (3289), Abd b. Humeyd an Muh. b. Kesîr an Sül. b. Kesîr an Husayn an Muh. b. Cübeyr b. Mut'im an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
8533-8534- Heysemî, Mecma'uz-zevâid'de (VIII, 297) şöyle söylüyor: "Taberânî bunu birkaç senedle tahrîc etti ki, bunlardan birinin senedi İbr. b. Hasan hariç Sahîh ricâlindendir. Sözkonusu râvi, İbn Hibbân'a göre güvenilirdir. Fâtıma binti Alî b. e. Tâlib'i ise tanımıyorum."
8535- Bu hadisi Ahmed (VI, 112-3, 150, 209), Yûnus an Mücâhid an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 4).
8536-8539- Bu hadisin ilk lafzını Müslim (fadâil 118, s. 1826), Hammâd an Ebî Cemre ed-Dubaî an İbn Abbâs tariki ile;
İkinci lafzı Müslim (fadâil 123, s. 1827), Revh an Hammâd b. Seleme an Ammâr b. e. Ammâr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile;
Üçüncü lafzı Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 28, IV, 238) ve Tirmizî (3621-2), Hişâm b. Hassân an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile;
Dördüncü lafzı Müslim (fadâil 116, s. 1825-6) ve Tirmizî (3652), Amr b. Dinâr an Urve asl-ı senedi ile;

Yakın lafızlar ile Buhârî (mağâzî 85/1, V, 144; fadâ'ilu'l-Kur'ân 1/1, VI, 96), Şeybân an Yahyâ an Ebî Seleme an Âişe ve İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8540- Bu hadisi Müslim (fadâil 114, s. 1825), Ebû Gassân er-Râzî an Hakkâm b. Selm an Osmân b. Zâide ani'z-Zübeyr b. Adî an Enes senedi ile tahrîc etti.
8541- Bu hadisi Tirmizî (3653), Muh. b. Beşşâr an Muh. b. Ca'fer an Şu'be an Ebî İshâk an Âmir b. Sa'd an Cerîr senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında hasen sahîh hükmü verdi.
8543- Bu hadisi Müslim (fadâil 63, s. 1808), İsmaîl b. Uleyye an Eyyûb an Amr b. Saîd an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8544- Bu hadisi Buhârî (edeb 109/1, VII, 117-8), İbn Nümeyr an Muh. b. Bişr an İsm. b. e. Hâlid an İbn e. Evfâ senedi ile tahrîc etti.
8545- Bu hadisi Buhârî (şehâdât 9/2, III, 151; fadâilu'l-ashâb 1/2, IV, 189; rikâk 7/4, VII, 173; eymân 27, VII, 233), Müslim (fadâilu's-sahâbe 214-5, s. 1964-5), Tirmizî (2221-2), Ebû Dâvud (4657) ve Nesâî (eymân 29, VII, 17-8), ayrı ayrı Zehdem b. Mudarrib, Zürâre b. Evfâ, Hilâl b. Yesâf an İmrân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8546- Bu hadisi Tirmizî (3858), Yahyâ b. Habîb an Mûsâ b. İbr. b. Kesîr an Talha b. Hırâş an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8547-8548- Bu hadisi Buhârî (cihâd 76/3, III, 225; menâkıb 25/23, IV, 175; fadâilu'l-ashâb 1/1, IV, 188-9) ve Müslim (fadâilu's-sahâbe 208-9), Câbir an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafızlar Müslim'e aittir.
8549- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 5/12, IV, 195), Müslim (fadâilu's-sahâbe 221-2, s. 1967-8), Ebû Dâvud (4658) ve Tirmizî (3861), Sül. el-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8550- Bu hadisi Tirmizî (3862), Muh. b. Yahyâ an Ya'kb b. İbr. b. Sa'd an Ubeyde b. e. Râita an Abdirrahman b. Ziyâd an İbn Muğaffel senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8551- Bu hadisi Tirmizî (3866), Muh. b. Nâfi' ani'n-Nadr b. Hammâd an Seyf b. Ömer an Ubeydillah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "münker" hükmü verdi.
8552- Bu hadisi Müslim (tefsîr 15, s. 2317), Yahyâ b. Yahyâ an Ebî Muâviye an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etti.
8553- Bu hadisi el-Hatîbu'l-Bağdâdî, Ta'rîh'inde (îI, 276), et-Tenhî an Muh. b. Yûsuf el-Ezrak an Ah. b. Abdillah el-Vekîl an Abbâd b. el-Velîd an Muh. b. Sül. el-Kuraşî an Osmân b. Talha el-Kurâşî an Muh. b. el-Münkedir an Câbir senedi ile tahrîc etti.
8554- Bu hadisi Müslim (fadâilu's-sahâbe 207, s. 1961), Hüseyn b. Alî el-Cu'fî an Mücemma' b. Yahyâ an Saîd b. e. Bürde an Ebî Bürde an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
8555- Bu hadisi Tirmizî (3865), Ebû Kureyb an Osmân b. Nâciye an Abdillah b. Müslim Ebî Taybe an Abdillah b. Büreyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti. İsnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
8556- Bu hadisi el-İbâne'de es-Siczî, İbn Asâkir, Beyhakî ve İbn Adî tahrîc ettiler. İbnü'l-Cevzî, K. el-İlel'inde sahîh olmadığını, râvilerinden Nuaym'ın mecrûh, Abdürrahîm'in İbn Maîn'e göre "uydurukçu" bir râvi olduğunu söylemiştir. Zehebî, Mîzân'da bu hadisin bâtıl olduğunu; İbn Hacer ise "muzdarib" olduğunu söylemiştir. Hadisin birkaç tariki olsa da, hepsinden de zayıftır (Feydu'l-Kadîr IV, 76).
8557-8558- Bu hadisi Ebû Dâvud (4648-50) ve Tirmizî (3757), ayrı ayrı Abdullah b. Zâlim, Abdurrahman b. el-Ahnes, Riyâh b. el-Hâris an Saîd b. Zeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8559-8562- Bu hadisi Buhârî (fadâi'lu'l-ashâb 5/13, IV, 196; fiten 17/2, VIII, 96-7) ve Müslim (fadâilu's-sahâbe 29, s. 1868-9), Şerîk b. Abdillah b. e. Nemir an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile;
Buhârî (fad. ash. 6/12, IV, 201; 7/1, IV, 202; edeb 119, VII, 122-3), Müslim (fad. sah. 28, s. 1867) ve Tirmizî (3710), Ebû Osmân en-Nehdî an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8563- Bu hadisi Tirmizî (3741), Ebû Saîd el-Eşacc an Ebî Abdirrahman b. Mansûr el-Anezî an Ukbe b. Alkame el-Yeşkerî an Alî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8564- Bu hadisi Tirmizî (3797), Süfyân b. Vekî' an ebîhî ani'l-Hasan b. Sâlih an Ebî Rabîa el-İbâdî ani'l-Hasan an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8565-8566- Bu hadisi Müslim (fadâilu's-sahâbe 50, s. 1880) ve Tirmizî (3696), Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8567- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 7, IV, 204), Ebû Dâvud (4651) ve Tirmizî (3697), Katâde an Enes

asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8568- Bu hadisi Tirmizî (3790-1), ayrı ayrı Katâde ve Ebû Kılâbe an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti. İlki için "hasen garîb", ikinci için "hasen sahîh" hükmü verdi.
8569- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 16, IV, 228; fadâilu'l-Kur'ân 8, VI, 102), Müslim (fadâilu's-sahâbe 116-7, s. 1913) ve Tirmizî (3810), Mesrk an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8570- Bu hadisi Tirmizî (3804), Kuteybe ani'l-Leys an Muâviye b. Sâlih an Rabîa b. Yezîd an Ebî İdrîs el-Havlânî an Yezîd b. Umeyre an Muâz senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
8571- Bu hadisi Tirmizî (3811), el-Cerrâh b. Muhalled an Muâz b. Hişâm an ebîhî an Katâde an Hayseme b. e. Sebre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
8572- Bu hadisi Tirmizî (3714), Ziyâd b. Yahyâ an Sehl b. Hammâd ani'l-Muhtâr b. Nâfi' an Ebî Hayyân et-Teymî an ebîhî an Alî senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
8573- Bu hadisi Tirmizî (3663), Saîd b. Yahyâ b. Saîd an Vekî' an Sâlim b. el-Alâ' el-Murâdî an Amr b. Herim an Rib'î b. Hirâş an Huzeyfe senedi ile tahrîc etti.
8574- Bu hadisi Ebû Dâvud (4634) ve Tirmizî (2287), Muh. b. Abdillah el-Ensârî ani'l-Eş'as ani'l-Hasan an Ebî Bekre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8575- Bu hadisi Ebû Dâvud (4637), Muh. b. el-Müsennâ an Affân an Hammâd b. Seleme an Eş'as b. Abdirrahman an ebîhî an Semure senedi ile tahrîc etti.
8576- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 6/1, IV, 198) ve Müslim (fadâilu's-sahâbe 20, s. 1862), Muh. b. el-Münkedir an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8577- Bu hadisi Tirmizî (3819), Muh. b. el-Hasan an Mûsâ b. İsmaîl an Ebî Avâne an Ömer b. e. Seleme b. Abdirrahman an ebîhî an Usâme senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8578- Bu hadisi Tirmizî (3718), İsm. b. Mûsâ an Şerîk an Ebî Rabîa an İbn Büreyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
8579- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 4, IV, 191; 7/3, IV, 203), Ebû Dâvud (4627-8) ve Tirmizî (3707), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8580- Bu hadisi Tirmizî (3795), Kuteybe an Abdilazîz b. Muh. an Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
8581- Bu hadisi Tirmizî (3785), İbn. e. Ömer an Süfyân an Kesîr en-Nevvâ' an Ebî İdrîs ani'l-Müseyyeb b. Nuceybe an Alî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdikten sonra bu hadisin, Hz. Ali'nin sözü olarak "mevkûfen" rivayet olunduğunu söyledi.
8582- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 30, IV, 240), Abdullah b. Muh. el-Âmulî an Yahyâ b. Maîn an İsmaîl b. Mücâlid an Beyân an Vebere an Hemmâm b. el-Hâris an Ammâr senedi ile tahrîc etti.
8583- Bu hadisi Müslim (fadâilu's-sahâbe 170, s. 1947), Muh. b. Hâtim an Behz an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Muâviye b. Kurre an Âiz b. Amr senedi ile tahrîc etti.
8584- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 56, V, 103) ve Müslim (fadâilu's-sahâbe 164, s. 1943), Ebû Usâme an Büreyd b. Abdillah an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8585-8586- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 13, IV, 227-8), Alî b. Müslim an Habbân an Hemmâm an Katâde an Enes senedi ile;
İkinci rivayeti ise Sâbit an Enes asl-ı senedi ile muallak olarak tahrîc etti.
8587- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 9, IV, 208), Muh. b. Râfi' an Hüseyn an Zâide an Ebî Husayn an Sa'd b. Ubeyde an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
8588- Mecma‘ Iî, 52,
8589- Râvileri güvenilir kimselerdir. Bunlardan birisi hakkında ihtilâf vardır (Mecma‘ Iî, 54).
8590-8592- Lafızlar Müslim'e aittir. Bu hadisi Buhârî (hars 4, III, 67), Müslim (fadâilu's-sahâbe 13, s. 1857-8) ve Tirmizî (3677), Ebû Seleme b. Abdirrahman an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8593- Bu hadisi Ebû Dâvud (3987) ve Tirmizî (3659), Atiyye an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî "hasen" hükmü verdi.

8594- Bu hadisi Tirmizî (3666), Ya'kb b. İbr. an İbn Uyeyne an Dâvud ani'ş-Şa'bî ani'l-Hâris an Ali senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8595- Bu hadisi Tirmizî (3669), Ömer b. İsm. b. Mücâlid an Saîd b. Mesleme an İsm. b. Umeyye an Nâfî' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve Saîd'in zayıf olduğuna hükmetti.
8596- Bu hadisi Tirmizî (3668), Mahmûd b. Gaylân an Ebî Dâvud ani'l-Hakem b. Atiyye an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdının garâbetine dikkati çekti.
8597- Bu hadisi Tirmizî (3680), Ebû Saîd el-Eşacc an Telîd b. Sül. an Ebî'l-Haccâf an Atiyye an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8598- Bu hadisi Tirmizî (3692), Seleme b. Şebîb an Abdillah b. Nâfi' an Âsım b. Ömer el-Umerî an Abdillah b. Dînâr an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8599- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 5, IV, 195) ve Ebû Dâvud (4629), es-Sevrî an Câmi' b. e. Râşid an Ebî Ya'lâ an Muh. b. el-Hanefiyye an Alî senedi ile tahrîc ettiler.
8601- Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir, Umâre b. Zâdân hâriç ki, bu râvi ihtilâflıdır (Mecma‘ Iî, 305).
8602- Bu hadisi İbn Mâce (150), Ah. b. Saîd ed-Dârimî an Yahyâ b. e. Bükeyr an Zâide b. Kudâme an Âsım b. ebî'n-Nücûd an Zir an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'inde râvilerinin güvenilir kimseler olduğunu İbn Hibbân ile el-Hâkim'in Sahîh'lerinde tahrîc ettiklerini söylemiştir.
8604- Bu hadisi Tirmizî (3679), el-Ensârî an Ma'n an İshâk b. Yahyâ b. Talha an ammihî İshâk b. Talha an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8605- Bu hadisi de Tirmizî (3661), Alî b. el-Hasan an Mahbb b. Muhriz an Dâvud b. Yezîd el-Ezdî an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8606- Bu hadisi Ebû Dâvud (4652), Hennâd an Abdirrahman b. Muh. el-Mahâribî an Abdisselâm b. Harb an Ebî Hâlid ed-Dâlânî an Ebî Hâlid mevlâ Âl-i Ca'de an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Ebû Hâlid güvenilir bir râvidir.
8607- Bu hadisi Mâlik (cihâd no. 49, s. 469), Ahmed (II, 268, 449), Buhârî (savm 4, II, 227; fadâilu'l-l-ashâb 5, IV, 193), Müslim (zekât 85, s. 711), Tirmizî (3674) ve Nesâî (IV, 168; V, 92; VI, 22, 47), ez-Zührî an Humeyd b. Abdirrahman an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8608- Bu hadisi Müslim (fadâilu's-sahâbe 12, s. 1857), Muh. b. e. Ömer el-Mekkî an Mervân b. Muâviye an Yezîd b. Keysân an Ebî Hâzım el-Eşcaî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
8609- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 3, IV, 190-1; menâkıbu'l-Ensâr 45, IV, 253), Müslim (fadâilu's-sahâbe 2, s. 1864) ve Tirmizî (3660), Mâlik b. Enes an Ebî'n-Nadr an Ubeyd b. Huneyn an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8610- Bu hadisi Ebû Dâvud (1678) ve Tirmizî (3675), el-Fadl b. Dukeyn an Hişâm b. Sa'd an Zeyd b. Eslem an ebîhî an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8611- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 5, IV, 192; tefsîr A'râf 3, V, 197), Busr b. Ubeydillah an Ebî İdrîs an Ebî'd-Derdâ asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8612- Bu hadisi Tirmizî (3673), Nasr b. Abdirrahman an Ah. b. Beşîr an ësâ b. Meymûn ani'l-Kâsım b. Muh. an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8613-8614- Bu hadisi Ebû Dâvud (4660-1), ez-Zührî an Abdilmelik b. e. Bekr b. Abdirrahman el-Hâris an ebîhî an İbn Zem'a ve ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an İbn Zem'a yollarıyla tahrîc etti.
8615- Bu hadisi Nesâî (imâmet 1, II, 74-5), Hüseyn b. Alî an Zâide an Âsım an Zir an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir.
8616-8617- İlk lafız Buhârî'ye (ezân 46, I, 165), ikinci lafız Müslim'e (no. 93) aittir. Bu hadisi Mâlik (salâtu's-sefer 83, s. 170-1), Buhârî (ezân 39, I, 161-2; 46-7, I, 165-6; 67-8, I, 174-5; enbiyâ 19, IV, 122; i'tisâm 5, VIII, 145), Müslim (salât 93-97, s. 313-4), Tirmizî (3672) ve Nesâî (imâmet 17/2, II, 83-4), el-Esved, Urve ve Ubeydullah b. Abdillah b. Utbe an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8618- Râvilerinden Abdullah b. Şebîb zayıf bir râvidir (Mecma‘ Iî, 41).
8619- Râvilerinden Abdullah b. İbrâhîm el-Gifârî zayıf bir râvidir (Mecma‘ Iî, 41).

8620- Heysemî, râvilerinden Muh. b. Abdillah b. Abdirrahman b. el-Kâsım b. Muh. adlı râvi hakkında hiç bir bilgisi bulunmadığını söylemiştir (Mecma‘ Iî, 51).
8621- Ravileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 60).
8622- Râvileri, Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 60).
8624- Bu hadisi Tirmizî (3684), Muh. b. el-Müsennâ an Abdillah b. Dâvud el-Vâsıtî an Abdirrahman b. ahî Muh. b. el-Münkedir an Muh. b. el-Münkedir an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında zayıf hükmü verdi.
Abdullah b. Dâvud ile Abdurrahman zayıf kimselerdir.
8625- Tirmizî (3681), bu hadisi Ebû Âmir el-Akadî an Hârice b. Abdillah el-Ensârî an Nâfi an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh, garîb" hükmü verdi.
8626- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 35/3, IV, 242), Alî b. Abdillah an Süfyân an Amr b. Dînâr an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
8627- Bu hadisi Tirmizî (3682), Muh. b. Beşşâr an Ebî Âmir el-Akadî an Hârice b. Abdillah an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8628- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 6, IV, 200), Ebû Seleme an Ebî Hureyre; Müslim ise (fadâilu's-sahâbe 23, s. 1864), Ebû Seleme an Âişe asl-ı senedleri ile tahrîc ettiler.
Ukbe'nin rivayeti her ikisinde de mevct değildir. Muhtemelen bir hatâ sözkonusudur.
8629- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 35/1, IV, 242), Muh. b. Kesîr an Süfyân an İsm. b. e. Hâlid an Kays b. e. Hâzım an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
8630- Bu hadisi Buhârî (îmân 15/2, I, 11; ta'bîr 17, 18, VIII, 74-5; fadâilu'l-ashâb 6, IV, 201), Müslim (fadâilu's-sahâbe 15, s. 1859), Tirmizî (2286) ve Nesâî (îmân 18/2, VIII, 113-4), ez-Zührî an Es'ad b. Sehl b. Hanîf an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8631- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 6, IV, 198), Müslim (fadâilu's-sahâbe 16, s. 1859-60) ve Tirmizî (2284), ez-Zührî an Hamza b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8632- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 5, IV, 193) ve Müslim (fadâilu's-sahâbe 17, s. 1860), Yûnus ani'z-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8633- Bu hadisi Ebû Dâvud (1498) ve Tirmizî (3562) Âsım b. Ubeydillah an Sâlim an İbn Ömer an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında hasen sahîh hükmü verdi.
8634- Bu hadisi Tirmizî (3690), el-Hüseyn b. Hureys an Alî b. el-Hüseyn b. Vâkıd an ebihî an Abdillah b. Büreyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
8635- Bu hadisi Tirmizî (3691), el-Hasan b. es-Sabbâh an Zeyd b. Hubâb an Hârice b. Abdillah b. Sül. b. Zeyd b. Sâbit an Yezîd b. Rmân an Urve an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
8636- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 6, IV, 198-9) ve Müslim (fad. sah. 22, s. 1863), ez-Zührî an Abdilhamîd b. Abdirrahman b. Zeyd an Muh. b. Sa'd b. e. Vakkâs an Sa'd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8637-8639- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Bakara 9, V, 149-50; salât 32, I, 105), Humeyd an Enes an Ömer asl-ı senedi ile; Müslim (fad. sah. 24, s. 1865), Ukbe b. Mükrim an Saîd b. Âmir an Cüveyriye an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc ettiler.
8640- Bu mevkûf hadisi Mâlik (cihâd 38, s. 464), doğrudan Yahyâ'dan rivayet etmiştir.
8641- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 6, IV, 201), es-Salt b. Muh. an İsm. b. İbr. an Eyyûb an İbn e. Müleyke ani'l-Misver senedi ile tahrîc etti.
8642- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 6, IV, 199) ve Müslim (fad. sah. 14, s. 1858-9), İbnu'l-Mübârek an Ömer b. Saîd an İbn e. Müleyke an İbn Abbâs an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8643- Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 61).
8644- Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ Iî, 61).
8645- Râvilerinden Usâme b. Zeyd b. Eslem zayıftır. İbn Hacer'e göre isnâdında Usâme'den daha zayıf olan İsh. b. İbr. el-Huneynî adlı bir râvi vardır (Mecma‘ Iî, 65),
8646- Râvilerinden el-Fadl b. el-Muhtâr zayıftır (Mecma‘ Iî, 68).
8647- Râvilerinden Abdurrahman b. İbr. el-Kâs, İmam Ahmed'e göre güvenilir, çoğunluğa göre ise zayıftır

(Mecma‘ Iî, 70).
8648- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 78).
8649- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 78).
8650- İsnâdı Heysemî'ye göre hasendir (Mecma‘ Iî, 78).
8651- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 78).
8652- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 45, IV, 261), Yahyâ b. Bişr an Revh an Avf an Muâviye b. Kurre an Ebî Bürde b. e. Mûsâ senedi ile tahrîc etti.
8653- Bu hadisi İbn Mâce (104), İsm. b. Muh. et-Talhî an Dâvud b. Atâ an Sâlih b. Keysân ani'z-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ubeyy senedi ile tahrîc etti.
Dâvud sebebiyle isnâdı zayıftır.
8655- Bu hadisi Müslim (fad. sah. 36, s. 1866), İsm. b. Ca'fer an Muh. b. e. Harmele an Atâ ve Sül. b. Yesâr ve Ebî Seleme an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8656- Bu hadisi Buhârî (fardu'l-humus 14, IV, 53; fadâilu'l-ashâb 7, IV, 203; mağâzî 19, V, 34) ve Tirmizî (3706), Osmân b. Abdillah b. Mevhib an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8657- Bu hadisi Tirmizî (3701), Muh. b. İsm. ani'l-Hasan b. Vâki' er-Remlî an Damre b. Rabîa an Abdillah b. Şevzeb an Abdillah b. el-Kâsım an Kesîr mevlâ Abdirrahman b. Semure senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8658- Bu hadisi Tirmizî (3700), Muh. b. Beşşâr an Ebî Dâvud ani's-Seken b. el-Muğîre ani'l-Velîd b. Hişâm an Ferkad Ebî Talha an Abdirrahman b. Habbâb senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8659- Bu hadisi Tirmizî (3698), Ebû Hişâm er-Rifâî an Yahyâ b. el-Yemân an şeyh min benî Zühre ani'l-Hâris b. Abdirrahman b. e. Zübâb an Talha senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "munkatı" ve zayıf hükmü verdi.
8660- Bu hadisi İbn Mâce (110), Muh. b. Osmân Ebû Mervân an ebîhî Osmân b. Hâlid an Abdirrahman b. ebî'z-Zinâd an Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Osmân b. Hâlid sebebiyle isnâdı zayıftır.
8661- Bu hadisi İbn Mâce (311), Alî b. Muh. an Vekî' ani's-Salt b. Dînâr an Ukbe b. Suhbân an Osmân senedi ile tahrîc etti.
8662- Bu hadisi Nesâî (ahbâs 4/4, VI, 234; cihâd 44/4, VI, 46-7), İsh. b. İbr. an Abdillah b. İdrîs an Husayn b. Abdirrahman an Amr b. Câvân ani'l-Ahnef b. Kays senedi ile tahrîc etti.
8663- Bu hadisi Tirmizî (3703) ve Nesâî (ahbâs 4/5, VI, 235), Saîd b. Âmir an Yahyâ b. ebî'l-Haccâc an Saîd el-Cüreycî an Sümâme senedi ile tahrîc etti.
Tirmizî "hasen" hükmü verdi.
8664- Bu hadisi Tirmizî (3709), Osmân b. Zfer an Muh. b. Ziyâd an Muh. b. Aclân an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi. Muh. b. Ziyâd hadiste zayıftır.
8665- Bu hadisi Tirmizî (3708), İbr. b. Sa'd an Şâzân ani'l-Esved b. Âmir an Sinân b. Hârûn an Küleyb b. Vâil an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8666- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 7/3, IV, 202-3), Ah. b. Şebîb b. Saîd an ebîhî an ebîhî an Yûnus ani'z-Zührî an Urve an Ubeydillah b. Adî b. el-Hiyâr senedi ile tahrîc etti.
8667- Bu hadisin râvileri Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 93).
İçinden bazı bölümleri Tirmizî (3803), Alî b. Saîd an Ebî Muhâyyât Yahyâ b. Ya'lâ b. Atâ an Abdilmelik b. Umeyr an İbn ahî Abdillah b. Selâm senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8668- Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ Iî, 94).
8669- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 95).
8670- Bu hadisi Ahmed (I, 72), Osmân b. e. Şeybe an Yûnus b. ebî'l-Ya'fr el-Abdî an ebîhî an Müslim senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 97).
8671- Mu'cemu'l-Kebîr râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 97).
8672- Bu hadisi İbn Mâce (111), Alî b. Muh. an Abdillah b. İdrîs an Hişâm b. Hassân an Muh. b. Sîrîn an Ka'b senedi ile tahrîc etti.

İsnâdında kopukluk vardır. Ebû Hâtim'e göre Muh. b. Sîrîn, Ka'b'ı idrâk edememiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir.
8673- Bu hadisi İbn Mâce (112), Alî b. Muh. an Ebî Muâviye ani'l-Ferec b. Fadâle an Rabîa b. Yezîd ani'n-Nu'mân b. Beşîr an Âişe senediyle tahrîc etti.
İsnâdında kopukluk vardır Rabîa'nın Nu'mân'dan semâı yoktur. Râvileri ise güvenilir kimselerdir.
8674- Bu hadisin râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 97).
8675- Râvilerinden Abdülmun'im b. Beşîr zayıftır (Mecma‘ Iî, 97).
8677- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 99).
8678- Taberânî'nin isnâdında Mus'ab b. Saîd ve Bezzâr'ın isnâdında Abdullah b. Şebîb zayıf râvilerdir (Mecma‘ Iî, 99).
8679- Bu hadisi Abdullah b. Ah. (Müsned I, 73), Süreyc b. Yûnus an Mahbb b. Muhriz an İbr. b. Abdillah b. Ferrûh an ebîhî an Osmân senedi ile tahrîc etti.
8680- Heysemî, isnâdında tanımadığı birisi ile ihtilâflı bir râvi olduğunu söylemiştir (Mecma‘ Iî, 100).
8682- Bu hadisi Tirmizî (3728), İsm. b. Mûsâ an Alî b. Mûsâ an Alî b. Âbis an Müslim el-Melâî an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8683- Bu hadisi Tirmizî (3735), Muh. b. Ca'fer an Şu'be an Amr b. Murre an Ebî Hamza el-Ensârî an Zeyd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8684- Bu hadisi Tirmizî (3720), Yûsuf b. Mûsâ an Alî b. Kâdim an Alî b. Sâlih an Hakîm b. Cübeyr an Cumey' b. Umeyr an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8685- Bu hadisi Müslim (fad. sah. 32, s. 1871) ve Tirmizî (3724), Hâtim b. İsmaîl an Bukeyr b. Mismâr an Âmir b. Sa'd an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8686- Bu hadisi Tirmizî (3719), İsm. b. Mûsâ an Şerîk an Ebî İshâk an Hubşî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8687- Bu hadisi Tirmizî (3721), Süfyân b. Vekî' an Ubeydillah b. Mûsâ an ësâ b. Ömer ani's-Süddî an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
8689- Bu hadisi Tirmizî (3717), Kuteybe an Ca'fer b. Sül. an Ebî Hârûn an Ebî Saîd el-Hudrî senedi ile tahrîc etti ve isnâdının zayıf olduğunu söyledi.
8690- Bu hadisi Tirmizî (3717), Vâsıl b. Abdila'lâ an Muh. b. Fudayl an Abdillah b. Abdirrahman Ebî'n-Nadr ani'l-Müsâvir el-Humyerî an ümmihî an Ümmi Seleme senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8691- Bu hadisi Tirmizî (3723), İsm. b. Mûsâ an Muh. b. Ömer b. er-Rmî an Şerîk an Seleme b. Kuheyl an Süveyd b. Gafle ani's-Sunâbihî an Alî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb münker" hükmü verdi.
8692- Bu hadisi Tirmizî (3727), Alî b. el-Münzir an Muh. b. Fudayl an Sâlim b. e. Hafsa an Atiyye an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8693- Bu hadisi Tirmizî (3726), Alî b. el-Münzir an M. b. Fudayl ani'l-Eclah an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8694- Bu hadisi Tirmizî (3732), Muh. b. Humeyd an İbr. b. el-Muhtâr an Şu'be an Ebî Yahyâ an Amr b. Meymûn an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8695- Bu hadisi Nesâî (nikâh 7, VI, 62), el-Hüseyin b. Hureys ani'l-Fadl b. Mûsâ ani'l-Hüseyn b. Vâkıd an Abdillah b. Bureyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Râvileri Sahîh ricâlindendir.
8696- Bu hadisi Nesâî (sehv 17/1-3, III, 12), Abdullah b. Nuceyy (an ebîhî) an Alî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8697- Bu hadisi Tirmizî (3090), Muh. b. Beşşâr an Affân b. Müslim ve Abdussamed b. Abdilvâris an Hammâd b. Seleme an Simâk b. Harb an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8698- Bu hadisi Tirmizî (3737), Ebû'l-Cerrâh an Câbir b. Subayh an Ümmü Şarâhîl an Ümmi Atiyye senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8700- Râvileri Heysemî'ye göre Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 113).
8701- Heysemî, isnâdında tanımadığı bir râvi vardır (Mecma‘ Iî, 113).
8702- Râvilerinden Hâkân b. Abdillah b. el-Uheym, Ebû Dâvud'a göre zayıftır (Mecma‘ Iî, 116).

8703- Râvilerinen Ah. b. Büdeyl el-Yâmî'yi İbn Hibbân tevsîk ederek "müstakîmu'l-hadîs" demiş, İbn ebî Hâtim "onda zaaf vardır" şeklinde tavsîf etmiştir. Diğer râvileri ise Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 119).
8704- İmrân b. Hâlid el-Huzâî adlı râvisi zayıftır (Mecma‘ Iî, 119).
8705- Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ Iî, 122).
8706-8707- Bu hadisi Ahmed (I, 159), Şerîk an Âsım b. Kuleyb an Muh. b. Ka'b an Alî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8708- Bu hadisi İbn Mâce (120), Muh. b. İsm. an Ubeydillah ani'l-Alâ' b. Sâlih ani'l-Minhâl an Abbâd b. Abdillah an Alî senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'inde şu bilgiyi vermektedir: "Bunun isnâdı sahîhtir. Râvileri güvenilir kimselerdir. Bunu el-Hâkim, Müstedrek'te rivâyet edip "Buhârî ile Müslim'in şartınca sahîhtir" hükmü vermiştir.
8709- Heysemî'ye göre içinde hakkında ihtilâf olan râviler vardır (Mecma‘ Iî, 129).
8710- Bu hadisi Ahmed (VI, 323), Yahyâ b. e. Bukeyr an İsrâîl an Ebî İshâk an Ebî Abdillah el-Cüdelî senedi ile tahrîc etti.
Ebû Abdillah dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir.
(Mecma‘ Iî, 130).
8711- Râvilerinden Sâlih b. ebî'l-Esved zayıftır (Mecma‘ Iî, 134).
8712- Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 135).
8713- Râvilerinden Sellâm b. Süleymân el-Medâinî ve Zeyd el-Ummâ ihtilâflı râvilerdendir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 135).
8714- Râvilerinden Rişdîn b. Sa'd ihtilâflıdır. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 136).
8715- Mürsel olan bu rivayetin isnâdı hasendir (Mecma‘ Iî, 145).
8716- Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 145).
8717- Râvileri Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 146).
8718- Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 146).
8720- Bu hadisi Tirmizî (3739), Kuteybe an Sâlih b. Mûsâ min veledi Talha ani's-Salt b. Dînâr an Ebî Nadre an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8721- Bu hadisi Tirmizî (3738), Ebû Saîd el-Eşacc an Yûnus b. Bukeyr an Muh. b. İshâk an Yahyâ b. Abbâd b. Abdillah b. ez-Zübeyr an ebîhî an ceddihî Abdullah b. ez-Zübeyr an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
8722- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 14, IV, 212), Müsedded an Hâlid an İbn e. Hâlid an Kays b. e. Hâzım senedi ile tahrîc etti.
8723- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 14, IV, 211) ve Müslim (fad. sah. 47, s. 1879), el-Mu'temir b. Sül. an ebîhî an Ebî Osmân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8724- Bu hadisi Tirmizî (3742), Muh. b. İsmaîl an Ebî Kureyb an Yûnus b. Bukeyr an Talha b. Yahyâ an Mûsâ ve ësâ ebnâ Talha an Talha senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8725- Heysemî, isnâdında durumunu bilmediği bir râvinin bulunduğunu ve de Sül. b. Eyyûb et-Talhî adlı râvinin ihtilâflı olduğunu söylemiştir (Mecma‘ Iî, 148).
8726- Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ Iî, 147).
8727- Râvilerinden el-Kâ'kâ' b. Zekeriyyâ et-Talhî'yi Heysemî tanımadığını ve diğer râvilerinin de Sahîh ricâlinden olduğunu söylemiştir (Mecma‘ Iî, 148).
8729- Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 150).
8730- İsnâdı Heysemî'ye göre hasendir (Mecma‘ Iî, 150).
8732- Bu hadisi Buhârî (cihâd 40, III, 214-5; 135, IV, 17; mağâzî 29, V, 49; fadâilu'l-ashâb 13, IV, 209) ve Müslim (fad. sah. 48, s. 1879) ve Tirmizî (3745), Muh. b. el-Münkedir an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8733- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 13, IV, 211), Müslim (fad. sah. 49, s. 1879-80) ve Tirmizî (3743), Hişâm b. Urve an ebîhî an İbni'z-Zübeyr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8734- Bu hadisi Tirmizî (3746), Kuteybe an Hammâd b. Zeyd an Sahr b. Cüveyriye an Hişâm b. Urve senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8735- Bu hadisi Buhârî (fad. sah. 13, IV, 210-1), Hâlid b. Mahled an Alî b. Müshir an Hişâm b. Urve an ebîhî an Mervân senedi ile tahrîc etti.

8736- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 8, V, 8; fad. ash. 13, IV, 211), İbnü'l-Mübârek an Hişâm b. Urve an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
8737- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 8, V, 7-8), İbr. b. Mûsâ an Hişâm b. Yûsuf an Ma'mer an Hişâm b. Urve an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
8738- Bu hadisin isnâdı Heysemî'ye göre hasendir (Mecma‘ Iî, 151).
8739- Râvileri güvenilir kimselerdir; ancak mürsel bir rivayettir (Mecma‘ Iî, 151).
8740- Râvileri Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 152).
8741- Taberânî ve Bezzâr, müsned ve mürsel tariklerle rivayet ettiler. Müsned rivayetin râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 153).
8743- Bu hadisi Buhârî (cihâd 80/4, III, 228), cihâd 18, V, 33), Müslim (fad. sah. 41, s. 1876) ve Tirmizî (3755), Sa'd b. İbr. an Abdillah b. Şeddâd an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8744- Bu hadisi Buhârî (fad. ash. 15, IV, 212), İbr. b. Mûsâ an İbn ebî Zâide an Hâşim b. Hâşim b. Utbe an Saîd b. el-Müseyyeb an Sa'd senedi ile tahrîc etti.
8745- Bu hadisi Tirmizî (3752), Ebû Usâme an Mücâlid ani'ş-Şa'bî an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8746- Bu hadisi Müslim (fad. sah. 43-5, s. 1877-8) ve Tirmizî (3079), Mus'ab b. Sa'd an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8747- Bu hadisi Buhârî (ezân 95, I, 183-4), Mûsâ an Ebî Avâne an Abdilmelik b. Umeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
8748- Bu hadisi Tirmizî (3751), Recâ b. Muh. an Ca'fer b. Avn an İsmaîl b. e. Hâlid an Kays b. e. Hâzım an Sa'd senedi ile tahrîc ettikten sonra Kays'ın mürseli olarak gelen tarikin daha sahîh olduğunu söylemiştir.
8749- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-ashâb 15/4, IV, 212), Müslim (zühd 12-3, s. 2277-8) ve Tirmizî (2366), İsmâil b. e. Hâlid an Kays b. e. Hâzım an Sa'd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8750- Bu hadisi Buhârî (cihâd 70/1, III, 222-3), Müslim (fad. sah. 40, s. 1875) ve Tirmizî (3756), Yahyâ b. Saîd an Abdillah b. Âmir b. Rabîa an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8754- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 34, IV, 242), Kuteybe an Süfyân an İsm. an Kays senedi ile tahrîc etti.
8757- Bu hadisi Tirmizî (3749), Kuteybe an Bekr b. Mudar an Sahr b. Abdillah an Ebî Seleme an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
8758- Bu hadisi Tirmizî (3750), Kays b. Enes an Muh. b. Ömer an Ebî Seleme asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8761-8762- İlk rivayeti Buhârî (fad. ash. 21, IV, 216; mağâzî 72/3, V, 120) ve Müslim (fad. sah. 53, s. 1881) Ebû Kılâbe an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
İkinci rivayeti Müslim (fad. sah. 54, s. 1881), Amr en-Nâkıd an Affân an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti.
8764- Bu hadisi Ahmed (I, 18), Safvân an Şurayh b. Ubeyde ve Râşid b. Sa'd ve gayrihimâ senedi ile tahrîc etti.
Bu rivayet mürseldir. Bu zevâtın hiçbiri Hz. Ömer'e yetişemiştir.
8766- Bu hadisi Buhârî (fad. ash. 21/3, IV, 216), Müslim (fad. sah. 55, s. 1882) ve Tirmizî (3796), Ebû İshâk an Sıla b. Zufer an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8767- Bu hadisi Tirmizî (3758), Kuteybe an Ebî Avâne an Yezîd b. e. Ziyâd an Abdillah b. el-Hâris an Abdilmuttalib senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8768- Bu hadisi Tirmizî (3762), İbr. b. Saîd an Abdilvehhâb b. Atâ an Sevr b. Yezîd an Mekhl an Huzeyfe an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8769- Bu hadisi Tirmizî (2269), Kuteybe an Rişdîn b. Sa'd an Yûnus ani'z-Zührî an Kabîsa b. Zeyb an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8770- Bu hadisi Ahmed (I, 185), Alî b. Abdillah an Muh. b. Talha et-Temîmî an Ebî Süheyl Nâfi' b. Mâlik an Saîd b. el-Müseyyeb an Sa'd senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre Ahmed ile Bezzâr'ın râvileri, güvenilir biri olan Muh. b. Talha dışındakileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 268).

8771- Bu hadisi Tirmizî (3763), Alî b. Hucr an Abdillah b. Ca'fer ani'l-Alâ b. Abdirrahman an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi ve Abdullah b. Ca'fer'in zayıf olduğunu söyledi.
8772-8773- Bu hadisi Buhârî (fad. ash. 10/1, IV, 209; at'ime 32, VI, 208) ve Tirmizî (3766), Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8774- Bu hadisi Tirmizî (3764), Muh. b. Beşşâr an Abdilvehhâb an Hâlid el-Hazzâ' an İkrime an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
8775- Bu hadisi Buhârî (fad. ash. 10/2, IV, 209), Amr b. Alî an Yezîd b. Hârûn an İsm. b. e. Hâlid ani'ş-Şa'bî an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
8776- Heysemî'ye göre Taberânî, bunu iki isnâd ile tahrîc etmiştir ki, bunlardan birisi hasendir (Mecma‘ Iî, 273).
8777- Bu hadisi Buhârî (fad. ash. 22, IV, 216), Müslim (fad. sah. 59, s. 1883) ve Tirmizî (3782-3), Adî b. Sâbit ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8778- Bu hadisi Tirmizî (3772), Ebû Saîd el-Eşacc an Ukbe b. Hâlid an Yûsuf b. İbr. an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8779- Bu hadisi Buhârî (libâs 60, VII, 55) ve Müslim (fad. sah. 57, s. 1882-3), Ubeydullah b. e. Yezîd an Nâfi' b. Cübeyr an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8780- Bu hadisi Ebû Dâvud (4131) ve Nesâî (fer' vel-atîre 7/2-3, VII, 176-7), Amr b. Osmân an Bakiyye an Bahîr b. Sa'd an Hâlid b. Ma'dân ani'l-Mikdâm asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8781- Bu hadisi Tirmizî (3775), el-Hasan b. Arafe an İsm. b. Ayyâş an Abdillah b. Osmân b. Haysem an Saîd b. Râşid an Ya'lâ b. Murre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
8782- Bu hadisi Tirmizî (3768), Mahmûd. b. Gaylân an Ebî Dâvud el-Hafrî an Süfyân senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8783-8785- Bu hadisi Buhârî (fad. ash. 22/8, IV, 217) ve Tirmizî (3770), Muh. b. e. Ya'kb an Abdirrahman b. ebî Nuam an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8786- Bu hadisi Nesâî (tatbîk 82, II, 229-30), Abdurrahman b. Muh. b. Sellâm an Yezîd b. Hârûn an Cerîr an Muh. b. e. Yâ'kb an Abdillah b. Şeddâd an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
8787- Bu hadisi Ebû Dâvud (1109), Tirmizî (3774) ve Nesâî (cumu'a 30, III, 108), el-Hüseyn b. Vâkıd an Abdillah b. Büreyde an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8788- Bu hadisi Tirmizî (3779), Abdullah b. Abdirrahman an Ubeydillah b. Mûsâ an İsrâil an Ebî İshâk an Hânî b. Hânî an Alî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
8789- Bu hadisi Tirmizî (3771), Ebû Saîd el-Eşacc an Ebî Hâlid el-Ahmer an Rezîn an Selmâ an Ümmi Seleme senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8790- Bu hadisi Buhârî (fad. ash. 22/3, IV, 216) ve Tirmizî (3778), Hafsa binti Sîrîn ve Muh. b. Sîrîn (ayrı ayrı) an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8791- Bu hadisi Tirmizî (3780), Vâsıl b. Abdila'lâ an Ebî Muâviye ani'l-A'meş an Umâre b. Umeyr senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8792- Taberânî, bunu birkaç senedle tahrîc etti. Bunlardan birisinin râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 189).
8793- İsnâdında yeralan İbn Lehî'a sebebiyle senedi "leyyin"dir (Mecma‘ Iî, 188).
8794- Muh. b. el-Hasan b. Zebbâle "metrûk" bir râvi olmakla birlikte, anlatılan kıssaya da yetişmemiştir. Yani isnâdında kopukluk vardır (Mecma‘ Iî, 193).
8795- Bezzâr'ın râvileri Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 192).
8796- Taberânî'nin tahrîc ettiği bu hadisin râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 192).
8797- Râvileri güvenilir kimselerdir. Ancak Dahhâk, sözü edilen olayı idrâk etmemiştir. İsnâdı böylece mürseldir, (Mecma‘ Iî, 193).
8798- Râvileri Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 194).
8799- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 195).
8800- Taberânî'nin isnâdı Heysemî'ye göre hasendir (Mecma‘ Iî, 196).

8801- Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 196).
8802- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 196).
8803- Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ Iî, 197).
8804- Leys'e kadar olan râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 198).
8805- Taberânî, bunu iki isnâd ile bunu tahrîc etmiştir ki, bunlardan birinin râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 198).
8806- Heysemî, isnâdında tanımadığı bir râvinin mevcdiyetine dikkat çekmiştir (Mecma‘ Iî, 199).
8807- Râvileri güvenilir kimseler olmakla birlikte bunlardan birisinde bir zaaf vardır (Mecma‘ Iî, 189).
8808- Bu hadisi Tirmizî (2732), Muh. b. İsm. an İbr. b. Yahyâ b. Muh. b. Abbâd an ebîhî an Muh. b. İsh. ani'z-Zührî an Urve an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8809- Bu hadisi Tirmizî (3815), el-Cerrâh b. Mahled an Muh. b. Ömer b. er-Rmî an Alî b. Müshir an İsm. b. e. Hâlid an Ebî Amr eş-Şeybânî an Cebele senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8810- Bu hadisi Buhârî (fad. ash. 17/1, IV, 213; ahkâm 33, VII, 117; mağâzî 87/2, V, 145), Müslim (fad. sah. 63, s. 1884) ve Tirmizî (3816), Abdullah b. Dînâr an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8811- Bu hadisi Tirmizî (3817), Ebû Kureyb an Yûnus b. Bukeyr an Muh. b. İshâk an Saîd an Ubeyd b. es-Sebbâk an Muh. b. Usâme b. Zeyd an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8812- Bu hadisi İbn Mâce (no. 1976), Ebû Bekr b. e. Şeybe an Şerîk ani'l-Abbâs b. Zureyh ani'l-Behî an Âişe senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'inde şu bilgileri vermektedir: "Şayet el-Behî, Âişe'den hadis dinlemişse isnâdı sahîhtir. Ancak ondan semâında ihtilâf vardır. el-Alâ'î, Merâsîl'inde Abdullah el-Behiy an Âişe tarikiyle Müslim'de bir hadis mevcut olduğunu söylemiştir."
8813- Bu hadisi Tirmizî (3818), el-Hüseyn b. Hureys ani'l-Fadl b. Mûsâ an Talha b. Yahyâ an Âişe binti Talha an Âişe senediyle tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8814- Bu hadisi Tirmizî (3813), Süfyân b. Vekî' an Muh. b. Bekr an İbn Cüreyc an Zeyd b. Eslem an ebîhî an Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8815- Bu hadisi Buhârî (fad. ash. 18/3, IV, 214), el-Hasan b. Muh. an Yahyâ b. Abbâd ani'l-Mâcişn an Abdillah b. Dînâr an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
8816- Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ Iî, 274).
8817- Bu hadisi Tirmizî (3798), Muh. b. Beşşâr an Süfyân an Ebî İshâk an Hânî b. Hânî an Alî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8818- Bu hadisi Tirmizî (3800), Ebû Mus'ab el-Medenî an Abdilazîz b. Muh. ani'l-Alâ b. Abdirrahman an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
8820- Bu hadisi Buhârî (cihâd ve's-siyer 17, III, 207), İbr. b. Mûsâ an Abdilvehhâb an Hâlid an İkrime an Ebî Saîd senedi ile daha uzun mir metinle tahrîc etti.
8821- Bu hadisi Tirmizî (3799), el-Kâsım b. Dînâr an Ubeydillah b. Mûsâ an Abdilazîz b. Siyâh an Habîb b. e. Sâbit an Atâ b. Yesâr an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8822- Bu hadisi Nesâî (îmân 17/1, VIII, 111), es-Sevrî ani'l-A'meş an Ebî Ammâr an Amr b. Şurahbîl an racul senedi ile tahrîc etti.
İbn Hacer'e göre isnâdı sahîhtir (Feyd VI, 4).
8823- Râvileri güvenilir kimselerdir, ancak içlerinden birisinden zararsız bir zaaf vardır (Mecma‘ Iî, 295).
8824- Her ikisinin de râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 295).
8825- Bu hadisi Ahmed (I, 62), Abdüssamed ani'l-Kâsım b. el-Fudayl an Amr b. Murre an Sâlim b. ebî'l-Ca'd an Osmân senedi ile tahrîc etti.
Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 293).
8826- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 293).
8827- Râvilerinden Ya'kb b. İshâk el-Muharremî'yi Heysemî tanımadığını ve el-Hasan b. Atiyye hakkında ihtilâf olduğunu söylemiştir. Yine ona göre diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 293).
8828-8829- Taberânî bunu biri uzun, diğer daha kısa bir metinle tahrîc etti. Bir kaç isnâdından birisi

Ahmed'e muvâfık olup râvileri güvenilir kimselerdir. İsnâdının biri de mürseldir (Mecma‘ Iî, 294).
8830- Râvilerinden Leys, tahdîs sîgası ile rivayette bulunmuştur. Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 297).
8831- Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 297).
8832- Taberânî'nin isnâdlarından birisi Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 298).
8833- Bu hadisi Tirmizî (3808), ed-Dârimî an Sâid el-Harrânî an Zübeyr an Mansûr an Ebî İshâk ani'l-Hâris an Alî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8834- Bu hadisi Buhârî (fad. ash. 27/3, IV, 219) ve Tirmizî (3807), Ebû İsh. an Abdirrahman b. Yezîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8835- Bu hadisi Buhârî (fad. ash. 27/4, IV, 219), Müslim (fad. sah. 110-1, s. 1911) ve Tirmizî (3806), Ebû İshâk ani'l-Esved b. Yezîd an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8836- Bu hadisi Müslim (fad. sah. 112, s. 1911), Muh. b. Ca'fer an Şu'be an Ebî İshâk an Ebî'l-Ahvas an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8837- Bu hadisi İbn Mâce (138), el-Hasan b. Alî el-Hallâl an Yahyâ b. Âdem an Ebî Bekr b. Ayyâş an Âsım an Zir an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
8838- Bunu Bezzâr da tahrîc etmiştir. Râvileri ise Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 287).
8839- Bu hadisi Müslim (fad. sah. 132, s. 1919-23), Humeyd b. Hilâl an Abdillah b. es-Sâmit an Ebî Zer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8840- Bu rivayeti Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 33, IV, 241-2) ve Müslim (fad. sah. 133, s. 1923-5), Abdurrahman b. Mehdî ani'l-Müsennâ b. Saîd an Ebî Cemre an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8841- Bu hadisi Ahmed (V, 165) ve Taberânî (1627), Muh. b. Amr b. Alkame an İrâk b. Mâlik an Ebî Zer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Heysemî, zannınca İrâk'ın Ebû Zer'i dinlemediğini ve râvilerinin güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma‘ Iî, 327).
8842- Taberânî, bunu iki isnâdla tahrîc etmiştir ki, bunlardan birisi muttasıl olup, râvileri güvenilir kimselerden oluşmuştur (Mecma‘ Iî, 327).
8843- Bu hadisi Ahmed (V, 166), Affân an Vuheyb an Abdillah b. Osmân b. Huseym an Mücâhid an İbr. b. el-Eşter senedi ile tahrîc etti. Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 332).
8844- Bu hadisi Tirmizî (3781), Muh. b. Yûsuf an İsrâîl an Meysere b. Habîb ani'l-Minhâl b. Amr an Zirr an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8845- Bu hadisi Tirmizî (3812), ed-Dârimî an İsh. b. ësâ an Şüreyk an Ebî'l-Yakzân an Zâdân an Huzeyfe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
8846- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 8, IV, 87; menâkıbu'l-Ensâr 12, IV, 227; libâs 26, VII, 45; eymân 3, VII, 220), Müslim (fad. sah. 126, s. 1916) ve Tirmizî (3847), Ebû İshâk ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8847- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 12/1, IV, 227), Müslim (fad. sah. 124, s. 1915-6) ve Tirmizî (3846), el-A'meş an Ebî Süfyân an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8848-88549- Bu hadisi Buhârî (ilm 17, I, 27; fad. ash. 24/1-2, IV, 217; i'tisâm 1, VIII, 138) ve Tirmizî (3824), Hâlid el-Hazzâ an İkrime an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8850- Bu rivayeti Buhârî (vudû' 10, I, 45) ve Müslim (fad. sah. 138, s. 1927), Hâşim b. el-Kâsım an Verkâ b. Ömer an Ubeydillah b. e. Yezîd an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8851- Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ Iî, 276).
8852- Râvilerinden Abdullah b. Hirâş zayıf bir râvidir (Mecma‘ Iî, 276).
8853- Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 285).
8854- Bu rivayeti Buhârî (fad. ash. 19, IV, 214-5; teheccüd 2, II, 42) ve Müslim (fad. sah. 140, s. 1927-8), Ma'mer ani'z-Zührî an Sâlim an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8855- Bu rivayeti Buhârî (ta'bîr 25, VIII, 76) ve Müslim (fad. sah. 139, s. 1927), Eyyûb an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8856- Bu rivayeti Buhârî (ta'bîr 35, VIII, 80), Ubeydullah b. Saîd an Affân an Sahr b. Cüveyriye an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.

8857- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Tevbe 9/3, V, 204-5), Abdullah b. Muh. an Yahyâ b. Maîn an Haccâc an İbn Cüreyc an İbn e. Müleyke senedi ile tahrîc etti.
8858- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 45, IV, 259) ve (âdâb 25-7, s. 1690-1), Hişâm b. Urve an ebîhî an Esmâ ve Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8859- Bu hadisi Buhârî (teheccüd 17, II, 48) ve Müslim (fad. sah. 108, s. 1910), Ebû Hayyân et-Teymî an Ebî Zür'a an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8860- Bu hadisi Buhârî (fad. ash. 23, IV, 217), Ebû Nuaym an Abdilazîz b. e. Seleme an Muh. b. el-Münkedir an Câbir an Ömer senedi ile tahrîc etti.
8861- Bu hadisi İbn Mâce (152), Alî b. Muh. an Ebî Usâme an Ömer b. Hamza an Sâlim senedi ile tahrîc etti.
8862- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 16/2, IV, 228; tefsîr Beyyine VI, 90) ve Müslim (fad. sah. 121-2, s. 1915), Katâde an Enes asl-ı senedi ile;
Tirmizî ise (3898), Şu'be an Âsım an Zir an Ubeyy tarikiyle tahrîc ettiler.
8863-8864- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 10, IV, 226; tefsîr Haşr 6, VI, 59) ve Müslim (eşribe 172-1, s. 1624), Fudayl b. Gazvân an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8865- Bu hadisi Müslim (eşribe 174, s. 1625-6) ve Tirmizî (2719), Sül. b. el-Muğîre an Sâbit b. Eslem an İbn e. Leylâ ani'l-Mikdâd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8866- Bu hadisi Müslim (mesâcid 311, s. 472-3), Şeybân b. Ferrûh an Sül. b. el-Muğîre an Sâbit an Abdillah b. Rebâh an Ebî Katâde senedi ile tahrîc etti.
8867-8868- Bu iki rivayeti Tirmizî (3260-1), el-Alâ b. Abdirrahman b. Ya'kb an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdları hakkında "garîb" hükmü verdi.
8869- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 53/2, IV, 270), Muh. b. Yûsuf an Süfyân an Avf an Ebî Osmân an Selmân senedi ile tahrîc etti.
8870- Bu mevkûfu Buhârî (53/1, IV, 270), el-Hasan b. Ömer b. Şakîk an Mu'temir an ebîhî an Ebî Osmân an Selmân senedi ile tahrîc etti.
8871- Bu hadisi Ahmed ve M. el-Kebîr'de Taberânî birkaç isnâd ile tahrîc etti. Ahmed ve Taberânî'deki ilk rivayetin isnâdınca râvileri Muh. b. İshâk dışında Sahîh ricâlindendir. İbn İshâk, semâını tasrîh etmiştir.
İkinci rivayeti yalnızca Ahmed'e ait olup, güvenilir bir râvi de olan Amr b. e. Kurre el-Kindî dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir. Bunu Bezzâr da tahrîc etmiştir (Mecma‘ Iî, 336).
8872- Bu hadisi Müslim (müsâfirîn 236, s. 546), Dâvud b. Rüşeyd an Yahyâ b. Saîd an Talha an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ senedi ile tahrîc etti.
8873-8874- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 19/2, IV, 229-30; ta'bîr 19, VIII, 75; 23, VIII, 76) ve Müslim (fad. sah. 148-9, s. 1930-1), Muh. b. Sîrîn an Kays b. Ubâd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8875- Bu hadisi Ahmed (I, 169), Affân b. Müslim an Hammâd b. Seleme an Âsım b. Behdele an Mus'ab b. Sa'd an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Âsım hakkında ihtilâf vardır. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 326).
8876- Bu hadisi Ahmed (IV, 35), iki ayrı tarikla olmak üzere Yahyâ b. ebî'l-Heysem ve Nadr. b. Kays an Yûsuf b. Abdillah b. Selâm asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 327).
8877-8878- Bu hadisi Buhârî (cihâd 160, IV, 25-6; edeb 68, VII, 94; menâkıbu'l-Ensâr 21, IV, 231-2), Müslim (fad. sah. 134-5, s. 1925) ve Tirmizî (3820), Kays b. e. Hâzım an Cerîr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8879- Bu hadisi Tirmizî (3852), İbn e. Ömer an Bişr b. es-Serî an Hammâd b. Seleme an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
8880- Bu hadisi Tirmizî (3010), Yahyâ b. Habîb an Mûsâ b. İbr. b. Kesîr an Talha b. Hirâş an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8881- Bu hadisi Müslim (cihâd 145, s. 1448), Züheyr b. Harb an Revh b. Ubâde an Zekeriyyâ an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
8882- Bu hadisi Buhârî (savm 61/1-2, II, 247), Humeyd et-Tavîl an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8883- Bu hadisi Tirmizî (3833), Mahmûd b. Gaylân an Ebî Dâvud an Ebî Halede senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.

8884- Bu hadisi Tirmizî (3854), Abdullah b. e. Ziyâd an Seyyâr an Ca'fer b. Sül. an Sâbit ve Alî b. Zeyd an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8885- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 25, IV, 180; tefsîr Hucurât 2, VI, 46) Mûsâ b. Enes tarikiyle;
Müslim (îmân 187-8, s. 110), Sâbit tarikiyle Enes'ten tahrîc ettiler.
8886- Bu hadisi Tirmizî (3834), Muh. b. Ömer b. Alî an İbn e. Adî an Şu'be an Simâk an Ebî'r-Rebî' an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8887- Bu hadisi Tirmizî (3838), Bişr b. Âdem an Abdissamed b. Abdilvâris an Ebî Halde an Ebî'l-Âliye an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
8888- Bu hadisi Tirmizî (3840), Ah. b. Saîd an Revh b. Ubâde an Usâme b. Zeyd an Abdillah b. Râfi' an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8889- Bu hadisi Tirmizî (3864), Kuteybe an'il-Leys an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8890- Bu hadisi Müslim (fad. sah. 131, s. 1918), İsh. b. Ömer an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Kinâne b. Nuaym an Ebî Berze senedi ile tahrîc etti.
8891- Bu hadisi Buhârî (cihâd 14, III, 206; mağâzî 9/1, V, 9; rikâk 51/5, VII, 200-1) ve Tirmizî (3174), Humeyd ve Katâde (ayrı ayrı) an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8892- Lafız Tirmizî'ye ait. Bu hadisi Buhârî (cihâd 121/1, IV, 12), ez-Zührî an Sa'lebe b. e. Mâlik el-Karazî tarikiyle; Tirmizî (3850) ise Sümâme an Enes tarikiyle tahrîc ettiler.
8894- Bu hadisi Tirmizî (3845), Kuteybe ani'l-Leys an Hişâm b. Sa'd an Zeyd b. Eslam an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi. Zeyd'in Ebû Hureyre'yi işitmediğini de ilâve ederek rivayetin mürsel olduğunu söyledi.
8895- Bu hadisi Tirmizi (3844), Kuteybe an İbn Lehîa an Mişrah an Ukbe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
8896- Bu hadisi Tirmizî (3845), İsh. b. Mansûr an Ebî Usâme an Nâfi' b. Ömer el-Cumahî an İbn e. Müleyke an Talha senedi ile tahrîc etti ve isnâdında kopukluk olduğunu söyledi.
8897- Râvileri Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 354).
8898- Bu hadisi Müslim (îmân 192, s. 112-3), Ebû Âsım ani'd-Dahhâk an Hayve b. Şureyh an Yezîd b. e. Habîb an İbn. Şumâse senedi ile tahrîc etti.
8899- Bu hadisi Müslim (fad. sah. 168, s. 1945), en-Nadr b. Muh. el-Yemâmî an İkrime an Ebî Zümeyl an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
8900- Bu hadisi Tirmizî (3842), Muh. b. Yahyâ an Ebî Müshir Abdi'l-a'lâ b. Müshir an Saîd b. Abdilazîz an Rabîa b. Yezîd an Abdirrahman b. e. Umeyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8901- Bu hadisi Tirmizî (3843), Muh. b. Yahyâ an ani'n-Nüfeylî an Amr b. Vâkıd an Yûnus b. Halbes an Ebî İdrîs senedi ile tahrîc etti, isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi ve Amr b. Vâkıd'ın zayıf olduğunu söyledi.
8902- Bu hadisi Müslim (birr ve's-sıla 96-7, s. 2010), Şu'be an Ebî Hamza el-Kassâb an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8903- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 53, V, 95), İbr. b. Mûsâ an Hişâm an Ma'mer ani'z-Zührî senedi ile tahrîc etti.
8904- Bu hadisi Buhârî (şehâdât 11, III, 152), Muh. b. Ubeyd an ësâ b. Yûnus an Hişâm an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etti.
8905- Bu hadisi Müslim (cumu'a 46, s. 593-4), Abdu'l-a'lâ Ebû Hemmâm an Dâvud an Amr b. Saîd an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
8906- Sünen'deki yerini bulamadım. Ancak Mizzî'nin Atrâf'ından tesbit ettim: Sîmâk b. Harb an Abbâd b. Hubeyş an Adî asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8907- Bu hadisi Buhârî (salât 76, I, 118-9; 82, I, 120; husmât 7, III, 91; mağâzî 70, V, 117-8), Müslim (cihâd 59, s. 1386-7), Ebû Dâvud (2679) ve Nesâî (tahâret 127, I, 109-10), Leys b. Sa'd an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8908- Bu hadisi Müslim (müsâfirîn 294, s. 569), Ah. b. Ca'fer ani'n-Nadr b. Muh. an İkrime b. Ammâr an

Şeddâd b. Abdillah ve Ebî Ammâr ve Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Umâme an Amr b. Abese senedi ile tahrîc etti.
8909- Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 267).
8910- Bu hadisin râvilerinden Yahyâ ile babasını Heysemî tanımadığını, diğer râvilerinin ise Sahîh ricâlinden olduğunu söylemiştir (Mecma‘ Iî, 268).
8911- Bu hadisi Taberânî (Mecma‘ul-bahreyn 3762), Alî b. Saîd an Abdilazîz b. el-Münîb an Saîd b. Rabîa ani'l-Hasan b. Râşid an Ebî Hanîfe an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Bu hadisin Câbir rivayetinden bir şâhidi vardır.
8912- Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 272).
8913- Bu hadisi Taberânî (Mecma‘ul-bahreyn 3773), Muh. b. Zurayk an İshâk b. ed-Dîf an Amr b. Âsım an Hammâd b. Seleme an Alî b. Zeyd an Ammâr b. e. Ammâr an Ebî Habbe senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre "hasen"dir (Mecma‘ Iî, 274).
8914- Bu hadisi Ahmed (I, 204), daha uzun bir metinle Vehb b. Cerîr an ebîhî an Muh. b. e. Ya'kb ani'l-Hasan b. Sa'd an Abdillah b. Ca'fer senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 286).
8915- Râvileri Kerds'a kadar Sahîh ricâlindendir. Kerds ise güvenilir bir râvidir (Mecma‘ Iî, 298).
8916- Râvileri, Heysemî'ye göre Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 300).
8917- Râvilerinden Mus'ab b. Mus'ab zayıftır (Mecma‘ Iî, 301).
8918- Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 301).
8920- Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 302).
8921- Heysemî, isnâdında tanımadığı bir râvinin mevcdiyetine dikkat çekmiştir (Mecma‘ Iî, 305).
8922- İsnâdında yeralan Muh. b. el-Hasan b. Zebbâle zayıftır (Mecma‘ Iî, 306).
8923- Bu hadisi Taberânî (Mecma‘ul-bahreyn 3860), Bekr an Abdillah b. Yûsuf an İbn Lehîa an Abdilmelik b. Mervân an Mûsâ b. Amr b. Kudâme an Sâlim an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Heysemî, yukardaki senedin içinde tanımadığı bir râvinin olduğunu söylemiştir. Mu'cemu'l-kebîr'de ise Amr b. el-Hâris kanalıyla Abdülmelik'ten rivayet etmiştir. Bu isnâd hakkında da Taberânî zayıf hükmü vermiştir (Mecma‘ Iî, 302).
8924- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 302).
8925- Râvileri güvenilir kimselerdir. İçlerinden birisinde ise ihtilâf vardır (Mecma‘ Iî, 302).
8926- Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 311).
8927- Mecma‘ Iî, 311, İsnâdında kopukluk vardır.
8929- Bu rivayeti Taberânî (Mecma‘ul-bahreyn 3878), Ca'fer b. Sül. en-Nevfelî an Abdilazîz b. Abdillah el-Üveysî an İbr. b. Sa'd ani'z-Zührî an Abdillah b. Ka'b b. Mâlik an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre Taberânî'nin şeyhi dışındakiler Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 315).
8930- Bu hadisi Ahmed (VI, 36), Süfyân ani'z-Zührî an Amre an Âişe senedi ile tahrîc etti.
8931- Bu hadisi Ahmed (V, 433), Abdürrezzâk an Ma'mer ani'z-Zührî an Abdillah b. Âmir senediyle tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 313).
8932- Taberânî, bunu iki isnâdla rivâyet etmiştir ki bunlardan birinin Taberânî'nin şeyhi dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir. Heysemî, Taberânî'nin şeyhini zayıf addeden birine rastlamadığını söylemektedir (Mecma‘ Iî, 315).
8933- İsnâdı Heysemî'ye göre hasendir (Mecma‘ Iî, 316).
8934- Bu hadisi Ahmed (III, 427), Ya'kb an ebîhî an Muh. b. İsh. an Büreyde b. Süfyân an ricâli Benî Seleme an Ebî'l-Yüsr senedi ile tahrîc ettiler.
Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 316).
8936- Râvilerinden Muh. b. el-Hasan b. Zebbâle zayıftır (Mecma‘ Iî, 318).
8937- Râvileri Sahîh ricâlindendir. Ancak Urve, Abdullah b. Abdillah b. Ubeyy'i idrâk edememiştir (Mecma‘ Iî, 318).
8938- Bu hadis Ahmed'in Müsned'inde mevcut değildir. Ancak buna rağmen Heysemî, "Ahmed'in râvileri Sahîh ricâlindendir" demektedir (Mecma‘ Iî, 319).

8939- Taberânî'nin râvileri Heysemî'ye göre Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 320).
8941- Ahmed bunu muhtelif mânâları ile Müsned'inde (V, 214-6), altı ayrı yerde Umâre b. Huzeyme b. Sâbit an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
8942- Bunun râvilerinden Nâil b. Necîh'i Ebû Hâtim ve bir başkası tevsîk etmiş, Dârekutnî ve başkası zayıf addetmiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir. Ancak Habib b. e. Sâbit'in Ebû Eyyûb'dan semâı yoktur (Mecma‘ VIII, 323).
8943- Taberânî, bunu iki isnâd ile tahrîc etmiştir ki, bunlardan birinin râvileri Sahîh ricâlindendir. Ancak Habîb b. e. Sâbit, Ebû Eyyub'u dinlememiştir (Mecma‘ VIII, 323).
8944- İsnâdı hakkında Heysemî, bir şey söylememiştir (Mecma‘ Iî, 324).
8945- Râvilerinden İsmaîl b. Kays b. Sa'd b. Zeyd zayıftır (Mecma‘ Iî, 345).
8946- Râvileri Sahîh ricâlindendir. Ancak Yahyâ b. Saîd el-Ensârî'nin Ebû Hureyre'den semâı yoktur (Mecma‘ Iî, 345).
8947- Heysemî diyor ki: Nâfi'nin karısı sahâbî olsa da onu tanımıyorum. Ayrıca diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 346).
8948- Güvenilir bir râvi olan Alî b. Yezîd b. e. Hakîme dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 363).
8949- Güvenilir bir râvi olan Ebû Abdillah el-Eş'arî dışında kalan râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 367).
8950- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 369).
8951- Bu hadisi Ahmed (IV, 159), Mûsâ an İbn Lehîa ani'l-Hâris b. Yezîd an Alî b. Rebâh an Ukbe senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir. Ancak İbn Lehîa ihtilâflı bir râvidir (Mecma‘ Iî, 369).
8952- Taberânî, bunu mu'dal bir senedle rivayet etmiştir. Heysemî isnâdı hakkında hasen hükmü vermiştir (Mecma‘ Iî, 370).
8953- Râvileri güvenilir bir zât olan Hakîm b. Hakîm dışındakileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 371).
8954- Heysemî diyor ki: "Râvilerinden İbr. b. Ma'mer'i tanımıyorum. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir" (Mecma‘ Iî, 376).
8955- Bu hadisi Ahmed (V, 77), Haremî b. Umâre an Azreb b. Sâbit an İlbâ b. Ahmer an Ebî Zeyd senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ Iî, 378).
8956- Bunu Taberânî iki isnâdla tahrîc etti. Bunlardan birisinde yer alan Ebû Gâlib, rivayeti hasen kabul edilen bir râvidir (Mecma‘ Iî, 387).
8957- Heysemî, isnâdında tanımadığı bir râvi olduğunu söyler (Mecma‘ Iî, 398).
8958- İsmi belirsiz râvi dışında kalanlar güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 401).
8959- Bezzâr'ın isnâdlarından birisinin râvileri, güvenilir birisi olan el-Hasan b. Eyyûb el-Hadremî dışında Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 405).
8960- Heysemî, isnâdında tanımadığı kişilerin bulunduğunu söylemiştir (Mecma‘ Iî, 408).
8961- Bu hadisin râvileri Mu'cemu'l-Kebîr'de Atâ b. es-Sâib dışında -ki güvenilir bir râvidir- Sahîh ricâlindendir. Mu'cem's-sağîr ve Mu'cemu'l-Evsat râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 409).
8962- Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 410).
8963- Râvileri güvenilir kimselerdir. Kesîr b. Zeyd ihtilâflı bir râvidir (Mecma‘ Iî, 411).
8964- Bezzâr bunu biri muttasıl, diğeri mürsel olarak rivâyet etmiştir. Râvileri ise Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 416).
8965- Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 316).
8966- Râvileri hakkında menfi söz sarfedilmiş olan Mücâlid dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 416).
8967- Bu hadisi Ahmed (V, 372), Sül. b. Harb an Hammâd b. Seleme an Alî b. Zeyd ani'l-Hasan ani'l-Ahnef senedi ile tahrîc etti.
Râvileri Ali b. Zeyd dışında Sahîh ricâlindendir. Bu şahıs rivayeti hasen kabul edilen bir râvidir (Mecma‘ î, 2).

8968- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 20/5, IV, 231, ebvâbu'l-umre 11, II, 203) ve Müslim (fad. sah. 72, s. 1887-8), İsm. b. e. Hâlid an Abdillah b. e. Evfâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8969-8971- Lafızlar Müslim'e aittir. Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 3-5, 8, IV, 230-1), Müslim (fad. sah. 73-78, s. 1887-9) ve Tirmizî (3875-6), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8972- Bu hadisi Tirmizî (3878), Ebû Bekr b. Zencüveyh an Abdirrezzâk an Ma'mer an Katâde an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "sahîh" hükmü verdi.
8973- Bu hadisi Tirmizî (3886), İbr. b. Saîd an Yahyâ b. Saîd an İsm. b. e. Hâlid an Kays b. e. Hâzım an Amr b. el-Âs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8974-8976- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 25, IV, 183; istîzân 43, VII, 141) ve Müslim (fad. sah. 98-9, s. 1904-5), eş-Şa'bî an Mesrk an Âişe asl-ı senedi ile;
Tirmizî (3872), Âişe binti Talha an Âişe tarikiyle tahrîc ettiler.
8977- Bu hadisi Tirmizî (3873), Muh. b. Beşşâr an Muh. b. Hâlid b. Asme an Mûsâ b. Ya'kb an Hâşim b. Hâşim an Abdillah b. Vehb an Ümmi Seleme senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında" hasen garîb" hükmü verdi.
8978- Bu hadisi Buhârî (fad. ash. 30, IV, 220), Müslim (fad. sah. 89) ve Tirmizî (3887), Abdullah b. Abdirrahman b. Ma'mer el-Ensârî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8979- Bu hadisi Buhârî (istizân 19, VII, 132; bed'ul-halk 6/11, IV, 80; fad. ash. 30, IV, 219-20; istîzân 16, VII, 131; edeb 111/2, VII, 119), Müslim (fad. sah. 90-1, s. 1895-6), Tirmizî (3881-2), Ebû Dâvud (5232) ve Nesâî (işretu'n-nisâ 3/11, VII, 69-70), Urve ve Ebû Seleme an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8980- Bu hadisi Tirmizî (3883), Humeyd b. Mes'ade an Ziyâd b. er-Rebî' an Hâlid b. Seleme an İbn ebî Bürde an Ebî Mûsâ senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
8981- Bu hadisi Tirmizî (3888), Muh. b. Beşşâr an Abdirrahman b. Mehdî ani's-Sevrî an Ebî İshâk an Amr b. Gâlib an Ammâr senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
8982-8983- Bu hadisi Buhârî (hibe 8/2, III, 132-3), Müslim (fad. sah. 83, s. 1891-2), Nesâî (işretu'n-nisâ 3/1-2, VII, 64-6) ve Tirmizî (3879), Urve ve Muh. b. Abdirrahman b. Abdirrahman b. el-Hâris b. Hişâm an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8984- Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ Iî, 243).
8985- Heysemi'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 243)
8986- Bu hadisi Tirmizî (3894), Abdürrezzâk an Ma'mer an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
8987- Bu hadisi Tirmizi (3892), Muh. b. Beşşâr an Abdissamed b. Abdilvâris an Hâşim b. Saîd el-Kûfî an Kinâne an Safiyye senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi ve Hâşim'in zayıf olduğunu söyledi.
8988- Bu hadisi Ebû Dâvud (1197) ve Tirmizî (3891), Müslim b. Ca'fer ani'l-Hakem b. Ebân an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
8989- Bu hadisi Buhârî (at'ime 8/4, VI, 199), Muh. an Ebî Muâviye an Hişâm an ebîhî ve an Vehb b. Keysân an İbni'z-Zübeyr senedi ile tahrîc etti.
8990-8992- Bu hadisi Mâlik (cihâd 39, s. 464-5), Buhârî (cihâd 3, III, 201; istîzân 41, VII, 140-1; ta'bîr 12, VIII, 73), Müslim (imâret 160, s. 1518-19), Ebû Dâvud (2491), Tirmizî (1645) ve Nesâî (cihâd 40/1, VI, 40-1), Mâlik an İshâk b. Abdillah an Enes asl-ı senedi ile; ilk lafız buraya ait.
Buhârî (cihâd 8, III, 203-4; 75, III, 225), Müslim (imâret 161-2, s. 1529) ve Nesâî (cihâd 40/2, VI, 141-2), Muh. b. Yahyâ b. Hibbân an Enes an Ümmi Harâm asl-ı senedi ile; ikinci lafız buraya ait.
Buhârî (cihâd 63, III, 221) ve Müslim (imâret 162-3, s. 1520), Abdullah b. Abdirrahman el-Ensârî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Üçüncü lafız Ebû Dâvud'a ait bir sözdür.
8993- Bu hadisi Buhârî (cihâd 38/2, III, 214) ve Müslim (fad. sah. 104), Hemmâm b. Yahyâ an İshâk b. Abdillah an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8994- Bu hadisi Buhârî (fad. ash. 6/1, IV, 198) ve Müslim (fad. sah. 106, s. 1908), Abdülazîz b. el-Mâcişn an Muh. b. el-Münkedir an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8995- Bu hadisi Müslim (105, s. 1908), İbn e. Ömer an Bişr b. es-Serî an Hammâd b. Seleme an Sâbit an

Enes senedi ile tahrîc etti.
8996- Bu hadisi Buhârî (mazâlim 18/1, III, 101-2; ahkâm 14, VIII, 109) ve Müslim (akdiye 9, s. 1339), Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
8997- Bu hadisin râvileri Heysemî'ye göre Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 213).
8998- Râvilerinden Züheyr b. el-Alâ ihtilâflı bir râvidir. İsnâdı hasendir (Mecma‘ Iî, 217).
8999- Bkz. Mecma‘ Iî, 217.
9000- Râvilerinden İbn Lehî'a "hadisi leyyindir" (Mecma‘ Iî, 171).
9001- Bu hadisi Ahmed (VI, 101), Hasan an Hammâd b. Seleme an Alî b. Zeyd an Ümmi Muh. an Âişe senedî ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ Iî, 254).
9002- İsnâdında kopukluk vardır (Mecma‘ Iî, 255).
9003- Râvilerinden Revh b. Sâlih ihtilâflı bir râvidir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 257).
9004- Mürsel olan bu rivayetin râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 257).
9005- Bu hadisi Ahmed (VI, 431-2), Esved b. Âmir an Şerîk an Simâk an Abdillah b. Umeyre an Dürre senediyle tahrîc etti.
Râvileri, Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir.
9006- Râvilerinden Abdirrahman b. Beşîr ed-Dimaşkî ihtilâflı bir râvidir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ Iî, 258).
9007- Bu hadisi Tirmizî (3789), Ebû Dâvud an Yahyâ b. Maîn an Hişâm b. Yûsuf an Abdillah b. Sül. en-Nevfelî an Muh. b. Alî b. Abdillah b. Abbâs an ebîhî an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9008- Bu hadisi Tirmizî (2999), Kuteybe an Hâtîm b. İsm. an Bükeyr b. Mismâr an Âmir b. Sa'd an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb sahîh" hükmü verdi.
9009- Bu hadisi Tirmizî (3871), Mahmûd b. Gaylân an Ebî Ahmed ez-Zübeyrî an Süfyân an Zübeyd an Şehr b. Havşeb an Ümmi Seleme senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
9010- Bu hadisi Tirmizî (3787), Kuteybe an Muh. b. Sül. el-İsbehânî an Yahyâ b. Ubeyd an Atâ b. e. ebî Rebâh an Ömer b. e. Seleme senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9011- Bu hadisi Tirmizî (3733), Nasr b. Alî an Alî b. Ca'fer b. Muh. b. Alî an Mûsâ b. Ca'fer b. Muh. an Ca'fer an ebîhî Muh. b. Alî an ebîhî Alî b. el-Hüseyn an ebîhî an ceddihî Alî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9013- Bu hadisi Tirmizî (3870), Sül. b. Abdilcebbâr an Alî b. Kâdım an Esbât b. Nasr ani's-Süddî an Sübeyh mevlâ Ümmi Seleme an Zeyd senedi ile tahrîc etti ve Subeyh'ın marf olmadığını söyledi.
9014- Bu hadisi İbn Mâce (4087), Hediyye b. Abdilvehhâb an Saîd b. Abdilhamîd an Alî b. Zîyâd an İkrime b. Ammâr an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'inde şu bilgileri vermektedir: "İsnâdı hakkında menfi sözler sarfedilmiştir. Alî b. Ziyâd'ı ne cerh, ne de tevsîk eden birini görmedim. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir."
9015- Bu hadisi Müslim (fad. sah. 36, s. 1873), İsm. b. İbr. an Ebî Hayyân an Yezîd b. Hayyân an Zeyd senedi ile tahrîc etti.
9016- Râvilerinden Abdullah b. Lehî'a, hadiste "gevşek" bir râvidir (Mecma‘ Iî, 168).
9017- Bunu Taberânî M. es-Sağîr ve M. el-Evsat'ta Ebû Saîd'den tahrîc etti. Heysemî, isnâdında tanımadığı râvilerin bulunduğunu söylemiştir (Mecma‘ Iî, 168).
9018- Râvilerinden Abdurrahman b. ebi'z-Zinâd zayıftır (Mecma‘ Iî, 173).
9019- Güvenilir bir râvi olan el-Hasan b. Sehl dışındaki râviler Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ Iî, 173).
9020- Bunu rivayet eden el-Hâkim sahîh hükmü vermiş ve bunu da Zehebî onaylamıştır. Heysemî diyor ki: "Taberânî'nin isnâdında yer alan Ammâr b. Seyf çoğunluğa göre zayıf, İbn Hibbân'a göre ise güvenilir bir râvidir. Diğer ricâli güvenilir kimselerdir" (Feyd IV, 77).
9021- Heysemî râvilerinden Abdurrahman es-Sennânî'yi tanımadığını ve diğer râvilerinin ise güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma‘ î, 15).
9022- Bu hadisi Ahmed (IV, 363), Abdurrahman b. Hilâl ve Ebû Vâil an Cerîr asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre Taberânî'nin isnâdlarından birinin râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ î, 15).

9023- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 1/1, IV, 221; 86/14, IV, 236), Mehdî b. Meymûn an Gaylân b. Cerîr an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9024- Bu hadisi Tirmizî (3899), Muh. b. Beşşâr an Ebî Âmir an Zübeyr b. Muh. an Abdillah b. Muh. b. Akîl ani'l-Tufeyl b. Ubeyy b. Ka'b an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
9025- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 4, IV, 223), Müslim (îmân 129, s. 85) ve Tirmizî (3900), Şu'be an Adî b. Sâbit ani'l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9026- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 4/2, IV, 223), Müslim (îmân 128, s. 85) ve Nesâî (îmân 19/8, VII, 116), Şu'be an Abdillah b. Abdillah b. Cubr an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9027- Bu hadisi Buhârî (menâkibu'l-Ensâr 5/1-2, IV, 223) ve Müslim (fad. sah. 174-5, s. 1948-9), Hişâm b. Zeyd ve Abdülazîz b. Suheyb an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9028- 9029- Bu hadisi Müslim (fad. sah. 172, s. 1948) ve Tirmizî (3902), en-Nadr b. Enes an Zeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9030- Bu hadisi Müslim (fad. sah. 173, s. 1948), Ebû Ma'n er-Rakkâşî an Ömer b. Yûnus an İkrime b. Ammâr an İshâk an Enes senedi ile tahrîc etti.
9031- Bu hadisi Buhârî (men. Ens. 11/2, IV, 226-7), Ah. b. Ya'kb an İbni'l-Gasîl an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
9032- Bu hadisi Buhârî (men. Ens. 11/3, IV, 227), Müslim (fad. sah. 176, s. 1949) ve Tirmizî (3907), Şu'be an Katâde an Enes asl-ı senedi ile;
Buhârî ise (men. Ens. 11/1, IV, 226), Şu'be an Hişâm b. Zeyd an Enes tarikiyle tahrîc ettiler.
Lafız Buhârî'nin ikinci rivayetine aittir. Ancak onun metninde bir kıssa mevcuttur.
9033- Bu hadisi Buhârî (men. Ens. 6/1-2, IV, 223-4), Şu'be an Amr b. Murre an Ebî Hamza an Zeyd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9034- Bu hadisi Tirmizî (3903), Abde b. Abdillah an Ebî Dâvud ve Abdissamed an Muh. b. Sâbit el-Bünânî an ebîhî an Enes an Ebî Talha senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9035- Bu hadisi Buhârî (şirb 14-15, III, 80; cizye 4/1, IV, 64; menâkıbu'l-Ensâr 8/3, IV, 225), Yahyâ b. Saîd el-Ensârî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9036- Bu ziyâdenin olduğu rivayeti Buhârî (men. Ens. 8/1, IV, 225), Muh. b. Beşşâr an Gundar an Şu'be an Hişâm an Enes senediyle tahrîc etti.
9037- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 26/1, V, 38), Amr b. Alî an Muâz b. Hişâm an ebîhî an Katâde senediyle tahrîc etti.
9038- Bu hadisi Buhârî (men. Ens. 7/12, IV, 224; 15, IV, 228; edeb 47, VII, 86) ve Müslim (fad. sah. 177-9, s. 1949-50), Enes b. Mâlik, Ebû Seleme b. Abdirrahman ve İbr. b. Muh. b. Talha an Ebî Üseyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9039- Bu hadisi Müslim (fad. sah. 180, s. 1951). Ya'kb b. İbr. b. Sa'd an ebîhî an Sâlih ani'z-Zührî an Ebî Seleme ve Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9040- Bu hadisi İbn Mâce (1899), Hişâm b. Ammâr ësâ b. Yûnus an Avf an Sümâme b. Abdillah an Enes senedi ile tahrîc etti.
Sindî, isnâdı hakkında "İsnâdı sahîhtir, râvileri güvenilir kimselerdir" demiştir.
9041- Bu hadisi Buhârî (mevâkîtu's-salât 17, I, 139-40; icâret 11, III, 50-1), Ebû Usâme an Bureyd an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9042- Bu rivayeti Buhârî (mevâkîtu's-salât 17/2, I, 139; tevhîd 31/4, VIII, 191; 47, VIII, 211), ez-Zührî an Sâlim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî asl-ı senedi ile.
9043- Bu rivayeti Buhârî (icâret 8-9, III, 49-50), Abdullah b. Dînâr ve Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9044- Bu rivayeti Tirmizî (2871), İsh. b. Mûsâ an Ma'n an Mâlik an Abdillah b. Dînâr an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
9045- Bu hadisi Buhârî (cenâiz 86, II, 100), Müslim (cenâiz 60, s. 655), Tirmizî (1058), Ebû Dâvud (3233) ve Nesâî (cenâiz 50, IV, 49-50), Abdülazîz b. Suheyb an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9046- Bu hadisi kıssası ile birlikte Buhârî (cenâiz 86, II, 101; şehâdât 6, III, 149), Tirmizî (1059) ve Nesâî (cenâiz 50/3, IV, 51), Dâvud b. ebî'l-Furât an Abdillah b. Büreyde an Ebî'l-Esved ed-Deylî an Ömer asl-ı

senedi ile tahrîc ettiler.
9047- Bu hadisi Müslim (cumu'a 22, s. 586) ve Nesâî (cumu'a 1/2, III, 87), İbn Fudayl an Ebî Mâlik el-Eşcaî an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre ve an Rib'î b. Hirâş an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9048- Bu hadisi Buhârî (cumu'a 15, I, 216), Müslim (cumu'a 19, s. 585) ve Nesâî (cumu'a 1/1, III, 85), İbn Tâvus an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9049-9050- Bu iki rivayeti de Tirmizî (3168-9), el-Hasan an İmrân asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
9051- Bu hadisi Tirmizî (2437), el-Hasan b. Arafe an İsm. b. Ayyâş an Muh. b. Ziyâd an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9052- Bu hadisi Tirmizî (2546), Hüseyn b. Yezîd an Muh. b. Fudayl an Dırâr b. Murre an Muhârîb b. Disâr an İbn Büreyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
9053- Bu hadisi Buhârî (libâs 18/3, VII, 40; rikâk 50/2, VII, 199) ve Müslim (îmân 369, s. 197-8), ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9054- Bu hadisi Müslim (tevbe 49, s. 2119), Ebû Bekr b. e. Şeybe an Ebî Usâme an Talha b. Yahyâ an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ senedi ile tahrîc etti.
9055- Bu hadisi Ebû Dâvud (4253), Muh. b. Avf an Muh. b. İsm. an ebîhî an Damdam an Şurayh an Ebî Mâlik el-Eş'arî senedi ile tahrîc etti.
9056- Bu hadisi Ebû Dâvud (4278), Osmân b. e. Şeybe an Kesîr b. Hişâm ani'l-Mes'ûdî an Saîd b. e. Bürde an ebîhî an Ebî Mûsâ senedi ile tahrîc etti.
9057- Bu hadisi Ebû Dâvud (4301), İsmaîl b. Ayyâş an Sül. b. Süleym an Yahyâ b. Câbir an Avf b. Mâlik senedi ile tahrîc ettiler.
9058- Bu hadisi Tirmizî (3082), Süfyân b. Vekî' an İbn Nümeyr an İsm. b. İbr. b. Muhâcir an Abbâd b. Yûsuf an Ebî Bürde b. e. Mûsâ an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdının zayıf olduğunu söyledi.
9059- Bu hadisi Müslim (fiten 20-1, s. 2216), Osmân b. Hakîm an Âmir b. Sa'd an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9060- Bu hadisi Tirmizî (2175), Muh. b. Beşşâr an Vehb b. Cerîr an ebîhî ani'n-Nu'mân b. Râşid ani'z-Zührî an Abdillah b. el-Hâris an Abdillah b. Habbâb an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb sahîh" hükmü verdi.
9061- Bu hadisi Tirmizî (2440), el-Hüseyn b. Hureys ani'l-Fadl b. Mûsâ an Zekeriyyâ b. e. Zâide an Atiyye an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
9063- Bu hadisi Tirmizî (2438), Ebû Kureyb an İsm. b. İbr. an Hâlid el-Hazzâ' an Abdillah b. Şakîk an İbn ebî'l-Ced'â' senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
9064- Bu hadisi Tirmizî (2869), Kuteybe an Hammâd b. Yahyâ el-Ebecc an Sâbit el-Bünânî an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9066- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 28/2, IV, 187; i'tisâm 10, VIII, 149; tevhîd 29/1, VIII, 189) ve Müslim (imâret 171, s. 1523), İsmaîl b. e. Hâlid an Kays b. e. Hâzım ani'l-Muğîre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9067- Bu hadisi Müslim (imâret 177, s. 1525), Yahyâ b. Yahyâ an Huşeym an Dâvud b. e. Hind an Ebî Osmân an Sa'd senedi ile tahrîc etti.
9068- Bu hadisi Tirmizî (2192), Mahmûd b. Gaylân an Ebî Dâvud an Şu'be an Muâviye b. Kurre an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
9069- Bu hadisi Müslim (fadâil 24, s. 1791-2), İbr. b. Saîd el-Cevherî an Ebî Usâme an Bureyd b. Abdillah b. e. Bürde an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ senedi ile tahrîc etti.
9070- Ebû Habîbe el-Tâî dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir. Bu şahsın bir rivayeti hakkında Tirmizî sıhhat hükmü vermiştir (Mecma‘ î, 68).
9071- Bu hadisi Ahmed (VI, 450), el-Hasan b. Sevvâr an Leys an Muâviye an Yezîd b. Meysere an Ümmi'd-Derdâ' an Ebî'd-Derdâ' senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir. Hasan ve Yezîd dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ î, 68).
9072- Râvilerinden Ah. b. Muh. b. el-Haccâc b. Rişdîn zayıftır (Mecma‘ î, 69).
9073- Bu hadisi Tirmizî (3905), İbr. b. Sa'd an Sâlih b. Keysân ani'z-Zührî an Muh. b. e. Süfyân an Yûsuf b. el-Hakem an Muh. b. Sa'd an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.

9074- Bu hadisi Tirmizî (3908), el-A'meş an Târık b. Abdirrahman an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
9075- Bu hadisi Buhârî (nikâh 12/1, VI, 120; enbiyâ 46/2, IV, 139) ve Müslim (fad. sah. 201, s. 1958-9), el-A'rec, Tâvus, Saîd b. el-Müseyyeb, Hemmâm ve Ebû Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9076-9077- Her iki rivayeti Buhârî (menâkıb 6/4-5, IV, 157-8; eymân ve'n-nüzr 3, VII, 219) ve Müslim (fad. sah. 193-5, s. 1955-6), Abdurrahman b. e. Bekre an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9078- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 6/3, IV, 157) ve Müslim (fad. sah. 185, s. 1953), Muh. b. Sîrîn ve İrâk b. Mâlik an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9079- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 6/1, IV, 157), Müslim (fad. sah. 189, s. 1954) ve Tirmizî (3950), el-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9080- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 38, V, 80) ve Müslim (fad. sah. 166, s. 1944), Ebû Usâme an Büreyd an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9081- Bu hadisi Buhârî (şirket 1, III, 110) ve Müslim (fad. sah. 167, s. 1944-5), Ebû Usâme an Büreyd an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9082- Bu hadisi Tirmizî (3947), Vehb b. Cerîr an ebîhî an Abdillah b. Mellâz an Nümeyr b. Evs an Mâlik b. Mesrh an Âmir b. e. Âmir an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9083- Bu hadisi Buhârî (ıtk 13, III, 122-3; mağâzî 67, III, 115) ve Müslim (fad. sah. 198, s. 1957), Ebû Zür'a an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9084- Bu hadisi, Sellâm an Mansûr b. Zâdân tarikiyle gelmiştir. Heysemî diyor ki: "Buradaki Sellâm, sanıyorum Sellâm el-Medâînî'dir ki, bu da hadiste gevşek birisidir" (Mecma‘ î, 47).
9085- Bu rivayet garîbtir. Heysemî'ye göre râvilerinden Ubeyde b. Abdirrahman'ı İbn e. Hâtim zikretmiş, ancak onu cerheden hiç kimseden sözetmemiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ î, 47).
9086- Bu hadisi Tirmizî (3939), Ebû Bekr b. Zencüveyh an Abdirrezzâk an ebîhî an Mînâ mevlâ Abdirrahman b. Avf an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
9087- Bu hadisi Tirmizî (3937), Abdülkudds b. Muh. an Sâlih b. Abdilkebîr an Abdisselâm b. Şuayb an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi. Sonra "bizce sahîh olan bunun Enes'in sözü olduğudur" dedi.
9088- Bu hadisi Ahmed (II, 351), Hasan an İbn Lehîa an Ebî Yûnus an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9089- Bu hadisi Buhârî (cihâd 100, III, 235; mağâzî 75/1, V, 123; da'vât 59, VII, 165) ve Müslim (fad. sah. 197, s. 1957), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9090- Bu hadisi Tirmizî (3942), Yahyâ b. Halef an Abdilvehhâb es-Sekafî an Abdillah b. Osmân b. Husaym an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
9091- Bu hadisi Tirmizî (3943), Zeyd b. Ahram an Abdilkâhir b. Şuayb an Hişâm ani'l-Hasan an İmrân senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9092- Bu hadisi Ahmed (IV, 386-7), Ebû'l-Muğîre an Osmân b. Ubeyd an Abdirrahman b. Âiz es-Sümâlî an Amr b. Abese senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre isnâdını oluşturan râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ î, 71).
9093- Bu hadisi Müslim (fad. sah. 228, s. 1971), Saîd b. Mansûr an Mehdî b. Meymûn an Câbir b. Amr er-Râsibî an Ebî Berze senedi ile tahrîc etti.
9094- Kıssalı olan bu hadisin isnâdı şöyledir: Yezîd an Cerîr ani'z-Zübeyr b. el-Hırrîs an Ebî Lebîd an Ömer senedi ile tahrîc etti (Müsned-i Ahmed I, 44).
9095-9096- Bu hadisi Ahmed (II, 364) ve Tirmizî (3936), Muâviye b. Sâlih an Ebî Meryem el-Ensârî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Enes'in sözü olmasını Tirmizî daha sahîh addetmiştir. Heysemî'ye göre Ahmed'in râvileri güvenilir kimselerdir (Feyd VI, 276).
9097-9098- Bu hadisi Ahmed (IV, 315), Muhârik an Târik asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ î, 49).
9099- Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ î, 49).
9100- Heysemî, isnâdında tanımadığı râvilerin bulunduğunu söylemiştir (Mecma‘ î, 51).
9101- Bu hadisi Ahmed (I, 22), Ebû Saîd mevlâ Benî Hâşim ani'l-Müsennâ b. Avf ani'l-Gadbân b. Hanzale

an ebîhî an Ömer senedi ile tahrîc etti.
Heysemî ise Ebû Ya'lâ'nın isnâdlarından birinin râvilerinin güvenilir kimseler olduğunu söyledi (Mecma' î, 51).
9102- Heysemî, râvilerinden Vehb b. Yahyâ b. Rimâm'ı tanımadığını, diğer râvilerinin ise güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma' î, 49).
9103- Heysemî, isnâdında tanımadığı râvilerin bulunduğunu söylemiştir (Mecma' î, 49).
9104- Bu hadisi Ahmed (I, 403), Talk b. Gannâm an Zekeriyyâ b. Abdillah b. Yezîd an ebîhî an Zir an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' î, 51).
9105- Bu hadisi Abdullah b. el-Mü'emmel ani'l-Müsennâ b. Sabbâh tarikiyle gelmiştir. Bu iki râvi de ihtilâflı kimselerdir (Mecma' î, 52).
9106- Bu hadisi Tirmizî (3927), Şücâ' b. el-Velîd an Kâbûs b. e. Zabyân an ebîhî an Selmân senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9107- Bu hadisi Tirmizî (3928), Abd b. Humeyd an Muh. b. Bişr an Abdillah b. Abdillah b. el-Esved an Husayn b. Ömer an Muhârik b. Abdillah an Târik b. Şihâb an Osmân senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9108- Bu hadisi Tirmizî (3932), Süfyân b. Vekî' an Yahyâ b. Âdem an Ebî Bekr b. Ayyâş an Sâlih b. e. Sâlih mevlâ Amr b. Hureys an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9109- Bu hadisi Müslim (fiten 35-6, s. 2222), Alî b. Rebâh ve Abdülkerîm b. el-Hâris ani'l-Müstevrid asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9110- Bu hadisi Müslim (fad. sah. 225, s. 1969), Muâz b. Hişâm an ebîhî an Katâde an Zürâre b. Evfâ an Üseyr b. Câbir senedi ile tahrîc etti.
9111- Bu hadisi Ebû Dâvud (2523), Muh. b. Amr er-Râzî an Seleme b. el-Fadl an Muh. b. İsh. an Yezîd b. Rmân an Urve an Âişe senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir. İbn İshâk ta tahdîs sigasıyla rivayette bulunmuştur.
9112-9113- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 24, IV, 232-3), Muh. b. e. Bekr an Fudayl b. Sül. an Mûsâ an Sâlim b. Abdillah an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
9114- Bir önceki hadisin devamı olarak Leys b. Sa'd an Hişâm b. Urve an ebîhî an Esmâ senedi ile geçmiştir.
9115- Bu hadisi Buhârî (cenâiz 81, II, 98; menâkıbu'l-Ensâr 40, IV, 247; tefsîr Tevbe 16, V, 208; tefsîr Kasas 1, VI, 17-8), Müslim (îmân 39-40, s. 54) ve Nesâî (cenâiz 102/1, IV, 90-1), ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9116- Bu hadisi Buhârî (menâkıbu'l-Ensâr 40/3, IV; rikâk 51, VII, 202-3) ve Müslim (îmân 360, s. 195), Yezîd b. Abdillah b. el-Hâd an Abdillah b. Habbâb an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9117- Bu hadisi Müslim (îmân 362, s. 196), Ebû Bekr b. e. Şeybe an Affân an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Ebî Osmân en-Nehdî an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
9118- Bu hadisi Tirmizî (2680), İbn Uyeyne an İbn Cüreyc an Ebi'z-Zübeyr an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
9119- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 74, V, 122-3), Abdân an Ebî Hamza ani'l-A'meş an İbr. an Alkame senedi ile tahrîc etti.
9120- Râvilerinden el-Mufaddal b. Sâlih zayıftır (Mecma' î, 122).
9121- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' î, 123).
9122- Heysemî Mecma'uz-zevâid'de (î, 54), isnâdında tanımadığı kişilerin bulunduğunu söylemiştir.
9123- Bu hadisi Ebû Dâvud (457), en-Nüfeylî an Miskîn b. Bükeyr an Saîd b. Abdilazîz an Ziyâd b. e. Sevde an Meymûne senedi ile tahrîc etti.
9124- Bu hadisi Nesâî (mesâcid 6, II, 34), Amr b. Mansûr an Ebî Müshir an Saîd b. Abdilazîz an Rabîa b. Yezîd an Ebî İdrîs el-Havlânî an İbni'd-Deylemî an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir.
9125- Râvilerinden Yûsuf b. Atiyye el-Basrî zayıftır (Mecma' II, 319).
9126- Bu hadisi Tirmizî (2630), Abdullah b. Abdirrahman an İsm. b. e. Üveys an Kesîr b. Abdillah b. Amr

b. Avf an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
9127- Bu hadisi Müslim (îmân 232, s. 131), Şebâbe b. Sevvâr an Âsım b. Muh. an ebîhî an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9128- Bu hadisi Mâlik (câmi' 26, s. 897), belâğan irâd etti.
9129- Bu hadisi Ahmed (I, 232), Vekî' an Zem'a b. Sâlih an Seleme b. Vehrâm an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
Zem'a ihtilâflı bir râvidir.
9130- Bu hadisi Müslim (îmân 92, s. 73), İsh. b. İbr. an Abdillah b. el-Hâris an İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
9131- Bu hadisi Ebû Dâvud (2032), Hâmid b. Yahyâ an Abdillah b. el-Hâris an Muh. b. Abdillah b. İnsân et-Tâifî an ebîhî an Urve ani'z-Zübeyr senedi ile tahrîc etti.
Muh. adlı râvi hakkında Ebû Zür'a'ya soru sorulmuş; "kavî değildir" diye cevaplamış. Ta'rihu'l-Kebîr'de bu râviyi irâd eden Buhârî, bu rivâyet hakkında "Ona mütâbeat edilmemiştir; hadisi sahîh değildir" demiştir.
9132- Bu hadisi Müslim (münâfikîn 65, s. 2166-7), el-A'meş an Ebî Süfyân an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9133- Mâlik (câmi' 18, s. 892), bunu doğrudan Zührî'den tahrîc etmiştir.
9134- Muvattâ', câmi' 19, s. 893.
9135- Bu hadisi Müslim (cihâd 63, s. 1388), Ebû Dâvud (3030) ve Tirmizî (1606), Ebû'z-Zübeyr an Câbir an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9136-9137- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 74, V, 122), Müslim (îmân 82-91, s. 72-3) ve Tirmizî (2244), Ebû Sâlih, el-A'rec, Muh. b. Sîrîn ve Ebû Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9138- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 74, V, 122) ve Müslim (îmân 81, s. 71), İsm. b. e. Hâlid an Kays an Ebî Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9139- Bu hadisi Tirmizî (3934), Ebû'l-Velîd an İmrân el-Kattân an Katâde an Enes an Zeyd b. Sâbit asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
9140- Bu hadisi Ebû Dâvud (4298), Hişâm b. Ammâr an Yahyâ b. Hamza an İbn Câbir an Zeyd b. Artât an Cübeyr b. Nüfeyr an Ebî'd-Derdâ senedi ile tahrîc etti.
9141- Güvenilir bir râvi olan Muh. b. Âmir el-Antâkî dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ V, 289).
9142- Bu hadisi Ebû Dâvud (4638), Alî b. Sehl ani'l-Velîd an Saîd b. Abdilazîz an Mekhl senedi ile tahrîc etti.
9143- Bu mevkûfu da Ebû Dâvud (4639), Mûsâ b. Âmir ani'l-Velîd an Abdilazîz b. el-Alâ' an Ebî'l-A'yes an Abdirrahman b. Selmân senedi ile tahrîc etti.
9144- Bu hadisi Tirmizî (3954), Muh. b. Beşşâr an Vehb. b. Cerîr an ebîhî an Yahyâ b. Eyyûb an Yezîd b. e. Habîb an Abdirrahman b. Şemmâse an Zeyd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9145- Bu hadisi Ebû Dâvud (2483), Hayve b. Şurayh an Bakiyye an Buhayr an Hâlid b. Ma'dân an İbn e. Kuteyle an İbn Havâle senedi ile tahrîc etti.
9146- Bu hadisi Ebû Dâvud (2482), Ubeydullah b. Ömer an Muâz b. Hişâm an ebîhî an Katâde an Şehr b. Havşeb an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
9147- Bu hadisi Ebû Dâvud (4308), Muh. b. el-Müsennâ an İbr. b. Sâlih b. Dirhem an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Dârekutnî, İbrâhîm'in zayıf olduğunu söylemiştir.
9148- İsnâdında yer alan Ebû Bekr b. Abdillah b. e. Meryem sebebiyle zayıftır (Feyd V, 349).
9149- Bu hadisi Müslim (kitâbu'l-cennet 26, s. 2183), Ubeydullah b. Ömer an Hubeyb b. Abdirrahman an Hafs b. Âsım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9150- Bu hadisi Ahmed (III, 225), Ebû'l-Yemân an İsm. b. Ayyâş an Amr b. Muh. an Ebî Akkâl an Enes senedi ile tahrîc etti.
Bu hadis, Ebû Akkâl sebebiyle zayıftır.
9151- Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ î, 63).

9152- Bu hadisi Ahmed (V, 357), el-Hasan b. Yahyâ an Evs b. Abdillah b. Bureyde an Sehl b. Abdillah b. Büreyde an ebîhî an ceddihî Büreyde senedi ile tahrîc etti.
Evs adlı râvi zayıftır (Mecma‘ î, 64).
9153- Bu hadisi Ahmed (V, 384), Muh. b. Ubeyd an Yûsuf b. Suheyb an Mûsâ b. ebî'l-Muhtâr an Bilâl el-Abesî an Huzeyfe senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ î, 64).
9154- Bu hadisi Ebû Dâvud (4307), Abdullah b. es-Sabbâh an Abdilazîz b. Abdissamed an Mûsâ el-Hannât an Mûsâ b. Enes an Enes senedi ile tahrîc etti.
9155- Muvattâ', istî'zân 30, s. 975.
9156-9157- Bu hadisi (enbiyâ 17/2-3, IV,121; mağâzî 80/1, V, 135) ve Müslim (zühd 38-40, s. 2285-6), Abdullah b. Dînâr, Sâlim b. Abdillah ve Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

KISSALAR BAHSİ

9158- Suheyb radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Sizden öncekiler içinde bir kral vardı. Onun bir de sihirbazı vardı. Sihirbaz iyice yaşlanınca krala dedi ki; 'Ben artık yaşlandım. Bana bir çocuk gönder de ona sihir öğreteyim. 'O da sihir öğrenmesi için, ona bir çocuk gönderdi. (Çocuğun) yolu üzerinde gelip giderken uğradığı ve yanında oturup bir şeyler sorduğu bir rahip vardı.

Sihirbaza her gidişinde rahibe uğrar, bu sebeple sihirbaz da çocuğu döverdi. Rahibe uğradığına ise ona sihirbazı şikayet ederdi. Rahip ona dedi ki: 'Sihirbazdan korktuğun zaman: 'Beni ailem alıkoydu' de! Ailenden çekindiğin zaman ise: 'Beni sihirbaz alıkoydu' de!'

O bu minval üzereyken aniden büyük bir canavar çıkıp insanları yollarından alıkoydu. Bunun üzerine içinden dedi ki: 'Bu gün sihirbazın ilmi mi, yoksa rahibin ilmi mi daha üstündür, öğreneceğim.' Sonra eline bir taş alıp şöyle niyet etti: 'Allahım! Eğer rahibin işi, sana sihirbazın işinden daha sevimli ise, bu taşla bu canavarı Öldüreyim de halk rahatça geçip yoluna devam etsin.' Ondan sonra elindeki taşı hayvana attı ve hayvan öldü, halk da oradan serbestçe geçti. Gelip durumu rahibe anlatınca, rahip ona: 'işte şimdi senin halin benimkinden daha üstün oldu. Ancak (ilerde) başına'bir iş gelecek, o zaman sakın benden kimseye sözetme!' dedi.

Nihayet çocuk körleri ve sedef hastalarını iyileştirmeye, insanların bütün hastalıklarını tedavi etmeye başladı. Kralın kör olan arkadaşı bunu duyunca, hemen çocuğun yanına birçok hediyelerle gelip: 'Sen beni iyilesürir-sen, bu hediyeleri ve daha birçok şeyleri sana veririm.' dedi. Çocuk şu cevabı verdi: 'Benim
elimde bir şey yok, insanları ancak Allah şifa verip iyileştirir. Eğer sen Allah'a iman edersen, ben de Allah'a senin için dua eder, seni iyileştirir.' Bunun üzerine adam Allah'a iman etti. Çocuk dua etti, Allah da ona şifa ihsan etti ve adamın gözleri akçıldı. Kralın arkadaşı iyleştikten sonra kralın yanına varınca, kral şaşırdı ve sordu: 'Söyle bakalım, gözün nasıl iyileşti?' Adam şu cevabı verdi: 'Beni Rabbim iyileştirdi.'

'Senin benden başka Rabbin mi vardır?' dedi.
Adam: 'Evet benim de senin de Rabbin Allah'tır' diye cevap verince, adamı hapsetti ve işkenceye başladı ve: 'Seni iyileştiren çocuğun nenle olduğunu söylemedikçe ben de sana işkenceden vazgeçmem" dedi. Bunun üzerine adam çocuğun yerini gösterdi, gidip hemen çocuğu yakalattı ve huzuruna getirtip sordu:
'Ey çocuk! Sihir yapmakta o kadar ileri gitmişsin ki körleri iyileştiriyor, diğer hastalan da tedavi ediyorsun.' Çocuk: 'Şifa benden değil, Allah'tandır' deyince onu da yakalattı ve işkence etmeye başladı. Nihayet o da rahibin nerede olduğunu söylemek mecburiyetinde kaldı. Gidip rahibi de yakaladılar Kralın huzuruna getirdiler. Rahibe: 'Haydi dininden vazgeç!' dedi.
Rahip buna yanaşmadı. Hemen bîr testere alıp rahibin başından başlayarak biçip ikiye ayırdı. Sonra çocuk getirildi ve ona da: 'Haydi dininden vazgeç!' denildi. Vazgeçmeyince, onu adamlarından bazılarına teslim edip şöyle dedi:
'Haydi bunu alın, falan dağa iletin, dağın tepesine çıkınca, kendisine dininden vaz geçmesini teklif edin, geçerse ne âlâ, geçmezse oradan aşağıya yuvarlayıp atın!' Tam atacakları sırada Allah'a şöyle yalvardı: 'Allahtm,
beni bu adamların elinden kurtar!' Allah duasını kabul etti, dağda çok büyük bir deprem oldu, hepsi aşağıya yuvarlandılar. Çocuk kurtuldu ve yürüyerek kralın yanına geldi. Kral ona sordu:
'Arkadaşlarıma ne oldu?'
'Allah beni onların elinden kurtardı' deyince bu defa onu başka bir gruba verip: 'Haydi bunu alıp denizin ortasına götürün, dininden vazgeçerse, ne âlâ, geçmezse onu hemen denize atın!' Onu alıp götürdüler, dininden dönmesini teklif ettiler, fakat çocuk dönmedi. Bunun üzerine denize atmak istediler. Fakat çocuk yine Allah'a: 'Allahım beni bunların elinden kurtar!' diye yalvardı. Hemen gemileri battı. Hepsi boğuldu, kendisi ise kurtulup yine kralın yanına geldi.
Kral sordu: 'Ne oldu seni götürenlere?'
'Allah beni onlardan kurtardı, hepsi denizde boğuldular' dedi ve şunu sözlerine ekledi:
'Sana söylediğimi yapmadıkça, sen beni asla öldüremezsin.'
'Nedir o?' diye sordu.
"İnsanları bir yerde topla, beni bir kütüğe bağla! Sonra sadağımdan bir ok çıkar yaya koyup: 'Bu çocuğun Rabbi olan Allah'ın adıyla' de! Sonra at!' Kral da onun dediğini yaptı. Attığı oku çocuğun şakaklarına isabet ettirdi, çocuk şakağına elini koydu ve öldü. Bunun üzerine oradaki halk hep bir ağızla şöyle haykırdılar:
'Biz, bu çocuğun Rabbine inandık; çocuğun Rabbine inandık.' Kral dönüp

geldiğinde ona denildi ki: İşte korktuğun basına geldi. İnsanlar hep birden çocuğun Rabbine iman ettiler. Şimdi ne olacak?'
Hemen yol başlarında hendekler kazdırttı, hendekler içinde ateşler yaktırdı ve: 'Her kim ki dininden dönmezse buraya atın!' emrini verdi. Dediğini yaptılar. Derken kucağında çocuğu olan bir kadın getirildi. Ona da bu teklifi yaptıklarında çocuk konuştu: 'Anneciğim, sakın yapma! Sabret, tahammül göster, zira sen hak üzeresin'." [Müslim]
9159- Tirmizî'nin rivayeti: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ikindi namazını kıldıktan sonra hems ederdi -Bazılarına göre hems, konuşuyormuş gibi dudaklarını oynatmaktır- Kendisine denildi ki: 'Sen ikindiyi kıldıktan sonra dudaklarını kımıldattın, neden?'
'Peygamberlerden birine ümmeti(nin) çok(luğu) beğendirildi. 'Bunların işini kim görecek?' dedi. Hemen Allah ona şunu vahyetti: 'O halde ben onları kendilerini cezalandırmamla, başlarına düşmanı musallat kılmam arasında serbest bırakıyorum.' Derken onlar cezalandırılmayı tercih ettiler ve onlara ölümü musallat kılıp, bir günde yetmişbin kişi öldü.'
Bu hadisi anlattığı zaman onunla birlikte başka bir hadis de anlatır ve şöyle derdi: 'Kâhini bulunan bir kral vardı. 'Bana anlayışlı bir çocuk bulun da bu ilmimi kendisine öğreteyim. Çünkü ben ölmekten korkuyorum'." Benzeri rivayet.
Ayrıca onda şöyle geçmektedir: "Allah buyuruyor ki: 'Hendekleri kazanlara (Ashâb-ı uhdüd) lanet edildi. Aziz ve Hamîd'dir"e kadar. (Burûc, 4-8) ■
Sözkonusu olayda geçen çocuk defnedildi. Hz. Ömer'in zamanında öldürüldüğü günde olduğu haliyle parmağı şakağında olarak (mezardan) çıkarıldığı da anlatılır.
9160- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Beşikte ancak üç kişi konuşmuştur: (Bunlardan ikisi) İsâ bin Meryem ve Cü-reyc'in arkadaşıdır.
Cüreyc, ibadete düşkün bir adamdı, kendisine bir manastır edinmişti. Namaz kılarken annesi gelip şöyle seslendi:
'Ey CüreycV (Kendi kendisine) dedi ki: 'Ey Rabbim! Annem mi, namazım mı?' Namazına devam etti, annesi de oradan çekip gitti. Ertesi gün namaz kılarken yine annesi gelip: 'Ey CüreycV diye seslendi. Yine: 'Ey Rabbim, annem mi namazım mı?' Yine namaza yöneldi, annesi söyle dua etti: 'Allahım! Kötü kadınların yüzlerini görünceye kadar onu öldürme!'
israil oğulları, aralarında Cüreyc ile onun ibadetini konuşuyorlardı. Çok güzel bir

fahişe kadın vardı. Bu kadın dedi ki: 'isterseniz ben bunu yoldan çıkartırım."
Gitti önüne geçti ve kendisini ona sundu, fakat ona dönüp bakmadı bile.
Bunun üzerine kadın onun manastırında barınan bir çobana gitti ve onunla yattı, hamile kaldı, çocuk doğunca, onun Cüreyc'den olduğunu iddia etti. Halk hemen geldiler ve onu manastırından çıkardılar; manastırı yaktılar ve onu dövmeye başladılar.
'Ne oldu, nedir benim suçum?' diye sorunca: 'Sen bu kadınla zina ettin, bu çocuk da sendenmis' dediler.
'Peki nerde çocuk?' diye sordu; hemen çocuğu getirdiler. Bunun üzerine: 'Bırakın beni de namazımı kılayım' dedi. Sonra gelip Çocuğun karnına dürterek sordu: 'Doğru söyle baban kimdir?' Çocuk: 'Babam falan çobandır' dedi.
Bunun üzerine halk Cüreyc'i öpmeğe ve ona dokunarak tebenüken ellerini bedenlerine sürmeye başladılar ve: 'Senin manastırını altından yapacağız dediler. Fakat o söyle dedi: 'Hayır onu tekrar eskiden olduğu gibi kerpiçten yapın!' dedi.
(Üçüncüsü:) Bir kadın çocuğunu emzirirken son derece yakışıklı bir adam, şahlanmış güzel bir at üstünde oradan geçti. Annesi: "Allahım, benim bu oğlumu da bunun gibi eyle!" diye dua edince, çocuk memeyi bırakıp adama bakarak şöyle dedi: 'Allahım, beni bu adam gibi yapma!' Sonra tekrar dönüp emmeye baş-
ladı. -Râvi Ebû Hureyre dedi ki:- 'Parmağı ağzında emiyonnuş gibi çocuğun emişini anlatan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i sanki şu anda görür gibiyim. '-
(Resûlullah devamla) dedi ki: 'Sonra o anne bir cariyenin yanından geçti. Beraberinde bir kalabalık vardı. 'Sen zina ettin, hırsızlık yaptın' diyerek onu dövüyorlardı. O da: 'Allah bana yeter, ne güzel vekildir O!' diyordu. Kadın o anda şöyle dua etti: 'Allahım! Oğlumu bunun gibi yapma!' Çocuk yine memeyi terk edip şöyle dua etti: 'Allahtm, beni de onun gibi yap!'"
-Burada ilgili hadiste değişik ifadeler kullanılmıştın- (Çocuk dedi ki:) 'Yakışıklı bir adam geçtiğinde: 'Allahım! Oğlumu onun gibi kıl!' dedin. Ben ise: 'Allahım, beni onun gi-bî kılma!' dedim. Yanımızdan dövülen bir cariye geçti. 'Sen zina ettin, hırsızlık yaptın!' diyerek dövüyorlardı. Dedin ki: 'Allahım oğlumu onun gibi yapma!' Ben de: 'Allahım beni onun gibi yap!' dedim. (Çocuk) dedi ki: "O atlı adam zalim ve zorba bir adamdı. Onun için 'Allahım, beni onun gibi yapma!" dedim. Zina etmediği halde cariyeyi 'Zina ettin'; çalmadığı halde 'çaldın' diyerek dövüyorlardı. Onun için : 'Allahım, beni onun gibi yap!' dedim." [Buharı ile Müslim.]
9161- İbn Ömer radiyallahu anh'dan; (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Sizden önceki milletlerden üç kişi yola çıktılar. (Gecelemek için) bir mağaraya sığındılar ve içeriye girdiler. Dağdan büyük bîr kaya yuvarlanıp mağaranın ağzını kapattı, içlerinden biri dedi ki: 'Sizi bu mağaradan ancak yapmış olduğunuz İyi amelleriniz kurtarabilir.' Bunun üzerine aralarından bir tanesi şöy-le dua etti: 'Allahım! Benim yaşlı ana-babam vardı. Onlara gözüm gibi bakardım. Bir gün ot (ya da odun) aramak için uzaklaşmıştım. Uyuyuncaya kadar onlara' geri dönemedim (geciktim). Onlar için süt sağdım, yanlarına vardığımda uyumuşlardı. Onlardan önce ne aileme ve ne de çocuklarıma sütü vermek istemedim 'Belki uyanırlar da sütlerini içiririm' diye. Elimde süt kabıyla uyanmalarını bekledim. Fakat sabaha kadar uyanmadılar. Onları uyandırmaya da kıyamadım. -Bazı râ-viler şunu da eklediler:- Çocuklar ayağımın altında dolaşıyorlardı. Sonra uyandılar ve sütlerini içtiler. Allahım! Eğer ben bunu senin rızan için yapmışsam, ne olur bu kayayı buradan gider de dışarıya çıkalım.' Mağara kapısındaki kaya biraz çekildi ve gök yüzü birazcık görünüverdi. Fakat tabii ki dışarıya çıkacak kadar değildi."
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Diğeri şöyle dua etti: 'Allahım! Benim amcamın bîr kızı vardı, ona âşık olmuştum. Onunla cinsî ilişki kurmak istedim, fakat razı olmadı. Derken bir ara büyük bir kıtlık oldu. O müşkül duruma düşmüştü. Bana geldi; 'Benimle yatmaya razı olursan sana yüzyirmi dinar veririm' dedim. Razı oldu ve ben söz konusu parayı ona verdim. Yatırıp tam ilişki kuracakken, dedi ki: 'Sen Allah'ın mührünü gayr-ı meşru olarak açamazsın. Bu sana helâl değildir.' Hemen kalkıp verdiğim, parayı da kendisine bırakarak ondan uzaklaştım. Oysa ben onu'çok seviyordum. Ey Allahım! Eğer ben bunu senin rıza-i şerifin için yapmışsam, ne olur mağaranın ağzındaki bu kayayı gideriver!' Kaya biraz daha uzaklaştı. Fakat yine dışarıya çıkacak kadar değildi."
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Üçüncüsü şöyle dua etti: 'Allahım! Birçok işçi tuttum, hepsinin ücretlerini verdim. Yalnız içlerinden biri verdiğim ücreti almadan terkedip gitti. Onun ücretini sermaye yaptım, çoğaldıkça çoğaldı. Derken hayli müddet sonra adam çıkageldi ve: "Ey Allah'ın kulu! Haydi benim ücretimi ver!' dedi. Ben de: 'Şu gördüğün develer, sığırlar, koyunlar ve köleler hep senin ücretinin ürünüdürler, haydi al onları!' dedim.
'Ey Allah'ın kulu benimle alay etme!' dedi.
'Hayır alay etmiyorum. Hepsini al götür.1' dedim ve adam onlardan hiçbir tane bırakma-yasıya hepsini önüne katıp götürdü. Ey Alla-hım! Eğer ben bunu senin rıza-İ şerifin için yapmışsam kayanın artan kısmını da çekiver de bizi kurtar!'

Hemen kaya mağaranın kapısından tamamen çekildi ve hepsi çıkıp kurtuldular ve evlerine doğru neşe içinde yürüdüler." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]
9162- İbn Ömer radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden önce yaşayanlar arasında 'el-KifV adında bir adam vardı. Hiçbir şey yapmaktan çekinmezdi. Muhtaç olduğunu bildiği bir kadına geldi ve ona çok para verdi. Onunla, yatmak istediğinde, kadın titremeye ve ağlamaya başladı. 'Neden ağlıyorsun?' diye sordu.
'Ben bu işi hayatımda hiç yapmadım, ihtiyacım olduğu için bu duruma düştüm' deyince, adam kendini şöyle demekten alamadı:
'Sen Allah korkusuyla böyle davranıyorsun ha!? Öyleyse ben neden Allah'tan kork-mayayım? Verdiklerim senin olsun, haydi git! Serbestsin. Ben de bundan sonra vallahi Allah'a âsi gelmiyeceğim.'
Adam o gece öldü. Kapısına 'Allah el-Kifl'i bağışlamıştır' diye yazıldı.
Halk bunu görünce şaşırıp kaldılar. Bunun üzerine Allah, peygamberlerine vahyedip onun durumu bildirdi." |Rezîn. Tirmizî de bunu başka bir lafız ile nakletmişim]
9163- Rabîa kabilesinden bir adam olan el-Hâris bin Yezîd el-Bekrî'den:
"Medine'ye geldim. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanma girdim. Mescid cemaatle doluydu. Siyah sancaklar dalgalanı-
yordu. Bilâl Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in önünde kılıcım kuşanmış duruyordu. Dedim ki:
'Ne var, insanlar neden buraya böyle toplanmış?' Dediler ki:
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Amr bin el-Âs'ı Rabîa'ya doğru gönderecek.'
Dedim ki: 'Âd'in elçisi gibi olmaktan Allah'a sığınırım.' Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sordu:
'Ad'in elçisi ne demektir?'
'Bunu iyi bilmiş birisine düştün. Âd, sıkıntı ve kıtlıkla karşılaştığında, Kayl'ı su getirmek için gönderdi. O da Bekr bin Muâviye'ye gidip konakladı. Bekr ona şarap içirdi, iki kadına emredip şarkı söyletti. Sonra Mühre dağlarına doğru çıkıp hareket etti ve dedi ki:
'Allahım! Tedavi etmek için bir hastaya gelmedim, fidyesini ödemek için bir esire de gelmedim. Kuluna nasıl yağmur vereceksen ver! Verdiği şaraba teşekkür olsun için, Bekr bin Muâviye'ye de onunla beraber vereceğin
yağmurdan ver!' Derken gökte kırmızı, beyaz ve siyah olmak üzere üç tane bulut belirdi. Ona: 'Haydi bunların birini seç!' denildi. Onlardan siyah olanı seçti. Ona

denildi ki: 'Âd kavminden tek kişiyi bırakmayıp helak edecek bu bulutu toz duman olarak al!' Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'O sadece onlara bu yüzüğün halkası kadar bir şey (rüzgâr) göndermişti.' Sonra: 'Ad mil-letinin başından geçende de ibret vardır. Onların üzerine, uğradığı her şeyi bırakmayıp toz eden kuru bir rüzgâr gönderdik' mealindeki âyetleri (Zâriyât, 41-2) okudu." [Tirmizî.j
9164- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Isrâiloğullarında, sedef hastası, dazlak ve kör olan üç kişiyi Allah imtihan etmek istedi. Allah onlara bir melek gönderdi. Önce sedef hastalığı olana geldi ve sordu:
'Arzun nedir?'
'Güzel bir renk ve güzel bir cilt. İnsanların tiksindiği bu halim gitsin' dedi. Hemen ona elini sürdü ve hastalığı gitti, kendisine güzel bir renk ve cilt verildi. İnsanların tiksineceği hali bertaraf edildi.
Ondan sonra sordu:
'En çok sevdiğin mal nedir?'
'Deve ya da sığır' dedi. -Râvi İshak sedef hastası ya da dazlak olanlardan hangisinin deve, hangisinin de sığır dediğine tereddüt etmiştir. -
Hemen (melek) ona on deve verdi ve 'Allah bunları sana mübarek etsin!' dedi.
Ondan sonra dazlağa gelip sordu:
'En çok istediğin şey nedir?'
'Güzel bir saç. Çünkü ben insanları tiksindiren şeklimin değişmesini istiyorum' dedi. Melek hemen elini (başına) sürdü, güzel bir saçı oldu.
'Peki en çok sevdiğin mal nedir?'
'Sığır' deyince, ona gebe bir inek verildi ve: 'Allah bunu sana mübarek kılsın!' dedi.
Sonra köre geldi ve sordu:
'En çok istediğin şey nedir?'
'Körlüğüm gitsin, her şeyi rahatça göreyim, istediğim budur' deyince, hemen onun gözüne elini sürdü, gözü açıldı. Her şeyi görmeye başladı. Sonra sordu:
'Peki en çok istediğin mal nedir?'
'Koyun' dedi. Ona da (doğurgan) bir koyun verdi. Verdikleri bu hayvanlar doğurdu, birinin bir vadi dolusu devesi, ötekinin bir vadi dolusu sığırı ve üçüncüsünün de bir vadi dolusu koyunu oldu.
Sonra kılık değiştirip alaca hastalığı olana gelip şöyle dedi:
'Ben yoksul bir adamım. Yolda kaldım, Allah'tan ve senin yardımından başka

beni yerime ulaştıracak bir şeyim kalmadı' dedi. 'Sana
güzel cildi, güzel rengi ve mal olarak develeri verenin hürmeti için bana bir deve ver de yoluma devam edip evime varayım' deyince: 'Onlarda pek çoklarının hakları vardı' diye cevap verdi. Melek: 'Ben seni tanır gibiyim. Hani sen herkesin kendisinden tiksindiği alaca hastası değil miydin? Fakirdin de Allah sana mal vermişti.'
'Hayır, bu mallar bana atalarımdan intikal etti' dedi.
Melek: 'Eğer yalan .söylüyorsan Allah seni eski haline çevirsin!' dedi ve ondan ayrılıp, dazlak kılığında o dazlağın yanma gitti. Onunla da aynı şeyleri karşılıklı konuştular, melek ona da: 'Eğer yalan söylüyorsan Allah seni eski şekline çevirsin.1' dedi. Ondan sonra köre geldi ve dedi ki: 'Ben fakir biriyim. Yolda kaldım. Senin körlüğünü gideren, tiksintiyi bertaraf eden ve sana bu kadar koyunları veren hürmeti için ne olur bana bir koyun ver de yoluma devam edeyim, ülkeme varayım' deyince, körün cevabı şu oldu:
'Ben bir kör idim, Allah bana gözümü geri verdi. Bu koyunlardan istediğini al, istediğini bırak! Vallahi Allah için aldıktan sonra ben bugün hiçbir şeye aldırmam, seni de sıkıntıya sokmam' dedi. Bunun üzerine melek: 'Sen malını tut! Benim ihtiyacım yoktur. Siz sadece imtihan olundunuz. Allah senden razı oldu; diğer iki arkadaşına da gazap etti'."
|Buhârî ile Müslim.]
9165- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallalıu aleyhi ve sellem, İsrâiloğullarından bir adamdan söz etti. O adam, bilinden bin dinar ödünç istedi. Adam ona:
'Şahitler getir de tanıklık etsinler' dedi. Ötekisi de: 'Şahit olarak Allah yeter' dedi.
'Peki bana bir kefil getir!'
'Kefilim Allah'tır, kefil olarak O yeter'
deyince, adam: 'Doğru söyledin' dedi ve bin dinarı belirli bir süreye kadar ona verdi. Denize açıldı, başka bir ülkeye gitti. İşini bitirince borcunu ödemek amacıyla geri dönmek için gemi aradı, ancak bulamadı. Bunun üzerine bir kütüğü oydu, parayı ve yazdığı bir mektubu onu da İçine yerleştirip üstünü kapattı. Sonra besmele çektilen sonra kütüğü denize salıverdi ve Allah'a şöyle yalvardı:
'Allahım, iyi biliyorsun ki, ben Mandan bin dinar istedim, benden kefil istedi. Ben: 'Kefil olarak Allah yeter' dedim, kabul etli. Sonra şahit İstedi ben de ona: 'Şahit olarak Allah yeter' dedim; bunu da kabul etti. Ona borcumu ödemek için, bir gemi aradım, bulamadım. Ben bunu sana emanet ediyorum (yerine ulaştır).'
Bunu diyerek kütüğü denize attı. Sonra ülkesine gitmek için yine gemi aramaya

başladı. Ödünç veren adam, belki gelir borcunu öder diye çıkıp geminin gelmesini gözetlemeye başladı. Baktı ve adamın gönderdiği içinde
para ve mektup bulunan kütüğü gördü. Onu alıp odun olarak kullanmak için evine götürdü, yarınca içindeki parayı ve mektubu gördü. Bir müddet sonra adam da elinde bin dinarla çıkageldi ve dedi ki: 'Kusura bakma! Zamanı geçti. Gemi bulamadım, gelemedim, ancak şimdi gelebildim, al şu bin dinarını!'Alacaklı şu cevabı verdi:
'İçine para ve mektup koyup ta Allah'a emanet ettiğin borcunu taşıyan kütük geldi. Allah o emanetini bana iletti. Çok teşekkürler.'
Adam tekrar vermek İstediği bin dinarı da cebine koyup, Allah'a şükrederek oradan ayrılıp gitti." JBuhârî.j
9166- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Tübba' (adlı Yemerili kral) mel'ûn mudur, değil midir, Uzeyr bir peygamber midir, değil midir, bilmiyorum." |Ebû Dâvud.l
9167- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İsrâîloğulları olmasaydı et kokuşmazdı. Havva olmasaydı hiçbir kadın kocasına hıyanet etmezdi." [Buhârî ve Müslim. |
9168- Hemmâm bin Münebbih radiyallahu anh'dan:
"Ebû Hureyre bize bir çok hadisler rivayet etti; onlardan bir tanesi de şudur: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'Sizden Öncekilerden bir adam başka bir adamdan bir akar satın almış, satın aldığı akarda bir küp altın bulmuş ve altını gidip toprağın eski sahibine vermek istemiş ve demiş ki: 'Al-tınını al, ben senden akar satın aldım, altınını değil' Satıcı şu cevabı vermiş:
'Ben sana akarı içindekilerle beraber sattım.' Derken anlaşamamışlar ve üçüncü bir adamın huzurunda muhakeme olmuşlar. Adam ikisinden birine sormuş:
'Senin oğlun var mıdır?'
'Evet' demiş. Ötekine sormuş: 'Senin kızın var mıdır?' O da: 'Evet' demiş.
Öyleyse alın bu küp altınla bu ikisini evlendirin ve onlara harcayın ve (artanı da) tasadduk edin!'"
9169- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bize sabahlara kadar İsrâiloğullanm anlatırdı, sadece namaz için kalkardı." [Ebû Dâvud.]
9170- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Isrâiloğullarında, iki uzun kadın arasında yürüyen boyu kısa bir kadın vardı.

Sonra o kadın, odundan iki ayakkabı ve altından kapaklı bir yüzük edindi. İçine de en güzel kokan bir misk koydu." [Müslim]

YARATILIŞIN BAŞLAMASI VE ONUNLA İLGİLİ ÖNEMLİ MESELELER

9171- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'-dan:

"Yemen'den birtakım insanlar dediler ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Dinde bilgi sahibi olmak ve sana bu (yaratılış) işin(in) nasıl olduğunu ve nasıl başladığını sormak için geldik.' Şöyle buyurdu:

'Allah vardı; ondan önce hiçbir şey yoktu. Arş' t da su üstündeydi. Ondan sonra gökleri ve yeri yarattı. Zikir'de (kader defterinde) her şeyi yazdl'." [Buhârî ve Tirmizî daha uzun bîr metinle.]

9172- Ebû Rezîn el-Ukaylî radiyallahu anh'dan:

Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Rabbi-miz, mahlûkatı yaratmadan önce neredeydi?" Şöyle buyurdu: "ö, altında hava, üstünde hava olan bir âmâdaydı. Arş'ını ise su üstünde yaratmıştır." [Tirmizî.|

Ahmed (bin Menî') dedi ki: Yezîd, (amâ) kelimesini "Allah'la beraberinde hiçbir şey olmaması" İle tefsir etti.

9173- Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, aramızda doğrulup yaratılışın başlangıcından alıp cennet ehli yerlerine; cehennem ehli yerlerine girinceye dek olan ve olacak olan her şeyi anlattı. (Bu anlatılanları) içimizden kavrayanlar kavradı, unutanlar unuttu." |Buhârî.]

9174- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Bana Arş'ı taşıyan Allah'ın meleklerinden bir meleği anlatma izni verildi: Kulak memesi ile omuzu arasındaki mesafe yediyüz yıllık mesafedir." [Ebû Dâvud.)

9175- Ubeyy radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah ilk olarak Kalem'i yarattı ve ona 'Haydi yaz!' dedi. O da ebede kadar olacakları yazdı." [Rezîn|

9176- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah ilk önce aklı yarattı ve ona dedi ki: 'Öne dön!'; döndü. 'Arkaya dön!' buyurdu, döndü. Sonra şöyle buyurdu: 'Senden daha çok sevdiğim bir yaratık yaratmadım. Yaratıklarım içinde seni en çok sevdiğime vereceğim'." [İkisi de Rezîn'e ait]

9177- el-Abbâs radiyallahu anh'dan: "Bathâ'da birtakım insanlarla oturuyordum. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de içlerinde idi. Bir bulut geçti, ona

baktılar. Buyurdu ki: "Bunun ismi nedir biliyor musunuz?'
'Evet bu (sahab) buluttur' dediler. 'Buna müzn de denir.' 'Evet, müzn de denir' dediler. 'Anan da denilir.'
'Evet, aıiân da denilir' dediler. Sonra sordu:
'Peki gökle yer arası ne kadardır biliyor musunuz?'
'Hayır'dediler. Şöyle buyurdu: 'Aralarındaki mesafe yetmişbir yahut da yetmişiki ya da yetmişüç senedir (dedi).
Üstündeki göğün (uzaklığı da) böyledir. Sonra onun üstündeki böyledir. Yedi kat göğü bu şekilde saydı. Yedinci kat göğün üstünde bir deniz vardır ki üstü ile altı arası, bir gökle diğer gök arası kadardır. Onun üstünde, tırnakları ile sırtları arası, bir gökle diğer bir gök arası kadar olan sekiz dağ keçisi vardır. Onların üstünde ise, altı ile üstü arası, bir gökle diğer gök arası olan Arş vardır. İşte Allah onun üstündedir." [Tirmizî ve Ebû Davud.]
9178- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ashâbiyle beraber otururken bir bulut geldi.
Sordu:
'Bu nedir bilir misiniz?'
'Allah ve Resulü bilir' dediler.
"İşte bu anandır. Yeryüzünün sulayıcıla-rıdır. Allah bunu kendisine şükretmeyen ve dua etmeyen bir kavme sürüp getiriyor" buyurdu. Sonra dedi ki:
'Üstünüzde ne vardır, biliyor muşuz?"
'Allah ve O'nun Resulü bilir!" dediler.
'O, muhafaza edilmiş tavan, tutulmuş olan dalgadan ibaret olan er-Rakî'dir' buyurdu.
'Sizinle onun arasında ne kadar mesafe vardır biliyor musunuz?'
'Allah ve Resulü bilir.'
'Sizinle onun arasında beşyüz yıllık mesafe vardır.'
'Onun üstündekini bilir misiniz?'
'Allah ve Resulü bilir.'
'Onun üstünde iki gök vardır ki araları beşyüz yıllık mesafedir' dedi ve her iki gök arası, yerle gök arası kadar olan yedi kat göğü saydı ve şöyle sordu: 'Onun üstünde ne var biliyor musunuz?'
'Allah ve Resulü bilir' dediler.
'Onun üstünde Arş vardır ki, onunla gök arasında iki gök arası kadar mesafe vardır" buyurdu. Sonra yine sordu:
'Sizin altınızda ne vardır?'
'Allah ve Resulü bilir.'

'Altınızda başka bir yer vardır ki aralarında beşyüz yıllık mesafe vardır.' Her iki yer arasında beşyüz yıllık mesafe olan yerleri de yedi kat yer olarak saydı. Sonra şöyle buyurdu:
'Muhammed'in canı elinde olana yemin ederim ki, eğer siz bir ip sarkıtırsanız, en alttaki yerde olan Allah'a düşer.' Sonra: 'Evvel, Âhir, Zahir ve Bâtın O'dur. O her şeyi bilicidir' mealindeki âyeti (Hadîd, 3) okudu."
[Tirmizî]
Sonra dedi ki: "O sallallahu aleyhi ve sellem, bu âyeti okumakla onun Allah'ın ilim, kudret ve sultanlı olduğuna işaret etmiştir."
9179- Cübeyr bin Mut'im radiyallahu anh'dan; (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, Arş'inin üstündedir. Arş ise göklerinin üstündedir." Parmaklarını kubbe gibi yaparak "işte böyle" dedi. "(Arş) üzerinde binicileri bulunan atlar gibi ses çıkarır."
[Daha uzun bir metinle Ebû Dâvud.]
9180- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah toprakları cumartesi günü yarattı. Üzerindeki dağları pazar günü yarattı. Ağaçları pazartesi günü yarattı. Mekruhu salı günü yarattı. Nuru çarşamba günü yarattı. Per-şembe günü de üzerine canlıları yayıverdi. Cuma günü ikindiden sonra, ikindi ile akşam arasında tüm yaratıklardan sonra Adem'i yarattı."
[Müslim]
9181- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Yahudiler, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip ıGÖk gürültüsü nedir, bize bildirir misin?' diye sordular. Cevap verdi: 'O, Allah'ın bulutlarla görevlendirdiği meleklerinden bir melektir. Beraberinde ateş parçaları vardır, onları Allah' in dilediği yere sevke-der durur.' Teki duyduğumuz o ses nedir?' 'Emrolunduğu yere gidinceye kadar bulutları (başka yerlere sapmasından) alıkoyma sesidir' buyurdu. Onlar da: 'Doğru söyledin' deyip onu tasdik ettiler.
'İsrail'in (Ya'kûb Peygamberin) kendine yasak ettiği şey (yiyecek) nedir?' diye sordular.
'Ya'kûb (Aleyhisselâm) siyatikten rahatsız idi. Deve eti ve sütü dışında ona iyi gelen bir şey olmadığı için bunları kendisine yasak etmiştir' buyuranca, 'Doğru söyledin' dediler.
[Tirmizî]
9182- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah Âdem'i kendi suretinde, boyu altmış arşın olarak yarattı."
[Buharı ve Müslim, daha uzun bir metinle. Selâm bahsinde geçmiştir.|
9183- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, Adem'i cennette şekillendirdiğinde dilediği zamana kadar o haliyle bıraktı. İblis etrafında dolaşıp da içi boş olduğunu görünce, onun bir şeye gücü yetmeyen bir yaratık olduğunu anladı." [Müsliml
9184- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, Adem'i yeryüzünün çeşitli yerlerinden aldığı topraktan yarattı. Onun için Âdemoğullan, kimisi kırmızı, kimisi beyaz, kimisi siyah, kimisi de orta olarak, (çeşitli renklerde), kimisi uysal, kimisi hüzünlü, kimisi çirkin, kimisi güzel olarak (çeşitli şekillerde ve huylarda) yaratılmışlardır."
[Ebû Dâvud ve Tirmizî.]
9185- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Melekler nurdan yaratılmıştır. Cinler ise dumansız ateşten yaratılmıştır, Âdem ise size anlatılan şeyden yaratılmıştır." [Müslim]
9186- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem İsrâ gecesi hakkında şunları anlattı:
'Ben, dünya semasına inince, kendimi rüzgâr, sesler ve dumanlar arasında buldum. Dedim ki: 'Ey Cibril! Bu nedir?'
'Bunlar gökler ve yerin melekûtunu görmesinler diye Ademoğullarının gözlerini, yakan şeytanlardır. Eğer bu olmasaydı, akıllara durgunluk veren birçok şeyler görürlerdi'."
[Ahmed İsnadında Ebû's-Salt adlı bir râvi vardır.l
9187- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Güneş üzerinde altı melek görevlendirilmiştir. Bunlar her gün güneşe kar atarlar. Eğer böyle olmasaydı ışınladığı her şeyi yakardı'."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebîr'de zayıf bir senedle.j
9188- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yeryüzünün kesafeti heşyüz yıllıktır. En yüksek yer ile dünya semasının arası beşyüz yıllıktır. Onun (dünya semasının) kalınlığı beşyüz yıldır. Dünya semasıyla üst (normal) sema arasındaki mesafe beşyüz yıldır. Göğün kalınlığı beşyüz yıllıktır. Sonra her gök, yedinci kat göğe kadar böyledir. Yedinci kat

gökle Arş arasındaki mesafe diğerlerinin tümü kadardır." [Bezzâr]
9189- Ali radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Cenâb-ı Hakk'ın yarattıkları içinde en sert ve çetin şey dağlardır. Demir dağlan yontar, ateş demiri yakar. Su ateşi söndürür. Yer ile gök arasında musahhar kılınan bulut su taşır. Rüzgâr bulutu sürer, insan eliyle rüzgârdan korunur. Onunla işini görür. Sarhoşluk insanı yener, uyku sarhoşluğu alt eder. Üzüntü uykuyu kaçırır. Şu halde Rabbin en çetin yaratığı üzüntü ve kederdir." [Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta]
9190- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ona med ile cezir hakkında sordular, şöyle cevap verdi:
Denizin engin yerinde görevli bir melek vardır, ayağını koyduğu zaman taşar, kaldırdığı zaman çekilir'." [Ahmed hafi bir senedle]
9191- Sahabeden bir adamdan:
"O, Ebû Bekre'ye ahalisi sadece demir ile uğraşan bir ülkeye gittiğinden söz etti. Bir eve girmiş. Güneş batarken o güne kadar duymadığı bir ses duymuş. Adam: 'Korktum' derken, ev sahibi: 'Korkma! Bu sana zarar vermez. Çünkü bu, şu anda şeddin yanından ayrılan kavmin sesidir. Onu görmekten hoşlanır mısın?' deyince, 'Evet' dedim. Hemen ona gittim baktım ki yapısındaki demir kerpici kocaman bir kaya gibi duruyor. Sanki mürekkep renginde bir buz gibiydi. Çivileri ise büyük kalasları andırıyordu.' Peygamber sallallahu aleyhi ve seîlerrTi gördüm ve bunu ona bildirdim; bana: 'Onu anlat!' buyurdu. Ona dedim ki: 'Sanki o mürekkep renginde bir buz gibiydi.' Şöyle buyurdu: "Seddİ gören birini kim görmek isterse, bu adama baksın!'"
[Bezzâr leyyin ve hafi bir senedle. |
9192- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Sizden Önceki insanların içinde seksen yaşına kadar ihtilam olmamış bir adam vardı."
|Bezzâr leyyin bir senedle.l
9193- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey Muâz! Ben seni ehli kitab olan bir kavme gönderiyorum. Sana gökteki yaşlıktan sorarlarsa, de ki: 'O Arş'in altındaki yılanın saly asıdır"."
[Tabernî, Mu'cemu'l-Kebir'de zayıf bir senedle.|
9194- İbn Amr bin eî-Âs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Arş, yılanla çevrilmiştir. Vahiy zincirler arasında iner." [M. el-Kebir]
9195- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Zencilerden elbise giymeyenlerin dörtte biri, bütün insanlardan daha fazladır."
(İkisi de Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'e ait.|

TAHRİC

==

9158-9159- Bu hadisi Müslim (zühd 72, s. 2299-2301) ve Tirmizî (3340), Sâbit el-Bünânî an Abdirrahman b. e. Leylâ an Suheyb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

9160- Bu hadisi Buhârî (amel fî's-salât 7, II, 60-1; enbiyâ 48, IV, 140) ve Müslim (birr ve's-sıla 7-8, s. 1976-8), el-A'rec, Muh. b. Sîrîn ve Ebû Râfi' an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

9161- Bu hadisi Buhârî (buyû' 98, III, 37-8; icâre 12, III, 51; hars ve'l-müzâraa 13, III, 69-70; enbiyâ 53, IV, 147-8; edeb 5, VII, 69-70), Müslim (zikr 100, s. 2099-101) ve Ebû Dâvud (3387), Nâfi' ve Sâlim b. Abdillah an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

9162- Bu hadisi Tirmizî (2496), Ubeyd b. Esbât an ebîhî ani'l-A'meş an Abdillah b. Abdillah er-Râzî an Sa'd mevlâ Talha an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.

9163- Bu hadisi Tirmizî (3273-4), Âsım b. ebî'n-Nücûd an Ebî Vâil ani'l-Hâris b. Yezîd asl-ı senedi ile tahrîc etti.

Râvileri güvenilir kimselerdir.

9164- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 51, IV, 146) ve Müslim (zühd 10, s. 2275-7), Hemmâm an İshâk b. Abdillah an Abdirrahman b. e. Amre an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

9165- Bu hadisi Buhârî (buyû' 10, III, 7, muallak olarak, metnin başı; kefâlet 1, III, 56-7, muallak olarak, metnin tamamı; istîzân 25, VII, 135, muallak), Leys b. Sa'd an Ca'fer b. Rabîa ani'l-A'rec an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.

9166- Bu hadisi Ebû Dâvud (4674), Abdürrezzâk an Ma'mer an İbn e. Zi'b an Saîd b. e. Saîd an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.

9167- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 1, IV, 103; 25, IV, 126) ve Müslim (radâ' 63, s. 1092), Ma'mer an Hemmâm an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

9168- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 54, IV, 150), İshâk b. Nasr an Abdirrezzâk an Ma'mer an Hemmâm an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.

9169- Bu hadisi Ebû Dâvud'da bulamadım. Ancak aynı metni Ahmed (IV, 444), Ebû Hilâl an Katâde an Ebî Hassân el-A'rec an İmrân b. Husayn asl-ı senedi ile tahrîc etti.

9170- Bu hadisi Müslim (elfâz mine'l-edeb 18-9, s. 1765-6), Ebû Nadre an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc etti.

9171- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 1, IV, 72-3; mağâzî 67, V, 115; 74, V, 122; tevhîd 22, VIII, 175) ve Tirmizî (3951), Câmî' b. Şeddâd an Safvân b. Muhriz an İmrân b. Husayn asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

9172- Bu hadisi Tirmizî (3109), Ah. b. Menî' an Yezîd b. Hârûn an Hammâd b. Seleme an Ya'lâ b. Atâ an Vekî' b. Hades an ammihî Ebî Rezîn senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.

9173- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 1, IV, 73), ësâ an Rakabe b. Müslim an Târık b. Şihâb an Ömer senedi ile tahrîc etti.

9174- Bu hadisi Ebû Dâvud (4727), Ah. b. Hafs b. Abdillah an ebîhî an İbr. b. Tahmân an Mûsâ b. Ukbe an Muh. b. el-Münkedir an Câbir senedi ile tahrîc etti.

9175- Bu hadisi İbn ebî Âsım, K. es-Sünne'de (102-5) el-Velîd b. Ubâde an ebîhî an Ubeyy asl-ı senedi ile tahrîc etti. Elbânî isnâdı hakkında sahîh hükmü verdi.

9177- Bu hadisi Ebû Dâvud (4723), Muh. b. es-Sabbâh ani'l-Velîd b. e. Sevr an Simâk an Abdillah b. Umeyre ani'l-Ahnef b. Kays ani'l-Abbâs senedi ile tahrîc etti.

9178- Bu hadisi Tirmizî (3298), Yûnus b. Muh. an Şeybân b. Abdirrahman an Katâde ani'l-Hasan an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.

9179- Bu hadisi Ebû Dâvud (4726), Vehb b. Cerîr an ebîhî an Muh. b. İshâk an Ya'kb b. Utbe an Cübeyr b. Muh. b. Cübeyr b. Mut'im an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc etti.

9180- Bu hadisi Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 27, s. 2149-50), Haccâc b. Muh. an İbn Cüreyc an İsm. b. Umeyye an Eyyûb b. Hâlid an Abdillah b. Râfi' an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.

9181- Bu hadisi Tirmizî (3117), ed-Dârimî an Ebî Nuaym an Abdillah b. el-Velîd an Bükeyr b. Şihâb an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.

9182- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 1, IV, 102; istîzân 1, VII, 125) ve Müslim (cennet 28, s. 2183-4), Ma'mer an Hemmâm b. Münebbih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9183- Bu hadisi Müslim (birr ve's-sıla 111, s. 2016), Ebû Bekr b. e. Şeybe an Yûnus b. Muh. an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti.
9184- Bu hadisi Ebû Dâvud (4693) ve Tirmizî (2955), Avf an Kasâme b. Züheyr an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
9185- Bu hadisi Müslim (zühd 60, s. 2294), Abdürrezzâk an Ma'mer ani'z-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9186- Bu hadisi Ahmed (II, 353, 363), Hammâd b. Seleme an Alî b. Zeyd an Ebî's-Salt an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Ebû's-Salt'ı Heysemî tanımadığını söylemiştir (Mecma‘ VIII, 131).
9187- Râvilerinden Ufeyr b. Ma'dân oldukça zayıf bir râvidir (Mecma‘ VIII, 131).
9188- Bu hadisin râvileri Sahîh ricâlindendir; ancak Humeyd b. Hilâl, Ebû Zer'den işitmemiştir (Mecma‘ VIII, 131).
9189- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 131).
9190- Bu hadisi Ahmed (I, 382), Mu'temir b. Sül. an Sabâh b. Eşres an İbn Abbâs ve İbr. b. Dînâr an Sâlih b. Sabâh an ebîhî an Eşres an İbn Abbâs senedleriyle tahrîc etti.
Heysemî, isnâdında durumunu bilmediği bir râvinin bulunduğunu söylemiştir (Mecma‘ VIII, 134).
9191- Râvilerinden Amr b. Mâlik'i Ebû Zür'a ve Ebû Hâtim "metrûk" ilân etmiş; tevsîk eden İbn Hibbân "hata yapar ve garîb rivayetlerde bulunurdu" demiştir. Yine Heysemî, isnâdında durumunu bilmediği bir râvînin bulunduğunu söylemiştir (Mecma‘ VIII, 134).
9192- Kezâ isnâdında Amr b. Mâlik yer almıştır. İbn Hibbân onun hakkında "hata yapardı ve garîb rivayetleri vardı" demiştir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 135).
9193- Râvilerinden el-Fadl b. el-Muhtâr zayıftır (Mecma‘ VIII, 135).
9194- Güvenilir bir râvi olan Kesîr b. e. Kesîr dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 135).
9195- Güvenilir meşhûr râvi olan Abdullah b. Ah. b. Hanbel dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 136).

ZİKİR VE DUALAR BAHSİ

ZİKİR VE DUANIN FAZİLETİ

9196- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın yeryüzünde dolaşıp zikir meclisi arayan melekleri vardır. Allah'ı zikreden bir topluluğu buldukları zaman: 'Gelin, gelin bulduk' diye birbirlerine seslenirler. Sonra gelip o meclisin etrafında otururlar. Kanatlarını dünya göğüne kadar gererek orasını kuşatırlar. Onları en iyi bilen olduğu halde Rab-leri onlara sorar:
'Kullarım ne diyor?'
'Kulların, seni teşbih ediyorlar, tekbir getiriyorlar, tahmid ediyorlar, temcîd (ta'zîm) ediyorlar.'
'Peki onlar beni gördüler mi?'
'Hayır. Vallahi seni görmediler.'
'Ya beni görseler durumları nasıl olurdu?' 'Seni görseler daha çok ibadet, daha çok tahmîd, daha çok teşbih ederlerdi.' 'Peki ne istiyorlar?' 'Senden cenneti istiyorlar.' 'Peki onlar cenneti gördüler mi?' 'Hayır vallahi ya Rabbi, onu görmediler.' 'Ya onu görselerdi durumları nice olurdu?' 'Tabii ki ona karşı arzu ve rağbetleri daha da çok olurdu.'

'Onlar neden sığınıyorlar?' 'Cehennemden sığınıyorlar,' 'Onu gördüler mi?' 'Hayır vallahi onu görmediler.' 'Onu görselerdi durumları ne olurdu?..' 'Onu görselerdi ondan daha çok korkarlardı. Daha çok kaçarlardı' diye cevap verirler. Bunun üzerine Allah şöyle buyurur:
'Sizi şahit gösteriyorum, ben onları bağışladım.' Meleklerden bir tanesi bunun üzerine şöyle der: 'Ama içlerinde, zikir için değil de sadece bir işi için gelip oturan falan kimse de vardır.'
'Böyle bir topluluğun arkadaşları da kötü olamaz' diye buyurur." [Buhârî ve Müslim]
9197- Tirmizî benzerini Ebû Hureyre veya Ebû Saîd'den (hangisinden olduğu şüpheli olarak) rivayet etmiştir.
9198- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir mecliste Allah'ı zikretmeden oturup kalkarsa Allah'tan nasibini alamamış, Allah'ın lütfuna nail olamamıştır. Kim yattığı yerde Allah'ı zikretmezse Allah'tan nasibini alamamış, Allah'ın lütfuna nail olamamıştır. Kim yürüdüğü bir yerde Allah'ı anmazsa Allah'tan nasibini alamamış, Allah'ın lütfuna nail olamamıştır. " [Ebû Dâvud veTirmizî.|
9199- Ebû Hureyre radiyallahu anlı'dan: (Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Herhangi bir topluluk eğer oturdukları meclisten Allah'ı zikretmeden kalkarlarsa, eşek leşi bulunan bir meclisten kalkmış gibi olur, kazançları da pişmanlık olur."
[Ebû Dâvud.]
9200- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: ' "Muâviye, mescidde bir halkaya uğradı ve sordu: 'Sizi burada oturtan nedir?'
'Allah'ı zikretmek için oturduk' dediler.
'Allah sizi buraya ancak bunun için mi oturttu?'
'Evet, Allah bizi burada ancak bunun için oturttu' dediler.
Bunun üzerine Muâviye şöyle dedi:
'Ben sizi töhmet altında bırakarak, yemin ettirmeyeceğim. Sahabe içinde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den en az hadis rivayet eden benim. Bir gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ashabından bir halkaya çıkıp sordu:
'Sizi burada oturtan nedir?'
'Biz burada Allah'ı zikretmek için oturduk. Bizi İslâm'la müşerref kıldığı için ve bize böylesine büyük bir lütufda bulunduğu için O'na hamd ediyoruz' dediler.

'Allah sizi buraya sadece bunun için mi oturttu?'
'Evet; Allah bizi ancak bunun için oturttu, başka bir gayemiz yoktur' dediler. Bunun üzerine buyurdu ki: 'Size inanıyorum, itham edip size yemin ettirmiyeceğim. Lâkin bana Cibril gelip Allah'ın, meleklere karşı sizinle iftihar ettiğini bana bildirdi'." [Müslim, Tirmizî ve Nesâî]
9201- Abdullah bin Büsr radiyallahu anh'dan:
"Bir adam Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e şöyle dedi:
'Ey Allah'ın Resulü! Hayır kapıları çoktur. Hepsini yapmama imkan yoktur. Bana tek bir şey söyle de onu yapayım, çok şey söyleyip te unutmayayım.' Şöyle buyurdu: 'Dilin daima Allah' in zikri ile yaş kalsın!'" [Tirmizî]
9202- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sordular: 'Kıyamet gününde kulların hangisi Allah indinde daha kıymeüi ve daha yüksek mertebelidir?1 Şöyle buyurdu:
'Allah'ı çok zikredenler.'
Denildi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Allah yolunda savaşandan da mı (daha kıymetlidir)?'
'Kılıcı parçalanıp kana bulanıncaya kadar savaşsa dahi, Allah'ı zikredenin derecesi ondan üstündür' buyurdu." | İkisi de TİrmİzÎ'ye ait]
9203- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sullallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İçinde Allah'ın anıldığı ev ile içinde Allah'ın zikredilmediği ev diri ile ölü gibidir."
(Buhârîve Müslim. Lafız Müslim'e ait.|
9204- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Mekke yolunda yürüyordu. Cümdân denilen bir dağa uğradı ve şöyle dedi:
'Yürüyün burası Cümdân'dır. Müferridler geçmiştir.'
'Kimdir müferridler, ey Allah'ın Resulü?' diye sorduklarında, şöyle buyurdu:
'Onlar, Allah'ı çokça zikredenlerdir'." {Müslim]
9205- Tirmizî'nin rivayeti: "Müferridler ne demektir?" diye sordular, şöyle buyurdu: "Allah'ın zikrini kendilerine şiar edinenlerdir. Zikir onların yüklerini ve ağırlıklarını sırtlarından atar ve kıyamet gününde Allah'ın huzuruna hafif olarak gelirler."
9206- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Teâla şöyle buyuruyor: 'Ben kulumun zannı üzereyim. Beni andığı zaman, ben onunla beraberim. Eğer beni kendi nefsinde (içinden) anarsa, ben de onu kendi nefsimde anarım. Eğer beni bir topluluğun içinde zikrederse, ben de

onu o topluluktan daha hayırlı bir topluluğun içinde anarım. Bana bir karış yaklaşırsa ben ona bir arşın yaklaşırım. Bana bir arşın yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşırım. Bana yürüyerek gelirse ben ona koşarak giderim'." [Buharî, Müslim ve Tirmizî.|

9207- İmâre bin Za'kere radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Hakiki kulum, savaş esnasında beni zikredendir." [Tirmizî]

9208- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Cennet bahçelerinden geçtiğiniz zaman faydalanın!"

"Nedir cennet bahçeleri?" diye sordular; şöyle buyurdu:

"Zikir halkasıdır." [Tirmizî]

9209- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim yatağına abdestli olarak yatıp uyku basıncaya dek Allah'ı zikrederse, gecenin herhangi bir saatinde kalkıp Allah'tan gerek dünya ve gerekse âhirete ait ne isterse Allah mutlaka ona istediğini verir." [Tirmizî]

9210- Ömer radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallalıu aleyhi ve sellem Necid bölgesine bir müfreze gönderdi. Müfreze bir çok ganimet elde ederek derhal geri döndü. Müfrezeye katılmayan bir adam hayretini ifade ederek: 'Bu müfrezeden daha hızlı ve daha çok ganimet elde eden başka bir müfreze görmedik" dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: Bu müfrezeden daha hızlı ve daha çok ganimet elde eden bir toplumu size bildireyim mi?' diye sordu ve devamla: Sabah namazını kılıp, güneş doğuncaya kadar Allah'ı zikreden bir top-lum bu müfrezeden daha hızlı ve daha çok ganimet elde eder.' buyurdu. |Tîrmizî]

9211- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah Teâlâ, kıyamet günü yüzleri apaydınlık, inci minberleri üzerinde oturan ve herkes tarafından kendilerine gıpta edilen bir kavim gönderecektir ki onlar, ne peygamberlerdir ve ne de şehitlerdir." Hemen bir bedevi dizleri üstüne çöküp Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e yalvardı:

"Ne olur onlan bize anlat da bilelim!" Şöyle buyurdu:

"Onlar, çeşitli kabilelerden, çeşitli ülkelerden Allah için birbirlerini sevip bir araya gelen ve Allah'ı ihlas içinde zikredenlerdir."

[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de]

9212- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"İnsanlar arasında zikir anahtarları vardır. Onlarda (Allah'ın zikrini) gördüklerinde hemen zikrederler."
Taberânî, Mu'cemu' l-Kebîr'de. İsnadında Ömer bin el-Kâsım vardır.
9213- Sa'd bin Mâlik radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"En hayırlı zikir hafi (gizli) olan zikirdir. En iyi rızık, kâfi gelen rızıktır."
[Ahmed ve Ebû Ya'lâ leyyin bir senedle]
9214- Mâlik radiyallahu anh'dan: "Bana Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğu ulaştı: 'Gafiller arasında Allah'ı zikreden kişi, harpten kaçanların arkasında savaşan kimse gibidir. Gafiller içinde Allah'ı hatırlayıp anan kişi, kuru ağaçta yeşil bir dal gibidir. Gafiller içinde Allah' t zikreden, karanlık evdeki lamba gibidir. Gafiller içinde Allah'ı zikredene Allah, daha ölmeden cennetteki yerini gösterir. Gafiller İçinde Allah' ı zikreden her fasih ve a'cem sayısınca Allah onu bağışlar'." -Fasih: Âdemoğullan demektir. A'cem ise, hayvanlardır- [Rezîn.l
9215- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Melikinizin (Rabbinizin) katında, derecenizi en yükselten, sizi en temiz kılan, altın, gümüş tasadduk etmekten daha iyi olan, Allah yolunda savaşa çıkıp da düşmanlarla kıyasıya savaşmaktan bile daha üstün olan iyi amelinizi size bildireyim mi?"
"Evet" dediler.
"işte o, Allah'ı zikretmektir." |Tirmizi|
Muvattâ'da. mev&«/(Ebû'd-Derdâ'nni sözü) olarak.
9216- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Halk) Size delidir deyinceye kadar, Allah'ı zikredin!"
[Ahmed ve Ebû Ya'lâ leyyin bir senedle.|
9217- Muâz radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanoğlu, Allah'ın zikrinden daha iyi kendisini Allah'ın azabından, kurtaran bir amel işlememiştir." |MûIik ve Tirmizî.|
9218- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sabah namazından sonra oturup Allah'ı zikreden bir topluluk ile oturmam, benim için Ismaîl neslinden dört köle azat etmemden daha sevimlidir. İkindi namazından sonra aksama kadar oturup Allah'ı zikreden toplulukla oturmam,

benim için, dört köle azat etmemden daha sevimlidir." jEbû Dâvud.1
9219- Nu'mân bin Beşîr radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dua, ibadetin ta kendisidir." Sonra: "Rabbiniz buyurdu ki: "Bana dua edin de duanızı kabul edeyim. Bana ibadet etmeyi (dua etmeyi) kendilerine yediremiyenler cehenneme zelîl olmuş bir halde gireceklerdir" mealindeki âyeti (Gâfır, 60) okudu.
|Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tîrmizî]
9220- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah katında, duadan daha kıymetli bir şey yoktur." [Tirmizî]
9221- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dua, ibadetin beynidir," |Tirmizî|
9222- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kime dua kapısı açılırsa, ona rahmet kapılan açılır. Allah' in en çok sevdiği şey, kendisinden afiyet istenil/nesidir. Dua başa gelen ve gelmeyen (belâya) faydalı olur. Kazayı ancak dua önler, onun için duaya sarılmalısınız."
[Tirmizî]
9223- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Günah ya da akrabadan alakayı kesme (gibi masiyet) olmadıkça, kulun Allah'a yapmış olduğu duanın karşılığında, Allah ona ya istediğini verir ya da benzeri bir belâyı ondan Önler." |Tirmizî.|
9224- Bu rivayette Rezîn'in lafzı şöyledir: "Mutlaka Allah ona dilediğini verir ya da âhirete ona ondan daha iyisini saklar ya da ondan (herhangi bir belâyı önler)."
9225- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Size, düşmanlarınızdan kurtaracak ya da rızkınızı bol kılacak bir şeyi bildireyim mi? Gece-gündüz Allah'a dua edersiniz (işte o size bunları sağlar.) Çünkü dua mü'minin silahıdır." |Ebû Ya'lâ zayıf bir senedle.l

DUA VAKTİ, DUA EDENİN DURUMU VE DUANIN ŞEKLİ VE İLGİLİ DİĞER MESELELER

9226- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rabbimiz her gece gecenin üçte biri kaldığı zaman, dünya semasına iner ve

buyurur ki: 'Yok mu dua eden? (Dua etsin de duasını kabul edeyim) Yok mu benden isteyen? (istesin vereyim) Yok mu bağışlanmasını isteyen? (Bağışlanmasını dilesin de) ben de onu bağışlayayım'."
9227- Diğer rivayet:
"Şüphesiz Allah, gecenin İlk üçte biri geçinceye kadar mühlet verir, sonra dünya semasına tecelli edip şöyle buyurur: 'İstiğfarda bulunan yok mu? Tevbe eden hani nerde, yok mu? isteyen yok mu? Dua eden yok mu?' Tâ ki tan yeri ağanncaya kadar bu böyle devam eder."
9228- Diğer rivayet:
"Gece yarısı ya da gecenin üçte ikisi geçtiği zaman iner..." Benzeri. (Nesâî hariç, altı hadis imamı.]
9229- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: Denildi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Hangi dua daha fazla kabule şayandır?" Şöyle buyurdu: "Gecenin son kısmının ortasında ve her farz namazın ardında yapılan dualar." [Tirmizî.]
9230- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ezanla kamet arasında yapılan dua geri çevrilmez." [Ebû Dâvud vcTirmizî]
9231- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"iki (dua) var ki (onlar asla) reddedilmez; Ezan vakti yapılan ile düşmanla kıyasıya savaşılıp sıkıntıya düşüldüğü zaman yapılan dua."
9232- Diğer rivayet:
"Ve yağmur altında (yapılan dualar)." [Muvaltâ ve aym lafızla Ebû Dâvud.]
9233- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kulun Rabbine en yakın olduğu hal, secde halidir. Onun için (secdede) duayı çoğaltın!" |Müslim, Ebü Dâvud ve Nesâî.]
9234- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim şiddetli ve sıkıntılı hallerinde duasının kabul edilmesinden hoşlanıp sevinç duyarsa, rahat haldeyken çok dua yapsın!"
[Tirmizî]
9235- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mazlumun duası kabul edilir, eğer facir isefacirliği kendinedir." |Ahmed ve Bezzâr.|

9236- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Üç kişi vardır ki, duaları boş ve %erı Çev~ rilmez: İftar edinceye kadar oruçlu, adil hükümdar ve mazlumun duası. Allah onun duasını bulutların üstüne çıkarır. Nihayet gök kapıları açılır. Rab Teâla şöyle buyurur: 'Bir müddet sonra olsa bile, mutlaka ben sana yardım edeceğim ."
9237- Diğer rivayet:
"Kabul edilmesinde en ufak bir şüphe bulunmayan üç kişinin duası: Mazlumun duası, yolcunun duası ve babanın çocuğuna yaptığı duası." [Ebû Dâvud ve Tirmizî|
9238- İbn Anır bin el-As radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Gâib olanın, gâib olana (onun haberi olmadan) yaptığı duadan daha çabuk kabul edilen hiçbir dua yoktur." [İkisi de Ebû Dâvud veTir-mi/.î'ye ait. Lafız Tirmizî'nindir.|
9239- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişi müslüman kardeşine arkasından (gıyabında) dua ederse, melekler: 'Amin! Aynısı sana da olsun!' derler."
|Mü.sIim ve Ebû Dâvud.]
9240- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Duvarları örtmeyin! Kim izni olmadan kardeşinin mektubuna bakarsa ateşe bakmış gibi olur. Allah'tan avuçlarınızın içi ile isteyin! Arkası ile değil. Duayı bitirdiğiniz zaman, ellerinizi yüzünüze sürün!" [Ebû Dâvud.
Ayrıca bu hadisin zayıf olduğunu söyledi.)
9241- Diğer rivayet:
(İbn Abbâs dedi ki:) "Dua ederek istemek ellerini omuzlarının hizasına ya da o kadar kaldırmaktır. İstiğfar da bir parmağınla bir kere işaret etmektir. İbtihâl, ellerinin ikisini birden uzatmaktır. Eller kaldırılıp arkalan yüz tarafına çevirilir."
[Ebû Dâvud]
9242- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ellerinin içi ile de dışı ile de böyle dua ettiğini gördüm." |Ebû Dâvud]
9243- Hallâd bin es-Sâib el-Ensârî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dua ettiği zaman, ellerinin içini kendine doğru tutardı. (Bir şeyin şerrinden) Allah'a sığındığı zaman, ellerinin dışını kendisine doğru tutardı." [Ahmed mürsel olarak.)

9244- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Bir adam iki parmağıyla dua ediyordu. Allah Resulü: 'Bir parmakla, bir!' buyurdu." Nesâî ve Tirmizî. (Tirmizî) dedi ki: "Bunun manası, kişi iki parmağıyla dua ederken şehadet getireceği anda ancak tek parmağı ile işaret etsin, demektir."
9245- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in teşbihi sağ elinin boğumlan ile saydığını gördüm." [Tirmizî, Nesâî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.]
9246- Selmân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şüphesiz Rabbiniz haya sahibidir. Kulu kendisine ellerini kaldırırsa, o iki elini boş ve hüsrana uğratacak bir şekilde geri çevirmekten haya eder." [Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizî.]
9247- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'a kabul edileceğini yakînen bilerek dua edin! Çünkü Allah gafletle kalpten ya-pdan duaları kabul etmez." |Tirmizî.|
9248- Fadâle bin Ubeyd radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, Peygamber'e salatü selâm getirmeden dua eden bir adamın duasmı duydu ve şöyle bu-' yurdu: 'Bu adam acele etti.' Sonra onu çağırtıp ona veya başkasma şöyle dedi: 'Biriniz namaz kıldığında, Allah'a hamdii sena ile başlasın, sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e salatü selâm getirsin, ondan sonra istediği duayı yapsın'."
[Tirmizî, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
9249- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dua gök ile yeryüzü arasında durur. Benim üzerime salatü selâm getirilmedikçe (Allah'a) yükselmez. Beni hayvanına binen adamın maşrapası yerine tutmayınız. Bana duanın başında, ortasında ve sonunda salatü selâm getirin!" [Tîrmizî, lafız Rezîn'e aittir.]
9250- Ebû Züheyr en-Nümeyrî radiyallahu anh'dan:
"Bir gece Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'le çıktık, duada ısrarlı olan bir adama rastladık.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem durup onu dinlemeye koyuldu. Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Eğer sonunu iyi sonuçlandmrsa (istediklerini) hak eder.' Cemaatten bir adam şöyle sordu: 'Ey Allah'ın Resulü! Ne ile bitirmesi gerekir?' 'Amin ile. Eğer o, 'Amîn' ile bitirirse, istediği kendisine verilir.' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e soran adam,

oradan ayrılıp dua eden adamın yanma geldi ve şöyle dedi: 'Ey Fülan! Âmîn ile bitir ve gözün aydın olsun!'" [Ebû Dâvud]
9251- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz dua ettiği zaman 'AUahım! Eğer dilersen beni bağışla!' demesin! İstemesinde samimi ve azimli olsun! Çünkü hiç kimse Allah'ı zorlayamaz." [Nesâî hariç, altı hadis İmamı.]
9252- Sa'd (bin Ebî Vakkâs)'m oğlundan: "Babam, ben: 'Allahim! Ben senden cenneti ve nimetlerini, güzelliklerini, şunu ve bunu dilerim; sana ateşten, zincirlerinden, buka7 ğılarından, şundan bundan sığınırım' diye dua ederken duydu ve şöyle dedi:
'Oğlum! Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: 'İlerde duada aşırt giden bir güruh olacaktır.' Sen sakın onlardan olma! Çünkü sana cennet verilecekse, verilecektir, hem de içindekilerle birlikte. Eğer cehennemden kurtarılmış isen, zaten ondan ve içindeki bütün serlerden de kurtarılmış olursun'." |Ebû Dâvud.|
9253- Muâz radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir adamın: 'Yâ Ze'1-Celâli ve'1-ikrâm! (= Ey Celâl ve ikram sahibi)" dediğim duydu ve şöyle buyurdu: 'Duan kabul edildi, iste.1'
Bir adamın da: ' Allahım! Senden sabır niyaz ederim' dediğini duydu ve ona şöyle dedi: 'Sen belâ istedin; sen O'ndan afiyet de dite/'"
[Tirmizî, daha uzun metinle.]
9254- Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, özlü kelimelerle dua yapar, diğerlerini bırakırdı." |Ebü Davud]
9255- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Birinizin duası, 'Rabbine dua ettim de kabul etmedi' diyerek acele etmediği sürece, mutlaka kabul olunur."
INesâî hariç, altı hadis imamı.]
9256- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kendinize beddua etmeyin! Çocuklarınıza da beddua etmeyin! Hizmetçilerinize de beddua etmeyin! Mallarınıza da beddua etmeyin! Çünkü o bedduanız Allah tarafından kabul edileceği bir saate rastlar da kabul edilir (ve siz üzülürsünüz)" [Ebû Dâvud]
9257- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Biriniz Rabbinden bütün ihtiyaçlarım istesin; hatta pabucunun kopan kayışını bile istesin." [Tirmizî]
9258- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, kendisinden istemeyene gazap eder." |Tirmizî|
9259- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'tan lütuf ve İhsanından isteyin! Çünkü Allah kendisinden istenmesinden hoşlanır. En üstün ibadet, (dua edip) sıkıntının giderilmesini beklemektir." |Tirmb.î.|
9260- Câbir radiyallahu anh'dan:
"Bir kadın Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den: 'Ne olur bana ve kocama dua et!' ricasında bulununca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Allah seni de kocam da esirgesin.1'" [Ebû Dâvud]
9261- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim, kendisine haksızlık (zulüm) edene beddua ederse (dünyada), intikamım almış olur." [Tirmizî.]
9262- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Araplardan bir adama dedi ki: 'Korku anında kime koşup başvurursunuz?'
'Allah'a dediler.
'Peki sizin bu sığınmanızı kabul ettiği zaman, kime ve neye dönersiniz?' diye sorunca, şöyle dediler:
'O bildiğin şeye.'
'Biliyorsunuz fakat uygulamıyorsunuz.' -üç kere- dedi."
[Taberânî, Mıı'cemtı'l-Evsat'la leyyin bir senedle.]
9263- Ebû Eyyûb radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, dua ettiğinde kendinden başlardı."
[Taberânî Mu'cemu'I-Kebîr'de]
9264- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah kişinin derecesini öylesine yükseltir ki, nihayet o kişi şöyle der: 'Bu derece bana nasıl müyesser oldu?' Bunun üzerine Allah şöyle buyurur: 'Çocuğunun senin için yaptığı dua ile bu dereceye ulaştın'." |Bezzâr.|
9265- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "O, bir adama dedi ki: 'Şayet Rabbinden iyi bir şey istersen elinde taş varken isteme!'"
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de ismi belirtilmeyen bir ravi kanalıyla.l

9266- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: "Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir şey sordu. Şöyle buyurdu:
'İsrâiloğullarının o- yaşlı kadını kadar olamadın mı!' Bunun üzerine ashabı sordu: 'Ey Allah'ın Resulü! îsrâiloğullarının o yaşlı kadını nedir?'
Şöyle buyurdu: 'Mûsâ'ya İsrâiloğulları ile birlikte yürümesi emredildi, yolu şaşırdı. İsrâiloğulları: 'Şimdi ne olacak?' diye sordular.
Alimleri cevab verdiler:
'Yusuf ölüm döşeğindeyken, kendi kemiklerini de nakletmedikçe Mısır'dan asla çıkmayacağımıza dair bizden .söz aldı.' Bunun üzerine Mûsâ onlara şöyle dedi: 'Yusuf un kabrinin nerede olduğunu bileniniz var mıdır?'
'Onu ancak İsrail oğullarının en yaslı olan. kadını bilir' dediler. Hemen ona haber salıp getirtti ve: 'Haydi bize Yusuf'un kabrini göster!' dedi.
'Hükmümü verinceye kadar sana onun kabrini vallahi göstermem.'
'Hükmün nedir?'
'Seninle cennette beraber olmak' deyince; sanki bu Musa'ya ağır geldi, ancak ona: 'Haydi onun hükmünü ver!' denildi. Bunun üzerine o yaşlı kadın onlun alıp suyun biriktiği bir gölcüğe götürdü ve: 'Haydi bunun suyunu alın!' dedi. Aldılar; sonra onlara: 'Haydi şimdi şurasını kazın!' dedi. Kazdılar ve Yusuf'un ke-miklerini çıkartıp naklettiler. Bunun üzerine hemen yol. onlara gündüz gibi aydınlanıp göründü'." |Ebû Ya'lâ ve Taberânî, Mu'cemu' I-Kebîr'de]
ALLAH'IN ISM-I A'ZAMI VE O'NUN EN GÜZEL İSİMLERİ
9267- Bureyde radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir adamın:' Allahım! Şehadel ederim ki, şüphesiz Sen, Senden başka hiçbir tanrı olmayan Allah'sın. Doğurmayan, doğrulmayan, hiç kimsede dengi olmayan Bir'sin, Samed'sin. (İşle böyle diyerek) Senden isliyorum' dediğini duydu ve şöyle buyurdu: 'Nefsim kudret elinde olan Allah'a, yemin ederim ki. o, Allah'ın ism-i azamı ile niyaz etmiştir ki, onunla dua edildiği zaman Allah kabul eder. Onunla istendiği zaman, verir'."
|Ebû Dâvud ve aynı lafızla TİrmizÎ.]
9268- Enes radiyallahu anh'dan:
"Bir adam namaz kıldı ve sonra şöyle dedi: 'Şu dua ile senden istiyorum: HamÖ sana mahsustur. Senden başka hiçbir ilah yoktur. Mennân sensin. Göklerin, yerin yaratıcısı da sensin. Celâl ve ikram sahibi de sensin, ey hay ve kayyûm olan (Rabbim!)' Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bu duayı işilti ve şöyle buyurdu:
"Ne ile dua ettiğini biliyor musunuz?7
'Allah ve Resulü daha İyi bilir' dediler.

'Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki o, Allah'a ism-i a'zamı ile dua etmiştir ki, onunla dua edildiğinde (mutlaka.) kabul eder, onunla İstendiğinde verir'."
|Ebû Dâvud, Tirmizî ve Ne.sâî.|
9269- Esma bini Yezîd radiyallahu an-hâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın en büyük ismi (İsm-i a'zam) şu iki âyettedir: 'Ve ilâhüküm ilâhün vâhid' ile Al-i İmrân sûresinin başı olan: 'Elif lam mîm. Allahü lâ ilahe illâ hü'vel Hayyu l-Kayyüm'."
[Ebû Dâvud ve Tirmizî.|
9270- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Âişe'niıı yanına girdi. Âişe ona dedi ki:
'Babam annem sana feda olsun Ey Allah'ın Resulü! Allah'ın kendisiyle O'na dua edildiği zaman kabul ettiği, kendisiyle istenildiği zaman verdiği o ism-i a'zam'ını bana öğret!' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu öğretmekten kaçındı. Sonra Aişe kalktı, abdest aldı ve şöyle dedi: 'Allahümme innî es'eluke minel-hayri küllihî mâ alimtü minhü ve mâ Iem a'lem. Ve bi-ismikel-azîmi'llezî izâ duite bihi ecebte ve izâ süitte bihİ a'teyte (= AUahım, bildiğim, bilmediğim bütün hayrı senden dilerim. Kendisiyle sana dua edildiği zaman, kabul ettiğin, kendisiyle senden istenildiği zaman verdiğin o ism-i a'zam'ınla senden isterim).' Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'İşte o büyük isim bunların içindedir'."
|Taberânî, Mu' cemu' l-Evsat'ta zayıf bir senedle.]
9271- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kendisiyle dua edildiği zaman kabul ettiği Allah'ın ism-i a'zam'ı şu üç sûrededir: Bakara, Al-i Imrân ve Tâhâ." |İbn Mâce]
9272- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Senden, temiz, güzel ve mübarek ve en sevdiğin o ism-i a'zam'ınla diliyorum ki, onunla sana yalvarıldığı zaman, kabul edersin; onunla senden bir şey istenildiği zaman verirsin. Onunla senden esirgenme istendiğinde esirgersin. Onunla senden sıkıntıların giderilmesi istendiğinde, giderirsin."
Yine bir gün Âişe'ye hitaben şöyle buyurdu:
"Ey Âişe! Allah'ın bana, kendisiyle dua edildiği zaman kabul ettiği o büyük ismini (İsm-i a'zam'ı) öğrettiğini biliyor musun?"
"Babam annem sana feda olsun, ne olur onu bana öğret, ey Allah'ın Resulü!"

dedim.
"O sana gerekmez" dedi. Bunun üzerine çekildim, biraz oturdum ve sonra yanma gidip başını öptüm ve: "Ne olur ey Allah'ın Resulü, onu bana öğret!" dedim.
"Onu sana öğretmem gerekmez. Onunla dünyalık bir şey istemen de sana gerekmez" buyurdu. Ben de kalkıp abdest aldım, iki rek'at namaz kıldım ve şöyle dua ettim: "Allahım! Sana Allah diye dua ediyorum, Rahman diye dua ediyorum, el-Berr, er-Rahîm diyerek dua ediyorum. Bildiğim ve bilmediğim en güzel isimlerinle yalvarıyorum. Beni bağışlamanı ve esirgemeni istiyorum." Ondan sonra baktım ki Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem gülüyor. Sonra şöyle buyurdu: "İşte o, şimdi ettiğin duadaki isimlerin içindedir." |İbn Mâce meçhul bir rûvi kanalıyla.)
9273- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın doksandokuz ismi vardır, kim o
isimleri ezberlerse cennete girer. Allah tektir, teki sever."
[Buhârî ile Müsiim.|
9274- Tirmizî'nin rivayeti:
"Allah'ın doksandokuz ismi vardır; kim onları sayarsa, cennete girer. O isimler şunlardır: Huvellahullezî Lâ ilahe illâhû, el-Me-liku'l-Kuddûs, es-Selâm, el-Mumin, el-Mü-heymin, el-Azîz, el-Cebbâr, el-Mütekebbir, el-Hâlik, el-Bârî, el-Musavvir, el-Gaffâr, el-Kahhâr, el-Vehhâb, er~Razzâk, el-Fetîâh, el-Alîm, el-Kâbid, el-Bâsit, el-Hâfıd, er-Râfi', el-MUİzz, el-Muzill, es-Semt, el-Basîı; el-Ha-kem, ti-Adi, el-Latîf, el-Habîr, el-Halîm, el-Azîm, el-Gafûr, eş-Şekûr, el-AHyy, el-Kebîr, el-Hafîz, el-Mukît, el-Hasîb, el-Celîl, el-Ke-rîm, er-Rakîb, el-Mucîb, el-VâsF, el-Hakîm, el-Vedûd, el-Mecîd, el-Bâ'is, eş-Şehtd, el-Hakk, et-Vekîl, el-Kaviyy, el-Metîn, el-Veliyy, el-Hamîd, el-Muhsî, el-MubdV, el-Mu îd, el-Muhyî, el-Mümît, el-Hayyu, el-Kayyûm, el-Vâcid, el-Mâcid, el-Vâhid, el-Ehad, es-Sa-med, el-Kâdir, el-Muktedir, el-Mukaddim, el-Muahhir, el-Evvel, el-Ahir, ez-Zâhir, el-Bâtın, el-Vâlî, el-Müteâlî, el-Berr, et-Tevvâb, el-
Muntakim, el-Afuvv, er-Raûf, Mâliku'l-Mülki Zû'l-Celâli vel-İkrâm, el-Muksit, el-Câmi', el-Ganiyy, el-Muğnî, el-Mâni', ed-Dârru, en-Nâfi, en-Nûr, el-Hâdî, el-Bedt, el-Bâkî, el-Vâris, er-Reşîd, es-Sdbûr."
|İbn Mâce leyyin bir senedle]
"Allah'ın bir eksik yüz (yani doksandokuz) ismi vardır. O, Tek'tir, teki sever. Kim o İsimleri ezberlerse cennete girer: Allah, el-Vâhid, es-Samed, el-Evvel, el-Ahir, ez-Zâhir, el-Bâtın, el-Hâlik, el-Bârî, el-Musavvir, el-Melik, el-Hakk, es-Selâm, el-Mu min, el-Mü-heymin, el-Azîz, el-Cebbâr, el-Mütekebbir, er-

Rahman, er-Rahîm, el-Latîf, el-Habîr, es-Semt, el-Basîr, el-Alîm, el-Azîm, el-Berr, el-Mü-teâl, el-Celîl, el-Cemîl, el-Hayy, el-Kayyûm, el-Kâdir, el-Kâhir, el-Aliyy, el-Hakîm, el-Ka-rîb, el-Mucîb, el-Ganiyy, el-Vehhâb, el-Vedûd, es-Şekûr, el-Mâcid, el-Vâcid, el-Vâlî, er-Ra-§îd, el-Afuvv, el-Gafûr, el-Halîm, el-Kerîm, et-Tevvâb, er-Rabb, el-Mecîd, el-Veliyy, eş-Şe-hîd, el-Mübîn, el-Burhân, er-Raûf er-Rahîm, el-MubdV, el-Mu'îd, el-Bâ'is, el-Vâris, el-Kaviyy, eş-Sedîd, ed-Dârr, en-Nâfı', el-Bâkî, el-Vâkî, el-Hâfıd, er-Râfi', el-Kâbid, el-Bâsit, el-Muizz, el-Muzill, el-Muksit, er-Razzâk, Zû'l-Kuvveti'l-Metîn, el-Kâim, ed-Dâim, el-Hâfız, el-Vekîl, en-Nâzir, es-Sâmi', el-Mu'tî, el-Mâni', el-Muhyi, el-Mumît, el-Câmi', el-Hâdî, el-Kâfî, el-Ebed, el-Alim, es-Sâdık, en-Nûr, el-Munîr, et-Tâmm, el-Kadîm, el-Vitr, el-Ehad, es-Samed, Ellezî lem yelid, velem yû-led, velem yekun lehu küfüven ehad."
(Râvi) Züheyr der ki: "Bize birçok alimden ulaşan habere göre başlan şöyle başlanır: "Lâ ilahe illallahu vahdehu lû şerike leh. Le-hü'l-mülkü ve lehül-hamdü bi-yedihi'l-hayr. Ve hüve alâ külli şey'in kadir. Lâ ilahe illallah. Lehû' l-esmâu' l-Hüsnâ."
NAMAZ DUALARI
9275- Ebû Hureyre radiyallahu anlrdan: "Peygamber sallallalıu aleyhi ve sellem namazda lekbir aldığı zaman, okumaya (kıraate) başlamadan Önce biraz beklerdi. Dedim ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Babam ve annem sana feda olsun! Tekbirle kıraat arasında susuyorsun, acaba o esnada ne diyorsun?' Şöyle buyurdu:
'Allahıın! Hatalarımdan beni beyaz elbiseyi kirden temizlediğin gibi temizle! Allahım! Hatalarımı, kar, su ve buzla yıka!'"
[Buharî ve Müslim.]
Ebû Dâvud ve Nesaî'nin rivayetlerinde duanın baş tarafında: "Allah'ım benimle hatalarımın arasını doğu ile batı arasındaki mesafe kadar uzaklaştır." ziyadesi vardır.
9276- İbıı Ömer radiyallahu anh'dan: "Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile namaz kılarken, cemaatten bir adam şöyle dedi:
'Allahu ekberu kebîrâ, vel-hamdü lillâhi kesîra, ve sübhanallahi ve-bi-hamdihî bükre-len ve asîlâ (= Allah büyük de büyüktür, Allah'a hamdimiz çoktur, sabah akşam teşbihimiz Allah'adır). Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Bunları kim söyledi?' diye sorunca, bir adam: 'Ey Allah'ın Resulü! Ben söyledim' dedi.
Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Buna çok hayret ettim, çünkü ona gök kapıları açıldı.'

İbıı Ömer dedi ki: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu söylediği günden beri o duayı asla bırakmadım'."
[Müslim, Tirmizî ve Nesâi]
9277- Eııcs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallalıu aleyhi ve sellem namaz kılıyordu. Aniden bir adam nefes nefese gelip şöyle terennüm etti: "Allahu ekber. el-Hamdu lillahi kesîrân tayyiben mübâreken fîhi (== Allah büyüktür, çok temiz ve mübarek hamdler Allah'a mahsustur).' Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem namazını eda edince, sordu:
'Falan kelimeleri kim söyledi?' Cemaat çekindi. 'Onun söylediklerinde bir sakınca yoktur' buyurunca, adam: 'Onları ben söyledim, ey Allah'ın Resulü!' dedi. Şöyle buyurdu: 'O anda tam örülü meleğin gelip o kelimeleri yukarıya kaldırmak için birbirleriyle yarış yaptıklarını gördüm'."
IMüslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.|
9278- CÜbeyr bin Mut'im radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'i namaz kılarken ve şöyle derken görmüş: 'Allahü ekberu Icebîrâ, Altahü ekberu kebîrâ, Allahü ekberu kebîrâ, Velhamdu lilla-hi kesîrâ (üç kere), Ve sübhanallahi bükreten ve astta (üç kere), Eûzü billahi, mine'ş-şeyta-ni'r-racîm miri nefhihî ve nefesihi ve hemzihi (= "Allah büyük de büyüktür, büyük de büyüktür, büyük de büyüktür. Allah'a çok ham-dolsun, -üç kere- Sabah akşam Allah' ı teşbih ederim, -üç kere- Şeytanın kibrinden, şiirinden, (sebep olacağı) akıl karışıklığından ve kendisinden Allah'a sığınırım)'."
(Râvi) dedi ki: "(Hadisin metninde geçen) nefes, şiirdir. Ncfah, kibirdir. Hemez ise deli-Iik(sara)tir." |Ebû Dâvud.|
9279- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem namaza başlarken tekbir alır ve şunu okurdu:
Inne salâti ve nusukî ve mahyâye ve me-mâtî lillahi Rabbil-Alemîn? Lâ şerike lehü ve bi-zâlike ümirtü ve ene evvelü' l-müslimîn. (— Namazım, ibadetim, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan ve ortağı bulunmayan Allah'a mahsustur. Ben bununla emrolundum. Ve ben müslümantarın ilkiyim) Allahım, beni amellerin en iyisine ilet! Ahlâkların da en iyisine götür! Onların en iyisine, senden başka götüren yoktur. Beni amellerin ve ahlâkın kötüsünden koru, bunların kötüsünden ancak sen korursun, başkası değil'." [Nesâtj
9280- Âişe radiyallalıu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem namaza başladığı zaman, şöyle derdi:
'Sübhanakellahumme ve bl-hamdik ve-te-bârekesmuk ve-teâlâ cedduk ve lâ ilahe gay-ruk (= Allahım! Seni her çeşit noksan sıfatlardan tenzih ederim, hamdim.

sanadır. Senin adın mübarek ve azametin yücedir. Senden başka ilah da. yoktur)'." [Tirmizî ve Ebu Davud.]
9281- Sa'd radiyallahu anh'dan:
Bir adam, namaza geldi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem namaz kılıyordu. Saf-fa gelince şöyle dedi: 'Allahım! Senden salih kullarına verdiğinin en üstününü isterim.1 Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem selâm verince dedi ki: 'Az önce konuşan kimdi?'
Adam: 'Ben idim, ey Allah'ın Resulü!' deyince, şöyle buyurdu:
'(Bu dua sebebiyle) Allah yolunda atın çökertilecek ve şehit edileceksin'." |Rezîn]
9282- Ali radiyallalıu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve seller ı namaza kalktığı zaman şöyle derdi:
'Yüzümü müşriklerden olmayarak hanîf bir halde (yani muvahhid olarak), gökleri ve yeri yaratan (Allah)'a yönelttim. Namazım, ibadetlerim, ölümüm, hayatım, Alemlerin Rabbi olan, hiçbir ortağı bulunmayan Allah'ındır. Ben ancak bununla emrolundum ve ben müs{umanlardanım.
Allahım! Sen Melik'sin, senden başka hiçbir tanrı yoktur. Sen benim Rabbimsin, ben senin kulunum. Kendime yazık ettim, günahımı itiraf ettim. Tüm günahlarımı bağışla! Senden başka günahları bağışlayan yoktur. Beni ahlâkın en güzeline ilet! Çünkü ahlâkın en güzeline ancak sen iletirsin. Ahlâkın kötüsünden beni uzaklaştır! Çünkü ahlâkın kötüsünden başkası değil, ancak sen uzaklaştırır-sın. Lebbeyk ve Sa'deyk, yâ Rabbî! Tüm iyilikler ancak senin ellerindedir. Şerrin seninle hiç ilgisi yoktur. Benim varlığım seninledir ve sana aittir.
Çok yücesin, pek büyüksün. Sana tevhe eder, günahlarımın bağışlanmasını da senden dilerim.'
Rükûa vardığı zaman şöyle derdi: 'Alla-hım! Senin için rükûa vardım. Sana iman ettim, sana teslim oldum. Kulağım, gözüm, beynim, kemiğim ve sinirim hepsi sana eğildi.'
Başını (rükûdan) kaldırdığı zaman şöyle derdi: 'Allahım! Gökler ve yer dolusu ve aralarındaki varlıklar dolusu ve bundan öteye senin yaratmayı dilediklerinin dolusu hamd sana mahsustur.'
Secdeye vardığı zaman şöyle derdi: 'Allahım! Senin için secde ettim, sana iman ettim, sana teslim oldum. Yüzüm, kendisini yaratıp şekillendirene, kulağını ve gözünü yaradana secde _etti. Yaratıcıların en güzeli olan Allah ne yücedir!'
Sonra teşehhüdle selâm arasında en son söylediği dua şu olurdu: 'Allahım! Önceden yaptıklarımı, sonraya bıraktıklarımı, içimde gizlediklerimi, açığa vurduklarımı, aşırı davranışlarımı ve benim hakkımda benden daha iyi

bildiklerini ne olur benim için bağışla! Mukaddim (ilk varlıkjde sensin, Muahhir (son varlıkjde sensin. Senden başka hiçbir tanrı yoktur'." [Müslim, Ebû Dâvud, Tirmizî ve Nesâî.]
9283- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dikkat edin, rükûda ve secdede Kur'ân
okumaktan alıkonuldum. Onun için rükûda
Rabbinizi ta'zîm edin, secdede ise çokça dua edin. (Zira secdede yaptığınız) dualarınız kabul olunur." (Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
9284- Avf bin Mâlik radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile namaza durdum, rükûa vardığı zaman, Bakara sûresini okuyacak kadar durdu. Rükûunda şöyle dedi: 'Sübhâne Zt l-ceberüti vel-mele-kûti, vel-kibriyâi vel-azamet (= Ceberut, me-lekût, kibriyâ ve azamet sahibi olan (Allahım) seni teşbih ederim)'." [Nesâî.]
9285- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem rükûunda ve secdesinde şunu çokça söylerdi: 'Sübhânekallahümme Rabbena ve bi-hamdike, Allahümma'ğfır lî (= Allahım! Rab-bimiz, seni hamdinle tenzih ve teşbih ederim)' Bu duayı okumakla Kur'ân'a (yani Nasr sûresi 3. âyetine) uyuyordu."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
9286- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem rükû ve secdesinde şöyle derdi: 'Subbûhun, Kuddâsun, Rabbü'l-melâiketi verrûh (= Mü-nezzehsin, mukaddessin, meleklerin ve ruhun Rabbisin)'."
9287- Ukbe bin Amir radiyallahu anh'dan: "Fe-sebbih bismi-Rabbike' l-Azîm (= Azametli olan Rabbinin ismini teşbih et!)" âyeti (Vakıa 74) nazil olunca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: "Bunu rükûunuzda okuyun!" dedi. "Sebbihisme Rabbikel-A' lâ (= Yüce Rabbinin ismini teşbih et!)" (A'lâ 1) inince, "Bunu da secdenizde okuyun!" buyurdu. Bu nedenle Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, rükua vardığı zaman üç kere "Süb-hâne Rabbiye'l-Azîm ve bihamdihi" derdi. Secdeye vardığı zaman da üç kere "Sübhâne Rabbiyel-A' lâ ve bihamdihi" derdi.
[Ebû Dâvud.l
9288- İbn Ebî Evfâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem rükûdan başını kaldırdığında şöyle derdi:
'Semiallahü limen hanıideh. Allahümme Rabbena lekel-hamdu mil'es-semavâti vel-ardı ve mile mâ si'te min şey'in ba'dü. Allahümme tahhirnî bis-selci vel-beredi vel-mâ' il-bârid. Allahümme tahhirnî minet-zünûbi vel-hatâyâ kemâ

yunakkâ's-sevbu' l-ebyadu mİned-denes (= Allah, hamd edeni duydu. Allahım! Gökler ve yer dolusu ondan sonra ne yaratmayı dile-diysen hepsinin dolusu kadar hamd sana özgüdür. Allahım! Beni kar, buz ve soğuk su ile temizle! Allahım! Beni günah ve hatalardan, beyaz elbisenin kirlerden temizlendiği gibi, temizle!)'." [Ebû Dâvud, Tirmizî ve aynı lafızla Müslim/j

9289- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem rükûdan başını kaldırdığında şöyle derdi:

'Allahümme Rabbena lekel-hamdü mil'es-semavâti vel-ardi ve mil'e ma si'te min sey'in ba'du. Ehlü's-senâi vel-mecdi ehakku mâ kâ-lel-abdü ve kulluna leke abdun. Allahümme lâ mâni'e limâ a'teyte velâ mu'tiye limâ mena'te velâ yenfe'u zel-ceddi minke'l-ceddü (= Ey Rabbimiz! Hamd sana özgüdür. Hem gökler dolusu, yerler dolusu ve bunlardan Öte ne yaratmağı dilediysen hepsinin dolusu hamd. Sena ve mecde lâyık olan Allahım! Hepimiz senin kullarınız, en lâyık olan sözümüz: Allahım! Verdiğine engel olacak yoktur, vermediğini de verecek yoktur. Senin katında hiçbir varlık sahibine varlığı fayda vermez.'" | Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî-1

9290- Rifâa bin Râfi' radiyallahu anh'dan: "Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in arkasında namaz kılıyorduk, başını rükûdan kaldırınca: 'Semiallahü limen hamideh (~ Allah, hamd edeni duydu)' dedi. Arkasında bir adam şöyle dedi: 'Rabbena ve lekel-hamdü hamden kesîren, tayyiben mübâreken fîh (= Rabbimiz! Allah'a pek çok, lekesiz ve bereket üzerine bereket getiren hamdolsun)' dedi. Namaz bitince sordu: 'Az önce konuşan kim idi.' (Adam) 'Ben' dedi. Şöyle buyurdu: 'Otuz üç melek gördüm. Hepsi onu ben en Önce yazayım, diyerek yarış yapıyorlardı"."

9291- Diğer rivayet:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in arkasında namaz kılıyordum. Aksırdım ve şöyle dedim:

'el-Hamdu lillahi hainden kesîren tayyi-ben mübâreken fîhi, mütâreken aleyhi kemâ yühibbu Rabbünâ. ve yerdâ (= Allah'a pek çok, lekesiz ve bereket üzerine bereket getiren hamdolsun. Rabbimizin arzu ettiği ve razı olduğu gibi).' Namaz bitince: 'Bu sözleri söylemen kim idi?' diye sordu. Kimse cevap vermedi. İkinci kez sordu, yine kimse cevap vermedi. Üçüncü kez sordu, yine kimse cevab ver-medi. Bunun üzerine Rifâa: 'Ben' dedi.

'Peki. nasıl dedin?'

'Şöyle dedim' dedi: 'el-Hamdü Hilalli kesîren tayyiben mübâreken fîhi mübâreken aleyhi, kemâ yuhibbu Rabbünâ ve yerdâ (= Allah'a pek çok, lekesiz ve bereket üzerine bereket getiren hamdolsun. Rabbimizin arzu ettiği ve razı

olduğu gibi).' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Canım elinde olana yemin ederim ki, onu göğe kaldırmak için tam otuz üç melek yarıştı'." |Müslim hariç, altı hadis imamı.]
9292- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İmam 'Semiallahü limen hamideh' dediği zaman, siz 'Allahümme Rabbena lekel-hamd' deyiniz. Çünkü onun (söyleyenin) sözü meleklerin sözüne rastlarsa Allah onun tüm geçmiş günahlarını bağışlar." [Altı hadis imamı.]
9293- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem secdesinde şöyle derdi: 'Allahım! Günahlarımın tümünü, küçüğünü, büyüğünü, ilkini, sonunu, gizlisini, açığım bağışla!'" | Müslim ve Ebu Davud. |
9294- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Yatakla Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i bulamadım, aradım. Nihayet ellerim ayaklarının altına değdi, onu ayakları dikilmiş olarak secdede buldum, şöyle diyordu: 'Allahım! Gazabından rızana, cezandan affına sığınırım. Senden sana sığınırım. Senin üzerine övgüyü bir bir saysam bitiremem. Sen kendi zât-i ecelli a'lâm nasıl övdü isen sen Öylesin'."
9295- Diğer rivayet:
"Bir gece Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i kaybettim. Hanımlarından birinin yanına gittiğini zannettim. Aramaya başladım, sonra dönüp geldim, baktım ki o, rükûda ya da secdede şöyle diyordu: 'Sübhanekellahumıne ve bi-hamdik. Lû. ilahe illâ ente.' Dedim ki: 'Babam, annem sana feda olsun, ben bir işteyim, sen başka bir iştesin!'" [Buhârî hariç, altı hadis imamı.]
9296- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem iki secde arasında şöyle derdi: ' Allahüm-ma'ğfir II, verhamnî, vehdinî ve a'finî verzuk-nî (= Allahım! Beni esirge, bana merhamet eyle, bana" hidayet et, bana afiyet ver, beni. rı-zıklandır)!'" [Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
9297- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz teşehhüde oturduğu zaman, Allah'a dört şeyden sığınarak şöyle desin: 'Allahümme innî eûzü bike min azâbi cehennem ve min azâbil-kabr ve min fitnetil-mahyâ ve'l-memât ve min şeni fitne ti' l-Mesîhi'd-Deccâl (=Allahım! Cehennem ve kabir azabından, hayatın ve ölümün fitnesinden, Mesîhüddec-câl'in fitnesinin şerrinden sana sığınırım)'," IBıhM, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
9298- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem

namazında leşehhüdden sonra şöyle derdi: 'En güzel kelâm Allah'ın kelâmıdır. En. güzel hidayet, Muhammed'in hidayetidir'." (Nesâî.]
9299- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallalıu aleyhi ve sellem onlara teşehüdden sonra şu duayı öğretiyordu: 'Allahım kalplerimizi hayır üzere telif et, aramızı bul, bizi selâmet yollarına ilet ve bizi karanlıklardan kurtarıp nura kavuştur! Açık, gizli tüm hayâsızlıklardan bizi uzaklaştır! Kulaklarımızı, gözlerimizi, kalplerimizi ve hanımlarımızı bizim için. mübarek eyle! Tevbelerimizi kabul eyle! Sen tevbeleri çokça kabul eden, esirgeyensin. Nimetlerine karşı bizi şük-redenler kıl, bize bolca verip nimetlerini tamamla!'" |Re/în.|
9300- Muâz radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onun elinden tutup şöyle demiş:
'Ey Muâz! Vallahi, ben seni seviyorum; Ey Muâz, her namazda su duayı elden bırakmamanı tavsiye ederim: "Allahumme einnî zikri-ke ve şükrike ve hüsni ibadetik (= Allahım, seni zikretmekte, sana şükretmekte ve senin ibadetini iyi yapmakta bana yardım et)!"
|Ebu Davud ve Nesâî]
9301- Şeddâd bin Evs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem namazında şöyle derdi:
"Allahım! Senden işte sebatı, doğruluğa karşı gayreti dilerim. Senden nimetine şükrü, ibadetini iyi yapmakta yardımını dilerim. Senden dürüst bir kalp, doğru bir dil dilerim. Senden, hakkımda bildiklerinin en hayırlısını dilerim. Hakkımda bildiklerinin şerrinden sana sığınırım. Hakkımda bildiğin günahlarım için de senden bağışlanma dilerim'." [Nesâî]
9302- Kays bin Ubâd radiyallahu anh'dan: "Ammâr bin Yâsir cemaate çok hafif (acele) bir namaz kıldırdı, cemaat buna itiraz edince, şöyle sordu:
'Ben namazın rükûlarını lam yapmadım mı? Secdelerini tam yapmadım mı?' Bilakis (tam kıldırdın) dediler. Bunun üzerine şöyle dedi: (Kısa kıldırdım, ancak) Ben namazda Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yaptığı şu duayı yaptım: Gaybı bilen ve yaratıklarına kudreti yeten Allah'ım yaşamamın benim için daha hayırlı olduğunu biliyorsan beni yaşat! Eğer ölüm hakkımda daha hayırlı ise ki sen, bunu muhakkak bilirsin, beni öldür! Allahım! Yalnız olayım, insanlar içinde olayım senden korkmayı senden dilerim.. Rıza ve öfke hallerimde de senden ihlas kelimesini dilerim. Fakirlikte ve zenginlikte de senden iktisat etmemi dilerim. Senden, bitmeyen nimeti isterim, senden kazadan sonra rızayı isterim. Senden kesilmeyen göz aydınlığı dilerim. Ölümden sonra senden güzel bir hayat dilerim. Cemaline bakmak ve sana kavuşmak lezzetini dilerim. Kimsenin zararına uğramamayı ve saptırıcı fitneye maruz kalmamayı dilerim.

Bizi iman süsü ile süsle! Bizi hidayete ermiş olan, doğru yolu gösterenlerden eyle!'" |İkisi de Nesâî'ye ait.]
9303- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem namazda şöyle deyip dua ederdi: *
'Allahım! Sana kabir azabından, Mesîh-i Deccâl fitnesinden, hayatın ve ölümün fitne-sindenve günah işlemek ve borca boğulmaktan sığınırım.' Biri ona dedi ki: 'Borçtan amma da çok sığınıyorsun ha!' Şöyle buyurdu: 'Çünkü kişi borçlandı mı, konuşur yalan söyler, söz verir, yerine getirmez'."
IBuhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.l
9304- Ebû Bekr radiyallahu anh'dan: Dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü, namazda yapabileceğim bir duayı bana öğret!" "Şöyle de" buyurdu: "Allahım! Ben nefsime çok zulmettim. Günahları ancak sen bağışlarsın! Rahmetinle beni bağışla! Bana merhamet eyle! Çünkü çok bağışlayan da, esirgeyen de sensin sen."
[Buhârî, Müslim, Tirmİzî ve Nesâî.l
9305- İbn Abbas radiyallahu anh'dan: "Bir gece Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in namazından çıktıktan sonra şöyle dua ettiğini duydum: 'Allahım! Katından kalbimi hidayet edecek, işimi toparlayacak, dağınıklığımı bertaraf edecek, iç dünyamı (batınımı) güzel ahlâkla olgunlaştıracak, böylece beni yüceltecek amelimi temize çıkaracak, doğru yolu bana ilham edecek, ülfet edeceğim dostumu temin edecek ve beni her kötüden koruyacak bir rahmet dilerim.
Allahım! Bana, dinden sonra küfrün yeri olmayacak bir iman ve yakın bahşet! Dünya ve âhirette senin nazarında şerefini elde edebileceğim bir rahmet ihsan et!
Allahım! Hakkımızda vereceğin hükmünde, lütfunla kurtuluşu, şehitler menzilini, bahtiyar kulların yaşantısını ve düşmana karşı yardımını dilerim.
Allahım! Görüşüm zayıf, amelim eksik olsa bile ben senden işimin bir an önce görülmesini dilerim. Senin rahmetine muhtacım. Ey işlere hükmedip gören, gönüllere şifa veren! Denizleri birbirine ■ karıştırmayı;? aralarını ayırdığın gibi beni de cehennem azabından, helak olmaya çağırandan kabirler fitnesinden (azabından) kurtar!
Allahım! Görüşüm kısa olup da sana söy-liyemediğim isteklerimi, sana ulaştıramadı-ğım niyetlerimi kabul edip, kendilerine iyilik yapmayı vaad ettiğin yaratıkların ve kullarından kendilerine iyilik yapacak olduğun kimseler gibi beni de kabul edip tıpkı beni de onlar gibi eyle! Ey âlemlerin Rabbi! Rahmetini diliyorum.
Sağlam ip, doğru iş (yol) sahibi olan Allahım! Vaîd (korku) günü senden

güvenceyi, hu-lûd (ebediyet) günü senden cenneti İstiyorum. Hem de huzurunda bulunan mukarreb melekler ve çokça secde edenlerle birlikte. Sözlerinde duran kullarla beraberce ve birlikte. Çünkü sen Rahîm'sin, Vedûd'sun, dilediğini yaparsın.
Allahım! Bizi sapmadan, saptırmadan doğruya eren, hidayet rehberlerinden eyle! Düşmanlarınla harp halinde, dostlarınla barışık kıl! Sevdiklerini seni sevdikleri için severiz. Sana karsı gelenlere senin düşmanlığın için de düşman oluruz.
Allahım! İşte duam budur, artık kabul etmek sana düşer. İşte gayretimiz, dayanağımız Ls'e sensin.
Allahım! Kalbime nur verip aydınlat, kabrime nur verip aydınlat! Önüme nur verip aydınlat, arkama nur verip aydınlat! Sağıma nur verip aydınlat, soluma nur verip aydınlat! Üstüme nur verip aydınlat, altıma nur verip aydınlat! Kulağıma nur verip aydınlat, gözüme nur verip aydınlat! Saçıma nur verip aydınlat, derime nur verip aydınlat! Etime nur verip aydınlat, kanıma nur verip aydınlat! Beynime nur verip aydınlat, kemiğime nur verip aydınlat!
Allahım! Benim için nuru(mu) büyüt ve bana bir nur ver! Benim İçin bir nur daha ver!
İzzeti bürünerek kendine bayrak edinmiş (Rabbim) sen münezzehsin. Mecdi giyip onunla kullarına bolca ikram eden (Rabbim) sen münezzehsin. Teşbihin ancak kendisine yakıştığı ve gerektiği sen pek yüce ve (noksan sıfatlardan) münezzehsin. Eyfazl ve ihsan ve nimet sahibi olan (Rabbim) sen münezzehsin! Mecd ve kerem sahibi (Rabbim) sen münezzehsin. Celâl ve ikram sahibi olan (Rabbim) sen münezzehsin'." ITirmizî.]
9306- Sevbân radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem namazda selâm verdikten sonra üç kere istiğfar eder, sonra şöyle derdi:
'Allahümme entes-selânıu ve-minkes-selâm. Tebârekte yâ Zel-ce-lâli vel-ikrâm (- Allahım sen selâmsın. Selâmet te sendendir. Ey celâl ve ikram sahibi sen münezzehsin, yücesin)'"
Evzâî'ye denildi ki: "İstiğfarı nasıl idi?" "Estağfirullah, estağfirullah" şeklinde idi" dedi. [Müslim, Ebû Dâvud, Tirmizî ve Nesâî.]
9307- İbnü'z-Zübeyr radiyallahu anh'dan; "O, her namazın ardından selâm verdiği
zaman şöyle derdi:
'Lâ ilahe illallahü vahdehû lâ şerike leh. Lehu'l-mülkü ve-lehül-hamdu ve hüve ala külli şey'in kadir Lâ havle velâ kuvvete illâ billah. Lâ ilahe illallah velâ na'büdü illâ iy-yahu. Lehü'n-ni'metü ve lehu'l-fadlu ve le-hu's-senâu' l-hasen. Lâ ilahe illallahü muhlisine lehu'd-dîn velev kerihe'l-kâfırûn (= Allah'tan başka ilah

yoktur. Yalnız O vardır, ortağı yoktur. Mülk O'nundur. Hamd da O'na mahsustur. O, her şeye gücü yetendir. Güç ve kuvvet ancak Allah'a mahsustur. Allah'tan başka bir ilah yoktur, biz ancak O'na ibadet ederiz, nimet O'mm, fazilet O'nun ve güzel övgü de O'nundur. Kâfirler hoşlanmasalar da dinde samimî olarak Allah'tan başka ilâh yoktur).'
(İbnü'z-Zübeyr) şöyle dedi: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, her namazın ardından bunlarla tehlil yapardı'."
[Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.j
9308- Kâ'b bin Ucre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namazın ardından söylenen bazı şeyler vardır ki, söyleyenleri ya da yapanları asla hüsrana uğratmazlar. Onlar; her namazın ardından (söylenen) otuzüç 'Sübhanallah', otuzüç 'el-Hamdu lillah' ve otuzdan 'Allahu ek-ber'dir." [Müslim, Tirmizî ve Nesâî.l
9309- Zeyd bin Sabit radiyallahu anh'dan: Ensar'dan bir adama rüyasında şöyle denilmiş: 'Peygamberiniz size, her namazın ardından, otuzüç kere 'Sübhanallah', oluzüç kere 'el-Hamdu lillah', oluzdörl kere 'Allahu ekber1 demenizi emretti mi?' 'Evet' demiş.
'Onu yirmi beş yapın. Aralarına bir de lehlili (Lâ ilahe illallah'ı) ilave edin.1 Sabah olunca Peygamber sallallalıu aleyhi ve sel-lem'e gelip bunu anlattı. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve m\le.m:'Söylenildiği gibi yapın!' buyurdu." [Nesâî]
9310- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim sabah namazının ardından yüz kere 'Sübhanallah', yüz kere 'Lâ ilahe illallah' derse, deniz köpükleri kadar olsa bile günahları bağışlanır." [İkisi de Nesâî'ye ail.j
9311- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Muhacir fakirleri, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dediler:
'Zenginler, bütün yüksek dereceleri ve ebedi nimetleri alıp götürdüler.'
'Nasıl?'
'Onlar bizim gibi namaz kılıyorlar; bizim gibi oruç tutuyorlar, aynı zamanda onlar zekât veriyorlar, biz veremiyoruz, köle azal ediyorlar, biz edemiyoruz.'
'Ben size bir şey öğreteceğim; onunla onlara erişeceksiniz, sizden .sonra gelenleri de geçeceksiniz. Sizin yaptıklarınızı yapmadıkça hiç kimse sizden daha üstün olamayacak.'
'Evet ey Allah'ın Resulü (nedir o?)'

'Her namazın peşinden otuzüç kere 'Sübhanallah, el-Hamdü lillah ve Allahu ekber' dersiniz' buyurdu.
Ebû Salih der ki: Bilahare muhacir fakirleri, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e dönüp geldiler ve dediler ki: 'Zengin kardeşlerimiz bunu duydular ve onlar da aynı bizim yaptıklarımızı yaptılar.' Şöyle buyurdu: '(Ne yapalım) İste bu, Allah'ın birfazl ü ihsanıdır, dilediğine verir'."
(Râvi) Sümeyy der ki: "Ailemden birine bu hadisi anlattım, şöyle dedi: 'Galiba sen vehme kapıldın; aslında Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle demiştir: "Otuzüç kere 'Sübhanallah', otuzüç kere 'el-Hamdü-lillah', otuzdört kere de 'Allahu ekber" dersin.1
Bunun üzerine Ebû Salih'e dönüp bunu kendisine anlatınca, elimden tutup şöyle dedi: 'Allahu ekber, Sübhanallahi ve'1-hamdü Iilla-hi; Allahu ekber, Sübhanallahi ve'1-hamdü lil-lahi' (diyerek) hepsini oluzüçe ulaşıncaya kadar tekrar edersin'."
9312- Diğer rivayette:
"Her namazın ardından on kere 'Sübha-naltah', on kere 'el-Hamdü lillah', on kere de 'Allahü ekber' dersin' diye geçer.
9313- Diğer rivayette: "Onbir, onbir, on-bir" olarak geçmektedir.
9314- Diğer rivayet:
"Kim, her namazın ardından otuzüç kere 'Sübhcmallati, otuzüç kere 'el-Hamdü lillalı ve otuzüç kere 'Allahu ekber' deyip yüzüncüsünü 'Lâ. ilahe illallahü vahdehû la şerike leh. Lehiı l-mülkü ve lehül-hamdü ve hüve ala külli şey'in Kadir' diyerek tamamlarsa, deniz köpükleri kadar olsa dahi günahları bağışlanır." |Buhârî, Müslim, Muvutta ve Ebû Dâvud.]
9315- Zeyd bin Erkam radiyallahu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem her namazın peşinden şöyle derdi: 'Bizim ve her şeyin Rabbi olan Allahım! Ben, Senin Rab olduğuna, bir olduğuna, ortağın bulunmadığına şahidim. Bizim ve her şeyin Rabbİ olan Allahım.' Muhammed'in senin hem kulun, hem de Resulün olduğuna, ta-' rilğım. Bizim ve her şeyin Rabbi olan Allahım! Kullarının hepsinin kardeş olduğuna da şahidim. Bizim ve her şeyin Rabbi olan Allahım! Beni ve ailemi dünya ve âhiretin her anında sana ihlaslı (ve itaatli) kıl! Ey Celâl ve ikram sahibi! Duy ve kabul eyle! Allah en büyüktür, en büyüktür. Allah göklerin ve yerin nurudur. Allah en büyüktür, en büyüktür! Allah bana yeter; ne güzel vekildir O! Allah en büyüktür, en büyüktür'." |Ebû Dâvud.|
9316- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bana her namazın ardından Muavvizât'ı

(Fe-lak ve Nâs sûrelerini) okumamı emretti."
[Ebû Dâvud ve Nesâî.|
9317- Berâ radiyallahu anh'dan:
"Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile namaz kıldığımızda, yüzünü bize doğru çevirmesi için, sağ tarafında olmak isterdik. (Bir defasında) şöyle buyurduğunu duydum: 'Rabbim, kullarını dirilteceğin ya da toplayacağın günde, beni azabından koru!'"
|Müslim|
9318- Atâ bin Ebî Mervân, babasından: "Kâ'b bin Mâti' (el-Ahbâr) Musa'ya denizi ikiye bölen Allah'a yemin ederek şöyle dedi: 'Biz Tevrat'ta şunu bulduk: Allah'ın peygamberi Dâvud, namazını bitirdiği zaman, şöyle derdi: 'Allahım! İşimin ismeti kıldığın dinimi doğrult! Yaşamımı içinde kıldığın dünyamı da doğrult! Allahım! Gazabından rızana sığınırım. İntikamından affına sığınırım. Senden sana sığınırım. Verdiğini kimse önleyemez, vermediğini kimse veremez. Senin katında hiçbir servet, sahibine fayda vermez.'
Daha sonra Kâ'b, bana Suheyb'in kendisine, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in de namazından sonra bunları okuduğunu bildirdi." |Nesâî.]
9319- Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, her namazın ardında şöyle derdi: 'Allahümme innî eûzü bike mine'l-küfri ve'l-fakri ve azâ-bi'l-kabri (= Allahım! Küfür, fakirlik ve kabir azabından sana sığınırım)'."
|Tİrmizî ve daha uzun bir metinle Nesâî]
9320- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim sabah namazından sonra üç kere: ' Estağfirullahellezî lâ ilahe illâ hû. ve etûbu ileyhi (= Kendisinden başka ilah bulunmayan Allah'tan bağışlanma dilerim ve O'na tevbe ederim)' derse, günahları deniz köpüklerinden daha çok olsa bile bağışlanır."
|Taberanî, Mu'cemu'l-Evsat'ta zayıf bir senedle.]
9321- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim sabah namazından sonra henüz yerinden kalkmadan on defa: 'Lâ ilahe illallahü vahdehû la şerike lehü, lehül-mülkü ve lehü'l-hamdü, yühyi ve yümîtü ve huve alâ külli Şey'in kadir' derse, Allah ona on sevap yazar, in günahını siler, on da derecesini yükseltir. Bütün gün istenmeyen her şeyden korunur, şeytan da ona bir şey yapamaz. Allah'a ortak koşmaktan başka hiçbir günahı ona tesir edemez." [Tirmizî.]

9322- Ümmü Seleme radiyallahu an-lâ'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem her sabah namazının ardından şöyle derdi; "Allahümme innî es' elüke ilmen nâfi'an ve mıelen mütekâbbelan ve rtzkan tayyibân (= Allahım, senden faydalı bir ilim, kabul edilmiş bir amel, güzel bir rızık dilerim)." [Rezîn.]
9323- Müslim bin el-Hâris radİyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kulağına eğilip gizlice şöyle buyurmuş: 'Akşam namazım kıldıktan sonra hiç kimseye konuşmadan yedi kere "Allahümme ecir-nî minen-nâr" (= Allahım, beni ateşten kurtar)' de! Çünkü bunu deyip de o gece ölürsen, mutlaka cehennemden kurtulursun. Sabah namazından sonra da aynı şeyi söyle! Zira o gün ölürsen ateşten kurtulmak senin için mukad-der olur'."
(Sahabî'nin oğlu) el-Hâris bin Müslim dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona bunu gizlice söylediği için kardeşlerimiz arasında buna özel değer verirdik." |Ebu Dâvu]
9324- İmâre bin Şebîb radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim akşam namazından sonra on kere: 'La ilahe İllallahu vahdehu lâ şerike leh. Lehü'l-mülkü ve lehü' l-hamdü, yühyi ve yumilu ve hüve alâ külli şeyin kadir' derse, Allah ona, sabaha kadar şeytana karşı onu bekleyecek silahlı melekler gönderir. Ona cennete girmesine sebep olacak on sevap yazılır, on tane de helak olmaya sebep olacak günahı silinir. On tane de mü'min köle azat etmiş gibi olur." [Tirmizî.]
9325- Ebû Ümâme radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim her farz namazın ardından Ayete'l-kürsî'yi okursa, cennete girmesine ancak ölüm mâni olur (yani öldükten sonra hemen cennete girer)."
9326- Diğer rivayette: "Kul hüvallahü ehad" olarak geçer.
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr vel-Evsat'ta.|
9327- Hasan bin A1İ radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim farz namazdan sonra Ayete' l-Kür-sî'yi okursa öbür namaza kadar o, Allah'ın zimmeti ve himayesinde olur."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de.}
9328- Enes radİyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem selâm verdiği zaman şöyle derdi: 'Allahım! Ömrümün sonunu hayırlı eyle! Amelimin sonlarından hoşnut ol! Allahım, sana kavuşacağım günü, en iyi günüm eyle!'"

[Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat'ta zayıf bir senedle.l
9329- İbn Abbâs radİyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, gece teheccüde kalktığı zaman şöyle dua ederdi:
'Allahümme Rabbanû leke'l-hamd. Ente kayyimü's-semavâti ve'l-ardi ve men fihinne. Ve leke'l-hamdü ente nûru's-semâvâtı ve'l-ardi ve men-fîhinne. Ve lekel-hamdü ente meliküsse-mavâti vel-ardi vemenfîhinne. Ve leke'l-hamdü ente'l-Hakku ve va'duke hakkun ve likâuke hakkun ve kavlüke hakkun. Vel-cennetü hakkun ve'n-nûru hakkun ve'n-nebiyyûne hakkun ve Muhammedün hakkun, ve's-sâatu hakkun.
Allahümme leke eslemtü ve bike âmentu ve aleyke tevekkeltü ve ileyke enebtü ve bike hâsemtu ve ileyke hâkemîu. Fağfîrtî mâ kad-demtü vemâ ahharîu vemâ esrertu vemâ a'lentü vemâ ente a'lemü bihi minnî, entel-Mukaddimu ve ente'l-Muahhiru, Lâ ilahe illâ ente (veya şöyle dedi) Lâ ilahe gayrüke (= 'Allahım, Rabbimiz! Hamd sana özgüdür. Sen yer ve göklerin ve içinde bulunanların ayakta tutamsın. Hamd yalnız sana Özgüdür. Sen göklerin ve yerin ve içinde bulunanların nurusun. Hamd yalnız sana özgüdür. Sen Hak'sın, vadin de haktır. Sana kavuşmak haktır. Sözün haktır. Cennet haktır, cehennem de haktır. Peygamberler haktır, Muhammed de haktır. Kıyamet te haktır.
Allahım! Sana teslim oldum. Sana inandım. Sana güvendim. Sana yöneldim. Hasmıma karşı senin ile mücadele ettim. Hakkımı aramada senin hakimliğine başvurdum. Önden gönderdiğim ve arkada bıraktığım hataları affet! Gizli islediğim, aleni yaptığım, benim bilmediğim senin benden daha iyi bildiğin hatalarımı da affet! Mukaddim'sin, Muahhir'sin. Senden başka ilah yoktur)'." | Allı hadis İmamı.]
9330- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu gece kalktığı zaman namazına şöyle diyerek başlardı:
'Allahümme Rabbe Cibrîle ve Mîkâîle ve İsrâfîle. Fûüre's-semavâti ve'l-ardi. Alime'l-gaybi ves-şehâdeti. Enle tahkümü beyne ibâ-dikefimâ kânûfthîyehtelifûn. Ihdinîlime'htü-life ffhi minel-hakki bi-iznike. Inneke tehdî men teşâu ilâ sırâtin müstakim. (- Allahım! Ey Cibril, Mîkâîl ve İsrafil' in Rabhi! Ey göklerin ve yerin yaratıcısı! Ey gizliyi ve aşikârı bilen! İhtilâf ettikleri meselelerde kulların arasında sen hüküm vereceksin. Beni, kendisinde ihtilâfa düşülen hakka izninle hidayet et! Şüphesiz Sen dosdoğru yol üzerindesin)'." [Müslim ve sünen ashabı.|
9331- Şurayk el-Hevzenî radiyallahu anh'dan:
"O, Âişe'yc: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gecenin bir kısmında uyandığı zaman (ibadete) ne ile başlardı?7 diye sordu. Âişe de ona şöyle dedi:

'Bana bugüne kadar hiç kimsenin sormadığını sordun. On kere 'Allahü ek-ber', on kere 'Sübhâne' l-Meliki' l-Kuddûs\ on kere 'Estağfırullah', on kere 'Lâ ilahe illallah'
derdi. Ondan sonra on kere de 'Allahümme innî eâzü bike nün dıykı'd-dünyû ve dıykı yevmil-kı-yâmet' (= Allahım! Sana dünya ve âhiret sıkıntısından sığınırım)' derdi. Ondan sonra namaza (teheccüde) başlardı'." [Ebû Dâvud.]

9332- O (Ebû Dâvud) ve Nesâî, Âsim bin Humeyd'den:
"O, Âişe'ye sordu: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem gece namazına ne ile başlardı?'
Âişe dedi ki: 'Bana bugüne kadar senden Önce hiç kimsenin sormadığı bir şey sordun. Kalktığı (uyandığı) zaman on kere 'Allahü ek-ber', on kere 'el-Hamdü lillah', on kere 'Süb-hariallah', on kere 'Lâ ilahe illallah', on kere 'Estağfırullah' derdi. Sonra şunu okurdu: 'Al-lahumma'ğfir lî, vehdinî, verzuknî ve a'finî (-Allahım! Beni bağışla, beni hidayet et, bana rızık ver ve bana afiyet ihsan et)!' Ondan sonra hem dünya hem de kıyamet sıkıntılarından Rabbine sığmırdı'."

9333- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: • "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gece kalktığı zaman 'Allahü ekber' derdi. Sonra şunu okurdu:
'Sübhanekellahümme ve bİ-hamdik ve-tehârekesmük ve-teâlû ceddük velâ ilahe gayruk (= Allahım! Seni teşbih eder ve sana hamdederim. ismin ve Zâtın pek yücedir. Senden başka ilah yoktur).' Ondan sonra şöyle derdi: 'Allahü ekber kebîrû (= Allah yüce olarak en yücedir).'
Sonra da şöyle söylerdi: 'Eâzü billahi's-Semf il-Alîmi mine' ş-şeytânir-racîm min hemzihi ve nefhihî ve nefesihi (= Hakk'ın rahmetinden kovulmuş şeytandan, onun vesvesesinden, kuruntusundan ve büyüsünden her şeyi işiten ve her şeyi bilen Allah'a sığını-,
nm)'." |Sünen ashabı]

9334- Enes ıadiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bir bedevinin yanından geçti ve onun şöyle dua ettiğini işitti:
'Ey gözlerin görmediği, zanlann karışmadığı, anlatanların anlatamadığı, hadiselerin değişteremediği, belâlardan korkmayan, dağların ağırlığını, denizlerin ölçeğini, yağmur damlalarının ağaçların yapraklarının da sayısını, gecenin karanlığa boğduğu varlıkların, gündüzün aydınlattığı eşyanın da sayısını bİ-len! Kendisinden hiçbir semanın başka bir semayı kapatamadiği, hiçbir yerin başka bir yeri örtemediği, hiçbir denizin, kendi dibini ka-patamadığı hiçbir dağın kökünü kendisinden gizleyemediği (Ulu Allah!) Ömrümün sonunu hayır eyle, amelimin sonunu da hayu- yap! En hayırlı günüm, sana kavuşacağım günüm ol-sun!' Ondan sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir adam görevlendirip

dedi ki: 'Bu adamı namazını bitirince bana getir!'
Namazı kılınca geldi ve ona kendisine hediye edilmiş olan bir altın vererek sordu: 'Sen kimlerdensin?' 'Âmir bin Sa'saa oğullanndanım.' 'Sana bu altım neden verdim, biliyor musun?'
'Aramızda akrabalık olduğu için.' 'Evet akrabalığın da bir hakkı vardır, fakat ben bunu sana sırf Allah'a karşı güzel bir sena (övgü)de bulunduğun için verdim' buyurdu." [Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta]

SABAH, AKŞAM, UYURKEN VE UYANIRKEN YAPILACAK DUALAR

9335- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Ebû Bekr dedi ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Akşama ve sabaha kavuştuğum zaman yapacak olduğum bir duayı bana söyler misin?'
'Şöyle söyle' buyurdu: 'Allahümme fâtı-re's-semavâti vel-ardi. Alime' l-gaybi ve'ş-şe-hâdeti. Ente Rabbu külli şey'in ve melifcühü. Eşhedü en lâ ilahe illâ ente. Eûzü bike min Şerri' n-nefsi ve şerri' ş-Şeytanı ve şirkini (= Allahım! Ey gaybı ve aşikârı bilen, gökleri ve yeri yaratan! Ey her şeyin Rabbi ve yegâne sahibi! Senden başka tanrı olmadığına şeha-det ederim. Nefsimin şerrinden, şeytanın şerri ve şirkinden sana sığınırım)' işte sabah-ak-şam bunu söylersin. Yattığın zaman da bunu söylersin'." [Tirmizî ve Ebû Dâvud.]

9336- Ebû Ayyaş radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim sabahleyin 'La ilahe illallahü vah-dehu lâ şerike leh. Lehü' l-mülkü ve lehül-hamdü ve hüve alâ külli sey'in kadir' derse, İsmail neslinden bir köle azat etmiş gibi olur. Ayrıca onun için on sevap yazılır, on günahı düşülür ve on derecesi arttırılır.' Aksama kadar da şeytandan korunmuş olur.
Akşamleyin de aynısını söylerse, sabaha kadar öyle olur."
(Râvİ) Hammâd dedi ki: 'Bir adam rüyasında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i gördü ve ona 'Ebû Ayyaş senden böyle bir hadis nakletti ne dersin?' diye sorunca: 'Ebû Ayyaş doğru söyledi' buyurdu." |Ebû Dâvud.|

9337- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim sabahleyin ya da akşamleyin 'Allahümme innî asbahtü, üşhidüke ve üşhidü ha-malete Arşike ve melâiketike ve cemîa halki-ke, enneke entellahullezt lû ilahe illâ ente ve enne Muhammeden abdüke ve Resûlüke (= Allahım! Ben sabahladım. Seni ve Arş'ı yüklenenleri, bütün meleklerini ve bütün yarattık-larını şahit tutuyorum ki, sen gerçekten ilahsın, senden başka ilah da yoktur. Muhammed de senin kulun ve peygamberindir)' derse, Allah onun dörtte birini ateşten azat eder, iki kere söylerse Allah onun yansını ateşten azat eder, üç kere

söylerse onun dörtte üçünü Allah ateşten azat eder, dört kere söylerse, Allah onun tümünü ateşten azat eder." |Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.]

9338- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ashabına sabah ve akşam yapılacak duaları öğreterek buyurdu ki: 'Biriniz sabaha kavuşunca şöyle desin: 'Allahım! Senin izninle sabahladık. Senin izninle yaşıyoruz, senin izninle ölüyoruz. Varış ancak sanadır.' Akşama erişince de şöyle desin:

'Allahım! Senin izninle akşamladık, senin emrinle ölüyoruz, senin hükmünle yaşarız, varış yalnız sanadır'."

|Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizî.]

9339- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem akşama kavuştuğunda şöyle derdi: 'Akşam oldu. Mülk Allah'ındır. Hamd Allah'a özgüdür. Allah'tan başka hiçbir tanrı yoktur. Birdir, ortağı yoktur. Mülk O'nun, hamd O'na mahsustur. O her şeye kadirdir.

Rabbim, bu gecenin hayrım, bundan sonrakinin de hayrını senden dilerim. Onun ve ondan sonrakinin şerrinden, tenbetlikten ve bunaklıktan cehennem ve kabir azabından da sana sığınırım.' Sabaha kavuşunca da aynısını söylerdi: 'Sabah oldu; mülk Allah'ındır..'."

[Müslim, Tirmi/.î ve Ebû Dâvud.]

9340- Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in kızlarından birinden:

"O sallallahu aleyhi ve sellem, ona şöyle buyurdu:

'(Kızım!) Sabaha kavuşunca şöyle de: 'Sübhanallahi ve-bi-hamdih. Velâ kuvvete illâ billah. Mâ şâellahu kâne vemâ lem yese' lem yekûn. A'lemü ennellahe alâ külli şey'in kadir. Ve ennellahe kadahâta bi-külli şey'in ilmâ (= Allah'ı teşbih ederim, ona hamdolsun. Allah'ın gücünün dışında başka kuvvet yoktur. Allah'ın dilediği olur, dilemediği olmaz. Biliyorum ki Allah, her şeye muktedirdir. Allah her şeyi ilmi ile kuşatmıştır).'

Bunlun, kim sabahleyin söylerse akşama kadar korunmaya alınır; akşamleyin söylerse sabaha kadar korunmaya alınır'." (Ebû Dâvudj

9341- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim sabah-akşam 'Radînâ billahi Rab-ben ve bi'l-İslâmi dînen ve bi-Muhammedin Resûlen (= Rab olarak Allah'ı, din olarak İslâm'ı, peygamber olarak Muhammed' i kabul edip hoşnut olduk) derse, onu hoşnut kılması artık Allah'a düşer'." |Ebû Dâvud]

9342- Büreyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kim sabahleyin ya ela akşamleyin: 'Alla-hümme ente Rabbî. Lâ İlahe İllâ ente, halektenî ve ene abdü'ke ve ene alâ ahdike ve-va'dike mesteta'tü. Eûzü bİke min şerri mâ sana'tü ebûu leke bi-ni' metike aleyne ve ebûu bi-zenbî fağfir-lî.fe-innehu lâ yağfiru' z-zunûbe illâ ente (- Al-' lahım! Sen benim Rabbimsin. Senden başka hiçbir ilah yoktur. Ben senin kulunum. Gücüm yettiğince ben .senin ahdin ve vaadin üzereyim. Yaptıklarımın şerrinden sana sığınırını. Bana olan nimetini itiraf ederim. Günahımı da itiraf ediyorum, ne olur beni bağışla! Çünkü günah-ları ancak sen bağışlarsın)' deyip de o gün ya da gece ölürse cennete girer." [Ebû Dâvud]
9343- Abdullah bin Gannâm el-Bayâdî radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim sabahleyin: 'Allahım! Sabahleyin bana veya yaratıklarından herhangi bir kimseye gelen nimet sendendir. Sen birsin, şerikin yoktur. Hamd de şükür de sana mahsustur' derse o günün şükrünü eda etmiş olur.
Kim de bunu akşamleyin derse o gecenin şükrünü yerine getirmiş olur." |Ebû Dâvud]
9344- Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem sabah-akşam şu kelimeleri asla bırakmazdı.
"AÜahtm, dünya ve âhirette senden afiyet dilerim! Allahım, dinim, dünyam, ailem ve malımda senden af ve afiyet dilerim! Allahım, ayıplarımı ört ve beni korktuklarımdan emin kıl! Allahım, önümden, arkamdan, sağımdan, solumdan ve üstümden beni koru! Altımdan yerin kaynayıp içine batmaktan da sana sığı-nırım." |Ebû Davud]
9345- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim sabahleyin: ' Fe-sübhanallahi hîne tümsûne ve hîne tusbihûn. Ve lehül-hamdüfîs-semâvati ve'l-ardi ve aşiyyen ve hîne îüzhirûn (= Aksama ulaştığınızda, sabaha kavuştuğunuzda, gündüzün sonunda ve öğle vaktine eristiğinizde göklerde ve yerde hamd O'na mahsus olan Allah'ı teşbih edin)' âyetim (Rûm, 18) okursa o gün kaçırdığını elde eder. Akşamleyin okursa o gece kaçırdıklarım elde eder." [Ebû Dâvud]
9346- Ebû Mâlik radiyallahu anh'dan: Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! Sabah, akşam ve yatarken söyliyebileceğimiz bir duayı bize öğret!" "Şöyle deyiniz!" buyurdu:
"Göklerin ve yerin yaratıcısı, açık ve gizliyi bilen Allahım! Sen her şeyin Rabbisin. Senden başka ilah olmadığına melekler şahitlik ederler. Nefislerimizin kovulmuş şeytanın ve ashabının şerrinden, nefislerimiz aleyhine kötü şeyler

yapmaktan veya bir müslümanı kötülüğe sürüklemekten sana sığınırız."
|Ebû Davud]
9347- Buyurdu ki:
"Biriniz sabaha kavuşunca, şöyle desin: 'Asbahnâ ve asbaha'l-mülkü lillahi Rabbi'l-âlemîn. Allahümme innî es'elüke hayra haza'l-yevmi fethahu ve nasrehu ve nûrehu ve berekelehu ve hudâhu. Ve eûzü bike min şerri mâfihi ve şerri mâ ba'dehû (= Allahım! Ben, bugünün hayrını, fethini, yardımını, nurunu, bereket ve hidayetini senden dilerim. (O günün) içindeki ve sonraki şerrinden sana sığınırım)'."
9348- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: O şöyle derdi: "Kim sabahleyin: 'Allahım! Yaptığım herhangi bir yemin, veya yaptığım herhangi bir adağım, ya da söylediğim herhangi bir söz, senin dileğine bağlıdır. Senin dileğin bunların hepsinin önündedir. Dilediğin olur, dilemediğin olmaz. Allahım! Günahımı bağışla benim için ondan vaz geçiver! Allahım! Sen kimi affelmişsem duam onadır. Ki-melânet elmişsem lanetim onadır, derse o gün istisna edilenler arasında olur." |Ebö Davud]
9349- Ebân bin Osman (bin Affân), babasından radiyallahu anlı: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim sabahleyin üç kere ' Bismillahillezî lâ yadurru mea ismihî şey'un fi'l-ardı velâ fı's-semâi ve huve's-Semî'ul-Alîm derse, o gününde ona ani bir belâ isabet etmez. Kim de akşamleyin bunu okursa gece ona aniden bir belâ isabet etmez." Sonra Ebân felç olunca bu hadisi daha önce kendisine nakletmiş olduğu bir adamı gördü. Adam ona hayret içinde bakınca, şöyle dedi:
"Bana neden böyle anlamlı bakıp duruyorsun? Vallahi ben Osman'a iftira etmedim. Osman da bunu 'Peygamber dedi' diye ona iftira etmedi. Lâkin ben bugün bunu okumasını unuttum da onun için başıma bu geldi. Allah kaderini icra etmek için bunu bana verdi."
|Ebû Dâvud ve Tirmizî|
9350- Abdullah bin Habîb radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle demiş: "Sabah-akşam 'Kul hüvellahü ehaa" ile Muavvizeteyri i üç kere okursan, her şeye karşı o gün bunlar sana yeter."
[Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizî.]
9351- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim sabahleyin, yüz kere 'Sübhanalla-hi'l-Azîmi ve bi-hamdihi' derse, akşamleyin de aynısını yaparsa, hiç kimse o gün onun elde edeceğini elde

edemez."
[Buhârî, Müslim ve Ebu Davud.]
9352- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem akşama kavuştuğu zaman, bana şöyle dememi öğretti:
'Allahım! Gecen gelirken, gündüzün giderken, sana dua edenlerin seslen duyulurken, namazlarda huzurunda durulurken, beni bağışlamanı diliyorum'."
|Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizî.]
9353- Abdurrahman bin Ebzâ, babasından radiyallahu anh:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sabahleyin uyandığında şöyle derdi:
'İslâm fıtratı, ihlas kelimesi, Peygamberimiz Mu-hammed sallallahu. aleyhi ve sellem'in dini, müşriklerden olmayan muvahhid babamız ibrahim'in milleti üzerine, hanîf bir müslüman olarak sabaha kavuştuk'." |Rezîn.|
9354- Zeyd bin Sabit radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem
ona bir dua öğretmiş ve her gün ailesine onu okumasını emretmiş ve ona şöyle buyurmuştur: 'Sabaha kavuştuğun zaman, söyle de:
'Lebbeyk Allahım! Lebbeyk! Lebbeyk! Sa'deyk! Bütün hayır ellerindedir. Bütün bunlar sendendir, seninledir ve sanadır.
Allahım! Söylediğim her sözün, adadığım her adağın, yaptığım her yeminin önünde senin iraden vardır. Dilediğin olur; dilemediğin olmaz. Senin iznin olmadan ne bir kudret ve ne de bir güç olur. Şüphe yok ki, sen her şeye gücü yetensin. Kime dua ettimse, duam onadır; kime de lanet etmişsem lanetim de onadır. Dünya ve âhirette velim sensin. Benî müslü-man olarak öldür ve satihlerin arasına katt-ver!
Allahım.1 Senden, kazaya rıza göstermemi, ölümden sonra sıkıntılı bir hayatı, cemaline bakmak lezzetini, zarar verenin zararına uğramadan, saptırıcının fitnesine kapılmadan iştiyakla sana kavuşmayı niyaz ederim.
Allahım! Zulmetmekten, zulme uğramaktan, tecavüz etmekten veya tecavüze uğramaktan, veya helak edici günah irtikap etmekten, ya da bağışlanmayacak günah işlemekten sana sığınırım.
Ey göklerin ve yerin yaratıcısı! Gayb ve şehadetin bilicisi! Ey celâl ve ikram sahibi! Bu dünya hayatında sana söz veriyorum. Şahit olarak seni gösteriyor ve şehadet ederim ki (şahit olarak sen yetersin), senden başka hiçbir ilah yoktur. Sen birsin. Hiçbir ortağın yoktur. Mülk senin, hamd sana mahsustur. Sen her şeye kadirsin. Yine şehadet ederim ki, Mu-hammed senin kulun ve Resulündür. Şehadet ederim ki, vaadin haktır, sana kavuşmak haktır. Cennet gerçektir,

cehennem de gerçektir. Vukuunda şüphe olmayan kıyamet de kopacaktır. Kabirlerdekini sen dirilteceksin.
Şuna da şehadet ediyorum ki, eğer sen beni kendi nefsimle başbaşa bırakırsan beni kaybolmaya, ayıp, günah ve hataya terketmiş olursun. Senin rahmetinden başka hiçbir şeye güvenmiyorum. Günahlarımın hepsini affet, çünkü günahları ancak ve ancak .sen bağışlayıp affedersin. Tevbemi de kabul et! Zira ziyadesiyle tevbeleri kabul eden sensin. Esirgeyen de sensin'."
| Ahmed ve Taberânî, Mu'cetmu'I-Kebir'de]
9355- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yatarken şöyle söylerdi:
'Düşmanıma yeten, beni barındıran, doyuran, içiren Allah'a hamdolsun. tkramım bana bolca kılan Allah'a hamdolsun. Her hal üzere Allah'a hamdolsun. Her şeyin Rabbi ve sahibi olan Allahım! Ateşten sana sığınırım'." |Ebû Dâvud.|
9356- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "O, bir adama emredip dedi ki: Yatağına yattığın zaman şöyle de: 'Allahim! Nefsimi yaratan sensin. Onu öldürecek olan da sensin. Onu öldürmek ve yaşatmak sana aittir. Yaşatırsan, onu koru, öldürürsen de onu bağışla! Allahim! Senden af ve afiyet dilerim.'
Ona: 'Sen bunu (baban) Ömer'den mi duydun?' diye sorduklarında, şu cevabı verdi: 'Ben onu Ömer'den daha hayırlı olan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den duydum'." |Müslim|
9357- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yatağına vardığı zaman, şöyle derdi:
'Bize yedirip İçiren, ihtiyaçlarımızı görüp bizi barındıran Allah'a hamdolsun. İhtiyacını görecek, barınak verecek kimsesi olmayan niceleri vardır'."
[Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud.|
9358-Şeddâd bin Evs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahımf Senden dinde sebat, doğrulukta azimet (gayret), nimetine karşı şükür ve doğru bir dil ile selâmet bulan bir kalp dilerim. Bildiğin her (zararlı) şeyin şerrinden sana sığınırım. Bildiğin her (yararlı) şeyin hayrını senden dilerim. Bildiğin her günah için senden mağfiret dilerim. Şüphesiz sen gaypları en iyi bilensin."
(Şeddâd dedi ki:) Peygamber salİallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:
"Herhangi bir müslüman yatağına vardığında, Allah'ın Kitâb'ından bir sûre okursa Allah, ona uyanıncaya kadar koruması için bir melek görevlendirir de uyanıncaya kadar hiçbir şey ona eza veremez." |Tirmizî.]
9359- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem

yatağına vardığı zaman, Muavvizeteyn'i (Fe-lak ve Nâs sûrelerini) ve Kul hüvellahü ehad sûresini okuyup ellerine üfledikten sonra yüzüne ve vücuduna sürerdi. Hastalandığı zaman kendisine böyle yapmamı bana emrederdi." [Nesât hariç, altı hadis imamı.|

9360- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yatağına vardığı zaman: 'Allahım! Senin adınla yaşıyorum, senin adınla ölürüm' derdi. Sabaha kavuştuğunda da 'Hamd, bizi öldürdükten sonra dirilten Allah'a mahsustur. Zaten dönüşümüz ancak O'na mahsustur' derdi." [Buhârî, Tirmızî ve Ebû Dâvud.]

9361- el-Berâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

'Ey falan, yatağına yattığın zaman şöyle de: 'Allahım! Nefsimi sana teslim ettim, yüzümü sana çevirdim, işimi sana emanet ettim, (rahmetini) umarak, (gazabından) korkarak sırtımı sana dayadım. Senin cezalandırmana karşı senden başka ne sığınak, ne de kurtarıcı vardır. İndirdiğin Kitâb'a ve gönderdiğin Peygamber'e inandım.' Bunları söyleyip de o gece ölürsen fıtrat üzere ölmüş olursun. Ölmeyip sabaha kavuşursan, hayır ve sıhhat üzere kavuşmuş olursun."

9362- Diğer rivayet:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana dedi ki: 'Yatağına giderken namaza ab-dest alır gibi bir abdest al, sonra sağ tarafına yat! Sonra şöyle de!..'" Benzerim rivayet etti.

Ayrıca onda şöyle geçmektedir: "Bunları en son söyliyeceklerİn eyle (yani daha sonra hiçbir şey konuşma)!"

Dedim ki: "(O ifadeyi) 'Gönderdiğin Resulüne' olarak hatırlıyorum."

"Hayır o, 'Gönderdiğin Peygamber'e' şeklindedir" dedi.

(Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizi]

9363- Huzeyfe radiyallahu anlı'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem uyumak istediği zaman, elini başının altına koyar ve şöyle derdi: 'Allahümme kınîazâbe-ke yevme tecmeu ev teb'asu ibâdeke (= Alla-hım! Kullarını bir araya toplayacağın ya. da dirilteceğin gün beni azabından koru!)'."

[Tirmizî]

9364- Ferve bin Nevfel, babasından, dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Bana, yatağıma vardığım zaman söyliyebileceğim bîr şey öğret!" Ona şöyle dedi: "Kul yâ eyyühe' l-kâfirûne sûresini oku! Çünkü o, kişinin şirkten kurtulmasını temin eder."

9365- el-İrbâd bin Sâriye radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem

yattığı zaman, henüz uyumadan Müsebbihât'ı (Sebbİhisme rabbike'leri) okurdu ve şöyle derdi: 'Çünkü onların içinde bin âyetten daha üstün bir âyet vardır'." [İkisi de Tirmizî ve Ebû Davud'a ait]
9366- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Zümer süresiyle Benû İsrail'i okumadan uyumazdı." |Tirmizî.|
9367- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz yatağına vardığı zaman, (uzun) gömleğinin eteği ile onu güzelce çırpsın. Çünkü kişi yatakta geride ne bıraktığını bilemez. Sonra şöyle desin: "Rabbim yanımı yatağa senin adınla koydum, seninle kaldıracağım. Şayet ruhumu alırsan ona merhamet et, bırakırsan salih kullarını koruduğun şeyle onu da koru!" |Buhârî, Müslim ve Tirmizi]
9368- Ebû Davud ise hadisin metnindeki "Geride ne bıraktığından" kavlinden sonra şunu ekledi: "Sonra sağ tarafına yatsın."
9369- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, birimiz uyumak istediğinde, sağ yanımız üzerine yatıp şöyle dememizi emrederdi: 'Göklerin, yerin Rab/yi, Büyük Arş' in Rabbi, Rabbi-miz ve her şeyin Rabbi! Taneyi ve çekirdeği yaran, Tevrat'ı, İncil'i ve Kur'ân'i indiren Al-lahım! Her hareket eden ve perçeminden tuttuğun her varlığın seninden sana sığınırım. Allahım! Sen kendisinden önce hiçbir şey bulunmayan Evvelsin. Senden sonra hiçbir şey bulunmayan Âhir'sin. Üstünde hiçbir şey olmayan Zahir'sin. Ötesinde hiçbir şey bulunmayan Bâtınsın. Borcumun ödenmesi için bana kolaylık ver ve fakirlikten bizi müstağni kil!'" |Müslim, Tirmizî ve Ebû Dâvüd.l
9370- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gece uyandığı zaman, şöyle derdi: 'Allahım! Seni hamdinle tenzih ederim, senden başka ilah yoktur. Günahımdan dolayı senden af dilerim. Senden rahmetini dilerim. Allahım, ilmimi artır, bana hidayet verdikten sonra kalbimi doğru yoldan saptırma! Katından bana bir rahmet ihsan eyle! Sen Veh-hûb'sın'." [Ebû Dâvud.l
9371- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim yatağına vardığı zaman, üç kere 'Estağfirullahellezî la ilahe illa hüve'l-Hay-yu' l-Kayyûm ve etûbu ileyh (= Kendisinden başka tanrı olmayan, Hayy ve Kayyûm olan Allah'tan mağfiret dilerim ve ona. tevbe ederim)' derse, ağaç yapraktan kadar, Âlic kumları kadar, dünya günlerinin sayısı kadar dahi olsa günahları bağışlanır." |Tirmizî]
9372- Ubâde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve seflem

buyurdu:)
"Gece uykusu kaçan (yahut bir sebeple uyanan) kimse eğer: 'LÛ ilahe illallahü vah-dehu lâ şerike leh, lehü"l-mülkü ve lehü'l-hamdu ve hüve alâ külli şey'in kadir' dedikten sonra 'El-hamdü lillahi ve sübhanallahi val-lahu ekber, velâ havle velâ kuvvete illâ billalı deyip 'Allahım beni bağışla!' derse, duası mutlaka kabul olunur. Eğer abdest alarak namaz kılarsa namazı da kabul edilir."
[Buhârî, Tirmizî ve Ebû Dâvud.]
9373- Ebû'l-Ezher el-Enmârî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gece yatağına vardığı zaman şöyle derdi: 'Bismillah, yanımı yatağıma koydum. Allahım, benim günahımı bağışla! Şeytanımı uzaklaştır, rehin bağlarımı çöz ve beni yüce meclislerde kıl!" |Ebû Dâvud.]
9374- AH radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yatarken şöyle derdi:
'Allahım, alnından tuttuğun her camlının şerrinden tam olan kelimelerinle Kerîm Cemâline sığınırım. Allahım! Borçları ve günahı sen temizlersin. Allahım! Senin ordun asla bozguna uğramaz. Senin vadinde de asla muhalefet olmaz. Servet sahibinin serveti, sana kulluk etmedikçe fayda vermez. Seni teşbih eder ve sana hamdederiz'." [Ebû Dâvud.l
Derim ki: Nevevî'nin Ezkâr'mda bunu Nesâî'nin de rivayet ettiği geçmektedir.
9375- Büreyde radiyallahu anh'dan: "Hâlid bin el-Velîd, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gece uyuyamadığını söyledi. Bunun üzerine ona şu duayı okumasını emretti: 'Allahım! Yedi kat göklerin ve onların gölgelediklerinin Rabbi! Yerlerin ve taşıdıklarının Rabbi! Şeytanların ve onların azdırdıklarının Rabbi! Bütün yarattıklarının şerrine karşı bana koruyucu ol! Öyle ki, onların hiçbirisi üzerime saldırmasın. Senin koruduğun aziz olur. Senin övgün yücedir. Senden başka ilah da yoktur. İlah olarak sadece sen varsın'." |Tirmizî.l
9376- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz uykuda korktuğu zaman şöyle desin: 'Allahım! Tastamam olan kelimelerine; gazabından, azabından, kullarının şerrinden, şeytanların sataşmalarından ve yanıma gelmelerinden sığınırım!' Böyle derse kendisine hiçbir şey zarar veremez."
Abdullah (b. Amr) bunu (ailesinden) erginlik çağma ermiş olan çocuklarla, erginlik çağına ermeyenlerine öğretir, okumalarını tavsiye eder ve bir kağıda yazıp (çocuğun) boynuna takardı. |Ebû Dâvud ve Tirmizî.|
9377- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"KİŞİ yatağına vardığı zaman, bir melek ile bir şeytan yanına koşarlar. Melek ona: 'Hayırla bitir!' derken; şeytan: 'Şer ile bitir!' der. Eğer Allah'ı zikrederek uyursa, melek onu korumasına alır.
Uyandığı zaman, melek: 'Haydi hayırla başla!' der; şeytan ise: 'Haydi şer İle başla!' der. Eğer: 'Benim ruhumu öldürmeyip tekrar bana iade eden Allah'a hamdolsun. Gökleri ve yeri zail olmaktan koruyan Allah'a hamdolsun. İzni olmaksızın göğün yere düşmesi söz konusu olmayan Allah'a hamdolsun!' derse ve yatağından düşüp Ölürse, cennete girer." |Rezîn ve lafzı ile Ebû Ya'lâ.|
EVE VE MESCİDE GİRİP ÇIKARKEN OKUNACAK DUALAR, MECLİSTE VE YOLCULUKTA OKUNACAK DUALAR
9378- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, evinden çıkarken şöyle derdi:
'Allah'ın adıyla, Allah'a tevekkül ettim. Allahım! Zillete düşmekten, sapıklığa düşmekten, zulmetmekten, zulme uğramaktan, cahillikten, hakkımızda cehalete düşülmesinden sana sığınırız'." [Sünen ashabı.]
9379- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişi evinden çıkarken 'Bismillahi tevek-keltü alallahi lâ havle velâ kuvvete illâ billah (= Allah'ın adıyla başlarını, Allah'a güvendim. Güç ve kuvvet ancak Allah iledir)' derse, kendisine şöyle denilir: 'Bu sana yeter; doğruya erdin, muhafaza edildin ve korundun. Ayrıca ondan şeytan uzaklaşır'." |Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tİrmizî.]
9380- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim evinden namaza çıkarken: 'Alla-htm! Senden isteyenlerin hakkı için sana doğru şu (evden namaza) çıkışım için senden diliyorum. Biliyorsun beni evimden namaza çıkartan ne kötü bir niyet, ne kibir ne de gösteriş ve riyadır. Ben sadece günahlarımdan kaçmak ve sana varmak için çıktım. Rahmetini umarak, azabından korkarak çıktım. Rızanı talep etmek, gazabından korunmak için çıktım. Rahmetinle beni ateşten kurtarmanı diliyorum' derse, kendisi için Allah'tan mağfiret dileyecek olan tam yetmiş bin melek görevlendirir. Namazını bitirinceye kadar ona Allah, cemâli ile tecelli eden" [Rezîn ve İbn Mâce]
9381- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim evinden mescide çıkıp: 'Şeytandan Azîm olan Allah'a ve kadîm olan saltanatına sığınırım. Rabbim olan Allah'a güvenirim, işimi Allah'a havale ettim.

Güç, kuvvet ve hareket ancak Allah iledir' derse, melek ona şöyle der: "Korumaya alındın, hidayet edildin ve korundun." |Rezîn.|
9382- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz mescide girdiğinde, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e selâm versin ve şöyle desin: 'Allahım! Beni huzurundan kovulan şeytandan koru!'" JİbnMâce.]
9383- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Mescide girdiğinde şöyle derdi: 'Taşlanarak kovulmuş olan şeytanın şerrinden yüce Allah'ın vechine ve ezeli olan saltanatına sığınırım.' Bunu dediği zaman Şeytan: 'Günün kalan kısmında da korunmuştur' der."
[Ebû Dâvud]
9384- Ebû Üseyd ve Ebû Katâde radiyallahu anhumâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz mescide girdiğinde: 'Alladım! Bana rahmetinin kapılarım aç!' desin. Biriniz mescidden çıktığı zaman: 'Allahım! Ben senin fazlından diliyorum' desin."
[Müslim ve Nesaî]
9385- Ebû Dâvud İse başlangıcına şunu ekledi: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e selâm versin ve şöyle desin, -aynım zikretti-"
9386- Tirmizî'nin rivayeti: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kızı Falıma radiyallahu anhâ'dan:
"Peygamber sallallalıu aleyhi ve sellem, mescide girdiği zaman şöyle derdi: 'Rabhim! Günahlarımı bağışla ve bana rahmetinin kapılarını aç!' Mescidden çıkarken şöyle derdi: 'Rabbiml Günahlarımı bağışla ve bana fazlının kapılarını aç!'"
9387- Ebû Mâlik el-Eş'arî radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişi evine girerken, şöyle desin: 'Allahım! Senden iyi bir giriş ve iyi bir çıkış dilerim. Allah'ın adıyla girdik, Allah'ın adıyla çıktık, Rabbİmiz Allah'a tevekkül ettik.' Sonra da evde olan hane halkına selâm versin."
|Ebû Dâvud.]
9388- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim, faydasız sözler konuşulan bir mecliste oturup, kalkmadan önce: ' Sübhânekella-hümme ve-bi-hamdik. Eşhedü en lâ ilahe illâ enle, estağfıruke ve

etûbu ileyke (= Allahım, hamilinle beraber seni tenzih ederim. Senden başka ilah olmadığına şehadet ederim. Senden mağfiret diler ve sana tevbe ederim)' derse o mecliste olan günahlarını Allah bağışlar." [Tirmizî]
9389- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Birkaç kelime vardır ki, her kim o kelimeleri meclisinden kalkmadan önce üç kere söylerse, (orada işlediği) günahlarına o kelimeler keffâret olur. Onları hayır ve zikir meclisinde söylerse, yazılara vurulan bir mühür gibi o meclis o kelimelerle mühürlenir. İşle o kelimeler de şunlardır:
'Sübhanekellahümme ve bi-hamdike. Lâ ilahe illâ ente, estağfiruke ve-etûbü ileyke (= Âllahım! Seni hamdinle teşbih ederim. Senden başka ilah yoktur. Senden mağfiret diler ve sana tevbe ederim)'." |Ebû Dâvud]
9390- İbn Ömer radiyallahu anlı'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bîr meclisten kalkmadan önce yüz kere şunu söylediği sayılırdı: 'Rabbim beni bağışla, tev-bemi kabul et! Çünkü çokça tevbe kabul eden ve Rahim olan sensin, sen'." |Ebû Dâvud veTirmİzî.|
9391- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ashabına şu duayı yapmadan, bir meclisten kalktığı az görülürdü:
'Allahım! Sana karsı islenecek günahlarla aramızda perde alacak korkundan, bizi cennetine ulaştıracak taaîından, dünya musibetlerine tahammülü kolaylaştıracak olan yakin-
den bir parça bize nasip et! Bizi yaşattıkça, kulaklarımız, gözlerimiz ve gücümüzden bizi faydalandır! Aynı şeyi gelecek olan soyumuza da nasip et! Bize zulmedenlere karşı intikamımızı aldır! Düşmanlarımıza karşı bize yârdım et! Musibetimizi dinimizde kılma! Dünyayı en büyük gayemiz eyleme! ilmimizi de ona hasrettirme! Bize açmayanları üzerimize musallat kılma!'" |Tirmizî.l
9392- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir harpten ya da hacdan veyahut umreden dönerken, yerin her yüksek tepesinde üç kere 'Allahu ekber' diye tekbir getirip şöyle derdi: 'Lâ ilahe illallahu vahdehu lâ şerike leh, le-hü'I-mülkü ve lehü'l-hamdü ve huve alâ külli şey'in kadîr (= Ortağı olmayan, tek olan Allah'tan başka ilah yoktur. Mülk O'nundur, hamd yalnız O'na mahsustur. O'nun her şeye gücü yeter)' (Yolculuktan selâmetle) dönüyoruz, (günahlarımızdan) tevbe ediyoruz, bizler ancak Rabbimize ibadet, secde ve hamd edicileriz. O, vaadinde sadıktır. (Bu) kuluna yardım ihsan etmiştir ve ancak O, tek başına (düşman) ordularını perişan etmiştir."
[Nesâî hariç altı hadis imamı. |
9393- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sefere çıkarken devesinin üstünde iyice yerleştiği zaman Allah'a hamdeder ve

O'nu teşbih eder, üç kere de tekbir getirdikten sonra şöyle derdi: 'Bunları bize râm eden Allah'ın sânı yücedir. Yoksa biz bunlara güç yetire-mezdik. Şüphesiz biz Rabbimize dönücüleriz. Allahım! Bizim bu yolculuğumuzda nenden iyilik, takva ve razı olacağın ameller dileriz. Allahım! Bizim şu yolculuğumuzda bize kolaylık ver! Onun uzaklığını dür (kısalt)! Allahım! Sen seferde koruyucumuz ailemiz hakkında da dayanağımızstn. Allahım! Ben yolculuğun meşakketlerinden, mal ve aile hakkında üzücü sonuçlardan, sana sığınırım'." Dönerken de bunları söylerdi. Ancak şunları da ilave ederek: '(Seferden) dönücüleriz,
(O'na) tevbe edicileriz, ibadet edicileriz, secde edenleriz ve Rabbimize hamd edicileriz'."
[Muslim, Tirmizî ve Ebû Dâvud]
9394- Mâlik radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sefere çıkarken özengiye ayağını bastığı zaman, şöyle derdi: 'Bismillah. Allahıml Sen yolculukta koruyucusun, ailem hakkında da-yanağımsın. Allahıml Yeryüzünde bizi hızlı kıl ve yolculuğu kolaylaştır! Allahım! Seferin (gidişin) yorgunluğundan, dönüşün sıkıntısından ve (döndükten sonra) aileyi ve malı kötü halde görmekten sancı sığınırım.
9395- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem seferde olup da seher vaktine girdiğinde şöyle derdi:
'İşiten (şu sözümü) başkalarına iletsin. Nimetlerinden ve güzel imtihanından dolayı Allah'a hamdederiz. Ey Rabbimiz! Bize sahip ol ve koru! Bize bolca ihsan et! Bunları Cehennemden Allah'a sığınarak söylüyorum'."
[Müslim ve Ebû Dâvud]
9396- Enes radiyallahu anh'dan:
"Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip: 'Ben yolculuk yapmak istiyorum, beni azıklarıdır!1 dedi. Şöyle buyurdu: 'Allah sana azık olarak takvayı versin!' Adam yine: 'Biraz daha' deyince, bu defa: 'Allah günahını bağışlasın!' dedi.
'Babam annem sana feda olsun! Ne olur biraz daha!' diye yalvardı.
'Nerede olursan, ol (Allah) sana hayrı ko-laylaşttrsın! buyurdu." [Tirmizî]
9397- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "O, yola çıkmak üzere olan bir adama dedi ki: 'Gel seni Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bizi uğurladığı gibi uğurlayayım: 'Estevdiullahe dîneke ve emâneteke ve havâ-time amelike (-Dinini, emanetini ve amelinin sonuçlarını Allah'a emanet ederim).' Haydi kabul edip hoşnut oldum, de!' Adam da: 'Kabul edip, hoşnut oldum' dedi. Sonra dedi ki: 'Haydi sen de bana sana dediğim gibi, söyle!' O adam da aynısını

söyledi."
9398- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir adamı uğurlarken elinden tutardı ve elini adam bırakmcaya dek bırakmazdı."
[Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizi]
9399- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yola çıkıp da gece olduğu zaman şöyle derdi: 'Ey yer! Benim rabbim de, senin Rabbin de Allah'tır. Senin şerrinden senin içinde yarattıklarının şerrinden, üzerinde gezip dolaşanların şerrinden Allah'a sığınırım. Arslan ve yırtıcı hayvanlardan yılan ve akrepten, beldenin sakinlerinden anne-baba ve onların ço-cuklarının şerrinden sana sığınırım'." [Ebû Dâvud]
9400- Havle bİnt Hakîm radiyallahu an-hâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir kimse bir yerde konaklayıp da: 'Eû-zü bİ-kelimâtillahi't-tâmmâtİ min şerri mâ ha-lak' (= Yaratmış olduğu şeylerin şerrinden Allah'ın tastamam kelimelerine .sığınırım) derse, o yerden kalkıp gidinceye dek hiçbir şey ona zarar veremez."
[Mâlik, Müslim ve Tirmizî.]
9401- Abdullah bin Sercis radiyallahu anlı Man:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yolculuğa çıktığında seferin (gidişin) yorgunluğundan, dönüşün sıkıntısından, toparlanmadan sonra dağılmaktan mazlumun ânından, ve (döndükten sonra) aileyi, ve malı kötü halde görmekten Allah'a sığınırdı."
| Müslim, Tirmizî ve Nesâî.l
9402- Osman radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Gerek sefer, gerekse başka bir maksatla evinden çıkan herhangi bir müslüman, çıkarken: 'Allah'a inandım ve O'na sarıldım, O'na güvendim. Güç, kuvvet ve hareket ancak Allah iledir' derse o, çıkışın en hayırlısı ile rızıklan-dırılır ve o çıkışın şerri (kötülüğü) ondan uzaklaştırılır."
Ahmed, Osman'dan nakleden (adı belirsiz) bir râvi kanalıyla.
9403- Ali radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sefere çıkarken: 'Allahıml Senin yardımınla hareket ederim, senin yardımınla kıpırdarım, senin yardımınla yürürüm' derdi." [Ahmed ve Bezzâr.|
9404- el-Hüseyin bin Ali radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Gemiye binip denize açılan ümmetimin boğulmağa karşı güvencesini ancak şöyle demeleri sağlar: '(Nuh dedi ki:) Onun yürümesi de, durması da Allah'ın

adıyladır. Şüphesiz Rabbim, Gafur'dur, Rahim'dir fHûd, 41). Allah'ın kadrini hakkıyla takdir edemediler'." (En'âm, 91)
[Ebû Ya'lâ zayıf bir senedle.]
9405- Utbe bin Gazvân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İssız bir yerde olan biriniz bir şey kaybederse ya da bir yardım isterse şöyle desin: 'Ey Allah'ın kulları! Bana yardım edin, ey Allanın kulları! Bana yardım edin! Ey Allah'ın kullan tutun!' Çünkü bizim göremediğimiz nice Allah'ın kulları vardır." Bu husus, tecrübe edilmiştir. [Taberânî, Mu'cemu't-Kebîr'âs zayıf bir senedie. |
9406- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah' in yeryüzünde, hafaza meleklerinden başka ağaç yaprağından düşenleri yazan melekleri vardır. Sahrada birinizin başı derde girdiği zaman: 'Ey Allah'ın kulları! Bana yardım edin!' diye seslensin." [Bezzâr.]
9407- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sahrada birinizin hayvanı kaçtığı zaman, şöyle seslensin: 'Ey Allah'ın kullan ya-kalayın! Ey Allah'ın kulları yakalayın!' Çünkü Allah'ın yeryüzünde hazır kuvvetleri vardır. Onu tutarlar." |Ebû Ya'lâ ve Taberânî, Mu'ce-mu'l-Kebir'de zayıf bir senedle.]
9408- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'den yitik hakkında şunu rivayet etmiştir. O, bu hususta şöyle dua ederdi: 'Ey yitiği geri getiren, yoldan çıkana hidayet veren Alla-hıml Kudretinle ve .saltanatınla yitiğimi geri çevir/ Çünkü o, senin vergin ve ihsanından-
dır'." [Taberânî hafi bir senedle.]
9409- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yeryüzünde bir tepeye çıktığı zaman, şöyle derdi:
'Allahım! Senin şerefin bütün şereflerin üstündedir. Her durumda hamd sana olsun'."
lAhmed ve Ebû Ya'la.|
9410- Cübeyr bin Mut'im radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey Cübeyr! Sefere çıktığında, herkesten (kılık kıyafet yönünden) daha iyi durumda ve herkesten daha çok azık sahibi olmak ister misin?"
"Evel. Babam ve annem sana feda olsun!" dedim.

"Öyleyse şu beş sûreyi oku: 'Kul yâ eyyü-he' l-kâfırûn, Izâ câe nasrullahi, Kul hüvalla-hü ehad, Kul eûzü bi-Rabbi' l-felak, Kul eûzü bi-Rabbinnâs.' Her birine başlarken 'Bismil-lahirrahmaıırrahim' ile başla, bitirirken de yine Besmele ile bitir" buyurdu.
Cübeyr dedi ki: "Malı çok olan zengin biriydim. Sefere çıkarken kılık bakımından en düşükleri, azık bakımından da en az azığı olanı idim. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-
lem'in bana öğrettiklerini okuduğum zaman, seferimden dönünceye dek, en gösterişlileri ve en çok azığı olanları oldum."
[Ebû Ya'lâ hafi bir senedle.|
9411- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile sefere çıkardık, gördüğü bir kasabaya girmek istediği zaman üç kere şöyle derdi: 'Allahım! O kasabayı bize mübarek eyle! Bizi ahalisine sevdir! Ahalisinin salihlerini de bize sevdir!'" [Taberânî, Mu' cemu'l-Evsat]
9412- Ebû Saîd radiyallalıu anh'dan: "Hendek günü dedik ki: 'Ey Allah'ın Resu-lü! Can boğaza geldi; bir şey söyliyelim mi?'
'Evet. Şöyle deyin, buyurdu: 'Allahım! Ayıp ve kusurlarımızı ört! Korkumuzu güvenceye çevir!'
Allah hemen düşmanlarımızın yüzüne dayanılmaz bir kasırga estirdi ve rüzgârla onları hezimete uğrattı." [Ahmed ve Bezzâr.]
SIKINTILI DURUMLARDA (OKUNAN) İSTİHARE, EZBERLEME, YEME, İÇME VE GİYME DUALARI
9413- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem üzüntülü ve kederli durumlarda şöyle derdi: 'Lâ ilahe illallahu'l-Azîtnu'l-Halîm. Lâ ilahe illallahu Rabbü' l-Arşi'l-Azîm. Lâ ilahe illalla-hii Rahbü's-semavâti ve Rabbü'l-ard. Lâ ilahe illallahu Rabbu'l-Arşi'l-Kerîın (- Azamet ve vakar sahibi olan Allah'tan başka ilah yoktur. Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. Ancak büyük Arş'in sahibi Allah vardır. Göklerin Rab-bi. Yerin Rabbi ve Arş'in Rabbı olan Allah'tan başka ilah yoktur)'." [Buhârî ile Müslim.!
9414- Tirmizî ise, duanın metnindeki "arz (yeryüzünden) sonra" bunu, Lâ ilahe illal-lah'sız olarak nakletti.
9415- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Namaz vaktinin dışında neden mescidde oturduğunu görüyorum, ey Ebû İlmâme?"
"Kurtulamadığım üzüntüler ve ödeyemediğim borçları düşünüyorum, ey Allah'ın Resulü!"

"Sana bir söz öğreteyim mi? Onu okuduğun zaman Allah senin hem kederini giderir, hem de borcunu ödemende kolaylıklar ihsan eder" buyurdu.
"Evet, ey Allah'ın Resulü!" dedim.
"Sabah-akşam şöyle de", buyurdu: 'Ey Al-lahım! Gam ve kederden sana sığınırım. Acizlik ve tenbellikten sana sığınırım. Korkaklıktan ve cimrilikten, borcun baskısından ve adam(dü.y man)ların zorlamasından sana sığınırım."
Dediğini uyguladım. Allah hem üzüntümü giderdi ve hem borcumu Ödeme imkan ve kolaylıkları ihsan etti. |Ebû Dâvud.]
9416- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir şeye üzüldüğü zaman, şöyle derdi: 'Yâ Hayyü yâ Kayyûm! Bi-rahmetike estağİsâ' (= Rahmetinle yardım diliyorum)' Sonra şunu ilave etti: 'Ey Celâl ve ikram sahibi olan Allah' diyerek yalvarın!'" |Tirmizî.]
9417- Esma bint Umeys radiyallahu an-hâ'dan:
"Bana Peygamber sallallahu aleyhi ve se!-lem dedi ki: 'Sana birkaç kelime öğreteceğim, üzüntü anında söylersin: 'Allah'a sığınırım, Allah'a sığınırım, O benim Rabbimdir. Ona hiçbir şeyi ortak koşmam'." [Ebû Davud]
9418- Abdurrahman bin Ebî Bekre radiyallahu anh'dan:
"Babama dedim ki: 'Babacığım her sabah ve her akşam üç kere: 'Allahım! Bedenime afiyet ver! Allahım, kulağıma afiyet ver! Allahım, gözüme afiyet ver! Senden başka hiçbir ilah yoktur' diyorsun. Acaba bunun sebebi nedir?'
'Yavrum, Peygamber sallailahu aleyhi ve sellem'in bunlarla dua ettiğini duydum, onun sünnetini yapmaktan hoşlanıyorum'."
[İkisi de Ebû Davud'a ait.]
9419- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallailahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kimin üzüntüsü çok olursa şöyle desin; 'Allahım! Ben senin kulunum, erkek kulunun (babamın) ve kadın kulunun (annemin) oğluyum. Senin avucundayım. Perçemim senin elindedir. Hakkımda hükmün geçerlidir. Hakkımdaki hükmün de adildir. Kendini adlandırdığın, ya da Kitâb'tnda indirdiğin veyahut gayb varlıkları İçinde onu kendine tercih edip sakladığın her bir isminin hürmetine, Kur'ân-ı Azîm'i, kalbimin baharı, üzüntü ve kederimin cilâsı kılmanı senden diliyorum.' Bunu kim söylerse Allah onun üzüntüsünü giderir ve kederini feraha (sevince) döndürür." |Re/în.|
9420- Ebû Bekr radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallailahu aleyhi ve sellem bir şey yapmak istediği zaman: 'Allahım, benim için sen seç!' diye dua ederdi." |Tirmizi Ancak isnadının zayıf olduğunu söyledi.]
9421- Şeddâd bin Evs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallailahu aleyhi ve

sellem
bize 'Bir işi yapmak istediğimiz zaman, şöyle deyin, derdi: "Allahım! İşte (dinde) sebatı, doğruluğa gayreti senden dilerim. Nimetine Şükretmemi ve ibadetini güzel bir şekilde yerine getirmemi senden niyaz ederim. Doğru bir dil ve selâmete ermiş bir kalp senden niyaz ederim. Allahım! Hakkımda bildiğin şeyin şerrinden sana sığınırım. Hakkımda bildiğin günahımı bağışlamanı senden dilerim'."
|Tirmizî.l Bu daha Önce istihare namazı duası olarak geçmişti.
9422- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"Biz Peygamber sallailahu aleyhi ve sellem ile otururken Ali gelip şöyle dedi: 'Babam anam sana feda olsun! Bu Kur'ân göğsümden uçup gidiyor. Onu ezberimde tutamıyorum.'
Bunun üzerine Peygamber sallailahu aleyhi ve sellem ona şöyle buyurdu: 'Ey Ebu'l-Hasan! Allah'ın sana fayda vereceği ve öğrendiklerini göğsünde (ezberinde) tutmanı sağlayacak (bazı) kelimeler (sözler) öğretmemi ister misin? 'Evet ey Allah'ın Resulü, öğret!' deyince, şöyle buyurdu:
'Cuma gecesi olduğu zaman, gecenin son üçte bir kısmında kalkabilirsen ki o, (meleklerin) şahit olduğu zamandır, onda yapılan dualar kabul edilir. Yusuf kardeşimin babası (Ya'kûb) oğullarına: 'Sizin için Rabbimden mağfiret dileyeceğim, hele cuma gecesi bir
gelsin' demişti. İşte sen de kalk, o saatte kal-kamazsan ortasında kalk; ortasında kalka-tnazsan başında kalk ve dört relc'at namaz kıl! Birinci rek'atında Fatiha ile Yasin sûresini, ikinci rek' atınında Fatiha ile Hâmîm (Du-hân), üçüncü rek'atında, Fatiha ile Elif-lâm-mîm, (es-Secde), dördüncü rek'atında ise Fatiha ile Tebâreke (el-Mufassal) okursun. Ta-hiyyatı bitirdiğin zaman, Allah'a hamdet, O'nu güzelce öv! Bana ve diğer peygamberlere de salavat getir! Erkek-kadın tüm mü'min-ler için Allah'tan mağfiret dik! imanla seni geçen kardeşlerin için de mağfiret dile! Sonra bütün okuduklarının sonunda şu duayı söyle: 'Allahtm! Bana günahları, beni hayatta bıraktığın sürece ebediyyen terkettirecek şekilde merhamet eyle! Faydası olmayan şeylere yöneldiğim için bana acı! Seni benden razı kılacak şeylere yönelmemi bana sağla! Allahım! Ey göklerin ve yerin yaratıcısı olan celâl ve ikram sahibi! Ey kendisine dil uzatılamayan izzet sahibi! Ey Allah, ey Rahman! Celalin ve
Cemalinin nuru hakkı için senden kitabını bana öğrettiğin gibi hafızamda tutmamı ve razı olduğu şekilde okumamı nasib etmeni istiyorum. Ey Allah, ey Rahman! Senden Kitûb'ınla gözlerimi aydınlatmanı, onunla dilimi açmanı, onunla kalbimi yarmanı, göğsümü ferahlatmanı, bedenimi yıkamanı diliyorum.

Zira hakkı bulmakta ancak sen yardımcı olursun, onu bana ancak sen verirsin. Güç, kuvvet ve hareket ancak Alah iledir'."

Ey Hasan'in babası! Bunu üç yahut beş, yahut yedi cuma yaparsan Allah' in izniyle kabul olunur. Beni hak ile gönderene yemin ederim ki, bu duayı yapan hiçbir mü'min kabul olunmaktan mahrum kalmamıştır.'

İbn Abbâs dedi ki: Beş veya yedi gün sonra Ali aynı meclise gelip şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü! Dört âyet ezberlediğim zaman çok geçmeden unuturdum, şimdi kırk veya benzeri miktarda âyet ezberliyorum da unutmuyorum, sanki Allah'ın Kitabı gözümün önündeymiş gibi oluyorum.

Senden hadis dinliyordum, tekrar ediyordum, çok geçmeden unutuyordum, şimdi ise senden birçok hadisler duyuyorum, ezberliyorum tek harfini bile kaçırmıyorum, hafızamdan gitmiyor.' Bunun üzerine Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: 'Kabe'nin Rabbi hakkı için Ebû'l-Hasan tam mü'mindir'." |Tirmizî.|

9423- Ebû Bekr radiyallahu anh'daıı: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana şu duayı öğretti: 'Allahım! Ben sana, Peygamber' in Muhammed, dostun İbrahim, kurtardığın Mûsâ, ruhun ve kelimen İsa fuıkkı için, Musa'nın Tevrat'ı, İsa'nın İncil'i, Davud'un Zebur'u ve Muhammed'in Furkân'ı hakkı için, vahyettiğin her vahiy, hükmettiğin her hüküm hakkı için niyaz ederim. Yine sen-den; Kitâb'ında indirdiğin ve kendine seçip sakladığın her isminle yalvarırım. Ehad, Sa-med, Vitir, Tâhir ve Tuhr isimlerinle yalvarırım. Azametinle, kibriyânla, cemâlinin nuru ile, bana Kur'âtı' ı öğretmeni, ilmi öğretmeni, onu etime, kanıma, kulağıma, gözüme karıştırmanı; güç ve kudretinle vücudumu O'na amade etmeni, niyaz ederim. Çünkü sensiz ne güç olur ve ne de hareket'." |Rezîn]

9424- Ebû Saîd radiyailahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yemek yediği zaman ya da su içtiği zaman şöyle derdi:

'el-Hamdü lillahillezî et'amenâ ve-sakânâ ve cealanâ mine'l-müslimîn (= Bize yediren, içiren ve bizi müslümanlardan kılan Allah'a hamdolsun)'." [Tirmizî ile Ebû Dâvud.l

9425- O (Ebû Dâvud), Ebû Eyyûb'dan şu şekilde rivayet etmiştir:

"el-Hamdü lillahı Uezî et'ame ve saka ve-sevveğâhu ve ceale lehu mahrecâ (= Yediren, içiren, çiğnetip yutturan ve onun için bir çıkış yolu var eden Allah'a hamdolsun)."

9426- Ebû Ümâme radiyailahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sofrasını kaldırdığı zaman şöyle derdi:

'Çok, temiz, bereketli, yeterli görülmeyen ve terkedilmeyen ve kendisinden

müstağni olunmayarak yapılan hamd, Rabbimiz Allah'a mahsustur'."
[Buhârî, Tirmizî ve Ebû Dâvud.l
9427- Muâz bin Enes radiyailahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir yemek yeyip de sonra: 'Bana bu yemeği yediren ve benden hiçbir güç ve kuvvet sâdır olmadan bu yemeği bana rızık olarak veren Allah'a hamd olsun' derse, geçmiş günahları bağışlanır." [Tirmizî.]
9428- Ebû Dâvûd şunu da ekledi:
"Kim bir elbise giyip de: 'Benden hiç bir güç ve kuvvet sâdır olmadan bu elbiseyi bana giydiren Allah'a hamdolsun' derse, geçmiş ve gelecek günahları bağışlanır."
9429- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Peygamberimize sallallahu aleyhi ve sel-lem'e, yiyecek, içecek, hatta ilâç getirilip, yediği ve içtiği zaman mutlaka şöyle dua ederdi: 'Bizi hidayete erdiren, bize yediren, bize içiren, bize nimet veren Allah'a hamdolsun. Allah en büyüktür. Allahım! Her türlü şerre karşı bize nimet verdin. Sabah-akşaın ondan dolayı (nice) hayırlara nail olduk. Senden onun tamamını ve şükrünü dileriz. Senin hayrından başka hayır yoktur. Senden başka ilah da yoktur. Sen salihlerin ilahı. Alemlerin Rabbisin. Allah'ın dilediği (olur), güç ancak Allah iledir. Allahım, bize verdiğin nzıklan mübarek kılıp çoğalt! Bizi ateşin azabından koru!'"
Mâlik bunu Urve'den onun fiilî olarak nakletti.
Rezîn ise, ondan, o da Aişe'den benzerini rivayet etti.
9430- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ve Hâlid bin el-Velîd'le birlikte Meymû-ne'nin yanma girdi. (İbn Abbâs anlatıyor:) O, bize bir kapta süt getirdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem içti, ben sağındaydım, Hâlid bin el-Velîd ise solundaydı.
Bana dönüp: 'İçme sırası sende, fakat istersen Hâlid'e verebilirim' deyince, şöyle dedim: 'Senin artığını içmek için kimseyi kendime tercih etmem.'
Ondan sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Allah kime yemek ihsan ederse, söyle dua etsin: 'Allahtm! Bu yemekte bize bereket ver ve ondan daha iyisini bize yedir!' Allah kime su ihsan etmiş ise o da söyle dua etsin: 'Alla-hım, bunda bize bereket ver ve artır!"
Çünkü sütten başka hem yemek, hem de su yerini tutacak hiçbir şey yoktur'." .
[Ebû Dâvud ve Tirmizî.]
9431- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Sa'd bin Ubâde'ye gitti. O'na ekmekle zeytinyağı getirdi, yedi. Sonra Allah Resulü

sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Oruçlular sizde iftar etti. Yemeğinizi iyiler yedi. Melekler sizin için Allah'tan bağışlanma dilediler'."
9432- Câbir radiyallahu anh'dan: "Ebû'l-Heysem bin et-Teyyihân bir yemek yaptı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile ashabını davet etti. Yemek yeyip sofradan kalktıklarında Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onlara:
'Haydi, kardeşinize bunun karşılığım verin/' buyurdu.
'Bunun karşılığı nedir, ey Allah'ın Resulü?' diye sorduklarında şöyle buyurdu:
'Kişi bir kimsenin evine girdiğinde, yemeğini yeyip suyunu da içip ona dua ederse, işte bu, onun karşılığı olur'," [İkisi de Ebû Davud'a ait]
9433- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem elbisesini yenilediğinde 'Bu gömlektir, bu sarıktır, ya da cübbedir' diyerek eşyanın adını söyleyerek şöyle dua ederdi:
'Allahım! Hamd, ancak sana mahsustur. Senden onun ve kullanımının hayırlısını (Allah'a itaat amacıyla kullanılmasını) dilerim. Onun ve kullanımının şerrinden (Allah'a isyan amacıyla kullanılmasının) sana sığınırım'." [Tirmizî ve Ebû Dâvud. |
9434- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim yeni elbise giyip de: 'Onunla avretimi örttüğüm, giyip güzelleştiğim elbiseyi bana giydiren Allah'a hamd olsun' derse, sonra eskittiği elbiseyi alıp tasadduk edene, yaşarken de, Öldükten sonra da o kişi Allah'ın himayesi, hıfzı ve korumasında olur." [Tirmizî.]
9435- Ebû Rafı radiyallahu anh'dan (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Birinizin kulağı çınlarsa, beni hatırlayıp bana salâtü selâm getirsin. Ondan sonra: 'Kim beni hayırla anarsa Allah da onu hayırla anstn' desin." [Taberânî ve BezzârJ
9436- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem aynaya baktığı zaman, şöyle derdi: 'Beni biçimli yapan, suretimi güzelleştiren, benden başkasından apayrı bir şekli bana veren Allah'a hamdolsun"."
[Bezzâr leyyin bir senedle]

AY GÖRÜLÜNCE, GÖK GÜRLEDİĞİNDE, (GÜNDÜZ) HAVA KARARDIĞINDA, RÜZGAR ESTİĞİNDE, AKSIRDIĞINDA AREFE VE KADİR GECESİNDE YAPILACAK DUALAR

9437- Talha bin Ubeydillah radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallalıu aleyhi ve sellem hilâli gördüğü zaman şöyle dua ederdi:
'Allahım! Onu bizim üzerimize bereket, iman, selâmet ve İslâm'la doğdur! (Ey

hilâl) Benim de senin de Rabbimiz Allah'tır'."
[Tirmizî.|
9438- Katâde radiyallahu anh'dan, ona ulaştığına göre:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hilâli gördüğü zaman şöyle derdi: 'Hayır hilâli, ibadete teşvik hilâli, hayır hilâli, ibâdete teşvik hilâli; hayır hilâli, ibadete teşvik hilâli! Seni yaratana iman ettim.' Sonra (üç kere)
söyle derdi: 'Falan ayı gönderip, bu ayı getiren Allah'a hamdolsun'." [Ebû Dâvud]
9439- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gök gürlemesini ve yıldırımların sesini duyduğu zaman, şöyle derdi: 'Allahım! Öfkenle bizi öldürme! Azabınla bizi helak etme! Ondan Önce bize afiyet ihsan et!'" [Tirnıizî]
9440- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Rüzgâr (şiddetli) estiği zaman Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle derdi: 'Allahım! Ben onun hayırlısını, içindekinin de hayırlısını, gönderdiğin şeyin de hayırlısını isterim. Onun şerrinden, içindekinin şerrinden ve gönderdiğin şeyin de şerrinden sana sığınırım'." [Buhârî, Müslim ve Tirmirf.]
9441- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gökyüzünün ufkunda bir bulut gördüğü zaman işi gücü bırakırdı. Namazda ise hafif kılardı, kısa keserdi. Sonra şöyle derdi: 'Allahım! Onun şerrinden sana sığınırım.' Yağmur yağarsa: 'Allahım, bolluk ve bereket getiren bir yağmur (gönder!)' derdi." [Ebû Dâvud]
9442- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rüzgâr Allah'ın rahmetindendir. Bazen rahmet, bazan da azap getirir. Rüzgârı gördüğünüz zaman kötü şeyler söyleyip hakaret etmeyiniz. Hep beraber Allah'tan onun hayrını isteyin ve şerrinden O'na sığının!"
[İkisi de Ebû Davud'a ait.]
9443- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz akşınlığı zaman: 'el-Hamdülilla-hi ala külli hâl (= Her hâl üzerine Allah'a hamdolsun!)' desin. Yanındaki kardeşi ya da arkadaşı ise ona şöyle desin: 'Yerhemukellah (= Allah sana merhamet etsin!)' Ona: 'Yerha-mukellah' dediği zaman o, ona su karşılığı versin: 'Yeltdîkümüllah ve-yüslihu bâleküm (= Allah sizi hidayet etsin ve durumunuzu düzeltsin!)'" [Buharî ile Ebû Dâvud.|
9444- Salim bin Ubeyd radiyallahu anh'dan: "Bir adam (onun yanında) aksirdı ve 'Esselâmü aleyküm!' dedi. Salim ona şu cevabı verdi: 'Sana da, annene de

selâm olsun!' Sonra (Salim) adama dedi ki:
'Galiba dediğimden alındın.' 'İyi ya da kötü annemi anmamanı isterdim' deyince, Salim şu cevabı verdi: 'Ben sana aynen Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in dediği gibi dedim. Bir ara biz onun yanında otururken, aksıran bir adam: 'Esselâmü aleyküm!' dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona.:'Sana ve annene selâm olsun!' dedi. Sonra şöyle buyurdu: 'Biriniz aksırdığtnda: 'el-Hamdü lillahi Rab-bi' l'âlemîn'desin! Yanındaki de ona: 'Yerha-mukellah! (= Allah seni esirgesin!)' desin!' O da ona su karşılığı versin: "Allah bizi de, SİZİ de bağışlasın!' |Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Davud.]
9445- Nâfi' radiyallahu anh'dan:
"îbn Ömer, hapşırdığı zaman ona 'Yerha-mukellalı' (= Allah sana merhamet etsin!) denildiğinde: 'Allah da bize ve size hem merhamet, hem de mağfiret eylesin!' diye karşılık verirdi. "|Mâlik.|
9446- Ali radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Arafat'ta Vakfe yerinde en çok yaptığı dua şudur:
'Allahım! Senin buyurduğun gibi ve bizim söylediğimizden daha üstün hamd, sanadır. Allahım! Namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm hep senin içindir. Dönüşüm yalnız sanadır, mirasım ey Rabbim yalnız senindir. Allahım! Kabir azabından, nefsin vesvesesinden ve işlerin dağınıklığından sana sığınırım. Allahım! Rüzgârın getirdiği afetin şerrinden sana sığınırım." |Tirmizî.|
9447- Amr bin Şuayb, babasından, o da dedesinden: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Arefe günü ile benim ve benden önceki peygamberlerin söyledikleri en üstün dua şudur: 'Lâ ilahe illallahü vahdehu lâ şerike leh. Lehu'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr' (= Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. Birdir, hiçbir ortağı yoktur. Mülk O'nun, hamd O'na özgüdür. O herşeye gücü yetendir)'
9448- Âişe radiyallahu anhâ'dan: Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Kadir gecesine rastlarsam ne diyeyim?"
"Şunu de!" buyurdu:
"Allahım! Sen affedicisin, affetmeyi seversin, öyleyse beni affet!" |îkisi de Tirmizî'nindir.]
(BELLİ) BİR VAKTE BAĞLI OLMAYAN DUALAR
9449- Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Balığın karnında dua ettiği zaman Yûnus' un duası şu idi:
'Lâ ilahe illâ ente sübhâneke innî küntü mi-nez z-zâlimîn' (= Senden başka hiçbir ilah yoktur. Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, ben zalimlerden oklum) Kim

bu duayı yaparsa (duası) muhakkak kabul olur." [Tirmizi]
9450- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Davud'un duasındandır. O şöyle derdi: 'Allahıtn! Senin sevgini, seni sevenlerin sevgisini, beni sevgine ulaştıracak ameli senden diliyorum. Allahım! Sevgini kendi nefsimden daha sevimli kıl! Malımdan, çoluk çocuğum ve soğuk sudan bile daha sevimli kıl!'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Davud'u hatırlayıp da ondan söz ettiği zaman şöyle derdi: "O, insanların en çok ibadet edeni İdi." [İkisi de Tirmizî'ye ait]
9451- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yunus'un kavminin duası şu idi: 'Ya Hayyu ya Kayyûm, lıîne lâ hayye. Yâ Muhyi, yâ Mümîtü, yâ Ze'l-celâli vel-ikrâm' (= Ey Hay olan, ey Kayyûm olan, hiçbirinin bulunmadığı zaman da böyle olan Allahım! Ey Yaşatan, ey Öldüren, ey Celâl ve ikram sahibi olan!)' [Rezîn]
9452- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Âdem'i yeryüzüne indirdiği zaman Kâ'be'ye doğru durdu ve iki rek'at namaz kıldı. Allah ona şu duayı ilham etti:
'Allahım! Sen benim gizlimi ve aşikâremi biliyorsun. Mazaretimi kabul et! Hacetimi biliyorsun, dileğimi ver! içimdekini de biliyorsun, günahımı bağışla! Allahım! Senden kalbimi dolduracak iman, sadık bir yakın dilerim ki, böylece benim için yazıp takdir ettiğin şeyin İsabet edeceğini hileyim. Benim için taksim ettiğin şeye de razı olayım.'" Dedi ki: "Allah ona şunu vahyetti:
'Ey Âdem! Tevbeni kabul ettim, günahını bağışladım* Bana önemli bir işinde kim bu duayı yaparsa mutlaka onu kabul ederim, onu bağışlarım ve ona kâfi gelirim. Şeytanı ondan uzaklaştırırım. Her tacirin ardından onu kazançlı kılarım, istemeden dünya ona, ister istemez yönelir."
|Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'te zayif birsenedle.]
9453- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Size Musa Aleyhisselam' in IsrâİIloğullan ile denizi geçtiği zaman okuduğu duayı öğreteyim mi?"
"Evet ey Allah'ın Resulü!" dedik.
"Şöyle deyin!" buyurdu: "Altahümme, le-ke'l-hamdü ve ileyke'l-Müştekâ ve ente'l-Müsteân. Velâ havle velâ kuvvete illâ billahi'7-Aliyyi' l-Azîm" (= Allahım!

Hamd sana mahsustur. Şikayetler sana arz edilir. Yardım ancak senden beklenir. Yüce Allah' in izni olmaksızın ne bir kımıldama olar ve ne de bir güç)"
'Abdullah (b. Mes'ûd) dedi ki: "Bunları, Peygamber sallallahu aleyhi ve*sellem'den duyduğum gündenberi hiç bırakmadım."
(RâvÎ) Şakîk de şöyle dedi: "Ben de Abdullah'tan duyduğum gündenberi hiç bırakmadım."
A'meş 'Şakik'den duyduğum günden beri hiç bırakmadım' dedi ve ilave etti: "Rüyamda bana biri geldi ve şöyle dedi: Ey Süleyman! Bu duayı artır ki İçimizdeki bozgunculara karşı senden yardım isteyelim. Bütün işlerimizin düzelmesini senden dileyelim.'
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat ves-Sağîr'de hafi bir senedle. |
9454- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hasta bir adamı görüp de: 'Sana verdiği şeyden (hastalıktan) benî uzak tutan, biçok kimselerden (sıhhatle) beni üstün tutan Allah'a hamdolsun!' diyen kimse, yaşadığı müddetçe o belâdan emin olur." |Tirmizî.|
9455- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem duasında şöyle derdi: 'Allahım! Her isimin koruyucusu olan dinimle beni salâha erdir! İçinde geçimimi sürdürdüğüm dünyamı ıslah eyle! Kendisine nihaî dönüşüm olacak âhire-timi de salâha erdir! Hayatta benim için hayrı çoğalt! Ölümü benim için her kötülükten daha rahat kılıcı eyle!'
9456- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:)
"Allahım! Beni, bana öğrettiğinle faydalandır! Bana faydalı olanı öğret! İlmimi artır! Her hâl üzere Allah'a hamd olsun. Cehennem ehlinin hâlinden Allah'a sığınırım." [Tirmizî|
9457- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den ezberleyip de asla terk etmediğim dua şudur: 'Allahım, beni azamî şekilde şükrünü eda eden,_ seni en çok zikreden, öğüdüne en çok uyan ve vasiyyetini en güzel tutan kişi eyle!' [Tirmizî]
9458- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Beni kulağımdan ve gözümden faydalandır ve onları bana vâris eyle! Bana zulmedene karsı yardım et, intikamımı ondan al!" [Tirmizî]
9459- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Bir adam dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Bu
gece senin duanı dinledim, ondan hatırımda tutabildiklerim: Allahım! Günahımı

bağışla, evimi genişlet, verdiğin azıklara bereket verip artır!" Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki: "Onlardan (istenmedik) bir şey eksik kalmış mıdır?" [Tirmizî.]
9460- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in en çok yaptığı dua şudur: 'Allahümme âtına fid-dünyâ haseneten ve fıl-âhireti haseneten ve knıâ azâbe'n-nâr (= Allahım! Bize dünyada iyilik ver, âhirette de iyilik ver ve bizi ateşin azabından koru!)'
[Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.|
9461- Enes radiyallahu anh'dan: Bir adam sordu:
"Ey Allah'ın Resulü! Hangi dua en üstündür?" Şöyle buyurdu: "Rabbinden hem dün-yada hem de âhirette sana afiyet ve ihsan etmesini niyaz et!"
Sonra ikinci gün yine gelip: "Hangi dua en üstündür?" diye sordu.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem aynı şeyi söyledi. Sonra üçüncü gün gelip yine aynı soruyu sorunca; şöyle buyurdu: "Dünyada ve âhirette sana afiyet verilirse felaha ermiş olursun." [Tirmizî]
9462- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kuş yavrusu gibi olacak kadar zayıflamış bir hastayı ziyaret etti ve şöyle sordu:
'Allah'a bir şey için dua ediyor muydun veya O'ndan birşey diliyor muydun?' O şöyle cevap verdi:
'Evet, şöyle dua ederdim: Allahım! Bana âhirette vereceğin cezayı bu dünyada hemen peşin olarak ver!' Şöyle dedi: 'Sübhanallah! Senin buna gücün yetmez. Şöyle dua etteydin olmaz mıydı?: Allahım! Bize dünyada da âhirette de İyilik ver ve bizi ateş azabından koru!'
Bunun üzerine adam bu duayı yaptı ve hemen şİfa buldu."
[Müslim ve Tirmizî]
9463- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah'tan üç kere cenneti isterse, cennet şöyle der: 'Allahım onu cennetine koy!' Kim üç kere cehennemden sığınırsa, cehennem de şöyle der: 'Allahım onu cehennemden kurtar!'
[Tirmizî ve Nesâî.]
9464- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rabbim bana yardım et, bana karşı olana yardım etme! Bana zafer ver, bana karşı olana zafer verme! Benim lehime tertip kur, bana karşı olanların oyununu boz! Beni hidayet et, hidayet yolunu bana kolaylaştır! Bana tecavüze yeltenene karşı yardımcım ol! Beni kendine şükreden, zikreden, senden korkan, sana pek

çok itaat eden, sana ibadet eden, sana yalvaran, sana yönelen kıl! Rabbim, tevbe-mi kabul et, günahımı temizle (affet) duamı kabul et, hüccetimi kuvvetlendir, dilimi doğrult, kalbime hidayet ver ve göğmmdeki düğümü çöz!" |Ebû Dâvud ve Tirmizî.|
9465- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahıtn! Sana teslim oldum, sana iman ettim, sana tevekkül ettim. Sana başvurdum, Senin yardımınla mücadele ettim. Allahım! Senden başka hiç bir ilah yoktur. Allahım! Beni saptırmandan izzetine, sığındım. Sen ölmeyen dirisin! (Ama) cinler ve insanlar ölürler."
[Buhârî ile Müslim.]
9466- Ebû Bekr radiyallalıu anh'dan; "Minber üstünde ayağa kalktı ve ağladı. Dedi ki: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, geçen yıl minber üstünde ayağa kalkıp ağladı ve şöyle buyurdu: 'Allah'tan af ve afiyet dileyin! Çünkü kişiye yakînden (seksiz imandan) sonra, afiyetten daha iyi bir şey verilmemiştir.' [Tirmİzî]
9467- Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana şu duayı öğretip yapmamı söyledi:
'Allahım gizlimi açığımdan daha hayırlı kıl! Açık halimi de yararlı eyle! Allahım! Sapmayarak ve saptırmayarak bana, insanlara bahşettiğin mal, aile ve çocuğun hayırlısından vermeni senden niyaz ederim'.' [İkisi de Tirmizî'ye ait.|
9468- Ali radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle âssdv.'Ey Ali şöyle dua et: Allahım! Bana hidayet ver ve beni doğruya muvaffak eyle! Hidayetle seni yola getirdiğini; doğrulukla da okun hedef alıp isabet etmesini hatırla!' [Müslim]
9469- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım, günahımı bağışla! İsimdeki israfımı ve hakkımda benden daha iyi bildiğin kusurları affet! Allahım! Ciddimi ve şakamı bağışla! Hatamı, kasdımı da bağışla! Bunların hepsi bende vardır. Allahım! Önceden yaptıklarımı ve sonraya bıraktıklarımı, gizlediklerimi ve açığa vurduklarımı, hakkımda
benden daha iyi bildiklerini de bağışla! Mu-kaddim (ilk varlık) da sensin, Muahhir (son varlık) da sensin. Sensin her şeye gücü yeten." [Buhârî ile Müslim.|
9470- Abdullah bin Yezîd el-Hatmî radiyallahu anh'dan:
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dua etti:
"Allahım! Bana sevgini ver, senin katında sevgisi bana yararlı olacak kimsenin

sevgisini de ver! Allahım! Sevdiklerimi (mal, evlat v.s.) sevdiklerin (salih amel) hususunda bana bir güç kaynağı eyle! Sevmediklerimden artan boş vakti mi sevdiklerine harcamama ve-sîle eyle!" [Tirmizî]
9471- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem babam Husayn'a şöyle dedi: 'Ey Husayn! Günde kaç tanrıya ibadet ediyorsun?'Cevap
verdi: 'Yedi tanrıya, bunların altısı yeryüzün-dedir, biri de gökyüzünde.'
'Arzuların ve korkun için hangisine daha önem veriyorsun?'
'Göktekine?'
'Müslüman olursan ben sana yarayacak iki kelime öğreteceğim'buyurdu.
Sonra Husayıı müslüman olunca, dedi ki: 'Haydi vaadettiğin o iki kelimeyi bana öğret!' 'Şöyle de,' buyurdu: 'Allahım! Doğruyu bana ilham et, nefsimin şerrinden beni kurtar!'
9472- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
"Yanımda olduğu zaman Peygamber sal-lallahu aleyhi ve sellem'in en çok yaptığı dua şu olurdu:
'Ey kalpleri evirip çeviren! Kalbimi dinin üzerinde sabit kıl!' Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Neden hep bu duayı yapıyorsun?" Cevap verdi:
'Ey Ümmü Seleme! Kalbi Allah'ın parmaklarından iki parmak arasında olmayan hiç kimse yoktur, isterse durdurup sabit kılar, isterse yerinden kaydırır.' |Tirmizî.|
9473- Târik bin Eşyem radiyallahu anh'-dan:
"Bir adam müslüman olduğu zaman, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem önce ona namaz kılmasını, sonra şöyle dua etmesini öğretirdi: 'Allahım, beni bağışla ve esirge! Beni doğrult, bana afiyet ver ve beni rtztklan-dır!' |Müslim]
9474- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dua etti:
'Allahım! Cismimi afiyette kıl, gözümü de afiyette kıl ve onu benim vârisim kıl! Halim ve Kerîm olan Allah'tan başka tanrı yoktur. Büyük Arş'ın Rabhi olan Allah'ı tenzih ederim. Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun.'
[Tirmizî. |
9475- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Benim hatalarımı kar ve dolu suyu ile yıka! Beyaz kumaşı kirden temizlediğin gibi, kalbimi de hata ve kötülüklerden temizle!" [NeşâîJ
9476- Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dua etti:
'Allahım! Kendisinden önce bir şey olmayan Evvel sensin. Allahım, kendisinden

sonra bir şey olmayan (Ahirsin) sonsun! Alnından tuttuğun her hayvanının şerrinden sana sığınırım. Allahım! Günahtan, tenbellikten ve kabir azabından sana sığınırım. Zenginlik ve fakirliğin fitnesinden de sana sığınırım. Günaha girmek ve borçlanmaktan da sana sığınırım.
Allahım! Beni hatalardan, beyaz elbiseyi kirden temizlediğin gibi temizle!
Allahım! Hatalarımdan beni doğu ile batı arasım uzaklaştırdığın gibi uzaklaştır!
Bu, Muhammed'in Rabbinden dileğidir.
Allahım! Senden en güzel şeyi, en güzel duayı isterim. İyi başarı, iyi ameli de dilerim. Hayırlı sevap, hayırlı yaşam, hayırlı ölüm dilerim. Ayağımı kaydırma, terazimi ağır eyle! Derecemi yükselt, namazımı kabul et, halamı bağışla! Senden cennetin en yüksek derecelerini dilerim. Amin!
Allahım! Senden cenneti isterim. Amin! Allahım Senden yapılan işin hayırlısını, amel edilenin de hayırlısını, gizli ve aşikâre yapılanın da hayırlısını, cennetin en yüksek derecelerini isterim. Âmin!
Allahım! Şanımı yükseltmeni, yükümü indirmeni, işimi doğrultmanı, kalbimi temizlemeni, namusumu korumanı, kalbimi aydınlatmanı, günahımı bağışlamanı dilerim. Senden cennetin en yüksek derecelerini niyaz ederim. Âmin! Allahım, beni cehennemden kurtar!'
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta]
9477- İbn Ebî Evfâ radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dua etti:
'Allahım! Beni günahlardan temizle! Allahım! Beni günahlardan, beyaz elbisenin kirden temizlendiği gibi temizle! Allahım! Beni kar, buz ve soğuk su ile temizle!' |Nes3î.|
9478- İbn Ebî Evfâ radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (düşman) ordular(m)a beddua edip şöyle buyurdu:
'Ey Kitâb'ı İndiren, hesabı süratli olan Allahım! Şu Arap kabilelerini yenilgiye uğrat!
Allahım! Onları hezimete uğrat ve iradelerini sars!' [Buhârî ile Müslim ve Tirmizi]
9479- Mâlik radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dua ederdi:
'Allahım! Senden, hayırlı işler yapmamı, kötü işleri bırakmamı ve yoksulları sevmemi niyaz ederim. Bir kavme karşı fitne murad ettiğin zaman, beni o fitneye uğratmadan, canibine al!'
9480- Yahya bin Saîd radiyallahu anh'dan mürsel olarak: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Ey sabahı aydınlatan, geceyi sakin kılan, güneş ve ayı bir hesap üzere hareket ettiren Allahım! Bana borcumu Ödemekte kolaylık ve fakirlikten beni uzak kıl! Kulağımla, gözüm ve kuvvetimle senin yolunda beni faydalandır!"
| Mâlik. |
9481- Ümmü Habîbe radiyallahu an-hâ'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, beni şöyle derken duydu: 'Allahım! Beni kocam Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, babam Ebû Süfyân ve kardeşim Muâvi-ye ile faydalandır!' Şöyle buyurdu: 'Sen Allah'tan, belirlenmiş süreleri, sayılmış günleri ve bölüştürülmüş olan nzıklan istedin. Biliyorsun ki bunlar zamanından ne önce gelir ve ne de gecikir. Eğer sen Allah'tan, seni kabir azabından ve cehennem ateşinden kurtarmasını isteseydin senin için daha iyi ve faziletli olurdu.' [Müslim|
9482- Ali radiyallahu anh'dan: "Kendisine bir mükâlep (borçlanma karşılığı hürriyetini kazanacak) köle gelip 'Ne olur mükâlebem konusunda bana yardımcı ol!' dedi. Ona şöyle dedi: 'Sana Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bana öğrettiği duayı öğreteyim. Sen o duayı yaparsan, Subeyr da-
ğı kadar borcun dahi olsa Allah onu Ödemende mutlaka sana kolaylık İhsan eder. Şöyle dua et:
Allahım! Helâlinle beni haramından koru! Senden başka beni fazi u ihsanınla kimseye muhtaç etme!' |Tirmzî.|
9483- Muâz radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kendisini cuma günü göremeyince namaz kıldıktan sonra Muâz'a gelerek şöyle buyurdu:
'Ey Muâz.1 Bugün seni neden görmedim?' Şu cevabı verdi:
'Ey Allah'ın Resulü! Bir yahudiye bir uki-ye altın borcum var, onun için çıkamadım.' Şöyle buyurdu:
'Ey Muâz! Sana bir dua Öğreteceğim, eğer o duayı yaparsan -Yemen'de bir dağ olan-Subeyr kadar borcun dahi olsa ödemende mutlaka Allah sana yardım eder. Ey Muâz! Dua ederek şöyle de:
Allahım! Sen mülkün yegâne sahibisin... O, dilediğini hesapsız olarak nzıklandırır. (Ali İmran, 26-27) Dünya ve âhiretin Rahman ve Rahîm'i(sin). Bu ikisinden dilediğine verirsin, dilediğine vermezsin. Başkalarının rahmetine ihtiyaç bırakmayacak şekilde bana bir rahmet ile merhamet eyle!'
[Taberânî, M. ei-Kfbîr'tie. İsnadında Nasr b. Merzûk adlı bir râvi yer almıştır.|
9484- Osman bin Hanîf radiyallahu anh'dan:
"Bir kör adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip: 'Ne olur Allah'a dua et de bana afiyet versin!' dedi. Şöyle buyurdu:

'istersen sana dua edeyim de iyileş, istersen sabret ki bu, senin için daha hayırlı olur.'
'Dua et!" deyince, ona abdest alıp şu duayı yapmasını emretti: 'Allahım! Sana, rahmet peygamberi olan Peygamber'in yüzü suyu hürmetine teveccüh ediyorum' 'Ey Allah'ın Nebîsi! Ben Allah'a işimin görülmesi için senin yüzün suyu hürmetine diye münâcâl ettim. Allahım onu hakkımda şefaatçi kıü'dedi." [Tirmizî.]
9485- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Fâtıma, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir hizmetçi istemek İçin geldi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona: 'Sana verecek bir hizmetçim yoktur' deyince, Fâtıma evine döndü. Sonra bilahare Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona gelip şöyle dedi: 'Sana benden istediğin şeyi mi vereyim, yoksa ondan daha hayırlı olan bir şey ister misin?' diye sordu.
Ali hemen ortaya atılıp dedi ki: 'Ondan daha hayırlı olan bir şey iste!'
Bunun üzerine o, 'ondan daha hayırlı olan bir şey isterim' dedi. Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ona: 'Şu duayı yap,' buyurdu: 'Allahım! Yedi kat göklerin ve azametli Arş'in Rabbi! Bizim ve her şeyin Rabbi! Tevrat'ı, İncil'i, Kur'ân-ı Azim'i İndirenisin). Sen, Öncesinde hiçbir şeyin bulunmadığı Evvel'sin (ilksin). Sen sonrasında hiçbir şeyin bulunmadığı Ahir'sin (sonsun). Sen üzerinde hiçbir şeyin olmadığı Zâhir'sin. Sen ötesinde hiçbir şeyin olmadığı Bâtınsın. Bizim borçlarımızı öde ve fakirlikten bizi kurtar!'
|İbn Mâce|
9486- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bizim aklımızda tutamadığımız birçok duada bulundu. Dedik ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Kavrayamadığımız birçok dualar ettin.' Şöyle buyurdu:
'Ben size o duaların hulâsası olan bir dua bildireyim mi? Şöyle dersiniz:
Allahım! Biz senden Peygamber'in Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in istediği hayrı dileriz. Peygamber'in Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem sana hangi serlerden sığınmış ise, biz de o serlerden sana sığınırız. Sen kendinden yardım dilenensin. Varis yalnız sanadır. Kudret ve kuvvet ancak Allah iledir.'
|Tirmizî.|
9487- Hafsa ve Eşlem radiyallahu anhu-mâ'dan:
"Ömer şöyle dua etti: 'Allahım! Yolunda beni şehadetle rızıklandır ve ölümümü de Resulün sallallahu aleyhi ve sellem'in ülkesinde kıl!1
Hafsa: 'Ona "Bu nasıl olur?' dedim' dedi.
Ömer: 'înşaallah Allah bana bunu nasıp eder' dedi. " |Buhârî.|
9488- Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle

dua etti:
'Allahım! Acizlik, tenheltik, korkaklık, yaşlılık ve cimrilikten sana sığınırım. Kabir azabından, yaşam ve ölümün fitnesinden de .sana Slğllltnm.']Mâlİk hariç, altı hadis imamı.|
9489- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Cüzzamdan, sedef hastalığından, delilikten ve hastalıkların kötüsünden sana sığınırım." |Ebû Dâvud ve Nesaî.]
9490- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Tenbellikten, yaşlılık ve borçlu olmaktan, kabir fitnesi ve azabından, cehennem fitnesi ve ateşin azabından, zenginlik fitnesi ve fakirlik fitnesinin şerrinden sana sığınırım. Mesîhu'd-Devcâl fitnesinden de sana sığınırım. Allahım! Günahlarımı kar ve buz suyu ile yıka! Kalbimi beyaz elbiseyi kirden temizlediğin gibi temizle! Benim ile günahlarım arasını doğu ile batı arası gibi uzak kıl!"
| Mâlik hariç, altı hadis imamı.]
9491- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Bütün yaptıklarımın ve yapmadıklarımın şerrinden sana sığınırım." [Mİislim, Ebû Dâvud ve Nesâî.]
9492- Aişe radiyallahu anhâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona şu duayı öğretti:
'Allahım! Şüphesiz ben senden acil olan, olmayan, bilebildiğim ve bilemediğim olmak üzere hayrın her çeşidinden isterim. Acil olan, olmayan, bilebildiğim ve bilemediğim şerrin hepsinden de sana sığınırım. Şüphesiz ben, senin kulun ve Resulünün senden istediği hayırları ben de isterim. Kulun ve Resulünün sana sığındığı serlerden ben de sana sığınırım. Allahım! Şüphesiz ben, senden cenneti, cennete yaklaştıracak söz ve ameli isterim. Cehennem ateşinden ve beni ona yaklaştıran söz veya amelden de sana sığınırım. Benim için hükme bağladığın her kaza hükmünü de hayırlı kılmanı da senden dilerim.'
9493- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Korkmayan kalp, dinlenmeyen (kabul edilmeyen) dua, doymayan nefis ve fayda vermeyen ilimden sana sığınırım."
[Tirmizî ve Nesâî.]
9494- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem buyurdu:)
"Allahım! Nimetinin zevalinden, afiyetinin değişmesinden, azabının ani olanından ve bütün gazabından sana sığınırım."
|Müslim ve Ebû Dâvud]
9495- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Fakirlikten, nafaka azlığından, zelîl olmaktan sana sığınırım. Başkasına zulmetmekten ve de zulme uğramaktan da sana sığınırım." [Ebû Dâvud ve Nesâî]
9496- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Haktan ayrılmaktan, nifak ve kötü ahlâktan sana sığınırım." |Ebû Dâvud ve Nesaî]
9497- Ebû Hureyre radiyallahu anh'daıı: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Açlıktan sana sığınırım. Çünkü (açlık), pek kötü döşek arkadaşıdır. Hainlik etmekten de sana sığınırım. Çünkü o, ne kötü
huydur." [Ebû Dâvud ve Nesâî.]
9498- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ezici belâdan, helakin erişmesinden, kötü kazadan ve düşmanların sevinmesinden Allah'a, sığınırım." |Bııhârî, Müslim ve Nesâî.|
9499- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Borçların çokluğundan, düşmanın galip gelmesinden ve düşmanların sevinmelerinden sana sığınırım." [Nesâî]
9500- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yerleşeceğiniz yerde kötü komşudan Allah'a sığının! Çünkü çöldeki komşu çok durmadan yanından başka tarafa göç eder." |İkisi de Nesâî'ye ait,]
9501- Ebu'1-Yüsr radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Üzerime duvar yıkılmasından, (sarp yerden) aşağıya yuvarlanmaktan, boğulmaktan, yangından, ihtiyarlıktan, ölüm anında şeytanın tasallutundan, yolunda savaşırken arkam düşmana dönük olarak Ölmekten, yılan ya da akrep tarafından sokularak ölmekten sana sığınırım." |Ebû Dâvud ve Nesaî.|
9502- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

şu beş şeyden Allah'a sığınırdı: Cimrilik, korkaklık, kötü ömür, göğüs darlığı ve kabir azabı." | Nesâî.]
9503- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Faydası olmayan namazdan sana sığınırım." (Enes) Başka bir dua daha zikretti. |Ebû Dâvud.|
9504- Kutbe bin Mâlik radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Kötü ahlaklardan, kötü işlerden ve kötü arzulardan sana sığınırım." |Tirmizî.|
9505- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Küfürden ve borçtan sana sığınırım." Bir adam sordu:
"Ey Allah'ın Resulü! Borcu küfürle eş mi tutuyorsun?"
"Evet" buyurdu.
9506- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, cin ve insanların nazarından bazı dualarla Allah'a sığınırdı. Muavvizeteyn (Felak, Nas sûreleri) inince onları alıp, diğerlerini (okumayı) bıraktı. [Nesâî]
9507- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey Ebû Zer! Cinlerin ve insanların şeytanlarından Allah'a sığın!"
Dedim ki: "İnsanların da şeytanları olur mu?"
"Evet" buyurdu. [Nesâî.]
9508- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bir kavimden korktuğu zaman, şöyle derdi:
'Allahım! Onların helâkına, boyunlarının uçurulmasına seni vekil kılar ve onların şerrinden sana sığınırız.' |Ebû Dâvud.]
9509- Yahya bin Saîd radiyallahu anh'dan, mürsel olarak: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Isrâ gecesi, nereye döndümse karsımda, elinde bir ateş şu'lesi (alevi) ile beni takip eden cinden bir ifrit gördüm. Cibril dedi ki: Sana okuduğun zaman onun şulesini söndürecek bir dua öğreteyim mi?
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem "Evet" buyurdu. Bunun üzerine Cibril şöyle dedi:
"Allah'ın kerîm olan vechi hürmetine, müt-tekî olsun, facir olsun onun daha güzelini söyleyemediği, eksiksiz ve mükemmel Allah'ın kelimeleri hakkı için. Semadan (belâ olarak) inen ve semaya yükselen serlerden, yeryüzünde yarattığı

serlerden, yerin altından çıkan serlerden gece ve gündüz fitnelerinden, gece ve gündüz meydana gelen hayırlı musibetler dışındaki musibetlerden Allah'a sığınırım!" [Mâlik.|

9510- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Bir adam gelip Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e şöyle dedi:

'Ey Allah'ın Resulü! Dün gece beni sokan akrepten neler çektim." Şöyle buyurdu: 'Eğer dün akşam: 'Allah'ın tastamam olan kelimeleriyle yarattığı şeylerin şerrinden sığınırım' deseydİn, o sana hiçbir zarar veremezdi.'

9511- Diğer rivayet:

"Kim akşamleyin üç kere: 'Yarattığı şeylerin kötülüğünden Allah'ın tastamam kelimeleriyle sığınırım' derse, o gecenin (akrep ya da yılan) sokuması ona hiçbir zarar vermez."

(Râvi) Süheyl dedi ki: "Ailemiz de onu öğrendi ve her gece okudular. (Daha sonra) Onların bir cariyesini akrep soktu da, hiçbir acı duymadı."

|Mâlik, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî]

9512- Şekl bin Humeyd radiyallahu anh'dan:

Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Bana Allah'a sığınabileceğim bir sığınma (duası) öğret!" Bunun üzerine elimden tutup, "Şöyle de," buyurdu: "Allahım! Kulağımın, gözümün, dilimin, kalbimin ve fercimin şerrinden sana sığınırım." [Sünen ashabı]

9513- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber salİallahu aleyhi ve sellem Hasan İle Hüseyin'i Allah'a sığındırıp şöyle derdi:

'Babanız İbrahim, çocukları Ismaîl ile Is-Hak'ı bu kelimelerle (Allah'a) sığtndtırdı, ben de sizi: 'Allah'ın tam kelimeleri ile her şeytandan, her zehirleyici hayvandan ve her kem gözden sığındırırım.'

[Buhârî, Tirmizî ve Ebû Dâvud.l

9514- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Allah'ın Resulü salİallahu aleyhi ve sel-lem, Kur'ân'dan bir sûre öğrettiği gibi şu duayı da öğretirdi:

'Allahım! Cehennem azabından, kabir azabından, mesîh-i Deccâl fitnesinden, ölüm ve hayatın fitnesinden sana sığınırım.'

|Buhârî hariç altı hadîs imamı]

9515- Zeyd b. Erkanı radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü salİallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allahım! Acizlikten, tenbellikten, korkaklıktan, cimrilikten, ihtiyarlıktan ve kabir azabından sana sığınırım. Allahım! Nefsime takvasını ver ve onu pâk eyle! Onu yalnız sen pak edersin. Onun velisi ve mevlâsı sensin. Allahım! Fayda vermeyen ilimden, korkmayan kalpten, doymayan nefisten ve kabul olunmayan

duadan sana sığınırım." [Müslim ve Nesai]
9516- el-Kâ'kâ'dan:
Kâ'bu'l-Ahbâr dedi ki: "Yaptığım dua olmasaydı yahudiler beni eşek yapardı." "Nedir o dua?" diye sorulunca, "O dua şudur:" dedi: "Yaratıp çoğalttığı şeylerin şerrinden, kendisinden daha büyük bir şey olmayan Allah'a, hiçbir iyinin ve kötünün ulaşamayacağı noksanlıktan uzak, tam ve üstün kelimelerine, Allah'ın bildiğim ve bilmediğim bütün güzel isimlerine sığınırım." |Mâlik.|
9517- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Sana saldırmasından korktuğun bir sultanın yanına varırsan şöyle de: Allah en büyüktür. Allah yaratıklarının hepsinden daha büyüktür. Korkup çekindiğimden de güçlüdür. İzni olmaksızın yere düşmekten yedi kat göğü tutan Allah'a falanca kulundan ve onun cin ve insandan olan cemaati, tabiileri ve askerlerinden de sığınırım. Ey ma'budum! Beni onların şerlerinden kurtar! Övgün ne yücedir! Kurtarman da pek yücedir! İsmin ne mübarek ve ne yücedir! Senden başka hiçbir tanrı yoktur."
9518- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz sultandan korkar.sa, şöyle de-sin:Ey yedi kat göklerin ve büyük Arş' in Rab-bî olan (Allattım)! Falanoğlu filanın şerrrin-den, cinlerin, insanların ve onların tabiilerinden herhangi bîr kimsenin bana saldırmasından beni koru! Koruman güçlü, övgün yücedir! Senden başka hiçbir tanrı yoktur."
[Taberanî, Mu'cemu'l-Kebîr'de leyyin bir senedle]

İSTİĞFAR, TESBÎH, TEHLÎL, TEKBÎR, TAHMÎD, HAVKALE (LÂ HAVLE...) VE PEYGAMBER SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'E SALATÜ SELÂM

9519- İbn Amr bin d-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kişiyi cennete sokan iki haslet ya da huy vardır. Bunları yapmak kolaydır. Ancak yapanlar azdır. Her namazın ardından, on kere 'Sübhanallah', on kere 'el-Hamdü lillah', on kere de 'Allahu ekber' der. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bunları elleri ile sayıp söylediğini gördüm. Dedi ki: "Bu, dilde (beş vakit itibarıyla) yüzelli yapar; fakat Mizan'da binbeşyüz yapar, (ikinci haslet:) Yatağına girdiğin zaman, onu yüz kere teşbih edersin, tahmîd edersin ve tekbîr edersin. Bu, dilde yüz yapar, ancak, Mizan'da bin yapar. Yirmidört saat içinde hanginiz ikibin beşyüz günah işleyebilir?" Dediler ki: "Biz bunları nasıl söylemeyiz?" Şöyle buyurdu: "Biriniz namazdayken, şeytan ona gelir ve: "Şunu şunu düşün ve bunu bunu hatırla!" der. Namazı biter de o bunun farkına varmaz.

Yatarken de şeytan ona yaklaşır ve onu uyutmaya gayret gösterir; o da bunları yapmadan uyur, gider."
[Sünen ashabı.|
9520- İbn Ebû Evfâ radiyallahu anh'dan: "Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip: 'Ben Kur'ândan bir şey ezber-liyemiyorum; bana yetecek bir şey öğretir misiniz?' dedi. 'Şöyle de,' buyurdu: 'Sübhanal-lahi ve'l-hamdü lillahi ve lâ ilahe illallahu vallahu ekber. Velâ havle velâ kuvvete illâ bil-lah (= Allahım! Seni tenzih ederim, hamd sana mahsustur. Allah'tan başka ilah yoktur. Allah en büyüktür. Güç ve kuvvet ancak Allah iledir).'
'Ey Allah'ın Resulü! Bu (söylediklerin) Allah içindir, benim için olan nedir?' diye sorunca, 'Şöyle de!' buyurdu: 'Allahum-me'rhamnîve âfınî, vehdinî, verzuknî (- Alla-hınü Beni esirge, bana afiyet ver, beni hidayete erdir ve beni rızıklandır)!'
(Adam) İki elini yumarak: 'İşte şimdi oldu'dedi. (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem: 'İşte bu adam ellerini hayır ile doldurmuştur' buyurdu."
[Nesâî ve aynı lafızla Ebû Dâvud]
9521- Sefîne radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mizan'da ağır gelen su beş şeye hayret doğrusu!: Sübhanallah, el-Hamdü lillah, Lâ ilahe illallah, Allahü Ekber ve kişinin rahatsız ettiği salih adamın sabrı."
ITaberânî, Mu' cemtt' İ-Evsat'ta]
9522- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biriniz bir gün içinde Uhud (dağı) gibi amel işleyemez mi?"
"Ey Allah'ın Resulü! Buna kimin gücü yeter?" dediler.
"Hepinizin gücü yeter."
"Peki ne imiş o, ey Allah'ın Resulü?"
"Sübhanallah, Uhud'dan daha büyüktür. Lâ ilahe illallah da Uhud'dan daha büyüktür. el-Hamdü lillah da Uhud' dan daha büyüktür. Allahü ekber de Uhud'dan daha büyüktür" buyurdu. |Taberânî, Mıt'cemu'l-KebTr'de ve Bezzâr]
9523- Sa'd radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile bir kadının yanma girdi. Kadının elinde teşbih çektiği bir taş ya da bir çekirdek vardı.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona dedi ki: 'Sana bundan daha kolay ve üstün olan bir şeyi söyliyeyim mi?'
Kadın: 'Annem babam sana feda olsun ey Allah'ın Resulü, evet' dedi. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem:

'Gökteki yarattıkları sayısınca Sübhanallah (Allah'ı tenzih ederim). Yerdeki yarattıkları sayısınca Sübhanallah. Gökle yer arasındaki yarattıkları sayısınca Sübhanallah. Yaratacağı şeyler sayısınca Sübhanallah. Bunun misli Allahü ekber, bunun misli el-Hamdülillah ve bunun misli Lâ havle ve-lâ kuvvete illâ billah' de!' buyurdu."
[Tirmizî aynı lafızla Ebu Davud.|
9524- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sordular: 'Hangi söz daha güzel ve üstündür?' Cevap verdi:
'Allah'ın melekleri için seçmiş olduğu: 'Sübhanallahi ve bi-hamdih.' duaları. [Müslim veTirmizî]
9525- Ebû Hureyıe ve Ebû Saîd radiyallahu anhumâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
" Kim lâ ilahe illallakü vallahü ekber" derse, Rabbi onu tasdik edip şöyle der: 'Benden başka hiçbir tanrı yoktur ve ben en büyüğüm.'
Kul: 'Lâ ilahe illallah vahdehu' dediği zaman, Allah şöyle der: 'Benden başka hiçbir tanrı yoktur. Sadece ben bir olarak varım.' Kut'Lâ ilahe illallahü vahdehu lâ şerike leh' dediği zaman, Allah şöyle der: 'Benden başka hiçbir ilah yoktur. Sadece bir olarak ben varım ve benim hiç ortağım yoktur.' Kul: 'Lâ ilahe illallahü. vahdehu lâ şerîke lehü, lehü'l-mülkü ve lehiıl-hamdu dediği zaman, Allah şöyle der: 'Benden başka hiçbir tanrı yoktur. Mülk benimdir, hamd bana özgüdür.' Kul: 'Lâ ilahe illallahü, velâ havle velâ kuvvete illâ billalı' dediğinde, Allah şöyle der: 'Kuvvet ve güç ancak benim yardımımla olur.'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, daha sonra şöyle buyurdu: 'Kim hasta iken bunu söyleyip de ölürse ateş onu yiyemez. |Tirmizî.|
9526- Enes radiyallahu anlı'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yaprakları kurumuş bir ağacın yanından geçti. Asasıyla vurunca yapraklar döküldü. Sonra şöyle buyurdu: 'işte, el-Hamdü lillahi ve Süb-hanallah ve Lâ ilahe illallah ve Allahü ekber de kulların günahlarını tıpkı bu ağaçtan dökülen yapraklar gibi döker'." [Tirmizî|
9527- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Geceleyin yürütüldüğümde (İsrâ gecesi) İbrahim'i gördüm. Bana dedi ki: 'Ümmetine benden selâm söyle! Onlara cennetin çok güzel olduğunu, toprağının misk gibi olduğunu, suyunun çok tadı ve lezzetli olduğunu, dümdüz yer olduğunu, dikilen ağaçlarının da 'Sübhanallahi vel-Hamdü lillahi velâ ilahe il allahü vellahu ekber' olduğunu bildir'." |Tirmizî|
9528- Taberânî, Mu'cemu l-Evsat ves-Sa-ğîr'de şu ilaveyi ziyade ettiler: "Velâ

luıvle velâ kuvvete illâ billah."
9529- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim 'Sübhanallahi'I-Azîm ve hi-hamdih' derse ona cennette bir hurma ağacı dikilir."
|Tirmizî|
9530- Amr bin Şuayb, babasından, o da dedesinden radiyallahu anh: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah'ı yüz kere sabah, yüz kere de akşam teşbih ederse, yüz hac yapmış gibi sevap kazanır. Kim sabah akşam yüz kere, akşam yüz kere Allah'a hamdederse (el-Hamdü Hilali, derse) Allah yolunda yüz at techîz etmiş gibi olur. Ya da yüz kere harbe çıkmış gibi olur. Kİm sabah yüz kere, akşam da yüz kere Allah'ı tehlil ederse (Lâ ilahe illallah, derse), İsmail soyundan tam yüz köle azat etmişçesine sevap alır. Kim sabah yüz kere, akşam yüz kere Allah'ı tekbir ederse (Allahü ekber, derse), o gün onun kadar güzel bir amelde hiç kimse bulunmamış olur. Onun gibi ya da ondan çok amel yapanlar müstesna." [Tirmizî]
9531- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yeryüzündeki insanlardan herhangi bir kimse 'Lâ ilahe illallahü vaüahüekber ve lâ havle velâ kuvvete illâ billah' derse, deniz köpükleri kadar günahları olsa bile bağışlanır,"
[TîrmizîJ
9532- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Zikrin en faziletlisi: 'Lâ ilahe illallah'dır. Duanın en faziletlisi ise 'el-Hamdü lillah'tır." |Tirmizî.|
9533- Ümmü Hâni' radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hiçbir amel Lâ ilahe illallah'ı geçemez. O, (silmedik) hiçbir günah bırakmaz."
|İbn Mâce zayıf bir senedle.]
9534 - Yüseyre radiyallahu anhâ'dan -Bu kadın ilk Muhacir kadınlardandı- dedi ki:
"Bize Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Teşbih, tehlîl, takdis ve tekbirde bulunmalısınız. Bunları parmakla sayıp söylemelisiniz. Çünkü parmaklar sorulacaklar ve konuşturulacaklardır. Sakın gaflet etmeyin zira bu durumda rahmeti elden kaçırmış olursunuz. |Ebû Dâvud veTirmizî]
9535- Ebû Bekr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"İstiğfar eden kimse günde yetmiş kere de (tevbesinden) dönse günahta ısrarcı sayılmaz." [Ebû Dâvud ve aynı lafızla Tirmizî.|
9536- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle derdi: 'Allahım! Beni, güzel amel işledikleri zaman sevinenlerden, kötülük yaptıkları zaman da mağfiret dileyenlerden kıl!'"
| İbn Mâce. |
9537- Ağarru Müzeyne radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bazan kalbime gaflet düştüğü olur. Ancak ben Allah'a günde yüz kere istiğfar ederim."
9538- Diğer rivayet:
"Rabbinize tevbe edin! Vallahi ben Rabbi-me günde yüz kere tevbe ediyorum."
[Müslim ve Ebû Dâvud.|
9539- Şeddâd bin Evs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kulun diyeceği (şu dua) istiğfarın efendisidir: 'Allahım! Sen, benim Rabbimsin. Senden başka İlah yoktur Beni sen yarattın. Ben senin kulunum ve gücümün yettiğince ahdinle vaadin üzerindeyim. işlediğim günahların şerrinden sana sığınırım. Bana ihsan eylediğin nimetlerim itiraf ederim, günahımı da itiraf ederim. Benim günahlarımı mağfiret eylet Şu muhakkak ki, günahları senden başkası bağışlayamaz.'
Kim gönülden inanarak bunu gündüzün söylerse ve o gün akşam olmadan ölürse, o cennet ehlinden olur. Kalpten inanarak bunu gece söyleyip de sabah olmadan o gece ölürse, yine o, cennet ehlinden olur."
[Buhârî, Nesâî ve Tirmizî.l
9540- İbn Abbâs radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim istiğfara devam ederse, Allah onun İçin her sıkıntıdan bir çıkış yolu, her kedere bir ferahlık ve çare kılar ve onu ummadığı yerden de rızıklandırır." |Ebû Dâvud.l
9541- Allah Resulünün sallallahu aleyhi ve sellem azatlısı Bilâl bin Yesâr radİyallahu anh'dan:
-Tirmizi'deki ismin kaydı böyledir. Ebû Davud'un kaydında ise Hilâl bin Yesâr şeklindedir- O da babasından, o da dedesinden:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim ' Estağfırullahellezî la ilahe illâ hüvel-Hayyu'l-Kayyûm ve-etûbü ileyh (=

Hayy ve Kayyüm olan, kendisinden başka ilah olmayan o Allah'tan mağfiret dilerim ve O'na tevbe ederim)' derse, harpten kaçsa bile (günahı) bağışlanır."
9542- Ebû Hureyre radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim günde yüz kere 'LA ilahe illallahü vahdehu lâ şerike leh. Lehü'l-mülkü ve-le-hü'l-hamdü ve hüve ala külli şey'in kadir' derse, on köle azat etmiş gibi olur, kendisine yüz sevap yazılır, yüz de günahı silinir. Akşama kadar o, şeytana karşı korumaya alınır. Ondan fazla amelde bulunanların dışında o gün hiç kimse onun gibi amel etmiş olamaz. Kim de günde yüz kere 'Sübhanallahi ve bİ-hamdili derse, deniz köpükleri gibi olsa bile hataları bağışlanır."
[Buhârî, Müslim, Muvaltâ ve Tirmizî.|
9543- Ebû Eyyûb radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim on kere 'LA ilahe illallahü vahdehu lâ şerike leh. Lehü' l-mülkü ve lehu l-hamdü ve hüve ala külle şey'in kadîr' derse, İsmail soyundan on köle azat etmişçesine sevap alır." | Buhârî, Müslim ve Tİrmizî.j
9544- Temîm ed-Dârî radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim on kere 'Eşhedü en lâ ilahe illallahü vahdehu lâ şerike leh. ilahen vahiden Eha-den Sameden. Lem yettehiz sâhibeten velâ ve-leden, velem yekun lehu küfüven ehad (= Vâ-hid, Ehad ve Samed olan bir tanrı olarak Allah'tan başka tanrı olmadığına, O'nun birliğine, şeriki bulunmadığına, eş ve çocuk edin-mediğine ve O'na hiçbir kimsenin denk olmadığına şehadet ederim)' derse, kırk milyon sevap yazılır." |Tirmizî.j
Ayrıca bu rivayetin münker olduğunu söyledi.
9545- Taberânî, Mu''cemu'l-Kebîr'de zayıf bir senedle, İbn Ömer'den:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim sırf Allah için 'Lâ ilahe illallahü vahdehu lâ şerike leh. Lehü''l-mülkü ve lehü'l-haındü ve hüvel-Hayyüllezt lâ yemûtu bi-yedi-hi'l-hayr ve hiive alâ külli şey'in kadir' derse, Allah onu Naîm cennetine koyar."
9546- Selmân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim 'Allahutnme iıınî eşhedüke ve üshidü melûiketeke hamelete Arşike ve üshidü men fts-semavâti, enneke entellahullezî la ilahe İllâ ente vahdete lâ şerike leke ve eşhedü eme Muhamminden abdike ve Resûlüke (= Allahım! Şüphesiz ben, sana şehâdet ederim; Arş'mı taşıyan melekleri ve göklerde olanları da senin bir olarak, kendisinden başka ilah olmadığına ve ortağının bulunmadığına şahit

kılarım. Ben, Muhammed'in senin kulun ve Resulün olduğuna şehadet ederim)'i bir kere derse, Allah onun üçte birini ateşten azat eder, iki kere derse onun üçte ikisini, üç kere dese tümünü uteşten azat eder." |Be//,âr zayii" bir sene<ile.|
9547- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim 'Lâ ilahe illallahü vallahıt ekber' derse, Allah onun dörtte birini cehennemden azat eder, kim iki kere derse yarısını, kim üç kere derse tamamını cehennemden azat eder."
[Taberânî. Mu' cemu' l-Kebîr vel-Evsat'ta zayıf bir senedle. |
9548- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kul büyük günahlardan kaçınıp, tam bir 'Mas içinde 'Lâ ilahe illallah' derse, Arş'a de-ğİn ona gök kapılan açılır." [Tirmizî.|
9549- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mûsâ dedi ki: 'Ya Rabbi! Bana seni zikredebileceğim bir şey öğret!'Allah: 'Ey Mûsâ! Lâ ilahe illallah, de!' buyurdu."
"Bunu her kulun söylüyor?"
"La ilahe illallah de!"
"Lâ ilahe illâ ente. Ben kendime özgü olan bir şey istiyorum" deyince, Allah şöyle buyurdu; "Ey Mûsâ! Yedi kat gök, benden başka O'na iman edenler ve yedi kat yer bir kefede, Lâ ilahe illallah da öbür kefede olsa, mutlaka Lâ ilahe illallah'm bulunduğu kefe ağır gelir." JEbû Ya'lâ teyyin bir senetlle.l
9550- Ali radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana dedi ki: Sana söylediğin zaman, Allah'ın seni bağışlayacağı birkaç kelime öğreteyim mi? Şöyle de: Lâ ilahe illallahü'l-Aliyyü'l-Azîm. Lâ ilahe illallalıül-Halîmü'l-Kerim. Lâ ilahe illallahü Rabbü'l-Arşi'l-Azîm." |Tirmizî|
9551- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bir çarşıya girip de orada: 'Lâ ilahe İllallahü vahdehu lâ şerike leh, lehü'l-mül-kii ve tehü' l-hamdü, yühyî ve yüınît ve htive Hayyün dâimen lâ yemût, bi-yedihi'l-hayr. Ve hüve ala külli şey'in kadir (= Bir olarak Allah'tan başka ilah yoktur. O'nun ortağı yoktur. Mülk de O'nundur, hamdO'na mahsustur. O, diriltir de, öldürür de. O, daima ölmeyen Hayy (diridir). Hayır elinde bulunmaktadır. O, her şeye gücü yetendir)' derse, Allah ona bir milyon sevap yazar. Bir milyon günahını da siler. Derecesini bir milyon da yükseltir."
[ikisi de Tirmizî'ye aittir]

9552- Cüveyriye radiyallahu anhâ'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sabah namazını kıldıktan sonra, daha o (Cüveyriye) namazgahındayken çıktı. Soma kuşluk vakti dönünce o hâlâ yerinde oturuyordu. Bunun üzerine dedi ki:
"Sen hâlâ burada oturuyor.musun?"
"Evet."
"Ben senden ayrıldıktan sonra üç kere şu dört kelimeyi söyledim. Bu günden beri o kelimeler, eğer senin bütün gün okuduklarınla tartılacak olsa mutlaka o dört kelime onlara ağır gelirdi. İşte onlar şunlardır: "Sübhanal-lahi ve bi hamdihi adede halkihi ve rıdâ nef-sihi ve zînete arşihî ve midâde kelimatihî (= Allah'ı mahlukun sayısınca, nefsinin rızâsın-ca, Arş'inin ağırlığınca, kelimelerinin sayı-sınca tesbîh (tenzih) ederim)."
|Ebü Dâvud , Tirmizî. Nesâî ve aynı lafızla Müslim]
9553- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dilde (söylemesi) hafif, Mizan'da ağır, Allah'a en sevimli olan iki kelime: "Siibha-nallahi ve bi hamdih, SübkanallahV l-Azîm."
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî.]
9554- Ebû Umâme radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi:
"Sana bir şey bildireyim mi? Eğer sen onu söylersen, gece ve gündüz (hareket edip onun ardından koşsalar) asla ona erişemezler."
"Evet" dedim.
"Söyle dersin," buyurdu: "el-Hamdulilla-hi adede mâ ahsa kitâhuhu, ve'l-hamdu lillahi adede mâ fi kitâbihi, ve'l-hamdu lillahi adede mâ ahsa halkuhû, ve'l-hamdu lillahi mil'e mâ fi halkiht, ve'l-hamdu lillahi mil'e semâvâtihî ve ardiht, ve'l-hamdu lillahi adede külli şey'in (■= Kitab'ının saydıkları adedime Allah'a haınd olsun. Kitab'ı içindekilerin adedince Allah'a hamd olsun. Yarattıklarının sayısınca Allah'a haınd olsun. Yarattıklarının doluşunca Allah'a hamd olsun. Göklerinin ve yerinin doluşunca Allah'a hamd olsun. Her şeyin adedince Allah'a hamd olsun). Aynı tarzda 'Süb-hanallah' dersin, aynı tarzda 'Allahtı ekber dersin.'
[Taberanî, Mıı'cenıu'1-Ke.bfr'de.]
9555- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: "Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek: 'Ben namaz kılarken birinin geldiğini ve şunları söylediğini duydum: Alla-hım! Hamdın lümü Sanadır. Mülkün tümü de Senindir. Hayrın tamamı Senin elindedir. Gizli-siyle âşikârıyla bütün İşler Sana döner. Övgüye lâyık olansın. Şüphesiz Sen her şeye gücü yetensin. Allahım! Geçmişte işlemiş

olduğum tüm günahlarımı bağışla! Ömrümün kalan kısmında da bena günah işlettirme! Senin benden razı 300 olacağın temiz bir amelle beni nzıklandır!' Bu-nun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem şöyle buyurdu: 'işte o adanı melek idi, Rab-bin nasıl hamd edeceğini öğretmek için sana
gelmiştir.' [Ahmed adı belirtilmemiş bir râvi kanalıyla.]
9556- Muâz bin Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"izzet ve yücelik âyeti şudur: el-Hamdü lillahillezî lem yettehiz veleden ve lem yekun lehû şerîkun fi' l-mülki ve lem yekun leliu ve-liyyün mine'z-zülli ve kebbirhu tekbîrâ (= (De ki:) Hamd, çocuk edinmemiş olan, hükümranlığında ortağı bulunmayan, düşkün olmayıp, yardımcıya da ihtiyaç göstermeyen Allah'a mahsustur. O'nu gereği gibi yücelt)!" (İsrâ, 111) [Ahmed, leyyîn bir senedle.)
9557- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim Allah'ın katındakini talep ederek, 'el-Hamdü lillahillezî tevâdaa küllü şey'in li-azametihi, ve'l-hamdü lillahillezî zelle küllü şey'in li-izzetihî, ve'l-hamdü lillahillezî ha-daa küllü şey'in li-mülkihi, ve'l-hamdü lillahillezî istesleme küllü şey'in li-kudretihi (= Herşeyin azameti karşısında boyun eğdiği Allah'a hamdolsun. Her şeyin izzeti karşısında alçaldığı Allah'a hamdolsun. Hükümranlığı karşısında herkesin eğildiği Allah'a hamdolsun. Her şeyin kudretine teslim olduğu Allah'a hamdolsun)' derse, Allah ona bin sevap yazar ve onun bin derecesini yükseltir. Kıyamet gününe kadar onun için mağfiret dileye-cek yetmişbin melek de görevlendirir."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'dc zayıf bir senedle.|
9558- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın kullarından bir kul şöyle dedi: 'Ya Rabbi leke'l-hamdü kemâ yenbeğî li-celûli vechike ve azimi sultânike (= Ey Rabb(im)! Hamd, vechinin celâli ve hükümranlığının yüceliği gereğince sana olsun)!' İki meleğe bu, ulaşınca nasıl yazacaklarını bilemediler ve göğe çıkıp şöyle dediler: 'Senin kulun bir söz söyledi, biz onu nasıl yazacağımızı bilemedik.'
Kulunun ne dediğini çok iyi bilen Allah, onlara şöyle buyurdu: 'Peki kulum ne dedi?'
O: 'Ya Rabbi, leke' l-hamdü kemâ yenbeğî li-celâli vechike ve azîmİ sultânike' söyledi' dediler.
Bunun üzerine Allah şöyle buyurdu: 'Haydi onu tıpkı kulumun söylediği gibi yazın! Bana kavuştuğu zaman onun mükâfatını bizzat ben veririm.' |İbn Mâce.l

9559- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hoşlandığı bir şey gördüğü zaman şöyle derdi: 'Nimeti ile iyi işlerin tamamlandığı Allah'a hamdolsun.' Hoşlanmadığı bir şey gördüğü zaman ise şöyle derdi: 'Her hal üzere Allah'a hamdolsun'." [İbn Mace leyyin bir senedle.|
9560- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: "Bir seferde Peygamber sallallahu aleyhi ve
sellem ile beraberdik. İnsanlar yüksek sesle tekbir getirince, şöyle buyurdu: 'Ey insanlar! Kendinize acıyın! Siz ne dilsize, ne de sağıra seslennüyomunuz. Siz, işiten, duyan ve her daim .sizinle beraber olan zâta dua ediyorsunuz'."
(Ebû Mûsâ) dedi ki: "Ben onun arkasın-daydıra ve şöyle diyordum: 'Lâ havle velâ kuvvete illâ bülah.' Şöyle buyurdu: 'Ey Abdullah bin Kays! Sana cennet hazinelerinden bir hazine göstereyim mi?'
'Evet, ey Allah'ın Resulü!' dedim.
'Şöyle de,' buyurdu: 'La havle velâ kuvvete illa billah (= Güç ve kuvvet ancak Allah'a mahsustur).'
9561- Diğer rivayet:
"Sizin dua ettiğiniz (Rabbiniz), size binek devesinin boynundan bile daha yakındır." |Buharı, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.|
9562- Kays bin Sa'd bin Ubâde radiyalla-hu anh'dan:
"Babası onu, hizmet etmesi için Peygamber sallallalıu aleyhi ve sellem'e verdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana uğradı, ben namaz kılmıştım, ayağıyla bana vurup şöyle dedi:
'Sana cennet kapılarından birini göstereyim mi?'
'Evet' dedim.
Bunun üzerine: 'Lâ havle velâ kuvvete illâ billah'dır' buyurdu." [Tirmizî]
9563- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Lâ havle velâ kuvvete illâ billah', en küçüğü üzüntü olan doksondokuz hastalığa kar-şt en güzel bir devadır."
[Taberânî. Mu'cemu'l-Evsat'ta feyyin bir senedle.]
9564- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Lâ havle velâ kuvvete illâ billah' ı çokça söyleyin! Çünkü o, cennet hazinelerindendir."
(Râvi) Mekhûl der ki: "Her kim 'Lâ havle velâ kuvvete illâ billah, ve lâ mence minella-hi illâ ileyhi (= Güç ve kuvvet ancak Allah iledir. Allah'tan kaçış, sığmış yine O'nadır)' derse, en küçüğü fakirlik olan yetmiş tane zarar kapısını bertaraf

eder." [İkisi de Tirmizî'ye ait]
9565- Ebû Mes'ûd el-Bedrî radiyallahu anh'dan:
"Biz Sa'd bin Ubâde'nin meclisindeyken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem geldi.
Ona Beşîr bin Sa'd dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Allah bize senin üzerine salât getirmemizi emretti, bunu biz nasıl yapacağız?' Sükût etti, hatta keşke bunu sormasaydı dedik. Sonra 'Şöyle deyin,' buyurdu: 'Allahümme salli alâ Muhammedin ve ala âli Muhammed, kemâ salleyte alâ İbrahim. Ve bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed, kemâ bârek-te alâ İbrâhtme inneke Hamîdün Mecîd (= Al-lahım! İbrahim'e rahmet eylediğin gibi Muhammed'e ve âline (şeriat ve şefaatini) kutlu kılıp rahmet eyle! İbrahim' i âline mübarek kıl-dığın gibi Muhammed' e ve onun âline bereketi daim eyle! Şüphe yok ki Sen Hamîd'sin, Me-ctd'sin)' (Teşelıhüdde) selâm ise bildiğiniz gibidir.'" (Yani "es-Selâmü aleyke eyyühe'n-Nebiyyu ve-rahmetullahi ve-berekâtühü")
9566- Diğer rivayet:
"Ve bûrik alâ Muhammedin ve alâ âli Mu-hammedin, kemâ bârekte ala İbrâhtme jtl-âlemîne, inneke Hamîdun Mecîd."
Diğer rivayette ise: "Allahümme salli alâ Muhatnmedİnn-Nebiyyi'l'Ümmiyyi ve alâ âli Muhammed" olarak geçmektedir.
[Buhârî hariç, altı hadis imamı.|
9567- İbn Ebî Leylâ radiyallahu anh'dan: "Bana Kâ'b bin Ucre rastladı ve şöyle dedi: 'Sana bir hediye vereyim mi?' Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bizim yanımıza çıktı; dedik ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Sana nasıl selâm vereceğimizi biliyoruz, fakat sana nasıl salavat getireceğiz?'
'Şöyle deyin,' buyurdu: 'Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed. Ke-mâ salleyîe alâ İbrâhîme. inneke Hamîdun Mecîd. Allahümme târik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed. Kemâ bârekte alâ Ibrâhî-me. İnneke Hamîdun Mecîd'."
[Mâlik hariç, altı hadis imamı.)
9568- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Biz Ehl-i beyte salâtü selâm getirdiğinde sevapları tam ölçeği ile elde etmek isteyen kimse, şöyle desin: 'Allahümme salli alâ Muhammedi' n-Nebiyyi' l-İI mmiyyi ve ezvâcihi ümmehâti' 1-mÜ'minîn ve-zürriyetihi ve ehl~i beytihi. Kemâ salleyte alâ İbrâhîme ve alâ âli İbrâhîm. İnneke Hamîdun Mecîd (= Allahım! İbrahim'e ve âline salât ettiğin gibi ümmî peygamber Muhammed"e, onun mu

minlerîn anneleri olan hanımları, zürriyetİ ve ehl-i beyti üzerine salât eyle! Şüphesiz Sen, Ha-mîd'sin, Mecîd'sin)'."
9569- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: Dedik ki: "Ey Allah'ın Resulü! Sana nasıl selâm vereceğimiz malum. Peki sana nasıl salavat getireceğiz?"
"Şöyle deyin," buyurdu: "Allahümme salli. ala Muhammedin abdike ve Resûlike. Kemâ salleyte alâ İbrâhîme ve alâ âli İbrahim. Ve bârik ala Muhammedin ve alâ âli Muhammedin, kemâ bârekte alâ ibrâhîme ve ala âli İbrâhîm." |Buhârî ve Nesâî.|
9570- Talha radiyallahu anh'dan:
Bir adam: "Ey Allah'ın Nebîsİ! Sana nasıl salât getirelim?" diye sordu.
"Şöyle deyin," buyurdu: "Allahümme salli alâ Muhammedin kemâ salleyte alâ ibrâhîme inneke Hamîdun Mecîd." [Nesâî.]
9571- Ebû Humeyd es-Sâ'İdî radiyallahu anh'dan:
Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! Sana nasıl salât edeceğiz?"
"Şöyle deyin," buyurdu: "Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ ezvâcihi ve zürri-yetihi kemâ salleyte alâ İbrâhîme. Ve bârik alâ Muhammedin ve alâ ezvâcihi ve-zürriyye-tihi, kemâ bârekte alâ ibrâhîme. inneke Hamîdun Mecîd." |Tirmizî hariç, altı hadis imamı.|
9572- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: Dedi ki: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e salavat getirdiğiniz zaman, güzel getirin! Çünkü bilemezsiniz belki de bu salavat O'na sunulur."
"Öyleyse bize (güzel olan salavatı) Öğret!" dediler.
"Şöyle deyin," dedi."Alla/um! Salavatla-nn rahmetin ve bereketlerin peygamberlerin
efendisi ve müttekîlerin imamı üzerine olsun." |İbn Mâce.]
Tamamı Kitabın giriş kısmmdadır.
9573- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bana bir kere savalat-ı şerife getirirse, Allah ona on salat eder, on günahım siler, on derece de yükseltilir." [Nesâî]
9574- Ebû Talha radiyallahu anh'dan: "Bir gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yüzünde büyük bir sevinç ifadesiyle geldi.
Dedik ki: 'Yüzünde sevinç ifadesi görüyoruz; hayırdır inşaallah.'
Şöyle buyurdu: 'Bir melek geldi ve bana: 'Rabbînin sana selâmı var.' Diyor ki: Bir kimse sana bir kere selet ederse, ben ona on kere rahmet ederim. Sana bir kere selâm, ederse, ben ona on kere selâm ederim. Bu seni hoşnut etmez mî?'" |İkisi de Nesâî'ye ait.]

9575- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde bana en yakın olacak kişi, bana en çok salâtü selâm getirendir."
9576- Ali radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yanında anıldığı halde bana salâtü selâm getirmeyen kişi cimrinin ta kendisidir."
|İkisi deTirmizî'nindir.l
9577- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın, yeryüzünde gezgin melekleri vardır. Onlar ümmetimin selâmını bana ulaştırırlar." |Nesâî.]
9578- Abdullah bin Dînâr radiyallahu anh'dan:
"İbn Ömer'in, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kabri başında durup, ona, Ebû Bekr ve Ömer'e salavat getirdiğini gördüm."
[Malik.]
9579- Muhammed bin Yahya bin Hibbân, babasından, o da dedesinden:
Bir adam dedi kî:
"Ey Allah'ın Resulü! Duamın üçte birini sana yapayım mı?"
"Evet."
"Üçte ikisini?"
"Evet."
"Bütün dualarım senin içindir" deyince, şöyle buyurdu:
"öyleyse dünya ve âhiret saadetin için, Allah senin yanında olacak ve senin için yeterli olacaktın" [Taberanî, Mu'cemu'l-Kebîr]
9580- Ammâr bin Yâsir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah kabrimde bir melek görevlendirmiş ve ona bütün mahlûkatııı sesini duyma yeteneğini vermiştir. Kıyamete kadar kim bana salâtü selâm getirirse, onun ve babasının ismini de söyleyerek falan oğlu filan sana selâtü selam getirdi diyerek onun o salâtü selâmım bana ulaştırır." |Be/,/.âr zayıf bir senedle.|
9581- Enes radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bana bir kere salâtü selâm getirirse Allah ona on salât eder, kim bana on kere sa-lât getirirse Allah ona yüz salât eder. Kim bana yüz salât-ü selâm getirirse, Allah onun iki gözü arasına ateşten ve nifaktan beraat ettiğini yazar.

Kıyamet gününde ise onu şehitlerle
beraber kılar."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat ve's-Sağir'de hafi bir senedle]
9582- Ali radiyallahu anh'dan:
"O, insanlara Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e salâtü selâmı şöyle diyerek öğretirdi: Dünyaları yayan, gökleri yaratan, şakî ve saîd olmak üzere kalpleri fıtratı üzerinde kılan Allahım! Salavatlann en şereflilerini, bereketlerin bolluğunu, rahmet ve şefkatini kulun ve Resulün olan Muhammed'in üzerinde kıl! (O Muhammed ki) kendinden öncekilerin sonuncusu ve kapalı olanların açıcısıdır. Hakkı hak ile ilan eden ve batıl ordularını kahredendir. Senin emrinle sana boyun eğmek hususunda senin rızanla zinde, bir an bile geri durmaksızın ve kararlılıkta zaafa düşmeksizin güçlenmiştir. Vahyine karşı duyarlı ve senin emrine uymaya dair geçmişte verdiği ahdini koruyandır. Onunla kalpler, fitne ve günah dalışlarından sonra açık İşaretler, İslâmî aydınlatmalar ve hükümlerinin ateşleriyle hidayete kavuşmuştur. O, senin Emîn ve Me'mûn'undur. Gizlenmiş İlminin bekçisi, din gününün şahidi ve hak ile rahmet olarak gönderdiğin bir nimetindir. Allahım! Adn cennetinde onun içirt büyük bir yer aç! Faziletinden kal kat hayırlar ile meşakkatsiz, üzücü olmadan ve bilinen sevabının başarısı ile bağışının genişliğinden onu ücretlendir! Allahım onun binasını diğer insanların binalarından yüce kıl, katında sevabını artır, ona ikramda bulun ve onun nurunu tamamla, kıyamet günü dirildi-ğinde şehadetini ve sözünü makbul, yine o günde hak, doğru ve sağlam sözlü kıl.'
[Taberanî, Mu'cemu'l-Evsal'ta munkatı bir senedle.)
9583- Ka'b bin Ucre radiyallahu anh'dan: "Bir gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem minbere çıktı birinci basamağa çıktığında 'Amin!' dedi. Sonra diğer basamağa çıktı. Onda da 'Âmin!' dedi. Sonra üçüncü basamağa çıktı ve onda da: 'Âmin!' dedi. Minberden indikten sonra: 'Ey Allah'ın Resulü! Senden bugün bir söz duyduk.' diye sorduk.
'Duydunuz mu?'
'Evet' dedik; şöyle buyurdu: 'Birinci basamakta Cibril gelip bana şöyle dedi: 'Ana babasına ya da onlardan birine ihtiyarladıklarında erişip de onların sebebiyle cennete giremeyen (Allah'ın rahmetinden) uzak olsunV Ben de ona karşılık 'Âmin!' dedim.
'Yanında anıldığında sana salâtü selâm getirmeyen de (Allah'ın rahmetinden) uzak olsunV dedi, ben de 'Amin!' dedim.
'Ramazana erişip de bağışlanmayan (Allah'ın rahmetinden) uzak olsuıû' dedi. Ben de: 'Amin!' dedim.' |Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de.]

9584- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bana salâtü selâmı getirmeyi unutup ihmal ederse, cennet yolunu şaşırır."
| İbn Mâce.]

TAHRİC

==

9196-9197- Bu hadisi Buhârî (da'vât 66/2, VII, 168-9), Müslim (zikr 25, s. 2069-70) ve Tirmizî (3600), Ebû Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

9198- Bu hadisi Ebû Dâvud (4856- 5059) ve Tirmizî (3380), Sâlih mevla't-Tev'eme ve Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi. Hafzı Ebû Dâvud'a aittir.

9199- Bu hadisi Ebû Dâvud (4855), Muh. b. es-Sabbâh el-Bezzâz an İsmâil b. Zekeriyyâ an Süheyl b. es. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.

9200- Bu hadisi Müslim (zikr 40, s. 2075), Tirmizî (3379) ve Nesâî (âdâbu'l-kudât 37, VIII, 249), Merhm b. Abdilazîz an Ebî Nuâme Abdirrabbih es-Sa'dî an Ebî Osmân en-Nehdî an Ebî Saîd el-Hudrî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

9201- Bu hadisi Tirmizî (3375), Ebû Kureyb an Zeyd b. Hubâb an Muâviye b. Sâlih an Amr b. Kays an Abdillah b. Busr senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.

9202- Bu hadisi Tirmizî (3376), Kuteybe an İbn Lehîa an Derrâc an Ebî'l-Heysem an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.

9203- Bu hadisi Buhârî (da'vât 66/1, VII, 168) ve Müslim (salâtu'l-müsâfirîn 211, s. 539), Ebû Usâme an Büreyd an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

9204- Bu hadisi Müslim (zikr 4, s. 2062), Ümeyye b. Bistâm an Yezîd b. Zurey' an Revh b. el-Kâsım ani'l-Alâ an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.

9205- Bu rivayeti Tirmizî (3596), Ebû Kureyb an Ebî Muâviye an Amr b. Râşid an Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.

9206- Bu hadisi Buhârî (tevhîd 50, VIII, 212), Müslim (zikr 2, s. 2061) ve Tirmizî (3603), Enes b. Mâlik , Ebû Sâlih ve Hemmâm an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

9207- Bu hadisi Tirmizî (3580), Ah. b. Abdirrahman b. Bekkâr ani'l-Velîd b. Müslim an Ufeyr b. Ma'dân an Ebî Devs el-Yahsubî an İbn Âiz el-Yahsubî an İmâre b. Za'kere senedi ile tahrîc etti ve isnâdının zayıf olduğunu söyledi.

9208- Bu hadisi Tirmizî (3510), Abdülvâris b. Abdissamed an ebîhî an Muh. b. Sâbit el-Bünânî an ebîhî an Enes b. Mâlik senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.

9209- Bu hadisi Tirmizî (3526), el-Hasan b. Arafe an İsm. b. Ayyâş an Abdillah b. Abdirrahman b. e. Hüseyn an Şehr b. Havşeb an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi ve "ızdırab"lı başka bir tarîkini zikretti.

9210- Bu hadisi Tirmizî (3561), Ah. b. el-Hasan an Abdillah b. Nâfi' an Hammâd b. e. Humeyd an Zeyd b. Eslem an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.

9211- Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ î, 77).

9212- Heysemî diyor ki: "Râvilerinden Ömer b. el-Kâsım'ı tanımıyorum. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir" (Mecma‘ î, 78).

9213- Bu hadisi Ahmed (I, 172, 180, 187), Usâme b. Zeyd an Muh. b. Abdirrahman b. e. Lebîbe an Sa'd asl-ı senedi ile tahrîc etti.

İbn Lebîbe, İbn Hibbân'a göre güvenilir bir râvidir. Ancak İbn Maîn onu zayıf addetmiştir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ î, 81).

9214- Bu hadisi Ebû Nuaym, Hilye'de (VI, 181), el-Hasan b. Arafe an Yahyâ b. Süleym an İmrân el-Kasîr an Abdillah b. Dînâr an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.

9215- Bu hadisi Ahmed (VI, 447) ve Tirmizî (3377), Ziyâd b. e. Ziyâd mevlâ İbn Abbâs (an Ebî Bahriye)

an Ebî'd-Derdâ asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Bunu Ahmed hasen senedle tahrîc etmiştir. Ayrıca yine o, bunu ceyyid bir senedli Muâz hadisinden de tahrîc etmiştir (Tergîb II, 395).
9216- Bu hadisi Ahmed (III, 68, 71), Derrâc Ebû's-Semh an Ebî'l-Heysem an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre Derrâc, pek çoklarınca zayıf bir râvidir, diğer ricâli güvenilir kimselerdir (Mecma‘ î, 75).
9217- Bu hadis ne Tirmizî'de ne de Mâlik'in Muvattâ'ında yoktur. Bunu Taberânî rivayet etti ve isnâdı hakkında Heysemî: "Râvileri Sahîh ricâlindendir" demiştir (Mecma‘ î, 73). Aynı rivayet Câbir tarikiyle de yine Taberânî'de yer almıştır.
9218- Bu hadisi Ebû Dâvud (3667), Muh. b. el-Müsennâ an Abdisselâm b. Mutahhar an Mûsâ b. Halef an Katâde an Enes senedi ile tahrîc etti.
el-İrâkî isnâdı hakkında "hasen" hükmü vermiştir (Feyd V, 256).
9219- Bu hadisi Ebû Dâvud (1479) ve Tirmizî (3247, 3374), Zer an Yüsey' el-Hadremî ani'n-Nu'mân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî "hasen sahîh" hükmü verdi.
9220- Bu hadisi Tirmizî (3370), et-Tayâlisî an İmrân el-Kattân an Katâde an Saîd b. ebî'l-Hasan an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9221- Bu hadisi Tirmizî (3371), Alî b. Hucr ani'l-Velîd b. Müslim an İbn Lehîa an Ubeydillah b. e. Ca'fer an Ebân b. Subh an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9222- Bu hadisi Tirmizî (3548), el-Hasan b. Arafe an Yezîd b. Hârûn an Abdirrahman b. e. Bekr el-Kuraşî an Mûsâ b. Ukbe an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb", Abdurrahman hakkında ise zayıf hükmü verdi.
9223- Bu hadisi Tirmizî (3381), Kuteybe an İbn Lehîa an Ebî'z-Zübeyr an Câbir senedi ile tahrîc etti.
9225- Râvilerinden Muh. b. e. Humeyd zayıftır (Mecma‘ î, 147).
9226-9228- Bu hadisi Mâlik (kur'ân 30, s. 214), Buhârî (teheccüd 14/1, II, 47; tevhîd 35, VIII, 197; da'vât 14, VII, 149-50), Müslim (salâtu'l-müsâfirîn 168, s. 521), Ebû Dâvud (1315) ve Tirmizî (3498), ez-Zührî an Ebî Seleme ve Ebî Abdillah el-Ağarr an Ebî Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9229- Bu hadisi Tirmizî (3499), Muh. b. Yahyâ es-Sekafî an Hafs b. Gıyâs an İbn Cüreyc an Abdirrahman b. Sâbit an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
9230- Bu hadisi Ebû Dâvud (521) ve Tirmizî (3594, 3595), es-Sevrî an Zeyd el-Amiyy an Muâviye b. Kurre an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
9231-9232- Bu hadisi Mâlik (salât 7, s. 70) ve Ebû Dâvud (2540), Ebû Hâzım an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İbn Huzeyme ve İbn Hibbân tarafından da rivayet olunmuştur (Tergîb I, 191).
9233- Bu hadisi Müslim (salât 215, s. 350), Ebû Dâvud (875) ve Nesâî (tatbîk 78, II, 226), İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Umâre b. Gaziyye an Summâ an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9234- Bu hadisi Tirmizî (3382), Muh. b. Merzk an Ubeydillah b. Vâkıd an Saîd b. Atiyye an Şehr b. Havşeb an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9235- Bu hadisi Ahmed (II, 367), Halef an Ebî Ma'şer an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre isnâdı hasendir.
9236-9237- Bu hadisi Ebû Dâvud (1536) ve Tirmizî (1905), Hişâm ed-Destevâî an Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Ca'fer an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9238- Bu hadisi Ebû Dâvud (1535) ve Tirmizî (1980), Abdurrahman b. Ziyâd b. En'am an Abdillah b. Yezîd an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Abdurrahman sebebiyle isnâdı zayıftır.
9239- Bu hadisi Müslim (zikr 86-7, s. 2094) ve Ebû Dâvud (1534), Talha b. Ubeydillah b. Kerîz an Ümmi'd-Derdâ an Ebî'd-Derdâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9240- Bu hadisi Ebû Dâvud (1485), Abdullah b. Mesleme an Abdilmelik b. Muh. b. Eymen an Abdillah b. Ya'kb b. İshâk ammen haddesehu an Muh. b. Ka'b el-Kurazî an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.

9241- Bu rivayeti Ebû Dâvud (1489), Mûsâ b. İsm. an Vuheyb b. Hâlid ani'l-Abbâs b. Abdillah b. Ma'bed an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
9242- Bu hadisi Ebû Dâvud (1487), Ukbe b. Mükrim an Selm b. Kuteybe an Ömer b. Nebhân an Katâde an Enes senedi ile tahrîc etti.
9243- Bu hadisi Ahmed (IV, 56), İbn Lehîa an Hibbân b. Vâsi' an Hallâd b. es-Sâib asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre isnâdı hasendir.
9244- Bu hadisi Nesâî (sehv 37/1, III, 38) ve Tirmizî (3557), Muh. b. Beşşâr an Safvân b. ësâ an İbn Aclân ani'l-Kâ'kâ' an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
9245 Bu hadisi Ebû Dâvud (1502), Tirmizî (3411) ve Nesâî (sehv 97, III, 79), Assâm b. Alî ani'l-A'meş an Atâ b. es-Sâib an ebîhî an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9246- Bu hadisi Ebû Dâvud (1488) ve Tirmizî (3556), Ca'fer b. Meymûn an Ebî Osmân an Selmân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9247- Bu hadisi Tirmizî (3479), Abdullah b. Muâviye el-Cumahî an Sâlih el-Müriyy an Hişâm b. Hassân an Muh. b. Sîrîn an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9248- Bu hadisi Ebû Dâvud (1481), Tirmizî (3476, 3477) ve Nesâî (sehv 48, III, 44), Ebû Hânî el-Havlânî an Ebî Alî Amr b. Mâlik el-Cenbî an Fadâle asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî ikinci isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi. Lafız Ebû Dâvud'a aittir.
9249- Bu hadisi Tirmizî (486), Sül. b. Selm ani'n-Nadr b. Şumeyl an Ebî Kurre el-Esedî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ömer senedi ile tahrîc etti.
9250- Bu hadisi Ebû Dâvud (938), el-Firyâbî an Subayh b. Muhriz an Ebî Musabbih el-Makrâî an Ebî Züheyr asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9251- Bu hadisi Mâlik (kur'ân 28, s. 213), Buhârî (da'vât 21/2, VII, 153), Müslim (zikr 8-9, s. 2063), Ebû Dâvud (1483), Tirmizî (3497) ve İbn Mâce (3854), Atâ b. Mînâ, Abdurrahman b. Ya'kb ve el-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9252- Bu hadisi Ebû Dâvud (1480), Müsedded an Yahyâ an Şu'be an Ziyâd b. Mihrâk an Ebî Neâme an ibnin li-Sa'd senedi ile tahrîc etti.
9253- Bu hadisi Tirmizî (3527), el-Cüreyrî an Ebî'l-Vered ani'l-Leclâc an Muâz asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
9254- Bu hadisi Ebû Dâvud (1482), Hârûn b. Abdillah an Yezîd b. Hârûn ani'l-Esved b. Şeybân an Ebî Nevfel an Âişe senedi ile tahrîc etti.
Bunu el-Hâkim, Müstedrek'inde rivayet etti ve Zehebî onun sıhhat hükmünü onayladı. Nevevî ise Riyâdu's-sâlihîn ve Ezkâr kitaplarında isnâdı hakkında "ceyyid" hükmü verdi (Feyd V, 218).
9255- Bu hadisi Mâlik (kur'ân 29, s. 213), Buhârî (da'vât 22, VII, 153), Müslim (zikr 92, s. 2095), Ebû Dâvud (1484) ve Tirmizî (3387), ez-Zührî an Ebî Ubeyd mevlâ İbn Ezher an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9256- Bu hadisi Ebû Dâvud (1532), Hâtim b. İsm. an Ya'kb b. Mücâhid Ebû Hazre an Ubâde b. el-Velîd an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdının "muttasıl" olduğunu söyledi.
Bunu İbn Huzeyme de Sahîh'inde rivayet etmiştir.
9257- Bu hadisi Tirmizî'de bulamadım. Mizzî'nin Tuhfetu'l-işrâf'ından (I, 107), Ebû Dâvud es-Sicistânî an Katan b. Nüseyr an Ca'fer b. Sül. an Sâbit an Enes senediyle geldiğini öğreniyoruz.
Tirmizi başka bir sened de sevkederek bu sefer Sâbit'ten "mürsel" olarak serdetmiştir.
9258- Bu hadisi Tirmizî (3373), Kuteybe an Hâtim b. İsmâil an Ebî'l-Melîh an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9259- Bu hadisi Tirmizî (3571), Bişr b. Muâz an Hammâd b. Vâkıd an İsrâil an Ebî İshâk an Ebî'l-Ahvas an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti ve bu hadisin mürsel olarak rivayet olunduğunu ve bunun da sahîh olduğunu söylemiştir.

9260- Bu hadisi Ebû Dâvud (1533), Muh. b. ësâ an Ebî Avâne ani'l-Esved b. Kays an Nübeyh al-Anezî an Câbir senedi ile tahrîc etti.
9261- Bu hadisi Tirmizî (3552), Hennâd an Ebî'l-Ahvas an Ebî Hamza an İbr. ani'l-Esved an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9262- Râvilerinden Mansûr b. Sukayr zayıf, diğerleri ise güvenilir kimselerdir (Mecma‘ î, 150).
9263- İsnâdı Heysemî'ye göre hasendir (Mecma‘ î, 152).
9264- Hadisleri hasen kabul edilen Âsım b. Behdele dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ î, 153).
9265- İsmî belirsiz râvi dışındakiler Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ î, 153).
9266- Heysemî'ye göre Ebû Ya'lâ'nın râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ î, 171).
9267- Bu hadisi Ebû Dâvud (1493-4) ve Tirmizî (3475), Mâlik b. Miğvel an Abdillah b. Büreyde an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9268- Bu hadisi Ebû Dâvud (1495) ve Nesâî (sehv 58, III, 52), Halef b. Halîfe an Hafs b. ahî Enes an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9269- Bu hadisi Ebû Dâvud (1496) ve Tirmizî (3478), ësâ b. Yûnus an Ubeydillah b. e. Ziyâd an Şehr b. Havşeb an Esmâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
9270- Râvilerinden Muh. b. Abdillah el-Asrî zayıftır (Mecma‘ î, 156).
9271- Bu hadisi İbn Mâce (3856), Abdurrahman b. İbr. an Amr b. e. Seleme an ësâ b. Mûsâ an Gaylân b. Enes ani'l-Kâsım an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'inde şu bilgiyi vermektedir: "Gaylân hakkında ne cerh, ne de tevsîk cihetinden bir şey zikreden yoktur. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir."
9272- Bu hadisi İbn Mâce (3859), Ebû Yûsuf es-Saydelânî an Muh. b. Seleme ani'l-Fezârî an Ebî Şeybe an Abdillah b. Ukeym an Âişe senedi ile tahrîc etti.
Ebû Şeybe hakkında ne iyi, ne de kötü bir hüküm sâdır olmamıştır. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir.
9273-9274- Bu hadisi Buhârî (da'vât 68, VII, 169), Müslim (zikr 5, s. 2062), Tirmizî (3507) ve İbn Mâce (3861), el-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9275- Bu hadisi Buhârî (ezân 89/2, I, 181), Müslim (mesâcid 147, s. 419), Ebû Dâvud (781) ve Nesâî (iftitâh 15, II, 128-9), Umâre b. el-Ka'kâ' an Ebî Zür'a an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9276- Bu hadisi Müslim (mesâcid 150, s. 420), Tirmizî (3592) ve Nesâî (iftitâh 8, II, 125), el-Haccâc b. e. Osmân an Ebî'z-Zübeyr an Avn b. Abdillah b. Utbe an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9277- Bu hadisi Müslim (mesâcid 149, s. 419-20), Ebû Dâvud (763) ve Nesâî (iftitâh 19, II, 132-3), Hammâd b. Seleme an Sâbit ve Humeyd an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9278- Bu hadisi Ebû Dâvud (764), Amr b. Merzk an Şu'be an Amr b. Murre an Âsım el-Anezî an İbn Cübeyr b. Mut'im an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
9279- Bu hadisi Nesâî (iftitâh 16, II, 129), Amr b. Saîd b. Saîd an Şurayh b. Yezîd an Şuayb an Muh. b. el-Münkedir an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir.
9280- Bu hadisi Ebû Dâvud (776), Talk b. Gannâm an Abdisselâm b. Harb an Büdeyl b. Meysere an Ebî'l-Cevzâ' an Âişe asl-ı senedi ile; Tirmizî (243) ise Ebû Muâviye an Hârise b. ebî'r-Ricâl an Amre an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9282- Bu hadisi Müslim (müsâfirin 201-2, s. 534-6), Ebû Dâvud (744, 760-1), Tirmizî (3422-3) ve Nesâî (iftitâh 17, II, 129-30), el-A'rec an Ubeydillah b. e. Râfi' an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9283- Bu hadisi Müslim (salât 207, s. 348), Ebû Dâvud (876) ve Nesâî (tatbîk 8, II, 189), Sül. b. Suhaym an İbr. b. Abdillah b. Ma'bed b. Abbâs an ebîhî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9284- Bu hadisi Nesâî (tatbîk 12, II, 191), Amr b. Mansûr an Âdem b. e. İyâs ani'l-Leys an Muâviye b. Sâlih an Ebî Kays el-Kindî an Âsım b. Humeyd an Avf b. Mâlik senedi ile tahrîc etti.
9285- Bu hadisi Buhârî (ezân 123, I, 193; 139, I, 199; mağâzî 51/1, V, 94; tefsîr sreti'n-Nasr 2, VI, 93), Müslim (salât 217-8, s. 350-1), Ebû Dâvud (877) ve Nesâî (iftitâh 153, II, 219), Mansûr an Ebî'd-Duhâ an Mesrk an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9286- Bu hadisi Müslim (salât 223, s. 353), Ebû Dâvud (872) ve Nesâî (tatbîk 11, II, 190-1; 75, II, 224), Katâde an Mutarrif an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

9287- Bu hadisi Ebû Dâvud (869-70), Mûsâ b. Eyyûb an ammihî ev raculin min kavmihî an Ukbe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9288- Bu hadisi Müslim (salât 202-4, s. 346) ve Ebû Dâvud (846), Ubeyd b. el-Hasan an İbn e. Evfâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9289- Bu hadisi Müslim (salât 205, s. 347), Ebû Dâvud (847) ve Nesâî (tatbîk 25/3, II, 198-9), Saîd b. Abdilâziz an Atiyye b. Kays an Kazaa b. Yahyâ an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9290- Bu hadisi Buhârî (ezân 126/3, I, 193), Ebû Dâvud (770) ve Nesâî (tatbîk 22/2, II, 196), Mâlik ez-Zurâkî an ebîhî an Rifâa b. Râfi' asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9291- Bu hadisi Ebû Dâvud (773), Tirmizî (404) ve Nesâî (iftitâh 36, II, 135), Rifâa b. Yahyâ b. Abdillah b. Rifâa b. Râfi' an Muâz b. Rifâa an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9292- Bu hadisi Mâlik (salât 47, s. 88), Buhârî (ezân 125, I, 193; bed'ul-halk 7, IV, 82), Müslim (salât 71, s. 306), Ebû Dâvud (848), Tirmizî (267) ve Nesâî (tatbîk 23/1, II, 196), Mâlik an Sumeyy an Ebî Sâlih asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9293- Bu hadisi Müslim (salât 216, s. 350) ve Ebû Dâvud (878), İbn Vehb an Yahyâ b. Eyyûb an Umâre b. Gaziyye an Sumeyy an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9294- Bu rivayeti Müslim (salât 221, s. 351) ve Nesâî tatbîk 72, II, 223), İbn Cüreyc an Atâ an İbn e. Müleyke an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9295- Bu rivayeti Müslim (salât 222, s. 357), Ebû Dâvud (879) ve Nesâî (tatbîk 47, II, 210), Ubeydullah b. Ömer an Muh. b. Yahyâ b. Hibbân ani'l-A'rec an Ebî Hureyre an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9296- Bu hadisi Ebû Dâvud (850) ve Tirmizî (284-5), Habîb b. e. Sâbit an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
9297- Bu hadisi Müslim (mesâcid 128, 130, s. 412), Ebû Dâvud (983) ve Nesâî (sehv 64/4, III, 58), el-Evzâî an Hassân b. Atiyye an Muh. b. e. Âişe an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Bu hadisi Buhârî (cenâiz 88/3, II, 103) ve Müslim (mesâcid 128, 131, s. 412-3), Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9298- Bu hadisi Nesâî (sehv 65, III, 58), Amr b. Alî an Yahyâ an Ca'fer b. Muh. an ebîhî an Câbir senedi ile tahrîc etti.
Râvileri Sahîh ricâlindendir.
9300- Bu hadisi Ebû Dâvud (1522) ve Nesâî (sehv 60, III, 53), Hayve b. Şurayh an Ukbe b. Müslim an Ebî Abdirrahman el-Hubullî ani's-Sunâbihî an Muâz asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9301- Bu hadisi Nesâî (sehv 61, III, 54), Ebû Dâvud an Sül. b. Harb an Hammâd b. Seleme an Saîd el-Cüreyrî an Ebî'l-Alâ an Şeddâd b. Evs senedi ile tahrîc etti.
İbn Hacer, senedi hakkında "kavî" hükmü verdi (Neyl II, 307).
9302- Bu hadisi Nesâî (sehv 62/2, III, 55), Ubeydullah b. Sa'd an ammihî an Şerîk an Ebî Hâşim el-Vâsitî an Ebî Miclez an Kays b. Ubâd senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir (Neyl II, 305).
9303- Bu hadisi Buhârî (da'vât 39, VII, 159; 44, 46, VII, 161), Müslim (mesâcid 129, s. 412), Ebû Dâvud (880) ve Nesâî (sehv 64/2, III, 56-7), Hişâm ve Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9304- Bu hadisi Buhârî (ezân 149/2, I, 203; da'vât 17, VII, 150; tevhîd 9, VIII, 168), Müslim (zikr 48, s. 2078), Tirmizî (3531) ve Nesâî (sehv 59, III, 53), Yezîd b. e. Habîb an Ebî'l-Hayr an Abdillah b. Amr an Ebî Bekr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9305- Bu hadisi Tirmizî (3419), ed-Dârimî an Muh. b. İmrân b. e. Leylâ an ebîhî an İbn e. Leylâ an Dâvud b. Alî b. Abdillah b. Abbâs an ebîhî an ceddihî an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9306- Bu hadisi Müslim (mesâcid 135, s. 414), Ebû Dâvud (1513), Tirmizî (300) ve Nesâî (sehv 80, III, 68), el-Evzâî an Şeddâd Ebî Ammâr an Ebî Esmâ er-Rahabî an Sevbân asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9307- Bu hadisi Müslim (mesâcid 139-41, s. 415-6), Ebû Dâvud (1506-7) ve Nesâî (sehv 83, III, 69-70), Ebû'z-Zübeyr an Abdillah b. ez-Zübeyr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9308- Bu hadisi Müslim (mesâcid 144-5, s. 418), Tirmizî (3412) ve Nesâî (sehv 91, III, 75), el-Hakem b. Uteybe an Abdirrahman b. e. Leylâ an Ka'b b. Ucre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

9309- Bu hadisi Nesâî (sehv 93/1, III, 76), Mûsâ b. Hizâm an Yahyâ b. Âdem an İbn İdrîs an Hişâm b. Hassân an Muh. b. Sîrîn an Kesîr b. Aflah an Zeyd senedi ile tahrîc etti.
9310- Bu hadisi Nesâî (sehv 96, III, 79), Ah. b. Hafs b. Abdillah an ebîhî an İbr. b. Tahmân ani'l-Haccâc b. Hâccâc an Ebî'z-Zübeyr an Ebî Alkame an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9311-9314- Bu hadisi Müslim (mesâcid 142, s. 415; 9311. nolu hadisin lafzı) ve Buhârî (ezân 155, I, 205; da'vât 18, VII, 151, 9312. nolu hadisin lafzı), Sumeyy an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile;
Müslim (mesâcid 143, s. 417), Ravh an Süheyl an ebîhî an Ebî Hureyre tarikiyle; 9313. nolu rivayetin lafzı.
Müslim (mesâcid 146, s. 418), Ebû Ubeyd mevlâ Sül. b. Abdilmelik an Atâ b. Yezîd an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9315- Bu hadisi Ebû Dâvud (1508), el-Mu'temir b. Sül. an Dâvud et-Tufâvî an Ebî Müslim el-Becelî an Zeyd b. Erkam senedi ile tahrîc etti.
Dâvud hakkında İbn Maîn zayıf hükmü vermiştir.
9316- Bu hadisi Ebû Dâvud (1523), Tirmizî (2903) ve Nesâî (sehv 80, III, 68), Alî b. Rebâh an Ukbe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9317- Bu hadisi Müslim (müsâfirîn 62, s. 492-3), Ebû Dâvud (615) ve Nesâî (imâmet 34, II, 94), Mis'ar an Sâbit b. Ubeyd an (İbni'l-Berâ ani')l-Berâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9318- Bu hadisi Nesâî (sehv 89, III, 73), Amr b. Sevvâd an İbn Vehb an Hafs b. Meysere an Mûsâ b. Ukbe an Atâ b. e. Mervân senedi ile tahrîc etti.
Güvenilir bir râviden Atâ dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir.
9319- Bu hadisi Tirmizî (3503) ve Nesâî (sehv 90, III, 73-4), Osmân eş-Şahhâm an Müslim b. e. Bekre an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti ve Tirmizî isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
9320- Râvilerinden Abdülazîz b. Abdirrahman el-Bâlisî oldukça zayıftır (Mecma‘ II, 168).
9321- Bu hadisi Tirmizî (3474), İshâk b. Mansûr an Alî b. Ma'bed an Ubeydillah b. Amr an Zeyd b. e. Üneyse an Şehr b. Havşeb an Abdirrahman b. Ganm an Ebî Zer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb sahîh" hükmü verdi.
9323- Bu hadisi Ebû Dâvud (5079), İsh. b. İbr. ed-Dimaşkî an Muh. b. Şuayb an Abdirrahman b. Hassân el-Filistinî ani'l-Hâris b. Müslim an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
9324- Bu hadisi Tirmizî (3534), Kuteybe ani'l-Leys ani'l-Culâh b. Kesîr an Ebî Abdirrahman el-Hubelî an İmâre b. Şebîb senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9325- Bu hadisin isnâdlarından birisi sahîhtir. İbn Hibbân tarafından da tahrîc olunmuştur (Mecma‘ î, 102; Tergîb II, 453).
9326- Bu rivayetin isnâdı "ceyyid"dir (Tergîb II, 453).
9327- Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ î, 102).
9328- Râvilerinden Ebû Mâlik en-Nahaî zayıftır (Mecma‘ î, 110).
9329- Bu hadisi Mâlik (kur'ân 34, s. 215-6) Buhârî (teheccüd 1, II, 41-2; da'vât 10/2, VII, 148; tevhîd 8/2, VIII, 167; 24/7, VIII, 184), Müslim (müsâfirîn 199, s. 532-4), Ebû Dâvud (771), Tirmizî (3418) ve Nesâî (kıyâmu'l-leyl 9, III, 209-10), Tâvus an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9330- Bu hadisi Ahmed (VI, 156), Müslim (müsâfirîn 200, s. 534), Ebû Dâvud (767-8), Tirmizî (3420), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 12, III, 212) ve İbn Mâce (1357), İkrime b. Ammâr an Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9331- Bu hadisi Ebû Dâvud (5085), Kesîr b. Ubeyd an Bakiyye b. el-Velîd an Ömer b. Cu'sum ani'l-Ezher b. Abdillah an Şarayk el-Hevzenî senedi ile tahrîc etti.
9332- Bu hadisi Ebû Dâvud (766), Nesâî (kıyâmu'l-leyl 9, III, 208; istiâze 63, VIII, 284) ve İbn Mâce (1356), Zeyd b. el-Hubâb an Muâviye b. Sâlih ani'l-Ezher b. Saîd an Âsım b. Humeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9333- Bu hadisi Ebû Dâvud (775), Tirmizî (242) ve Nesâî (iftitâh 18, II, 132), Ca'fer b. Sül. an Alî b. Alî er-Rifâî an Ebî'l-Mütevekkil an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9334- Güvenilir bir râvi olan Abdullah b. Muh. Ebû Abdirrahman el-Ezremî dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ î, 158).

9335- Bu hadisi Ebû Dâvud (5067) ve Tirmizî (3392), Ya'lâ b. Atâ an Amr b. Âsım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
9336- Bu hadisi Ebû Dâvud (5077), Mûsâ b. İsmaîl an Hammâd ve Vuheyb an Süheyl an ebîhî an Ebî Ayyâş senedi ile tahrîc etti.
9337- Bu hadisi Ebû Dâvud (5078) ve Tirmizî (3501), Bakiyye b. el-Velîd an Müslim b. Ziyâd an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9338- Bu hadisi Ebû Dâvud (5061) ve Tirmizî (3391), Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
9339- Bu hadisi Müslim (zikr 74-6, s. 2088-9), Ebû Dâvud (5071) ve Tirmizî (3390), el-Hasan b. Ubeydillah an İbrâhîm b. Süveyd an Abdirrahman b. Yezîd an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9340- Bu hadisi Ebû Dâvud (5075), Ah. b. Sâlih an İbn Vehb an Amr an Sâlim el-Ferrâ an Abdilhamîd mevlâ Benî Hâşim an ümmihî senedi ile tahrîc etti.
9341- Bu hadisi Ebû Dâvud (5072) ve İbn Mâce (3870), Ebû Akîl an Sâbik b. Nâciye an Ebî Sellâm (an Enes) asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Sindî, Zevâid'inde: "İsnâdı sahihtir, râvileri güvenilir kimselerdir" demiştir.
9342- Bu hadisi Ebû Dâvud (5070) ve İbn Mâce (3872), el-Velîd b. Sa'lebe an İbn Büreyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
9343- Bu hadisi Ebû Dâvud (5073), Ah. b. Sâlih an Yahyâ b. Hassân ve İsmâil an Sül. b. Bilâl an Rabîa b. e. Abdirrahman an Abdillah b. Anbese an Abdillah b. Gannâm senedi ile tahrîc etti.
9344- Bu hadisi Ebû Dâvud (5074) ve İbn Mâce (3871), Ubâde b. Müslim an Cübeyr b. e. Sül. b. Cübeyr b. Mut'im an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9345- Bu hadisi Ebû Dâvud (5076), İbn Vehb an'il-Leys an Saîd b. Beşîr an Muh. b. Abdirrahman el-Beylemânî an ebîhî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
İbnü'l-Beylemânî ve babası zayıf râvilerdir.
9346-9347- Her iki metni de Ebû Dâvud (5083-4), Muh. b. Avf an Muh. b. İsm. an ebîhî an Damdam an Şurayh an Ebî Mâlik senedi ile tahrîc etti.
9348- Bu hadisi Ebû Dâvud (5087), İbn Muâz an ebîhî ani'l-Mes'ûdî ani'l-Kâsım an Ebî Zer senedi ile tahrîc etti.
9349- Bu hadisi Ebû Dâvud (5088-9) ve Tirmizî (3388), Ebân b. Osmân an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
9350- Bu hadisi Ebû Dâvud (5082) ve Tirmizî (3575), Ebû Üseyd el-Berrâd an Muâz b. Abdillah b. Hubeyb an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
9351- Bu hadisi Buhârî (da'vât 65/1, VII, 168), Müslim (zikr 29, s. 2071), Ebû Dâvud (5091) ve Tirmizî (3466), Sumey an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9352- Bu hadisi Ebû Dâvud (530) ve Tirmizî (3589), Ebû Kesîr mevlâ Ümmü Seleme an Ümmü Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî "garîb" hükmü verdi.
9353- Bu hadisi Ahmed (III, 406), Muh. b. Ca'fer an Şu'be an Seleme b. Kuheyl an Zer an İbn Abdirrahman b. Ebzâ an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
9354- Bu hadisi Ahmed (V, 191), Ebû'l-Muğîre an Ebî Bekr an Damre b. Habîb b. Suhayb an Ebî'd-Derdâ an Zeyd b. Sâbit senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre Taberânî'nin râvileri güvenilir kimselerdir. Diğer isnâdlar içinde zayıf bir râvi olan Ebû Bekr b. e. Meryem adlı bir şahıs vardır (Mecma‘ î, 113).
9355- Bu hadisi Ebû Dâvud (5058), Alî b. Müslim an Abdissamed an ebîhî an Hüseyn an İbn Büreyde an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
9356- Bu hadisi Müslim (zikr 60, s. 2083), Gunder an Şu'be an Hâlid el-Hazzâ an Abdillah b. el-Hâris an

İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9357- Bu hadisi Müslim (zikr 64, s. 2085), Ebû Dâvud (5053) ve Tirmizî (3396), Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9358- Bu hadisi Tirmizî (3407), Mahmûd b. Gaylân an Ebî Ah. ez-Zübeyrî ani's-Sevrî ani'l-Cüreyrî an Ebî'l-Alâ b. eş-Şıhhîr ar raculin min Benî Hanzale an Şeddâd senedi ile tahrîc etti.
Nevevî, Ezkâr'ında isnâdının zayıf olduğunu, Sadreddîn el-Münâvî ise isnâdında mechûl bir râvi olduğunu söylemiştir (Feyd V, 495).
9359- Bu hadisi Buhârî (fad. Kur'ân 14, VI, 105-6; tıbb 39/2, VII, 25; da'vât 12, VII, 149), Müslim (selâm 50-1, s. 1723), Mâlik (ayn 15, s. 942), Ebû Dâvud (3902) ve Tirmizî (3402), Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9360- Bu hadisi Buhârî (da'vât 7-8, VII, 147; 16/2, VII, 150; tevhîd 13/2, VIII, 169), Ebû Dâvud (5049) ve Tirmizî (3417), Abdülmelik b. Umeyr an Rib'î an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9361-9362- Bu hadisi Buhârî (7/2, 9, VII, 147; tevhîd 34/1, VIII, 196), Müslim (zikr 56, s. 2081-2), Ebû Dâvud (5046-8) ve Tirmizî (3394), muhtelif tariklerden Berâ'dan tahrîc ettiler.
9363- Bu hadisi Tirmizî (3398), İbn e. Ömer an Süfyân an Abdilmelik b. Umeyr an Rib'î an Huzeyfe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
9364- Bu hadisi Ebû Dâvud (5055) ve Tirmizî (3403), Ebû İshâk an Ferve b. Nevfel an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9365- Bu hadisi Ebû Dâvud (5057) ve Tirmizî (3406), Bakiyye b. el-Velîd an Bahîr b. Sa'd an Hâlid b. Ma'dân an Abdillah b. e. Bilâl ani'l-İrbâd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9366- Bu hadisi Tirmizî (3405), Sâlih b. Abdillah an Hammâd b. Zeyd an Ebî Lubâbe an Âişe senedi ile tahrîc etti.
9367-9368- Bu hadisi Buhârî (da'vât 13, VII, 149), Müslim (zikr 64, s. 2084-5), Ebû Dâvud (5050) ve Tirmizî (3401), Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9369- Bu hadisi Müslim (zikr 61-2, s. 2084), Ebû Dâvud (5051) ve Tirmizî (3400), Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9370- Bu hadisi Ebû Dâvud (5061), Hâmid b. Yahyâ an Ebî Abdirrahman an Saîd b. e. Eyyûb an Abdillah b. el-Velîd an Saîd b. el-Müseyyeb an Âişe senedi ile tahrîc etti.
9371- Bu hadisi Tirmizî (3397), Sâlih b. Abdillah an Ebî Muâviye ani'l-Vassâfî an Atiyye an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında
9372- Bu hadisi Buhârî (teheccüd 21, II, 49), Ebû Dâvud (5060) ve Tirmizî (3414), el-Velîd b. Müslim ani'l-Evzâî an Umeyr b. Hânî an Cünâde b. e. Umeyye an Ubâde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9373- Bu hadisi Ebû Dâvud (5054), Ca'fer b. Musâfir an Yahyâ b. Hassân an Yahyâ b. Hamza an Sevr an Hâlid b. Ma'dân an Ebî'l-Ezher senedi ile tahrîc etti.
9374- Bu hadisi Ebû Dâvud (5052), el-Abbâs b. Abdilazîm ani'l-Ahvas b. Cevvâb an Ammâr b. Ruzayk an Ebî İshâk ani'l-Hâris ve Ebî Meysere an Alî senedi ile tahrîc etti.
9375- Bu hadisi Tirmizî (3523), Muh. b. Hâtim ani'l-Hakem b. Zuheyr an Alkame b. Mersed an Sül. b. Büreyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdının zayıf olduğuna hükmetti.
9376- Bu hadisi Ebû Dâvud (3893) ve Tirmizî (3528), Muh. b. İshâk an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9377- Bu hadisi Ebû Ya'lâ (1791) ve İbn Hibbân (5508), Hammâd b. Seleme an Haccâc es-Savvâf an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9378- Bu hadisi Ebû Dâvud (5094), Tirmizî (3427), Nesâî (istiâze 30, VIII, 268) ve İbn Mâce (3884), Mansûr b. el-Mu'temir ani'ş-Şa'bî an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9379- Bu hadisi Ebû Dâvud (5095) ve Tirmizî (3426), İbn Cüreyc an İsh. b. Abdillah b. e. Talha an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî isnâdı hakkında "hasen sahih garîb" hükmü verdi.
9380- Bu hadisi İbn Mâce (778), Muh. b. Saîd b. Yezîd et-Tusterî ani'l-Fadl b. el-Muvaffak an Fudayl b.

Merzk an Atiyye an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
Sindî şu bilgileri verdi: "İsnâdında yer alan Atiyye, Fudayl ve Fadl zayıf râvilerdir. İbn Huzeyme, Fudayl tarikiyle rivayet etti."
9382- Bu hadisi İbn Mâce (773), Muh. b. Beşşâr an Ebî Bekr el-Hanefî ani'd-Dahhâk b. Osmân an Saîd el-Makburî an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
Sindî isnâdının sahîh olduğunu söyledi.
9383- Bu hadisi Ebû Dâvud (466), İsmâil b. Bişr an İbn Mehdî an İbni'l-Mübârek an Hayve b. Şurayh an Ukbe b. Müslim an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
9384-9385- Bu hadisi Müslim (müsâfirîn 68, s. 494-5), Ebû Dâvud (465) ve Nesâî (mesâcid 36, II, 53), Rabîa b. e. Abdirrahman an Abdilmelik b. Saîd b. Süveyd an Ebî Üseyd ve Ebî Humeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9386- Bu hadisi Tirmizî (314), Alî b. Hucr an İsm. b. İbr. an Leys an Abdillah b. el-Hasan an Fâtime binti'l-Hüseyn an ceddetihâ Fâtimeti'z-Zehrâ senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı hakkında hasen hükmü verdi.
9387- Bu hadisi Ebû Dâvud (5096), İbn Avf an Muh. b. İsm. an ebîhî an Damdam an Şurayh an Ebî Mâlik senedi ile tahrîc etti.
Râvilerinden Muh. b. İsmaîl b. Ayyâş ile babası hakkında menfî sözler sarfedilmiştir.
9388- Bu hadisi Tirmizî (3433), Ebû Ubeyde b. ebî's-Sefer el-Kûfî an Haccâc b. Muh. an İbn Cüreyc an Mûsâ b. Ukbe an Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb sahîh" hükmü verdi.
9389- Bu hadisi Ebû Dâvud (4857), Ah. b. Sâlih an İbn Vehb an Amr an Saîd b. e. Hilâl an Saîd el-Makburî an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
9390- Bu hadisi Ebû Dâvud (1516) ve Tirmizî (3434), Muh. b. Ska an Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
9391- Bu hadisi Tirmizî (3502), Alî b. Hucr an İbni'l-Mübârek an Yahyâ b. Eyyûb an Ubeydillah b. Zahr an Hâlid b. e. İmrân an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9392- Bu hadisi Buhârî (umre 12, II, 204; cihâd 133/2, IV, 16; 197, IV, 39-40; mağâzî 30, V, 49; da'vât 52, VII, 163), Müslim (hacc 428, s. 980), Ebû Dâvud (2770) ve Tirmizî (950), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9393- Bu hadisi Müslim (hacc 425, s. 978), Ebû Dâvud (2599) ve Tirmizî (3447), Ebû'z-Zübeyr an Alî b. Abdillah el-Bârikî an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9394- Muvattâ, isti'zân 34, s. 977.
9395- Bu hadisi Müslim (zikr 68, s. 2086-7) ve Ebû Dâvud (5086), İbn Vehb. an Sül. b. Bilâl an Süheyl b. e. Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9396- Bu hadisi Tirmizî (3444), Abdullah b. e. Ziyâd an Seyyâr an Şu'be an Ca'fer b. Sül. an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9397-9398- Bu hadisi Ebû Dâvud (2600) ve Tirmizî (3442-3), Nâfi', Sâlim ve Kazaa an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9399- Bu hadisi Ebû Dâvud (2603), Amr b. Osmân an Bakiyye an Safvân an Şurayh b. Ubeyd ani'z-Zübeyr b. el-Velîd an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
9400- Bu hadisi Mâlik (istîzân 34, s. 978), Müslim (zikr 54-5, s. 2080-1) ve Tirmizî (3437), Ya'kb b. Abdillah b. el-Eşacc an Busr b. Saîd an Sa'd b. e. Vakkâs an Havle asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9401- Bu hadisi Müslim (hacc 426, s. 979), Tirmizî (3439) ve Nesâî (istiâze 41/1-2, VIII, 272-3), Âsım el-Ahval an Abdillah b. Sercis asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9402- Bu hadisi Ahmed (I, 65-6), Hâşîm an Ebî Ca'fer er-Râzî an Abdilazîz b. Ömer an Sâlih b. Keysân an raculin an Osmân senedi ile tahrîc etti.
9403- Bu hadisi Ahmed (I, 90, 151), Abdülmelik b. Müslim el-Hanefî an İmrân b. Zıbyân an Hakîm b. Sa'd an Alî asl-ı senedi ile tahrîc etti. Râvileri güvenilir kimselerdir.
9404- Râvilerinden Cübâre b. el-Muğallis zayıftır (Mecma' î, 132).

9405- İçlerinden birindeki az bir zaafa rağmen râvileri güvenilir kimselerdir. Ancak Yezîd b. Alî, Utbe'yi idrâk edememiştir (Mecma' î, 132).
9406- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' î, 132).
9407- Râvilerinden Ma'rûf b. Hassân zayıftır (Mecma' î, 132).
9408- Heysemî, râvilerinden Abdurrahman b. Ya'kb b. e. Abbâd el-Mekkî'yi tanımadığını ve diğer râvilerinin güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma' î, 133).
9409- Bu hadisi Ahmed (III, 239), Hasan an Umâre an Ziyâd en-Nümeyrî an Enes senedi ile tahrîc etti.
Ziyâd ihtilâflı bir râvidir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' î, 133).
9410- Heysemî, isnâdında tanımadığı bir râvi bulunduğunu söylemiştir (Mecma' î, 134).
9411- Heysemî, isnâdı hakkında "ceyyid" hükmü vermiştir (Mecma' î, 134).
9412- Bu hadisi Ahmed (III, 3), Ebû Âmir ani'z-Zübeyr b. Abdillah an Rubeyh b. e. Saîd an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Heysemî, Bezzâr'ın isnâdının muttasıl ve râvileri güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma' î, 136).
9413-9414- Bu hadisi Buhârî (da'vât 27/1-2, VII, 154-5; tevhîd 22, 23, VIII, 177-8), Müslim (zikr 83, s. 2092-3), Tirmizî (3435) ve İbn Mâce (3883), Katâde an Ebî'l-Âliye an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9415- Bu hadisi Ebû Dâvud (1555), Ah. b. Ubeydillah el-Gudânî an Gassân b. Avf ani'l-Cüreyrî an Ebî Nadre an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
9416- Bu hadisi Tirmizî (3524), Muh. b. Hâtim an Şücâ' b. el-Velîd ani'r-Ruceyl b. Muâviye âhî Züheyr b. Muâviye ani'r-Rakâşî an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
9417- Bu hadisi Ebû Dâvud (1525), Müsedded an Abdillah b. Dâvud an Abdilazîz b. Ömer an Hilâl an Ömer b. Abdilazîz an İbn Ca'fer an Esmâ binti Umeys senedi ile tahrîc etti.
9418- Bu hadisi Ebû Dâvud (5090), Abdülmelik b. Amr an Abdilcelîl b. Atiyye an Ca'fer b. Meymûn an Abdirrahman b. e. Bekre senedi ile tahrîc etti.
9419- Bu hadisi el-Hâkim, Müstedrek'te (I, 509), İbn Bâleveyh an Muh. b. Şâzân an Saîd b. Sül. el-Vâsıtî an Fudayl b. Merzk an Ebî Seleme el-Cühenî ani'l-Kâsım b. Abdirrahman an ebîhî an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında Müslim'in şartınca sahîh olduğunu söyledi.
Ancak Zehebî, Ebû Seleme'nin Kutub-u sittede rivayeti bulunmadığını söylemiştir.
9420- Bu hadisi Tirmizî (3516), Muh. b. Beşşâr an İbr. b. Ömer an Zenfel b. Abdillah an İbn e. Müleyke an Âişe an Ebi Bekr senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında zayıf hükmü verdi.
9421- Bu hadisi Tirmizî (3407) ve Nesâî (sehv 61, III, 54), Saîd el-Cüreyrî an Ebî'l-Alâ b. eş-Şıhhîr (an raculin min Benî Hanzale) an Şeddâd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9422- Bu hadisi Tirmizî (3570), Ah. b. el-Hasan an Sül. b. Abdirrahman ed-Dimaşkî ani'l-Velîd b. Müslim an İbn Cüreyc an Atâ b. e. Rebâh ve İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9424- Bu hadisi Ebû Dâvud (3850) ve Tirmizî (3457), Riyâh b. Ubeyde an (ibn ahî ebî Saîd an) Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9425- Bu hadisi Ebû Dâvud (3851), Ah. b. Sâlih an İbn Vehb an Saîd b. e. Eyyûb an Ebî Akîl el-Kuraşî an Ebî Abdirrahman el-Hubelî an Ebî Eyyûb senedi ile tahrîc etti.
9426- Bu hadisi Buhârî (at'ime 54/1-2, VI, 214), Ebû Dâvud (3849) ve Tirmizî (3456), Sevr b. Yezîd an Hâlid b. Ma'dân an Ebî Umâme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9427-9428- Bu hadisi Ebû Dâvud (4023) ve Tirmizî (3458), Abdullah b. Yezîd el-Mukrî an Saîd b. e. Eyyûb an Ebî Merhm an Sehl b. Muâz an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9429- Bu hadisi Mâlik (sıfatu'n-Nebî 34, s. 934-5), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etti.
9430- Bu hadisi Ebû Dâvud (3730) ve Tirmizî (3455), Alî b. Zeyd an Ömer b. Harmale an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
9431- Bu hadisi Ebû Dâvud (3854), Mahled b. Hâlid an Abdirrezzâk an Ma'mer an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti.

9432- Bu hadisi Ebû Dâvud (3853), Muh. b. Beşşâr an Ebî Ah. ani's-Sevrî an Yezîd b. Hâlid ed-Dâlânî an raculin an Câbir senedi ile tahrîc etti.
9433- Bu hadisi Ebû Dâvud (4020-22) ve Tirmizî (1767), el-Cüreyrî an Ebî Nadre an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb sahîh" hükmü verdi.
9434- Bu hadisi Tirmizî (3560), Yezîd b. Hârûn ani'l-Asbağ b. Zeyd an Ebî'l-Alâ an Ebî Umâme an Ömer senedi ile tahrîc etti.
9435- Heysemî'ye göre Taberânî'nin isnâdı hasendir (Mecma‘ II, 197).
9436- Râvilerinden Dâvud b. el-Mihber oldukça zayıf olmakla birlikte, birden çok kişi tarafından tevsîk edilmiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ î, 139).
9437- Bu hadisi Tirmizî (3451), Muh. b. Beşşâr an Ebî Âmir el-Akadî an Sül. b. Süfyân an Bilâl b. Yahyâ b. Talha b. Ubeydillah an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9438- Bu hadisi Ebû Dâvud (5092), Mûsâ b. İsm. an Ebân an Katâde senedi ile tahrîc etti.
9439- Bu hadisi Tirmizî (3450), Kuteybe an Abdilvâhid b. Ziyâd ani'l-Haccâc b. Ertât an Ebî Matar an Sâlim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9440- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 5/2, IV, 76; tefsîr Ahkâf 2, VI, 42), Müslim (istiskâ 14-5, s. 616) ve Tirmizî (3449), Atâ b. e. Rebâh an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9441- Bu hadisi Ebû Dâvud (5099), İbn Beşşâr an Abdirrahman b. Mehdî ani's-Sevrî ani'l-Mikdâm b. Şurayh an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etti.
9442- Bu hadisi Ebû Dâvud (5097), Abdürrezzâk an Ma'mer ani'z-Zührî an Sâbit b. Kays an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9443- Bu hadisi Buhârî (edeb 126, VII, 125) ve Ebû Dâvud (5033), Abdülazîz b. e. Seleme an Abdillah b. Dînâr an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9444- Bu hadisi Ebû Dâvud (5031) ve Tirmizî (2740), Sâlim b. Ubeyd'den iki ayrı râvi kanalıyla tahrîc ettiler.
9445- Bu hadisi Mâlik (istîzân 5, s. 965), an Mâlik an Nâfi' senedi ile tahrîc etti.
9446- Bu hadisi Tirmizî (3520), Muh. b. Hâtim an Alî b. Sâbit an Kays b. er-Rebî' ani'l-Ağarr b. es-Sabbâh an Halîfe b. Husayn an Alî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında zayıf hükmü verdi.
9447- Bu hadisi Tirmizî (3585), Müslim b. Ömer an Abdillah b. Nâfi' an Hammâd b. e. Humeyd an Amr b. Şuayb senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9448- Bu hadisi Tirmizî (3513), Kuteybe an Ca'fer b. Sül. an Kehmes b. el-Hasan an Abdillah b. Bureyde an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
9449- Bu hadisi Tirmizî (3505), Muh. b. Yahyâ an Muh. b. Ysf an Yûnus b. e. İshâk an İbr. b. Muh. b. Sa'd an ebîhî an Sa'd senedi ile tahrîc etti.
9450- Bu hadisi Tirmizî (3490), Ebû Kureyb an Muh. b. Fudayl an Muh. b. Sa'd an Abdillah b. Rabîa an Âizallah Ebî İdris an Ebî'd-Derdâ senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9452- Râvilerinden en-Nadr b. Tâhir zayıftır (Mecma‘ î, 183).
9453- Heysemî, isnâdında durumunu bilmediği bir râvinin bulunduğunu söyledi (Mecma‘ î, 183).
9454- Bu hadisi Tirmizî (3431), Muh. b. Abdillah b. Bezî' an Abdilvâris b. Saîd an Amr b. Dînâr an Sâlim an İbn Ömer an Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında zayıf hükmü verdi.
9455- Bu hadisi Müslim (zikr 71, s. 2087), İbr. b. Dînâr an Amr b. el-Heysem el-Kutaî an Abdilazîz b. Abdillah b. e. Seleme el-Mâcişn an Kudâme b. Mûsâ an Ebî Sâlih es-Semmân an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9456- Bu hadisi Tirmizî (3599), Ebû Kureyb an Abdillah b. Nümeyr an Mûsâ b. Ubeyde an Muh. b. Sâbit an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9457- Bu hadis, kullanılan Tirmizî nüshasında mevct değildir. Zîra yaklaşık sekiz hadis Tirmizî'nin da'vât bölümünde yer almamıştır. Bu nedenle bu hadisin isnâdını Tuhfetu'l-işrâf'tan (î, 454), tesbit edebildim: Yahyâ b. Mûsâ an Vekî' an Ebî Fadâle el-Ferec b. Fadâle an Ebî Saîd el-Hımsî an Ebî Hureyre. Sonra senedi hakkında garîb hükmü verdi.
9458- Kezâ bu hadis te eksikler arasında yer almıştır. Tuhfe'ye (îI, 4) göre isnâdı şöyledir: Yahyâ b. Mûsâ an

Câbir b. Nûh an Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre. Daha sonra isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9459- Bu hadisi Tirmizî (3500), Alî b. Hucr an Abdilhamîd b. Ömer an Saîd el-Cüreyrî an Ebî's-Selîl an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
9460- Bu hadisi Buhârî (da'vât 55, VII, 163; tefsîr Bakara 36, V, 159), Müslim (zikr 26-7, s. 2070-1) ve Ebû Dâvud (1519), Sâbit ve Abdülazîz b. Suheyb an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9461- Bu hadisi Tirmizî (3512), Yûsuf b. ësâ ani'l-Fadl b. Mûsâ an Seleme b. Verdân an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9462- Bu hadisi Müslim (zikr 23-4, s. 2068-9) ve Tirmizî (3487), Humeyd, Sâbit ve Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9463- Bu hadisi Tirmizî (2572) ve Nesâî (istiâze 56/3, VIII, 279), Ebû'l-Ahvas an Ebî İshâk an Büreyd b. e. Meryem an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9464- Bu hadisi Ebû Dâvud (1510) ve Tirmizî (3551), es-Sevrî an Amr b. Murre an Abdillah b. el-Hâris an Tulayk b. Kays an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
9465- Bu hadisi Buhârî (tevhîd 7/1, VIII, 167) ve Müslim (zikr 67, s. 2086), el-Hüseyn an Abdillah b. Bureyde an Yahyâ b. Ya'mer an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9466- Bu hadisi Tirmizî (3558), Muh. b. Beşşâr an Ebî Âmir el-Akadî an Züheyr b. Muh. an Abdillah b. Muh. b. Akîl an Muâz b. Rifâa an ebîhî an Ebî Bekr senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9467- Bu hadisi Tirmizî (3586), Muh. b. Humeyd an Alî b. e. Bekr ani'l-Cerrâh b. ed-Dahhâk el-Kindî an Ebî Şeybe an Abdillah b. Ukaym an Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9468- Bu hadisi Müslim (zikr 78, s. 2090), Abdullah b. İdrîs an Âsım b. Kuleyb an Ebî Bürde an Alî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9469- Bu hadisi Müslim (zikr 70, s. 2087) ve Buhârî (da'vât 60, VII, 166), Ebû İshâk an Ebî Bürde b. e. Mûsâ an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9470- Bu hadisi Tirmizî (3491), Süfyân b. Vekî' an İbn e. Adî an Hammâd b. Seleme an Ebî Ca'fer el-Hatmî an Muh. b. Ka'b el-Kurazî an Abdillah b. Yezîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9471- Bu hadisi Tirmizî (3483), Ah. b. Menî' an Ebî Muâviye an Şebîb b. Şeybe ani'l-Hasan el-Basrî an İmrân senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9472- Bu hadisi Tirmizî (3522), Ebû Mûsâ el-Ensârî an Muâz b. Muâz an Ubeyy b. Ka'b an Şehr b. Havşeb an Ümmi Seleme senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
9473- Bu hadisi Müslim (zikr 34, s. 2073), Ebû Kâmil an Abdilvâhid b. Ziyâd an Ebî Mâlik el-Eşcaî an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
9474- Bu hadisi Tirmizî (3480), Ebû Kureyb an Ebî Muâviye an Hamza ez-Zeyyât an Habîb b. e. Sâbit an Urve an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9475- Bu hadisi Nesâî (tahâret 49, I, 51), İshâk b. İbr. an Cerîr an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe senedi ile tahrîc etti.
9476- Güvenilir râviler olan Muh. b. Zünbr ve Âsım b. Ubeyd dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ î, 176).
9477- Bu hadisi Nesâî (gusl 3, I, 198), Muh. b. İbr. an Bişr b. el-Mufaddal an Şu'be an Meczee b. Zâhir an İbn e. Evfâ senedi ile tahrîc etti.
9478- Bu hadisi Buhârî (tevhîd 34/2, VIII, 196; da'vât 58/1, VII, 164; cihâd 98/3, III, 234), Müslim (cihâd 21-2, s. 1363) ve Tirmizî (1768), İsmaîl b. e. Hâlid an İbn e. Evfâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9479- Muvattâ, kur'ân 40, s. 218.
9480- Bunu Mâlik, (Muvattâ, kur'ân 27, s. 212-3), an Yahyâ b. Saîd belâğan senedi ile tahrîc etti.
İbn Abdilberr, bunu tüm Muvattâ rivayetlerinde bu şekilde mürsel geldiğini söylemiştir.
9481- Bu hadisi Müslim (kader 32-3, s. 2050-1), Alkame b. Mersed ani'l-Muğîre b. Abdillah el-Yeşkerî ani'l-Ma'rr b. Süveyd an İbn Mes'ûd an Ümm Habîbe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9482- Bu hadisi Tirmizî (3563), ed-Dârimî an Yahyâ b. Hassân an Ebî Muâviye an Abdirrahman b. İshâk an

Seyyâr an Ebî Vâil an Alî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9483- Heysemî, Nasr b. Merzk adlı râviyi tanımadığını ve diğer râvilerinin ise güvenilir kimseler olduğunu, Saîd b. el-Müseyyeb'in de Muâz'ı işitmediğini söylemiştir (Mecma‘ î, 186).
9484- Bu hadisi Tirmizî (3578), Mahmûd b. Gaylân an Osmân b. Ömer an Şu'be an Ebî Ca'fer an Umâre b. Huzeyme b. Sâbit an Osmân b. Hanîf senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
9485- Bu hadisi İbn Mâce (3831), İbn e. Şeybe an Muh. b. e. Ubeyde an ebîhî ani'l-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9486- Bu hadisi Tirmizî (3521), Muh. b. Hâtim an Anmâr b. Muh. b. uhti Süfyân es-Sevrî ani'l-Leys an Abdirrahman b. Sâbit an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9487- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Medîne 12/3, II, 225), Yahyâ b. Bükeyr ani'l-Leys an Hâlid b. Yezîd an Saîd b. e. Hilâl an Zeyd b. Eslem an ebîhî ve Hafsa an Ömer senedi ile tahrîc etti.
9488- Bu hadisi Buhârî (cihâd 25/2, III, 209-10; da'vat 38, 40, 42, VII, 159-60), Müslim (zikr 50-52, s. 2079-80), Ebû Dâvud (1540-1, 3972, Tirmizî (3484-5) ve Nesâî (istiâze 6, VIII, 257-8), Amr b. e. Amr, Humeyd, Süleymân et-Teymî, Şuayb b. el-Habhâb an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9489- Bu hadisi Ebû Dâvud (1554) ve Nesâî (istiâze 36, VIII, 271), Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9490- Bu hadisi Buhârî (ezân 149, I, 202; istikrâd 10, III, 85; da'vât 39, VII, 159; 44/2, 45, 46, VII, 160-1), Müslim (zikr 49, s. 2078-9), Ebû Dâvud (880), Tirmizî (3495) ve Nesâî (istiâze 17, VIII, 262-3; 26, VIII, 266), Hişâm ve Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9491- Bu hadisi Müslim (zikr 65-6, s. 2085-6), Ebû Dâvud (1550) ve Nesâî (sehv 63, III, 56; istiâze 58/3-4, VIII, 280-1), Hilâl b. Yesâf an Ferve b. Nevfel an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9492- Bu hadisi İbn Mâce (3846), İbn e. Şeybe an Affân an Hammâd b. Seleme an Cebr b. Habîb an Ümmi Külsm b. e. Bekr an Âişe senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'inde: "Ümmü Külsüm hakkında hiç bir kimse menfî söz sarfetmemiştir. Kimileri onu sahâbeden saymamışlardır. Ancak bu, şüphe götüren bir görüştür. Zira o, Ebû Bekr'in vefatından sonra dünyaya gelmiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir" demiştir.
9493- Bu hadisi Tirmizî (3482) ve Nesâî (istiâze 2, VIII, 254-5), Abdullah b. ebî'l-Hüzeyl ve Züheyr b. el-Akmar (ayrı ayrı) an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Tirmizî kendi isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
9494- Bu hadisi Müslim (zikr 96, s. 2097) ve Ebû Dâvud (1545), Ya'kb b. Abdirrahman an Mûsâ b. Ukbe an Abdillah b. Dînâr an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9495- Bu hadisi Ebû Dâvud (1544) ve Nesâî (istiâze 15, 16/1, VIII, 261-2); Saîd b. Yesâr ve Ca'fer b. İyâd an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9496- Bu hadisi Ebû Dâvud (1546) ve Nesâî (istiâze 21/2, VIII, 264), Bakiyye b. el-Velîd an Dubâre b. Abdillah b. ebî's-Süleyk an Düveyd b. Nâfi' an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9497- Bu hadisi Ebû Dâvud (1547) ve Nesâî (istiâze 20, VIII, 263), Abdullah b. İdrîs an İbn Aclân an Saîd b. e. Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9498- Bu hadisi Buhârî (da'vât 28, VII, 155; kader 13, VII, 215), Müslim (zikr 53, s. 2080) ve Nesâî (istiâze 34-5, VIII, 269-70), Süfyân b. Uyeyne an Sumey an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9499- Bu hadisi Nesâî (istiâze 24, VIII, 265, 31, 32, VIII, 268), İbn Vehb an Huyey b. Abdillah an Ebî Abdirrahman el-Hubulî an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
9500- Bu hadisi Nesâî (istiâze 44, VIII, 274), Amr b. Alî an Yahyâ an Muh. b. Aclân an Saîd b. e. Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
İrâkî'ye göre isnâdı sahihtir (Feyd III, 257).
9501- Bu hadisi Ebû Dâvud (1552) ve Nesâî (istiâze 61/1-2, VIII, 282-3), Abdullah b. Saîd an Sayfî mevlâ Ebî Eyyûb an Ebî'l-Yeser asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9502- Bu hadisi Nesâî (istiâze 6, VIII, 256), Muh. b. Abdilazîz ani'l-Fadl b. Mûsâ an Zekeriyyâ an Ebî İshâk an Amr b. Meymûn an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
Ebû Dâvud ve Nesâî bunu Hz. Ömer'den de rivayet ettiler.

9503- Bu hadisi Ebû Dâvud (1549), Muh. b. el-Mütevekkil ani'l-Mu'temir an ebîhî an Enes senedi ile tahrîc etti.
9504- Bu hadisi Tirmizî (3591), Süfyân b. Vekî' an Ah. b. Beşîr ve Ebû Usâme an Mis'ar an Ziyâd b. İlâka an Kutbe b. Mâlik senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9505- Bu hadisi Nesâî (istiâze 23/1-2, VIII, 264-5), Derrâc Ebû's-Semh an Ebî'l-Heysem an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9506- Bu hadisi Nesâî (istiâze 37, VIII, 271), Hilâl b. el-Alâ an Saîd b. Sül. an Abbâd ani'l-Cüreyrî an Ebî Nadre an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
9507- Bu hadisi Nesâî (istiâze 48, VIII, 275), Ah. b. Sül. an Ca'fer b. Avn an Abdirrahman b. Abdillah an Ebî Ömer an Ubeyd b. Haşhâş an Ebî Zer senedi ile tahrîc etti.
9508- Bu hadisi Ebû Dâvud (1537), Muh. b. el-Müsennâ an Muâz b. Hişâm an ebîhî an Katâde an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ senedi ile tahrîc etti.
9509- Bu hadisi Mâlik (şaar 10, s. 950-1), an Yahyâ b. Saîd senediyle mürsel olarak tahrîc etti.
9510-9511- Bu hadisi Müslim (zikr 55, s. 2081), Tirmizî (matb nüshada mevcut değil, Tuhfetu'l-işrâf Iî, 420), Mâlik (şaar 11, s. 951) ve Ebû Dâvud (3899), Ebû Sâlih ve Târık b. Muhâşin an Ebî Sâlih asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9512- Bu hadisi Ebû Dâvud (1551), Tirmizî (3492) ve Nesâî (istiâze 11, VIII, 260), Sa'd b. Evs an Bilâl b. Yahyâ an Şutayr b. Şekel an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî "hasen garîb" hükmü verdi.
9513- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 10, IV, 119), Ebû Dâvud (4737) ve Tirmizî (2061), el-Minhâl b. Amr an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9514- Bu hadisi Müslim (mesâcid 134, s. 413), Ebû Dâvud (1542), Tirmizî (290) Nesâî (cenâiz 115/4, IV, 104) ve Mâlik (kur'ân 33, s. 215).
9515- Bu hadisi Müslim (zikr 73, s. 2088) ve Nesâî (istiâze 12, VIII, 260), Âsım el-Ahval an Abdillah b. el-Hâris ve an Ebî Osmân en-Nehdî an Zeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9516- Bu hadisi Mâlik (şaar 12, s. 951), an Sumey ani'l-Ka'kâ' senedi ile tahrîc etti.
9517- Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ î, 137).
9518- Râvilerinden Cünâde b. Müslim ihtilâflı bir râvidir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ î, 137).
9519- Bu hadisi Ebû Dâvud (5065), Tirmizî (3410) ve Nesâî (sehv 91, III, 74), Atâ b. es-Sâib an ebîhî an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9520- Bu hadisi Ebû Dâvud (832) ve Nesâî (iftitâh 32, II, 143), İbr. es-Seksekî an İbn e. Evfâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9521- Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ î, 89).
9522- Bu hadisi el-Hasan, İmrân'dan rivâyet etmiştir. Ancak Hasan'ın ondan semâı yoktur. Güvenilir bir râvi olan Amr b. Mansûr dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Terğîb II, 434).
9523- Bu hadisi Ebû Dâvud (1500) ve Tirmizî (3568), İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Saîd b. e. Hilâl an Huzeyme an Âişe binti Sa'd an ebîhâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9524- Bu hadisi Müslim (zikr 84-5, s. 2093-4) ve Tirmizî (3593), el-Cüreyrî an Ebî Abdillah el-Cesrî an Abdillah b. es-Sâmit an Ebî Zer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9525- Bu hadisi Tirmizî (3430), Ebû İshâk ani'l-Ağarr Ebî Müslim an Ebî Saîd ve Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9526- Bu hadisi Tirmizî (3533), Muh. b. Humeyd ani'l-Fadl b. Mûsâ ani'l-A'meş an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9527- Bu hadisi Tirmizî (3462), Abdullah b. e. Ziyâd an Seyyâr an Abdilvâhid b. Ziyâd an Abdirrahman b. İshâk ani'l-Kâsım b. Abdirrahman an ebîhî an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9529- Bu hadisi Tirmizî (3464-5), Ebû'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti ve ilk isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.

9530- Bu hadisi Tirmizî (3471), Muh. b. Vezîr an Ebî Süfyân el-Hımyerî ani'd-Dahhâk b. Hamza an Amr b. Şuayb senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9531- Bu hadisi Tirmizî (3460), Hâtim b. e. Sağîre an Ebî Belc an Amr b. Meymûn an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9532- Bu hadisi Tirmizî (3383), Yahyâ b. Habîb b. Arabî an Mûsâ b. İbr. b. Kesîr an Talha b. Hirâş an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9533- Bu hadisi İbn Mâce (3797), İbr. b. el-Münzir an Zekeriyyâ b. Manzr an Muh. b. Ukbe an Ümmi Hânî' senedi ile tahrîc etti.
Zekeriyyâ zayıf bir râvidir.
9534- Bu hadisi Ebû Dâvud (1501) ve Tirmizî (3583), Hânî b. Osmân an Humaysa binti Yâsir an Yuseyre senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü vermiştir.
9535- Bu hadisi Ebû Dâvud (1514) ve Tirmizî (3559), Osmân b. Vâkıd el-Umerî an Ebî Nusayre an Mevlâ li-Ebî Bekr an Ebî Bekr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında zayıf hükmü verdi.
9536- Bu hadisi İbn Mâce (3820), İbn e. Şeybe an Yezîd b. Hârun an Hammâd b. Seleme an Alî b. Zeyd an Ebî Osmân an Âişe senedi ile tahrîc etti.
Râvi Alî ihtilâflı bir râvidir.
9537-9538- Bu hadisi Müslim (zikr 41-2, s. 2075-6) ve Ebû Dâvud (1515), Ebû Bürde ani'l-Ağarr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9539- Bu hadisi Buhârî (da'vât 2, VII, 145; 16, VII, 150) ve Nesâî (istiâze 57, VIII, 279-80), Büşeyr b. Ka'b an Şeddâd; Tirmizî (3393), Osmân b. Rabîa an Şeddâd tarikleriyle tahrîc ettiler.
9540- Bu hadisi Ebû Dâvud (1518), Hişâm b. Ammâr ani'l-Velîd b. Müslim ani'l-Hakem b. Mus'ab an Muh. b. Alî b. Abdillah b. Abbâs an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
el-Hakem zayıf bir râvidir.
9541- Bu hadisi Ebû Dâvud (1517) ve Tirmizî (3577), Mûsâ b. İsm. an Hafs b. Ömer eş-Şennî an Ebî Ömer b. Murre an Bilâl b. Yesâr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9542- Bu hadisi Mâlik (kur'ân 20, s. 209), Buhârî (bed'ul-halk 11, IV, 95; da'vât 64, VII, 167), Müslim (zikr 28-9, s. 2071) ve Tirmizî (3468), Mâlik an Sumeyy an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9543- Bu hadisi Buhârî (da'vât 64/2, VII, 167), Müslim (zikr 30, s. 2071-2) ve Tirmizî (3553), Abdurrahman b. e. Leylâ an Ebî Eyyûb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9544- Bu hadisi Tirmizî (3473), Kuteybe ani'l-Leys ani'l-Halîl b. Murre ani'l-Ezher b. Abdillah an Temîm senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
9545- Bu hadisin râvilerinden Yahyâ b. Abdillah el-Bâbeltî zayıf bir râvidir (Mecma‘ î, 85).
9546- Bezzâr, bunu şeyhi Ahmed'den ahzetti. Ancak hangi Ahmed olduğunu belirtmemiştir. Ayrıca isnâdında Humeyd mevlâ Ebî Alkame zayıf bir râvidir (Mecma‘ î, 86).
9547- Râvilerinden Ebû Bekr b. e. Meryem zayıftır (Mecma‘ î, 87).
9548- Bu hadisi Tirmizî (3590), el-Hüseyn b. Alî b. Yezîd ani'l-Velîd b. el-Kâsım an Yezîd b. Keysân an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9549- Râvileri arasında ihtilâflı kimseler mevcuttur (Mecma‘ î, 82).
9550- Bu hadisi Tirmizî (3504), el-Hüseyn b. Vâkıd an Ebî İshâk ani'l-Hâris an Alî asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
9551- Bu hadisi Tirmizî (3428-9), Sâlim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî an ceddihî asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9552- Bu hadisi Müslim (zikr 79-80, s. 2091), Ebû Dâvud (1503), Tirmizî (3555) ve Nesâî (sehv 93, IV, 77), İbn Abbâs an Cüveyriyye asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9553- Bu hadisi Buhârî (da'vât 65/2, VII, 168; eymân 19/2, VII, 229; tevhîd 58, VIII, 219, Buhârî'nin son hadisi), Müslim (zikr 31, s. 2072) ve Tirmizî (3467), Umâre b. el-Ka'kâ' an Ebî Zür'a an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9554- Taberânî, bunu iki isnâd ile tahrîc etti ki, bunlardan birisi hakkında Heysemî "hasen" hükmü verdi

(Mecma‘ î, 93).
9555- Bu hadisi Ahmed (V, 396), Affân an Hemmâm ani'l-Haccâc b. Furâfasa an raculin an Huzeyfe senedi ile tahrîc etti.
Heysemî, râvilerinin güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma‘ î, 96).
9556- Bu hadisi Ahmed (III, 439), Yahyâ b. Gaylân an Rişdîn an Zebbân an Sehl an ebîhî Muâz senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı Heysemî'ye göre güvenilir ve ihtilâflı râvilerden oluşmuştur (Mecma‘ î, 96).
9557- Râvilerinden Yahyâ b. Abdillah el-Bâbeltî zayıftır (Mecma‘ î, 96).
9558- Bu hadisi İbn Mâce (3801), İbr. b. el-Münzîr an Sadaka b. Beşîr an Kudâme b. İbr. an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Sindî, Zevâid'inde şu bilgiyi vermektedir: "Kudâme'yi İbn Hibbân güvenilir râviler arasında zikretti. Sadaka hakkında cerh ve tevsîk yönünden söz sarfeden kimseyi bilmiyorum. Diğerleri güvenilir râvilerdir."
9559- Bu hadisi İbn Mâce (3803), Hişâm b. Hâlid ani'l-Velîd b. Müslim an Züheyr b. Muh. an Mansûr b. Abdirrahman an ümmihi Safiyye binti Şeybe an Âişe senedi ile tahrîc etti.
Sindi'ye göre isnâdı sahîh, râvileri güvenilir kimselerdir.
9560-9561- Bu hadisi Buhârî (cihâd 131, IV, 16; kader 7, VII, 213; da'vât 50, VII, 162; 67, VII, 169; tevhîd 9/2, VIII, 167-8), Müslim (zikr 44-7, s. 2076-8), Ebû Dâvud (1526) ve Tirmizî (3461), Ebû Osmân en-Nehdî an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9562- Bu hadisi Tirmizî (3581), Muh. b. el-Müsennâ an Vehb b. Cerîr an ebîhî an Mansûr b. Zâdân an Meymûn b. e. Şebîb' an Kays b. Sa'd an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "sahîh garîb" hükmü verdi.
9563- Râvilerinden Bişr b. Râfi' ihtilâflıdır. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ î, 98).
9564- Bu hadisi Tirmizî (9601), Ebû Kureyb an Ebî Hâlid el-Ahmer an Hişâm b. el-Gâz an Mekhl an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdında kopukluk olduğunu söyledi.
9565-9566- Bu hadisi Müslim (salât 65, s. 305), Ebû Dâvud (980-1), Tirmizî (3220), Nesâî (sehv 49, III, 45) ve Mâlik (kasru's-salât fî's-sefer 67, s. 167), Mâlik an Nuaym b. Abdillah el-Mucmir an Muh. b. Abdillah b. Zeyd an Ebî Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9567- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 10/5, IV, 118; tefsîr Ahzâb 10/1, VI, 27; da'vât 32/1, VII, 156), Müslim (salât 67, s. 305), Ebû Dâvud (976), Tirmizî (483) ve Nesâî (sehv 51/1-2, III, 47-8), el-Hakem b. Uteybe an Abdirrahman b. e. Leylâ an Ka'b asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9568- Bu hadisi Ebû Dâvud (982), Mûsâ b. İsm. an Hibbân b. Yesâr an Ubeydillah b. Talha b. Ubeydillah an Muh. b. Alî el-Hâşimî ani'l-Mücmir an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9569- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Ahzâb 10/2, VI, 27; da'vât 32/2, VII, 157) ve Nesâî (sehv 53, III, 49), İbnu'l-Hâd an Abdillah b. Habbâb an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9570- Bu hadisi Nesâî (sehv 52/1-2, III, 48), Osmân b. Mevheb an Mûsâ b. Talha an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9571- Bu hadisi Buhârî (da'vât 33/2, VII, 157), Müslim (salât 69, s. 306), Mâlik (kasru's-salât 66, s. 165), Ebû Dâvud (979) ve Nesâî (sehv 54, III, 49), Mâlik an Abdillah b. e. Bekr an ebîhî an Amr b. Süleym an Ebî Humeyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9572- Bu hadisi İbn Mâce (906), el-Hasan b. Beyân an Ziyâd b. Abdillah ani'l-Mes'ûdî an Avn b. Abdillah an Ebî Fâhite ani'l-Esved b. Yezîd an Abdillah b. Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir. el-Mes'ûdî'nin âhir-i ömründe hâfızası bozulmuştur. Münzirî (Tergîb II, 505), isnâdı hakkında hasen hükmü verdi.
9573- Bu hadisi Nesâî (sehv 55/3, III, 50), İshâk b. Mansûr an Muh. b. Yûsuf an Yûnus b. e. İshâk an Büreyd b. e. Meryem an Enes senedi ile tahrîc etti.
9574- Bu hadisi Nesâî (sehv 55/1, III, 50), Süveyd b. Nasr an Abdillah b. el-Mübârek an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Sül. mevlâ'l-Hasan b. Alî an Abdillah b. e. Talha an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
9575- Bu hadisi Tirmizî (484), Bundâr an Muh. b. Hâlid b. Asme an Mûsâ b. Ya'kb an Abdillah b. Keysân an Abdillah b. Şeddâd an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9576- Bu hadisi Tirmizî (3546), Ebû Âmir el-Akâdî an Sül. b. Bilâl an Umâre b. Gaziyye an Abdillah b. Alî

b. Hüseyn b. Alî an ebîhî an Hüseyn senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
9577- Bu hadisi Nesâî (sehv 46, III, 43), es-Sevrî an Abdillah b. es-Sâib an Zâdân an Abdillah b. Mes'ûd asl-ı kenedi ile tahrîc etti.
İbn Hibbân ve el-Hâkim'e göre isnâdı sahihtir.
9578- Bu hadisi Mâlik (kasru's-salât fî's-sefer 68, s. 166), an Abdillah b. Dînâr senedi ile tahrîc etti.
9579- Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma' î, 160).
9580- İsnâdında yer alan İbnü'l-Himyerî hakkında Buhârî: "Rivâyetlerine mütabaat edilememiştir"; Zehebî ise: "Bilinmiyor" demiştir. Ayrıca râvisi Nuaym b. Damdam bir imam tarafından zayıf addedilmiştir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' î, 162).
9581- Râvilerinden İbr. b. Sâlim b. Selm'i Heysemî, tanımadığını, diğer râvilerinin ise güvenilir kimselerden olduğunu söylemiştir (Mecma' î, 163).
9582- Râvisi Selâmetu'l-Kindî'nin direkt Alî'den rivâyeti mürseldir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' î, 164).
9583- Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' î, 166).
9584- Bu hadisi İbn Mâce (908), Cübâre b. el-Muğallis an Hammâd b. Zeyd an Amr b. Dînâr an Câbir b. Zeyd an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında Sindî, Cübâre sebebiyle zayıf olduğunu hükmetti.

TAHRİC
9585- Ebû Zer radiyallahu anh'daıı: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dünyada zahittik, helâl olan şeyi kendine haram etmek ve malı ziyan etmekle olmaz. Zira zühd, Allah katında olana, kendi elinde-kinden daha çok güvenmek, bir belâ ile karşılaştığın zaman, ondan elde edeceğin sevap nedeniyle o belânın kalmasını (devamını) daha çok istemendir." |Tirmizî]
9586- ÂÎşe radiyallahu aıhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Ey Âişe!) Eğer ardımdan bana bir an önce kavuşmak istiyorsan, dünyadan sana bir süvarinin azığı kadar bir azık yeter. Sakın zenginlerle oturma! Yama varmadıkça bir elbiseyi eskimiş sayma!" |Tirmizî|
9587- Rezîn şunu İlâve etti:
"Urve dedi ki: Aişe elbiselerini yamamadan ve içini dışına ters çevirerek giymek suretiyle iyice eskitmedikçe yeni bir elbise edinmezdi. Bir gün ona Muâviye'den seksen bin (dirhem) geldi. Bu paradan, akşama kadar yanında tek bir dirhem kalmadı.
Hatta cariyesi ona: 'Ondan bir dirheme bize et alsaydın iyi olmaz mıydı?' dedi. Cevabı şu oldu: 'Bana hatırlatsaydın dediğini yapardım.' [İkisi deTirmizî'yeait.]
9588- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Muhammed ailesinin rızkını onlara belini doğrultacak kadar bir azık kıl!"
9589- Diğer rivayette "Yetecek kadar"
olarak geçer." [Buhârî, Müslim ve TirmÎzî.]
9590- Enes radiyallahu anh'dan; (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allahım! Beni miskin olarak yaşat, miskin olarak öldür, kıyamet gününde de beni miskinler arasında dirilt!" Aişe merak edip: "Neden ey Allah'ın Resulü?" diye sorunca, şöyle buyurdu: "Çünkü onlar cennete zenginlerden kırk yıl önce gireceklerdir. Onun için ey Âişe yoksulu geri çevirme! Yarım hurma dahi olsa ona ver! Ey Aişe! Yoksulları sev ve onları kendine yaklaştır ki, Allah da seni kıyamet gününde kendisine yaklaştırsın." [Tirmizî|
9591- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem buyurdu:)
"Cennete fakirler, zenginlerden beşyüz sene evvel girerler. Bu (Allah'ın indinde) yarım gündür." [İkisi de TİrmizÎ'ye ait.]

9592- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
"Bir adam ona dedi ki: 'Biz muhacir fakirlerinden değil miyiz?' Şu cevabı verdi: 'Yanında barınacak hanımın yok mu?" 'Evet, var."
'Oturacak evin yok mu?' 'Evet var.' 'Şu halde sen zenginlerdensin.'
'Benim hizmetçim de var.'
'Öyleyse sen krallardansın.'
Ebû Abdurrahman el-Hubullî dedi ki:
Üç kişi İbn Amr radiyallahu anh'a geldiler. Onlara şöyle dedi:
'Ne istiyorsunuz? İsterseniz bize gelin! Biz size Allah'ın verdiği imkanlardan verelim. İsterseniz durumunuzu sultana bildirelim. İsterseniz sabredin! Ben, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle söylediğini duydum:
'Muhacirlerin fakirleri kıyamet gününde, cennete zenginlerden kırk yıl evvel gireceklerdir.'
Bunun üzerine onlar: 'Öyleyse sabredelim, bir şey istemiyelim' dediler."
[Muslim|

9593- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Muhacirlerden yoksul bir grupta bulundum. Yeterli elbiseleri olmadığı için çıplaklıklarını birbiriyle örtüyorlardı. Biri de bize Kur'ân okuyordu. Derken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gelip yanımızda durdu, Kur'ân okuyan sesini kesti. Selâm verip şöyle buyurdu:
'Burada ne yapıyordunuz?'
Dedik ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Biri bize okuyor, biz de Allah'ın Kitâb'ım ondan dinliyorduk.' Şöyle buyurdu: 'Kendileriyle birlikte sabretmekle emrolunduğum ümmetimden boytelerini yaratan Allah'a hamdolsıın.' Ondan sonra tam ortamızda oturup eliyle işaret etti. Bunun üzerine hepsi etrafında halka meydana getirip yüzlerini ona döndüler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in benden başka onlardan herhangi birini tanıdığını sanmıyorum. Sonra şöyle buyurdu:
'Ey muhacir yoksulları! Kıyamet güminde tam bir nura kavuşacağınıza sevinin! Cennete insanların zenginlerinden yarım gün evvel gireceksiniz. Bu yarım gün dünya günleriyle tanı bcsyÜZ yıldır.' |Tirmizî ve aynı lafızla Ebû Dâvud.]

9594- Bezzâr sonuna şunu ilave etti:
Hatta o gün zengin "dilenci olarak dünya hayatım tamamlasaydım" diye temenni edecek.

9595- Üsâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"(Mi'râc'da) Cennetin kapısında durdum. Girenlerin çoğu yoksullardı. Cehennemlikler hariç, zenginler hapsedilmişlerdi. Zenginlerden cehennemliklerin ateşe gitmeleri emro-lunmuştu. Sonra cehennem kapısında durdum; baktım ki, girenlerin çoğunu kadınlar teşkil ediyor." IBuharîile Müslim.l

9596- Mus'ab bin Sa'd radiyallahu anh'dan: "Sa'd, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabının fakirlerine karşı kendisinin bir üstünlüğü olduğunu sandı. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Allah bu ümmete, güçsüzlerin namazları, duaları ve ihlaslan sayesinde yardım eder.' jBuhârî ve aynı lafızla Nesâî.l

9597- Sehl bin Sa'd radiyallalıu anh'dan: Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanından geçti. Peygamber saJlalla-hu aleyhi ve sellem yanındaki adama dedi ki: 'Bu adam hakkında görüşün nedir?' 'O, insanların eşrafindandır. Vallahi kız isterse ona kız verirler. İltimas (aracılık) ederse, kabul olunur' deyince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sustu. Sonra oradan bir adam geçti ve onun hakkında 'Ya bu adam için ne dersin?' diye sordu.
'Ey Allah'ın Resulü! Bu müslümanların fakirlerîndendir. Kimse ona kız vermez, iltiması da kabul edilmez, sözü de dinlenmez1 deyince, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Bu adam, öteki adamın karakterinde olan yer yüzü dolusu insandan daha hayırlıdır.' IBuhürf ile Müslim.l

9598- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Nice saçı başı toz toprak içinde, kapılardan kovulmuş insanlar vardır ki, (bir şeyin olması için) Allah'a karşı yemin etse, Allah onu yemininde sadık kılar (yani duasını hemen kabul etler)." [Müslim]

9599- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, koyun çobanlığı yapmayan Hiçbir peygamber göndermemiştir."
Ashabı: "Sende mi?" diye sorduklarında: "Evet, Mekke ehlinin koyunlarını bir miktar kırat karşılığında otlatırdım" diye cevap verdi. [Mâlik ve aynı lafı/la Buharî.l

9600- Abdullah bin Muğaffel radiyallahu anh'dan:
Bir adam dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Vallahi ben seni seviyorum."
"Ne dediğine dikkat et.'" dedi. Adam yine: -üç kere- "Vallahi ben seni seviyorum" dedi. Bunun üzerine şöyle buyurdu:
"Eğer sen beni seviyorsan, fakirlik için kendine bir zırh hazırla.' Çünkü fakirlik beni seven kişiye, selin varacağı yere varmasından daha çabuk ulaşır." ITirmizî]

9601- Ali radiyallahu anh'dan:
"Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber oturuyorduk. Üzerinde kürk parçalarıyla yamanmış bir hırkadan başka bir şey bulunmayan Mus'ab bin Umeyr çıkagel-di. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, onu görünce, (Mus'ab'm Mekke'deki) eski debdebeli halini hatırlayarak ağladı. Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Biriniz sabahleyin ayrı, öğlenden sonra ayrı güzel elbise giydiği, önüne bir tabak konup öteki kaldırıldığı, evlerinizi bu Ka benin örtüldüğü gibi örtülere büründürdüğünüz (döşediğiniz) zaman haliniz nice olur?'
'Ey Allah'ın Resulü! Tabii ki halimiz o gün bugünkünden daha iyi olur. Çünkü o zaman geçim sıkıntımız olmaz, kendimizi tamamen ibadete veririz.' Şöyle buyurdu: 'Bilakis bugün siz, o günkünden daha iyi durumdasınız.' [İkisi de Tirmizî'ye ait]
9602- Ebû Ümâme bin Sa'lebe el-Ensârî radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı bir gün onun yanında dünyadan bahsettiler.
Şöyle buyurdu: 'Duymuyor musunuz, duymuyor musunuz? Mütevazi giyinmek imandandır, mütevazı giyinmek imandandır.'
(EbûDâvud.l
9603- Zeyd bin Eşlem radiyallahu anh'dan:
"Bir gün Ömer su istedi, kendisine bal şerbeti getirildi. Bunun üzerine: 'Bu güzel bir şeydir ancak, Allah bir kavmin şehvet ve arzularım kötüleyerek şöyle buyurmuştur: 'Siz dünya hayatınızda hoş olan şeylerinizi giderdiniz ve onlardan faydalandınız.' Ben iyi şeylerin dünyada bize peşin olarak verildiğinden korkuyorum' dedi. Ondan sonra da o bal şerbetini içmedi." [Rezin]
9604- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında ibadet ve içtihadıyla ünlü bir adam ile verâ'(AHah korkusu) sahibi başka bir
adam anıldı. Şöyle buyurdu: 'Hiçbir şey ve-râ'ya denk olamaz!' [İkisi de Rezîn'e ait.|
9605- Atiyye es-Sa'dî radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sakıncalı olan şeyin korkusuyla sakıncasız olanı bırakmadıkça kul, takvaya erenlerin derecesine ulaşamaz." [Tirmizî.l
9606- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "(Asr-ı saadette yemek pişirmek için) ateş yakmadan tam bir ay geçerdi. (Hediye olarak) et geldiği günler hariç yiyeceğimiz, sadece hurma ile su olurdu."

9607- Onun rivayetlerindendir: Muhammed ailesi, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ölünceye dek ard arda üç gün buğday ekmeği yememiştir."
9608- Onun rivayetlerden: "Ölünceye kadar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ailesi ard arda iki gün arpa ekmeği ile karınlarını doyurmamişlardir."
9609- Onun rivayetlerindendir: "Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in ailesi, iki gün peşpeşe buğday ekmeği İle karınlarım doyurmamışlardır. Bu yemek-lerden biri mutlaka hurma İdi."
9610- Rivayetlerindendir:
(Âişe) Urve'ye dedi ki: "Ey kız kardeşimin oğlu! Vallahi biz (Peygamber kadınları) üst üste üç ay geçirirdik de, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in evlerinde yemek pişirmek için ateş yanmazdı." Dedim ki: "Ey teyze! Ne ile yaşardınız?"
Şöyle dedi: "İM siyah ile: Hurma ve su. Ancak Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Ensâr'dan komşuları vardı, (bazen) hayvanlarından sağdıkları sütten gönderirlerdi de ondan içerdik."
9611- Onun rivayetlerinden birisi de şöyledir:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, insanlar, hurma ve sudan oluşan iki siyahtan doydukları zaman vefat etmiştir."
9612- Diğer rivayette: "İki siyah şeye (su ile kum hurmaya) doyup kanmadan" olarak geçer.
9613- Onun rivayetlerdendir:
"Bir günde, üst üste iki öğün ekmek ve zeytinyağından doymadan, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem vefat etti."
[Buhârî, Müslim veTirmizî]
9614- İbn- Abbâs radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ailesi ile beraber gecelerce akşam yemeğinden mahrum olarak vakit geçirirlerdi. Yedikleri ekmek de çoğunlukla arpa ekmeği olurdu." [Tirmizî]
9615- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sûf (yünlü elbise) giydi, yamalı ayakkabı giydi. Beşa' yedi. Kalın elbiseler giydi." Ha-san'a: "Beşa' nedir?" diye soruldu. "O, boğazdan ancak su yudumuyla geçen katı arpa ekmeğidir." şeklinde cevap verdi. [İbn Mâce|
9616- Enes radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her arzuladığını yemen, israftandır." [İbn Mâce zayıf bir senedle]
9617- Ömer radiyallahu anh'dan:
"O, insanların dünyadan elde ettiklerini anlattı ve şöyle dedi: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in günboyu açlıktan kıvranıp da, karnını doyuracak

adi hurmayı bulmadığını görmüşümdür.' [Müslim]
9618- Katâde radiyallahu anh'dan:
"Biz Enes'e ekmekçisi yanındayken gelirdik. Bize yemek takdim ederek şöyle derdi: 'Yiyiniz, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ölünceye dek, ince ve has undan ekmek gördüğünü bilmiyorum. Yine ölünceye dek pişirilmiş koyun gördüğünü de bilmiyorum.1 [Buhârî]
9619- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellerh buyurdu:)
"Allah yolunda benim kadar kimse korku-, tutmamıştır. Allah yolunda benden önce kimse benim kadar eziyete uğramadı. Gecesi ve gündüzüyle tam bir ay, bende ve Bilâl'de, Bilâl'ın koltuğunun altında bulunan yiyecekten başka hiçbir şey yoktu." |Tirmizî|.
Ayrıca Tirmizî bu hadisi: "Bunun manası şudur: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke'den çıktığı zaman, yanında Bilâl vardı ve Bilâl'in koltuğunun altında taşıdığı pek az bir yiyecek vardı." şeklinde açıklamıştır.
9620- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Hayber fethedildiği zaman 'İşte şimdi hurma ile doyarız' dedik." [Buhârî]
9621- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Hayber'i feth edinceye dek hurmadan doyasıya yemedik." [İkisi de Buhârî'ye ait.]
9622- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiği zaman, rafımda yarım ölçek arpadan başka canlı varlığın yiyebileceği hiçbir şey yoktu. (Daha sonra) uzun zaman ondan yedim (tartmadan çok bereketli idi). Tartınca bereketi gitti ve bitti. " [Buhârî ile Müslim]
9623- Tirmizî şunu ilave etti: "Eğer onu
(tartmadan) kendi haline bıraksaydık, o süreden daha fazla yerdik."
9624- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiği zaman, zırhı bir yahudinİn yanında, ödünç aldığı otuz sa' arpa karşılığında rehin İdi." [Buhârî ile Müslim ve Nesâî]
9625- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kimseye hakaret ettiğini görmediğim gibi kendisi için (fazladan ikinci) bir elbisenin de katlanıp (muhafaza edildiğini) görmedim." [İbn Mace.]
9626- Ali radiyallahu anh'dan:
"Bir kış gecesi, evimden Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in kızının yanından, ortasından delip boynuma geçirdiğim ve (açılmaması için) hurma yaprağı ile belime bağladığım bir deri giysisiyle çıktım. Çok açtım; eğer Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in evinde yemek olsaydı yerdim. (Yiyecek) bir şey aramak için çıktım. Çıkrığı ile su çekmekte olan ve kendi bostanında çalışan

bir yahudiye uğradım. Çitin aralığından baktım. Dedi ki:
'Ey Arabi ne istiyorsun? Bir hurmaya bîr kova su çeker misin?'
'Evet. Aç kapıyı da gireyim!' dedim. Bunun üzerine kapıyı açtı, içeriye girdim, bana bir kova verdi; bir hurmaya su çekmeye başladım.
Her bir kovayı çektiğimde bir hurma verdi. Avucum hurma ile dolunca, kovayı salıverdim ve: 'Bu kadar yeter' dedim ve hurmaları yedim. Sonra sudan da içtim. Sonra mescide vardım, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i orada gördüm. " |Tirmizî.|
9627- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Bir gün ya da bir gece Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem evinden dışarı çıktı. Ebû Bekr ile Ömer'le karşılaştı ve onlara sordu: 'Sizi bu saatte dışarıya çıkartan nedir?'
'Ey Allah'ın Resulü, açlık' diye cevap verdiler. Şöyle buyurdu:
'Canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, sizi dışarı çıkartan §ey beni de çıkartmıştır, haydi kalkın!'
Hemen onunla beraber kalkıp Ensâr'dan bir adamın evine geldiler, fakat adam evde yoktu. Karısı onu görünce: 'Merhaba, hoş geldiniz!' dedi: Ona 'Filan (kocan) nerdedir?'di-ye sorduğunda; 'Bize su getirmeye gitti' dedi.
Çok geçmeden Ensârî de çikageldİ. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile iki arkadaşını gördü. Sonra şöyle dedi: 'el-Hamdu lillah. Bugün benim kadar kıymetli misafirlere nail olmuş kimse yoktur.' Hemen gidip bir hurma dalı getirdi. Dalda koruk, olgun ve taze hurma karışık bir haldeydi. 'Buyurun yi-yinî'dedİ. Bir yandan da bıçağı aldı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'Sakıtı sağmal koyun kesmeyesin!' diye tenbih etti. O gitti (normal) bir koyun kesti, pişirdi. Koyunu ve daldaki hurmaları iyice yediler ve sudan içtiler.
Doyduktan sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Ebû Beki' ile Ömer'e hitaben şöyle buyurdu: 'Canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, kıyamet günü siz bu nimetten sorulacaksınız. Açlık sizi evinizden çıkardı ve siz bu nimeti elde edene kadar evinize dönmediniz.' |Mâlik, Tirmizî ve aynı lafızla Müslim.]
9628- Utbe bin Gazvân radiyallahu anh'dan:
"(Bir savaşta) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber yedi kişiyden biriydim. Yemeğimiz hubl (ya da habel) ağacının yapraklarından ibaretti. Yiye yiye avurtlarımız yara olmuştu." [Müslim]
9629- Ebû Talha radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e açlıktan yakındık. Karınlarımıza bağladığımız taşlan bir bir gösterdik.
Bir de baktık ki Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de açlıktan karnına iki taş bağlamış. " [Tirmizî.]

9630- Habbâb bin el-Eret radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile sırf Allah İçin hicret ettik. Karşılığını Allah vermiştir. İçimizden karşılığını almadan ölenler oldu. Onlardan birisi de Mus'ab bin Umeyr'dir. Uhud muharebesinde öldürüldü.
Bir kaftandan başka onu sarıp defnedecek bir şey bulamadık. O kaftan ile başını örttüğümüzde ayakları; ayaklarını örttüğümüzde başı açıkta kalıyordu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bunun üzerine onunla başını Örtmemizi ve (açıkta kalan) iki ayağına da iz-hir (otunu) koymamızı emretti. İçimizde kendisine hicret semeresi ulaşan ve bu meyvelerden devşirenler de vardı. "
[Mâlik hariç altı hudis İmamı.]
9631- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Suffe ehlinden yetmiş kişi gördüm. Hiçbirinin sırtında (belden üstünü örten) ridâsı yoktu. Giydikleri ya izar ya da kisâ idi. Boyunlarına bağlamışlardı. Kimilerinin giydikleri baldırlarının yarışma kimilerinin de aşık kemiklerine kadar ulaşıyordu. Kimisi de (namazda) avretinin görülmesinden korktuğu için onu eliyle toplayıp kapatıyordu. " |Buh5rî.|
9632- Enes radiyallahu anh'dan: "Müminlerin emîri iken Ömer'in (elbisesinin) sırtında üstüste yamalanmış üç yama gördüm." |Mâiik.|
9633- Abdurrahman bin Avf radiyallahu anh'dan:
"Peyamber sallallahu aleyhi ve sellem ile çok sıkıntılar çektik, sabrettik, (onun vefatından) sonra bolluk günlerine kavuştuk, bu defa sabretmedik." |Tirmizî.|
9634- İbn Şîrîn radiyallahu anh'dan: "Ebû Hureyre ile birlikteydik, üstünde aşı boyalı ketenden yapılmış iki elbise vardı. Bunlardan birisine burnunu silerek şöyle dedi: 'Vay, vay! Ebû Hureyre (şimdi) kelen elbisesi ile burnunu siliyor. Bir zamanlar o kadar fakir ve perişan idim ki, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in minberi ile Aişe'nin hücresinin arasında açlıktan düşüp bayıldım. Biri gelip benim delirdiğimi sanarak ayağı ile boynuma bastığını hatırlıyorum. Oysa ben deli değildim. Sadece aç ve bitkindim.'
[Buhârî ile Tirmizî.l
9635- Fadâle bin Ubeyd radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem namaz kıldırırken birtakım insanlar arkasında açlıktan yere çökerlerdi. Onlar Suffe ashabıydı. Hatta bedeviler onlar için deli derlerdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem namazı bitirdiği zaman onlara döner ve şöyle buyururdu: 'Siz eğer Allah katındaki ecrin büyüklüğünü bilseydiniz, zaruret ve ihtiyacınızın daha da artmasını İsterdiniz.' (Tirmizî.|
9636- Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dünya kimlere açılmış ise, mutlaka Allah onların arasına kıyamete kadar

düşmanlık ve kin atmıştır" |Ahmed ve daha uzun metinle Bezzâr.]
9637- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey Ebû Zer! Malın çokluğuna sen zenginlik mi diyorsun?"
"Evet."
"Malın azlığına da sen fakirlik mi diyorsun?"
"Evet."
-Bunu üç kere söyledi- Sonra şöyle buyurdu:
"Zenginlik kalpte olur, fakirlik de kalpte olur. Kalbinde zengin olan kimseyi dünyadaki mal zengin etmez, ancak kendini cömert yapar." |Taberânî, Mu'remu'l-Kehîr'ıİc hafî bir senedle.j
9638- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yanıma yüzü solgun olarak girdi; ben bunun hastalıktan olduğunu sandım. Sordum:
'Ey Allah'ın Resulü! Neden yüzün solgundur?'
'Bize dün gelen yedi dinar yüzünden böyle sarardım. Çünkü aksam oldu, hâlâ onu in-fak etmiş değiliz.' |Ahmed ve Ebû Ya'lâ.'j
9639- Ali radiyallahu anh'dan:
"Suffe ehlinden bir adam geride iki dinar ya da iki dirhem borç bırakarak vefat etti.
Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Bunlar önemsiz bir borçtur. Haydi arkadaşınızın namazını kılın!'"
Ahmed, oğlu Abdullah ile Bezzâr ise "Bir dinar veya bir dirhem" olarak rivayet ettiler.
9640- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Bilâl'in yanına girdi. Orada bir torba hurma gördü ve 'Bu nedir ey Bilal?' diye sordu.
'Bunları senin misafirlerine hazırlıyorum' dedi.
'Cehennemde bunun duman olacağından korkmuyor musun? Bunu infak et, ey Bilal! Arş'm sahibinden yana kıtlıktan korkma!'
[Taberânî. Mu'cemu'l-Kebîr'de ve Bezzâr.]
9641- Nâfi' radiyallahu aıh'daı:
"İbn Ömer bir adamın şöyle dediğini duydu:
'Cimri, zalimden daha mazurdur.' İbn Ömer: 'Yalan söyledin. Ben Allah Resulü sal-lallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: 'Cimri asla cennete giremez.'
|Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat'ta zayıf bir senedle.|

9642- el-Berâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim dünyada asude bîr hayat yasarsa âhirette arzu ve isteklerine perde çekilir. Kim gözünü zenginlerin zinetine dikerse, göklerin melekûtûnda aşağılanır. Kim de kendisine verilen az azığa karsı güzel bir sabır ve metanet gösterirse, Allah onu Firdevs cennetinde istediği yere yerleştirir." ITaberânî, Mu'cemu'I-Kebîr vel-Evsal'ta leyyiıı bir senedle.j
9643- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İki kurdun bir bahçeye gelip yemesi ve orayı ifsad etmesi, mal ve mevki sevgisinin müslüman kişinin dinine verdiği zarardan daha zararlı değildir." jBe/.zâr.|
9644- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"iktisatlı kişi asla fakir olamaz." ITaberânî,
Mit'cemu't-Kebfv vel-Evsat'tu leyyin bir .senedle.j
9645- Ebû Ubeyde radiyallahu anh'dan: Ona: "Nüden ağlıyorsun?" diye soruldu. "Ağlıyorum, çünkü bir gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize çok fetihler müyesser olacağından, hatta Şam'm da fethedileceğinden bahsetti ve sonra buyurdu ki:
'Ey Ubeyde! Eğer o zamana kadar yaşarsan sana üç hizmetçi yeter: Birisi sana hizmet eder. Birisi de seninle yolculuk eder. Diğeri de evdeki ailene ve çoluk çocuğuna hizmet eder. Sana üç tane de hayvan yeter: Birisi kendin binmen için. ikincisi yüklerini taşıması için, üçücüsü de kölen için.' Şimdi evime bakıyorum da kölelerle dolu. Ahırıma bakıyorum; at ve hayvanlarla dolu. Bütün bunlardan sonra Allah Resulünün sallallahu aleyhi ve sellem yanına ne yüzle gideyim? Oysa Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize şunu tavsiye etmiştir: İçinizden en sevdiğim ve bana en yakın olacak kimseler, bana kendilerini bıraktığım şekilde kavuşanlardır.'
[Ahmed ve Bezzâr İsmi belirtilmemiş bir râvi kanalıyla.|
9646- Enes radiyallahu anh'dan: "Selman'ın yanma girdim, evini çok yoksul gördüm. 'Bu hal nedir?' diye sorunca şöyle dedi: 'Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana: 'Dünyadaki azığın, yola çıkan süvarinin azığı gibi olsun/' buyurdu." [Taberânî.Mu'cemu'l-Kebir'de. |
9647- Ebû Hureyre radiyallalıu anh'dan: "Bir adam evine, ailesinin yanına vardı. Onları ihtiyaç içinde görünce, bir şeyler bulmak için çıktı. Hanımı arkasından şöyle dua etti: 'AllahınT! Öğütüp hamur yapacak, ondan da ekmek pişirecek bir

şeyi bize rızık olarak ver!' Bir de ne görsün, ekmek dolu büyük bir çanak. Un öğüten bir eldeğinneni, kızarmış (etlerle) dopdolu fırın. Kocası az sonra gelip sordu: 'Yanınızda yiyecek bir şey var mıdır?'
'Allah bize bolca nzık verdi.' Adam değirmeni kaldırdı ve etrafındaki unları sildi süpürdü. (Daha sonra) Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'Eğer o, değirmeni SİImeseydi kıyamete kadar onlara un öğüte-cekti.' |Ahmed ve Bezzâr.|
9648- Ukbe bin Amir radiyallahu anh'-dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah bir kulunu severse, onu dünyadan, birinizin hastasını biran evvel iyilessin diye sudan koruduğu gibi korur." |Ebû Yu'lâ.l
9649- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dünyadan şu üç şeyden hoşlandı: Yemek, kadın ve güzel koku. Kadını buldu, güzel kokuyu da buldu. Fakat yemek elde edemedi."
[Ahmed ismi belirtilmemiş, birrâvi kanalıyla.|
9650- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e İçinde süt ve bal bulunan bir kap getirildi. Şöyle buyurdu: 'Bir içecek içinde iki içecek -ya da- bir kadehte iki katık. Benim buna ihtiyacım yoktur. Ben bunun haram olduğunu iddia etmiyorum, fakat kıyamet gününde Allah'ın dünya nimetlerinin fazlasından bana hesap sormasını istemiyorum.'
[Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat'ta. leyyin bir senedle.|
9651- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, (yere) bir kare şekil çizdi. Ortasına da bir çizgi çizdi, karenin dışına da bir çizgi çizdi. Sonra ortadakine doğru, küçük küçük çizgiler çiz-dî ve şöyle buyurdu: 'Bu ortadaki insandır, onu çevreleyen ecelidir. Dışta kalan çizgi onun emelidir. Bu küçük çizgiler ise (onun basına gelecek) musibetlerdir. Bu musibet oku yolunu şaşırarak insana değmese bile, ona diğer biri değer. Bu da değmezse ecel oku de-ğer'
|Buhârî veTirmizî]
9652- Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bir çizgi çizdi ve şöyle dedi: 'işte bu İnsandır.' Yanma bir çizgi daha çizip: 'Bu da onun ecelidir' dedi. Ondan biraz daha uzakta bir çizgi çizdi ve: 'Bu onun emelidir' buyurdu. O insan böyle emeli içinde durup kıvranırken (yani emeline kavuşmadan) bîr de bakar ki, ona daha yakın olan (eceli) gelmiş. " [Buhârî veTİrmİzîl
9653- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, omuzumdan tulup şöyle buyurdu: 'Dünyada sanki bir yabancı ya da bir yolcu

imişsin gibi ol!' (Ondan sonra) İbn Ömer şöyle derdi:
'Akşam olunca, sabahı bekleme! Sabah olunca da akşamı bekleme! Sağlıklı olduğun zaman hastalık için hazırlık yap! Hayatta iken de ölüm için hazırlık yap!'"
[Buhârî ve Tirmizî.l
Tirmizî, "Ya da bir yoku" kavlinden sonra şunu ekledi:
"Kendim kabir ehlinden say!"
9654- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah, altmış sene ömür verdiği kişiden her çeşit Özür ve bahaneyi kaldırmıştır."
[Buhârî.]
9655- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:. (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yaşlı adam; yaşama (ya da uzun yaşama) arzusu ve ma! sevgisi hususlarında gençtir."
| Tirmizî]
9656- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ademoğlu yaşlanır fakat ondaki mal hırsı ve yaşama arzusu genç kalır,"
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
9657- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer insanoğlunun iki vadi dolusu altını olsa, üçüncüsünü ister, Ademoğlunun karnını ancak toprak doldurur. Bununla beraber Allah tevbekârın tevbesini kabul eder."
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî.]

TAHRİC

==

9585- Bu hadisi Tirmizî (2340) ve İbn Mâce (4100), Amr b. Vâkıd an Yûnus b. Meysere b. Halbes an Ebî İdrîs an Ebî Zer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında garîb, Amr hakkında da zayıf hükmü verdi.
9586- Bu hadisi Tirmizî (1780), Yahyâ b. Mûsâ an Saîd b. Muh. ve Ebû Yahyâ el-Himmânî an Sâlih b. Hassân an Urve an Âişe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb, Sâlih hakkında ise Buhârî'den naklen zayıf hükmü verdi.
9588-9589- Bu hadisi Buhârî (rikâk 17/9, VII, 181), Müslim (zekât 126, s. 730) ve Tirmizî (2361), Umâre b. el-Ka'kâ' an Ebî Zur'a an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9590- Bu hadisi Tirmizî (2352), Abdüla'lâ b. Vâsıl an Sâbit b. Muh. ani'l-Hâris b. en-Nu'mân an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
9591- Bu hadisi Tirmizî (2353-4), Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti ve

isnâdı hakkında sahîh hükmü verdi.
9592- Bu hadisi Müslim (zühd 37, s. 2285), İbn Serh an İbn Vehb an Ebî Hânî an Ebî Abdirrahman el-Hubulî senedi ile tahrîc etti.
9593- Bu hadisi Ebû Dâvud (3666), Ebû's-Sıddîk en-Nâcî tarikiyle; Tirmizî (2351), Atiyye tarikiyle Ebû Saîd'den tahrîc ettiler.
9595- Bu hadisi Buhârî (rikâk 51/2, VII, 200) ve Müslim (zikr 93, s. 2096), Sül. et-Teymî an Ebî Osmân an Usâme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9596- Bu hadisi Buhârî (cihâd 76/1, III, 225) ve Nesâî (cihâd 43/1, VI, 45), Talha b. Musarrif an Mus'ab b. Sa'd an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9597- Bu hadisi Buhârî (nikâh 15, VI, 123; rikâk 16/1, VII, 178), İbn e. Hâzım an ebîhî an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9598- Bu hadisi Müslim (birr 138, s. 2024; cennet 48, s. 2191), Süveyd b. Saîd an Hafs b. Meysere ani'l-Alâ b. Abdirrahman an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9599- Bu hadisi Mâlik (istîzân 18, s. 971) belâğan; Buhârî ise (icâre 2, III, 48), Ahmed b. Muh. el-Mekkî an Amr b. Yahyâ an ceddihî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9600- Bu hadisi Tirmizî (2350), Muh. b. Amr b. Nebhân an Revh b. Eslem an Şeddâd Ebî Talha an Ebî'l-Vâzi' an Abdillah b. el-Muğaffel senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9601- Bu hadisi Tirmizî (2476), Hennâd an Yûnus b. Bukeyr an Muh. b. İsh. an Yezîd b. Ziyâd an Muh. b. Kâ'b ammen semia Alî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
9602- Bu hadisi Ebû Dâvud (4161) ve İbn Mâce (4118), iki ayrı tarikten olmak üzere Ebû Umâme'den tahrîc ettiler. Ancak İbn Abdilberr isnâdında ihtilâf nedeniyle sahîh olmadığını söylemiştir.
9604- Bu hadisi Tirmizî (2519), Zeyd b. Ahram an İbr. b. ebî'l-Vezîr an Abdillah b. Ca'fer el-Muharremî an Muh. b. Abdirrahman an Nebîh an Muh. b. el-Münkedir an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9605- Bu hadisi Tirmizî (2451), Ebû Bekr b. ebî'n-Nadr an Ebî'n-Nadr an Ebî Akîl as-Sekafî an Abdillah b. Yezîd an Rabîa b. Yezîd ve Atiyye b. Kays an Atiyye senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9606- Bu rivayeti Buhârî (rikâk 17/5, VII, 181), Müslim (zühd 26, s. 2282) ve Tirmizî (2471), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile;
9607- Bu rivayeti Müslim (zühd 24, s. 2282), İbn e. Şeybe an Hafs b. Giyâs an Hişâm an ebîhî an Âişe senedi ile;
9608- Bu rivayeti Müslim (zühd 22, s. 2282) ve Tirmizî (2357), Şu'be an Ebî İshâk an Abdirrahman b. Yezîd ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9609- Bu rivayeti Buhârî (rikâk 17/4, VII, 180) ve Müslim (zühd 25, s. 2282), Mis'ar an Hilâl b. Humeyd an Urve an Âişe asl-ı senedi ile;
9610- Rivayeti Buhârî (hibe 1, III, 129) ve Müslim (zühd 28, s. 2283), Abdülazîz b. e. Hâzım an ebîhî an Yezîd b. Rmân an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9611- Bu hadisi Buhârî (at'ime 6/3, VI, 198; 41, VI, 210) ve Müslim (zühd 30, s. 2283), Mansûr an Safiyye an Âişe asl-ı senedi ile;
9612- Bu rivayeti Müslim (zühd 31, s. 2284), es-Sevrî an Mansûr... asl-ı senedi ile;
9613- Bu rivayeti Müslim (zühd 29, s. 2283), İbn Vehb an Yezîd b. Abdillah b. Kusayt an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9614- Bu hadisi Tirmizî (2360) ve İbn Mâce (3347), Abdullah b. Muâviye an Sâbit b. Yezîd an Hilâl b. Habbâb an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc ettiler ve Tirmizî isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
9615- Bu hadisi İbn Mâce (3348), Yahyâ b. Osmân el-Hımsî an Bakiyye an Yûsuf b. e. Kesîr an Nûh b. Zekvân ani'l-Hasan an Enes senedi ile tahrîc etti. İsnâdı Nûh sebebiyle zayıftır.
9616- Bu hadisi de İbn Mâce (3352), yukardaki senedin aynısı ile tahrîc etmiştir. Kezâ bu rivayette zayıftır.
9617- Bu hadisi Müslim (zühd 36, s. 2285), Muh. b. Ca'fer an Şu'be an Simâk ani'n-Nu'mân an Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.

9618- Bu hadisi Buhârî (at'ime 8/1, VI, 199; 26/1, 206; rikâk 17/6, VII, 181), Hemmâm b. Yahyâ an Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9619- Bu hadisi Tirmizî (2472), ed-Dârimî an Revh b. Eslem an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9620- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 38/41, V, 83), Muh. b. Beşşâr an Haremî an Şu'be an Umâre an İkrime an Âişe senedi ile tahrîc etti.
9621- Bu hadisi Buharî (mağâzî 38/42, 83), el-Hasan an Kurre b. Habîb an Abdirrahman b. Abdillah b. Dînâr an ebîhî an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
9622-9623- Bu hadisi Buharî (zühd 27, s. 2282-3), Ebû Usâme an Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9624- Bu hadisi Buhârî (buyû' 14, III, 8; 33, III, 14; 88, III, 34; selm 5, III, 45; 6, III, 46; istikrâd 1, III, 82; rehn 2, III, 115; 5, III, 116; cihâd 89/2, III, 231; mağâzî 86, V, 145), Müslim (müsâkât 124-6, s. 1226), Nesâî (büy' 58, VII, 288) ve İbn Mâce (2436), el-A'meş an İbrâhim ani'l-Esved an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9625- Bu hadisi İbn Mâce (3554), Abdülkudds b. Muh. an Bişr b. Ömer an İbn Lehîa an Ebî'l-Esved an Âsım b. Ömer b. Katâde an Alî b. el-Hüseyn an Âişe senedi ile tahrîc etti.
İbn Lehîa ihtilâflı, kimilerince de zayıf bir râvidir.
9626- Bu hadisi Tirmizî (2473), Hennâd an Yûnus b. Bukeyr an Muh. b. İshâk an Yezîd b. Ziyâd an Muh. b. Ka'b ammen semia Ali senedi ile tahrîc etti ve "hasen garîb" hükmü verdi.
9627- Bu hadisi Mâlik (sıfatu'n-Nebî 28, s. 932), Müslim (eşribe 140, s. 1609-10) ve Tirmizî (2369), muhtelif tariklerden olmak üzere Ebû Hureyre'den tahrîc ettiler.
9628- Bu hadisi Müslim (zühd 15, s. 2279), Ebû Kureyb an Vekî' an Kurre b. Hâlid an Humeyd b. Hilâl an Hâlid b. Umeyr an Utbe senedi ile tahrîc etti.
9629- Bu hadisi Tirmizî (2371), Abdullah b. e. Ziyâd an Seyyâr b. Hâtim an Sehl b. Eslem an Yezîd b. e. Mansûr an Enes an Ebî Talha senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
9630- Bu hadisi Buhârî (cenâiz 28, II, 78; menâkıbu'l-Ensâr 45, IV, 261; mağâzî 17, V, 30; 27, V, 39; rikâk 16/2, VII, 178), Müslim (cenâiz 44, s. 649), Ebû Dâvud (2876), Tirmizî (3853) ve Nesâî (cenâiz 40/4, IV, 38-9), el-A'meş an Ebî Vâil an Habbâb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9631- Bu hadisi Buhârî (salât 58/3, I, 114), Yûsuf b. ësâ an İbn Fudayl an ebîhî an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9632- Bu hadisi Mâlik (libâs 19, s. 918), an İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Enes senedi ile tahrîc etti.
9633- Bu hadisi Tirmizî (2464), Kuteybe an Ebî Safvân an Yûnus ani'z-Zührî an Humeyd b. Abdirrahman an Abdirrahman b. Avf senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
9634- Bu hadisi Buhârî (i'tisâm 17/3, VIII, 152) ve Tirmizî (2367), Hammâd b. Zeyd an Eyyûb an Muh. b. Sîrîn asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9635- Bu hadisi Tirmizî (2368), el-Abbâs ed-Drî an Abdillah b. Zeyd an Hayve b. Şurayh an Ebî Hanî' an Amr b. Mâlik el-Cenbî an Fadâle senedi ile tahrîc etti.
9636- Bu hadisi Ahmed (I, 16), Hasan an İbn Lehîa an Ebî'l-Esved an Muh. b. Abdirrahman b. Lebîbe an Ebî Sinân ed-Delî an Ömer senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma' î, 236).
9637- Heysemî, isnâdında tanımadığı bir râvinin olduğunu söylemiştir (Mecma' î, 237).
9638- Bu hadisi Ahmed (IV, 293), Ebû'l-Velîd an Ebî Avâne an Abdilmelik b. Umeyr an Rib'î b. Hırâş an Ümmi Seleme senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' î, 238).
9639- Bu hadisi Ahmed (I, 101, 137, 138), Ca'fer b. Sül. an Uteybe ed-Darîr an Yezîd b. Asram an Alî asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Uteybe, Heysemî'ye göre hâli mechûldür. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' î, 240).
9640- M. el-Kebîr'deki isnâdında yer alan Kays b. er-Rebî' ihtilâflıdır. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma' III, 126).
9641- Râvilerinden İsmaîl b. Amr el-Becelî, İbn Hibbân'a göre güvenilir, çoğunluğa göre ise zayıftır. Diğer

râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ î, 248).
9643- Râvileri, içlerinden Kutbe b. el-Alâ ile birlikte güvenilir râvilerdir (Mecma‘ î, 252).
9644- Râvileri güvenilir kimselerdir. Ancak içlerinden birisinde zaaf vardır (Mecma‘ î, 252).
9645- Bu hadisi Ahmed (I, 195-6), Ebû'l-Muğîre an Safvân b. Amr an Ebî Hasbe Müslim b. Ekyes mevlâ Abdillah b. Âmir an Ebî Ubeyde senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ î, 252).
9646- Güvenilir bir râvi olan el-Hasan b. Yahyâ b. el-Ca'd dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ î, 254).
9647- Bu hadisi Ahmed (II, 513), İbn Âmir an Ebî Bekr an Hişâm an Muh. b. Sîrîn an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
Heysemî, Bezzâr ile Taberânî'nin güvenilir şeyhleri dışındaki râvilerin Sahîh ricâlinden olduğunu söylemiştir (Mecma‘ î, 257).
9648- Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ î, 285).
9649- Bu hadisi Ahmed (VI, 72), Muh. b. Abdillah an İsrâîl an Ebî İshâk an raculin an Âişe senedi ile tahrîc etti.
Kimliği belirsiz râvi dışındakiler Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ î, 315).
9650- Râvilerinden Nuaym b. Müverri' el-Anberî, İbn Hibbân'a göre güvenilir, birçoklarınca ise zayıf bir râvidir. Diğerleri ise güvenilir râvilerdir (Mecma‘ î, 325).
9651- Bu hadisi Buhârî (rikâk 4/1, VII, 171) ve Tirmizî (2454), er-Rebî' b. Huseym an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9652- Bu hadisi Buhârî (rikâk 4/2, VII, 171) ve Tirmizî (2334), İshâk b. Abdillah b. e. Talha ve Ubeydullah b. e. Bekr an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9653- Bu hadisi Buhârî (rikâk 3, VII, 170) ve Tirmizî (2333), Mücâhid an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9654- Bu hadisi Buhârî (rikâk 5/1, VII, 171), Abdüsselâm b. Mutahhar an Ömer b. Alî an Maan b. Muh. el-Gifârî an Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9655- Bu hadisi Buhârî (rikâk 5/2, VII, 1717), Müslim (zekât 113-4, s. 724) ve Tirmizî (2338), ayrı ayrı el-A'rec, Saîd b. el-Müseyyeb ve Ebû Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9656- Bu hadisi Buhârî (rikâk 5/3, VII, 172), Müslim (zekât 115, s. 724-5) ve Tirmizî (2339), Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9657- Bu hadisi Buhârî (rikâk 10/2, VII, 175), Müslim (zekât 116, s. 725) ve Tirmizî (2337), ez-Zührî ve Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

KORKU, REKÂİK (KALBİ İNCELTEN ŞEYLER) VE ÖĞÜTLER BAHSİ......317

TAHRİC

9658- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim korkarsa akşam karanlığında yol alır. Kim gece yol alırsa hedefine erer. Dikkat edin! Allah' in malı pahalıdır. Dikkat edin! Allah' in malı cennettir.'1 [Tirmizî|

9659- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ölmek üzere olan bir delikanlının yanına girdi ve sordu: 'Kendini nasıl buluyorsun?'
'Ey Allah'ın Resulü! Günahlarımdan korktuğum halde Allah'dan da ümidim var-dır' deyince, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Böyle bir durumda mü'minin kalbinde iki şey bir araya gelirse, mutlaka Allah ona umduğunu verir; korktuğundan da emin kılar.' [İkisi de Tirmİzî'ye ait]

9660- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in küçük dili görülecek derecede aşın güldüğünü görmedim. Onun gülmesi tebessümden ibaretti."

9661- Diğer rivayet:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem rüzgâr estiği zaman şöyle derdi:'Allahım! Senden onun hayrım, içindekinin de hayrını, onunla gönderdiğinin de hayrını dilerim. Onun şerrinden, içindekinin şerrinden, gön-derdiğinin de şerrinden sana sığınırım.' (Gündüz) hava karardığı zaman, rengi değişir, bir çıkar bir girerdi. Bir öne, bir de arkaya giderdi. Yağmur yağınca sakinleşir ve bu hal ondan giderdi. Aişe bunun farkına varınca ona sebebini sordu. Bunun üzerine şu cevabı verdi:
'Ey ÂĪşe! Kim bilir belki rüzgâr Âd kavminin dediği gibidir. Onlar vadilerinin Önünde bir bulut görünce: 'İşte bu bize yağmur yağdıracak bir buluttur'demişlerdi. Ondan sonra onlara yağmur değil, taş yağmıştı.' IBuhârî, Müslim, Tirmi/.î ve Ebû Dâvud.]

9662- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben sizin göremediklerinizi görür, duyamadıklarınızı da duyarım. Nitekim gök gürledi. Onun güıiemesi hakkıdır. İçinde dört parmaklık boş bir yer bile yoktur ki, orada melekler Allah için alnım yere koyup secde etmesinler. Vallahi eğer siz benim bildiklerimi bilseniz, az güler çok ağlarsınız. Yatak üzerinde kadından .

lezzet duymazdınız. Çöllere çıkıp haykıra haykıra Allah'a yalvarırdınız. Kesilen bir ağaç olmayı ne kadar da isterdim bir bilseniz."
9663- Diğer rivayet:
Ebû Zer şöyle dedi: "Kesilen bir ağaç olmayı ne kadar da isterdim." [Tirmizî]
9664- Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in kâtiplerinden biri olan Hanzale bin er-Rabî' el-Üseydî radiyallahu anh'dan:
"Ebû Bekr bana rastlayıp: 'Ey Hanzale nasılsın?' diye sordu.
'Hanzale münafık oldu' dedim.
'Sübhanallah. Bu nasıl söz ey Hanzale?' deyince de şu cevabı verdi(m): 'Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında iken bize cehennem ve cennetten anlattığı zaman, sanki onları gözle görür gibi oluyoruz. Sonra onun yanından çıkınca, kadınlarımızla, mallarımız ve evlatlarımızla oynayıp meşgul oluyoruz, her şeyi unutuyoruz.' Ebû Bekr:
'Vallahi bizde de aynı şey oluyor' dedi. Böylece ben ve Ebû Bekr beraberce yürüyüp doğru Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'e gidip yanına girdik. Söze ben başladım ve dedim ki:'Ey Allah'ın Resulü! Hanzale münafık oldu.'
'Ne'n var?' diye sorunca, şöyle anlattım: 'Biz senin yanında iken bize cennet ve cehennemden bahsettiğin zaman sanki onları gözle görür gibi oluyoruz. Dışarıya çıkınca her şeyi unutuyoruz, kadınlarımızla, çocuk ve mallarımızla meşgul oluyoruz.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, eğer siz devamlı benim yanımdaki gibi olursanız, yataklarınızda ve yollarınızda melekler gelip sizinle el sıkışırlar. Ne var ki ey Hanzale! İnsan kâh böyle olur, kâh öyle olur. (İnsanlar için bu normaldir'") -Bunu üç kere tekrarladı-.
[TİrmizÎve aynı lufızla Müslim. |
9665- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah Teâlâ söyle buyurdu: "Ey kullarım! Ben zulmü kendime yasak ettim, aranızda da onu yasakladım, sakın birbirinize zulmetmeyin! Ey kullarım! Hidayete erdirdiklerim hariç hepiniz (doğru yoldan) sapmışlarsınız, öyleyse benden hidayet isteyin de ben size hidayet edeyim. Ey kullarım! Benim doyur-duklarım hariç, hepiniz açsınız. Benden isteyin de ben sizi doyurayım. Ey kullarım! Benim giydirdiklerim hariç hepiniz çıplaksınız. İsteyin de ben sizi giydireyim. Ey kullarım! Siz gece-gündüz günah işlemektesiniz. Benden bağışlanma dileyin de ben sizi bağışlayayım. Ey kullarım! Eğer sizin öncekileriniz, .sonrakileriniz, insanınız, cînniniz, içinizde en takva sahibi olan bir adamın durumunda olsanız, bu benim mülkümde hiç bir şey artırmaz. Ey

kullarım! Öncekileriniz, sonrakileriniz, insanınız, cinniniz en kötü adamın kalbi gibi bir kalp taşısanız, bu da benim mülkümden hiçbir şey eksiltmez. Ey kullarım! Önceki-
leriniz, sonrakileriniz, insanınız ve cirminiz her biriniz tek bir yerde dursa, hep birden benden ayrı ayrı bir istekte bulunsa, ben her birinin isteğini ayrı ayrı veririm de yine benim mülkümden hiçbir şey eksilmez. Ancak denize düşen iğnenin (deniz suyundan) eksilttiği kadar bir şey eksilir. Ey kullarım! Yaptık-larınız ancak sizin amellerinizdiı; ben onları bir bir sayıyorum, sonra da karşılığını size vereceğim. Kişi hayırla karşılaşırsa, Allah'a hamdetsin, kötü bir şeyle karşılaşırsa, kendinden başka hiç kimseyi kınamasın!"
[Tirmizî ve aynı lafızla Müslim.|
9666- Ubeyy radiyallahu anh'dan: "Gecenin üçte ikisi geçtiği zaman Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kalkıp şöyle seslenirdi: 'Ey insanlar! Allah'ı zikredin! 'Sarsıcı' kesin gelecek; 'takipçi'de onun arkasından gelecektir. Ölüm ise içindeki bütün zorlukları ile kapımızı çalmaktadır.'
[Tirmizî uzun bir metinle. |
9667- Esma binti Umeys radiyallahu an-hâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Boş hayallere kapılıp da böbürlenen ve Kebîr ve Müteâl olan Allah'ı unutan kul ne kötü bir kuldur! Zorba ve mütecaviz olup da Yüce Cebbar'ı unutan kul ne kötü kuldur! Gaflete dalarak gülüp oynayan, kabirleri ve (yer altında) çürümeği unutan kul da ne kötü kuldur! Taşkınlık eden, kibirlenen, başlangıç ve sonu unutan kul ne kötü kuldur! Şehvetlerle dinini ihlal eden kul ne kötü kuldur! Hırs ve tamahın sürüklediği kul ne kötü kuldur! Hevâ ve hevesin saptırdığı kul da ne kötü kuldur! Zillete sürükleyen bir arzuya kendisini kaptıran kul da ne kötü kuldur!" [Tirmizî]
9668- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Tüm düşüncesi âhiret olan kimsenin kalbini Allah zengin kılar. Onu(n işlerini) derler, toparlar ve dünya ona boyun eğerek gelir. Kimin de bütün kaygısı dünya olursa Allah onun gözlerinin arasına fakirliği yerleştirir, işlerini darmadağın eder. Dünyadan da ona sadece kendisi için takdir edilen şey gelir." [Tirmizîl
9669- Diğer rivayetle şu ek yer almıştır: "O adam fakir olarak akşamlar, fakir olarak sabahlar. Bir kul Allah'a bütün kalbiyle yönelirse, Allah mü'minlerin kalplerini sevgi ve muhabbet dolu olarak ona yönedir. Ayrıca Allah bütün hayırları derhal ona yöneltir.
| Tirmizî |

9670- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallalıu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah teala buyuruyor:
Ey Ademoğlu! Kendini benim ibadetime ver ki, senin kalbini zenginlikle doldurayım, fakirliğinin önünü alayım. Bunu yapmazsan, ellerini devamlı olarak meşguliyetle doldururum da bir türlü fakirliğini gidermem (gözün doymaz)." |Tirmizî|
9671- Şeddâd bin Evs radiyallahu anh'-dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Akıllı kişi, nefsini hesaba çekip ölümden sonrası için çalışandır. Aciz olan ise nefsini hevâ ve hevesine uydurup Allah'tan temenni edip bekleyendir." [Tirmizî|
9672- Ebû Hureyre radiyallahu aıћ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Basınıza su yedi şey gelmeden güzel fiililer yapmakta acele ediniz: Kişiyi unutturucu kılan fakirlik, azdıran zenginlik, ifsat eden hastalık, bunaklık derecesinde yaşlılık, âni gelen ölüm, beklenenlerin en şerlisi Deccâl ve hepsinden daha fena ve acısı olan kıyamet."
Rezîn şunu da ekledi: "Lezzetleri yıkan (ölümü) çokça hatırlayın!" |Tirmizî.|
9673- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "O, bir insana şöyle dedi: 'Sen fakihleri çok, okuyucuları az, Kur'ân'ın hududu korunan, harfleri unutulan, isleyenlerin az, verenlerin çok, namazı uzatıp, hutbeyi kısa tutan, hevâ ve heveslerinden önce iyi amellere koşan kişilerin bulunduğu bir zamandasın. İnsanlar fakihleri az, (Kur'ân) okuyucuları çok olan bir dönem yaşayacaklardır. O zamanda Kur'ân'm harf ve kelimeleri ezberlenecek, emir ve yasakları unutulacak. İsteyen çok, veren ise az olacak. Namazı kısa tutup hutbeyi uzatacaklar. Amellerinden önce hevâ ve heveslerine uyacaklar.' |M3lik.j
9674- Ali radiyallahu anh'dan. dedi ki: "Dikkat ediniz! Manasını düşünmeden okunanda hayır yoktur. Düşüncesiz ve iîkıh-sız yapılan ibadette de hayır yoktur. Asıl fa-kîh, insanlara Allah'ın rahmetinden umut kestirmeyen, Allah'ın cezasından emin kılmayan ve kendi arzularına uyup Kur'ân'ı terketme-yen kimsedir." |Rezîn.j
9675- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey kadınlar topluluğu! Sadaka verin ve çokça istiğfar edin! Çünkü ben sizi cehennemin çoğunluğunu teşkil eder buldum." İçlerinden bir kadın: "Neden biz cehennem ehlinin çoğunluğunu teşkil ediyoruz ki?" diye sordu.
"Çünkü siz, çok fazla kötü söz söylüyor (kocalarınızın) iyiliğine karşı da

nankörlük ediyorsunuz. Akıl ve dini noksan olup da akıllı kimseye sizin kadar galip olanı görmedim." Duyurunca, kadın şu soruyu yöneltti: "Akıl ve din noksanlığı ne demektir?"
"Akıl noksanlıjki kadının şahitlik etmesinin bir adamın şahitliğine eşit olmasıdır. Kadın âdet halinde olduğu zaman, günlerce namaz kılmaz, Ramazanda da oruç tutamaz. Bu da din noksanlığıdır." |Muslim ve Tirmizî.l
9676- Mâlik radiyallahu anh'dan: "Meryemoğlu İsa şöyle derdi: 'Allah'ın zikri dışında çok konuşmayın ki kalpleriniz katılaşmasın. Katı kalp Allah'tan uzaktır; lâkin siz bunu bilemezsiniz. Siz tanrilarmışçası-na insanların günahlarına bakmayınız! Kullar gibi kendi günahlarınıza bakınız! Çünkü insanlar günah işleyip ondan kurtulabilir. Belaya uğrayanlara acıyın, afiyetten dolayı da şükredin!'
9677- Urve radiyallahu anh'dan: "Ömer bir gün hutbesinde şöyle dedi: 'Ey insanlar! Şunu öğrenin ki, aç gözlü olmak fakirlik, tok gözlü olmak ise zenginliktir. Çünkü kişi dünya işlerine bütünüyle önem vermezse gÖZÜ tok Olur. |Rezîn|
9678- Mâlik radiyallahu anh'dan: Lokman oğluna şöyle dedi:
'Yavrum! İnsanlar kendilerine vaad olunana karşı uzun boylu umut beslerler. Oysa onlar hızlı bir şekilde âhirete gitmektedirler. Sen var olduğun gündenberi dünyayı arkana, âhireti ise Önüne aldın. Aslında gitmekte olduğun yurt, sana çıkmakta olduğun yurttan daha yakındır.' [İkisi de Rezîn'e ait.]
9679- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "İlim kaynaklan, hidayet kandilleri, evle-rin çulları (evlerine kapananlar), gecenin lambaları olun! Yepyeni kalplere, eskimiş elbiselere sahip olun ki, gök ehlince tanınasımz, yer ehlince de bilinmeyesiniz." [Dârimî]
9680- Ömer bin Abdülazîz radiyallahu anh'dan:
"Kim ilimsiz İbadet ederse, bozdukları düzelttiklerinden çok olur. Kim söylediklerini fiil haline dönüştürürse, kendisini ilgilendirmeyen, boş sözü nadir bulunur. Kim dinini tartışmalara hedef yaparsa, tenakkulu (değişkenliği) çok olur."
İkisi de Dârimî'ye ait olup, o tenakkulu: "Bir görüşten, diğer görüşe geçip, bir kararda durmamak" olarak açıklamıştır.
9681- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cehennem gibisini görmedim, Zira ondan kaçan uyumakta. Cennet gibisini de görmedim, onu da arayan uyumakta." [Tirmizî.]
9682- Abdullah bin Ebû Bekr radiyallahu anh'dan:

"Ebû Talha kendi bostanında namaz kılıyordu. Dübsİ denilen bir kuş bahçeden dışarı çıkmak için uçtu, çıkacak yer aramağa başladı, fakat bulamadı. Bu, Ebû Talha'mn hoşuna gitti ve bir an gözleri ile onu izledi. Sonra namazına döndü fakat kaç rek'at kıldığını şaşırdı.
Bunun üzerine bu malım fitneye sebep oldu diye düşünerek Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e varıp namazda basma gelen durumu anlattı: 'Ey Allah'ın Resulü! Bu malım vakıftır, istediğin gibi kullanır, istediğin yere verebilirsin.',dedi. [Mâlik.]
9683- Utbe bin Ubeyd radiyallahu anh'-dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir adam doğduğu günden, öldüğü güne kadar Allah rızası için alnını yerden kaldır-masa, (Allah'ın affı olmadan ameli onu kurtarmaz da) Allah kıyamet gününde onu hakir
kılar." [Ahmed.l
9684- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dört şey bedbahtlıktır: Gözden yaş akmaması, kalp katılığı, uzun emel ve dünya hırsı." [Bezzâr zayıf bir senedle.]
9685- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: "Söyleyeceğim tavsiyeleri kim alıp (bizzat kendisi) onunla amel edecek ya da amel edecek olan birine onları öğretecektir?" diye sordu.
Ebû Hureyre: "Ben ey Allah'ın Resulü!" dedi. Bunun üzerine elimden tutup şu şu beş tavsiyeyi sıraladı:
"Haramlardan kaç ki, insanların en çok ibadet edeni olasın. Allah'in sana yaptığı taksimata razı ol ki, insanların en kanaatkarı olasın. Komşuna iyilik et ki, gerçek mü'min olasın. Kendin için sevdiğini İnsanlar için de sev ki, gerçek müslüman olasın. Çok gülme, zira çok gülmek kalbi öldürür." |Tİrmizî.|
9686- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rabbim bana şu dokuz şeyi emretti: Gizli ve açık hallerde Allah'tan korkmak. Hoşnutlukta da, gazab halinde de doğruyu söylemek. Fakirlikte de, zenginlikte de itidalli davranmak. Benden ilgisini keseni ziyaret etmemi, bana vermeyene vermekliğim, bana haksızlık edeni bağışlamamı, suskunluğumun bütünüyle düşünce, konuşmamın zikir, bakışımın ibret olmasını ve marufu emretmek." [Rezîn.]
9687- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Nerede olursan ol! Allah'tan kork! Kötülüğün (hemen) ardından onu silecek bir iyilik yap! İnsanlara iyi ahlâkla muamele et!" ITirmizî]

9688- Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: "Bir adam: 'Ey Allah'ın Resulü! İnsanların hangisi hayırlıdır?' diye sordu.

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: 'Ömrü uzun, ameli güzel olan' buyurdu. 'Ya insanların en kötüsü kimdir?' diye sorunca; 'Ömrü uzun, ameli kötü olan' buyurdu." [Tirmizî]

9689- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"İki haslet vardır ki, kim onları kendinde bulundurursa Allah onu hem şükredici, hem de sabredici yazar. Kim de onları kendinde bulundurmazsa Allah onu şükredici ve sabredici yazmaz: Kim dini hususunda kendisinden

üstün olana bakıp ona uyarsa, dünyası hususunda da kendisinden aşağıya olana bakıp kendisini ondan üstün kıldığı için Allah'a hamdederse, Allah onu hem şükredici ve hem de sabfedici yazar.

Kim de dini hususunda kendisinden aşağısına, dünyası hususunda ise kendisinden üstün olana bakıp: 'Eyvah ben onun gibi nasıl olamadım?' diyerek esef ederse, Allah onu ne şükredici ve ne de sabredici yazmaz." |Tirmizîj

9690- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan: "Dedim ki:

'Ey Allah'ın Resulü, kurtuluşu nasıl elde edeceğiz?"

'Dilini tut, evin geniş olsun! Bir de hataların için ağla!" buyurdu. " [Tirmizî]

9691- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Ayağı tökezlemeyen halım olamaz. Tecrübesi olmayan da hakim olamaz." [Tirmizî]

9692- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Hiçbiriniz: 'Ben insanlarla beraberim. İnsanlar iyilik yaparsa ben de yaparım, kötü davranırsa ben de kötü davranırım' diyen şahsiyetsiz kimselerden olmasın! 'Aksine insanlar iyilik yaparlarsa iyilik yapmak, kötü davranırlarsa, haksızlık etmemek için nefsinizi terbiye edin.' [Tirmizî]

9693- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Mü'minin kendini alçaltması yakışık almaz."

"Kendi nefsini nasıl alçaltır?" diye sorduklarında: "Altından kalkamayacağı belâya teşebbüs etmesiyle" diye cevap verdi. |Tirmizî]

9694- Muâviye radiyallahu anh'dan:

"O, Âişe radiyallahu anhâ'ya: 'Bana öğüt verecek çok uzun olmayan bir mektup yaz!' dedi. Bunun üzerine Aişe şöyle yazdı:
'Selâm sana! Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: 'Kim insanlar öfkelense bile Allah' in rızasını tercih ederse, Allah insanların ona vereceği sıkıntıyı giderir. Kim de Allah' ı gazap-landırarak, insanları hoşnut ederse, Allah onu insanlara havale eder. Ve sana selâm olsun!' |Tirmizî]
9695- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu alleyhive selem)
buyurdu:)
"Mil'nün iyi niyetli olduğu için aldanır, fa-cir ise kötü niyetli olduğu için aldatır. |Tirmizî.]
9696- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Mü'min, aynı delikten (yerden) iki kere isinlmaz." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]
9697- Mâlik radiyallahu anh'dan: "Bana ulaştığına göre, Lokman Hekim'e: 'Seni bu dereceye ne ulaştırdı?' diye sormuşlar, şöyle cevap vermiş: 'Doğru konuşmak, emanete riayet etmek, beni ilgilendirmeyen şeyden uzak durmak ve sözünde durmak.'
9698- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde Allah şu üç kişinin yüzüne bakmaz: Ana babasına âsi olan kişi, kendisini erkeğe benzeten kadın ve deyyus. Üç kişi de cennete giremez. Ana babasına âsi olan kişi, devamlı içki içen ve verdiğini başa kakan." [Nesâî]
9699- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde ben şu üç kişinin hasmıyım: Bana söz verip sözünü yerine getirmeyen kişi, hür adamı (hile ile) satıp parasını yiyen kişi, bir işçi çalıştırıp da ücretini tam vermeyen kimse." [Buhârî.]
9700- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim bana iki bacağı arası ile iki dudağı arasını garanti ederse, ben de ona cenneti garanti ederim." |Buhârî ile Tirmizî]
9701- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"İnsanlarda bulunan huyların en kötüsü, hırslı bir cimrilik ve şiddetli bir korkalıktır."
[Ebû Dâvud]
9702- Ebû Bekr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hilekâr, cimri ve ettiği iyiliği başa kakan kimseler kesinlikle cennete giremezler."
[Tirmizî.]
9703- İyâd bin Himâr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah bana: 'Alçakgönüllü olmanızı, böylece kimsenin kimseye tecavüz etmemesini, kimseye karşı kibirlenip böbürlenmemenizi vahyetti." [Ebû Dâvud.]
9704- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın en fazla nefret ettiği insanlar: Harem içinde zulüm ve haksızlık eden, cahili-yet âdetini arzulayan ve haksız yere insan kant akıtmak isteyen olmak üzere üçtür." [Buhârî.]
9705- el-Muğîre radiyallahu anh'dan: "Muâviye ona: 'Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den duyduğun bir şeyi bana yaz!' diye bir mektup gönderdi. O da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu yazıp bildirdi: 'Allah anne-babamza âsi olmanızı, diri diri kızları toprağa gömmenizi, vermeyip yalnız istemenizi haram; Dedikoduyu, çok soru sormanızı ve malı (boş yere harcayıp) yitirmenizi ise mekruh kılmıştır.' [Buharı ile Müslim]
9706- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sevdiğin şey, seni (başka şeylere karşı) kör ve sağır eder." |Ebû Dâvud]
9707- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"En kötüleriniz; Yalnız başına yemek yiyen, kölesini kamçılayan ve yardımını esirgeyenlerdir." |Rezîn.|
9708- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ademoğlu sabaha girince, azaların hepsi dili susturup şöyle derler: 'Hakkımızda Allah'tan kork! Çünkü biz seninle beraberiz; doğru olursan biz de doğru oluruz. Eğri olursan biz de eğri oluruz.' |Tirmizî]
9709- Enes radiyallahu anh'dan:
"Bir adam öldü. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında bulunan başka

bir adam onun için 'Ne mutlu ona, o cennetliktir! ' dedi. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Ne biliyorsun, belki o kendisini ilgilendirmeyen bir şey söylemiş, ya da kendisinin muhtaç olmadığı bir şeyi kimseye (ihtiyaç sahibine) vermeyip cimri davranmıştır.'
9710- Ümmü Habîbe radiyallahu an-hâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"iyiliği emredip kötülükten alıkoyması ve Allah'ı zikretmesi hariç, Ademoğlunun her konuştuğu aleyhinedir." [Tirmizî.]
9711- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kul önemsemeden ve farkına varmadan Allah'ın hoşnut olduğu bir söz söyler, bu sebeple Allah cennette onun derecesini yükseltir. Yine kul dikkat etmeden, Allah' in gazabını gerektiren bir söz söyler de Allah onu o kelime nedeniyle cehenneme yuvarlar."
[Mâlik, Buhârî, Müslim ve Tirmizî]
9712- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Erkeklerin -veya insanların- kalbini çelmek için konuşma sanatını Öğrenen kimsenin Allah ne farzını ve ne de nafilesini kabul eder." [Ebû Dâvud.]
9713- Yahya bin Saîd radiyallahu anh'dan:
"Meryemoğlu îsa yolda bir domuza rastladı, 'Haydi selâmet içinde geçî'deyince kendisine: 'Sen bunu domuza mı diyorsun?' diye itiraz edilince: 'Ben dilimi kötü söze alıştırmaktan korkuyorum', diye cevap verdi." [Mâlik.)
9714- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"Bir adam içeriye girmek için Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den izin istedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem adamı görünce: 'Falan kabilenin kardeşi ya da kabilenin oğlu ne kötüdür!' dedi. Adam içeri girince, ona gayet güzel davrandı, güler yüz gösterdi. Sonra adam çıkıp gidince, merak edip sor-dum: 'Adam daha girmeden hakkında o sözü söyledin, oturunca da yüzüne güldün, acaba bunun sebebi nedir?' Şöyle buyurdu: 'Ey Âi$e! Sen beni ne zaman terbiye dışı davrandığımı gördün! Allah katında kıyamet gününde en kötü yere sahip olan, şerrinden korkulduğu için insanlar tarafından terkedilen kişidir.'
9715- Diğer rivayette:
"Çirkin ve kaba sözlerinden dolayı (insanların terkettiği)." |Nesâî hariç, altı hadis imamı.|
9716- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Kişinin, insanlar helak oldu, dediğini duyarsanız, anlayın ki o şahıs en ziyade helak olanların içindedir."
Müslim, Ebû Dâvud ve Muvattâ. Ebû İs-hâk dedi ki: "Ben Arapça metindeki 'ehleku-hum' sözcüğünü hem üstün, hem de ötüre olarak okunduğunu duydum."
Mâlik, bunu şöyle yorumlamıştır:
"Yani kişi, kendisini insanlardan üstün görerek ve onlan küçümseyerek bu sözü söylerse o, onlardan daha şiddetli şekilde helak olur. Ancak tevazu göstererek kendisinin de onlardan biri olduğunu kabul ederek bunu söyle-mişse bunda bir sakınca yoktur."
9717- Ebû Kilâbe radiyallahu anh'dan: Ebû Mes'ûd, Ebû Abdullah'a; ya da Ebû Abdullah Ebu Mes'ûd'a şöyle dedi:
"Benim hakkımda iddia ettikleri şey hususunda sen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den ne duydun?" Şöyle dedi: "Senin hakkında şöyle söylediğini duydum:
"Kişinin delilsiz söz söylemesi ne kötüdür." |Ebû Dâvud.l
9718- Muâz radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kim müslüman kardeşini bir günah yüzünden ayıplarsa, onu kendisi de işleyince-ye kadar ölmez."
Ahmed: "Tevbe ettiği bir günah yüzünden bile olsa." diye ilave etti. |Tirmizi|
9719- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimin tamamı affedilmiştir, ancak günahlarını ilan edenler müstesna. Kişi geceleyin bir günah isler, Allah onu gizler, fakat sabah olunca kendisi: 'Ben bu gece şöyle şöyle yaptım' der ve böylece Allah'ın gizlediği günahını İlan eder. Böylece o kişi, Rabbinin örtbas ettiği günahını sabah olunca ilan etmiş olur. IBuhârîve Müslim.]
9720- Büreyde radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bazı konuşmalar büyüleyicidir. İlimler içinde cahillik olanı vardır. Bazı şiirler hikmet doludur. Kaybolup giden sözler de vardır."
Sa'saa bin Sûhân der ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem doğru söylemiştir. Bazı konuşma büyüleyicidir; kimi insan haksız olur; fakat güzel konuşması sayesinde hasmından haklı çıkar ve hak etmediğini elde etmiş olur. Çünkü büyünün manası, insanın gözünde bir şeyi ters çevirmektir. Yoksa gerçek-ten çevirmek değildir. Görmüyor musun, belagat sahibi bir kimse, bir insanı över de, halkın kalplerini, övdüğü kimseye doğru çevirip kaydırır. Sonra onu

zemmeder, bu defa aynı insanların kalbini onun nefretİyle doldurur.
'İlimler içinde cahillik olanı vardır' sözü; kişinin bilmediği şeyde mübalâğa etmesidir. Böylece İlmi cehle döner.
'Bazı şiirler hikmet doludur, sözü ile insanların ibret alıp İstifade ettikleri şiirleri kastetmiştir.
'Kaybolup giden sözler de vardır' sözü ise sözünü dinlemek istemeyen ya da ilgilendirmeyen birine sunman demektir. Zaten Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem insanları bu gibi davranışlardan nehyetmiş ve şöyle buyurmuştur:
'insanlara bilmediklerini anlatmayın!'
'Hikmeti ehli olmayana iletmeyin zira bu durumda hikmete haksızlık etmiş olursunuz. Ehil olandan esirgemeyin bu defa da onlara karsı haksızlık etmiş olursunuz.'
Buna ayrıca o, 'O, domuzların boynuna inciler takmak gibidir' diyerek de bir de örnek verdi. " |Ebû Dâvud]
9721- İyâd bin Himâr radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hutbesinde şöyle demiştir:
'Dikkat edin! Bugün Rabbim bilmediklerinizden bana öğrettiği şeyleri, size bildirmemi emretti:
'Kuluma ihsan ettiğim her şey helâldir. Ben kullarımın hepsini tertemiz yarattım. Sonra şeytanlar gelip dinlerinde onları şaşırttılar; kendilerine helâl ettiğimi şeytan haram gösterdi. Ortada hiçbir delil yokken onların bana ortak koşmalarını emretti.'
Allah yer ehline nazar etti, Arap-Acem Ki-tab ehlinin dışındakilerin hepsine gazap etti. Buyurdu ki: 'Ben seni ancak imtihan kılmak için gönderdim. Uyurken ve uyanıkken okuyabileceğin ve suyun götürmeyeceği bir Kitabı da sana indirdim.' Ayrıca Allah bana Kureyş'i yakmamı da emretti; ancak ben dedim ki: 'Ey Rabbim o zaman benim başımı koparırlar, onu bir ekmek parçasına çevirirler.'
Allah: 'Seni ülkenden çıkardıkları gibi sen de onları oradan çıkaracaksın. Onlarla savaş ki, sana yardım edelim. İnfak et ki, sana da in-fak edilsin. Sen bir ordu gönder, biz de ilaveten beş misli ordu gönderelim. Sana itaat edenlerle birlikte sana başkaldıranlara karşı savaş!' buyurdu.
Dedi ki: 'Cennet ehli üçtür. Adaletli, sadaka veren ve başarılı olan yönetici, merhametli, yumuşak kalpli her müslümam ve akrabayı gözeten kimse; iffetli olan ve iffetli olmayı seven, çoluk çocuk sahibi.
Cehennem ehli ise beştir: Aklı olmayan, içinizde tâbi olarak bulunup aile ve malları olmayanlar. Tamahı gizli olmayıp en ince meselede bile hıyanet eden

kimse, ailen ve ma-lınhakkında sabah aksam sana hile ve ihanet düşünen kişi.' Bu arada yalan, cimrilik ve hayâsızlığı da zikretti." [Müslim]
9722- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanlar, içlerinde işe yarayacak bir tane bile bulunmayan yüz adet deve gibidirler.
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî.]
9723- Onun diğer rivayetinde: "İçlerinde kullanışlı iyi bir deveden başka deve bulamazsın" diye geçer.
9724- Ümmü'1-Alâ el-Ensâriyye radiyallahu anhâ'dan, dedi ki:
"(Ensâr arasında) Muhacirler İçin kur'a çekildi. Bize Osman bin Maz'ûn düşmüştü. Onu evimizde misafir ettik. Ölümcül bir hastalığa yakalandı ve bu sebepîe öldü. Yıkanıp elbiseleri ile kefenlendi. Peygamber sallalla-hu aleyhi ve sellem içeriye girdi. (Ölü Osman'a hitaben) dedim ki: 'Ey Ebû's-Sâib! Allah'ın rahmeti senin üzerine olsun! Senin hakkında hüsnü şehadette bulunuyorum ve (biliyorum ki) Allah sana ikram etmiştir.' Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyie buyurdu:
'Allah'ın ona ikram ettiğini sen nerden biliyorsun?"
'Babam anam sana feda olsun, ey Allah'ın Resulü! Allah (buna ikram etmez de) kime ikram edecek?' dedim. Şöyle buyurdu: 'Ona ölüm gelmiştir. Vallahi onun için hayrı umarım. Vallahi ben Allah'ın Resulü olduğum halde bana ne muamele yapılacağını bilmiyorum.' Bunun üzerine: 'Ondan sonra ben asla kimseyi tezkiye etmiyorum.' dedim.
9725- Diğer rivayet:
Dedi ki: "Rüyamda Osman'ın akmakta olan bir pınarını gördüm ve gelip bunu Allah Resûîü sallallahu aleyhi ve sellem'e anlattım. Şöyle buyurdu: 'işte bu (gördüğün) onun amelidir.' [Buhârî.l
9726- Yahya bin Vâkıd radiyallar.u anh'dan: (Allah Resûhi sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"180 sene geçtikten sonra, ümmetim de bekârlık ve dağbaşlannda münzevî bir hayat yaşamak helal kılınıp, yaygınlaşacak. |Rezîn.|
9727- İbn abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Çölde yaşayan cefa bulur, av peşine koşan gafil olur. Sultanın kapısına gelen fitneye uğrar."
9728- Diğer rivayet:
"Kul ne kadar sultana yanaşırsa Allah'dan o kadar uzaklaşır." |Sünen ashabı,|

9729- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cehennem ehlinden olup (dünyada) henüz göremediğim iki sınıf: Ellerinde sığır kuyrukları gibi kamçılar, durmadan İnsanları dövüyorlar. (Diğeri:) Giyinik, çıplak, başları deve hörgücü gibi meylettiren ve meyleden kadınlar sınıfı, işte onlar cennete girmeyecekler ve kokusunu da bulamıyacaklardır. Halbuki onun kokusu şu kadar, şu kadar mesafeden bile koklantp duyulur." [Müsliml
9730- Mutarrif bin Abdillah bin eş-Şihhîr, babasından radiyallahu anh:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Âdemoğlu, yanıbaştnda doksandokuz ölüm (tehlikesi) olduğu halde tasvir edilmiştir. Şayet bu ölüm tehlikelerini atlatırsa ihtiyarlığa düşer ve neticede (yine) ölür." [Tirmizî.l
9731- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hakkında (faydalanmak hususunda) birçok insanın aldandığı iki nimet vardır: Sıhhat ve boş vakit." IBuhârî ile Tirmizî.l
9732- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah'ın öyle kulları vardır ki, insanları simalarından tanırlar."
[Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta]
9733- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de, Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mü' minin ferasetinden sakının. Çünkü o, Allah'ın nuru ile bakar."
9734- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Üç ileri görüşlü (feraset sahibi) kimse vardır: MûsâAleyhisselâm'ın eşi, daha evlenmeden babasına: 'Babacığım bunu işçi tut!' diyerek tavsiye etmiştir.
Yusuf Aleyhisselam'ın dostu, hani hanımına: 'Haydi buna ikram et, belki bize faydası olur ya da onu evlat ediniriz' demişti.
Bir de Ebû Bekr. Onun feraseti, Ömer'i halife yapmak istediği zaman müşahede edilmiştir." ITaberanî, Mu'cemıı'l-Kebîr'de.\
9735- Amr bin el-As radiyallahu anh'dan: Ona denildi ki: "Haydi bize şehirlileri anlat!" Cevap verdi:
"Hicaz ehli fitneyi pek severler, fakat ondan bir türlü kurtulma becerisini gösteremezler. Iraklılara gelince, ilme düşkündürler, fakat ondan uzak dururlar. Şam ehli, Hâlik'a isyan bahasına mahlûka boyun eğmeye can atarlar.
Mısırlılar ise küçükken uyanık ve yiğit, yaşlandıklarında ise ahmak olurlar." [M. el-Kehfr]

9736- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her şeyin bir madeni vardır, takvanın madeni ise ariflerin kalpleridir."
îkisİ de Taberânî, Mu'cemıı'l-Kebîr'e ait zayıf bir senedle.
9737- Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve selîem buyurdu:)
"Ölünceye kadar ibadete devam eden kişiye, Allah doksan dokuz sıddtk ecri verir."
|Taberânî, Ufu'remil't-Evsat'fo zayıf bir senedle.l
9738- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Gençlerinizin en iyileri kendilerini orta yaşlılara benzetenler, orta yaşlılarınızın en kötüleri ise kendilerini gençlere benzetenlerdir,"
|Taberânî, Mu'renin'I-Evsut'la ve Bezzâr zayıf bir
,senedle.|
9739- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mü'min ülfet eden ve kendisine ülfet edilen kişidir. Ülfet etmiyen ve kendisine ülfet edilmeyen kimsede ise hayır yoktur."
[Ahmed ve M. rl-Kebfr.\
9740- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şu üç şeyden biri kendinde olmayan kimsenin amelinin bir değeri yoktur: Kendisini ilanımdan uzaklaştıracak takva, sefihin kendisinden uzak durmasını sağlayacak hilm, insanlar İçinde rahatlıkla yaşayabilecek ahlâk." (Taberünî, M. el-Kebfr'de leyyiıı bîr senedle.l
9741- Ebû Mâlik el-Eş'arî radiyallahu anh'dan:
Dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü! İyiliğin tamamı nedir?" Şöyle buyurdu:
"Gizli hallerinde bile aşikâr halinde yaptığın ameli yapman." ITaberânî,
9742- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Parmaklarla gösterilmek, günah olarak kişiye yeter."
"İyi olsada mı?" diye sorduklarında: "Allah'ın esirgedikleri hariç, iyi olsa da. Eğer kötü olursa zaten kendisi için bu hal kötüdür" buyurdu.
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de zayıf bir isnadla.)
9743- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: Bir adam dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! İn-

sanların en yiğidi, en azimlisi kimdir?'.' Şöyle buyurdu:
"Ölümü en çok hatırlayanlar ve ona en çok hazırlananlar. İşte onlar dünyada şeref, âhiret-te de Allah'ın lütuf ve affını elde etmiş seçkin insanlardır."
[Taberânî, Mu'cemu's-Sağir'de.]
9144- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hüzünlü olmalısınız, çünkü hüzün kalbin anahtarıdır."
"Ey Allah'ın Resulü! Hüzün nasıl olur?" diye sorulduğunda şöyle cevap verdi:
"Kendinizi açlığa alıştırın ve susuz kalmayı öğrenin!" |Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de.]
9745- el-Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah korkusundan kulun deri ürperdiği zaman, eski ağaçtan yaprakların döküldüğü gibi günahları dökülür."
|Bezzâr. İsnadında el-Abbâs'ın kızı Ümmü Külsûm mevcuttur.]
TAHRİC
==
9658- Bu hadisi Tirmizî (983), Seyyâr b. Hâtim an Ca'fer b. Sül. an Sâbit an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9660-9661- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Ahkâf 2, VI, 42; edeb 68, VII, 94-5), Müslim (istiskâ 16, s. 616-7), Ebû Dâvud (5098-9) ve Tirmizî (3257), Sül. b. Yesâr ve Atâ b. e. Rebâh an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9662- 9663- Bu hadisi Tirmizî (2312), Ah. b. Menî' an Ebî Ah. ez-Zübeyrî an İsrâîl an İbr. b. el-Muhâcir an Mücâhid an Müverrik an Ebî Zer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9664- Bu hadisi Müslim (tevbe 12-3, s. 2106-7) ve Tirmizî (2514), Saîd el-Cüreyrî an Ebî Osmân en-Nehdî an Hanzale asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9665- Bu hadisi Müslim (birr 55, s. 1994-5), Ebu Esmâ ve Ebû İdrîs an Ebî Zer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9666- Bu hadisi Tirmizî (2457), es-Sevrî an Abdillah b. Muh. b. Akîl ani't-Tufeyl b. Ubey b. Ka'b an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
9667- Bu hadisi Tirmizî (2448), Muh. b. Yahyâ el-Ezdî an Abdissamed b. Abdilvâris an Hâşim b. Saîd an Zeyd el-Has'amî an Esmâ senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9668- Bu hadisi Tirmizî (2465), Hennâd an Vekî' ani'r-Rebî b. Sabîh an Yezîd b. Ebân an Enes senedi ile tahrîc etti.
9670- Bu hadisi Tirmizî (2466), Alî b. Haşrem an ësâ b. Yûnus an İmrân b. Zâide b. Nuşayt an ebîhî an Ebî Hâlid el-Vâlibî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9671- Bu hadisi Tirmizî (2459), Ebû Bekr b. e. Meryem an Damre b. Habîb an Şeddâd asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
9672- Bu hadisi Tirmizî (2306), Ebû Mus'ab an Muhriz b. Hârun ani'l-A'rec an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9673- Bu mevkûf hadisi Mâlik (kasru's-salât 88, s. 173), an Yahyâ b. Saîd an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
9675- Bu hadisi Müslim (îmân 132, s. 86-7), üç ayrı senedle İbn Ömer, Ebû Saîd ve Ebû Hureyre tarikleriyle tahrîc etmiştir.
9676- Muvattâ, kelâm 8, s. 986.
9679- Bu hadisi Dârîmî (I, 80), Ya'lâ an Muh. b. Avn an İbr. b. ësâ an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.

9680- Bu maktû haberi Dârimî (I, 91), Mervân b. Muh. an Saîd b. Abdilazîz an Ömer b. Abdilazîz senedi ile tahrîc etti.
9681- Bu hadisi Tirmizî (2601), Süveyd an İbni'l-Mübârek an Yahyâ b. Ubeydillah an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında zayıf hükmü verdi.
9682- Bu hadisi Mâlik (salât 69, s. 98), an Abdillah b. e. Bekr senedi ile tahrîc etti.
9683- Bu hadisi Ahmed (IV, 185), Hayve b. Şureyh an Bakiyye an Bahîr b. Sa'd an Hâlid b. Ma'dân an Utbe senedi ile tahrîc etti.
İsnâdı hakkında Heysemî ceyyid hükmü verdi (Mecma‘ î, 225).
9684- Râvilerinden Hânî b. el-Mütevekkil zayıftır (Mecma‘ î, 226).
9685- Bu hadisi Tirmizî (2305), Bişr b. Hilâl an Ca'fer b. Sül. an Ebî Târık ani'l-Hasan an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9687- Bu hadisi Tirmizî (1987), Muh. b. Beşşâr an İbn Mehdî an Süfyân an Habîb b. e. Sâbit an Meymûn b. e. Şebîb an Ebî Zer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
9688- Bu hadisi Tirmizî (2330), Amr b. Alî an Hâlid b. el-Hâris an Şu'be an Alî b. Zeyd an Abdirrahman b. e. Bekre an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
9689- Bu hadisi Tirmizî (2512), İbnü'l-Mübârek an el-Müsennâ b. es-Sabbâh an Amr b. Şuayb an ebîhî an ceddihi asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9690- Bu hadisi Tirmizî (2406), İbn el-Mübârek an Yahyâ b. Eyyûb an Ubeydillah b. Zahr an Alî b. Yezîd ani'l-Kâsım an Ebî Umâme an Ukbe asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında hasen hükmü verdi.
9691- Bu hadisi Tirmizî (2033), Kuteybe an Abdillah b. Vehb an Amr b. el-Hâris an Derrâc an Ebî'l-Heysem an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında hasen garîb hükmü verdi.
9692- Bu hadisi Tirmizî (2007), Ebû Hâşim er-Rifâî an Muh. b. Fudayl ani'l-Velîd b. Abdillah b. Cümey' an Ebi't-Tufeyl an Huzeyfe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9693- Bu hadisi Tirmizî (2454), Muh. b. Beşşâr an Amr b. Âsım an Hammâd b. Seleme an Alî b. Zeyd ani'l-Hasan an Cündeb an Huzeyfe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9694- Bu hadisi Tirmizî (2414), Süveyd b. Nasr an İbni'l-Mübârek an Abdilvehhâb b. el-Verd an raculin min ehli'l-Medîne an Âişe senedi ile tahrîc etti ve Urve tarikiyle Âişe'den mevkûf olarak rivâyet etti.
9695- Bu hadisi Tirmizî (1964), Muh. b. Râfi' an Abdirrezzâk an Bişr b. Râfi' an Yahyâ b. e. Kesîr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb hükmü verdi.
9696- Bu hadisi Buhârî (edeb 83, VII, 103), Müslim (zühd 63, s. 2295) ve Ebû Dâvud (4862), ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9697- Muvattâ, kelâm 17, s. 990.
9698- Bu hadisi Nesâî (zekât 69/1, V, 80), Amr b. Alî an Yezîd b. Zurey' an Ömer b. Muh. an Abdillah b. Yesâr an Sâlim b. Abdillah b. Ömer an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
9699- Bu hadisi Buhârî (buyû‘ 106, III, 41; icâre 10, III, 50), Yahyâ b. Süleym an İsm. b. Umeyye an Saîd b. e. Saîd an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Hadis İbn Amr'ın rivayeti ile Buhârî'de mevcut değildir.
9700- Bu hadisi Buhârî (rikâk 23/1, VII, 184) ve Tirmizî (2408), Amr b. Alî el-Mukaddemî an Ebî Hâzım an Sehl b. Sa'd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9701- Bu hadisi Ebû Dâvud (2511), Abdullah b. el-Cerrâh an Abdillah b. Yezîd an Mûsâ b. Uley b. Rebâh an ebîhî an Abdilazîz b. Mervân an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9702- Bu hadisi Tirmizî (1963), Ah. b. Menî' an Yezîd b Hârûn an Sadaka b. Mûsâ an Ferkad es-Sebahî an Murre et-Tayyib an Ebî Bekr senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9703- Bu hadisi Ebû Dâvud (4895), Ah. b. Hafs an ebîhî an İbr. b. Tahmân ani'l-Haccâc an Katâde an Yezîd b. Abdillah an İyâd senedi ile tahrîc etti.
9704- Bu hadisi Buhârî (diyât 9, VIII, 39), Ebû'l-Yemân an Şuayb an Abdillah b. e. Hüseyn an Nâfi' b. Cübeyr an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti.
9705- Bu hadisi Buhârî (istikrâd 19/2, III, 87; edeb 6, VII, 70) ve Müslim (akdiye 12-4, s. 1341), Verrâd mevlâ'l-Muğîre ani'l-Muğîre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9706- Bu hadisi Ebû Dâvud (5130), Hayve b. Şurayh an Bakiyye an Ebî Bekr b. e. Meryem an Hâlid b.

Muh. es-Sekafî an Bilâl b. ebî'd-Derdâ an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
9708- Bu hadisi Tirmizî (2407), Hammâd b. Zeyd an Ebî's-Sahbâ an Saîd b. Cübeyr an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9709- Bu hadisi Tirmizî (2316), Sül. b. Abdilcebbâr an Ömer b. Hafs b. Giyâs an ebîhî ani'l-A'meş an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9710- Bu hadisi Tirmizî (2412), Muh. b. Yezîd b. Huneys an Saîd b. Hassân an Ümmü Sâlih an Safiyye binti Şeybe an Ümmü Habîbe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9711- Bu hadisi Buhârî (23/4, VII, 184), Müslim (zühd 49-50, s. 2290) ve Tirmizî (2314), Yezîd b. el-Hâd an Muh. b. İbr. el-Teymî an ësâ b. Talha an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9712- Bu hadisi Ebû Dâvud (5006), İbnü's-Serh an İbn Vehb an Abdillah b. el-Müseyyeb ani'd-Dehhâk b. Şurahbîl an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9713- Mâlik (Muvattâ, kelâm 4, s. 985) bunu an Yahyâ b. Saîd senedi ile tahrîc etti.
9714-9715- Bu hadisi Buhârî (edeb 38/4, VII, 81; 48, VII, 86; 82, VII, 102), Müslim (birr 73, s. 2002-3), Ebû Dâvud (4791), Tirmizî (1996) ve Mâlik (hüsnu'l-huluk 4, s. 903), Muh. b. el-Münkedir an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9716- Bu hadisi Mâlik (kelâm 2, s. 984), Müslim (birr 139, s. 2024-5) ve Ebû Dâvud (4983), Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9717- Bu hadisi Ebû Dâvud (4972), İbn e. Şeybe an Vekî' ani'l-Evzâî an Yahyâ an Ebî Kılâbe senedi ile tahrîc etti.
9718- Bu hadisi Tirmizî (2505), Ah. b. Menî' an Muh. b. el-Hasan b. e. Yezîd an Sevr b. Yezîd an Hâlid b. Ma'dân an Muâz senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi, ayrıca Muâz ile Hâlid arasında kopukluk olduğunu söyledi.
9719- Bu hadisi Buhârî (edeb 60/1, VII, 89) ve Müslim (zühd 52, s. 2291), İbn ahî'z-Zührî an ammihî an Sâlim b. Abdillah an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9720- Bu hadisi Ebû Dâvud (5012), Muh. b. Yahyâ b. Fâris an Saîd b. Muh. an Ebî Tümeyle an Ebî Ca'fer an-Nahvî an Sahr b. Abdillah b. Büreyde an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
9721- Bu hadisi Müslim (zühd 63-4, s. 2197-8), Katâde an Mutarrif b. Abdillah b. eş-Şıhhîr an İyâd b. Hımâr asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9722-9723- Bu hadisi Buhârî (rikâk 35/4, VII, 189), Müslim (fad. sahâbe 232, s. 1973) ve Tirmizî (2872), Ma'mer ani'z-Zührî an Sâlim an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9724-9725- Bu hadisi Buhârî (cenâiz 3/2, III, 71; şehâdât 30/2, III, 164; menâkıbu'l-Ensâr 46/6, IV, 265; ta'bîr 13/1, VIII, 73-4; 27, VIII, 77), ez-Zührî an Hârice b. Zeyd b. Sâbit an Ümmi'l-Alâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9727-9728- Bu hadisi Ebû Dâvud (2859), Tirmizî (2256) ve Nesâî (sayd 24, VII, 195-6), es-Sevrî an Ebî Mûsâ an Vehb b. Münebbih an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9729- Bu hadisi Müslim (cennet 52, s. 2192), Züheyr b. Harb an Cerîr an Süheyl an ebîhî Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9730- Bu hadisi Tirmizî (2150), Muh. b. Firâs an Ebî Kuteybe an Ebî'l-Avvâm an Katâde an Mutarrif b. Abdillah b. eş-Şıhhîr an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9731- Bu hadisi Buhârî (rikâk 1, VII, 169-70) ve Tirmizî (2304), Abdullah b. Saîd b. e. Hind an ebîhî an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9732- Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ î, 268).
9733- Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ î, 268).
9734- Taberânî bunu iki tarikten rivayet etmiştir ki, bunlardan Muh. b. Kesîr el-Abdî adlı ihtilâflı râvinin bulunduğu isnâdının râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ î, 268).
9735- Râvilerinden Ebû Umeyye b. Ya'lâ oldukça zayıftır (Mecma‘ î, 268).
9736- Râvilerinden Muh. b. Recâ' zayıftır (Mecma‘ î, 268).
9737- Râvilerinden Muh. b. Atiyye es-Saffâr oldukça zayıftır (Mecma‘ î, 270).
9738- Râvilerinden el-Hasan b. e. Ca'fer zayıftır (Mecma‘ î, 271).
9739- Bu hadisi Ahmed (V, 335), Alî b. Bahr an ësâ b. Yûnus an Mus'ab b. Sâbit an Ebî Hâzım an Sehl

senedi ile tahrîc etti.
Heysemî, isnâdı hakkında "ceyyid" hükmü verdi (Mecma‘ î, 273).
9740- Râvilerinden Abdullah b. Müslim b. Hürmüz hakkında Ebû Hâtim: "Hadisi yazılabilir, ancak kavî değildir" demiştir. Diğer râvileri ise güvenilir kimselerdir (Mecma‘ î, 290).
9741- Râvilerinden Abdurrahman b. Ziyâd b. En'am zayıftır. İhtilâflı bir başka dışında kalan râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ î, 290).
9742- Râvilerinden Kesîr b. Murre zayıftır (Mecma‘ î, 309).
9743- Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ î, 309).
9744- Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ î, 310).
9745- Heysemî, adı geçen râviyi tanımadığını, diğer râvilerinin ise güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma‘ î, 310).

TEVBE, AF VE MAĞFİRET BAHSİ 331
TAHRİC
9746- el-Hâris bin Süveyd radiyallahu anh'dan:
Abdullah (bin Mes'ûd) biri Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den diğeri ise kendi görüşü olmak üzere bana iki hadis nakletti:
İbn Mes'ûd kendi görüşü olarak şunu anlattı: "Mü'min kişi, günahlarını (hayalinde büyüterek) şöyle görür: Güya kendisi bir dağın eteğinde oturmakta ve dağın üzerine düşmesinden korkmaktadır. Facir kişi ise günahlarını burnunun üstüne konan bir sinek gibi görmekte ve o sineği eliyle kovmaktadır." Sonra dedi ki: AUah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:
"Bir adam üzerinde yiyeceği ve suyu bulunan bir hayvanı İle ıssız bir yerde konaklar. Orada istirahat etmek için hafif bir uyku uyumak ister ve uyur. Uyanınca hayvanım orada göremez. Her tarafta aramağa başlar, ancak bulamaz, ümit keserek kendi kendine: 'Haydi geldiğim yere döneyim ve orada ölünceye kadar uyuyayım,' der. Döner, ölmek için başını kolunun üzerine koyar, biraz kestirdikten sonra uyanır. Bir de ne görsün, üstünde azığı ve suyuyla hayvanı başı ucunda duruyor. İşte Allah, kulunun tevbesine, bu adamın hayvanım bulduğu zamanki sevincinden daha çok sevinir." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî.|
9747- Müslim, Enes'den benzerini nakletti: Onda şöyle geçmektedir: "Bulduğu hayvanının yularından tutup: 'Allahım! Sen benim kulumsun, ben de senin Rabbin!' diyerek sevincinin şiddetinden hata eder."
9748- Safvân bin Assâl radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Batı yönünde bir kapı vardır. Enine bir süvari kırk ya da yetmiş yıl yürür de yine (o mesafeyi) zor kateder. İşte Allah gökleri ve yeri yarattığı gün o kapıyı da yaratmış ve tevbe için devamlı olarak açık bırakmıştır. Güneş ondan doğuncaya kadar o kapı kapanmayacaktır." [Tirmizî]
9749- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan; (Allah Resulü sailallahu aleyhi ve sellem
buyurdu:)
"Kim güneş batıdan doğmadan önce tevbe ederse, Allah onun tevbesini kabul eder." [Müslim]
9750- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah kulunun tevbesini can gırtlağa gelmedikçe kabul eder." [Tîrmizi]

9751- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Güneş batıdan doğuncaya kadar, Allah gündüz günah işleyenleri affetmek için gece, gece günah işleyenleri de bağışlamak için gündüz elini açar (uzatır)." [Müslim]
9752- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sizden öncekilerin içinde doksandokuz kişiyi öldüren bir adam vardı. Yeryüzünün en bilgin İnsanım sordu, nihayet ona: 'Falan yerde bir rahip var, git durumunu ona anlat!' dediler. Rahibe gidip doksandokuz kişiyi öldürdüğünü, tevbe etse kabul edilip edilmeyeceğini sordu.
Rahip: 'Hayır' deyince, onu da öldürüp yüze tamamladı. Yine yeryüzünün en bilgin insanını sordu. Ona falan yerdedir, dediler. Ona gidip yüz kişiyi öldürdüğünü tevbe etse kabul edilip edilmeyeceğini sorunca, alim: 'Evet, kabul edilir. Kimse buna mâni olamaz. Falan yere git, insanlar orada Allah'a ibadet ediyorlar, sen de onlara katıl ve ibadet et! Ayrıca ülkene de bir daha dönme! Çünkü senin ülken kötü bir ülkedir' dedi. Bunun üzerine adam yola revan oldu. Henüz o ülkeye varmadan yolun ortasında ölüm gelip ona yetişti. Onun hakkında rahmet melekleri ite azap melekleri tartıştılar. Rahmet melekleri dediler ki: 'Onun canını biz alacağız. Çünkü bu adam tevbekâr olup tam bir ihlas içinde Allah'a ibadet edilen yere gidiyordu. Suçsuzdur.' Azap melekleri ise aksini iddia edip şöyle dediler: 'O şimdiye kadar hiçbir hayır yapmamıştır. Nasıl olur da iyi bir adam olabilir. Bu nedenle onun ruhunu biz kabzede-ceğiz.' Derken adam kılığında bir melek çıka-geldi. Onu aralarında hakem tayin ettiler. O şöyle dedi: 'Siz iki ülke arasını ölçün. Hangisi daha yakın ise bu adam oraya ait olur.'
İki ülke arasını ölçtüler ve adamın gitmek üzere olduğu ülkeye daha yakın olduğunu tes-bit ettiler. Bunun üzerine onun ruhunu rahmet melekleri aldı."
9753- Diğer rivayet:
" Yolun ortasına gelince, ölüm geldi, göğsüyle direnerek ilerlemeye çalıştı."
Yine onda şöyle geçmektedir: "İyi ülkeye ötekinden bir karış daha yakın çıktı ve adam oradan sayıldı."
9754- Diğer rivayet:
Bunun üzerine Allah, Ölen kimsenin kendi köyüne "Biraz uzaklaş" tevbe için gideceği köye ise "Biraz yaklaş." [Buhârî ile Müslim.)
9755- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her Âdemoğlu hata işler. Hata işleyenlerin en iyileri tevbekâr olanlardır."

|Tirmizî.|

9756- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallailahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, eğer siz günah işlemeseydiniz, Allah sizi yok eder, yerinize günah isleyip tevbe eden, Allah'ın da bağışladığı başka kavim getirirdi." [Müslim]

9757- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallailahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

""Bir kul günah İsler ve: 'AUahım! Benim günahımı bağışla!' der. Allah da şöyle buyurur: 'Kulum günah işledi. Kendisini hem affedecek hem de sorumlu tutacak bir Rahbinin bulunduğunu bildi.' Kul dönüp tekrar günah işler ve: 'AUahım! Beni bağışla!' der. Allah da: 'Kulum günah isledi. Hem affedecek hem de. sorumlu tutacak bir Rabbinin bulunduğunu bildi' der. Kul tekrar dönüp günah işler ve: 'Rabbim günahımı bağışla!' der. Allah da:

'Kulum günah işledi, affedecek ya da sorumlu tutacak bir Rabbinin bulunduğunu bildi. Haydi istediğini yap! Ben seni bağışladım' buyurur." |Buhârî ile Müslim.|

9758- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallailahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Allah teâlâ buyurdu: "Ey Ademoğlu! Bana dua ettiğin, benden umduğun sürece aldırmam, sende olan (hataları) affederim. Ey Âdemoğlu! Günahların gök bulutlarına ulaşsa bile af dilediğinde günahlarını bağışlarım. Ey Ademoğlu! Bana şirk koşmaksızın yer dolusu hatalarla gelip huzuruma çıksan, sana yer do-lusu mağfiretle gelirim." [Tırmizî.]

9759- Cündeb radiyallahu anh'dan: Peygamber sallailahu aleyhi ve sellem an-lattı:

"Bir adam dedi ki: 'Vallahi Allah, falan adamı bağışlamaz.' Allah da şöyle buyurdu: 'Kimdir falanı affetmiyeceğime dair yemin eden kişi? Ey kişi! Şunu bil ki ben onu bağışladım, senin amelini ise boşa çıkarıp heder ettim'." |Müslim|

9760- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallailahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"îsrâilo gutlarında birbirine zıt iki kişi vardı. Biri günahkâr, diğeri ise son derece dindardı. Dindar olan diğerine: 'Yapma, günah işlemekten geri dur!' derdi. Bir gün yine onu günah işlerken görünce, şöyle dedi: 'Vazgeç!' Öteki: 'Beni Rabbimle başbaşa bırak, aramıza girme! Başıma muhafız mı gönderil-dinV diye çıkışınca, öteki: 'Vallahi Allah seni asla bağışlamaz' dedi. Ya da: 'Seni cennete koymaz' dedi. Derken Allah onların ruhlarını kabzetti. Âlemlerin Rabbi huzurunda birara-ya geldiler.

Allah teâlâ son derece dindar olana dedi ki: 'Benim elimde olanı önlemeye senin gücün yeter miydi?' Günahkâr olana: 'Haydi sen git rahmetim sayesinde cennete gir!' öteki için de: 'Haydi bunu da ateşe götürün!' buyurdu."
Ebû Hureyre dedi ki: "Vallahi (dindar) öyle bir söz söylemiş ki, hem dünyasmı, hem de âhiretini harap etmiş. |Ebû Dâvud.]
9761- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Günah işlemekle) kendine zulüm eden bir adam varmış. Ölürken çocuklarına demiş ki: 'Ben öldüğüm zaman, beni yakın, sonra beni öğütün, külümü rüzgâra saçın! Rabbimin bana gücü yeterse vallahi bana kimseye yapmadığı azabı yapar.' Ölünce, çocukları onun vasiyetini yerine getirmişler. Bunun üzerine Allah yere: 'Haydi onun parçalarını bir araya getir!' emrini vermiş. Yer de bu emri yerine getirmiş ve hemen adam dipdiri ayağa kalkıp dirilmiş. Allah buyurmuş: 'Niçin yaptın bunu?'
'Ya Rabbi! Senden korktuğum için yaptım' deyince, Allah onu bağışlamış."
9762- Diğer rivayet:
"Hayatında hiçbir iyilik yapmamış kişi ailesine şöyle demiş:
'Ölürsem beni yakın!' Yakmışlar. Külünün yarısını yere, diğer yarısını da denize saçmışlar..." Benzeri rivayet.
Ayrıca onda şöyle geçmektedir: "Allah yere emretmiş, içindekini toplamış, denize de emretmiş o da içindekini toplamış. Sonra Allah adama demiş ki: 'Neden böyle yaptın?'
'Sen en iyi bilensin Rabbim! Ben bunu senden korktuğum için yaptım' deyince, hemen Allah onu bağışlamış."
[Buhârî, Müslim, Muvattâ ve Nesâî]
9763- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Uyeyne bin Hısn, Ömer'e dedi ki: 'Yazık ey Hattâb'ın oğlu! Bize vermiyor,
üstelik aramızda adaletle de hükmetmiyorsun. ' Ömer buna çok öfkelendi ve onun üzerine yürümek İstedi.
Bunun üzerine Hurre (bin Kays) şöyle dedi: 'Ey Müminlerin emin! Allah Peygamberi sallallahu aleyhi ve sellem'e şöyle buyurmuştur: 'Afyolunu tut, maruf olanı emret ve cahillerden yüz çevir!'(A! râf, 199) Biliyorsun kİ bu adam cahillerdendir.' Vallahi Hurre ayeti okur okumaz Ömer nefsine hakim oldu ve ayeti aşmayıp orda durdu. Zaten o Allah'ın kitabını kendine sınır edinen ve aşmayan biriydi. [Buhârî]
TAHRİC
==

9746- Bu hadisi Buhârî (da'vât 4/1, VII, 145-6), Müslim (tevbe 3-4, s. 2103) ve Tirmizî (2497-8), el-A'meş an Umâre b. Umeyr ani'l-Hâris b. Süveyd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9747- Bu rivayeti Müslim (tevbe 7, s. 2104-5), Ömer b. Yûnus an İkrime b. Ammâr an İshâk b. Abdillah an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9748- Bu hadisi Tirmizî (3535-6), Âsım b. ebî'n-Nücûd an Zir b. Hubeyş an Safvân asl-ı senedi ile çok daha uzun bir metinle tahrîc etti ve isnâdları hakkında "hasen sahîh" hükümleri verdi.
9749- Bu hadisi Müslim (zikr 43, s. 2076), Hişâm b. Hassân an Muh. b. Sîrîn an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9750- Bu hadisi Tirmizî (3537), İbr. b. Ya'kb an Alî b. Ayyâş an Abdirrahman b. Sâbit b. Sevbân an ebîhî an Mekhl an Cübeyr b. Nufeyr an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9751- Bu hadisi Müslim (tevbe 31, s. 2113), Şu'be an Amr b. Murre an Ebî Ubeyde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9752-9754- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 54/5, IV, 149) ve Müslim (tevbe 46-8, s. 2119), Katâde an Ebî's-Sıddîk en-Nâcî an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafızlar Müslim'e aittir.
9755- Bu hadisi Tirmizî (2499) ve İbn Mâce (4251), Ah. b. Menî' an Zeyd b. el-Hubâb an Alî b. Mes'ade an Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9756- Bu hadisi Müslim (tevbe 11, s. 2106), Muh. b. Râfi' an Abdirrezzâk an Ma'mer an Ca'fer el-Cezerî an Yezîd b. el-Asam an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9757- Bu hadisi Buhârî (tevhîd 35, VIII, 199-200) ve Müslim (tevbe 29-30, s. 2112-3), İshâk b. Abdillah b. e. Talha an Abdirrahman b. e. Amre an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9758- Bu hadisi Tirmizî (3540), Abdullah b. İshâk el-Cevherî an Ebî Âsım an Kesîr b. Fâid an Saîd b. Ubeyd an Bekr b. Abdillah el-Müzenî an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9759- Bu hadisi Müslim (birr 137, s. 2023), Süveyd b. Saîd an Mu'temir b. Sül. an ebîhî an Ebî İmrân el-Cevnî an Cündeb senedi ile tahrîc etti.
9760- Bu hadisi Ebû Dâvud (4901), Muh. b. es-Sabbâh b. Süfyân an Alî b. Sâbit an İkrime b. Ammâr an Damdam b. Cevs an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9761- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 54, IV, 152), Müslim (tevbe 25-6, s. 2110) ve Nesâî (cenâiz 116, IV, 112-3), ez-Zührî an Humeyd b. Abdirrahman an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9762- Bu rivayeti Mâlik (cenâiz 51, s. 240), Buhârî (tevhîd 35, VIII, 198) ve Müslim (tevbe 24, s. 2109-10), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9763- Bu hadisi Buhârî (tefsîr A'râf 5/1, V, 197-8; i'tisâm 2, VIII, 141), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc etti.

FİTNELER BAHSİ

FİTNELERE KARŞI UYARMA VE ONDAN UZAK TUTMA

9764- Ebû Sa'lebe el-Huşenî radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ye sel-lem'e 'Size nefsinizi korumak gerek' (Mâide, 105) âyeti hakkında sorunca, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şu cevabı verdi: 'Ma rufla amel edin, kötülükten uzak durun. Cimri insana itaat edildiğini, hevâ ve hevese uyuiduğunu, dünyanın âhirete tercih edildiğini ve herkesin kendi görüşünü beğendiğini gördüğünüz zaman (işte o zaman) sen kendine bak, avam halkı bırak! Sizden sonra Öyle bir zaman gelecek ki, o zamanda sabretmek, ovucuna köz (kor) almak gibidir. O zamanda bir isçi, bugün sizde çalışan etli işçinin aldığı ücreti alacaktır.'
Ona denildi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Bizden elli kişi gibi mi yoksa onlardan elli kişi gibi mi ücret alacaktır?' 'Bilakis sizden elli kişinin aldığını alacaktır' buyurdu." |Ebû Dâvud ve Tirmizî.l

9765- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sen Öyle bir zamandasın ki, burada kişi emrolunduğunun onda birini bırakırsa helak olur. Daha sonra Öyle bir zaman gelecek ki kişi o zamanda emrolunduğunun onda birini yaparsa kurtulacaktır." |Tirmizî.]

9766- İbn Amr radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem parmaklarını birbirine geçirip: 'Ey Abdullah bin Amr! Sözleri ve emanetleri bir birine karışmış hale gelen işe yaramaz değersiz insanların arasında bulunduğun zaman sen nasıl hareket edeceksin?' Dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! O zaman ben nasıl davranayım?'
Şöyle buyurdu: 'Tanıdığınla ilişkilerini devam ettirir, tanımadığından uzak durursun. Seçtiğin iyi kimseleri kabul eder, kötü kimseleri ve avamı terkedersin." [Buhârî.]

9767- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey Ebû Zer!"
"Buyur, ey Allah'ın Resulü, emrinize amadeyim."
"Zeyt mıntıkasının taslan kanlara boğulduğu zaman sen ne yapacaksın?"

"Allah'ın ve Resulünün benim için tercih ettiği şeyi yaparım" dedim.
"işte o zaman, sana kendilerinden olduğun yakınlarını tavsiye ederim."
"Ey Allah'ın Resulü! Kılıcımı alıp omu-zuma asmayayım mı?"
"O zaman sen de onlara ortaklık etmiş olursun."
"O halde bana ne emredersin?"
"Evinden ayrılmamanı."
"Ya evime girerse?"
"Eğer kılıcın parıltısından korkarsan, elbisenle yüzünü örtersin de o (cani) hem senin günahını, hem de kendi günahını yüklenerek döner" buyurdu. |Ebû Dâvud daha uzun bir metinle.l
9768- Udeyse bint Uhbân radiyallahu an-ha'dan:
"Ali babama gelip kendisiyle beraber (harbe) çıkmak için çağırdı. Ona (Ali'ye) dedi ki: 'Benim dostum ve senin amcazaden (Peygamber) bana insanlar ihtilafa düştükleri zaman odundan kılıç edinmemi emretti. İşte ben de odundan bir kılıç edindim. İstersen seninle birlikte çıkayım." Bunun üzerine Ali onu bıraktı". [Tirmizî.|
9769- Ebû Musa radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem , buyurdu:)
"Kıyamet öncesinde, karanlık gecenin parçaları gibi fitneler meydana gelecektir. İste o zaman kişi mü'min olarak sabahlayacak, kâfir olarak akşamlayacak ya da mü'min olarak akşamlayıp, kafir olarak sabahlayacak. O zaman oturan ayaktakinden, yürüyen koşandan, daha hayırlı olacak. Öyleyse (o zaman) yaylarınızı kırın, kirişlerini koparın! Kılıçlarınızı tasa vurup körletin! Sizden birinizin evine girerlerse o zaman o, Ademoğlunun iki oğlundan en hayırlısı (yani Ölen) olsun."
|Ebû Dâvud ve Tirmizî]
9770- Diğer rivayet:
"Peki o gün ne yapmamızı emredersiniz?" diye sordular. Şöyle buyurdu:
"O gün evlerinizin çulları olun (evlerinizden ayrılmayın!)"
9771- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Fitneler zuhur edecektir. O gün oturan ayakta olandan ayakta olan yürüyenden, yürüyen koşandan daha hayırlı olacaktır. Kim ona (fitneye) yönelirse o da ona yönelir. (Böyle bir durumda) Kim bir sığınak ya da barınak bulursa ona sığınsın." [Buhârî ile Müslim.j
9772- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"İnsanların en güzeli malının, dini uğruna fitnelerden kaçarak, dağların eteklerinde yağmurun düştüğü yerlerde götürüp otlatacak olduğu koyunlar olması yakındır." [Mâlik, Buhârî, Ebü Dâvud ve Nesâî.]
9773- Ümmü Mâlik el-Behziye radiyallahu anhâ'dan:
"Allah'ın Peygamber'i sallallahu aleyhi ve sellem, fitneden bahsetti ve onun yakın olduğunu beyan etti. Dedim ki:
'Ey Allah'ın Resulü'. O zaman insanların en iyisi kitndirT
'Hayvanların içinde olup da onların hakkını veren, Rabbine de bir yandan da ibadet eden kişi. Bir de düşmana güçlü görünmek ve onu korkutmak için at besleyen kişi'." |Tirmzî.|
9774- Muhammed bin Alî radiyallahu anh'dan:
"Ona Üsâme'nin azatlısı Harmale bildirmiş:
Üsâme, beni Ali'ye bir şey almam için gönderdi ve dedi ki: 'Şimdi o sana, arkadaşın (Üsâme) neden geri kaldı?' diye soracak. Ona namıma şöyle de: 'Eğer sen arşlarım ağzında bile olsaydın, seninle olmak isterdim. Fakat ben bu savaşma işini doğru bulmuyorum.'
Harmale dedi ki: 'Ali bana (hakîkaten) bunu sordu, ben de ona durumu bildirdim. Bu nedenle o da bana hiçbir şey vermedi. Hemen Hasan ve Hüseyin ile Ca'fer'in oğlunun (Abdullah b. Ca'fer'in) yanına vardım. Onlar beni binek deveme kadar yüklediler.'" [Buhârî.l
9775- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: "Muhammed bin Mesleme dışında fitneye erişecek olan her insanın hakkında korku ve endişelerim vardır. Çünkü ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in ona hitaben şöyle dediğini duydum: 'Sana fitne zarar vermeyecektir.'" |Ebû Dâvud.]
9776- Ma'kil bin Yesâr radiyallahu anh 'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Here (fitne) zamanında ibâdet etmek, bana hicret etmek gibidir." |Müslim ve Tirmizî]
9777- el-Mikdâd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
'Fitneden kaçan bahtiyardır, fitneden kaçan bahtiyardır. Fitneye müstelâ olup da sabreden kimseye ne mutlu!" [Ebû Dâvud.]
9778- Yezîd bin Ebî Ubeyd radiyallahu anh'dan:
"Osman katledildiğinde Seleme bin el-Ek-va', Rebze'ye gitti. Sonra orada bir kadınla evlendi, bir çok çocukları oldu. Ölmeden bir kaç gün önce Medine'ye indi ve orada vefat etti."
9779- Diğer rivayet:

"Seleme (b. el-Ekva') Haccâc'ın yanına girdi ve Haccâc ona dedi ki: 'Ey İbnü'I-Ek-va'! Geldiğin yere (çöle) tekrar döndün mü? Medine'yi bırakıp çölü (bedevîliği) mü tercih ettin? Şu cevabı verdi:
'Hayır; lâkin Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bana çölde yaşamama izin verdi.'" [Buhârî, Müslim ve Nesâî.]
9780- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yaklaşan serden vay Arabın haline! Bundan ellerini çeken kurtuluşa ermiştir." |Ebû Davud]
9781- Saîd bin Zeyd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanmdaydık; fitneden ve onun büyük hâllerinden söz etti.
Bunun üzerine, dedik ya da dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! Bu bize ulaşırsa bizi helak eder mi?'"
'Hayır, size orada öldürülmek yetecektir' buyurdu.
Saîd dedi ki: 'Sonra ben, kardeşlerimin öldürüldüğünü gördüm.' [İkisi de Ebû Davud'a ait]
9782- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetim beş tabaka üzeredir: Kırk sene birr ü takva üzere olan tabaka. Yüzyirmi senesine kadar onları takip eden merhamet ve ziyaret ehli olan tabaka. Yüzaltmış yıla kadar onları takib eden birbirlerine sırt çevirip yekdiğerlerinden ilgi kesecek olan tabaka. Ondan sonra kargaşa ve fitne devri gelecek. 'Kurtuluş, kurtuluş!' (diye bağıracaklar)"
[İbn Mâce meçhul bir senedle]
9783- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"insanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki, katil neden öldürdüğünü, maktul de neden Öldürüldüğünü bilmeyecek."
"Bu nasıl olacak?" diye soruldu: "Kargaşa ve fitne. İşte o zaman hem katil, hem de maktul cehennemlik olacaktır" buyurdu. |Müslim|
9784- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Herde bir fitne olacak, Araplar ölülerini ateşe sürükleyecekler. O zaman dil, kılıçtan daha etkili olacaktır." |Tirmizî ve Ebû Davud.|
9785- Üsâme radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Medine damlarından birine bakıp şöyle buyurdu: 'Benim gördüğümü siz görüyor musunuz?'

'Hayır' dediler.
'Ben evlerinizin arasından fitne yerlerini yağmurun düştüğü yerler gibi görüyorum' buyurdu. " [Buhârî ve Müslim|
9786- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Siz, sizden önceki insanların yollarına, mutlaka karış karış, arşın arşın uyacaksınız, hatta onlar kertenkele deliğine girseler bile, siz de onlara uyup o deliğe gireceksiniz."
"Ey Allah'ın Resulü! Onlar Yahudi ve Hıristiyanlar mıdır?" diye sordular.
"Ya başka kim olacaktır?" dîye cevab verdi,
[İkisi de Buhârî ve Müslim'e ait.|
9787- Aişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Lât ve Uzzâ'ya tapılmadıkça, gece ve gündüz gitmez (Kıyamet kopmaz)."
Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Ben zannediyordum ki Allah: 'Müşrikler istemese de, bütün dinlere galip gelmek üzere, Resulünü hidâyet ve gerçek din ile gönderen O'dur' âyetini (Tevbe, 33) inzal buyurduktan sonra bu iş artık tamamlanmıştır."
Şöyle buyurdu: "Şüphesiz, bundan Allah'ın dilediği olacaktır. Sonra Allah hoş bir rüzgâr gönderecek, kalbinde hardal tanesi kadar imanı bulunan herkesi öldürecek. Geride kendilerinde hiç bir hayır bulunmayan insanlar kalacak ve onlar böylece gerisin geri atalarının dinine dönecekler." |Müslim|
9788- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İlerde (gerçeği duymayan) sağu; (hakkı söylemeyen) dilsiz ve (gerçeği görmeyen) kör fitneler olacaktır. Kim ona (fitneye) yönelirse, o da ona yönelecektir. Dilin ona yönelmesi (yani fitnede söz söylemek), kılıç etkisi yapacaktır." |Ebû Dâvud.|
9789- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetim çalımlı çalımlı yürüyüp de, kralların çocukları, iranlılar ve Rumlar onlara hizmet ettiği zaman, kötüleri, iyilerine musallat edilecektir." |Tirmizî.]
9790- Muâz radiyallahu anh'dan: "Ardınızda fitneler olacaktır. O zaman mal çoğalacak, Kur'ân açılacak, mü'min, münafık, erkek, kadın, köle, hür, küçük, büyük herkesin elinde Kur'ân olacak.
İçlerinden biri şöyle diyecek: 'Neden bana onlar tâbi olmuyorlar? Ben Kur'ân okuyorum, yine de kimse bana uymadı. Ben onlara Kur'ân'dan başka bir şey

uydurmadıkça bana uymayacaklar.' Böyle bir kişinin uydurduklarına tâbi olmaktan sakının! Zira onun ortaya attıkları dalâlet ve sapıklıktır.
Ben sizi bilgili kimselerin ayaklarının sürçmesine karşı uyarıyorum. Çünkü şeytan ilim sahiplerinin dili ile dalâlet ve sapıklığa davet edecektir. Münafık da bazen doğru söz söyleyebilecektir.'* Yine dedi ki: "Sen bilgili kişinin o şöhret kazanmış sözlerinden kaçın ki, o sözler seni kaydırıp yanıltmasın. Kim bilir belki o bilgili kişi bu sözlerinden döner. Sen hak ne ise onu kabul et, onun üzerinde ol, çünkü hakkın üzerinde nur vardır." [Ebû Dâvud.|
9791- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: "İnsanlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e hep iyi şeylerden sorardı. Ben ise bana bulaşmasından korktuğum için hep kötü şeylerden sorardım. Dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Biz cahiliyette kötü bir durumdaydık, sapıklık içindeydik. Sonra Allah bize bu güzel ve bütünüyle hayır olan dini nasip elti, çok mutluyuz. Bu güzel ve hayır olan şeyden sonra şer var mıdır?"
"Evet."
"Peki o serden sonra hayır olacak mı?"
"Evet. Onda bazı yanlışlıklar (duman) da olacak." "Ey Allah'ın Resulü! Onun yanlışlıkları (dumanı) nedir?"
"Bir takım insanlar gelecekler, benim yolumun (sünnetimin) dışında bir yola girecekler, benim hidayetimden başka hidayet tercih edecekler. Onların bazı işlerini ma' ruf bulursun; bazı işlerini de kötü (münker) bulursun."
"Peki bu hayırdan sonra şer var mıdır?"
"Evet cehennem kapılarının üstünde da-vetçiler olacak, kim onların çağrısına uyarsa onlar onu cehenneme fırlatıp atacak."
"Peki Ey Allah'ın Resulü! Ben o zamana erişirsem, ne yapmamı tavsiye edersin?"
'■'İşte o zaman, müslüman topluluklarından ve liderlerinden ayrılma!"
"Ya onların cemaati ve liderleri olmazsa?"
"O zaman tüm fırkalardan uzaklaş; hatta bir ağacın kökünü ısırarak (yiyerek yalnız) ya-şayabilirsen, ölüm sana gelinceye kadar öyle kal!" buyurdu.
9792- Diğer rivayet:
"Sünnetimin dışına çıkan ve başka yolda olan bir takım insanlar gelecek, içlerinde insan kılığında fakat kalpleri şeytan kalbi olan bir takım adamlar olacak."
"O zamana yetişirsem ne yapayım?"
"Dinle ve itaat et! Sırtına vurup malını alsa bile, (imamı) yine dinleyip itaat et!" [Buhârî, Müslim ve Ebû Dûvud]

9793- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Benden önce hiç bir peygamber gelmemiştir ki, kavmine hayır bildiği doğruyu gösterip öğretmi§ olmasın. Onlara kötünün ne olduğunu bildirip de ondan alıkoymasın.
Sizin bu ümmetinize gelince, afiyet onun hasında kılındı. (Ümmetin) sonuna ise belâ ve kabul etmiyeceğiniz bazı işler ve birbirini takip edecek fitneler gelecektir. Fitne gelecek, mümin: 'İşte mahvim bundadır' diyecek. Sonra fitne oradan ayrılıp gidecek. Yine (başka) fitne gelecek, mü'min: 'İşte şu, işte şu!' diyecek. Kim cehennemden uzaklaşıp cennete girmek İsterse o, ölümü Allah ve âhiret gününe iman ederek karşılasın. Kendine nasıl muamele edilmesini dilersen insanlara da öyle muamele et! Kim bir imama tâbi olup da samimiyetle sadakat sözü vermiş ise mümkün olduğu kadar ona itaat etsin. Bir başkası gelip onunla (önceki ile) çekişmeye koyulursa, onun boynunu vurun!" [Müslim ve Nesâî.]
9794- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İblis'in Arş'ı denizdedir. Avanesini insanları azdırmak ve saptırmak için yeryüzüne salar. Onun katında en büyük ve kıymetlileri en çok azdırandır. Onlardan biri gelip: 'Bugün ben böyle böyle yaptım' der. Bunun üzerine ona şöyle der: 'Hiç bir şey yapmamışsın.' Sonra diğer biri gelip: 'Ben onun yakasını bırakmadım, ta karısından onu ayırıncaya kadar ardından gittim.'
Bunun üzerine İblis onu kendisine yaklaştırır ve yanından ayırmaz, üstelik ona şöyle der: 'Sen ne güzelsin!'" |Müslim]
9795- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü salîallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bize karşı silah taşıyan o, bizden değildir." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî|
9796- İbnü'z-Zübeyrradiyaîlahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim kılıcını çekip de sonra kınına koyarsa, onun kanı heder olur." [Nesâi]
9797- Cündeb radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim kör (gayesi İslâm olmayan) bir bayrak altında bir asabiyete çağırırken, ya da bir asabiyete yardım ederken öldürülürse onun ölümü, Câhiliyye ölümü üzeredir." [Müslim ve Nesâî.]
9798- Süfyan radiyallahu anh'dan:
"Bir adamın Câbir el-Cuıfî'ye Cenâb-ı Hakk'ın: 'Babam bana izin verinceye, ya da Allah benim için hükmedinceye kadar buradan asla ayrılmam' âyeti (Yûsuf,

80) hakkında sorduğunu duydum. Câbir dedi ki: 'O âyetin te'vili yapılmamıştır.' Süfyân: 'O yalan söylemiştir.' dedi. Süfyân'a: 'Peki bununla neyi kasd etmiştir?' diye soruldu.
'Râfizîlerden bir taifeyi kasd etmiştir. Çünkü onlar diyorlar ki, Ali göklerdeki buluttadır, Ali gökten 'filan kişiyle çıkınız!' diye
sesleninceye kadar, onun çocuklarından herhangi birisi ile çıkmayız." İşte onlara göre mezkûr âyetin te'vili budur. Câbir de, 'Onlar da yalan söylemişlerdir. Çünkü bu âyet Hz. Yusuf'un kardeşleri hakkındadır.'"
Allah Teâlâ buyurmuştur: 'Yok ettiğimiz kasaba halkına artık (iyi davranış) haramdır. Zira onlar tekrar (hayata, tövbeye) dönmezler' (Enbiyâ, 95)".
[Müslim bunu kitabının mukaddimesinde nakletmiştir. |
9799- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem "Doğudaki Şeytan'in boynuzunun çıktığı yeri göstererek 'Dikkat edin, işte fitne buradadır' buyurmuştur.
9800- Diğer rivayet:
"Allahım! Bize Şam'ımızı mübarek et, Al-lahım bize Yemen'inimizi mübarek eyle," diye dua etti.
"Necdimizi de mi?" diye sorduklarında O yine şöyle buyurdu:
"Allahım! Bize Şam'ımızı mübarek eyle! Allahım! Bize Yemen'imizi mübarek eyle!" Yine: "Ey Allah'ın Resulü! Necdimizi de mi?" diye sordular, sanırım üçüncüsünde şu açıklamayı yaptı: "Zelzeleler, fitneler orada olacaktır. Çünkü Seylan'ın boynuzu oradan çıkmaktadır."
9801- Diğer rivayet:
Salim (b. Abdillah b. Ömer) dedi ki: "Ey Irak ehli! Size küçük günahı sormayacağım, siz büyük günah işlediniz. Babam İbn Ömer'in şöyle dediğini duydum:
Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in eliyle Doğuyu göstererek şöyle buyurduğunu işittim:
"'işte fitne buradan. Şeytan'in boynuzunun çıktığı yerden zuhur edecektir." Siz o zaman birbirlerinizin boynunu vuracaksınız. Mûsâ Fir'avn ailesinden olan adamı yanlışlıkla öldürmüştü. Buna rağmen Allah ona şöyle dedi: 'Sen bir adam öldürdün, biz seni gam ve kederden kurtardık, seni bir çok musibetlerle imtihan ettik.'" [Buhârî, Müslim, Muvattâ' ve Tirmizî.J
9802- el-Ahnef bin Kays radiyallahu anh'dan:
"Ben şu adamı kasd ederek yola çıktım, yolda Ebû Bekre'ye rastladım. Sordu: 'Ey Ahnef nereye böyle?'
'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in amcasının oğluna yardım etmek isti-

yorum.' Şöyle dedi: 'Ey Ahnef! Dön! Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:
'İki müslüman kılıçlarını çekip birbi'leriy-le çarpıştıkları zaman, hem katil, hem .naktûl cehennemlik olur.' Denildi ki: 'Ey Allar 'in Resulü! Katili anladık, lâkin maktulün sjçu nedir?' Şöyle buyurdu: 'O da rakibini öldürmek İstiyordu.'"
|Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.|
9803- İbn Mes'ud radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mü'mine hakaret etmek faktır, ona karşı çarpışmak ise küfürdür."
[Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî.]
9804- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Benden sonra sakın, birbirlerinizin boynunu vurmak suretiyle kâfirlere dönüşmeyin!" [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Nesâî.l
9805- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Alİah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim ümmetimden bir adamı Öldürmeye giderse, (öldürülmek İstenen kişi) ona şöyle desin: 'Katil cehennemdedir, maktul ise cennette olacaktır.'" [EbûDâvud.]
9806- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: "Sizden biriniz 'Allahım ben sana fitne-den sığınırım' demesin, çünkü içinizden fitneye bulaşmayacak kimse yoktur. Sığınmak isteyen, fitnenin saptırıcılarından sığınsın. Çünkü Allah şöyle buyurmuştur: 'Mallarınız ve çocuklarınız ancak fitnedir.'"
ITaberânî Mıı'cetnıı'l-Kebîr'de munkatı' bir isnâd ile muhtelit bir râvi kanalıyla.)
9807- Ümmü Habîbe radiyallahu an-hâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Benden sonra ümmetimin karşılaşacak olduğu şey olarak birbirlerinin kanlarını akıtacaklarını gördüm. Çünkü kendilerinden önceki ümmetlerde olduğu gibi onlara da (böyle bir fitneden) önce Allah' in kitabı gelmiştir. Onun için kıyamette onlar hakkında şefaat etme yetkisini istedim ve bana o yetkiyi verdi."
(Alımed ve Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta.]
9808- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şunlar kıyametin yaklaştığının alametleridir: Hilal zamanından önce görülüp 'Bu iki geceliktir' denilmesi, Mescidlerin yol olark kullanılması ve ani ölümlerin görülmesi." [Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat ve's-Sağîr'de zayıf bir senedle]
9809-İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Zina zuhur edinceye, akrabadan ilgi ke-silinceye, kötü komşuluk zuhur edinceye, emin kimse hıyanet edinceye kadar kıyamet kopmaz." Denildi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! O zaman mü'min kimse nasıl olacak?"
"Yere düşünce bozulmayan, yenilince kırılmayan, konulup güzel olan hurma gibi olacaktır" buyurdu. [Bezzâr leyyin bir senedle]
9810- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Elbisenin parlaklığı gittiği gibi islâm'ın da parlaklığı gidip sönecek. Hatta oruç nedir, namaz nedir, kurban nedir, zekât nedir bilinmeyecek. Bir gece Allah'ın Kitâb'ı silinecek ve yeryüzünde ondan bir âyet dahi kalmayacak. İnsanlardan sadece yaşlı adamlar ve kadınlar kalacak ve onlar da şöyle diyecekler:
'Bari babalarımızdan Öğrendiğimiz; Lâ ilahe illallah (= Allah'tan başka hiç bir tanrı yoktur) kelimesini söyliyetim.'"
(Râvi) Sıla ona dedi ki: "Namaz nedir, oruç nedir, kurban nedir, zekât nedir? bilmi-yenlere bunun faydası ne olacak ki?"
Huzeyfe bu soruya cevap vermedi. Tam üç kere tekrarlamasına rağmen Huzeyfe onu cevapsız bıraktı, Üçüncüsünde ona dönerek -üç kere- şöyle dedi:
"Ey Sıla! Sen onları ateşten kurtarırsın."
[İbn Mâce.]
9811- Avf bin Mâlik radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Deccâl öncesi aldatıcı seneler olacak, yağmur çok yağacak, bitki az olacak. Doğru kimseler yalanlanacak, yalancı kimseler doğrulanacak. Haine güvenilecek, güvenilir olan kişi hain sayılacak. Ruveybida söz sahibi olacak."
"Ruveybida nedir ey Allah'ın Resulü?" diye sordular. "Kendisine Önem verilmeyen ayak takımından olan kişi" buyurdu.
|Taberânî, Mu'cemu'İ-Kebir'de müdellis bîr râvi kanalıyla.]

ADI BELİRTİLMİŞ FİTNELER İLE İLGİLİ HADİSLER

9812- Huzeyfe radiyallahu anh'dan:
"Hz. Ömer'in yanmdaydık. Ömer sordu: 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in fitneler hakkındaki hadislerinden hanginiz ezberlemiştir?'
'Benim ezberimde vardır' dedim.
'Sen gerçekten cesursun. Söyle bakalım nasıl buyurmuştur?'
Dedim ki: O'nun şöyle buyurduğunu duydum:
'Kişinin fitnesi ailesi, malı, kendisi, çocukları ve komşusunda olacaktır. Oruç, namaz, zekât, emr-i bil-marûf ve nehyi anil-nıünker bu nevi fitnelere kejfâret olacaktır.'

Ömer dedi ki: 'Ben bunu kasd etmiyorum. Deniz dalgalan gibi dalgalanacak olan fitneyi kasd ediyorum.' Cevap verdim:
'Ey Müminlerin emiri! Senin o fitne ile ne ilgin vardır? Onunla senin aranda kapalı bir kapı vardır.'
'Bu kapı kırılacak mı? Yoksa açılacak mı' diye sorunca; 'Kırılacaktır' diye cevap verdim.
Ömer: 'Öyleyse bir daha hiç kapanmayacak?' dedi.
Ravi dedi ki: Sonra biz Huzeyfe'ye dedik ki: 'Ömer bu kapının kim olduğunu acaba biliyor muydu?'
'Evet, yarından sonra gecenin geleceğini bildiği gibi onu da biliyordu. Çünkü ben ona konuyu yanıltıcı olmayan apaçık sözlerle anlattım.
Ravi dedi ki: Sonra Huzeyfe'ye kapının kim olduğunu sormak istedik ve Mesrûk'a dedik ki: 'Sor bakalım kapı kim imiş?' Sordu ve o da onun Ömer olduğunu söyledi.
[Buhârî, Müsiim veTirmizî]
9813- Diğer rivayet:
Ömer dedi ki: 'Allah aşkına söyle!' Hu-zeyfe cevap verdi:
Aîlah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu duydum:
'Fitneler kalblere hasır gibi bir bir işlenecek. Hangi kalbe iyi işlerse, içinde siyah bir nokta belirecek. Hangi kalp de onu kabul etmezse, beyaz bir nokta belirecek. Böylece iki ayrı kalp meydana çıkacaktır. Cilâlı taş gibi bembeyaz olanına gökler ve yer durdukça hiç bir fitne zarar vermiyecek. Diğeri de alaca siyahtır. Te-petaklak duran testi gibidir. Bu ancak hevası-na uygun olan (davranışlar) hariç ne marufu bilecek, ne de münkeri. Sonra ona şunu anlattım: 'Seninle o fitne arasında kapalı bir kapı vardır. Kırılması yakındır.' Ömer dedi ki:
'Ey babasız kalasıca! O kırılacak mı? Keşke açılsaydı, belki tekrar (eski haline) döndürülür.'
'Hayır bilakis kırılacaktır' dedi.
Ben ona, o kapının öldürülecek ya da ölecek bir adam olduğunu söyleyerek konuyu yanıltıcı olmayan apaçık sözlerle anlattım.
Ebû Hâlid dedi ki:
(Râvi) Sa'd'a şöyle sordum: 'Ey Ebû Mâlik! (hadisin metninde geçen) esved-i mirbâd nedir?'
'Siyah üzerinde şiddetli beyazlıktır' dedi.
'Peki mechiyâ ne demektir?' dedim.
'Tepetaklak (ters çevrilmiş) demektir' diye cevap verdi.
9814- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-

lem'în yanında oturuyorduk, fitnelerden bahsetti. Hem de çokça. Hatta Ahlas (tutkulular) fitnesinden de söz etti. Kaçış ve harb olduğunu söyledi. Sonra serra' (rahatlık) fitnesinden söz etti:
'Hatta bu fitnenin dumanını Ehl-i Beyt' imden olduğu iddia edilen fakat benden olmayan biri ayaklarımın altında(ki şu yerde)n tüttürecek. Benim gerçek dostlarım müttekîler-dir. Sonra insanlar eğri tek bir kaburga kemiği üzerine oturağım korcasına iğreti olarak bir adamın etrafında toplanacaklar. Sonra Duheyma (kara ve büyük) bir fitne çıkacak.
Bu ümmetten tokatlamadığı hiç kimse kalmayacaktır. Fitne bitti denildiğinde, devam edip yaygınlaşacak. O fitne içinde kişi, mü'min olarak sabahlayacak, kâfir olarak akşamlayacak. Nihayet insanlar iki ayrı büyük şehirde toplanacaklar. Bunlardan birisi içinde nifak bulunmayan iman şehridir. Ötekisi içinde iman bulunmayan nifak şehridir. O zaman geldiğinde, o gün ya da ertesi gün Deccâl'i bekleyin.'" |Ebû Dâvud]
9815- Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimden bir takım insanlar, üzerine köprü kurulacak olan Dicle denilen nehrinin kenarında Basra denilen bir yere konaklayacaklardır. Nüfusu çoğalacak, nihayet muhacirlerin şehirlerinden -diğer rivayette müslü-manların şehirlerinden- olacak. Ahir zaman olduğunda, geniş yüzlü, küçük gözlü, Kantura oğulları gelecekler. Nehrin kenarında konaklayacaklar. Şehrin halkı üç fırkaya ayrılacak: Bir fırkası öküzlerin kuyruğunu tutup sahraya çekilecek ve helak olacaklar. Bir fırkası da kendileri için onlardan kurtuluş isteyecekler ve kâfir olacaklar. Bir fırkası da çocuklarını geride bırakarak onlarla .savaşacaklar, iste onlar şehittirler." |Ebû Dâvudj
9816- Zû Mihber radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellenı buyurdu:)
"Siz Rumlarla güven içinde güzel bir barış yapacaksınız, ardımzdaki düşmana karşı beraber savaşacaksınız. Zafer elde edilip bir çok ganimetlere kavuşup, korktuğunuzdan emin olacaksınız. Sonra tepeleri olan bir yere geleceksiniz. Hıristiyanlardan bir adam haçı havaya kaldırıp, işte 'Rumlar (bu haç sayesinde) galip' diyecek. Buna öfkelenen bir müslüman kalkıp onu kıracak, işte o zaman Rumlar anlaşmaya hıyanet edip silaha sarılacaklardır."
9817- Diğer rivayette şu ilave vardır: "Müslümanlar da fırlayıp, silaha sarıla-caklar. Rumlarla savaşmaya mecbur kalacaklar, işte o cemaate Allah şehitliği ikram edecektir."
9818- Ümmü Seleme radiyallahu an-hâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem buyurdu:)
"Halifenin ölümü üzerine ihtilaf çıkacak. Bir adam Medine'den kaçıp Mekke'ye gidecek; Mekkelilerden bir grup insan gelip onu zorla oradan çıkaracak ve Rükün ile Makam arasında ona biat edecekler. Ona karşı Şam'dan gönderilecek ordu Mekke ile Medine arasında bulunan çölde toprak yarılıp içine batacak, insanlar bunu görünce Şam'ın ileri gelenleri ve Irak ehlinden bir cemaat gelip ona biat edecekler. Sonra dayıları Kelb kabilesinden olan Kureyş'li bir adam çıkacak. Biat edenler üzerine bir müfreze ordu gönderecek. Ancak müfreze yenilecek, işte bu müfreze Kelb kabilesi müfrezesidir. Kelb'den elde edilen ganimetten istifade edemeyenler, ziyanda olacaklardır. Ganimet taksim edilecek, insanlara peygamberlerinin sünneti uygulanacak. İslâm yeryüzüne bütünüyle yerleşecek. (Meh-dî) yedi sene kalacak."
9819- "Diğer rivayette 'Dokuz yıl' olarak geçmektedir. Sonra (Mehdî) ölecek, insanlar onun namazını kılacaklar." Dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Bu ordu içinde bulunup Mekke'ye zorla gönderilenlerin durumu nasıl olacak?"
"Onlar da diğerleri ile beraber toprağa batırılacaklar. Sonra Kıyamet gününde niyetine göre diriltilecektir" buyurdu.
[Ebû Dâvud]
9820- Sevbân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yemek yiyenlerin büyük tabağa üşüştükleri gibi insanların size karşı birleşip üşüşmeleri yakındır." Biri sordu:
"Acaba o zaman biz sayıca az mı olacağız?" "Hayır, bilakis siz o zaman sayıca çok olacaksınız. Fakat siz selin sürüklediği çerçöp gİ-
bi dağınık olacaksınız. Allah düşmanlarınızın kalbinden sizin korkunuzu çıkartacaktır. Sizin kalplerinize de vehen atacaktır" buyurdu.
"Vehen nedir, ey Allah'ın Resulü?" diye sorduklarında şöyle buyurdu:
"Dünya sevgisi ve ölüm korkusu."
|Ebû Dâvud.|
9821- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: "Vallahi kıyamet Öncesi meydana gelecek olan her fitneyi ben herkesten daha iyi bilirim. Bu da Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'in kimseye söylemediği ve sadece bana söylediği gizli bir sırdan Ötürüdür. Ancak o bir mecliste otururken, fitneden söz ederek saymaya başladı ve buyurdu ki: 'Üç şey vardır ki hiç bir şey bırakmayacaktır. Onlardan kimi yaz rüzgârı gibi, kimi küçük, kimi de büyük fitnelerdir.' Bunu benimle birlikte Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den duyan kimselerin hepsi

öldüler, bir ben kaldım." [Müslim]
9822- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: "Arkadaşlarım unuttular mı yoksa unutmuş mu görünüyorlar bilmiyorum. Allah'a yemin olsun ki Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kıyametin kopmasına sebep olacak fitneye öncülük edecek kişi ve üçyüzdeıı fazla taraftarını isim, baba ve kabile adlarıyla birlikte bize söyledi." [Ebû Davud]
9823- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müslümanların Medine'de muhasara altına alınmaları yakındır. Düşmanların bulunduğu en uzak yer o zaman Salâh mevkii olacaktır."
Zührî dedi ki: "Salâh, Hayber'e yakın bir s erdir." [İkisi de Ebû Davud'a ait.]
9824- Ebû Mâlik radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimden bir kavim gelecek, zina yapmayı, ipek giymeyi, şarap içmeyi ve çalgıyı helâl sayacaklar. Bir takım zümreler bir dağın eteğinde konaklayacaklardır, hizmetçi kadınları onlara hizmet edip rahatlatacaklar. Bir hacet için bir fakir adam onların yanına geldiğinde ona diyecekler ki:
Haydi şimdi git, yârın gel.' Onlar o akşam orada geceleyecekler. Sabahleyin bir de bakacaklar ki Allah bir kısmını helak etmiş ve (sağ kalan) diğerlerini de maymun ve domuz şekline sokmuş." |Buhârî]
9825- Abdullah bin Ziyâd radiyallahu anh'dan:
"Talha, Zübeyr ve Âişe Basra'ya varınca, Ali onlara karşı Ammâr bin Yâsir ile (oğlu) Hasan'ı gönderdi. İkisi bize Kûfe'ye geldiler. Minbere çıktılar, Hasan bin Ali üstte idi, Ammâr ise onun altındaki merdivendeydi. Yanlarında toplandık. Ammâr'ın şöyle dediğini duydum: 'Aişe Basra'ya gelmiştir. Vallahi o, dünyada da âhi-rette de Peygamberinizin eşidir. Allah şimdi sizin ona mı (Ali'ye mi), yoksa Âişe'ye mi İtaat edeceğinizi deneyecektir.'" [Buharı]
9826- Şakîk radiyallahu anh'dan: "Ammâr, Kûfe'ye insanları harbe teşvik etmek için geldiğinde, yanına Ebû Mûsâ ile Ebû Mes'ûd gelip (Ammâr'a) şöyle dediler: 'Müslüman olduğun günden beri şu işte bu kadar aceleci davranışından başka sende kötü bir işini görmedik.' O da onlara (Ebû Mûsâ ve Ebû Mes'ûd'a) şu cevabı verdi: 'Ben de mus-lüman olduğunuz gündenberi sizde, bu husustaki ağır davranışınızdan başka kötü bir şey müşahede etmedim.'
Sonra (Ebû Mes'ûd) ikisine hülle (kıymetli elbise) giydirdi."
9827- Diğer rivayet:
"Ebû Mes'ûd, Ammâr ile Ebû Musa'ya birer hülle giydirdi." |Buhârî]
9828- Kays bin Abbâd radiyallahu anh'dan: "Hz. Ali'ye sordum: 'Senin bu

(Cemel Savaşı'na) çıkışını Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem mi emir buyurdu, yoksa sen kendi şahsî görüşünle mi hareket ediyorsun?' Şu cevabı verdi:
'Bu hususta Allah Nebisi sallallahu aleyhi ve sellem bana bir şey söylemedi, ben kendi şahsî görüşümle hareket ediyorum.'"
|Ebu Dâvud.|
9829- Ebû Râfi' radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Ali'ye dedi ki: 'Seninle Aişe arasında (ilerde) bir şey (savaş) cereyan edecektir.'
'Benimle mi ey Allah'ın Resulü?'
'Evet.'
'Arkadaşlarımın arasında ben mi?'
'Evet.'
'Peki ben onların en kötüleri miyim?'
'Hayır. Lâkin böyle bir olay olduğu zaman, sen onu (Aişe'yi) güvence içinde geri gönder!'"
| Ahmed, Bezzâr ve Taberânî, Mu'cemıt'I-Kebîr'de.]
9830- Kays bin Ebî Hazım radiyallahu anh'dan:
"Âişe Hav'eb denilen mevkiye inince orar da köpeklerin havlamasını duydu. Şöyle dedi: 'Galiba ben geri döneceğim; çünkü ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bize şöyle byurduğunu duydum: "Hav'eb'in köpekleri acaba hanginize havlayacaktır?"
Bunun üzerine Zübeyr Aİşe'ye: 'Dönme! Belki Allah seninle insanların arasını sulhe-der.' diye teklifte bulundu.
[Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr.]
9831- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem hanımlarına şöyle dedi:
"Hav'eb'in köpekleri kendisine havlayacağı, sağında solunda birçok insanın öldürüleceği, kendisi de öldürülmek üzere iken kurtulacak olan çok tüylü devenin sahibi hang-nizdir?" [Bezzâr]
9832- Huzeyfe radiyallahu anh'dan, dedi ki: "Peygamberiniz sallallabu aleyhi ve sel-
lem'in Ehl-i beyti çıkıp da iki fırka olduktan sonra birbirlerinin yüzüne kılıç salladıkları zaman haliniz nice olur?"
Denildi ki: "Ey Ebû Abdullah! O zamana erişirsek ne yapmalıyız?"
"Ali'nin emrinde olanlara bakın, onlarla beraber olun. Çünkü o gün o, doğru yol üzere olacaktır" dedi. [İkisi de Bezzâr'a ait.]
9833- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: "Ali taraftarları Basra'ya yürüyüp de orada

Basrâ'Iıların ehlinin Talha ve Zübeyr'in emrinde bir araya geldiklerini duyunca, ağırlarına gitti ve üzüldüler. Bunun üzerine Ali şöyle dedi: 'Kendinden başka hiçbir ilah olmayan Allah'a yemin ederim ki, Basra'lıları yenip Talha ile Zübeyr'i öldüreceğiz. Kûfe'den altı-binbeşyüzelli kişi ile çıkıp size geleceğiz.'
İbn Abbâs dedi ki: 'Bu benim kalbimde yer etti. Kûfeliler gelince, çikrp baktun ve kendi kendime dedim ki: Eğer Ali'nin dediği çıkarsa demek ki bu hususta o bir şey duymuştur. Aksi halde bu bir harp oyunudur. Derken ordudan bir adam gördüm ve (ordunun sayısını) sordum. O da Ali'nin dediği gibi söyledi.'"
(Taberânî, Mu'remtı'I-Kebîr'de zayıf bir senedle.|
9834- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "(Sıffîn vak'ası sırasında) Hafsa'nın yanına girdim, saç örgülerinden su damlıyordu. Dedim ki:
'İnsanların (Ali ile Muâviye'nin) durumunu görüyorsun, bana (emirlik gibi) bir görev
verilmedi.' Şöyle dedi: 'Haydi onlara yetiş! İnsanlar seni bekliyorlar. Senin geri durman, bölünmeye sebep olur ve sen gitmedikçe bu ihtilaftan geri durmazlar. Hemen git!' İnsanlar dağılınca (hakemlerin hükmünden sonra hilâfeti hakkında) Muâviye hitap etti ve dedi ki:
'Bu (hilâfet) hususunda kim konuşmak istiyorsa başını kaldırsın. Biz buna ondan -İbn Ömer'i kastediyor- da, babasından da layı-kız.' Habîb bin Mesleme dedi ki: 'Ona (Mu-âviye'ye) cevap vermedin mi?'Abdullah şöyle dedi: 'Belimi çözdüm ve şöyle demeye kas-dettim: 'Bu işe senden daha fazla lâyık olan kişi, İslâm üzere seninle ve babanla (Ebû Süf-yân'la) karşı savaşan kişidir (yani Ali)' diyecek oldum fakat ağzımdan bir kelime çıkar da insanlar bölünüp birbirlerine düşerler, yeniden kan akar diye korktum ve vazgeçtim. O anda Allah'ın cennetlerde müslümanlara hazırladığını hatırladım.' Habîb şöyle dedi: 'Allah tarafından (bu fitneden) korunup, muhafaza Olundun'." |Buhârî.|
9835- Ali radiyallahu anh'dan:
"Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, ahdi bozanlar, zalimler ve baş kaldıranlarla savaşacağımı bana önceden haber vermişti."
(Bezzâr ve Mu'cemu'l-Evsat]
9836- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Ali ile birlikte zalimlere karşı savaşmadı-ğıma yandığım kadar hiçbir şeye yanmıyorum." |Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
9837- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: "Abeseoğullan ona dediler ki: 'Mü'minlerin emîri Osman öldürüldü; ne yapmamızı emredersin?'
'Ammâr'dan ayrılmamanızı emrederim.' 'Ama Ammâr Ali'den ayrılmıyor' dediler. Şu cevabı verdi:
'Haset cesedi helak eder. Sizi Ammâr'dan kaçırtan, onun Ali'ye yakın oluşudur.

Vallahi AH Ammâr'dan yer ile gök arası kadar üstündür. Ammâr ise seçkinlerdendir. Huzeyfe, onların Ammâr'dan ayrılmamaları durumunda Ali ile beraber olacaklarını pek iyi biliyordu'."
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'âe müphem bir râvi kanalıyla.]
9838- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
"O, Ammâr'ın başı hakkında her biri 'Ben öldürdüm' diyerek çekişen iki adama şöyle dedi: Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: 'Onu (Ammâr't) zalim bir topluluk öldürecektir.' Bu durumda ikinizden biri (öldüren kişi) Ammâr'ı öldürmesini içine sindirebilir mi? Bunun üzerine Muâviye dedi ki: 'Öyleyse senin bizimle ne işin var?' Şu cevabı verdi:
'Babam (Amr b. el-Âs) beni Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e şikâyet etti. Bunun üzerine O şöyle buyurdu:
"Sağ olduğu sarece babana itaat et, ona baş kaldırma!' Bu sebeple ben sizinle beraberim. Fakat kimseyi öldürecek değilim'."
| Ahmed. |
9839- İbn Ebî Evfâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Haricîler cehennemin köpekleridir."
|İbn Mâce.]
9840- Zeyd bin Vehb radiyallahu anh'dan: "O, Haricîlerin üzerine giden Ali'nin ordusu içindeydi.
Ali şöyle dedi:
'Ey insanlar! Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:
'İleride bir kavim çıkacak, Kur'ân okuyacaklar. Onların okuyuşu yanında sizin okuyuşunuz hiç kalacak. Onların namazları yanında sizin namazlarınız da bir hiç kalacak. Orucunuz da oruçları yanında bir hiç kalacak. Kur'ân'ı okuyacaklar ve Kur'ân'm kendi leh-
terine olduğunu sanacaklar, oysa aleyhlerine olacak. Namazları köprücük kemiklerinden (yani boğazlarından) öteye geçmeyecek. Onlar islâm'dan okun avı delip geçtiği gibi çıkacaklar. Onlarla harbeden ordu Peygamberlerinin lisanıyla kendilerine takdir edilen şeyi bilselerdi (başkaca) hiçbir amelde bulunmazlardı. Onların işareti sudur; içlerinde bir adam vardır ki, pazıısu olduğu halde kolu yoktur. Bu pazunun üstünde birkaç beyaz kıl olup meme bası gibi bir şey vardır. Sizler Muâviye ve Şamlıların üzerine gideceksiniz ve buradakileri bırakacaksınız. (Sizin yokluğunuzdan yararlanarak) onlar da sizin çoluk-çocuğunuza ve mallarınıza sizin namınıza halef olacaklar.' (Ali dedi ki): 'Vallahi

ben, onların bu kavim olacağını kuvvetle ümit ediyorum. Zira onlar haram kan döktüler. Halkın meradaki hayvanlarını gaspettiler. Öyleyse Allah adına bunların üzerine yürüyün!'
Seleme bin Küheyl dedi ki: Beni, Zeyd bin Vehb menzilden menzile taşıdı. Köprünün üstünden geçtik. O gün Haricîlerin başında Abdullah bin Vehb er-Râsibî vardı. (Ali) şöyle dedi: 'Mızraklarınızı bırakın, kılıçlarınızı kınlarından çıkartın! Korkarım onlar size Ha-rûre gününde olduğu gibi sulh teklif edecek-lerdir. ' Bunun üzerine döndüler ve mızraklarını attılar, kılıçlarını kınlarından çekip çıkardılar. Askerler onları mızrak yağmuruna tuttular. Öldürüp üstüste yığdılar. O gün cengâver-lerden sadece İki kişi öldürüldü. Ali dedi ki: 'Gidin bakın ve aralarında sakat herifi arayın!' Gittiler onu aradılar ve bulamadılar. Bu-nun üzerine Ali kendisi kalkıp gitti.
Nihayet üstüste öldürülmüş insanların yanına vardı. 'Bunları geri çekin!' dedi. Onu (bahsedilen kolsuz adamı) en aşağıda buldular. Ali 'Allahü ekber' diyerek tekbîr aldı.
Sonra şöyle dedi: 'Allah doğru söyledi ve Resulü de bunu doğru olarak tebliğ etti.' Bunun üzerine Abîde es-Selmânî kalkıp şöyle dedi:
'Ey mü'minlerin emîri! Kendisinden başka hiçbir ilah bulunmayan Allah aşkına söyle, bu olayı Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'den bizzat duydun mu?'
'Kendinden başka hiç İlah bulunmayan Allah aşkına evet ben bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den duydum' dedi. Ona (Ali'ye) üç kere yemin verdirdi. O da üç kere yemin etti."
9841-Diğer rivayet: .
"Onu (Mihdac'ı) öldürülenlerin altından çamur içinden çıkardılar.
Ebû'1-Vadî dedi ki: 'O hâlâ gözlerimin önünde Habeşli idi. Üzerinde bir cübbe vardı. Ellerinin biri sanki kadın memesi gibiydi. Üzerinde köstebeğin kuyruğunda bulunan beyaz kıllar gibi birkaç beyaz kıl vardı.'
Ebû Meryem şöyle dedi: 'Mihdac mescid-de bizimle beraberdi, gece gündüz hep onu görürdük, fakir bir adamdı. Onu insanlarla beraber Ali'nin sofrasında bulunan fakirlerin
lerine olduğunu sanacaklar, oysa aleyhlerine olacak. Namazları köprücük kemiklerinden (yani boğazlarından) öteye geçmeyecek. Onlar İslâm'dan okun avı delip geçtiği gibi çıkacaklar. Onlarla harbeden ordu Peygamberlerinin lisanıyla kendilerine takdir edilen şeyi bilselerdi (başkaca) hiçbir amelde bulunmazlardı.
Onların işareti şudur: içlerinde bir adam vardır ki, pazusu olduğu halde kolu yoktur. Bu pazunun üstünde birkaç beyaz kıl olup meme başı gibi bir şey vardır.

Sizler Muâviye ve Şamlıların üzerine gideceksiniz ve buradakileri bırakacaksınız. (Sizin yokluğunuzdan yararlanarak) onlar da sizin çoluk-çocuğunuza ve mallarınıza sizin namınıza halef olacaklar.' (Ali dedi ki): 'Vallahi ben, onların bu kavim olacağını kuvvetle ümit ediyorum. Zira onlar haram kan döktüler. Halkın meradaki hayvanlarını gaspettiler. Öyleyse Allah adına bunların üzerine yürüyün!'
Seleme bin Küheyl dedi ki: Beni, Zeyd bin Vehb menzilden menzile taşıdı. Köprünün üstünden geçtik. O gün Haricîlerin başında Abdullah bin Vehb er-Râsibî vardı. (Ali) şöyle dedi: 'Mızraklarınızı bırakın, kılıçlarınızı kınlarından çıkartın! Korkarım onlar size Ha-rûre gününde olduğu gibi sulh teklif edecek-lerdir. ' Bunun üzerine döndüler ve mızraklarını attılar, kılıçlarını kınlarından çekip çıkardılar. Askerler onları mızrak yağmuruna tuttular. Öldürüp üstüste yığdılar. O gün cengâver-lerden sadece iki kişi öldürüldü. Ali dedi ki: 'Gidin bakın ve aralarında sakat herifi arayın!' Gittiler onu aradılar ve bulamadılar. Bu-nun üzerine Ali kendisi kalkıp gitti.
Nihayet üstüste öldürülmüş insanların yanına vardı. 'Bunları geri çekin!' dedi. Onu (bahsedilen kolsuz adamı) en aşağıda buldular. Ali 'Allahü ekber' diyerek tekbir aldı.
Sonra şöyle dedi: 'Allah doğru söyledi ve Resulü de bunu doğru olarak tebliğ etti.' Bunun üzerine Abîde es-Selmânî kalkıp şöyle dedi:
'Ey mü'mİnlerin emîri! Kendisinden başka hiçbir ilah bulunmayan Allah aşkına söyle, bu olayı Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'den bizzat duydun mu?' 'Kendinden başka hiç ilah bulunmayan Allah aşkına evet ben bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den duydum' dedi. Ona (Ali'ye) üç kere yemin verdirdi. O da üç kere yemin elti."
9841-Diğer rivayet: .
"Onu (Mihdac'ı) Öldürülenlerin altından çamur içinden çıkardılar.
Ebû'1-Vadî dedi ki: 'O hâlâ gözlerimin önünde Habeşli idi. Üzerinde bir cübbe vardı. Ellerinin biri sanki kadın memesi gibiydi. Üzerinde köstebeğin kuyruğunda bulunan beyaz kıllar gibi birkaç beyaz kıl vardı.'
Ebû Meryem şöyle dedi: 'Mihdac mescid-de bizimle beraberdi, gece gündüz hep onu görürdük, fakir bir adamdı. Onu insanlarla beraber Ali'nin sofrasında bulunan fakirlerin
içinde görürdük. Ona bir bornoz giydirmış-tim. Mihdac'a 'Memeli Nâfi1 denirdi. Elinde kadının memesindeki gibi yumruluk vardı. Onun başında da kadının meme ucu gibi bir ucu vardı ki üstünde birkaç tane beyaz kıl bulunmaktaydı. Tıpkı kedinin bıyığı gibi'." IMüslim ve Ebû Dâvud.|

9842- Ubeydullah bin Ebî Râfi' radiyalla-hu anh'dan:
"Harûriye (Haricîler) Ali'ye karşı (savaşa) çıktıkları zaman şöyle dediler: 'Hüküm ancak Allah'ındır.' A1İ buna şu cevabı verdi: 'Bu doğru sözdür, ancak bununla batıl kasdolun-muştur. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem bize birtakım İnsanları anlatmıştı; işte bunlarda onların niteliklerini görmekteyim. Dilleri İle doğru olanı söylerler fakat -boğazını göstererek- buradan aşağıya geçmez. İçlerinde Allah'ın en nefret ettiği ellerinden biri koyun memesi veya meme başı gibi olan kara bir adam vardır.'
Ellerinden biri koyun memesi veya meme başı gibi olan kara bir adam vardı. Ali onları kılıçtan geçirdiği zaman, 'Bakın arayın bakalım, o adam içlerinde yer almakta mıdır?' dedi. Baktılar bir şey bulamadılar. 'Dönün tekrar arayın. Vallahi ben yalan söylemedim, bana yalan da söylenmedi' dedi -iki ya da üç kere— Gittiler, nihayet onu harabe bir yerde bulup getirdiler ve onun önüne koydular."
[Müslim]
9843- Süveyd bin Gafele radiyallahu anh'dan:
Ali dedi ki: "Ben size Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den bir hadis naklettiğim zaman, gökten yere düşmek, benim için ona karşı yalan söylemekten daha hafif gelir. Ancak aramızda cereyan eden bir şey anlattığım zaman, biliniz ki harp hüd'a (bir taktik ve aldalmaca)dır. Zira ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum:
'Âhir zamanda genç ve beyinsiz gençler çıkacak. Yeryüzünün (yaratılmışın) en güzel sözlerini söyliyecekler. Kur'ân okuyacaklar, fakat imanları boğazlarından aşağıya geçmi-yecek. Dinden, ok yaydan çıkar gibi çıkacaklar. Onları nerede bulursanız öldürün! Onları öldürmekte ecir vardır, bu ecrini kıyamet gününde Allah'ın katında bulacaktır.'
[Buhârî, Müsiim, Ebû D3vud ve Nesâî.|
9844- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Ona 'Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den Harûriye (Haricîler) hakkında bir şey duydun mu?' diye sordular: 'Ben Harûri-ye'nin kimler olduğunu bilmiyorum; lâkin Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğnu duydum: Bu ümmet içinde -ümmetten demedi- sizlerin namazını onları namazları yanında küçümsediğiniz, Kur'ân'ı okudukları ancak boğazlarından öteye geç-
meyen, dinden okun avı delip geçtiği gibi çıkacak bir kavim zuhur edecektir. Kişi attığı oka üzerinde kandan bir şey var mı diye bakıp araştıracak'."
9845- Diğer rivayet:
"Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in yanında iken O, (ganimet) laksimat(ı) yapıyordu. Sıra Zû'1-Huveys'e geldi. O, Te-mîmoğullarından bir

adamdı. Dedi ki:
'Ey Allah'ın Resulü! adil davran!' Şöyle buyurdu: 'Yazık sana! Ben adil olmayacağım da kim olacak?'"
9846- Diğer rivayet:
"Ben adaletli olmasam, elim boş çıkar ve mahvolurum."
9847- Diğer rivayet:
Ebû Saîd dedi ki: "Ben bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den bizzat duyduğuma şehadet ederim. Ve yine şehadet ederim ki Ali onlarla savaştı, ben de o savaştaydım.
Emretti, o adamı buldurdu ve getirtti. Ben bakınca onu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'İn vasfettiği şekilde buldum."
9848- Diğer rivayet: Ebu Said dedi ki:
"Ali, Yemen'deyken, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e henüz toprağından saflaştırılmamış altın cevheri gönderdi. Onu şu dört kişi arasında paylaştırdı:
el-Akra' bin Habis el-Hanzalî, Uyeyne bin Bedr el-Fezârî, Alkame bin Ulâse el-Âmirî ve Zeyd el-Hayl el-Tâî.
Kureyş ile Ensâr bunu görünce öfkelenip şöyle dediler: 'Necd ehlinin ileri gelenlerine veriyor da bize vermiyor.' Şöyle buyurdu: 'Ben bunu yapmakla onları islâm'a daha da ısındırıyorum.' Derken, gözleri içe gömülü, geniş alınlı, gür sakallı, başı traşlı, şişkin yanaklı bir adam geldi ve şöyle dedi: 'Ey Mu-hammed! Allah'tan kork!' Bunun üzerine şöyle buyurdu:
'Ben Allah'a âsî olursam artık O'na kim itaat edecek? O bütün dünya insanları hakkında bana güveniyor da, sen mi güvenmiyorsun?' Cemaatten biri -galiba Hâlid bin el-Velîd- onu öldürmek istedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu bundan alıkoydu. O adam dönüp gidince, şöyle buyurdu: 'Bunun zürriyetinden öyle bir kavim gelecek ki. Kur'ân okuyacaklar, ancak okudukları boğazlarından aşağı geçmi-yecek, İslâm'dan, okun avı delip çıktığı gibi çı-kacaklar, putperestleri bırakıp müslu'manlarla savaşacaklar. Eğer onlara erişirsem, Âd kavmi gibi hepsini öldürürüm'."
9849- Diğer rivayet:
"Bana güvenmiyor musun? Ben gökteki-lerin bile güvence duyduğu bir peygamberim. Gece gündüz gökten bana haber gelmektedir." Benzeri.
Ayrıca onda şöyle geçer:" Adam geri dönüp gitmek üzere iken Hâlid bin el-Velîd dedi ki:
'Bırak da onun boynunu vurayım.'
'Hayır olmaz, belki namaz kılıyordur' buyurdu.

(Hâlid:) 'Nice namaz kılanlar var ki, kalplerinde olmayanı dilleri ile söylerler' deyince:
'Ben, ne insanların kalplerini delmekle ve ne de karınlarını yarmakla emrolundum' buyurdu. Sonra adamın gitmekte olduğunu görünce, şöyle dedi: 'Bunun zürriyetinden öyle bir kavim çıkacak ki Allah'ın Kitâb'ını okuyacaklar...'"
Benzeri rivayet.
9850- Diğer rivayet:
"Hemen Ömer ayağa fırladı ve 'Onun boynunu vurayım mı ey Allah'ın Resulü?' dedi.
'Hayır' buyurdu. Sonra Allah'ın kılıcı olan Hâlid bin et-Velîd kalktı.
'Ey Allah'ın Resulü! Onun boynunu ben vurayım mı?' Ona da 'Hayır' dedi."
9851- Diğer rivayet:
"Peygamber salîallahu aleyhi ve sellem ileride gelecek olan ümmetinin bir zümresinden söz elti ve şöyle buyurdu: 'Onların alâmetleri baslarını tıraş etmeleridir. Onlar yaratılanların en kötüleridirler. Onları Hakk'a en yakın olan iki taifeden biri öldürecektir'."
(Tirmizî hariç, altı hadis imamı.]
9852- Nesâî, Ebû Berze'den benzerini rivayet etti. Onda şöyle geçmektedir: "Alâmetleri başlarını traş etmeleridir. Devamlı üreyecekler. Nihayet en sonları Mesîhu' d-Deccâl ile birlikte çıkacak."
9853- Enes radiyallahu anh'dan: "Peygamber salîallahu aleyhi ve sellem ile savaşan bir adam vardı. Savaştan döndüğü zaman derhal mescide gider, orada namaz kılar ve namazını uzun tutardı. Hatta bu yönden Peygamber salîallahu aleyhi ve sellem'in ashabı onu kendilerinden üstün görürlerdi. Bugün adam, Peygamber salîallahu aleyhi ve sellem ashâbıyla birlikte otururken yanlarından geçti.
Ashâbdan biri şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resulü, işte o adam!'
Bunun üzerine Peygamber salîallahu aleyhi ve sellem onu getirtti, ya da adam kendisi geldi. Peygamber salîallahu aleyhi ve sellem onu görünce, şöyle buyurdu: 'Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, bunun iki gözü arasında şeytanın oldurduğu siyah bir leke vardır.' Adam yanlarına meclise geldiği zaman, Allah Resulü salîallahu aleyhi ve sellem ona: 'Sen mecliste durduğun zaman, bu mecliste benden iyisi yoktur dedin mi?' diye sordu.
Adam: 'Evet' dedi ve oradan ayrılarak mescide gitti ayaklan ile bir çizgi çizip topuklarını aynı hizaya getirip namaza durdu. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:
'İçinizde bu adamı hanginiz öldürecek?' Ebû Bekr: 'Ben' dedi ve gitti. Geri

dönünce Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sordu:
'Adamı öldürdün mü?'
'Öldürmek için gittim, namaz kılarken gördüm, çekindim, geri döndüm' dedi.
Bunun üzerine: 'Hanginiz kalkıp gidip, adamı öldürecek?' diye sorunca Ömer: 'Ben' dedi. Hemen kılıcını alıp gitti, ancak geri dönüp geldi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: 'Adamı öldürdün mü?' diye sorunca, 'Öldürmek için gittim, namaz kılarken görünce, çekindim ve geri geldim' dedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yine sordu: 'Bu adamı gidip kim öldürecek?' Ali radiyallahu anh: 'Ben ey Allah'ın Resulü!' dedi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de: 'Onu ancak sen öldürebilirsin, tabi ona erişebilir sen' dedi. Ali gitti; fakat adamı bulamadı, geri dönüp geldi.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sordu: 'Adamı Öldürdün mü?'
'Nereye kaybolduğunu bilemedim' diye cevap verince, şöyle buyurdu: 'İste ümmetimin içinde ilk çıkan boynuz budur. Eğer onu öldürseydin, ümmetimde iki kişi bile ihtilâfa
düşmezdi'." |Ebû Ya'lâ leyyin bir senedle]
9854- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
"İbnü'z-Zübeyr'in fitnesi sırasında iki adam ona (İbn Ömer'e) şöyle dedi:
'Halk işte gördüklerini yaptı. Sen Ömer'in oğlu ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabîsisin. Dışarı çıkmana mani olan şey nedir?'
'Allah, müslüman kanını dökmeyi haram etmiştir.' diye cevap verdi.
'Allah: 'Fitne kalmayıncaya kadar onları öldürün!' (Bakara, 193) buyurmadı mı?' deyince İbn Ömer: 'Biz fitne kalmayıncaya, dinin hepsi Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaştık. Ama siz şimdi fitne koparmak ve dînin Allah'tan başkasının olması için harp etmek istiyorsunuz.' diye cevap verdi." [Buhârî.|
9855- Ebû Nevfel radiyallahu anh'dan: "Abdullah bin ez-Zübeyr'i Akabetü'1-Me-dîhe denilen yerde asılmış vaziyette gördüm. Kureyş ve ürsanlar onun yanından geçiyorlardı. Nihayet Abdullah bin Ömer de geçerken ona karşı durup şöyle dedi: '-üç kere— Esse-lâmu aleyke ey Ebâ Hubeyb!' Ben seni bundan alıkoymuştum. Çünkü senin çok oruç tuttuğunu, çok gece namazı kıldığını ve akraba ile çok ilgilendiğini biliyordum. Vallahi en kötüsü sen olan bir ümmet mutlaka en hayırlı ümmettir.'
Sonra geçip gitti. Haccâc'a, İbn Ömer'in bu davranış ve sözü ulaşınca, İbnü'z-Zübeyr'e birini gönderdi, asılı bulunduğu yerinden onu indirdip, yahudi kabristanına koydurdu. Sonra Ebû Bekr'in kızı ve onun annesi olan Esmâ'ya haber gönderdi. Fakat kadın ona gitmedi.
Ona tekrar elçi gönderdi ve: 'Ya kendi ayaklan ile gelecek ya da onu saçlarından

tu-lup sürükleyecek birini göndereceğim' dedi. Yine gitmedi ve 'Beni saçımdan tutup sürükleyecek olan birini göndersin de görelim' dedi.
Haccâc: 'Getirin benim teçhizatımı!' dedi. Pabuçlarını giydiği gibi hızlı adımlarla ona varıp yanına girdi ve sordu: 'Allah'ın düşmanına (İbnü'z-Zübeyr'e) olan davranışımı nasıl buldun?'
Kadın cevap verdi:
'Nasıl olacak; sen onun dünyasını ifsad ettin, o da senin âhiretini. Bir de sen onun için: 'Ey iki kuşaklı kadının oğlu!' dediğini duydum. Ben vallahi iki kuşaklı kadınım. Kuşağımın biri ile babamın (Ebû Bekr'in) ve Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'İn yemeklerini hayvanlardan korumak için (bir yere) asardım. Ötekisi de her kadının ihtiyaç duyduğu kuşağımdır. Sana şunu da hatırlatayım. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bize; 'Sakîf te bir yalancı ve bir de zâlimin olaca-
ğını anlatmıştı. Yalancıyı gördük. Zâlime gelince, onun da senden başkası olacağını zannetmiyorum. '
-Râvi- dedi ki: Haccâc, ona hiç cevab vermeden kalkıp gitti. " [Müslim. |
Rezîn şunu ilave etti: (Haccâc) dedi ki: "Ona haber vermek (uyarmak) için girdim, fakat o bana haber verdi (beni uyardı)."
9856- Saîd bin Amr bin Saîd bin el-Âs ra-diyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'İn mescidinde Mervân ve Ebû Hureyre İle beraberdim.
Ebû Hureyre'nin şöyle dediğini duydum: 'Kendisi fıtraten doğru sözlü (Sâdık) ve Allah tarafından doğruluğu tasdik olunan (Mes-dûk)'ten şöyle buyurduğunu işittim:
'Ümmetimin helaki Kuveyt'ten iiçbeş gencin elindedir.' Mervân dedi ki: '(Allah'ın laneti) o gençler üzerine olsun!' Ebû Hureyre dedi ki: 'İstersen falanoğullan, falan oğulları diye isimlerini söyleyebilirim." |Buhârî.|
9857- Zübeyr bin Adiyy radiyallahu anh'dan:
"Enes'in yanına girdik; Haccâc'dan çektiklerimizi ona şikâyet ettik. Bize şöyle dedi: 'Sabredin; Rabbinize kavuşuncaya kadar her gelen gün geçenden sizin için daha kötü olacaktır. Ben bunu bizzat Peygamberiniz sallallahu aleyhi ve sellem'den duydum.'"
[Buhârî ile Tirmizî.]
9858- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sakif'te bir yalancı ve bir zâlim olacaktır."
[Tirmizî.] Tirmizî dedi ki: "el-Muhtâr bin Ebî Ubeyd'in yalancı, Haccâc'm da

zâlim olduğu söylenir."
9859- Hişâm bin Hassan radiyallahu anh'dan:
"Haccâc'ın işkence ederek öldürdüğü kimseler sayıldı; tam yüz yirmi bin olarak bulundu." [Tirmizî.]
9860- İbnü'l-Müseyyeb radiyallahu anh'-dan:
"Birinci fitne olan Osman'ın öldürülüşü oldu; Bedir ashabından hiç kimse kalmadı. Sonra ikinci fitne olan el-Harre vukua geldi. Hudeybiye ashabından kimse kalmadı. Sonra üçüncü fitne meydana geldi, insanlarda akıl ve güç oldkça ortadan kalkmayacak." |Buhârî.|
9861- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sayın bakalım kaç kimse islâm'ı telaffuz edebiliyor?"
Dedik ki: "Biz altı yediyüz kişiyiz. Hâlâ hakkımızda korku ve endişe içinde misin?" Şöyle buyurdu:
"Kim bilir, sizler büyük bir belaya uğrayacaksınız, şimdiden bunu bilemezsiniz." Hakikaten de büyük bir belaya uğradık, hatta içimizden namazı gizli kılmaya mecbur olanlar Oldu. [Buhârîile Müslim.)
9862- Halef bin Havşeb radiyallahu anh'dan:
"(Selef) Fitne zamanlarında (İmru'ul-Kays'in) şu beyitlerini terennüm etmekten hoşlanırlardı:
'Harbin başlangıcı, her câhil erkeğe süslenip koşan genç kız gibi olur.
Başlayıp iyice kızışınca, o kocamış ve kocası olmaksızın geri döner.
Saçlarına beyaz karışmış, rengi solmuş, koklanmaz ve öpülmez hale dönüşmüş olur.'"
[Buhârî.]
9863- Ömer radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in eşi Ümmü Seleme'nin kardeşinin bir çocuğu oldu, adını Velîd koydular. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'Ona Firavunlarınızın ismini koydunuz. Bu ümmet içinde adına Velîd denilen bir adam olacak, o bu ümmete karşı Firavım'un ümmetine karsı olan şiddetinden daha şedîd olacaktır.'"
[Ahmed.]
9864- Ebû İshâk radiyallahu anh'dan:
"İbn Ömer'e dedim ki:
'Muhtar kendisine vahiy geldiğini iddia ediyor.'
'Doğru söylemiş. Zira şeytanlar da dostlarına vahy ederler' dedi.
|Taberânî Mu'cemu'l-Evsat'ta.l
TAHRİC

==

9764- Bu hadisi Ebû Dâvud (4341), Tirmizî (3058) ve İbn Mâce (4014), İbnu'l-Mübârek an Utbe b. e. Hakîm an Amr b. Câriye el-Lahmî an Ebî Umeyye eş-Şa'bânî an Ebî Sa'lebe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî "hasen garîb" hükmü verdi.
9765- Bu hadisi Tirmizî (2267), İbr. b. Ya'kb an Nuaym b. Hammâd an Süfyân b. Uyeyne an Ebî'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9766- Bu hadisi Buhârî (salât 88, I, 123), Hâmid b. Ömer an Bişr an Âsım b. Muh. an Vâkıd b. Muh. an ebîhî an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
Bunu Ebû Dâvud (4342) ve İbn Mâce (3957), Umâre b. Amr an İbn Amr tarikiyle tahrîc ettiler.
9767- Bu hadisi Ebû Dâvud (4261) ve İbn Mâce (3958), Hammâd b. Zeyd an Ebî İmrân el-Cevnî ani'l-Muşaas b. Tarîf an Abdillah b. es-Sâmit an Ebî Zer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9768- Bu hadisi Tirmizî (2203) ve İbn Mâce (3960), Abdullah b. Ubeyd an Udeyse binti Uhbân b. Sayfî an ebîhâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9769- Bu hadisi Ebû Dâvud (4259) ve Tirmizî (2204), Muh. b. Cuhâde an Abdirrahman b. Servân an Hüzeyl b. Şurahbîl an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında "hasen garîb sahîh" hükmü verdi.
9770- Bu rivayeti Ebû Dâvud (4262), İbn Fâris an Affân an Abdilvâhid b. Ziyâd an Âsım el-Ahval an Ebî Kebşe an Ebî Mûsâ senedi ile tahrîc etti.
9771- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 25, IV, 177; fiten 9/1-2, VIII, 92) ve Müslim (fiten 10-2, s. 2211-2), ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb ve-Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9772- Bu hadisi Mâlik (istîzân 16, s. 970), Buhârî (îmân 12, I, 10; bed'ul-halk 15, IV, 97; rikâk 34, VII, 188; fiten 14/2, VIII, 94), Ebû Dâvud (4267) ve (Nesâî (îmân 30, VIII, 123-4), Mâlik an Abdirrahman b. Abdillah b. Abdirrahman b. e. Sa'sa' an ebîhî an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9773- Bu hadisi Tirmizî (2177), İmrân b. Mûsâ an Abdilvâris b. Saîd an Muh. b. Cuhâde an raculin an Tâvus an Ümmi Mâlik senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9774- Bu hadisi Buhârî (fiten 20/2, VIII, 99), İbnü'l-Medînî an Süfyân an Amr b. Dinâr an Muh. b. Alî senedi ile tahrîc etti.
9775- Bu hadisi Ebû Dâvud (4663), el-Hasan b. Alî an Yezîd an Hişâm an Muh. b. Sîrîn an Huzeyfe senedi ile tahrîc etti.
9776- Bu hadisi Müslim (fiten 130, s. 2268) ve Tirmizî (2201), Hammâd b. Zeyd ani'l-Muallâ b. Zeyd an Muâviye b. Kurre an Ma'kil asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9777- Bu hadisi Ebû Dâvud (4263), İbr. b. el-Hasan al-Massîsî an Haccâc b. Muh. ani'l-Leys b. Sa'd an Muâviye b. Sâlih an Abdirrahman b. Cübeyr an ebîhî ani'l-Mikdâd senedi ile tahrîc etti.
9778-9779- Bu hadisi Buhârî (fiten 14/1, VIII, 94), Müslim (imâret 82, s. 1486) ve Nesâî (bey'at 23, VII, 151-2), Kuteybe an Hâtim b. İsmaîl an Yezîd b. e. Ubeyd an Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9780- Bu hadisi Ebû Dâvud (4249), İbn Fâris an Ubeydillah b. Mûsâ an Şeybân ani'l-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9781- Bu hadisi Ebû Dâvud (4277), Müsedded an Ebî'l-Ahvas an Mansûr an Hilâl b. Yesâf an Saîd b. Zeyd senedi ile tahrîc etti.
9782- Bu hadisi İbn Mâce (4058), Yezîd er-Rakâşî ve Ebû Maan an Enes (ayrı ayrı) asl-ı senedi ile tahrîc etti. Sindî, her iki senedi hakkında zayıf hükmü verdi.
9783- Bu hadisi Müslim (fiten 55-6, s. 2231-2), Ebû Hâzım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9784- Bu hadisi Ebû Dâvud (4265-6) ve Tirmizî (2178), el-Leys an Tâvus an Ziyâd el-A'cem an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9785- Bu hadisi Buhârî (fad. el-Medîne 8, II, 222; mazâlim 25/1, III, 103; manâkıb 25, IV, 176) ve Müslim (fiten 9, s. 2211), ez-Zührî an Urve an Usâme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9786- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 50/4, IV, 144; i'tisâm 14/2, VIII, 151) ve Müslim (ilm 6, s. 2054), Zeyd b. Eslem an Atâ b. Yesâr an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

9787- Bu hadisi Müslim (fiten 52, s. 2230), Hâlid b. el-Hâris an Abdilhamîd b. Ca'fer ani'l-Esved b. el-Alâ an Ebî Seleme an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9788- Bu hadisi Ebû Dâvud (4264), Abdülmelik b. Şuayb an İbn Vehb ani'l-Leys an Yahyâ b. Saîd an Hâlid b. e. İmrân an Abdirrahman b. el-Beylemânî an Abdirrahman b. Hurmuz an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9789- Bu hadisi Tirmizî (2261), Abdullah b. Dînâr an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti ve birinci senedi hakkında "garîb" hükmü verdi.
9790- Bu hadisi Ebû Dâvud (4611), Yezîd b. Hâlid b. Yezîd ani'l-Leys an Ukayl ani'z-Zührî an Ebî İdrîs an Yezîd b. Umeyre an Muâz senedi ile daha uzun bir metinle tahrîc etti.
9791- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 25, IV, 178; fiten 11, VIII, 92-3) ve Müslim (imâret 51, s. 1475), el-Velîd b. Müslim an Abdirrahman b. Yezîd b. Câbir an Busr b. Ubeydillah an Ebî İdrîs an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Ebû Dâvud (4244-5), Nasr b. Âsım an Hâlid b. Hâlid el-Yeşkerî an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9792- Bu rivâyeti Müslim (imâret 52, s. 1476), Yahyâ b. Hassân an Muâviye b. Sellâm an Zeyd b. Sellâm an Ebî Sellâm an Huzeyfe senedi ile tahrîc etti.
9793- Bu hadisi Müslim (imâret 47, s. 1472-3), Ebû Dâvud (4248) ve İbn Mâce (3956), el-A'meş an Zeyd b. Vehb an Abdirrahman b. Abdirrabbilka'be an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9794- Bu hadisi Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 66-7, s. 2167), el-A'meş an Ebî Süfyân an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9795- Bu hadisi Buhârî (fiten 7/2, VIII, 90), Müslim (îmân 163, s. 98) ve Tirmizî (1459), Ebû Usâme an Büreyd b. Abdillah b. e. Bürde an Ebî Bürde an Ebî Mûsâ asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9796- Bu hadisi Nesâî (tahrîmu'd-dem 26/1-2, VII, 117), İbn Tâvus an ebîhî an İbni'z-Zübeyr asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9797- Bu hadisi Müslim (imâret 57, s. 1478) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 28/2, VII, 123), Ebû Miclez an Cündeb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9798- Bu hadisi Müslim (mukaddime bâb 5, s. 20), Seleme b. Şebîb ani'l-Humeydî an Süfyân senedi ile tahrîc etti.
9799- Bu hadisi Buhârî (fiten 16/1, 2, VIII, 95; menâkıb 5/3, IV, 157) ve Müslim (fiten 45-49, s. 2228-9), Sâlim ve Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9800- Bu rivayeti Mâlik (isti'zân 29, s. 975) ve Buhârî (istiskâ 27/2, II, 22-3; fiten 16/3, VIII, 95), Abdullah b. Dînâr ve Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9801- Bu rivayeti Müslim (fiten 50, s. 2229), İbn Fudayl an ebîhî an Sâlim an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9802- Bu hadisi Buhârî (diyât 2, VIII, 37; fiten 10/1-2, VIII, 92), Müslim (fiten 14-6, s. 2213-4), Ebû Dâvud (4268) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 29, VII, 125), el-Ahnef b. Kays el-Hasan Rib'î an Ebî Bekre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9803- Bu hadisi Buhârî (edeb 44, VII, 84; fiten 8, VIII, 91), Müslim (îmân 116, s. 81), Tirmizî (2634-5) ve Nesâî (tahrimu'd-dem 27, VII, 132), Abdurrahman b. Abdillah b. Mes'ûd ve Ebû Vâîl an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9804- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 77, V, 126; diyât 2, VIII, 35-6; fiten 8, VIII, 91), Müslim (îmân 119-20, s. 82), Ebû Dâvud (4686) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 28/10, VII, 126), Vâkıd b. Muh. b. Zeyd an ebîhî an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9805- Bu hadisi Ebû Dâvud (4260), Ebû'l-Velîd et-Tayâlisî an Ebî Avâne an Rakabe b. Maskale an Avn b. e. Cuhayfe an Abdirrahman b. Semure an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
9806- Ezberi bozuk sözkonusu râvi el-Mes'ûdî'dir (Mecma‘ VII, 220).
9807- Bu hadisi Ahmed (VI, 428), Ebû'l-Yemân an Şuayb ani'z-Zührî an İbn e. Hüseyn an Enes an Ümmi Habîbe senedi ile tahrîc etti.
9808- Râvilerinden el-Heysem b. Hâlid el-Massîsî zayıf bir râvidir (Mecma‘ VII, 325).
9809- Râvilerinden Abdurrahman b. Müferrâ ihtilâflı bir râvidir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 327).

9810- Bu hadisi İbn Mâce (4049), Alî b. Muh. an Ebî Muâviye an Ebî Mâlik el-Eşcaî an Rib'î b. Hirâş an Huzeyfe senedi ile tahrîc etti.
Sindî, isnâdının sahîh olduğunu, râvilerinin güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir.
9811- Bu hadisi Taberânî birkaç isnâdla tahrîc etmiştir ki, bunlardan en makbul olanın isnâdında müdellis bir râvi olan İbn İshâk yer almıştır. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 330).
9812-9813- Bu hadisi Buhârî (zekât 23, II, 119; savm 3, II, 226; menâkıb 25, IV, 174; fiten 17, VIII, 96), Müslim (îmân 231, s. 128-30) ve Tirmizî (2258), Rib'î an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9814- Bu hadisi Ebû Dâvud (4242), Yahyâ b. Osmân el-Hımsî an Ebî'l-Muğîre an Abdillah b. Sâlim ani'l-Alâ b. Utbe an Umeyr b. Hânî an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
9815- Bu hadisi Ebû Dâvud (4306), İbn Fâris an Abdissamed b. Abdilvâris an ebîhî an Saîd b. Cumhân an Müslim b. e. Bekre an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
9816-9817- Bu hadisi Ebû Dâvud (4292-3), Hassân b. Atiyye an Hâlid b. Mu'dân an Cübeyr b. Nüfeyr an Zî Mihber asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9818-9819- Bu hadisi Ebû Dâvud (4286-8), Katâde an Ebî'l-Halîl Sâlih an Abdillah b. el-Hâris an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9820- Bu hadisi Ebû Dâvud (4297), Abdurrahman b. İbr. ed-Dimeşkî an Bişr b. Bekr an İbn Câbir an Ebî Abdisselâm an Sevbân senedi ile tahrîc etti.
9821- Bu hadisi Müslim (fiten 22, s. 2216), Harmale an İbn Vehb an Yûnus ani'z-Zührî an Ebî İdrîs an Huzeyfe senedi ile tahrîc etti.
9822- Bu hadisi Ebû Dâvud (4243), İbn Fâris an İbn e. Meryem an İbn Ferrûh an Usâme b. Zeyd an ibnin li-Kabîsâ b. Zeyb an ebîhî an Huzeyfe senedi ile tahrîc etti.
9823- Bu hadisi Ebû Dâvud (4250), İbn Vehb an Cerîr b. Hâzım an Ubeydillah b. Ömer an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
9824- Bu hadisi Buhârî (eşribe 6, VI, 243), Hişâm b. Ammâr an Sadaka b. Hâlid an İbn Câbir an Atiyye b. Kays an Abdirrahman b. Ganem an Ebî Mâlik senedi ile tahrîc etti.
9825- Bu hadisi Buhârî (fad. ash. 30, IV, 220; fiten 18, VIII, 97), Ebû Vâil ve Abdullah b. Ziyâd an Ammâr asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9826-9827- Bu hadisi Buhârî (fiten 18/3-4, VIII, 98), Ebû Vâil Şakîk b. Seleme'den tahrîc etti.
9828- Bu hadisi Ebû Dâvud (4666), İsm. b. İbr. el-Hüzelî an İbn Uleyye an Yûnus ani'l-Hasan an Kays b. Abbâd senedi ile tahrîc etti.
9829- Râvileri Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 234).
Bu rivayeti Ahmed (VI, 393), Hüseyn b. Muh. ani'l-Fadl b. Sül. an Muh. b. e. Yahyâ an Ebî Esmâ mevlâ Benî Ca'fer an Ebî Râfi' senedi ile tahrîc etti.
9830- Bu hadisi Ahmed (VI, 97), Muh. b. Ca'fer an Şu'be an İsm. b. e. Hâlid an Kays senedi ile tahrîc etti
Heysemî'ye göre râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 234).
9831- Râvileri Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 234).
9832- Râvileri Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 236).
9833- Râvilerinden İsmaîl b. Ömer el-Becelî zayıftır (Mecma‘ VII, 236).
9834- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 29, V, 48), İbr. b. Mûsâ an Hişâm an Ma'mer ani'z-Zührî an Sâlim an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
9835- Bezzâr'ın iki isnâdından birinin râvileri, İbn Hibbân'a göre güvenilir birisi olan er-Rebî' b. Saîd dışındakileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 238).
9836- Tahrîc ettiği birkaç senedden birinin râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 242).
9837- Kimliği belirsiz râvi dışındakiler güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 243).
9838- Bu hadisi Ahmed (IV, 199), Abdürrezzâk an Ma'mer an Tâvus an Ebî Bekr b. Muh. b. Amr b. Hazm an ebîhî an Amr b. el-Âs senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma VII, 244).
9839- Bu hadisi İbn Mâce (173), Ebû Bekr b. e. Şeybe an İshâk el-Ezrâk ani'l-A'meş an İbn e. Evfâ senedi ile tahrîc etti.
Sindî isnâdı hakkında şu bilgiyi vermektedir. "Râvileri güvenilir kimselerdir. Ancak el-A'meş ile sahâbî

arasında kopukluk vardır."
9840- Bu hadisi Müslim (zekât 156, s. 748-9) ve Ebû Dâvud (4768), Abdürrezzâk an Abdilmelik b. e. Sül. an Seleme b. Küheyl an Zeyd b. Vehb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9841- Bu rivayeti Ebû Dâvud (4769-70) iki ayrı metin parçası olarak Ebû'l-Vadî' ve Ebû Meryem an Alî asl-ı senedi ile tahrîc etmiştir.
9842- Bu hadisi Müslim (zekât 157, s. 749), İbn Vehb an Amr b. el-Hâris an Bukeyr b. el-Eşacc an Busr b. Saîd an Ubeydillah senedi ile tahrîc etti.
9843- Bu hadisi Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 36, VI, 114-5, menâkıb 25, IV, 179; istitâbetü'l-mürteddîn 6, VIII, 51-52), Müslim (zekât 154, s. 746-7), Ebû Dâvud (4767) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 26, VII, 119), el-A'meş an Hayseme an Süveyd b. Gafele an Alî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9844- Bu rivayetlerin lafızları 9851'e kadar Müslim'e aittir. İlk rivayeti Mâlik (kur'ân 10, s. 214-5), Buhârî (fadâilu'l-Kur'ân 36, VI, 115; istitâbetu'l-mürteddîn 6, VIII, 52) ve Müslim (zekât 147, s. 743), Yahyâ b. Saîd an Muh. b. İbr. b. el-Hâris an Ebî Seleme (ve-Atâ b. Yesâr) an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9845-9847- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 25, IV, 178-9; edeb 95, VII, 111; istitâbe 7, VIII, 52) ve Müslim (zekât 148, s. 744-5), ez-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9848- Bu rivayeti Müslim (zekât 143, s. 741-2), Ebû Dâvud (4764) ve Nesâî (zekât 79/1, V, 87-8; tahrîmu'd-dem 26/3, VIII, 118), Saîd b. Mesrk an Abdirrahman b. e. Nuam an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9849-9850- Bu rivayetleri Müslim (zekât 144-5, s. 742-3), Umâre b. el-Ka'kâ' an Abdirrahman b. e. Nuam an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9851- Bu rivayeti Müslim (zekât 149, s. 745), Muh. b. el-Müsennâ an İbn e. Adî an Sül. an Ebî Nadre an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
9852- Bu hadisi Nesâî (tahrîmu'd-dem 26/4, VII, 119-20), Muh. b. Ma'mer ani't-Tayâlisî an Hammâd b. Seleme ani'l-Ezrâk b. Kays an Şerîk b. Şihâb an Ebî Berze senedi ile tahrîc etti.
9853- Bu hadis çoğunluğa göre zayıf, birkaç kişiye göre de azıcık mevsûk olan bir râvi olan Yezîd b. Ebân er-Rakâşî rivayet etmiştir. Diğer râvileri Sahîh ricâlindendir.
9854- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Bakara 30/1, V, 157), Muh. b. Beşşâr an Abdilvehhâb an Ubeydillah an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
9855- Bu hadisi Müslim (fad. sah. 229, s. 1971-2), Ukbe bin Mukrim an Ya'kb b. İshâk ani'l-Esved b. Şeybân an Ebî Nevfel senedi ile tahrîc etti.
9856- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 25, IV, 178; fiten 3, VIII, 88), Amr b. Yahyâ b. Saîd b. Amr b. Saîd an ceddihî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9857- Bu hadisi Buhârî (fiten 6, VIII, 89-90) ve Tirmizî (2206), es-Sevrî ani'z-Zübeyr b. Adî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9858- Bu hadisi Tirmizî (2220, 3944), Şerîk an Abdillah b. Âsım an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9859- Bu hadisi Tirmizî (2220), Sül. b. Selm ani'n-Nadr b. Şumeyl an Hişâm b. Hassân senedi ile tahrîc etti.
9860- Bu hadisi Buhârî (mağâzî 12, V, 20), el-Leys an Yahyâ b. Saîd an Saîd b. el-Müseyyeb muallak senedi ile tahrîc etti.
9861- Bu hadisi Buhârî (cihâd 181, IV, 33-4) ve Müslim (îmân 235, s. 131-2), el-A'meş an Şakîk an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9862- Bu hadisi Buhârî (fiten 17, VIII, 95-6), İbn Uyeyne an Halef muallak senedi ile tahrîc etti.
9863- Bu hadisi Ahmed (I, 18), Ebû'l-Muğîre an İbn Ayyâş ani'l-Evzâî ani'z-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ömer senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VII, 313).
9864- Râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VII, 333).

TAHRİC
9865- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben ve kıyamet bunlar gibi -iki parmağını kastediyor- birbirine yakın iken ben (peygamber olarak) gönderildim." |Buhârî]
9866- el-Müstevrid bin Şeddâd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellern buyurdu:)
"Kıyametin soluğunda (eşiğinde) gönderildim ve ben onu -şehâdet ile orta parmağını göstererek- tıpkı bunun bunu geçtiği gibi geçtim." |Tirmizî.|
9867- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hicaz topraklarından, Busrâ'daki develerin boynunu aydınlatacak bir ateş çıkmadıkça Kıyamet kopmaz." |Buhârî İle Müslim.]
9868- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyametten önce, insanları toplayan bir ateş Hadremevt'ten çıkacaktır." Dediler ki:
"Ey Allah'ın Resulü! O zaman ne yapmamızı emredersin?"
"O zaman Şam'a gitmelisiniz" buyurdu.
|Tirmizî.|
9869- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyametin ilk alâmeti; insanları Doğudan Batıya sürecek olan bir ateşin çıkmasıdır." [Buhârî]
9870- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Siz acemlerden kırmızı yüzlü, basık burunlu, ufak gözlü, yüzleri deri kaplı kalkan gibi, kıldan yapılma pabuçları olan Hûza ve Karman halkı ile savaşmadıkça, Kıyamet kopmaz."
9871- Diğer rivayet:
"Onlar Bariz (Fâris) halkıdır."
9872- Diğer rivayet: "Müslümanlar yüzleri deri kaplı kalkan gibi olup, kıl elbisesi giyen ve kıldan yapılma pabuçlarıyla yürüyen Türklerle savasmadık-ça Kıyamet kopmaz."

[Mâlik hariç, altı hadis imamı.]
9873- Ebû Dâvud, Bureyde'den benzerini rivayet etti; onda şöyle geçer:
"Onları (Türkleri) üç kere süreceksiniz, nihayet onlara Arap yarımadasında yetişeceksiniz. Birinci sürüşte, onlardan kaçanlar kurtulacak, ikinci sürüşte bir kısmı kurtulacak, bir kısmı helak olacak. Üçüncü sürüşte tamamen mahvolup kökleri kuruyacak."
9874- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Rumlar A'mâk'aya da Dâbik'a inmedikçe Kıyamet kopmaz. O zaman yeryüzünün en seçkinlerinden olan Medine'den bir ordu çıkacak. Karşılıklı saf haline gelip savaş vaziyeti aldıklarında Rumlar şöyle diyecek:
'Bırakın bizi de bizden esir alanlarla savaşalım.' Müslümanlar şöyle cevap verecekler: 'Hayır biz kardeşlerimizle savaşmanıza izin vermeyiz.' Bunun üzerine (Rumların) üçte biri yenilgiye uğrayacak ve Allah asla onların tevbelerinİ kabul etmiyecek. (Müslümanların) üçte biri de öldürülecek ki, Allah katında onlar şehitlerin en üstünüdürler. Üçte biri de feth edecek. Asla fitneye düşmeyecekler. Onlar Kostantiniyye'yi feth edecekler. Onlar kılıçlarını zeytin ağaçlarına asıp ganimetleri taksim ederlerken şeytan bağıracak: 'Ne duruyorsunuz, Mesîhu' d-Deccâl çıktı, ailelerinizi bastı.' Ortada bir şey yokken hemen çıkacaklar. Şam'a geldiklerinde, gerçekten çıkmış olacak. Onlar saflarını teşkil edip savaşa hazırlanırlarken namaza kamet getirilecek, derken gökten Meryemoğlu İsa inip onlara imamlık edecek. Allah'ın düşmanı (Dec-cal) onu görünce, suda tuzun eridiği gibi eriyecek. Onu o haliyle bıraksa tamamiyle eriye-cek, fakat daha tam erimeden onu kendi eliyle öldürüp mızrağındaki kanını halka gösterecek." [Müslim]
9875- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Miras taksim edilmez olmadıkça ve ganimetle sevînilmedikçe Kıyamet kopmayacak." Elini kaldırıp Şam tarafını gösterdi ve dedi ki:
"Müslümanlarla çarpışmak için düşman hazırlık yapacak. Müslümanlar da onlara karşı toplanacak. Kendisine: "Rumları mı kast ediyorsun?" diye soruldu. "Evet" dedikten sonra şöyle devam etti: O savaşınızda şiddetli bir hücum olacak. Müslümanlar ölüm için bir öncü fırka kuracaklar. Kıyasıya çarpışacaklar, ancak gece savaş duracak. Her iki taraf da yenişemiyecek. Öncü fırka bitecektir. Sonra müslümanlar tekrar ölüm için bir fırka kuracaklar. Akşama kadar yine savaşacaklar. Gene her iki taraf da yenişemiyecek. Öncü fırka tükenecektir. Yine müslümanlar ölüm için Öncü bir fırka kuracaklar. Sonra akşama kadar savaşacaklar. Yine her iki taraf yenişemiyecek. Dördüncü gün olunca,

müslüman-lardan kalanlar büyük bir azim, sabır ve sebatla onlara saldıracak. Allah o zaman düşmanı kahredecek. Öylesine şiddetli bir savaş olacak ki, havadan geçen kuşlar bile yere düşecekler. Bir babanın oğulları birbirlerini saya-caklar. Yüz kişi oldukları halde tek bir kişi kalacak. Bu durumda hangi ganimete sevinsinler yahut hangi miras taksim edilsin! Onlar böyle şaşkın dururlarken daha kalabalık insanların geldiğini görecekler. Derken Dec-câl'in gelip çocuklarına musallat olduğunu haykıran bir ses duyacaklar. Ellerinde ve avuçlarındakini bırakıp oraya doğru koşacaklar. Onar kişilik guruplar halinde öncü gönderecekler." Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Ben onların ve babalarının isimlerini, atlarının renklerini bile biliyorum. O gün onlar yeryüzünün en iyi süvarileri olacak." Ya da şöyle dedi: "Süvarilerin en iyilerinden olacaklar."

9876- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Bir tarafı kara, bir tarafı deniz olan bir şehir duydun mu?"

"Evet ey Allah'ın Resulü!" dediler.

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ishak oğullarından yetmiş bin kişi orayı almak için savaşa çıkmadıkça kıyamet kopmaz. Oraya vardıklarında bir yerde konaklayacaklar, feth etmek için ne silah kullanacaklar ve ne de ok atacaklar, sadece 'Lâ ilahe il-lallahu vallahu ekber' diyecekler. Bunu dediklerinde iki taraftan biri sükût edecektir.' Sevr bin Zeyd dedi ki: "Hatırladığım kadarıyla deniz tarafındakini sÖyJedi. 'Sonra ikinci kez 'Lâ İlahe illallahu vallahu ekber' diyecekler. Öbür yanı da sükût edecek. Üçüncü kez söylediklerinde şehrin kapıları açılacak, içeriye girecekler ve bir çok ganimetler elde edecekler. Onlar ganimetleri tam taksim edeceklerken 'Deccal çıktı' diye bir ses gelecek. Hemen aldıkları her şeyi bırakıp geri dönecekler." [Müslim]

9877- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Müslümanlar yahudilerle savaşmadıkça kıyamet kopmaz. Müslümanlar onlarla savaşıp öldürecekler. Hatta yahudi bir taşın ve ağacın arkasında saklanıp gizlenecek, taş ya da ağaç şöyle seslenecek: 'Ey Müslüman, ey Allah'ın kulu, işte Yahudi arkamdadır, gel onu öldür!' Garkad adındaki ağaç müstesna. Çünkü o, Yahudilerin ağacıdır." |Buhârî ile Müslim]

9878- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, siz liderinizi öldürüp

kılıçlarınızla vurmadıkça, en kötüleriniz dünyanıza vâris olmadıkça Kıyamet kopmaz." İTirmizî]
9879- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dünyanın en mutlu insanı, alçak oğlu alçak olmadıkça Kıyamet kopmaz." [Tirmizî]
9880- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Nefsim kudret elinde olana yemin ederim ki, yırtıcı hayvanlar, insanlarla konuşuncaya, kişi kamçısının ucu ve pabucunun bağı ile konuşuncaya, kendi evinden ayrıldıktan sonra baldırı ailesinin ne yaptığını anlatıncaya kadar kıyamet kopmaz." [Tirmizî]
9881- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Devs kabilesi kadınlarının kıçları (tekrar) Zû"l-Halasa (putunun) etrafında dalga-lanmadıkça Kıyamet kopmaz." |Zû'l-Halasa (Devs kabilesinin) câhiliyelte taptıkları puttur.)
9882- Diğer rivayette onun Tebâle denilen mevkiide olduğu geçmiştir.
9883- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kahtânoğullarından bir adam çıkıp asası ile insanları yönetmedikçe kıyamet kopmaz." (İkisi de Buhârî ile Müslim'e ait.]
9884- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"La ilahe illallah diyen kimsenin üstüne asla kıyamet kopmaz." |Müsiim ve Tirmizî.]
9885- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sene ay gibi, ay hafta gibi, hafta gün gibi, gün saat gibi, saat ateş kıvılcımı gibi olup da zaman birbirine yaklaşmadıkça (bereketi azalmadıkça) Kıyamet kopmaz." |Tirmizî.|
9886- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet ancak insanların kötüleri üzerine kopar." (Müslim]
9887- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Fırat (nehri) altından bîr dağı ortaya çıkarmadıkça Kıyamet kopmaz. (Fırat o

dağı ortaya çıkardığı zaman) insanlar, o altın için birbirini öldürecek, her yüz kişiden doksan dokuzu öldürülecek. Onlardan her biri 'Keşke kurtulan ben olsaydım!' diyecektir."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvucl ve Tirmizî.|
9888- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Nefsim kudret elinde olana yemin ederim ki, kişi bîr kabre uğrayıp üzerine abanarak: 'Keşke bu kabrin içinde ben olsaydım' demedikçe kıyamet kopmaz. Halbuki bu sözü ona söyleten din değil, belâ olacaktır"
IMâlik, Buhârî ve Müslim.|
9889- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ceheâh ya da Cehcel denilen bîr adam hükümdar olmadıkça, günler geceler bitmez."
[Müslim]
9890- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yeryüzü, içindekilerini altın ve gümüş direkler şeklinde dışarı kusacak. Katil gelip 'İşte ben bunun yüzünden öldürdüm,' Akrabadan ilgisini kesen gelip 'İşte ben bu uğurda yakınımla ilgimi kestim' diyecek; Hırsız gelip elim bunun yüzünden kesildi diyecek, sonra onu terkedip ondan hiç bir şey almadan geçip gidecekler." (Müslim ve Tirmizî.l
9891- Sellâme binti'1-Hurr radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet alâmetlerinden biri de; cemaatin imam bulmakta zorluk çekmesidir. O zaman kendilerine namaz kıldıracak imam bulamayacaklardır." [Ebû Dâvud]
9892- Abdullah bin Havale radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ey İbn Havale! Hilâfetin mukaddes yere indiğini gördüğün zaman, sarsıntılar, belâlar ve büyük olaylar yaklaşmış olacak. İşte o zaman kıyamet, insanlara benim şu elimin başına olan yakınlığından daha yakın olacaktır."
|İkisi de Ebû Davud'a aittir.|
9893- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"iki büyük islâm cemaati birbirleriyle çarpışmadıkça kıyamet kopmaz. Davaları bîr olduğu halde aralarında büyük bir savaş çıkacaktır. Her biri Allah Resulü olduğunu iddia eden otuza yakın yalancı deccâl çıkmadıkça da kıyamet kopmaz,

ilim kalkmadıkça, zelzeleler çoğalmadıkça, fitneler artmadıkça, cinayetler baş göstermedikçe, içinizde mal çoğalmadıkça, zenginler zekât verecek kimse bulamaz hale gelmedikçe kıyamet kopmaz. (Mal o kadar çoğalacak ki) zenginler ondan kime zekât vermek isterlerse o buna, 'Benim ihtiyacım yoktur, başkasına ver!' diyecektir. İnsanlar (yaptıkları) binalarla (birbirleriyle yarışıp) böbürlenmedikçe kişi bir kabre uğrayıp da: 'Keşke burada ben yatsam!' temenni-sinde bulunmadıkça, güneş batıdan doğmadıkça kıyamet kopmaz.
Güneş batıdan doğduğu zaman iman etmedik kimse kalmayacak, bu ise daha önceden iman etmemiş ya da imanı hiçbir yarar sağlamamış olanların imanlarının kendilerine hiçbir yarar sağlamadığı zamandır, iki kişi alış veriş yapmak için elbise açacaklar, henüz alış veriş yapıp elbiseyi dürmeden aniden kıyamet kopacaktır. Kişi sağmal devesini sağmış kişi evine gelip henüz sütü içemedin kıyamet ani olarak bastıracak. Havuzunu (amir edip su dolduracak fakat o sudan kullanama-dan aniden kıyamet kopacak. Lokmasını ağzına götürüp daha yiyemeden kıyamet kopmuş olacak." s
9894- Diğer rivayet:
"Arap toprakları (Arap yarımadası) geniş otlaklar, nehirler haline dönüşmedikçe kıyamet kopmaz." (Buhârî ile Müslim.)
9895- Huzeyfe bin Esîd el-öifârî radiyal-lahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet on alâmet görülmedikçe kopmaz: Duman, deccâl, dabbedu'l-Arz, güneşin batıdan doğması, isa'nın yeryüzüne inmesi, ye'câc-me'cûc, doğuda bir, batıda bir ve Arap yarımadasında bir (yeryüzü) batışı olmak üzere üç batış. Bunların sonuncusu ise insanları mahşerlerine sürecek olan ateşin zuhurdur."
9896- Diğer rivayet:
"İnsanları savurup denize atacak olan kasırga."
9897- Diğer rivayet:
"Aden içlerinden insanların durdukları yerde onlarla duran, harekete geçtiklerinde de onlarla harekete geçerek onları sürükleyecek bir ateş çıkacak." (Müslim, Ebü Dâvud ve Tirmizî.|
9898- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ganimet, insanlar arasında dolaşan mal olduğu, emanet kelepir, zekât altından kalkıl-mıyıcakmıs gibi bir borç olduğu, dinden başka gaye için ilim öğrenildiği, erkek karısına itaat ettiği ve anasına âsi olduğu, arkadaşını kendisine yaklaştırdığı, babasını uzaklaştırdı-
ğı, mescidlerde sesler yükseldiği, kabileye fa-sıkların başkanlık yaptığı, kavmin

liderinin en rezilleri olduğu, şerrinden korkulan kişiye ikram edildiği, şarkıcı kadınlar ve çalgı aletleri zuhur ettiği, içkiler içildiği, bu ümmetinin sonunun, evvelkileri lanetlediği zaman, kırmızı rüzgârı, zelzeleyi, yere batmayı, insanların maymun ve domuza çevrilişini ve taşlamayı ve eskimiş ipi kopan bir kolyenin taneleri gibi birbiri ardısıra gelen alâmetleri beklesinler."
[Tirmizî.]
9899- Avf bin Mâlik radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet öncesi şu altı şeyi say: Benim ölümüm. Beytu l-Makdis' in fethi. Sonra koyun bağı gibi sizi alıp saracak olan iki büyük ölüm. Sonra malın çoğalması; hatta kişiye yüz dinar verilecek de hâlâ tatmin olmayıp öfkelenecek. Sonra içine girmedik Arap evi bırakmayan bir fitne. Sonra Asfar oğullarıyla (Rumlarla) aranızda olacak barış. Sonra barışı bozup her bir sancağın altında onikibin kişi olan seksen sancak altında size hücum edecekler." |Buhârî.]
9900- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Kıyamet için) ilk alâmet, güneşin battığı yerden doğması, kuşluk vakti yerden bir dâbbenin çıkması ki, bunların hangisi arkadaşından evvel çıkarsa, hemen öteki de onun izinde olacaktır." [Müslim ve Ebû Dâvud.|
9901- Ebû Umâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dâbbe çıkıp herkesin alnını damgalayacak. Sonra (damgalılar) aranızda yaşayacak. Hatta deve satın alan birine başka biri: 'Bunu kimden satın aldın?' diye soracak da o şu
cevabı verecek: 'Alnı damgalı olanların birinden satın aldım.' [Ahmed]
9902- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ciyâd ne kötü bir vadidir?"
"Neden ey Allah'ın Resulü?" diye sorduklarında, şöyle buyurdu:
"Çünkü oradan dâbbe çıkıp üç kere haykırdıktan sonra doğu ile batı arasında yaşayan insanların tümünü damgalayacaktır."
İTaberânî, Mu'cemu'l Evsat'ta zayıf bir senedle. |
9903- Huzeyfe bin Esîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dâbbe, mescidlerin en büyüğünden zuhur edecektir. Tam onlar o haldeyken, yer sarsılacak ve gök yarılacak."
İbn Uyeyne dedi ki: "İmam dâbbenin çıkmadığını insanlara bildirmek üzere

hacca gönderilecek, O (imam) topluluktan ayrıldıktan sonra ise dabbe çıkmış olacak."
(Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta]
9904- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Güneş batıdan doğduğu zaman, Iblîs secde için yere kapanacak ve şöyle seslenecek: 'Tanrım! Emret bana da istediğine secde edeyim.' Zebanileri hemen yanına üşüşüp Şöyle diyecekler:
'Ey onların efendisi! Nedir bu yalvarış, feryâdü figân?'
'Rabbimden beni belirli bir zamana kadar tehir etmesini diledim, işte belirli zaman geldi' diye cevap verecek.
Sonra Safa' nın yarık yerinden dâbbe çıkacak. İlk adımını Antakya'ya atacak, şeytana gelip onu tokatlayacak."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr vel-Evsat'ta zayıf bir senedle]
9905- Muâz radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Beytü'l-Makdis imar edilecek, Yesrib (Medine) ise harap olacak, Yesrib'in harabı demek, melhamenin (büyük harbin) çıkması demektir. Melhamenin çıkısını Konstantiniy-ye'nin fethi takip edecektir. Kostantiniyye'nin fethini deccâlin çıkısı takip edecektir." Sonra elini anlattığı kimsenin dizine veya omuzuna vurarak şöyle dedi:
"Bu, senin -Muâz'ı kastediyor- burada oturduğun gibi gerçektir."
9906- Diğer rivayet:
"Melhame-i kübrâ (büyük savaş), Kons-tantiniyye (İstanbul)' un fethi ve deccâlin çıkışı yedi ay içinde olacaktır." |Ebû Dâvud ve Tirmizî.]
9907- Abdullah bin Büsr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Melhame (Büyük savaş) İle Medine'nin fethi arasında altı yıl vardır. Yedinci senede deccâl çıkacaktır." |Ebû Dâvud.|
9908- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
"Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'in yanında yazarken, biri şöyle sordu:
'Hangi şehir, Konstantiniyye mi yoksa Rûmiye mi Önce fethedilecektir?' Şöyle buyurdu: 'Önce Hirakl'in şehri fethedilecektir'." [Dârimî.l
9909- Âişe radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bu ümmetin sonunda, yere batış, maymun ve domuza çevriliş ve taşlanma

vukua gelecektir."
Dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü! İçimizde salih insanlar bulunurken biz helak olacak mıyız?"
"Evet. Zina çoğalınca" buyurdu. [Tirmizî]
9910- Nâfı' bin Utbe bin Ebû Vakkas radiyallahu anh'dan:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Yün elbiseler giyinmiş bir kavim batıdan gelerek Arap yarımadasında saldıracak ve orayı fethedeceklerdir. Sonra Fârisîlerle savaşacaklar ve Allah onlara oranın da fethini müyesser kılacak. Sonra Rumlarla savaşıp Allah orasının da fethini onlara müyesser kılacak. Sonra deccâl ile savaşacaklar. Allah onun da fethini müyesser kılacaktır." |Muslim|
9911- Câbir radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ölmeden bir ay Önce şöyle buyurduğunu duydum: 'SİZ bana kıyametten soruyorsunuz. Onu(n ne zaman olacağını) ancak Allah bilir. Allah'a yemin ederim ki, şu anda yaşayanlardan yüz sene sonra hiçbir canlı hayatta olma-yacaktır' Hac döneminde hacılara su dağıtan Abdurrahman bunu kısa ömürle tefsir etti. Salim bin Ebu'1-Ca'd ise: "Bu ancak o gün ya-radılmış her nefistir' şeklinde yorumladı."
[Müslim ve Tİrmizî.|
9912- İkisi, Buhârî ve Ebû Dâvud, İbn Ömer'den aynısını naklettiler. Orada şöyle geçmektedir: "Bununla (yani zaman tahdidi ile) o asrın (o tarihte) son bulacağını kastetmiştir."
9913- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Bedeviler Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e geldikleri zaman: 'Kıyamet ne zaman kopacaktır?' diye sorarlardı. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, onlardan yaşça en genç olana bakıp şöyle derdi: 'Bu yaşarsa, henüz ihtiyarlamadan kıyamet üzerinize kopar.' Hişâm dedi ki: 'Bununla onun ölümünü kastediyor'." [Buhârî ve Müslim]
9914- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Yüz sene geçtiğinde yeryüzünde tek canlı kalmıyacaktır." [Rezîn]
9915- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Dünyada tek bir gün kalsa bile (kıyamet kopmadan) Allah o günü uzatacak, adı adıma, babasının adı da babamın adına uygun Ehl-i beytimden mutlaka bir adam gelecek, daha önce zulüm ve haksızlıkla dolu olan yeryüzünü adalet ve insafla dolduracak."

[Ebû Dâvud ve Tirmizî.]
9916- Ümmü Seleme radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mehdi benim soyumdan ve Fâtıma'mn evladından gelecektir." |Ebû Dâvud]
9917- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mehdi bendendir. Onun alnı geniş, burnu ise ince olacaktır. Zulümle dolu olan yeryüzünü adalete boğacak, tam yedi yıl hüküm sürecektir." İTirmizî.]
9918- Ali radiyallahu anh'dan:
"O, oğlu Hasan'a bakarak şöyle dedi: 'Benim bu oğlum, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in buyurduğu gibi seyyiddir. Onun sulbünden bir adam çıkacak, İsmi Peygamberinizin ismi olacak, yaratılışında ona benzemeyecek, fakat ahlâkta ona benzeyecektir'."
[Ebû Dâvud]
9919- Ali radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mehdi bizden Ehl-i beytten olacak; Allah onu bir gecede ıslah edecek Feyiz ve hikmetlerle donatacak)." [İbn Mâce]
9920- Fâtıma bint Kays radiyallahu an-lıâ'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem emretti. 'Namaz toplayıcıdır' diye seslenildi. Namazı bitirince gülerek minberin üstüne oturdu ve şöyle buyurdu: 'Herkes namaz kıldığı yerde kalsın!' Sonra buyurdu ki: "Sisi buraya neden topladım, biliyor musunuz?'.
'Allah ve O'nun elçisi daha iyi bilir' dediler. Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Vallahi ben sizi bir şeye teşvik etmek için ya da bir şeyden korkutmak için toplamadım. Temîm ed-Darî -ki daha evvel lıristiyan idi de sonra biat edip müslüman olmuştu- bana Mesihu' d-Deccâl' i tıpkı daha Önce size anlattığım gibi anlattı ve dedi ki: "Lalım ve Cuzâm kabilelerinden oluşan tam otuz kişi İle birlikte gemiye binip denize açıldık, tam bir ay deniz dalgasıyla boğuştuk. Dalgalar bizi Güneşin batısında bulunan bir adaya altı. Geminin kayıklarına binerek karaya çıktık. Kıllı acâyib bir yaratık yanımıza geldi. Arkasına baktığımız zaman kılın çokluğundan onun önünü göremiyorduk; de-dıkki:
"Yazık sana! Sen kimsin?"
"Ben Cessâse'yim."
"Cessâse nedir?"
"Ey cemaat! Manastırdaki falan adama gidin, sizi dört gözle bekliyor" dedi. Bize bir adamdan bahsedince korktuk, onun şeytan olduğunu sandık.

Hemen manastıra gittik. Hayatımızda görmediğimiz büyüklükte ve cesamette sıkı sıkıya bağlanmış bir adamla karşılaştık. Elleri boynuna bağlanmış, ayakları dizden aşağı kelepçeye vurulmuştu.
Dedik ki: "Yazık sana! Sen kimsin?"
"Siz benim haberimi almışsınız, önce siz söyleyin bakalım siz kimlersiniz?"
"Bİz Arablardan bir kavmiz. Gemiye binip denize açılmıştık, tam bir ay dalgalarla boğuştuktan sonra dalgalar bizi bir adanın kıyısına attı. Gemiden inip adaya çıktık, derken çok kıllı bir yaratıkla karşılaştık, kim olduğunu sorunca bize Cessâse olduğunu söyledi. Cessâse'nin ne olduğunu sorunca, bize: "Şu manastıra gidin! Orada sizi bekleyen haberinizi özleyen biri var" dedi ve işte biz de onun tavsiyesi üzerine buraya geldik ve seni gördük. "Onun bir şeytan olmayacağından emin değildik" dedik.
"Bana Beysan hurmalığını bildirin bakalım!"
"Onun nesini soruyorsun ki?"
"Onun hurmasından soruyorum nasıl ağaçları meyve veriyor mu?"
"Evet" dedik.
"Onun hurma vermemesi yakındır" dedi ve sordu:
"Şimdi söyleyin bakalım, Taberiye gölü ne halde?"
"Neden soruyorsun?"
"İçinde su var mı?"
"Çok su var."
"Onun suyu gidip kuruması yakındır."
"Bana Zuar kuyusundan haber verin!"
"Ne olmuş ona?"
"Nasıl suyu var mı? Onun suyu ile halk sulama yapıyor mu?"
"Onun çok suyu var. Halk hâlâ onun suyu ile arazilerini suluyor."
"Bana şimdi ümmilerin Peygamberinden söz edin!"
"Mekke'den çıkıp Medine'ye yerleşti."
"Arablar onunla çarpıştı mı?"
"Evet."
"Onlara ne yaptı?"
"Onları mağlup etti ve onlar O'na boyun eğdiler."
"Bu (gerçekten) oldu mu?"
"Evet."
"Onların O'na boyun eğmeleri hakkında daha iyi olmuştur. Şimdi ben size kendimi tanıtayım. Ben Mesîhu'd-Deccâl'im. Çıkmama izin verilmesi yakındır; çıkıp yeryüzünü dolaşacağım. Mekke-Medine hariç, uğradığım her memlekette

konaklayacağım. Çünkü onların her ikisi bana yasaklanmıştır, giremem. Çünkü onlardan hangisine girmek istersem, elinde kılıç bir melek beni oradan uzaklaştıracak. Zira onun her gediğinde orasını koruyan melekler bulunmaktadır" dedi.
Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, bu olayı anlattıktan sonra asâsıyla minbere vurarak: "Bu Taybe'dir, bu Taybe'dir, bu Tay-be'dir" dedi ve sonra: "Nasıl size bunu anlatmıştım değil mi?" dedi. . "Evet" dediler.
"Benim size Deccâl, Mekke ve Medine hakkında anlattıklarım ile Temim'in verdiği bilgilerin aynı olması huşuma gitti. Dikkat edin o, Şam ya da Yemen denizindedir. Bilakis doğudandır. Hayır doğudan değildir. Hayır doğudan değildir. Hayır doğudan..." buyurdu ve eliyle Doğu'yu gösterdi.
(Fâtıma) dedi ki: "Ben bunu Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'den böyle duyup ezberledim."
9921- Onun rivayetlerinden:
Dedi ki: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'İn minberden şöyle dediğini duydum:
"Temîm ed-Darî'nin amcaoğulları, gemiye binip denize açılmışlar..." İlgili hadisi ser-detti.
9922- Onun rivayetlerinden: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Temîm'i (halkın yanma) çıkartıp, (o hadiseyi) anlara anlattı."
9923- Onun rivayetlerinden: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle hitap etti: 'Ey cemaat! Temîm ed-Darî bana şunu anlattı: Kavminden birtakım insanlar gemi ile denize açılmışlar, gemileri parçalanmış. Bazıları gemi tahtalarına bine-rek adaya çıkmışlar...'" İlgili hadisi zikredip nakletti.
9924- Onun rivayetlerinden:
Dedi ki: "O sallallahu aleyhi ve sellem öğleyi kıldırıp minbere çıktı."
9925- Onun rivayetlerinden:
"O, bir gün yatsı namazını biraz geciktirdi. Sonra çıkıp şöyle dedi: 'Beni geciktiren şey, Temîm ed-Dârtnin adada bulunan adam hakkında anlattığı hikâyesi olmuştur' Onda şöyle geçer: 'Cessâse ona: 'Şu köşke git!' dedi. Ben de oraya vardım ki, saçlarını sürüyen, yer ile gök arasında zıplayan zincire vurul-muş bir adam görünüverdi"."
9926- Onun rivayetlerinden: "Filistinlilerden birtakım insanlar gemiye binip denize açıldılar..." Benzeri rivayet. Ayrıca onda şöyle geçer:
"Ben Cessâse'yim" dedi. Dediler ki: "Haydi bize bildir!"
"Ben size bir şey bildirmiyeceğim ve size bir şey de sormayacağım. Kasabanın en uzak yerine gidin orada, size anlatacak ve sizden bir şeyler soracak olan bir

adam bulacaksınız." Biz de bunun üzerine kasabanın en uzak yerine vardık, orada zincire vurulmuş bir adam bulduk." Benzeri.
Yine orada şöyle geçmektedir: "Dedi ki: 'Bana Filistin ile Ürdün arasında olan Beysân hakkında bilgi verin! Hurma veriyor mu?' 'Evet' dedik."
[Müslim, Tîrmizî ve Ebû Dâvud.]
9927- Onun (Ebû Davud'un) Câbir'den de benzeri rivayeti vardır. Onda Câbir'in onun (Deccâlin) İbn Sayyâd olduğuna tanıklık ettiği geçmektedir. Dedim ki "O (İbnü's-Sayyâd) öldü."
Dedi ki: "O ölmüşse de (Deccâldir)."
"O müslüman oldu."
"O müslüman olmuşsa da (Deccâldir)" dedi.
"O Medine'ye girdi" dedim.
"Medine'ye girmişse de (Deccâldir)" dedi.
9928- en-Nevvâs bin Sem'ân radiyallahu anh'dan:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir sabah Deccâl'den o kadar çok bahs etti ki, onun hurmalığın içinde olduğunu sandık. O'na doğru gittiğimizde bizim hâlimizin farkına varmış olacak ki bize sordu:
'Ne'niz vardır?' Dedik ki:
'Ey Allah'ın Resulü, sabahleyin Dec-câl'den o kadar çok bahsettin ki hatta biz onu hurmalığın içinde olduğunu sandık.'
'Benim hakkınızda korktuğum başka bir Deccâl'dır. Zira ben sağ iken Deccâl çıkarsa ona karşı ben sizi savunurum. Eğer çıktığında ben yoksam, o zaman herkes kendisini savunsun. Mamafih her bîr müslüman hakkında Allah ona karsı müdafaa etmekte vekilimdir. O (Deccâl) kısa kıvırcık saçlı bir gözü olan bir delikanlıdır, tıpkı Abdu'l-Uzzâ bin Ka-tan'a benziyor. Kim ona erişirse ona karşı Kehf sûresinin ilk ayetlerini okusun. O Şam ile Irak arasından çıkacak; sağa sola saldırıp azgtnlaşacak. Ey Allah'ın kulları sebat ediniz!' buyurdu.
Dedik ki: 'Ey Allah'ın Resulü! O yeryüzünde ne kadar kalacaktır?' Şöyle buyurdu:
'Kırk gün kalacak; ancak onun bir günü bir sene gibi, bir günü bir ay gibi, bir günü bir hafta gibi, diğer günleri ise sizin şimdiki günleriniz gibi olacaktır.'
Dedik ki: 'Ey Allah'ın Resulü! Bir sene gibi olan günde bize bir günlük namaz yetecek mi?' Şöyle buyurdu:
'Hayır (yetmez), siz o uzun günde, normal günlerinizdeki her namaz vakti kadar namazı takdir ederek kılın!'
'Peki onun yeryüzündeki hızı nedir?'
'O, rüzgârın sürüklediği yağmur gibidir. Bir kavme gidecek, onları davet edecek,

onlar da ona iman edip onun davetini kabul edecekler. Göğe emredecek, yağmur yağdıracak, yere söyliyecek bitki bitirecek. Hayvanları akşamleyin dönerken, memeleri süt dolu dönecek, karınları da doymuş olup bol süt verecekler. Sonra başka bir kavme varacak onları davet edecek, fakat onlar onu reddedecekler. Bunun üzerine onlardan ayrılacak. Sabahleyin o zümrede bir kıtlık başgösterecek. Ellerinde mallarından hiç bir şey kalmıyacak. Bir harabeye uğrayacak: 'Haydi hazinelerini çıkart!' diyecek. Oranın hazineleri arı kovanları gibi kendisini izleyecek. Sonra gençlik ve neşe dolu olan bir çocuğu çağıracak ve ona kılıçla bir darbe indirip onu ikiye bölecek. Sonra ona: 'Haydi kalk!' diye çağıracak. Büyük bir sevinç ve parlak yüzle dirilecek. O böyleyken Allah Meryem'in oğlu Mesih'i, gökten, iki boyalı elbise içinde Şam'ın doğusundaki Beyaz MİNare'ye, elini iki meleğin kanatlarına koymuş bir halde indirecek. Başı-nı eğdiği zaman su damlayacak, kaldırdığı zaman ondan inci dâneleri gibi düşecek. Onun soluğunu duyan her kâfir hemen ölecek. Onun soluğu, kendi gözünün görebildiği yere kadar gidecek ve duyulacak. Ondan sonra Mesih onun peşine düşüp, ona Led kapısında yetişerek öldürecektir.
Sonra Isâ, Allah'ın onun şerrinden koruduğu bir kavmin yanına gelecek, yüzlerini ok-şayıp her birine cennetteki derecesine göre hitap edecektir.
Sonra Allah, İsa'ya: 'Ben bir takım kullarımı çıkardım ki, kimse onlarla savaşamaz. Haydi kullarımı Tûr dağına ilet!' diye vahye-decek. Ve her tepeden akın edip gelen Ye'cûc-Me'cûc'u gönderecek. Onların ilk bölümü Ta-beriye gölüne gelip oradaki suyun hepsini içecek. Sonradan gelen bölümü orada su bu-lamıyacak ve şöyle diyecekler: 'Hani bîr zaman burada su vardı, acaba şimdi ne oldu?' Isâ ile ashabı (Tûr dağında) muhasara altına alınacaklar. Hatta o gün onlardan biri için bir öküzün başı bugünkü birinizin yüz dinardan daha değerli olacak.
Bunun üzerine Isâ ve arkadaşları Allah'a yalvaracaklar. Allah Ye'cuc ve Me'cûc'un boyunlarına deve musallat kılacak ve hepsi birden tek kişinin ölümü gibi yere serilip ölecekler. Isâ ve arkadaşları (epeden aşağıya indiklerinde onların leşleri ve pis kokularından başka bir şey ile karşı {aşamayacaklar. Al-lah'dan onların oradan bir an önce kaldırılmasını dileyecekler. Allah da oraya deve boy-nu gibi büyük kuşlar gönderecek ve onları alıp Allah'ın dilediği yere götürüp atacaklar.
Sonra Allah bolca yağmur yağdıracak. Orasını ayna gibi tertemiz kılacak. Sonra yere şöyle denilecek: 'Haydi meyvelerini bitir, bereketini ver!' Bunun üzerine yeryüzü bitkisini bitirecek. O günde cemaat nar yiyecekler ve onun kabuğu altında gölgelenecekler. Allah her şeye bereket ihsan edecek. Yeni doğurmuş bir

devenin sütü bir kitle insana yetecek, yeni doğuran bir ineğin sütü bir kabileye yetecek, bir koyunun sütü bir güruha yetecek. Ondan sonra Allah güzel kokulu bir rüzgâr gönderecek hepsinin koltuk altlarından geçecek ve her müslüman ve mü'minin ruhunu kabzedecek, geride insanların kötüleri kalacak, eşekler gibi herc-ü merc olacaklar ve Kıyamet işte onların üstüne kopacak.'"
Diğer rivayette "Hani bir zamanlar burada su vardı" kavlinden sonra şöyle geçmektedir: "Sonra yürüyüp Beytü'l-Makdis dağı olan Ağaçlı dağa varacaklar ve diyecekler ki 'Biz yeryüzünde öldürmedik kimse bırakmadık. Şimdi sıra göktekileri öldürmeye geldi.' Ondan sonra oklarını göğe doğrultup atacaklar. Allah onların oklarını kanlı olarak geri döndürecektir."
[Muslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.]
9929- İbn Mâce zayıf bir senedle, benzerini Ebû Ümâme'den nakletti.
Onda şöyle geçmektedir: "Onun fitnesinden birisi de bir bedeviye şöyle demesidir: 'Ben senin annen ile babanı diriltirsem, senin Rabbin olduğuma inanır mısın?' O da: 'Evet' diyecek. Bunun üzerine iki şeytan onun anne ve babasının kılığına girerek ona görünecekler ve şöyle diyecekler: 'Yavrum ona tâbi ol! O senin Rabbindir.'"
Yine onda şöyle geçer: "Mekke, Medine hariç yeryüzünde gitmedik ve dolaşmadık yer bırakmıyacak. Mekke ile Medine'nin hangi gediğine varıp içeriye girmek isterse, elinde kılıç bir melek onu oradan kovalayacak. Nihayet çorak arazinin bittiği yerdeki Zuray-bu'l-Ahmer'e konaklayacak. Bunun üzerine Medine üç kere sarsılacak.
Erkek-dişi ne kadar münafık varsa hepsi oradan çıkıp ona gidecek. Böylece Medine onlardan, demirin pası körüğün ateşiyle temizlendiği gibi temizlenecektir. İste o güne: 'Kurtuluş günü' denilecek."
Ümmü Şerîk dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! O zaman Araplar nerede olacak?" Şöyle buyurdu: "Onlar o zaman az olacaklar, çoğunluğu Beytü'l-Makdis'te bulunacak, imamları da salih bir adam olacaktır, imamları öne geçip sabah namazı kıldırırken İsâ inecek."
Onda ayrıca şöyle geçmekledir: "Dec-câl'in günleri, kırk senedir. O zaman, bir sene yarım sene; bir sene bir ay, bir ay bir hafta gibi olacak. Kalan son günleri de kıvılcım gibi pek kısa olacak, öylesine ki sabahleyin Medine'nin bir kapısında bulunan bir adam öbür kapıya yürüyemeden akşam olacak." Denildi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Biz o zaman nasıl namaz kılacağız?" "Uzun günlerde saatlerini hesaplayıp kıldığınız gibi o zaman da namazlarınız için vakitleri öyle hesaplayıp takdir eder, ona göre namaz kılarsınız?" buyurdu.
"Sonra İsa, ümmetimin içinde adaletle hükmedecek; haçı kıracak, domuzu

öldürecek, cizyeyi kaldıracak, zekâtı bırakacak. Ne koyuna ve ne de deveye zekât memuru gönderilmeyecek. İnsanlar arasındaki düşmanlıklar ve kin kalkacak. Akrep ve yılanların zehirleri olmayacak, hatta bir çocuk eliyle yılanla oynayacak da yılan onu sokmayacak. Kız çocuğu arslam kaçırmaya zorlayacak da arslan ona ilişmeyecek. Kurt koyunlar arasında sanki bir çoban köpeği imiş gibi bekleyip duracak. Kabın su ile dolduğu gibi yeryüzü din birliği ile dolacak. Allah'tan başka kimseye tapılmayacak. Harp, kavga namına hiç bir şey kalmayacak. Kureyş kabilesinden hükümdarlığı alınacak. Yeryüzü gümüş sofrası gibi olacak. Bitkisini Adem'in zamanındaki gibi bitirecek. Bir salkım üzümle bir nefer doyacak. Bir grup insan tek narla doyacak. Bir öküzün fiyatı şu kadar şu kadar olacak, bir kaç dirhemle bir at satın alınacak."
Denildi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Neden at o kadar ucuz olacak?"
"Harp olmayacağı için ona pek lüzum kalmayacak."
"Neden Öküz o kadar pahalı olacak?"
"Yeryüzünün tümü ekileceği için o, çok gerekli olacak. Deccâl çıkmadan önce, yeryüzünde üç şiddetli yıl olacak. İnsanlar açlık ve kıtlıkla karşı karşıya kalacaklar. Allah göğe birinci yılda yağmurun üçte birini tutmasını, yere de bitkinin üçte birini tutmasını emredecek, ikinci yılda göğe yağmurun üçte ikisini tutmasını, yere de bitkisinin üçte ikisini tutmasını emredecek. Üçüncü senede göğe yağmurun tümünü tutmasını emredecek; hatta bir damla hile yağmur yağdırmayacak. Yere de bitkinin hepsini tutmasını emredecek, tek bitki bile bitirmeyecek. Allah'ın diledikleri hariç, tüm toynaklı hayvanlar helak olacak."
"Peki o zaman insanların gıdası ne olacak?"
"Onların gıdası, tehlîl, tekbir, teşbih ve tahmîd olacak. Bunlar onlarda yemek yerini tutacaktır" buyurdu.
Muharibi: "Bu hadisin bir öğretmene verilip okullarda çocuklara Öğretmesi sağlanmalıdır." dedi.
9930- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'-dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ye'cûc-Me'cûc, Adem'in neslindendir. Onlar insanlara gönderilse, onların yaşantılarını (bütünüyle) ifsâd ederler. Onlardan biri ardında zürriyetinden binden fazla kişi bırakmaksızın ölmeyecek. Onların ardından üç ümmet vardır: Tâvil, Târnes ve Mensek."
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr ve'l-Evsat'ta.]
9931- Onun Huzeyfe'den rivayeti: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Ye'cûc bir ümmettir. Me'cûc de bir ümmettir. Her bir ümmet dörtyüz bin ümmettir. Onlardan bir adam sulbünden eli silahlı tam bin erkek görmeden Ölmez." Dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Onları bize anlatır mısın?" dedim. Şöyle buyurdu:
"Onlar üç sınıftır. Onların bir sınıfı erz gibidir."
"Erz ne demektir?"
"O, Şam'da bir ağaçtır ki o ağacın uzunluğu yüzyirmi arşındır. Göğe doğru yükselir" buyurdu ve ondan sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şunu ilave etti:
"İşte bunlara ne dağ dayanır ve ne de demir. Onların İkinci sınıfı da kulaklarının birini serer, ötekini de kendisine yorgan yapıp öyle yatar. Fil, yabani hayvan, deve ve domuz ne görürlerse yerler. Onlardan birisi öldüğünde de onu yerler, Onların bir ucu Şam'da, bir ucu Horasan'da olacaktır. Doğu nehirlerinin tümünü ve Taberiye gölünü de içeceklerdir."
9932- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize DeccâFdan bahsetti. Anlattıkları arasında şunlar da vardı: 'Deccâl gelecek. Fakat Medine'nin yollarına girmesi yasaklanacaktır. Medine'nin bazı İşlenmedik tarlalarına kadar varıp konaklayacak. O gün ona karşı insanların en iyisi olan bir adam çıkacak ve şöyle diyecek:
'Şehâdet ederim ki sen, Allah Resulü sal-lallahu aleyhi ve sellem'in bize bildirdiği Deccâlsin.' Deccâl topluluğua şöyle diyecek:
'Ne dersiniz acaba, su adamı Öldürüp sonra, diriltsem benim durumumdan şüphe eder misiniz?'
'Hayır' diyecekler ve Deccâl adamı Öldürüp, sonra diriltecek. Deccâl onu diriltirken adam söyle diyecek: 'Vallahi kendimi hiç bugünkü kadar basiretli görmedim.' Deccâl yine: Onu Öldüreyim mi? diyecek fakat öldüre-miyecek.'
9933- Benzeri diğer rivayet:
Onda şöyle geçer: "Adam: 'İste Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in zikrettiği deccâl budur' dediği zaman, deccâl etrafındakilere emrederek: 'Onu alıp çarmıha gerin!' diyecek. Adamın karnı ve sırtı yediği darbelerden dolayı genişleyecek. O zaman Deccâl şöyle diyecek: 'Nasıl şimdi bana inanıyor musun?' Adam:
'Hayır; sen yalancı Mesîhu' d-Deccâl'sin' diyecek. Bu defa tepesinden başlayarak iki bacağını birbirinden ayırana dek bir testere ile onu biçip ikiye bölecek. İnsanlar iki parçanın arasından geçecekler. Ondan sonra ona: 'Haydi kalk bakalım!' diyecek, o da ayağa kalkıp doğrulacak. Ondan sonra ona: 'Nasıl simdi bana inanıyor musun?' diye soracak. O da: 'Şimdi seni daha iyi tanıdım' diyecek.

Sonra insanlara şöyle hitap edecek: 'Ey insanlar! Artık bu (Deccâl) insanlara bir şey yapamayacak.' Bunun üzerine Deccâl, onu (mü'min adamı) boğazlamak için tutacak, fakat (adamın) boynu ile köprücük kemiği arası bakıra dönüşecek ve ona hiçbir şey yapamıyacak.
Ondan sonra onu (mümini) elleri ve ayaklarından tutup fırlatacak insanlar onu cehenneme fırlattığım sanacaklar. Oysa o cennete konulmuştur.' Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'İşte Alemlerin Rabbi katında en büyük şehit budur'
[Buhârî ile Müslim.|
9934- Huzeyfe radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben Deccâlin yanında olanları slbette ondan bile daha iyi bilirim: Onun ytnından iki nehir akmaktadır. Biri görünürde bembeyaz sudur. İkincisi görünürde alevli ateştir. Ona erişen kimse alevli ateş olarak gördüğü nehrin yanına gelsin,,,Sonra gözlerini kapayarak başını eğip ondan içsin. Çünkü o ateş değil, buz gibi soğuk sudur. Deccâlin gözü kapalıdır. Gözünün üzerinde kalın bir deri vardır. İki gözü arasında 'Kâfir' yazılıdır. Okuryazar olsun ya da olmasın her mü'min onu rahatlıkla okuyacak."
9935- Diğer rivayet:
"Deccalin .sol gözü kördür. Saçı ve kılı boldur. Beraberinde cennet ye cehennem bulunmaktadır. Aslınad onun cenneti cehennem; cehennemi de cennettir."
[Buharı, Müslim ve Ebû Dâvud.l
9936- el-Muğîre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e Deccâl hakkında benim sorduğum kadar hiç kimse sormamıştır. Bana dedi ki: 'Onun sana hiçbir zararı dokunmaz.'
Dedim ki: 'Diyorlar ki onun yanında bir ekmek dağı ve bir de su nehri varmış.' Şöyle buyurdu: 'Bu, Allah katında çok kıymetsiz bir Şeydir.' [Buhârî ile Müslim.]
9937- Ümmü Şerîk radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"insanlar Deccâlden mutlaka dağa kaçacaklar." Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! O zaman Araplar nerde olacak?"
"Onlar o zaman (sayıca) pek az olacaklardır" buyurdu. [Müslim ve Tirmizî.]
9938- îmraıı bin Husayn radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Deccali duyan ondan kaçsın. Vallahi kişi ona gelir de onun saçtığı şüpheli şeylerden dolayı onu mü'min zanneder ve ona tâbi olur." |Ebû Dâvud.]

9939- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamete kadar Deccâlden daha büyük Adem neslinden kimse yaratılmayacaktır."
9940- Diğer rivayette: "Deccâlden daha büyük bir hadise" olarak geçmektedir. |Müslim|
9941- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şüphesiz Allah tek gözlü değildir; Deccâl ise tek gözlüdür. Sağ gözü kördür. Sanki gözü büzülmüş bir üzüm tanesi gibidir."
9942- Diğer rivayet:
"ölünceye kadar hiçbirinizin Rabbini gârmiyeceğini bilirsiniz. Onun iki gözü arasında 'Kâfir' yazılıdır. Onun yaptıklarından hoşlanmayan rahatlıkla bunu görüp okuyabilecektir." [Buhârî, Müslim, Ebu Davud ve Tirmizî.l
9943- Onların Enes'ten rivayeti: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hiçbir peygamber yoktur ki, ümmetini tek gözlü, yalancı deccâle karsı uyarmış olmasın. Dikkat edin! O, tek gözlüdür. Rabbiniz tek gözlü değildir. Onun iki gözü arasında 'Ke Fe Re' (harfleri) yazılıdır."
9944- Ubâde bin es-Sâmit radiyallahu anh'dan:
9935- Diğer rivayet:
"Deccalin sol gözü kördür. Saçı ve kılı boldur. Beraberinde cennet ye cehennem bulunmaktadır. Aslınad onun cenneti cehennem; cehennemi de cennettir." [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.l
9936- el-Muğîre radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e Deccâl hakkında benim sorduğum kadar hiç kimse sormamıştır. Bana dedi ki: 'Onun sana hiçbir zararı dokunmaz.'
Dedim ki: 'Diyorlar ki onun yanında bir ekmek dağı ve bir de su nehri varmış.' Şöyle buyurdu: 'Bu, Allah katında çok kıymetsiz bir şeydir.' | Buhârî ile Müslim.]
9937- Ümmü Şerîk radiyallahu anhâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanlar Deccâlden mutlaka dağa kaçacaklar." Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! O zaman Araplar nerde olacak?"
"Onlar o zaman (sayıca) pek az olacaklardır" buyurdu. [Müslim ve Tirmizî.]
9938- İmran bin Husayn radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Deccali duyan ondan kaçsın. Vallahi kişi ona gelir de onun saçtığı şüpheli şeylerden dolayı onu mü'min zanneder ve ona tâbi olur." [Ebû Dâvud.]
9939- İmrân bin Husayn radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamete kadar Deccâlden daha büyük Adem neslinden kimse yumulmayacaktır."
9940- Diğer rivayette: "Deccâlden daha büyük bir hadise" olarak geçmektedir. |Muslim]
9941- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şüphesiz Allah tek gözlü değildir; Deccâl ise tek gözlüdür. Sağ gözü kördür. Sanki gözü büzülmüş bir üzüm tanesi gibidir."
9942- Diğer rivayet:
"Ölünceye kadar hiçbirinizin Rabbini görmiyeceğini bilirsiniz. Onun iki gözü arasında 'Kâfir' yazılıdır. Onun yaptıklarından hoşlanmayan rahatlıkla bunu görüp okuyabilecektir." |Buhârî, Müslim, Ebu Davud ve Tirmizî]
9943- Onların Enes'ten rivayeti: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hiçbir peygamber yoktur ki, ümmetini tek gözlü, yalancı deccâle karşı uyarmış olmasın. Dikkat edin! O, tek gözlüdür. Rabbiniz tek gözlü değildir. Onun iki gözü arasında 'Ke Fe Re' (harfleri) yazılıdır."
9944- Ubâde bin es-Sâmit radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Anlayamazsınız endişesiyle sizi Deccâle karşı uyardım. Mesîfıu'd-Deccâl kısa boylu, apışık ayaklı, kıvırcık saçlı ve tek gözlü, gözü ne şişkindir, ne de çukurdur. Eğer şaşıracak olursanız, şunu bilin ki Rabbiniz tek gözlü (kör) değildir." [Ebü Dâvud]
9945- O (Ebû Dâvud) ve Tirmizî, Ebû Ubeyde bin el-Cerrâh radiyallahu anh'dan:
Onda şöyle geçer: "Kim bilir belki beni görüp de söylediklerimi duyanların bazıları onu idrak eder."
Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! O gün kalplerimiz nasıl olacaktır?"
"Aynı şimdiki gibi ya da daha iyi olacaktır" buyurdu.
9946- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e Deccâl hakkında sordu. Şöyle buyurdu:
'O bugün bile yemek yemiş, sağdır. Onun hakkında hiçbir peygamberin ümmetine vermediği bilgiyi vereceğim. Onun sağ gözü sönüktür, ışıksızdır,

(gözünün) bebeği yoktur, sanki duvara yapıştırılmış bir sümüktür. Sol gözü ise parlayan bir yıldız gibidir. Beraberinde hem cennet, hem de cehennem bulunmaktadır. Fakat cehennemi cennet ve suyu da ateştir. Dikkat edin! Ondan önce kasaba ehlini uyaracak iki adam dolaşacaktır. Bir kasabadan çıktıkları zaman, oraya Deccâlin arkadaşlarının ilki girecektir." |Rezîn.I
9947- Ebû Bekr radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Deccâl doğudan, Horasan denilen yerden çıkacaktır. Onlara, yüzleri deri kalkanlarını aıulıran bir kavim tâbi olacaktır." [Tirmizî]
9948- Ebû Bekre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Deccâlin annesi ile babasının tam otuz yıl çocukları olmayacak. Ondan sonra, yarardan çok zararı olacak, tek gözlü bir çocukları olacak. Onun gözleri uyuyacak, fakat kalbi uyumayacak." Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bize onun ebeveynini anlattı: "Babası, uzun boylu, tıknaz burnu gagaya benzeyen bir adamdır. Annesi; memeleri uzun ve tombuldur."
Ebû Bekre dedi ki: "Sonradan biz Medine yahudileri arasında böyle bir çocuğun doğduğunu duyduk. Zübeyr bin Avvam ile ben gidip onun anne babasının yanına girdik. Baktık ki, onları aynı Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in anlattığı gibi bulduk. Dedik ki: 'Çocuğunuz var mıdır?' Şöyle dediler:
'Tam otuz sene çocuğumuz olmadı. Sonra bize, yararından çok zararı olan bir tek gözlü çocuğumuz oldu. Onun gözleri uyur, kalbi uyumaz.'
Hemen yanlarından çıktık; baktık güneşe karşı bir kadifeye sarılmış bir bebek mırıldanıyor. Yüzünü açıp şöyle dedi:
'Ne dediniz?'
'Bir şeyler dedik; sen dediklerimizi duydun mu?'
'Evet, gözlerim uyur, kalbim uyumaz' dedi."
[İkisi de Tirmizî'ye ait.]
9949- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Deccâle, İsfahan yahudilerinden taylasın giymiş yetmişbin kişi uyacaktır." [Müslim]
9950- Muhammed bin el-Münkedİr radiyallahu anh'dan:
"Câbir bin Abdullah'ı, İbnü's-Sayyâd'ın deccâl olduğuna dair yemin ederken gördüm.
Dedim ki: '(Bu hususta) Allah'a yemin mi ediyorsun?' Şöyle dedi: 'Ömer'in Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in katında bu hususta yemin ettiğini ve Allah

Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in buna itiraz etmediğini gördüm.' [Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvud.]
9951- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: "Ömer, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile bir grup ashabı içinde gitti. İbn Sayyâd'ın, Benû Mağâle kalesi yanında çocuklarla oynadığını gördü. İbnü's-Sayyâd o günlerde buluğ çağına ermekteydi. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onun sırtına eliyle vurdu. O bunun farkına varmadı. Sonra İbn Sayyâd'a dedi ki:
'Benim Allah' m Resulü olduğuma şehadet eder misin?' İbn Sayyâd ona bakıp şöyle dedi: 'Şehadet ederim ki sen cahillerin Peygamberisin.' Ondan sonra İbn Sayyâd, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e 'Benim Allah Resulü olduğuma sen şehadet eder misin?' diye sorunca, onu Allah Resulü reddederek: 'Ben Allah'a ve peygamberlerine iman ettim' dedi. Sonra Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi:
'Ne görüyorsun?' Cevap verdi: 'Bana doğru olan da geliyor, yalan da geliyor.'
Ona şöyle buyurdu: '(Yani) isleri karıştırıyorsun.'
Sonra ona şöyle dedi: 'Ben senin için bir şey sakladım.'
'O dumandır'dedi.
'Sus, haddini bil!' buyurdu. Bunun üzerine Ömer kızdı ve şöyle dedi:
'Ey Allah'ın Resulü! Bırak da onun boynunu vurayım.'
'Eğer o, o (Deccâl) ise ona asla zarar veremezsin. Eğer o değilse onu öldürmende bir fayda yoktur.'
İbn Ömer dedi ki:
Ondan sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ile Ubeyy bin Kâ'b İbn Say-yâd'ın bulunduğu hurmalığa gitti. Hurmalığa girer girmez, İbn Sayyâd'a görünmeden ondan bir şey duymak maksadıyla hurma dallarının arkasına gizlendi. Sonra Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem onu kadifeden bîr döşeği üzerine uzanmış bir şeyler mırıldanırken gördü. Hurma dallarının ardında gizlenen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'i, İbn Sayyâd'ın annesi gördü. İsmi Saf olan İbn Sayyâd'a annesi şöyle seslendi: 'Ey Sâf! İşte Muhammedi' İbn Sayyâd bunu duyunca hemen yerinden fırladı. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Keşke onu o halinde bıraksaydı.' ibn Ömer dedi ki:
Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ayağa kalkıp Allah'a lâyık olduğu veçhiyle hamdü senada bulundu. Sonra Deccâli anlatarak şöyle buyurdu:
'Ben sizi ona karşı uyarıyorum. Kavmini ona karşı uyarmayan hiçbir peygamber yoktur. Nuh da kavmini ona karşı uyarmıştır. Lâkin ben onun hakkında hiçbir

peygamberin kavmine demediği şeyi söyleyeceğim. Şunu iyi bilin ki o tek gözlüdür, Allah ise tek gözlü değildir'
9952- Diğer rivayet:
"(Resûlullah) 'Senin için bir şey gizledim.' demişti ve ona göğün apaçık bir dumanla geleceği gün (için) bir şey gizlemiştir."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.]
9953- O (Tirmizî) ve Müslim, Ebû Sâ-İd'den:
Dedi ki: "Ne görüyorsun?" "Su üstünde bir taht görüyorum." "Sen iblis'in tahtını denizde görüyorsun" buyurdu.
9954- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, İbn Sayyâd'a sordu: 'Cennetin toprağı nedir?' 'Ey Ebû'l-Kâsım! Bembeyaz undur, misk-dir. deyince: 'Doğru söyledin' buyurdu."
9955- Diğer rivayet:
"İbn Sayyâd, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e cennetin toprağım sordu. O da şöyle buyurdu: 'Bembeyaz un ve halis misktir'." [Müslim]
9956- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Hac veya umreye gitmek üzere yola çıktık. Beraberimizde İbn Sayyâd da vardı. İnsanlar dağıldılar ve ben İbn Sayyâd ile yalnız kaldım. Hakkında söylenen şeylerden dolayı ondan çok ürktüm. Eşyasını getirip benim eşyamın yanına koydu. Dedim ki: 'Hava çok sıcak, eşyanı ağacın altına koysan!' O da bu teklifimi kabul edip eşyasını ağacın altına koydu. Derken bir koyun göründü. O gidip onun süründen gelirdi ve: 'Buyur iç!' dedi. Onun elinden içmek istemediğim için: 'Hava sıcak süt de sıcaktır, canım çekmiyor, içmek istemiyorum' dedim.
'İnsanların hakkımdaki dedikodularından dolayı bir ip alıp ağaçta kendimi asmak istiyorum, ey Ebû Saîd! Siz Ensâr topluluğuna Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in hadisi gizli kaldığı kadar hiç kimseye gizli kalmamıştır. Sen Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in hadisini en iyi bilenlerden biri değil misin?' Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in 'O (Deccâl) kâfirdir' dememiş midir? Halbuki ben müslümanım. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, onun (Deccâlin) kısır olacağını, çocuğunun olmayacağını demedi mi? Oysa benim Medine'de bıraktığım çocuğum vardır. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, onun hakkında Medine ile Mekke'ye giremez, demedi mi? Oysa ben Medine'ye girdim. Oradan da Mekke'ye gitmek üzere yoldayım.'
Ebû Saîd dedi ki: 'Hatta nerdeyse ben onu mazur görecektim.' Sonra Ebû Saîd dedi ki: 'Vallahi ben onun nerede doğduğunu ve şimdi nerede olduğunu biliyorum. Kendisine şöyle dedim: 'Geride kalan diğer günlerin hakkında vah senin haline!'

9957- Diğer rivayet:
"İbn Sayyâd'a denildi ki: 'O adam (Deccâl) olman, seni sevindirir mi?'
'Bana arzolunsa geri çevirmezdim' dedi." | Müslim veTirmizî]
9958- Nâfi' radiyallahu anh'dan:
"İbn Ömer, İbn Sayyâd'la Medine yollarının birinde karşılaştı ve onu kızdıracak bir söz söyledi. Birden şişip yolu dolduracak kadar kocaman oldu. Gelip durumu Hafsa'ya bildirince, Hafsa şöyle dedi: 'Allah seni esirgesin! İbn Sayyâd'dan ne istedin? Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in onun hakkında şöyle buyurduğunu bilmiyor musun: 'O (Deccâl) ancak Öfkesinden dolayı kendinden geçiverip çıkacaktır'."
9959- Diğer rivayet:
îbn Ömer dedi ki: "Ona iki kere rastladım. Bir keresinde kavmİyle birlikte iken rastladım ve onlara dedim ki: 'Onun o (Deccâl) olduğunu mu konuşuyorsunuz?'
'Hayır vallahi!' dediler. Ben de onlara şöyle dedim: 'Bana yalan söylediniz. Vallahi kavminizden biriniz bana onun malca ve çocukça hepinizden daha zengin oluncaya kadar Ölmeyeceğini söyledi. Söylendiğine göre bugün o İddia edildiği gibidir.' Dedi ki: 'Biraz daha konuştum. Sonra ondan ayrıldım. Ona başka bir defa daha rastladım. Baktım ki gözü şişmiş. Dedim ki: Bu gözün ne. zaman şişti?'
'Bilmiyorum' dedi.
'Sen başında olan gözünü nasıl bilmezsin?' dedim.
'Allah dilerse onu senin bu sopanda bile yaratır' dedi.
Sonra eşeğin anırmasından daha şiddetli bir şekilde anırdı. Bunun üzerine arkadaşlarımdan bazıları kırıhncaya kadar sopamla ona vurduğumu iddia ettiler. Fakat 'Vallahi ben bunun farkına varamadım'dedi.
(Râvi) dedi ki: O (İbn Ömer), hemen gidip durumu mü'minlerin annesine (Hafsa'ya) anlattı ve o da şöyle dedi: 'Ondan ne istiyorsun? Onun şöyle söylediğini bilmiyor musun?: 'Onu insanların üzerine gönderecek ilk sey, bir ğeye öfkelendiği zaman meydana gelen öf-keşidir'." |Müslim|
9960- Câbir radiyallahu anh'dan:
Dedi ki: "Harre harbinde İbn Sayyâd'ı kaybettik." [Ebû Dâvud]
9961- es-Sa'b bin Cüsâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Deccâl, halk ondan bahsi terketmedikçe, imamlar da minberden onun hakkında söz söylemeyi bırakmadıkça çıkmayacaktır."
[İbn Ahmed]
9962- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında deccâlden sözedildi; şöyle buyurdu:
'Onun annesi kabrinde doğuracak. Onu doğurduğu zaman, kadınlar onu Hattâin'de yüklenip taşıyacaklar.'
[Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat'ın meçhul bir senedle.]
9963- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, Meryemoğlu isa'nın adalet sahibi olarak inmesi yakındır. O inecek, haçı kıracak, domuzu Öldürecek, cizyeyi kaldıracak, (bu surette) mal da o kadar çoğalacak ki, kendisine (zekât ya da sadaka) verilmek istenen kimse onu kabul etmiyecek."
9964- Diğer rivayet:
"O zaman yapılacak, tek secde tüm dünya ve içindekilerden daha hayırlı olacaktır."
Sonra Ebû Hureyre dedi ki: "İsterseniz: 'Kitab ehlinden hiç kimse yoktur ki ölümünden önce ona inanmış olmasın' mealindeki âyetini (Nisa, 159) okuyun!"
9965- Diğer rivayet:
"İmamınız kendinizden olduğu halde, Meryemoğlu İsâ size inince durumunuz nice olacak?"
9966- Diğer rivayet:
"İçinizden (biri) imamlık ettiği zaman..." İbn Ebî Zi'b, bunu "Rabbinizin Kitâb'ı, Peygamberinizin sünnetiyle size imamlık ettiğinde" olarak tefsir etti.
9967- Diğer rivayet:
"Meryemoğlu (İsâ) behemehal inecektir..." Benzeri. Ayrıca onda şöyle geçmektedir: "Düşmanlık, küsüşme ve kıskançlık ortadan kalkacaktır."
9968- Diğer rivayet:
"Onunla (İsâ ile) benim aramda hiçbir peygamber yoktur. O şüphesiz inecektir. Onu gördüğünüz zaman tanıyın! O, orta boylu, beyaza çalar kırmızı renktedir. Sarıya boyalı iki elbise içinde olacak. Yağmur yağmasa da saçından su damlayacaktır. insanlarla İslâm için savaşacaktır. Mesihu'd-Deccâl'i öldürecek, sonra yeryüzünde tam kırk sene kalacak. Sonra ölecek ve namazını müslümanlar kılacaklardır." [Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tirmizî.l
9969- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimden bir taife hak üzere galip olarak tâ kıyamete kadar devamlı olarak savaşacaklardır. Isâ inecek; emirleri: 'Haydi gel, bize namaz kıldır!' diyecek. Buna karşılık: 'Kiminiz kiminizin emîridir. Bu, Allah'ın bu ümmete bir lütfü

keremidir' diyecek." [Müslim]
9970- İbn Amr bin el-As radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Deccâl ümmetimin içinde çıkacak ve kırk (zaman) kalacak, kırk gün mü, kırk ay mı ya da kırk sene mi bilmiyorum. Derken Allah Isâ Aleyhisselam'ı Urve bin Mes'ûd kılığında gönderecek. Onu (Deccâli) arayıp bulacak ve öldürecek. Sonra insanlar yedi sene dostça yaşayacaklar. Aralarında en ufak bîr düşmanlık ve kırgınlık bile olmayacak. Sonra Allah, Şam tarafından soğuk bir rüzgâr gönderecek. Kalbinde zerre kadar iyilik veya iman bulunan herkesi öldürecek. Hatta biriniz bir dağın içine girse bile, onu bulup orada enseleyecek ve öldürecek. Buna karşılık insanların kötüleri, kuş hafifliğinde yabani hayvanların tabiatında kalacaklar. Ne marufu emredecekler, ne de münkerden alıkoyacaklar. Onlara şeytan görünecek ve şöyle diyecek: 'Bana icabet etmiyecek misiniz?' 'Bize ne emrediyorsun ki?' dediklerinde hemen onlara putlara tapmayı emredecek. Onlar o durumdayken azıkları bol verilecek, yaşantıları güzel olacak. Sonra sûra üfürük-cek; hemen herkes ona boyun bükecek. Onu ilk duyan, devesinin havuzunu sıvayan adam
olacak. Hemen oracıkta Ölecek, insanlar da ölecekler. Sonra Allah, çiği gibi veya gölge gibi (bunlardan hangisi olduğunda şüphe eden hadisin ravilerinden Nu'man dır) bir yağmur gönderecek ve onların cesetlerini bir bitki gibi yerden bitirecek. İkinci bir sûr üfü-rülecek. İnsanlar hemen dirilip ayağa fırlayacaklar. Sonra onlara şöyle denilecek:
'Ey insanlar! Rabbinize gelin bakalım! Bunları durdurun! Çünkü onlar sorguya çekilecekler.' Sonra denilecek ki:
'Haydi cehenneme gidecekleri çıkarın!'
'Kaç kişiden?'
'Her bin kişiden doksandokuz kişi' denilecek. İşte çocukları bir anda ihtiyarlatacak gün o gündür, işte baldırların açılacağı gün o gündür." [İkisi de Müslim'e ait]

TAHRİC

===

9865- Bu hadisi Buhârî (rikâk 39/3, VII, 191), Yahyâ b. Yûsuf an Ebî Bekr an Ebî Husayn an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9866- Bu hadisi Tirmizî (2213), Muh. b. Ömer b. Hayyâc an Yahyâ b. Abdirrahman el-Erhabî an Ubeyde b. el-Esved an Mücâlid an Kays b. e. Hâzım ani'l-Müstevrid senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9867- Bu hadisi Buhârî (fiten 24/1, VIII, 100) ve Müslim (fiten 42, s. 2227), ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9868- Bu hadisi Tirmizî (2217), Ah. b. Meni' an Hüseyn b. Muh. el-Bağdâdî an Şeybân an Yahyâ b. e. Kesîr

an Ebî Kılâbe an Sâlim an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb sahîh" hükmü verdi.
9869- Bu hadisi Buhârî (fiten 24/1, VIII, 100) isnâdsız olarak irâd etti.
9870-9871-9872- Bu hadisi Buhârî (menâkıb 25, IV, 174-5; cihâd 95-6, III, 233), Müslim (fiten 62-6, s. 2233-4), Ebû Dâvud (4303-4) ve Tirmizî (2215), Saîd b. el-Müseyyeb, Hemmâm b. Münebbih, el-A'rec, Ebû Sâlih, Kays b. e. Hâzım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9873- Bu hadisi Ebû Dâvud (4305), Ca'fer b. Müsâfir an Hallâd b. Yahyâ an Beşîr b. el-Muhâcir an Abdillah b. Büreyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
9874- Bu hadisi Müslim (fiten 34, s. 2221), Züheyr b. Harb an Muallâ b. Mansûr an Sül. b. Bilâl an Süheyl an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9875- Bu hadisi Müslim (fiten 37, s. 2223), İbn Uleyye an Eyyûb an Humeyd b. Hilâl an Ebî Katâde an Yuseyr b. Câbir an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
9876- Bu hadisi Müslim (fiten 78, s. 2238), Sevr b. Zeyd an Ebî'l-Gays an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9877- Bu hadisi Buhârî (cihâd 94/2, III, 232) ve Müslim (fiten 82, s. 2239), Ebû Sâlih ve Ebû Zür'a an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9878- Bu hadisi Tirmizî (2170), Kuteybe an Abdilazîz b. Muh. an Amr b. e. Amr an Abdillah b. Abdirrahman el-Ensârî an Huzeyfe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
9879- Bu hadisi Tirmizî (2209), Amr b. e. Amr an Abdillah b. Abdirrahman el-Ensârî an Huzeyfe senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi. İsnâdı Elbânî'ye göre sahîhtir.
9880- Bu hadisi Tirmizî (2181), Süfyân b. Vekî' an ebîhî ani'l-Kâsım b. el-Fadl an Ebî Nadre el-Abdî an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9881-9882- Bu hadisi Buhârî (fiten 23, VIII, 100) ve Müslim (fiten 51, s. 2230), ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9883- Bu hadisi Buhârî (fiten 23/2, VIII, 100) ve Müslim (fiten 60, s. 2232), Sevr b. Zeyd an Ebî'l-Gays an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9884- Bu hadisi Müslim (îmân 234, s. 131) ve Tirmizî (2207), Sâbit an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9885- Bu hadisi Tirmizî (2232), Abbâs ed-Drî an Hâlid b. Mahled an Abdillah b. Ömer el-Ömerî an Sa'd b. Saîd el-Ensârî an Enes senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9886- Bu hadisi Müslim (fiten 131, s. 2268), Züheyr b. Harb an Abdirrahman b. Mehdî an Şu'be an Alî b. el-Akmer an Ebî'l-Ahvas an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
9887- Bu hadisi Buhârî (fiten 24/2, VIII, 100-1), Müslim (fiten 29-31, s. 2219-20), Ebû Dâvud (4313-4) ve Tirmizî (2569), Ebû Sâlih, Hafs b. Âsım ve el-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9888- Bu hadisi Mâlik (cenâiz 53, s. 241), Buhârî (fiten 22, VIII, 100) ve Müslim (fiten 53-4, s. 2231), el-A'rec ve Ebû Hâzım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Müslim'in Ebû Hâzım rivayetine aittir.
9889- Bu hadisi Müslim (fiten 61, s. 2232), Muh. b. Beşşâr an Abdilkebîr b. Abdilmecîd an Abdilhamîd b. Ca'fer an Ömer b. el-Hakem an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9890- Bu hadisi Müslim (zekât 62, s. 701) ve Tirmizî (2208), Muh. b. Fudayl an ebîhî an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9891- Bu hadisi Ebû Dâvud (581), Hârûn b. Abbâd an Mervân an Talha Ümm Gurâb an Akîleti'l-Fezâriyye an Sellâme senedi ile tahrîc etti. Elbânî'ye göre zayıftır.
9892- Bu hadisi Ebû Dâvud (2535), Ah. b. Sâlih an Esed b. Mûsâ an Muâviye b. Sâlih an Damre an İbn Zuğb el-İyâdî an İbn Havâle senedi ile tahrîc etti.
9893- Bu hadisi Buhârî (fiten 25/2, VIII, 101) ve Müslim (fiten 17, s. 2214), el-A'rec ve Hemmâm b. Münebbih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Buhârî'ye (el-A'rec) aittir. Müslim'in metni oldukça kısadır.
9894- Bu rivayeti Müslim (zekât 60, s. 701), Kuteybe an Ya'kb b. Abdirrahman an Süheyl an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9895-9897- Bu hadisi Müslim (fiten 39-40, s. 2225-6), Ebû Dâvud (4311) ve Tirmizî (2183), Eb't-Tufeyl an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

9898- Bu hadisi Tirmizî (2211), Alî b. Hucr an Muh. b. Yezîd el-Vâsıtî ani'l-Müstelim b. Saîd an Rumeyh el-Cüzâmî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
9899- Bu hadisi Buhârî (cizye 15, IV, 68), el-Humeydî ani'l-Velîd b. Müslim an Abdillah b. el-Alâ' b. Zebr an Busr b. Ubeydillah an Ebî İdrîs an Avf senedi ile tahrîc etti.
9900- Bu hadisi Müslim (fiten 118, s. 2260) ve Ebû Dâvud (4310), Ebû Hayyân an Ebî Zür'a an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9901- Bu hadisi Ahmed (V, 268), Hacîn b. el-Müsennâ an Abdilazîz b. e. Seleme an Ömer b. Abdirrahman b. Atiyye an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti.
Heysemî güvenilir bir râvi olan Ömer dışındaki râvilerinin Sahîh ricâlinden olduğunu söyledi (Mecma‘ VIII, 6). Elbânî'ye göre isnâdı sahîhtir.
9902- Bu hadis, râvisi Riyâh b. Ubeydillah b. Ömer sebebiyle zayıftır (Mecma‘ VIII, 7). Elbânî'ye göre zayıftır.
9903- Heysemî'ye göre ravileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ VIII, 8).
9904- İsnâdı içinde yer alan İsh. b. İbr. b. Zeberyak zayıftır (Mecma‘ VIII, 8).
9905- Bu hadisi Ebû Dâvud (4294), Abbâs el-Anberî an Hâşim b. el-Kâsım an Abdirrahman b. Sâbit b. Sevbân an ebîhî an Mekhl an Cübeyr b. Nüfeyr an Mâlik b. Yuhâmir an Muâz senedi ile tahrîc etti. Elbânî'ye göre isnâdı sahihtir.
9906- Bu rivayeti Ebû Dâvud (4695), Tirmizî (2238) ve İbn Mâce (4092), Ebû Bekr b. e. Meryem ani'l-Velîd b. Süfyân an Yezîd b. Kuteyb an Ebî Bahriyye asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi. Elbânî zayıf hükmü verdi.
9907- Bu hadisi Ebû Dâvud (4296), Hayve b. Şurayh an Bakiyye an Bahîr an Hâlid an İbn e. Bilâl an Abdillah b. Busr senedi ile tahrîc etti.
9908- Bu hadisi Dârimî (I, 126), Osmân b. Muh. an Yahyâ b. İshâk an Yahyâ b. Eyyûb an Ebî Kubayl an İbn Amr senedi ile tahrîc etti.
9909- Bu hadisi Tirmizî (2185), Ebû Kureyb an Sayfî b. Rib'î an Abdillah b. Ömer an Ubeydillah b. Ömer ani'l-Kâsım b. Muh. an Âişe senedi ile tahrîc etti.
9910- Bu hadisi Müslim (fiten 38, s. 2225), Kuteybe an Cerîr an Abdilmelik b. Umeyr an Câbir b. Semure an Nâfi' senedi ile tahrîc etti.
9911- Bu hadisi Müslim (fadâilu's-sahâbe 218, s. 1966), İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9912- Bu hadisi Buhârî (mevâkît 40, I, 149), Müslim (fad. sah. 217, s. 1965-6), Ebû Dâvud (4348) ve Tirmizî (2251), ez-Zührî an Ebî Bekr b. Sül. b. e. Hasme ve Sâlim b. Abdillah b. Ömer an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9913- Bu hadisi Buhârî (rikâk 42/2, VII, 192) ve Müslim (fiten 136, s. 2269), Hişâm b. Urve an ebîhî an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9914- Bu hadisi Müslim (fad. sah. 219), Dâvud an Ebî Nadre an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9915- Bu hadisi Ebû Dâvud (4282) ve Tirmizî (2231), Âsım an Zir an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
9916- Bu hadisi Ebû Dâvud (4284) ve İbn Mâce (4086), Ebû'l-Melîh el-Hasan b. Ömer an Ziyâd b. Beyân an Alî b. Nufeyl an Saîd b. el-Müseyyeb an Ümmi Seleme asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Elbânî'ye göre isnâdı sahîhtir.
9917- Bu hadisi Ebû Dâvud (4285), Sehl b. Temmâm an İmrân el-Kattân an Katâde an Ebî Nadre an Ebî Saîd senedi ile;
Tirmizî ise yakın mânâsı ve uzun bir metinle (2232), Ebû's-Sıddîk an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Elbânî'ye göre isnâdı hasendir.
9918- Bu hadisi Ebû Dâvud (4290), Hârûn b. el-Muğîre an Amr b. e. Kays an Şuayb b. Hâlid an Ebî İshâk an Alî senedi ile tahrîc etti.
9919- Bu hadisi İbn Mâce (4085), Osmân b. e. Şeybe an Ebî Dâvud el-Haferî an Yâsîn an İbr. b. Muh. b. el-Hanefiyye an ebîhî an Alî senedi ile tahrîc etti.

İbr. b. Muh. ihtilâflı bir râvidir. Elbânî'ye göre isnâdı sahîhtir.
9920-9926- Bu hadisi Müslim (fiten 119-122, s. 2261-65), Ebû Dâvud (4325-7), Tirmizî (2253) ve İbn Mâce (4074), eş-Şa'bî an Fâtima asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İlk dört lafız Müslim'e, 9925. nolu Ebû Dâvud'a ve sonuncusu Tirmizî'ye aittir.
9927- Bu hadisi Ebû Dâvud (4328), Vâsıl b. Abdi'l-a'lâ an İbn Fudayl ani'l-Velîd b. Abdillah b. Cumey' an Ebî Seleme b. Abdirrahman an Câbir senedi ile tahrîc etti.
el-Velîd ihtilâflı bir râvidir.
9928- Bu hadisi Müslim (fiten 110-1, s. 2250-5), Ebû Dâvud (4321), Tirmizî (2240) ve İbn Mâce (4075-6), Abdurrahman b. Yezîd b. Câbir an Yahyâ b. Câbir an Abdirrahman b. Cübeyr b. Nufeyr an ebîhî ani'n-Nevvâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9929- Bu hadisi İbn Mâce (4077), Alî b. Muh. an Abdirrahman el-Muhâribî an İsm. b. Râfi' an Ebî Zür'a Yahyâ b. e. Amr an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti.
9930- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ VIII, 6).
9931- Râvilerinden Yahyâ b. Saîd el-Attâr zayıftır (Mecma‘ VIII, 6).
9932- Bu hadisi Buhârî (fadâ'ilu'l-Medine 9, II, 223; fiten 27, VIII, 103) ve Müslim (fiten 112, s. 2256), ez-Zührî an Ubeydillah b. Abdillah b. Utbe an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9933- Bu rivâyeti Müslim (fiten 113, s. 2256-7), Muh. b. Abdillah b. Kuhzâz an Abdillah b. Osmân an Ebî Hamza an Kays b. Vehb an Ebî'l-Veddâk an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
9934-9935- Bu hadisi Buhârî (fiten 26, VIII, 103), Müslim (fiten 105-8, s. 2249-50) ve Ebû Dâvud (4315), Rib'î an Huzeyfe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9936- Bu hadisi Buhârî (fiten 26/1, VIII, 101-2) ve Müslim (fiten 115, s. 2258), İsmaîl b. e. Hâlid an Kays ani'l-Muğîre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9937- Bu hadisi Müslim (fiten 125, s. 2266) ve Tirmizî (3930), İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir an Ümmi Şerîk asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9938- Bu hadisi Ebû Dâvud (4319), Mûsâ b. İsm. an Cerîr an Humeyd b. Hilâl an Ebî'd-Dehmâ an İmrân senedi ile tahrîc etti.
9939-9940- Bu hadisi Müslim (fiten 126-7, s. 2266-7), Eyyûb es-Sahtiyânî an Humeyd b. Hilâl an İmrân asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9941-9942- Bu hadisi Buhârî (fiten 26, VIII, 102), Müslim (fiten 100, s. 2247-8), Ebû Dâvud (4757) ve Tirmizî (2235), Nâfi' ve Sâlim an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9943- Bu hadisi Buhârî (fiten 26, VIII, 103), Müslim (fiten 101-3, s. 2248), Ebû Dâvud (4316-7) ve Tirmizî (2245), Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9944- Bu hadisi Ebû Dâvud (4320), Hayve b. Şurayh an Bakiyye an Bahîr an Hâlid b. Ma'dân an Amr b. el-Esved an Cünâde b. e. Umeyye an Ubâde senedi ile tahrîc etti.
9945- Bu hadisi Ebû Dâvud (4756) ve Tirmizî (2234), Hammâd b. Seleme an Hâlid el-Hazzâ' an Abdillah b. Şakîk an Abdillah b. Sürâka an Ebî Ubeyde asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî, isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9947- Bu hadisi Tirmizî (2237), Revh b. Ubâde an Saîd b. e. Arbe an Ebî't-Teyyân ani'l-Muğîre b. Subey' an Amr b. Hureys an Ebî Bekr senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9948- Bu hadisi Tirmizî (2248), Abdullah b. Muâviye an Hammâd b. Seleme an Alî b. Zeyd an Abdirrahman b. e. Bekr an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
9949- Bu hadisi Müslim (fiten 125, s. 2266), Mansûr b. e. Muzâhim an Yahyâ b. Hamza ani'l-Evzâî an İshâk b. Abdillah an ammihî Enes senedi ile tahrîc etti.
9950- Bu hadisi Buhârî (i'tisâm 23, VIII, 158), Müslim (fiten 94, s. 2243) ve Ebû Dâvud (4331), Ubeydullah b. Muâz an ebîhî an Şu'be an Sa'd b. İbr. an Muh. b. el-Münkedir an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9951-9952- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 3/1, IV, 105; fiten 26, VIII, 102; cenâiz 80/1, II, 96-7; cihâd 178, IV, 32-3; edeb 97/2, VII, 113-4), Müslim (fiten 95-7, s. 2244-6) ve Tirmizî (2249), ez-Zührî an Sâlim an ebîhî İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9953- Bu hadisi Müslim (fiten 87-9, s. 2241-2) ve Tirmizî (2247), Ebû Nadre an Ebî Saîd asl-ı senedi ile

tahrîc ettiler.
9954-9955- Bu hadisi Müslim (fiten 92-3, s. 2243), Ebû Nadre an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9956-9957- Bu hadisi Müslim (fiten 91, s. 2242-3) ve Tirmizî (2246), el-Cüreyrî an Ebî Nadre an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9958- Bu rivayeti Müslim (fiten 98, s. 2246), Abd b. Humeyd an Revh b. Ubâde an Hişâm an Eyyûb an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
9959- Bu rivayeti Müslim (fiten 99, s. 2246-7), Muh. b. el-Müsennâ an Huseyn b. Hasan b. Yesâr an İbn Avn an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
9960- Bu hadisi Ebû Dâvud (4332), Ah. b. İbr. an Ubeydillah b. Mûsâ an Şeybân ani'l-A'meş an Sâlim an Câbir senedi ile tahrîc etti.
9961- Bu hadisi Abdullah b. Ahmed b. Hanbel (IV, 72), Ah. b. Muh. b. el-Muğîre b. Yesâr an Hayve an Bakiyye an Safvân b. Amr an Râşid b. Sa'd ani's-Saab senedi ile tahrîc etti.
9962- Râvilerinden Osmân b. Abdirrahman el-Cumahî hakkında Buhârî "hâli mechûldür" demiştir (Mecma‘ VIII, 2).
9963-9964- Bu rivâyetleri Buhârî (buyû‘ 102, III, 40; enbiyâ 49/1, IV, 143), Müslim (îmân 242, s. 135-6) ve Tirmizî (2233), ez-Zührî an Saîd b. el-Müseyyeb an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9965-9966- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 49/1, IV, 143) ve Müslim (îmân 244-6, s. 136-7), ez-Zührî an Nâfi' mevlâ Ebî Katâde an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9967- Bu hadisi Müslim (imân 243, s. 136), Kuteybe an Leys b. Sa'd an Saîd b. e. Saîd an Atâ b. Mînâ an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9968- Bu rivayeti Ebû Dâvud (4324), Hudbe b. Hâlid an Hemmâm b. Yahyâ an Katâde an Abdirrahman b. Âdem an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
9969- Bu hadisi Müslim (îmân 247, s. 137), Haccâc b. Muh. an İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9970- Bu hadisi başında kısa bir kıssa ile Müslim (fiten 116-7, s. 2258-60), Şu'be ani'n-Nu'mân b. Sâlim an Ya'kb b. Âsım b. Urve b. Mes'ûd an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc etti.

KIYAMET, HAŞİR, HESAP, HAVZ, SIRAT, MİZAN VE ŞEFAAT BAHSİ......381
TAHRİC
9971- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sûr .sahibi (israfil), (sûr denilen) boruyu ağzına dayamış, yüzünü çevirmiş, kulağım vermiş hazır vaziyette sûr üfürme emri kendisine geleceği ânı beklerken durumunuz ne olacaktır?" Bu, ashabına ağır gelmiş olacak ki, şöyle dediler:
"Ey Allah'ın Resulü! O zaman ne yapalım, ya da ne diyelim?"
"Hasbünallahü ve ni'mel-Vekü. Alellahi tevekkülnâ (= Allah bize yeter, 0 ne güzel vekildir, Allah'a tevekkül ettik), deyin buyurdu"
|Tirmizî.|
9972- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
"Bir bedevî Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek: 'Sûr nedir?' diye sordu.
Şöyle buyurdu: 'İçine üflenecek olan bir borudur'." |Ebû Dâvud veTirmizî.l
9973- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İki sûr arasında kırk vardır."
(Ebû Hureyre'ye) denildi ki: "Kırk gün mü?" Ebû Hureyre dedi ki: "Bir şey söyleyemem."
"Kırk ay mı?" denildi. Ebû Hureyre dedi ki: "Bir şey söyleyemem."
"Kırk yıl mı?" denildi. Ebû Hureyre yine: "Bir şey diyemem" cevabını verdi.
"Sonra gökten yağmur inecek. Onlar yerden sebze biter gibi bitecekler. Kuyruk sokumundan başka insanda çürümedİk hiçbir şey kalmayacak. Kıyamet gününde yeniden yaratılış oradan olacaktır."
9974- Diğer rivayet:
"Kuyruk sokumu hariç âdemoğlunun her yerini toprak yiyip bitirecek, insan oradan tekrar yaratılacaktır."
[Tirmizî hariç, altı hadis İmamı]
9975- Kâ'b bin Mâlik radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Mü'minin ruhu, cennet ağacına konup beslenecek olan bir kuştur. Onu yeniden dirilteceği günde Allah onu cesedine gönderip dirilteceği güne kadar orada kalacaktır."

| Mâlik ve Nesâî.]
9976- Ebû Rezîn el-Ukaylî radiyallahu anh'dan: Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Allah yaratıkları nasıl diriltecek, bunun örneği nedir?" Şöyle buyurdu: Kavminin bulunduğu yerdeki vadiden önce çorak iken sonra yemyeşil olduğunu hiç görmedin mi?"
"Evet" dedim.
"İşte hu, Allah' in (yeniden) yaratmasının ayeti(örneği)dir. İşte ölüleri de tıpkı bunun gibi diriltir." |Rezîn.l
9977- Sehl bin Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resûİü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde insanlar has un çöreği gibi bembeyaz, lekesiz, ve herhangi bir işareti bulunmayan bir yerde haşredileceklerdir."
[Buhârî ile Müslim]
9978- îbn Abbâs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde insanlar çıplak ve sün-netsiz olarak diriltilecekler. İlk giyindirilecek olan kişi İbrahim olacaktır," Sonra: "Sizi ilk nasıl yaratttysak öyle iade edip dirilteceğiz" mealindeki âyeti (Enbiyâ, 104) okudu.
9979- Diğer rivayet:
" Yalınayak, çıplak ve sünnetsiz hasredileceksiniz." Bir kadın dedi ki: Böyle bir durumda birbirimizin avret yerine bakacak mıyız?
"Eyfülan kadın! O gün içinizden herkesin kendisini meşgul edecek isi olacak" buyurdu.
[Buhârî, Müslim, Tirmİzî ve Nesâî]
9980- Enes radiyallahu anh'dan: "Bir adam dedi ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Allah Teâlâ: 'Yüzleri üzerinde cehenneme haşrolunacaklar'." (Fur-kân, 34) buyuruyor. Kâfir yüzüstü mü hasredilecek?'
'Dünyada iki ayak üstünde yürüten, kıyamet gününde yüz üstü yürütmeye kadir değil midir?' buyurdu."
9981- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde insanların bir kısmı yaya, bir kısmı binek üzerinde, bir kısmı da yüz üstü sürünerek üç ayrı şekilde hasrolu-nacaktır."
Denildi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Onlar yüz üstü nasıl yürüyecekler?"
"İki ayaküstünde yürüten Allah, kıyamet gününde elbetteki yüz üstü yürütmeye de kadirdir. Ancak onlar yüzlerini her türlü engel ve dikenden koruyacaklardır" buyurdu. [Tirmizî.l

9982- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde insanlar üç ayrı grup olarak haşredileceklerdir. Birinci grup, gelecek hayatı Özleyen (geride kalan dünya hayatından) nefret eden zümredir. (Bunlar azık ve binekleri bol olanlardır) İkinci grup, ikisi bir deve, üçü bir deve, dördü bir deve, onu bir deve üzerinde götürülürüler. Kalanları (üçüncü grubu) da ateş önüne katıp götürecektir. Onların istirahata çekildikleri yerde ateş de isti-rahata çekilecek, onların harekete geçtikleri yerde o da onlarla harekete geçecektir. Onların sabahladıkları yerde, o da sabahlayacak, onların akşamladıkları yerde akşamlıyacak-ttr."
[Buhârî, Müslim ve Nesâî.|
9983- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde insanlar, terleri yerde yetmiş arşın aşağıya gidinceye, yukardan da kulaklarına ulaşıncaya kadar terliyecekler-dir," [Buhârî ve Müslim ile Tirmİzî]
9984- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
O, "Onlar düşünmezler mi ki, kendileri büyük bir günde hesap vermek için diriltilecekler. O günde âlemlerin Rabbinin huzurunda divan duracaklar" âyetlerini (Mutaffifîn, 4) okudu ve şöyle dedi: "Onlardan biri kalkacak, terleri kulaklarının yarısına kadar ulaşacaktır." [Buhârî, Müslim ve Tirmizî.|
9985- el-Mikdâd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde güneş, insanlara bir mil miktarı oluncaya kadar yaklaştırılacak."
(Râvi) Süleym bin Âmir dedi ki: "Vallahi milden yer mesafesini mi yoksa göze sürülen mili mi kastettiğini bilmiyorum." Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "insanların terlemesi amellerine göre olacak. Şöyle ki; kimi ayaklarına kadar, kimi dizlerine kadar, kimi kalçalarına kadar ter içinde olacaklar. Kimini de ağzına kadar bürüye-cek."-{Bu sırada terin yükselişini ifade etmek için) Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem mübarek ağzmı gösterdi-
[Müslim ve Tirmizî.l
9986- el-Mİkdâd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallailahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İnsanlar kıyamet gününde düşük olarak dünyaya gelen yavrudan bitkin ihtiyara kadar, Âdem'in yaratılışında, Yûsuf'un güzelliğinde ve Eyyûb'un kalbinde olarak otuzüçer yaşlarında ve sürmeli olarak haşrolunacak-lardır."

[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de]
9987- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde kibirli kimseler, zerre gibi küçük olarak haşredileceklerdir."
[Bezzâr, hafi bir senedle.|
9988- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: Denildi ki: "Ey Allah'ın Resulü! EUibin senelik gün çok uzun değil midir?" Şöyle buyurdu:
"Nefsim kudret elinde olana yemin ederim ki o gün, mü'min'e bir farz namazı kılma ve eda etme vakti kadar hafifleştirilecektir."
|Ahmed ve Ebû Yü'lâ.|
9989- Onun (Ebû Ya'Iâ'nın) Ebû Hurey-re'den nıeıfû olarak rivayeti:
"insanların Alemlerin Rabbinin huzurunda duracakları gün, ellibin senenin bir gününün yarısı kadar olacak. Ancak bu, mü'minler için batmağa yüz tuttuğu güneşin batmasına kadar olan bir vakit gibi hafifletilecektir."
9990- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan, dedi ki:
"Mahşerin Şam'da olacağında şüphe eden kişi, Haşır sûresinin başındaki 'Kitab ehlinden inkar etmiş olanları ilk sürgünde, yurtlarından çıkartan O't/Hr'meâlindeki âyeti okusun. Peygamber saliallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'Orası mahşer yeridir'."
[Bezzâr feyy'm bir senedle.]
9991- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her kul öldüğü hal üzere dirilecektir."
[Müslim]
9992- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kim müslüman kardeşinin, dil ile namusuna ve ırzına sataşarak hakkını yemiş ise, altın ve gümüş paraların para etmeyeceği gün (Kıyamet) gelmeden önce bugün bu dünyada onunla helâllersin! Çünkü ona yaptığı haksızlık kadar salih amelinden alınacaktır. Eğer sevapları yoksa, arkadaşının günahlarından alınıp haksızlık yapana yüklenecektir."
|Buhârî ve Tirmizî]
9993- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müflis kimdir, bilir misiniz?"
"Bizde müflis, parası ve malı olmayandır" dediler. Şöyle buyurdu:
"Asıl müflis, kıyamet günü namazı ile, orucu ve zekâtı ile gelir. Öte yandan,

buna hakaret etmiş ona iftira atmış, berikinin malını yemiş, öbürünün kanını akıtmış ve falanı dövmüş olarak gelir. Yaptığı iyilik ve sevapları işte böylece ona buna dağıtılacaktır. Borcu ödenmeden sevapları biterse, bu defa onların günahlarını kendisi yüklenecek ve sonra da cehenneme atılacaktır." [Müslim ve Tirmizî]
9994- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde bütün haklar sahiplerine ödenecektir. Hatta (kısâsen) boynuzsuz koyunun, boynuzlu koyundan hakkı bile alınacaktır."
[Müslim ve Tirmizî]
9995- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Şunu duyardık: "Kıyamet gününde bîr adam tanımadığı bir adamın yakasından yapışacak. Adam şöyle diyecek: 'Benden ne istiyorsun? Ben seni tanımıyorum.' O şöyle diyecek: 'Dünyada beni hata ve çirkin işler üzerinde görüp de beni onlardan alıkoymazdın'." [Rezîn]
9996- Âişe radiyallahu anhâ'dan:
"O, bilmediği şey dinlemezdi. İyice anlayıncaya kadar onu sorardı.
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Âhirette kimin hesabı münakaşa edilirse, azaba duçar olacak demektir.' Dedim kî: 'Allah: 'Kitabı sağdan verilen kolay bir hesaba çekilir, ehline sevinçli olarak döner' (İnşikâk, 7-9) buyurmadı mı?' Şöyle buyurdu:
'Bu (münakaşa değil) sadece bir sunuştur. Kıyamet günü hesaba çekilen herkes mutlaka helak olmuş demektir'."
9997- Diğer rivayet:
"Kıyamet günü hesaba çekilen mutlaka azaba uğratılacak demektir."
[Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve Tİrmizî.|
9998- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kulun ilk hesap vereceği şey, namazdır. İnsanlar arasında ilk davası görülecek şey de kan davalarıdır."
[Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî]
9999- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde, kulun ayaktan Rabbi-nin huzurundan, şu beş şey soruluncaya kadar bir yere kıpırdamaz: Ömrünü nasıl harcadığından, gençliğini nerede harcayıp yıprattığından, malım nereden kazanıp nereye harcadığı ve ilmiyle amel edip etmediğinden sorulacaktır." [Tirmizî]
10000- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem

buyurdu:)
"Kıyamet gününde Ademoğlu âdeta bir soylu gibi getirilip Allah'ın huzurunda durdurulacak ve Allah ona şöyle diyecek: 'Sana bolca nimet verdim, sana bu kadar lütuf ve ihsanda bulundum. Ne yaptın?'
'Ya Rabbil Biriktirdim, artırdım, olduğundan çoğunu da geride bıraktım. Beni (dünyaya) geri gönder de onu sana getireyim' diyecek. Ona şöyle diyecek:
'Haydi bana önceden âhirete gönderdiklerini göster!'
'Ya Rabbi! Onları biriktirdim, artırdım, olduğundan fazla olarak geride bıraktım. Geri gönder beni de onu sana getireyim' diyecek; ancak bu ona fayda vermiyecek. Çünkü o kul hiçbir hayrı önceden göndermemiştir. İşte bu sebeple de cehenneme atılacaktır."
[Tirmizî]
10001- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah kulunu karşısına alıp şöyle diyecek:' Ey fülan! Ben sana ikram etmedim mi; ben seni başkaları üzerine efendi kılmadım mı; ben seni eş sahibi yapmadım mı; atları, develeri senin emrine vermedim mi? Reislik yapmana, ganimet malının dörtte birini almana müsaade etmedim mi?
Kul 'Bilakis (verdin) ya Rabbü' diye cevap verecek.
'Günün birinde bana kavuşacağına inanıyor muydun?'
'Hayır.'
'O halde şimdi ben de seni daha önce beni unuttuğun gibi unutuyorum' diyecek. Sonra Allah bir ikincisini huzuruna alacak, onunla da aynı konuşmayı yapacak. Sonra üçüncüsünü huzuruna alacak da onunla karşılıklı konuşup: 'Bana kavuşacağına inanıyordun değil mi?' dediğinde kul şu cevabı verecek: 'Ey Rabbim! Sana, Kitabına,
peygamberlerine iman ettim, namaz kıldım, oruç tuttum ve zekât verdim.' der. Mümkün olduğunca O'na hamdü senada bulunup hayır ile övdükten sonra Allah: 'Öyleyse sen simdi burada dur, sana bir şahit getireceğim' diyecek. Kul: 'Acaba bana kim şahitlik edecek?' diye düşünürken, ağzı mühürlenecek. Uyluğuna: 'Haydi onun hakkında sen konuş/' denilecek. Bunun üzerine onun hakkında uyluğu, eti ve kemiği konuşup yaptıklarını anlatacak ve aleyhinde tanıklık edecekler. İşte bu, kulun tu-tunabileceği hiçbir özür kalmaması içindir. Bu üçüncü kul münafıktır, işte böylesi adam Allah'ın gazabına uğrayanın ta kendisidir." |Daha uzun bir metinle Müslim.]
10002- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:
Dedik ki:

"Ey Allah'ın Resulü! Biz kıyamet gününde Rabbimizi görecek miyiz?"
"Evet; öğle üstü bulutsuz bir havada güneşi görmekte sıkıntı çekermisiniz? Bulutsuz berrak bir gecede dolunay görüldüğünde ayı görmekte herhangi bir sıkıntıya maruz kalır mısınız?" diye sorunca, "Hayır, ey Allah'ın Resulü!" dediler.
"İşte kıyamet gününde aynı şekilde Allah'ı görmekte hiç sıkıntı çekmiyeceksiniz, Sadece güneş ve ayı gördüğünüzde çektiğiniz sıkıntı kadar bir sıkıntı çekersiniz. Kıyamet günü olduğu zaman, her ümmet taptığına tâbi olmak için çağırılacak. Allah'tan başka putlara, dikili taşlara ibadet edenler bir bir cehenneme dökülecek, cehenneme dökülmedik onlardan hiç kimse kalmayacak, lyi-kötü Allah'a ibadet edenlerden hiç kimse kalmayınca yahudiler çağtrılıp kendilerine sorulacak:
'Siz söyleyin bakalım, neye tapıyordunuz?'
'Biz Allah'ın oğlu Üzeyr'e ibadet ediyorduk' diyecekler.
'Yalan söylüyorsunuz. Allah ne bir eş edindi ve ne de çocuğu vardır.'
'Ne arzu ediyorsunuz?'
'Susadık. Ey Rabhimiz ne olur bize su ver!' diyecekler. Onlara su verilmesi için işaret edilecek. Bunun üzerine serap gibi görü-
nen cehenneme birbirlerini ezerek sürülecekler ve doğruca cehenneme atılacaklar.
Ondan sonra Hıristiyanlar çağrılacak ve onlara: "Ya siz neye ibadet ediyordunuz?' diye sorulacak. Onlar: 'Allah'ın oğlu Mesih'e ibadet ediyorduk' diye cevap verecekler. Onlara da: 'Yalan söylediniz. Allah ne eş edindi, ne de çocuk. Şimdi ne istiyorsunuz?' denilecek. Onlar da: 'Ey Rabbimiz! Susadık, ne olur bize biraz su ver!' diye yalvaracaklar. Onlara su verilmesi işaret edilecek. Böylece serap halinde görünen cehenneme sürülecekler, birbirlerini ezerek, çiğneyerek oraya koşacaklar ve cehenneme düşecekler.
Sadık veyafacir olarak Allah'a tapanlardan başka muvahhid kimse kalmayınca, Allah onlara gördükleri en yakın bir sıfatta tecelli edecek ve şöyle diyecek:
'Siz ne bekliyorsunuz, her ümmet taptığı şeyin ardına düşmüştür?' Cevapları şu olacak: 'Biz dünyada iken bu insanlara muhtaç olduğumuz halde onlardan ayrıldık ve onlarla arkadaşlık etmedik.'
'Allah ben sizin Rabbinizim' buyuracak. Bunun üzerine onlar (iki veya) üç kere: 'Senden Allah'a sığınırız, biz hiçbir şeyi O'na ortak kokmayız' diyecekler. Hatta bazıları ner-dey.se dönecek duruma düşecek.
'Peki sizinle O'nun arasında kendisini tanıyabileceğiniz bir alamet var mıdır?' diye sorduğunda 'Evet' diyecekler. Bunun üzerine O, baldırını açacak, gerçekten

Allah'a kendiliğinden secde edenlere secde etmeleri için izin verilecek. Ancak gösteriş ve desinler için secde edenler ise, (her) secde etmek istediklerinde başları üstüne arkaya doğru yuvarlanacaklar.
Sonra başlarını kaldırınca, Allah'ı ilk gördükleri suret değişmiş olarak görecekler ve Allah da onlara: 'İşte ben sizin Rabbinizim' buyuracak. Onlar da: 'Sen bizim Rabbi-mizsin' diyecekler.
Sonra cehennemin üzerine köprü kurulacak ve şefaate izin verilecek. Halk şöyle diyecekler: 'Allahım! Selâmete erdir, selâmete er-
dir!' Denildi ki: 'Ey Allah'ın Resulü, köprü nedir ve nasıldır?'
'Köprü son derece kaygandır. Onda Ne-cid'de bulunan Sa'dân demlen diken gibi çengeller, kancalar ve demir dikenler vardır. Mü'minlerden kimi göz açıp kapayıncaya kadar, kimi şimşek gibi, kimi rüzgâr gibi, kimi küheylana binmiş gibi, kimi deveye binmiş gibi oradan geçecektir. Kimi hiçbir şey olmadan sapasağlam, kimi yüzü ve vücudu tırmalanmış olarak geçip kurtulacak, kimisi de cehenneme sapır sapır düşecek. Nihayet mü'minler ateşten kurtuldukları zaman, nefsim kudret elinde olana yemin olsun ki, hiçbiriniz kıyamet gününde ateşteki kardeşlerinin haklarının verilmesini taleb eden mü'minler kadar Allah'tan şiddetle bir şey taleb edemez. Diyecekler ki: 'Rabbimiz onlar da bizimle beraber namaz kılarlardı, bizimle beraber oruç tutarlardı, bizimle hacca giderlerdi.'
Bunun üzerine onlara şöyle denilecek: 'Haydi onlardan tanıdıklarınızı çıkartın!'
Böylece onların yüzleri ateşe haram olacak. Oradan birçok insanlar çıkartacaklar.
Baldırlarının yarısına kadar, dizlerine kadar ateşe batanları çıkarttıktan sonra: 'Ya Rabbi! Çıkartmasını emrettiklerinden kimse kalmadı, hepsini çıkarttık' diyecekler.' Sonra Allah onlara şöyle buyuracak: 'Haydi dönün bakın, kalbinde bir dinar kadar hayır bulunan insanları da çıkartın!'
Gidecekler, daha birçok insanları da çıkartıp gelecekler. Diyecekler ki;
'Ey Rabbimiz! Emrettiklerinden kimse kalmadı hepsini çıkarttık.'
Allah şöyle buyuracak: 'Haydi dönün kalplerinde yarım dinar icada hayır bulunanları da çıkartın!' Gidecekler, daha birçok insanı da çıkartacaklar. Sonra Rabbimiz: 'Bize emrettiklerinden kimse kalmadı, onları da çıkarttık' diyecekler.
Sonra şöyle diyecek: 'Haydi gidin kalbinde zerre kadar hayır bulunanları çıkartın!' Gidecekler birçok insanı çıkartacaklar; dönüp: 'Rabbimiz emrettiklerinden kimse kalmadı, hepsini çıkarttık' diyecekler.
Ebû Saîd şöyle derdi: ''Eğer size anlattığım bu hadisi tasdik etmezseniz, 'Şüphesiz
Allah zerre kadar zulmetmez; bir hanene olursa, onun karşılığını kat kat verir. Kendi katından büyük ecir verir' mealindeki âyeti (Nisa, 40) okuyun!''

"Sonra Allah Teâlâ şöyle buyuracak: 'Melekler, peygamberler ve mü'minler şefaat ettiler, geride merhamet edenlerin en çok merhamet edeni kaldı.' Sonra ateşten bir cemaati alacak; nihayet oradan hiç hayır işlemeyenleri kömürlere dönüşmüş bir halde alacak ve onları cennetin yollan üzerinde: 'Hayat nehri' denilen nehre atacak, oradan selin taşıdığı yabani reyhan tohumları gibi çıka-caklar. Yabani reyhan bazen taş, bazen de ağaç dibinde olur. Güneşe doğru olanlar sarı ya da yeşil olur. Gölgeye doğru olanlar ise beyaz olur." Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! Sanki sahrada koyun otlatmış gibi konuşuyorsun." Şöyle buyurdu: "Onlar inci gibi çıkacaklar, boyunlarında cennet ehlinin anlayacağı bir şekilde alamet olacak ve onlar için: 'İşte bunlar Allah'ın azatlılarıdır hiçbir amel işlemeden, hiçbir hayır yapıp önceden (âhirete) göndermeden Allah onları cennete koymuştur.'
Sonra buyuracak: 'Haydi cennete girin, gördükleriniz hep sizin olacaktır!'
'Ey Rabbimiz! Bize, âlemlerden hiç kimseye vermediğini verdin' dediklerinde, Allah şöyle buyuracak: 'Katımda sizin için bundan daha güzeli vardır.'
'Nedir bundan daha üstün ve güzel olan?'
'Benim hoşnutluğum; artık bundan sonra size hiç, ama hiç gazap etmiyeceğim' buyuracak."
10003- Diğer rivayet:
Ebû Saîd dedi ki: "Duyduğuma göre köprü (Sırat) kıldan ince, kılıçtan keskindir."
[Buhârî, Müslim ve Nesâî.]
10004- Müslim, Câbir'den: "Buyuracak ki:
'Siz kimi bekliyorsunuz?' 'Rabbirhizi.' 'Ben sizin Rabbinİzim.' 'Öyleyse seni görelim, cemâline bakalım' diyecekler ve Allah da gülerek onlara tecelli edecek. O'na uyup O'nunla gidecekler. Mü'min-münafık herkese nur verecek, sonra ona tâbi olacaklar. Cehennemin üstündeki köprüde birtakım çengeller ve dikenler asılıdır. Allah'ın dilediklerini yakalayacaklar. Sonra münafıkların nuru sönecek, mü'minler ine kurtulacaklar. Hesap görmeden ilk kurtulacak grup yüzleri mehtap ayı gibi olan zümre yetmiş bin kişidir. Onları semadaki yıldız parlaklığında olan insanlar takip edecek. Sonra böylece diğerleri de geçecekler. Derken şefaata müsaade edilecek, şefaat edecekler. 'Lâ ilahe ilallah' diyenlerden kimse kalmıyacak, hepsi cehennemden çıkacak. Kalbinde bir arpa ağırlığında imam bulunanlar da çıkacaklar. Cennetin avlusunda durdurulacaklar. Cennet ehli onlara su serpecek, selin taşıdıklarında biten dane gibi bitecekler ve üzerlerindeki cehennem yanıkları gidecek. Sonra dileyecekler, dünya ve on katı kendilerine verilecek."

[Daha uzun bir metinle Müslim.]
10005- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Kıyamet gününde) Allah tnü'min kulu ile fısıltı ile (başkalarından uzak bir şekilde) konuşacak. O zaman tnü'min Rabbine pek yakın olacak. Allah onun üzerine himayesini indirip, günahlarını itiraf ettirecek. 'Falan fü-lan günahı biliyorsun değil mi?' dediğinde 'Ey Rabbim biliyorum, biliyorum' -iki kere-diyecek. Bunun üzerine Allah: 'Onu dünyada ben Örttüm, kimsenin ondan haberi olmadı. Bugün de senin için günahını bağışlıyorum' diyecek ve hemen hasenat defteri verilecek. Kâfirler ve münafıklara İse tüm yaratıkların gözü önünde: 'İşte bunlar Rablerine karşı yalan söylemişlerdir. Allah'ın laneti zalimler üzerine olsun!' denilecek." IBuhârî ile Müslim.)
10006- Âişe radiyallahu anhâ'dan: "Bir adam dedi ki:
'Ey Allah'ın Resulü! Benim kölelerim var. Durmadan bana yalan söylüyorlar, bana baş-kaldırıyorlar, ben de onlara hakaret ediyor ve dövüyorum. Onlar yüzünden durumum ne olacak?'
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Onların sana karşı yaptıkları isyan, hıyanet ve yalanları ile senin onlara verdiğin ceza hesaplanacak. Eğer senin verdiğin ceza onların suçlarına eşit olursa, senin ne lehine ve ne de aleyhine bir şey yoktur. Eğer senin verdiğin ceza onların suçlarından az ise bu lehine fazilet olacaktır. Eğer verdiğin ceza onların suçlarım aşarsa, o fazlalığı ödemek zorunda kalacaksın, ki bu, senden kısas yolu ile alına-caktır.' Bunun üzerine adam bir kenara çekildi ve hüngür hüngür ağlamaya başladı. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
'Allah Teâlâ'nın: 'Kıyamet gününde adalet terazililerini kurarız ... hesapçılar'a kadar olan kavl-i celilini (Enbiyâ, 47) okumuyor musun?' Adam bunun üzerine şöyle demekten kendini alamadı: 'Hem kendim, hem de onlar için ayrılmaktan başka hayırlı bir durum kalmadı. Şahit ol; onların hepsi bundan sonra hürdürler.' [Tirmizî.]
10007- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanındaydık. Bir ara güldü ve şöyle dedi:
'Neden güldüğümü biliyor musunuz?'
'Allah ve O'nun Resulü daha iyi bilir' dediler.
'Kulun Rabhi ile karşılıklı konuşmasından dolayı gülüyorum. Kul der ki:
'Ey Rabbim! Beni zulümden kurtarmadın mı?'

'Evet' buyurur.
Kul: 'Ben bugün nefsime karşı ancak kendi tarafımdan olanın şahitliğini kabul ederim' der. Rabbı ise:
'Bugün senin üzerine bir şahit olarak kendi nefsin ve şahitler olarak da Kirâmen Kâtibin yeter' diyecek. Bunun üzerine ağzını mu-hürleyip azalarına: 'Haydi konuşun bakalım!' emrini verecek ve onlar da onun amelini bir bir anlatacaklar. Sonra kulun ağzına vurulan mühür kaldırılınca azalarına dönüp: 'Yazıklar olsun size! Vay halinize (rahmetten uzak olun!). Ben de sizin namınıza ve sizi kö-tülüklerden korumak için mücadele veriyordum'diyecek.' [Muslim]
10008- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Zulüm üç türlüdür:
Allah'ın bağışlamayacağı zulüm, Allah'ın bağışlayacağı zulüm, Allah'ın terketmeyeceği zulüm.
Allah'ın bağışlamayacağı zulüm sirktir. Çünkü sirk büyük bir zulümdür. Allah'ın bağışlayacağı zulüm ise, kulların kendileri ile Rableri arasında kendilerine yaptıkları zulümdür. Allah'ın terketmeyeceği zulüm ise, kulların birbirlerine karşı yaptıkları zulümdür ki, bu zulmü onlara birbirlerine ödetme-dikçe bırakmayacaktır." [Bezzâr.j
İsnadında Ahmed bin Mâlik el-Kuşeyrî vardır.
10009- Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde ilk davalasıp hesaplaşacak olan iki komşudur." |Ahmed.]
10010- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde yaratıklar bir araya gelip de cennet ehli cennete, cehennem ehli de cehenneme girerken, biri şöyle seslenecek: 'Ey büyük topluluk! Birbirlerinize karşı yapmış olduğunuz haksızlıkları bırakın, sevabınız bana aittir' [Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta leyyin bir senedle.]
10011- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hiç şüphe yok ki ben, en son cennete girecek olan ile, en son cehennemden çıkacak olanı bilirim. Şöyle ki, kıyamet günü kişi götürülecek ve onun hakkında denilecek ki:
'Haydi bunun küçük günahlarını ona sunun, büyük günahlarını ise kaldırın (görmesin)!' Bunun üzerine onun küçük günahları sunulacak ve şöyle denilecek: 'Sen falan gün, bunu bunu yaptın mı? Falan günü şunu şunu yaptın mı?' İnkar

edemeyip, zaten büyük günahlarından da korktuğu için: 'Evet' diyecek. Bunun üzerine ona şöyle denilecek: 'Senin için her kötülüğün yerine bir iyilik vardır.' Kul da diyecek ki: 'Şu anda burada görmediğim birçok günahlarım vardır'." Râvi dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in azı dişleri görünüıiceye kadar güldüğünü gördüm." [Müslim ve Tirmizî]
10012- İbn Mes'ûd radiyallahu arh dan: 'Bir adam dedi ki: 'Ey Allah'ın Resulü! ca-hiliyelle yaptıklarımızdan sorumlu tutulacak mıyız?' Şöyle buyurdu: 'İslâm'da güzel ve iyi hareket eden cahiliyette yaptığından sorumlu olmayacak. İslâm'da kötü davranışlarda bulunan, ilk yaptıklarından da, son yaptıklarından da sorumlu tutulacaktır'." [Buharı ile Müslim.|
10013- Ebû Zer radiyallahu anh'dan: Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Havzın kapları nedir?" Şöyle buyurdu:
"Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, onun kapları açık ve karanlık bir gecede gökteki yıldızların sayısından fazladır. Kim onun bardağıyla içerse bir daha asla su-samaz. Havzın cennetten çıkan iki oluğu gürül gürül akar. Eni, uzunluğu kadar olup Amman ile Eyle arası kadardır. Suyu sütten beyaz, baldan tatlıdır." [Tirmizî ve aynı lafızla Müslim]
10014- İkisinin ve Buhârî'nin Enes'den rivayetleri: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Havzın iki kenarı arası, Sana ile Medine arası kadardır."
10015- Diğer rivayette: "Medine ile Amman arası kadardır."
10016- Diğer rivayet:
"Eyle ile Yemen San'âs'ı arası kadardır."
10017- Diğer rivayet:
"Oradaki altın ve gümüş ibriklerinin gökteki yıldızlar sayısınca olduğunu gördüm."
10018- Buharı ile Müslim, İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Havzım bir aylık me saf eliktir."
10019- Ebû Tâlut radiyallahu anh'dan:
. "Ebû Berze el-Eslemî, Ubeydullah bin Ziyâd'ın yanma girdi. Onu görünce (Ubeydullah) şöyle dedi: Sizin Muhammed'e as-hâb olanınız, şu kısa boylu şişman mıdır?' Ebû Berze onun ne demek istediğini anlayınca şöyle dedi: 'Muhammed'in sohbetinde bulunduğum için beni ayıplayacak bir kavmin içinde bulununcaya kadar yaşayacağımı zannetmezdim.' Bunun üzerine Ubeydullah şöyle dedi:
'Muhammed'in sohbetinde bulunmak sizin için elbetteki bir şereftir, ayıp

değildir. Ben sana havzdan sormak için haber gönderdim. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'den, bu hususta bir şey söylediğini duydun mu?' Ebû Berze: 'Evet, bir, iki, üç, dört, beş kere değil daha fazla duydum:
'Kim onu (Havzı) yalanlarsa Allah ona ondan içirmesîn!' dedi ve sonra öfkelenerek çıktı.'" |Ebû Dâvud.|
10020- Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Her peygamberin, ümmetinin varıp da içeceği bir havzı bulunmaktadır. Onlar birbirlerine karşı hangimizin geleni daha çoktur diye övüneceklerdir. Ben havzımdan gelerek içeceklerin hepsinden daha çok olmasını isterim." [Tirmizî.]
10021- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
"O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-lem'e: 'Cennetle cehennem arasında konakla-nacak bir yer var mıdır?' diye sordu.
'Evet, aralarında bir kısım burçlanı cennete bazı burçları ise cehenneme bakan benim havıım vardır.'"
[Taberânî, Mu'cemu'I-Kebir'de hafi bir senedle]
10022- Ebû Hureyre ve Câbir radiyallahu anhumâ'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde Ali bin Ebî Talip benim havzımın sahibi olacaktır."
[Taberânî, Mu'cemu'I-Evsat'ta leyyin bir senedle.]
10023- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Havzıma birtakım adamlar gelecek; bana yaklaştırılınca birden uzaklaştırılacaklar. Ben: 'Yâ Rabbî! Bunlar benim ashabım' diye sesleneceğim. Bana şöyle diyecekler: 'Senden sonra onların (dinde) ne yaptıklarını sen bil-miyorsun'."
10024- Diğer rivayet:
"Benden sonra dinde değişiklik yapanlar (benden) uzak dursunlar!" diyeceğim.
[Buhûrî ve Müslim|
10025- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde ashabımdan bir cemaat havzımdan uzak tutulacaklar.'
'Ey Rabbim! Bunlar benim ashabım!' diye feryat edeceğim. Şöyle buyuracak:
'Onların senden sonra (dinde) neler icat ettiklerini bilmiyorsun. Onlar gensin geri dinden döndüler'."
10026- Diğer rivayet:
" Kıyamet gününde ümmetim havzımda benim yanıma gelecekler. Ben ise

kişinin devesinden başka develeri uzaklaştırdığı gibi, insanları uzaklaştırmaya çalışacağım." Dediler ki:
"Ey Allah'ın Peygamberi! Sen bizi tanıyabilecek misin?"
"Evet; çünkü sizin simanız hiç kimsede bulunmayacak. Bana sizler, abdestin bıraktığı eserden dolayı, elleri ve alınları bembeyaz ve nurlu olarak geleceksiniz, içinizden namaz kılmayan bir taife de benden uzaklaştırılacak; ben de 'Bunlar da benim ashabımdır' diye feryat edeceğim; lâkin bir melek bana şu cevabı verecek: 'Senden sonra onların neler (bidatler) yaptıklarını biliyor musun?'
[İkisi de Buhâri ile Müslim'e uİI.|
10027- Enes radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sel-lem'den, kıyamet gününde bana şefaat etmesini rica ettim.
'Yaparım inşaallah' buyurdu. 'Peki seni nerede arayayım?' 'Beni ilk arayacağın yer S irat'tır' 'Seni orada bulamazsam?" 'Beni Mizan'in yanında ara!' 'Seni Mizan'ın yanında da bulamazsan?' 'Beni havım yanında ara! Bu aç yerden şaşmam (mutlaka birinde bulunurum)' buyurdu." [Tirmizîl
10028- el-Muğîre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sırat köprüsünde müminlerin şiarı; 'Rabbim, selâmete erdir, selâmete erdir!' olacaktır."
[İkisi de Tirmizi'ye ait]
10029- Ya'lâ bin Münebbih radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde cehennem, mümine: 'Geç ey mümin! Senin nurun benim alevimi söndürür' diyecektir. "
|Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir'de zayıf bir senedle.|
10030- Aişe radiyallahu anhâ'dan: "Cehennemi hatırladım ve ağladım. Bunun üzerine Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem sordu:
'Neden ağlıyorsun?'
'Cehennem aklıma geldi de onun için ağlıyorum. Siz kıyamet gününde ailelerinizi hatırlayacak mısın?'
'Şu üç yerde kimse kimseyi hatırlamayacak: Mizanda mizanı hafif mi ağır mı tartacak? Bunu anlayıncaya kadar sahifeler (kitaplar) verildiğinde kitabı, sağından mı solundan mı yoksa arkasından mı verilecek bunu iyice anlayıncaya kadar hesap ânında da hatırlamaz. Cehennemin üstünde kurulacak sırat (köprü) üzerinde de geçip selâmete erinceye kadar '." |Ebû Dâvud.f
10031- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)

"Her peygamberin ümmetine ettiği bir duası vardır. Ben ise asıl duamı kıyamet gününde ümmetime şefaat etmek için sakladım."
10032- Diğer rivayet:
"Ben cennette ilk şefaat edecek peygamberim. Kıyamet gününde en çok tebeası olan ben olacağım. Cennetin kapısını ilk çalacak olan da benim." IBuhârî ve Müsiim.j
10033- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Şefaatim, büyük günah sahipleri içindir." |Tirmizî.|
Câbir dedi ki: "Kebâir (büyük günah) sahibi olmayanların şefaate ne ihtiyacı olacak ki?"
10034- Enes radiyallahu anh'dan: Ma'bed bin Hilâl el-Anzî dedi ki: "Enes'in yanına varmak istedik. Ona gidebilmemiz için Sâbit'i aracı yaptık, beraberce gittik. Daha namaz kılıyordu. Sabit ondan içeriye girmemiz için izin istedi. O da İzin verdi. İçeriye girdik. Sâbit'i yatağına oturttu. Sabit ona şöyle dedi:
'Ey Hamza'mn babası! Basralı kardeşlerin senden, şefaat hadisini rivayet etmeni rica ediyorlar.' Şöyle dedi:
'Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem bize şunu anlattı: Kıyamet gününde insanlar kalabalık halinde birbirlerine girmiş bir vaziyette Âdem Aleyhisselâm' a gidecekler.
'Zürriyetine şefaat et!'diyecekler. O şu cevabı verecek: 'Benim buna yetkim yoktur, siz İbrahim'e gitmelisiniz. Çünkü o, Allah'ın dostudur.'
Hemen ibrahim'e gidecekler. O da: 'Benim buna yetkim yoktur, en İyisi mi siz keli-mullah olan Musa'ya varın!' diyecek. Derhal Musa'ya varacaklar. O şöyle diyecek: 'Benim buna yetkim yok; siz Allah'ın Ruhu ve Kelimesi olan isa'ya gitmelisiniz.'
Ona vardıklarında ise o: 'Benim buna yetkim yok. Siz en iyisi Muhammed sallallahu aleyhi ve seHem' e gidin!' diyecek. Nihayet bana gelecekler. Ben de Allah'a varıp izin isteyeceğim. O da bana izin verecek. Huzurunda simdi yapamayacağım (fakat) o zaman bana ilham edeceği hamdü senalarda bulunaca-ğım. Sonra Rabbime secdeye kapanacağım. Söyle buyuracak: 'Ey Muhammed, kaldır başım! Söyle, sözün dinlenecek, iste, istediğin sana verilecek. Şefaat yetkisi dile, bu yetki de sana verilecek.'
Ben de şöyle yalvaracağım: 'Ey Rabbim! Ümmetim, ümmetim!'
Şöyle denilecek: 'Haydi git, kalbinde bir buğday ya da arpa danesi kadar imam bulunanları oradan çıkart!'Gidip buyruğunu yerine getireceğim. Gelip aynı hamdü senaları yine yapacağım. Huzurunda secdeye kapanacağım. Bana şöyle

denilecek: 'Ey Muhammed! Kaldır başını! Söyle, sözün dinlenecek, iste, istediğin verilecek. Şefaat yetkisi dile, o da sana verilecek.'
'Rabbim, ümmetim, ümmetim!' diyeceğim. Şöyle buyuracak:
'Haydi git oradan kalbinde hardal tanesi kadar imam bulunanı çıkart!'
Gidip bu emri de yerine getireceğim. Sonra gelip Rabbime aynı hamdü senalarda bulunacağım, sonra secdeye kapanıp O'na yalvaracağım. Bana şöyle denilecek: 'Kaldır başını, söyle, sözün dinlenecek; iste, istediğin verilecek, şefaat yetkisi iste, o da sana verilecek.' Bunun üzerine: 'Ya Rabbi! Ümmetimi, ümmetimi!' diyeceğim.
Bana şöyle denilecek: 'Haydi git, hardal tanesinden daha az, daha az, daha az imanı bulunanı da oradan çıkart!' Hemen büyük bir neşe ile gidip O'nun buyurduğunu yerine getireceğim.'
İşle Enes'in bize naklettiği hadis budur. Onun yanından çıktık, geri dönerken sahranın bir tepesine varınca, dedik ki: 'Ebû Halîfe'nin evinde gizlenen el-Hasan'a varıp selâm versek de bir de bu hadis hakkında ona sorsak.' Evine girdik ve selâm verdik. Dedik ki: 'Ey Ebû Saîd! Biz şimdi kardeşin Ebû Hamza'nın (Enes'in) yanından geliyoruz. Bize şefaat hakkında şimdiye kadar benzerini hiç duymadığımız bir hadis nakletti.'
'Ne imiş bakalım, söyleyin!' deyince, hemen hadîsi kendisine naklettik.
'Daha daha, ne dedi?' diye sorunca; 'Hepsi bu kadar, daha başka bir şey bildirmedi' dedik.
'O, bize bunu yirmi yıl önce anlatmıştı. Bunu bilmeyen yoktur. (Enes) o günlerde bütün hafızasını toplamış bir haldeydi. Şimdi ise
(o hadisin) bir kısmını unutmuş görünüyor. Şeyh (Enes) bunu ya unuttu, ya da tevekkül edip amel etmeyi terketmenizden korktuğu için onu(n devamını) size nakletmemişür.'
'Nedir o terkettiği ya da unuttuğu şey?' diye sorduk. Güldü ve şöyle dedi: 'İnsanlar aceleci yaratılmıştır. Ben size Şimdi onu anlatmak istiyorum."
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'Size dördüncü kez Rabbime dönüp aynı hamdü senalarda bulunduktan .sonra huzurunda secdeye kapanacağım. Bana söyle denilecek: 'Ey Muhammedi Basını kaldır, söyle, söylediğin dinlenecek. İste, istediğin de verilecek. Şefaat yetkisi dile, o da sana verilecek.'
Şöyle diyeceğim: 'Yâ Rabbi bana 'Lâ ilahe illallah' diyenler hakkında, da izin ver!' Şöyle buyuracak:
'Bu sana ait değildir. Lâkin izzetim, kibri-yâm, azametim ve celâlim hakkı İçin, oradan 'La ilahe illallah' diyenleri ben mutlaka çıkartacağım,'

|Buhârî ile Müslim. |

10035- DârİmÎ, Ukbe bin Âmir'den benzerini nakletti:

Onda şöyle geçmektedir: "İsa'ya gelecekler. İsâ onlara şöyle diyecek: 'Ben size Ümmî Peygamberi göstereyim de ona gidin!' Hemen bana gelecekler, Rabbim bana kalkıp kendi huzuruna çıkmama izin verecek. Kalktığım yerde o güne kadar görülmemiş güzel bir koku peydah olacak. Rabbime vardığımda bana şefaat etme yetkisi ihsan edecek. Başımdan tırnağıma kadar beni olağanüstü nur kaplayacak. Tam o anda kâfirler iblis'e şöyle diyecekler: 'Mü'minler kendilerine şefaat edecek birini buldular. Haydi sen de kalk da Rab-bin'den bizim için şefaat dile! Çünkü bizi yoldan çıkartıp saptıran sensin. 'O da meclisinden kalkınca orayı çok kötü bir koku saracak. Sonra cehennemi gösterecek ve onun diyeceği şu âyette beyan edilmiştir: '(Hesaplan görülüp) iş olup bitince şeytan şöyle diyecek: 'Doğrusu Allah size gerçeği söz vermişti. Ben de size söz verdim. Ancak sonra caydım.' -âyetin sonuna kadar- (İbrahim, 22)'

10036- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile
birlikte bir davetteydik. Yemekte pek hoşlandığı kızartılmış koyun budu vardı. Ondan bir kere ısırdı ve şöyle buyurdu:

'Ben kıyamet gününde bütün insanların efendisi olacağım; neden biliyor musunuz? Allah ilk ve son insanları tek bir düz arazide toplayacak. Bir nıünâdi çağırdığı zaman onu herkes duyacak. Bakan bir kişinin gözü mah-Şer halkını bir bakışta görecek. Güneş onlara son derece yaklaşacak; tahammül edemiye-cekleri bir gam ve keder onları kaplayacak. Nihayet insanlar söyle diyecek:

İçinde bulunduğuz bu perişan durumunuzu, görmüyor musunuz? Rabbimsin katında size şefaat edecek birini arayıp bulsanız iyi olur' Birbirlerine diyecekler ki:'Bu işi babanız Adem halleder.' Derhal Âdem Aleyhisse-
lam'a gidecekler. Ona şöyle diyecekler: 'Ey Âdem! Sen insanların babasısın. Allah seni bizzat kendi eliyle yarattı, sana ruhundan üfledi. Melekleri sana secde ettirdi ve seni cennete yerleştirdi. İçinde bulunduğumuz durumu ve bize ulaşan musibeti görüyorsun, ne olur Rabbin katında bize şefaat et!'

Şöyle cevap verecek: 'Rabbim bugün çok öfkelendi. Şimdiye kadar böyle hiç Öfkelenme-mişti. Bundan sonra da böyle öfkelenmiyecek. Biliyorsunuz O beni bir ağaçtan nehyetmişti ve ben ona âsi gelmiştim. Vay nefsim, vay nefsim, vay nefsim! Siz benden başkasına gidin. Nuh'a gidin. Hemen Nuh'a varacaklar ve ona: 'Ey Nuh! Sen yeryüzüne gönderilen peygamberlerin ilkisin, Allah sana 'Çok şükreden kul' adını verdi, içinde bulunduğumuz durumu görmüyor musun, başımıza gelenleri görmüyor musun? Ne olur Rabbin nezdinde bize şefaat et!'

Şöyle diyecek: 'Rabbim bugün çok öfkelendi. Ne bundan önce onun böyle öfke-lendiği görülmüştür ve ne de bundan sonra onda böyle bir öfke görülecektir. Bana bir dua hakkı vermişti; ben de onu kavmime karşı beddua olarak kullandım. Vay nefsim, vay nefsim, vay nefsim! En iyisi siz benden başkasına gidin, ibrahim'e gidin!'
Bunun üzerine hemen İbrahim'e varacaklar ve ona şöyle diyecekler: 'Sen Allah'ın Ne-bîsi ve yeryüzündeki dostusun. Rabbin katında bize şefaat et! Durumumuz sence ma'lûm, çok perişanız.' Onun cevabı şöyle olacak:
'Rabbim bugün çok öfkelidir. Bundan önce böyle öfkelenme/nişti ve bundan sonra da böyle öfkelenmeyecektir. Biliyorsunuz ben ona karşı üç kez yalan söyledim.' diyecek ve o yalanları anlatacak. 'Vay nefsim, vay nefsim, vay nefsim! Benden başkasına, Musa'ya gidin!'
Derhal Mûsâ Aleyhisselam'a varacaklar ve ona şöyle diyecekler: 'Sen Allah Resulüsün! Allah seni yeryüzünde insanlara risâle-tiyle ve seninle konuşmasıyla üstün kıldı. Durumumuz sence malum, ne olur Rabbin nezdinde bize şefaat et!' Şu cevabı verdi: 'Rabbim bugün çok kızmıştır. Ne bundan önce böyle kızmıştı ve ne de bundan sonra böyle kızacaktır. Sonra hana emredilmediği halde ben bir insan öldürdüm. Vay nefsim, vay nefsim, vay nefsim! Siz en iyisi İsa'ya gidin!'
Hemen İsa'ya gelip şöyle diyecekler: 'Ey İsâ! Sen Allah'in Resulüsün. O'nun Meryem'e ilkâ ettiği kelimesi ve O'nun Ruhusun, insanlarla daha beşikteyken konuştun. Durumumuzu görüyorsun, pek perişan bir haldeyiz. Ne olur Rabbin nezdinde bize şefaat et!'
Cevabı şu olacak: 'Bugün Rabbim pek kızgın. Bundan önce böyle kızmadığı gibi, bundan sonra da böyle kızmayacaktır.' İsa herhangi bir günahım zikretmedi. 'En iyisi siz benden başkasına, Muham-med'e gidin!' Hemen Muhammed'e gelip şöyle diyecekler: 'Ey Muhammedi Sen Allah'ın Resulüsün! Üstelik peygamberlerin sonuncusu-sun. Allah senin geçmiş ve gelecek tüm günah-lannı bağışlamıştır. Durumumuzu görmektesin, ne olur Rabbin nezdinde bize şefaat et!'
Hemen yürüyüp Arş'in altına varacağım orada Rabbime secdeye kapanacağım. Orada Allah daha önce hiç kimseye nasip etmediği hamd çeşitlerini bana ilham edecek. O kelimelerle Allah'a yalvaracağım. Bana şöyle denilecek:
'Ey Muhammedi Başını kaldır! İste, istediğin sana verilecek, şefaat yetkisi dile, o da sana ihsan edilecek!' Hemen başımı kaldırıp, şöyle diyeceğim: "Ümmetim yâ Rabbî! Ümmetim, yâ Rabbi! Ümmetim, yâ Rabbî!' Ondan sonra bana şöyle denilecek: 'Ümmetinden hesaba çekilmeyecekleri cennet kapılarının sağındaki kapıdan içeriye al!' Onlar diğer kapılarda da insanlarla ortaktırlar." Sonra

buyurdu ki: 'Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, cennetin kapı kanatlarından iki kanadın arası, Mekke ile Hıcr arası, ya da Mekke ile Busrâ arası kadar geniştir.'
10037- Buhârî'nin rivayetinde: "Mekke ile Himyer arası kadardır" diye geçmektedir.
10038- Diğer rivayet:
"Allah insanları kıyamet gününde bir araya getirecek, mu minler cennete yakın olacaklar. Adem'e gelip şöyle diyecekler: 'Haydi kapının açılmasını sağla!' O şu cevabı verecek: 'Allah sizi cennetten babanızın hatasından dolayı çıkardı. Ben buna yetkili değilim, o halde siz Allah'ın dostu olan oğlum İbrahim'e gidin.' ibrahim şöyle diyecek: 'Ben buna yetkili değilim, ben onun dostu idim, ancak oldukça genden (mesafeli), o halde siz Musa'ya gidin!.." Benzeri rivayet. Onda şöyle geçmektedir:
"Emanet ile Rahim gönderilecek. Sırat'in iki yanına, sağına ve soluna duracaklar. Bundan sonra ilkiniz şimşek gibi geçecek."
Dedim ki: "Annem babam sana feda olsun! Şimşek gibi geçen şey nedir?" Şöyle buyurdu: "Şimşeği görmüyor musunuz göz açıp yumuncaya kadar nasıl geçip dönüyor?"
"Sonra (Sırat'ı) rüzgâr gibi, sonra kuş gibi geçeceksiniz. Sonra İnsanlar amellerine göre geçeceklerdir. Peygamberiniz Sırat köprüsünün üstünde durup: 'Rabbim selâmete erdir! Rabbim, selâmete erdir!' diyecek. Nihayet amelleri kendilerini geçirecek derecede olmayanlar, Sırat' ı yavaş olarak yani sürünerek geçecekler." |Buhârî, Müslim ve Tirmizî.]
10039- Onun (Tirmizî'nin) Ebû Saîd'den rivayeti: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde ben Adem evladının efendisiyim. Övünme yok. Elimde Hamd sancağı olacak, övünme yok. Âdemoğullannın hepsi benim sancağımın altında olacaktır. Ben, arzın kendisine ilk yardacağı kişiyim. Övünme yok. İnsanlar üç büyük korkuya maruz kalacaklar ve Âdem'e gelecekler." Benzeri. "Nihayet İsa'ya varacaklar, İsâ onlara şöyle diyecek: 'Onlar Allah'ı bırakıp bana taptılar.'
10040- Bureyde radiyallahu anh'dan:
O, Muâviye'ye şöyle dedi: "Ben Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu duydum: "Kıyamet gününde ben, yeryüzündeki ağaç ve toprak sayısınca, Şefaat etmemi umuyorum." (Bureyde) dedi ki: "Ey Muâviye! Sen onu ümit ediyorsun da Ali Ümit etmiyor mu?" [Ahmed zayıf bir senedle.]
10041- Uneys el-Ensârî radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem buyurdu:)
"Yeryüzünde bulunan taş ve topraktan (mamul) her şey üzerine ben şefaat ediciyim."
[M. el-Evsat]
10042- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben cehennemin kapısına geleceğim, kapısını vurunca bana açılacak. Sonra Allah'ı öylesine hamd edeceğim ki, benden önce öyle bir hamdi kimse yapmamış olacak. Bu benden sonra da kimseye nasib olmayacak. Ve oradan, kalbden ve cân-ı gönülden "Lâ ilâha illallah" diyenleri çıkartacağım. Neseblerini bildiğim, fakat yüzlerinden tanımadığım Ku-reyş'ten birtakım insanlar bana intisab edecekler, fakat onları cehennemde bırakacağım."
[İkîsi de Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta hafî bir senedle.]
10043- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimden ilk şefaat edeceklerim Ehl-i Beytimdir. Sonra yakınlık derecelen ve sırasına göre Kureyş ve Ensûr'dan olanlardır.
Sonra Yemenlilerden bana îman edip uyanlardır. Sonra diğer Araplar, sonra Acemlerdir. İlk şefaat edeceklerim fazilet sahipleridir." ITaberânî, Mıı'cemu'l-KeMr'âe, hafi bir senedle.]
10044- Abdü'l-Melik bin Abbâd bin Ca'fer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ümmetimden ilk şefaat edeceklerim: Medineliler, Mekkelilev ve Taîflilerdir."
|Bez-zâr ve Taberânî, Mu'cemu'll-Kebtr'de zayıf bir senedle.]
10045- Osman radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde ilk şefaat edecek olanlar peygamberlerdir. Sonra şehitler, sonra müezzinlerdir." |Bezzâr zayıf bir senedle]
10046- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan; (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet günü olduğu zaman ölüm, alaca bir koç şeklinde cennet ve cehennem arasına getirilip herkesin gözü önünde boğazlanacak-tır. Kim sevinçli ölürse cennet ehlinden olarak ölür, kim de hüzünlü olarak ölürse cehennem ehlinden olarak ölür."
10047- Diğer rivayet:
"Ölüm alaca bir koç şeklinde Kıyamet gününde getirilecek. Bir münâdi şöyle seslenecek:

"Ey Cennet ehli!" Hemen hepsi ayağa kalkıp dikkatle bakacaklar.
"Bunu tanıyor musunuz?"
Daha önce gördükleri için "Evet" diyecekler.
Sonra Cehennem ehline seslenecek. Onlar da hemen kalkıp heyecanla bakacaklar ve onlara da: "Ey Cehennem ehli! Bunu tanıyor musunuz?" denilecek. Onlar da daha evvel gördükleri için onu tanıyacaklar ve "Evet" diyecekler.
Sonra o, cennet ile cehennem arasında boğazlanacak. Sonra şöyle diyecek: "Ey Cennet ehli! Artık bir daha ölüm yoktur, siz burada ebedîsiniz."
Sonra: "Ey Muhammedi Sen onları pişmanlık ve üzüntü günü hakkında uyar. Çünkü onlar bir gafletin İçine dalmış oldukları halde
ve henüz iman etmemişken (bakarsın) iş olup bitmiştir.' mealindeki âyeti (Meryem, 39) okudu ve eliyle dünyayı gösterdi.
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî.]

TAHRİC

==

9971- Bu hadisi Tirmizî (2431), Süveyd an İbni'l-Mübârek an Ebî'l-Alâ an Atiyye an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
9972- Bu hadisi Ebû Dâvud (4742) ve Tirmizî (2430), Sül. et-Teymî an Eslem el-İclî an Bişr b. Şağâf an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Tirmizî isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
9973- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Zümer 3/2, VI, 34; tefsîr Amme 1, VI, 79) ve Müslim (fiten 141, s. 3370-1), el-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9974- Bu rivayeti Mâlik (cenâiz 48, s. 239), Müslim (fiten 142, s. 2271), Ebû Dâvud (4743) ve Nesâî (cenâiz 117, IV, 111), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9975- Bu hadisi Mâlik (cenâiz 49, s. 240), Nesâî (cenâiz 117, IV, 108) ve İbn Mâce (4271), Mâlik ani'z-Zührî an Abdirrahman b. Kâ'b b. Mâlik an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9977- Bu hadisi Buhârî (rikâk 44, VII, 194) ve Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 28, s. 2150), Muh. b. Ca'fer an Ebî Hâzım an Sehl asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9978- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 8, IV, 110; tefsîr Mâide 14-15, V, 191-2; tefsîr Enbiyâ 2, V, 240 rikâk 45/3-4, VII, 195), Müslim (cennet 58, s. 2294-5) ve Nesâî (cenâiz 118/1-2, IV, 114), Amr b. Dînâr ve el-Muğîre b. en-Nu'mân an Saîd b. Cübeyr an İbn Abbâs asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9979- Bu rivayeti Tirmizî (3332), Abd b. Humeyd an Muh. b. el-Fadl an Sâbit b. Yezîd an Hilâl b. Habbâb an İkrime an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
9980- Bu hadisi Buhârî (rikâk 45/2, VII, 194) ve Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 54, s. 2161), Yûnus b. Muh. an Şeybân an Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9981- Bu hadisi Tirmizî (3142), Abd b. Humeyd an Sül. b. Harb ve'l-Hasan b. Mûsâ an Hammâd b. Seleme an Alî b. Zeyd an Evs b. Hâlid an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen" hükmü verdi.
9982- Bu hadisi Buhârî (rikâk 45/1, VII, 194), Müslim (cennet 59, s. 2195) ve Nesâî (cenâiz 118, IV, 115-6), Vuheyb an İbn Tâvus an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9983- Bu hadisi Buhârî (rikâk 47/2, VII, 197) ve Müslim (cennet 61, s. 2196), Sevr b. Zeyd an Ebî'l-Gays an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9984- Bu hadisi Buhârî (rikâk 47/1, VII, 196-7) ve Müslim (cennet 60, s. 2195) Tirmizî (2422), Nâfi' an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9985- Bu hadisi Müslim (cennet 62, s. 2196) ve Tirmizî (2421), Abdurrahman b. Yezîd b. Câbir an Süleym

b. Âmir ani'l-Mikdâd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9986- Râvilerinden Yezîd b. Sinân Ebû Ferve er-Ruhâvî zayıf olmakla birlikte, azıcık tevsîk olunmuştur (Mecma‘ î, 334).
9987- Heysemî, isnâdında tanımadığı bir râvinin bulunduğunu söylemiştir (Mecma‘ î, 334).
9988- Heysemî diyor ki: "Râvisindeki zaafa rağmen isnâdı hasendir" (Mecma‘ î, 337).
9989- Güvenilir bir râvi olan İsm. b. Abdillah b. Hâlid dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma‘ î, 337).
9990- Râvilerinden Ebû Sa'd el-Bakkâl ihtilâflı olmakla birlikte zaafı ağır basmaktadır (Mecma‘ î, 343).
9991- Bu hadisi Müslim (cennet 83, s. 2206), el-A'meş an Ebî Süfyân an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
9992- Bu hadisi Buhârî (mazâlim (10, III, 99; rikâk 48/2, VII, 197) ve Tirmizî (2419), Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9993- Bu hadisi Müslim (birr ve's-sıla 59, s. 1997) ve Tirmizî (2418), el-Alâ b. Abdirrahman an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9994- Bu hadisi de Müslim (birr 60, s. 1997) ve Tirmizî (2420), el-Alâ b. Abdirrahman an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9996-9997- Bu hadisi Buhârî (ilm 35, I, 34; tefsîr İnşikâk 1, VI, 81; rikâk 49, VII, 198), Müslim (cennet 80, s. 2205), Ebû Dâvud (3093) ve Tirmizî (2426), İbn e. Müleyke (ani'l-Kâsım) an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9998- Bu hadisi Buhârî (rikâk 48/1, VII, 197; diyât 1/3, VIII, 35), Müslim (kasâme 28, s. 1304), Tirmizî (1396) ve Nesâî (tahrîmu'd-dem 2, VII, 83), el-A'meş an Ebî Vâil an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
9999- Bu hadisi Tirmizî (2416), Humeyd b. Mes'ade an Husayn b. Numeyr an Hüseyn b. Kays er-Rahabî an Atâ b. e. Rebâh an İbn Ömer an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
10000- Bu hadisi Tirmizî (2427), Süveyd b. Nasr an İbni'l-Mübârek an İsmaîl b. Müslim ani'l-Hasan ve-Katâde an Enes senedi ile tahrîc etti ve İsmaîl'in zayıf olduğunu, ayrıca pek çoklarınca bu hadisin el-Hasan'ın sözü olarak rivayet olunduğunu söyledi.
10001- Bu hadisi Müslim (zühd 16, s. 2279-80), İbn e. Ömer an Süfyân an Süheyl b. e. Sâlih an ebîhî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti. Metnin başı buraya alınmamıştır.
10002-10003- Bu hadisi Buhârî (ezân 129, I, 195; rikâk 52, VII, 205-6; tevhîd 24/4, VIII, 179), Müslim (îmân 299, s. 163-7) ve Nesâî (tatbîk 81, II, 229), ez-Zührî an Atâ b. Yezîd an Ebî Saîd (ve-Ebî Hureyre) asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10004- Bu hadisi Müslim (îmân 316, s. 177), Revh b. Ubâde an İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
10005- Bu hadisi Buhârî (mazâlim 2, III, 97; tefsîr Hd 4, V, 214; edeb 60/2, VII, 89; tevhîd 36, VIII, 202-3) ve Müslim (tevbe 52, s. 2120), Katâde an Safvân b. Muhriz an İbn Ömer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10006- Bu hadisi Tirmizî (3165), Abdurrahman b. Gazvân an Leys b. Sa'd an Mâlik b. Enes ani'z-Zührî an Urve an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
10007- Bu hadisi Müslim (zühd 17, s. 2280), Ebû Bekr b. en-Nadr b. ebî'n-Nadr an Hâşim b. el-Kâsım an Ubeydillah el-Eşcaî ani's-Sevrî an Ubeyd el-Muktib an Fudayl ani'ş-Şa'bî an Enes senedi ile tahrîc etti:
10008- Heysemî, Ah. b. Mâlik'i tanımadığını ve diğer râvilerinin zaaflarına rağmen tevsîk olunduklarını söylemiştir (Feyd IV, 396).
10009- Bu hadisi Ahmed (IV, 151), Kuteybe an İbn Lehîa an Ebî Uşâne an Ukbe senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre isnâdı hasendir (Mecma‘ î, 349).
10010- Râvilerinden Ebû Avn el-Hakem b. Sinân hakkında Ebû Hâtim: "Pek çok yanılgısı vardır, kavî değildir, ancak aslen sâdıktır, hadisi yazılabilir." Ancak başkası onu zayıf addetmiştir. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ î, 356).
10011- Bu hadisi Müslim (îmân 314, s. 177) ve Tirmizî (2596), el-A'meş ani'l-Ma'rr b. Süveyd an Ebî Zer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10012- Bu hadisi Buhârî (istitâbetu'l-mürteddîn 1/4, VIII, 49) ve Müslim (îmân 189-91, s. 111), Ebû Vâil an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

10013- Bu hadisi Müslim (fadâil 36, s. 1798) ve Tirmizî (2445), Abdülazîz b. Abdissamed an Ebî İmrân el-Cevnî an Abdillah b. es-Sâmit an Ebî Zer asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10014-10017- Bu hadisi Buhârî (rikâk 53, VII, 207), Müslim (fadâil 39, 41-3, s. 1800-1) ve Tirmizî (2442), ez-Zührî, Katâde, el-Muhtâr b. Fülfül an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10018- Bu hadisi Buhârî (rikâk 53, VII, 207) ve Müslim (fadâil 27, s. 1793), Nâfi' b. Ömer an İbn e. Müleyke an İbn Amr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10019- Bu hadisi Ebû Dâvud (4749), Müslim b. İbr. an Abdisselâm b. e. Hâzım Ebî Tâlt an Ebî Berze senedi ile tahrîc etti.
Ebû Tâlt'un hâli mechûldür.
10020- Bu hadisi Tirmizî (2443), Ah. b. Muh. b. Alî b. Neyzek an Muh. b. Bekkâr an Saîd b. Beşîr an Katâde ani'l-Hasan an Semure senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
10022- Râvileri arasında ihtilâflı kimseler vardır (Mecma‘ î, 367).
10023-10024- Bu hadisi Buhârî (rikâk 53, VII, 207) ve Müslim (fadâil 40, s. 1800), Vuheyb an Abdilazîz b. Suheyb an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10025- Bu hadisi Buhârî (rikâk 53, VII, 208), Ah. b. Şebîb an ebîhî an Yûnus ani'z-Zührî an Saîd an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
10026- Bu rivayeti Müslim (tahâret 37, s. 217), İbn Fudayl an Ebî Mâlik el-Eşcaî an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
10027- Bu hadisi Tirmizî (2433), Abdullah b. es-Sabbâh an Bedel b. el-Muhabber an Harb b. Meymûn ani'n-Nadr b. Enes an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
10028- Bu hadisi Tirmizî (2432), Alî b. Hucr an Alî b. Mushir an Abdirrahman b. İshâk ani'n-Nu'mân b. Sa'd ani'l-Muğîre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
10029- Râvilerinden Süleym b. Mansûr b. Ammâr zayıftır (Mecma‘ î, 360).
10030- Bu hadisi Ebû Dâvud (4755), İsm. b. İbr. an Yûnus ani'l-Hasan an Âişe asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10031- Bu hadisi Buhârî (da'vât 1, VII, 145) ve Müslim (îmân 341-4, s. 190), Katâde ve Sül. et-Teymî an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10032- Bu hadisi Müslim (îmân 330-2, s. 188), el-Muhtâr b. Fülfül an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
10033- Bu hadisi Tirmizî (2436), Muh. b. Beşşâr ani't-Tayâlisî an Muh. b. Sâbit el-Bünânî an Ca'fer b. Muh. an ebîhî an Câbir senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
10034- Bu hadisi Buhârî (tevhîd 36/2, VIII, 200-1) ve Müslim (îmân 326, s. 182-4), Hammâd b. Zeyd an Ma'bed b. Hilâl an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10035- Bu hadisi Dârimî (II, 327), Abdullah b. Yezîd an Abdirrahman b. Ziyâd an Duhayn el-Hacerî an Ukbe senedi ile tahrîc etti.
10036-10037- Bu hadisi Buhârî (tefsîr İsrâ, V, 227; enbiyâ 9/1, IV, 113), Müslim (îmân 327, s. 184-6) ve Tirmizî (2434), Ebû Hayyân an Ebî Zür'a an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10038- Bu hadisi Müslim (îmân 329, s. 186-8), Muh. b. Tarîf an Muh. b. Fudayl an Ebî Mâlik an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
10039- Bu hadisi Tirmizî (3615), İbn e. Ömer an Süfyân an İbn Cüd'ân an Ebî Nadre an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
10040- Bu hadisi Ahmed (V, 347), el-Esved b. Âmir an Ebî İsrâîl an Hârise b. Husayra an İbn Büreyde an ebîhî senedi ile tahrîc etti.
Ebû İsrâîl dışındaki râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ î, 378).
10041- Heysemî, râvilerinden Ah. b. Amr. el-Kalrî'yi tanımadığını, diğer râvilerinin ise içlerinden birisindeki bir zaafla birlikte güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir (Mecma‘ î, 379).
10042- Râvilerinden Alî b. Saîd er-Râzî leyyindir. Ayrıca Heysemî'nin durumunu bilmediğini ifâde ettiği bir râvi de vardır (Mecma‘ î, 379).
10043- Heysemî, durumunu bilmediği bir râvinin mevcdiyetine dikkati çekmiştir (î, 381).
10044- Heysemî isnâdında tanımadığı râvilerin bulunduğunu söylemiştir (Mecma‘ î, 381).
10045- Râvilerinden Anbese b. Abdirrahman el-Umevî, ittifakla zayıf bir râvidir (Mecma‘ î, 381).
10046- Bu rivayeti Tirmizî (2558), Süfyân b. Vekî' an ebîhî an Fudayl b. Marzk an Atiyye an Ebî Saîd

senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
10047- Bu rivayeti Buhârî (tefsîr Meryem 1, V, 236-7), Müslim (cennet 40, s. 2188) ve Tirmizî (3156), el-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

CENNET, CEHENNEM VE İÇİNDEKİLER BAHSİ

10048- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Allah cenneti yarattığı zaman Cibril'e: "Haydi git ona bak!" emrini verdi. O da gitti baktı ve şöyle dedi:
"İzzetin ve celâlin hakkı için bunu duyan herkes hemen oraya girer."
Sonra orasının etrafını (nefsin hoşlanmadığı) zorluklarla döşedi ve: "Haydi şimdi git, bak!" buyurdu. Gitti, baktı ve şöyle dedi: "izzetin hakkı için, onu duyan kimse asla oraya girmez."
Allah cehennemi yarattığı zaman Cibril'e "Haydi git ona bak!" emrini verdi. O da gitti baktı ve şöyle dedi: "izzetin ve celâlin hakkı için bunu duyan hiç kimse oraya giremez."
Sonra onun çevresini (nefsin hoşuna giden) şehvetlerle döşedi ve şöyle buyurdu: "Haydi git şimdi bak!" Gitti baktı, döndü, şöyle dedi: "izzetin hakkı için korkarım ondan hiç kimse geri kalıp kurtulamaz, mutlaka oraya girer." |Ebü Dâvud. Tirmizî ve Nesâî.]
10049- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cehennem şehvetlerle donatıldı, cennet
ise (nefsin hoşlanmadığı) zorluklarla donatıldı."
[Buhâri ile Müslim.]
10050- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennet birinize pabucunuzun bağından daha yakındır. Cehennem de öyle."
[Buhârî.]
10051- Enes radiyallahu anlı'dan: "Cehenneme sürekli insanlar atılacak. O devamlı olarak şöyle diyecek:
"Daha var mı?" Nihayet Rabbu'l-İzzet ona ayağını basıp iki yakasını birleştirmesine kadar bu durum devam edecek. "Artık yeter, artık yeter! İzzetin ve keremin hakkı içini" diyecek. Cennette ise daima bos yer bulunacak. Nihayet Allah başka insanlar da yaratıp cennetten artan yere yerleştirecektir."
10052- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve

sellem buyurdu:)
"Cennetle cehennem tartıştılar. Cehennem: böbürlenen ve zorba kimselerle, cennet ise insanların güçsüzleri ve insanlar nazarında değersiz olan kimselerle doldurulduklarını ileri sürecekler. Bunun üzerine Allah cennete şöyle diyecek. "Sen benim rahmetimsin. Seninle ben kullarımdan dilediğime rahmetimi ulaştırırım."
Cehenneme de: "Sen benim azabımstn. Seninle ben kullarımdan istediğime azab ederim. Her ikiniz de dolacaksınız." Cehennem dolmak ve doymak bilmedi. Nihayet Allah ayağını ona koydu ve cehennem de:
"Artık hiç alacak yerim kalmadı, hiç alacak yerim kalmadı" dedi. (Çünkü Allah ayağım koyduğunda) Cehennemin ağzı birbirine kavuştu. Allah yarattıklarından hiç kimseye zulmetmez.
Cennetten boş kalan yerler için ise Allah başka insanlar yaratacaktır."
[Buhârî, Müslim ve TİrmizÎ]
10053- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"(Hakikî) Cehennem ehli cehennemde ne ölürler, ne de yaşarlar. Ancak (küfür ve sirk yüzünden değil de) günahları ya da hataları yüzünden cehenneme girenleri, cehennem ateşi öldürecek, kömür haline geldiklerinde, onlara şefaat etme izni çıkacak, grup grup ge-
tirilip cennet nehirlerine atılacaklar. Sonra cennet ehline: "Haydi onların üzerine su dökün!" denilecek. Böylece onlar selin yatağında biten daneler gibi biteceklerdir." Cemaatten bir adam dedi ki: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem (bunu anlatırken) sanki çölde yaşamış birini andırıyordu." |Mü.siimJ
10054- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Müminler cehennemden kurtarılıp cennetle cehennem arasında bir köprü üzerinde (bir müddet) durdurulacaklar. Dünyada yaptıkları haksızlıkların davası orada görülüp herkes hakkını haksızlık yapandan alacak. Böylece günahlardan arındırıldıktan sonra cennete girmelerine İzin verilecektir. Muham-med'in canı elinde olan Allah'a yemin ederim ki, onların biri, cennetteki yerini, dünyadaki evinden daha iyi tanıyıp (yeıieşecek)tir."
[Buhârî]
10055- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bir gurup insan ateşten şefaat sayesinde seârîr şeklinde çıkacaklardır." Dedik ki: "Seârîr nedir?" "Dağâbts (bir tür salatalıktır" buyurdu. lBuhârî ile Müslim.|

10056- Ebû Hureyre radiyallahu anh'daıı: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cehenneme girenlerden iki adam avazları çıktığı kadar feryad edecekler. Allah: "Onları çıkartın!" buyuracak. Nihayet çıkartılacaklar ve (Allah) onlara soracak: "Neden bu kadar şiddetli feryad ediyorsunuz?"
"Bize acıyasın diye böyle yaptık."
"Benim size acımam, tekrar cehenneme girip yerlerinize atlamanızdır."
Onlardan biri gidip cehennemdeki yerine atlamak üzereyken orasını selametti ve ılık bir yere dönüşmüş olarak görecek. Diğeri ise gidip kendini o cehennemdeki yerine atmaktan çekinecek. Allah ona soracak: "Sen neden kendini oradaki yerine atmadın?" Cevabı şu olacak:
"Rabbim, beni oradan çıkardıktan sonra tekrar oraya göndermemeni umuyorum." Allah şöyle buyuracak: "Sen de umduğuna nail oldun."
Bunun üzerine her ikisi de Allah'ın rah-metiyle cennete gireceklerdir." [Tirmizî]
10057- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ateş ehlinden dünya nimetlerini en çok tatmış olan kişi getirilecek. Cehenneme bir kere daldırılacak. Sonra şöyle denecek: "Ey Âdemoğlu! Hiç (dünyadayken) iyilik gördün mü? Hiç bir nimete erdin mi?"
"Hayır vallahi, ya Rabbi!" diyecek.
"Cennet ehlinden dünyada en çok sıkıntı çekmiş olan getirilecek. Cennete bir kere daldırılacak. Sonra ona sorulacak: "Ey Âdemoğlu! Hiç (dünyadayken) sıkıntı çektin mi? Başından hiç şiddet ve yoksulluk geçti mi!" O da şu cevabı verecek: "Hayır vallah' i ya Rab-bi!" [Müslim]
10058- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Ben en son cehennemden çıkacak ve en son cennete girecek olanı biliyorum. Kişi sürünerek cehennemden çıkacak. Allah ona şöyle buyuracak: "Haydi git, cennete gir!" Cennete girmek için vardığında orasının dolu olduğu kendisine hayal ettirilecek. Dönüp gelecek ve şöyle diyecek: "Ya Rabbi! Gittim, orasını dolu buldum."
Allah: "Haydi tekrar git ve cennete gir!" emrini verecek. Gidecek; ona tekrar oranın dolu olduğu gösterilecek. Dönüp: "Ya Rabbi! Onu dolu buldum" diyecek. Allah yine: "Haydi git, senin için orada dünya ve on misli kadar yer vardır -ya da~ dünyanın on misli dünya kadar orada senin için yer vardır" diyecek.
Kul: "Sen Meliksin, beni aşağılıyor musun? Yoksa benimle alay mı ediyorsun" diyecek."

(Râvi dedi ki:) Bunu anlatırken Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in azı dişleri görünecek derecede güldüğünü gördüm. As-hâb arasında: "İşte cennet ehlinin en aşağı menzü sahibi bu kimsedir" denilirdi.
|Buhârî, Müslim ve Tirmizi|
10059- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"En son cennete girecek kimse, kâh yürüyerek, kah yüzü üstü sürünerek, kâh da ateş yüzünü yaiıyarak geçecek. Ateşi geçtiği zaman geriye dönüp ona şöyle diyecek: "Beni senden kurtaran Allah ne yücedir! Bana Allah evvelkilerden ve sonrakilerden kimseye vermediğini vermiştir." Derken önüne bir ağaç çıkartılacak. Bunun üzerine şöyle diyecek: "Ya Rabbi! Beni o ağaca yaklaştır da gölgesinde gölgeleneyim, altından fışkıran suyundan içeyim." Allah da şöyle buyuracak:
"Bunu sana verirsem, benden daha başkasını istemezsin değil mi?"
"Hayır ya Rabbi, istemem!" deyip, başkasını istemiyeceğine dair söz verecek. Allah da onun sabrı olmadığını gördüğü ve bildiği için onu mazur görecek. Nihayet o ağaca onu yaklaştıracak, gölgesinde gölgelenip suyundan da içtikten sonra, ona ondan daha iyi bir ağaç gösterilecek, bu defa: "Ya Rabbi! Beni o ağaca yaklaştır da gölgesinde gölgeleneyim, suyundan da içeyim, ondan başka senden bir şey istemem" diyecek.
Allah şöyle buyuracak: "Ey Ademoğlu! Daha önce evvelkinden başkasını istemeyeceğine dair bana söz vermemiş miydin? Halbuki şimdi başkasını istiyorsun. Onu sana verirsem belki bir başkasını isteyeceksin." Ona, ondan başkasını istemiyeceğine dair söz verir.
Allah onun sabredemiyeceğini bildiği için onu mazur görecektir. Nihayet ağacı ona yaklaştıracak. Gölgesinde gölgelenecek ve suyundan da içecek.
Sonra ona tam cennetin kapısının yanında ilk ikisinden daha güzel olan bir ağaç gösterilecek. Bunun üzerine: "Ya Rabbi! Beni bu ağaca yaklaştır da onun gölgesinde gölgeleneyim, suyundan da içeyim, artık ondan başkasını senden istemem" diyecek. Bunun üzerine Allah:
"Ey Âdemoğlu! Daha evvel de böyle söylemiştin. Şimdi yine istekte bulunuyorsun" diyecek.
"Evet Rabbim! Sana bundan başkasını İs-temiyeceğime dair söz vermiştim. Ancak sabredemiyorum, senden bunu da isliyorum. Artık bu son, bundan başka istemiyeceğ'un" diyecek. Onun sabredemiyeceğini gördüğü için Rabbi onu mazur görecek ve onu o ağaca yaklaştıracak. Onu oraya yaklaştırınca, cennet ehlinin seslerini duyacak. "Ey Rabbim, ne olur beni oraya (cennete) koy!" diye

yalvaracak. Allah şöyle buyuracak:
"Ey Ademoğlu! Beni senden kurtaracak olan nedir? Dünya ve bir mislini de sana versem hoşnut olur musun?"
"Rabbim! Sen Âlemlerin Rabbisin halde benimle alay mı ediyorsun?" diyecek."
Tamo sırada İbn Mes'ûd güldü ve dedi ki: "Bana neden güldüğümü sormayacak mısınız?"
"Evet neden güldün?" diye sorduklarında, şöyle dedi: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem de burada gülmüş ve kendisine: "Neden güldün, ey Allah'ın Resulü?" diye sormuşlardı da o şu cevabı vermişti:
"Kul: "Ey Rabbiın! Sen Alemlerin Rab-bisin benimle alay mı ediyorsun!" dediği; Allah da ona: "Seninle alay etmiyorum, lâkin ben dilediğimi yapmaya kadirim" diyerek gülmüştü, İşte ben de bunun için gülüyorum."
[Müslim]
10060- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Bu yaktığınız ateş, cehennem ateşinin yetmiş parçasından bir parçadır."
"Vallahi, bu ateş de yeterlidir, ey Allah'ın Resulü!" dediler
Şöyle buyurdu: "Cehennem ateşi, öbüründen altmış dokuz parça fazladır. Her bir parçanın sıcaklığı, bunun (dünya ateşi) kadardır." [Mâlik, Müslim ve Tirmizî]
10061- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cehennemin ateşi bin sene yakıldı, nihayet kıpkırmızı kesildi. Bin sene daha yakıldı, bembeyaz kesildi. Bin sene daha yakıldı, simsiyah oluverdi. Şimdi o, simsiyah kapkaranlıktır." |Mâlik ve lafzıyla Tirmizî.J
10062- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'le beraberdik, bir düşme sesi duydu ve sordu: "Bu nedir, biliyor musunuz?"
"Allah ve O'nun Resulü daha iyi bilir" dedik. Şöyle buyurdu: "Bu, cehenneme atılan bir taştır. Yetmiş sene önce cehenneme atılmış, henüz şimdi düşüyor. Ancak dibine ulaşabildi." [Müslim]
10063- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
-Kafatası gibi bir şeye işaret ederek-" Bunun gibi bir kurşun (kitle) eğer gökten yere gönderilse -ki aralan beşyüzyıllık mesafedir- akşam olmadan yere ulaşır. Aynı kurşun, cehennemliklerin bağlanacağı zincirin (Hakka, 69, 32) baş tarafından atılsa, köküne veya sonuna varmadan, geceli-gündüzlü kırk sonbahar seyretmesi gerekir."

|Tirmizî|
10064- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cehennem çardakları her birinin kalınlığı kırk yıllık mesafe olmak üzere sıkı yapılmış dört duvardan ibarettir." |Tîrmizî|
10065- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Veyi, cehennemde bir vadidir ki, kâfir oraya atıldığı zaman, kırk sonbahar sene aşağıya doğru gider de ancak dibine ulaşır." [Tirmizî]
10066- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cehennem irininden dünyaya bir kova akıtılsa onun pis kokusu tüm dünya ehlini sarar." [Tirmizî]
10067- İbn Abbâs radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, 'Allah'tan nasıl korkulması gerekiyorsa öyle korkun ve ancak müslümanlar olarak ölün!" mealindeki âyeti (Bakara, 132) okudu ve sonra şöyle buyurdu:
"Eğer zakkumdan dünyaya bir damla dam-latüsa, dünya halkının yaşantısını mahv eder. Ya onun yiyenlerin hali nice olur?" [Tirmizî.1
10068- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cehennemde "Hebheb" adında bir vadi vardır, her cebbarı (zorbayı) içine alacaktır. Sen sakın onlardan olmayasın!"
[Dârimî zayıf bir senedle.J
10069- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cehennem Rabbine: "Bir kısmım, bir kısmımı yemektedir" diye şikâyet etti. Bunun üzerine Allah ona biri kısın, diğeri yazın olmak üzere iki nefes (almasına) müsaade etti. O (nefes), karşılaştığınız sıcak ile, soğuğun en şiddetlisidir."
|Buhârî, Müslim veTirmizî|
10070- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde, gören iki gözü, duyan iki kulağı, konuşan bir dili bulunan bir boyun (cehennemden) çıkacak ve söyle diyecektir: "Ben su üç kimseyi içime çekmekle görevlendirildim: Allah'la beraber başka bir ilah edinenler, zorba zalimler ve resim yapanlar." |Tirmizî|
10071-Rezîn:
"Kim (benim demediğimi dedi) diyerek bana yalan isnad ederse cehennemin iki

gözü arasındaki yerine hazırlansın." Denildi ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Onun iki gözü mü var?" Şöyle buyurdu:
"Siz Allah'ın: "Bu ateş onlara, uzak bir yerden gözükünce, onun kaynamasını ve uğultusunu işitirler" kavli celîlini (Furkân, 12) duymadınız mı?" Cehennemden, gören iki gözü bulunan bir boyun uzanıp çıkacaktır." Benzerini nakletti.
10072- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"O gün cehennem, her birini yetmiş bin meleğin çektiği bin yularla çekilerek getirilecektir." [Müslim ve Tirmizî.l
10073- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cehennem ehlinin göreceği azabın en hafifi, kişiye ateşten iki pabuç giydirilip onların sıcağından beyninin kaynaması şeklinde olacaktır." [Müslim]
10074- Semure radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cehennem onlardan kimini Ökçelerine, kimini beline, kimini de köprücük kemiğine kadar yakalayacak," (İkisi de Müslim'e aittir.]
10075- Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cehennem ehli acıkacak. Açlıkları onlara yapılan azap seviyesine ulaşınca: "Açız" diye imdad isteyecekler. Onlara besleyici olmayan, açlıklarını da gidermeyen kötü kokulu diken verilecek. Yine "Açız, itndâd!" diye feryad edecekler. Bu sefer onlara boğazı tıkayan bir yiyecek verilecek. Böyle bir yiyeceği dünyadayken boğazlarından ancak içecek ile geçirdiklerini hatırlayacaklar ve içecek isteyecekler. Bu defa onlara demir çengeller ile kayna-tılmış su sunulacak. Yüzlerine yaklaştırddığı zaman yüzlerini kavuracak; karınlarına girdiği zaman ise karınlarım parçalayacak. Diyecekler ki: "Haydi cehennem bekçilerini çağırın, belki bu azabımızı hafifletirler!" Çağıracaklar, fakat onlar gelince şöyle diyecekler:
"Size peygamberleriniz deliller ve belgeler getirmediler mi?"
"Evet" diye cevab verecekler. "Öyleyse istediğiniz kadar dua edin, duanız da nafile. Çünkü kâfirlerin duası burada boşa çıkar." (Gâfir, 50) "Öyleyse haydi (cehennem görevlisi) Mâlik'i çağırın!" diyecekler ve onlar da: "Ey Mâlik! Haydi Rabbin bizi öldürsün!"
Mâlik ise: "Siz burada (ebediyen canlı) kalıcılarsınız" diyecek."
-(Râvi) el-A'meş dedi ki: "Onların Mâ-lik'i çağırmaları ile onun cevab vermesi arasında tam bin yıllık süre olduğu bana haber verildi.-

"Haydi Rabbinize dua edin, zira ondan başkasının size bir faydası olmaz" dediklerinde, onlar Rablerine şöyle dua edecekler:
"Ey Rabbimiz! Azgınlığımız bizi altetti; biz bir sapıklar topluluğu idik. Ey Rabbimiz, bizi buradan çıkart! Tekrar günaha dönersek belli ki biz zalim insanlarız." Rableri onlara şu cevabı verecek: "Yıkılın oraya, benimle konuşmayın!" (Mü'mİnûn, 106-9)
İste o zaman her şeyden umutlarını kesecekler, daha da pişman, umutsuzlukla elim azabın içinde feryad edip kıvranacaklar." [Tirmizî]
10076- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kaynar su başlarına dökülecek. Bu su içlerine nüfuz edecek, içindekileri yakıp eriterek ayaklarından çıkacak, işte bu hâdise ilgili âyette (Hacc, 20) geçen "Sahr" (eritme) hadisesidir. Sonra (eriyen cesed) tekrar eski haline dönüşecek." [İkisi de Tirmizî'nin.]
10077- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kâfirin (cehennemdeki) dişi ya da azı dişi Uhud büyüklüğündedir. Derisinin kalınlığı üç günlük mesafedir." (Müslim]
10078- Tirmizî: "Kıyamet gününde kâfirin dişi Uhud gibidir. Uyluğu ise Beydâ dağı büyüklüğündedir. Cehennemdeki oturacak yeri (Medine'den) Rebze'ye kadar üç günlük mesafedir." Beydâ, bir dağ adıdır. Bazılarına göre o, Mağrib'de bir şehirdir.
10079- Onun diğer rivayeti:
"Kâfirin derisinin kalınlığı, kırk iki arşındır. Dişi, Uhud dağı gibidir. Cehennemde oturduğu yer Mekke ile Medine arası kadardır."
10080- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kâfirin cehennemde iki omuzamsı, hızlı bir süvari gidişiyle üç günlük mesafeyi kapsar." [Müslim]
10081- tbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kâfir dilini bir ya da iki fersah kadar sürükleyecek. İnsanlar üzerinden geçip onu çiğneyecekler." |Tirmizî.|
10082- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"İbrahim aleyhisselâm babasını. Kıyamet gününde tozlanmış ve yüzü karalara bürünmüş olarak görecek de: "Ben sana bana âsi gelme dememiş miydim?"

diyecek.
Babası: "Bugün sana asla âsi gelmem" diye cevap verdiğinde, İbrahim Allah'a şöyle diyecek: "Ya Rabbil Sen bana Kıyamet günü beni rüsvay etmeyeceğini va'd etmiştin. Şu anda babamın rezilliğinden hangi rezillik daim büyüktür?"
Allah şöyle buyuracak: "Ben cenneti kâfirlere haram kıldım." Sonra şöyle buyuracak: "Ey İbrahim! Ayaklarının altında ne var bir bak bakalım."
Bakacak ve kana bulanmış bir sırtlan görecek. İşte (Azer'in dönüştürüldüğü bu çirkin suretti hayvan) derhal alınıp ateşe atılacak."
| Buharı. |
10083- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Güneş ve Ay, cehennemde yaralı iki öküzdür."
[Ebû Ya'lâ teyyin bir senedle]
10084- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sineklerin ömrü kırk gecedir. Arı hariç sineklerin hepsi cehennemliktir." |Ebü Ya'la]
10085- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer bu mescidde yüzbin ya da daha fazla kişi ve burada cehennemden bir adam bulunup bir soluk alsaydı; onun soluğundan mescidde bulunanların hepsi mescidle birlikte yanıp kül olurdu."
[İkisi de Ebû Ya'lâ'ya aittir]
10086- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cehennemin bir demir sopası yeryüzüne konulsaydı, insanlar ve cinlerin tümü bir araya gelse onu yerden kaldıramazlardı."
[Ahrneıl ve Ebû Ya'lâ leyyin bir senedle.|
10087- Ömer radiyallahu anh'dan:
Cibril, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e beklenmedik bir zamanda gelmişti. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ayağa kalkarak:
"Ey Cibril! Renginin neden böyle soluk? diye sordu.
"Allah, Cehennem anahtarlarını emredİn-ceye kadar sana gelmedim." diye cevap verdi.
"Ey Cibril! Bana ateşi anlat ve cehennemi vasfet!" deyince, Cibrîl şöyle dedi:
"Allah, emir buyurdu, cehennemin üzerinde bin sene ateş yakıldı ve bembeyaz oldu. Bin sene daha tutuşturuldu, bu defa kıpkırmızı kesildi. Emretti; bin sene

daha tutuşturuldu, simsiyah kesildi. Şu anda o, simsiyah kapkaranlıktır. Ne kıvılcımları aydınlatır, ne de alevi söner. Seni Hak ile gönderene yemin ederim ki, Cehennemden iğne kadar bir yer açılsa, onun sıcaklığından, yeryüzündekilerin hepsi ölür. Seni Hak ile gönderene yemin ederim ki, eğer Cehennem bekçilerinden biri dünya ehline görünse ve dünya ehli ona baksaydı yü-
zünün çirkinliğinden ve pis kokusundan tüm dünya ehli ölürdü. Seni Hak ile gönderene yemin ederim ki, eğer Allah'ın Kitab'ında vasf ettiği cehennem ehlinin zincirinden bir halka dünya dağlarına konulsaydı, hepsi parçalanır ve yerin en dibine çökerdi." Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
"Bu kadar yeter, daha anlatma! Nerdeyse kalbim parçalanıp öleceğim."
Sonra ağladı. Cibril'e şöyle bir bakınca onun da ağladığını gördü ve sordu:
"Ey Cibrîl! Allah katındaki mevkiine rağmen sen de mi ağlıyorsun?"
"Neden ağlamayayım? Kim bilir belki ben Allah'ın ilminde şimdiki durumumdan başka bir durumda olurum. Kim bilir benimde başıma İblis'in başına gelen şeyler gelebilir. Zira (başlangıçta) o da meleklerdendi.
Kim bilir Hârut'la Mârufun uğradığı âki-bete ben de uğrayabilirim" deyince ikisi de ağlamağa devam ettiler.
Nihayet kendilerine şöyle bir ses geldi: "Ey Cibrîl ve ey Muhammedi AUah-u Teala kendine âsi gelmekten sizi emin kıldı."
Bunun üzerine Cibrîl yukarıya doğru yükselip gözden kayboldu. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem de oradan çıkıp ayrıldı. Yoldan geçerken, Ensâı'dan gülüp oynayan bir kavme rastladı ve onlara şöyle buyurdu: "Gülüyor musunuz, önünüzde cehennem vardır Eğer siz benim bildiklerimi bilseydiniz, az güler çok ağlardınız. Yemekten içmekten kesilir, yüksek yerlere çıkıp Allah'a yalvarırdınız." Derken şöyle bir ses duyuldu:
"Ey Muhammed! Kullarımı umutsuz etme! Ben seni zorlaştırıcı olarak değil kolaylaştırıcı olarak gönderdim." Allah Resulü de sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Amellerinizde ifrata kaçmayın ve doğru yolu tutunuz!"
[Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat'ta. zayıf bir senedle]
10088- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e sordum:
"Ey Allah'ın Resulü! Yaratıklar neden yaratıldılar?"
"Su'dan."
"Cennetin yapısı nedir?"
"Bir kerpici gümüş, bir kerpici altın, harcı keskin kokulu misk, döşemesi inci ve

yakut, toprağı ise za'feran (safran) olup, oraya giren mutlu otur, umudsuz olmaz, ebedî olur, ölmez. Ne giydikleri eskir, ne de gençlikleri tükenir" buyurdu.
[TİrmizÎ uzun bir metinle. |
10089- Zeyd bin Erkam radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennetliklere yeme, İçme ve cinsi ilişki hususunda tam yüz kişinin gücü verilecektir." Yahudilerden bir adam dedi ki:
"Yiyen içenin helaya çıkma ihtiyacı olur."
"Derisinden bir ter boşanacak, böylece karnı dümdüz (sanki hiç bir şey yememiş gibi olacak" buyurdu. [Dârimî.]
10090- Ebû Mûsâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kapları ve içindekileri gümüş olan gümüşten iki cennet, kaplan ve içindekiler altın olan iki de altın cenneti vardır. Adn cennetinde insanlarla Rableri arasında, Rablerini görmeyi engelleyen bir kibriyâ perdesi olacaktır."
[Buhârî, Müslim ve Tîrmizî]
10091- Ebû Mûşâ radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennette mu minin yüksekliği altmış mil olan bir inci çadırı vardır."
10092- Diğer rivayet:
"Genişliği de öyle (yani altmış mildir). Orada mü'minin aileleri bulunacak. Mü'min onları bir bir dolaşacak (cinsî ilişkide bulunacak), fakat birbirlerini göremiyecekler."
[Buhârî, Müslim ve Tirmizî|
10093- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennette bir ağaç vardır, bir süvari onun gölgesinde tam yüz yıl yürüse katedemiyecek-tir. İsterseniz Allah'in "Daimî (uzatılmış) gölgeler" kavlini (Vakıa 30) okuyun!"
Cennette birinizin yayı kadar bir yer, üzerine Güneşin doğduğu ya da battığı şeylerden (dünyadan) daha hayırlıdır."
| Buhârî, Müslim ve Tirmizî.l
10094- Ubâde bin es-Sâmit radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennette her bir derecenin arası gökle yer arası kadar olan tam yüz derece vardır. Firdev.s bunların en üst derecesidir ki, dört nehir oradan fışkırıp akar. Arş ise onun üstündedir. Allah'dan dilekte bulunduğunuz zaman, Firdevs cennetini

dileyin!" |Tirmizî|
10095- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Sabahleyin ya da öğleden sonra Allah yolunda yürümek, dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır. Birinizin Cennette yayı kadar ya da ovucu kadar olan yeri, dünya ve içinde-kilerden daha hayırlıdır. Eğer cennet ehli kadınlarından bir kadın yer ehline görünseydi, dünyayı ve içindekilerini aydınlığa boğar ve ikisinin arasını da güzel koku ile doldururdu. Onun başörtüsü dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır." |Tirmizî]
10096- Sa'd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer cennette olan şeylerden bir tırnaklık miktar görünseydi yer ile gök arasını süse boğardı. Eğer cennet ehlinden bir adam görünüp bileziklerini gösterseydi, güneşin yıldızların ışıklarını bastırdığı gibi güneşin ziyasını bastırırdı," |Tirmizî|
10097- Beliz bin Hakîm'in dedesi Muâvi-ye'den: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennette, bal denizi, şarap denizi, süt denizi ve su denizi bulunmaktadır. Diğer nehirler bunlardan çıkacaktır." [Tirmizî]
10098- Ebû Eyyûb radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir Bedevî gelip şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resulü! Ben atı severim, acaba cennette at var mıdır?"
"Cennete girersen, sana yakuttan İki kanadı bulunan bir at getirilecektir. Ona bindirileceksin, sonra onunla istediğin yere uçacaksın." ITirmizîl
10099- Ali radiyallahu anh'dan:
(Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennette hurilerin toplanma yerleri vardır. Seslerini yükseltecekler, yaratıklar onların sesi kadar güzel bir sesi ö ana kadar hiç duymamış olacaklar ve onlar şöyle diyecekler: "Biz ebedîleriz, asla helak olmayız, biz mutlu kistleriz, asla bedbaht olmayız, biz hoşnutlarız, asla kederlenmeyiz. Ne mutlu bizim için olan kişilere ve ne mutlu kendileri için olduğumuz kişilere!" [Tirmizî]
10100- İbnü'l-Müseyyeb radiyallahu anh'dan:
Ebû Hureyre'ye rastladım. Dedi ki: "Allah'a seninle cennet çarşısında buluşmak için niyaz ediyorum."
"Cennette çarşı var mıdır?" diye sordum.
"Evet. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle anlattı:
"Cennet ehli cennete girdiklerinde amellerinin derecelerine göre oraya yerleşecekler. Sonra onlara dünya günlerinden Cuma günü kadar bir süre

Rablerini ziyaret etmelerine izin verilecek. Onlara Allah'ın Arş'ı gösterilecek. Onlara cennet bahçelerinden bir hah-
;ede gözükecektir. Onlara, nur minberleri, İnsi minberleri, yakut minberleri, zeberced minberleri, altın minberleri ve gümüş minberleri kurulacak. En aşağı dereceli kişileri bile ~ki içlerinde aşağı dereceli kimse yoktur- misk yığını üzerinde oturacak. Kürsi sahiplerinin onlardan daha üstün meclisleri bulunduğunu görmezler." Dedim ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Rabbimizi görecek miyiz?"
"Evet. Siz Güneş'i görmekte birbirlerinizi iter misiniz, ya da mehtap gecesi dolunay görmekte birbirinizi itip sıkıntıya girer misiniz?" buyurdu.
"Hayır" dedik. "Cennette de Rabbinizi görmekte de öyle birbirinizi itmeyecek, sıkıntıya girmeden cemalini müşahede edeceksiniz. O mecliste Allah' m yanında bulunup ona muhatab olmayacak hiç kimse olmayacaktır. Hatta onlardan bir adama: "Eyfülan oğlufü-lan, falan falan günde böyle böyle dediğini hatırlıyor musun?" deyip onun bazı yaramaz davranışlarını hatırlatacak. O adam da şöyle diyecek:
"Ey Rabbim! Sen beni bağışlamadın mı?"
"Evet, bağışladım; benim mağfiretimin bol oluşu sayesinde sen bu makama ulaştın" buyuracak. Onlar öyle karşılıklı sohbet ederlerken, üzerlerinde bir bulut belirecek ve onlara güzel bir koku yağdıracak. O zamana kadar koklamadıkları pek güzel bir koku. Rabbi-miz şöyle buyuracak:
"Haydi sizin için hazırladığım büyük bağışa kalkın! Canınızın çektiğini alın!" Hemen meleklerin çepeçevre eyledikleri bir çarşıya gideceğiz. Oradan canımızın çektiği her şeyi alışveriş yapmaksızın alıp yükleneceğiz. Gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, insan aklının tahayyül edemediği güzel şeyler, lezzetli nimetler. O çarşıda cennet ehli birbirine rastlayacaklar. Yüksek menzilinden aşağı doğru inerken kendinden daha aşağıda olan kimseye -ki gerçi orada aşağılık yoktur- rastlayacak. O kendi üstündeki göz kamaştıran elbiseyi görünce, dehşete kapılacak. Ancak
daha söz ve sohbetleri bitmeden ondan daha giizel elbise kendisine sunulacaktır. Çünkü orada mahzun olmak, üzülmek ve meraklanmak yoktur. Sonra oradan evlerimize döneceğiz, hanımlarımız herbirimizi karşılayıp:
"Merhaba, hoş geldiniz! Bizi terkettiğin-deki güzelliğinden daha bir güzellik ve neşe ile geldin!" deyip hayret ve şaşkınlıklarım ifade edecekler ve biz de onlara şöyle diyeceğiz:
"Biz bugün Rabbimiz Cebbar'ı ziyaret ettik. İşte (bundan dolayı) şimdiki gibi bir güzelliğe bürünmüş olmayı hakkedyoruz. fTîrmirf]

10101- Ali radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennette bir çarşı vardır; orada ne alış ne de satış vardır. Sadece kadınların ve erkeklerin suretleri vardır. Kişinin hangi suret hoşuna giderse o suretle girecektir. |Tirmizî.]
Tirmizî Ebû Eyyûb'un (no. 10098) hadisi hakkında zayıf hükmü verdi.
10102- Ebû Saîd radİyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennet ehli üstlerindeki odalarda yaşayanları, gökyüzünde -aralarındaki üstünlükten dolayı- Maşrik'tan Mağrib'e kadar olan inci gibi yıldızları gördüğünüz gibi görecekler.
"Bunlar kimsenin ulaşamadığı peygamberlerin menzilleri midir, ey Allah'ın Resulü?" diye sordular.
"Bilâkis! Nefsim kudret elinde olana yemin ederim ki, odalarda kalanlar Allah'a iman edip, peygamberleri tasdik eden birtakım adamlardır." |BuhârîiIe Müslim.]
10103- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennete ilk girecek olan zümre, yüzleri mehtap gecesindeki Ay gibi olan insanlardır. Sonra bunları yüzleri semâdaki en parlak yıldız gibi parlayan kişiler takib ederler. Cennetlikler ne küçük, ne de büyük abdest bozarlar, ne tükürürler ve ne de sümkürürler. Tarakları altın, terlen misk, buhurdanlıkları Ödağacın-dan, hanımları hurilerden olacaktır. Yaradılışları bir tek adam; altmış arşın uzunluğundaki babaları Adem'in suretinde olacaklardır."
10104- Diğer rivayet:
"Onlardan her birinin iki eşi olacaktır, Güzelliklerinden dolayı baldırlarının içi dışından görünecektir. Aralarında en ufak çekişme ve düşmanlık olmayacaktır. Kalpleri tek kalp halindedir. Sabah-akşam Allah'ı teşbih edeceklerdir." (Buhârî, Müslim ve Tirmizî.]
10105- Câbir radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennet ehli cennette yerler, içerler, tü-kürmezler, küçük ve büyük abdestlerini bozmazlar, sümkürmezler." Dediler ki: "Peki yedikleri ne olacak?"
"Misk gibi kokan geğirme ve terleme ile giderilecek. Tıpkı soluk almak ilham edildiği gibi onlara teşbih ve tahmid etmek de ilham edilecek."
10106- Diğer rivayette "tahmid"'in yerine "hamd" geçmektedir.
10107- Diğer rivayette (tahmid yerine) "tekbîr" geçmektedir.
[Ebû Dâvud ve aynı lafızla Müslim. |

10108- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennet ehlinden kim Ölürse, küçük olsun büyük olsun cennete otuz yaşında olarak girecektir. Bu yaş ebediyyen değişmez." Dedi ki: "Üzerlerinde tadar vardır, onun bir incisi Doğu ile Batı arasını aydınlatacak kadar parlar." |Tirmizî|
10109- Muâz radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennet ehli cennete, otuz ya da otuzüç yaşında sakalsız, kılsız ve gözleri sürmeli olarak girecekler."
10110- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennette mü'mine şu kadar güçte cima etmek gücü verilecektir."
"Denildi kî: "Ey Allah'ın Resulü! Buna lakat getirebilecek mi?"
"(Evet) ona yüz kişilik cinsel güç verilecektir" buyurdu.
10111- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: "Mü'min cennette çocuk istediği zaman, hâmile kalması, doğurması ve büyümesi dilediği şekilde bir anda husule gelecektir."
[Tirmizî.]
10112- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallalîahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennete giren mutlu olacak, hiç Üzülmeyecek, ne elbisesi eskiyecek ve ne de gençliği tükenecek." |Müslim|
10113- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Kıyamet gününde yeryüzü tek bir ekmek olacak. Cebbar (Allah) onu eliyle birinizin sofrasına koyduğu gibi Cennet ehline ikram olarak sunacak."
Yahudilerden bir adam geldi ve şöyle dedi: "Ey Ebû'l-Kâsım! Rahman (olan Allah) sana bereket versin! Kıyamet günü Cennet ehlinin ağırlanacağı şeyi sana haber vereyim mi?"
"Evet" buyurdu. Yahudi:
"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurduğu gibi yeryüzü tek ekmek halinde olacak." dedi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sel]em bize bakıp azı dişleri görü-nünceye kadar güldü. Sonra Yahudi: "Onların katıklarını da bildireyim mi?" diye sordu.
"Evet" buyurdu,
"Katıkları bâlâm ve nûndur."
"Nedir bu?" diye sordular.

"Öküz ve balıktır. Bunların ciğerlerinin artıklarını tam yetmişbin kişi yiyeceklerdir" dedi.
[Buharî ve Müslim]
10114- Ebû Saîd radiyallahu anh'dan:
"Cennet ehlinin en aşağı derecesinde bulunan kişinin seksen bin hizmetçisi, yetmiş iki eşi olacaktır. Ayrıca onun için inci, zeber-ced ve yakuttan yapılmış bir çadır dikilecek ve bunun uzunluğu Câbiye İle San a arası kadar olacaktır."
|Tirmizî|
10115- İbn Ömer radiyallahu anh'dan:
"Cennet ehlinin en aşağı derecesinde olan kişi cennetlerine, hanımlarına, nimetlerine, hizmetçilerine ve yataklarına bakar. Bin senelik yoldan görüp bunları seyredebilecek. Allah katında olanların en kıymetlileri ise, sabah-akşam Allah'ın cemalini görebilendir." Sonra: "O gün bir takım yüzler parlak ve sevinçli olarak Rablerine bakıcıdır" mealindeki âyeti (Kıyamet, 22-3) okudu.
|İkisi de Tirmizî'ye ait]
10116- el-Muğîre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu;)
"Mûsâ, Rabbine: "Cennet ehlinin en aşağı derecelisi kimdir?" diye sordu. Rabbi şöyle buyurdu: "Cennet ehli cennete girdikten sonra bir adam gelir. Ona haydi sen de cennete gir!" denilir. O ise şöyle der:
"Ya Rabbi! Bu nasıl olur? Herkes girmiş ve oradaki yerini almış." Ona şöyle denilir: "Sana dünya krallarından bir kralın mülkü kadar mülk verilmesine razı mısın?"
"Ya Rabbi! Razı oldum."
"Sana bu verildi, onun misli bir daha, bîr misli daha, bîr misli daha verildi."
Beşincisinde: "Ey Rabbim! Hoşnut oldum" diyecek. Allah şöyle buyuracak:
"Bu senindir. Onun on katı daha senindir. Canının çektiği, görüp hoşlandığın şeyler de senindir."
"Ey Rabbim! Hoşnut oldum. Rabbim, derece bakımından onların en üstünü kimdir?" dediğinde, O şöyle buyuracak: "Onlar, ikramlarını bizzat kendi elimle hazırladığım kimselerdir ki, onlar için gözlerin görmediği, kulakların duymadığı, insan aklının tahayyül edemediği nimetler vardır." Bunu doğrulayan Allah'ın kitabındaki şu âyettir: "Kişi onları memnun etmek için kendilerine ne saklandığını bilemez." (Secde, 17)
[Tirmizî ve aynı lafızla Müslim.]
10117- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellern buyurdu:)

"Cennete kalbleri kuş kalbi gibi olan birtakım insanlar girecektir." [Müsliml
10118- Harise bin Vehb radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennete ne katı sözlü ve huylu olanlar, ne de kibirlenenler girebilir."
Dedi ki "(Hadisin Arapça metninde geçen) cevvâz: Kaba konuşan kimsedir."
[Ebü Davud]
10119- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem konuşurken yanında çöl halkından bir adam vardı. Buyurdu ki:
"Bir adam (cennette) ziraat yapmak için Rabbinden izin isteyecek. Rabbi ona diyecek ki: "Sen arzuladığın hâl üzere değil misin?" O da şöyle diyecek: "Evet. Fakat ben ziraati seviyorum" diyecek. Ona izin verilecek, hemen tohum ekecek bir anda ekin verecek, büyüyecek, harmanı yapılıp, dağlar gibi mahsûl yığılacak. Rab Teâlâ ona: "Ey Adem oğlu! Senin gözün doymaz ama al bakalım bunu!" buyuracak." Bunun üzerine Bedevi dedi kî:
"Böyle bir kimse ya Kureyş ya da En-sar'dan olabilir. Çünkü onlar çiftçidirler. Biz ise çiftçi değiliz." Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem azı dişleri görü-nünceye dek güldü.
[Buhârî]
10120- Selmân radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Hiç kimse elinde "BismillahirRahmanir-Rahîm. Allah tarafından, falan oğlu falana ihsan edilen yazıdır: "Onu meyveleri aşağıya sarkan yüksek cennete koyun!" belgesi bulunmadan cennete giremez.
[Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr ve'l-Evsat'ta]
10121- Ebû Umâme radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Huysuz devenin sahibine karşı gösterdiği isyankârlık gibi Allah'a karşı isyanda bulunmadıkça hepiniz cennete gireceksiniz."
|Ahmed.|
10122- Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de benzerini rivayet etti; onda şöyle geçmektedir: "Eğer beni tasdik etmiyorsanız, Allah Te-ûlânın şu buyruğuna bakın:
"Oraya (cehenneme) ancak yalanlayan ve sırt çeviren şakî (bedbaht) kişi girecektir." (Leyi 15)
10123- İbn Mes'ûd radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennette senin canın kuş isteyecek. Hemen kızartılmış olarak önüne getirilip

konacaktır." [Bezzûr zayıf bir senedle]
10124- İbn Amr bin el-Âs radiyallahu anh'dan:
Bir adam sordu: "Ey Allah'ın Resulü! Bize cennet giysilerini anlat! O yaratılan bir şey mi olacak, yoksa örülen bir şey mi?" Cemaatten bazıları güldü. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: "Neden gülüyorsun, bir câhilin bir âlime sormasına mı? Nerede soruyu soran?"
"Buradayım, ey Allah'ın Resulü!" deyince şöyle buyurdu: "Ondan cennet meyveleri meydana gelecektir." [Bezzar]
10125- Câbir radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e "Cennet ehli uyur mu?" diye sordular. Şöyle buyurdu: "Uyku, ölümün kardeşidir. Cennet ehli uyumazlar."
[Taberânî. Mu'cemu'l-Evsat'ta ve Bezzâr]
10126- İbn Ömer radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Eğer Allah cennet ehlinin ticâret yapmalarına izin verseydi, onlar bez ve güzel koku ticâreti yaparlardı." ITaberânî, Mu'cı>rmt's-Sağîr't\z.\
10127- Ebû Umâme radiyallahu anh'dan: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e
"Cennet ehli, cinsî ilişkide bulunacak mı?" diye sordular. Şöyle buyurdu: "Evet, bezmeyen zeker, kesilmeyen bir şehvet ve oldukça şiddetle" buyurdu.
10128- Diğer rivayette: "Ne erkeğin menisi olacak ve ne de kadının menisi" diye geçmektedir. |Taberânî, Mtı'cermt'i-Kebîr'<\<i.\
CENNETTE ALLAH'I GÖRMEK
10129- Cerîr radiyallahu anh'dan: "Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'in yarımdaydık. Mehtaplı bir gecede Ay'a bir baktı ve şöyle buyurdu:
"Siz Rabbinizi şu Ay'ı perdesiz ve birbir-İerinizi itip kakmadan gördüğünüz gibi ayan (beyan) olarak göreceksiniz. Güneş doğmadan ve batmadan namaz kılmaya gücünüz yetiyorsa yapın!"
Sonra: "Güneş doğmadan ve batmadan önce Rabbini hamdiyle teşbih et" mealindeki âyeti (Tâhâ, 13) okudu.
IBuhârî, Müslim, Tirmi/îve Ebû Dâvud.|
10130- Suheyb radiyallahu anh'dan; (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cennet ehli cennete girdiği zaman, Allah Tebâreke ve Teâlâ şöyle buyuracak:
"Size ilave olarak yapmamı istediğiniz başka bir şey var mtdtr?"
"Sen bizim yüzlerimizi bembeyaz yapmadın mı? Cehennemden kurtarıp bizi cennete sokmadın mı; (Bundan daha iyi ve fazla ne olabilir ki?)" diyecekler.

Bunun üzerine perde kaldırılacak, kendilerine Rableri Teâlâyı görmekten daha sevimli bir şey verilmediğini anlayacaklar.
10131- Diğer bir rivayette §u ilave yer almıştır:
"Sonra şu âyeti okudu: "■iyi davrananlara, daima daha iyisi ve üstünü verilir." (Yunus, 26)
[Müslim ve Tirmizî.l
10132- Enes radiyallahu anh'dan: (Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:)
"Cibril bana, elinde içinde siyah bir nokta bulunan beyaz bir ayna ile geldi" Sordum:
"Bu nedir ey Cibril?"
"Bu Cuma'dır. Rabbin bunu sana ve senden sonra kavminin bayramı olsun diye sunuyor. (Böylece) sen evvel olacaksın, Yahudi ve Hıristiyanlar senden sonra olacaklar. (Yani onların kutsal günleri seninkinden sonra gelecek)" dedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sordu:
"Peki onda ne gibi faydalar vardır?"
"Onda sizin için çok hayır ve fayda vardır. Onda öyle bir saat vardır ki, kim o saatte Rabbine hayır ile dua ederse ve o hayır onun için kısmet kılınmışsa (Allah) onu mutlaka verir, şayet kısmet kılınmamışsa o istediğinden daha büyüğü onun için saklanır. Hakkında takdir edilen bir kötüden ona sığınırsa mutlaka ondan onu kurtarır, şayet takdir edilme-nıişse ondan daha büyük bir serden onu kurtarır' dedi.
"Peki içindeki bu siyah nokta nedir?"
"O Cuma gününün oluştuğu saattir. O bizde günlerin efendisidir. Biz ona âhirette "Yevmu'l-Mezîd" diyeceğiz."
"Neden "Yevmu'l-Mezîd" diyeceksiniz?"
"Çünkü Rabbin Teâlâ, Cennette miskten daha güzel kokan bembeyaz bir vadi edinmiştir. Cuma günü olduğu zaman, Allah Teâlâ İl-liyyîn'den Kürstsi üzerine inecek. Kürsî'nin etrafını nurdan minberler saracak. Peygamberler gelip onların üzerinde oturacaklar. Sonra cennet ehli gelip miskten kum yığınları üstünde oturacaklar. Rableri Teâlâ onlara tecelli edecek ve onlar O'nun cemalini müşâ-hade edecekler. Rableri de şöyle buyuracak: "İste ben vd dini yerine getiren, nimeti üzerinizde tamamlayan (Rabbinizim). Burası, size bolca vereceğim bir yerdir. İsteyin benden ne isterseniz!"
O'ndan hoşnutluk isteyecekler. O da şöyle buyuracak: "Zaten sizi buraya yerleştiren benim hoşnutluğumdur. Size daha bolca vereceğim, isteyin!"
Arzuları bitinceye dek durmadan isteyecekler. Tam o anda onlara gözlerin

görmediği, kulakların duyamadığı, insan aklının tahayyül edemediği şey açılacak. Bu durum, Cuma günü halkın ayrılıp dağılma zamanına kadar böyle devam edecek.
Sonra Rab Teâlâ Kürsî'sine çıkacak. O'nunla beraber şehidler ve sıddtklar da çı-kacaklar. -Sanırım şunları da söyledi:- Oda sahipleri olanlar da bembeyaz inci, ya da kıpkırmızı yakut, ya da yemyeşil zeberced-den olan odalarına dönecekler. Nehirleri akan, kapılan düzenli, meyveleri bol olan, içinde eşleri ve hizmetçileri bulunan muazzam odalarına.
Daha çok iyiliklere nail olabilmeleri, Allah'ı daha çok görebilmeleri için, Cuma'ya karşı besledikleri iştiyak kadar hiç bir iştiyak
ve hasretleri olmayacaktır. Bu nedenle işte (âhirette) o güne (Cumaya) Mezîd günü denilmiştir."
[Bezzâr, Taberanî, Mu'cemu'I-Kebîr ve't' Evsat'ta ve Ebû Ya'lâ.|
10133- Ebû Hureyre radiyallahu anh'dan:
İnsanlar dediler ki:
"Ey Allah'ın Resulü! Rabbimizİ görecek miyiz?"
"Bulutsuz berrak bir mehtap gecesinde Ay'ı görmek için itişip kakışır mısınız?"
"Hayır/'
"Bulutsuz bir günde Güneş'i görmek için birbirinizi itip kakarak birbirinize zahmet verir misiniz?"
"Hayır."
"işte Rabbinizİ de öyle zahmetsiz ve sıkıntısız, apaçık göreceksiniz.
Kıyamet gününde insanlar diriltilecekler. Allah buyuracak ki:
"Kim (dünyada iken) neye tapıyorsa onun peşine düşsün.'". Bunun üzerine kimisi Gü-
neş'e uyacak, kimisi Ay'a uyacak. Kimisi de putlara uyacaklar. Geride münafıkların da içinde olduğu halde bu ümmet kalacak. Allah onlara gelip: "Ben sizin Rabbinizim." buyuracak. Onlar da söyle diyecekler:
"Rahbimiz buraya gelinceye kadar bizim yerimiz , burasıdır. Rabbimii geldiğinde biz onu tanırız." Allah onlara (bildikleri surette) gelip: "Ben sizin Rabbinizim" buyuracak. Nihayet onlar da: "Sen bizim Rabbimizsin" diyecekler. Allah da onları çağıracak. Cehennemin üstüne sırat kurulacak. Peygamberlerden ümmetiyle ilk geçen ben olacağım. Orada peygamberlerden başka hiç kimse konuşamayacak. Peygamberlerin o günkü kelâmı: "Al-lahım! Selâmete erdir, selâmete erdir!" olacak. Cehennemde Sa'dân dikeni gibi çengeller olacak. "Siz sa'dân dikenini gördünüz mü?" (Ashâb:) "Evet" dediler. "İste o çengeller tıpkı sa'dân dikeni gibidir. Ancak büyüklüğünü Allah bilir, insanları işledikleri

amelleri
sebebiyle kapacak. Onlardan kimi ameli sebebiyle helak olacak, kimi de kurtarılıncaya kadar ceza görecek, sonra kurtulacak. Hatta Allah ateş ehlinden olanlardan merhamet etmek istediği kimseler için meleklerine, Allah'a ibadet edenleri oradan çıkartmalarını emredecek. Secde izleriyle tanıyıp onları çıkaracaklar. Çünkü Allah ateşe secde izini yakmasını haram kılmıştır. Yanmış ve perişan olmuş bir vaziyette onlar çıkacak. Sonra üzerlerine (cennette) hayat suyu dökülecek. Selin taşıdığı (topraktaki) tanenin bitmesi gibi bitecekler. Cennetle cehennem arasında bir adam kalacak, en son cennete girecek kişi odur. Yüzü cehenneme doğru olacak. Şöyle diyecek:
"Rabbim, ne olur benim yüzümü ondan (cehennemden) çevir! Onun kokusu beni zehirleyip perişan ediyor, alevi de beni yakıp kavuruyor." Allah ise:
"Bunu yaparım ama benden başka bir şey istersin."
"İzzetin hakkı için hayır ya Rabbi/" diyecek. Ondan sonra Allah ondan böyle bir söz aldıktan sonra onun yüzünü ateş tarafından beriye çevirecek. Cennete doğru yönelince, onun göz kamaştıran güzelliğini görecek, Allah'ın dilediği kadar sükût ettikten sonra kendini şöyle demekten alamayacak:
"Rabbim, beni cennete doğru yanaştır!"
"Sen bana benden başka bir şey istemiye-ceğine dair söz vermemiş miydin?"
"Evet, ey Rabbim! Ben senin en kötü kulun olmayayım."
"Cennetin kapısına yaklaştırırsam, belki sen benden ondan başka bir şey istersin."
"İzzetin hakkı için hayır yâ Rabbi!" diyerek, Allah'a ahd-ü peymân verdikten sonra Allah onu cennetin kapısına yaklaştıracak."
O kapıdan içerdekilerin göz kamaştırıcı güzelliklerini, yeşilliklerini görünce, Allah'ın dilediği kadar sustuktan sonra şöyle demekten kendini alıkoyanuyacak:
"Yâ Rabbİ! Ne olur beni cennete koy!" Allah şöyle buyuracak: "Yazık sana ey Ademoğlu! Amma da istiyorsun ha! Benden, verdiklerimden başka bir şey istemiyeceğine dair söz vermemiş miydin?"
"Ne olur Atlattım! Beni mahlukatın içinde en bedbaht insan yapma!" derdemez, Allah gülecek. Sonra cennete girmesine izin verecek ve "Dile benden ne dilersen!" diyecek. O da isteyip temenni edecek. Temennileri bitince, Allah adım zikrederek şunu da şunu da iste diyecek. Bütün istedikleri ve temennileri sona erince, Allah buyuracak: "Bu ve onunla beraber bir misli daha senindir."
Ebû Saîd, Ebû Hureyre'ye dedi ki: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:
"Allah Teûlâ ona: "Bu ve bununla beraber on katı daha senindir" buyurdu.

Ebû Hureyre dedi ki: "Bu ve beraberinde bir o kadarı da senindir" sözünden başkasını, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den ezberlemedim."
Ebu Saîd şöyle dedi: Ben ise, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den "Bu ve onun on katı daha senindir" sözünü duydum."
Ebû Hureyre dedi ki: "İşte cennete en son girecek olan adam budur."
[Buharı, Müslim ve Tirmizî.]

TAHRİC

==

10048- Bu hadisi Ebû Dâvud (4744), Tirmizî (2560) ve Nesâî (eymân ve'n-nüzr 3, VII, 3), Muh. b. Amr an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
İsnâdı hakkında Tirmizî "hasen sahîh" hükmü verdi.
10049- Bu hadisi Buhârî (rikâk 28, VII, 186) ve Müslim (cennet 1, s. 2174), Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10050- Bu hadisi Buhârî (rikâk 29, VII, 186-7), Mûsâ b. Mes'ûd an Süfyân an Mansûr ve'l-A'meş an Ebî Vâil an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
10051- Bu hadisi Buhârî (tefsîr Kâf 1, VI 47; eymân ve'n-nüzr 12, VII, 224-5; tevhîd 7/2, VIII, 167), Müslim (cennet 37-8, s. 2187) ve Tirmizî (3272), Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10052- Lafzı Müslim'e (cennet 36, s. 2186) aittir. Bu hadisi Buhârî (tefsîr Kâf 1/3, VI, 48; tevhîd 25, VIII, 186-7), Müslim (cennet 34-6, s. 2186-7) ve Tirmizî (2561), el-A'rec, İbn Sîrîn ve Hemmâm an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10053- Bu hadisi Müslim (îmân 306, s. 172-3), Nasr b. Alî an Bişr b. el-Mufaddal an Ebî Mesleme an Ebî Nadre an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
10054- Bu hadisi Buhârî (mazâlim 1, III, 97; rikâk 48/3, VII, 197), Katâde an Ebî'l-Mütevekkil en-Nâcî an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc etti.
10055- Bu hadisi Buhârî (rikâk 51, VII, 201-2) ve Müslim (îmân 318, s. 178), Hammâd b. Zeyd an Amr b. Dînâr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler. Lafız Buhârî'ye aittir.
10056- Bu hadisi Tirmizî (2599), Süveyd b. Nasr an İbni'l-Mübârek an Rişdîn an İbn Nu'am an Ebî Osmân an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında zayıf hükmü verdi.
10057- Bu hadisi Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 55, s. 2162), Amr en-Nâkıd an Yezîd b. Hârun an Hammâd b. Seleme an Sâbit el-Bünânî an Enes senedi ile tahrîc etti.
10058- Bu hadisi Buhârî (rikâk 51, VII, 204), Müslim (îmân 308, s. 173) ve Tirmizî (2595), Mansûr an İbrâhîm an Abîde an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10059- Bu hadisi Müslim (îmân 310, s. 174-5), İbn e. Şeybe an Affân b. Müslim an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Enes an İbn Mes'ûd senedi ile tahrîc etti.
10060- Bu hadisi Mâlik (cehennem 1, s. 994), Buhârî (bed'ul-halk 10, IV, 90) ve Müslim (cennet 30, s. 2184) Ebû'z-Zinâd ani'l-A'rec an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Tirmizî ise (2589, 2591), Hemmâm ve Ebû Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10061- Bu hadisi Mâlik (cehennem 2, s. 994), an ammihî Ebî Süheyl b. Mâlik an ebîhî an Ebî Hureyre ve Tirmizî (2591), Şerîk an Âsım b. Behdele an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
Tirmizî'ye göre bu rivayetin Ebû Hureyre'nin sözü olması daha sahîhtir.
10062- Bu hadisi Müslim (cennet 31, s. 2184), Yahyâ b. Eyyûb an Halef b. Halîfe an Yezîd b. Keysân an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
10063- Bu hadisi Tirmizî (2588), Süveyd an İbni'l-Mübârek an Saîd b. Yezîd an Ebî's-Semh an ësâ b. Hilâl an İbn Amr senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
10064- Bu hadisi Tirmizî (2584), Süveyd an İbni'l-Mübârek an Rişdîn b. Sa'd an Amr b. el-Hâris an Derrâc an Ebî'l-Heysem an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında zayıf hükmü verdi.
10065- Bu hadisi Tirmizî (3164), Abd b. Humeyd ani'l-Hasan b. Mûsâ an İbn Lehîa an Derrâc an Ebî'l-

Heysem an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
10066- Tirmizî (2584) bunu 10064 nolu rivayetin senedi ile tahrîc etti.
10067- Bu hadisi Tirmizî (2585), Mahmûd b. Gaylân an Ebî Dâvud an Şu'be ani'l-A'meş an Mücâhid an İbn Abbâs senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
10068- Bu hadisi Dârimî (II, 331), Yezîd b. Hârûn an Ezher b. Sinân an Muh. b. Vâsi' an Bilâl b. e. Bürde an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti.
10069- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 10, IV, 89) ve Müslim (mesâcid 185, s. 431-2), ez-Zührî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile; Tirmizî (2592), el-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre tarikiyle tahrîc ettiler.
10070- Bu hadisi Tirmizî (2574), Abdullah b. Muâviye an Abdilazîz b. Müslim ani'l-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb sahîh" hükmü verdi.
10072- Bu hadisi Müslim (cennet 29, s. 2184) ve Tirmizî (2573), Ömer b. Hafs b. Giyâs an ebîhî ani'l-Alâ b. Hâlid an Ebî Vâil an İbn Mes'ûd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10073- Bu hadisi Müslim (îmân 361, s. 195-6), İbn e. Şeybe an Yahyâ b. e. Bukeyr an Züheyr b. Muh. an Süheyl b. e. Sâlih ani'n-Nu'mân b. e. Ayyâş an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
10074- Bu hadisi Müslim (cennet 32-3, s. 2185), Katâde an Ebî Nadre an Semure asl-ı senedi ile tahrîc etti.
10075- Bu hadisi Tirmizî (2586), ed-Dârimî an Âsım b. Yûsuf an Kutbe b. Abdirrahman ani'l-A'meş an Şimr b. Atiyye an Şehr b. Havşeb an Ümmi'd-Derdâ' an Ebî'd-Derdâ senedi ile tahrîc etti.
10076- Bu hadisi Tirmizî (2582), Süveyd an İbni'l-Mübârek an Saîd b. Yezîd an Ebî's-Semh an İbn Huceyre an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
10077- Bu hadisi Müslim (cennet 44, s. 2189) ve Tirmizî (2579), Ebû Hâzım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10078- Bu hadisi Tirmizî (2578), Alî b. Hucr an Muh. b. Ammâr an Muh. b. Ammâr ceddihî ve Sâlih mevla't-Tev'eme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
10079- Bu hadisi Tirmizî (2577), Abbâs ed-Drî an Ubeydillah b. Mûsâ an Şeybân ani'l-A'meş an Ebî Sâlih an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh garîb" hükmü verdi.
10080- Bu hadisi Müslim (cennet 45, s. 2189-90), İbn Fudayl an ebîhî an Ebî Hâzım an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
10081- Bu hadisi Tirmizî (2580), Hennâd an Alî b. Mushir ani'l-Fadl b. Yezîd an Ebî'l-Mahârik an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
10082- Bu hadisi Buhârî (enbiyâ 8/2, IV, 110; tefsîr Şuarâ 1, VI, 16), İbn ebî Zi'b an Saîd el-Makburî an ebîhî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc etti.
10083- İhtilâflı râvilerin bulunduğu bir isnâd ile tahrîc olunmuştur (Mecma‘ î, 390). Bu hadis Yezîd er-Rakâşî sebebiyle zayıftır.
10084- Râvileri güvenilir kimselerdir (Mecma‘ î, 390).
10085- Heysemî diyor ki: "Ebû Ya'lâ, bunu nisbesiz olarak adını verdiği "İshâk"tan tahrîc etti. Bu, şayet İbn Râheveyh ise râvileri Sahîh ricâlindendir. Eğer başkası ise onu tanımıyorum" (Mecma‘ î, 391).
10086- Bu hadisi Ahmed (III, 29), Hasan an İbn Lehîa an Derrâc an Ebî'l-Heysem an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti.
Heysemî'ye göre isnâdında aynı zamanda tevsîk olunan zayıf râviler mevcuttur (Mecma‘ î, 388).
10087- Râvilerinden Sellâm et-Tavîl, ittifâkla zayıftır (Mecma‘ î, 387).
10088- Bu hadisi Tirmizî (2526), Ebû Kureyb an Muh. b. Fudayl an Hamza ez-Zeyyât an Ziyâd et-Tâî an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında zayıf hükmü verdi.
10089- Bu hadisi Dârimî (II, 334), Ca'fer b. Avn ani'l-A'meş an Sumâme b. Ukbe an Zeyd b. Erkam senedi ile tahrîc etti.
Râvileri güvenilir kimselerdir.
10090- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 8, IV, 86; tefsîr Rahman 1-2, VI, 56; tevhîd 24, VIII, 185), Müslim (cennet 23, s. 2182) ve Tirmizî (2528), Ebû İmrân el-Cevnî an Ebî Bekr b. e. Mûsâ an ebîhî asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10091-10092- Bu hadis, yukarıda zikri geçen kaynakların aynı yerlerinde kimisinde her iki metinde tek bir

isnâda bağlı olarak aynı asl-ı senedle tahrîc olunmuştur.
10093- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 8, IV, 87; tefsîr Vâkıa 1, VI, 57), Müslim (cennet 6-7, s. 2175) ve Tirmizî (2523), Abdurrahman b. e. Amre, el-A'rec, Ebû Saîd el-Makburî an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10094- Bu hadisi Tirmizî (2531), Yezîd b. Hârun an Hemmâm an Zeyd b. Eslem an Atâ b. Yesâr an Ubâde asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Râvileri Sahîh ricâlindendir.
10095- Bu hadisi Buhârî (cihâd 6, III, 202-3), Abdullah b. Muh. an Muâviye b. Amr an Ebî İshâk an Humeyd an Enes senedi ile tahrîc etti.
10096- Bu hadisi Tirmizî (2538), Süveyd b. Nasr an İbni'l-Mübârek an İbn Lehîa an Yezîd an Yezîd b. e. Habîb an Dâvud b. Âmir b. Sa'd an ebîhî an ceddihî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
10097- Bu hadisi Tirmizî (2571), Muh. b. Beşşâr an Yezîd b. Hârûn ani'l-Cüreyrî an Hakîm b. Muâviye an ebîhî senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen sahîh" hükmü verdi.
10098- Bu hadisi Tirmizî (2544), Muh. b. İsm. b. Semure an Ebî Muâviye an Vâsıl b. es-Sâib an Ebî Sevre an Ebî Eyyûb senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında zayıf hükmü verdi.
10099- Bu hadisi Tirmizî (2564), Ebû Muâviye an Abdirrahman b. İshâk ani'n-Nu'mân b. Sa'd an Alî asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
10100- Bu hadisi Tirmizî (2549), Muh. b. İsm. an Hişâm b. Ammâr an Abdilhamîd b. Habîb ani'l-Evzâî an Hassân b. Atiyye an Saîd b. el-Müseyyeb senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
10101- Bu hadisi Tirmizî (2550), Ebû Muâviye an Abdirrahman b. İsh. ani'n-Nu'mân b. Sa'd an Alî asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "garîb" hükmü verdi.
10102- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 8, IV, 88) ve Müslim (cennet 11, s. 2177), Mâlik an Safvhan b. Süleym an Atâ b. Yesâr an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10103-10104- Bu hadisi Buhârî (bed'ul-halk 8/6-7, IV, 86; enbiyâ 1, IV, 102), Müslim (cennet 16, s. 2178-9) ve Tirmizî (2537), Hemmâm b. Münebbih, el-A'rec, Ebû Zür'a, Muh. b. Sîrîn ve Ebû Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10105- Bu hadisi Müslim (cennet 18, s. 2180-1) ve Tirmizî (4741), el-A'meş an Ebî Süfyân an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10106-10107- Her iki rivayeti de Müslim (cennet 19-20, s. 2181), İbn Cüreyc an Ebî'z-Zübeyr an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
10108- Bu hadisi Tirmizî (2562), Süveyd an İbni'l-Mübârek an Rişdîn b. Sa'd an Amr b. el-Hâris an Derrâc an Ebî'l-Heysem an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
10109- Bu hadisi Tirmizî (2545), Muh. b. Firâş an Ebî Dâvud an İmrân Ebî'l-Avvâm an Katâde an Şehr b. Havşeb an Abdirrahman b. Ganm an Muâz senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
10110- Bu hadisi Tirmizî (2536), et-Tayalisî an İmrân el-Kattân an Katâde an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında sahîh garîb hükmü verdi.
10111- Bu hadisi Tirmizî (2563), Bundâr an Muâz b. Hişâm an ebîhî an Âmir el-Ahvel an Ebî's-Sıddîk en-Nâcî an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında "hasen garîb" hükmü verdi.
10112- Bu hadisi Müslim (cennet 21, s. 2181), Züheyr b. Harb an İbn Mehdî an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Ebî Râfi' an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
10113- Bu hadisi Buhârî (rikâk 44, III, 194) ve Müslim (sıfâtu'l-münâfikîn 30, s. 2151), Leys b. Sa'd an Hâlid b. Yezîd an Saîd b. e. Hilâl an Zeyd b. Eslem an Atâ b. Yesâr an Ebî Saîd asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10114- Bu hadisi Tirmizî (2562), Süveyd an İbni'l-Mübârek an Rişdîn b. Sa'd an Amr b. el-Hâris an Derrâc an Ebî'l-Heysem an Ebî Saîd senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında garîb hükmü verdi.
10115- Bu hadisi Tirmizî (2553, 3330), Abd b. Humeyd an Şebâbe an İsrâîl an Süveyr an İbn. Ömer senedi ile tahrîc etti ve başka bir tarikten İbn Ömer'in sözü olarak ta rivâyet etti.
10116- Bu hadisi Müslim (îmân 312, s. 176) ve Tirmizî (3198), eş-Şa'bî ani'l-Muğîre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

10117- Bu hadisi Müslim (cennet 27, s. 2183), Haccâc b. eş-Şâir an Hâşim b. el-Kâsım an İbr. b. Sa'd an ebîhî an Ebî Seleme an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
10118- Bu hadisi Ebû Dâvud (4801), Vekî' ani's-Sevrî an Ma'bed b. Hâlid an Hârise asl-ı senedi ile tahrîc etti.
10119- Bu hadisi Buhârî (tevhîd 38/2, VIII, 206), Muh. b. Sinân an Fuleyh an Hilâl an Atâ b. Yesâr an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.
10120- Bu hadisi Taberânî (Mecma'ul-bahreyn 4898), İsh. b. İbr. an Abdirrezzâk ani's-Sevrî an Abdirrahman b. Ziyâd b. En'am an Atâ b. Yesâr an Selmân senedi ile tahrîc etti.
Râvisi İbn Ziyâd sebebiyle isnâdı zayıftır.
10121- Bu hadisi Ahmed (V, 258), Kuteybe an Leys an Saîd b. e. Hilâl an Alî b. Hâlid an Ebî Umâme senedi ile tahrîc etti.
Güvenilir bir râvi olan Alî b. Hâlid dışındaki râvileri Sahîh ricâlindendir (Mecma' î, 403).
10122- Bunu Taberânî, sahâbînin sözü olarak, içlerinde ihtilâflı bir râvinin bulunduğu senedi ile tahrîc etti (Mecma' î, 403).
10123- Râvilerinden Humeyd b. Atâ el-A'rec zayıftır (Mecma' î, 414).
10124- Râvileri Heysemî'ye göre güvenilir kimselerdir (Mecma' î, 415).
10125- Bu hadisi Taberânî (Mecma'ul-bahreyn 4875-6), es-Sevrî ve Yahyâ b. Saîd an Muh. b. el-Münkedir an Câbir asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Heysemî, Bezzâr'ın râvilerinin Sahîh ricâlinden olduğunu söylemiştir (Mecma' î, 415).
10126- Bu hadisi Taberânî (Mecma'ul-bahreyn 4877), Abdüsselâm b. el-Abbâs an Abdirrahman b. Eyyûb an Attâf b. Hâlid an Nâfi' an İbn Ömer senedi ile tahrîc etti.
Râvilerinden Abdurrahman b. Eyyûb zayıftır (Mecma' î, 416).
10127-10128- Taberânî bunu birkaç senedle tahrîc etti. Bunlardan birisi, içinde yer alan ihtilâflı bir râvi ile beraber güvenilir kimselerden oluşan bir seneddir (Mecma' î, 416).
10129- Bu hadisi Buhârî (mevâkîtu's-salât 26, I, 143; tefsîr Kâf 4, VI, 48; tevhîd 24/1-2, VIII, 179), Müslim (mecâcid 211, s. 439), Ebû Dâvud (4729) ve Tirmizî (2551), İsmaîl b. e. Hâlid an Kays an Cerîr asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10130-10131- Bu hadisi Müslim (îmân 297-8, s. 163) ve Tirmizî (2552), Hammâd b. Seleme an Sâbit el-Bünânî an Abdirrahman b. e. Leylâ an Suheyb asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.
10132- Bu hadisi Taberânî (Mecma'ul-bahreyn 4879-80), ayrı ayrı olarak Ebû İmrân el-Cevnî ve Sâlim b. Abdillah an Enes asl-ı senedi ile tahrîc etti.
Heysemî ise şu bilgileri vermektedir: "Ebû Ya'lâ'nın râvileri Sahîh ricâlindendir." Taberânî'nin isnâdlarından birisinin râvileri, ihtilâflı İbn Sevbân dışında Sahîh ricâlindendir. Bezzâr'ın isnâdı ise ihtilâflıdır" Mecma' î, 422).
10133- Bu hadisi Buhârî (ezân 129, I, 295; rikâk 52, VII, 205; tevhîd 24, VIII, 179), Müslim (îmân 299-300, s. 163-167) ve Tirmizî (2554), Atâ b. Yezîd, Saîd b. el-Müseyyeb ve Ebû Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.